BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
M 8
13 — M
16
l. 7º adt. Sa 2a
II D 32
C. 5
S. DD
O. 7
N. 15.

REDVCTORII MORALIS

PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS
ORDINIS DIVI BENEDICTI,
Libri Quattuordecim:

PERFECTAM OFFICIORVM atque morum rationem, ac penè totam naturæ complectentes hiſtoriam:

Hoc opus quod iam vetuſtate conſenuerat noua hac editione noſtra in communem Sacræ Theologiæ ſtudioſorum gratiam reſtituimus, & ab erroribus quibus ſcatebat, expurgauimus.

ADIECTVS EST INDEX CAPITVM
LOCVPLETISSIMVS.

VENETIIS,
APVD HÆREDEM HIERONYMI SCOTI,
M D L X X V.

ORDO ET SERIES CAPITVM QVÆ IN HOC REDVCTORIO MORALI *Petri Berchorij continentur*.

ABIDES. lib.9.c.4. 269
Abies.lib.12.c.3. 504
Abyſſus.lib.8.c.12. 263
Abſitus.lib.11.c.44. 466
Abſynthiũ.li.12.c.11. 508
Accipiter.lib.7.c.3. 186
Acetum.lib.12.c.85. 579
Achates.lib.11.c.42. 455
Acipenſer.lib.9.c.9. 270
Acutus ſapor.lib.13.c.14. 591
Adamas.lib.11.c.40. 464
Aeoliæ inſulæ.lib.14.c.17. 619
Aer.lib.6.c.10. 155
Aeſtus lib.5.c.6. 136
Aethna mons.lib.11.c.8. 454
Aether.lib.5.c.5. 115
Æthiopia.lib.14.c.18.19. 691
Afforus.lib.9.c.11. 271
Ager.lib.11.c.22. 456
Agnus.lib.10.c.3. 326
Agnuſcaſtus.lib.12.c.14. 508
Alabaſtrum.lib.11.c.34. 460
Alabandicus lapis.lib.11.c.45. 466
Alabandia lapis.lib.11.c.45. 466
Alauda.lib.7.c.5. 189
Albedo.lib.13.c.2. 584
Albirem.lib.9.c.6. 270
Aleces.lib.9.c.2. 268
Alectoria gemma.lib.11.c.48. 467
Allium.lib.12.c.10. 507
Aloa lignum.lib.12.c.4. 505
Aloe ſuccus.lib.12.c.5. 505
Alphoras piſcis.lib 9.c.5. 270
Amazonia.lib.14.c.2. 612
Amarus ſapor.lib.13.c.13. 591
Amanthon lapis.lib.11.c.50. 467
Amentia.lib.4.c.4. 88
Amethyſtus.lib.11.c.41. 465
Amianthus lapis.lib.11.c.50. 467
Amius piſcis lib.9.c.10. 271
Amygdalus.lib.12.c.2. 504
Amomum.lib.12.c.7. 506
Anas.lib.7.c.7. 189
Ancilla.lib.3.c.10. 73
Anetum.lib.12.c.8. 506
Angelus lib.1.c.2. 4
Angina(quanquam per inaduertentiam augina impreſſum ſit)lib.4.c.15. 95
Anglia.lib.14.c.3. 612
Anguilla lib.9.c.3. 268
Anguis lib.10.c.5. 327
Anhelitus lib.2.c.34. 52
Anima.lib.1.c.5. 8
Animal lib.10.c.1. 311
Aniſum lib.12.c.9. 507
Annus lib.5.c.45. 134
Anſer lib.7.c.8. 189
Aſinus lib,10.c.8. 348
Aſia lib.14.c.5. 614
Antolomes aues lib.7.c.11. 191
Antrum.c..de ſpelunca.
Aper lib.10.c.5. 334
Apes lib.10.c.6. 335
Aphrica lib.14.c.1. 611
Apiſtos lapis lib.11.c.44. 466
Apium lib.12. 508
Apoſtema lib.4.c.25. 102
Apodes lib.7.c.9. 190
Aqua lib.8.c.1. 232
Aquarum mirabilia lib.14.c.65. 671
Aquarius cœleſte ſignum li.5.c.20. 119
Aquila lib.7.c.2. 183
Arabia lib.14.c.4. 614
Aranea lib.9.c.12. 271
Aranea lib.10.c.7. 345
Arborum conſideratio.lib.12.per totum cap.1. 496
Arborum mirabilia lib.14.c.68. 679
Arcturus lib.5.c.32. 127
Ardea lib.7.c.10. 190
Arena.lib.11.c.32. 459
Argentum lib.11.c.38. 462
Argilla lib.11.c.33. 460
Argyrodamas lib.11.c.46. 466
Argyrites lapis lib.11 c.46. 366
Argentum viuum lib.11.c.39. 463
Aries piſcis lib.9.c.7. 270
Aries lib.10.c.2. 334
Aries cœleſte ſignum lib.5.c. 10. 116
Ariſtolochia lib.12 c.13. 508
Armenicus bolus lib.11.c.116. 489
Artemiſia lib. 12.c.15. 509
Articularis morbus lib.4.c.24 102
Arundo lib.12.c.6. 506
Asbeſtos lib.11.c.43. 466
Aſpis lib.10.c.9. 351
Aſterites gemma lib.11.c. 49. 467
Aſtrion gemma lib.11.c.47. 466
Auditus lib.1.c.8. 11
Auellana nux lib.12.c.105. 542
Auena lib.12.c.16. 509
Auis lib.7.c. 1. 177
Auium mirabilia lib.14.c.63. 669
Aureola lib.7.c.56 221
Aureum vellus lib.9.c. 8. 270
Auricalchum lib.11.c.36. 464
Auripigmentum lib.11.c. 36. 461
Auris lib.2.c.10. 34
Aurora lib.5.c.53. 141
Aurum lib.11.c.35. 460
Auſter lib.6.c.18 162
Autumnus lib.5.c,49 136
Axis lib.5.c.7 115

B

BActria lib.14.c.6. 614
Balauſtia quid lib.12.c.20. 510
Balena lib.9.c. 15. 271
Balſamus lib.12.c.17. 509
Barchora lib.9.c,14. 271
Barliatha lib.7.c.12. 191
Barba lib.2.c.13. 36
Baſiliſcus lib.10.c.13. 356
Bdellium lib.12.c.18. 510
Beotia lib.14.c.7 614
Beryllus lib.11.c.51. 467
Beta lib.12.c.21. 511
Bethel montes lib.11.c.4. 454
Biſtarda ſeu bitarda lib.7.c.13. 191
Bitumen lib.11.c.52 468
Bolus armenicus lib.11.c.116. 589
Bos lib.10.c.10. 354
Bochę piſces lib.9.c.13. 271
Bohemia lib.14.c.8. 614
Bonoſa lib.7.c.14. 191
Bombyx lib.10.c.15. 355
Boreas lib.6.c.17. 161
Botacon lib.10.c.16. 358
Botrax lib.10.c.14. 357
Brachia lib.2.c.24. 44
Britannia maior lib.14.c.9. 615
Brutorum mirabilia lib.14.c.60. 655
Bubalus.lib .10.c.12. 355
Bubo lib.7.c.15. 191
Bubulcus lib.10.c.12. 155
Bufo lib.10.c.14. 357
Butyrum lib.13.c.21. 596
Buxus lib.12.c.19. 510

C

CAducus morbus lib.4.c.5. 89
Cahab animal lib.9.c. 25. 276
Calamus arundo lib.12.c.13. 515
Calamus aromaticus lib.12.c. 28. 514
Calamus ſcripturalis lib.12.c. 30. 515
Calamus viſualis lib.12.c.29. 515
Calamentum lib.12. 515
Calcedonius lapis lib.11.c.59. 470
Calchophonos lapis lib.11.c.90. 490
Calchophthongus lapis li.11.c.90. ibid.
Calculus lib.11.c.53. 468
Calor ſeu caliditas lib.1.c.15. 14
Calx lib.11.c.55. 469
Camelopardalis lib.10.c.18. 360
Camelus lib.10.c.17. 359
Campus lib.11.c.23. 457
Campania lib. 14.c.10. 615
Cancer cœleſte ſignum lib.5.c.13. 117
Canes marini lib.9.c.128. 277
Cancri piſces lib.9.c.16. 272
Canis lib.10.c.23. 365
Canicula ſtella lib.5.c.38. 130
Capparis lib.12.c.32. 515
Capilli lib.2.c.61. 66
Capra lib.10.c.22. 363
Caprea lib.10.c.20. 362
Capreolus lib.10.c.21. 363
Capricornus cœleſte ſignũ li.5.c.19 118
Caprimulgus lib.7.c.16. 192
Caput lib.2.c.2. 28
Caput draconis & cauda.lib.5.c.33. 128

Index capitum.

Carbo.lib.6.c.6. 153
Carbunculus.lib.11.c.57. 469
Carchedonios lapis.lib.11.c.59. 470
Cardamomum.lib 12.c.33. 515
Carduelis.lib.7.c.26. 204
Carduus.lib.12.c.35. 516
Cardaica ſyncopis.lib.4.c.16. 95
Carex.lib.12 c.34. 515
Carica.lib.12.c.36. 516
Carmelus mons.lib.11.c.14. 455
Caro.lib.2.c.57. 64
Caspera.lib.9.c.17. 273
Cartilago.lib.2.c.54. 63
Caſeus.lib.13.c.22. 596
Caſia lib.12.c. 26. 514
Caſia fiſtula lib.12.c.27 514
Caſtanea lib.12.c.83. 533
Caſtor lib.10.c.25 371
Catulus lib.10.c.24. 370
Caucaſus mons lib.11.c.5. 454
Cauerna lib.11.c.24 457
Cœcitas quid lib.4.c.11 93
Cedar lib.14.c.11 616
Cedrus lib.12.c.22 511
Cœleſtium impreſsionum mirabilia.lib. 14.cap.61. 663
Celion.lib.9.c.27. 277
Cœli natura lib.5.c.1 3
Cœlum lib.5.c.2. 113
Cœlum cryſtallinum lib.5.c.3 114
Cœlum empyreum lib.5.c.4. 114
Cementum lib.11.c.56 469
Cœna lib.3.c.18 81
Centaurea lib 12. 519
Cœpa lib.12.c.40. 518
Cœpa canina lib.12.c.41 518
Cephalea morbus lib.4.c.2. 86
Cera.lib.13.c. 19. 594
Ceraunius lapis.lib.11.c.62. 471
Cerebrum. lib.2.c.22. 274
Ceruleus piſcis.lib.9.c.29. 277
Ceruus.lib.10.c.26. 373
Chameleon.lib.10.c.19. 361
Charadrius.lib.7.c.44. 115
Chelidonius lapis.lib.11.c.61. 470
Chelidonia.lib.12.c.44. 519
Chiro.lib.7.c.43. 215
Cholera.lib.1.c.22. 24
Chryſolitus.lib.11.c.60. 470
Chryſopaſſus.lib.11.c.58. 470
Cibus.lib.3.c.15. 77
Cicade.lib.7.c.18. 196
Ciconia.lib.7.c.20. 198
Cilia.lib.2.c.6. 33
Cinamomum.lib.12.c.25. 513
Cinis.lib.6.c.9. 154
Circulus lacteus.lib.5.c.8. 115
Cygnus.lib.7.c.14. 202
Cynamulgus.lib.7.c.16. 192
Cynomya. lib.7.c.41. 199
Cypreſſus.lib.12.c.23. 512
Cyprus arbor.lib.12.c.24. 513
Cyprus inſula.lib.14.c.12. 616
Cypſelus.lib.7.c.9. 190
Coagulum.lib.13.c.13. 597
Coccyx.lib.7.c.16. 192
Collis.lib.11.c.25. 457
Colocynthis.lib.12.c.38. 517
Collum.lib.2.c.22. 43
Colloquintida.lib.12.c.38. 517
Coluber.lib.10.c.29. 379
Columba.lib.7.c.17. 193
Colorum conſideratio.lib.13.c.1. 581
Cometa.lib.5.c.30. 127
Conchæ piſces.lib.9.c.18. 273
Conchylium.lib.9.c.19. 273
Conger piſcis.lib.9.c.23. 276
Cor.lib.2.c.33. 56
Corallius lapis.lib.11.c.64. 471
Coriandrum.lib.12.c.37. 517
Corneolus lapis.lib.11.c.65. 472
Cornix.lib.7.c.22. 199
Cornu.lib.10.c.27. 376
Coruus.lib.7.c.23. 200.
Coruus marinus.lib.9.c.21. 274
Coruſcatio.lib.6.c.29. 177
Cos.lib.11.c.54. 468
Coturnix.lib.7.c.19. 197
Crapaldina.lib.11.c.102. 484
Creta inſula.lib.14.c.13. 617
Cricos.lib.9.c.26. 276
Cryſtallus.lib.11.c.63. 471
Crocus.lib.12.c.39. 517
Crocodilus.lib.9.c.24. 276
Crocodilus.lib.10.c.28. 377
Crura.lib.2.c.50. 60
Cubeth.lib.7.c.27. 204
Cuculus.lib.7.c.28. 204
Cucumer.lib.12.c.42. 518
Cucurbita lib.12.c.43. 518
Culex.lib.7.c.25. 203
Cuminum.lib.12. 516
Cutis.lib.2.c.59. 65

D

DAmula.lib.10.c.29. 379
Delphinus.lib.9.c.31. 277
Dentes.lib.2.c.18. 38
Dentium dolor.lib.4.c.13. 95
Dentex ſeu dentrix.lib.9.c.30. 277
Deferrum.lib.11.c.26. 457
Deus.lib.1.c.1. 4
Diabolus.lib.1.c.3. 6
Diadochos.lib.11.c.67. 472
Dictamos.lib.12.c.45. 519
Dies.lib.5.c.52. 140
Digiti.lib.2.c.26.(quanquam.27.in multis impreſſum inuenias.) 46
Diomedeæ aues.lib.7.c.29. 205
Dionyſias gemma.lib.11.c.66. 472
Dipramus.lib.12.c.45. 519
Dyplas.lib 10.c 29. 379
Dominus.lib.3.c.13. 76
Dorſum.lib.2.c.29. 48
Draco.lib.10.c.31. 380
Draco marinus.lib.9.c.32 280
Dracontea.lib.12.c.46. 519
Dracontium.ibidem.
Dragontum.lib.12. 519
Dromedarius.lib.10.c.30. 379
Dualitas.lib.13.c.28. 604
Dulcedo.lib.13.c.20. 689

E

EAle.lib.10.c.32. 382
Ebal mons.lib.11.c.6. 454
Ebenus.lib.12.c.47. 519
Ebron mons.lib.11.c.7. 454
Ebulus lib.12.c.54. 521
Echinus ſeu echeneis.lib.9.c.33. 280
Edera.lib.12.c.48. 520
Ædificiorum mirabilia.lib.14.c.72. 687
Edni.lib.10.c.37. 390
Ægyptus.lib.14.c.14.& 15. 618
Effraim mons.lib.11.c.9. 455
Elcus.lib.9.c.43. 283
Electrum.lib.11.c.69. 473
Elementa.lib 6.c.3. 148
Elephas.lib.10.c.36. 386
Elitropium herba.lib.12.c.50. 521
Elitropia gemma.lib.11.c.72. 474
Elleborus.lib.12.c.49. 521
Elleſpontus.lib.14.c.16. 619
Emarites.lib.11.c.71. 474
Encenia.lib.5.c.63. 146
Enydros.lib 11.c.73. 475
Enula.lib.12. 521
Eoliæ inſulæ.lib.14.c.17. 619
Epar.lib.2.c.36. 53
Ephemeron.lib.9.c.34. 281
Epiſtites lapis.lib.11.c.74. 475
Epithymum.lib.12.c.53. 521
Equa.lib 10.c.34. 384
Equus.lib.10.c.33. 382
Equus fluuialis.lib.9 c.41. 283
Equus marinus.li.9.c.40. 283
Eruca.lib.10.c.38. 390
Eruca.lib.12 c.52. 521
Æs. lib.11.c.68. 472
Eſcarus.lib.9 c.35. 281
Eſos.lib 9 c.36. 281
Eſula.lib.12.c.51. 521
Ætas quid.lib.3.c.1. 67
Ætates hominum. lib.3.c.1. 67
Æther. lib.5.c.5. 115
Æthiopia. lib.14.c.18.19. 619
Æthna mons. lib.11.c.8. 454
Ætites lapis. lib.11.c.70. 473
Europa lib.14 c.20. 622
Exoliceros.lib.11.c.75. 475
Exercitium.lib.3.c.22. 85
Exocetus.lib.9.c.38. 282
Expoſita piſcis.lib 9.c.42. 284

F

FAba.lib.12.c.58. 523
Fagus.lib.12.c.57. 523
Falco.lib.7.c.30. 205
Farina.lib.12.c.60. 525
Fauilla.lib.6.c.8. 154
Fauni.lib.10.c.39. 391
Fauonius.lib.6.c.16. 161
Febris.lib.4.c.17. 96
Fel.lib.2.c.37. 54
Fœmina.lib.10.c.40. 392
Fœmora.lib.2.c.48. 59
Fœniculus.lib.12.c.63. 526
Fœnum.lib 12.c.65. 526
Fermentum.lib.12.c.61. 526
Fœtans.lib.10.c.41. 393
Fœtor.lib.4.c.13. 95
Fœtor.lib.13.c.8. 588
Fœtus.lib.10.c.42. 393
Ferrugo.lib.11.c.77. 477
Ferula.lib.12.c.64. 526
Ferrum.lib.11.c.76. 476
Ficarius.lib.10.c.43. 393
Ficus.lib.12.c. 52. 522
Filius lib.3.c.11 73
Fime marina belua.lib.9.c.44. 283
Flagella.lib.12.c.67. 527
Floquis.lib.7.c.43. 215
Flos.lib.12.c.68. 527
Fluctus.lib.8.c.13. 263
Fluuius.lib.8.c.3. 240
Foliorum conſideratio.lib.12.c.66. 527
Fons.lib.8.c.2 236
Forma.lib.6.c.2. 147
Formica.lib.10.c.44. 393
Formicaleon. ibidem
Fortunatæ inſulę.lib.14.c.22. 623
Foſſa.lib.11.c.29. 458
Fraxinus.lib.12.c.56. 523
Frigiditas.lib.1.c.16. 16
Friſia.lib.14.c.21. 624

Fron-

Frons lib 2 c.8. 37
Frumentum.lib.12.c.49. 524
Fructus.lib 12.c.69. 528
Fucus lib 10.c.15. 395
Fulica lib 6 c.32. 206
Fulmen.lib.6.c.27. 171
Fumus.lib.6 c.5. 151
Fumus terræ.lib.12.c.62. 526
Furor.lib.4 c.3. 88
Foſtaleon.lib 9.c.46. 284

G

GAgates lapis.lib.11.c.80. 477
Galaad mons.lib.11.c.12. 455
Galaga.lib.9.c.48. 284
Galactites lapis.lib.11.c.81. 478
Galacia circulus.lib.5.c.8. 175
Galarias lapis.lib.11.c.82. 478
Galbanum.lib.12.c.72. 530
Gallia.lib.14.c.23. 623
Gallus.lib.7.c.34. 207
Gallina.lib.7.c.35. 209
Gariophylli fructus.lib.12.c.74. 530
Garrulus.lib.7.c.37. 211
Gemmarũ conſideratio.lib.11.c.79. 477
Gemini cœleſte ſignum lib.5.c.12. 116
Genæ.lib.2.c.12. 36
Geneſta.lib.12.c.75. 530
Genitalia lib.2.c.45 58
Genua lib.2.c.49. 60
Germania.lib.14.c.24. 625
Germen.lib.12.c.70. 529
Gith.lib.12.c.77. 531
Gladius marinus.lib.9.c.52. 285
Glanis piſcis.lib.9.c.20. 274
Glanis.lib.9.c.50. 285
Glaucius piſcis.lib 9.c.20. 274
Glaucus piſcis.lib.9.c.49. 285
Gleba.lib.11.c.78. 477
Glires.lib.10.c.47. 396
Glotis.lib.7.c.38. 211
Graculus.lib.7.c.37. 211
Gramen.lib.12.c.71. 529
Grando.lib.6.c.24. 168
Granus ſeu granius piſcis.lib.9.c.52. 285
Granum.lib.12.c.76. 531
Gratitem lapis lib.11.c.83. 478
Grillus.lib.10.c.48. 396
Gryphes.lib.10.c.46. 395
Grues.lib.7.c.36. 210
Gurges.lib.8.c.10. 258
Guſtus.lib.1.c.10. 12
Gutta morbus.lib.4.c.24. 202
Gutta gummi.lib.12.c.73. 530
Guttur.lib.2.c.11. 42

H

HAlcyon lib.7.c.6. 189
Haleces.lib.9.c.2. 268
Halietus.lib.7.c.4. 189
Harpiæ lib.7.c.39. 212
Hebenus.lib.12.c.47. 219
Hædus lib.10 c.37. 390
Hædera lib.12.c.48. 520
Heliotropium lib.11.c.72. 474
Heliotropium herba lib.12.c.50. 521
Heliotropia gemma lib.11.c.72. 474
Helleſpontus lib.14.c.16. 619
Helleborus lib.12 c.49. 521
Hematites.lib.11.c.71. 474
Hepar.lib.2.c.36. 53
Hepheſtites lapis.lib.11.c.74. 475
Heracleodes piſces.lib.9.c.39. 282
Herbarum mirabilia.lib.14.c.69. 679
Hericius.lib.10.c.53. 399
Hericius marinus.lib.9.c.37. 282
Herinaceus.lib.10.c.54. 400
Hermon. vide ca.1.de montibus.lib.11.
Hirodius.lib.7.c.40. 212
Hebernia.lib.14.c.26. 627
Hexecontalithos.lib.11.c.75. 475
Hiacinthus herba.lib.12.c.81. 530
Hyacinthus gemma.lib.11.c.8. 479
Hyades.lib.5.c.36. 129
Hichneumon.lib.10.c.49. 285
Hydropiſis.lib.4.c.21. 100
Hiems.lib.5.c.50. 137
Hyena.lib.10.c.50. 396
Hyenia gemma.lib.11.c.87. 480
Hinnulus.lib.10.c.51. 398
Hyoſcyamus.lib.12.c.82. 533
Hyperborei montes.cap.de gryphibus,
Hyppopotamus.lib.9.c. 285
Hircus lib.10.c.52. 398
Hirundo.lib.7.c.41. 213
Hirundo marina.lib.9.c.54. 286
Hiſpania.lib.14.c.25. 626
Hyſſopus.lib.12.c.80. 532
Holus.lib.12.c.110. 546
Homo.lib.1.c.4. 7
Hominis compoſitio.lib.1.c.14. 14
Hominis conditiones.lib.3.c.1. 67
Hordeum.lib.12.c.111. 546
Humanæ naturæ mirabilia. libro 14.capitu.59. 643
Humeri.lib.2.c.23. 43
Humiditas.lib.1.c.18. 18
Humor.lib.1.c.19. 19

I

IAcinthus lapis.lib.11.c.85. 479
Iacinthus herba.lib.12.c.81. 532
Iaſpis.lib.11.c.84. 479
Ibernia lib.14.c.26. 627
Ibides.lib.7.c.42. 215
Ichneumon.lib.10.c.49. 396
Ictericia.lib 4.c.22. 101
Ienia gemma.lib.11.c.87. 480
Ignis.lib.6.c.4. 149
Ignium mirabilia.lib.14.c.62. 667
Ilex.lib.12.c.78. 531
Impreſsiones cœleſtes.lib.6.c.11. 157
India lib.14.c.27. 628
Induſtria humana.lib.14.c.71. 686
Infans.lib.3.c.2. 67
Infirmitates.lib.4.c.1. 88
Ingeniorum mirabilia.lib.14.c.71. 680
Inſipidus ſapor.lib.13.c.16. 592
Inſomnietas.lib.4.c.4. 88
Inſulæ conſideratio.lib.14.c.28. 634
Inſulæ fortunatæ.lib.14.c.22. 623
Iordanis.lib.8.c.4. 249
Iris.lib.6.c.20. 164
Iris lapis.lib.11.c.86. 480
Iſelandia ſeu iſlandia.lib.14.c.29. 635
Iſopus.lib.12.c.80. 532
Iſrael montes.lib.11.c.13. 455
Italia.lib.14.c.30. 635
Iudæa.lib.14.c.31. 637
Iuniperus lib.12.c.79. 532
Iupiter.lib.5.c.24. 121
Iuſquiamus.lib.12.c.82. 533
Iuuenca.lib 10.c.55. 401

K

KAbrates.lib.11.c.89. 480
Kalaoz.lib.9.c.55. 287
Kalcoſanus.lib.11.c.90. 480
Kaman.lib.11.c.88. 480
Karabus.lib.9.c.59. 288
Kaſtanea.lib.12.c.83. 533
Kiluz piſcis.lib.9.c.56. 287
Kylion.lib.9.c.58. 287
Kola piſcis.lib.9.c.57. 287

L

LAbruſca.lib.12.c.176. 574
Labia.lib.2.c.15. 37
Labem lapis.lib.11.c.107. 689
Lac.lib.13.c.20. 595
Lactuca.lib.12.c.87. 536
Lacus.lib.8.c.7. 252
Lamia.lib.10.c.56. 402
Lappa.lib.12.c.88. 536
Lappathes.lib.12.c.89. 536
Lapidum mirabilia.lib.14.c.70. 685
Larus.lib.7.c.45. 216
Latera.lib.2.c.28. 47
Laurus.lib.12.c.84. 533
Leæna.lib.10.c.58. 407
Leguminum cõſideratio.lib.12.c.90. 536
Lens.lib.12.c.91. 537
Lentiſcus.lib.12.c.85. 534
Leo.lib.10.c.57. 402
Leo cœleſte ſignum.lib.5.c.14. 117
Leopardus.lib.10.c.59. 407
Lepra.lib.4.c.26. 104
Lepus.lib.10.c.60. 407
Lepus marinus. lib.9.c.64. 289
Libanus.lib.11.c.17. 455
Libra cœleſte ſignum.lib.5.c.16. 118
Lybia.lib.13.c.32. 638
Ligurius lapis.lib.11.c.91. 480
Lilium.lib.12.c.86. 535
Limax.lib.10.c.62. 409
Lingua.lib.2.c.19. 39
Linum.lib.12.c.92. 537
Liparis gemma. ibidem.
Liparea gemma.lib.11.c.92. 480
Liquor.lib.13.c.17. 592
Lithonia.lib.14.c.24. 638
Liuonia.lib.14.c.33. ibid.
Lynx.lib.10.c.61. 408
Lyncurius capis.lib.11.c.91. 480
Locuſta.lib.7.c.46. 216
Locuſta marina.lib.9.c.63. 289
Locutionis impedimenta.lib.4.c.14. 95
Loligo.lib.9.c.62. 289
Lotos ſeu lothos.lib.12.c.93. 537
Lucidij aues.lib.7.c.47. 218
Lucis conſideratio.lib.5.c.39. 130
Lucius.lib.9.c.65. 390
Ludolatra.lib.9.c.61. 288
Luligo.lib.9.c.60. 288
Lumen quid ſit.lib.5.c.40. 131
Lupus.lib.10.c.63. 409
Lupus marinus.lib.9.c.66. 291
Luna lib.5.c.29. 124

M

MAcedonia.lib.14.c.35. 639
Magnes.lib.11.c.94. 481
Malua.lib.12.c.103. 541
Malus arbor.lib.12.c.94. 537
Maluſgranata arbor.lib.12.c.95. 538
Mamilla ſeu mamma.lib.2.c.31. 49
Mandibula.lib.2.c.14. 37
Mandragora.lib.12.c.100. 540
Manticora.lib.10.c.64. 412
Manus.lib.2.c.25. 45
Marach mons.lib.11.c.3. 454
Margarita.lib.11.c.93. 581

Mare

Mare lib.8.c.11. 258
Maris mirabilia lib.14.c.64. 673
Marmor lib.11.c.100. 483
Mars lib.5.c.25. 122
Maſculus lib.3.c.8. 71
Mater lib.3.c.5. 70
Materia prima lib.6.c.1. 146
Matrix lib.2.c.46. 59
Medea lapis lib.11.c.98. 483
Media lib.14.c.37. 633
Medicus lib.4.c.28. 108
Medulla lib.2.c.53. 62
Medus lapis lib.11.c.98. 483
Megaris piſcis lib.9.c.71. 293
Mel lib.13.c.18. 592
Melancholia lib.1.c.23. 24
Melanites lapis lib.11.c.96. 483
Melchites lapis lib.11.c.99. 483
Melos inſula lib.14.c.36. 635
Membrum quid, eiuſque conditio libro 2.cap.1. 26
Memphites lapis lib.11.c.95. 483
Mennonides aues lib.7.c.50. 219
Menſis lib.5.c.51. 138
Menſurarum conſideratio libro 13.c.29. folio. 605
Menta lib.12.c.102. 541
Mentum lib.2.c.16. 37
Meridies lib.5.c.54. 142
Mercurius lib.5.c.27. 123
Mergulus lib.7.c.49. 219
Merula lib.7.c.52. 220
Meſia lib.14.c.38. 640
Migale lib.10.c.65. 413
Milium lib.12.c.101. 541
Miluago lib.9.c.77. 294
Miluus lib.7.c.48. 218
Miluus lib.9.c.68. 291
Mirabilia multa videas prologo libr. 14. folio 609
Mollis piſcis lib.9.c.76. 293
Molochites lapis lib.11.c.99. 483
Monachus marinus lib.9.c.78. 294
Monedula lib.7.c.51. 220
Monoceros maris lib.9.c.79. 294
Mons lib.11.c.2. 453
Morbus quid lib.4.c.5. 86
Morbus caducus lib.4.c.5. 89
Moria mons lib.11.c.15. 455
Morus lib.12.c.96. 538
Motus conſideratio lib.5.c.44. 132
Mugilis lib.9.c.69. 291
Mullus lib.9.c.67. 291
Mulus lib.10.c.66. 413
Mundus lib.5.c.1. 111
Murena lib.9.c.70. 292
Murex lib.9.c.72. 293
Murilegus lib.10.c.70. 416
Mus lib.10.c.67. 414
Mus marinus lib.9.c.74. 293
Muſicorum inſtrumentorum conſideratio lib.13.c.31. 608
Muſculi lib.9.c.73. 293
Muſtela lib.10.c.69. 415
Muſtela maris lib.9.75. 293
Muſtum lib.12.c.183. 578
Muſmonum lib.10.c.68. 415
Myrmecites lib.11.c.97. 783
Myrrha lib.12.c.98. 539
Myrrhum vnguentum lib. 12.c.99. 540
Myrtus lib.12.c.97. 539

N

NArce lib.9.c.80. 294
Nardus lib.12.c.106. 543
Nares lib.2.c.11. 35
Nates lib.2.c.47. 59
Nautilos piſcis lib.9.c.82. 295
Nebula lib.6.c.26. 171
Neomenia lib.5.c.58. 143
Neui lib.2.c.55. 63
Nereides lib.9.c.81. 295
Nigredo lib.13.c.5. 588
Nilus lib.8.c.5. 250
Nilus lib.7.c.54. 220
Nitrum lib.11.c.101. 484
Nix lib.6.c.25. 169
Noerigia ſeu Noruegia lib.14.c.39.640.
Noctiluca lib.10.c.71. 417
Noſeth lapis lib.11.c.102. 484
Nox lib.5.c.56. 143
Nubes lib.6.c.19. 162
Numerorũ cõſideratio lib.13.c.26.601.
Nutrix lib.3.c.6. 71
Nux lib.12.c.104. 541
Nux Auellana lib.12.c.105. 542
Nux muſcata. ibidem
Nicticorax lib.7.c.53. 220

O

OBſtetrix lib.3.c.7. 71
Oculus lib.2.c.4. 30
Oculorum infirmitates lib.4.c.10. 92
Odoris conſideratio lib.13.c.7. 587
Olea lib.12.c.107. 543
Oleaſter lib.12.c.109. 546
Oleum lib.12.c.108. 544
Olfactus lib.1.c.9. 12
Olympus mons lib.11.c.19. 406
Olyueti mons lib.11.c.18. 456
Olus lib.12.c.110. 546
Onager lib.10.c.71. 417
Onychinus lapis lib.11.c.103. 484
Onocentaurus lib.10.c.73. 418
Onocrotalus lib.7.c.55. 221
Ophir lib.14.c.40. 640
Optalius lapis lib.11.c.105. 485
Orca piſcis lib 9.c.84. 295
Ordeum lib.12.c.111. 546
Orion lib.5.c.35. 129
Orites lapis lib.11.c.104. 494
Orix lib 10.c.74. 419
Ortygometra lib.7.c.19. 197
Os lib.2.c.17. 37
Oſsium conditio & natura lib.2.c.52.62
Oſtrea lib.9.c.84. 296
Otus auis lib.7.c.57. 221
Ouatiua virtus lib.13.c.25. 599
Ouis lib.10.c.75. 599
Ouorum conſideratio lib.13.c.25. 599

P

PAliurus lib.12.c.123. 554
Palma arbor lib.12.c.112. 547
Palmes lib.12.c.113. 549
Palumbi lib.7.c.63. 225
Palpebrę lib.2.c.6. 33
Panthera lib.10.c.76. 421
Pantheron lapis lib.11.c.101. 487
Papauer lib.12.c.124. 555
Papyrus lib.12.c.122. 554
Paradiſus lib.14.c.41. 641
Paralyſis lib.4.c.9. 91
Parandrus lib.10.c.77. 422
Pardus lib.10.c.78. 422
Parius lapis lib.11.c.107. 486
Paſcha lib.5.c.60. 145
Paſſer lib.7.c.60. 223
Pater lib.3.c.11. 73
Pauo lib.7.c.72. 223
Pauus piſcis lib.9.c.90. 297
Peantides lapis lib.11.c.110. 466
Pecten piſcis lib.9.c.85. 296
Pectus lib.2.c.30. 40
Pedes lib.2.c.51. 60
Pediculus lib.10.c.83. 426
Pegaſus lib.7.c.64. 225
Pellicanus lib.7.c.58. 221
Pentecoſte lib.5.c.61. 146
Perca lib.9.c.84. 296
Perdix lib.7.c.27. 204
Perdix lib.7.c.59. 222
Perna quid lib.9.c.91. 297
Petra lib.11.c.106. 485
Petroſelinum lib.12.c.126. 555
Phagrus piſcis lib.9.c.84. 296
Phalga mons lib.11.c.11. 455
Phœnix lib.7.c.33. 206
Philomena lib.7.c.31. 206
Phlegma lib.1.c.21. 23
Phoca piſcis lib.9.c.45. 285
Phycis piſcis lib.9.c.47. 284
Phreneſis moribus lib.4.c.3. 88
Phriſia lib.14.c.21. 622
Phthiſis lib.4.c.15. 95
Phyſeter lib.9.c.92. 297
Pica lib.7.c.65. 225
Picus lib.7.c.66. 222
Pictauia lib.14.c.43. 641
Pictura lib.13.c.6. 685
Piloſus lib.10.c.79. 423
Pilus lib.2.c.62. 65
Pinea lib.12.c.128. 552
Pinna lib.9.c.86. 296
Pinus lib.12.c.117. 551
Pinguedo lib.2.c.58. 64
Pionices lapis lib.11.c.110. 486
Piper lib.12.c.127. 555
Piſces ſignum cœleſte lib.5.c.21. 119
Piſcium conſideratio lib.8.c.1. 264
Piſcium mirabilia lib.14.c.66. 675
Piſcina lib.8.c.9. 258
Pix.lib.12.c.119. 553
Planetarum conſideratio lib.5.c.22. 119
Plantago lib.12.c.125. 555
Platea auis lib.7.c.61. 223
Platanus lib.12.c.115. 550
Plataniſtę lib.9.c.93. 297
Pleiades lib.5.c.37. 130
Plumbum lib.11.c.112. 487
Pluuia lib.6.c.22. 166
Poledrus lib.10.c.35. 384
Polus lib.5.c.31. 127
Polypus lib.9.c.94. 298
Ponderum conſideratio lib.13.c.30. 607
Ponticus ſapor lib.13.c.14. 591
Populus arbor lib.12.c.116. 551
Porcus lib.10.c.82. 424
Porcus marinus lib.9.c.87. 296
Porrum lib.12.c.129. 556
Potus lib.3.c.16. 79
Prandium lib.3.c.17. 81
Praſius lapis lib.11.c.108. 477
Pratum lib.11.c.27. 457
Procella lib.6.c.14. 261
Prodigiorum mirabilia lib.14.c.75. 696
Propago lib.12.c.114. 550
Prouincia lib.14.c 44. 649
Pruina lib.6.c.23 168
Prunus lib.12.c.121. 554
Pſitacus lib.7.c.67. 225
Ptiſana lib.12.c.167. 569
Puella lib.3.c.4. 70
Puer lib.3.c.3. 69
Pulegium lib.12.c.128. 556
Pulex lib.10.c.84. 426

Pulmo

Pulmo lib 2.c.32. 90
Pulſus lib.1 c.13. 13
Puluis lib.11.c 113. 488
Puogitiuus piſcis.lib.9.c.88. 296
Pupilla lib.2.c.5. 32
Purpuræ lib 9 c 89. 296
Puteus.lib.8 c.8. 257
Pygargus.lib.10.c.80. 423
Pygmea.lib.14.c.42. 641
Pygmei.lib.10.c.81. 423
Pyrites lapis.lib.11.c.109. 486
Pyrus.lib.12.c.20. 553

Q

Quadrageſima.lib.5.c.59. 144
Quanidros lapis.lib.11.c.115. 489
Quercus.lib.12.c.130. 556
Quies.lib.3.c.23. 86
Quirim lapis.lib.11.c.114. 489
Quiſquiliæ.lib.12.c.131. 557

R

Raben lapis.lib.11.c.117. 489
Radius quid ſit.lib.5.c.41. 131
Radix.lib.12.c.134. 558
Raia piſcis.lib.9.c.96. 300
Ram quid ſit.lib.11.c.116. 489
Ramus.lib.12.c.136. 559
Rana lib.10.c.86. 427
Rana marina.lib.9.c.95. 299
Rapa.lib.12.c.135. 559
Raucedo.lib.4.c.15. 95
Renes.lib.2.c.40. 56
Renum morbi.lib.4.c.23. 101
Reſina.lib.12.c.137. 561
Rhinoceron.lib.10.c.85. 427
Riuus.lib.8.c.6. 252
Rhombus piſcis.lib.9.c.97. 300
Roſa.lib.12.c.133. 557
Ros.lib.6.c.21. 166
Rubedo.lib.13.c.3. 584
Rubeta lib.10.c.14. 271
Rubus.lib 12.c.132. 557
Rupes.lib.11.c.28. 458
Ruta.lib 12.c.138. 561

S

Sabbatum.lib.5.c.57. 143
Sabea.lib.14. 648
Sagittarius.lib.5.c.18. 118
Salamandra.vide.cap.de aſpide.
Salmo piſcis.lib.9.c.98. 300
Sal.lib.11. 493.
Salunca.lib.12.c.143. 569
Salix lib.12.c.141. 562
Salpa.lib.9 c.100. 301
Salſedo.lib.13.c.12. 90
Saltus.lib.12.c.139. 561
Sambucus.lib.12 c.142. 563
Sanguiſuga.lib.10.c.87. 428
Sanguis lib.1.c.20. 20
Sapphirus.lib.11.c.118. 489
Sapor.lib.13.c.9. 590
Sapor acutus.lib.13.c.14. 591
Sapor amarus.lib.13.c.13. 591
Sapor inſipidus.lib.13.c.16.
Sapor ponticus.lib.13.c.15. 592
Sardius lapis.lib.11. 491
Sardinia inſula.lib.14.c.46. 649
Sardonyx.lib.11. 491
Satyri.lib.10.c.39. 391
Saturons.lib.5.c.23. 121
Saxonia.lib.14 c.45. 648
Scarus.lib.9.c.35. 281
Scenophegia.lib.5.c.62. 146
Scylla.lib 9.c.112. 304
Scinci.lib.9.c.113. 305
Scintilla.lib.6.c.7. 153
Scolopendre piſces.lib.9.c.106. 302
Scopa.lib.12.c.157 567
Scorpio.lib.10.c.92. 432
Scorpio piſcis.lib.9.c.101. 301
Scorpius cœleſte ſignum.lib.5.c.17. 118
Scoria.lib.14.c.50. 650
Seir mons.lib.11.c.10. 455
Seleucides.lib.7.c.68. 226
Selenites lapis.lib.11. 491
Semen lib.12.c.153. 566
Senſus lib.1.c.6. 9
Sentes.lib.12.c.158. 565
Sepes.lib.12.c.149. ibidem.
Septem hominis cuſtodię neceſſariæ. li. 3.cap.14. 77
Sepia.lib.9.c.102. 301
Seres.lib.14 c.52. 652
Serpens.lib.10.c.89. 430
Serra marina.lib.9.c.110. 303
Seruus lib.3.c.12. 74
Sethim ligna.lib.12.c.147. 505
Siccitas.lib.1.c.17. 17
Sycomorus.lib.12.c.145. 564
Signa cœleſtia.lib.5.c.9. 115
Siliqua.lib.12.c.151. 565
Silua.lib.12.c.142. 561
Silurus piſcis.lib.9.c.103. 302
Simia lib.10.c.90. 431
Simila.lib.12.c.155. 567
Sinai mons.lib.11.c.20. 456
Sinapis.lib.12.c.152. 565
Syncopis cardiaca.lib.4.c.16. 99
Sion mons.lib.11.c.21. 456
Syrenes.lib.9.c.111. 304
Syrenes.lib.10.c.91. 432
Syria.lib.14.c.51. 651
Smaragdus.lib.11. 490
Seleucides aues.lib.7.c.68.
Solaris piſcis.lib.9.c.104. 502
Sol.lib.5.c.27. 123
Solis gemma.lib.11. 491
Somnus.lib.3.c.19. 82
Somnium.lib 3.c.20. 83
Sonorum conſideratio.lib.13.c.31. 608
Sparus.lib.9.c.108. 303
Spaſmus lib.4.c.8. 91
Spelunca.lib.11.c.30. 458
Splen.lib.2.c.38. 55
Sphęra.lib.5.c.6. 115
Spica.lib.12.c.154. 566
Spina.lib.12.c.146. 562
Spirandi difficultas.lib.2.ca.32.fo.27.& lib.4.c.15. 93
Spiritus.lib.1.c.12. 13
Spongiæ.lib.9.c.107. 303
Sponſa lib.3.c.9. 72
Spuma.lib.8.c.14. 264
Sputi infectio.lib.4.c.15. 93
Stacte.lib.22. 563
Stannum.lib.11. 492
Stella piſcis.lib.9.c.9. 303
Stellarum conſideratio.lib.5.c.34. 128
Stellio.lib.10.c.88. 429
Sternutatio.lib.4.c.6. 90
Stipula.lib.12.c.155. 567
Stomachus.lib.2.c.35. 53
Stomachi dolores.lib.4.c.20. 98
Stomachi infirmitates.lib.4.c.18. 97
Storax.lib.12.c.144. 563
Struthio.lib.7.c.69. 227
Sturio.lib.9.c.99. 301
Stupa.lib.12.c.158. 567
Subſolanus.lib.6.c.15. 161
Sudes.lib.12.c.150. 565
Sulphur.lib.11. 492
Supercilia.lib.2.c.7. 33
Surditas quid.lib.4.c.12. 94
Sus.lib.10.c.93. 434
Squatina.lib.11.c.105. 105

T

Tabula.lib.12.c.155. 68
Tactus.lib.1.c.11. 12
Talpa.lib.10.c 96. 436
Taprobana inſula.lib.14.c.57. 653
Tarda.lib.7.c.13. 191
Taetarum.lib.11. 495
Taurus.lib.10.c.94. 435
Taurus cœleſte ſignum.lib.5.c.11. 116
Taxus animal.lib.10.c.97. 436
Taxus arbor.lib.12.c.159. 567
Tempus.lib.5.c.45. 134
Tempora.lib.2.c.9. 34
Tempeſtas, procella.lib.6.c.14. 161
Tenebra.lib.5.c.43. 132
Teredo.lib.10.c.100. 438
Terebinthus.lib.12.c.162. 568
Tencha piſcis.lib.9.c.114. 305
Terræ mirabilia.lib.14.c.67. 627
Terra ſigillata.lib.11. 495
Terra.lib.11.c.1. 449
Teſteum animal marinum.lib.9.ca. 118. folio. 306
Teſtudines.lib.9.c.117. 305
Teſtudo.lib.10.c.101. 438
Thabor mons.lib.11.c.16. 455
Tharandus.lib.10.c.77. 294
Thijna ligna.lib.12.c.163. 562
Thyle.lib.14.c.55. 652
Thymallus.lib.9.c.116. 305
Thymiama lib.12.c.170. 670
Thymus.lib.12.c.169. 670
Thynnus.lib.8.c.120. 306
Thyrſus.lib.12.c.164. 569
Thyrſo.lib.9.c.99. 301
Thracia.lib.14.c.56. 652
Thus.lib.12.c.171. 520
Thuſcia.lib.14.c.54. 652
Tigna.lib.12.c.165. 569
Tigris animal.lib.10.c.98. 437
Tinea.lib.10.c.99. 438
Tiſana.lib.12.c.167. 569
Tomus piſcis.lib.9.c.121. 307
Tonitruum lib.6.c.38. 195
Topazius lapis.lib.11. 494
Torpedo piſcis lib.9.c.122. 307
Tortuca lib.10.c.102. 438
Tortuca maris.lib.9.c.119. 306
Trabs.lib.12.c.161. 568
Tragelaphus.lib.10.c.95. 436
Trapo inſula.lib.14.c.53. 652
Trebius piſcis.lib.9.c.123. 308
Tremor.lib.4.c.7. 90
Tribulus.lib.12.c.168. 569
Triticum.lib.12.c.166. 569
Triton.lib.9.c.124. 308
Trutha.lib.9.c.115. 305
Turbo.lib.6.c.13. 160
Turgogis gemma.lib.11. 494
Turtur.lib.7.c.70. 228

V

Vacca.lib.10.c.103. 439
Vacca agreſtis.lib.10.c.104. 440
Vacca marina.lib.9.c.129. 309
Valellus.lib.7.c.71. 129

Vallis.lib.11.c.31. 458
Vdachites lapis.lib.11. 495
Venæ.lib.2.c.56. 64
Venenum.lib.4.c.27. 106
Venenorum mirabilia.lib.14.c.73. 55
Venith piſcis.lib.9.c.125. 308
Venter.lib.2.c.43. 57
Venus.lib.5.c.26. 122
Ventus.lib.6.c.12. 258
Ver.lib.5.c.47. 135
Verachiten lapis.lib.11. 495
Vergiliales piſces.lib.9.c.127. 309
Vermis.lib.10.ca.111. 446
Vermiculus.lib.10.c.112. 447
Veſica.lib.2.c.41. 57
Veſpera.lib.5.c.55. 142
Veſpertilio.lib.7.c.72. 229
Vigilia.lib.3.c.21. 84
Vimen.lib.12.c.172. 571
Vinaceum.lib.12.c.186. 579
Vinaria cella.lib.12.c.187. 579
Vinea.lib.12.c.178. 575
Vinum.lib.12.c.182. 571
Vinum acetum.lib.12.c.185. 579
Vinum conditum.lib.12.c.84. 579
Vinum nouum.lib.12.c.183. 578
Viola.lib.12.c.188. 580
Vipera.lib.10.c.113. 447
Vipera marina.lib.9.c.126. 308
Vir.lib.3.c.9. 72
Virga.lib.12.c.173. 571
Virgo cœleſte ſignum.lib.5.c.15. 117
Virgultum.lib.12.c.174. 572
Viriditas.lib.13.c.4. 585
Virtutes rerum variæ.lib.13.c.24. 597
Virtus ouatiua.lib.13.c.25. 599
Viſus.lib.1.c.7. 10
Viſcera.lib.2.c.39. 55
Vitis.lib.12.c.175. 572
Vitis agreſtis.lib.12.c.176. 574
Vitrum.lib.11. 495
Vitulamen.lib.12.c.177. 574
Vitulus.lib.10.c.105. 440
Vitulus marinus.lib.9.c.309.& lib.10.c. folio.106. 441
Vlmus.lib.12.c.189. 580
Vlula.lib.7.c.73. 230
Vmbra.lib.5.c.42. 132
Vmbilicus.lib.2.c.44. 58
Vncia.lib.10.c.107. 441
Vnctuoſus ſapor.lib.13.c.11. 590
Vnguis.lib.2.c.27. 47
Vnguis piſcis.lib.9.c.132. 309
Vngula.lib.2.c.27. 47
Voitas.lib.13.c.27. 602
Vomitus.lib.4.c.19. 98
Vox.lib.2.c.20. 40
Vpupa.lib.7.c.74. 230
Vrina.lib.2.c.42. 57
Vrſa.lib.10.c.109. 445
Vrſus.lib.10.c.108. 442
Vrtica.lib.12.c.190. 590
Vrtica maris.lib.9.c.131. 309
Vua.lib.12.c.179. 576
Vua immatura.lib.12.c.180. ibidem.
Vua paſſa.lib.12.c.181. ibidem.
Vulandia.lib.14.c.58. 653
Vulpes.lib.10.c.110. 445
Vulpes marina.lib.9.c.128. 309
Vultur.lib.7.c.75. 230
Vxor.lib.3.c.9. 72

Z

ZAccarum.lib.12.c.193. 581
Zedroſi.lib.9.c.133. 309
Zingrites lapis.lib.11. 496
Zinziber.lib.12.c.192. 581
Ziſtris.lib.9.c.135. 310
Zizania.lib.12.c.191. 580
Zodiacus.lib.5.c.9. 115
Zumeth lapis.lib.11. 496
Zydrach.lbi.9.c.133. 309
Zytiron.lib.9.c.136. 310

FINIS.

PETRI BERCHORII
IN REDVCTORIVM SVVM M'ORALE.

PROLOGVS.

VIDETE quoniam non ſolum mihi laboraui, ſed omnibus eaquirẽtibus veritatem. Eccl. 14. Quia ſicut dicit ille fons eloquentiæ Tullius de officijs lib. 1. præclare ſeriptũ eſt a Platone, ꝙ non ſolum nobis nati ſumus, quia partẽ patria, partem amici ſibi vendicant, atq; placet ẽt ſtoicis, quæ in terra gignuntur, ad vſum hominũ creari, homines vero hominum cauſa genitos, vt alij alijs prodeſſe poſſunt, hinc eſt ꝙ ego vidẽs ꝙ omnis natura gaudet bonum ſibi cõceſſum alijs cõicare, & bonorum ſuorũ participẽ inuenire, nõ ſolum mihi laborare volui, ſed ad vtilitatẽ omniũ fidelium labores meos ordinare cõtẽdi, iuxta doctrinã apoſtoli, qui ſe dicit græcis & barbaris, & ſapientibus & inſipiẽtibus debitorẽ, et qui docet neminẽ debere qđ ſuũ eſt quęrere, ſed aliorũ vtilitatibus militare. Sciẽs igiť ꝙ teſte ſcriptura, bonorũ ꝑlaborũ glorioſus eſt fructus, ꝙq; ꝗ in talento ſibi cõmiſſo laborare noluit, a dño ſuo pẽnã, nõ gloriã reportauit, necnõ ꝙ illi a dño cõmendãtur qui ad conſtitutionẽ tabernaculi nõ ſolũ aurũ & argentũ & alia præcioſa obtulerũt, quinimo ẽt illi qui pilos caprarũ & alia modici ꝑcij obtuliſſe probanť, ꝙq; in magna domo (prout dicit apľs) non ſolũ ſunt vaſa aurea & argentea, ſed ẽt lignea & fictilia, ideo iuxta mei pauperiẽ ingenij (cũ re vera pauper ſim ego, & in laboribus a iuuentute mea) in meis viribus nõ cõfidẽs, ſed in loco deo, a quo oẽ datũ optimũ, & omne donum ꝑfectum deſorſum eſt deſcẽdẽs a patre luminũ, vnicẽ ſperãs, tenuitatẽ ingenij mei nõ veritus, nec ſciẽtiæ vacuitate turbatus, manũ meã niſi ad fortia, oculos meos impleui vigilijs, linguã meã calamũ ſcribæ conſtitui, digitos meos docui ad nouos ſubeundũ labores, & videns requiẽ ꝙ eſſet bona (ſicut Ruben) habitãs inter duos terminos, noui. ſ. & veteris teſtamenti, humeros meos ſuppoſui ad portandũ, & ad dei laudem & gloriã vtilitatẽq; legentiũ, opus ſequens plenũ laboribus ordinãdũ, vt ſic rectẽ videar dicere verbũ pro themate ſumptũ. Videte quoniã nõ ſolũ mihi laboraui &c. In ꝗbus verbis vtique tria facio ꝗ. ſ. excito aliqualẽ attentionẽ. Hic recito manualem afflictionẽ. Hic explico gñalem intẽtionẽ. Ita ꝙ probat attentionem affect⁹ indicatiu⁹. Videte. Probat afflictionem affectus moleſtatiu⁹. Laboraui. Probat intentionẽ affectus charitatiuus. Nõ ſolũ &c. In oĩ. n. opere ingenij debet excitari attẽtio lectoris, debet recitari cõditio laboris, debet declarari intentio factoris. Igiť dico ꝙ hic primo excitať attẽtio lectoris, & hoc fit cũ dř. Videte. Et re vera neceſſe eſt ꝙ hõ videat ad ſciẽdũ libri principiũ diligenter attẽdat. Ioannes. n. librũ de manu angeli recepturus & comeſturus, ante oĩa ſe vidiſſe pręmiſit. Angelus ẽt ſibi ſecreta cœleſtia reuelaturus, ipſum ad vidẽdũ & ad attẽdendũ inducit. Veni inꝗt & vide. Lector ergo libri huius ſi ipm vult ſtudendo comedere & cõtenta cognoſcere, ante oĩa debet videre, & ad ꝗdã præãbula attendere, & ſtudere, dicens illđ Exod. Vadã. & videbo viſionẽ hãc magnã. Videte inquio. ps. Venite & videte & narrabo, qui timetis deum. Attende ergo & vide

Ad huius operis conditionem
Ad huius operis diſtinctionem
Ad huius operis denominationẽ
Ad huius operis ordinationem

¶ Circa cõditionem operis notãdũ eſt, ꝙ labores mei nihil alıđ ſunt ꝗ̃ ꝗdã morales reductiones, ꝗdãq; ꝓprietatũ moralizationes, & ꝗdã exẽplares applicationes, ꝗbus. ſ. cõditiones virtutũ et vitiorũ poſsint oñdi, et ꝗb⁹ exẽplis & figuris mediãtib⁹ poſsint illa ꝗ ad fidẽ & mores ꝑtinẽt, manu duci. Et ſic dico ꝙ i iſto ope, ꝓprietates rerũ, figmẽta poetarũ, ęnigmata ſcripturarũ ſint ꝓ materia, applicatio vero ad mores eſt ꝓ forma, de⁹ ẽ ibi ꝓ cã efficiẽti, ſal⁹ vero aĩarũ ẽ ibi ꝓ cã finali. ¶ Circa diſtinctionẽ vero notať ꝙ gñalť labores mei i tria diſtinguũtur. ſ. moralitates, diſtinctiones ſeu diuiſiones, & in themata & collationes. Eſt ergo primũ op⁹ meũ circa moralitates ſimpľr, ad finẽ. ſ. ꝙ ad oẽ ꝓpoſitũ poſsit hõ ꝓprietates rerũ adducere, & moralizatas, expoſitas & applicatas ad oẽ qđ voluerit inuenire. Et ſic dico ꝙ iſta prima pars cõtinet librũ de ꝓprietatib. rerũ, diuerſos libros mũdi mirabiliũ, fabulas, & ęnigmata poetarũ, quaſdã figuras ſanctarũ ſcripturarũ. Iſta. n. oĩa a me ſunt excerpta, & ad mores etiã applicata, & propter operis quantitatẽ in duo volumina ſunt diſtincta. ¶ Scđa pars laborũ meorum circa materias tã litterales ꝗ̃ morales gñaliter verſatur, & ſm ordinem cõcordantiarum bibliæ oĩa vocabula ꝑ ordinem exponunť, necnon ſm ꝙ ad diuerſa poſſunt applicari ꝓpoſita. Nunc aũt ꝑ diſtinctiones, nunc ꝑ exemplorũ inductiones, nũc ꝑ figurarũ & ꝓprietatum applicationes, nunc ꝑ auctoritatum diuiſiones, et ꝑ cõcordãtiarum tã bibliæ ꝗ̃ originaliũ multiplices adductiones, dicta vocabula diſſecãtur, vt ſic quicunq; de quocũq; vocabulo ꝑdicare vel collationem facere decreuerit, & quocunq; modo ipm vocabulum voluere vel accipere voluerit, totum paratum & ordinatũ inueniat ꝗd loquať. Et iſta etiam neceſſe eſt ꝙ in duo volumina diſtinguať. ¶ Tertia vero particula quã. ſ. necdũ cõpleui, erit de diuerſis thematibus & auctoritatibus, & de ꝗbuſdã breuibus collationibus, quæ. ſ. nõ ꝓſequenť, ſed ad ꝑdictũ opus ſm, ſ. ad materias in diuerſis vocabulis ꝓſequutas facta introductione cõgrua remittenť. vt & ſic primũ opus ſit ſicut lapidicina vel puteus, ad materiã hauriẽdum, ſm opus ſit ſicut quoddã ędificium ad exhauſtã materiã collocãdum, tertium vero opuſculũ erit ſicut oſtiũ ad dictũ ędificium ſubintrãdũ. Igiť in iſtis tribus intendo laborũ meorũ ſeriem terminare, vt ſic opus ingenij mei, qđ a trib. aĩę depẽdet potentijs, poſsim ad trinitatis gľiam ordinare. Iſte. n. numerus ternarius multipliciter eſt ꝑfectus, ꝗ. ſ. ipſa beata trinitas ab ipſo numero denominať, ipſa deitatis imago. ſ. aĩa, trib⁹ potentijs decorať, ipſa rerũ machina ternario menſurať, ſuꝗ̃ tũ in menſura, põdere, atq; numero cõſtituiť & formať. Ipſum cęlũ ꝑ triplicitates ſignorũ diſtinguiť. Ipſe angelorũ numerus in tres (quæ ex tribus cõſtat ordinibus) Hierarchias diuidiť. Ipſa natura aĩaliũ in tres partes, ſ. in volatilia, naturalia, & greſsibilia variatur. Apud etiã poetas Apollo dř tripodem portare. Neptũs fingitur tridẽtem habere Pluto ſupponitur tres harpyas, tres parcas, tres iudices, & tres furias ſecum in inferno tenere. Iſte eſt ergo numerus in reb⁹ diuinis, naturalibus & humanis ſacratus, ſuꝑ alios numeros priuilegiat⁹, & in ſcripturis multiplicitet cõmendatus. In iſto. n. ſe adhibet Ariſtoteles deum magnificare. In iſto dicit ſapiens bñ ſuo ſpiritui complacere. In iſto dicit Eſaias molẽ terræ conſiſtere & pẽdere. Quapropter in tres partes labores meos diſſeco, & ſicut præoſtẽſum eſt, omnia opa mea in tres particulas ſubdiſtinguo, vt ſic, (exẽplo Iudę Machabęi) iſtis tribus ordinibus poſsim diabolo (qui habet tres ordines dentium) obuiare, & tribus iſtis lanceis corpus Abſalonis confodere, & tres in vna vite propagines, poſt huius vitæ triduum, in regis Chriſti calicem propinare.

Iſta ergo ſunt attendenda circa operis diſtinctiouem. ¶ Circa denominationem vero operum prędictorum notandum eſt ꝙ quia in iſto primo opere proprietates naturales deducuntur ad mores, ideo ipſum opus morale reductoriū nomino. Quia in ſecundo opere inueniūtur materiæ tractatę & eludatæ, & ſecundū vocabulorū naturā ꝑ alphabeti ordinem explicatæ, iō ipſum morale repertoriū baptizo. Tertiū vero opuſculū, qa ꝑ quaſdā remiſsiones & reductiones multa continebit ſub breuib⁹, etitq; quaſi modus & directio vt alijs qs vtaſ, iō ipſum morale breuiatiū ſeu directorium ſi vita comes fuerit, appellabo. Nec imputet quis ad ꝓſumptionem ſi operib. imo magis laborib⁹ meis nomina poſui. vel ſi nomē meū ipſis inſerui, qa ille q numerat multitudinem ſtellarū, & oībus eis noīa vocat, ſcit ꝙ hæc ex ſuperbia nō facio, ſed poti⁹ hoc neceſſarium eſſe puto Quanq̄.n. vna ſunt opera, & riſu digna, cōfuſum tñ negocium videretur, ſi qñque volumina carētia nomine inuenirenſ, & ſi auctor horū voluminum neſciretſ. Igiſ nō inſletur quiſquā cōtra me, in me.ſ. attendens ſciētię vacuitatē, eloquētię nullitatē, necnō oīs moralis ſanctitatis & iuſtitiæ paucitatē. Nec moueatur aut dicat ꝙ epiſtolę qdem graues ſunt, pręſentia aūt corporis infirma, ēt ſermo cōtemptibilis. Nec ſubiūgat ēt inſultādo ꝙ vita mea a doctrina diſcordat, & ꝙ aliter viuo q̄ ꝑdico, & ꝙ multa facienda cōſulo, quæ tñ nō facio, ſed omitto. Sed potius talis obloquutor cōtra defectū ſcientiæ cogitet ꝙ deus qñque ſecreta ſua abſcondit a ſapientib⁹ & prudentib⁹, & reuelat ea paruulis, quòdq; aſina Balaā melius vidit angelum q̄ ꝓpheta, necnon ꝙ deus magis voluit fundari eccleſiā ſuā ꝑ Petrum & alios ſimplices piſcatores, q̄ ꝑ Ariſtotelē & quoſcunq; philoſophos & oratores. Stulta.n. mundi elegit deus, ſecundum apoſtolum, vt ſapientes cōfundat, & infirma & ignobilia vocauit vt nobilia & fortia vilipēdat. Iterū contra defectū eloquentiæ meæ conſideret talis quicunq; eſt obloquutor, ꝙ Moyſes elinguis fuit & labijs incircūciſis nō tñ propter hoc a domino reprobatus, quinimo lex ei fuit credita, & de⁹ Pharaonis eſt dictus, & ipſi Aarō q eloqnēs fuiſſe dr, antelatus. Apoſtolus etiā prædicat nō in ſublimitate ſermonis aut ſapiētię ad corinthios veniſſe, nec in ꝑſuaſibilib⁹ humanę ſapiētiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & veritatis paud eos ꝑdicaſſe. Itē cōtra defectū vitæ & morū, ſiquem forſan in me exiſtimat, attendat obſecro ꝙ deus qñq; malis ſicut inſtrumento ſuo ad bonum vtitur, & ꝙ ēt per Balaam & alios malos prophetas multa bona & vera prædixiſſe probatur. Deus.n. ſcit de petra mel educere, & oleū de ſaxo duriſsimo ꝓpinare. Deus nouit de ſpinis vuas colligere, & ſicut alter Deucalion de duriſsimis lapidib⁹ filios Abraā ſuſcitare. Quinimmo, qđ mirabilius eſt, ſi hoīes tacuerint, lapides facit clamare, & ſicut alter Sāſon in maxilla aſini nouit alienigenas trucidare. Quod ſi iſta conſideratio nō ſufficit ſed adhuc talis obloquutor ꝓpter leuē vitā quā in me forſitā præceſsiſſe cogitat, labores meos & opera vilipendit, cogitet, obſecro ꝙ vbi abūdauit delictū, qñq; gratia ſuperabundat. vel ſaltē ſaluatoris cautela vtatur, vt qđ dico, ſi bonū eſt, faciat, malū vero ſi qđ fecero, non attendat. Deus.n. teſte Iſidoro de ſummo bono, non reſpicit quales antea fuerimus, ſed. quales in fine erimus. His ergo conſiderationem debet obloquutor ceſſare ſi me videt nomen meū exprimere, & ſi me audit iſtos meos labores & opera prælibatis nominib⁹ baptizare. Sum igitur quidam peccator, ordinis ſancti Benedicti monach⁹, de terris Francorū genitus, natione gallus, patria Pictauinus. nomine Petr⁹, cognomine Berchori⁹, & reuerēdiſsimi in Chro patris dñi d. Petri de Pratis diuina dei prouidentia epi Peneſtrini, & ſacroſancte Romanæ eccleſiæ cardinalis & vicecancellarij, familiaris domeſticus, qui ēt per ipſum libris & neceſſarijs mihi communicatis & traditis, ad iſtos labores meos ſum induct⁹ & in iſtis ēt directus multipliciter & adiutus. Nomen ergo meum ideo aperio, non vt inde aliqua gloria mihi detur, ſed & poti⁹ ſiquid eſt in iſtis meis laboribus min⁹ bene factū vel dictum, meæ imperitiæ aſſcribatur. Siquid vero laude dignū ibi eſt, totum diuinæ attribuatur gloriæ, qui quandoque teſte Seneca, Innocentium & ſimpliciū ore fatur. Non.n. (inquit ſaluator) Vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis. Hæc ergo attendenda ſicut circa huius operis nominationem. ¶ Circa vero operis ordinationem multa ſunt attēdenda. Quocirca notandum eſt ꝙ iſtud primum volumen qđ morale reductorium appello, ordinem libri de proprietatib⁹ rerum ſequitur. Veruntamen in tot particulas non diſtinguitur, quia quandoque duæ partes ſeu duo libri illius voluminis hic ſub vna particula continentur. Aliquos etiā libros ex certa ſcientia trāſpoſui, vt in duo uolumina ęqualius partirentur. Aliquę etiam ſunt in libro de proprietatib⁹ materię, quas valde ſuccinctè poſui, ſicut eſt liber de infirmitatibus, & liber de arboribus, de quibus notabiliora extraxi, magis vero communia dereliqui. Multa.n. ſunt ibi quæ magis viſa ſunt mihi pertinere ad receptas medicorum, quàm ad dicta philoſophorū, quapropter de iſtis me breuiter expediui. Aliqua etiam ſunt quæ in pluribus augmentaui. Multa quæ alibi reperta ſunt, ſuperaddidi, ſicut patet de piſcibus, de quibus idem magiſter de proprietatibus parum tractat. Ego vero alibi reperta materia de ipſis magnum tractulum compilaui. In libro etiam de animalibus, & de aquis & fluminibus, multa volui ſupperaddere, & materiam in diuerſis repertam codicibus ad ſuos titulos applicare. Legi.n. illud notabile & egregium volumen, ſ. Plinium ſecundum de naturali mundi hiſtoria, legi Senecam de naturalibus quæſtionibus, legi Solinum de mundi mirabilibus, legi Geruaſium de ocijs imperialibus, necnon plura alia opera vel tractatus in quibus multa recitatione digna reperi, quę in ſuis locis huic primo operi ſm ſuas materias & titulos aggregaui. Vltra librum aūt de propietatibus cū ſuis additionibus & adiunctis, tres particulares tractatus huic volui operi ſuperaddere, & ad vtilitatē legentiū ſuperioribus aggregare, videlicet quendā tractatū qui intitulatur de naturę mirabilibus, alium qui eſt de reductione fabularum, & poetarum, poematib⁹, aliū vero qui eſt de expoſitione & moralizatione figurarū, & ſcripturarū, ęnigmatib⁹. Iſtorū vero trium tractatuū ordinē q plenius ſcire voluerit, videat ꝓlogos q cuilibet iſtorū tractatuū ꝑponūtur, in qb⁹ de iſtorū librorū ordine magis plenè tractaſ. Nec moueat quēcunq; ſi in dictis libris de mirabilibus & de fabulis mira extranea, q̄ forte falſitatis hñt effigiē, multaq; paganorū figmenta poſuerim & ad mores duxerim, vt eſt dictū, ſed attendat ꝙ ægyptiorū theſauri pro ędificādo tabernaculo fuerūt neceſſarij, et mlier pagana ſi i ꝑlio capiebaſ poſt lotionē aq̄ & vnguiū ſectionē, poterat ab hebræo vxor accipi, & ad populū Iſrael aggregari. Quappropter male nō credo facere ſi theſaurū ægypti mulierēq; paganā. i. poetarū & philoſophorum necnō gētilium & paganorum doctrinā accipio, & ſi vngues. i. errores ſupfluitates anfero, & ſi ꝑ reductiōes, moralizationes & applicationes, ipſam in Iſraeliticā trāſfero vel cōuerto. Adhuc aūt circa ordinē hui⁹ opis eſt notādū ꝙ ꝓprietates cuiuſlibet aīalis vel ēt alteri⁹ cuiuſlibet rei i plures. ſ. diſtinguunſ, ſm ꝙ diuerſę illi⁹ cōditiones ad vnum vel ad aliđ propoſitum applicabiles videbātur. Plerunq; ēt fit ꝙ idē text⁹ vel idē. ſ. plurib⁹ & diuerſis modis exponiſ, ſm ꝙ ꝑ diuerſos modos accipiēdi, nūc in bono, nūc in malo, nunc allegoricè, nunc myſticè exponibilis putabatur. ¶ Poſtremo vero circa ordinē iſtius operis oportet aduertere ꝙ iſte liber ſiue in vno ſiue in duob⁹ voluminib⁹ ſcribaſ ſexdecim ꝑticulariter habet libros, quorū quattuor primi circa hoiem verſanſ, alij vero circa illa q̄ facta ſunt ꝓp hoiem, occupanſ. Prim⁹ ergo liber tractat ea q̄ ꝑcedūt vł ordine tpis, vel naturę, hoīs creationē, & ſic ibi agiſ de deo, angelis ſpiritib⁹, ſenſib⁹, qualitatib⁹, & humorib. Secđ⁹ agit de his quæ cōſtituūt hoīs formationē, ſ. de corpore & mēbris tā generalib⁹ q̄ particularib⁹, ſm ordinē quo in corpe ſūt locata. Terti⁹ agit de his q̄ variāt hoīs cōditionē, & de his quæ faciūt ad ſui eſſe cōſeruationē, & ſic ibi agiſ de diuerſis generib⁹ ꝑſonarū, pře. ſ. filio dño, ſeruo, & ſimilib⁹, & de illis ſex accidentib⁹ q̄ ſanitatē conſeruant, ſ. ſomno & vigilia exercitio & cæteris. Quart⁹ vero agit de his quæ faciūt ad hoīs deſtructionē. ſ. de infirmitatib⁹ & de morte. Quintus agit de his q̄ ꝑtinēt ad cœli & corpm cęleſtiū naturā & ad tporū variationē. Sext⁹ agit de materia & forma, ignis & aeris ꝓprietatib. & impſſionib⁹. Septim⁹ agit de aeris ornatu, ſ. de volatilibus. Octau⁹ agit de aqs et fluminibus. Non⁹ agit de aquarū ornatu, ſ. de marinis mōſtris & de piſcib⁹. Decimus de aīalibus, vermibus & ſerpentib⁹. Vndecim⁹ agit de mōtib⁹, metallis & lapidibus. Duodecim⁹ agit de herbis & arboribus, ſeu de plātis & vegetabilibus. Tertiuſdecimus agit de quibuſdā rerū accidentibus. ſ. de coloribus, ſaporib⁹ & liquorib⁹, ſonis, numeris, mēſuris, & ponderib⁹, & ſic finiſ ordo libri de rerū ꝓprietatib⁹. Quartuſdecimus agit de naturæ mirabilib⁹. Quintuſdecim⁹ agit de poetarū fabulis & enigmatib⁹. Sextuſdecim⁹ vero agit de figuris bibliæ & earū expoſitionib⁹. Et ſic patet ordo hui⁹ reductorij q̄rū ad numerū ſuarū partiū & librorū. ¶ Aduertēdū tñ ꝙ poſtq̄ hoc op⁹ reductorij penit⁹ cōpleuiſsē, quoddā volumē qđ intitulabatur

baſ de moralizatione libri de ꝓprietatib⁹ rerũ, meas venit ad man⁹, in quo q̃dẽ nõ oẽs libri, ſed aliq̃, & ẽt non oĩum capſorũ lr̃æ, ſed aliquæ ꝓprietates de qnolibet eacerpũtur, q̃ ꝓcul dubiu in locis plurib⁹ ootabiliter eaponũtur. Paucas tñ ꝓprietates accipit, qbus in locis ſuis quaſi ꝓtractẽ vtiſ, & deinde adiũctis alijs materijs ĩ quolibet capitulo vel. §. mutipliciter ſe extẽdit. Quẽ q̃dẽ librũ, q̃a multa eleganter ibi eapoſita videbantur totum volui plegere, & ſiq̃d inueni q̃d nõ primitus poſuiſſem ĩ ſuo loco: ſtatui in breuiloqo collocare. Patet igitur ꝙ ad quattuor debet lector attẽdere vt viſum ẽ. ſ. ad opis ordinationẽ, nominationẽ, diſtinctionẽ, & cõditionem, q̃ q̃dem attentio oſtẽſa eſt, cũ dictũ eſt. Videte. vt & ſic ad attendendũ omnes generaliter inuitem, dicens illud Threnorum 1. O vos oẽs qui tranſitis ꝑ viam, attendite & videte. Igitur dico ꝙ hic excitatur attentio prouidi lectoris. Videte inquio. ¶ Secũdò principaliter dico ꝙ hic recitatur afflictio ingẽtis ſudoris, & hoc oñditur qñ dr̃ laboraui. Et verè laboraui, & opa plena laboribus & vtina vtilib⁹ incipere volui, & vt verum fatear ab ipſis primordijs iuuẽtutis, & ab ipſa ianua vitę meę, in laborib⁹ plurimis, in pęnis & miſerijs ſemꝑ fui. Laboraui. n. in gemitu meo, laui q̃nq; lachrymis lectum meũ, ſciens ꝙ ille qui laborẽ et dolorẽ cõſiderat, nunq̃ vt cõiter ſine legitimo certamine & ſine bonis laborib. corona dat. Laboraui igiť primo & ante oĩa, biblię textum quater ſtudẽdo, vt ſic ſine concordantijs allegare ſcirem, figuras, auctoritates & hiſtorias, diligentiſſime cõſignãdo. Laboraui poſtea librum illum de proprietatibus cum alijs qui de naturis rerũ tractabãt, diligenter videndu & q̃cquid potui retinẽdo. Laboraui poſt hæc audaciã moralizãdi ſumendo, & in hoc annis plurimis attendendo, dictas rerũ naturas, ad mores (ſicut dictũ eſt) applicãdo, formam quoq; & ordinẽ eis dãdo. Laboraui inſuper opus magis arduum & difficile q̃d repertoriũ morale vocaui, aggrediendo, & ibi quaſi ꝑ quinqueniũ inſudando. Laboro vero nũc hæc oĩa corrigendo, & ſemꝑ aliq̃d vtile in diuerſis locis & materijs aggregando. Laborabo vero poſtea opuſculũ breuiarij moralis, collationũ. ſ. et thematũ cõpilando, & iſtos labores meos ſub iſto triplici ordine conſummãdo. Nõ ignorãs igiť ꝙ hõ naſcitur ad laborẽ, ꝙq; q̃libet fidelis ſicut bonus Chriſti miles laborare tenetur, rogo illũ ad quẽ ſunt labores oĩum ordinãdi, vt a ſede magnitudinis ſuæ ſapientiã mihi mittat, quæ mecũ ſit, & mecũ laboret, vt ſic poſsim cũ apoſtolo dicere ꝙ licet ſim apoſtolorũ minim⁹, plus tñ plurimis laboraui, nõ ego, ſed gratia dei mecũ. Exẽplo igiť ſapientis modicũ laborare volui, vt inuenirẽ mihi multã requiẽ, ſciẽs ꝙ ſancti finaliter requieſcẽt a laborib⁹ ſuis, & ꝙ bonorũ laborũ glorioſus eſt fructus. Fruct⁹ dico nõ corruptibilis, ſed æern⁹, q̃a re uera illum valde fatuũ dicerẽ q̃ pro ſpe tꝑalis mercedis labores ſpũales faceret, & qui opera ſui ingenij ad tẽporalem gloriã ordinaret, & hoc maxime cũ videã cleri rectores & populi, labores philoſophantiũ ſpernere, nulli prorſus manũ largitionis extẽdere q̃nimmo ſæpe video ignaris epulãtibus, ſciẽtificos eſurire. Dudũ. n. & reges & prælati ſolebant diligere illos qui in ſciẽtijs laborabant, & q̃ ſm poſſibilitatẽ ingenij ſe in facultatibus exercebant, ſicut exẽplificat in principio hiſtoriæ tripartitæ de iudicibus. qui honorauerũt homerũ. De Philippo Macedone, q̃ ditauit Theopompũ. De Seuero Cæſare, qui ſupra modum remunerauit Oppianum. De Allena, qui beauit Symonidem. De tyranno Dionyſio, qui honorauit Platonem. Sicut ẽt exẽplificat Solinus de victore oriẽtis Põpeio, qui Poſſidonio philoſopho reuerẽtiã eahibuit, & de vticenſe Catone, qui duos philoſophos & remotis partibus Romã aduxit, ſeque plurimũ eo facto ſenatui & populo cõtuliſſe iactauit. Sed quid mirum ſi tunc mundi potentes litteratos & litteras honorabant? tunc ẽt dij cœleſtes ſecundum antiquorũ opinionẽ ipſos dignos honoribus indicabant. Liber. n. pater corpus cuiuſdam philoſophi Athenis inhumatũ iacens propter violẽtiam obſidionis Liſandri, de nocte Liſandro apparens, permitti ſepeliri mandauit. Sine inquit ſepeliri delicias meas. Apollo etiã delphic⁹ Socratem ſapientiorem cunctis mundi hominibus iudicauit. Pollux. & Caſtor Pindarũ philoſophum de domo ruinoſa vocauerunt, quo egreſſo, cæteros periculũ mox inuoluit. Sed quid dicam, an tunc eſſe beatius laborare circa ſcientias, quando a dijs & hominibus præmia ſperabantur, an nunc, qñ ingrata diuitum generatio tales reſpicere non dignatur, quin potius ipſos fantaſticos & quaſi in mundo ſuperfluos reputat? Qui in naturę operibus, & in ſcientijs quæ intellectum perficiunt meditantur, ita ꝙ illud euangelicũ. Dñe per totam noctẽ laborauimus, & nihil prẽdimus, cũ Petro dicere iã videntur. Cuius quidem cõtemptus ratio eſt in prõptu, quia. ſ. teſte Apoſtolo, aĩalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus dei. Stultitia eſt. n. illi, & non põt intelligere alta. Eſt. n. ſtulta ſapientia. Et ecõtra (ſcriptura teſte) taliũ ſapientia apud deum eſt ſtultitia. Re vera dico ꝙ imo nunc eſt beatius laborare circa talia quàm tunc erat. Quia. ſ. tunc illi corruptibilem ſperabant mercedem, nos aũt incorruptam. Illi laudes quęrebant hominum nos aũt laudes quærimus angelorum. Illi gloriam acquirebãt humanã, & nos aũt gratiam promeremur diuinã. Illi ſuę prouidebant virtuti, nos aũt animarũ militamus ſaluti. Illi in mũdo coronabantur hedera, nos aũt in cœlo coronabimur æternæ gloriæ fibula vel corona. Illi declamabant & tragœdiabant in theatris, nos aũt declamamus ĩ eccleſijs, & ẽt in noſtris cordibus nobiſipſis. Et ſic ergo cõcludo ꝙ beatum eſt & vtile laborare, & ſe in bonis operibus occupare. Quia. ſ. teſte Seneca, generoſos animos labor nutrit. & ſecundũ Apoſtolum, qui non laborat, manducare non meruit. Mulier etiam fortis & eo com mẽdatur, quia ocioſa panem ſuum non comedit. Laboraui ergo pſalm. Laboraui clamans, & raucæ factæ ſunt fauces meæ. Placeat igitur æterno deo ꝙ labores meus gratos habeat, & ꝓ iſtis laboribus æternæ gloriæ blandimenta cõcedat. Quia procul dubio alias poſſem dicere illud propheticum. In vacuum laboraui ſine cauſa, & inane cõſumpſi fortitudinem meam. Patet ergo quòd hic recitatur afflictio pœnę vel ſudoris. Laboraui inquio. ¶ Sed tertio dico ꝙ hic explicatur intentio feruentis amoris, quod vtique fit cum dico. Non ſolum mihi, ſed omnibus. verus. n. & charitatiuus amor magis diligit viſitatem cõmunem quàm priuatam, & ideo ad virum bonum pertinet ꝙ ſibi ſoli non ſtudeat proficere, ſed ꝙ magis omnibus glorietur prodeſſe. Stellæ. n. ſuas influentias ſibi inuicem communicant, cęlique luminaria non ſibi ſolum lucent, ſed omnes generaliter illuminãt & illuſtrant. Et formicæ etiã labores ſuos ſole nõ comedunt, imo omnes congregant pro ſingulis, & ſingulę pro omnibus militant & laborant. Sic re uera nunquam debet homo ad lucrum proprium ſolum attendere, ſed ad omnium ſalutem opera ſua iugiter ordinare. Non iniquo ſoli mihi labo. ſed omnibus. Eaemplo beati Iob, qui dicit ꝙ bucellam ſuã ſolus non comedebat, ſed oſtium ſuum omnibus patens erat, & bona ſua tranſeuntibus diuidebat. vt ſic & ego dicã illud Eccl. 33. Reſpice quoniam non ſolũ mihi laboraui, ſed omnibus exquirẽtibus diſciplinam. Vt eaemplo etiam chameleontis (qui omnibus coloribus ſe conformat) poſsim dicere illud 1. ad Corint. 9. Omnibus omnia factus ſum. Illa. n. quæ ſine fictione didici, ſine inuidia communico. Talentumq; mihi traditũ in terra non fodio, & theſaurum quem mihi dedit dominus, nõ abſcondo, ſed potius omnia quæ ſcire poſſum libenter alijs manifeſto. Et qui ſitit, veniat, & qui voluerit, bibat. Omnes generaliter inuoco & inuito. Nunquam. n. illos approbaui qui bona ſiqua fecerint, ſoli gloriantur habere, ipſaq; ſolent abſcondere, & more cerui (qui cornu deatrum abſcondit) depoſitum inuidioſè ſibimet retinere, quibus. ſ. reprehenſiuè poteſt dici illud 1. Reg. 21. Quare tu ſolus, & nullus tecum? Maximè cum dicat ſapiẽs ꝙ ſapiẽtia abſcõdita & theſaur⁹ occult⁹, nulla vtilitas in vtriſq;. Ipſi vero ſinguli poſſunt dicere illud Eſa. 63. Torcular calcaui ſolus & de gentibus non erat vir mecũ. Ego igitur poſt eacitatam lectoris attentionẽ poſt recitatam laboris vexationẽ, poſt eaẽplificatam amoris intẽtionem ſeu affectionem iam intendo opus huius reductorij incipere, a deo ſumẽs eaordium, a quo neceſſe eſt omne principium inchoare.

REDVCTORII MORALIS
PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS·
ORDINIS SANCTI BENEDICTI.

L I B E R P R I M V S.

De Deo. Cap. 1.

1 DEVS qa propriè ſpeculationis eſt de re
bꝰ ſubiectiuè & materialiter loqui inquã
tũ.ſ. ſunt reducibiles tranſſumptiuè ad ali
quẽ intellectũ moralẽ, iõ cũ deus ſit illud
ad quẽ oĩa reducuntur, abſurdũ videret
mihi de ipſo hic capitulũ facere & ꝓprie
tates eiꝰ, ad alia ꝓpoſita adducere, niſi vi
derem ſcripturam benedictũ nomen ſuũ
2 aliqñ ad hoĩes, aliqñ ad angelos applicare. ¶ Igitur breuiter di
camꝰ ꝙ ſm Damaſcenũ deꝰ eſt primũ principiũ immortale et
æternũ, ſimplex. influxibile, impaſsibile, incompoſitũ, incorru
ptũ, lumen intellectuale, virtus inacceſsibilis, fons bonitatꝭ, oĩa
mẽſurãs, oĩa implẽs, oĩbus dominãs & imperãs, oĩa cõtinens &
cõſeruãs. Chariſsimi, qa ſcriptũ eſt. Imitatores dei eſtote, ſicut
filij chariſsimi, quia ẽt ſcriptũ eſt de viris iuſtis & pfectis. Ego
dixi dij eſtis & filij excelſi oẽs. ideo cõpetenter poſſum dicere
ꝙ quilibet vir perfectꝰ & maximè prælatꝰ põt ſpũalr dici deꝰ,
& hoc qa pro certo talis eſt principiũ aliorũ per honorẽ & di
gnitatẽ, & iõ ipſe debet eſſe immortalis & æternũ per perſeue
rãtiæ cõtinuitatẽ. Influxibilis & impaſsibilis ꝑ cõſtantiæ & pa
tiẽtiæ firmitatẽ. Simplex & cõpoſitus ꝑ mẽtis innocẽtiã & pu
ritatẽ, & ꝑ verborũ veritatẽ & ſinceritatẽ. Incorruptus ꝑ mũ
ditiã & caſtitatẽ. Lumẽ intellectuale ꝑ ſciẽtiã & ſubtilitatẽ. Itẽ
iſte debet eſſe virtus bonũ viriliter operãdo. Inacceſsibilis, ma
ieſtatẽ ſuã ne viliſpẽdatur, nõ oĩmis familiariter ſubmittendo,
vel popularibꝰ exponẽdo. Fõs ẽt bonitatis in oẽs miſericordi-
ter influẽdo, & cũctis liberaliter bonitatis ſuæ bñficia largien
do. Itẽ iſte debet eſſe mẽſurans, quia. ſ. ipſe debet mẽſurare me
rita & demerita ſubditorũ ꝑ debitã cũſiderationẽ. Debet eſſe
oĩa implẽs, qa. ſ. vacuos virtutibꝰ vel opibꝰ debet implere per
bonorũ documẽtorũ & exẽplorum eruditionẽ, & ꝑ rpaliũ be
neficiorum ſubuẽtionẽ. ¶ Debet inſuper eſſe oĩa cõtinẽs ꝑ cha-
ritatẽ & dilectionẽ, & oĩa cõſeruans ꝑ iuſtitiã & defenſionem,
oĩbꝰ imperãs & dñans ꝑ potẽtiã & iuriſdictionẽ. Et ſic talis po
terit dici deꝰ. i. dei imitator & filiꝰ, ita ꝙ de talibꝰ plãtis & pfe-
ctis poterũt ſeculares & ſubditi dicere illd Act. 14. Dij ſiſes fa
3 cti hoĩbus, deſcẽderũt ad nos. ¶ Deꝰ dr fons totiꝰ bonitatis. Bo
nitas aũt ſua ſummè in hoc appet, qa bñficia ſua oĩbꝰ ſolet con
cedere, & tã bonis ꝗ̃ malis bona ſua influere vel donare, & il-
la q̃ ad regimẽ vniuerſi ptinẽt nulli ꝗ̃uis impio denegare. Vñ
oĩbus dat deus vitã, nutrimẽtũ, regnum & tutelã, ſiue infidelis
fuerit vel fidelis. Solẽ. n. ſuũ facit oriri ſup bonos & malos ad
illuminãdũ. Tpalia cõcedit ad nutriẽdũ. Tutelã vero boni an-
geli cuiuſlibet ẽt in fideli apponit ad cuſtodiẽdũ. Illa. n. bñficia
quæ ad cõem rerũ ordinẽ ptinent, nulli deus denegat. Illa tñ q̃
ad ſpecialẽ grãm ptinet, ſicut eſt gr̃a & gloria, bonis & bõme-
ritis ſolis pllat. Sic vere debet facere prælatꝰ. debet. n. eſſe fons
totius bonitatis, & iõ ꝑ liberalẽ pietatẽ in oẽs debet influere,
oĩbus ꝓficere, nulli nocere. Et dato ꝙ aliquos bonos alios ma-
los, quoſdã amicos, quoſdã inimicos videat, cũctis tñ illa q̃ ad
ſuũ cõe vfficiũ ptinẽt, debet inſtruere, et ꝓpter priuatũ odium
vel delictũ nemini munꝰ publicũ denegare, oĩbuſque ſubditis
nutrimẽtum piæ ſubuẽtionis, regimẽ iuriſdictionis, & tutelã
ꝓtectiõis & defenſiõis gñalr miniſtrare, & malos & bonos in-
differẽter libra iuſtitiæ, ſicut oĩum debitor gubernare. Rom. 1.
Græcis & Barbaris ſapiẽtibꝰ & inſipiẽtibꝰ debitor ſum. Verun
tñ ꝗ̃tum ad illa q̃ cõcernũt grãm vtpotè ꝗ̃tum ad ꝓmotiones
debet alio mõ ſe hr̃e, qa tunc debet in ſubditos diſcernere, bo-
noſq; malis pferre, & ſm merita pſonarũ aliter & aliter diſpẽ
4 ſare. 1. ad Corint. 11. alius qdẽ eſurit. Alius aũt ebrius ẽ. ¶ Deus
eſt iuſtus; veruntñ rigorẽ ſuũ nõ ſtatim infert delinquentibus,
imo mltũ diſsimlat & expectat, vt hoĩes reſpectũ habeãt pœni
tẽdi, qa ſm ſcripturã, nõ vult deus mortẽ pctõris, ſed vt cõuer
tat & viuat, & diſsimulat pctã hoĩum ꝓpter pniam. Sic ꝓcul
dubio debet facere index vel plãtꝰ, qa ꝓ certo nõ ſtatim debet
ad punitionẽ cõtra delinquẽtẽ, ꝓrũpere, ſed ſub diſsimulatio
ne multa opa trãſire vt ſic poſsit pniæ locũ dare. Qđ tñ eſt con
tra multos q magis q̃rũt punitionem ꝗ̃ correctionem, q ſtatim
ſine diſsimulatione ꝓrũpunt ad ſniarum executionem. Prou.
4. Pedes eorũ ĩ malum currunt, & feſtinãt ut effundant ſangui-
nem. ¶ Deꝰ regendo mundũ, q̃rit ſolum creaturarũ vtilitatẽ, & 5
non ꝓpriã, qa. ſ. de iſto ſuo regimine nihil acq̃rit vtilitatis. Sic
vere illi q vicarij ſunt dei, ſ. principes, iudices et plati, & ẽt pdi
catores & doctores nõ dñt ĩ officijs ſuis ad ꝓpriũ lucrũ attẽde
re, ſed ſolũ de ſubditorũ vtilitatibꝰ ꝓducere, iuxta illđ. ad Cõ
tint 1 1. Nemo qđ ſuũ ẽ q̃rat, ſed qđ alterius. ¶ In deo ſunt tres 6
pſonæ, vna tñ & eadẽ ẽ ſubſtãtia, eẽntia. & ẽt q̃libet pſona eſt in
alia, dato ꝙ nõ ſit alia. Totꝰ. n. eſt in p̃re filiꝰ, & totꝰ ĩ verbis p̃r.
Sic vere moralr loquẽdo, dato ꝙ nos ſimꝰ plures et diſtinctæ p
ſonæ in eccl̃ia, debemꝰ tñ eẽ vnũ ꝗ̃tũ ad fidei vnitatem, & alter
in alterutro ꝗ̃tum ad intimã charitatem. Eze. 1. Erat rota ĩ me
dio rotæ. Vł ꝙ tres pſonæ vna eſſentia ſunt cõtentæ, ad denotã-
dum ꝙ tres clerici vno bñficio debẽt & vna pbenda cõtenti eſ
ſe. Vel dic ꝙ inter pſonas eccl̃iaſticas omnes debent de repu
blica certare, & in vnã eſſentiã, & in vnã cõem concordiã cõ-
uenire. Vel dic ꝙ in diuinis tres pſonæ nõ habent niſi vnã eſſẽ
tiã, in humanis aũt eſt ecõuerſo, qa vna eſſentia tres habet p-
ſonas, inquãtum. ſ. hodie vnꝰ clericus nõ eſt cõtentus vno prẽb
ratu & bñficio niſi etiam habeat duos vel plures. ¶ De noĩbus 7
vero dei ſiue ꝓprijs ſiue appropriatis, de relationibus, notioni
bus & effectuũ diuinorũ ad humana mẽbra applicationibꝰ, vi
de quõ loquit̃ magiſter in iſta materia, qa ipſa nolui moraliza
re, nec ad aliud applicare. ¶ Hoc ſolũ ſuperaddo ꝙ ſpũſſãctꝰ 8
cui attribuit̃ bonitas, multis noĩbus noĩatur. Iſte. n. dr̃ digitus,
columba, nubes, ventus, ignis, ros, oleum, & alia ſimilia, quæ
ꝓcul dubio nõ ſolum ſpiritui ſancto, imo etiã cuilibet ſpiritua
li viro poſſunt moraliter cõpetere, vt ſic nõ caro ſed ſpũs poſ-
ſit eſſe, quia. ſ. iſte debet eſſe digitus, diſcretè ſubtiliter ope-
rãdo. Colũba, modeſtè & ſimplr cõuiuẽdo. Nubes piè & beni
gniter bñficia alijs pluẽdo & influẽdo. Vẽtus, tribulatos refri-
gerãdo & cõſolãdo. Ignis, hoĩes cõgelatos & indeuotos ĩ amo
re dei accẽdẽdo & inflãmado. Ros, ꝑ doctrinã irrigando & fœ-
cundãdo. Oleum, ꝑ miſericordiã leniendo, & ꝑ bñficia impin
guãdo. Ideo non ſolũ de ſpiritu ſancto, imo etiam de quolibet
viro ſpirituali poteſt dici illud Sapi. 7. Eſt (inquit) in illa ſuple
eccleſia, fide vel ſapientia, ſpũs intelligentiæ vnicus, multiplex,
ſubtilis, diſertus, incoinquinatus, certus, ſuauis, amãs bonũ.

De Angelis. Cap. 2.

ANGELVS ſm Damaſcenum eſt ſubſtantia intelle- 1
ctualis, ſemp mobilis, icorporea, arbitrio libera, deo
miniſtrãs, gratia nõ natura immortalitatem habens.
Angelꝰ. n. ſummã hẽt intellectꝰ ſubtilitatẽ & clarita
tẽ, & hoc qa nullã habet cũ materia dependitiæ neceſsitatem.
Habet. n. intellectũ deiformem, & iõ. ſ. tempꝰ eſt ita ꝙ rex ꝑ di
ſcurſum nõ intelligit, ſed totum ſimul apphendit et cognoſcit.
Et iõ qualis eſt cõparatio ſimplicis ad cõpoſitũ, ſic intellectus
angelici ad humanum. Talis angelus ꝓcul dubio debet eſſe q
libet vir pfectus. Iſte eſt. n. intellectualis ꝑ fidẽ & diſcretionẽ.
Semp mobilis ꝑ obediẽtiã, & opationẽ. Arbitrio liber, ꝑ amo
tã oẽm ſuitutis culpæ obligationẽ. Deo miniſtrãs, ꝑ obſequm
et humilẽ ſubiectionẽ. Immortalitatem habens, ꝑ pſeuerãtem
in bono durationẽ. Dei formiter intelligens, per mentis ſuæ cũ
deo cõformationem. Cito, ſimul & ſine diſcurſu veritatem co-
gnoſcens, ꝑ prõpiã mentis adhibitionem. A materia. i. a carne
vel a mũdo nõ depẽdẽs, ꝑ totalẽ ſui ab ipſis abdicationẽ. vt ſic
q liberalis figuret Apo. 10. vbi dr̃. Vidi angelum fortẽ deſcen
dẽtẽ de cœlo amicum nube, & facies eius erat vt ſol &c. Eapo
ne ſicut. j. finali tractatu in loco ſuo. ¶ Scđm Dionifium lib. de
2 di. no. c. 6. Angeli dicitur agalmata. i. ſpecula clariſsima imma-
culata & pura diuini luminis receptiua, & ipſius alijs manife-
ſtatiua & oñſiua. Quia ſ. illđ qđ angelꝰ guſtãdo & cõtẽplãdo di
uinitꝰ pcipit, alijs inferioribꝰ notificat & trãſfundit. Continuè
enim

.n.faciem patris cõtemplaẽ,& illud qđ ibi viderit,ad alios trã
fundere comprobatur.Superiores enim illuminant inferiores
& lumen qđ a deo recipiunt,influunt in minores. Procul du-
bio tales angeli pñt dici viri eccleſiaſtici quia ꝑ certo iſti de-
bent eſſe ſpecula & exemplaria aliorum , q̃a.ſ.iſti debent eſſe
puri per innocẽtiã,immaculati ꝑ carnis mũditiã,luminis gra-
tię & ſapiẽtię a deo receptiui,& verbis & exẽplis ipſi⁹ ad alios
tranſmiſſiui , & ꝑ bona opa exterius oñſiui. Illuminationẽ.n.
gr̃æ & ſcientiæ quã guſtãdo & cõtẽplando a deo ſolẽt recipe-
re,debent in alios,ſ.ſeculares & ſubditos trãsfundere, & quan
to gradu ſunt ſuperiores,tanto plus debent inferiores ſuo cę-
leſti lumine irradiare,ſicut ad lr̃am faciunt boni prædicatores
& doctores.De quibus Apoc.18.Vidi alterũ angelum deſcen-
dentẽ habentem poteſtatem magnam,& terra illuminata eſt a
3 gloria eius.¶ Angelorum mirabiles ſunt operationes & virtu
tes.Oĩa.n.faciunt ſine mora & dilatione . Oĩa aduerſe coercẽt
ſine reſiſtentia & contradictione Semper nobis aſſiſtũt & ſer-
uiunt ſine intermiſſione.Humanæ naturę ſunt cuſtodes a dei
ordinatione.Liberè deo famulantur ſine coactione. Subito in
inſtãti iuſſa dei pficiũt ſine ꝓcraſtinatiõe.Proficua & vtilia no
bis procurant ſumma attentione,.Deũ cõtinuè cõtemplantur
ſine fatigatione.Extra ſe apprehẽdunt oĩa ſine collatione.Hoĩ
bus præficiunẽ ſine ipſorum grauamine & turbatione.Inter ſe
ordinatiſſimè diſponuntur ſine inuidia & ambitione . Iſta oĩa
poſſunt applicari ad bonos eccleſiaſticos viros & pręlatos,q̃
ẽt in ſcriptura angeli nuncupantur.Apoc.1. Septem ſtellæ,An
geli ſunt ſeptem eccleſiarũ.Iſti.n.ſine mora dicuntur oĩa face-
re, quia.ſ.dei & ſuperiorũ mãdata debent ſine dilatione exeq̃,
& opera miæ & quæcunq; benefica ſine procraſtinationis vi-
tio exercere,iuxta illud Senecæ. Diu delibera, cito facito. Igiẽ
iſti debent aduerſa & nocumẽta a ſubditis coercere , ipſiſq; aſ
ſiſtere & ſeruire,& contra inimicos ſpũales & tpales tutamen
& refugium adhibere.Iſti.n.Angeli,ſ prælati,hoĩum.i. ſubdi-
torum ſunt cuſtodes & miniſtri, ad ipſorum tuitionem & de-
fenſionem cõtra demones,tyrannos & hęreticos deputati.Eſa
iæ 62.Super muros tuos hieruſalẽ cõſtitui cuſtodes.Vñ de An
gelis põt exponi illud Cantic.5.Inuenerũt me vigiles qui cu-
ſtodiũt ciuitatẽ.Itẽ iſti ſine coactione debent ſponte & liberè
dño ſeruire,q̃a.ſ.non placent deo coacta ſeruitia.Bona oĩa pro
poſſe debent alijs procurare, deum & bona æterna debẽt con
templari,& oĩa quæ ad ſalutem pertinent,apprehendere & vi
dere & apprehenſa perpetuo retinere. Matth. 18. Angeli eorũ
ſemper vident faciem patris.Item iſti debẽt hoĩes ſibi commiſ
ſos.i.ſubditos ſine quæſtu proprij lucri regere,ipſiſq; ſine ty-
rannide principari,& preeſſe,Ordinatè viuere,& nullus alte-
ri inuidere,& alter alterius officium vel beneficiũ nõ ambire,
ſed in pace & cõcordia perpetua ꝑmanere . Vñ de angelis lo-
quẽs dicit ſcriptura.Iob 25.q̃ deus facit concordiam in ſubli-
4 mibus ſuis i.in viris eccleſiaſticis & prælatis . ¶ Angeli carne
vel oſſibus nõn tegũtur,ſine dilatione operantur,deum con-
tinuè contemplantur, inter ſe ſine diſcordia conuerſantur,in-
feriores ſuperioribus famulantur,& maiores minoribus prin
cipantur,nulla paſſibilitate grauantur,nulla varietate alteran
tur,nulla mortalitate corrumpuntur,nulla mala affectione in
flamantur,nulla inuidia ſtimulãtur,nulla iracundia cõturban
tur,nunq̃ ſibiinuicem iniuriãtur, q̃ quicquid eis a deo præce-
ptũ fuerit,ſubito ſine tardamine exequuntur, & q̃a immorta-
les ſunt,iõ pro cõſeruatione ſuæ ſpeciei nõ nubẽt neq; nuben
tur.Tales Angeli poſſunt dici quilibet boni religioſi & clerici,
qui ẽt in ſcriptura Angeli poſſunt dici,ſicut de ſacerdote dicĩẽ
Malac.2.q̃ legem requirẽt ex ore eius,quia Angelus dñi exer
cituũ eſt. Tales.n. Angeli ſine dilatione dñt operari , celeriter
obediendo,cęleſtia debent contẽplari,ſe a terreſtribus abſtra
hendo ,ſine diſcordia debẽt cõuerſari,ſecum pacificè conuiuẽ
do,inferiores ſuperioribus dñt famulari,cũ reuerẽtia obſeqnẽ
do,ſuꝑiores & antiquiores inferioribus & iunioribus dñt prin
cipari,ipſos iuſtè regẽdo & gubernãdo, nulla paſſibilitate dñt
grauari,ſe per patientiam ſtabiliendo , nulla varietate altera-
ri, ſe per conſtantiã cõnfirmando,nulla mortalitate ſeu iniqui
tate corrũpi, ſe per perſeuerantia in vita gratiæ conſeruando.
Iſti etiã ad litterã nulla mala affectione dñt inflãmari,nulla in-
uidiæ ſcintilla,aut iracũdia ſtimulari, & nunq̃ ſibiinuicẽ iniu
riari,& quicq̃d eis iniũctũ fuerit,dñt prõpte, volũtariè & cele
riter exeq̃ & opari,vt ſic de ipſis poſſit intelligi illđ qđ de nu
bibus dr̃ Iob 37 Luſtrãt cũcta ꝑ circuitũ quocũq; eas volũtas
gubernãtis duxerit.Et iõ de immortalitate,pſeuerãtia & ſtabi

litate cuiuſlibet talis angelici viri, põt dici illud 2. Reg.14.Si-
cut.n.Angel⁹ dei,ſic eſt dñs me⁹ rex, vt nec benedictione nec
maledictione moueatur.Iſti etiam carnis propagatione nõ de
bent vti, ſed in caſtitate perpetua conuerſari , quia ſicut dici-
tur Mat.22.Qui digni habiti fuerint regno nõ nubent, neque
nubentur,ſed erunt ſicut Angeli dei . ¶ Itẽ ſicut ponit hic ma 5
giſter,quamuis angelica natura ſit a lineamentis corporis pe-
nitus aliena tamen in corporali figura pingũtur,& habere va-
rias figuras & membra corporalia a ſcriptura prædicãtur , ſed
per denominationem viſibilium mẽbrorũ intelliguntur actio
nes & proprietates inuiſibilium animorum . Angeli ergo pin-
gũtur cũ longa coma,& cũ capillis deorſum pendẽtibus. Pin-
guntur ẽt cũ pennis & alis ſurſum tendentibus. Pinguntur ẽt
cũ auribus & narib⁹,cũ ore et cũ dẽtib⁹,cũ lingua et cũ labijs,
cũ oculis & ſupercilijs,cũ brachijs & manibus,cũ tibijs & pe
dibus,cũ coſtis & lateribus,cũ lũbis & femoribus . Procul du
bio talis angelus ſic figurat⁹ põt dici q̃libet vir perfect⁹. Eze.
23.Vidit viros depictos in parietibus , imagines caldæorũ ex-
preſſas colorib⁹. Ad viros igitur pfectos & angelicos expoſi-
tionẽ quã ad ipſos angelos applicat hic magiſter, poſſumus ap
plicare.Capilli ergo iſtorũ ſignãt ſanctas cogitationes , quæ a
capite mẽtis oriũtur,& ſurſum in deũ cõtinuè reflectunẽ, infe
ri⁹ vero q̃tum ad vitæ actiuę regimẽ aliquotiẽs extẽdũtur. pſ.
Iacta cogitatũ tuũ i dño,& ipſe te enutriet.Alæ eorũ deſignãt
aptitudinẽ ad cõtẽplãdũ & ad mentẽ ſurſum ad dñm eleuãdũ.
Aures ſignificant promptitudinẽ ad audiẽdũ.Nares vero deno-
tãt diſcretionẽ ad vitia fętẽtia repellẽdũ & ad virtutes odoriſe
ras ſentiendũ.Quia procul dubio viri iuſti mãdata ꝑlatorum
prõptẽ debẽt audire,& inter odores & fętores, & inter virtu-
tes aliorũ & vitia debent diſcernere,& vitia reſpuere,virtutes
vero odoriferas diligere,& in eis delectari. Io.2.Sit oĩs hõ ve-
lox ad audiẽdũ.Itẽ iſti debent habere os ad mãducandũ & gu
ſtandum ꝑ deuotionẽ.Dentes ad maſticãdum per deliberatio
nẽ,Labia ad oſculãdũ ꝑ charitatiuam dilectionem , Linguam
ad loquendum ꝑ laudem & confeſſionẽ , Oculos ad videdum
per clarã diſcretionẽ,Manus & brachia ad laborandum ꝑ bo
nam operationẽ,Pedes & tibias ad ambulandum ꝑ bonam af
fectionẽ,Coſtas & latera ad ſuſtinendũ ꝑ patientiã & duratio-
nẽ,Lũbos & femora ad generãdũ ꝑ virturũ productionem.In
hoĩe.n.morali os quod guſtat eſt deuotio . Ala q̃ ſurſum volat
& leuat eſt cõtẽplatio. Dẽs q̃ maſticat eſt deliberatio.Labium
qđ oſculaẽ ẽ dilectio lingua q̃ loquitẽ eſt cõfeſſio.Oculus q̃ vi-
de eſt diſcretio.Manus q̃ laborat eſt operatio.Pes qui ambulat
eſt affectio.Latus & humeri q̃ ſuſtinent ſunt patiẽtię firmatio.
Lũbus q̃ generat eſt bona delectatio & virtualis productio.Et
ſic quilibet talis angelicus vel angel⁹ põt figurari in illo ange
lo q̃ apparuit Ioãni Apo. 1.q̃ habebat caput & capillos cãdidos
ſicut lanã,oculos velut flãmã ignis,& pedes ſiẽs orichalco &c,
Expone ſicut infra i tractatu de figuris biblię in loco ſuo.vt de
quolibet tali viro angelico & pfecto poſſit dici illđ Iudic. 23.
qđ dixit mr̃ Sanſonis. Vir dei venit ad me,hñs vultũ angelicũ,
¶ Angeli ſꝑ pigunẽ iuuenes & nõ barbati,veſtiti & adornati, 6
pedib⁹ nudi & diſcalciati,humeris pẽnati ſeu alati.Sic verè vi
ri ſpũales et angelici iuuenes ſũt ꝑ morũ nouitatẽ. Veſtiti ſũt ꝑ
vitæ honeſtatẽ , & ꝑ tectã oẽ turpitudinẽ & fęditatem.Ornati
ſunt ꝑ virtutũ & motũ venuſtatẽ. Diſcalciati ſũt ꝑ pedũ.i.affe
ctuũ nuditatẽ,& liberã in dño voluntatẽ.alati ſunt ꝑ cõtẽpla-
tiõis ſublimitatẽ,& ꝑ eleuatã ad cęleſtia aĩę libertatẽ,q̃a ꝑ cer
to viri angelici in morib⁹ ſemꝑ iuueneſcunt ſemꝑq; ſunt iuue
nes,q̃a nunq̃ ꝑ malas cõſuetudines ſeneſcũt , ornati ꝑ bonam
cõuerſationẽ,alati ꝑ cõtemplationem,nudi pedes ꝑ liberã affe
ctionem,vt ſic figurenẽ in illo angelo Tho.5.de quo dr̃ q̃ Tho
bias inuenit iuuenem ſplendidum ſtãtem , ꝑcinctum paratum
ad ambulãdũ. ¶ Angeli veri & angeli picti inter ſe differũt,q̃a 7
ſ.angeli picti alas habere videnẽ,tñ nunquã volãt.Os aperiunt
ac ſi cantare debeãt,& tñ nunquam clamãt.Thuribulum por-
tant, & tñ odorem nunquam vaporãt. Cereos deferunt, & tñ
nunquã illuminãt nec illuſtrat . Tales picti & ficti angeli ſunt
hypocritę,de quibus etiã dr̃ 2.ad Cor.11. Quod ipſe angelus
ſathanę trãsfigurat ſe in angelum lucis,q̃a ꝑcul dubio talis an
gelus videtur hr̃e cõtemplationis,& tñ nunquã exercet vnum
volatum alicui⁹ bonę affectionis, apparẽter credit os aperire ,
orare.ſ.et deum laudare,ẽt tñ vocẽ ei⁹ nunq̃ cõſueuit dñs exau
dire.Thuribulum deuotionis gerere videt,& tñ odor aroma
tum virtutum nunquã a deo ꝑcipitur aut ſentitur.Cereos ẽt
bonorum exemplorum portat,& tñ ſeipſum nõ illuminat, nec

illuſtrat. Baruch 6. Neque ſplendebunt vt ſol, neque illumina
8 bunt vt luna. ¶ Deſcribunt ẽt Angeli ſub multiplici figura mi-
rabiliter alterati, ſicut tangit Dionyſius in fine Hierarchiæ. Si
cut.n.ex diſcurſu ſcripturę patet. Angeli qñq; viſi ſunt alati at-
que pennati. Eſai. 6. Sex alę vni. &c. Aliqñ ueſtibus igneis viſi
ſunt induti. Danie. 10. Brachia eius. ſ. Angeli, & quæ deorſum
erãt vſq; ad pedes, quaſi ſpẽs ęris cãdentis. Aliqñ Zonis aureis
viſi ſunt accincti. Apoc. 1. Pręcinct' ad mamillas Zona aurea.
Aliqñ virgis & ſceptris viſi ſunt cõiũcti, ſicut Iudic. 6. legitur
ꝙ angelus extẽdit ſummitatẽ virgæ quã tenebat. Itẽ aliquãdo
tela & gladios viſi ſunt geſtare, vt patet 2. Reg. 24. vbi Dauid
vidit angelũ euaginato gladio. Aliqñ trullas & perpendicula
viſi ſunt habere, ſicut de Amos legit' ꝙ ipſe trullã cemẽtarij vi
dit. Amos 7. Aliquãdo calamos & mẽſuras viſi ſunt tenere, vt
Zachar. 2. vbi de quodã angelo dicit' ꝙ habebat calamũ menſu
ſurę, ad Hieruſalẽ menſuradã. Item aliqñ viſi ſunt cum phialis
& aromatibus. Apoca. 4. Aliqñ cũ citharis & dulceſonantibus,
ibidẽ. Aliqñ cũ tubis durè clangentibus. Apo. 9. Aliqñ cũ atra-
mentis, & ſcriptorum inſtrumẽtis cõpetentibus. Ezech. 9. His
& multis aliis figuris angeli figurãtur, per tales figuras eorum
operationes mirabiles deſignantur. Iſta oĩa poſſunt applicari
ad viros eccleſiaſticos & pręlatos, ẽt ſi nõ exponamus aliter ꝗ̃
expoſuit hic magiſter, quia. ſ. angeli gracè, nuncij dñr latinè,
quia. ſ. viri iuſti dei ſunt nuncij & miniſtri. Matt. 4. Acceſſerũt
angeli, & miniſtrabãt ei. Igitur iſti debent habere alas. i. ſubli-
mẽ affectionẽ & contẽplationẽ. Veſtes igneas. i. feruentẽ amo
rem & dilectionẽ. Zonas aureas. i. ſapientiam & ſplendẽtem di
ſcretionem. Virgas & ſcęptra. i. auctoritatẽ & iuriſdictionem.
Tela & gladios. i. rigorem, ſeueritatem, & correctionem. Trul
las & perpendicula quæ ſcilicet ſunt inſtrumẽta pro ędificãdo
i. exẽplariter & verbalem ædificationem. Calamos & menſu-
ras. i. diſcretã aliorũ mẽſurationẽ ſuorũ meritorũ diſtinctionẽ.
Phialas & aromata. i. ſuauẽ deuotionẽ & bonę famę odoratio-
nem. Citharas & cãtus. i. benignam tribulationũ cõſolationem
& dei laudem & gratiarũ actionẽ. Tubas. i. aſperã reprehenſio
nem, & fortem ad bonum excitationem. Atramentarium ſcri-
ptorũ. i. diuinæ voluntatis in alijs deſcriptionem. notificationẽ
& prædicationem. Talia.n. officia inſtrumenta & ornamenta
ſpiritualiter intellecta habent angeli. i. viri angelici & pfecti,
quapropter angeli poſſunt dici quia ſicut dr in ps. De' facit an
9 gelos ſuos ſpũs & miniſtros ſuos. ¶ Item ponit hic magiſter ꝙ
angeli diuerſis reb' naturalibus cõparãtur in ſcriptura, & ſub
varijs etiã figuris rerũ irrationabiliũ apparuiſſe legũtur, ſ. ven
tis nubibus, ignibus, pręcioſis lapidib', bobus, aquilis, &c. Sed
qa vir pfectus rebus iſtis oĩbus infra in locis & titulis diuerſi-
modè cõparatur, ideo de iſtis ſupſedeo quo ad præſens. Omit
to igitur iſtã materiã de Hierarchijs & ordinibus, & eorũ pro
prietatib', qa nõ eſt pſens operis de angelicis aliqd dicere, niſi
10 inqtũ aliq̃s eorũ pprietates poſsũ ad aliud applicare. ¶ Hoc
ſolũ ſuperaddo ꝙ hic in fine dicit magiſter ꝙ bonus angelus
noſtræ cuſtodię deputatus ad bonũ nos excitat ne in vitijs dor
miamus. Spũaliter nos reficit, ne ſub onere recũbamus. Arcet
demones, ne læſionem ab eis ſubeamus. Inſtruit in ambiguis
vt certitudinem habeamus. Cõducit in via, ne p inuia deuie-
m'. Item iſte aſſiſtit nobis in triſtia poſitis, vt cõſolemur. Cõ-
patit delinquentibus ut emendemur. Aſtat præliãtib' vt adiu-
uemur. Sanat vulnera ne moriamur. Item iſte pctã noſtra no-
bis reducit ad memoriã, vt erubeſcam'. Volũtatem dei annũ-
ciat vt eã impleam'. Impedimẽta aufert vt deo liberius ſeruia
m'. Frequenter nos viſitat, & nobis pcanet ne offendam'. Iſta
oĩa poſsũt applicari ad bonũ platũ ſubditorũ cuſtodiæ deputa
tũ q pcul dubio officiũ habet tã angelicum ꝗ̃ diuinum. Iſte.n.
debet ſubditos pdicando, ne in vitijs dormiãt excitare. Figura
Act. 12. vbi Petrũ in carcere poſitũ & dormientem angel' per
cuſſo ipſi' latere excitauit. Item iſte debet cibos exemplorum
doctrinę tpalis elemoſynæ miniſtrare. vt 3. Reg 19. vbi angel'
apportauit panem Heliæ dicens Surge comede quia grandis
tibi reſtat via. Item iſte debet demones. i. hæreticos & tyran-
nos ne ſubditis noceant coarctare, ſicut de Raphaele legitur
Tho. 8. ꝙ Aſmodeũ q Sarræ maritos occiderat relegauit. Item
iſte dẽt ne errẽt ſubditi ipſos in reb. dubijs in formare. Vñ an-
gel' dicit Danieli. Dan. 9. Nũc egreſſus ſũ vt docerẽ te. Itẽ iſte
dẽt ſubditos in via morũ cõducere, & ne p vitia deuient, ipſis
debet verbis & exemplis viam iuſtitię demõſtrare. ps. Angelis
ſuis mãdauit de te vt cuſtodiãt te in oĩb' vijs tuis. Exemplum
Thobiæ 5. vbi Raphael Angel' dixit Thobiæ. Ego ſanũ ducã
& reducã filiũ tuũ. Itẽ iſte dẽt triſtes & tribulatos cõſolari, &
cõfortare. vt Lu. 22. vbi Angel' Chriſtum dum erat in agonia
cõfortauit. Et Gen. 16. vbi angel' agar deſperãti & fugienti cõ
ſolationes & cõſilia bona dedit. Item iſte debet delinquentibus
cõdolere pliãtes & certãtes cõtra fortunã & cõtra vitia debet
iuuare, & lãguentes & ęgrotãtes a vitiorũ vulnerib' debet ſa-
nare, exemplo boni angeli q p cõpaſsione ſupponit flere. Iud.
2. Apparuit aũt Angel' dñi ad locum flentium. Et Eſa. 33. An-
geli pacis amarè flebunt. Exemplo etiã illi' angeli q Iacob lu-
ctãtem voluit exercitare, & cõtra Eſau pmiſit iuuare. Gen. 32.
exemplo inſup illi' angeli qui Thobię cęcitatem voluit ſana-
re, & ſibi oportuna remedia adhibere, ſicut apparet Thob. 11.
Item debet angel' & angelic' plat' pctã ſua ſubditis ad memo
ria reducere, volũtatem dei eis pdicare & dicere impedimen-
ta etiã & ſcãdala ſiq; in via morũ habeãt, debet p virib' amo-
uere. Angel'.n. filijs Iſrael pctã ſua improperauit. Iud. 2. Ange
lus Xpi natiuitatem paſtorib' nũciauit. Luc. 2. Angel' inſuper
filios iſrael pcedens ipſos ab offendiculis liberauit. Exod. 23.
Præcedet te angel' me' & introducet & ad eueum etheum &
amorreũ, quem ego cõterã. Iſta igit oĩa plati Angeli ſubditis
ſuis faciunt, ipſiſq; ꝗ̃tum poſſunt pficiunt atq; pſunt. ¶ Ange- 11
l' cõtinuè deo miniſtrat, a dei laude nunꝗ̃ ceſſat, hoĩes qb' ap
paret ſi in principio contriſtat, in fine tñ conſolat & delectat,
qñ vult ſe oñdit, & qñ voluerit ſe occultat. Corp' aptũ p appa
rendo accipit, ipſumq; peracto officio dimittit, & ipſum corp'
in priſtinum reducere cõſueuit. & ipſe angel' iterato a morta
lium viſib' ſe abſcõdat. Hęc oĩa ad bonum religioſum ptinent,
q. ſ. deo cõtinuę debet miniſtrare. Dan. 7. Milia milium mini-
ſtrat ei. Deo ſemp dẽt pſallere & eũ laudare ps. Laudate dñm
omnes angeli eius. Pctõres debet rephẽſionib. cõtriſtare. Ve
runtamen ne deſperent. ſemp debet eos cõſolationibus finali-
ter cõfortare Ab hoĩum viſibus ſe debet abſcõdere, & in clau
ſtrorum abditis occultare. Veruntamen qñ neceſſe habet. ſ. p
vtilitãte ſui vel pximi exterius hoĩbus appere, corpus ad hoc
captum. i. mores ad hoc cõuenientes debet induere, quos. ſ. pa-
cto officio debet deponere, & iterũ in abditis clauſtri ſe, inuiſi
bilẽ exhibere mũdi aſpect' fugere, & ſoli deo inuiſibiliter mi-
litare. Vnde Iudi. 13. de Angelo manue apparente dr ꝙ in flã-
ma aſcẽdit in cęlũ, & vltra eis nõ apparuit. ¶ Angel' in corpe 12
aſſumpto aliqñ comedere videtur, & tñ cib' ille in corpus aſ-
ſumptum nõ cõuertitur nec mutatur, imo poteſtatiuè ab ipſo
cõſumitur & adnihilatur. Iſta poſſunt dici de quibuſdã qui ui
dẽtur cibũ verbi diuini audire comedere & recipere, inde tñ
nõ ſolẽt reficere vel nutrire, quinimo ipm ſic receptũ ſolẽt cõ
ſumere & adnihilare i. pro nihilo habere, & in nullã ſui vtili-
tatẽ cõuertere vel mutare. Tho. 12. Videbar quidẽ vobis come
dere & bibere; Hæc igitur de proprietatibus boni Angeli in-
quãtũ pñt ad mores hoĩum applicari, ſufficiãt quo ad præſens.

De Diabolo. Cap. 3.

DIABOLVS. Nota ꝙ diabolus eſt angelus ma 1
l', lucifer. ſ & quilibet alius ſequax eius, qui ſpõ
te a deo recedẽs in malitia exiſtit obſtinatus. Sũt
igitur demones, ſpiritus, Angeli a deo volũtariè
peruerſi & auerſi, in malitia obſtinati, mẽte ſub
tiliſsimi, humanę ſalutis inuidi, & abſq; oĩ lucro
ſuo ad nocendum hoĩbus ſemp prõpti. Secundum.n. Damaſ.
ex dei permiſsione in omnẽ quã voluerint imaginẽ ſe trãsfor-
mãt, & ſic tẽtationes varias ſolẽt immittere qb' mentes decipiũt
& defraudãt. Afflictionẽ.n. & dãnationẽ humanã ſummè ap-
petũt, & iõ niſi a deo vel a bonis Angelis coerceant, quãto ma
gis nocuerint, tanto nocere amplius delectantur, ſicut dicit
Greg. primi moral. 32. Tales demones vũt eſſe hoĩes qdã ob-
ſtinati, qdã crudeles impij & tyranni, ſicut ſunt aliq vſurarij,
& officiales principum, & balliui, q. ſ. a deo ſpõte & volũtariè
uidentur recedere, & ex innata ſibi malitia ſaluti & proſperi-
tati hoĩum inuidere. Iob 34. Quaſi ex induſtria receſſerunt a
deo. Bonum.n. ſociorum & uicinorũ ſuſtinere nequeunt, &
ideo damnationem & tribulationẽ eorum ſemp machinantur
& quærunt. Et dato ꝙ ibi aliquod commodum non habeãt, ſæ
pe tñ fit ꝙ in nocumentis aliorum & præiudicijs ſe delectant,
ſicut patet de iſtis malis officialib' & balliuis qui gaudẽt & nõ
ceſſant magiſtris ſuis ſubditos accuſare quicquid mali poſſunt
alijs procurare, ipſoſque decipere & fraudare, prædari, iniu-
riari & turbare, niſi dei vel angeli. i. niſi boni principis uel p-
lati prouidẽtia ipſos ſciat debitè coercere, & a ſuis malitijs co
hibere

hibere 1.Pet.5. Aduerſarius noſter diabolus tãquã leo rugiẽs
circuit quærens quem deuoret. Tales.n.vt cõiter in ſuis mali-
tijs ſunt ſubtiliſsimi,& iñ ad defraudãdum ſimplices ſunt aſtu
tiſsimi. In varias.n.figuras.i.in diuerſas fictiones & diſsimula-
tiones ſe ſolent vertere,vnumq; apparẽter prætẽdere,& aliud
latẽter intẽdere, vt ſic melius poſsint ſimplices defraudare.2.
ad Corint.11.Angelus ſathanę transfigurat ſe in Angelum lu
cis,ſicut ad lr̃am de malitioſis & de falſis amicis patet,qui bo-
ni volũt apparere,vt melius poſsint nocere. Tales ẽt nõ ſatiantur
male facere,imo quanto plura mala fecerint & magis nocue-
rint,ſemp deſiderat pl⁹ nocere,qđ bene figuratur Mat. 8.vbi
demones ab obſeſſo fugati dicebãt domino. Si eijcis nos,mitte
nos in porcos,quia.ſ.iſti qñ nõ poſſunt pl⁹ nocere hoibus.i.ma
ioribus, accipiũt tñ licentiã nocẽdi porcis.i.pauperibus & mi
noribus. ¶ Demones multis denominant nominib⁹ in ſcriptura,
per quæ.ſ.ipſorũ malitiæ & proprietates malæ ſpũalr denotan
tur. Igr̃ malus ſpũs dr̃ diabolus .i. deorſũ ruẽs, q̃a de cęlo ce-
cidit. Demon.i.ſciẽs q̃a ſcientiã naturalẽ retinuit & q̃a ſumma
intelligentia,a principio viguit. Sathan.i.aduerſarius , q̃a hu-
mano generi ſp cõtrari⁹ extitit. Beemoth.i.bos, q̃a mugitũ de
ſperationis ꝓmittit,& q̃a herbã.i.carnales ſpũaliter comedit. Le
uiathã.i.additamẽtũ,eo ꝙ pęnã pęnę,& culpã culpę ſemp ad-
1 dit. Apolliõ.i.exterminator,eo.ſ.ꝙ oẽs virtutes exterminat &
deſtruit. Serpẽs & coluber tortuoſus,eo ꝙ in malitijs ſuis ſua
uiter collabit & incedit. Leo eo ꝙ crudelr̃ pſeqtur & inuadit.
Et ꝓcul dubio iſta oĩa cõpetũt q̃buſdã malis & malitioſis diui
tib⁹ & potẽtib⁹ hui⁹ mũdi. Iſti.n. dicũtur diabol⁹, q̃a deorſum
ad mũdi bona ſolẽt p auaritiã impetuoſè & ſine deliberatione
ruere & deſcẽdere. Mat.10. Videbã ſathanã quaſi fulgur de cę
lo cadẽtẽ. Demõ,q̃a mũdana ſciẽtia & ſapiẽtia , hoc eſt dictu,
cautelóſa malitia ſolent alios ꝓcellere. Luc.16. Filij hui⁹ ſeculi
prudẽtiores filijs lucis ſunt. Sathã q̃a alijs hoib⁹ ſolẽt aduerſa
ri & ſe opponere. Bemoth,q̃a ſicut bos,herbas.i.diuitias alio-
rũ ſolẽt depaſcere. Leuiathã,q̃a aliorũ bona ſuis poſſeſsionib⁹
2 ſolẽt addere. Apolliõ,q̃a paupes ſolẽt exterminare exhęreda-
re & deſtruere. Serpẽs & coluber, q̃a cautè & ſuauiter ſolent
alios fraudare & decipere. Leo,q̃a ipſos finaliter ſolẽt ꝑdari &
deripere q̃a.ſ.ipſi primo ſicut ſerpẽs,cautè obligãt & decipiũt
innocẽtes,& tãdẽ ſicut leo deuorãt & diripiũt ſe ab eis defen
dere nõ valẽtes. pſal. Inſidiatur quaſi leo in ſpelũca ſua,inſidia
3 tur vt rapiat pauperẽ,rapere pauperẽ dũ attrahit eũ. ¶ Demo
nes,illos quos decipiũt videtur diligere,inquãtũ ſolẽt bona tẽ
poralia ipſis dare,in fine tñ illos ſolẽt dimittere , & dãnationẽ
ꝑpetuã miniſtrare. Demones ẽt ꝓmittũt hoibus q̃ nõ reddũt.
Sic vſurarij,pauperes q̃bus bona ſua mutuant,diligere ſe ſup-
ponũt,ipſos tñ in fine dãmnãt,exhęredãt & cõfundũt. Mlta ẽt
ſolẽt eis ꝓmittere quæ tñ in fine nolũt reddere & quæ ẽt more
demonũ ſolẽt interpretari aliter intelligi debere. Incorrigibi-
les ẽt ſunt, q̃a ꝓ certo vix, aut nunq̃ ad veritatis ſemitã ſe cõ-
uertũt. Vel dic de luxurioſis q̃ more demonũ alios carnalr̃ di-
ligunt,& ſic diligẽdo ad ignẽ perpetuũ ſecũ trahũt. Qui ẽt iu-
uenibus multa ꝓmittũt q̃ nõ reddũt, & corrigi ab aliquo nũquã
volũt,& ẽt qđ eſt deteri⁹,nunq̃ poſſunt. Eccl.23. Hoi fornica-
rio oẽs panis dulcis,nõ fatigabitur trãſgrediẽs vſq; ad finẽ. Pro
4 uer.15. Nõ amat peſtilẽs eũ q̃ ſe corripit . ¶ Demones propriã
extollẽtiã q̃rũt,bonis terrorẽ inferũt,ipſoſq; in hoc ſclo pluſq̃
malos deprimũt,atq; lędũt. Malos vero in pñti ꝓmouẽt & ex
tollũt.ſolũ ꝓpter pctã prãtẽ ſup hoĩes accipiũt. Largi in ꝓmiſ
5 ſis,& mẽdaces in factis ſunt,tẽpeſtates excitãt & faciũt,& poſt
ſe veſtigia derelinquũt. Incorrigibiles ſunt & obſtinati , ita ꝙ
mutari a malitia nũq̃ poſſũt. Tales demones vr̃r eſſe mali prin
cipes & ꝑlati, q̃a.ſ.illi lr̃am,terrorẽ ſolent bonis inferre tẽpe
ſtates tribulationũ cõtra ipſos ſuſcitare,ipſoſq; lędere,& depri
mere. Malos ẽt extollere & fouere,ꝓpria excellẽtiã ſolẽt quę-
rere, & ꝓpter pctã populi nõ ꝓpter ſua merita regnũ & domi-
6 niũ obtinere. Multa promittere,& pauca reddere, & veſtigia
malorũ exẽplorũ poſt ſe relinquere,& a nullo poſſunt aut vo-
lũt corrigi. Quapropter neceſſe ẽ eos in ſua malitia incorrigi
biliter ꝑmanere. Amos 5. Odio habuerũt in porta corripiẽtẽ,
& loquẽtem ꝑfectè abominati ſunt . Et ſicut demones incubi
mõſtra genuerũt,ſic iſti carnali affectioni incũbẽtes nepotulos
ſuos,ſicut q̃dã mõſtra in eccleſia generãt,& producũt,q̃.ſ.pro
pter eorũ inſufficiẽtias mõſtra & mõſtroſi ꝓpriè dici poſſunt,
& maximè quia plura capita.i.plures digitos , vt commuoiter
poſsidẽt atq; gerũt. Incubi ẽt dici poſſunt pro eo ꝙ aliquotiẽs
cum mulieribus cohabitãt & incubant. Gen.11. Videntes filij
dei filias hominum ꝙ eſſent pulchrę,elegerunt ſibi vxores.

De Homine. Cap. 4.

HOMO ſecũdam Iſidorum eſt animal deiforme, 1
manſuetũ & naturale,ſm legem rõnis diſciplinæ
ſuſceptibile. Et ſm Ariſtotelem,aĩal eſt rationale
mortale. Surſum.n eſt verſus cęlũ erectum , inter
naturã angelicã & brutalẽ mediũ, quia.ſ.cum An
gelis participat per rõnem, cũ brutis vero p mor
talẽ cõditionem. Et iõ ſtatura ſurſum erigitur vt per rõnem vi
deatur ſuprema quærere, inferi⁹ tñ circa terrã corporis mole
detinetur,vt cũ brutis videatur ſimilitudinẽ habere. Oĩbus re
b⁹ igitur ꝑlat⁹ eſt. Hõ ſolus inter aĩalia bipes. Solus ſurſum ere
ctus,Sol⁹ multos capillos in capite habens. Sol⁹ pulſum vena-
rũ ſentiens,& præ cũctis aĩalibus in ſenſu tactu vigens. Sol⁹ au
res nõ mouẽs & præ cæteris animantibus reſpectu ſui corpo-
ris os habẽs modicũ,& oculos magis claudẽs,& ſolus in dua-
bus palpebris pilos habẽs. Nobiliſsimũ ergo aĩalium eſt hõ,&
ideo cæteris aĩalibus eſt prælatũ,& adeo magis priuilegiatũ,
præditũ & dotatũ. Per hoĩem loquẽdo ſpũaliter poſſum intel
ligere quẽlibet bonũ eccleſiaſticũ vel prælatũ,qui procul du-
bio alijs eſt præpoſitus,& præfectus, & in gradu & ſtatu alijs
prælect⁹. Talis igitur debet eſſe aĩal.i.res animata per gratiã
& charitatẽ. Manſuetũ per modeſtiã & benignitatẽ . Rationa-
le per prudentiã & ſagacitatem . Verũtamen mortalem ſe co-
gnoſcens per proprię cõditionis notitiã,& humilitatem,vt di-
cat illud Sapien.7. Sum quidẽ & ego mortalis hõ, ſimilis oib⁹
hominib⁹,& ex genere illius q̃ prior fact⁹ eſt. Iſte igitur debet
eſſe erectus,p cœleſtiũ affectionem,& cõtemplationem,inter
angelos & iumẽta.i. inferiores ſubditos medi⁹ p iuriſdictionẽ
& prælationẽ. Et dato ꝙ in parte ſit ſimilis Angelis & ſupre-
mis,in mentis tñ.i.ſimplicibus debet ẽt in parte conſiderare ſe
ſimilẽ p mortalẽ cõditionem,dicens dño illđ pſal. Vt iumentũ
factus ſum apud te. Decet.n.ꝙ prælatus in parte ſit angelicus, 2
purus,mũdus & rationalis , in parte vero iumentũ.i. tentatio-
num expers,ſcieas,& cõpatiens fragilitatis mortalis,dicens il
lud Eſa.53. Ego ſum vir dolorũ & ſciens infirmitatem. Itẽ iſte
debet eſſe bipes quia ſ.duo debet habere principalia funda-
mẽta,ſ.veritatẽ & iuſtitiã. Dẽt in capite.i.in mẽte habere mul-
tos capillos.i.virtutũ redũdãtiã. Debet habere optimũ ſenſum
tactus.i.cõpaſsionem & clementiã,& optimè debet percipere
pulsũ.i.aliorũ querimoniã miſeriã vel ẽt ſenſum tactus debet
habere.i.prudentiã,quo cognoſcat cuiuſlibet cõplexionem &
ſufficientiã,dicẽs illud Gen.27. Accede ad me huc vt tãgã te.
¶ Itẽ iſte aures non dẽt mouere,ſ.ad illa quæ dñr,ipſas plus de 2
bito inclinãdo,quinimo aures dẽt habere immobiles oĩa æqua
nimiter audiẽdo,& nõ alteri magiſq̃ alteri plus fauẽdo. Os de
bet modicũ habere.ſ.parum loquẽdo vel ſobriè comedendo.
Oculos cæteris magis debet claudere,magis diſsimulando &
ac ſi nõ videret plurima tranſeũdo. Et in duabus palpebris di
ſcretionis ſuæ ſpũali.ſ. & tpali debet pilos qui de carne naſcũ
tur,in propriæ fragilitatis notitiã habere ſemp de morte cogi-
tãdo,& humiliatiõis materiã meditãdo, vt ſic ĩ bono ſignifica
to exponatur de talibus illud ꝑs. Oculos habẽt & nõ videbũt,
aures habẽt & nõ audiẽt &c. quia procul dubio ad hoĩem.i.ad
perſonã rõnalem,& maximè ad eccleſiaſticũ prælatũ pertinet
ꝙ parũ loquatur,ꝙ auditu verborũ nõ moueatur, & ꝙ ad vi-
dẽdũ & ad explorãdũ aliorũ vitia vltra debitum non feratur.
Eſa.6. Oculos eius claude & aures eius aggraua. ¶ Hõ ſol⁹ in- 3
ter aĩalia ridet,ſol⁹ præter ſtruthionẽ calueſcit,& vt cõiter ſol⁹
caneſcit,& cũ cætera aĩalia frontẽ habeãt: iſte tñ ſignũ lætitiæ
& triſtitiæ ſolus in frõte oſtẽdere cõſueuit. Hõ ẽt ſolus cor in
ſiniſtra habet,pect⁹ habet latum naturaliter eſt nudus,& cau-
da caret,& in lõgũ & latũ æqualitatẽ poſsidet atq; tenet. Nã vt
dicit Solinus c.5. mirabiliũ tãta eſt inter extremitates Brachio
rũ corpis latitudo quãta eſt a plãta pedis vſq; ad verticẽ tpũus
lõgitudo. Et ideo microcoſm⁹.i.minor mũdus dr̃,eo ꝙ ad mũ-
di ſimilitudinẽ menſurat⁹ æqualr̃ cõprobat̃. Anthropos ẽt.i.ſur-
ſum erectus appellat̃ eo ꝙ eius ſtatura ſuperi⁹ eleuatur. Re ve
ra talis hõ debet eſſe q̃libet hõ iuſt⁹,rõnis.ſ.vſu dotat⁹, & mor
talitate.i.mortalitatis cõſideratione grauatus,& humiliat⁹,q̃a
ꝓcul dubio talis debet eſſe riſibilis per ſpẽ & cõſolationẽ. Cal
ueſcẽs.i.pilos diuitiarũ depõnens, p elemoſynã & largitionẽ.
Caneſcẽs p prudentiã & ſenilẽ diſcretionẽ. Et frõte.i. apparẽ-
tia nũc ſpũalẽ lætitiã nũc ſpũalẽ triſtitiã ꝓtendẽs p ꝓprię con-
uerſationis variam ordinationẽ. In ſiniſtra tamen aduerſitatis

ſemper cor & mentē habēs ꝑ mortis & inferni conſiderationē
Quia pro certo vir iuſtus ſemꝑ dēt cor ſuū ad præſentes & futu
ras miſerias & aduerſitates flectere, & ſm loca & tēpora nūc
lætus nūc triſtis eſſe. Per ſapiētiā caneſcere, ꝑ eleemoſynā calue
ſcere, & ꝑ ſpē & cōſolationē ridere. Iob 5. In vaſtitate & ſamē
ridebis. Et iſte ꝓcul dubio pect⁹ debet habere latū ꝑ charita-
tē, nud⁹ debet eſſe ꝑ diuitiarū cōtēptū, et ꝑ volūtariā pauper-
tatē. Cauda debet carere ꝑ pōpæ ſequētiū & famulātium rari-
tatē. Æqualiter debet mēſurat⁹ & quadrat⁹ eſſe ꝑ quattuor vir
tutū carnaliū moderamentū & ęqualitatem. Apo. 21. Latera ci
uitatis erāt ęqualia ſurſum. Et debet eſſe erectus ꝑ cōtēplatio
nē cęleſtiū & mētis ſublimitatē. Luc. 21. Reſpicite & leuate ca
4 pita veſtra. ¶ Hō naturaliter eſt animal nudū, in capite tñ mul
tis capillis & crinibus eſt veſtitū, ꝑ cęteris aīalibus ſuras & ti-
bias hēt valde carnoſas. Cor eius iacet in pte ſiniſtra & natura
liter caret cauda. Fragile aīal eſt, & de humo & humore crea-
tum, & tñ vultum habet ſurſum expoſitū & eleuatū. Talis eſt
pctōr, qa quāuis naturaliter nudus & pauper naſcitur, imo ēt
& nudus viuat, nulla ꝓſperitate fruat, in capite tñ .i. in mēte &
affectione pilos diuitiarum habere comprobatur, quia .ſ. multi
ſunt q̄ q̄uis a ſtatu & cōditione debeant diuitijs eſſe nudi, ſicut
ſunt religioſi maximè mēdicantes, ipſas tñ hñt in capite .i. in af
fectione & mente. Prouer. 13. Eſt quaſi diues cū nihil habeat.
Cor.n. & mentem in ſiniſtram bonorum temporalium habere
dinoſcuntur, inquantum ad terrena magis, quàm ad ſpiritualia
inclinātur. Cauda .n. i. finis & mortis memoria dinoſcitur care
re, & tibias .i. affectiōes carnoſas & carnales ſolet habere. Vul-
tum per ſuperbiam ſolet ſurſum gerere, & ab humo & homo
re .i. a luxuria ſolet nomen & regimen vendicare. Et ideo bre-
uiter bene dr̄ de tali homine illud Eccl. 3. Nihil habet homo
iumento amplius. Vide infra de libro 5. c. 27. §. 19.

De Anima. *Cap. 5.*

1 ANIMA ſecundum Damaſcenū, eſt quędam ſub-
ſtantia viuens, ſimplex incorporea, inuiſibilis, im
mortalis, rationalis, intellectualis, inſigurabilis,
organico corpe vtēs, ipſumq; regēs, & inhabitans
& totā in mēbris ſinglis ſe diffundēs, & ipſi corpo
ri augmētationē, ſenſum & generationē tribuēs, li
berè & volūtariè agens, & libero arbitrio ſemꝑ fungens, & i
ſe dei imaginem ſemꝑ repręſentās. Hęc Damaſcen⁹. Per aīam
quæ corpori eſt prælata, ipſumq; portat, viuificat, atque regit,
poſſum intelligere prælatū, qui procul dubio corpori collegij,
& eccleſiæ prælatus eſt, ipſumq; per gratiā, occaſionaliter &
miniſterialiter viuificat, & ꝑ diſcretionē gubernat. Iſte igit̄ de
bet eſſe uiuens, ſ. vita gratiæ, ſimplex .i. ſine plica cuiuſcūq; ma
litiæ, incorporeus ſine carne carnalis immūditiæ inuiſibilis ꝑ
cautelā, humilis ſuijpſius cuſtodiæ & immortalis per cōtinui-
tatem bonę perſeuerātiæ, quia .ſ. iſte debet eſſe immortalis, nū
quā per culpā deficiendo, ſed ſemꝑ in vita gratię perſeuerādo.
Et debet eſſe inuiſibilis nūq̄ ſe ꝓpalādo, ſed bona ſua ab aſpe-
ctibus hoīum abſcōdendo, qa procul dubio q̄ talem immorta
litatem vult habere, debet ſe abſcōditū & inuiſibilem cohibe
re 1. ad Tim. 1. Regi ſeculorum inuiſibili immortali. Iſte etiam
debet eſſe rationabilis per prudentiā & diſcretionēm, intelle-
ctualis ꝑ fidem ſcientiā & cognitionem, inſigurabilis per amo
tā omnē hypocriticā fictionem. Chorum & collegium inhabi
tās ꝑ præſentem viſitationem, ipſumq; regens per iuriſdictio
nem, mouens ad bonā operationem, augmentās ꝑ ſpiritalē &
temporalem fęcundationē & ꝓmotionē, ſibiq; tribuēs & mi-
niſtrās ſenſum & rōnem, & bonorum operum generationē &
ꝓductionē, voluntariè ēt agens & operās mentis in deum ele
uationē, & ꝑ ſpōtaneā bonorum actuum eleuationem & edu-
ctionem, imaginē etiā dei habēs ꝑ bonā & moralē ipſi deo cō-
formationē, & in membris & ſubditis oībus ſingulis ſe diffun-
dens ꝑ cuiuſlibet curā & gubernationē, & ꝑ cuiuſlibet amorē,
& dilectionem, qa videlicet bonus ꝓlatus ſe debet oībus ſub-
ditis intimare, & quemlibet ꝑ charitatem inhabitare, & de ſa-
lute cuiuſlibet cogitare, & nō ꝑ acceptionē ꝑſonarū vnum di-
mittere & alium ꝓmouere, ſed oībus ſe totum & totaliter ex-
hibere. Sap. 6. Æqualiter eſt cura ei de oībus, vt dicat q̄libet 2.
Reg. 1. Tota aīa mea in me eſt vt ſic ēt aīę ſuæ .i. ipſi ꝑfecto &
ſpirituali ꝓlato dicat q̄libet illud Luc. 18. Aīa mea multa bona
habes; vel etiā iſta poſſunt dici de quolibet viro ꝑfectō qui re-
ctè eſt aīa & vita aliorum, q̄ debet habere perfectiones & vir
2 tutes ꝓdictas. ¶ Aīa corpus nō occupat, neq; grauat, & tamen
ipſum viuificat, atq; portat. Habet aūt aīa ſimilitudinem crea
toris, qa .ſ. reſpectu aīę & nō corporis ad ſimilitudinem dei fa
ctus eſt hō ſm Augu. Habet .n. aīa tres potentias .ſ. rationalem,
concupiſcibilem & iraſcibilē &c. vel intellectum, volūtatem,
& memoriā, & tñ in eſſentia eſt nō multiplex, imo ſimplex. Ta
lis aīa pōt dici q̄libet vir ſpiritualis & ſctūs, quia pro certo ta-
lis nō dat occupationē vel grauamē corpori eccleſię quod in-
habitat, imo ſuis bonis doctrinis & exēplis ipſam portat, & ve
getat, viuificat, & ſuſtentat. Iſte enim idem & vnus ꝑmanens
& ſimplex ſine plica malitiæ perſeuerans, multas habet ſpiri-
tuales potentias & virtutes. Habet .n. rationalē .i. virtutem pru
dētiæ & diſcretionis, habet concupiſcibilē .i. virtutē charitatis
& delectationis, habet iraſcibilē .i. virtutē Zeli iuſtitiæ, & ſeue
rę correctionis & ſpūālis cōtra vitia indignationis. Intellectū
ſciētiæ & verę cognitionis. Voluntatē bonę affectionis, & me- 2
moriā dei bñficiorū & ſuæ beniuolę ſaluationis. Sic .n. dei ſimi
litudinē & conformitatē habebit inquantū eſt creaturæ poſſi-
bile, ſe creatori moribus cōformabit. Oīa inſignita dei imagi-
ne, decorata ſimilitudine, deſpōſata fide, dotata ſpiritu &c. Vel
oīa ꝓdicta dic de aīa. Quæ ſicut habet prædictas potētias natu
rales, ita debet habere illa q̄ per iſtas intelligūtur. cōditiones
morales & virtuales. Sic ergo rationalis &c. Expone ſicut ſu-
p. ¶ In aīa eſt multiplex virtus, apprehēſiua videlicet via ſenſi- 3
tiua, imaginatiua, intellectualis, & rationalis. Senſitiua .n. eſt il
la qua apprehēdit res corporales præſentes. Imaginatiua eſt
illa qua imaginatur res corporeas abſentes, ſicut fit qñ mōtes
aureos cogitamus, pro eo q̄ & mōtes & aurum particulatim
uidebimus & cognouim⁹. Intellectualis eſt illa qua res imma-
teriales intelligimus. Rationalis vero eſt illa qua inter uerum
& falſum iudicam⁹, & qua vnū ab altero ſeparam⁹. Iſtas quat-
tuor virtutes apprehēſiuas debet ſpūāliter habere q̄libet bō
prudēs videlicet ſenſū .i. prudentiā, q̄ cognoſcit exteriora. Ima
ginē .i. fidē, q̄ cognoſcit occultiora, intellectū .i. cōtēplationem
quæ apprehēdit remotiora & ſpūāliora. Rationē .i. diſcretionē
quæ diſcernit meliora & veriora. ¶ Cū triplex ſit aīę potentia 4
per cōparationē ad ſuū actū, ſ. vegetatiua, ſenſitiua & rationa-
lis, ipſa potentia vegetatiua tres habet ſpeciales operationes,
generat .n. nutrit, & augmētat. Generat dico ad ſpeciei multi-
plicationē, nutrit ad ſubiecti conſeruationē, augmētat ad ſubie
cti perfectionē & cōpletionē. Talis aīa videtur eſſe diuina gra
tia, quę rectè aīa aīę pōt dici, quia .ſ. iſta eſt quę viuificat aīam,
& ſicut forma ſpūālis eſſe morale & virtuale dat ſibi. Ergo iſta
inter cætera virtutē habet vegetatiuā, & viuificatiuam ipſius
mentis nr̄æ. Quæ quidem ſpūālis viuificatio & uegetatio ope-
ratur in nobis generationē bonorum operū, nutritionē uirtu-
tū, & augmētationē meritorū. Per gratiā .n. bona opera generā
tur. uirtutes nutriunē, & merita augmētantur. Verūtamē ſicut
aīę uegetabili ſubſeruiūt, quattuor naturales uires, ſ. uis appe
titiua, digeſtiua, retentiua, & expulſiua, ſic uerè gratiæ diuinę
cooperātur quattuor ſpūāles uirtutes, uidelicet uis appetiti-
ua bonę affectionis, uis digeſtiua ſanę diſcretionis, uis retenti
ua perſeuerantiæ & durationis, uis expulſiua confeſſionis. Af
fectio .n. appetit uirtutū cibationem, diſcretio digerit .i. diſcer
nit & diſtinguit receptorū in mente cōditionē, & puri ab im-
puro, mali a bono facit diſtinctionē. Perſeuerantia aūt ſeruat
& retinet illa quæ utilia ſunt & pura. Cōfeſſio uero expellit il
la quę uitioſa ſunt & impura. Sic igitur aīa .i. gr̄a diuerſas in no
bis exercet perfectiones, & ſpūāles efficit actiōes, ut q̄libet ſic
aīatus poſſit dicere illd̄ Sap. 8. Sortit⁹ ſū aiam bonā. ¶ Aīa quā 5
uis ſit de ſe puriſſima, tñ propter cōiunctionem cū carne mul
tas incurrit paſſiones & ſordes. Sic uere bona perſona quāuis
pura & munda exiſtat, ſi tamen carni .i. alicui carnali perſonæ
aſſociata fuerit & coniuncta, ſordes uitiorum contrahit, & ip
ſius malis uerbis & exemplis, malas cōditiones faciliter incur
ret. Eccleſia. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & q̄
communicauerit ſuperbo, induet ſuperbiā. ¶ Anima ſenſitiua 6
multas habet ꝓprietates. Licet .n. ſit rationali ignorantior, ue-
getatiua tñ eſt dignior, & ideo q̄diu eſt in corpore, multas no
biles peragit actiones. Iſta .n. eſt ſenſus & motus in corpore af
fectiua, ad ſingulas ptes corporis ſuę uirtutis diffuſiua, ſm or
ganorum nobiliorem diſpoſitionem nobilium actionum eſt in
eis cōductiua, ſomni & uigiliæ cauſatiua, ſui ad interiora reuo
catiua, & q̄to pl⁹ ad exteriora diffundit, tāto magis ē in interio
ribus ſuarū viriū remiſſiua. Talis eſt actiua vita ſeu illa diſcre
tio ſeu illa diuina gr̄a quā habent actiui. Quæ quāuis ſit indi-
gnior rōnali .i. cōtēplatiua, & ſpirituali, eſt tñ melior vegetati-
ua

na.i.carnali & mundiali. Iſta.n.in actiuis perficit motum bonę
operationis, & ſenſum diſcretionis, ſomnū contemplationis, &
vigiliam diligentię, & bonę meditationis, & occupationis. Et
quāto qs eſt nobilioris vitæ & melioris cōditionis tāto in eo
cauſat actus ſanctioris perfectionis. Iſta.n. quādoq; ſe retrahit
ab exterioribus & mundanis ad conſcientiæ interiora, & tāto
ibi fortius vigoratur, quāto magis dimittit exteriora, q̄a.ſ. plu
7 ribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus. ¶ Aīa rationalis di
uinę imaginis eſt repręſentatiua, oīm rerū ſimilitudinis cōten
tiua. Semel creata eſt tā in corpore q̄ extra corpus in eſſe per-
petuo permāſiua. Forma eſt corporis qđ habitat, & ipſi⁹ per-
fectiua. Rerum oīm eſt apprehenſiua & per reflectionē ſuiip-
ſius ſupra ſe, eſt ſuiipſius cognitiua, & ſm philo. iſta ad modū
tabulę raſę, eſt impreſſionū oīm receptiua, boni & mali eſt di-
iudicatiua, & liberē electiua. Corporis quod inhabitat eſt na-
turaliter dilectiua, & cōiunctionis cū eodē eſt naturaliter affe
ctatiua. Boni naturaliter eſt appetitiua, & mali ēt fugitiua. Li-
cet.n. ex defectu liberi arbitrij q̄nque malū appetat, ſyndere
ſis ſemꝑ remurmurat atq; reclamat, q̄ naturaliter bonū amat.
Aīa.n. vegetabilis diligit eſſe, ſenſitiua vero diligit bene eſſe,
ſed rationabilis appetit optimū eſſe, & ideo non quieſcit quo-
uſq; optimo ſe coniungit. Locus.n. aīæ rationalis eſt deus, ad
quē naturaliter mouet, vt appetitus ei⁹ in eo quieſcat. Iſta poſ
ſunt applicari ad quēlibet virū iuſtū ſpūalem & religioſum, q
eſt aīa, viuificator & formā perfectio & completio corporis
eccleſiæ quā frequētat. Iſte.n. debet dei imaginē per cōformi-
tatē repræſentare ſimilitudinē oīm gerere, & ſe aliorū morib⁹
cōformare 1. ad Cor. 9. Oībus oīa factus ſum. ſemel vero crea-
tus & ad eccleſiā gratiā vel religionē cōuerſus, nō debet am-
plius retrocedere, ſed in tali eſſe ꝑpetuo permanere. Deut. 23.
Qđ ſemel egreſſum & de ore tuo, obſeruabis. Res oēs debet
apprehēdere & in laudē creatoris cōuertere, & ſupra ſeipſum
debet reflecti & cōditionē propriā cōſiderare, & cognoſcere,
& de ſe nō de alijs iudicare. Mar. 13. Videte voſmetipſos. Qđ
tū eſt cōtra multos de quibus Bernard. in meditationibus ſuis
dicit. Multi multa ſciunt, & ſeipſos neſciunt. Itē iſte debet eſſe
ſicut tabula raſa in qua nihil depingit̄ per indifferentiā volun
tatis, vt ſ. mens ſua nihil habeat propriæ voluntatis, ſed ſit re-
ceptiua oīm q̄ a deo vel ꝑlato ſibi impreſſa fuerint, vel manda
ta. Sap. 16. Vniuſcuiuſq; voluntati deſeruiēs ad qđ quiſq; vo-
lebat cōuertebat̄. Iſte ēt inter bonū & malū debet iudicare &
diſcernere, bonū ſpōte & liberē eligere, malū dimittere & re-
fugere, eſſe, bene eſſe, & optimū eſſe, debet q̄rere, & ideo opti-
mo.ſ. deo ſe debet coniungere, & in ipſo ſolo quieſcere & ma-
nere. Aug. Inquietū eſt cor meū dñe, donec q̄eſcat in te. Cor-
pus vero qđ inhabitat.i. clauſtrū vel beneficiū qđ obtinet, de-
bet diligere, & cū ipſo cōiungi perſonaliter appetere, & ab eo
nunq̄ velle recedere, ſed ibi perſonaliter reſidere. Qđ tū eſt
cōtra religioſos vagātes, & cōtra eccleſiaſticos in ſuis benefi-
cijs reſidere nolentes, cū tū dicatur Matth. 6. Quocunq; intra
8 ueritis illic manete donec exeatis. ¶ Vna aīa rationalis vnum
corp⁹ ſibi appropriat, & intrare aliud nō anhelat. Nunq̄.n. in-
uenitur vna aīa duo corpora inhabitare, imo vno cōtenta ſem
per in ipſo appetit latitare, quinimo q̄n per mortē inde exire
cōpellitur, ad vertendū ibidē cōtinuē inclinat̄, nec ex toto bea
tificatur quouſq; ꝓprio corpore in die iudicij induat̄. Sic ve-
rē q̄libet aīa rationalis.i. q̄libet perſona ſpūalis vno corpore.i.
vno beneficio debet cōtentari nec ad plura inhabitāda corpo
ra.i. plura obtinenda beneficia debet ei⁹ affectio dilatari, nec
de corpore in corp⁹.i. de beneficio in beneficiū, de ſtatu in ſta
tū, debet diſcorrere vel trāſferri, ſed in corpore qđ primo de-
ſponſauit.i. in ſtatu vel beneficio qđ primo obtinuit, niſi ſit ali
ud canonicū qđ obſiſtat, debet cōtinuē hoſpitari. Allega vt ſu
pra. §. ꝑcedenti. Cuius tū cōtrariū faciunt ambitioſi, qui vidē-
tur ſequi opinionē Pythagorę, q poſuit aīs trāſire de corpore
in corpus, quia.ſ. iſti ſemper volunt de beneficio in beneficiū
trāſuolare, cōtra illud Luc. 10. Nolite trāſire de domo in do-
mum. quia ſicut dicit̄ Eccl. 29. Vita nequā hoſpitādi de domo
in domū. Vel iſta oīa poſſunt dici de bona cōiuge, quæ illū cui
cōiungitur, debet diligere, & cum ipſo & cū nullo alio ſe tene
re, fidelitatē ei ſeruare, & ad alios per adulteriū non tranſire.
Etiā ſi corpus.i. maritus mortuus fuerit, debet aliū nō quære-
re, ſed ſi continere valeat, in viduitatis cōtinentia permanere.
vel dic ēt de ſanctis monialib⁹ q̄ ex quo corpus.i. monaſteriū
intrauerūt, nunq̄ ampli⁹ debēt appetere tranſire ad aliud cor-
pus.i. ad aliū ſtatū vel ad mūdum. Vel dic q̄ aīa eſt mens nr̄a,
corpus eſt locus vbi habet habitare, & maritus quē habet de-
ſponſare, eſt ipſe deus. Iſti igit̄ debet perpetuo cohabitare, &
ab ipſo eō recedere, nec ꝑ pctīn ad alia corpa.ſ. ad mundū, car
nē, vel diabolū ſe trāſferre. pſal. Inhabitabo in tabernaculo tuo
in ſecula. Quia ſi caſu aliquo.ſ. per mortē peccati talē locū ſuū
dimiſerit, debet redire ad ipſū appetere, & quouſq; ad ipſum
per grām redierit, nō quieſcere nec ceſſare. Hier. 3. Patrē voca
bis me, & poſt me ingredi nō ceſſabis. ¶ Aīa in corpore tripli- 9
cē exercet virtutē.ſ. naturalē, vitalē, & aialem. Naturalis aūt
eſt qua res generat, & in eſſe producit, qua ēt res nutrit, & in
eſſe cuſtodit, qua inſuper res augmentat, & ad cōplementū ꝑ-
ducit. Vitalis eſt qua vitā ſenſitiuā corpori infundit, qua cor
& pulmonē mouere facit, & qua anhelitū & pulſum mediāti-
bus cordis ſpiritibus introducit. Aīalis verò eſt qua motum
voluntariū perficit, qua ſenſum cōem & imaginationē cauſat,
& qua ſenſus particulares efficit & miniſtrat. Naturalis ergo
virtus ſedem habet in hepate. Vitalis in corde. Aīalis vero in
cerebro ſeu in capite. Per Aiam poſſum intelligere deū, quia
ſicut aīa regit corpus, & in qualibet parte corporis eſt tota, ſic
deus regit mundū, & in eius parte qualibet eſt totus. Dico igi
tur q̄ cū in corpore eccleſiæ ſint tria mēbra.i. tria genera per-
ſonarū.ſ. hepar, cor, & cerebrū.i. cōiugati, prælati, & religioſi,
figurāti Eze. 13 in illis tribus viris, Noe, Iob, Daniel, ipſe deus
iſtis membris triplicē adminiſtrat virtutē. Coniugatis.n. cōpe
tit virtus naturalis, q̄a.ſ. iſti prolis generationi, agriculturę, &
mundi nutritioni, ipſiusq; augmentationi & multiplicationi
vacāt. Prælatis cōpetit virtus vitalis. Iſti.n. verbis & exemplis
debent corpus eccleſię viuificare, ſpiritū grā̄ oībus miniſtra-
re, & anhelitū deuotionis, pulſumq; bonæ operationis, in oī-
bus generare. Religioſis vero competit virtus aīalis. Iſti.n. cor
pus eccleſiæ ad bene operādū mouēt, & ibidē ſenſum diſcre-
tionis & cōpaſsionis cauſant. Et ſic dico q̄ cerebrū.i. religioſi
ſunt in capite.i. in loco eminētioris pfectionis, vt deū iugiter
cōtemplent̄, Cor.i. ꝑlati ſunt in medio.i. in ſtatu iuſtitiæ & iu-
riſdictionis vt ad oēs æqualiter ordinentur. Hepar vero.i. cō-
iugati ſunt in infimo.i. in ſtatu ſubiectionis vt per ipſos oēs alij
nutriātur & ſuſtēteni. Iſti.n. ſunt tres ſtatus ſaluādorū, de qui-
bus pōt dicere dn̄s illud Eccl. 25. In tribus beneplacitū eſt ſpi
ritui meo ¶ Cū cōtinua attractio aeris ſit virtuti vitali neceſſa 10
ria, ita q̄ ſine iſta nō pōt aīal viuere, nec in eſſe debito perma-
nere, iſtud tū eſt verū q̄ ille anhelit⁹ ſeu iſta aeris attractio po
teſt ex cauſis varijs impediri. Hoc.n. accidit q̄nque ex cerebri
oppilatione, vt in apoplexia. Aliquādo ex cordis lęſione, vt pa
tet in vulneratis. Aliq̄n ex caloris ad interiora repercuſsione,
vt patet in timidis. Quādoq; ex pulmonis perforatione, vt pa
tet in pthiſicis. Quādoq; ex corporis repletiōe, vt patet ī ſub-
merſis. Quandoq; ex canalis ſeu thoracis obſtructione, vt pa-
tet in aſthmaticis. Quādoq; ex cordis venenatione. Quādoq;
ex nimia caloris rarefactione, ſicut patet in his qui ſe in aqua
calidiſsima balneauerūt. Quādoq; ex nimia infrigidatione, vt
patet in illis qui ſupra niuē dormiunt, & morātur. His ergo &
multis alijs modis impeditur anhelitus, & deficit vitalis ſpūs
ſeu virtus. Sic vere cum aeris.i. ſpiritusſancti attractio, quæ.ſ.
ſit per deuotionē & orationē, ſit oīno neceſſaria ad vitę gratię
cōſeruationē, iſtud tū eſt verum q̄ huiuſmodi attractio oratio
& deuotio multipliciter impeditur. Et hoc procul dubio q̄n
cerebrū.i. ſenſus per ignorantiā oppilatur, q̄n cor & mens vul
nere inuidiæ vulneratur, q̄n timor deſperationis interius ge-
neratur, & calor ſpei repercutitur & fugatur, q̄n pulmo.i. affe
ctio perforat̄, & ad mundana exterius aperit̄, q̄n homo aquis.i.
delicijs & diuitijs ſubmergitur, & canalis cordis cōſtringitur
& repletur, q̄n aer.i. exterior ſocietas corrūpitur, & q̄n venenū
malæ ſuggeſtionis ad cor interius intimatur & profundat̄, q̄n
nimio calore mali amoris aīa rareſit, & q̄n nimio frigore mali
timoris nerui conſciētiæ coarctantur. Iſtæ ſunt.n. quodā paſ-
ſiones & quædā vitia & infectiones quæ anhelitum deuotio-
nis impediunt, & quæ per mortē culpæ, & pœnæ aīam ſuffo
cant & occidunt, & vitā gratię ſibi auferūt atq; tollunt, quia.ſ.
ſicut dicitur Eze. 18. Anima quę peccauerit, ipſa morietur.

De Senſibus in generali. Cap 6.

SENSVS eſt actus virtutis ſenſitiuæ ipſius animæ
per quem apprehendit formas rerū exteriorum. Et
diuiditur ſenſus in communem & particularem,
quia ſcilicet ſenſus communis habet ſedem in ven-
triculis cerebri, ſenſus vero particularis in membro depu-
tati

tati organi. Sunt ergo quinque ſenſus particulares, qui cõi ſenſu famulantur, res exteriores apprehẽdendo, & ad ſenſus cõis iudicium interius remittendo. Senſus vero cõmunis intus eſt in cerebro, de rebus acceptis & apprehẽſis iudicãdo & diſcernendo. Habet autẽ ille ſenſus cõis tres cellulas in cerebro ſicut tres ſedes in quibus diuerſimodè operatur. ſ. primam & anteriorem, vbi vtitur apprehenſiua, ſecundã & mediã, vbi vtitur iudicatiua & cognitiua, poſteriorem & vltimã, vbi vtitur memoratiua, ſicut per oĩa dicit Iohãnicius, & Conſtantinus. Sic vere in corpore eccleſiæ eſt dare ſenſum particularem & communẽ, pro eo quia ad ipſum pertinet de cõmuni vtilitate tractare. Sap. 6. Æqualiter eſt illi cura de oĩbus. Quilibet vero officialis eſt ſenſus particularis, ad quem pertinet de particulari negocio cogitare. Eccleſiaſt. 38. Vnuſquiſque in arte ſua ſapiens eſt. Ad iſtos ergo ſenſus particulares. i. ſenſatos officiales pertinet exteriora negocia recipere, & ea intus ad ſenſus communis. i. ad prælati iudicium reportare, qui ſcilicet ipſa debet apprehendere & audire, & tandem ipſa diſcernere & iudicare, & finaliter memoriæ commendare. quia videlicet ad prælatum pertinet tres habere cellulas. i. diſcretionis & prudentiæ gradus, videlicet imaginatiuam ſeu fantaſticam, qua imaginetur quid eſt faciẽdum de futuris & necdum expletis. Rationalẽ ſeu logiſticam, qua ordinet & iudicet de præſentibus & propinquis. Memoratiuã vero qua recordetur de præteritis, vt ſic accedat verbum Senecæ dicentis. Si prudens fuerit animus tuus, tribus temporibus diſpenſetur. Futura præcauere, præſentia ordina. præterita memorare. Vel dic ꝙ ſenſus cõmunis poteſt dici ratio cuiuſlibet, quæ ſcilicet debet ha-
2 bere iſtas tres cellulas. i. iſtos tres diſcretionis gradus. ¶ Senſus particulares ſunt quinque in corpore per quos omnia particularia ab anima cognoſcuntur, quia ſecundum Ariſtotelẽ, Oĩs cognitio noſtra incipit a ſenſu. Iſti autem ſunt, viſus qui iudicat de coloribus. Auditus qui iudicat de ſonis & de vocib⁹. Guſtus qui iudicat de ſaporibus. Olfactus qui iudicat de odoribus. Tactus qui iudicat de ſolidorum conditionibus. Sic vere anima debet habere quinque ſenſus ſpirituales, videlicet viſum prudentiæ, auditum iuſtitiæ, guſtum & odoratum temperantiæ, tactum vero fortitudinis & potẽtiæ. Vel dic ꝙ eccleſia debet habere viſum. i. hoĩes contemplatiuos. Auditum. i. bonos auditores, & iuſtos iudices & prælatos. Guſtum. i. hoĩes ſpirituales & deuotos. Odoratũ. i. hoĩes prouidos & diſcretos. Tactum. i. hoĩes laborioſos, & in actiuis operibus expertos, & ſic iſti figurabantur 1. Mach. 2. in quinque filijs Mathathiæ qui contra hoſtes iſrael viriliter pugnauerunt. Vel dico ꝙ quinque ſenſus aĩæ ſunt viſus diſcretionis. Auditus obedientiæ & ſubiectionis. Odoratus meditationis. Guſt⁹ deuotionis. Tactus cõpaſſionis. Et ſic iſta erit ſicut probatica piſcina, quæ habebat quinque porticus. Ioannis. 5.

De Viſu. Cap. 1.

1 VISVS eſt ſenſus ſubtilior & nobilior inter ſenſus & ideo remotiora põt percipere, & de obiectis colorib⁹ a longe iudicare. Iſte ergo ſenſus in diuerſis animalibus diuerſimodè ſe habet, quia. ſ. in quibuſdã animalibus ad viſum cooperat claritas, ſicut in aquilis, & in quibuſdã obſcuritas, ſicut in catis, in quibuſdã vero mediocritas, ſicut in veſpertilionibus & noctuis. Sic verè cũ viſus & virtus cognitionis & diſcretionis ſit inter alias virtutes nobilior, pro eo. ſ. quia quæcunque remota ſuæ ſubiacent poteſtati (quia. ſ. homo poſt viſu intellectus ſui cogitare & iudicare non ſolum de præſentibus & mundanis, verum etiam de rebus remotiſsimis: infernalibus. ſ. & ſupernis) illud tñ verum eſt quia viſus diſcretionis in varijs variè variatur. Aliqui. n. bene vidẽt in die, & male in nocte & in obſcuritate negociorum ſecularium, quia ſcilicet ſagaces ſunt in ſpiritualibus, ignari in temporalibus. Vnde iſti ſunt quibus dicitur Mar. 13. videte vigilate & orate. Aliqui vero ſunt econuerſo, qui ſcilicet bene vident in nocte negociorũ temporalium, male vero in die & claritate negociorum ſpiritualium, ſicut ſunt cæci. i. mundi ſapientes, qui ad inſidiandum montibus. i. pauperibus ſemper vacant, ita ꝙ iſti poſſunt dicere illud pſalmi. Nox illuminatio mea in delicijs meis. Aliqui vero ſunt mediocres, qui videlicet mediocriter ſe habent ad verũ que, quia nec ex toto volunt diem ſpiritualium, nec ex toto noctem temporalium, ſed cum vtroque volunt participare, & de quolibet aliquid cogitare, ſicut ſunt ſimplices ſeculares q mo-
re veſpertilionum modicum habẽt de ſpiritualium lumine, & tñ non ex toto ſunt in peccatorum & terrenorũ caligine. Ioã. 12. Adhuc lumen modicum in vobis eſt. ¶ Ad viſum formandum requirunt multa. ſ. virtutis interioris operatio, organi ſeu oculi diſpoſitio, aeris atque luminis illuminatio, animæ circa actum attentio & meditatio, rei viſæ præſentatio & oppoſitio, ipſiuſque rei proportionata diſtantia vel remotio, ipſius etiam rei ſtabilitas vel ſaltem mediocris motio, ipſius inſuper rei ſoliditas & groſſa incorporatio, ipſius etiam rei quãtitas, & debitæ magnitudinis proportio, temporis mora & alicuius ſpatij ordinatio. Et ſic a parte hominis videntis ſunt tria, ſcilicet virtus, organum, attentio. A parte vero rei viſæ ſunt quinque, ſcilicet rei pñſentia, debita diſtantia, ſtabilitas, ſoliditas, & quãtitas. A parte vero exteriorum ſunt tria, ſcilicet tempus, aer, & lux. Iſta igitur per ſe diſtinguamus. Dicamus ergo ꝙ ad hoc ꝙ oculus bene videat, tria debent concurrere, ſcilicet quòd organum ſit bene diſpoſitum, ꝙ virtus non ſit impedita, & quòd attentio adhibeatur, aliquin non diſcernetur, quia ſcilicet dato ꝙ obiectum ſit præſens homo tñ non videt illud niſi attendat, quia. ſ. attentio eſt illud quod coniungit animã cum re viſa. Eſt etiã neceſſarius aer qui deferat ſpeciem rei viſæ ad oculum. Lux illuſtrans & aerem & rem viſam. Et tempus. i. mora infra quam aĩa iudicet de obiecto, Aĩa. n. ſubito nõ iudicat dato ꝙ res animæ ſubito ſe opponat. Sic vere ad debitum iudicium cognitionis diſcretionis & diſcuſsionis de aliqua re faciendum neceſſaria ſunt plura, videlicet virtus interior. i. naturalis ſenſus & diſcretio. Item diſpoſitio oculi. i. mentis diſpoſita conditio, vt. ſ. non ſit ibi alicuius fauoris vel odij excæcatio. Item attentio mentis. i. debita diligentiæ adhibitio, quia. ſ. qui bene vult iudicare vel inter res diſcernere, neceſſe eſt ꝙ ſit diligens & attentus 2. Parali. 19. Sit timor dei vobiſcum, & cuncta cum diligentia facite Dan. 9. Attende & fac. Item eſt neceſſarium aeris exterioris. i. bonorum ſociorum & conſiliariorũ adiutorium & delatio. Nullus enim eſt ita ſapiens qui non indigeat aere rerum ſpecies deferente. i. auxilio aliorum, iudicium ſuum ſana conſilia miniſtrante. Eccleſiaſt. 32. Fili ſine conſilio nihil feceris. Itẽ eſt neceſſaria temporis fluxio & dilatio. i. moræ & deliberationis adiectio, quia ſcilicet nullus poteſt bene iudicare, nec rei veritatem ſubito eligere vel videre. vnde Senec. in prouer. Diu deliberandum eſt quod ſemel ſtatuendum eſt. Vnde Apoſtolus 1. ad Corint. 16. Nolo vos modo in tranſitu videre. Item neceſſaria eſt lucis diuinæ præſentia & interpoſitio, quia procul dubio viſus recti iudicij non perficitur niſi oculus. i. perſona iudicans, & aer. i. conſiliarius deſerens, luce diuinæ gratiæ illuſtretur. Alias enim nec iſte bene iudicabit, nec ille bonum conſilium miniſtrabit. Ioan. 11. Qui ambulauerit in die, non offendit, quia lucem mundi huius videt. Quod bene patet in pctõribus iſta luce carentibus, qui de rebus diſcretè neſciunt iudicare. Exẽplifica quo modo vis.
¶ Ad hoc ꝙ de re viſa verum iudicium habeatur, neceſſe eſt ꝙ res viſui præſentetur, item ꝙ res non ſit nimis oculo propinqua, nec ab ipſo nimium elongetur. Item neceſſe eſt ꝙ illa res ſit firma & ſolida, nõ aerea ſeu peruia, nam viſus per ipſam tranſiens ipſam non videre propter raritatẽ dinoſcitur & probatur. Item neceſſe eſt ꝙ res ſit vel ex toto ſtabilis, vel mediocriter mobilis. Quando enim aliquid velociter mouetur nunquã de eius forma propriè iudicatur, ſicut patet de ligno longo vel gibboſo, quod videtur rotundũ ſi velociter moueatur. Item neceſſe eſt ꝙ res ſit alicuius quantitatis. ita enim modica eſſe poſſet ꝙ nullatenus viſui ſubiaceret. Et ſic ergo dico ꝙ ſex ſunt quæ viſum perturbant, & quæ viſus diſtinctionem & cognitionẽ tollũt, videlicet rei abſentia, rei nimis lõginqua diſtantia, rei nimis rara & peruia tranſparentia, rei etiã nimis parua exiſtentia, rei inſuper nimis mobilis apparẽtia. Procul dubio iſtis ſex modis videtur impediri viſus recti iudicij vel veræ diſcretionis in oculo cordis noſtri. Et primo quidẽ propter abſentiam ignorantiæ. Ignorantia. n. facit nobis res abſentes, quia oĩs res quæ ignoratur, intellectui abſens eſt. Res ergo abſentes & ignorãtes videre non poſſumus, & ideo neceſſe eſt ꝙ res præſentialiter ſcientialiter videamus, ad hoc ꝙ de ipſis notitiam habeamus. Quod eſt contra illos qui male de abſentibus & ignoratis iudicant, & qui cauſas præſentialiter non examinant ſeu tractant, quos ſcilicet exemplariter videtur dominus reprehendere Gen. 18. vbi auditui videtur credere noluiſſe, ſed viſualem præſentiam adiecisse, dicens. Clamor Sodomorum & Gomorrheorum multiplicatus eſt, deſcendam & videbo

videbo vtrũ clamorẽ qui venit ad me, opere cõpleuerint. Item
dico q viſus recti iudicij impeditur propter propinquitatẽ af
fectionis & amicitiæ. Res.n. immediatè ſuperpoſita oculo nõ
videtur, quia pro certo qñ aliquis oculo cordis noſtri per ni-
mium affectũ ſuperponitur, defectus eius ſeu conditio nõ co-
gnoſcitur nec videtur, imo q plus valet q̃ valeat iudicatur,
Vnde Senec. in prouer. Amans quid cupiat ſcit, quid ſapiat nõ
videt. Itẽ impeditur viſus iſte propter remotionẽ odij, inuidiæ,
& diſplicentiæ, quia pro certo qñ aliqua perſona ſeu ẽt aliqua
res eſt a corde noſtro & ab affectu remota, & a nobis per ex-
traneitatẽ vel odiũ elongata, bonitatẽ ipſius nõ videmus, nec
de ipſa debitè iudicamus. Et inde fit q extraneos & remotos
contẽnimus & reſpectu familiarium ipſos modicũ reputamus,
ſicut faciũt illi prælati qui ſolos cõpatriotas promouent, alios
aũt non videntur reſpicere vel videre. pſal. Oculos habent &
non videbunt. Igitur neceſſe eſt q perſona nec per affectũ ſit
propinqua, nec per odiũ remota, ad hoc q propriè cognoſca-
tur. Itẽ impeditur recti iudicij viſus propter prauitatẽ hypo-
criſis & falſę apparentię. Aër.n. nõ põt videri, quia non eſt ſoli
dus ſed traſparens. Sic verè proditor, falſus amicus, vel hypo
crita, qui nihil habet ſoliditatis, multũ vero raritatis, fictionis
& vanitatis, nunq̃ propriè videtur aut cognoſcitur, quia ſem-
per eſt aliud q̃ credatur, quia pro certo tales nullo modo vo-
lunt videri vel cognoſci. Iob 24 Obſeruat caligĩnẽ, dicens, nõ
me videbit oculus. & operiet vultũ ſuũ. Res ergo debet eſſe ſo-
lida i. homo debet eſſe verus, fidelis & firmus, ad hoc q de eo
poſſit iudicare ſenſus humanus. Itẽ impeditur propter mobi
litatẽ incõſtantiæ. Aliqui.n. ſunt ita in moribus mobiles, incõ
ſtãtes & inſtabiles, q homo nõ põt ipſos cognoſcere vel vide-
re. Iob. 23. Si me vertãr ad dexterã, nõ videbo illũ. Itẽ impedi
tur iſte viſus propter modicitatẽ ſufficientię, & iſtud fit qñ res
eſt ita parua. i. ita modicè virtuoſa, q homo neſcit de ea iudica
re. Ioã. 16. Modicũ & iã nõ videbitis me. Iſta igiť ſunt ſex cau-
ſæ quæ impediunt iudiciũ rationis. Vel iſta poſſunt dici de vi-
ſu miæ diuinæ, qui ꝓ certo impediť ſex modis, qa ꝓcul dubio
deus nõ dignatur oculo miæ videre illos q ſunt abſentes. ſ. ex-
tra domũ eccleſię, ſicut ſunt infideles. Itẽ illos q ſunt nimis ꝓ-
pinqui. ſ. per pſumptionẽ, ſicut ſunt illi q ſe reputãt deo pro-
pinquos, de proprijs meritis pſumentes. Itẽ illos q ſunt nimis
lõgè per peccatũ, & q longè a deo recedũt per obſtinationẽ &
deſperationẽ. Itẽ illos qui ſunt rari & traſparentes p falſitatẽ
& hypocriſis vanitatẽ. Itẽ illos qui ſunt nimis mobiles p ani-
mi leuitatẽ & per inconſtãtiæ fluxibilitatẽ. Item illos qui ſunt
nimis parui per fidei modicitatẽ & p imperfectã virtutũ quan
titatem. Tales.n. nõ videt oculus diuinus, nec ipſos ad ſalutem
reſpicit ſuæ miæ aſpectu, Eze 8. Dereliquit dñs terrã, & dñs
nõ videt nos. qa pro certo iſte ſolũ videt oculo ſuæ miæ illos
qui p fidẽ ſunt pſentes, illos q p humilitatẽ mediocriter ſunt
diſtãtes, illos q per veritatẽ ſunt ſolidi, illos q per perſeuerãtiã
ſunt ſtabiliti, & illos q virtutum dimẽſionibus ſunt cõpleti, vt
ſic quilibet talis dicat illud pſalm. Vidit dñs & miſert⁹ eſt mei,
4 factus eſt ꝓtector meus. ¶ Sicut dicit Seneca vbi tractat de iſti
de, nihil eſt acie noſtra fallacius, & inde eſt q ſuper oẽs ſenſus
faciliter decipiť ſenſus viſus. Et ſic aliqñ videť circulus in can
dela, aliquãdo videtur vna res moueri q̃ eſt ſtabilis, ſicut exi-
ſtenti in naui videtur q littora moueant, ſicq; vna res videtur
duæ. Qđ cõtingit quattuor modis ſicut ponit Vincẽti⁹ cauſas
tñ omitto, qa nimis ſunt difficiles & ꝓfundæ. Et breuiter cau-
ſæ iſtorũ fallaciũ viſuũ ſunt in ipſo oculo nõ in rebus, & ipſe
motus quẽ in littore eſſe credimus, in nobis eſt qui in nauicu-
la fluctuamus. Generaliter aũt iſta accidunt propter aliqualẽ
humoris groſſi interpoſitionẽ, vel ꝓpter motũ ſpirituũ & ꝑ-
turbationẽ. Sic vere viſu & iudicio nro nihil eſt incertius aut
fallacius. Decipiť.n. aut propter nimiã affectionẽ, & tũc videť
nobis q vna res eſt duæ, quia. ſ. bonũ illorũ quos diligim⁹, du-
plex q̃ ſit putamus. Aut propter mẽtis turbationẽ, & ignorã
tię corruptionẽ, vel inuidię aut odij turbationẽ q.a. ſ. tũc nos eſ
ſe ſtabiles reſpectu aliorum credimus, alios vero rectu noſtri
vanos & mobiles ęſtimamus, cum re vera motus iſte & mo-
rũ defectus ſit in nobis & nõ in illis, rñ nos ipſum eſſe cre-
dimus in alijs, nõ in nobis. Naturale.n. eſt ſicut diciť, q in quo
quis inſanit, in eodẽ credat alios inſanire. Homo enim ſm ſe
alios iudicat, & ſm conditionem propriam aliorum conditio-
nes menſurat, iuxta cõſilium Pilati, dicẽtis. Accipite eũ & ſm
5 legem veſtrã iudicate. ¶ Quãdo ſpiritus viſibilis & imago rei
viſę in cerebro mouetur, tunc viſus decipitur, quia homini vi
detur q omnia moueantur: & ſic contingit illis qui diu cir-
cuierunt, quia etiã poſtquã ſteterint, videtur eis q circũeant
vniuerſa. Spiritus.n. cerebri mouetur, & ideo motum illũ qui
in ſe eſt, eſſe in alijs opinatur. Sic etiam contingit homini qui
tranſit fluuium qñ aliquo flatu aquæ ſuperficies fuerit mota:
tũc.n. videtur ſibi q ipſe currat, vel q equus ſuus labatur aut
fugiat, vel q ipſe ſe moueat, ſeu cadat, dato q immobilis tunc
perſiſtat. Species.n. rei viſę. i. aquæ quæ eſt in motu, dum ocu
lo præſentatur, ſpiritũ viſibilem mouet, ſicq; talis ſpecies ſic
mobilis per ipſum ad ſenſum cõmunem defertur, & ſic ſibi vi
detur q motus qui eſt in aquæ ſuperficie, in ſeipſo efficiatur.
Iſta poſſunt applicari ad duo genera peccatorũ in quibus vi-
ſus recti iudicij eſt corruptus. Sunt.n. quidam qui ſecundũ ſe
iudicant alios, & quidã qui ſecundum alios iudicant ſemetip-
ſos. Quia. ſ. illi qui circumeunt per vitia & peccata, ꝓpter mo
tum & turbationem ſuæ diſcretionis & ſuæ ęſtimatiuæ virtu-
tis (quæ. ſ. motibus malorum deſideriorum turbatur) alios q̃q̃.
bonos & ſtabiles, eſſe varios & mobiles & circũeuntes per vi
tia opinantur, ſicut ſuperius iam eſt dictum. Pſal. In circuitu
impij ambulant. Econtra autem quidã ſunt, qui quia vident to
tam ſuperficiẽ aquæ. i. totã cõgeriem vitæ humanæ fluere per
peccata, & malorum vitam finaliter currere ad tormenta, illi
procul dubio illud idem ęſtimãt de ſeipſis, & dum alios flue-
re conſiderant, ſeipſos poſſe ſtare deſperant, & in damnatio-
nem æternã neceſſario ſe caſuros cogitãt atq; putãt. Eze. 13.
Vident vana, & diuinãt mendacium, ait dñs. ¶ Infinitę aliæ il- 6
luſiones & deceptiones fiunt circa viſum, & potiſſimè in di-
uerſis generibus ſpeculorum, quas longum eſt ponere, quas
etiã nec Vincentius in ſpeculo naturali, nec magiſter in libro
de proprietatibus rerum ponunt, & ideo ipſa omittere volui
quo ad pñs. in libello.n. Petri de cœperia q intitulať de oculo
morali inuenies de viſu multa notabilia extracta de ſciẽtia pſpe
ctiua, de quibus nõnulla poſui in tabula quã cõpoſui in titulo
de oculo, & ĩ titulo de videre. Vide ẽt infra de oculo, vbi mlta.

De Senſu auditus. Cap. 8.

SENSVS auditus in aurtũ organis ſuũ ſortitur 1
effectum, pluraq; cõcurrũt & requiruntur ad hoc
q debitè exerceat actũ. Requiritur.n. virtus in-
terior bene diſpoſita ad ſonũ iudicandũ requiri
tur auris exterior bene operata ad ſonũ recipiẽ-
dũ, requiritur aer ad ſonũ deferendum, requiri-
tur attentio ad ſonũ iudicio aĩæ præſentandũ, tẽpus ẽt ad deli
berandũ. Iſta poſſunt dici de auditoribus & iudicibus, quia. ſ.
quinq; requirũtur ad hoc q cauſas audiãt debitè atq; iuſtè, ſ.
virt⁹ iuſtitiæ interioris, auris flexibilis & facilis audientiæ ex-
terioris, aer conſilij ſanioris, attẽtio diligentiæ potioris, tẽpus
ſeu mora deliberationis prudentioris. Expone diffuſiua ſicut
ſupra eodem. §. 5. vbi iſta exponuntur de viſu: Matth. 13. Qui
habet aures audiendi, audiat. ¶ In aure eſt os petroſum, durũ, 2
tortuoſum, & ſiccum, cooperans ad auditũ, quia. ſ. aer ibi me-
lius confringitur & ſonus fortior generatur, ſicut ponit Cõ-
ſtantinus q campanæ melius ſonant flante borea quã flãte au-
ſtro propter aeris ſiccitatem. Sic vere ad hoc q audiamus ſo-
nũ verborũ & mandatorũ dei, & etiã ſonũ & voces pauperum
egenorũ, multũ cooperatur q in aure cordis os petreũ. i. duri
tiã iuſtitiæ diuinæ habeamus. Eccl. 28. Sepi aures tuas ſpinis
Quia pro certo iſte ſonus melius nobis ſonat ſi boreas diuini
timoris nos induret, quã ſi auſter mundanę proſperitatis nos
emolliat. Vel dic q ſonus precum noſtrarum melius ſonat in
auribus dei, qñ borea & frigore tribulationum percutimur, q̃
qñ auſtro proſperitatis mollimur. ¶ Son⁹ venit ad auditũ per
multas reuolutiones, quia primo fit in loco vbi percutitur, & 3
poſt ad aliũ locũ refringitur. Et ſic poſtq̃ i aere multas reuolu
tiones fecerit, vltimo ad auditũ peruenit & attingit. Et inde
eſt q qñ ſuper lignũ percutimus, ictũ nõ ſtatim audimus, licet
ipſum ſubito videamus. Tardius.n. agit audit⁹ q̃ viſus & ideo
videmus celerius q̃ audimus. Iſta poſſunt applicari q magis
mouẽt exẽpla q̃ verba, qa. ſ. magis mouẽt iudiciũ rationis illa
quę exemplariter videmus, q̃ illa quæ verbaliter audimus. Vñ
Seneca epla 6. Homines amplius oculis q̃ auribus credũt, lon
gũ.n. iter eſt per præcepta, breue & efficax per exẽpla. Illa.n.
q̃ audiuntur, nõ ſemper ſunt vera, quia. ſ. de vno ad alium per-
ueniunt, & p multas reuolutiones tráſeunt, & iõ minoris fidei
& credulitatis exiſtũt. Vñ cato. Rara fides iõ eſt, qa multi mul
ta loquunť. Secus aũt de aſpectu & viſu, q immediate venit ad
oculum,

oculum. Et ideo breoiter melius eſt ꝙ exẽplis prædiecmus &
ꝙ io oobiſipſis virtutes aliorum oculis oſtẽdamus, q̃ ꝙ verba
corũ aoribus eaponamus. Matth. 5. Videãt opera veſtra bona.
Vel iſta ẽt poſſuot dici de iudicibus, q tardè debẽt credere au
dita, faciliter vero viſa. Vel dic, ꝙ qñ aliqua mala dñr de no-
bis vel de vaore & familia, iſta vltimo ad ooſtrũ perueniũt au
ditũ. Totus.o. aer tota vicinia, & tota patria plena eſt ſono in-
famiæ, anteq̃ veniat ad auditũ nŕæ ooitiæ. vñ Seneca. Vltimi
3 mala domus nŕæ cognoſcimus. ¶ Auditus qñque patitur ea vi
tio cerebri, qñque ex vitio auriũ, qñq; ea corroſione vermiũ,
& qñque ex horrore ſonorũ, ſicut in ęgypto ſuperiori in loco
vbi Nil⁹ oritur, ex maximo fragore hoies ſurdi fiebãt, quapro
pter ſm Solinũ, a regione illa penitus receſſerũt. Iſta ergo oĩa
ſeoſum auditus vel ioficiuot vel moleſtaut. Sic auditus noſter
turbatur quaudoq; a vermibus.i. a detractoribus & corroſoribus,
iniotiatoribus, quandoq; a fragore alicuius horribilis in-
famiæ aliorum &c. Vide titulo de auribus circa finem.

De Senſu olfactus *Cap. 9.*

1 Lfactvs ſenſus eſt qoo inter odores diſcer
nimus, & quo in bonis odorib⁹ delectamur, ma
los vero refugimus & horrem⁹. Odor.n rei pri-
mo are per aera euaporat. Aer vero talj odore
imbutus, ipſum ad naſum portat, & ipſum in ca
uernulis narium, animæ iudicio repręſentat, q
ſi bonus eſt aiam. delectar, ſi vero malus, ipſam afficit & moleſ
ſtat. Talis eſt virtus diſcretionis. Iſta.n. diiudicat de fętore vel
odore.i. de infamia & fama aliorũ. A ſubſtantia.n. cuiuſlibet.i.
a vita & moribus reſoluitur odor famæ, qui tãdem in aere.i. in
vicinia propinqua miſcetur, tãdẽ ad nares diſcretionis nŕę ſeu
ad olfactũ noſtrũ peruenit & defertur. Iſto ergo ſi bonus, fue-
rit, delectamur, & exẽplo ad beoefaciendũ inducimur & con-
fortamur, ſi vero mal⁹ fuerit, cõturbamur, & aliqñ ex tali exẽ-
plo ioficimur & grauamur, quia procul dubio bona fama põt
eſſe cã boni, mala mali. Canti. 1. Odor veſtimẽtorũ tuorũ ſup
oĩa aromata. ¶ Senſus olfactus ſummè viget in quadrupedib⁹.
2 ſolo.n. odore diſcernũt inter herbas ſalutiferas & nocioas. Po
tiſſimè aũt viget in ſimia, quæ aote oĩa cibũ odore tentat. in ca
ne, qui odore prædã ioueoit io vulture, qui cadauere ẽt vltra
mare odorat & ſentit, ſm Iſid li. 12. c. 8. Homo inter aĩalia val
de male odoratur, qđ forte fit propter cerebri humiditatẽ ſm
Ariſto. Sic vero odoratus diſcretionis & deuotionis ſpũalis,
qua.ſ. inter bonũ & malũ diſceroitur, & qua bonũ eligit & ma
lũ dimittitur, magis hodie viget in beſtijs q̃ hoĩbus.i. in laicis
q̃ eccleſiaſticis, & ſimplicibus q̃ in ſapientibus, quia.ſ. iſti odo
re deuotionis ſuauitatem cibi euchariſtiæ proſequontur, prę-
dam æternæ gloriæ inueſtigant atq; ſequunt, & cadauer mor
tis Chriſti præſeotinot, & meditantur, dicentes Chriſto illud
Caot. 1. In odorem vnguentorum tuorum curremus. &c. Re-
liqua vide de naſo & odoribos io titulis ſuis.

De Senſu guſtus *Cap. 10.*

1 Vstvs eſt ſeuſus euius eſt lingua propriũ in-
ſtrumentũ. Nerui.n. in lingua & in eius poroſa
ſubſtaotia exiſtentes, mediante humore ſaliuali
cibi ſaporẽ accipiunt. & ad aiæ iudiciũ referũt,
ſicut eſt de alijs ſupradictũ. Eſt autẽ hic ſenſus
ſummè vtilis ad indiuidui cõſeruationẽ. Iſto.n.
mediante corpus nutrit, iſto vero vel corrupto vel ablato vis
enutritiua deficit, & tota natura corporis diſſipat. Per iſtũ ſeo-
ſum poſſum intelligere cõpaſſionis virtutẽ, q̃ procul dubio di
ſcernit inter dulcedinẽ proſperitatis, & amaritudinẽ aduerſi-
tatis aliorum, vt.ſ. ipſis cõgaudeat io proſperis, & cõdoleat in
aduerſis. Mediãte.n. neruo colligatiuo charitatiuę dilectionis,
mediante ſaliua grĩæ & deuotionia guſtus pietatis & cõpaſſio-
nis perficitur, per quẽ aĩa nutritur virtutibus & augei, & ſioe
qua oõ creſcit in virtutibus nec cõpletur, nec in eſſe grĩæ con-
ſeruat. Bene ergo dicit Apoſtolus cũ dicit 1. ad Tim. 4. Pietas
ad oĩa vtilis eſt. Vel dic ꝙ guſtus eſt deuotio & cõtemplatio,
ꝑ quas dulcedo diuina & ſapor & ſuauitas æternæ gloriæ bibi
tur & guſtatur, & amaritudo vitiorũ & terrenorũ contẽnitur
& horretur. pſal. Guſtate & videte, qm̃ ſuauis eſt dñs ¶. Guſt⁹
2 qñq; in corpore corrũpitur vel auſertur, in tm̃ ꝙ dulcia, ama-
ra & inſipida ſentiunt. Quod qñque fit ea orgaoi guſtus infe-
ctione, & ea alicuius corrupti humoris adiũctione, ſicut fit in
febricitaotibus. Qñque fit ex ſaoguinis mẽſtrualis fomoſa ſpi-
ratione, vt patet in nouiter cõcipieotibus, in quibus appetitos
mutatur & guſtus inficit, ita ꝙ carbones eia ſapiunt, & boni ci
bi deſipiunt. Qñque ex alicuius dulcis deguſtatione, vt patet
in illis qui fructus dulces comedunt, quibus oõ ſapit poſtmo-
dũ vioũ bonũ &c. Sic verè guſtus & cõplacentia bonorũ ſpũa
liũ inficit corrũpitur multis modis, videlicet ex febri & calo-
re cupiditatis & auaritiæ, itẽ ea ſanguine caroalitatis & luxu-
riæ, itẽ ea poto & ex amore dulcedinis proſperitatis & terre-
nę affluentię. Iſta.n. oĩa guſtũ deuotionis nŕæ ioficiunt, & ſapo
rẽ inuenire in rebus ſpũalibus nõ permittunt. Quapropter ẽt
tales q in guſtu verbi dei, pœnitẽtiæ & euchariſtiæ, & aliorũ
bonorũ ſpiritualiũ nõ delectatur, nunq̃ guſtu æternæ gloriæ
finaliter recreantur. Luc. 14. Dico autem vobis quia nemo vi-
rorum illorum qui vocati ſunt, guſtabit cęnam meã. Vide io-
fra de cholera. §. vltimo & infra de matre. §. 4. Et vide infra de
lingua vbi inuenies de guſtu.

De Senſu tactus. *Cap. 11*

Actvs ſm Auicennã eſt vis ordinata in ner- a
uis totius corporis ad cõprehendendũ qđ tãgit.
Eſt ẽt tactus ille ſenſus quo nos cognoſcimus ca-
lidũ a frigido, humidum a ſicco, lene ab aſpero,
molle a duro, leue a põderoſo. Et hẽt iſte ſeoſus
iſtud propriũ, quia cũ alij ſenſus propria inſtru
menta & organa habeat, iſte ad membra oĩa ſe diffundit, & in
toto corpore diffuſus exiſtit, quioimo ẽt oẽs alios ſeoſus cõco-
mitat, & eis ẽt cooperat. Et licet iſte ſenſus videat alijs groſ-
ſior, eſt tñ pro maiori parte ipſis vtilior, quia.ſ. tactus põt eſſe
ſine alijs ſenſibus, alij aũt eſſe nequeũt ſioe ipſo. Nullus.o. ſen-
ſus ꝓpriè de ſuo obiecto iudicaret, niſi rẽ ſenſibilẽ tãgeret &
ſentiret. Per iſtũ ſenſum tactus poſſum iotelligere illa diſcre-
tionem quã habemus de rebus q̃ mentẽ noſtrã cõprimũt atq;
tãgunt. Et ſic dico ꝙ iſte eſt ſeoſus paſſiuus quo percipiũtur
violẽtię tactuũ actiuorũ. Quia igit tria ſunt q̃ nos tãgunt.ſ. mi
ſeria proximorũ, afflictio tormeotorũ, & horror & deteſtatio
vitiorũ, poſſum dicere ꝙ ꝑ ſenſum & aduertẽtiã taliũ tactuũ,
poſſunt intelligi tres virtutes.ſ. tact⁹ cõpaſſionis quãtũ ad pri-
mũ. Tactus patientiæ & tollerationis quãtũ ad ſm. Tact⁹ do
loris & cõpunctionis quo ad tertium. Cõpaſſio.n. ſentit proxi
morũ miſerias. Tolleratio ſentit turbatorũ moleſtias. Cõpon-
ctio ſentit vitiorũ nequitias. Per tales.o. ſenſus & tactus ſenti-
mus & cognoſcim⁹ quid eſt frigiditas & ſiccitas paupertatis,
aſperitas & duritia aduerſitatis, ponderoſitas vero & grauitas
iniquitatis. Et econuerſo per ipſos poſſum⁹ ſentire quid eſt ca
lor dilectionis, humor & lenitas benignæ cõſolationis, molli-
ties & leuitas proſperitatis & mundanæ ſubuẽtionis. Ideo de
illo triplici tactu põt intelligi illud pſal. ꝙ deus reſpicit terrã,
& facit eã tremere, tãgit mõtes, & fumigãt. Dico ergo ꝙ licet
alij ſeuſus ſpũales propria organa.i. proprios ſtat⁹ & perſonas
ſibi vendicent, quia.ſ. viſus diſcretioois eſt in clericis, auditus
iuſtitiæ in p̃latis, odorat⁹ cõtẽplationis io religioſis, guſtus cle
mẽtiæ in laicis, tactus tñ iſte.ſ. cõpaſſio cõponctio & aduerſo
rũ tolleratio debet eſſe cõmonis voiuerſis. Iob 20. Maous dñi
tetigit me. Et ideo talis tactus paſſiuus.i. talis perceptio taliũ
exteriorũ & interiorũ dolorũ, licet ſit alijs virtutibus minus
nobilis, eſt tñ ad ſalutẽ magis vtilis. Quos.o. dñs cõpunctione
cõpaſſioue vel correctione tetigerit, ipſos pro certo ſaluos fa
ciet, & curabit, ſicut habemus ꝑ decurſum euãgelij vbi Chri
ſtus per tactum, mutũ ſanauit. Matt. 7. Expuens tetigit linguã
eius &c. Leproſum curauit. Luc. 5. Tetigit eũ dicẽs, volo mun
dare. Mortuũ ſuſcitaoit. Lucæ. 7. Tetigit loculũ dicẽs. Adole-
ſcens tibi dico ſurge. Quia pro certo qui a deo cõpaſſiooe mi
ſerorum, & cõpunctione peccatorũ, & afflictione tormeoto-
rũ bene tãgitur, rectè per cõfeſſionẽ loquitur, a lepra peccati
curatur, & a morte perpetua liberat. ¶ Senſus tactus lędit mul
tis. qñque.n. ea toto amittit, vt io mẽbris paralyticis. Qñque 2
intercipit, vt qñ contingit propter oppilationẽ neruorũ ſpiritũ
liberè nõ trãſire, & ſic membra cõtingit obdormire, & tactũ
amittere, vt patet in apoplexia, vbi patiẽs ẽt cõbuſtionẽ ignis
nõ ſentit. Qñque ab exteriori lęditur, vt qñ digitus frigiditate
aeris taliter cõſtringitur ꝙ tactũ vel puncturã ſentire nõ vide
tur. Qñque ẽt propter inciſionẽ vel corruptionẽ partiũ impe
ditur, quia.ſ. mẽbrum corruptũ vel præciſum nihil ſeotire qñ
tãgitur cõprobatur. Sic vere ſenſum cõpaſſionis & cõtritio-
nis perdit peccator multis modis.ſ. qñque propter paralyſim
auaritiæ, quæ ſ. cõtrahit manus ne deot elemoſyoas. Quãdo-

que propter apoplexiā ſuperbiæ, q̃ ſ. eſt morbus capitis, & fa-
cit cadere. Qñque propter cōgelationē indeuotionis & pigri-
tiæ, quæ. ſ. cōſtringit dignos ne faciat bonū. Qñque ēt propter
corruptionē luxuriæ, & qñque propter abſciſsionē deſperatio
nis, & obſtinatæ malitiæ. Tales. n. ſ. anari, ſuperbi, pigri, luxu-
rioſi, & obſtinati, ſenſum compaſsionis vel cōtritionis nō ha-
bent, & ideo tactū diuinæ correctionis vel alienæ afflictionis,
ſeu ēt prælati vel prædicatoris, monitionis vel redargutionis
2 necnon futuri ignis inferni & damnationis nō ſentiūt neq; vi
dent. Prouer. 23. Verberauerūt me, ſed nō dolui, traxerūt me
3 et ego nō ſenſi. ¶ Per tactū pōt intelligi quęcūq; cōiunctio vel
ēt operatio. Res. n. quæ tangit aliā, iungitur cū eadē, ēt cū ali-
quid facimus, tāgendo illud facimus. Sed de tali tactu actiuo
nihil ad præſens, quia hic ſolū agitur de ſenſu tactus paſsiuo
& perceptiua, de quo vide in multis huius operis. §. & capitu
lis vbi agitur de tangi vel ſentire.

De Spiritibus. Cap. 12.

1 SPIRITVS eſt quædā ſubſtātia aerea virtutes
corporis excitas ad ſuas peragēdas actiones, vt
dicitur in li. de ſpiritu & aīa. Et generatur ſpiri-
tus ſm medicos in hepate a ſanguine p fortē ca
loris ebullitionē, & ipſi⁹ ſanguinis in aereā ſub-
ſtantiā cōuerſionē. Eſt aūt triplex ſpūs in corpo
re. ſ. naturalis, vitalis, & aīalis. Naturalis eſt ille prim⁹ q in he-
pate generaſ, & virtutē naturalē regit, & ei dominaſ, & p eius
adiutoriū corpus nutriē & augmētaſ Vitalis aūt eſt ille idē q
ad cor trāſiens amplius depuraſ, & in vitalē ſpiritū mutaſ, &
per arterias diffuſus, vitā & pulſum operatur. Aīalis aūt eſt il
le idē q ad cerebrū miſsus, ibi amplius depuraſ, & in aīalē ſpi
ritū cōuertitur virtute cuius ſenſus & motus toti corpori mi-
niſtraſ. Per iſtas tres ſpecies ſpirituum poſſum intelligere tres
ſpecies grārū, videlicet gratiā pueniētē, cooperantē, & perfi-
cientē. Gratia. n. gratis data ſeu præueniens eſt ſicut ſpūs natu
ralis, quia. ſ. facilis eſt ad habēdū, ac ſi naturaliter habereſ. Mi
nus ēt perfecta eſt alijs, quia iſta nō ſufficit ad ſalutem. Facili-
ter. n. euaporat, & in nihilū cedit. pſal. Exibit ſpūs eius, & re-
uertetur in terrā ſuā, in illa die peribunt oēs cogitationes eo-
rum. Gratia vero gratū faciēs & cooperās eſt ſpūs vitalis, q̄. ſ.
vitā aīæ tribuit & pulſum bonorū affectuū introducit. Eze. 1.
Spiritus. n. vitæ erat in rotis. Gratia aūt perficiens & conſum-
mans eſt ſpūs aīalis, quia. ſ. iſta eſt quæ ſenſum diſcretionis p-
ficit, & motū bonorū operū cōtinuat & cuſtodit, q̃ ſpūalia fa-
cit ſapere, & motū bonorum operū cōſummare. Sap 7 Opta-
ui & datus eſt mihi ſenſus, inuocaui, & venit in me ſpūs ſapiē
tię, & præpoſui illum regnis & ſedib⁹, & diuitias nihil eē dixi
in cōparatione illius. Quia pro certo illi q ſpiritum ſapientiæ,
grāæ & perfectionis habent, reſpectu eius æquiparabile nihil
putāt. Iſti ergo ſpūs & iſtæ grāæ, virtutes nr̄as naturales ad bo-
num excitāt, vt. ſ. ſm deum actus ſuos exerceāt atq; agāt. Vna
ēt in aliā cōuertitur, quia. ſ. de grā gratis data fit grā gratum ſa
ciēs, tandē in grām cōſummantē per maiorē decoctionē dile-
ctionis cōuertitur & mutatur. E cōtra autē nunq̄ fit iſtorū ſpi-
rituum reciprocatio, quia. ſ. ex quo quis ad gradum perfectio-
nis & grāę cōſummātis potuerit attingere, nunq̄ debet ad alios
gradus minus perfectos qui pceſſerant retroire pſal. Spūs va-
dens & nō rediens. Vel dic q iſti tres ſpūs ſignificant tres vir
tutes theologicas. ſ. ſpē, quæ eſt ſicut ſpūs naturalis. Naturale
eſt. n. ſperare bonum. Charitatē, q̃ eſt ſicut ſpūs aīalis, a quo. ſ.
2 ſenſus & ſapientia & rerum ad ſalutē notitia oriuntur. ¶ Spūs
in corpore ſm membra quibus coniungitur, diuerſa diuerſi-
modè operatur. Per totum. n. corpus diffuſus, diuerſis mēbris
ſe incorporat, & ſm mēbrorum diuerſitatē operationes diuer
ſas peragit & pertractat. Et ſic dico q in hepate cooperaſ vir-
tuti naturali, in corde virtuti vitali, in capite virtuti ſenſuali,
in oculo virtuti viſuali, & ſic de alijs. Nō eſt. n. aliquod mem-
brū in corpore quin ibi ſpūs humanus aliquas exerceat actio
nes ſm ipſorū membrorū varias diſpoſitiones & conditiones
ſm Auicennā & Cōſtātinum. Procul dubio per iſtū ſpūm hu-
manū, qui eſt quædā ſubſtātia aerea in neruis & venis & arte-
rijs coſtituta, poſſum intelligerę ſpiritū ſanctū, qui aereus pro-
pter puritatē & ppter ſpiramē grāæ pōt dici. Iſte ergo per oīa
membra. i. per oēs ſtat⁹ corporis ecclię diuerſimodè de ſe dif-
fundit, & diuerſas grās & virtutes in diuerſis peragit & effun
dit. Iohe. 2. Effundā de ſpiritu meo ſuper omnē carnē Et ſic di
co q iſto ſpū mediante in hepate. i. in viris miſericordibus &
inferioribus ſecularibus, eſt virtus naturalis, & iſta eſt clemē-
tia ſeu pietas, qua ſ. alij per eos nutriuntur. In corde. i. in viris
deuotis & feruētibus abundat virtus vitalis. i. grā & charitas.
In cerebro. i. in viris diſcretis & prudētib⁹ abūdat virtus aīa-
lis. i. ſapientia & ſcientiarū multiplicitas. Et breuiter per iſtū
ſpm̄ habet eccleſia vel aīa viſum fidei odoratū ſpei auditū obe
dientię, guſtum deuotionis & grāæ, tactum cōpaſsionis, motū
bonę operationis, loquelam confeſsionis, ſenſum perfectæ di
ſcretionis. Et ideo bene dicit Apoſtolus. 1. ad Cor. 12. q diui
ſiones gratiarū ſunt, vnus aūt ſpūs diuidēs ſingulis prout vult.
Alij. n. per ſpiritū datur ſermo ſapientię, alij ſermo ſciētię &c.

De Pulſu. Cap 13.

PVLSVS eſt effectus ſpūs vitalis, q nihil aliud 1
eſt q̃ mot⁹ arteriarū, ex cordis dilatatione & cō
ſtrictione cauſat⁹. Propter qđ ipſi⁹ cordis diſpo
ſitio in pulſu optimè declaratur, & ideo pulſus
brachiorū a medicis tāgitur, vt cordis cōplexio
cognoſcatur. Talis pulſus ſignificat opera vel af
fectus, q̃ procul dubio ab ipſo corde originaliter exeūt, & ſm
dilatationē amoris, vł cōſtrictionē timoris ipſi⁹ cordis pulſant
exterius & procedūt. Prudens ergo medicus & ꝑlatus, ſubdi-
torū pulſus & operationes debet palpare, examinare & tāge-
re, vt ſic poſsit cordiū ipſorū diſpoſitionē cognoſcere vł vide-
re, quia procul dubio ſm q volūtas interius bene vel male di
ſponitur, ſm hoc pulſus exteriorū operū ordinatur. Ideo cuili
bet ſic tāgendo & examinādo debet medicus ſeu prælatus di-
cere illud Gen. 27. Accede ad me vt tāgā te ſi tu es filius me⁹.
¶ Medicus tangit pulſum in brachio. Quod fuit magis con- 2
gruū & honeſtū Eſt. n. locus publicus & expoſitus, q ſine ve-
recūdia pōt tāgi. Verecundū. n. eſſet ſecretiores corporis par
tes tāgere, & ideo ordinatū fuit vt pulſus brachij tangeretur.
quod. ſ. ſine vtriuſq; verecūdia tangitur, & vbi ēt propter cor-
dis propinquitatē cordis diſpoſitio melius declaratur. Medi-
cus eſt cōfeſſor vel prælatus. Iſte igitur qñ in confeſsione vel
alias, tāgit & examinat infirmū pctōrem, vt. ſ. ſciat diſpoſitionē
cordis ſui, & debitū remediū apponat, nō debet tāgere verecū
das partes. i. nō debet inquirere de ſecretis verecundis pecca-
tis, ſed ſolū debet tangere brachia. i. opera vel vitia manifeſta.
Si. n. apud ſimplices de talibus vitijs inquireretur, delinquen-
di occaſio præſtaretur. Quod ēt de prædicatore dico, quia. ſ.
tangere debet vitia publica, nō occulta, ne forte ſi priuata de-
licta & eorū cōditiones detegat, ſimplicib⁹ necdū talia exper-
tis occaſionē tribuat. Eſa. 52. Pollutū nolite tangere. Etiā de iu
dice & prælato pōt dici q reū nō debet tangere vt cōiter niſi
in membris manifeſtis & in criminibus obiectis, nō de illis q̃
neſciuntur, ne forte propter reuelationē alicuius occulti ſcā-
dalū oriatur. Mich. 6. Nun quæras iniquitatē in domo impij.
¶ Pulſuum varię ſunt diuerſitates, quia. ſ. pulſus aliquādo eſt 3
fortis, aliquando debilis, aliquādo durus, aliquando mollis, &
ſic de alijs. Iſti tñ pulſus multis modis & occaſionibus varian
tur, & in diuerſis diuerſimodè diſponuntur. Et inde eſt q pul
ſus eſt fortior in viris q̄ in fęminis, in calidis q̄ i frigidis, in ſic-
cis q̄ in craſsis. Pingues. n. fortē pulſum non ſolent habere, &
hoc propter frigidiorē cōplexionē, & propter arterię in carne
occultationē. Itē fortior eſt in iuuenibus q̄ in ſenibus, qa pro
certo pulſus ex maiori calore in iuuenibus augetur, & ex ętá-
tis frigiditate in ſenibus debilitatur. Fortior ēt eſt in hyeme q̄
ęſtate, quia. ſ. in ęſtate propter diſſolutionē feruoris virtus fit
debilis, q̃ in hyeme propter adunationē fit fortis. Sic vere cū
multę ſint pulſuū. i. operationū & affectionū interiorū diuer-
ſitates, iſtud verū eſt q iſtę meliores & fortiores exiſtunt in vi
ris. i. in virilibus, virtuoſis, & fortibus, in calidis. i. in deuotis
charitatiuis & amore dei feruentibus, in macilentis. i. in pau-
peribus & abſtinentibus, in iuuenibus. i. in puris nouis & in-
nocentibus, in hyeme. i. in tribulationum frigore viuentibus
& cōuerſantibus q̄ in illis q cōtrarię ſunt cōditionis & q mo-
dicę ſunt perfectionis, qa procul dubio pulſus operationū af-
fectuū mollis eſt & debilis in fęminabus. i. in hoībus mollibus
& effęminatis; in frigidis. i. in tepidis indeuotis & pigritia cō-
gelatis. In pinguibus. i. in diuitibus delicioſis & dilatatis. In ſe
nibus. i. in viris in malis moribus induratis. In ęſtate. i. in pro-
ſperitate viuētibus & ardore cōcupiſcentię inflāmatis. Iſta. n.
oīa, videlicet ęſtas, proſperitas ſenectus, malæ conſuetudines,
pinguedo deliciarū, frigiditas indeuotiones, & fęmineitas im
perfectionis, pulſum operū & affectū mollificāt & diminuunt,
& valo-

& valorē & fortitudinem tollunnt, quia breuiter de talibus
poteſt dici illud Sap. 3. Opera eorū inutilia & labores ſine fru
ctu.¶ Homo dormiēs pulſum habet paruum, & tardum, poſt
ſomnum vero propter caloris cōfortationē pulſum habet for
tem, velocē & magnum. Sic ille qui dormit in delicijs & vitijs
huius mundi, pulſum affectionis habet tepidū, paruum & tar-
dum, ſed poſtq̄ de tali ſomno p̄ pœnitentiā ſurrexerit, pulſua
ſuæ omnis, affectionis & operationis, maior & fortior appare-
bit. Calor.n. charitatis & feruoris, ea ſomno peccati præcedē
te efficit ſortior, quia.ſ. ſm̄ Apoſtolum ad Ro. 5. Vbi abunda-
uit delictum, ibi abundauit gratia tādem maior. Vel dic q̄ ſom
nus eſt deuotio, poſt q̄ pulſus cordis & affectus cōſueuit cre-
5 ſcere & vigere.¶ Balneū tēperatum pulſum fortificat & cōfor
tat. Si vero aqua in calore excedat, ſicut fit in illis qui bulliun-
tur, pulſus celerrim⁹ efficit, & ea euaporatione ſpūum virtus
totaliter extinguit, & mors ſequitur. Sic vere illi qui balneant
in tēperato balneo deuotionis vel lachrymoſæ cōpunctionis,
pulſum affectus ſolent temperatum, fortem & viuacem habe-
re, quia.ſ. tales in bonis affectibus & operibus ſolent præcelle
re & vigere. Illi vero qui in exceſſiuo balneo mundi deliciarū
ſe balneāt, pulſum malorum deſideriorum & operum cirum
habent, quia.ſ. mundi delectabilia plus debito deſiderāt & af-
6 fectāt. Prouer. 20. Deſideria occidūt pigrum.¶ Iſta igit exeer
pta & extracta de tribus primis tractatibus huius libri, vbi.ſ.
agitur de Deo, Angelis & aīa & eius virtutib⁹ quātum ad præ
ſens ſpectat negociū, ſufficiāt, quia q̄uis multa ibi ſint alia: iſta
tū ſola viſa ſunt mihi moralizabilia & ad mores applicabilia.
Nunc ergo ad moralizādum illa q̄ ad cōpoſitionem corporis
humani & mēbrorum pertinent, manū mittamus, & hic ſub
vno tractatu de qualitatib⁹ & humorib⁹, de membris hoīs, &
ętatibus, necnō de ſex accidentib⁹ ſanitatē cōſeruātib⁹, & cō-
ſequēter de infirmitatib⁹ ſanitatē deſtruētib⁹ perſtringamus.

De Humani corporis compoſitione. Cap. 14.

1 DE humani corporis & partiū eius proprietati-
bus tractaturi, ab elementaribus qualitatibus,
& quattuor humoribus ex quibus cōſtat corp⁹
humanū, eſt primit⁹ inchoādū. Quattuor itaq;
ſunt elementa, & quattuor elementares quali-
tates ex quib⁹ cōſtituit omne animatū corpus,
& maxime corpus humanū, qđ inter aīata corpora eſt nobiliſ
ſimū, & nobiliſſimis operationib⁹ deputatū, vtpote aīæ ratio-
nalis organū, ipſius actionib⁹ ordinatū. Ex quattuor.n. elemē-
tis cōſtare dignoſcit.ſ. igne, aere, aqua, & terra, & ex iſtorū ele
mentorum quattuor qualitatib⁹ principalibus ordinat.ſ. calo
re, humiditate, frigiditate, & ſiccitate. Caliditas.n. qualitas eſt
ignea, humiditas aerea, frigiditas aquea, ſiccitas terrea. Iſta.n.
quattuor ſunt q̄ corp⁹ in eſſe cōſtituūt, ipſumq; quādiu inſi-
mul ꝓportionatæ fuerint, in eſſe ſuo cuſtodiūt & cōponūt Re
vera ſicut homo exterior corporalis format exterius, ſic etiā
ſpūaliter loquendo homo interior & moralis format interius.
Quia.n. moralis homo eſt organum nobiliſſimę formę.ſ. aīæ,
hoc eſt dictu diuinæ grē q̄ animat mētē nr̄am, ideo neceſſe eſt
q̄ nobiliſſimè formet, & q̄ a multis virtutib⁹ informet. Dico
igit q̄ in cōpoſitione eius ſpūali & morali debent concurrere
quattuor elementa, & quattuor qualitates ab eis dependentes:
Quattuor.n. elemēta ſunt, ignis.i. ardor charitatis. Aer.i. nitor
puritatis. Aqua q̄ cōgelat & refrigerat.i. timor diuinæ maieſta
tis. Terra q̄ oīa ſuſtinet & fundat.i. fundamētū humilitatis. Ab
iſtis.n. quattuor ſpiritalibus elementis oriunt quattuor quali ta-
tes principales.i. quattuor virtutes cardinales. Ab igne.n. cha-
ritatis procedit caliditas iuſtitiæ, q̄.ſ. eſt feruida per rigorē. Ab
aere puritatis procedit humiditas ſciētiæ & prudentiæ, q̄.ſ. eſt
clara & lucida per ſplendorē. Ab aqua diuini frigoris & timo
ris procedit refrigerium temperātię. A terra vero fundamen-
talis humilitatis ꝓcedit ſiccitas fortitudinis & cōſtātię. Res.n.
ſiccę magis ſunt fortes & durabiles q̄ humide. Iſtis ergo quat
tuor, virtualib⁹ qualitatibus interior homo noſter.ſ. mēs & cō
ſcientia cōponitur, & ad ſuſceptionē aīæ.i. diuinæ grē diſponi
tur & format. Qđ bene figurat Eze. 1. in illo mirabili aīali qđ
habebat quattuor facies & quattuor pennas. Quattuor.n. fa-
cies ſunt quattuor virtutes originales.ſ. charitas, innocentia, ti
mor humilitas Quattuor aūt pēnę ſunt quattuor virtutes car
dinales.ſ. iuſtitia, prudētia, tēperātia, fortitudo. Ex. 25. Facies
2 quattuor circulos aureos p̄ quattuor arcę angulos.¶ De quat
tuor qualitatibus duæ ſunt actiuæ, & duæ paſſiuæ. Actiuæ.n.
ſunt caliditas & frigiditas. Paſſiuæ aūt ſunt humiditas & ſicci
tas. Iſtarū.n. qualitatū actione & paſſione corpus humanū re-
gitur, & tota eius cōditio variat. Sic vere de calore charitatis,
& frigiditate diuini timoris, & humiditate clemētiæ & dulco
ris, & ſiccitate abſtinētię & ſqualoris, moralis homo cōponit.
& iſtarū virtutū actiōib. & paſſionib. tota aīę cōditio ordinat.

De Calore ſeu caliditate. Cap. 15.

CALOR ſeu caliditas eſt quædā elemētaris qua 1
litas, ſummè actiua, & diuerſorū effectuū in cor
poribus inductiua. Iſta eſt.n. oīm q̄ noſcunt ge-
neratiua, inferiorum ad ſuperiora reductiua, cō
pactorū diſſolutiua, durorum remollitiua, mol-
liū vero & liquidorū induratiua. Per caliditatē.
n. cuncta generalia generāt. Patet in vere, vbi calor ſolis adue
niens facit herbas, flores, fructus & folia generari. Etiā q̄nque
fit q̄ per calorē cęleſtē ranę ſurſum in nubibus generātur. Itē
per caliditatē infima ad ſuperiora reducunt. Calor.n. de terra
& aqua fumos & vapores diſſoluit, & cū motū habeat a cētro 2
ad circunferentiā, ipſos ſurſum ſecū eleuat & extollit, & pri-
mo in ſubſtantiā aereā, tādem igneā cōuertit. Itē per iſtū calo
rem metalla quæ dura ſunt, diſſoluuntur & molliunt, illa ve-
ro q̄ liquida ſunt per cōſumptionē partium ſubtiliorum rema
nentibus terreſtribus indurātur, ſicut patet in ouo liquido p̄
calorem igneum indurato. Procul dubio talis calor videt eſſe
feruor charitatis & diuini amoris, vel ēt ipſe ſpūſſanctus, quā
dicitur & calor & amor. Quia pro certo talis calor ſolet in vi
ris iuſtis generare virtutū & bonorū operum vbertatē & per-
fectionē. Inferiores vero.i. terrenos & mūdanos, et hic inferi⁹
circa terrena detentos, ſolet ſurſum eleuare, & trahere ad cœ
leſtium affectionē. Compactos & obſtinatos ſolet diſſoluere p̄
cōtritionē & compunctionē. Liquidos aūt. molles & carnales
ſolet indurare & ſolidare p̄ cōſtantiæ & patientię roboratio-
nem, & per perſeuerātię durationē. Ideo bene dicit Apoſtol⁹.
Ephe 3. in charitate radicati, & fundati, vt poſſitis cōprehen-
dere cum oībus ſanctis, quæ ſit latitudo lōgitudo, ſublimitas,
& profundum. Vel dic q̄ caliditas eſt cōcupiſcentia mūdana,
quia pro certo iſta eſt quæ vitiorum quātitatē generat, & ra-
nas garrulitatis in aere cōſcientię cauſat, ſurſum per ſuperbiā
eleuat. fortes, duros, & in bono cōpactos diſſoluit & debilitat,
molles, vero teneros & miſericordes & pios per parcitatē cō-
ſtringit, & per crudelitatē indurat, ſubtileſq; partes bonorum
affectuum & gratiarum & virtutum euaporare faciens, terre-
ſtres auaritiæ appetitus in corde retinet & reſeruat. Iob 41.
Cor eius indurabitur quaſi lapis, & ſtringetur velut malleato
ris inc⁹.¶ Calor ſolet materiā in qua agit ſubtiliare, nititur.n. 2
ipſam materiā ſpūalē facere, & ideo non ceſſat eā rareſacere,
diſſoluere & dilatare, & ad ſimplicitatē reducere, & in ignem
vel aerē ſubtiliare, ſicut patet in glacie, quæ primo per calo-
rē diſſoluitur, & tādē ſi forti⁹ agat, bullire cōpellitur, & ſic in
fumum & aerem cōmutatur. Talis eſt calor charitatis, vel ēt
ſpūſſanct⁹, quia procul dubio omnē materiā in quā agit.i. om
nem mentē quā calefacit, nititur in ſpūalem reducere, purā &
ſimplicem facere, & in naturā aereā & igneā.i. purā, clarā, ſan
ctam, & lympidam immutare. Et ideo iſte primo diſſoluit per
contritionē, dilatat per dilectionē, bullire facit per bonorum
deſideriorum affectionē, & ſic in aerē ipſam cōuertit, per bo-
nā moralē cōuerſionē & mutationē. Qđ etiā de calore tribu-
lationū pōt intelligi, quia.ſ. iſte facit occaſionaliter oīa ſupra-
dicta. Iob 28 Lapis ſolutus calore in ęs vertitur. Vel dic de ca-
lore cōcupiſcētiæ, quæ primo diſſoluit per delectationes, dila
tat ad mundi bona per ambitiones, bullire facit per malas affe
ctiones, & ſic mentē euaneſcere facit per vanitates & elatio-
nes. ad Rom. 1. Euanuerunt in cogitationibus ſuis & obſcura
tum eſt inſipiens cor eorum. Caliditas eſt naturaliter purgati
ua, vt patet in auro &c. Vide de auro, & de igne, & quomodo
aurum per ignem non minuitur ſed purgatur.¶ Caliditas eſt 3
accidentaliter corruptiua, vt eſt videre q̄n calor plus diſſoluit
q̄ cōſumat, vt patet in cumulo frumeti aqua aſperſo. vbi calor
incluſus aquā reſoluit in humidā fumoſitatē, q̄ grana tacta re
mollit, & ea putrefacit & corrūpit. Talis calor eſt mal⁹ amor,
q̄.ſ. cor calefacit multipliciter & inflāmat. Iſte.n. mentē in quā
agit, ſolet corrumpere, & in vitiorum putredinem cōmutare.
Quādo.n. inuenit aquā & humorē mollis affectionis in hoīe.
ſtatim ſolet eā in malos appetitus reſoluere, q̄ reſoluti grana
virtutū ſolēt inficere & corrūpere, & ibidē vitiorū putredinē
gene-

generare.2.Petri 3.Cœli magno impetu tráſient,eleméta ve-
ro calore ſoluent. Vel iſta poſſuot allegari cõtra multos q pl⁹
diſſolount,q̃ cõſumere poſſunt.i. q plura & ardua negocia ſo-
lent iocipere q̃ poſsint ſuo debito terminare, q̃a vt cõmuni-
ter corruptio & defectus ſolet in talibus apparere. Eaodi 18.
4 Stulto labore cõſumeris, vltra vires tuas eſt negociũ.¶ Calidi
tas eſt naturaliter alleuiatiua. Humiditas.n.p calorẽ cõſumit,
& ſic põdus materię mioorat. Etiã p actionẽ caloris ipſa humi
ditas partim in ſpũs cõmutat, per quorũ multiplicationẽ cor-
pus amplius leuiat, & inde eſt ꝙ corpora aialiũ viuentiũ ſunt
incõparabiliter leuiora,q̃ corpora mortuorũ. Qđ fit propter
calorẽ & ſpm cõtentũ in arterijs & in venis. Corpora ẽt poſt
prãdiũ ſunt leuiora q̃ ante,& hoc propter calorẽ q per cibum
in corpore cõfortatur,& qui occaſione cibi digerẽdi, fortius
roborat. Sic procul dubio,amor dei feruorq; deuotionis facit
hoiem ſpũalem, agilẽ atq; leuẽ, ita ꝙ faciliter põt p bona ope
ra per obedientiã currere, & ſurſum per affectionẽ & cõtẽpla
tionẽ ad cœleſtia ſe leuare. Iſte.n.calor humiditatẽ carnalita
tis cõſumit, & ſpũs bonarũ affectionũ generat,& producit, &
ſic mentẽ leuẽ & agilẽ facit,& põdus peccati & male cõſuetu
dinis minorat atq; tollit. Nihil.n.eſt amore leuius, oihil facili⁹
aut prõptius. Ideo bene dicit 1.ad Cor.13. ꝙ charitas oia cre
dit,oia ſperat,oia ſuſtinet &c. Et inde eſt ꝙ illi q ſunt viui per
grãm, & prãſi ſeu cibati per doctrinã & ſcientia ſunt mortuis
& ieiunis.i.peccatoribus & virtutibus vacuis, magis leuea, &
ad obediendũ,& bene operãdum, & cœleſtia aſcendendũ &
affectandũ magis agiles atq; fortes,& ad ſuſtioendũ & ſuppor
tandũ ipſis prælatis & ſocijs minus graues. Cuius tñ cõtrariũ
in mortuis.i.in peccatoribus inuenit,quorũ vita grauis & im
portabilis cõperitur. Sap.2. Grauis eſt nobis ẽt ad vidẽdũ,qm
diſsimilis eſt alijs vita eius. Vel ẽt iſtud põt intelligi de leuita-
te ſpũalis paupertatis, q̃a pro certo qñ calor charitatis abun-
dat,tunc humorẽ bonorũ tẽporaliũ per elemoſynas cõſumit,
& alleuiat ab onere terreoorũ. Sicq; fit ꝙ qñ quis p gratiã eſt
viuificatus,& per doctrinã vel per eucharistiã bene cibatus,
magis ſolet eſſe vt cõiter a terrenis alleuiatus. Actuum 27. Sa
tiati cibo alleuiabãt nauẽ:proijciẽtes triticeũ in mare. Vel iſta
pñt dici de malo amore & feruore: qui facit hoiem leuem &
incõſtantẽ,& oihil difficile vel graue reputantẽ. Vel põt etiã
dici de diuitibus hoĩs qui qñ ſunt diuitijs ſatiari, tunc ſolent
magis eſſe a virijs alleuiati, & calore charitatis amplius cõfor
tati. Vel etiã dic in malo,ꝙ illi qui diuitijs ſatiantur, amplius
per incõſtantiã alleuiãtur,& minus per dei timorem præmuo
tur & aggrauantur. Eſa.9. Alleuiata eſt terra zabulon & terra
5 neptalim &c. ¶ Caliditas eſt aliqootiens aggrauatiua. actione
eñi ſua habet poros aperire, parteſq; ſubtiles & leues cõſume
re,& ſpũs qui ſunt cã corporeę leuitatis, euaporari facere, &
exterius a corpore trahere & educere, & ſic in corpore põde
roſam grauedinẽ generare. Et iſta eſt rõ quare corpora ſunt
magis põderoſa & laxa in æſtate q̃ in tpe hyemali. Iſta oia fa-
cit calor & feruor mali amoris, vel etiã cupiditas tam carnea
q̃ terrena. Mentẽ.n.grauẽ pigrã & põderoſam,& ad bona ope
ra iobabilẽ & ioeptã faciunt,ſubtileſq́ue partes.i.grãm & de-
uotionẽ cõſumunt,poros ſenſuũ & affectuũ ad mundana ape-
riunt,& ſic ſpũs & virtutes q cauſa erãt ſpũalis leuitatis,eua-
porare faciunt, & ſic retinendo partes terreſtres.ſ.appetit⁹ ter
renorũ,vitiorũ grauedinẽ introducunt,& hoiem grauẽ ad be
ne operãdũ faciunt, ipſumq; pigrũ & deſidem cõſtituunt.qđ
bene videtur figuratum Ioã.4. vbi ventus vrens & calidus p-
6 coſsit virentẽ hederã,quæ fuit protinus areſacta.¶ Caliditas
naturalis eſt coloris rubei & purpurei in corporibus genera-
tiua, ſicut patet in roſis & in corporibus ſanguineæ cõpleaio-
nis, io quibus ex diffuſione caloris per mẽbra color rubeus ge
neratur. Caliditas vero innaturalis eſt palloris & nõ rubedi-
nis effectiua, ſicut etiã patet in roſa q̃ in fumo ſulphuris poſita
ſtatim ruborem amittit,& in colorem pallidũ ſe cõuertit. Ca-
lor naturalis ẽ charitas & cõtritio. Calor vero innaturalis eſt
carnalitas & cupiditatia inflãmatio. Quia pro certo calor dile
ctionis & ardor cõtritionis ſolẽt ruborẽ honeſtatis & verecũ
diæ generare,& per honeſtã cõuerſationem totã hois ſuperfi-
ciẽ colorare. Econtra vero caliditas innaturalis.ſ.carnalis vel
mundialis cõcupiſcentia,& maximẽ qñ ſibi adiungunt opera,
ſolent ruborem verecundiæ tollere,& pallorem inhoneſtæ cõ
uerſationis inducere,& totã hois ſuperficiem offuſcare. Treo.
7 4. Obſcuratũ eſt aurũ,mutatus eſt color optimus. ¶ Caliditas
tẽperata cauſa eſt conſeruationis, viuificationis & vegetatio-
nis, ſicut patet de calore naturali, quo mediãte corpus viuifi-
catur,cibus digeritur,& ſanitas cuſtoditur. Calor vero intem
peratus & excedens,totũ cõtrariũ facit,quia.ſ.materiã in quã
agit,vſq; ad vltimum diſſoluit,& finaliter deſtruit & cõſumit,
Sic vere calor & ardor tribulationũ ſi ſit temperat⁹, proficit,
vitamq; gratiæ, & digeſtionẽ ſeu cõpoſitionẽ morũ pficit, &
ſanitatẽ aiæ cuſtodit. Si vero vltra debitum excedit,ſolet men
tem p puſillanimitatem diſſoluere,humorem deuotionis cõ-
ſumere,& ſic per deſperationem vniuerſam morũ ſubſtantiã
deuaſtare. Vel iſta etiã poſſunt dici de correctione temperata
& exceſsiua. Vel dic ꝙ calor temperatus eſt charitas & cõtri-
tio, q̃ ſanitatem aiæ cuſtodiunt. Calor aũt excedẽs eſt cupidi-
tas,& luxuria,& iracundiæ inflãmatio,q̃ bona oia deſtruũt &
cõſumunt 2.Petr.3. Elementa calore ſolueot.¶ Calor tempe- 8
ratus,acetoſa & amara cõuertit in dulcia, vt patet in fructib⁹
maturatis. Excedens vero & iutentus dulcia conuertit in ama
ra, vt eſt videre io humorib⁹, vbi ſanguis dulcis io cholerã cõ
uertit,& in aqua maris, vbi per actionẽ caloris partes ſubtiles
euaporãt,terreſtres vero in ſalis ſubſtãtiã cõuertuntur. Sic fa
cit moderata correctio,& cõtritio, q̃a pctõrẽ amarũ cõuertit i
dulcẽ hominẽ, bonũ & iuſtũ. Si vero exceſſerit,tũc per deſpe
rationem ipſum abſorbebit, & partes ſubtiles.ſ.ſpem & deuo
tionem euaporare faciet,& eum de dulci io amarũ.i. de iuſto
in impiũ cõmutabit. Thre.1. Et ipſa repleta amaritudine.¶ Ca 9
lor naturaliter eſt fructuũ maturatiuus, & quãto calidior eſt
regio, tãto eſt fructuum citius ad maturitatem productiuus,
& io ipſis amplioris dulcedinis cauſatiu⁹. eſt ẽt calor multa-
rum nobilium formarũ tam naturalium quàm accidentalium
de potentia ad actũ eductiuus, ſicut patet de metallis,q̃ actio-
ne caloris de duris lapidibus educuntur,de vitro,quod per ca
loris violentiã de cineribus generat, & etiã de fructibus,q ca
lore mediante de potentia arborũ procreãtur. Talis calor eſt
charitatis feruor vel cõtritiõis ardor,vel ſpũſancti vigor. Iſte
eñi qñ abundat io hoĩe,maturitatem prudentiæ ſolet induce-
re,dulcedinem deuotionis ſolet efficere, & de ipſa materia.i.
de ipſa voluntate q̃ more materię eſt formarum oium ſuſcepti
ua,nobiles,formas bonorum morum ſolet educere & ibidem
metalla virtutum interiorũ,vitrũ.i.claritatem cõditionũ exte-
riorum,fructus etiã operationũ vtiliorũ ſolet efficaciter gene
rare. Vel iſta expone de calore & ardore correctionis & tri-
bulationis,cuius impulſu hoĩes maturãtur, & ad prudẽtiã,cõ
uertunt,q̃r ſicut dicitur Eſa.28. Vexatio dat intellectum. Et p
cuius actionẽ formæ virtutũ, ab ipſis informibus peccatorib⁹
educũtur. Vnde illud prędictũ Iob 28. Lapis ſolotus calore io
ęs vertit.¶ Calor ſolet in aere multas impreſsiones generare, 10
ibidẽ per vaporũ attractionem,nunc oubes, nunc pluuiã,nũc
ventũ,nunc grãdinem, nunc fulmen, nunc tonitruum facerẽ
& creare. Sic vere calor cupiditatis temporalis, vel ardor vo-
luptatis carnalis,vel etiã furor iræ & crudelitatis mentalis,ſo
let in aere cõſcientię moltas impreſsiones diabolicas introdu-
cere. Quia pro certo ibidem generatur a tali calore pluuia vo
luptatis,nubes ignorãtiæ & obſcuritatis, ventus vanitatis,grã
do proteruitatis,fulmẽ crudelitatis,tonitruum diſcordię & ri
xoſitatis. pſal. ignis grando nix glacies ſpũs procellarum &c.
¶ Calor ſemp vult ſurſum tẽdere,& ideo corpora calida ſolẽt 11
motum ſuũ ſurſum a centro ad circuoferentiã facere,& nun-
quã oiſi violenter inferius reſidere. Patet in igne,q ſemp ſur-
ſum aſcendit,& in oleo,quod ſuperficiẽ ſemper quærit. Sic ve
re illi q per charitatem ſunt feruidi,& calore ſancti ſpũs cale
facti,no lolent illa inferiora diligere, ſed ſemper ſuperiora &
cęleſtia affectu quærere, & ibidem totis affectibus euolare,&
nunq̃ in terrenis & infimis per cõplacentiã remanere,dicẽtes
illud Eſa.2. Venite aſcendamus ad montẽ dñi: Vel dic de calo
re cupiditatis & ambitionis, qui poſſeſſores ſuos ſemper facit
ſuperiora petere,dignitates & officia quærere, & ſtatum infi-
mum abhorrere,exemplo luciferi dicẽtis. Eſa.14. Super aſtra
cęli exaltabo ſoliũ meũ &c.¶ Calor ſeipſum ſolet per effectus 12
oſtendere, & cõditiooes ſuas quibuſdã ſignis exteriorib⁹ de-
clarare. Et inde eſt ſm cõſtantii.li.1. Theoricę cap.17. ꝙ corp⁹
ſi fuerit calidũ erit caro multa pinguedo pauca,color rubeus,
pili multi & nigri,tactus calidus,intellectus bonus,homo facũ
dus,multũ mobilis,audax,iracundus,amãs,multũ appetẽs,ci
to digerens,fortis & velocis pulſus. Sic vere ille qui per chari
tatẽ eſt calidus feruidus & inflãmatus, multis bonis proprieta
tib⁹ eſt dotatus. Calor.o.charitatis vbicũq; fuerit,ſe ſolet oſtẽde
re, & virtutẽ ſuã nouis operib⁹ declarare, q̃a teſte Gregorio,

nunquã amor dei otioſus . Operaẽ.n.magna ſi eſt.Si aũt ope-
rari renuit,amor non eſt. Igitur dico ꝙ tales qui ſunt charita
tiuè calidi habent multã carnẽ.i.multã mollitiẽ & teneritudi-
nẽ pietatis, paucã pinguedinẽ voluptaris colorẽ rubeũ vere-
cũdię honeſtatis,& tactũ calidũ exemplaris charitatis , quia.ſ.
iſti quicquid exemplis & doctrinis tangunt,ad dei amorẽ cale
faciunt,dicentes illud Iacobi 2. Calefacimini & ſaturamini.
Itẽ iſti ſunt boni intellectus per diſcretionẽ,ſermonis facundi
per fraternã eruditionẽ, multũ mobiles per obedientiã & ſu-
biectionẽ,audaces & iracundi per iuſtitiæ zelũ & malorũ cor
rectionẽ,amãtes per fraternã dilectionẽ , appetentes per ſan-
ctã affectionẽ , cito digerentes & ſe diſponentes per bonã cõ-
uerſationẽ, & per morũ cõpoſitionẽ fortis & velocis pulſus p
prõptã & bonã operationẽ.Iſte eſt igitur calor intimæ charita
tis,qui cauſat in homine mores tã multiplicis bonitatis,q̃a ſi-
cut in pſal.dicitur. Nõ eſt qui ſe ab ſcondat a calore eius,q̃a ſi-
cut dicit Gregorius in homel.ſuper Ioãnem:Sicut ex vna ra-
dice multi rami prodeunt, ſic multę virtutes ex vna charitate
13 generãtur.¶ Secundũ Cõſtantinũ,ſigna hois calidi ſunt,qñ ha
bet multos capillos,qñ eſt libidinoſus,iracũdus,inuerecũdus,
aſperæ vocis, rubei coloris. Sic vere ſigna hois calidi.i.p ma-
lã concupiſcentiã inflãmati,ſunt , qñ abundat in pilis diuitia-
rum,quando eſt iracundus & furibundus inuerecũdus & im-
portunus,aſperę & ſuperbę locutionis,libidinoſæ affectionis,
14 rubeę & carnalis cõuerſationis. ¶ Caliditas ſecundum ꝙ in di
uerſis agit materijs,diuerſimodè variat,actus ſuos,& inde eſt
ꝙ iſta aliquando eſt corruptiua,aliquando generatiua,aliquã
do viuificatiua,aliquando mortificatiua, aliquando etiam in-
uenitur rarefactiua & mollitiua,liquefactiua,& aperitiua,ali
quando vero dẽſatiua & induratiua,cõſtrictiua & oppilatiua,
& ſic de alijs . Sic verè charitas in diuerſis diuerſimodè opa-
tur.Iſta.n.corrumpit vitia,generat merita, viuificat mẽtem,
mortificat carnem,rareſacit cor per contritionem,mollit per
compaſsionẽ,liquefacit per deuotionẽ , aperit per confeſsio-
nem,denſat per humilitatem,indurat per conſtantiæ firmita-
tem,cõſtringit per timorem,oppilat.ſ.ſenſus per cuſtodiæ dili
gentiã & tenorem.Et hæc ecõtra poſſunt dici de calore malæ
concupiſcentię,quia.ſ.iſte corrumpit bona, generat mala,vi-
uificat carnem,mortificat animã, mollit & liquefacit virtutẽ,
aperit ſenſuũ vanitatẽ,cõdenſat & indurat per obſtinatã volũ
tatem,cõſtringit per parcitatem,oppilat ſ.os ne dicat in con-
feſsione veritatem,& ſic bene dicitur.1.ad Tim.6.Radix om-
nium malorũ eſt cupiditas. Et ideo bene dicitur quòd calida
ſtercora Thobiæ oculos cœcauerunt.

De Frigiditate. Cap. 16.

1 FRIGIDITAS eſt quædam elementaris qua
litas,& actiua proprietas, motum habens a cir-
cunſerentia verſus centrũ.Et ideo frigiditas eſt
naturaliter compreſsiua,condenſatiua,& ſolidi
tatis & coherentię partium effectiua,ſubſtantiæ
etiam ingroſſatiua , & per motũ circunferentiæ
ad centrum eſt ipſius aggrauatiua, & maioris ponderis indu-
ctiua,albedinis etiam eſt in corporibus cauſatiua. Frigiditas
enim mater albedinis dicitur, eo ꝙ vbi agit frigiditas,albedo
naturaliter generatur,ſicut patet in niue, & etiam ſicut patet
in ſclauis & albanis, qui propter frigiditatem in illis regioni-
bus dominantem,coloris ſunt albi,& etiam procreãt albos pi
los. Sicut econtra caliditas mater eſt nigredinis,ſicut patet in
calidis regionibus , vbi naſcuntur homines nigrę cutis & ni-
grorum etiam capillorum . Per iſtam qualitatem frigiditatis
poſſum moraliter frigus diuini timoris,vel etiã frigus & aſpe
ritatẽ tribulationis & paupertatis exterioris intelligere. Iſta
ſunt.n.quæ ipſam ſubſtantiam mentis in quã agunt,a circunfe
rentia terrenorum ad centrũ propriæ conſciẽtiæ deprimunt,
& eam ſurſum ad mundi dignitates & proſpera euagari vel
aſcendere non permittunt,& ideo cor humanum in bono per
conſtantiã conſolidãt & compingunt,& in ipſo grauitatẽ ma-
turitatis & prudentiæ , deliberationiſq; & ſapientiæ introdu-
cunt,& ẽt albedinẽ caſtitatis, & candorem innocentiæ & pu-
ritatis, in cute carnes,& in pilis cõuerſationis efficiũt & pro-
ducunt. Conſtat.n.ꝙ mundi paupertas & tribulatio, diuinuſ-
que timor & mentis conturbatio faciunt hominẽ humiliorẽ,
ſolidiorẽ,innocentiorẽ & puriorẽ,& ẽt per caſtitatẽ in corpo
re mundiorẽ,quia ſicut dicitur Prouerb.15.Per timorem dñi
declinat omnis a malo. & Eccleſiaſt.43.Frigidus ventus aqui
lo flauit,& gelauit cryſtallus ab aqua. Vel dic ꝙ frigiditas ſi-
gnificat vitium indeuotionis,quæ.ſ.a dei amore infrigidat mẽ
tem noſtram . Quia pro certo iſte eſt quæ mentem a circun-
ferentia cœleſtium , inferius ad centrum bonorum terre-
ſtrium per auaritiam deprimit. Iſta eſt quæ per obſtinatio-
nem mentẽ condenſat,conſolidat & conſtringit , & hominem
per curioſitatẽ & hypocriſim dealbat, colorat atq; pingit , ita
ꝙ ei põt dici illud Act. 23. Percutiet te deus paries dealbate.
¶ Frigiditas habet naturaliter infrigidare,aggrauare, mortifi 2
care,diſcolorare,coarctare,& partes inuicẽ aggregare. Quæ
oĩa patent in hoĩe mortuo,vbi per dominiũ frigiditatis calorẽ
naturalem extinguentis,mors ſequitur,grauitas augetur,cor
pus infrigidatur,facies diſcoloratur, & cor & pulmo a ſuis di
latationib⁹ coarctanẽ.Sic procul dubio frigus indeuotionis &
incompaſsionis ſolet mentem in quã agit,infrigidare,auferen
do dñi & proximi dilectionem & cœleſtium affectionem, ag-
grauare per terrenã inclinationem & per malæ cõſuetudinis
depreſsionẽ,mortificare per gratiæ priuationem & per culpæ
introductionẽ , diſcolorare per inhoneſtã cõuerſationẽ & per
Infamię diuulgationẽ,coarctare per parcitatis & auaritię cõ-
ſtrictionẽ,& aggregare per terrenorũ continuã acquiſitionẽ.
Oĩa.n.iſta vitia ſolet frigus indeuotionis inducere, dum ſolet
mentẽ ab amore dei & proximi cõgelare. Et ſicut videmus ꝙ
frigus cõſtringit neruos, & mẽbra ab operatione impedit,ſic
indeuotio neruos & fortitudinem aĩæ ita ſolet ligare,ꝙ omne
exercitiũ bonorũ operũ facit quieſcere & ceſſare. Et ideo bñ
dr̃ Prouerb. 20. Propter frigus piger arare noluit. Vel dic ꝙ
frigus ſignificat pœnitentiã vel timorem dei , vel etiã mundi
aduerſitatem. Quia pro certo iſta ſunt quæ infrigidãt a leuita
te inſtabilis voluntatis. Quæ mortificãt vitã.ſ.carnalis volu-
ptatis. Quæ diſcolorãt a candore curioſę vanitatis. Quæ con-
ſtringunt.ſ.ab appetitu exterioris proſperitatis. Ideo bene di-
citur Prouer.25. Aqua frigida aĩæ ſitiẽti.¶ Frigiditas multos
habet accidentales effectus. Iſta eſt.n.accidentaliter calefacti- 3
ua,alleuiatiua,vt dictum eſt. Calefacit.n.per accidens , poros
exterius claudendo,& vapores & ſpũs interius includendo,q̃
corpus calefaciunt interius remanendo , & obiectu frigidita-
tis exterioris exitũ nõ habendo. Et ſic corpora aĩalium ſunt in
hyeme calidiora,& ad digerendũ cibũ fortiora. Fontes etiã &
putei ſunt in hyeme calidi , qui ea cõtraria cauſa æſtatis tpe
ſunt frigidi. Item per accidens alleuiat.ſ. humiditatem expri-
mendo,& ſic ſuã ſubſtantiã leuiorẽ reddendo. Item per acci-
dens viuificat,& hoc calores repercutiendo,ipſos in ſpũs oc-
caſionaliter cõuertẽdo,& vitã aliquotiens generãdo,ſicut pa-
tet in illis aiũb⁹ quæ vice fructuũ naſcũtur in arboribus , quæ
quãdiu in arbore pendeant,vitã nõ habent,rupto tñ tenaculo
in mare cadentes,obſtructis poris per aquæ frigiditatẽ, fumo
ſitates conculcatæ in ſpũs conuertuntur,& ſic per earum dif-
fuſionem per corpus illæ auiculę viuificãtur,& in naturã auiũ
cõmutãtur, vt dicit cõmentator ſuper librũ vegetabiliũ. Iſtud
tñ nõ intelligo ꝙ iſtæ aues ſint arboris fructus. Sed qñ abietis
lignum de fractis nauibus in mari Britãnico putreſcit, limus
fruſtis ligneis cohęrens,in auiculas trãsformatur , quæ ligno
per roſtra adhęrentes necdum viuę, poſtea in aquã rupto te-
naculo cadentes,vt dictum eſt viuificantur. Vnde etiã in terra
mea.ſ.in Pictauia circa monaſterium ſancti Michaelis in ere-
mo,in medietate fracti remigij inuẽtæ ſunt quandoq; quingẽ
ta tales necdũ viuę auiculę dependentes rãdẽ in naturã vera-
rum auium tranſeuntes. Quæ etiã auiculę crauãs a nr̃is mari-
nis incolis nuncupantur. Per frigiditatem põt intelligi tribu-
latio,quæ.ſ.infrigidat,mortificat tẽporaliter atq; grauat. Ve-
runtamen accidentaliter iſta facit aĩæ multa bona,quia.ſ.cale
facit ſuſcitando charitatis amorẽ. Iſta mentẽ alleuiat tollendo
carnalitatis humorẽ. Iſta ẽt mentẽ viuificat,multiplicãdo pœ
nalitatis dolorem,& recludendo fumoſitatem.i.affectionũ fer
uorem. Arbor.n. moralis vitæ & proſperitatis mundanæ,aues
.i.homines mortuos & ſine vita,de limo humanæ carnalitatis
producit & portat , quos deinde in mundi proſperis vita gra-
tiæ carentes vegetat & ſuſtentat , qui tandem rupto tenaculo
proſperitatis & fortunę,quandoque in mare.i.in amaritudinẽ
mundanorum fluctuum & caſuum cadunt,vbi propter frigus
tribulationum,fumoſitatis.i.affectiones ad cordis intima ſe re
cludunt,ibiq; in ſpũs.i. in ſpũales affectus cõpulſę,tribulatio-
num frigore ſe conuertunt. Sicq; fit ꝙ qui per peccatum mor
tuus erat , vitã gratię recipit & in auẽ.i.in ſpiritualem & per-
fectum virum ſe conuertit, & ſurſum ad cęleſtia per contẽpla-
tion

tionem euolat & aſcendit. Lucæ 7. Reſedit qui erat mortuus,
& cepit loqui. 2. ad Corin. 6. Quaſi morietis, & ecce viuimus.
Quomodo autem venter ſit calidior in hyeme, vide infra de
ventre vel de ſtomacho §. vltimò. De fonte autem vide in titu
4 lo ſuo. ¶ Frigiditas eſt naturaliter conſeruatiua, eſt tamen acci
dentaliter corruptiua. Per frigiditatẽ.n. caloris actio impedit,
per conſequens humiditatis reſolutio retardatur, & ſic res in
eſſe ſuo ſine corruptione mediante frigore cõſeruatur. Iſta ta-
men quandoq; eſt per accidens corruptiua. Dum.n. frigiditas
caloris actionem impedit in corpore, digeſtio retardat, & ſic
crudi humores generantur, qui faciliter corrũpuntur. Sic ve-
rè frigiditas diuini timoris, & aſperitas tribulationis & dolo-
ris, ſanitatem animę conſeruat, humoremq; affectionis reſolui
per mala deſideria non permittens, corruptionem peccati in-
ducit, quando.ſ. timor & tribulatio tantum excedit, q deſpera
tionem faciens, mentem dirigi & cõuerti ad dominum nõ p-
mittit, quia procul dubio illa eadem tribulatio quæ eſt perfe-
ctis & patientibus cauſa ſalutis poteſt etiã eſſe imperfectis &
ipſam pati neſcientibus cauſa dãnationis & mortis, quia ſicut
dicitur ad Ro. 8. Diligentibus deũ omnia cooperantur in bo-
num. Cuius tamen cõtrariũ eſt de malis, quia.ſ. etiam illa quæ
5 de ſe bona & vtilia ſunt, ipſis conuertuntur in malum. ¶ Frigi
ditas cum dñatur in corpore, ſolet ſe per aliquos effectus exte-
rius declarare. In homine.n. frigido reſpectu hoīs calidi eſt co
lor, albus, & capillus mollis, intellectus durus & obliuioſus,
appetitus paruus, ſomnus multus, inceſſus grauis & tardus, vt
dicit Conſtantinus lib. 1. Theoricæ c. 17. Procul dubio frigus
indeuotionis hæc oīa facit in aīa, ſpũaliter intelligendo. Iſta n.
dat poſſeſſoribus ſuis album colorem.i. curioſam & hypocri-
ticam conuerſationem, capillum mollem.i. flexibilem & deli-
cioſam affectionẽ, intellectũ durum i. rudẽ & hebetem diſcre
tionẽ, deiq; & iudiciorũ ſuorũ obliuionẽ, appetitũ paruũ.i. bo
ni deſiderij torporẽ & defectionẽ, ſomnũ multũ.i. pigritiæ ſo-
porẽ & inuolutionẽ, inceſſum tardũ.i. pfectus in virtutibus re
tardationẽ, raráq; & modicã bonã operationẽ, & tardã & pi-
grã obediẽtię ſubiectionẽ. Sap. 15. Pedes eorũ pigri ſunt ad am
6 bulãdũ. ¶ Frigiditas miro mõ ſeparat aquã a vino. Sępe. vidi q
tẽpore frigidiſsimo vinũ miſcebat cũ aqua & in vaſe ponebat,
frigus vero excedens, aquã a vino diuidebat, ipſamq; ad fun-
dũ vaſis deprimebat, vbi vino non gelato, aqua cõgregata in-
uicẽ gelabat. Frigus.n. in aquã agebat, in vinũ verò qd eſt na-
turaliter calidũ agere nõ valebat. Firmiter frigiditas iſta mor-
tificans ſignificat diabolum, qui ſemper intẽdit animã per cul
pam mortificare. Igitur cum in vaſe huius mũdi vinũ & aqua.
i. boni & mali ſimul mixti ſint, ipſa frigiditas.ſ. diabolus opti-
mè ſcit aquã a vino i. malos a bonis diſcernere, ipſoſq; ad fun
dum.i. inferius ad mundum per auaritiam deprimere, & per
inde notionem etiam congelare, vinum verò.i. bonos non po-
teſt vincere, nec nocere. Apoc. 6. Vinum & oleum ne læſeris.
Iſta potiſsimè fient in die iudicij quando exibunt angeli & ſe-
parabunt malos de medio iuſtorum, ſicut dicitur Matt. 25. &
13. Infinitos frigiditatis effectus particulares potes videre in
titulis particularib⁹ hui⁹ libri, ſicut in tabula poteris inuenire

De Siccitate. Cap. 17.

1 SICCITAS eſt quædam elementaris paſsiua qua-
litas, quam nunc caliditas, nunc frigiditas introdu-
cit, & eſt ſiccitas humiditati cõtraria, & ideò cum
motua ſiccitatis ſit a circunferẽtia verſus centrum
ſolet ſiccitas fluxibilitati humiditatis ſe opponere, & ipſi⁹ mo
tum de ſe interminabilem terminare, ſicut patet in mari, in cu
ius littoribus deus arenã poſuit, & ſic per ipſius ſiccitatem hu
miditatẽ aqueã terminauit, ſicut ponit phũs & etiam Grego-
rius ſuper illud Iob. 26. Qui poſuit terminum mari &c. Quia
breuiter aqua perpetuo flueret niſi ipſam arenę & terrę ſicci-
tas terminaret. Siccitas põt ſignificare mortem, in qua.ſ. humi
dũ radicale conſumit, & tota cutis ſuperficies deſiccat, & quæ
partim a calore conſumente, partim a frigore cõgelãte indu-
citur & cauſat. Iſta eſt.n. quæ humiditatẽ & fluxibilitatẽ præ-
ſentis vitæ terminat, & quæ mari fluctuoſo huius mũdi litus,
limitẽ & reſiſtẽtiã facit, & quę oẽs motus ſuos (q de ſe ſunt in-
terminabiles atq; vani) terminat, limitat, & arreſtat. Quia bre
uiter vita nr̃a nunq̃ põt mortis ſiccitatẽ præterfluere, nec ſe-
pulchri arenã aliqualiter pertranſire. Vnde in pſa. Terminum
poſuiſti aquis, quẽ nõ trãſgredient. Vel dic q ſiccitas eſt ipſa
mortis cõſideratio, vel ẽt ipſa abſtinentiæ & pœnitentiæ deſic
catio, quas.ſ. ſolet calor charitatis inducere, & frigus diuini ti
moris aliquotiens gñrare. Quia pro certo talis ſiccitas ſolet
aquas fluxibilitatis nr̃æ motuſq; carnalis incõſtãtis & fluxibi-
lis mẽtis nr̃ę intra ſuos limites tenere, & ne p peccata terrã aię
ſubmergãt, ipſas retropellere & arcere. Hier. 5. Poſui arenam
terminũ mari. Vide de arena. ¶ Quãuis ſiccitas ſit naturaliter 2
deſiccatiua, eſt tñ per accidẽs humiditatis inductiua, ſicut pa-
tet in mõtibus vbi fontes inueniunt, p eo q aquei humores q
ibi ſunt, a ſiccitate prædominate exterius expellunt. Quod ẽt
cauſa põt eſſe quare in mõtibus ſicciſsimis herbæ humidiſsi-
mę aliquotiens gñrant. Quod ſit quia ſiccitas partes humidas
ad ſuperficiẽ reijcit, quæ ibi in herbarũ ſubſtantiã cõmutant.
Per ſiccitatem quæ de ſe eſt ſterilis, & mortificatiua, poſſum
intelligere indeuotionẽ & inuidiam, & aſperã cõditionẽ ma-
lorum, quæ procul dubio ſæpe eſt per accidẽs plurimorum cã
bonorum. Fit.n. q in aliquo monte.i. in aliquo ſtatu & patria,
hoſpitio vel collegio, talis malorum qualitas dñatur, quæ par
tes humidas.i. benignos, pios & deuotos abhorrens, ipſos eij-
cit, ita q extra locum & patriam fugere compelluntur, vbi p
certo qñq; in fontes viuos.i. in viros doctos aliorum irrigati-
uos, & in herbas dulces.i. in viros ſanctos aliorum medicati-
uos conuertuntur, & ſic vnde damnificari viſi fuerant, in me-
liua cõmutãtur, qa ſicut bñ dicit Greg. vtilitati bonorum mi-
litat malitia reproborum. ſicut de Ioſeph apparuit, quem fra-
trum malitia a patria expulit, & ſic ipſum accidentaliter & oc
caſionaliter ægypti dominum fecit. Iſta etiam poſſunt applica
ri contra inuidos religioſos, & maximè cõtra ſenes, ſiccos vi-
delicet & auſteros, propriæque fragilitatis ignaros, ſed potius
aſperos atq; duros, qui qñ vident aliquas partes humidas ſuæ
cõditioni contrarias.i. aliquos iuuenes nimis humidos & car-
nales, ſolent eos abhorrere, & p diuerſas vexationes ipſos cõ-
pellunt ad ſuperficiẽ.ad mundum vel ad aliã religionẽ fugere
tranſire. Quod tñ qñq; a deo pp bonum ipſorum permittitur,
quia ſic repulſi, in fontes & herbas.i. doctores, & viros medici
nales & vtiles cõuertuntur. Exẽplũ de Ioſeph vt dictũ eſt. Vn
de ipſemet dixit fratribus expulſoribus ſuis. Gen. 50. Vos cogi
taſtis de me malũ, ſed deus vertit illud in bonũ. Vel dic q ſic-
citas eſt pœnitẽtia, vel cõſideratio mortis, vel ẽt timor dei vel
iudicij & inferni. Iſta.n. oia hoīem pallificãt & deſiccãt, quia
pro certo licet iſta habeãt corporaliter deſiccare, ſolent tamẽ
ſpũaliter humectare, quia.ſ. humidas partes i. flebiles affectio
nes, ad exteriores ſenſus expellunt, & ſic fontem lachrymarũ
in oculis faciunt, & herbas medicinales virtutum generant &
producunt. Hie. 9. Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis
fontem lachrymarum? ¶ Siccitas eſt naturaliter attenuatiua, 3
conſumptiua, induratiua, aſperatiua, coarctatiua, cõſtrictiua,
retardatiua, & motus impeditiua. Talis eſt ſiccitas pœnitentiæ
abſtinentiæ, vel paupertatis. Iſta ſunt enim quæ conſumunt, &
attenuant omnem carnalitatẽ, indurãt & conſolidant oẽm de-
bilitatem, aſperant & viliſicant ſuperficiei.i. conuerſationis
curioſitatem, conſtringunt & arctificant omnem malę licen-
tiæ libertatem, retardant & modificant omnium cordis mo-
tuum leuitatem. Exo. 15. Filij Iſrael ambulauerũt per ſiccum
in medio maris. Vel poteſt dici econuerſo, q ſiccitas indeuo-
tionis attenuat gratiã & deuotionem, indurat & obſtinat af-
fectionem, aſperat & dehoneſtat cutem.i. conuerſationẽ, con-
ſtringit & coarctat.ſ. cor per incõpaſsionem, impedit & retar-
dat.ſ. motus & bonorum operum executionem. pſal. Abierunt
in ſicco flumina. ¶ Siccitas accidentaliter mollificat, inquãtũ 4
humiditatem quæ partes conglutinabat, conſumit, & ſic rei
ſubſtãtiam in mollitiem & puluerem mutat, vt patet in ligno
vetuſtiſsimo. Eſt etiam deſtructiua & mortificatiua, humidũ
n. radicale conſumit, & ſic ſubiectum ſuũ deſtruit & diſſoluit.
Talis eſt ſiccitas indeuotionis, quæ procul dubio humiditatẽ
gratiæ ſolet conſumere, & totum mixtum in quo eſt id eſt, to-
tam ſocietatem & collegium perſonarum indeuotarum ſolet
ab inuicem per diſcordiam, diſſoluere, & ſic vnitatem ſolet de
ſtruere, & mortẽ culpæ & pęnæ inducere. ¶ Siccitas in multis 5
eſt neceſſaria naturæ, quia ſcilicet iſta humiditatem ſuperfluã
coarctat & conſumit, calorem remiſſum acuit, hominemque
leuem, agilem & vigilem facit, ſicut patet in choleris, qui na-
turaliter ſunt ſicci, & ideo ſunt vigiles, agiles, atque macri. Sic
verè ſiccitas paupertatis, & carentia humoris voluptatis, &
attenuatio abſtinentiæ, & aſperitas pœnitentiæ ſolent humo-
rem diuitiarum per elemoſynas conſumere, calorem charita-
tis accẽdere & acuere, & hominem aſtutum & vigilem face-

6 re,ſomnumq; pigritiæ effugare.¶ Siccitas qñ excedit, eſt peſ-
ſimarum ægritudinum inductiua. Humorem.n.conſumit,cor-
pus extenuat,cutem corrugat,pellem decolorat, ſitim prouo-
cat,calorem augmentat,caput a capillis ſpoliat & decaluat,ar
ticulos quoq; pedum & manuum contrahit & incuruat. Ta-
lis eſt ſiccitas indeuotionis & incompaſsionis, quia pro certo
iſta humorem gratiæ ſolet ſiccare,caloré cupiditatis ſolet aug
mentare,cutem flexibilis voluntatis ſolet per malitiam corru-
gare,pellem conuerſationis ſolet per inhoneſtaté decolorare,
caput intentionis ſolet capillis bonorum affectuum expoliare,
digitoſq; operationis ſolet per pigritiam incuruare, & a cun-
ctis bonis actibus retardare. Vnde de ſiccis & indeuotis pec-
catoribus poteſt exponi illud Sophoniæ 2. Filij Amon quaſi
gomorrha,ſiccitas ſpinarum,& acerui ſalis.

De Humiditate. Cap. 18.

1 HVMIDITAS elementaris eſt paſsiua qualitas
actiuarum qualitatũ obediens & ſubdita, & ſua
rum actionum ſuſceptiua, omnium animatorũ
corporum nutritiua,augmentatiua,& conſerua
tiua, & deperditorum in corpore reſtauratiua,
ſicut eſt videre in radicibus & ſeminibus. Nam
granum terræ commiſſum,primo quadam humiditate perfun
ditur,& per calorem dilatatur & reſoluitur, pars vero purior
ſurſum aſcendens,in ſtipitem,folium,florem & fructum fina-
liter alteratur, quæ in humore a terra attracto nutriuntur &
augmentantur,& in eſſe debito conſeruantur.Per humiditaté
intelligitur deuotio,compaſsio,gratia & doctrina. Iſta ſunt.n.
quæ mentem ſpiritualiter nutriunt, ipſam in meritis creſcere
faciunt,ipſam in eſſe morali & virtuoſo cuſtodiũt, & virtutes
debilitatas reparant & reſtituunt. Qñ.n.granũ boni propoſiti
in corde inſeritur, tunc humore gratiæ, ſcientiæ, deuotionis,
compunctionis,& lachrymoſæ confeſsionis ſuffuſum, in me-
lius dilatatur,& ſic radix perſeuerantiæ ſibi adiungitur, & in
plãtã conuerſionis cõuertit,ita q ſtipes conſtãtiæ & firmitatis,
foliũ honeſtatis,flos puritatis, & fructus bonitatis, ipſi grano
boni propoſiti mediantibus dictis humoribus adiunguntur,
meritis augentur,& in virtutibus conſeruãtur, vt ſic de tali
planta virtutum,& de tali humore dicatur illud pſalm. Quia
erit tanquam lignum qđ plantatum eſt ſecus decurſus aqua-
rum,q fructum ſuum dabit in tempore ſuo.Econtra poteſt di
ci de grano mali propoſiti,cui humor carnalitatis vel proſpe-
ritatis,malæq; doctrinæ & ſocietatis adiunctus,dat dilatamen
tum,crementum,nutrimentum & conſeruamentum,ita q ra-
dice malę conſuetudinis figitur,folio malę excuſationis tegit,
flore malę & curioſę conuerſationis ornat,& fructu mali ope
2 ris conſeruatur. ¶ Humiditas eſt deperditorum in corpore re
ſtauratiua. Nam quod calore cõſumitur, humoris adiunctio-
ne reſtituitur. Et quia conſumptio caloris eſt continua, iõ hu-
moris appoſitio & reſtauratio eſt continuè neceſſaria. Iſta ex-
pone ſicut infra de cibo §.1.& quod ibi de cibo dicitur,dic de
3 humore.¶ Humiditas eſt naturaliter caloris temperatiua, na-
turæ conſeruatiua,partium cohiunctiua & aggregatiua,mol-
litiua penetratiua,mundatiua & depuratiua. Calor.n.genera-
tus ex motu orbis radiorum ſolis & ſpheræ ignis, totũ aerem
& mundum incenderet,niſi humoris aqueí abundantia ipſius
violentiam temperaret. Et ideo ſm Macrobium,fonti ſuperio
ris caloris deus fontem humoris oppoſuit, & ſic naturá a pe-
riculo conſeruauit. Partes etiam terræ propter naturalem ſic-
citatem ab inuicem diſſoluerentur,& nulla perſiſtentiæ forti-
tudine inuicem inngerentur,niſi per vndiq; permixtam humi
ditatem aqueam ligarentur, ſicut etiam ad litteram videmus
in ligno combuſto,vel vetuſtate conſumpto, vbi pars a parte
diuiditur,& propter conſumptionem humoris partes a parti-
bus ſeiungũtur. Mollificat etiam humiditas quicquid imbuit,
& etiã a pãnis & rebus alijs maculas abluit & abſtergit. Talis
humor ſpiritualiter intellectus poteſt ſignificare lachrymo-
ſam compunctionem,vel etiam dulcoroſam deuotioné,& cõ-
paſsionem, doctrinamque & prædicationem, Chriſti ſangui-
nem & ſuæ paſsionis recordationem,& etiam baptiſmalem re
generationem. Quilibet.n. talis humor in perſonis in quibus
eſt calorem concupiſcentiæ temperat, cõiunctionem pacis &
concordiæ generat,mollitiem benignitatis facit, & immundi
tiam vitiorum abſtergit,& ſic totam naturam animæ cõſeruat
ſpũaliter & cuſtodit. Calore.n.& ardore tentationum huma-
na mens faciliter comburitur,niſi alicuius talium humorum
ſuffragijs obuietur. Oĩs etiam charitatis, concordiæ & vnita-
tis coniunctio,& proportio in hoĩbus deficit, qñ ipſos talis hu-
moris glutinum non coniungit. Mens etiam per obſtinationé
faciliter induratur,qñ talis humoris irriguo nõ imbuiť aut ri-
gatur. Mens etiam vitiorum fœcibus remanet maculata, niſi
ſæpe dictis humoribus ſit lauata. Ideo animæ dr̃ in pſona dñi
illud Eze.16. Laui te aqua, & mũdaui ſanguinem tuum ex te,
vnxi te oleo,cinxi te byſſo. Quia breuiter quælibet talis aqua
mundat iniquitatem,vngit per benignitatem, cingit & ſtrin-
git per concordiam & charitatem. Vel potes econtrario dice-
re q humor carnalis, voluptatis, calori charitatis opponitur,
& mentem remollire ad luxuriã cõprobať.¶ Humiditas natu- 4
raliter eſt labilis & fluxibilis,& malè terminabilis,& ideo ne-
ceſſe eſt q ſiſtať termino alieno. Moueť.n.a centro ad circũfe-
rentiã,& iõ ſm philoſophũ ſubſtãtia eius continuè deflueret,
niſi ſibi aliqd reſiſteret,q fluxibilitatem eius p reductioné par
tium ad centrũ & ad mediũ terminaret,& iõ ſm ipſum, littus
maris aquæ fluxibilitaté cõpeſcit,& in ſe quodãmodo reuocat
& reducit. Humiditas põt mihi ſignificare fragilé conditioné
humanam,vel ét labilé affectioné mẽtalé. Iſta.n. ſunt de ſe ma
le terminabilia, quia p certo motus ſuorum appetituũ a cen-
tro ad circũferentiã .i. a deo ad mundanarum creaturarũ cõ-
placentiam naturaliter tendunt,& ad mundi delectabilia con-
tinuè currũt,& nec in ſe nec in centro(qui deus eſt)perſiſtere
vnquã poſſunt. Et iõ neceſſe eſt vt iſtorũ fluxibilitas alieno ter
mino limitetur,& q littore diuinorum mandatorum, regula-
rium ſtatutorũ, vel ét diligẽtiæ bonorũ prælatorũ a ſuis vanis
motibus,rẽpereť,& ad ipſum cẽtrũ,q deus eſt, coactè vel vo-
lũtariè reuocetur. Quia proculdubio malorũ fluxibilitas p-
petuo ad vitia defluit, ſi littus.i. dei vel prælati circunſpectio
nõ reſiſtit. Maliq; ſubditi(quorum motus ſunt p inobedientiã
interminabiles,)continuè ad vitia currerẽt, niſi ipſos prælati
ad ppros terminos regularis obſeruantiæ coercerẽt. Iob 38.
Circundedi mare terminis meis, & poſui vectem & oſtia, &
dixi,huc vſq; venies,& hic confringes tumentes fluctus tuos,
Vel per littus intellige morté,vel tribulationes mũdi,quę co-
hibẽt motus & impetus malignorũ,ne per vitia defluãt, & ne
alios deſtruant & ſubmergãt &c. Vel humor ſignificat hoĩem
miſericordé & piũ,q ſe ad pauperes naturaliter cupit diffun-
dere,niſi littus auaritiæ ipſum faciat coarctare, Vide ſupra de
ſiccitate §.1.& de arena ſimiliter,vbi alio mõ exponiť. ¶ Hu- 5
miditas eſt obediens tã frigori q̃ calori, terminatur ét nõ ter-
mino pprio,ſed termino alieno. In ſe.n.naturaliter non ſiſtiť,
ſed alieno termino cõcluditur,& ſm figuram vaſis vel termi-
ni cõcludentis,forma ipſius figurať,ſicut patet de aqua, vino
& oleo,& quocunq; alio humore vel liquore,quæ in vaſe qua
drato fiunt quadrata,& rotundo rotunda. Sic verè boni, humi
di,pij & deuoti religioſi debẽt qualitatiuis.i.ſuperioribus & p-
latis(q ex officio ſibi iniũcto in alios habent agere, corrigere,
regere,& dirigere)eſſe obedientes,ſm ipſorum ordinationé ſe
terminãtes,& motus & affectiones proprias ordinãtes. Quia
pcul dubio iſti termino pprio.i. propria voluntate nõ ſiſtunť
nec terminanť,nec proprijs ſenſibus innituť, imo alieno ter-
mino.i.aliena ordinatione humiliter reguntť, & aliorũ cõditio
nibus cõformanť,iuxta illud ad Phi 2. Nemo q ſuũ eſt quęrat,
ſed qđ alterius. De dei ét terminatione & ordinatione põt dici
quia p certo viri iuſti & humiles qñ vident q deus vel per tri
bulationes,vel p ſcripturæ inhibitiones eorũ fluxibus.i. eorũ
appetitibus ſe opponit,ipſoſque ad votũ fluere vel facere non
permittit,ipſi nõ debẽt triſtari,ſed ipſi cõſentiẽdo,ipſius ordi
nationibus debẽt penitus cõformari, dicentes exẽplo Chriſti
illud Mat.26. Pater ſi poſsibile eſt, tranſeat a me calix iſte ve-
rũtñ non ſicut ego volo,ſed ſicut tu. Quia.i. voluntatem ſuam
debent voluntati diuinæ ſupponere, & ipſi magis quam vo-
luntati propriè ſubiacere. eiuſdem Matth.26. Non mea volun
tas,ſed tua fiat. Vel iſta expone de malis, qui ratione ſuæ fluxi
bilis inconſtantiæ, humor & liquor propriè poſſunt dici,quia.
Iſti neſciunt in ſeipſis ſiſtere, nec infra limites iuſtitiæ ſe te-
nere,& ideo diabolum & alios malos ſequuntur,& eorum ma
lis conſilijs reguntur,& conditionibus conformãtur. Vel ex-
pone de ignorantibus prælatis & principibus,q per ſe neſciũt
regere ſe,nec ſuos,quia p certo alieno termino reguntť,& ter
minantur,& malorũ cõſultorũ ſuorũ & ét adulatorũ conſilijs
& moribus gubernanť,dicentes in oĩbus quæ eis a talibus ma
lis cõſultoribus ſuggeruntur illud prædict. Nõ ſicut ego volo,
ſed ſicut tu vis. ¶ Humiditas eſt naturaliter in latum ſuiipſius
diffuſiua.

diffuſiua. Dato.n.ꝙ moueatur a centro ad circunferentiam, in
altum tñ ſine calore deferente non mouetur, ſed in latú ex cõ-
ditione propria diffunditur, & circúquaq;, niſi inueniat obicẽ,
dilatatur. Veruntñ qñ calor humori ꝓportionaliter adiungit̃,
tunc procul dubio totum ſubiectum & in latum & in altum
proportione debita diffunditur & leuatur. Per humorẽ poſ-
ſum intelligere naturalẽ hoĩs pietatem. Per calorẽ verò poſ-
ſum intelligere charitatem. Pietas.n. nutrit & vegetat. Calor
vero eleuat & inflammat. Quid ergo? Pro certo humor pieta-
tis naturaliter & de ſe in latú.ſ.ad proximos & ad illos ꝗ ſunt
circa nos, per beneficia diffunditur, ſurſum tñ ad deum nõ or-
dinatur nec erigitur, niſi aſsit charitatis calor, per quem ſupe
rius eleuetur, & ꝑ cuius motú, pietatis opera ad deum ordinẽ
tur. Verũtñ qñ in aliquo ſubiecto.i.in aliquo opere concurrũt
ꝓportionaliter iſta duo.ſ.humor pietatis ordinãs ipſum ad ꝓ-
ximum, & calor charitatis ordinãs ipſum ad deú, illud vtique
tũc eſt bñ diſpoſitú, & pfectú. Et inde eſt ꝙ dicit Seneca libro
de naturalibus quæſtionibus. 3. ꝙ ignis exitus rerú eſt, humor
primordiú. Quaſi dicat. Humor pietatis primordiú eſt, a pro-
ximo incipiendo, ignis verò charitatis exitus eſt, ad deú oĩa ſi-
cut in finẽ vltimú ordinãdo. Vel dic ꝙ humor ſignificat homi
nem fluxibilem & mortalem, qui ꝓcul dubio de ſua natura ſe
põt in latum.ſ.ad negocia mundi & ẽt ad dilectionẽ ꝓximi ex
tendere, ſed pro certo niſi calore charitatis & grãæ adiutus fue
rit, nunq̃ põt ad deú & ad bona æterna ſuperius ꝑ ſpẽ & deſi-
7 derium ſe leuare. ¶ Humiditas eſt naturaliter lenitiua, & ſup-
ficiei cõplanatiua. Quod vtiq; fit, quia eſt oĩs vacuitatis imple
tiua, & ꝑ cõſeqnẽs partiũ inequalium ad æqualitatem perdu-
ctiua. Eſt etiã humiditas ſi proportionata fuerit, actionú aĩæ
ordinatiua, & ſuorum effectuum pfectiua. Aĩa.n. ſine humo-
re cerebri nõ imaginat̃. Corpus ſine humore ſanguinis nõ nu
trit̃ ne vegetat̃. Oculus ſine humore cryſtallino nõ videt nec
cõtẽplat̃. Lingua verò ſine humore ſaliuali non guſtat, nec ſa-
porum qualitatibus immutatur. Talis humiditas vr̃ eſſe virtus
pietatis, vel etiã virtus deuotionis & grãæ, & etiã liquor doctri
næ & ſcientiæ & veritatis. Iſta ſunt.n. quæ in aĩa leniũt omnẽ
triſtitiæ aſperitatẽ, implent oẽm virtutú carentiã & vacuita-
tẽ, adequant oẽm iniuſtitiæ inequalitatẽ. Sine humore.n. grãæ
& deuotionis, nõ põt aĩa actiones ſpũales pficere, nec ꝑ diſcre
tionem imaginari vel videre, nec bona cœleſtia deguſtare, nec
virtutes nutrire vel vegetare, nec ſe ſpũaliter diligere vel foue
re. Iõ põt dicere illud 1. ad Corint. 15. Grã dei ſum id ꝙ ſum,
& grã eius in me vacua nõ fuit. Vel ea pone oĩa de humore ſan
guinis Chriſti, vel etiam de humiditate pietatis, quę pauperes
& vacuos ſolet bñficijs replere, & oẽm aſperitatẽ deſolationis
tollere, & lenire, & oẽm diuerſitatẽ, diſcordiã & cõtrarietatẽ
adequatione debita cõplanare. Baruch. 5. Conſtituit dñs con-
8 ualles replere in æqualitatem terræ. ¶ Humor ſeu humiditas
qñ excedit in corpore, in tm̃ ꝙ a natura regi nõ põt, ſolet mul-
tarum ægritudinú eſſe cã. Eſt.n. tunc putrefactionis principiú,
& cauſa multiplicium paſsionú ſicut eſt apoplexia, Hydropi-
ſis, & aliæ infinitæ. Quia vix aut nunq̃ aliqua infirmitas in cor
pore generat̃, niſi qñ aliquis humor vltra debitú augmentat̃.
Procul dubio ſicut eſt in corpore naturali, ſic eſt ſpũaliter in
corpore morali & virtuali. Humores.n. poſſunt mihi denota-
re interiores affectiones, exteriores poſſeſsiones, necnon ſcien
tias & rerú cognitiones. Affectiones.n. ſunt humores volunta-
tis, ſciẽtiæ ſunt humores intellectus & rõnis, diuitiæ vero ſunt
humores corporis. Iſti igitur humores qñ debitæ cõmẽſurati
ſunt rõni, ita ꝙ taliter nõ excedũt quin rõnis regimini ſubmit
tantur, tũc virtutú & ſanitatis aĩæ cã ſiunt, & ad ſalutẽ ꝓficiũt
& procedũt. Cõſtat.n. ꝙ tã diuitiæ q̃ ſcientiæ q̃ cordis affectio
nes & cõplacẽtiæ ad ſalutẽ ꝓſunt, ſi a natura regi ſe pmittunt,
& ſi rõnis limites nõ excedunt. Veruntñ qñ iſta tm̃ ſuperfluũt
ꝙ natura.i.rõ non põt ipſa regere, nec intra metas debiti regi-
minis cõtinere, tunc multarú ſpũalium paſsionum, multorum
criminum & culparum poſſunt ſine dubio cã eſſe. Affectio.n.
quæ rõnem non ſequit̃, ſciẽtia quæ rõne nõ regitur, tẽporalis
ſubſtantia quæ ſm rõnem non expenditur, nunq̃ ad ſalutẽ ꝓfi
cit; immo putrefactionem luxuriæ, apoplexiam & caſum ſup-
biæ, Hydropiſim auaritiæ introducit. Igitur cauendum eſt vt
talia non ſuperfluant, & ſi abundant, ꝙ rõnis regimen nõ trã-
ſcendant, quia alias diceretur de diuitijs illud Eccleſ. 5. Diui-
tiæ congregatæ in malú dñi ſui. De ſcientia verò diceret̃ illud
1. ad Corint. 8. inflat, charitas ædificat. & de cordis affectioni-
bus illud Hie. 17. Prauum eſt cor hoĩs & inſcrutabile, & quis
cognoſcet illud? ¶ Superflua humiditas, quæ multarú & quaſi 9
oĩm eſt paſsionum origo, põt prouenire aliquando ab intrinſe-
co, aliquando ab extrinſeco. Ab intrinſeco, dico, ſicut a natu-
rali cõplexione, caloris remiſsione, & humorú indigeſtione.
Ab extrinſeco aũt, vtpote ex rerú innaturalium inordinatio-
ne, ſ.ex aere, cibo, potu, ſomno, vigilia, repletione, inanitione,
exercitio, & quiete. Sic verè ſuperfluitas humorú carnalis af-
fectionis, a quibus procedit corruptio oĩs culpæ & infectio-
nis, ꝓcedit qñq; ab interioribus.ſ. qñ remittitur calor diuinæ
dilectionis, & qñ per malitiã inficit̃ complexio ipſius mẽtalis
intentionis. Ab exterioribus etiam qñ accidẽtia exteriora aĩæ
non proportionant̃, & qñ illa quibus vtitur, per malum vſum
in ipſius exercitium conuertunt̃. Aer.n.q̃ ſuperius eſt.i. honor
eminentiæ mundialis, cibus diuitiarú & ſubſtãtiæ temporalis,
potus ſcientiarú & ſapientiæ ſecularis, ſomnus luxuriæ & im-
munditiæ corporalis, vigilia malitiæ & aſtutiæ cordialis, re-
pletio ꝓſperitatis & opulentię, inanitio, paupertatis & indigen
tiæ, exercitium ſupflui laboris & diligentiæ, quies corporis &
negligẽtię, poſſunt humores malarú affectionú et cogitationú
inducere, & ſic infirmitatẽ culpæ & mortẽ pęnæ faciliter gñra
re. Vnde Leui. 15. dr̃ ꝙ ſi carni alicuius cõcreuerit fœdus hu-
mor, oẽ ſtratú in quo dormierit, immundú erit. ¶ Hic deducit 10
magiſter qũo ex dictis cauſis, aere, cibo, potu, ſomno, vigilia,
repletione & inanitione, exercitio & qete poſſunt gñrari ſup-
fluitates humorú. Sed q̃a particulatim in alijs titulis ponitur,
omitto ꝙ hic in hoc loco idẽ magiſter inſerit, grã breuitatis.
Ad pſens igit̃ de quattuor qualitatibus ſufficiãt quę ſunt dicta
de quattuor verò humoribus aliq̃d ad mores ptinens diſſerat̃.

De Humore in generali. Cap. 19.

HVMOR igitur ſm Conſtantinum eſt ſubſtãtia 1
liquida per digeſtionẽ in corpore aĩaliú gñrata,
& ad nutriẽdú mẽbra naturaliter aptata. Eſt
igit̃ humor oĩum corporú aĩatorum principiú,
nutrimẽtú pariter & augmentú. Sunt aũt quat-
tuor naturales humores q̃ quattuor elemẽtorú
filij dicunt̃, eo ꝙ ex elemẽtaribus qualitatibus cõplexionẽ tra
here dinoſcunt̃. Quattuor.n. ſunt elemẽta.ſ. aer, ignis, aqua, &
terra. Quattuor ẽt ſunt humores corporú, quorú cõplexio eſt
ipſis elemẽtis ꝓportionata, & etiã cõformata.ſ. ſanguis, q̃ eſt
calid⁹ & humid⁹ ſicut aer: Cholera q̃ eſt calida & ſicca velut
ignis: Phlegma, ꝙ eſt frigidum & humidú ſicut aqua. Melan-
cholia, q̃ eſt ſicca & frigida ſicut terra. Iſti ſunt quattuor hu-
mores qui ſunt corporis cõſtitutiui, ſanitatis cõſeruatiui, & de
pditi in corpore reſtauratiui. Quia.n. corpus ſubiacet fluxui,
ita ꝙ humor naturalis cõtinuẽ a calore cõſumit̃, vel in ſputis
& ſudoribus cõtinuẽ minuit̃, neceſſaria fuit quattuor humorú
pſentia vt deperditú reſtauret̃, & corruptioni & alternationi
corporis obuiet̃, vt dicit Conſtan. 5. theoricæ. c. 25. Per humo
rẽ põt intelligi grã, quæ.ſ. hoĩem interiorẽ, morúq; corpus &
cõgeriem cõſtituit, ipſumq; cõtinuat atq; nutrit. Per quattuor
verò elemẽta poſſum intelligere quattuor euãgelia, quæ ſunt
virtutum originalia fundamẽta. Per quattuor vero humores
poſſum intelligere quattuor virtutes cardinales, quę.ſ. hoĩs in-
terioris ſunt ſpũalia nutrimẽta. Igit̃ dico ꝙ in corpore cõſcien
tiæ viri iuſti quattuor humores.i. quattuor virtutes cardinales
exiſtũt, quæ.ſ. ipſorum elemẽtorú.i. euãgeliorú filiæ ſunt, & cú
ipſis affinitatẽ trahunt, & ab eis originaliter ꝓdeũt & ꝓcedũt.
Humor.n. ſanguis qui eſt dulcis & humidus, ſignificat virtutẽ
tẽperantiæ & modeſtiæ. Et iſta oritur ab aere, ꝙ eſt elementú
tẽperatum.i.a Matthęo, qui pingit̃ hõ, qui eſt aĩal, reſpectu ſui
corporis, minoris oris, & magis in cibo tẽperatus. Cholera q̃
eſt calida & feruida, ſignificat virtutem rigoris & iuſtitiæ. Et
iſta oritur ab igne.i.a Marco, qui depingitur Leo, qui rex eſt
aĩalium, & eſt aĩal iracundum. Quia ad regem ptinet cú zelo
& rigore iuſtitiã exercere. Melãcholia q̃ eſt ſicca, ſignificat vir
tutẽ fortitudinis, quæ oritur a terra, qđ eſt ſtabile fundamen-
tú i.a Luca, q̃ depingit̃ bos, qđ eſt aĩal fortiſsimú ad laborem.
Phlegma verò qđ eſt frigidú, ſignificat virtutẽ prudẽtiæ, quæ
orit̃ ab aqua, q̃ ſpecularis eſt naturæ, & refrigerat ſupfluos ap-
petitus.i. Ioãne, q̃ depingit̃ Aquila q̃ auis clariſsimi viſus ſigni
ficat prudẽtiæ claritatẽ. Iſtæ igit̃ quattuor filiæ ſunt nobis ne-
ceſſariæ & ad reparãdú qđ de humore grãæ cõtinuẽ diminuit̃,
opportunæ. Quia ſi iſta pſentia in hoĩe nõ fuerint, grãæ cõſum-
ptio & criminú corruptio cito venit. Vt ſic de viro iuſto, iſtis
quattuor filiabus, & euãgeliſtis eorú patrib⁹ dicat̃ illud Eze. 1.

Apparuit rota vna ſuper terram, habens quattuor facies. i. ap-
paruit iuſtus iuxta euangeliſtaa, habens quattuor virtutes. Io
hepate generantur quattuor humores &c. Vide illa quæ ponit
hic magiſter. 1. c. de hepate. §. 6. ¶ Qñ calor in hepate remiſsè
2 agit, tunc generat humorem indigeſtum, ſ. phlegma. Qñ ad ſuf
ficientiam operatur, tunc gñatur ſanguis perfectus & digeſt⁹.
Qñ verò vltra debitum intenditur, tunc ex aduſtione ſangui-
nis fit cholera. Qñ autem vlterius & vlterius extenditur, ge-
neratur melancholia. Et ſic fit q per maiorē caloris decoctio-
nem phlegma in ſanguinem, ſanguis in cholerā, cholera in me
lancholiam conuertuntur, nunq̃ tñ reciprocantur, nec iterum
in ſuam originem reuertuntur. Quia. ſ. impoſsibile eſt melan-
cholia in choleram, cholera in ſanguinē, ſanguis in phlegma-
tis ſubſtantiam reducatur, vt dicit Conſtantinus. Quæ tñ reci
procatio in elementis continuè reperitur. Iſta poſſunt applica
ri q temperantia & mediocritas in oibus optimè valent. Nam
ſi calor & feruor contritionis & zelus iuſtitiæ in homine fue-
rit imperfectus, tūc in ipſo generat phlegma crudus humor. i.
indeuotio & morum indigeſtio & leuitas iuuenilis, quia. ſ. vt
cōiter tales qui nō ſunt benè cocti, ſunt cōiter moribus indige
ſti. Si verò talis decoctio ſufficiens fuerit, tunc ſanguis deuotio
nis & dulcedo cōpaſsionis in eo apparebit. Veruntñ ſi excesſe
rit, & ſi homo in calore contritionis & zelo iuſtitiæ vltra debi
tum abundauerit tunc verè cholera iracundiæ, melācholiaq;
deſperationis & triſtitiæ in eo generabitur, & ſic ſua cōplexio
& conditio ſpūaliter corrūpetur, & q plus eſt, nunq̃ ad dulce-
dinem ſanguineam nec ad grē benignitatem amplius reuerte
tur. Iſta ad oculum videmus in religione, vbi quidam ſunt mi-
nus cocti, indeuoti & crudi. Alij autē bene cocti & digeſti, &
morum dulcedine imperfecti. Alij autē ſunt plus debito ſcru
pulo conſcientiæ peruſti, & indiſcreto zelo iuſtitiæ iracūdi &
cholerici, & melancholicè timoroſi, ſicut ſunt aliqui mali ſe-
nes, qui iuxta dictum Apoſtoli ad Ro. 10. Zelum dei habent,
ſed non ſm ſcientiam. qui non conſiderant fragilitatem huma
nam, nec læuitatem iuuenilem, quinimmo iuuenibus & imp-
fectis non ſunt benigni vel compatientes, ſed iracundi, chole-
rici atq; triſtes. Et pro certo iſti nunq̃ reciprocantur, nec am-
plius ad dulcedinem ſanguineam reuertuntur. Hie. 5. Indura-
uerunt facies ſuas ſupra petram, & noluerunt reuerti. Vel dic
iſti quattuor ætates. Phlegma indigeſtionē pueritię. Sanguis
calorem & humorem iuuentutis. Cholera ſiccitatem ſenectu
tis. Melācholia verò lenium & tēpus vltimæ grauitatis. Iſta. n.
ſemper de vno ad aliud tranſeunt, quouſq; ad vltimum puene
rint, a quo verſus iuuentutem nō reuertuntur amplius nec re-
cedunt. Iob 16. Semitam per q̃ non reuertar ambulo. Vel dic
q per cholerā intelligo iram, rapinā, & crudelitatem. Per me-
lancholiā vero intelligo triſtitia, & deſperationis vltimæ puer
ſitatem. Quia procul dubio quicunq; peccator dimiſſa cōple
xione ſanguinea. i. dimiſſa grā diuina & conditione virtuoſa,
in iſtos malos humores. i. in iſta vitia trāſierit, vix aut nunq̃ ad
ſtatum gratiæ plus redibit. Vel dic q humores ſignificant vi-
ros luxurioſos & carnales. Elemēta vero ſignificant alios pec
catores. De humoribus ergo. i. de carnalibus eſt hoc verum, q
ex quo vſq; ad melācholiā terreſtrē & grauem, & ad cholerā
feruētē. i. ad ardorem libidinis & pondus malæ conſuetudinis
tranſierint, vix aut nunq̃ amplius reuertūtur, quinimo ibi per
malas cōplacentias perpetuo detinentur. Cuius tñ contrariū
eſt in elementis. i. in alijs peccatoribus, qui q̃uis de bonis per
pœnitentiā reciprocātur in bonos. Ideo de luxurioſo dr̄ Eccl.
23. Homini fornicario ois panis dulcis, non fatigabitur tranſ-
3 grediens vſq; in finē. ſed vide. c. de elemento. ¶ In homine na-
turaliter inueniuntur quattuor naturales humores. ſ. phlegma
quod eſt crudum. Sanguis, qui eſt humor dulcis & digeſtus.
Cholera quæ eſt ignea. & facit hominem iracundum. Melan-
cholia, quæ facit hoiem triſtē, grauē & ponderoſum. Ex iſtis. n.
quattuor corpus componitur, & in quocunq; hoie iſta neceſſa
rio concurrere dinoſcuntur. Sic vere ad cōpoſitionē hois per-
fecti quattuor humores. i. quattuor ſpeciales virtutes concur-
runt. ſ. phlegma. i. quædam indigeſtio affabilis conditionis, qa
etiam viri ſanctiſsimi ſunt qñq; quātum ad apparentiam cōui
uendo alijs familiariter, indigeſti, ridentes, hilares atque læti,
exēplo Dauid 3. Reg. 6. qui nudatus ludebat coram arca. Item
ſanguis. i. dulcedo compaſsionis, deuotionis & clemētiæ, qa. ſ.
qualiscunq; ſit exterius affabilitatis indigeſtio, intus tñ debet
eſſe gratia, compaſsio & deuotio, quia ſicut dicitur Leuit. 17.
Anima ois carnis in ſanguine eſt. Item cholera. i. zelus iuſtitię,
& contra malos & vitia indignatio, quia ſicut dr̄ Prou. 28. qui
derelinquūt legem, laudant impium, & qui cuſtodiūt eam, in-
cenduntur cōtra eū. Itē melācholia. i. ſpūalis triſtitia, timor &
cōturbatio, qa ad virū iuſtū pertinet q ſemper ſit in triſtitia &
timore, & q præparet aiam ſuā ad tētationē, ſicut dr̄ Eccle. 2.
qa ſicut dr̄ Prouē. 28. Beatus hō q ſemp eſt pauidus. Dic econ
uerſo q in hois pctōris cōpoſitione cōcurrūt quattuor vitia. ſ.
phlegma. i. cruditas indeuotionis, ſanguis. i. carnalitas luxu-
rioſæ infectionis, cholera. i. leuitas ſuperbiæ & eleuationis, me
lācholia. i. grauitas auaritiæ & terreſtris affectionis. ¶ Sanguis. 4
ſ. ſit de ſe humor bonus, digeſtus, & dulcis, iſtud tñ verū eſt q
nunq̃ inuenitur ſanguis purus, qa. ſ. ſemper inuenitur alijs ma
lis humoribus pmixtus, & ſm magis & minus ab aliorum cō-
miſtione in ſuis cōditionibus immutatur. Sic verè in homine
nunq̃ eſt inuenire ſanguinē bonę affectionis ſimpliciter purū,
ſed ſemper aliſ malis cōditionibus adiunctū. Nullus. n. eſt ita
ſanctus p tēpore vitæ huius, quin multos defectus habeat, &
quin bonis affectionibus cordis ſui aliquis malus humor alicu
ius malę cogitationis, conditionis vel affectionis aliquotiens
ſe adiungat. Iac. 3. In multis. o. offendimus omnes. Quia breui-
ter non eſt dare aliquem bonū, quin habeat aliquid mali, nec
econtrario aliquem ita malum, quin etiā habeat aliquid boni.

De Sanguine. Cap. 20.

SANGVIS eſt humor calidus & humid⁹, in cor 1
de vel in hepate generatus, in venis & arterijs
per totum corpus diffuſus, & ad membrorū nu
trimentum & vitam ordinatus. Et ideo ſm Iſid.
ſanguis dr̄ græca appellatione q vegetet & ſu-
ſtētet, vitamq; in aialibus cōfirmet. Et ideo ſan-
guis ſm Conſtantinum dr̄ amicus naturæ, quia propter perfe
ctam decoctionem ſuam ipſi naturæ eſt amicabilis, laudabilis
atq; ſuauis. Talis ſanguis eſt ſanguis Chriſti, vel memoria ip-
ſius, & diuinæ paſsionis compaſsio. Quia pro certo iſte eſt q
in corde & cogitatione, in hepate & affectione contentus, ip-
ſam animam viuificat atq; nutrit, ipſamque confirmat in vita
gratiæ & cuſtodit. Et ipſi animæ quæ per ipſum redempta eſt,
amicū & amicabilē ſe oſtēdit. Vel dic q ſanguis eſt diuina gra
tia, q naturæ. i. aiæ eſt amicabilis & amica. Ipſam. n. nutrit ſpūa
liter & vegetat, & in bono fortificat & confirmat. Ezec. 16. In
ſanguine tuo viue. ¶ Cum ſanguis inueniatur in corpore tam 2
in arterijs q̃ in venis, ille tñ ſanguis q in arterijs reperitur, ca-
lidior, ſubtilior, rubicundior & dulcior cōperit. Sic verè cū ar
teriæ quæ a corde pcedūt. i. religioſi & clerici, qui cordi. i. deo
ſpecialiter cōiūcti & deputati ſunt, veoę etiā q̃ ab hepate (vbi
eſt virtus nutritiua) pcedūt. i. viri laici q cura bonorū tpalium
occupant, & cōtineāt ſanguinē grē & deuotionis, vel ſangui-
nē pietatis & bonæ affectionis, vel ſanguinē. i. memoriā dñicæ
paſsionis, arteriæ tñ. i. religioſi & viri cōtēplatiui, debēt talem
ſanguinē hrē feruētiorē, puriorē, & dulciorē. Quis q̃uis dolor
Chriſti paſsionis, dulcor grē deuotionis & cōpaſsionis, in oi-
bus eſſe debeat, ipſum tñ in religioſis & clericis feruētiorē &
dulciorē præ cæteris eſſe oportet. Qd̄ etiā de ſanguine Chri-
ſti in ſacramento altaris pōt intelligi, qoē. l. cōtēplatiui præ cæ
teris deuote recipere & ipſum cuſtodire debent. Ezec. 44. Sta
bunt in conſpectu meo offerant adipē & ſanguinē ſacerdotes
& leuitę. ¶ Sanguis aliqñ per alienū humorē ſibi adiunctū in- 3
ſicit, & ſic in ſapore & colore a conditione ppria variat, & cū
corruptus fuerit vel ex ppria cōplexione, vt eſt in leproſis, vel
ex alterius humoris adiūctione, vt eſt in alijs infirmis, tunc in
corpore multiplex infirmitas generatur. Sic procul dubio ſan-
guis. i. affectio cordis humani aliqñ corrūpit per pctm̄, & hoc
ex ſua naturali cōplexiōe. i. ex ſua ppria puerſitate, & malitia,
aliqñ ex aliquo humore adiūcto. i. ex mala ſocietate, doctrina,
vel tētationis diabolicæ verſutia. Quocunq; tñ modo ipſe ſan
guis. i. affectio corrūpat, exinde infirmitatū. i. vitiorū multipli-
citas producit & cauſat. pſal. Interfecta eſt terra in ſanguinib⁹
eorum. Quod in ſpeciali pōt intelligi de ſanguine carnis car-
nalitatis, vbi corruptio luxuriæ gignitur aliqñ ex ppria volun
tate, aliqñ ex aliena tētatione. Vnde de talibus dr̄ illud Iudith.
14. Inuenerunt cadauer Holofernis in ſuo ſanguine volutatū.
¶ Omne animal habēs ſanguinē, maius eſt corpore, fortius vir 4
tute alio non habente, ſm Ariſtotelem. Vide de aialibus in ge
nerali §. 8. 40. 52. 53. 66. 70. 117. 144. in quibus ponuntur mul-
ta, quæ propter breuitatem hic omitto. ¶ Aialia moderatę com
plexionis habent quantitatem ſanguinis temperatam, quia ſ.
non abun-

noo abundant vltra modum in ſanguine, ſicut faciunt illi qui
bibunt vinum turbidum atq; nouũ. Sanguis.n. qñ nimis abun
dat, corrumpitur, quo corrupto virus & ſanies gignitur, niſi ꝑ
venę apertionem minuatur. Sanguis ſignificat delicias cor-
porales, vinum verò ſignificat diuitias tẽporales, q.ſ. more vi
ni lætificãt cor hoïs.ſ.peccatoris. Illi igiť q in moderamine vir
tutum volũt viuere, nunq̃ ſolent ſanguinẽ carnalium delicia-
rum abundãter, habere, ſicut habẽt illi q vino nouo mundanę
ꝓſperitatis potanť, q vt cõiter carnalitatis ſanguine adimplen
tur. Talis.n. ſuperflua repletio corruptionem luxuriæ ſolet in-
ducere, & tãdẽ vitiorũ ægritudines gñrare, niſi fortè talis ſan
guineæ carnalitatis ſuꝑfluitas abſtinentiæ bñficio minuať, &
cõfeſsionis apertionibus vacueť. Ideo peccatori dř illud Iob
16. Terra ne operias ſanguinem. Vel dic ꝙ ſanguis eſt ſubſtan
tia temporalis, quæ ꝓ certo qñ nimis abundat, corruptionem
auaritiæ & luxuriæ ſolet inducere, niſi hõ ſtudeat ipſam elemo
ſyna euacuare. Teſte Ariſtotele, Oẽ aïal quanto plus habet de
pinguedine, tãto minus habet de ſanguine. &c. Vide infra de
6 pinguedine. §. 1. ¶ Sanguis faciliter corrumpitur, maximè cir
ca oſſa, & hoc potiſsimum qñ aïal eſt ſanguineum. Sic verè in
perſonis ſanguineis & carnalibus, ſanguis affectionis faciliter
corrumpiť.i.per nimiam dilectionẽ circa oſſa.i. circa collate-
rales, ꝓprios & aſſines, quia i.tales plus debito diliguntur, & ſic
affectio cordis iſtorum per coniunctionẽ cordis cũ talibus ſic-
cis, duris, ignaris, oſſeis amicis & parentibus, a rectitudine iu
dicij & iuſtitiæ corrumpitur & mutať Oſeæ. 4. Sanguis ſangui
7 nẽ tetigit. ¶ Hõ qñq; viſus eſt ſanguinẽ ſudare. Qñ n. ſanguis
aquoſus & liquidus ſuꝑabundat in corpore, natura ſe cupiẽs
exonerare, eijcit illum ad ſuperficiem & ad cutẽ, & ſic partes
eius liquidas & aquoſas expellit: exterius per ſudorẽ. Sanguis
iſte ſuꝑfluus & nocuus ſignificat carnalem cordis affectionẽ,
quæ aquæ.i. lubricitati & incõſtãtiæ naturaliter eſt coniuncta.
Iſtã igiť debet natura ſagax.i.rõ a ſe repellere, & ipſam per ſu-
dorem laboris & pœnitentiæ exterius vacuare. Quod etiã de
ſanguine tẽporalis ſubſtãtiæ intelligi põt, quæ exterius ꝑ ele-
moſynas eſt ſudãda, & a cordis interioribus affectionibus exẽ-
plo Chriſti (de quo dř Lucæ 22. Factus eſt ſudor eius ſicut gut
tę ſanguinis decurrẽtis in terrã. & bñ dicit in terrã.i.ad paupe-
res, & nõ ſurſum in cœlum.i.ad diuites) ſanguis bonorũ tem-
8 poralium eſt ſtillandus. ¶ Aliqua aïalia habent ſanguinem ve
nenoſum, ſicut eſt taurus, cuius ſanguis ꝑꝑ exceſſum calidita-
tis & ſiccitatis citiſsimè coagulatur, vt dicit Ariſtoteles libro
de aïalibus. 3. c. 19. Et iõ hauſtus crudus interficit põtãtẽ, ſicut
de quodam philoſopho legimus ꝙ hauſtu taurini ſanguinis ſe
peremit. Per taurum cornutũ intelligo peccatores elatos. Per
ſanguinem eorum intelligo infectiua eorum exẽpla & verba,
& cõglutinatiuam amicitiã eorũ. Quia ꝓ certo quicũq; talem
ſanguinem crudũ & ſine coctione diſcretionis biberit, & ſibi
incorporauerit, ꝓ certo mortem culpæ & miſeriæ reportabit.
Iudith. 11. Ordinant vt interficiant pecora ſua, & ſanguinem
eorum bibant. Vel dic ꝙ taurus eſt mala mulier ornata, & tor
tis crinibus cornuta, cuius ſanguis affectionis, locutionis & ſo
cialis coniunctionis, coagulat atque ligat, & iõ potatores & di
lectores inuenenat atq; necat. Vel dic ꝙ taurus eſt diabolus,
ſeu mundus, cuius ſanguis ſicut deliciæ vel diuitiæ vel ſciẽtię
mũdiales, quæ procul dubio ſi crudæ.i. incaute, ſine decoctio-
ne deliberationis & diſcretionis bibuntur & diliguntur, mor-
tem diuerſorũ vitiorum & tandem tormẽtorum in ſuis pota-
toribus operantur. Apoc. 16. Sanguinem dediſti eis bibere ve
digni ſunt. Vel dic ꝙ ſanguis tauri eſt affectio pctõris, quæ ꝓ
certo incõpaſsionem faciliter cõgelatur, & per crudelitatẽ in-
duratur, ita ꝙ mortis periculum in alijs operatur. ¶ Sanguis
9 eſt amicus naturæ, & iõ ſemper nititur naturam iuuare, & ſibi
remediare vel ſubuenire. Vnde qũ hõ dormit, ſtatim ſanguis
exteriora relinquit, & ad interiora vbi natura ꝓ cõfortatione
virtutis digeſtiuę indiget, ſe retrahit & recurrit, & digeſtionẽ
adiuuat, atq; nutrit. Et inde eſt ꝙ hõ dum dormit, exanguis &
pallidus efficitur, & tota coloris ſuperficies offuſcatur. Qñ ẽt
corpus læditur vel leditur, ſtatim ſanguis ad locum doloris
currit, & ſicut bonus amicus, quãtum in ſe eſt, membro læſo
ſuccurrere nititur & intẽdit. Per ſanguinẽ põt intelligi vir pfe
ctus, qui.ſ. per charitatem eſt calidus, per cõpaſsionem humi-
dus, per pietatem fluidus, & per verecundiam rubicundus. Ta
lis.n. amicus naturæ dř, eo ꝙ ubibus naturæ filijs ꝓ poſſe bene-
faciere comprobať. Quotiẽſcunq;.n. videt ꝙ in corpore di-
geſtio celebrať.i. ꝙ aliquod negociũ rei publicæ cõgruum tra
ctať, vel ꝙ de alicuius vicini vel amici vtilitatibus ordinať, ſta
tim debet ſolus verus amic' currere, & exteriora ſua negocia
relinquere, & qñq; etiã totã ſuperficiẽ ſtatus ſui pallidã & ex-
anguem vt alijs ꝓficiat, dimittere, iuxta illud. 1. ad Corint. 10.
Nemo qđ ſuum eſt quærat, ſed alterius. Si ẽt aliquod mẽbrũ.
i. aliqs ſocius vel vicinus infortunio vel paupertate lædiť, ſta-
tim iſte cõpatiẽs ad ipſum vt ſubueniat applicať, & iuuare q̃tũ
põt, fratris inopiã q̃tũ in ſe eſt meditať, ſciens ꝙ ſicut dř Prou.
27. Frater q adiuuať a fratre, tanq̃ ciuitas firma. Vel dic ꝙ ſan
guis eſt affectio cordis nři, q̃ debet exteriora dimittere, & ex-
trinſecis fortunæ cõmodis non curare, interiora cordis & con
ſciẽtiæ petere, digeſtionẽ morũ iuuare, & doloroſo membro.i.
cordi cõtrito ſe præſentẽ exhibere, & ſalutis remediũ adhibe-
re. Vel dic ꝙ ſignificat bona tẽporalia, vel ẽt affectionẽ cordis.
Natura.n.i. hõ vidẽs aliqđ mẽbrũ.i. aliquẽ fratrẽ ſuũ aliquo in
fortunio læſum, vel quoquo mõ ſuo auxilio indigere, ſtatim ap
petit ſibi ſuccurrere, & iõ ꝓ ipſo iuuãdo, ſanguinẽ bonorum
ſuorũ tẽporaliũ, vel ſaltẽ ſanguinẽ affectuũ & cõpaſsionũ cor
dialiũ, cõtinuo ſibi mittit, & ꝓut põt, ſibi ſubuenit & ſuccurrit.
¶ Sanguis qñ mẽbrũ eſt læſum vel trũcatũ, ſtatim ſolet ibi flue 10
re, ipſumq; ſolet natura ſtatim mittere, vt locũ adiuuet patien
tẽ. Sanguis verò q ꝓ iuuãdo mittiť, nõ iuuare ſed nocere ꝓba
tur, qa ſi locus apertus non fuerit, ibidẽ aggregať, & finaliter
corrũpiť, & infirmitas gñrať. Si verò locũ apertũ inueniat, cũ
ſit naturæ fluxibilis, nec habeat q ipſum retineat, extra fluit, &
ſic corpus ꝑ ſui abſentiã debilitat, & niſi retineať, cũ ipſo vita
defluit & recedit. Iſta poſſunt gñraliter applicari cõtra quoſ-
dã indiſcretos & nimis audaces amicos carnales & cõſangui-
neos, q vidẽtes aliquẽ de amicis ſuis læſum, tanto zelo volunt
ſuccurrere, & cõtra inimicos currere, ꝙ plus qñq; cõſueuerũt
nocere q̃ ꝓficere. Quia fluxibilitatẽ motuũ & appetitiuũ ſuorũ
cohibere nequeũt, iõ ſępe fit ꝙ dum indiſcretè exterius exeũt,
ſe & alios ſecũ ꝑdunt. Et breuiter ſæpe fit ꝙ ille q ad iuuandũ
mittiť, & q etiã quãtũ in ſe eſt iuuare nititur. ꝑꝑ ſuã indiſcre-
tionẽ plus nocere q̃ ꝓficere reperiť. Sanguis.n.i. ſanguinis affe
ctio, nunq̃ intra metas diſcretionis ſe cohibet, qñ amicũ lęſum
& iniuriatũ videt, dumq; ad vindictã currit & feruet, vt in plu
ribus nõ ꝓficit, imo nocet. Dicat igiť ille læſus illud pſal. Quę
vtilitas in ſanguine meo, dũ deſcendo ꝑꝑ ipſum in corruptio-
nẽ? ¶ Sanguis bene decoctus mutať in pinguedinẽ &c. Vide de 11
pinguedine. §. 1. ¶ Sanguis in parte dextra eſt calidior q̃ in ſini 12
ſtra, & inde eſt ꝙ mulier portans maſculum in vtero, primo
mouet pedem dextrũ, idẽ de leone &c. vide infra. c. de pede. §.
5. ¶ Secundũ Ariſtotelẽ, cor eſt ꝓpriũ domiciliũ ſanguinis, & 13
iõ eſt cõcauum ad ſanguinẽ recipiẽdũ, & durũ ad ipſum conti
nẽdũ, & in medio, ad ipſum per corpus vndiq; diffundendũ,
& rubeũ ad ipſum cõplexionaliter oſtẽdẽdũ. Cor.n. de ſangui
ne creať vt dicit idem, & iõ fons & principium ſanguinis cõ-
probatur, qa vt ipſe dicit, in nullo mẽbro eſt ſanguis ſine ve-
nis niſi in corde. De opinione verò medicorum q dicũt princi
piũ ſanguinis eſſe hepar, & Ariſtotelis q dicit principiũ ipſius
eſſe a corde, non habemus curare, cũ noſtræ præſenti ſpecula-
tioni poſsit vtraq; opinio deſeruire. Cor põt ſignificare quẽli-
bet virũ eccleſiaſticũ & prælatum, & ad regimen corporis ec-
cleſiæ vel patriæ cõſtitutũ. Quia ꝓ certo iſti debent eſſe ſan-
guinei.i. molles & teneri, benigni, & ſanguinis benignitatis &
clementiæ præcipuè contentiui, & ipſius fontalitatis in alios
diffuſiui, & exemplariter oſtẽſiui. Quia procul dubio ſummè
decet iudicem, prælatum vel principem vel quãcũq; ꝑtatẽ ha
bentẽ, eſſe clementem & pium, & in oïbus amicabilem & be-
nignum. Vnde Seneca loquẽs cuilibet correctori dicit in qua-
dam epiſtola ſic. Semper obiurgatio ii aliquid blandè cõmiſce
facilius.n. pęnetrant verba quæ dulcia ſunt quam aſpera. iuxta
illud Senec. in Prouerb. Optimum eſt ſemper ignoſcere, tanq̃
ſi ipſe pecces quotidie. Vel dic quod ſanguis eſt memoria ſan-
guinis Chriſti, quæ pro certo in corde cuiuſlibet per compaſ-
ſionem debet vigere, & ſibi ſedem & habitaculum poſsidere,
& concauitatem humilitatis, duritiamq; conſtantiæ & firmita
tis habere, vt ipſum poſsit recipere & ſeruare. Et idem dic de
ſanguine diuinæ gratiæ & deuotionis, necnon de humore cle
mentiæ & compaſsionis. Vel dic quod cor eſt prælatus vt eſt
dictum, qui pro certo ſanguinis Chriſti per compaſsionem
debet eſſe cuſtoditiuus, & ipſius per prædicationem in alios
diffuſiuus. Vel dic ꝙ ſanguis ſignificat ſubſtantiã temporalẽ,
qua humana vita nutritur & ſuſtentatur. Vel etiam beneficia
& bona eccleſiæ, cõitatis vel patriæ per ſanguinem deuotãtur,

[BIB]LIOTECA NAZ. ROMA [VIT]TORIO EM[ANUELE]

quæ.ſ.cor.i.princeps vel rector vel prælatus habet continere,
ręcipere & ſeruare,& in medio æquitatis & iuſtitiæ ſine acce-
ptione perſonarum debet manere,vt iſtum ſanguinem poſsit
ad membra.i.ad ſubditos diſcretè & iuſtè vndiq; deſtinare,vi-
delicet pauperibus & indigentibus ſubueniēdo, & alios pro-
vt dignum fuerit promouēdo,& ſic cor iſtud.i. prę́latus bene
vtendo iſto ſanguine,vitam æternā mercabitur, & per ipſum
ad cœli gloriam aſſumetur.ad Hebre.9.Per proprium ſangui
nem introiuit ſemel in ſancta , æterna redemptione inuenta.
14 ¶ Sanguis igitur naturalis & temperatus,eſt purus, calidus &
humidus,dulcis,animalis nutritiuus,virtutis naturalis conti-
nuatiuus,ſedes animæ & ipſius contentiuus, vigoris cordis &
ſpiritum conſeruatiuus,animi lætificatiuus,& in cute ruboris
roſei gñratiuus,& vt breuiter concludatur, ſanitatis corporis
effectiuus,& etiā qñq; doloris & ægritudinis curatiuus , ſicut
patet de ſanguine colūbę qui oculis medetur , ſm Conſtanti.
& de ſanguine ſimiæ qui leonem ſanat ſm Plinium . Iſta poſ-
ſunt exponi de ſanguine Chriſti in altari ſumpto,vel de memo
ria dominicę paſsionis,vel etiam pōt dici de humore gratiæ &
deuotionis,vel de dulcedine pietatis & cōpaſsionis. Quilibet.
n.talis ſpiritualis humor eſt in ſe purus & mundus,& cordi de
uoto feruidus,dulcis,ſapidus,atq; ſanus. Iſte.n. habet mētem
virtutibus nutrire,naturalem virtutem continuare, a peccato
ſęruare,animam locare & continere , vigorem conſtantię, &
audaciæ in corde facere,animū gaudentem & lætum in dño
facere,amorem dei ſuſcitare,& ruborem honeſtæ verecundię
generare,totamq; conuerſationis ſuperficiem virtutibus colo
rare, vitiorum ęgritudines ſanare,& ſanitatem ſeu integrita-
tem morū ſi ipſam inuenerit cuſtodire. Heb.9.Sanguis Chri-
15 ſti emundauit conſcientias noſtras ab operibus mortis. ¶ San
guis qñq; in corpore corrumpitur,& tunc nullum nocumen-
tum corpori deterius inueniť. Quia.n. ſanguis eſt amicus na-
turæ,ideo qñ aliquo malo humore corruptus fuerit, a natura
tñ recipiť,& ratione ſuæ dulcedinis naturalis , & amicitię ad
naturam,ſua malitia nō caueť , & ſic p ipſum maius periculū
corpori ſubinfertur. Adiunctus.n.ſanguini malus humor non
cognoſcitur,& ſic a natura admittitur,& non vitatur,ſicut pa
tet in febribus ſemitertijs, vbi cholericus vel melancholicus
humor ſanguini permixtus, non ita cito ſe naturæ vel medici
iudicio manifeſtat. Iſta poſſunt applicari contra quoſdam ma
los conſanguineos,& carnales amicos,quia ſanguis ſunt.i.cō-
ſanguinei & cognati,& per cōſequens iudicanť familiares,&
tanq̃ amici a natura.i.a pſona recipiunť,& ad hoſpitiū,familia
ritatem & colloquiū admittunť,ita q̄ iuuenculę ipſorū cogna
te cōfidentes in eis,dicere videnť eidē illud Ruth.3. Expāde
pallium ſup familiā tuā,q̄a propinquus es. Sed quid? Pro cer-
to ſæpe fit q̄ talis ſanguis.i.talis cōſanguineus per luxuriā eſt
corruptus,& malo humore corruptæ intentionis infectus , &
ſic dum propter amicabilitatem & conſanguinitatem incaute
recipiť,latēs eius malitia,malaq; & corrupta intentio nō per-
cipitur,& ita tanto cōſanguineā ſuā facilius decipit & inficit,
quāto ſibi cōiunctior videbať. Exēplo Amon filij primogeniti
regis Dauid,qui ꝓpriā ſororem oppreſsit,dum ipſius corru-
ptam maliciā pp fraternū vinculū nō præcauit, ſicut dř.2.Re.
13. Quia ſicut dicit poeta. Cognato poterit noīe culpa tegi. Iō
de talibus corruptis conſanguineis ſub ſpecie conſanguinita-
tis alios inficientibus,pōt intelligi illud Oſeæ.4. Furtū & adul
terium inūdauerunt ſuper terrā, & ſanguis ſanguinem tetigit.
Vel expone gñraliter iſta de quolibet falſo amico,qui dū ami-
cus crediť,ad cōſilia & familiaritates recipiuntur,& dum cor
ruptio ſuæ malæ intentionis non attendiť,nocumentū ab ipſo
facili⁹ ſubinferť. Hier.9. Vnuſquiſq; a ꝓximo ſuo ſe cuſtodiat,
& in oī fratre ſuo non habeat fiduciam . Et merito q̄a ſicut dř
16 Mat.10. Inimici hoīs domeſtici eius. ¶ Sanguis mēſtrualis pp
humiditatis abundātiā & caloris indigētiā in mulieribus gñra
tur,q̄ ſi vltra debitū retineať , in corpore peſsimas gñrat paſ-
ſiones ſm q̄ ad diuerſas transfundiť corporis regiones .ſ. hy-
dropiſim,phreneſim,maniā,& ſuffocationē ſpūalium mēbro-
rum. Et non mirū ſi iſte ſanguis propriū lædat ſubiectum, cū
ēt multipliciter lædat alienum,niſi ſuis temporibus fuerit va-
cuatus . Quæ quidē vacuatio eſt in iſtis remedium ſingulare.
Sicut.n dicit Iſidor.lib.11.c.1.& Solinus.c.4.qui Democritum
allegat in teſtem , mulier ſolum menſtruale aīal eſt,cuius pro-
fluuia non paruis notata documentis , merito inter monſtrifi-
ca numerantur,& propter effectus mirabiles , qui exinde ſe-
quuntur. Contactu igitur ſanguinis huius fruges non germi-
nant,aceſcunt muſta,moriuntur herbæ, fętus amittunt arbo-
res,ferrum rubigo corrumpit,nigreſcunt ęra & metalla, ſi qd
canes inde comederint,in rabiem efficiuntur. Glutinum ſeu bi
tumen aſphalti , & quod nec ferro frangitur nec aqua diluiť,
pollutum iſto ſanguine ſponte diſſoluitur,quinimmo ēt (vt di
cit Solinus) ſi iſto ſanguine fila inficiantur,bitumen illud ſpon
te diſpergitur quod paulo ante aggregatum fuerat, & ſic de
continuitate connexa,ruptio & partitio repentina efficiť vir-
tute huius ſanguinis & cauſať. Sanguis iſte ſic corruptus , pōt
ſignificare luxuriæ corruptelam,quæ proculdubio in mulieri
bus.i.in perſonis imperfectis & inconſtantibus(quæ ſolę mē-
ſtruales ſunt prodigioſæ) ea abundantia humiditatis carnalis
voluptatis,& defectu & carentia feruoris deuotionis & calo-
ris charitatis gignitur,& in homine ꝓduciť & cauſať . Iſta eſt
n.quæ niſi vacuetur a ſubiecto,ſed dimittať , in ſuo ꝓprio ſu-
biecto.i.in perſona luxurioſa multas paſsiones aliorum vitio-
rum facit. Alijs etiam multipliciter officit,& tam ſuū ſubiectū
q̃ alienū lædit. In ſuis.n.poſſeſſoribus hydropiſim.i. ſitim ma-
lorum deſideriorum gñrat,phreneſim.i.irrationabilitatē ani-
mi ꝓuocat,maniamq; & fatuitatē pp infectionem mentis ꝓ-
creat, vanaſq; imaginationes excitat atque cauſat. In alijs ve-
rò,verba.ſ.vel exempla ſua attendentibus ſolet iſte ſanguis &
iſta infectio luxurioſæ perſonæ multa mala facere, quia.ſ.eius
verbali vel exemplari contactu,ſeges virtutum perditur , mu-
ſtum deuotionis & feruoris aceſcit , herba.i. viror honeſtatis
areſcit,fructus bonorum operum perit, rubigo malè conſue-
tudinis corrodit,nigredo malè conuerſationis ſuccedit,rabies
ardoris & inflammatæ affectionis accedit,& glutinum & con-
tinuitas pacis & concordiæ recedit. Conſtat.n. q̄ per ſangui-
nem luxuriæ malorum ſæpe fit q̄ amicitia & concordia rūpi-
tur,rabies iræ giniť , ſicut patet in illis q̄ a falſis amicis & cor-
ruptis conſanguineis ſe vident in ſuis filiabus & neptibus fœ-
datus,qui contra tales ad iram & diſcordiam animantur . In
ipſis etiam perſonis quæ tale linimentum recipiunt, conuerſa
tio denigratur,conſuetudo rubiginatur ,fructus bonorū ope-
rum perditur,& viror gratiæ ſiccatur, & ſeges virtutum pe-
nitus extirpatur. Ideo de tali ſanguine pōt dicere diabolus cui
libet tali ſanguineo peccatori illud Exe. 32. Irrigabo terram
ſanguine fœtoris tui. Sanguine.n.i.fœtore impudicitiæ malo-
rum irrigatur & inficitur terra & patria vicinorū . Vel ſi vis,
per iſtum corruptum ſanguinem intellige corruptam affectio
nem, peccatum etiam & infectionem . Iſta n.ſunt quæ tam in
nobis quā in alijs faciunt multa mala.&c.dic ſicut ſupra. ¶ Se- 17
cundum ſolinum vbi ſupra,ſanguis menſtrualis ita eſt corru-
ptus & corruptiuus, infectus & infectiuus q̄ mulier quę hu-
iuſmodi fluxum patitur,non innocentibus oculis intueť. Aſpe
ctu.n.inquit ſpecula vitiat,ita hebetetur viſu fulgor offenſus,
facieſq; obtuſi nitoris quadā caligine nubiletur . Nam ſi talis
mulier ſpeculum reſpiciat,ſolo aſpectu ſolet obnubilari , & ſi
ſpeculum nouum fuerit , talem maculam dř contrahere quæ
amplius non poterit amoueri. Iſta poſſunt applicari contra lu-
xurioſas perſonas , quarum viſus & aſpectus eſt alijs veneno-
ſus,& ad luxuriam inductiuus. Et maximè qñ accidentaliter
ſunt in iſta nefaria paſsione vel in luxuriæ tentatione . Dato
n.q̄ aliquis ſit ita ſanct⁹.& iuſtus q̄ poſsit dici ſpeculū aliorū,
ſi tñ oculus impudicus ipſum aſpexerit , vix erit quin aliqua
tētationis vel malę cogitationis caligine hebereť , iuxta illud
Eſa.5. Lux obtenebrata eſt caligine eius. Potiſsimè verò ſi ſpe
culum fuerit nouum.i.ſi hō fuerit iuuenis,vel etiam nouitius,
& de nouo conuerſus ad religionem vel ad fidē,tunc tali aſpe
ctu maculā luxuriæ vel mentalis vel actualis cōtrahit, quæ ab
ipſo amplius nō recedit.ita q̄ pōt dicere illud Cant.4. Vulne-
raſti cor meum in vno oculorum tuorum. Vnde.2.Pet.2. Ocu
los habētes plenos adulterij & inceſſabilis delicti. ¶ Itē Soli- 18
nus dicit ibidem vnum valde mirabile , q̄.ſ. cum iſte ſanguis
in omnibus ſit inutilis & nociuus, vnum tñ (inquit) habet ſo-
lum ſalutare, quia.ſ. ſidus Helenæ auertit, quod eſt pernicio-
ſum nauigantibus. Et q̃uis neſciā quō iſte ſanguis illā ſtellam
auertat,vel eius malam influentiam impediat,poſſum tñ mo-
raliter exponere & dicere q̄ Helena pulcherrima mulierum
quæ fuit cauſa deſtructionis Troię,pōt ſignificare proſperita-
tem mundi,per quam Troia.i.ciuitas animę diſsipať. Per ſan-
guinem autem iſtum quo humana natura in ventre nutritur,
vilis carnis conditio denotatur. Igitur dico q̄ dato q̄ vilis &
ſanguinea caro nřa,de ſe ſit inutilis,pōt tñ aīæ eſſe vtilis, q̄a ꝓ
certo per iſtius cōſiderationem, ſidus Helenæ .i. claritas pro-
ſperitatis

grantibus, mare hui⁹ vitæ noceat, impedit. Quia procul dubio
hō cauet ne ipſum Sydus Helenæ.i.ſplēdor mundanæ gloriæ
ipſum decipiat, qñ ſanguinem menſtrualem, quo in ventre nu
tritur.i.vilis natiuitatis ſuæ originem cogitat atq; pēſat. Vel ſi
vis dic q̄ iſtud Sidus pōt ſignificare diabolum) de quo Apoc.
8. dr̄ q̄ ſtella magna ardens ſicut facula cecidit de cœlo, q̄ pro-
cul dubio nauigantibus p hunc mundū eſt perniciosūs & no-
ciuus: ſanguinem verò q̄ bitumen rūpit, poſſum intelligere ſan
guinem Chriſti, q̄a pro certo iſte eſt q̄ malā influentiā & poten
tiā iſtius mali Sideris a nobis auertit, & bitumen ſeu ligamen
tum æternæ dānationis diſſoluit, & ſīc nauigantes.i.fluctuātes
pctōres a periculo liberauit. Zach.9. Tu aūt in ſanguine teſta-
menti tui eduxiſti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua.
19 ¶ Poſtq̄ puer cōceptus fuerit natura retinet menſtruum ad ip
ſius nutrimentum. Puer.n.tali ſanguine in vtero nutritur, &
ad cōplementum peruenit corporale. Sic verè poſſum dicere q̄
ex quo hō fuerit genitus, & in eſſe pductus, & in vētre huius
ſęculi cōſtitutus, nō debet retinere, ſ.in memoria, ſanguinē mē
ſtrualē.i.vilitatem ſuæ pprię cōditionis & carnalis pcreatio-
nis, vt ſit ſpūale aīæ nutrimentum, & ſuum in virtutibus cōple
mentum. Quia pro certo mens in virtutibus pficiſ & augeť, qñ
pprię vilitatis cōditio logiter in memoria retineť. Ideo bñ pōt
20 dici hoī illud.2.Reg.1. Sanguis tuus ſit ſup caput tuum. ¶ San
guis mēſtrualis qñ debitè purgať & eijciť, corporis ſanitas in-
troducitur & ſeruatur. Si verò plus debito retentus fuerit, tūc
multarū ægritudinū cā erit. Quāuis aūt iſte ſanguis ſm Iſid li.
11. non habeat certā tpis reuolutionem, accidit tñ vt cōiter in
fine lunationis, ſicut etiā dicit Ariſtoteles lib. 2. de gñratione
aīalium. Sic verè ſi ſanguis pcti debitè purgetur p cōfeſsionē,
totā ſanat & meliorat aīę cōditionem. Si verò in corde plus de
bito retineatur, tūc vitiorum multitudo in eo gñatur. Talis tñ
euacuatio.ſ.cōfeſsio nō habet tempus determinatum, quia.ſ.
ſemp, & vbiq; dēt fieri. Veruntñ in fine lunationis.i.in fine vi-
tæ, ſ.ſenectute debet talis euacuatio & cōfeſsio amplius abun-
dare, q̄a videlicet ſenes debent eſſe magis ſcrupuloſę cōſcien-
tiæ & magis ad euacuandū vitia ſtudioſi. Iſta aūt figurata poſ-
ſunt eſſe Luc.8. in illa muliere quæ erat in fluxu ſanguinis, quę
tactu veſtimentorum dñi eſt ſanata, q̄a verè illa mulier.i.illa
aīa quæ fluis ſanguinem vitiorum p cōfeſsionem, tunc tpis ſa-
naľ a vitijs, qñ tāgis veſtē cōuerſationis Chriſti p imitationē.
21 ¶ Mulier nō patitur iſtā immunditiam q̄diu eſt in ætate puella
ri, & hoc quia tunc venę ſunt ſtrictæ, nec pōt inde fluere talis
humor. Nec etiam in ætate ſenili.ſ. poſt annos quinquaginta,
& hoc q̄a tunc humor diminuitur, & talis ſupfluitas deſiccaľ.
Sic verè illę mulieres.i.illę aīæ quæ ſunt puellæ per innocentię
puritatem, vel ſenes p prudentiæ maturitatem & grauitatem,
nunq̄ patiuntur pfluuium menſtruale.i.alicuius immunditiæ
22 voluptatem Eze.16. Mundaui ſanguinem tuū ex te. ¶ Mulier
quæ poſt cōceptionem patitur fluxum ſanguinis, facit faciliter
abortiuum, & hoc pp ſubtractionem nutrimenti ipſius fętus,
qui tali ſanguine in vtero nutritur. Vnde retentio talis ſangui
nis ſignum eſt mulierem cōcepiſſe. Iſte.n. ſanguis cōceptum
præcedit, & id talis fluxus, flos ipſius mulieris dr̄, quia more
floris, fructum.i.cōceptum pueri antecedit, ſicut dicit Cōſtā-
tinus. Sic verè qñ ſanguis.i.humor doctrinæ fluit ab vtero.i.a
memoria, ſignum eſt q̄ fœtus.i.cōceptus boni ppoſiti, qui tali
humore nutriri debuerat, abortitur. Retentio vero verbi dei
& humoris ſcientię doctrinæ, ſignum eſt q̄ in mēte ipſius au-
ditoris cōceptus boni ppoſiti pſeuerat. Sanguis.n. hunc doctrī
næ debet conceptum boni ppoſiti præcedere, & ſicut flos fru-
23 ctum, ſic verbum & doctrina bonum ppoſitum anteire. ¶ San
guis menſtrualis miſſus ad mamillas & ibi decoctus, materia
24 eſt lactis &c. Vide infra de mamillis. ¶ Aues & aīalia nūq̄ pa-
tiuntur talem fluxum, & hoc q̄a ſuperfluitates humorum ſuo-
rum tranſeunt in pilos & in plumas. Sic vere illi q̄ ſunt aīalia.
.i.boni actiui, vel volatilia.i.boni contemplatiui, non patiūtur
fluxum carnalis voluptatis nec ſanguineæ & luxurioſæ lubri-
citatis, q̄a.ſ.ſi habent aliquas ſuperfluitates diuitiarum, ſolent
ipſas per alias vias.ſ.per eleemoſynas pauperibus, emittere, &
exinde pilos virtutum ad ſe ſpūaliter veſtiendū, & alas ad fu-
turum ad Paradiſum volandum facere, & ſic non ſolent de diui-
tiarum ſuarū ſuperfluitate aliquā immunditiā generare. Mar.
25 5. Siccatus eſt fons ſanguinis eius. ¶ Item mulieres nimis ſe ex-
ercentes & ſæpius mouentes, nō multum menſtruant, ſed qui
geſcunt & ſuauiter viuunt multa purgatione indigent. Sic ve-
rè illi q̄ ſunt in labore, exercitio & ærūna, nō multum incurrūt
P

fluxum carnalis voluptatis, cui⁹ tñ cōtrariū eſt in illis q̄ viuūt
lautè, necnō in ſolatio & q̄ete. Hie.5. Saturaui eos, & męchati
ſunt. ¶ Qñ ſanguis menſtrualis retineť, & inueniens vias clau- 26
ſas ad alias partes infundiť & mouet, tunc etiā ſolet exinde fu
mus exhalare corruptus, q̄ cerebrum petens qñq; maniam &
phreneſim inducit, aſcendens etiam ad orificium ſtomachi ap
petitum immutat, ſicut apparet qñ mulier pgnās pp retentio
nem hmōi, carbones vel aliqua talia vilia comedere appetit &
affectat, bona verò cibaria reſpuit & refutat. Per iſtum ſangui
nem poſſum intelligere humorem ſubſtātiæ temporalis & di-
uitias hui⁹ mundi. Iſtę.n. niſi p elemoſynas vacuenť, & ſi per
auaritiā retineātur, inducunt multas ſpūales in aīa paſsiones.
Fumus.n. malorum affectuum & cogitatuum exinde pduciť,
q̄a cerebrum diſcretionis inficitur, & appetitus deſideriorum
corrumpiť, ita q̄ tunc mania.i.turbatio rōnis incurritur, & ēt
bon⁹ appetitus peruertiť & mutať. Quod patet, q̄a illi q̄ p aua
ritiā diuitijs ſunt pgnātes, appetitū vident habere ſubuerſum,
q̄a.ſ.bonos cibos bonorū ſpūalium contemnunt & abhorrent:
viles.n. cibos bonorū temporalium diligunt & affectāt, iuxta
illud Prouc.27. Aīa ſaturata calcabit fauum. Vel dic q̄ iſte ſan
guis ſignificas carnalem voluptatem & deliciarum carnalita-
tem. Iſta.n. niſi diminuatur & vacuetur, & niſi etiā per confeſ-
ſionem exterius expellať, fumus malorum cogitatuum gñrat,
& rōnē & affectionem perturbat &c. Vide infra de matre.§.4.

De Phlegmate. Cape 21.

PHLEGMA eſt humor ſemicoctus actione caloris 1
impfecti & frigida & humida materia gñrat⁹. Qñ.
n. humor nō plenè digeritur, in phlegma commu-
taľ, qñ verò pfectè decoct⁹ fuerit & digeſtus, tunc
exinde ſanguis efficitur & cauſatur, & ſic fit q̄ phlegma p ma
iorem decoctionē pōt ſanguis fieri, ſanguis verò nunq̄ phleg-
ma. Eſt eſt phlegma humor frigidus, humidus, inſipidus, & li-
quidus. Talis eſt nouitius, & nouiter ad fidem, pęnitentiam &
religionem cōuerſis, q̄a pro certo talis vt cōiter in principio eſt
impfectus, & pp actionem imperfecti caloris charitatis nō ple
nè in moribus digeſtus, ſed adhuc crudus & indeuotus, humi
dus & carnalis, frigidus & in moribus ſemicoctus. Iſtud tñ ha
bet bonum vt cōiter talis hō, q̄a ſ. ipſe eſt in propinqua diſpo-
ſitione vt plenè in moribus digeratur, & vt pfectè p charita-
tem & cōtritionē loquatur, & vt in ſanguinem.i.in virum pfe-
ctum p nutriendo corpore eccleſiæ conuertatur. pſal. Cōuer-
tit aquas eorum in ſanguinem. Veruntñ poſtq̄ in ſanguinem.i.
in virum pfectū mutatus fuerit, nunq̄ debet amplius in phleg
ma cōuerti, nec in virum imperfectum mutari, nec a ſtatu pfe
ctionis recedere vel reuerti. Cui⁹ tñ faciunt multi cōtrarium
de quibus in pſal. Iordanis cōuerſus eſt retrorſum. Vel dic q̄
phlegma eſt cruda nouitiorum affectio, quæ in ſanguinem &
pfectionē cōuertiť, & etiā amplius ſi boni fuerint, ad cruditita
tē indeuotionis & ad viſcoſitatem carnalis infectionis nō re-
uertiť. Vel dic q̄ phlegma eſt iuuenis, q̄ poſtq̄ ad poſteriores
ætates pceſſerit, ad iuuentutē ampli⁹ nō redibit. ¶ Natura po- 2
ſuit in venis phlegma vt in ſanguinem cōuertat, & exinde mē
bra nutriat ſeu alat. Sic verè in venis.i.in eccleſia deus poſuit
impfectos cū pfectis, malos ēt cum bonis, iuuenes cū pfectis,
vt.ſ. ſucceſsiuè boni efficianť, & p eos alijs deficientibus mem
bris eccleſiæ ſuccurrať. & inde eſt q̄ neceſſe eſt q̄ imperfecti
& iuuenes duceāt & regāt qñ ſenes pfecti nō abundāt, q̄a mi-
nus pfectus ad adminiſtrationē pficiť, ſibiq; aliorū nutritio cō
mittitur, vbi pfectorū copia nō habeť. ¶ Phlegma qñq; efficiť 3
in natiuitate, ſm q̄ ab alijs humoribus (qui ſibi adiunguntur)
varias cōtrahit qualitates. Vnde Cōſtātinus. Phlegmatis inna
turalis & accidentalis quattuor ſunt ſpecies.ſ. phlegma acetu-
ſum, q̄ fit p melancholiæ admixtionem. Salſum calidum, q̄ fit
per choleræ rubeæ infectionem. Dulce, quod fit pp ſanguinis
appoſitionem. Vitreum, quod fit per ipſius viſcoſi phlegmatis
indigeſtionē, & vitreo colori aſsimilationē, & a digeſtione re-
motionē. Sic verè loquēdo ſpūaliter, phlegma.i. hō impfectus
& indeuotus, & crudus, in quattuor culpæ ſpēs pōt variari, ſic
q̄ a quattuor humoribus.i. quattuor affectionib⁹ pōt diuerſi-
modè aſſociari. Ipſum.n. pōt aſſociare melancholia, quæ triſti
tiā gñrat.i. timor male humilias. Cholera, quæ irā augmētat.i.
dolor malè afficiens. Sanguis, q̄ lætitiā pcurat.i. gaudiū male
alliciens. Vitreus humor, qui ſua viſcoſitate lenit & inuiſcat.i.
ſpes male decipiens. His.n. quattuor humoribus & quattuor
affectionibus homo inficitur, & in ſuis cōditionibus variatur.

Et ſicut dicitur Eccle.37. Verbum nequam immutabit cor, ex
4 quo partes quattuor oriuntur. ¶ Hô quando eſt phlegmati-
cus, cognoſcitur certis ſignis. Eſt enim ſm conſtantinum cor
pore pinguis, motu tardus, ſenſu hebes, mête obliuioſus, car-
ne mollis & fluidus, colore liuidus, facie tumidus, ſputis ple-
nus, ſomno multo, & de aquis, pluuijs & niuibus ſomniãs, par
uęque eſt ſitis & appetitus. Quia (ſicut iam ſupra dictum eſt)
per phlegma ſemicoctum intelliguntur mores incompoſiti &
indigeſti, ſic etiam congrue per phlegma poteſt intelligi pec-
cator, cuius humores.i.affectiones & mores non ſunt bene di-
geſti, compoſiti ſeu cocti. Eſai.49. Excoxi te, ſed non quaſi ar-
gentum. Quia procul dubio ille eſt corpore pinguis per car-
nalem inſolentiam, motu tardus per pigritiam, ſenſu hebes per
ignorantiam, mente obliuioſus per beneficiorum ingratã deſi
pientiam, carne mollis per imbecillem inconſtantiam, colore
liuidus per exterioris conuerſationis inhoneſtam apparentiã,
facie tumidus per inflatam ſuperbiam, ſputo plenus per malo-
rum verborum ſpumantem eloquentiam, paruus appetitus per
bonorum æternorum modicam ſitim & complacentiam, ſom-
ni multi per torporem & accidiam, & de pluuijs & niuibus.i.
de mundi bonis animam infrigidantibus ſemper ſomniãs per
continuam de ipſis reminiſcentiam.

De Cholera. Cap. 22.

1 CHOLERA eſt humor ſubtilis, calid⁹ & ſiccus,
rubeus & amarus, ex exceſſu caloris in corpore
generatus, qui.ſ.mixtus cũ ſanguine ipſum ſub-
tiliat, & ad penetrandum habilitat. Iſta etiam in
ciſta fellis principaliter abũdat & habitat. Cu-
ius pars ad inteſtina mittitur, & ipſa ad expellē-
dum ſuperflua pungit & excitat, alia vero pars mittitur & ad
ſtomachum, vbi ſuo calore digeſtionem adiuuat & confortat
ſicut dicit Conſtan. Per iſtam choleram quæ inſtrumentum
eſt iraſcibilis paſſionis, poſſum intelligere contritionem & ſpi
ritualem contra vitia indignationem. Iſtam.n.concomitatur
calor charitatis, ſiccitas abſtinētiæ & parcitatis, rubedo vere-
cundiæ & pudoroſitatis, amaritudo doloris, diſplicētiæ, & cor
dialis pœnalitatis, vt ſic de tali contritionis humore dicat hõ
illud Hie.20. Factus eſt in corde meo quaſi ignis æſtuãs, clau-
ſuſque in oſſibus meis &c. Iſta igitur ad multa proficit atque
valet. Sanguinem enim bonę affectionis ad bonum inſtruit, &
ſubtiliat, digeſtionem & compoſitionem voluntatis & morũ
confortat, & expulſionem ſeu confeſſionem fœcum vitiorum
excitat atque cauſat, vt ſic de iſta contritionis amaritudine di-
cat cõfitens illud pſal. Recogitabo omnes annos meos in ama-
ritudine animæ meæ. Vel dic ꝙ cholera eſt zelus & rigor iuſti
tiæ, quæ licet ſit amara ad tolerãdum, feruens & calida ad pu-
niendum, eſt tamen vtilis & proficua ad corpus eccleſiæ vel
patriæ gubernandum. Quia.ſ.per iſtam cibi.i.boni & iuſti digeruntur & emendantur, fœces vero.i. mali puniuntur, & de
2 mundo vel patria expelluntur. ¶ Vix aut nunquã eſt dare ſan-
guinem in aliqua parte corporis quin habeat choleram per-
mixtam. Sanguis qui facit gaudere, ſignificat gaudium proſpe
ritatis. Cholera vero quæ amara eſt & facit iraſci, ſignificat tri
bulationem & aduerſitatem. Verum eſt igitur ꝙ non eſt dare
ſanguinē ſine cholera, quia pro certo nõ eſt dare gaudium ſi-
ne triſtitia, proſperitatem ſine aduerſitate, dulcedinē ſine ama
ritudine quãdiu viuimus in hac vita, quia ſicut dicitur Proue.
14. Riſus dolori miſcebiť, & extrema gaudij luctus occupat.
Cholera naturalis qñq; fit innaturalis vel propter nimiã adu-
ſtionem, vel propter alterius mali humoris adiũctionē. Vnde
prout dicit conſtantinus, quattuor ſunt ſpēs cholerę.ſ.cholera
citrina, q̃ fit de cholera rubea mixta aquoſo phlegmati. Cho-
lera vitellina, quæ fit ex admixtione phlegmatis groſſioris.
Cholera praſina coloris viridis, quæ praſina diciť eo, ꝙ ama-
ra & viridis ſicut praſinum.i.ſicut matrubium inuenitur, quæ
ſ.ex comeſtione crudarum herbarum, porrorum.ſ. & alliorũ
ſm aliquos generatur. Cholera eruginoſa coloris cinerei, quę
fit ex humoris comſumptione, & a qua Eriſipelas, & noli me
tangere, & alię infirmitates corroſiuę & peſſimæ cauſanť. Iſta
poſſunt applicari contra illos qui cholera innaturali.i. exceſ-
ſiua inflammatione vruntur. Illos.n. quandoque vrit cholera
citrina.i. ardor iracundiæ, quæ.ſ. colorē variat & citrinat. Ali
quando cholera vitellina i. ardor luxuriæ, quæ mentem more
vitelli conglutinat & inuiſcat. Aliquãdo cholera praſina.i. ar-
dor auaritiæ, quæ mentem ſollicitudinibus amaricat, & q̃ eius
crudarum herbarum.i. bonorũ temporaliũ cauſat. Aliqñ cho-
lera eruginoſa.i. ardor inuidiæ, quæ.ſ. ſubiectum ſuũ corrodit
& diſſipat, & mentem incinerat & deſiccat. Iſtæ ſunt.n. quat-
tuor cholerę.i. quattuor inflãmationes malæ, quibus.ſ. cõple-
xio corporis.i. affectio cordis accēdiť, & tota mens pctõris vri 3
tur & cremať. Eccle.40 In ventre impij ignis ardebit. ¶ Cho-
lera naturalis naturæ rei minos non excedens, habet multas
nobiles conditiones. Eſt.n. humorum ſubtiliatiua, digeſtionis
confortatiua, fęcum expulſiua, longitudinis corporis cauſati-
ua, & ſtaturę in altum eleuatiua, animoſitatis & audaciæ gene
ratiua. Talis eſt zelus iuſtitiæ vel correctionis ardor, vel etiam
contritionis feruor. Quælibet.n. talis ſpũalis cholera ſubtiliat
per diſcretionem, digerit.ſ. mores per conuerſionem & muta
tionem, expellit.ſ. culparum fœces per confeſſionem, corpus
i. congeriem morum prolongat per perſeuerantiæ durationē,
& in altũ eleuat per ſpem & cõtemplationem, mentiſq; auda
ciam excitat ad aggrediendum oēm bonã operationē. ¶ Ecõ- 4
tra dic ꝙ cholera multas habet illaudabiles proprietates, q. a.
ſ. cholericus eſt naturaliter iracũdus & immanſuetus, animo
leuis, motu inſtabilis, corpore longus, carne macilentus, colo
re fuſcus, in crinibus niger, multo & criſpo pilo hirſut⁹, tactu
calidus, fortis & velocis pulſus. Iſtud poteſt applicari litterali
ter de quolibet iracundo. Vel poteſt dici ꝙ cholera eſt pctm̃
mortale, quod.ſ. more cholerę cor excitat & inflammat. Iſtud.
n. facit hoīem leuē, inconſtantem & inſtabilē, iracũdũ, immã-
ſuetum & mobilē in lõgũ.i. pigrũ, & ad bene operandũ tardũ
& inhabilem. Item facit eum macilentum per pinguedinis de
uotionis ſubtractionem. Fuſci coloris per inhoneſtam cõuer-
ſationem. Hirſutum corpore per horribilem & aſperam con-
ditionem. Nigrorũ capillorum per infectam affectionem. Ca-
lidi tactus per auaritiam & ambitionem. Fortis pulſus p mul-
tiplicem malam operationem, & per fortem ad male operan-
dum virtutem & actionem. Iſta.n. oīa facit cholera.i. concupi-
ſcentia ſeu inflammatio cordis mala. Quia pro certo q ad ma-
lum plus debito fuerit inflãmatus, omnibus iſtis vitijs erit faci
liter maculatus. ¶ Cholera quando in corpore corrumpiť, ma 5
las generat in corpore paſſiones. Huius igiť prædominij ſigna
ſunt, quia facit ſentiri amaritudinem in ore, ita ꝙ peruertitur
appetitus, ita ꝙ dulcia videntur amara, & ſapida inſipida pun
ctura & ardor in ſtomacho, abominatio cum vomitu, linguę
ſiccitas cũ ſiti, dolor capitis grauis, oculorum concauitas, vigi
lia & inſomnitas, alienatio mentis, & in ſomnis horribiles vi-
ſiones. Tales.n. ſomniant de igne, fulgure, & aeris inflamma-
tione. Quod fit ex fumo igneo petente cerebrum & imagina-
tiuam immutante, ſicut dicit conſtantinus in pantechni li. 10.
theoricę. c. 2. Sic procul dubio ꝙ cholera corrupta & exceſſi-
ua.i ardor auaritiæ & inflammatio malę cõcupiſcentiæ domi
netur in corde, ſigna ſunt plurima talia. In ore.i. in corde taliũ
eſt amaritudo ſollicitudinis & ambitionis, quæ pro certo re-
ctum appetitum ſubuertit in illis, intãtũ ꝙ talis auarus dul-
cia & ſpiritualia, amara & difficilia, cruda & inſipida ſentit.
Maledictus. Eſa.5. Væ qui dicitis bonũ malum. Sequitur. Po-
nētes amarum in dulce, & dulce in amarũ. Igitur talis patitur
puncturã inuidiæ, abominationē cibi.i. verbi dei, & vomitum
malę diſplicētiæ, ſiccitatem indeuotionis & inclemētiæ, ſitim
inſatiabilis appetitus & auaritiæ, dolorē capitis.i. intentionis,
remorſum conſcientiæ, concauitatem oculorũ.i. profunditatē
malitiæ, alienationem mētis, furoris & iracundiæ, vigiliam &
inſomnitatem exceſſiuæ diligentiæ, viſiones horribiles & ſom
nia mali propoſiti & excogitatæ rapinę & ſæuitiæ. Quia pcul
dubio tales nõ ſomniant nec cogitant niſi de cogitatione aeris
i. de populatione regionis, de fulgure alienæ tribulationis, &
tempeſtate rapinę, vſuræ & exactionis. Tales.n. ſunt ad talia
multum vigiles & plurimũ ſolliciti & inſomnes. Ioh 24. Sub-
uerterunt pauperum viam, & oppreſſerunt pariter manſue-
tos terræ. Quaſi onagri in deſerto egrediuntur ad opus ſuum,
vigilanteſque ad prædam præparant panem liberis.

De Melancholia. Cap. 23.

MELANCHOLIA eſt humor ſpiſſus ex fęce & 1
turbulēta ſanguinis generatus, dictus a Melan,
quod eſt nigrum, & chole quod eſt humor qua-
ſi niger humor. Declinat enim ad nigredinem,
& ideo cholera nigra a medicis nuncupatur, ſi-
cut dicit conſtantinus. Eſt igitur melancholia
naturalis, & innaturalis. Naturalis autem eſt vtilis corpori,
quia

quia.ſ.iſta partim vadit cum ſanguine, & habilitat ipſum ad
membra melancholica nutrienda, partim vadit a ſplenem ad
ipſum nutriendum, partim mittitur ad orificium ſtomachi ad
famem excitandam, & appetitum & deſiderium prouocandũ.
Per melancholiam quæ eſt humor terreſtris & ponderoſus, &
triſtitiam generans & timorem, poſſum intelligere ſpiritualẽ
triſtitiam & timorem, mortiſq; & terreſtreitatis noſtræ de-
preſſam miſeriam & dolorem & maximè illũ ſtatum quo hu-
mor corporis & naturæ per mortẽ obſcurabitur & ingreſcit.
Talis.n.cholera nigra & melancholia.i.timor & memoria fu-
turi ſtatus mortis multum eſt neceſſaria ad ſalutem. Debet.n.
ſemper eſſe mixta cum ſanguine, qui facit amare.i. cũ noſtra
naturali affectione. Cum ſplene, qui facit ridere.i. cum noſtra
temporali conſolatione. Cum ſtomacho, qui facit appetere.i.
cum noſtra temporali dilectione. Quia.ſ.timor & memoria
mortis, ſemper debet noſtris affectibus & noſtris conſolatio-
nibus & delectationibus eſſe commixta, quia ſic habilitatᷣ ſan
guis affectionis noſtræ ad membra melancholica .i. ad triſtes
pauperes ꝑ elemoſynas nutriẽdũ, & ſtomachus noſtri cordis
iuuatur ad bona & vtilia appetendum, & ad cibum doctri-
næ & gratiæ gloriæ cum deſidero affectandum Splen etiã pro
ſperitatis & conſolationis mundanæ per talem melancholicũ
timorem diſponitur ad non nocendum ſed potius adiuuãdũ,
quia per timorem dñi declinat omnis a malo, ſicut dicitᷣ Pro-
uer.15.& Timor dñi delectabit cor. ſicut dicitur Eccle.2.& ſic
Dauid in pſal. de iſta nigra triſtitia loquitur, dicens. Timor &
tremor venerunt ſuper me & contexerunt me tenebræ. & ſe-
quitᷣ de bono deſiderio generato. Et dixi, quis dabit mihi pen-
2 nas ſicut columbę, & volabo, & requieſcam? ¶ Melancholia
eſt fęx aliorum humorum, quandoq; generatus per modũ reſi
dentiæ, ſicut fęx reſidet in vino vel humor groſsior in vrina,
aliqñ per modũ adduſtionis ciniritiæ, quando.ſ.calore agente
in humoribus naturalibus humiditas conſumitur, & melan-
cholia innaturalis ſicut quædam cinerea humiditas generatᷣ,
quæ.ſ.atra eſt, & etiam ebulliens vt acetum, propter quod etiã
a muſcis refugitur & cauetur. Sic verè fex & infectio omniũ
humorum & carnalitatum, eſt ipſa reſidentia conſuetudinarię
luxuriæ, quæ.ſ.ex actione & inflãmatione caloris concupiſcen
tiæ gignitur, & ea conſumptione humiditatis gratiæ procrea-
tur. Et quod peius eſt, quandoque ex magna aduſtione & libi-
dinis, melancholia innaturalis.i.peccatum contra naturã effi-
citur, quod atrum & acetoſum.i.vile & horribile dignoſcitur,
intantum ꝙ etiam ab ipſis muſcis.i. ab ipſis peccatoribus ab-
horretur. Sicut.n.iſta melancholia innaturalis deterior eſt in-
ter humores, ita ꝙ de ipſa non poteſt humor alius effici, mor-
boſq; incurabiles, ſicut eſt cancer & lepra, eainde cõtingit ef-
fici, & incinerationem etiam generari, ſic vere inter vitia car-
nalia, iſtud eſt horribilius & vilius, ita ꝙ poſt iſtud non effici-
tur vllum peius. Morbum etiam malę conſuetudinis inducit,
qui eſt incurabilis, cancrum etiam & lepram.i. abominationẽ,
quia vt communiter omnibus eſt horribilis, & finaliter incine
rationem ignis & combuſtionis corporis, & ignis etiam infer-
nalis æternus & durabilis. Eſa.9. Veſtimentum mixtum ſangui
3 ne erit in combuſtionem, & cibus ignis. ¶ Signum potiſsimũ
dominij huius humoris corrupti eſt timor. Niger.n.eſt iſte hu
mor, nigredo verò & obſcuritas mater eſt timoris, & inde eſt
ꝙ magis timet homo nocte quam die. Eſt etiam humor iſte ter
reſtris, & grauis, & ideo cor conſtringit, & timorẽ inducit. Vn
de Galenus in libro paſsionum dicit ꝙ nõ eſt mirum ſi melan
cholicus ſine cauſa timeat, quia.ſ.cauſam timoris continuè ſe-
cum portat. Per iſtam cholerã nigram põt intelligi peccatum,
quod.ſ.propter defectum candoris innocentiæ dicitur nigrũ,
& propter defectum lucis gratiæ dicitur obſcurum. Quia pro
certo tales qui tali corrupto humore inficiũtur & denigrantᷣ;
ſine cauſa timent & perturbantur, & nec mirũ ſi continue ti-
meant; quia peccatum quod eſt cauſa timoris, cõtinuè ſecum
portant. Dum.n.niger humor peccati cor per deſperationem
comprimit, timorem ſeruilem neceſſario introducit. vnde il-
lud pſal. Trepidauerunt timore vbi non erat timor. Vel dic ꝙ
terreſtris humor iſte, bona terrena ſignificat, quorum fumus
& affectio cor per auaritiam coarctat, & ſic timorem amitten-
di ipſa bona efficit atq; cauſat. Quia ſicut dicit Seneca, quãtũ
4 acceſsimus ad ſucceſſum, tantum acceſsimus ad metum. ¶ Si-
gna corruptæ melancholiæ in corpore dñantis ſunt, qñ homo
ſomniat terribilia & tenebroſa, viſui peſsima, & in ſapore ace-
toſa, quando etiam homo gaudet de re triſtabili, & triſtatur
de re gaudioſa & cõſolabili, qñ etiã hõ tacet, ꝑtinaciter, vbi ẽſt
loquẽdũ qñ inſolẽter loquitᷣ vbi eſt tacendũ. Sic verè ſignũ eſt
ꝙ in corde hoĩs dñatᷣ melãcholia .i. triſtitia & deſperatio, vel
etiã peccati mortalis obſcuritas & obfuſcatio, qñ non ſomniat
nec cogitat niſi terribilitatẽ dãnationis, & obſcuritatẽ inferna-
lis habitationis, vel etiam terrorem alicuius enormis criminis
& actionis, quando etiam gaudet in rebus mundanis quæ ſunt
triſtabiles, & qñ triſtatur in rebus diuinis quæ ſunt lætabiles,
quando inſuper in confeſsione vbi loqui debet, tacet, & in con
ſilijs & ſocietatibus vbi tacere temperate deberet, vltra debi-
tum loquitur. Quia breuiter mali eſt aliqua terribilia & enor-
mia ſomniare, proponere & cogitare, ſi de ſpũalibus agitᷣ, tri-
ſtari, ſi de temporalibus, gaudere, vbi non eſt neceſſe, plus de-
bito loqui, in confeſsione verò & vbi eſt neceſſe ꝑcaciter cõ-
ticere. Eccle.20. Eſt odibilis qui eſt procax ad loquẽdũ. Sequi
tur. Qui multis vtitur verbis; lædet animã ſuã. Viſi ſunt quan-
doq; aliqui melancholici quorum imaginatio ita erat per me
lancholiam corrupta, ꝙ exiſtimabãt ſe eſſe vas terreũ, & ideo
timebant tangi, ne forſitan frãgerentur. Aliqui etiam viſi ſunt
qui putabant ſe mundum pugno claudere, & omnia in manі-
bus continere, & ſic non valentes manus ad cibum extẽdere,
timebant ꝙ ſi manus laxarent, mundum cõtingeret ruere vel
perire. Alij etiam viſi ſunt qui angelum mũdum tenere putãt,
& eũ velle dimittere cadere præ tędio exiſtimant, & ideo ma-
nus & brachia & humeros ſubleuãt, vt ipſum a caſu ſuſtineãt
atq; ferant. Tales procul dubio mali opinatores & falſi exiſti-
matores ſunt multi in mundo. Quidam.n.ſunt delicioſi, qui.ſ.
ſe credunt eſſe vaſa terrea .i. fragiles & impotentes ad pœni-
tentiam peragendam, & ideo tactum pœnitentiæ & correctio
nis refugiunt, alias ſi tacti fuerint, mori credunt. pſalm. Factus
ſum tanq̃ vas perditũ. Quidam etiam præſumptuoſi, quibus
videtur ꝙ totum mundum continent, & ꝙ ſine eorum auxilio
& conſilio negocia nulla valent. Qui ẽt manus nunq̃ volunt
ad cibum.ſ.ad tribuendum pauperibus extendere, timẽtes ma
chinam ſtatus ſui deficere, ſi per largitatem cõtingat bona ſua
pauperibus erogare, contra illud Eccle.4. Nõ ſit porrecta ma
nus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta. Quidã etiam
ſunt fatui ſcrupuloſi, qui videlicet Angelum tenentẽ mũdum.
i.dei prouidentiam regentẽ mundũ, ipſum quodãmodo velle
dimittere putãt, vt poſte quia timent parentibus ſuis dei proui
dentiam deficere, & ideo omittũt religionem intrare, vel alia
bona facere, vt applicatis humeris poſsint ne cadat mundus.i.
ne ſtatus parentum decidat, procurare, & ſic videntur velle
iſtum Angelum deum in executione ſuæ prouidẽtiæ adiuua-
re, cum tamen dicat ſcriptura. Iob 26. Cuius adiutor es, nun-
quid imbecillis? ¶ Item ſunt aliqui qui credunt ſe non habere 5
caput, vel ſaltem habere plumbeum vel ferreũ. Alij ſunt ꝗ ſe
gallos credunt eſſe, & ſic quando audiunt gallos cantare, bra
chijs ſe percutiunt, & gallorum more cãtant, ita ꝙ aliquotiẽs
rauci fiunt. Alij etiam in ſuſpitionem incidunt, ita ꝙ amicos
ſuos ſine cauſa odiunt, & aliquotiens percutiunt & occidunt.
Nuper etiam (vt ait hic magiſter) quidam nobilis murilegum
ſe credebat, & ſub locis & bancis vbi cati inſidiãtur muribus,
tantum habitare volebat. De quodã etiam ego audiui narrari
ꝙ nudus de lecto fugiẽs, in vepribus ſe abſcondit, & philome-
nam ſe aſſerens, ſeruitori ipſum quærenti vt ſe cantare, (quia
philomena erat) ꝑmitteret, ſupplicauit. De alio verò qui tem-
pore magiſtri arnaldi de villa noua, mortuũ ſe credebat, nul-
loq; modo comedere volebat aſſerẽs ꝙ mortui comedere non
debebant. Idem tñ magiſter, aſſumpta veſte nigra mortuũ ſe
finxit, & ſub illo colore ipſum infirmum ad cimiterium duxit,
vbi alios ſocios nigro veſtitos ſplendide comedentes ſtare di-
ſpoſuerat, ipſoſq; mortuos comedere, aſſeruit, & ſic eorũ exẽ-
plo ipſum infirmum caute ad comedendum inuitauit, & ita
eum ſanauit. Multa infinita talia facit melãcholia corrupta in-
commoda, & multa facit imaginari mendacia atq; vana. Pro-
cul dubio multi tales melãcholici ſpũaliter intellecti ſunt ho-
die in hoc mundo, qui.ſ.de ſe & de alijs falſa opinantur, & va-
na & mendacia meditantur. Et primo quidem ſunt illi qui ma
le iudicant de prælatis, qui.ſ.vel non reputant ſe habere caput.
i.prælatum, vel ſaltem ipſum exiſtimant plumbeũ.i.defectuo-
ſum & vanum, dicentes illud 4. Reg.4. Caput meũ doleo. Alij
ſunt qui nimis præſumunt de ſeipſis, & iſti ſunt quidam qui vi
dentes gallos.i.prædicatores cantare & prædicare, credunt &
tentant facere ſicut ipſi, & prædicare & cantare volunt, & ſe
gallos & prædicatores dicunt, ſicut patet de multis ꝗ penitus
nihil

nihil ſciunt, & tamen alijs prædicare contendunt, propter quod in multos errores incidunt atq; cadunt. De quibus dicit apoſtolus. 1. ad Timo. 1. Volentes eſſe legis doctores, non intelligentes neq; quæ loquunt, neq; de quibus affirmant. Alij ſunt qui male iudicāt de vicinis, & iſti ſunt potiſsimè Zelotypi, qui nimis faciliter opinātur & credunt, & amicos ſuos perſequūtur & odiunt, & in ipſis non conſentiunt nec confidunt, cōtra illud Prouer. 3. Ne moliaris amico tuo malum, cum ipſe in te habeat fiduciam. Alij ſunt qui malè exiſtimant de ſeipſis, quia quidam ſunt qui credunt ſe eſſe murilegos, ſicut ꝓpriè ſunt auari, qui ad hoc videntur credere ſe eſſe factos, vt mures. id eſt, pauperes rapiant, & vt ſimplicibus inſidientur, eoſq; decipiant & defraudent. pſal. Inſidiatur vt rapiat pauperem. Quidam etiam videntur credere ſe eſſe philomenas, ſicut ſunt illi qui mundi lætitijs ſunt dediti, & ſemper cantare & tripudiare cum inſolentia ſunt parati. Iob 21. Tenent tympanum & citharam, & gaudent ad ſonitum organi, ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferos deſcendunt. Quidam etiam credunt ſe eſſe mortuos, ſicut ſunt illi peccatores qui de propria ſalute deſperant, & iam mortuos & damnatos ſe iudicant, ita ꝙ cibum gratiæ euchariſtiæ, pœnitentię & diuinæ miſericordiæ repudiant ita, ꝙ neceſſe eſt eos per culpam & pœnam perire, niſi ſint diſcreti medici. i. cauti pręedicatores, prælati, qui etiam peccatores & mortuos ſe fingentes, per exempla aliorum ſimilium mortuorum. i. aliorum præcedentium peccatorū, comedentium ſ. & pœnitentium, ipſos ad ſalutem pertrahant & reducant, ita ꝙ talibus exemplo aliorū de tali imaginata deſperationis morte viuificatis poteſt dici illud ad Colo. 2. Cū mortui eſſetis in delictis, conuiuificauit cum illo, donās vobis omnia delicta veſtra. Vel dic ꝙ iſte credens ſe mortuum, erat humanum genus, quod. ſ. morte imaginaria & ſpirituali. i. morte culpæ erat mortuum & depreſſum, ita ꝙ cibum gratiæ ſumere non valebat. Sed pro certo cœleſtis medicus Chriſtus ſe mortuum & mortalem effecit, & etiam mortaliter ſe mortuū & peccatorem quodammodo finxit, induendum. ſ. ſub veſte nigra mortalitatis & humilitatis in ſimilitudine carnis peccati venit, & ſic iſti infirmo. ſ. humano generi ſe cōformās, & alios mortificatos & ſpiritualiter mundo mortuos, ſ. prædicatores apoſtolos ſecum habens, cibum gratiæ, & etiam proprij corporis ſibi dedit, & ſic iſtum infirmum a morte etiam opinata & vera culpæ & pœnæ, miſericorditer liberauit. Ioa. 6. Ego ſum panis viuus qui de cœlo deſcendi, ſi quis māducauerit ex hoc pane. viuet in æternum, & panis quem ego dabo, caro mea eſt &c. Multa alia exempla de melancholicis poſſem dicere, ſed omitto, quia eſſet longiſsimum enarrare. Sic ergo ſufficienter de qualitatibus & humoribus eſt hic dictum.

LIBER SECVNDVS de corpore et membris humanis.

De Membris hominis in generali. Cap. 1.

1 MEMBRVM. Nota ꝙ ſm Auicennā membra ſunt corpora ex prima humorum commixtione procreata. Vel ſm Ioannitiū, membrū eſt firma & ſolida pars animalis, ex ſimilibus vel diſsimilibus compoſita, ad aliquod ſpeciale officiū deputata. Solida. n. dicit ad differētiam ſpirituum, qui nō ſunt mēbra. Compoſita etiam dicit ex ſimilibus, rōne membrorum ſimplicium quæ conſtant ex ſimilibus, ſicut caro & ſanguis. Sunt. n. ſimilia quorum quælibet particula eiuſdē eſt naturæ cum toto, ſicut quælibet pars ſanguinis eſt ſanguis. Ex diſsimilibus etiam dicit, propter mēbra officialia, quæ ex partibus diſsimilibus cōponūtur, ſicut patet de manu, quæ componitur ex carne, neruo, vena & oſſe &c. Eccleſia chariſsimi, ſm apoſtolum facit generaliter vnum corpus. ad Ro. 12. Multi vnum corpus ſumus in Chriſto. In iſto autē corpore multa ſunt membra. i. multæ congregationes, patriæ, villæ, perſonæ, monaſteria & collegia, quæ proculdubio & communiter ſunt firma & ſolida in fidei firmitate, & certis officijs deputata in ipſius eccleſiæ cōmunitate, quia ſicut dicitur ad Ro. 12. Omnia membra non eundem actū habent. Sed procul dubio iſtorum membrorum duo ſunt genera, q. a. ſ. quidam ſunt ſimilia & ſimplicia, ſicut ſunt boni contemplatiui & religioſi & clerici, qui. ſ. per vnam in deum intentionem ſunt ſimplices, & per vnam cōformitatem & dilectionem ſunt ſimiles. Totum. n. & pars idem ſunt, quia. ſ. vniuerſi per intimam charitatem ijdem ſunt cum ſingulis, & ſinguli etiam per mutuam dilectionem aſsimilantur & conueniūt vniuerſis. Quia pro certo in collegijs & communitatibus quælibet pars debet repræſentare totum, & in vnā voluntatem debent conuenire vniuerſaliter ſinguli, & ſingulariter vniuerſi. Act. 3. Multitudinis credentium erat cor vnum. Quidam autem iſtorū ſunt diſsimilia & compoſita, ſicut ſeculares & actiui, qui vnam ſimplicem intentionem ad deum non poſſunt habere, quia neceſſe eſt eos diuerſa diuerſimodè cogitare, & de domo, patria & familia pertractare, & ſeipſos ad multa diuidere & diuerſificare. 1. ad Corin. 7. Qui autem cum vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mūdi, & quō placeat vxori, & diuiſus eſt. ¶ Cū deus & natura creauit mēbra ſicut inſtrumenta virtutibus animæ congruentia, neceſſe 2 fuit ꝙ cum anima diuerſas virtutes habeat, diuerſa membra fierent, quæ diuerſis animæ virtutibus diuerſimodè deſeruirēt. Sic verè in eccleſia vel collegio neceſſe eſt eſſe plures perſonas in diuerſis officijs conſtitutas, vt per ipſas ſicut per inſtrumenta, anima. i. deus vel prælatus ſuas exerceat actiones. Cū. n. iſta anima. ſ. deus vel prælatus vel rector communitatis diuerſa habeat facere, neceſſe eſt vt diuerſa membra. i. diuerſos officiales habeat, per quos poſsit quod neceſſe fuerit, exercere. Bene ergo dicitur ad Rom. 12. ꝙ corpus non eſt vnū membrum, ſed multa. ¶ Secūdum triplicem virtutem animæ. ſ. animalem, vitalem, & naturalē, tria ſunt in corpore genera mem- 3 brorum. ſ. animata, ſpiritualia, & naturalia. Animata ſunt illa quæ adminiſtrant corpori ſenſum & motum, ſicut ſunt cerebrum, & nerui & organa ſenſuū. Spiritualia ſunt illa quæ ſpiritum vitalem continent, & quæ vitam corpori adminiſtrant, ſicut ſunt pulmo, cor, & arteriæ. Naturalia autem ſunt quę nutrimentum corpori tribuunt, & quæ ad conſeruationem ſpeciei, generationi deſeruiunt, ſicut ſunt ſtomachus hepar & renes, & ſimilia, ſicut dicit Conſtātinus & etiam Auicēna. Talia tria genera membrorum. i. perſonarum ſunt neceſſaria in corpore eccleſiæ militantis. ſ. prælati, clerici, laici. Prælati. n. hābent officium membrorum animatorum, quia. ſ. corporis eccleſiæ debēt de regimine prouidere, & omnes dirigere & mouere, ſenſum diſcretionis, motūq; bonę operationis pro ſe & pro alijs exercere, quia ſicut dr̄ Eccle. 10. Principatus ſenſati ſtabilis. Prædicatores vero religioſi & clerici, ſunt ſicut mēbra ſpiritualia ſeu vitalia, quia. ſ. iſti corpori eccleſiæ, vitam gratię & ſpiritum ſalutis miniſtrant, inquantum per deuotionem, orationem & prædicationem ſe & alios viuificant, & ſalutis ſpiritum eis præſtant. pſal. Os meum aperui, & attraxi ſpiritū. Laici verò ſunt ſicut membra naturalia, quia. ſ. iſti per vim generatiuam mundum continuant. & per agriculturam & mechanica opera totum corpus eccleſiæ nutriunt & ſuſtentant. Iob 26. Suſtentas brachium eius qui non eſt fortis. Sic igitur patet quomodo prælati regendo, mouendo & ſenſificando, religioſi verò & clerici orando, docendo & viuificando, laici et laborando & ſuſtentando, operi eccleſiæ deſeruiunt, ipſumq; conſtituunt & componunt. Vel dic ꝙ in eccleſia membra animata ſunt boni prælati, qui alios regunt. Membra ſpiritualia ſunt viri religioſi & deuoti, qui orationibus vitam gratiæ alijs tribuunt. Naturalia verò ſunt prædicatores & doctores boni, qui doctrinis ſuis alios nutriunt, & qui etiā peccatores in gratiam generant & producunt. 1. ad Corint. 4. Per euangelium ego vos genui. ¶ Item aliqua ſunt membra præparatoria, ali- 4 qua purgatoria, aliqua deportatoria, aliqua defenſoria. Præparatoria ſunt illa quæ præparant cibos corpori, ſicut dentes, ſtomachus, & ſimilia. Deportatoria ſunt illa quæ nutrimentū, motum & ſenſum per corpus deferunt, ſicut venæ, quæ deportant ſanguinem ab hepate, arteriæ, quæ portant per corpus ſpiritum a corde, nerui etiam qui portant per corpus ſenſum & motum a cerebro & a capite. Purgatoria ſunt illa quæ purgāt corpus a ſuperfluitatibus, ſicut ſunt foramina aurium, ciſta fellis, & meatus corporis. Defenſoria verò ſunt illa quæ membra principaliora defendunt a nocumentis, ſicut ſunt cranenm, ꝙ defendit cerebrum, pectus, quod defendit cor, brachia corpus &c. Sic verè in eccleſia ſunt quattuor genera membrorū. i. perſonarū. ſ. prælati, qui corrigendo & regēdo ſubditos pręparant. Prædicatores, qui cibum doctrinæ ad alios deportant.

Curati & confeſſores,qui vitia aliorum purgant & emundãt.
Milites verò atq; principes, qui corpus eccleſiæ defendunt
atque iuuant & qui ipſos defendendo laborant & pugnant.
Breuiter ergo poſſumus concludere ꝙ membra vniuerſa indi
gent auxilijs ſingulorum,& ſingula vniuerſorum. 1.ad Corin.
5 12.Pro ſe inuicem ſollicita ſunt membra.¶ Membra quadam
mirabili harmonia ſunt inuicem ordinata,& ita pariter anne-
xa,ꝙ maiora minoribus, & minora maioribus correſpondẽt
Inferiora.n.corpus ſuſtinent,media corpus iungunt & ligant,
ſuperiora corpus regunt, exteriora defendunt. Et ſic ſunt in
corpore pedes pro ſuſtentamẽto,nerui pro colligamento,ocu
li pro regimento,manus pro defenſamẽto. Per corpus poteſt
intelligi homo interior ſeu mens humana. Iſta.n.diuerſas ha-
bet partes membra. Habet.n.inferiora quibus ſuſtentatur, &
iſta ſunt,humilitas & ſpes. Humilitas.n.fundat,& ſpes ſuſten-
tat. Item habet media quibus colligatur, & iſta ſunt charitas
& pax. Charitas.n.ligat,pax verò quietat. Item habet ſuperio-
ra quibus gubernat,& illa ſunt prudentia & iuſtitia. Pruden-
tia.n.dirigit,iuſtitia aũt oĩa æqualiter diſponit. Item habet ex-
teriora quibus defenſatur,& iſta ſunt fortitudo,eleemoſyna, ab-
ſtinentia & oratio. Fortitudo reſiſtit,oratio verò cũ eleemoſy-
na gladio percutit,abſtinentia autem hoſtem .ſ.carnem pro-
ſternit. His igitur ſpiritualibus membris ſpiritualis hõ.ſ.bona
mens componitur,& ſic virtualibus partibus integratur. Be-
ne ergo dr̃.1.ad Corint.12.ꝙ corpus nõ eſt vnum membrum,
ſed multa. Vel dic ſicut ſupra ꝙ in eccleſia agricolæ ſunt infe-
riores,qui mundum ſuſtentant. Religioſi & prędicatores ſunt
medij,qui mundum in amore dei & proximi ligant. Superio-
res ſunt prælati,qui mundum gubernant. Exteriores ſunt mi-
6 lites,qui mundum defenſant &c.¶ Membra ita ſunt ordinata
in corpore,ꝙ vnumquodq; cõtentum eſt officio ſibi dato, ita
ꝙ nunꝗ vnum aliud in officio ſuo impedit, ſed potius ipſum
adiuuat & cuſtodit. Membra etiam ita cõnexa ſunt,ꝙ vno pa-
tiente aliud cõpatitur,& dolente vno condolent vniuerſa. Et
inde eſt ꝙ ſi vnum læſum fuerit,humores ibi ſtatim confluunt
de alijs membris,vt ſi poſſint ſubueniant membris læſis. Mẽ-
brum.n.ſanum membro infirmo ſubuenit,& pro eius morbo
alleuiando lædi multotiens conſueuit. Sic verè in corpore ec
cleſiæ,villæ,collegij vel patriæ,nos qui ſm apoſtolum ſumus
alter alterius membra,debemus eſſe cõtenti ſtatu,gradu,offi-
cio & beneficio a natura naturãte Deo nobis dato, ita ꝙ nullꝰ
debet ſtatum, officium vel bonum alterius appetere, nec ad
hoc anhelare vel ambire,nec alios in ſuis officijs,gradibꝰ,ſta-
tibus vel beneficijs impedire. Quinimmo ita debemus adinui
cem eſſe per mutuam charitatem connexi,ꝙ dolente vno de-
bent alij condolere, & pro læſione tribulationis, paupertatis
vel infirmitatis tollẽda,humores ꝓprios.i.interiores affectus,
& exteriores etiam prouentus in eius auxilium deſtinare, &
cum eo(ſi gaudium habuerit)cõgaudere.1.ad Corin. 12. Pro
ſe inuicem ſollicita ſunt membra,& ſi quid patit̃ vnum mem-
brum,cõpatiuntur oĩa mẽbra, & ſi gloriatur vnum membrũ,
cõgaudent etiam oĩa membra. Vel iſta poſſunt dici de Chri-
ſto,qui cum eſſet ſanus,ſine pctõ,ꝓ infirmis peccatoribus qui
bus compaſſus eſt,infirmari voluit,carnem aſſumendo ipſoſq;
ꝓprio humore iuuit,pro ipſis ſanguinem effundendo, & læſio
nem corporis ſuſtinendo. Eſa.53. Ipſe vulneratus eſt ꝓpter ini
7 quitates noſtras &c.¶ Membrum ꝗdiu ab aĩa regitur, ſanum
eſt,qñ verò per contractionem neruorum, paralyticum effi-
citur,& influentia aĩę & ſpirituum priuatur,tũc proculdubio
nec ſibi nec corpori ꝓficit,immo nocere & impedire alia cõ-
ꝓbatur. Sic verè in eccleſia illi qui aĩa & ſpiritu.i.diuina gra-
tia & ſpiritu ſancto viuificantur,boni ſunt,& corpori eccleſiæ
proficiunt. Qui verò ſpiritu & aĩa.i.diuina grã nõ viuificãtur,
boni nõ ſunt corpori eccleſiæ,nec proficiunt.immo obſunt, &
bonos alios in ſuis operationibus impediunt atq; lędunt,vt de
talibus intellectualibus membris dicat eccleſia illud ad Ro.7.
Video aliã legem in membris meis repugnantem legi mentis
8 meæ.¶ Membra quãto ſunt nobilioris cõpoſitionis,tãto vehe-
mentius ſentiunt moleſtiã cuiuſlibet læſionis. Patet de oculo,
in quo puluis modicus nocet,vbi manum vel pedem maior in
centuplo nõ nocet. Sic verè eſt de corde nobili & generoſo. Si
cut.n.nobilis animus nõ libenter infert iniuriã,ſic nec libẽter
ſuſtinet,quinimmo modicus puluis.i.modica iniuria animum
generoſum lædit,ipſumq; inquietat & oſtendit. Teſte.n.Ari-
ſtotele,nobilis animus nec facere,nec pati põt iniuriã. Vnde ẽt
Seneca dicit ꝙ generoſus non põt cõtumeliam ſuſtinere. Vel
dic in malo ſignificato de mundi nobilibus,ꝗ ſine cauſa ſe læ-
ſos reputant & de feſtuca trabem facientes, ſi modico pulue-
re.i.modica iniuria tanguntur, ſtatim offenſos mirabiliter ſe
proclamant,vbi tamen nulli alij ſe læſos aliqualiter putarent.
¶ Membra officialia ſolent ſe pro membris principalibus op- 9
ponere,& ſine deliberatione percuſſoris ictibus ſe offerre, ſi-
cut patet de manu,quæ ꝓ tuitione cordis vel capitis etiã gla-
dio ſe opponit,& ſeipſam pro ſalute cordis vel capitis ſecari ꝑ
mittit,vnde virtutem & virã ſe habere perpendit. Sic verè fide
lis Chriſtianus,& maximè mẽbrũ officiale.i. hõ in pręlatione
vel officio conſtitutus,ꝓ corde vel capite.i.pro tuitione Chri
ſti fidei vel eccleſiæ,ſine quacunq; deliberatione pigritiæ vel
timoris ſe debet aduerſarijs opponere, & etiam ſi ſit neceſſe,
morti & pœnæ exponere, & pro tuitione fidei vel libertatis
eccleſiæ quæcunq; grauia ſuſtinere. Apoc.2. Suſtinuiſti ꝓpter
nomen meum,& nõ defeciſti.¶ Mẽbra fiunt aliquotiens mon 10
ſtruoſa ex errore naturæ. Vnde dicit Ariſtoteles li.4. de gñra-
tione aĩalium.c.3.ꝙ illud accidit ex fortitudine virtutis, & ex
paucitate materiæ. Tunc.n. facit virtus de illa pauca materia
multa membra,ſed informia. Et ſic aliqñ viſus eſt pullus cum
quattuor alis vel pedibus, & vno capite. Viſus etiam eſt ho-
mo cũ duobus capitibus & vno corpore. Viſus etiã eſt hircus
qui cornua habebat in genibus. Viſus eſt aries ꝗ habebat quat
tuor cornua. In nano etiam apparet mõſtruoſitas. Natura.n.vi
dens ꝙ parum habet de materia,membris principalioribus.ſ.
capiti & pectori(quæ ſunt prope cor) ſicut magis charioribus
dat multum de materia, & illa membra perfectè complet &
augmentat. Alijs verò membris magis a corde remotis modi
cum dat & ea imperfecta gñat atq; format. Talis error naturæ
quotidie vr̃ accidere in promotionibus. Prælatus.n. eſt ſicut
virtus vel ſicut natura,bona verò temporalia ſunt ſicut mate-
ria,promouendi ſunt ſicut fœtus & membra. Quid ergo? pro-
cul dubio qñ prælatus habet materiã præ manibus.i.beneficia
conferenda,primo & ante oĩa ipſe ſolet formare, promouere
& complere membra quæ ſunt ꝓpe cor.i.illos quos magis ha-
bet cordi,ſ.nepotulos & parentes. Iſtis ergo dat multũ de ma-
teria.i. de bonis temporalibus & de beneficijs eccleſiaſticis,
ita ꝙ facit eos magnos,diuites & formatos,alijs aũt membris,
i. alijs perſonis quæ non ſunt ei cordi, ſolet modicum de iſta
materia dare,& ſic eos conſueuit incompletos & informes fa
cere,& eos paruos & pauperes relinquere,& tenues & inopes
procreare. Errat igitur in hoc natura.i prælatus, qui æquali-
ter non diſtribuit bona ſua,immo vni dat exceſſiuè, & alij di-
minutè,iuxta illud.1.ad Corint.9. Alius quidem eſurit, alius
autem ebrius eſt. Alia autem expone, & dic ꝙ natura non ha-
bens ſufficientem materiã, facit quod põt, & iõ facit membra
informia & incõpleta,vt dictum eſt. Sic veræ prælatus nõ ha-
bens in corpore & collegio ſuo ſufficientẽ materiã.i.ſufficien-
tes perſonas,producit & promouet hoĩes cõplemento virtu-
tum. Facit.n. quod põt & non quod vult, & iõ cum meliores
non habeat,multotiens parturit & ꝓmouet incõpletos, & ad
dignitates emittit viros in moribus monſtruoſos. Quod potiſ-
ſimè videmus de prælatis carnalibus, ꝗ omnino volentes ꝓ-
mouere ſuos,cum nõ habeant materiã cõpetentem,ſæpiſsimò
parturiunt hoĩes moribus incõpletos,& in omnibus imperfe 11
ctos. pſal. Imperfectum meum viderunt oculi tui.¶ Qñque fit
monſtrum in natura ꝙ vnum corpus duo habet capita. Vnde
viſę ſunt duæ mulieres ꝗ ab vmbilico ſurſum duæ erant,deor-
ſum verò in vnum corpus terminabantur,quarum etiam vna
mortua eſt ante aliam,& per ſociã aliquandiu mortua eſt por
tata,ſicut audiui fuiſſe(nõ eſt diu) in ꝓuincia Tholoſana. Au.
etiam de ciuitate dei lib.16.c.8.dicit ꝙ temporibus ſuis natus
eſt puer qui in ſuperioribus partibus erat duplex, in inferiori
bus verò ſimplex. Vnum.n.corpus habebat,& duo capita de-
ferebat. Iſta poſſunt applicari contra multos,qui reuera viden
tur in eccleſia monſtrum eſſe. Cum.n.ipſi vnicũ corpus.i.vni-
cam perſonã habeant,ipſi tñ duo capita.i.dignitates & priora
tus aliquotiens duos habent. Quamuis.n.vnus vir vnã debeat
vxorem habere,ipſi tñ(more Lamech) non vna cõtenti ſunt,
immo coniuncti pluribus volunt eſſe,cum tñ iſti deberent fa
cere ſm cõſilium ſaluatoris dicentis. Qui habet duas tunicas,
det vnam non habenti.quia ſicut dicitur Lucæ 16. Nemo põt
duobus dñis ſeruire. Vel dic de multis qui per varias affectio-
nes & intentiones ſunt duplices, quamuis ſint in eodem cor-
pore.i.in eadem eccleſia vel collegio, in apparẽtia vniformes
& ſimplices. Multi.n.ſunt qui vnum eſſe videntur qui tamen
diuerſis

diuerſis cordibus & capitibus.i.diuerſis affectionibus & intẽ
tioribus ſeinnguntur.Vel iſtud etiam poteſt dici de electioni-
bus , vbi ſæpe in vno corpore ponitur duplex caput.i.duplex
capitaneus vel prælatus per contrarietatem diſcordantiũ ele-
ctorum,cum tamen dicat ſcriptura.Oſee.1.ꝙ congregabun-
tur filij Iſrael & filij Iuda pariter,& ponẽt ſibimet caput vnũ.
Vel dic ꝙ cum nos ſimus plures perſonæ, vnũ corpus in Chri
ſto,& eiſdem pedibus.i.eiſdem fundamentis fidei ſuſtẽtemur,
ſi contingat aliquem noſtrum mori per peccatum,vel inſortu-
nium incurrere,illi qui vnum ſunt.i.in ſtatu gratiæ vel proſpe
ritatis conſtituti,debent talem fratrem ſic defunctum & mor-
tuum ſuſtentare,& ipſum tanquam ſibi cõiunctum & intimũ
in charitatis dulcedine ſupportare.ad Gala.6.Vos qui ſpũales
eſtis,inſtruite huiuſmodi in ſpũ lenitatis.Sequitur ibidem.Al-
ter alterius onera portate.Pullus ſm Ariſtotelẽ vbi ſupra qñ-
que fit monſtruoſus,& habet plures alas , & plures pedes quã
deceat,& inde eſt ꝙ aliquando inuentus eſt pullus cum quat-
tuor pedibus,& aliquando cum quattuor vel ſex alis . Sic pro
certo inter ipſos pullos.i.inter peccatores quos miluus .i. dia-
bolus ſæpe rapit, ſunt aliqui monſtruoſi . Et iſti inter cæteros
ſunt aduocati.Iſti.n.vltra modũ in pedibus .i. in magiſtris eos
ſuſtentantibus & fouentibus,& in alis diuitiarum penſionum
& etiam officiorum,quibus ſurſum vehuntur,abundant,ita ꝙ
reſpectu vicinorum ſuorum monſtrũ diſſimile alijs eſſe patẽt.

De Capite. Cap. 2.

1 CAPVT ſm Iſidn.lib.11.e.1.eſt a capiendo dictum,
eo ꝙ omnes ſenſus & nerui inde initium capiant
Caput eſt ſedes ſenſuum principaliũ,& origo om-
nium organorum ſenſibilium, animalis etiam vir-
tutis eſt domicilium,tranſmittens ad omnia membra inferio-
ra generaliter ſenſum & motum.Septem habet caput foramĩ
na,quæ ſunt ſenſuum inſtrumenta . In firmiſſimo autem cor-
poris loco poſitum eſt caput,ſicut membrum cæteris dignius,
vt totum corpus ordinet atq; regat.Quattuor aut plura in cõ-
poſitione capitis dicuntur concurrere, videlicet durorum oſ-
ſium fortitudo,medullæ cerebri plenitudo , carniũ exteriorũ
paucitudo omnium oſsium lympitudo,capillorum etiam mul
titudo.Iſta.n.ſunt concurrentia in capitis compoſitione, & in
ipſius naturali complexione,ſicut dicit Conſtantinus.Per ca-
put generaliter poteſt intelligi quilibet capitaneus vel præla-
tus,qui.ſ.eſt caput, princeps & rector omnium aliorum. Eſai.
9.Longeuus & venerabilis ipſe eſt caput . Tale.n.caput debet
habere ſeptem foramina.i.ſpiritus ſancti dona, per quæ.ſ.poſ-
ſit virtutes recipere,& vitia vacuare.Zach.4.Ecce candelabrũ
aureum totum,& ſeptem lucernæ eius ſuper illud . Iſte igitur
in ſummo dignitatis verticæ ſituatur,& in eminentiori gradu
corporis collocatur,vt ſic per eum corpus collegij regatur,&
membrorum.i.ſubditorum aliorum congeries debitè guber-
netur. Ad caput.n.i.ad prælatum vel rectorẽ pertinet corpus
eccleſiæ regere,& membra.i.ſubditos debitè gubernare.Ideo
bene dr̃ prælato vel ſuperiori illud.1.Reg.15. Caput in tribu-
bus Iſrael factus es. Sed quid ? Procul dubio tale caput.i.talis
capitaneus quicunq; vel prælatus,debet habere ſex conditio-
nes,quia.ſ.iſte debet habere oſſa fortitudinis & cõſtãtiæ. Mul
2 tam medullam mititudinis & clementiæ.Paucam carnem car
nalitatis & laſciuiæ.Neruos dilectionis & amicitiæ. Senſus di-
ſcretionis & prudentiæ.Capillos exterioris honeſtæ conuerſa
tionis & decentiæ.Caput o.quãquã durum exterius appareat,
multam tñ interius habet medullã . Quia pro certo prælatus
dato ꝙ apparenter debeat prætendere duritiam ſæueritatis,&
ſemper gerere conſtantiam ſolidę firmitatis,debet tñ intus af-
fluere medulla mollis & tenerę pietatis, & cum hoc debet ha
bere ſenſus prudentiæ & ſagacitatis,neruos etiam & ligamina
charitatis,capillaturam honeſtatis,& paucitudinem carnis.i.
laſciuiæ & carnalitatis.Iſta autem omnia in arca teſtamenti fi-
gurantur,quæ erat deaurata intus & foris, & continebat man
na,virgam,& tabulas legis dei,& erat de lignis ſethim incre-
mabilibus.Quia pro certo prælatus vel princeps debet habe-
re virgam,ecce duritia correctionis.Manna,ecce dulcedo cõ-
paſsionis.pſal. Impinguaſti in oleo caput meum . Tabulas le-
gis,ecce ſcientia diſcretionis.Aurum intus , ecce feruor dile-
ctionis.Aurum extra, ecce ſplendor conuerſationis . Lignum
incremabile,ecce paucitas carnalis infectionis & concupiſcẽ
tis inflãmationis.Ideo bene dicit chryſoſtom’ in dialogo ſuo
li.2.Sit inquit prælatus temperans,non ſuperbus, reuerendus
& ſecretus,mitis & humilis,liber & vehemens, manſuetus &
cõſtans.Vel ſi vis dic ꝙ caput eſt mens & intentio viri iuſti, q̃
ſ.regit membra.i.alias actiones,quia.ſ.a capite.i.ab intentione
denominantur opera quoad mores . Iſtud igitur caput debet
in ſummo loco.ſ.in deo vel in Paradiſo per contemplationem
& actionem locari,& duritia conſtantiæ, mollitie deuotionis
ſenſu diſcretionis,neruis dilectionis(&c.ſicut ſupra)caput de
bet moraliter adornari.Et ſic dicetur ſibi illud Cant.5.Caput
eius aurũ optimũ,oculi eius ſicut colũbę.Vel per oĩa dic ꝙ ca
put iſtud eſt Chriſtus &c.ſicut ſupra.Iſte.n. habet duritiã iu-
ſtitiæ,mollitiem clementiæ &c.¶ Caput eſt ſicut caminus to- 2
tius corporis,& ideo multarum fumoſitatum de toto corpore
aſcendentium eſt in ſe receptiuum.Et ideo natura fecit caput
poroſum,& tam manifeſtè quàm occultè foraminibus multis
plenum,vt ſic per occultos poros fumoſitatum ſuperfluitates
euacuarentur,& vt per emũctoria manifeſta,groſsiora(ne ca-
put læderent)purgarẽtur.Per fumoſitates poſſum intelligere
vota,affectus,petitiones & querimonias ſubditorum.De toto
n.corpore.i. de toto collegio ſolent tales fumi ad caput .i. ad
prælatum aſcendere,& ipſum diuerſimodè conturbare . Ne-
ceſſe eſt igitur vt iſtud caput ſit per diſcretionem & pruden-
tiam perforatum,vt.ſ.ſuperflua & inania dimittat tranſire,ne-
ceſſaria verò retineat & diſcernat . Prælatus.n. non ſufficeret,
ſi omnes fumos membrorum.i. oẽs appetitus & querimonias
ſubditorũ in ſe retineret.Et ideo neceſſe eſt multa prætermit-
tere,& de neceſſarijs tm̃ curare.Bene igitur cõſulit ſapiẽs, Ec
cleſ 7.dicens.Cunctis ſermonibus qui dicuntur, nõ accommo
des cor tuũ.Vel dic ꝙ caput eſt mens,ad q̃ pro certo fumoſita
tes membrorum.i.affectiones carnales continuè aſcendunt,ip
ſamq; per peccata inficiunt atq; lædunt. Neceſſe eſt igĩ mul-
tas ibi aperturas fieri,vt per confeſsionẽ poſsit loco & tempo
re vacuari.¶ Secundum Ariſtotelem li.4.de generatione ãia- 3
lium:aliqñ cõtingit in vno corpore duo eſſe capita &c.vide ſu
pra titulo præcedenti,vel vide de ſerpentibus plurium capitũ.
c.de angue.¶ Caput eſt radix totius corporis & ipſius princi- 4
pium & etiam fundamentum, & iõ ab ipſo influit corpori ſen
ſus & motus,& qñ caput eſt bene ordinatum & diſpoſitũ, oĩa
membra corporis meliori conſiſtentia diſponuntur , & econ-
uerſo,ſi caput læſum fuerit vel turbatum,oĩa membra inferio
ra corporis patiũtur. Per caput intelligitur intentio.Iſta eſt.n.
omnium actuum moralium principiũ & origo . Ab iſta.n. de-
pẽdent oĩa membra.i.oẽa actus , & ſm eius diſpoſitionem mo
ralẽ,bonitatẽ vel malitiã conſequuntur.Si.n.caput intentionis
ſanum fuerit atq; rectum, & ad deũ in ſuis qualitatibus ordi-
natum,tunc oĩa mẽbra.i.oẽs actus noſtri debita cõſiſtentia di
ſponuntur.Si aũt iſtud caput intentionis corruptum fuerit vel
turbatum & p pcti malitiã deprauatum,tunc & mẽbra actuũ
& operum malè diſponũtur,& ſanitate gratiæ & meriti ſpoliã-
tur,& diſpoſitionem peccati neceſſario ſortiunt . Cum caput.
n.infirmum eſt,cætera mẽbra dolẽt.Eſa. 1. Oẽ caput lãguidũ,
& oẽ cor mœrens. A planta pedis vſq; ad verticẽ nõ eſt in eo ſa
nitas. Vel dic ꝙ caput eſt prælatus , qui.ſ.corpori eccleſiæ in-
fluit ſenſum diſcretionis,& motum bonę operationis.Iſto igĩ
bene diſpoſito bene in moribus ordinato, mẽbra.i. ſubditi bñ
ſimiliter in moribus diſponuntur,& ecõtrario , ſi per peccata
læſum fuerit,alij etiam exemplo eius,peccati malam diſpoſi-
tionem incurrere dinoſcuntur . Virtus.n.vel vitium capitis.i.
capitanei vel prælati in corpus faciliter redundat, & tã in bo-
no q̃ in malo,prælato ſubditus de facili ſe conformat. Eccl.10.
Qualis rector ciuitatis tales inhabitantes in ea. ¶ Caput ſen- 5
ſuum inſtrumentis a natura extitit inſignitum. Poſuit.n.natu-
ra in capite oculos,aures,nares & linguã , qbus poſsit viſum,
auditũ,odoratum & guſtum habere,& ipſis mediantibus alia
membra debitè gubernare . Sic verè prælatus debet ſenſibus
ſpũalibus præ cæteris vigere,& in ſe ipſos moraliter cõtinere
habeat ꝑgit oculos claræ diſcretionis . Aures & auditũ iuſti-
tiæ & audientiæ & attentionis. Naſum & odoratum deuotio-
nis.Linguam prædicationis,& guſtum pietatis & compaſsio-
nis,quo.ſ.guſtet & ſapiat dulcedinem & amaritudinem ſubdi
torum. Debet.n.omnia videre & examinare, debet omnia au-
dire & inueſtigare,debet cœli ſuauitatẽ & inferni fœditatem
odorare,debet nihilominus ſubditorum amaritudinẽ & dul-
cedinẽ,aduerſa & ꝓſpera,vt.ſ.de illis doleat, de iſtis gaudeat)
prægustare.Et ſic dicetur illud Proue.10. Benedictio domini
ſuper caput iuſti.De talium ergo ſenſuum plenitudine põt di-
ci illud Eccleſ.11.Sapientia humiliati exaltabit caput.

De Cere-

De Cerebro. *Cap. 3.*

1 CEREBRVM. vt dicit in pantechni li.3. ca.12.
eſt corpus album, ſine ſanguine, humidum, de
ſpiritu & medulla habens multum, in tribus cel
lulis diſtinctum, duabus pelliculis veſtitum, in
altiori loco corporis collocatũ, & duris cranei
oſsibus circunſeptum. Tale cerebrũ debet eſſe
interior mens humana. Iſta.n. debet eſſe alba per innocentiam
ſine ſanguine carnalitatis per continentiã, plena ſpiritu per ſa-
pientiam, abundans medulla per clementiã, munita duro cra-
neo per firmitatis conſtantiam, veſtita pellibus per ſuæ vilita-
tis notitiam, tribus cellulis diſtincta per fidei trinitatis proui-
dentiam, & in alto poſita per contemplationis æternorum emi
nentiam. Dicat igitur illud Eccle.24. Ego in altiſsimis habito,
& thronus meus in colũna nubis. Vel ſi vis expone omnia de
2 prælato vel quolibet viro iuſto. ¶ Cerebrum album fuit, vt cu
iuſlibet coloris faciliter eſſet ſuſceptiuum. Multum habuit de
ſpiritu, vt faciliter eſſet motiuũ. Multum habuit de medulla,
vt calor, cauſatus ex continuo motu, per eam temperaretur. Si
ne ſanguine fuit, vt non inficeretur, & ne omne quod appre-
henderet, rubeum videretur. Humidum, vt cito per receptio-
nem formarum ſenſibilium immutaretur, & vt rerum appreã
henſio ſibi faciliter imprimeretur. Talis debet eſſe voluntas &
mens capitis.i. prælati vel etiam cuiuſlibet viri iuſti. Iſta.n. de
bet eſſe alba per innocentiæ puritatem, vt faciliter recipiat co
lores virtutum & perfectionum. Debet eſſe plena ſpũſancto,
vt faciliter moueatur motu bonarum operationum. Debet ha
bere medullam pietatis, vt temperetur ã calore & a feruore ſe
uerarum punitionum, vel iracundiæ inflammationum. Debet
eſſe multũ humida, mollis & tenera, vt cito in ea fiat impreſ-
ſio alienarum ſupplicationum. Debet etiam eſſe ſine ſanguine
carnalis affectionis, ne ſua imaginatio inficiatur rubedine car-
nalium imaginationum. Quia pro certo ad prælatum pertinet
ꝙ in iudicio ſit ſine ſanguine carnalis affectionis, & ꝙ ſemper
ſit albæ, puræ & innocentis intentionis, & etiam piæ, mollis &
teneræ cõditionis, & promptæ & benignæ impreſsionis & ex-
auditionis. Et ideo de Petro qui fuit dictus cephas.i. caput, &
Symon.i. audiens, dicitur Matth.16. Beatus es Symon bario-
3 na, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi. ¶ Cerebrum in tri-
bus cellulis ſeu vẽtriculis eſt diſtinctum. In primo eſt imagi-
natio. In ſecundo eſt ratio. In tertio ad memoria ſeu retentio.
Prima pars eſt multum humida & medulloſa, vt imaginatio
faciliter imprimatur. Secunda pars eſt multũ plena ſpiritibus,
vt ſpiritu cooperante ratio inter formas diſcernat & diiudicet
melius & meditetur. Tertia verò reſpectu aliarum frigida eſt
& ſicca, vt quod apprehẽſum fuerit, melius retineatur, & diu-
tius memoriæ commẽdetur. Sic omnia dicit Cõſtantinus. Per
cerebrum a quo origiualiter prodeunt omnes ſenſus intelligo
diſcretionem & prudentiam animorum. Ad quòd facit quod
dicit pli.lib.7.c.16. ꝙ zoroaſtres die qua natus eſt riſit, & cere
brum ei ita palpitauit, vt manum adpoſitã repelleret, quæ in-
quit fuerunt futuræ præſagia ſapientiæ. Iſta in tribus cellulis &
partibus eſt diſtincta. Debet.n. primo habere fantaſticã & ima
ginariam, quantum ad futura præmeditanda. Debet ſecundo
habere rationem iudiciariam, quãtum ad præſentia diſcernen
da. Debet tertio habere puppim reſeruatoriam, quantum ad
præterita retinenda, & diuturnæ memoriæ cõmendanda. Iſtæ
n. ſunt tres partes prudentiæ, quæ eſt cerebrum animæ ſpiri-
tuale, quia.ſ. iſta ſe debet extendere ad futura præſentia præte-
rita, iuxta verbũ Senecæ dicẽtis. Si prudẽs fuerit animus tuus,
tribus temporibus diſpenſetur. Futura inquit præcaue, præſen
tia ordina, præterita recordare. Vel dic ꝙ tres illæ cellulæ ſi-
gnificant fidem trinitatis, vel etiam tres virtutes theologicas,
quæ ſunt partes cerebri.i. ſapientiæ ſpiritualis, quæ ſunt habi-
taculum ſpũs aĩalis.i. ſpiritus ſancti & gratiæ virtualis. Eccleſ.
25. In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo, quæ ſunt probata
4 coram deo & hominibus. ¶ Cerebrum duas habet pelliculas
quibus inuoluitur & quibus tuetur & defenditur, quarum ſu-
perior dicitur dura mater, & interior dicitur pia mater. Exte-
rior.n. q̃ eſt a parte cranei, magis eſt dura. Interior verò quæ
eſt immediatè cõiuncta cerebro, magis eſt tenera atq; pia. Per
cerebrum põt intelligi prælatus vel etiam mens prælati a qua.
ſ. ſenſus diſcretionis & motus bonæ operationis debet ad alios
deriuari & emanare. Talis igitur debet habere circa ſe duram
matrem & piam matrem. Dura.n. mater eſt iuſtitia & ſeueri-
ritas. Pia mater eſt clementia & benignitas. Iuſtitia eſt mater,
q̃a diligit, dura: quia corrigit. Pietas eſt mater, q̃a fouet, & pia:
quia indulget. Iſtas igitur duas matres habeat mens prælati, vt
per piam matrem foueat & indulgeat, per duram verò matrẽ
puniat & deterreat. Iſtæ.n. duæ matres ſunt miſericordia, & ve
ritas, quia ſicut dr̃ Prouer.20. Miſericordia & veritas cuſto-
diunt regem. Vnum tñ aduertendum eſt ꝙ pia mater proprior
eſt cerebro quam ſit dura, ad denotandum ꝙ prælatus debet
eſſe magis miſericors q̃ ſeuerus, & ꝙ pietas ſibi debet eſſe in-
timior q̃ ſit rigor, & ꝙ magis debet eſſe pius q̃ rigidus ſeu du-
rus. Iſtæ ſunt duæ matres quæ venerunt ad Salomonem, qua-
rum vna petebat occidi puerum & diuidi, altera aũt petebat
oĩmodè ſibi parci. Vna ergo erat dura mater, & alia pia ma-
ter. Sed pro certo Salomon obediuit præcibus piæ matris, di-
cens. Date illi infantem viuum, hæc eſt.n. mater eius. Et pre-
ces repulit duræ matris eius, ſicut.3.Reg.3. hiſtorialiter enar-
ratur. Salomon.n. prælatum regem vel iudicem ſignificat, qui
duas.ſ. iuſtitiam & clementiam ſecum portat. Iuſtitia.n. dura
mater vult punire & occidere, clementia verò pia mater vult
indulgere & parcere. Salomon igĩ bonus prælatus debet piã
matrem.i. clementiam exaudire, & duræ matris.i. iuſtitiæ rigo
rem & acutiẽ tẽperare. Ad quod facit quod dicit Bernardus
ſuper cantica loquens prælatis. Diſcite vos ſubditorũ matres
eſſe non dños. Diſcite non metui, ſed amari. Sit in vobis mater
na pietas, & paterna ſeueritas. Exhibete vos matres fouendo,
patres corripiendo Suſpẽdite verbera, producite vbera. ¶ Ce 5
rebrum corpori ſenſum & motũ adminiſtrat, & ideo ipſo be-
ne diſpoſito, cætera bene diſponuntur, & econuerſo &c. dic ſi
cut ſupra de capite.§.5. ¶ Cerebrum ſequitur motũ lunæ, q̃a.ſ. 6
creſcente luna medulla cerebri creſcit, & ea diminuta dimi-
nuitur in ſubſtantia & virtute, ſicut dicit Ariſtoteles lib.2. de
partibus aĩalium. Sic verè cerebrum.i. ſapientia cordis noſtri
debet regi ſm lunam.i. ſm diuinæ grãæ influentiã, quia.ſ. hõ nõ
debet iuniti prudentiæ ſuæ, ſed ipſam ſm lunã.i. ſm dei volũ-
tatem ordinare. Prouer.3. Ne ſis ſapiens apud temetipſum. ti-
me deum, & recede a malo. Creſcente.n. luna in lumine.i. cre-
ſcente in nobis lumine diuinæ gratiæ, tunc cerebrum.i. ſenſus
& diſcretio creſcit, & econuerſo, dei gratia decreſcente, etiam
noſtra ſapientia euaneſcit. Gratia.n. dei ſum id quod ſum, dicit
Apoſtolus.1. ad Corint.15. ¶ Cerebrum omnibus mẽbris ſen- 7
ſum tribuit, & tñ quod mirabile eſt, in ſe cerebrum nihil ſen-
tit. Talis eſt malus prædicator & doctor, quia.ſ. talis verbis &
exemplis ſuis ſolet in alijs ſenſum diſcretionis & cõpaſsionis
inducere, ipſe verò cum malus ſit, nihil boni vult ſapere vel
ſentire. Eccle.21. Non eſt ſenſus vbi eſt amaritudo. ſupple pec
cati. ¶ Cerebrum ſm Ariſto.li.2. de partibus animalium, mem 8
brum eſt frigidum & humidum, & ideo cordi vbi eſt fons ca-
loris, eſt oppoſitũ, & vt exceſſum caloris cordis tẽperet, eidẽ
ex oppoſito de ſuper eſt locatum. etiam ſm Ariſto. cerebrum
poſt cor eſt in creatione hominis primum membrum. Per ce-
rebrum corporis eccleſiæ põt intelligi beata virgo, quæ ꝓcul
dubio poſt cor.i. poſt Chriſtum tenet in eccleſia primum lo-
cum, quæ per pietatem eſt penitus medulloſa. Per cor autẽ in
telligo Chriſtum, qui.ſ. per rigorem iuſtitiæ eſt feruidus & ac
cenſus. Et ideo beata virgo regina miæ dr̃, Chriſtus vero ſol
iuſtitiæ nũcupatur. Cerebrum igitur cordi opponitur, quia.ſ.
beata virgo per ſuam miam viſceroſam calori & rigori ipſius
cordis Chriſti ſe opponit, & eius feruorem temperat ſuis pre
cibus atq; lenit. Rigor.n. diuinæ iuſtitiæ totum mundum accẽ
deret, & omnes peccatores contereret & deleret, niſi virginea-
lis clementiæ mollities & pietas obuiaret. Allega de pietate
beatæ virginis. Vel põt dici ꝙ in corpore eccleſiæ vel collegij
aliqui ſunt ita accenſi zelo iuſtitiæ ꝙ ad punitionẽ deliquen-
tium cupiunt toto impetu ruere, & eos ſine pietate punire. Ne
ceſſe eſt igitur ꝙ cum eis in corpore ſit cerebrũ.i. viri molles
miſericordes & pij, frigidi, deliberati & maturi, qui aliorũ ri-
gorem temperent, & ipſos ne vltra debitũ ſeuiant aut puniãt
ſuis maturis conſilijs moderent & cõponant. Eccleſ.33. Reſpi
ce in omnia opera altiſsimi, vnum contra vnum, duo contra
duo. ¶ Circa cerebrum eſt rete mirabile arteriarum a corde 9
aſcendentium, & ſpiritum vitalem & calorem ſecum ſurſum
deferentium & continentium, & cerebrũ continuè calefaciẽ-
tium & pulſantium. Ipſum etiam cerebrum ratione motus ſui
continui magnum calorem habet contrahere, & ideo neceſſe
fuit cerebrum frigidum membrum eſſe, vt prædictũ rete poſ-
ſet refrigerare, & etiã ſui caloris accidẽtalis malitiã tẽperare,
ſicut

ſicut dicit hali,& etiam Ariſto.lib.2.de partibus aïalium. Per
cerebrum quo corpus regitur,& quod in alto loco.ſ. in capite
conſtituit,intelligo iudicé vel prælatú pſal. Cóſtituit eú in ca-
put gentium.Talis.n.oïa mébra.i.oés ſubditos habet regere,
& p executioné officij ſui ſollicité ſe mouere. Per rete arteria-
rú intelligo ſocietatem curialium,quia.ſ.circa cerebrum.i. cir
ca iudicé vel prælatum ſolét ſe inuicem aggregare,& more re
tis per malas confœderationes ſe inuicem colligare, qui.ſ.ſpú
vanitatis ſunt pleni,& calore cupiditatis accenſi,& ideo cere-
brum ſolent verbis adulatorijs & detractorijs,& conſilijs,nec
non precibus importunis pulſare,& ipſum ad faciendum ma-
lum,& ad ſubditos grauandum accédere & mouere, & ipſum
ad faciendum mala oïa pro viribus inflammare.Ita ipſe póe
dicere illud pſal. Conſilium malignantiú obſedit me. Iſti ſunt
n. rete diabolicum p ſuperioribus capiendis.Eze.32. Expádá
ſuper te rete meum, & capieris in ſagena mea. Quid ergo?Pro
cul dubio iſtud cerebrum.i. iudex debet eſſe frigidus & refri-
geratus.i.prudés,maturus & deliberatus,& ideo talibus taliú
pulſationibus,proprij etiam motus & appetitus affectionibus
nó debet inflámari,nec ad malú aliqualiter incitari,ſed in oïb'
prudenter & ſagaciter moderari,nec talium malis conſilijs,de
tractionibus aut pulſationibus immutari,dicens illud pſa. Nó
ſedi cum conſilio vanitatis,& cú iniqua gerentibus. Vel p ce-
rebrum capitis intelligo ſapientiam prælati & ſuperioris,quę
p certo ita debet eé frigida & matura, & a præcipitis appetit'
impetu aliena, reti malorú & eorú colligationi, ipſorúque
pulſui & inductioni ſciat obuiare & omnia linea iuſtitiæ tem-
perare dicens illud pſal. Cadent in retiaculo eius peccatores.
ſingulariter ſum ego, donec tranſeam. Vel per rete intelligo
connexionem virtutum,& ligamina dei mádatorú, præcepta
etiam legum & ſtatutorú.Iſto ergo debet eſſe cerebrum.i.qli-
bet ſenſatus circúdatus,& iſto etiá mediáte a corde.i.a deo ſpú
vitalis gratiæ vegetatus. Vel dic iſtud ſignificat bonos con-
ſiliarios & ſocios, qui debent prælatos & iudices circunſtare,
& ſpiritu ſapientiæ quo pleni ſunt, firmitatem corporis ipſius
10 excitare,& ſibi vitam.i.vitale conſilium miniſtrare. ¶ Secúdú
Ariſt.li.2.de generatione aïalium,hó inter cætera aïalia reſpe
ctu corporis ſui maximum habet cerebrum. Et inde eſt pue-
ri pp cerebri magnitudiné nó pñt rectú tenere caput, donec
tandé fortificata natura per calorem cordis, mediantibus arte
rijs ipſius cerebri pócleroſitas leuietur. Per cerebrú eſt mé-
brum molle fluxibile & debile,intelligo mollitié carnalitatis,
vel etiam fluxibilitatem carnalis affectionis, qua caput men-
tis multipliciter occupatur.Dico igitur illi qui ſunt hoïes.i.
illi qui gradu & pfeſsione habent eſſe homines.i.ratione vten
tes,& dei imaginem per imitationem habentes, ſicut ſunt re-
ligioſi,clerici & prælati,habent cerebrum carnalis affectionis
præ cæteris magis groſſum,& magis ad iſta terreſtria ponde-
roſum. Et inde eſt multi qui ſunt imbecilles ſicut pueri,pp
pondus malæ inclinationis & carnalis affectionis, quo grauát
caput intentionis,a rectitudine iuſtitiæ innocentiæ ſæpe diuer
tere & deflectere dinoſcunt,quouſq; calore diuinè charitatis,
ab huiuſmodi grauedine liberentur Lucæ 13. Inclinata non
poterat ſurſum reſpicere. Vel dic illi qui magis videtur eſſe
homines.i.rationabiles.ſ.mundi ſapientes,cæteris groſsius ha-
bent cerebrum,hoc eſt dictu in rebus ſpúalibus rudioré ha
bent ſenſum in oïbus,& propter hoc iſti non libenter caput in
tentionis ſurſum ad deum habent erectú,ſed potius more pue
rorum ad terrena inferius inclinatú. Ioan. 19. Inclinato capite
11 emiſit ſpiritum.¶ Secundum Ariſto. Aïalia quæ nimis magnú
habent cerebrú multi ſunt ſomni. Humiditas.n. reſoluta ner-
uos opilat,vias ſenſuum claudit,& ſpiritum recludit & ſic vi-
giliam impedit, & ſomnum inducit. Per cerebrum intelligit
ſenſus. Illi ergo qui magnum habent cerebrum.i. qui magno
ſenſu ſeculari dotati ſunt, vt cóiter magni ſunt ſomni pigritiæ
& cæteris profundius in peccatis dormiunt & quieſcút. Tales.
n. abundant humore in carnalitatis, qui.ſ.p malas affectiones
reſolutus impedit vigiliam ſpúalis ſagacitatis. Prouer.19. Pin-
guedo immittit ſoporem. Talibus ergo debet dici illud Ionæ.
12 1. Quid tu ſopore deprimeris?ſurge inuoca deum tuum.¶ Ce
rebrum ſiccum facit hoïem valde vigilem,& quod apprehen-
dit, tenaciter retinentem. Humidum veró facit hoïem ſomno-
lentum & obliuioſum & tardú,& ſuperfluitatibus multis ple-
num,vt dicit hali. Siccitas ſignificat abſtinentiam, quæ deſic-
cat corpus,vel paupertatem, quæ deſiccat domú. Humiditas
veró ſignificat proſperitatem,vel etiam deliciarum carnalita-
tem. Dico igitur illi qui ſunt ſicci per paupertatem & abſti-
nentiæ parcitatem, ſunt vt cóiter in bono vigiles, & dei bene-
ficiorú & iudiciorum memores & tenaces. Illi vero qui p pro-
ſperitatem & carnalitatem ſunt humidi, dei iudiciorum & be
neficiorum ſunt obliuioſi,& ſuperfluitatibus vitiorum pleni,
& torpore pigritiæ ſomnolenti. Vnde illud prædictum. Prouer.
19. Pinguedo immittit ſoporem.¶ Si in cerebro exceſſerit ſic- 13
citas cum frigiditate, ſolet hó ſenſus habere & meatus mun-
dos. Sic veré illi qui cerebrú conſcientiæ habent frigidum per
diuinum timorem, ſiccum etiam per ſublatú carnalitatis hu-
morem, claros habent ſenſus per prudentiam & mundos ha-
bent meatus per continentiam.¶ Habentes cerebrum frigidú 14
& humidum, cito caneſcunt, & habentes cerebrum calidum
& ſiccum,cito calueſcunt. Canities ſignificat ſapiétiam, iuxta
illud Sap.4. Cani ſunt ſenſus hoïs. Caluities veró ſignificat ele
moſynam. Iſta eſt.n. quæ capillos diuitiarum proijcit & reſe-
cat,& inde caput mentis ſpoliat & denudat. Igitur ille qui ce-
rebrum conſcientiæ habet per timorem dei frigidum, & per
deuotioné humidum, cito per ſapientiam efficitur canus,quia
ſicut dicitur Eccle.1. Principium ſapientiæ timor dñi. Ille ve-
ro qui per charitatem eſt calidus, & per carnis afflictioné ſic-
cus,cito per contemptum temporalium fit caluus, & per ele-
moſynarum diſtributionem capillis pprijs.i.exterioribus di-
uitijs cito nudus. Quia breuiter dei timor ſapientiam inducit,
charitas veró diuitiarum amorem tollit. Eſai.22. Vocauit dñs
ad fletum & luctum & caluitiú &c.¶ Illi qui cerebrú hñt hu- 15
midú, difficiliter calui fiút,& inde eſt in poſteriori parte ca
pitis nunq caluitium gñratur, p eo ibi humor propéſior ag
gregat. Sic veré illi qui in cerebro cordis & volútatis per có-
punctionem & deuotionem humidi ſunt, raro aut nunq a ca
pillatura virtutú calui fiunt. Illis.n. capilli virtutum nó con-
ſueuerunt cadere,qui humore deuotionis & cópunctionis ſoli
ti ſunt abúdare. Mat.21. Capillus de capite veſtro nó peribit.

De Oculo. Cap. 4.

OCVLVS ſm Iſidorum lib.11.c.1. dicitur quaſi 1
occultus. Oculi.n. ſub palpebrarum tegminibus
occultantur, ne aliquibus intercidentibus iniu-
rijs offendantur. Sunt oculi membra in comple
xione nobiliora, in ſitu ſublimiora, in paſsione te
neriora in effectu vtiliora, ipſi etiam animæ vi-
ciniora. Dicútur igitur oculi cæteris mébris occultiores, pro
eo palpebris cótegantur. Dicuntur ét cæteris mébris nobi-
liores p eo nobilioribus partibus.ſ. tribus humoribus & ſepté
tunicis cóponunt. Dicunt ét cæteris membris ſublimiores, p
eo in capite q altior pars corporis, eſt collocantur. Dicunt
etiam cæteris mébris teneriores, pro eo præ cæteris mébris
cito læduntur & patiuntur. Dicuntur inſup cæteris membris
viciniores, pro eo in ipſis animæ paſsiones oſtéduntur,& ſi-
ue ſit amor, ſiue odium, ſiue triſtitia, ſiue gaudiú, exterius per
oculus declaratur. Iſta oïa poſſunt applicari ad prælatum vel
ad prædicatorem. Iſti.n. ſunt oculi & ſpeculatores eccleſię, qui
in alto dignitatis ſupcilio collocant, vt lógé lateq; videát quo
membra oïa.i. vniuerſi ſubditi gubernent. 4. Reg. 19. Eleuaſti
in excelſum oculos. Iſti ergo ſunt in gradu cæteris altiores,&
etiam debent eſſe per affectionem & contemplationem æter-
norum, necnon per vitæ excellentiam,& per eminentiam me-
ritorum, cæteris ſubditis celſiores. Hie.4. Leua oculos tuos in
directum. Item iſti debent eſſe occultiores, quia pro certo ad
prælatum pertinet non ſit nimis expoſitus vel apertus, qui-
nimo ſub cuiuſdam maieſtatis reuerentia debet eſſe plus cæte
ris abſconditus & velatus. Quod etiam de occultatione hu-
militatis poteſt intelligi, quia. Iuſti ſe debét per humilitatem
abſcondere,& ne videant vanitates diuertere, & bona ſua ne
alijs appareant, occultare. Eſaiæ.33. Claudit oculos, ne videat
malum. Item iſti debent eſſe cęteris teneriores, fraternæ.n. mi
ſeriæ & deſolationes cito debent iſtos per compaſsionem lęde
re,& ſuæ pietatis teneritudinem moleſtare. Eccle.22. Pungés
oculum educit lachrymas. Item iſti debét eſſe in complexio-
nes nobiliores, ſuam.n. complexionem ſpiritualem debent. toi
principaliter cóponere, ſ. tres humores.i. tres virtutes theolo-
gicæ,& ſeptem tunicæ.i. ſeptem virtutes morales, quæ debét
ipſos circundare & ornare. Iſti.n. debent virtutum theologica
rum, quæ ſunt ſpes, fides,& charitas, ternarium habere, vt ſic
deus appendat tribus digitis molem terræ. Eſa.40. Debent ét
habere donorum ſpiritus ſancti ſeu etiam virtutum moralium
ſeptenarium,

ſeptenarium.Eccleſ.20.Oculi eius ſeptemplices ſunt. Ité iſti
debent eſſe animæ viciniores. Anima.n. corporis eccleſiæ eſt
ipſe Chriſtus,qui p gratiá animat & viuificat vniuerſus. Iſtius
igitur animæ oculi.i.prælati, vicini ei per gradus.ſ. dignitaté,
ſibi quoq; eſſe debent propinqui per motum conformitatem.
Iſtius.n.animæ.ſ.dei,debent alijs volútatem oſtendere,& mo-
tus ſuæ ordinationis verbaliter & exemplariter declarare, vt
ſic dicat deus illud Iob.31.Pepigi fœdus cum oculis meis. Ité
iſti debent eſſe cæteris vtiliores,quia.ſ.ſicut oculus non ſibi ſo
li ſed toti corpori eſt vtilis,quia.ſ.lumen habet non pro ſe, ſed
pro corpore gubernando,ſic prælatus & vir inſtus vtilitatem
communem magis debet quærere quá propriá,& lumine ſuæ
ſcientiæ ſeu temporalis ſubſtantiæ non debet ſibi ſoli proficere-
re,ſed alijs potius opem ferre.1.ad Corin.10. Nemo quod ſuú
eſt quærat, ſed quod alterius. Quamuis multi de talibus ſuis
oculis & prælatis poſsint dicere illud pſal. Lumen oculorum
meorum & ipſum non eſt mecum. Vel oïa ſupradicta potes ex
ponere de oculo cordis ſeu mentis, qui debet in alto poni per
contéplationem,animæ eſſe vicinus per ſuæ ſalutis meditatio-
nem,occultus eſſe per ſuarum virtutum abſconſionem,faciliter
ter pati per compaſsioné,ea decem partibus conſtare per de-
calogi cuſtodiam & impletioné,alijs plusq̃ ſibi proficere per
charitatem & dilectionem.pſa.Oculi eius in pauperem reſpi-
2 ciunt.¶ Oculus ſm Conſtantinum,ſeptem habet pelliculas.ſ.
tres a parte interiori,& quattuor a parte exteriori,quæ.ſ.tuni-
cæ ab interiori cerebro originem ſuam ſumunt. Tres etiam ha
bet humores prædictis tunicis inuolutos. Quorum.ſ.tam pel-
lium q̃ humorum dictus Conſtantinus nomina & códitiones
diſtinguit,ipſarumq; proceſſum diuerſimodè diffinit. Oculus
eſt cor,quod pro certo habet tres humores.i.tres potétias na-
turales.ſ.intellectum,memoriam,& voluntatem, vel etiam ip
ſam fidem trinitatis. Tres etiam habet tunicas ea vna parte.i.
tres virtutes theologicas.ſ.ſpem,fidem,& charitatem. Quat-
tuor verò ea altera.ſ.quattuor virtutes cardinales,quæ ſunt iu
ſtitia,temperantia,prudentia,fortitudo. His.n.ſeptem tunicis.
i.his ſeptem virtutibus debet indui oculi triplex humor id eſt
mentis potentia tripertita. Quia pro certo oculus mentis nú-
quam bene componitur, niſi iſtis ſeptem tunicis ſpiritualiter
veſtiatur, & niſi ſibi a cerebro.i. a deo intrinſecè influantur.
Dañ.10.Ecce vir vnus indutus lineis. Sequitur. Oculi eius vt
3 ve lampas ignis.¶ De tunicis & humoribus oculorum magnú
tractatum facit author proſpectiuè ſed omitto,quia videt mi-
4 hi impertinens. ¶ Duo oculi in capite ſunt locati, ad finem vt
alter alterius beneficio iuuaretur, & vt ſi quid vnus pateretur,
per alium defectus ipſius ſuppleretur. Habent etiá oculi duos
neruos in quibus ſpiritus viſibilis continetur, qui tñ in fronte
media in modum crucis tranſuerſaliter vniuntur, vt ſic vnus,
ſpiritus ab altero confortetur,vt imago rei viſæ non duo, ſed
vna a duobus oculis videatur. Iſta dualitas ſignificat combina
tionem charitatis. Teſte.n.Gregorio, Charitas minus quá in-
ter duos eſſe non poteſt. Eſt igitur neceſſe vt oculi.i. viri ſpiri-
tuales & diſcreti ſint duo.i.per charitatem & amicitiam com-
binati,& per dualem colligantiam aggregati, & hoc vt inuicé
adiuuentur. Nerui.n.ſuæ dilectionis, & ſpiritus ſuæ affectio-
nis,inuicem debent vniri. Et quamuis duo ſint.i. plures, viſus
tñ ſuæ diſcretionis ad vnam debet imaginem reduci.i. ad vná
voluntatem ſimplicem terminari. Sicut.n. dicitur Actuum 4.
5 Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. ¶ De
dualitate igitur charitatis loquitur ſapiens. Eccleſia.4.dicens
Melius eſt eſſe duos quam vnum. Habent.n.emolumentum ſo
cietatis ſuæ. Sequit.Si qs p̃ualuerit cótra vnú,duo reſiſtút ei.
6 ¶ Quamuis oculi ſint duo,& quamuis a ſe inuicem ſint diuer-
ſi,ipſi tamen in actu vidédi vnú ſunt, & ſuper ré viſam vtriuſ-
que radij in pyramide ſe contingunt, & ſic in vna viſione con
ueniunt,& vnicum actum videndi faciunt & inducút. Quod
potiſsimé accidit,quia nerui concaui viſibilis ſpiritus delatiui
in modum crucis tranſuerſaliter ſe vniunt,& ſic duo nerui ſi-
bi inuicem ſpirituum,& imaginum receptarum communioné
faciunt,& ita quamuis ſint duo, vnius tamen rei vnam nó du-
plicem imaginem ſeu ſpeciem iudicant & decernunt,ſicut di-
cit auctor ſcientiæ perſpectiuæ. Sic veré quáuis nos ſimus qó-
que duo & non vnum, & quamuis ſimus in aliquibus diuerſi
& diuiſi(vtpote quia diuerſarum regionum & conditionum,
& forté affectionum) qñ tamen conuenimus ad iudicandum
de aliqua re viſa, ſicut eſt in electione prælati vel in alicuius
vtilis negocij examinatione, nos procul dubio non debemus
facere iudicium bipertitum,ſed potius vnú ſimplex, concors,
vniuocum,conſonum & quietum, cuius procul dubio cauſa
debet eſſe:q a pro certo dato q̃ inter nos habeamus dualitaté.
i.aliqualé diuerſitaté exterius,nerui tamen noſtræ affectionis
debent per charitatem iungi & vniri interius. Quia quæcun-
que ſit exterius diuerſitas, intus tamen in cordibus debet eſſe
vnitas & concorditas. Et quantácúq; diuerſitatem in corpore
habeamus vel in loco,idem tamé eſſe debemus in pectore vel
in voto.Gen.2.Erunt duo in carne vna. Et ſic in videndo & in
iudicando & in diſcernendo & ordinando debemus ſimplici-
ter vniuocè & concorditer nos habere, & non alter alteri diſ-
ſonare. Iudic.20. Conuenit vniuerſus Iſrael quaſi vnus homo,
eadem mente vnoque conſilio.¶ Oculus quandoq; vnam rem 7
iudicat eſſe duas &c. Multa poſui in tabula tractatu de oculo
& de videre,& ideo omitto quo ad præſens, vel forté faciam
tractatum de ſenſibus & ſpeculis,vbi ponam.¶ Oculus nó de- 8
bet eſſe nimis prominens,nec nimis profundus,nec nimis mo
bilis etiam nec nimis tardus. Mobilis.n.ſignificat mentis inſta-
bilitatem,tardus autem pigritiam & tepiditatem. Prominens
ſignificat ſtoliditatem,profundus autem animi malitioſam cal
liditatem. Oculus eſt mens,quæ pro certo per ſuperbiá & ela-
tionem non debet vltra debitum prominere, nec per nimiam
deiectionem nimis profunditer ſubiacere. Nó decet.n.virum
iuſtum q̃ vltra debitum per ſuperbiam eleuetur, quia.ſ. ſicut
dicitur Prouer.6.Oculi ſublimes ſunt a deo maledicti. Nec ét
q̃ per deiectionem pluſquam deceat humilietur Eccl.13.No-
li eſſe humilis in ſapientia tua. Primú.n.attribuitur ſtoliditati
& præſumptioni,& ſuperſtitioſæ hypocriſi & ſimulationi. Eſt
enim qui nequiter ſe humiliat,& interiora eius plena ſunt do-
lo. Eccleſ.19. Oculus etiá huiuſmodi nó debet eſſe nimis mo-
bilis per inconſtantiæ leuitatem, nec etiam nimis tardus per
pigritiæ tarditatem,nó debet.n.cito de propoſito ad propoſitú
moueri,nec etiam ex toto tarditate & obſcuritate pigritiæ in
vno propoſito confirmari. Oculi.n.ſeptemplices reprehendú-
tur. Eccleſ.20. Oculi etiá languentes & imbecilles procul du-
bio nó cómendant.pſal Oculi mei languerunt præ inopia. Igi
tur neceſſe eſt q̃ oculus mentis medium teneat, vt ne quid mi
nus habeat,aut excedat. Medium.n.tenendum, quia.ſ.ideo q̃
Icarus filius dedali medium non tenuit,perijt, quapropter dr̃
in verſu. Icarei nati memores æſtote,parati Iuſſa paterna pati,
medium tenuere beati.¶ Item oculus profundus acuté, & p- 9
fundè & a remotis videt, oculus verò prominens econuerſo,
vt dicit Ariſto.lib.1.de animalibus. Oculus profundus eſt cor
humile & deiectum,prominens vero eſt cor ſuperbum & ela-
tum. Talis igitur oculus qui per humilitatem eſt profundus,
videt acuté per diſcretionem,& videt a remotis.ſ.per futuro-
rum conſiderationem. Iob 39. De longè contemplatur eſcam.
Econtra vero oculus prominens & ſuperbus obſcuté videt p
mentis cæcitatem, & non remota & futura, imo tantum pro-
pinqua & præſentia cóſiderat per terrenorum delectabilium
voluntatem & cupiditatem. Hie.22. Tui verò oculi & cor ad
auaritiam.¶ Oculi quandoque valde aperti,& raro clauſi, in- 10
uerecundiam ſignificant ſecundum Ariſto. Tarde verò aper-
tionis oculi defectum virtutis deſignant. Inuerecundi.n.ocu-
los valde apertos tenent. Imbecilles verò ipſos vltra debitum
habent clauſos. Sic veré inuerecundi & inſolentes oculos ha-
bent apertos ad omnia inueſtigandum,videndum & perſcru-
tandum. Imbecilles verò ipſos habent clauſos ad illa etiá quæ
videri debent,omittendum & per negligentiam ignorádum.
Contra inuerecundos ergo loquitur ſcriptura Eccleſ.3.dicés.
Altiora te ne quæſieris, & in ſupuacuis rebus ne fueris curio-
ſus. Non eſt.n.neceſſarium quæ abſcondita ſunt,videre oculis
tuis. Teſte Ariſt.non eſt oculorum varietas niſi in hominibus
& in equis. Iſta poſſunt applicari contra multos,qui quamuis
appareant eſſe homines.i perſonæ rationales,& equi.i. homi-
nes diſciplinati,ſicut ſunt aliqui religioſi vel viri ſciétifici,ipſi
tamen in oculis mentis ſuæ inueniútur varij & diuerſi,& præ
cæteris mutabiles atque vani. Quod patet,quia via poſſunt in
vno propoſito perſeuerare, quinimmo ſolent & in promiſsis
& in iudicijs multipliciter variare. Eccleſi.20. Datus inſipié-
tis non erit ibi vtilis,oculi eius ſepté plices ſunt. Vel equi ſunt
carnales & delicioſi. Eſa.31. Æqui eorum caro, & nó ſpiritus
Homines verò qui ſunt riſibiles,ſunt mundi diuites & in pro
ſperis ſolatioſi. Tales.n.oculos mentis habent varios, & per in
conſtantiam deuios & diuerſos.¶ Ité teſte Ariſtotele,aliquan 11
do inuenitur equus & capra qui habent vnum oculum vnius
coloris,

coloris, & alium alterius. Sic verè ſunt multi, qui oculos men-
ris non habent ſemper vniformes per fidelitatem, vel per vo-
luntatis eādē firmitatē, & idētitatē, quinimo vnū habēt vnius
coloris, alterum alterius, quia .ſ. oculus ideſt intentio quæ ap-
paret extra, videtur vna, illa vero quæ latet intra, eſt altera.
Quia ſcilicet falſi homines vnum fingunt exterius, & aliud in
tendunt interius, & ideò tales equi & capræ, dicuntur, quia ſci
licet more equorum interius ſuperbiunt, more tñ caprarum
humiles & ſimplices eſſe ſe fingũt. Vt talis ſic fictus figuretur
in illo agno de quo dicitur Apoc.5. ꝙ habebat cornua ſeptem.
Tales enim ſunt agni in apparentia, ſunt cornuti in excellen-
12 tia, ſunt oculati in malitia. ¶ Oculꝗ puerorũ ſunt virides, poſt-
ea autem mutantur in nigrum, vel in glaucum, vt dicit idem
Ariſtot. Oculi vero nigri, vt ait, melius vident de die quam de
nocte. Sunt enim de die acuti viſus, de nocte verò obtuſi. Cla-
ritas enim diei oculum nigrum non faciliter diſgregat, noctis
verò tenebra ipſius nigredinem amplius obtundit & obſcu-
rat. Oculi autem glauci econuerſo de die obtunduntur, & pro
pter poſsibilitatem & debilitatem virtutis faciliter a ſolis lu-
mine diſgregantur, & econtra in nocte cæteris clarius dicun
tur videre, & claritatem in oculo de die aggregatam retine-
re, & ſic videndi potentiam aliqualiter plus habere, ſicut pa-
tet de murilego, qui oculos habet glaucos, & qui nocturno tē
pore clare videt. Per oculos nigros intelligo mentes hominũ
peccatorum, vitiorum fuligine denigratas. Per oculos vero al
bos ſeu glaucos intelligo mētes innocentium, puritatis albe-
dine candidatas. Oculi ergo nigri id eſt peccatorum mentes,
in die proſperitatis mundanæ & in claritate præſentis vitæ cla
rè vident, & prudenter ſe habent, quia ſicut dicitur Lucæ 16.
Filij huius ſeculi ſapientiores filijs lucis in generatione ſua
ſunt. In nocte tamen id eſt, in morte, & in tempore poſt hanc
vitam obſcurè cernunt, & de illis quæ ad tempus illud perti-
nent, non prudenter diſcernunt, quia vt communiter tales qui
in die præſentis vitæ ſunt diſcretiores, ſunt in nocte mortis in
ſipientiores, & illi qui melius vident in mundi negocijs, ob-
ſcurius iudicant de futuræ vitæ naufragijs. Ioan. 11. Si quis am
bulat in die, non offendit, quia lucem huius mundi videt, ſi au
tem ambulauerit in nocte offendit, quia lux non eſt in eo. Ecō
uerſo autem oculi albi & glauci id eſt, mentes innocentium
& ſimplicium parum vident in die id eſt, in negocijs præſen-
tis vitæ, veruntamen in nocte id eſt, in illis quæ poſt vitam
iſtam venient, hoc eſt dictu, in illis quæ pertinent ad futuram
vitam, ſolent clarius videre, & de illis quæ ad ſalutem perti-
nent, diſcretius iudicare. pſalm. Nox ſicut dies illuminabitur,
13 ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius. ¶ Aliqua ſunt animalia
quibus eruti oculi renaſcuntur, ſicut ſunt pulli hirundinis &
14 aliquorum ſerpentum. Vide de hirundine. ¶ Omne animal ca
rens palpebris, & eſt debilis viſus, ſicut patet in piſcibus, lepo
15 ribus, lacertis & ſimilib⁹ &c. Expone ſicut de ſignis &c. ¶ Mul
ta poſſunt dici adhuc de oculo, quæ omitto, quia quando tra-
16 ctabo de viſu, multa alia ſuperaddam. ¶ Pone hic ſi vis quòd
oculus habet vnum vitium, quia cum omnia videat, ſeipſum
non videt. Sic verè homo cum conditiones hominum videat,
cognoſcat, iudicet & reprehendat, conditiones tamen & de-
fectus proprios non cogitat nec aduertit. Ideò dicitur Matth.
7. Vides feſtucam in oculo fratris tui, trabem autem quæ eſt
17 in oculo tuo non conſideras. ¶ Secundum Plinium libro 11.
cap. 37. cum in oculis appareat intuentis imago, inde eſt quòd
quædam ſunt alites quæ ante omnia de præda ſua oculos pe-
tunt, & velut ad cognata deſideria ratione viſæ effigiei ad ocu-
lorum erutionem tendunt, ſicut patet de Aquila & de coruo.
Sic verè demones, alites infernales, ſummè tentant oculum
cordis vel fidei per infidelitatem extinguere & eruere, & hoc
quando vident imaginem ſuam ibi eſſe, vtpote quando conſi-
derant quod homo ſolet de ipſorum malitijs cogitare, ipſaſ-
que in mentis oculo per iugem memoriam reſplendere. Vel
dic quod oculus eſt anima, in qua pro certo alitis infernalis,
ſcilicet diaboli, apparet effigies per peccatum, & ideo quan-
do poſt mortem iſta ales diabolus effigiem ſuæ imitatio-
nis ibidem repetiet, ad eam tanquam ad cogna-
ta deſideria tendet, & ipſum oculum id eſt,
ipſam animam eruet & euellet, dicens il-
lud 1 Regum. 11. In hoc feriam vo-
bis pactum, vt eruam
oculos veſtros
dextros.

De Pupilla. *Cap. 5.*

PVPILLA ſm Iſidorum libro. 11. eſt medius pun a
ctus oculi, in quo eſt vis videndi, vbi quia rerum
imagines paruę videntur, ideo pupillę .i. paruulę.
appellantur. Et dicitur pupilla, eo quod pura ſit
& impolluta. Habet autem iſta circa ſe quendam circulum
quo diſtincta nigredine, aliæ partes oculi ab ea diſtinguuntur.
Sicut autem dicit Hal. omnia quæ ſunt in oculo, ſiue ſint hu-
mores, ſiue tunicę, ſiue nerui, pupillę famulantur, & ideo ipſa
ſicut regina in medio ſedet & principatur. Super oia eſt pupil
la paſsibilis, & ideo diligentiſsime cuſtoditur. faciliter enim
læditur, ſed non faciliter reparatur. Talis pupilla videtur eſſe
cōſciētia & Syndereſis cordis noſtri, quæ ſicut regina animi,
in cordis medio collocatur. Et tam tres humores id eſt, tres
theologicę virtutes, quam ſeptem tunicę .i. ſeptē morales vir-
tutes, quam etiam duo nerui .i. duo charitatis præcepta ſibi ſci
licet conſcientiæ ſicut dominę famulantur, & ad eius compo-
ſitionem moralem virtualiter operantur, vt ſic ipſa dicat illud
Apocalyp. 18. Sedeo vt regina, & vidua non ſum. Iſta igitur
pupilla dicitur, quia pro certo pura & munda ſicut puella ip-
ſa eſſe iubetur. Et propter hoc circulo mandatorum dei de-
bet cingi, & a cæteris ſegregari, ne fortè ipſam contingat ali-
quo vitio maculari. pſalm. Scuto circūdabit te veritas eius. In
iſta igitur eſt præcipua cauſa videndi, quia ſcilicet conſcientia
præcipuè videt & cogitat illa quæ pertinent ad ſalutem. Et in
iſta etiam apparet imago, quia ſcilicet ratio diuinæ imaginis
qua anima deo aſsimilatur, in conſcientia & in illa ſuperiorā
portione animæ præcipuè reperitur. pſalm. Veruntamen in
imagine pertranſit homo. Et iſta ſuper omnia eſt paſsibilis,
quia pro certo nullum eſt ita modicum peccatum quin con-
ſciētiam lædat, & quin læſionem ſuam per naturalem remur-
murationem ſyndereſis immediatè ſentiat & oſtendat. Thre-
norum. 2. Non taceat pupilla oculi tui. Et propter iſta, ſuper
omnia a læſione peccati eſt ſeruanda, & deo vt ſeruetur deuo-
tius committenda, dicendo ſcilicet illud pſalm. Cuſtodi nos
domine vt pupillum oculi, ſub vmbra alarum tuarum prote-
ge nos. ¶ Pupilla videt oia, & in ea diiudicat & diſcernit, ſed 2
tamen per lineas rectas ſe nunquam poteſt cernere, & non ni-
ſi mediante ſpeculo, per reflexas ſcilicet lineas, poteſt quomo
do libet ſe videre. Talis eſt anima, quia iſta agnoſcit & videt
alia directè & per ſe, ſe autem non poteſt perfectè nec directè
cognoſcere, imo ſolum per ſui reflexionem ſuper ſeipſam, ſo-
let de conditiona propria cogitare 1. ad Corint. 2. Quis. n. ſcit
hominum, quæ ſunt hominis? Quod etiam loquendo morali-
ter eſt verum. Homo. n. melius videt alia quam ſeipſum, & me
lius iudicat de alienis moribus quā de ſuis, & in alienis nego-
cijs videt diſcretius quam in proprijs. Bernardus. Multi multa
ſciunt, & ſeipſos neſciunt. Aliena. n. videmus directè, & ſine re
flexione radij mētis per aliquam reflexionem odij vel fauoris,
nos autem & noſtros videmus indirectè, mediātē .ſ. aliquo ſpe
culo alienius fallacis opinionis, & repreſentationis. Fauor. n.
& affectio quam habemus ad nos & noſtros, radium veri iudi
cij reflectit & frangit, & ſic homo ſeipſum nō perfectè cogno-
ſcit, nec de ſe & ſuis directè iudicat vel diſcernit. Quod patet
& in vitijs & in virtutibus. Vitia. n. noſtra & noſtrorum nō be
nè diſcernimus, imo ipſa modica reputamus, virtutes verò no
ſtras & noſtrorũ maiores eſſe credimus, & ſic in omnibus nos
erramus. Vide Chryſ. ſuper illud Mat. 23. Væ uobis ſcribæ
& Phariſei. dicit ſic. Alter alterius culpā cito intelligit, ſuam
autem difficile. Homo. n. in cauſa alterius cor habet tranquil-
lum, & in ſua conturbatū. Vel dic ꝙ homo non poteſt bene di
rectè cognoſcere ſeipſum, imo oportet ꝙ per reflexionē & per
cōſiderationem & per quandam reuolutionē ſe cognoſcat. Et
ideo ſpecula .i. viros ſpeculares & perfectos debet reſpicere, &
ſic ſe eis cōparando, & radium ſuæ conſiderationis ab iſtis ſpe
culis ad ſe reflectēdo, poterit ſe cognoſcere, & q̃tũ habet vitij
vel meriti iudicare. vnde Grego. 5. moraliũ dicit ſic. Si vis (in
quit) intelligere qualis es, debes primo cognoſcere qualis non
es, vt ex forma bonorũ metiaris q̃ta boni indigentia ſis defor-
mis. Lumen nāq; debet reſpicere, ꝙ vult de tenebris iudicare.
¶ Pupilla oia q̃ videt, videt ſub angulo. Siue. n. radij mittant 3
de pupilla ad rē, ſiue de re ad pupillā, ſemp eſt conus & angu
lus in pupilla, baſis verò fundamentaliter in re viſa ſicut dicit
author perſpectiuę. Angulus & conus ſignificat ipſum deum,
qui rectè eſt quidam angulus ſpiritualis, a quo oēs lineæ .i. oēs
creaturæ

creaturę originaliter producuntur, & in quo ēt ſicut in angulo diuerſi parietes. i. diuerſæ ſectæ, iudeorū. ſ. & gentilium per fidem vniuntur, quapropter non immerito lapis angularis in ſcriptura vocat. ad Ephe. 2. Ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo omnis ędificatio cōſtructa creſcit in templum. Oculus igitur cordis noſtri, & pupilla ēt mentis noſtræ debet videre, cognoſcere & ſapere angulo. i. deo mediāte, quia. ſ. omnis viſio, cognitio vel iudiciū ipſius deo mediante debet fieri, & ad ipſum deum ordinari, & eo mediante lineæ creaturarū ad animam pertranſire, vt ſic in omni iudicio noſtro deus ſit intermedius, per quem poſsint negocia terminari.

De Cilijs & palpebris. Cap. 6.

1 CILIA & palpebrę ſm Iſidorū ſunt oculorū tegmina, quæ a palpando palpebræ, & celando cilia nuncupant. Iſta. n. ſunt data a natura ad oculi iuuamentum, & ad corporis ornamentū. Iuuant n. oculum ipſum claudendo & celando, & a nocumentis exterioribus defendēdo, aeremq; incidendo, & eius groſsitiē motu continuo depurando. Tenera. n. oculi ſubſtantia groſſo aere faciliter læderetur, & ſpirit' viſibilis diſgregaretur, viſus ēt obſcuraretur, niſi palpebris ſæpiſſimè clauderet. Quapropter natura fecit cilia dura & neruoſa & leuia, & ad motū habilia. Et inde eſt q aīalia carentia palpebris, ſunt obſcuri viſus, ſicut patet in piſcib' & leporibus. Palpebræ huiuſmodi ſignificat virtuté diſcretionis, quæ. ſ. duplex debet eſſe ſuperior, ſ. et inferior. Superior eſt diſcretio circa ſpiritualia, inferior vero circa temporalia. Iſte. n. duæ palpebræ. i. iſta duplex diſcretio, oculū mentis debet claudere, & ne indiſcretè aliquid videat vel cupiat, ipſum ſub ſuo tegmine cohibere, & ne forte aliquid exterius nociuum, ſ. aliqua mala complacentia ſubintroeat, pcauere. Aer. n. groſſus. i. exteriora mūdi negocia & delectabilia oculū mētis per malos affectus faciliter læderent niſi palpebrę diſcretionis ipſa palparent & inciderent, & vtrum ſint nociua vel vtilia indicarēt. Bene ergo dr̄ Prouer. 4. Oculi tui recta videant, & palpebrę tuæ præcedant greſſus tuos. Debilis. n eſt oculus mentis noſtræ, & valde paſſibilis per varios appetitus & ideo ſpiritus gratię & virtutis de ipſo per varios affectus faciliter diſpergitur, & ſapientię claritas impeditur, niſi diſcretionis palpebris includatur. Ideo dicebat Dauid in pſal. Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem. Illi igitur qui talis diſcretionis palpebras non habent, & qui oculos mentis apertos ad mūdi delectabilia ſemper tenent, lumine gratiæ & verè ſcientiæ ſæpe carent, & ignorantiæ tenebris capti degunt Eſa. 33. Qui claudet oculos ſuos ne videat malum, iſte in excelſis habitabit.
2 ¶ Generaliter oīa volatilia claudūt oculū palpebra inferiori, quadrupedia vero ſupiori, vt dicit Ariſt. Volatilia q̄ ſurſum p cōtēplationē & affectionē volitāt ad ęterna, ſignificat viros ſpirituales & bonos. Quadrupedes vero quæ vultū cordis ſemp gerunt inferius ad terrena, ſignificant peccatores & homines beſtiales. Cum igitur oculus mētis humanæ duas habeat portiones. ſ. ſuperiorem qua cōtemplatur æterna, inferiorem, qua meditatur terrena, iſta eſt differentia inter bonos & malos, inter volucres & quadrupedes, inter ſpirituales & carnales, q pro certo boni claudunt oculum mentis ſuæ a parte inferiori i quantum ad affectū bonorū terrenorū, mali vero ipſum claudunt a parte ſuperiori. i. quātū ad affectum bonorum æternorum. Quia procul dubio palpebra concupiſcētiæ claudit oculos malorum, ne videant ſuperiora. Palpebra vero timoris diuini claudit oculos iuſtorū ne attendant ad inferiora. Et ſic oculi carnales a parte ſuperiori clauduntur, inquantum ſcilicet nihil de bonis ſpiritualibus & æternalibus meditantur. Figurati in Thobia cœco, qui dicebat. Thob. 5. In tenebris ſedeo, & lumen cœli non video. Oculi vero ſpirituales a parte inferiori clauſi ſunt, inquantum de iſtis terrenis inferiorib' nihil cupiunt ſeu volunt, vt rectè videantur audiſſe illud Eze. 12. Fa-
3 ciem tuam velabis, & non videbis terra ¶ Palpebræ pilos habent limitatæ dimenſionis. Non enim oportet q ſuccidantur, quia nunquam vltra determinatum a natura ſpatium augmētantur. Pili in ſcriptura bona terrena deſignant, quæ ſcilicet ſunt quædam exteriores ſuper excreſcentiæ ſicut pili. Iſti igitur debent circa oculum cordis noſtri habere certum limitē incrementi. Non debet enim in infinitum creſcere, imo apud nos debent determinato ſpatio, ſcilicet ſolum ad debitam ſufficiētiam prominere. Quod vtiq; eſt contra auros, qui contra oculum cordis, incrementum pilorum diuitiarum non limitant, imo quandiu viuunt, ſemper ipſas augmentare procurāt. Vnde Ambroſius dicit q modum non habet auaritia, nec capiendo impletur, ſed incitatur & ingentior fit, quo plura quæſiuit. Seneca ēt dicit q auaritia finē nō ponit in quęſitis, ſed in quærendis. Vel dic q pili ſunt affectus & deſideria cordis noſtri, quæ procul dubio debent eſſe circa ſtatua dimenſione cōtenta, & nunquam vltra debitum termini porrecta vel extenſa. Quod eſt cōtra ambitioſos & auaros, quorū deſideria accreſcūt in infinitum. Vnde plato dicit. Materia fluit in infinitum, niſi forma ſiſtat fluxum. ¶ Secundum Ariſtotel. omne animal habens palpebras claudit eas quando dormit, præter leonem & leporem. Sic verè omnis homo quādo in delicijs dormit & quieſcit, ſolet oculos mentis claudere, & illa quæ ad ſalutem pertinent non videre, nec cogitare. Veruntamē iſtud fallit in leonibus. i. in viris ſapientibus, conſtantibus & perfectis, & ēt in leporibus. i. in viris timidis & humilibus & deiectis. Tales enim etiam ſi dormiunt, id eſt in mundi proſperis lætantur & quieſcunt, ſolent tamen oculos mentis apertos habere, & non obſtante proſperitatis ſomno, ſemper de his quę ad ſalutē pertinent, cogitare, dicentes illud Canticorum 5. Ego dormio, & cor meum vigilat. Et numeri 24. Qui cadens apertos habet oculos.

De Supercilijs. Cap. 7.

SVPERCILIA ſm Iſidorū li. 11. ſunt illę partes piloſę q̄ ſunt ſup cilia. Intercilia vero ſunt illa ſpatia pilis vacua quæ inter ſupercilia ſunt poſita. Sūt aūt ſupercilia facta ad corporis decorem & honeſtatem, necnō ad aliquā neceſsitatem. Sudorem. n. de frōte fluentē ſolēt ab oculis repellere, & ſic oculos aliqualiter adiuuare. Dicit igitur Ariſtoteles q ſupcilia habēt quandā vim occultā paſsiones aīæ indicātē. Vn̄ ēt (vt cōiter videm') in ſupercilijs apparet ſignū ſuperbię, iracundię, audaciæ & timoris. Vn̄ dicit idē q ſupercilia recta quaſi lineæ, prætēdūt mollitiem fęmineā. Depreſſa ſignificant inuidiā. Elata vero & pilis ſpiſſa ſignificāt animoſitatem. Longa vero & pilis rara ſignificant timiditaté. Piloſa vero & viſū obūbrantia ſignificāt iracundiā et cōplexionis caliditaté. Carnoſa vero ſenſus ſignificāt paucitaté. Pilis vero penitus vacua ſignificant ſanguinis corruptioné, ſicut in leproſis, vel humoris conſumptioné, ſicut in erbicis, vel pororū opilationé, ſicut in caſtratis. Per ſupcilia poſſum intelligere exterioré conuerſationé, quæ re vera hoī ad honeſtaté data eſt & decoré. Iſta eſt n. quæ pilis. i. virtutibus induitur, & per quā aīæ paſsiones exterius oſtenduntur. Teſte. n. Gregorio, per hæc quæ foris apparent, qđ intus lateat aperit. Tale igitur ſuperciliū noſtræ cōuerſationis exterioris ſi ſit nimis planū, ſignificat mollitié inſtātiæ, ſi ſit nimis preſſum, ſ. p apparentem humilitaté, ſignificat fictioné inuidioſæ malitiæ. Eſt. n. qui nequiter ſe humiliat. Eccl. 19. Si ſit altū ſuperciliū, ſ. per elationé, ſignificat animoſitaté ſuperbiæ. Si ſit nimis longū. ſ. per tarditaté, ſignificat timiditaté & remiſsioné pigritiæ. Si ſit nimis piloſum. i. per hypocriſim pōpoſum, & pilis virtutū apparenter veſtitū, ſignificat carnalitaté auaritię & iracūdiæ. Si ſit nimis carnoſum, ſignificat imbecilitaté ignorātię. Si ſit pilis virtutū, prorſus vacuum, tūc deſignat corruptioné luxuriæ, cōſumptioné humoris gratiæ, & caſtrationé generatiuę. i. operatiuę potentiæ. Mediocritas igitur in oībus eſt habēda, & cōuerſationis cōmunis ciuilitas præ omnibus eſt laudāda, quia mediū tenuere beati.

De Fronte. Cap. 8.

FRONS ſm Iſidorum a foraminibus oculorum eſt dicta, & eſt frons ſecūdū Conſtā. os ſemicirculare, intra qđ nerui a cerebro deſcendētes ad ſenſum perficiēdum ſicut in quodā turris refugio cōtinent. Frons igitur ſm Ariſt. ſedes eſt verecūdiæ & honoris. Frōs. n. viciniaté habet cū imaginatiua virtute, & iō triſtitia vł lætitia, decētia vel indecētia a rōnis iudicio ad fronté ſubito deferūtur, vbi vtiq; diſcernūtur. Totius ēt aīalis virtuoſitas in frōte dr̄ relucere, & fortitudo animi in frōtis fortitudine reſplendere. Per fronté qđ eſt mēbrum durū & forte, frigoris patiēs & ſudoris, intelligo viros cōſtātes, patientes & fortes, qui. ſ. tenent in corpore eccłiæ locū frontis ad reſiſtendū fidei inimicis, quales fuerunt Apoſtoli & martyres, qui hominem non timuerunt, ſed frontosè ſe

tyrannis oppoſuerunt. Vel virtutem conſtãtiæ & fortitudinis, quæ.ſ.eſt ipſi aoimæ loco frontis. Vel etiam virtutem exterioris honeſtatis, quæ.ſ.apparet, exterior, more frontis. Vt ſic cuilibet tali dicatur illud Eſa.48. Scio.n.quia durus es tu, & nern⁹ ferreus ceruix tua, & frons tua ęrea. In tali igitur fronte debet apparere, & ibi ex interiori aĩa, rationis iudicio & miniſterio redundare conſtantiæ fortitudo, verecundiæ mititudo, honoris & decẽtiæ pulchritudo, timoris & triſtitiæ mẽſtitudo, ſplẽdoris & lætitiæ gratitudo. Omnia.o.iſta debet continere frons exterioris conſtantis & fortis conuerſationis, quia.ſ.ibi debet inueniri virtus omnis moralis perfectionis. Iſta.n.exterior cõſtãtia debet neruos.i.virtutes interius cõtinere, & ipſas a lęſione tẽtationum deſcẽdere, & ſicut turris fortiſsima hoſtiũ lęſionibus obuiare. Quod bene figuratur Exodi 28. vbi ſuper frontem pontificis lamina aurea ponebatur, in qua nomen dñi ſcribebatur, qua.ſ.ipſe pontifex præcipuè, ornabantur.ad denotandum ꝙ frons noſtræ conuerſationis debet lamina aurea ſplendentis apparentiæ, vbi.ſ.inſcribatur nomen dei.i. perfectio oĩs moralis iuſtitiæ ornari. In cuius ẽt ſignum puero baptizato & conformato in fronte fit ſignum crucis de criſmate, ad ſignãdũ ꝙ ex tunc frons voluntatis interioris & frons ſuę conuerſationis exterioris debet de criſmate diuinæ gratiæ cõſecrari, & ſigno crucis Chriſti per afflictionẽ & per paſsionis Chriſti memoriã penitus conſignari dño. Apoc.8. Signem⁹ ſeruos dei noſtri in frontibus eorum. Vel ſi vis, per frontem intellige mentẽ, quæ eſt frõs primo & principaliter deo apparẽs. Sint igitur ibi verecundia, decentia, lætitia, & ſpiritalis dolor & triſtitia, ſicut dictum eſt ſupra, necnon crucis Chriſti ſignum, & doloroſa memoria. Eze 9. Signa thau ſuper frontes virorum dolẽtium & gementiũ. Et ſicut frons inter alia membra valde modicum habent de carne, ſatis aũt de oſſe, cuius cauſa eſt ſecundũ bal. quia nimia carnoſitas & pinguedo impediret intellectum & virtutẽ imaginatiuam, quæ eſt in frõte, ſic frõs cõuerſationis vel affectionis debet eſſe per conſtantiam oſſea, non ꝑ voluptatẽ carnea. Nimia.o. carnoſitas ſeu carnalis voluptas ſcientia impedit. Et iõ ille qui imaginationi & contemplationi vult eſſe proximus, carnis delicias non admittit. Caro.o.cõcupiſcit aduerſus ſpm̃.ad Gal.5. Sicut etiã ruga frõtis ſignificat ſenectutẽ, & humoris interioris conſumptionẽ, ſic vere vitia cõuerſationis & plicę verbalis ſimulationis et duplicis cauillationis, ſenectutem & inueterationẽ malorum deſignat, & cõſumptionem & defectum humoris gratiæ ſignificant. Iob 16. Rugę meæ teſtimoniũ perhibent contra me. Vel ſi vis potes ecõuerſo accipere per frontẽ duritiã obſtinationis, & apparẽtem proteruiam viri ſtulti, & in malitia confirmati. In tali.n.fronte eſt talium fortitudo, qua.ſ.frontoſi alijs opponuntur, & qua cũ bonis quotidie colluctatur. Talis.n. frons eſt dura per indomabilem ſtultitiam, patens per inuerecundiam & impudentiam, elata per ſuperbiam & ſignata per omniũ vitiorum nequitiam. Sicut.n.dicitur Apocaly.13. Serui beſtiæ in frõtibus ſuis imaginem ipſius & characterem acceperunt. Quia pro certo ſerui diaboli in fronte ſuæ exterioris proteruę apparentię, characterem, inuerecũdiæ, & imaginẽ oĩum vitiorũ portãt, quibus ſ.ipſi demones eos ſignãt. Vt ſic cuilibet tali dicatur illd̃ Hier. 3. Frõs mulieris meretricis facta eſt tibi, et noluiſti erubeſcere.

De Temporibus. Cap. 9.

1 TEMPORA ſunt quædã oſſa chartilaginoſa propè oculos ſita, quæ qa ſunt via arteriarũ ſpũs vitales a corde ad cerebrum deferentiũ, & continuũ pulſum facientiũ, & ibidẽ in magna quãtitate ſe colligãtiũ, ideo loca ſunt valde paſsibilia, & ad lęſionẽ facilia, vr̃ forte ſanari impoſſibilia. Teſte.n.Ariſto.lib.19. Percuſsio quæ cadit ſuꝑ oſſa temporũ, mortalis, & ſic contingat in eis vulnus, aĩal periclitatur. Quod accidit, quia humor temporũ cito exit propter oſsiũ tenuitatẽ. Per tẽpora poſſum intelligere virtutẽ fidei. Iſta eſt.n.quæ verſatur circa oculos intellectus. Iſta eſt ẽt q̃ pulſum bonorũ operũ efficit, & q̃ cerebro mẽtis noſtræ a corde.i.a Chriſto ſpiritũ vitalẽ gratiæ & deuotionis mittit. Iuſt⁹.n. vt dr̃ Abacuch 2. ex fide viuit. Quid igitur? ꝓcul dubio lęſio & uuln⁹ temporũ eſt mortalis. Quia ꝓ certo hęreſim ĩ fide lęditur, quaſi neceſſario moritur, qa vix ad ſanitatẽ ſalutis reuertit̃, imo ꝑ obſtinationẽ in malitia pſeuerãs, vt cõiter, eſt impoſsibile ꝙ ſanetur. Hier. 46. Fruſtra multiplicabis medicamina, ſanitas nõ erit tibi. Vel iſta pñt dici de religioſis & clericis, qui oculis corpus eccleſiæ, ſ. deo & ſanctis in ſtatu & gradu ſunt propinqui, quorũ ꝓ certo fama de facili lęditur, ſed nõ de facili reſtauratur. Quod ẽt de talibus põt dici, qa procul dubio talia tẽpora.i. tales viri prudẽtes & eminẽtes qñ a diabolo aliquo vitio vulnerant̃, vix aut nunquã ad ſalutem amplius reuertuntur. Conſtat.n. ꝙ qñ ſapientes clerici & religioſi delinquunt, adhęrentius in vitijs ſeſe immergũt, q̃ illi q ſimplices & ignorãtes ſunt, ita ꝙ vt cõiter iſti incorrigibiles ſæpe fiũt, ſignati in dæmonibus, qui q̃to fuerũt cõditionis purioris, tãto in pc̃ õ fuerunt adhęrentię amplioris, & ita facti ſunt volũtatis obſtinatioris & irreparabilioris. Sic tales quãto ſunt in ſenſu & ſciẽtia magis ſubtiles, tanto ꝓcul dubio qñ peccant. magis obſtinati & inſanabiles fiũt, ita ꝙ talibus põt dici illud Hier.30. Inſanabilis eſt dolor tuus. Et ſicut tẽpora propter frigiditatẽ oſsium facilimè caneſcunt, ſic tales indeuoti & frigidi ꝑ exteriorem hypocriſim faciliter albeſcũt. Mat.23. Væ vobis hypocritę, qui ſimiles eſt ſepulchris dealbatis &c.

De Auribus. Cap. 10.

AVRIS ſm̃ Iſidorũ dr̃ ab hauriendo vocẽ. Et eſt 1 auris quædã ſubſtantia chartilaginoſa, quę duabus de cauſis eſt neceſſaria, ſ. ad auribus compreſsionẽ & aggregationẽ pro vocis formatione, & ad auditus defenſionẽ pro exteriorũ incidẽtiũ in audit⁹ foramina retẽtione. Eſt aũt os petroſum, in quo nerui deſcẽdẽtes a cerebro ſunt infixi, ſenſũ & motũ aurib⁹ deferẽtes, & mutationẽ vocis & auris, aĩæ referẽtes. Et ſunt foramina ꝑ quæ intrat vox & aer, nõ ex toto libera vel vacua, ſed ad modũ torcularis tranſuerſa. Quod prudenter fecit natura, ne frigidus aer nimis liberè & cito ad audibiles neruos intraret, & eos lęderet, & ne ẽt aliqd nocumentum interius incideret, qđ auditũ læderet aut turbaret, ſicut dicit Cõſtãt. in Pãtechni li.4. theoricè.c.12. Per aures intelligo auditũ. In iſta igit̃ aure audit⁹ & attẽtionis noſtræ, debent tria conuenire, ſ. chartilago fleſibilis, os perforatũ, & neru⁹ ad iudiciũ rõnis deferẽs ſonũ. Per iſta.o. intelliguntur tria quæ debet habere auditus cuiuſlibet viri iuſti. Primũ eſt benignitas in attendẽdo, & iſta eſt auris chartilago, quæ.ſ. flexibilis, & cuiuis quærelę inclinabilis debet eſſe. ps. Inclina aurẽ tuã, & exaudi me. Secundũ eſt duritia ſeu tarditas in credẽdo, & iſtud eſt os petroſum, qa.ſ. petreã duritiã debet habere in accuſationib⁹ credendis & recipiendis, qa ſicut dr̃ Eccl.19. Qui credit cito, leuis eſt corde. Et iõ bene dicitur de foramine hui⁹ oſsis ꝙ orbiculare, eſt & tortuoſũ, ne aer frigid⁹ ꝓ libito introcedat. Quia ꝓ certo aer & vox exterior non debet inuenire cor oĩm liberũ ingreſſum, ſed poti⁹ impeditũ, quia.ſ. nõ cito, nec plenè, nec faciliter debet admitti, ſed circulariter cũ inquiſitione & circũſpectione debet recipi atq; credi. Si.n. qđ exterius dr̃. faciliter reciperetur et crederet̃, nulli dubiũ ꝙ lęſio multarũ iniquitatũ multotiẽs inferret̃. Et iõ in portis rõnis vbi fiũt iudicia ſolet eſſe ſcriptũ. Audi aliã ptẽ. Iõ dr̃ Eccl.32. Audi tacens ſimul & q̃rẽs. Et Eccl.28. Ori tuo facito oſtia & ſeras aurib⁹ tuis. Tertiũ aũt eſt ſagacitas in examinãdo, & iſtã ſignificãt nerui. Quia.ſ. nerui diſcretionis debent ab auribus vſq; ad cerebrũ.i. vſq; ad rationẽ attingere, & ibi audita in rõnis iudicio diſcernere, & de eis verũ vera ſint vel falſa iudicare. Iob 12. Nõne auris verba diiudicat, & fauces comedẽtis ſaporẽ? Vel dic oĩa prædicta de iudicib⁹ & p̃latis, q ſunt aures eccl̃ę militãtis, ꝓ eo ꝙ habẽt officium ſubditos audiẽdi. Vel dic ꝙ auris eſt virt⁹ obediẽtiæ. ad quã pertinet audire quod iubet̃. Flexibilis.o. debet eſſe talis auris ꝑ humilitatem, & ad oĩa quæ mandantur inclinabilis, ſicut decet. Eccl.1. Si inclinaueris aurẽ tuã. excipies doctrinam.
¶ Aures hoĩs poſitę ſunt in medio capitis audiant vndiq; q̃ dicũtur, & vt ex oĩ parte ſonorũ differẽtiã cõprehẽdãt. Talis debet eſſe iudex ſeu cõfeſſor, q aliorum facta habet diſcernere & audire. Iſte.n. nõ debet eſſe pſona abſcõdita cuius difficilis ſit acceſſus, imo iſte debet eſſe in medio, expoſit⁹ videlicet vniuerſis, vel ẽt in medio ęqtatis.ſ. oĩa poſſit meli⁹ cõprehẽdere & audire, & oib⁹ ęqualiter auditionis debitũ exhibere. pſal. Aurib⁹ pcipite q inhabitatis orbẽ. Vel dic ꝙ hõ debet habere aures in medio, ad denotandũ ꝙ ad audiendum mãdata & iudicia dei, & ẽt ad audiendũ quod prælato præcipitur, qđ a magiſtro docetur, vel qđ a paupere petitur, debet auditũ habere paratum & expoſitũ, nõ abſcõditũ aut remotũ, qa ſicut dr̃ Sap.6. Si dilexeris audire, ſapiẽs eris. Ideo pręcipitur Iob 6. Præbete aurem & videte. Vel iſtud poteſt applicari ad Chriſtũ, vel ad virginẽ glorioſam, 2

glorioſam,quorum auris ſemper eſt in medio & in promptu,
parata.ſ.quicquid iuſtè petimus exaudire. pſal. Oculi domini
ſuper iuſtos,& aures eius in preces eorũ. Veruntamẽ aduerte
q̧ ſicut auris(vt ſupra dictum eſt)habet os durum, & foramẽ
non planum,ita auris.ſ.diuinæ miſericordiæ aliqñ ſe oſtendit
duram & difficilem,& non de leui quod petitur concedentẽ.
Quod facit vel propter noſtram indignitatẽ,quia ſicut dr̃ Ioh
9.Scimus aũt quia deus peccatores non audit. Vel propter rei
petitę inhoneſtatem,vel dãnoſitatem. Sæpe.n.petit homo qđ
conceſſum ſibi noceret. Ideo dicit Tullius. q̧ dij non amplius
ſunt orandi,niſi q̧ bona dent ſciunt.n.quid vlterius vtile ſit.Iõ
de male petentibus dr̃ Ia 4.Petitis & non accipitis, eo q̧ ma-
le petatis,Vel etiam dura eſt iſta auris,vt maiorem iuſtè peten
tis ex dilatione accendant charitatem,& inueſtigandi ſedduli-
tatem. Vult.n.non faciliter audire, vt tandẽ donũ emptũ præ-
cibus,præcioſius habeat,& vt in noſtrarũ orationum clamori
bus delectetur. pſal. Clamauit ad me, & ego exaudiã eũ. Vel
iſta poſſunt dici de malis,qui in aure auditus cordis habent os
durum obſtinationis,ita q̧ ſine difficultate non audiunt verba
dei,pauperis,vel prælati.ps.Aures habent, & non audiẽt &c.
3 ¶ Aures aĩaliũ quadrupedũ ſunt in ſupiori pte capitis, & ſunt
vt cõiter ſurſum erecti,exceptis tñ quibuſdam canib⁹, & qui-
buſdã capris,quibus ſunt inferius dependẽtes. Nullum ẽt vo-
latile vt cõiter habet aures. Hõ etiam inter oĩa aĩalia aures ha-
bet minus mobiles. Oĩa.n.aĩalia mouẽt aures præter hominẽ.
Homo ẽt reſpectu corporis ſui nimis habet aures. Per hoĩem
poſſunt intelligere illos qui ratione debent vigere. Per volati-
lia vero illos qui in religione ad cœleſtia ſurſum per contem-
plationem & affectionem debẽt volare. Per quadrupedes in-
telligo viros ſimplices,qui circa terrena ſolent ſimpliciter la-
borare. Quid igitur? Procul dubio illi q̧ ſunt volucres & ho-
mines,hoc eſt dictu,qui plus habent in mundo de ſapientia &
ratione,& qui altius deberent volare contemplatione & affe-
ctione,ſicut ſunt clerici & ẽt religioſi,vel ẽt ſapientes munda-
ni,vel non habent aures,quia.ſ.verbũ dei vel prælati, vel pre-
ces amici,vel bonã doctrinã magiſtri,vel ſupplicationẽ egeni,
audire nolũt. Vel paruas hñt eas, quia.ſ.quãuis multa loquan
tur,parum tamẽ audiunt. Vel ſi aures habent,& ſi de facto au-
diunt,aures tamen non mouẽt,quia quod audierũt nõ faciũt.
Quia breuiter,illi qui ſunt inter cæteros ſicut hoĩes vel volu-
cres in gradu vel ſtatu ſuperiori,qui ſunt de genere nobiliori,
vel qui pollent ſapientia ampliori præ cæteris, minus volũt au
dire vtilia,& ſi ipſa audiunt, minus volunt cõplere, contra id
quod dr̃ Iac.1. Sit oĩs hõ velox ad audiendum,tardus autẽ ad
loquendũ,& tardus ad irã. Et inde dr̃ q̧ nõ auditores legis ſed
factores iuſtificabũtur. Sed verè quadrupedes.i.viri ſeculares &
ſimplices,aures mentis habent ſurſum ad deum erectas, & ad
audiendũ,obediendum, & faciendum vtilia ſollicitas & attẽ-
tas Neemiæ 8. Aures oĩs populi erectæ erãt ad librum. ¶ Exce-
ptis tñ canibus.i.inſatiabilib⁹ auaris, & capris.i.fętentibus lu-
xurioſis,qui.ſ.aures mentis non ſolent erigere, ſed a veritate
auertere,& alibi declinare 2.ad Thimoth.4. A veritate quidẽ
auditum auertent,ad fabulas aũr,conuertentur. Vel dic q̧ ho-
mines & aues ſignificant viros ſpũales & iuſtos, q̧ pro cer-
to paruas aut nullas aures debent habere, quia,ſ. parũ debent
rumores audire, & modicũ auditũ dñt reb⁹ ſuperfluis adhibe
re, dicentes quilibet detractoribus adulatoribus & malis ſug-
geſtorib⁹ illud Amos 5. Aufer a me tumultum carminũ tuo-
rũ cantica lyrę tuæ nõ audiã. Cuius tñ contrariũ eſt de beſtijs
& beſtialibus,qui more quadrupedũ aures habent magnas &
acutas.inquantũ oĩa volunt audire.& acutè aliena vita auſcul
tare, & res friuolas acutius quàm deceat attendere & audire.
Et tñ ſm Ariſt.aures nimis magnę ſtoliditatẽ deſignant. Quia
pro certo illi qui aures habent nimis latas.i.qui pluſquã neceſ
ſe ſit volunt inquirere & audire,& ſtolidi & fatui dinoſcuntur
eſſe. Iõ bñ dr̃ Eccl.7. Cunctis ſermonibus qui dicuntur,nõ ac-
commodes cor tuum. Quod tamen contra multos, qui ſunt ſi-
miles illis hoĩbus ęthiopicis qui auribus operiunt totum cor-
4 pus,de quib⁹ vide.c.de ęthiopia. ¶ Aures impediũtur ĩ auditu
multipliciter. Aliqñ ex ventoſitate.ſ.inter ventriculos cerebri
incluſa, & tinnitũ vel ſonitũ faciẽte. Aliquãdo ex humore cor
rupto pruriginẽ inducẽte. Aliqñ ex apoſtemate in aure exiſtẽ-
te. Aliqñ ex nimia ſiccitate neruũ audibilem corrugãte. Aliqñ
ex calido humore aures pũgẽte & moleſtãte. & aliqñ ex obli-
uione naturæ inſtrumẽtũ audit⁹ nõ perforante, & ſurditatem
naturalẽ in puero generãte. Aliqñ ex nimio ſonitu aures gra-
uante. Aliqñ ex nimio ictu aures percutiente,& neruos lędẽ-
te. Re vera talib⁹ modis lęditur & impeditur audit⁹ iudicij in
malis iudicibus & auditoribus & plaris. Ipſum.n. impedit vẽ-
toſitas alienæ elationis,quæ.ſ.generat tinnitum & ſonitũ timo
ris & dubitationis. Iob 15. Sonitus terroris ſemper in auribus
impij,& cum pax ſit,ſemper inſidias ſuſpicatur. Item impedit
eius humor & prurigo carnalis affectionis. Apoſtema ſuperbæ
& tumidę indignationis. Corrugatio puerſę intentionis,& inę
qualitas perſonarũ acceptionis. Punctura iracundiæ, vindictę
& turbationis. Surditas & obturatio ignorantiæ & indiſcretio
nis. Sonitus pręcum & importunæ ſupplicationis. Ictus mune-
rum & ſimoniacę corruptionis. Iſtis.n. oĩbus auditus veri iudi
cij corrumpitur,vel ex toto,vel ad tempus tollitur vel differ-
tur,ita q̧ tñ de multis põt dici illud Hiere.6. Incircunciſæ au-
res eorum,& audire non poſſunt. Vel dic de inobedientibus,
quos audire mandata ſuperiorum impedit ventus elatio-
nis. Apoſtema præſumptionis. Surditas obſtinationis. Sonitus
malę ſuggeſtionis. Ictus fortis tentationis. Putritus carnalis af
fectionis & proſperę ſucceſſionis. Iſtis ergo dicitur. Hiere.22.
Locutus ſum tibi in abundantia tua, dixiſti.non audiam. Vide
infra.c.de ſurditate. Item vide.c.de ſenſu auditus.

De Naſo. *Cap. 11.*

NARES ſm Iſidorum dicuntur quaſi gnare, q̧a 1
ſ.ad diſcernendum inter odores videntur natu-
raliter eſſe doctę. Et ideo vt ait, illi ignari dicũ-
tur,q̧ quaſi ſine nare,diſcretione debita nõ vtũ-
tur. Sunt igitur nares ſeu naſos illa membra per
quæ inter odores diſcernimus, per quæ ẽt ſpiri-
tum & anhelitum attrahimus & retrahimus,p q̃ ſuperflua oris
& cerebri vacuam⁹. Habet.n.in naſus interi⁹ duo foramina vi
delicet vnũ quod tendit ad cõcauitatẽ palati, quo ſuperfluitas
oris purgatur. Et alterũ quod tẽdit ſurſum ad cerebrum, vt il-
luc aer deferatur, & vt inde ſpũs aĩalis ad ſenſum odoratus p-
ficiendũ inferius a cerebro attrahatur, ſicut dicit Conſtan.io
phantechni. Per naſum q̧ diſcernit inter fętorẽ & odorem,in-
telligo virtutem prudentiæ & diſcretionis, qua.ſ.bona a malis
diſcernũtur & diſtinguũtur, & qua ẽt mentes nr̃æ gnare.i.ſa
pientes efficiuntur,& qua ẽr carentes,ignari & ſine ſpirituali-
bus naribus merito nuncupãtur. Sap.15. Neq; nares ad perci-
piendum ſpiritũ. Iſte igitur naſus diſcretionis duo habere de-
bet interius foramina.i.duplicem conſiderationem, ſ.conſide-
rationẽ proprię fragilitatis,quę vadit ad palatũ.i.ad corpus,&
conſiderationem ſpiritualis animæ nobilitatis, quæ tendit ad
cerebrum .i. ad animum. Iſto .n. duplici foramine mediante,
debemus fęces & ſuperfluitates vitiorum expellere,& tam ce-
rebrum q̃ palatum.i.tam animam quàm corpus per confeſſio
nem purgare,& aerem gratiæ ipſi aĩæ procurare, & ſpiritum
aĩalẽ.i.bonã & ſpũalem affectionẽ & ab ipſo cerebro .i. ab ipſa
mẽte deriuare & trahere,& ſic ſẽſum⁹ olfact⁹ diſcretiõis & de
uotionis pficere & iuuare. Vt ſic dicat q̧libet talis illđ Iob 27.
Spiritus dñi in naribus meis,non loquẽtur verba mea iniqui-
tatem. ¶ Inſtrumẽtorum odoratus ſunt duæ carunculę in mo- 2
dum vberum naribus dependentes, quæ a aerem per odo-
rem immutatum attrahunt & recipiunt,et per neruos ſibi in-
ſitos ad cerebrum tranſmittunt,qui ipſum animę iudicio ſur
ſum fuerunt. Tales carunculæ quæ naſo, id eſt diſcretioni &
iuſtitiæ deſeruiunt, poſſunt ſignificare iudices huius mundi,
qui iuſtitiæ & prudentiæ ſunt miniſtri. Iſti igitur debent ner-
uos diſcretionis habere, & aerem, id eſt negocia quæ ab ex-
teriori recipiunt,diſcernere & videre,& totum ad cerebrum,
id eſt ad deum & ad rationis iudiciũ reducere, vt deliberatio-
ne habita,poſsint de odore.i.de negocio,ſi bon⁹ vel malus fue
rit iudicare. Vel dic q̧ nares quę aerem recipiũt,& de ipſo per
ſe non iudicant,ſed totum ad cerebrum & ad rationem tranſ-
mittunt,ſunt iudices, qui in proprio ſenſu confiſi non debent
ſtatim p ſe de recepto aere.i.de receptis negocijs iudicare,imo
cerebri & rationis.i.virorum ſenſatorum & rationabiliũ de-
bẽt conſiliũ quærere, et eorũ et iudicio totũ negociũ deferre,
& ſic poterũt de re veraciter iudicare. vñ Exod.18.dr̃ q̧ iudices
& decani minora tantummodo iudicabant quicquid autem
grani⁹ erat, ad Moyſen referebant. ¶ Naſus ſecundum Conſt. 3
neceſſarius fuit ad multa. Eſt.n.aeris attractiuus & emiſsiuus,
inter odores diſcretiuus,groſſarum ſuperfluitatũ cerebri pur-
gatiu⁹,p attractionẽ aeris pulmonis dilatatiu⁹ & cõſtrictiuus,
aeris frigidi ne lędat pulmonẽ,depuratiu⁹,& toti⁹ faciei ador-

natinua. Naſus.n.eſt faciei præcipuũ membrom, qoia naſo ab-
ſciſſo tota dehnneſtatur, & decore & pnlchritudine ſpoliatur.
Naſus aïæ eſt deuotio, quæ.ſ.ſuauitatem æternã odorat & di-
ligit, fœtorẽ vero rerũ carnalium abhorret & negligit, & inter
ipſa debitè iudicat & diſcernit. Iſta eſt igitur quæ ſpiritum ora
tionis ſolet emittere, & ſpiritũ gratiæ ſolet attrahere. pſalm. Os
meũ aperui, & atttaxi ſpiritũ. Iſta eſt quę ſuperfluitates pecca
ti ſolet emongere, & pulmonẽ interioris uolũtatis ſolet p cha
ritatẽ dilatare, & per timorem contrahere, aerẽ frigidum tepi
dę affectionis ne pulmonẽ conſcientiæ lędat, ſolet puriorẽ red-
dere, & ſic totã faciem aïæ ſolet decorã facere, & ornamentum
honeſtatis in tota ſuperficie generare. Et ſic aïæ põt dici illud
Cant.7. Naſus tuus ſicut turris libani. Vel dic ꝙ, naſus eccleſię
eſt prælatus, q in medio ſitus, cum duabus carũculis duplicis
diſcretionis, temporalis.ſ. & ſpũalis, habet inter fragrãtes & fę
tentes.i. inter bonos & malos diſcernere, ſpiritum ſanctũ attra
here, & alijs emitterre, totum corpus purgare & corrigere, &
totã faciẽ eccleſiæ adornare. Pulchrius.n. ornamentũ qđ ſit io
facie eccleſiæ, eſt bonus prælat', (allegat vt ſupra) q̃uis hodie
eccleſia in multis locis videat̃ tali naſo & tali ornamẽto priua
ta, & turpiter detruncata. Ezec.23. Naſum tuum & aures tuas
4 præcident. ¶ Cũ conditiones aïæ ſm diſpoſitiones corporis va
rientur, ſicut dicit Ariſto. in principio phyſionomię, (ſicut vi-
nũ albũ in vitro rubeo, rubeũ eſſe videtur) hinc eſt ꝙ ſm diſpo
ſitionẽ naſi & aliorũ membrorum de conditionibus aïæ iudica
tur. Et ſic dicit Ariſto. ꝙ nares nimis apertę et multi aeris attra
ctinę, ferocitatẽ animi ptendũt, & mentẽ faciliter indignantẽ.
Dicit ẽt Galen', ꝙ gracilitas naſi in acuta infirmitate ſignũ eſt
mortis, maximè ſi oculorũ cõcauitas comitet̃. Nares igit̃ ſapiẽ
tiã ſignificant. Iſtę ergo qñ ſunt vltra debitum apertę.i. qñ hõ
in ſuo ſenſu abũdat, & totũ aerẽ naribus attrahere.i. oĩa nego-
cia ſuo ſenſu determinare credit & putat, & multũ ſe ſcire pſu
mit & exiſtimat, tũc dico præſumptio, ſupbia & indignatio in
tali hoĩe inuenit̃. Iob 39. Gloria nariũ eius terror. Si verò talis
naſus gracilis fuerit, et p ignorãtiã imbecillis, vt potè qa in fide
& moribus mio' ſapit q̃ debeat, tuc p certo mors pctõrũ mor
taliũ appropinquat, & vita gratiæ elongat̃. Igit̃ non habeamus
nares nimis aptas vel nimis ſtrictas, vel nimis magnas aut par
uas.i. nõ plus ſapere q̃ oportet, ſed ſapere ad ſobrietatẽ. ad Ro.
12. Quia ſicut dr̃ Leuit.21. Naſus nimis paruus aut nimis ma-
gnus aut nimis tort' reprehẽdit̃, & ille qui eũ habet, a ſacerdo
tio reprobat̃. Quia pcul dubio ille a deo repudiat̃, q naſum di-
ſcretionis & ſapiẽtiæ habet nimis magnũ p pſumptuoſitatẽ, ni
mis paruũ p imbecillitatẽ, nimis ẽt tortũ p prauitatẽ. vt de ta-
libus præſumptuoſis & ſupbis intelligat̃ illud Sap.5. Fumus &
5 flatus eſt narib' eius. ¶ Naſus & odoratus aliqñ impedit̃, ita ꝙ
nõ põt liberè ſpirare, vel odorare, aliqñ fluxũ humorũ a cere-
bro venientẽ. Aliqñ p frigiditatẽ cõſtringẽtem. Aliqñ p calidi
tatẽ diſſoluentẽ. Aliqñ ẽt p corruptũ humorẽ caruũculas inte-
rius inficientẽ, & fętorẽ anhelit' inducentẽ. Sic verè odoratũ
& naſum deuotiõis impedit & obturat fluxus cerebri.i. defect'
ſenſus diſcretiõis. Frig' cõſtringẽs.i. torpor deſidiæ & cõgela
tio affectiõis. Calor diſſoluẽs.i. ardor auaritiæ & ambitiõis hu-
mor corrũpẽs.i. fętor luxuriæ & carnalis dilectationis. Amos
4. Aſcẽdere feci putredinẽ caſtrorũ veſtrorũ in nares veſtras.

De Genis. Cap. 12.

1 GENAE ſunt illę partes faciei quę ab oculis protẽ
dũtur ad barbã, quę a nobis malę, pꝑter rotun-
dam prominentiã ſunt (ut ait Iſido.) nuncupatę.
Sunt igitur genę illa faciei pars, in qua apparet
ſumma corporis pulchritudo, maximè qñ can-
dore cũ rubedine pfunduntur. Quæ carnoſę fa-
ctę ſunt a natura, ut nutrimẽtũ & calorẽ ſenſibus miniſtrarẽt,
& vt frigiditatẽ oſſiũ tẽperarent. Cãdidę ẽt & rubicũdę, vt to-
tã faciẽ adornarẽt. Et ſunt genę ptes corporis in qb' apparent
aïæ paſſiones, qa.ſ. genę timore ſolẽt pallere: pudore ſolẽt ru-
bere: dolore ſolẽt liuere: gaudio ſolẽt ſplẽdere, ſicut dicit Cõ-
ſtan. in pãter. Genę ſpũſr, ſignificãt exteriorẽ cõuerſationẽ, in
qua apparere debet moralis decẽtiæ pulchritudo. Et ibi debet
inueniri carnoſitas ſeu mollities pietatis: rubedo ſeu ignities
charitatis: albedo ſeu floritics puritatis. Et ſic tales genæ malę
nominabunt̃, a malis, eo ꝙ ſicut mala Punica redolebũt. Cãt.4.
Sicut fragmẽ mali Punici genæ tuæ. In genis ergo cõuerſatio-
nis nrę apparẽt ad litterã interiores aïę paſſiones, quia procul
dubio iſta timoroſa pallet p humilitatẽ: verecũda rubet p ve-
nuſtatẽ: doloroſa liuet per deſolationem: gaudioſa vero ſplen-
det per lętam in deo exultationem. Sic igitur de talibus genis
põt dici animæ illud Cãtic.1. Pulchrę ſunt genę tuæ ſicut tur-
turis, collũ tuũ ſicut monilia. Vel ſi vis per genas ſpõſę Chriſti
intellige virgines per caſtitatem candidas, & martyrium rubi
cundas &c. ſicut ſupra. Eſa.50. Genas meas dedi vellentibus.
¶ In genis conſuenit apparere diſpoſitio complexionis &cæt. 2
Omitto de quattuor complexionibus, quia ſupra dictum eſt.

De Barba. Cap. 13.

BARBA ſm Cõſtan. faciei viri eſt ornamẽtum, 1
& neruorũ in maxillis latentiũ eſt cõtra frigora
iuuamẽtũ. Eſt aũt barba caloris naturalis ſigni-
ficatiua, virilis complexionis oſtenſiua, & inter
maſculum & fœminam diſtinctiua. Naſcitur.n.
barba ſicut alij pili de fumo calido et ſicco, qui
quia nõ abundat in cõplexionibus frigidis, iõ tã mulieres q̃ ca-
ſtrati, qui mẽbra calida pdiderũt, vt cõmuniter, nõ barbeſcũt,
ſicut dicit idẽ Conſtãtin'. Cum hõ vt cõiter nec eſt fortis, nec
eſt ſapiẽs quouſq; habeat barbam, videtur ꝙ per barbam poſ-
ſim moraliter intelligere prudentiã & fortitudinẽ virtuoſam.
Iſta eſt.n. quæ faciẽ conuerſationis ornat, quæ neruos interio-
ris affectionis iuuat, quæ viros a fœminabus, id eſt bonos &
virtuoſos a malis & a vanis diſtinguit & ſegregat, & viri-
lis, id eſt virtuoſæ conditionis, & calidæ & charitatiuæ
affectionis ſignum portat. Signũ enim eſt ꝙ ille qui barbam.i.
prudẽtiã & fortitudinẽ profitetur, vir non mulier.i. virtuoſus
non fęmineus comperitur. Vñ de quodam philoſopho legi ꝙ
cũ ſolitus eſſet ſæpiſsimè tangere barbam ſuam, & peteretur
ab eo quare hoc faciebat. Reſpondit; Vt dum, inquit, tãgo bar-
bam, virum me eſſe meminerim. Et ideo tria ſunt genera perſo
narũ quæ carent barba iſta.i. prudẽtia & virtute, videlicet fę-
minę, quæ ſignificant hoĩes molles & delicijs effęminatos: ca-
ſtrati, qui ſignificãt hoĩes peccatores, & virtute generatiua bo
norum operum detruncatos & priuatos: pueri, qui ſignificant
homines ignorantes, imbecilles, & inſenſatos. Tales.n. a vir-
tutibus & virilitate deuiant & declinant, & ideo parum in ca-
lore charitatis abũdãt, figurati i ſeruis Dauid, quos rex Amõ
debarbauit, ſicut dr̃ 2. Reg.10. &c. Quia.ſ. Amõ.i. diabol' mul-
tum cupit ſeruos Dauid.i. Chriſti, effęminare, & barbam virtu
tis & prudentiæ eis radere & auferre. Eſa.15. Omnis barba ra-
detur. ¶ Aliquando inueniuntur fœminæ valde calidę comple 2
xionis, ita ꝙ aliqualiter ſunt barbatę. Aliquando ẽt inueniun-
tur viri frigidi, ita ꝙ quaſi penitus carent barba. Viri ſunt reli-
gioſi & clerici, fœminæ vero ſunt ſeculares & laici. Eſt igit̃ ve
rum ꝙ ſæpe accidit ꝙ fœminæ ſunt barbatiores quàm viri.i. ꝙ
multi ſunt ſeculares qui ſunt virtuoſiores & prudentiores quã
multi religioſi aut clerici. Hieremiæ 31. Mulier circundabit vi
rum. ¶ Pueri non barbeſcunt quamuis ſint valde calidi & hu- 3
midi, cuius ratio eſt quia materia pilorum tranſit in augmen-
tum paruulorum. Sic verè paruuli & ſimplices ſeculares, raro
per ſapientiam barbeſcunt. Fumi.n. ſuarum affectionum tran-
ſeunt in augmentum diuitiarum, nõ in barbam aut capillatu-
ram virtutum aut ſcientiarum. ¶ Aliquando inueniuntur pi- 4
li barbæ criſpi, reciproci & retorti & cætera. dic ſicut infra
de pilis. ¶ Barba in ſenecture caneſcit. Sic ſapientia in ſenectu- 5
te floreſcit. Tunc.n. ſolet ſapiẽtia eſſe pulchrior, & prudẽti ca-
nitie floridior. Eccleſ.25. Quàm ſpecioſum eſt veteranis iudi-
cium, & præsbyteris cognoſcere conſilium, q̃ ſpecioſa eſt ve-
teranis ſapientia. ¶ Aliquando cadunt pili de barba ex humo- 6
ris corruptione, vt patet in leproſis. Aliqñ ex caloris defectio-
ne & interceptione, vt patet in caſtratis. Aliqñ ex humoris ca-
lidi & pinguis diminutione, vt patet in phthiſicis. Nam ſicut
dicit Ariſtoteles, caſus capillorum ſimilis eſt caſui foliorũ ar-
borum, quæ.ſ. ſolent cadere quando humor interius ſolet defi-
cere vel ceſſare, ſicut eſt in hyeme, vbi humor arboris a ramis
reuertitur ad radicem. Sic verè pili virtutum & barba ſpi-
ritualis ſapientiæ deficiunt tribus cauſis, videlicet, qñ humor
carnalis voluptatis per lepram luxuriæ corrumpitur: quando
calor charitatis euaneſcit & intercipitur: quando humor de-
uotionis & gratiæ deficit & cõſumitur. Humore.n. deuotionis
conſumpto, calore dilectionis perempto, humore ẽt interio-
rioris affectionis corrupto, neceſſe eſt barbam virtutũ defice-
re, & capillaturam exteriorum operum deperire. & ſic dicitur
Leuitic.13. Qui leproſus iudicandus erat huic capillatura de
capite fluebat.

De Mandibula. Cap. 14

1 MANDIBVLA dicitur a mandendo ſeu mãducando. Sunt.n. mandibulę ex pluribus duris oſſibus compoſitę, dentibus infixis munitę, & neruis & lacertis inuicem ſunt cõnexæ. Quod fuit neceſſarium propter motus continuitaté, & propter apertionis ad clauſurę neceſſitatem. Sunt.n. ſicut duæ molę ad conterendum & molendum cibum ſe mouentes, & nutrimentum toti corpori primariè præparantes, ſicut dicit per oĩa Cõſtan. Mandibularum iu corpore eccleſiæ typum gerunt doctores & prædicatores. Iſti.n. officium habẽt cibum doctrinæ terendi & præparandi, & corpus fidelium ſpiritualiter nutriẽdi, & iõ iſti debẽt eſſe fortes per conſtantiã, & neruis veritatis connexi per mutuam amicitiam, necnõ dẽtibus.i. verbis diſcretis & diſtinctis coniuncti per eloquentiam. Quod ét de mandibula ſuperiori & inferiori.i. de beato Petro & Paulo dici põt, qui ita fortes & connexi fuerunt, ꝙ nuncq̃ hominẽ timuerunt, imo demones.i. inimicos fidei ſuperauerũt. Quorum etiã connexio apparuit cum eodẽ die mortui ſunt, vt dicit Thimotheꝰ in epiſtola ad Dionyſium. Vñ de ipſis canit. Quomodo in vita ſua dilexerunt ſe ita in morte non ſunt ſeparati. Figurari ergo potuerunt iſti in mandibula aſini mortui qua Sanſon philiſteos ſtrauit & fontem de eius molari vt biberet reportauit, ſicut dr̃ Iudic.15. Aſinus.n. mortuus fuit Chriſtus, cuius mandibula fuit apoſtolorum & prædicatorum & doctorum populꝰ. Sanſon igitur.i. eccleſia fortis & inuincibilis cum tali mandibula.i. cum pręedicatoribus & eorum doctrina, philiſteos.i. demones ſuperauit, & ab ipſis etiã fontẽ doctrinę quo potatur quotidie, diuinitus acquiſiuit. Vel dic ꝙ iſtę duæ mandibulę ſignificant Minores & Prædicatores, qui inuicem debent eſſe connexi & amici & tamen videmus ꝙ magis ſunt inuicem inuidi & diuiſi.

2 ¶ In mandibulis ſunt quædam partes carnoſæ, quæ gingiuę nũcupãtur, in quibus dentes nõ gignũtur, & firmiter radicantur, & a quibus omnis dẽtium nutrimenta debita miniſtrãtur, quæ etiã labiorum pellibus, ne indecenter appareant, conteguntur. Gingiuę iſtæ quæ ſunt in faucibus, poſſunt mihi denotare virtutem benignitatis, quæ naturaliter eſt mollis tenera & carnoſa. Iſta.n. in ore noſtro debet inueniri, & in ea dẽtes.i. verba fundari, & ibi neruis ſapientię radicari. Neceſſe eſt n. ꝙ dentes & verba in benignitate fundetur, & ꝙ quicquid dicitur, cũ benigna dulcedine diſſeratur. Quod maximè ad prædicatores pertinet, qui ſunt mandibula & gingiua Ieſu Chriſti, quia ſicut dicitur Eccl.6. Verbum dulce multiplicat amicos & mitigat inimicos.

3 ¶ Quemadmodum gingiuæ diuerſimodè patiuntur, ſ. ex humorum corruptione, quæ oris fœtorẽ inducit, & ex neruorum relaxatione, quæ dentium relaxationem inducit ſic veræ gingiuę ſiue mandibulæ eccleſiæ, ſ. prædicatores, quandoque duas paſſiones incurrunt, videlicet corruptionem luxuriæ, & ſtultiloquium inſolentiæ. Ex luxuria.n. quando ipſam incurrunt, fauces totius religionis vel eccleſiæ fœtent, & infames efficiuntur. Quando etiam ſunt verboſi & garruli, dentes eorum.i. verba, ad multa inhoneſta & maximè ad murmurationem & adulationem laxantur. Eſa.33. Laxati ſunt funiculi ſanitatis.

4 ¶ Omne animal mouet mãdibulam inferiorem & non ſuperiorem, præter crocodilum &c. Vide de crocodilo vbi inuenies.

De Labijs. Cap. 15.

1 LABIA ſm Iſidorum a labendo ſunt dicta. Qđ autem eſt ſuperius, labium dicit, quod aũt inferius, labrum vocatur. Sunt autem labia mẽbra mollia ſubtilia & carnoſa, circa dentes poſita, & ad impediendũ frigidũ aerem, ne dentes lędat, inuicem ſe claudẽtia, & ad intercidendum aerẽ multum apta. Flexibilia ét ſunt & mobilia, & tam ad guſtãdũ q̃ ad verba proferẽdũ naturalr̃ opportuna, ſicut dicit Cõſtã. & ét Ariſt. li.2. de partibꝰ aĩalũ circa finẽ. Sũt.n. labia de nouẽ inſtrumẽtis voci formãdę neceſſarijs, q̃a verbũ nũq̃ bene formaret, niſi lingua cũ labijs aliquoties iũgeret. Labia eccleſiæ ſunt ꝑdicatores vel ét ꝑdicatorũ verba, quibus.ſ. mediãtibꝰ, lingua dei patris ſpũſſanctꝰ format vtilia verba ſua. Iſti igit̃ molles, benigni & teneri debẽt eſſe, & ſua benignitate duritiã dẽtium.i. diuinę iuſtitiæ rigorẽ dñt reprimere, ipſumq; q̃nq; circumuoluere & claudere & ne pctõres ad deſpationẽ terreat, ipſũ aliqualiter temperare, ſic aerẽ doctrinę intercipere, & materialiter ſm auditorũ exigentiã variare. Sint igitur molles & teneri ꝑ benignitatẽ, flexibiles & mobiles per ſedulitatẽ, rubicũdi, & colorati per verecundã honeſtatẽ, guſtantes vero.ſ. deuotionis ſuauitatẽ, & verba formantes per honeſtę locutionis vtilitatẽ, ſe etiã inuicem claudentes ꝑ diſcretã cuſtodiã & humilitatẽ, & ſe inuicem coniũgentes per amicitiã & charitatem. Et ideo Prouer.10. Labia iuſti erudiunt plurimos. Vel ſi vis per labia quæ a lambẽdo dicuntur, intelligo adulatores, qui lambũt leniunt & applaudunt, qui.ſ. circa dentes.i. circa duros & mordaces principes habent hodie locũ ſuũ Iob 19. Derelicta ſunt tantummodo labia circa dentes meos. Tales.n. ſunt molles ꝑ ſuauẽ locutionẽ. Flexibiles per verborũ ſuorum ad voluntatẽ aliorũ mutationẽ & variationẽ. pſal. Labia doloſa in corde & corde locuti ſunt. Inuicem ſe claudentes per mutuam inter ſe, cõfœderationẽ. Vocẽ formantes & diſtinguentes per verborũ ſuorũ fallacium cõpoſitionẽ. Oſculum dantes per falſę amicitiæ fictionẽ & ſimulationẽ. vñ in pſal. Venenum aſpidũ ſub labijs eorum. Quod.ſ. venenum facit dormire potantem. ſic adulatio &c. Vel dic ꝙ labia ſunt valde mollia, veruntamen duris & acutis dentibus ſunt vicina. Sic verè verba adulatorum quę multã habẽt flexibilẽ lenitatẽ, ſemper ſolent iuxta ſe habere dẽtes.i. detractoriã mordacitatẽ. pſal. Gladiꝰ in labijs eorũ.

2 ¶ Labia ſi fuerint rubicunda, ſignificant puram & incommixtam complexionem, ſi ſint liuida, ſignificant malam corporis diſpoſitionẽ, ſi ſint tremula. ſignificant irã & mentis tribulationem. Sic verè bona & pura complexio & conſcientia facit verba & labia rubicunda per verecundiam & honeſtatẽ. Mala vero conſcientia ipſa facit liuida & infamia per turpitudinem & deformitatẽ. Ira vero ipſa facit turbata & informia ꝑ præcipitẽ balbutioſitatem. Prouer.16. Mordẽs labia perficiet malum.

De Mento. Cap. 16.

1 MENTVM dicitur quaſi mandibularum fundamẽtum. Conſtituitur.n. mentum ex duobus oſſibus mandibularum inferiorũ, quod ideo mobile fuit factum, vt os per ipſum faciliter clauderetur. Eſt igitur in mento maxima fortitudo, & faciei etiã maxima pulchritudo. Tangi.n. ſe per mentum bruta animalia faciliter non permittunt, quia ſi mentum frangitur, totam feritatem & fortitudinem ſuam perdunt, ſicut de Dauid dicitur 1. Reg.18. ꝙ confregit Dauid mentũ leonis & vrſi, & eruit eis ouem. Per mentum quod eſt vltima pars faciei, intelligo virtutem perſeuerantiæ. Iſta eſt.n. finis & complemẽtum faciei conuerſationis honeſtę, & vultus ét mẽtis noſtrę. Iſta eſt quæ claudit os, q̃a.ſ. clauſura & cõplementũ totius boni operis eſt ab ipſa. Iſta eſt quæ eſt totius corporis moralis.i. totius cõgeriei virtutũ, pars in qua debet vigere maxima fortitudo, quia.ſ. quilibet ſummè debet ſtudere ꝙ in perſeuerando ſit fortis. Nam ſi tale mentum perſeuerantiæ rumpitur, tota mentis fortitudo ꝓ nihilo computatur. Si.n. iſta perdimus, faciliter demonibus ſubiacemus, quia ſicut dicitur Matthęi 33. Solum qui perſeuerauerit, ſaluus erit. Nos igitur tale mentum noſtrum permittere a demonibus per tentationem palpari nõ debemus, imo ſi de rumpenda perſeuerãtia nos tẽtauerit debemus cõtra eum indignari. Quod tamen eſt contra multos, qui nõ ſunt ſicut quadrupedes, imo ſicut pueri, qui tangi in mento non indignantur ſed delectantur, quia in humana natura, & maxime in pueris, tactus mẽti ſignum eſt amicitiæ & applauſus. Sic verè multi ſunt q̃ mentũ ſuæ perſeuerãtię tãgi ꝑmittũt, & blanda diaboli palpatione ſuã fortitudinẽ perdũt, ſicut Amaſę, cuius mẽtũ Ioab ſub ſpecie amicitię tetigit & accepit, & ſic eũ (loquendo ſibi) occidit & decepit, ſicut dr̃ 2. Reg.20. Sic diabolus dũ nobis blandè ſuggerendo loquitur, mortem nobis culpæ & pœnæ fallaciter machinatur. Eccl.12. Labijs ſuis indulcorat inimicꝰ, & ſi inuenerit tempus, non ſatiabitur ſanguine.

De Ore. Cap. 17.

1 OS ſecũdũ Iſidorũ dicitur quaſi oſtium, pro eo ꝙ (vt ait) ꝑ os ſicut per oſtium cibos & ſpiritũ introducimus, ſuperfluitates eijcimus, & verbum proferimus & ꝓducimꝰ. Os.n. vt dicit idem aĩę eſt nuncius, q̃a quod mẽte concipimus, ore proferimus. Eſt enim os, vt dicit Gregorius, multis cuſtodijs circunſeptum, ſ. dentibus atque labijs, vt.ſ. tot intermedijs clauſa mens prius deliberet & diſcernat, quàm proferat, & vt verbum prius tranſeat per limam quàm per linguam. Igitur

tur per os poſſum intelligere locutionē, quæ pro certo mentis
eſt oſtiū & ianua, per quā educim⁹ verba noſtra, & in qua ma-
ſticamus & diſcutimus cibos ſapiētiæ & doctrinæ, vt prædicā-
dō & docendo auditoribus demus ſpiritualia nutrimēta. Et ſic
igitur dico, ꝙ os locutionis valet ad eijciēdū ſuperflua vitiorū
per cōfeſsionem, ad maſticandum doctrinæ cibaria per diſpu
tationem, & ad denuntiandum animæ dei conſilia per prędica
tionem, dum tamen ibi ſint debitę clauſurę per diſcretam deli-
berationem, ne. ſ. homo vltra debitum indeliberatè prorūpat
ad aliquā verbi inordinationē. Eccl ſi. 28. Ori tuo facito oſtia, &
ſeras auribus tuis. Et ſicut videmus ꝙ homo inter cætera ani
malia paruum habet os, ſic ille qui homo. i. rationabilis eſt, os
modicum. i. modicam locutionem & paucam debet habere, &
verborum multiloquio abſtinere, ſciēs ꝙ in multiloquio non
deerit pctm̄, ſicut dicitur Proue. 10. Et qui multis vtitur verbis
2 lædit aīam ſuam. ¶ Os ſm̄ Conſta. neceſſariū eſt in corpore pro
pter corporis nutritionem. Nullū. n. membrū in corpore nutri
tur, niſi primo cibus in ore teneatur. Habet. n. os cibum maſti-
care & ruminare, & tandem ad ſtomachum trāſmittere, & in-
de ad membra particularia deriuare, & eum ipſis incorpora-
re. Tale os videtur eſſe prædicator vel doctor. Iſte. n. cibū do-
ctrinæ maſticat & examinat, & ſic membris. i. auditoribus ip-
ſum mittit & deriuat, & inde eos reficit & educat. Verūtamē
ſicut ante alia membra ſaporem cibi recipit, ſic bona doctrina
vel ſcriptura doctori vel prædicatori per deuotionē ante alios
ſapit, & ſibi prius quàm auditoribus fructum facit. Apoca. 10.
Erat in ore meo tanquā mel dulce volumen. & in pſal. Quàm
3 dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel ori meo. ¶ Os quat
tuor habet conditiones. Eſt. n. concauum ad cibos cōtinendū.
Durum ad cibos maſticandum. Neruoſum ad ciborū dulcedi
nem ſentiendū. Humidum aūt & ſaliuoſum ad cibos traſglu-
tiendum. Os quod recipit omnes cibos, ſignificat ſenſum au-
ditus, qui recipit omnes cibos, & omnium verborū terminos
atque modos. Sit igitur os iſtud concauum, vt quæ dicuntur,
capiat per attētionem. Durum tñ, ne cito credat, ſed vt omnia
maſticet & diſcutiat per diſcretionē. Sit ēt neruoſum. i. ſenſibi-
le, vt bene ſentiat dictorum cōditionem. Et tandem ſit ſaliuo-
ſum & lubricoſum, vt. ſ. maſticata cito deglutiat. & in ventrem
memoriæ reponat per retentionem. Matth. 15. Omne quod in
os intrat, in ventrē vadit. Verūtamen ſicut videmus ꝙ os ci-
bos receptos, ſi nō sūt boni & ſani et ſapidi, ſolet reijcere, alias
ſi ipſos comedat, periculo poſſunt eſſe, ſic auditus debet verba
niſi fuerint vtilia reijcere, & ea ventri memoriæ nō committe-
re, ne forte retenta poſsint periculum generare, vt ſic hō dicat
inepto ſermone audito illud Apoc. 3. Quia tepidus es, incipiā
4 te euomere de ore meo. ¶ Os eſt neceſſarium ad ſermonis for-
mationem, & groſſarum ſuperfluitatum a cerebro, pulmone et
ſtomacho expurgationem, ad aeris attractionem, & ad cordis
inflammationis refrigerationem, vt dicit Conſtantinus. Sic ve
rè os noſtrum debet neceſſario laudē gratiarū actionis & con-
feſsionis formare, ſuperfluitates vitiorū a capite. i. ab intentio-
ne, a pulmone. i. ab affectione, a ſtomacho. i. a delectatione, per
confeſsionē eijcere & purgare, aere ēt deuotionis & gratiæ de
bet per orationem attrahere, & tentationes & inflammationes
mentis ſuis orationibus temperare pſal. Os meū aperui, & at-
5 traxi ſpiritum. ¶ Os eſt nuncius mentis & cordis ſm̄ Iſidorū.
Si igitur fidelis eſt nuncius, nunquam debet mentiri. i. contra
mentē ire, nec aliquid dicere niſi quod cor (cuius eſt nūcius)
dictat, exemplo ipſorū de quibus dr̄ Apoc. 14. In ore eorū nō
6 eſt inuentum mendacium. ¶ Os hoīs reſpectu corporis ſui val
de eſt modicum, econtra os ferorum animalium mirabiliter eſt
apertum, ſicut patet de leone & ſimilibus, & ēt de ſerpente &
reptilibus, quorū reſpectu corporis oris latiſsimus eſt hiatus.
Sic verè homo. i. perſona rationalis & diſcreta, debet habere
os modicum per rarā & parcam locutionē, & per temperatam
comeſtionem, quia ſicut dr̄ Prouer. 21. Qui cuſtodit os ſuum,
cuſtodit aīam. Cuius tñ contrariū faciunt feri venenoſi peccō-
res, qui. ſ. maximū habent oris hiatū per voracitatem guloſam,
per mordacitatē verboſam, et per loquacitatem garruloſam.
Eze. 33. Aperto ore meo non ſilui amplius.

De Dentibus. Cap. 18.

1 DENTES ſm̄ græcos dicuntur odontes, quaſi eden
tes, diuidentes ſeu incidentes, vt dicit Iſidorus Vel
dicuntur dentes quaſi dementes. Demunt. n. ſemp
aliquam cibi partem. Sunt autē in ore viri ſecūdum
Conſtant. 32. dentes: qui in inciſores, caninos, & morales diui
duntur. Inciſores ſunt primi, qui ſunt lati & ſcindētes. ſ. anterio
res, qui ad inciſionem & primam cibi receptionē ſunt apti. Ca
nini ſunt ſecundi, qui ſunt acutiores, qui bini ab vtroq; oris la-
tere ſunt coniuncti, & cęteris fortiores ad ſcindēdū, & ad per-
forandum cæteris plus acuti. Morales ſunt in tertio gradu, qui
ſunt dentes fortiores, & ad molēdum quicquid durum fuerit,
duriores. Primi habent vnam radicem. Secundi habent duas
Tertij habent tres. Et in iſtis eſt talis ordo, quia quod a primis
dentibus non poteſt præcidi, ad caninos ſecundos dentes trāſ-
mittitur, & tandem ad molares (vt conteratur penitus) deſtina
tur, ſicut diſtinguit Conſtant. in panter. Os quod eſt quoddam
clauſtrū, poteſt mihi denotare in corpore eccleſiæ domos prin
cipum & prælatorum, vbi procul dubio multa cibaria. i. mul-
ti ſimplices diuerſimodè comprimūtur. In iſto igitur ore ſunt
dentes. i. familiares, mali, duri, rapaces atque mendaces, qui, ſci
licet dicuntur ab edendo, ab incidendo, & demendo. Edunt. n.
per guloſitatem, incidunt per detractoriam mordacitatē, de-
munt, ſcilicet alijs quicquid habent per rapinam & crudelita
tem. Quia pro certo principes & prælati ſunt hodie generatio
quæ pro dentibus gladios habet, ſicut dicitur Prouerb. 30. De
quibus in pſal. Filij hominum, dentes eorum arma & ſagittę,
& lingua eorum gladius acutus. Iſtorum ergo dentium, malo
rū. ſ. familiarū tres ſunt ordines, quia primi ſunt inciſores, ſ.
parui balliui, qui non faciunt niſi inuadere & incidere, explo-
rare & inquirere ſi aliquid poteſt exigi vel haberi. Et iſti non
habent niſi vnam radicem, quia. ſ. tales parum ſunt firmi, & ci-
to conſueuerunt amoueri. Secundi ſunt canini, ſ. iudices me-
diocres, qui verè canini dicuntur propter inſatiabilem auari-
tiæ appetitū, qui. ſ. duas habent radices, quia ſunt in ſtatu ſuo
firmiores, & ideo iſti ad rapinā ſunt acutiores & peiores. Ter-
tij ſunt morales, ſ. propinqui conſiliarij & magiſtri, qui a mo-
lendo dicuntur, pro eo ꝙ oīa demoliūtur, & maximè, quia tri-
bus radicibus plantantur, & quia firmi ſunt in ſtatu ſuo, & qa
eis creditur, nec facilè mutantur. Funiculus. n. triplex difficī-
lè rumpitur. Eccleſiaſtic. 4. Horum igitur minores, quos non
poſſunt vincere, frangere vel decerpere, mittunt ad caninos
mediocres, qui ēt ipſi mittunt quos ſuperare nequeunt, ad mo-
lares. Et ſic mali prælati & principes poſſunt figurari in illa be
ſtia Dan. 7. quæ erat ſimilis vrſo, & habebāt tres ordines den-
tium in ore ſuo, & in ipſis dentibus principes tres, qui dicebāt
ei. Surge, comede carnes plurimas. Expone. Tales enim vrſi. i.
principes vrſini, delicioſi ſcilicet & auari & tribus ordinibus
dentium, id eſt familiarium ſuorum, nihil aliud dicunt niſi ꝙ
ſurgant & comedant carnes plurimas. i. ꝙ plures extorqueant
ſubiectorum rapinas emendas. Iob 41. Per girum dentium ei⁹
formido. Iſti. n. ſunt dentes diaboli, quibus mediantibus lace
rat innocentes. Deuter 32. Dentes beſtiarum immittam in eos
cum furore trahentium ſuper terram atque ſerpentiū. Vel dic
ꝙ os diaboli eſt tentatio, quæ tres habet diſtinctiones dētium
i. ſuggeſtionum, inquantū ſ. de triplici concupiſcentia ſolet tē-
tare, & quod vna frangere non pōt, ad aliam ſolet mittere &
vertere. Iob 16. Infremuit contra me dentibus ſuis. Vel dic ꝙ
illud eſt os detractoris, in quo ſunt tria genera dentium & ſer
monum &c. Dic ſicut de manticora. ¶ Secūdum Iſidorū & cō-
ſtan. dentium numerū diſtinguit qualitas ſexuū. Viri. n. habent
plures, & fęminę pauciores. Color ēt dentiū, inter ætates ſolet
diuidere, quia iuuenes dētes habent albos, ſenes autē obſcu-
ros & fuſcos, excepto equo, cuius dentes ſm̄ Ariſt. hoc habēt
proprium, ꝙ tempore ſenectutis albeſcunt. Per dentes intelli-
go verba, quæ in ore dn̄t eſſe ordinata, & aliqua plana, aliqua
acuta, aliqua lenia, aliqua, ſeuera ſm̄ ꝙ negocia requirūt. Viri
ergo. i. pſonę viriles & prudētes, dn̄t pl̄es dētes. i. auctoritatem
plus loquendi habere q̄ fœminę. i. q̄ perſonæ ſimplices & im-
prudētes. Eccl. 32. Loquere maior natu, decet. n. te. Idem dicit
apoſtolus 1. ad Timo. 2. Mulier in ſilētio diſcat. Docere. n. mu
lieri non permitto. Vel ad literam dic ꝙ plures ſermones de-
cent viros quàm mulieres. Cuius tamen eſt contrarium, quia
& mulieres & imbecilles homines præ cæteris ſunt loquaces,
quia ſecundum ſenecam. Canes inligniores magis indulgent
latratibus. Dentes ēt illi in iuuentute. i. in ſpūalis vitę nouita-
te, magis ſolent dealbari p caſtam & honeſtam locutionem, q̄
in ſenectute vitiorum, vbi p certo dētes huiuſmodi obſcurat,
& p inhoneſtā locutionē infames & nigri efficiunt, niſi forte in
equis. i. in hypocritis, qui etiā antiqui & mali dentes verborū
per fictionē caſtitatis habēt albos & mundos. Vel per dētes in-
telliguntur

telliguntur virtutes,quibus a iuſtis diabolus deuoratur. Iſtę
igitur in viris & virtuoſis ſunt multę in fęminis vero defectuo
ſis valde paucę. Et infere hic ꝙ (ſicut dicitur in hiſtoria Hiero
ſol.& ponit Vincentius l.30.c.44.)ab anno quo crux domini
per Saladinum capta eſt, ſ.et milleſimo cẽteſimo octnageſimo
ſeptimo,pueri qui nati ſunt,nõ niſi viginti vel viginti duos dẽ
tes habent,cum ante 30.vel 32.habuerint.In quo poteſt notari
ꝙ dẽtes.i.bona verba vel virtutes ſine crucis deuotione habe-
3 ri non poſſunt. ¶ Animalia multorum dentium & coniuncto-
rũ,& rectorũ,ſunt vitæ longioris, paucorũ vero curuorũ,& ſe
paratorũ vitę ſunt breuioris.Sic verè illi reges,quorũ dentes.i.
familiares & iudices ſunt ordinati,multiplicati , per iuſtitiam
recti,& in vita & moribus regulati,diutius viuunt,et in ſuo ſta
tu magis perſeuerant.Illi vero quorum dentes & familiares &
populi ſunt per rapinam acuti,& per iniuſtitiam curui , & per
diſſenſiones diſiuncti & diuiſi,diu non durant,nec in ſtatu pro
ſperitatis longo tempore perſeuerant. Vel per aĩalia intellige
non reges ſed regna,ſicut Danielis 4.vbi per quattuor anima-
lia quattuor regna intelliguntur . Quia verè regna non ſolent
perſeuerare,ſi dentes.i.populi ſint ſoliti a iuſtitia deuiare, & a
concordia diſgregari.vnde Matth.12. Omne regnum in ſeipſo
diuiſũ deſolabit.Et Eccl. 10.dr̃ ꝙ regnũ a gente in gentẽ tranſ-
fertur propter iniuſtitias & iniurias.Vel dic ꝙ dentes ſunt ver
ba(vt dictum eſt)quæ ſi coniũcta ſunt,matura & ordinata , ſi-
gnũ eſt ꝙ hõ in ſtatu gratiæ diu viuit . Si vero varia ſunt, acu-
ta,pungitiua,ſignum eſt ꝙ homini imminet breuis vita.i.gra-
tiæ breuis ſtatus,quia ſicut dicitur Prouer. 10. In multiloquio
4 non deeſt peccatum.¶ Pueri mutant dentes & non viri proue
cti.Sic verè pueri.i.imbecilles & imperfecti mutant & variãt
verba ſua,nec in ore habent aliquam ſtabilitatem, vel in pro-
miſsis vel dictis aliquam veritatis firmitatem:cuius tamẽ con
trarium faciunt viri.i.homines viriles,ſolidi atq; veri,quia.ſ.ta
les ſolent dentes.i.verba habere ſolida,& in veritate perpetuo
permanſiua.Exemplo Moyſi,de quo dr̃ Deutero.34. ꝙ cẽtum
viginti annorũ erat quando mortuus eſt,& non caligauit ocu-
5 lus eius,& dentes ipſius non ſunt moti.¶ Dentes ſcindentes &
acuti oriuntur ante hebetatos & latos.Dentes acuti ſunt ver-
ba pungitiua,lati vero verba ſunt modeſta & benigna . In mul
tis igitur citius & facilius naſcuntur dentes acuti .i. ſermones
detractorij & pungitiui,ꝙ̃ modeſti,ſimplices,& hominum nõ
leſiui.Citius.n.diſcit homo malè loqui quàm bene , quia teſte
Sene.2.li.de naturalibus.Virtus doctorẽ deſiderat , ſine magi-
ſtro vitia diſcuntur. Et ſicut vidimus ꝙ dens euulſus in iuuen
tute,iterum renaſcitur , ſic in multis cum vnũ verbum ceſſat
6 & deficit,ſtatim aliud generatur . ¶ Dentes anteriores cadunt
& mutantur,poſteriores vero maxillares nunquam. Quod ac
cidit,quia primi dentes ſunt debiliter radicati, poſteriores ve
ro bene,ſicut ſupra dictum eſt.Sic verè in eccleſia ſancta dei,
illi q ſũt anteriores, priores & maiores,ſ.eccleſiaſtici,ſunt de-
biliores in moribus,& ad cadendum per vitia proniores. Po-
ſteriores aũt.i.ſimplices & laici,qui ſtatu & gradu in eccleſia
ſunt extremi,ſunt in fide & moribus vt cõiter magis fixi . Vn-
de illud prædictum Deutero.34.Dentes ipſius non ſunt moti.
7 ¶ Dentes ſm Conſtant.multas incurrunt paſsiones. Humores
n.corrupti ex malis cibis,per neruos ad ligamẽtum dentiũ de-
ſcendentes & vermes ibidem aliquotiens generantes,ſunt cau
ſa quare dentes aliquando corrumpuntur,perforantur , fętẽt,
dolẽt & delocant. Sic verè humores corruptę affectiõis,q cor
rumpunt neruos ſenſare rationis & diſcretionis,& producunt
vermes mali appetitus & ſtimulationis,ſunt cauſa quare den-
tes verborũ noſtrorũ paſsiones multas incurrũt. Eatude.n. fit
ꝙ in iſtis dẽtibus apparet perforatio inuidiæ, fętor luxuriæ,do
lor iracundiæ,& delocatio inconſtantię.Iſta.n.oĩa in verbis no
ſtris exterius a malis mentis affectionibus generãtur, quia.ſ.ſe
cundũ prauitatẽ voluntatis verba exteriꝰ variãtur, iuxta illud
Luc.6.Ex abundantia cordis os loquitur.Vel ſi vis,per dentes
intellige fideles,qui in maxillis fidei radicati , multis qñq; vi-
8 tijs deprauãtur.¶ Dentes aliqñ ſtupeſcũt,& quaſi ſenſum amit
tunt.Quod qñq; contingit ex frigiditate neruos ſenſibiles ſpaſ
mante, vt ex niue vel glacie neruos dentium conſtringente.
Qñq; ẽt contingit ex fructu acido vel acerbo intus neruos ſen
ſibiles penetrante,& ſenſum neruorum taliter immutante , ꝙ
etiã bonos cibos eſt ſibi difficilè deguſtare.Dentes oris, in ſcri
ptura affectiones mentis ſignificãt,quæ.ſ.more dentium infra
ſub labijs.i.ſub verbis abſcunduntur. Iſti igitur quandoq; ſtu
peſcunt,& ſenſum deuotionis & guſtus cęleſtis delectationis
amittunt,& cibos bonorũ ſpũalium contemnunt . Quod pro-
cul dubio fit qñ niue & glacie diabolicę tentationis ſtringun-
tur,& qñ fructibus acerbis bonorum temporalium ſatiantur.
Ezec.18.Qui comederit vuam acerbam,obſtupeſcent dentes
eius.¶ Dentes igitur ſunt duri,albi,acuti,radicati, in carne na 9
ſcentes , & tamen a carnis conditionibus alieni , labijs clauſi,
neruis colligati,& ſibi inuicem coaptati,& corpori nutriendo
neceſſarij,& voci formandę & riſui faciẽdo mirabiliter oppor
tuni.Dentes Chriſti ſunt viri iuſti.vnde ſibi dr̃ Cantic.6. Den
tes tui ſicut greges ouiũ,quæ aſcundunt de lauacro . Tales igi
tur Chriſti vel eccleſiæ dentes,& maximè prædicatores, qui-
bus mediantibus Chriſtus manducat.i. ſibi per charitatẽ in-
corporat peccatores, (iuxta illud Io.3. Ego cibũ habeo man-
ducare quem vos neſcitis &c.)debẽt eſſe albi per caſtitatem,
acuti per ſeueritatẽ,duri per conſtantiæ ſtabilitatem , radicati
per fidei firmitatem,de carne nati,nõ carnaliter viuere per vi
tæ ſpũalis ſanctitatem,inuiuicẽ coaptati per concordem frater
nitatem,ligati per charitatem , labijs velati per humilitatem,
corpus eccleſiæ nutrire ꝓ doctrinæ veritatẽ & per clementiæ
pietatem,vocem facere & iuuare ꝓ diuinę laudis alacritatem,
riſui etiam comparari per ſpei cœleſtium iocunditatem.Eccl.
19.Riſus dentiũ & ingreſſus hominis,denunciant de illo.¶ De 10
dentibus vide multa in tractatu de animalibus in generali , &
in multis alijs titulis animalium.

De Lingua. Cap. 19.

LINGVA ſm Iſidorum dicitur a lingendo vel a 1
legẽdo.Eſt.n.inſtrumentũ guſtꝰ & locutionis,&
ideo cibos habet lingere,& verba legere.Eſt au
tem lingua naturaliter mobilis,carnoſa,poroſa,
neruoſa,oblonga, plana, rubicunda, ſubtilis,te-
nuis,mobilis,& acuta,loco tñ concauo & humi
do ſita,& ſicut in carcere poſita,labijs & dentibus circũſepta,
vocũ eſt informatiua,ſaporũ diſcretiua, aĩę interpretatiua , &
per humorẽ ſaliuę totius corporis humectatiua.Lingua Chri
ſti in ſuo corpore myſtico eccleſiæ eſt ꝓ̃dicator vel ẽt doctor.
Vel ẽt lingua eſt quælibet bona perſona locutioni diuinæ lau-
dis principaliter deputata,ſicut præcipuè ſunt clerici & reli-
gioſi.pſal.Lingua mea calamus ſcribæ.Talis igitur lingua dẽt
lingere, & legere,q.a.ſ.ipſa dẽt eſſe inſtrumentũ guſtꝰ & lectu-
rę deuotionis,& vocis & lecturæ orõnis,prædicationis,cõfeſ-
ſionis,& gratiarum actionis . Debet.n.inter cibos bonorũ tẽ-
poraliũ,corporalium & ſpũalium,diſcernere, & loquelam ſpi
ritualiũ & ſalutarẽ deo & hoĩbus promere,voluntatem ipſius
aĩę.i.ipſiꝰ dei interpretari & dicere,& vocẽ ſuã articulatim &
ordinatè proponere.Prouer.15.Lingua ſapientiũ ornat ſcien-
tiã.Et ſaliua bonæ doctrinę vel diuinę gratię,eccleſiã vel aĩam
humectare,vt ſic de tali lingua dicat eccleſia illud Eſa.50.Dña
dedit mihi linguã eruditã.Igitur dico ꝙ talis debet eſſe mol-
lis & carnoſus per benignitatem , poroſus & penetrabilis per
pietatẽ,neruoſus & ſenſibilis per ſagacitatẽ,oblõgus aliquan-
tulũ per deliberatiuã maturitatẽ,planus & ſimplex per omni-
modã veritatẽ,rubicundus & ſanguineus per verecundam ho
neſtatem,tenuis & ſubtilis per ſpũalem paupertatẽ,mobilis &
vertibilis per diligentem ſedulitatẽ, acutus ẽt & more gladij
formatus per locutionis ſeueritatẽ,in loco humido ſitus ꝓ de-
uotionis & gratiæ ſuauitatẽ,detentus & circunſeptus, ligatus
& incarceratus per dei mandatorũ circularitatem . Quia pro
certo cũ hõ multas habeat grãs & virtutes,neceſſe eſt vt i car
cere diuini timoris minis diſciplinæ & mãdatorũ dei & præla
torũ ligetur,ne per inanẽ gloriam dilatetur,& ne exterius ad mun-
di delectabilia plꝰ debito ꝓlabatur.pſ.Dixi,cuſtodiã vias meas,
vt nõ delinquã in lingua mea.Vel dic ꝙ lingua eſt locutio cu-
iuſlibet viri iuſti,quæ procul dubio debet eſſe mollis & beni-
gna,neruoſa & ſenſata(quia ex venis prouenit ſenſus & motꝰ)
oblonga & moderata, rubea & verecunda,tenuis & humilis,
mobilis & ſubtilis,acuta etiã aliquotiẽs & ſeuera &c. per oĩa
ſicut ſupra.Iuxta cerata ẽt debet eſſe,ne.ſ.nimis effluat per ex-
ceſsiuã verboſitatẽ.pſal.Lingua mea adhæſit faucibꝰ meis.Vel
ſi vis oĩa iſta potes exponere de malis & loquacibus , vel ẽt de
eorũ locutionibus.Iſta.n.ſciũt verba ſua mirabiliter formare,
& quæ ab aĩa.i.viris ſpũalibus excogitata ſunt, mirabiliter in-
terpretari, & variè ordinare.pſ.Linguis ſuis doloſè agebãt.Et
ſaliua peruerſę ſuæ doctrinę totam patriam humectare.Igitur
talis lingua eſt mollis ꝓ adulationẽ,poroſa & bibula ꝓ proprij
cõmodi appetitionem,oblonga & non quadrata per fallacem

diſsimulationẽ ſubtilis & tenuis per cauteloſam canillationẽ,
gladialis & acuta p detractionẽ & perforationem.pſal.Lingua
eorũ gladius acutus. Mobilis aut plicabilis & varia per manda
torũ circũuolutionẽ.pſal.lingua cõcinnabat dolos.Rubea,ſan
guinea & carnoſa,per vilẽ & carnalẽ de pctis carnalibus mẽ-
tionem.pſal.Sagittę paruulorũ factę ſunt lingnę eorũ . Vel dic
ꝙ lingua diaboli eſt malus aduocatus, vel eius fallax locutio.
pſal.Linguis ſuis doloſe agebãt,venenum aſpidũ ſub labijs eo
rum.Quod ẽt de detractoribus põt dici,qui ſunt molles & pli
cabiles adulando,acuti aũt & mordaces detrahendo &c. ſicut
2 ſupra.¶ Linguæ aliquorum animalium medicinales ſunt,& ali
quę venenoſę.Medicinalis.n.eſt lingua canis, quod accidit vel
ex complexionis bonitate , vel ex aliqua occulta proprietate
Venenoſa ẽt eſt lingua ſerpẽtis,draconis, & rabidi canis. Ca-
nis.n.rabidus linguã ſemp habet extra os,& ſemp ſtillat vene-
nũ,quod ita inficit aquam vbi cadit,ꝙ hõ inde bibens efficitur
rabioſus. Lingua ẽt ſerpẽtum ſm Ariſtote.li.de animalibus,li
uida eſt,acuta & malitioſa,& propter acutum fumũ veneni in
motu eſt velociſsima.Sic vere lingua & locutio in aliquib⁹ eſt
bona,& in aliquibus mala.Ex lingua.n. põt prouenire ſanitas
& venenum,vita & mors,bonũ & malum.Prouer.18.Mors &
vita in manibus linguæ. Quidam.n.ſunt qui habent linguam
medicinalẽ & bonam,ſicut ſunt viri iuſti, qui lingua & verbis
alios per bonã doctrinam & eruditionẽ ſanant.Prouer.12. Lin
gua ſapientium ſanitas.Et potiſsimẽ tales debent eſſe canes.i.
prælati & pdicatores,qui gregis dominici ſunt cuſtodes. Qui
dam aũt iſtam linguã habent venenoſam, ſ.ſerpentini & rabi-
di pctõres,quia.ſ.lingua & locutio taliũ p ſuas malas exhorta-
tiones inuenenat,& ad diuerſa vitia eos pirahit & inuitat,cõ-
tra illud.pſal.Prohibe linguam tuam a malo, & labia tua ne lo
quantur dolũ.Lingua.n taliũ ſemper ſolet per multiloquia exẽ
pla os aperite,venenum verborum malorum vomere, & acu-
ta per detractionẽ & punctionẽ eſſe.pſal.Acuerũt linguas ſuas
ſicut ſerpentes.Et ẽt maculoſa,nigra,infamis & immunda ſo-
let videri,& veneno malitiæ velociſsimẽ per mendacia & ver
boſitatẽ moueri,& per duplicitatẽ velociter agitari,nõ aduer-
tens quod Dauid dicit in pſal.Diſperdat dñs vniuerſa labia do
3 loſa,& linguã magniloquã.¶ Lingua ſerpentis dũ viuit ſerpẽs,
eſt venenoſa,cũ vero ſerpens mortuus fuerit lingua ſeparata
& ſiccata,venenum perdit,& contra veneni præſentiam ſuda-
re conſueuit.Et ideo talis lingua reputatur vtilis & precioſa,
licet primitus fuerit venenoſa.Tales ſerpentes ſignificant ho-
mines peccatores,qui dum viuunt.ſ.in peccato,linguã & locu
tionem habent multipharie venenoſam,quia.ſ. verba mala &
venenoſa euomunt,quibus auditores inficiunt & corrumpũt,
iuxta illud.Corrũpunt bonos mores colloquia praua. Sed ve-
rẽ qñ tales ſpũaliter moriuntur,& qñ per pęnitentiam mortifi
cantur,(iuxta illud 2.Ad Corin.6.Quaſi moriẽtes, & ecce vi-
uimus)tunc lingua taliũ efficitur non venenoſa , & contra ve-
nenum peccatorum multipliciter precioſa,quia.ſ.cõtra pecca
tũ ſolet ſudare & clamare,& venenum culpæ homini prodere
& monſtrare. Vñ illud prædictum.Lingua ſapientium ſanitas.
4 ¶ Lingua contrahit qñque multa vitia in loquendo. Qñqʒ.n.
efficitur muta,quod fit vel ex aliquo corrupto humore linguã
inficientẽ,vt eſt qñ apoſtema ligat linguæ neruum,vel ex cere
bro aliquod vitiũ contrahente,& ſecũdum motus linguæ debi-
tẽ non influẽte . Sic verẽ lingua multorũ muta efficitur a præ-
dicando & docẽdo,& hoc accidit vel ppter propriũ vitiũ,vel
pp vitiũ cerebri.Propriũ.n.vitiũ eſt qñ vt cõiter eſt infecta hu
more & apoſtemate pctõrum,& iõ omittit loqui & prędicare,
ſciẽs ꝙ nihil poſſet boni dicere quin cõtra ſe loqueretur.Vitiũ
aũt cerebri,eſt defect⁹ ſciẽtiæ,q̃ a cerebro & a rõne venit. Iſta
n.duo faciũt hoiem mutum,& ab vſu linguæ & prædicationis
5 officio alienũ.Eze.3.lingua tua adhęrebit palato tuo.¶ Lingua
loquẽdo efficitur balba,vt qñ hõ neſcit ad plenum cito verba
formare.Et hoc fit propter linguæ nimiam humiditatem,vt in
ebrijs. Vel ſm aliquos propter nerui linguæ breuitatẽ , qui ad
finem linguæ non ſe extendens facit hominẽ balbutire. Quæ
ẽt cauſa eſt quare hõ efficitur traul⁹.i.quare aliquas litteras di-
cere vel formare neſcit ſicut.r.vel.g. Sic vere illi qui ſunt ni-
mis humidi per carnalitatẽ deliciarũ,& qui ẽt neruum ſcien-
tiæ nimis habẽt breuem,ita ꝙ a cerebro rationis nõ recipiunt
plenẽ ſenſum,nõ ſolent habere rectã vel honeſtã locutionem,
nec bene formatã vel diſcretã eruditionẽ vel prædicationem.
Tales.n.in rebus ſpũalibus balbutire poſſunt , ſed non loqui:
qa ſicut dicit Seneca : Mirum eſt fortiter aliquid dici ab huic
mollitiẽ pfeſſo.¶ Lingua aliqñ efficiẽ nimis celeris. Quod ac- 6
cidit qñ nerui linguæ nimis ſunt lõgi, ita ꝙ extremitatem lin-
guæ attingũt,vt dicunt quidã.Sic verẽ illi qui neruũ in quo eſt
ſenſus habẽt nimis longũ.i.illi qui nimis abũdant in ſenſu ſuo,
ſolent nimis eſſe celeres in ſermone , hoc eſt dictu ꝙ, tales ni-
mis ſolẽt eſſe prõpti ad loqnẽdũ,& ad verba ſuperflua proferẽ
dum.Eſa.32. Lingua balborũ velociter loquetur.¶ Lingua ali- 7
quãdo apoſtemate intumeſcit,aliqñ corrupto humore graue
ſcit,aliqñ vlceribus laceratur , aliqñ propter mentis captionẽ
locutione priuatur,ſicut patet in phreneſi.Sic verẽ locutio ali
qñ patiẽ apoſtema ſupbiæ.Eſa.28. In loqla labij & lingua alte-
ra loquar.Aliqñ putredinẽ luxuriæ.Aliqñ vlcera inuidiæ.Ali-
quando mentis captionem malitiæ. His.n.uitijs locutio depra
uatur,& per elationem,iactãtiam,adulationẽ , detractionem,
multipliciter maculatur.Iac.3.Lingua ignis eſt , & uniuerſitas
iniquitatis. ¶ In principio linguæ ſunt duæ venæ , quæ ſaliua- 8
les dicuntur,a quibus ſaliua egrediẽ,a qua & lingua & os hu-
mectatur,& ciborũ ſiccitas temperatur . Eſt aũt ſaliua humor
inſipidus,inter guſtum & ſuum obiectum medius,quia.ſ.nulli⁹
rei ſapor ſentitur,niſi quando per ſaliuam guſtui pręſentatur,
vt dicit Conſtan.Saliua ſignificat gratiã dei.Iſta .n. in homine
naſcitur a duabus venis & duobus principijs præcipuis , quæ
ſunt,declinare a malo,facere bonũ.Talibus.n. venis ſaliua gra
tiæ in nobis oritur, a qua os cordis ſpũaliter humectaẽ, & qua
mediante guſtus deuotionis in ſaporibus ciborum ſpiritualiũ
delectatur.Conſtat.n.ꝙ niſi mediante gratia diuina, cibus do
ctrinæ vel euchariſtiæ guſtui affectionis per deuotionem non
ſapit,nec in ventrem conſcientiæ faciliter labitur aut deſcen-
dit.Iſta autem mediãte,cibus doctrinæ ab auditoribus tranſ-
glutitur,& ſapor in documentis ſpũalibus inuenitur . Ideo in
perſona peccatoris dicebat Iob 7.dicẽs. Vſquequo non parcis
mihi,nec dimittis me vt glutiã ſaliuam meã? Et ſicut ſaliua ho
minis mors eſt ſerpentis ſm Ambroſium & Baſilium in hexa
mero,ſic diuina gratia mors eſt ſpiritualis hoſtis.¶ Quãdo hõ 9
emittit ſputum ſeu ſaliuam ſanguineam fetentem & ſanioſam,
ſignum eſt ꝙ pulmonem habet corruptum & vulneratum,ſm
Conſtanti. Sic uere qñ homo de ore uerba infecta, inhoneſta,
ſanguinea & carnalia,ſanioſa & detractoria emittere conſue-
uit,ſignum eſt ꝙ pulmo ſuæ affectionis interioris diuerſis ui-
tijs eſt corruptus.Sicut.n.dicitur Matth.15.Ex abundãtia cor
dis os loquitur.& Marci 7.dẽ ꝙ de corde exeunt adulteria,for
nicatio.¶ Saliua & ſputo int⁹ retẽtis & nõ euacuatis,eſt aliquo 10
tiens cauſa mortis,ſicut patet in phthiſicis, qui uulnerato pul
mone,ſputo ſaliua ſeu phlegmate a cerebro defluente,cum ip
ſum expellere nequeunt,ſuffocantur . Sic qñ ſputum & ſaliua
peccati a cerebro.i.a cogitatione & imaginatione deſcendit ad
pulmonem affectionis,ipſumqʒ ulcerat per conſenſum niſi per
confeſsionem poſſit eijci,neceſſe eſt per mortem ęternã homi
nem ſuffocari. &c. uide ſupra de phlegmate.

De Voce. Cap. 20.

VOx eſt aer tenuiſsimus ictus plectro linguæ , & 1
multis inſtrumẽtis naturalibus format⁹ . Ad for
mationem.n.uocis multa requiruntur , & potiſsi
mẽ pulmo,aſpera arteria ſeu carnales guttoris,
dentes,lingua,labia,vua. Et eſt vua membrum
in gutture quod uiam aeris habet dilatare uel re
ſtringere , & aeris emiſsionem temperare,& ne ultra debitum
effluat,ipſius exitum moderari,& ſic una mediãte ſolet hõ uo
cem uel diminuere, uel agere, ſicut dicit Conſtantin. in pant.
Vox eſt locutio uiri iuſti , cuius pcul dubio aer.i.ſpũs ſanctus
materia debet eſſe,& diuerſa inſtrumẽta uirtutũ,formã debẽt
& efficaciã ſibi dare. Inter alias aũt uirtutes quæ in locutiõe et
uocis platione neceſſariæ ſunt,ſummẽ neceſſaria eſt una , per
quã intelligo diſcretionẽ,qa.ſ.illa eſt q̃ uoci debet imperare,
& eã uel emittere uel tenere,qa.ſ.qñ eſt neceſſe , debet ipſam
latẽ facere diſcurrere.ps.Eleuauerũt flumina uocẽ ſuã.Qñ ue
ro neceſſe non eſt,tũc debet ſibi uiam claudere, & ipſam inter
ſecreta gutturis cohibere.Naum.2.Non audietur uox nũcio-
rum tuorum.Vltra iſtud ẽt uerum eſt non ſolum de locutione
communi,imo etiã de prædicatiõne,quia.ſ.iſtam qñque debe-
mus effundere & qñque(ne faſtidiatur)clamorem ipſius cohi
bere.¶ Canales gotturis,& folliculi pulmonis,inſtrumẽta ſunt 2
uocis,qui ſi lenes & temperati fuerint,dulcem & temperatam
& æqualem reddũt uocem . Si uero aſperi fuerint & plus de-
bito lati,uel ſtricti,uel diſtorti, tunc grauem uel exilem uocẽ
facinnt,

faciũt,vel inæqualem,diſſonã,ſeu turpẽ,ſicut dicit Conſtanti
nus.Canales iſti ſunt prædicatores,qui vna cum pulmone ae-
rem emittente.i.cum ſpiritu ſancto ſcientiam & gratiam in-
fundente,& cum lingua ſuæ eloquentiæ verba exterius diffe-
rente,vocem prædicationis habent emittere,& per ipſam au-
ditorum animos informare.pſal.Dabit voci ſuæ vocem virtu-
tis.Si igitur iſti canales.ſ.prædicatores,ſint lenes & ſuaues,tẽ
perati & iuſti, & vitiorum ſuperfluitatibus non grauati, tunc
vox,prędicatio & doctrina eorum auditoribus dulcis erit,cõ-
ſona & amica.Talem.n.ſolent libenter audire, & eius vocem
diligere & haurire,dicentes.Canti.2.Oſtende mihi faciẽ tuã,
ſonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis,& facies
tua decora. Sed verè ſi tales canales.i. prædicatores ſint mali,
& in moribus vitioſi & aſpera, & vltra debitũ per tranſgreſ-
ſionem diſciplinę elati, vel etiam in ſeueritatib⁹ & ſingultib⁹
nimis ſtricti, & per vitia deuij & diſtorti, tunc dico vox iſto-
rum,doctrina & eruditio non eſt grata,ſed audientibus diſſo-
na,contemptibilis,& inepta.Tales enim non libenter audiun
tur,voces ſuæ doctrinæ ab omnibus contẽnuntur.& hoc, quia
teſte Gregorio,loquẽtis auctoritas perditur,quando vox ope
3 re non iuuatur.¶ Pulmo ſecundum Ariſto. eſt primum vocis
ſuſceptibile,& ideo ſecundum ipſum,nullũ animal carẽs pul-
mone & lingua, habet vocem. Vnde dicit quòd muſca,,locu-
ſta & ſimilia,non habet vocem, licet ſonum faciant non cũ
ore,ſed cum alis, ſcilicet ſtringendo aerem cum alis circa cor
pus cuius certum ſignum eſt,quia talia aĩalia ſonum talem fa-
ciunt volando,& nunquã quieſcẽdo.Pulmo qui deſeruit cor-
di,ſignificat ſcientiã,lingua vero denotat eloquentiã.Iſta igi-
tur duo ſunt in voce .i. in prædicatione & bona eruditione ne
ceſſaria,quia pro certo illi qui carent eiſdem, nunquã articu-
latim vociferant,data ꝙ more muſcarũ ſonos multos faciant,
& multa inutilia verba promant.pſalm.In omnem terram exi-
4 uit ſonus eorum.¶ Ranæ ſecundum Ariſto.li.4.plus vociferãt
de nocte quàm de die. Sic vere mali magis gaudent,cantãt &
vociferant & exultant in nocte & obſcuritate vitiorum, & de
rebus malis & vitioſis, quàm de dei.i.quàm de rebus ſpiritua
libus & honeſtis. Prouer.2.Qui dimittunt iter rectum,& am-
bulant,vias tenebroſas,qui lętantur cũ male fecerint,& exul-
5 tant in rebus peſsimis.¶ Aues parui corporis magis vociferãt
quàm aues magnę.Aues etiam maſculę vociferant,non fęmel
lę.Quod maximè verũ eſt inter coturnices & gallos,vbi ma-
ſculi,non fœminæ cantant,vt dicit ibidẽ.Sic verè illi qui ſunt
parui per humilitatem,maſculi per virilitatem,ſolent per ora
tionem,confeſsionem,prædicationem, & gratiarum actionẽ,
melius canere,quàm illi qui ſunt fęminæ per mollitiẽ delicia-
rum vel ſunt magni per altitudinem eminentiarum. Conſtat
enim ꝙ parui,ſimplices & pauperes,deo voces prędictas abũ
dantius emittũt,quàm illi qui prælati vel clerici vel aliter ma
gni ſunt.Eccc.46.Exaltauit vocem ſuam de terra.Vel dic ecõ
uerſo,ꝙ illi qui in ſcientijs & meritis ſunt minores,ſunt com-
muniter in verbis & locutionibus ampliores.Quia illi qui mi
nus valere noſcũtur,ad vocem garrulitatis iactantię & adula-
tionis altius efferuntur,iuxta illud Senecæ. Imbecilliores ca-
6 nes magis indulgent latratibus.¶ Gallus ſecundum Ariſto.
ibidem,poſt victoriam vociferat.Etiam quæcunq; auis cano-
ra,cum ſatiata fuerit,magis cantat.Omne etiam animal gene-
rationis tempore magis clamat. Ille autem qui vim generati-
uam perdit ſicut eſt caſtratus, ſuæ vocis reſonãtiam mutat,&
imbecillius vociferat, quàm antea faciebat. Sic verè cum vi-
ctoriam contra tentationes acquirimus,cum ſocietatem bono
rum ſpiritualium & etiã terrenorum accipimus, & cum gene
rationi bonorum operum intendimus, nos procul dubio vo-
ciferationi orationis, laudis,& gratiarum actionis,magis inſi
ſtere debemus. Pſal.pſallite dño in voce tubæ, pſallite dño in
cithara.Illi.n.qui virtute generatiua,& bonorum operũ pro-
ductiua.ſ.gratia dei caſtrati & priuati ſunt,ſpiritualium vocũ
prædictarum fortitudinem perdunt, & in ſpiritualiter vocife
rando vani & exiles ſtatim fiunt.Quod iam apparet in multis
peccatoribus,qui deum laudando, orando vel prædicãdo nõ
vociferant,imo exiliter & imbecilliter deo cantant, & fœmi-
naliter voces mittunt. Hiere.16. Auferã de loco iſto vocem
7 gaudij & lętitię,& vocem ſpõſi & vocẽ ſponſæ.¶ Vox acutior
eſt in iuuenibus & in fęminis, quàm in ſenibus aut in viris.Iu
uenes enim & fœminæ propter debilitatem mouent paucum
aerem,& ideo acutiorem ſonũ faciunt.Viri vero & ſenes mul
tum aerem mouent propter fortitudinem neruorũ & lacerto
rum & groſsiorem ſonum emittunt,vt dicit Ariſto.vbi ſupra.
Sic vere,illi qui ſunt fœminę.i.molles & delicioſi pueri & im
becilles,ignorantes & defectuoſi, ſolent vt communiter acu-
tius & altius loqui & vociferari, & paucum aerem.i. paucam
ſcientiã vociferando & loquendo mouere & attẽdere, & ideo
acutius & citius & indeliberatius verba fari.pſal.Dedit abyſ-
ſus vocem ſuã, altitudo manus ſuas leuauit. Illi vero qui ſunt
viri.i.virtuoſi & viriles,& qui ſunt ſenes.i.maturi & pruden-
tes,in loquendo ſolent plus de aere ſapientię ponere, & vocẽ
ſuam maiori deliberatione tardare. Et ideo tales grauiorem,
maturiorem & prudentiorem vocem emittunt, & non acutè
vel incompoſitè verba promunt.Quia breuiter loquẽdo,pru
dentes ſolent grauiter,depreſsè & maturè loqui,fatui vero &
ignari ſolent acutè & effęminatè profari. Vnde de bonis põt
dici illud Eze.1.cum fieret vox ſuper firmamentum, ſubmit-
tebant cherubini alas ſuas.Cherubin.n.i.viri ſpirituales debẽt
elationis alas ſubmittere,quando habent vocem in firmamen
to eccleſiæ formare.¶ Vox quæ eſt grauis,ranca , aſpera & diſ- 8
ſona,valde eſt vituperabilis & nociua,& diſcordię in harmo-
nia generatiua,& auditus audientium grauatiua.Vox.n.vnius
ſi ſit diſſona,multorum bene canentium turbat harmoniã.Sic
verè vox malorum aſpera & iniuriatoria, ranca & detracto-
ria,diſſona & turbatoria,acuta & iactatoria, non eſt bona,ſed
potius odibilis atque vana,& in harmonia vnius concordis ſo
cietatis eſt diſſenſionis & diſcordiæ cauſatiua. Tales igitur vo
ces malorum bonis nõ ſunt gratę nec amabiles,ſed potius tri-
ſtes,odioſę & turbabiles. Eze.19. Deſolata eſt terra a voce ru
gitus eius.Vel expone de voce hæreticorum,quæ eſt horribi-
lis,& nociua &c.Eſa.29.Vox phitonis vox tua.¶ Vox dulcis, 9
cõſona & ordinata,multas habet laudabiles proprietates.Eſt
enim dulcis vox & melodia triſtium lętificatiua,amoris exci-
tatiua,laboris ſubleuatiua,paſsionum animæ expreſsiua puri
tatis complexionis oſtenſiua , laudis & præconij acquiſitiua,
affectionum animæ immutatiua , ad prælium exhortatiua, &
mentis de timore ad audaciam,de ira ad clementiam,de aua-
ritia ad largitatem & munificentiam cõuerſiua, volucrum ad
laqueum vocatiua,& ipſarum ad mortis periculum perducti-
ua,demonũ effugatiua,ſicut patet in Saule.1.Reg.16.& mol-
tarum ęgritudinum lenitiua,ſicut patet in mente alienationis
phreneticis,qui ſępe per melodiam ad mentem redeunt,& ad
ſanitatem animi reuocantur.Talis eſt vox diuinę laudis,& bo
næ eruditionis,& prædicationis. Talis vox enim ſolet triſtib⁹
& deſperatis conſolationem & ſpem immittere, amorẽ & de-
uotionem in deum excitare & accendere.& omnem laborem
& tribulationem per patientiam ſubleuare. Hiere.11.Ad vo-
cem loquelę grandis exarſit ignis.Item iſta ſolet paſsiones ani
mæ ac defectus,& vitia mẽtis exprimere , complexionis.i.cõ-
ditionis bonę & virtuoſę ſignum eſſe,& apud deum & homi-
nes laudis prçconium vendicare,quia ſcilicet ille qui bene ꝓ-
dicat,& qui ſolenniter deum laudat,a cunctis audientibus fa-
mam & præconium reportat. Dicit.n. quilibet illud Canti.5.
Vox delecti mei pulſantis,aperi mihi ſoror mea.Congratulã-
do etiam dicunt illud Canti.2.Vox turturis audita eſt in terra
noſtra.Item iſta ſolet affectiones audientium immutare,& ad
litteram,mentem de ira ad clementiam,de auaritia ad munifi
centiam,de timore ad audaciam conuertere,& ad non timen-
dum pro Chriſto mortis periculum animare, ſicut patet de il
lis qui ſe ad verba prædicatorũ martyrio pro Chriſto vel pro
republica exponunt.pſal.Dedit vocem ſuam, & mota eſt ter-
ra.Item iſta vox ſolet demones effugare,& infirmitates pcti ſa
nare,& mentem a deo alienatam,ad ſanitatem gratiæ reuoca-
re,& gaudium ſpiritus in anima generare , vt ſic dicatur illud
pſal.Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis, date gloriam deo ſu
per Iſrael.&c.Vel dic ꝙ vox dei patris eſt Chriſtus,vel etiam
vox Chriſti eſt ipſe prædicator.Matth. 3. Ego vox clamãtis in
deſerto . Talis igitur vox lętificat per conſolationem , excitat
amorem & deuotionem &c.Per omnia ſicut ſupra. Vel dic ꝙ
talis vox eſt planctus vel contritio,oratio vel cõfeſsio,quæ ſci
licet deo vel ſacerdoti paſsionem animæ.i. peccata exprimũt,
amorem dei & ſanctorum excitant attrahunt,& angelos lętifi
cant,demones fugant,& ſpirituales morbos ſanant , & mentẽ
ad ſanitatem & gratiam reuocant & reſtaurant. Vnde in pſal.
Vox exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum. Vel dic
ꝙ talis vox eſt gratiarum actio,quæ benefactorem ſolet lętifi-
care,& amorem eius ad amplius excitare,affectionem immu-
tare,& bonę cõplexionis,& gratę intentionis ſignum eſſe &c.
ſicut

ſicut ſupra. ¶ Secundum Pli.li.11.c.51. Pueri qui celerius lo-
qui incipiunt, tardius incedunt, & contra illi ſolent citius ince
dere qui tardius fari cępere. Dicit etiã ꝙ puerũ nimis cito lo-
qui, malum eſt ſignum. Vnde ait ꝙ Creſi filius in crepũdijs lo
cutus eſt. Ex quo prodigio ſecutum eſt ꝙ totum illud regnum
perijt, ſicut dicit. Idem ponit Haliebel ragel lib.4.c.1 vbi etiã
mirabilibus ponit ſic verè moraliter loquendo, illi qui ad lo-
quendum ſunt celeriores & promptiores, ſunt vt communi-
ter ad inceſſum bonorum operum tardiores. Et econuerſo illi
pueri & iuuenes citius incipiunt per bona opera progredi q
tardius & maturius volunt loqui. Quia pro certo ibi tard⁹ eſt
inceſſus bonorum operum & virtutũ, vbi nimia accelerat co
pia verborum loquacitasq; ſermonum, quinimo, ſi pueri & iu
uenes citius quàm deceat loqui volunt, totum regnum ſuæ fu
turę perfectionis deſtruunt & ſubuertunt. Bene ergo docetur
Iaco.1. Sit oīs homo velox ad audiendum, tardus autem ad lo
quendum. Ideo bene dicitur illud Eccl.32. adoleſcens in cau
ſa tua loquere via. Vel dic contra illos qui nimis cito promit-
tunt, quia vt communiter tardius ad reddendum incedunt, &
econtra. Figura de duobus filijs, quorum qui primus ire in vi
11 neam promiſit, tardius, imo nunquam illuc iuit. ¶ Item idem
Plinius ibidem dicit ꝙ vox in homine magnam vultus habet
partem, agnoſcimus enim eam antequam cernamus, non aliter
quàm oculis. Totidem ſunt eē quot in rerũ naturã morta-
les, & cuiq; ſua propria, ſicut facies. Sic procul dubio eſt de lo
cutione. Vt communiter.n. iſta eſt quę habet magnam partem
vultus.i. notitię conditionũ noſtrarũ, quia.ſ. ex verbis noſtris
cognoſcitur quid in corde vlterius cogitetur. Quilibet.n. ha-
bet ſuam propriam vocem.i. ſuum proprium modum loquen
di per quem mores ipſius cognoſcuntur, quando cum diligen
tia attenduntur. Matt.12. Ex abundãtia cordis os loquitur. Et
12 eiuſdem.26. Nam & loquela tua manifeſtum te facit. ¶ Itē idē
ibidē ait ꝙ aliqua animalia in aliquibus locis ſunt muta, quæ
in alijs ſunt loquacia, ſicut exemplificat de apris & de ranis
quæ in Macedonia mutę ſunt, quæ tamē alibi voces edunt. Ci
cadæ etiam in Rhegino agro Italiæ ſunt mutæ, quæ vbiq; ali-
bi ſunt clamoſæ. Sic verè multi ſunt q in vna patria ſunt ver-
boſi, in alia vero muti, & qui vbi timent, muti & patientes eſſe
noſcũtur, iuxta illud. Ego autem ſicut ſurdus non audiebam,
& ſicut mutus non aperiens os ſuum. Qui tamen quando ſunt
in loco vbi nihil timent, vocibus iactantijs, deriſionibus &
inanibus lętitijs efferuntur. Ezech.33. Aperto ore meo non
ſilui amplius.

De Gutture Cap. 21.

1 GVTTVR eſt extremitas canaliũ pulmonis, vt
dicit Conſtan. Et eſt guttur membrum lõgum,
concauum, chartilaginoſum, in duabus extremi-
tatibus latum. & in medio magis ſtrictum, trib⁹
canalibus compoſitum, & ad triplex officiũ de-
ſtinatum. Guttur.n. habet cibos in corpus traij-
cere, vocem perficere & aerē attrahere & eijcere, vt dicit idē
Conſtan. Guttur corporis eccleſiæ eſt prælatus vel etiã præ-
dicator, vel quilibet religioſus, vel iuſtus. De quo in pſal. Exul
tationes dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus
eorum. Talis.n. debet eſſe concauus per humilitatem, longus
per perſeuerantiæ longanimitatem, chartilaginoſus & durus
per patientiæ firmitatem, in extremis.ſ. quantũ ad exteriores,
latus per charitatem & liberalitatem. In medio vero quãtum
ad ſe ſtrictus per pœnitentiam & abſtinentiæ parcitatem. Ca
nalibus tribus compoſitus per fidei ſanctæ trinitatis veritatē,
vel tribus canalibus per virtutum theologicarum trinitatem,
vel per votorũ religionis triplicem obligationē. Et ad triplex
officium deputatus, per triplicem quam facit hominibus vtili
tatem, quia.ſ. iſte habet corpus eccleſiæ cibo doctrinæ vel ele-
moſynæ paſcere, aerē deuotionis attrahere, & in alios refun-
dere, & vocem diuinæ laudis promere, & diuerſos ſonos diui
næ doctrinæ alijs eructare. Prouer.8. Veritatem meditabitur
guttur meum &c. Vt ſic de tali gutture dicatur illud Cantic.
5. Guttur eius ſuauiſſimum, & totus deſiderabilis. Vel dic
ꝙ guttur eſt locutio prædicatoris, quæ debet eſſe alijs lata, &
ſibi ſtricta, dura et aſpa, & vocis.i. cibi, & aeris.i. doctrinæ ſim
plicis, groſſę & ſubtilis, corpori eccleſiæ miniſtratiua &c. Al-
2 lega ſupra. ¶ In gutture eſt vnum membrum quod lingua gut
turis nuncupatur, qua ſcilicet ipſum guttur clauditur, & via
aeri tranſeunti vel ſtringitur, vel dilatatur, & ne corruptus hu-

3

mor vel corruptus aer, vel puluis ſubintret guttur, huius ob-
ſtaculo præſeruatur: ſecundum Conſtan. Per guttur quod re-
cipit cibos, intelligo voluntatem, quæ.ſ. cibos deſideriorum
mittit ad interiora. Per iſtam linguam intelligo timorē dei, vel
etiam virtutem prudētiæ, quæ.ſ. in medio volũtatis debet eſſe
ſicut vnum oſtium verſatile, quo.ſ. via affectionibus bonis vel
malis aperiatur, vel reſtringatur. Virtus.n. prudētię bonis ape
rit, & malis claudit, & maximè, quia niſi diſcretio voluntatem
a ſuis appetitibus coerceret, ipſamque clauderet, & reſtringe
ret, forte corruptus aer vanæ ſuperbiæ, corruptus humor lu-
xuriæ, corruptus puluis auaritiæ, per complacentiam forſitã
ſubintraret, qui mentem diuerſis vitijs ſuffocaret. Ideo de illis
qui non habent diſcretionis obſtaculo guttur clauſum, ſed ad
omnia appetibilia expoſitũ & apertum, dicitur in pſal. Sepul-
chrum patens eſt guttur eorum. Vel dic ꝙ talis lingua eſt tem
perantia, quæ loco & tempore debet guttur per abſtinētiam
ſtringere, & etiam ipſum (quando neceſſitas exigit, ad aliquas
delicias dilatare. Vel dic ꝙ guttur eſt locutio, vbi ianitor de-
bet eſſe timor dei, qui ſcilicet iſtud guttur debet mendacio, ia
ctantiæ & adulationi claudere, veritati vero, orationi & con-
feſſioni & alijs bonis locutionibus aperire. Prouer.3. Miſeri-
cordia & veritas nõ te deſerãt: circunda eas gutturi tuo. ¶ Cũ 3
guttur cibum & aerem habeat recipere vt cibo ſtomachum
poſſit reficere, & aere cor poſſit refrigerare, ideo natura de-
dit ſibi duas vias, ſcilicet vnam qua cibus tranſit ad ſtoma-
chum, & aliam qua aer tranſit ad pulmonis ventilabrum. Iſta
autem duplex via quoddã habet operculũ, quod dicitur epi-
glottũ, quod alternatim vtrãque viam poteſt operire, & ideo
quando aſpirandum eſt, iſtud operculum viam ſtomachi ex
toto claudit, & viam cordis & pulmonis aperit. E contra autē
quando comedendũ eſt, in hora qua cibus traijcitur, via cor-
dis & pulmonis aeri & ſpiritui clauditur, via ſtomachi cibis
& potibus aperitur. Duæ enim viæ iſtæ nunquã ſimul poſſunt
eſſe apertę, imo ſi vna aperta fuerit, alia neceſſario clauſa erit,
vt dicit idem Conſtan. Guttur quod omnium ciborum ſapo-
rem recipit, ſignificat mentem, cui ſcilicet diuerſimodè ſapiũt
vniuerſa. Iſta igitur in generali habet duo foramina.i. duas af
fectiones, ſcilicet vnam quæ eſt ſpiritualis, aliã quæ carnalis.
ſpiritualis eſt illa per quam aerem bonorum ſpiritualium re-
cipimus. Carnalis eſt illa per quam cibos bonorum tempora
lium appetimus & optamus. Prima cooperatur ad cordis & aīæ
refrigerationem. Secunda vero tendit ad ſtomachi & ad cor-
poris refocillationem. Prima eſt via per quã ad cor & ad vo-
luntatem tranſeunt ſpiritualia. Secunda per quam ibi ſubin-
trãt per complacentiam temporalia. Eze.41. Duo oſtiola erãt
in templo. Iſtis.n. foraminibus & appetitibus dominatur epi-
glotum, per quod intelligo virtutem diſcretionis, quæ.ſ. ha-
bet claudere, vel aperire, nunc vnã, nunc aliam, & cordi nunc
temporalia, nunc ſpiritualia miniſtrare, ſecũdum ꝙ neceſſitas
hoc requirit. Iſta eſt.n. quę claudit, & nemo aperit, quę aperit,
& nemo claudit. Apo.3. Vnum tamen attendendũ eſt, ꝙ.ſ. iſta
duo foramina non poſſunt eſſe ſimul aperta, quia.ſ. homo non
põteſt ſimul attrahere aerem & cibum, deum & mundum, ſpi
ritualia & terrena, virtutes & vitia, quinimo ſi affectus cor-
dis ad vnũ aperiatur, neceſſe eſt ꝙ ad aliud obſtruatur quia qui
haurire vult ſpiritualia, neceſſe eſt ꝙ claudat animum ad ter-
rena. Quia qui terrenis cor aperit, bonis ſpiritualibus ipſum
claudit. ſicut enim dicitur Matthæi 6. Nemo põt duobus do-
minis ſeruire, aut enim vnum diliget, & alterum odio habe-
bit, aut vni adhærebit, & aliud contēnet. ¶ Itē ſecundũ Con- 4
ſtan. cum cibus & aer diuerſas habeant vias, vt dictũ eſt, quia
ſcilicet aer, recipitur per tracheam arteriam, & cibus per aliũ
latum canalem, qui dicitur Iſophagus, valde eſt periculoſum
& nociuum cum cibus qui groſſus eſt & corpulētus, per viã
aeris ſe immittit, & cum ad pulmonē & ad cor labitur & de-
ſcendit, tũc n. via aeris intercluditur, & ſic animal ſuffocatur.
Sic vere chariſſimi cum aer & cibus.i. bona ſpiritualia & ter-
rena, duabus incedant vijs, & duo occupent loca, quia.ſ. ſpiri-
tualia tendere debent ad cor, temporalia vero ad burſam, val
dè eſt animę magnum periculum quando cibi bonorũ tempo
ralium viam ſpiritus & virtutum ingrediũtur.ſ. viam cordis,
quando.ſ. per auaritiam & affectum iſta temporalia ad cor tē
dunt, & metas ſuas excedunt, quia.ſ. tunc viam ſancti ſpiritus
& gratię intercludunt, & cor per auaritiam attingunt & ſuffo
cant & ſubuertunt. Cauendum eſt igitur ne dum cibus bono-
rum temporalium poſſidetur, ad cor per cõplacentiã aut per
dilectio-

dilectionem eius nimiã deriuetur, quia ſicut dicitur Eccl. 10.
Nihil eſt iniquius quàm amare pecuniã. Ideo bene docet Da
5 uid in pſal. Dicens. Diuitiæ ſi affluãt: nolite cor apponere. ¶ In
gutture generatur infirmitas quæ dicitur ſquinantia, q̃ fit quã-
do humores fluunt a capite ad guttur, & ibi faciũt apoſtema,
cuius compreſſione intercluditur via ſpiritus & aeris, & via
cibi, & ſic non põt homo nec comedere nec reſpirare. In ſqui-
nantia enim ita cõſtringuntur nerui maxillarum, ꝙ vix poteſt
etiam cum inſtrumento os ipſius aperiri, quapropter neceſſe
eſt velociter hominem ſuffocari. Sic verè quandoque fit ꝙ hu
mores vitiorũ quandoque in apoſtema multiplicantur & aug
mentantur, ſolent guttur mentis per verecundiam ſtringere,
& confeſſionem ſpiritualem impedire. Maxillas etiã deuotio-
nis taliter quandoque conſtringunt, ꝙ comeſtionem & audi-
tum ciborum ſpiritualium. ſ. verbi dei, impediunt atque tol-
lunt. Tales igitur qui per verecundiam nõ confitentur, & qui
per indeuotionem cibos doctrinæ comedere dedignantur, de
facili ipſi ſuffocantur, & morte perpetua moriuntur, ita ꝙ ta-
lis poteſt dicere illud 2. Paral. 36. Incuruatus ſum multo vin-
6 culo ferri, & non eſt mihi reſpiratio. ¶ Squinantia aliquando
ita accidit in gutture, ꝙ tota latet Interius, & tunc ſine reme-
dio eſt mortalis, aliquando tamen cum diligẽtia poteſt curari.
Aliquando autem ex toto apparet exterius, & tũc facilius me-
dicatur. Sic verè infirmitas pc̃ti, quæ guttur animæ ne per cõ-
feſſionẽ loquatur tenet ligatum, tripliciter eſt diſtincta. Quę-
dam. n. eſt ex toto intra in conſcientia, ita ꝙ nihil exterius po-
teſt apparere, ſicut eſt in illis qui peccata ſua celant, ipſaq; per
confeſſionẽ in nullo manifeſtant. Et iſta procul dubio eſt mor
talis, quia ſicut dicitur Prouer. 28. Qui abſcondit ſcelera ſua,
non dirigetur. Alia autem partim apparet, partim latet, ſicut
eſt in illis qui aliquando bene confitentur, veruntamen non
plenè. Et iſta per induſtriam medici, ſcilicet ſacerdotis, ſcien-
tis. ſ. materiam de profundo conſcientiæ extra ad confeſſionẽ
bonis inductionibus educere, poteſt recipere ſanitatem. Alia
autem eſt quę exterius apparet ex toto, ſicut eſt in illis qui pec
cata ſua exterius confitentur, ita quòd nihil interius retine-
tur. Et iſta procerto de facili ſanatur, & ſibi ex dei miſericor-
dia ſine periculo ſubuenitur, quia ſicut dicitur Prouerb. 28.
Qui confeſſus fuerit, & dimiſerit peccata ſua, miſericordiam
conſequetur. De alijs paſſionibus gutturis. ſ. de raucitate & ſi
milibus vide infra.

De Collo. Cap. 22.

COLLVM eſt membrum per quod caput ſuſtẽ-
1 tatur, cuius pars anterior gula, poſterior vero,
ceruix & cerebri via ſecũdum Iſidorum appel-
latur. Eſt autem collum, membrum rectum, ro-
tundum, erectum, oſſeum, & neruoſum. Oſſeum
enim eſt, vt ſit forte ad caput ſuſtinẽdum. Maxi-
ma enim fortitudo quorundam animaliũ eſt in collo, ſicut pa-
tet de boue, vrſo, & leone. Neruoſum etiam fuit, vt eſſet mobi
le & vertibile iuxta votum, prout dicit Conſtanti. Collum mo
raliter loquẽdo, ſignat virtutem ſpei, quæ rectè eſt collum aiæ
virtuoſæ. Iſta eſt. n. media inter corpus & caput. i. inter mentẽ,
& deũ. Surſum. n. erigitur cœleſtia affectãdo. ad Collo. 3. Quæ
ſurſum ſunt, quærite. In amore rotundatur, mentem in deum
circulariter reducendo. Per iuſtitiã rectificatur, rectè. ſ. & cũ
meritis de deo ſperando. Per conſtantiam fortificatur, patien
ter terribilia pro deo ſuſtinendo. Per diligentiã neruificatur,
per bona opera ſe mouendo. Quia procul dubio ſpes noſtra
debet eſſe mobilis per bonorum operum diligentiam, & for-
tis per conſtantiam & patientiam, Iob 40. In collo eius mora-
bitur fortitudo. Vt ſic animæ dicatur illud Canti. 4. Sicut tur-
ris Dauid collũ tuum, quæ ędificata eſt cum propugnaculis.
Vel dic ꝙ collum eccleſiæ, eſt prælatus, qui inter caput & cor
pus. i. inter deum & populum eſt medius. Iſte ergo per iuſti-
tiam debet eſſe rectus, per fidem rotundus, per clementiã ſua
uis & planus, per ſpem & contemplationem erectus, per viri-
litatem neruoſus, per conſtantiam oſſeus, per patientiam vi-
goroſus. Cãti. 7. Collum tuum ſicut turris eburnea. Vel dic ꝙ
collum animæ quod habet ſuſtinere oĩa pondera, eſt fortitu-
do & patiẽtia, quæ pro certo debet eſſe in homine oſſea & ner
uoſa, ne ſuccumbat oneribus vel tribulationibus quæ contin-
gunt, & vt onus dñi mandatorum faciliter tolleretur, quamuis
Neemiæ 3. dicatur ꝙ principes & magiſtratus non ſuppoſue-
2 runt colla ſua in opera dñi. ¶ Generaliter omne aial habens
tibias longas, habet collum longum. Patet de camelo inter ani
malia, de grue inter volatilia, & econtra vt cõmuniter illa quę
collum habent longum, habent etiam tibias longas, exceptis
omnibus natatilibus, ſicut eſt cygnus, & anſer, quæ quãuis ha
bent colla longa, tibias habẽt breues. Tibiæ quæ ſunt finis cor
poris, ſignificant perſeuerantiam. Colla vero quæ ſurſum eri-
guntur, ſignificant ſpem & affectionem, orationem etiã & de-
uotionem. Quia procul dubio iſtud eſt generale ꝙ illi qui lõ-
gum & excelſum vſque ad interiora velaminis paradiſi habẽt
collum ſpei, affectionis, deuotionis & orationis, longas etiam
habent tibias perſeuerantiæ & durationis, quia. ſ. cõmune eſt
ꝙ illi in gratia longius perſeuerant, qui collum ſpei ad deum
altius eleuant, & qui per ſpem, affectionem orationem & de-
uotionem mentem magis extendunt ad deum & exaltant. Vn
de illud prædictum Canti. 7. Collum tuum ſicut turris ebur-
nea. Iſta fallunt in natatilibus. i. in perſonis in delicijs viuenti-
bus, quia. ſ. tales habent longum collum ſpei & inanis fiduciæ,
quia. ſ. ipſi ſperant habere ſine operibus paradiſum, & tamen
ipſi habent valde breues tibias perſeuerantię. Tales. n. nõ per-
ſeuerant, & tamen paradiſum cupiunt atque ſperant, cum tñ
de ipſis dicatur illud Iob 40. ſpes eius fruſtrabitur eum, & vi-
dentibus cũctis præcipitabiť. Vel ſi vis dic ꝙ crus eſt vita, col-
lum eſt doctrina, quia. ſ. in collo eſt vox. Crus igitur & collum
debent inuĩcem coaptari, quia. ſ. vita & doctrina debent inui-
cem comparari, & vnum alteri ſimilari, vt. ſ. cum longo collo
magnæ doctrinæ, ſit longum crus etiam magnæ & eminentis
vitæ vt qui magno cruce bonę vitę non polleat, etiam habere
collum longum ſolennis doctrinæ non audeat. Cuius tñ con-
trariũ eſt in natatilibus. i. in hypochritis, qui more cygni exte
rius ſunt albi, & interius nigri, quia ſcilicet in iſtis crura col-
lo. i. vita doctrinæ non reſpondet. Quia dato habeãt magnum
collum. i. malam eloquentiam atque vocem, ipſi tamen habẽt
crus breue. i. ineptam exiſtẽtiam atque vitam, quia ſcilicet iſti
ſciunt magna dicere, & pauca facere, quia ſicut dicitur Mat-
thæi 23. Dicunt, & non faciunt. ¶ Maxima fortitudo quorun- 3
dam animalium eſt in collo, ſicut patet de bobus, vrſis, & leo-
nibus. Et ideo generale eſt ꝙ collo ligato, & colli fortitudine
ſuperata, quodcunque animal eſt infirmum. Quapropter quis
bene vult animal in ſua iuriſdictione tenere, neceſſe eſt collũ
ipſius alligare. Per collum intelligo locutionem. Vox enim in
collo formatur. In iſta autẽ eſt maxima animæ fortitudo, quia
ſcilicet nunquam poteſt a diabolo ſubiugari, quamdiu libera
eſt ad clamandum, hoc eſt dictu, ad peccata ſua confitẽdum,
& ad dei auxilium inuocandum. Iob 41. in collo eius morabi-
tur fortitudo. Diabolus igitur ſummè nititur iſtud collum per
verecundiam ligare, ne confiteamur & oremus, & per malam
complacentiam & finalem impœnitentiam ſtringere, ne de ip-
ſius manib' fugiamus. Dicit ergo diabolus illud Hier. 27. Fac
tibi vincula & cathenas, & pones eas in collo tuo. Qui. n. ca-
thenis talibus alligatur, de ſubiectione diaboli non faciliter
liberatur. Ideo conſulitur animæ peccatrici Eſa. 52. Conſurge
Hieruſalem, ſolue vincula colli tui captiua filia ſyon. ¶ Aues 4
vt communiter quæ collum habent forte, volant extento col-
lo. Sic verę aues. i. volatiles ſuperbi, ſolent erecta & extento
collo. Sic vere aues. i. volatiles ſuperbi, ſolent erecto & exten-
to collo incedere, & etiam in collo cordis ſuperbiã denotare.
Eſa. 3. Eleuatę ſunt filiæ ſyon, & ambulauerunt extento collo.
¶ Aialia pulmone carentia carẽt collo. patet in natatilibus & 5
piſcibus, quæ non habent pulmonem. quod patet, quia non
ſpirant, & ideo in ipſis non eſt collum a corpore diſtinctũ. Pul
mo qui aerem attrahit & cor refrigerat, deuotionem & contẽ
plationẽ ſignificat, collũ per quod vox exit, prædicationẽ. Illi
igitur qui pulmonẽ non habent, collo carent, quia pro certo il
li qui virtutem deuotionis non habent, & ſpiritum ſanctum ꝑ
cordis refrigerio attrahere neſciunt, prędicationis officio nul
latenus digni erunt. Vnde Iob 30. Quis circũdedit collo æqui
hinnitum? quaſi dicat indignus eſt.

De Humeris. Cap. 23.

HVMERI ſunt illa membra quæ immediate col 1
lo & capiti ſubijciuntur. Et dicuntur humeri in
hominibus, armi vero in animalibus. Spatulę ve
ro dicuntur quædam lata oſſa quæ in eiſdem ar-
mis vel humeris ſunt inſerta. Et ſunt humeri ne
ceſſarij ad cordis & membrorũ vitalium defen-
ſionem, ad brachiorum & pectoris colligationem, ſupporta-
tionem,

tionem, & ad quorumcunque oneꝛum ſuſtentationem. Sunt
enim humeri mẽbra oſſea & neruoſa, & ideo fortia, & portan-
dis oneribus opportuna, ſicut dicit per omnia Conſtantinus.
Per humeros eccleſiæ intelligo milites & homines militares,
qui.ſ.poſt caput & collum.i.poſt prælatos, qui more capitis ha
bent regere, & religioſos ſeu clericos, qui inſtar colli habent
vocem & cantum diuinæ laudis dicere atque promere, alteriũ
in eccleſia tenent locum. Iſta.n.membra ſpirituales viros.i.ec
cleſiaſticos tenẽtur defendere. Colligationem inter pectus &
brachia.i.amicitiam & concordiam inter regulares & ſecula-
res tenentur facere. Collum & caput.i. prælatos & religioſos
tenentur ſupportare, & eis etiam deferre, & onera quarumcun
que tribulationum & laborum pro Chriſto & eccleſia tenenẽ
viriliter tolerare. Eſaiæ 9 Factus eſt principatus ſuper hume
rum eius. Tamẽ iſtud eſt cõtra multos milites, qui magis ſunt
proni ad diſcordiam, quàm ad pacem. De quibus dicitur Iob
31. Humerus meus a iunctura cadat. Qui etiam non ſunt para
ti ad onera pœnitentiæ vel Chriſti militiç ſuſtinẽdum, ſed ma
gis ad quieſcendum. vnde Eſa. 14. Onus illius ab humero tol-
letur. Vel ſi vis, per humeros animæ intellige virtutes obediẽ
tiæ, fortitudinis & conſtantiæ. Iſtç ſunt.n.quidam humeri qui
omnibus oneribus pœnitentiæ & tribulationum debent ſubij
ci, & a quibus omnia grauia debent æquanimiter pro dño to-
lerari. Eccl.6. Subijce humerum tuũ & porta.quàuis de inobe
dientibus, delicioſis, & impatientibus, & onera pœnitentiç &
tribulationum ſuſtinere dedignãtibus, dicatur illud Neemiæ
9. dederunt humerum recedentem, & ceruicẽ ſuam indurauẽ
2 runt, nec audierunt. ¶ Humeri quandoque patiuntur propter
nimiam fatigationem, contra quod eſt remedium facere de
oleo fomentationem, ſicut de humeris elephantis dicit Ariſto
te. Patiũtur etiam delocationem, & id propter alicuius mali
humoris inter iuncturas ipſius fluxum & immixtionem. Gene
rale eſt.n. in omni membro ꝙ quando ſuperfluus humor inter
iuncturas immittitur, dolor qui gutta dicitur, generatur. Ta-
les dolores quandoque patitur homo. Quandoque enim dolet
& impatiens eſt de nimia laborum & tribulationum afflictio-
ne, & tunc ſanatur olei conſolationis inunctione. Quandoque
patitur errorem fidei, & inconſtantiæ delocationem. & quan-
doque malorum humorum.i.falſorum amicorum in iunctura
& copula amicitiæ aggregationẽ & confœderationem. Quan-
do enim malus humor.i. malus homo in iunctura membro-
rum.i. amicitia & ſocietate bonorum admittitur & colligitur,
ſæpe fit ꝙ multi dolores, multa damna & incõmoda propter
eum generantur. pſal. Turbati ſunt a vexatione malorum, &
dolore. Vel dic ꝙ ſuperflui humores ſunt diuitiæ vel deliciæ,
quæ in iuncturis animi ſe per complacentiam imponentes,
dolorum & ſollicitudinum, infirmitatum, & etiam vitiorum
omnium ſunt origo.

De Brachijs. Cap. 24.

1 BRACHIA ſecũdum Iſidorum dicuntur a bari
grçcè quod eſt forte latinè, eo.ſ.ꝙ in brachijs fit
maxima fortitudo. Conſtant.n.brachia ex duo-
bus fortibus oſſibus inuicem concathenatis &
iunctis, & cum fortiſſimis neruis humero deſu-
per colligatis. Et ſunt brachia flexibilia, & ad
motum iuxta voluntatis arbitrium habilia: Neruoſa ſunt etiã
& parum carnoſa, fortia tamen & oſſea. Fortitudo autem eo-
rum ad multa valet.ſ.ad portandum, ad eleuandum, ad erigen
dum, ad conſtringendum, ad repellendum ſeu defendendum,
ad impugnandum ſeu percutiendum, ad operandum ſeu etiã
laborandum. Per brachia poteſt intelligi virtus bene operan-
di, vel etiã animi fortitudo. Igitur duo ſunt animæ brachia.i.
duplex fortitudo, videlicet vna qua mala ſuſtinentur, alia qua
bona perficiuntur. Et quælibet iſtarum habet duo oſſa.i.duas
principales virtutes ex quibus conſtat. Primũ os eſt ſpes præ-
miorum. Secundum vero eſt timor tormentorum. Iſta.n.ſunt
duo oſſa quæ iuuant fortitudinem ad aduerſa viriliter ſuſtinẽ
dum, & ad bona viriliter peragendum. Brachia igitur fortitu
dinis noſtræ debent eſſe flexibilia, ad deo & p̃latis obediẽdũ,
& neruis perpetuæ charitatis cũ deo colligata, ad omnia ope-
ra ſua ad laudem ipſius exequendum. Et ſic igitur iſta fortitu
do ſe extendit ad portandum pro deo onus tribulationum, ad
leuandum deſperatos beneficijs conſolationum, ad erigendũ
mentem propriam per ſpem çternam delectationum, ad con-
ſtringendum nobis proximos per amplexum charitatis & di-
lectionis. Item ad repellendum malorum iniuſtitiã, ad defen-
dendum iuſtorum innocentiam, ad impugnandum ſpiritua-
lium hoſtium violentiã, & ad operandum omnium bonorum
actuum redundantiam. Ad iſta enim omnia ſe debent extẽn-
dere brachia fortitudinis noſtræ, vt ſic aĩa poſſit dicere deo il
lud pſal. Qui doces manus meas ad prælium, poſuiſti vt arcũ
æreũ brachia mea. Vel dic ꝙ brachia eccleſiæ ſunt viri iuſti,
& maximè principes vel prælati, qui per charitatẽ debent eſ-
ſe bini, & neruis charitatis & concordiæ ſimul iuncti, qui per
virtutem debent eſſe neruoſi, & per delicias parum carnoſi, &
ad omnia bona opera vigoroſi. Iſti.n. debẽt lapſos erigere, ma
los reprimere, bonos defendere, mala ſuſtinere, & bona face-
re. Vt ſic de bono prælato dicatur illud pſal. Redemiſti in bra
chio tuo populum tuum, filios Iacob, & Ioſeph. Vel per bra-
chia intellige Chriſtum, qui ab humeris.i.a deo patre depen-
det, & qui duobus oſſibus, ſcilicet humanitate & diuinitate
conſtat, qui parũ fuit carnoſus per voluptatem, fortis autem
& virtuoſus contra diaboli poteſtatem. Ille igitur fuit fortis
mala ſuſtinẽdo, bona faciendo, hoſtes ſuperando, & peccato-
res miſericorditer liberando. pſal. In brachio virtutis tuæ de-
poſuiſti aduerſarios meos. ¶ Oſſa quç conſtituũt brachia, ſunt 2
fortia, concaua, medulloſa, neruoſa, & in ſuis extremitatibus
chartilaginoſa. Fortia dico ne faciliter frangantur. Concaua,
ne nimis ponderarent, & a motu impedirentur. Medulloſa, vt
inde & nerui & arteriæ mitterentur. Neruoſa & chartilagino
ſa, vt de facili mouerẽtur, & in vertebris verterẽtur. Talia oſſa
debent eſſe boni ſubditi. Et maximè religioſi vel eccleſiaſtici,
quia, ſcilicet iſti debent eſſe fortes & conſtantes, ne per impa-
tientiam frãgantur. Concaui & ſpiritualiter pauperes, ne pon
dere terrenorum premantur. Medulloſi & compatientes, vt
per eorum deuotionem & clementiam alij circunſtãtes ab eis
ſpiritualiter vegetentur. Neruoſi etiam & chartilaginoſi.i.mo
biles & vertibiles, vt ad votum dei vel prælati obediendo, &
bene operando, faciliter moueantur. Vel dic ꝙ iſti debent eſſe
fortes ad ſuſtinendum, concaui ad omnia charitatiuè continẽ
dum, medulloſi ad piè omnibus ſubueniendum, vertibiles ad
cito ſuperioribus obediendum. Eſa.51. Brachia mea populos
iudicabunt. ¶ Aliqua ſunt animalia aquea, quæ habẽt brachia 3
ſine oſſibus, ſicut ſunt polypi, & ſçpiæ, & ſimilia. Sic vere in ec
cleſia multi ſunt qui in brachijs oſſa habere non videntur, quia
ſcilicet nihil fortiter operatur, imo videntur habere brachia,
quia.ſ.non niſi carnaliter conuerſantur 2.Paral.32. Cũ eis eſt
brachium carneum. ¶ Brachia vicinitatem & familiaritatẽ cũ 4
capite & cerebro videntur habere, vt ideo quodã ſenſu natu-
rç, ſine deliberatione, contra ictua ferientium pro capite ſe op
ponunt. Sic verè boni Chriſtiani cerebro.i. Chriſto, & capi-
ti, Id eſt eius fidei debent, eſſe familiares & vicini & eis per
gratiam contigui & coniuncti. Et ideo pro iſto cerebro & ca-
pite.i.pro Chriſto & fide ſua ſe debent opponere, & tyrannis
& idololatris obuiare, & ſi neceſſe fuerit ictua & mortis iacu-
la non vitare. Quod etiam de prælatis debet eſſe, quia pro ca-
pite ſuo.i.pro eccleſia ſua, & pro mẽbris.i. pro ſubditis ſe de-
bent opponere, & pro ipſis (cum neceſſe eſt) damna & verbe-
ra ſuſtinere 1.Eſdræ 4. Prohibuerunt eos in brachio & robo-
re. ¶ Brãchia quia cordi ſunt vicina, & ab eo venas & ſangui- 5
nem & etiam arterias & pulſum recipientia, ſolent ipſius cor
dis diſpoſitionẽ oſtendere, & ipſam exterius tangentibus me-
dicis declarare. Brachia ſunt opera. Cor vero ſignificat mentẽ
& voluntatem. Igitur per brachia cordis diſpoſitio oſtenditur
quia conſtat ꝙ per exteriora opera qualis ſit volũtas interior,
declaratur. A corde.n. deriuatur pulſus ad brachia, & a mente
deſcendit virtus ad opera. & ideo qui pulſum brachiorum.i.
motum exteriorum bene attenderit, ſi in corde, ſit ſanitas vel
infirmitas, cito noſcit. Vnde Gregorius dicit ꝙ per hæc quæ
foris apparent, quid intus lateat aperitur. & Sap.13. Operibus
attendentes, cognouerunt quis eſſet artifex. ¶ Brachia, quãdo 6
corpus infirmum eſt, pro corrupto ſanguine extrahendo, ſo-
lent vulnera recipere, & ipſa in patiẽtia ſuſtinere. Si vero pars
ſiniſtra patitur, ſolet medicus venam dextri brachij aperire,
vt ſic poſſit ſiniſtrç parti corporis ſubuenire. Econuerſo autẽ
ſi dextra patitur, brachium ſiniſtrum pro ipſius remedio vul
neratur, & ſuo ſanguine vacuatur, niſi forte materia fuerit ve
nenoſa, quia tunc ad partem oppoſitam non trahitur, ſed per
illã partẽ in qua eſt paſſio extrahitur, ne forte per illã cor vel
aliud mẽbrum nobile vulneretur, ſicut in libro de phleboto-
mia dicitur & cauetur. Corpus myſticum eſt eccleſia, in quo
procul

procul dubio brachium dextrum eſt ipſe Chriſtus, mediante
quo, pater operatur omnia. Eccl. 36. Glorifica manum & bra-
chium dextrum. Brachium autem ſiniſtrum eſt genus huma-
num, quod procul dubio a principio fuit infirmũ, & ideo pro
ipſo ſanando neceſſe fuit dextrum brachium. i. Chriſtum dei
filium vulnerari, & ſuo ſanguine vacuari. Igitur ſi ipſum dex
trum brachium. i. Chriſtum in perſona eccleſiæ ſuę vel paupe
rum infirmari contingat, nos ſiniſtri, qui iam facti ſumus ſani,
non debemus timere ſanguinem noſtrũ effundere, ſcilicet pro
Chriſto vel pro eccleſia martyrium etiam ſi neceſſe fuerit ſu-
ſtinendo, vel ſanguinem etiam noſtræ ſubſtantiæ temporalis
pro ipſo in perſona pauperum euacuare, eiſdem eleemoſynas
conferendo, vt ſic cuilibet tali dicant pauperes illud Eſa. 33.
Eſto brachium noſtrum in mane, & ſalus noſtra in tẽpore tri-
bulationis. Vel dic ꝙ in corpore eccleſiæ brachium dextrum
ſunt prælati, religioſi, & clerici; ſiniſtrum vero ſunt ſeculares
& laici. Igitur iſti debent alter alterius infirmitates portare, &
alter pro ſalute alterius percuſſionem & ſanguinis tempora-
lis ſubſtantiæ minutionem ſuſtinere, dum tamen per vnius
lęſionem poſſit pars alia remedium reportare. Iſtud tñ quan-
doq; debet deficere in illis qui habẽt materiam venenoſam. i.
in peccatoribus & iniquis qui alijs ſunt venenum. Pars enim
ſana virorum iuſtorum non debet pro talibus mala pati, quia
ex beneficijs talibus conceſſis ſequerentur incommoda am-
pliora, quia ſcilicet tales quãto magis proſperantur, tãto alijs
damna inferunt grauiora. Eſa. 26. Miſereamur impio, & non
diſcet facere iuſtitiam. Tales igitur, & non pro ipſis alij, ſunt
feriendi, & in ſua impietate ab alijs dimittendi, & ijdem cen-
ſura iuſtitiæ feriẽdi, iuxta illud Apoſtoli ad Gala. 6. Vnuſquiſ-
7 que onus ſuum portabit. ¶ Brachia mutuo ſibi ſeruiũt, & pro
infirmitate membrorũ vulnerari ſe permittunt, & percutiẽti-
bus vt ſanentur alia, acquieſcunt. Cum corde ſecundum Gale
num ſpecialem amorem trahunt, & ideo quicquid cor diligit,
etiam brachia diligunt, & ad amplexum illius ſe extendunt,
& quod a corde diligi ſentiunt, quanto vicinius poſſunt cordi
applicant & conſtringunt. Brachia ſunt prædicatores & præ
lati, qui. ſ. corpus eccleſiæ habent ab hæreticis & tyrannis de-
fendere & ſeruare. Dico igitur ꝙ tales ſibi mutuo ſeruire de-
bent, & tã temporaliter quàm ſpiritualiter miniſtrare. Cor. i.
ipſum deum qui eſt principium vitæ, debẽt diligere, & quic-
quid etiam deus diligit. i. ipſos homines (de quibus ſcriptum
eſt Sap. 11. ꝙ diligit deus omnia quæ ſunt, quoniam ſua ſunt)
debent ipſi ſimiliter amare, & amplexu charitatiuo amplexa-
ri & conſtringere, & ipſi cordi. i. deo exemplis & verbis aſtrin
gere, & ſpiritualiter applicare. Generale eſt. n. ꝙ oĩs amicus
quicquid amatur ab amico, diligit, & etiam ipſi amico fortius
8 per dilectionem copulat & cõſtringit. ¶ Sicut in prognoſticis
dicitur, denudatio & inquiſitio brachiorum eſt in acutis infir
mitatibus ſignum mortis. Sic verè quando homo per iactan-
tiam denudat, publicat & oſtentat opera ſua & maximè quan
do eſt infirmus & peccator, vtpotè quãdo gloriatur in operi-
bus vitioſis, ſignum eſt mortale, quia. ſ. tales raro ad vitam gra
tiæ redeunt, imo quaſi communiter tales mortẽ eternã incur-
rũt. Iſti ſunt de quibus dicitur Eſa. 3. Peccata ſua quaſi Sodo-
ma prædicauerunt, nec abſconderunt.

De Manibus. *Cap.* 25.

1 MANVS ſecundum Iſidorum dicitur quaſi mo-
nus, quia. ſ. maximum munus corporis eſt ipſa
manus. Et eſt dextera quę dr̃ a dando, & ſiniſtra
quæ dicitur a ſinẽdo. Dextera. n. dat ſocio ſignũ
pacis, ſiniſtra vero cum parum faciat, tamen res
fieri permittit & ſinit. Et ſic dextera a dando, ſi-
niſtra a ſinendo, ſecundum Iſidorum, nomen ſumunt. Palma
etiã dicitur manus extẽſa, pugnus vero dicitur manus clauſa.
Et dr̃ pugn⁹ a pugillo, & palma palmæ ramis, qui ſemper ſunt
extenſi. Cum igitur manus dicatur corporis munus, videtur
ꝙ per manum poteſt munificentia deſignari. Iſta. n. quandoq;
eſt dextera pacem alijs faciendo: quandoque ſiniſtra bonum
fieri ſinendo: & non impediendo: quandoq; pugnus ſe clau-
dendo & retrahendo: quandoque palma ſe extẽdendo, & per
eleemoſynam & beneficium pauperibus dilatando. Prouer.
31. Palmas ſuas extendit ad pauperem, & manus ſuas aperuit
2 inopi. ¶ Manus, ſecundum Conſtan. eſt magnum corporis iu-
uamentum, & etiam ornamentũ, & principale motus vel ope
ris inſtrumentum. Et conſtat manus ex pluribus oſſibus in ſi-
gura diſſimilibus & diuerſis, ſolidis tamen & inuicem conca-
thenatis & connexis, ſecundum Conſtan. Manus animæ, ſunt
bona opera, quia. ſ. per manum qua oĩa facimus, generaliter
operatio deſignatur. pſal. Firmetur manus tua, & exalteř dex-
tera tua. Manus igitur. i. operationes noſtræ, debent ex pluri-
bus oſſibus. i. ex pluribus virtutibus conſtare, quæ. ſ. firmæ &
ſolidę debent eſſe, & inuicem in compoſitione manus. i. operis
manualis, conuenientes & connexæ. Et ſic talis manus, non ſo-
lum erit neceſſarium iuuamentum, imo etiã opportunum &
congruum ornamentum. pſal. Manus. n. mea auxiliabitur ei,
& brachium meum confirmabit eum. ¶ Secũdum Ariſto. li. 4. 3
de partibus animalium, manus non eſt vnum inſtrumentum,
ſed multa. Creatio. n. manus conueniens eſt multis & varijs
operationibus, & ideo poteſt homo vti vna ſola parte, vel dua
bus, vel pluribus, ſecundum plures modos. Et ideo manus eſt
extenſa & diuiſa in plures articulos & digitos, inter ſe varios
& diuerſos, alios quidem paruos, alios medios, alios magnos,
& vt ſic ꝑ eos minima, media & maxima retinere valeret. Prę
latus in eccleſia, eſt ſicut manus in corpore. Iſte eſt. n. manus
domini, quæ pro toto corpore eccleſiæ debet laborare, & alia
membra defendere, paſcere & iuuare. Vnde de bono prælato
poteſt dici domino illud pſal. Sciãt quia manus tua hæc, & tu
domine feciſti eam. Igitur talis manus nõ debet eſſe vnum in
ſtrumentum, ſed multa. Debet. n. prælatus ſe diuerſis & oppo
ſitis operibus coaptare, & diuerſis diuerſimodè cõformare. 1.
ad Corinth. 9. Omnibus omnia factus ſum. Prælatus. n. debet
diuerſos digitos & varia operandi genera habere, vt ſic ſecun
dum diuerſos modos agendi poſſit & paruos & magnos ma-
nutenere, & ſub regimine iuſtitiæ continere, vt ſic de manu-
tenentia boni prælati poſſit domino dici illud pſal. In manu
tua domini omnes fines terrę. Nulla. n. manus, nullus præla-
tus poteſt bene manutenere ſubditos, niſi in ſua manutenen-
tia ſecundum diuerſitatem perſonarum multos & varios
ſeruet modos, & ſicut videmus ꝙ man⁹ eſt habilis ad aperiẽ-
dum & extendendum, ad claudendum & contrahendum, ad
operandum & laborandum, ad percutiendum & impugnan-
dum, ad defendendum & ad ictus alios repellendum, ſic verè
quandoque prælatus debet eſſe manus extenſa, per liberalem
retributionem. pſal. Extẽdit manum ſuã in retribuendo: ma-
nus clauſa. ſ. indignis & peccatoribus, per ſuorum beneficiorũ
talibus denegationẽ: manus laborans per bonã operationem:
manus percutiẽs, per malorum caſtigationem: manus obuiãs
& repugnans per nequitiæ malorum repreſſionem. Et ſic de
tali manu poterit dicere quilibet ſubditus illud. Eze. 3. Manus
autem domini erat mecum, confortans me. ¶ Vola eſt interior 4
pars manus, cõcaua & plana, quæ hoc habet proprium, ꝙ nũ-
quam pileſcit, ſed ꝑpetuo permanet nuda pilis. Eſt etiam vola
ſummè ſenſibilis, & in ea viget potiſſimè ſenſus tactus, & (qđ
valde eſt mirabile) ſecundum Plini. ſcorpio cum alias partes
pungat & lędat, nunquam poteſt lędere volam manus. Ego ẽt
vidi hominem qui a caſu fuerat hoc expertus. Manus dei eſt
eccleſia, qua ſcilicet mediãte ipſe ſaluãdos in ſtatu gratię ma-
nutenet, iuxta illud Sap. 3. Iuſtorum animæ in manu dei ſunt.
Quæ etiam manus ex diuerſis & diſſimilibus oſſibus & digi-
tis. i. perſonis conſtat. In iſta igitur manu, viri religioſi & de-
uoti obtinẽt locum volæ, quia. ſ. ipſi ſunt plani per veritatem,
concaui per humilitatem, ſine pilis per ſpiritualem pauperta-
tem, & per temporalium raritatẽ, & ſine lęſione ſcorpionis. i.
dæmonis per omnimodam ſanitatem. Quia ſcilicet tales de-
bent pilos diuitiarum nunquam aggregare, ſed ipſas cõtinuè
erogando, debent depilati & pauperes ſemper eſſe, & ſic pun-
ctionis diabolici ſcorpionis, diuino freti auxilio, poterũt præ-
iudicia deuitare. Ita ꝙ talibus dicetur illud Lucæ. 10. Ecce
dedi vobis virtutem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones,
& ſuper omnem virtutẽ inimici, & nihil vobis nocebit ¶ Ma-
nus ſicut etiam cætera membra, ſunt duplices ſeu binę, dextera 5
videlicet & ſiniſtra. Dextera autem leuior & fortior eſt ad la-
borandum, propter abundantiam caloris in parte dextra po-
tius abundantis. Et circa hoc poſſum addere quod dicit Soli-
nus in libro ſuo de mirabilibus. c. quinto, ꝙ parti dexterę ha-
bilior aſcribitur motus, lęuę firmitas maior. Vnde altera geſti-
culationibus promptior, altera oneribus ferendis accommo-
datior eſt. Et ideo lęuę dicitur, a leuando & portando. Et inde
eſt, ꝙ in parte leua portat miles enſem & ſcutum, pharetram
& arcum, vt dextera ſit expeditior ad agendum. Dic quòd in
corpore eccleſiæ duæ partes ſeu duæ manus ſunt religioſi, &
clerici.

elerici. Clerici enim & prælatus ſunt manus dextera, quia ſcili
cet iſti debent eſte facilis & fortis motus & laboris. per acti-
uam ad bona opera faciendum, & ad eccleſiæ negocia mini-
ſtrandum. Religioſi vero ſunt manus ſiniſtra. Ad ſiniſtram.n.
poſiti ſunt extra mundum, & ideo iſtis debet ineſſe maior fir-
mitas conſtantiæ & patientiæ ad onera religionis ſuſtinenda,
& ad mundi tribulamina perferenda, vt ſic de tali vtroq; ma-
nu dei dicatur illud pſal. Firmetur manus tua, & exaltetur dex-
tera tua Quia ſcilicet dextera clericorum & prælatorū ad bo
na opera debet exaltari. Manus autem, ſupple ſiniſtra, contra
terribilia debet cōfirmari. Vel dic ꝙ pars dextera eſt proſperi-
tas, ſiniſtra vero aduerſitas. Igitur in dextera proſperitatis de-
bet eſſe agilitas maior ad bene operandū, in ſiniſtra vero ad-
uerſitatis debet eſſe firmitas amplior ad mala ſuſtinenda. quia
ſcilicet illi qui proſperantur, cum eis facultas ſuperat, debent
bona opera facere. Illi vero qui aduerſantur (cum ſit neceſſa-
rium) debent (ne ſuccumbant) firmitate conſtantiæ præpol-
lere. Et ſic iſti erunt ſicut illæ duæ oliuæ. Zachar. 4. quæ ſta-
bant vna a dextris, & altera a ſiniſtris cādelabri aurei. Vel dic
ꝙ pars dextera ſignificat eccleſiaſticos, ſiniſtra vero laicos, q a
ſcilicet ad ſiniſtros & laicos pertinet onera negotiorum tolle
re, & etiam arcum, ſcutum & pharetrā accipere, & pro repu-
blica debellare, vt pars dextera, ſcilicet populus eccleſiaſticus
poſsit in ſuis ſpiritualibus operationibus liber eſſe, quia.ſ. laici
debent facere temporalia, vt clerici vacent ad ſpiritualia. Ad
6 Gala. 6. vnuſquiſque onus ſuum portabit. ¶ Teſte Galeno, mul
ti inueniuntur viri qui vtraq; manu vtuntur pro dextera. Hip
pocrates vero dicit in aphoriſmis ꝙ mulier nunquam pōt fie-
ri ambidextra, quod.ſ. accidit in viris propter calorem abun-
dantem, in mulieribus vero econtrario propter frigiditatem
dominantem. Per partem dexteram, quæ eſt nobilior, & calo-
re charitatis feruentior, intelligo virtutem contemplatiuam.
Per ſiniſtram actiuam, quæ.ſ. debet eſſe oneribus & laboribus
accommodatior. quāuis igitur raro accidat, tn̄ quandoque in-
uenitur homo.i. vir perfectus, q eſt ambidexter, quia.ſ. ipſe eſt
in dextera & in ſiniſtra.i. in contemplatiua & actiua, in ſpiri-
tualibus & temporalibus circunſpectus, ſicut ſunt perfecti vi-
ri & prælati, qui in vtroque laudabiliter ſe habent. Figurati in
illo iudice Iſrael qui dicebatur Aioth, & interpretatur nobi-
litas, vel gloriatio, de quo dicitur Iudicum 3. ꝙ vtraque manu
vtebatur pro dextera, quia.ſ. vt dictum eſt, tales prælati & iu-
dices qui in moribus ſunt nobiles & generoſi, ſunt & in dex-
tera ſpiritualium & in ſiniſtra temporaliū virtuoſi. Quod vti-
que in mulieribus.i. imbecillibus & imperfectis hominibus
nunquam inuenitur, nunquā.n. ſiunt ambidextri, quia vt cō-
muniter inter eos illi qui in dextera.i. in regimine ſpiritualiū
ſunt fortes, in ſiniſtra temporalium ſunt penitus inexpertes.
Econuerſo illi qui ſunt vtiles in temporalibus, parum valent
in ſpiritualibus. Sicut enim videmus ꝙ quidā inueniuntur ho-
mines qui ſiniſtram manum habent fortiorem quàm dexterā,
ſic multi inueniuntur qui melius ſciunt operare in ſiniſtra tē-
poralium, quàm in dextris ſpiritualiū quia.ſ. temporalia opti-
mè ſciunt regere, in ſpiritualibus vero neſciūt aliquid viriliter
ter facere. Breuiter igitur patet ꝙ tria ſunt genera perſonarū
diuerſimodè operantium, videlicet peccatores & mūdani, qui
de ſiniſtra faciunt dexteram, quia.ſ. fortes ſunt ad temporalia,
non ad ſpiritualia. Item ſimplices & religioſi, quia ſolum ſunt
potentes in dextera, & nihil in ſiniſtra, quia.ſ. ſolum valent in
ſpiritualibus, & nihil in temporalibus. Item prælati perfecti &
virtuoſi, qui.ſ. ſunt ambidextri, in vtraque.ſ. parte fortes, & in
ſpiritualibus & temporalibus ſapientes, de quibus poteſt dici
illud Iudicum 20. Erant viri fortiſsimi, ſiniſtra, vt dextra præ-
liantes. Vel dic ꝙ dextera pars ſignificat fęlicitatem æternam
ſiniſtra vero proſperitatem terrenā. Prouer. 3. Longitudo die-
rum in dextera eius, & in ſiniſtra illius, diuitiæ & gloria. Igi-
tur dico ꝙ inueniuntur quidam, qui vtraque manu gaudent,
ſicut fuerunt ſancti, qui & temporaliter & ęternaliter proſpe-
rati ſunt, & qui de iſtis temporalibus ita vſi ſunt ꝙ etiā cœli
diuitias impetrarunt, ſicut beatus Ludouicus, & ſimiles. Alij
vero ſunt, qui in ſiniſtra temporalium parum potuerūt, & ibi
defectus plurimos habuerunt, & tn̄ in dextera cœleſtis glorię
claruerunt, ſicut vt communiter ſunt oēs iuſti. Alij autē ſunt
qui ſolum ſunt potentes in ſiniſtra mundanæ proſperitatis, ni-
hil tn̄ potetunt in dextera æternæ fœlicitatis, ſicut generaliter
ſunt oēs diuites peccatores, qui multa poſſunt tēporaliter, ni-
hil tn̄ poterunt ſpiritualiter, quia.ſ. tales ſiniſtrales a Chriſto
maledicētur, & a dexteræ cōſortio ſeiungentur, quia ſicut di-
citur Prouer. 4. Vias quæ a dextris ſūt, nouit dn̄s. Peruerſe au
tem viæ a ſiniſtris ſunt. ¶ Manus diuerſimodè patiuntur. Pa- 7
tiuntur.n. contractionem, areſactionem, poſtulationē, ſciſsio-
nem, vermium corroſionem, pruritum & titillationē, tremo-
rem & vacillationem, iuncturarum diſlocationem, & chiragri
eam paſsionē. Sic verè manus.i. operatio noſtra ſeu virt⁹ ope-
ratiua noſtra, multos quandoque patitur defectus. Ibi.n. gene-
ratur contractio auaritiæ & parcitatis, quæ impedit ne manus
ad elemoſynas extendatur. Ibi generatur areſactio torporis
& deſidiæ, qua manus a motu bonorū operum retardatur. Ibi
gignitur poſtulatio & inflatio ſuperbiæ ſeu inanis gloriæ, qua
homo in ſuis operibus gloriatur. Ibi accidit ſciſsio ſchiſmatis
& diſcordiæ, qua ipſum opus ab vnitate & integritate ſua va-
riatur. Ibi contingit corroſio vermis alienę detractionis & in-
uidiæ, qua opus ipſum mordetur & laceratur. Ibi euenit pru-
ritus alienę adulationis & fallaciæ, qua ipſum op⁹ ſcalpitur &
adulatoriè commēdatur. Ibi generatur timor dubietatis & in-
fidentiæ, qua ipſum opus præ timore difficultatis impeditur.
Ibi accidit diſlocatio caſus & deſiſtentię, qua ipſum opus prę-
termittitur & interpellatur. Ibi accidit chiragra & dolor arti-
culorum.i. vitium impatientiæ, quod ex difficultate operū ge-
neratur. Talia igitur vitia circa manus & opera nr̄a accidunt,
ipſaq; diuerſimodè vitiant, maculant, & corrumpunt, vt ſic de
talibus poſsit diſcere quilibet illud Iob 31. Manibus meis ad-
hęſit macula. ¶ Si homo vertat ſe ecōtrario, ſtatim omnia quæ 8
ſibi erant dextera, fient ei ſiniſtra, & econuerſo. Veſtes etiam
& calcei in inuerſentur, illa quæ pro membris ſiniſtris erant,
dexteris applicantur, & etiam ecōuerſo. Sic verè ſi quis de bo-
no in malum verſus fuerit & mutatus, ſtatim dextera ſibi in ſi-
niſtra mutantur, inquantum illa quæ ſibi primo bona & vti-
lia videbantur, ſcilicet ſpiritualia, nunc ſibi mala & aſpera re-
putantur. Et econuerſo, etiā ſiniſtra videntur dextera, inquā-
tū bona terrena & vitia ſibi fore iudicat meliora. Vnde Iob 6.
Animæ eſurienti etiam quæ amara ſunt, dulcia eſſe videntur. Idē
autem dic de illis qui conuertuntur de malo in bonum, quia.ſ.
totus ſuus in contrarium vertitur appetitus.

De Digitis *Cap. 21.*

DIGITI ſecundum Iſidorum dicūtur a decem 1
vel a decētia, eo ꝙ decem ſunt numero, & eo ꝙ
corpori decentiam præſtant. Sunt igitur quinq;
digiti in vtraque manu, quorum quilibet in tri-
bus oſsibus eſt diſtinctus. Primuſque pollex di-
citur, eo ꝙ præ cæteris polleat virtute. Secūdus
index vocatur, eo ꝙ cum eo quicquid oſtendimus iudicatur.
Tertius vocatur medius, eo ꝙ in medio ſituatur. Alius anula-
ris dicitur, eo ꝙ in ipſo annulus deferatur. Quintus vero auri-
cularis dicitur, eo ꝙ ipſo auris ſcalpatur interius & tangatur.
Sunt autem digiti mobiles & flexibiles, vt ſic ſint apti ad acci-
piendum, vel retinendum. Sunt etiam graciles & diſtincti, &
vnguibus in ſuis extremitatibus armati, & quanto magis ſtri-
cti & graciles, tanto ſunt ad varia opera magis apti. Per digi-
tos in manu, intelligo fideles in eccleſia vel in religione collo-
catos, quia iuſtorum animæ in manu dei ſunt. Iſti igitur ſunt
in vniuerſo decem, eo ꝙ decem mādatorum ſunt factores. Iſti
in ſpeciali ſunt quinq;, eo ꝙ quinque ſenſuum ſunt debiti cu-
ſtodes, & cohabitatores. Quilibet conſtat ex tribus oſsibus, eo
ꝙ omnes ſunt trinitatis fidei cultores, vel trium votorum reli-
gionis profeſſores. Vel trium virtutum theologicarū humiles
poſſeſſores, vt ſic de mandatis & virtutibus, quæ ab iſtis digi-
tis ſunt habenda, poſsit eccleſia dicere illud Cantico. 5. Digiti
mei pleni ſunt myrrha probatiſsima. Iſti igitur debēt eſſe re-
cti & graciles per iuſtitiā & per humilitatē, flexibiles & mo-
biles ad ſe extendendum per largitatem, & ad ſe claudendum
per prudētiam & ſagacitatem, quāuis de multis dicatur illud
Eſa. 58. Deſierunt digitum extēdere. Armati etiam debet eſſe
vnguibus, per debitam duritiam & ſeueritatem, vt ſic eccleſia
dicat de talibus illud pſal. Benedictus dominus qui docet ma-
nus mea ad prælium, & digitos meos ad bellum. Adhuc etiam
dico ꝙ in iſtis debet eſſe pollex.i. aliqui qui virtutibus polleāt.
Index.i. aliqui qui prædicando alijs bona & mala indicent &
exhibeant. Medius.i. aliqui qui pro cōcordia & pace inter di-
ſcordes faciendo mediatores ſe præbeant. Anularis.i. aliqui
qui anulo fidei ſe ſubarrent vt reſplendeant. Auricularis.i. ali-
qui qui aures aliorum ſcalpant, ſubintrent, atq; doceāt. Mar.
7. Mi-

7.Miſit digitos ſuos io auriculas. Vel ſi vis per digitum iotelli-
ge ſpiritum ſanctum, de quo dicitur Luc. 11. In digito dei eij-
cio dæmonia. Iſte eſt.o.digitus rectus, gracilis, & ad operatio-
nes habilis, qui pollex eſt, virtutibus pollendo, index ſaluti ne-
ceſſaria indicando, medius, cõcordiam faciendo, anularis, oos
fidei ſubarrando, auricularis, ſaluraria noſtris auribus ioſpirã-
do. Nam ſicut mediante digito ſcribimus, ſic deus pater me-
diante ſpiritu ſancto iu cordibus noſtris ſcribit, inſpirãdo quę
ſunt neceſſaria ad ſalutem. Ioan.8. Inclinans ſe, digito ſcribe-
bat in terram. Vel dic ꝙ digitus patris eſt filios, qui ea tribus
oſsibus.i.tribus naturis conſtat.ſ. ea diuinitate aia & corpore.
Et iſte pro certo dicitur pollex, indes, & eſt etiam rectus, gra-
cilis, &c. ſicut ſupra. Eaodi 8. Digitus dei eſt hic. Vel per digi-
tum intelligo operationem, quæ debet eſſe mobilis, diligeos,
gracilis humilis, recta & iuſta, diſtincta & diſcreta, & vngue
finalis perſeoerantiæ munita, vt ſic de tali dicatur illud Ioã.9.
Ioſer dicitur tuum huc. De malorum vero operibus poteſt di
ci illud Eſa. 59. Digiti eorum polluti ſunt iniquitate. & illud
Matth. 23. Imponunt onera grauia in humeris hominom, di-
2 gito autem ſuo uolunt illa mouere. ¶ Digiti quãto ſuot rectio
res, graciliores & fleſibiliores, tanto ſunt operibus aptiores.
Sic verè homo quanto eſt per iuſtitiam rectior per humilitatẽ
gracilior, per obedieotiam fleaibilior, tanto eſt ad opera bona
3 habilior & diſpoſitior. ¶ Digitis ineſt viuaciſsimus ſenſus ta-
ctus, nihil enim facilius diſcernit inter obiecta ſenſus tactus,
ſicut eatrema digitorum, ad quod cooperatur carnis paucitas,
cutis tenuitas, & neruorum viuacitas, vt dicit Conſtan. Digiti
qoi immediate faciũt opera, ſunt boni viri bonis operibus de-
diti & attẽti. Iſti igitur debent eſſe modicę carnis per delicia-
rum carnalium raritatem, tenuis cutis per eaterioris ſubſtan-
tiæ teouitatem, viuacis tactus per doloris alieni compaſsionẽ
& pietatem. Parum enim de carnalitate debent habere, tenuẽ
cutem diuitiarum debent poſsidere, & aliorum miſerijs de-
bent taogi, & illas miſericorditer diſceroere & ſentire, & eiſ-
dem quanto plus poterũt ſubuenire. Leuitici 16. Aſperget ſe-
pties digito coatra propitiatorium. Vel dic ꝙ digiti virtutem
diſcretioois ſigoificant, qua mediante viri prudentes aliorum
4 diſpoſitiooem cognoſcuot. ¶ Digiti hoc habent propriũ, quia
aote cibum ſunt groſsiores, quàm poſt cibũ. Vnde aoulus qui
propter ſui couſtrictionem, via ante prandium de digito ex-
trahitur, faciliter poſt prandiũ amouet, vt dicitur ſuper Apho
riſmos. Talis debet eſſe vir iuſtus, quia.ſ. es prandio diuinorũ
beneficiorum, & ex ſacietate diuitiarũ debet gracilior & hu-
milior fieri, & a tumore ſuperbiæ, ſiquem ante habuerat, rela-
xari. Eccl.3. quanto magous es, humilia te. Vel per prandium
intellige receptiooem euchariſtiæ, vel etiam auditum verbi
5 dei &c. ſicut ſupra. ¶ Aues fluuiales & natatiles habent pel-
lem inter digitos pedum ſuorum. ſic verè delicioſi & delicia-
rum fluminibus aſſueti, ſemper inter digitos id eſt inter opera
ſua habent aliquid de corio vel de pelle id eſt de carnali affe-
ctione vel inteotiooe.

De Vngulis. Cap. 27.

1 VNGVLA ſiue vnguis eſt eatrema pars digiti
ſecundum Conſtanti. quæ ea cordis fumoſitati-
bus ad eatremitates digitorum aſcendentibus
generatur, & ideo in vnguibus, ipſius cordis di-
ſpoſitio multotiens declaratur. Sont autem vn-
gues neceſſarij ad digitorum munimentum, &
ad manuum ornamentum. Et habent vugues carneam lucidi-
tatem, politam planiciem & ſpecularẽ claritatem. Per vngues
iotelliguotur opera, quæ ſcilicet a cordis fumoſitatibus & af-
fectionibus generantur, & ad ipſas manus & digitos deſtina-
tur, quapropter ipſe cordis & voluntatis diſpoſitiooes, io ipſis
vnguibus & operibus demonſtrãtur. Igitur in iſtis vnguibus
debet apparere luciditas bonorum eaemplorum, vt ſic ſiut in
ornameoto morum & conuenientium.ſ cordium & animorũ.
Et ſic de viro iuſto qui talibus vogulis adornatur, poterit dici
illod pſal. Quòd placebit ſuper vitulũ nouellũ cornua produ
2 centem & vngulas. ¶ Aues & ferę rapaces vngulas habẽt pro
mucronibus, & ideo tales qñ quieſcunt, ſolent vngues clau-
dere & reflectere, ne forte lędãtur, ſicut de leone & aquila in-
fra patet, vt dicit Ariſt. li.6. animalium. Iſtud espone ſicut de
3 leone. § 26. ¶ Aquila ſm Ariſt. li. 6. quando qoieſcit ſępiſsimè
reſpicit vngues ſuos, timens ne forſitan hebeteutor. Sic verè
vngues, qui ſuot finis & eatremitãs digitorum.i. finem vitæ,
operum & negociorum debemus reſpicere & attendere, & ne
forte ibi contingat hebetatio pcti diligentiſsimè præcauere,
Eccl.7. In omnibus operibus tuis memorare nouiſsima tua, &
in ęternum nou peccabis. Vel dic ꝙ vngues vbi terminantur
manus & digiti, ſunt opera, quæ.ſ. ſemper debemus reſpicere
& videre, & ne ibi veniat aliqua hebetatio alicuius iohoneſti
actus, diſcretiſsimè cogitare. ¶ Aues curuorũ vnguium curuũ 4
etiã habent roſtrum. Sic verè illi qui curuos habent vugues.i.
opera defectuoſa, habent vt cõiter roſtra curua.i. verba eacu-
ſatoria falſa & cauilloſa. Generale eſt.n.ꝙ illi qui libẽter male
faciuot, etiam libenter ſe excuſaot fallaciter, & etiam menda-
citer multa dicuot, & ideo verba curua & fallacia ſemper ge-
rũt. Vel etiam dic ꝙ inter roſtra & vngues eſt ſimilitudo.i.iu-
ter verba & opera, quia ſcilicet ſimilitudinem operum reprę-
ſeotat ſimilitudo verborum.

De Lateribus. Cap. 28.

LATERA ſecundum Iſidorom dicuntur quaſi 1
lata, ſunt.o. illę partes corporis, iu quibus latent
coſtę. Ioterius.n.latera coſtis fulciuntur, quæ &
coſtę dicuntur, eo quòd ipſis omnia interiora cu
ſtodiantur & ſuſteotentur. Sunt aotem coſtę ſe-
cundum eundem quattuordecim oſſa, ſeptena
ſ.ab vtraq; parte, que.ſ.oſsib⁹ teoeris chartilagineis io ſcutella
pectoris colligantur, & ibi ad defenſionem cordis & interio-
rum inuicem adunantur, vt dicit Conſtantin. Iſta latera ſpiri-
tualiter loquendo, & iſtę coſtę, q̃ ſuot ſeptenę & ſeptenę, poſ-
ſunt ſigoificare dua moralia latera, ſeu duas partes ſpirituales
animæ virtuoſæ, ſcilicet ſepẽt dona ea vna parte, & ſeptẽ vir-
tutes ex altera. Iſtę.n.ſunt quattuordecim coſtę: quæ.ſ. debent
conuenire in peccatore vitiiuſti, vt cor & meus per eas cuſto-
diantur, & a vitiorum lęſionibus præſeruẽtur. Sic.n. de tali la-
tere dicitur Prouer.3. Ne paueas repentioo terrore potentias
ipſorum dñs erit in latere tuo, & cuſtodiet te oe capiaris. ¶ La- 2
tus deatrum eſt mobilius, ſed latus ſiniſtrum eſt firmius &c.
Vide ſupra de manu. §.5. vbi eaponitur. ¶ Quãdoque io late- 3
ribus generatur apoſtema quod dicitur pleureſis, in concaui-
tate & teneritate coſtarum, & depreheoditur per ſputom, de
dicti apoſtematis materia vel natura. Sputum.o.ſanguineum
denotat materiam ſanguineã. Citriuum cholericam. Album
phlegmaticã. Liuidum melancholicam. Sic verè in lateribus
& concauitate cordis latet quandoq; apoſtema pcti. Iſtud pôt
per ſputum.i.per verbum quod de ore profertur cogooſci. Ex
abundantia.n.cordis os loquitur. Matt.12. Et ideo ſm materiã
corruptam affectuũ & cogitationum, quæ latet io interiori in-
tentione, diuerſimodè variatur ſputũ.i. verbũ in ore & in ea-
teriori locutiooe. Gregorios. Per hæc quæ foris apparẽt, qoid
intus lateat aperitur. ¶ Sicut dicitur io prognoſticis, in febri- 4
bus acutis, ęgrũ iacere io latere, bonum eſt, & maximè in dex-
tro. Significat.n.latera nõ eſſe apoſtematizata: quia.ſ.qñ in la-
teribus eſt apoſtema, non pôt ęger deſuper incũbere præ do-
lore. Duo latera animæ poſſunt mihi ſignificare ſpem & timo
rem. Latus.n.deatrum ſignificat ſpem bonorum æternorũ. Si-
niſtrum vero timorem inferni tormeotorum. Igitur quoties
contingit febris acuta alicuius tribulationis vel tentatioois,
bonum eſt per conſiderationem iacere io aliquo laterũ præ-
dictorum, quia.ſ. tunc optimum eſt ſigoum boni viri, qñ re-
currit ad conſideratione gloriæ æternæ, quæ victori promitti-
tur, & miſerię, quæ victo etiam iotentatur. Eze.4. Dormies ſu
per latus tuum. Maaimè autẽ optimum eſt io latere dextro.i.
iu ſpe & cõſideratione diuinæ gratiæ & gloriæ reſidere, ſignũ
enim eſt tunc temporis ꝙ apoſtema pcti mortalis ioterius in
corde non latitat, & ꝙ interior affectio ad deum liberè ſpirat.
Illi.n. qui apoſtemate vitiorum ſunt pleni, neſciunt iacere in
latere, nec ad deũ in tribulatione ſeu tẽtatiooe recurrere, nec
de cœleſtibus aut infernalibus cogitare, quinimo dolorem
deſperationis incurrunt. Et ideo iacere ſuper iſta latera nun-
quam quærunt. Eccl.42. Seruo peſsimo latus ſanguinare. Vel
dic ꝙ iſta duo latera ſunt amor & timor, vel facere bonum &
recedere a malo, & cætera ſimilia. ¶ Quandoque in latere ge- 5
neratur ventoſitas & fit punctura & dolor, quandoque etiam
ibi contingit opilatio, contractio, duritia inflatura & diſtẽtio,
ſpaſmos & ſimilia: ex quibus omnibus dolor ſequitur. Et ſi
pulſus magnos & ſaltuoſus fuerit, & potiſsimè ſi fuerit viſus
oculorum horribilis, tunc etiam mentis alienatio timetur, &
mors finaliter geoeratur. Sic verè in lateribus mentis noſtrę,
ſcilicet in

ſcilicet in volntate & cogitatione, quandoqne cõtingit ven-
toſitas inanis gloriæ quandoque opılatio verecũdiæ, quæ.ſ.nõ
permittit viam oris per confeſsinnem aperiri, quandoque cõ-
tractio auarıtiæ . quæ.ſ.nõ ſinit mentem ad liberalitatem eatẽ-
di, quandoque durıtia nbſtinationis & malitiæ, quandoq; etiã
inflatura ſuperbiæ, & diſtentio impatiẽtıæ & ıracũdiæ, et qñq;
etiam ſpaſmus & inſenſibilitas accıdıæ & pigritiæ. Et ſic pro-
eul dubin pctõr infirmus dolore deſperatınnis grauatur, & ſi
pulſus exterıorum operum fuerit ſaltun ſus per ıactantiam, &
viſus ſuæ cognitinnis & fidei fuerit horribilis per aliquã hę-
ætıcã deſcendentiã, mens ſua a recto ſenſu alienatur, & mnrs
æterna proaimo comminatur, vt ſic de diabolo & peccatore
dicatur illud 2.Reg.20. Percuſsit eum in latere, & effudit in-
6 teſtina. ¶ Vnum hic poſſum addere, ꝙ omnes mundı choreæ
ſemper fiunt ad latus ſiniſtrum. Choreantes.n.ad partem ſini-
ſtram incedũt, & a latere dextro recedunt. Sic verè omnes illi
qui per mundana gaudıa choreizant, & qui in mundi proſpe-
ris gaudent, tripudıãt & exultant, ſolent a deatera paradiſi &
cœleſtis gloriæ recedere, & ad ſiniſtram infernalis miſeriæ ac
cedere, & ſolent virtutes dimittere, et ad vitia ſe transferre. Ta
les.n.nunc habent dexteram proſperitatis, & ıden dignum eſt
ꝙ vadant ad latus ſiniſtrũ aduerſitatıs, quia ſicut dıcitur Eccl.
7 42.Seruo peſsimo ſanguınare latns. ¶ Dun homines dıuerſis
vijs incedentes, quando veniunt ad quadrıuium, & vltra trã-
ſeunt, ille qui prius erat dexter, efficitur ſiniſter, & econuerſo
ille qui erat ſiniſter, efficiẽ dexter. Sic verè in quadrinio mor-
tis, illi qui primo erant in proſperıtatis deatera, ponuntur in
aduerſitatis ſiniſtra, & econuerſo illı qui in latere ſiniſtro ad-
uerſitatis erant, tunc in deatera proſperitatis ſedẽt quia.ſ.di-
uites qui nũc ſunt deateri, fiunt ſiniſtri, pauperes vero q nunc
ſiniſtri ſunt, fiunt dexteri. Figura de Iſaac, qui volens benedı-
cere filios Ioſeph, cãcellatis manibus impnſitis capitibus eo-
aum, de deatero fecit ſiniſtrum, & de ſiniſtro facit dextrũ. Sic
Iſaac.1.deus ın iudıcio ſuo manus ſuas mutabit & trãſlocabit,
quia.ſ.manum dexteram fœlicitatis ponet ſuper ıllos qui nũc
ſunt in ſiniſtra aduerſitatis, manum vero ſiniſtram & durã iu-
ſtitiæ & ſeueritatis & etiam aduerſitatis imponet illis qui nũc
ſunt ad dexteram proſperitatis, & ſic ernnt ſiniſtri dextri, &
dextri ſiniſtri, & iuxta dictum veritatis Matthæi 20. Erũt no-
uiſsimi primi, & primi nouiſsimi.

De Dorſo. *Cap.* 29.

1 DORSVM ſecundum Iſidorum dicitur a duri-
tia. Vnde dorſum dicitur quaſi durum ſicut ſa-
xum. Tergum etiã dıcitur, a treon, quod eſt ro-
tundum. Et ſecundum remigium propriè tergũ
eſt tam animalium quã captiuorũ, quia.ſ.dorſa
eorũ teruntur, & oneribus & ıctibus affligũtur.
Eſt igitur dorſum pars corporis eaterior, durior, fortior atq;
ſolidior, & oſsibus durioribus compactior. Pelliſque eius eſt
groſsior & fortior & tenacior, & hoc vt eſſet corporis funda-
mentum, & cuiuſcunque oneris ſuſtentamentum, & medullę
interioris ſolidum tutamẽtum. Conſtat.n.dorſum ex diuerſis
oſsibus duris & ſpinoſis, & interius perforatis, quibus coſtę ſi-
cut in fundamento radicantur, a quibus exteriora onera por-
tantur, & in quorum medio medulla a cerebro veniens, quæ
nucha a medicis dicıẽ, velut in repoſitorio collocatur, & ibi-
dem a cunctis nocumentis exterioribus defenſatur. Per dor-
ſum in ſcriptura poteſt intelligi fortitudo mentis, quę.ſ.debet
eſſe dura & conſtans, & per patiẽtiam ſolida & firmata. Attri-
tiones enim tribulationum, onera mãdatorum & ſtatutorum,
ictus & verbera correctionũ debet dorſum virtualis patientię
ſuſtinere, & ſicut quoddam ſolidum fundamentum debet oĩa
grauia pro dño tolerare, vt ſic medullã grãæ & deuotionis, quę
a cerebro.i.a deo deſurſum immittitur, poſsit ſine lęſione pcti
defendere & ſeruare. pſal. Supra dorſum meum fabricauerũt
peccatores. Vel dic ꝙ dorſum quod eſt durũ, & oneribus aſ-
ſuetum, & eſt a parte poſt, ſignificat obliuionem, poſtpoſitio-
nem, mẽtisq; duritiam & obſtinationem. Quia.ſ.ſicut res quæ
diſplicent, retroponimus, & in dorſum conuertimus, ſic ho-
mo poſtponit & obliuioni tradit illud quod non dilıgit, imo
odit, & ideo peccator habet dorſum, pro eo ꝙ pro mundo gra
uia bene portat, & pro eo ꝙ dei & prælati mandata poſtponit,
& ab eis oculos auertit & declinat. Eccl.21. Diſplicebit ei, &
2 proijciet illud poſt dorſum ſuũ. ¶ Quãdo Calidris vertit dor-
ſum ſuum inferius, ſignum eſt mortis &c. Vide infra lib.7. ti-
tulo de calidri. ¶ Homo ſolus hoc habet proprium ꝙ ſupinus 3
ſupra dorſum poteſt iacere & dormire. quadrupedes.n.iacent
verſa facie verſus terram, & verſo dorſo ſuperius, verſus cœ-
lum. Sic verè inter homines & quadrupedes.i.inter bonos ra-
tionales, & ipſos malos eſt differentia, quia.ſ.homines.i.bo-
ni, iuſti & rationabiles poſſunt dormire & quieſcere ſupini,
mente ad cœlũ verſa, & verſo dorſo contemptus & diſplicen-
tiæ ad terram.i.ad temporalia & terrena. Iſtud tamen nõ poſ-
ſunt facere quadrupedes peccatores, quia pro certo ſi in mun
di proſperis dormiunt, non cœlum ſed terram reſpiciũt, & ad
terrena, non ad cœleſtia attẽdunt, dorſum vero cõtemptus &
diſplicentiæ, cœlo vertunt. Conſtat.n.ꝙ ſoli boni viri in pro-
ſperitate ſciunt ad dominum attẽdere, ipſa etiam terrena quæ
habent, ſciunt contemnere, & dorſum ad deum & ad cœlum
per affectũ & deſiderıũ ſupinare. pſal. Leuaui oculos meos in
montes. Mali vero dormiendo econuerſo in proſperitatibus,
deũ & cœleſtia obliuiſcunẽ & poſtponunt, terrã vero & mun-
dana diligunt, reſpiciunt & præponunt. vnde dominus dicit
Hier.2. verterunt ad me tergum, & non faciem.

De Pectore. *Cap.* 30.

PECTVS eſt membrũ inter mamillas poſitum, 1
ipſarumq; mamillarum fundamentum, & pro
cordis & pulmonis receptaculo latũ & conca-
uum inſtrumentũ. Pectus.n.fortibus oſsibꝰ cõ-
ponitur, mamillis exteriꝰ ſua oſſeitas operitur,
a corde & pulmone ſua cõcauitas habitatur. Et
ideo latum eſt & concauum, vt membra ſpiritualia ab eo cõti
neantur. Quibuſdam etiam pelliculis diſtinguitur, vt cor &
pulmo in ipſo fortius teneanẽ. Per pectus poteſt intelligi mẽs
humana, pro eo ꝙ ex pectore oĩs cognitio ꝓcedit. Iſta igitur
debet eſſe oſſea per cõſtantiã, mamillata per clementiam, cõ-
caua & lata per charitatiuam continentiam, corde & pulmo-
ne plena per deuotionem & ſcientiam, quia.ſ.cor ſapientię &
diſcretionis, pulmo etiam ſpiritalis vitæ & deuotionis, debet
in iſto pectore latitare, & in mente viri iuſti conſtringi & te-
neri, & iugiter habitare, vt ſic figurentur in illis ſeptem Ange-
lis Apo.15. qui erãt accincti circa pectus zona aurea. Aurũ.n.
quod ſplendet, ſignificat diſcretionem. Aurum etiã quod faci-
le dilatatur, ſignificat dilectionẽ & deuotionem, quæ.ſ.in deũ
ſuperius extẽduntur. Exo.44. Portabit Aaron nomina filiorũ
Iſrael in rationali iudicij ſuper pectus ſuum. Vel dic ꝙ in cor-
pore eccleſiæ, locum pectoris tenent viri conſtantes, qui.ſ.ha-
bent cor. Et illi debẽt habere oĩa ſupradicta. Et ſicut videmus
ꝙ a corde procedit cogitatio & dilectio, iracundia, triſtitia &
audacia, ſic iſti debent habere cogitationem meditatiuam, di-
lectionem inflammatiuam, iracundiam dedignatiuam, & au-
daciam bonorum operum aggreſsiuã. ¶ Reptilia quæ ſerpen- 2
tia dicunẽ, ſicut ſunt vermes & colubri, ſuper pectus ſuũ gra-
diuntur, & cum incedũt, pectore terrã tangunt. Sic vere pec-
catores ſemper habent pectus affectionis ſuæ circa terram.i.
circa temporalia & terrena, ipſaque tãgunt & pectore & cor-
pore & opere & amore. Geneſ.3. Super pectus tuum gradie-
ris, & terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ. ¶ Pectus ſo-
let ab homine quando pœnitet de aliquo perpetrato, percuti 3
atque tundi, & pro eo ꝙ exinde venit cogitatio & conſenſus,
manualiter caſtigari. Pectus.n percutiẽ, ſonus auditur, & ma-
nus in percuſsione apponiẽ. Sic verè qñ homo ſe cogitat deli-
quiſſe, pectꝰ (quod eſt principale in delicto ratione cõſenſus)
debet punire & percutere & per cõtritionem, ſonũ facere per
confeſsionem, manũ apponere per operis ſatisfactionẽ. Vnde
de quibuſdã pœnitentibus dicitur Luc. 28. Percutientes pe-
ctora ſua reuertebãtur. ¶ Pectus eleuatum & acutũ ſignũ eſt 4
magnę animoſitatis, qa gñaliter oẽs aues prędales habent pe-
ctus acutum, & multę ſunt quæ magis lędunt pectore q̃ vngue.
Sic qñ pectus.i.cor & affectio ad deum eleuatur, ſignum eſt ꝙ
homo animosè aggreditur & operatur. Prælati ergo debẽt ce
dere & connectere ſubditos magis per pectus.i. per pectoralẽ
dilectionẽ q̃ per manualẽ correctionẽ vł exacerbationẽ. Leui.
22. Pectuſculũ eleuationis & armus erit Aarõ. quaſi diceret ꝙ
Aaron.i.quicũq; prælatus debet habere pectus eleuatum per
affectionẽ, & armũ & humerũ fortẽ ad bonam operationem.
¶ Nullũ aĩal habet mamillas in pectore pręter hominẽ & ele-
phantẽ. Alia.n. aĩalia ipſas habent in lateribus vel in ventre, 5
ſicut patet de caniculis, & de porcis. Mamilla quæ lactat, be-
neficentiam vel etiam doctrinam deſignat. Igitur dico ꝙ ho-
mo &

mo & elephas.i.viri rationabiles & iuſti mamillam beneficio-
rum ſuurum habent in pecture, nun in ventre, quia.ſ.ipſi bene
faciont ex pectorali & vera dilectioне, non ex ventrali & car-
nali affectione. Econtra aũt canes & porci.i. peccatores auari
inſatiabiles, luxurioſi & immundi, non habent eas in pectore,
ſed in vẽtre, quia.ſ.non ex pectore diligũt, ſed ex carne. ad Ro.
16. Domino non ſeruiuot, ſed ſuo ventri. Quia.ſ.iſti bene faciẽ
do vel lactando alios: ſemper attẽdunt carnis affectionem, vel
6 proprij lucri acquiſitionem. ¶ Pectus quandoque patitur mul
tis modis. Quandoque ex frigore conſtringente. Quandoque
calore deſiccante, ſicut in ecticis. Quandoq; ex humore vias
anhelitus opilante, & ſuffocationem inducẽte. Qñq; corrupto
humore ſe in apoſtemate coogregante. Sic verè pect⁹ conſciẽ
tiæ lædit frigus indeuotionis, qđ cõſtringit ne dilatemur ꝑ di-
lectionẽ. Calor affectionis, qui deſiccat mentis dulcorẽ & com
paſsionẽ. Humor carnalis infectioois, qui ſuffocat vitã gratiæ
& ſpiritus inſpirationem. Apoſtema ſuperbiæ, qđ corrũpit mẽ
7 tẽ interiorẽ & intentionẽ io. ¶ Pectus eſt membrũ valde nobi-
le, & ideo quæcũq; læſura eſt in pectore valde periculoſa. Val-
de.n.eſt vicinũ cordi, & ideo plus noceret modica pũctura io
pectore, q̃ multo maior ĩ brachio vel in crure. Pect⁹ eſt eccle-
ſiaſticus, religioſus, vel prælatus, qui.ſ. gradu & ſtatu cordi
i.deo eſt propinquus & vicinus. Igitur in iſto eſt periculoſa &
indecens quæconq; læſio peccati. Modicũ.n.peccatũ magis vi
detur lędere vel ponderare in eccleſiaſtico, q̃ vnũ multo mai⁹
in brachio, hoc eſt dictu in ſeculari vel laico Vel dic q̧ pectus
eſt cor, volũtas, & affectio, brachiũ vero & crus eſt exterior o-
patio, quia procul dubio modicũ pctñ vł modica deordinatio
magis eſt nociua qñ eſt in pectore.i.qñ attingit voluntatem, q̃
multo maior in opere, dum tñ cordis non tangeret vel lęderet
ſanitatem, quia ſicut dicit Auguſt. Peccatum eſt a deo volun-
tarium, q̧ ſi non eſſet voluntarium, non eſſet peccatum.

De Mamillis. Cap. 31.

1 MAMILLA ſecundum Iſidorũ dicitur a melon,
quod eſt rotũdum, eo q̧ mamilla naturaliter eſt
rotunda. Papilla etiã dr̃, a palpando, eo q̧ a pue-
ro ſugitur & palpatur. Sunt aũt mamillę quædã
membra glandulosa in pectore ſita ſanguinem a
corde recipientia, & ipſum in lac conuertentia. Subſtantia.n.
eius neruoſa eſt & ſpõgioſa, & ideo ſanguinem a corde per ve
nã aliquã ſugit & recepit, ipſumq; depurat & decoquit, & in
album lac commutat pro nutriendis pueris & cõuertit. Et ſic
iſta dicuntur vbera, ab vbertate lactis ſic dicta, ſicut dicũt Iſi-
do. & Conſtanti. Mamillę iſtę in eccleſia ſignificant prędicato
res & doctores, quos eccleſia in pectore ſuo portat pro pueris
& ſimplicibus ſpũaliter educandis. Iſti igitur debent eſſe rotũ
di per veritatẽ ſine quocunq; angulo falſitatis. Debent palpa-
ri.ſ.palpabili examinatione ſuperioris auctoritatis. Debent eſ-
ſe vbera.i.vberes abundantia eloquentiæ & facundę venuſta-
tis. Debent eſſe teneri & glanduloſi per mollitiẽ benignitatis.
Debent eſſe albi & candidi per puritatę continẽtiæ & caſtita-
tis. Debent eſſe neruoſi & pleni ſenſu ſapientiæ & ſubtilitatis.
Debẽt ẽt eſſe propè cor.i.propè deum per veritatem deuotio-
nis & charitatis. Et ab eo debẽt haurire ſanguinem & humorẽ
ſciẽtiæ quem tãdem debẽt vertere in lac doctrinæ & veritatis,
vt ſic alij lactentur & paſcãtur pabulo totius ſanctitatis Eſa 11.
Delectabitur infans ab vbere. Et merito, q̧a ſicut dr̃ Cãt. 1: Me
liora ſunt vbera tua vino fragrãtia vnguẽtis optimis. Vel dic q̧
vbera ipſa ſunt labia prælati, prædicatoris & doctoris, &c. per
oĩa ſicut ſupra. Vel dic q̧ mamilla eſt vir miſericors & pius, vł
etiam ipſa miſericordia viri iuſti, qui ſanguinem tẽporalis ſub
ſtãtiæ quẽ a deo corde nr̃o recipit, in lac eleemoſynarum cõuer
tit, quo pauperes & indigentes lactat & nutrit. Eſa. 66. Repleami
ni ab vbere cõſolationis eius. A corde.n.deo dẽt calorẽ chari
ritatis concipere, quo poſsit ſanguinem lac.i. diuitias in eleemo
ſynas commutare. Vel dic q̧ mamilla eſt miſericordia Chriſti
vel virginis glorioſæ, quæ.ſ.corde noſtro humorẽ deuotionis
& oĩs dilectionis & affectionis recipit, ipſumque in lac bñficij
& cõſolationis nobis vertit. Et dic q̧ iſta mamilla oĩa Chriſt⁹
vel beata virgo fuit, alba, rotunda mobilis &c. ſicut ſupra Vel
dic de ꝑlato, qui humorem ſcientiæ vel tp̃alis ſubſtãtiæ, quem
a corde deo recipit, in lac doctrinę vel eleemoſynę ꝓ nutriẽdis
pauperib⁹ & ſimplicib⁹ cõuertit. Et dẽ eſſe talis ꝑlatus in pe-
ctore ꝑ charitatẽ, ꝓpinquus cordi.i. Chr̃o per ſanctitatẽ & cõ
formitatẽ, albus ꝑ caſtitatẽ, tener ꝑ pietatem &c. ſicut ſupra.

Vel dic q̧ mamilla eſt hõ iuſtus, & maximè theologus diſcre-
tus, qui.ſ.debet habere virtutem ſanguinis conuertiuam, quia
pro certo ſanguinem mũdanæ ſcientiæ vel philoſophicę diſci-
plinæ dẽt per expoſitiones & moralizationes in lac doctrinæ
theologicę conuertere, & in ſpiritualem ſenſum mutare, vt ſic
poſsit in Chriſto paruulos enutrire, ita q̧ tali poſsit dici illud
Cantic. 4. Fauus diſtillans labia tua, mel & lac ſub lingua tua.
¶ Mamillę prægnantis dicuntur molleſcere qñ patiũtur abor- 2
ſum. Vñ ſicut dicit Hippocrates: Si dextera mamilla prægnan
tis molleſcat, maſculus abortiuus fit, ſi ſiniſtra, femella. Mamil
lę ſignificant doctrinã, fętus vero opera deſignant. Igitur iſtud
eſt verum q̧ quotiens aliquis in ſuis fœtibus & õperibus pati-
tur abortiuũ, hoc eſt dictu, qñ ipſe facit fętus mortuos.i.opera
mala neceſſe eſt q̧ mamilla doctrinæ ſuæ molleſcat, & in ima-
ginatione hoium euaneſcat. Mamilla.n.doctrinæ nõ poteſt eſ-
ſe ſolida ſi vita & opera ſint mollia & infirma, quia ſecundum
Gregorium: Nimirum prædicatio cõtemnit, qñ vox operę nõ
iuuat. ¶ Item ſm Hippocratem Apho. quinta particula Apho. 3
39. Si ſanguis ad mamillas cõuertitur, maniã futurã ſignificat.
Nam ſm Gale. in cõmentario, ſi talis ſanguis in tantũ abũdet,
q̧ in lac nequeat cõmutari, fumi exinde reſoluti ſolent caput
petere, & maniã & turbationem cerebri generare. Sic verè qñ
in hoie abundat ſanguis & non lac.i. ſapientia carnalis & non
ſpiritualis, mũdana & non diuina, ita q̧ in mamillis labiorum
ſuorum abundant ſtillæ ſanguinis loco lactis.i.ſcientia ſecula-
ris & carnalis loco ſpũalis & diuinæ, ſicut eſt in multis eccle-
ſiaſticis, qui pl⁹ abundãt ſanguine quàm lacte.i.ſeculari ſcien-
tia quàm diuina: tunc procul dubio ſæpe fit q̧ fumi malarum
affectionũ & operationum, ad mentem & ad cerebrum eleuã-
tur: & ſic mania.i.ſenſus & debitę rationis ꝑditio ſubſequitur
& cauſatur. Et iſtud videmus ad oculũ, q̧a illi q̧ in mũdi ſcien
tijs & in carnalib⁹ prudentijs ſunt diſcretiores: ſunt cõiter quo
ad deum imperitiores, & in ijs quæ ad ſalutem pertinent, ru-
diores. Vñ ad Ro. 8. Prudentia carnis mors eſt. & 1. ad Corin.
3. Sapientia huius mundi, ſtultitia eſt apud deum. Quod bene
patet, quia omnes tales mũdi ſapientes, & lac ſanguineũ.i.car-
nalem ſapientiã mamillis labiorũ ſtillantes, ſicut ſunt mali ad-
uocati, ſunt vt cõiter maniaci & phrenetici.i. ſupbi & elati, &
ad rapinas & violentias effrenati. Hier. 10. & 50. Stultus fact⁹
eſt oĩs hõ a ſcientia. Vñ Paulo dictũ eſt Act. 26. Inſanis Paule,
multę litterę ad inſaniam te conuertunt. ¶ Item idem Hippo- 4
crates in eodem libro dicit q̧ in muliere prægnante ſi mamil-
lę nimio lacte affluunt, fętum debilem eſſe oſtendunt. Si vero
ſtrictę, durę & rotundę fuerint, tũc fętus vtiq; ſanus erit. Fęt⁹
vt ſupra dictũ eſt, operationem deſignat, lac vero locutionem.
Dico igitur q̧ ſi in aliqua perſona lac verborum, de mãmis la
biorum vltra debitum effluxerit: fœtus ſuæ operationis debi-
lis & nullius valoris erit, quia.ſ.hoc eſt commune q̧ vbi verba
ſunt plura, opera ſunt modica ſeu minima, ſicut dicitur Pro-
uer. 14. Vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas. Econ-
tra ſi fœtus operationis ſit validus, fluxus verborum erit nul-
lus, imo vbera labiorum erunt tanto ſtrictiora, quanto opera
fuerint meliora. Vel dic q̧ fętus eſt aĩa vel propoſitum bonum
in corde, qui quidem fętus tũc eſt ſanior, qñ in mamillis labio
rũ ſmo lacteus eſt rarior. Tũc.n.aĩa interi⁹ infirmatur, qñ mamil
la labiorũ lacte verborũ elationis & iactãtię effrenatur. Vñ Pro.
10. In multiloquio nõ deerit peccatum. Item Hippocrates in
eodem libro. Si ventoſa mamillis apponitur, fluxus ſanguinis
menſtrualis in mulierib⁹ retardatur, & per attractionem ven-
toſæ fluere impeditur. Mamillę quæ lac continent, proſperita-
tem mundanã deſignant, quæ lac multarum conſolationũ ha-
bent, & fatuos lactant, nutriunt atque fouent. ¶ Igitur qñ fluxus
ſanguinis.i.vitium carnalis infectionis, vel fluxus vitioſę affe-
ctionis in aliquo abũdauerit, ſi ventoſa ſeu ſuctorium tribula
tionum mamillis ſuæ proſperitatis appoſita fuerit, ſtatim flu-
xus huiuſmodi retrahetur & ceſſabit, & ſic tribulatio vel cor-
rectio ipſum ſanum faciet, & curabit. Eſa. 28. Vexatio dat intel
lectum. ¶ Mulier prægnans ſi maſculũ conceperit, dextra ma- 5
milla maior & durior erit. Econuerſo aũt ſi fętum fœmineum
conceperit, mamilla ſiniſtra maior & durior apparebit. Et hoc
primum accidit, vt dicit Ariſto. de generatione aĩalium, quan
do fœtus incipit primum ſe mouere. Fętus eſt interior conce-
ptus & cogitatio, mamilla vero eſt exteri⁹ verbum & locutio.
¶ De fœtibus aũt conceptis.i.de conceptib⁹ affectionis aliqui 6
ſunt maſculi, aliqui fœminei, aliquę cogitationes & affectio-
nes ſunt bonę, maſculinę, & virtuoſę, aliquę aũt fęmineę.i.mol

les,carnales & vitioſę.Item de mamillis.i.de verbis noſtris,ali
qua ſunt dextra,aliqua ſiniſtra .i. aliqua ſunt bona & honeſta,
aliqua vero ſiniſtra,hoc eſt duplicia atque varia.Igitur dico ꝙ
fœtus & vbera,id eſt cogitatus & verba,ſibi inuicem correſpõ
dent.Ex abundantia enim cordis os loquitur.Matthęi 12.Nam
ſi fœtus fuerit maſculus,id eſt ſi interior cõceptus & mens fue
rit bona,tunc procul dubio mamilla dextera , id eſt locutio ho
neſta erit in nobis amplior. Si autem ſiniſtrum & fœmineum
conceptum.i.vanum propoſitum habuerimus, tunc pro certo
mamillam ſiniſtram.i.mala verba & vana et inhoneſta,maiora
& abundantiora cæteris habebimus,quia procul dubio ex bo-
no conceptu ſequuntur bona verba,& ex malo ſimiliter mala,
quia ſicut dicitur Matthęi 12.Bonus homo de bono theſauro
7 ſuo profert bona,malus autem ſimiliter mala.¶ Ex coagulatio
ne & multitudine & retentione lactis indurantur mamillæ,&
dolor & infirmitas generatur. Pilus etiam ſi tunc ſupercreuit
in mamilla,dolorem maximum facit.Sic verè in mamilla miſe
ricordiæ noſtræ duæ accidunt infirmitates.i.duo vitia vel defe
ctus,quia.ſ.duritia parcitatis & auaritiæ, & pil⁹ vanitas & ina
nis gloriæ quandoque ibi naſcitur,ex qua niſi auferatur , totũ
opus miſericordiæ,quod ceptum fuerat vitiatur. Bene ergo di
8 citur.Matthęi 6.Cũ facis elemoſyinã,noli tuba canere. ¶ Lac
quandoque propter abundantiam materiæ & propter defectũ
decoctionis,in mamilla non dealbatur , imo corruptum & ſan
guineum diſtillatur . Sic verè multi ſunt qui ſanguinem affe-
ctionum ſuarum non bene decoquũt,nec præuident,nec atten
dũt,ita ꝙ de mamillis labiorũ ſuorũ nõ lac ſed ſanguinẽ.i. non
verba pura,munda lactea & honeſta reddunt , ſed potius ſan-
guinea,carnalia,adulatoria,& corrupta. Ezec.5. Peſtilentia &
9 ſanguis pertranſibũt per te.¶ Animalia multorum vberũ mul
tos habent fœtus &c. Vide de animalibus in generali.

De Pulmone. Cap. 32.

1 PVLMO ſecundum Conſtantinum eſt membrum
molli carne ſpongioſa & aerea creatũ ,.vocis & ſpi
ritus inſtrumentum . Eſt enim pulmo in continuo
motu.Aerem.n.frigidum continuè ad refrigerium
cordis mittit & ipſum aerem calefactum cum cordis fumoſi-
tatibus extrapellit.Pulmo igitur vocem format, cor refrigerat
aerẽ ſuo motu depurat,alterat & immutat,& ſic cordi refrige
rium,& ſpiritui vitale nutrimẽtum tribuit & miniſtrat. A mo-
tu nunquam ceſſat,& ſe conſtringit continuè & dilatat,aerem
retinet & reſeruat . Vnde aĩal tandiu ſub aqua viuit, quandiu
aerem retẽtum cuſtodit.Humorem ſpumoſum generat & cor
dis ſubſtantiam lateraliter circundat.Hæc omnia dicit per or-
dinem Cõſtãtinus.Pulmo iſte ſignificat voluntatem ſeu men-
tis affectionem,quæ.ſ.debet eſſe mollis,carnea & benigna , pu
ra,aerea,& ſerena.Iſta igitur cor circundat,quia ab eo proce-
dit, & ideo iſta aerem diuinæ gratiæ attrahit , & ſpirituale re-
frigerium cordi mittit , & ab ipſo fumos malorum deſiderio-
rum eijcit & expellit.Pulmo igitur bonę voluntatis,võcẽ ora-
tionis ſolet formare,a motu bonorum deſideriorum nũquam
ceſſare , qñq; per timorem ſe coaſtringere, & quandoque per
amorem ſe ad proximos dilatare . Aerem diuinæ gratiæ debet
retinere,& ipsũ cordi & affectui miniſtrare, ut ſic poſsit aĩam
a ſuffocatione ꝑpetua reſeruare.Humorẽ ſpumoſum vitiorum
debet ꝑ cõfeſsionẽ emittere ,vt ſic poſsit cordis munditiã ꝓcu
rare.Vel dic ꝙ pulmo eſt prædicator, qui cordi .i. Deo deſer-
uit,& aerẽ quẽ immutat & depurat.i.hoĩes quos cõuertit & sã
ctificat,pro ſummo refrigerio ſibi mittit. Hic vocem prædica
tionis facit & per amorem & timorem ſe dilatat & ſtringit, &
ꝑ diligentiã continuè mouetur & diſcurrit, & ſic peccatorẽ a
ſuffocatione inferni cuſtodit,dũ aerẽ bonę doctrinæ eidẽ attra
2 hit.¶ Oẽ aĩal ſpirãs habet pulmonẽ &c. Vide de aĩalib⁹ in ge-
3 nerali.§.29.& 67. ¶ Pulmo quandoque patiẽ acumine humo-
ris a capite defluentis , quo ſcilicet vlceratur . Quod qui-
dem vlcus(pro eo ꝙ pulmo eſt in continuo motu)faciliter nõ
curaẽ,& ſic aer pro refrigerio cordis attract⁹,ꝑ ſoramẽ vlceris
euaneſcit,& ita cor propter paucitatem attracti aeris in ſeipſo
deficit & marceſcit.& phthiſim & alias infirmitates incurrit.
Sic verè qñq; contingit ꝙ mali humores carnaliũ & tẽporaliũ
bonorũ,ac pulmonẽ affectionis noſtræ,per malã cõplacẽtiam
fluunt,ipſamq; per diuerſa vitia vlcerãt & corrodũt , & ſic ef-
ficitur inhabilis ad aerẽ gratiæ & deuotionis trahẽdum, & ad
cor a feruore malorum deſideriorum refrigeradũ & tẽperan-
dum.Sap.2.Non eſt refrigerium in fine hominis.

De Corde. Cap. 33.

COR ſecundum Iſidorũ dicitur a cura , eo ꝙ oĩs 1
ſollicitudo & cura ſcientiæ & eo manet . Qđ iõ
pulmoni iũctũ eſt,vt cũ ira accẽdiẽ,humiditate
pulmonis tẽperetur . Eſt aũt cor in medio, vt ꝑ
ipm vita toti corpori vndiq; miniſtreẽ, & vt ſpi
rit⁹ vitalis ſicut a cẽtro ad mẽbrorũ circũferen
tiã deferaẽ.Et eſt cor ſm Cõſt.mẽbrũ cõcauũ,carneũ,mobile,
rotũdũ,durũ,oblõgũ,& acutũ.Cor in corpe. põt mihi ſignifi-
care ꝓlatũ in eccleſiæ.Iſte eſt.n.q ſollicitudinẽ & curã regẽdi
corporis ecclīæ debet habere,q in medio ęquitatis & iuſtitię de
bet ſedere,& nunq̃ ad vnã partẽ pl⁹ q̃ ad aliã,ꝑ ꝑſonarũ acce-
ptionẽ aliqualiter ſe habere,ſed ẽt(ſi diſcordes fuerint) debet
inter eos ſe mediatorẽ & mediũ exhibere , & vitã grãe & ſcien
tiæ ad oẽs circũquaq; infundere,& oẽs ſubditos exẽplis & ſciẽ
tijs vegetare.Io.20.Stetit Ieſus ĩ medio diſcipłorũ ſuorũ,& di
xit eis.Pax vobis.Sit igiẽ talis cõcau⁹ ꝑ humilitatem, carne⁹ ꝑ
benignitatẽ,rotũd⁹ & mobilis ꝑ diligẽtiæ ſedulitatẽ,dur⁹ et ſo
lid⁹ ꝑ cõſtãtiæ ſtabilitatẽ,oblõg⁹ ꝑ deliberationis maturitatẽ,
acut⁹ ꝑ iuſtitiã & ſeueritatẽ,feruẽs & calid⁹ ꝑ ꝑpetuã charita-
tem,cogitãs & intelligẽs ꝑ prudentem ſubtilitatẽ & ſagacita-
tẽ.Proue.16.Cor hoĩs diſponit viã ſuã.Dẽt ẽt ſemꝑ habere ſe
cũ pulmonẽ.i bonos & ſpũales viros aeris & ſpũs attractiuos,
quorũ.ſ.humiditate & benignitate,cõſilijs & prudẽtia, poſsit
flãma ſui rigoris temperari,ſi ipſum vltra debitũ contingeret
inflãmari . Vel dic ꝙ corpis cor ſignificat mentem aĩę,q.ſ.de-
bet correſpõdere cordi carneo,qđ eſt ipſi⁹ inſtrumẽtũ. Mens
igiẽ debet dici cor a cura,q.a.ſ.de ſalute ſua dẽt eſſe carioſa. In
medio debet eſſe.i.in prõptu,vt.ſ.deo, ꝓlato & ꝓximo ſit obe-
diens & obſequioſa.Luc.22.Ego aũt in medio veſtri ſum ſicut
q miniſtrat.Pulmonẽ ẽt.i.ventilabrũ deuotionis iuxta ſe debet
habere , vt aere diuinæ grãe inflãmatio ſuorũ malorũ affectuũ
tempereẽ.Et cæteris.mẽbris.i.cęteris aĩæ potẽtijs debet vitam
grãe diffundere,vt quælibet ab ipſa mente modo debito regaẽ:
Iõ bñ dr̃ Prouer.4.Oĩ cuſtodia ſerua cor tuũ , qm̃ ab ipſo vita
ꝓcedit igiẽ ſit iſta mẽs carnea ꝑ pietatẽ & ꝑ obediẽdi facilita-
tẽ.Eze.11.Auferã cor lapideũ de carne vrã, & dabo vobis cor
carneũ.Sit concaua ꝑ humilitatẽ &c.per oĩa ſicut ſupra.Vt ſic
impleat illđ qđ præcipiẽ 3.Reg.8.Erit cor nr̃m ꝑfectũ corã do
mino.¶ Cor vergit naturaliter ad ſiniſtrã . Pars.n.acuta ipſius 2
cordis ad ſiniſtrã humani corporis ſe deflectit, & iõ in hac par
te corpis ſpũs vitalis magis viget, & iõ in ſiniſtra parte pulſus
fortiſsim⁹ inuenitur, & inde eſt ꝙ medici in ſiniſtro brachio
pulſum tentãt,& de cordis ẽt diſpoſitionẽ in ſiniſtra certius q̃
in dextera ſe informãt.Cor eſt amor,ſeu ver⁹ & cordialis affe
ctus.Iudicũ 5.Cor meũ diligit principes Iſrael.Iſte.n.amor ꝓ-
cipuẽ debet pẽdere & vergere ad ſiniſtrã aduerſitatis,quia.ſ.ve
rus amor magis ſe oſtendit in aduerſitatis ſiniſtra, q̃ in proſpe
ritatis dextera,quia ſicut dr̃ Prouer.17. Omni tempore diligit
qui amicus eſt,& frater in anguſtijs comprobatur.Et ideo quĩ
bene vult ꝓbare diſpoſitionẽ cordis affectionis & dilectionis,
tangat pulſum in ſiniſtra non in dextera.i.tangat & probet ho
minẽ ĩ aduerſitate,nõ ĩ ꝓſperitate,q.a ꝓ certo certior eſt ꝓba-
tio,& ĩ ſiniſtra aduerſitatis certi⁹ cognoſciẽ qs ſit cordis amor
& affectio,q.a ſm Senecã.Amicũ ꝓſperitas inuenit,ſed aduer-
tas probat.ps.Probaſti cor meũ,& viſitaſti nocte.i.aduerſitate.
Vł dic ꝙ cor & affectio humana naturał̃r tẽdũt ad ſiniſtrã.i.ad
vitia et ad defect⁹,& nõ ad dexterã.i.ad virtutes,q.a ſicut diciẽ
Gen.5.Sẽſus & cogitatio hoĩs in malũ prona ſunt. Cui⁹ tñ cõ-
trariũ debet eſſe,q.a ſicut dr̃ Eccl.10. Cor ſapiẽtis,dextera ei⁹,
& cor ſtulti in ſiniſtra illi⁹ . Vel dic ꝙ cor ſignificat pręlatum,
qui.ſ. in corpore ecclīæ vt cõiter plus vergit ad ſiniſtram q̃ ad
dexterã.i.pl⁹ efficitur ad nepotulos ſufficientes,q̃ ad ſcientifi-
cos & valentes . Iſtos.n.ſtudet calefacere & fouere,& omiſsis
alijs promouere.Allegat vt ſupra. ¶ Cor pro eo declinat ad ſi- 3
niſtrã, vt ꝑs illa, q̃ naturaliter eſt frigidior,ab eo calore fouea
tur,& eius naturalis frigiditas tẽperetur.Cor eſt compaſsio &
affectio viri iuſti,quę pro certo ad ſiniſtram.i.ad illos qui ſunt
in ſiniſtra paupertatis & aduerſitatis , vel etiam in ſiniſtra pec
cati & iniquitatis,debet tẽdere , & ſe ad eos miſericorditer in-
clinare,vt ſic calore ſuæ dilectionis ipſos temporaliter & ſpiri
tualiter confouere,& frigiditatem indeuotionis in peccatori-
bus,vel frigiditatem paupertatis in indigentibus tẽperare. Ec
cl.4.Declina pauperi aurẽ tuã.pſal. Concaluit cor meũ intra
me.ſupple ꝑ cõpaſsionẽ.Et alibi.Factũ ẽ cor meũ tanq̃ cera li
queſcens.

4 queſcens.¶ Cor ſecundum Conſtantinũ duas habet cõcauita
tes ſeu vẽtriculos, dextrũ videlicet & ſiniſtrũ. Et ſm Au.li.de
differentia ſpũs & aĩæ in dextro vẽtriculo cordis pl' eſt de ſan
guine q̃ de ſpũ, in ſiniſtro aũt plus eſt de ſpũ q̃ de ſanguine. In
ſiniſtro.n. ventriculo principaliter gñatur ſpũs Vitalis, & exin
de ad membra cętera ꝑ arterias deriuatur. Sic verè cor noſtrũ
duos habet ventriculos.i. duos affectus & amores, in quibus.ſ.
in quadã concauitate id qđ diligitur continetur, videlicet vnũ
dextrum & alium ſiniſtrum. Dexter.n. ſignificat illum amorẽ
qui eſt in proſperitate, ſed per ſiniſtrũ amor in aduerſitate de-
notatur. Igitur iſtud eſt verum, ꝙ ventriculus cordis dexter.i.
amor quem tpe proſperitatis ſuæ ad hoĩes habemus, plus ha-
bet de ſanguine q̃ de ſpũ.i. magis eſt carnalis q̃ ſpũalis, quia.ſ.
iſte amor magis quærit lucrum propriũ q̃ alienũ, magis cõcer
nit corpus q̃ aĩam. Sed econuerſo ventriculus ſiniſter.i. amor
quẽ in aduerſitate ſua ad alios habem', magis habet de ſpiritu
q̃ de ſanguine.i. magis eſt ſpũalis, q̃ carnalis & magis ẽ diuin',
q̃ mundanus, quia.ſ. iſte non cõcernit proprium commodum,
ſed potius alienum, dicens illud 2. ad Corinth.12. Non quæro
quæ veſtra ſunt ſed vos. Iſta quòd talibus dicitur Matthęi 16.
Beatus es Symon Bariona, quia caro & ſanguis non reuela-
uit tibi. Vel dic ꝙ in corde.i. in habitaculo eccleſiæ, ſunt duo
ventriculi.i. duo genera hoĩm.ſ. dexteri.i. diuites, qui ſunt in ꝓ
ſperis, ſiniſtri.i. pauperes, qui ſunt in aduerſis. Sed verè in ven
triculo dextro.i. in ſtatu diuitum pl' abundat ſanguinis carna
litatis, minus vero ſpiritus gratiæ & ſanctitatis. Econtra vero
in ſiniſtra aduerſitatis, & in ipſis tribulatis & pauperibus plus
eſt de ſpiritu grę & virtutũ, q̃ de ſanguine carnalium affectuũ,
quia ſicut dr̃ Ioan.3. Quod natũ eſt ex carne, caro eſt, quod na
tum eſt ex ſpũ, ſpũs eſt. Vel dic ꝙ cor habet duos ventriculos,
intellectum.ſ. & affectum: quorum dexter eſt affect', in quo de-
bet abundare ſanguis.i. amor, gratia & charitas. Siniſter vero
eſt intellect', in quo debet abundare ſpirit'.i. ſapientia, diſcre-
5 tio atq; veritas.¶ In ventriculis cordis ſunt quædam foramina,
quæ pelliculis quibuſdã operiũtur, quia.ſ. ſe aperiũt, ſanguinẽ &
ſpiritum emittẽdo, & ſe claudunt, emiſsis reditum denegãdo,
ſm Conſtanti. Sic verè cor noſtrum debet habere ſua ſpiritua
lia foramina, quibus ſpũm vanitatis, & ſanguinem carnalitatis
a ſe proijciat & emittat. Iſta autem foramina ſunt cognitio &
locutio. Et in iſtis foraminib' debẽt eſſe pelliculæ & opercula
diſcretionis, q.ſ. dicta foramina cognitionis & locutionis ope-
riãt & concludãt, ne aliqd vanè cogitẽt ſeu dicãt. Iſtę tamẽ pel
les ſe debẽt aperire in cõfeſsione, vt prædictę ſuꝑfluitates car-
nis & ſpiritus emittantur, & deinde ſe claudere, ne per recidiuã
ad cor iterũ reuertantur 2. Reg.13. Eijce eam, ſ. culpã, foras, &
6 claude oſtiũ poſt eã. ¶ Latitudo cordis habet q̃dã oſſa chartila
ginea, q̃ ſedes cordis a medicis appelãtur. Habet ẽt in vnoquo-
que concaua quædã auribus ſimilia, quæ cordis auriculę dicũ-
tur. Habet ẽt quẽdam pãniculum in quo inuoluitur, qui cordis
capſula nuncupat̃, ſicut dicit Conſtan. in Pant. li.4. Sic propriè
in latitudine mẽtis noſtræ debent eſſe ſpiritualiter iſta tria, quia
ſ. cor noſtrum ſeu mẽs debet habere ſedem oſſeam.i. conſtan-
tię fortitudinem, aures carneas.i. obedientię promptitudinem,
ſeu credulitatis habitudinẽ, capſulã pelleã.i. caritatis cõtinẽtis
latitudinẽ. Vel per illam capſulam põt intelligi diſcretio ab-
ſconſiua, & ſecretum ipſius mentis noſtræ. Iſta.n. debet cor no-
ſtrum diſcretè celare & concludere, & ne vltra debitum appa-
reat ipſum ſub ſapientiæ velamine continere, iuxta illud Eccl.
8. Non omni homini cor tuum manifeſtes. Aures.n. debet ha-
bere cor & capſulam. Ad denotandum ꝙ attenti debemus eſſe
ad audiendum, capſulati vero & abſconditi ad ſecreta cordis
propalandum, & ad loquendum, quia ſicut dicitur Eccl.21. In
ore fatuorum cor illorum, & in corde ſapientiũ os illorũ. & Ia-
co.2. dicitur. Sit oĩs homo velox ad audiendum, tardus aũt ad
7 loquendum. ¶ Secundum Ariſt. li.2. Oĩa animalia habent cor
in medio, præter hoĩem, cuius cor declinat ad ſiniſtram. Sic ve
rè oĩa aĩalia.i. res oẽs aĩam rationalẽ habentes, debent habere
cor in medio ęquitatis & virtutis, & in iuſtitiæ libramẽto. Iſtđ
tñ deficit ĩ hoĩe.i. in illis q magis rõne videnẽ vigere.ſ. in ſapiẽ
tibus huius mũdi. Cor.n. taliũ nõ eſt in medio tẽperãtiæ, ſeu iu
ſtitiæ virtuoſæ, imo declinãt ad ſiniſtrã & ad obliquitatẽ vitio-
rũ multo amplius q̃ corda aĩaliũ.ſ. ſimpliciũ laicorũ, quia ſicut
videmus, clerici & eccl̃iaſtici, q ſunt ſapiẽtes & prouecti, ha-
bẽt hodie cor magis decliue, ꝑuerſum, & iniquũ, q̃ quadrupe-
des.i. ſimplices ſeculares. ps. Cor aũt eorũ nõ erat rectũ cũ eo,
nec fideles habiti ſũt in teſtamẽto ei'. Vñ Baruch 6. Belliæ me
liores ſunt illis. Vel dic de iudicib' qui debẽt habere cor in me
dio eq̃tatis, vt ꝑ acceptionẽ ꝑſonarũ nunq̃ ad vnã partẽ plus q̃
ad aliã deflectant̃. Qđ tñ in hoĩb'.i. in illis q magis dñt eſſe ho
mines.ſ. in principibus & ꝑlatis deficit, quorũ.ſ. cor & affectio
ad ſiniſtrã.i. ad falſum iudiciũ & ad ꝓmotionẽ ꝑſonarũ inſuf-
ficiẽtiũ ſe deflectit, & ꝑ acceptionẽ perſonarũ & munerũ, a iu
ſtitiæ rectitudine ſe diuertit. Allega vt ſupra. ¶ Itẽ ſm Ariſto. 8
ibidẽ, in oĩ aĩali pars acuta cordis tẽdit inferi' verſus pedes, ꝑ-
terq̃ in piſcib', in quib' cordis acumẽ tẽdit ſuperi' verſus ca-
put. Sic verè cuſpis & acuties, finis & extremitas intẽtionis &
cordis in aĩalib'.i. in peccatoribus reſpicit inferius ad terrena.
ꝓ lal. Dorſũ eorũ ſemꝑ incurua. In piſcib' aũt.i. in viris deuotis
& in aqua græ cõſtitutis eſt cõtrariũ, quia.ſ. acies cordis ſui ad
caput.i. ad deũ eſt erecta, & ꝑ dilectionẽ & cõtẽplationẽ ad cœ
leſtia ſurſũ verſa. Iob 34. Si direxerit cor ſuũ ad dñm ſpũm quo
que eius & flatum ad ſe trahet. Vel dic econuerſo ꝙ viri iuſti
debent habere cuſpidẽ cordis & intentionis ad pedes.i. ad co-
gitationẽ finis & mortis verſus terram.i. ad conſiderationem
inferiorum tormentorũ. Piſces aũt.i. pctõres cor habẽt inuer-
ſum, & ſurſum ad mũdana expoſitũ & erectum. Dan.4. Cor ei'
ab humano immutet̃, & cor ferę detur ei. Vel dic ꝙ aĩalia ſunt
viri iuſti ꝑ gratiã aĩati, piſces vero ſunt peccatores & delicioſi.
Dic igitur ꝙ iuſti habẽt acutiẽ.i. clauſurã cordis ſui a parte ter
ræ & terrenorũ, latitudinẽ vero & aperturã ſm ſenſum, a par-
te bonorũ æternorum. Econuerſo autem piſces.i. mali cor ha-
bent clauſum a parte cęleſtiũ, latum vero a parte terrẽſtrium.
Thre.1. Subuerſũ eſt cor meũ in me.¶ Scđm Ariſt. li.12. In cor 9
de eſt principium venarum, & ẽt principiũ vitæ. Et eſt primũ
& nobiliſsimũ mẽbrum, & iõ poſitũ a ẽ natura in loco anterio
ri, medio ſuperiori, ſicut membrum nobilis. Principium ẽt eſt
(vt ait) ſanguinis & caloris. Et ideo leſio in corde valde eſt pe
riculoſa, quia leſo corde aĩal moritur. Per cor poſſum intelli-
gere fidem, quæ re vera primum eſt membrum.i. prima & fun
damentalis virtus. ab iſta.n. procedit vita gratiæ & virtutis, &
calor amicitiæ & charitatis, quia ſicut dr̃ Abacuch 2. Iuſt' ex
fide viuit. Igitur iſta anterius in publico debet apparere, quia
ſ. ipſam debemus publicè confiteri, & non erubeſcere, quia q
erubuerit me coram hoibus, filius hoĩs erubeſcet eum coram
angelis dei. Luc.9. Iſta etiã debet in equitatis medio reſidere,
nullãq; leſionẽ hereſis debet habere, alioquin neceſſe ẽ mortẽ
corporis & aĩæ ſuſtinere. Vel dic ꝙ cor eſt prælatus, & maxi-
mè papa, qui primus eſt, & principiũ aliorum, a quo pro certo
venæ.i. alij prælati originẽ trahũt, & in quo vita grę, calor cha
ritatis, ſanguis benignitatis, debet principaliter habitare, &
ideo cæteris nobilior, acrerior, mediocrior, & iuſtior debet eſ
ſe. Vel dic ꝙ in corde nr̃o debet abũdare ſanguis.i. memoria di
uinæ paſsionis, vita grę, & calor dilectiõis &c. ſicut.ſ.§.1.¶ Pri 10
mũ mẽbrũ qđ natura format eſt cor, vt dicit Ariſt. Deinde ca-
put, & cerebrũ &c. Sic verè nos ante oĩa debem' cor noſtrum,
mentẽ & cõſciẽtiã formare, & ipſam virtutibus adornare, & eã
dem de cerebro ſcientiæ cogitare. Vel dic ꝙ cor ſignificat di-
lectionẽ, & cerebrũ vero, a quo ꝓcedit ſenſus, ſignificat ſapiẽ-
tiã & diſcretionẽ, quia ꝓ certo hõ primo debet cordialẽ amici-
tiã & charitatẽ in ſeipſo formare, & deinde vt formet & infor-
met cerebrũ ꝑ ſcientiam, laborare, quia.ſ. prius eſt quærẽda dei
& boni dilectio, q̃ veri cognitio, charitas, q̃ ſcientiarũ veritas,
morum ꝑfectio, q̃ ſenſus acquiſitio. Matth.6. Primum quærite
regnũ dei.¶ Cor multis cauſis patitur multos morbos. Patit̃ 11
n. qñq; ex exceſsiuo calore, ſanguinẽ ebulliẽte. Quãdoq; ex ex-
ceſsiua frigiditate ſanguinẽ cõgelãte, & cordis dilatationẽ im
pediente. Qñq; ex apoſtemate ſe in cordis capſula cõgregãte.
Qñq; ex fumoſitate corrupta et venenoſa de alijs membris ad
cor aſcendente. Qñq; ẽt patit̃ ex groſſo humore, venas & ven
triculos ipſi' opilante. Qñq; ẽt patitur ex diſſolutione ſpũs &
virtutis cor perturbante, & tremorẽ inducente. Sic verè cor et
conſcientia ex multis vitijs ſpũaliter patiũtur, videlicet ex ca
lore auaritiæ, quo ſanguis.i. affectio inflãmatur. Ex frigore inui
diæ, quo amoris dilatatio impeditur, & calor charitatis ꝑ inde
uotionem cõgelatur. Ex apoſtemate & tumore ſuperbiæ, quo
cor inaniter eleuatur. Ex fumoſitate venenoſæ ſciẽtię, quo per
errorem cordis cognitio ꝑturbat̃. Ex humores carnalis immũ
ditiæ, quo affectionis vẽtricul' opilat̃. Ex diſſolutione deſpatio
nis & triſtitiæ, q̃ timorẽ ſuꝑuacuũ operat̃. Quia ꝓcul dubio cor
aliqñ ꝑ auaritiã inflãmat̃. ps. Cõcaluit cor meũ intra me. Qñq;
ꝑ inuidiã cõgelat̃. Iob 40. Cor ei' indurabit̃ q̃ſi lapis. Qñq; ꝑ ſu
ꝑbiã eleuat̃ 2. Para.32. Eleuatũ ẽ cor ei', et facta eſt cõtra eũ ira

dnmini'. Qñq; per hęreſim & ignorãtiam eius cognitio pturbatur.pſal.Cor meum cõturbatum eſt intra me. Qñq; per luxuriam opilatur & hebetatur & relaxaẽ.Iob 33.Deus mollitie
12 cor meum.¶Secundũ Galenũ,virtus boni cordis cognoſcitur
certis ſignis,ſ.per velocitatem & frequẽtiam pulſus, per feſtinam & celerem actionem per iram & audaciam & per latitudinẽ pectoris.Sic verè ſigna boni cordis & bonę mẽtis,ſunt iſta,
ſ.frequentia pulſus bonę affectionis,celeritas motus bonę operationis. Iracundia & indignatio ſęuere & iuſtę correctionis.
Audacia fortis & virtuoſę aggreſſionis. Latitudo pectoris.i.
amplitudo amoris & dilectionis.Eſa.60. Mirabitur & dilatabi
13 tur cor tuũ.¶Secundum Hali,cor ſe habet per modum radicis.Arteriæ ſunt ſicut rami,per quas ſicut a radice, virtus Vitalis circunquaq; deferẽ ad membra.Vñ corde dilatato, ſimul
per totũ corpus oẽs arteriæ dilatanẽ, & pulſum in mẽbris ſingulis operanẽ.Cor eſt ṗlat⁹,qui in corpore ſeu in arbore eccleſiæ obtinet vim radicis.Io ipſo.n.ſicut in principio fundamentali,venę.i.ṗdicatores radicãtur,a qb⁹ ad mẽbra.i ad ſubditos
ſpũs Vitalis ſcientiæ defertur,& quibus mediantib⁹ pulſus bonorũ operum in toto corpore eccleſiæ frequẽtatur. Vel dic ꝙ
arteriæ ſunt ſubditi,qui in corde.i.in prælato ſunt fundati,cui⁹
ſ.motus opera ꝑ imitationẽ ſequuntur,& eo dilatãtur vel coarctanẽ.Vł dic ꝙ cor eſt papa,arteriæ sũt minores ṗlati &c.ſicut
14 ſupra.¶Cor ſemꝑ eſt in motu.aut.n.conſtringitur aut dilataẽ.
Sic cor affectionis noſtræ ſemꝑ debet ad aliquod bonũ moueri.Aut.n.debet ad deum & proximũ ꝑ amorẽ dilatari.2.ad Corint.6.Os nr̃m patet ad vos corinthij,cor nr̃m dilatatũ eſt.Aut
ẽt ad ſeipsũ ꝑ timorẽ cõſtringi,& humiliari. Eccl.2.Deprime
cor tuũ,& ſuſtine.Vel dic de cogitatione hoĩs,q̃ eſt in cõtinuo
actu,& nunc vnum nunc aliud meditaẽ.Iob 20.Multæ cogita-
15 tiones verſantur in corde viri,& mẽs ĩ diuerſa rapiẽ.¶Cor habet aliqua mẽbra ſibi ſeruiẽtia.ſ.pectus,pulmonẽ,tracheam arteriã,& ſibi ſimilia,q̃ ſi ſana & eſpedita fuerint, & virtuti cordis obediẽtia,ipſum cor liberè ſuas peragit actiones qa.ſ.ſi iſta
organa ſe cõſtringendo vel dilatãdo cordi liberè obediãt, tũc
ab ipſo corde egreditur fortis pulſus,fortis reſpiratio,& operatio virtuoſa.Qñ vero iſta mẽbra infirma ſunt,& non obediunt
cordi,tunc ipſius cordis operatio impeditur. Cor eſt prælat⁹,
qui habet membra.i.ſubditos ſibi ſubſeruientes. Cuius quidẽ
virtus in ſuis actionibus fortis, libera & agilis inuenit, qñ ſibi
ab organis.i.a ſubditis ſuis ſanctè & liberè deſeruitur. Ecõuerſo vero prælatus nõ proficit qñ ſibi ſubditorum populus non
obedit.Ex bonitate.n.vel malitia iſtorum organorum,ſ.ſubditorum,ipſius cordis.i.prælati bonitas & malitia deriuatur, qa
ſi boni & obedientes fuerint,bonus efficitur, ſi vero inobediẽtes & mali & proterui ſint,tunc ẽt prælatus in ſuis bonis actionibus impeditur.Vñ Grego.in quadam gloſa ſuper 2.li.Regũ.
16 dicit ꝙ ex mala vita populorum deterior ſit vita rectorũ. ¶ Itẽ
idem alibi dicit ꝙ ſi cor fuerit nimis frigidum & humidũ, erit
pulſus mollis,hõ effęminatus,piger,& timidus, & pilis nudatus.Sic verè ſi cor.i.cordis affectio per indeuotionem ſit frigida,& per carnalitatem humida, tunc pulſus operum exterior
mollis efficiẽ, & effęminatio & imbecillitas operationũ ſequitur,nuditas pilorũ.i.defectus virtutũ introducitur & timor,&
pigritia generatur.Et ſic põt dicere hõ illud pſal.Cõprehẽde-
17 runt me iniquitates meæ,& cor meum dereliquit me. ¶Itẽ hali ſuper techni. Cor ſi fuerit nimis ſiccum & frigidum, & faciet pulſum nimis aſperum atque durum.Sic verè ſi cor, id eſt
prælatus ſit ſiccus, incompatiens, frigidus & indeuotus:tunc
verè pulſus ſuorũ operũ erit dur⁹,& crudelis,& aſperitate pleno⁹: Ita ꝙ ſibi poterit dici a ſubditis illđ Iob 30.Cõuerſus es mi
18 hi in crudelem, & in duritia manus tuæ aduerſaris mihi. ¶Si
vis adde hic ꝙ natura ſuꝑ oĩa diligit,cor, tãquã magis neceſſariũ vitæ,& inde eſt ꝙ ĩ morte hoĩs pedes & extremitates ꝑ moriunẽ,cor aũt vltimo.Natura.n.vidẽs ſe debilitatã nõ poſſe ſuaretotũ corpus,dimittit partes min⁹ vitæ neceſſarias,& ſe retrahit ad cor & cerebrũ,& eas quarũ põt cuſtodit, tanq̃ ꝑtes magis nobiles & præcipuas,& ſic cor vltimo moritur, ſicut apparet exẽplo hoĩs tenẽtis villã & caſtrũ qui primo dimittit villã
& ſe retrahit ad caſtrũ cuſtodiẽdũ. Iſta poſſunt allegari ꝙ qñ
hõ impugnaẽ tẽtationibus vel tribulationib⁹, & videt ꝙ ſimul
oõ põt tenere & ſeruare interiora membra,& tẽporalia & ſpiritualia bona, ipſe debet extremitates bonorũ tẽporalium dimittere,& ad cuſtodiã cordis mentis intẽdere, & caſtrum aĩæ
ſuæ dimiſſis exteriorib⁹ cuſtodire.Iõi.n.eſt ſedes vitæ ſpũalis,
& ideo pro ipſa cuſtodienda derelinquendę ſunt extremitates
ĩ tota ſubſtantia temporalis.Ideo bene dictũ eſt illud Prouer.
4.Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quoniã ab ipſo vita ꝓcedit.

De Anhelitu. Cap. 34.

ANHELITVS cordis & pulmonis eſt motus, 1
ꝑꝑ attractionem frigidi aeris, & cordis refrigerium,& propter expulſionẽ a corde aeris fumidi,generatus.Anhelitus igitur eſt caloris cordis
per attractionẽ temperatiuus,& ipſi⁹ per expulſionẽ fumoſitatum purgatiuus. Anhelit⁹ iſte ſignificat diuinam gratiam,quam pro certo per orationẽ attrahimus,& per bona opera emittimus.Per attractionẽ.n. gratiæ
cor & deſideria refrigerãtur, ꝑ ipſi⁹ aũt in bonis opibus emiſſionẽ,cor a ſuis ſuꝑfluitatib⁹ expiaẽ.Expone ſicut ſupra de pul
mone.§.1.¶In anhelitu multo plus attrahimus de aere q̃ emit 2
timus,cuius cauſa eſt,quia magna pars attracti aeris conuertatur in ſpirituum nutrimentũ.Aer quẽ attrahim⁹, ſignificat beneficia q̃ a deo recipiũtur.Aer vero quẽ emittim⁹, ſignificat illa beneficia ſeu ſeruitia,quæ deo ad hominibus impenduntur.
Igiẽ plus de aere recipitur q̃ emittitur, quia ꝓ certo plura bona & beneficia hoĩes a deo recipiunt,q̃ ſibi retribuũt aut impẽdunt.Non.n.humana fragilitas põt retribuere quantum quotidie neceſſe eſt a dño recipere. Iõ dicebat Dauid in pſal.Quid
retribuã dño pro oĩb⁹ quæ retribuit mihi?quaſi diceret.Impoſ
ſibile eſt ꝙ ſatisfaciã ex cõdigno.Ideo dicit Ariſt.ꝙ ad deos &
parẽtes non tenemur ad ęquiualẽs,ſed ad poſſibile.¶In anhe- 3
litu ſunt duo motus cõtrarij. Nã ibi per dilationem pulmonis
aer attrahitur, per eius vero conſtrictionem expellitur & fugatur.Sic verè in pulmone affectionis noſtræ duplex eſt mot⁹,
vn⁹ bonus,& alius malus. Vnus quo dilatamur ad dei & proximi dilectionem,& ad bonam operationem. Alius vero quo
conſtringimur & coarctamur per torporẽ,& boni operis retardationem. Quid igitur?Pro certo dilatatio iſta aerem gratię habet attrahere,coarctatio vero ipſum habet fugere & excludere. Quia pro certo dilatatio charitatis gratiam attrahit,
conſtrictio vero inuidiæ & torporis ipſam eijcit. pſal. Os meũ
aperui,& attraxit ſpũm,quia mandata tua deſiderabã. ¶ Anhe 4
litus impeditur multis modis, ſ. ex ventoſitate viam opilante,
ex calore exceſſiuo pulmoni dominante,ex debilitate virtutis
neruos debitè non mouente,ex vniuerſali corruptione organa inficiente,& anhelitum corrumpente, ſicut patet in leproſis,quorum anhelitus infirmitate corrupt⁹ aerẽ corrumpit, &
circunſtãtes inficit atq; lædit.Anhelitus ſignificat locutionem
ſeu ſuggeſtionẽ, quæ.ſ.ex ore procedit.Iſta tñ qñq; impeditur
aut læditur,ſ.ex ventoſitate ſuperbiæ,qñ.ſ.hõ non dignatur loqui.Eccl.20.Eſt tacens,qui procax ad loquendum.Quandoq;
ex calore auaritiæ,quando.ſ.qui de terra eſt de terra loquitur.
Ioan.3.Qñque etiã deliberarę ignorantiæ.Eccl.20.Eſt tacens
non habens ſenſum loquelę.Qñq; ex corruptione & lepra luxuriæ,quia.ſ.lepra luxuriæ ſermonis anhelitum ſolet corrumpere,& ille ſermo corruptus,auditores ſolet inficere 1. ad Corin.5.Corrũpunt bonos mores colloquia praua. Iob 19.Anhelitum meũ exhorruit vxor mea.i.luxuria,q̃ auctoritatem & audaciã loquẽdi ſolet auferre,ſicut patet de illis qui qa luxurioſi
ſunt,non audẽt prædicare,nec alios caſtigare. ¶ Anhelitus ve 5
lox & multus calorẽ extraneũ,ſignificat virtutẽ ſuffocantẽ. Si
vero ĩ acuta febre ſit paru⁹ & frigid⁹,ſignificat mortificationẽ
caloris,& defectũ virtutis, & ſubſequutionẽ ꝓpinquæ mortis
Sic verè ſi anhlit⁹.i.affect⁹ & reſpiratio ſpũalis cordis, orõ,q ꝑ
orõnẽ habet fieri, ꝑ exteriorũ mala & deſideria calid⁹ ſit,per
indeuotionẽ interiorũ frigidus,vel per tepiditatẽ modic⁹,mortis peccati mortalis eſt ſignũ,q.a.ſ.qui ꝑ pctm̃ moriuntur,tepidè,frigidè,& modicè in anhelitu orationis occupãtur. Quod
vtiq; eſt ſignũ defect⁹ caloris charitatis,virtutis gratiæ & ſanctitatis.¶Difficultas reſpirandi contingit ex hoc ꝙ pulmo nõ 6
põt ſe liberè conſtringere,vel dilatare.cuius cauſa ſunt, ſiccitas pulmonis qua conſtringitur,humor exterior quo comprimiẽ, humor interior quo a clauſione impediẽ, vel humor interior et exterior quo difficiliter apiẽ & clauditẽ. Quo ſit vt aſpirãdo et reſpirãdo hõ ęqualiter fatigeẽ.Sic verè anhelit⁹ et reſpiratio ſpũalis,qua.ſ.hõ ꝑ amorẽ ſe apit,& ꝑ timorẽ & humilitatẽ ſe claudit, põt ĩ bonis multipłr impediri, videlicet ex ſiccitate indeuotionis,vel ex cõpreſſione exterioris humoris.i ex
abundãtia terrenæ poſſeſſionis,vel ex interiori humore,hoc ẽ
dictu,ꝑ abũdãtiã carnalis infectionis,vł ex vtroq;,ſ.ex exteriori poſſeſſiõe,& carnalitate interioris corruptionis: Indeuotio
enim

n. pulmonem i. affectum cõtrahit, ne ad bonum pro libito mo
ueatur. Exterior vero terrena poſſeſsio comprimit affectũ, ne
ad deum & proximũ aperiatur. Interior aũt carnalis infectio
affectũ aperit, ne per timorẽ dei clamatur, & a vanis appetiti-
bus retrahatur. Sic igitur impeditur ſpiratio orationis, & reſpi
ratio deuotionis 2. Paralip. vltimo. Multiplicatę ſunt iniquita-
tes meæ, & incuruatus ſum multo vinculo ferri, & nõ eſt mihi
reſpiratio. Vel dic ꝙ humor iterior ſignificat peccata occulta
& mẽtalia, exterior vero peccata apta & notoria. Iſta igiť ſunt
q̃ vel ſingultũ vel ſpiramẽ deuotionis vel orationis retardant.

De Stomacho. Cap. 31.

1 STOMACHVS græcè dr̃ os latinæ ſm Iſidorũ
eſt. n. os & oſtium vẽtris, quia. ſ. ſtomach⁹ cibos
recipit, & partẽ impurã ad inteſtina mittit, aliã
vero partẽ in humores conuertit, quib⁹ origina
liter corpus nutrit, dũ ipſos per quaſdam venas
ad mẽbra deriuat & deducit. Talis eſt prælatus,
vel predicator. Iſti. n. ſunt os quo corp⁹ paſcitur per doctrinã,
& ſunt oſtiũ ꝑ qđ in eccleſiã intratur per promotionẽ vel fidẽ.
Iſti. n. ſunt qui cibos ſcientiæ ab extrinſeco ꝑ ſtudiũ recipiũt,
ipſoſq; digerunt, maſticant & diſcernunt, groſſaq; a ſubtilib⁹.
inania ab vtilibus, pura ab impuris diuidunt, a inutilia per in-
teſtina obliuionis & repulſionis emittunt, pura aũt & vtilia
retinent, quæ in bonos humores bonæ doctrinę conuertunt,
& ſic membra. i. fideles ſpiritualiter nutriuntur. Oſeæ 11. Ego
quaſi nutritus effraim. & Ioann. 10. Ego ſum oſtium, ſiquis per
me introierit, ſaluabiẽ. Vel dic ꝙ ſtomachus eſt homo pius q
cibos bonorũ temporaliũ recipit, quibus per elemoſynas pau
2 peres nutrit. ¶ Stomachus ſecundum Conſtantinum eſt mem-
brum rotundum, oblongum, concauum, aſperum aſpectus in-
terius & villoſum, carnoſum, & flexibile, & duobus orificijs,
ſuperiori. ſ. & inferiori ꝑforatum. Igitur rotundus eſt, ne ali-
qua ſuperfluitas in angulis occultetur. Villoſus eſt, vt cib⁹ per
villos in loco digeſtionis aliquandiu retineatur. Cõcauus eſt,
vt cib⁹ receptus in eo retineatur. Carnoſus eſt, vt ꝑ carnis ca-
lorem digeſtio melius compleatur. Oblongus eſt, vt ſic meli⁹
cum ſuperioribus & inferiorib⁹ coniungať. Fexibilis eſt, vt ſm
quantitatẽ ciborũ ſtringatur vel extẽdatur. Perforatus eſt ſu-
perius, vt cibus introducať. Inferi⁹ vero, vt ad inferiora trãſ-
mittať. Stomach⁹ ſignificat bonũ ſubditũ, q cibũ doctrinæ ab
ore. i. a prædicatore recipit, & exinde membra. i. virtutes & vi
res aïæ vegetat & nutrit, & qđ purũ & bonũ eſt retinet, ſi vero
quid malũ vel impurũ receperit, foras mittit. Oïa. n. per officiũ
ſuperius. i. per auditũ recolligit, ſed ꝑ officiũ inferius. i. ꝑ obli-
uionẽ & contemptũ verba inutilia & incõgrua de cordis inte-
ſtinis expellit. Matth. 13. Elegerũt bonos in vaſa ſua, malos aũt
foras miſerũt. Igitur iſte debet eſſe rotũdus ꝑ ſimplicitatẽ, ſ. ſi-
ne quocunq; angulo falſitatis, quo poſsit retinere aliquã pctĩ
ſuperfluitatẽ 2. Reg. 7. Erat in ſummitate baſis quædã rotundi
tas. Itẽ debet eſſe aſper & villoſus ꝑ quandã retẽtiuã capacita-
tẽ, vt cibũ gratiæ vel doctrinæ retineat per longaminitatẽ, ne. ſ.
cito labať ꝑ obliuionis facilitatẽ, vt ſit de illis de quibus Lu. 8.
dr̃ ꝙ audientes verbum, retinent, & fructũ afferunt in patien
tia. Item concau⁹ debet eſſe ꝑ humilitatem, vt oïa libenter ca
piat per ſedulitatẽ. Matth. 19. Qui põt capere, capiat. Itẽ debet
eſſe oblongus ꝑ contẽplationis ſubtilitatẽ, vt. ſ. poſsit mentali-
ter attingere ab infimis ad ſuperiora. Sapien. 8. Attingit a fi-
ne vſque ad finem fortiter. Item debet eſſe carnoſus ꝑ pietatẽ,
& fluxibilis per obediẽtiæ mobilitatẽ, vt. ſ. ſe poſsit dilatare vel
ſtringere, ordinare ſecundum dei & prę̃lati voluntatẽ. Sap. 16.
Vniuſcuiuſq; volũtati deſeruiens, ad quod quis valebat con-
uertebatur. Vel dic ꝙ ſtomachus eſt voluntas noſtra, quæ de-
bet habere conditiones prædictas &c. Dic & allega ſicut ſu-
3 pra. ¶ Stomachus (& præcipuè humanus) proprium habet ꝙ
a parte ſuperiori eſt ſtrictus, a parte vero inferiori eſt latus,
et hoc potiſsimè in homine eſt neceſſariũ, qui erectus incedit,
vt. ſ. cibus habeat locũ latum inferius vbi continuè deſcendit.
Stomachus qui deuorat omnes cibos ſignificat guloſos, qui re
cipiunt cibos deliciarũ, & auaros, qui deuorant cibos diuitia-
rum. Vel etiam ſtomachus ſignificat voluntatem delicioſorum
& auarorum. Verum eſt. n. ꝙ iſtis ſtrictitudo a parte ſuperiorũ
& æternalium, latitudo vero a parte inferiorum & tempora-
lium. ſtricti. n. & arcti ſunt affectando ſuperiora, lati vero appe
tendo inferiora bona, contra illud ad Coloſſen. Quæ ſurſum
4 ſunt quærite, non quæ ſuper terram. ¶ Stomach⁹ a quinq; fi-
ſtulis hepatis circuitur, vt calore ipſius digeſtio adiuuetur. He
par ẽt per venas meſaraicas ſuccoſitatem ſtomachi attrahit, ip
ſamq; fortius decoquendo, in ſanguinem alterat & conuertit.
Stomachus ſignificat mundi philoſophos, qui ſuccoſitatem &
humorẽ philoſophiæ ediderũt. Hepar aũt ſignificat viros theo
logos qui charitate caluerunt. Procul dubio. n. hepar. i. theolo
gus a ſtomacho. i. philoſophis naturalibus humores ſcientiarũ
attrahit & exhaurit, ipſaſq; calore & feruore diligentiæ & ſtu
dij decoquit, & exinde ſanguinem & doctrinam theologicam
efficit & componit, quo tandem corpus eccleſię nutrit, & vitã
gratiæ ſibi procurat & tribuit. pſal. Conuertit aquas eorum in
ſanguinem. Vel dic ꝙ ſtomachus eſt prælatus, qui iuxta ſe de-
bet hepar. i. bonos feruentes & charitatiuos homines habere,
qui in ſuo conſilio debẽt ad digerendũ. i. ad gubernãdũ cibos
ſuos. i. ſuſceptũ propriũ gregẽ adiuuare. Eccl. 9. Viri iuſti ſint
tibi cõniuę. Vel dic ꝙ hepar eſt hęreticus, qui bonã ſuccoſita-
tẽ ſciẽtiæ quã a ſtomacho ſcripturę recipit, mutat totaliter, cor
rumpit, & in ſanguinẽ infectę doctrinæ ꝑ digeſtionẽ malarum
expoſitionum ꝑuertit. ¶ Scđm Conſtan. li. 1. Theoricè. c. 15. ſto 5
machus calid⁹ groſſos cibos bene digerit, ſubtiles vero conſu-
mit, multũ appetit, & faciliter ſitit, nec parũ cibi vel potus ei
ſufficit. Figidi vero ſtomachi groſſos cibos malæ digerũt, ſub-
tiles aũt requirunt, ſitiunt, & pauca cibaria eis ſufficiũt. Sic ve
rè illi ſtomachi, ſeu ille voluntates q̃ per auaritiam ſunt calidę
& groſſos cibos bonorum temporalium ſolent optimè dirige-
re & gubernare. Subtiles vero cibos bonorum ſpũalium ſolẽt
conſumere, & imaginatione ſua adnihilare, ſitim auaritiæ ſo-
lent habere, & ad ſui refrigerium ciborũ tẽporaliũ copiã affe-
ctare. Eccl 23. Aïa calida quaſi ignis ardẽs nõ extinguetur do
nec aliquid glutiat. Illi vero qui ꝑ diuinũ timorẽ ſunt frigidi,
ſ. viri ſancti, groſſos cibus terrenorũ nõ bene digerunt aut mi-
niſtrant, nec in mũdi negocijs libenter ſe implicãt, ſubtilia ve
ro. i. ſpũalia bene tractant, & parum per auaritiã ſitiũt, & ideo
pauci temporales cibi ſeu diuitiæ eis ſufficiũt. Prouer. 37. Suf-
ficiat tibi lac capratum in cibos tuos. ¶ Patitur multis cauſis 6
ſtomachus. Accidit. n ſibi indigeſtio, vomit⁹, diarrhea, ſingul-
tus, inflatio, eructio, inflatio, bulimus. i. fames grãdis ſiue vac
cina, faſtidiũ, & ſimilia. Quæ omnia accidũt vel ex inanitione
vel repletione, vel humorum corruptione, vel ex virtutis de-
fectione, ſeu ẽt ex aliorum mẽbrorũ colligatione. Sic verè ſto-
machus vocis humanæ, multas incurrit infirmitates morales, vi
delicet indigeſtionem ſeu vitium inſolentiæ, vomitum iactan-
tiæ, ſingultũ inuidiæ, eructationem detractionis, diarrheam. i.
fluxum carnalis infectionis. Hæc. n. nia generant in hoïe vacui
tas virtutũ, repletio terrenorum, corruptio voluntatis, defe-
ctio virtualis conſtantiæ & probitatis, & q̃nq; colligantia alio
rũ membrorũ. i. malę ſocietatis. ex quibuſdã ẽt accidit inflatio
ſuperbiæ & vanitatis, bulimus & inſatiabilitas auaritiæ & cu-
piditatis, necnõ faſtidium & diſplicentia ſciẽtiæ verbi dei, ſeu
auditę veritatis. Prouer. 13. Venter impiorum inſatiabilis &c.

De Hepate. Cap. 36.

HEPAR ſm Iſidorum dr̃ a paſcendo, eo. ſ. ꝙ in he 1
pate generatur ſanguis, quo paſciť totũ corpus.
Eſt aũt hepar idẽ qđ iecur, membrum. ſ. calidũ
& ſanguineũ, concauũ & lubricoſum, in dextro
latere collocatum, ſtomacho ſuppoſitũ, & eius
adiutorio deputatũ. Per iecur qđ amare cogit,
intelligo cor vel mentẽ, quæ. ſ. debet eſſe feruẽs & calida ꝑ de-
uotionẽ, rubea & ſanguinea ꝑ Chriſti ſanguinis recordationẽ,
concaua & profunda per humilitatẽ & cõſiderationẽ, terrena
& lubricoſa per benignitatẽ & cõpaſsionẽ, in dextro latere vi
tæ æternæ collocata per ſpẽ & contẽplationẽ, ſtomacho vero
i. prælato ſuppoſita per obedientiã & ſubiectionẽ, & eius ope-
rationibus accomoda per obſequiũ & ſubuentionẽ. vnde Ec-
cl. 3. Magnato humilia caput tuum. ¶ Hepar in homine, quin- 2
que habet partes ſeu alas, quib⁹. ſ. ipſa ſtomachi ſuperficies cir
cuitur, & in ſuis operib⁹ adiuuatur. Sic verè anima habet quin
que alas. i. quinque potentias ſenſitiuas, quibus. ſ. ſtomachus. i.
cor iuuatur & regitur, & in ſuis operationib⁹ ſupportatur. Io.
5. Erat autem Hieroſolimis probatica piſcina, quinque habẽs
porticus. Vel dic ꝙ hepar eſt affectio cordis noſtri, quæ præ
cõpaſsione mortis & ſanguinis Chriſti tota debet eſſe ſangui-
nolenta. Quinque etiam partes debet habere. i. quinq; vulne-
ra Chriſti tenetur cogitare dicẽs illđ Matth. 25. Dñe quinq; ta
lẽta tradidiſti mihi. ¶ Iecur in aliquibus aïalibus habet duas 3

partes, in aliqnibus tres, in aliquibus quinque. Sic verè mens
viri iuſti, in aliqb⁹ habet duas partes per duo præcepta chari-
tatis, aliqñ tres per fidem beatę trinitatis, aliqñ quinq; per de-
4 bitam obſeruantiam quintuplicis ſenſuum vanitatis. ¶ Homo
inter oīa aīalia reſpectu ſui corporis maximū habet iecur. Sic
verè iecur.i.amor & affectio charitatis debet in hoīe.i. in viris
rōnabilibus & diſcretis præ cæteris abundare. Vel dic ꝙ iecur
quod eſt ſedes voluptatis ſecundum Iſidorum, ſignificat car-
nis dilectionem. Iſte igitur in hominibus.i. in viris rōne vten-
tibus, ſicut ſunt clerici & eccleſiaſtici, maiores inueniuntur ꝙ̄
in quadrupedibus, i. quàm in ſimplicibus laicis. Quia procul
dubio illi qui ſunt litteris & ſcientijs mūdialib⁹ magis dediti,
ſunt voluptatibus pleniores. Hiere. 4. Sapientes ſunt vt faciant
5 mala. ¶ In hepate eſt vna vena quę diuiditur in decem. Sic ve-
rè ſcriptura eſt vna virtus, ſ. iuſtitia, quæ in decem venulas.i.
6 in decem mādata diuiditur. ¶ Hepar per venas meſaraicas hu
morem receptum in ſanguinem vertit &c. vide ſupra de ſto-
7 macho. ¶ Hepar humorem a ſtomacho receptum conuertit in
diuerſos humores. Illud.n. quod eſt calidum & humidum ef-
ficitur ſanguis. Quod calidum eſt & ſiccum, efficitur cholera.
Qđ frigidum & ſiccū, fit melancholia. Quod frigidum & hu-
midū, phlegma. Sic verè hepar.i. prædicator ſcientiam nō con
uertit in vnū genus verborū, ſed in multa. Aliquando.n. facit
ſanguinem.i. dulcedinem benigne monitionis, aliquando cho-
lerā.i. feruorem aſperę reprehēſionis, aliquando melancholiā
i. terrorem triſtis comminationis, aliquando phlegma.i. fluorē
eloquentis collocutionis. Sic bene dicitur de prædicatoribus
Actuum 2. varijs linguis loquebantur magnalia dei. Vel dic ꝙ
quattuor humores ſunt quattuor affectiones, quæ a corde ve-
lut ab hepate oriuntur. Sanguis.n. qui facit hominē lętū, ſigni-
ficat gaudium. Cholera quæ ignea eſt & vrit, ſignificat dolo-
rē. Phlegma quod viſcoſum eſt & lenit, ſignificat ſpem. Melā-
cholia autem quæ contriſtat, ſignificat timorem. Vel dic ꝙ hu
mor eſt gratia, quę a natura.i. a ratione ī quattuor humores.i.
in quattuor virtutes cardinales mutatur. Eccl. 27. Ex corde p-
8 tes quattuor oriuntur. Vide de humore in principio. ¶ Eſt igi-
tur hepar ſanguinis generatiuum, puri ab impuro ſeparatiuū,
membrorum nutritiuū, caloris excitatiuum, digeſtionis per-
fectiuum. Sic prædicator ſanguinē doctrinæ generare, & exin-
de purum ab impuro ſeparare, calorem charitatis debet foue-
re, digeſtionem morum debet in alijs cauſare, & humore do-
ctrinę ſuæ debet membra.i. omnes fideles ſpiritualiter educa-
9 re. Oſeæ. 11. Ego nutritius effraim. ¶ Hepar patitur multis mo
dis, ſ. ex calore nimio ſpiritus euaporante, & ſanguinem deſic
cante, & virtutem debilitāte. Ex frigiditate cōuerſionem hu-
moris in ſanguinem impediente, & ſanguinem ipſum conge-
lante. Qñque ea aliquo groſſo humore vias ipſius opilante, &
exitum ſanguinis retardante. Qñq; ex apoſtemate ſubſtantiā
aggrauante, vel ea ventoſitate partes ipſius diſtendente. Qñq;
ex ſanguine cauſis varijs defluente. Sic verè hephar cordis
noſtri patitur, ſpiritualiter ea vitijs, ſ. ex calor mali amoris,
qui inflammat deſideriū, qui ſolet ſpiritum ſanctū fugare, & fa
cere euaporare, & ſanguinem diuinæ gratiæ deſiccare. Mat. 9.
Siccatus eſt fons ſanguinis. Item patitur ea frigiditate matu-
rę conuerſationis, vnde & cōgelatur ſanguinis noſtræ affectio
nis. Eccl. 43. Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit cryſtall⁹.
Itē patitur ex opilatione verecundiæ & obſtinatę malitiæ, qua
ſ. impeditur ne per confeſſionem exeat ſuperfluitas peccati &
immunditiæ. Item patitur ea ventoſitate elationis, & apoſte-
mate præſumptionis & ſuperbiæ. Item etiam patitur propter
fluxum ſanguinis.i. propter profluuium luxuriæ, ea qua ſequi-
tur deſtructio virtutis & conſtantiæ, & debilitas inconſtātiæ.
Hic.n. multis & varijs cauſis hepar mentis noſtræ patiī, & vir-
tus ipſius eneruatur. pſal. Dereliquit me virtus mea, & lumen
10 oculorū &c. ¶ Frigiditas hepatis ex cordis calore temperatur
ſecundum hali. Eſt enim cor ſuperius, hepar inferius, & ideo
hepar temperatur a corde tanquam ſuperiori. Sic verè calor
& charitas cordis.i. ſuperiorum temperat frigiditatem & im-
perfectionem hepatis.i. inferiorum, quia quando ſubditos con
tingit per indeuotionem infrigidari, neceſſe eſt eos prælatorū
foueri calore, & ſuperiorum virtutibus vegetari. Hiere. 6. Pa-
11 ſcet vnuſquiſq; eos qui ſub manu ſua ſunt. ¶ Ea alteratione he-
patis alteratur totum corpus. Vñ qñ hepar ſucceſſiue calefit,
ita ꝙ ibi cholera citrina generatur, totum corpus diſtempera
tur, & in colorē croceum immutaī. Sic verè quando iecur.i. af
fectio incurrit calorē inordinatę inflāmationis & amoris, vtpo
tè q̄a hō habet inordinatū appetitū ad aliqua delectabilia, tūc
cholera iracūdię, melācholia triſtitię, ſāguis corrupt⁹ luxurię
phlegma pigritiæ & deſidiæ gñaī, quorū infectione totū cor-
p⁹ exterius, & tota cōuerſatio maculaī, q̄a ſm Gregoriū diſpo
ſitiones affectionis, immutāt cōditionē cōuerſationis. ¶ Scđm 12
Pliniū li. 11. c. 37. iecur maximè eſt vetuſtatis patiēs, cētū.n. an
nis inuētū eſt duraſſę. hoc (inqt) obſidionum exēpla ꝓdidere.
Hoc applica ad bonū amorē, q̄ p iecur deſignaī, iuxta illđ. Co
git amare iecur, quia. ſ. tale iecur debet eſſe ꝑpetuū & æternū,
q̄a. ſ. ꝑfect⁹ amor debet inter bonos diutiſſimè durare, & nūꝙ̄
deſiccari vł ceſſare. Senec. Sic diligam⁹, ꝙ̄ deſinere nō liceat.

De Felle. *Cap. 37.*

FEL ſm Cōſtanti.eſt membrū ſup hepar in qua- 1
dā ciſtula recollectū humor.n. coleric⁹ ad ciſtu-
lā aggregatur, & ibi ſicut in loco proprio rece-
ptaī. Eſt.n. fel mēbrū calidū ſiccū, & ad multa ē
neceſſarium. Primò quia fel impuritatē ſangui-
nis habet recipere, & ipſum ſanguinē ad chole-
rā depurare. Scđò q̄a per vnū foramē cholera ad ſthomachū
habet mittere, & ibi calore ſuo digeſtionem adiuuare. Tertiò
q̄a p aliud foramē cholerā ſuam ad inteſtina habet dirigere,
vt virtutē expulſiuā poſſit in eis confortare, ſicut dicit idē Cō
ſtātin⁹. Et ſic dico ꝙ fel eſt ſanguinis depuratiuū, & ſuo calore
digeſtionis iuuatiuum, & ſuo acumine & mordacitate inteſti
norum pūctiuum, & ad expulſionem ſuperfluorū excitatiuū.
Fel qđ eſt amarum, ſignificat amaram cōtritionem, quæ. ſ. ſem
per debet concomitari hepar.i. delectationem & affectionem.
Quia procul dubio iſta in aīa ad multa eſt neceſſaria, quia. ſ. p
ipſam ſanguis affectionis, digeſtio & compoſitio ciborum ven
tri.i. appetituū cordis iuuatur. & expulſio ſuperfluorum.i. vi-
tiorum per confeſſionem confortatur. In iſta.n. eſt calor charī
tatis, qui cogitationes habet digerere. In iſta eſt acumen do-
loris, qui habet inteſtina ad confitendum & ad expellendum
vitia excitare & compungere. In iſta eſt ſubtilitas quæ habet
ſanguinem.i. affectionem abſtergere & purgare. 1. Reg. 24. In-
greſſus eſt ſaul vt purgaret ventrem. Vel dic ꝙ fel ſignificat ri
gorem diuinæ iuſtitię, qui conſiderat⁹, & hepati cordis appoſi
tus, habet confortare digeſtionem, cōtritionem, expulſionem
confeſſionis, & purificationem affectionis. Vel dic ꝙ oīa præ-
dicta facit bonus prælatus vel prædicator &c. ¶ Secūdum Ari 2
ſto. omnia animalia habent fel, quædam tamen habent fel ni-
mis occultum, ſicut camelus, columba, & ſimilia. Sic verè vix
eſt aliquod animal.i. aliqua perſona quin habeat fel i. qui ha-
beat iracundiam naturalem. Veruntamē aliqui ſunt qui iſtud
fel habent valde occultum, ſicut ſunt columbæ.i. viri iuſti, qui
ſcilicet ſciunt cohibere impetus iræ ſuæ, & ipſos abſcondere
& celare, quia ſicut dicitur Eccle. 41. Melior eſt homo qui ab-
ſcōdit ſtultitiam ſuam &c. Vel poteſt dici contra hypocritas
& malitioſos, qui quamuis in publico non oſtendant fel iracū-
diæ, odij & malitiæ, ipſum tamen tenent in inteſtinis & abſcō-
ditis cordis ſui abſconditum & celatum, contra illud Leuiti.
19. Ne oderis fratrem tuum in corde tuo, ſed publicè argue.
eum. ¶ Item animalia ſecundum Ariſt. quæ habent hepar ſa-
nū, & quorū ſanguis naturaliter eſt dulcis, aut carēt felle, aut
habet fel valde paruū, & hoc in uenis gracilibus, non in hepa-
te. Hepar aūt quod felle caret, vt ait, eſt valde boni coloris. Sic
verè illi qui hepar affectionis habent ſanū, dulce, purum, felle
malitiæ, furoris & iracundiæ ſemper carent, aut ſaltē fel irę &
malitiæ paruū hñt, & ēt colore bonæ cōuerſationis rutilāt atq;
pollēt. Ea ſanitate.n. interioris affectionis depēdet color bonę
cōuerſationis, & carentia fellę malitiæ & intētionis. ¶ In hepa 4
te locus q iacet ſub felle, eſt valde dulcis, ſ. pluſꝙ̄ alię partes.
Nā p collectionē humoris fellei ad vnū locū, ptes vicinę effi-
ciunī ſapidiores & dulciores. Per fel intelligo amaritudinē do
loris & contritionis vel ēt tpalis tribulationis. Quia pro certo
vbicūq; iſtud fel fuerit illđ qđ eſt ſub.i. illud qđ ſequiī dulce
erit. Quia verè amaritudinē tribulationis cōiter ſequitur dul-
cedo conſolationū, & ſi fel cōtritionis vel tribulationis præceſ
ſerit, dulci⁹ qđ ſubſequiī apparebit. pſ. Scđm multitudinē do-
lorū meorū in corde meo cōſolationes tuæ lætificauerūt aīam
meā. Vel pōt allegari ꝙ ſæpe accidit ꝙ inter hoīes nequiores
& felle nequitię plenioi es: inueniūtur qñq; hoīes dulciores, &
dulcedine ſanctiores. Tota.n. nequitia videī in iſtis abundare,
ſ. in malis, & ſe a iuſtis penitus elongare quia quanto in malis
maior eſt prauitas, tāto in iuſtis q ibi ſunt, amplior viget ſancti
tas,

tas, vt ſic de bono quolibet dicat Chriſtus. Sicut lilium inter
5 ſpinas, ſic amica mea inter filias. ¶ Fel ſuo acumine & ſua ſubti
litate ſolet humores incidere & cōſumere, & ideo fel auiū ra-
pacium ſolent medici in collirijs admiſcere. Sic verè fel ama-
tę pœnitentię humores peccatorum incidit & conſumit, & iō
medicus prædicator fel auium rapacium .i. pœnitentiam ſan-
ctorum præcedentium, qui verbis. ſ. & exemplis aīas a diabolo
rapuerunt, debet in collyrija prædicationum & documentorū
ponere, vt ſic oculos mentis auditorū poſsit abſtergere. & mū-
dare. Vel dic ꝙ fel eſt amaritudo diuinæ iuſtitiæ, quæ pro cer
to conſiderata peccata exterminat, & ideo prędicator ipſa vti-
6 tur, qñ prædicationis collyrio viſum ſanat. ¶ Quādoq; ex fer-
uore nimio, & ebullitione fellei humoris, ſanguis in hepate in-
ficitur, quo ſic infecto & ad nutrimentum per membra tranſ-
miſſo totum corpus inficitur, & paſsiones varię generātur. Sic
verè qñ in iudice vel prælato abundat calor exceſsiuus felleus
i. ira, vindicta, vel malitia venenata, tūc verè totus ſanguis ſuę
affectionis per crudelitatem & rapinam inficitur, & color cor
poris. i. tota cōuerſatio ſua exterior deturpatur. Thren. 4. Quo
modo obſcuratum eſt aurum mutatus eſt color optimus? Vel
dic ꝙ exceſſus correctionis malorū lędit ſanguinem. i. ſocieta-
tem ſimplicium & bonorū &c. Vel allega oīa iſta de ira & fel-
lea inuidia, quæ ipſi poſſeſſori antequā alijs, eſt amara. Iſta. n.
qñ nimis feruet in corde, pallorē, croceitatē & maciē cauſat in
corpore. Vnde irę ſtimulis accenſum cor palpitat &cæt. in
7 manipulo. ¶ Cum fel habeat duo foramina, ſ. ſuperi⁹ & inferi⁹
per quæ colera rubea ad diuerſas partes corpis deriuat, ſi aūt
foramen ſuperius clauditur vel opilatur, ſolet ipſa cholera tan-
tum in partibus inferioribus abūdare, ita ꝙ ſolet ipſas crocei-
tatis maculis vitiare, econuerſo aūt ſi foramen inferius claudi
tur, tunc pars corporis ſuperior maculatur, iſta poſſunt gene-
raliter applicari ꝙ peccatum ſuperiorū redundat in ſubditos
& inferiores. Ex opilatione. n. obſtructione & malitia inferio-
rum, qñ. ſ. ita ſunt per malitiam opilati ꝙ per confeſsionem no-
lunt ſe purgare, aliqualiter etiam ipſe partes ſuperiores, ſ. præ-
lati, religioſi & clerici, peiores efficiuntur, & in malis ſuis exē-
plis & operibus aliquotiens corrumpuntur. Si vero pars iſta
ſuperiorum prælatorum & clericorū, per peccata opilata, leſa
& corrupta fuerit, tunc verè in inferiores humorum coruptio
redundabit, quia ſicut dicit Gregorius in glo. ſuper 2. Reg. 24.
vbi agitur de peccato Dauid in numeratione populi, Ex culpa
ſubditorum plerunq; fit deterior vita prælatorū, & ex iniqui-
tatibus prælatorum fit deterior vita ſubditorum.

De Splene. Cap. 38.

1 SPLEN ſm Cōſt. eſt mēbrū in ſiniſtra parte ſto-
macho ſuppoſitū, nigræ cholerę receptiuū, ſan-
guinis aūt & choleræ purgatiuū, & ſui firmita-
te & ſiccitate appetit⁹ in ſtomacho excitatiuū, &
ſm aliquos, riſus eſt in hoīe cauſatiuū, ſ. ſm plin.
li. 11. ca. 37. Nā vt ait, ſplene ridemus, felle iraſci-
mur, corde ſapimus, cerebro ſentim⁹, iecore amam⁹. Per ſple-
nem poſſum intelligere amorē dei, qui cholerā nigrā. i. irā diui
næ iuſtitiæ, quæ nigra eſt, triſtabilis, & obſcura, habet recipe-
re, & in cordis ſcrinio retinere. Et ideo iſta virtus, ſ. timor dei,
in ſiniſtra corporis debet eſſe, pro eo ꝙ timor in ſiniſtra aduer
ſitatis magis dinoſcit̄ abūdare, vt ſic dicat̄ de iſto ſplene & de
ſua cholera nigra illud pſal. Timor & tremor venerūt ſup me
& cōtexerūt me tenebræ. Igit̄ iſta eſt q̄ hoī facit duo cōmoda.
Aufert. n. malū, & cōfert bonū, q̄a. ſ. timor dei habet ſanguinē
affectionis a vitijs depurare, quia timor dñi expellit peccatū.
Eccl. 1. Et appetitum benè operādi & æternæ ſaluationis in ho
mine excitare. Eccle. 15. Qui timet deū, faciet bona. Iſta eſt ēt q̄
facit ridere, quia pro certo riſus ęternæ gloriæ, & lætitia iocun
ditatis paradiſi ex diuino timore ſequitur, & ex præſenti do-
lore futura gloria generatur. Ioan. 16. Contriſtabimini, ſed tri-
ſtitia veſtra vertetur in gaudium. Splen. n. diuini timoris ge-
nerat gaudiū & lætitiā, fel amaritudinis & doloris generat irā
i. Zelū contra vitia & iuſtitiam. Cor inſuper feruentis charita
tis & amoris generat æternorum ſapientiā. Cerebrum memo-
riæ et tenoris generat beneficiorū dei ſenſum & notitiā. Iecur
vero benignitatis & dulcoris generat amorem & amicitiā. Iſta
n. ſunt quędā mēbra virtualia, q̄ in nobis generant bona opera
ſpūalia. Et iſti ſunt quidā boni rami aīæ, qui portant multipli-
ces bonos fructus. Matthe. 7. Bona arbor bonos fructus facit.
2 ¶ Splen qñq; opilatur, ita ꝙ non pōt deſluere ſuperflu⁹ ei⁹ hu
mor, qui. ſ. inuiſcatus & indurat⁹, non purgatur, & ſic dolor &
infirmitas generatur. Splen qui facit ridere, & tñ ſecum habet
melancholiā, ſeu cholerā nigrā, q̄ triſtitiæ eſt cauſa, ſignificat
mūdi ꝓſperitatē, q̄ fatuos ridere facit i pñti, et tñ cauſā ęternę
eorū triſtitiæ ſecū portat. Iſta igit̄ qñq; in hoīe opilatur, qđ ſit
qñ per auaritiam via liberalitatis claudit̄, & humor bonorum
tēporaliū ſuperfluè retinetur. Tūc. n. infirmitas peccati gignit̄
& mors inferni procuratur. Vel dic ꝙ iſtud facit opilatio volū
tatis, & obſtructio vocis, qñ. ſ. hō per confeſsionem nō purga-
tur, ſed ſuperfluos humores vitiorū retinet in corde ſuo ꝑ ob-
ſtinationē vel verecūdiam confitēdi, ex quo mors culpæ & mi
ſeriæ ſequitur, qua miſera aīa afficitur & grauatur. ¶ Splen ſi- 3
cut & alia mēbra qñq; grauatur, qñq; rōne ſimilitudinis hu-
morē melancholicū attrahit vltra modum. Quia. ſ. dum mem
brum humores ſibi ſimiles nimis attrahit, ex inde dolorem &
grauedinem cito ſentit. Sic verè hō grauatur ex nimia ſibi ſimi
lium ſocietate & adiunctione, & ex indiſcreta ſociorū & ami-
corū aggregatione. Ex hoc. n. hō ſumptibus grauatur, & diuer
ſis affectib⁹ fatigat̄. ¶ Secđm ſententiā hippocratis, ſi ſplē ſit ma- 4
gnus, corpus macreſcit. Et ſi ſplen macreſcit, corpus pingue-
ſcit. Igitur mediocritas ſplenis ad paruitatem tendens, bonita-
tē cōplexionis deſignat. Sic verè ſi ſplen qui ridere facit. i. mū-
di proſperitas vltra modum pingueſcit & creſcit, tunc verè hō
virtutibus deficit & macreſcit. Econtra aūt vbi mundi proſpe
ritas minuitur, tunc virtutum pinguedo in homine generat̄.
Melior eſt ergo proſperitatis quantitas temperata, quam ſi ni-
miū fuerit augmentata. Bene ergo dicit̄ Prouer. 30. Nec pau-
pertatem nec diuitias dederis mihi domine, tribue tantum vi-
ctui meo neceſſaria. Et ſic dicitur ꝙ curſores libenter faciunt
ſibi minui de vena ſplenis, vt leuius curant, ſecundum Pli. vbi
ſupra. Sic verè illi qui ad deū volunt expeditè per bona opera
currere, debent de vna mundanæ proſperitatis ſibi detrahere
& minuere, & de ſanguine bonorū tēporaliū ſibi qđ ſuperfluū
eſt detrahere, & pauperibus erogare. Vel ſi vis per ſplenē intel
lige mundi riſum & lætitiam, cuius abundantia pinguedinem
virtutum attenuat, & cuius paupertas ipſam augmētat, quam
qui bene vult ad deum currere, ſibi diminuit & detrahit, dicēs
illud Eccleſia. 2. Riſum reputaui errorem. quia ſicut dicitur
Prouerbio. 14. Riſus dolori miſcebitur, & extrema gaudij lu-
ctus occupat.

De Viſceribus. Cap. 39.

VISCERA ſm Iſidorū dicuntur quaſi Vitalia ſe- 1
quētia. Subſunt. n. viſcera ſeu inteſtina membris
Vitalibus, & ſunt ſicut culcitra, & ſicut quædam
neceſſaria inſtrumenta. Poſſunt ēt dici viſcera,
quia inuicem ſe inuiſcant, & ꝙ ſe mutuo teneant
Et ſunt viſcera neceſſaria pro fecibus recipiendis & proijcien
dis, & pro ſuperioribus purgandis & exonerādis. Sunt autem
ipſa viſcera rotunda, giboſa, tenera & longa, colligata, & dua-
bus telis ſeu duobus panniculis circunſepta, ſicut dicit Con
ſtan. Talia viſcera ſunt præsbyteri vel confeſſores, qui in eccle
ſia inteſtinorum ſeu viſcerum locū tenent. Iſti. n. fœces & pec
cata totius corporis eccleſiæ recipiunt, confeſsiones audiēdo,
& ipſa expellunt & eijciunt abſoluendo, & membra. i. fideles a
ſuperfluitatibus exonerant, pœnitentiam imponendo. Oſeæ 4.
Peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum ſub-
leuabunt animas ſuas. Iſti igitur debēt eſſe teneri & flexibiles
per confeſsionem & pietatem, debent eſſe gibboſi & circunuo
luti per exterioris habitus ruditatem & humilitatem. Debēt eſ
ſe lōgi per perſeuerantiæ diuturnitatem. Debent eſſe inuicem
colligati & viſcati per cōcordiæ vnitatem. Debēt eſſe duabus
tunicis inuoluti ꝑ duplicem charitatē, & ꝑ amoris dei & pro-
ximi duplicitatem. Ideo eccleſia petit in pſal. dicens deo. Spi-
ritum rectū innoua in viſcerib⁹ meis. Quamuis de eccleſia &
multis eccleſiaſticis poſsit dici illud Abacuch 2. Omnis ſpiri
tus nō eſt ī viſceribus eius. Vel per viſcera intellige præcordia
mentis noſtræ, quæ pro certo debent continere fęces humilita
tis, & memoriam noſtræ fragilitatis & vilitatis, & debent ha-
bere teneritudinem pietatis, colligantiā vnitatis, & duos pāni
culos charitatis. ad Phi. 1. Quō cupiam oēs vos in viſceribus
Ieſu Chriſti. vt de pietate dicatur illud Gen. 43. Cōmota q̄p-
pe erant viſcera Ioſeph ſuper fratre ſuo. Iſta ēt debēt eſſe gib-
boſa & circūuoluta per dei timorem, quia. ſ. ille qui timet, libē
ter ſe inuoluit & abſcondit. Thren. 2. Conturbata ſunt omnia
viſcera mea. Debēt etiam eſſe &c. ſicut ſupra. ¶ Secundū Cō- 2

ſtan.viſcera ſeu in teſtina ſunt numero ſex,inter quæ eſt vnum
inteſtinum quod a medicis dicitur ieiunū ,a ſe.n. eijcit qcquid
recipit,& iō ſemper vacuū & ieiunū exiſtit, & cū animal mo-
ritur, ſemper ieiunum & vacuū inuenitur . Oia.n. inteſtina vt
communiter duo habent foramina,& ideo quod ab vna parte
recipitur,ab alia vacuatur. Per iſtud poſſunt intelligi in eccle-
ſia viri liberales & pij,qui.ſ.quicquid a deo de bonis tempora-
libus recipiunt,alijs & maximè pauperibus per liberalitatem
rejeciuat,ſibiq; parum aut nihil reſeruāt,propter quod vacui,
ieiuni & pauperes perſeuerant.pſal.Pauper ſum ego, & in la-
boribus &c.ad Colo.3.Induite vos ſicut electi dei viſcera miſ.
Vel iſtud ſignificat homines abſtinentes,& ieiuniū ſeipſos af-
fligētes.Ioel 2.Conuertimini ad me in ieiunio,& fletu,& plan
ctu.Vel dic q talia ſignificant auditores peruerſos , qui in ſer
monibus & alias oia bona documenta recipiunt, nihil tñ reti-
nent,imo inanes & vacui gratijs & virtutibus ſemper manent.
3 Eſa.29.Vacua eſt anima ei⁹.¶ Inter inteſtina quodlibet vt cō-
muniter habet duo orificia,vnum quo recipit,aliud quo emit-
tit,excepto eo qđ dicitur orbum,quod.ſ.ad modū ſacci eſt fa-
ctum,nec habet orificium,niſi vnū,poteſt.n. recipere.ſed non
emittere:Sic verè cū inter viſcera eccleſiæ , oēs debeant id qđ
a deo vel a proximo recipiūt,per gratiarū actionē emittere &
refundere,iſtud tamen deficit in quibuſdam, qui bene habent
vnum foramen.i.vnam capacitatē ad accipiendū,nullam tñ ad
refundendum,ſeu gratias agendum . Optimè.n. volunt a deo
vel a proximo beneficia recipere, nihil autem volunt recom-
penſare vel effundere,nec aliquid pauperibus emittere, ſed ſi-
cut ſaccus diaboli omnia retinere,contra illud Eccl.4. Non ſit
porrecta manus tua ad accipiendum , & ad dandum collecta.
4 ¶ Inter viſcera eſt vnum inteſtinum quod dř duodenum,eo q
duodecim digitos habeat ad mēſuram hoīs cuius exiſtit,ſecun
dum Conſtan.De alijs,ēt inteſtinis vt dictum eſt,vnum eſt qđ
dicitur ieiunū, aliud quod dř orbum ſeu ſaccus,eo q.ſ.ad mo
dum ſacci retinet intromiſſa. Sic verè in viſceribus & præcor-
dijs mentis noſtræ , inter cætera debent eſſe tria principaliter
inteſtina.i.tres ſpeciales virtutes,videlicet fides,ſpes,charitas.
Fides.n. eſt inteſtinum duodenum pro eo q duodecim articu
los continet in ſeipſa. Spes aūt eſt inteſtinum ieiunum , eo.ſ.q
ſpes in præſenti ieiunat,& ad futuros cibos anhelat . Charitas
vero eſt inteſtinum quod dicitur orbum iſta eſt.n.quæ ad mo-
dum orbis & circuli oia circūcludit,& quæ more ſacci nīa cō-
tinet & cuſtodit,& tam amicos q̄ inimicos intra ſui ambitum
inuoluit,ipſoſq; quos ſemel acceperit vel dilexerit,vlteri⁹, nō
dimittit.Can.3.Tenui eū,nec dimittam.Et ſicut dř 1. ad Cor.
13.Charitas nunquā excidit.Iō de iſtis tribus dicitur ibidem.
Nunc aūt manent fides,ſpes,charitas,tria hęc,maior aūt horū
5 eſt charitas.¶ Inter viſcera eſt vnum inteſtinum dictum yleō
& aliud dictum colon , in quibus yliaca & colica paſsio gene-
ratur,quæ horribiles faciunt in viſceribus torſiones.Sic verè in-
ter præcordia mentis noſtræ,diuerſi ſunt affectus, in quib⁹ ꝓ-
cul dubio torſiones inuidiæ & paſsiones triſtitiæ generātur,a
quibus ipſa viſcera.i.ipſi mentis affectus grauiter cruciantur
6 2.Matth.9.Apprehendit eum dolor dirus uiſcerum.¶ Viſcera
diuerſimodè patiuntur. Aliquando ex ventoſitate diſtenden-
te,& torſiones inducente.Aliquando ex ſiccitate opilante , &
ſtercora indurante,& exire prohibente. Aliquando ex humo-
re cholerico fluxum dyſenterię cauſante.Aliquando ex apoſte
mate.ſe in concauitate viſcerum imiſcente.Aliquādo ex acu-
ta cholera inteſtina purgente & corrodente. Sic verè inteſtina
mentis & affectus noſtri multos ſpirituales morbos incurrūt.
Quandoque.n.per inuidiam diſtenduntur. Quandoque per aua
ritiam indurantur,& ab expulſione ſumptorum.i.bonorum tē
poralium vltra debitum retardantur. Threnorum 4. Ample-
xati ſunt ſtercora. Quandoque per ſuperbiam apoſtemantur.
Quandoq; per luxuriam fluunt & dyſenteriantur , quandoq;
per iram & crudelitatē pungunttur atque torquentur. Prouer.
7 12.Viſcera aūt impiorū crudelia.¶ Scđm Ariſt.Inteſtina ha-
bentiū dentes in vtraq; mandibula, communiter nō habenti-
bus ſunt minora . Sic verè illi qui habent dentes diſcretionis
in vtraque mandibula,ſuperiori.ſ.& inferiori,hoc eſt dictu,il-
li qui diſcretè,maſticant cęleſtia & terrena,habent vt commu
niter inteſtina modica.i ingluuiem vētris paruā , quia.ſ.diſcre
ti viri ſunt præ cæteris abſtinentes , & ventri modicum indul-
8 gentes.¶ Aialia ampli & recti inteſtini ſunt guloſa,ſecundum
Ariſto.li.4.de partibus aīalium.Cibus.n. ſtatim eijcitur ēt in-
digeſtus,& ideo talia animalia multum appetunt,& continuè

cibum quærūt.Sic verè homines quorum inteſtina.i. affectio-
nes ſunt nimis latę & amplę,& ſunt ēt rectæ, hoc eſt dictu, ex-
tentę, & per nullam temperantiā replicatæ,ſunt vt communi-
ter guloſi per auaritiā,& continuè cibum bonorum tempora-
liū quærunt & appetunt per rapinā. Nihil.n.talibus ſufficit,&
ideo cor eorum continuè temporalia eſurit atque quærit . Pro
uer.13.Venter impiorum inſatiabilis. Quod ēt de guloſis pōt
dici quorum ingluuiei nihil ſufficit, imo continuè cibos pe-
tūt.Eccl.46.Omnē eſcam manducabit venter. Vel dic q talia
aīalia ſunt ſtatui nobiles,quorum inteſtina affectū ſunt ita libe-
ralia,ſeu lata,q nihil ſibi retinēt de diuitijs acquiſitis, Imo cū-
cta indiſcretè eijciunt & expendunt Et ideo tales ſemper ſolē
eſurire,& penuriam ſuſtinere,& per rapinā & crudelitatē ci-
bos temporalium appetere & vorare.Prouer.12. Alij rapiunt
non ſua & ſemper in egeſtate ſunt. ¶ Serpens habet ventrē ſtri 9
ctum,& eſt ſimilis animalis inteſtino,ſecundum Ariſt. Sic ſer
pentes.i.prudentes,modicū & ſtrictum habent ventrem.i.ven
tris ingluuiem,quia.ſ.ipſum ſtringunt per abſtinentiæ parcita
tem. Quod eſt contra guloſos & auaros,de quibus dicitur illđ
Actuū 1. Effuſa ſunt omnia viſcera eius . Vel dic q prudentes
viri ventrem habent ſtrictum,quia.ſ.in bonis terrenis ſuū mo
derantur appetitum, & ſtringunt deſideria mentis ſuæ , iuxta
illud Eccl.29.Minima pro magnis ſufficiant tibi.

De Renibus. Cap. 40.

RENES ſm Iſidorū & hali & ēt Ariſto.in corpo- 1
re neceſſarij ſunt ad ſanguinē aquoſum de hepa-
te extrahendum,& ad ipſum ab humore vrinali
purificandum,& ad ipſam vrinā ad veſicā mittē
dum & expellendū.In renibus vis generatiua dř
vigere,& ibi ſemen & originem ſumere & habe
re.Sunt.n.ſupra modum renes calidi & humidi, & ideo frigi-
ditatis ſpondilium ſunt tēperatiui,vrinę colatiui & expulſiui,
generationis originaliter cauſatiui,virtutis naturalis confor-
tatiui,carnoſi rotūdi, poroſi, & pinguedine cooperti. Per renes
eccleſiæ intelligi poſſunt viri ſpirituales , præsbyteri & con-
feſſores,& ēt boni prædicatores.Iſti.n.ſunt neceſſarij in corpo
re eccleſiæ militantis.Habent.n.virtutē igneæ charitatis , qua
ſ.operantur opera multiplicis bonitatis.pſal. Vre renes meos
& cor meū.Et ideo iſti ſolent ab urina id eſt a ſuperfluitate mē
bra,id eſt fideles purgare, & nouos fętus in eccleſia ſolēt prę-
dicando p gratiā generare. Virtutē bene agendi ſolent exēplis
& doctrinis in alijs confortare,& frigiditatē indeuotionis ſalu
briter temperare.Ideo iſti debent eſſe carnoſi per pietatē, po-
roſi & bibuli per ſancti deſiderij bonitatē. Rotundi & ſine an
gulis per ſimplicitatem & veritatem, & cooperti pinguedine
gratiæ per omnimodā ſanctitatē.Et ſic de eccleſia dicetur illđ
Dan.10.Renes eius accincti auro obryzo. Vel dic q iſti renes
ſignificant bonos affectus,charitate flammeos & ignitos . Iſti.
n.debent ſuperflua p confeſsionem emittere,bona opera gene
rare & producere.Et ideo modo prædicto iſti debēt pingues,
rotundi & carnoſi eſſe,hoc eſt dictu , diuerſis virtutibus abū-
dare.Et ſic iſti erunt illi renes quos dñs ſcrutari,& in quorum
virtutibus dinoſcitē delectari.ps.Scrutans corda & renes de⁹.Et
ſicut videm⁹ q milites ante oia renes ſuos ꝓcingūt & ſtringūt,
& inde fortiores ſunt,ſic renes affectuum debemus per tempe
rantiam cingere & ſtringere,& eos a vanis appetitibus coer-
cere.Exod.12. Renes veſtros accingetis &c. Vñ de Helia dici
tur 4.Reg.1.Vir piloſus occurrit nobis,Zona pellicea accinct⁹ 2
renibus.¶ Renes ſeu lumbi ſunt ſedes & fundamentum vene-
reæ voluptatis.In eis.n.ſemen generatur, & exinde ad genita-
lia propinatur, & ibi calor & appetitus libidinis procuratur.
Et ideo ſm Iſidorum lumbi ob libidinis laſciuiam appellātur.
Sic igitur per renes pōt luxuria ſeu carnis laſciuia deſignari, p
quā ſolet hō ad carnis opera inclinari. Et iō Exod.28. præcipi
tur q ſacerdotes haberent fœminalia a renibus vſq; ad femo-
ra.Ad denotandū q renes voluptatis ſunt operiēdi , & caſtita
tis fęminabilib⁹ coercēdi. Eſa.5.Nō ſoluetur cingulū renū ei⁹.
¶ Renes qñq; patiuntur ex dilatatione, & humoris abūdantis 3
extenſione.Aliquando ex nimia inflammatione, & lapillorum
in vijs vrinalibus generatione,Aliquando ex frigoris conge-
latione.Sic verè noſtri carnales affectus multa vitia patiūtur,
quia.ſ.per luxuriā dilatātur, qñq; per indeuotionē congelan-
tur,& qñq; per obſtinationē indurantur , & ſic per tentationē
diabolicam multis tentationibus vulnerant.Thren.3. Miſit in
renibus meis filias pharetræ ſuæ.¶ Secundum Ariſt.renuncu-

lus dexter eſt ſemper altior, & pinguedine pauperior q̃ ſiniſter. Et hoc accidit, ꝓ eo ꝙ in dextera parte calor eſt maior & motus amplior. Et ideo propter motum pinguedo cõſumitur: & propter calorem renuculus ſuperius eleuatur, & ſic altior & macrior inuenit̃. Duo renunculi in corpore, ſignificãt duos ſtatus hoim qui ſunt in mũdo, dextros.ſ.& ſiniſtros.i.bonus & malos. Sed pro certo iſtud eſt verũ, ꝙ deatri.i.boni ſunt in vita iſta per ſemper & contemplationem & cœleſtiũ affectionẽ
4 altiores, & ꝑ paupertatẽ macriores. Calor.n.charitatis ipſos ad cœleſtia eleuat, & motus tẽporalis aduerſitatis diuitiarũ pinguedine ipſos nudat, cuius cõtrariũ eſt in peccatoribus & ſiniſtris, quia.ſ.iſti ſunt diuitijs pinguiores, & per terrenorũ deſideria baſsiores, quia ſicut dicit̃ Eccle. 3. Spiritus hoim aſcendit ſorſum, & ſpũs iumẽtorum deorſum.
5 ¶ Renũculi inuoluti ſunt pinguedine, & tñ in ſe ſunt mirabiliter macri. Sic multi ſunt q̃ in religione vel eccleſia ſunt in medio pinguedinis gratiæ & doctrinæ, & tñ ſunt alijs virtutibus macriores. Vel dic econtra de bonis diuitibus, qui ſunt pinguedine diuitiarũ repleti, & tñ ipſi in ſe.ſ.in affectu ipſas vilipendunt, & ſunt ſpiritualiter pauperes atq; ſicci & a deliciarũ i[n]fectionibus alieni.

De Veſica. Cap. 41.

1 VESICA ſm Cõſtan. eſt pãniculus durus rotũdus: & in modum ſacci factus, ad recipiẽdum & euacuandũ ſuperfluitatem vrinę a natura diſpoſitus & paratus a parte inferiori vndiq; clauſus, a parte ſuperiori vno foramine perſurat⁹. Iſtud membrũ in corpore videtur ſignificare virtutẽ cõfeſsionis in aĩa. Confeſsio.n.eſt ſpũaliter quædã veſica, quę ſuperfluitates vitiorum per cõſiderationem in profundo cordis aggregat, & tãdẽ per loquutionẽ ipſa euacuat atque fugat 1. ad Corinth. 13. Euacuaui quæ erant paruuli. Vel dic ꝙ veſica eſt bona affectio, quæ.ſ.a parte ſuperiorum debet eſſe aperta & perforata, a parte vero inferiorum & terrenorum debet eſſe clauſa & obſerata. Iſta ergo ſuperfluitatẽ vitiorum debet per cõfeſsionẽ emittere & ſuperfluitatem bonorum tẽporaliũ
2 debet per elemoſynã vacuare. allega vt ſupra. ¶ Secundũ Ariſtotel. nullum animal habens plumas vel ſquamas, aut cortices ſiue teſtas, habet veſicã pręter tortucã. &c. Vide.li.de ani
3 malibus.c.de tortuca, ¶ Secũdum Ariſt. humiditas nunq̃ exit a veſica aĩalium mortuorum. In veſica etiã q̃nq; generatur lapis, qui vias impedit vrinales. Sic procul dubio illi q̃ ſunt mortui per pctm̃, de veſica cordis ſui nunquam ſolent emittere ſuperfluitatem vitiorum per confeſsionẽ, imo nec de veſica arcę ſuæ volũt eijcere ſuperfluitatem diuitiarum per elemoſynarũ largitionem. Lapis.n.obſtinationis in ipſorum cordibus generatur, quo oĩs ſpiritualis euacuatio impeditur. Audiũt.n.illud
4 Eccl. 35. Non apparebis in conſpectu dñi dei tui vacuus. ¶ Itẽ ſm Ariſtotelẽ ibidem.ſ.li.3. de partibus animalium, omne aĩal habens pulmonem, multũ ſitit, & ideo indiget cibo humido, pluſquam ſicco, quapropter neceſſe eſt ꝙ habeat veſicã, ad recipiẽdum cibi ſuperfluitatẽ. Sic verè oĩs homo qui habet pulmonem, & qui recipit vẽtum.i. qui habet appetitũ venti inanis gloriæ, multum debet ſitire diuitias huius mundi, vt.ſ.mediãtibus ipſis appetitus ipſius ſatietur. Neceſſe eſt igitur ꝙ tales habeant veſicã confeſsionis, qua euacuent ſuperfluas iniquitates, & veſicã etiam largitatis, qua euacuent ſuperfluas fa-
5 cultates. Hier. 14. Reportauerunt vaſa ſua vacua. ¶ Veſicula in auibus, eſt quædam pellicula in gutture conſtituta, vbi aues grana recipit & colligit, & ipſa ibi contra futuram eſuriẽ ſeruat, collocat & reponit: Talis veſicula in anima videtur eſſe charitas, quæ.ſ.eſt ſicut quędam burſa animæ, vbi.ſ.omnia genera meritorum ſeruantur, & vbi virtutum congeries aggregatur, & contra futuram damnationis eſuriem cibus gratiæ &
6 meritorum pro aĩa reſeruatur. ¶ Veſica animalis quãdo vento eſt repleta, videtur eſſe quid groſſum & magnũ, ſed pro certo quando modicum foramen ibi infigitur, ſtatim ventus euaporat & exit, & totus ille tumor minuit̃ & decreſcit, & quaſi totum in nihilũ euaneſcit. Sic verè diuites ſuperbi, vento mundanę proſperitatis pleni, apparent hominibus valde groſsi, q̃ ſcilicet nunc videntur eſſe tumentes & magni. Sed procul dubio quando per mortẽ fuerint perforati, ſtatim defluent & decreſcent, & vento mundanę gloriæ recedente ſtatim in nihilũ euaneſcent. pſal. Vidi impium ſuperexaltatum & eleuatũ ſicut cedros libani, tranſiui: & ecce non erat &c.

De Vrina. Cap. 42.

VRINA ſm Iſidorum eſt colamentũ ſeu purgamentũ ſanguinis & aliorum humorũ, actione naturæ generata. Et dicit̃ vrina ab vrith, qđ eſt manifeſtatio, eo ꝙ per vrinam interiorũ diſpoſitio demonſtratur. Vel dicitur vrina ab vrẽdo, eo ꝙ virtute hēt vſtiuã, corroſiuã, deſiccatiuã, ſcabiei & ſerpiginis curatiuã, & humorũ & vlcerum mundatiuã, necnõ cum felle accipitris mixta, oculorũ clarificatiuã, & telę oculi cõſumptiuam, ſicut dicit per omnia Conſtan. Per vrinã poſſum intelligere peccata per cõfeſsionẽ emiſſa, eiecta, & ab ipſa veſica cordis egeſta, quia procul dubio iſta q̃n per conſiderationẽ cordi applicantur, multis eius paſsionibus vtiliter proficiunt & medentur. Nam per remorſum ſolent cõſcientiã verè, humores carnalitatis ſiccare, & vlcera cauterizatę affectionis mũdare, telãq;.i.caliginem ignorãtiæ rũpere, & malę cõuerſationis ſerpiginẽ expurgare. Vel dic oĩa de pęnitẽtia, q̃ eſt ſicut quędã vrina nobis a Chriſto & ſanctis exẽplariter tradita, & amiſſa, quæ.ſ.ſolet per cõtritionẽ vrere, & oculos intellectus mũdare, & ꝑ afflictionẽ & ſatisfactionẽ oĩa vitiorũ vlcera expiare. Vel dic ꝙ vrina ſignificat exteri⁹ emiſſa opera ſeu verba. Iſta.n.ab vrith. dicunt̃, qđ eſt demõſtrare. Quia ꝓ certo interiores animi diſpoſitiones demõſtrant̃ per vrinã.i. per exteri⁹ emiſſas & factas operationes & loquutiones. Gregorius. Per hęc q̃ foris apparẽt, quid intus lateat aperit̃. Iſta aũt demõſtratio ſeu declaratio potiſsimè fit per reſidẽtiã per hypoſtaſim vrinæ, hoc eſt dictu, ꝑ perſeuerãtiã operis ſeu verbi. Quia pro certo tũc interior animi diſpoſitio per exteriora verba cognoſcit̃, q̃n ibi eſt reſidentia, i. q̃n per perſeuerantiã homo in dictis, verbis & operibus reſidet & morat̃. Sap. 13. Operibus attendẽtes cognouerũt quis eſſet artifex. ¶ Vrina ſolet interioris cõditiones cor 2
poris oſtẽdere, & ſm ꝙ diuerſorũ exiſtit colorũ, ſolet diuerſa & varia in corpore deſignare. Quidã.n.colores deſignãt mortificationẽ, ſicut eſt niger color vel viridis. Quidã indigeſtionẽ, ſicut eſt albus vel lacteus. Quidã digeſtionẽ perfectã, vt citrinus vel ruffus. Quidã exceſſum & intẽtionẽ, & rubicũdus, & huiuſmodi, ſicut dicit Iſaac Theophilus, Egidius & Cõſtãtinus. Sic verè vrina & egeſtio operũ nr̃orũ, ſm ꝙ eſt colorata & circũſtãtionata, diuerſimodè põt diuerſa & varia deſignare. Si.n.iſta opa ſint nigra & infamia, mortificationẽ mortis, & vitæ gratiæ priuationẽ deſignãt. Si ſint alba & lactea.i.adulatoria & hypocriſis cãdore florida, indigeſtionẽ morũ ſignificãt. Si ſint exceſsiua & ſubrubea.i.carnalia & ſanguinea intẽſionẽ caloris & ardentis affectionis denotãt. Si aũt ſint citrina, ſplendentia & aurea, ſanitatem corporis & animæ demonſtrant.

De Ventre. Cap. 43.

VENTER ſm Iſidorũ dicitur a viuiendo, eo ꝙ.ſ. 1
per ventrẽ cibi veniãt ad totũ corpus. Et eſt vẽter locus vbi cibi digerunt̃, aluus locus vnde cibi egeruntur, vterus autẽ venter eſt mulieris, in quo pueri cõcipiuntur. Eſt igitur vẽter ſm Conſtan. pars corporis anterius poſita, & in corporis medio collocata, vt ſic ad diſtribuendã cibos membris ſuperiorib⁹ & inferioribus eſſet ęqualiter adaptata, diuerſis pannis & inteſtinis compoſita, & ad digerendũ & coquendũ cibos pro toto corpore ordinata. Eſt.n. pars totius corpis mollior & infirmior, attamen vtilior. Totũ enim corpus nutrit, & in ipſo nutriendo, in ſe m̃tas fœces recolligit, quas a ſe eijcit & expellit. Et etiam pro membris quæ in ſe continet, multas paſsiones incurrere cõſueuit. Per ventrẽ corporis eccleſiæ põt intelligi prælatus, qui de viribus & mẽbris tẽporaliter & ſpũaliter nutriendis ſollicitã curã gerit. Et ideo iſte in medio ęquitatis debet conſiſtere, vt ſuperioribus & inferioribus, maioribus & minoribus ſm ſtatuum ſuorum exigentiam poſsit debitè prouidere. Iſte eſt.n.qui cæteris mollior & benignior debet eſſe, & cibos doctrinæ debet pro alijs coquere, vt prædicãdo cũctos valeat enutrire. Fœces ẽt.i.peccata totius corporis eccleſiæ debet confeſsiones audiendo recipere, & ipſas a ſe & alijs expellere. Paſsiones etiam & tribulationes debet pro alijs ſobſtinere, & pro ſubditis vel pro fide vel eccleſia, terribilia non timere, vt alij poſsint dicere illud Eſa. 53. Verè lãguores nr̃os ipſe portauit, & dolores nr̃os ipſe c
tulit. Vel dic ꝙ per vẽtrẽ q̃ nutrit corp⁹ intelligunt̃ agricolę, q̃ nutriunt totũ mundũ. & iõ q̃q̃ iſti ſint viles infirmi, debiles atq; rudes, ſunt tñ in corpore eccleſiæ ꝑ cæteris neceſſarij & vtiles.

vtiles.vñ.1.ad Cor.12. Sed multo magis q̄ videnť mēbra infit
miora corporis eſſe,neceſſariora ſunt. Vel dic ꝙ iſti ſunt.reli-
gioſi vel prædicatores, qui q̄uis ſunt cæteris quo ad mundum
infirmiores,ſunt tamē cæteris quo ad deum vtiliores. cibos.n.
doctrinæ maſticant & decoquunt,quibus ſpiritualiter omnes
alunt,eorunque in confeſsione fæces & peccata recipiunt &
2 expellunt. ¶ Venter eſt pars corporis debilior & infirmior,&
ideo multas incurrit aliquotiēs paſsiones. Patitur.n.q̄nque ex
nimia repletione,& ſuccurritur ei per euacuationem. Patitur
q̄nque ex nimia euacuatione, & ſubuenitur ei per repletionē,
quia.ſ.generaliter cōtraria curātur contrarijs. Per ventrē in-
telligo mentem,quæ.ſ.continet cor.i.intelligētiā, iecur.i.affe-
ctionem,fel.i.iram & turbationem: ſplenem.i.gaudium & cō-
ſolationē.Iſta eſt.n.pars corporis valde mollis , nihil.n.molli⁹
& ad delinquendum fragilius mente nr̄a.Hiere.17. Prauū eſt
cor hominis & inſcrutabile.Et Gen.6.Senſus & cogitatio ho-
minis in malū prona ſunt . Et ideo ſæpe patitur ex repletione
vitiorum vel diuitiarum , quapropter neceſſe eſt ꝙ per cōfeſ-
ſionem euacuetur vitijs,& per elemoſynā diuitijs.Q̄nque ve-
ro patitur ex vacuitate virtutum & ſcientiarum,& tūc neceſſe
eſt ꝙ per dei gratiam impleatur fidei & ſcientiæ dogmatibus.
3 Luc.3.omnis vallis implebitur.¶ Ventris cōditio variatur ſm̄
tempus,quia in hyeme & verè ſm̄ hippocratem,ventres cali-
diſsimi ſunt,& longiſsimi ſomni.& hoc accidit , quia propter
frigus circunſtans calor repercutitur ad interiora,propter qđ
virtus fortius operatur,& inde eſt ꝙ appetitus & digeſtio am-
plius roborať , & ſic maior cibus & amplior requiriť & opta-
tur.In ęſtate aūt calor naturalis applaudens ſuo ſimili,exteri⁹
effunditur,& ſic ventre frigido remanēte,digeſtio impeditur,
& ſic minor cibus naturaliter affectať. Sic verè in hyeme tri-
bulationum,calor charitatis ad interiora mentis repercuſſus,
virtutes mentis in bono fortificat, & appetitū bonorum deſi-
deriorū augmētat,& digeſtionē morum efficit & procurat.Et
ideo de cibis ſpiritualibus.ſ.euchariſtiæ,ſciētiæ,& pœnitētiæ,
magis optat.Conſtat.n.ꝙ tempus & ſtatus aduerſitatis magis
proficit moribus q̄ ſtatus vt cōmuniter proſperitatis.Æſtas.n.
proſperitatis calorē charitatis facit euaporare,& ad exteriora
ſolet affectionem attrahere,& ſic ſolet interiora debilitare,&
appetitum bonorum ſpiritualiū diminuere,quapropter parū
ſolet de cibis huiuſmodi affectare. Vel dic ꝙ illi qui ſunt in
hyeme.i.in peccato , magis appetunt de cibis bonorum tem-
poralium,quàm illi qui ſunt in æſtate gratiæ.

De Vmbilico. Cap. 44.

VMBILICVS ſecūdum Iſidorū dicitur quaſi
1 vmbus iliorū. Vmbus.n.eſt locus medius in cly-
peo,quapropter vmbilicus venter dicitur,eo ꝙ
ad modū vmbi in corporis vel vētris medio col
locatur.Secundū Cōſt.vero vmbilic⁹ ex neruis,
venis & arterijs cōſtituitur,& per ipſum infans
in matrice ſugendo ſanguinem enutritur. Cum vero fœtus de
vētre egreditur, vmbilicus rūpitur,& ab obſtetricib⁹ ad qua-
tuor digitos alligatur. Secundū hieronymū vero ſuper Ezec.
16.Pueris qñ nati ſunt primo ſolet vmbilicus præſcindi, dein-
de ad diluendū ſanguinē aqua lauari , tādē ad ſiccādum & in-
durandum humida corpora ſale ſiccari , & tādē ne mēbra de-
fluant pannis & cingulis alligari.Per iſtum vmbilicū intelligo
carnis voluptatē,quæ inſita eſt in medio carnis nr̄æ.Iſta eſt.n.
qua puer.i.peccator in ventre mūdanę,pſperitatis poſitus ſan-
guine vitiorū imbuitur & nutritur.Et ideo qñ talis puer.ſ.pec
cator in gratiā naſcitur,& per prædicationē parturitur, neceſ-
ſe eſt ꝙ vmbilicus carnalis voluptatis ab eo per bonæ cōuer-
ſationis propoſitum præcidatur : deinde ꝙ aqua confeſsionis
mūdetur, tandē ꝙ ſale diſcretionis a ſuperfluitatibus exterio-
ribus ſiccetur,& ne poſtea iterum per vitia defluat,ꝙ ligamen
tis mandatorum ſalubrium alligetur. Quę etiam quaſi oīa ſiūe
in puero nouiter nato,qui baptiſmo lauatur , & ſale ſalitur,&
panis lineis inuoluitur. Quod tñ peccatores & obſtinati nō fa
ciunt,imo vmbilicum carnalitatis cuſtodiunt & non præſcin-
dunt.Contra quos loquitur Ezech.c.16.dicens ſub ſpecie for-
nicariæ mulieris. In die ortus tui non eſt præciſus vmbilicus
tuus, & in aqua non es lota in ſalutem, nec ſale ſalita , nec in-
2 uoluta pannis. ¶ In mulieribus eſt virtus venerea in vmbili-
co,& hoc quia genitalia mulierū in vmbilico ſunt , ſicut & vi-
rorum in renibus.Vmbilicus aūt eſt quo puer matris ſanguine
enutritur,ſm̄ Gregorium ſuper Iob 40.vbi de diabolo dicitur
Virtus eius in lumbis eius, & fortitudo ipſius in vmbilico vē-
tris eius.Per vmbilicū luxuria deſignať. Iſta eſt qua mulieres.i.
perſonę muliebres ſtimulātur,& qua pueri.i.ignorantes & fa-
tui,a matre ſua carne vel diabolo nutriūtur.Et adiūge ſi vis il-
la de præcedenti.§.¶ Secundum Ariſtotelem , aues quādo na- 3
ſcuntur,habent vmbilicum &c.Vide de auibus in generali.

De Genitalibus. Cap. 45.

GENITALIA a gignendo ſunt dicta,eo ꝙ per 1
ipſa generationis officium compleatur.Sunt aūt
genitalia ex mēbris principalibus,quia.ſ.princi-
palis virtutis.ſ.generatiuæ inſtrumenta,& calo-
ris naturalis pręcipua ſunt fomenta.Et ideo iſtis
præciſis vigor virilis & ſexus eneruať , & homo
in mollitiē fœmineam cōmutatur.Pili etiam defluunt , & vox
in mollem & muliebrē alteratur.Per genitalia poſſum intelli-
gere virtutem bona opera generandi,& fœtum virtutū & me-
ritorum producendi.Iſta eſt.n.virtus gr̄ę diuinæ,quę qñ in aīa
radicatur,poſsibile eſt ꝙ fœtus bonorum operum generetur,
& ꝙ calor charitatis in pectore vegetetur. Sed econuerſo qñ
homo ſpiritualiter caſtratur,& qñ genitalia diuinæ gratiæ ſibi
per peccatum a diabolo adimuntur, tunc virilis virtus enerua
tur,& homo per molitiem fragilitatis,& per debilitatem con-
ſtantiæ,& per reſiſtendi & bene agendi impotentiam,in natu-
ram fœmineam alteratur,ita ꝙ vox ſpiritualis , videlicet ora-
tio,cōfeſsio,laus & gratiarum actio,in eo penitus peruertitur,
& pili virtutū defluunt,& oīs moralis ſpecies alteratur. Thrē.
4.Quomodo obſcuratum eſt aurū,mutatus eſt color optimus,
diſperſi ſunt lapides ſanctuarij?&c. Vel ſi vis virt⁹ generatiua
eſt ſcientia, qua mediāte prædicator generat in gratiā audito-
res.Prælati igitur & prædicatores qui talia genitalia non ha-
buerint,generare non poterūt, ſed voce virilis prædicationis
amiſſa,imbecilles & fœminei apparebunt.¶ Animalia quādo 2
caſtrantur in iuuentute : efficiuntur maiora. Vnde etiā vituli
niſi caſtrati fuerint,cito poſt annū remanebūt parui,ſm̄ Ariſt.
li.1.de hiſt.animalium Vnde etiam dicit ꝙ caſtratis nō creſcūt
cornua.Veruntamē(vt ait)qñ animalia caſtrātur, extrahūtur,
eis genitaliū radices , & ſi ibi accidat apoſtema , puluis cōbu-
ſtorum teſtium appoſitus ipſum curat. Per genitalia intelligo
voluptatem carnis,qua carnalis procedit generatio. Quādo.n.
homo in iuuentute caſtratur, & per votum & obſeruantiā ca-
ſtitatis genitalibus.i actu generatiuo a iuuētute priuatur, cō-
ſtat ꝙ cornua ſuperbiæ ſibi non veniunt neq; creſcunt:imo in
gratijs & virtutibus augmentatur: dum eñ radix genitalium.i.
cogitatio & affectio ipſius luxuriæ ſibi penitus adimatur. Ve-
runtamen ſi in loco caſtrationis,apoſtema naſcatur.i.ſi ratione
caſtitatis ſuæ homo apoſtimatus , tumidus & præſumptuoſus
efficiatur: debet combuſtum teſticulum apponere.i.dimiſſum
carnalitatis periculum cogitare,& facilitatem recidiuandi vi-
dere,& ſic apoſtema ſuperbiæ poterit euitare. Ad Gala.6. Cō-
ſiderans temetipſum,ne & tu tenteris.¶ Secundum Ariſt.quę-
dam animalia caſtrantur propter teſticulos,ſicut caſtores.Vi- 3
de de caſtore.§.2.¶ Item ſm̄ eundē,Onagri proprijs filijs ſcin
dunt teſtes qñ nati ſunt,niſi a matribus abſcondantur. Qđ ſm̄ 4
aliquos faciūt,quia ſunt Zelotypi de vxore.Iſtud pōt allegari
ad hoc ꝙ homo non debet nimis confidere de vxore & filia &
in illis qui ſunt filij.i.familiares vel conſanguinei,quinimo de-
bet a talibus præcauere,& genitalia eis auferre, hoc eſt dictu,
opportunitatem luxuriæ ab eis amouere. Vel iſtud poteſt dici
contra zelotypos , qui etiam de vxoribus ſuis in proprijs filijs
vix confidunt,cum tñ dicat theophraſtus ꝙ mulier ſeruari nō
debeat,quia inquit,ſi bona eſt,non debet,ſi vero mala,non po
teſt. Vel expone ſicut.c.de onagro.§.5.¶ Natura in genitalib⁹
poſuit voluptatem. Tanta eſt.n.vilitas & immūditia illius ope 5
ris ꝙ nullus prudens illud officium exerceret , niſi illum volu
ptas & delectatio traheret & moueret,& ſic generatio & natu
rę conſeruatio impediretur niſi per voluptatem & deſiderium
traheretur.Sic verè deus in anima & in affectione humana &
in ipſa virtute generatiua.ſ.in gratia & voluntate, quandā vo-
luptatem,& quandam complacentiam faciendi bonum & ge-
nerandi bona opera poſuit.ſ.ſinderefim & iuſtitiam uriginalē,
quę.ſ.difficultatem tollit , & ad benefaciendū excitat & indu-
cit.¶ Secundū Iſidorum genitalia dicūtur verenda,eo ꝙ hone
ſtatem aliorum membrorum non habent,& eo ꝙ malis grati- 6
bus rationis ad libidinem ſe mouent . Et ideo iſta teguntur,
ne videantur & vt eorum motus irrationalis & brutalis,ab in-
tuen-

tuentibus auertatur. Omnia.n.membra vt communiter obe-
diunt rationi præter iſta,& ideo fuerunt merito verecũda. In
his põt notari ꝙ illi qui mẽbris generatiuis vtunẽ,& q contra
rationẽ brutaliter operanẽ,ſaltẽ hoc abſcõdere & tegere tenẽ
tur:ne vilitas & inordinatio ipſorũ actuũ immondorũ ab alijs
videãtur. Qđ tñ eſt contra multos qui in talibus nõ verecun-
dantur,ſed more animaliũ furianẽ.Eſa.3.Peccata ſua prædica
7 uerunt,nec abſcõderunt.¶ In generatione requiritur maſcu-
lus & fœmina, maſculus.n.ſe habet per modũ formę fœmina
per modum materiæ.Sic verè in generatione bonorũ operum
neceſſe eſt ꝙ ſit vir.i.Chriſtus,ſemẽ gratię infundendo,& mu
lier.i.voluntas,& materiam boni propoſiti miniſtrando.

De Matrice. Cap. 46.

1 MATRIX ſm Iſidorũ eſt ſingulare membrũ in
muliere, quędã.ſ. veſica ſeu pellicula in qua ſe-
minalis humor recipitur, in qua fœtus ſubſtãtia
generatur,in quã etiã ſanguinis mẽſtrualis ſicut
quędã reſidentia humorum corporis deſcendit,
quo ipſe puer in vtero enutritur,cuius qnidẽ ſanguinis fluxus
q̃diu durauerit in muliere , tandiu poteſtas concipiendi in ea
perſeuerat.Matria iſta eſt voluntas, quæ ſemen verbi vel gra-
tiæ recipit,& fœtum propoſiti in ſe concipit, quẽ ſanguinis.i.
Chriſti ſanguinis cõpaſsione vegetat atq; nutrit , quæ.ſ.q̃diu
in mẽte pſeuerat, tãdiu cõceptio bonorũ operũ durat.Si verò
iſtius ſanguinis affluentia defecerit, tandiu bonorũ operũ ge-
neratio & productio nõ perdurabit.Eſa.3.A timore tuo cõce-
2 pimus ſpiritũ ſalutis.¶ De ſanguine mẽſtruo vide ſupra. ¶ Ma
trix habet tres cellulas ſicut in anatomia dicitur.ſ.dexterã,me
3 diã,& ſiniſtrã.Qñ aũt ſemẽ in dextera parte recipiẽ,tunc ma-
ſculus generaẽ,ſi vero in ſiniſtra ceciderit,fœmina pducitur,
& ſi in medio loco ſubintrauerit,hermaphrodit⁹,(qui vtrũq;
ſexũ habet,tũc tẽporis procreatur.Matria eſt voluntas quæ.ſ.
in ſuis affectib⁹ tẽporaliter variatur:habet.n. in affectione ſua
partẽ dexterã ſiniſtrã ac mediã: Pars dextra ſignificat affectũ
bonũ & ſpiritualẽm , pars ſiniſtra ſignificat affectũ malũ atq;
carnalẽ,pars vero media ſignificat mediũ affectũ,qui tẽdit va-
riè ad partẽ quãlibet trãſuerſalẽ. Igitur ſm iſtas varias partes
ſuas mẽs nr̃a cõcipit diuerſa genera filiorum.i.operũ virtutũ.
Quod.n.concipit pars dextera.i. ſpiritualis affectus, efficitur
maſculus.i.bonũ opus perfectum & virile.Qđ vero ſiniſtra.i.
carnalis effectus cõcipit,in fœminã.i.in opus molle & impro-
bũ ipſum vertit. Media vero affectio & indifferens ſiquid cõ-
cipit,opus hermaphroditũ.i.indifferẽs, & aliquid de maſculo
& aliquid de fœmina.i.aliquid de bono, & aliquid de malo ſa
piens ipſum facit. Vel dic ꝙ in matrice eccleſiæ aliqui ſunt
poſiti & concepti in dextera.i. in amore ſpiritualium & ęter-
norũ: & iſti ſunt maſculi.i.boni contẽplatiui. Iudicũ 13. Na-
ſcetur tibi puer maſculus Aliqui vero poſiti ſunt in ſiniſtra.i.
amore mũdanorũ vel vitiorũ:& iſti ſunt fœminę.i.imperfecti
vel actiui.Prouer.3.In ſiniſtra illius diuitiæ. Aliqui vero ſunt
in medio : qui.ſ. more hermaphroditi vtrũq; ſexũ volunt ha-
bere:& vtraq; ripã volũt paſcere:& ſimul maſculi & fęminæ.
i.ſimul contẽplatiui & actiui:ſpirituales & tẽporales: diuites
virtualiter & tẽporaliter apparere:ſicut patet de quibuſdã re-
ligioſis:qui cũ elegerint ſpiritualia:tamẽ facilimẽ ſe implicãt
terrenis,quib⁹ dicitẽ Iudicũ 5. Quare habitas inter duos ter-
minos:vt audias ſibilos gręgũ? Qđ ẽt cõtra adulatores põt di
ci:q.ſ.hermaphroditi videnẽ eſſe:q a vniuerſis ſe ſolẽt diuerſi-
modè cõformare:& ſimul & ſemel cõditiones varias ptẽdere
& mõſtrare.1.ad Corinth.9.Omnibus oĩa fact⁹ ſum.Quod ẽt
cõtra falſos proditores dr̃ : q ſexu & cõditione duplici induũ-
tur:& in vna parte ſeu apparẽtia ſeu dextera , maſculi.i.boni
eſſe videnẽ:in ſiniſtra vero.i.in abſentia,falſi & malitioſi & fę
minęi cõprobanẽ. Vel dic ꝙ eũ in matrice eccleſiæ officia ſint
diſtincta,qnidã tñ ſunt q de oĩb⁹ ſe volũt intromittere:& ma-
ſculi & fœminæ apparere:cõtra illud Deutero.22.Nõ induẽ
4 fęmina veſte virili:nec induẽt vir veſte fęminea &c.¶ Matrix
varias paſsiones incurrit. Patitur.n.qñque ex viarũ cõſtrictio
ne,& ſupfluorũ retẽtione.Qñq; patiẽ ex humorũ fluxu & ex-
ceſsiua euacuatione. Qñque patiẽ ex cõpreſsione & ſuffoca-
tione . Qñq; patitur ex apoſtematione . Qñq; patiẽ ex pcipi-
tatione vel dextrorſum vel ſiniſtrorſum delocatione.Qñ Pati
tur qñ acutis humoribus ſe choleris pungiẽ.Qñque vero pa-
titur qñ cõceptio per ſuperfluã pinguedinẽ impeditur , & qũ
part⁹ ia cõceptus aliquo caſu adnihilaẽ.Sic verè matrix volũta
tis & cõſciẽtię,ſpũaliter patiẽ multis modis.Videlicet qñ con-
ſtringitur & retinet ſuperflua diuitiarum per auaritiã,vel qñ
retinet pctã per verecundiã vel malitiã. Itẽ qñ nimis effundit
humores vitiorũ per iactantiã.Itẽ qñ cõprimitur & ſuffocatur
per deſperationẽ vel triſtitiã.Itẽ qñ ad dexterã proſperitatis p
amorem vel ad ſiniſtrã aduerſitatis per timorẽ nimis accedit
per imprudentiã. Itẽ qñ cholericis humoribus pungiẽ per irã
& inuidiã.Itẽ qñ propter pinguedinem carnalitatis conceptio
boni propoſiti impeditur per luxuriã. Itẽ qñ partus boni ope-
ris iã concepti impeditur p aliquã pigritiã. Allega ſi vis,ſicut
ſupra.¶ In matrice quoque accidit quædã infirmitas,quæ dici- 5
tur mola , quæ nihil eſt niſi quædã maſſa carnea in matrice ex
corruptis humorib⁹ indurata.Accidit poſt viri copulã,ex flu-
xu humorũ ad matricem,ita ꝙ videtur mulieri ꝙ conceperit,
inflatusq; venter,& appareut ſigna conceptionis,tpe aũt par-
tus non liberatur matrix a tumore.Vnde & inuẽta eſt mulier,
quę per tres annos prægnans exiſtens, finaliter peperit fruſtũ
carnis ita durum ꝙ vix potuit ferro diuidi.Talis infirmitas ſpi
ritualiter loquendo quotidie accidit in multis Suſcepto.n.ſe-
mine verbi dei a doctore vel prædicatore , qñque credit hõ ſe
bonum propoſitum cõcepiſſe,vtpotè quia proponit parere &
facere aliquod bonum opus,veruntamen multis accidit con-
trariũ , quia.ſ.loco boni fœtus pariunt maſſam carneã.i.loco.
operis virtuoſi qđ videbãtur concepiſſe,producũt opera car-
nalia & immunda , ſicut videmus de multis in quibus qñque
apparent ſigna cõceptus boni propoſiti,ita ꝙ videtur ꝙ debẽt
parere & facere multa bona,qui finaliter nihil faciunt,imo lo
co bonorũ operum,opera mala proueniũt,ſicut de multis no-
uiter conuerſis patet,qui primo anno faciunt multa,tandẽ ni-
hil. Quia acres in principio in fine frãgũtur ſm Ariſt.de qui-
bus dicitẽ Eſai.5. Expectaui vt faceret vuas,& fecit,labruſcas.
Et inde prælato vel prædicatori bono poteſt dici illud Matt.
13.Domine nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo, vnde
ergo habet zizaniam?

De Natibus. Cap. 47.

NATES ſm Iſidorum dicuntur a nitendo,eo ꝙ 1
natib⁹ innitimur dũ ſedem⁹.Et ideo ſm Cõſt.
caro natiũ eſt dura & neruoſa , vt molẽ corpo-
ris melius ſuſtineat. Sunt aũt illæ partes trũcus
corporis,qui a collo incipit terminaẽ, & a qui-
bus tota corporis machina ſuſtentãtur. Et ideo moraliter per
nates põt intelligi patientia ſeu fortitudo corporis , quæ cor-
poris moralis ſunt fundamentum,& ipſius ſolidũ. Vel per na-
res quibus verenda corporis ſunt propinqua , & quæ a pueris
in lecto iacentibus maculãtur,& quæ ſunt partes cęteris par-
tibus carnoſę magis , intelligo carnales diuitias , delicias, vel
carnalem hõis voluptatem , quæ.ſ.ſecum portat maculationẽ
immunditiæ,verenda verecundiæ & infamiæ,& carnoſitatem
luxuriæ,necnon emiſsionem ſtercorum fętentis infamiæ. Qđ
benè figuratur in ſeruis Dauid, qui a rege Amon dehoneſta-
ti ſunt: & præciſę veſtes eorũ vſq; ad nates quia.ſ.diabolus nõ
põt ſeruos Dauid.i. fideles Chriſti magis dehoneſtare q̃ ve-
ſtes virtutũ eis pręſcindere,ita ꝙ nates vilis carnalitatis ſuę &
ſuæ immũdę fęditatis faciat apparere. Eſa.20. Ambulauit ſer-
uus meus Eſaias nũdus & diſcalciatus & diſcoopertis natib⁹.
Vel dic ꝙ nates in eccleſia ſunt agricolę, qui.ſ.ſuſtinẽt totum
corpus eccleſiæ in temporalibus miniſtrandis.

De Femoribus. Cap. 48.

FEMORA ſunt illę partes corporis quæ ab inguini 1
bus ad genua protẽduntur , & ſunt femora mẽbra
fortia:oſſea,carnoſa,neruoſa , interius aliquantulũ
concaua & tortuoſa , a parte ſuperiori groſsiora, a
parte inferiori graciliora. Per talia femora corporis,quæ ſu-
ſtentant & portãt totũ corpus poſſum intelligere principes &
prælatos qui.ſ. totius eccleſiæ vel patriæ portãt onus. Qnia.ſ.
iſti debent eſſe oſſei & fortes per conſtantiã,carnoſi & molles
per clementiã , neruoſi & mobiles per diligentiã, concaui &
tortuoſi per diſsimulationis cautelã & prudentiã, & inter ſu-
periora & inferiora.i.deum & populum,vel inter ſpiritulia &
terrena medij per communẽ conuenientiã . A parte tñ ſupe-
riorũ & ſpiritualiũ debent eſſe magis ampli q̃ a parte inferio-
rum & tẽporalium per maiorẽ attentionẽ & vigilantiã , & ſic
poterit dici eccleſiæ illud Cantic.7.Iunctura femorum tuorũ
ſicut monilia , quę fabricata ſunt manu artificis.Et etiã ecclia
poteſt

pôt hodie figurari in ſtatua Nabuchodonoſor. Dan. 2. cui⁹ femora erát ex ære, q.d. ſ. femora eccleſiæ. ſ. prælati ſunt ærei, cla-
2 moſi, rubei, carnales & ſangninei &c. ¶ Femora ſunt illæ partes corporis in quib⁹ vel iter quas ſunt mébra vereda: & io q.bus actus carnalis voluptatis impleť: & ideo in ſcriptura actus ipſe carnalis colore eius circúſtantiæ ꝑ ſemora denotať: & ſic loqoiť ſcriptura Salomoni ꝑ mulieres deprauato. Eccle. 47. Inclinaſti femora tua mulierib⁹: poteſtaté habuiſti in corpo-
3 re tuo: dediſti maculá in gloria tua. ¶ Antiquitus ſolebant homines iurare ſuper femora patiarcharú: ſicut de Abraá q fecit ſoú ſernú, iurare ſuper femur ſuú ne acciperet vxoré filio ſuo Iſaac de filiabos Chanaá: ſicut dicitur Gene. 24. Et boc fortiſſimum erat, pro eo ꝙ Chriſtus erat de ſuis femoribus ſeminaliter oriturus. Et iden (vt dictú eſt) per femor intelligiť propago carnalis. Quapropter ſicut videmus ꝙ enſis portator in ſiniſtro femore, cultellus vero ſuper dextrú, ſic veré gladiú verbi dei: & enſem euidenté iuſtitiæ diuinæ debemus ipſis noſtris femoribus. i. carnalibus deſiderijs applicare, vt timore ducti poſſumus ipſorum laſciniá coercere. Can. 3. Lectulú Salomonis 60. fortes ambiunt vnuſcuiuſq; enſis ſuper femur ſuú, omnes tenentes, gladium, propter timores nocturnos.

De Genibus. Cap. 49.

1 GENVA ſm Iſidnrú dicuntur a genis, eo. ſ. ꝙ in creatione pueri, genua genis cohærent, & ſuo tumore concauitaté oculorum formant. Vnde etiá ſm verbú Ennij, vt ait idé Iſidorus, genua cóprimir arcta gena. Et inde eſt (vt dicit, ꝙ homo dú ad genua prouoluitur, facilius lachrymatur. Natura. n. voluit eos de vtero materno memorati, vbi quaſi in tenebris cooſedebát, antequá ad lucé prouenirét. Hęc Iſidorus. Per genua q́ ſunt natoraliter flexibilia, & per quorú plicationé homo ad terrá deuoluitur, pôt intelligi humilitas & timor. Iſta enim ſunt duo genua, quæ mentem humiliant, & inclinant, & eam ad terrá. i. cóſiderationé ſuæ propriæ terrenitatis deprimunt & incitát. pſal. Genua mea infirmata ſunt a ieiunio, & ego ad nihilú redactus ſum. Et ad ſaciendú reuerentiá deo & maioribus ipſa flectút, detrahút atq; domát. Heſter. 4. Flectebant genua & adorabát. Igiť homo qui flectit iſta genua, debet faciliter lachrymari, q.d. ſ. humilitas & timor dei vicini ſunt & ſocij lachrymarú, & ét oculorú. Vnde ad hoc de⁹ in vtero oculos genibus cóiunxiſſe videtur, vt homo videret genua ſua. i. humilitaté & timoré dei. Vel ét vt genua ſua. i. flexibilitaté fragilitatis ſuæ cótiouæ intueať, & vt ex cóſideratione vteri materni & vilis natiuitatis humanę facili⁹ ad lachrymas prouocetur, vt ſic inter genua humilitatis & oculos cóſiderationis & lachrymas doloris & cópunctioois, quædá perpetua fraternitas celebretur. Ezec. 21. Tabeſcet omne cor, diſſoluentur vniuerſæ manus, infirmabitur ois ſpûs, & per cúcta genua fluent aquæ. Vel per genua eccleſiæ intelligere poſſum viros humiles & religioſos, qui ſe flectunt humiliando & obediendo, & reuerentiá maioribus exhibédo, & qui ét faciliter lachrymas prouocant, de vilitate propria cogitando. Et ſicut videmus ꝙ genua ſunt membra oſſea, neruoſa, & parum pinguia vel carnoſa, ſic tales debent eſſe oſſei per ſortitudiné cóſtantiæ & durationis, neruoſi per ſenſibilitaté prudentiæ & diſcretinois, & parú carnoſi per macredioé abſtinétiæ & macerationis. Mobiles vero & flexibiles (vt dictú eſt) per ſedulitaté obedientię & ſubiectionis. Dan. 6. Tribus téporibus flectebat genua ſua. Quod tń eſt cótra multos, qui non ſunt nec habent genua flexibilia, ſed potius more elephátis per obſtinationem
2 rigida, ſolida atq; dura. ¶ Ná ſicut in genibus cótingit paſsio, quæ ita neruos indurat & coarctat, ꝙ ſine maximo dolore nó flectuntur, ſic in genibus mentis humanę quádoq; accidit coarctatio pigritiæ & induratio obſtinationis, quibus ita ſiút ſuperba & rigida, ꝙ ꝑ humilitaté & obedientiá nolúr flecti: niſi forte cú magno impatientiæ ſtrepitu & dolore. Quibus diciť illud Deut. 28. Percutiet te dens vlcere peſsimo in genibus &
3 in ſuris. ¶ Genua humana flectútur in poſteri⁹ verſus dorſum, genua vero quadrupedú flectuntur in anterius verſus ventré, excepto tń elephante, qui pedes poſteriores dicitur flectere ſicut homo. Et in hoc ie etiá lacerti brachiorú flectuntur ad interiora, & ſup cor & caput, in quadrupedibus vero flectútur ad inferius verſus ventré, ſicut pôt ſenſibiliter experiri, ſicut dicit Plin. lib. 11. c. 45. Genua & brachia ſignificant affectus & opera, quia. ſ. ſicut mediantibus genibus corpus deferť & mouetur, ſic aía mediantibus affectibus de vna re ad aliá flectitur & mutatur. Igitur differentia eſt & debet eſſe inter hoíes & iumenta. i. inter bonos & malos, quia pro certo genua elephantú & hominú. i. affectus perſonarú rationabiliú, ſpûaliú, & iuſtarum, debent flecti ad poſteriora. i. ad bona futura. ſ. ad gloriam paradiſi, quæ veniet poſt hanc vitá. Brachia etiá. i. opera iſtorum debent ordinari ad cor. i. ad vtilitaté cóſcientiæ, & ad caput. i. ad honoré capitis noſtri Chriſti, & ſui honoris & reuerentię, quia. ſ. opera noſtra debent ad cordis & animæ vtilitaté, & ad diuinę laudis reuerentiá fieri. Affectus vero & cogitatus noſtri ſemper dńt ad poſteriora bona cęleſtia, non ad mundana & præſentia inclinari 2. Parali. vltimo. Nunc flecto genua cordis mei, precans a te bonitaté dńe. Sed procul dubio in quadrupedes. i. in carnalibus & peccatoribus non ſic, quia pro certo genua tibiarú & lacerti brachiorú, hoc eſt dictu, iſtorum affectiones & operationes flectuntur, ordinantur & inclinantur verſus ventrem. i. ad carnis voluptaté, & ad anteriora. i. ad præſenté mundi proſperitaté. Eccl. 25. Manus debiles & genua diſſoluta, mulier quæ nó beneficat virum ſuú. i. aía quæ non principaliter intédit ad Chriſtum. ¶ Genua ſunt 4
membra corporis, ſuper quibus nutrix ſolet puerum ſuú ſuſtinere, & ipſum blandiendo oblectare. Et ſic per genua poſſum intelligere ſuſtentationé ſpei & diuinæ conſolationis, quibus deus blanditur ſuis fidelibus in præſenti. Et etiá ſuſtentationé æternæ fruitionis, qua deus blandietur iuſtis hominibus in futuro. Eſa. vlti. Ad vbera portabimini, & ſuper genua blándietur vobis. Vel dic ꝙ nutrix eſt diabol⁹ vel múdus, cuius duo ſunt genua. ſ. mundi proſperitas, & carnis voluptas. Super iſtis ergo conſolatur & portat diabolus beatulos ſuos, & eis blanditur, & eos delectat, concedens eis delectabilia huius múdi. Et ideo Iob. 3. plangebat talibus genibus ſe fuiſſe ſuſceptú, dicés Cur exceptus genibus? cur lactatus vberibus? &c. Et ſicut genua lachrymis ſunt propinqua (vt ſupra dictú eſt) ſic veré genua mundanę proſperitatis inducunt lachrymas æternæ aduerſitatis. Eze. 7. Per cuncta genua fluent aquę.

De Cruribus. Cap. 50.

CRVRA ſm Iſidorú dicunť a currédo, eo ꝙ nos 1
currimus cú eiſdé. Tibię etiá dicuntur, eo ꝙ in longitudine & concauitate inſtrumento muſico quod tibia dicitur, ſimilantur. Sunt igitur crura mébra fortia. & oſsib⁹ fortiſsimis cópoſita, & ſicut columnę fortiſsimę ad ſuſtinendú totius molem corporis ordinata. Inter femora & pedes ſunt media flexibilia, ét ſunt & mobilia, & medullis interius irrigata. A parte vero poſteriore ſolum in hoíe ſunt carnoſa vt ſurę ioueota, vt dicit Pli. li. 11. c. 45. q̄uis in Ægypto inuentus ſit homo qui ſuras in cruribus non habebat, ſicut ait. Per crura eccleſiæ poſſunt intelligi prædicatores & doctores, q more tibiarú doctrinę oiodulos citharizant. Tales. n. ſunt ſicut colúnę fidei, & ſicut corporis eccleſiæ fundaméta. Eccl. 25. Colúnę marmoreę ſuper baſes argenteas &c. Fortibus. n. oſsibus cóſtantię debét eſſe cópoſiti, & medullis deuotionis & gratiæ irrigati, & carnoſitate & mollitie cópaſsionis moniti. i. inter ſupiores & inferiores medij, & eiſdé ꝓportionaliter cóformati. Et ió ꝑ iſtos currimus. inquátum per ipſos ſumus ad curſum bonorú operú erudiri, & tá verbaliter q̄ exéplariter informati, vt ſic bene poſsit dici illud qđ de eccleſia dr̄ Can. 5. Crura ei⁹ colúnę marmoreę, q́ fundatę ſunt ſuper baſes aureas. Vel ét per crura poſſunt intelligi boni ꝑlati, qui ſunt eccleſiæ fundaméta. Carnoſitas tń cópaſsionis ſolú in hoíbus. i. in perſonis rationabilibus inuenitur, inter quos etiam quidam ſunt qui ſuris cópaſſionis priuantur, & qui carnoſa teneritudine clemétię nó dotantur. Vel etiam intellige virtutem fidei & ſortitudinis, quæ ſuſtinent animæ ędificium cum virtutum membris &c.

De Pedibus. Cap. 51.

PEDES ſunt extrema mébra corporis. quę cor- 1
poris toti⁹ portát onus. Et cóſtát pedes ex quadragintaquattuor oſsib⁹ ſm Conſtan. q́ inter ſe neruis & ligaminibus colligant, vt corp⁹ per ipſos fortius ſuſtentetur, & vt portádo corp⁹ faciliter moueanť. Et ſunt pedes interius oſſei & neruoſi, exterius vero carnoſi & plani, aliquátulú cócaui & aduncxi. Per pedes in ſcriptura intelliguntur affectus. Aug. Pes me⁹ affectus meus, eo feror quocunq; feror. Iſti igitur pedes affectionis

ctionis nſæ, debent eſſe per conſtantiã oſſei;per mollẽ pietatẽ
& clementiã carnei & per flexibilẽ obedientiã neruei,per hu-
militatẽ caui,per ſimplicitatẽ plani. Eze. 1. Pedes eorũ pedes
recti. Vel dic ꝙ pedes ſignificat agricolas & mercatores, qui
in corpore eccleſiæ ſunt infimi & extremi,& tñ ſuis laboribus
portant & ſuſtinent totũ mundũ. Et ideo iſti debent eſſe plani
per veritatẽ,cõcaui per charitatẽ,quæ.ſ.oia cõtinet, carnoſi ꝑ
pietatẽ,oſſei ꝑ cõſtantiæ firmitatẽ,neruoſi & colligati per cõ-
cordiæ vnitatem. Pſal. humiliauerunt in cõpedib' pedes eius.
Vel dic ꝙ pedes & fundamẽtũ eccleſiæ ſunt plati &c. ſicut ſu-
2 pra.ps. Perfecit pedes meos tanq̃ ceruorũ. ¶ Scd̃m Ariſt.li.4.
de ptib' aialiũ. Bruta aialia quattuor hñt pedes,& hoc neceſſe
eſt(vt ait)pro eo ꝙ totũ corpus eorũ per longũ inclinat ad ter
rã,& pro eo ẽt ꝙ appetitu brutali ipſa aialia reſpiciũt inferius
verſus humũ. De hoibus vero & volucribus nõ ſic, quia quã-
dã leuitate corporis erigunt, & ad terrã corporaliter nõ depri
munt. Sic verè ſunt mali aiales & carnales,qui ex toto ad terrã
id eſt ad terrena ſunt inclinati & depreſsi, quia ꝑ certo iſti ha
bent quattuor pedes quibus innituntur.i. quattuor affectiones,
quibus per bona terrena brutaliter euagãtur,quæ ſunt ſpes &
gaudiũ,timor & dolor. Boni vero ſpũales & rõnales qui ꝑ cõ-
tẽplationẽ ſe erigũt ad æterna,duobus pedibus.i.duobus affe-
ctiõus.ſ.amore dei & proximi ſunt cõtenti,dicentes illud pſal.
Perfecit pedes meos tanq̃ ceruorũ, & ſup excelſa ſtatuẽs me.
3 ¶ Itẽ ſm Ariſt.li.4.de partibus aialium: Pullus equinus in iu-
uentute poſteriori pede tãgit auriculas,cũ aũt creuerit,nõ:&
ratio eſt(vt ait)quia in quadrupedes pars poſterior in iuuẽtu-
te maior eſt & altior,anterior aũt minor & baſsior. Qñ vero
adoleſcit,fit:econuerſo, quia pars anterior creſcit & maioratur,
poſterior vero reſpectu anterioris attenuatur. Econuerſo aũt
in puero ſeu in homine,qa dũ puer eſt,pars anterior groſsior
eſt & põderoſior poſteriori. Et inde eſt ꝙ puer manibus terrã
tangit,nec ſe ſurſum erigit vel extollit,cũ aũt creuerit,fit pars
poſterior maior anteriori,& ſic ſe ſolet ſurſum erigere, cũ vir
tute polleat leniori. Per quadrupedes intelligo malos,per ho-
mines vero bonos. Itẽ ꝑ partẽ anteriorẽ intelligo ſenſualitatẽ,
q̃ præcedit,ꝑ partẽ aũt poſteriorẽ intelligo ſpũalitatem q̃ ſuc-
cedit. Vñ dicit apls 1.ad Cor.15. Prius qđ animale,deinde qđ
ſpũale eſt. Igitur iſtud eſt verũ ꝙ in quadrupedib'.i. in perſonis
rudibus qñque in iuuẽtute & principio pars poſterior.i.ſpũa-
les affectiones maiores ſunt q̃ anteriores.i. ſenſitiuę & carna-
les,quia.ſ.procul dubio qñ creſcunt in ætate:tũc minorãtur in
bonitate, & creſcunt in vanitate. Quia.ſ.pars anterior ſenſua-
litatis creſcit,& pars poſterior ſpũalitatis decreſcit. Quia pro
certo multi ſunt q in iuuẽtute ſunt optimi,& in ſenectute ſunt
peſsimi. Mat.12. Fiunt nouiſsima hois illius peiora prioribus.
Sed verè contrariũ eſt in hoibus.i.in perſonis rõnabilibus,qa
pro certo in iſtis qñque in iuuentute anteriora.i.carnalia præ-
ponderãt poſterioribus.i.ſpiritalib', & inde fit ꝙ proni ad ter
rena per auaritiã inclinãtur,tãdẽ vero ſpũalia & poſteriora in
eis creſcũt,anteriora vero & carnalia decreſcũt,& ſic tales car
nales ad deũ erigũtur, & ſenſum ad bona æterna ꝑ affectionẽ
& deſideriũ extollũt. Iob 42. Dominus aũt bñdixit nouiſsimis
Iob magis q̃ principio. Et Iob 8. Pacatũ reddet habitaculũ iu
ſtitiæ tuæ,intantũ vt ſi priora tua fuerint parua, & nouiſsima
tua multiplicẽtur. Vide iſta expoſita infra. li.10.c.de poledro.
§.1.¶ Itẽ Ariſt. dicit ꝙ oẽ aial qñ ſedet vel dormit,ſolet flecte-
4 re quattuor pedes,ꝑter elephãtem, q propter pondus corpo-
ris ſui,nõ poteſt flectere quattuor ſimul,ſed duos poſteriores,
quos replicat ſicut hõ. Sic vt cõiter ois hõ qui vult per cõtem-
plationẽ dormire, q̃eſcere vel ſedere, debet pedes affectionũ
ſuorũ flectere,reſtringere & plicare. Qđ tñ nõ faciũt multi q
ſunt in religione,quia ſ. more elephãtis nolũt pedes & affect'
ſuos ex toto flectere,ſed partim ad mundũ extẽdere,& partim
a mũdo retrahere & plicare,& partim ad tẽporalia ſtare,& ꝑ-
tim per cõtemplationẽ ſedere. Vel dic ꝙ elephas eſt plat',qui
ex toto nõ põt pedes affectuũ reſtringere a mũdanis,qa.ſ.par-
tim hẽt ſtare ꝑ actiuã,& partim ſedere per cõtẽplatiuã. Vide
ſupra de genib' qñ flectuntur. ¶ Itẽ dicit Ariſ. ꝙ pes dexter maio
5 ris eſt motus q̃ ſiniſter,& inde eſt(vt ait)ꝙ aliqua nobilia aia-
lia primo mouẽt pedẽ dextrũ, ſicut eſt camel' & dromedari'.
Inde ẽt eſt(vt ait)ꝙ mulier in vtero habẽs maſculũ,ſubitò vo
cata pedẽ dextrũ ꝑponit, cõtrariũ aũt eſt de muliere q̃ portat
femellã in vẽtre,qa.ſ.iſta ſolet ſemꝑ pedẽ ſiniſtrũ ante aliũ mo
uere,vt dicit Galen' ſuper aphoriſmos. Et inde eſt vt dicit Pli
nius li.11.c.45. ꝙ oia aialia a dextris partib' incedũt, ſiniſtris in-
cubãt. De lupo ẽt & vulpe dicit Ariſtoteles ꝙ primo pedẽ ſi-
niſtrũ mouẽt,& hoc qa pedes & tibias ſiniſtras habent longio
res,& ideo ſemper claudicãt qñ currũt,quia.ſ. a ſiniſtris ſe eri-
gunt,& a dextris ſe deprimũt & deflectunt. Pes dexter eſt bo-
nus affectus & ſpiritualis & virtuoſus. Siniſter vero eſt malus
effectus carnalis & vitioſus. Prouer.4. Vias q̃ a dextris ſunt,no
uit dñs, peruerſæ aũt vię, quæ a ſiniſtris ſunt. Igitur iſtud eſt ve-
rũ ꝙ illi qui cõceperunt maſculũ.i.bonũ & virtuoſum propoſi
tũ,illi ẽt qui ſunt leones, nullũ timendo per cõſtantię firmita-
tẽ,cameli,ſe oneri inclinãdo per patientię humilitatẽ,drome-
darij,celeriter currẽdo per obediẽtiæ agilitatẽ,& per diligen-
tiæ ſedulitate, pedẽ dextrũ.i. bonũ & ſpiritualẽ affectũ primo
mouent, & ſe in ipſo principaliter agitãt & exercent. Quia.ſ.
primo & ante oia, bona ſpũalia & æterna appetunt & deſide-
rant & affectant. Et ecõuerſo illi qui fœmina.i.molli & inepto
propoſito ſunt impregnati, & qui more lupi prædæ & rapinæ
ſunt dediti,& more vulpis per malitiã deprauati,ſolẽt ſiniſtrũ
pedẽ.i.carnales & ſiniſtros affectus primo ponere, & ipſos lõ-
giores & protenſiores habere, & ſuper eos ſe erigere & ſuſti-
nere,ſuper dextros aũt & ſpirituales ſe deprimere,& ibi modi
cũ ſe tenere,ipſoſq; poſtponere,& vltimo mouere, & per cõ-
ſequens in via morum nõ rectè incedere, ſed per diuerſa vitia
claudicare. 3.Reg.18. Vſquequo claudicatis in duas partes? Bñ
ergo dicitur Eccl.10. ꝙ cor ſapiẽtis in dextera eius, & cor ſtul
ti in ſiniſtra illius. Verũ eſt ergo ꝙ dextris pedibus.i.bonis affe
ctibus ad paradiſum mouemur & incedimus: ſiniſtris vero.i.
malis & carnalibus affectionibus, in iſtis tẽporalibus incuba-
mus,& ibi requieſcimus & ſedem'. Eſa.34. Ibi cubauit lamia:
& enutriuit catulos &c. Vel dic ꝙ aia ſpiritualiter habet duos
pedes.i.dextrũ quo incedit,(hæc eſt fides, quia ſm Apoſtolũ
2.ad Corinthios 13. Per fidẽ ambulamus. Iſta.n.nos conſtituit
viatores.) ſiniſtrũ item cui incubat & hæc eſt ſpes,in qua ho-
mo ſpiritualiter requieſcit. pſal. Caro mea requieſcet in ſpe.
Vel dic ꝙ motus pedis dextri ſignificat bonũ opus,motus ve-
ro pedis ſiniſtri ſignificat malũ op'. Ergo qñ quis mouet pedẽ
dextrũ.i.exercet bona opera, ꝑfecto ſignũ eſt ꝙ talis eſt præ-
gnans maſculo.i.bono propoſito. Et econuerſo, niſi motũ ſini
ſtrũ malorum operum exerceat, ſignũ eſt ꝙ in corde ſuo fœ-
minei mali & vani propoſiti fœtũ portat. Vel dic ꝙ pes dex-
ter eſt ſuſtentatio ſcientiæ & gratiæ,ſiniſter eſt ſuſtẽtatio mũ-
danæ ſapientiæ,& terrenæ ſubſtantię. Boni igitur pedem dex-
trum præponunt ſiniſtro:quia ſpiritualia præponunt terrenis:
mali vero econuerſo, ſiniſtrũ dextro.i. tẽporalia ſpiritualibus
& æternis:vt ſupra. ¶ Aliqua ſunt animalia quæ pede vtuntur 6
loco manus,ſicut eſt periolus & ſimia inter quadrupedes,pſi-
tacus & pelicanus inter aues. Sic verè multi ſunt, qui cum nõ
habeãt manus.i.opationes, loco manuũ hñt pedes.i.bonas af-
fectiones. Quia pro certo vbi poteſtas operandi deficit, bona
affectio eius loco ſufficit. Quod nõ ſolum verum eſt in bonis:
imo etiam in malis. Apud dominum.n. ſiue bona ſiue mala vo
luntas pro facto reputatur. ¶ In apibus & in locuſtis pedes 7
anteriores ſunt poſterioribus breuiores &c. vide de locuſta li-
bro de auibus. ¶ Omne animal quadrupes habens multas 8
ſciſſuras pedum,generat filios cœcos: vt dicit Ariſtoteles,ſi-
cut leo, canis, vulpes &c. Sic verè omnes illi quorũ pedes.i.
affectus diuiſi ſunt ad diuerſa & varia bona mundi, generant
filios cœcos.i.faciunt mala opera & tenebroſa, vel filios cœ-
cos.i.ſubditos ignorantes,quia.ſ.tales ſuis verbis & exẽplis,il-
los quos generant:ſcilicet ſubditos & imitatores faciunt igno
rantes & cœcos. Matthę.15. Ceci ſunt,& duces cœcorum. Et
ideo tales debent carere cornibus dignitatũ. pſal. Cornua pec
catorum terentur. ¶ Pes igitur in vltimo animalis eſt poſitus 9
ad eius perfectionem, longus & planus & concauus ad veſti-
gij impreſsionem,digitis eſt diſtinctus propter decoris forma
tionem,oſſeus & nerue' propter fortiorẽ durationẽ. Toti cor-
pori eſt neceſſarius ad ipſius ſuſtentationem,& de loco ad lo-
cum vehitionẽ. In feris etiã & in animalibus eſt vtilis ad eorũ
defenſionẽ. In volatilibus ſciſsi pedes & curui vngues vtiles
ſunt ad cibi & victus acquiſitionẽ,& in natatilibus clauſi vn-
gues valẽt ad ſui in equis regimen & directionẽ. Tales pedes
poſſunt ſignificare finalem perſeuerantiam,quę.ſ.inter mem-
bra corporis.i.in cõgerię virtutum, finalẽ & vltimũ tenet lo-
cum. Iſta.n.debet eſſe veſtigij bonorũ operũ impreſsiua, de-
cẽ articulorũ.i. decẽ mandatorũ contentiua, oſſeæ & neruæ
firmitatis poſſeſsiua, corporis.i.cõgeriei virtutũ ſuſtentatiua,
aiæ ad cœlũ vehitiua,prædę æternæ gloriæ acquiſitiua.& aiæ
nauigando

nauigando ad cœleſtia regitiua. Quia q perſeuerauerit vſq;
in finem, hic ſaluus erit, ſicut dr̄ Luc.21.pſal. Pes meus ſtetit in
directo: in eccleſijs tuis benedicam te dñe. Vel dic q pedes
ſunt pauperes, qui in corpore eccleſiæ vltimũ locũ tenent. Iſti
igitur debent eſſe plani benignitate, duri, oſſei & neruei pa-
tientiæ firmitate, longi ſpei longanimitate ad prædam æternæ
gloriæ capiendã, diuiſi charitatis capacitate: in aquis vero bo
norum temporalium clauſi volũtaria paupertate. Vel expone
oia de pedibus affectuũ &c. Vel dic q pedes ſunt ſenectus &c.
10 ſicut ſupra ¶ Planta pedis eſt inferior pars pedis, a planitie di-
cta ſm̃ Iſido. Et eſt pars pedis durior, ne.ſ. faciliter lederetur
eundo &c. Et eſt planta illa pars aialis, quæ veſtigiũ imprimit
incedendo. Iſta planta põt ſignificare animi volũtatem, quæ.ſ.
debet eſſe plana per humilitatem, cõcaua per ſpem, longa per
conſtantiã, fortis & dura per impreſsionem bonorum operũ,
veſtigij bonorum exemplorum effectiua. Et ſic dicetur illud
Eze.1. Planta pedis eorum quaſi planta pedis vituli &c. Vel ſi
vis per plantam pedis intellige ſenectutem, quæ eſt extremitas
vitę, vbi procul dubio in nobis debet inueniri planities & du-
11 rities &c. ſicut ſupra. ¶ Calcane' eſt extrema pars pedis. Et eſt
calcaneus rotundus, durus, ſolidus, & cum cauilla colligatus,
totius corporis mole preſſus. Difficilis eſt curationis ſi vulne
ratur, quod accidit propter carnis paucitatem, & propter ino
tus continuitatem. Calcaneus eſt ſenectus, & vltima pars vitæ
noſtræ, quã procul dubio moles totius corporis.i. defectus to-
tius iuuentutis præmit, & ideo vulneratur. Senectutis calca-
neus per peccatum vulneratus, difficiliter põt curari, quia.ſ.
vitia ſenum ſunt quaſi inſanabilia, & hoc facit duritia obſtina-
tionis, paucitas carnis i. dulcedinis gratiæ & compaſsionis, &
multiplex motus iracundiæ & turbationis. Et de muliere ideo
ſerpenti dictum eſt. Gen.3. Ipſa conteret caput tuum, & tu in-
ſidiaberis calcaneo illius.

De Oſsibus. Cap. 52.

1 DICTO de mẽbris corporis diſsimilibus ſeu of-
ficialibus, dicendũ eſt de membris cõſimilibus:
& primo de oſsibus. Nam ſm̃ Conſtantinum.li.
2. Oſſa ſunt duriores & ſicciores partes corpo-
ris animalis: & hoc neceſſariũ fuit vt ait, ad cor-
poris carnis ſuſtentationẽ, & ad membrorũ in-
teriorũ defenſionẽ. Sunt ergo oſſa frigida, ſicca, alba, dura, for
tia, concaua, forma & qualitate diuerſa neruis inuicem colli-
gata, mutuo ſe contingentia, medullis interius plena, & carni
bus exterius cooperta, miro naturæ artificio inuicem ordinata
In corpore eccleſiæ oſſa ſunt viri iuſti & perfecti, & maximè
religioſi, prædicatores & prælati, qui.ſ. carnes & neruos.i. fra-
giles & imperfectos fouent, ſuſtinent & ſupportant. Iſti igitur
debent eſſe ſicci per abſtinentiam, duri per patientiã, fortes p
conſtantiã, albi per munditiã, cõcaui & vacui per paupertatẽ,
medulloſi tñ per deuotionẽ & pietatẽ, neruis colligati p ami-
citiam & charitatem, inuicem ordinati per decentiã & hone-
ſtatem, carne cooperti per ſuæ fragilitatis conſideratã vilita-
tẽ. Vnde talia poſſunt ſignari in illis oſsibus de quib' dr̄ Eze
47. Oſſa arida audite verbum dñi: ecce ego intromittã in vos
ſpiritum & viuetis, & dabo ſuper vos neruos, & ſuper creſce-
re faciam ſuper vos carnes: & ſuperextendã in vobis cutem.
Quia.ſ. talia oſſa eccleſiæ, debent habere ſpm̃ gratiæ & verita
tis, neruos charitatis, cutẽ exterioris honeſtatis, & carnes.i. cõ
ſiderationẽ ſuę carnalis fragilitatis. Vel dic q oſſa aię ſunt vir-
tutes, quæ.ſ. debent eſſe inuicem concathenatę, & ad ſuſtenta-
mentum aiæ ne per vitia defluat, ordinatę, medulla deuotionis
2 repletæ, & inuicẽ in aia ordinatę. ¶ Oſſa ſunt exterius multum
dura, intus tñ ſunt molli medulla repleta, & hoc ne cõcauitate
frangantur, & vt per ipſam medullam nutriantur. Concaua ẽt
ſunt oſſa, & nõ ſolida, vt leuiora efficiantẽ, ne forte ſi eſſent cõ-
pacta, nimio pondere grauarentur. Sic verè plati exterius de-
bent eſſe duri per apparentem ſeueritatẽ, intus tñ in mẽte de-
bent eſſe molles & medulla pleni p pietatẽ & benignitatẽ, &
hoc ne forte frāganẽ per odiũ, vindictã, vel crudelitatẽ. Bonis
tẽporalibus ẽt debent eſſe vacui per ipſorũ cõtemptũ & ſpũa-
lem paupertatẽ, & cõcaui p humilitatẽ, vt ſic ſint magis leues,
ſurgendo per affectum ad cœleſtiũ fęlicitatẽ, & minus ponde-
rando per terrenã cupiditatẽ. Iob 21. Viſcera eius plena ſunt
3 adipe, & medullis oſſa illius irrigantur. ¶ Oſſa maſculorũ for-
tiora ſunt oſsibus fœminarum. Oſſa ẽt piſciũ, & auiũ valde de-
bilia ſunt reſpectu oſsiũ aialiũ aliorũ. Piſces ſunt molles & car
nales & luxurioſi. Fœminæ, q̃ naturaliter ſunt auare, ſunt aua
ri, cupidi & ambitioſi. Aues vero q̃ altè volãt ſunt ſuperbi &
elati, & pſumptuoſi. Igit iſta tria genera perſonarũ debilia ha-
bẽt oſſa.i. cõſtantiã debilẽ & fragilẽ, qa pro certo iſti ſunt de-
biles ad reſiſtendũ, & fragiles ad operandũ. Ita q de diabolo
poſſunt dicere illud pſal. Quaſi leo ſic contriuit oia oſſa mea.
¶ Carnes quæ ſunt propinq; oſsibus, ſunt cæteris dulciores, & 4
hoc eſt ppter dulcedinẽ medullę, quæ eſt inter oſſa poſita, cu-
ius fumi exhalãtes faciunt dulcedinẽ. Sic verè illi qui frequẽ-
tant viros bonos, oſſeos & medulloſos, ſunt cæteris meliores:
de medulla.n. ſuæ gratiæ & ſcientiæ aliquid eis influit, & ideo
ſapor virtutis in eis generatur: Prouer. 16. Dulcedo aię ſanitas
oſsiũ. ¶ Oſſa naturaliter ſunt ſicca & dura, grauia & inſẽſibilia 5
neruis inuicẽ colligata, & etiã medulla interius irrigata, & in-
eſt propriũ oſsibus qa ſciſſa nõ recreſcũt, ad ignẽ ẽt poſita nõ
flectunẽ, nec curuanẽ nec liquefiũt aut molleſcunt: & ſi fracta
fuerint, difficulter reiũgunẽ. Si vero oſſa ſicca inuicẽ fuerint,
tumultus & garrulitas generatur. Talia oſſa ſunt diabolici pec
catores. Iſti n. ſunt ſicci p indeuotionẽ, duri per obſtinationẽ,
inſenſibiles per incõpaſsionẽ, medulla pleni per carnalẽ affe-
ctionẽ, inuicẽ collidentes per garrulã & ineptã locutionẽ, nũ-
quã liqueſcentes per igneã contritionẽ, & via aut nunq̃ recre
ſcentes per pniam & cõuerſationẽ, ſi ſcindant per pctm̃ & in-
fectionẽ, & difficulter ſe reiungẽtes per cõcordiã & dilectio-
nẽ qſi per diſſenſionẽ franguntur aut diuiduntur, inter ſe ner-
uis & amicitijs colligati p malã & improbã cõfederationem.
Ideo de diabolo dr̄ Iob 40. Nerui teſticulorũ eius perplexi,
oſſa eius velut fiſtulę æris, & cartilago ipſius quaſi laminę fer-
reę. Vel ſi vis dic q oſſa.i. viri cõſtantes & fortes nunq̃ debent
liquefieri vel flecti igne tribulationis, nec molleſieri aqua p-
ſperitatis & mundanæ conſolationis. ¶ Aliqua aialia videntur 6
habere ſolida oſſa ſine medulla, ſicut eſt leo & elephas: medul
la.n. taliũ per ſubſtantiã oſsiũ in occultis poris vndiq; eſt di-
ſperſa. Talia aũt aialia ſunt cæteris fortiora, & ad libidinẽ mi-
nus prona. Vnde ẽt ſolinus de lygdamo ſyracuſano hoie for-
tiſsimo dicit q oſſa eius deprehẽſa ſunt non habere medullã,
qui etiã nec ſitire, nec ſudaſſe cõpertus eſt. Et ideo primus in
Olympico certamine pãcratij reportauit coronã. Per medul
lã, quæ eſt mollis & vnctuoſa & pinguis, intelligo voluptatẽ,
vel dulcẽ luxuriæ carnalitatẽ, quæ i. oſsibus nr̃is.i. interiorib'
virtutibus & potẽtijs naturaſr eſt inſerta. Illi ergo qui ſunt oſſa &
mẽbra leonis & elephãtis Chriſti, & qui per virtutẽ cõſtantię
ſunt ſolidi & compacti, & qui medulla carnalitatis & immun-
ditiæ ſunt priuati, ſunt vt cõiter præ alijs ſpũali fortitudine ro
borati, & pro victoria & certamine huius mundi, corona cœ-
leſtis gloriæ coronati, & ad ſpuendũ p malã locutionẽ, ad ſi-
tiendũ per auaritiã & ambitionẽ, minus ſunt naturaliter incli
nati. Iac.1. Beatus vir q ſuffert tentationẽ, qm̃ cũ probatus fue
rit, accipiet coronã vitæ. Vel dic q oſſa ſunt interiores potẽtię
vel affectiones aiæ, quæ ſi medulla carnalitatis careãt, & in ſe
ſolida & firma permaneãt, ſpũali fortitudine in tentationũ &
tribulationũ certamine multũ valent, & ad ſitiendũ per auari
tiã, ad ſpuendũ per luxuriã minus vacant. Vel dic q medulla
ſignificat diuitias, quarũ abundãtia generat luxuriæ carnalita
tẽ, raritas vero & paupertas cauſat continentię caſtitatẽ. ¶ Aia- 7
lia q̃to plus in oſsib' habent de medulla, tanto ſunt ad libidi-
nẽ magis prona. & inde eſt q elephas cui' oſſa medulla dicũ-
tur carere, caſtiſsimũ aial fertur eſſe. Sic procul dubio illi qui
habẽt magnã copiã medullę deliciarũ: libẽter exercẽt actus lu
xuriæ & immunditiatũ. Et ideo elephãtes.i. viri iuſti & abſti-
nẽtes, q carẽt deliciarũ medulla, abſtinẽt & luxuriæ corrupte
la, quia ſm̃ Hyeronimũ, Vẽter ſatur facil̃r ſpumat in libidinẽ.
& ſecundũ eccleſiaſticum: Qui abſtinens fuerit, adijciet vitã.

De Medulla. Cap. 53.

MEDVLLA ſm̃ Cõſtantinũ eſt quædã ſubſtãtia 1
vnctuoſa in medio oſsiũ collocata, & ex puriſsi-
mis partib' vnctuoſi humoris, in ſpinę & oſsiũ
cõcauitatib' generata. Iſta igit ſm̃ ipſum calida
eſt & humida, & frigiditatis & ſiccitatis oſsium
tẽperatiua, & neruis mediãtib' a cerebro p medullã ſpinę de-
ſcendẽtibus motus & ſenſus in mẽbris q̃ ſub collo ſunt, effecti
ua. Et ſm̃ Iſidorũ medulla dr̄ a madefactione, eo q totum cor
p' madefaciat & humectet. Medulla eſt diuina gr̃a, q̃ eſt alba
per innocentiæ puritatẽ, pinguis & glutinoſa per charitatẽ,
mollis & tenera p pietatẽ. Illa igit ad multa ſpũaliter valet, qa
ſcilicet

ſcilicet iſta motū bonæ oꝑationis,& ſenſum ſapiētiæ & diſcre
tionis procurat, ſiccitatē incōpaſsionis & frigiditatē indeuo-
tionis rēperat,& a cerebro.i.a deo per neruos bonarū affectio-
nū deſcēdēs,totā aīam ſpūalr vegetat & humectat. Iob 21. Me
2 dullis oſſa illius irrigant.¶ Medulla deſudat humorē,q ad lu-
xuriā excitat &c.& inde eſt ꝙ aīalia q̃ multū habēt de medul-
3 la:luxurioſa ſūt &c. Vide de oſſib⁹.§.vltimo. ¶ Sicut dicit Var
ro:Oīs medulla imitatur naturā lunæ,tā in aīalibus q̃ in plātis
ſicut eſt videre in conchylijs marinis ſitibus,q̄.ſ.in plenilunio
augmētātur,& in nouilunio vacuant. Vnde ēt(ſicut ait)in ple
nilunio nō eſt bonū arbores plātare ſeu inſerere, q̄a.ſ. fructus
efficiunt vermiculoſi,& de facili cōputreſcūt,& hoc forſan ac
cidit ꝓpter ſuperfluā humiditatē, q̃ tūc ſurculus vel arbor cō
cipit,in medulla cuius ſuperfluū nō pōt dirigi a natura,qđ trāſ
miſſum ad fructus cauſa vermiculationis vel putrefactionis
exiſtit. Luna eſt mūdi ꝓſperitas,q̃ q̄uis ſplēdeat,tñ fluit & de-
fluit. Medulla eſt interior amor & affectio. Quia pro certo vt
cōiter oīs humor & amor mundanorū amicorū cōuertit ſe ad
lunā.i.mundi proſperitatē, & ſm ꝙ ipſa fluit & defluit in illis
quos diligunt,ſm hoc & medulla ſuę affectionis & amoris cre
ſcit ſitr & decreſcit. Et ideo ſi cōtingat ꝙ durāte plenilunio.i.
plenitudine proſperitatis mundanæ, aliqua arbor.i. aliqua ꝑ-
ſona ſurculo noui amoris alicuius inſerat,nunq̄ exinde proue
nit vt cōiter fructus bonus, quimo ſemꝑ ſolet eſſe fruct⁹ & fi-
nis talis amoris vermiculoſus,& diuerſis ſactis vitioſus,corru
ptibilis & nō durabilis,ſed defectuoſus,q̄a.ſ.tales amāt dū du
rāt ꝓſpera,odiūt vero vel deſiſtūt dū venerint aduerſa. Eccl.
6. Eſt amicus ſocius mēſę, & nō permanebit in die neceſsita-
tis. Vel dic ꝙ luna eſt mundi proſperitas & fortuna, q̃ ſi plena
fuerit,hoc eſt dictū,ſi nobis fauerit,& abūdauerit,humore ſu
perfluo & medulla diuitiarū & deliciarū talis nos replebit,ꝙ
natura.i.diſcretio vel ratio,ipſas regere nequeat:ſed inde ver-
mes auaritiæ,& putrefactionē luxuriæ generabit. Cōſtāt.n.ꝙ
mūdi diuitiæ illis q ipſas regere neſciūt,vermes diuerſorū cri
minū introducūt. Eſa.14. Subter te ſternet tinea, & operimē-
tū tuū erūt vermes. Vel dic ꝙ fructus.i.mercedes taliū humo-
rū & ſuperfluarū diuitiarū q̃ a diſcretione debitè nō regūtur,
vermes ęternę dānationes cōcomitant,q̄a ſicut dr̃ Eſa.66. Ver
4 mis eorū nō moriet &c. Vide de teredine.§. vlt.¶ Aliqua ſunt
aīalia quorū oſſę dicunt medulla carere ſicut leo. Qđ ꝓ tāto
dr̃,q̄a valde habet modicū de medulla qđ patet:q̄a ei⁹ oſſa ita
ſunt ſolida,ꝙ ſimul cōcuſſa ignē emittūt. Sic verè multi ſunt
quorū oſſa.i.quorū interiores affectus ſunt ſine medulla pieta
tis:quimo in ſe cōtinēt ignē iracundiæ & crudelitatis. Thre.3.
6 Miſit ignē in oſsibus meis.¶ Scđm Dioſcoridū, medulla ma-
ximè auiū aīaliū ſiluestriū valde eſt medicinalis,ſolet.n.ſciſſu-
rā labiorū cōglutinare, dolorem auriū ſedare, duritiā glādiū
emollire,veſicas pedū ſanare,dolorem mamillarū & gutturis
mitigare,& in ecticis & phthiſicis humorē perditum reſtaura
re. Talis eſt medulla ſpūalis.ſ.pietas, charitas:vel gr̃a. Iſta eſt
eñ q̃ remediat labijs, tollēdo omnē ſciſſam & ineptē locutio-
nē,cordis glādib⁹,molliēdo oēm duritiā & obſtinationē:pedi
bus,tollēdo.ſ. exinde veſicas.i. oēm ſuperbiā, inflationē & ꝓ-
ſumptionē,gutturi & mamillis,deuotionē & cōpaſsionē tem-
perādo,& dilatādo eorū guſtū & lactationē, ecticis & phthiſi
cis.i.pauperibus & cōſumptis, reparādo in eis humorem.i.ſpē
& conſolationem. Bene igitur dicitur de medulla pietatis il-
lud. 1. ad Timot.4. Pietas ad omnia valet..

De Cartilagine. Cap. 54.

1 CARTILAGO eſt quędā ſubſtātia inter carnē &
oſſa media tenera,flexibilis & perlucida,in oſsium
extremitatibus vt leuius moueant,poſita, & ad fle
ctēdum vel mouēdū ſine ſui ruptione, naturaliter
coaptata,ſicut patet in auribus & naribus, q̃ ſunt mēbra carti
laginea,q̃ flectunt & nō frāgunt,ſm Cōſtātinū. Cartilago aīæ
ſignificat ipſius,flexibilitatē ad bonū,q̃.ſ.debet eſſe media in-
ter duritiā oſſeā & teneritudinē carnea, q̄a.ſ.nō debet eſſe ni-
mis dura ꝑ obſtinationē nihil credēdo, vel nimis mollis per
indiſcretionē indifferēter recipiēdo,et ſe ad oīa deflectēdo.nō
eſt.n.credēdū omni ſpiritui, ſed probate ſpirit⁹ ſi ex deo ſunt.
Ioā.5. Flectat igit mens ad bonū documentū,cū quadā duritia
deliberatiuę reſiſtētię,ne forte ſub ſpecie boni ſibi exhibeatur
impulſus alicui⁹ palliatę nequitiæ. Vel dic ꝙ in corpore eccle
ſiæ,cartilagines ſunt viri obediētes, iuxta voluntatē dei & ꝓ-
latorū ad oīa ſe flectentes, & ſine ruptione impatientiæ facili-
ter ſe mouentes. Sap.16. Ad qđ quiſq; volebat conuertebatur
¶ Cartilago eſt naturæ inſenſibilis,caret.n.ſenſu & motu,quā 2
tum eſt de ſe. & cartilago ſi ſciſſa fuerit, non recreſcit,ſicut ſu
pra de oſsibus eſt expreſſum. Sic verè cartilagines diaboli.i.
pctōres,qui.ſ.ad omne malū ſunt flexibiles & mobiles,nō ha-
bent ſenſum cōpaſsionis.nec motū bonæ operationis, imo ſi ꝑ
pctm̄ ſcindant, & ab vnitate eccleſię diuidant, nunq̄ amplius
ꝑ pniam volūt recreſcere. ſed in ſtatu peccati ꝑpetuo remane
re. Vñ de duritia obſtinationis taliū cartilaginū dr̃ Iob 40. vbi
de diabolo ſeu behemoth dr̃. Cartilago illi⁹ q̄ſi laminę ferreę.

De Neruis. Cap. 55.

NERVI ſunt quędā coporis mēbra gracilia,lō- 1
ga,concaua, mollia & flexibilia a cerebro & a
nucha dorſi oriētia, ſpūm aīalem cōtinentia &
ſenſum & motū oībus mēbris corporis admini
ſtrātia:& alia membra,q̃ de ſe ſunt inflexibilia,
ſua flexibilitate mouentia & flectētia,ſm Cōſt.
& Iſido. Nerui corporis ecclīæ ſunt viri iuſti,& maximè ſunt
religioſi,ꝑdicatores & ꝓlati, q a cerebro & nucha.i.a Chriſto
& a beata Maria,vel a papa & ab ecclīa originaliter procedē-
tes,illud Iob 10. Pelle & carnibus veſtiſti me: oſsib⁹ & neruis
cōpegiſti me. Igit tales debent ſpūm aīalem.i.ſpūſſancti gratiā
cōtinere,ſenſum deuotionis ꝓbere,& motū operationis bonę
ſuis doctrinis & exēplis alijs exhibere, & ſic flexibilitate ſuæ
bonæ voluntatis poterunt duros,obſtinatos inflexibiles,ad fle
xionē bonorū operū immutare. Igit iſti debēt eſſe graciles ꝑ
humilitatē longi per longanimitatē,cōcaui per charitātē,mol
les per pietatē flexibiles ꝑ obedientiæ facilitatē: & ſic corpo-
ri ecclīæ poterūt facere mirablē vtilitatē. Vł dic ꝙ nerui ſigni
ficant virtutes,q̃ a cerebro Chriſto,vel a nucha.i.a beata vir-
gine procedunt,& per aīam ſe diffundunt, & motū bonę ope-
rationis, ſenſumq; cōpaſsionis faciunt & inducūt. Et ſicut ner
ui inuicē ſunt cōnexi,& bini inuicē colligati cōiter: ita vt cau-
ſa fortitudinis aīalis ſint ſm ꝙ magis ſunt cōpreſsi & multipli
cati,ſicut dicit Iſidor⁹ & Solin⁹: (vnde ſm ipſum Solinū, Var
ro ibi agit de prodigioſa fortitudine,ponit Tritanum gladiato
rem q & rectis & trāſuerſis neruis cōpactus erat:& ideo for-
tis erat:manibus etiā & pedibus cācellatis,quemcunq; fortiſ-
ſimū aduerſariū leni impetu proſternere ſolitū,ſic verè virtu-
tes in aīa ſunt cōnexę,& inuicem cōbinatę & cōiunctę, & ne-
ceſſario plures inuicem adiunctę. Et ſic qui neruos virtutū ex
recto & ex trāſuerſo.i. ab omni parte habuerint, tantā ſpūalē
fortitudinē acquirēt, ꝙ hoſtes ſpūales faciliter ſuperabunt &
vincent. ad Heb. 11. Fortes facti ſunt in bello, caſtra verterūt
exterorū. Vel ſi vis ꝑ neruos potes intelligere inferiores iudi
ces & prælatos,& maximè legatos,qui a cerebro.i.a papa ori
ginaliter exeunt:& pleni ſpūſſancto ad diuerſa officia per di-
uerſas partes mittuntur & diſcurrunt.¶ Nerui qñ exeunt a ce 2
rebro,ſunt molles & lenes:ſed quāto longius proficiſcunt:tā-
to amplius indurant. Sic verè quando nerui.i.inferiores iudi
ces & prælati,primo a cerebro & capite.i.a papa & rege mit-
tuntur,ipſi procul dubio molles,dulces,benigni & ſuaues in-
ueniuntur, & potiſsimè quādiu ipſi capiti.i. iſtis ſuis magiſtris
& capitaneis proximantur. Timēt.n.ſi delinquerent,ꝙ clamo
res ad ſuos dominos contra eos prouenirent. Sed pro certo qñ
iſti nerui elongantur ab ipſo capite.i.qñ tales iudices vel lega
ti ſunt in diſtanti patria a principe vel a rege,tunc per crude-
litatem indurantur, & quia non habent quem timeant,ſubdi-
tis in duritia dominantur. Eſa.48. Sciui.n. quia durus es tu,&
neruus ferreus ceruix tua & frons tua ęrea. Et ſicut in corpo-
re diuerſi ſunt nerui: & diuerſis officijs deputati,quia.ſ.vnum
par vadit ad oculos,& aliud ad aures,& aliud ad nares &c. ſic
etiā in eccleſia diuerſi diuerſa faciunt,& iuxta doctrinā Apo-
ſtoli,diuerſi diuerſimodè in mundo ſeruiunt & diſcurrunt. ad
Ro.12. Omnia membra corporis non eundem actum habent.
¶ Secundm Ariſtot. autem neruus præciſus non recreſcit,nec 3
diuerſis reiungitur,cuius tamen cōtrarium facit vena. Sic ſunt
multi ita in malo propoſito indurati,quòd ſi aliquo caſu a deo
vel eccleſia,vel religione, vel fide,per peccatum, apoſtaſiam
vel perfidiam,ſcinduntur vel diuiduntur,nunquàm ad vnita-
tem concordię fidei & gratiæ amplius reuertuntur: nec cor-
pori Chriſti myſtico amplius reiunguntur, quinimo in di-
uiſione & ſchiſmate perpetuo cōmorantur, ſicut videmus de
ſchiſmaticis & de gręcis,contra illud Eſa.51. Attendite ad pe
tram vnde exciſi eſtis.

De Venis. Cap. 56.

1 VENAE ſm Iſidorū dñr quaſi viæ naturæ, vel
qnaſi viæ nstantis ſanguinis. Vnde & dici poſ-
ſunt a veniēdo, eo q̃ ſangnis veniat per ipſas ad
diuerſas corporis partes. Oriūtur igitur oēs ve-
næ originalr̃ ab hepate, ſicut nerui a cerebro, ar
teriæ a corde. Venę ergo ab hepate exeūt: & in-
de nutrimentū quattuor humorum ſugunt, ipſumq; per cor-
pus deferunt, & ſm mēbrorū exigentiam, vnicuique ipſum di
ſtribuunt, & ipſę miro naturę ingenio ſibi inuicē ſubſeruiunt,
& pro ſuo exequēdo officio, per oēs partes corporis ſe diffun-
dunt. Per iſtas venas poſſunt in corpore eccleſiæ militātis in-
telligi viri pij, qui.ſ. poſſunt dici venæ a venia, ꝓ eo q̃ alijs ve-
niā & gratiā largiuntur. Vel etiā a via ſeu veniendo, quia.ſ. per
iſtos veniūt alijs cōſolationes & bona. Quia procul dubio iſti
ſunt qui ab hepate.i. ab ipſo deo, ſanguinē bonorū tēporalium
hauriunt, ipſum tñ ſibi ſolis nō retinent, imo omnibus mem-
bris indigentibus.i. perſonis pauperibus diſtribuunt & mini-
ſtrāt. Actu.3. Diſtribuebant vnicuiq; ſicut opus erat. Sibique
mutuo inter ſe ſubſeruiūt, & ſe inuicē diligunt atq; fouēt. Vel
pōt dici de prædicatoribus, qui a deo hauriunt ſanguinē do-
ctrinę, & maximè quattuor humores.i. ſcientiā quattuor euā-
geliorū, quē deferunt vndiq;, per diuerſas mūdi partes, & eo
membra.i. perſonas diuerſimodè nutriunt & imbibunt. De ve
nis quæ dicuntur arteriæ, qūo a corde oriūtur & qūo pulſum
& vitā per membra portant & operātur, multa dicerētur hic:
ſed ſufficit quod eſt dictū ſupra de cerebro & de corde & pul
2 mone & ſimilibus.¶ Vena eſt diſpoſitionis corporis oſtenſiua:
& maximè vena pulſatilis. Vena etiā eſt (ſi tpe debito aperta
fuerit, corrupti ſanguinis euacuatiua, & ſanitatis inductiua: ſi
vero apta nō fuerit, eſt mortis aliquotiēs cauſatiua. Vena in-
ſuper ſi indebitè aperiatur, eſt bonorū humorū euacuatius, &
magnarū ęgritudinū effectiua. Per venā pōt intelligi locutio:
3 quia ſicut dicit ſapiēs Prouer.6. Vena vitæ os iuſti.¶ Iſta eſt.n.
quæ interioris animi diſpoſitionē declarat, quia ex abundan-
tia cordis os loquitur. Iſta per cōfeſſionē aperta, corruptos hu
mores vitiorū purgat, ſi vero per confeſſionem non aperitur,
animā mortificat atq; dānat, q̃a mors & vita in manu linguę.
Veruntamen ſi vltra debitū per multiloquiū ſe aperiat, tūc hu
morē diuerſorū verborū euacuat, animā ꝑ ſtultiloquia depra
4 uat.¶ In venis quoque cōtinetur humor corrupt⁹, qui eſt infir-
mitatum inductiuus, & aliorū etiā corruptiuus, ſicut patet in
leproſis, quorū ſanguis eſt corrupt⁹, qui ēt alios inficit & cor-
rumpit. Sic verè in vena cordis multorū corrupt⁹ ſanguis ma
lę affectionis latitat, qui leprā peccati inducit, & circunſtātes
5 per mala verba & exēpla fœdat.¶ Secūdū Ariſt. li.2. de anima-
libus, vena inciſa iterū reiungit & recreſcit. Sic verè vena cor
dis noſtri, ſi per peccatū læſa vel ſciſſa fuerit: iterum ſe debet
per pœnitentiā reiungere: & rurſum ad integritatē gratiæ re-
uenire. Iob 24. Lignū habet ſpē quia ſi pciſum fuerit. rurſus vi
6 reſcit.¶ Quales venas habet ouis ſub lingua &c. vide de oue.

De Carne. Cap. 57.

1 CARO ſm Remigiū dicitur a carie.i. a putredi-
ne, eo q̃ oīs caro putrefactioni ſit ſubiecta. Ca-
ro.n. & potiſsimè qñ corrupto ſanguini admiſce
tur, de facili putredini ſubijcitur. Et ſm Cōſtan
tinum, tres ſpecies carniū ſunt in corpore.ſ. ca-
ro glādulo ſa, quæ eſt in mamillis: caro neruoſa,
quæ eſt in muſculis: caro viſcoſa & chartilaginoſa, q̃ eſt in iū-
cturis. Per carnē pōt intelligi conditio nr̃æ carnis, quæ ſm ve
ritatē carni & putredini naturaliter eſt ſubiecta, & non ſolum
corruptioni naturali: imo etiā corruptioni morali, q̃a ſicut di-
citur Gen.6. Oīs caro corruperat viā ſuam. Tres vero ſunt car
nis.i. carnalis vitæ, ſpecies.ſ. glandulōſa & quaſi montoſa, quæ
eſt vita ſuperborū, neruoſa & quaſi ligās & faſcioſa, quæ eſt vi
ta auarorū, viſcoſa & lubricoſa, quę eſt vita luxurioſorū. Talis
igitur triplex caro corruptioni vitiorū ſubijcitur: & corruptio
ni vermiū in poſterū ſubijcitur. Iob 7. Induta eſt caro mea pu
2 tredine & ſordibus pulueris.¶ Secundū Conſtantinū caro eſt
naturaliter calida & humida, caloris naturalis fomentū, oſ-
ſium neruorū & lacertorū cooperimentū, frigiditatis oſsium
temperamentum: & vacuitatis membrorū corporis replemē-
tum. Per carnē in bono ſignificato pōt intellegi mollities pie-
tatis, quæ.ſ. omnibus ſe exhibet tenerā & benignam. Iſta eſt.n.
quæ calorē pietatis & humorē deuotionis continet, & quę nu
dis operimentū, frigidis fomentum, vacuis & pauperibus re-
plementū: & cunctis deſolatis temperamentū & defenſamen-
tū exhibet atque præbet. Vnde de carne fluidę pietatis pōt in-
telligi illud pſal. Caro mea immutata eſt propter oleū. Vnde
etiā de iſta intima charitate & pia fraternitate dicebant illi 2.
Reg.5. Os tuū & caro tua ſumus. Vel dic q̃ per carnē intelli-
gitur homo pius flexibilis & benignus, qui facit oīa ſupradi-
cta.¶ Caro ſm Ariſ. li.3. ſi inter maciē & pinguedinē tēperata 3
fuerit laudabilis eſt: ſi vero in humiditate vel pinguedine ex-
ceſſerit: tūc ad intellect⁹ opa inhabilis erit. Sic verè ſi caro di-
uitiarum & ſubſtātia temporalis mediocriter abundet, vtilis
eſt: ſi vero nimis affluat pinguedo, vel mollities deliciarū ꝓ-
ſperitatis mundanę: tunc ſolent in hoīe intellectualia & ſpūa-
lia opera retardari, & etiā hebetari, q̃a ſicut dr̃ ad Ro.8. Qui
ſm carnē ſunt, quæ carnis ſunt, ſapiunt.¶ Caro de ſe eſt pars 4
corporis valde mollis & tenera, & iō impatiens eſt operis &
laboris. Vnde etiā illa aīalia quæ habent pedes valde carno-
ſos, nō poſſunt diu laborare, vel peditare, ſicut patet de hoīe
& camelo, quorū pedes carnoſi ſunt, & ideo indigēt corio vel
calciamento. Sic verè illi qui nimis ſunt carnoſi.i. carnales &
delicioſi, nō poſſunt bñ labores & tribulamina ſuſtinere. Mat.
26. Caro autē infirma. Et ideo neceſſe eſt eos corio mortuorū
aīalium.i. exemplis & doctrinis præcedētium ſanctorum mu-
nire: vt ſic pedes ſuorum carnalium affectuum poſsint ſecuri⁹
pertranſire. Et tunc dicere poterit homo talis illud pſal. Caro
mea requieſcet in ſpe.¶ Carnes propter ſiſitudinem, bonum 5
præbēt corporibus nutrimentū. Et ideo aues nobiles carne &
ſanguine tātummodō ſolent veſci. Sic verè ſanguinis & caro
Chriſti in ſacramento ſunt optimum aiæ nutrimentum. Ioan.
6. Caro mea verè eſt cibus. Et ideo nobiles aues.i. hoīes ſpiri-
tuales & virtuoſi, ſolent tales cibos carnis & ſanguinis come-
dere, & exinde ſpiritualiter ſe nutrire. Vnde ibidē. Qui mādu
cat carnē meā, viuet in ęternū.¶ Aues nobiles paucę ſunt car- 6
noſitatis &c. Vide de auibus in generali.¶ Item caput qđ eſt 7
membrum valde nobile, magis eſt oſſeum q̃ carnoſum &c. vi
de ſupra de capite.¶ Aues ignobiles maioris ſunt carnoſitatis 8
q̃ nobiles: & maioris in hyeme q̃ in æſtate, patet de anatib⁹ &
anſeribus. Carnes.n. iſtarum creſcunt in hyeme ꝓpter quietē, &
macreſcūt in æſtatis tpe propter motū. Sic verè ignobiles pec
catores pl⁹ abundāt in carnoſitate diuitiarū q̃ nobiles & iuſti:
& hoc pro certo in hyeme præſentis vitæ: vbi in mundi ꝓſpe-
ritate quieſcunt: quia ſ. qñ æſtas & feruor iudicij aduenerit: tunc
macies æternæ paupertatis iſtos in inferis deuorabit. Eſa. 17.
Attenuabitur gl̃ia Iacob: & pingues carnes eius emarceſcēt.

De Pinguedine. Cap. 58.

PINGVEDO eſt q̃dam ſubſtātia mollis, alba & 1
carnea, de cōgelato ſanguine generata. Teſte.n.
Conſtantino ſanguis veniens ad loca naturali-
ter frigida, in pinguedinē cōgelat̃. Vnde ēt ſm
Ariſt. aīalia q̃to ampli⁹ impinguant̃, tāto magis
ſanguine pauperant̃: ſicut patet in hoībus valde
craſsis. Pinguedo eſt delectatio vel voluptas. Iſta.n. ex cōgela
tione indeuotionis generat̃: qñ.ſ. ſanguinis interioris affectus
per torporē & deſidiā cōgelat̃, q̃a procul dubio mens impin-
guat̃ per carnalitatē, qñ affectus cōgelat̃ & infrigidat̃ per in-
deuotionis tepiditatē. Et iō illi qui abundāt in pinguedine car
nalis infectionis: vt cōiter deficiūt a sāguine bonæ & ſpūalis af
fectionis 1. Reg.15. Oblatus eſt ei agag pinguiſsimus tremēs.
Vel dic q̃ ſanguis ſignificat gratiā dei vel ēt memoriā ſangui-
nis Ieſu Chriſti. Quia pro certo illi q̃ per diuitias & delicias
impinguantur tēporalibus, tāto plus vacuant̃ ſpūalibus. Ideo
diuitibus pctōribus dicit̃ Amos 4. Audite verbum dei vaccæ
pingues quæ eſtis in monte Samariæ. Vel dic ecōtra q̃ per ſan
guinē intelligit̃ carnalitas, per pinguedinē vero intelligit̃ gra
tia, deuotio pietas, & charitas. Quia pro certo illi qui pin-
guedine tali dotant̃, vt cōiter carnalitatis ſanguine non ine-
briant̃. Ecōuerſo illi q̃ abūdāt in ſanguine carnalitatis, vt cōi-
ter parū habent de pinguedine grãæ & charitatis. Vnde de bo-
nis & pinguibus dicitur Hiere.31. Inebriabo animā ſacerdo-
tum pinguedine.¶ Scđm Ariſto. li.4. de partibus aīaliū: omne 2
aīal q̃to minoris eſt mot⁹, tāto maioris eſt pinguedinis. Et ecō
uerſo q̃to maioris motus fuerit, tanto in ipſo pinguedo minor
erit. Et inde eſt q̃ renunculus dexter minoris eſt pinguedinis
q̃ ſiniſter, pro eo q̃ in dextera parte eſt motus & calor magis
fortis

fortis.Sic verèq̃n quis motul laborum & tribulationum ſubijcitur, tunc calore charitatis amplius fouetur,& in deliciarum pioguedine imminnit.Eſa. 17. Attenuabitur gloria Iacob , & pingues caroes eius emarceſcẽt . Et econuerſo illi qui quiete proſperitatis lætantur,carnalitatis pinguedine cumulant.pſa. Impinguatus eſt dilectus,& recalcitrauit.Vide ſupra de renibus.¶ Hoies pinguiſsimi qñ infirmant,tardè ſanatur,& pp de
3 fectũ motus & caloris diutius ægritudine detinent, & facilius ſoffocantur.Mulier ẽt qñ nimis abũdat in pinguedine,via cõcipit niſi pinguedo ipſius emarceſcat.Sic verè illi qui pinguedine diuitiarũ abundant,qñ per pctm̃ infirmi ſunt,nõ facile p pœnitentiã cõualeſcunt,& fœtũ boni ꝓpoſiti nõ faciliter cõcipiunt vel acquirũt.Tales.n.diuitiarũ pinguedo ſolet calorẽ charitatis extinguere,motũ boni operis tollere,& vias interiorũ affectuum opilare,& ſic curationẽ pniæ retardare,& cõceptũ boni ꝓpoſiti impedire . Vñ de diuite obſtinato dr̃ Iob 15. Cucurrit aduerſus eum erecto collo,& pingui ceruice armatus eſt operuit faciẽ eius craſsitudo.¶ Pinguedo eſt ignis & ca
4 loris nutritiua,& ſuiipſius ad ſuperficiem erectiua, pellis ſiue corij remollitiua,pororũ opilatiua,vacuitatis repletiua,rugarũ cutis extenſiua,venarũ & arteriarum cõpreſsiua, ſenſus & rõnis impeditiua,& rõceptionis aialium retardatiua.Talis eſt pinguedo diuitiarũ vel deliciarũ , vel et pinguedo mundanæ proſperitatis.Iſta.o.ignem auaritiæ inflãmat & nutrit. Pellem cõuerſationis relaxat & mollit.Poros affectuũ opilat & claudit,& ibi intrare gratiam non permittit. Vacuitatẽ cordis malis deſiderijs & replet & cumulat.Venas voluntatis cõprimit & cõculcat,& ſe ſup potentias aiæ erigit & exaltat.Rõnem obſcurat & hebetat,& cõceptũ boni ꝓpoſiti impedit & retardat Et ſic de tali pinguedine & peccatoribus poteſt dici illud Eſa. 34.Inebriabitur terra eorum ſanguine, & humus eorũ adipe pinguium.Vel dic q pinguedo eſt gratia & charitas, & deuotio, quæ ignem bonorum deſideriorũ ſolet nutrire , mentem mollire,& vacuitatem cordis virtutibus replere, conceptum mali propoſiti retardare,& poros ſenſuum claudere & velare.

De Cute. Cap. 59.

1 Cutis ſm Iſido.dr̃ a cuti græce , quod eſt inciſio,eo q eſt exterior pars corporis, quæ põt diuidi & incidi.Et iſta dr̃ pellis,qa pellit exteriores iniurias,& detracta dr̃ corium, qa carnis iouat ineptias.Eſt igit cutis ſeu pellis,exterior corporis ſuperficies,caroẽ & oſſa circũplectẽs , & oĩa interiora mouens atq; tegens,& ſm variã membrorũ diſpoſitionẽ nunc ſe cõtrahens,nũc extendens, & pp naturalem ſui ſeruitutẽ ſuper mẽbra vndiq; ſe diffundens,& exterioris aeris iniurijs pro mẽbris interioribus ſe opponens. Per pellẽ ſeu cutẽ in corpore, põt intelligi exterior cõuerſatio . Iſta eſt.o.quæ oĩa membra.i.oĩa opera & affectus celat & contegit, & viſus humanos ne interiora mala videant,excludit & pellit,ſuper oĩa quæ cogitatur interius,ſe extẽdit,& obrutibus hominũ ſe exponit,& diuerſimodẽ contrahit aut diſponit.Quæ oĩa poſſunt dici de cote ſubſtantiæ tẽporalis.Vel dic q cutis aiæ eſt patiẽtia,quæ frigoribus & tribulationibus expoit,& ab ipſa oẽs interiores affectiones aiæ defendũtur,vt ſic tã de cute bonæ cõuerſationis q̃ de cute patientiæ & durationis intelligatur illud Eze.37.Super extẽdã in vobis cutem,& dabo vobis ſpiritum & viuetis.Vel dic p per cutẽ põt intelligi hypocritica cõuerſatio,quia ſicut in quibuſdã aialibus ſola cutis eſt vtilis, ſic in hypocritis ſola conuerſatio eſt bona.Iſta eſt.o.quæ oĩa , fœda & immunda operit,& ne vitia eorũ videant,cuncta circoncludit & cõcludit,ita q iſta ſola cutis pulchra eſt & munda,turpe aũt eſt & fœdum,quicquid abſcõditur & ſubſiſtit. Eze.37. Ex
2 tenta eſt ſup eas cutis,& ſpirit̃u non habebãt. ¶ Inter oĩa aiſlia hõ magis tenuem habet cutem,& ideo faciliter læditur frigore vel calore.Et ideo neceſſe eſt q hõ habeat veſtimenta cõtra extrinſeca nocumenta.Sic verè hõ cutem patientiæ valde habet tenuẽ & debilẽ,nihil.o.põt pro ſalute tolerare,imo ſtatim dolet & læditur,ſi aliquantulũ pungatur,dicẽs illud Iob 7.Cutis mea aruit,& contracta eſt.Et ideo neceſſe eſt q veſtibus & calciamentis.i.ſanctorum mortuorũ doctrinis & exemplis induatur,& contra frigora tribulationum cuti ſuæ patientiæ mu
3 niatur.Iob 16.Saccũ cõſui ſup cutẽ meã. ¶ Vix eſt dare aliqđ brutũ aial,quin habeat duriorẽ cutẽ q̃ hõ.In ſenectute ẽt ſolet induratri cutis & ingroſſari,magis q̃ in iuuẽtute . Et hoc factũ eſt in hoie pp bonitatẽ ſeſſus tactus,ne.f.duritia cutis impediret in ſuo ope ſenſum tactus.Pelles etiã brutorũ pilis ſunt plenæ,cutes vero hoim quaſi nudæ.Cutis ſignificat ſubſtantiã tẽporalẽ,quæ eſt quodđã exterius tegumẽtũ.Iſtã igit participãt diuerſimodẽ boies & inmẽta i.boni & mali , qa procul dubio hoies.i.pſonæ ſanctæ & ſm rõnẽ viuẽtes.iſtã cutẽ habẽt tenuẽ p paupertatẽ,& pilis diuitiarũ ſpoliatã & nudã . Quia.f.in eis pellis hmõi ingroſſaret,ſenſus tactus .i. deuotio & cõpaſsio in eis impediret.Bruta verò aialia.i. pctõres induunt groſſa cute diuitiarũ,& idõ non ſentiunt ſrigus mundanarũ miſeriarũ. Cutis .n.ſuæ ſubſtãtiæ tpalis,pilis diuitiarũ eſt plena,& idõ minus aſfiguntur qnacũq; tribulationũ pœna 1.Re.19. Pellẽ piloſam caprarũ poſuit ad caput Dauid.Vel dic q cutis eſt cõuerſatio, quæ p certo hodie eſt in brutis.i.in ſimplicibus ſecularib' fortior,& p patientiã durior,q̃ in hoibus.i.q in pſonis eccleſiaſticis,ſapientibus & diſcretis,qa.f.rales melius ſuſtinẽt p Chriſto tribulationẽ, q̃ illi qui hoies ſunt.i.q maiorẽ habẽt cæteris diſcretionẽ.In ſenectute ẽt debet talis cutis indurari,qa p certo virtus ſapiẽtiæ debet io ſenibus præcipuè roborari.Thre.5.
Pellis oĩa velut clibanus exuſta eſt.¶ Secũdũ Ariſt.li.3. ſm colorẽ cutis,variat color vnguium & pilorum, quia ſi cutis alba fuerit,& cætera alba erũt,& econuerſo.Cutis eſt cõuerſatio Vngula eſt opatio.Pilus aũt eſt affectio . Iſta igit tria vt cõiter ſuot eiuſdẽ coloris.f.cõuerſatio, affectio,& operatio Si.n cutis cõuerſationis alba fuerit,ſctã & mũda,neceſſe eſt q opus & affectio ſint ſimilia. Et econuerſo ſi cõuerſatio nigra fuerit & infamis,ẽt ſignũ eſt q opatio & affectio im pba eſt & deformis. 4
¶ Cutis in ſenectute corrugat & denigrat. In aĩalibus ẽt mortuis cutis ea toto attrahit,vt carnes melius cõſcindant.Sic verè io ſenectute vitiorũ & in morte pcti mortalis,ſolet cutis cõuerſationis corrugari & deturpari,& a candore innocẽtiæ denigrari. Thren.3. Vetuſtã fecit pellẽ meã. Quinimo ſæpe fit q pellis cõuerſationis ea toto detrahit,ita q hõ excoriatus & nudus a demonibus diuerſis intus laniat. Leuit.1. Detracta pelle 5
hoſtiæ artus in fruſta cõcidẽt.¶ Pelles aialiũ mortuorũ ad multa valent. Fiunt.n.exinde multa calciamẽta ad pedes a læſioobus defendẽdũ,forraturę ad calefaciẽdũ, corrigiæ ad cõſtringẽdũ,arma ad mouẽdũ,pharetræ ad ſagittas ſeruandũ, vtres ad vinũ & liquores alios cõtinẽdũ,& alia infinita. Sic verè pelles q a mortuis aialibus detrahunt i.exẽpla & docomẽta q̃ nobis a ſanctis patribus iandiu mortuis dimittunt, ad multa ſunt vtilia ad ſalutẽ.ex ei inde.n.facimus calciamẽta patiẽtiæ forraturã charitatiuæ cõpatiẽtiæ,corrigias cõſtrictiuæ pacis & cõcordiæ,pharetras ad cõtinẽdũ ſagittas diuini timoris & iuſtitiæ, & vtres ad cõtinẽdũ vinũ deuotionis & gr̃æ . Et ſic poterit hõ dicere illud Iob 10.Pelle & carnibus veſtiti me. Et 2.Re.7. Arca dñi ſub pellib' eſt.¶ Pellis multas incurrit aliquoties paſſiones.ſ.ſciſsionẽ,corrugationẽ, puſtulationẽ, ſerpiginẽ & excoriationẽ,leprã & infectionẽ.Sic verè in cute cõuerſationis humanæ,multoties apparẽt & gñant infirmitates diuerſorũ peccatorum.Ibi.o.apparet ſciſsio iræ & diſcordiæ, corrugatio malitiæ & iouidiæ,puſtulatio tumoroſæ ſuperbiæ,ſerpigo prurigioſæ auaritię,excoriatio inhoneſtę inſolentiæ, pallor & liuor triſtitiæ,lepra & infectio luxuriæ.Et ideo de generibus diuerſarum pellium dicitur Abacuc.3. Pro iniquitate vidi tentoria ęthiopię, turbabuntur pelles terræ median. 6 7

De Pilo. Cap. 60.

Pilus ſm Iſido.dr̃ quaſi a pelle natus.Fum'.n.calid' a corde & a corpore ꝓcedẽs p poros corporis egredit,& exteriori aere ſiccat',io pilos conuertit & mutat,q̃to fumus ille pinguior fuerit & humidior,tãto pilus laxior & lõgior efficit, q̃ro verò fum' ille ſiccior & reſtrictior fuerit,tãto ẽt pil' breuior & criſpior inuenit Et ſde eſt q habitãtes in hũida regione pilos habẽt laxos, molles & lõgos,ſicut eſt thraria. Habitãtes verò in regiõe calida pilos hñt breues,aſpos atq; criſpos ſicut eſt æthiopia. Per fumos itelligo iteriores affectiones.Per pilos aũt exteriores mores & cõditiones. Cõſtat.n. q fumi interiorũ affectionũ ſuot cã exteriorũ operũ & cõditionũ.Quia ſi fum' affectionis ſit pinguis p carnalitatẽ,neceſſe eſt q pilus operationis ſit lax' & remiſſus p diſſolutã tepiditatẽ.Econuerſo ſi ſit affectio p charitatẽ calida,& p abſtinẽtiã ſicca,tũc opatio & cõditio erit moderata & criſpa,& ſurſũ ad deũ eleuata & retroacta, & io ipſum deũ replicata & reducta.Vel dic q p pilos intelliguot diuitię, ſeu ſubſtãtia tplis.Iſta igit q ſequit cõditionẽ fumi cordis .i.interioris affectionis ſi ſit q cõpaſsionẽ & pietatẽ pinguis, tũc pilũ diuitiarũ erũt iferi' pceſſ.ſ. p elemoſynã ad paupes & egenos Si aũt iſte fumus affectioois ſit p auaritiã calid' , tũc pil' tpalis ſub- 1

lis ſubſtantiæ erit contra hominem replicatus & criſpus, & ꝑ
nimiam cuſtodiam circunuolutus & retortus. Mat. 3. Ipſe Io-
2 annes habebat veſtimenta de pilis camelorum. ¶ Pili aliquo-
tiens fiunt criſpi. Quando.n. fumus qui eſt materia pilorum,
calidus & ſiccus, de poris cutis egreditur, duos motus ſequit̃,
quia.ſ. pars fumi quæ eſt terreſtis & ſicca, inferius deſcendit, il
la verò quæ eſt ſubtilis & calida, ſurſum petit, & ſic ex duobus
motibus contrarijs, pilus criſpus efficitur, & nunc inferius ten
dit, & nunc ſuperius ſe deflectit. Sic verè quotiés in fumis cor
dis.i. in affectionibus eſt contrarietas, totiens in pilis.i. in exte-
rioribus operibus erit diuerſitas. Homo.n. habet duo genera
fumorum affectionum.ſ. bonos affectus & ſpũales, qui ſurſum
tendunt affectando æterna: & malos terreſtres & auaros, quĩ
inferius deſcendunt ad temporalia & terrena. Igitur ex collu-
ctatione & varietate iſtorum duorum affectuum ſpiritualis.ſ.
& terreſtris, quandoque efficiunt̃ pili criſpi.i. opera quæ vtrã-
que ſentiunt conditionem, & quæ in parte ſunt ſpiritualia, &
in parte carnalia, & in parte ſurſum tendunt & ordinantur ad
deum, & in parte deorſum deſcendunt ad mundum. Et tales
ſunt multi eccleſiaſtici, qui ex officio volũt ſurſum aſcendere:
ex auaritia verò coguntur inferius deſcendere. Et ſic neceſſe
eſt duos motus & duas inclinationes, in ſuis operibus appare-
re, quia ſicut dicitur in pſalm. Aſcendunt vſque ad cœlos, &
deſcendunt vſque ad abyſſos, anima eorum in ipſis tabeſcebat.
Vel dic ꝙ iſti duo motus ſignificant duas cordis intentiones.
Quia pro certo vbi intentio duplex & varia fuerit, & pilus.i.
operatio, criſpus duplex & varius erit, & vt communiter in ip
ſis pilis operum, duplicitas affectuum apparebit, quia ſicut di-
citur Iaco. 1. Vir duplex animo inconſtans eſt in omnibus vijs
3 ſuis. ¶ Pili tunc conſueuerunt cadere vel ſaltem non creſcere,
quando homo fecerit ſe caſtrari &c. dic ſicut ſupra de barba.
4 ¶ Pili in ſenectute fiunt duriores, etiã pili quanto a duriori cu
te procedunt, tanto duriores & groſſiores ſunt. Pili exteriores
ſunt opera vt dictum eſt, ſed pro certo cutis a qua iſti dicũtur
ꝓcedere, poſſunt affectiones ſignificare, quia pro certo a dura
cute duri exeunt pili, & a dura affectione dura exeunt opera,
& etiam econuerſo, quia ſicut dicit̃ Matth. 3. Bonus homo de
bono theſauro ſuo profert bona, malus verò ſimiliter mala.

De Capillis. Cap. 61.

1 CAPILLI ſecundum Iſidorum dicuntur quaſi
capitis pili qui etiã coma, Ceſaries, crines, alijs
nominibus appellantur. Fumus.n. groſſus de ca
pite egreditur, & exterius in capillos conuerti-
tur & ſiccatur, & quanto fumus plus abundaue
rit, tanto capillorũ Ceſaries maior erit, & quã-
diu talis fumus abũdat, poſſunt capilli naſci & creſcere. Quã-
do vero defecerit, tunc neceſſe eſt caluitium effici, & caput a
crinibus nudum eſſe, ſicut patet in ſenibus & conſumptis. Ca
put eſt intentio, a qua.ſ. fumi cogitationum emanant, qui capil
los virtutum & operum extra formant: quia ſcilicet quanto ta
lium bonorum fumorum id eſt, bonorum affectuum & cogita
tuum maior fuerit abundantia: tanto virtutum maior erit co
pia. Et econuerſo ſi fumi iſti deficiunt, tũc & crines virtutum
pereunt & recedunt. Ideo benè dicitur Matth. 10. Veſtri autẽ
capilli capitis, omnes numerati ſunt. ſupple ſecundum interio-
2 res affectus &c. ¶ Quandoq; contingit quod fit caluitium, &
tamen ſatis eſt in capite de materia capillorũ, & hoc fit in infir
mitate quæ dicitur Alopecia vbi vel per opilationem viarum,
vel ex corruptione humorum, caſus capillorum procuratur,
Sic verè caſus accidit ſæpe quòd multi carent capillis virtutũ
& tamen ſatis habẽt interius de materia ipſarum, quia ſcilicet
ſatis habent de naturali diſcretione vel etiam de interiori bo-
na affectione, ſciunt enim, appetunt & proponunt benefacere,
ſed pro certo ſæpe fit quòd corruptio humorum id eſt, carnis
voluptas, vel opilatio viarum id eſt, terrena cupiditas, capilla
turam virtutum impediunt & quod homo propoſuerat, ſub-
trahunt atque tollunt. Quia pro certo multi ſunt qui ſciũt &
appetunt facere multa bona, ſed nunquam ad actum veniunt,
quia carnalitates & vitia ipſos impediunt. ad Ro. 7. Nam velle
3 adiacet mihi, perficere autem bonum, non inuenio. ¶ Canities
capillorum generatur ex frigiditate humoris materialis & nu
trimentalis capillorum. Frigiditas enim mater eſt albedinis, &
ideo capilli in ſenectute albeſcunt, quando frigidi humores in
corpore conualeſcunt. Et ſic canities ſignificat ætatis maturi-
tatem, libidinis extinctionem, & inſtantis vitæ neceſſariam re
nouationem. Per canitiem poteſt intelligi ſenectus. Iſta eſt.n.
in qua debet frigus timoris diuini abundare, albedo honeſtæ
& caſtæ vitæ floreſcere, libido & puerilitas ceſſare, & in qua
etiam debet homo defectum præſentis vitæ videre, & nouita-
tem futuræ mentaliter cogitare, & ſic verificabitur illud Sap.
4. Cani ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immacula-
ta. ¶ Caluities ſi in iuuentute acciderit, poſſunt capilli iterato 4
renaſci, ſi verò poſt ſenectutem contigerit, nunquam amplius
renaſcuntur. Caluities ſeu caſus capillorum ſignificat caſum
virtutum, qui fit per peccatum. Quia pro certo vt communi-
ter ſi in iuuentute efficiatur quis caluus virtutes amittendo &
vitia incurrendo, poteſt iterum capillari & virtutum crini-
bus per pœnitentiam adornari. Si vero poſt iuuentutẽ ſin tem
pore ſenectutis contigerit caluities antedicta, tunc vix poterit
redire & per pœnitentiam reuenire. Vitia enim ſenum incor-
rigibilia ſunt, & ideo qui in ſenectute capillos virtutum perdã
derit, vix iterum bonus fit, quia ſicut dicitur Prouer. 26. Ado-
leſcens iuxta viam ſuam etiam cum ſenuerit nõ recedet ab ea.
¶ Caluitium contingit ſenibus infirmantibus, & nimis ſæpe 5
carnales actus exercentibus. Econtra autem caluitium nõ con
ſueuit cõtingere pueris, mulieribus & caſtratis, ſicut dicit Ga
lenus ſuper aphor. Et hoc facit humoris abundantia, & frigidi
tatis prædominantia quæ.ſ. poros claudit, & fumos euaporare
non ſinit. Cuius contrarium eſt in infirmis, ſenibus, & in vene
reis occupatis, ſicut ſupra dictum eſt. Capilli virtutes deſig-
nant, quæ caput intentionis muniunt & adornant. Sed procul
dubio caluitium & defectus iſtorum capillorum contingit fa-
ciliter tribus generibus perſonarum, videlicet infirmis id eſt,
ſuperbis, qui ſcilicet infirmi ſunt, quia ſtatum firmum non ha-
bent. Senibus id eſt, auaris, quia ſcilicet auaritia magis abun-
dat in ſenectute. Venere vtentibus id eſt, luxurioſis. Iſta enim
tria genera perſonarum capillos virtutum perdunt, & calui-
tium vitiorũ incurrunt, & hoc, quia humor deuotionis & gra
tiæ in ipſis deficit, & ſiccitas incompaſsionis excreſcit. Eſa. 3.
Decaluabit dominus verticem filiarum Syon, & crinem ea-
rum nudabit. Sequitur. Et erit pro ſuaui odore fœtor, & pro
criſpanti crine caluitium. Sed econtra, tria ſunt genera perſo-
narum quæ capillos virtutum non perdũt, ſcilicet pueri. ideſt,
illi qui ſunt humiles contra ſuperbiam. Mulieres quæ a molli-
tie dicuntur id eſt, pij & miſericordes, contra auaritiam. Ca-
ſtrati id eſt, caſti, innocentes, contra luxuriam. In iſtis .n. abun
dat frigus diuini timoris, & humor gratiæ & dulcoris, & ſic
frigus timoris ſolet capillos virtutum retinere ne defluant &
conſtringere, poroſque ſenſuum & affectuum claudere. Hu-
mor vero deuotionis & gratiæ ſolet iſtis capillis continuè ma
teriã miniſtrare. Vel ſi vis dic ꝙ capilli ſignificant diuitias vel
peccata, quæ ſunt quædam exteriora hoĩs veſtiméta. Caluitiũ
igit̃.i. nuditas capillorũ, ſignificat cõfeſsioné qua mens nudat̃
a capillis vitiorum, vel liberalitatem, qua hõ nudat̃ a capillis
diuitiarũ. Tale igit̃ caluitiũ nõ incurrũt pueri.i. immũdæ viuẽ
tes, mulieres.i. auare cupiétes, q̃a mulier naturaliter eſt auara,
caſtrati.i. prolem bonorũ operũ nullatenus generãtes. Iſti.n. ꝑ
pœnitentiam & per elemoſynam non calueſcunt, & capillos
vitiorum vel diuitiarum non abijciunt aut deponunt. Quod
vtique facit abundantia humoris carnalitatis, & frigiditas in-
deuotionis &c. Eſa. 22. Vocauit dominus ad planctum & fle-
tum, & ad caluitium, & cingulum ſacci, & ecce gaudiũ & læ-
titia, occidere vitulos, iugulare arietes, comedere carnes, &
bibere vinum. ¶ Capilli ſunt capitis ornamentum, tegumentũ 6
& munimentũ. Qui licet a parte anteriori quandoque cadant
propter cutis raritatem, & humoris paucitatem, a parte tamẽ
poſteriori nequaquam defluunt vt communiter neq; ceſſant,
& hoc propter cutis denſitatem, & propter humoris abũdan-
tis quãtitatem & viſcoſitatem. Pars anterior eſt iuuentus, po-
ſterior verò ſenectus, quia pro certo dato quòd capilli vir-
tutum quandoque cadant & defluant in parte anteriori iuuẽ-
tutis, nunquam tamen debent deficere in parte poſteriori ſe-
nectutis. Et dato quòd iuuentus inueniatur quandoque capil-
lis virtutum nuda, ſenectus tamen debet eſſe virtutum crini-
bus ſemper plena. Apocaly. 3. Poſteriora tua plura prioribus.
Dato enim quod pars anterior iuuẽtutis rara ſit & infirma, &
humore deuotionis & gratiæ magis vacua & ſicca, pars tamẽ
poſterior ſenectutis ſemper debet eſſe fortis & denſa, & hu-
more deuotionis munita, & ſic licet iuuentus deficiat virtu-
tum crinibus, nunquam tamen ſenectus debet deficere bonis
virtutibus. pſal. Senectus mea in miſericordia vberi.

LIBER TERTIVS de hominis conditionibus & de his quæ faciunt ad hominis conſeruationem. *Cap. 1.*

DICTO de homine,& de corporis par-
tibus,dicendũ eſt de quibuſdã bonis ac-
cidẽtibus,& ſic primo dicã de ætatibus
& hoĩm cõditionibus,& tãdẽ aliqd ſu-
per addam de aliquibus infirmitatibus.
2 ¶ Ætas igiť ſm Iſido.eſt ſpatiũ vitæ aĩa
lis ab infantia incipiẽs , & in fine ſene-
ctutis deſiſtẽs.Sunt verò(vt ait idẽ) ſe-
ptem ætates.i.ſeptẽ vitæ humanæ partes. Quarũ prima eſt in
fantia,durans vſq; ad ſeptenniũ,& dr̃ ab in,& for faris , eo qđ
tunc hõ nõ fatur imo eſt infans & nõ loquens.Secũda eſt pue-
ritia,extẽdẽs ſe ad ſm ſeptenariũ,dicta a pubertate,eo q̃ tunc
hõ efficiť pubes.Tertia eſt adoleſcentia,extenta vſq; ad quar-
tum ſeptenariũ ſ.28. annum ſm Iſido.dicta ab adoleſcẽdo &
creſcendo,vſq;.n. ad illud tp̃s creſcit & adoleſcit hõ. Quarta
eſt iuuẽtus , durans vſq; ad quadrageſimũ quintũ annum vel
quinquageſimũ,& dr̃ iuuentus a iuuãdo , eo q̃ tũc fortior eſt
hõ,& põt alios adiuuare. Quinta ſm ipſum dr̃ ſenecta ſeu gra
uitas ſm Iſido.quæ eſt media inter iuuentutẽ & ſenectutẽ.Sex
ta eſt ſenectus quæ dr̃ a ſenſus diminutione ſm Iſido eo q̃ tũc
ſenſus corporis hebetanť.Septima verò eſt ſenium.ſ.pars vlti-
ma ſenectutis,in quo.ſ.ſanguis friget, & ſenſus & ratio deficit
atq; torpet.Per iſtas ſeptem ætates poſſunt intelligi ſeptẽ vir-
tutes ſpãles,ex quibus vita gratiæ conſtituitur,& per quarum
decurſum finis vltimos æternæ gloriæ reportatur . Prima igiť
ætas ſpiritualis eſt infantia quæ hoĩem creat.Iſta eſt humilitas
quæ eſt principiũ moralis vitæ quæ dicitur a nõ fando , quia.ſ.
ad humilem pertinet q̃ ſit verecundus & infans.i.q̃ vltra de-
bitum non loquatur,quia ſm catonẽ,virtus prima cõpeſcẽtia
linguæ,quia ſicut dr̃ Prouer.5. Qui moderať labia ſua,pruden
tiſsimus eſt.Secunda virtus eſt pueritia, quæ puberem efficit,
& ad cõiugiũ habilitat.Hæc eſt charitas,quæ cum deo,cũ ami
cis & inimicis nititur hoĩem coniugare,& per amicitiã copu-
lare Malac. 2. Dñs teſtificatus eſt inter te & vxorẽ pubertatis
tuæ.Tertia virtus eſt adoleſcentia,quæ hoĩem augmentat.Iſta
eſt pietas,quæ crementum meritorum procurat.Lu.7. Adole-
ſcens tibi dico ſurge.i.creſce.Quarta eſt iuuẽtus , quæ hoĩem
fortificat. Hæc eſt fortitudo atq; firmitas,quæ vires cõtra ten-
tationes præſtat,& quæ voluntatem ad agendũ & defendẽdũ
adiuuat & confortat.s. Io.2. Scribo vobis iuuenes qm̃ fortes
eſtis, & viciſtis malignum.Quinta eſt ſenecta, quæ hoĩem ag
grauat.Iſta eſt boneſtas,quæ motus iuueniles reprimit,& ge-
ſtus cõponit & adornat, & totam conuerſationẽ modificat &
maturat.pſa.Multiplicabuntur in ſenecta vberi,& benè patiẽ-
tes erũt.Sexta eſt ſenectus,quę ſenſus corporis hebetat,& ſen
ſum animę illuminat.Hæc eſt prudentia ſeu ſagacitas , quæ.ſ.
ſapientiam carnis ſolet deſtruere,& ſapiẽtiam ſpũs illuſtrare,
quod fit qñ hõ eſt ſimplex & ignorans in tẽporalibus, prudẽs
verò & circũſpectus in ſpiritalibus 1.ad Corint.3.Stultus fiat
vt ſit ſapiens.Septima vero eſt ſenium, quæ hoĩem reſoluit &
debilitat,& ad terram deprimit & incuruat. Et iſta eſt timor
dei vel virtualis pauiditas, q.d.ſ. iſta eſt quæ ſolet erectionem
ſuperbiæ deprimere,& mentem inferius ad conſiderationem
mortis & inferni incuruare.Eſa.5.c. Incuruabiť & humiliabiť
vir. Et ſi hõ per iſtas ſeptem ætates percurrit , reſtat q̃ ad finẽ
& terminum æternæ gloriæ properabit , & in menſura ætatis
plenitudinis Chriſti , in virum perfectũ cum electis ſuperius
2 triumphabit.¶ In ſenectute ſm Iſido.deficiunt ſenſus. Quod
accidit propter frigiditatẽ ſanguinis , & pp virtutis naturalis
debilitatem,& ideo ſenectutem ſm ipſum multa ſequũtur in-
cõmoda.Calor.n.extinguitur,virtus minuitur, humor diſſol-
uitur,caro cõſumitur, ſputum emittitur, tuſsis frequentatur,
cutis corrugatur,corpus incuruatur,iracundia faciliter irrita-
tur,& ipſe ſenex grauis & onerosus oĩbus reputatur,& quãto
plus ſenuerit,tanto morti amplius proximatur.Per ſenem põt
intelligi peccator,& maximè ille q in vitijs antiquatur , iuxta
illud Eccle 4.Melior eſt puer pauper & ſapiens rege ſene ſtul
to.Igitur in tali ſene extinguitur calor charitatis,minuitur vir
tus probitatis,diſſoluitur humor pietatis conſumitur caro ſuli
dæ benignitatis,emittitur ſputum ineptę loquacitatis,frequen
tatur tuſsis querulosæ ingratitudinis & impacatæ voluntatis,
corrugatur & deturpatur cutis ſuæ conuerſationis,inflammať
& irritatur ira ſuæ turbationis, obſcuratur & hebetatur viſus
ſuæ diſcretionis.Ezec.7. Peribit lex a ſacerdote, & conſilium
a ſenioribus. Debilitatur & aggrauatur motus ſuæ operatio-
nis.Impeditur & retardatur inceſſus ſuæ affectionis.Contem-
nitur & onerosus habeť modus & ſtatus ſuæ cõditionis.Thre.
1.Sacerdotes mei & ſenes mei in vrbe conſumpti ſunt.¶ Sene 3
ctus eſt illa ætas in qua caro magis deficit,& ſpiritus conuale-
ſcit.In ſenectute.n.vigent ſapientia & conſilia, minuitur vero
libido & luxuria,liberatur homo a vitæ huius miſeria & mo-
leſtia,& recedit a periculũ,& accedit ad ſalutis brauia & ſola
tia.Iſta oĩa facit moralis ſenectus.ſ.prudentia & maturitas ho-
neſtatis.Per iſtam.n.carnem ſubijcimus, & ſpiritum robora-
mus.Per iſtam mũdi miſeriam & vitiorũ pericula euadimus,
& ſecuritati futuri ſeculi propinquamus,vt ſic de quolibet ta-
li ſene dicatur illud quod de Abraã dicitur Gen. 25. Deficiẽs
mortuus eſt in ſenectute bona,prouectęque ætatis.

De Infante. *Cap. 2.*

CIRCA creationem infantis multa poſſunt at- 1
tendi, & multa etiam concurrunt in idipſum.
Interueniũt.n.ibi materia, quam mater dicitur
miniſtrare,ſemen,quod vir dicitur effundere,
locus.ſ.matrix,quæ totum dicitur recipere, ſe
cundina id eſt, pellicula quæ circa iſtam maſ-
ſam in matrice gignitur,quæ omnia dicitur cõcludere . Calor
naturalis,qui omnia dicitur formare & efficere.Sanguis men
ſtruus,qui fomentum & incrementum dicitur dare & perfice
re,ſicut dicit Conſtantinus & etiam Galenus.Sic verè ad hoc
q̃ aliquis nouiter in gratiã procreatur , & ad hoc q̃ infans &
filius dei efficiatur,& per pœnitẽtiam ſpiritualiter generetur,
multa ſpũaliter requiruntur. Requiritur.n.ibi matrix locus cõ
petẽs.i.fides eccleſiæ quæ recipiat. Requiriť materia obediẽs.
i.bona voluntas quæ obediat.Semen viri infundens.i.verbum
dei & doctrina prædicatoris quæ diſponat . Calor operans.i.
gratia ſpiritus ſancti,quæ efficiat.Secundina cõtinens.i.chari-
tas quæ omnia conſtringat.Sanguis nutriẽs.i.memoria ſangui
nis Chriſti,quæ cuncta foueat,vegetet & componat.Et ſic ta-
lis taliter procreatus poteſt dicere illud Sap.7. In ventre ma-
tris figuratus ſum caro,decem menſium tempore coagulatus
ſum in ſanguine,de ſemine hominis. ¶ Fœtus in vtero matris 2
quadam pellicula inuoluitur,quæ ſecũdina vocatur, quæ niſi
cum puero exterius cum naſcitur expellatur , matri periculũ
generatur. Fœtus ſignificat peccatum,quod in matrice volũta
tis genitum ſemper eſt aliqua carnali complacentia vel etiam
aliquo excuſationis tegmine inuolutum . Et ideo qñ quis per
confeſsionem vult parere,& fœtum peccati exterius emittere
& eijcere,neceſſe eſt procul dubio ſecundinam ſuam.i. omnẽ
malam cõplacentiã vel circunſtantiam vel omnem excuſatio
nis malitiam exterius expellere vel fugare. Qñ.n.talis pellicu-
la non eijcitur,& quando aliqua mala cõplacentia , excuſatio
vel circunſtantia poſt cõfeſsionem in animo retinetur,neceſſe
eſt q̃ anima periculum patiatur . Vnde de mari.i. de peccato
dicitur Iob 38. Quis concluſit oſtijs mare , quando erumpe-
bat quaſi de vulua procedens,cum ponerem nubem veſtimẽ-
tum ſuum,& caligine illud quaſi pannis infantiæ obuoluerem?
q.d. Cum mare.i.amarum peccatũ per confeſsionem de vulua
conſcientiæ egreditur,neceſſe eſt q̃ nube,caligine & veſtimẽ
to.i.omnibus ſuis malis circunſtantijs induatur,& q̃ totũ per
ipſum confitentem cum eo expellatur. Vel ſi via per iſtam ſe-
cundinam intelligitur pctm̃ originale , quod cum ipſo puero
egreditur,eidem adhæret,& cũ eo generatur. Et ideo ante om
nia ab iſto debet puer per baptiſmum extrahi & mundari.&c.
¶ Teſte Conſtantino, Natura primo format in infante mẽbra 3
principalia quam officialia,& primo interiora quam exterio-
ra.Vnde(vt ait)natura ante omnia format cor,tandẽ cerebrũ,
tandẽ hepar,& tandẽ mẽbra ab iſtis naſcentia ſ.arterias a cor-
de,neruos a cerebro venas ab hepate,& poſtea format oſſa ca
pitis & pectoris,& tandem membra officialia,ſ.manus,pedes,
& alia ſimilia. Membra principalia ſignificant virtutes theo-
logicas. Cor enim quod diligit, ſignificat charitatem . Cere-
brum quod ſentit,ſignificat fidem. Hepar autem quod corpus
nutrit, ſignificat ſpem . Igitur nos exemplo naturæ debemus

iſta membra i. iſtas virtutes ante omnia formare & perficere.
Et deinde ad alia membra.i.ad alias virtutes ab iſtis procedeu
tes debemus attendere & vacare. Interiora.n. præferenda ſunt
exterioribus,& cor & mens debet primo virtutibus adornari,
& deinde mores & exteriora opera poterũt præparari. Et hoc
eſt quod docebat Chriſtus Matt.23.dicens. Mũda prius quod
intus eſt calicis & parapſidis, vt fiat & id quod de foris eſt, mũ
dum. Vel dic q̃ iſta membra principalia ſignificant eccleſiaſti
cos & prælatos, qui habent totum corpus eccleſiæ militantis
regere. Neceſſe eſt igitur q̃ iſti præ cæteris ſpiritualiter for-
mentur,& q̃ præ ſecularibus, virtutibus & moribus imbuan-
4 tur.¶ Maius tempus requiritur ad formationem & viuificatio
nem fœminæ quam maſculi,& hoc accidit propter materiam
calidiorem,& propter virtutem agentem fortiorẽ. Vnde iſtud
eſt generale q̃ in duplo maſculus fœtus formatur & viuifica-
tur citius quam fœmellus, quia.ſ.maſculus viuificatur & for-
maẽ diebus quadraginta ſex, fœmina verò diebus multo plu-
ribus, ſicut dicit Galenus ſuper Aphor. Aug. ſuper Ioannem,
& Conſtantinus in pantechni. Per fœtum maſculum poſſunt
intelligi bona & ſpiritualia opera, per fœmellam verò intelli-
guntur opera inutilia & terrena. Igitur debemus eſſe ſicut na-
tura, quia pro certo magis debemus eſſe prõpti & celeres ad
producendum maſculum q̃ fœmellã.i. ad faciendũ bona ope-
ra q̃ mala,& ad procreãdũ opera ſpũalia q̃ terrena. Vel dic q̃
fœtus maſculus ſignificat viros bonos & viriles & virtuoſos,
fœmina verò imperfectos, carnales & delicioſos, q̃a pro certo
in vtero eccleſiæ maſculi.i. ſpirituales & boni citius viuificã-
tur per grãm,& citius per bonos mores formanẽ, q̃ imperfe-
cti, tepidi, vel fœmelli, q̃a ꝑ certo, q̃to quis eſt fœmellior, mol
lior & impfectior, tãto natura, deus vel prælatus, difficiliꝰ ipſum
inſtruit atq; format, q̃to verò eſt perfectior aut virilior tanto
eius formatio vel cõuerſio eſt facilior aut citior,& tanto viitu
ti agenti.i. prælato vel prædicatori docenti, facilius & liben-
tius ſe cõformat, vt ſic de ipſo dicaẽ illud. Exo.12. Erit.n. agnus
5 ſine macula, maſculus anniculus.¶ Auguſtinus ſuper Ioan.&
in li. de trini.4.c.6. dicit q̃ fœtus formatur 46. diebus. Et ideo
exponit de formatione corporis Chriſti illud Ioã.2. Quadra-
ginta ſex annis ædificatum eſt templum iſtud. Vbi etiã interſe
rit q̃ quadrageſies ſexies ſeniꝰ, ſunt ducenti ſeptuaginta & ſex
dies, qui numerus dierum cõplet nouem menſes & ſex dies. Et
ſm̃ q̃ ipſe cõputat, tm̃ tempus eſt inter cõceptionem Chriſti,
quæ fuit 8. kalendas ianoarij In hoc igitur vult cõcordare ſcri
pturã naturæ,& oſtendere qũo Chriſtus ſm̃ quid, humanam
formationem in vtero extitit imitatus, in q̃tum numerum qua
dragenarium ſextum qui eſt humanę formationis cõis nume-
rus, eſt ſecutus, ita q̃ ipſe potuit dicere illud prædictum Sap.
6 7. Sum quidem ſimilis alijs hoĩbus &c.¶ Secundum hippocra
tem. Oĩs infans in ſeptem mẽſibus motũ habet, & iõ ſi nõ põt
ipſe quieſcere per menſem octauum pro viribus reſumendis,
ita q̃ in ipſo octauo menſe exeat, nõ eſt habilis ad viuendum.
Nono vero menſe iã ſatis eſt fortificatus ex quiete menſis præ
cedentis,& ideo in nono menſe vel principio decimi ſine peri
culo põt naſci, ſicut dicit Cõſtan. li. Pantechni.5.c.34. Nume-
rus ſeptenarius ſignificat virtutes ſeptem vel vniuerſitatem
virtutũ. Numerus verò octonarius, qui ſeptenarium primus
tranſgreditur, ſignificat ſtatum peccati, vbi eſt tranſgreſſio vir
tutum. Nonenarius aũt conformitatem nouem ordinum ange
lorũ ſignificat. Denarius verò perfectionẽ decalogi deſignat.
Ille igitur qui exterius parturitur per promotionem, debet ha
bere ſeptenarium virtualis perfectionis, nonenarium angeli-
cæ imitationis, & denarium decalogicæ adimpletionis. Nã
ſi in octauo menſe.i. in ſtatu peccati & in tranſgreſſione virtu
tum enixus & promotus fuerit, morti culpæ & pœnæ neceſſa-
rio ſubiacebit,& viuere per grãm nã valebit Eſa. 38. Diſpone
domui tuæ, quia morieris tu,& non viues. Aliam rõnem qua-
7 re puer natus in octauo mẽſe nõ viuat, vide.c. de planetis.¶ In
fans in vtero ex ſeminibus contrarijs & contrarias qualitates
habẽtibus generaẽ, ſanguine mẽſtruali nutriẽ & fomẽtaẽ, pau-
latim & nõ ſubito imo neceſſaria tp̃is diuturnitate perficiẽ &
formatur. Si maſculus fuerit, in dextera, ſi verò fœmina, in ſi-
niſtra parte corporis collocatur. Sic verè & moraliter accipiẽ
do, in creatione infantis.i. in cõuerſione pctõris, primo cõue-
nit ſeminũ.i. affectionũ & cogitationũ cõtrarietas, quia.ſ. ſpũs
& caro inuicem cõfligunt, ibi etiã in principio interuenit ſan-
guis.i. carnaliũ deliciarũ & voluptatũ malè alliciens vilitas &
noxietas. Et ideo non ſubito nec cito perficitur aut moraliter
formaẽ, quinimo neceſſaria eſt mora tp̃is & diuturnitas, q̃a.ſ.
hõ qui cõtrarietate appetituũ mouẽ, & ſanguine carnalitatis
paſcitur, nunq̃ ſubito bonus efficiẽ, imo oportet q̃ magno tra-
ctu tp̃is in moribus informetur. Eccl.10. Si retuſum fuerit fer
rum,& hoc nõ vt prius ſed hebetatũ fuerit, multo labore ex-
acuẽ,& poſt induſtriã ſequeẽ ſapientia. Poſtq̃ verò ſpũalis hõ
fuerit genitus in vtero eccleſiæ p fidẽ, ſi ſit maſculus.i. virtuo-
ſus & bonus, poniẽ in dextera ſalutis æternæ, ſi vero ſit fœmi-
na.i. mollis impfectus & ineptus, tũc a deo ponẽ in ſiniſtra.i.
in miſeria ſempiterna, ſicut bñ dr̃ Matt.25. vbi boni ad dexte-
rã ponunẽ, mali verò ad ſiniſtrã ſtatuũtur.¶ Puer in vtero non 8
ſtatim nec ſubito, ſed per interualla perficiẽ & formaẽ, excepto
tñ Chriſto, cuius corpus ſubito ſimul & in inſtanti fuit forma
tũ,& aĩatum & a verbo aſſumptum. Quod etiã in hoĩbus eſt
verum, quia.ſ. oẽs per ſucceſſionem & laborem fiunt vel bonĩ
vel docti, excepto Chriſto, in quo ſimul & ſubito abũdauit &
ſcientiarũ & gratiarũ oĩum plenitudo. Io.1. Vnigeniti a patre
plenũ gratiæ & veritatis.¶ Infans ſentiens ſe in vtero pellicula 9
ſeu ſecũdina circundatũ, quodã ſenſu naturæ mouẽ ad ipſam
pelliculã rũpendũ & ad de vtero exeundũ,& iõ ſolet ſeipſum
concutere,& maternũ vterũ dolore nimio prægrauare. Exiẽs
verò ſecũdina circundatur,& ſtatim eiulans, miſeriã vitæ (ad
q̃ ingreditur) proteſtatur. Per iſtã ſecũdinã põt intelligi ambi
tus vitiorũ, in quo procul dubio cũ quis ſentit poſitũ ſe & in-
cluſum, debet tale domicilium abhorrere,& ſeipſum per cõſi-
derationẽ ſtatus ſui cõcutere & mouere, & talẽ pelliculã per
confeſſionẽ rũpere, ipſamq; extra in publicũ corã ſacerdote
portare cõfitẽdo & emittere,& in vocẽ fletus & doloris prorũ
pere,& ſtatus ſui miſeriã deplorare. pſal. Ploremus corã dño
qui fecit nos. Vel dic q̃ qñ parturitur & emittitur & ad aliquã
dignitatem, magis debet flere q̃ gaudere, quia magis intrat ad
miſeriã, q̃ ad lętitiã,& magis vocatur ad officiũ laboris, q̃ ad
faſtigiũ honoris. Iohel.2. Plangite ſacerdotes, vlulate miniſtri
altaris. Et tñ Eſa.22. dr̃ q̃ vocauit dñs ad fletũ, & ecce gaudiũ
& lætitia. Vel dic q̃ infans eſt peccator, qui q̃diu eſt in vtero
mundanæ ꝓſperitatis,& in calore carnalis voluptatis, nõ per-
cipit miſeriã ad q̃ vadit, & ideo tunc nõ plorat, imo dormit,
& ſanguine menſtruo.i. carnalibus immunditijs ſe delectat &
nutrit. Qñ verò p mortẽ de iſto vtero emittitur, tũc miſeriam
inferni (ad q̃ intrat) percipit,& tunc flebiliter deſolatur. Ezec.
27. Plorabunt in amaritudine animæ. ¶ Infans nouiter natus 10
frequenter balneatur pãnis mundis inuoluitur, faſcia ſtringiẽ,
frequenter abſtergitur, os eius melle inungitur vt appetitus ꝓ
uocetur, a nutrice ſibi dulciter canitur, & vt leuius dormiat,
ſæpe ſuũ cunabulum agitatur, bono lacte nutritur, & a lacte
corrupto nutritus multis infirmitatibꝰ ſubiugatur, ſicut dicit
Cõſtãtinus li.3.c.34. Infans nouiter natus, eſt iuuenis nouiter
ad religionẽ vocatus, vel peccator nouiter ad pœnitentiã ad-
ductus, vel prælatus nouiter ad dignitatem ꝓmotus. Talibꝰ.n.
ſunt multa neceſſaria, quia procul dubio iſti ſunt balneandi p
lachrymoſam cõpunctionem, mundè cubandi per caſtã con-
uerſationem, ſtrictè ligandi per temperantiæ reſtrictionẽ, mel
le inungẽdi per pietatis & gratiæ lenitionem, ſæpe abſtergẽdi
& depurandi per pœnitentiam & correctionem, dulciter agi
tandi & mouendi per dulcem & benignã monitionem,& ſane
lacte nutriendi per bonorũ conſiliorum eruditionẽ, quia.ſ. ta-
les bonum lac.i. bona verba & ſana conſilia debent accipere,
alias ſi corruptum lac.ſ. adulationum & malorum conſiliorũ
accipiant multis poterunt vitiorum infirmitatibus ſubiacere.
Bene ergo talibus dicitur 1.Pet.2. Quaſi modo geniti infantes
lac cõcupiſcite, rationabiles & ſine dolo.¶ Infantes debent po 11
ni vt dormiant in loco obſcuro, vt ſpiritus viſibilis congregeẽ
& cõfortetur. Lucidus.n. locus viſum diſpargit,& tenellos ad-
huc oculos lædit,& ſæpius luſcos facit,& ideo tales ſunt a ni-
mis lucido aere abſcondendi,& in loco vmbroſo ponendi. Sic
verè illi qui adhuc ſunt infantes ſimplices & ignari, & maxi-
mè ille qui nouiter ſunt nati.i. qui ad fidẽ, pœnitentiã vel re-
ligionem, nouiter ſunt cõuerſi, nõ debẽt exponi aeri lucido.i.
exterioribus publicis negotijs, nec ſplẽdori mundanæ proſpe
ritatis. Viſus.n. diſcretionis talium debilis eſt,& ideo a vero iu
dicio luſci faciliter fierent, ſi ſe mundi negocijs nimia nouitee
implicarẽt. In obſcuro ergo humilitatis vel in ſecreto clauſtri
ſunt reponendi,& ibi quouſq; fortem viſum diſcretionis ha-
beant, conſeruandi. Ezec.12. In humeris portaberis, in caligi-
ne efferet is, faciem tuam velabis vt non videas terrã. ¶ Supee 12
omnia prouidendum eſt vt infans nutriatur bono lacte. Nam
ex lacte

ex lacte corrupto multas incurrunt pueri paſsiones,& ideo ca
uendum eſt ne,nutrix eius concipiat,vel ne etiam infirmetur,
quia.ſ.ex infirmitate & corruptione ſanguinis nutricis læditur
corpus pueri vel infantis , & iō nutrix debito regimine debet
dietari,vt corpuſculum tenerum poſsit debitè vegetari, quini
mo ſæpe fit ꝙ nutrix recipit medicinam , vt infantulus habeat
ſanitatem. Sic verè infans.i.nouitius vel iuuenis, debet lacte
bonæ doctrinæ & bonorum verborũ paſci & nutriri,& a cor-
rupto lacte adulationis vel malæ ſuggeſtionis penitus ſubmo-
ueri,quia procul dubio qñ iuuenes malo lacte malæ doctrinæ
nutriuntur,ſæpe fit ꝙ multis vitiorũ infirmitatibus ſupponun
tur. Et ideo cauendum eſt ne nutrix corrupta ſit & mala perſo
na,fœtuq; diabolico impregnata lacte ſuorum malorum ver-
borum tales lactet aut nutriat,ne ſorte ipſos inficiat aut cor-
rumpat,quia ſicut dicitur 1.ad Corint.5 Corrumpunt bonos
mores colloquia praua. Debet igitur nutrix paruulorũ.i. præ-
dicator vel informator ſimplicium & iuuenum medicinã pœ
nitentiæ bibere,& ſibiipſi imponere,& non ipſam ſolis audito
ribus & nouitijs iniungere,vt ſic verbo & exemplo ipſos poſ-
ſit ad ſanitatẽ gratiæ reducere,& ad ſimilia inuitare , qa alias
tales nunquam benè ſanaret , ſi non ſibi ſed ipſis medicinã.i.
pœnitentiam imponeret & locaret,ſicut faciunt illi de quibus
dicitur Matth.23. Imponunt onera grauia & importabilia in
humeris hominum,digito autem ſuo noluot ea mouere. Nam
huius nutricis diſpoſitio in infantes redundat , & prælati vel
prædicatoris bona vel mala conditio in ſubditos ſe dilatat , &
ideo ſe debet iſta nutrix dieta bona regiminis regere, vt ſic in-
fantulis ſuis poſsit ꝓficere & nõ nocere,dicens illud Oſeæ.11.
Ego nutritius Effraim,in humeris meis portabã eos . Vel dic
ꝙ iſta nutrix eſt Chriſtus,qui videns genus humanum ita de-
bile & infirmum,ꝙ medicinam mortis non poterat ſuſtinere,
nec ſibiipſi remedium procurare,voluit iſtam medicinã ama-
ram pro puero iſto bibere, & ſic eum ad ſanitatem gratiæ re-
uocare. Eſai.53. Ipſe vulneratus eſt ꝓpter iniquitates noſtras,
13 attritus eſt propter peccata noſtra.¶ Membra infantis ita ſunt
debilia & tenera,ꝙ faciliter torta vel gibboſa fierent, niſi nu-
trices ipſum ligaminibus & faſcijs ſtringerent & arctarent,&
ideo pueri membra ſtrictè in cunabulo cõſtringuntur,ne tor-
ta vel deformia fiant,ſi pro libito fluere permittãtur. Sic verè
membra interiora.ſ.affectiones ipſorum iuuenum,ita ſunt fle-
xibilia & mutabilis conditionis,ꝙ niſi a nutrice.i.a prælato fa
ſcia diſciplinæ ligentur,& ſtatutorum ligaminibus arceantur,
figuras tortas & deformes.i.malos mores & incõpoſitos cõtra
here dinoſcuntur,a quibus nunquam amplius emendãtur, qa
pro certo ſi talia membra affectionum pro libito dimittit præ-
latus fluere & facere, nunquã ipſa poterit ampliuś ad rectitu-
dinem reuocare. Ezec.3. Fili hominis data ſunt ſuper te vincu
14 la,& ligabunt te in eis.¶ Infantes multum accipiũt nutrimen
ti,& ideo indigent multo ſomno , & ꝓpter hoc nutrices ſolẽt
eos multis cantibus mulcere, & leuibus agitationibus & mo-
tibus ad ſomnũ inuitare. Sic verè illi q multũ recipiunt de nu
trimento mũdanę cõſolationis,indigẽt multo ſomno deuotio-
nis,cõtemplationis,& grãrum actionis. Et ideo nnsrices.i.prę
dicatores & prælati debent tales ſimplices ſic diuitijs & bene-
ficijs enutritos:ad talẽ ſomnũ inducere, motibus exemplorũ,
necnõ cãtilenia dulciũ verborũ ipſos ad hoc benigniter inuita
re,dicẽtes cũ Chriſto illud Matt.26. Dormite iã & requieſci-
15 te.¶ Infantes non poſſunt recti incedere,propter pondus cere
bri,&c.vide ſupra de cerebro & ſupra de pedibus.§.3.

De Puero. Cap. 3.

1 PVER ſm Iſido.dicitur a puritate, & hoc quia
quandiu homo eſt puer vel impubes , propter
viarum anguſtiam motus libidinis non conua
leſcunt, & quia tunc puer non polluitur , ideò
puer a puritate & mundicia nominať. Sunt igiť
pueri carne molles , corpore flexibiles , & pp
mobilitatem caloris ad motum habiles,atq; leues,aio dociles,
& ſi irati fuerint faciliter placabiles,& propter humoris abun
dantiam de leui flebiles & lachrymabiles. Sunt etiã pueri ſine
ſollicitudine viuentes,ſola iocoſa appreciantes,virgam valde
timentes,aurũ & diuitias nõ amãtes,nec de craſtino cogitan-
tes,ad laudem & vituperiũ nõ attendentes, & denudare ſe ve
recundiã nõ putantes,alios pueros diligentes, & inter perſo-
nas nõ diſcernentes,ſed ita cum pueris pauperibus,ſicut cum
diuitibus æqualiter cõuerſantes . Per pueros poſſunt intelligi
viri iuſti,qui ſunt filij & pueri dei patris & eccleſiæ ſanctæ ma
tris. Eſa.8. Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dñs. Igitur
iſti ſunt pueri & immaculabiles per caſtitatem,& per innocẽ-
tiæ ſanctitatem. Sunt teneri & molles per pietatẽ , ſunt flexibi
les per obedientiæ facilitatẽ,ſunt calidi & feruentes per cha-
ritatem, & iō ſunt valde mobiles ꝑ diligentiæ ſedulitatem, &
per bonorum operũ agilitatem. Aio etiã ſunt dociles per pru-
dentiæ ſagacitatem , & per intelligentiæ ſedulitatem & ſub-
tilitatem,necnon corpore ſunt formoſi & amabiles,per cõuer
ſationis decentiã & honeſtatẽ, vt ſic bñ figurentur in illis pue
ris de ſemine regio,q erãt ſine macula,& cauti ſcientia,& do-
cti diſciplina,quos præcepit rex babylonis ſtare in conſpectu
ſuo. Dañ.1. Itẽ iſti faciliter placantur.ſ.per iniuriarũ remiſsio-
nem,faciliter plorant per cõpunctionẽ & cõpaſsionẽ,faciliter
amãt per amicitiã & dilectionem,ſine ſollicitudine viuũt per
ſufficiẽtiæ acquiſitionẽ,& per terrenorũ negotiorũ abdicatio
nem,aurũq; & diuitias nõ diligunt,nec de craſtino curãt , ſed
ſolũ de quotidianis per ſuæ ſpei in deum totalem poſitionem,
& ſola iocoſa diligunt,per gaudiorũ cœleſtiũ affectionẽ,& per
terrenorũ oĩm deteſtationẽ,ad laudemq; & vituperiũ nõ attẽ-
dunt,per ſuæ mẽtis cõtra fortunã ſolidationẽ,ſeipſoſq; ſine ve
recũdia denudãt per cõfeſsionem,alios pueros.i alios mũdos
& puros diligunt & frequentant per imitationẽ,& inter perſo
nas nõ diſcernũt per acceptionẽ, ſed ad oẽs æqualiter ſe habẽt
per iuſtitiæ adæquationem . Oſeæ.11. Puer Iſrael & dilexi eũ.
Et iō deus pater tales pueros ſuos diligit,ipſoſq; in loco para-
diſi ſecũ collocat atq; ponit Luc.21. Pueri mei mecũ ſunt in cu
bili. Quorum ẽt puerorũ ſocietatẽ petebat ſapiẽs. Sap.9.dicẽs.
Noli me reprobare a pueris tuis.¶ Puer naturaliter ad laborã 2
dum eſt debilis,ad cadẽdũ eſt fragilis,ad iraſcendũ eſt facilis,
q̃tum ad motũ eſt inſtabilis , & pp ſuum maximum calorẽ ad
cibos apppetendũ eſt quaſi inſatiabilis. Fortis.n. calor q in eis
eſt,ipſos facit multum cibũ appetere,quapropter ſolent mul-
toties infirmitates varias ſuſtinere. Senſu etiã ſolẽt pueri care
re,ſola præſentia q̃rere,& nihil & de futuris cogitare,ludos &
vanitates ſolent appetere, & lucris & vtilitatibus nullatenus
inhiare,minima maxima,& maxima minima ſolẽt credere, &
plus de amiſsione pomi q̃ patrimonij ſolent plãgere,& pomũ
plusq̃ caſtrum diligere & amare. Bñficium acceptũ ſtatim ſo-
lent obliuioni tradere,& quicquid viderint ſolẽt rogare & ap
petere , & voce & manu importunè oĩa poſtulare, imaginem
pueri magis q̃ viri ſolent præeligere,& puerorũ ſibi ſimilium
magis q̃ ſenũ & prudẽtiũ ſolẽt colloquia & cõſortia libentius
frequẽtare, &(vt breuiter concludam)inter vtilia & inutilia
neſciũt diſcernere,quinimo illa quæ ſibi ſunt noxia, ſolẽt mul
toties affectare. Per pueros poſſum intelligere peccatores, q
pueri.i.ignorãtes & pueriles dicunť. Et ſic loquitur Apo.1. ad
Corin.14.dicens. Nolite pueri effici ſenſibus , ſed malitia pa-
ruuli eſtote. Talis.n. puer.ſ.peccator,ad iraſcẽdum habet ꝓni
tatem,ad cadendũ.ſ.de pctõ in peccatũ habet fragilitatem, ad
perſeuerãdũ habet inſtabilitatẽ,& ad laborãdũ , reſiſtendũ &
bñ operãdũ habet debilitatem. Eſa.40. Deficiẽt pueri,& labo-
rabũt,& iuuenes in infirmitate cadent. Itẽ talis puer eſt appe
titor inſatiabilis per auaritiã,modici ſenſus per ignorãtiã,præ
ſentiũ & nõ futurorũ meditator per imprudentiã ludorũ & va
nitatũ appetitor per ineptã lætitiã & inſolẽtiã.2.Re.2. Surgãt
pueri & ludãt corã nobis. Itẽ talis puer de lucris & vtilitatib⁹
ſpũalibus nõ ſolet curare,illa quæ minima ſunt.ſ.tẽporalia ſo-
let maxima,illa verò quæ maxima ſunt.ſ.ſpũalia & æterna, ſo-
let minima reputare,& magis de ꝑditione pomi.i. alterius mi
nimi temporalis quam de amiſsione patrimonij ſui.ſ.gratiæ &
gloriæ ſolet dolere,& pomum q̃ caſtrũ.i.mundũ q̃ paradiſum
ſolet amplius diligere & amare. Beneficia etiam quæ a deo &
proximo recipit,nõ conſueuit ad memoriã reducere , & bona
alia quæ in alijs videt,ſolet deſiderare,& cuncta,quę ſui vidẽe
oculi,ſolet appetere & optare 2.Re.13. Eleuauit puer ſpecula
tor oculos. Itẽ talis puer.ſ.peccator,aliorũ puerorũ .i. peccato
rũ facies & conditiones,conſilia & colloquia & etiã conſortia
diligit:ſenum verò & virorũ.i.perſonarũ rationabiliũ & bona
rum mores & ſocietatẽ effugit & cõtẽnit,& vt breuiter cõclu-
dã,cuncta quæ ſibi ſunt ad ſalutem noxia,quærit,& appetit,&
cũcta quæ ſibi ſunt vtilia, vilipendit. Prouer.22. Stultitia colli-
gata eſt in corde pueri.¶ Adhuc puer aliquas habet conditio- 3
nes illaudabiles. Nullam enim conſtantiam ſolet habere,imo
ſubito nunc plangere, nunc ridere . Nullum ſecretũ ſolet ce-
lare,ſed cuncta quæ audiuit,dicere & reuelare . Etiã pudibũ-

da ſua nõ verecundaī denudare, continuo ſolet balbutire &
cachinnari, & lotus a ſordibus ſe ſolet inquinare, & cũ a ma-
tre pectinatur vel tergiī, ſolet recalcitrare, & pro viribus repu
gnare, ſemper ſolet de ventre cogitare, imo vẽtris proprij mẽ
ſurã ignorare, q̃a ſæpiſsime ſolet cibos petere, & quaſi cõtinuẽ
mãducare. Rectè talis puer eſt pctõr, dicẽs illud. 1. Re. 30. Puer
ægyptius ego ſum. Talis igitur puer eſt inſtabilis per inconſtã
tiam, & nunc ſolet plorare per triſtitiã, nunc ridere per inſolẽ-
tiam, nihil ſcit celare per prudentiam, ſed cuncta quæ accidũt
ſolet reuelare per ſtultitiã, q̃a ſicut dr̃, a puero & ebrio extor-
queī veritas, quinimo ẽt pudibunda. i. vitia ſua ſolet alijs dete-
gere p iactantiã, & quaſi cõtinuo loq̃ & balbutire per multilo
quiũ & ineptiã. Et ſi q̃ñq; mundatus, correctus & abſterſus p
prælatũ vel prædicatorẽ fuerit, ſolet recalcitrare p diſplicẽtia,
& iterum inuenta opportunitate ſe maculare p luxuriã & ne-
quitiã, & ſtatim a munditia recedere p virtutis deſiſtentiã, &
ſemp de vẽtre ſuo ſolet cogitare, p gulã & gaſtrimargiã. Ideò
bñ dr̃ Eccle. 10. Væ tibi terra cuius rex puer eſt, & cuius prin-
4 cipes mane comedunt. ¶ Pueri a corruptis geniti parentibus,
corruptionẽ cõtrahere dinoſcunī, ſicut patet de podagricis &
leproſis, quorum filij morbis ſimilibus detinenī. Sic verè natu
rale eſt q̧ filij ſequantur mores & cõditiones patrum, ſubditi
prælatorum, & diſcipuli magiſtrorum. Nam ſi patres magiſtri
& prælati leproſi fuerint & podagrici. i. diuerſis vitijs corru-
pti fuerint & infecti, illi qui iſtorum ſunt filij, imitatores diſci
puli, & ſubditi eorum, malis exemplis doctrinis, documentis,
morbis & vitijs ſimilibus corrumpuntur, & eiſdem contagijs
maculantur. Numer. 32. Vos ſurrexiſtis pro patribus veſtris,
incrementa & alumni hominum peccatorum.

De Puella. Cap. 4.

1 PVELLA ſm Iſido. dr̃ quaſi pura ſicut pupilla.
Nã puella idẽ eſt qđ virgo, q̃ a virore ætatis vir-
go, & a puritate & incorruptione, puella nomi-
natur cõiter. Eſt igiī ſm Iſido. puella nomen iu-
uenilis ætatis, nomen integritatis, nomen vere-
cundiæ & honeſtatis. Igitur puellę quantum ad
cõplexionē calidę ſunt & humidę, quantũ ad corporis diſpoſi
tionem ſunt graciles, flexibiles, atq; per pulchræ, quantum ad
mentis affectionẽ ſunt verecundæ, timidæ & iocundæ, q̃tũ ad
morum cõpoſitionem ſunt diſciplinatę, & in ſermonibus cau-
tę & tacitę, & in veſtib⁹ delicatæ. Iſta oia poſſunt applicari ad
ſanctas virgines & puellas, quæ. ſ. debent habere, vel vt cõiter
habent oia ſupradicta. Sed moraliter poſſumus dicere q̧ puel-
la eſt aia, vel etiam quælibet bona perſona, & maximè ſancti-
monialis vel religioſa. Iſta n. debet eſſe puella, & virgo, rõne
cõtinentiæ & puritatis. Debet eſſe cõplexionis calidæ & humi
dę ratione pietatis & charitatis. Debet eſſe gracilis ratione hu
miditatis, flexibilis rõne obedientiæ & ſedulitatis, pulchra rõ-
ne bonę cõuerſationis & honeſtatis. Debet eſſe verecunda &
& pudoroſa pauida & timoroſa, iocũda & gaudioſa, q̃a. ſ., ipſa
debet habere verecũdũ pudorẽ, diuinũ timorẽ, ſpũalis lætitiæ
gaudium & dulcorẽ. Debet eſſe ad litterã diſciplinata in mo-
ribus, cauta & tacita in ſermonib⁹, modeſta in operibus, & ho
neſta in veſtibus & ornatibus. Et talis puella fuit Rebecca, de
qua dr̃ Gen. 24. quia ipſa erat puella decora nimis virgoq; pul
2 cherrima & incognita viro. ¶ Fœmina in multis differt a viro.
Iſta. n. vt cõiter habet capillum flexibiliorem, ceruicem oblo
giorẽ colorem candidorem, vultum pulchriorem, vocem blã-
diorem, loquelã velociorem, manũ ꝓlixiorẽ, greſſum breuio-
rem, cõſtãtiam & fortitudinem minorem, animũ ad iracũdiã
& ad auaritiã & malitiã ampliorem, vt dicit Ariſ. li. 4. de hiſto.
aïali. Per fœminã intelligunī imperfecti, & maximè viri ſecu-
lares & laici. Per viros vero poſſunt intelligi viri iuſti, viriles
& ſpũales, & boni. Inter iſtos igiī magna eſt differentia, q̃a ꝓ
certo fœminei & imbecilles ſeculares & mundani habent ca-
pillos affectionũ flexibiles per mentis inſtabilitatẽ, ceruicẽ in-
tentionis oblõgã per cõuertendi tarditatem, colorem conuer-
ſationis candidum per veſtium curioſitatẽ, ſermonẽ locutio-
nis blãdũ per verborum applauſum & varietatẽ, manũ opera
tionis ꝓlixã per deſidiæ lentã diuturnitatẽ, paſſum vero bre-
uem per imperſeuerantiæ diſcontinuitatem, conſtantiã mino
rem per mentis mobilitatem, iracundiam, auaritiã & malitiã
ampliorem per corruptę mentis peruerſitatem, quia ſicut dici
tur Eccle. 25. Breuis ois malitia ſuper malitiam mulieris. Vide
libro de aïalibus. c. de fœmina, vbi inuenies multa.

e.

De Matre. Cap. 5.

MATER ſm Iſido. dr̃ quaſi mãmam tribuens pro 1
fœtu nutriendo. Mater. n. dum fœtus eſt in vẽtre
ipſum nutrit proprio ſanguine. Cum aũt de vte-
ro exierit, ipſum nutrit proprio lacte. Sanguis. n.
poſt partum, ad mamillas mittiī, & in lactis, ſub-
ſtãtia cõmutatur, de quo puerulus educaī. Vnde infantulus ma-
terno lacte laudabilius q̃ quocunq; enutriī. Mater igiī fœtum
ſuum miro mõ diligit, ipſum amplectitur, oſculatur, lactat, bal
neat, cuſtodit atq; nutrit. Per matrem põt intelligi prædicator
vel prælatus, qui. ſ. ad ſubditos maternũ affectũ debet habere,
& ipſos mamilla benignitatis reficere & fouere, ipſoſq; tene-
rè debet diligere, & ab oĩ periculo pręſeruare, & a cunctis vi-
tiorũ fęcibus mũdare, & ſanguine bonę affectionis lacte læuis
doctrinæ & dulcis ꝑſuaſionis & pane perfectæ ſcientiæ & dif-
ficilioris eruditionis, cum oĩ diligentia enutrire, dicens cuili-
bet illud. 2. Reg. 5. Sicut mater vnicum amat filium, ita te dili-
gebam. Vel dic q̧ Chriſtus põt dici mater, q̃ ſanguine ſuo ꝓ-
prio, necnon lacte doctrinæ & gratiæ & inſuper pane eucbari
ſtiæ nutrit infantes ſuos. i. catholicos & deuotos. Ioan. 6. Caro
mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. Et ibidem.
Panis quẽ ego dabo, caro mea eſt. Iſtud tñ verũ eſt q̧ paruuli.
i. ſubditi melius & laudabilius nutriunī lacte materno, q̃ alie-
no. i. ipſorũ ſuorum prælatorum q̃ mercenariorum & vicario-
rum doctrina, & ideo quælibet mater. i. quilibet curatus vel
prælatus debet in perſona propria (ſi põt) filios & ſubditos pa
ſcere, & alij nõ cõmittere vices ſuas, nec ipſos vicarijs cõmen
dare. 3. Reg. 3. Date huic infantem viuũ, hæc eſt. n. mater eius.
Vel dic q̧ mater eſt mũdus & caro. Venter eſt mundi ꝓſperi-
tas, vbi fouentur pueri pctõres. Igiī q̃diu quis fuerit in vtero
matris ſuæ. ſ. in mundi proſperitate, ipſe nutritur procul dubio
ſanguine menſtruo. i. delicijs carnalibus & pctis. Cũ verò ex-
inde exierit, & in religione enixus fuerit, tunc lacte doctrinæ
& gratiæ enutriī, & pane vitę & intellectus ſpũaliter enutriī.
pſal. Q̃m tu es qui extraxiſti me de ventre, ſpes mea ab vberi
bus matris meæ. ¶ Mater cum fœtu maſculo fuerit impregna- 2
ta, pulchrioris eſt coloris, motus leuioris, & minoris pœnæ &
doloris, quam ſi fœtu fœmineo ſit grauata. Sic verè aïa cũ im-
pregnata fuerit maſculo. i. forti & bono ꝓpoſito, tunc ſolet ha
bere motũ bonæ operationis leuiorem & prõptiorẽ, colorem
bonę cõuerſationis pulchriorẽ & decentiorem, & dolorem tri
ſtitiæ & deſperationis minorẽ & faciliorem. Econtra vero illa
aïa quæ fœtu fœmineo. i. imperfecto & malo propoſito impre
gnaī, motũ bonę operationis habet tardiorẽ, & colorẽ cõuer-
ſationis habet turpiorẽ, & dolorẽ iræ, triſtitiæ, inuidiæ, & de-
ſperationis, patiī grauiorẽ. Hie. 8. Dolor meus ſuper dolorem,
in me cor meũ merens. & in pſa. Cõcepit dolorem, & peperit
iniquitatem. Quia ꝓcul dubio qui pctm̃ mortale conceperit,
amplius ſine multis doloribus nuſq̃ erit. Bona aũt mater bo
no propoſito prægnans, ſemper eſt in cõſolatione & in ſpe, &
in conuerſationis pulchritudine & ſalute, dicens illud Eccle.
24. Ego mater pulchræ dilectionis & timoris & agnitionis &
ſanctæ ſpei. Vel dic q̧ fœminei ſexus. i. mali ſubditi multo am
plius grauant matres. i. prælatos quã fœtus maſculi. i. boni &
virtuoſi. ¶ Mater quanto propinquior eſt partui, tanto magis 3
affligiī, & motu ipſius paruuli plus grauaī. Sic verè quanto cõ
ſcientia debet fœtum peccati propinquius per cõfeſsionẽ pa-
rere, tanto debet per contritionem magis dolere, & ipſe fœtus
peccati ipſam magis affligere & turbare. De peccato poteſt ex
poni illud Prouer. 17. Ira patris filius ſtultus, & dolor matris
quæ genuit eum. ¶ Secundum Ariſt. & etiam Galenum ſuper 4
Aphoriſ. multa poſſunt eſſe ſigna impregnationis. Matres. o.
prægnantes res diuerſas deſiderant, & etiam quandoque car-
bones & res viles & inutiles affectant, colorem mutant, ſub
oculis liueſcunt, vbera turgeſcunt, ventres etiam intumeſcũt
& propter extenſionẽ matricis, nauſeã & vomitum ſæpius in-
currunt. Sic verè cum diabolus impregnauerit aliquã mulie-
rem. i. aliquã perſonã fœtu mali ꝓpoſiti vel peccati mortalis,
appetitus ſuæ affectionis ſtatim ſubuertiī, & res inutiles & no
cuas. ſ. mundi diuitias appetere cõprobaī, & magis in carboni
bus q̃ in panibus, magis in tẽporalib⁹ q̃ in ſpũalibus delectaī.
Iob 33. Abominabilis fit ei in vita ſua panis, & animæ illius ci
bus ante deſiderabilis. Iſte etiam colorem bonæ cõuerſationis
ſolet perdere, oculus ſui intellectus per inuidiam ſolet liuere,
vterus ſui cordis per ſuperbiam ſolet tumeſcere, & vbera ſuæ
locutio-

locutionis per iactantiam turgeſcere,& vomitus diſplicentiæ
oïs boni ſolet accedere,per quem ſolet oïa bona reijcere, vo-
mere,& abhorrere Ideo de talibus fœtibus i. de malis affecti
bus & operibus ſic cóceptis,poteſt dici illud Oſeæ.2.Filij for-
nicationum ſunt,quia fornicata eſt mater eorum. Vel dic ecó-
uerſo,ꝙ bona mater eſt bona anima a ſpũſancto bono propoſi
to impregnata, quæ pro certo appetitum mutat & præceden-
tium delectabilium ſuſcipit diſplicentiam,amara etiam & dif-
ficilia ipſam delectant per pœnitentiam, colorem etiam faciei
mutat per pallorem abſtinentiam,vbera ſuæ miſericordiæ im
plentur & turgeſcunt per eleemoſynarum redundantiá,ventre
ſuæ affectionis impletur & tumet per charitatiuam amicitiam
vomitus verò vitiorũ prouocatᷣ per confeſsionis eloquentiá,
vt dicat talis mater illud Eſa.59. Cócepimus & locuti ſumus.
5 ¶ Mater qñ parit,maximè patiť,& ideo clamat, & doloré quẽ
ſuſtinet proteſtatur.Cum autem peperit,nó ſolet amplius do-
lere,ſed gaudere protinus & ridere. Sic verè qñ homo partu-
rit fœtum diabolicum per confeſsioné,rõne verecundiæ mul
tum triſtatur & dolet,& reuelare peccatum valde ei diſplicet.
Veruntñ qñ peperit & confeſſus fuerit,valde cóſolatur & gau
det,& ſe ſpũaliter alleuiatum ſentiens,ſibi ſic peperiſſe placet.
Ioan.16.Mulier cum parit,triſtitiam habet,cum autem pepe-
6 rit,iam non meminit preſſuræ propter gaudiũ.¶ Quanto ma-
ter pro puero in pariendo grauiores dolores patitur, tanto na
tum diligentius nutrit,ipſumq; magis diligit,& in eo amplius
delectatur.Iſtud poteſt applicari , ꝙ oïs res quanto difficilius
acquiriť,tanto diligentius cuſtoditur. Pôt etiam dici de Chri
ſto,qui cum multo dolore humanum genus in grãm parturi-
uit,& eum acquiſiuit,& ideo ipſum miro modo diligit, & do-
7 let qñ ipſum per peccata hoïm perdit.¶ Filia & filios a fouen-
do ſcdm Iſido.dicuntur,eo ꝙ a parentibus foueãť.Pater igitur
filio virtutem generandi tribuit,& mater filiæ virtutem cóci-
piendi & pariédi dimittit,ipſamq; tanto magis diligit, quanto
eã ſeu ipſam magis ſimilé ſibi noſcit.Sic verè parentes filijs.i.
prælati ſubditis,magiſtri diſcipulis ſolent virtutes & conditio
nes , quas habent,imprimere , & ipſos verbis & exemplis ad
concipiendum per bonam affectionem,ad generádum ꝑ boni
operis productionem,& ad procreádum ꝑ cófeſsionem ipſos
diuerſimodè erudire.Eze.16. Qualis mater,ita & filia eius.

De Nutrice. Cap. 6.

1 Nutrix ſcdm Iſidorum dicitur a nutriédo, q.a.
ſ.iſta ſupplet in nutriendo paruulum,vicem ma
tris . vnde nutrix ad modum matris congaudet
puero gaudéti,& cópatitur puero patienti,ſub-
leuat puerum cadentem,lactat plorantem,deo-
ſculatur tacentem,ligat ſe nimium diffundenté
abluit & mundificat ſe ſordidantem,paſcit digito puerum re-
nuentem, cibum primo maſticat vt facilius tráſglutiat cibum
ipſum,& ſic reficit puerum eſurientem,ad loquẽdum inſtruit
neſcientem,balbutit nutrix,& quaſi linguam frangit,vt ſic fa-
cilius doceat non loquenté,medicina vtiť vt,ſanet puerum va-
gientem, ſibilis & cantilenis demulcet dormienté, balneis &
vnguentis refouet indigentem,& ad incedendũ inducit puerũ
incedere nó valenté , & qñq; manum ſibi ex induſtria ſubtra-
hit,eũq; cadere permittit , vt ad inceſſum faciat habilé & po-
tenté.Talis nutrix loquendo ſpũaliter,eſt quilibet bonus præ-
latus,vel etiam prædicator prouidus & diſcretus,quia.ſ. tales
pueros.i.ſimplices & ſubditos verbis & exéplis ſpũalibus , &
etiam qñq; beneficijs téporalibus nutriunt, & eos diuerſimo-
dè vegetant & inſtruunt,& ideo vicem matris.i.Chriſti dicũ-
tur gerere,inquãtum filios eius.ſ.fideles ſolent ſpũaliter & té-
poraliter enutrire.1.Mach.3.Relinquit rex Iiſiam , vt nutriret
filium ſuum.Igitur tales nutrices ſpũales.i.prædicatores , do-
ctores,prælati & viri iuſti,debent prius iſtis.ſ. ſubditis & ſim-
plicibus patientibus compati,& gaudẽtibus cógaudere,& ip-
ſos tam in aduerſis quá in proſperis actu vel affectu diligere
vel fouere.ad Ro.12.Gaudere cũ gaudentibus flere cũ flenti-
bus.Et ideo cadentes.ſ.in paupertatem debent ſubleuare per
ſubuentionem.Plorantes & deſolatos debent lactare per con
ſolationem.Tacentes & patientes debent oſculari per dilectio
nem.Diffundentes ſe & ad delectabilia plus debito dilatantes
debent ligare per ſtatutorum coerctionem . Se verò per vitia
ſordidantes debent mundare per correctionem.& ſic dicetur
illud Ruth.4.Nutricis officio fungebatur Noemi.Item iſti de-
bent digitis & manibus ipſos paſcere,ét renuentes.quia.ſ. etiá
ſi nó velint ipſi ſubditi,digitis.i bonis exéplis manualibus ſunt
paſcẽdi,& documẽtis & beneficijs recreandi. Cibũ.n.doctri-
næ debent iſti maſticare per ſtudium & lectioné, & ipſos tãdé
recipiant per prædicationem. Debentq; tales prædicatores bal
butire.i. groſſo modo verba proferre & linguá ſuam ſubtilita-
tis frangere,per ſui cum alijs conformationé,vt ipſos doceant
& erudiant ſapientiam diſcretioné,& honeſtá locutioné. Ne-
ceſſe eſt .n. ꝙ doctor frangat & variet lingua ſuá , ꝑꝑ rudiũ &
ſimpliciũ inſtructioné.Eſa.28.In loquela labij & lingua alte-
ra loquar ad populũ iſtũ.Itẽ iſti debẽt in corporibus proprijs
medicinas pœnitentiæ ſuſtinere,vt.ſ.puer.i.ſubditus habeat ſa
luté & ſaluationé.Ipſum debent portare & ſubleuare ꝑ fragili
tatis & defectuũ ipſius ſupportationẽ, ſibilis & cantibus dul-
cium monitionũ ipſum debẽt mulcere, vt ipſum prouocẽt ad
dormiendũ per cótẽplationé,debẽt inſtruere ad recte inceden
dũ ꝑ iuſtitiæ executioné,debẽt ét ipſum & de induſtria dimit-
tere,vt melius attẽdat ad ſui cautelá & gubernationẽ.Summè
tñ debent præcauere ne incurrat periculũ & dánationẽ, vt ſic
talis nutrix dicatᷣ ille hó de quo dᷣ illud.2.Reg.12.Hó quidam
habebat ouẽ vná paruulam,q̃ emerat & nutrierat,& quæ cre-
uerat apud eũ.Vel dic ꝙ talis nutrix eſt Chriſtus, vel ét beata
virgo,quæ ſibi deuotos nutrit per grãm atq; lactat,ipſoſq; ca-
dentes ſubleuat, ſtãtes ſeruat,& ſordidatos mũdat,& ad greſ-
ſum bonorũ operum,& ad locutionem bonorum verborũ in-
ſtruit & informat,& vt proprias vires experiatᷣ,ipſos ſibi ipſis
dimittens,cadere in peccatum permittit, ſed ipſos cito releuat
& confortat.Oſeæ.11.Ego nutritius Effraim portabam eos.

De Obſtetrice. Cap. 7.

Obstetrix dᷣ mulier quæ habet arté iuuã- 1
tem fœminam parientem , vt facilius pariat , &
vt fœtus partus tempore periculũ nó incurrat.
Vẽtré parientis vnguentis linire ſolet, vt facilius
pariat, partũ verò enixũ recipit , & vmbilicũ ei
tollit,ipſum inuoluit,circũligat,& gubernat. Ta
lis obſtetrix eſt prædicator,vel diſcretus confeſsionũ auditor.
Iſte.n.peccatoré pariẽté & cóſitẽté,& fœtũ diabolicũ.ſ.pecca
tũ emittere cupiẽté ſolet iuuare,vẽtrẽ ſuæ cóſcientiæ vnguen
tis.i.benignis inductionibus illinire,vt ſine periculo poſsit in-
tegrè confitendo parturire,partumq́ue talis peccati debet per
pœnitentiam inuoluere, & vmbilicũ omnis malæ circunſtan-
tiæ ſibi præcidere & auferre . Iob 26. Obſtetricãte manu eius
eductus eſt coluber tortuoſus.

De Maſculo. Cap. 8.

Masculus ſcdm Iſidor. a mare diminutiuè eſt 1
dictus.Et ſcdm Iſido.maſculus in oï genere aïaliũ
obtinet dignitaté,præcellit.n.maſculus fœminá
quo ad cóplexioné,quæ eſt calidior, quo ad ope
rationé quæ eſt fortior , quo ad diſcretioné quæ
eſt amplior,quo ad códitionem & dñationé quæ
eſt dignior.Per mares poſſum intelligere ꝓlatos,per fœminas
ſubditos,vel ꝑ mares clericos,ꝑ fœminas laicos , vel ꝑ mares
hoïes virtuoſos,ꝑ fœminas molles,imꝑfectos,& defectuoſos.
Quia ꝓcul dubio tales maſculi.ſ. prælati eccleſiaſtici & ꝑfe-
cti,& in mũdi ſuperioritatibus cóſtituti,debẽt eſſe in morib⁹,
ipſis fœminis.i.ſubditis & laicis meliores, & ꝑ ſanctitatis emi
nentiá digniores. Debent.n.eos præcellere,q.a in mẽtis cóple-
xione debẽt eẽ ꝑ ꝓbitaté fortiores & valẽtiores. In ſenſu & di
ſcretione debent eſſe ꝑ ſapientiam clariores & ſubtiliores. In
dñatione vero debẽt eſſe ꝑ excellẽtiá maiores,digniores,& ſu
periores.Fœminæ.n.i.imperfecti & laici,q.a ſunt impotentio-
res ad bñ operandũ,& indiſcretiores ad ſe & alios regẽdũ, nó
debent præeſſe,ſed prælatis & viris eccleſiaſticis & ꝑfectis ſu
bijci & ſubeſſe , q.a ꝓ certo in talibus viris debẽt eſſe virtutes
actiuæ,& diſpoſitiuæ,in ipſis verò fœminis debent eſſe condi-
tiones paſsiuæ,& ſubiectiuæ.Vnde mulieri dictũ eſt Ge.3.Sub
viri poteſtate eris,& ipſe dñabitur tui.Vnde de ſuperioritate taliũ
maſculorũ dᷣ Apo.12.ꝙ mulier.i.eccleſia peperit filiũ maſcu
lũ,q redempturus erat oẽs gentes. ¶ Maſculi generaliter ſunt 2
fœminis fortiores,& ad operádum aptiores, & ad onera ſuſti
nendum durabiliores,& hoc quia abundát caloribus & ſpiriti
bus amplioribus,oſsibus groſsioribus , neruis fortioribus , &
iuncturis ſolidioribus.Maſculi etiam ſunt audaciores quá fœ-
minæ. Et hoc,quia corda habent latiora , & calido ſpũ & ſan-
guine pleniora,& per conſequens ad audaciá promptiora. Sic

verè illi qui ſunt maſculi.i.ſuperiores gradu & ſtatu .ſ. eccle-
ſiaſtici & prælati,debent eſſe audaciores ad ardua aggredien
dum,fortiores ad ipſa complendum & faciendum,durabilio-
res ad mala tolerandum & ſuſtinendum,quam ipſę fœminæ.i.
quàſi ſimplices ſeculares.Et hoc procul dubio debet eſſe, quia
ipſi tenentur habere fortiora oſſa per conſtantiam, neruos(in
quibus eſt ſenſus)validiores per prudentiam,iuncturam ami
citiæ ſolidiorem per fidelitatem,cor latius per charitatem, &
magis de calore diuini feruoris,& de ſanguine pietatis dulco-
ris,& de ſpiritu virtualis vigoris per omnimodam ſanctitatē.
Exo.13.Omne primogenitum maſculini ſexus dño conſecra-
3 bis.¶ Maſculus nunquam patitur emiſsionem ſanguinis men-
ſtrualis ſicut mulier. Et hoc, quia quicquid ſuperfluitatis in
corpore virili gignitur,aut per intenſum calorem conſumit,
aut in pilos conuertitur & reſoluitur, aut per exercitium va-
cuatur.Sic verè maſculi ſpirituales .ſ. viri perfecti & boni ec-
cleſiaſtici per prælati,nunquam patiuntur ſanguinē menſtrua
lem.i.infectionem carnalem vel pollutionem luxuriæ ſeu car-
nis,quia pro certo omnem ſuperfluitatem carnalium ſuorum
affectuum,ſi qui inſurgant,conſumit intenſus calor amoris,
extenuat exercitium boni laboris, & in pilos bonorum exte-
riorum exemplorum reſoluit & conuertit virtus diuinæ gra-
tiæ & dulcoris.Et ſic cuilibet tali poteſt dominus dicere illud
4 Eze.16.Laui te aqua & mundaui ſanguinem ex te.¶ Viri igitur
& maſculi ſunt natura calidiores,corpore duriores, & animo
audaciores,cute hiſpidiores,viribus fortiores, vocibus groſ-
ſiores.Iſti etiam plures dentes habent,& ratione caloris maio
ris pluribus cibis indigent.Sic verè ſpirituales viri.ſ.eccleſia-
ſtici & prælati,qui.ſ.fœminis.i.ſecularibus habent præeſſe,de
bent eſſe calidiores per charitatem, duriores per conſtantiæ
firmitatem,audaciores per bonam & promptam voluntatem
fortiores per probitatem, hiſpidiores per habitus humilitatē,
voce groſsiores per eloquentiæ maturitatem & auctoritatem.
Plures habent dentes maſticatiuè diſcretionis & deliberatio-
nis,& ideo bene digerunt & gubernāt cibos multos negotio-
ſæ occupationis,quia.ſ.quanto in iſtis maior eſt charitatis ca-
lor & feruor,& diſcretionis maſticatio amplior & fortior: tan
to plurium ciborum.i.plurium negotiorum exteriorum dige
rendorū,& gubernādorum poteſt adhiberi difficultas maior.

De Viro, Vxore, & Sponſa. Cap. 9.

1 VIR a virtute virium eſt dictus ſm Iſidorū.Nam
in viribus vir vxorem præcellit,caputq; mulie-
ris eſt vir ſm apoſtolum. Et ideo tenetur regere
vxorem, ſicut caput totius corporis gerit curā.
Iſte igitur dicitur maritus,quaſi matrem tuens,
vel quaſi matris tutor,quia.ſ.vxoris ſuę,quæ ma
ter filiorū eſt,curā ſuſcipit & tutelā. Sponſus ērà ſpōdendo di
citur,eo q in contractu coniugali ſponſæ & vxori quam pluri
mum obligatur.Spondet.n.promittit,& obligatur, q indiui-
duam cum vxore vitæ conſuetudinem teneat, q debitū ei red
dat,q fidem thori ſibi cuſtodiat,& q ipſam pro alia nō dimit-
tat.Vir eſt prælatus,vxor verò eſt eccleſia vel ſubditus, de cu-
ius cura & regimine iſte vir debet,eſſe ſollicitus & attentus.
Igitur iſte debet dici vir,quia viribus & virtutibus debet abū
dare.Debet dici maritus,quia matrem filiorum ſuorum.ſ. ec-
cleſiam debet tueri,defendere & adiuuare. Debet dici ſpon-
ſus,quia multis pactis & ſponſionibus ipſum oportet ipſi vxo
ri ſuæ.ſ. eccleſiæ vel ſubditis obligatum eſſe, & eiſdem fidem
& grām,curam & regimen exhibere.Debet.n. eis debitū car-
nalis generationis.i.debitum doctrinæ & prædicationis redde
re 1.ad Corinr.7.Vxori vir debitum reddat.Debet eis & ſocie
tatem indiuiduam ſeruare,& cū eis perſonaliter reſidere. Pro
uerb.5.Sit vena tua benedicta, & lætare cum muliere adole-
ſcentiæ tuæ.Debet eis fidem & amicitiam ſeruare, & pro alijs
ipſos non dimittere,nec ad alium ſtatum accedere vel ambi-
re,ſed cum eis fideliter permanere.Quod eſt contra illos,qui
plures vxores .i.plures dignitates ſimul volūt habere, contra
illud quod de rege dicitur Deute.17.Non habebit vxores plu
rimas.Et contra illos etiam,qui nunquam ſunt cōtenti aliqua
vxore.i.officio vel dignitate, ſed de vna ad aliam volunt con-
tinuè ſe transferre,contra illud Exo.20.Non concupiſces vxo
2 rem proximi tui.¶ Vir vxorem miro affectu tenetur diligere.
Vnde etiam patrem & matrem debet dimittere,& vxori pro-
priè adhærere.Sic verè cum prælatus habeat duplicem domū
vnam.ſ.quæ dicitur mater,aliam quæ dicitur vxor, (mater.n.
& pater eſt ipſius parentela,vel patria ſeu mundus,vxor verò
eſt ſibi coniuncta,vel etiam ſubiectus populus.)procul dubio
iſte vir prælatus ſummè debet iſtam vxorem .ſ. eccleſiam vel
ſubditos diligere,ipſamq; patri matri.i.mundo & carni & cui
cunq; carnali affectioni præponere & pferre,& alijs dimiſsis.i.
contemptis iſti corde & corpore adhærere,iuxta illud Gen.2.
Propter hanc relinquet homo patrem & matrem ſuam, & ad
hærebit vxori ſuæ,& erunt duo in carne vna.Vel dic q vir eſt
Chriſtus, qui domum paternam .ſ.paradiſum viſus eſt dimi-
ſiſſe,& vxori ſuæ.ſ.eccleſiæ vel animæ ſe iunxiſſe, ipſamq; vl-
tra modum dilexiſſe. Nam ſicut vir præ dilectione vxoris ſo-
let pro ipſa defendenda bella quandoq; facere, & quandoque
zelum incurrere, ita q nullo modo poteſt pati ipſam alteri ſe
donare,& aliter facientem ſolet occidere vel punire: ſic verè
ipſe Chriſtus animam vel eccleſiam tm̄ dilexit, q pro ea de-
fendenda prælium crucis ſumpſit, zelotypus.n.eſt pro ipſius
dilectione, & ideò non vult q per peccatum diabolo adulte-
ro copuletur, alias ipſam punit æterna damnatione.Prouer.6.
Zelus & furor viri non parcet in die vindictę.&c. Ideo bene
dicitur ad Ephe.5.Viri diligite vxores veſtras, ſicut & Chri-
ſtus dilexit eccleſiam.&c.Vel dic etiam q vir.i. prælatus mor
ti ſe debet exponere,ſi ſit neceſſe pro vxore ſua eccleſia libe-
randa vel pro ſubdito proprio defendendo. ¶ Sponſus ſpon- 3
ſam primo ad ſui amorem muneribus & verbis allicit, nūcijs
& litteris votum ſuum ſibi exprimit, multa largitur & multa
repromittit,& vt ſibi placeat,ludis & ſpectaculis,bellis & ty-
rocinijs ſe exponit,robis & mutatorijs ſe adornat & multipli-
citer componit,blādè eam alloquitur, & vultum eius facie ad
faciem circunſpicit & attendit, & finaliter in eam cōſentiens
& ipſam annulo, ſubarrās,in coniugem eam ducit,& in ſignū
coniugij iam contracti,dona ſpecialia ſibi tribuit, & ſibi dota
lia ſub chirographi teſtimonio concedere conſueuit, feſta &
conuiuia celebrat,dona & munera aduenientibus donat,cho-
reis,canticis & inſtrumentis muſicis præſentes lætificat.Qui-
bus completis ſponſam in ſecreto thalami collocat,& eam ſo-
ciam menſæ & thori faciens, pecuniæ & familiæ ipſam dñam
conſtituit & ordinat. Curam eius gerit, & præ amore & zelo
ipſam corrigit,cuſtodit & ſeruat.Modos,geſtus,& aſpectus ip
ſius diligenter conſiderat atq; ſpectat.Hæc oīa ponit fulgétius
in quodam ſermone de nuptijs in chana Galileæ.Chriſtus eſt
ſponſus,eccleſia vel aīa ſponſa eſt ipſius.Ipſe.n. de ſe & eccle-
ſia vel etiam humana natura ſeu anima chriſtiana dicit Ioan.
3.Qui habet ſponſam,ſponſus eſt.Sed procul dubio iſte ſpon-
ſus diligit iſtam ſponſam a principio mundi,& eam ſibi coniu
gem conſtituit & decreuit. Et ideo a principio multa dona &
beneficia ſibi dedit.ſ. ipſam creando, & omnes creaturas eius
obſequijs deputando.Votum ſuum & beneplacitum ſibi ver-
bis & litteris patriarcharum & prophetarum voluit exprime-
re,& vt ſibi placeret, & ad ſui dilectionē attraheret, ſe voluit
mundi ludis & cōtemptibus,crucisq; bellis & victorijs expo-
nere, veſtes & mutatoria noſtræ carnis induere & veſtire: vt
ſic eam poſſet ad ſui ſpiritnale cōnubiū inuitare. Ipſam etiam
per prædicationem blande voluit alloqui, & vultum eius dili
gere,ipſiusq; connubium,copulam etiam gratiæ, & charita-
tis coniugium affectare.pſal.Audi filia & vide,& inclina aurē
tuam,& obliniſcere populum tuum,& domum patris tui.Iſte
igitur iſtam ſibi annulo fidei ſubarrauit, & per charitatem &
gratiam eius cōiugio vſus fuit, & in charta & in chirographo
euangeliorum multa ſibi dotalia in paradiſo tribuere repro-
miſit.Tandem ipſam in paradiſi thalamo collocat, & æternæ
refectionis conuiuium ſibi parat. Cantibus ſanctorum & an-
gelorum ipſam lætificat & delectat, dominamq; bonorum pa
radiſi ipſam conſtituit,& vultum eius delectabiliter reſpicit,
& ea tunc ab omni nocumento tanquam ſuam cuſtodit, & ip-
ſius ſollicitam curam gerit.Iſti igitur ſpōſę dicitur illud Can.
4.Veni de libano ſponſa mea,veni de libano, veni coronabe-
ris.Vel ſi vis de humana natura dic q eam a principio multū
dilexit,& connubium ſuæ incarnationis popoſcit, & per pro-
phetas ſibi voluntatem propriam intimauit,& in coniugio in
carnationis cantus & choros angelorum audiri fecit, haſtilu-
dia paſsionis ſuſtinuit, veſtesq; nouas glorificatæ naturæ ſibi
& ſanctis in reſurrectione dedit, & tandē in aſcenſione iſtam
ſponſam in paradiſi thalamū introduxit. Vel per iſtam ſpon-
ſam intellige beatam virginem,quam dei filius dilexit, & cui
per Gabrielem nuncium voluntatem ſuam mandauit &c. Ac
cipe de prædictis conditionibus quicquid volueris.Vel etiam

dic quò

dic quòd ſpouſa eſt eccleſia a principio ſummè a Chriſto dile
cta,&c.ſicut ſupra. Apoca.21. Vidi ciuitatem ſanctam Hieru-
ſalem deſcendentem de cœlo tanquam ſponſam ornatam mo-
nilibus ſuis. Vel dic ꝙ ſponſus eſt prælatus, eccleſia eſt ſpon-
ſa,quam ipſe ſummè debet diligere, blandè alloqui, benignè
tractare, & de eius regimine curam habere, & ideo geſtus &
4 mores cum diligentia peruidere. ¶ Vxore mala & peſsima ni
hil poteſt eſſe moleſtius atq; peius. Iſta eſt.n.clamoſa, rixoſa,
iniurioſa, ebrioſa,luxurioſa, & garruloſa. Item eſt ſumptuo-
ſa,curioſa,præſumptuoſa,inuidioſa,inſidioſa,deſidioſa,vaga,
amara,& odioſa,zelotypa etiam & ſuſpitioſa. Viro igitur qui
talem habet vxoré,nullus miſerabilior,& ipſius miſeria, nul-
la maior,ſicut dicit Fulgentius vbi ſupra. Vir ſignificat ſpiri-
tum,vxor verò nequam ſignificat malam conſcientiã,ſeu car-
nem. Vel etiam dic ꝙ talis mala vxor eſt anima peccatrix,quę
ſ.multis malis moribus eſt repleta. Vel etiam talis vxor eſt ma
la cõgregatio malorũ ſubditorũ.ſ. quorũ eccleſia eſt prælatis &
ſuperioribus mala vxor. ¶ Tales igitur malæ vxores ſolent eſſe
clamoſæ & quæruloſę,quia vix poteſt fieri aliquid ad volun-
tatem earum. Rixosè & iniuriosè, quia .ſ. caro concupiſcit &
rixatur aduerſus ſpiritum,mala anima contra Chriſtum,[ma-
lus ſubditus contra prælatum. Eccleſ.25. Mulier ſi primatum
habeat,cõtraria eſt viro ſuo. Item iſtę ſunt ebrioſę,luxurioſę,
& multiloquijs garruloſę. Nã vino voluntatis volunt inebria-
ri,& cum mundo & diabolo fornicari. Amos.7. Vxor tua in ci
5 uitate fornicabitur. ¶ Item iſtę vxores ſunt ſumptuoſę & cu-
rioſæ,& præſumptuoſæ,nec nõ inuidioſæ,deſidioſæ. Caro.n.i.
malus ſubditus deliciosè vult paſci,& curiosè veſtiri,& con-
tra rationem vel prælatum præſumere,& extolli, ſibiq; inui-
dere & inſidiari,& cõtra ipſum mala omnia machinari. Ideo
bene dicitur Eccle.25. Cor humile,facies triſtis,& plaga mor
tis,mulier nequam. Vel etiam ad litteram expone de mala mu
liere. Nihil ergo miſerabilius viro qui talem habet vxorem,
prælatis qui tales habent ſubditos,animo qui talem habet car
nem. Nam vt dicit ſapiens Prouer.19. Tecta iugiter perſtillan
tia & litigioſa mulier comparantur. Et ideo Prouerb.25.dicit
ꝙ melius eſt habitare in terra deſerta, quam cum muliere ri-
xoſa & iracunda. ¶ In bona vero vxore & ſponſa iſte ſolent &
6 debent eſſe conditiones,quia procul dubio iſta debet eſſe fre-
quens & deuota quo ad dei miniſteriũ, habilis & ſubdita quo
ad mariti obſequium,affabilis & benigna quo ad domeſticos,
liberalis & larga quo ad extraneos, miſericors & pia quo ad
miſeros,manſueta & pacifica quo ad vicinos, circunſpecta &
prudens in præcauendis,fortis & patiens in ſuſtinendis,ſedu-
la & diligens in agendis,modeſta debet eſſe in habitu, ſobria
motu, cauta in affatu,pudica in aſpectu,honeſta in geſtu,ma-
tura in inceſſu, verecunda in publico, iocunda cum marito,
continens in occulto,plus compoſita bonis moribus quam tor
tis crinibus,& magis placens virtutibus quam pulchris veſti-
bus. Iſta ſunt verba magiſtri de proprietatibus rerum, valde
rhetorica & catholica,quæ expoſitione non indigent,quia pro-
vt iacent poſſunt dici de qualibet bona vxore, vel de qualibet
ſancta perſona, & maximè ſanctimoniali & religioſa, ita tñ
ꝙ per maritum intelligas prælatum vel Chriſtum. De tali er-
go vxore poteſt dici illud Apoc.19. Vxor agni præparauit ſe,
& datum eſt illi vt cooperiat ſe byſsino ſplendenti & candido,
quæ ſunt iuſtificationes ſanctorum.

De Ancilla. Cap. 10.

1 ANCILLA eſt famula vxoris obſequio deputa-
ta,ſeruili conditioni ſubiecta & mancipata. Iſta
eſt igitur miſera conditio ſeruitutis,ꝙ omnis ſer
uilis perſona quæ vilioribus officijs deputatur,
groſsioribus cibis reficitur, vilioribus pannis
induitur,ſeruitutis iugo premitur,ſi filium con
ceperit,etiam ſeruituti ab vtero mancipatur. Iſta pro libito nu-
bere non permittitur,& ſicut pecus venditur,& a domino ſuo
in alium dominum tranſportatur,virgis & verberibus atterit,
& ſi aliquo caſu fiat libera, propter vitium ingratitudinis in
2 ſeruitutem priſtinam reuocatur. Talis ancilla ſeu ſerua videt
eſſe anima peccatrix, quam .ſ. diabolus libertate conſcientiæ
priuauit,& ſeruituti criminum ſubiugauit, quia ſicut dicit.1.
Mach.2. Quæ erat libera,facta eſt ancilla. Talis igitur ancilla
deputatur vilibus officijs peccatorum, & officijs immundorũ
actuum & peccatorum, reficitur groſsis cibarijs diuitiarum,
& honorum terrenorum,induitur vilibus veſtibus malæ con-
ſuetionis & malorum morum exteriorum, premitur iugo
ſeruitutis malarum conſuetudinum & vitiorum, filius etiam
quem concipit.i.bonum opus ſi quod facit, ſeruituti ſubijcit,
inquantum caret gratia & virtute meritorum, vel merito &
ſucceſsione cœleſtium præmiorum. ad Gala.4. Non erit hæ-
res filius ancillę cum filio liberę. Item iſta ſicut pecus a diabo-
lo venditur,& ſubiugatur iuribus diuerſorum malorũ domi-
norum.ſ.mundi,carnis,& omnium maleficiorum. Nubere ſpi
ritualiter per charitatem non permittitur,nec coniungitur ſo
cietati Chriſti & ſanctorum. Et quia Chriſto qui eam liberá
fecerat,ingrata eſt,ideo ipſam reuocat ad arctiorem ſeruituté
infernalium tormentorum, vbi continuo verberatur & con-
teritur pœnis diuerſorum ſuppliciorum. Quod benè figuratũ
eſt Geñ.16. vbi agar ancilla Saray concepiſſe ſe videns,conté
pſit dominã ſuam,propter quod a Saray, ſicut ibi dicitur, eſt
afflicta. Quia pro certo quando anima contra dominam ſuã.i.
contra rationem & contra deum tumeſcit,afflictio ſuæ ſeruitu
tis & pœna ſibi debita conualeſcit. Ideo tali ancillæ.i. tali ani-
mæ peccatrici dicitur ibidem. Agar ancilla Saray vnde venis,
& quo vadis? quaſi diceret. Quare tantũ omittis,& quare tan-
tum committis? Et ideo breuiter de tali ſeruili perſona dicitur
Eccle.33. Seruo maliuolo tortura & compedes. Vel dic ꝙ ta-
lis perſona ſeruilis,ſignificat pauperes & miſeros &c. Vel ſi-
gnificat religioſos ſeruituti dei ſubiectos, & alienę voluntati
ſubmiſſos,multis miſerijs fatigatos,& tam vilibus cibis quam
veſtibus adornatos. Vide infra de ſeruo bono, & allega ſicut
ibi. ¶ Proprium eſt ſeruilibus perſonis dominos ſuos odire & 2
contemnere,& ſi in benignitate & familiaritate tractentur,ſo-
lent contra eos ſuperbire,ſi verò cathenis & verberibus affli-
gantur,in humilitate & patientia obedire,& ſic magis timore
quam amore ſuis dominis obſequi & ſeruire, ſicut dicit Raba
nus ſuper Hier.9. Sic verè in religione & eccleſia ſunt aliquæ
ſeruiles perſonæ,quæ.ſ.cum ſeruituti vitiorum ſint ſubditę,&
non gratiæ libertate donatę:(iuxta illud Ioan.8. Qui facit pec
catum,ſeruus eſt peccati & Amos.6. Vxor tua in ciuitate for-
nicabitur) dominis ſuis,hoc eſt dictu, Chriſto, maioribus &
prælatis nunquam obediũt ex amore, & ideo neceſſe eſt quod
eis ſeruiant ex timorè. Obſtinati.n. & ſuperbi ſolent ſuperio-
res ſuos odire, & ex familiaritate ſibi oſtenſa magis intume-
ſcere contra ipſos. Prouerb. 29. Qui delicatè a pueritia nutrit
ſeruum ſuum,poſtea ipſum inuenit contumacem. Et ideo ne-
ceſſe eſt ꝙ tales per rigorem regantur, & ꝙ aſperis correctio-
nibus affligantur,& ſic ſaltem neceſſario ſuperioribus famu-
labuntur. Eccle.33. Seruum inclinãt operationes aſsiduæ. Vel
dic ꝙ perſona ſeruilis eſt caro noſtra,quæ pro certo ſi delicate
nutritur dominam ſuam rationem,vel dominum ſuum deum
contemnit,& recalcitrat,ſi vero in diſciplina & pœnitẽtia re-
gitur, obedit & obtemperat. Ideo bene dicitur illud prædi-
ctum Eccleſiaſt.33. Seruo maliuolo tortura & compedes, mit
te illum in operationem ne vacet.

De Patre & Filio. Cap. 11.

PATER eſt principium generationis. Nã pater 1
generaliter ſpeciem ſuam deſiderat conſeruare.
Quod quia in ſe non poteſt, ideo hoc ſtudet in
filijs facere,& ideo naturaliter filios nititur ge-
nerare,& ipſos ad ſimilitudinem propriam con
ſueuit procreare,& eos cũ ſollicitudine guber-
nare,& erudire,ipſos etiam quia pater eſt, a paſcendo dictus,
paſcere & nutrire. Talis pater debet eſſe quilibet prædicator
& doctor. Iſte.n.in ſe non poteſt propriam ſuam ſpiritualẽ ſpe
ciem,maximè quantum ad ſcientiam,conſeruare,morte.n.in
terueniente neceſſe eſt ꝙ corporaliter pereat, & ꝙ eius cõdi-
tio deficiat & deſiſtat. Et ideo procul dubio iſte ſpeciem ſuã.i.
mores ſcientias & conditiones ſuas in aliorum perſona conti-
nuare & conſeruare cupit. Et quia videt ꝙ ipſe diuturno tem-
pore non conſiſtit, per prædicationem & doctrinã ſolet alios
in fidem,gratiam & ſcientiam generare,& ipſos inquantũ põt
ſibi ſimiles facere & creare, eoſq; verbo & exemplo paſcere,
& ſcientijs ꝙ moribus erudire,dicens. Prouer.6. Conſerua fi-
li mi præcepta patris. ¶ Pater filios ſuos intantum diligit, vt 2
aliquando alimenta ſibi ſubtrahat,& filios ſuos paſcat. Quod
commune eſt in cunctis animalibus præter pauca quæ dege-
nerant a natura,ſicut eſt Aquila,quæ nõ eſt ſollicita circa pul
los. Sic verè pater aliorum prælatus debet ſibi de delicijs & di
uitijs ſubtrahere,vt filios ſuos.i. ſubditos poſsit temporaliter
neceſsitatis

neceſsitatis tempore ſuſtentare. Cuius tamen contrarium fa-
ciunt impij aquilini, qui.ſ. ſibi non ſubtrahunt vt nutriant ſub
ditos, ſed potius ſubtrahunt ipſis filijs & ſubditis, vt ditent &
nutriāt ſe & ſuos. Iob 30. Duratur ad filios ſuos, quaſi non ſint
3 ſui. ¶ Pater igitur multum filium ſuum diligit, ipſumq; poſtq̄
ablactatus fuerit, commenſalem ſuum facit, ipſum in iuuentu
te verbis erudit, & verberibus corrigere non deſiſtit, ſub cu-
ſtodia magiſtrorum ipſum conſtituit, & ne præſumat, eidē vul
tum hilarem non oſtendit. Quanto magis ipſum videt ſimilē,
tanto magis ipſum diligit, & in ipſum oculos figere cōſueuit.
Secundum ætatem ſuam veſtes, cibos & dignitatem pater fi-
lijs tribuit, & hæreditatem ipſorum augmentare non deſiſtit,
quam tandem moriēs proportionaliter filijs & hæredibus de-
relinquit. Pater iſte eſt deus. Malachi. 2. Pater vnus eſt omniū
noſtrum. Filij ſui vero ſunt omnes iuſti, ab ipſo per gratiā ge-
niti & nutriti. Ioan. 1. Dedit eis poteſtatem filios dei fieri, his q
credunt in nomine eius. Iſte igitur pater.ſ. deus, iſtos filios.ſ. vi
ros iuſtos multum ſolet diligere. pſal. Dominus diligit iuſtos.
Et poſtquam ipſos ablactatos.i. a lacte mūdanarum deliciarū
viderit ſeparatos, ſolet eos ad menſam ſcripturæ, gratiæ, vel eu
chariſtiæ recipere, magiſtrorumq; & tutorum.i. prælatorum
curę & ſubiectioni ſubmittere, & ipſos verbis ſcripturæ erudi
re, & tribulationum verberibus, ne inſoleſcant, corrigere &
punire, & quamuis ipſos multum diligit, nunquam tamen in
iuuentute ſua.i. in vita iſta ſolet eis lætum vultum oſtendere,
nec eis pꝓſperitatis ſolatia arridere, qa ſicut dicit apoſtolus
ad Hebr. 12. Flagellat deus omnem filium quē recipit. Et Pro
uerb. 13. Qui parcit virgę, odit filium. Item iſte quāto videt ſi-
bi in moribus magis ſimilem & conformem, ſolet eū amplius
amare, oculos ſuæ miſericordiæ in ipſum figere, quia oculi do
mini ſuper iuſtos. Et ſm ætatem perfectionis quā in eo videt,
ſolet ſibi portionem & dignitatem æternæ gloriæ diſtribuere
ipſamq; paradiſi hæreditatem ſolet ſibi ſm augmētū proprio-
rum meritorū continuè augmentare, & eam finaliter ſibi poſ-
ſidendam perſonaliter tradere vel præſtare. ad Colo. 3. A do-
4 mino accipietis retributionē hæreditatis. ¶ Vel dic ꝙ pater eſt
bonus prælatus, qui ablactatos & a delicijs abſtractos, ad mē-
ſam beneficiorum ponit, ipſosq; erudit & corrigit, & in bonis
moribus magis ſibi ſimiles, magis diligit, hæreditatemq; eccle
ſiæ pro viribus eis augmentat, & ſm ætatem perfectionis, quā
habent, ipſis dignitates & beneficia diſtribuit & cōcedit. He-
ſter 1. Bibebant omnes aureis poculis, vnuſquiſq; ſm ætatem
ſuam. Figura eſt de Ioſeph, qui fratres ſuos ſecundum ætatem
5 ſuam ad menſam ordinauit. ¶ Pater filiū in iuuentute paſcit &
alimentat, & ideo iuſtum eſt ꝙ in ſenectute, quando eſt impo-
tens ipſe pater, ipſum filius nutriat atq; paſcat, ſicut etiam fa-
ciunt aues coruini generis, quarum filij parentibus reddūt vi-
cem. Quod ad litteram de parentibus poteſt dici quos tenent
in ſenectute filij nutrire, ſicut ab ipſis nutriti ſunt in ipſorum
iuuentute. Honori.n. parentum promittitur retributio ſpecia
lis, quia ſicut dicitur Eccleſ. 3. Qui honorat patrem ſuum, vita
viuet longiori. vbi gloſa dicit ꝙ honorare parentes eſt primū
mandatum in promiſsione, & per conſequens magnum eſt in
remuneratione, & ei⁹ trāſgreſsio maxima eſt in punitione. Et
propter hoc vt dicit gloſa ſuper Ioa. 8. ibi. Si filij Abrahę eſtis,
opera Abrahę facite, Pater eſt a filijs honorandus, ſupportan-
dus, lætificandus, & defendendus, magnificandus & laudan-
dus, exaudiendus & inuitādus, ſicut oīa ponit hic magiſter de
proprietatibus rerum. Quæ omnia poſſunt intelligi de patri-
bus naturalibus, vel etiā de patribus ſpūalibus.ſ. de prælatis,
6 ſenibus, & perſonis diſcretis, & venerabilibus. ¶ Filius ex pa-
rentum ſubſtantia originem trahit, & ab eis fomentum reci-
pit, & ſine parentum miniſterio nec proficit, neq; viuit. quan-
to plus a patre diligitur, tanto plus ab eo diligentius inſtruit̄,
& frequentius ceditur, ita ꝙ ab eo diligi videtur, quia verbis
& verberibus, ne inſoleſcat, ab eo ſæpeius laceſsitur. Et tan
to plus a patre diligitur, quanto ipſius ſimilitudo maior in eo
reperitur. Iſta oīa poſſunt exponi de bono ſubdito, vel etiam
de viro iuſto, ſicut ſupra eodem. §. 2. Iuſtus.n. a patre ſuo deo,
ſubditi vero a patre ſuo prælato, naturaliter & moraliter pro-
creantur, & nutrimētum vitæ doctrinæ & gratiæ ab eo ſortiū-
tur, & ſine tali patre nihil valere ſpūaliter comprobantur, &c.
7 per oīa ſicut in dicto §. ¶ Paterna facies confunditur, qn̄ aliqd
turpe de filijs ſubauditur, paternuſq; animus grauiter offendi
tur, qn̄ aliqua contumax rebellio in filijs perſentitur. Nam ma
lus & irreuerens filius deterior cunctis hoibus iudicatur, qū.
ſ. acceptum a parentibus beneficium nō recordatur, nec ipſis
ſuccurrit vel ſubuenit, aut obedit, vel etiam reueretur. & ideo
ſæpe fit ꝙ propter contemptum, & offenſam & ingratitudinē
parentum malus filius hæreditate priuatur, & ſm leges diuer
ſis pœnis percutitur & mulctatur. Sic verè illi qui ſunt mali fi
lij ipſi⁹ dei.ſ. mali chriſtiani, vel maximè mali eccleſiaſtici, q.ſ.
deo ſunt rebelles, aduerſarij & inobedientes & cōtrarij, ipſum
deum præ cæteris offendunt, & quantum in eis eſt, faciē eius
deſtituunt, & confundunt. Eccleſ. 22. Confuſio patris de filio
indiſciplinato. Deus.n. amplius offenditur, qn̄ a proprijs filijs
contemnitur, q̄ qn̄ ab extraneis ſecularibus peccatoribus la-
ceſsitur. Deut. 32. Vidit dominus, & ad iracundiam cōcitatus
eſt, quia prouocauerunt eum filij eius & filiæ. Tales igitur ma
li filij hodie dinoſcuntur deum plus cæteris peccatoribus of-
fendere, & erga eum magis irreuerenter & ingratè ſe habere,
eiusq; beneficia memoriæ minus dare. Eſai. 1. Filios enutriui
& exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me. Quapropter iuſtum eſt
ꝙ deus ipſos puniat, & ꝙ hæreditatem paternam, per tyrāos.
ſ. hæreditatem eccleſiæ, & per demones hæreditatem cœle-
ſtis patriæ, eis tollat. Quod vtiq; fit, quia ſicut videmus, bona
eccleſiæ ab ingratis eccleſiaſticis quotidie per tyrannos tollū-
tur, bonaq; paradiſi ipſis poſtmodū auferuntur, ita ꝙ poſſunt
dicere illud Thre. 5. Hæreditas noſtra verſa eſt ad alienos, do
mus noſtræ ad extraneos. ¶ Inter filios aliq ſunt primogeniti, 8
aliqui poſtgeniti, ſed iure & de conſuetudine primogenitis da
tur maior portio hæreditatis, niſi fortè propter delictum vel
inſufficientiam ipſorū aliud a parentibus ordinetur. Fit.n. qn̄-
que ꝙ ex cauſis prædictis minor præfertur maiori, & pauper
vilis abijcitur, qui dotandus ampliori dono naturaliter ſpera-
batur. Sic verè deus a principio duos habuit filios.ſ. populum
Iudæorum, qui erat dignior & primogenitus. Eccleſ. 36. Iſrael
quem coequaſti primogenito tuo. Et populum gentilem, qui
indignior & vltimo genitus dicebatur. Filio igitur iſti primo-
genito.ſ. populo Iudaico maior debebat gratiæ & gloriæ por-
tio, & maior erat cū deo ꝓpinquitas & cōfœderatio, maiorūq;
beneficiorum collatio eidem fuerat attributa, quam ipſi popu
lo gentili. ad Ro. 3. Quid ergo inquit magis Iudæo quam græ-
co? multum per omnia. Sed pro certo ille maior filius deo ex-
titit ingratus, inquantum ſibi in carne venienti extitit
aduerſatus Et propter hoc, iſto iure primogenitutę extitit pri
uatus, & hæreditate veri intellectus, ſcripturæ, necnon gratiæ
& gloriæ, denudatus, vltimusque filius.ſ. gentilis populus fuit
aſſumptus, & in loco ipſius ſubſtitutus. Quod figuratū eſt in
Ruben & Ioſeph, quia ſicut dicitur 1. Para 5. Ruben fuit filius
primogenitus Iacob, ſed quia violauit thorū patris, data ſunt
primogenita eius, filijs Ioſeph. Rubē qui interpretatur vidēs
filium, ſignificat populum Iudaicum, qui dei filium proprijs
oculis vidit, & nihilominus ipſe dei filij patris ſui cubile.i. hu
manitatem occidendo violauit, quapropter regni dei primoge
nita perdidit, ipſaq; Ioſeph qui interpretatur appoſitio.i. po-
pulus gentilis eccleſiæ per fidem appoſitus reportauit, vt ſic
dicere poſsit populus Iudaicus id quod Eſau dixit de Iacob.
Gen. 27. Iuſtæ vocatum eſt nomen eius Iacob.i. ſupplantator.
primogenita mea ante tulit, & nunc ſecundo ſurripuit benedi
ctionem meam. Vel dic ꝙ iſti duo filij ſunt populus eccleſia-
ſticus, & laicus. Cum igitur populo primogenito.ſ. eccleſiaſti
co ratione profeſsionis & gradus debeatur maior portio hære
ditatis gloriæ paradiſi, propter ſua tamen vitia & ingratitudi-
nes iſta primogenitura priuatur, & vltimo geniti.ſ. laici eiſdē
in moribus & virtutibus, & per conſequens in præmijs & re-
tributionibus præferuntur. Pone vt ſupra figuram, quomodo
ſ. Ruben.i. videns filium.ſ. eccleſiaſticus, qui videt dei filiū in
altari vel in ſcriptura, cubile patris.i. eccleſiam dei multis vi-
tijs violat, & ideo primogenituram paradiſi perdit, & laicus
ipſam captat. Matth. 20. Erunt nouiſsimi primi, & primi no-
uiſsimi. Vnde talibus dicitur Matth. 20. Auferetur a vobis re-
gnum dei, & dabitur genti facienti fructum eius.

De Seruo. Cap. 12.

SERVVS dicit̄ a ſeruando, eo ꝙ in bello captus 1
a victore ſeruatur a morte, vt tandem vel venda
tur, vel redimatur. vel dicitur a ſeruiendo, eo ꝙ
vilioribus ſeruitijs, quæ dominis & filijs facere
non competit, mancipatur. Secundum Iſidorū
tres ſunt ſpecies ſeruorū.ſ. vernaculi, qui in ſer-
uitute nati ſunt. Emptitij, quos raptores ſeruituti præmūt, &
alijs ca-

alijs captos vendunt. Conductitij, qui non neceſsitate ſed vo-
luntate ſpe lucri & virtute ſeruiunt, q̃ famuli magis quã ſerui,
a famulando & obſequendo propriè dici poſſunt. Sic verè in
mundo iſto ſunt multa genera ſeruorũ, diuerſis ſpiritualibus
dominis ſubiectorum, qui omnes dicuntur ſerui a ſeruando,
quia deus ſeruat eos ad vitam, vt conuertantur, & a vitijs re-
dimant, vel a ſeruiendo, quia diuerſis ſeruitijs & officijs dei.ſ.
vel diaboli deputantur. Sunt igitur aliqui qui dicuntur verna
culi. Et iſti ſunt infideles, qui in ſeruitute peccati nati ſunt, &
iſtam ſeruitutem a ſuis parentibus trahunt, & in ea permanẽt
& perſiſtunt. Tales etiam dicuntur paruuli qui in originali na
ſcuntur, & tandem ſine baptiſmo decedentes nunquam ab hu
iuſmodi ſeruitute liberantur, ita ꝙ patres talium poſſunt dice
re illud Neemiæ. 5. Ecce nos ſubiugamus filios noſtros & fi-
lias in ſeruitutẽ. Item ſunt aliqui qui dicuntur emptitij, & iſti
ſunt peccatores chriſtiani, qui per baptiſmum & pœnitẽtiam
erant liberi, & tamen a demonibus emunt pro delectabilibus
huius mundi, & vitiorum ſeruitutibus opprimuntur, & cathe
nis malarum conſuetudinum & cõplacentiarũ ligati, ſerui-
re vitijs compelluntur. 2. Pe. 2. A quo quis ſuperatus eſt, eius
& ſeruus eſt. Item ſunt alij qui dicuntur cõductitij, & iſti ſunt
boni chriſtiani, qui.ſ. deo & prælato ſeruiunt voluntariè, non
coactè ſ. pro lucro & Salario gloriæ paradiſi dicẽtes ipſi Chri-
ſto illud Gen. 47. Eme vos in ſeruitutem, & læti ſeruiemus re
gi. & ad Ro. 12. Spe gaudentes domino ſeruientes. ¶ Magiſter
2 de proprietatibus rerum facit quattuor capitula de ſeruo bo-
no & malo, & de domino malo & bono, quę oĩa quaſi videtur
moralizare, & etiam auctoritatibus cõfirmare, propter quod
verbis ipſius intendo parum addere, ſed ipſa aliquantulũ ex-
3 planare. ¶ Conditiones igitur mali ſerui ſunt iſtę, quia pro cer
to iſte ſolet eſſe vorax & ebrioſus, quia.ſ. bona dñi ſui ſolet fu-
rari & ſubtrahere, & in cibis & potibus expendere. Itẽ eſt re-
miſſus & otioſus, quia nunquam quærit aliquid diligenter fa-
cere, ſed potius ludere vel dormire. Item piger & ſomniculo-
ſus, necnon proteruus & ceruicoſus, & ſi põt, ipſi dño contra-
rius, & præſumptuoſus, quia.ſ. ſi poteſt dñm ſuppeditat, & ſuꝑ
ipſum ſe erigit & exaltat. Procul dubio talis eſt malus ſeruus
Chriſti.i. quilibet malus eccleſiaſticus vel prælatus, quia pro
certo tales ſunt voraces & ebrioſi, deo.n. dño ſuo, & ipſius pau
peribus, bona eccleſiæ ſubtrahunt, & inde ventrem ſuum lau-
tè nutriunt atq; paſcunt. Lucæ 12. Si dixerit ſeruus ille, morã
facit dñs meꝰ, & ceperit bibere, edere, & inebriari, veniet dñs
ſerui illius hora qua ignorat, & partem eius ponet cũ infideli
bus. Sunt etiam remiſſi & otioſi, necnon pigri & ſomniculoſi,
quia pro certo iſti ſunt negligentes in omni opere bono, & ma
gis volunt quieſcere & dormire, quam in bonis operibus labo
rare. Vnde Matth. 20. dicitur. Quid hic ſtatis tota die otioſi?
Ideo Eccl. 33. dicitur Mitte ſeruum in operationem ne vacet.
Multa.n. mala docuit otioſitas. Sunt etiam rebelles & ceruico
ſi, quia procul dubio ſuperbè contra deum ſolent per ſuꝑbiã
erigiꝰ, & mandatis eius contrariando aduerſus ipſum extolli.
Vnde Miphiboſeth dixit Dauid 2. Reg. 19. Seruus meus con-
ſempſit me. Figurati in rhinocerote, de quo dicit Iob 39. Nun
qd volet rhinoceros ſeruire tibi? quaſi diceret ꝙ tales proter-
ui ſunt ſimiles rhinoceroti, qui nunquam iugo ſubijcit & ad
domeſticam ſeruitutẽ nullo artificio ſubiugatur. Vel iſta om
nia poſſunt dici de malis ſubditis, qui ad litteram guloſi ſunt,
ebrioſi, otioſi, ſomniculoſi, & cõtra prælatos, dños & maiores
proterui & ceruicoſi, &c. ſicut ſupra. ¶ Malus ſeruus magis lu
4 crum proprium quam lucrum dñi ſui ſolet quærere, bonaq;
ſibi commiſſa incautè ſolet expendere, grãm a domino ſuo ſi-
bi importunè fieri petit, & eandem nũquam vult alijs facere,
necnon gratias & beneficia ſibi collata nunquã credit ex gra-
tia, ſed ea debito facta eſſe. Iſte etiam eſt iracundus & ſeditio-
ſus, maledicus & litigioſus, fraudulentus & inſidioſus, carna-
lis & delicioſus, inuidus & malitioſus. In domo.n. ſolet contẽ-
tiones inducere, de dño & de omnibus oblóq & malè dicere,
malitias machinari, & melioribꝰ inuidere. Talis eſt peccator,
& maximè malus ſubditus in eccleſia vel religione, quia pro
certo tales in bonis quæ faciunt, ſiue prædicando, ſiue pœnitẽ
tiam agendo, ſiue deum laborando, non quærunt niſi ꝓprium
lucrum, propriam gloriam, & fauorem, & de dei vel eccleſiæ
gloria nihil curant. Exemplo Giezi ſerui Heliſei, qui ſub ſpe-
cie domini pecuniam a Naaman petijt, detulit, & abſcõdit. 4.
Reg. 5. quia ſicut dicitur ad Phi. 2. Omnes quæ ſua ſunt, quæ-
runt, non quæ Ieſu Chriſti. Item tales bona ſibi a deo cõmiſſa
ſuperfluè expendunt, & ad petendum a deo vel a prælato gra
tias & beneficia, importuni ſunt, alijs tamen qui ab eis petunt,
ſuffragia concedere non volunt, contra illud Eccle. 3. Non ſit
manus tua porrecta ad accipiendum, & ad dandum collecta.
Ideo dicitur Matth. 18. Serue nequam nonne oportuit te mi
ſereri conſerui tui, ſicut & ego tui miſertus ſum? Item ad litte
ram iſti ſunt ſeditioſi, & pacis turbatiui, litigioſi, & bonorum
oĩum detractiui, inuidioſi & malitiarũ excogitatiui, inſidioſi
& inuidiæ ſeminatiui, delicioſi & gulæ & luxuriæ frequẽtati-
ui, & cũ dr̃ Prou. 19. Non decent ſeruũ deliciæ. Et merito, qa ſi
cut dicitur Prou. 29. Qui delicatè nutrit a pueritia ſeruũ ſuũ,
ipſum in fine ſentiet contumacem. Nam ſicut malus ſeruus in
ſidiatur domino ſuo, ipſum quandoq; interficit, de ipſo etiam
murmurat, & libenter de eo maledicit, ſic malus ſubditus inſi
diatur prælato, vt famam eius interficiat 4. Reg. 21. Tetende-
runt ei inſidias ſerui eius, & interfecerunt eũ in domo ſua. Do
mino etiam libenter detrahit, & facta eius vituperat & condẽ
nat. Eccl. 7. Ne forte audias ſeruum tuum maledicentem tibi.
¶ Item malus ſeruus domino iniurioſus exiſtens, ab eo fugit, 5
& ab eo diſcedens, eius aduerſario ſe adiungit. Iſte etiam
vix per verba caſtigatur, & vix a malitia ſe compeſcit. Interro
gatus, niſi per tormenta compellatur, vix veritatem cõfitetur
& dicit, vocatusq; ad labores, dormire & non audire ſe diſſi-
mulat atq; fingit. Sic per omnia malus ſubditus fugit dominũ
& prælatum apoſtatando, vel dominum ſuum deum peccãdo
& ſe eius aduerſario diabolo adiungẽdo 1. Regum 25. Hodie
increuerunt ſerui, qui fugiunt dominos ſuos. Iſte etiã peccata
ſua niſi infirmitate compulſus nõ confitetur, nunq̃ verbis ſed
ſolis verberibus emendatur, & ad litteram nunquam ex corde
obedit, imo mandata prælati audiens, fingit ꝙ aliquid non at-
tendit. Prouer. 29. Seruus verbis non poteſt erudiri, quia qđ
dicis, intelligit, & reſpondere contemnit. Vide ſupra de ancil-
la benè, vbi inuenies de malis conditionibus ſeruitutis. ¶ Boni 6
ſerui conditio conſiſtit in diuerſis: Nam bonus ſeruus eſt doci
lis & ingenioſus ad intelligẽdum, humilis & obſequioſus ad
obediendum, hilaris & ſolatioſus ad conuiuendũ, affabilis &
gratioſus ad alloquendum virilis & animoſus ad aduerſarios
ſui domini impugnandum, fidelis & induſtrioſus ad bona ſui
domini diſpenſandũ. Talis ſeruus eſt bonus chriſtianus, & qui
libet bonus religioſus vel eccleſiaſticus, q̃ ſpecialiter eſt Chri
ſti ſeruitio deputatus. Talis.n. debet eſſe ingenioſus ad intelli-
gendum dei vel prælati voluntatem, & ad cognoſcendum pro
prię ſalutis vtilitatem. Eſa. 52. Ecce intelliget ſeruus meus Ia-
cob. Item debet eſſe obſequioſus ad impendendũ in dei & ec-
cleſiæ ſeruitio omnimodam ſedulitatem, vigilque & ſollicitus
ad exequendum iniuncti ſibi officij qualitatem. Lu. 12. Beatus
ille ſeruus quem cũ venerit dominus eius, inuenerit ſic facien
tem. Item debet eſſe ſolatioſus ad ſpiritualem lætitiam præfe-
rendũ, quia.ſ. ſeruus dei ſemper in domino debet gloriari, &
in rebus ſpiritualibus lætari, & a cunctis placidus & hilaris
inueniri. pſal. Seruus autem tuus lætabitur. Lętè.n. gratãter &
ſpontè debet ſeruire & obedire, ſi velit ꝙ deus vel prælatus
ſuum debeat ſeruitium acceptare. Gen. 47. Læti ſeruiemus re-
gi. Item debet eſſe affabilis & gratioſus ad alios alloquendum
per prædicationis & bonę eruditionis venuſtatẽ. Vnde de bo-
no prædicatore dicitur Eſa. 49. Seruus meus es tu Iſrael, quia
in te gloriabor. ſequitur. Dedi te in lucem gentium, &c. Item
debet eſſe animoſus ad impugnandum illos qui cum domino
ſuo habent inimicitiam & aduerſitatem, quia pro certo ad ſer
uum dei pertinet inimicos dei infideles & peccatores, inimi-
cos etiam eccleſiæ tyrannos & raptores impugnare, & eorum
malitiæ inquantum poteſt viriliter obuiare 1. Reg. 17. Ego ſer
uus tuus vado, & pugnabo aduerſus philiſteum. Itẽ debet eſſe
fidelis & induſtrioſus ad diſpenſandum bona ſibi commiſſa,
iuxta domini voluntatem, & ad ſeruandum & cœlandum dei
& prælati ſui ſynceritatem & puritatem, & ad ſeruãdum eius
conſtantiam & firmitatem. Numeri 12. Seruus meus Moyſes
fidelis in omni domo mea. Luc. 19. Euge ſerue bone & fidelis,
quia ſuper pauca fuiſti fidelis, intra in gaudium dñi tui. ¶ Bo- 7
nus ſeruus ſolet eſſe cautus & artificioſus ad lucrum domini
ſui procurandum & acquirendum. Sedulus & curioſus ad ra-
tionem domino ſuo de datis & acceptis reddẽdum & facien-
dum. Studioſus ad lectum & prandium domini ſui magis quã
ſuum proprium præparandum. Amoroſus ad dominum ſuum
cuſtodiendum, & circa eum vigilandum. Timoroſus ad aduẽ-
tum domini ſui antequam dormire audeat expectandum.

Obediens

Obediens & affectuoſus, ſemper intendens ad domini bene-
placitum faciendum. Tales debent eſſe per omnia ſerui Chri
ſti, & maximè eccleſiaſtici & prælati. Iſti.n. lucrum domini ſui
dei, vtilitatemq́; eccleſiæ ſibi cõmiſſæ debent quærere, & lau-
dem dei magis quam vtilitatem propriam affectare, beneficia
ſibi a deo tradita iuſtè & debitè procurare, animas etiam ſibi
commiſſas in electorum numero ſibi adiungere, necnon gra-
tias & ſcientias ſibi traditas continuè augmentare, ſicut patet
Luc. 19. vbi paterfamilias tradidit talenta ſeruis ſuis. dicens.
Negociamini dum venio. Vbi etiam patet ꝙ illi qui pecuniã
domini ſui augmentauerunt, fuerunt remunerati. Item iſti de
reddenda ratione debent eſſe prompti, & in hoc ſollicitè cogi-
tare. Sicut.n ꝙ qui benè rationem reddit deo in iudicio de be-
neficijs acceptis, & de bonis tẽporalibus, ſcientialibus, & gra-
tuitis miniſtratis, a iuſto iudice præmiatur, & lucto cœleſtis
gloriæ remuneratur. Qui verò bonum cõputum reddere ne-
quiuerit, nec ſe bene diſpenſaſſe oſtendere potuerit, æternæ
mortis miſerijs ſubiacebit, ſicut patet Matthæi 25. vbi ſeruus
qui non bene miniſtrauerat, in tenebras exteriores damnatus
fuit. Debet igitur ſemper in ſuo computo cogitare quòd fina-
liter dicetur ſibi. Redde rationẽ villicationis tuæ. Item iſti de-
bent eſſe ſtudioſi ad lectũ domini ſui.ſ. dei in ſua propria con-
ſcientia per innocentiam præparandum, & ad ſibi prandium
miſericordiæ in perſona pauperum exhibendum. Ipſe eſt.n.
qui dicit Eſa. 28. Reficite laſſum, & ecce hoc meũ refrigeriũ.
Magis debet igitur Chriſti ſeruus ad talium præparationem
intendere, quam ad proprias delicias vacare, quinimo nunquã
debet in delicijs dormire vel quieſcere, quandiu dominũ ſuũ
Chriſtum videt in perſona pauperum inedia laborare. Exem-
plo Vriæ qui in domo ſua quieſcere renuebat, quia dominum
ſuum Ioab ſuper terram iacere in exercitu attendebat 2. Reg.
11. Item iſti debent eſſe amoroſi deũ & prælatum diligendo,
affectuoſi eis ex corde obediendo, timoroſi in eorum ſeruitio
vigilando, & ad eorum voluntatem attendendo, & eorum mi
ſericordiam expectando. pſal. Sicut oculi ſeruorũ in manibus
dominorum ſuorum. Timorem.n. dei debet homo ſemper in
corde habere, & ne forte ſubito ad ipſum per mortem veniat,
ſemper attendere & videre, ne fortè ſibi cõtingat ſicut illi ma-
lo ſeruo de quo dicitur Luc. 12. Veniet dominus ſerui illius die
qua neſcit, partemq́; eius ponet cũ infidelibus. Amorem etiã
debet habere, quia pro certo ſi dominum ſuum per gratiã vel
per euchariſtiam receperit, ſummè debet attendere & vigila-
re vt eum cuſtodiat, & ꝙ per peccatum nullatenus ipſum per
dat. Vnde merito Abner & alij ſerui regis a Dauid reprehen-
duntur, quia non vigilabant, ſed circa eum dormiebant, & ip-
ſum regem non cuſtodiebant. 1. Reg. 26. Quia pro certo Chri
ſti ſeruus reprehenditur, qui dormiens & negligens reperitur.
Ideo dicitur bene Lu. 12. ꝙ beati ſunt ſerui illi quos cum ve-
8 nerit dominus inuenerit vigilantes. ¶ Bonus ſeruus ſolet con-
tinuè laborare, quia quicquid agit, ſolet ad vtilitatem domini
ordinare. Nunquã etiam dño ſuo ſolet oneroſus eſſe, quia vete
ri roba dñi contentus, bene ſcit ꝙ in fine ſeruitij, ſui lucrum
poterit reportare. In bono etiam ſeruo ſunt virtutes plurimæ
requiſitę, quia.ſ. in ipſo debent munditia, prudentia, & patien-
tia ſemper eſſe. Mundus.n. debet eſſe vt domino placeat, pru-
dens vt in negotijs dñi diligentiam adhibeat, patiens vt corre
ctus nõ murmuret, ſed vt domini verba vel verbera humiliter
ſuſtineat. Talis debet eſſe per oia ſeruus Chriſti, quia ꝓ certo
ipſe debet ad vtilitatem dei vel proximi, prælati, vel eccleſiæ
ſemper aliquid facere, & ad laudem dei cuncta quæ fecerit or
dinare. Eccl. 33. Seruum inclinãt operationes aſsiduæ. Onero-
ſus etiam & querruloſus nõ debet eſſe, quia.ſ. veteri roba.i. pro
curſu miſeræ vitæ, tenui victu & veſtitu contentus debet eſſe,
& ſic in fine paradiſi præmium poterit reportare. Vnde Deut.
15. ꝓcipitur ꝙ ſeruus anno ſeptimo liber exeat, & exire va-
cuus non ſinat. Iſte igit debet habere munditiam & caſtitatẽ,
prudentiam & ſedulitatem, patientiam & humilitatẽ. Mundè
n. debet dño ſeruire, prudenter debet ſe & bona ſibi commiſſa
regere, & quicquid reprehenſionis & tribulationis ſibi a deo
vel prælato immittit, debet ſine murmure in patientia tolera-
re. Ideo bene dicitur Eccl. 10. Seruo ſenſato liberi ſeruiunt, &
vir prudens & diſciplinatus nõ murmurabit correctus. Tales
igitur boni ſerui a domino diligunt, ſuper bona eccleſiæ cõſti
tuunt, & ad regimen familiæ fideliũ ordinantur. Ideo dr̃ Eccl.
7. Seruus ſenſatus ſit tibi quaſi anima tua, qa fidelis ſeruus &
prudens quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam. &c.

De Domino. Cap. 13.

DOMINVS eſt nomẽ poteſtatis, iuriſdictionis 1
& prælationis. Vnde a deo (a quo oĩs poteſtas
eſt ſuper terrã iuſtum dominium eſt ſtatutum.
Sine.n. iuſto dominio & potentia dñorum, non
poſſet ſalua manere res publica, quia nõ niſi re-
preſſa malorum nequitia, tuta eſt innocentia,
nec humana vita vel ſocietas pacifica. Dominorum.n. iuſta po
tentia ſubditos ſuos non opprimit, ſed aduerſariorum malitiã
pro poſſe reprimit & repellit, ſuus etiam in neceſsitate nõ de-
ſerit, imo cõtra ptãtem aduerſariã ꝓ eis ſe opponit. Subditorũ
etiam cauſas nõ ſm̃ voluntatis impetum, ſed ſm̃ legum impe
rium dirimit, & vnicuiq́; quod ſuũ eſt, tribuit, atq; reddit. Cõ
tra malitiam gladium extrahit, viduas & orphanos defendit,
fures verò & maleficos perſequitur atq; punit, & ſic mediãte
iuſtitia innocentiam protegit & defendit. Et ſic dñs nõ ſolum
eſt nomen poteſtatis, imo & æquitatis. Talis dominus eſt bo-
nus prælatus, vel quilibet bonus iudex, qui.ſ. omnia prædicta
debet erga ſubditos obſeruare, & in oĩbus innocentiã defen-
dere, & æquitatem facere & tenere. pſal. Iuſtus dominus, & iu
ſtitias dilexit, æquitatem vidit vultus eius. Vel dic per oĩa, ꝙ
talis eſt Chriſtus, qui bonos ſuſtinet & defendit, malos autem
tam demones quam homines humiliat & offendit. pſal. Suſci-
piens manſuetos dominus humilians autem peccatores vſque
ad terram. Vel dic ꝙ talis dñs eſt ſpiritus, & maximè ratio, quę
in regno animæ dñatur, quæ.ſ. hoſtes animæ.i. tentationes ſup
peditat, & animam liberat ac defenſat. &c. ſicut ſupra. ¶ Dñs 2
eſt nomen poteſtatis, nomen æquitatis, nomen liberalitatis, no
men nobilitatis, nomen honoris & dignitatis, nomen pacis &
ſecuritatis. Sic verè prælatus qui dñatur ſubditis, vir iuſtus
qui dominatur carnis illecebris, poteſt dici dominus Gen. 27.
Eſto dominus fratrum tuorum. Ratione poteſtatis & potentię
debet rebellibus dominari, exemplo Noe, cui datum eſt dñiũ
ſuper beſtias. Geneſ. 9. Sit timor veſter ſuper cuncta animan-
tia. &c. Ad denotandũ ſm̃ Greg. ꝙ dominus vel prælatus de-
bet beſtiales homines poteſtatiuè regere, vt humana formidi-
ne peccare metuant, qui diuinam iuſtitiam non formidant. 2.
Reg. 2. Dñm formidabunt aduerſarij eius. Item ratione æqui-
tatis, quia ſic ſupradictum eſt, talis dñs erga ſubditos debet
& in iudicijs & in promotionibus æquus eſſe. Allega vt ſupra.
§. præcedenti. ¶ Item ratione liberalitatis. Largus.n. & libera 3
lis debet eſſe, vt ſic poſsit non ſeruus diuitiarum, ſed dñs appa
rere, quia ſm̃ Greg. Auarus cuſtodit diuitias vt ſeruus, largus
diſtribuit eas vt dñs. Item ratione nobilitatis, quia nobiliter vĩ
tijs imperando debet viuere, & non ipſis ſeruiliter obedire. Et
ſic etiã dicetur dñs ratione ſecuritatis, quia.ſ. regnum ſuum.ſ.
corpus proprium vel etiam eccleſiam vel patriam ſibi cõmiſ-
ſam debet pacificare, & hoſtes ſpirituales corporales & tẽpo-
rales.i. demones, orando & prædicando, motu carnis abſtinen
do, & pœnitentiam faciendo, & tyrãnos & maleficos puniẽdo
& extirpando, fugare & extirpare, & ſic ibi pacẽ & ſecuritatẽ
cõgruã gñare, & ſibi & alijs dignè & laudabiliter imperare 2.
ad Teſſ. 3. Dominus pacis det vobis pacem. Ideo bñ dr̃ talibus
Gen. 1. Creſcite & multiplicamini, & replete terrã, & dñamini
piſcibus maris, volatilibus cœli & beſtijs terræ. Piſces.n. ma-
ris, motus ſunt carnis, inter aquas noſtræ fluxibilis naturæ na
tantes. Volucres cœli ſunt demones, per aerem caliginoſum
circa nos volitantes. Beſtiæ terræ ſunt mali homines per vitia
beſtialiter viuentes, & circa terram & terrena per auaritiam
gradientes Talibus igitur debet bonus prælatus vel vir iuſtus
dñari, & eos a ſuis malitijs reprimens, ipſis cum potentia prin
cipari, vt de eo poſsit dicere dñs illud Ge. 45. Ioſeph filius tu⁹
viuit, & ipſe dñatur in tota terra Ægypti. ¶ Malus dñs multas 4
habet malas conditiones, per quarum etiã cõtrarium poſſunt
cognoſci bonorum dominorum mores & conuerſationes. Ma
lus.n. dñs (vt ponit hic magiſter) ſubditos nõ iuuat, imo per ra
pinas & exactiones ipſos opprimit, ſpoliat atq; grauat. Iuſtitiã
non ſeruat, imo prece, precio, fauore vel odio ipſam violat &
eneruat. A ſubditis vectigalia recipit, & tñ eos ab inuaſoribus
non defenſat. Malos ſuis nequitijs cõſentientes diligit, diſſen-
tientes vero cruciat & flagellat. Aliena tanquam ſibi propria
vendicat, & quicquid habent ſubditi, ſuum putat. Adorari ab
omnibus affectat, & magis timeri q̃ amari deſiderat. Leges &
ſtatuta antiquorum deſtruit, & ſua ſtabilit & cõfirmat. In ſuis
exactionibus ſemper aliq̃ cãm ſupponit, & ſub ſpecie iuſtitiæ,
crudelitatem

crudelitatẽ ſuã palliat & occultat. Iſta oĩa poſſunt ad litterã di
ci de qbuſlibet malis oñis, prælatis, principibus, iudicibus &
tyrãnis, q̃a ꝓ certo iſti ſemꝑ quærũt ſubditos ſpoliare, iuſtitiã
nõ ſeruare, ſubditos non iuuare, ſed ipſos crudeliter cruciare.
Eſa. 19. Dabo ægyptum in manu dominorũ crudeliũ. Sibi diſ-
ſentientes ſolent affligere, & bona aliorum tanq̃ ꝓpria vẽdica
re. 1. Re. 8. Filios veſtros & filias tollet ſibi. Timeri gloriantur,
honorari gaudent, & magnificentiã ſuã nitũtur vndiq; dilata-
re. Figurati in illis dijs de quibus dr̃ Baruc. 6. Oſtentantes me
tũ gentibus. Et ſi in illa ſtatua Dañ. 2. q̃ erat neceſſe ab oĩbus ado
rari. Muneribus ſolent iniuſtè iudicare, leges & cõſtitutiones
iniquas condere, & ſub diſsimulatione & fictione iuſtitiæ, ra-
pinas & homicidia exercere, &c. vnde Eſa. 3a. Dñatores eius
inique agunt. Ideo dr̃ ab eodẽ. c. 10. Væ qui condunt leges ini
quas, væ qui iuſtificant impium pro muneribus, & iuſtitiã iu-
5 ſti auferunt ab eo. ¶ Adhuc dico q̃ mal⁹ dñs mẽdaces & adu-
latores diligit, & eorũ verbis aures accõmodat, reprehenſores
aũt & veritatẽ dicentes nõ libẽter audit, ſed eorũ ſermonibus
aures claudit, obſtruit & obturat. Fidem & pacẽ nemini ſer-
uat, & de alienis laboribus delicioſas veſtes & epulas ſibi pa-
rat, illos q̃ ſibi diutius & fidelius ſeruierunt, peius remunerat,
& nullius ſeruitia grata æſtimat, & oĩa quæ ſibi fiũt obſequia,
minora debito fore putat. Alijs laborãtibus, ludis & potibus
vacat, de aliorum miſerijs & laboribus parum curat. Iſta oĩa
poſſunt prout iacẽt dici de quolibet malo iudice, principe vel
prælato, quia procul dubio illi adulatores diligunt, dicentes
illud Eſa. 30. Loquimini nobis placentia. Veritatem loquẽtes
odiunt 2. ad Timo. 4. A veritate auditũ auertẽt, ad fabulas aũt
conuertentur. Fidem nemini cuſtodiunt. Hie. 7. Perijt fides &
ablata eſt. De aliorum laboribus lautè viuunt, exẽplo. Balt ba-
ſar; Dañ. 5. Nullum etiã debitè remunerãt, ſed oĩa fieri ex de-
bito ſibi credũt. Iudith 3. Nec iſta tñ faciẽtes, ferocitatẽ pecto
ris eius mitigare potuerunt. Vel per malũ dñm intellige dia-
bolũ, qui ſubditos ſuos peccatores bonis ſuis. ſ. virtutibus ſpo-
liat, ipſosq; ab inuaſoribus. i. a tẽtationibus nõ defendit, fidẽq;
eis nullã ſeruat. Ad ipſis honorari vult, & iniquis legibus ma-
larũ cõſuetudinũ eos grauat. Crudelẽ intẽtionẽ ſuã ſub fictis
diſsimulationibus occultat. Seruos ſuos malè remunerat, & il
lũ q̃ ſibi in vitijs ſeruiunt diligẽtius, minus benè præmiat, ſed
in inferno crudelius lacerat & flagellat. Hie. 6. Crudelis eſt, &
nõ miſerebit &c. quia breuiter cõe Prouerbiũ eſt q̃ ſerpens in
ſinu, mus in pera, ignis in ſtupa male remunerãt hoſpites ſuos.

Capitulum. 14.

1 Dicto de proprietatibus hominis quantũ ad
membrorũ diſpoſitionẽ, & ætatum, & ſexuũ, &
perſonarum diſtinctionẽ, & generaliter quãtũ
ad alia quæ hominẽ in eſſe cõſtituũt, dicẽdum
eſt aliquid moraliter quantũ ad illa quæ homi-
2 nem naturaliter in eſſe cõſeruãt & cuſtodiũt. ¶ Igit ſm Ioanne
tium, ſeptem ſunt a quibus hominũ vita ſeruatur, & in eſſe de
bito cuſtoditur, videlicet aer, cibus, potus, exercitatio, quies,
vigilia & ſomnus. Sic verè ſpiritualiter loquendo, vita gratiæ
ſeptem habet ſpiritualia cõſeruatiua, videlicet aerẽ puritatis
& innocentiæ, cibum deuotionis & euchariſtiæ, potum ſcri-
pturæ, gratiæ & ſapientiæ, exercitationẽ laboris & diligentiæ,
quietem trãquillitatis mẽtis cõſciẽtiæ, vigiliã meditationis &
prouidentiæ, ſomnũ cõtemplationis ſupernaturalis gloriæ &
eminẽtiæ. Iis n. ſeptem vita gratiæ cuſtodiẽ, & ne ꝑ peccatum
pereat, præſeruat. Et iſti ſunt ſeptem gradus per quos ad perfe
ctionis culmina peruenitur, figurati Ezec. 40. vbi dr̃ de quadã
porta tẽpli q̃ ſeptem graduum erat aſcenſus eius, & veſtibulũ
ante eã. Per iſtos. n. ſeptem gradus, portã perfectionis ingredi
mur, & tandem in veſtibulo paradiſi, gloriæ veſtibus inueſti-
mur. Vel poſſunt etiam iſta ſignificari in ſeptẽ colũnis quibus
3 domus ſapientiæ ſuſtentat. Sap. 9. ¶ Quia igitur de aere alibi
dicitur & tractatur, ideo hic primo de cibo aliquid inſeratur.

De Cibo. Cap. 15.

1 Cibus ſm Conſtantinũ cõuertibilis eſt in ſub-
ſtantiam corporis animalis, ipſumq; cibat, nu-
trit, ſuſtentat, & augmẽtat. Calor. n. naturalis &
innaturalis eſt in corpore animalis in continua
actione, & ideo cõtinuè aliqd conſumit de ſub-
ſtantia corporis & naturæ, quapropter neceſſe
eſt vt omne animal cibum ſumat, vt ſic dum in ſubſtantiã cor-
poris vertitur, naturæ deperditum ſuppleatur, & quod per ca-
lorem conſumptum fuerat reparetur. Sic verè cibus ſpiritua-
lis. ſ. gratia, deuotio, euchariſtia, ſcriptura, lectio & doctrina
in ſubſtantiã moralis hominis conuertitur, & quod de mẽbris
virtutum deperditur, per nutrimenta ciborum talium reſtau-
ratur. Calor. n. naturalis. i. carnalis delectatio, calor etiã innatu
ralis. i. mundana cupiditas & inflãmatio de ſubſtantia virtutũ
continuè aliquid diminuunt, quapropter neceſſarij ſunt dicti
cibi, qui deperdita reſtituant & reſumãt. Et ſic dr̃ de iuſto. Ec
cleſ. 15. q̃ dñs cibabit eum pane vitæ & intellectus, & aqua ſa
pientiæ ſalutaris potabit eum. ¶ Ad hoc q̃ cibus corpori pro- 2
ficiat, neceſſaria eſt ipſius præparatio, maſticatio, in loco dige
ſtionis receptio, tandem ipſius digeſtio, & puri ab impuro ſe-
paratio, & tandem per membra attractio & diſtributio, tandẽ
ipſis membris aſsimilatio, & poſt in ea conuerſio & incorpo-
ratio. Si. n. cibus membro non aſsimilaretur, nunq̃ in eius ſub-
ſtantiam verteretur. Talis eſt cibus doctrinæ. Iſte. n. primo ab
apoſtolis, prophetis & doctoribus præparatur, tandem a præ-
dicatoribus ſtudetur & maſticatur, & in loco digeſtionis. ſ. in
ſtomacho memoriæ receptatur, tandem digeritur & ordinat,
& purum ab impuro diſtinguitur, & in lectionis vel prædica-
tionis ſubſtantiam cõmutatur & ordinatur. Et ſic per eloquẽ-
tiam membris & auditoribus diſtribuitur, & eis aſsimilatur,
vt. ſ. ſubtilioribus ſubtiliora, rudioribus rudiora diſtribuãtur,
& ſic ipſis membris. i. auditoribus per retentionem incorpora
tur, & in ipſos per executionis opera conuertitur & mutatur.
pſal. Paraſti cibum illorũ, qm̃ ita eſt præparatio eius. ¶ Cibus 3
bonus calidus & humidus bonos generat humores in corpo-
re, cibus vero malus terreſtris & groſſus, malos humores ge-
nerat, & corruptos, & magis onerat q̃ nutrit comedentẽ. Et
ideo ille cibus generaliter eſt laudabilior, qui ſanguinem ge-
nerat, quam ille qui phlegma, choleram vel melancholiã pro
creat atq; format. Generaliter aũt cibus habet immutare mẽ-
bra, quia ſm qualitatem ciborum immutatur multotiens qua
litas corporum & membrorum. Per cibos intelligitur ſciẽtia
& doctrina. Sed procul dubio iſtorum duo ſunt genera, quia. ſ.
aliqui inueniuntur cibi ſubtiles & boni. i. aliquæ. ſcientiæ &
doctrinæ proficuæ & honeſtæ, & iſtæ pro certo generãt in ho
mine bonos humores. i. bonas affectiones & virtutes & mores.
Aliqui aũt ſunt inutiles, atq; mali, ſicut ſunt malæ ſcientiæ, ma
la verba & documenta, quæ pro certo malos humores. i. malas
affectiones generant, & complexionem. i. conditionem homi-
nis in malum variant & immutant. Nihil. n. tam immutat cum
plexionem & conditionem morum, ſiue ad malum ſiue ad bo
num, ſicut cibus, qui in corpore recipitur. i. ſicut verba & do-
ctrina quæ ab auribus hauriuntur. 1. ad Corint. 15. Corrumpũt
bonos mores colloquia praua. ¶ Cibi qui habent multum ſan- 4
guinem generare, paucas ſuperfluitates debent habere, vel fa
cere, ſicut ſunt cibi delicati & ſubtiles. Illi verò cibi q̃ paucũ
ſanguinem generant, multas ſuperfluitates generant atq; cau-
ſant, ſicut ſunt cibi feculenti & groſsi. Sic verè cibi ſpirituales,
ſ. gratia diuina, ſcientia & euchariſtia, quæ ſanguinem deuo-
tionis humoremq; compaſsionis ſolent generare, nunq̃ ſolent
ſuperfluitatem vitiorum generare, producere vel cauſare. Ci-
bi verò temporales & groſsi. ſ. bona terrena, ſcientiæ munda-
næ, & vana verba, paucũ ſanguinem deuotionis gratiæ faciũt,
ſuperfluitates verò vitiorum multas generant & inducũt. Nu-
meri. 11. Necdũ defecerat huiuſmodi cibus, & ecce furor do-
mini. ¶ Cibi huiuſmodi & ſubtiles cito conuertuntur in cor- 5
pus & hoc propter illam quam habent cum ſanguine vicinita
tem. Cibi verò groſsi conuertuntur & digeruntur tarde. Et iõ
cibi ſubtiles conueniunt ſtomacho delicato, cibi verò groſsi
conueniunt ſtomacho calido atq; forti. Cibi ſubtiles ſunt viri
iuſti, de quibus dicit Chriſtus Ioan. 4. Ego cibum habeo man
ducare, quem vos neſcitis. Quia pro certo tales faciliter dige-
runtur & diſponuntur per fidem & gratiã, & in ipſum corpus
eccleſiæ cõuertuntur. Cibi verò groſsi ſunt diuites & munda
ni, qui pro certo tardè volunt conuerti vel digeri, & cum diffi
cultate in corpus eccleſiæ commutari. Et ideo primi ponẽtur
in ſtomacho delicato. i. in gloria paradiſi, ſecundi verò conue-
niunt ſtomacho ferventi & calido. i. miſeriæ infernali. Eze. 21.
Igni eris cibus, ſanguis tuus erit in medio terræ. vel expone
aliter ſicut titulo de animalibus. ¶ Medicus debet præuidere 6
circa cibum vt dicit Galenus, quæ ſit cibi ſubſtantialitas, qua
litas & quantitas, ſumentis neceſsitas, temporis congruitas.
Sunt. n. aliqui cibi nutritiui, aliqui medicatiui, alij inſtar tui,
aliqualiter

aliqualiter nociui,& aliqui venenoſi , & naturæ totaliter cor-
ruptiui.Neceſſe eſt igitur q̃ homo iſtorum ciborum conditio
nes cognoſcat,ne loco boni cibi venenoſum vel peſtiferum ci
bum ſumat.Sic verè homo qui animæ ſuæ vult mederi , debet
hæc oĩa meditari.Debet.n.diſcernere qualis eſt cibus quo nu-
trire deſiderat mentem ſuam.i.quales ſunt res quibus affectua
ipſius per complacentiam enutritur.Siue.n.agatur de ſciẽtijs,
ſiue de diuitijs & delicijs,ſiue de verbis & blanditijs , ſiue de
conſilijs,ſiue etiam de ſocietatibus & conſortijs,ſemper eſt da
re in iſtis diuerſitatem,& aliqñ malitiam,& aliquotiens boni-
tatem.Aliqua.n.inueniuntur animæ vtilia,aliqua venenoſa &
inutilia,aliqua autem indifferentia. Caueat igitur homo quid
ſpiritualiter comedat, & quarũ rerum affectum in corde ſuo
recipiat,& de qualitate,quantitate,loco,tempore,& neceſsita
te,diſcretè iudicet & diſcernat,ne forte loco medicinæ,nequi
tiæ virus ſumatur,quia ſicut dicitur Eccle.36.Omnem eſcam
manducabit venter,& eſt cibus cibo melior . Exemplo filiorũ
prophetarum qui credebant herbas vtiles inueniſſe pro cibo,
& tunc colloquintas inueniebãt amariores abſynthio.Quia.ſ.
quandoq; credit homo inuenire bonam herbam.i.bonam per
ſonam & bonum negotium.&c qui tamen in fine percipit no-
cuam & amaram,ſicut dicebat ille.Eccle.7. Inueni mulierem
7 morte amariorem.¶ Cibi nimis ſubtiles non benè nutriunt,ge
nerant.n.ſanguinem qui cito a membris reſoluitur. Cibus aũt
groſſus nutrit melius,dum tamen poſsit digeri,quia.ſ.in mem
bris remanet, nec ſic faciliter euaneſcit. Sic verè ſcientia vel
doctrina quando nimis eſt ſubtilis ardua , & non nutrit men-
tem,nec in corde retinetur,ſed per obliuionem recedit.Groſ-
ſa vero & ſimplex doctrina melius retinetur,& a memoria nõ
ita cito reſoluitur,& per conſequens magis proficit,& medet.
Ideo benè dicitur ad Ro.13.Qui infirmus eſt,olus manducet.
8 ¶ Herbę crudę & fructus recentes,non boni ſunt cibi.&c.Vi-
de de herbis & libro de arboribus in generali. §. & de fructi-
9 bus &c.¶ Cibus debet eſſe vniformis,quia.ſ.diuerſa nutrimen
ta non debent in eadem menſa aſſumi,quia ſecundum Auicen
nam, dum vnus cibos accipitur , alius corrumpitur , & dum
nouus ſuper inducitur,alterius iam recepti digeſtio præpedit.
Sic verè homini comedenti id eſt,ſtudenti & ſatietatem ſcien
tiæ habere cupienti, non eſt vtile vti ſimul in eadem menſa.i.
in eodẽ ſtudio,cibis contrarijs & diuerſis id eſt,libris & ſcien
tijs varijs & diſcretis. Quod fit quando homo vnam ſcientiã,
vnam materiam,vnum librum non proſequitur,ſed nunc vnũ
accipit,nunc in alio delectatur.Cibus enim ideſt , ſcientia ac-
quiſita corrumpitur , & a memoria labitur , quando aliquid
aliud de aliena materia ſubito ſuperinducitur aut ſtudetur.
Vnum ergo cibum & non plurimos comedamus , & non de
libro ad librum de ſcientia ad ſcientiam tranſcurramus , quia
vnum aliud impedit, & quod primum acquiſitum fuerat , ſe-
quens tollit.Leuiti. 26. Nouis interuenientibus vetera proij-
cient.& ad Hebr.10.Aufert primum, vt ſequens ſtatuat. quia
ſcilicet vt ait Seneca in epiſtola, faſtidiẽtis ſtomachi eſt multa
10 deguſtare.¶ Cibus quandoque excedit,& quando nimius eſt
generat corpori multa mala.Stomachum enim diſtendit & in
flat,rugitum & torſiones generat , malos humores augmen-
tat,nauſeam & vomitum prouocat,calorem naturalem(ſicut
ligna nimis viridia ignem)extinguit & ſuffocat, ſpaſmum &
contractionem neruorum cauſat,vlcera & ſcabiem procurat,
ſenium & mortem accelerat,contra quæ per ciborum multi-
tudinem munire & defendere ſe homo credebat . Per cibum
(ſicut alias dictum eſt)poſſunt intelligi ſcientiæ ſeculares, vel
etiam diuitiæ temporales. Iſti enim ſunt quidam cibi,qui quã-
do nimis ſuperfluunt & abundant, multa mala & vitia gene-
rant & producunt. De ſcientia enim dicitur Hierem.10.quod
ſtultus factus eſt omnis homo a ſcientia. De diuitijs vero dici
tur Eccleſ.5.Diuitiæ congregatæ in malum domini ſui. Vt de
talibus cibis dicatur illud Threnorũ 4. Facti ſunt cibi earum
in contritione . Iſti igitur ſtomachum cordis ſolent diſtende-
re,& inflare 1. Corint.8.Scientia inflat.Torſiones inuidiæ , &
rugitum irarum ſolent generare , malos humores & luxuriæ
ſolent augmentare, calorem charitatis ſolent ſuffocare , con-
tractionem neruorum id eſt,impoſsibilitatem bene operandi
& vitium pigritiæ ſolent inducere & cauſare,vlcera & ſcabiẽ
exterioris inhoneſtæ conuerſationis ſolent procurare. Et ſic
ſenium malarum conſuetudinum , mortemq́ue vitiorum &
criminum necnon infernalium tormentorum atque turbinũ
ſolent finaliter ſuſcitare.Et iſta abundantia talium ciborum ſi
gurata videtur in pſal.vbi dicitur quod deus filijs Iſrael in de
ſerto cibaria miſit,in abundantia,& pluit illis ſicut puluerem
carnes,& comederunt & ſaturati ſunt nimis,& deſiderium eo
rum attulit eis.Sequitur.Ira dei aſcendit ſuper eos , & occidit
pingues eorum,& electos Iſrael impediuit . Ac ſi diceret.Su-
perflua cibaria diuitiarum & deliciarum ſemper habẽt finem
plenum moleſtiarum,iuxta illud Eccle.33.Cibaria , & virga,
& onus aſino.vel ad litteram allega prædicta contra guloſos,
quibus ſunt cibi nimij cauſa vitiorum & tormentorum.allega
vt ſupra . ¶ Cibus nimis tenuis atque paucus ſolet multarum 11
ægritudinum eſſe cauſa. Naturam enim debilitat, viſum & ſen
ſus obſcurat & hebetat,fluxum capillorum & caluitiem pro-
curat , phthiſim & eticam accelerat, corpus attenuat , cutem
corrugat,& virtutem diminuit atq; ligat,& vt dicunt medici,
quandoq́ue maiores infirmitates quam repletio generat atq;
cauſat.Quia per cibos(vt dictum eſt)poſſunt diuitiæ vel ſcien
tiæ intelligi , ideo per ciborum nimium defectum poteſt ni-
mia paupertas vel minor defectus ſcientiæ denotari.Carentia
enim,fames,& indigentia talis cibi,ſcilicet bonæ doctrinæ, &
neceſſariæ temporalis ſubſtantiæ, faciunt animæ multa mala,
quia ſcilicet defectus temporalium , dum hominem ad iram,
impatientiam & deſperationem deuehit,& dum ipſum ad fur
tum & rapinam & cupiditatem inducit , ſolet in ipſo omnem
virtutem & conſtantiam debilitare,ſenſus diſcretionis tollere
fluxum capillorum id eſt,virtutum facere,phthiſim & ecticã.
ideſt, ſiccitatem incompaſsionis inducere, cutem quoq; con-
uerſationis corrugat,infamat & denigrat,& totum hominem
per indeuotionem attenuat & deſiccat. Quæ etiam omnia fa-
cit nimia carentia ſcientiæ & doctrinæ. Iſta enim virtutẽ for-
titudinis diminuit, ſenſum diſcretionis per ignorantiam hebe
tat & confundit,caluitiem id eſt, defectum virtutum inducit,
ſiccitatem indeuotionis & incompaſsionis efficit,corrugatio-
nemq́ue malę conuerſationis generat & producit . Breuiter
igitur tantum nocet animæ quandoq́ue talium ciborum carẽ-
tia,ſicut nimia abundantia . Ideo benè dicitur Prouerbio.30.
Nec diuitias nec paupertates dederis mihi dñe.¶ Sufficiens ci 12
bus,mediocris & ſanus , laudabilis etiam atque bonus , facit
corpori multa bona.Deperdita enim reſtaurat,virtutem con-
ſeruat,calorem temperat,ſanguinem augmentat,vires operan
di tribuit,ingenium acuit,ſanitatem auget et cuſtodit,ſuauem
ſomnum facit & inducit.Sic verè moderatus cibus ſciẽtiæ vel
etiam cibus lachrymoſæ pœnitentiæ,cibus etiam euchariſtię
cibus etiam charitatis & amicitiæ , facit animæ ſpiritualiter
multa bona,quia ſcilicet per tales cibos deperdita gratiæ re-
ſtaurantur. Virtus fortitudinis & vires operandi benè roborã-
tur. Calor cupiditatis temperatur . Sanguis pietatis augetur.
Somnus contemplationis inducitur,& ſic ſanitas animæ cuſto
ditur.Bene ergo dicitur Ioan.6.Operamini non cibum qui pe
rit.& ſequitur. Caro mea verè eſt cibus . Vel etiam poteſt dici
de cibis temporalium,& de moderata ſubſtantia , quę in benè
vtentibus facit omnia ſupradicta . ¶ In cibatione neceſſe eſt 13
conſiderare conditionem ſumentium ipſum . Alius enim cib⁹
cõuenit ſano,ali⁹ ægro,alius iuueni,alius ſeni, alius quieſcẽti,
alius ſe exercitãti,alius in infirmitate vna,ali⁹ in alia.Cibus.n.
qui vni proficit,alteri officit. Et multa ſunt ſalutifera ſanitatẽ
habenti,quæ ſunt mortifera ægrotanti,& multa ſunt in vna in
firmitate ſalubria,quæ in alia ſunt inutilia & noxia . Per cibũ
poteſt intelligi pœnitentia,iuxta illud pſalm. Fuerunt mihi la
chrymæ meæ,panes die ac nocte. Quia cinerem tanquam pa-
nem manducabam,& potum meum cum fletu miſcebam. Vel
etiam per cibum poteſt intelligi ſciẽtia & doctrina vt dictum
eſt,iuxta illud Eccl.15. Cibauit illum pane vitæ & intellectus
& aqua ſapientiæ ſalutaris.&c. Igitur iſtud verũ eſt quòd per
confeſſorem, doctorem & prædicatorem,tales cibi ſunt diuer
ſis diuerſimodè miniſtrandi,& ſecundum conditionem perſo
narum diuerſimodè variandi . Nam ſecundum quod ſunt iu-
uenes ſiue ſenes infirmi vel ſani, potentes vel debiles, ſecũdũ
hoc debet doctrinæ eruditio a prædicatoribus, & pœnitentiæ
impoſitio a confeſſoribus variari.Multa enim poſſunt alijs ꝓ-
ficere,quæ alijs benè poſſent nocere,quia ſicut dicitur Eccle.
37.Non enim omnibus omnia expediunt,& non omni animæ
omne genus placet.¶ Aliqui cibi ſunt dandi in principio mor 14
bi,aliqui in ſtatu,aliqui in receſſu . Vnde generaliter quando
videmus morbum eſſe in principio , & ad crementum , cibus
eſt ſubtrahendus,vel ſaltem cibus tenuis miniſtrandus. tũc.ñ.
natura ad digeſtionem morbi totaliter eſt intenta. Vnde tunc

eius effectus diminuitur,ſi circa groſſa cibaria occupata teneatur. Sic verè quando medicus deus videt quòd aliquis eſt in infirmitate peccati conſtitutus,ad finem ne amplius talia infirmitas augmentetur,& ne per ipſam mors properè generetur, ipſe ſolet tali infirmo peccatori,quando ipſum vult reducere ad ſalutem,cibos groſſos.i. bona temporalia, delicias ſcilicet & diuitias ſubtrahere,& cibos tenues id eſt,bona ſpiritualia.ſ. ſacramenta & ſpirituales ſcientias,necnon euchariſtiam miniſtrare.Si enim talia groſſa cibaria talibus concederentur, natura & mens eorum circa iſta digerenda & gubernanda occuparetur,& ſic circa digeſtionem & ſanationem morbi peccatorum ſuorum minus intẽderet, eo quod ſe circa alia amplius occuparet. Ideo de talibus groſsis cibis dicitur Prouerbiorũ 23. Ne comedas cũ homine inuido id eſt, cum mundo, & ne
15 deſideres de cibis eius. ¶ Iuuenes magis indigent cibo quam ſenes,& ſenes multo melius ſuſtinent ieiunium quam iuuenes ſicut dicit Hippo.Cuius rõ eſt quia in iuuenibus fortis eſt calor,in ſenibus verò debilis,& ideo maior cibus eſt neceſſarius iuuenibus ad repreſsionem maioris caloris, quam in ſenibus ad repreſsionem minoris. Et iſta ratio etiam eſt quare magis cibandi ſunt laborantes & ſe exercentes quam homines quieſcentes. Iſta poſſunt dici de cibo doctrinæ & bonæ eruditionis,quæ procul dubio maior eſt neceſſaria iuuenibus quam ſenibus,& maior actiuis & laborantibus quam contemplatiuis & quieſcentibus.Tales enim maiorem habent calorem concupiſcentiæ carnalis & mundialis,quam habent ipſi ſenes, quia ſcilicet ſenilis ætas,quæ eſt frigida & tepida, reprimit huiuſmodi calores,& huiuſmodi affectiones,& ideo pro tali calore & feruore affectuum & concupiſcentiarum in iuuentibus reprimendo,neceſſe eſt quòd cibum doctrinæ & pœnitentiæ recipiant ampliorem, iuxta illud Prouerb.6.Præparat in æſtate cibum ſibi.Æſtas autem tempus eſt calidum.Vel dic quòd ſenes ſunt viri perfecti & prudentes, qui melius ſuſtinent ieiunium paupertatis, quam iuuenes imperfecti. magis enim ſunt frigidi & maturi,ipſi verò iuuenes magis ſunt feruidi & commoti,& ideo ieiunium id eſt,ciborum bonorum temporalium carentia ipſos ſolet grauare, vbi ſenes id eſt, perfecti ipſam nõ videntur percipere vel ſentire. Ipſique iuuenes id eſt,viri imperfecti multos cibos bonorum temporalium appetunt,vbi ſenes id eſt,perfecti modicis contenti ſunt. Prouerbiorum 12.
16 Multi cibi in noualibus id eſt,in nouis iuuenibus.¶ Plures cibi requiruntur in hyeme quam in æſtate &c. Vide ſupra de
17 ventre.§.vltimo.¶ Periculoſa eſt ciborum repletio poſt præcedentem ſterilitatem & famem.Secundum enim Auicennam, tertia primi,tunc natura plus appetit quam digerere poſsit,& ideo contra proprium appetitum vir prudens a cibis ſe reprimit & compeſcit.Sic verè quando quis fuit in ſterilitate & fame id eſt, in ſtatu paupertatis & indigentiæ,magnum periculum eſt animæ ſuæ,ſi cibi bonorum temporalium ſibi in abundantia cõcedantur,nam talis magis appetit per cupiditatem, quam digerere & vtiliter regere poſsit per ſagacitatem, & ideo talis abundantia proſperitatis cauſat in ipſo multos morbos.i. multam iniquitatem, & tandem mortis æternæ periculum & calamitatem,quia ſicut dicitur Eccle. 5. Saturitas diuitis non ſinit eum dormire.Et Iob 20.Cum ſatiatus fuerit, arctabitur, & omnis iniquitas irruet in eum.Quia vt cõmuniter videmus illi qui plus abutuntur diuitiarum ſaturitate, ſunt illi qui ante fuerunt in ſamelica paupertate,quia ſicut dicit Seneca, Nihil eſt illis crudelius,qui facti ſunt nobiles,non nati.

De Potu. Cap. 16.

1 POTVS ſecundum Conſtantinum eſt ſubſtantia liquida, ad nutrimentum animalis neceſſaria.Pot⁹ enim ſua ſubtilitate ad remotiores partes corporis poteſt tranſire,& ideo magis nutrit quam cibus, qui propter ſuã groſsitiem nequit per venas ſubito penetrare. Cum cibus & potus ſint illę rerum ſubſtantiæ, quibus corpora nutriuntur, & in eſſe debito conſeruantur,euidens eſt quòd per iſta poſſunt diuerſæ doctrinæ & ſcientiæ denotari. Potus enim qui ſine difficultate bibitur, ſimplicem & planã doctrinam ſignificat, quæ faciliter retinetur.Cibus verò qui cum difficultate maſticatur,fortem doctrinam denotat,quæ difficulter recipitur,& habetur.Dico igitur quòd plus eſt vtilis fidelibus, & maximè ſimplicibus potus doctrinæ ſimplicis & facilis, quam cibus doctrinæ magis ſolidus & difficilis.Talis enim ſimplex doctrina vſque ad interiora cordis melius penetrat,vbi difficilis doctrina non ingreditur nec ſubintrat. Ideo ſimplicibus loquitur apoſtolus ad Hebreor. 5. Facti eſtis quibus lacte opus ſit,
non ſolido cibo.¶ Potus ſecundum Conſtantinum tripliciter 2
diuerſificatur.Eſt enim potus,qui eſt ſimpliciter potus, ſicut aqua,quæ potat ſed non nutrit.Item eſt potus qui eſt potus & cibus,ſicut vinum,quod potat & etiam nutrit. Item eſt potus qui nec eſt potus,nec eſt cibus,ſicut ſyrupus, qui datur cauſa medicinæ,non cauſa potus vel cibi. Sic verè tria ſunt genera potuum id eſt,ſcientiarum,ſcilicet vna quæ tantum eſt potus, & hæc eſt ſcientia phiſica,quæ potat & nõ nutrit,quia ſcilicet homines facit doctos,& non bonos,& valet ad ſciendum veritatem,non ad faciendum bonitatem. Alia eſt ſcientia quæ eſt cibus & potus,& iſta eſt theologica, quæ potat ſcientiam influendo,& nutrit virtutibus impinguando.Alia vero eſt ſcientiam influendo, & nutrit virtutibus impinguando. Alia verò eſt ſcientia legalis, quæ non eſt potus, quia ſcilicet non facit hominem doctum in ſpeculabilibus.Nec etiam eſt cibus,quia ſcilicet non facit hominem vt communiter bonum in moralibus,eſt tamen medicinalis iniquitatem tollendo, & mediante iuſtitia puniendo,& vtilitati publicæ medicinæ remedia pro-
curando.¶ Potus aquæ in ſanitate cuſtodienda,& in infirmita 3
te curãda eſt neceſſarius, & ideo neceſſe eſt medico aquarum conditiones cognoſcere,vt poſsit laudabiles infirmis tribue-
re,& illaudabiles præcauere.¶ Aqua igitũ fontana verſus oriẽ- 4
tem currens,ſapida,pura,clara,leuis,cito caleſcens,& cito frigeſcens,admodum laudabilis eſt. Aqua verò purior & potui vtilior,ſic cognoſcitur.In duabus enim aquis,duo panni linei benè mundi intingantur,& ſoli exponantur. Illius enim aqua ſubtilior eſt,qui citius exſiccatur, quia ſcilicet aqua quanto ſubtilior & purior,tanto a ſole citius attrahitur, & tanto facilius ſuperius eleuatur. Et iſta etiam ratio eſt quare aqua pluuialis inter omnes potior & melior iudicatur, quia ſcilicet ſol quod purius eſt eleuat,& in nubes pluuias illud mutat. Aqua vt dictum eſt,ſignificat ſcientiam & doctrinam, quæ quia ſanitati animæ ſeruandæ & procurandæ proficit & iuuat, neceſſe eſt quòd aquarum id eſt,ſcientiarum & doctrinarũ homo differentiam cognoſcat,ne fortè loco bonę doctrinæ, malã & peſtiferam aquam.i.doctrinam hæreticam recipiat atque ſumat. Bene igitur dicitur Ioann.5.Nolite credere omni ſpiritui, ſed probare ſpiritus ſi ex deo ſunt. Vnde de mala filia reprehenſiuè dicitur Eccleſ.26.quod ſicut viator, ad fontem os aperiet, & de omni aqua proxima bibet. Igitur illa eſt bona & commendabilis aqua doctrinæ,quæ eſt ſapida id eſt, quæ ſapit audientibus,quæ clara id eſt,plana & non dubia eſt intuentibus quæ eſt pura id eſt,impermixta eſt falſitatibus & erroribus,& maximè illa quæ calefacit per charitatem, & cito frigefacit per dei timorem.Et inter duas aquas id eſt, inter duas ſcientias illa eſt melior, & a nobis eligibilior, quæ ab iſto ſole iuſtitiæ. Chriſto amplius eleuatur,& magis attrahitur,eligitur & amatur,vt ſic illam aquam id eſt,illam ſcientiam & doctrinam,ſcilicet theologicam,magis reputemus,quam a ſole Chriſto eligi cernimus & videmus.vt ſic dicat ipſe ſol Chriſtus illud Iudic.9.Quod me videritis facere,facite. Vel dic quòd per iſtas duas aquas poſſum intelligere duas perſonas ipſis pãnis & ipſis bonis temporalibus inhærentes, quæ .ſ. ſunt quidam panni, & ſicut quædam exteriora indumenta, contigua & coniuncta, quia procul dubio illa aqua id eſt, perſona, melior, purior & ſanctior dinoſcitur,quæ citius ab ipſis pannis id eſt, ab iſtis exterioribus mundi bonis diſiungitur & ſeparatur, & per contemptum ab ipſis mentaliter ſegregatur, & ab ipſo ſole Chriſto facilius attrahitur, ipſumque libentius ſequitur, & ab eo ſurſum ad amorem æternorum citius & facilius eleuatur. Ecõtra ille impurior ſpiritualiter poteſt dici, qui tardius ſe permittit a ſole Chriſto attrahi & leuari, & qui difficilius vult ab iſtis inferioribus ſegregari. Et ſic iſte ſunt illę duæ ſpecies aquæ,de quibus fit mentio in ſcriptura Gen.1.quarum quædã ſuper cœlos poſitæ ſunt,quædam inferius remanſerunt.Quia ſcilicet boni ſenſus ad deum mentaliter leuantur,mali verò inferius in temporalibus delectantur.Vnde in hymno.Summæ deus potentiæ,qui ex aquis ortũ genus,partim remittis gurgiti,
partim leuas in aera.¶ Aqua fontis frigidior eſt æſtate quam
hyeme &c.Vide de fonte.Aqua quæ venit cum tonitruo, me- 5
lior eſt &c.Vide de tonitruo & pluuia.¶ Aqua pluuialis cæte- 6
ris eſt purior & ſubtilior,& ideo conuertibilior,niſi cum diligentia conſeruetur.Tamen vt dicit Conſtanti. iſta aqua ex eo quòd cito

quòd cito putreſcit, non eſt vituperanda, ſed ex puritate & ſub
tilitate potius eſt laodanda. Sic verè ſæpe fit quòd illi qui ſuot
in ſcientijs ſubtiliores, & etiam in conſcientijs puriores, ſunt
quandoque ad corruptionem peccati faciliores, quia ſcilicet
ſepties in die cadit iuſtus. Prouerb. 24. Igitur noo cootemna-
mus io iſtis, illam quam habent ad peccatum facilitarem, nec
ſuam corruptibilem leuitatem, ſed potius laudemus in ipſis
ſuam puritatem & ſubtilitatem, quia ſcilicet nos debemus ad
bona attendere oon ad mala, & bona commendare, & de ma-
lis nô detrahere, ſed ne ſimiliter cadamos (cum etiam ſanctos
& booos putreſieri & cadere videamus (debemus ſtupidi for-
midare, iuxta illud Eccleſ. 31. Diſce ex teipſo quæ ſunt proxi-
mi tui. & ad Gala 6. Conſidera temetipſum, oe & tu tenteris.
7 ¶ Aqua corrupta multas generat paſsiooes, ſcilicet raucitatẽ,
& febres & ſimilia. Et ideo ſummè caueodum eſt ne talis aqua
corrupta potetur. Sic verè aqua corrupta. i. doctrina hæretica
& infecta, vel etiam ſermo malus & mali iocitatiuus, multas
infirmitates ſpirituales. i. multa vitia & peccata geoerat, & iô
cauere debet quilibet ne tales potus accipiat atque bibat 1. ad
8 Timo. 5. Noli adhuc aquam bibere. ¶ Aqua frigida ſecuodum
Cooſtaoti. nõ eſt ſana, licet ſit delectabilis io æſtate. Qninimo
ſecundum ipſum qui frequenter biberit aquam frigidam, fri-
gidas ægritudines non euadet, ſaltem in ſenectute. Aqua vero
calida vtilis eſt, & hoc quia per decoctionem ignis permixta
ſibi corpora diſſoluuotur, quia ſcilicet ſtomachum ieiooum
ſolet purgare, humores phlegmaticos ſolet diſſoluere, ventrẽ
mundiſicare, & naturã alleuiare. Aqua frigida ſigoificat muo-
di proſperitatem, & etiam ſcientiam ſecularem. Iſtæ enim fri-
gidæ dicuotur, quia refrigerant delectando, & frigus etiam in
deuotionis inducendo. Aqua autem calida eſt feruens cõpuo-
ctio lachrymoſa, quę ſcilicet ex feruore cootritionis procedit,
& calorem dilectionis continet, & permixta clementa id eſt,
peccata decoquit & diſſolnit, & per contritionem digerit, &
remollit, & ad expellendum per confeſsionem habiliat & di-
ſponit. At procul dubio talis aqua frigida proſperitatis, ani-
mæ eſt oociua, & frigidarum ægritudinum, ſcilicet iodeuotio
nis & mali amoris ioductiua. Hieremi. 6. Sicut frigidam facit
ciſterna aquam ſuam, ſic frigidam fecit Iſrael malitia ſua. Sed
procul dnbio aqua calida lachrymoſæ compunctionis pro-
ficit, ſtomachum conſcientiæ purgat, & naturam id eſt, coo-
9 ſcientiam alleuiat & attollit. ¶ Aqua calida licet ſit potui vtilis
& ſalubris, eius tamen nimius vſus ſtomachum nimis remol-
lit, digeſtionem impedit, & ſanguinem de naribns fluere facit.
Sic verè licet aqua calida id eſt, feruens compunctio & pœni-
tentia, vt in multis poſsit proficere, poteſt tamen quando ni-
mis abundat, naturam & cooſtantiam debilitare, & per deſpe-
rationem, digeſtionem conuerſionis impedire, & ſanguinem
10 diuinæ gratiæ ſpei venię euacuare. ¶ In aqua, quando ad ſuffi-
cientiam coquitur, partes terreſtres digeruntur, & ſic aqua ſa
nior & melior efficitur. Verũtamen tanta poſſet eſſe ebullitio
& decoctio, qnòd totum ſobtilius exhalaret, & quod groſſum
& terreſtrę eſt, remaneret, ſicut patet in aqua de qua fit ſal per
decoctionẽ violentam. Sic verè licet aqua id eſt, aliqua fragi-
lis & fluxibilis perſona per decoctiooem arctioris pœniteotiæ
& tribulationis poſsit eſſe melior, quando tamen nimis abun-
dat huiuſmodi decoctio violenta, tunc quia propter defectum
conſtantiæ & patientiæ ipſam non poteſt commodè ſuſtinere,
ſolet. n. qcquid habet de ſubtili & puro ſpei & gratię, euaneſce
re & recedere, & ſolæ fœces vitiorum in ea reſidere. Ideò be-
nè dicitur Prouerbiorũ 30. Qui vehementer emungit, elicit
11 ſanguinem. ¶ Aqua quæ fit ex niuis & glacici ſolutione, nun-
quam poteſt ad priſtinam puritatem redire, vt dicit Ariſtote.
io libro metheorotum. Sic verè illi qui per peccatum in geln
& niuem id eſt, in viros peccatores vertuntur, & a baptiſmali
pnritate cadentes, per peccata & vitia congelantur, dato qnòd
poſtea per contritionem & pœnitentiam reſoluantnr, nunquã
tamen ad priſtinam puritatem innocentiæ reuertuotur, quia
ſcilicet ex quo quis ſemel a baptiſmali inoocentia ceciderit, ad
ipſam amplius non redibit, & tamen quandoque maiorẽ gra-
dum perfectionis quam ante habuerat, poſt acquirit. Et ſic vi-
detur innuere apoſtolus ad Hebre. 5. vbi dicit quod impoſsi-
bile eſt eos, qni ſemel prolapſi ſunt, rnrſus renonari per pœni
tentiam, ſupple ad eandem innocentiæ puritatem, licet poſsint
12 renouari ad maiorem ſanctimoniæ quantitatem. ¶ Aquæ la-
cuales, paluſtres, & niuales, peſsimæ ſunt ad potandum, &
multas generant paſsiones. ſplenem enim magnificant, lapi-
dem generaot, ſtomachum infrigidant, & febres faciont &
procurant. Et ideo docet Auicenna quòd ſi neceſſe eſt iſtas
aquas bibere, qnòd ſaltem illas bulliaot atque coquant. Aqnæ
iſtæ ſignificant ſcieotias ſeculares, vel etiam diuitias & deli-
cias temporales. Iſtę enim illaudabiles ſunt, quia ſpleoem qui
ridere facit id eſt, ioeptam lætitiam ſolent dilatare, ſtomachũ
cordis ſolent per indeuotionem iofrigidare, lapidem obſtina-
tioois & doritiæ generare, & febres malorum affectuum in-
flammare. Tales igitur aquæ potandæ non ſnnt, iuxta illud 1.
Timo. 5. Noli adhuc aquam bibere, ſed modico vino vtere.
Veruotamen ſi neceſſe eſt talibus aquis vti, vt pote quia ratio-
ne officij & ſtatus neceſſe eſt homini diuitijs, delicijs & mnn-
danis ſcientijs potari, tuoc eſt conſilium quòd coquantnr, &
ignis charitatis ibidem adiuogatur, vt ſcilicet totum ad amo-
rem dei & proximi ordioetur. Hieremi. 51. In calore eorum
ponam potus ipſorum ¶ Aqua ſalſa valet ad multa. Ventrem 13
enim dicitur mollire, & mordicando inteſtina laxare, ſcabiem
& pturiginem curare, hydropicos iuuare. Sic verè aqua la-
chrymarum, quæ ſalſa dicitur & amara, ventrem cordis mol-
lit per contritionem, inteſtina mordicat per compuoctionem
& per diſplicentem redargutionem, ſcabiem & prorigiuem
malornm deſideriorum tollit, & hydropicis id eſt, inflatis &
ſuperbis proficit. ¶ Inueniontur aquarum ſpecies infinitę, ſci- 14
licet aqoa ſulphurea, aqua alnminoſa, aqua bituminoſa, aqua
metallina, quæ ſcilicet omoes ſunt medicioales & proficuæ,
& contra infirmitates varias iuuatrices, licet videantur inuti-
les, & inſipidæ, & vtilitatis nullios effectiuæ. Aqua ſolphorea
ſignificat lachrymas inductas per conſideratiooem ooſtrorũ
fœtentium vitiotum. Aqua aluminoſa, qnæ eſt acris & ſalſa, ſi
gnificat lachrymas per conſiderationem inferoalium tormen
torum. Aqua bituminoſa ſignificat lachrymas per cooſidera-
tionem charitatis. Chriſti & ſanctorum. Aqua vero metallina
ſignificat exempla omniom perfectorum. Metalla enim fue-
runt ſancti, aquæ verò per eos tranſeontes, ſunt eorum exem-
pla. Tales igitur aquæ ſpiritnales vtiles ſunt aoimæ peccatri-
ci, ſibique de peccatis cooferunt medicinam, quia ſicut dici-
tur Ezech. 47. Sanabuotur aquæ, & omnis anima quæ ſerpit
quocunque venerit torrens, viuet. Vel dic qnòd iſta ſignificãt
multa quæ videntur inſipida & inutilia, quæ tamen præ cæte-
ris ioueniuntur bona & vtilia &c. ¶ Hic ponit magiſter de 15
proprietatibus rernm de potu vini, cuius multas ſpecies ponit
quarum diſtinctiooem ad præſens omitto, quia in libro de plã
tis, de vino capitula tria pono. Hoc ſolum addo quod dicit
hic, quod vinum in ſnis qualitatibus temperatum debitè ſum
ptum, & non ſoperfluè potatum, corpori infinitiſsima bona
facit. Iſtod enim calorem confortat, membra refocillat, gau-
dium & aodaciam generat, virtutem roborat, choleram ru-
bram cum ſudore & vrina purgat, corpora ſicca humectat,
vires reparat, appetitnm pronocat, digeſtionem adiuuat, in-
tellectum acuit, opilationem ſplenis & hepatis aperit, ſnper-
flua conſumit, lippitudines oculornm tollit, eloquẽtiam diſer-
ram facit, lapides in renibus frãgit, & arenulas diſsipat & edu-
cit, ſaoandis vulneribus conoenit, & menſtruis reſtringendis,
& ſi modo ſumatur debito, omnes medicinas alias aotecellit,
ſi verò homo modum io potaodo exceſſerit, venenum procul
dubio & non remedium ſibi erit. Per vinnm iſtud poteſt intel
ligi ſanguis Chriſti vel ipſius memoria, ſiue etiam feruore de-
uotionis, & gratia, ſeu theologica & diuina ſcientia, & etiam
mordicans compunctio & pœnitentia. Iſta enim omnia ſnnt
ſpiritualia vina, animæ ſpiritualiter nutritiua, & in ipſa virtu-
tum omnium ioductiua. Ideo ſapientia dicit Prone. 9. Inebria
mini chariſsimi, bibite vinum quod miſcui vobis. Igitur dico
ꝙ per quodlibet tale vinum calor charitatis augetur, virtus
fortitudinis roboratnr, gaudium in ſpiritu ſancto, & audacia
aggrediendi bona opera generatur, cholera iracnndiæ euacua
tur, ſiccitas indeuotionis humectatur, vires reſiſtendi vitijs re
ſtaurantur, appetitus bonorum deſideriornm prouocatur, dige-
ſtio & cõpoſitio morum adiuuatur, intellectus per diſcretio-
nem illuminatur, opilatio verecũdiæ per cõfeſsionem aperitur,
ſuperfluitates diuitiarnm per eleemoſynas cõſumuntur, & ocu
lorũ cordis lippitudines & immunditiæ ſuſtolluntur, eloquen
tia landis & orationis perficitur, lapis obſtinationis per cõtritio-
nem frangitur, & arenulę vitiorũ per cõfeſsionẽ educuntur, vul
nera doloris, triſtitiæ & inuidiæ ſanantur, & menſtrua cuiuſ-
cunq; immũditiæ reſtringuntur. Et ſic cõtra oĩa vitia qnodlibet
tale vinum opitulatur, & cõtra mala oĩa ſuffragatur. Ideo be-
ne dicitur

ne dicitur Eccl.35.Exultatio animę & corporis,vinom mode
ratè potatum.ſanitas animæ & corporis ſobtius pot⁹. Vide de
vino in titulo ſuo,vbi inueniens multa dicta.

De Prandio. Cap. 17.

1 AD prandium ergo & conuiuiū cibus & potus ha
benr ordinationē & reſpectum. In prādijs.n.pri
mo cibaria præparātur,deiode cōuiuę vocātur,
ſedes & ſedilia ordinaorur,menſę & meoſalia di
ſponūtur & nroantur,hoſpitū manus ante oīa a-
bluūtur,deinde a dño cōuiuij hoſpites ſm grad⁹
ſuos in menſa collocātur, & qui alijs prævalēt, alijs in ordine
ꝓferūtur,& tā filij q̄ filiæ,tam ſerui q̄ extranei,ad mēſas ſuo or
dine cōbinantur.Cochlearia,ſcutellę, & ſalaria primit⁹ in mē
ſa ponnnt,& panes cū poculis adduot, fercula varia ſubſequū
tur,clienres & miniſtri cū diligentia oībus obſequunt, viellis
& citharis exhilarant.Et nunc vina, nūc fercula renouantur.
Cōoiuę ſibi fercula & dapes appoſitas condiuidunt & cōpar-
tiuotur.Tandē fructus & ſpecies ſubinſerūtur, & tandē cōple
to cōuiuio maous abluunt,iterum abſterguntur, & gratiarum
actiones deo & hoſpiti pſoluuot,& exhilarationis gra,pocula
iterū & iterum offeruntur, & tandē ad lectos quietis gra reci-
2 piuntur,vel redire ad ꝓpria pmittuntor. Tale prandiū & tale
coouiuiū eſſe videt propriè ſtatus eccleſiæ militantis, & ēt ſta
tus eccleſiæ triūphantis.Et primo de militāte dicamus.Iſta eſt
n.illud prandiū,in quo tauri & altilia.i.diuerſa genera marty
rū occiſa ſunt. de quo Luc.14. Ecce prandium meom paraui.
In iſto.o.a principio cibi grārum & ſacramētorū fuerūt para-
ti,fideles tanq̄ hoſpites,p miniſtros apłos ad iſtud cōuiuiū fue
rūt vocati ſedes & ſedilia.i.diuerſi dignitatū grad⁹ fuerūt ordi
3 nati,& menſę & mēſalia.i.dioerſi beneficiorū fruct⁹ oblati &
inūdati.Et ſic io diuerſis gradib⁹, officijs,beneficijs & dignita
tib⁹,fuerūt iuxta merita collocati.Et ſm q̄ magis & minus va
leot in ſciētijs & moribus,ſm boc ſuot diuerſimodè cōbinati.
Dan.5.Vnuſquiſq; ſm ſuam bibebat ętatē. Iſta.n. oīa fuerunt
in eccleſia primitiua,vbi ſm dictū Senecę,Nullus poterat eſſe
maior, niſi qui melior. Ibi igitur fuerunt ſcutellæ & cochela-
ria.i.diuerſa paramētorū genera cōſtituta. Panes euchariſtiæ
& pocula ſcientiarū & deuotionis,& diuerſarū doctrinarū fer
cula appoſita & apparata.vielle & citharę.i.diuinæ laudis can
tica decātata.Et miniſtrorū.i.ꝑlatorū officialiū collegia, alio-
rū obſequijs deputata.Et ipſa fercula bonorū eccleſiæ ab ipſis
fidelibus ſibi inuicē cōmuoicata,& vina cōſolationis & lętitię
ibi cōtinuè renouata,fructuūq; bonorū operū & ſpecierū odo
riferę famę ibidē fercula miniſtrara, ablutioq; cōfeſſionis ite-
rum & iterū celebrata,& deo,& hoſpiti.i.prælato, gratiarum
actio frequētata,vinorūq;.i.ſpūaliū cōſolarionū potio ſepi⁹ ite
rata. Et ſic ad lectū quietis æternæ, & ad boſpitium paradiſi,
erat cōoiuij hui⁹ feſtiuitas terminata.Luc.14.Hō quidam fecit
cęnā magnā,& vocauit multos, & miſit ſeruū ſuū hora cœne
dicere inuitatis,vt venirent,qa parata ſunt oīa. Vel dic q̄ tale
prandiū eſt conuiuiū gloriæ paradiſi,vbi pro certo ab origine
mundi cuncta fidelib⁹ ſunt parata, ſicut dr̄ Matthæi 20. Ibi.n.
4 ſuot ſedes & grados,meoſę & fructus diuerſarū dignitatum &
gaudiorū,in quibus procul dubio illi qui illuc vocati ſunt, dū
tñ primo p confeſſionē & pęoitentiā abluti fuerint, ſedent &
quieſcunt ſm ſuorum ordinem meritorū,figurati in fratribus
Ioſeph.Gen.43.quos ſm ordioē ętatis in meoſa ſua ſedere fe-
cit,vt ſic cuilibet ibi ſedenti poſsit dici illud Eze.23. Sediſti io
lecto pulcherrimo,& mēſa ornata eſt aoie te.Item ſunt panes
& fercula æternæ refectionis & fruitionis.Vina & pocula æter
næ delectationis & conſolatioois.Ludi,vielle & cantica laudis
5 & gratiarū actionis.Eſa.51.Gaudiū & lętitia inuenietur in ea,
gratiarū actio & vox laudis.Ibi eſt miniſtrorū.i.angelorū dul-
ce obſequiū.Ibi eſt ferculorū.i gaudiorū oīum cōicatum ſola-
tiū.Ibi ēt eſt vinorū.i.conſolationū,ſpecierū,odorū,& affectio
nom ūerarū officium.Ibi eſt lecti.i.quietis contēplationis ęter
næ ſomnus,delectatio & refrigerinm. Et ſic poterit dici illud
Thob.2.Factum eſt prandium booum in domo Thobiæ.

De Cœna. Cap. 18.

1 COENA dr̄ a cęnoo qd̄ eſt cōmune, & antiqui ſole-
baot cœnare in propatulo & cōmuni,ne ſingulari-
tas luxuriā generaret.Modo vero pōt dici a ſcia qd̄
eſt vmbra,quia iā propter parcitatē veſcentes lati-
bula ſibi quærūt.Vel pōt dici a cynos quod eſt canis,quia iam
more canis hoīes in cęnis ſuis ſunt guloſi, & nullū ꝓter ſe ibi-
dē videre volunt,vt dictū Iſido.& papias. Iſta poſſunt dici de
quocūq; prādio,bñficio,vł bonorū tēporaliū ſolatio, qa ꝓcul
dubio talia debēt fieri in publico & in cōmuni, qa.ſ.null⁹ de-
bet ſolus bona ſua cōſumere,imo p charitatē & pia liberalita-
tē debet nia oībus cōmuoicare,& maximè paupetibus & indi
gentibus per elemoſynas publicare.Iob 31.Nō comedi de bo
nis meis ſolus. Verūtamen bodie nō ſic, qa pro certo quilibet
vult hodie cœnare.i.bonis ſuis tēporalibus vti oon in publico,
ſed in occulto,nō in cōmuni,ſed in priuato,nō cū alijs, ſed ſo-
lns ſicut canis,bona ſua tēporalia conſumēdo in abſcōdito.Ec
cleſ.11.Nūc māducabo de bonis meis ſol⁹. ¶ Cœna debet ha- 2
bere quaſdā ſpeciales cōditiones,qñ eſt cōmendabilis & excel
lēs.Requirit.n.q̄ ibi ſit tēporis cōgruitas, qa ſolet fieri in ve-
ſpere vel in ſero.Scd̄ò q̄ ibi ſit loci amęnitas, qa debet fieri in
aula,vel in camera,vel in borto.Tertiò q̄ ibi ſit hoſpitis hila-
ritas,qa debet fieri cū vultu ſereno & iocundo. Quartò q̄ ibi
ſit ferculorū & vinorū multiplicitas,vt.ſ.delectetur oō ſolum
in primo,ſed etiā in ſcd̄o & tertio ſeu quarto. Quintò q̄ ibi ſit
miniſtrorū honeſta vrbaoitas, vt.ſ. cunctis obſequantur vultu 3
placido & ſereno.Sextò q̄ ibi ſit diſcumbentium amor & cha-
ritas,vt.ſ.inuicem ſe diligant amore ſolido & perfecto. Septi-
mò q̄ ibi ſit cantuum & inſtrumentorū iocunditas.Octauum
eſt luminarium & candelarum claritas. Nonum eſt ciborum
delicioſitas, quia.ſ.in cœna non ſolent apponi groſſa cibaria,
ſicut in praodio.Decimnm eſt morę diuturnitas,quia.ſ.exple-
ris diurois laboribus ſolet protrabi magis cœna. Vndecimnm
eſt gratia & liberalitas, quia.ſ.nobilis cœna liberaliter ab ho-
ſpite debet dari & nullus ad ſymbolū vel ſolutiooem pōt com-
pelli.Duodecimū eſt,qoia debet eſſe ibi pax,quies et ſecuritas
& ſequentis ſomni placida ſuauitas.Malum.n. eſt cęnare in lo
co litigioſo & periculoſo.Iſto duodecim conditiooes poſſunt
inueniri ſpiritualiter intellectę,in cęna glorię paradiſi,de quo
dr̄ Luc.14.Hō quidam fecit cœnam magnam. Iſta igitur cœ-
na habet determioatā tpis congruitatē,qa.ſ.ſicut cęna ſolet fie
ri de ſero,vel in veſpere, vel io oocte, (Etinde eſt q̄ cœna dr̄
a ſcia,qd̄ eſt vmbra)ſic cœna gl̄iæ paradiſi in noctis.i.in mor-
tis tpe,poſt diem.ſ.vitæ habet fieri,& poſt mundi labores & fa
ſtidia celebrari. Exo.16. Veſpere ſaturabimini.Itē iſta habet lo
ci amęnitatē,qa.ſ.iſta ſit in horto deliciarum paradiſi.vñ illud
Eze.23.Sediſti iu lecto pulcherrimo, & mēſa oroata eſt añ te.
Itē iſta hēt hoſpitis hilaritatē, qa.ſ.de⁹ hoſpes,& dñs huius cę
nę,hilaritate vultus ſui recreat vniuerſos,iuxta illud Eccl.35,
In oī dato tuo hilarem ſac vultum tuom.Item iſta babet fercu
lorum & vinorum.i.gaudiorum & pręmiorum multiplicitatē,
quia.ſ.ſecundum apoſto.1.ad Corint.2.Oculus non vidit, nec
auris audiuit,nec in cor hoīs aſcendit,quæ præparauit de⁹ di
ligentibus ſe.Item iſta habet miniſtrorum affabilem vrbanita
tem,quia.ſ.angeli qui ibi miniſtrant,omnibus ſunt affabiles &
vrbani,qnia ſicut dicitur Eccl.10.Secūdū iudicem populi, ſic
& miniſtri eius. Item dr̄ de angelis Dan.7. Milia milium mini
ſtrabant ei.Item iſta habet in diſcumbentibus amorem & cha
ritatem,quia.ſ.omnes ſancti intimè ſe diliguot, & tāquam ſuū
propriū,alter alierius bonū volunt,iuxta illud Ioā.15.Hoc eſt
præceptū meū, vt diligatis inuicem. Item habet iſta cœna can
tuum iocunditatē,quia.ſ.ibi angeli & ſancti cātum diuioæ lau
dis & gratiarum actionis dulciter modulantur.Apoc.14. Cao
tabant canticum oouum ante ſedem dei & agni. Itē babet iſta
cœna lumioarium claritatem.Nobiles.n. perſonæ in tenebris
noo cœnant,& ideo iſti conuiuę,ſcilicet ſancti & angeli clari-
tatem inextioguibilem ſecom babēt,ſcilicet ipſum deum.Eſa.
60.Erit tibi in lucem ſempiternam.Quilibet etiam eſt ibi vnū
lumioare,quia ſicut dicitur Sapiē.3. Fulgebunt iuſti ſicut ſol.
Item iſta habet ciborum delicioſitatem, quia ſcilicet quilibet
fruitur ipſo deo,qui eſt dolciſsimus & ſuauis. pſalm. Guſtate
& videte quoniam ſuauis eſt dominus. Sancti enim in pran-
dio huius vitæ,vtuntur groſsis cibis,ſcilicet ſacramētis,& ſciē
tijs, & ſenſibns. In cœua vero iſta quæ ſit io ſero mortis, ipſi
vtuntnr ipſo cibo delicatiſsimo, Ieſu Chriſto, de quo io pſal.
Suauis dominus vniuerſis. Item iſta habet ſpatij diuturnita-
tem,quia procul dubio iſta cœna perpetno nunquam ceſſat,
imo ex quo incęperit,ſemper durat. Semper enim per totam
diem præſeotis vitæ laborāt,& ideo in ſero mortis diuroo cō
uiuio ſe delectant,exemplo cœnæ ipſius Aſſueri,cuius cooui-
uium centum octuaginta diebus dicitur duraſſe. Heſter 1.
Item iſta cœna habet gratam liberalitatem, quia ſcilicet

iſta non vẽditur, imo datur, et poſtquã adepta fuerit, nulla ſolu
tio amplius poſtulatur. Apoca. vltimo. Qui ſitit, veniat ad me,
& accipiat aquam vitæ gratis. Item iſta cœna habet quietem
& ſecuritatem, quia procul dubio ſancti qui ibi ſunt nullum ti
ment amplius aduerſantem, & contemplationis habent ſom-
num placidum, & quietẽ, vt ſic de tali quiete dicatur illd̃ Eſa.
32. Sedebit populus meꝰ in pulchritudine pacis in requie opu
lenta, & in tabernaculis fiduciæ. Et ſic patet ꝙ iſta cęna duo-
decim habet cõditiones figuratas per duodecim fructus ligni
vitæ, quod (ſicut dicitur Apocalyp. 22.) ab vtraq; parte flumi-
nis erat, & duodecim fructus per menſes ſingulos .i. continuè
portabat, fructus .ſ. duodecim ſupradictos. Vnde ipſe Chriſtus
loquens de tali cœna dicit ſic. Apocalyp. 3. Ego ſto ad oſtium,
& pulſo, ſi quis audierit vocem meã, & aperuerit mihi ianuã
intrabo ad illum, & cęnabo cum illo, & ille mecum. Qui vice-
rit, dabo illi ſedere mecum in throno.

De Somno. Cap. 19.

1 SOMNVS ſm̃ Ariſtote. eſt quies virtutum aĩaliũ
cum intentione naturalium. Auguſtinus aũt lib.
de quantitate aĩę dicit ꝙ ſomnus eſt quædã in-
ſenſibilitas naturalis, corporis & aĩę communis
paſsio. In ſomno .n. ſenſus qui aĩę & corpori ſunt
communes, ligãtur, & ideo ſomnus aĩæ & corpo
ri communis eſſe cenſetur. Et eſt ſenſus idem quod naturalis
diſpoſitio, & non vigiliæ priuatio. Priuatio .i. nõ confortat nec
delectat, ſomnus autem ſic. Igitur ſomnus põt diffiniri ſic. Som
nus eſt quædam paſsio delectabilis, meatus cerebri & vias ſen
ſuum opilans, calorem naturalem ab exterioribus ad interiora
reuocãs, naturalem virtutem confortans, animalem vero ob-
nubilãs atq; ligãs. In ſomno .n. motus voluntarius & ſenſus im
pediuntur, exteriora frigeſcunt, & interiora caleſcunt, ſenſus
communis ligatur, & ſic actus aĩæ in ſuis operationibus conſo
pitur. Iſta poſſunt exponi de contemplatione, quæ nihil aliud
eſt q̃ quædã ſpũalis requies & ſomnus. pſal. Cum dederit dile
ctis ſuis ſomnum, ecce hæreditas domini filij. Iſta eſt .n. quæ fa
cit hoĩem inſenſibilem quo ad mũdum, quia .ſ. vir contẽplatio
ne raptus, nec ſentit, nec ſapit aliquid de terrenis. Vię .n. i. ap-
petitus exteriorum ſenſuum per ſomnũ contemplationis clau
duntur, calor charitatis ad interiora conſcientiæ reuocatur,
interius feruet hõ per deuotionem, & exterius quantum ad re
gimen terrenorum frigidus & in ſenſibilis reperitur. Et quan
to magis ſenſus terrenus & motꝰ & labor mũdanꝰ in eo plus
ligaĩ, tãto virtus interior, ſ. virtus aĩę in ipſo amplius roboraĩ.
Ideo de ſomno & quiete cõtemplationis põt dici illud pſal. Si
dedero ſomno oculis meis, & palpebris meis dormitationẽ, do
nec inueniã locum dño, tabernaculum deo Iacob. Vel expone
de malo ſomno .i. de quiete & complacentia peccati, vel ẽt de
mundi proſperitate, quia procul dubio iſta ſunt quæ ligant ſen
ſum & rationem tollunt motuum, & venam calefaciũt & inflã
mãt interiorẽ carnalem affectionẽ, pallefaciunt & infrigidant
exteriorem conuerſationem, impediũt & retardant aĩalem &
ſpũalem actionem, fortificant vero & roborant naturalem &
corporalem virtutẽ et cõditionẽ. Et ideo breuiter Prou. 20. dr̃
de iſto ſomno. Noli diligere ſomnum, ne te ęgeſtas opprimat.
Vel dic ꝙ ſomnus particulariter ſignificat peccatum accidiæ
& pigritiæ, quod .ſ. facit oĩa mala prædicta. Ideo ad Ro. 13. Ho
2 ra eſt iam nos de ſomno ſurgere. ¶ Somnus ſecundum Conſtã
ti. fit ex fumo humido et claro, ad cerebrũ ex toto corpore aſcẽ
dente, vel ex cibis aſſumptis in ſtomacho, ſuperius exhalanti-
bus, neruos replentibus, ſenſus ligantibus, & dormitionẽ indu
centibus. Sic verè ſomnꝰ contẽplationis cauſatur ex multis fu
mis .i. ex multis affectionibus & conſiderationibus a mẽte reſo
lutis, ſurſum ad cerebrum rationis aſcẽdentibus & leuatis, pu
ris tñ, lucidis & ſynceris. Nam qñ cibus doctrinę in cordis ſto
macho eſt recoctus, vel qñ purus deuotionis humor per mẽ-
bra aĩę eſt diffuſus tunc fumi bonę conſiderationis. exinde ſol
uuntur, & ſic ſenſibus, ne exterius exeant ad mundana, liga-
tis, ſomnus cõtemplationis & quies aĩę celebratur. Iob 3. Nũc
3 n. dormiens ſilerem, & ſomno meo requieſcerẽ. ¶ Somnus ni-
hil aliud eſt q̃ reditus ſpirituum ab exterioribus particularibꝰ
ſenſibus ad interiorem ſenſum & communem. Fit aũt ſomnus
propter multa, ſ. propter ſpirituũ reparationem, ꝓ ciborum
digeſtionem, propter virtutis motiuę quietationem. In ſomno
.n. ſpũs circa operationes ſenſuum fatigati, & ꝑ diuerſa exerci
citia diſſoluti & pauperati, ad interiora reducuntur, vt ibi con
gregati inuicem cõfortẽtur. Calor etiam naturalis ꝑ membra
diſperſus, tunc ad interiora reducitur, vt ipſo fortius operãte,
digeſtio melius celebretur. Vires ẽt corporis per motus & ex-
teriora vigilando laſſatę, tunc quieſcẽdo vigorantur, & ad pri
ſtinam fortitudinem reſtaurantur, q̃a .ſ. nihil eſt qđ ſine inter-
pellatione volũtariè moueri poſſit. Sic verè ſomnus ſpũalis &
q̃es aĩæ efficitur qñ ſpũs & volũtas nr̃a ab exterioribus mundi
bonis ad interiora conſcientiæ reuocaĩ, q̃a pro certo illi ſoli ꝑ
contẽplationẽ dormiunt, q ab exterioribus mũdi bonis ad in-
teriora, a tpalibꝰ ad ſpũalia, a terreſtribus ad æterna ſpm̃ ſuũ
protrahũt & cõuertunt. Talis vero ſomnus vtilis eſt ad multa.
Iſte eſt .n. per quẽ ſpũs grĩæ ſolent confortari, digeſtio & con-
uerſio volũtatis ſolet celebrari. Quietatio & refocillatio viriũ
aĩæ ſolet procurari. Humana .n. fragilitas motui voluntario, &
actioni bonorum operum ſemper non poteſt intendere, & idõ
neceſſe eſt ꝙ aliqñ debeat per contemplationẽ dormire, vt fa-
tigationẽ valeat tollere vel lenire, quia ſicut dr̃ Eccl. 5. Dulcis
eſt ſomnus operãti. Vel dic ꝙ qñ aliquis eſt in ſtudio fatigatꝰ,
valde proficit ſibi ſomnus q̃es & interpellatio operis & labo-
ris. Vires .n. intellectus, & aĩæ roborantur, & ad labores ſub cũ
dos futuros melius conſortãtur. Ideo bene dicit ille Cato. In-
terpone tuis interdum gaudia curis. ¶ Somnus conuenit omni 4
aĩali nullũ .n. eſt aĩal quin dormiat apparenter vel occultè. Ve-
runtamen quædã aĩalia quæ ita leuiter dormiunt, ꝙ vix perci
pitur ſomnus ſuus. Sic verè nullum aĩal .i. nulla perſona debet
eſſe quæ ſomnũ contẽplationis non percipiat, quo modo mul-
ti tñ ſunt, qui dormire per contẽplationem non percipiũtur,
& tñ ſm̃ veritatem ſomno huiuſmodi aliquotiens delectãtur,
quia pro certo multi ſunt qui occultè ſunt contẽplatiui & de-
uoti, & tamẽ publicè ęſtimãtur ab omnibus imperfecti. ¶ Som 5
nus nimis & exceſsiuꝰ multũ nocet, corpus .n. habet vltra de-
bitum humectare, & humores diſſoluere & generare, & per
conſequens calorem extinguere, & crudos humores in cor-
pore generare, & ideo potionatis & flebotomatis conſulitur
ne dormiant, ne ſcilicet fiat maior humorum reſolutio, qui a
natura regi non poſsint, cum tũc ſit debilis & inepta. Per ſom
num poteſt intelligi dulcedo proſperitatis mundanæ, & quies
& delectatio carnalis, necnõ torpor & deſidia corporalis. Iſta
enim quando nimis excedunt, multa mala ſpiritualia faciunt.
ſolẽt enim humores interiores .i. affectiones diſſoluere, & per
carnalia deſideria humectare, & ſic calorẽ charitatis extingue
re, & humores phlegmaticos & crudos .i. diuerſa vitia in ani-
ma generare. Potiſsimè autem potionatis .i. illis qui medicinã
pœnitentiæ de nouo biberunt, & flebotomatis .i. illis qui ſan-
guinem carnalitatis a venis cordis per confeſsionem nouiter
eiecerunt .i. illis qui ad regionem vel pœnitentiam nouiter ac
ceſſerunt, non eſt vtilis talis ſomnus proſperitatis & torpo-
ris, quia ſcilicet ſi tunc dormitioni huiuſmodi ſe darent, humo
res malarum affectionum tanti generarẽtur in ipſis, ꝙ a natu
ra .i. a ratione eorum regi vel dirigi non valerent. Tales igitur
non debent tali ſomno dormire, ſed abinde pro viribus reſili-
re. Ideo bene dicitur ad Epheſios 5. Surge qui dormis, & exur
ge a mortuis, & illuminabit te Chriſtus. ¶ Bonus & tempera- 6
tus ſomnus calorem naturalem fortificat, corpus humectat &
impinguat, crudos humores decoquit, ebrietatẽ tollit, infirmũ
alleuiat, & victoriam naturę contra morbũ denunciat, & de-
clarat. Sic verè ſomnus contemplationis calorem charitatis ſo
let fortificare, mentem per deuotionem impinguare, crudos
humores malorum carnalium affectuum dirigere, conuerte-
re & mutare, ebrietatem vitiorum tollere, infirmam animam
alleuiare, & victoriam contra vitia demonſtrare, & ipſam na-
turam animæ ad thriumphandum de vitijs adiuuare. ¶ In ſom 7
no conſiderantur multa, ſcilicet dormitionis volũtas, quia ſci-
licet voluntariè ſe ponit homo ad dormiendum. Item dor-
mitionis breuitas, quia quando quis vadit ad ſomnum, cito
& iterum ſurgere proponit. Item virtutis vnitas, quia vt di-
ctum eſt, virtutes vigilando diſperſę, coadunantur in ſomno.
Item dormientis inſenſibilitas, quia ſcilicet dormiens non
ſentit quæ circa ſe exterius geruntur: Item dormientis au-
dacia, quia ſcilicet dum dormit, etiam hoſtis præſentiam non
timeſcit. Per ſomnum poteſt intelligi ſtatus religionis, de-
uotionis, & perfectionis, in quo ſcilicet homo ab exteriori-
bus mundi laboribus ſe ſegregat, & quieti mentis intendit
iugiter atque vacat. Talis enim ſomnus ſpiritualis debet
fieri voluntariè, non coactè, quia ſicut homo non poteſt com-

pelli

6 pelli dormire, ſic nec deo ſeruire. Mar.4. Vltro.n. terra fructi-
ficat. Item debet fieri cum breuis moris intentioue. Somnus.n.
contemplationis non pôt eſſe diuturnus, & intenſus. Debet.n.
hô aliquando de tali ſomno ſurgere, & actiuè opera exercere.
Iuã.11. Lazarus amic⁹ noſter dormit, ſed vado vt a ſomno ex-
citem eũ. Itẽ debet fieri cũ viriũ adunatione, quia.ſ.vires ſuo-
rũ affectuum debet hô recolligere, & eos ad interiora ab exte
rioribus reuocare, & ipſos in deum coniungere & vnire. Item
debet fieri cũ inſenſibilitatis induratione, quia.ſ.talis dormiẽs
debet eſſe inſenſibilis quo ad mũdum, nihil.n. ſapere debet de
terrenis. Et etiam per virtutem patientiæ debet inſenſibiliter
ſe habere, vt quæcunque mũdi tribulamina videatur nô per-
cipere vel ſentire Prouerb.23. Verberauerunt me, & non do-
lui, traxerunt me, & non ſenſi. Item debet cum ſpei & ſecurita
tis confirmatione, quia pro certo illi qui per cõtemplationem
in ſtatu perfectionis dormiunt, hoſtis diaboli potẽtiam ſeu ꝑ-
ſentiam non timeſcunt, quinimo ipſum faciliter ſuperant atq;
7 vincunt. pſal. Non timebis a timore nocturno. Vel dic ꝙ ille q̃
dormit in peccato, voluntariè ſe ibi ſubijcit, & cum ſatua ſpe
reſurgendi, & ibi modicum manendi delinquit. Peccatum ẽe
ipſum ita inſenſibilem & obſtinatũ facit, & ita in ſua malitia ſe
curum, ꝙ hoſtis diaboli præſentiã non præſentit. Act. 20. Cũ-
que graui mergeretur ſomno, cæcidit. Vel dic ꝙ iſte ſomn⁹ ſi-
gnificat Chriſti mortem, quæ fuit voluntaria, breuis & tranſi
toria, inſenſibilis & patiens, ſecura, & hoſtem diabolum nihil
8 timens. ¶ Homo quando dormit, figuram variat atque mutat.
Exterius.n. videtur mortuus, intus tamen eſt fortis & viu⁹: ex-
terius apparet pallidus & frigidus, intra tamen eſt rubeus &
calidus, quia.ſ.quanto virtus magis interius roboratur &c. Sic
procul dubio in illis qui dormiunt in domino per ſpem & de-
uotionem, apparet exterius quędam ſpiritualis mortis imago.
Iſti enim apparent pallidi, frigidi, pauperes, & depreſſi, & vir
tute quo ad exteriora bona penitus deſtituti, & etiam in mun
danis reputantur quaſi mortui & amiſſi, veruntamen quo ad
deum ipſi ſunt viuentes, & intus in conſcientia calidi, & chari
tatiui, deuoti, & feruentes 2.ad Corin.6. Quaſi morientes, &
ecce viuimus. Iſtorum enim virtus & prudentia quanto min⁹
valet exterius in mundanorum opinione, tãto magis valet in-
terius in dei æſtimatione, & quanto minus valet exteri⁹ in mũ
danis, tanto plus eſt fortis interius in ſalutaribus & diuinis, q̃a
ſicut dicitur 1.ad Corint.1. Cõtemptibilia mundi elegit deus.
9 ¶ In dormiendo attenditur diuerſitas, quia quædam animalia
dormiunt palpebris clauſis quædam apertis &c. vide infra de
10 animalibus in generali. ¶ Dormiens vſum ſenſuum non habet.
Nõ.n. loquitur, nõ audit, nõ guſtat, nõ odorat, nõ videt, nõ tan
git, non ambulat, nec voluntariè mouetur. Exterius eſt pallid⁹
& frigidus, intus autem calidus. natura autem in ipſo de exte-
rioribus non curat, de interioribus vero ſolum tractat. Grauis
etiam eſt, & vltra modum ponderat magis quàm vigilans. Ta-
lis dormiens eſt peccator. Iſte enim ſomno delectationum li-
gatus, nihil percipit de pertinentibus ad ſalutem. non enim vi-
det per diſcretionem, non audit per obedientiam & ſubiectio-
nem, non guſtat per contemplationem, non odoratur, per ſpẽ
& deuotionem, non tangit per beneficiorum collationem, nec
tangitur aliorum miſerijs per compaſſionem, non loquitur ꝑ
confeſſionem, nõ mouetur per bonam operationem, nec am-
bulat per bonam affectionem, quinimo grauis eſt per pigritiæ
cõpreſſionem, & onerosus per importunam conuerſationem,
itaq; difficiliter poteſt portari per ſupernam ſupportationem
& dilectionem. Via etiam poteſt moueri de malo ſtatu ſuo per
prælati correctionem & prædicationem. pſal. Qui dormit, non
adijciet vt reſurgat Vel dic ꝙ per ſomnũ intelligitur mors, q̃a
.ſ. dormiens conditiones mortui ſecum habet, quia.ſ. non audit,
non videt, &c. ſicut ſupra. Vel dic ꝙ dormiens eſt vir iuſtus &
patiens, qui diſſimulat omnia quæ fiunt erga eum. Verba.n. &
tribulationes non videtur ſentire, iniurias nõ videtur audire,
mala exempla non videtur videre, mundi delicias non vide-
tur guſtare, aliorum infamias non videtur odorare, mundi bo
na non videtur per affectum tangere, nec ad aliqua bona ope-
ra ſe mouere, ſed per ſtabilem perſeuerantiam graui timore
dei & humilitate præſſus, in vno loco.i. in vno gradu & ſtatu
reſidere, & non per ambitionem de beneficio ad beneficium
tranſilire, & ſic cuilibet poſſit dici illud Matth.26. vbi Chri-
ſtus rediens ad diſcipulos & inueniens eos dormientes dixit.
Dormite iam & requieſcite.

De Somnio. *Cap. 20.*

SOMNIUM eſt dormiẽtiũ quędã diſpoſitio, qua 1
diuerſarum rerum formę dormientiũ mentibus
imaginariè imprimuntur. Vt.n. dicit Gregorius,
& etiam Macrobrius in libro ſomnij Scipionis,
propter colligantiam & vnionem quam aĩa ha-
bet cum carne, paſſiones & diſpoſitiones corpo
ris in ipſam reſultant, quæ imaginatiuam & phãtaſiam immu-
tant, & eiſdẽ quaſdam ſimilitudines repręſentant. Aĩa vero q̃a
tunc non habet exercitium rõnis propterea ꝙ inſtrumenta tã
ſenſus cõmunis q̃ ſenſuum particulariũ ſunt ligata, iſtas quidẽ
ſimilitudines cum phantaſmatibus taliter qualiter apprehen-
dit, de ipſis tamen plenè non iudicat nec diſcernit, imo illud
quod fictum eſt, verum & ſolidum eſſe credit. Per aĩam in cor
pore intelligo prælatum vel iudicem in ſua maieſtate. Iſta.n.
aĩa.i. iudex quandoq; eſt dormiens & non vigilãs, quia procul
dubio multi ſunt iudices & prælati per ignorantiã & negligẽ
tiam dormientes & non per diligẽtiã vigilantes, ſenſus diſcre-
tionis ligatos habentes, rationiſq; exercitio non vtentes 1.ad
Corint.11. Inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt
multi. Iſti.n. habent colligantiã cum carne.i. cum carnalibus
amicis, & cum ſuis collateralibus, & conſiliarijs. Nam ipſis ta-
liter copulantur, ꝙ ab ipſis pro libito immutantur, & ſic phan
taſias malorum conſiliorum ab iſtis recipiunt, & quicquid ab
eis offertur quamuis ſit vanum & friuolum, verum credũt, &
quia carent rationis iudicio, ipſis ſpeciebus oblatis.i. iſtis ver-
bis relatis cõſentiunt, & ſic ipſorum iudicia ficta, & opera non
vera, certa aut ſtabilia, ſed falſa & vana, & ſomnia dici poſſũt.
Eſa.29. Sicut ſomnium viſionis nocturnæ, ſic multitudo oĩum
gentium. Zacha.10. Somniatores fruſtra locuti ſunt. ¶ Somnia 2
aliquando ſunt vera, & tunc potiſſimè quando fiunt ex diuina
inſpiratione, vel ex bonorum angelorum impreſſione. Ipſi.n.
beati angeli quandoque oſtendunt ipſi animæ multa vera. Et
hæc aliquotiens nuda & plana, quãdoque vero figuris & enig
matibus inuoluta, ſicut apparet in multis ſomnijs & viſionib⁹
prophetarum, & etiam in ſomnio Scipionis. In talibus.n. ſom-
nijs anima non iudicat falſa, imo facit vera iudicia atq; certa.
Quando vero ſomnia fiunt ex demonũ ſuggeſtione, vel ex ci-
borum receptione vel ex humorum infectione, tunc talia ſom
nia vt communiter non ſunt vera, ſed potius friuola atque va-
na. Sic verè quando anima.i. rex, iudex vel prælatus qui in cor
pore eccleſiæ vel patriæ principatur, habet in ſuis iudicijs &
imaginationibus deum impreſſorem, vel bonum angelum.i.
iuſtum virum inſpiratorem & conſultorem, ipſe tunc procul
dubio non ſolet errare, ſed verè & legitimè iudicare, & de re-
bus verè & nõ inaniter ęſtimare. Iohe.2. Senes vrĩ ſomnia ſom
niabunt, & iuuenes veſtri viſiones videbunt. Sed pro certo q̃n
ipſi animæ.i. principi vel prælato offeruntur talia ſomnia.i. ta-
lia verba adulatoria, relatoria vel detractoria, a demone, id eſt
a malo & malitioſo conſiliatore, a ciborum.i. a munerum rece
ptione, & ab humoris.i. carnalis affectionis acceptione & infe
ctione conficta & generata, vtpotè q̃n iſta procedunt ex malo-
rum cõſiliariorũ deceptione, ex munerum corruptione, & ex
carnis affectione, tunc dico ꝙ talia ſomnia non ſunt vera, qui-
nimo aĩa.i. pręlatus vel princeps qui tales exhalationes.i. in-
formationes taliũ ſequitur, nunq̃ verè poterit iudicare, ſed po
tius falſo & imaginariæ ſomniare. Gen.37. Ecce ſomniator ve
nit. ¶ Somnia cauſantur ex multis, quandoq; ex complexione, 3
q̃nq; ex appetitu & affectione, q̃nq; ex nimia attentione, & in[...]
tionis applicatione, quandoq; ex cerebri pturbatione, q̃nq; ex
ſanguinis corruptione, q̃nq; ex ętatis immutatione. Comple-
xio.n. ſomnia variat, vtpotè, quia ſanguineus ſomniat lęta. Me-
lãcholicus triſtia. Cholericus ignea. Phlegmaticus pluuias, &
niues, & aquatica. Appetitus etiam & affectio cauſat ſomnia,
vt patet de eſuriente, qui ſomniat quòd comedit, et de ſitiente,
qui ſomniat quòd bibit, & cum tamen euigilat, deluſum ſe in-
uenit, & magis eſurit atque ſitit. Nimia etiam attentio cauſat
ſomnia, vt patet in vſurarijs, qui ſemper ſomniant ſe pecuniam
numerare, & argentum & aurum palpare. Corruptio etiam
ſanguinis cauſat ſomnia, vt patet, quia ille qui corruptũ habet
ſanguinem, ſomniat ſe ambulare per loca fętida et immunda.
Cerebri etiã perturbatio cauſat ſomnia, vt patet in phreneti-
cis, qui propter cerebri perturbationem terribilia ſomniãt &
horrenda. Ætatis ẽt immutatio cauſat ſomnia, quod patet ſm
Ariſto. quia pueri infra quinquennium nõ ſomniãt, alij aſit ſic

qñ qninquéniú tranſierunt. Sic verè in aïa ad litteram.i. in quo
cunque iudice vel prælato cauſantur ſomnia.i. falſa & inepta
iudicia multis modis. Et hoc quandoque ea completione ſuæ
malę conditionis, qñq; ex affectione alicuius müdanæ dilectio
nis, qñq; ex nimia attentione circa occupationem terrenæ poſ
ſeſsionis, qñque ex corruptione ſanguinis.i. carnalis infectio-
nis, quandoque vero ea mutatione puerilis innocentiæ & bo-
nę intentionis. Conſtat.n. ꝙ quidam ex conditione & comple-
xione ſua naturali ſemper volüt aliqd ſomniare, opiniones va
rias tenere, & multa vana & inutilia cogitare. Qđ vtiq; acci-
dit ſm conditioné humorû.i. affectuum & vitiorum, quia.ſ.ſan
guinei & carnales ſemp cogitant & ſomniät de rebus lętis &
ſolatioſis. Cholerici.i. crudeles de rebus igneis.i. de rapinis &
negocijs flagitioſis. Melancholici.i. terreſtris & cupidi ſemper
cogitant & ſomniant de rebus.i. de mundi diuitijs, & (quę cor
cötriſtant) ſollicitudinibus curioſis. Phlegmatici aüt.i. pigri &
deſides ſemper cogitant de aquis & de niuibus i. de frigorib⁹
præcauendis, & de aquaticis.i. de cibis delicioſis. Tales.n. ſe-
cundum ſuam malam conditionem, & vitiorum ſuorum com
plexionem ſemp ſomniant, & nunc vnú. nunc aliud cogitãt &
affectant, contra illud Liuit. 19. Non augurabimini & non ob-
ſeruabitis ſomnia. Conſtat etiã ꝙ quãdo quis multum affectat
aliquid, ſemp ſolet de eo cogitare, & aliqd imaginari, & friuo-
lè ſomniare, ſicut patet de illis qui ſitiunt & eſuriunt.i. qui deſi
derant & affectant promotionem ſui & parentum, qui nõ ceſ-
ſant circa hoc aliquid facere vel tractare, vel de ſufficiëtijs ip-
ſorum quos diligüt, falſum aliquid ęſtimare, ita ꝙ videtur eis
ꝙ iam bibunt & comedunt.i. ꝙ id quod appetunt iam acqui-
runt. Quod etiã videmus de auaris, quibus videtur ꝙ ipſi ſopti
mè ſe ſanãt mundi bonis & ꝙ ipſi bibunt & comedunt pro li-
bito voluntatis, quod vtique facit nimia affectio quam habent
ad mundi bona, & eſuries auaritiæ qua tenentur. Sed procul
dubio non ſic, non.n. ſatiantur vel implentur, imo quanto plus
ſomniant & ęſtimant diuitijs repleri, tanto minus implentur,
& tanto maiori eſurie auaritiæ inflammantur. Quod etiam de
diuitibus põt dici. Quidam dormiunt in delicijs huius müdi,
& videtur ꝙ ipſi mundi bonis replentur, quod tamé eſt friuo-
lum ſomnium atq; vanum, cum in eis nõ ſit aliqua plenitudo.
Et qñ de ſomno præſentis vitæ per mortem expergiſcuntur,
tunc ſe deluſos inuenient, quando.ſ. in inferno, ſiti & eſurie af-
fligentur, & quanto videbantur in mundi proſperis dormien-
do amplius bibiſſe, comediſſe, & ſe diuitijs impleuiſſe, tanto
maiori eſurie & penuria grauari perpetuo dinoſcentur. Eſaiæ
29. Somniat eſuriens, & comedit, cum autem fuerit experge-
factus, vacua eſt aïa eius, ſomniat ſitiens & bibit, & cum exper
gefactus fuerit, adhuc ſitit. De alijs etiã apparet quia pro cer-
to illi qui nimis ſunt attenti circa diuitias, ſemper ſolent de ip
ſis ſomniare.i. de ipſis falſum aliquid iudicare, et eas magis q̃
debeant reputare, ipſaſq; veras cum falſæ & vanę ſint, ęſtima-
re. De corruptis etiam & luxurioſis, quorum ſanguis affectio
nis eſt corruptus apparet: quia pro certo tales nõ cogitant niſi
in rebus fętidis & immundis & in luxuriæ fętoribus impudi-
cis. De illis etiam qui cerebrum.i. ſenſum & rotionem habent
de infirmitatem inuidiæ, malitiæ, odij vel nequitiæ, perturba
tum, apparet, quia pro certo tales nunquam de vero iudicant,
imo aliquid falſum ſemper ſomniant, & aliud q̃ dicat veritas,
coniecturant. De prouectis ét apparet, quia pro certo illi qui
pueritiã.i. ſtatũ innocentiæ perdiderüt, & q quinquêniü.i. de
bitü regimen quinq; ſenſuü exceſſerunt, ſomnia multarum fri
uolarum opinionü, ęſtimationü & affectioné ſolét incurrere,
& a rectitudine veri iudicij deuiare. His igitur ſex fiunt falſa
ſomnia.i. falſę opiniones et iudicia, quia qui ea cauſis iſtis mo-
tus in aliquo negocio fuerit, via veraciter iudicabit, quinimo
potius ſomniabit, ita ꝙ qñ morietur, demones poterüt ei dicere
illud Gen. 37. Ecce ſõniator venit: venite ergo, occidam⁹ eü,
4 & videamus quid proſunt ei ſomnia ſua. ¶ Somniü nihil aliud
eſt quàm amplexatio vmbrę pro re, ſigni pro ſignato, imagi-
nis pro veritate, falſi pro vero. Et ideo ſomnians dum ſomniat,
multa imaginatur, quia aliqñ videtur ſibi ꝙ eſt rex vel epiſco-
pus, & ꝙ videt & facit mirabilia & ſtupenda, ſed cum euigila-
uerit, inuenit nïa eſſe falſa. Sic verè opinio malorum de mun-
do & mundi fœlicitate, non eſt niſi quoddam ſomnium, quia
.ſ. ipſi amplexantur vmbrã pro re, ſignum pro ſignato, imaginé
pro veritate & falſum pro vero, hoc eſt dictu, amplexantur bo
na mundi, quę non ſunt niſi quædã vmbra, quoddã ſignü, quæ
dam imago futurorum bonorum, quæ reputant eſſe vera, fixa,
ſolida, atq; certa. Et ideo videtur ꝙ illi faciüt mirabilia in hoc
mundo, & tamen quando de ſomno præſentis vitæ euigilaue-
rint per morté, inuenient ſe deluſos, & bene videbunt ꝙ oïa q̃
crediderant, falſa, & omnia quæ certa ęſtimauerant, erant va-
na. pſal. Dormierunt ſomniü ſuum, & nihil inuenerunt oés vi
ri diuitiarum in manibus ſuis. Et ſicut talia ſomnia qñque ve-
niunt ea ciborum repletione, qñq; ea infirmitatis grauamine,
& qñq; ea vacuitate & inanitione, ſic verè ſomnia talis falſæ
opinionis & indebitę reputationis procedunt ex repletione vi
tiorum & nequitiæ, ea infirmitate imbecillitatis noſtræ igno-
rãtiæ, & ea vacuitate & inanitione inſatiabilis auaritię. Iſta.n.
ſunt quæ mundi bona faciunt reputari vera & certa, & quæ
imaginationi offerüt iſta vana. Eccl. 5. Vbi multa ſomnia ſunt,
ibi multę vanitates. & in pſal. Velut ſomnium ſurgentium do-
mine, imaginem eorum in ciuitate tua ad nihilum rediges.

De Vigilia. Cap. 21.

VIGILIA eſt quędã aïalis diſpoſitio, quę nihil 1
aliud eſt q̃ libera p organa ſenſus & motus, ſpiri
tus diffuſio, animatę virtutis in corpore pagens
actiones. Nã oïs actio voluntaria aïę in vigilãdo
habet fieri, & oïs ſenſus & motus non naturalis
ſed voluntarius & aïalis habet in vigilijs exerce
ri. Conueniunt.n. vigiliæ moderatę oïbus operari volentibus,
quia.ſ. iſtę ſunt neceſſarię laborantibus vt mercedem accipiãt.
Speculantibus vt inſidias hoſtium præcaueant. Expectantibus
vt dñm ſuum venientem ſuſcipiant. Itinerantibus vt dietam
perficiant. Studentib⁹ vt lectioné ſuam addiſcere valeant. Orã
tibus & pugnantibus, vt coronam accipiant & habeant. Gre-
ges cuſtodientibus, ne lupi vel fures oues rapiant. Medicinam
ſumentibus, ne nimiam diſſolutionem incurrant. Quibuſdam
ęgrotãtibus.ſ. lęthargicis, vt a morbo citius conualeſcant. Ta-
les vigiliæ ſignificant ſollicitudinem curioſam, & vigilem di-
ligẽtiam virtuoſam. Vñ vigilia nihil aliud eſt q̃ diſcreta & ſol-
licita circa ſua negocia meditatio, & diligens ſollicitudo & at
tentio. Iſta.n. eſt quædam aïæ diſpoſitio, quæ eſt neceſſaria ad
exercendum oés operationes virtuoſas. Hõ.n. dormiens, ſopi
tus & negligens, nihil operatur. Hõ vero vigil & diligens, cir-
cunſpectus & attendens, ſentit p diſcretioné, & per bona ope-
ra mouetur, & virtuoſis actibus occupatur 2. ad Timoth. 4. Tu
vero vigila, in omnibus labora, opus fac euangeliſtę, miniſte
rium tuum imple. Igitur dico ꝙ vigilię circunſpectionis, pru-
dentiæ, diligentiæ & attentionis, ſunt vtiles & neceſſarię mul-
tis generibus perſonarü, videlicet laborantibus ſub onere tri-
bulationum, vt merces gloriæ reportetur. Marc. 14. Suſtinete
hic, & vigilare mecum. Item ſpeculantibus in arce contempla
tionum, vt hoſtium ſpiritualium inſidioſa tentatio euitetur.
Vñ 1. Macha. 12. dicitur ꝙ Ionathas timens aduentum hoſtiü,
pcepit ſuis vigilare, & eſſe in armis. Item neceſſariæ ſunt iſtę
vigiliæ expectantibus.ſ. largitorem conſolationum, ne ab ipſo
per mortem in aliquo vitio præoccupentur. Matt. 24. Vigilate
itaque, quia neſcitis qñ filius hoïs. venturus ſit. Itinerantibus
ſ. p viam huius vitæ ad terminum cœleſtium manſionü, vt no
ſtra dieta ſomno peccati non impediatur. Eccle. 39. Iuſtus. cor
ſuum tradet ad vigilandum diluculo. Item neceſſarię ſunt ſtu-
dentibus.ſ. in libro ſuarum conſcientiarum & affectionum, vt
docti & prudentes efficiantur. pſal. Vigilaui & fact⁹ ſum ſicut
paſſer ſolitarius in tecto.i. in cordis ſecreto. Ité neceſſarię ſunt
orantibus & pugnantibus in prælio tentationum, ne ab hoſti-
bus per vitia ſuperentur 1. Petri 5. Sobrij eſtote & vigilate, qa
aduerſarius veſter diabolus circuit quærens qué deuoret, cui
reſiſtite &c. Item neceſſarię ſunt greges cuſtodientibus.i. præ-
latis & paſtoribus, & poſſeſſoribus prælationum, ne.ſ. ſubditi
ſub eorum regimine damnentur, & a diabolo rapiantur. Lucæ
9. Si ſciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtique
& non ſineret perfodi domü ſuã. Ideo Lu. 2. dicitur ꝙ paſtores
erant in regione vigilãtes, & cuſtodiëtes vigilias noctis ſuper
gregem ſuum. Item ſunt neceſſariæ medicinam ſumentibus.i.
pęnitentiam accipientibus, necnon lęthargicis.i. ſopitis & ne-
gligentibus, ne ſ. opprimantur ſomno malarum delectationü,
vt a tali ſomno criminum excitentur, ne morte perpetua ſuffo
centur, quia ſicut dicitur Eccl. 42. Vigilia & ſollicitudo aufe-
ret ſomnum. ¶ Multa ſunt quæ ſolent facere ꝙ faciliter vigile-
mus, videlicet vacuitas ciborü, timor inimicorum, terror tor
mentorum, amor hoſpitum & ſociorü, ſpes lucri & pręmiorü,
cura reddendę rõnis & adminiſtrãdorü negotiorü, dolor ét &
infirmitas

infirmitas capitis, & aliorum membrorum. Sic verè hoiem faciunt ſpũaliter vigilem & attentum vacuitas ciborum i. temporalium teouitas & paupertas, quia. ſ. illa mens quæ circa temporalia nõ occupatur melius vigilat in his quæ pertinẽt ad ſalutem. Item timor inimicorum. i. diaboli, carnis & mundi, cõſiderata inſidioſa ſubtilitas. Item terror imminentium tormentorũ. i. mortis, iudicij & inferni præmeditata aduerſitas. Item amor hoſpitum & ſociorum. i. grata dei & ſctõrũ ſocietas, quã ſ. habet hõ qui eſt in ſtatu gratiæ, & ideo propter gratam ſocietatem debet melius vigilare, ipſoſq; per peccatũ non debet dimittere, & ad ſomnum delectationũ abire. Item ſpes præmiorum. i. gaudiorum paradiſi deſiderata fœlicitas, quæ. ſ. promittitur vigilantibus. Item dolor corporis & mẽbrorum i. de peccatis contrita & dolens timiditas Item cura negociorum. i. reddendę rationis ipſi iudici Chriſto attẽta neceſsitas, & curę regẽdę vitæ iniũcta ſedulitas. Quia pro certo hõ qui habet de neceſsitate facere magnum negociũ, & qui habet cuſtodire magnum theſaurum, & qui habet pertrãſire magnum periculũ, non libenter dormit imo vigilat diligenter. Sic hõ qui habet facere negotium ſalutis, cuſtodire theſaurum gratiæ & gloriæ, pertranſire periculum huius vitæ, debet vigilare ſpiritualiter & non dormire. Ionas. n. in periculo maris poſitus dormiuit, & ideo ſubmerſus fuit. Ionæ 2. Benè ergo dr̃ Marci 14. Vigilate & orate, ne ioretretis in tentationem. Iſta. n. ſunt quæ excitant hoiem de ſomno peccati, & quę ipſum faciunt ad deum vigilem & attentum. Quia procul dubio hõ debet ſpiritualiter vigilare vt inimicos demones poſsit præcauere, vt ſocios deũ & angelum poſsit aſſociare, vt tormenta mortis & inferni poſſit præuidere, & vt præmia cœleſtis gloriæ poſsit reportare, vt curam ſuæ ſaluris poſsit diligenter habere, & vt io die iudicij rationem poſsit debitè reddere, & monſtrare. Ideo bene conſulit apoſtolus 1. ad Theſſa 5. Nõ dormiamus ſicut cæteri, ſed
3 vigilemus & ſobrij ſimus. ¶ In vigilaudo hõ poteſt habere plenũ ſeoſuum officium. Tũc. n. hõ ſentit, ambulat, mouetur, operatur, videt, audit, guſtat, odoratur, tangit loquitur, intelligit, & veritatem de rebus imaginatur, quæ tamen oĩa deficiunt in hoĩe dormiente. Vigilans ſignificat virum iuſtum, de ſua ſalute ſollicitum & attentum, quia procul dubio talis habet ad plenum exercitium ſuorum ſenſuum ſpiritualium & virtutum, quia. ſ. nullus ſomnus peccati ipſos impedit aut retardat, & iõ talis mouetur per ſui ſtatus diſcuſsionem ambulat per amoiẽ & affectionem, ſentit per diſcretionẽ, operatur per bonã operationem, videt per conſiderationẽ, audit per ſubiectiooẽ guſtat per deuotionem, odorat per ſpem & attentionem, tangit ꝑ beneficiorum collationem intelligit per contẽplationem, loquitur ꝑ cõfeſsionem, prædicationem, laudem, & gratiarum actionem. Ideo ad talem ſpiritualem vigiliã monet ſcriptura Apoc. 3. dicens cuilibet viro iuſto. Eſto vigilans, & cooſirma cætera
4 quæ moritura erant. ¶ Eſt quędam ſpecies vigiliarum quæ dicitur inſomnietas. quæ magis eſt infirmitas quam diſpoſitio naturalis, & eſt quando vigiliæ intantum excedunt, ꝙ ſenſus ad ſomnum reuocari oon poſſunt. Fit aũt talis inſomnietas multis modis. Quãdoq;. n. prouenit & caliditate & ſiccitate complexionis. Spiritus. n. igneus ſemper petit exteriora, & ſic aĩal non quieſcit. Quandoque fit propter malam materiam lædentem cerebrum, ſicut patet in phrenticis & infirmis, in quibus mali fumi de malis humoribus reſoluti cerebrum petuot ipſumq; inquietat atq; pungunt, & dormire aliqualiter oon permittunt. Qõq; prouenit ex viſcoſitare humiditatis in cerebro dõantis, vt patet in decrepitis. Quanque ex dolore vel timore mentis vel corporis patientis, ſpiritum quieſcere non ſineotis. Qñq; ex ſoperfluitate humoris indigeſti in ſtomacho abundãtis, & ex ſuperfluitate ebrietatis & vini acutum fumum ad neruos ſeoſibiles mittentis, & eos claudi & opilari noo permittẽtis. Quãdoque vero ex profunda meditatione cordis circa aliquid oimium attendentis, & ſpiritum ad exteriora trahentis, & qoietẽ ipſius auferẽtis. His. o. omnib⁹ de cauſis incurrit, hõ vigiliarum exceſſum, & inſomnietatem, & perdit ſomni ſuauitatem, & ex hoc ẽt incurrit virtutis debilitatẽ, ſeoſus viſus hebitudioem & obſcuritatem, corporis ſiccitatem, & capitis grauitatẽ. Per iſtam paſsionem vigiliarum intelligo illam nimiã & nimis uigilem ſollicitudinẽ peccatorum, qui. ſ. vltra debitũ ſunt attenti ad terrena negocia pertractanda, & ad bona temporalia acquirẽda, & ad mala cõſilia cõtra ꝓximos machioandа, de quib⁹ Iob 24. Vigilanteſq; ad prædam pręparant panẽ liberis, agrum nõ ſuum demetunt &c. Talem. u. vigilantiam ſeu malitiã cauſant multa genera vitiorũ, videlicet feruor & igneitas auaritiæ quæ. ſ. ſpm̃ mentis trahit ad affectãdum exteriora, ita ꝙ quieſcere nunquam poſſuot, ſicut ad litterã patet de auaris mercatoribus & diuitibus, qui nunquã a ſolicitudine quieſcunt. Eccleſi. 5. Saturitas diuitis non ſinit dormire eum. Item malas vigilias cauſat fumoſitas iracundiæ. Quãdo. n. hõ pbreneſi furoris & iracũdiæ percutitur, ſumi malorum affectuum cerebrum mentis lædunt, & pręardore vindictę ipſum quieſcere non permittunt. Hiere. 31. Vigilaui vt euellerem. Itẽ tales malas vigilias cauſat humor & viſcoſitas luxuriæ. Qñque etiam dolor deſperationis & triſtiæ. Quandoque ebrietas proſperitatis & opulentiæ. Et quaodoqoe meditatio mundanæ occupationis, & executio terrenæ ſapiẽtiæ. Iſta. n. ſoot quæ hominem faciunt vigilem & attentum, et a ſomno deuotionis & gratiæ alienum. Et propter hæc talis vigilia i. talis vigil ſolicitudo & malitia ſolet ſiccitatẽ indeuotionis efficere, viſum diſcretionis hebetare, vires fortitudinis ſpiritualis & cõſtantiæ debilitare, & capitis. i. mentis grauedinem generare, & etiam ꝑ torporem & pigritiam aggrauare, & finaliter per æternæ dãnationis violentiam ad infernum inferius inclinare. Ideo de tali malo vigiliæ põt iotelligi illud Iob 21. In diem perditionis ſeruatur malus, & ad diem vltionis ducetur. Ipſe ad ſepulchra ducetor, & io congerie mortoorom vigilabit.

De Exercitio. Cap. 22.

EXERCITIVM eſt vnum de cõſeruãtibus vitam humanam. Siue. n. ſit exercitiũ mentale, ſicut eſt gaudium, amor, lætitia, triſtitia, iracũdia & ſimilia, ſiue ſit exercitium corporale, ſicut eſt ire, laborare, æqoitare, vigilare & ſimilia, dũ tamen ſit moderatum & non ſuperfluum vel remiſſum, multum valet ad corporis & animę ſanitatem. Nam ſicut tale exercitium (vt dicit Conſtantinus) calorem naturalẽ excitat, ſuperfluitatem conſumit, & membra indurat & conſolidat, ſic verè dico loquẽdo ſpũaliter, ꝙ exercitia booorũ actuũ & virtutũ ſiue ſint exercitia ſpũalia, ſicut eſt amor dei & proximi, timor culpæ & pœnæ, gaudiũ ſpei & ſpũalis lætitiæ, triſtitia booæ diſplicentiæ, iracundia zeli ſeueritatis & iuſtitiæ, ſiue etiam ſit exercitium corporale, ſicut eſt greſſus peregrioationis, labor manualium operatioonum & elemoſynarũ & largitionum multum proficiunt ad ſanitatem aĩæ cõſeruandam. Iſta. n. ſunt quæ calorẽ caritatis habent acceodere, ſuperfluitatem carnalitatis habent conſumere, ſoliditatem & duritiã fortitudinis & firmitatis habent inducere & efficere. Bonorũ. n. laborum exercitium & aſſuefactio membra conſolidat, vitia adnihilat, & calorem charitatis excitat & augmentat. Ideo pulchrè loquitur ſulgeotius in quodã ſermone tractans illud Prouerb. 31. Panem otiola nõ comedit, vbi dicit ſic Honeſtus (inquit) labor eſt humanæ vitæ fida cuſtodia, dormientis naturæ ſtimulus, ſopiti caloris lima, ſuperfluitatis conſumptio, vitiorum fuga, morborum mors languorum medicina, lucrum tẽporis, iuuentutis debitum, adoleſcentiæ diſciplina, ſenectutis gaudium ſalutis adiutorium, nutricis omnium malorum emula ocij & inimica. Ille nempe ſolus ab exercitio ſe abſtrahat & labore, qui fœlicitatis gaudio vult carere. ¶ Exercitium debet 2
fieri ante prãdium, vt ſuperfluitates lubrificatæ & reſolutæ, ꝑ exercitium euacuentur, ne cibus ſuperueniens corrumpatur. Sic verè antequam ſumamus cibum euchariſtiæ vel etiam cibum ſpiritualis doctrinę, neceſſe eſt ꝙ exercitiũ laboris & pęnitentiæ ſubeamus, quo. ſ. ſuperfluitatem vitiorum diſſoluam⁹ & conſumamus, vt ſic cibũ iſtum in corruptionis loco non ponamus, ſed vt ſibi in conſcientia locum mũdiſsimũ faciamus. ¶ Exercitium factũ poſt cibum, ſi tamen temperatum fuerit, ſolet proficere, & motu ſuo cibum ad locum digeſtioois deprimere, calorem excitare, digeſtionis officium adiuuare. Sic verè poſtquam hõ lumpſit cibum doctrinæ vel pœnitentiæ, ipſe ſe debet per bona opera exercitare, & in bonis laboribus occupare. Nã talis labor calorẽ charitatis excitat, & digeſtionẽ moralis cõuerſionis perficit & procurat. Et breuiter booum exercitium ſiue ſit io moralibus, ſiue io agibilibus, ſiue in ſciẽtialibus, eſt cauſa ſpiritualis aĩę laoitatis, & cauſa tam corporalis quam mentalis fortitudinis & virtutis. Vode vegetius libro 2. de re militari dicit. Omoes artes & opera iugibus exercitijs cõualeſcunt. Quod ſi io mioimis verum eſt quanto magis in arduis & in magnis?

De Quiete. *Cap. 23.*

1 QVIES eſt finis & conſummatio motus & laboris. qa. ſ. oīs motus ordinatur naturaliter ad quietē, quies. n. eſt conſeruatiua rei, qa nihil eſt durabile in iſti inferioribus elementis niſi aliquotiēs quieſcat. vñ poeta. Quod caret alterna requie, durabile nō eſt. Per quietem. o. menſuratā vires reparantur, mēbra laſſa refocillātur, & interpellato labore virtutes corporis & aīę vigorātur. Per quietē poſſum intelligere ſtatū contēplationis, & vitā religioſæ conuerſationis. Ibi enim mēs ab exterioribꝰ laborioſis negotijs ad interiora cōſcientiæ producitur, & ibi in pace & quiete ſolū deū (q eſt vera quies) meditatur, dicēs ipſi Chriſto illud Aug. Inquietū eſt cor meū bone Ieſu, donec quieſcat in te. Talis. n. quies ſolet ſtatum & eſſe gratiæ conſeruare, durabilitatē perſeuerantiæ generare, vires aīæ reparare, & laſsitudinē mentis quæ in terrenis fatigata fuerat confortare. Labor. o. actionis exterioris terminari debet ad quietē contēplationis interioris, qa pro certo nullus pōt in ſtatu gratiæ durare vel perſeuerare, qui quietē contēplationis aliqñ non nouerit frequentare. Prouerb. 3. Quieſces, &

2 ſuauis erit ſomnus tuus. ¶ Aliqñ quies eſt falſa, & nō vera, & hoc apparet in infirmitatibus acutis, vbi hō continuē eſt in febre: habet tamē aliquas horas falſę quietis, quæ. ſ. non eſt propriè quies, quia. ſ. non ceſſat infirmus ſomniare & aliquid mentaliter cogitare. Sic verò in mundo eſt duplex quies mentis, ſ. quædam quæ eſt vera, quando. ſ. anima per fidem & charitatē & per contēplationē etiā in deo requieſcit. Alia eſt quæ eſt falſa, quando. ſ. anima in creaturis quietem inuenire credit, & qñ aliqua delectabilia ibi ſentit. iſta. n. non eſt quies vera, imo falſa, quia pro certo hō nūquā im̄ diuitijs vel delicijs delectatur, quin laboret ampliꝰ q̄ lętetur, & vbi magis videtur hō requieſcere, ſolet mentis maiores anguſtias plus ſentire. Eſa. 57. Cor

3 impij quaſi mare feruens, quod quieſcere valet. ¶ Quies qñ nimis excedit, ſolet multarum ęgritudinū eſſe cauſa. Iſta eſt enim malorum humorum generatiua, caloris conſopitiua, virium corporis eneruatiua, corruptionis ēt inductiua. Aqua. o. quieſcēs, & immota corrūpit, & ferrū rubigine corrodit, qñ minꝰ debito viſitat. Sic ꝓcul dubio qñ hō plꝰ debito qeſcit labore bonorū operū, & in mūdi delectabilibꝰ vltra q̄ decet cōſolat, ita ꝙ nullis tribulationū impulſibꝰ vel laborioſis actibꝰ occupat, multorū vitiorum corruptio in eo generat. Tūc. n. ſolet in eo humor carnalitatis gñari, calor charitatis tepeſcere, & virtus fortitudinis & cōſtantiæ eneruari. Tota. n. mens diuerſis vitijs corrūpit, & tota cordis integritas malarū affectionū rubigine denigrat. Iō de illis q in proſperitate quieſcūt, dr in pſal. In labore hoīum non ſunt, iō tenuit eos ſuperbia operti ſunt impietate & iniquitate ſua vñ. Hiere. 48. Fertilis fuit Moab ab adoleſcentia ſua, & requieuit in fęcibus ſuis &c. Vide ſupra de ſomno tam in bono quàm in malo ſignificato. ¶ Tria ſunt membra

4 in corpore quæ nunquā habent quietem, & quę a motu perpetuo nō quieſcunt, ſ. cerebrum, cor & pulmo. Sic verè in corpore eccleſiæ tria ſunt membra. i. tria genera perſonarum, quæ a motu bonorū operum nunq̄ debent quieſcere vel ceſſare, ſ. cerebrū, qđ ſignificat prælatos, qui cætera membra regunt. Cor

5 qđ ſignificat bonos mūdanos, qui in corporalibus totū corpus eccleſiæ viuificāt & nutriūt. Pulmo, q ſignificat religioſos & clericos, qui. ſ. docendo & orādo ipſum cor. i. ipſos mūdanos a calore cōcupiſcētię, flatu ſpirituali refrigerāt & ꝓfundūt. Prælati. o. ſemꝑ debent moueri, alios debitè regendo. Actiui ſemꝑ debent moueri, opera pœnitentiæ & miſericordiæ exercendo. Religioſi vero & clerici ſemper debent moueri ſtudendo, prędicando, dicendo, orando, obediendo & contēplādo. pſal. Moueatur mare & plenitudo eius, orbis terrarum, & vniuerſi qui habitant in eo. Vel dicꝰ ꝙ iſta tria mēbra ſignificant tres theologicas virtutes. Cerebrum. o. eſt fides, quæ influit ſenſus veræ cognitionis. Pulmo eſt ſpes, quæ habet flabellū refrigerantia conſolationis. Cor vero eſt charitas, quæ habet calorē amoris & dilectionis. Iſta igitur in nobis ſemꝑ debent exercere motꝰ ſpirituales & horrere quietem, & delectationes tēporales. Fides. o. ſemꝑ dēt moueri ad verum, ſpes debet moueri ad ſummum, charitas vero debet moueri ad bonum. Fides. n. credit veritatem. Spes ſemꝑ anhelat ad cœli ſummam dignitatē. charitas vero amat dei & proximi bonitatem. Et ſic de tali triplici motu dicitur Prouer. 30. Per tria mouetur terra. i. anima vel conſcientia. Luc. 21. Virtutes cœlorum mouebuntur.

LIBER QVARTVS

de infirmitatibus. *Cap. 1.*

QVONIAM iam dictum eſt de hoīe, & de his quæ hominem conſtituunt, dicēdum eſt aliquid de his quæ hominē deſtruunt & deſtituunt. ſ. de infirmitatibꝰ, & non quidem de omnibus, ſed ſolum de aliquibus, ſecundum ꝙ ad mores hōminum melius poterunt applicari. Sūt igitur tria quæ ſolēt lędere, ſ. cauſa morbi, morbus, & accidens ſequens morbum. Cauſa morbi eſt innaturalis diſpoſitio, ſicut eſt mala complexio, nimia repletio vel inanitio, virtutis defectio, qualitatum alteratio, & continuitatis diſſolutio. Morbꝰ eſt illa innaturalis diſpoſitio quæ ſequit ex ꝓmiſsis, ſicut eſt febris, apoſtema, et ſimilia. Accidēs vero eſt res ſequens ad ipſam malitiam paſsionū, ſicut ſunt ſigna aliquarum infirmitatum, ſicut eſt ſitis in febribus, rubor & tumor in apoſtematibus &c. & etiā ſicut ſunt quædā malę diſpoſitiones q̄ poſt morbos in corpore relinquūtur, ſicut ſunt cicatrices in apoſtematibus, debilitas & attenuatio in febribus, & ſimilia. Procul dubio ſic videntur eſſe tria, quæ ipſi aīæ ſpiritualiter ſunt nociua, ſ. cauſæ morborū. i. vitiorū, ipſi morbi. ſ. ipſa vitia, accidentia. i. illa quæ vitia ſunt ſequētia. Cauſæ. n. vitiorum ſunt diſpoſitio innaturalis & irrationalis ipſius voluntatis, quā quidē malā diſpoſitionem efficit repletio diuitiarum & deliciarum, inanitio virtutum & gratiarum, defectio virtutis & diſcretionis, alteratio qualitatiuę conuerſationis & diſſolutio charitatiuæ cōtinuitatis & dilectionis, necnon ſociatiuæ cōiunctionis. Iſta. o. oīa ſunt quædā præambula & cauſalia ad morbos & vitia vniuerſa. Morbi aūt ſunt ipſa vitia ex cauſis ꝑcedētibꝰ introducta, ſ. febris & calor auaritiæ, apoſtema & tumor ſuperbię, & ſimilia. Accidētia vero ſunt illa quæ ad prædicta ſequuntur, ſicut ſunt reliquiæ morbi, & ſigna ipſa vitiorū, ſicut eſt parcitas, quę ſignificat auaritiā, pōpoſitas ſuꝑbiā, detractio inuidiam. Sicut etiā ſunt illa quæ poſt vitia remanēt ſicut cicatrices infamiarum, & malæ diſpoſitiones conſuetudinum, & facilitates ad recidiuationem culparū. Et breuiter in omni vitio ſunt iſta tria, cauſa efficiens, culpa inficiens, & finalis diſpoſitio deficiens. Allega ſicut vis.

De Cephale. *Cap. 2.*

CEPHALEA ē infirmitas capitis, dicta a cephale quod eſt caput. Caput. n. patitur multis modis, ſicut etiam in ſcriptura fit mentio Eſaiæ 1. Omne caput lāguidum, & omne cor męrens. Accidit ergo capitis dolor qui dr̄ cephalea, qui qñque ꝓuenit ab extrinſeco, ſ. ex percuſſione lędēte vel ea calido aere diſſoluente, vel ea frigido conſtringente. Quandoque etiam accedit ab intrinſeco, & tunc vel ex mala ipſius capitis vel cerebri diſpoſitione, vel etiam ea ſtomachi euaporatione. Vnum tamen eſt, quia quando iſte dolor ab ipſo capite eſt, tunc eſt continuus, quando vero eſt a corruptis humoribus, eſt interpolatus. Per caput intelligatur capitaneos & prælatus, iuxta illud pſalm. Conſtitues me in caput gentium. Ille igitur patitur dolorem vitiorum multis modis. Et hoc quandoque a cauſis exterioribus, quandoque ab interioribus. Ab exterioribus enim quandoque percutitur, quandoque diſſoluitur, quandoque conſtringitur. Ipſum enim percutiunt adulatores, & precum vel munerū oblatores, vel etiā demones tentatores. Amos 9. Percutę cardinem, & mouebuntur ſuperliminaria. Ipſum ēt diſſoluit aer calidus. i. deliciæ carnales, quæ remolliunt & eneruat. Ipſum vero conſtringit aer frigidus. i. diuitiæ temporales, quæ mentē per parcitatem conſtringunt, & per indeuotionem congelant, qa de diuite pōt dici illud Iob 38. In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ, & ſuperficies abyſsi conſtringuntur. Ab interioribus vero quandoque ratione cerebri, vbi ſunt ſenſus, vel ratione ſtomachi, vbi eſt appetitus, hoc eſt dicto, quando in eius cerebro. i. in eiꝰ intellectu, eſt vitium ignorantiæ vel erroris, vel quando in eiꝰ ſtomacho. i. in eius appetitu & affectu eſt vitium auaritiæ, luxuriæ, vel alicuius concupiſcentię vel ardoris. Iſta enim ſunt

vitia

vitia interiora,ſ.error ignorantia in intellectu, ardor vero &
concupiſcentia io affectu.Iſta tñ eſt diuerſitas, qa tale vitium
cerebri,vitiũ erroris & ignorãtię eſt & cõtinuũ. Vitiũ vero ſto
machi,ſ.gula & luxuria, eſt interpolatum. Vel ſi vis dic ꝙ ca-
put eſt intentio,quæ.ſ.eſt caput mentis,quæ põt lædi adulatio
nibus,præcibus,& tentationibus exterioribus, vel erroribus,
& malis affectionib' interiorib'.ps.Iniquitates ſupgreſſæ ſunt
2 caput meũ,¶ Caput dolet aliqñ ex corruptione vel ſuperfluita
te quattuor principalium humorũ. Cognoſcitur aũt vñ proue
nit dolor,quia ſi ſanguis eſt in cauſa,dolor eſt a parte anterio-
ri,ſi phlegma,dolor eſt a parte poſteriori,ſi cholera, dolor eſt
a parte dextera,quia ſicut dicit Galenus in libro inſtitutionũ,
Noſſe oportet caput diuidi in quattuor partes. Nã ſanguis in
frõte dñatur,cholera aũt in dextera, Melancholia in ſiniſtra,
phlegma vero in occipitio dominaẽ. Multa ſunt alia ſigna cau
ſarũ doloris capitis quę ꝓpter prolixitaté omitto.Per caput vt
dictum eſt,intelligit aĩa,ſeu mens,vel etiam intentio mẽtis no
ſtræ,quæ procul dubio quattuor habet partes.i. quattuor ſta-
tuũ diuerſitates.Anterior.n.pars eſt tempus iuuentutis,poſte-
rior vero ſenectutis,dextera vero eſt proſperitatis, ſiniſtra ve-
ro ſtatus aduerſitatis. Itẽ dico ꝙ ſanguis qui inficit, ſignificat
carnalitatem & luxuriã.Phlegma vero qđ infrigidat, ſignifi-
cat pigritiã,quę.ſ.motum mẽbrorũ aggrauat.Colera vero quę
feruet,& quæ leuis & ignea eſt ſignificat auaritiã & ſuperbiã.
Melãcholia vero quæ terribilia ſomniat,ſignificat timoré,de-
ſperationẽ & triſtitiã.Iſta eſt igitur veritas,ꝙ caput mẽtis no-
ſtrę ſm quattuor ſtatus noſtros,a quattuor humorib'.i.a quat
tuor vitijs põt lędi.Ipsã n.in anteriori pte.i.in iuuentute lædit
sãguis.i.carnalitas & luxuria.Iudi.14.Inuenerũt cadauer ſine
capite volutatum in ſanguine 2.Reg.1. Sanguis tuus ſuper ca-
put tuũ erit.Ipſam.o.lędit in poſteriori parte ſenectutis,phleg
ma.i.tepiditas & deſidia. Eſa.1.Omne caput languidum, & oẽ
cor męrens.Item ipſam lædit in dextera.i. in ſtatu proſperita-
tis,cholera.i.feruor auaritiæ,& leuitas ſuperbię,vt de hoc ex-
ponatur illud pſal.De torrẽte(ſupple proſperitatis) in uia bi-
bit,propterea exaltauit caput.Item ipſam in ſiniſtra aduerſita
tis lædit melãcholia timoris,deſperationis & triſtitiæ. pſal.Cõ
uertetur dolor eius in caput eius,& in uerticem ipſius iniqui-
tas eius deſcendet.Vel dic ꝙ caput eſt prælatus, qui in prædi-
3 ctis ſuis ſtatibus põt pati vitia ſupradicta.¶ Caput patiẽ quan-
dam infirmitaté quæ hemicrania nũcupatur, qui dolor eſt gra
uiſsimus ſecundum Conſtan. & fit de fumo cholerico & cali-
do, cum ventoſitate punctoram,arſuram & tinnitum inducẽ-
te. Sentit.o.hõ malleationem & percuſsionem & tinnitum in
capite,& nõ poteſt pati ſomnũ nec vocem,nec locẽ,neq; ſplen
doré.Talis paſsio videtur eſſe iracũdia,quæ.ſ.ex cholerica cõ-
plexione naſciẽ,& ex ventoſitate ſuperbiæ generatur.Iſta.n. in
capite mentis generat arſuram.i.vindictę appetitum, punctu-
ram.i.doloris aculeum, malleationem.i. perpeſſæ iniuriæ vel
diſplicentiæ memoriã & tinnitũ,quia.ſ.memoria iniuriarũ ip-
ſum ſemp malleat,& ad vindictã excitat atq; vocat Prouer.19.
Mallęi percutiẽtes ſtultorũ corporibus. Talis igiẽ iſirmus ſom
num cõſolationis non recipit,vocẽ applauſus effugit,& lucem
proſperitatis non diligit,quia procul dubio nihil ſibi proſperũ
inuenit,qui irę & impatiẽtiæ ſtimulis exardeſcit. Ideo bene dř
Prouer.27.Graue eſt ſaxũ,& oneroſa arena,ſed ira ſtulti vtro-
que grauior. Vel dic ꝙ iſta infirmitas eſt inuidia, quæ.ſ.ex ſu-
perbia naſcitur,& a qua cor ardeſcit & ſtimulatur, intãtum ꝙ
vocẽ alteri' audire,& lucem proſperitatis alterius videre,nec
ſplendorem alienæ gloriæ reſpicere dignatur.Ioan.3. Qui ma
4 le agit,odit lucẽ. ¶ Caput quandoq; patitur tineam ſeu ſqua-
mam,& potiſsimè in pueris. Quæ eſt infirmitas phlegmatica,
ſuperficiẽ operiẽs capitis,& more tineæ ipſam inficiens & cor
rodẽs. Iſta aũt paſsio immoderatũ pruritũ inducit,& niſi cau-
tè ſanetur,ſemp cicatrices poſt ſe deſerit & relinquit. Cõtin-
git aũt hæc infirmitas pueris,propter cutis raritatem & molli
tiem,propter ſanguinis abundantiam,& propter amplioris ci-
bi affluentiam.Summum tamen remedium eſt lactantibus ſe-
cundum Conſt.ſi a parte poſteriori ſanguis.inter aures extra-
hatur,& ipſo calido caput inungatur. Poros.o.ſua caliditate
aperit,& ſua ſubtilitate ſubintrat,& ſubintrando materiã diui
dit & cõſumit.Cibus ẽt ſm Conſtanti.debet ſubtrahi, vt ſub-
tracta materia poſsit curari. Puer eſt qlibet hõ carnalis & ſim
plex,qui more pueri eſt imbecillis,impotens, & ignarus.Paſ-
ſio autem iſta luxuriam ſignificat,quia pro certo pruritũ malo
rum deſideriorum & cõplacentiarũ generat. Cutẽ cõuerſatio
nis vlcerat,ſaniem malorũ exẽplorũ diſtillat mentem etiã cor-
rodit & lacerat,& dato ꝙ p pœnitentiã ſanetur, ſemper tñ cica
tricẽ alicuius notæ & infamiæ poſt ſe cauſat, qa ſi hõ quis lu-
xurioſus fuerit,& maximè religioſus,cleric',vel prælatus,vel
ẽt mulier & huiuſmodi,via aut nunq̃ eſt quin cicatricem pri-
ſtinæ infamiæ perpetuo ſecum gerat.Eſa.14.Subter te ſterne-
tur tinea,& operimentum tuũ erunt vermes.Et procul dubio
triplex põt eſſe cauſa iſtius vitij inductiua.Prima eſt cutis rari
tas.i.debilitas fortitudinis & conſtantiæ. Abundantia ſangui-
nis.i.carnalitas deliciarũ & intemperãtiæ.Multitudo ẽt cibi.i.
abundantia diuitiarum & terrenæ opulẽtiæ. Eze.16. Hæc fuit
iniquitas ſodomæ,ſuperbia,ſaturitas,& abundantia,et otium.
eſt igitur talibus pueris.i.talibus imperfectis ſi cibus terreno-
rum bonorũ eiſdẽ ſubtrahatur, & ſanguis deliciarũ ab eis ex-
trahatur,vt ſic huiuſmodi corruptio & luxuriæ infectio con-
ſumatur.Vel dic ꝙ ſanguis eſt peccatum,qđ per confeſsionem
debet extrahi,& quo caput intentionis per memoriam debet
inungi,& ſic infectio luxuriæ cõſumi poterit,& ſanari.Vel dic
ꝙ caput puerile eſt prælat' puerilis,qui tineã luxuriæ patitur
ex dictis cauſis,ſ.ex ſua debili imperfectione, & deliciarum af
fluentia,& diuitiarũ opulentia,&c.ſicut ſupra. Et ſicut vide-
mus ꝙ tinea ſeu ſcabies a pueritia eſt ſananda,quia ſi antiqua-
ri permittatur,via amplius ſanatur,ſic verè luxuria niſi a iuuẽ
tute eradatur ab hoĩe,via põt amplius extirpari.Si.n. per ma-
las conſuetudines fuerit antiquata,via erit amplius extirpata.
Eccl.23.Homini fornicario oĩs panis dulcis, non fatigaẽ trãſ-
grediens vſq; in finẽ.¶ Patitur caput qñq; quandam erugino- 5
ſam ſquamoſitatem, qñq; capillorum fluxum, & nuditatem,
quandoque pediculorum,lendium & ſurionum immenſitaté.
Sic verè hõ prælatus vel aĩa quandoq; patitur ſquamoſitatem
malę conuerſationis,quãdo.ſ. ſquamę malorum exemplorum
inde fluunt & cadunt.Item fluxum capillorum.i.defectũ virtu
tis & pfectionis, vermes ẽt iræ, inuidiæ & triſtitiæ,& deſpera-
tionis.Vel dic ꝙ caput eſt prælatus, circa quem generãtur &
aggregãtur multi vermes.i. multi hoĩes peccatores, quorum
quidam faciunt pruritum adulationis,quidam vero corroſio-
nem detractionis & accuſationis. Veruntamen ſicut video ꝙ
tales vermes non ſunt in capite nudo, & capillis vacuo, & ſic
ſignum eſt ꝙ iſti vermes magis capillos qui q̃ caput ſequũtur,
ſic verè adulatores & detractores nõ ſequunẽ nec amãt caput,
id eſt capitaneos & prælatos pp ſe, ſed ſolum pp capillos diui
tiarum,quibus abundant.Et iſtud patet,qa ſi hõ vell' diuitia-
rũ pdiderit,ꝓ certo tales vermes ſcilicet adulatores, detracto
res & malos famulos & amicos circa ſe amplius non habebit.
Eccl.13.Si habueris,conuiuet tecum,ſi nihil habueris,derelin
quet te.¶ Ex vitio cerebri & capitis,reſoluti mali fumi qñque 6
capillos inficiunt,ex quibus vel corroduntur,vel defluunt,vel
caneſcunt.Caput eſt prælatus, capilli ſibi adhærentes ſunt ſub
diti vel clerici, quia pro certo ex fumis.i. ex malis exemplis
capitum.i.prælatorum inficiuntur capilli.i.grex oĩum ſubdito
rum,& ſic fit ꝙ vel inuidiæ furfuribus corroduntur, aut per
canitiem inanis gloriæ dealbantur,aut p luxoriã defluũt & la
xantur.¶ Caput qñq; patitur catarrhum,qui nihil aliud eſt q̃ 7
fluxus immoderatus humorum,qui qñq; fit a calore diſſoluen
te,qñq; a frigiditate cerebri comprimente, & partes liquidas
exprimente,qñ q; ex liquiditate humorum exterius defluente,
& qñq; ex debilitate virtutis humores continere non valente.
Sic verè a capite.i.a mente noſtra prouenit qñque fluxus hu-
morum.i.flux' malorum cogitationum & affectionum,& hoc
qñ per proſperitatem ęſtuamus & diſſoluimur,qñ etiã per fri-
gus aduerſitatis formidamus & conſtringimur,qñ inſuper hu
mor affectionis eſt malè compoſitus & digeſtus,& ad vitia flu
xibilis,& qñ nihilominus virtus contentiua,ſ.virtus temperan
tiæ & fortitudinis eſt impotens atq; debilis.Quia pro certo ex
proſperitate per amorem malè diſſoluente, & aduerſitate per
timorem malè exprimente & comprimẽte, & fluxibili diſpoſi
tione ipſius voluntatis,necnon ex debilitate cõtinentiæ & cõ-
ſtantiæ & firmitatis,fluxus vitiorum & malorũ affectuum gi-
gnitur,nulloq; virtutis obſtaculo ꝓhibetur. Et hoc eſt qđ dř
Eze.21.Tabeſcet oẽ cor(ſupple p malum timorem)diſſoluen-
tur vniuerſæ manus(ſupple per malũ amoré)infirmabitur om
nis ſpiritus(ecce virtutis debilitas)& per cuncta genua fluent
aquæ. ecce affectuum & vitiorum inconſtantia & labilitas.
¶ Magiſter ponit hic remedia & cõtra iſirmitates capitis & cõ 8
tra catarrhũ.Sed qa valde eẽt lõgũ iſta medicinę remedia mo
ralizare,& ad mores applicare,ideo ĩ iſto capit.& ĩ alijs ꝓ ma

 iori

iori parte omitto gratia breuitatis. Vnum tñ dicit Conſtant. ꝙ
q̄diu catarrhus eſt in vehementia fluxus, nullũ eſt fomentum
adhibendũ, vel epithema apponendũ, tunc.n. maior diſſolutio
fieret & potius officeret q̄ iuuaret. Sic verè loquendo morali-
ter qñ videmus ꝙ aliquis eſt in ipſa vehementia fluxus ſui.i.in
ipſo actu & opere vitioſo, & in ipſa eſtremitate voluntatis, ſiue
ſit circa iracundiam, vel circa luxuriã, vel ét circa vanam glo-
riam, vel ſimilia, non ſunt tunc temporis remedia adhibenda,
nec ét correctionis vel redargutionis ĩ ipſo mẽtis furore ſunt
verba ſeu verbera apponenda. Talia.n. quę in ipſo actu furoris
menti offeruntur, ipſam mentem ad deteri⁹ inflãmãt, & iõ ne-
ceſſe eſt vt ille furor aliquantulum recedere permittatur, & ꝙ
vſq; ad tẽpus diſſimuletur, vt habita opportunitate melius ca
ſtigeť. Iſtud potiſſimè locũ habet in iracũdis & luxurioſis, de
quibus dr̃ Eccl.8. Non incendas carbones pctõrum, arguens
eos. Sic ét ipſe deus in ſuis correctionibus facit, qui.ſ. peccato-
rem aliqñ vti furore ſuæ malę voluntatis permittit, fluxũq; vi-
tiorum non impedit aut diuertit, finaliter vero cũ hõ ſe cogno
ſcere cęperit, ipſum meli⁹ corrigit, & cõuertit. Vñ ipſe eſt qui
loquiť peccatori & de peccatore Eſa.57. Abſcondi faciẽ meã,
& indignatus ſum, abijt vagus in via cordis ſui, vias eius vidi
& dimiſi eum, & reduxi eum, & reddidi conſolationes ipſi.

De Phreneſi. *Cap. 3.*

1 PHRENESIS ſeu furor, ẽ illa infirmitas de
qua fit mentio Deutero. 28 Percutiat te deus
furore &c. Eſt igitur phreneſis calidum apo-
ſtema ſm Cõſtan. in quibuſdã cerebri pellicu-
lis generatũ, & a phrenib⁹.i. pellib⁹ cerebrum
obuoluẽtib⁹, phreneſis nũcupatũ. Cholera.n.
rubea proprio calore & febrili leuigata furioſa efficiť, & ſic ꝑ
venas neruos & arterias, ſuperius ad cerebrũ rapitur, ibiq; in
apoſtema colligitur & eadem paſſio quæ dr̃ phreneſis, genera
tur. Fit aũt ea calido humore in cõpleaione calida, & tempore
ęſtiuo & calido, ſequunturq; accidẽtia, ſ. alienatio mentis, ſic-
citas oris, ſitis nimia, & dolor & anguſtia totius corporis, defe
ctus ſpirituum, & ſyncopis cordis. Per iſtam paſſionem intelli
go iracundiã & furorẽ, in qua procul dubio mẽs a recto indi-
cio alienatur, & rationis iudiciũ abſorbetur. Et iõ iſta dr̃ apo-
ſtema cerebri, qa ꝓ certo qñ cholera.i. iracũdia ad cerebrum
mẽtis rapiť, neceſſe eſt ꝙ ibi apoſtema ſuperbię generet. Qd̃
vtiq; in perſonis feruentibus & calidis, & ad mala opera ardẽ
tibus & acutis necnõ tpe ęſtiuæ ꝓſperitatis magis accidit, vbi
ſ. magis viuit cholera pręcipitis & feruidæ voluntatis. Talibus
ergo cõtingũt plura mala accidentia, videlicet ſitis .i. ardor &
appetitus vindictæ, ſiccitas.i. indeuotio & impietas, linguæ ni-
gredo & aſperitas.i. verborũ iniurioſa & infamis effrenitas, do
lor ét & anguſtia.ſ. de bono aliorum, & ſyncopis ſeu defectus
cordis & ſpirituũ.i. defectus charitatis & affectuũ bonorũ. Bñ
ergo dicit Sapiens. Eccleſi.27. Ira & furor vtraq; execrabilia.
2 ¶ Phreneticus cognoſcitur per hæc ſigna. Habet.n. mentis in-
ſaniam, vigiliarũ inſtantiã, oculorũ mobilitatem & extenſionẽ
diſſolutã. Item in ipſo eſt capitis cõmotio, manuum proiectio,
dentium frẽdor & colliſio, ſemꝑ a lecto vult ſurgere, nunc ſo-
let plangere, nunc cãtare, ſe cuſtodiẽtẽ & medicantem liben-
ter ſolent lædere & mordere: raro ſolet ſilere, ſed quaſi conti-
nuè altè clamare. Iſti ergo periculoſiſſimè ęgrotant, & tñ igno
rant ſe aliqualiter ægrotare. Phreneticus eſt peccator, & ma-
ximè ſuperbus, qui in cerebro ſenſus ſui, apoſtemate & tumo-
re ſuperbiæ eſt repletus. Tales.n ſolẽt mentem.i. rationis vſum
perdere, & cõtra rõnem plurima cogitare. Solent & per malas
ſollicitudines vigilare, per iucunditã inſanire, & per excellentiã
põpoſitatis oculos extendere, & per diuerſa deſideria cupidi-
tatis: ipſos ad mundi delectabilia circũferre faciliter & moue-
re. Eccl.20. Oculi eius ſeptẽplices ſunt. Iſti ẽt caput intentio-
nis ſolent mouere per inconſtantiã, manus ſuas.i. opera ſolent
vndiq; proijcere & dilatare ꝑ iactantiã, dentes ét qñq; ſolent
frendere & collidere, per crudelitatem in pauperes & iracun
diam. pſal. Frenduerũt ſuper me dentibus ſuis. Item iſti de le-
cto.i. de quiete & pace ſolent non cura, & nunc per inanẽ ſpẽ
& lætitiam ſolent canere, nunc per deſperationẽ & triſtitiam ſo
lent plorare. Prouerb.14. Riſus dolori miſcebitur. Cuſtodien-
tibus ſe.i. prælatos, medicãtes ſe.i. prædicatores & correctores
ſolent detrahendo mordere, & de eorũ correctionibus cõpla-
centiã nõ habere. Prou.15. Nõ amat peſtilens eum qui ſe corri
pit. Si ꝑ vo.ũt loq & raro ſilere, & cũ ſint in mortis æternę pe-
riculo, ipſi tñ dolorem infirmitatis culpæ ſuæ non videnť ꝑ
contritionẽ ſentire, quinimo qd̃ eſt deterius, non aduertunt ſe
ſpũaliter infirmari, nec ſibi mortis æternę periculũ imminere.
Et iõ tali peccatori vitia ſua ignoranti, & pericula neſciẽti, dr̃
Apoc.3. Dicis quia diues ſum nulli⁹ ego, & neſcis qa tu es mi-
ſerabilis & pauper, cœcus & nudus. ¶ Phrenetico ſunt reme- 3
dia celeriter adhibenda, alioquin cito perit. Primo ergo debet
caput infirmi abradi, & cũ tepido aceto ablui, & pulmone pe-
corino caput ſæpius cataplaſmari, vena frõtis ſanguine minui,
in loco obſcuro debet conſtitui, & ne fugiat aut ſurgat, de-
bet ligari fortiter vel teneri. Vanę picturę ſibi non oſtẽdi, ſilen
tium aſtantibus debet indici, & ſuis verbis fatuis nõ debet a li-
qualiter reſponderi, vnguentis & fomentis debet ſomnus pro-
uocari, cum medicina debita debet cholera extingui, panis &
aqua ſolum pro dieta debet dari. Si verò his remedijs adhibi-
tis adhuc per tres dies inſania cum inſomnietate perſeueret,
nequaquã põt amplius ſpes haberi. Phreneticus (vt dictum ẽ)
eſt peccator ex toto vitijs deditus, a mente & rationis vſu alie
nus, & ſine rationis obſtaculo effrenat⁹, & beſtialiter ad vitia
cuncta pronus. Cautus ergo medicus & pręlatus iſtis capillos
i. occaſiones & excuſationes & tegmina vitiorum debet abra-
dere, ſanguinem peccati debet ꝑ cõfeſſionẽ minuere, pulmo-
nẽ pectoris noſtri Chriſti.i. memoriã ſuæ paſſionis debet adhi
bere, & aceto, ſupple qd̃ Chriſtus in cruce potauit, debet ip-
ſos abluere & potare. Iſta.n. ſunt ſumma remedia pctõri ꝑ ꝓ-
latum & prædicatorem adhibenda.ſ. confeſſio, occaſionum &
excuſationũ amotio, & mortis Chriſti memoria et recordatio.
Thren.3. Memor eſto paupertatis meæ, abſynthij & fellis. Irẽ
talis debet in obſcuro id eſt in ſecreto & ſolitudine religari, &
a publicis negotijs & ſpctaculis ſegregari, & in tenebris cõtri-
bulatę cõſcientiæ, vel clauſtri & religionis, vinculis dei man-
datorum & regularium, ſtatutorũ debet tenaciter alligari. Mat-
th.22. Ligatis pedibus & manib⁹ proijcite eũ in tenebras. Pi-
cturęq; & imagines.i. mulierum pulchritudines, & bonorum
mundialiũ complacentiæ, ab aſpectu ſuo debẽt excludi. Vel ẽt
ad litteram ſi caſus hoc requirat, ne fugiat, in obſcuro carcere
debet ligari, proijci & intrudi. Silentiũ illis qui ſunt iuxta eũ
i. illis qui rogant. pro ipſo, debet indici, ſuiſq; verbis vel dep-
catorijs vel deſperatorijs non debet reſponderi, ſed potius oĩa
maledicta & conuitia quę dicit, debent a prælato ſub diſſimu-
latione tranſiri, & æquanimiter ſuſtineri, quia pro certo qñ ali
quis eſt in deſperatione & furore non eſt ei reſpondendũ, ſed
potius de verbis ipſius nõ curandũ. Prouer.26. Ne reſpondeas
ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam. Iſte igiť vnguentis.i. verbis dulci-
bus & conſolationibus debet inungi & fomentari. Somnus au
tẽ.i. quies mẽtis & affectionis debet induci & procurari. Cho
lera.i. furor cupiditatum debet extingui, & panis & aqua.i. ar-
ctitudo vitæ debet iniungi, quia ſicut dicitur Eccl.29. Initium
vitæ hominis panis & aqua et veſtimentũ. Quid vltra? Procul
dubio dico ꝙ poſt iſta remedia adhibita, & poſtq̄ prælatus &
prædicator talibus correctionibus & conſolationibus, caute-
lis & inductionibus talẽ phreneticũ peccatorẽ ſanare voluit,
ſi ipſe adhuc remanet incorrect⁹, nulla eſt de ſalute ſua ampli⁹
ſpes habenda, imo ſicut medic⁹ deſperãs ſolet infirmũ dimit-
tere, ſic & iſtũ ſicut ethnicũ debet ꝑlat⁹ fugere, & in manu dei
relinquere, qui ſolus põt remediũ adhibere. Hiere.30. Inſana-
bilis fractura tua, peſſima plaga tua. ¶ Phreneticus qñq; liga- 4
tur, qui tñ in vinculis aliquotiens gloriatur, & in eorum ſonitu
delectatur. Sic verè peccator ligatur a diabolo vinculis mala-
rum complacentiarum, conſuetudinum & vitiorum, qui tamẽ
ex hoc non videtur triſtari, imo ſolet in ipſis vinculis & vitijs
aliquotiens gloriari, & in ſonitu ſuæ proprię infamiæ delecta-
ri, imo etiam quãdoq; facit per iactãtiam ꝙ iſta vincula vitio-
rum audiuntur, & ꝙ alijs qui ipſa ignorauerant, reuelãtur, ita
ꝙ in tali ſonitu proprię infamiæ gloriantur. pſalm. Quid glo-
riaris in malitia, qui potens es iniquitate? &c.

De Amentia. *Cap. 4.*

AMENTIA dicitur ab a, quo eſt ſine, & mẽs, q̄ſi 1
ſine mente. Eſt.n. idem qd mania, quę ſm Con-
ſtan. eſt infectio anterioris cellulę cerebri, cum
priuatione imaginationis, ſicut melãcholia ẽ in
fectio medię cellulę, cum priuatione rationis, vt
dicit Platearius. Horũ ergo remedium eſt ꝙ li-
genť, vt a ꝓpria & aliena ceſſent læſione. Et ſunt tales ſuꝑ oĩa
cõſolãdi, & ſollicitudinib⁹ & timoribus amouẽdi, inſtrumẽtis
musicis

muſicis lętificandi,& mediocriter exercendi,& tãdem ſi purgationes & electuaria nõ ſufficiunt arte chirurgica ſunt curãdi. Sic verè ſæpe fit ꝙ cerebrum.i.mens & ſenſus hominis per amorem delectabilium huius mũdi taliter inficitur, ꝙ oĩs ſpiritualis imaginario & meditatio perditur, ita ꝙ de ſpiritualibus & ęternalibus nihil penitus cogitatur. Tales igitur vinculis ſtatutorum a prælatis debent ligari, melodijs dulcium verborum mulceri,& lętificari. A ſollicitudinibus ſeculi per prędicationem debent reuocari. In bonis operibus & laboribus debent exercitari:& ſi ſit neceſſe, chirurgia.i. correctione aſpera debent truncari & curari. Quæ omnia bene figurantur in Saul, qui aliquotiès per arreptionem demonis, alienabatur a mente, & tamen per cantum citharæ dauid reducebatur ad mentem 1.Reg.16. Quia pro certo ſæpe fit ꝙ dũ Dauid.i.prædicator vel prælatus cum cithara prędicationis vel dulcis monitionis vel conſolationis modulatur, mens per peccatum deuia,& a demone poſſeſſa, ad ſanitatẽ gratiæ reuocatur, & virtus imaginatiua,& cœleſtium contemplatiua, necnon infernalium meditatiua, ad ſanitatem debitam reparatur. Eccl.40. Tibię & pſalterium ſuauem faciunt melodiam, & ſuper vtraque
2 lingua ſuauis. ¶ Stupor eſt quædam paſsio aiæ quæ nihil aliud eſt quàm quædam cęcitas ſeu inſenſibilitas mentis, quæ eſt quã apertis oculis homo nihil videt, & quando propter defectum ſpirituum anima non iudicat de ſenſibiliter apprehenſis, ſicut fuerunt ſodomitæ in foribus Loth: quæ aliquando cõtingit ex perturbatione rationis non aduertentis. Aliquando ex ſuperfluitate humoris vias ſpirituum opilantis, ſicut patet in ebrioſis. Aliquando ex cõſtrictione frigoris neruos ſenſibiles comprimẽtis. Et dicitur ſtupor a ſimilitudine ſtuporis corporalis, qui nihil aliud eſt quàm obdormitio vel inſenſibilitas alicuius membri. Talis infirmitas videtur ineſſe ſapientibus huius mũdi. Ipſi.n. cęcitatem ſpiritualem patiuntur, quia.ſ.in bonis ſpiritualibus cęci eſſe comperiuntur. Matth. 16. Cęci ſunt:& duces cæcorum. Dato enim ꝙ oculos intellectus habeant apertos lympidos & claros quantũ ad mũdi negocia, nihil tamen vident, imo cęci ſunt quantum ad illa quæ animę ſunt vtilia. Act.9. Apertiſq; oculis nihil videbat. Et hoc procul dubio contingit quando ratio ipſorum per malitiã perturbatur. Sap. 2. Excæcauit eos malitia eorum. Quando.ſ.via ſpirituũ eorũ.i. ipſa affectio per abundantiam humorum.i. per honorum terrenorum opulentiã opilatur & cumulatur. Figura eſt de Thobia 2. cuius oculi ex ſtercore hirundinum ſunt cęcati. Et quãdo neruus.i.ſenſus & cõpaſsio indeuotionis frigore congelatur,& ne per pietatem ad pauperes ſe extendat, per auaritiam conſtringitur & arctatur. Quia pro certo ſtupor mentis.i.inaduertentia rationis, ita excęcat corda ſicut ſtupor corporis.i. auaritia ſtupefacit & obdormit manus & mẽbra, impediẽs.ſ. ne ſe extendant ad pietatis opera. Et ſic de talibus breuiter poteſt dici illud Iob 12. ꝙ deus adducit cõſiliarios in ſtultum finem,& iudices in ſtuporem. Aduerte tñ ꝙ ſtupor vt cõiter accipitur pro illa mentis inſenſibilitate & inaduertentia, quam incurrit homo cum præ nimia admiratione pauefcit, quæ de ſe non eſt vitium neque virtus. ſed ſic non accipitur infirmitas
3 ſupradicta. ¶ Stupor prout ſupra accepimus, eſt quædam falſa ſomniculoſitas, quæ eſt diſpoſitio ad grauiſsimas paſsiones, & maximè ad lęthargum, quod eſt apoſtema in poſteriori cellula capitis generatũ, & a lęthę (quod eſt obliuio) dicitur, pro eo ꝙ obliuionem inducit. Sic verè ſtupor & inſenſibilitas pigritiæ, ſomnuſq; & ſomniculoſitas negligentię, ſed magna peccata,& ad magnas animæ paſsiones diſponunt, & maximè ad lęthargum.i. ad obliuionem dei: quam facilitet introducunt, ſicut patuit in Dauid 2. Reg.11. qui ex otio cecidit in adulterium & homicidium,& per conſequens in diuini timoris obliuionem & faſtidium. Hiere.2. Populus autẽ meus oblitus eſt mei diebus innumeris. Adde ſi vis iſtum.§. pręcedẽtis.§.& dic contra mundi ſapientes ꝙ cęcitas & inſenſibilitas ſuæ mentis facit eos deum obliuiſci. pſal. Obliti ſunt deũ qui ſaluauit eos
4 qui fecit mirabilia in Ægypto. ¶ Læthargus eſt quædam infirmitas quæ ſomnum & obliuionẽ inducit, & ſit quando phlegma ex calore febrili ſurſum ad cerebrũ rapitur, & in poſteriori cellula in apoſtema congregatur, & ſic ex ſuperfluo humore cerebrum occupãte, ille falſus ſomnus qui lęthargus dicitur, generatur. Talis autẽ infirmus vix vocatus reſpondet, & ſi reſpondet, loquitur aliena, ſupinus iacet, & ſi ad horam ſuper latus vertitur, proprio impetu iterum ſupinatur. Talis autem vt communiter valde frigidus in extremitatibus inuenitur. Medicus autem debet talem in loco lucido conſtituere, loquentium & diſputantium garrulitas debet adeſſe. Per pilos barbę & capitis debet trahi, fumo fœtido debet ſubſumigari, vtpote fumo cornu capræ cõbuſti,& aqua frigida debet ſępius irrigari, clyſter pro euacuatione debet apponi. Caput eius debet abradi,& ſuper omnia debet ſternutatio prouocari. Per iſtum lęthargum poteſt intelligi malus diues, cuius cerebrum.i.ſenſum & mentem, humorum.i. bonorum terrenorum per malas affectiones ſuperfluitas occupat, ibique mediante ardore febrili.i. feruore auaritiæ ſe collocat atque fundat, & ſomnum negligẽtię, necnon dei obliuionem generat, ita ꝙ de vitijs ſuis interrogatus, reſpondere per confeſsionem non curat, imo in lecto peccatorum ſuorum ſe ſupinat, inquãtum.ſ. ipſis peccatis dorſum obliuionis vertit, & quaſi ſubtus & retro ſeipſum ponit & calcat. Et ſi per medicum prędicatorem a tali mala diſpoſitione quandoque vertitur, ſtatim per recidiuationem ad peccatorum ſuorum obliuionem iterum ſupinatur pſal. Proiciſti poſt tergum tuum omnia pctã tua. Alio etiam mõ ſupinus dr, inquãtum terrã.i. terreã ſuã conditionem & mortẽ retro poſt dorſum obliuionis ſuæ ponere comprobatur. Eccl.21. Diſplicebit ei:& proijciet poſt tergũ ſuum. Medicus igitur.i. prædicator cõfeſſor vel prælatus debet tales prout põt in luce veritatis ponere, diſputationes & verba bonarũ exhortationũ dicere,& alijs dici facere, capillos qui ſibi adiacẽt.i. vitia quæ ſibi adhærẽt, debet per reprehenſionẽ trahere, atq; pungere, fumũ etiã fœtentẽ.i. memoriã ſuorum fętentiũ vitiorũ, vel cõbuſtionẽ cornuum caprinorũ.i. damnationẽ hominũ peccatorum debet ipſius naribus applicare,& ipſius memorię præſentare. Aqua ẽt dulcis conſolationis ipſum debet multotiens irrigare, ſpem venię promittendo,& ſic ſternutationẽ cõtritionis, euacuationem cõfeſsionis, necnõ capitis abraſionẽ.i. amotionẽ velaminis oĩs malæ excuſationis poterit ꝓuocare, & ſic iſtum peccatorem lęthargicum a ſomno vitiorũ poterit excitare, dicẽs illud Apoſtoli ad Eph.5. Surge qui dormis,& exurge a mortuis,& illuminabit te Chriſtus. ¶ Sicut dicit Conſtã. 5
ſi de phrenetico fiat lęthargicus peſsimum eſt: ſi vero læthargia in phreneſim conuertatur, bonum. Somniculoſus læthargicus ſignificat illos qui occultè ſunt mali, ſicut ſunt hypocritę & proditores, qui exterius videntur ſimplices & dormientes,& quaſi nihil mali ſcientes, intus tñ ſunt peſsimis infirmitatibus & vitijs abundãtes. Phrenetici vero publicos peccatores deſignant, qui infirmitatẽ vitiorũ ſuorũ omnibus manifeſtant. Igitur ꝙ de phrenetico fiat læthargicus.i.ꝙ de publico & notorio peccatore fiat peccator occult⁹ hypocriticus & velatus, peſsimum eſt: quia.ſ. ſub velamine hypocriſis magis nocent vitia, eo.ſ.ꝙ tunc virtutes eſſe creduntur. Econtra aũt ſi de lęthargico fiat phreneticus.i. ſi de peccatore occulto fiat manifeſtus, melius eſt: non.n. tñ nocet alijs, dum præcauetur ſibi. etiã magis proficit, dum eius vitia manifeſta & cognita facilius corrigunt. Allega ſi potes. ¶ Vertigo eſt infirmitas capi 6
tis quæ nihil aliud eſt ſm Conſtanti. quàm corruptela ſpũs viſibilis, quã.ſ.ſit ꝙ oĩa videntur voluentia & tenebroſa. Quod fit ex aliquo ventoſo humore, ſe ſpiritui viſibili immiſcẽte,& motũ & vertiginem in imaginatiuis ſpiritibus inducẽte. Procul dubio talẽ infirmitatem videntur habere multi falſi iudicatores & opinatores, in quibus.ſ.viſus recti iudicij ſic turbatur, ꝙ oẽs alios præter ſe, voluentes & inconſtantes, tenebroſos & vitioſos opinantur. Se.n. ſolos ſtare exiſtimant: alios vero vagos & volubiles eſſe putant. Iſtud.n. facit ventoſitas ſuæ ſuperbiæ præſumptionis, quæ.ſ.mouet & decipit viſum ſuæ diſcretionis & cognitionis, de quo dicitur Eſa. 19. Dñs miſcuit ſpiritũ vertiginis in medio eius:& errare fecerũt Ægyptũ. Et dic ꝙ iſte motus nõ eſt in rebus, imo eſt in ipſo cerebro ipſius patientis. ad denotãdum ꝙ illos motus vitiorum quos quis habet in ſe, alios ſimiliter credit habere, quia ſicut dicit Tullius, in quo quis inſanit, in eodem alios inſanire credit.

Vigilia, inſomnietas &c. vide ſupra titulo de vigilia, vbi de inſomnietate.i. de vigilia innaturali multa videbis.

De Morbo caduco. Cap. 5.

CADVCVS morbus eſt ille quo patiens cadere compellitur, epilepſia quãdoque, apoplexia, ſeu 1
etiã ſacra paſsio nominatur. Dicitur.n. iſta paſſio (vt dicitur in paſsionario) hieractonon.i. ſacra paſsio, eo ꝙ ſacras corporis occupet partes, ſcilicet caput & ſenſus. Dicitur herculis paſsio, eo ꝙ ſiſi mitas

tas fortiſsima. Dicit etiam epilepſia, ad epi, quod eſt ſupra, &
lepſis, quod eſt læſio ſiue captio. Fit autem iſte morbus per ra
ptum humorum ad cerebrum, & ſuorum ventriculorũ occu-
pationẽ, ex quibus aĩa in regimine corporis impeditur, & ſeo
ſus & motus intercipitur, quouſq; natura ab illo humore exo
pilaoerit viam ſuã. Iſta igitur paſsio hominem ſubito facit ca-
dere, caput facit tremere, & os & faciem cum ſtridore dentiũ
& ſpumatione turpiter obtorquere. Per iſtam infirmitatẽ in-
telligo peccatum ſuperbiæ, quæ.ſ.ſacra paſsio dicitur, quia.ſ.
ſacros viros aliqootiens occupauit. Paſsio herculea, quia de
viris etiam ſanctiſsimis, conſtantiſsimis & fortiſsimis trium-
phauit. Epilepſia.i.ſuperiorum læſio, quia.ſ.multos ſuperiores
& potentes proſtrauit: imo etiam ipſos ſuperiores angelos de
cœlo ad iſtũ caliginoſum aerem inclinauit. Eccl.10. Sedes du
cum ſuperborum deſtruxit dñs. Fit.n. iſte morbus ſuperbiæ,
quando aliqui mali humores.i.aliquæ vanæ affectiones, cogita
tiones & imaginationes, ad cerebrum.i.ad conſiderationẽ ra-
piunt: vtpotè quando homo nobilitatẽ generis, fortitudinem
corporis, opulentiam diuitiarum, & etiam abundantiam vir-
tutum & gratiarũ aliquotiens meditatur. Quando.n.talis va-
na cogitatio cerebrum conſiderationis occupat: tunc epilep-
ſiam ſuperbiæ ibi cauſat, animamq; a ſuis ſpiritualibus actio-
nibus impedit, & ſenſum diſcretionis, motumq; bonæ opera-
tionis homini tollit, & a ſtatu gratiæ & proſperitatis deſcen-
dere ipſum facit pſal. Tu humiliaſti ſicut vulneratũ ſuperbũ.
Et ſic introducit in homine peccatore tremorem deſperatio-
nis, ſtridorem iræ & turbationis: ſpuma malorum verborum
& detractionis, & obtorſionem vultus.i.turpitudinẽ mala cõ-
uerſationis. Vnde breuiter ſuperbia eſt ille morbus de quo dr̃
Marc.9. ꝙ quotiens apprehendebat illum infirmum, allidebat
2 eum, & ſpumabat, & ſtridebat dentibus, & areſcebat. ¶ Epile-
pticorũ tres ſunt ſpecies.ſ.epilepſia, analepſia, catalepſia. Sed
de iſtarum diuerſitatibus parum ad præſens curo. Vnum tamẽ
aduertendum ꝙ quidam iſtorum præſentiunt caſum ſuum, &
quandoque per conſtrictionem extremitatum caſum deuitãt
ſm Galenum. Sentiunt enim quaſi motum formicarum, vel
quaſi motum auræ ſuperius aſcendentis. Alij in nullo præſen-
tiunt caſum, ſed continua capitis grauedine laborãt. Teſte aũt
Galeno, iſti febrem ſæpe patiuntur, quia ſine calore nũquam
ſurſum materia raperetur. Sic verè inter caducos peccatores,
quidam ſunt qui caſum futuri peccati præſentiunt, inquãtum
ſcilicet raptum materiæ.i.occaſionem & tentationem peccati
præcogitant & cognoſcunt. & hi quandoque remedium appo
nunt, ſeque per continentiam & temperantiam taliter cõſtriu-
gunt, ꝙ caſum vitiorum euadunt dicentes illud pſal. Cogitaui
vias meas, & conuerti pedes meos in teſtimonia tua. Alij vero
iſtum caſum non præcogitant nec cognoſcunt, nec ad prænũ-
tia ſigna peccati attendunt, nec.ſ.ad raptum ſeu motum mate-
riæ.i tentationis vel inflammatæ affectionis, cautelã aut reme-
dium apponunt: & ideo enormiter in vitia multa cadunt, gra-
uedinemq; capitis.i. obſtinationem mentis continuè ſecũ ge-
runt, & febre malæ concupiſcentiæ faciliter incaleſcunt. pſal.
Cõcaluit cor meum intra me. Bene ergo docetur Eccl. 1. vbi
3 dicitur. Attende ne forte cadas. ¶ Epilepticis eſt vtile frequẽ-
tiam hominũ deuitare, quia.ſ.ibi ſolet ipſos infirmitas aggre-
di, vel nocere. Sicut etiã dicit Platearius: iſtos curat tres gut-
tas ſanguinis de medio ſcapularum ſacrificando extrahere, &
cum vno ouo corui in fine acceſsionis paſtũ ſumere. Proficit
etiam eis peonia vel potata vel portata: coagulũ leporis bibi-
tum, hepar aſini aſſatum, ſicut dicit idem. Caducus ſignificat
infirmum, qui.ſ.cadit faciliter in peccatum, ad cuius tutelam
poſſunt eſſe multa neceſſaria, & primo quidem deuitatio ho-
minum, quia.ſ.qui frequentiam hominum diligit & qui opera
ſua publicari cõſentit, procul dubio facilius in peccatum cor-
ruit atque cadit. Matth.6. Attendite ne iuſtitiam veſtram fa-
ciatis coram hominibus. Proficit etiam iſtis ꝙ tres guttæ ſan-
guinis extrahantur.i.ꝙ tres partes proprij laboris & pœniten
tiæ.ſ.contritionem, confeſsionem, & ſatisfactionem habeant,
& ꝙ cum ouo corui.i.cum memoria proprij peccati (quod.ſ.
coruus diabolus in corde eorum poſuit & infudit) lachrima-
biliter ipſa ſumant. Proficit etiam iſtis coagulum gratiæ dei,
& aſſatura paſsionis Chriſti. Quia pro certo qui aſſatura aſi-
ni noſtri Chriſti.i. memoria ſuæ paſsionis paſtꝰ fuerit per cõ-
paſsionem, qui coagulo ſuæ gratiæ ſe impinguauerit per de-
uotionem, & qui oua corui diaboli, hoc eſt dictu propria pec
cata comederit per ipſorum memorialem recordationem, &
tres guttas proprij ſanguinis & laboris emiſerit.ſ. contritio-
nem, confeſsionem, & ſatisfactionem, & ſocietates hominum
fugerit per inanis gloriæ deuotionẽ: procul dubio a caſu pec-
cati præſeruabitur, & a caſu mortis æternæ liberabitur. 3. Reg.
1. Si fuerit vir bonus: non cadet.

De Sternutatione. *Cap. 6.*

STERNVTATIO (vt dicit Conſtantinus) eſt 1
violenta cerebri commotio, ad expellendum ip-
ſius cerebri fumoſas ſuperfluitates. Fit aũt ſter-
nutatio aliquando a natura, aliqoãdo a morbo.
Prima autem eſt bonum ſignũ: ſignificat.n. na-
turam eſſe fortem & ad expellendas ſuperfluita
tes potẽtem. Et ideo talis ſternutatio cerebrum commouet &
exonerat, totumque corpous concutit & alleuiat, & ex vio-
lenta aeris commotione in canalibus narium ſtrepitum facit
& generat. Procul dubio talis bona paſsio eſt cõtritio. Iſta eſt
enim quæ cerebrum mentis mouet per ſuijpſius diſcuſsionẽ,
& quæ etiam ſonum & ſtrepitum facit per confeſsionẽ, men-
tem autem ſuperfluitatibus vitiorum exonerat, per omnimo-
dam ſatisfactionem. Et pro certo talis ſternutatio eſt bonum
ſignum futuræ ſalutis.ſ.quando homo ſternutat faciliter id eſt
quando ad contritionem & confeſsionem libenter mouetur.
Vel dic ꝙ ſternutatio poteſt tentationem diabolicam ſignifi-
care, cum qua ſuperfluitates malorum ſuggeſtionum eijcit, ſo
numque terrorum & deſperationum emittit, de quo Iob 41.
Sternutatio eius ſplendor ignis.

De Tremore. *Cap. 7.*

TREMOR accidit in capite vel in membris. & 1
ſicut dicit ſtrabus ſuper Gen.4. Iſtud fuit ſignũ
Cain, quod deus poſuit vt cognoſceretur, & ne
occideretur.ſ.tremor capitis. Et in hoc põt no-
tari ꝙ homo, dato ꝙ ſit more ipſius Cain.i. pec-
cator, dum tñ per dei timorem metuat atq; tre-
mat, non merebitur per damnationem occidi, ſed potius vitæ
gratiæ & pœnitentiæ reſeruari. Bene ergo dicit Tobias 13.
Cum tremore confitemini domino. ¶ Tremor capitis a Con- 2
ſtantino dicitur iectigatio, & prouenit ex defectu virtutis re-
gitiuæ in neruis ſpondilium, ſeu oſsium ipſius colli, & aliorum
membrorum. Sunt.n. in hoc morbo duo motus oppoſiti, quo-
rum alter ſurſum, alter deorſum mouetur. Natura.n.facit ſu-
periorem: morbus vero inferiorem. Natura.n.membrũ quod
necdum a ſuo regimine deſtituit, ipſum nititur regere, & in
diſpoſitione debita continere, & ſurſum per conſequens ele-
uare: morbus vero ipſum membrum inferius deprimit, & ſic
ex controuerſia duorum motuum tremor accidit atque ve-
nit. Procul dubio per iſtã infirmitatẽ poſſum intelligere in-
conſtantiam, & dubitationem mentis, quia ſcilicet quidã ſunt
quorum mens ſemper tremit dubitando, vacillando, & incon
ſtanter & dupliciter ſe habendo, & nunquam in ſoliditate fi-
duciæ vel conſtantiæ permanendo. pſal. Timor & tremor ve-
nerunt ſuper me: contexerunt me tenebræ. Sunt.n. in homine
duo motus.ſ.motus ſynderesis & rationis, qui ſurſum erigit: &
motus ſenſualitatis, qui deorſum ad vitia premit: motus etiã
virtutis & gratiæ, qui mentem nititur regere: motus vero cul-
pæ & carnalis concupiſcentiæ, qui mentem ſemper vult infe-
rius ad mundi delectabilia trahere & deprimere. Iſti ſunt.n.
duo motus contrarij, & ſibi inuicem cõtradictorij, de quibus
ad Galath 5. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus
aduerſus carnem. Quandoque igitur virtus regitiua.ſ.ratio,
eſt debilis & impotens, tunc non poteſt membrum.i. mentem
in ſtatu debito continere, imo quamuis ſemper per ſyndere-
ſim conſcientiæ repugnet, & infirmitati culpæ reſiſtat, nihilo-
minus tñ motum culpæ non tollit, nec eneruat, nec mẽtem re-
ctè dirigit aut gubernat, ſic igitur fit ibi quædam ſpiritualis va
cillatio, & quædam inconſtantiæ titubatio: quia quãtum ratio
vult ſurſum trahere, tantum culpa vult mentem deorſum fle-
ctere. pſal. Conturbati ſunt, commoti ſunt, tremor apprehen-
dit eos. Vel dic ꝙ virtus illa naturaliter ſignificat debilẽ præ-
latum, qui quia non poteſt membrũ infirmum.i.malum ſubdi
tum bene regere, contingit in ipſo tremorem inconſtantiæ, &
deſperationem incitare. Si.n.iſta virtus iſtius prælati eſſet tanta,
ꝙ in iſto infirmo & defectuoſo ſubdito totum motũ infirmita-
tis tolleret, ipſumque contra vitiorum ſuorum inclinationem
in debito regimine contineret, nũquam in ipſo talis tremor.i.
regitiua,

talis mentis fluctuatio proueniret: ſed quia in tali prælato vis
regitiua, quæ eſt iuſtitia quandoque deficit, ideo membrũ ſeu
ſubditum tremere & fluctuare permittit. Vel dic ꝙ natura vel
virtus ſignificat animam, morbus vero ſignificat carnem. Vel
natura eſt deus, vel bonus Angelus, morbus eſt diabolus ſeu
mundus. Iſti.n. contrarios motus agunt, & ideo mentem nũc
ſurſum nunc deorſum deflectunt. pſal. Aſcendunt vſque ad cę
3 los, & deſcendunt vſque ad abyſſos. ¶ Frigiditas quandoq; in-
ducit tremorem: neruos.n. congelat, & virtutem regitiua de-
bilitat, & ſic membri tremorem generat atque cauſat. Contin
git etiam (vt dictum eſt) ex defectu regitiuę virtutis, membrũ
5 indiſpoſitum & infirmum debitè regere non valentis. Vnum
autem aduertendum eſt, ꝙ paralyſis quæ fit cum tremore, ma
gis eſt curabilis, quàm illa quæ eſt ſine tremore. Cuius ratio
eſt: quia membrum quod tremit, non eſt totaliter deſtitutum
a natura. Tremor iſte ſignificat timorem diuinum & maximè
timorem ſeruilem, qui facit tremere & pauere. Iſtũ.n. introdu
cit defectus virtutis regitiuę, ſcilicet charitatis: quia ſicut dici
tur 1. Ioan. 4. Qui timet, non eſt perfectus in charitate, perfe-
6 cta.n. charitas foras mittit timorem. Ipſum etiam efficit frigi-
ditas congelans.i. exceſſus tribulationis & aduerſitatis 2. Eſ-
dræ 9. erat omnis populus tremens propter hyemem. Quãuis
ergo talis ſeruilis timor non ſit ſufficiens ad præmium obtinẽ
dum, valet tamen ad peccatum vitandum, & ad hominem ad
bonum aliqualiter diſponẽdum, & ad dei miſericordiam ob-
tinendum, quia pro certo paralyſis peccati mortalis, quæ.ſ.
aufert ſenſum diſcretionis, & motum bonę operationis, tunc
temporis curabilior reperitur, quãdo tremor talis.ſ. timor ſer-
uilis, quo.ſ. homo timet damnationem & tormenta, talem pa-
raliſim comitatur. Natura.n.i. deus nunquã illum ex toto de-
ſtituit, qui dei iuſtitiam tremit & metuit: quinimo ille facili-
ter ad ſanitatem gratiæ peruenit qui dei timorem continet at-
que gerit. Eſa. 65. Ad quem (inquit) reſpiciam, niſi ad pauper-
culum, & contritum ſpiritu, & tremẽtem ſermones meos? Il-
la vero paralyſis.i. illud peccatũ mortale, quod nullus tremor
diuini timoris comitatur, videtur incurabile, quia pro certo
membrum.i. perſona quæ talem morbũ patitur, videtur a na-
tura.i. a deo penitus deſtitutum, & ſuæ proprię voluntati di-
miſſum, & ad nullam ſanitaté gratię ordinatũ: ſed potius dam-
2 nationi perpetuę reſeruatum. Eccl. 1. Qui ſine timore eſt, non
poterit iuſtificari. Et ſi vis pone hic per modũ figurę de Cain
4 illud quod ponitur ſupra § 1. ¶ Membra quando a virtute de-
ficiunt, quãdoque tremula & inſtabilia fiunt. Sic verè quando
in homine deficit virtus gratiæ diuinæ, & maximè virtus for-
titudinis & ſpei, tunc tremulus per deſperationem efficitur,
ita quód ſemper titubat & mouetur, & vbi deberet eſſe fir-
mus, vacillat, fluitat & turbatur. pſal. Trepidauerunt timore
vbi non erat timor.

De Spaſmo. Cap. 8.

1 SPASMVS eſt violenta neruorum contractio,
motum voluntarium auferens, aut retardans, &
hoc eſt quando membrum aliquod abdormit &
ſpaſmatur: ita ꝙ ad voluntatem hominis nõ re-
gitur aut mouetur. Et accidit talis infirmitas ali-
quando ex repletione, aliquando ex inanitione,
& aliquãdo ex nimia infrigidatione, ſicut patet in labijs & ma
nibus infrigidatorum, qui vix verba formãt, & via digitos cõ-
plicant & recuruãt. Talis infirmitas videtur eſſe pigritia, quia
pro certo iſta eſt quæ neruos affectionum cõtrahit, & motum
bonorum operum eis tollit, intantum ꝙ membra eorũ viden-
tur penitus obdormire, & nullum motum boni operis exerce-
re. Et prouenit talis infirmitas ſeu iniquitas aliquãdo ex diui-
tiarum repletione, aliquando ex virtutum inanitione, aliquã-
do ex frigiditatis indeuotionis congelatione. Quia pro certo
quãdo mens a virtutibus exinanitur & depauperatur, quãdo
inſuper mens & affectio bonorum terrenorum opulentia &
complacentia cumulatur, tunc ſolet per accidiam cõtrahi, &
a motu bonorum operum retardari. Ideo de iſta triplici cauſa
7 talem immobilitatem pigritiæ inducente, poteſt dici illud
Exodi 10. Tribus diebus nemo vidit fratrem ſuum, nec mouit
ſe de loco ſuo. quaſi dicat. Iſti tres dies.i. iſtę tres cauſę auferũt
vſum diſcretionis, & motum bonę operationis. ¶ Quando di-
2 giti frigore ſunt ſpaſmati, cauendum eſt ne nimis ſubito forti
calori apponantur, quia ex ſubita repercuſsione frigiditatis
extremitates neruorum dolorem non modicũ ſentirent. Pau-
latim ergo & non ſubito debet membrum calefieri, ne læſio-
nem neruorum contingat repercuſſione frigoris generari. Iſta
poſſunt allegari contra feruorem ſubitum nouitiorum. Ipſi.n.
qui in ſeculo fuerunt frigidi, & per indeuotionem gelati, quã-
do tandem ad religionem veniunt feruori deuotionis ita ſubi
to & indiſcretè ſe exponunt, ꝙ propriam fragilitatem obliui
ſcuntur, & facere mirabilia proponunt, ita etiam ꝙ plerunq;
de ſua perfectione ſuperbiunt, & alios quos vident peccare,
contẽnunt. Sed pro certo ſæpe fit ea occulta dei diſpẽſatione,
ꝙ illi tẽtationib' exponunt, & vt humilitaté concipiant, ſibijp
ſis dimittuntur. Et tunc frigus indeuotionis ad exteriores ner
uos & affectus cordis reuertitur: ita ꝙ dolorem vitiorum ma-
iorem quã ante ſenſerant, experiuntur: ita ꝙ etiã quandoque
a ſtatu gratiæ cadere permittuntur. Et ſic (ſicut dicitur Matt.
12.) fiunt nouiſsima illius hominis, peiora prioribus: Magis
eſt igitur vtile ꝙ feruor & calefactio deuotionis paulatim, vt
continuetur, creſcat, quàm ꝙ tota ſubito effundatur, & poſtea
perdatur & decreſcat: quia ſicut dicitur Prouerb. 13. Subſtan
tia feſtinata minuetur, quæ autem paulatim colligitur, mul-
tiplicabitur. ¶ Omitto multa alia quæ hic dicũtur de ſpaſmo. 4

De Paralyſi. Cap. 9.

PARALYSIS eſt læſio partis humani corpo- 1
ris cum diminutione motus, vel ſenſus, vel v-
triuſque. Fit autem quandoque ex humore opi
lante, quandoque ex calore conſumente, & ner
uos corrugante, quandoque ex frigiditate ner-
uos conſtringente, & ſpiritus cõgelante, & quã-
que ex vulnere neruos incidente & diuidente. Ex iſtis.n. cau-
ſis via animalis ſpiritus impeditur, & ſic membrum ad quod
tendebat, ſenſu & motu priuatur: ita ꝙ illud membrum quaſi
mortuum reputatur. Communiter autem ex ſuperfluo potu
& cibo ſolet iſte morbus fieri quia.ſ. per multitudinẽm humo
rum qui ibi generantur, nerui ſolent (vt dictum eſt) opila-
ri. Per paralyſim poſſum intelligere peccatum, vel etiam de-
bilitatem virtutis, & potentię ſpiritualis, & impotentiam ope-
randi bonum. Quod pro certo motum bonorum operum tol-
lit & ſenſum diſcretionis confundit. Contingit autem hęc in-
firmitas.ſ. impotẽtia benę operãdi, multis cauſis, ſcilicet pro-
pter humores carnalis delectationis, propter caloré auaritiæ
& ambitionis, ꝓpter frigus timoris & deſperationis, propter
vulnus inuidiæ, iracundię & cordialis afflictionis. Carnalis.n.
delectatio neruos affectuum claudit & opilat. Auaritia ner-
uos affectionis per parcitatem contrahit & corrugat. Timor
& deſperatio ipſos affectus per indeuotioné infrigidat & cõ-
gelat. Inuidia vero ipſas affectiones ſcindit & vulnerat, &
ſchiſma diſcordię inter partes generat atque cauſat. Iſtę enim
ſunt quattuor cauſæ quibus ſpiritus diuinæ gratiæ intercipi-
tur, & per quas, ne mentem ſenſificet & moueat, impeditur. Et
ſic propter defectum ipſius ſpiritusſancti vel gratiæ, membrũ
id eſt peccator, ſpiritualiter paralyticus efficitur, & ſenſu cõ-
paſsionis vel diſcretionis, necnon motu bonæ operationis de-
ſtituitur & priuatur, ita quòd de quolibet tali poteſt dici illud
Matth. 8. Iacet in domo paralyticus: & malé torquetur. Vel
dic ꝙ nerui ſunt prælati, quibus mediantibus membra, id eſt
ſubditi recipiunt ſenſum & motum prædictum. Sed quia iſti
nerui quattuor prædictis modis opilantur, corrugantur, con-
gelant & incidũtur: ideo membra ſubiecta paralytica efficiũ-
tur &c. per omnia ſicut ſupra. Vel dic ꝙ nerui ſunt prædicato
res &c. ¶ Paralyſis eſt aliquando generalis, occupãs mediam 2
partem corporis infirmantis, aliquando particularis, occupãs
ſolum vnum membrum, vtpotè manum, brachium ſeu lin-
guam. Et eſt aduertẽdum ꝙ cauſa ſeu materia huius infirmi-
tatis, ſcilicet opilatio humorum, aliquando eſt in origine ner
uorum, aliquando ẽt in ipſo membro paralytico, & diſcerni-
tur, qñ non ſolum dolet membrum paralyticum: imo ẽt locus
ſuperior ſpinæ dorſi vel ſimilis. vnde Galenus primo de locis
affectis dicit ſe amouiſſe emplaſtrum quod ſophiſta poſuerat
ſuper malum.ſ. ſuper digitos: & poſuiſſe ſuper ſcapulã. Quia
ſcilicet primo eſt medicandus locus vnde prouenit cauſa mor
bi, q̃ etiã ipſum membrum, in quo eſt ipſe morbus. Sic procul
dubio ꝙ paralyſis peccati & cauſa eius aliquãdo eſt in mem-
bro.i. in ipſo malo ſubdito, aliquãdo prouenit a neruo ſuperio-
ri opilato.i. a malo prælato & infecto. Oportet ergo primo iſtũ
neruum.i. prælatum malum ſanare: alias via poterũt membra
quæ ſub eo ſunt ſanitatis remedium reperire. Cum caput.n.
infir-

3 infirmum eſt, cætera membra dolẽt: ¶ Paralyſis quæ fit ex in-
ciſione, nunquam curatur. Vniuerſalis vero paralyſis, maxi-
mè quæ in ſenibus accidit, vix aut nunquã aut difficiliter me-
dicatur. Sic verè paralyſis pigritiæ vel defectus bonorum ope
rum, & vitium negligentiæ vix aut nunquã poteſt curari, ſiue
ſit particularis ſiue ſit vniuerſalis, quia.ſ. vix aut nũquam per
pœnitentiam remediatur vitium quod per ſciſſuram ſchiſma
tis in ſenectute malę conſuetudinis generatur: quia.ſ. poſtquã
homo per ſchiſma a fide & eccleſia fuerit ſeparatus, & per ma
las conſuetudines in vitijs antiquatus, vix amplius poteſt eſſe
a paralyſi inertię liberatus 1. Mac. 9. Diſſolutus eſt paralyſi,
nec vltra potuit loqui verbum.

De Oculis. Cap. 10.

1 OCVLORVM varię ſunt paſsiones. Sunt enim
oculi membra mollia tenera & fragilia: & ideo
ad lędendũ vel ad læſionem incurrendam ſunt
valde paſsiua & facilia. Patiuntur ergo oculi. a
vulnere continuitatem oculorum diſſoluente.
A puluere teneram ſubſtantiam perturbante. A
vento frigido ſpiritum viſibilem repercutiente. Ab aere cali-
do diſſoluente. A fumo obfuſcante. A claritate corporis lucidi
ſpiritum diſgreganre. A nimia tenebroſitate ſpiritum viſibi-
lem conculcante. A ſuperfluo potu viſum hebetante. A vo-
luptate venerea humorem cryſtallinum conſumente & cor-
rumpente. A cibo forti & violento, vapore ab alio obſcurita-
tem in oculis inducente. Iſtis enim decem cauſis oculus cor-
poralis patitur & tã iſtis quàm alijs multis cauſis in ſuis actio
nibus impeditur. Procul dubio per oculum intelligi põt ani-
ma, quæ videt & intelligit vniuerſa. Vel etiã oculus eſt mens
& diſcretio cordis noſtri. Vel etiam duo oculi noſtri ſunt in-
tellectus & voluntas. Dico igitur ꝙ tales oculi cordis noſtri
debilis ſunt naturę: faciliter.n. per peccata lęduntur: quapro-
pter decem cauſis & decem occaſionibus vitia patiũtur. pſal.
Oculi mei defecerunt. Patitur igitur oculus mentis quando
per inuidiam vulneratur, quãdo puluere terrenorum per aua
ritiam perturbatur, quando fumo ſuperbiæ moleſtatur, & qñ
vento inanis glorię repercutitur, aut grauatur. pſal. Oculos ſu
perborum humiliabis. Item patitur iſte oculus qñ aere calido
mundanæ proſperitatis diſſoluitur & eneruatur: qñ claritate
ſolis (quẽ vult reſpicere).i. profunditate diuinę maieſtatis quã
volt perſcrutari & inquirere, obtunditur & excæcatur. Eſaiæ
38. Attenuati ſunt oculi mei, ſuſpicientes in excelſum. Quan-
do etiam obſcuritate ignorantiæ obfuſcatur, & diſcretionis lu
men in eo compingitur & calcatur. pſal. Obſcurẽtur oculi eo-
rum ne videant. Item patitur iſte oculus, quando homo vino
peruerſæ doctrinæ inebriatur, quando venere & luxuria ma-
culatur, & quando alis.i. iracundię acredine prouocatur. pſal.
Turbatus eſt a furore oculus meus. Iſta enim omnia oculum
mentis lædunt, & ſpiritum viſibilem.i. ſpiritum ſanctum, ſeu
diuinam gratiam in eo corrumpunt, & lumẽ diſcretionis per
ignorantiam impediunt & obtundunt: vt ſic poſsit dicere pec
cator illud pſal. lumen oculorum meorum, & ipſum non eſt
mecum. Vel dic ꝙ oculus eſt prælatus vel religioſus, qui.ſ. qñ-
que patitur dictas infirmitates vitiorum &c. dic per omnia ſi-
2 cut ſuprà. ¶ Oculus quãdoque patitur apoſtema, quod ex hu-
moribus ad pupillam fluentibus ſuper oculi albuginem aggre
gatur. Et vt iſtud apoſtema melius curetur, debet medicus
collyria mitigantia apponere ex lacte fœminea, & aqua roſa-
cea oculũ aſpergere, lachrymas reſtringere, & aliquibus ma-
teriam leuiter repercutere, & nunquam (ſi materia eſt multũ
calida, & dolor fortis) debet repercuſsiua fortia adhibere, q a
alias ſi materia ad neruum obticum (per quem tranſit ſpiritus
viſibilis) repercutitur, perpetuam cæcitatem poterit induce-
re vel cauſare. Sic verè in oculo mentis aliquãdo generatur
apoſtema ſuperbiæ & congregatio humoris carnalitatis & lu
xuriæ. Et ideo vt ſanetur, debet apponi collyrium mitigatiuũ
dulcis monitionis: lac dulcis doctrinæ, & aqua roſacea deuo-
tionis & compunctionis. Reſtringi etiam debent lachryma
deſperationis, & adhibenda eſt conſolatio ſpei, & promiſsio
veniæ & ſaluationis cum aliquantula leui & nõ aſpera reper-
cuſsione timoris & redargutionis, ne forte ſi eſſet excuſsiua
repercuſsio & correctio, induceretur cæcitas mentalis obſti-
nationis, & non ſanitas ſalutis, vel ſaluationis: pſal. Turbatus
eſt in ira oculus meus. Vel dic ꝙ oculi qui ſunt membra valde
nobilia, & ad regimen corporis inſtituta, ſignificant nobiles
& principes huius mundi, qui pro certo debilia ſunt conſtan-
tiæ vel virtutis. Nolunt enim aſperè tangi vel corrigi, imo le-
niter & ſuauiter volunt vngi. Confeſſor.n. & prędicator volẽs
apoſtema ſuperbię ab eis tollere, debet verba mitigatiua & la
ctea adhibere, & non ipſos ꝑterue vel fortiter exaſperare vel
repercutere: ne forte ad deterius prouocentur, & cæcitatem
& obſtinationem maliciæ ipſum cõtingat in eis generare. Vel
dic ꝙ oculus ſignificat perſonam debilem & fragilẽ, quæ pro
certo ſi forti repercuſsione timoris tangatur, per deſperatio-
nem faciliter excæcatur: quapropter cauendum eſt vt con-
feſſor in talibus, verbis lenitiuis, quàm aſperis plus vtatur. Ec
cleſiaſtici 22. Qui pungit oculum, educit lachrymas. ¶ Patien 3
tib⁹ in oculis apoſtema, vtile eſt capite alto dormire lucis cla
ritatem fugere, vocis emiſsionem vitare, & aquam claram &
calidam potare. Sic verè patienti aliquod vitium mortale in
oculo cordis ſui, prodeſt ei ſi capite intentionis ſurſum erecto
ad deum, per ſpem & cõtemplationem dormiat, ſi claritatem
mundanæ gloriæ vitet & fugiat, ſi vocem multiloquij compe-
ſcat & ſilentium cuſtodiat, & ſi aquam claram diuinæ ſapien-
tiæ & doctrinæ bibat & hauriat. ¶ Oculis accidit lippitudo, 4
quæ eſt oculorum viſcoſa ſuperfluitas palpebris adherens, &
eas ingroſſans, & inuiſcans, & non oculorum ſubſtantiam ſed
palpebras ſolas afficiens ita lippis quippe oculis non pupillæ
ſed defluente humore palpebrę ingroſſeſcunt, ſicut dicit glo-
ſa ſuper Leuiti. 21. Et ideo ſicut ibidẽ exponitur, per iſtos lip-
pos oculos mundi ſapientes intelliguntur, qui quãuis pupillã
intellectus ſanam habeant, intantum ꝙ veritatẽ clarè cogno-
ſcant atque videant, ipſi nihilominus lippitudinem & viſco-
ſum humorem carnalis vitæ ſuſtinẽt & cum lippitudine ſciẽ-
tiæ lippitudinem carnalitatis habentes. Et ideo ibidem Le-
uiti. 21. præcipitur ne ille qui habet lippos oculos, vel albugi
nem in oculo, ſeu iugem ſcabiem in corpore, miniſtrare in ta-
bernaculo permittatur. Ad denotandum ꝙ illi a miniſterio ta
bernaculi eccleſiæ, & a promotionibus & officijs debent re-
pelli, qui licet virtutis habeant ſcientiam, vitæ tamen carnalis
ſcabie lippitudine & albugine ſunt fędati. Talibus.n. põt dici
illud Iob 10. Oculi carnei tibi ſunt, & ſicut videt homo, &
tu videbis. quaſi dicat. tu videbis rationabiliter ſicut homo
omnimodã veritatem, & tamen oculi tui carnei ſunt per car-
nalis immunditiæ voluptatem. ¶ Oculo accidit quædam ma- 5
cula rubea, quæ fit ex percuſsione, aut ex re alia punctum ru-
beum faciente. In hac autem infirmitate ſanguis eſt diſſoluen
dus poſtquam inflammatio quieuerit, & quandiu dolor per-
ſeuerat, albumen oui eſt ſumendum cum oleo roſato. Oculo
etiam accidit alia macula quæ tela nuncupatur, quæ fit quan-
do humor viſcoſus defluit ad oculum qui malè diſcuſſus, vel
a principio non curatus, ſucceſſu temporis induratur. & tela
vel pannus efficitur: a quo pupilla & etiam tota nigredo occu
patur, & cæcitas introducitur. Quæ infirmitas incurrabilis
efficitur, ſi aliquantulum antiquatur. Ipſam tamen ſecundum
Conſtan. (dũ recens eſt) dicitur ſanguis extremitatis alę dex-
trę colũbę, vpupę, vel hirundinis rumpere: & fortiter abſter-
gere vel curare. Sic verè quando humor viſcoſus malę & car-
nalis affectionis & cogitationis, ad oculum mentis defluit: niſi
ſtatim per diſcuſsionem & pœnitentiã curetur, paulatim per
malam conſuetudinem dureſcit, ita ꝙ in telam & pannum.i.
in obſtinatam & compactam malitiam ſe conuertit, & oculũ
mentis occupans, cæcitatem obſtinationis inducit, quam nul
la medicina pœnitentiæ curat, ſi magno tractu temporis inua
leſcit: quia ſicut dicitur Prouerb. 22. Adoleſcens iuxta viam
ſuam, etiam cũ ſenuerit, non recedet ab ea. Quãdo tamen ta-
lis macula peccati vel ignorantię recẽs eſt, nec adhuc per ob-
ſtinationem & deſperationem indurata, tunc ſanguis alę dex-
terę ipſius columbæ Chriſti.i. memoria ſui ſanguinis & paſ-
ſionis, proficit: & peccati maculã rumpit, abluit & abſtergit.
Apoc. 7. Lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine agni. ¶ Sanguis quã- 6
doque de aliqua venula deſudat in oculo, & generat ibi macu
lam rubeã. Iſta eſt macula luxuriæ, quæ ex ſanguine & carne
prouenit, quæ oculum cordis inficit, ſiue oculũ.i. prælatũ vel
religioſum turpiter maculat & cõfundit &c. ¶ Lachrymarum 7
flux⁹ accidit in oculis, q qñ eſt inuolũtarius & cõtinuus, maxi
mã generat paſsionẽ. Accidit ergo fluxus lachrymarũ inuolũ
tarius aliqñ ex percuſsione, aliquãdo ex calidi aeris diſſolutio
ne, aliquando ex frigidi coarctatione, aliquando ex fumi mor
dicatione, aliquando ex pulueris perturbatione, aliquando ex
ceparum vel aliorum odoratione, aliquando ex humorum
abun-

abundãtia & liquefactione, aliquando ex virtutis contentiuæ cerebri debilitate & defectione. Sic procul dubio lachrymę compunctionis & doloris, lachrymę etiam compaſsionis & dulcoris, lachrymę deuotionis & amoris poſſunt ex cauſis varijs prouenire. Ipſas.n.introducit percuſsio diuinæ inſpirationis. Calida diſſolutio charitatis, feruoris & dilectionis. Frigidus aer diuini timoris & tribulationis. Fumus ignis.i.meditatio & memoria ignis æternæ dãnationis. Puluis.i.cogitatio noſtræ mortis, & pulueree reſolutionis. Acredo allij odorati.i. memoria diuinæ iuſtitiæ, & ſuorum iudiciorum, & ſuæ ſeuerę correctionis. Abundantia humoris, gratiæ & deuotionis, & debilitas cõtentiuæ obſtinationis: hoc eſt dictu, teneritudo benignæ affectionis, quæ ſcilicet neſcit lachrymas retinere, imo ſolet eas facillimè deſudare, ſicut bene apparebat in illo qui dicebat in pſal. Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo. Vel dic ꝙ lachrymæ inuoluntariæ ſignificant deſolationem damnationis ęternæ, quę procul dubio ad modum calidarum lachrymarum damnatos decoquunt & exurũt. Iſtarum.n.cauſa eſt calor diſſoluens mali amoris, frigus coarctans mali timoris, fumus exhalans mundi vanitatis, puluis perturbans terrenæ facultatis, humor abũdans carnalis voluptatis, virtus deficiens & nihil continens intemperatę voluptatis. Iſta.n.omnia lachrymas æternæ damnationis inducunt, & fletum perpetuæ deſolationis infligunt Thren.2. defecerunt præ lachrymis oculi mei. & Eccl.22. Pũgens oculum educit lachrymas. Oculi inſuper ſolent ſecundũ medicos caligatione moleſtari, quæ eſt morbus adueniens oculis, maximè eorum qui ſunt in ſenectute. vnde.3. Reg.14. Caligauerunt oculi eius præ ſenectute. Iſti autem ſic oculis caligantes, bonum eſt (ſi volunt curari) ꝙ oculos ſuos in aqua frigida demergant, & parum in ipſa aqua aſpiciant, quia ſic viſus valde roboratur. Debent fugere vinum groſſum & dulce: & etiam cibos qui non facilè digeruntur, ſimiliter nõ debent comedere erucam, porrum, & ea quæ habent acrem vaporem. Multum etiam prodeſt ſi quotidie per vnum menſem integrum inſtilletur huiuſmodi aqua in oculos, quæ fit capiẽdo feniculum virentem, & ponendo intra aquam pluuialem & relinquendo per vnum diem & vnam noctem, & poſtea inſtillando. Profecto per oculos ſic laborantes poſſumus intelligere religioſos quoſdã antiquos & in ſuis peccatis valde deprauatos, maximè luxuriæ & auaritiæ: de quibus dici poteſt illud.3. Regum.11. deprauatum eſt cor eorum per mulieres. Illi pro certo religioſi ſunt, aut deberent eſſe oculi iuniorum: vt eos inſtruant & doceant bonis verbis, ſuaſorijs & exemplis: ſed certè oculi eorum caligauerunt, & videre non poſſunt: vt dicitur de Heliſęo 1.Reg.4. Si autem tales volunt ſanari, bonum eſt quòd oculos ſuos demergant in aqua frigida, & in ea reſpiciant.i. bonum eſt quòd perfundant oculos ſuos lachrymis contritionis & pœnitentiæ, & non parum, imo frequenter in eis cogitent, & tandem faciãt illud quod dicitur 1.Reg. 3. Planxerunt donec deficerent in eis lachrimæ. & tunc oculus eorum.i.cor valde roborabitur in gratia. Item debent fugere vinum groſſum & dulce, & cibos duros.i.ſeminaria luxuriæ: nam vt eſt apud Terentium, ſine cerere & baccho friget venus. neque (propter hanc rationem) debent comedere erucam & ſimilia. quia omnia iſta mouent ad luxuriam. Proderit etiam ſi tales quotidie per vnum menſem.i. per reſiduum totius vitæ ſuæ, inſtillent in oculos ſuos.i.in cor ſuum feniculum virentem.i.memoriam dominicę paſsionis, quę calida eſſe debet vt feniculus in corde eorũ: & feniculus iſte.i.memoria dominicę paſsionis remaneat per aliquod tempus in pluuia.i.lachrymis continuè ſtillantibus vt pluuia:

De Cæcitate. Cap. 11.

1 CÆCITAS eſt priuatio, ſeu perpetuum viſus impedimẽtum, quæ.ſ. generatur multis modis. Accidit ergo cæcitas quandoque propter organi indiſpoſitionem, propter nerui optici opilationem, propter humorũ conſumptionẽ, quandoque propter oculorum vulnerationem, quandoq; propter lachrimarum effuſionem, & ſubſtantię oculi diſſolutionem, quandoque propter tunicarum oculi inſpiſſationem, & humorum in oculo compactionẽ & indurationem, quandoque propter humoris ſubſtantialis deſiccationem, quãdoque propter ſpiritus viſibilis diſgregationem. Introducit igitur (vt dictum eſt) cæcitatem oculi indiſpoſitio, ſicut patet in cęcis natis. Neruorum opilatio, quod fit quando per ſupercreſcentem humorem tranſitus ſpiritus per neruum impeditur. Humorum cõſumptio, ſicut patet communiter in ſenibus, vbi ex humoris conſumptione hebetatur & aufertur viſus. Item tunicarum inſpiſſatio, ſicut patet in macula de qua dictũ eſt. Humorum ſubſtantialis deſiccatio, & ſpiritus diſgregatio, ſicut patet in vrſo: qui aſpectu peluis candentis propter diſgregationem ſpiritus viſibilis, & cõſumptionem humoris cryſtallini cæcatur. Ego etiam puerum vidi, qui deprehenſus in igne in combuſtione vnius domus in qua erat, ex ſplendore & ardore ignis inuentus eſt cæcus poſtquam euaſiſſet. Procul dubio cæcitas ſignificat vitium ignorantiæ, vel etiã vitium obſtinationis & malitię, iuxta illud Sapientię 2. Excęcauit eos malitia eorum. Iſtud ergo vitium introducit multiplex cauſa, videlicet quãdo organum mentis eſt indiſpoſitum per infidelitatem, quãdo neruus affectionis opilatur per carnalitatem, quando humor deuotionis conſumitur per malę vitæ antiquitatem, quando oculus ipſius mentis vulneratur per odij & inuidię peruerſitatem, quando lachrymis plus debito perfunditur per deſperationem & triſtitiam, quando macula & duro pãno tegitur per obſtinationem & malitiam, quando humor gratiæ conſumitur, & ſpiritus.i.ſpiritusſancti donum diſgregatur & diſpergitur per igneam & feruentem auaritiam & concupiſcentiam: quia pro certo quando ignis auaritiæ & carnalis concupiſcẽtię oculum mentis per mala deſideria comburit, tunc humorem gratiæ conſumit, & ſpiritusſancti dona euacuat & diſpergit, & cæcitatẽ ignorãtiæ & obſtinatæ malitiæ introducit. pſal. Super cecidit ignis: & non viderunt ſolem. Iſtis igitur varijs & diuerſis modis fiunt cæci mundi peccatores, ita ꝙ illa quæ ad ſalutem pertinent, videre neſciunt, nec illa reſpiciunt aut attendunt. Zachariæ.11. Percutiam omnem equum cæcitate.

2 ¶ Secundum Conſtantinum, inter omnes paſsiones miſerabilior eſt ipſa cæcitas. Iſta eſt enim quæ decipit cæcum in apprehendendo, in iudicando, in eligendo. In apprehẽdendo enim decipit imaginatiuam. de albo.n. imaginatur ꝙ ſi nigrum, & econuerſo. In iudicando vero decipit virtutem deliberatiuã. Deliberat.n. quandoque penes ſe ire ad orientem, & vadit ad occidentem. Item in eligendo decipit virtutem affectiuã: quia quandoque oblato ſibi denario cupreo & aureo, quamuis affectat aurum eligere, quandoque tamen cognoſcitur loco aurei cupreum accipere. Procul dubio talis cæcitas videtur eſſe peccatum: quia.ſ. iſtud eſt quod lucem gratiæ ſolet tollere, & rationis iudiciũ hebetare. Talis.n.cæcitas peccati decipit animam in imaginatione apprehenſiua, in deliberatione determinatiua, in affectione electiua. Cæcus.n.i.peccator decipitur in imaginando. æſtimat.n. de rebus nigris ꝙ ſint albę, & econuerſo: quia pro certo res mundanas quæ ſunt nigræ, obſcurę & viles, reputat eſſe albas, claras & nobiles, & econuerſo ſpiritualia, quæ ſunt alba, clara, nobilia & vtilia, reputat nigra, vilia & inutilia. Iſte decipitur in ordinando & deliberando: quia pro certo ſæpe fit ꝙ peccator deliberat ire finaliter ad orientem paradiſi, vtpotè quia in fine pœnitere proponit, qui tamen vadit ad occidentem inferni, vtpotè quia ſine pœnitentia moritur, & decedit. Threnorũ 4. Errauerunt cæci in plateis. Item decipitur in eligendo & affectando: quia pro certo inter duos denarios ſibi oblatos, cupreum.ſ. & aureũ.i. inter bona temporalia & æterna non bene eligunt: quia quandoque & communiter cupreum pro aureo.i. mundum pro paradiſo eligunt, & æternis contemptis temporalia apprehendunt. Ideo de talibus breuiter ſic deceptis dicitur Sopho. 1. Ambulabunt vt cæci, quia domino peccauerunt.

3 ¶ Cæcus multas habet conditiones. Cæcus.n. ſæpe eſt ſecurus vbi eſſet timendum, & econuerſo, ſæpe eſt timidus vbi nihil eſt metuendum, quia.ſ. non videt periculũ, eſt ſecurus, & quia cauſam ſecuritatis non videt eſt ideo timidus. Item cæcus nunquam ſolet rectè incedere, pedẽ enim ſæpe eleuat, vbi eum deberet deprimere. Ipſum etiã ecõuerſo quandoque deprimit, vbi debuerat eleuare. Iſte etiã facillimè offendit, & ideo vndique palpando manu & baculo viam quęrit. Et breuiter, cæcus raro ſecurus aliquid agit: imo vt communiter in cunctis dubitat & timet. Talis eſt peccator & maximè ignorans & ſapientia denudatus. Talis enim raro ſolet ſecurus eſſe, lux enim gratiæ cauſa ſecuritatis eſt: & ideo quia peccator luce gratiæ caret, nunquã proprie ſecurus eſt. Timet enim etiam non timenda: quia ſcilicet peccator timet ſemper mundi tribulationem, pœnitentiam & correctionem, fortunę deiectionem, & mortis conſumptionem: quia ſicut dicitur

citur Iob 15. Sonitus terroris in auribus impij:& cum paa ſit,
inimicitias ſuſpicatur. Et tamen iſta non ſuut a ſapiente timé-
da,ſed ęquanimiter tolleranda quia ſicut dicitur 1. Ioannis 4.
Perfecta charitas foras mittit timorem. Virtus.n.ſpei talibus
deficit,& ideo etiam vbi timendum non erat, quilibet perti-
meſcit pſal. Trepidauerunt timore vbi non erat timor. Et bre
uiter homo peccator & ſceleratus nunquam eſt ſecurus:ni-
hil enim audet ſecurè agere vel ſperare:imo ſolet in omnibus
dubitare: ſicut patet in malis officialibus & tyrannis & etiam
in latronibus iniquis. Sonitus enim terroris in auribus impij,
vt dictum eſt. Iſti etiam quia inferni & peccati pericula non
perpendunt, etiam vbi timere debuerant, ſcilicet in mundi
proſperis,ſecuri ſuut:& dum lętãtur in proſperis, ad aliquod
periculum nõ attendunt. Eccl. 8. ſunt impij qui ita ſecuri ſunt,
ac ſi iuſtorum facta habeant. Igitur tales ſolent in via motum
offendere,& ad offendicula bonorum temporalium pedes aſ-
fectuum per deſideria allidere,pedeſque affectionum ſæpe ſo
lent ad terrena deprimere, vbi ipſos ad cœleſtia debuerant.
erigere, & etiam ipſos per ſuperbiam ſolent eleuare, vbi per
humilitatem ipſos debuerant depreſsiſſe. Tho. 11. Surgent cæ
4 cus pater cepit offendens pedibus currere. ¶ Cæcus ſemper
ſolet omnia palpare, & quia ſemper eſt dobius, ſemper ſolet
manu vel baculo prætentare. Cæcus etiam noo ſibi ſed alteri
de ſe ſolet credere,& cani vel puero regimen ſui dare. vnde ét.
ſæpe fit quòd ad traoſeundum pontem vel aliud periculũ co-
gitur credere magis cani quàm etiam ſibijpſi. Cæcus etiam nõ
ſolet erubeſcere, quia ſcilicet cum neminem uideat, nollum
ęſtimat ſe videre. Vnde quandoque nudus & diſcoopertus ia-
cet,& tectum ſe ęſtimat,& eum videatur ab hominibus,latere
ſe credit. Sic verè peccatores qui ſpiritualiter cæci ſunt, om-
nia aliorum facta palpare & inueſtigare volũt & quicquid ſit
de alijs,ſcire & attrectare cõtendũt. Eſa. 59. Palpauimus quaſi
cæci parietem,& quaſi abſque oculis attrectauimus. Tales etiã
ſui iuris propriè non ſunt, imo pueri.i.carnis & canis inſatia-
bilis.i.diaboli vel mundi dominio ſubſuot ipſiſque obtempe-
tant & obediunt,& ab eis regi,duci & ordinari ſe permittunt,
eorumque malis ſuggeſtionibus & tentationibus obediunt at-
que crediuot,: ſicut de Thobia cæco dicitur Thobiæ 11. quòd
cepit offeodens pedibus currere data manu poero. Tales etiã
nou erubeſcuot, dato ꝙ nudi & maniſeſti videantur, quini-
mo quamuis opera ſua mala notorie ſaciant:ita tamen ſunt be
betes, ꝙ non videri vel attendi ab alijs opiuantor. Quod po-
tiſsimè patet de luxurioſis,& etiam de vſurarijs, qui opera ſua
eredunt latere,licet ipſa contingat omnibus apparere, & quia
ipſi vilitatem propriã non vident nec aduertunt ideo alios ipſa
attendere ouuquam credunt. Gen. 2. erat enim vterque nu-
5 dus, & oon erubeſcebant ¶ Cæcus oculos ſuos ſoli aperit fa-
ciemque illam ad cœlum erigit, & tamen lumeo ipſius nun-
quam ſentit, & dato ꝙ ſolis radius cæco oculo ſe præſentet, lu
men tamen eius oon percipit neque videt. Sic verè pecator cæ
eus & obſtinatus quandoque faciem voluntatis & oculos ra-
tionis,ad deum per aliquales cogitationes ſolet erigere, lumẽ
tamen gratiæ nunquam ſolet recipere,ſed io cęcitate obſtina-
tionis perpetuę remanet: ſicut patet de mondi ſapientibus,qui
bene de deo & de ſalute ſua aliquando cogitant, & tamen cor
ſuum a malitia ounquam mutaot, imo dato ꝙ radius diuinæ
gratiæ ſemper ipſis ſe præſentet, vt eos ſaluet & illuminet: illi
tñ illuminationem ipſios oon recipiunt neqoe curant, imo in
mentis cæcitate vſque ad mortis terminum perſeuerãt 4. Reg.
6 6. Percute obſecro gentem hanc cæcitate. ¶ Cæcus puerum
ductorem ſuum quandoque verberat vel offendit: ipſa tamen
verbera aliquotiens dure luit. Puer enim verberum non im-
memor, ipſum in pontis medio vel in aliquo periculo dimit-
tit,& fugiens, viam euadendi periculum non oſtendit. Sic ve-
rè cæcus & obſtinatus peccator, puerum Ieſum ductorem &
rectorem ſuum non ceſſat per diuerſa crimina offendere,& ip
ſum malis ſuis operibꝰ verberare: iuxta illud Apoſtoli ad He-
brę. 6. rurſus crucifigentes filium dei ſibimetipſis. Sed pro cer
to iſte puer finaliter de ipſis cæcis peccatoribus ſe vindicat, qa
poſt longam diſsimulationem & patientiam ſibi parcens, in-
iurians recogitat,& in periculo mortis, io ponte.ſ.& in puncto
per quem poterant ad cœcum tranſire, ipſos ſolet dimittere,
gratiam ſuam eis non infundere, nec contritiooem vel pœ-
nitentiam, per quam euadant periculum, oſtendere,ſed potius
ipſos dimittit in mentis ſuæ obſtinatione & cæcitate manere,
& mortis æternæ periculo ſubiacere.& tunc propriè ipſe mi-
ſer peccator cæcus & deſperans & ductore priuatus,& in pe-
riculo dimiſſus, poterit dicere illud Gen. 37. Puer non compa
ret,& ego quo ibo? ¶ Cęcitas aliquas habet laudabiles proprie 7
tas. Solet.n.cæcus eo ꝙ viſu noſcitur carere, in tactu & aoditu
& memoria plus vigere, ſicut ego de quodam cæco vidi, qui ſi
ſemel hominem tetigiſſet, etiam poſt annum ipſum ſolo tactu
cognoſcebat. Et ſicut de alio audiui, qui ſolo auditu didicit of-
ficium eccleſiaſticum. Qui autem in vno deprimitur, io olio
releuatur. Vnde etiã de Demetrio philoſophо legitur ꝙ Athe
nis fecit ſibi oculos erui vt vegetatiores cogitationes haberet.
Vel vt dicunt alij ne mulieres cõcupiſceret, vel vt alij aſſerũt,
ne malis ciuibus bene eſſe videret. Viſus enim poteſt concupi-
ſcentiæ cauſa eſſe. Et ideo multi ſunt quibus plus proficeret cę
citas q̃ videre iuxta illud Ioan. 9. Si cæci eſſetis, oon haberetis
pctm̃. Iſta ad litteram poſſuut allegari ad conſolationem cæ-
corum, quia procul dubio oculi ſuot irritamẽta & incitamen-
ta vitiorum. Ipſi ſuot enim ſicut quędam feneſtrę, per quas in-
trant latrones.i.mundi cupiditates ad animam. vnde Threno-
rum 3. Oculus meus depredatus eſt animam meã. Et Hiere.
9. Mors iotrat per feneſtras. Vel iſta poſſuot dici de cæcitate
ignorantię & ſimplicitatis, quãtum ad exteriora mundi oego-
tia, quia procul dubio qui quãtum ad exteriorẽ viſum.i. quã-
tum ad exteriorem ſapieotiam cæci ſunt, in interioribus & in
illis quæ ad ſalutem & conſcieotiam pertioet, clarè cernunt
& auditu ſubiectionis, tactu compaſsioois, memoria gratiarũ
actionis, plus alijs ſolent vigere, quia viſu mundanæ ſapientiæ
magis inueniũtur carere. Eſaiæ 29. Oculi cæcorum videbuot.
Viſus.n. mundani ſenſus ſolet quandoque multarum fallacia-
rum & cautelarom & multorum appetituũ cauſa eſſe, & ſic
damnationem animæ inducere & cauſare. Et ideo de Chriſto
legitur Marci 8. ꝙ acceſſeroot ad eom cæci & claudi: & ſana-
uit eos. Et ſic loquitur Matthæi 5. Si ocolus tuus.i. muodanus
ſenſus ſcandalizet te (ſupple mala oſteodendo & ſuggerendo)
erue eũ,& proijce abs te. Ideo Sene. de cæcitate dicit in lib. de
remedijs fortuitorũ. Oculos (inqoit) amiſiſti hẽt ipſa vox ſuas
voluptates. ao non intelligis partẽ eſſe innocẽtiæ cæcitatem?

De Surditate. Cap. 12.

SVRDITAS eſt defectos auditus & priuatio, 1
qui ſecundom Conſtantinum ianua mentis eſt,
qui quandoque totaliter aufertur, quandoq; di-
minuitur, aut grauatur. Nerui eoim audibiles
quandoque humoribus opilaotur, & ſic aoditus
in toto vel in parte impeditur. Sic verè ſæpe ſit
ꝙ humores carnalitatis, vel etiam ſubſtantia terrenę faculta-
tis, in oeruos affectuum ooſtrorum per malas complacentias
ſe immittunt,& ſic ſurditatem obſtioationis inducũt, ita ꝙ au-
ris cordis noſtri nec audire verbom dei, nec credere veritati,
nec obedire mandatis prælati volunt. pſal. Sicut aſpidis ſurdę
obturantis aures ſuas. Vel dic io bono ꝙ quando humor diui-
næ gratiæ neruum affectus, & diſcretionem claudit, tunc ſur-
ditatem patientiæ introducit, quo ſit vt homo conuitia & im-
properia non audit aut ita parum curat, ac ſi non audiſſet,& tã
quam ſurdus diſsimulat atque tranſit. Quod etiam io detra-
ctionibus & adulationibus debet eſſe: ſurdos.n. nos exhibere
debemus et cõmuniter ad dictas iniurias oon intẽdamus, nec
verba adulatoria vel detractoria faciliter audiamus. pſal. Ego
autem tanquam ſurdus oon audiens, & ſicut mutus non ape-
riens os ſuum ¶ Aliquando intraot vermes io aures, vel ibidẽ 2
ea compactis humoribus generautur,& tunc pruritus & titil-
latus ſentitur, & quaſi qoodammodo patiens prurigine dele-
ctatur. Sic verè multi ſuot qui in auribus & auditu ſuo, vermes
id eſt mordaces detractores admittunt, & io eorum loquutio-
nibus pruritum & delectationem ſentiuot, ipſiſque gratifican
tur & applaudont. vnde Apſ 2. ad Thimothęum 4. Coaceruа
bunt ſibi magiſtros prurientes auribus. ¶ Surditas ſi a iuoentu 3
te fuerit, incurabilis eſt: etiam ſi per triennium perſeoerauе-
rit, vix curatur. Super omnia autem ad ſurditatem amouendã
vel alleuiandam valet balſamum auribus inſtillatum. Sic verè
ſurditas obſtinationis, ſi fuerit antiquata, via opere naturę.i.
miniſterio hominis poteſt ad ſanitatem reduci. Miraculum.n.
diuinum eſt quando ille qui eſt a iuuẽtute ab auditu verbi dei
& obedientiæ dei & pręlati, penitus obſurdatus,& in vitijs in-
duratus, aodiat & obediat ſicut decet, ſicut de Chriſto dicitur
Marci 7. ꝙ ſurdos fecit audire,& mutos loqui. Inter omnia er
go quę talibus ſurdis & obduratis poſſunt ad ſalutem profice-
re,

ræ, ſummè proficit balſamum diuinæ miſericordiæ eorum auribus inſtillare, & eis de dei miſericordia prędicare. Vel balſamum liquorum & dulcorem benignę monitionis ſignificat, quæ pro certo aures ſurdas & obſtinatas melius prouocat, & ipſas ad bonum aperit & inuitat. Eſa. 35. Aures ſurdorũ patebunt. Vide ſupra de aure in fine, & ſupra de ſenſu auditus &c.

De Fœtore. Cap. 13.

1 FOETOR accidit in naſo, & i ore. In naſo.n. accidit præcipuè ex quadam infirmitate quæ polypus nuncupatur. Humores.n. groſsi & viſcoſi deſcẽdunt ad chartulas narium: ibiq; ſpongioſa poroſitate narium imbibuntur, & ibi diuturnitate temporis & actione caloris condenſantur, & quaſi in ſubſtantiam carneã commutantur, quæ tandem corrumpitur, fœtorem horribilem ſpirat, aerem contiguum inficit, & odoratum aliorum grauat, & neruos odorabiles ita obſtruit & obturat, vt etiam ipſe patiens proprium fœtorem nõ percipiat, nec etiam inter fœtores & odores diſcernat, imo penitus nihil ſentiat. Et eſt polypus infirmitas corroſiua, a polypo piſce dicta, quæ nares corrodit & diſsipat, & totam faciẽ (niſi ponatur remedium) deſtruit & deturpat. Per illam infirmitatem poteſt luxuria deſignari. Iſta.n. præ cunctis vitijs fœtet: & fœtorem infamię ſemper habet. Iſta eſt.n. polypus, qui nares & naſum.i. ſapientiam & deuotionem deuorat, faciem conuerſationis dehoneſtat, neruos diſcretionis & ſenſus obturat, intantum q polypoſus vel luxurioſus fœtorem ſuæ proprię infamię non percipit nec cogitat, & inter fœtorem luxuriæ & odorem caſtimonię nõ diſcernit aut iudicat. Corruptus enim humor malæ affectionis induratus, per diuturnitatem obſtinationis putrefactus, & in carnem conuerſus per virium carnalis luxuriæ & infectionis, fœtorẽ infamię diffundit, odoratũ diſcretionis obturat & claudit: & ſic miſer peccator propriam ſuam infamiam non percipit neque ſentit. Eſa 44. Non
2 recogitant in mente ſua, neq; cognoſcunt neque ſentiunt. ¶ Fętor oris accidit ex multis cauſis, videlicet quandoque ex gingiuarum corruptione, quandoque ex oris vlceratione & puſtulatione, & quandoque ex thoracis mala habitudine, & ſpiritus mala diſpoſitione, quãdoque ex humorum ſtomachi putrefactione, quandoque ex totius corporis infectione, ſicut patet in leproſis, quorum anhelitus eſt fętidus & infectus, quandoque ex fœtidorum comeſtione: vt patet in comedẽtibus allia & ſimilia. Quia p os intelligitur locutio, iuxta illud Apoc. 14. in ore eorum non eſt inuentum mendacium: benè & congruè per fœtorem oris poteſt intelligi infamis deformitas verborum & locutionum. Os.n. illi dicitur fętere, qui fœtida verba, turpia, mendacia & infamia noſcitur eructare. Fœtor ergo talium verborum, ex diuerſis prouenit cauſis, videlicet quando gingiua mentis per hęreſim corrumpitur, quando os per detractionem vlceratur, quando pectus per inuidiam inficitur, & quando cor per malas cogitationes ad malè loquendum diſponitur, quando ſtomachus affectionis per luxuriam inficitur, quando totus homo per infamiã eſt corruptus, & quando rebus fętentibus id eſt malis operibus eſt cibatus. Ex his enim omnibus fętor oris, & inhoneſtas verborum ſequitur, & mala & improba locutio generatur. Eſa. 34. De cadaueribus eorum aſcendet fętor.

Dolor dentium. vide ſupra de dentibus. §. 7. & 8.

De Locutione. Cap. 14

1 LOCVTIO multipliciter impeditur, & hoc qñ lingua calore neruos corrugãte, vel frigore cõſtringente paralyticatur, quando humore relaxatur, quãdo apoſtemate grauatur, & quãdo puſtulis vlceratur. Iſta.n. omnia faciunt hominem mutum, vel ſaltẽ in loquendo multipliciter impeditum. Vnum tamen aduertendum eſt, q.ſ. omnis qui naturaliter eſt ſurdus eſt ſimiliter mutus: nam qui audiendo verba formari nõ didicerit, ipſa neceſſario formare poſtea ignorabit. Sic verè lingua eccleſiæ ſ. prælatus vel prædicator, qui alios habet inſtruere & docere, iſte inquam poteſt fieri mutus, & ad loquendum, docendum & prædicandum, impeditus propter multa.ſ. propter calorẽ auaritiæ, propter frigus pigritiæ, propter apoſtema ſuperbiæ, propter relaxationem & humectationem luxuriæ, propter puſtulas & vlcera inuidiæ, necnon propter ſurditatem ignorantiæ. Qui.n. ad audiendum & diſcẽdum in iuuentute fuerit ſurdus, neceſſe eſt q ad loquendum, prædicandum & docendum, poſtea fiat mutus. Marc. 7. Adducunt ei ſurdum & mutũ. Vnde breuiter aliqui ſunt qui loqui neſciunt, & alios docere non poſſunt propter paralyſim pigritiæ. Aliqui non audent: quia patiuntur relaxationem luxuriæ. Alij non dignantur: quia patiũtur apoſtema ſuperbiæ. Alij nõ volũt, quia patiuntur vlcera inuidię. Alij neſciunt, quia patiũtur ſurditatem ignorantiæ. pſal. Factus ſum ſicut ſurdus nõ audiens, & ſicut mutus non aperiens os ſuum.

De Raucedine. Cap. 15.

1 RAVCEDO accidit in locutione, & in voce. Et fit generaliter trib⁹ modis ſ. ex ſpirituum & virtutum debilitate & defectibilitate, ſicut patet in illis qui diu fuerint infirmi, & in illis qui multo ieiunio ſunt attenuati. Item ex ſiccitate contractionem & aſperitatem ſeu inęqualitatem arterię inducente, & ſpiritum, ne liberè tranſeat, offendente. Item ex humiditate phlegmatis & ſanguinis in vaſis abundante, & arterias coarctante. Iſta.n. omnia liberum ſpiritus tranſitum impediunt, & aſperitatem vocis faciunt & ſic raucedinẽ. Raucedo quæ eſt vox diſſona, aſpera & non placida, poteſt ſignificare ineptitudinem locutionis, doctrinę & prędicationis, necnon impedimentum laudis, & gratiarum, & orationis, & confeſsionis. Oratio.n. & cõfeſsio, laus & gratiarũ actio, doctrinaque & prædicatio, ſunt quædã ſpirituales voces, quæ pro certo in multis per vitia rauceſcunt, & deformantur, & adeo q nec deo nec mundo gratæ aut conſonę efficiũtur. Et hoc pro certo fit quãdo tales.ſ. ſpirituum.i. ſpiritusſancti donorum & virtutum patiuntur debilitatem & paucitatem. Item quando præ ſiccitate indeuotionis patiuntur nimij frigoris aſperitatem, & iniuſtitiæ inęqualitatem. Item quando præ abundantia humoris diuitiarum & deliciarum, patiuntur arteriæ.i. mentis conſtrictionem & depreſsionem per cupiditatem & carnalitatem, quia procul dubio carnalitas, cupiditas, iniuſtitia & iniquitas, indeuotio, & ſpirituum ſeu virtutum tenuitas, faciunt vocẽ hominis raucam, & deo & hominibus diſſonam & ingratam. pſal. Intrauerunt aquæ vſque ad animam meam: laboraui clamans, raucę factę ſunt fauces meę. ¶ De raucedine quæ cauſatur quando lupus homini appropinquat, vide infra de lupo. §.

AVgina vulgo ſquinantia. vide ſupra titu. de gutture duobus vltimis. §.

SPirandi difficultas. vide ſupra de pulmone, in fine: & ſupra de anhelitu. § vlti. & ſupra de anima. §. vltimo.

SPuti infectio, & cætera. vide ſupra de lingua duobus vltimis. §.

De Cardiaca. Cap. 16.

1 CARDIACA ſyncopis nihil aliud eſt quã tremor cordis. Syncopis autẽ eſt interpollatio motus cordis. Cauſatur ergo tremor cordis multiplici cauſa, videlicet ex diſſolutione & euaporatione ſpirituum ipſius cordis. Et aliquando ex humore in pulmone abundante, & ſubſtantiam cordis comprimente, & motum ipſius impediente. & ipſum tremere (cũ ſe alias mouere nequeat) compellente. Aliquando fit ab hepate debitum nutrimentum cordi non mittente. Aliquando ex aliorum membrorum colligantia, ſicut a cerebro vel ſtomacho malos fumos ad cor deſtinante. Aliquando ex fumo melancholico inficiente & ſpiritum perturbante. Tremor cordis poteſt ſignificare triſtitiam & deſperationẽ: quos procul dubio multa poſſunt introducere & cauſare. Et primo quidem defectus, carentia, & exhalatio ſpirituũ.i. ſpiritusſancti & charitatis, a corde: quia pro certo vbi deficit charitas & ſpiritusſanctus: neceſſario deficit ſpes, & ſic per conſequẽs venit timor. pſal. Timor & tremor venerunt ſuper me: & contexerũt me tenebrę. ſupple deſperationis. Item accidit quãdo cor multitudine humorum.i. vitiorum comprimitur, & pondere eorum taliter grauatur, q timore damnationis conſtringitur, & a dilatatione ſpei & charitatis ceſſat, & per deſperationẽ tremere compellitur & arctatur. Vnde de talibus qui ex compreſſione humorum.i. ex conſideratione ſuorum peccatorum incidunt in deſperationem, dicitur Iob 15. Non credit q reuerti poſsit de tenebris ad lucem, circumſpectans vndique gladium. Item dico q tremor deſperationis accidit ex defectu nu

trimen ij

trimēti conſolationis & doctrinę,quando.ſ.ab hepate.i.a prę-
lato vel prædicatore non recipit conſolationis & ſcientiæ nu-
trimētum.Multi.n.ſunt .qui propter defectum eruditionis &
conſolationis deſperant.Ideo bene dicit Apoſtolus ad Ro.15.
Per patiētiam & conſolationem ſcripturarū ſpem habeamus.
Item accidit ex colligatione aliorum membrorū.i.ex congre-
gatione malorum ſociorum,a quibus.ſ.mali fumi.i. mala con-
ſilia euaporant. Accidit inſuper ex fumo melancholico .i. ex
mala opinione,& fatua imaginatione,quæ rationē inficit atq;
2 turbat.pſal.Turbati ſunt omnes inſipientes corde.¶ Syncopis
ſeu ſpaſmatio,quādo.ſ.homo quaſi mortuus afficitur, ita φ ni
hil ſentire videtur , accidit aliquotiens ex ſubito dolore,& ti-
more cor conſtringente. Aliquando ex gaudio in corde ſpiri-
tus diſſoluente.Aliquando ex nimio ſudore. Aliquando ex ve
nę cordis opilatione.Aliquando ex nimia repletione.Aliquā-
do ex nimia exinanitione.Per ſyncopim, quæ eſt interuallum
& interpollatio motus, intelligo peccatum : quod.ſ. quotiens
accidit,vitam gratiæ intercipit,motum bonorum operum tol
lit , & per incompaſſionem & incompunctionem hominem
ſpaſmatum & inſenſibilem facit. Iſtam ergo peccati infirmita
tem introducunt,multa.ſ.timor deſperationis,gaudium mun
danæ conſolationis, ſudor & emiſſio mali cogitationis. opila-
tio venę.i.oris,hoc eſt dictu abſtructio obſtinationis & impe-
dimentum confeſſionis,repletio temporalis poſſeſſionis,ina-
nitio.i.carentia nutrimenti doctrinæ gratiæ & deuotionis. Ex
iſtis.n.cauſis cor ſpiritualiter deficit,& tota mentis conſtantia
3 ſpiritualiter euaneſcit.pſal.Cor meum dereliquit me.¶ Con-
tra cardiacum morbum & ſyncopim (euacuata primo mate-
ria peccante,valent multa,ſcilicet Margaritæ,os de corde cer
ui , lignum aloes & ambra. Sic verè contra deſperationis &
aliud quodcunque peccatum , facta primo euacuatione con-
feſſionis,valet Margarita id eſt beata virgo, & deuotio ad ip-
ſam,os conſtantiæ & fortitudinis , quæ & cuius exemplum in
corde cerui id eſt Chriſti reperiri poteſt , lignum aloes.i.me-
moria crucis Chriſti , & ambra quæ fit de ſemine balenę.i.ſe-
men & influentia verbi dei.

De Febribus. *Cap. 17.*

1 FEBRIS ſecundum Conſtantinū eſt calor in-
naturalis a corde exiens , & per totum corpus
arterijs mediantibus ſe diffundēs,ipſius corpo
ris actionem impediens atq; turbans . Et quia
in corporib⁹ humanis tria ſunt.ſ. quędam ſub-
tilia,ſicut ſunt ſpirit⁹:quædā liquida,ſicut ſunt
humores:quædam ſolida , ſicut ſunt membra:ideo triplex fe-
bris in corpore generatur.ſ.Ephemera,quæ fit ex diſſolutione
& calefactione ſpirituum.Putrida,quæ fit ex corruptione hu-
morum.Ectica,quæ fit ex conſumptione membrorum. Et ſic
Conſtan.& Gal.ephemeram comparant vento calido , a quo
locus in quo fuerit incaleſcit. Putrida ſimilis eſt aquę calidę,
quæ poſita in vaſe frigido ipſum facit calefieri.Ectica vero ſi-
milis eſt vaſi calido , quod aquā frigidam immiſſam calefacit.
Quia.ſ.ſpiritus ſicut ventus calefaciunt corpus in ephemera:
humores ſicut aqua calida in putrida: membra vero ad modū
cōtentiui vaſis calefaciunt cor , ſpiritus & humores in ectica.
Procul dubio per talem calefactionem poteſt intelligi concu
piſcentia mentis , & feruor affectuum, & intemperantia de-
ſideriorū. Exiſta.n. triplex febris particularis.i. triplex parti-
cularis concupiſcentia generatur.ſ. concupiſcentia eminētia-
rum,hæc eſt ſuperbia.Concupiſcentia deliciarum, hæc eſt lu
xuria.Concupiſcentia diuitiarum , hæc eſt auaritia.Superbia
enim eſt ſicut ephemera , quæ eſt in ſpiritibus.i. in rebus va-
nis , inanibus & ventoſis 1. Reg.26. Exagitabat Saul ſpiritus
nequam.Luxuria eſt ſicut febris putrida,cuius materia ad lit-
teram eſt in fœdis humoribus. Leui.15. Vir qui patitur fluxū
ſeminis,immundus erit: & tunc iudicabitur huic vitio ſubia-
cere,cum carni illius adhęſerit atque concreuerit fœdus hu-
mor.Auaritię vero eſt ſicut ectica,cuius materia ſunt res ſoli-
dę.ſ.poſſeſſionis & metalla,quæ etiam per ſollicitudines,ſuos
deſiccat & attenuat poſſeſſores.Aggæi 1. Vocaui ſiccitatē ſu-
per terrā.Et ſic breuiter dico φ eſt triplex febris corporis.i.tri
plex mala inflammatio & calefactio mentis.de quo Eccl.26.A
2 tribus timuit cor meum. ¶ Ephemera eſt febris accidens ex
diſtemperantia ſpirituum , dicta ab ephemera belua marina,
quæ eadem die qua naſcitur , moritur. Et dicitur ab hemera
græcè quod eſt dies.vnde dicitur ephemera , quaſi viuus diei
feruor : non durat enim vltra vnum diem feruor iſtius febris
aut enim ex toto deficit , aut in putridam vel ecticam ſe con-
uertit. Et accidit iſta diſtemperantia multis modis , videlicet
a frigore poros claudente,& fumos interius retinente & con-
culcante,& calorem & diſtemperantiam inducente. Aliquā-
do accidit ex calore aeris ſpiritus diſtemperante. Aliquando
ex bubonibus.i.ex apoſtematibus inguinum:& etiam aliquā-
do ex potu fortis vini, calorem plus debito intendente. Talis
ephemera eſt peccatum veniale , quod ſcilicet non eſt aliud
quàm quædam diſtemperantia & deordinatio ſpirituum.i.af-
fectuum mentis noſtræ.faciliter enim accedit, & faciliter re-
cedit.Feruor iſte nunquam perſeuerat diu in ſtatu ſuo:quia.ſ.
aut per pœnitentiam terminatur,aut in febrem putridam vel
ecticam id eſt in aliquod mortale peccatū conuertitur & miſ-
ratur.Talis enim diſtemperantia & feruor male ordinatus,ſo-
let ex toto deficere,vel in peccatū mortale tranſire,& in qua-
litate ſua non ſubſiſtere vel manere : quia ſecundum Grego.
Peccatum quod per pœnitentiam non diluitur,mox ſuo pon-
dere ad aliud trahit. Accidit vero talis diſtemperātia mali af-
fectus aliquando ex frigore tribulationum vel iniuriarum,
quando ſcilicet homo inflammatur ad ſuperbiam.Aliquando
ex calore mundanarum cōſolationum, quando ſcilicet homo
inflammatur ad auaritiam.Aliquando ex potu deliciarum,qñ
ſcilicet homo inflammatur ad luxuriam Eccl.9.ex hoc concu
piſcentia quaſi ignis exardeſcit.¶ Ectica febris eſt quæ in mē- 3
bris ſolidis generatur.Et dicitur ectica.i.habitualis , quaſi fe-
bris conuerſa in habitum.Et enim ectica febris, calor innatu-
ralis,ipſis membris radicaliter inhęrens, totum corpus cale-
faciens , & abundantiam ſubſtantialem deſtituens & conſu-
mens. Cuius ſigna ſunt calor diffuſus per totum corpus, lenis
tamen & non pungens, ita φ patiens via febricitare ſe credit.
color liuidus,oculi concaui corpora ſicca & aſpera. Nutriti-
ua enim humiditas ab eis eſt ablata. Talis febris videtur eſſe
auaritia.Iſta enim ex quo inceperit, quaſi habitualiter conua
leſcit. Iſta etiam corpus mētis per mala deſideria calefacit,&
humorem deuotionis , cōpunctionis & gratiæ ſiccat,attenuat
& conſumit.Sapien.5.In malignitate noſtra conſumpti ſumus
Patientes igitur talem febrem , ſcilicet auari , non ſe credunt
infirmos vel febricitātes:quia pro certo & vſurarij & alij cre-
dunt ſe non peccare , nec calorem ſuæ auaritiæ percipiunt ſi-
bi nocere , & tamen color ſuæ conuerſationis eſt indecens &
liuidus , oculus ſui intellectus per malitiam eſt concauus, ip-
ſoſque concomitatur erga pauperes aſperitas & crudelitas,er
ga deum vero,gratiæ & deuotionis ſiccitas & tenuitas.¶ Mul 4
ta alia ponerentur hic de cauſis, ſignis & diuerſitatibus ecticę
febris,ſed quia nimis tangit practicam medicinę:ideo omitto.
¶ Febris , putrida cauſatur ex innaturali calore humores per- 5
turbante & permiſcente , & corruptionem inducente:ex qui-
bus humoribus ſic corruptis,calor cor petit,& ipſum diſtem-
perat atque lędit,& per venas & arterias ſe diffundens, febrē
corpori introducit. Iſte enim calor non eſt naturæ regitiuus
ſed potius corruptiuus. Talis febris videtur eſſe luxuria. Iſta
enim ex calore fomitis & ex humorum inflammatione & cō-
motione conſtituitur,& exinde fumus malę delectationis ex-
halat , a quo cor & affectio per mala deſideria diſſoluitur , &
tota virtus animæ eneruatur . Et ſicut videmus φ febrem in
principio concomitatur rigor & tremor:item φ non ſemper
durat in vna qualitate: imo quādoque interpollatur, vel quā-
doque ſaltem diminuitur, item φ aliquando ſit ſatis dolor ca-
pitis , inſomnietas & ſimilia:item etiam φ tranſacta febre :ad-
huc remanēt malę qualitates:ſcilicet corporis debilitas, & re
cidiuandi facilitas, ſic verè dico φ febrem luxuriæ concomi- 1
tantur rigor ſtimuli conſcientiæ & doloris , & tremor multi-
plicis diſplicentiæ & timoris.Iſta etiam interpollatur:quia ar-
dor iſtius non eſt ſemper in ſua intētione:imo nunc minuitur,
nunc augetur. Iſtam autem concomitatur ſitis malorum deſi-
deriorum , inſomnietas malarum vigiliarum , dolor capitis
multarum diſplicentiarum,& debilitas virtutum ad exercitiū
operationū bonarum. Deute.28.Percutiat te dominus ęgeſta
te,febre & frigore . Et ſicut febris naturam valde debilitate,
intantum quòd etiam poſt receſſum ſuum homini faciliter ac
cidit recidiua:ſic luxuria totam animæ virtutem eneruat,ho-
minemq; ita ad alium actum habituat & inclinat, quòd etiam
poſt receſſum febris.i.poſt pœnitentiam & propoſitum abſti-
nendi,in idipſum faciliter reincidit & iterum recidiuat 2.Pe.
2. Canis reuerſus ad vomitum : & ſus lota in volutabro luti.

¶ Fe-

5 ¶ Febres qñq; ſunt ſimplices,& qñq; cõpoſitę. Vna tñ cautela
ſemp eſt adhibẽda, qa ſi febris eſt ſimplex, ſimplea debet eſſe
medicina, ſi aũt cõpoſita eſt febris,& medicina compoſita de
bet eſſe. Sic verè febris peccatorũ ẽ aliqñ maior, aliqñ minor,
aliqñ ſimplex, aliquando duplea, ſed iſtud debet eſſe genera-
le, quia.ſ. per medicũ confeſſorem pro ſimplici & non enormi
peccato, ſimplea & leuis medicina pęnitẽtię detur. Si vero cul
pa ſit maior & duplior,& pœnitentia duplicetur. Deuter. 25.
6 Iuxta menſuram culpæ erit & plagarũ modus. ¶ Quattuor sũt
ſpecies febriũ,ſ. quotidiana, quæ ꝓuenit ex phlegmate,& quo-
tidie affligit, non tñ continuè. Continua, quæ prouenit ea ſan-
guine,& cõtinuè affligit. Tertiana, quæ prouenit ea corrupta
cholera,& de tertio in tertium diem lædit. Quartana, quę pro
cedit ea melancholia corrupta, & de quarto in quartum diem
afflictionẽ inducit. Per iſtas quattuor febres intelligo quattuor
genera peccatorum. Et prima quidẽ febris peccati eſt pigritia,
quæ eſt infirmitas quotidiana. quotidiæ.n. patimur iſtum mor-
bum, licet interuallum aliquod bsbeam⁹.i. licet qñq; bona ali
qua faciamus. Ezech. 30. Aleaandria erit diſsipata,& in mem-
phis anguſtię quotidianę. Secũda febris et luxuria, quæ.ſ. bñ ſe
quitur ex prima,& hæc eſt continua, quæ ea ſanguine delicia-
rum ſurgit,& quæ actu vel habitu poſſeſſores ſuos continuè fa
tigare videtur. Luxurioſus n. continuè peccat vel actu vel affe
ctu. ad Ro.9. Triſtitia mihi eſt magna, dolor continuus cordi
meo. Tertia febris eſt auaritia,& hæc ẽ tertiana, quã.ſ. introdu
cit cholera.i. temporalis ſubſtantia, quæ vrit more cholerę poſ
ſidentem. Iſta.n. de tertio in terium diem lædit, quia.ſ. auaritia
tres habet dies,ſ. laborem in acquirendo, timorem in poſsidẽ-
do, dolorẽ in perdendo, vt de auaris dicatur illud Numeri 33.
Ambulauerunt tribus diebus per deſertum errãtes. Quarta fe
bris eſt deſperatio ſeu triſtitia & iſta eſt quartana. Iſta.n. ex me
lancholia.i. timore procedit,& quattuor dies.i. quattuor pun-
cta ſeu partes habet, ſcilicet mentis obſtinationem, dei miſeri-
cordiæ obliuionem, cęcitatẽ ignorantiæ,& contemptum pœ-
nitentiæ. vnde Eccl. 37. Verbum nequã immutabit cor, ex quo
partes quattuor oriuntur. Deſperatio.n. eſt quartana, quæ.ſ. tar
dius & rarius cæteris febribus.i. cæteris vitijs accidit, & cum
acciderit, magis durat,& difficilius ſanatur & recedit. Hiere.
30. Inſanabilis eſt dolor tuus propter multitũdinem iniquita-
7 tis tuæ. ¶ Homo qui quartana patitur, multa incurrit peſsima
accidentia, ſcilicet corporis grauitatem, ciborum indigeſtio-
nem, crurium grauedinem, vigiliarum inſomnietatem, timo-
rem in ſomnis, liuiditatem vnguium, tumorem ſplenis, dolo-
rem lumborum,& fortitudinem appetit⁹ cibariorũ. Quartana
ſignificat peccatum, quod quattuor habet,ſ. cogitationem, de-
lectationem, conſenſum,& operationem. Ille ergo qui iſtam
quartanam patitur, multa mala incurrit, videlicet grauitatem
& ponderoſitatem pigritię, indigeſtionẽ morum, vigilias va-
riarum ſolicitudinum & laborum, liuiditatem & deformitatẽ
vnguium.i. operum, triſtitiæ timorem, ſuperbiæ tumorem, in-
uidiæ dolorem, auaritię appetitum & ardorem,& ciborum bo
norum temporalium inſatiabile deſiderium & feruorem. Pro
8 uerbio. 13. Venter impiorum inſatiabilis. ¶ In febribus acutis ſi
accidit conſtipatio venteris, magnum eſt periculum. Fluxus ve
ro ſanguinis e naribus, eſt bonum ſignum. etiam fluxus ven-
tris confert multotiens remedium. Sic verè in peccatore febri
citante & concupiſcentijs inflammato, periculum damnatio-
nis eſt, quando venter ſuæ conſciẽtiæ per obſtinationem con-
ſtringitur, ita quòd per confeſsionem emittere corruptos hu-
mores vitiorum non poteſt. fluxus vero & ſolutio confeſsionis
9 proficit,& mortis & damnationis periculum tollit. ¶ In febri-
bus acutis nihil eſt de vera quiete, habẽt tamen aliquid de fal
ſa quiete, multum vero de anguſtia & labore, ſicut de medio
hemitritæo, patet, qui habet triginta horas in ſummo labo-
re,& non niſi duodecim in falſa quiete. Iſta poſſunt applicari,
ꝙ in febre & ardore ambitionis, auaritię & luxuriæ, nũquam
eſt aliqua vera quies, ſed etiam de falſa quiete delectationum
eſt ibi valdè modicum, reſpectu laborum & deſolationum, qa
.ſ. omne peccatum generaliter plus habet de dolore quàm de
dulcore, etiam in præſenti, in futuro vero verificabitur illud
Augu. Momentaneum eſt quod delectat, ſempiternum autem
10 quod cruciat. ¶ Multa ponuntur hic de materijs, cauſis ſingu-
lis, curis & remedijs febrium, de quibus hæc ſolum quæ ſupra
11 dicta ſunt excerpſi gratia breuitatis. ¶ Rigor in febrib⁹ & hor-
ripilatio ex eadem cauſa contingunt. Eſt.n. horripilatio quæ-
dam praua diſpoſitio ex febrili materia contingẽs, actiones fe
briles prænunciãs & pręcedẽs. Et dr̃ horripilatio ſecundũ Iſi-
dorum quaſi horida pilorũ erectio. Fumus.n. de materia frigi
da reſolutus, nobiles neruos tangit, ipſoſq; lædit & ſtringit, &
in ſuis actionibus impedit,& ita tremere corpus facit. Qui ẽt
frigidus fumus ad cutis ſuperficiẽ ſe eatẽdens, partes cutis re
ſtringit,& ſic capillos erigi & horripilari facit. Quod ẽt acci-
dit in forti timore, vbi.ſ. calor ad cor repercutitur,& ſic corpo
ris ſuperficies depauperata calore contrahitur,& pili ſicut di-
ctum eſt eriguntur. Talis morbus videtur eſſe timor ſeruilis,
& deſperatio ſalutis. Qñ.n. de materia frigida.i. de frigore in-
fernaliũ tormentorũ reſoluitur fumus.i. conſideratio nimis fri
gida & auſtera, quæ calorem charitatis ſolet fugare, & ſuper-
ficiẽ mẽtis conſtringere,& ſic capillos affectionis a ſua plani-
tiæ mouerẽ tremorẽ dubietatis & timoris, necnõ horrorẽ & ter
rorem deſperationis ſolet inducere & cauſare. Iſte eſt.n. rigor
qui febrem æternæ dãnationis præcedit, ipſamq; prænũciat &
inducit. Sap. 5. Videntes turbabuntur timore horribili.

De Paſsionibus ſtomachi. Cap. 28.

CIRCA membra nutritiua, ſicut eſt ſtomach⁹, va 1
rię accidunt paſsiones,ſ. faſtidium, buliſmus, vo-
mitus & ſingultus. Eſt aũt faſtidium ciborũ atq;
potuũ inuoluntaria abominatio, virtuti nutriti-
uę maximũ inferens nocumentũ. Vñ dr̃ faſtidiũ,
quaſi faciens tedium. Faſtidioſus.n. hõ ſolet in-
uenire tedium, in quo alter inuenit oblectamẽtũ. Cauſatur sũt
iſtud faſtidiũ & ſpirituũ, defectione, vel ea neruorum opilatio
ne, vel ea humorũ repletione. Spiritus.n. ſunt inſtrumenta vir
tutũ,& ideo virtus appetitiua neceſſario langueſcit. Nerui etiã
ſenſibiles delectationem in cibo ſentiunt, propter qđ appetitũ
prouocant & faciũt,& ideo qñ opilant & impediũtur, neceſſe
eſt ꝙ appetit⁹ tollatur,& faſtidiũ generet. Vacuitas ẽt, appeti-
tus ſolet cauſa eſſe, & iõ ſi orificiũ ſtomachi malis humorib⁹
repletũ fuerit, neceſſe eſt faſtidium adeſſe, & deſiderium depe
rire: Per iſtam infirmitatẽ intelligitur abominatio & faſtidiũ
verbi dei & bonorũ ſpũalium & æternorũ, quod.ſ. peccatores
patiũtur, qui in iſtis nullatenus delectant, ſed potius ipſa aſp-
nãtur, quapropter digeſtio morũ in eis impeditur,& ſic virtus
naturalis.i. grã deficit & totũ corp⁹ morũ deperit & langueſcit.
ps. Oẽm eſcã abominata ẽ aĩa eorũ,& appropinquauerũt vſq;
ad portas mortis. Oẽm eſcã dico.ſ. doctrinę grę & gloriæ. Tria
aũt ſunt quæ tale faſtidiũ in iſtis cauſant. I. defect⁹ ſpirituum.i.
carẽtia gratię & deuotionis. Itẽ obſtructio neruorum.i. caren-
tia prudentiæ & diſcretionis. (Nerui.n. in quib⁹ viget ſenſus,
diſcretionẽ deſignant.) Itẽ repletio humorũ.i. affluentia deli-
ciarum & diuitiarũ terrenæ poſſeſsionis. Qñ.n. ſtomachus cor
dis humoribus bonorũ terrenorũ replet ꝑ malam complacen
tiã, qñ ẽt neruus ſenſus et diſcretionis obſtruit ꝑ ignorantiã, qñ
inſuper ſpũs & gratia deficit ꝑ obſtinationis malitiã, tũc dico
ꝙ ſapor in ſpũalibus cibis nõ inuenitur, ſed poti⁹ oĩs eorũ ſua-
uitas cõtẽnitur & calcatur. Prouer. 27. Aĩa ſaturata calcabit fa
uum. ¶ Buliſmus.i. grandis fames, eſt inſatiabilis & quaſi cani- 2
nus appetitus. Fit aũt iſte duobus modis. Primo per frigidita-
tẽ cibos ad fundum ſtomachi deprimẽtẽ, & orificiũ ſtomachi
vacuantẽ,& rõne vacuitatis, appetitũ & famis deſiderium in-
ducentem. Scđo vero modo accidit ea immoderato calore mẽ
brorũ, quorũ venę trahũt ad hepate, hepar vero per venas me
ſaraicas trahit a ſtomacho, ea quo ſubito ſtomachus eainani-
tur, & apetitus immoderat⁹ & continu⁹ generatur. Per iſtum
immoderatũ appetitum põt auaritia denotari, quæ videlicet
canina & inſatiabilis põt dici, quia.ſ. ſicut dr̃ Prouer. 27. Ocu-
li hoĩum inſatiabiles. Iſta.n. duplicem habet cauſam. vna eſt fri
giditas proprię indeuotionis, alia ẽ caliditas alienę voracis af-
fectionis. Indeuotionis.n. frigiditas qñ in ſtomacho voluntatis
dominatur, ſolet ipſam vacuam & inanem facere, & inde om-
nem plenitudinem ſufficientiæ tollere, & appetitum auaritiæ
generare. Vbi.n. eſt indeuotionis frig⁹, nunq̃ põt eſſe ſufficien-
tia, vbi vero nõ ẽ ſufficiẽtia, ſemꝑ eſt neceſſario auaritia. Eze.
7. Aĩam ſuã nõ ſaturabũt,& ventres eorũ nõ implebũtur. A lie
na ẽt depopulatio qñq; iſtius auaritię eſt cauſa, & hoc potiſsi-
mè in eccleſiaſticis & prælatis quia.ſ. qñ mẽbra.i. nepotes & fa
miliares nimis calidi ſunt vt attrahant et hauriant ſibi humorẽ
& temporalem ſubſtantiam hepatis.i. ipſorum dominorum &
et ꝑlatorũ ſuorũ, mox in iſtis ꝑlatis paupertatis vacuitas induci
tur,& ſic appetitus auaritię ſuſcitatur. Conſtat.n. ꝙ multi ſunt
hodie prælati qui quia a membris ſuis.i. familiaribus & cõſan-

guineis ſugũtur & depauperãtur, ideo ad rapinas exercẽdũ, & ad alienos humores & ſubſtantias attrahẽdũ mouentur, & ad vacuitatem ſuæ paupertatis ſupplẽdũ conant͛, & ex hoc buliſmũ caninę & inſatiabilis auaritiæ patiũtur. Eſa. 66. Canes impudẽtiſsimi neſcierunt ſaturitatẽ. Vel pôt dici ꝙ ſtomachus, qui cibos recipit & præparat & digerit, ſignificat agricolas & mercatores, hepar aũt ad quod ipſe ſtomachus præparatos cibos mittit, ſignificat prælatos, principes & potentes, quibus.ſ. agricolę & ſubditi deſeruiunt, & illa quæ cũ labore recolligũt, ꝑparant atq; mittunt. Quia igit͛ mẽbra.i. familiares taliũ, ipſos vacuant, depauperant atq; vaſtãt, & ipſorum humores & ſubſtantias temporales ſugunt, ebibũt & manducant, ideo procul dubio iſti ſtomachum.i. ſubditos per rapinas nituntur euacuare, & ſic tã in ſe q̃ in illis ſolent appetitum auaritiæ generare. Ideo Prouerb. 11. bene dr̃ ꝙ alij diuidunt propria, & ditiores
3 ſunt, alij rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt. ¶ Singult᷒ eſt ſonus violentę commotionis, ex ſpaſmoſa ſtomachi diſpoſitione proueniens. Qñ.n. nerui ſtomachi calore vel frigore, inanitione vel repletione contrahũtur, tunc fundus ſtomachi eleuatur, aerq; exire compulſus, alteri aeri obuiãs, ſonum qui ſingultus dicitur, operantur. Valent aũt contra ſingultũ prouocata ſternutatio, ſubiti timoris incuſsio, & alicuius rei vere cundę obiectio. Per iſtã infirmitatem poſſum intelligere vitiũ indignationis, diſplicentiæ & quærelosę murmurationis, qua.ſ. fit ꝙ talibus non pôt aliquid placere, imo ſolent de omnib᷒ ſingulare, & quicquid eis accidit, cũ ſingultu & dolore & diſplicentia tolerare. Talem ergo ſingultum impatientię cauſae in hoĩe frigus indeuotionis, calor concupiſcentiæ & ambitionis, inanitio paupertatis, & repletio mundanæ temporalitatis. Iſtę ſunt.n. quattuor cauſæ quæ neruum ſenſus & diſcretionis impediunt & cotrahunt, & ſic ſtomachum voluntatis ad ſingultũ impatientiæ & diſplicentiæ perducunt, ita ꝙ vocẽ quærimoniæ emittere ipſum cogunt. Veruntamen tria ſunt quæ talẽ ſingultum poſſunt ſedare, & talem impatientiã ſeu triſtitiã tẽperare, videlicet qñ timor damnationis incutitur, qñ vitiorum quæ fecit verecundia ad memoriam reducitur, & qñ ſternutatio cõmotionis, contritionis & confeſsionis, modo debito prouocatur. Omnis enim ſingultus iracundiæ & impatientiæ deficit, quando timor inferni, peccatorum verecundia, & cerebri.i. ſenſus mentis ſternutatio ſeu diſcuſsio conualeſcit 1. Regum 25. Non erit tibi in ſingultum aut ſcrupulum. Vel dic ꝙ ſingultus eſt ſtimulus conſcientię, & deſperationis remorſus, quem ſ. prædicta quattuor, ſcilicet indeuotio, habẽdi ardor & affectio, inopia & inanitio, opulentia & repletio introducunt. Ad iſtum tamen ſedandum valet ſternutatio & diſcuſsio contritionis, timor diuinæ offenſæ & indignationis, & verecundia quæ eſt in actu cofeſsionis. Prouerbior. 15. Per timorem domini declinat omnis a malo.

De Vomitu. Cap. 19.

1 VOMITVS eſt humorũ & ciborum violenta a ſtomacho reiectio, quæ.ſ. habet fieri multis modis. Fit.n. quandoque ex caloris ebullitione, quia ſcilicet calor in ſtomacho abundãs, tales humores diſſoluit, & ebullire facit, & ſic ipſos ſurſum eleuat, & per vomitum expellit. Item fit quandoque ex ciborum & humorum abundantia, quam.ſ. natura non poteſt regere, & ideo tanquam ſuperflua ipſos nititur reijcere & euomere, ſicut patet in ebrijs. Item fit quandoque ex humorum ſeu ciborum acumine, quo.ſ. nerui ſtomachi mordicãtur & ad expellendum ipſos per vomitum prouocantur. Item quandoque fit ex debilitate virtutis retẽtiuę ipſius ſtomachi, & fortitudine expulſiuę. Item quandoque ex acumine medicinæ. Item quandoque fit ex ſtomachi compreſsione & eleuatione, ex aliorum membrorum colligantia contingente. Stomachus.n. quandoque ratione incontinentiæ, nihil poteſt retinere, ſed omnia euomit. Medicina etiam ſuo acumine diſſolutos humores expellit. Membrorum etiam aliorum vicinorum paſſio vomitum inducit, ſicut ex paſsione matricis, grauida mulier faciliter vomere conſueuit. Vnde etiam frequentem vomitum eſſe impregnationis ſignum Galen᷒ aſſerit atq; dicit. Iſte vomitus poteſt mihi denotare confeſsionem, & vitiorum noſtrorum a ſtomacho conſcientiæ & cordis per os & linguã expulſionem, quia pro certo multa ſunt quæ vomitum poſſunt prouocare, & ad confitendum & expellendum peccata hoĩem inuitare, videlicet calor ſtomachi.i. feruor dilectionis. Abundantia humorũ.i. horror enormis infectionis. Mordicatio neruorum.i. dolor & punctio contritionis. Adiutorium medicinæ verbi dei & bonę inſtructionis. Fortitudo expulſiua.i. facilitas & habituatio ipſius confeſsionis. Grauiditas matricis.i. cõceptus gratiæ & deuotionis. Fit.n. confeſsionis vomitus quandoq; ex dilectionis feruore, qũ mouetur hõ humores vitiorum per contritiones diſſoluere, & per confeſsionem emittere, quia ſicut dr̃ 1. Ioan. 4. Perfecta charitas foras mittit timorẽ.i. peccatum. Fit etiam quandoque ex abũdantia ipſorum vitiorum, & ſic voluntariæ ad ſe exonerandum ꝑ confeſsionem mouetur. & tunc fit illud apoſtoli ad Roma. 5. q.ſ. vbi abundauit delictum, ſuperabũdat & gratia. Fit inſuper qñ ipſi humores vitiorum neruos conſcientię pungunt per remorſionẽ. Qñ ẽt hõ iuuatur per medicinam verbi dei & eruditionẽ. Qñ prę terea habituatus eſt hõ ad talẽ expulſionẽ, & qñ iam concepit gratiam & deuotionem. Frequens.n. vomitus confeſsionis ſignũ eſt cõceptus boni propoſiti, & futurę ſobolis bonæ operationis. Hier. 25. Bibite inebriamini, & vomite. Bibite, ſ. doctrinæ potionem, inebriamini per compunctionem, & vomite per cõfeſsionem. Vel dic ꝙ vomitus ſignificat elemoſynarum largitionem, quia.ſ. qñ humores diuitiarum abundant, calor charitatis debet eos per largitatem & elemoſynã eijcere. Natura.n..i. ratio vidẽs ꝙ tales humores & diuitiæ difficiliter poſſunt regi, ipſos ſolet abominari & emittere. Etiã punctio ipſorum humorum i. ſollicitudo & moleſtatio ipſarum diuitiarum ad hoc debet neruos voluntatis inducere. Et ad hoc debet neruos voluntatis inducere. Et ad hoc ẽt medicina verbi dei & concept᷒ diuinæ gratiæ, necnõ fortitudo expulſiuę.i. habituatio pietatis naturalis, ad hoc ſolet facere, & vomitum largitionis & elemoſynæ, necnon diuitiarum contẽptum & odium prouocare. Sãcti igitur & philoſophi, qui ſenſerũt quomodo tales humores & mundi diuitiæ erant periculoſę & nociuę, ipſas euomerunt & dimiſerunt. & a ſe verbaliter vel ſaltẽ mentaliter abiecerũt, ſicut bene pręcipit deus. Matth. 19. Si vis perfect᷒ eſſe, vade & vende oĩa quæ poſsides, & da pauperibus. Vel dic ꝙ vomitus ſignificat malam loquutionẽ, & multiloquij affectionẽ. In aliquibus.n. virtus contentiua, ſ. virtus temperãtiæ ita debilis eſt & expulſiua loquutionis ita expedita et facilis, ꝙ nihil poſſunt retinere, imo quicquid habent in animo, ſolent vomere & narrare. Ad quod ſcilicet cooperatur feruens calor incontinentiæ affectionis, et conceptus peccati. & malę operationis. Quia ſcilicet quando homo non ceſſat loqui, & verba mala vel fatua & vana vomere, ſignum eſt mentem fœtu diabolico, id eſt peccato & mala intẽtione grauidam eſſe, quia ſcilicet ſicut dicitur Prouerb. 18. In multiloquio non deerit peccatum. ¶ Vo- 2
mitus temperatus valde eſt infirmis, vtilis & laudabilis, ſolet enim ſtomachũ mũdificare, digeſtionem iuuare, naturam exonerare, cauſam morbi auferre, & ad ęgritudine liberare. Vomitum tamen præcedit motus & tremor labiorum, conatus & anguſtia ſpiritualium membrorum, nauſea & abominatio ipſorum interiorum humorum, oris apertio, linguæ diſtentio, ſudoris emiſsio, lachrymatio oculorum, gutturis & oris amaricatio, & immutatio palati & guſt᷒ in perceptione ſaporum. Procul dubio talis eſt vomitus cõfeſsionis, quia pro certo iſte ſtomachum conſcientię mundificat, digeſtionem morum & compoſitionem adiuuat, naturam.i. conſcientiam exonerat, & ab ęgritudine peccati ſaluat & liberat. Veruntamẽ iſtam debet præcedere tremor & conturbatio, conatus dolor & contritio ipſorum.i. vitiorum abominatio, oris apertio, & linguę locutio, ſudoriſque.i. bonis laboris occupatio, & oculorũ lachrymoſa compunctio. Guſtus ẽt & complacentiæ animæ immutatio & amaricatio, quia.ſ. confitens & pęnitens debet totus amaricatus eſſe, ita ꝙ illa quę ſibi prius placebant, ſ. vitia & delectabilia, non debent ſibi amplius complacere. Prouer. 27. Aĩa eſuriens etiam amarum pro dulci ſumet. Et Apoc. 10. Amaricatus eſt venter meus.

De dolore ſtomachi & ventris. Cap. 20.

PRAETER prædictas infirmitates ſolet qñq; ſtomacho accidere dolor ex multis cauſis, videlicet ex frigore coarctante, & ex calore diſſoluẽte ex ventoſitate exeunte, ex apoſtemate comprimente, ex humore viſcoſo villos ſtomachi inuiſcãte. Sic verè dolor peccati & remorſus accidit ſtomacho conſcientiæ multis modis. Hunc enim cauſat frigus coarctans indeuotionis & pigritiæ, calor diſſoluens auari- 1
tiæ

tiæ, ventoſitas extendens ſuperbiæ, apoſtema fœces continens
luxuriæ, & villos ſtomachi.i.affectiones mentis inuiſcans hu-
mor terrenæ opulentiæ, ſeu ẽt humor gulę & carnalis affluen-
2 tiæ.¶ Vẽtoſitas dolorem ſtomachi faciens cognoſcitur ex rugi
tu & gurgulatione, & ex eructationũ inſipidarum emiſsione.
Nocent aũt plerunq; magis ventoſitates q̃ humores ſm. Cõ-
ſtantinum, vt patet in hydropicis. Et ideo ſummè curandũ eſt
vt ventoſitates extenuentur, ad qđ.ſ.prodeſt appoſitio vẽtoſæ
circa vmbilicũ cũ ſacrificatione vt vẽtoſitates ab interiorib⁹
attrahantur, & cumini vſus & comeſtio. Sic verè vẽtoſitas ina
nis gloriæ & ſuperbiæ quam .ſ. rugitus iactantiæ & elationis,
gurgulatio impatientiæ & indignationis (iuxta illud Ioann.6.
Vento magno flãte mare exurgebat) & eructatio malorũ ver-
borum ꝙ diffamatorię locutionis comitãtur, ſolet plerunque
plus nocere aiæ, q̃ humores.i.q̃ carnales infectiones, quia.ſ.pl⁹
nocent pctã ſpiritualia q̃ carnalia, & magis diſplicet deo ſup-
bia, q̃ luxuria. Iudith 9. Superbi nunq̃ placuerunt tibi a prin-
cipio. Debet ergo hõ ventoſam quæ fugat ventoſitatẽ, hoc eſt
dictu, conſiderationẽ circa vmbilicum propriæ fragilitatis ap
ponere, vt ſic mediãte cõſideratione proprię vilitatis poſsit de
ſtomacho cordis ventoſitatẽ ſuperbiæ extrahere. Scarificatio-
ne confeſsionis debet vti, & cuminũ humilitatis ſumere, & ſic
ventoſitatem ſuperbiæ poterit tenuare. Vñ Mat.14. dr̃ ꝙ cũ Ie
ſus aſcendiſſet nauiculã, ceſſauit ventus. Ieſus qui interpretaẽ
3 ſaluator, eſt humilitas. ¶ Vẽtri ſeu inteſtinis accidit multiplex
dolor, & potiſsimè tortura viſcerum, ſeu torſiones inteſtino-
rũ. Tales.n.generantur, qñq; ex ventoſitate inteſtinorum ſub-
ſtantiam extẽdẽte, qñq; ex humorũ multitudine viſcerũ ſub-
ſtantiã aggrauante, qñque ex apoſtemate læſionem viſceribus
inducente, qñq; ex lumbricorum multitudine corroſionem vi
ſceribus inferente, qñq; ex membrorũ colligantia compaſsio-
nem inteſtinis adijciente, qñq; ex humorum acumine inteſti-
na pungente & vlcerante. Sic verè in inteſtinis cordis & con-
ſcientiæ, qñq; generatur torſio inuidiæ & doloris, vel ẽt torſio
.i.peccatum quod mentẽ ſtimulat atq; torquet. Iſte igitur tor-
ſiones diuerſę diuerſimode introducũtur. Accidunt.n.ex vẽ-
toſitate inanis gloriæ & præſumptionis, quæ inteſtina mentis
extendit & inflat. Itẽ ex multitudine homorum.i.ex abondan-
tia terrenę opulentiæ & poſſeſsionis, quę mentem deprimit &
aggrauat. Item ex apoſtemate tumoris & indignationis, quæ
mentem lædit & occupat. Item ex multitudine vermium .i.ex
infeſtatione malę familiæ & carnalis cognationis, quæ mentẽ
mordet & ſtimulat. Item ex colligãtia.i.ex vicinitate malę ſo-
cietatis & congregationis, quæ mentẽ concitat & ꝑturbat. Itẽ
ex acumine humoris.i.ex pũctione iracundiæ & inuidiæ, triſti
tiæ & deſperationis, quæ mentem lacerat & inflammat. Iſta.n.
oĩa, torſiones & ſollicitudines mentis inducunt, & cor quieſce
re non permittunt, quia procul dubio mens humana pungitur
qñ mala ſocietate cingitur, qñ vermium & malorum famulo-
rũ multitudine roditur qñ apoſtematur ſuperbię inflatur, quã-
do humore honorũ temporalium grauatur, & qñ vento inanis
gloriæ diſtenditur & ſufflatur. Iſta.n. ſunt quæ pacem & quie-
tem mẽtis impediũt, & torſionem ſollicitudinis & peccati in-
ducunt. Eſa.13. Propter hoc oẽs manus diſſoluentur, & oẽ cor
hoĩs tabeſcet & cõteretur, torſiones & dolores tenebũt, quaſi
4 parturientes dolebunt. ¶ Secundum Conſtantinum ventoſi-
tas quæ torſiones inducit, qñque reſoluitur a materia ſangui-
nea, & tunc dicitur dolor infixiuus, qñque ex materia choleri
ca, & tunc dr̃ dolor pungitiuus, qñque ex phlemate, & tunc di
citur extenſiuus, qñque ex melancholia, & tunc dicitur dolor
aggrauatiuus, quandoque ex vitreo phlegmate, & tũc dicitur
congelatiuus, quandoque ex ſolo vapore, & tunc dicitur deã-
bulatiuus, vt dicit commentator ſuper Ioannitium. Sãguis ſi-
gnificat carnalem conſanguinitatem. Cholera inter humores
ſubtilior, ſignificat ſapientiam & ſubtilitatem. Phlegma quod
eſt humor viſcoſior & lubricoſior & imperfectior, ſignificat
carnis conditiones, ſcilicet fortitudinem & formoſitatem, quæ
.ſ. de facili lubricantur atque fluunt. Melãcholia vero, quæ eſt
humor terreſtris, ſignificant temporalem ſubſtãtiam & facul-
tatem. Phlegma vero vitreum, quod eſt frigidiſsimũ, vitream
& ſplendentem mundi gloriam & dignitatẽ ſignificat. Vapor
vero ſignificat propriam affectionem & voluntatem. Igitur di
co ꝙ ventoſitas ſuperbiæ, quæ ſcilicet inducit torſionem dolo
ris & inuidiæ & iracundiæ, poteſt generaliter ex ſex cauſis in-
duci. Quia pro certo ventoſitas inanis gloriæ, elationis, præ-
ſumptionis & ſuperbiæ quandoque accidit & prouenit a ma-
teria ſanguinea.i. ex conſideratione parentelę et generis. Qñ-
que ex materia cholerica.i.ex conſideratione proprię ſcientię
& ſubtilitatis. Qñq; ex phlegmatica.i. ex conſideratione pro-
prię fortitudinis & formoſitatis. Qñque ex melancholica.i.ex
conſideratione proprię temporalis opulentiæ & terrenæ facul
tatis. Quandoque ex vitreo phlegmate id eſt ex ſplẽdore fragi
lis & vitreæ mundanæ dignitatis. Quandoque ex ſolo vapore
id eſt ex diſpoſitione proprię conditionis, affectionis & volun
tatis. Ex iſtis ergo ſex cauſis producitur ſuperbiæ ventoſitas,
ex qua.ſ.ſequitur torſio mentis, & multarum inquietudinũ di-
uerſitas, quia.ſ. dolor infixiuus luxuriæ dolor pungitiuus inui-
diæ, dolor extenſiuus carnalis amicitiæ, dolor aggrauatiu⁹ aua
ritiæ, dolor congelatiuus indeuotionis & deſidiæ, dolor etiam
deambulatiuus leuitatis & inconſtantiæ, tales ventoſitates ſu-
perbiæ ſolent comitari, & a diuerſis diuerſimodè generari. Et
ſic fit ꝙ iuxta verbum pſal. diabolus ꝓducit ventos de theſau-
ris ſuis & percuſsit primogenita ægypti ab hoĩe vſq; ad pec⁹.
¶ In torſionibus dolor tãto eſt grauior, quãto materia ſubtilio 5
ribus latitat inteſtinis, & hoc qa tũc minus patet locus euacua-
tionis. Sic verè peccatũ qđ eſt in inteſtinis ſubtilibus.i.in per-
ſonis ſapiẽtibus & ſubtilibus, magis eſt periculoſum q̃ illđ qđ
latet in ſimplicibus, rudibus hoib⁹ atq; groſsis, difficili⁹.n.eua-
cuanẽ tales ꝑ cõfeſsionẽ, & ideo citi⁹ incurrũt mortẽ & dãna-
tionẽ, qa.ſ. ſicut dr̃ Hier.4. Sapiẽtes ſunt vt faciãt mala, bñ aũt
facere neſcierunt. Et Seneca dicit ꝙ nihil moleſtius veritati q̃
nimia ſubtilitas. ¶ Qñ inteſtina replentur groſſa & viſcoſa ma- 6
teria, tũc liganẽ inteſtina & cõglutinanẽ, ita ꝙ natura ſe euacua
re nõ põt, & ſic neceſſario ſequiẽ interiorũ torſio, inferiorũ pſ
ſio, & ex fumoſitatũ repcuſsione ſupiorũ ſũma ꝑturbatio, &
qñq; mors & ſubita deſtructio, ſicut patet in colica paſsione.
Sic verè qñ in inteſtinis affectionis nr̃ę eſt aggregata groſſa &
cõpacta & ꝑ malã cõſuetudinẽ indurata viſcoſitas vitiorũ, ita
ꝙ ꝑ cõfeſsionẽ nõ poſſunt eijci vel emitti, exinde ꝓcul dubio
ſequiẽ torſio & remorſus conſcię, pſsio & obſtinatio deſpatio-
nis & neqtiæ, fumoſitas erroris & ignorãtiæ, & ꝑturbatio ſupe
riorũ.i. defectus ſenſus & ſapientiæ. pſal. Turbati ſunt & moti
ſunt ſicut ebrius, & oĩs ſapiẽtia eorum deuorata eſt. ¶ In infe- 7
riori inteſtino qđ colon vocatur, a quo ẽt colica paſsio noĩaẽ,
qñq; fęces taliter deſiccanẽ, ꝙ quaſi obſtructo ſtomacho in in-
terioribus indurãẽ, nec exterius pro libito expelluntur, ita ꝙ
tunc dolor & colica paſsio & viſcerum torſio generatur. Iſti⁹
aũt indurationis (vt dicunt medici) multiplex eſt cauſa. Prima
eſt calor exceſsiuus a quo materia ſiccatur & induratur, & exi
re non permittitur. Secunda eſt materiæ groſsities & cibi re-
cepti cõculcatio, quæ ad exitum non diſponitur. Tertia eſt vi-
ſcoſitas phlegmatis, a qua materia ne exeat detinetur. Quar-
ta eſt multitudo aſcaridum & vermiũ mortuorũ, qui inuiſcati
in inteſtino ab exitu prohibẽtur. Quinta eſt inſenſibilitas inte
ſtini, quæ nocumentũ fęcis nõ ſentiẽs, ad expulſionẽ ipſius nõ
mouetur. Sic verè dico ꝙ in inteſtinis conſcientiæ & volunta-
tis indurantur qñq; fęces vitiorum, & ibi per mentis obſtina-
tionem taliter compingũtur, ꝙ per confeſsionem non poſſunt
eijci, imo ſolent in conſcientia taliter detineri, ꝙ torſio mortis
æternæ exinde ſolet ſepius ſuboriri. Veruntamen iſtius conſti-
pationis.i.iſtius impedimenti confeſsionis plures poſſunt eſſe
cauſę videlicet caloris auaritiæ inflãmatio, quia.ſ. auari & vſu-
rarij nunquã volunt confiteri. Itẽ materiæ groſsities.i. alicui⁹
groſsi & enormis criminis commiſsio. Enormitas.n.criminis
impedit confeſsionẽ. Item viſcoſitas.i.in malę cõſuetudinis de
tentio. Mala.n.cõſuetudo crimina mõſtrata ꝑ confeſsionẽ re-
cedere non permittit. Item vermium mortuorum.i.peccatorũ
mortalium abundans conculcatio, quia.ſ. homo aliquotiẽs ex
multitudine vitiorum deſperat, & ſic ipſa expellere per con-
feſsionem non curat. Item inſenſibilitas inteſtinorum .i. ipſius
voluntatis malitia & obſtinatio, quia.ſ. mẽs obſtinata (quæ ſen
ſum ſpiritualem perdidit) fœces vitiorum non percipit, neque
ſentit, & ſic ad expulſionem vitiorum, cum ipſa non ſentiat,
nec de ipſis doleat, non attendit. Ex his ergo omnibus egeſtio
& confeſsio impeditur, & dolor & deſperatio, mors ẽt & æter
na dãnatio ſubſequuntur, ſicut de impio anthioco dr̃ 2. Mach.
9. Quòd apprehendit eũ dirus viſcerũ dolor, & amara interio 8
rũ tormẽta. ¶ Lũbrici ſeu vermes aliquotiẽs in inteſtinis gignũ
tur, & ſecundum diuerſas materias ex quib⁹ fiũt, diuerſaru fi-
gurarum efficiunẽ, & ſic aliqui longi, aliq lati, aliq rotũdi inue
niuntur, a quibus.ſ. vermibus multę moleſtię corpori inferun
tur, et ita adhęrẽt inteſtinis, ꝙ quouſq; mortui fuerit, vix a cor

pore expelluntur. Sunt ergo primo per amaram medicinã occidendi, & tandem ipſos mortuos abhorrente natura, ſunt de corpore expellendi. Hi igitur in patiente niſi expellatur, generant multos morbos, videlicet febrem, pruritum varii, ſtridorem dentiũ, amiſsionem & maſticationẽ linguæ, ſtuporẽ animi, & alienationẽ mentis, & tremorẽ corporis. Tangendo.n. & lędendo neruos interiores, neceſſe eſt propter mẽbrorũ colligantiã patiani ptes ſuperiores, & exteriores. Per iſtos vermes poſſunt intelligi pctã, quæ.ſ. conſciẽtiam per remorſum corrodũt, & etiã corroſionem mortis æternæ inducunt. Eſa.14. Subter te ſternetur tinea & operimentum tuũ erunt vermes. Vermes igitur.i. peccata ſm q̃ a diuerſis materijs trahunt origiuẽ, diuerſimodè variãtur, ſicut patet, quia auaritia ortũ ſumit a diuitijs, luxuria a delicijs, ſuperbia ab eminentijs, inuidia ab aliena proſperitate, impatiẽtia a propria aduerſitate. Quid ergo? Procul dubio tales vermes faciunt hoĩ multa mala. Generant.n. febrem & ardorem cupiditatis, pruritum voluptatis, ſtridorẽ crudelitatis, linguę emiſsionẽ & cõmaſticationem vanę loquacitatis, & detractorię verboſitatis. Apoc.16. Cõmanducauerũt linguas ſuas. Generant ẽt alienationem fatuitatis, ſtuporem hebetis ſimplicitatis, tremorẽ deſperationis & timiditatis, & abominationẽ cibi.i. doctrinæ & veritatis. pſal. Oẽm eſcã abominata eſt aĩa eorum. Vermes igitur niſi per confeſsionẽ citius expellantur, mortis æternæ periculum operantur. Et ideo neceſſe eſt q̃ primo necentur & mortificentur cum amara medicina contritionis, & q̃ deinde expellãtur cũ medicina expulſiua confeſsionis, vt ſic dicatur illud Exo.16. Non computruit, nec vermis inuentus eſt in eo. Vel dic q̃ iſti vermes ſignificant remorſus, conſcientiæ hoĩum damnatorũ, q ipſos perpetuo corrodunt & mordẽt. Eccl.7. Vindicta carnis impij, ignis & vermis. Tales.n. vermes in inteſtinis conſcientiæ poſiti ſtridorem dentium & commanducationem linguę per tormentorum dolorem ſolent facere, alienationem mẽtis inducere, & tremorẽ & ſtuporẽ aĩ generare. Matthęi 13. Ibi erit flet⁹ & ſtridor dentium. Vel dic q̃ iſti vermes ſunt viles & improbi adulatores & detractores, qui pro certo in inteſtinis.i. in domib⁹ & atrijs diuitum gignuntur, & quandiu viuunt, præ ſua corroſoria detractione, ipſorum cum quibus ſunt, & qui eis credunt, mentem a bono propoſito alienari faciunt, & dentibus & lingua ſtridere cõtra alios ipſos incitant & inducũt. pſal. Obſeruabit peccator iuſtum, & ſtridebit ſuper eũ dentibus ſuis. Conſtat.n. q̃ tales vermes, ſ. adulatores & detractores ſunt cauſa quare magnates contra alios mouentur, & cum ſtridore dentium contra innocentes aliquotiens debacchantur. ¶ Quotiens ſumen-
9 da eſt amara medicina pro vermibus occidẽdis; neceſſe eſt q̃ cum aliqua dulcedine, vtpotè cum melle vel lacte ſit commixta. Dulcia.n. vermes diligunt, quæ ſibi in corpore & recipiũt, & ſic cũ amaritudine ſe occidunt. Sic verè prædicator qñ vult vermes vitiorum in auditoribus occidere, ſemper cum amara medicina pęnitentiæ ſeu timoris dei & ſuæ iuſtitiæ debet miſcere lac & dulcedinẽ ſpei & diuinæ miſericordiæ, q.a.ſ. dũ miſericordiæ dulcedo recipitur & diligitur: pœnitentiæ amaritudo melius & libentius incorporatur, & efficaci⁹ operatur. Vel dic q̃ qñ diabol⁹ vult vermes.i. peccatores occidere, morte.ſ. infernali & vitiorum: ſolet ſemper dulcedinem mundi deliciarum: vel ſpẽ futurę pęnitentiæ miſcere vt ſic cum tali dulcedine mixtã peccati amaritudinẽ non ſentiant, & ſic mortis æternæ periculum incurrant. Prouer. 27. Aĩa ſaturata calcabit fauum, eſuriens vero ẽt amarũ pro dulci ſumet. Aĩa.n. quę eſt diuina gratia ſatiata, fauum mundi delectabilium cõtẽnit & calcat, illa vero quæ eſt eſuriens & peccatrix, pro dulcedine delectabilium amaritudinem peccati aſſumit. ¶ Vẽtri & inteſtinis
10 accidit fluxus humorum & inuoluntarius & exceſsiuus. Iſtius tamen tres ſunt ſpecies.ſ. diarrhea, lyenteria, dyſenteria. Diarrhea eſt ſimplex fluxus, cum cibi tamen indigeſti emiſsione, & abſq; ſanguinea egeſtione, quæ prouenit ex liquiditate humoris, vel ex aliquali diſtemperãtia diſſolutiui caloris. Lyenteria eſt fluxus ventris cum indigeſti cibi & potus emiſsione, quando ſcilicet cibus ita crudus emittitur, ſicut recipitur, quæ fit ex villorũ ſtomachi abraſione cibos retinere non valente, vel alijs cauſis ſimilibus. Dyſenteria & fluxus ventris, aliquando cũ ſanguinis emiſsione, aliqñ cum pellis inteſtinorũ abraſione, aliqñ cum ipſorum inteſtinorum putrefactorum egeſtione cõtingens, ex choleræ acumine proueniens & procedens. Procul dubio per iſtos tres fluxus poſſunt intelligi tres morales inconſtantiæ & diſſolutiones, videlicet diſſolutio in loquendo, in audiẽdo, in operãdo. Eſt.n. fluxus locutionis ſicut diarrhea, quia.ſ. quidam ſunt qui in verbis & in exterioribus moribus diſſoluti ſunt, a ſanguine tamen peccati mortalis & ab indigeſtione inhoneſtę conuerſationis ſe cuſtodiunt, ſed ex liquiditate humoris.i. ex ipſa naturali leuitate affectionis, in verba lnuia & aliquos diſſolutos geſtus prorumpunt. Item eſt fluxus, et diſſolutio auditus, ſicut lyẽteria. Auditus.n. aliquorum ita eſt diſſolutus & leuis, q̃ de cibo verbi dei nihil poſſunt retinere, nec in ſui vtilitatem cõuertere vel mutare, ſed potius crudum & immutatum reijcere, & horrere. Item eſt fluxus & diſſolutio operationis, quæ eſt ſicut dyſenteria, quia.ſ. cum ſanguine & cruẽtatione peccati mortalis, ẽt cum abraſione oĩs moralis virtutis, & etiam qñq; cũ putredine malę conſuetudinis, & cũ totali corruptione inteſtini.i. affectionis habet fieri. Quod etiã ſolet ex acumine choleræ.i. ex ardore malę concupiſcentię generari. Iſta ergo ſunt tria genera diſſolutionũ, quæ.ſ. diuerſarum ſunt conditionum, quia.ſ. prima eſt grauis, ſecũda eſt grauior, tertia eſt grauiſsima. Et ſic dico q̃ eſt triplex fluxus malorum, de quo in pſal. Sicut cera quæ fluit, auferentur, ſupercecidit ignis (ſ. concupiſcentiæ, & non viderunt ſolem. Vel dic q̃ triplex ſpecies fluxus eſt triplex ſpecies prodigalitatis. Prima eſt non multum violenta, quæ.ſ. omnia ſuperflua emittit, neceſſaria tamen cuſtodit. Secũda eſt magis exceſsiua, quæ.ſ. oĩa mobilia abradit, ſubſtantiam tñ inteſtini.i. hæreditatis dimittit. Tertia eſt exceſsiuior, quæ.ſ. nõ ſolum mobilia ſuperflua, nõ ſolum etiam mobilia neceſſaria deſtruit, imo etiam ipſam ſubſtantiam, inteſtinorum, hoc eſt dictu; ipſam ſubſtantiã poſſeſsionum & immobiliũ bonorum ſcindit, vendit, dilacerat, & cõſumit. Eſa.48. Scidit petram, & fluxerunt aquæ. Multa poſſunt dici de iſtis infirmitatibus tribus, diarrhea lyenteria, dyſenteria. Sed materia videtur aliquantulum inhoneſta.

De Hydropiſi. *Cap. 21.*

HYDROPISIS eſt tumor & inflatura mẽbrorum, ex errore virtutis digeſtiuę contingens. Ac- 1
cidit.n. hydropiſis qñq; ex indigeſtione, qñq; ex retentione. Nam qñ virtus digeſtiua eſt debilis, ita q̃ propter defectũ caloris cibos receptos non põt bene digerere, nec in bonos humores cõuertere, ſolẽt exinde multę ſuperfluitates in hepate generari, quæ diffuſę per mẽbra, ipſa tumeſcere faciunt & inflari. Qñ etiam accidit q̃ natura retinet humores qui alicubi ſolebant fluere, vtpotè qñ hemorroides reſtringuntur, vel qñ membrum aliquod truncatur, q̃ illa portio humorum quæ membrum illud nutriebat (cum nõ habeat amplius quid nutriat) in corpore retinetur, tunc ex tali retentione, membrorum inflatura quæ dr̃ hydropiſis, generatur. Per iſtam inflatiuam infirmitatẽ põt ſuperbia denotari, quæ.ſ. per elevationem inflat pluſ debito cor humanum. Duæ igitur ſunt cauſæ principales quæ cauſant & principiant iſtum morbum, ſ. defectus digeſtionis, & defectus expulſionis, quia procul dubio quando digeſtio.i. ſenſus, ratio & diſcretio, quę.ſ. habet res coquere, cogitare, diuidere, diſtinguere, iudicare, propter carentiam caloris.i. charitatis in hoĩe deficit, ita q̃ cibos bonorum temporalium debitè per diſcretionem non regit, nec eos per expulſionẽ largitatis emittit, vel per ſuſceptionem paupertatis volũtariæ a ſe dimittit, tũc ex inde inflatura ſuperbiæ gignitur, & mẽs tota erigitur & inflatur. Deuter.1. Tumẽtes ſupbia aſcẽditis in montẽ. Sunt.n. quidam qui illum humorẽ diuitiarũ quo deberẽt membra.i. pauperes nutrire, vel alias per largitatem & eleemoſynam emittere, volunt per auaritiam retinere, & ſic multiplicatione & retentione earũ ſolent tumeſcere, & contra alios ſuperbire, quia.ſ. ſm Augu. Difficile eſt vt ſupbus non ſit, qui diues eſt. Vel iſta poſſunt allegari cõtra quoſdã, quibus pro certo vtile eſt magnas curas & ſollicitudines habere, & plura mẽbra.i. plures pſonas nutrire, quia.ſ. qñ cura eorum diminuitur, & mẽbra ſeu perſonę, quæ ſuis diuitijs nutriendę fuerant, adimuntur, tunc ex retentione & accumulatione humorum.i. diuitiarum tumeſcũt, & inflati hydropici.i. ſuperbi fiũt. Numeri 5. Inflato vẽtre cõ-
putreſcat femur eius. ¶ Hydropiſis generatur vt cõiter ex di- 2
ſtẽperãtia qualitatũ in hepate, pp qd̃ ex defectu virtutis, digeſtiuę ſupfluitates generant, quæ p corp⁹ diffuſè faciũt inflaturã. Ex tali aũt morbo diſtẽperãtia gignit̃, ita q̃ hydropic⁹ quãto pl⁹ bibit, tãto pl⁹ bibere delectat, & ẽt rõne indigeſtionis humorũ, tãto tumeſcit ampli⁹ & inflat̃. Eſt igit̃ hydropic⁹ tumid⁹, mollis, grauis, põderoſus, & ſitibund⁹, ita q̃ vẽter taliũ mo

re tympani reſonat repercuſſus. Sic verè qñ in hepate.i.in mē-
te quattuor humores.i. quattuor affectiones diſtemperātur &
deordinātur, tūc virtus digeſtiua,ſ.diſcretio deficit, & ſic mul
tiplex ſuperfluitas vitiorum ibidem gignitur & accedit, & ita
fit ibi inflatura ſuperbiæ, ſitis inſatiabilis auaritiæ, mollities lu
xuriæ, & ponderoſitas accidiæ, quia procul dubio talis hydro
picus, ſuperbus.ſ.vel auarus, quanto plus de diuitijs & hono-
ribus ſolet acquirere & bibere, tanto magis ſolet nouos hono-
res & diuitias ſeſitire, quia videlicet honores & diuitiæ pota-
tę & acquiſitę, mentē non ſatiant, ſed potius ad alia acquiren-
da ipſam irritant & inuitant. Vñ Prouer.27. Infernus & perdi
tio non implebuntur, ſic & oculi hominum inſatiabiles.

De Ictericia. Cap. 22.

1 ICTERICIA eſt defœdatio cutis in qualitate,
& fit ex cholera ſuperabundāte & ebulliente, cū
ſanguine ſe permiſcente, & ipſum inficiente, & p
mēbra poſtea diffundēte, & cutis infectionē ſeu
auruginē inducēte. Sūt aūt tres ſpecies ictericię.
Crocea.ſ.quæ fit infectione cholerę citrinę. Viri
dis, quæ ex infectione cholerę praſinę ſeu viridis. Nigra, q̄ fit
ex infectione nigrę ſeu ēt inuaturalis. Sanguis.n. a talibus hu-
moribus in hepate corruptus & infectus, ad exteriores partes
corporis nutriēdas mittitur, & ſm ſuā infectionem, illas quas
tangit partes inficere comprobatur. Sic pro certo ſunt aliqui,
qui exterius in cute conuerſationis multipliciter ſunt infecti.
Nam aliqui ſunt crocei.i.per fictam ſanctitatē aurei. Aliqñ vi-
rides.i.p iuueniles conditiones & p carnalitatē humidi. Aliqñ
nigri.i.per totalē infamiā obſcuri, & diuerſimodè ſunt effecti.
Nā qñ ſanguis.i.affectio intus in hepate.i. in mente ex triplici
cholera.i.triplici concupiſcentia ebulliens efficitur, tūc neceſ
ſe eſt q cutis ad quam talis ſanguis infectus mittitur.i. conuer
ſatio quę a tali affectione orit, corrūpatur totaliter & fœdetur
quia.ſ.ex interioris infectione affectionis, procedit infectio cō
uerſationis & locutionis. Vñ Hiero. ſup Ezec.3. Pro ſigno in-
terioris hois ſunt verba erumpentia. Minorib'.n. maiora mon
ſtrantur, & mens luxurioſa celari non valet, quin exterioribus
geſtibus oſtendatur. Vel ſi vis per iſtum ſanguinē intellige p-
latum, officialem vel legatū, qui ab hepate.i.a papa mittitur ad
diuerſas corporis eccleſiæ partes pro mēbris.i.pro pſonis ſpi-
ritualiter nutriendis. Sed quid? pro certo aliquando contingit
q talis ſanguis.i.talis infectus eſt vitijs & corruptus, & ſic par
tes ad quas mittitur, ſolet inficere & non nutrire, & ſuis malis
& corruptis verbis & exēplis alios corrumpere & fędare. Qđ
ēt de hęreticis & hypocritis prædicatoribus pōt dici, qui alios
nutrire mittuntur, quos tñ fędare & corrumpere nituntur 1.
2 ad Corin.15. Corrumpūt bonos mores colloquia praua. ¶ Qñ
in felle foramen inferius clauditur, pars corporis inferior vi-
3 tiatur. &c. Vide bene de fellę §. vltimo. ¶ Ictericiā quæ eſt ex-
terior cutis infectio, multę malę conditiones comitantur, quia
.ſ. talis patiēs ſolet habere calorem in hepate, ſitim in ore, do-
lorem in fronte, & tinnitum in aure. Sic verè illi qui ictericia
malę conuerſationis ſunt fędati, vt communiter calore luxu-
riæ inflammantur, ſiti auaritiæ fatigantur dolore inuidiæ ſti-
mulantur, & tinnitu timoris, deſperationis & triſtitiæ præ cæ-
teris perturbantur. Iob 15. Sonitus terroris ſemper in auribus
4 impij. ¶ Hemorrhoides ſunt quinque venę in poſteriori parte
corporis conſtitutę, ad quas quādoq; natura mittit multas ſu-
perfluitates, quæ tunc qñq; aperiuntur, & per ipſa corpus a di
ctis ſuperfluitatibus liberatur, & a multis infirmitatibus præ-
ſeruatur. In iſtis tamen venis duo contingere ſolent, videli-
cet nimia retentio, & exceſſiua euacuatio. Qñ.n. iſtę ſuperflui
tates plus debito retinent, tunc grauedo capitis, pallor faciei,
ponderoſitas renū & diſpoſitio ad hydropiſim, phthiſim, ma-
niam & melancholiam generatur. Qñ vero plus debito ape-
riuntur & euacuantur, tunc ex tali fluxu corpus debilitatur, et
paſſiones varię efficiuntur. Per iſtas quinq; venas quæ ſunt in
poſteriori pte corpis, intelligo illos q in gradu & ſtatu vltimo
& infimo in eccleſia ſunt poſiti, ſ. ſimplices laicos & ſeculares,
qui quinq; pro eo dicuntur, quia quinq; ſenſibus.i.quinq; ſen
ſuum appetitibus gubernatur. Iſti ergo ſunt a deo ſpecialiter
ordinati ad ſupfluitates diuitiarū quæ ad eos præcipuè mit-
tuntur, & quæ eis præ alijs abūdantius concedūtur, euacuan-
dū, & pauperibus per elemoſynas erogādū. Sed quid? Pro cer
to illi qñq; iſtas ſupfluitates diuitiarū retinēt, ipſaſq; per largi
tatem non euacuat vt deberēt, & ideo tunc multæ infirmitates
.i. multa vitia in eis generantur, & grauedo ſeu pōderoſitas pi
gritiæ, ſitis auaritiæ, pallor inhoneſtæ apparentiæ, hydropiſis
ſeu inflatura ſupbiæ necnon mania & alienatio crudelitatis &
ſæuitiæ, occaſionis talium diuitiarum & ſpfluitatū retētarū in
eis producunt. Ideo bene dicit apſus 1. ad Tim.6. q radix oium
malorū eſt cupiditas. Et Eccleſ.5. dr̄ q diuitiæ aggregantur in
malū dñi ſui. Qñq; etiam accidit q aliqui tales diuitiarū ſu-
perfluitates exceſſiuę p prodigalitatē emittūt, ſeq; pl' debito
aliqñ aperiunt, & nihil ſibi retinent, ſed cuncta imprudenter
expendunt, & ſic fit q debilitas paupertatis in eis inducitur, et
multę ēt infirmitates peccatorum, vtpotè impatiētia, triſtitia,
deſperatio, furtum ēt mundanum in ipſis aliquotiens generan
tur. Eccl.27. Propter inopiam multi deliquerunt.

De Renibus. Cap. 23.

RENES, veſica, & pelliculę ventris, multas infir 1
mitates incurrūt. Et primo quidē ſciendū eſt, vt
de alijs ſileamus, q lapides & arenulę generanē
qñq; in renib' & veſica. Humores.n. viſcoſi qñ-
que in renibus prouectorū, vel in veſica puero-
rū per intenſum calorē indurantur, & in lapidē
vel arenā mutantur. Per quos, meatus renū, vel veſicę orificiū
opilantur, ita q vrinę tranſitus totaliter impeditur, vel ſaltē
cū difficultate ſolēt aquā illam ſuperfluā diſtillare. Chariſſi-
mi p renes, vbi latet virt' venerea, & p veſicā vbi aggregatur
ſupfluitas aquea, intelligo humanā affectionē, quæ procul du-
bio quaſi innata habet veneream voluptatē, & quæ continuè
aggregat vitiorum ſupfluitatē. Per lapidē vero intelligo obſti
nationē, & p calorem, cōcupiſcentiæ inflammationē. Dico er
go q qñ in renibus & veſica affectionis & volūtatis humanæ,
viſcoſi humores diuitiarū & deliciarū abundant, (dico.ſ.quan
tum ad affectum & deſideriū earundē) tūc procul dubio calor
intēſę cōcupiſcētiæ exinde lapidē obſtinationis generat, & ip
ſos temporalium & carnalium affectus per malas conſuetu-
dines conglutinat & indurat, iuxta illud Iob 38. In ſimilitu
dinē lapidis durantur aquæ. Sic ergo fit q renes & veſica.i.in-
teriores affectiones clauduntur, & vitiorū ſuorum ſupfluita-
tes per confeſſionem emittere p talē lapideā obſtinationē im-
pediūtur, vel ſaltē vix ēt guttatim & cum difficultate maxima
ipſa mingere, confiteri & emittere dinoſcuntur. Iob 20. Cum
dulce fuerit in ore ipſius malū, abſcondet illud ſub lingua ſua,
parcet illi, & non derelinquet illud. Vel dic q calor cupidita-
tis qñq; humorē viſcoſę & carnalis affectionis p obſtinationē
& parcitatis duritiam lapidificat & conſtringit, & ſic meatus
liberalitatis obturat & claudit, ita q ſuperfluitatē vrinę.i. ſup-
fluitatem diuitiarum erogari & mingi p elemoſynas non per-
mittit, ſicut patet de auaris, qui vel ex toto nihil p elemoſynas
erogant, vel ſi erogant, hoc guttatim, difficiliter, & cū dolore
& diſplicentia illud ſtillant. Contra quos dicit. Senec. lib.4. de
beneficijs, vbi ait. Ingratū eſt beneficium qđ inter manus dan-
tis diu hęſit, qđ quis ęgrę dimittere viſus eſt, & ſic dare, tanq̄
ſi eriperetur. ¶ Lapis in renibus qñq; gignitur ex potu aquæ li 2
moſę & arenoſę. Lapis aūt iſte ſæpiſſime accidit pueris ꝓpter
viſcoſitatē humorū. Mulieribus aūt aut raro aut nunquam ac
cidit talis lapis, & hoc quia meatus habēt largos, & quia mul-
totiens, ſ. in menſtruis, purgant humores ſuperfluos & corru-
ptos. Sic verè lapis obſtinatiōis & duritię, q ex aqua limoſa p-
ſperitatis & mūdanæ ſapiētiæ aliquotiēs gignit, in pueris.i. in
viſcoſis & carnalibus pluſquā in alijs generatur. Mulieres aūt
.i. ſimplices, qui conſciētiæ meatus largos habent, ita q ſuper-
flua vitiorum liberè & ſæpe per confeſſionem emittūt & pur-
gant, obſtinationis lapidem non incurrunt, ſed per confeſſio-
nem & pœnitentiam ad deum faciliter ſe conuertunt. Luc.21.
Non relinquetur lapis ſuper lapidem, qui nō deſtruatur. ¶ La 3
pis qui ex viſcoſis humoribus gignitur, facilius diſſoluitur, q̄
ille qui ex arenulis generatur. Sic verè ille lapis.i. illa mētis ob
ſtinata duritia facilius pōt frangi, quam viſcoſitas carnalitatis
inducit, quàm illa quam arena diuitiarum efficit, quia procul
dubio carnales & luxurioſi facilius per contritionem diſſoluū
tur, q̄ illi per auaritiam indurantur. Iob 28. Lapis ſolus calore
in æs vertitur. ¶ Cū lapides aliquotiēs (vt dictum eſt) in renib'
generentur, hoc eſt verum, q ſi renūculus dexter lapidem ha 4
beat, pes dexter & coxa faciliter ſtupeſit, aut dormitat. Duo re
nunculi intellectum & voluntatem deſignāt. Intellectus.n. eſt
dexter, qui magis recta ſtupeſcit. volūtas vero eſt ſiniſter quia
ſemp ad ſimplicitatē vitiorū tendit. Duo aūt pedes ſignificant

duplicem vitam, contemplatiuã.ſ.quæ eſt dextera,& quæ per-
tinet ad intellectum,& actiuã,quæ eſt ſiniſtra,& quæ principa
liter pertinet ad affectum. Lapis vero duritiã obſtinationis de-
ſignat,quę nunc in intellectu,ſ.falſum pro vero accipiẽdo,nũc
vero in affectu,ſ.malum pro bono obſtinatè eligendo genera-
tur,& inhabitat. Verum eſt igitur iſtud,ꝙ quotiẽs lapis obſti-
nationis erroriſq; & maluiæ,& in renũcolo dextero.i. in intel
lectu gignitur, pes dexter.i.vita contẽplatiua obdormit, defi-
cit,& ſopitur. Si verò in ſiniſtro renę.i.in affectu & volunta-
te,obſtinatio lapidea fuerint:tunc ſiniſter pes.i. vita actiua in
homine deficiet & ſtupebit. Ideo bene eſt neceſſarium homini
ꝙ per dei & angelorũ ſeu prælatorũ adiutoriũ defendatur, ne
per talẽ obſtinationis lapidẽ intellectus & affect⁹ ipſius illida-
tur,iuxta illud pſal. In manib⁹ portabũt te, ne forte offendas ad
5 lapidẽ pedẽ tuũ.¶ In veſica accidit paſſio ex defectu contenti
uę virtutis,ſ.inuoluntaria emiſſio vrinę. Qñ.n. virtutis cõten-
tiua eſt debilis,calorq; naturalis in renibus eſt fortis, tunc pro
certo ratione caloris fit in renibus magna humorũ attractio,
& ratione contentiuę,q̃ eſt debilis, fit illius inuoluntaria emiſ
ſio.ad quod ẽt facit qñq; relaxatio neruorum in collo veſicę,
qñq; ẽt ſomni profunditas,ſicut patet in pueris, qui dormien-
do in lecto mingunt. Talem aũt infirmitatẽ patiẽtes ſolent ſiti-
re, & vix aqua deſideriũ ſatiare. Per iſtam infirmitatẽ poſſum
intelligere vitium prodigalitatis, quia.ſ.quidam ſunt qui ra-
tione caloris & ardoris non ceſſant humores diuitiarum attra
here,quia iſi virtutem cõtentiuã.i.prudentiã ipſas conſeruan-
di non habent, ſolent eas per prodigalitatem emittere nec ad
neceſſitatem de ipſis aliquid retinere, ſed potius per auaritiã
continuè ſitire & ardeſcere, & quantum per prodigalitatem
emittunt,tãtum volunt iterum bibere,& haurire,& ſemper ꝑ
auaritiam fameſcere & ſitire. Eſa.5. Multitudo eorum ſiti exa-
ruit. Vel dic ꝙ ꝑ tales patientes intelligunt hoĩes inconſtãtes
& leues,& in ſuis operibus diſſoluti,quib⁹ propter malas con
ſuetudines & habitus, quaſi inuoluntariè accidit vitiorũ cur-
ſus & fluxus. Virtus.n.cõtentiua.i.tẽperãtia,in talibus deficit,
calor vero concupiſcentiæ in talibus conualeſcit,& ideo ab ip
ſis non ceſſat vrina & ſuperfluitas vitiorum fluere, & dato ꝙ
rationi eorum non placeat,ab ipſis nihilominus emanare. Ad
Rom.7. Velle adiacet mihi,perficere aũt bonum nõ inuenio.
Vel dic ꝙ iſta ſuperfluitas ſignificat ſuperflua verba, quia.ſ.q̃-
dã ſunt q̃ ea nõ valent continere,ſed quaſi inuoluntariè viden
6 tur ipſa continuè emittere, nec ab eis abſtinere. ¶ Circa illas
partes corporis accidit qñq; quædam infirmitas quæ dr̃ her-
nia, nihil aliud eſt q̃ ruptura vnius pellis, quæ ſiphach a medi
cis dicitur, quæ inter membra nutritiua & generatiua collo-
catur. Cõtingit.n.illam pellem, vel ea nimio corporis conatu,
ſicut fit in lucta,vel paleſtra,vel in clamore & cantu rũpi vel
ex interiori calore liquefieri & relaxari,& ſic inferius ad locũ
teſtium deſcendere,& infirmitatem non modicam generare.
Per talem rupturam põt intelligi vitiũ diſcordię, quia pro cer
to diſcordia nihil eſt aliud q̃ quędam ruptio & diuiſio telę ſeu
pelliculę charitatis. Et procul dubio iſta qñq; accidit ex calo-
re interioris cupiditatis. Aliquando ea clamore exterioris in-
iurioſę rixoſitatis. Aliquando ea lucta controuerſiæ,litis,& cõ
trarietatis. Hæc.n.omnia ſolent charitatem & amicitiam rum
pere,& diuiſionem diſcordiæ,doloremq; iracundię generare.
Hiere.5. Confregerunt iugum,ruperunt vincula.

De Gutta. Cap. 24.

1 GVTTA vulgo i.morb⁹ articularis, eſt infirmitas
in iũcturis membrorum contingẽs, & ibidẽ do
lorẽ inſerens & inducẽs. Diuiditur gutta in tres
ſpecies, Chiragrã.ſ.q̃ habet fieri in digitis & ma
nibus. Iſchiadem, vulgo ſciaticã, quæ habet fie-
ri in coxis atq; currib⁹. Podagrã, quæ habet fieri
in talis atq; pedibus. Fit aũt hæc infirmitas & ea humorib⁹ ad
neruos ad iuncturas cõfluẽtibus,& ſe ibidem inuiſcãtibus, &
ſic per conſequẽs motũ impedientibus,& dolorẽ inducentib⁹.
Chiragra ligat & cõtrahit manus ne aperiantur, ſciatica ligat
crura ne ſine dolore flectant. Podagra vero ligat pedes ne mo
tu volũtario moueãtur. Talis triplex gutta videtur mihi ſigni-
ficare triplicẽ cõcupiſcentiã humanã.ſ.concupiſcentiã carnis,
cõcupiſcentiã oculorũ & ſupbiam vitæ. hoc eſt dictu luxuriã,
auaritiã,& ſuperbiam,quæ.ſ.in iuncturis cordis ea humorib⁹
ſuperfluarum affectionum gignũtur,ita ꝙ ab ipſis dolor & re-
morſus cõſcientiæ cauſatur,& motus bonorũ operum impe-
ditur. Chiragra ergo eſt auaritia,quæ ligat manus ne apperiã-
tur ad largitatem,ipſaq; claudit & contrahit per parcitatem,
deformeſq; gibboſas facit per infamiæ vilitatem, quia.ſ.man⁹
.i. opera taliũ ſunt turpia & infamia. Impotentes etiam & ari-
das ipſas efficit,per indeuotionis ſiccitatẽ. Mat.12. Erat ibi hõ
manum habens aridam. Item ſciatica eſt ſuperbia. Iſta eſt.n.il
la infirmitas,quæ non permittit crura cordis per humilitatem
flectere,imo ipſa ſolet in rigiditate & auſteritate cõtinuè deti-
nere. Deuter.38. Percutiat te deus vlcere peſſimo in genibus
& in ſuris. Itẽ podagra ſignificat luxuriã. Iſta eſt.n.infirmitas
pedum ſpiritualiũ.i.affectuum,quos.ſ. inflammat per concupi
ſcentiã,& pedũ ẽt corporaliũ.i.greſſuũ, quorũ.ſ.act⁹ tollit ꝑ pi
gritiã Ideo breuiter de talibus tã auaris q̃ luxurioſis dicitur in
pſal. Manus hñt & nõ palpabũt, pedes hñt & nõ ambulabunt.
¶ Podagra ſeu gutta pedũ gignitur in ſuauiter viuentibus,qui 2
.ſ.parũ ſe exercitãt,& a ſupfluitatibus corpora nõ emundant.
Fit ẽt in act⁹ carnis frequẽtantibus, & hoc propter fluxum &
motum humorum. Et inde eſt ꝙ eunuchi & caſtrati nullaten⁹
podagrizãt,ſimilr̃ nec pueri,q̃ ſimilr̃ nec coeũt nec etiã mulie
res quæ multipliciter ſe expurgãt. Vñ Hippocrates. Mulieres
non podagrizant,niſi forte mẽſtruum defecerint. Sic verè po-
dagra pigritię torporiſq; & deſidię illis accidit,qui lautè,deli
catè & quietè volũt viuere & manere,actuſq; carnis, & luxu
riæ impudicitias exercere. Sũt tñ tria genera perſonarum quæ
iſtud vitium non incurrunt.ſ.pueri.i.ſimplices & innocentes,
caſtrati.i.caſti & cõtinentes,mulieres.i.pij teneri atq; clemen
tes,dum tñ libenter ſe purgent.i.dum velint eſſe faciliter con-
fitentes,& menſtrua.i.vitia per confeſſionem expellẽtes.¶ Li- 3
cet pedes podagrã patiãtur ꝑꝑ humores,qui.ſ.illic fluũt, parũ
tñ inflari vel tumeſcere cõprobant,& hoc pro eo quia carne.i.
neruis nudati ſunt. Sic verè pauperes, q̃ ꝑ pedes intelligũtur,
podagram peccati & pigritiæ,fluxũq; luxuriæ aliquotiẽs poſ-
ſunt pati,verumtamen inflaturam ſuperbiæ pati impediuntur,
pro eo ꝙ carne bonorum temporalium denudantur.

De Apoſtemate. Cap. 25.

APOSTEMA ſecundum Conſtantinum eſt ſup- 1
fluẽtiũ humorũ in aliquo mẽbro collectio putre
factionẽ faciẽs & tumorẽ. Fit aũt apoſtema hoc
modo. Humores.n.quantitatiuè peccãtes & pl⁹
debito abundantes,a calore conſumi,vel a virtu
te expelli non valentes, in cõcauitatib⁹ mẽbro-
rum recipiunt,ibique putreſcunt & corrũpunt. Et ſicut in fur
no paſta poſita ab igne deſiccatur, & in ſuperficie cruſtulam
quandã recipit ſub qua latet,ſic talis humor recollectus, pro-
pter violentiã caloris,quandam durã cruſtulam ſibi facit, ſub
qua putridus humor abſcõditur,& ibi tumet, includitur et ve
latur,ita ꝙ talis humor ſic aggregatus & tumẽs, apoſtema(ſi-
cut dictum eſt)nuncupatur. Apoſtema põt ſignificare pecca-
tum in genere,quod.ſ.ſemꝑ concomitatur humor & tumor &
dolor,quia.ſ.in oĩ peccato eſt dare humorem affectionis, qui
per malam intẽtionem corrũpitur,tumorẽ elationis, quo mẽs
contra deum erigiť, dolorem remorſus & redargutionis, quo
mens per ſynderesim mordetur atq; pungitur. Ideo de pecca
to generaliter põt dici illud Eſa.1. Non eſt in ea ſanitas,ſ.in aĩa
peccatrice.& quid ergo? reſpondet. Vulnus & liuor, & plaga
tumẽs: Fit.n.apoſtema peccati tali mõ. Multiplicatio.n.humo
rum.i.affectionũ & cogitationum malarum,vanarũ & ſuper-
fluarum,qñq; in concauitate cordis recolligitur, & quia a ca-
lore contritionis vel charitatis non conſumũtur, quia ẽt a vir
tute expulſiua.i.a confeſſione non eijciuntur. Iõ tandẽ per ma
los conſenſus putreſcunt,& in apoſtema peccati mortalis con
uertunt,qđ videlicet tria peccata.ſ. mentis corruptio, cordis
elatio,& conſcientiæ remorſio comitantur. Sed quid? Procul
dubio iſti humores corrupti.i.iſtę malę affectiones ꝑ vitia pu-
trefactæ,cruſtulam excuſationis & abſconſionis ſibi faciunt,
ſub qua ſemper latere volunt,& ſub qua præ verecundia confi
tendi, ne appareant ſe abſcondunt. Generale eſt.n.quòd pecca
tum poſtquam conſummatum fuerit,excuſationes & latibula
ſibi quærat,& præ verecundia quantum põt ſecretius ſe abſcõ
dat,cõtra qđ facit illud Prouer.28. Qui abſcondit ſcelera ſua
non dirigetur in terra,qui aũt confeſſus fuerit & dimiſerit ea,
miſericordiam conſequetur.¶ Apoſtema qñq;. ſic habet fieri, 2
quia.ſ.mẽbra nobiliora,fortiora & ſuperiora ſolent humores
ſupfluos ad ſe reijcere,& ipſos ad alia mẽbra ignobiliora,de-
biliora & inferiora mittere,ipſaq; talib.humorib.penetrare &
imbuere,

imbuere,& ibi apoſtema,cum ſe expedire nequeāt, generare,
ſeq; de malis humoribus liberare,& membra quæ ipſos refu-
tare vel expellere non præualēt,onerare. Iſta poſſunt allegari
cōtra ſuperiores,nobiles & potētes,qui nō ceſſant opprimere
& grauare ſubditos inferiores, et alios impotētes. Cū.n.dicat
ſcriptura φ vnuſquiſq; onus ſuū portabit, hoc tñ iſti non ſolēt
facere,imo apoſtemata,imminentia ſolent ad alios mittere, &
eos in ijs quæ ipſi portare debuerant opprimere & grauare, &
cū ſe defendere nequeant,apoſtemata ipſorum maiorum & ſu
periorū oportet eos tollere,& eorū grauamina ſuſtinere.Iſtud
ſpūaliter pōt allegari cōtra illos qui ſubditos exactores faciūt,
& loco ſui ipſos fideiuſſores ponunt, & ſic fit φ eos incurrere
appoſtemata permittunt,& ſic onus qđ illi portare debuerāt,
iſti tollunt. Thre.5. Patres nři peccauerunt,& non ſunt, & nos
iniquitates eorū portauimus. Vel dic φ qñ a ſupiorib' nobilio
ribus & ditioribus,ſuperfluitates humorū.i.defectuum & ma
lorum exēplorum,conſiliorū & documētorum, ad inferiores
& debiliores mittūtur,qñq; ipſa præ debilitate virtutis reijce
re nequeūt,ſed potius retinent & recipiunt,& ſic eainde apo-
ſtemata vitiorū incurrunt, & qñque mortem perpetuā perci-
piunt & acquirunt. Eze. 18. Patres noſtri comederunt vuam
3 acerbā,& dentes filiorum obſtupeſcunt. ¶ Apoſtema qñq; ha
bet fieri propter largitatē meatuū, per quos humores faciliter
ſolent fluere. Qñque propter liquiditatem humorū qui faci-
liter ſolēt currere, & in aliquo membro ſe recludere & arcta-
re,ibiq; putrefieri,& in apoſtema ſe cōuertere & mutare. Sic
verè apoſtema peccati mortalis ſolet fieri ex duobus.ſ.ex lar-
gitate meatuū conſcientiæ, quæ eſt nimis expoſita ad peccan-
dum.vel ex latitudine meatuum.i.ſenſuū,qui ſunt nimis aper-
ti ad delectabilia hauriendū. Item ex humorum.i.affectuū flu
xibili & incōſtanti liquiditate,quæ.ſ. ſunt habiles vt ad pecca-
ta faciliter fluant, & vt per malā conſuetudinē ſe conſtringāt,
& in apoſtema alicuius mortalis criminis cōuertant. Iob 38.
In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ, & ſuperficies abyſſi
conſtringitur. Quod nihil aliud eſt dictu, niſi φ aquę & flu-
xibiles affectiones,in peccatum mortale per malas cōſuetudi-
4 nes indurantur. ¶ Aliqñ ſunt apoſtemata corroſiua,ex mate-
ria violenta, ſicut eſt nolimetangere,quod eſt apoſtema in fa-
cie,cancer, lupus, & eriſipelas. Iſta ſunt enī apoſtemata quæ
carnes & neruos corrodunt,mēbrumq; cui inſident, depopu-
lant & cōſumunt,quæ poſtquā in mēbro radicata fuerint, vix
aut nunquā amplius tolli poſſunt. Sic verè in corpore eccle-
ſiæ,in diuerſis membris, partibus, ſtatibus & collegijs qñque
generātur apoſtemata.i. homines tumidi & ſuperbi, qui qñq;
ita ſunt per crudelitatē & rapinam corroſiui, φ membrū cui
inſident.i.locus & patria,collegiū vel eccleſia in qua manent,
ab ipſis vaſtatur & conſumitur,& carne & neruis.i. bonis tem
poralibus exterioribus denudatur. Iſti ergo dicuntur nolime-
tangere, quia pro certo ipſi nullo modo volunt tangi,corrigi
vel reprehendi,quinimo ad modo ad modū illius infirmitatis,
ex tactu correctionis ſolent amplius irritari. Prælati.n.& præ-
dicatores iſtos ſæpe intactos & impunitos dimittunt, eo φ ex
talibus irritantur,& amplius q̄ antea mali fiunt. Iudicū 13. Ca
put eius non tanget nouacula. Ideo bene figurantur iſti in illis
prælatis & prædicatoribus de quibus dicitur Numeri 16. Re-
cedite a tabernaculis hoīum impiorum, & nolite tāgere quod
ad eos pertinet. Et dicitur ibidem φ illi qui tangi ſunt prohibiti,
a terra penitus ſunt abſorpti. ad denotādum φ tales iniqui qui
indigni ſunt vt tangantur in præſenti vel puniantur, a terra.i.
ab inferno ſorbentur finaliter & vorantur. Item iſti dicuntur
cancer,quia.ſ.ſicut illa infirmitas quæ dicitur cācer, plures ha
bet pedes,brachia ſeu partes,ita φ paulatim ſerpit & per cor-
poris latitudinem ſe diffundit,ſic tales raptores paulatim ſolēt
creſcere & ſerpere,& vndiq; brachia ſua extendere, & partes
vicinas rodere & acquirere, quouſque totam patriam potue-
rint vſurpare 3. Reg.6. Extendebat cherubin alas ſuas. Itē iſti
dicuntur lupus,quia publicè finaliter ſolent rapere. Dicuntur
etiam eriſipelas.i.ſacer ignis per antiphraſim, quia omnia ſo-
lent affligere & comburere,& quia more ignis nihil poteſt eis
ſufficere. Prouer. 30. Ignis autem nunquā dicit ſufficit. Tales
ergo ex quo aſſuefacti fuerint & inueterati ad p̄miſſa, vix aut
nunquam poſſunt eradicari,nec a ſua malitia immutari. Eſa.
vlti. Ignis eorum non extinguetur. Vel ſi vis dic φ talia apoſte
mata ſignificant detractores,qui membra quib' adhęrent.i. ſo
cios cum quibus manent,ſolent corrodere,& eos cū dentibus
.i.cum verbis detractorijs & iniuriatorijs infeſtare. Et procul
dubio iſti dicuntur nolimetangere,quia iſti nullo modo volūt
corrigi,ſeu tangi. Prouer.15. Non amat peſtilēs eum qui ſe cor
ripit. Dicuntur cancer,quia occultè ſolent ſerpere & detrahe-
re,quia ſicut dr̄ Eccl.10. Iſti ſunt ſicut ſerpens, qui mordet in
abſcondito. Dicuntur etiam lupus,quia ēt publicè qñq; ſolent
mordere. Dicuntur inſuper ignis, quia in ſe per malitiā & in-
uidiam ſolent ardere,& alios affligere & nocere. Iob 31. Ignis
eſt vſq; ad fundamentū deuorans. Vel dic φ iſta quattuor apo
ſtemata,ſunt quattuor vitia corroſiua, & tam ſui quàm aliorū
multipliciter afflictiua. Primum eſt ſuperbia. Iſta eſt nolime-
tangere,quia ſupbi nullum reputant dignum qui eos aſſociet
& tangat. Scđm eſt inuidia,quia.ſ.iſta eſt q̄ more cancri ocul-
tè ſerpit & rodit. Tertia eſt iracūdia & diſcordia ſeu ſęuitia, q̄a
iſta more lupi publicè lędit & furit. Quarta eſt auaritia, quia
iſta more ignis oīa conſumit & vrit,& quāto plura acceperit,
plus excreſcit. Et iſta quattuor figurantur Hiere. 15. vbi domi
n' minatur pc̄tōribus φ ipſe inducet ſup eos quattuor ſpecies
.ſ.volatilia cœli,ecce ſupbia quæ ſolet ſe erigere: gladiū ad oc-
cidendum,ecce inuidia quę ſolet pungere: beſtias ad deuoran
dum,ecce iracundia quæ ſolet furere: canes ad lacerandū,ec-
ce auaritia q̄ more canis inſatiabiliter ſolet acquirere,& pau-
peres lacerare & affligere. Eſa.56. Canes impudentiſsimi ne-
ſcierūt ſaturitatem. ¶ Fiſtula eſt apoſtema quod non eſt corro- 5
ſiuum,ſed potius putrefactiuū & corruptiuū. Dicit aūt fiſtula,
eo φ ad modū fiſtulę eſt interius concaua,exterius vero fora-
mina habet arcta. Contingit.n.fiſtula qñq; ex vulnere malè cu
ſtodito,qđ interius ſanie inficitur, vnde nutrimentū adueniens
in ſaniē cōmutatur,& dato φ exterior ſuperficies aliqñ clauda
tur & ſolidetur,cito tñ iterū rumpitur,et non ſolum vnum fo-
ramen,ſed plura circa eā aperiūtur,& ſic pro vno orificio ob-
ſtructo tria vel quattuor renaſcuntur. Talis fiſtula videtur p-
priè eſſe peccatū luxuriæ,qđ.ſ.ex vulnere tentationis malè cu
ſtodito, & incautè curato, qñq; ſolet fieri, quia.ſ. humor car-
nalis affectionis ibi p malū conſenſum ſolet putrefieri,& fiſtu
la luxuriæ generari,quæ propriè fiſtula dr̄, q̄a ſub cute excu-
ſationum latitat & celatur, ita φ magna, imo maxima eſt in-
terius,,vbi modica exterius æſtimatur, ſicut eſt in hypocritis.
Vnū tñ φ verū φ iſta infirmitas nunq̄ ex toto pōt celari, quia
pro certo dato φ foramen operiatur,& manifeſtatio ipſius ali
quotiens ab hypocritis obſtruatur, ita φ eorum cutis & con-
uerſatio ſana & integra videatur,finaliter tñ ſolet iterū aperi-
ri,& non ſolū per vnū foramen.i.non ſolum p vnū malū opus,
ſed per plura luxuria eorum quæ primitus latuerat, reuelari.
Iſta eſt.n.peccati luxuriæ proprietas,q̄a vbi magis latere cre-
ditur,eo magis aliquotiens publicatur. Ideo Dauid de pecca-
to ſuæ luxuriæ in Berſabeæ dictū eſt 2.Reg.12. Tu feciſti illud
abſcōditè,ego vero faciam verbū iſtud in cōſpectu oīs Iſrael,
& in cōſpectu ſolis. Vel dic φ qñ fiſtula luxuriæ inualuerit, vix
pōt ampli' ſanari,imo multa foramina.i.multa ipſius opera &
genera,ſolent circa eam generari,& exterius p multa orificia
propalari. ¶ Sūt aliqua apoſtemata venenoſa, ſicut anthrax, & 6
eriſipelas. Anthrax ēt a Cōſtantino carbūcul' dr̄, quia vrit ſi-
cut carbo. Vnū tñ eſt aduertendum φ in apoſtemate cui' ma-
teria eſt venenoſa & furioſa,non eſt vtendū repercuſsiuis, ſed
poti' mitigatiuis,remollitiuis,diſſolutiuis, aperitiuis, ne forte
materia venenoſa ad interiora mēbra cōpulſa, maius & gra-
uius inferat nocumentum. Et ēt in talibus venenoſis anthra-
cibus theriaca apponenda,& cum vino calido offerenda, & ſi
corpus patiatur,ante oīa eſt flebotomia facienda. Theriaca.n.
illam venenoſam materiam ita cōſumit & deſiccat, φ eam hō
pro libito puluerizat. Sic verè quando homo patitur carbun-
culum vel carbonem.i. furoris & iracūdiæ actualem moleſtiā
& ardorem vtpotè quando homo eſt in ipſo ardore turbatio-
nis vel tentationis, nunquam eſt vtendum circa eum repercuſ
ſiuis.i.verbis duris & reprehenſiuis,tunc.n.nihil hoc proſice-
ret,quinimo interiora mēbra .ſ. cor & mentē grauius læderet
& turbaret,& ad faciendū deterius irritaret, iuxta illud Eccl.
8. Non incendas carbones peccatorum,arguens eos. Cōtra ta
les igitur procedēdū eſt cautè, cū verbis & operibus dulcib',
mānſuetis & lenitiuis,cōſolatiuis & mitigatiuis,ipos.ſ.dulciter
ad diſſolutionem contritionis,& apertionem confeſſionis in-
ducēdo, & theriacā verbi dei circa ipſum ſalubriter, apponē
do,quia breuiter ſicut dicitur Prouer. 15. Reſponſio mollis frā
git iram,ſermo durus excitat furorē. ¶ Aliqua ſunt apoſtema- 7
ta ita infectiua & corroſiua,φ per medicinas vix aut nunq̄ cu
rant, & in talibus eſt neceſſe φ ignis & combuſtio apponant,

vel ēt ꝙ membrum in quo eſt, per chirurgiam abſcindatur. Me
lius eſt.n. particulam corporis perdere, quàm totum corp⁹ pe-
riculo ſubiacere. Sic verè in eccleſia ſunt multi ita in ſe venena
ti, & alijs veneno ſi, ꝙ ad eorum curationem nihil penitus va-
let correctionis vel redargutionis medicina, nec ſeueritatis
aliqua diſciplina. Hiere.2. Fruſtra percuſſi filios tuos, diſcipli-
nam non receperunt. Quid igitur? Procul dubio contra tales
neceſſe eſt per ignem & ferrum procedere, ipſoſque igni &
combuſtioni exponere (ſicut fit de hæreticis) & ferro ēt a cor-
pore eccleſiæ præſcindere, ne forte poſſint alijs periculi cauſa
eſſe. Eccleſię.n. prelato, patrię, collegio, videtur loqui ſaluator
cum dicit Matthæi 5. Expedit tibi vt pereat vnum membrorū
8 tuorum q̄ totum corp⁹ eat in gehennam. ¶ In corpore accidūt
multę infirmitates quæ apoſtematum ſimilitudinē gerūt, ſicut
ſunt vlcera, fiſtulę, ſcabies, & impetigo. Sunt igitur vlcera quę
dam veſiculę quę ex intercutaneo humore inuicem congrega
to oriuntur, & vi naturę de interioribus ad exteriora attrahun
tur, per quæ tumor, pruritus & titillatio generatur, & cum ru-
pta fuerint & aperta, ipſius cutis ſuperficies deſœdatur. Si ve-
rè concaua fuerint, ſignificant lepram & minantur. Talia vl-
cera, peccata venialia deſignant, quæ.ſ. non ex profundo cor-
dis proueniunt, ſed ſolum in cute .i. in ſuperficie conuerſatio-
nis, ex humoribus intercutaneis.i. ex quadā aſſuefactione exte
riori & leuibus moribus ſe dilatant. Iſta tamen magna inferūt
nocumenta, quia pro certo ex talib⁹ vlceribus venialium pec-
catorum generatur pruritus carnalis delectationis, tumor ſup
biæ & elationis, fœditas inhoneſtę cōuerſationis, & qn̄ vltra de
bitum abūdant & perſeuerant, ſigna ſunt latentis in corde le-
prę peccati mortalis & corruptionis. Exo.9. Erunt in hoīb⁹ &
9 in iumentis vlcera & veſicæ. ¶ Puſtulæ ſunt illę veſiculę puero
rum, quæ variole nuncupantur. De corruptione.n. menſtrua-
lis ſanguinis, a quo puer ſuum ſumpſit in vtero nutrimentum,
dicuntur tales puſtulę virtute expulſiua ipſius naturæ prorū-
pere, & ideo futurę ſanitatis ſolent (vt dicunt medici) ſignū eſ-
ſe, quinimo niſi exterius talis materia prorumperet, futurę le-
prę periculum deſignaret. Repercutienda ergo nō eſt taliū pu
ſtularum materia ſed potius cautè exterius attrahenda, ne for
te ſi ab exitu prohiberet, morbus exinde grauior oriretur. Sic
verè dico ipſo ſanguine mēſtruali.i. ex ipſa carnis & ſanguinis
naturali affectione & infectione (ex qua traducimus originē)
generantur in nobis puſtulę venialium peccatorum, quæ.ſ. qn̄
natura.i. diſcreta ratio exterius per confeſſionem eijcit, ſanita
tis futurę in aīa ſignum gerit, quia pro certo illam conſcientiā
ſanam debemus dicere, quæ etiam venialia per confeſſionem
ſolet libenter eijcere & fugare. Econtra aūt niſi iſta per con-
feſſionem pellantur, lepræ peccati mortalis periculum prote-
ſtantur, quia.ſ. niſi venialia per confeſſionem exeant, faciliter
in lepram mortalis criminis ſe commutant, & propterea talis
materia non eſt repercutienda, nec ab exitu confeſſionis impe
dienda, ſed per confeſſionem exterius extrahēda, ne forte ꝓut
dictum eſt, exinde ſequatur culpæ mortalis grauis infirmitas
& horrenda. Ideo bene dicit Augu.li. de decem chordis. Non
negligatis venialia quia minima, ſed timeatis potius quia plu-
rima, arenę.n. pulueres, & pluuię guttę nocent, & ideo timen-
10 da eſt ruina multitudinis, & ſi nō magnitudinis. ¶ Nutrix ſum
mè debet cauere ne aperiat puſtulas puerorum. Si.n. ante tem
pus rumpantur, in cutę remanent deformes & perpetuę cica-
trices. Sic verè prælatus vel corrector benè debet cauere ne
puſtulas puerorū.i. defectus & vitia ſubditorum in cautè ape-
riat & reuelet, nam dato ꝙ infirmitas peccati ſeu puſtula rece
deret, cicatrix tñ perpetuę infamiæ in ipſis remaneret, ſi ipſas
incautè alijs aperiret. Apo.9. Aperuit puteum abyſſi, & exiuit
fumus. Quia.ſ. qn̄ puteus vitiorum aperitur & detegitur, fum⁹
11 infamiæ ſequitur, q via amplius tollitur vel ſanat̃. ¶ Scabies ēt
ſub nomine apoſtematum pōt poni. Fit aūt ſcabies ex corru-
ptis humoribus intercutaneis, quos.ſ. natura mittit ad exterio
ra, vt mundificet interiora. Humores ergo qui ſubtiles ſunt &
liquidi, faciliter fumo & ſudore ſoluuntur, groſſi vero ſub cu-
te remanent, & in ſcabiem poſtea cōuertuntur. Sic verè calor
cōcupiſcentię humores affectionum malarum & corruptarū,
exterius ad cutem conuerſationis eijcit, & ſcabiem malorum
exemplorū introducit. Vel dic ꝙ de humoribus corruptis.i. de
peccatis interiorib⁹ natura.i. ratio diſcreta intēdit mundifica-
re mentē & interiora, & ideo ipſa ſemꝑ nititur per confeſſio-
nem trahere ad exteriora. Verūtamē ſæpe fit ꝙ humores ſub-
tiles.i. culpæ leues diſſoluunt̃ & cōfitent̃, groſſæ vero & enor-
mes abſconduntur & recluduntur, & ſub cute.i. interius in cor-
de celantur & retinentur, & ſcabiē & ſaniē infectionis, & pru
riginē malę delectationis in cute.i. in cōuerſationis ſuꝑficie fi-
naliter operant̃. Et ſicut ſcabies ex vitio ſplenis qñq; ſolet fieri,
q̄ vix aut nunq̄ pōt inueterata ſanari, ſic ex ſplene vbi eſt ſedes
melacholiæ.i. ex deſperatione & triſtitia melancholica, qñque
ſpecies pc̄ti gignitur, q̄ via ſanatur ampli⁹ aut curat̃. Hiere.30.
Inſanabilis eſt dolor tu⁹, peſſima plaga tua. De ſcabiæ inquan
tum ſumitur pro tinea capitis, vide.ſ̄. de infirmitatibus capitis
circa finē. ¶ Impetigo eſt quædā cutis minutiſſima ſerpigo, ex 12
cholerica & ignea materia procedens, & pruritū & ſerpiginē
introducēs. Iſta ēt ſerpigo dicitur, quia.ſ. ꝑ mēbra ſerpit et dif
funditur. Delectabilis aūt eſt iſta ſerpigo qn̄ fricatur ſeu ſcalpi
tur, ſed poſtea in fine dolor & coctio introducitur. Iſta paſſio
pōt ſignificare pruritum & appetitum luxuriæ, quam.ſ. intro-
ducit & perficit cholera.i. ardor carnalis concupiſcentiæ. Iſta
.n. impetigo dicitur, quia mētem ſemper ſolent impetere & in
uadere. Serpigo nominatur, quia per mēbra corpis ſolet ſerpe
re & diſcurrere, & iſta qn̄ ſcalpitur & perfricatur, ſolet delecta
tionem facere & inducere, in fine tamen coctionem & dolorē
remorſus & diſplicentiæ ſolet in conſcientia cauſare, & in in-
ferno afflictionem perpetuam generare, quia.ſ. ſicut dicit Au-
guſt. Momentaneum eſt quod delectat, æternum vero quod
cruciat. Prouer.14. Extrema gaudij luctus occupat.

De Lepra. Cap. 26.

LEPRA eſt vniuerſalis membrorum corruptio, 1
quæ in vaſis corporis.ſ. in venis, neruis, arterijs
cōcauitatibus cordis & hepatis & alijs ſimilib⁹
incipit, in membris vero & extra vaſa perficitur
& cōpletur. Corrupto.n. humore nutrimētali in
vaſis interioribus reſtat vt faciliter corrūpantur
mēbra, q̄ ex ipſis humorib⁹ nutriunt̃, & ꝙ ex ipſa corruptione
humorū corpus cum mēbris oībus corrūpatur, quæ qdē vni-
uerſalis corruptio lepra generaliter noiatur. Sic verè qūq; ac-
cidit ꝙ interius in vaſis cordis conſcientiæ fit corruptio humo
rum.i. cogitationū & affectionum, iuxta illud Sopho 3. Dilu-
culo ſurgentes corrumpunt oēs cogitationes ſuas. Et tunc
procul dubio neceſſe eſt ꝙ membra exteriora.i. mores exterio
res inficiant̃, & ꝙ ſm corruptionē interiorū exterior cōuerſatio
& opatio corrūpātur, quæ.ſ. ab ipſis interiorib⁹ nutrimētū ſeu
principiū ſortiunt̃, quia pro certo ſtatim vbi corrupta eſt inte
rior intentio & affectio, corrūpitur conuerſatio & operatio, &
ſic lepra pc̄ti quæ fuerat ſpecialis, efficitur vniuerſalis & gene
ralis. Prouer.25. Fons turbatus pede, & vena corrupta, iuſtus
cadens coram impio. Ac ſi diceret ꝙ corrupta vena conſcien
tiæ, neceſſe eſt ꝙ coram impio diabolo cadat & deficiat recti-
tudo totius moralis iuſtitiæ. Vel dic ꝙ iſtę venę ſunt religioſi,
prælati, prædicatores & doctores, in quibus dicitur eſſe fons
gratiæ, clementiæ & bonæ affectionis & ſcientię, pro membris
.i. pro exterioribus ſecularibus nutriendis. Sed pro certo ſæpe
fit ꝙ in iſtis corrumpitur generaliter talis humor.ſ. affectio per
delectationes, gratia per peccata mortalia, clementia per aua-
ritiam, ſcientia per hæreſim vel per ignorantiam. Sic igitur fit
ꝙ talibus humoribus nutrimentalibus corruptis, mēbra.i. ſe-
culares, & ſubditi, qui ab ipſis nutrimenta prædicta ſumūt, eo
rum malis exemplis & doctrinis corrumpantur, et lepra diuer
ſorum criminum imbuantur, quia pro certo peccatū & corru
ptio eccleſiaſticorū eſt generalis infectio ſingulorū. Hiere. 23.
A prophetis Hieruſalē egreſſa eſt pollutio ſuper oēm terram.
¶ Leprarū quattuor ſunt genera, ſm ꝙ quattuor humores di- 2
uerſimodè corrumpuntur.ſ. elephātina, quæ generatur ex cor
ruptione melancholiæ, elephas.n. eſt aial melancholicum. Itē
alopecia quæ fit ex corrupto ſanguine. & dr̃ ab alopix, qđ eſt
vulpes, q a.ſ. talis leproſ⁹ more vulpis pilos deponit. Itē ophia
ſis ſeu ſerpentina, quæ fit ex corrupto phlegmate, ſic dicta, eo
ꝙ talis patiens more ſerpētis pellem deponit & ꝑdit. Itē leoni
na, quæ fit ex cholera rubea corrupta, ſic dicta, eo ꝙ more leo
nis oīa deuorat & cōſumit. Per iſta quattuor ſpecies leprę, poſ
ſum intelligere, quattuor ſpecies mortaliū pc̄torum.ſ. auaritiā
luxuriā malitiā, & ſuꝑbiam. Auaritia.n. lepra melancholica &
elephātina, q a.ſ. iſtā cōcomitari ſolet melancholia corrupta.i.
triſtitia & ſollicitudo, & elephātina terreſtritas, grauitas, infle
xibilitas, & groſſitudo, q a ꝓcul dubio auari, more elephantis
ſunt inflexibiles ad pietatem, ſunt groſſi, graues & inclinati ad
terrenam facultatem, & ſunt melācholici & triſtes per ſollici-
tudinem

tudinem & anxietatem:quia ſicot dicitur Eccl.5.Saturitas di-
uitis nõ finit eum dormire.Seneca.n.dicit ꝙ nullus põt eſſe ſi-
mul diues & fęlix.Luxuria eſt lepra ophiaſis vel ſerpentina,q̃a
.ſ.iſta eſt quæ a ſanguine naſcitur, & quæ more ſerpentis,pelle
bonę & boneſtę conuerſationis præ cunctis vitijs ſpoliatur,&
per quã ſicut per ſerpentẽ venenũ & infectio ad alios deriuat:
quia ſicut dicitur Numeri 19. Quicquid tetigerit immũdus,
immundũ faciet.Malitia eſt lepra vulpina ſeu alopecia,quæ.ſ.
a corruptione phlegmatis.i.a peruerſitate fragilis & fluxibilis
affectiouis procedit, & quæ more vulpis ſallaciter incedit:ita
ꝙ pilos.i.amicos ſibi adhęrentes perdit, & nudus ſine amicis
exiſtit.Mallitioſi.n.& proditores nunquã amicũ inueniũt,pro
eo ꝙ nulli fidẽ cuſtodiũt, ſed oẽs potius decipiũt atq; prodũt.
Vnde Eccl.20.Fatuo nõ erit amicus.Superbia eſt lepra leoni-
na,quæ.ſ.a rubea cholera,quæ eſt humor cæteris leuior.i.a le-
uitate mẽtis oritor, & per ipſam ſicut per leonẽ aĩal ſuperbiſ-
ſimũ,circumnaſcentes alij deuorãtur.Et breniter iſta ſunt ve-
ra,ꝙ auari ſunt bodie magis in diuitijs, & inflexibiles ad miſe
ricordiã vt elephantes. Luxnrioſi alios inficiunt vt ſerpentes.
Malitioſi alios decipiunt ſicut vulpes.Superbi vero alios eru-
ciãt & deuorant vt leones. Et ideo tales quadruplices pecca-
tores ſignrari poſſuot 4.Reg.7.vbi dicitur ꝙ quattuor viri le-
proſi famelici trãsfugerũt de porta Samariæ ad caſtra Syrię,
vbi.ſ.intrantes tabernacula,inuenerunt copiã bonorũ & bibe
runt & comederunt, & aurum & argentum & veſtes tulerũt
& abſconderunt. Sãmaria quæ interpretatur cuſtodiẽs dñm,
ſignificat eccleſiã vel gratiã:in qua & per quã dñs cuſtoditur.
Syria vero quæ interpretatur humecta,ſignificat mũdũ,qui.ſ.
per imbutionẽ vitiorũ totus eſt madidus & bumectus.Sic er-
go fit ꝙ quattuor leproſi.i. quattuor genera prædicta hominũ
ſpiritualiter leproſorum & peccatorũ.ſ.auari,luxurioſi,mali-
tioſi,& ſuperbi,Samariam.i. diuinã gratiã & eccleſiã deſerũt,
& contemnunt,& ad caſtra Syrię.i.ad ſtatus mundi pro poſſe
trãsfugiunt & accedunt: vbi quandoque bonorum terrenorũ
copiam inueniunt & acquirunt, & ad comedendum & biben
dum, & ad aurum & argentũ abſcondendũ & theſaurizandũ
intẽdunt.Lu.4.In diebus Heliſei erant multi leproſi in Iſrael.
3 ¶Leproſos multa incommoda comitantur.In iſtis.n.caro cor-
rumpitur,oculi ſcintillant,palpebrę rotundantur,nares angu
ſtantur & contrahuntur,vox rauca efficitur,crura inſenſibili-
tate grauantur,digiti curuãtur, cutis & carnis ſuperficies vn-
ctuoſa intantũ fit,ꝙ aqua ſuperfuſa non adbęret.ſed dilabitur,
& inficitur intantũ ꝙ eius fœtore alij corrumpuntur,muſculi
conſumuntur, & tota cutis ſuperficies maculis deprauatur,
& etiam ipſa leproſi facies puſtulis & immonditijs deturpat,
pilis denudatur pediculis & vermibus moleſtatur,cutis ſcin-
ditur & diuiditur, & ſquamoſitate & ſerpigine ſordidatur,&
breuiter,tanta eſt leproſi corruptio, ꝙ cohabitantes corrũpit
& inficit,quinimmo etiam leproſi efficiuntur tã filius q̃ filia q̃
ab eo generatur,quapropter neceſſe eſt vt leproſi a ſanorũ cõ-
ſortio ſeparentur,& vt ſoli & ſolitarij reeludantur. Per talẽ le
proſum poſſum intelligere peccatorem, & maximè illũ cuius
natura.i.vita ex toto eſt vitioſa, fœtida & corrupta,q̃a procul
dubio tales leproſi.i.hmõi peccatores multos patiuntur defe-
ctus,& ab alijs cognoſcuntur per multiplices malos actus.Iſti
.n.habent carnẽ corruptã per luxuriæ fœditatem, cutem etiã
conuerſationis ita vnctuoſam & pinguẽ per carnalitatem, ꝙ
nulla aqua doctrinæ vel gr̃æ põt eis adbęrere: quinimo ipsã ſo
lent contẽnere & reijcere per obſtinationis peruerſitatẽ,q̃a.ſ.
luxurioſi ſunt illi in quibus nimus proficit verbũ dei.Eccl.21.
Verbum ſapiens quodcunq; audierit, ſcius laudabit, & ad ſe
adijciet. Audiuit luxurioſus,& diſplicebit ei, & proijciet illũ
poſt tergum ſuũ.Oculi etiã talium ſcintillãt per luxurioſos &
impudicos aſpectus. Rotundi ẽt,clauſi & paruli ſunt,per igno
rantiæ defectus 2.Pe.2.Oculos habentes plenos adulterij.Vel
alio modo oculi eorũ ſcintillant per malitiã,& clauſi & rotũdi
ſunt per cautelã & fallaciã.Itẽ iſti valdè ſtrictas & tenues ba-
bent nares deuotionis, & valde raucã & implacidã vocẽ ora-
tionis,laudis,& gr̃arum actionis, necnõ valde habent inſenſi-
biles tibias & pedes affectionis,& ex toto corruptus eſt anheli
tus.i.flatus locutionis & malæ ſuggeſtionis, intantũ ꝙ ipſe eſt
aliorũ infectiuus,q̃ ſunt ſuę ſocietatis & cohabitationis.Quia
procul dubio pctõr vt cõmuniter eſt malitioſus & cautus, in-
deuotus,inſenſibilis,& in or̃one raucus & in verbis fętidus &
corruptus.pſal.Rauces factę ſunt fauces meæ:defecerũt oculi
mei.Voces.n.iſtorum raucę dicuntur,eo ꝙ deo non ſunt pla-
cidę,nec ab eo exaudiuntur.Ioan.9. Scimus q̃m deus peccato
res nõ audit.Item digiti iſtorum per parcitatẽ & auaritiã ſolẽt
cõtrahi,ita.ſ.ꝙ ad pauperes non extenduntur.Muſculi ſuę for
titudinis ſolent detrahi. Cutis ſuæ conuerſationis maculis &
puſtulis diuerſorũ defectuum,videlicet malorũ actuũ geſtuũ
& aſpectuũ ſolet infici,& ſquamoſitate vilis & inhoneſtæ vitæ
deſtrui. Pilis virtutũ exui & nudari, & eius cõſcientia vermi
bus malorũ deſideriorũ,& remorſuũ corrodi iugiter & turba
ri.Eccleſi.7. Vindicta carnis impij,ignis & vermis.Ignis dico
mali deſiderij & affectus, & vermis mali ſuſpirij & remorſus.
Breuiter ergo iſti ſunt aliorũ infectiui, & ſuis malis exemplis
& verbis corruptiui, & etiã malorũ & corruptorũ filiorum.i.
ſubditorũ,ſociorũ & auditorum generatiui & productiui,q̃a
ſicut dicitur Eccl.13. Qui tetigerit picẽ, inquinabitur ab ea.
Bonũ eſt igitur tales corruptos & malos ab aliorum cõſortijs
ſeiungere, & ne alios inficiant, ipſos etiã per mortem corpo-
ralem(ſi ſit neceſſe)a communicatione fideliũ ſeparare.Matt.
13.Separabunt malos de medio iuſtorum,& mittent eos in ca
minum ignis.Ideo de leproſo dicit̃ Leui.13.Omni tp̃e quo le-
proſus eſt & immundus,ſolus habitabit extra caſtra.¶Homo
ex multis & diuerſis cauſis ſolet fieri leproſus. Aliquando ex 4
alterius leproſi cohabitatione & frequentatione,contagioſus
.n.eſt morbus, & aliorum infectiuus. Aliquando ex mulieris,
a leproſo ſtatim cognitę,carnali cognitione.Aliquando ex le-
proſorum parentũ generatione & traductione: lepra.n.a pa-
rentibus transfertur ad poſteros, & ratione corrupti ſeminis
generantis trãſit ad generatos filios. Itẽ aliquando accidit le-
pra ex corrupti lactis educatione: vel etiam ex ſanguinis mẽ-
ſtrualis cõceptione:quia pro certo puer leproſus aliquãdo ef-
ficitur,q̃ñ in profluuio ſanguinis menſtrualis gignitur, & q̃ñ
lacte mulieris corruptę nutritur.Item accidit quandoq; lepra
ex cauſis exterioribus.ſ.ex corrupto aere, ex corruptis cibis,
vel nimis frigidis, vel nimis calidis, vtpotè ex nimio vſu alij,
vel piperis,vel ex vſu porcinę vermiculoſę carnis.& etiam ali
quando ex morſu alicuius ſerpentis vel reptilis. Sic verè dico
ſpiritualiter loquendo,quòd homo poteſt leproſus.i.peccator
& corruptus fieri,multis modis. Ipſum enim inficit leproſo-
rum.i.eſt aliorum peccatorum cohabitatio & ſocietas,quia.ſ.
ſocietas vnius mali inficit multos. pſal. Cum ſancto ſanctus
eris,& cum peruerſo peruerteris.Item ipſos inficit malarum
mulierum contactus, & carnalitas: parentum leproſorum.i.
malorum prælatorũ exemplum & iniquitas:corrupti lactis.i.
corruptæ doctrinæ hæreſis & peruerſitas, & ſanguinis men-
ſtrualis.i.carnalis immunditiæ corruptio atque fęditas Lepra
peccati a malis parentibus & prælatis per mala exẽpla ad fi-
lios.i.ad ſubditos transfunditur.Homo etiam leproſus a nutri
cibus.i.a malis prædicatoribus,lacte corruptę & hęreticę do-
ctrinę nutritus, efficitur: & ex contactu corruptę mulieris,&
cõtactu ſanguinis & libidinis vitiatur.Eſa.63.Aſperſus eſt ſan
guis ſuper veſtimenta mea,& omnia indumenta mea inquina
ui.Itẽ dico ꝙ homo leproſus.i.peccator efficitur,quando cor
rupto aere.i.corruptis aliorũ exemplis tangitur,quando ma-
lis cibis.i.bonis tẽporalibus, ipſum.ſ.more allij & piperis per
auaritiam calefacientibus, immoderatè vtitur. Item quando
carnibus vermiculoſis porcinis.i. carnalibus delicijs incautè
nutritur & paſcitur, & quando a reptilibus.i.demonibus per
tentationes mordetur atque pungitur.Iſta.n.ſunt,quæ hoiem
corrumpunt moraliter & inficiunt,& in ipſo lepram peccato-
rum mortalium introducunt: quia pro certo homo leproſus
efficitur & peccator,ex omnibus ſupradictis.ſ. ex malis exem
plis,& diuitijs,& delicijs,ex tentationum morſibus & violen-
tijs.Et ſicut lepra vix aut nunquam poteſt curari,quãuis poſ-
ſit aliquotiens palliari: ſic verè ex quo in lepram.i. in vitiorũ
totalem corruptionẽ quis dilabitur: vix amplius per pœniten
tiam medicatur,& niſi per diuinum miraculũ, nunquã ad ſa-
nitatem gr̃æ reuocatur,quãuis q̃nque per hypocriſim pallie-
tur 4.Reg.15.Habitauit in domo ſeparata,& fuit leproſus vſ-
que in diẽ mortis ſuæ.¶Ad curationẽ lepræ vel ſaltẽ palliatio-
nẽ,ſummè dicitur valere ſerpens rufus, cum ventre albo,cau 5
da & capite præciſis,ſi coctus in porris ſepius aſſumatur. Vel
ſi vinũ in quo putrefactus fuerit,ſæpe ſapientibus propinetur:
ſicut dicit platearius. Contra multos.n.morbos valet talis ſer
pens bene coctus(vt ait) ſicut exemplificat de quodam cæco
cui vxor dedit loco anguillę ſerpentem cum allijs comedere,
vt eum interficeret:qui comedit, & multo ſudore emiſſo, vi-
ſum recuperauit. Talis ſerpens eſt Chriſtus, per ſerpentem
qui in

qui in ligno ſuſpenſus, extitit, figuratus. Numeri 21. Iſte.n.di-
citur rufus, pro eo ꝙ ſuo proprio ſanguine extitit rufatus, qui
cum porris.i. cũ paſſionis acredine fuit coctus, & in vino ſa-
cræ ſcripturę poſitus & immiſſus. Igitur ſi quis lepram pecca-
torum mortaliũ incurrerit, & cæcitatem & obtuſationẽ men
tis contraxerit, ſumat per deuotionem iſtum ſerpentem Chri
ſtum ſic coctum & paſſum, mortem.ſ.ipſius cogitando, & po-
tum ſacræ doctrinæ, in quo iſte latitat, deguſtando: & ſic a le-
pra peccati curabitur, cæcitas ſuæ mentis per graciam illumi-
nabitur, & a morte æterna, quam vxor ſua.i.ſenſualitas vel ca-
ro ſibi intentare voluerat, ſaluabitur. Vel dic ꝙ ſerpens ſigni-
ficat corpus, vinum vero deſignat ſanguinem Chriſti, cuius
eſus & potus in ſacramento altaris peccatum tollit, lumen gra
tiæ tribuit, & a morte æterna cuſtodit. Ioan.6. Qui manducat
6 carnem meam, & bibit ſanguinem meũ: viuet in æternũ.¶ Mor
phea eſt macula in cute, veniens ex nutrimenti corruptione.
Et eſt morphea in cute, ſicut eſt lepra in carne. Eſt.n. quædam
infectio quæ eſt in ſola cute, alba, crocea ſeu nigra, quæ qñque
eſt incurabilis, quandoque vero curabilis eſt. Si.n. illa macu-
la acu puncta ſanguinem emittat, curabilis iudicatur, ſi vero
puncta ſanguinem non emiſerit, tunc incurabilis reputatur.
Per talem cutis maculam intelligo vitia exterioris conuerſa-
tionis, vtpotè inſolentias verborum, geſtuum & modorũ. Iſta
.n. in ſola cute conuerſationis quandoque inueniuntur: ita ꝙ
intus in corde nullatenus profundãtur: quia multi ſunt qui ex
quadã morũ leuitate exterius mali & maculati videnť qui tñ
eſſe interius in corde ſine lepra peccatorum mortaliũ dino-
ſcuntur. Sed breuiter hoc eſt verũ ꝙ morphea & macula pec-
cati inſolentiæ vel defectus ſiue ſit mortalis ſiue venialis: tũc
curabilis & ſanabilis eſt, quando puncta per correctionem &
tribulationem & redargutionem, emittit ſanguinem peccati
per confeſſionem & per lachrymoſam compũctionem. Si ve-
rò homo per tribulationes a deo vel a prælato punctus fuerit,
lachrymamq́; doloris contritionis & confeſſionis non emiſe-
rit, de talis hominis curatione ſpirituali nulla ſpes erit. Qui.n.
in tribulatione & correctione poſit' induratur: ita ꝙ de ſe nec
peccatum confitendo nec lachrymam cõpungendo, emittere
comprobatur: talis procul dubio non poteſt ſanari, nec ad bo-
num cõuerti, corrigi vel curari. Hiere.30. Inſanabilis eſt do-
lor tuus. Hiere.5. Domine verberaſti eos, & non doluerunt,
attriuiſti eos, & renuerunt diſciplinam.

De Veneno. *Cap.* 27.

1 VENENVM eſt illud per quod ſine infirmitate
præcedente vel abſque humorum diſtemperã-
tia excedẽte, mors homini intentatur, & per qđ
ratione improportionis cum humana comple-
xione natura corrumpitur & necatur. Veneno
rum igitur plura ſunt genera: quia ſcilicet ho-
mo venenatur ex morſibus reptilium, vel ferarum. Quando-
que ex ſuccis arborum vel herbarum. Quãdoque ex venis la-
pidum vel terrarum. Argentum.n. viuum, & arſenicum ſubli-
matum, in venis terræ inueniuntur, ſuccus taxi & cicute de
plantis eliciuntur, humores ſcorpionis & ſerpentis, ab eorum
ſpiculis & dentibus infigũtur. Et iſtorum venenorum quæ-
dam interficiunt ratione exceſſiuę frigiditatis.ſ. cor conſtrin-
gendo, & calorem naturalem mortificando. Alia vero occidũt
ratione nimię caliditatis.ſ. calorem naturalem diſſoluendo, &
rarefaciẽdo, & ipſum euaporare & deficere cõpellendo. Alia,
ratione nimię ſiccitatis, corrodendo inteſtina & perforando.
Alia, ratione nimiæ humiditatis putrefaciendo & corrumpen
do. Sic verè loquendo ſpiritualiter, omne illud venenum ani-
mæ dicitur per quod anima inficitur, & per tentationes & cõ-
placentias intoxicatur, & per malos conſenſus & opera occi-
ditur & necatur. Tria ſunt ergo præcipua venena & venenoſa
ipſi animę peccatrici. Primum ſunt dẽtes & humores reptiliũ
.i. verba ſuggeſtiones & morſus demonũ & hominũ maligno
rum.ſ. adulatorum, luxurioſorum, deceptorum, hęreticorum,
& detractorum. Iſtorum.n. ſuggeſtiones, tentationes & verba
ipſi animæ ſunt venena. pſal. Venenum aſpidum ſub labijs eo-
rum. Secundum venenum eſt ſuccus herbarum.i. liquor car-
nalium deliciarum: quia pro certo anima per delicias inuene-
natur, & morte luxuriæ & pigritiæ deprauatur. Vnde de vino
quod eſt ſuccus plantę, dicitur Prouer.23. Ne intuearis vinũ
quando flaueſcit, vel cum ſplenduerit in vitro color eius. In-
greditur blandè, ſed in nouiſſimo mordebit vt coluber, & tã-
quam regulus venena diffundet. Tertium venenũ ſunt venæ
terrarum.i. venę terreſtrium diuitiarum, quæ pręcipuè in ve-
nis terrarum conſiſtunt.ſ. in lapidibus & metallis, quę de terra
effodiuntur, quia procul dubio iſta ſunt quæ animam inuene-
nant, ipſamq́; ſpiritualiter interficiunt atque necant. Et breui-
ter iſtud eſt verum, ꝙ omnia prædicta intoxicant & occidunt
animam, ipſam.ſ. aut frigore timoris & deſperationis ſtringen
do, aut eam calore auaritiæ inflammãdo, aut eã ſiccitate odij
& inuidiæ corrodendo, aut ipſam humore carnalitatis per lu-
xuriam putrefaciendo & corrumpendo. pſal. Corrupti ſunt &
abominabiles facti ſunt in iniquitatibus ſuis.¶ Venenum ma- 2
ſculorum acutius eſt & fortius quàm fœminarum tamen fœ-
minęi ſerpentes plures habent dentes, & ideo deteriores cre-
duntur maſculis ſecundum Auicẽ. Sic verè maſculorum ve-
nenum.i. malitia hominum maior eſt, acutior & ſubtilior, quã
ſit fœminarum. Veruntamen quia fœminæ plures habent dẽ-
tes mordacis loquacitatis quàm viri: ideo deteriores vt in plu
ribus reputantur: quia pro certo dato ꝙ malorum virorũ pro-
fundior & ſubtilior ſit malitia, fœminarum tamen eſt morda-
dacior & dẽtatior. Deutero.32. Dentes beſtiarum immittam
in eos. Vel dic ꝙ maſculi ſunt mali clerici: quorum ſecundum
veritatẽ ſunt malitię & cautelę acutiores. Fœminę vero ſunt
laici: quorũ detractiones & dentes cæteris ſunt peiores.¶ Ge- 3
neraliter deterius eſt venenum ſenum ſerpentum quàm iuue-
num, ieiunorum quàm repletorum, magnorum quàm curto
rum: & in eodem genere, montoſorum & ſilueſtriũ, quàm lo-
corum paluſtrium & planorum. Et etiam peius eſt venenũ qđ
effunditur in æſtate, quàm in hyeme, & de die quàm de nocte.
Sic verè regulariter deterior eſt malitia, vel peccatum, & alijs
etiã amplius venenoſum, quod inuenitur in ſenibus quã quod
in iuuenibus: in ieiunis, vacuis & pauperibus, quàm in reple-
tis & diuitibus: in magnis & ſuperiorib' quã in curtis & ſub-
ditis inferioribus, in montoſis.i. in religioſis & ſilueſtribus, q̃
in paluſtribus & ſecularib'. Itẽ in illis qui ſunt in die vel æſta
te proſperitatis, quàm in illis qui ſunt in nocte vel hyeme ad-
uerſitatis. Quia breuiter cæteris paribus, & in eodem genere
criminum, peiores & venenoſiores ſunt ſenes quàm iuuenes,
pauperes quàm diuites, religioſi quàm ſeculares prælati quã
ſubditi, proſperati quàm tribulati. Ideo Hiere.5. dicitur. Vadã
ad optimates, & loquar eis, ipſi enim cognouerunt viam do-
mini & ecce ipſi magis confregerunt iugum, ruperunt vincu-
la. quaſi dicat. Illi qui ſunt cæteris maiores, potentiores & di-
ſcretiores, ſunt cæteris peiores & deteriores.¶ Aliqua ſunt ve 4
nera valde calida, & ideo quamuis non infrigident nec mor-
tificent propriè, hoc tamen faciunt per accidens: quia.ſ. calo-
rem naturalem faciunt rarefieri & euaporari, & ſic calore ſu-
blato cor faciunt accidentaliter congelari. Et inde fit ꝙ vene
num tyri & aliorum calidorum ſerpentum membra facit ob-
ſtupeſcere, & quaſi inſenbilia frigeſcere, & hoc quia calor na
turalis per venenũ euaporatus ſolet ſe a membris retrahere,
& ſic per conſequens & accidentaliter frigiditàtem inducere
vel cauſare. Talia venena calida & feruentia ſignificãt aliqua
vitia quæ mentem ſolent caleſacere: & in malis deſiderijs in-
flammare, ſicut propriè ſunt auaritia, luxuria, iracundia. Iſta
ſunt enim quæ calorem naturalem.ſ. charitatem & affectionẽ
rarefaciunt & diſſoluunt: & ipſam exterius ad mundi bona at
trahunt & deuoluunt. Et ſic mens per indeuotionem frigida
manet, & mors peccati mortalis in membris & corde.i. in ope
ribus & in mente ſe miſcet: ita ꝙ ſenſus compaſſionis, cõpun-
ctionis & diſcretionis, in ipſis deficit atque torpet, ſicut patet:
quia illi qui taliter per luxuriam & auaritiam inuenenantur,
& mortificantur, propter defectum caloris charitatis propria
delicta non ſentiunt per compũctionem, proximi miſerias nõ
ſentiunt per compaſſionem, dei vero iuſtitias.ſ. illa quæ agen-
da, fugienda & timenda ſunt, non ſentiunt per diſcretionem.
Eſa.44. Neſcierunt neque intellexerunt, obliti enim ſunt ocu-
li eorum ne videant: & ne intelligant in corde ſuo. Non reco-
gitant in mente ſua, neque cognoſcunt, neque ſentiunt vt di-
cunt. Et breuiter iſtud eſt verum, ꝙ mortificatio caloris cha-
ritatis & diſtractio affectionis ad exteriora, inſenſibilia reddit
interiora.¶ Venenum reguli, etiam mediante haſta cõtingen- 5
tem interficit, ſicut exemplificat Auicenna de quodam milite,
qui in India cum lancea tetigit vnum talem ſerpentẽ, qui ſta-
tim cęcidit mortuus cum equo ſuo. Per regulum ſeu baſiliſcũ,
cuius eſt tanta venenoſitas, ꝙ ſolo viſu, ſibilo vel flatu interfi-
cit vniuerſa, intantum ꝙ aues volantes detrahit, & quicquid
videt,

videt,immobile facit, & circa cauernā ſuā oīa ſiccat, deſtruit
& conſumit:intelligo perſonā luxurioſam:cuius aſpectus,ſibi
lus & afflatus,alijs ſunt venena:inquantum.ſ.aſpectibus,geſti
bus,cantibus,ſibilis & ſuggeſtionibus luxurioſis,etiā aues ip-
ſas.i. perſonas ſpūales ſolet a volatu cōtemplationis detrahe-
re,circunſtantes immobiles & ſtupentes,& motu bonorū ope
rum carentes facere,& quicquid eſt circa ſe viroris.i.virtutis
& gratiæ,deſiccare, ſicut patet de luxurioſis perſonis tam mu
lieribus q̃ hoībus, quorum pulchritudine delectati efficiun-
tur inſenſibiles,ſtupidi,& immoti.Exod.15. Fiant immobiles
quaſi lapis.Per haſtam aūt intelligo vetulam macquerellam,
quia.ſ.ſicut haſta conſtat ex ligno arido & ferro acuto, ſic ta-
les leenæ vetulæ ſunt aridę ſicut lignum : verbis tñ linguę ea-
rum ſunt ſcindentes,& acutę ſicut ferrum.Sap.5.Acuit aūt di
tam iram in lanceam. Quid igitur?Pro certo dico ꝙ venenū
luxuriæ,quod.ſ. in regulo.i.in perſona luxurioſa permanet,tā
tęſeſt violentiæ,ꝙ etiā mediante haſta.i.mediante vetula lena,
antequam etiam perſonę inuicem ſe contingant, ſolet per cō-
ſenſus interficere, & per malas inflammationes intoxicare,&
militem cum equo.i. animam cum corpore ſpiritualiter ene-
care.Prouer.26.Sicut noxius eſt qui mittit lanceas & ſagittas,
ſic vir qui fraudulenter nocet amico. Vide de baſiliſco libro
6 de animalibus in littera.b.¶ Venenum aſpidis ſi hominem in-
fecerit,ſtatim membra frigefacit,colorem alterat, ſingultum
inducit,palpebras profundè claudit, & ſitim ita immoderatè
prouocat.vt patiēti videatur ꝙ totaliter ſiti pereat. Tale vene
num eſt auaritia:quæ pro certo frigiditatem indeuotionis ſo-
let inducere,colorem conuerſationis fœdare, ſingultum ſolli
citudinis & triſtitiæ excitare, palpebras attentionis claude-
re,& viſum diſcretionis penitus obſcurare, ſitimque malorū
deſideriorum,& maximè cupiditatis bonorum temporalium
prouocare. Illi.n.qui veneno auaritiæ imbuti ſunt, oculos ſui
intellectus a pauperibus auertūt, ipſoſque a dei iudicijs & ab
omnibus iuſtitijs claudunt,& vſque ad mortem bona terrena
cupiunt,ſitiunt,appetunt atque volunt. pſal. Eſurientes & ſi-
tiētes, aīa eorum ipſis defecit. Eſt ſpecies aſpidis quæ dicitur
ptyas.i. expuens:eo ꝙ ſputum emittat, cuius tactus interficit
omne viuum,qui cumprimum hebetat oculorum acies, ſom-
num profundum inducit, & cum torſione colli & inordinatio
ne pulſus,hominem dormiendo necat. Contra iſtud ergo ve-
nenum nihil pōt valere,niſi ſola cōbuſtio membri in quo eſt,
quia.ſ.per combuſtionem venæ ſtringūtur:ita ꝙ venenum ad
cor tranſire vetatur. Talis ſerpens ſignificat hęreticos & quoſ
cunque ſuggeſtores malos,fraudulentos & falſos,qui.ſ.de ore
non ceſſant ſputum venenoſum.i. mala & venenoſa dicta : in-
citamenta & conſilia vomere,ita ꝙ illos quos tangunt talibus
ſuis ſputis,ſolent per malas voluntates inficere ,& per pecca-
ta mortalia occidere,ſicut ad litteram patet de hęreticis , qui
ſuis verbis inficiunt prælatos,principes & magnates,& de lu-
xurioſis,qui ſuis verbis inficiunt mulieres , & de demonibus,
qui ſuis ſuggeſtionibus inficiunt peccatores.Prouerb.16. Vir
iniqu' lactat amicū ſuū,& ducit eū per viā nō bonā.Tales igi-
tur talibus ſputis,verbis & conſilijs infecti,ſolēt collū intētio
nis tortū & peruerſum habere, per malas cōplacentias in pec
catis dormire, & in oculis intellect' tenebroſitatē ſentire,pul
ſum & motū cordis.i.affectuū p mala deſideria citū & velocē
habere, & ſic per diuerſa pctā dormientes interire. Iudic. 4.
Soporē morti ſociās defecit.¶ De veneno ſcorpionis vide in-
7 fra in loco ſuo,& de alijs etiā reptilibus vide titulo de angue,
de aſpide,& in alijs quibus decet.¶ Venenum canis rabidi eſt
8 pernicioſiſsimū ..Fit.n. ex cholera nigra in carne dñante inte-
rius,corrupta,& in fumos euaporāte,& ſurſum ad cerebrum
aſcēdente,cerebrū inficiente,& rabiē inducēte.Eſt.n.illud ve
nenū ſummè periculoſum,q a.ſ.ſuper oīa alia ſuiipſius eſt mul
tiplicatiuū, & in alios diffuſiuū. Qñ.n.canis rabid' hoīem vel
quodcunque alal momorderit , ſaliua eius quæ venenoſa eſt,
humores corporis tangens corrūpit & inficit : & per corpus
cum humoribus ſe diffundens,locum ſuæ originis.ſ. cerebrū,
ſtatim petit, & phreneſim & rabiē introducit.Quòd ſi ille al-
terū momorderit,ipſum ēt inficit: & ī rabiē cōuertit: qđ & ter
tius in quartū, & quart' in quintū & deinceps facit.Periculo-
ſi ergo ſunt tales canes . Venenū ēt ipſorū non ſtatim ſolet oc
cidere:imo etiā poſt annum ſolet ſe oſtendere , & hoīem mor
ſum inficere:& aliquando eadē die & hora anno reuoluto ſuā
malitiā declarare. Canes ergo rabioſi linguam extrahunt , os
apertū tenēt,& cōtinuè ſaliuā venenoſam emittunt,aquas vbi
cadit ſaliua ipſorum, inficiunt : & inde potantes lymphaticos
faciunt:quapropter alij canes ipſos cognoſcunt,timent & fu-
giunt,& cōtra eos latratus faciunt & emittūt. Illi ēt quos mo-
morderint , timore terrentur:& latrare ſicut canes aliquotiēs
comprobantur:ſicut dicit Conſtantinus in viatico. Canis iſte
ſignificat detractorem , in quo procul dubio cholera nigra.i.
peccati & malitiæ obſcuritas dominatur , quæ inficit cerebrū
mētis ſuæ,& eū facit venenoſum,rabioſum, & ad nocendū &
verbaliter mordendū,& ad lacerandū alios,furioſum.Talis.n.
os apertū & linguā extēſam & profuſam ad obloquendū ſem
per ſolet habere,ſaliuā malorū verborū emittere,et ipſos quos
mordet.i.de quibus detrahit,inficere,famā ipſorū corrūpere,
& ipſos rabidos,furioſos,timoroſus & ſuſpitioſos , latrātes &
& quærulofos facere,necnon aquā vbi cadit ſaliua ſua.i.ſocie-
tatem vbi emittit nepharia verba,ſolet per malā crudelitatem
& opinionē de alijs inficere & fędare, ita ꝙ illa infectio malę
opinionis ſolet ad alios potatores & auditores venire & ſic
iſtud vitiū ab vno emiſſum , multos ſolet inficere & turbare.
ideo bene dicitur Eccle. 28. Suſurro & bilinguis maledictus,
multos.n.turbauit pacē habētes. Lingua tertia ſuis verbis mul
tos cōmouit.Cōſtat.n. ꝙ vnus detractor & infamator multos
hoīes facit rabidos,diſcordes,iracundos & furibundos,& qui
etiā poſt annum vel poſt multa tēpora ſolent venenū infamiæ
reminiſci,& id quod abolitū credebatur,ad hominis perniciē
reuocare.Vel dic ꝙ canis rabioſus.i.detractor,illos quos mor
det & in quibus ſaliuā ſui veneni infundit.i.illū qui primus ip
ſum audit,rabidum & detractorē facit,inquantū.ſ. obloquēdi
materiā ſibi dedit.Ille etiā alteri narrando ,& illud venenū &
infamiā replicando,ipſum ſolet inficere,& iterum etiam in ip
ſo detractionis rabiē generare.Et breuiter,ab vno detractore
multi fiunt ſucceſsiuè detractores:& venenoſorum morſuū il
latores.ad Ro.5. Ab vno, pctōres conſtituti ſunt multi.Tales
igitur canes & detractores, tanquā ſummè periculoſi:ſunt ab
oībus fugiendi & deuitādi , ablatrandi,& a cunctis bonis ho-
minibus declinādi.Eccl.9. Terribilis eſt in ciuitate ſua homo
linguoſus,& temerarius in verbo,odioſus erit. Vel dic ꝙ ca-
nis rabidus eſt diabolus, qui per tentationem mordens pecca
torem,facit eū rabioſum, & ab vſu rationis alienū. Ille etiam
alios mordēs inficit,& ſic alter alterū ſucceſsiuè corrūpit : ſi-
cut patet de hęreticis : quorū vnus alios plures ſolet inficere,
& rabiē ſuā quaſi per ſucceſsionē ad alios deſtinare.Allega vt
ſupra.Vide multa de auaris expoſita in titulo de cane.§.34.35.
& 36.¶ Venenum generaliter loquendo,multa infert corpori
incommoda. Eſt enim eius ſpecies naturæ & cōplexioni hu- 9
manę cōtraria, & iō infinita ſibi infert grauamina ſeu damna.
Venenū ergo ſtatim cor,ꝙ eſt mēbrū nobili',aggredit & im-
pugnat,ſpūm aīalem in cerebro perturbata, ſenſuū organa de
bilitat,neruos,venas & arterias vulnerat, contrahit & corru-
gat.Torſurā,morſurā & arſurā in interioribus generat, ſubſtā
tialē cordis & hepatis humiditatē nunc incendit, nunc cōge-
lat,nunc diſſoluit nunc deſiccat, & ſæpe fit ꝙ dū interiora cō
burit,exteriora infrigidat.Tumorē in corpore generat colorē
ēt alterat,& ipſum in pallorē,virorē & nigredinē mutat.Abo
minationē & vomitū in ſtomacho prouocat , totā naturā cor-
rūpit & eneruat:quæ ſui violentiā ferre nō valēs ſuccūbit,mo
ritur & deſperat.Tale venenū per oīa videt eſſe peccatū.Iſtud
eſt.n. qđ eſt naturę aīæ cōtrariū : & cōplexioni morali obuiū
& nociuū.Iſtud eſt.n. qđ cor per malas cogitationes ſolet im-
pugnare, ſpūm in cerebro.i. rationē ſolet perturbare , organa
ſenſuū (vt.ſ.ingreſſum delectabiliū reſpuere nō valeāt & ne-
ſciant)ſolet debilitare , neruos , venas & arterias.i.interiores
potentias aīæ ſolet vulnerare:& torſurā triſtitiæ,arſurā iracū-
diæ,morſurā inuidiæ ſolet in interioribus generare. Interiora
ſolet per auaritiā inflāmare, exteriora aūt per incōpaſsionē &
indeuotionē erga proximos infrigidare,humiditatemq; inte-
rioris affectionis ſolet per malū amorē diſſoluere, aut per ma
lū timorē gelare,aut p indeuotionē ſiccare.Itē tumorē ſuper-
biæ ſolet generare,abominationem & vomitum.i.diſplicentiā
omnis boni ſolet excitare , colorem exterioris conuerſationis
ſolet defędare , ipſamque varijs vitiorum maculis inquinare.
Et breuiter,venenum peccati naturam deſtruit & corrūpit:&
niſi pœnitentiæ remedium apponatur, mortē ſpiritualem &
perpetuā introducit:quia ſicut dicitur Iaco.1. Concupiſcen-
tia cum conceperit,parit pctm̄ , pctm̄ vero cum conſummatū
fuerit generat mortē. Vel ſi vis per venenum potes intelligere
tentationē diabolicā,vel carnalē, vel ēt venenū malę & hęre-
ticè

hominum cõplexiones, inter temporum, ętatum, & ſexuũ cõ-
ditiones, necnõ inter cauſarũ, ſignorũ circunſtantiarũ, & acci
dentiũ qualitates. Oia.n. iſta poſſunt morbũ i. peccatũ uel mi-
nuere, vel augere, & ideo neceſſe eſt oia prædicta attẽdere, vt
ſm diſpoſitionẽ perſonarum, cauſarum, temporum, vel loco-
rum, poſsit remedium adhibere, & pœnitentiã tẽperare, quia
.ſ. aliter eſt procedendum cum pueris q̃ cum ſenibus, alter cũ
viris q̃ cum mulieribus, & aliter cum repletis & diuitibus q̃
cum vacuis & pauperibus, quia breuiter medicus. i. prædica-
tor, corrector, & cõfeſſor, debent variare verba in prędicãdo,
pœnitentias in abſoluendo, pœnas in corrigendo & punien-
do; ſm q̃ vident præceſsiſſe perſonarum vel cauſarum varie-
tatẽ in delinquendo, vt.ſ. cõtra ſimplices morbos & defectus,
ſimplicibus vtantur pœnis & remedijs, & contra illa quę ſunt
cõpoſita & maiora, vtanẽ pœnis duplicib⁹ & cõpoſitis. Deut.
25. Iuxta menſurã culpę erit & plagarum modus. Sciat ergo
medicus i. prælatus, prædicator, vel confeſſor, quomodo ob-
ſtinatos & conſtrictos poſsit per contritionem diſſoluere, diſ-
ſolutos vero leues & laxos poſsit per temperãtiã reſtringere,
debiles autem, triſtes, pauperes & deſperatos poſsit per ſpem
& conſolationem confortare, repletos vero. ſ. diuitijs & pecca
tis poſsit per confeſsionem & elemoſynam vacuare. Diuerſas
enim artes debet medicus ſpiritualis habere, quibus poſsit ſe-
cundum varietatẽ defectuum varia remedia adhibere, dicens
illud Eze. 34. Quod perierat, requiram, quod abiectum erat,
reducam, quod fractum fuerat, alligabo, quod infirmum erat,
conſolidabo, quod pingue & fortẽ, cuſtodiam & ſeruabo. Se-
quitur. Ecce ego iudico inter pecus & pecus arietum & hirco
2 rum. ¶ Medicus contraria contrarijs ſolet curare, calida frigi-
dis, & frigida calidis opponere. Et quando morbus ex reple-
tione prouenit, ſolet per euacuationem & inanitionẽ ſanare.
Morbi circunſtantias ſolet attendere, & per aſpectum, tactum
vrinã, & pulſum, de eis iudicare. Iſte igitur cognita cauſa mor
bi, ſi materia latitat in profundis & in remotis, debet vti attra-
ctiuis, quia. ſ. ipſam materiam debet ad ſtomachum attrahere,
vt ipſam inde valeat vacuare. Si vero materia dura & compa-
cta fuerit, debet vti digeſtiuis, inciſiuis, & diuiſiuis, vt ſic ad
eductionem præparetur, tandem vero materia præparata, de-
bet vti laxatiuis, & expulſiuis. Poſt euacuationem autem, quia
natura per violentiam medicinę fuit debilitata debet vti con
fortatiuis, & reſumptiuis, & reſtauratiuis. Natura vero reſti-
tuta, debet vti conſeruatiuis, videlicet balneis, electuarijs mo
tionibus & exercitijs temperatis. Procul dubio talis medicus
eſt confeſſor, quia pro certo iſte contraria contrarijs debet cu
rare, quia ſcilicet contrarietati vitiorum debet cõtrarietatem
virtutum opponere, & illos qui per repletionem carnalitatũ
& proſperitatum deliquerunt, debet per inanitionem pauper-
tatis vel abſtinentiæ curare penitus & ſanare. Vnde Grego-
rius. In arte medicinę contraria contrarijs curantur &c. Iſte
ergo medicus & confeſſor debet morborum. i. peccatorũ cir-
cunſtantias attendere, & eas viſu diſcretionis, & tactu inquiſi-
tionis perquirere. Et ſi materia peccati latitat in profundo
conſcientiæ, ita q̃ propter verecundiam non ſit res ad euacuã
dum & confitendum parata, procul dubio iſte medicus con-
feſſor debet vti attractiuis, id eſt, verbis ad confeſsionẽ indu
ctiuis, vt ſcilicet talem remotam materiam & tale occultum
peccatum poſsit exterius attrahere, & per confeſsionem de
ſtomacho conſcientiæ effugare. Iob 40. An extrahere poteris
Leuiathan homo? Poſtquam autem materia per contritionẽ
eſt ad confeſsionem & expulſionem parata, debet vti expulſi-
uis id eſt ipſa confeſsione, quæ peccata exterius expellit. Mat-
thęi 13. Malos autẽ foras miſerũt. Veruntamẽ ſi materia id eſt
peccatũ fuerit in corde p obſtinationẽ induratũ, ita q̃ ad ex-
pulſionẽ cõfeſsionis ſit difficilẽ, homoq; nõ proponat aliqua-
liter penitere, tunc debet vti inciſiuis & diuiſiuis hoc eſt di-
ctu, illis quæ pertinent ad incuſſionem diuini timoris, ſicut
eſt oſtenſio pęnarum, mortis, iudicij, & inferni. Iſta enim ſunt
quæ peccatum compactum & induratum incidunt, & ad ex-
pulſionem confeſsionis diſponũt. Eccleſiaſti. 1. Timor domi-
ni expellit peccatum. Euacuatione ergo confeſsionis peracta,
pro eo q̃ ratione timoris incuſsi, ratione vigoris excuſsi, ra-
tione doloris perpeſsi, natura. i. mens pœnitẽtis aliqñ triſtitia
debilitaẽ, neceſſe eſt q̃ cõfortatiua ſpei & cõſolationis appo-
nanẽ, vt ſic virtutũ & gr̃arũ plena & perfecta reſtitutio cele-
bretẽ. Ioſue 1. Cõfortare, & eſto robuſtus. Finaliter autẽ vten-
dum eſt illis quæ ſanitatem animæ conſeruant, & ne in pecca-
tũ reincidat, ipſam firment. Et iſta p certo ſunt balnea lacry
moſę cõpunctionis, minutio ſanguinis. i. effuſio propriæ poſſeſ
ſionis, vel eleemoſinariæ diſtributiõis, electuaria deuotionis, &
exercitia bonę operationis. Iſta.n. oia ſunt ſanitatis aiæ cõſer-
uatiua, & ne in pct̃m reincidat, tuitiua. Quia vt breuiter con-
cludã, intentio cõfeſsionis debet vitia p cõtritionẽ digerere,
& ipſa per cõfeſsionem expellere, mentẽ pœnitẽtis per ſpẽ ve
nię cõfortare, & ſanitatẽ aiæ per cautelã & diligentiam, ne in
peccatũ reincidat, conſeruare. ad Ephe. 4. Sollicití ſeruare vni
tatẽ ſpũs. dicendo illud Ioã. 5. Ecce ſanus factus es: iã noli pec
care: ¶ Qñ homo propter infirmitatẽ multũ eſt exinanitus & 3
vacuatus, dato q̃ infirmitas receſſerit, cauẽdũ tñ eſt ne reſtau
ratio deperditi ſubito fiat: quia tunc natura plus appetit q̃ poſ
ſit digerere tãtaq; vellet ſimul accipere q̃ ipſa nequiret in nu-
trimentũ corporis cõmutare, & ſic poſſet infirmitates varias
ſuſtinere. Sic verẽ quando peccator de nouo fuit per cõfeſsio
nẽ & pœnitentiã vitijs vacuatus, & ad ſanitatẽ gr̃æ reſtitutus,
cauendũ eſt ne talis ſic de nouo conuerſus, nimis permittatur
pro libito vti bonis operibus reſtitutiuis, & gr̃arum & virtutũ
reſumptiuis. tunc.n. homo ſolet magis appetere q̃ poſsit dige-
rere: hoc eſt dictu q̃ tunc ſolet homo plura aggredi q̃ poſsit
cõtinuare, ſicut patet de nouitijs & conuerſis, qui altiora vo-
lunt cõſcendere, ardua opera facere, & tandẽ ſolent in via de-
ficere. Medicus igitur. i. prælatus, debet tales paulatim reduce
re ad virtutẽ, & de vno bono opere ad aliud bonum opus pau
latim aſſuefacere, donec perueniant ad ſalutem. Prouerb. 13.
Subſtãtia feſtinata minuetur, quæ aũt paulatim colligitur ma
nu, multiplicabitur. vel dic q̃ cœleſtis medicus deus nõ per-
mittit naturam debilitatã. i. hominem fragilẽ, debilem, impo-
tentẽ, cibos bonorũ temporalium pro libito accipere vel ac-
quirere: quia ſæpe fit quòd talis plura temporalia appetit, q̃
poſsit digerere, miniſtrare & regere: & ſic ſi medicus deus
pro libito tales cibos ſibi concederet, naturã ipſius nõ repara
ret, ſed ipſam potius ſuffocaret, inquãtum multorum criminũ
cauſa eſſet. Deus igitur medicus noſter illos quos habet in cu
ra, a ſuperfluitate taliũ coercet & retrahit, & parce neceſſa-
ria tribuit & cõcedit. ¶ Quinq; ſunt genera medicinę. ſ. medi 4
cina diſſolutiua, cõſtrictiua, confortatiua, reſtauratiua, cõſer-
uatiua. Aut.n. conſtricta & cõpacta diſſoluimus, aut diſſoluta
reſtringimus, aut debilia cõfortamus, aut deperdita reſtaura-
mus, aut ſana & utilia cõſeruamus. Iſta ſunt.n. quinq; officia
medici, & quinq; ſpecies medicinę. Sic procul dubio medici-
nę virtutũ in iſtas quinq; ſpecies diuiduntur. Sunt.n. aliq; quę
mentẽ induratã diſſoluunt, & de iſtis eſt cõtritio, cõpaſsio, &
dilectio. Cõtritio.n. diſſoluit mentẽ obſtinatã. Cõpaſsio. ſ. mi-
ſerię proximi diſſoluit burſam obſeratã. Dilectio vero diſſol-
uit mentẽ induratã & deſiccatã & cõgelatã. Dan. 10. Dñe in vi
ſione tua diſſolutæ ſunt cõpages meæ. Itẽ aliq; conſtrictiuę, &
iſtę ſunt (prout perpendo) tẽperãtia timor, prudentia. Tempe
rantia.n. reſtringit laxam affectionẽ. Timor reſtringit leuẽ ela
tionẽ. Prudentia vero reſtringit leuẽ operationẽ. Vnde Exo.
28. dicitur q̃ ſacerdotes debebãt habere tunicã lineã ſtrictã.
Cõfortatiuę ſunt, ſpes venię, notitia ſcripturę, & cõtemplatio
gloriæ. Spes.n. venię cõfortat cõtra dolorẽ. Notitia ſcripturæ
ſeu diuinæ gr̃æ cõfortat cõtra errorẽ. Cõtemplatio vero glo-
riæ cõfortat cõtra mũdanum laborẽ. Eſa. 35. Puſillanimes cõ-
fortamini, nolite timere. Reſtauratiuẽ ſunt, pęnitentia, patien
tia, iuſtitia. Pœnitentia.n. reſtaurat ſanctitatẽ. Patientia reſti-
tuit firmitatẽ. Iuſtitia reſtituit ęquitatẽ. pſal. Tu es q̃ reſtitues
hęreditatẽ meã mihi. Cõfortatiuę aũt virtutes ſunt iſtę. ſ. caſti
tas, humilitas, ſedulitas, & volũtaria paupertas, ſeu etiã bono
rũ terrenorũ cõtemptus, & liberalitas. Caſtitas.n. cõſeruat a
luxuria. Humilitas a ſuperbia. Liberalitas & volũtaria pauper
tas ab auaritia. Diligentia ſeu ſedulitas a pigritia. Thob. 3. Mũ
dam ſeruaui aiam meam a cõcupiſcentia. Iſtę ſunt ergo ſpũa-
les medicinæ per quas peccator a vitiorũ infirmitatibus libe-
ratur, per quas in meritis reſtauratur, & per quas in eſſe & ſta
tu gratiæ cõſeruatur. ¶ Recolligẽdo ergo cõditiones boni me 5
dici poſſumus dicere q̃ medicus infirmorũ domos & patrias
viſitat, morborũ cauſas & circunſtãtias inueſtigat, medicinas
varias præparat. abdita membra & occulta vulnera tãgere &
abſtergere nõ recuſat, ſpem ſanitatis & cõualeſcentiæ omni-
bus promittit ſuauiter & leniter vrenda vrere, & ſecanda in-
cidere ſe affirmat & aſſerit, & ne pars ſana corrũpatur, partẽ
vrit putridam & præſcindit, dolentem parte dextera in ſini-
ſtra percutit, & pro lacrymis patientis, ab arſura vel ſectione,
ſi pru-

ſi prudens fuerit, non deſiſtit, medicinã amarã ſub aliqua dul-
cedine ſemper palliat & abſcondit: & bibit & guſtat ipſe de
medicina quamuis ſit amara, & ſic exemplo ſui, ad ipſam acci
piendum infirmum prouocat & inducit. Iſta oĩa poſſunt ap-
plicari ad bonũ prælatum prædicatorẽ & confeſſorẽ, quia pro
certo ad iſtos pertinet pro peragendo prædicationis officio,
terras & patrias viſitare, & in cõfeſſione morborũ. i. peccato-
rum, cauſas & circunſtãtias inueſtigare: & contra diuerſa cri-
mina medicinas & remedia varia præparare, vulnera occulta
& horrida. i. peccata enormia & horrida non debet abhorre-
re, ſed ipſa tangere & abſtergere benigniter & tractare, ſpem-
que veniæ & ſalutis promittere, & ſectionẽ & vſturã pœnitẽ-
tiæ ſuauẽ & facilẽ affirmare: & pro dolore & infirmitate par-
tis dexteræ. ſ. aiæ, partẽ ſiniſtrã. ſ. carnem percutere, & ne pars
ſana. i. aĩa pereat, partẽ putridã. ſ. corpus debet per pœnitentiã
vulnerare 1. ad Cor. 5. Tradidi enim ſathanę in interitũ carnis
ſuæ: vt ſpiritus ſaluus fiat. Ad lachrymas vero. i. ad diſplicen-
tiã patientis. i. peccatoris nõ debet attendere, nec propter hoc
a ſectione. i. correctione & pœnitentia deſiſtere: ſed non ob-
ſtante delinquentis odio vel murmure, ipſam perficere & cõ-
plere. Prouer. 23. Noli ſubtrahere a puero diſciplinã: ſi. n. per-
cutis eum, nõ morietur. Iſte ergo medicinã amarę correctio-
nis ſemper debet ſub aliqua dulcedine ſpei & conſolationis
abſcondere, & ne infirmus peccator ipſam medicinã amarę
pœnitentiæ reſpuat & abhorreat, debet iſte medicus. ſ. cõfeſ-
ſor prędicator vel prælatus ipſam primitus deguſtare, & eam
in ſeipſo exemplariter demonſtrare: vt ſic infirmos peccato-
res poſſit ad eius guſtum & ſuſceptionem magis faciliter in-
clinare, dicendo illud Iud. 7. Quod me videritis facere, facite.
Cuius tñ cõtrarium faciunt multi, qui amarã pœnitentiã alijs
imponunt: ipſi tñ aliquid de eius amaritudine guſtare nolũt.
Matth. 23. Imponunt onera grauia & importabilia in hume-
ros hominum: digito aũt ſuo nolunt ea mouere. Vel dic ꝙ iſte
medicus eſt Chriſtus, qui domos & patrias infirmorum pec-
catorum. ſ. mundum, perſonaliter viſitauit, ſpem ſalutis omnĩ-
bus dedit, peccata non adhorruit, ſed pro ipſis curandis quo-
tidie nos ſecat tribulationibus & vrit: & vt ſanetur dextera. i.
aĩa, ſiniſtram. i. corpus noſtrum lędit: & non obſtantibus la-
chrymis & doloribus noſtris, nos tñ pro ſalute & cura aĩæ tri-
bulare & lędere nõ deſiſtit. Amaritudinem tñ tribulationum
ſemper cum conſolationis dulcedine tribuit. Et ne pœniten-
tiã horreamus, ipſam primo ſuſtinuit & portauit, maximè in
cruce, vbi bibit fel & acetũ. Et ſic ad ſimile ſuſtinẽdũ nos exẽ-
plariter inuitauit: dicens illud Tren. 3. Memor eſto pauperta-
6 tis meæ, abſynthij, & fellis. ¶ Medicus infirmum ſuum a cibo
& potu reprimit & refrenat, & ſuper oĩa vinum & carnes ſibi
interdicit totaliter atque vetat. Illum vero infirmum ſuo de-
ſiderio exponit, de cuius ſalute diffidit penit⁹ & deſperat. Pri-
mo ad auferendum carnem putridam, medicus vtitur corro-
ſiuis: durante dolore vulneris, vtitur lenitiuis, poſtquam vero
vulnus mundificatum fuerit, vtitur conſolidatiuis, & etiam ſa-
natiuis. Et quia plus lędunt mala intrinſeca quàm extrinſeca,
ideo ante oĩa ſolet medicus interiores morbos curare, & tan-
dem de exterioribus cogitare. Iſta poſſunt applicari ad bonũ
medicum & prælatũ, quia pro certo talis debet ſubditis quo-
rum habet curam, carnem & vinum. i. carnis delicias interdi-
cere: niſi forte tales ſint in quibus non poſſit remedium pone-
re, & de quorum ſalute oportet deſperare & diffidere, & ſuæ
voluntati incorrectos dimittere: ſicut. ſ. ſunt publici vſurarij,
& alij in malitijs obſtinati. pſal. Dimiſi eos ſm deſideria cor-
dis eorum, ibũt in adinuentionibus ſuis. Item iſte debent cor-
roſiuis aſperę correctionis, ſemper tñ debet miſcere lenitiua
dulcis & benignę cõpaſſionis & conſolationis, & finaliter cõ-
ſolidatiua finalis abſolutionis, & in integrũ reſtitutionis, pro-
motionis & exaltationis. Quia pro certo prælatus primo de-
bet corrodere puniendo, ſecundo debet lenire conſolando: fi-
naliter vero cum morbus & culpa ceſſauerit, debet cõſolida-
re abſoluẽdo: & ad gradum priſtinũ reſtaurãdo. Gen. 40. Re-
cordabitur Pharao miniſterij tui, & reſtituet te in gradũ pri-
ſtinum. Et quia plus nocent mala interiora quàm exteriora, &
vitia cordis quàm corporis: ideo de iſtis tollendis & curandis
debet ante aĩa prælatus curã gerere, & ſalubre remediũ adhi-
bere, dicens ipſi peccatori illud Prouer. 4. Omni cuſtodia ſer-
na cor tuũ, qm̃ ab ipſo vita procedit. Vel dic ꝙ iſte medic⁹ eſt
deus, qui illis quos vult ſanare, & de quorum ſalute cõfidit &
ſperat, cibos bonorum tẽporalium ſubtrahit, & carnales deli-
cias illis vetat, ſicut patet, quia illos quos deus amplius dile-
xit in paupertate viuere fecit, & a talib⁹ diuitias retraxit. Tho-
biæ. 4. pauperem vitã gerimus &c. Peccatores vero & obſtinatos
tos de quorũ ſalute nõ eſt ſperãdum, ſolet ſuis deſiderijs expo-
nere, vſum ciborũ omniũ. i. diuitiarũ & deliciarũ eis cõcede-
re, & pro libito ſinere terrenis opibus abundare. pſal. Dimiſi
eos &c. ſicut ſupra. In ęgris tñ poſt corroſiua, ſemper adhibet
lenitiua, & poſt tribulationũ diſcrimina, cõſolationum & cõ-
ſolidationũ adhibet lenimenta. Thob. 3. Poſt tempeſtatẽ tran-
quillum facis. Iſte etiã magis curat de cordis & interiorũ ſa-
nitate, quàm de exteriorem proſperitate. Magis. n. curat deus
de ſanitate animi perpetuo duraturi, q̃ corporis celeriter de-
fecturi 1. Reg. 16. Dominus autem intuetur cor. ¶ Medicus nõ 7
debet procurare euacuationẽ exceſſiuã, quia qñ natura plus
debito expellit, multũ debilitatur, & ſit etiã aliquãdo ꝙ plus
de bonis humoribus q̃ de malis exterius vacuet. Sic vere me-
dicus ſpiritualis. ſ. cõfeſſor, nõ debet ſuſtinere ꝙ peccator cõn-
fitẽdo ſe euacuet pluſquã debet. ſ. cõfitendo ſe feciſſe plura ma-
la q̃ fecit, & maximè ꝙ emittat bonos humores loco malorũ. ſ.
ꝙ cõfiteatur bona & nõ mala, illa ẽt quę bene facit, & non illa
quæ cõtra dñm forefecit, ſicut faciunt aliqui, qui in confeſ-
ſione ſe ſolent cõmendare, peccata ſua abſcondere, & virtutes
narrare. Hiere. 3. Iuſtificauit aĩam ſuã aduerſatrix Iſrael. ¶ Me- 8
dicinæ diuerſæ diuerſimodè operãtur. Sunt. n. medicinæ attra-
ctiuæ, laxatiuæ, inciſiuæ, digeſtiuæ, cõſtrictiuæ, corroſiuæ, ape-
ritiuę, & alię q̃ plures, quę oĩa bene patent circa finẽ huius vo-
luminis, vbi agitur de virtutibus humorũ & liquorũ. Expone
ſi vis prædicta de verbo dei & ſcriptura ſancta, quæ eſt ſpũalis
medicina, quia pro certo iſta attrahit per ſpẽ & conſolationẽ,
laxat per cõtritionẽ incidit per timorẽ & cõminationẽ, dige-
rit per diſcretionẽ, cõſtringit per tẽperantiã, corrodit per pœ-
nitentiã, aperit per confeſſionem. Vel iſta oĩa poſſunt dici de
plato vel prædicatore, qui põt dici & medicus & medicina, q
in alijs facit, vel facit fieri oĩa ſupradicta. ¶ Aliqua ſunt ſigna 9
generalia in infirmo, ad quę debet cautus medicus attendere
diligenter. Vnde ſicut aliqui dicunt, nouẽ ſunt ſigna genera-
lia quæ infirmum mori, vel difficiliter ſanari prætendunt. At-
tendat ergo primo infirmi fortitudinem vel debilitatem, quia
. ſ. ſi fortiter & patienter ſuſtinet morbum ſuum, ſignũ bonum
eſt, econtra vero, ſi debiliter, impatienter & deſperanter ſuſti-
net ipſum morbum. Item attendat vtrum color ſit idem ſicut
primus, vel vtrum ſit enormiter immutatus. Color. n. ſi ſit idẽ
ſicut in ſanitate, denotat bonum, ſi vero enormiter ſit turpa-
tus, ſignum eſt malũ. Item attendat infirmi leuitatem vel pon-
deroſitatem. Leuitas. n. & facilis mobilitas, ſignum bonũ, pon-
deroſitas vero & terreſtreitas, ſignum malum. Item attendat
ſi infirmus comedere appetit. Si debito tpe. ſ. de nocte pluſquã
de die competenter dormit ſi anhelitus ſit ſuauis & nõ corru-
ptus. Si pulſus eſt ęqualis & temperatus. Si bene decoquit &
digerit. Si bene ſe purgat & egerit. Talia. n. ſigna ſi aſſunt, ho-
minem eſſe ſanum denotant, vel ſi ſit infirmus ipſum eſſe ſa-
nandum deſignant. Contraria vero ſigna ſignificant infirmi-
tatem, & forte mortem, niſi apponatur remedium, aſſuturam.
Sic verè ſpiritualiter loquendo, ſigna hominis ſpũaliter ſani
ſunt hæc, videlicet qñ infirmitatẽ tentationis vel tribulatio-
nis fortiter & conſtanter tolerat, qñ celeriter & faciliter ſur-
gere de peccato tentat qñ color bonę cõuerſationis in eo per-
ſeuerat, qñ cibum verbi dei ardenter appetit, qñ hora debita
. ſ. in nocte aduerſitatis per tranquillitatem animi quieſcit &
dormit, qñ anhelitus ſuorum verborũ dulcis eſt & ſuauis, qñ
pulſus ſuorum operum temperatus eſt & ſuauis, qñ cibus ver-
bi dei in ipſo bene retinetur & decoquitur, quando ſuperflui-
tas vitiorum in ipſo bene per contritionem digeritur, & per
cõfeſſionem egeritur. Si quis. n. talia habet ſigna, ſpũaliter eſt
ſanus, & a morte perpetua alienus. Ioan. 11. Infirmitas hæc nõ
eſt ad mortem. & Ioan. 5. Ecce ſanus factus es, iam noli pecca-
re. Sed reuera ille qui ecõuerſo in contrariũ diſponitur, & qui
debiliter, laxę & molliter & deſperãter tribulationẽ & tẽtatio-
nẽ patit, qui in cibo verbi dei non delectatur, in quo color bo-
nę conuerſationis corrumpitur & immutatur, qui cadens in
peccatũ, ſtatim tentat ſurgere, qui hora indebita. ſ. in die pro-
ſperitatis ſolet dormire & quieſcere, nocte vero aduerſitatis
ſolet dolere, & per impatientiam furere, qui anhelitũ verborũ
ſolet corruptũ & immundũ habere, qui pulſum operum diſtẽ-
peratũ & inequalẽ, diſcontinuũ & imperſeuerantẽ habet, qui
cibũ documentorũ bonorũ nõ bene decoquit & retinet, qui ſu-
perflui-

perfluitatem viriorum per confeſsinnem non egerit, ſed potins per malam conſuetndinē ſecū tenet, talis dico nō eſt ſanus ſed mſirmus & periculo nortis æternę propinqu⁹. Vnde ergo debet dicere illud pſal. Miſerere mei dn̄e, quoniā infirmus ſum. Medicus igitur.i.prælatus, vel ſacerdos, debet ad talia ſigna attendere, & poſiti de infirmitate vel ſanitate ſpūali debitē iudi-
10 care. ¶ Signa mortis in homine moriente ſnut multa: quę.ſ.cautus medicus debet cum diligētia præuidere. De charadrio qn̄ coram infirmo ponitnr, ſi vertit dorſum, de imagine qn̄ nō apparet in oculo infirmi, & de alijs ſimilibus quę ſignificant ſibi mortem, habes in locis ſuis. Sed de alijs ſignis quotidianis, ſicut.ſ.ſunt labiornm decurtatio, naſi attenuatio, viſus affrenatio, manuum inceſſabilis diuolutio, mentis alienatio, verborum impertinens multiplicatio, pulſus defectio, & vrinæ corruptio, lętalia ſunt. Sic verè potes dicere ꝙ ſi aliquis ſpiritualiter & æternaliter debet mori, poteſt ex cōiecturis varijs pręuideri. Si.n. infirmus.i.peccator imaginē oculi.i.memoriam dei & ſanctorum de oculo cordis perdiderit, ſi charadrius cādida.i.beata virgo oculos ſuæ miſericordiæ ab eo auerterit, ipſumque repudiauerit & dimiſerit, ſi naſus diſcretionis & odorationis bonorum ęternorum in eo attenuatus extiterit, ſi labium diuinæ laudis & confeſsinnis in eo decurtatum fuerit, ſi manus ſuæ malæ operationis nunquam a motu malæ executionis ceſſauerit, ſi per immoderatos appetitus meus eius alienata, per diuerſa vaga concupiſcibilia diſcurrerit, ſi verborum liberam honeſtatem & ordinem per impudentiam confregerit, ſi pulſus interioris remorſus conſcientiæ iam in ipſo non palpitauerit, ſi vrina & egeſtio.i.ipſius fama & opinio ex toto per infamiam corrupta apparuerit: talis procul dubio morietur morte æterna, & ſignis iſtis præcedentibus, de vita non eſt ſperandum futura. De talibus ergo ſignis poteſt dici animæ peccatrici illud Ezechielis 16. In cunctis plateis ad omne caput viæ ædificaſti ſigna proſtitutionis tuæ.

Prologus in librum quintum.

COELVM & terra tranſibunt. Lucę 21. Sicut dicit Gregorius in lib. moral. 18. exponens prædictum verbum. Cœlum & terra tranſibunt. Ab ea quam nunc habent imagine trāſeunt, ſed per eſſentiam ſine fine ſubſiſtunt. Cœlum & terra tranſit, & erit, & ab ea quam nunc habet ſpecie tergitur & tamē in ſua ſemper natura ſeruatur. Ex quibus verbis poſſumus competenter colligere ꝙ quamuis cęli & terræ eſſentia immutabilis perſeueret, & naturam habeant immortalem, durabilem & perpetuam, ipſorum tamen ſpecies & apparentia exterior, vel localiter vel formaliter pōt faciliter variari, & ab vno ſtatu in alium tranſmutari. Quod vtique tunc pleniſsimè fiet, quādo in die iudicij induetur forma noua, iuxta illud. Vidi cœlum nouum, & terram nouam. Apoca. 21. Et quando elementis purgatis introducetur claritas in vtroque. & quia corporalia ſpiritualibus deſeruiunt, ita ꝙ per corporalia & temporalia quæ videmus, ſpiritualia quæ non videntur, cognoſcuntur, idem per iſtam cœli & terrę mutationē corporalem poſſumus intelligere illam ſpiritualem & moralem, de qua in præſenti opuſculo aliquid eſt tractandum. de qua quidem poteſt dici verbum ſuperius allegatum. Cœlū & terra tranſibunt. Cœlū.n.i.cœli proprietates & conditiones, terra.i. cuiuſcunque materiæ terrenæ & corruptibilia virtutes & diſpoſitiones, tranſibunt.i. de ſenſu litterali ad ſpiritualem intelligentiam conuertentur. In iſto.n. tractatulo de cœlo & eius partibus.ſ.de corporib⁹ cœleſtibus, ſtellis, planetis ſignis & orbibus, de tempore, motu & eius partibus, aliquid eſt dicendū, & ipſorum litteralis proprietas ad ſpiritualem intelligentiam reducenda. Cœlum ergo & terra tranſibunt. In quibus verbis oſtenditur ꝙ ad iſtud opus faciendum tria breuiter requiruntur. Requiritur.n.ꝙ homo habeant mentis ſublimitatem, dei benignitatem, actus ſedulitatem. Requiritur dico mentis ſublimitas intelligendo, quia homo debet eſſe Cœlum. Dei benignitas intus influendo. Terra. Actus ſedulitas opus exequendo. Tranſibunt. Sit igitur intellectiua mentis ſublimitas, quod oſtenditur cum dicitur. Cœlum. Quia ſicut cœlum eſt altum, ab infimis ſegregatum, clarum & ſtellis lucentibus ornatum, ſic neceſſe eſt ꝙ ille qui eſt expoſitor taliū, ſit altus cœleſtia contemplando, clarus & perſpicuus ſubtiliter intelligendo, ſtellis.i.ſcientijs ornatus, alios illuſtrando, vt ſic poſsit de intellecto eius & ratione eius dici illud Apoc. 12. Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim. Talis.n. debet eſſe ſignum per aliorū directionem. In cœlo per cœleſtium affectionem. Amictus ſolet per clariſsimam cognitionem. Sub pedibus habere lunam cornutā per ſuperbiæ conculcationem. Coronari duodecim ſtellis, per ſcientiarum & morum ampliationem. Sed nota ꝙ iſtę ſtellę dicuntur duodecim, quia verè neceſſe ꝙ expoſitor habeat notitiam aliqualem de duodecim ſcientijs quibus homines vtuntur.ſ. de ſeptē artibus liberalibus, octauo de naturalibus, nono de ſciētia morali, decimo de legalis, vndecimo de canonica, duodecimo de theologica. Et ſic dicetur illud Gen. 1. Stellas poſuit in firmamēto cœli. Sit igitur in intellectiua mentis ſublimitas. Secundò ſit in affectiua influens bonitas, quæ oſtēditur. cum dicitur Terra. Terra.n. eſt influētiarum cœleſtium receptiua, virtute quarū diuerſos fructus ex ſe generat & producit. Sic voluntas & affectio expoſitoris debet dei influentias & inſpirationes recipere, vt diuerſos fructus diuerſarum expoſitionū poſsit alijs parturire. Eſa. 55. Deſcendit imber & nix de cœlo, & inebriat eam, & infundit eam, & germinare eam facit. Tertio requiritur ſedulitas in executiua, quod oſtenditur cum dicitur. Tranſibunt. Tranſire.n. ſignificat motum, exercitium & laborem, quæ reuera ſunt neceſſaria homini qui ad talia vult vacare. Vnde talis debet eſſe ſicut torrens qui raptim trāſit in cōuallibus Iob 6. Vtile eſt.n. imo etiam delectabile & honeſtū in talibus negotijs laborare, quæ nō ſolū præſtant cōplacentiā auribus, ſed et munditiā animabus. Dicit ergo iſta moralis ſciētia illud Eccl. 24. Tranſite ad me omnes qui concupiſcitis me, & a generationibus meis adimplemini. Tranſeundum eſt.n. ad iſtā ſcientiā propter iniunctā diligentiam. Tranſite (inquit) ad me. Propter ſubiunctā cōplacentiā. Cōcupiſcitis. Propter adiunctam opulentiam. Adimplemini. Laborandum eſt.n. in iſta ſcientia, quia verè ipſa habet virtutem imperatiuam, virtutem delectatiuam, virtutē fęcūdatiua. Sicut.n. dicitur in quodā ſermone, labor, tranſitus, exercitium, diligentia, ſedulitas & occupatio, ſunt multum vtilia ſi ſint bona. Vnde dicitur quēdam ſapientē dixiſſe ꝙ honeſtus labor eſt humanæ vitæ fida cuſtodia, dormientis naturę ſtimulus, ſopiti caloris lima, ſuperfluitatis conſumptio, vitiorū fuga, morborū mors, langoorum medicina, lucrū operis, iuuētutis debitū, adoleſcentiæ diſciplina, ſenectutis gaudium, ſalutis adiutoriū, nutricis oīm malorū.ſ. otij, inimica. Laborabo igiẗ in gemitu meo, & circa iſtās opuſculum cum diligentia vigilabo, ſciens, iuxta ſententiā ſapientis, ꝙ ex bonis laboribus fructus eſt glorioſus. Ipſi ergo qui ꝑ nobiſcum laborando de paradiſo ad mundū tranſijt, qui ſicut terra labores ſubijt, qui ſicut cœlum, motum & laborem exercuit honor, virtus & gloria in ſecula ſeculorm. Amen.

LIBER QVINTVS

in quo agitur de his quæ pertinent ad cœli & corporum cœleſtium naturam, & ad temporum variationem.

Capitulum 1.

MVNDVS eſt vniuerſitas creaturarum, 1
conglobata in ſpherę modum ſecūdum Martianum. Dicitur.n. mundus cœlum cum omnibus ſuis contentis. Et habet mundus duas partes.ſ. prima quę eſt incorruptibilis, & immutabilis, quæ incipit a ſphera lunę in ſurſum. Secunda eſt corruptibilis & variabilis, quæ incipit a ſphera ignis vſque deorſum.ſ.ad centrū terrę. Prima pars habet cœlum cum ſtellis, ſolem & lunam, cum cæteris planetis. Secunda habet ignem, aerem, aquam & terram, cum auibus, animalibus, herbis & lapidibus. In prima ſemper viget lux & claritas. In ſecunda ſæpe reperitur obſcuritas. Et vt breuius concludatur, per primæ partis influentiam ſecunda gubernatur. Per mundum intelligo eccleſiam, in qua ſunt omnes creaturæ.i. omnes chriſtiani boni & mali, qui ibi ſunt per vnitatem fidei conglobati. Sed iſta habet duas partes .ſ.ſuperiorem, & hæc eſt eccleſia triumphans, quæ eſt immutabilis

bilis & perpetna ſine malo.& Inferiorẽ,& hæc eſt eccleſia mi-
litans,quæ multum eſt mutabilis, variabilis & depreſſa,& va-
rijs impreſsionibns.i. tribulationibus & tẽtationibns replera,
nebulis & nubibus.i.diuerſis ignorantijs & erroribus obſuſca
ta.Sed pars ſuperinr.ſ.paradiſus,ſemper habet claritatem:quia
claritas ſolis illuminabit eam,& lucerna eiut eſt agnus. Apoc.
2 21.Sequitur. Nnx enim non erit ibi.¶ Item in prima parte.ſ.in
paradiſo,eſt cœlum.i.deus,qni omnia ambit , quantum ad eſ-
ſentiam infinitam.Sunt ibi ſtellæ.i.Angeli,qui ſunt ſtellæ fixę,
immutabiles & incorruptibiles . Quia ſtellæ dederunt lumen
in cuſtodijs ſuis &c.Baruch.3.Eſt ibi ſol.i. Chriſtus,qui ſol di
citur iuſtitiæ.Malach.4.Eſt ibi luna i.beata virgo, quæ Canti.
6.dicitur Pulchra vt luna, Sunt ibi planetę.i. ſancti & ſanctæ,
qui ſolem iuſtitiæ Chriſtum iugiter ſunt ſequuti. In ſecũda au
tem parte.i.in eccleſia militãte, eſt ignis.i ardor charitatis,eſt
aer.i.ſplendor honeſtatis, eſt ibi aqua.i. dulcor pietatis,eſt ibi
terra.i.infirmitas & depreſsio humilitatis, ſunt ibi aues.i. viri
contemplatiui:ſunt ibi animalia.i.viri terreſtres & actiui,ſont
ibi lapides i.peccatores inſenſibiles,duri , ſrigidi,& obſtinati,
ſunt ibi arbores.i. fragiles & imperfecti , qui flatibus tentatio-
num pelluntur,& ſæpe virorem gratiæ recuperant.atque per-
3 dũt,quia ſepties in die cadit iuſtus,& reſurgit. Prou. 24.¶ Pri
ma materia primo fuit informis & inuiſibilis, cõfuſa ſine ſpe-
cie,ſine forma,ſine loco, ſine quãtitate,ſine tpe,ſecũdũ Plato
nem in Timeo.Sed tãdẽ ad multas formas nobiles eſt redacta,
ex quibus conſtat machina vniuerſi . Sic verè tales ſont multi
iuſti & boni pauperes in vita iſta,quia ipſi ſunt viles,pauperes
& depreſſi,non habentes ſpeciem nec decorẽ,quia carent ali-
mentis & veſtimentis ſufficientibns.Eſaiæ 53. Vidimns eum,
& non erat aſpectus.Iſti ſunt inuiſibiles , qoia nullus dignatur
eos reſpicere. ipſi ſunt ſine quantitate.i. ſine tẽporali faculta-
te.ipſi ſuot ſinc loco,quia nullus in ſocietate dignatur eit face-
re locum. ipſi ſunt ſine tempore , quia tempus eorum non eſt
in vita iſta,ſed erit in futora , qnia tunc ad formas nobiles re-
docentur,inquantum cum beatis glorificabuntor. Vnde Iob
12.Deridetur iuſti ſimplicitas, lampas contempta apod cogi-
tationes diuitum , parata ad tempus ſtatutũ.i. ad tempus poſt
mortem.Vel dic ꝙ materia eſt pauper ſcholaris, qui primo eſt
ſine loco,& tempore &c.ſicut ſupra.ſed tandem acquiſita ſciẽ-
tia,acquirit potentiam,locum,prębendam, & famam,quia ſi-
cut dicitur Eccl.11.Sapientia humiliari exaltabit caput. ¶ Ma
4 teria eſt immutabilis,incorruptibilis , & inuariabilis , quia li-
cet forma eius corrumpatur , & alia introducatur , ipſa tñ in-
corruptibilis perſeuerat. Modo enim eſt ſub forma ignis,mo-
do ſub forma aqnę,nuoc aeris,nunc ſub forma terrę,& tamen
materia in ſe nullatenus variatur.Talis eſt vir perfectut & for
tis,quia licet ſua forma.i.ſua ſpecies & proſperitas, ſnus valor
& felicitas deſtruatur,& forma contraria.ſ. tribulatio vel pau
pertas introducatur , ipſe tamen a bono propoſito non muta-
tur,quia oon contriſtabit iuſtũ quicquid ei acciderit.Prouer-
biorum 12.Quia licet modo ſit ſub forma ignis.i.in ardore tri
bulationũ modo ſob forma aquæ.i. in affluentia deliciarum,
modo ſub forma aeris.i.in plenitudine diuitiarum, ipſetamen
non deſerit ſuam bonitatem, ſed ſine coruptione peccati ſem-
per manet.Quia homo ſenſatꝰ in ſapientia manet ſicut ſol,ſtul
tus autem mutabitur vt luna.Eccl.27:Vel expone de deo , qui
eſt incorruptibilis,inuariabilis,& immutabilis. Quia ego do-
minus,& non mutor.Malech.3. Vel expone de firmitate fidei
vel eccleſiæ ,quæ licet ſit in diuerſis formis & conditionibus,
nunquã tamen perit. Lucæ 22.Ego rogaui pro te,vt non defi-
ciat fides tua.¶ Mundus licet cõſtet ex diuerſis partibus , in ſe
5 tamen eſt vnus numero,& hoc propter materiæ vnitatem. Et
ſecundum Macrobium de ſomno Scipionis , Orbes mundi ſe
contingendo,harmoniam muſicam modulantur.Sic verè cha
riſsimi licet religio , ſtudium , vel eccleſia conſtet ex diuerſis
partibus.i.perſonis & nationibus, debet tamen eſſe vna quan-
tum ad concordiæ vnitatem, & hoc quia vnam habent mate-
riam.i.vnam regulam,ſcilicet religionem, vel vnam fidem,ſci
licet eccleſiam,vel vnum priuilegium, quantũ ſcilicet ad ſtu-
dium.Et ideo debent omnes eccleſiæ, religionis vel ſtudij par
tes concurrere in vnum 1.Macha.8.Omnes obediunt vni , &
zelus & inuidia non eſt inter eos.Et ideo iſtę partes debent vo
ces harmonicas,ſcilicet orationem , confeſsionem,gratiarum
actionem dulciter reſonare.vnde Sapien.vltimo. In ſe elemẽ-
ta dum conuertuntur, quaſi in organo omnia ſonum ſuum cu
ſtodiunt. Secundum Auguſtinum in gloſa Matthei 24. Mun-
dus iſte licet ſit æternus quo ad eſſentiam & ſubſtantiam , iſta
tamen qualitas & ſpecies eius exterior eſt mutabilis & varia-
bilis,& finaliter quando deus mundum iudicabit , ad formam
veniet meliorem quia ſecundum Eſa.30. cap. Erit lux lunę,ſi-
cut lux ſolis, & lux ſolis ſeptempliciter. Talis eſt hõ,quia licet
ſit æternus duratione , mutatur tamen quantum ad mores , &
etiam quantum ad corporis ętates. Sed iſta mutatio debet eſſe
in melius,quia ſol eius iſt eſt intellectus ſuus, luna id eſt volũ-
tas , quæ fluit & refluit, debent ſemper maiori lumine gratiæ
decorari. Oculi eius ſicut ſol &c. Apoc.1. Et ſicut in mundo
ſunt diuerſę partes,quæ in vnum redigũtur,ſic in homine &c.
¶ In mundo quanto materia eſt purior & nobilior , tanto ad 6
formam nobiliorem habet inclinationem,& tanto eam fortius
requirit. Sic conſcientia,cor , vel voluntas , quanto purior &
mundior a peccato,tanto formam nobiliorem ſcilicet gloriam
æternam & virtutes recipit magis cito. Ideo dicitur Matthei
5.Beati mundo corde,quoniam ipſi deum videbunt.¶ Opor- 7
tet ſemper quòd ſecundum formæ introducendæ proprieta-
tem materia diſponatur. Vnde ſi terra debet fieri ignis , opor-
tet quòd materię groſsities ſubtilietur,& depuretur,vt ſic for
ma nobiliori induatur . Sic verè oportet quòd materia id eſt
homo anima diſponatur per diſciplinam, ſtudium , vel pœni-
tentiam , ad hoc quòd de vili forma id eſt de ſtatu peccati vel
ignorantiæ,ad formam nobilem id eſt ad ſtatum gratiæ vel vir
tutis ſeu ſcientiæ transferratur , vel etiam ad ſtatum glorię in
futuro. Quia ſi hebetatũ fuerit ferrũ multo labore exacuet.
Eccleſiaſt.10.¶ Cum mundus habeat duas partes , ſcilicet ſu- 8
periorem & inferiorem , cœleſtem & elementarem , ſuperior
tamen eſt dignior,maior , pulchrior & purior,& virtutis am-
plioris quam infima.Sic verè cum in eccleſia ſint duæ partes,
ſcilicet paradiſus,quæ eſt eccleſia triumphans, & eccleſia mi-
litans, ſuperior tamen , ſcilicet paradiſus , eſt nobilior & pul-
chrior, & virtus eius amplior , quia eius virtus ſemper influit
in inferiorem id eſt in eccleſiam militantem , quia ſanctorum
bonorum orationes ſemper influunt in nos alios peccatores.
Vel dic de homine, cuius pars ſuperior ſcilicet rationalis , eſt
nobilior. ¶ Licet inferior pars mundi , ſcilicet terra & aqua, 9
ſint ignobiliores,ſunt tamen fęcundiores . Vnde quamuis lu-
ce careant,non tamen fructu,quia in productione ſenſibilium
& vegetabilium,lapidum & metallorum , ſunt alijs pleniores.
Sic rectè cum in eccleſia ſint duæ partes , ſcilicet ſuperior , vt-
potè prælati & clerici,& inferior , ſcilicet ſubditi & laici , pro
certo licet iſti ſuperiores præpolleant claritate id eſt ſcientia
& diſcretione vel eminenti prælatione , minus tamen pollent
fęcunditate id eſt bona operatione , quia hodie laici plus ha-
bent & fœcundantur in fructibus bonæ conuerſationis , & in
floribus bonę operationes,quàm clerici vel religioſi,& quan-
to plus in eis claritas ſapientiæ deficit , tanto fęcunditas vir-
tutum plus proficit , quia multi ſunt qui propter ſcientiam
fiunt deteriores. Stultus enim factus eſt omnis homo a ſci-
entia. Hiere.10. ¶ Nobilior materia nobiliori indiget forma, 10
& quanto nobilior, tanto habet inclinationem ad nobiliorem
formam , & tanto forma nobilior in ea finaliter introducitur
a natura. Sic verè quanto anima eſt purior & ſanctior , & ma-
gis ſine fœce peccati,tanto plus inclinatur & afficitur ad no-
bilem formam id eſt ad gloriam æternam, & tanto finaliter in
ea copioſius introducitur,& econuerſo, quia quanto quis im-
purior eſt per peccatum , tanto plus inclinatur ad vilem for-
mam id eſt ad temporalia & mundana , & tanto vilior forma,
ſcilicet æterna miſeria introducitur finaliter in eodem . Im-
mundi enim regnum dei non poſsidebunt.ad Rom. 12. ¶ Li- 11
cet mundus videatur nutrior corporum, eſt tamen carcer ſpi-
rituum & animarum,& eſt locus incolatus & perigrinationis,
reatus & tranſgreſsionis , doloris & lachrymationis , laboris
& fatigationis, horroris & confuſionis , motus & mutationis,
fluxus & alterationis,tranſiens & corruptionis , inſolen-
tiæ & turbationis,violentiæ & oppreſsionis,fraudu
lentiæ & deceptionis.Mundus notos allicit,
ignotos abijcit,multis obeſt , paucis pro-
deſt,multa promittit,pauca reddit,
& quos diuitijs & honoribus
extullit,in fine nudos
abijcere conſue-
uit.hæc ma-
giſter.

De

De Cœlis. Cap. 1.

1 COELI ſunt ſeptem.ſ.empyreum, cryſtallinum
firmamentum, Olympus.i. regio planetarum,
igneum,ſuperior pars aeris coniuncta igni, infe
rior eius pars coniuncta terræ. Inter cœlos eſt
vnum immobile.ſ. empyreum. Omnia aūt alia
ſunt mobilia,& ab ipſo primo immobili conten
ta,& luminis & influentiæ ipſius receptiua. Sic eſt deus, q̃ ſtās
immobilis dat cuncta moueri,ſm̃ Boethium de conſolatione.
Non mouetur.n.localiter,quia replet oēm locum. Hiere.23.
Cœlum & terram ego impleo. Non formaliter,quia incorru-
ptibilis. Malac.3. Ego dominus,& non mutor. Ab iſto omnia
alia & eſſentialiter & virtualiter continentur, & ipſe a nullo,
quia in ipſo ſunt omnia ad Coloſ.1. Omnes etiā alij cœli.i.om-
nes creaturæ præter,eum,naturæ ſunt mobilis & corruptibi-
lis quantum de ſe,etiam angeli. Iob 15. Ecce inter ſanctos eius
nemo eſt immutabilis. Et ab ipſo recipiunt lumen ſapientiæ,
& omnem aliam influentiam, & valorem. Per ipſum.n. moue-
mur & ſumus. Actuum 17. Vel dic de cœlo ſuperiori.i.de præ
lato vel perfecto,quia licet alij ſunt mobiles & inconſtantes,
ipſe tamen debet firmus & ſtabilis permanere. Eccleſ.5. Eſto
2 firmus in via domini.¶ Cœlum ſm̃ Ariſto.li.de cauſis, eſt ele
mentum,quintum ab iſtis inferioribus elementis diſtinctum.
Non eſt leue,quia tunc poſſet aſcendere. Non eſt graue, quia
tunc poſſet deſcendere. Non patitur corruptionem, nec gene-
rationem. Inquietum eſt,& mobile, & ſemper mouetur circa
polum ſtellam immobilem,ipſumq́; diametraliter circuit in-
ceſſanter. Talis eſt per oīa vir perfectus, qui primo ſeparatus
eſt ab alijs & diſtinctus per ſuæ ſanctæ eminentiæ & vitæ ſan-
ctitatem. Act.13. Separate mihi Barnabam & Paulum. Iſte nō
eſt leuis per inſolentiam,quia tunc aſcenderet per ſuperbiam.
Non eſt grauis.i.inclinatus ad terrena, quia tunc deſcenderet
per auaritiam. Nō patitur corruptionem luxuriæ vel peccati,
quia iugiter mouetur per boni operis diligentiam. Circa po-
lum autem.i.Chriſtum,qui eſt immobilis & immutabilis,ſem
per mouetur, quia circa deum mouetur inceſſanter per affe-
ctionem & amicitiam,& circa ipſum diſcurrit per boni operis
complementum, nec ab eo aliqualiter ſe elongat per peccatū.
Ideo Chriſtus ſibi dicit 2.Eſdræ 4. Propinquus mihi ſedebis,
& amicus meus vocaberis. Vel per polū potes accipere quēli
3 bet ſanctum,quem debemus circuire per deuotionem.¶ Secū
dum Ariſto.de cœlo & mundo,Cœlum eſt vnum, nec fuerūt
nec erunt multi cœli,nec eſt locus alius quam cœlum. Vnde
illic eſt vita fixa & ſempiterna, quæ nec deficit, nec finitur.
Et eſt motus eius circularis & continuus circa polum, cuius
motor eſt ſpiritus,qui mouet illud ſua voluntate. Et dicit̃ fir-
mamentum,quia eſt ſolidum,immutabile ſeu firmū. Talis eſt
eccleſia, quæ eſt vna, non plures, quia vna eſt columba mea.
Can.6. Nec fuit,nec erit plures,ſed vna ſola,quæ locus eſt om
nium ſaluandorum,quia ibi eſt vita fixa.ſ.gratiæ & gloriæ,quę
nec deficit nec finitur. Hæc mouetur continuè.ſ.de proſperita
te ad aduerſitatem,de pluralitate ad paucitatem,de pauperta-
te &c.& econuerſo. Nunquam tamen cadit penitus per hære-
ſim, nec a polo arctico .i. a Chriſto per infidelitatem penitus
elongatur,iuxta quod dixit Chriſtus Petro. Lucæ 22. Ego ro-
gaui pro te vt non deficiat fides tua. Et ideo firmamentum.i.
firma & ſtabilis nuncupatur, in qua ſol & luna .i.Chriſtus &
beata virgo,& ſtellæ diuerſæ.i.ſancti inter ſe differentes habi-
tant & morantur. Sol & luna ſteterunt in habitaculo ſuo. Aba-
4 cuch.3.¶ Omnia quæ ſunt ſub firmamento, mouentur ſecun-
dum motum eius,ſcilicet planetæ & orbes,& etiam ignis,aer,
& aqua,licet diuerſimodè,& motui firmamenti obediunt,ip-
ſumq́ue die ac nocte ſequuntur ab oriente in occidentem, &
citius & plus mouentur ſecundum motum orbis, quam ſecun
dum motum proprium. Et quanto orbis inferior eſt prior,tan
to motui firmamenti ordinatius ſe conformat ſecundum Ra-
banum. Sic verè firmamento id eſt, deo vel prælato debent
omnes orbes ſubditi id eſt,omnes inferiores obedire,& ſecū
dum motum voluntatis ſuæ ſe regere & mouere, motumq́ue
proprium id eſt, propriam voluntatem motui firmamenti id
eſt volūtati prælati vel dei ſubijcere, & poſt ipſum per obe-
dientiam circuire. Quia quocunque declinabat quæ prima
erat ſequebantur & cæteræ. Ezech. 1. Et quanto quis prior eſt
& ſanctior,tanto verè ad mouendum & regendum ſe ſecundū
voluntatem prælati ſui vel dei eſt promptior. Eccleſ.3. Quan-
to maior es, humilia te in omnibus. ¶ Quanto aliquod corpus 5
plus appropinquat cœlo,tanto magis eſt mobile,& econuerſo,
quanto remotius,tanto minus ſe ſuo motui conformat. Patet,
quia ignis ordinatior quam aer & aqua, terra autem propter
nimiam elongationem a firmamento,immobilis eſt & fixa. Sic
verè quāto quis eſt propinquior cœlo id eſt, deo per gratiam
& virtutes,tanto mouetur ordinatius & citius per obedientiā.
Et econuerſo, quanto plus a deo remouetur per peccatum,
tanto minus obedit eius voluntati,& minus mouetur per bo-
na opera. Et ideo multi ſunt homines ſicut terra id eſt, fixi &
immobiles per pigritiæ & inobedientiæ grauitatem pſal. Fun
dauit terram ſuper ſtabilitatem ſuam. Vel dic quòd quanto
quis eſt propinquior deo per gradum eccleſiaſticæ dignitatis,
tanto debet eum melius ſequi obediendo, & bene operando,
& eum imitando. Vel dic quòd quanto quis eſt alicui propin-
quior per conſanguinitatem & affinitatem, tanto debet ei ma
gis obedire. Vel expone de bona ſocietate, quia quanto quis
alicui vicinior efficitur, tanto ei in pluribus modis & actibus
magis fit ſimilis & conformis,dicens. Matthæi 8. Magiſter, ſe-
quar te quocunque ieris. ¶ Cœlum violenter, mouet ſecum in 6
feriores orbes (licet habeant contrarios motus naturaliter)
omniaque inferiora per ſui influentiam gubernantur. Sic ve-
rè debet facere prælatus,quia omnes ſubditos ſuos quando in
uenit eos habere proprios motus id eſt proprias volūtates,de-
bet eos compellere per violentiam correctionis ſequi ſuum
motum, ſi videlicet ſit bonus, & ipſos ſecum rapere, & per
bonam ſuam influentiam ipſos prouide gubernare,& ſuæ iuriſ
dictioni & motui per rigorem iuſtitiæ ſubiugare 2.ad Corint.
10. Parati ſumus ſubiugare omnem inobedientiam. Et ſicut
cœlum habet ſemper vniformem & ordinatiſſimum motum,
ſic prælatus debet habere motum voluntatis ordinatum & ma
turum,vt ſe & alios valeat regulare. Vnde 1.ad Corinthio.14.
Omnia honeſtè & ſecundum ordinem fiant in vobis. Vel dic
quòd cœlum eſt vir iuſtus,qui inferiores potentias compellit
obedire rationi. ¶ Cœlum mouetur velociſſimè, & ideo ne 7
motus eius velocitas mundi machinam diſſiparet,voluit eum
natura motu planetarum retardare. Motus enim planetarum
proprius contrarius eſt motui firmamenti, vt ſic eius impetus
motu contrario moderetur ſecundum Rabanum. Sic ſunt
multi qui more firmamenti mouentur citiſſimè, ſcilicet ad
vindictam & iuſtitiæ executionem, quando inueniunt aliquē
delinquentem,non conſiderantes fragilitatem peccatoris, &
ideo ad refrenandum impetum & motum ſui rigoris, dat eis
natura id eſt,deus planetas id eſt, ſubditos qui habent motus
contrarios id eſt,qui eis contrariantur per riſas & appellatio-
nes, & ſic inuento obijce ſua iracundia temperatur. Vel dic
quod motus contrarij planetarum ſignificant motus & tenta-
tiones carnis,qui ſunt contrarij rationi, quia quando quis eſt
nimis auſterus,deus permittit eum tentari,vt humilietur. Exē
plum de Petro. Vel dic quòd quidam ſunt quorum motus &
impetus iracundiæ non poteſt refrenari, niſi per contrarios
motus verborum & punitionum. Et ideò vtile quod inueniāt
planetas id eſt,perſonas reſpondentes, quæ contraria ſibi re-
ſpondeant,vt quieſcant,& vt ſua iracundia moderetur. Pro-
uerbiorum 26. Reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam. ¶ Cœ- 8
lum licet in ſuis partibus mutet locum, in toto tamen ſuo nec
ſitum variat nec locum,quia cæteris partibus inferioribus flu
ctuantibus, cœlum nunquam motus ſui tenorem & ordinem
derelinquit,vt dicit idem. Sic verè cœlum id eſt, religio licet
mutetur & varietur quantum ad perſonas,quia ſcilicet perſo-
næ moriuntur vel mutantur de loco ad locum, ipſum tamen
cœlum religionis id eſt,ipſa integritas & vniuerſitas, vel ipſa
regula ſeu fides,nunquam moritur,aut mutatur. Vel dic quòd
licet partes inferiores mundanæ fluctuent & mutētur,& quo-
tidie varient ſtatum ſuum,cœlum tamen id eſt,eccleſia in ſuo
toto vniuerſo ſemper debet immobiliter ſtatum ſuum, regu-
lam & ordinationem & obſeruare,quia homo iuſtus in ſapiē-
tia manet,ſtultus autem immutatur vt luna. ¶ Secundum Ari 9
ſtote.lib.de cœlo & mundo,cœlum eſt ita perfectum & con-
ciliatum,q̃ non habet contrarium aliquod in natura, & iō eſt
incorruptibile,q̃a nihil corrumpitur niſi a ſuo contrario. Sic
verè illi qui ſunt ita perfecti,ita mites,ita benigni,q̃ nullū ha-
bent contrarium vel inimicū in mundo, ſunt incorruptibilis,
naturæ,quia.ſ.non corrūpuntur p̃ peccatum,quia.ſ.deus tales
præſeruat. Prouerbio.28. Qui ambulat ſimpliciter, ſaluꝰ erit.
¶ Licet cœlum non corrumpatur, nec generetur, eſt tamen

principium generationis & corruptionis, propter radios, quos
mittit ad terram, vt dicit Ariſt. Sic ſunt multi qui in ſe ſunt bo
ni, ita & per luxuriam nec generāt, nec corrumpuntur, tamen
habent ita malos radios id eſt, mala exempla, quòd in alijs cau
ſant generationem luxuriæ, & corruptionem peccati. Eccleſ.
11 43. Radijs ſuis excæcat oculos. ¶ Cœlum licet ſit vniformè
de ſe, habet tamen plures orbes & circulos, propter neceſsi-
tatem mortalium, vt ſic quolibet anno diuerſimodè moueа-
tur, quia ſi ſemper vniformiter moueretur, tantum frigus vel
tantum calorem cauſaret, quòd alimentum mortalium depe-
riret, ſecundum Ariſtot. lib. de cauſis elementorum. Cœlum
eſt deus, qui quantum ad occultam ſuam prouidentiam habet
multos circulos id eſt, plures modos ſecundum quos ſe mo-
uet & ſe habet erga nos, & ideo aliquando frigus aduerſitatis
aliquando æſtum proſperitatis cauſat, alias enim alimentum
gratiæ & virtutis penitus deperiret. Non eſt autem neceſſariū
quòd ſemper ſe habeat erga nos vno modo, imo verè vtile eſt
quòd homini deus nunc frigiditatem, nunc calorē, nunc pro-
ſperitatem, nunc aduerſitatem inducat; vt ſic alimenta diuinæ
12 gratiæ in nobis generet & producat. ¶ Cœlum habet clarita-
tem, rotunditatem, diaphaneitatem, vel perſpicuitatem. Et ſe-
cundum Macrobium in libr. de expoſitione ſomnij Scipionis,
per orbes ſuos cauſat harmonicam ſuauitatem, & motus ſui
impetus cauſat in rebus caliditatem. Sic vir perfectus habet
claritatem ſapientiæ, rotunditatem obedientiæ. Figura enim
rotunda eſt ſummè mobilis. Habet etiam perſpicuitatem ve-
ritatis & ſimplicitatis, quia quilibet videt quid habet in cor-
de interius. Cauſat etiam harmoniam gratiarum actionis &
calorem diuinæ dilectionis. Eſt etiam more cœli altus, per cō-
templationem. Omnia continens per compaſsionem. A terra
id eſt, a terrenis elongatus per eorum abominationem. Stellis
ornatus per virtutum & exemplorum poſſeſsionem. Gene. 15.
13 Suſpice cœlum, & numera ſtellas eius ſi potes. ¶ Cœlum om-
nia inferiora immutat, & tamen a nullo inferiore ſe: poteſt re-
cipere aliquid. Sic verè deus mutat omnia inferiora, tempora
lia & ſpiritualia, vnumquodque ſecundum propriam qualita-
tem, ipſe tamen nullam mutationem recipit in ſeipſo pſal. Mu
14 tabis eos, & mutabūtur, tu autem idem ipſe es. ¶ Cœlum ſum-
mæ eſt perfectionis inter corporalia, ſed nihil eſt ita vile, nec
ita ſibi diſsimile in natura, quin iis virtute aliqua cœleſti cor-
pori ſimiletur, & quin in aliquo, cœlo melius inueniatur. Pa-
tet de pediculis, qui habent vitam, quam tamen cœlum non
habet. Sic verè dato ꝙ homo ſit magnæ perfectionis, & vitæ
cœleſtis, non eſt tamen ita vtilis homo in natura, quin habeat
aliquam virtutem vel conditionem meliorem, quam ſint mul-
15 ta quæ in ipſo eſſe noſcuntur ¶ Cœlum habet altitudinē cun-
ctis præeminentem, amplitudinem cuncta continentem, pul-
chritudinem ſtellis coruſcantem, fortitudinem ſemper duran
tem. Sic verè vir perfectus debet eſſe per contemplationem
altiſsimus, quia ſcilicet eius affectio & conſideratio debet eſſe
ſurſum in paradiſum eleuata, & per contemptum ab iſtis infe-
rioribus & terrenis elongata. Vnde Eccleſ. 44. Altitudinis fir-
mamentum. & ad Philipp. 3. Conuerſatio noſtra in cœlis eſt.
Item iſte debet eſſe per charitatem ampliſsimus, quia ſcilicet
omnes homines debet in corde ſuo continere, ſcilicet ipſos di
ligendo, & eis ſubueniendo. pſalm. Extendens cœlum ſicut
pellem. Item iſte debet eſſe per honeſtatem pulcherrimus, qa
ſtellæ id eſt, virtutes & exempla debent in eo relucere. Eccle.
43. Species cœli, gloria ſtellarum, mundum illuminans. Item
iſte debet eſſe firmitate fortiſsimus, quia ſcilicet ita debet eſſe
ſolidus per conſtantiam firmitatis, perſeuerantiæ & longani-
mitatis, quòd nunquam debet corrumpi vel deficere per pec-
catum. vnde Iob 37. Tu forſitan cum eo fabricatus es cœlos,
16 qui ſolidiſsimi quaſi ære fuſi ſunt. ¶ Cœlum ſecundum Raba
num eſt ordinatiſsimè proceſsiuum, inferiorum omnium re-
gitiuum, continuè influentiæ miniſtratiuum, mirabilis harmo
niæ cauſatiuum, & omnium quæ ſub eodem ſunt, ad perfectā
obedientiam reductiuum. Sic verè vir iuſtus, & maximè præ-
latus, ſemper debet in ſuis moribus & actibus procedere ordi
natiſsime, quia nunquam debet in vno puncto ab ordine rectę
iuſtitiæ deuiare 1. ad Corinthio. 14. Omnia honeſte & ſecun-
dum ordinem fiant in vobis. Item iſte debet inferiores & ſub-
ditos ordinare & regere, & in eos mouendo & inſtruendo &
temporaliter ſubueniendo influere, concentum melodiæ, lau-
dis, & gratiarum actionis continuè modulari, & tranquillita-
tem animi ſeruare pariter & ſectari Iob 38. Concentum cœli
quis dormire faciet? Item iſte debet omnia inferiora ad perfe-
ctam obedientiam reducere, quia ſcilicet motus ſenſualitatis
debet compeſcere, & ad obedientiam ſpiritus & rationis coge-
re. Prælatus etiam & eccleſiaſticus ſuis doctrinis & exemplis
debet poſt ſe trahere omnia inferiora, ſcilicet, ſubditos & lai-
cos, ipſos informando, & ad veritatis ſemitam reducendo. Eo
rum etiam rebelliones debet reprimere, ipſos ſi neceſſe eſt, p
violentiam compeſcendo, dicens ſcilicet illud Ezechiæ 22.
In brachio extenſo & furore effuſo regnabo ſuper vos. Et de
tali cœlo dicitur illud Deuteronomij 28. Sit cœlum quod
ſupra te eſt, ęneum.

De Cœlo Cryſtallino. Cap. 3.

Cœlum cryſtallinum eſt aqueæ naturæ ſecun 1
dum Bedam, quæ in modum cryſtalli ibi diui-
no opere eſt gelata. & fuit neceſſaria ad tempe-
ramentum caloris motus firmamenti. Ad hoc
etiam operantur planetæ propter contrarios
motus ſuos. Firmamentum enim per cryſtallū
refrigeratur, & per planetas retardatur ſecundum Bedam &
Platonem. Per cœlum cryſtallinum quod eſt naturæ lucidę &
ſpecularis, intelligo viros plenos ſapientiæ ſpiritualis, qui cla
ritatem continēt veritatis. Eſt igitur neceſſarium firmamento
id eſt prælato vel viro iuſto, quòd habeat ſecum cœlum cry-
ſtallinum id eſt, ſocios prouidos & prudentes, vt ſcilicet per
eorum conſilium, per prudentiam & maturitatem, ardor ſuæ
crudelitatis & vindictæ aliquotiens temperetur. Ad quod etiā
ſibi proficit motus contrarius planetarum id eſt, rebellio ſub-
ditorum. Eccleſ. 9. Viri iuſti ſint tibi conuiuæ. Vtile eſt enim
homini, rebelliones ſubditorum quandoque ſentire, vt ſem-
per in quodam timore & circunſpectione & diligentia coga-
tur viuere, & non imbecilli ſecuritate torpere. Vel dic mora-
liter quòd cœleſtes viri ad reprimēdum ardorem & zelum iu
ſtitiæ, rebellionem inferiorum orbium id eſt, carnalium appe-
tituum, in ſeipſis ſentiūt, ac per cryſtallinam ſapientiam ardo-
rem iſtum prudenter cōpeſcunt ¶. Licet aqua ſit fluxibilis & 2
& fragilis, illę tamen quæ ſunt ſupra cœlum. ſ. in cœlo cryſtal
lino, ſolidæ ſunt atq; firmæ, lucidę, & tranquillę ſecundum gl.
ſuper pſal. ibi. Aquæ quæ ſuper cœlos ſunt. Sic licet homo ſit
fragilis & fluxibilis in hac vita, quando tamen erit ſuper firma
mentum ſ. in paradiſo, tunc more cryſtalli erit ſolidus per im-
paſsibilitatem, quia nulla paſsione poterit penetrari, lucidus
per claritatem, mobilis per agilitatem, peruius per ſubtilitatē.
¶ Cœlum cryſtallinum habet aquas in ſeipſo ligatas & conge 3
latas. Sic vir iuſtus ſemper ſecum portat aquas lachrymarum
deuotionis & compaſsionis. Vnde Iob 26. Qui ligat aquas in
nubibus ſuis. & pſal. Qui tegis aqs ſuperiora eius. Et ſicut cœ
lum cryſtallinum lucem recipit ab empyreo, & tribuit firma-
mento, ſic vir iuſtus vel prælatus a deo ſapientiæ & gratiæ lu-
cem recipit, quam in alios poſt diffundit.

De Cœlo Empyreo. Cap. 4.

Cœlum empyreum eſt primum cœlum. & ſe- 1
cundum Iſidorum dicitur a pyr, quod eſt ignis,
non propter ardorem, ſed propter ſplendorem.
Et eſt quietum & immobile, ſphæricum, maxi-
mum quantitate, quia omnia corporalia conti-
net, vniformi qualitate, quia caret ſtellis. Et ſecundum Ale-
xandrum, neceſſarium fuit iſtud cœlum propter complemen
tum vniuerſi, quia videlicet corpus infimum, ſcilicet terra, eſt
immobile & opacum, ſupremum autem, ſcilicet empyreum,
immobile eſt & clarum. Et ſic inter iſta duo immobilia tota
natura voluitur vniuerſi, vt dicit Baſilius in Hexameron. Ta-
lis eſt deus, maximè factus homo, quia ſplendore ſcientiæ ru-
tilat ſuper omnes. Item eſt ſphæricus, quia ſine principio, ſine
fine. Immobilis, quia nec corrumpitur, nec ab æternis ſuis di-
ſpoſitionibus immutatur. Quia ego dominus qui non mutor.
Malac. 3. & Numeri 23. Non eſt deus vt homo &c. Maximę
eſt quantitatis, quia omnes continet creaturas, quia habet eſ-
ſentiam infinitam. Cœlum & terram ego impleo. Hierem. 23.
Hic eſt vniformis, quia æqualiter eſt ei cura de omnibus. Sap.
6. Et ideo inter ipſum & terram. i. inter deum & beatam virgi
nem omnia continentur, & diuerſimodè variantur. Iſta autem
duo immobilitate perpetua confirmantur. Non fuit enim ali-
quis quin vacillaret in fide, præter Chriſtum & virginem glo
rioſam, maximè in paſsione.

De Æthere. Cap. 5.

1 ÆTHER eſt regio planetarum ſecundum Mar-
tianum. Et eſt locus ſeparatus ab inferioribus,
vbi eſt dies perpetuus, & vbi nox diurno lumi-
oi non ſuccedit, & hoc quia vmbra terræ, quæ
noctis eſt cauſa, ad tam altum locum in æthære
non accedit. Et ſecundum Ariſt. 2. Meteor. Æt-
her nihil aliud eſt quam quintum elementum, quod tutaliter
aliud eſt a natura aliorum elemeotorum, quia æther oeque eſt
grauis, neqoe leuis, neque rarus, oeque denſus, neque corru-
ptionem recipit aliqualem. Talis debet eſſe eccleſiaſticus, &
maximè prælatus vel religioſus, qoia verè debet eſſe ſepara-
tus quo ad vitam & ad mores, ab inferioribus elementis ideſt,
a ſecularibus & terrenis. Et hoc maximè quantum ad clarita-
tem & lucem gratiæ & ſapientiæ, quæ in ipſo debet perpetuo
permaoere. Vmbra enim terræ id eſt, terrenorum affectiones,
non debent ad iſtos accedere, & ideo oox. ideſt ignorantia vel
peccatum nunquam in talibus debet eſſe. Nox enim non erit
ibi. Apocalyp. 21. Iſti oon debent eſſe graues per pigritiam, le
nes, per inſolentiam, rari per vanitatem, denſi per ruditatem,
ſed ſemper incorruptibiles per perſeuerantiæ longanimitaté,
vt dicant domine non ſum ſicut cæteri hominum. Vel expone
de gloria paradiſi vbi eſt lux indefectibilis, quia claritas dei il-
2 luminabit eam, & lucerna eius eſt agnus. Apocaly. 21. Et pla-
netæ id eſt, viri ſancti & angeli ibi habent propriè locum ſuũ,
quia hæc eſt hæreditas ſeruorum domini. Eſaiæ. 54. Vel dic de
eccleſia, vbi eſt lux clariſsima fidei & veritatis, quæ indefecti-
bilis eſt, quæ vmbra hæreſum vel errorum nulla tenus obſcura
tur. Lu. 22. Ego rogaui pro te vt non deficiat fides tua. &c. ibi
ſuot planetæ .i. diuerſa genera prælatorum vel etiã ſubditorũ.

De Sphæra. Cap. 6.

1 SPHAERA cœli eſt ſuperficies & rotunditas
eiuſdẽ, quæ inter duos polos voluitur inceſſan-
ter. Et eſt ſphęra figura perfectiſsima, tum pro-
pter eius rotuoditatem, quæ caret priocipio at-
que fine, tum propter eius capacitatem, tum pro
pter eius vniformitatem, quia æqualiter a cétro
diſtat vt dicit Iſidorus. Eſt etiam figura velociſsima, quia nul-
la figura ad motum aptior quam rotuoda. Talis eſt deus, pri-
mo quia caret principio atque fine per ſuam æternitatem, itẽ
quia æqualiter ſe habet ad centrum id eſt, ad omnem hominẽ
per iuſtitiæ æquitatem, & quia omnia capit vt cootinet per
ſuam immenſitatem. Vode quidã Philoſophus. Deus eſt ſphæ
ra intellectualis, cuius centrum vbique eſt, circunferentia
nuſquam. Vel ſphæra eſt vir perfectus, qui inter duos polos id
eſt, iotet natiuitatem & mortem continuis motibus, tribulatio
nibus & mutatiooibus eſt ſubiectus. Iſte enim eſt capax ꝑ cha
ritatem, voiformis per æquitatem, a centro id eſt a mundo elõ-
gatus per voluntatariam paupertatem, mobilis per obediẽtiæ
agilitatem, vel per booorum operum multitudinem.

De Axe. Cap. 7.

1 AXIS eſt linea intellectualis, qoæ inter duos po-
los & ſtellas immobiles protéditur, circa quam
cœlum diametraliter circunfertur. Cardines
ſunt extremitates ipſius axis, quæ ipſis polis in-
figuntur. Hemiſphærium eſt cœli medietas quã
poſſumus videre. Horizon eſt circulus quem
facit defectus viſus quando cœlum & terram iuogi putat. Vn-
de Horizoo id eſt, viſus termioatio.

De Circulo Lacteo. Cap. 8.

1 CVM io muodo ſunt plures circuli, galacia ra-
meo eſt circulus candidior, & ſtellis notabilio-
ribus illuſtratus. Et dicitur circulos lacteus, qui
tendit verſus ſeptentrionem, qui nunquam a no
ſtris viſibus occultatur. Talis eſt religio, quia
cum io cœlo id eſt, in eccleſia ſint plures circu-
li id eſt, plures ſtatus, iſte tamen eſt pulchrior & melior, & ſtel
lis id eſt perſonis ootabilioribus, melioribos & honeſtioribus
adornatur, qui etiam verſus ſepteotrionem id eſt, in frigore tri
bulatiooum eſt fuodatus.

De Zodiaco. Cap. 9.

ZODIACVS eſt circulus duodecim ſpatijs 1
diſtinctus, quæ quidem ſpatia duodecim ab
aſtrologis ſunt ſigna vocata. Sunt autẽ ſigna
adinuicem diſtincta, & ſtellis notabilibus de
notata. Et inter iſta ſunt quatuor cardinalia,
.ſ. aries, libra, cancer, & Capricornus. Zodia-
cus eſt eccleſia, quæ duodeci ſigna. i. 12. apſos continet, q fue-
ruot diſtincti ab inuicẽ proprijs ſtellis. i. proprijs donis & gra
tijs, quia vnuſquiſque proprium habet donum, alius ſic, alius
autem ſic 1. ad Corint. 8. Inter iſtos autem, ſunt quattuor car-
dinales. i. principales. ſ. quattuor euangeliſtæ, quia maiori ſciẽ-
tia quam cæteri vt communiter claruerũt. Aliqui ſuccedẽtes,
ſicut Paulus & Barnabas, qui poſt aſcenſionem apoſtolatum
acceperuot. Alij cadentes, ſicut Iudas & Petrus qui diuerſi-
modè peccauerunt, & a ſtatu gratiæ ceciderũt. Vnde de illis
ſignis dicitur Gen. 1. Fiant luminaria io firmamento cœli, &
ſint in ſigna. ¶ In zodiaco ſuot plura ſigna, quia ſ. quędam ſunt 2
mobilia, alia immobilia, quædam principalia, alia ſub priocipa
lia, quædam naturæ igneæ, quædam naturæ terræ, quædam ae-
reæ, quædam aqueæ. Sic in eccleſia ſunt plurès perſonæ, quarũ
quædã ſuot mobiles ad bona opera, quędam nõ, quędam ſunt
principales vt prælati, alij ſubprincipales vt ſubditi, quidam
ſunt ignei per charitatem, alij terrei per tepiditatem, quidam
aerei per cootemplationẽ, alij aquei per carnalitatis infectio-
nem. ¶ Planetæ exaltantur in aliquibus ſignis, & in alijs depri 3
mũtur. Vode Sol exaltatur in arietæ, & io libra deprimitur.
Sic verè ſol Chriſtus exaltatur & regnat in illis qui ſunt ſimi-
les arieti. i. in bonis, qui virtutum vellere ſunt induti. In libra
autem id eſt, in diuitibus qui noo ceſſant pecuniam librare &
computare, in iſtis dico regimeo perdit, quia tales de deo non
curant, dicentes illud Luc. 19. Nolumus hunc regnare ſuper
nos. Vel dic quod diuites nunc quando ſunt in arietæ. i. in pe-
tulantia & cornuta ſuperbia, exaltantur per temporalem pro-
ſperitatem, ſed finaliter in iudicio quando erunt in libra; tunc
deprimeotur per æternam aduerſitatem, quia generaliter ve-
rum eſt ꝙ qui in vno loco & ſtatu & negotio deprimitur, io
alio eleuatur. ¶ Planeta ſemper eſt fortior in domo propria 4
quam in aliena, & ex fortitudine ſigni io quo eſt, fortificatur,
& ex eius debilitate debilitatur, ſicut vir fortis fortior eſt in
eqoo forti quam debili. Sic verè quilibet fortior eſt & poten-
tior in domo & patria ſua, quam aliena vt communiter, quia
ibi habet amicos & famolos & alios adiutores. Vel dic ꝙ om-
nis homo fortior ad reſiſtendum vitijs io domo ſua exiſtit. i. io
ſtatu ſuo, ſiue ſit regularis ſiue ſecularis, quam in aliena. i. q̃ ſi
aliena officia vſurparet, quia ſi ſit eccleſiaſticus, nõ debet mũ-
di negotia miniſtrare. Quod tũ eſt contra eccleſiaſticos ꝓpria
beneficia dimittentes, & magnatum curias frequentãtes. Cõ-
tra quos dicitur Luc. 9. Nolite tranſire de domo io domum. Et
quanto coniungitur cũ meliori & fortiori ſigno. i. melioribus
ſocijs, tanto fortioris efficaciæ reperitur, & econuerſo, quanto
ſocios habet debiliores & imperfectiores, tanto minus ſufficit
operari. Quia verè multum proficit vel officit bonitas vel ma
lignitas ſociorum. Ideo benè conſulitur Eccleſ. 37. Cum viro
ſancto aſsiduus eſto. Vel dic ꝙ tutius eſt eſſe in religione, vel
in ſtatu melior, quam in alio minus bono. ¶ Secũdũ Meſſuel, 5
ſm ſignorum ortus & occaſus, oppoſitiooes & cõiunctiones,
aſpectus beneuolos, & maleuolos, diuerſa & cõtraria accidũt
in hoc mundo, & vt dicit, illa quæ io natura generautur ſub
forti ſigno maſculino aſcẽdente, & forti planeta, & bono aſpe-
ctu, bonæ ſunt diſpoſitionis, & econtrario. Signa ſunt prælati
eccleſiæ, vel principes mundi, q a verè per eorũ ortus & occa-
ſus, oppoſitiones & inimicitias, coniunctiones & amicitias, di
uerſa accidũt in hoc mundo, vtpote pax vel Guerra &c. quia
ſm oaturã ſuperiorũ ſubditi regulant. Vnde ſi ſignũ. i. ꝑlatus
vel princeps fuerit aſcendẽs per cœleſtium affectionẽ & con-
templationẽ, maſculinus per virtutis & fortitudinis perfectio
nem, tunc verè illa quæ ſub eo generãtur. i. ſubditi ſub ipſo de-
gentes, bonæ erunt diſpoſitionis & temporaliter & ſpirituali
ter, quia beata eſt terra cuius rex eſt ſapiens. Eccleſ. 10. Nam
ſm beatum Gregoriũ, Vita maiorũ facile trahitur ad exẽplũ,
quia ſicut dicitur Eccleſ. 10. Secundũ iudicẽ ciuitatis, ſic & hi
qui habitãt in ea. ¶ Aliqua ſunt ſigna quæ dicuntur domꝰ an- 6
gulares ſcilicet ſigna cardinalia. Alia dicuntur domus ſucce-
deotes. Alia domus cadẽtes. Sed inter iſta angulares maioris

ſunt virtutis quam quæcunq; aliæ,ſecundum Meſaelem. Sic
in mundo vel eccleſia, quidam ſunt angulares id eſt, princi-
pales & prælati,alij ſuccedentes.i ſubditi, alij penitus caden-
tes.i.mali.Sed verè illi qui ſunt angulares.i. principales & præ
lati & iudices, ſemper debent eſſe alijs meliores, & in bonis
operibus fortiores.Ideo de Saule electo dicitur ꝙ in toto Iſra
7 el non erat vir melior illo 1.Regū 9. ¶ Inter ſigna,omnia ſunt
bonæ ſignificationis & influentiæ præter duo.ſ.octauum, qui
dicitur ſcorpius,& vndecimum,qui dicitur Aquarius. Et ra-
tio eſt,quia Mars dominatur in octauo, & Saturnus in vnde-
cimo,qui ſunt planetæ maleuoli.Et ideo octauum vocatur do
mus mortis & debilitatis omnium rerum, & in illo eſt gaudiū
Martis.Vndecimum autem vocatur domus inimicitiæ, triſti-
tiæ & laboris.Chariſsimi per numerum octauum qui excedit
& tranſgreditur numerum ſeptenarium,intelligo illos qui per
peccatum traſgrediuntur ſeptem virtutes.Per vndecimum au
tem intelligo qui trāſgrediuntur denarium decalogi. Dico
igitur ꝙ illi hoīes qui dicūtur octauus vel vndecimus.i. q per
peccatum tranſgrediuntur ſeptem virtutes,& decem mādata,
peſsimi ſunt,ſ.mundi peccatores. Nam in quibuſdam iſtorum
dominatur Mars.i.deus belli.ſ.ira,rixa,diſcordia,odium & ini
micitia,& ideo iſti dicūtur domus mortis,quia verè mors ęter
na apud eos poterit perpetuo hoſpitari.Et etiam tales ſæpe cō
ſueuerunt mortem corporalem per occiſionem,& mortem ſpi
ritualem per detractionem inducere, & ideo a morte æterna
digni ſunt deuorari.vnde pſal.In inferno poſiti ſunt, mors de-
paſcet eos. Item alij ſunt peccatores in quibus dominatur Sa-
turnus,qui dicitur a ſaturitare.i.mūdi proſperitas,quæ ipſos ſa
tiat mundi bonis.Et ideo tales dicuntur domus inimicitiæ, tri
ſtitiæ & laboris,quia verè mundi diuites ſemper ſunt in inimi
citia,triſtitia & labore,& hoc propter diuitias acquirendas,&
multiplicandas.Vnde Hie.9.Vt iniquæ agerent,laborauerunt
& Eſ.54.In multitudine viæ tuæ laboraſti &c.Et nota quomo
8 do laborant circuneundo nundinas & mercata.¶ Signa dicun
tur mutuo ſe aſpicere,quia planeta exiſtens in vno ſigno,reſpi
cit ante & retro.Sed quidam ſunt aſpectus mediæ amicitiæ,q-
dam perfectæ amicitiæ,alij mediæ inimicitiæ,alij perfectæ ini
micitiæ ſecundum Meſaelem.Sic verè homines debent ſe mu-
tuo aſpicere per mutuā charitatē,debent ēt per prouidentiam
aſpicere ante & retro.i.ad præterita & futura,quia ſecundum
Senecam, Futura præcaue, præterita meditare. Veruntamen
hodie ſunt multi aſpectus.ſ.quidam amicitiæ inter bonos, alij
inimicitiæ inter malos & inuidos, & in iſtis etiam alij ſunt
completi,alij ſunt medij & imperfecti, quia & amor & odium
recipiunt magis & minus 2.ad Corint.12.Plus diligens minus
9 diligar.¶ Item ſecundum Aſtrologos,ille aſpectus dicitur op-
timus ſecundum Meſaelem,qui quidem dicitur tertius, & eſt
quando ſignum arietis reſpicit ſagittarium poſt ſe, & Leonem
ante ſe. Ille autem dicitur peſsimus, quando aries reſpicit ſi-
gnum piſcium poſt ſe,& libram ante ſe.Primus enim aſpectus
eſt amicitiæ ſecundus inimicitiæ cōpletæ. Chariſsimi per arie
tem qui eſt ſignum diurnum & igneum, intelligo quemlibet
qui in die vitæ præſentis igne comburitur cupiditatis.i.omnē
hominem.Iſte enim poteſt habere plures aſpectus & conſide-
rationes & bonas & malas,ſed verè illa dicitur optima, quan-
do homo reſpicit & conſiderat Leonem.i.diabolū ante ſe, qui
cum poſt mortem expectat ad deuorandum,& ſagittariū poſt
ſe.i.mortem quæ eum ſequitur,& cum multis tribulationibus
impetit & ſagittat. Nam conſideratio hoſtis & mortis inducit
dei timorem.Ideo de diuinis animalibus dicitur Ezec.1. ꝙ ha
bebant oculos ante & retro.Sed verè quando aries.i. homo re
ſpicit libram.i.mundi diuitias, quæ librantur & ponderantur,
& piſces.i.mūdi delicias & voluptates,vel mulieres delicioſas
tunc peſsime conſiderat,& dei inimicitiam tunc incurrit.Ho-
mo enim nō debet habere oculos ad iſta peritura.Vnde debet
dicere.Auerte oculos meos ne videant vanitatem, quantū ad
diuitias & delicias.Dicitur enim Eccle.9.Auerte oculos tuos
10 a muliere compta. ¶ Coniunctio planetarum bona eſt ſi pla-
netæ ſint boni,& mala ſi fuerint mali.Oppoſitio autem plane-
tarum ſemper eſt mala ſecundum Meſaelem. Sic verè coniun
ctio.i.amicitia & ſocietas hominum bona eſt,ſi boni ſint.Mala
autem ſi mali ſint, quia ſicut ſpinæ inuicem ſe cōplectunt &c.
Oppoſitio autem planetarum id eſt inimicitia hominum ſiue
boni fuerint ſiue mali, ſemper eſt mala, quia nulli licet odire
fratrem ſuum.vnde.Diligite inimicos veſtros.Luc.6. quia qui
odit fratrem ſuum,manet in morte 1.Ioan.3.

De Ariete. Cap. 10.

SIGNVM primū eſt Aries,quo ſecundum Me- 1
ſaelem eſt ſignum igneum, maſculinū, diurnū,
inſtabile,domus Martis,& Solis exaltatio. Pri-
ma facies eius Martis,ſecunda Solis,tertia Vene
ris.domus eſt vitæ natiuitatis. Talis eſt vir per-
fectus,quia eſt igneus per charitatem,maſculi-
nus per virtutum & virium probitatem, diurnus per clarā ve
ritatem,inſtabilis per bonorum operum mobilitatem, vel per
obedientiæ velocitatem.Et tales ſunt domus Martis, quia om
nes qui volunt piè agere,perſecutionem patiuntur.ſ. pugnę &
tribulationis,quia.ſ.boni ſuſtinent hodie multas pœnas, quia
omnes qui volunt piè agere,perſecutionem patiuntur 2.ad Ti
mo.3.Sol tamen.i.Chriſtus in iſtis regnat,& exaltatur & glo-
riatur,& in talibus delectatur.Et ideo ſunt domus vitæ, quia
vitam æternam hoſpitabuntur & recipient in ſeipſis. Sapien-
tia enim vitam tribuit poſſeſſori ſuo. Eccleſ.7. Vel expone de
malis,qui ſunt ignei per iracundiam,maſculini per luxuriam,
diurni per auaritiam,quia.ſ.nocte vtuntur pro die, circa tem-
poralia laborando.Eccleſ.38.Noctem quaſi diem tranſigit.In
ſtabiles per inſolentiam.Et Sol.i.mundi proſperitas in talibus
exaltatur,& apud eos quam plurimum honoratur,& iō Mars
.i.iracundia & contentio,Sol.i.mundi gloria & poſſeſsio, Ve-
nus.i.luxuria & infectio in corde talium habēt domū. ¶ Aries 2
facit in illis in quibus dominatur,multos capillos,corpus cur-
uum,faciem obliquam, oculos graues, aures breues, collum
longum ſm Meſaelem.Iſte eſt Chriſtus,qui fuit aries ſignum
igneum propter ipſius charitatem. Fuit etiam Aries animal,
propter eius paſsionē, quia immolatus eſt more arietis in ara
crucis. Illi igitur in quibus Chriſtus dominat.ſ. boni poſſunt
ſic cognoſci,quia habent capillorum i.virtutum multitudinē.
Curui ſunt per reuerentiam & humilitatem. Oculos habent
graues per maturitatem, quia non mouent eos leuiter. Vnde
qnq; aures.i.auditum,habent breues & curtas, quia.ſ. parum
curant audire verba falſa,vana, detractionem, garrulitatem.
vnde Eccleſ 28.Noli audire linguam nequam.Collum etiā.i.
deuotionē quæ attrahit ſpiritum,debent habere lōgum p per
ſeuerantiam & longanimitatem.Vel dic ꝙ illi in quibus aries
.i.diabolus dominatur.ſ.peccatores,abundant in pilis.i. in di-
uitijs.Curui ſunt per auaritiam,& ad terram inclinati per cu-
piditatem.Facie obliqui per inuidiam & falſitatem.Aures au-
tem habent breues,quia.ſ.nolunt audire aliquod bonum ver-
bum vel ſermonem.Vnde 2.ad Timo.4.A veritate quidem au
ditum auertent,ad fabulas autem conuertentur.

De Tauro. Cap. 11.

TAVRVS eſt ſignum terreum, frigidum & ſic- 1
cum,nocturnum,fixū, domus Veneris. domini
eius, Venus, Luna Mars ſm Miſaelem.Taurus
animal eſt elatum,& ſignificat mundi ſuperbos
diuites & potentes, quia pro certo ſunt terrei,
per auaritiam, quia non vacant niſi ad terrena,
frigidi per indeuotionem,ſicci per incompaſsionem,nocturni
per ignorantiæ cœcitatem,vel per malorum operum ſuorum
velatā & palliatam falſitatem,fixi per pigritiæ tępiditatē,do-
mus Veneris per luxuriæ fœditatem.In iſtis autem dominatur
Ven⁹,& regnat.i.luxuria,Luna.i.defluēs incōſtātia, Mars de⁹
belli.i.iracūdia.Ideo dr̄ Eccle.6.Ne te extollas in cogitatione
tua ſicut taurus.Et dr̄ domus poſſeſsionis & dationis,quia iſti
præ cæteris poſſident & abundāt,& ēt ſolent ſibi inuicē dona
dare.Lu.6. Pc̄tōres pc̄tōribus fœnerant vt recipiant æqualia.
Taurus.n.terrā ſulcat,& ſignificat diuites,qui vacant penitus
in terrenis.Nati in cōſtellatione tauri habent,faciē curuā, na-
ſum grādē,nares amplas,oculos graues, capillos elatos & ni-
gros.Verecūdū efficit hoīem & honeſtū,tn̄ vanum ſm Miſae
lē.Sic verè vir iuſtus & pfectus habet faciē.i.voluntatē curuā
per humilitatē, nares deuotionis amplas, naſum diſcretionis
grandem,oculos intellectus graues, capillos affectionum ela
tos,ſcilicet ad cœleſtia.Verecundus eſt & honeſtus,&c.

De Geminis. Cap. 12.

GEMINI ſecundum Miſaelem eſt ſignum aereum 1
maſculinum,diurnū,medioere, nā Saturnus eſt de
die dn̄s triplicitatis eius,Mercurius de nocte. Iupi
ter participat cū eiſdē.Sic verè illi q ſunt gemini p
chari-

charitatẽ & duplices,ſunt aerei p cõſciẽtię puritatẽ,maſculinī p viriũ ſpãliũ pbitatẽ, diurni & luminoſi per veritatẽ, mediocres per prudẽtiã & maturitatem. Dominatur eius Saturnus maleuolus & frigid⁹ id eſt, tribulatio mũdana & hoc de die.i. dum ſunt in die vitæ præſentis, quia.ſ.nunc multæ tribulationes iuſtorum. Sed verè de nocte.i.poſt mortem dominatur in eis Mercurius.i. Mercimonia gloriæ æternæ. Iupiter autem.i. iuuans pater deus,in vtroq;.i.in vita iſta & in futura regnat in eis.ſ.ipſos in tribulationibus adiuuãdo,& in futuro ipſis æter-
2 næ vitæ præmia largiendo. Regnabit ſuper te deus tuus.¶ Gemini eſt domus Mercurij,& exaltatio caudæ draconis ſm Miſaelem. & in eo dominatur Saturnus. Sic verè illi qui in actibus & verbis ſuis ſunt gemini & duplices,ſunt domus & boſpirium Mercurij,qui cum bonis eſt bonus, & cum malis malus.i.mutatur & variatur. Cauda etiam draconis.i. malitia diaboli in eis regnat. Et Saturnus.i.inuidia ſolet in talibus dominari. Saturnus.n.qui facit ſuos triſtes & melancbolicos,ſignificat inuidiam. Ideo bene dicitur Iaco.1. Vir duplex animo, in-
3 conſtans eſt in omnibus vijs ſuis.¶ Gemini eſt regio cœli,quæ facit homines qui in eius conſtellatione naſcuntur, pulchros & fortunatos,& eſt domus propinquitatis,conſilij, religionis fidelitatis,epularum & ſomniorum , & diſponit hominem ad litteram & ſcripturam,ſm Miſaelem & Martianum. Talis debet eſſe eccleſia,vel religio,quæ eſt pars cœli.i.eccleſiæ , quia verè homines qui ſibi ſunt ſubditi.ſ.religioſi & clerici,debent eſſe pulchri per honeſtatem,fortunati per bonorum operum multiplicitatẽ. Hæc.n.debet eſſe domus propinquitatis.i. amicitię & charitatis,conſilij & veritatis,religionis & boneſtatis & fidelitatis,& epularum.i.ſacræ ſcripturæ, quæ eſt cibus animæ. Item ſomniorum.i.contemplationis,quæ ſemper ſomniat de futuris,vt quilibet dicat. Vidi ſomnium &c. Ideo de tali domo dicitur Eſai.56. Domus mea domus orationis vocabitur.
4 ¶ Caſtor & pollux ſunt duæ ſtellæ in ſigno gemini.& ſm Martianum,in æſtate quando noctes ſunt breuiſsimæ dum vna iſtarum nobis oritur,alia occidit. Et ideo finxerunt poetæ q̃ fuerunt duo viri,quorũ vnus cœlos,alius inferos occupauit. Sic verè in mundo ſunt duæ ſtellæ,duo viri.i.duo hominum genera.ſ.pauperes & diuites , ſed verè in æſtate.i. in feruore finalis iudicij,vnus eleuabitur,& alius cadet, quia pauperes,tunc eleuabuntur in cœlum,& diuites cadent & defluent in infernũ, & ſic ad litteram vnus cœlos, alius inferos occupabit. Ipſe aſcendet , tu autem deſcendes, & eris inferior , dicitur malis diuitibus Deutero.28.

De Cancro. *Cap. 13.*

1 CANCER eſt ſignum aqueum, fœmineum,nocturnũ,inſtabile,domus lunæ. domini eius Venus,Mars & Luna. Et eſt domus patris Cæſarũ & vinearum,& omnium quæ ſunt ſuper terram hominem facit rudem & incompoſitum.In iſto ſigno ſecundum Albumazar oritur canicula, ſtella feruentiſsima,& turbat aerem. Talis eſt mũdus,quia verè mobilis & inſtabilis eſt, & nunquam in eodem ſtatu permanet,quantum ad conſuetudines ſuas,quæ quotidie mutantur, & quantum etiam ad homines,qui quotidie moriuntur & naſcuntur. Et ideo dicit domus lunę,quia luna mutabilis.ſ.mundi proſperitas vel fortuna in mundo tantum locum habet. Et in hoc ſigno dominãtur tres planetæ.i. tria genera vitiorum.ſ. Venus.i.luxuria,luna cornuta.i.in ſupbia, Mars feruens.i. auaritia,quia omne quod eſt in mundo,aut eſt concupiſcentia carnis,aut concupiſcentia oculorum,aut ſuperbia vitæ s. Ioan.2. Stella etiam canicula.i. auari feruore cupiditatis inflammati, in iſto ſigno habitãt, qui aerem ſibi propinquũ .i. patriam in qua ſunt,turbant propter ſuas vſuras , rapinas , violentias, & moleſtant,quia ſicut dicitur Prouerb.15. Conturbat domum ſuam qui ſectatur auaritiam. Et ideo bene ſequitur q̃ iſtud ſignum.ſ.mundus,facit hominem rudem & incompoſitum quo ad deum. Vel dic q̃ eſt peccator mollis,inſtabilis & effœminatus,lunæ.i. incõſtantiæ vel cornutæ ſuperbiæ, Veneris.i.luxuriæ,Martis.i.iracundiæ habitaculum atq; domus,in quo ſol.i. Chriſtus,ab eo recedendo efficitur retrogradus,& in quo canicula.i.auaritia ſemper feruet, quæ aerẽ ſuæ conſcientiæ ſemper mouet.pſalm. Circundederunt me canes multi.¶ Sol effi-
2 citur retrogradus in octauo gradu cancri. Nam quando Sol eſt in cancro , tunc incipit verſus auſtrales circulos reuenire. Et ideo ſm Iſido. dicitur cancer,quod eſt animal retrogradũ. Cancer eſt mundus,qui ſemper retrograditur per vitia & peccata. Sed pro certo in octauo gradu.i.tempore circuncıſionis, quæ octauo die fiebat.i. in ſtatu & populo Iudæorum , Sol.i. Chriſtus factus eſt retrogradus per incarnationem . Nam cũ iſte ſol ad nos tantum ſe appropinquauerit per ſuam charitatem & dilectionem,quouſq; ad cancrum.i. Iudæicum populũ venit per incarnationem, voluit tamen fieri retrogradus.i. iterum reuerti vnde venerat,per aſcenſionem,dicens Tbob. 12 Tempus eſt vt reuertar ad eum qui me miſit. Vel dic q̃ tunc fuit Sol dei filius retrogradus , quando in iſto octauo ſigno.i. in populo Iudaico ad humanitatem extitit inclinatus. Eccleſ. 48. Retroredijt ſol , & addidit vitam regi . Vel dic q̃ ſol apud Iudæos factus eſt retrogradus ,inquantũ iſte populus a vero ſi dei lumine,& a Chriſto factus eſt alienus. Hie.15. Occidit ſol dum adhuc eſſet dies. Vel dic q̃ tunc Chriſtus ab homine fugit & retrograditur,quãdo ad octauum gradũ.i. ad tranſgreſſionem ſeptenarij virtutum & ſacramentorum venitur.

De Leone. *Cap. 14.*

LEO eſt ſignum igneum,maſculinum, diurnum, fixum,domus ſolis,& illius exaltatio . Prima facies eius Saturni,ſecũda Iouis,tertia Martis. Domus eſt filiorum , nouorum veſtimentorum, librorum & honorum, ſm Miſaelem . Leo iſte ſignificat bonum principẽ vel prælatum, quia ſicut Leo eſt rex animalium,ſic tales ſunt reges & iudices aliorum. Sed verè talea debent eſſe ignei per ſeueritatem, diurni, & clari per veritatem,maſculini per probitatem, fixi per conſtantiæ firmitatem , domus & habitaculum Solis Chriſti per gratiam & charitatẽ,vel domus ſolis,iuſtitiæ ſupple, per æquitatem,& ipſius exaltatio per ſui nominis magnificationem, & & per diuinæ laudis iocunditatem. Vnde Eſa. 19. Ciuitas ſolis vocabitur . Et hic debet habere tres planetas.i. tres ſpeciales virtutes.ſ. Saturnum,qui pauperes ſatiat.i. pietatẽ. Iouem, qui deus dicebatur.i.auctoritatem. Martẽ,qui eſt deus belli.i. contra aduerſa omnia ſtrenuitatem,vel contra dyſcolos ſeueritatem. Iſta.n.tria maximè ſpectant ad prælatum vel principẽ.ſ. q̃ in ipſo ſit pietas,auctoritas,& ſtrenuitas. Iſte debet eſſe domus filiorum,quia omnes filij.i.omnes ſubditi ſui debent habere refugium ad eum ſicut ad domum. Nouorum veſtimentorum,quia debet habere nouitatem virtutum & morum. Eccleſ.9. Omni tempore ſint veſtimenta tua candida . Librorũ & debet eſſe domus.i.ſcientiarum & diſcretionis. Sap.6. Diligite lumen ſapientiæ omnes qui præeſtis populis . Item bonorum, quia.ſ.ille debet quẽlibet ſubditum vel alium honorare, promouere,officiare & beneficiare ſm meritum ſuum 1.ad Tim. 5. Qui bene præ ſunt præsbyteri,duplici honore digni ſunt. 1

De Virgine. *Cap. 15.*

VIRGO eſt ſignum terreum, fœmineum,nocturnũ,mediocre,domus Mercurij. dñi eius Venus Luna & Mars. Prima facies eius Solis. Secunda Veneris. Tertia Mercurij. Pulchros facit oculos faciemque decoram,& mitigat voluptatem ſm Miſaelem. Et dicitur domus ſeruorum & beſtiarum. Iuſtitiã ſignificat,& mutationẽ de loco ad locũ. Talis eſt per oia beata virgo , quia iſta eſt & fuit terrea per humilitatẽ, frigida per caſtitatem,fœminea per pietatem,& nocturna per ſui abſconſionem mediocris per maturam diſcretionem. Mercurius qui ſtatim ad naturam illius cui cõiungitur ſe inclinat, ſignificat benignitatem,quæ vult voluntatem omnium adimplere . Fuit igitur in ea Mercurius.i. benignitas in affectione. Venus q̃ dicit lucifer.i. honeſtas in conuerſatione. Luna alba .i.albedo caſtitatis. Mars rubeus.i.rubedo charitatis. Et ideo Sol.i. Chriſtus,primã eius faciem.i.animã occupauit , carnẽ.ſ. aſſumendo. Abacuc.3. Sol & Luna ſteterũt in habitaculo ſuo. Hæc etiam domus ſeruorum.i. peccatorũ, quia verè peccatores q̃ ſerui ſunt corruptionis 1. Pe.2. (quia q̃ facit pctm,ſeruus eſt peccati. Ioan.8.) qui & dicuntur beſtiæ line ſenſu , iſti dico habent eam pro refugio & pro domo ,quia.ſ. facit eos iuſtos, & mutari de loco ad locũ.i. de peccato ad gratiã , de pœna ad gloriã. Et ideo dicitur q̃ iuſtitiã ſignificat & mutationẽ. Illos & in quibus dominatur.i.qui ſunt ſibi deuoti , facit pulchros & gratioſos,q̃tum ad oculos diſcretionis, & q̃ũ ad faciẽ conuerſationis, quia fortitudo & decor indumentũ eius. Prou.31.

De Libra. *Cap. 16.*

1 LIBRA eſt ſignum aqueum, maſculinum, diurnum, inſtabile, domus Veneris, domini eius Saturnus, Mercurius, & Iupiter. Domus eſt vxoris & nuptiarum, litis & contentionis, furti & rapinæ, ſm Miſaelem. Per libram quæ eſt inſtrumentum ponderandi, intelligo mundi diuites & auaros, qui in librandis pecunijs occupantur. Et etiam alios peccatores, potiſsimè malos iudices & iniquos, qui alios habent iuſtè iudicare & librare. Tales ſunt aquei.i. molles & debiles ad operandum, maſculini.i. potentes ad luxuriandum diurni.i. vigiles & ſolliciti ad lucrandum, & circa mundi negotia laborandum, quia.ſ. vadunt de nocte ſicut de die ad nundinas & mercata. Iob 27. Noctem verterunt in diem. Inſtabiles etiam ſunt.i. infirmi ad reſiſtendum, quia.ſ. tentationes & tribulationes nequeunt ſuſtinere. Thren. 1. Peccatum peccauit Hieruſalem, propterea inſtabilis facta eſt. Iſti etiam ſunt domus Veneris.i. luxuriæ, Saturni qui teriæ præeſt.i. auaritiæ, Mercurij vagabilis.i. vanitatis & ſuperbiæ, vel leuitatis & inſolétiæ, Iouis qui interpretatur inimicus ſeparans.i. inuidiæ vel iracundiæ, odij & iniuriæ. Nam hodie mundi diuites in iſtis vitijs ſpecialiter abundát.ſ. in luxuria, auaritia, ſuperbia, incóſtantia, odio vel inuidia. Et ideo bene dicitur ꝙ iſti ſunt domus vxoris & nuptiarum quantum ad luxuriam, litis & contentionis quantum ad iracundiam, furti & rapinæ quantum ad auaritiam. Iō iſtis dicit̃ Eſa. 3. Rapina pauperis in domo veſtra. Et nota quomodo ſunt domus litis, quia.ſ. ſæpe litigant inuicem propter temporalia. Domus etiam furti, quia bona circunſtantium vicinorum furantur per fraudes & vſuras, & etiam quandoque per excoriationes & extorſiones publicæ rapiunt & furantur. Ideo de malis iudicibus dicitur Eſa. 1. Principes eius infideles, ſocij furum. Vel dic ꝙ libra eſt mundus, vbi homines libráiur & exercentur. qui reuera eſt inſtabilis vltra modum, qui pro certo eſt domus furti & Veneris, &c. ſicut ſupra. Iō de iſta domo dicitur Hier. 7. Spelunca latronum eſt domus iſta. Vel dic contra malos nummularios & alios mercatores, qui pecunias librant, quia vt communiter iſti ſunt domus furti, quia.ſ. diuerſis fraudibus pecunias furantur. Vel dic contra malos doctores, qui librant & ponderant verba ſcripturæ, &c. ſicut ſupra.

¶ Quando ſol eſt in libra, tunc facit noctes & dies equos, & iō dicitur libra, quia monſtrat pondetum æquitatem. Sic verè quando iudex eſt in libra iuſtitiæ, tunc neceſſario facit æquinoctium id eſt, equale iudicium inter virum & proximum ſuum, alijs non. Vel dic quòd quando ſol id eſt, Chriſtus aſcédet ſignum libræ id eſt, thronum iudicij, vbi facta omnium librabit & ponderabit, tunc verè equinoctium faciet id eſt, iudicij equitatem, quia & noctem & diem id eſt, peccatorem & iuſtum ſecundum normam iuſtitiæ adequabit, reddens vnicuiq; quod ſuum eſt, malis pœnam, iuſtis gloriam. Malachi. 2. Lex æquitatis fuit in ore eius, in pace & æquitate ambulauit. Vel dic quòd Sol eſt iuſtus, qui quo ad dies & noctes.i. quo ad proſpera & aduerſa debet eſſe æqualiter librans, & non plus per vnum quam per aliud motus, nec per proſpera elatus, nec per aduerſa turbatus.

De Scorpio. *Cap. 17.*

1 SCORPIVS eſt ſignum aqueum, frigidum & ſiccum & nocturnum domus martis, & nullius exaltatio. In eo etiam dominantur quattuor planetæ, ſ. Venus, Mars, Luna, Sol, ſecundum Miſaelem. Tales ſunt inuidi, quia aquei per mollitié & imperfectionem, frigidi per indeuotioné, ſicci per incompaſsioné, nocturni ꝑ ſuorũ malorũ operũ occultationem. Domus ſunt Martis.i. litis & contentionis. Et nullus apud eos exaltatur, quia.ſ. nullum reputant dignum exaltatione, & ita ſunt inuidi, ꝙ nullum promonent vel exaltant. Et iō quattuor planetæ.i. quattuor vitia in talibus dominantur, ſ. Venus.i. luxuria. Mars.i. odium vel iracundia. Luna mutabilis.i. inconſtantia. Sol ſolus lucens.i. ſuperbia, quia iſti volunt ſoli videri & apparere. Nunc manducabo de bonis meis ſolus. Eccle. 11. Et iſti dicuntur Scorpius, quia ſicut eſt animal venenoſum, quod facie lambit, & cauda pungit, ſic iſti quando habét inuidiam ſuper aliquem, ſæpe lambunt eum, applaudendo & adulando in facie.i. in præſentia, ſed verè a parte retro.i. in abſentia eſt aculeus fallaciæ & detractionis, quia.ſ. quádo eſt abſens, ipſum pungunt per detractionem & accuſationem & infamationem. Ideo iſtis ſic punctis pót dici illud Ezec. 2. Impij & ſubuerſores ſunt tecum, & cũ Scorpionibus habitas. ¶ Scorpius eſt regio quæ ſm Miſaelé, membris deſeruit generatiuis 2 faciem dat paruam, multos capillos, oculos paruos, crura longa, pedes magnos, & hoiem facit inſtabilem, & iraſcenté. Domus eſt mortis, timoris, delicti & laboris, belli, damni, & calliditatis & ingenij, ſm Miſaelem. Talis eſt mũdus, qa ille ſeruit membris.i. perſonis generatiuis, quæ vacant ad cõiugiũ.ſ. actiuis. Illi aũt in quibus dominatur.ſ. mundani, qui cor & affectũ in eo ponunt, habent faciem conſcientiæ paruã, oculos diſcretionis paruos, capillos diuitiarum multos, crura & pedes affectionũ magnos. Hoies ẽt facit inſtabiles & iracundos, & eſt domus mortis, quia pro certo in mundo eſt mors & animæ & corporis. Eſt etiam ibi timor, labor, delictum, bellum, damnũ, calliditas & falſitas, quia vt dicitur Oſeæ 4. Adulteriũ, furtũ, homicidiũ, inũdauerunt ſuper terram, & ſanguis ſanguinem tetigit. Et ideo iſte bene dicitur Scorpius, quia.ſ. poſtq̃ ſatis lambuerit hominem, applaudendo per proſperitatem, puncturá mortis æternæ in fine infigit per damnationem & aduerſitaté. Vel expone de inferno, vbi ſunt omnia iſta incommoda.

De Sagittario. *Cap. 18.*

SAGITTARIVS eſt ſignum igneum, maſculinum, diurnum, mediocre. Dominos habet Solem, Iouem & Saturnũ. Prima facies eius Mercurij, ſecunda Luna, tertia Martis. In motu facit delectari, ideo dicitur domus itineris, fidei, 3 ſapientiæ, Magiſterij, honoris, Aſtrorum, diuinationis & ſomniorum. Talis debet eſſe prædicator, & etiam prælatus, vel quilibet eccleſiaſticus, vel perfectus, q peccatores mundi reprehendendo arguit & ſagittat, quia verè debet eſſe igneus per charitatem, maſculinus per probitaté, diurnus per veritatem, mediocris per maturitatem. Domus debet eſſe Solis qui mundum calefacit.i. charitatis, Iouis qui nulli nocet.i. benignitatis, Saturni qui omnes ſatiat.i. pietatis, quia.ſ. charitas, benignitas & pietas debent in eccleſiaſticis abũdare. Vnde 1. Pet. 3. Miſericordes, modeſti, humiles. Et iſte pro certo facit auditores & ſubditos in quos agit, in motu bonorũ operũ delectari. Iſte dicitur domus itineris, quia iter oſtendit ad cœlum. Peregrinationis, quia prædicando debet diſcurrere ſicut Peregrinus. Fidei, quia debet ſcire fidei ſacramenta. Sapientię quia debet eſſe maturus & ſapiẽs. Magiſterij, qa eſt aliorũ doctor & magiſter. Honoris, quia habet officiũ honorabile, vel quia deum debet honorare. Aſtrorum, quia debet de aſtris & cœleſtibus loqui. Diuinationis, quia debet de ignotis & futuris inferni tormentis alijs prædicare. Somniorũ, quia debet ꝑ deuotionem de futura gloria ſomniare. Ideo Paulus dicebat. Conſtitutus ſum ego apoſtolus & Magiſter gentium 2. ad Tim. 1. Vel dic ꝙ iſte eſt mundus, qui dicitur ſagittarius, quia bonos ſagittat per tribulationes. Et verè iſte eſt domus itineris, peregrinationis & laboris, quia ſicut 2. ad Corinth. 5. dicitur, Quãdiu ſumus in corpore, peregrinamur a dño. Ité diuinationis & ſomniorũ, qa verè quicqd eſt in mũdo, totũ eſt ſomniũ.i. friuolũ atq; vanũ. Eccle. 33. Somnia extollunt imprudentes. Et ſicut ſol exiſtens in Sagittario, terram grandinibus, pluuijs, & niuibus ſagittat, ſic prædicator debet cum grandine. id eſt, cum comminatione tormentorum, cum niue.i. cũ allectione candoris æternorum, cum pluuia.i. cum irrigatione bonorum documentorum impios ſagittare. Eſaiæ. 49. Poſuit me dominus quaſi ſagittam electam.

De Capricorno. *Cap. 19.*

CAPRICORNVS eſt ſignum terreum, frigidũ, ſiccum, inſtabile, nocturnũ, Saturni prima domus. 5 Prima facies eius Iouis. Secunda Martis. Tertia Solis. Dñi eius Venus, Luna & Mars. Domus eſt dñij, regni gloriæ & imperij, ſubſtantiæ furtim ſublatę ſm Miſaelé. Et dr̃ Capricornus, quia ſicut caper libenter petit ſuperiora, ita Sol ibi exiſtés incipit iterũ aſcédere per circulos boreales, ſm Iſid. Chariſsimi Capricornus.i. caper cornutus, ſignificat mũdi ſuperbos & pctõres (qui more caprí ſunt fœtidi & immũdi) maximè malos diuites & ambitioſos, qa verè terrei ſunt ꝑ auaritia terrenorũ, frigidi ꝑ indeuotioné, ſicci per incõpaſſioné, inſtabiles ꝑ ſollicitudiné, nocturni ꝑ ignorátiá. Et Saturnus qui eſt planeta qui non iuuat niſi ſuos, ſm Miſaelem. ca. 4.

& nocet omnibus alijs i alios periclitat, apud eos hoſpitatur.
Prima facies.i.prima ætas eorum eſt Iouis.i.dei, quia in infan-
tia ſunt boni. Secunda.i.iuuẽtus, eſt Martis.i.luctæ & laboris;
quia tunc laborant ad acquirendum. Sed vltima.i.ſenectus, eſt
ſolis: qui eſt rex planetarum.i.gloriæ & honoris, quia in fine
ditantur & honorantur, & ideo dicũtur domus regni imperij,
dominij & gloriæ, & etiam ſubſtantiæ, ſed tamen furtim ſubla
tę.i.malè acquiſitę, quia.ſ.tales per ſubſtantias pauperum fur-
tim eis ſublatas acquirunt gloriam & honorem. Oſeæ 8. Ipſi re
gnauerunt, ſed non ex me. Iſti etiam more capri ad ſuperiora
.i.ad dignitates & officia ſemper abiunt & aſcendunt, ſiue ſint
eccleſiaſtici ſiue non. Ideo talibus dicitur Hiere.48. Superbia
cordis tui extulit te, qui habitas in cauernis petræ, & apprehẽ
dere niteris altitudinem collis. In talibus etiam dominatur Ve
nus.i.luxuria, luna cornuta.i.ſuperbia, Mars.i.iracũdia, cõtẽ-
tio & cõtrouerſia. Expone ſi vis cõtra ambitioſos & religioſos.

De Aquario. *Cap. 20.*

1 AQVARIVS eſt ſignum aereum, domus Satur
ni, ſed nullius exaltatio. Prima facies eius Vene
ris, ſecunda Mercurij, tertia lunę. Domus voca-
tur amicitiæ, mercati & fortunæ, redditus & tri
buti, ſubſtãtię regis & militis, ſcdm Miſaelem. Et
iſte fingitur pincerna fuiſſe deorum, & ideo a
dijs in cœlo collocatus fuiſſe. Et depingitur tenens vrnam, &
eorum manibus aquam fundens, vt Iſid. Tales ſunt diuites hu
ius mundi, quia verè dato ꝙ habeant apud ſe Saturnum.i. di-
uitiarum ſaturitatem, nullius tamen ſunt exaltatio, quia nullũ
adiuuant bonis ſuis, elemoſynas erogando. Iob 20. Cum ſatia
tus fuerit, arctabitur, & Eccleſ.5. Saturitas diuitis non ſinit eũ
dormire. Prima facies.i.prima ætas.ſ.infantia, vt communiter
eſt Veneris.i.luxuriæ. Sed ſecunda eſt Mercurij, quia poſt effi
ciuntur mercatores. Et ideo tertia eſt lunę cornutę.i.ſuperbię
quia vltimo ſiunt diuites & ſuperbi, & etiam quãdoq; milites.
Iſti dicunt̃ domus amicitiæ, quia diuitiæ addunt amicos plu-
rimos. Prouerb.18. Mercati & fortunæ, quia iſti in mũdo ſunt
fortunati. Redditus & tributi, quia.ſ.multos redditus acquirũt
& alios tributarios faciunt. Subſtantiæ regis, quia.ſ. ſubſtantiã
regum & nobilium & militum per vſuram & fraudem diuites
acquirunt, ſicut patet de burgẽſibus & vſurarijs, qui redditus
nobilium ſæpiſsime acquirunt. Vnde Iob.24. Agrum non ſuũ
demetunt. Et iſti dicuntur aquarius quaſi aquam fundens, qa
verè aquam.i.dona & munera fundunt ſuper manus deorum
id eſt, principum & baronum, officialium & prælatorum, vt.ſ.
eorum captent amicitias, & ne ab eis de ſuis malis operibus
& contractibus puniantur. Et ideo ab eis in cœlo.i.in altis of-
ficijs aliquotiens collocantur. Prouer.18. Donum hominis di
latat viam eius, & ante principes ſpatiũ ei facit. Et ſicut aqua-
rius eſt ſignum aereum, fixum & maſculinũ, ſic iſti ſunt aerei
per ſuperbiæ vanitatem, fixi per pigritiæ tepiditatem, maſculi
ni per luxuriæ fœditatem. Vel ſi vis dic ꝙ aquarius iſte ſigniſi
cat quoſdam dominos prælatos, qui.ſ. ſunt domus Saturni.i.ſa
turitatis, quia.ſ.ſatia alijs, & maximè ſuis domeſticis dãt come
dere, verũtamen nullius ſunt exaltatio, quia vix aut nunquam
volunt aliquem promouere. Ideo ipſis familiaribus poteſt di-
ci illud Proue.23. Comede & bibe dicet tibi, & mens eius nõ
eſt tecum. Aquarius fingitur pincerna &c. ſicut ſupra. Tales
ſunt adulatores, quia verè in manibus deorum.i.coram princi
pibus, aquam.i. verba mollia, adulatoria & blanda, ſemꝑ fun-
dunt, & ideo ab eis collocantur in cœlo & in eminentia digni-
tatis, quia conſtat ꝙ multi propter ſuas adulationes in magnis
dignitatibus promouentur. Vnde 4 Reg.3. Eſt hic Heliſeus fi
2 lius Saphat qui fundebat aquã ſuper manus Heliæ. ¶ Nati in
conſtellatione aquarij, ſunt gloriantes & deuaſtantes, pulchri
& vnam habent tibiam altera longiorem, ſcdm Miſaelem. Aqua
rius eſt mundus, qui aquis deliciarum & diuitiarum eſt ple-
nus. Quia verè iſte facit filios ſuos gloriantes & iactantes, pro
digos & vaſtantes, pulchros & rutilantes.ſ. per curioſitatem.
Et cum non habeant niſi duas tibias.ſ fidem & ſpem, carentes
tertia.ſ.charitate, vnam tñ habent altera longiorem, quia ſpes
eorum eſt longior, & ad plura ſe extendit, & maior eſt q̃ eorũ
fides, quia paucam habent fidem & informẽ, ſpem aũt habẽt
magnam licet inanem, quia ſemper de dei miſericordia pœni
tentiam ſperant. In fine aũt dicent illud Thob.8. Non queād-
modum ſperabamus, euenit nobis. Et illud Iob. 40. Spes autẽ
eius eum fruſtrabitur, & videntibus cunctis præcipitabitur.

De Piſcibus. *Cap. 21.*

PISCES eſt ſignum aqueum, fœmineũ, noctur- 1
num, mediocre, frigidũ, poſſeſsio Veneris, mar-
tis, & Lunę, & vocatur domus inimici, & ſigni-
ficat laborem, lamentationem, triſtitiã, ſuſurra-
tionem, dolum, maleuolentiam & carcerẽ, ſcdm
Miſaelem. Tales ſunt peccatores, & maximè de
tractores, quia aquei & fœminei per mollitiem & debilitatem.
Nocturni per velamentum operũ ſuorũ & falſitatem, quia qui
malè agit, odit lucẽ. Ioan.3. Frigidi per indeuotionem. Medio
cres per palliationem, quia fingũt ſe eſſe pacificos & medios.
Domus ſunt Veneris.i.luxuriæ Martis.i.iracundiæ. Lunæ.i.ſu
perbiæ. Domus ſunt inimicitiæ, qa inimici ſunt dei & lẽtõrũ.
Eccle.11. Altiſsimus odio habet pctõres. Et iſti pro certo pro
poſſe ſuo ſignificant alijs & præparant eis laborẽ & lamẽtatio
nem &c. ad litteram, maximè detractores & balliui, falſi accu
ſatores &c. qui alijs procurant carcerem & dolorem. Eſai.42.
Laquei iuuenum oẽs, & in domibus carcerũ abſcõditi ſunt.
Ideo de talibus piſcibus loquitur Abacu.1. Facies hominis ſi
cut piſces maris, & quaſi reptilia non habentia ducem. Et bene
dicuntur piſces maris, quorum.ſ. maior deuorat minorem.

De Planetis. *Cap. 22.*

PLANETAE omnes cum moueantur, alter tamen 1
ab altero diuerſificat curſum ſuum, quia quidã bre
uius, alij tardius complent ipſum. Et quanto quis
a terra remotior, tanto maiori indiget tempore ad
complendum. Et hoc totum ſit ſcdm quantitatẽ circuli, qui vni
cuiq; datus eſt a natura. Sic verè cum in cœlo.i.in mundo ſint
plures planetæ.i. plures homines, dato ꝙ omnes moueantur &
defluant.ſ.ad mortem per defluxum vel decurſum huius vitę,
alij tamen complent citius curſum ſuum, & alij citius alijs mo
riuntur. Et hoc totum accidit ſcdm ꝙ deus vnicuique proprium
circulũ.i. proprium vitæ ſpatiũ limitauit. Quia cõſtituiſti ter-
minos eius &c. Iob 14. ¶ Planeta q̃to a terra remotior, tanto 2
maiorem habet circulũ, & ipſum tardius complet, & ecõuer-
ſo quãto terræ propinquior, tanto velocius cõplet curſum ſuũ
Sic quãto homo propinquior eſt terræ.i. deo per grãm & amo
rem, tãto curſum ad eundum in paradiſum citius cõplebit, qa
.ſ. poſt mortem minus in purgatorio remanebit. Et econuerſo,
q̃to quis a deo per peccatũ remotior, tãto curſum iſtũ diffici-
lius & tardius adimplebit, & per maiorem circuitũ circuibit
tribulationẽ pœnarũ, qa dato ꝙ pœniteat, magis tñ in purga-
torio remanebit. Vnde dr̃ 1. ad Corin. 9. Omnes quidẽ currũt
ſed vnus accipit brauiũ. ſcilicet citius altero. ¶ Dicit Miſta lac 3
phũs ꝙ per motum & influentiam planetarum regũtur, & di-
ſponuntur omnia inferiora in ſuis conditionibus. Omnes au-
tem ſtellæ fixæ cooperantur planetis in ſuis operibus. Et ſicut
ferrum adaptatur adamanti, ita omnis creatura adaptatur mo
tibus planetarum. Sic verè ſecundum voluntatẽ & influẽtiam
planetarum id eſt, prælatorũ & ſuperiorũ, debent omnia infi-
ma id eſt, ſubditi omnes regulari & diſponi, quia ſcilicet om-
nes tenentur prælatis ſuis bonis obedire, & ſe (ſicut eſt poſsibi
le) conformare, quia ſicut dicitur Ioãnis 8. Si filij Abrahæ eſtis,
opera Abrahæ facite. Cæteræ autem ſtellæ id eſt, reliqui boni
qui ſunt in eccleſia vel conuentu, debẽt iuuare planetas id eſt,
prælatos, & ipſos in ſuis operibus cõfortare, & ſe ſuis motibus
& operibus coaptare, vt eius facta & opera ad debitum perue
niant complementum ad Galat.6. Alter alterius onera porta-
re. ¶ Dicit phũs Miſtalac.c.4. quòd ſecundum coniunctionem 4
planetarum in aliquo ſigno, mutatur tẽpus, quia ſi in principio
anni plures planetæ fuerint coniuncti in figuris aquaticis, ſi-
gnificat multitudinem pluuiarum in anno illo, ſi in aereis, ven
torũ, ſi in igneis, caloris, ſi in terreis, frigoris. Sic verè ſi in ali-
quo ſigno.i. in domo alicuius principis vel prælati ſunt cõgre-
gati id eſt coniuncti & vniti plures planetæ, ſtellæ erraticæ.i.
plures mali conſiliarij, officiales, vel balliui, ipſi pro certo im
mutant tempus.i. patriam, quia ſcdm ſua mala cõſilia, falſas accu
ſationes & colloquia, principes gubernant hodie terras ſuas,
& ſic cauſant in alijs ventum & pluuiam, æſtum & frigus.i. di
uerſa genera tribulationum.ſ. rapinas & tallias & exactiones,
quia concordia malorum multum eſt nociua patriæ, maximè
qñ ſignum in quo ſunt.i. princeps vel prælatus, eſt aquaticus ꝑ
luxuriam, aereus per ſuperbiã, terreus ꝑ auaritiã, igneus ꝑ ra-
pinam. Vnde Iob 19. Simul venerunt latrones eius, & fecerũt

5 ſibi viam per me. ¶ Item idem ibidem. Secundum coniunctio-
nem planetarum in ſignis, ſignorũ operatio extenditur vel la-
xatur, ſiue in bono ſiue in malo. Sic verè ſecundum cõiunctio-
nem & ſocietatem quæ nobiſcum eſt, noſtræ operationes &
virtutes mutantur, augentur vel minuuntur, quia ferrum fer-
6 ro acuitur &c. Prouer 27. ¶ Inter planetas quidam ſunt boni
ſimpliciter. ſ. Iupiter & Venus, quia tam ſuosquam non ſuos
ſemper iuuãt. Alij autem ſunt mali. ſ. Saturnus & Mars, q̃ a da
to ꝙ ſuos iuuent, alijs ſemper nocent. Alij autem ſunt medij, ſi
cut Sol, Mercurius, Luna, quia ſuos ſemper iuuãt, nõ ſuis, nũc
bonum, nunc malũ ingerunt, vt dicit idem. Sic in eccleſia vel
religione ſunt multi & diuerſi pricipes, iudices & prælati, vel
certi diuites & potentes. Nam quidam ſunt ſimpliciter boni
& iuſti, & iſti pro certo ſine aliqua acceptione perſonarũ om-
nes adiuuant & promouent, quemlibet ſecundum meritum
ſuum, quia & ſibi notos & non notos, ſuos vel non ſuos affines
vel non promouent & iuuant, iuſtitia mediante, quia ibi nõ eſt
diſtinctio Iudæi & græci. Deuter. 1. Siue ciuis ſit ille, ſiue pere
grinus, nulla erit diſtinctio perſonarum. Item alij ſunt ſimplici
ter mali & perſonarum acceptores, quia verè non iuuant ali-
qualiter niſi ſuos, ſ. notos, familiares, parentes vel compatrio-
tas, ſicut patet de mundanis, qui cognatos & nepotes tantum-
modo beneficant, & vix dant aliquid alijs, quãquam dignis,
imo verè non ſuis. i. illis ad quos non habent affectionem, vel
inimicis, ſemper nocent. ſ. rapiendo, excoriando, ſua, vel etiam
perſonam eorum vexando, ſicut faciunt mali iudices & balliui
qui ſi aliquem oderint, quanquam ſine cauſa, omnia mala quæ
poſſunt ſibi faciunt & imponunt, ſecundum illam regulam. Di
liges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Leui. 19.
Item alij ſunt mediocres, quia nec penitus mali, nec penitus
boni. Alijs autem nunc bonum faciunt, & nunc malum, quia. ſ.
per ſuam iudiciariam poteſtatẽ alios quandoq; grauant, quã-
doq; non. Contra quos dicitur. Non eſt perſonarum acceptio
apud deum. ad Rom. 2. Vel allega de adiutorio, quia. ſ. hoĩes di
uerſimodè iuuant alios, quidam omnes alij tantum ſuos &c.
vt ſupra. Et ſicut nullus eſt planeta tam maleuolus quin ſaltẽ
iuuet ſuos, ſic nullus eſt ita malus quin ſaltem debeat in neceſ-
ſitate iuuare ſuos familiares, ſubditos & parentes 1. ad Tim 5.
Qui ſuorum & maximè domeſticorum curam non habet, fi-
7 dem negauit, & eſt infideli deterior. ¶ Secundum Aſtrolog. &
etiam ſecũdum Galenum, ſeptem planetæ, mirabiliter coope-
rantur ad hominis generationem, natiuitatem & egreſsionẽ.
Nam concepto fœtu quilibet planeta habet ibi per ordinem
operationem ſuam per vnum menſem, ita ꝙ ſeptimo mẽſe qñ
fœtus recepit influentiam omnium planetarũ, ſi naſcatur, po-
terit viuere, ſed ſi diſtulerit vſque ad octauum menſem, nõ po
terit viuere, & hoc quia tunc incipit iterum ſuper eum influe-
re primus planeta. ſ. ſaturnus, qui eſt mortificatiuus, qui ſua
frigiditate & ſiccitate fœtum debilitat, intantum ꝙ ſi tunc na
ſcatur, mortem neceſſe eſt ꝙ incurrat, vel ꝙ habeat peſsimas
qualitates. Nono autem menſe, quia tunc regnat iupiter, erit
incolumis ſi naſcatur. Sic verè cũ multi ſunt in eccleſia plane-
tæ. i. prælati, alij boni, alij mali, illi tamen fœtus. i. ſubditi, qui
ſunt nati ſub buono planeta. i. qui habent bonum prælatũ, be-
nè formantur & diſponuntur, & per eorum influentiam, vitã,
doctrinam & exempla, vitam gratiæ acquirunt. Sed verè illi q̃
naſcuntur ſub Saturno. i. qui habent malum prælatum, frigidũ
per indeuotionem, ſiccum per incompaſsionẽ, ſæpiſsime mo-
riuntur, quia per mala ipſius exempla & opera, vita charitatis
& gratiæ ſpoliantur. Ideo tali Saturno dicitur Eſa. 14. Tu terrã
8 tuam diſperdidiſti, tu populum tuum occidiſti &c. ¶ Planeta
mouetur duplici motu, proprio & improprio. Sed motus ſuꝰ
improprius, eſt ab oriente in occidentem, motus autẽ ꝓprius
econuerſo, ab occidente in orientem. Et ille qui dicitur impro
prius, fit per raptum firmamenti, cuius curſum planeta ſequi
tur omni die. Sic voluntas noſtra mouetur dupliciter. ſ. motu
proprio, quo mouetur ad omne appetibile vel delectabile, ſi-
ue bonum ſiue malum. Improprio autem, quo mouetur ſm̃ fir
mamentum. i ſecundum voluntatem dei vel prælati, vel etiam
ſm̃ iudicium rationis. Sed pro certo motus ſuus proprius. i. ꝓ-
priæ inclinationes & affectiones ipſum ducunt ab occidente
in orientem. i. a bono ſtatu in malum, a gratia in peccatũ, q̃ a. ſ.
per occidentem quæ eſt regio frigida & humida, intelligitꝰ ſta-
tus gratiæ & pœnitentiæ, vbi frigus diuini timoris, & humor
lachrymarum & deuotionis abundat. Per orientem autem ca
lidum & ſiccum intelligo ſtatum peccati & mundanæ proſpe-
ritatis, quã calor auaritiæ & ſiccitas indeuotionis comitatur,
quia verè proprius motus voluntatis eſt ad mundi proſperita-
tem & peccatum. Gen. 8. Senſus & cogitatio hominis ad ma-
lum prona ſunt ab adoleſcentia ſua. Sed pro certo iſte mo-
tus eſt improprius quo voluntas ſequitur firmamentũ. i. deũ,
rationem vel bonum prælatum. ſ. benè & iuſtè volendo & de-
ſiderando. Iſte dico ducit eam econuerſo ab oriẽte in occidẽ-
tem, a peccato in gratiam, a malo in bonum, de amore mundi
ad amorem cœli. Ideo põt dicere tale firmamentum illud Pro
uerb. 4. Ducam te per ſemitas æquitatis &c. ¶ Planeta ſub cœ- 9
lo mouetur continuè per ſigna zodiaci, vbi nũc exaltatur, nũc
autem deprimitur, nunquam tamen cadit inferius, nec aliquo
tiens tãgit terram, nec etiam penitus tangit cœlum. Sic homo
ſub cœlo eſt in continuo motu & mutatione, quia. ſ. nunc tri-
ſtis, nunc hilaris, nunc ſanus, nunc infirmus, nunc diues, nunc
exaltatus, nunc pauper & depreſſus, & nunquam in eodem ſta
tu permanet. Iob 14. Vel dic ꝙ homo aliquando exaltatur per
contemplationem, deprimitur & deſcendit ad terram. i. ad ter
rena per actionem, veruntamen nunquam debet inferius ca-
dere ad amorem terrenorum per auaritiam & ambitionẽ. Vn
de Lumen vultus mei non cadebat in terram. ¶ Triplex eſt mo 10
tus in planetis ab Aſtrologis deprehẽſus, quia planeta aliquã-
do eſt directus, aliquando ſtationatius, aliquando retrogra-
dus. Nam quandoque directè mouetur ad orientem, verſus
finem ſigni, quandoque retrograditur procedendo contrario
modo, quandoque ſtat in medio ſine motu. Et eſt ſol retrogra-
dationis & ſtationis cauſa, quia ſecundum alphraganum, radij
ſolares quandoque alios planetas retropellunt, & faciunt eos
retrogrados, quandoque eos attrahunt, & faciunt eos ſtationa
rios. Sic verè chariſsimi homo dum eſt in vita iſta, multimo-
dos habet motus, actus pariter & proceſſus. Quia. ſ. quaſi flos
egreditur, & fugit velut vmbra. Nã reuera chariſsimi, homo
quandoque mouetur directè per proceſſum bonorum operũ
& virtutum, aliquando ſtat, quia nec augetur nec minuitur, &
quandoque retrograditur, quando. ſ. facit peccatum mortale,
quia tunc procedit modo contrario quam deberet. Iordanis
conuerſus eſt retrorſum. pſal. 113. Peccator. n. modo retroce-
dit per peccatorum commiſsionem, ſed finaliter retrocedet ꝑ
æternam damnationem 1. Re. 4. Cecidit Heli retro, & confra
ctis ceruicibus expirauit. ¶ Cauſa retrogradationis planetarũ 11
quodammodo eſt ſol. &c. vt ſupra. §. præcedenti. Sic verè dico
ꝙ quidam mouentur directè ad cœlum, qui ſtatim poſt mor-
tem euolant. Quidam cadunt & retrocedunt ſtatim vſque in
infernum. Alij autem ſtant & morantur vſque ad tempus in
purgatorio vel in mundo. Sol autem. i. deus eſt horum cauſa.
Sol. n. per radios ſuæ occultæ prædeſtinationis aliquos repellit
per reprobationem, & ſic fiunt retrogradi per damnationem.
Alios autem attrahit per ſuam gratiam & electionem. Et iſti
fiunt ſtationarij per ſpem æternæ beatitudinis & per adoptio-
nem dominicæ viſionis. Ideò de damnatis & reprobis dicitur
Gen. 49. Mordens vngulas equi vt cadat aſcenſor eius retro.
Et breuiter, cuius vult miſeretur, & quem vult indurat, ſicut
dicitur ad Ro. 9. ¶ Planetæ ſunt ſtellæ iſtorũ inferiorũ immu- 12
tatiuæ, impetus cœleſtis corporis retardatiuæ, ſerenitatis vel
tempeſtatis cõcitatiuę ſterilitatis vel fertilitatis inductiuæ, flu
xus maris & refluxus cauſatiuæ. Sunt etiam harmoniæ genera
tiuæ ſecundum Macrobiũ, & per ſolis pñtiam ſui luminis oc-
cultatiuę, & a virtute ſolis immutationis receptiuę. Talis eſt ꝑ
omnia vir perfectus, & maximè bonus prælatus, quia inferio-
res ſe. ſ. vicinos vel ſubditos immutat de malo in bonũ per ſuã
doctrinam & exempla. Impetum etiam oĩbus. i. rigorẽ diuinæ
iuſtitiæ per ſuas orationes temperat. Sap. 18. Proferens homo
ſeruitutis ſuæ ſcutum orationem, & per incenſum deprecatio
nem allegans, reſtitit iræ. Fertilitatem virtutum, facit ſterilita-
tem vitiorum inducit, ſerenitatem pacis & clemẽtiæ bonis ꝓ-
curat, & tempeſtatem rigoris & iuſtitiæ in obſtinatos cõcitat,
harmoniam orationis vel gratiarum actionis generat, lumen
ſuarum gratiarum & meritorum occultat. Seneca. Æſto occul
tator virtutum, ſicut alij vitiorum. Et a ſole Chriſto influen-
tiam gratiæ & meritorum recipit & receptat. Ideo de talibus
poteſt dici Eccle. 43. Gloria ſtellarum, mundum illuminãs. &
Eccleſ. 50. Quaſi ſtella matutina in medio nebulæ. ¶ Planeta 13
quanto altior, tanto tardius attingit finem circuli ſui, & econ-
uerſo quanto magis in imo, tanto citius ipſum attingit. Sic ve-
rè quanto quis eſt altior per dignitatem ſecularem, vel per ſu
perbiam, tanto vere finem ſuum. ſ. deum tarius attingit, quia. ſ.
ſæpe acci-

ſæpe accidit ꝙ alti homines & nobiles cæteris ſunt peiores &
difficilius ſaluantur, quia quod altũ eſt apud homines abomi-
nabile eſt apud deum. Luc. 16. Sed verè aliqui ſunt imi, ſ. pau
peres in infimo ſtatu, qui etiam ſunt imi per humilitatẽ, & iſti
facilius ſaluantur, & finem ſuum, qui deus eſt, conſequuntur,
quia. ſ. non habent tot occaſiones delinquendi. Vnde Iaco. 2.
Pauperes elegit deus in hoc mundo. Vel dic quòd illi q̃ ſunt
infimi & humiles, citius veniunt ad debitum finem de nego-
14 tijs ſuis, q̃ illi qui ſunt ſuperbi & elati. ¶ Planetæ ſunt inuicem
qualitatum alter alterius receptiui. Nam ſi vnus planeta circu
lum alterius ingreditur, ſtatim eum immutat, vel per aliũ im-
mutatur. Vnde quando Iupiter intrat circulũ Saturni, per Io-
uis beneuolentiam, Saturni malitia temperatur, vt ait Ptolo-
meus. Sic verè homo per ſocietatem immutatur. Nam ſecun-
dum qualitatem illorum quibus coniungitur, & quorũ circu-
los & domos intrat & ſectatur, temperamentum recipit ſuarũ
qualitatum, & alios imitando, ipſorum faciliter ſequitur con-
ditiones. Et ideo bonum eſt bonam ſocietatem ſectari. Nam ſi
iupiter .i. bonus homo ſaturno maleuolo .i. alicui malo cóiun-
gitur, & alter ſibi per ſocietatem, ipſius peccatoris malitia vel
malæ conditiones ab alio poterunt temperari, quia cum ſan-
cto ſanctus eris &c. in pſal. Vel dic quòd bona ſua debent bo-
ni ſibi inuicem communicare, & in ſpiritualibus & terrenis
alter alterum adiuuare. ad Gala. 6. Alter alterius onera porta-
te 1. Petr. 4. Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrum
illam adminiſtrantes.

De Saturno. *Cap. 23.*

1 SATVRNVS a ſaturando eſt vocatus, quia ſa-
turitatem in mundo cauſat. Et ideo Ops dicitur
vxor eius .i. opulentia, quia Saturnus opulentiã
temporalium comitatur, ſm Iſido. Sic verè bo-
ni & pij dicuntur ſaturnus, quia. ſ. alios ſatiant p
elemoſynas bonis ſuis. Et iſti pro certo habent
opulétiam in vxorem, quia cõmuniter viri miſericordes ſunt
opulenti, iuxta illud Luc. 6. Date & dabitur vobis. Et Prouer.
2 3. Da pauperibus, & implebuntur horrea tua &c. ¶ Licet ſatur
nus ſit a terra remotiſsimus terræ tamen malitiæ eſt vicinus,
vel ſecundum aliã litteram, terræ maximæ eſt nociuus. Et eſt
planeta maleuolus & ponderoſus ſecundum Ptolo. & Martia
num. Sic verè in mundo ſunt multi maleuoli peccatores, qui li
cet ſint a terra .i. a terrenis diuitijs remotiſsimi per pauperta-
tem, vel per exigentiam ſui ſtatus, ſicut ſunt religioſi mendi-
cantes, terrenæ tñ malitiæ, i. terrenorum cautelis & fallacijs
ſunt coniuncti, & in terrenis diuitijs per affectum & deſide-
rium implicati. Vel dic ꝙ Saturnus eſt iuſtus, qui quanto plus
appropinquat cœlo, vitam cœleſtem ducendo, tanto magis
3 eſt terræ nociuus, terrenos & terreſtria contẽnendo. ¶ Satur-
nus planeta maleuolus magis nocet retrogradiendo quam di-
rectè procedendo, ſecundum Ptolo. Sic verè maleuoli & inui-
di detractores, magis alij nocent retro quam ante, quia. ſ. dum
retrogradiuntur .i. dũ ſunt retro in abſentia, tunc per infamias
& falſas accuſationes alios lædunt, quod tamen directè proce
dendo .i. ante & in præſentia facere non auderent. Vel dic ꝙ
quandoque vir iuſtus plus nocet ſe ſubtrahendo, quam profi-
cit apparendo. Exemplum de Helia, qui plus nocuit Acab &
eius populo in abſentia quam profuit in præſentia 3. Reg. 17.
4 ¶ Saturnus eſt a terra remotiſsimus, & tamẽ terræ mirabiliter
eſt nociuus. Sic boni a terrenis per contemptum ſunt elonga-
ti, terræ tamen .i. terrena diligentibus ſunt contrarij. Eccle. 33.
5 Contra bonum malum eſt. ¶ Saturnus eſt planeta maleuolus,
frigidus, ſiccus, nocturnus, ponderoſus, pallidus, retrogradus,
a terra remotiſsimus. Et depingitur a fabulis quidam ſenex tri
ſtis, tenẽs falcem, & fingitur a filio ſuo fuiſſe caſtratus, cuius
virilia in mare proiecta Venerem creauerunt, ſm Iſido. Talis
eſt peccator & maximè diues, quia verè iſti ſunt maleuoli, fri-
gidi, per indeuotionem, ſicci per incompaſsionem, nocturni
per peccatorum ſuorum occultationem, ponderoſi & ad ter-
rena inclinati per auaritiam & ambitionẽ, pallidi per defectus
caloris charitatis oſtenſionem, retrogradi per obſtinationem,
a terra .i. a conſideratione mortis, remotiſsimi per mentalem
excœcationem. Iſti ſunt ſenes .i. in malis conſuetudinibus anti
quati, triſtes a ſpirituali lætitia denudati, tenentes falcem .i. in
falſitatis operibus occupati. Senuit Iſaac, & caligauerunt
oculi eius. Gen. 27. Si quæras quare ſunt triſtes, quia verè ſæ-
pe accidit ꝙ filij eorum .i. ſubditi vel conſanguinei vel vxores
vel filij caſtrant diuitias ſuas, furando & ſubtrahendo, & ita ꝙ
generatur inde venus .i. luxuria. Quia ſecundum Eccle. 14. In
in bonis eius, alius luxuriabitur. Item ſi quæras cur depingi-
tur cum falce, quia verè ſicut falx retrogradiẽdo rumpit her
bam, ita ſaturnus quando eſt retrogradus, magis nocet quam
quando directè procedit. Sic verè iſti per retrogradationem
ſuam, per contractus falſos quos faciunt retro .i. non in præſen
tia aliorum, ſed priuatim in cameris, magis nocent vicinis ſuis
quam quando directè .i. apertè procedunt, quia. ſ. obligant ſi-
bi pauperes, & palliant vſuras ſuas, directè vero .i. publicè nõ
auderent facere quouis modo. vnde Hierem. 7. Facti ſunt re-
trorſum & non ante. De iſtis autem vide diffuſius lib. 15. ca 1.
§. de ſaturno. Vel ſi vis dic in bono quòd Saturn' ſignificat bo-
nos ſenes, qui ſ. debent eſſe graues & ponderoſi per actus &
inceſſus maturitatem, pallidi per meditationis ſagacitatem, fri
gidi per caſtitatem, ſicci per abſtinentiæ macerationẽ, noctur
ni per vigiliarum frequentationem, a terra remotiſsimi per ter
renorum contemptum & abominationem, a filijs .i. a pauperi-
bus debẽt caſtrari diuitijs ſuis per elemoſynarum diſtributio-
nem, & falcem iuſtitiæ debent habere per ſeueram malorum
punitionem. Apoc. 14. Alius angelus exiuit de templo quod eſt
in cœlo, habens falcem acutam. ¶ Secundum Ptolo. Subiecti 6
Saturno ſunt communiter iniqua operantes, pigri, graues, tri-
ſtes, turpes, rhagadas .i. fiſſuras in calcaneis patientes, veſtimẽ
ta fœtida non horrentes, animalia fœtida diligẽtes. Tales ſunt
auari, qui Saturno .i. mundanæ ſaturitati & proſperitati ſunt ſu
biecti, quia iſti ſunt iniqua operantes per pauperum exhæreda
tionem, pigri ad bonam operationem. Sed & pedes eorum pi
gri ſunt ad ambulandum. Sap. 15. Triſtes ſunt per ſollicitudi-
nem. Graues & ad terram inclinati per auaritiam. Turpes per
malam conuerſationem. Et in calcaneo .i. in fine vitæ ſuę fiſſu-
ras patiuntur .i. æternam damnationem. Fœtida autem veſti-
menta .i. bona temporalia non horrent, imo diligunt per auari
tiam. Animalia etiam immunda .i. malas mulieres diligunt per
luxuriam. Ideo Eſ. 66. Anima eorum in abominationibus ſuis 7
delectata eſt. ¶ Secũdum Ptolo. ſub Saturno ſunt capricornus
& aquarius, & ſunt domus eius, & regnat in libra, ſed in ariete
perdit regnum, & ſignificat triſtitiam & merorem Saturnus
maleuolus & diabolus malitioſus, quia verè domus eius eſt ca
pricornus .i. alta petens. ſ. ambitioſi, & aquarius .i. molles & lu-
xurioſi. Et regnat in libra .i. in mercatoribus per auaritiã. Sed
verè in illis qui ſunt aries .i. mites & benigni, vellere meritorũ
vallati, deficit ſibi regnum, quia iſti dicunt. Nolumus hunc re
gnare ſuper nos Luc. 19. Sed ipſe rex eſt ſuper omnes filios ſu-
perbiæ. Iob 41. Et iſte pro certo ſuis filijs .i. peccatoribus fina- 8
liter ſignificabit triſtitiam & merorem .i. mortem æternã. ¶ Se
cundum Ptolo. Saturnus ſignificat triſtitiam & merorem. Et
ideo depingitur triſtis. Sic verè chariſsimi. Saturnus .i. mundi
ſaturitas & proſperitas in ſuis poſſeſſoribus ſignificat æternã
triſtitiam & merorem, temporalem. ſ. & æternam. Quia verè
illi qui mundana proſperitate lætantur, & nunc & in futuro ꝑ
tribulationes varias cõtriſtantur. Quia verè ſm Ambroſium,
Continuus ſucceſſus temporalium æternæ damnationis eſt in
dicium. Subiecti autem ſaturno &c. ſicut ſupra in §. 6. ¶ Licet
ſaturnus ſit plumbeus, pallidus, & maleuolus, tñ qñ intrat cir-
culum Iouis planetæ beneuoli, ſua malitia temperatã, & argen
teus & candidus efficiẽ, vt dicit Ptolo. Sic dato ꝙ bõ ſit plum
beus per maculantem luxuriæ infectionem, liuidus per malã
vitam & conuerſationem, qñ tñ ſectatur cõſortium Iouis .i. ali
cuius bonæ perſonæ, efficitur candidus per caſtitatem, clarus
per honeſtatẽ, & ꝓ malitia acquirit & vitæ & morũ bonitatẽ.
Saturnus per triginta menſes moratã in quolibet ſigno & tri-
ginta annis cõplet in Zodiaco curſũ ſuũ. Sic vir iuſtus ꝓꝓ lati
tudinem circuli mẽtis ſuæ, diu debet morari in quolibet rerũ
ſigno .i. in conſideratione cuiuſlibet creaturę, vt ſic in numero
tricenario, qui conſtat ex ternario decies ducto .i. in fide ſan-
ctæ trinitatis quo ad ternarium, & in perfectione decem man
datorum quo ad denarium, cõpleat curſum vitæ, dicens illud
apoſtoli 2. ad Tim. Curſum conſummaui, fidem ſeruaui.

De Ioue. *Cap. 14.*

IVPITER eſt planeta beneuolus, maſculinus, di- 1
urnus, tẽperatus, calidus & humidus, in colore ar-
genteus & clarus, ſaturni cui coniungitur malitiã
reprimens ſm Ptolo. Iupiter facit hominem pul-
chrum & coloratum. Et ideo in Ioue cauſam fœlicitatis anti-
qui po-

qui poſuetunt. Et ipſum patrem & ſummum deorum omniū
vocauerunt.Sub ipſo Sagittarius & piſcis ſunt. Regnat in Can
cro,ſed in Capricorno regnum perdit. Et ſub ipſo cōtinentur
honor & diuitiæ,ſapientia & ratio, ſecundum Prolo. Talis eſt
vir perfectus,quia maſculinus per probitatem, beniuolus per
mititatem,diurnus & per veritatem,temperatus per maturita
tem,calidus per charitatem,humidus per pietatem,colore cla
rus per honeſtatē. Et qū Saturno.i. peccatori eſt aſſociat',eius
malitiam reprimit per vitæ & doctrinæ ſuæ ſanctitatē. Quod
maximè facit prælatus reſpectu ſubditi dyſcoli atque mali. Et
ideo talis poteſt dici cauſa fęlicitatis,quia bonus prælatus eſt
fœlicitas & proſperitas eccleſiæ & patriæ, & ſubditis vniuer-
2 ſis.Prouer.29.Rex iuſtus erigit terram.¶ Iupiter eſt ſummus
deorum &c.ſicut ſupra.Hic eſt Chriſtus, qui propter ſuā bo-
nitatem,ſaturni.i.humani generis malitiam temperauit, quan
do ipſum per incarnationis ſuæ conſortium reparauit. Iſte fa-
cit hominem.ſ.quem diligit,pulchrum & coloratum per gra-
tias & virtutes. Et ſub ipſo continetur,& ab ipſo acquirit ho-
nor & diuitiæ paradiſi,ratio, ſapientia & veritas,quoniam ip-
ſe ſapientiæ dux eſt,& ſapientium emendator.Sapie.7.Et ideo
fœlicitatis æternæ cauſa nō immerito debet dici. Sub iſto ſunt
Sagittarius.i.quilibet vir iuſtus & rigoroſus,qui alios ſagittat,
arguit & caſtigat.Itē piſcis.i.quilibet vir mitis & deuotus vel
ſtudioſus,qui aquas ſacræ ſcripturæ vel deuotionis ſectatur &
deambulat.Regnat in Cancro retrogradiendo.i. in illo qui re
troacta vitia recordatur. Sed regnū ſuum deficit in Capricor-
no fœtido .i. in illo qui in actibus luxuriæ fœtidis occupatur.
3 Ecce in iuſtitia regnabit rex.Eſa.32.¶ Iupiter in omni ſigno ſi
gnificat bonum præterquam in vltimo, vbi ſignificat triſtitiā,
ſeruitutem & paupertatem ex parte quadrupedum & ex par-
te familiæ,ſm Martianum & Prolo.Sic licet Chriſtus in omni
ſigno.i.in omni ætate & tempore ſignificet bonum, in tantum
ꝙ ſemper apud eum miſericordia reperitur, in vltimo tamen
ſigno.i.in finali tēpore.ſ.in iudicio ſignificabit & cauſabit qua
drupedibus & ſeruis.i.peccatoribus beſtialibus & peccatorū
ſeruituti ſubiugatis, triſtitiam & ſeruitutem & paupertatem
æternam,quia ipſos tunc rigidè & iuſtè cōdemnabit, quia zelus
& furor viri non parcet in die vindictæ &c.Prouer.6.

De Marte. *Cap. 25.*

1 MARS, deus belli a gentibus putabatur. Eſt.n.
planeta feruens & ſiccus, maſculinus & noctur
nus,maleuolus.Sub Marte ſunt Scorpi⁹ & aries
& ſunt domus eius. Regnat in Capricorno, ſed
in Tauro eſt diſceſſus regni. Sub ipſo cōtinetur
prælium,carcer,inimicos. Et ſignificat iram, ce
leritatem & furorem. Et eſt rubeus,falſidicus & doloſus ſecū-
dum Ptolomeum.Tales ſunt mali & tyranni,mundi principes
& magnates,qui dicuntur dij bellorum, quia per eos bella &
& guerræ vel prælia concitant.Sunt.n.calidi per feruentē cru
delitatem, ſicci ſine humore pietatis, maſculini per luxuriæ
fœditatem,nocturni per ignorantiæ cœcitatem, maleuoli per
malitiæ prauitatem.Iſti ſub ſe habent duo ſigna.i.duo genera
ſubditorum.Quidam dicuntur Scorpius.Iſti ſunt officiales &
balliui,qui more ſcorpionis alios lancinant per falſas accuſa-
tiones & detractiones,& eos pungunt per rapinas & excoria-
tiones.Alij dicuntur Aries, qui eſt dux gregis.Iſti ſunt cōſilia
rij,cauſidici & iudices,vellere diuitiarum præ cæteris induti.
Et ideo bene dicitur ꝙ ſub eis eſt prælium.ſ. inter ſe inuicem,
vel contra ſubditos rapiendo violenter.Carcer,quia.ſ.,multos
iniuſtè incarcerant. Inimicus, quia facillimè fiūt alijs inimici,
& difficiliter amici.Et hoc,quia iſti faciliter habent iram & fu
rorem,quando.ſ.ab alio concitantur,contra illud Iacobi 1.Eſt
tardus ad iram. Iſti etiam ſunt rubei per crudelitatem, doloſi
per falſitatem,falſidici per mendacium vel mendacitatem, li-
cet dicatur Prouer.17.Non decet principem labium mentiēs.
2 ¶Mars facit hominem longum & altum in iuuentute, ſed in
ſenectute diſponit ad curuitatem,& hoc ratione caloris conſu
mentis,& ſiccitatis contrahentis.Sic ſunt multi qui in iuuen-
tute.i.in vita iſta, in qua non eſt niſi inceptio vitæ & duratio-
nis,ſunt alti per ſuperbiam & elati.Et iſti ſunt filij martis dia-
boli,qui eos mouet per ſuperbiam & extollit.Sed verè in ſene
ctute.i.in tempore mortis tunc incuruabuntur & inclinabun-
tur.ſ.inferius in infernū Quia Mars diabolus illos quos nunc
eleuat,tunc deprimet.Quia qui ſe exaltat,humiliabitur Matt.
3 23.¶ Mars eſt planeta maleuolus,qui diſponit ad animoſitatē,
& ad appetitum vindictæ,& ad animi mobilitatem.Ideo deus
bellorum dicitur,quia.ſ.bella facit ſecundum Iſidorum.Reg-
nat in capricorno,ſed in tauro perdit regnum ſuum, ſecūdum
Prolo.Sic iracundia facit hominem ſtultè audacem,& vindi-
ctam appetere,& animo per diuerſa propoſita volitare. Et nō
bellorum dicitur deus,quia.ſ.ſolet bella & contentiones, lites
atque diſcordias generare. Et iſta regnat in Capricorno .i. in
mundi peccatoribus,& maximè in mundi potentibus & ambi
tioſis,qui more capri ad alta conſcendunt.Sed verè in tauro.i.
in viris bonis & maturis,qui more tauri terram.i. corpus pro-
prium colunt,eſt diſceſſus regni ſui,quia ſicut dicitur Eccleſ.
28.Secundum virtutem hominis,iracundia illius eſt. ¶ Mars 4
eſt cæteris planetis ardentior, & rubicundior & ſiccior. Iſte
calori dominatur,& diſponit ad audaciam.Sic verè vir bonus
debet eſſe ardens per charitatem rubicundus, & rutilans per
honeſtatem,alios animans ad bonum & ad virtutem,& chole
ricæ complexioni.i.motibus iracundię prædominans.Ideo de
talibus dicitur Ioann.5.Ipſe erat lucerna ardens & lucens.Et
Prouerbio.15.Melior eſt patiens viro forti,& qui dominatur
animo ſuo,expugnatore vrbium.

De Venere. *Cap. 26.*

VENVS idem eſt quod lucifer, planeta beneuolus, 1
fœmineus,nocturnus,ſemper comitatur ſolem,vel
præcedendo,& tunc dicitur lucifer, vel ſubſequen
do,& tunc dicitur heſperus. Hic cæteris gauden-
tius fulget,& ideo dicitur iubar propter radioſitatem. Diē &
ſolis ortum immediate annunciat & præcedit.Hic excedit Zo
diacum in duabus partibus,ſm Bedam.Hic facit ſuos, canto-
res,muſicorum amatores,pigmentarios & aurifices, ſm Pro-
lo.Talis eſt beata virgo,quia fuit fęminea per pietatem,bene-
uola per benignitatem,nocturna & occulta per humilitatem,
radians per honeſtatem,ſolem.i. Chriſtum ſemper concomi-
tans per incarnati ſocietatem,ipſum præcedens per materni-
tatem,ipſum ſequēs p filialē virginitatem, & etiam quia poſt ip
ſum remanſit in mundo.Iſta etiam Zodiacum.i. conditiones no
ſtræ naturæ exceſſit in duobus.ſ.in hoc ꝙ virgo peperit, & in
hoc ꝙ creatura creatorē portauit. Vel in hoc ꝙ inuiolata per
manſit,& in hoc ꝙ ſuper angelos aſcendit.Ideo de ea poteſt di
ci illud Eſa.14 Lucifer mane oriebaris, & dixiſti. Aſcendam
in cœlum,ſuper aſtra exaltabo ſoliū,ſimilis ero altiſsimo. Iſta
etiam facit ſuos & ſibi deuotos,cantores per gratiarum actio-
nem,pigmentarios per futurę conſolationis cōtemplationem.
Vel ſi vis expone de viro perfecto, q in duabus ſui partibus.ſ.
quantum ad effectum & intellectum,zodiacū.i. ambitum hu-
manæ naturæ excedit,inquantum.ſ.ad cognoſcendum & me-
ditandum ſuper cœleſtia eleuat intellectum,& ad diligēdum
inuiſibilia dilatat affectum 2.ad Corint.5. Siue mente excedi-
mus,ſiue ſobrij ſumus,charitas Chriſti vrget nos. Iſte etiam
ſolem iuſtitiæ Chriſtum ſemper per gratiam comitat. ad Ro-
ma.8.Quis nos ſeparabit a charitate Chriſti?Ipſumq; quādo-
que præcedit deſiderando,quandoq; ſequitur imitando.Mat.
8.Magiſter,ſequar & te quocunq; ieris. Vel etiam ſolem Chri
ſtum præcedit & annunciat prædicando, ipſumque ſequitur
obediendo.Iſte ergo dicitur præ cæteris gaudentius fulgere,
quantum ad vultus hilarem tranquillitatem.Act.6.Intueban-
tur vultum eius tanquam vultū angeli ſtantis inter illos.Alios
cantores facit vel efficit per diuinæ laudis quam in eis excitat
iocunditatem.Candidus eſt per caſtitatem.Fulgens per ſcien
tiæ luminoſitatem. Fœmineus per pietatem. Nocturnus per
humilitatem. Et ſic merito dicitur Iubar ſeu lucifer propter
exemplaris conuerſationis radioſitatem. Iſte eſt ergo lucifer
de quo Iob 38.Nunquid producis luciferum in tempore ſuo,
& veſperum ſuper fines terræ oriri facis?Et ſicut venus in tri-
bus ſemitonis ſol dicitur occurrere, ſic viri iuſti ſoli iuſtitiæ
Chriſto in tribus virtutibus theologicis,vel in tribus pœnitē-
tiæ partibus,vel in tribus religionis votis, contra tres hoſtes
animæ,mundum.ſ.carnem & demonia noſcūtur ſpiritualiter
obuiare.Eccle 25.In tribus beneplacitū eſt ſpiritui meo.¶ Se- 2
cundum Prolo.ſub venere ſunt libra & taurus, & ſunt domus
eius.Regnat in piſcibus,ſed in virgine regnum perdit.Sic verè
libra id eſt diuites qui pecunias librant, tauri id eſt, potentes
qui terram gubernant,ſunt ſub venere,quia veneri & luxurię
famulantur.In piſcibus & in delicioſis regnant,ſed verè in vir
gine, Maria.ſ. & etiam in alijs virginibus, perdunt regnum
ſuum,quia luxuria nunquam habuit in beata virgine aliquam
poteſtatem,

poteſtatem, iuxta illud ad Roma. 6. Non regnet peccatum in
veſtro mortali corpore, vs obediatis concupiſcentijs eius.

De Mercurio. *Cap. 27.*

1 MERCVRIVS eſt planeta temperatus, noctur
nus, modo maſculinus, modo fœmineus, cito.n.
ſe vertit ad naturam illius cui coniungitur, & cũ
bonis bonus, cũ malis malus efficitur, ſicut dicit
Miſael. Sic verè ſunt multi nocturni.i. ignoran-
tes & imperfecti, qui habẽt animum ita leuem,
& propoſitum ita inſtabile, q nunc ſunt maſculini, nunc fœmi
nei.i. nunc boni nunc mali. Nam ad naturam illorum quibus
coniunguntur per ſocietatem, facillimè conuertunt, vt ſi ſint
boni, boni fiãt & econuerſo, q ſtatim per aliorũ verba & exẽ-
pla de vno propoſito ad aliud ſe cõuertunt, & mutantur. Iuxta
illud. Qui cito credit, leuis eſt corde. Eccle. 19. Vel dic q Mer-
curius eſt verus obediens, qui ſecundũm volũtatem illius cui
coniungitur. ſ. prælati ſui, ſuas mutat & regulat voluntates. Sa
pientiæ 16. Vniuſcuiuſque voluntati deſeruiens, ad quod quis
volebat conuertebatur. Vel dic q talis eſt prælatus, quia. ſ. iſte
ſecũdum q inuenit ſubditos diſpoſitos, malos. ſ. vel bonos, vel
mediocres vel medios, ſm hoc ipſe debet cum eis agere, & ſe
eis bonum .i. beneficum & benignum, vel malũ .i. rigidum &
ſeuerum præbere 1. ad Corint. 9. Omnibus omnia factus ſum.
2 ¶ Mercurius a poetis deus eloquentiæ dictus fuit & ſapientiæ
ſecundum Iſido. quia ſecundum Ptolo. facit hominem ſtudio-
ſum, eloquẽtem, calculatorem & computatorem. Talis debet
eſſe prælatus vel prædicator, quia verè ipſe debet habere ſa-
pientiam in regendo, eloquentiã in prædicando, & virtutes &
merita ſubditorum debet æqualiter numerare. Act. 14. Voca-
bant. Paulum Mercurium eo q eſſet dux verbi. Vel dic q bo-
nus prælatus facit homines ſtudioſos, inquantum vult & labo
3 rat q ſubditos habeat ſcientia & eloquentia luminoſos. ¶ Mer
curius ſemper eſt cum ſole vno ſigno ante, vel vno ſigno poſt.
Quando Solem præuenit radijs ſolaribus ſtationarius efficit
ſi ei ſit propinquus, quando autem eum ſequitur tunc videtur
eſſe retrogradus. Sic boni ſemper ſunt cum ſole Chriſto p gra
tiam & charitatem, & ſic fiunt quãdoque ſtationarij per firmi
tatem & fortitudinem, quandoq; retrogradi p retroactæ vitæ
ſuæ conſiderationem. Iordanis conuerſus eſt retrorſum. Vel
dic q Sol lucens eſt mũdi proſperitas, quæ oculos intellectus
ſtupefacit. Homo igitur oportet iſtam vt comitetur dũ eſt in
iſta vita, ſed ſi ipſam præueniat, & eam contemnendo poſt ſe
derelinquat tunc efficitur ſtationarius, quia. ſ. ipſe contra ten-
tationes & tribulationes ſtat firmiter, & reſiſtit. Sed verè qñ
eam ſequitur. ſ. eam amando, & eius negotia tractando, tunc
oportet quòd ſit retrogradus per peccatum, quia. ſ. oportet q
fiat mercator, aduocatus, auarus, & ſic p diuerſa peccata a re-
cto itinere retrocedit. Vnde 1. ad Timo. 5. Multi abierũt retro
poſt Sathanam. Vel dic q quidam ſunt qui ante ſolis occaſum
lucent, & iſti ſunt illi qui nunquam peccauerunt. Et alij q poſt
occaſum ſplendent, & hi ſunt qui poſt peccatum ad pœniten
tiam redierunt. Sicut autem Mercurius nunquam vltra tri-
ginta gradus a ſole recedit, ſic nec iuſtus trigenarium, qui cõ
ſtat denario ter Ducto. i. denarium mandatorum & ternarium
4 fidei trinitatis dimittit. ¶ Mercurius habet ſub ſe geminos &
virginem, & regnat in virgine, ſed in piſcibus regnum perdit.
Et ſub iſto continetur fortunium & negociatio, ſignificat ra-
tionem & ſapientiam ſecundum Ptolo. Sic Chriſtus habet ſub
ſe illos qui dicuntur gemini. i. qui habent geminam charitatẽ,
& virginem. i. eos qui ſeruant corde & corpore virginitatẽ at-
que caſtitatem. In talibus. n. regnat Chriſtus, ſed verè in piſci-
bus. i. in illis qui in aquis deliciarũ iugiter commorantur, per-
dit regnum ſuum, quia diabolus regnat in talibus & nõ Chri-
ſtus, Habent. n. ſuper ſe regem, cui nomen exterminãs. Apoca.
9. Et ſicut Mercurius eſt planeta cum bonis bonus, cum ma-
lis malus, ſic deus quando inuenit homines bonos, ipſum ſimi
liter inueniunt bonum, beneficia ſua largiendo, ſed verè ſi ma
li fuerint, ſic & ille ſimiliter malus erit eis. ſ. quantum ad mali
tiam pœnæ, quia malum pœnæ æternæ eis inferet, iuxta illud
Amos 3. Non eſt malum in ciuitate quod non faciat dominus.
5 ¶ Mercurius rariſſimè videtur, quia vt communiter ſemper
ſub Solis radijs occultatur. Sic verè prælatus non debet ſe ni-
mis oſtendere, & coram alijs publicare, quia nimia familiari-
tas parit contemptum. Sed vel ſtudendo vel orando ſe a mun-
di ſtrepitu occultare. Abſcondam faciem meam ab eis, & con-
ſiderabo nouiſſima eorum. Deutero 32. Vel expone de reli-
gioſis vel viris perfectis, qui infra clauſtra ſua continuè eſſe
debent abſconditi, & raro exterius propalari.

De Sole. *Cap. 28.*

SOL ſecundum Iſido. dicitur quaſi ſolus lucens, eo 1
q ſit fons totius luminis. Et eſt planeta fortunatus,
tamen quandoq; per coniunctionem mali planetæ
fit malus. Sic verè licet homo ſit lucidiſſimus p ho
neſtatem & bona exempla, dato etiam q ſit bonus, fortunatus
& virtuoſus, quandoq; tamen accidit q ipſe coniũgitur alicui
malo planetæ. i. q ipſe ſectatur ſocietatem alicuius malæ perſo
næ, & tunc efficitur malus per eius malam vitam, exempla &
verba, quæ ſequitur. Ideo bene dicitur Prouerbiorum 24. Cũ
ſtulto ne abieris. ¶ Sol oĩbus cœli luminaribus maior eſt quã- 2
titate, dignitate, poteſtate, effectuũ multitudine, claritate (q
. ſ. magis eſt calidi luminis) motus vniformitate, quia ſemper
directè mouetur, & nunquam excedit terminos zodiaci, nec
vnquam ſit retrogradus luminoſitate, quia. ſ. omnia inferiora
& ſuperiora illuminat & illuſtrat, vt dicit Meſalach. Sic verè
chariſſimi, debet eſſe de prælato, qui debet eſſe ſubditis ma-
ior quantitate meritorum, dignitate, poteſtate, & multitudine
bonorum operum, ſcientiæ, claritate, motus. i. operationis vni-
formitate & maturitate. Nunquam. n. debet exire terminos zo
diaci. i. fidei per peccatum, vel etiam iuſtitiæ per acceptionem
perſonarum, ſed ſemper in medio incedere per iuſtitiæ æqui-
tatem. Eſa. 30. Hæc eſt via, ambulate in ea, nõ declinetis ex ea
ad dexteram vel ad ſiniſtram. Sed vniformiter & maturè in
ſuis actibus debet præcedere, nec aliquo modo debet a via re-
ctitudinis & iuſtitiæ fieri retrogradus, nec per peccatum vel
acceptionem munerum a veritatis lumine eclipſari. Eſai. 60.
Non occidet vltra Sol tuus. Sed ſubditos ſuos debet illuſtrare
ſcientia, ſiue doctrina, pariter & exemplo. Eccle. 42. Sol illumi
nans per omnia reſpexit. quia lux ſubditorũ debet ab eo ema-
nare. Et ſicut Sol mouetur contra firmamẽtum, vt ipſum tem-
peret, ſic prælatus ſe debet opponere per orationes cõtra mo-
tum diuinæ iuſtitiæ, vt per eum temperetur, Exemplo Aaron,
Numeri 18. de quo dicitur Sapien. 18. Proferens ſeruitutis ſuę
ſcutum orationem & allegans reſtitit iræ. ¶ Secundum Ambr. 3
in Hexameron. Sol eſt oculus mundi, iocunditas diei, pulchri
tudo cœli, menſura temporum, virtus & vigor omniũ naſcẽ-
tium, decor & perfectio ſtellarum, rex & dominus planetarũ.
Et ſm Martianum, Sol eſt principium lucis, rex naturæ, mens
mundi, fulgor Olympi, moderator firmamenti. Talis eſt deus,
quia oculus & director eſt mundi, pulchritudo cœli. i. eccleſię
menſura temporum, quia. ſ. immenſus eſt, omnia menſurans,
virtus & vigor eſt omniũ, decor ſtellarum. i. ſanctorum, fons
lucis. ſ. ſapientiæ, firmamenti. i. rerum omnium per occultam
prouidentiam moderator. Rex eſt etiam & dominus planeta-
rum. i. ſanctorum & etiam errantium peccatorum. Et ſicut Sol
per 12. ſigna incedens lumen præſtat omnibus ſphæris, ſm Pla
tonem, ſic Chriſtus dũ fuit inter duodecim apoſtolos, omnes
alios illuſtrauit. ſ. lumine ſapientiæ vel gratiæ. Omnis. n. ſan-
ctorum lux gratia vel ſapientia, a Chriſto principaliter deri-
uatur. Vnde. Refulſit ſol in clypeos aureos, & reſplenduerunt
montes ab eis 1. Macha. 6. ¶ Sol ſimplicis eſt eſſentiæ vel natu- 4
ræ, & ideo incorruptibilis, quia compoſitio ex contrarijs, eſt
principium corruptionis, ſm Ariſto. Sic verè in eccleſia vel
religione debet eſſe ſimplicitas. i. vnitas & concordia, quia par
tes contrariæ. i. perſonę inuicem diſcordes non debent ibi eſſe,
& ſic ſemper incorruptibilis permanebit, quia ſocietas vel re-
ligio côtinuè ſtat, quando perſonæ ſunt inuicẽ vniformes. Sed
pro certo illa quæ eſt compoſita ex perſonis contrarijs, & inui
cem odioſis, ſtatim deſtruitur & corrumpitur, quia quilibet
trahit ad partem vbi eſt affectio ſua, & ſic lites oriunt, & con-
tentiones, quæ totum ſubuertunt, quia ſi domus ſupra ſemetip
ſam diſpartiatur, non poterit domus illa ſtare. Mar. 3. ¶ Omne 5
corpus leue, habile eſt ad motum. Et ideo quia ſol leuiſſimæ
naturæ, velociſſimi eſt motus ſm Dion. de. di. no. Sic verè quã
to quis eſt leuior per voluntariam paupertatem, & minus ha-
bet de diuitijs ſarcinoſis, tanto ad motum obediẽtiæ vel bonæ
operationis eſt habilior. & ideo ſol. i. vir perfectus velociſſimi
eſt motus. ¶ Sol ſecundum Dio. de di. no. Renouat, nutrit, cu-
ſtodit, perficit, diſcernit reſouet & fœcundat, auget, mutat, col
locat plantat, & viuificat. Primo dico q ſol renouat, quia per
radios ſuos ſubintrantes terra herbis & floribus veſtitur, & ſic
radios

a ſtatu hyemali priſtiuo renuuatur. Hic eſt prælatus, qui per
radios doctrinæ ſuæ terram .i. terreum peccatorem facit per
pœuitentiam renouari, & berbis & fluribus.i. gratijs & vittu
tibus adoruari. Hic debet alios nutrire ſpiritualiter per prædi
catiouem vel ſcientiam, & corpuraliter per elemoſynarum fre
quentiam. Cuſtodire.ſ. ſubditos per diligentiam, & diſcernere
debet inter eos per diſcretionem .ſ. qui ſunt boni & qui mali.
Ego iudico inter pecus arietum & Hircurum. Ezech.34. Hic
debet refouere per cumpaſsionem, fœcundare per prædica-
tionem, augere per meritorum cumulationé, mutare per ma-
lorum ſubditorum depoſitionem, plantare per bonorum pro-
motionem. vel mutare. ſupple peccatores per conuerſionem,
plantare per fidei confirmatam radicationé, viuificare per vi-
tæ gratiæ vel æternæ gluriæ procurationé. Ideo talibus dicitur
Hiere.1. Conſtitui te ſuper gentes & regna, vt euellas, & de-
7 ſtruas, & ædifices, & plantes &c.¶ Sol ſecundum Dion. virtu-
tem habet conſeruatiuam, qnia compoſita ex diuerſis & cōtra
rijs elementis ſtatim deſtruerentur, niſi per virtutem & influē
tiam cœleſtis corporis conciliarentur & conſeruarentur. Sic
verè charitas habet vim vnitiuā & coucordatiuam, qnia om-
nia miata.i. collegia, ſocietates & conſortia, quæ ex diuerſis p-
ſonis vt communiter ſunt compoſita, ſtatim deſtruerentur, ni
ſi per vim charitatis inuicem vnirentur, & in vnitatis concor-
8 dia ſeruarentur.¶ Sol habet virtutem perfectiuam, qnia nihil
peruenit ad perfectionem vel complementum inter vegetabi
lia & ſenſibilia, niſi per ſolē. Virtutem ēt habet fœcundatiuā
& augmentatiuam, quia nihil fructificat vel augmentatur, vbi
radius ſolaris nō attingit. Talis eſt Chriſtus, quia verè per gra
tiam ſnam vel charitatem (quam Immittit) ipſe fœcundat per
boni operis inchoationem, augmentat per eius perfectum in-
crementum, & proſequutionem, perficit per finale cōplemen
tum, perſeuerantiam & perfectiouem. Quemadmodum cepit,
ita & perficiet 2.ad Corint.8. Nihil.n. pōt homo in bono pro-
ficere, niſi radius diuinæ gratiæ tangat ipſum. Quod patet in
peccatoribus, qni quia tali radio non tanguntur, fructum bo-
9 norum operum nuuquam portant.¶ Sol virtutem habet con-
fortatiuam, quia quando appropinquat ad uos, virtutes anima
lium fortiores efficinntur, ſicut etiam patet in aurora, vbi pro
pter aduentū ſolis natura fortificatur & recreatur, & tunc om
nis infirmitas alleuiatur, flores etiam in eius ortu apetiuntur
& vigorantur, qui tamen in occaſu ipſius marceſcunt & clau-
duntur. Sic verè quādo ſol Chriſtus appropinquat ad uos per
ſuæ gratiæ immiſsionem, tunc vigoramus, & ad bene agēdum
vel mala ſuſtinendum fortius roboramur, & per cōfeſsionem
laudem vel gratiarum actionem aperimur. Vnde Apertum eſt
illico os Zachariæ. Luc.2. Veruntamen quando nobis occidit
per peccatum, tunc ceſſando a cōfeſsione vel gratiarum actio
10 ne, laude vel oratione, claudimur & velamur.¶ Sol diuerſas re
cipit mutationes. Ipſe.n. in mane rubet, in tertia lucet, in meri
die feruet, in veſpere pallet. Et ideo ſm Bedam quatuor ha-
buiſſe equos fingitur a poetis. Vnus dicebat Ethon .i. rubeus,
alius eous.i. ſplendens, tertius pyrois.i. ardens, & quartus phle
gon .i. vrens terram. Sic vir iuſtus & perfectus debet mutari
de bono in melius, quandoque .n. debet inueniri rubens per
charitatem, clarus per honeſtatem, feruens per zeli auſterita-
tem, pallidus per maturitatem. Ideo iſte debet habere quat-
tuor, equos, quibus vehatur ad cœlum.i. quatuor virtutes car
dinales. Vnus eſt rubens, qnem ſanguis cauſat. ecce fortitudo.
Alius eſt lucens & illuminans. ecce prudentia. Alius ardens.
ecce feruens iuſtitia. Alius pallidus. ecce matura temperantia.
Abacuch.3 Qui aſcendis ſuper equos tuos, & qnadrigæ tuæ
12 ſaluatio.¶ Sol virtutem habet purificatiuam. Nam radijs ſuis
aerem ſubtilizat vel ſubtiliat & auram peſtilentiæ fugat. Sic
verè Chriſtus conſcientiam ſiue animam mundificat & depu-
rat, & immiſsione radiorum ſuorum.i. gratiarum & bonarum
inſpirationum aerem peſtilentem.i. peccata & vitia exinde fu-
gat, ipſaque deſtruit & conſumit. Vnde dicit Ezech.36. Effun
dam &c. & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris.
¶ Sol virtutem habet calefactiuam, licet ſubſtantiuè non ſit ca
lidus. Calorem.n. cauſat ex radiorum ſuorum motu & confria-
ctione, & eorū concurſu in ſuperficie obiecti corporis, & ma-
ximè ſi fuerit politum vel ſpeculare, vt dicitur in perſpectiua.
Sic verè Chriſtus cauſat in nobis ardorem charitatis, & hoc
per immiſsione radiorum.i. gratiarum & beneficiorum ſnorū,
& maximè quando inuenit cor noſtrum politum per morum
venuſtatem, ſpeculare per ſcientiæ claritatem. Eccle.43. Sol in
meridiano exurit terram. ¶ Sol virtutem habet attractiuam. 13
vapores .n. puros attrahit ſurſum, & ipſos poſtea per pluuias
emittere conſueuit. Sic Chriſtus illos qui ſunt puri per caſti-
tatem vel conſcientiæ ſanctitatem, ſurſum attrahit ad gloriam
paradiſi. Et quanto ſunt puriores, tanto facilius aſcendūt, & al
tius collocantur. Amice, aſcende ſuperius. Luc.14. Vel dic ꝙ
ſol eſt prælatus, qui pro certo illos qui ſunt puriores caſtitate
& ſanctitate, debet prius & altius eleuare. ſ. ad dignitates, offi-
cia, beneficia vel præbēdas, dicendo eiſdem Eſ.60. Surge illu
minare Hierſualem.¶ Duo ſunt in ſole nobis occulta. ſ. magni 14
tudo & motus. Nam cū ſit octies maior terra, & maximè quā-
titatis, hæc tamen noſtris ſenſibus non apparet. Cum etiam ve
lociſsime moueatur, tamen propter maximam ſuam claritatē
a nobis hæc velocitas nō videtur. Sic de deo, duo propriè ſunt
nobis abſcondita, incognita & inuiſa. ſ. magnitudo ſuæ eſſen-
tiæ, & motus ſuæ occultæ prouidentiæ. Nam cum habeat eſ-
ſentiam infinitam, illa tamen infinitas non poteſt plenariè a
nobis comprehendi. Iob 39. Magnus.n. dominus eſt & vincēs
ſcientiam noſtram. Tanta eſt etiam claritas ſuæ ſapiētiæ, quòd
motus ſuæ prouidentiæ non percipitur.i. ꝙ ratio ſuorum iudi-
ciorum occultorum a nobis penitus non videtur. Vnde Eccle.
8. Omnium operum dei nullam poteſt homo inuenire ratio-
nem, & quanto plus laborauerit, tanto minus inueniet. ¶ Sub 15
ſole eſt Leo, & eſt domus eius. Regnat in ariete, & in libra di-
ſcedit regnum eius. Sub ipſo continetur ſpes, lucrum & for-
tuna, & maximè diſponit ad animationem ſecūdum Ptolo. Sic
Chriſtus hoſpitatur in Leone.i. in viris iuſtis, fortibus & perfe
ctis. Regnat etiam in ariete.i. mitibus & ſimplicibus & idiotis,
ſed in libra.i. falſis diuitibus & mercatoribus pecunias libran-
tibus deficit regnum ſuum, quia tales per peccatum eum ex-
pellunt. Oſeæ.10. Ecce deum non timemus, & rex quid faciet
nobis? Sub iſto autem inuenitur ſpes.ſ. ſuæ miſericordiæ, fortu
na præſentis gratiæ, lucrū futuræ gloriæ. Ideo ipſe dicit Apo.
3. Suadeo tibi emere aurum &c. vt locuples fias. ¶ Sol eſt pla- 16
neta beneuolus, maſculinus, diurnus, calidus & ſiccus, fulgēs
in ſe, & omnia alia illuminans, terminos zodiaci nunqnam ex-
cedens, nec vnquā retrograde incedēs, ſm Meſalach. Sic verè
vir perfectus beneuolus eſt per mititatem, maſculinus per for
titudinis probitatem, diurnus clarus & manifeſtus per verita-
tem, calidus per charitatem, ſiccus, per abſtinentiæ parcitatē,
fulgens per ſapientiam vel houeſtatem, alios illuminans p do-
ctrinam vel per exemplorum ſuorum ſanctitatem, nunquam
excedit zodiaci ſigna id eſt duodecim articulos fidei per hære
ſim & incredulitatem, nec vnquam retrograditur per peccato
rum & prauitatem vel per malitiam & falſitatem, vel per ſuo-
rum operum diſcontinuitatem. Quia nemo mittens manū ad
aratrum & aſpiciens retro, aptus eſt regno dei. Luc.9.

De Luna. Cap. 29.

LVNA dicitur quaſi luminum vna.i. principalis, ſm 1
Iſidor. quia Soli in magnitudine & pulcbritudine
eſt ſimillima. Et ſm Ambroſium in Hexameron.
Luna eſt decor noctis, mater roris, humoris mini-
ſtra, dominatrix maris, temporū menſura, emulatrix ſolis, mu
tatrix aeris, lumen a ſole mutuās, ipſumq; modo ſpeculari ad
nos reijciens & refundens. Talis eſt beata virgo, quia verè lu
minarium cœli.i. omnium ſanctorum eccleſiæ eſt principalior
ac ſoli.i. Chriſto filio ſuo ſimilior quantum ad perfectionem.
Hæc eſt.n. decor noctis.i. huius turbulentæ vitæ, vel noctis.i.
peccatorum, quia.ſ. peccatorum & pœnitētiæ eſt ſpes, ſolatiū
atq; decor. Cant.6. Pulchra vt luna, electa vt ſol. Et Eccleſ.6.
Decor.n. vitæ eſt in illa. Mater eſt etiā roris gratię, & humoris
deuotionis miniſtra. Ros luminibus ros tuus. Eſ.26. Illa domi
natur mari.i. peccatoribus tumultuoſis & fluctuoſis, ipſos ad
miſericordiam reducendo. Vel mari.i. mundo & vitijs domi-
natur, omnia ſuperando. Eccleſ.24. In fluctibus Maris ambula
ui. Temporum ſupple ſuorum dicitur menſuratrix, ſua.ſ. tem-
pora debitè ordinando, & in bonis vſibus expendendo. Sene-
ca. Tempus tuum in tribus diſpenſetur, præterita recordare,
præſentia ordina, futura præcaue. Vel etiam iſte tempus vitæ
noſtræ diſcernit & menſurat. Solem .i. Chriſtum emulatur &
amat. Luc.2. Fili quid feciſti nobis ſic? Ego & pater tuus dolē-
tes quærebamus te. Aerem.i. conſcientiam peccatorum de ma
lo in bonum immutat, lumen etiam .i. gratiarum plenitudinē
a ſole Chriſto acquirit, & tandem ad nos peccatores iterum
deriuat & refundit. Nam & hic viuentes, & in purgatorio lu-
gentes,

gentes, luce ſuæ miſericordiæ & gratiæ recreat atq; leuit. Vn
de ipſa poteſt dicere, Penetrabo omnes partes terræ,& illumi
2 nabo omoes ſperantes in domino. Eccleſ.24. ¶ Luna eſt ſtatus
multum mutabilis,figurę etiam & coloris. Quando ſoli eſt ꝓ-
pioqua, illuminatur ab eo a parte cœli,& perdit lumen a par-
te terræ. Quaodo auté eſt Soli oppoſita vel remota, tunc ecoo
uerſo perdit lumen a parte cœli, & plenè illuminatur a parte
terræ. Claſa ergo nunc eſt,& ounc obſcura, vt dicút Beda &
Macrob. Luna eſt bomo qui fluit de vno ſtatu ad alium,& nú-
quam in eodem ſtato permanet, ſed continuè mutat & variat
ſtatum ſuum,figuram pariter & colorem, quia nunc efficitur
cornotus per ſuperbiam,nunc rotundus & mobilis per inſolẽ
tiam,ounc obſcurus per ignorantiam,nunc clarus per ſapien
tiam,uunc eſt iunenis,nunc ſenex,nunc eſt ſanus, nunc infir-
mus,ounc eſt diues,nuuc eſt pauper. Ideo Eccleſ. 27. Stultus
mutatur vt luna. Iſta luna.i.bomo poteſt illuminari a parte cę
li.i.quantum ad boua ſpiritualia per gratias & virtutes,& per
ſapientiam ſpiritualem, & finaliter per gloriam æternalem.
Iterum poteſt illuminari a parte terræ.i.a parte bouorum ter-
reuorum,& boc triplici lumiue.ſ.delicijs,diuitijs, honoribus.
quia in iſtis tribus conſiſtit mundi proſperitas. Luna etiã iſta.i.
homo poteſt eſſe propioquus & amicus ſoli.i.Chriſto per gra
tiam & charitatem. Et poteſt eſſe ab co remotiſsimus per pec-
catum. Quia longè eſt dominus ab impijs. Pronerb.15. Dico
igitur pro certo, ꝙ quando luna.i.homo cſt propinquus & cõ-
iunctos per gratiam ipſi ſoli.i. Chriſto: tunc verè a parte cœli
id eſt, quantum ad bona ſpiritualia & æterna tecipit illumioa
tionem, ſ.gratias, dooa, virtutes & merita. Sed pro certo tooc
temporis vt commoniter perdit lumeo a parte terræ.i. muodi
proſperitatem, quia vt commuoiter dei amici non proſperanẽ
in bac vita, imo ſunt leni obſcuritate.i.pauptate et aduerſitate,
quia ſicut dicitur in pſal. Multæ tribulationes iuſtorum. Nam
quamuis quandoq; tegula fallat, tamen communiter cæteris
paribus booi minus proſperantur quam mali. Sed pro certo
qnando homo eſt ſoli.i. Chriſto oppoſitus per vitia & peccata
ruuc perdit lumen a parte cœli.ſ.gratias & virtutes, quia ob-
ſcurus & pauper efficitur quátum ad booa ſpiritualia. Iob 28.
Auferetur ab impijs lux ſua. Veruntamen a parte terræ & ter
reoorum acquirunt communiter tunc temporis magnum lu-
men.i.magnam proſperitatem.ſ.magnas ſciẽtias ſeculares, ma
goas diuitias temporales, magoas delicias corporales. Hiere.
12. Impij.o.proſperantur, bene eſt omnibus qui iniquæ agunc
& præuaricantnr. Vel dic ꝙ luoa iſta eſt vir iuſtus, qui.ſ. figu-
ram & conditionem ſuam debet mutare, & ſm loca & perſo-
3 oas & tempora, diuerſis diuerſimodè cooformare. ¶ Luna ooo
ſit cornuta, oiſi quãdo recedit a ſole, vel ad ſolem accedit. Sic
verè homo nou ſit ſuperbus cornutus, niſi quando a deo rece-
dit per peccatum. Vnde Eccle.15. Lõgè.n. eſt a ſuperbia & do
lo. Qoaodo etiam homo accedit ad ſolem.i.ad deum per gra-
tias & virtutes, tunc ſimiliter exiode quandoque ſuperbit &
ſit cornutus per ſoperbiam, ſicut ille Pbariſeus Luc.18. Domi
oe oon ſum ſicut cæteri bominum &c. Quia verè homo quan
doque non tãtum ſuperbit de rebus vitioſis, imo etiam de re-
bus virtuoſis,& ſic anima propeijs armis ioterficiť. Vnde di-
cit Gregorius. Valde timendum eſt vitium quod ex victoria
4 oaſcitur vitiorum. ¶ Luna eſt omnis bumoris augmentatioa,
quia per occultam virtutem ſuam in eius incremento, medul-
læ, cerebra animalium, & omoe aliud bumidum augmentať,
& per eius decrementum ſimiliter minoratur, vt dicit Martia
nus. Vnde eius defectus vel profectus omnium eſt infetiorũ
corporom decrementum vel etiam complemeotem. Sic ve-
rè prælatus per ſoã occultã influẽtiã .i. p ſuã orationẽ & deuo
tionem, debet ſubditis humorem gratię procurare. Nam quã-
to luoa.i.prælatus maiotem claritatem ſapientiæ & morũ ha-
bet, taoto omnia inferiora.i. ſubditi humorem habent gratiæ
pleniotem. Et cconuerſo, quanto plus deficit iu lumine diſcre
tioois & ſapientiæ, tanto ſubditi ab bumore pietatis & deuo-
tionis & gratiæ ſpoliantur, qoia eorum profectus eſt alijs vti-
lis, eorum obſcuritas & ignorantia alijs eſt damnoſa, quia ſi cę
cus cœcum duxerit, ambo in foueam cadunt. Matt.15. Vel dic
ꝙ ſicut aduẽtus & præſeotia luminis lunaris eſt caoſa cremẽ-
ti humorum,& ecootra receſſus eſt cauſa decrementi, ſecuo-
dum Plinium, ſic acceſſus diuinæ gratiæ ſpiritualiter nos im-
pinguat, careotia autem virtutibus attenuat. Vel dic de præ-
ſentia & acceſſu lumioís.i.prælati, qui proficit, & de eius re-
ceſſu & abſentia, quæ officit. Vel dic ꝙ luna.i.prælatos, gratia
& ſcientia luminoſus, ſolet ſubditos humoroſos & diuites ha-
bere,& econuerſo. Vel dic ꝙ crementum luminis proſperita-
tis eſt cauſa crementi bumoris carnalitatis &c. Allega ſicut vis
¶ Luna eſt maris attractiua. Nam per ſuam occultam virtuté 5
mare regulat & diſponit & ipſum fluere & affluere, defluere
& refluere facit. Ipſum.o elenat & attrahit vbicunque ſit, &
intumeſcere facit. Vnde mare ſemper abuudat io parte vbi lu
na, eſt & defluit a parte oppoſita. Vñ iſta eſt regula ꝙ quotiẽſ-
cunque mare abundat a parte otientis per lunam ibi exiſten-
tem, defluũ & minuitur a parte occidentis,& econuerſo, vt di
cit Mattianus. Luna eſt deus, qui pro certo mare fluctuoſum.i.
bomines gubernat & diſponit per ſuam occultam prouiden-
tiam & virtutem,& ipſum facit diuerſimodè minui vel auge-
ri. Oriens vbi eſt lumen, ſignificat bona ſpiritualia & ætetna,
vbi lux gratiæ ſemper viget. Occidens autem ſignificat mun-
dum, qui occidit & deficit omui die. Iſta eſt igitur regula oc-
cultæ influentiæ lunæ.i.occultæ prouidentiæ dei, qua regit ho
minem. Quia aliquando facit eum affluere vel abundare a
parte oriẽtis.i.in bonis ſpiritualibus, gratijs & virtutibus. Ali
quando facit eum affluere a parte occidentis.i.in honis tempo
ralibus, diuitijs delicijs & honotibus. Sed pro certo iſtud eſt
verum, ꝙ quotiens bomo abundat a parte orientis .i. io bonis
ſpiritualibus,& qnotiens deus dat ſibi affluentiam gratiarum,
ipſum pro certo facit mioui a parte occidẽtis.i.in boois tẽpora
libus, quia facit eum pauperem, & boiuſmodi, & temporali
proſperitate, ne ab ca abſorbeatur, immuoem, quia ſicut diciť
Iudith.8. Quotquot deo placuerunt, per multas tribulationes
tranſierunt. Et cconuerſo quotieos facit aliqoem aboodare a
parte occideotis.i.in boois temporalibus, tunc vt communi-
ter talis minuitur a parte oriẽtis.i.a boois ſpiritualibus. Quia
ſæpiſsime ſit ꝙ illi qui abundant temporali proſpetitate, carẽt
ſpirituali ſanctitate. Eccleſiaſt.11. Si diues fueris, noo eris im-
munis a delicto. ¶ Lona eſt planeta fœmineus, nocturnus, fri- 6
gidos & humidus, nunquam manet in eodem ſtatu vel figura,
incerti eſt motus, quia ouoc eſt ſub ſole, nuoc ante, núc retro,
ſæpe cotouta apparet, ſæpe, rotuoda, & breuiſsimo tempore
complet curſum ſuum. Talis eſt peccator, quia fœmineus per
inconſtantiam nocturnus & obſcurus per igoorantiam, frigi
dus per indeuotionem, homidus per luxuriæ iofectioncm, va-
riæ figuræ per geſtus & veſtitus curioſitatem, incerti motus
per inſolentiæ leuitatem. Cornutus eſt per ſuperbiæ vanitatẽ
rotundus & mobilis per incooſtaotiæ læuitatem, & curſum
ſuum.i.vitam breui tempore complet, quia vt cõmuoiter deus
non permittit ꝙ viri ſanguinum dimidient dies ſuos, imo dat
eis durationis breoitatem. ¶ Quãdo luna eſt in cremento, cor 7
oua eius teſpiciunt verſus orientem, quando autem decreſcit,
tunc verſus occidentem reſpiciunt, vt patet ad ſenſum. Sic ve
rè quando bomo creſcit & augetur io meritis & virtutibus,
duo coroua eius ſcilicet intellectus & voluntas, verſa ſunt ad
orieotem.i.ad bona paradiſi, voluntas nempe deſiderando, &
intellectus meditando & contemplando. Sed verè econtrario,
quando bomo decreſcit a lomioe gratiæ & diuinæ ſapientiæ
per peccatum, tuoc verè huiuſmodi cornua verſa ſunt verſus
occidentem.i.ad temporalia, ipſa gubernando, amando & ac-
qoirendo. ¶ Quaodo luna inter nos & ſolem interponitur, fa- 8
cit ſolis Eclipſim,& io mundo cauſat obſcuritateio, quod oũ-
quam accidit ſecuodum Albu.li.de motibus planetarum, niſi
in nouilunio & in linea ecliptica. Luna quæ fluit & refluit &
mare gubernat, ſigoificat mundi proſperitatem, quæ nunc mi
nuitur, nunc augetur,& ſuper mare habet dominium.i. ſuper
amaros & miſeros peccatores. Nam quando iſta interpooitur
inter oos & ſolem.i.deum, ita ꝙ magis eſt propc nos per affe-
ctionem & attentionem quam ipſe deus, tunc verè radios ſo-
lis.i.gratiam dei, ſapientiam, ſcientiam & gloriam, a oobis ab-
ſcondit, & ipſum facit quo ad oos eclipſari, & ita nos reddit
ignaros, inſcios & obſcuros. Ideo de illis qui ſeruiuot creaturę
potius quam creatori, dicitur ad Rom.1. Obſcuratum eſt ioſi-
piens cor illorum. Vel dic ꝙ quando luna.i. antichriſtus ſe in-
ter oos & deum immittit, tuoc Solis Chriſti lumen .i. fides io
muodo quaſi nullatenus apparebit, ſed per eius opera obſcuri
tas erroris & bæreſis per mundum erit peoitus ſeminata. Vel
dic ꝙ Sol ſignificat priocipes mundi, qui re vera quando reſpi
ciunt lunam.i.eccleſiam, ipſam.ſ.indigoanter videndo, tunc
propter tertam interpoſitam .i. occaſione terreoorum ipſam
faciunt eclipſari,& diuerſis tribulationibus obſcurari. Con-
ſtat .n. ꝙ maleuolentia principum vel tyranootum eſt cauſa
depaupera-

9 depauperationis eccleſiæ & etiam clericorum. ¶ Luna qñ ter-
ra interponitur inter ipſam & ſolem recta linea eclipſim patiẽ
& proprium lumen perdit, & hoc tãtum in plenilunio accide
re conſueuit. Sic luna .i. voluntas quæ fluit & refluit per diuer
ſa deſideria, tunc temporis lumen perdit, & a ſole Chriſto gra-
tiam vel gloriam, vel etiam ſapientiam diuinã recipere ceſſat,
qñ terra .i. terrenorum amor inter eum & deum eſt poſitus, &
qñ per auaritiam tpalia dño præponuntur. Nam qñ homo ni-
mis vacat ad tpalia, tunc lumen diuinæ gratiæ vel ſapientiæ ci
10 to perdit. Vnde Prouer. 13. Lucerna impiorũ extinguet. ¶ Lu-
na ex ſui corporis opacitate ſemper habet quandam opacita-
tem ſeu obſcuritatẽ, & hoc maximè quia appropinquat ad ter
ram. Ideo dicit Martianus q̄ hoc cõtrahis ex vmbra terræ, cui
eſt vicina, cuius ſignum eſt, quia qñ ſuperiores peragit circu-
los, clara & ſine macula tunc videtur. Sic verè naturaliter nos
habemus ex ipſa conditione corporis & naturæ noſtrę obſcu-
ritatem & nigredinem ignorantiæ, & multorũ maculas pecca
torum, & maximè qñ appropinquamus ad terram .i. qñ ad ter
renas diuitias per auaritiam applicamur, quia tunc hõ ex vm-
bra terræ .i. terrena affectione multas contrahit maculas pec-
catorum. Figura Apoc. 9. vbi dicitur q̄ obſcuratus eſt aer de
fumo putei. Sic aer .i. pura conſcientia fit obſcura & maculata
per pctm̃, qñ a fumo .i. mundi proſperitate per eius affectum
tangitur, quæ præterit ſicut fumus. Baruc. 6. Nigreſiunt facies
eorum de fumo qui in domo fit. Sed pro certo qñ luna .i. hõ vel
anima eſt in ſuperioribus circulis .i. in paradiſo per affectionẽ
vel contemplationem, tunc huiuſmodi maculas nunquam ſen
11 sit. Vnde Exo. 24. Aſcende ad me in montem, & eſto ibi. ¶ Lu-
na ſm Bedam eſt temporũ ſignificatiua in nauigatione. Si .n.
luna ſcintillat ad remos, imbrem & tempeſtatem ſignificat af-
futurã. Et dicit Ptolo. q̄ ſub luna eſt cancer, & eſt domus eius,
& regnat in cãcro, ſed in libra eſt diſceſſus regni. Talis eſt mũ-
di proſperitas quia verè ſua ſcintillatione .i. fauore vel ſplendo
re, qñ eum circa nauigantem aliquem in hoc mari huius mun
di emittit, tempeſtatem .ſ. æternæ mortis ſibi prædictũ finaliter
præparatam, quia ſm Ambro. Continuus ſucceſſus tẽporaliũ
æternæ damnationis indiciũ eſt. Nã luna iſta .i. mundi proſpe-
ritas regnat in cancro .i. in illis qui more cancri a recta via iuſti
tiæ per vitia retrocedunt .ſ. in mundi peccatoribus, qui cor ſuũ
habent in mũdi proſperitate, & ei ſicut dominę ſunt ſubiecti.
Sed verè in libra .i. in illis qui per libram iuſtitiæ regulantur .ſ.
in viris bonis & perfectis perdit mũdi proſperitas regnũ ſuũ,
quia .ſ. eam contemnunt, nec ei famulantur. Ideo nolite dilige
12 re mundum &c. 1. Ioan. 2. ¶ Luna humorem ſeminibus admi-
niſtrat, paſcua in ſiluis de nocte quærentibus luminis benefi-
cium præſtat. Et ideo dea ſeminum dicitur & ſyluarũ. Aerẽ ẽs
ſubtiliat, quia ſm Albu. niſi aer de nocte per radios lunares
ſubtiliaretur, magna ibi corruptio ex nocturnorum vaporum
exhalationibus gigneretur. Luna etiã maris eſt attractiua, ter-
ræ fœcundatiua, & grauioris ſoni in cœleſti harmonia effecti-
ua. Hæc eſt beata virgo vel etiam eccleſia dei, quia verè feris
.i. peccatoribus per noctem huius vitæ vagantibus, lumen di-
ſcretionis fidei & ſapientiæ præſtat, ſemina etiam .i. illos q̄ iam
ſunt per grãm & fidem in agro eccleſiæ ſeminati, humore gra
tiæ & deuotionis, pietatis & compaſſionis humectat, & ſic eos
meritis & virtutibus perficit & augmentat. Aerem ẽt groſſum
.i. peccatores, radijs ſuis .i. ſacramẽtis purificat .i. iuſtificat, ne
vaporũ ſuorum .i. peccatorum groſſitie corrumpantur. Iſtud
mare ẽt .i. amaros peccatores quotidie ad ſalutem attrahit, ter
ram conſcientiæ virtutibus fertilem efficit, & inter cantus di
uinæ laudis grauiorem & humiliorẽ ſomnũ beata virgo canta
uit, dicens .ſ. Luc. 1. in magnificat. Quia reſpexit humilitatẽ an
cillæ ſuæ. &c. Et ſicut luna a ſole recipit lumẽ, & ſemper fluit
& refluit de vna figura ad aliam, nunquam tñ deficit vel cor-
rumpitur, ſic eccleſia a ſole Chriſto lumen ſuum .ſ. fidem & ſa
pientiam habet. Et licet continuè fluat per diuerſas mutatio-
nes, motus & tribulationes, nunq̄ tñ penitus deficit. Vnde Lu.
13 22. Ego rogaui pro te &c. Eccle. 40. Fides in ſęculũ ſtabit. ¶ Lu
na eſt frigida & humida cum exceſſu, tñ quia circulo ſolis eſt
vicina, ideo ab eo ſua frigiditas & humiditas temperatur. Sic
dato q̄ homo ſit frigidus per indeuotionem, humidus per mol
litiem & delicias vel p̄ carnalẽ delectationẽ, ſi tñ ſoli .i. alicui
bonæ perſonæ ſit vicinus .i. ſi bonorum ſocietatem ſectetur, ſua
poterit qualitas immutari, & per eorum exemplum, vitam &
verba, ſua prauitas temperari. Eccleſ. 6. In medio proborũ ſta.
14 ¶ Secundum Ariſto. luna eſt in diſpoſitione hominis peccati-
ua: facit .n. hominem mutabilem, diſcurrentem, & in oculis ma
lẽ diſpoſitum. Et vnum oculum facit alio maiorem, ſm Ptolo.
Et breuiter homo in cuius complexione lunaris conſtellatio
dominiũ habuerit, macula in oculo non carebit. Luna eſt mun
di proſperitas vel affectio carnalis, quæ pro certo hominẽ peſ-
ſimè diſponit per affectionem. Quia verè illi in quibus luna-
ris conſtellatio .i. amor proſperitatis, & carnalis affectio, vel ac-
ceptio perſonarum dominatur, vitio in oculo .i. in rationis iudi
cio, non carebunt, quia .ſ. iudices auari, multa vitia & falſa iu-
dicia per affectionem vel odium vel per munera faciunt. Nam
cum duos habere debeant oculos .i. duplicem conſiderationẽ,
vnam .ſ. ad amicos, aliam ad inimicos, vnũ ad iuſtitiam vnius
partis, alium ad iuſtitiam alterius, & cum iſti oculi debeãt eſ-
ſe æquales (quia .ſ. æque debet iudicare, ſit amicus vel non, de-
derit ſibi vel non dederit) iſti tamen habent vnum alio groſ-
ſiorem, quia .ſ. oculus quo reſpiciunt amicos, maior eſt alio,
quia malus iudex pro amico iudicabit, & alium (licet ſit iu-
ſtus) condemnabit, vel cognatum promouebit, & alios melio-
res deprimet & calcabit, contra illud Deuteronomij 1. Siue ci
uis ſit ille, ſiue peregrinus, nulla erit diſtantia vel diſtinctio
perſonarum. ita paruum audietis vt magnum. ¶ Sub luna (ſi- 15
cut dicunt aſtrologi) continetur damnum, amiſſio, timor &
ægritudo. Sic verè eſt de mundi proſperitate, quia verè ſub
iſta continetur damnum, quia .ſ. homo perdit vitam æternam
pro tẽporalibus. Ægritudo .ſ. diuerſorum peccatorum. Amiſ-
ſio gratiarum & virtutum. Timor, quia .ſ. mundani diuites ſem
per ſunt in timore ne diuitiæ ſuæ pereant, & ne ſtatus eorum
decidat, & timent etiam mortem perpetuam, quam expectant.
vnde Seneca, Quantum acceſſimus ad ſucceſſum, tantum ac-
ceſſimus ad metum. ¶ Lunaris conſtellatio maximè operatur 16
in hominis diſpoſitione & maximè quantum ad ægritudinem
vel ſanitatem ſecundum Hippocra. in pronoſticis. Vnde ſicut
dicitur in commento de diebus criticis, per coniunctionem lu
næ cum ſtellis fortunatis, ſiunt ægritudines terminabiles ad
bonum, & econuerſo, per coniunctionem eius cum ſtellis ma-
lis ſiunt terminabiles ad malum. Luna iſta eſt princeps vel prę
latus, qui pro certo maximam habent hodie poteſtatem. vn-
de Lucæ 22. Reges gentium dominantur eorum. Per hominẽ
ægrotantem intelligo quemlibet ſubditum, & pauperem vel
infirmum, qui ſanitatem proſperitatis vel gratiæ non habent.
Dico igitur q̄ quando luna .i. princeps vel prælatus eſt coniun
ctus ſtellis .i. perſonis bonis, quando .ſ. habet ſecum bonam co-
mitiuam, bonos .ſ. iudices, officiales, conſiliarios & balliuos,
tunc verè dico q̄ infirmi qui ſunt ſub eo .i. ſubditi ſui, acquirũt
ſanitatem .i. temporalem proſperitatem, tunc .n. non ſiunt ex-
actiones iniuſtitiæ vel rapinæ, & ſic ſubditi proſperantur. Sed
verè econuerſo quando iſta luna habet ſecum malas ſtellas,
malos ſocios .ſ. adulatores, accuſatores, raptores, diffamatores,
ſicut habent hodie multi, tunc verè infirmi pauperes ſubditi
moriuntur .i. omni ſolatio ſpoliantur, quia .ſ. tunc ab eis depre-
dantur, & damnis & inuaſionibus infeſtantur. Vnde Prouer.
28. Regentibus impijs ruinæ hominum. Vel dic q̄ ſacerdos
vel prælatus quando eſt cõiunctus malis ſtellis .i. malis mulie-
ribus, quando .ſ. eſt luxurioſus, tunc per malum eius exemplũ
infirmi & imperfecti ſubditi moriuntur, quia .ſ. ad pctm̃ conſi
mile ſe inclinant. Et econuerſo, quando talis eſt cõiunctus bo
nis ſocijs & honeſto ſub capellano & clerico, & quãdo bonos
religioſos libenter aſſociat, tunc verè facit commodum infir-
morum ſubditorum, quia .ſ. benè ædificãtur, & ad ſimile incli
nantur, & ſic ad ſanitatem perfectionis & morum seducunt.
Ideo dicitur Eccle. 37. Cum viro ſancto aſſiduus eſto. ¶ Secũ- 17
dum varias ætates lunæ mouentur humores in mulieribus, bel
la in animalibus, & paſſiones in corporibus excitantur, vt pa-
tet in lunaticis & caducis. Sic verè per mundi proſperitatẽ hu
mores carnalitatis & luxuriæ in mulieribus .i. in delicioſis ge-
nerantur. Bella etiam crudelitatis & iracundiæ inter animalia
.i. inter crudeles principes & etiam inter alios concitantur, mor-
bus etiam caducus ſuperbiæ, morbus item lunaticus ſtultitię,
quæ facit carere ratione per lunæ .i. per proſperitatis influen-
tiam, inducitur & cauſatur. ¶ Quanto luna plus proficit in lu 18
mine, tanto omnia animalia plus proficiunt in medullis & hu
moribus &c. Vide bene de mari §. 1. & de conchylibus & de
animalibus in generali §. 117. & 118. ¶ Luna nunquam in eo- 19
dem ſtatu permanet. Primo .n. parum habet de lumine, ſed pau
latim fit in medio ſui temporis lumine plena, ſed rurſum pau-
latim minuitur lumen ſuũ, & finaliter in fine menſis totaliter
obſcuratur.

obſcuratur. Talis eſt vita humana, quia verè iſta ſemper venit
ad profectum continuum pulchritudinis, fortitudinis & vigo
ris, quouſq; perueniat ad perfectionem plenitudinis naturalis
Sed verè finaliter minuitur & decreſcit, & ad vltimum obſcu
ritatem mortis incurrit. Vel dic ꝙ lumen lunæ eſt mũdi ſcien-
tia vel proſperitas, quæ primo eſt in homine multum parua, ſi
cut patet in aduocatis & balliuis, qui primo ſunt ignorantes
& pauperes, ſed paulatim ita creſcit eis lux ſcientiæ vel proſpe
ritatis, ꝙ fiunt ſicut luna plena, quæ in diebus ſuis lucet, ita ꝙ
totam patriam videntur illuminare. Sed verè in fine mẽſis. i. in
fine vitæ totum illud lumen deperit, & obſcuritas mortis tẽpo
ralis & æternæ ſuccedit. Vnde Eccleſ. 43. A luna ſignum diei
feſti, luminare quod minuitur in conſummatione menſis.

De Cometa. Cap. 30.

1 COMETA eſt ſtella flammis circũdata ſm Bedam,
& ſignificat mutationem aut peſtilentiam, bella &
vẽtos. breui ſpatio finitur. ſ. octo diebus vel parum
plus vel minus, ſemper in ſeptentrione apparet, &
nunquam in occidente. Talis eſt gloria & proſperitas mundi,
quia verè flammis & ardoribus auaritiæ circundatur. Et dato
ꝙ ſplendere videatur, & in præſenti tempore relucere, illis tñ
qui eam habent, ſignificat bella & peſtilentiam tribulationis
æternæ. Prouer. 14. Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij
luctus occupat. Vnde Amb. ſuper luc. Riſus mundi eſt ſicut ri
ſus phrenetici, quem ex veſtigio ſequitur mortis veſtigiũ. Bre
ui etiam durat tempore, quia tantummodo in vita hac, quia in
ſeptentrione. i. in mundo iſto vbi viget frigus tribulationum,
tantum, videtur, in occidente autem. i. tunc quando homo oc-
ciderit per mortem, non poterit inueniri. pſal. Neq; deſcendet
2 cum eo gloria eius. ¶ Cometa dato ꝙ non ſit planeta, videtur
tamen moueri motu planetarum aliq̃n, aliquando autẽ immo
bilis videtur. In parte ſeptentrionali apparet, & nunq̃ emittit
radios verſus occidentem. Breuiſsimo finitur tempore, q̃a ſm
Bedam non durat vt communiter niſi octo diebus, licet viſus
fuerit cometa durare aliquotiens octoginta, vt dicit. Talis eſt
hypocrita, qui non eſt planeta. i. vir iuſtus, licet motus. i. opera
conſimilia habeat, & licet ſtare per grãm aliquotiens videaẽ.
Iſte in ſeptentrione. i. in frigore pœnitentiæ pſeuerat, ſed verè
radios ſuæ cõſiderationis nunq̃ emittit verſus occidentẽ. i. ver
ſus mortem, quia iſti nunquam cogitant de morte. Et ideo pa-
rum durãt. ſ. in ſua fictione, quia cito manifeſtatur iniquitates
palliata, quia ſecundum ſapientem. Sapien. 4. Adulterinæ plan
tationes non dabunt radices altas.

De Polo. Cap. 31.

1 POLVS eſt ſtella minima, immobilis, in ſuperio
ri parte cœli. & eſt duplex polus. ſ. arcticus & an
tarcticus. Arcticus ſemper eſt nobis apparens,
antarcticus nunquam. Et inter iſtos duos polos
trãſit axis linea intellectualis, circa quam rotam
cœlum mouetur, ſicut circulus circa centrum.
Axis iſte eſt perſona filij dei, duo poli ſunt duæ naturæ. ſ. diui-
nitas & humanitas. vna eſt viſibilis, alia non. ſ. deitas, ad minus
pro tempore huius vitæ, quia deum nemo vidit vnquã 1. Ioan.
4. Dico igitur ꝙ cœlum. i. eccleſia vel anima, ſemper debet vo
lui per fidem, charitatem vel contemplationem, circa axem. i.
circa dei filium incarnatum, qui in duobus polis. i. in duplici
natura figitur & conſiſtit. Nam circa iſtum ſemper debet cir-
cuire per deuotionem conſiderationem & circumſpectionem.
Vnde Cant. 3. Surgam & circuibo ciuitatẽ. Vel dic ꝙ duo po-
li ſunt ſpes & timor, vel conſideratio natiuitatis & mortis, vel
fides & charitas, circa quæ debet anima ſemper verti, & cur-
ſum bonorum operum exercere, vel etiam per obedientiã cir-
cuire. Eccl. 24. Girum cœli circuiui ſola, & in profundũ abyſ-
ſi penetraui, & in fluctibus maris ambulaui. Circuiui dico cœ
lum. i paradiſum per contemplationẽ, abyſſum & mare. i. mor
2 tem & infernum per timorem & conſiderationem. ¶ Polus eſt
ſtella altiſsima, & minima videtur, licet ſit magna, fixa & im-
mobilis, circa quam totum cœlum mouetur. Hæc eſt etiã vti-
liſsima, quia propter ſui immobilitatem terrarum ſitus eſt di-
ſcretiua, nauigantium directiua, aſtrologorũ certificatiua, fer
ri more magnetis attractiua breuiſsimi circuli effectiua. Et iõ
iſta ſtella tã ab nautis quam aſtrologis potiſsimæ intueẽ. Hæc
etiam ratione ſui ſitus, medij totius cœli eſt oſtẽſiua omnibus,
vt dicit Beda. Hæc eſt Maria, quæ ꝓ certo altiſsima eſt per cõ-
templationem, minima per ſui cõtemptum & deiectionem ta-
men in ſe fuit maxima per meritorum cumulationẽ. Fixa fuit
per fidei & propoſiti firmitatem. Ideo iſta columna eccleſiæ
dicitur, quia omnes alij vacillauerunt præter ipſam, viſa mor-
te Chriſti in ſabbato ante reſurrectionem. Et ideo dies ſabba-
ti nomine ipſius ieiunatur. Vnde Eccl 24. Ego in altiſsimis ha
bito, & thronus meus in columna nubis. Iſta ergo immobilis
fuit per perſeuerantiam & durationem. Et circa eam ſemper
debet volui cœlum. i. mens humana per ſpem & deuotionem.
Cant. 3. Surgam, & circuibo ciuitatem. Iſta nauigãtes. i. in hoc
mundo fluctuantes, & ad portum paradiſi dirigit. ſ. per oratio-
nes ſuas. Aſtrologos. i. portum paradiſi dirigit. ſ. per orationes
ſuas. Aſtrologos. i. cœleſtia contemplantes, de vita æterna cer
tificat erudit. Eccleſiaſt. 24. In me omnis gratia vitæ & veita-
tis. Ferrum. i. peccatores duros ferreos & obſtinatos, ad miſe-
ricordiam redigit & attrahit. In funiculis Adam traham eos,
in vinculo charitatis. Oſeæ. 11. Et ideo verè iſta debet a naui-
gantibus. i. ab actiuis bonis ſecularibus & ab aſtrologis. i a re-
ligioſis & contemplantibus, per deuotionem, ſpem & oratio-
nem frequentius intueri. Breuiſsimum etiam facit circulum
ſuum, quia parum de temporalibus ambijt vel habuit, immo
maximam paupertatem tenuit, mundiq; ambitum & latitudi-
nem non amauit. Eccle. 11. Breuis in volatilibus apis & initiũ
dulcoris habet fructus eius. Et ſicut polus eſt nobis perpetuæ
apparitionis, ſic etiam beata virgo nobis eſt promptę & perpe
tuæ ſubuentionis. Apo. 3. Ecce ſto ad oſtiũ. Quinimo ſicut iſte
polus polo antarctico ſemꝑ opponiẽ, ſic beata virgo Chriſto
filio ſuo & rigori ſuæ iuſtitiæ pro pctõribus ſe opponit, inq̃tũ
pro eis dulciter intercedit. Vel ſi vis expone de prælato, circa
quẽ tota eccleſia debet volui. Et applica de conditionibus ſu-
pradictis. Vel dic ꝙ polus antarcticus qui polo arctico Chri-
ſto opponiẽ, eſt diabolus, vel antichriſtus, q̃ inuiſibilis eſt &c.

De Arcturo. Cap. 32.

ARCTVRVS, ſeptentrio, arctophylax, Bootes, 1
idem ſunt. Et eſt illa cõſtellatio quæ dicitur cur-
rus, & in modum currus ordinatur. In iſta ſunt
ſeptem pulchræ, ſtellæ, quarũ quattuor a tribus
diſcernuntur, & ſitus ordine diſtinguuntur. Cõ
ſtellatio iſta nunquam occidit, & hoc quia circa
polum arcticum eſt ſita, circa quem circuit inceſſanter, vt di-
cit Iſido. & Grego. Hæc eſt eccleſia, quæ ſeptem ſtellas. i. ſeptẽ
ſacramenta continet, quæ circa polũ, deum immobilẽ & ęter-
num, vertitur per fidem & deuotionem, & iõ non occidet nec
deficiet, nec ceſſabit per quãcũq; tribulationẽ. Arcturus. n. cõ
tinuè voluitur, ſed tñ nunq̃ mergiẽ. Sic & eccleſia volui & tri-
bulari põt: mergi aũt & deficere nunq̃ põt, ſicut dicit Grægo-
rius ſuꝑ Iob 38. Vnde illud. Bene fundata eſt domus dñi ſuꝑ
firmam petram. Quod etiam de fide per oĩa dici põt. vnde Ec-
cleſ. 40. Fides autem in ſeculum ſtabit. Vel dic ꝙ hæc eſt aĩa,
quæ debet continere ſeptem virtutes. ſ. quattuor cardinales, &
tres theologicas, quæ ab inuicem diſtinguuntur. Apo. 1. Habet
ſeptem ſtellas in dextera ſua. Quarũ dũ tres. ſ. theologicæ, ſur-
ſum ad deum eriguntur, quattuor. ſ. cardinales, ad proximũ in
clinantur. Hæc etiam circa axem vel polum. i. circa deum ſem
per debet verti per deuotionem & dilectionem, & ſic nunq̃ ca
det vel occidet per pctm̃. Eſa. 60. Non occidet vltra ſol tuus. &
Iob 29. Lux vultus mei non cadebat in terram. Vel expone de
prælato, qui nunquam debet occidere per pctm̃, ſed ſeptẽ vir-
tutibus inſignitus, circa polum Chriſtum ambulare, & viſi-
bus ſubditorum ſemper debet ſe præſentare per boni exempli
dationem, & nunquam ſe eis occultare per ſui ſubſidij denega
tionem, ſeu per ſui abſentationem. Iob 38. Girũ arcturi quie-
ſcere facit. ſ. in eccleſia ſua cum ſubditis ſuis &c. Vnde Iob 9.
Qui facit arcturum & oriona &c. ¶ Conſtellatio quæ dicitur 2
arcturus, circa polum inceſſanter circuit, tardius tñ cæteris in
cedit. Altius in firmamento perſiſtit, breuiorem circulũ facit.
Dum in vna parte deprimitur, ſemper in alia ſe erigit, quia. ſ.
cum habeat ſeptem ſtellas, ſic eſt ꝙ dum quattuor deprimun-
tur, aliarum ternarius ſe extollit, ſi verò quaternarius ſurſum
vehitur, tunc econtra ternarius ſe deflectit. Arcturus etiã nun-
quam a noſtris viſibus abſconditur, niſi fortè quando nubes vel
nebula obumbraẽ. In hyeme aũt qñ fortius terra gelatur, ſolet
arcturus clarius rutilare. Et per medium eius draco. i. quædã
ſtella ſic vocata, ſolet ad modum fluminis vel fulminis pertran
ſire. Iſta oĩa dic de viro perfecto & maximè de prælato, quia. ſ.
iſte debet

iſte debet polum.i.deum per contemplationem circuire. Tarde per diliberationem debet incedere. Altè per affectionem & vitæ perfectionem debet perſiſtere. Breuem circulum .i. breuem negotiorum expeditionem debet facere & tenere. Sap 4. In breui expleuit tpa multa. Si in vna parte.ſ.in terrenis deprimitur, in altera tamen.ſ.in ſpiritualibus debet erigi. Et ſi hyems & frigus tribulationis incumbat, tunc debet virtus eius clarior demonſtrari, & vultus eius iucundior & hilarior inueniri 2.ad Corint. 12. Cum aũt infirmor, tunc fortis ſum. Semp ēt ſe debet in neceſsitatibus aliorum præſentē & ſollicitũ exhibere, niſi fortè qñ occaſione nubiũ vel nebularũ.i. infirmitatũ vel neceſsitatũ corporaliũ ipſum oportet ad tps ſubtrahi vel latere. Act.20. Non.n.ſubterfugi quominus annunciarē oē cōſilium dei vobis. Draco aũt inter tales dilabi dicitur, qa cōſtat ꝙ mali & impij, hoīes draconini & peruerſi, talibus bonis ſuperioribus aduerſantur, & ꝙ etiã draco diabolus ipſis præ cæteris inuidet & contra eos machinaẗ 1.Pet.5. Aduerſarius veſter diabolus tanq̃ leo rugiens circuit quærens quem deuoret &c. Vel ſi vis dic ꝙ iſta conſtellatio ſignificat hominē, q.ſ. ex ſeptem ſtellis.i.ex quattuor elementis quantũ ad corpus & ex tribus potentijs quantum ad animam conſtat. Igitur iſta eſt veritas; ꝙ in iſto iſta modo contrario ſe videnẗ habere, quia.ſ. qñ quattuor deprimuntur tres eriguntur.i. qñ corpus ex quattuor elementis conſtans tribulationibus premitur, tunc pro certo anima ex tribus conſtans potentijs, in donis & virtutib⁹ promouetur, & ad deum per ſpem & deſideriũ eleuatur 2. ad Corin.12. Virtus in infirmitate perficitur. Econtra vero quando corpus in præſenti gloria ſublimatur, tũc anima a ſtatu ſuo premitur, & vitijs aggrauatur. Sapientiæ 9. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam. Et ſic benè accedit illud brocardicum. Qui in vno deprimitur in alio ſubleuatur.

De Capite Draconis. Cap. 33.

1 CAPVT draconis & cauda, ſunt interſectiones circulorum in ecliptica, quæ licet nō ſint ſtellæ vel planetæ, habent tamen motum planetarum. Et quando vna eſt in vno ſigno, alia ſemper eſt in oppoſito, neutra autem eſt in medio. Et quocunque motu moueantur, caput eſt contra caudam, & cauda contra caput. Et ideo pp aſpectum oppoſitum, cauda eſt penitus venenoſa ſm Ariſt. Draco ſignificat diabolũ. Ecce ego ad te draco magne, qui cubas in medio fluminũ. Ezec.29. Corpus eius eſt vniuerſitas reproborũ. Caput huius corporis ſunt mali principes vel prælati. Cauda eius ſunt mali ſubditi. Dico ergo ꝙ caput & cauda.i.prælati & ſubditi draconis.i.diaboli, inuicem opponuntur, qa pro certo inter peccatores nulla eſt perfecta concordia, charitas vel amicitia, ſed potius oppoſitio, controuerſia, ira, odium & inuidia. Caput.n.opponitur caudę.i.ſubditis per rapinã & excoriationem. Cauda aũt opponitur capiti, per odium, murmurationē, rebellionē & contentionē, ſicut patet in multis abbatijs, eccleſijs & patrija Verè quia caput caudã reſpicit oppoſitæ.i.quia prælati oderunt & perſequunẗ ſubditos, ipſa cauda eſt hodie venenoſa, qa multi ſubditi ſiũt mali per deſperationem, qñ vidēt a prælatis ſuis ſe odiri & perſequi, & inde ſolent rixæ & appellationes ſuboriri. Oſeæ 7. Omnes calefacti ſunt velut clibanus & deuorauerũt iudices ſuos. Venter aũt draconis .i. molles adulatores in me-

2 dio ſunt, quia & ſubditis & ſuperioribus adulantur. ¶ Si ſol ſit cum capite in vno ſigno, & luna ſit cum cauda in alio ſigno oppoſito, cauſabitur eclipſis propter terram intermediã. Sic verè qñ caput.i.princeps vel prælatus habet ſecum ſolem.i. ardorē correctionis vel crudelis auſteritatis, cauda aũt.i.ſubditus habet ſecum lunam mutabilem.i. inconſtantiam voluntatis & vacillationis, tunc verè ſæpe accidit eclipſis.i.defectus apoſtaſiæ & deſperationis, ſicut patet in multis ſtatibus, vbi crudelitas prælatorum facit imperfectos & debiles ſubditos deſperare & a gratiæ lumine eclipſari. Vel dic ꝙ qñ cauda .i. ſubditus habet ſecũ lunã.i.mũdi ꝓſperitatē.ſ.qñ habet ſatis diuitias, tũc verè cauſatur eclipſis.i.pœna, tribulatio, rapina & excoriatio, quia.ſ.tunc malus princeps vel prælatus nititur ſubditum ſpoliare. Populum meum exactores ſui ſpoliauerunt. Eſaiæ.3. Vel dic gñraliter ꝙ cauda eſt diabolus, caput Chriſtus. Vel cauda caro, caput ſpũs. Vel cauda malus ſubditus, caput bonus prælatus. Et ſic de alijs. Iſta.n.ſibi inuicem opponuntur, ita ꝙ vno exaltato, alius in eſſe ſuo inclinatur. Et pone quomodo (Eccle. 33.) contra bonum malum eſt, & contra vitam mors.

De Stellis. Cap. 34.

STELLAE a ſtando ſunt dictæ, quia ſtare videntur, licet moueantur. Sydera dicuntur a cōſiderando, quia ſtellas ſolent mathematici cōſiderare, ſecundum Iſidorum. Et eſt ſtella lux aggregata in ſuo orbe, quia quanto eſt maior aggregatio lucis in ſubſtantia ſtellæ, tanto maioris eſt quantitatis, pulchritudinis & claritatis, ſm alphraganũ. Vnde ſtellæ ab eo vocantur lucis vehicula. Et ſunt ſtellæ tenebrarũ noctis illuminatiuę, vniuerſi decoratiuę, ſolis vicem a quo lumē recipiunt ſuppletiuę, motu radiorum aeris depuratiuę, elemētorum in mixto conciliatiuę, caloris naturalis in rebus conſeruatiuæ, & etiã cauſatiuæ, in ſolis præſentia a quo lumen recipiunt, ſui ſunt luminis occultatiuæ. Tales ſunt per omnia viri iuſti & perfecti. Dicuntur.n.ſtellæ a ſtando, quia licet moueantur per multas tribulationes, tentationes & labores, ſemper tamen ſtant per conſtantiam, patientiam & virtutem, nec vnqua cadunt per impatientiam vel imperſeuerantiam aliqualem. Iſti dicuntur ſydera, quia verè vita eorum, aliorum eſt conſideratio, forma, ſpeculum & exemplar. Et tales dicuntur lux, quia.ſ.in ſe lucent per gratiam, alios illuminant per exempla & doctrinam. Nam quanto plus eſt in eis de lumine ſapientiæ & gratiæ, tanto maioris ſunt quantitatis & reputationis apud deum, & tanto ſunt pulchriores honeſtate, clariores veritate, potentiores bonorum operum actualitate. Daniel 12. Qui ad iuſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Iſti enim noctis id eſt, huius mundi expellunt tenebras id eſt, ignorantias & errores per doctrinam & prædicationem. Vniuerſum id eſt, eccleſiam decorant per ſuæ ſanctæ vitæ perfectionem. & ſic ſolis Chriſti a quo lumen gratiæ vel ſapientię recipiunt ſupplent vicem, inquantum ſuos fideles illuminant per inſtructionem, & inquantum pro ipſo gerunt vicariatum & legationem 2. ad Corinth. 5. Pro Chriſto legatione fungimur. Iſti aerem id eſt, eccleſiam depurant per correctionem. Elementa contraria id eſt, diſcordes & rixoſos vniunt & conciliant per pacis reformationem. Deo etiam peccatores, qui ei ſunt contrarij, pacificant per orationem. Iſti cauſant calorem id eſt, charitatem, & lumen ſuæ perfectionis occultant per humilitatem, quia ſcilicet coram ſole Chriſto parum reputant bona ſua vel propriam ſanctitatem, latenter enim magni ſunt, quia virtutes ſuas nolunt propalare, ſed ſolum coram deo ſtudent magni & lucidi apparere. Vnde Baruch.3. Stellæ dederunt lumen in cuſtodijs ſuis id eſt, in occulto & ſecreto humilitatis, & luxerunt ei qui fecit illas. ¶ Stellæ ſunt quo ad ſub- s ſtãtiam ſolidæ, nõ poroſæ, quo ad formã lucidæ, quo ad actũ fluidæ, quo ad figuram ſphæricæ, non anguloſæ, quo ad ſuperficiem planæ nō aſperæ, quo ad naturam puriſsimę, quo ad ſitum altiſsimæ, quo ad motum citiſsimæ, quo ad quantitatem maximæ, quo ad apparentiam minimæ, quo ad numeroſitatē plurimę, quo ad poteſtatem virtuoſiſsimæ. Sic verè ſi vis eſſe ſtellã id eſt, vir perfectus & ſanctus, tu debes eſſe ſolidus per conſtantiæ vel patientiæ firmitatem, non poroſus vt in te aliquid ſubintret per malam voluntatem vel per impatientiæ ferocitatem. Item ſis lucidus per honeſtatem vel per ſcientiæ claritatem. Fluidus per pietatem, ſphæricus per veritatem, non anguloſus per falſitatem, figura enim ſphærica nihil occultat, econuerſo de angulo. Sic homo verus ſe oſtendit & manifeſtat, & nullam in corde malitiam fingit vel occultat, ecōtra de falſis. Matt.10. Nihil occultum quod non reueletur. Sis vlterius planus per ſimplicitatem, vel per mititatem, non aſper per crudelitatem, quia beati mites. Matth.5. Iterum debes eſſe altiſsimus per cōtēplationem, quia in cœlo ſitus debes eſſe per affectionem. Gen.1. Poſuit ſtellas in firmamento cœli. Item debes eſſe citiſsimus per obedientiam & ſubiectionem. Baruch 3. Stellæ vocatæ ſunt, & dixerunt, ad ſumus. Maximus per meritorum cumulationem, debes tamen apparere minimus per tuarum virtutum occultationem. Vnde poeta. Virtutes ſeruare ſi vis, tu prodere noli. Debes etiam eſſe virtuoſiſsimus per bonorum operum executionem. Stellæ etiam ſunt plurimę & innumerabiles, ſic & ſancti. Vnde. Qui numerat multitudinē

ſtellarum. ¶ Stellæ habēt curſum ordinatiſsimum, quem nulla 3
occaſione tranſgrediũtur. Sic verè viri perfecti habent in actibus & moribus ordinem perfectiſsimum, quem nullatenus tranſgrediuntur. Iudi.5. Stellæ manētes in ordine & curſu ſuo aduerſus Syſaram pugnauerũt. Vel dic de religioſis, qui ordinem

4 nem ſuũ nunquã debent relinquere vel exire. ¶ Stellæ ſm or-
tus & occaſus ſunt aeris multipliciter immutatiuè, quia nũc tẽ-
peſtates, generant, nũc ſerenitates. Sic verè prælati vel princi-
pes aerem. i. ſubditos ſolent multipliciter immutare, & nũc tẽ-
peſtatẽ correctionis nũc ſerenitatẽ cõſolationis immittere vel
5 cauſare. ¶ Stella aerẽ illuminat, ipſumq; ſuis radijs ſubtiliat &
depurat, bonum vel malum contemplantib⁹ ſignificat & deſi-
gnat nauigantẽ in mari dirigit & gubernat. Sic prędicator mũ-
dũ illuminat, quia lumen veritatis & ſapientiæ ſeminat prædi
cando, & ideo radijs ſuis. i. verbis, aerẽ. i. conſcientiã audotorũ
purificat & emundat, & eum contẽplantibus & audiẽtibus, bo
nũ & malũ, pœnam & gloriã affuturam denunciat & demon-
ſtrat. Baruch 3. Stellæ dederunt lumen &c. Nauigantes ẽt per
hoc mare fluctuoſum. i. per mundum gubernat et dirigit, vt ad
portũ perueniant paradiſi. Et viã perfectionis p quã ambulẽt,
eis oſtendit, dicens. Eſa. 30. Hæc eſt via, ambulate in ea, non de
clinetis neq; ad dexteram neq; ad ſiniſtrã. Vel dic de ſanctis q
ſunt in patria, qui ſuis radijs. i. ſuis orõnibus occultè purificãt
aerẽ. i. cõſciẽtias nr̃as, & ipſas per gratiã illuminãt & inflãmãt.
6 ¶ Stellę vbi adinuicem ſunt coniunctæ, maioris ſint pulchri-
tudinis & luminis expreſſiuè, & conſiderate inuicem pulchrè
videntur, quæ p ſe cõſiderate non eſſent ita pulchrè, quia ſm
Mart. vna ſupplet imp̃fectionẽ alterius qñ ſunt inuicẽ congre
gatę. Sic verè qñ illi de vna congregatione, villa, patria vel reli
gione, ſtudio vel collegio ſunt inuicem adunati & coniuncti p
cõcordiæ & amicitiæ vnitatẽ, tũc vr̃ eſſe pulchriores, & ſunt
per oĩa fortiores, quia tũc perfectio vni⁹ ſupplet defectum alte
rius. Pulchrum eſt. n. & delectabile videre cõitatem inuicem
cõcordantẽ, quod tñ nõ ita eſſet ſi quilibet p ſe cõſideraretᷣ, qa
. ſ. multi ſunt imp̃fecti q ſub bonitate trãſeũt aliorũ. Oĩs. n. vir-
7 tus vnita, fortior eſt ſeipſa, diſpſa ſm philoſophũ. ¶ Stella quã-
to nobis eſt propinquior, tãto vr̃ eſſe minor, & ecõuerſo, quã-
to a nobis eſt remotior, tãto videtᷣ eſſe maior. Patet qa ſol & lu
na maiores videntur in ortu vel occaſu, quàm in meridie, qñ
nobis vicinę ſunt, & propinq;. Sic verè dũ ſtellas viros p̃fectos
cõſideramus, qñ ſunt a nobis remoti, & qñ nõ ſunt nobis fami-
liares, tũc de ipſis melius iudicamus, & eos maiores quo ad va
lorem & meritũ, reputamus, & econuerſo, qñ nobis ſunt ami-
ci & familiares, tũc minores & imperfectiores nobis vidẽtur,
qa familiaritas parit contẽptũ, & qa nõ eſt ꝓpheta ſine hono-
? re niſi inter amicos ſuos. Luc. 3. Et hoc nõ venit ex eorũ defe-
ctu, ſed ex nr̃o, qa. ſ. debilitas noſtri vſus vel noſtræ diſcretio-
nis de eorũ valore & magnitudine non diſcernit. Vel dic ꝙ qñ
ſtella. i. vir p̃fectus eſt a nobis remot⁹, qa. ſ. ſupra nos nõ habet
aliqua poteſtatẽ, tunc videtᷣ nobis eſſe magnus. i. bonus & iuſt⁹
Sed verè ſi contingat ꝙ veniat ꝓpe nos in meridie ſup caput
noſtrũ. i. ꝙ prælat⁹ noſter & ſuperior efficiatur, tũc ſtatim ipſũ
minoris eſſe p̃fectionis reputabimus, & per murmur & odiũ
ipſum quaſi naturaliter contẽnem⁹. Vñ de Dauid dicebant illi
8 1. Reg. 25. Quis ẽ fili⁹ Iſai, vt ſeruiam⁹ ei? ¶ Stella videtur ſem-
per eſſe maior in occaſu q̃ alias, ſicut patet de luna, vt dicit Be
da. Sic verè magnitudo & bonitas hoĩs appet in morte pluſq̃
in vita, in occaſu pluſquã in ortu, ſicut patuit in martyribus,
quos mors & paſſio fecit p miracła videri maiores, quia p̃cio-
9 ſa cõſpectu dñi mors ſctõrum eius. p̃s. 115. ¶ Viſus qñque deci
pitur in iudicando rõne ꝓpinquitatis, qa ſtellas quæ maximè
ſunt reſpectu lunę minimas eſſe iudicat. qñq; ẽt oculus lippiẽs
iudicat eſſe circulũ in cãdela, quẽ tñ ſanus oculus nunq̃ videt,
& hoc ex humore oculi ꝓuenit, q illud qđ in ſe eſt, iudicat in
cãdela, ſm Algazel. Sic verè viſus diſcretiõis noſtræ qñq; de-
cipitᷣ, qa ſtellas. i. viros perfectos qñq; iudicat minimos, & pa-
rũ valere, licet ſit cõtrariũ, & in cãdela i. in aliqua p̃ſona luci-
da ſemp iudicat eſſe circulũ. i. aliqđ vitiũ, vbi nõ eſt, & qđ hõ
in ſemetipſo habet, in alijs credit eſſe. Qđ totũ ꝓuenit ex pra-
uitate oculi. i. ex nr̃i iudicij peruerſitate, qa multi vidẽt feſtu-
cã in oculo fratris ſui &c. Mat. 7. Vñ Hieronim⁹. Faciles ſumus
ad indulgẽdũ nobis. nr̃a. n. vitia deſpicim⁹, & aliena acutè cõſi
deram⁹. Illi tñ q habẽt ſanos oculos intellectos. ſ. boni & iuſti,
nõ habẽt talẽ circulũ i. talia vitia nõ vidẽt nec iudicãt in alijs,
10 imo deſpiciũt ſemetipſos. Mar. 3. Videte voſmetipſos &c. ¶ Stel
læ ſunt armoniacę ſm Maria. Itẽ ſunt ſuæ virtutis & luminis
inuicẽ cõicatiuè. Vna. n. auget alteri⁹ claritatẽ, & cõfortat ipſi⁹
bonitatẽ, ſicut dr̃ in libro de cõditionib⁹ planetarũ. Sic verè al
ter dẽt alteri bona ſua cõicare, & ipſum ꝓ poſſe fouere & adiu
uare. Qđ potiſsimè verũ ẽ de notis ſocijs & amicis, inter quos
11 ꝓ certo oĩa cõia debẽt eſſe. Erãt illis oĩa cõia. Act. 4. ¶ Stellæ ꝓ

prijs circulis ſunt cõtentę. Nã ſi qñq; vna ſubintret circulum
alterius propriã ſedẽ tñ non deſerit, nec alij p qua tranſit facit
aliqđ nocumentũ. Sic verè q̃libet debet eſſe cõtent⁹ loco & ſta
tu, officio bñficio vel p̃bẽda, qđ eſt a dño ſibi datũ, neq; p am-
bitionẽ debet aliorũ loca, hæreditates, officia vel bñficia ſubin
trare. Si tñ circulũ alteri⁹ ingreditur. i. ſi q̃s aliqñ ad amicũ ſuũ
vel vicinũ diuertit, ipſum nullo mõ debet offendere, nec bonũ
ſuũ aliqualr̃ impedire. Iõ de talibus dr̃ Eccl. 16. Vnuſq̃ſq; ꝓxi-
mũ ſibi nõ anguſtiabit vſq; in ęternũ. ¶ Stellæ ſunt tp̃m immu- 12
tatiuè, nã ſm Ariſt. mutatio tp̃is nõ eſt niſi p mutationẽ ſtellarũ
de ſigno in ſignũ, vel p minuta triplicitatũ q̃ ſit a 50. annis. Sic
verè p ſtellã. i. p ſanctos angelos & p eorum miniſteria tp̃a no
ſtra reguntur, & nunc aduerſitas, nunc proſperitas ab eis cau-
ſatur, quia. ſ. deus complet oĩa occulta ſua iudicia, & oẽs mũdi
euentus ſiue bonos ſiue malos, p angelos, ſicut patet in Danie
le & Apocalypſi. Vñ Iob 36. Per hos. n. iudicat populos, & dat
eſcam multis mortalibus. Et Dan. 2. Mutat tempora & ętates,
transfert regna, atque conſtituit.

De Orione. *Cap. 35.*

ORION ſm Iſidorum eſt aſtrũ vel conſtellatio ma- 1
xima, durans p latitudinem ſignorũ trium, q̃ oritur
tempore hyemis, q̃ in ortu ſuo imbres & tempeſta-
tes generat atq; ventos. Et eius obſcuritas ſignum
eſt futurę tempeſtatis, eius tñ ſplendor & claritas ſignũ eſt fu-
turę ſerenitatis. Hæc ſtellis notabilib⁹ eſt ornata & ideo totam
regionẽ in qua eſt purificat & decorat, & in ſuo ortu propter
pluuias quas emittit, oĩa germinãt & naſcũtur, vt dicit Martia.
Hic eſt Chriſtus, qui verè cũ ſit ſtellis notabilib⁹. i. multis gra
tijs & virtutibus inſignitus, nobis in ortu ſuo & aduentu plu-
uiam. i. gratiarum abundantiam propinauit. Et cœlum. i. eccle
ſiã decorauit. Et terrã. i. humanũ genus fructificare p grãm &
bona opa procurauit. Iſte eſt obſcurus & clar⁹. Modo. n. eſt ob
ſcurus, qa non videtur a nobis vſq; poſt mortẽ. Et ideo mõ ſi-
gnificat nobis & cauſat tẽpeſtates & tribulationes, dũ viuim⁹
in hac vita, quia per multas tribulationes &c. Act. 14. Sed vere
qñ erit clarus. i. clarè a nobis videbitur, ſicut in patria, tunc ſe-
renitas perpetua ſubſequetur, quia tunc abſterget deus &c.
Apoc. 21. & Tob. 3. Poſt tempeſtatem tranquillũ facit. Et ſicut 2
iſta conſtellatio admodum armati militis in tribus ſignis oſtẽ-
ditur, ſic Chriſtus miles cęleſtis in tribus naturis hoibus reue
latur. Vel dic ſecundum aliquos ꝙ orion ſignificat euangelicã
prædicationem, quæ primo eccleſiæ induxit aduerſitatem, de-
inde ſerenitatem, & virtutum fęcunditatem.

De Hyadibus. *Cap. 36.*

HYADES ſunt ſtellæ pluuiaſitę in capite Tauri, 1
quæ in ſuo ortu pluuias generãt, a quibus terra
irrigatur, & etiam fęcundatur. Iſtæ tñ ſecũdum
Bedam pluuias generant tempeſtates, qñ a Sa-
turno impelluntur. Sic verè boni pręlati pluuias
doctrinę & prædicationis, elemoſynarũ & ſub-
uentionis, dulcoris & conſolationis debent alijs emittere, &
maximè in ortu ſuo. i. qñ de nouo ad officium ſunt electi & ꝓ-
moti, vt ſic terra eorum. i. religio vel eccleſia fructu bonorum
operum fęcundetur. Verum eſt tñ ꝙ qñ Saturnus maleuolus
. i. aliquis malus ſubditus hoc męretur, tẽpeſtatẽ durę & aſpe-
rę correctionis debent cauſare, qñ. ſ. ad hoc per mala malorũ
opera impelluntur. Prælatus. n. debet ſubditos monere & cor-
rigere, conſolari & conturbare. Eccleſia. 30. Qui diligit filium
ſuum, aſsiduat illi flagella. Vel per Saturnum intelligo malos
conſiliarios & balliuos q verè quandoq; impellunt principes
& prælatos ad faciendum tempeſtates. i. tallias & exactiones,
quod alias nõ faceretur quoquo modo. Vel dic ꝙ hyades ſigni-
ficant mundi proſperitatem, a qua prouenit pluuia. i. aqua de-
liciarum & conſolationũ. Si enim Saturnus. i. auaritia vel volu
ptas ei adiungitur, vt ea ad voluptatem vel ſaturitatem vta-
tur, tũc pro certo noctis ſibi generat tẽpeſtatẽ. ¶ Licet hyades
pluuiam terræ parent, & ei proficiant, in ortu tamen ſuo tur- 2
batur aer, & tempeſtates generantur. Sic licet bonus prælatus
debeat proficere terræ, id eſt eccleſiæ ſuæ, & pluuiã proſperita
tis inducere, communiter tamen in ortu ſuo. i. in talium electio
nem fit turbatio in aere. i. in conuentu vel collegio vel patria
propter partialitates, & quãdoq; etiam tempeſtates, rixę & di
ſcordiæ, appellationes & controuerſiæ gñantur, quia. ſ. mali &
diſcordes de promotione bonorũ nunq̃ gaudẽt. Et hoc quia ſi
cut dicitur Prouer. 15. Nõ amat peſtilẽs qui ſe corripit. Ergo

1 ẽt tũç ambitioſi & detractores adulari ſolent detrahere, vt eo-
rũ poſsint gratiã acquirere. Vel dic ꝙ in nouitate taliũ tempe-
ſtas oritur, q̃a tũc impoſitiones & exactiones pluſquã alias a
ſubditis exigũtur. Vel ſi vis dic ꝙ hyades quæ tũc oriũtur, q̃n
dies lõgior, clarior & feroẽtior eſſe incipit, ſignificant ſanctos
cõfeſſores, qui tunc in ſeculo floruerunt, q̃n dies. i. fidei veritas
feruentior & ſplendidior cœpit eſſe. Cantic. 2. Flores apparue-
rũt ĩ terra nr̃a. Iſti. n. pluuias doctrinę emiſerũt, terrã eccłię fę
cũdauerũt, in fronte Tauri. i. in audacia fortitudine & maturi-
tate collocati fuerũt, multas lucidas ſtellas. i. multas bonas p-
ſonas ſecum habuerunt & impulſi a Saturno. i. ab hæreticis tẽ
peſtates cõtra eos concitauerunt, inquantũ. ſ. cõtra eos tempe
ſtuoſius & audacius pugnauerunt. Figurati in Machabæis, de
quibus dr̃ 1. Macha. 3. ꝙ prælabantur præliũ Iſrael cũ lætitia.

De Pleiadibus. Cap. 37.

1 PLEIADES ſunt ſeptẽ ſtellæ vicinæ, & inuicẽ
ordinatę, ſitæ inter genua tauri. & q̃n ſol trãſit p
locũ illũ, tũc aer vernalibus pluuijs irrigatur, &
terra florũ pulchritudine decorat, ſm Gregoriũ
& Martianũ. Pleiades iſtę ſignificãt vniuerſitatẽ
reproborũ. Taurꝰ ẽ diabolꝰ obſtinatꝰ et ceruico
ſus cuius duo genua ſunt diuitiæ & deliciæ. Licet ergo pleia-
des. i. pctõres ſint ſiti inter duo genua Tauri. i. in mũdi delicijs
& diuitijs p nimiũ earũ affectũ, & ibi ſint radicati p peccata &
vitia, q̃nq; tñ accidit ꝙ ſol. i. Chriſtus trãſit p eos, & eis radios
ſuæ grãæ & miſericordiæ immittit, et tũc ꝓ certo generat ab eis
& ꝓducit pluuia lachrymarũ, q̃ terrã ſuæ cõſciẽtiæ flore boni
ꝓpoſiti impregnat, & fructu bonorũ operũ fęcũdat. Pluuiã vo
lũtariã ſegregabis &c. Vel p pluuiã intelligo elemoſynã & lar
gitatẽ, q̃ terrã. i. pauperes irrigat atq; nutrit &c. ſicut. ſ. Vel dic
pleiades viros ſanctos & maximè bonos ꝑdicatores deſignant,
q. ſ. inter genua Tauri. i. corã Chriſto immolato & crucifixo p
deuotionẽ debẽt ſtare. Per quos q̃n Chriſtus ſol iuſtitiæ p gra
tiã trãſit, ſolet mũdũ doctrinę pluuijs irrigare, & bonorũ ope-
rum fructibus fęcundare. Eſa. 55. Pluuijs germinat herba.

De Canicula. Cap. 38.

1 CANICVLA eſt ſtella feruẽtiſsima, quæ tũc na
ſcitur q̃n ſol eſt in leone, q̃ aerẽ calefacit, & hu-
mores monet, & iõ periculoſum eſt tũc accipe-
re medicinã laxatiuã. Canicula ſignificat auari-
tiã quæ feruẽtiſsima dr̃, q̃a habet ardorẽ inſatia
bilis appetitus. Dico igitur ꝙ q̃diu ſol. i. hõ ſit in
leone. i. in exaltatiõe, honore vel ꝓmotione, q̃m tũc canicula. i.
ardor auaritiæ ſolet in hoie pluſq̃ alias abũdare, tũc verè dico
ꝙ periculoſum eſt ꝙ hõ habeat medicinã laxatiuã. i. cõſcientiã
largã & laxã, & a vinculis mãdatorũ dei ſolutã. Et hoc q̃a tũc
hõ ſe occuparet in actibus auaritiæ vel crudelitatis, & ſic poſ-
ſet mortis incurrere ꝑiculũ ſempiternũ. Vel canicula eſt anti-
chriſtꝰ, qui q̃n natus fuerit, aerẽ. i. mundũ tribulationibus con
turbabit, graues ęgritudines tẽtationũ faciet, & ardorẽ tribula
minũ ſuſcitabit. Et ideo tũc periculũ erit vti rebus laxatiuis. i.
proſperitate mũdana, quæ hoiem p diuerſa deſideria laxat, &
hoc q̃a aer. i. volũtas nimis p auaritiã vreret, & ſic mortis æter
næ periculũ ſequeretur. vñ Apoca. 8. Stella magna cecidit de
cęlo, ardens ſicut facula &c. Vide figuram ibi. Vel dic ſi vis
generaliter ꝙ tunc ſummè periculoſa eſt medicina laxatiua. i.
terrena poſſeſsio, quando regnat in homine canicula. i. auari-
tia & ambitio. Vel dic ꝙ tunc ſunt verba laxatiua & diſſoluta
periculoſa, quando canicula in aere conſcientiæ oritur. i. quan
do ardore luxuriæ noſtra mens ſtimulatur.

De Luce. Cap. 39.

1 LVX licet ſm aliquos ſit accidens, dicit tamẽ Au
guſtinus ꝙ eſt corpus, quo nihil nobilius, nihil
cõmunius, nihil pulchrius, nihil velocius, nihil
impaſsibilíꝰ, nihil virtuoſius inuenitur. Talis eſt
vir pfectus. Iſte eſt. n. cæteris nobilior p dignita
tẽ, cõior p charitatẽ, q̃a. ſ. ſe et ſua cõmunicat po
ſtulanti. Pulchrior etiã per honeſtatem. Rami eius pulcherri-
mi &c. Dan. 4. Iſte eſt velox p obedientiã, impaſsibilis p patiẽ
tiã, virtuoſus p bonorũ operũ efficaciã, durabilis p perſeuerã-
tiã. Ideo bene dicitur viris perfectis Matt. 5. Vos eſtis lux mũ-
di. Ideo Sap. 7. Candor eſt. n. lucis æternæ, & ſpeculum ſine ma
2 cula & imago bonitatis dei. ¶ Lux cum ſit corpus ſecundũ Au
guſtin. alteri tñ. ſ. aeri vel cuicunq; illuminabili immediatiſsi
mè ſe coniungit. Nec eſt inconueniẽs duo corpora eſſe ſimul,
q̃n vnum eſt multũ ſimplicis & formalis naturæ, aliud aũt eſt
groſſum & materiale, ſicut patet de aqua & cinere. Vnũ. n. eſt
quaſi formale & cõplementũ reſpectu alterius. Sic verè dato ꝙ
dei filius eſſet (ſicut ẽt nũc eſt) nobiliſsimæ naturæ, ſubſtãtia. ſ.
ab oĩbus alijs ſeparata, nõ fuit tñ inconueniens ꝙ groſſo & ma
teriali corpori. i. humanæ naturę per incarnationẽ vniretur et
iungeretur, & ꝙ ad modũ formę (licet non ſit eius forma) ip-
ſam naturam humanã perficeret & cõpleret. Vel dic ꝙ licet ali
quis ſit lux. i. vir nobilis & potens, & alius ſit corpus rude. i. vir
pauper & ruſticus, non eſt tñ inconueniens ſit per amorem &
charitatem alter alteri coniungatur. Vñ Eſaiæ 11. Leo & bos pa
ſcent ſimul. ¶ Lux ſemp apta eſt illuminare, dato ꝙ nõ ſemper 3
illuminet. Nam per indiſpoſitionẽ ſubiecti, & per eius opaci
tatem, q̃nq; opus eius impeditur. Sic verè deus eſt ſemp aptus
illuminare corda noſtra per gratiã, non tñ ſemper illuminat, &
hoc non ex defectu ſui, ſed quia corda noſtra ſunt indiſpoſita
per peccatum, & per malas conſuetudines, vel p malas cõpla-
cẽtias in peccato. Vñ Actuum 7. Dura ceruice & incircuncisi
cordibꝰ, ſemp ſpiritui ſancto reſtitiſtis. ¶ Lux inuiſibiliter ope- 4
rat, quia. ſ. facit ſenſum & motũ in animalibus, vt dicitur in lib.
fontis vitæ. Viſcera ẽt terræ ſubintrat, & etiam lapides pręcio-
ſos generat & metalla, elementa ẽt contraria in mixto cõciliat
& concordat, & fluxum maris & refluxum cauſat, quæ oĩa fa-
cit inuiſibilis virtus lucis. Hic eſt deus, quia pro certo per ſua
occulta iudicia & per ſuam prouidentiam occultam, occultè
operatur in rebus. Motꝰ. n. & opera aĩaliũ. i. hoium dirigit. Sap.
10. Direxit opera eorũ &c. In viſceribus ẽt terræ. i. in purgato-
rio, lapides præcioſos & metalla. i. viros bonos ſicut in forna-
ce fabricat & cõponit. Vel ẽt in viſceribus terræ. i. in ipſa terre
na proſperitate lapides præcioſos. i. viros bonos per ſuam gra
tiam perficit. In mundo ẽt hoc elementa cõtraria. i. rebelles &
diſcordes per ſuam occultam inſpirationẽ pacificat. Fluxũ ẽt
& refluxum maris. i. pacem mundanæ proſperitatis in mundo
cauſat, quia breuiter teſte Gregorio, Oĩa dei prouidentia agũ
tur. Vel dic ꝙ lux eſt gratia dei, quæ ꝓ certo inuiſibiliter ope-
ratur, & ſenſum cõpaſsionis & motum bonæ operationis, item
lapides & metalla. i. diuerſa interiora merita & virtutes: conci
liationem ẽt & cõcordiam ſeu pacem cauſat, & fluxũ & reflu-
xum maris. i. amararũ lachrymarum & amarę pęnitentiæ inui
ſibiliter facit. ¶ Lux eſt vna ſimplex in ſe, ſunt tamen plura lu- 5
minaria inuicem ſeparata & diſtincta, quia dato ꝙ luminaria
plura inuicem congregata vnum actum efficiãt, vnum tamen
alterius ſubſtantiam non ſubintrat, quamuis vnum, ſicut vnũ
lumen a noſtris oculis videantur, ſicut exemplificat Dionyſiꝰ.
lib. di. no. de luce plurium lampadarũ. Sic verè in paradiſo eſt
vna lux, ſimplex, & pura. i. præmium eſſentiale. ſ. ipſa viſio dei,
quæ vna eſt in oĩbus ſecundum apoſtolum 1. ad Corint. 15. Erit
(inquit) deus omnia in omnibus. Luminaria tamen præactua-
lia plura ſunt, quę inuicem ſunt diſtincta, licet inuicẽ aggrega-
ta, vnũ præmium & vna eſſentia in generali gloria videantur.
Vel dic ꝙ lux eſt gratia vel charitas, quæ licet ſit vna in eſſen-
tia, multa tamẽ in homine cauſat luminaria. i. multas gratias et
virtutes, multas ẽt bonas operationes. Ideo de luce dicitur. Sa
pientiæ 7. Et cum ſit vna, oĩa põt &c. ¶ Lux in genere corporũ 6
minimum habet de materia, & maximũ de forma, & vicinior
eſt formę quàm materiæ. Et ideo reſpectu aliorum corporum
formalis eſſe videtur, licet ſit corpus & ſubſtantia ſm Auguſti
num & Dionyſium. Sic verè ſi tu uis eſſe lux. i. vir perfectus, tu
debes habere multum de forma. i. de ſpũalitate & gratia, parũ
aũt de materia. i. de tẽporalibus diuitijs. Formæ. n. i. gratiæ dei
debes eſſe magis vicinus quàm materiæ. i. q̃ mundanæ proſpe-
ſperitati vel carnalitati, quia verè reſpectu aliorũ corporũ. i.
aliorum hoium formalis & ſpũalis debes eſſe. ¶ Corpus teſte 7
Ariſtotele quanto eſt nobilius, tanto magis extendit naturam
ſuam, & ideo lux cum ſit corpus nobiliſsimũ, vel ſaltẽ res no-
biliſsima in genere formarum corporaliũ, ſe maximè extendit
& dilatat, & per diuerſa loca ſe faciliter cõmunicat, quia. ſ. etiã
vnus punctus lucis ſufficeret ad totum aerẽ illuminandũ, pro-
pter ſuã maximã actualitatem. Sic verè chariſsimi illud corpꝰ
. i. hõ dicitur nobilior quo ad deum, qui magis communicat p
elemoſynam & largitatem, & qui plus ſe extẽdit per amicitiã
& charitatem. Et ideo ille qui vult eſſe lux. i. vir pfectus, neceſ
ſe eſt ꝙ per totũ mundũ ſe dilatet per charitatem & largitatẽ,
amicos & inimicos amando, bonis & malis ſua propter deum
largiendo. Oĩ petenti te tribue. Lucę 6. ¶ Lux eſt vna in ſe. Lu- 8
minaria

minaria aũt ſol & ſtellæ non ſunt niſi vaſa in ſe lucis receptiua,
& contentiua,& alijs adminiſtratiua, ſm Baſiliũ . Sic verè lux
diuinæ gratiæ vel ſapientiæ eſt vna & ſimplex , luminaria tñ.i.
angeli & ſancti iſtam lucem continent,& ipſam nobis occultè
per ſuas inſpirationes vel ſuffragia adminiſtrant.Iob 38. Indi-
9 ca mihi per quã viã ſpargitur lux.¶ Lux eſt ſummè mobilis q̃a
ſtatim vbi apparet in oriente videtur in occidẽte.Sic verè nos
debemus eſſe mobiles ꝑ bona opera vel ꝑ obediẽtiã,et de vno
loco vel de vno bono opere in aliud velociter nos transferre.
10 Sap.7.Cunctis mobilibus mobilior eſt ſapientia . ¶ Lux eſt vſ-
que ad intima penetratiua,ſui ſimilis generatiua,cõcordiæ in-
ter elementa in mixto cauſatiua , rerum in eſſe productiua &
conſeruatiua , vitæ & permanentiæ rerũ directiua & regitiua,
ſui communicatiua & multiplicatiua.Tali eſt prędicator,quia
corda peccatorum penetrat per contritionem, alios ſibi ſimi-
les facit & generat in prædicatione 1.ad Corin.4.Per euange-
lium ipſe nos genuit.Cõcordiam inter deum & peccatores fa-
cit,inquantum.ſ.per eum emendantur . Ipſos ẽt peccatores in
eſſe grĩæ producit,& conſeruat,& vitam ſpũalem aliorũ dirigit
& gubernat.Scipſum ẽt alijs communicat,inquantũ pro popu
lo docendo circuit & laborat.pſal.Circundate ſyon, & cõple-
ctimini eam &c.Ideo iſti poſſunt dicere. Ioan.9. Quãdiu ſum
11 in mundo,lux ſum mũdi. ¶ Lux eſt ſui & aliorum manifeſtati-
ua,quia nihil niſi mediante luce põt vederi, vt dicit Augu.Sic
verè hõ plan⁹ & ver⁹ ſe qualis ſit oſtẽdit oĩbus , q̃a.ſ.nõ ſe fin-
git aut palliat per hypocriſim & falſitatẽ . Vel dic ꝙ hõ ſapiẽs
ſe debet oſtendere.ſ.ſacerdoti in confeſſione, & qualis ſit peni
12 tus declarare.Ite oſtẽdite vos ſacerdotib⁹.Luc.17.¶ Lux in ſu-
perficie vmbroſi corporis recepta non ſe profundat quo ad vi
ſibilẽ ſpeciẽ,ipsũtñ ſubintrat quo ad efficaciã & virtutẽ.Sic ve
rè qñ lux.i.deus inuenit corpus vmbroſum .i. hoĩem peccato-
rem,tũc propter ſui indiſpoſitionẽ ipſum non illuminat ꝑ ſuæ
gratiæ illuminationẽ,ſed verè malis gratibus ſuis ipſum finali
ter penetrabit ꝑ ſuæ ſententiæ prolationẽ, & virtutis ſuæ oſtẽ-
ſionẽ,& pęnæ æternæ immiſsionem.Eccl.24.Profundũ abyſſi
13 penetraui.¶ Lux eſt puriſsimę naturę,& ideo licet ꝑ fęces trã-
ſeat,fęces tñ nõ contrahit neq; ſordes.Sic verè nos debem⁹ eſ-
ſe puri per innocentiam,vel per caſtitatem , intantum ꝙ licet
per loca ſordida trãſeamus.i. ſocietatem malarũ & inſectarum
ꝑſonarũ frequentemus,maculã tñ alicui⁹ peccati vel infamiæ
nullatenus cõtrahamus.Ideo de luce dr̃ Sap.7. Speculum ſine
14 macula &c.¶ Lux tenebras expellit,męrores diſſoluit,inſidias
prodit ſecuritatẽ parit,calorem formam, & decorẽ cunctis re-
bus tribuit & inducit,quia ſm Ambroſium & Baſiliũ, Lux eſt
creaturarũ oĩum pulchritudo.Sic verè Chriſtus , vel quilibet
bonus prædicator dr̃ lux.Primo.n.de corde auditorum expel-
lit tenebras ignorãtię & erroris.pſal.Illumina tenebras meas.
Iſte ẽt prodit inſidias diabolicæ tentationis , męrorẽ fugat de-
ſperationis,ſecuritatem parit ſpei & cõſolationis , & ẽt in alijs
cauſat formam,& decorem virtutis & perfectionis , & colorẽ
honeſtę conuerſationis.Ideo Chriſtus dicebat.Ioan.9. Quan-
diu ſum in mundo, lux ſum mundi. Vel iſta omnia dic de gra-
tia dei 1.ad Corin.15.Gratia dei ſum id quod ſum .

De Lumine. Cap. 40.

1 LVMEN defluxus a ſubſtantia lucis eſt, & eſt tri
plex. Reflexum,fractũ,& directũ.Corpora.n. po
lita lumẽ receptũ a ſe reijciũt,& ſic fit reflexum,
ſicut eſt in ſpeculo , vbi lumen cum ſpecie refle-
ctitur de ſpeculo vſq; ad oculũ. Aliud ẽ directũ,
qñ.ſ.lumen inuenit corpus diaphanũ,& ſibi non
reſiſtens,quia tũc ꝑ ipſum tranſit,& ipſum illumina, nec a ſuo
inceſſu frangit̃.Lumen eſt grĩa dei,quæ pro certo diuerſimodè
recipit̃ in nobis . Quidã.n.ſunt politi ꝑ curioſitatẽ ornatus, &
iſti reijciunt iſtud lumẽ,quia verè gratia corda taliũ nõ ſubin-
trat.Quidã aũt ſunt diaphani,clari,ſubtiles & perſpicui per vi
tæ & apparentiæ ſanctitatem,& iſti non ponũt obijcem gratiæ
dei,imo ipſam recipiunt,& ab ea donis & virtutibus illuſtran
tur.Eccl.24.Penetrabo oẽs inferiores partes terræ,& illumina
2 bo omnes ſperantes in dño.¶ Lumẽ eſt oculorum lętificatiuũ,
ſi tñ ſint ſani,lippis aũt oculis eſt odioſum,& moleſtię illatiuũ.
Lumen quod dirigit ad vitã æternã,eſt bonum exemplum,do-
cumentũ vel bona perſona,fides ẽt vel doctrina veri. Quod ꝑ
certo ſanis oculis.i.viri iuſtis eſt delectabile videre,vel audire,
quia lux oculorum lętificat aĩam.Prouer. 15. Sed verè mali q̃
ſunt lippiẽtes per vitia,& maximè per luxuriam , & alij imbe-
cilles peccatores & hæretici, lumen iſtud non diligunt, imo ip
ſum odiunt,fugiunt atq; ſpernunt,quia q̃ malè agit, odit lucẽ.
Ioan.3.Viri.n.iniqui oderunt ſimplicẽ &c.Prouer.29. Quia re
vera mali nõ diligunt lumen ſapientiæ,gratiæ,perfectionis, &
virtutis. Vñ Iob 24.Ipſi fuerunt rebelles lumini . ¶ Lumen eſt 3
hoĩum a ſomno excitatiuũ,formarũ,& ſpecierũ in ſpeculis im
preſsiuũ.Lumen.n.ꝑ radios ſuos illud qđ eſt exterius per ſub-
ſtantiã,in ſupficie ſpeculi collocat ꝑ figurã.Sic prædicator hõ
mines a ſomno peccati excitat,& ſpecies et formas bonorũ exẽ
plorũ vel documentorum in ſuos imprimit auditores,ſi tñ ſint
ſpecula.i.viri plani,iuſti,lucidi,& honeſti,formas ẽt rerum pa
radiſi,vel rerũ inferni in eis collocat per imaginẽ & cõſidera-
tionẽ,quæ tñ ſunt alibi quantũ ad rei veritatẽ. Vñ 1.ad Corin.
13.Videmus nũc per ſpeculũ in ęnigmate.¶ Quanto lux mate 4
riam inuenit puriorem , tanto effectum ſuum in ipſa perfi-
cit perfectiorem.Si aũt materia ſit fęculẽta,& indiſpoſita,tunc
effectus ſuus remittitur & laxatur. Sic verè gratia dei ſi inue-
nit hoĩem purũ,& benè ſibi diſpoſitũ per contritionẽ , tunc in
ipſo intẽdit̃ & augetur,& meritorũ & virtutũ effectũ in eo in-
troducit,& ecõuerſo, ſi fęculẽtus & indiſpoſit⁹ fuerit ꝑ pecca
tũ,tunc effectũ diuinæ grĩę non habebit.¶ Corpus luminoſum 5
quanto plus de lumine recipit,tãto ipſum ad alia pl⁹ refundit,
niſi forte materia recipiẽs groſſa fuerit,ſeu pinguis , quia tunc
lumen receptũ non diſtribuit vt deberet:ſicut patet de ſpeculo
groſſo, obſcuro & infecto.Sic verè quãto plus recipit de lumi
ne diuinæ gratiæ,vel diuinæ ſapientiæ,& ẽt de lumine bonorũ
temporalium,vel aliorum beneficiorum, tanto verè perfecti⁹
& copioſius dẽt ipſum deffundere alijs vel præbere . N.i grĩam
receptã dẽt diffundere ꝑ bonã operationẽ , & boni exẽpli da-
tionem,ſapientiam per doctrinam & prædicationem,bona tẽ-
poralia per elemoſynarum largitionem,dei beneficia per gra
tiarum actionem.Sed verè multi ſunt ita fęculenti per amorẽ
terrenorum & auaritiam,ita pingues per carnalitatem & luxu
riam,ꝙ alijs lumen quod recipiunt a deo,non refundunt, con
tra illud,Da altiſsimo datum eius.Eccl. 35.

De Radio. Cap. 41.

RADIVS eſt luminoſus a corpe luminoſo deflu 1
xus,& eſt mobilis,agilis,ſphęric⁹ & orbicularis,
qui de ſe tñ rectus eſt et ꝑpẽdicularis,& hoc qñ
inuenit materiã nullatenus reſiſtentẽ. Qñq; re-
flectitur,qñ.ſ.a corpore polito vel ſpeculari reij
cit̃. Qñq; ẽt frangit̃, qñ.ſ. inueniens corpus non
oĩno perſpicuũ,obliquat in eo motũ ſuum,vt dicit auctor ſciẽ
tiæ ꝑſpectiuę.Sic bonus iudex debet eſſe luminoſus ꝑ ſapiẽtiã
& diſcretionẽ,mobilis & agilis ꝑ diligentẽ iuſtitiæ executio-
nẽ.vñ 2.Paral.19.Oĩa cũ diligentia facite.timor dei apud vos,
nõ.n.hoĩs exercetis officiũ . Orbicularis debet eſſe ꝑ diſcretã
inquiſitionẽ, quia.ſ.circulariter ꝑ præſumptiones & cõiunctu
ras debet inquirere veritatẽ . Veruntamẽ ſemꝑ debet eſſe re-
ct⁹ per iuſtitiæ æquitatẽ.Sed verè qñq; frangitur & obliquat̃,
ſ.odio,prætio,vel fauore,ꝑ iniuſtitiæ tortuitatẽ. Qñq; ẽt refle-
ctitur & reijcit̃ ꝑ appellationũ brigã & rixoſitatẽ. Et ſic diuer
ſimodè a rectitudine ſui iudicij cõpellitur deuiare. Acceperũt
munera,& ꝑuerterũt iudiciũ 1.Reg.3. ¶ Radius in nube cõca- 2
ua & humida diuerſas producit ſpecies & colores, ſicut patet
in Iride ſm Ariſt.in lib.Meteororũ.Sic radi⁹ diuinæ gratiæ &
ſcientiæ qñ cõcipitur & recipitur in nube.i.in volũtate cõcaua
ꝑ humilitatẽ,humida ꝑ pietatẽ:tunc colores.i.virtutes & ꝑfe-
ctiones ſolet q̃ plurimas generare. ¶ Ex motu radiorum ſupra 3
corpus politum , & eorum coadunatione᷑, conculcatione , &
confractione,qñq; aer propinquus ignitur , vt patet in cryſtal
lo vel berillo,qui radijs ſolis expoſitus , ſtupam incendit ap-
poſitã,vt patet ad ſenſum.Sic verè qñ radij ignei.i. pctõres ira
cundi inuicẽ vniuntur & iunguntur,tũc quia alter alterũ con
culcat ꝑ verba & opera luxurioſa,aer vicinus .i. ſtatus vel pa-
tria in qua ſunt,ſolet ſæpe deſtrui vel igniri,& per eorũ crude
litatẽ ſepius diſsipari,ſicut patet de malis principibus , qui al-
ter alterius terrã vaſtãt, Vel dic ꝙ vnio,coniunctio & ſocietas
radiorum.i.feruentiũ auarorũ,& eorũ multiplicatio in vna pa
tria,ignẽ rapinę & excoriationis,crudelitatis & exhęredatio-
nis cauſam in aere circunſtante.i.in ſuis pauperib⁹ ſocijs & vi
cinis. Vel dic ꝙ cõiunctio honorũ & ſocietas ignẽ ſemꝑ gene
rat charitatis. vel dic cõtra diſcordes in vna abbatia, vel eccle-
ſia,quorũ coniunctio & combinatio eſt cauſa inflãmationis.i.
deſtructionis totius cõitatis.pſal.Flãma cõbuſsit peccatores.

De Vmbra. Cap. 42.

1 VMBRA eſt caloris ſolis repreſſiua, ſui ſplendo-
ris declaratiua, ſubtilitatis inductiua, ſerpétum
amica, colubrorũ nutritiua, maturitatis fructuũ
retardatiua, mœroris & humoris melãcholicis
incuſſiua, inſequentium ét fugitiua, & ſugientiũ
inſequutiua, ſole a nobis remoto. ſ. in mane & in
ſero, maioris quantitatis eſt oſtenſiua, & ipſo nobis propinquo
ſ. in meridie, quantitatis ſuæ eſt maximè perditiua. Hæc oia fa
cit mundi proſperitas, quia calorem charitatis reprimit, cau-
ſat. n. odium & rancorem inter mundanos, & ſplendorem veri
tatis occultat. Exemplũ de illis qui occultant & palliant falſos
contractus. Sterilitatem virtutũ indueit. Ego ſterilis, & tráſmi
grata. Eſa. 49. Serpétũ. i. circa terrena ſerpétiũ auarorũ eſt ami
ca, colubrorum. i. delicioſorũ eſt nutritiua, qui vmbras delicia
rum colunt. vñ Iob 40. In vmbra manet, in ſecreto calami &c.
Iſta maturitatem morum retardat, quia. ſ. facit hoiem inſolété,
& mœroré, triſtitiam & timorem deſperationis inducit. Timét
. n. mundani proſperitaté perdere, & inferni mortem incurre-
re. Quia ſonitus terroris in auribus impij. Iob 15. Hæc fugien-
tes & ſe contémnentes inſequitur, & eis vt ab eis diligatur ſe of-
fert. Inſequentes & eam amantes fugit quia via poſſunt eã ap-
prehendere. Eccl. 11. Si ſequutus eã iuxta votum fueris, non ap
prehendes. Et qñ ſol. i. Chriſtus eſt a nobis remotus per pecca
ta noſtra, tunc verè vmbra mundanę proſperitatis videtur ma-
gis magna. Peccatores. n. ipſam multum reputant eſſe magnã,
& hoc maximè apparet in veſpere & mane qñ tépus eſt obſcu
rum. i. qñ hõ eſt in obſcuritate peccati. vñ Hier. 6. Væ vobis, qa
declinauit dies & factę ſunt longiores vmbrę veſperi. Sed ve-
rè qñ ſol Chriſtus eſt propinquus hoĩ ꝑ gratiã, et ipſum illumi
nat ꝑ diſcretionem & ſapientiam, tunc verè vmbram proſpe-
ritatis mundi reputat nihil eſſe, dicens. Sap. 5. Tranſierunt oĩa
velut vmbra. vel dic ſi vis oĩa de peccato. Vmbra. n. peccati
ſerpétibus. i. peccatoribus eſt amabilis, & aliud videtur eſſe q̃
ſit, quia cũ ſit amara, videtur delectabilis. Prouer. 23. Ingredit̃
blandę, nouiſſimę aũt mordebit vt coluber. Ardorem chari-
tatis refrigerat in viatoribus. Matthęi 24. Abundabit iniquitas
& refrigeſcet charitas. Maturitatem vitæ & morum retardat,
& timorem & horrorem infernalem procurat. pſal. Timor &
tremor venerunt ſuper me, & contexerunt me tenebrę &c. ſi-
cut ſupra. Et ſicut videmus ꝙ quanto ſol eſt altior, ſicut eſt in
meridie, tãto videtur vmbra rei cuiuſlibet minor, ſic verè quã
to hõ in nobilitate & dignitate altius eleuatur, tanto vmbrę. i.
culpæ & defectus ſui minores ab eo reputantur, ſicut ad litte-
ram videmus de diuitibus, qui crimina ſua quamuis magna,
ſemper reputãt eſſe parua, & apud deum magis ea cauſabilia.
Vel ét vmbrę huiuſmodi minores pro tanto dicuntur, quia ta
les min⁹ q̃ alij de peccatis ſuis curare videntur. Dicũt. n. illud
Hiere. 2. Receſſimus, vt non veniemus vltra ad te. quia ſicut di
citur Prouer. 18. Impius cũ in profundũ peccatorũ venerit, cõ
temnit. Et ſicut vmbra rei maior apparet in veſpere q̃ in meri
die, ſic verè cæteris paribus defectus & vitia maiora ſunt re-
putanda in ſene, q̃ in iuuene, & in hoie veſpertino . i. maturo
& graui, q̃ in iuuene inſolente & leui Hieremiæ 6. Factæ ſunt
vmbræ longiores veſperi. Inſequentiũ eſt fugitiua, &c. Eapo
2 ne ſicut ſupra. ¶ Vmbra videtur eſſe corp⁹, & tñ nõ eſt, ſed cor
poris eſt ſimilitudo vel figura. Corpori. n. ſe coaptat, & ſm ei⁹
motum vel figurã mouetur ſimiliter, vel quieſcit. Sic hypocri
ta videtur eſſe corpus. i. vir firmus, & bonus, & tñ nõ eſt, verũ-
tñ corporũ. i. morũ bonorũ ſimilitudiné in ſe fingit, & ſm mot⁹
eorum & opera ꝑ hypocriſim ſe diſponit. Vel dic ꝙ adulator
vel falſus amicus, (q ſm motũ & conditiones hoium ſe regu-
lat & cõformat, quia cũ ſtantibus ſtat cum motis mouetur, cũ
triſtibus triſtať, cum lętis lętatur) videtur eſſe corpus verum,
& non eſt. i. verus amicus & non eſt, imo falſus & fict⁹, quia tã
tũ habet apparentiam, non veritatem. Ideo de talibus dicitur
Ioan. 9. Alij dicebant quia hic eſt, alij aũt dicebant, non ſed ſi-
milis eius eſt. ¶ Vmbra aeris caloré temperat, & ſic viatores re
3 creat & conſolatur. Mœrorem in melãcholicis inducit ſecun-
dum Conſtant. Sic pœnitentia calorem cupiditatis minuit, &
viatores & hic viuentes recreat & conſolatur, & ipſos ab iti-
nere peccati retardat, & mœroré contritionis in eis inducit. vñ
Hier. 48. In vmbra eſebon ſteterũt de laqueo fugientes. ¶ Vm
4 bra ſi hõ vertit faciem ad ſolé, ipſum inſequitur, ſi dorſum ver
tit ad ſolé, tũc vmbra ſine dubio fugit eum. Per vmbrã in qua
viatores delectanť, & accepto itinere retardanť, intelligo mũ-
di ꝓſperitaté quæ pctõres ipſos ab itinere paradiſi impedit &
retardat. Dico ergo ꝙ ſi habueris facié. i. voluntaté ad ſolem. i.
ad deum per charitatem: tunc vmbra. i. mundi proſperitas re-
ſequetur, qa. ſ. deus dabit tibi ſufficienter de téporalib⁹ ſm exi
gentiã tui ſtat⁹, qa nõ affliget dñs fame aiam iuſti. Prouer. 10.
Si vero tu vertas ei dorſum. i. ſi de eo nõ cures, ipſumq; conté-
nas, & poſtponas per peccatũ, & ad vmbrã mundanę proſperi
tatis facié tuam vertas per deſiderium & affectum, tunc vero
dico ꝙ vmbra. i. téporalis proſperitas ante te ſugiet, & via aut
nũquã ipſam poterit ad libitum obtinere, quia ſicut dicitur ad
Ro. 10. Quod quærebat Iſrael, non eſt aſſequutus. Et ideo be-
ne conſulitur. Matthæi 6. Primum quærite regnum dei.

De Tenebris. Cap. 43.

TENEBRA eſt lucis carentia, dicta a tenendo, quia 1
tenet & ligat oculos ne videant, luci. n. cõtrariať. Te
nebra timoré incurrit, colorũ pulchritudiné tollit,
verecũdiã dirimit (quia. ſ. hõ in tenebris nõ verecũ
dať cõmittere turpia & inhoneſta) ſomnolentiã nutrit. Sic pec
catũ luce gr̃æ nos priuat, & ei opponiť, timoré deſperationis in
ducit, coloré & pulchritudiné honeſtæ cõuerſatiõis tollit, ſom
nolétiã malę delectationis nutrit, inuerecũdiã, obſtinationé, &
iactãtiã parit, qa pctã ſua ſicut ſodoma prædicauerũt &c. Eſa.
3. Viſum ét diſcretionis ligat, & tollit, quia. ſ. hõ qui eſt in pec-
cato, non videt nec cõſiderat illa quæ pertinent ad ſaluté. Pro-
uer. 4. Via impiorum tenebroſa, neſciunt vbi corruunt.

De Motu. Cap. 44.

QVONIAM tép⁹ eſt menſura mot⁹, videť ꝙ poſtq̃ 1
dictũ eſt de primo mobili, ſ. de cęlo & ei⁹ ꝓprie-
tatib⁹, dicendum eſt conſequẽter de proprietati
bus téporis, atq; motus. De motu ergo prima ali
qua ſunt dicenda, & ad mores hoium & vtilitaté
aiarũ, inquãtũ partes ingenij mei poterũt, aliqua
liter applicãda. Eſt igitur motus ſm Ariſtot. tranſitus a termi-
no ad terminũ cõtrariũ, quia. ſ. oẽ qđ moueť & ꝑmutať, de ter-
mino ad terminũ tranſportatur. Sũt igitur ſex ſpecies mot⁹, vi
delicet generatio, corruptio, alteratio, augmétum, diminutio,
& ſm locũ mutatio. Generatio n. eſt motus de non eſſe ad ens.
Corruptio de eẽ ad nõ ens. Alteratio de qualitate ad qualitaté
Augmentatio de minoritate ad maioritatem. Diminutio de
maioritate ad maioritatem. Scđm ſitum vero mutatio eſt mo-
tus de termino a quo ad terminum ad qué, & de principio ad
finalitatem. Per motum in bono ſignificato intelligo conuer-
ſionem & mutationem ad bonũ. Conuerſio . n. eſt quidam mo
tus de termino peccati, ad terminum veritatis, quia. ſ. ille quo
ad mores vertitur & mouetur, q de malo in bonum conuertiť
& mutatur pſal. Si dicebã, mot⁹ eſt pes meus, miſericordia tua
dñe adiuuabat me Dico ergo ꝙ ille q moueť et ad bonũ cõuer
tiť, debet habere ſex ſpecies ſpũalis mot⁹, videlicet generatio-
né virtutũ, corruptioné vitiorũ, alterationé ꝓpriarũ ineptarũ
cõditionũ, augmentũ meritorũ, diminutioné affectionũ, & lo-
calé mutationé bonorũ téporaliũ, & corporaliũ operationũ.
Iſtę. n. ſunt ſex alę ſeraphin, quibus. ſ. ad cęlum volabãt, de q-
bus dr̃ Eſa. 6. Sex alę vni &c. Quia. ſ. per iſtos ſex motus ſicut
ꝑ ſex alas ad cęlũ aſcendimus & volamus. Generatio ergo vir
tutum eſt motus de non eſſe ad ens, quia . ſ. peccatum nihil eſt
ſm. Aug. Gr̃a aũt dei proprié eſt quæ etiã hoĩ dat eſſe moralé
& virtuoſum, iuxta illud 1. ad Cori. 15. Gr̃a dei ſum id ꝙ ſum.
Corruptio vitiorum eſt motus de eſſe ad non ens, quia. ſ. quã-
do peccatum deficit, tunc culpæ exiſtentia in nihilum euane
ſcit. pſal. Deficiãt peccatores a terra, & iniqui, ita vt non ſint
& Proue. 12. Verte impios, & non erunt. ſupple impij. Altera
tio conditionum eſt motus de mala cõuerſatione ad bonã cõ-
uerſationem, de qua Luc. 9. Facta eſt facies vultus eius altera
Augmentatio meritorum, eſt motus de modica quantitate ad
maioré, quia. ſ. iuſtus debet ſemꝑ iſto motu mouere ſe merita
acquirere & augere, & de virtute in virtuté procedere & tran
ſire Gen. 47. Habitauit Iſrael in Ægypto, auctuſq; eſt & multi
plicatus nimis. Diminutio aũt cordialiũ affectuum eſt mot⁹
de maioritate ad minoritatem, quia pro certo iuſtus debet de-
ſideria mentis per temperantiã, & delicias carnales ꝑ abſtiné
tiã & diuitias ét téporales ꝑ elemoſynã diminuere, & oém ſu-
perfluitaté debet moderamine téperare. Gene. 8. Reuerſę ſunt
aquæ, & cęperunt minui. Mutatio vero localium laborum &
peregrinationum, necnõ actuum & operationũ eſt motus ſm
locum,

locum, quia.ſ.neceſſe eſt mutare locum, ſ.vitando malas ſocie
tates, exercendo laborum pœnalitates, necnõ quorũcunq; bo
norũ operũ motus & mobilitates. pſal. Terra mota eſt, etenim
cęli diſtillauerunt. Vel ſi vis dic totum de pęnitentia quæ facit
& habet oia ſex prædicta. Vel poſſum⁹ dicere ꝙ peccator mo
uetur ſextuplici malo motu, ſ. generatione vitiorũ, corruptio-
ne virtutum, alteratione bonarũ conditionũ, augmento malo-
rum deſideriorũ, diminutione bonarum affectionũ, locali mu
tatione malarũ occupationũ. pſal. Turbati ſunt & moti ſunt ſi-
2 cut ebrios, & oĩs ſapientia eorum deuorata eſt. ¶ Motus loca-
lis plures ſunt ſpecies, quia.ſ.eſt motus reuolubilis, circularis,
rectus. Reuolubilis mutat locum ſm partes & non ſm totum,
ſicut patet in motu firmamẽti, vel ẽt in motu rotę circa axem,
quæ tota conſiderata manet in eodem loco, partes tñ ipſi⁹ mu
tant locum, quia.ſ. quod ſuperius eſt, fit inferius, & qđ dextrũ
eſt, fit ſiniſtrum. Circularis eſt qui cõtinuè mutat locum, ſicut
patet de planetis circumeũtibus orbes ſuos. Rectus vero ẽt lo
cũ mutat, inquãtũ.ſ. de termino ad terminũ ſe transportat, nũc
ſurſum, nũc deorſum, nũc ante, nũc retro, nũc dextrorſũ, nũc
ſiniſtrorſum ſe variat, & ſe mutat. Per iſtos tres motus poſſum
denotare triplicem hominum gubernationem & alterationem,
ſecundum ꝙ inuenio motum beatorum, motum mortaliũ via
torum, motũ iuſtorũ & perfectorum. Eſt igitur quidã motus q
eſt reuolubilis, & iſte procul dubio ſignificat vitam, ſtatum &
regimen beatorum. Iſti.n. nunquã ex toto mutãtur, quia.ſ. æter
nitate ſuffulti, ſemꝑ circa axẽ deum, per beatã contẽplationẽ
voluuntur. Particulariter tñ quantum ad aliquid locũ muta-
bunt, inquantum.ſ. in reſurrectione corpora reintrabũt, tunc
.n. videbitur mutatio rotę.i. fortunę, iuxta illud pſal. De⁹ me⁹
pone illos vt rotam. Quia.ſ. illi qui in mondo fuerant depreſsi
& inferiores, fiẽt ſummi & ſuperiores, & econtra, qui in mun-
do tenuerant ſummũ, tunc in inferno voluentur ad imũ, & q
in dextera proſperitatis fuerant, ad ſiniſtram aduerſitatis, & q
in ſiniſtra aduerſitatis, ad dexterã æternæ fęlicitatis tranſibũt.
pſal. Hęc mutatio dexterę excelſi. Item eſt motus circularis, &
iſte ſignificat motũ, fluxũ, laborem, & vitã hoĩum mortalium
viatorũ. Vita.n. iſta motus eſt circularis, quia.ſ. tranſit de nõ eſ
ſe ad non ens, & ſemꝑ in circulo vitæ hõ per decliuitatem de-
fectuum currit, & oẽ quod eſt in hac vita per quandã circula-
tionẽ fluit, ſicut patet de die, nocte, ſeptimana, menſe, & anno,
quæ ſemper in dies circumeunt. Eccle. 1. Luſtrans vniuerſa in
circuitu pergit ſpũs. Item motus rectus eſt vita, ſtat⁹ & opera
tio perfectorum, qua.ſ. ſemper iuſtè, rectè & ſanctè mouentur
ad bonum, & nunquam declinant ad iniuſtitiam, vel ad ma-
lum. Eze. 1. Pedes eorum pedes recti. Iſte.n. motus iuſtitiæ ſex
habet partes, quia.ſ. iuſtus qñq; mouetur ſurſum per cœleſtiũ
contemplationem, quãdoque deorſum per infernorum medi-
tationem, quandoque ante ſe.ſ. ad tempus futurũ ꝑ mortis con
ſiderationem, qñq; ad tempus præteritum per vitiorum ſuo-
rum recordationẽ, qñq; ad dexteram proſperitatis per tẽperã
tiæ gubernationẽ, qñq; ad ſiniſtram aduerſitatis per patientẽ
tolerationem. Et breuiter quocunq; moueatur iuſtus, bonus
& rect⁹ eſt motus ſu⁹, qa ſicut dr Eſa. 26. Rectus callis iuſti ad
ambulandũ. Vel dic ꝙ triplex motus, eſt triplex vita, ſ. mot⁹ re
ctus.i. vita ſecularium iuſtorũ. Motus circularis ſeu obliquus,
ſ. vita malorum qui in actibus ſuis non rectè ſed obliq; proce-
dunt. pſal. In circuitu impij ambulant. Reuolubilis motus.ſ. vi
ta & occupatio religioſorũ & cõtẽptiuorũ, q.ſ. circa deũ nõ cõ
tinuè ſibi obſequẽdo, & eũ cõtẽplãdo voluunt, de qb⁹ Eze. 10.
3 Rotas ipſas vocauit volubiles. ¶ Qñ aliqua elemẽta moueant
4 ſurſum, aliqua deorſum, vide infra de elemẽtis. ¶ Mot⁹ hoc ha
bet proprium, ꝙ ex motu gñatur calor. Ex motu.n. orbis inflã
matur ęther. Ex motu rotę (niſi ſtillet ibi aqua) cõburitur mo-
lendinum. Ex motu ligni liqueſcit illud quod in eo eſt plũbũ.
Sic verè motus boni exercitij & laboris, ignem & calorẽ cha-
ritatis accendit, & æthera mentis noſtrę bonis deſiderijs in-
flammat & vrit, molendinũq;.i. cumulum malarum affectio-
nũ & cogitationũ concremat & deſtruit & cõſumit, & ſi quid
eſt ibi de plũbo.i. de peccato, totũ per cõtritionem diſſoluit, &
per confeſsionẽ diffluere facit. Vel dic ꝙ iſte motus ſignificat
motum mẽtis & cordis, hoc eſt dictu, diſcuſsionẽ proprij ſta-
tus, quæ pro certo facit oia ſupradicta. Vel dic econtra, ꝙ mo-
tus iracundię & turbationis ignẽ crudelitatis accendit, & mo-
lendinũ cordis inflãmat & corrodit, & plũbũ.i. imꝑfectas affe-
ctiones liquefacit. Vel ꝑ motũ intelligere poſſum tentationem
diabolicã, quæ malorũ deſideriorũ liquefactionẽ, & irę, auari
tiæ & luxuriæ inflãmationẽ accẽdit 1. Mach. 13. Factus eſt mo
tus magn⁹ in ciuitate. ¶ Mot⁹ nõ cognoſcit nec mẽſuratur niſi 5
per ſpatiũ loci in quo eſt, quia.ſ. ſecundum ꝙ videmus rem de
termino ad terminũ protendit, ſm hoc poſſumus motũ ipſius
contemplari. Sic verè poteſt dici ꝙ motus interiorum affectio
num non põt cognoſci niſi per ſpatiũ & cõditionẽ exteriorum
rerum & operationũ, quia.ſ. per cõditionẽ operis cognoſcitur
& menſuratur motus animi ſeu cordis. ¶ Oĩs motus fit aut a na 6
tura, ſicut lapis mouetur deorſum. aut a proprietate, ſicut ada-
mas mouet ferrum. aut violentia, ſicut ſagitta mouetur per ar
cum. aut voluntate, ſicut corpus mouetur per animũ. Sic verè
motus obedientiæ, & inclinatio ad bonum, vel ẽt motus boni
operis vel virtutis põt fieri in hoĩe multis modis. Quidam.n.
mouentur ad bonũ naturaliter, ſicut ſunt aliqui qui vel ab ipſa
ſua naturali complexione, vel a cœleſtis influentiæ cõſtellatio
ne, vel ex tentationum vel occaſionum peccati carẽtia & abo-
litione, quaſi naturaliter mouẽtur ad bonum, & abominantur
vitium & peccatum. quaſi.n. naturaliter volunt ad centrum.i.
ad deũ tendere, & ad ipſum mẽtaliter ſe mouere. Alij aũt ſunt
qui mouentur proprietate, & illi ſunt illi quos adamas.i. deus
per ſpecialem inſpirationem mouet & excitat atq; trahit, qui
.ſ. quadam occulta proprietate diuinæ prædeſtinationis & gra
tiæ ad deũ trahuntur, & mouẽtur. Hiere. 31. Attraxi te, miſerãs
tui. Alij ſunt qui mouentur ad bonum violẽter, & iſti ſunt illi
quos deus per fortes tribulationes, vel prælatus per violentas
correctiones ad bonum compellit, & ad obediendum & bene
operandũ mouet, violentat, & cogit. Ad Heb. 5. Didicit ex his
quæ paſſus eſt obedientiam. Alij ſunt qui mouẽtur ad bonum
propria volũtate, ſicut ſunt boni & iuſti, qui ex libertate boni
arbitrij, ẽt contra naturales inclinationes mouentur ad bonũ
& ad virtutem. vnde Iudith 12. Suade hebream illam.i. aĩam,
vt ſponte conſentiat habitare mecum. Iſtis igitur quattuor mo
dis mouetur hõ ad faciendum bonum, & ad fugiendum malũ.
Prouer. 30. Per tria mouetur terra, & quartum &c. Vel econ-
tra dic ꝙ hõ quattuor modis mouetur ad malum.ſ. ex naturali
complexione, & ex attractiua ſuggeſtione, vel ex malę ſocieta
tis adamãtina attractione, ex fortis tribulationis timoroſa im-
pulſione, & ex voluntaria peruerſæ mentis obſtinatione. Qui-
dam.n. ex propria complexione cui obediunt, ad malum mo-
uentur. Quidam per malos ſocios & ſuggeſſores ad ma-
lum trahuntur. Quidã forti tentatione vel tribulatione ad hoc
impelluntur. Quidã vero ſponte & voluntariè ad malũ ferũ-
tur. Iob 34. Qui quaſi de induſtria receſſerunt a deo, & omnes
vias eius intelligere noluerunt. ¶ Motus naturalis & mot⁹ vio 7
lentus differunt, quia motus naturalis quanto plus appropin-
quat ad terminum, tanto magis mouetur, ſicut patet de lapide
deſcendente, qui quanto plus appropinquat ad terram tanto
impetuoſius cadere conſueuit. Motus aũt violentus eſt econ-
trario, quia.ſ. quanto magis appropinquat ad terrã, tãto remit
tit amplius ſuũ actũ. Et inde fit ꝙ ſagitta ita de longe põt emie
ti, ꝙ in fine nihil poſsit ab ea penetrari. Et breuiter, naturalis
mot⁹ quãto a ſuo principio eſt remotior, tãto eſt fortior & intẽ
ſior. Mot⁹ vero violẽtus quãto a ſuo principio eſt remotior, tã
to eſt remiſsio & debilior. Per motũ naturalem intelligo affe-
ctum carnalem, non ſpũalẽ, quo.ſ. hõ naturaliter tendit ad ma
lum, iuxta illud Gen. 6. Senſus & cogitatio hoĩs prona ſunt in
malum ab adoleſcentia ſua. Motus aũt innaturalis & violent⁹
eſt ille motus quo quis ex conatu virtutis contra inclinationẽ
naturę mouetur ad bonũ, ita ꝙ ad hoc violentat ſeipſum. Mat
thæi 11. Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt il-
lud. Quid igitur? Pro certo iſtud eſt verum ꝙ motus iſte natu-
ralis.i. affectio carnalis & decliuis inclinatio cordialis, quanto
plus appropinquat ad terminum.i. ad finem intentum, & quã
to plus vlterius procedit, & a ſuo principio & ortu elongatur
& recedit, tanto magis intenditur, augmentatur & creſcit. Ecõ
tra aũt violentus & virtuoſus motus.i. affectus, profectus & af
fectus bonus in proceſſu ſuo non intenditur, ſed potius remit
titur & laxatur, & quanto a ſuo originali principio ſeiũgitur,
tanto ipſius violentia plus tardatur, ita ꝙ plerunq; accidit ꝙ il
lud quod in principio magnũ fuerat, in nihilum terminatur,
ſicut patet de multis qui in principio ſunt feruentiſsimi, & tñ
in fine ſunt tepidiſsimi, & qui ẽt in principio optimè incipiũt,
ſed quanto plus appropinquãt ad terminũ mortis, tãto magis
deficiũt & decreſcunt. Matthe. 12. Facta ſunt nouiſsima illius
hominis peiora prioribus. ad Galath. 3. Sic ſtulti eſtis, vt cum
ſpiritu cęperitis, carne conſummemini. Vel dic ꝙ illi qui mo-

uentur a natura,ſunt illi qui a parentibus ſuis habent ſufficien
tem ſtatum & gradum.qui motus pro certo vt cōiter perſeue-
rat & creſcit.Illi aūt qui contra naturā ſuā violenter a fortuna
mouentur,ſunt illi qui ſine meritis vltra exigentiam ſtatus ſui
a dignitates & diuitias exaltantur , quia pro certo tales in fine
deficiunt,& in ſe vel in ſuis hęredibus continuè decreſcūt , ſi-
cut videmus de multis,qui in ſuo principio per fortunę violē
tiam maximi ſunt , qui tandem vel in ſe vel in ſuis hæredibus
nihil habent.vnde Seneca in tragedia quam vocat troadē. Vio
8 lenta impetia nemo diu continui,moderata durant. ¶ Motus
ergo eſt tranſmutationis oium inferiorum cauſatiuus , caloris
& inflāmationis generatiuus,tam aquæ q̄ aeris ſubtiliatiu' , ca
loris naturalis cōfortatiuus,appetitus excitatiu' ,medicinæ la-
xatiuę ad mundificandum corpus cooperatiuus.vñ dicit. Hip
pocrates. Si vis helleboro ducere.i.laxare, moue corp'. Si fue
rit motus de centro ad circunferentiam, eſt materiæ eleuatiu',
extenſiuus,diffuſiuus,& dilatatiuus. Si aūt fuerit motus a cir-
cunſerentia verſus centrum,erit materiæ aggregatiuus,inſpiſ-
ſatiu',& cōſtrictiu'.Mot' & agitatio pōt mihi ſignificare quat
tuor.ſ.bonū laborem & occupationē,mundi pœnā & tribula-
tionē,motū animi & ſuijpſius cōſiderationem & diſcuſsionē,
necnon oium neceſſariorum diſcretionem & diligentem inue
ſtigationem,quia pro certo quilibet talis motus tranſmutatio-
nem & conuerſionem inferiorum.i.peccatorum cauſat , calo-
rem & inflammationē cōtritionis generat,laxationē cōfeſsio-
nis adiuuat,ſubtiliatinnē & depurationē actis cōſcientię (quę
ſit p ſatisfactionem)procurat,calorē naturalē.i. charitatem &
dilectionem confortat & appetitum bonorum deſideriorū ex-
citat. Ois.n.talis motus qñ tranſit de centro ad circunferētiā.i.
de corde ad ipſum deum p fidē & deuotionem,tūc procul du-
bio ſolet materiam.i.mentem p contemplationem eleuare,per
dilectionem dilatare,per elemoſynam ad alios extendere,& p
compaſsionem effundere.Si vero motus mentis a circunferē-
tia.i.a deo,ad centrū.i.ad cor per ſui ipſius cōſiderationem ſe
deflectat,tunc pro certo materiam affectionū & cogitationum
ſolet per humilitatē inſpiſſare,p timorem conſtringere,& per
ſuijpſius cuſtodiam aggregare.Et ſic patet q motus laboris &
bonæ operationis,motus doloris & tribulationis, motus cōſi-
derationis & motus diſcretionis faciunt in homine multa bo-
na.pſal. Terra mota eſt,etenim cęli diſtillauerunt.

De Tempore. Cap. 45.

1 TEMPVS eſt rerum mutabilium menſura, ſecū
dū Ariſt.Vel prout dicit Rab. Tēpus eſt dimen
ſio rerū mutabiliū ſm tempus & moram. Tem-
pore igitur nihil præcioſius,nihil cōmunius, ni-
hil labili', nihil imperceptibili',nihil alterabili',
aut mutabilius. Tale tēpus eſt propriè vita no-
ſtra,quia pro certo iſta eſt dimenſio vel menſura rerum muta
bilium,& corruptibilium.ſ.corporū humanorū & bonorū et
terrenorum,quia.ſ.quicqd tēpus vitæ præſenti, menſurat,na-
tura corrūpit,alterat,atq; mutat. Dan.2.Mutat tempora & æta
tes transfert regna atq; conſtituit . Et pro certo iſto tpe nihil
præcioſius,quia.ſ.non eſt aliqua res in mundo,cuius duæ par-
tes nō poſsint haberi,excepto tpe,& ideo tps vitæ præsētis be
nē debet expendi,quia nō pōt aliud recuperari. Tēpus.n. vitæ
præſentis nunquam retrouertitur,& illud qđ ſemel hō tranſie
rit,nequaq̄ amplius rehabetur.Iob 16.Semitam per quā nō re
uertar ambulo.Itē iſto tēpore nihil labilius. Tempus .n. vitæ
præſentis continuè fluit,& nunq̄ pmanet aut ſubſiſtit.Menſu-
ra.n.naturam ſequitur menſurati,& ideo cū tempus huius vi-
tæ res mobiles & fluxibiles menſuret , neceſſe eſt q cum ipſis
labatur. Continuè.n.tempus variatur , & labitur de præterito
in pñs,de pñti in futurū,de die in noctē,& de nocte in diē. Vn
de Gen.8.Cūctis diebus terrę ſemētis & meſsis,frigus & eſt',
æſtas & hyems,nox & dies non requieſcent. Iſta aūt labilitas
vſq; ad iudicium durabit,qñ deficiente oi motu tēpus et ceſſa
bit,& quicquid eſt,æternitatis legib' ſubiacebit. Apoca.10.Et
iurauit angelus quia tps non erit amplius. Et breuiter vita no
ſtra,et tempus quodcunq;, vbi plus protenditur & creſcit ma
gis deficit & decreſcit.Sap.5.Nos aūt vt nati ſumus,continuè
deſinimus eſſe. Item iſto tēpore nihil imperceptibilius,aut in-
certius. Tempus.n.per ſe nō dinoſcitur ſm Bedam, ſed ſolum
per humanos act'. Qđ et de tēpore vitæ præſentis propriè po
teſt dici,cuius fluxū & defluxum nullus videtur perpendere,
nec ad ipſum attendere,& qđ et ita incertū & mutabile eſt, q
nullus eſt qui poſsit de habendo momento tēporis certus eſſe.
Eccl.18.A mane vſq; ad veſperam immutabitur tempus. Item
iſto tēpore nihil alterabili',nūc.n.eſt frigidū,nūc calidū,nunc
nubilū nunc ſerenum. Sic pro certo tempus vitæ continuè al-
teratur,ſ.de iuuentute ad ſenectutē,de ſanitate ad infirmitatē,
de proſperitate ad paupertatē,vel econuerſo,& finaliter ad mor
tē. Dan.4.Septē tēpora mutabunt ſupra te. Iſte.n.ſunt ſeptē al-
terationes & mutationes tēporis vitæ noſtræ , ſ.quia mutatur
ſanitas in infirmitatē,proſperitas in paupertatem,iuuentus in
ſenectutē,pulchritudo in deformitatē,fortitudo in debilitatē,
lætitia in triſtitiā,& ſeptimo ipſa vita in mortis anguſtiam. Itē
iſto tēpore nihil cōmunius,tēpus.n.ab oib' cōiter poſsidetur,
cōiter tranſit & cōiter deficit. Quod et verum eſt de tēpore vi
tæ humanæ,quia.ſ.iſtā communiter participāt,oēs communi-
ter intrant,oēs vniuerſaliter amittūt,& mutāt. Eccl. 3. Omnia
tēpus habent,& ſuis ſpatijs tranſeūt vniuerſa. Vel ſi vis per tē-
pus intellige res tēporales,& bona terrena,quæ pro certo ſunt
debilia,labilia,indurabilia,alterabilia,& oibus communia,ſal
tem quantum eſt de intentione naturæ. ¶ Tempus facillimè al a
teratur,& de frigido in calidum,de claro in nebuloſum,de ſe-
reno in pluuioſum conuertitur & mutatur. Ex qua quidē mu-
tatione multa incommoda corporis generantur,quia ſicut di-
cit Hippocrates 3 Apho.particula. Temporū mutationes ma-
ximè generant morbos,natura .n. repentinas mutationes non
patitur,& ſi ſibi contigerint moleſtatur . Et inde eſt q tempo
ra moderata patientibus ſunt congrua, & ad reuelandas ęgri-
tudines opportuna . Immoderata vero & in ſuis qualitatibus
diſtēperata infirmitatibus ſunt vltra modum grauia & nociua.
Per tempus poſſum intelligere temporalem huius ſeculi cur
ſum & motum etiam huius mundi uariabilem ſtatum & fluxū
qui pro certo nunquam in eodem ſtatu permanet,imo nunc ſe
renus per proſperitatem , nunc turbidus per aduerſitatem ef-
ficitur , & apparet . Quid ergo? Pro certo mutationes tēporū,
maximè ſi ſubitę ſint, tūc ſunt ſpūaliū morborū & multorum
generatio vitiorum qñ.n.tempus de frigiditate aduerſitatis ad
caliditatē proſperitatis ſubito mutatur, vtpotè qñ hō ſubito di-
ues & potēs efficitur,conſtat q febres & ardores auaritiæ , lu-
xuriæ & iracundiæ,& ſuperbiæ generantur. Econtra autem ſi
tempus.i.ſtatus noſter in aduerſitatem mutatur,tunc et morb.
deſperationis & impatientiæ,deſolationis & triſtitiæ,produci
tur. Et breuiter ſubita mutatio ſtatus ſiue in aduerſum ſiue in
proſperum, mentem inſuetam ſolet lædere,& plus debito alli
cere vel terrere. Diſtemperantia igit tēporia .i. exceſſus ſtatus
tēporalis noſtri,ſiue in pſperitate,ſiue in aduerſitate, morbos
vitiorū gñat. Et ideo tēperantia & mediocritas vtilior eſt, q a
.ſ.naturā mētis adiuuat cōfortat,& ſanitatem aīæ efficit & pro
curat 2.ad Corin.6. Ecce nunc tēpus acceptabile.&c. ¶ De tē- 3
pore calido,frigido,ſicco & humido, & de proprietatibus cu-
iuſq; eorūdē,vide ſupra de quattuor qualitatib' , vbi tractatū
eſt ſatis plenè. ¶ Tempus licet ſit res valde mutabilis,alterabi- 4
lis,& labilis,eſt tamen res continuabilis,& indefectibilis.tem-
pus.n. tempori continuatur , & cū in hyeme ſenuerit, in verè
iterum renouatur. Sic verè mens & cōuerſatio noſtra licet ad
modum temporis continuo alteretur & mutetur,& quātū ad
affectiones , cognitiones & exteriores conditiones plurimum
varietur,nūquam tñ in moribus & virtutibus ex toto p defe-
ctum diuinæ gratiæ debet deficere, Imo dato q aliqñ per mo-
rum vetuſtatem & aliqualem deformitatem ſeneſcat,debet tñ
ſe iterum p gratiam renouare,& ad virtutum nouitatē & gra
tiam reuenire. pſal. Iuuentus tua renouabitur vt aquilę.

De Anno. Cap. 46.

ANNVS vt dicit Iſidorus,eſt ſolis reuolutio vel 1
anfractus, qui in trecentis & ſexaginta quinque
diebus & quadrante redit ad locum ſuum. Et iō
dicitur annus, ab an,quod eſt circum , eo q re
deat circulariter in ſeipſum,& ideo prout dicit
idem Iſidorus,ante inuentionem litterarū,ęgy-
ptij per draconem pictum caudam ſuam incidentem , & in ſe
reuertentem,annum ſignificabant . Per iſtum annum poſſum
intelligere catholicam fidem,in qua duodecim menſes.i. duo
decim articuli continentur,& ſolis iuſtitiæ. Chriſti motus, p-
ceſſus,& reuolutiones habētur,inquantū.ſ.de ipſius diuinita-
te, humanitate, natiuitate & morte plenariè diffinit. Et iō iſta
ab an qđ eſt circū,propriè dicitur,quia circuit' & circul' vitę
Chriſti & oium credētorū ibidē propriè declarat. Eccl.1. Ora
tur

tur ſol,& occidit,& per circulos ſuos reuertitur. Et pro certo
per draconem qui caudam ſuã deuorat, põt iſte ann⁹ fidei ꝓ-
priè denotari,pro eo ꝙ fides in cauda.i.in fine.ſ.in patria, mor
debitur,trũcabitur,& deficiet,& nõ ænigmaticè,ſed intuitiuè
intellectus noſter oĩa cõtẽplabit & agnoſcet. Fides.n. eſt co-
gnitio ex parte & ænigmate,quæ tunc deficiet qñ apparebit ve
ritas deitatis .1.ad Corin.13. Cum venerit qđ perfectũ eſt eua
2 cuabitur qđ ex parte eſt. ¶ Ann⁹ ſolaris quattuor habet tempo
ra.ſ.ver,æſtatẽ,autumnũ,& hyemem. Et iſtis quattuor tẽpori-
bus facit ſol duo ſolſtitia & duo æquinoctia,quia.ſ.ſol nunquã
ad nos niſi valde modicum ſe habet æqualiter:quinimo qñque
facit ſolſtitium æſtiuale.qñ.ſ.ſummè nobis appropinquat, qñ-
que ſolſtitiũ hyemale,qñ ſummè a nobis diſtat. Et dr̃ ſolſtitiũ
quaſi ſolis ſtatio,q2.ſ.tunc ſtare a ſuo proceſſu videtur. Qñq;
tñ facit æquinoctiũ autũnale. Iſtud tñ eſt verum ꝙ ſemp in ſol
ſtitio æſtiuali dies ſunt noctibus in triplo vt communiter lon-
giores,ſ.circa feſtum beati.Ioannis. In ſolſtitio vero hyemali,
ſ.circa natiuitatem dñi econuerſo noctes ſunt diebus lõgiores
in triplo. In duobus aũt æquinoctijs dies noctib⁹ ſunt æquales.
Iſta poſſunt exponi ad tempus durationis humanæ, quæ pro
certo quattuor põt habere partes,ſ.duas in iſta vita,& duas in
alia.In vita.n.iſta habet ver iuuẽtutis, & autumnum ſenectu-
tis.In alia vero habet hyemẽ purgatorij vel inferni, & æſtatẽ
paradiſi. Quid igitur? ꝓ certo ſol iuſtitiæ Chriſt⁹ in iſtis quat
tuor temporibus & punctis ſolet ad nos diuerſimodè ſe habe-
re,& diẽ proſperitatis noctemq; aduerſitatis efficere & cauſa
re. In vita.n.præſenti,ſ.in vere iuuentutis, & autumno ſenectu
tis nos videmur habere æquinoctium.i.æquales dies & noctes,
quia modo dies proſperitatis & noctes aduerſitatis videntur,
æquales,quia.ſ.vix eſt dare aliquã proſperitatem, quin,ſi bene
conſideretur,tantũ habeat de miſeria,ſicut de lætitia. Nec etiã
econuerſo eſt dare aliquam tribulationẽ, quin oĩbus conſide-
ratis tñ habeat de conſolatione,ſicut de deſolatione. pſal. Se-
cundum multitudinẽ dolorũ meorum in corde meo, conſola-
tiones tuæ lætificauerunt aĩam meam. ſicut hæc oĩa benè vide-
tur deducere. Seneca in libro de remedijs fortuitorũ. In vita
vero futura eſt econuerſo,ibi.n.eſt ſolſtitium, nõ æquinoctiũ,
dierum & noctium diuerſitas,nõ æqualitas, quia pro certo in
hyeme inferni noctes tribulationũ in infinitum ſuperant dies
præteritarum conſolationũ, quia.ſ.momentaneũ eſt qđ dele-
ctat,ſempiternũ aũt qđ cruciat. In æſtate aũt paradiſi dies ecõ
uerſo conſolationis excellit noctẽ mundani grauaminis, quæ
præceſſit,quia ſicut dr̃ ad Ro.8. Non ſunt condignæ paſſiones
3 huius tẽporis ad æternã gloriã,quæ reuelabit in nobis.¶ Quat
tuor ſunt tẽpora anni,ſ.ver,æſtas,autumn⁹, & hyems. In illis
quattuor tẽporibus,quattuor ieiunia ſolennia ſunt ab eccleſia
inſtituta. Sic verè loquẽdo moraliter, poſſum dicere ꝙ annus
humanæ vitæ quattuor habet partes,ſ.ver adoleſcentiæ, æſta-
tem ſeu feruorem iuuẽtutis,autumnũ ſenectutis, hyemẽ ſenij
vel decrepitæ ætatis. Cũ igit iſta quattuor tẽpora & iſtæ quat-
tuor ætates in quattuor vitijs abundare videantur,ſ.adoleſcẽ-
tia in ignorantia,iuuentus in luxuria,ſeneƈt⁹ in auaritia, ſeniũ
vero in pigritia,hinc eſt ꝙ quattuor ieiunia facere debem⁹,vt
ſ.per virtutum diligentiam,in iſtis quattuor temporibus a di-
ctis quattuor vitijs ieiunemus,quia.ſ.in adoleſcentia debemus
ieiunare a nimia ſtoliditate,in iuuentute a carnalitate, in ſene
ctute à cupiditate,& in ſenio a pigritia & tepiditate. Iohæl is 2.
Sanctificate ieiunium. Et ibidem 2.c. Conuertimini in ieiunio
4 & fletu,& planctu &c.¶ Biſſextus ſeu annus biſſextilis reſul-
tat ex ſex horis,quæ quolibet anno remanent in computatio-
ne de curſu ſolis. Sol.n.365.diebus & ſex horis facit reuolutio
nem ſuam in Zodiaco,quæ quidem reuolutio annus vocatur.
Iſtæ aũt ſex horæ quolibet anno non cõputantur, ſed in quarto
de ſex horis quater ductis,vnus dies efficitur, & ſic illa dies ſu
per aliorum numerum computatur. Biſſextus iſte põt mihi ſi-
gnificare gloriam paradiſi,quæ.ſ.non omni anno, ſed in quar
to.i.in quarta ætate,in fine ſenij.ſ.in morte perficitur & com-
pletur,tunc.n.horæ.i. merita & bona opera quæ in mundo iſto
ſine remuneratione fuerant prætermiſſa, computantur; & de
ipſis dies æternæ claritatis & gloriæ reſultat & cõpletur. pſal.
5 Hæc eſt dies quam fecit dominus. ¶ Annus lunaris eſt reuo-
lutio duodecim lunationũ, & differt ab anno ſolari,quia.ſ.an-
nus ſolaris maior eſt lunari de 11. diebus. Sic verè ann⁹ lunaris
ſ.gratiæ,nõ eſt ita magn⁹ aut perfectus,ſicut ſolaris.i. gloriæ lu-
minoſitas,longior.n.& durabilior eſt q̃ præſentis gloriæ luna
5 ris tenebroſitas,& eclipſabilis debilitas.¶ Annus lunaris qñq;
dicitur curſus lunæ de puncto ad punctum Zodiaci, qđ fit 27.
diebus & ſex horis ſm quoſdam, & qñq; dr̃ curſus lunæ de pũ
cto cõbinationis & cõiunctionis vnius ad vnũ pũctum coniũ-
ctionis alterius,quod 27.diebus fit & ſex horis cũ numero ſu-
pradicto,& ſic talis annus vel talis lunatio continet 29.dies cũ
dimidio. Luna.n.coniuncta ſoli & ſibi ſuppoſita, renouationẽ
acquirit. Quanto ẽt plus ab iſta coniunctione elongatur, tan-
to amplius antiquationem incurrit. Qñ vero luna ad ſolis con
iunctionem reuertitur,ipſum in loco vbi ipſum dimiſerat,non
reinuenit, ꝓeo ꝙ interim in ſuo curſu præceſſit,& idõ ꝑ duos
dies & ſex horas ipſum ſequitur antequã ſibi pũctaliter iterum
coniungatur. Per lunam põt intelligi aĩa,per ſolẽ vero intelli-
gitur Chriſtus:quia pro certo qñ luna ſoli.i.aĩa Chriſto ꝑ cha
ritatem coniungitur,tunc in virtutibus innouatur. Si aũt per
peccatum ab eo ſeparatur,tunc pro certo in vitijs antiquatur,
verum,quia qñq; contingit ꝙ iſta luna.ſ.aĩa ad ipſum ſolem iu
ſtitiæ Chriſtum per pœnitentiam vult redire, ipſum pro cer-
to in eodem puncto in quo eũ dimiſerat,non dr̃ inuenire,quia
.ſ.remotior eſt Chriſtus a peccatore pœnitente, q̃ a iuſto ſem-
per cũ eo permanente. Ideo neceſſe eſt ꝙ iſta luna.i.aĩa quæ ab
ipſo per peccatum receſſerat,ipſum cum difficultate & pœnitẽ
tia ſequatur,ad hoc ꝙ ipſius gratiam acquirat,& ꝙ eius chari
tatiuum coniugium iterum inchoat & attingat. ad Philip.3.
Sequor autem ſi quomodo comprehendam.

De Vere. Cap. 47.

VER eſt principium anni,cui⁹ principium eſt qñ ſol 1
in prima parte arietis conſiſtit, & qñ per tria ſigna
.ſ.arietem, taurum,& gemini perambulat et diſcur
rit,ſm Conſtan. Eſt ergo tempus vernale calidũ &
humidum,& humanæ naturæ valde congruũ & amicũ,in quo
.ſ.ſanguis multiplicatur,& humores qui frigore hyemali con
ſtricti fuerant diſſoluunt,& exterius emittunt,& in flores, fru
ctus & folia cõuertunt,ita ꝙ tota terræ ſuꝑficies renouat. Ca-
lor.n.eſt cauſa effectiua, humiditas vero eſt cauſa materialis
oĩum florũ & fructuũ,foliorum ẽt & ramorum. Per iſtud tẽp⁹
poſſum intelligere tẽpus pœnitentiæ,qđ pro certo tũc incipit,
qñ ſol iuſtitiæ Chriſtus ꝑ tria ſigna.i.ꝑ tres ipſi⁹ pœnitẽtiæ par
tes.ſ. contritionẽ, confeſſionẽ & ſatiſfactionẽ,appropinquat,
& trãſit. In iſto.n.tẽpore abũdat calor dilectionis, quæ eſt cau
ſa efficiẽs oĩum bonorũ,& humiditas ẽt gratiæ & deuotionis,
quæ.ſ.eſt cauſa materialis ipſorũ,& ideo humores affectionũ,
quæ in corde ꝑ frigus peccatorũ fuerãt congelatæ & conſtipa
tæ,& in iſto tẽpore incipiunt ꝑ contritionem diſſolui,per con-
feſſionem emitti,& per ſatiſfactionem in fructus bonæ opera-
tionis,flores honeſtæ conuerſationis, & folia ſanæ loquutionis
conuerti, & ſic tota terra.i. tota aĩa vel conſcientia incipit in
virtutibus renouari. pſal. Emitte ſpiritũ tuum, & creabuntur,
& renouabis faciẽ terræ. ¶ Sicut dicit Martian⁹, Serenitas ver 2
nalis dicitur riſus Iouis,eſt.n.tempus amenum, & iocundum,
in quo.ſ. oĩa florẽt & rident. Veruntamẽ iſtud tẽpus qñ in ſuis
qualitatibus diſtemperatur,valde eſt periculoſum & magna-
rũ ægritudinũ cauſatiuũ. Vñ ẽt dĩt medici. Si ver fuerit nimis
humidum & frigidum,dum tñ præceſſerit hyems ſicca,febres
calidæ & acutæ in æſtate generantur. Et vt ait Galenus,quia tã
ta fit in humido vere ſuperfluitatum generatio,vt in æſtate cõ
ſumi non poſſit,eapropter eiſdẽ putreſcentibus, in febres pu-
tridas commutantur. Tempus veris ſignificat mundi proſpe-
ritatem,quæ pro certo riſus Iouis poteſt dicit, quia.ſ.oĩa ſolẽt
ſuccedere & redire,ex quibus põt anim⁹ delectari:ſed pro cer
to iſtud tempus eſt quandoq; diſtemperatum, & per adiuncta
vitia deprauatum. Fit.n.quandoq; ꝙ hyems peccati cum ſicci
tate indeuotionis præcedit, & ꝙ ver proſperitatis cum humi-
ditate bonorũ terrenorum ſuccedit,& ꝙ ibi ſuperfluitas mala
rum affectionum generatur,introducitur,& accedit,quæ quia
a calore charitatis non cõſumuntur, neceſſe eſt ꝙ diuerſimo-
dè putrefiant,& ꝙ febres diuerſorũ criminũ inducãtur,a qui-
bus mors & dãnatio ſubſequuntur Sicut.n. ſm eundem Gale
num,ſi ver frigidum & ſiccũ fuerit,& ꝓceſſerit hyems auſtra-
lis & pluuioſa & ſerena,grauidæ mulieres in anno illo patiunt
faciliter aborſum,ſic verè quotiẽs vernalẽ mũdi ꝓſperitatẽ co
mitat frigiditas indeuotionis,& ſiccitas incõpaſſionis, procul
dubio neceſſe eſt ꝙ mulieres.i.infirmæ mẽtes aborſum diuerſo
rum peccatorũ ſuſtineãt,& ꝙ fœtus bonorum operum in ipſia
mortificẽtur & pereant.¶ Tẽpus veris eſt temp⁹ quo cũcta aĩa- 3
lia ad libidinem ſtimulãtur,quo aues garrire, volare & lude-

re delectantur, quo terræ naſcentia abundanti' producuntur, & quo tota terræ ſuperficies herbis & floribus venuſtatur. Iſtud tñ aduertendũ eſt ꝙ aquę tꝑis vernalis nõ ſunt ſanę ad bibendũ, quia.ſ.a vaporib' tũc reſolutis ingroſſantur & quia ēt & ranis & vermibus tũc ſemẽ eijcientibus defendatur. Talis eſt mũdana proſperitas. Iſta eſt.n. tempus veris.i. ſerenum placidũ & amenũ, ſui.ſ. dilectoribus & amicis, in quo.ſ. abundat mot' libidinis & luxuriæ, garritus verborum & inanis lætitiæ, fructus & flores diuitiarum & terrenæ opulentiæ, aquæ non ſanę mundanæ ſapientiæ. Aquæ.n. ſcientiarũ mundialium.i. ſcientię fraudum & malitiarum ſecularium, quæ.ſ. in vere mundanę proſperitatis abundant, ſunt potantibus & acquirentibus venenoſæ. ranæ.n.i. loquaces aduocati, ibi proijciunt fęces cautelarũ ſuarum, & ſemina malarum opinionum ſuarũ, quæ reddunt ipſas nõ ſanas ſed poti' ipſi aiæ periculoſas & vanas 4. Reg. 2. Aquæ peſſimę ſunt, & terræ ſteriles. Vel dic ꝙ ver eſt tempus iuuentutis, & principium anni vitæ, in quo pro certo abundant flores curioſitatis, garritus vanæ iocunditatis, & ſtimuli libidinoſę carnalitatis. Aquæ autem iſtius veris ſignificant iuuentutis varias & fluxibiles affectiones, quæ pro certo nõ ſunt ſanę, nec vtiles, nec honeſtę, quia.ſ. iſtę per vapores terreſtres.i. per iſta terrena bona, per auaritiam ingroſſantur, & rana.i. ſaltatricę præſumptione per ſuperbiam extolluntur, & ſemine vermium .i. inficiente luxuria maculantur. Ideo de infectione taliũ aquarum.i. talium fluxibilium affectionum, & cogitationum pōt dici illud Eſa. 15. Aquæ dibon replete ſunt ſanguine. Vel dic ꝙ ver quod eſt principium anni, ſignificat vitam pręſentem, quæ ad litteram nõ eſt niſi principium durationis humanæ. Aquæ iſtius temporis ſignificant mundi proſperitatẽ, & generaliter bona mundi.ſ. diuitias, delicias, ſcientias & eminentias temporales, quæ.ſ. aquæ dicuntur, pro eo ꝙ fluxu & inſtabilitate continua deficiunt & mutantur. Iſta igitur aquæ pro eo ꝙ ſecum habẽt vapores terreſtres.i. terreitatem auaritiæ, ſemẽ & humorem luxuriæ, & ranas garrulitatis & iactantiæ, animę non ſunt ſanę ſed potius deteſtabilis & nociuę. pſal. Conuertit aquas eorum in ſanguinem.

De Aeſtate. Cap. 48.

1 ÆSTAS eſt illud temp' in quo nobis ſol appropinquat in ſummo, et in quo ſol ẽ in ſua ſumma eleuatione quantũ ad nos, ſ. quandiu per tria ſigna .ſ. per cancrum, leonẽ, & virginem diſcurrit. Et quia in iſto tẽpore ſol nobis amplius ſe præſentat, & magis ad noſtrum hemiſperiũ appropinquat, iõ maiorẽ calorẽ in noſtro habitabili imprimit atq; cauſat, & dies lõgiores efficit. Et cum raras nubes, & minores vmbras cęteris tꝑibus habeat, maiori claritate aerẽ illuminat. & illuſtrat. Et q̃uis tempus ſit calidiſſimũ, de nocte tñ rorem influit & miniſtrat. Tempus aũt iſtud aues ad cantandum inuitat, & fructus qui in alijs ſeminati temporibus fuerant cultoribus reſtituit & reſtaurat. Per tempus æſtatis pōt intelligi tempus glorię paradiſi, & ſtatus & fęlicitas beatorum. Iſtud eſt.n. illud tempus in quo ſol iuſtitiæ Chriſtus hoĩbus, ſ. beatis, perſonaliter appropinquat, & id quo ipſis vſq; ad gradum vltimũ ſe præſentat, & in quo cũ ipſis ꝑ tria ſigna .i. ꝑ tres dotes aiæ q̃ ſunt viſio, fruitio, & tẽtio, perſonaliter peragrat atq; pauſat. Eſt ergo ibi calor charitatis feruẽtiſſimus, ſplendor veritatis lympidiſſimus, ros deuotionis ſuauiſſimus, fructus fruitionis abũdantiſſimus, dies durationis lõgiſſim' & ęterniſſim', cãtus laudis & gratiarũ actiõis modulatiſſim'. Iſta.n. oĩa facit ibi ſolis ꝓpinquitas.i. pręſentia & intuitiua viſio ipſius Chriſti, quę.ſ. nubes & vmbras oĩs ignorantiæ fugat, ſplendorẽ verẽ cognitionis cauſat, corda ꝑ charitatẽ inflammat & fructus præmiorum qui in vita iſta ſeminati fuerant, ipſis agricolis beatis recolligit, retribuit, & miniſtrat. Prouerb. 6. Parat in æſtate cibũ. Vel dic ꝙ æſtas in qua ſol noſtris capitib' opponitur, & in qua terra a ſuis ſuperfluis humorib' ſiccatur, & in tantum ꝙ rimis & fiſſuris aperitur, pōt intelligi dies iudicij, in quo.ſ. ſol iuſtitiæ nobis perſonaliter præſentabitur, & ipſis impijs taliter opponetur, ꝙ humor ſuæ voluptatis penit' ꝑ ipſum ſiccabitur, & ſecretũ ſuæ voluntatis aperietur penitus & findet, inquantũ.ſ. vitiorũ ſuorũ fęces ab oĩbus cognoſcẽtur. Matthæi 10. Nihil occultũ qđ nõ reuelẽtur. pſ. Aperta eſt terra & deglutiuit dathan. In iſta ergo æſtate diei iudicij ꝑ tria ſigna tranſibit iſte ſol, ſ. ꝑ ſignũ cãcri, retrocedẽdo a ſolita malorũ diſſimulatione & ꝓmotione, q.a.ſ. cãcer eſt piſcis qui ambulat retrogradiẽdo. Item ꝑ ſignum leonis, ipſos malos puniẽdo & ſeueriter deuorãdo, quia.ſ. leo eſt aĩal valde crudele. Itẽ ꝑ ſignũ virginis, bonos benigniter alliciẽdo, & caſtẽ ẽt diligẽdo. Eccle. 43. Sol tripliciter exurens. In iſta ergo die ſol iſte Chriſtus ꝑ rigorẽ iuſtitiæ, oĩa inflãmabit. pſal. Ignis ante ipſum præcedet, & inflãmabit in circuitu inimicos eius. Itẽ oĩum ſecreta & abſcõdita clarẽ illuminabit & declarabit 1 ad Corint. 4. Illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſta erunt abſcondita cordium. Item vnicuique fructum.i. præmium ſuorum laborum & operum diſpenſabit 1. ad Corin. 3. Vnuſquiq; propriam mercedẽ accipiet ſm̃ ſuũ laborẽ. Vel dic ꝙ æſtas eſt tempus pęnitentiæ in quo ſol iuſtitiæ: Chriſt' hoĩb' appropinquat, & per tria ſigna.i. per tres pęnitentiæ partes.ſ. contritionem confeſſionem, & ſatisfactionem ipſos viſitat & frequentat, dicens illud Eccl. 25. In tribus bene placitum eſt ſpiritui meo. Iſta ęſtas igitur.ſ. pęnitentia debet cor inflãmare ꝑ contritionẽ, oĩa illuminare et declarare per cõfeſſionem, & oẽs humores ſuperfluos.i. oẽm voluptatẽ ſiccare ꝑ ſatiſfactionẽ, & fructus virtutũ recolligere per meritoriã acquiſitionem. Et ſicut in æſtate pori aperiuntur, humores ꝑ ſudorem emittuntur, & paludes & lacus ſiccantur, ſic verẽ in pęnitentia debet eſſe (vt dictum eſt, apertio cõfeſſionis, ſudor laboris & ſatiſfactionis, & cõſumptio carnalis infectionis & affectionis. Et ſic in iſta æſtate pęnitentiæ recollige dignẽ poterit ſeges euchariſtiæ. & ſacramentalis refectionis. Gen. 3. In ſudore vultus tui viſceris pane tuo. ¶ Æſtas eſt tẽpus comple- 2
xionis cholericę, quia.ſ. in caliditate & ſiccitate abundat, & iõ aerem inflammat, poros corporum aperit humores conſumit, corpus debilitat & eneruat, choleram acuit, & febres generat & augmentat, fructuum recollectionem efficit. & agricolas ꝓmiat atq; ditat. Et in iſto ẽt tẽpore, ſol tria ſigna perambulat, ſ. cancrum, virginẽ, & leonem. Talis æſtas videtur eſſe proſperitas mũdana, vbi.ſ. fructus bonorum terrenorũ abundant, quia pro certo in iſto tẽpore abũdare ſolet ardor & calor auaritiæ, g̃nari febris & putrefactio luxuriæ, augmentari cholera & furor iracũdiæ, aperiri pori ſenſuũ ꝑ vagabilitatẽ inſolentiæ, & totum corpus potẽtiarũ aiæ eneruari per debilitatem mẽtalis inconſtãtiæ. Quia procul dubio ſicut ad ſenſum patet, illi qui in hoc mundo proſperitate fruuntur, maiori iracundia & ſuꝑbia, auaritia & luxuria, inſolentia et incõſtãtia pollunt. Et iõ in iſto tẽpore dicũtur eſſe tria ſigna.i. tria pincipalia vitia.ſ. cãcer .i. retrogradatio mẽtalis obſtinationis. Leo.i. crudelitas ſuꝑbiæ & elationis. Virgo.i. ſterilitas oĩs moralis opulentiæ & ſpũalis fructificationis, quia.ſ. tales vt cõiter ſunt in malitijs obſtinati, ſuperbijs elati, & bonorũ fructuũ copijs denudati. Oĩa.n. mala occaſionaliter facit proſperitas, & ab ipſa procedit omne vitium & iniquitas. vnde Sene. epiſtola 36. Res eſt inquieta fęlicitas, quia alios in ſuperbiam, alios in luxuriam exagitat. hos inflat, hos mollit, & totos diſſoluit.

De Autumno. Cap. 49.

AVTVMNVS dr̃ ab augendo, eo ꝙ illo tempore fruges abundant in horreis, & augentur. Oẽs.n. labore anni in illo tẽpore recolligũtur, & in horreis & repoſitorijs aggregãtur. Illud ergo tempus ſolet hoĩes ad laborandum pro congregatione fructuũ excitare, terram & arbores ſuis fructibus ſpoliare, & frigiditate & ſiccitate ſua frõdes & folia mortificare, ſterilitatẽ inducere, & vim generatiuam quaſi in rebus oĩbus amputare. Tria aũt habet ſigna, ſ. libram, ſcorpiũ, & Sagittariũ, quia.ſ. tantũ durat autumn'. Scđm medicos, iſtud tẽpus cæteris eſt periculoſius, quia.ſ. tẽpus eſt mutabile, nunc calidum, nunc frigidũ, ꝓpter qđ corpora faciliter lędũtur, & in ipſis quartana & alię frigidę ęgritudines g̃nantur. Frigiditate.n. iſti' tẽporis pori claudũtur, & calidę fumoſitates q̃ exire debuerãt, in corpore retinent, ex q̃b' cũ a virtute expelli nequeant, morbi peſſimi & incurabiles inducuntur. Iſta oĩa poſſunt applicari ad ſtatũ diuitũ, & mũdanę proſperitatis gradũ. Iſtud .n. eſt vnũ tẽpus dictũ ab augẽdo, q.a.ſ. in iſto oẽs fruct' diuitiarũ apud ipſos diuites recolligunt, & pro ipſis recolligẽdis & aggregãdis ipſi agricolę.i. diuites multis laborib' exponũtur. Ipſa vero terra & arbores.i. ipſi inferiores pauperes ab ipſis ꝑ exactiones & fraudes ſuis bonis & fructib' denudant. Iob 24. Nudos dimittũt hoĩes, veſtimẽta tollẽtes. Iſtud eſt ergo tẽpus aię periculoſum, & ſanitati ipſi' nociuũ atq; dãnoſum. quia.ſ. vt cõmuniter in autũno mũdanę proſperitatis abũdat duæ mortiferę qualitates, ſ. frigiditas indeuotionis, & ſiccitas incompaſſionis.

paſsionis. Et quod plus eſt ibi abundat mutabilitas inconſtantiæ & imperfectiuis, quia.ſ. ibi eſt autumnalis calor auaritiæ & ambitionis, qui poros ſenſuum ad delectabilia aperit, & frigus indeuotionis inducit quod cordis amoré & dilatationem eetrahit & reſtringit, & ſic fumoſitates malarũ affectionum & cogitationum nõ digeruntur, nec conſumuntur, nec per confeſsioné expelluntur, ſed in corde interius per obſtinationé retinentur, & ibi per malos conſenſus putreſcunt & in morbos diuerſorum peccatorũ mortalium cõmutãtur. Sop ho. 3. Diluculo ſurgentes corruperũt oés cogitationes ſuas. Quid vltra? Pro certo in iſto proſperitatis tpe, virtutes mortificãtur ſterilitas bonorũ operum introducitur, & virtus generatiua. i. poteſtas generandi & producendi fructus bonorũ operũ, quaſi totaliter amputatur. Vnde propriè ſtatus iſte poteſt figurari per illã terrã deſerti de qua dicitur Numeri 20. ꝙ ſeri non põt, nec ficũ gignit, nec malagranata. Et merito, quia pro certo in iſto tpe inueniuntur regnare tria ſigna diabolica. i. tria principalia peccata videlicet libra. i. auaritia, quæ non ceſſat pecunias librare & numerare. Scorpius, qui facie blanditur, & cauda pũgit. i. luxuria quę in facie. i. in principio eſt blãdiés & dulcis, & in cauda tñ. i. in fine eſt pungés, remordens, lacerans atq; triſtis. Sagittarius ẽt. i. ſuperbia, quæ ſolet pauperes per crudelitaté ſagittare, & eos rapinis & exactionib° moleſtare. Pro certo iſta ſunt tria vitia capitalia in hoie, & in illis qui proſperitate mundana fruuntur, principaliter inueniuntur, quia. ſ. iſti ſunt q auaritia, luxuria, & ſuperbia prę cæteris imbuunť. Prou. 30. Per tria mouetur terra. quia ſicut diciť 1. Ioan. 2. Omne quod in mundo eſt, aut concupiſcentia oculorũ eſt. ecce libra auaritiæ. Aut concupiſcentia carnis. ecce ſcorpius luxuriæ. Aut ſuperbia vitæ. ecce ſagittarius ſuperbiæ, crudelitatis & ſæuitiæ. Vel ſi vis dic ꝙ iſtud tẽpus ſignificat dié iudicij, in quo. ſ. quo ad bonos, fructus pręmiorum recolliguntur, & quo ad malos, terra. i. ipſi terrei pctõres talibus præmiorũ fructib° ſpoliant, qa pro certo in iſto tpe ſol iuſtitiæ tria ſigna dr perãbulare. ſ. ſignũ librę, inquantũ merita & demerita ſingulorũ hẽt librare & cõputare. Ité ſignũ ſcorpij, inquãtũ illos quibus primo fortuna mediante applauſerat. ſ. peccatores, curabit in cauda. i. in fine pũgere, redarguere, & ſiccare, qſi. ſ. dicet illud Matth. 25. Eſuriui, & nõ dediſtis mihi manducare &c. Ité ſagittariũ, inquãtũ p ęternã dãnationé malos hẽbit ſagittare, vulnerare, & cruciare. Et ſic de iſto ſole poterit dici illud Eccle. 43. Fornacé cuſtodiens in operibus ardoris, tripliciter ſol exurés montes.

De Hyeme. *Cap. 50.*

1 HYEMS ſecundũ Iſidorũ dr ab eundo, eo ꝙ tũc ſol in breuiori circulo ſolet circuire, & ire, & tũ dies breues, & noctes longas ſolet facere & cauſare. Et eſt hyems tps frigidũ & humidũ, phlegmatis generatiuũ, glaciei, niuis, nebulę, & pluuię productiuũ, lutiq; & immunditię præ alijs tpibus contentiuũ. Et pp magnã ſolis diſtantiã, conſtrictionis & frigoris effectiuũ, & oium rerũ mortificatiuũ, & pulchritudinis præcedẽtis æſtatis ad nihilũ reductiuũ. Cõtinet aũt iſtud tps tria ſigna. ſ. capricornũ, aquariũ, & piſces, in quibus. ſ. ſol in iſto tpe peragrat, perambulat & circundat. Per iſtud tps põt intelligi vita pñs, quæ pro certo multis malis cõditionibus eſt repleta. Quia. n. ſol iuſtitiæ. Chriſtus a nobis principaliter elõgatur ideo hyemalis vita noſtra multis infortunijs prægrauatur. In iſta. n. longiſsimè & maximè ſunt noctes ignorantiæ & erroris, breues autem ſunt & modici dies verę ſapientiæ & veritatis ſplendor, quia pro certo iſta vita plus hẽt de tenebris ignorantiæ, q̃ de die veræ ſcientiæ & notitiæ Iob 37. Nos quippe inuoluimur tenebris. Igiť in iſta vita hyemali abũdant multa genera vitiorũ. Eſt. n. ibi frigus indeuotionis, glacies, & conſtrictio obſtinatiõis, nix hypocriticę cõuerſationis, nebula mẽtalis indiſcretionis, pluuia & immunditia carnalis infectionis, tẽpeſtas & vẽti tẽtationis & tribulationis. Et merito, quia procul dubio in iſto tẽpore tria dñantur ſigna. ſ. capricornus. i. cornuta ſuperbia. Aquarius. i. ſubmergens luxuria. Piſces. ſ. vorax & inſatiabilis auaritia. Caper. n. animal cornutũ ſemp alta petens, ſignificat ſuperbos. Aquarius aquas fundẽs, ſignificat luxurioſos fluxibiles & delicioſos. Piſces vero q naturaliter voraces ſũt, & quorũ maior deuorat minoré, ſignificat auaros & ambitioſos. Iob 37. Præcipit niui vt deſcendat in terrã: & hyemis pluuijs & imbri fortitudinis ſuę. Vel põt dici ꝙ hyems tpa eſt mũdanæ proſperitatis, in qua pro certo maior eſt nox ignorantiæ & peccati, quã ſit dies ſapientiæ, gratiæ, vel meriti. Sol. n. iuſtitię Chriſt° ab iſto ſtatu mirabiliter eſt remotus: & ideo ibi generatur diuerſorũ criminũ impreſsio, ſeu fluctus. Eſt. n. ibi glacies fragilis inconſtantiæ & defectionis, frigus indeuotionis, gelu & cõſtrictio obſtinationis &c. per oia ſicut ſupra. Et ſicut in hyeme nerui propter frigus mortificantur, ita ꝙ ab operãdo impediuntur, & oim corporum vmbrę longiores efficiuntur, & reuocato ad interiora calore, appetitus in ſtomacho amplior prouocatur, ſic verè in tpe proſperitatis, propter frigus indeuotionis quod ibi abundat, ſolent nerui. i. affectus voluntatis cõſtringi, virtus operandi vtilia impediri, & vmbrę bonorum temporaliũ maiores, in ęſtimatione. ſ. hoim, inueniri, & appetitus ciborũ. i. deſideriũ & cupiditas diuitiarum reuocato calore auaritię ad interiora mentis fortior generari, qa pro certo iſtud eſt verũ ꝙ illi qui mundi proſperitate fruuntur, maiori appetitu auaritiæ ſtimulantur, & vmbras terrenorum bonorũ maiores credunt & opinanť, & eis nerui affectionum indeuotionis frigore ſtringuntur, ita ꝙ bonorũ operũ exercitiũ nõ operatur. Prouе. 20. Propter frigus piger arare noluit. Quinetiã æſtatis grę pulchritudo & ſpecioſitas in hyeme non videtur, ſed potius totaliter aboleť. Et ſicut videmus ꝙ in forti hyeme oẽs aquæ vt cõiter cõgelantur præter mare, quod cõtinuè mouet, præter fontes q cõtinuè aquã calidã de venia terræ hauriũt, & præter puteos qui infra terræ viſcera profundantur, ſic in ſtatu proſperitatis mundanæ, quaſi oẽs hoies per indeuotioné gelãtur, niſi forte ſint ſicut mare per amaritudinę contritionis, & per motũ bonæ occupationis. Vel niſi ſint ſicut fontes cõtinuè haurientes aquã grę & deuotionis & continuè effundẽtes per elemoſinas aquã tẽporalis poſſeſsionis. Vel niſi ſint ſicut putei profundati in humilitate timoris ſuæ conditionis, quia. ſ. humiles, timoroſi, miſericordes, deuoti, contriti, & in bonis laboribus occupati, ſunt illi quos frigus indeuotionis in proſperitatis hyeme nõ congelat, nec ipſos deſtruit ſeu dãnat. Tales. n. putei. i. humiles, in hyeme proſperitatis ſunt feruentes, & per cõſequens gelu peccatorũ nõ timentes 2. Mach. 1. Igné de altari abſcõderunt in valle, vbi erat puteus altus & ſiccus. Vel hyems eſt ſtatus peccati in genere, in quo ſol iuſtitiæ Chriſtus non eſt pręſens per ad ſuæ grę infuſioné, ſed prorſus a peccatorib° elongat°. Eccl. 15. Lõge eſt dñs ad impijs &c. dic per oia ſicut ſupra de proſperitate. ¶ Hyems eſt tẽpus tẽ- 2
peſtuoſum, pluuioſum, & nebuloſum, frigidũ etiã & vẽtoſum. In hyeme. n. eſt frigus circunſtãtis aeris, quod ſolet poros corporũ claudere, & caloré ad interiora reuocare. Et ſic licet in hyeme corpora ſint exterius frigida, interius tñ calida ſolẽt eſſe. Et inde eſt ꝙ fontes & putei in hyeme nõ cõgelantur: & ꝙ ẽt vẽtres in hyeme calidiores ſunt, & propter maioré calorem ampliori dieta nutriri appetunt atq; volunt. Calor. n. interius repercuſſus, ſolet venas aquarũ quas inuenit, calefacere, & virtutes aiales in corpore fortificare, & per cõſequẽs appetitũ fortioré tũc tẽporis prouocare. Talis hyems ſignificat tẽpus, & ſtatũ tribulationis, in quo. ſ. terra. i. terrenus homo, ventis & turbinibus diuerſorũ fortunę caſuum impellitur & turbatur, & in quo frigore timoris cõſtringitur & gelatur. Veruntamen iſtud tempus quãuis exterius lędat ſuperficié ſtatus corporis, intus tñ fortificat ſtatũ regionis mentalis & cordialis. Frigus. n. diuini timoris quod in hieme mundi tribulationũ abundat, ſolet poros ſenſuum claudere: & a vanis appetitibus cohibere, & caloré mentalis affectionis nõ ſinit ad exteriora exire, ſed in interioribus. ſ. circa mentis cõpoſitioné & conſiderationé ipſum ſolet recludere & tenere. Et ideo generaliter quãuis in hyeme tribulationũ terra & corp°. i. terrei & mortales hoies ſint exterius frigidiores, & a floribus & fructibus bonorũ mundi nudiores, intus tñ in corde ſunt per charitaté calidiores, & in virtutibus fortiores, & appetitu verbi dei & bonorum æternorum deſiderio pleniores. Generaliter. n. illi qui ſunt in tribulatione, ſolent bona æterna auidius appetere, deũ feruẽtius diligere, & affectiones ab exterioribus cohibere, & ſenſus ne ad praua deſideria effluant, claudere & continere. Vnde de flagello tribulationis dicit Aug. ſuper pſal. ꝙ cõpellit nolenté, erudit ignoranté, cuſtodit virtuté, protegit infirmitaté, excitat torpentem humiliat ſuperbientem, purgat pœnitenté, coronat vincentem, initiat ad morté ſemper viuẽtem. Vel dic ꝙ hyems ſignificat mortem, quæ plena eſt tribulationibus & tormentis, quæ. ſ. terram. i. corpus fructibus bonorũ terrenorum ſpoliat, & naturam mortificat, & deformat, humoreſque & ſpiritus conſtringit, aggregat, & congelat.

De

De Menſe. Cap. 51.

1 MENSIS ſecundũ Iſidorum dicitur a mena grȩcè, quod eſt luna latine: eo.ſ. ꝙ antiquitus menſes ſecundum lunam computari ſolebant. Menſis.n.ſecundũ ægyptios & apud iudeos illud tẽporis ſpacium dicebatur, quo luna de pũcto ad punctum zodiaci voluebatur. Sed quia de hoc
ſupra tactum eſt in capitulo de anno, loquendum eſt de menſe ſecundum ꝙ vſualiter accipitur, & ſecũdum ꝙ menſis apud nos diuerſimodè nominatur. Sciendum igitur ꝙ in anno ſunt duodecim menſes, in quorum ſex ſol habet ad nos appropinquare & accedere.ſ. per ſex ſigna zodiaci aſcendẽdo, & in alijs ſex habet a nobis ſe elongare & recedere, a ſeptentrione in meridiem deſcendendo. Eſt igitur primus menſis Ianuarius, dictus a deo Iano, cui ſecundum gẽtiles extitit dedicatus. vel dictus a ianua, eo ꝙ anni ianua ſit & ingreſſus. Et eſt iſte menſis in quo propter frigiditatem homo nihil poteſt operari vel facere, & in quo propter repercuſsionẽ caloris ad interiora, fortior eſt appetitus, & ideo plus oportet comedere & bibere. Et ideo iſte menſis vt homo bifrons depingitur, & vno ore comedens, & altero bibens, & ſemper ad menſam ſedẽs videtur. Et in iſto menſe, ſol per ſignum Capricorni in menſis principio, & per ſignum Aquarij in fine, peragrat & mouetur. Generaliter, per mẽſes, qui dicũtur a mene quod eſt defectus, vel quod eſt luna, poſſunt intelligi quandoque vitia, quandoque virtutes conditionis humanȩ, quæ ſ. a defectu dicuntur, eo ꝙ humana conditio naturaliter deficit & mutatur. Et ideo generaliter applicando menſes nunc ad vitia, nunc ad virtutes, poſſumus dicere ꝙ per ianuarium poteſt intelligi conditio guloſorum; quia.ſ. gula dicta eſt a deo iano.i. a carne, vel a ventre, de quo guloſi faciunt deum ſuum. ad Philip.3. Quorum deus venter eſt. Dicũtur etiam a ianua, quia pro certo gula eſt ianua & origo aliorũ menſium.i. omnium vitiorum & defectuum. Et ideo tales cum duplici facie pinguntur, inquantum.ſ. facies ſuæ intentationis ad duo præcipuè.ſ. ad gulam primum, deinde ad luxuriam ordinatur. Ezech.41. Duas facies habebat Cherub. Et breuiter iſti ſemper cogitant quomodo ad menſam ſedeant, & quõ continuè comedãt & bibant, quapropter per Capricornũ & Aquariũ ſolent tranſire, inquantum tales præ cæteris peccatoribus ad Capricornum.i. ad fœtorem luxuriæ, & ad Aquarium.i. ad fluxibilitatem inconſtantiæ, ſolent accedere & venire. Ideo de gula dicit Bernard. in ſermone. Semper ſaturitati iuncta eſt luxuria. Vicina.n. ſunt ſibi venter & genitalia, & pro ordine membrorum, ordo ſequitur vitiorum. Ideo de iſto mẽſe guloſitatis poteſt dici illud Numeri 11. Carnes comedetis vſque ad menſem dierum, donec exeat ꝑ nares veſtras, & vertatur vobis in nauſeam. Vel dic ꝙ iſte menſis ſignificat proditores: qui.ſ. duas habent facies.i. duas intentiones. quia.ſ. vnum prætendunt in vna parte, & aliud in alia: vnum ante, aliud retro. &c. Eze.1. In quattuor partes euntes ibant. Idem dic de falſis amicis, & idem de detractoribus & adulatoribus, qui.ſ. in abſentia detrahunt, & in præſentia blandiuntur. Vel accipiẽdo in bono, dico ꝙ ianuarius ſignificat homines ſtudioſos: qui.ſ. in menſa ſcripturȩ ſemper ſedent: & duas facies.i. duplicem intellectum.ſ. hiſtorialem & myſticum ibi habent, & ab vtraque parte cibos doctrinȩ capiunt, quibus ſe ſatiant atque replent, & ideo duo ſigna id eſt duas virtutes ſolent habere.ſ. Capricornum humilitatis & pœnitentiȩ, (quia.ſ. caper eſt animal humile & hirſutum) & Aquarium.i. profluuium doctrinæ & ſapientiæ. Et ſic iſte eſt primus inter menſes, quia ſcilicet fides ſapientia & ſcientia & prudentia ſunt inter virtutes prima & originalia principia. Exo.12. Menſis iſte principium menſiũ erit vobis. ¶ Februarius eſt menſis ſecundus, dictus a februo.i.
2 a Plutone deo inferorum, cui ipſum error gentilium antiquitus conſecrauit. Eſt igitur menſis iſte ſummè frigidus, & propter ſolis elongationem, & propter aquarum redundantem effuſionem. Et ideo depingitur ſicut ſenex ad ignem reſidens, & pedes calefaciens, & ſe calciãs. In iſto etiam ſunt duo ſigna, ſcilicet aquarius in principio, & ſignum piſcium in fine, & in medio. Procul dubio per iſtũ menſem poſſum intelligere auaros, qui ſuper omnes ſunt defectuoſi, & quib⁹ luna diuinȩ gratiæ deficit & decreſcit. Iſti.n. ſunt dicti februarius, quia.ſ. februo.i. plutoni deo inferni.i. diabolo ſunt ſpecialiter dedicati. Et iſti auari mẽſis dicunt, a mene, qđ eſt defect⁹, eo ꝙ ſemper eis ſemel in mẽſe (hoc eſt prorſus in vita) deficit luna grãæ ſicut bene ſupponit Apoſtolus, qui dicit quòd auaritia eſt idolorum ſeruitus. Et tales auari procul dubio bene poſſunt dici ſenes, quia.ſ. in malis conſuetudinibus irreuocabiliter antiquãtur. Item ſe continuè calefacientes, quia igne auaritiæ cõtinuè inflammãtur. Item pedes ſuos calciantes, quia.ſ. tales calciamẽtis bonorum temporalium præ cæteris induuntur. Luc.22. Accenſo igne in medio atrij, erat Petrus in medio eorum. In iſtis etiam viget omne frigus indeuotionis, & hoc quia ſol iuſtitiæ Chriſtus, & diuina gratia a talibus elongatur, & pluuia bonorum temporalium circa eos cumulatur aqua.ſ. calor charitatis in eis ſuffocatur. Eccl.3. Aqua extinguit ignem.ſ. charitatis, non tamẽ ignem cupiditatis quinimo ſicut dicitur Sap. 19. Ignis in aqua valebat. Duo autem ſigna.i. duo peccata, in iſtis principaliter abundant.ſ. Aquarius.i. inconſtantiæ mollities, & piſces.i. rapinæ & vſuræ ingluuies. Vel dic ꝙ februarius eſt vir humilis timens deum, qui.i. plutoni.i. inferno videtur quodãmodo dedicatus eſſe, inquantum non ceſſat de eo cogitare, & inquantum ad ignem inferni ſe ſolet per conſiderationem ipſius calefacere & cremare. Talis.n. ſenex.i. prudẽs & ſapiẽs poteſt pingi, quia.ſ. initium ſapientiæ timor domini. Et ideo iſte duo ſigna debet habere.ſ. Aquarium.i. profluuium lachrymarũ & compunctionis, & piſces.i. fluxibilitatem deuotionis, quia pro certo tales vt communiter, qui timore & conſideratione tormentorum infernalium affligũtur, ſenili diſcretione, aquaria lachrymatione & piſcea deuotione, præ cæteris vegetatur. vt ſic quilibet ignem infernalem conſiderans, poſsit dicere illud Eſa.44. Vah. quia calefactus ſum, vidi focum. ¶ Martius eſt 3
tertius menſis, dictus a Marte romanæ gentis auctore, vel ab amore, eo ꝙ omnia animalia tunc ad amorem præcipuè excitantur. Tunc.n. humores aſcendunt ad membra, & ad ramos. & propter hoc tunc eſt tempus ꝙ ſuperflua a vitibus & arboribus amputentur, & ꝙ etiam per medicinas ſuperfluitates corporum vacuentur. Vnde Martius ſicut homo ſcindens vineam, vel ſicut hortulanus depingitur, & etiam figuratur. Eſt aũt tẽpus mirȩ alterationis. corpora.n. tũc faciliter alterantur, quia.ſ. in iſto tpe vernalis nouitas incipit, & tota terrȩ ſuperficies reparat & in iſto fit vernale ęquinoctiũ, in quo dies noctibus adæquãtur. Duo aũt ſigna dominãtur in iſto menſe.ſ. piſces in principio, & aries in fine. Si vis, per Martiũ põt accipere tẽpus pœnitẽtiæ, vbi eſt & mars & amor.ſ. dei & ꝓximi. In tpe.n. pœnitentiæ homines mouentur ad amorem & dilectionem. Humores.n. vitiorum aſcendunt & excitantur per dolorem & contritionem, & ideo non reſtat niſi ꝙ putentur & expolientur per confeſsionem, & ꝙ mens alteretur per morũ mutationem, & ꝙ ſuperficies hominis renouetur per bonam conuerſationem. ad Ephe. 4. Renouamini ſpiritu mentis veſtræ. Et ideo iſte menſis vinitor pingitur, eo ꝙ ſuperfluitates animæ in eo reſecantur. In iſto autem fit ęquinoctium, in quantum.ſ. per pœnitẽtiam merita prætnijs adequantur, vel etiam inquantum culpa cum pęna debitè menſurantur. Deut.25. Iuxta menſura culpȩ erit & plagarum modus. Duo autem ſpecialia habet ſigna.i. duas concomitantes virtutes.ſ. ſignum piſciũ, hoc eſt, lachrymoſitatem & compunctionem (quia.ſ. piſces cõtinuè ſunt in aqua) & ſignũ arietis, & hæc eſt lucta & laborioſa ſatisfactio, quia videlicet pœnitens ſemper more piſcis debet in aqua lachrimarum natare, & ſemper more arietis debet cõtra carnem, mundum, & hoſtem luctari, percutere, & pugnare 2. Reg.10. Eſto vir fortis, & præliare prælia domini 1. ad Corinth.9. Sic pugno: non quaſi aerem verberans; ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo. Vel dic ꝙ iſte menſis ſignificat raptores, qui aliorum ſuperfluitates & temporales poſſeſsiones per rapinas amputant & præſcindunt, & qui more piſcis in aqua deliciarum viuunt, & more arietis contra alios luctantur, & eos impetunt, & inuadunt. Thre.1. Facti ſunt principes eius velut arietes, nõ inuenientes paſcua. ¶ Aprilis eſt quar- 4
tus menſis, ſic dictus, eo ꝙ terra tunc temporis aperiatur, & ad emiſsionem florum & fructuum diſponatur. Et ideo ſicut iuuenis portans florem depingitur, eo ꝙ tunc terra, necnon & arbores floribus decorantur. Habet autem, ſicut alij, duo ſigna.ſ. Arietem in principio, & Taurũ in fine, & in medio. Per iſtum menſem poſſum intelligere illos qui ſunt in veſtibus & actib⁹ & geſtibus curioſi: qui ſcilicet aprilis ab aperiendo dicuntur: eo ꝙ ſenſus ipſorum per vagabilem inconſtantiam ad omnia aperiuntur, & nunquam per prudentiã clauduntur, aut a vanis affectibus cohibent. Zachar. 11. Aperi libane portas tuas, & comedet ignis cedros tuas. Iſti ergo ſicut iuuenes tenera flores,

res, poſſunt depingi, quia pro certo tales non vacāt niſi vt poſ-
ſint apparere curioſi & floridi, & exteriori apparentia ordinati
& compti, dicentes illud Sap. 2. Coronemus nos roſis, antequā
marceſcant, nō prætereat nos tempus. Iſti autem, duo ſigna. i.
duo vitia videntur habere. ſ. Arietem & Taurum. Aries. n. qui
alios percutit, & qui luctam diligit, ſignificat talium profanā
facultatem. Taurus vero qui ſine iugo diſcurrit, ſignificat iſto-
rum indiſciplinabilem leuitatem, quia pro certo tales iuuenes
ſolent vires ſuas luctando & tentando multipliciter extollere,
& alios etiam quandoque percutere, lędere & grauare. Solent
etiam more Tauri elati incedere, & ſine iugo diſciplinę vndi-
que currere & volare, quia ſicut dicitur Iob 11. Vir vanus in
ſuperbiam erigitur, & tanquam pullum onagri ſe liberum na-
tum putat. Vel dic in bono, ꝙ aprilis ſignificat hominem vir-
tuoſum, qui per confeſsionem apetitur, & per bonā conuerſa-
tionem virtutum floribus adornatur, & arietem ſimplicitatis,
taurumque laboris & pœnalitatis imitatur, inquantum in ſim
plicitate interiori, & labore exteriori, viuere comprobatur.
5 ¶ Maius eſt menſis quintus, a madefactione pluuiarum ſic di-
ctus, quæ propter ortum pleiadum tūc temporis plus abundāt.
Et eſt Maius menſis amęnitatis, amoris, & iocunditatis, tūc. n.
ſolent omnia ridere & virere, aues modulari & pſallere, reges
ad bella procedere, & omnia ferè animantia ad gaudiū ſe mo-
uere. Et ideo iſte menſis depingitur iuuenis ęquitans, & volu-
crem manu geſtans. Duo autem ſigna ſolet habere ſcilicet tau-
rum in principio, & poſt geminos, quia. ſ. poſt taurorum agri-
culturam ſolet terra flores & folia tunc temporis germinare.
Per iſtud tempus poſſum intelligere ſtatum hominum perfe-
ctorum, quia pro certo iſti poſſunt dici Maius, eo ꝙ aquis de-
uotionis & gratiæ continuè madidantur. Poſſunt dici tempus
amęnum, ea ꝙ virtutum floribus picturantur. Poſſunt dici tē-
pus gaudioſum, quia per gratiarum actionem & dei laudem
iubilant & lętantur. Poſſunt dici iuuenes æquitātes, quia cum
fortitudine iuuenali equo ſuo. i. carni ſeu corpori dominant.
& poſſunt dici volucrem geſtantes, quia ſcilicet per contem-
plationem volant, inquantum cœleſtia cōtemplantur. Poſſunt
dici eſſe ſub Tauro, inquantum in bonis laboribus occupan-
tur. Et poſſunt dici eſſe ſub geminis, inquantū in melius pro-
ficiendo, in virtutibus geminantur. Gen. 38. Inſtante partu ap-
paruerunt gemini. Vel dic ꝙ iſte menſis ſignificat luxurioſos,
qui ſcilicet aquis deliciarum carnalium continuè madefiunt,
& qui flore ornari, ridere, gaudere & pſallere ſemper volunt,
& qui etiam iuuenes poſſunt pingi, quia ſcilicet ſemper volūt
iuueniliter conuerſari. Auem etiam dicuntur gerere, inquan-
tum mentis volubilitatem, quam auis ſignificat, ſolent præ cæ-
teris habere. Equitare etiam dicuntur, inquātum equo ſuo. i.
carni continuè inſidere noſcuntur. Sub tauro etiam & gemi-
nis dicuntur eſſe, inquantum ſolent ad modum tauri fortiter
laborare, vt ſuos amores īprobos poſsint geminare, & ad inui-
cem copulare, quia pro certo luxurioſi magnis ſolent inſuda-
re laboribus, & ſeruiant ſuis inordinatis & geminatis amorib⁹.
6 Hier. 9. Vt iniquè agerent, laborauerūt. ¶ Iunius eſt ſextus mē
ſis, a iunioribus ſic vocatus, eo ꝙ populus roman⁹ in ſeniores &
iuniores fuit diuiſus. Eſt. n. principium æſtatis, in quo omnia
incipiunt deſiccari, & maximè illa quæ teneri ſunt humoris,
ſicut ſunt herbę virentes & ſimilia. Et ideo iſte pingitur tenēs
falcem, & ſcindens herbam, eo. ſ. quia tunc fœna præſcindūtur,
& colliguntur. Dominantur etiam in iſto menſę ſicut in alijs,
duo ſigna. ſ. gemini in principio, & cancer in medio. Et ideo ꝑ
iſtum menſem intelligo balliuos & officiales, qui pro certo oīa
depauperant & deſiccant, & maximè illos qui ad modum her-
bę ſunt debiles & virides, calori ſuæ auaritiæ reſiſtere non va-
lentes. Iſti. n. pingentur cum falce, quia pro certo falcem falſi-
tatis & auaritiæ ſecum portant, cum qua totam herbam regio-
nis. i. omnes diuitias ſubiectę patrię accumulant, & eas ample-
xando per adulationem, & ſcindendo per rapinam & exactio-
nem, acquirunt, attrahunt, & deuaſtant. Et ideo dicuntur ha-
bere ſignum geminorum, quia ſuas diuitias ſolēt geminare, &
ſignum cancri, quia. ſ. iſti per falſitatem & cautelam ſolent re-
trocedendo incedere, vt ſic poſsint pauperes defraudare, & ad
vtilitatē ſui & magiſtrorū omnia defalcare. Apo. 14. Miſit An-
gelus falcem ſuam acutam, & vindemiauit vineas terræ. Po-
ne ſi vis per modum figurę ſicut habes ibidem. Vel dic ꝙ iſte
ſignificat detractores, qui omne viride. i. omne quod habent
alij pulchrum & virtuoſum, deſiccant & denigrant, & cū fal-
ce ſuæ curuę & proditioſę linguę, primo amplexando per adu
latinnem, deinde ſcindēdo & mordēdo per detractionem, om-
nia lacerant & moleſtant. Et ideo iſti dicuntur eſſe ſub gemi-
nis, quia geminam faciem videntur habere. in præſentia. n. ap-
parent amici & adulatores, in abſentia autem videntur inimici
& detractores. Iudic. 3. Aioth filius gemini, vtraq; manu pro
dextera vtebatur. Sub cancro etiam ſunt. Allega vt ſupra. Vel
dic ꝙ iſte menſis qui dicitur Iunius a iuuentute, ſignificat bo-
nos prælatos, iuueniles & fortes, qui ardore iuſtitiæ virorē car
nalitatis deſiccāt, & falce correctionis herbas. i. carnales præ-
ſcindunt & caſtigant Et iſti debent eſſe ſub geminis, per gemi
nam charitatem, & ſub cancro. ſ. retrocedendo per diſsimulati
uam ſagacitatem. ¶ Iulius eſt ſeptimus menſis, ſic dictus a 7
Iulio Cęſare, qui nomen ſibi impoſuit, vel quia in eo fuit na-
tus vel quia ad imperium ſublimatus. Eſt autem menſis feruē-
tiſsimus, & hoc quia tunc eſt ſol in cancro in principio, in fine
vero eſt in leone, & quia canicula ſtella feruentiſsima tunc na
ſcitur, & ideo tunc eſt periculoſum ſumere medicinam, humo
res. n. ex caliditate nimia perturbantur, ex quibus calidę ęgri-
tudines tunc temporis augmentantur. Depingitur autem cum
falce ſegetes reſecante, pro eo ꝙ tunc ſegetes maturantur, col
liguntur etiam, & ſecantur. Iſte menſis poteſt mihi ſignificare
tyrannos, qui pro certo bene poſſunt denominari a Iulio Cę-
ſare, qui. ſ. fuit tyrannus & crudelis, & primus romanum impe
rium vſurpauit, & a cedendo Cęſar dictus eſt, pro eo ꝙ nullus
adhuc hominum tot hominum, cedes fecit. Ab iſto ergo tyrā-
ni denominantur, inquantum ipſum imitantur, quia alios cru-
ciare, moleſtare & cedere dinoſcuntur. Iſti. n. feruētiſsimi ſunt
ad rapinam, cuius. ſ. tres ſunt cauſę. ſ. ſignum cancri. i. retrogra-
da & peruerſa conſcientia, ſignum leonis. i. crudelis & proter-
ua crudelitas & audacia, ſtella canicula. i. canina & inſatiabilis
auaritia. Iſta. n. tria ſydera. ſ. fallacia, crudelitas, & auaritia, in
iſtis dominantur, & ideo feruentes & ambitioſi efficiuntur, in-
tantum ꝙ feruorem tribulationum in ſubditis operātur, ita ꝙ
humores & affectiones eorum turbatę, morbos calidos. ſ. iram
& indignationem, in ipſos inducere dinoſcuntur. Et ideo iſti
cum falce ſecare ſegetes dicuntur, inquantum. ſ. per rapinam
& exactionem ſegetes. i. bona temporalia pauperis depaſcunt,
ita ꝙ iſti propriè poſſunt figurari in illis vulpibus, quarū cau-
dis Sanſon alligauit faces ardentes, & intrauerunt ſegetes phi
liſtinorum, & combuſſerunt eas. Iudicum 15. Quia. ſ. iſti vul-
pes & fraudulosi face ardentis auaritiæ inflammati, demoliun-
tur ſegetes. i. poſſeſsiones pauperum ſubditorum Canti. 2. Ca-
pite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. Vide de
canicula in titulo ſuo libro de cœlo, vbi alio inſerto exponitur
de autumno. ¶ Auguſtus eſt menſis octauus, ſic dictus a Cęſa- 8
re Auguſto. Et eſt menſis in quo ſegetes in horreis recondun-
tur, & ideo ſicut homo flagello triturans ſegetes depingitur,
pro eo ꝙ illo tempore ſegetes triturātur, & terra fructibus de-
nudatur. Duo autem ſunt ſigna in quibus ſol in illo tempore
commoratur. ſ. leo in principio, & virgo in fine. Tales ſunt mū-
di diuites, qui. ſ. dicuntur auguſtus ab augendo, quia. ſ. diuitias
ſuas ſemper cupiunt augere, & ideo iſti bene pingi poſſunt ſe-
getes triturantes, quia pro certo iſti non ceſſant ſegetes. i. ter-
renas diuitias aggregare, recolligere, & accumulare, & ab ip-
ſis terram ſubiacentem. i. ſubditos & vicinos, vt ſe repleāt, ſpo
liare. Iob 24. Agrum non ſuum demetunt, & nudos dimittunt
homines, veſtimenta tollentes. Et pro certo iſti habent duo ſi-
gna. i. duo vitia principalia. ſ. leonem, qui ſemper febricitat. i. fe
brem & ardorem cupiditatis, & virginem, quæ nunquam fru-
ctificat. i. ſterilitatem & carentiam totius bonitatis. Hiere. 22.
Scribe virum iſtum ſterilem, virum qui in diebus ſuis nō pro-
ſperabitur. Vel dic ꝙ iſte menſis ſignificat viros perfectos, &
maximè ſtudioſos, qui. ſ. Auguſtus dicuntur, pro eo ꝙ ſemper
per doctrinam & ſcientiam augeri videntur, inquantum. ſ. ſe-
getes ſcriptorarum ſtudere & triturare noſcuntur. Habent. n.
duo ſigna. i. duas virtutes ſpeciales. ſ. leonem. i. acritatem in-
genij, & virginem. i. puritatem innocētiæ, quia. ſ. doctores ſunt
ſicut leones, difficultates ſcripturę fortiter penetrādo, & ſicut
virgines, purę & innocenter viuendo & conuerſando. Apoc.
5. Vicit leo de tribu Iuda, aperire librum, & ſoluere ſignacula
eius. ¶ September eſt menſis nonus, eo ꝙ a Martio in quo mū-
dus creatus extitit, ſeptimus eſt, & eſt in menſe æquinoctium, 9
noctes. n. & dies ſunt æquales, & habet ſicut alij, duo ſigna. ſ.
virginem in principio, libram autem in fine. Et iſte ſicut race-
mos colligens depingitur, pro eo ꝙ vina tunc temporis colli-
guntur. Totus autem iſte menſis apud iudeos erat ſolēnis. Iſte
men-

menſis ſignificat diem iudicij, qui pro certo a creatione mundi erit ſeptimus, inquantum in ſeptima die.i. in fine temporum erit factus. In iſto.n. menſe erit æquinoctium.i. æquitas retributionis, quia.ſ. noctes diebus.i. merita præmijs æquabuntur, ibique ſol iuſtitiæ Chriſtus in libra iuſtitiæ, & in virgine i. in dulcore clementiæ collocabitur, ita quod iuſtitiam malis clemétiam vero bonis facere dinoſcetur. Prouerb. 8. Meum eſt conſiliú & æquitas &c. Boni enim tunc temporis facient nouam gloriæ celebritatem, & recipient vinum iocunditatis æternæ, & gloriæ voluptatem. Canti. 5. Bibi vinum meum cum lacte meo.

10 ¶ October eſt menſis decimus, qui in ſui principio adhuc eſt calidus, in fine vero forti frigore corpus pungit, in quo.ſ. ſunt duo ſigna, libra.ſ. in principio, & ſcorpius in fine: Eſt aút menſis frigidus & ſiccus, in quo terra diſponitur ad ſemina ſuſcipienda. Et propter hoc iſte menſis depingitur ſicut homo qui ſeminat ſemen ſuum. Iſte menſis ſignificat tempus pœnitentiæ, in quo.ſ. eſt calor dilectionis, frigus timoris & turbationis, libra.i. examinatio propriæ diſcuſsionis, ſcorpius.i. punctio doloris & cótritionis, ſiccitas.ſ. ſqualoris & macerationis. Iſtud.n. eſt tempus in quo terra.i. anima diſponitur ad gratiarum ſemina ſuſcipienda. Et ideo iſtud tempus.ſ. pœnitentiæ, depingitur ſicut homo qui iacit ſemina, quia.ſ. in illo tempore in terra cordis ſemina boni propoſiti ſeminantur, ex quibus virtutum manipuli reportantur, quia ſicut dicitur in pſal. Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metét. Vel dic quod iſte menſis ſignificat doctores & prædicatores, in quibus debet eſſe libra iuſtitiæ & æquitatis, ad aliorum merita libranda, ſcorpius.i. punctio reprehenſionis & ſeueritatis, ſeminatio doctrinæ & totius veritatis, quia.ſ. iſti ſunt qui ſemen doctrinæ non ceſſant diſpergere, & ad fructum bonorum operum producendum terram id eſt terrenos diſponere & aptare. Lu. 8. Exijt qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum. Vel dic quòd ſunt prælati, qui ſemen doctrinæ & elemoſinæ debent in alios diſpergere, & libra iu-

11 ſtitiæ omnia regere, & malos ſicut ſcorpius pungere. ¶ Nouéber eſt menſis frigidus, eo quod ſol a nobis multum eſt remotus, qui duobus ſignis.ſ. ſcorpioni in principio, & ſagittario in fine eſt ſubditus, & ad modum ſcorpionis & ſagittarij corporibus ratione intenſi frigoris eſt moleſtus. In iſto auté tempore porci impinguantur, & ideo iſte depingitur ſicut ruſticus, qui glãdes excutiens, porcos reficere ſollicitat & conatur. Talis menſis eſt peccator vel etiam ſtatus peccati, in quo videlicet frigus indeuotionis abundat, pro eo quod ſol iuſtitiæ Chriſtus ab eis ſe elongat. Eccl. 15. Longe eſt dominus ab impijs. Dominatur.n. in iſtis ſcorpius falſitatis, & ſagittarius crudelitatis, quia.ſ. iſti ſolent alios ſicut ſcorpius decipere (qui.ſ. facie lambit, & cauda pungit) & ſicut ſagittarius lędere & affligere. Et breuiter iſti pinguntur glandes legentes, & porcos paſcentes, quia ſcilicet iſti ſunt qui glandes.i. diuitias temporales ſemper nituntur colligere, vt porcos.i. carnem propriam nutrire poſsint & reficere, figurati in filio prodigo, de quo Luc. 15. dicitur quòd abijt in regionem longinquam, vbi ſubſtantiam propriã diſsipauit, & tandem facta fame pro porcis paſcendis apud quendam ciuem regionis illius ſe locauit. Regio.n. longinqua eſt peccatum, vbi ſubſtantia gratiæ expenditur, & vbi de nutriédo porco.i. corpore cura diligentior adhibetur. Vel dic quod tales ſunt diuites mali, qui.ſ. non ceſſant glandes.i. diuitias colligere, & cum ſcorpione falſitatis, & ſagittario crudelitatis, ipſas acquirere, vt porcos.i. carnales parentes, vxorem filios, & nepotes, poſsint bonis huius ſeculi impinguare. ¶ December

12 eſt menſis duodecimus, dictus quaſi decimus ab imbre Martij, ſicut etiam ad eodem imbre dictus eſt Nouéber, October & September. Et eſt menſis frigidiſsimus, in quo propter frigiditatem congelantem, animalia modici ſunt motus, & maioris quietis, quapropter ſunt amplioris pinguedinis. Et ideo iſte depingitur ſicut carnifex, qui porcum ſuum mactat, pro eo quod porci iam impinguati ab hominibus tunc mactantur. Dominantur etiam tunc temporis duo ſigna.ſ. ſagittarius in principio, & capricornus in fine. Tunc.n. incipit ſol a nobis ſe nõ amplius elongare, ſed ad nos appropinquare & accedere, & ad ſeptétrionales circulos reuenire. Per iſtum menſem poteſt intelligi tempus pœnitentiæ in quo pro certo frigus diuini timoris abúdat, & vbi ſagittarius.i. ſagittario contritionis, & capricornus (quod eſt animal fętidum).i. fętor & abominatio peccati & infectionis imperat, & in quo ſol iuſtitiæ Chriſt⁹ nobis per gratiam appropinquat, & in quo homo ſicut ſpiritualis carnifex porcum ſuum.i. corpus per pœnitentiam ſubiugat atque mactat. Vel dic quod iſte menſis eſt mundana proſperitas, in qua pro certo videntur imperare duo mala ſigna.ſ. ſagittarius.i. pauperum ſagittatio, & capricornus.i. fœtés luxoriæ infectio. Et pro certo in iſto menſe eſt ſolſtitium.i. ſolis vltima elongatio, quia ſcilicet ſol iuſtitię Chriſtus ab illis totaliter elongatur, qui in mundi proſperitate verſantur. Nam ſicut de diuo Ambroſio legitur, cum audiſſet ab hoſpite quodam ſuo quod nunquam acciderat ſibi infortuniú, ſed ſemper proſperitas, dixit, fugiamus, quia non eſt dominus in loco iſto. Iſta eſt ergo quæ porcos & beſtias.i. peccatores propter defectú motus tribulationis per delicias impinguat, ipſos tamen pingitur interfictés, quia pro certo proſperitas illos quos primo recreat, tandem damnat, quia ſicut dicitur: Nouerca virtutum proſperitas, beatulis ſuis in principio taliter obſequitur, vt in fine pernicioſè operetur. Sic ergo patet quòd duodecim ſunt menſes id eſt duodecim vitia, vel duodecim virtutes, vel duodecim genera perſonarum ex quibus conſtat annus id eſt tempus & ſtatus iſtius miſerę vitæ noſtræ. Pone hic illa quæ ſunt in ſermone: Omne lignum.

De Diebus. Cap. 52.

DIES dicuntur a dijs, quorum nominibus ſunt vocati, quia.ſ. prima dies dicitur dies ſolis, vel dies dominica, eo quod ſol ſit dominus planetarú. Secunda vero dicitur dies lunæ, & ſic de alijs, quia.ſ. dies ab illis planetis ſolent denominari, qui in prima hora diei ſolent dominari. Et ſunt dies diuerſimodè denominati, quia.ſ. quidam dicuntur dies naturales. Quidam dies artificiales. Quidã dies ægyptiaci. Quidam dicútur chalédæ. Quidam idus. Quidam nonę. Primęua enim antiquitas dies diuerſimodè nominauit, & ſecúdum ſuas varias conſiderationes, ipſos aliter & aliter nuncupauit. Diem enim vocauerunt a dyan, quod eſt clarum, pro eo quod in die relucet claritas ſolaris. Diem artificialem dicunt illud temporis ſpatiú quo ſuper noſtrum hemiſperium fertur & voluitur ſol iſte materialis. Dies naturalis eſt illud ſpatium quo ſol ad ortu ſuo vſque ad eundem ortum reuoluitur, in quo viginti quattuor horę temporis continentur. Dies ægyptiaci ſunt illi quibus deus flagellaſſe ægyptios dicitur, qui ideo in chalendarie ponuntur, vt dei mirabilia & malorum punitiones ad memoriam teneantur. Dies chalendę ſunt principia menſium, dicti a chalo, quod eſt vocare, eo quod tunc ſiebant nundinæ, in quibus.ſ. homines vocati, per aliquot dies negotiabantur. Dies vero qui dicuntur idus, ab idun quod eſt diuido dicuntur, pro eo quod tunc nundinæ diuidebant̃, & homines ad propria reuertebantur. Per dies in ſcriptura poſſunt intelligi merita hominum ſingulorum, qui.ſ. a ſtellis denominantur, & a dyan quod eſt clarum dicuntur, pro eo quod ipſa hominum merita, a ſtellis.i. a ſanctis & a claritate diuinæ gratiæ depédere noſcútur. Dico ergo quod inueniuntur dies naturales, & iſti ſunt proprietates & virtutes naturę, quæ.ſ. in omnibus ſunt ęquales, ſicut ipſi dies naturales non ſunt alter altero longiores. Illa enim quæ hominibus ſunt naturalia in forma & materia, in omnibus ſunt ęqualia. Deut. 1. Siue ciuis ſit ille, ſiue peregrinus, nulla erit diſtantia perſonarum. Item inueniuntur dies artificiales, & iſti ſignificant virtutes & merita hominum in gratia conſtitutorum, quos.ſ. ſol diuinæ gratiæ perficit, & eos ſuper hemiſpherium animæ ſui diffuſione componit. Iſti tamen dies non ſunt ęquales.ſ. virtutes morales & merita hominum, ſed vt communiter ſunt diſpares & difformes. Eccl. 33. Dies dié ſuperat, & lux lucem. Item ſunt dies ægyptiaci, & iſti ſignificant conditiones bonorum, qui.ſ. habét memorati dei mirabilia, & punitiones malorum. pſal. Cogitaui dies antiquos &c. Ité ſunt dies chalendares, & iſti ſignificant merita nouiter conuerſorum & incipientium, qui.ſ. de nouo ad nundinas eccleſiæ & gratiæ vocantur, & de nouo ad pœnitentiam inuitantur. Eſa. 22. Vocauit dominus ad fletum. Dies nonę ſignificant merita pœnitentium & proficientium, qui.ſ. ſolent ſicut in quibuſdam nundinis vitia cum virtutibus commutare, negotia bonorum operum exercere, & lucrum virtutum acquirere & habere. Dies autem iduum ſignificant merita perfectorum & conſummantium, qui.ſ. ſe ſolent per contemplationem a mundo diuidere, & ſurſum ad domicilium paradiſi expletis mundi nundinis properare, ita quod hæc eſt dies quam fecit dominus, exultemus & lętemur in ea. ¶ Dies autem a ſole claritatis receptiua, nun- 2
quam in vno ſtatu eſt permanſiua, ſed ſui ſtatus continuè mutatiua,

tatiua, & de mane ad veſperam continuè defluxiua, torporis
etiam & ſomni eſt excitatiua, & circa labores & opera homi-
num occupatiua. Et ideo quanto dies plus ad occaſum perdu-
citur, tanto bonus operarius ad perfectionē diurni operis plus
conatur. Secundum Gregorium talis dies eſt vita præſens, quæ
ſcilicet a ſole .i. a deo recipit lumen ſuum, quia pro certo illa
eſt quæ nunquam in eodem perſiſtit, imo a mane iuuētutis vſ-
que ad veſperam ſenectutis iugiter fluitat & diſcurrit. Eccl. 18.
A mane vſque ad veſperam mutabitur tempus. Iſta tamē dies
ad laborem & operationē eſt ordinata, quia ſicut dicitur Iob
5. Homo naſcitur ad laborem. Et ideo quilibet debet in iſta die
vitæ pręſentis, a torpore & deſidia excitari. Et quāto plus dies
iſta ad occaſum ſenectutis declinat, tanto debet ad cōplemen-
tum bonorum operum plus conari. Ioan. 9. Me oportet opera-
3 ri donec dies eſt. ¶ Dies eſt latio ſolis ſuper terram, & ideo dies
eſt lętitię generatiua, ſecuritatis inductiua, colorum omnium
oſtenſiua, & quanto nox turbulentior præceſſerit, tāto eſt ſub-
ſequentis diei ſerenitas magis grata. Talis eſt dies .i. claritas glo
riæ paradiſi, quam .ſ. ſolis Chriſti clara pręſentia illuminat in-
ceſſanter. Ibi .n. eſt perfecta ſecuritas & lętitia. Ibi eſt calorum
id eſt rerum omnium ſcientia & veritas & notitia. Ibi eſt ip-
ſius ſolis Chriſti grata ſocietas & præſentia. Et quāto nox prę-
ſentis vitæ turbulentior præceſſerit, tanto ibi eſt gratior ſere-
nitas & complacentia. Iohelis 3. In die illa ſtillabunt montes
4 dulcedinem &c. ¶ Præſentia ſolis facit nobis diem, & quanto
ſol nobis amplius appropinquauerit, tanto dies longior & ma-
ior erit, quanto autem ſol a nobis eſt remotior, tanto eſt neceſ-
ſario dies breuior. Talis eſt dies ſcientiæ, vel claritas fidei & ſa
pientiæ, vel etiam claritas virtutum & moralis apparētiæ, quia
pro certo talem diem continuat & perficit præſentia gratuita
ſolis Chriſti quia pro certo quanto ſol iuſtitiæ nobis per cha-
ritatem & gratiam propinquior fuerit, tanto dies veræ notitiæ
vel honeſtæ apparentiæ maior erit, & omnium rerum calor &
veritas apparebit: quanto vero iſte ſol a nobis per peccatū am
plius elongatur, tanto iſte dies per ignorantiam & inſolētiam
amplius breuiatur. Et ideo Hiere. 6. dicitur in perſona pecca-
torum. Væ nobis quia declinauit dies, & factę ſunt longiores
5 vmbrę veſperi. ¶ Dies quæ clara eſt, ſtellas occultat, nox vero
quæ eſt obſcura, ipſas oſtendit, detegit, & demonſtrat. Sic ve-
rè dies reſplendens .i. vir iuſtus luce diuinæ gratiæ illuſtratus,
nunquā ſolet ſtellas .i. virtutes ſuas oſtendere, nec eas per ina-
nem gloriam propalare, nox vero .i. peccator ſtellas .i. gratias
quas habet, per iactantiam vel inanem gloriam ſtatim oſten-
dit, & bona ſua propalat omnibus & prętendit, contra illud Se
6 necæ. Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. ¶ In die
autem ſenſus vagatiores ſunt quā in nocte, & ad exteriora de-
lectabilia proniores, de nocte vero ſunt ſecretiores, & in ſeip-
ſos etiam clauſiores. Et inde eſt ꝙ de nocte melius audimus,
quàm de die. Et eſt dies feruentior & calidior quam nox, & in
iſto aues tunc temporis modulātur, & homines laboribus ex-
ponuntur, & a quiete & ſomno excitātur: die tamen nihil mu
tabilius inuenitur. Talis dies eſt mundi proſperitas, quia pro
certo ibi non eſt facilè per contemplationem dormire, quini-
mo neceſſe eſt ſenſus & affectiones ad exteriora delectabilia
diſcurrere & vagari, & a ſecreto mentis recedere & tranſire,
ibi .n. abundat calor auaritiæ, cātus inanis lętitiæ, ſecuritas ſtul
titiæ & audaciæ labor occupationis & triſtitiæ. Et ideo breui-
ter iſta eſt dies quam ſancti ſolent deteſtari & fugere, & inde
ad noctem contemplationis mentaliter euolare, dicentes illud
Hiere. 17. Diem hominis nō deſideraui, tu noſti. Quinimo de
iſtis dicitur Iob 17. Noctem verterunt in diem, & rurſum poſt
tenebras ſpero lucem. Quia .ſ. quādo nox aduerſitatis in diem
proſperitatis vertitur .i. quando proſpera aduerſa, & aduerſa
proſpera iudicantur, tunc poſt tenebras huius vitę, lux æternę
gloriæ acquiritur & habetur.

De Aurora. Cap. 5.

1 AVRORA finis eſt noctis, principiumque diei, &
dicitur aurora ſecundum Iſidorum quaſi aurea ho
ra, pro eo ꝙ ſol illa hora aurei videtur eſſe coloris.
Vel dicitur aurora quaſi aura rorans, pro eo ꝙ tūc
ros generatur, a quo terra infunditur & humectatur. Aurora
igitur ſolis ortum dinoſcitur præcedere, & a ſole lumen reci-
pere, & die ſequenti obſcurior, nocte vero clarior ſolet eſſe. In
ortu autem auroręſolent aues diurnę canere, latrones autem
& aues immundę ſolent recedere & fugere, infirmitates etiā
alleuiari & ceſſare, ſe etiam ſolent flores qui per noctem clauſi
fuerant, aperire. Tunc etiam lucifer ſolet oriri, & propter do-
minium ſanguinis tūc ſolet ſomnus dulcior perſentiri. Per iſtā
auroram poſſum intelligere virginem glorioſam, quæ pro cer
to diei legis gratiæ fuit nobis principium & origo, & noctis le
gis antiquę & caliginis peccatorū extitit terminus & finis. Iſta
enim dicitur aurora, quaſi aurea hora, pro eo ꝙ iſta quaſi aurū
per ſanctitatis gratiam rutilauit. Dicitur etiam quaſi aura ro-
rans pro eo ꝙ rore ſuæ miſericordiæ totum ſeculum irrorauit,
& peccatorum animas per deuotionem & compūctionem ſpi-
ritualiter humectauit. Iſta eſt ergo quæ ſolem iuſtitiæ Chriſtū
ſicut mater filium, præceſſit, & tamen ab ipſo claritatem & di
gnitatem habuit & recepit, & quanquam die & claritate ip-
ſius Chriſti fuerit obſcurior nocte tamen .i. perfectione omniū
aliorum clarior extitit & permanſit, quia ſicut dicitur 2. Reg.
23. Sicut lux auroręoriente ſole, mane abſq; nubibus rutilat,
& pluuij germinat herbā de terra. Ad litteram ergo, iſtius au-
rorę .i. virginis glorioſæ ortu & conceptu, temporali .ſ. in terræ
finibus, & ſpirituali in noſtris cordibus, aues mundæ .i. viri iu-
ſti & boni Angeli exultant & concinunt. Herbæ etiam .i. viri
humiles, qui per peccatum clauſi fuerant, per iſtius influentiā
ad ſolem iuſtitiæ ſe aperiunt, ita ꝙ lucifer diuinæ gratiæ in eo-
rū cordibus oritur, quem ipſi deuotè ſuſcipiunt, & propter do
minium ſanguinis .i. memoriam dominicæ paſsionis per cōtē
plationem requieſcunt atque dormiunt, & infirmitates tenta-
tionum deficiunt & recedūt. Latrones vero .i. demones & aues
immundę .i. carnis tentationes viſa iſta aurora .i. viſa deuotione
ad beatam virginem, & cognito eius auxilio, ſtatim fugiunt, &
recedunt. Iob 24. Si ſubito apparuerit aurora, arbitrantur vm-
brā mortis. Vel dic ꝙ aurora eſt Chriſtus, cuius ortus fuit no-
ctis legis finis, & diei fidei gratiæ principium, qui .ſ. dicitur au-
reus atque rorans &c. ſicut ſupra & applica ad ortum Chriſti
vel temporalem vel mentalem, quia .ſ. qñ iſta aurora in corde
per gratiam oritur, omnia bona quæ ſupra poſui oriuntur. Vel
dic ꝙ aurora eſt diuina gratia, quę diuina gloria eſt obſcurior,
nocte tamen culpæ clarior atque purior. In iſta .n. ſol & lucifer
.i. Chriſtus & beata virgo ortum ſumpſerunt, qui aues immun
das .i. demones fugauerunt mundum irradiauerunt, infirmita-
tes vitiorum temperauerunt, & mentes hominum rorauerūt.
¶ Dies habet quattuor partes .ſ. auroram, quæ ſecundum Con- 2
ſtan. ſimilis eſt veri. Meridiem, qui ſimilis eſt æſtati. Veſperā,
quæ ſimilis eſt autūmno. Noctem, quæ ſimilis eſt hyemi. Talis
dies eſt Chriſtus, quantum ad quattuor ſtatus ſuos, quia .ſ. iſte
fuit ſicut ver .i. mitis & roridus in aurora ortus ſui & natiuita-
tis. Item ſicut æſtas per charitatem feruidus in meridie ſuæ vi
tæ & conuerſationis. Item fuit ſicut autumnus, per aſperitatē
& tormenta ſiccatus in veſpera ſuæ acerbiſsimæ paſsionis. Fi-
naliter autē erit ſicut hyems, frigore ſeueritatis vallatus in no
cte futuri iudicij & ſuæ aſperę iuriſdictionis. ¶ Aurora a nocte 3
incipit, & tamē ad claritatem perfectā paulatim procedit, co-
lorem aureum prætendit, rorem ſuper terram effundit, & ſo-
lis ortum prænunciat, & pręcedit. Sic iuſtus a nocte originalis
culpæ naturaliter habet ortū, veruntamen a tempore baptiſ-
mi vel pœnitentiæ per profectum virtutum non ceſſat proce-
dere, quouſque ad perfectam claritatem & diem luminis gra-
tiæ potuerit attigiſſe, quia ſicut dicitur Prou. 4. Iuſtorum ſemi
ta quaſi lux ſplendens præcepit, & creſcit vſque ad perfectam
diem. Iſti igitur habent coronam auream honeſtatis, rorē pie-
tatis & fugāt aues nocturnas .i. demones & detractores odioſè
loquacitatis. ¶ Nimia ſerenitas in aurora quando .ſ. radij ſo- 4
lares flectuntur ad auſtrum, ſignum eſt tempeſtatis futurę ſe-
cundum Bedam. Sic verè quando in aurora præſentis vitæ ſe-
renitas mūdanę proſperitatis vltra debitum refulget, ſignum
eſt ꝙ tempeſtas æternæ damnationis ſequetur, & ꝙ talis ſerenī
tas fine tempeſtuoſo claudetur. Matt. 16. Hodie eſt tempeſtas,
rutilat .n. triſtę cœlum. ¶ Diluculum, aurora, & mane, pro ea- 5
dem hora ſupponunt, ſunt enim finis noctis principium diei,
infirmitatum alleuiatio, latronum timor, hoſtium fuga, ſecu-
ritatis inceptio, timoris euaſio, laboris principium, dormitatio
nis finis, ſobrietatis & perfectè celebratę digeſtionis tempus.
Talis eſt pœnitentia, quia verè iſta eſt noctis peccati finis &
egreſſus, & diei grãæ & gloriæ introitus & ingreſſus. ad Ro. 13.
Nox præceſsit, dies autem appropinquauit. Infirmitas enim
peccati tunc deficit, latro diabolus ſtupeſcit ſpei ſecuritas re-
dit, labor ſatisfactionis incipit, abſtinentiæ ſobrietas, & pru-
dentiæ digeſtio tunc accedit, dormitatio pigritiæ deficit, & ti-

mor

mor diſperationis recedit. Ideo Prouer. 11. bene dicitur ꝙ bene conſurgit diluculo, qui quærit bona.

De Meridie. Cap. 54.

1 MERIDIES dicitur dies media, quando. ſ. ſol eſt in medio firmamenti, diſtans æqualiter inter ortū & occaſum. Et ideo dicitur meridies, quaſi mera dies, & ideo dies eſt tunc clarior, calidior, & ſiccior. Sol. n. tunc temporis nobis directius opponitur, & radij ſui circa terram & inferiora corpora directius refringuntur. Vmbra autem cuiuſlibet corporis in puncto meridiei minor efficitur, & maior claritas in aere generatur. Per meridiem poſſum accipere diem iudicij, vbi. ſ. ſol iuſtitiæ. Chriſtus in æquitatis medio ſe tenebit, & vbi radijs ſuæ iuſtitiæ terram. l. peccatores ſæuerius inflammabit, ipſiſque ſe directius opponet, & eiſdem propinquius obuiabit. Tunc. n. vmbræ latibulorum & excuſationum minorabuntur, tunc claritas & veritas amplius apparebit, quia ſecreta omnia reuelabuntur, & tunc ardor ſęueritatis & rigoris erit amplior, ita ꝙ igne perpetuo peccatores & demones affligentur. pſal. Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Eccl. 43. In meridiano exurit terram, & in conſpectu ardoris eius quis poterit ſuſtinere? Vel dic ꝙ meridies ſignificat paradiſum, vbi ſol iuſtitiæ eſt beatis propinquus & præſens, & ideo ibidem eſt feruor & ardor perfectę charitatis, & lux & ſplendor perfectę veritatis, & directio & multiplicatio radiorum. i. beneficiorum ſuæ opulentiſsimę largitatis. Tunc enim vmbra ignorantiæ eſt minima, & claritas veræ notitiæ & ſcientię ſumma & maxima: quia. ſ. ſecundum Apoſtolum. deus claritas eſt, & tenebrę in eo non ſunt vllę. Vel dic ꝙ meridies eſt charitas, vbi ſol Chriſtus nobis eſt coniunctior, & ideo mēs noſtra feruentior eſt & ardentior, & lux veritatis & fidei tunc eſt ſplendidior atque maior, vmbraque ignorantiæ & peccati minor & rarior. Iſtud eſt. n. verum ꝙ illi quibus Chriſtus eſt per charitatem propinquus, ſunt vmbra ignorātiæ minus grauati, & luce veræ ſapientiæ plus dotati. Quanto autem ſol iuſtitiæ a nobis & a charitatis propinquitate plus receſſerit, tanto vmbra ignorantię & amor mundanę proſperitatis & gloriæ maior erit. Hiere. 6. Factę ſunt longiores vmbrę veſperi. Vel dic ꝙ meridies eſt vir iuſtus, qui minus habet de vmbra ignorantiæ, plus de luce ſapientiæ, magis de ardore charitatis, & ſoli Chriſto propinquior eſt per propinquitatem gratię. Vnde Ber. in quodam ſermone de beato Ioāne dicit ſic Meridies eſt plenitudo feruoris lucis, & eſt ſolis ſtatio, vmbrarum exterminatio, paludum deſiccatio, fœtorum expulſio. Applica per omnia ad virum iuſtum. Vel dic ꝙ meridies eſt mundi proſperitas, vbi claritas mundanæ gloriæ eſt amplior vmbra humilitatis minor, calor cupiditatis ardentior, & ſol iuſtitię oppoſitior. Quia ſicut in meride herbæ ſiccantur, fruges maturantur, & animalia venenoſa ad pungendum ſtimulantur, ſic in ſtatu proſperitatis, herbæ id eſt debiles & imbecilles a virore gratię faciliter poſſunt ſiccari, venenoſi. i. peccatores ad nocendum & pungendum ſolent faciliter excitari, fruges tamen. i. viri iuſti inde ſolent meliorari, & in virtutibus & moribus maturari, quia ſcilicet proſperitas quæ malis ſolet obeſſe, bonis & ipſa bene vtentibus ſolet proficere & prodeſſe. Eccl. 39. Hæc omnia ſanctis in bona, impijs autem & peccatoribus in mala conuertentur Vel dic de tribulatione, cuius ardor malos deſiccat, bonos vero maturat.

De Veſpera. Cap. 55.

1 VESPERA eſt hora ſerotina, quæ ſerum dicitur, eo ꝙ ibi fores ſerantur, vt omnia in domo tutiora ſeruentur. Pori etiam corporum tūc temporis obſtruuntur, ſumi interius recluduntur, & animalia ad dormitionem & ſomnum diſponuntur, greges a paſtoribus ad caulas & ad domos reducunt, vigiliæ & cuſtodes propter hoſtes & latrones in muris & turribus conſtituuntur, & operarij qui per diem laborauerunt, remunerantur, & quieſcere permittuntur. Et dicitur veſpera a veſpero ſtella, quæ occidentem ſolem ſequitur, & ſequentes tenebras comitatur. Per veſperam poteſt intelligi ſtatus ſenectutis, quæ. ſ. occaſum vitę ſequitur, & noctis. i. mortis tenebris proximatur. Iſta eſt. n. illa ętas in qua fores ſenſuum debent obſtrui & ſerari, & pori affectuum claudi, & ſumi cogitationum comprimi & arctari, & ſomnus contemplationis prouocari, & vigiliæ diſcretionis in arce mentis debent conſtitui, vt hoſtium. i. tentationum & demonum poſſior inſultus & impetus præcaueri. Tunc eſt tempus quo greges fidelium ad hoſpitium paradiſi a deo paſtore eccleſię ducuntur, & quo illi qui in bonis operibus laborarūt, quietis & remunerationis brauio potiuntur, Matt. 20. Cum autem ſero factum eſſet, dicit dominus vineę procuratori ſuo, voca operarios, & redde illis mercedē. ¶ Veſpera eſt hora in qua a dies finitur, & ſolares radij a terrę ſuperficie ſubtrahūtur. Vmbræ etiam corporū maximè protenduntur, & flores qui ad ſolem aperti fuerant, tunc propter ſolis abſcentiam in ſe contrahuntur, atque clauduntur. Fumoſi etiam vapores qui materia ſunt nobis & nebulę, tunc temporis reſoluuntur. Aues nocturnę de cauernis exeunt, & ad paſtum progrediūtur. Lupi etiā a canibus vix tunc temporis diſcernuntur. Per veſperam poſſum intelligere peccatū, vbi pro certo dies gratiæ & verę ſciētiæ deficit, & ſol Chriſtus a mente ſubtrahitur & recedit. Ibi enim vmbra ignorantiæ protenditur, & lux fidei & ſapientiæ obſcuratur. Ibi herbę. i. homines qui per bonos affectiones ad ſolem Chriſtum aperti fuerant, contrahuntur, & per obſtinationem in ſeipſis mentaliter obſtruuntur, vaporeſque malarū affectionum in eis generantur, a quibus nubes ignorantiæ & nebulę peccatorum in aere conſcientiæ producuntur, in tantum ꝙ inter canem & lupum. i. inter bonos & inter malos peccatores malè diſcernere dinoſcuntur. Aues etiam nocturnę. i. demones tunc temporis diſcurrunt & lętantur, & in peccatū mentibus per ſuggeſtiones clamare, & ſomnum horribilem facere comprobantur. Et ideo de veſpere peccati poteſt homo dicere de anima ſua illud Ezec. 24. Mortua eſt vxor mea veſperi: Vel dic ꝙ veſpera eſt mundi proſperitas, & dic per omnia ſicut ſupra.

De Nocte. Cap. 56.

NOX a nocendo eſt dicta. Nocet. n. oculo, quia a 1 ſua perfectione. ſ. ab actu videndi ipſum priuat, & rerum colores in quibus delectatur, occultat. Nox igitur ab vmbra terrę inter nos & ſolē interpoſito cauſatur, a qua lux ſolis intercipitur, & illa aeris obſcuritas quæ nox dicitur, generatur. Et eſt nox horroris & timoris incuſsiua, illuſionum & phātaſmatum in dormientibus inductiua, immundorum animaliū & auium eſt nutritiua, ſicut patet de lupis & apris, qui plus diſcurrunt de nocte, quàm de die, agros & vineas deuaſtando. Ipſis vero malis eſt nox ſecuritatis aliquotiens effectiua, in quātum. ſ. eſt ſcelerum ſuorum occultatiua, & verecundię ſublatiua, & audacię ad perpetrationem criminum cauſatiua. In mari vero cum via eundi ad portum non cognoſcitur, eſt nox periculi inductiua, & quia medium temporis occupat, ideo eſt nox medietatis vitę noſtræ inſenſibiliter conſumptiua. Talis nox per omnia eſt peccatum, quia pro certo culpa mortalis eſt illa nox quæ oculo mentis nocet & officit: inquantum lumen ſolis. i. Chriſti gratiam ſibi tollit. Viſum. n. verę diſcretionis impedit, & colores. i. veram notitiam rerum a nobis contegit & abſcondit, quia pro certo illi qui nocte peccati grauantur, nūquam verè de rebus iudicant, ſed per errores & ignorantias obſcurantur, & ſepiſsimè deficiunt, & falluntur. pſal. Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox. Vmbra. n. terrę. i. fugax poſſeſsio bonorum terrenorum, quæ. ſ. inter nos & ſolem iuſtitiæ Chriſtū per malum & immoderatum affectum interponitur; noctem culpę & ignorantiæ in noſtris cordibus operatur, per quam. ſ. errorum phantaſmata generantur, & timor & horror deſperationis aliquotiens inducuntur. Vnde Sapien. 17. dicitur de peccatoribus, ꝙ vinculis tenebrarum & longę noctis compediti pauentes horrendè erant, & cum admiratione nimia perturbati. Nox igitur culpę ſolet immundas aues. ſ. peccatores lętificare, qui. ſ. iſti ſunt qui exultant in rebus peſsimis. Prouerb. 2. Et in mari huius vitæ viam ad portum ſalutis ſolet impedire, & damnationis periculum generare. Latronibus. i. peccatoribus ſolet præſumptionem & ſecuram obſtinationem concedere. inquantum dei timorem & virtutem verecūdię ſolet eis tollere, & peccandi audaciam immittere Lupis etiam & apris. i. tyrannis ſolet nox culpæ fauere, inquantum ipſis præſtat audaciam cōtra alios deſeuire, & vineam & poſſeſsiones pauperum rapinis & exactionibus deuaſtare pſal. Poſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa pertrāſibunt omnes beſtię ſiluę. Vel dic ꝙ ſignificat virium ignorantiæ, quæ lumen ſapientiæ & diſcretionis occultat, aerē mētis obnubilat, & in ipſo vmbram mundanæ

danæ proſperitatis vel peccati generat atq; cauſat. Iſta eſt quæ
auibus immundis.i.demonibus,& beſtijs ſiluę.i.raptoribus,la
tronibus.i. hęreticis, & alijs deceptoribus patrocinium præ-
ſtat,& eis audaciam ad malum tribuit,inquãtum oculos & in-
tellectus ſimplicium cum quibus habent facere, obnubilat &
obſcurat.Cauſa ẽt eſt periculi & ſubmerſionis æternæ, & nau
fragium per mundũ nauigantibus adminiſtrat,inquantum co-
gnitionem viæ ſalutis impedit & retardat. Vel dic quòd nox
eſt mundi proſperitas,quæ.ſ.facit omnia ſupradicta,quia ſicut
dicitur Ioan.11.qui ambulat de nocte,offendit,quia lux nõ eſt
2 in eo. ¶ Ne nox propter ſolis abſentiam eſſet penitus indeco-
ra,voluit eam deus ſtellarum ſplendoribus illuſtrare, vt motu
ſyderum nauigantes dirigerentur, aeris obſcuritas temperare
tur,& aeris groſsities & denſitas tenuaretur. Eſt autẽ nox fri-
gida & humida,& quieti animalium virtutum neceſſaria. Vir-
tutes.n.naturales quæ diurno labore fuerant debilitatę, quie-
ſcunt & confortantur per noctem coadunatę. Vita præſens
eſt nox.ſ.tribulationis,quia.ſ.a præſentia ſolis Chriſti, & ab ip
ſius gratia deſtituta videtur, inquantum.ſ. homo tribulationi
exponitur,& tribulari permittitur.Verũtamen ſemper ad ſunt
ibi ſtellę.i.aliquę diuinę conſolationes & illuminationes, quæ
tenebras.i.noctem tribulationis temperant, & ipſam per bonã
ſpem illuminant & illuſtrant,quia pro certo nunquam eſt nox
tribulationum tanta, vt a ſtellis diuinæ conſolationis ſit peni-
tus aliena,quinimo ſecundum prophetam, ſecundum dolores
& tribulationes,multiplicantur diuinę cõſolationes.pſal.Nox
ſicut dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius.
Nox vero iſta valde vtilis animæ ſolet eſſe,inquantum.ſ.poros
ſenſuum & affectuum ſolet claudere, & ſomnum contempla-
tionis mentis & quietem melius prouocare, quia pro certo cũ
iuſtus exterius tenebris tribulationum tegitur, mentales ſui
affectus in ſeipſos clauduntur, & mens a vanis deſiderijs dul-
citer quietat. Pſal. Nox illuminatio mea in delicijs meis. Vel
dic ꝙ nox eſt vita præſens, quæ pro certo propter ſolis Chri-
ſti abſentiam indecora fieret,niſi ſtellarum.i.ſanctorum iuſto-
rum præſentia ipſam exemplis & doctrinis illuminaret,& den
3 ſitatem ſuorum defectuũ tenuaret. ¶ Omnis infirmitas plꝰ in-
tenditur generaliter nocturno tempore quàm diurno, & nox
ſtellis irradiata & nubibus humectata eſt quieti penitus dedi-
cata. Talis eſt mundi proſperitas,in qua ſtellę mundi conſola-
tionũ refulgent, & ſomnus pigritiæ & nubes ignorantiæ abũ-
dant,quia.ſ.omnis infirmitas vitiorum tunc temporis plus au-
getur. vix.n.eſt dare aliquod vitium quod in proſperitatem ha
bentibus non augmentetur, ſicut patet de diuitibus & poten-
tibus,qui magis ſunt luxurioſi,auari,ſuperbi, & deſidioſi ho-
4 minibus tribulatis.¶ Nox in quattuor vigilias antiquitus ſole-
bat diuidi.Quia.ſ.in caſtris & exercitibꝰ, per quattuor noctis
partes.ſ.concubium,conticinium,intempeſtum, & gallicantũ
ſolebant ad vigilandum excubię ordinari.Sic verè nox turbu-
lentę vitæ noſtræ quattuor habet partes, in quibus neceſſe eſt
vigilare, & ad ſalutem animæ attendere & vacare.ſ.pueritiã,
iuuentutem,ſenectutem,& leniũ.In exercitu.n.mentis noſtræ
& potentiarum & virtutum animæ debemus excubias ratio-
nis conſtituere in quattuor partibus vitæ noſtræ, vt ſic poſsi-
mus inſultus & tentationes demonum præuidere, & de ſalute
animæ prouidere,quia ſicut dicitur Lucæ 12. Si paterfamilias
.i.deus in prima vigilia & ſecunda nos vigilãtes inuenit, beati
5 ſunt ſerui illi. ¶ Nox nihil eſt aliud quàm defectus ſeu caren-
tia lucis & præſentiæ ſolis. Vmbra.n.terræ inter nos & ſolem
poſita, lucem nobis intercipit, & ſic noctem & obſcuritatem
in aere introducit. Nox ſignificat mortem,quæ nihil aliud eſt
quàm carentia lucis vitæ. Quando.n. vmbra terrę.i. defectus
noſtræ terreæ mortalitatis inter nos & ſolem æternitatis poni-
tur, tunc neceſſe eſt ꝙ nox.i.mors & vitæ carentia generetur.
Gen.1.Vocauitque tenebras noctem.

De Sabbato. Cap. 57.

1 SABBATVM erat in antiqua lege principium
ſeptimanę,feſtum.ſ. quod ſummopere celebrã-
dum fuit, eo ꝙ in die ſeptima dominus in prin-
cipio a creatione nouarum ſpecierum requie-
uerat. & ſic ſabbatum illud fuit quod de tem-
pore requies ſibi vendicauit, & quod ſibi deus
conſecrauit. In iſto.n. feſto dominus requiem ab omni ſeruili
opere indixit,& tam dominos quàm ſeruos,tam iumẽta quàm
homines,requieſcere,iuſsit. Igitur iſta die ignis in iudęorum
domibus non accẽdebatur, & cibus ibi neceſſarius die præce-
denti præparabatur indumentis cultioribus populus veſtieba
tur,& cibis lautioribus vtebatur, templum amplius frequen-
tabatur,laudes,ſacrificia,& orationes maiores domino redde-
bantur,omnis diſcurſus & vagatio prohibebatur, & ab omni
motu & labore populus quieſcere iubebatur, ſicut hoc totum
patet in diuerſis locis & paſsibus ſcripturarum. Per ſabbatum
poteſt intelligi quies gloriæ paradiſi, quæ.ſ.die & ætate ſepti-
ma reperitur. Iſta eſt.n. vbi ab operibus & laboribus requieſci
tur,& vbi ſempiterna feſtiuitas celebratur. Leuit. 16. Sabbatũ
requietionis eſt. Ibi.n. non eſt ignis alicuius malæ cupiditatis,
ſed præparatio cibi maioris voluptatis & lautioris & perpe-
tuę fertilitatis,cultiorque veſtis æternæ claritatis & iocundita
tis,iuxta illud Iob 40. Circunda tibi decorem,& in ſublimi eri
gere,& eſto glorioſus,& ſpecioſis induere veſtibus. Verũtamẽ
in die præcedenti.ſ.in vita iſta, eſt neceſſe cibos iſtos per bona
opera præparare,& voluptatẽ gloriæ paradiſi per præcedentẽ
pœnitentiam dum viuimus procurare. Eccl.25. Quæ in iuuẽ-
tute tua non congregaſti, quomodo in ſenectute tua reperies?
In ſabbato igitur paradiſi templum trinitatis frequentatur,
ſacrificium laudis immolatur,mens in deo perfectiſsimè quie-
tatur, & omnis diſcurſus & labor & tribulatio penitus abdica
tur. Apoc.14. Amodo.n.iam dicit ſpiritus, vt requieſcant a la-
boribus ſuis,opera.n.illorum ſequuntur illos. Vel dic omnia
de quiete mentis, quæ in ſeptenario virtutum & donorũ con-
ſiſtit, vbi.ſ.omnis motus & labor exteriorum negotiorum &
omne opus ſeruile peccati ſiſtitur & quieſcit, quia.ſ. tale ſab-
batum.i.talis quies mentis eſt deo ſpecialiter dedicata, in quo
omnis deſideriorum inquietas eſt a perfectis cordibus abdi-
cata. Ignis cõcupiſcentiæ ibi ſolet deficere. Cibus euchariſtiæ
& doctrina lautior accedere. Indumentum honeſtę conuerſa-
tionis pollere. Templum orationis frequentari, & ſacrificium
gratiarum actionis domino immolari. Et iſtud eſt perfectum
ſabbatum.ſ.quies & vitijs & deſiderijs inordinatis,in quo reli-
quię cogitationis peragunt domino diem feſtum Neemiæ 9.
Præcepta bona & ſabbatum ſanctificatum oſtendi eis. Vel dic
ꝙ ſabbatum poteſt intelligi quælibet ſolẽnitas & feſtiuitas ec-
cleſię,in qua pro certo debemus ab operibus mortuis quieſce
re,& a vagatione mentis & corporis ceſſare, templa & altaria
frequentare,laudi & orationi vacare,cibum deuotionis & eu-
chariſtię ſumere, indumenta honeſtæ conuerſationis induere
& veſtire, quia pro certo ſicut antiquitus in ſabbatis lex a ſa-
cerdotibus explicabatur,& arma ſumere illicitum,niſi pro le-
gis defenſione, putabatur, & qui frangebat ſabbatum, inter-
fici iubebatur, ſicut patet Numeri 15. ſic verè in diebus fe-
ſtiuis, lex dei debet a ſacerdotibus prædicari, bellare non li-
cet aut rixari, imo quicunque peccato vel illicita operan-
do feſta violauerit, neceſſe habebit a deo finaliter interfici
vel damnari.

De Neomenia. Cap. 58.

NEOMENIA erat antiquitus feſtiuitas nouę lu 1
nę,ſeu principiũ mẽſis lunaris, quia.ſ.iudęi cõ-
putabant menſes ſecundum lunationes. In prin
cipio vero ſui menſis.ſ.prima die nouę lunę,ſo-
lennitatem faciebant quam neomeniam appel-
labant, in qua cum tubis corneis buccinabãt,&
ad ſolennitatem populum aduocabant, & in corneis tubis pa-
rentes ſuos fuiſſe paſtores pecorum memorabant. Per lunam
intelligitur deus iuxta illud pſal. Sicut luna perfecta in ęternũ,
& teſtis in cœlo fidelis. Et ſic per feſtum neomenię poteſt in-
telligi natiuitas redẽptoris,in qua.ſ.dei filius miro modo exti-
tit innouatus,inquãtum homo mirabiliter eſt affectus. Iſta eſt
.n.ſolennitas gloria,quam deuotè debemus colere,in qua deũ
laudando debemus pſallere, & ad dei laudem tubis prædica-
tionis alios inuitare. pſal. Buccinate in neomenia, tuba in inſi-
gni die ſolẽnitatis veſtrę, quia præceptũ in Iſrael eſt. ¶ Septua 2
geſima eſt ſpatium ſeptuaginta dierum paſcha præceden-
tium,per quod quidem ſeptuaginta anni captiuitatis babylo-
nicæ denotantur, in qua quidem captiuitate incolatus præſen
tis miſerię deſignatur,& eiectio Adam & humani generis a pa
radiſo,præfiguratur. Et ideo de iſta eiectione, & præſentis vi-
tæ incholatus & miſerię inchoatione ibidem mẽtio recitatur.
Et propterea quattuor lętitiæ cantica.ſ.gloria in excelſis, alle-
luia,te deum, & gloria patri,in fine pſalmorũ vſque ad paſcha
dimittũtur,in paſcha vero(per quod ſtatus futurę reſurrectio

nis intelligitur)reaſſumuntur: Ad denotãdum q tunc huma-
na miſeria ſicut quædam ſeptuageſima terminabitur,& huma
næ naturæ lętitia reſtituetur, ſicut In ſumma Ioannis Beleti dê
officijs eccleſiaſticis continetur. Quæ quia aliter exponuntur,
hoc ſolum igitur ſuperaddo, quòd quotiens in mente noſtra
noſtri incolatus & præſentis vitæ miſeriam recolimus ſeptua-
geſimę feſtum facimus. Cantica ergo lętitiæ deponamus, vt in
paſchate futurę reſurrectionis ipſa cum Chriſto ſolenniter pe
3 ragamus. ¶ Quinquageſima incipit per quinquaginta dies an-
te paſcha, ſignificans tempus remiſsionis, quod per iubileum,
qui erat annus quinquageſimus, ſignificatur. Ad denotandum
q iam illud eſt tempus pœnitentiæ, per quam finaliter pec-
catorum remiſsio obtinetur. Iobileus autem annus ante legem
ſecundum aliquos fuit inſtitutus, quando.ſ. Loth qui erat quin
quaginta annorum, ab Abraam extitit liberatus, ſicut dicitur
Gen. 14. Ad denotandum q quando Loth in tempore decli-
nans.i.peccator, ab Abraam patre multarum gentium.i. a deo
liberatur a vitijs, iubileus & quinquageſima requiei & remiſ-
ſionis perpetuę expectatur. Numeri 8. Cum quinquageſimum
compleuerint annum, ſeruire ceſſabant, eruntque miniſtri.
4 ¶ Sexageſima quę ſexaginta continet dies antequam paſcha at
tingatur, qui.ſ. numerus ſexagenarius ex ſex decies ductus con
ſtat: poteſt ſignificare ſtatum actiuorum, in quo debet eſſe ſe-
narius ſex operum miſericordiæ, cum denario adimpletionis
decalogicę, ad hoc q dignè quis poſsit pertingere ad paſcha re
fectionis euchariſtiæ, & ad ſtatũ reſurrectionis, & gloriæ. Vel
dic q illi qui ad paſcha euchariſtiæ & futuræ reſurrectionis di
gnè pertingere cupiunt, quattuor tempora ſeruare debent.ſ.
ſeptoageſimam, hoc eſt dictu, memoriam præſentis miſerię &
calamitatis, ſexageſimam hoc eſt dictu, ſenarium elemoſinę &
pietatis, cum denario legalis & decalogicæ ſanctitatis, quin-
quageſimam.i. ſpem futurę requiei & fœlicitatis, & tandê qua-
drageſimam.i. quadratum quattuor virtutum, & ieiunium af-
flictionis & pœnalitatis.

De Quadrageſima. Cap. 59.

1 QVADRAGESIMA eſt tempus quadraginta
dierum, qui.ſ. a prima dominica quadrageſimę
inchoantur, & in cęna domini terminantur. Et
eſt quadrageſima vnũ tempus militiæ & propu-
gnationis, tempus ieiunij & afflictionis, tempus
etiam ſanctitatis & ſpecialis dedicationis, tem-
pus etiam commutationis & ſolutionis. Eſt dico tempus mili-
tiæ & propugnationis, quia.ſ. in quadrageſima contra vitia pu
gnamus, & carnem per ieiunium, mundum per elemoſynam,
diabolum per humilitatem ſuperamus. In ſignum cuius ipſe
Chriſtus poſtquam quadraginta diebus ieiunauit, legitur a
diabolo tentatus fuiſſe, & ipſum fortiter ſuperaſſe. Matt. 4. Ad
denotandum q ſi quadrageſimam ieiunemus, tentationes ho-
ſtium ſuperabimus. Et ideo bene ſequitur q illud eſt tempus
ieiunij & afflictionis, quia.ſ. in iſta quadrageſima debemus cor
pus affligere, & a vitijs & delicijs ieiunare. pſal. Afflictus ſum
& humiliatus ſum nimis, rugiebam a gemitu cordis mei. Tem
pus eſt etiam ſanctitatis & ſpecialis dedicationis, quia.ſ. iſtud
tempus a deo & a prophetis fuit conſecratum, & tanquam ſan
ctum domino dedicatum. Chriſtus.n. quadraginta diebus ieiu
nauit, tãdem vero de hoſtis tentationibus, vt dictum eſt, triũ-
phauit. Lu. 4. Helias etiam igitur quadraginta diebus ieiunaſ-
ſe, & tandem ad montem dei Oreb perueniſſe, ſicut dicitur 3.
Reg. 19. Moyſes etiam legitur quadraginta diebus & noctibus
ieiunium celebraſſe, & ſic legem a domino ſuſcepiſſe, ſicut di-
citur Exo. 24. Populus etiam Iſrael legitur quadraginta annis
in deſerto ſtetiſſe, & tandem ad terram promiſsionis perueniſ
ſe, ſicut dicitur Deut. 29. Adduxit nos per deſertũ quadragin-
ta annis. Ad denotandum q Chriſtus tam ipſe quàm in pro-
phetis iſtud tẽpus conſecrauit, & ſibi ſpecialiter dedicauit. Ad
denotandum etiam q illi qui quadrageſimam dignè peragũt,
diaboli tentationes vincunt, ad montem dei Oreb.i. ad Chri-
ſtum ſecurè perueniunt, legemque dei & eius mandata acci-
piunt, & finaliter ad terram promiſsionis.i. ad paradiſum attin
gunt. Item illud eſt tempus ſignificationis, quia.ſ. per quadra-
genarium numerum, qui conſtat ex denario quater ducto, ſi-
gnificatur q nos debemus denarium mandatorum perficere,
& quaternarium euangeliorum, credere. & ſeruare. Item tem
pus eſt ſolutionis, & commutationis, quia pro certo in quadra
geſima decimam temporis anni ſoluimus, & pro delictis no-
ſtris ſatisfacimus & perpetuam pœnam nobis propter pecca-
ta noſtra debitam, in temporalem per pœnitentiam commu-
tamus. Exod. 34. Primogenitum aſini mutabis oue. In anno.n.
ſunt 366. dies, & quarta pars diei, quorum omnium decimam
faciunt 37. dies ieiunabiles, qui ſunt in quadrageſima, vt ſic
propriè quadrageſimam habeamus pro temporis vitæ noſtræ
decima. Ieiunia vero quattuor temporum habeamus pro pri-
mitijs. ¶ Quadrageſima inter tempora anni tempus magis eſt 2
nobile & inſigne. Eſt.n. tempus reuiuificationis, quia.ſ. terra
quæ mortua videbatur prius, reuiuiſcit tunc temporis. & vi-
reſcit. Tempus eſt renouationis, quia.ſ. terra herbis & florib⁹,
arbor vero frondibus & folijs nouitate mirifica iuueneſcit. Tẽ
pus eſt impregnationis. Animalia.n. tũc ad generationem mo-
uentur. Tempus eſt nidificationis, quia tunc volatilia ad nidi-
ficandum & pullificandum animantur. Tempus eſt medicinæ
& purgationis, quia tunc humores moueri incipiunt, & ideo
tunc vtiliter expelluntur. Item tempus eſt lucri & negotiationis,
quia.ſ. tunc agricolę in terra, nautæ in mari, & mercatores in
negotijs occupantur. Item tempus eſt motus & peregrinatio-
nis, quia tunc homines ſanctorum limina viſitare noſcuntur.
Item tempus eſt reſecationis & putationis, quia vineæ & ar-
bores & etiã ſegetes a ſuperfluitatib⁹ ſuis reſecãtur & præſcin-
duntur. Item tempus eſt fletus & lachrymationis, quia.ſ. tunc
vineæ præſciſſe lachrymantur. Item tempus eſt ſeminationis
& inſertionis, quia tunc ſemina vernalia terrę committuntur,
& ſurculi in arboribus inſerũtur. Item tempus eſt roris & plu-
uialis irrigationis, quia tunc oriuntur hyades & aliæ ſtellæ im
briferæ, a quibus terra pluuijs irrigatur. Item tempus eſt lau-
dis & iubilationis, quia tunc aues quæ in hyeme quaſi mortuę
fuerant, cantant, & dulciſsimè modulantur. Iſta omnia poſſunt
applicari ad virtutem pœnitentiæ, ieiunij, vel abſtinentiæ,
quia pro certo tale tempus eſt animę vtile, & inſigne. Eſt enim
tempus ſpiritualis viuificationis. In iſto enim tempore illi qui
per peccatum mortui fuerant, per gratiam reuiuiſcunt, & vigo
rem honeſtæ apparentiæ reaſſumunt. pſal. Deus tu conuerſus
viuificabis nos. Item tempus eſt renouationis, quia pro certo
mores hominum qui per peccatum fuerant antiquati, ad no-
uitatem decentiæ & honeſtæ apparentiæ reducuntur, & flo-
ribus virtutum exterius induuntur. ad Epheſios 4. Renoua-
mini ſpiritu mentis veſtrę. Item tempus eſt impregnationis,
& etiam nidificationis, quia pro certo in quadrageſima pœni-
tentiæ ſolent animalia id eſt viri ſimplices fętum boni propo-
ſiti concipere. Aues vero id eſt viri ſpirituales ſolent per ſpem
& deſiderium in cœlis nidificare, & ibi pullos bonarum affe-
ctionum procreare. pſalm. Illic paſſeres nidificabunt. Item tẽ-
pus eſt medicinæ & purgationis, & etiam ſectionis & putatio-
nis, quia pro certo humores interiorum vitiorum tunc debẽt
per contritionem moueri, & per confeſsionem eijci & expelli.
Superfluitates etiam bonorum terrenorum debent a vineis
& arboribus id eſt a viris iuſtis per elemoſinas reſecari & ex-
terius ad pauperes erogari. Cantico. 2. Flores apparuerunt in
terra noſtra, tempus putationis aduenit. Item tempus eſt ne-
gotiationis & peregrinationis, quia pro certo in quadrageſi-
ma pœnitentiæ, viri iuſti negociantur, & mercantur regnum
æternum, & mentaliter peregrinantur & properant ad para-
diſum 1. Pet. 2. Obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos
abſtinere vos a carnalibus deſiderijs. Item tempus eſt lachry-
mationis & roriſluæ irrigationis, quia pro certo in ſtatu pœni-
tentiæ debemus more vineæ lachrymas compunctionis emit
tere, & rore & pluuia deuotionis corda noſtra dulciter irriga-
re, & per hyadum & pleiadum id eſt per perfectorum influen
tiam terram conſcientiæ humectare. Pſalm. Lachrymis ſtra-
tum meum rigabo. Item tempus ſeminationis & inſertionis,
quia pro certo quadrageſima eſt tempus in quo prædicato-
res debent ſeminari verbi dei diſſeminare, & ſurculos boni
propoſiti in corda hominum inſerere, vt ſic poſsint fructus bo
norum operum reportare. Iac. 1. Suſcipite inſitum verbũ, quod
poteſt ſaluare animas veſtras. Item tẽpus eſt iubilationis, quia
pro certo tunc debet homo de ſpe venię gaudere, & de ſerena-
tione conſcientiæ more auium canere & garrire. Eſai. 9. Lęta-
buntur coram te ſicut qui lętantur in meſſe, ſicut exultant vi-
ctores capta præda. Vel etiam aues id eſt Angeli tunc tempo-
ris lętantur, & de conuerſione peccatorum iocundantur, quia
ſicut dicitur Lucæ 15. Gaudium eſt Angelis dei ſuper uno pec
catore pœnitentiam agente.

De Paſchate. *Cap. 50.*

1 PASCHA dicitur grecè idē ꝙ pati latinè, & idē
ꝙ tranſitus hebraicè, eo. ſ. quia antiquitus agnus
patiebatur, & immolabatur. & trāſitus & exitus
filiorū iſrael ex ęgypto colebat & celebrabatur,
quia, ſ. ſicut dicit Exo. 12. qñ deus filios Iſrael de
ęgypto voluit educere, agnū pręcepit occidi &
manducari, & ſanguine poſtes domorū liniri, ſicq; factū eſt ꝙ
angelus a deo miſſus primogenita ægyptiorū exterminauit, fi-
lijs vero Iſrael quorū dom⁹ linitę erāt ſanguine, pepercit, & eos
ſibi dñe cōſecrauit. Pręcedēte etiā iſto paſchate, populus per
mare rubrū trāſiens, præcedēte columna ignis & nubis extitit
a ſeruitute ægyptiaca liberatus, Pharao vero cū ęgyptijs in ma
ri medio eſt ſubmerſus. Et ſic iſtud paſcha. i. iſta agni immola-
tio, filijs Iſrael ꝓfuit. ægyptijs vero nocuit atq; obfuit. Iſta oia
poſſunt exponi de noſtra ſolēnitate paſchali, in qua. ſ. agnus im
maculatus Chriſt⁹ paſſus & occiſus fuit, per quē populus fide
lium de morte ad vitā, de culpa ad grām, de miſeria ad gloriā
pertranſiuit, quia pro certo nos qui ſum⁹ in ęgypto huius mun
di, duos principes habemus timere, ſ. Pharaonem. i. diabolum,
nos cum vitiorū exercitu perſequentem, & angelum. i. deum,
ęgyptios. i. peccatores percutientē & perpetuo condemnātem
Sed pro certo iſtud paſcha cū ſuo agno paſchali occiſo. i. cum
Chriſti paſsionis & occiſionis merito, contra iſta duo reme-
diatur, q̄a pro certo ſi ſanguine ipſis poſtes cordis noſtri per
paſsionis memoriam inunxerimus, angeli percutientis. i. dei
peccatores damnātis ſententiam euademus, & primogenitum
noſtrum. i. animam, a percuſsione mortis perpetuæ ſaluum &
liberū faciemus. In virtute ēt ipſius ſacramenti poterimus per
mare rubrum. i. per pœnitentiæ amaritudinem tranſire, & ſic
Pharaonis. i. diaboli, cum ægyptiorum. i. vitiorū exercitu pote
rimus diſpendium non ſentire, & a ſeruitute vitiorum de cæte
ro tuti eſſe, quia procul dubio virtute iſtius ſanguinis & paſca
tis, Pharaonis. i. diaboli potentia deſtruitur, & filiorum Iſrael
. i. fidelium miſeria releuatur. ad Ephe. 1. Habemus redemptio
nem per ſanguinem Chriſti. Vel dic generaliter ꝙ paſcha bo-
nis profuit, malis obfuit, quia pro certo illi qui boni ſunt, & q̄
iſtud paſcha, ſ. Chriſti ſacramentum dignè comedunt, eainde
procul dubio ſalui fiunt. Qui vero ægyptij. i. mali fuerint, vir-
tute ipſius interibunt. Quod bene figurari potuit in conſuetu
dine iudęorum, apud quos de duobus reis, vnus in paſchate li
berabatur, in ſignū populi tunc liberati, alius vero damnaba-
tur, in ſignum Pharaonis ſubmerſi. Ad denotandum etiam ho
die ꝙ paſcha noſtrum Chriſtus immolatus bonos & dignè ſu
mentes liberat malos vero & indignè recipientes damnat, q̄a
. ſ. (ſicut ſcriptum eſt.) Quicunq; manducauerit corpus domi
ni indignè iudicium ſibi manducat & bibit 1. ad Corint. 11. Et
ſicut filij Iſrael poſt tranſitum rubri maris incęperūt cantare,
dicentes. Cantemus domino glorioſè &c. Exodi. 15. ſic etiam
nos a diabolo liberati, debemus plurimum exultare. Vel dic ꝙ
quādo in corde noſtro paſcha ſpirituale facim⁹, & Chriſti paſ
ſionem & reſurrectionem ad memoriam reducimus ipſumque
per deuotionem comedimus, tunc Pharaonis dominium eua-
dimus, & mediante aqua maris. i. lachrymoſa amaritudine, co
lumna ignis. i. amoroſa & charitatiua dulcedine, & columna
nubis. i. puritatis & innocentiæ ſanctitudine, ægyptios. i. pecca
ta ſubmergimus, & eorum perſecutionem vitamus, & primo-
2 genitum noſtrum. i. animam a morte perpetua liberamus. ¶ Si
cut ponitur. Exod. 12. in comeſtione agni paſchalis magnæ ce-
rimonię ſeruabant. Iſte enim primitus aſſabatur, nihilque de
eo in aqua coquebatur, os eius nō cōminuebatur, nec aliquid
vſq; mane reſeruabatur &c. Vide omnia quæ ponuntur hic qñ
de figuris agetur Exod. 12. ¶ Ad paſcha noſtrū pertinent quin
3 que dies, ſ. paſcha floridum, quod eſt dies Chriſti receptionis,
& eſt in palmarum ramis. Dies cœnæ & paſchalis refectionis.
Dies veneris & dominicæ paſsionis. Dies ſabbati & dominicę
requietionis. Dies paſchæ & dominicę reſurrectionis. Sic verè
ad hoc ꝙ paſcha. i. tranſitum & receſſum a vitijs celebremus,
quinque ſunt neceſſaria, ſ. paſcha floridum. i. florida conſcien-
tia, in qua Chriſtus in Hieruſalem. i. in mentem per deuotionē
eſt recipiendus. Cœna. i. elemoſyna & clementia, in qua Chri
ſti diſcipuli, ſ. pauperes, ſunt cibandi. Paraſceue. i. paſsionis.
Chriſti memoria, in qua in corde noſtro ipſe eſt mētaliter cru
cifigēdo. Sabbatū. i. innocētia, in qua Chriſtus eſt in ſepulchro
cordis noſtri quietandus. Reſurrectio. i. pœnitentia, per quam
Chriſtus eſt in nobis reſuſcitandus, & nobis per gratiam reſti
tuendus. Si. n. iſta quinq; pręceſſerint, agnū paſchalem, i. Chri
ſtum in ſacramento altaris dignè poterimus recipere, & ſolen
nitatem ipſius celebrare 1. Eſdræ 6. Fecerunt filij Iſrael tranſ-
migrationis paſcha. ¶ Paſcha floridum, eſt dies in ramis pal- 4
marum, ſicut dictū eſt, eo quòd rami floridi illa die ſoliti ſunt
portari. Et eſt iſta dies priuilegiata, quia, ſcilicet iſta die Ioſue
cum populo Iſrael Iordane ſiccato, terram promiſsionis intra
uit, vbi de nouis terræ frugibus primitus manducauit. Tali etiā
die Chriſtus a populis fuit in Hieruſalem receptus, & cum
hymnis & laudibus honoratus. Tali etiam die Chriſtus de tē-
plo ementes & vendētes legitur eiecisse, & nummulariorum
cathedras ſubuertiſſe. In quibus ſpiritualiter notare poſſumus
quòd iſta die Chriſto per deuotionē occurrere, & ianuas Hie
ruſalē, id eſt mentis ei aperire, ipſumque per charitatem reci-
pere, & cum ramis floridis & conſcientia florida ſibi obuiare
debemus, & tunc ſiccato flumine carnalitatis, ipſe nos in ter-
rā promiſsionis, ſcilicet paradiſi, introducet, et frugibus nouis
æternæ gloriæ nos paſcet, & a templo cordis noſtri menſas nū
mulariorum. i. auaritiam & amorem pecunię deſtruet & euer
tet. ¶ Dies cœnæ eſt illa dies in qua a Chriſto ſacramentū eu- 5
chariſtiæ conſtituitur, & carnalis agni immolatio in ſpiritua-
lem mutatur, in qua etiam veteris teſtamenti terminatur figu-
ra, noui vero teſtamenti inſtituitur natura. Iſta eſt etiā in qua
pęnitentes ad eccleſiam reconciliantur, in qua criſma & oleū
a pontificibus cōficiunt in qua pauperum pedes lauantur, & in
qua cum mandato reficiuntur, in qua altaria denudātur, & in
qua campanæ non pulſantur nec audiuntur. Sic verè in cœna
domini ad literam, in die ſcilicet cœnæ ante paraſceuem, vel
etiam in cœna ſpirituali, id eſt in refectione deuotionis, debēt
hæc omnia interuenire, ſcilicet euchariſtiæ ſacrificatio, om-
nis carnalis conditionis immutatio, vetuſtę cōuerſationis ter-
minatio, pedum. i. affectuum per lachrymationem lotio & pu-
rificatio, pauperum per elemoſynam refectio, altarium. i. cor-
dium per confeſsionem denudatio, criſmatis deuotionis com-
poſitio, campanarum iactantiæ ceſſatio, & ſic fiet pœnitentis
animæ perfecta deo reconciliatio, & in eccleſiam paradiſi in-
troductio. pſal. Introibo in domum tuam in holocauſtis, ado-
rabo ad templum ſanctū tuum, & confitebor nomini tuo. ¶ Ad 6
paſcha etiam pertinet paraſceue, ſcilicet dies veneris, in qua do
minus paſſus eſt, cuius ſcilicet priuilegia ſunt, Chriſti paſsio,
inferni ſpoliatio, demonum ſuperatio, & ſimilia, hominis re-
demptio, paradiſi apertio, & omnium ſcripturarum conſuma-
tio, & ideo tunc dixit in cruce moriens ipſe Chriſtus, Conſum
matum eſt. Iſta poſſunt literaliter dici de die paraſceues, vel
ſpiritualiter poſſunt dici de memoria dominicę paſsionis, quæ
eſt quaſi quædam ſpiritualis paraſceue in cordibus noſtris ce-
lebrata. Quia pro certo per illam demones a nobis ſuperātur,
peccata redimuntur, paradiſus aperitur, & virtualis perfectio
in homine conſummatur. ¶ Dies etiam ſancti ſabbati ad pa- 7
ſcha dicitur pertinere, quod ideo ſabbatū ſanctum dicitur, q̄a
ſanctus ſanctorum Chriſtus per totam hanc diē in ſepulchro
quieuiſſe dinoſcitur. In iſto. n. ſabbato ignis nouus acquiritur
& accenditur, & ad accendēdum paſchalē cuſtoditur. Deinde
cereus a diacono erigitur & benedicitur, cui th⁹ in forma cru
cis apponitur, tandem lectionibus lectis ad benedictionē fon-
tium acceditur, & totum diei officium ſub breuiſsimis termi-
natur, benedicamus, aūt cum duplici alleluia dicitur, ad notan
dum ꝙ in ratione vltima, duplex ſtola, ſcilicet gloria corporis
& animæ fidelibus concedetur. Iſta poſſunt dici de ſabbato qđ
interpretatur requies. i. de ſpirituali requie mētis noſtræ, quia
pro certo ad hoc ꝙ iſtud ſabbatum ſanctū ſit, & ad hoc ꝙ mēs
perfecta ſanctè & mundè a vanis appetitibus requieſcat, ne-
ceſſe eſt ꝙ Chriſtus in ſepulchro noſtræ humilis conſcientiæ
requieſcat per deuotionē, & ꝙ ibi accendatur ignis ſpiritusſan
cti per dilectionē, quòdq; cereus intellectus ibidē illuminetur
per diſcretionem, & benedicatur per omnimodam perfectio-
nem & ꝙ habeat thus. i. orationē & deuotionem, thus tamē ha
beat formam crucis. i. oratio ſemper habeat crucis memoriam
& compaſsionem. habeatq; iſtud ſabbatum fontes benedictos
. i. lachrymoſam compunctionem, lectiones etiam plures. i. ſcri
pturę ſtudium & lectionem, & breues veſperas. i. breuis vitæ
conſiderationem, & duplex alleluia. i. duplicem in deo exulta-
tionem, vnam. ſ. quæ ad gratiæ, & aliam, quæ ad gloriæ acqui-
ſitionem pertinet. Eſa. 61. In terra ſua duplicia poſsidebunt læ
titia ſempiterna erit eis.

De Pentecoſte. *Cap. 61.*

1 PENTECOSTE erat ſolenne fœſtum apud iudęos, ſicut eſt modo apđ Chriſtianos. Eſt.n.pẽtecoſte quinquageſima dies poſt paſcha, dicta ſic, q̃a pentecoſtos quinquegeſsim⁹ dr̃. Illa eſt.n. quinquageſima dies poſt paſcha, qua die populus Iſrael venit ad montẽ ſinai, vbi legẽ accepit, ſicut dr̃ Exo.19. Et in illa die ẽt de⁹ pater ſup diſcipulos in linguis igneis ſpiritum ſanctum miſit, ſicut dr̃ Act.2. In ſeptem aũt ſeptimanas diſtinguit̃, iſtud tẽpus, ad denotandũ ꝙ ſeptẽ ſunt dona quæ ſpũſſanctus ſuis fidelibus tribuit & infundit. In quibus oibus ſatis poſsumus notare ad litteram iſtius feſti dignitatẽ & celebritatẽ, quia verè ſi iſta bene & dignè colitur, ſpũaliter recipitur, quo mens & lingua charitatis incendio inflamatur, lex dei.i.diſciplina & ratio ſuſcipitur, & quo.ois malus impetus cohibetur. Ibi.n.tres ſpeciales numeri ſunt contenti, ſ. ſeptenari⁹ ſeptimanarum, quinarius decimarum, & denarius quinarum. Ad denotãdum ꝙ per ſpiritusſancti dationẽ, ſeptẽ dona acquirimus, decem legis mandata cõplemus, & quinq; ſenſus corporis a vanis appetitibus cohibemus. Et ſic tẽpus pentecoſtes, ẽ tẽpus militiæ & ſtrenuitatis, tunc.o. ſolent tyrones magis q̃ in in alijs feſtiuitatibus militare. Eſt tempus munditiæ & ſiccitatis, quia tunc calore ſolis ſolent lutum & immũditiæ deſiccari. Tẽpus lætitiæ & iocũditatis, quia tũc ſolẽt aues dulciter modulari. Tẽpus viroris & amęnitatis, herbę.n. tunc ſummè virent. Tẽpus odoris & ſuauitatis, flores.n.tũc ſummẽ fragrãt. Temp⁹ dulcoris & ſaporoſitatis. apes.n.tunc ſummẽ mellificant. Tẽp⁹ meſsis & maturitatis, quia tũc in regionibus calidis meſſes inſtant. Tempus paſcuę & ſatietatis, quia tunc herbæ prę cæteris temporibus plus abundãt. Tempus ẽt audaciæ & animoſitatis, q̃a.ſ.humores cholerici iraſcibilẽ tunc inflãmant, & ſic cor ad audaciam & choleram inuitant. Sic ſpũaliter loquendo, pentecoſte ſpiritualis.i.gratia ſpiritusſancti facit nobis infinita bona. Per iſtam.n.milites Chriſti efficimur, cõtra vitia militando 2. ad Corinth.10. Arma militiæ noſtræ nõ ſunt carnalia. Per illã munditiam acquirimus, lutũ carnalitatis deſiccãdo. Per iſtã lętamur & exultamus, in dño ſpũaliter congaudẽdo, & cantũ diuinæ laudis & gratiarum actionis cordialiter iubilãdo. Per iſtã viremus atq; floremus honeſtè conuerſando, & odorem bonę famæ alijs diffundendo. Canti.2. Vox turturis audita eſt in terra noſtra. Vineę florentes dederunt odorem ſuum. Itẽ per iſtã mellificamus per deuotionem. Per iſtam meſsis bonorũ operum noſtrorum maturatur per omnimodam perfectionẽ. Per iſtam paſcua ſcripturæ præparantur, per doctrinæ eruditionem. Et per iſtam ſpiritualis audacia animatur, ſ.ad bonorum aggreſsionem, quia breuiter ſpiritualis pẽtecoſte.i.ſpiritusſancti miſsio, facit tn̄ nobis omnia bona, & dat nobis omnia ſpiritualia dona, quia ſicut dicitur 1.ad Corinth.12. Dominus operatur omnia in omnibus, vnicuiq; autem datur manifeſtatio ſpiritus ad vtilitatem.

De Scenophegia. *Cap. 62.*

1 SCENOPHEGIA erat fęſtum iudæorũ, quod dicebatur fęſtum tabernaculorũ, quod.ſ. ſiebat in memoria eius ꝙ in tabernaculis manſerãt q̃ſi redierant de ægypto, & ideo ſenophegia a ſcenõ quod eſt tabernaculum, eſt dicta. Illud enim fęſtum in ſeptembri celebrabatur, vbi populus in tabernaculis virentiũ ramorũ arborũ exterius morabatur, & poma cedri in manib⁹ tenebat, & ſic feſtũ ſcenophegiæ cũ lętitia faciebãt. Per illud feſtũ poſſum intelligere ſtatũ bonorũ religioſorũ, qui ꝓ certo iſtud feſtũ ſpũaliter vidẽtur peragere, & in mundo iſto in tabernaculis & non in domibus habitare. Tabernacula.n.ſunt habitationes mutabiles, & portabiles, domus aũt ſunt habitationes ſtabiles & immobiles. Iuſti igitur in tabernaculis dicũtur habitare, quia.ſ.manſionem durabilem hic ſe habere non meditãtur, imo quaſi ad tẽpus & in tranſitu in mundo commorari noſcuntur, dicentes cum apoſtolo illud ad Heb.13. Non habemus hic ciuitatẽ ꝑmanẽtem, ſed futurã inquirimus. Recordari.n.debemus ꝙ partes noſtri, ſ.ſancti Apoſtoli & alij poſt egreſſum ægypti.i. peccati, in tabernaculis manſerunt, et nihil in mundo ſibi appropiauerunt, ſed vitam iſtam quaſi in tranſitu peregerunt. ¶ Decima die Se-
2 ptẽbris erat apud hæbræos tria feſta, ſ.feſtum expiationis, afflictionis, & propitiationis. Illa.n.die altare cũ ſanguine ſemel in anno expiabatur, eandẽ die populus fuit afflictus ieiunando ꝓ vitulo adorato, & eadẽ die fuit populus lętatus de deo ſibi propitiato, ſicut dicitur Deuter.16. & Exo.32. Tale feſtũ eſt pœnitentia. Per iſtam.n. virtutẽ ſanguinis Chriſti, altare cordis noſtri expiatur, per iſtam mens de vitulo.i.de diabolo obedito & adorato affligitur atq; triſtatur, & per iſtam finaliter venia de peccatis & propitiatio reportatur.

De Encenijs. *Cap. 63.*

ENCENIA eſt noui tẽpli dedicatio. Quia tẽplũ pluribus vicibus ſm̃ plures reparationes fuerat dedicatũ, ideo apud iudæos feſtum iſtud pluribus⁹ in anno vicibus populus celebrabat. Dedicationis aũt feſtum adhuc tenet eccleſia. Q̃ñ.n.epiſcopus eccleſiã cõſecrare ſeu dedicare diſponit, 1
primo corpora mortuorũ de eccleſia eijcit, eccleſiã tandẽ circuit, aqua benedicta eã aſꝑgit, duplex alphabetũ, in pauimento trãſuerſaliter ſcribit, parietes criſmate vngit, & cruces pluri mas ibi pingit, thymiama & thus per quinq; partes altaris cõburit, & ipſum altare ornat & veſtit, & intus ſanctorũ reliqas includere conſueuit. Procul dubio tali modo videtur epiſcop⁹ noſter Chriſtus dedicare & ſibi cõſecrare tẽplũ ſuũ.i. aĩam viri iuſti. Primo.n.ſolet de ea corpora mortua.i.peccata mortalia ꝑ confeſsionẽ eijcere, tandẽ ſolet eam per ſpiritualẽ viſitationem & inſpirationem circuire, & poſt ſolet eam aqua benedicta.i.lacrimarum profluuio aſpergere, duplex alphabetũ.i.notitiam duplicis teſtamenti in ea ſcribere, parietes mentis, ſ.intellectũ & voluntatem criſmate deuotionis vngere, & totã ipſam eccleſiam.i.totã aĩam crucibus.i crucis memoria & compaſsione ſignare, & altare cordis in quinq; partibus.i.in quinque ſenſibus ſpũalibus cum thure feruentis orationis per dilectionẽ & deuotionem accendere & cremare, & reliquias.i.exẽpla ſanctorũ ibi ꝑ deuotionẽ includere, & perfectè memoriæ cõmendare. Sic igitur erit templũ noſtrum ſanctificatũ, & deo principaliter dedicatum, ſ.conſcientia, quę eſt templum & eccleſia dei patris, de quo dicitur illud 1.ad Corinthios.3. Templum dei ſanctum eſt quod eſtis vos.

LIBER SEXTVS de materia & forma, igne & aere, & eorum impreſsionibus. Et primo de materia. *Cap. 1.*

MATERIA prima, eſt cum forma principium oium rerum. Sic eſt tñ prout dicit Ariſtoteles 10. Metaphyſicę, ꝙ propria materia appropiat ſibi propriã formã. Vnde dicit ꝙ ſub vna forma eſt vna materia, & ſub pluribus plures. Sic procul dubio quælibet materia.i.quilibet eccleſiaſticus debet ſibi appropriare, applicare & vendicare certam & propriam formam.i. certum gradum, ſtatum, beneficiũ vel præbendam, in quo.ſ. maneat atq; viuat: ſic tamẽ ꝙ vna materia vnã habeat formã, & plures plures.i. ꝙ vnus eccleſiaſticus vnum habeat beneficium, & multi multa. Iob 41. Vna vni coniungitur. Matth. 20. Acceperunt ſingulos denarios. Quod potiſsimè verum debet eſſe de beneficijs curatis & dignitatibus, quia ſicut nunquã eſt dare ꝙ vna materia habeat plures formas ſubſtantiales, ſic nunquam debet eſſe ꝙ vn⁹ eccleſiaſtic⁹ habeat plura bñficia vel plures eccleſias parochiales. Verumtamẽ ſicut vna materia põt ſubeſſe vni formæ ſubſtãtiali, & cũ hoc plures habere formas accidẽtales, ſic vnus eccleſiaſticus põt bñ ſubeſſe beneficio curato tanq̃ ſubſtãtiali, & cũ hoc põt beneficia ſine cura, ſicut accidentalia poſſidere. Melius eſt tñ vt ſinguli ſingula habeant, dũ tñ ad ſuſtentationẽ ſtatus ſui ſufficiãt. Qđ bene figuratur Numeri 33. vbi præcipitur ꝙ plures latiores ſortes habeant, pauci vero anguſtiores. ¶ Dato ꝙ materia ſit in potentia ad oẽs formas, & nũc 2
ſub vna forma, nunc ſub alia naturaliter opteat eſſe: nunquã tamen illam eandem formam numero quam habet alia materia, ſibi vẽdicat vel aſſumit, vel ꝑp ipſius appetitum alia materia nunquam propriam formam perdit. Vna.n materia nunquam ſubtrahit alteri formam ſuã. Sic verè dato ꝙ homo ad habenda alia beneficia & officia ambiat & anhelet, nunquam tamen

debet

debet appetere,quæ ab alijs occupãtur, nec cõtra illos machi
nari vt propter ipſum ſuis beneficijs ſpolient.Quod tñ eſt con
tra multos,qui quocunq; modo habeant, etiam cũ alterius ꝑ-
iudicio,nunquã curant,contra illud Exod. 20. Non concupi-
3 ſces rẽ ꝓximi tui.¶ Materia prima erat in tali potentialitate,ꝙ
oĩs forma in ipſa poterat introduci, & ideo dicta fuit abyſſus
.i.aqua,quia.ſ.ſicut aqua eſt receptibilis oĩs coloris, ſic mate-
ria oĩs formę.Sic verè tanta eſt capacitas in aĩa & volũtate, ꝙ
ad modum materiæ oẽm formã virtualis ꝑfectionis, & more
aquæ oẽm colorem honeſtę conuerſationis põt in ſe recipere
per agentis diuini impreſſionẽ, & etiam econuerſo formas om
nium malorum habituum interiorum,& prauorum actuũ ex-
teriorum per diabolicam operationem.Ideo dicitur Eccl. 36.
Oẽm maſculum excipiet mulier. Et ibidem.Oẽm eſcam man-
4 ducabit venter.¶ Materia quanto eſt ſubtilior & ſublimior,tan
to ad ſuſceptionem formæ eſt abilior, quanto aũt eſt a natura
cęleſti remotior,cõpactior & terreſtrior, tanto ad ſuſceptionẽ
impreſſionum formalium eſt debilior,vt dicit lib. de quinque
ſubſtantijs Sic quanto aĩa & voluntas eſt ſubtilior ꝑ ſenſum &
diſcretionem,ſublimior ꝑ æternorũ contemplationem, tanto
ad ſuſceptionem formę,ſ.gratiæ & virtutũ, eſt naturaliter ma-
gis apta.Sed quãto eſt à cœlo remotior per terreorũ amorẽ,
compactior per auaritiæ tenorem,terreſtrior ꝑ pigritiæ torpo
rem,tanto ad ſuſceptionem ſpũalium impreſſionum, ſ.gratiæ
diuinæ,naturaliter minus eſt apta.Et ideo religioſi & theolo-
gi qui cęleſtia contẽplantur,plus ſunt apti gratiã recipere q̃ ſe
culares legiſtę,qui tantũ in tẽporalib' occupãtur.Et ideo dr̃ ꝙ
terra erat inanis & vacua.Itẽ dr̃ ꝙ quãto aliqua res plus habet
de forma,minus aũt de conditionibus materiæ, tanto eſt nobi
lior & actualior.Sic q̃to q̃s plus habet de gratia & virtute,mi-
nus aũt de propria voluntate,tanto apud deũ nobilior indica-
5 catur.¶ Secundũ Ariſtotelẽ materia,cauſa eſt diuiſionis & in-
diuiduationis in rebus.Vñ dicit 3.Metaphyſicę, ꝙ diuiſio ſpe
ciei per indiuidua,eſt ſecundũ materiam, & non ſecundũ for-
mam.Res ẽt quæ multum habent de materia, & parum de for
ma,multũ creſcunt,vt patet in arboribus. ſunt ẽt tales minus
ſenſibiles.Vñ ẽt ſecundũ Auicenã:Oſſa parum habent ſenſibi
litatis,quia multũ habẽt materiæ & terreſtreitatis. Et ſicut dr̃
in libro de vnitate materiæ. Materia eſt contraria & diſſimi-
lis vnitati.Sic verè in mundo iſto materia.i. diuitiæ & tẽpora-
lia ſunt cauſa diſſenſionis,cõtentionis & diuiſionis, quia ſicut
dr̃ Gen.13.Erat ſubſtantia eorũ nimia, & nequibant habitare
cõiter.Vñ materia contraria eſt vnitati, quia verè diuitiæ ſunt
vnitati pacis & cõcordiæ inimicę.Res.n.i. hoĩes qui multũ ha
bent de materia diuitiarum,multum creſcunt & eleuantur,ſ.ꝑ
ſuperbiæ vanitatem,& multum ſunt inſenſibiles per ignoran-
tiæ cœcitatem, & ꝑ compaſſionis duritiam & proteruitatem.
Vñ etiam diuites ſunt ſicut arbores ꝑ ſuperbiã eleuati,ſunt ſi-
cut oſſa per incõpaſſionem & duritiam inſenſati, & hoc quia
multum habent de materia diuitiarũ,parũ aũt de forma.ſ.gra-
6 tiæ & virtutũ.pſal.Ecce ipſi peccatores & abundantes in ſecu
lo obtinuerunt diuitias.¶ Materia habet quandam potentiam
inquietam,quia habet appetitum ad infinitas formas. Vñ ſi ſit
ſub vna,ſtatim appetit eſſe ſub alia, & hæc cauſa corruptionis
& deſtructionis rerum inferiorum, quia ſi materia eſſet contẽ
ta forma ſua,nec aliam appeteret,nunquam mixtum corrũpe-
tur.Vñ ẽt corpora cœleſtia ratione huiuſmodi nullatenus cor
rumpuntur.Sic verè leues & inſtabiles & maximè eccleſiaſti-
ci ambitioſi appetunt omnes formas.i.oẽs ſtatus,dignitates,&
officia,& oĩa volunt tentare.Vñ ſi ſint ſub vna forma.i.in ali-
qua religione vel ſtatu,vel eccleſiaſtica dignitate,non ſunt cõ
tenti,imo ſtatim volunt eſſe ſub altera,& de ꝑbenda ad deca-
natũ,de ſtatu ad ſtatũ,de officio ad officiũ ſe cõuertũt,& hęc ñ
cauſa ſine dubio quare ꝑ diuerſa vitia corrumpuntur, & qua-
re ẽt mixtũ i quo ſunt.ſ.religio vel eccleſia ſua,multa patiũ de-
trimenta. Quod ſi more corporũ cœleſtiũ.i. virorũ iuſtorum
cõtenti eſſent gloria ſua,& ſederẽt in loco ſuo, corruptio pctõ
rũ in eis nõ veniret,& collegiũ eorum tribulationẽ pp eos nõ
ſentiret,ſed quia quilibet nititur ad maiora, ideo corpus mix-
tũ eccleſiæ inuidijs & diſſenſionibus diſſipatur, & ipſi ẽt a vir-
tutum integritate ſoluuntur.Talibus.n.inquietis dr̃ Eſa.57. In
multitudine viæ tuæ laboraſti,nec dixiſti,quieſcã. Et ſicut ꝓ-
prium eſt materiæ ſubijci & ſuſcipere,& non ſubijcere vel ſu-
ſcipi, ſic iſti deberẽt alijs ꝑ obedientiã ſubijci, & ab eis ſuſci-
pere regimen & doctinã,& non econuerſo.Subijce humerum
7 tuum & porta eã.Eccl.6.¶ Scd̃m Ariſtotelẽ 10. metaphy. ſi li-
bet materia formam propriã ſibi oppropriat,& quanto ſubti-
lior & ſublimior,tanto formę nobilioris ſuſceptior.Sic volun-
tas cuiuſlibet naturaliter ad aliq̃d propriũ inclinatur, q̃a mili
tes diligunt honores,mercatores diuitias,burgẽſes aũs & cle-
rici delicias amplectunt.Quidã volũt deũ,alij mundũ, q̃dam
ſciẽtias,alij lætitias,q̃a ſ̃m apoſtolũ 1.ad Corint.7.Vnuſquiſq;
habet propriũ donũ,alius ſic,& alius ſic.Et q̃to voluntas & ip
ſa aĩa eſt naturaliter melius diſpoſita, tãto ad formã nobiliorẽ
.i.ad officium nobili' inclinat,q̃a diſpoſitio vniuſcuiuſque ad
aliq̃d certũ,vt ad agriculturam vel ſciẽtias & hmõi,nõ eſt niſi
ſ̃m diſpoſitionẽ naturalẽ ipſius materiæ.i.volũtatis.¶ Materia 8
dr̃ infinita,vel q̃a debilis eſt in infinitum,vel q̃a habet appeti-
tum ad infinitas formas.Et iõ dicit Plato ꝙ materia fluit in in-
finitũ,niſi forma ſiſtat fluxum.Materia.n. eſt in potẽtia ad oẽs
formas,ſed non põt eſſe in actu niſi ſub vna. Et eſt in materia
potẽtia q̃dam actiua quæ eſt cõis formis cõtrarijs,vt frigido &
calido.vnde ſi ſit ſub vno cõtrario ſtatim appetit eſſe ſub alio.
Vnde nulla forma põt repelere oẽm appetitũ materiæ niſi for-
ma cœleſtis,quia q̃diu materia eſt ſub formis inferiorib', nũq̃
quieſcit appetitus ſuus,imo de vna ad aliã variatur, ſed tũc q̃e
ſcit qñ ſub forma cœleſti ponit.Et hæc eſt ratio quare cęleſtia
nullatenus corrũpuntur,quia.ſ.forma cęleſtis replet oẽs ma-
terię appetitus.Sic verè voluntas humana propterea ꝙ eſt du-
bilis in infinitum.i.habilis ad cõmittendum infinita peccata,
& quia habet infinitos appetitus & deſideria,(Quia multę co
gitationes verſantur in corde viri.Proue.19.)põt dici propriè
infinita.Vnde Seneca.Hoc ignoro,ſi noſtra deſideria ſint æter
na,quia tempora finita ſunt noſtra aũt deſideria infinita. Nec
eſt aliqua forma inferior.i.aliqua creata natura quæ appetitus
huius materiæ,ſ.voluntatis,valeat adimplere. Vnde quandiu
voluntas eſt ſub formis inferioribus.i.in amore rerum mũdia
lium & terrenarũ,nunq̃ quieſcit appetitus ſuus,ſicut patet de
ducendo de diuitib' delicioſis & ambitioſis, imo ſi ſit ſub vna
forma quã appetierat.i.ſi acquiſiuerit aliquod tẽporale quod
diu cupierat,nõ propter hoc quietatur, imo ſtatim appetit ha
bere aliã.i.acquirere alias res mũdanas.Et breuiter verum eſt
quod dr̃ Ezechie.7. Aĩam ſuam non ſaturabunt, & ventres eo
rum non implebuntur.Sed verè quando materia volũtatis hu
manę ſpretis formis & rebus inferiorib' ipſi formę cęleſti deo
coniungitur ꝑ amorem,tunc repletur ipſius appetit',quia ſe-
cundum Auguſtinum.Aĩam dei capacem, nihil minus deo re
plere põt.Et ideo materia.i.volũtas humana fluit in infinitum
ꝑ diuerſos appetitus niſi forma,ſ.ipſe deus, ſui pręſentia ſiſtat
fluxum,quia Inquietum eſt cor meũ bone Ieſu, donec requie
ſcat in te,dicit Bern.Et ſicut materia per diuerſas alterationes
peruenit ad formam,quam tamen faſtidit cum ſub ipſa fuerit
ſic homo per multos labores acquirit formam optatam, ſ.res
mundanas,a quibus, tamen non propter hoc ſatiatur, imo ip
ſas faſtidiens,de amore vnius ad aliam variatur. Prouerb.13.
Vult & nõ vult piger.Vel dic ꝙ forma cęleſtis eſt gloria æter
na,quæ perfectè ſatiat materiæ.i.aĩæ appetitum,forma vero ſæ
cularis eſt terrena opulentia, quæ nunquam poteſt ſatiare
animam.Allega vt ſupra.

De Forma. Cap. 2.

CVm forma ſecundum Ariſto. li. de quinq; ſub-
ſtantijs ſit lumen,pulchritudinem, eſſentiam &
ſignũ oĩbus tribuens, poſſumus dicere ꝙ ꝑ for-
mam quæ materiã perficit & informat, põt intel
ligi gloria ęterna vel prælat'.Nota ergo ꝙ quã-
to res plus habet de conditionibus formæ,min'
aũt de conditionibus materiæ,tãto nobilior, actualior & per-
fectior iudicatur,ſicut patet in igne. Quãto vero ecõuerſo pl'
habet de materiæ cõditionib',min' vero de formę ꝓprietati-
bus,tũc eſt ignobilior,groſſior,obſcurior,atq; peior.Sic verè,
chariſſimi,hõ q̃to plus habet de cõditionibus formæ.i.aiæ grãæ
& ſpũalis naturę min' vero de cõditionibus materiæ.i.carnis,
mũdi vel pctĩ,tãto ſpũaliter eſt melior, & apud deũ nobilior
atq; maior.Quãto vero ecõuerſo plus habet de materiæ con-
ditionib',ſ. de carnis vel mũdi vel bonũ terrenorũ infectioni-
b',minus vero de formalib' gratijs,ſciẽtijs & virtutibus, tãto
reputatur apd̃ deũ ignobilior atq; peior.Et ideo diuites & car
nales qui abũdant in conditionibus materiæ, & nõ formæ mo-
dicę ſunt reputationis apd̃ deũ,quia ſicut dr̃ Luc.16. Quod al-
tum eſt apud hoĩes, abominabile eſt apud deum. Vel dic ꝙ
materia quæ eſt appetibilis oĩs formæ,eſt ꝓpria voluntas,for-

ma vero eſt gratia,obediētia,vel charitas, quia pro certo in ec
cleſia illi qui minus habēt de materia propriꝫ volūtatis, magis
verò de forma grę & virtutis,ſunt nobiliores,& ecōuerſo. Di-
cat igitur talis hō illud Matt.26. Veruntamen nō ſicut ego vo-
2 lo,ſed ſicut tu. ¶ Quandiu forma mixti vnit & cōciliat ei' par-
tes,ipſum manet,& non corrumpitur,& econuerſo deficiente
conciliatione formæ,partes abinuicē ſeparātur, & corrūpitur
ipſum mixtum. Sic quandiu in corpore mixto eccleſiæ religio
nis vel ēt in aīa,quæ de pluribus potentijs eſt compacta,forma
charitatis vnam partem.i. vnā pſonam alteri cōciliat & adiū-
git,ipſa eccleſia vel religio manet in vnitate & pace, Sed ſta-
tim vbi forma & charitas euaporat, & conciliatio concordiæ
deficit,tunc vna pars ab alia ſegregatur p diſſenſiones & par-
tialitates,& ſic corpus huiuſmodi neceſſario diſſipatur. Ideo
Chriſtus (Ioan.16.) ſummè voluit diſcipulos habere charitatē
& vnitatem &c. Et nota ēt ꝙ eccleſia ſicut & corpus, cōſtat ex
diuerſis & contrarijs elementis.i.perſonis,quæ tñ ad conſtitu-
tionem mixti in vnū conueniunt,mediante forma mixti, ſ.cha
3 ritate. ¶ Forma eſt qua differt aliquid ab aliquo, qua poſita res
ponitur,qua deſtructa nihil de rei ſubſtantia reperitur. Et eſt
forma ſecundum Ariſto. lumen vnicuiqꝫ pulchritudinem, ſi-
gnum & eſſentiam tribuens. Vñ in phyſico auditu dicit Ariſt.
ꝙ forma cū materia eſt cauſa oīum accidentiū. Eſt aūt duplex
.ſ.accidentalis & ſubſtantialis. Sed accidentalis indiget forma
ſubſtantiali, quæ eſt cauſa formæ accidentalis, quæ non pficit
res,neqꝫ facit eas. Et nulla forma eſt incorruptibilis niſi cœle
ſtis vel ſpūalis,ꝙ ideo eſt incorruptiblis, quia replet oēs mate-
riæ appetitus. Forma iſta eſt charitas, qua.ſ.materia.i. volun-
tas & aīa informatur.& hæc eſt qua differt vnum ab alio, quia
ſm Auguſtinum, charitas eſt realis differentia qua filij gehen
nꝫ a filijs eccleſiꝫ diſtinguuntur. Hæc eſt ergo quæ rei.i.animæ
dat pulchritudinē conuerſationis,ſignum differentiæ & diſtin
ctionis,eſſentiam virtutis & perfectionis, & ideo deſtructa for
ma iſta,nihil de eſſe gratiæ vel rei ſubſtantia reperitur, quia ſe
cundū apl̄m 1.ad Corinth.13. Charitatem aūt non habeā, ni-
hil ſum. Et ideo forma in materia.i.charitas & gratia in volun
tate,eſt cauſa oīum accidentium.i. oīum bonorum & virtutū.
Eſt aūt duplex forma.i.duplex dilectio & charitas, ſ.acciden-
talis,& hæc eſt amor & affectio naturalis. Item ſubſtātialis, &
hæc eſt gratia & charitas gratuita. Et ſicut forma accidentalis
indiget ſubſtantiali,& ſine ea nihil valet,ſic verè charitate gra
tuita indiget amor & affectio naturalis, alias poſſet dici illud
ad Gal.4. Æmulātur vos,ſed non bene. Et Lu.6. Peccatores di
ligentes ſe diligūt,ſ.dilectione naturali. Vñ forma ſubſtantialis
cauſa eſt accidentalis,quia charitas gratuita debet aliam regu
lare,& ſicut cauſa affectū perficere & complere. Vñ forma ac-
cidentalis.i.affectio naturalis,non perficit res.i. aīas & conſciē
tias,nec eas complet, quia oīs cōpletio virtualis eſt ab amore
4 gratuito,non naturali. ¶ Secundum ꝙ forma nobilior debet in
materia introduci, ipſa materia debet aptari primitus & com
pleri. Vnde ſi de terra debeat fieri ignis, neceſſe eſt vt materia
ſubtilietur,& primitus diſponatur. Sic quia audientes prædi-
cationem habent per eius influentiam & doctrinam recipere
formam ignis,& ipſum ſanctum ſpiritum, p quem cor caleſit
& ignitur,ideo neceſſe eſt ꝙ primitus per gratiā diſponantur,
vt ſic de terra.i.de corde terreo & auaro efficiatur ignis.cor cha-
ritatis incendijs inflāmatum. Vñ Ezech.11. Spiritum nouū tri-
buā in viſceribꝰ illorum,& auferam cor lapideum de carne eo
rum &c. Ezech.11.& 36. ¶ Talis eſt differentia inter bonū præ
5 latum & malum ſicut inter formam cęleſtem & elementarem.
Forma n. cœleſtis replet oēs appetitus & vacuitates materiæ
quam informat,& ideo tale compoſitum non corrumpitur. Sic
bonus prælatus oēs defectus & vacuitates eccleſiæ ſuæ debet
rigore iuſtitiæ complere,& ſic eius religio minimè corrumpe
tur,quæ eſt quaſi corpus cōpoſitum,ſ.ex diuerſis perſonis. Et
ſicut talis cęleſtis forma partes compoſiti ita conciliat & con-
cordat,ꝙ vna non agit in aliam conſumendo (vnde non ſunt
ibi contrariæ qualitates) ſic prælatus in religione debet cōcor
diā generare,& iras & diſcordias extirpare &c. Itē ſicut virtu-
te talis formꝫ oīa elemētaria ſenſibilia & vegetabilia proficiūt,
ſicut arbores & huiuſmodi,& eius ēt virtute ſm philoſophū
in terra generantur aurū & argentū & lapides pręcioſi, ſic exē
plo,doctrina & virtutibꝰ prælatorū ſeculares debent grā vege
tari,& doctrina ſenſificari,& in terrenis & cupidis generari au
rum rutilans charitatis,argentū candens caſtitatis,& præcioſi
6 lapides gratiæ & virtutis. ¶ Itē quanto forma eſt a conditioni-
bus materiæ magis ſeparata,tanto eſt actualior & nobilior, pa
tet in angelis. Sic prælatus angelicus quanto virtutibus & mo-
ribus alios præcellit,tanto nobilior debet dici. ¶ Item in cor- 7
pore quāto plus eſt de materia,tanto minus inuenitur de for-
ma. Sic in hoīe vel religione quanto plus abundāt diuitiæ ma
teriales,tanto minus inuenitur ibi de diſcretione & ſcientia & 8
gratia,quæ ſunt formꝫ ſpūales. ¶ Forma elementaris non ter-
minat materiæ appetitus,& ideo in corporibus elementaribus
contrariæ qualitates,quarum actionibus & paſſionibꝰ ſemper
eſt corruptiblis quo ad potentiam, & multotiēs corrumpitur
quo ad actum. Sic quia verè malus prælatus neſcit motꝰ & ap-
petitus ſubditorum mediante iuſtitia reprimere & terminare,
ideo per contrarietates iræ & inuidiæ corpꝰ illud in quo eſt.i.
eccleſia vel patria ſibi ſubiecta,diſcordijs, iniurijs & inuidijs
diſſipatur. Et ſicut quandiu forma mixti partes cōciliat & con
cordat,corpus eſt integrum,& econuerſo,ſic ſtante bono præ
lato ſtant ſubditi,& cadēte eo ēt cadunt ipſi. Figura 1.Re.vlti.
de Saule qui interfectus a ſeipſo,armigerū ſuū ad ſimiles pro-
uocauit. ¶ Forma ſm Ariſ. ſe habet per motum viri,quia ſicut 9
vir pōt plures fęminas impregnare, ſic forma plures materias
informare. Sic ēt & prælatus pōt plures ſubditos &c. ¶ For- 10
ma eſt duplex.ſ.accidentalis & ſubſtantialis. Sed ſubſtantialis
dat eſſe & pfectionem rei,nec eſt ita corruptibilis ſicut accidē
talis. Et eſt forma materiæ manifeſtatiua,quia nunquā videtur
materia niſi p formā fuerit informata. Sic duplex eſt aīꝫ forma
.ſ.accidentalis,& hæc eſt gratia,& ſubſtantialis, & hæc eſt glo
ria. Et dr̄ gratia forma accidentalis, eo ꝙ in hac vita de facili
corrumpatur,ſed gloria eſt forma ſubſtātialis,quia ſemel ha-
bita nunquam perpetuo pōt perdi. Et ideo iſta dat eſſe & pfe
ctionem rei.i.aīæ,quia quouſqꝫ ipſa p gloriam informetur,nū-
quam pfecta propriè pōt dici, quia ſemp eſt in potentia facili
ad cadendū. Eccleſ.9. Neſcit hō verum amore vel odio dignus
ſit. Et ideo forma dī materiæ manifeſtatiua, qa virtutes & me
rita materiæ.i.ipſius aīæ in patria manifeſtat, quia ſm merita
aīæ ipſi a deo gloria largietur, & ſic per gloriam apparentem
virtutum quantitas apparebit. ad Colo.3. Cum Chriſtus appa
ruerit,vita veſtra,tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.

De Elementis. Cap. 3.

CVM elementa ſint diuerſarum & contrariarum qua- 1
litatum,ſ.aqua,ignis, aer & terra, iſtud eſt verum
ꝙ nunquam quieſcunt a ſuo motu & actu', & nun-
quam etiam ceſſant ſibi inuicem cōtrariari. vnum
.n. in aliud ſemp vult agere,ipſum corrumpere & alterare, &
in ſui naturā conuertere & mutare. Sic verè boni nunquā ceſ-
ſant a motibus & actibus virtuoſis,& intantum charitatiuè ſe
diligunt,ꝙ prædicando,docendo,& alias proficiendo, alij in
alios ſemp agūt,& ſic alios in ſeipſos per verā dilectionē con-
uertunt, quia.ſ.amor quiettansformat amantem in amatū, cu-
pit ēt amatum in amātē mutari, vt de diuerſis & cōtrarijs fiat
idem, iuxta Senecam,qui dicit ꝙ ille qui verus amicus eſt, eſt
quaſi alter idem. Vel iſta poſſunt dici contra malos, qui cum
inter ſe ſint contrarij & diuerſi p odiū, inuidiam & rācorem,
nunq̄ ceſſant alter alterum corrodere & impugnare, & vnus
contra alium machinari,& aliorum ſubſtantiam temporalem
in ſuam p rapinam & auaritiā cōmutare. Prouer.13. Inter ſu- 2
perbos ſemp ſunt iurgia. ¶ Seneca de naturalibus quæſtionibꝰ
li.3. volens probare ꝙ aqua qñqꝫ fit ex terra,dicit ꝙ oīa elemē
ta alternatim mutant. Nā de terra aqua fit,& ecōuerſo,de aere
ignis, & de igne aer,ꝙ fit p intenſionē & remiſſionē elemento
rum,& maximè quia (vt ait) non eſt modo dare elementū ſim
plex,imo oīa inuicem ſunt pmixta. qđ patet quia aer & vētꝰ,
aqua,& calor & ignis,ſunt infra terrā, terreiqꝫ vapores ignei
& aquei ſunt in aere, & ſic de alijs. & ideo vt ait idē ibidē oīa
in oībus ſunt,& oīa ex oībus fiunt,& oīum elemētorum alter-
ni recurſus ſunt,& quicquid alteri perierit, in alterum tranſit.
& ſic concludit ꝙ terra quæ alijs elementis eſt ſolidior, in aq̄
pōt tranſire,& maximè,quia aquæ naturaliter eſt coniūcta, &
etiam admixta,& ideo (inquit) facilior eſt trāſitus, quia illis in
quæ trāſeundum eſt,iam mixta eſt. Et breuiter, nullum eſt ita
vile rude & groſſum elementū, quin poſſit conuerti in magis
nobile p rarefactionē & purificationē,nec ita nobile quin poſ
ſit cōuerti in minus nobile & vile p condēſationē & remiſſio
nem. Illa poſſunt exponi de bonis,qa pcul dubio nullus debet
inueniri hodie ita ſecularis & ſimplex,& ita p ſolitudinē im-
permixtꝰ,quin alijs p charitatē & amicitiam ſit cōiūctꝰ,oīa.n.
debent

debent eſſe in oībus p mutuam charitatem Ezech.1. Erat ro-
ta in medio rotæ. Et ideo oīa debent fieri ea oībus per alteruā
conformitatem, quia.ſ.alterni debent eſſe recurſus appetituū
humanorum, vt.ſ.hō conditiones aliorum induat, & in alios ſe
commutet, ſ. vel proſperis congaudendo, vel in aduerſis con-
dolendo, vel in bonis moribus imitādo, vt ſic ſm doctrinā apo
ſtoli ad Rom.12. Gaudeamus cū gaudētibus, fleamus cū flen-
tibus, ſicut ipſe de ſeipſo dicit 1.ad Corint.9. Oībus oīa factus
ſum. Vel iſta poſſunt allegari q in mundo, dū durat miſera vita
præſens, non eſt aliquid ſtabile, oīa.n.ſunt mutabilia, quia bo-
na poſſunt fieri mala, & econtrario mala bona. Nō.n. eſt ita no
bile elementum.i.ita ſancta pſona, quin poſſit deteriorari, & in
vilem pctōrem deo permittēte mutari. pp quod 1.ad Corin.10.
dicit apoſtolus. Qui ſtat, videat ne cadat. Nec eſt aliqs ita pec
cator vel vilis, quin poſſit deo operante fieri ſanctus, & nobi-
lis, quia ſicut dr Matth.3. Potens eſt deus de lapidibus ſuſcita-
re filios Abrae. Et potiſſimè talis mutatio eſt facilis pp mutuā
permixtionē. Boni.n.malis, terra aquis, & econtrario mali bo-
nis, & aqua terris ſunt admixti, & ideo facile eſt q alij in alios
permutētur 1.Reg.10. Mutaberis in virum alterum. Vel pōt ēt
dici de republica, in qua quicquid alteri perit, in alterū trāſit,
& nunquam vnus aliquid perdit, quin alius illud lucretur. Et
ideo quantū res publica in vno perdente deprimitur, tantū in
lucrāte alio releuatur. Oīa.o.ea oībus fiunt, quia oīa quæ ſunt
de alijs ad alios tranſeunt, & oīa mundi bona aliena fuerūt, &
aliena erunt. Thre.5. Hæreditas noſtra verſa eſt ad alienos, do
mus noſtræ ad extraneos. ¶ Elementum dicitur res minima &
3 ſimplex, non quod in ſe partes non habeat, ſed quia non habet
partes ſpecie differentes, qa quilibet pars ignis eſt ignis, non
autē ſic de mixto, vt eſt metallum, quia alia pars terra, alia aer,
& huiuſmodi. Sic eſſe debet de communitate Chriſtiana, quia
debet eſſe minima p humilitatem, ſimplex ēt per vnitatē. Vn-
de pars a parte.i.chriſtianus a Chriſtiano non debet differre,
ſed per charitatem & amorem debet alter alteri conuenire &
ſe vnus alij cōformare. Sap.7. Sum quidem hō mortalis, ſimilis
alijs hoībus &c. ¶ Elementa contraria & cōtrariè agentia ſunt
4 in corpore, & ibi p cęli & ſtellarum influentiam adunantur, &
ad concordiam reuocantur. Sic in corpore eccleſiæ ſunt diuer
ſa & cōtraria elementa.i.perſonę diuerſę moribus atq; lingua,
ſed tñ ibi coadunātur p fidei vnitatē, & cōcordātur p charita-
tis glutinoſitatē, & hoc eſt p cęli.i.Chriſti, & ſtellarū.i. ſancto
rū & ēt p bonorū prælatorū influentiā & virtutē, qbus mediā-
tibus vnus alteri non repugnant in eccleſiæ vnitate 1. Macha.
8. Oēs obediunt vni, & zelus & inuidia non eſt inter eos. ¶ In-
5 ter elementa licet terra & aqua ſint a motu primi mobilis alie
na, & licet per eius influentiam non moueatur, & maximè ter
ra, tñ non ceſſant a motu generationis, quia mare piſces gene-
rat, terra aūt animalia, plantas & lapides nutrit. Et breuiter li-
cet ſint ocioſa quo ad motum, nō tñ ſunt vacua quo ad fructū.
Sic licet viri deuoti & cōtemplatiui ſint a primi mobilis Chri
ſti motibus.i.ab ipſius duris pęnitentiæ operibus diſſimiles &
alieni, nonquā tñ a motu interiori generationis, ſ.contēplatio-
nis & deuotionis quieſcunt, qa breuiter licet ſint ocioſi quātū
ad motū.i.quantū ad diuerſorū bonorū operū executionē, quę
pertinent ad actiuā, nunq̄ tñ ſunt ocioſi quo ad fructū & quo
ad cogitatuū, internorū & affectionū productionē, nec ēt quo
ad ornatū.i.quo ad exteriorē apparentiā & conuerſationē, quę
pertinēt ad actiuā & contemplatiuā. ¶ Licet elementa ſint in ſe
6 diuerſa & cōtraria, & virtute & nobilitate differentia, nunquā
tñ eſt aliquod elementum ita nobile vel virtuoſum, qn conue
niat cum aliquo ignobili in aliqua qualitate. Vñ cū ſint aliqua
elemēta nobilia.ſ.ignis & aer, & aliqua ignobilia, ſ.aqua & ter
ra, tñ ignis cū terra cōuenit in ſiccitate, licet differat in frigidi-
tate. Aer ēt conuenit cū aqua in humiditate, licet differat in ca
liditate. Inter elemēta ēt nobilia eſt differētia, qa ignis eſt ſic-
cus, aer eſt humid⁹. Et inter ignobilia ſimiliter, qa aqua eſt hu-
mida, terra ſicca. Sic in mundo & eccleſia ſunt diuerſa vel cō-
traria elementa, ſ.boni & mali, qui ſunt contrarij quantum ad
conditiones, & contrariè agunt quantum ad virtutes & ope-
rationes. Non eſt tñ ita nobile vel notabile elementū.i. non eſt
ita virtuoſus, bonus & iuſtus, quin cōueniat cū ignobilibus.i.
cū malis peccatoribus in aliqua qualitate vel cōditione. Vnde
& ignis.i.viri rigidi, iuſti & charitatiui, cōueniūt cū terra.i.cū
cupidis terreis & auaris, ſ.in ſiccitate incōpaſſionis, quia mul-
ti ſunt ita rigidi q nullius miſerentur. Aer ēt.i.viri cōtemplati
ui & deuoti, cōueniūt cum aqua.i.cum luxurioſis & fluxibili-
bos, & hoc in humilitate.i.naturali cōpaſſione & pietate, quia
vt cōiter luxurioſi ſunt cæteris pctōribus miſericordiores. Et
ſic breuiter nullus eſt ita bonus, quin in aliquo cū malis con-
ueniat, nec ita malus quin in aliquo bonis ſit ſimilis & conſor
mis, & ad minus licet differāt in moribus, tō ſunt ſimiles in na-
tura. Siñs ero altiſſimo. Eſa.14. ¶ Duo ſunt elemēta naturæ no- 7
bilioris & purioris, & ſubſtātiæ leuioris, ſ.aer & ignis, quę ha-
bēt motū a centro ad circunferentiā, & ineſt eis nobilitas ratio
ne vicinitatis quā habēt ad corpus cęleſte & ſtellas, quia.ſ.vir
tus cęleſtis primo influit ſup ſpherā ignis & aeris, quam ſuper
alia corpora. Et ideo illa duo elementa ſunt velociora quo ad
motū, ſublimiora quo ad ſitū, virtuoſiora quo ad actū, puriora
quo ad ſubſtantiā, magis pſpicua quo ad formā. Alia aūt duo
elemēta, ſ.terra & aqua, ſunt inferiora, habētia .ſ. motū ſuum a
circūferentia ad cētrū, & ſunt cæteris groſſiora, materialiora,
magiſq; cōpacta & obtuſa, plus habētia de materia, q̄ de for-
ma, & pp ſummā elōgationē a prima ſphera, motui primi mo
bilis nō ſunt ita obediētia, & maximè terra, quia.ſ.cæteris oīb⁹
ſm magis & min⁹ ſe mouētibus, nō mouetur. Sic verè in mū-
do iſto ſunt duo genera elemētorū.i.hoīum, ſ.boni & mali. Sed
boni ſunt ſicut ignis p ardorē charitatis, ſicut aer p ſplēdorem
honeſtatis. Mali ſunt ſicut aqua pp frigus indeuotionis, & ſi-
cut terra per ſiccitatē & duritiā incōpaſſionis. In his ergo eſt
differentia, qa prima duo elementa, ſ.boni, ſunt naturæ nobi-
lis & puræ, qa cū ſint vicini primæ ſpheræ & ſtellis.i. Chriſto
& ſanctis & angelis p amorē & virtuoſitatē, ideo ab iſto cœlo
& ſtellis.i.a deo & ſanctis ſuis, maiorē influentiā recipiunt gra
tiarum, & nobilitatē inde contrahūt ſpūalem. Deuter. 33. Qui
appropinquāt pedibus eius, accipient de doctrina eius. Quia
virtus cęleſtis, ſ.influentia dei & ſanctorū, primo influis ſuper
iſta elementa.i.ſup iuſtos, magis quam ſup alia quæ ſunt ab eo
remota per peccatum. Hiere.32. Tibi.n.competit, quia prior
es. Et ēt iſtis mediantibus influit ſuper infima elementa, ſ.pec-
catores, per eorum prædicationem, & huiuſmodi. Ruth.3. Ex-
tende pallium tuū ſuper famulam tuam, quia propinqu⁹ es. Et
iſta elementa.ſ.ſcti, ſunt velociora quo ad motum operationis.
In oībus operib⁹ tuis eſto velox. Eccl.31. Item ſublimiora quo
ad ſitum contemplationis, quia cōuerſatio eorū in cęlis eſt. ad
Philip.3. Perſpicua quo ad formā honeſtatis. Fulgebūt iuſti ſi-
cut ſol. Matth.13. Puriora quo ad ſubſtātiā caſtitatis. Thobiæ
3. Mundā ſeruaui aīam meam. Et ideo habent motū ſuū a cen-
tro ad circunferentiā, quia motus appetitus & affectio eorūdē
eſt ab his infimis ad ſuprema, p erectionē voluntatis. Eze.10.
Eleuauerūt cherubin alas ſuas. Sed alia elementa vilia, ſ.pecca
tores, habēt motum contrariū, quia mouentur deſcendendo a
circunferentia.i.a deo & ſuperis, ad centrum .i. ad mūdialia &
terrena &c. Explica. Ideo de vtriſq; dr in pſal. Aſcendūt mō-
tes, & deſcendunt cāpi. Et ideo iſta elemēta.ſ. peccatores, ſunt
groſſa p ruditatem, ſpiſſa & obtuſa p ignorātiæ obſcuritatem,
cōpacta per tenacitatem, plus habentia de materia propriarū
voluntatum & affectionū, quàm de forma gratiæ & virtutum,
& a prima ſphera.i.ipſo deo ſunt p peccatū totaliter elongati,
& ideo motui eius nō obediunt.i.eius inſpirationibus & pręce
ptis, & ſpecialiter terra.i.terreni & cupidi ſunt totaliter immo
biles p duritiam, quia nō poſſunt moueri de malo ſtatu in bo-
nū, niſi forte p miraculū diuinū, vel per tonitruū timoris dei.
vñ. Fundaſti terram ſup ſtabilitatē ſuā, non inclinabitur. Nam
ſicut dato q terra moueat in terremotu, ſolet tñ cito plus qe-
ſcere ſicut ante, ſic terreni licet qñq; in terremotu timoris di-
uini moueāt & cogitēt de ſalute, ſtatim tñ ad imobilitatē obſti
nationis priſtinę reuertunt. vñ ips. dr Terra tremuit, & qeuit.

De Igne. Cap. 4.

CVm ignis ſit nobiliſſimum elemētum, virtutem 1
habet mirabiliter ſui diffuſiuam. In oībus enim
reb⁹ occultè latet ignis, ſicut manifeſtè videtur
cum duo ſolida corpora inuicē collidūtur, ex in-
de.n.ſolet ignis egredi, qui tamē ibi credebatur
minime occultari. Sic verè deus inuiſibiliter eſt
in omnibus &c. ſicut ſupra de deo. Vel pōt dici de igne chari-
tatis, ſ.ſpiritusſancti, vel diuini amoris, qui in multis eſt, in qui
bus non creditur eſſe, qui tñ, ſi eſſet neceſſe, & pro ſuſtinenda
fide oporteret colliſionē pati, ibidē clariſſimè appareret, ſicut
apparuit in beato Bonifacio. Quia verè multi ſunt qui videnē
duri peccatores & frigidi, qui tñ p fide eſſent parati mortē pa-
ti. Sapien.5. Ignis in aqua valebat ſupra virtutē ſuam. Expone

2 ſicut de calce infra. lib. 11.&c.¶ Ignis habet virtutem metal-
lorum purgatiuam & a rubigine műdatiuã, humorũ crudorũ
in corpore digeſtiuã, fructuũ maturatiuã, & ſuijpſius in rebus
oĩbus diffuſiuam, & inferiorum eleuatiuã. Sic ignis verbi dei
aĩas à peccatorũ rubigine depurat & műdificat, humores cru-
dos & conſcientias induratas & carnales digerit & mollificat,
fructum ẽt bonorũ operũ ꝑficit & maturat, & rebus omnibus
.i. in oĩum auditorum auribus ſe defluit et cõicat, & ſic ipſos ab
inferioribus & mundanis ad ſuperiora eleuat, & ad cęleſtium
amorem attrahit & inaltat. iõ. pſal. Ignitũ eloquiũ tuũ. & Pro-
uer. 30. Oĩs ſermo dei ignitus &c. Hiere. 23. Verba mea quaſi
ignis (dicit dñs) & quaſi malleus conterrens petrã. & Hier. 20.
Factus eſt in corde meo quaſi ignis eſtuãs &c. Iſta oĩa poſſunt
3 dici de bono prælato, prædicatore & confeſſore. ¶ Ignis quo-
dãmodo dr̃ immẽſurabilis & infinit⁹, ſicut in Dionyſij deſcri-
ptione patet, vt habes §. 4. Et hoc quia virtus ei⁹ creſcit in in-
finitum, ſi inueniat materiam in quam agat. Itẽ ignis eſt mobi-
lis, qa mouet ſe & alia, & a nullo mouetur. Itẽ dicit ibidẽ ꝙ ignis
eſt clarus, manifeſtus, diſcernens, diſtinguens, & hoc ſm com
mẽtatorẽ, ibidẽ, qa habet virtutẽ ſui & aliorũ manifeſtatiuam,
quia ſe manifeſtando, oĩa alia manifeſtat. Itẽ naturã habet reno
uatiuã, qa oĩa veteraſcũt, deficiũt & antiquantur, quæ virtute
ignea nõ ſeruantur, vt patet in illis in quib⁹ calor deficit natura-
lis. Ideo dr̃ Dionyſio, naturæ cuſtos. Itẽ ignis virtutẽ habet im
mutatiuã, qa materiã in quã agit, ipſam conſumendo, cõmutat
in naturã propriã & cõuertit. Ideo dr̃ a Dionyſio immutatiu⁹,
& cõprehenſiuus. Itẽ hẽt naturã ſuijpſius cõicatiuã, & ſuę na
turæ in oĩb⁹ rebus diffuſiuã, qa. ſ. ignis inuiſibiliter in rebus oĩ-
bus eſt incluſus, & eis immediatiſſimè eſt cõiunct⁹. Et ſm phi
loſophos triplex ignis ſpecies eſt diſtincta, ſ. ignis lux, vt eſt in
ꝓpria ſphera. Ignis flãma, vt eſt in materia aerea. Ignis carbo,
vt eſt in materia terreſtri. Talis ignis eſt charitas, qa materia in
quã agit, ſ. ipſe deus q diligitur, eſt infinitus, & iõ dicitur infinita.
Dicitur ẽt mobilis, quia oĩa ſe participãtia mouet ad bona ope
ra faciẽda. Alias ẽt virtutes mouet & excitat ad act⁹ ſuos. Hæc
eſt igitur ignis clar⁹ & manifeſtus, qa amor more ignis ſe ne-
ſcit celare, qn per act⁹ exteri⁹ declaretur, quia ſicut dicit Gre.
Amor dei nũq̃ eſt otioſus, operatur. n. magna ſi eſt, ſi vero ope
ri renuit, amor nõ eſt. Nũqd. n. pñt abſcõdere hõ ignẽ in ſinu,
vt veſtimenta eius nõ ardeãt? Proue. 6. Et iõ dicitur diſtinguẽs
& diſcernens, quia per iſtum charitatis ignẽ diſcernuntur, di-
ſtinguũtur & cognoſcũtur filij diaboli, a dei filijs, ſm Auguſt.
Iſte ẽt ignis eſt renouatiuus, qa charitas aĩam virtutib⁹ & gra-
tijs renouat. Et dicitur naturę cuſtos, quia per charitatem alię
virtutes in eſſe debito cõſeruantur, & ſine charitate, corruptio
ne peccati oĩa bona moralia corrũpuntur. Cuſtodit. n. domin⁹
diligentes ſe, & vias peccatorum diſperdet. Hæc ẽt habet virtu
tem immutatiuã, quia materiam ſuam conuertit in propriã na-
turam, inquantum amantem conuertit & effigiat in amatum.
Et ideo põt dici immutatiua & cõprehenſiua. vñ pſal. Mutabis
eos & mutabuntur. Hęc habet naturã cõicatiuã & diffuſiuam,
quia. ſ. charitas nõ tm̃ in corde proprio in quo eſt, imo in oĩbus
reb⁹ alijs ſe diffundit, vt alia in deo diligat, alia propter deum.
ad Rom. 5. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris &c. Hu-
ius aũt ignis, ſ. charitatis, eſt triplex ſpecies, ſ. ignis lux in pro-
pria natura, hæc eſt charitas qua deus diligitur. Item ignis flã-
ma in materia aeris ſatis propinqua & conſimili, hæc eſt chari-
tas qua amicus amatur. Item ignis carbo in materia terreſtri
& penitus diſſimili, hæc eſt charitas qua diligit inimicus. De-
ſcripſi ergo eã tibi tripliciter. Prou. 22. quia funiculus triplex
4 difficile rũpitur. Eccl. 4. Vide alia de deo ſupra. ¶ Ignis a Dio-
nyſio. c. 2. de angelica Hierarchia deſcribitur ſic. Ignis eſt cor-
pus ſenſibile, oĩbus rebus. ſ. corporalibus longè ſubtilius, & ꝓ-
pter hoc, effectũ ſui diſſimilẽ cunctis alijs demõſtrat. Ignis. n.
in oĩbus & per oĩa date ſe venit, & ab oĩbus nõ remouetur. Eſt
tñ occultus, incognitus, immẽſurabilis, inuiſibilis, quodammõ
in corpore potens ad actionem propriã, mobilis, tradens ſe om
nibus quoquo modo approximãtibus, mouens vniuerſa ſe par
ticipantia, renouatiuus oĩum, naturæ cuſtos, illuminatiuus cir
cumuelatis ſplendoribus, clarus, diſcernens, diſtiſtinguens, &
reſiliens deorſum, clam ſemetipſum paſcens, ac ſurſum mo-
uens, acute means excelſus, non recipiens ignominiam mino
rationis, ſemper motiuus, comprehenſiuus & immutatiuus,
in ſe reuertens, potenter actiuus. Iſtæ proprietates ignis per
oĩa competũt Deo Chriſto, ſpũiſancto, vel ẽt viro iuſto. Ignis
.n. dicitur excelſus, quia põdere carens ſublime quærit, & cun-
ctis alijs corporalibus ſupeminet. Sic Chriſtus carens ponde-
re terrenorum & quærẽs ſublimia æternorum (quia ſemp fuit
pauperrimus) nũc ſupeſt oĩb⁹ creaturis, qa excelſus ſuper oẽs
gentes dñs. Vel põt dici de bonis & ſpũalib⁹ pauperibus, q qa
terrenorum vel vitiorũ põdere caruerũt, iõ ſurſum ad cęleſtia
hic mẽtaliter, tãdẽ vero ꝑſonaliter aſcenderũt 2. ad Corint. 8.
Altiſſima paupertas eorũ abundauit in diuitias. Item ignis dr̃
quodãmodo incorporeus & naturę ſpũali proximus, quia ꝓp
ſubſtãtiæ ſuæ puritatem & ſubtilitatẽ vr̃ eſſe medius inter cor
poralia & ſpũalia. Vñ inquantum appropinquat ſuperioribus,
incorporeus põt dici. Sic verè Chriſtus voluit eſſe medius in-
ter ſpũalia (. ſ. deum & angelos) et corporalia, ſ. hoĩes. Vñ inquã
tũ appropinquat ſuperioribus. ſ. quantũ ad diuinitatem incor-
poreus eſt, ſed inquãtũ appropinquat ad inferiora. i. ad hoĩes,
verè corporeus eſt, quia cũ hoĩbus eſt hõ, ſicut cum deo deus.
Mediator dei & hoĩum hõ Chriſtus Ieſus 1. ad Tim. 2. Vel põt
dici de bono prælato, qui debet eſſe ꝑ caſtitatem & innocẽtiã
puriſſimus, & inter deum & populũ medius, vt. ſ. apud deum
orationibus agat cauſam populi, apud populum vero prædica
tione & correctione agat cauſam dei. Deutero. 5. Ego aũt ſeq̃-
ſter & medius fui inter vos & deũ. Item ignis dicitur immen-
ſurabilis, quia virtus eius creſcit in infinitũ, ſi materiã inueniat
quã incendat. Sic verè magn⁹ dñs noſter, & magna virtus ei⁹,
& magnitudinis eius non eſt finis. Vel põt dici de charitate, q̃
quanto plus accenditur, tanto plus inuenit quod ametur. Eccl.
28. Scd̃m ligna ſiluæ exardeſcit ignis. Vel põt dici de rigore iu
ſtitiæ, quæ debet creſcere in infinitum, ſi ligna inueniat delicto
rum. Allega. vt ſupra. Item ignis habet naturam occultiorem,
quia in ſua natura non videtur, nec ſenſu percipitur, imo ẽt qd
ſit realiter, vix cognoſcitur intellectu, niſi forte cum alij mate
riæ coniungitur & vnitur, vt in carbone vel flãma. Sic verè eſ-
ſentia diuina, nec ſenſu, nec intellectu põt plenè cognoſci, quia
lucem habitat inacceſſibilẽ 1. a Timo. 6. poſſumus. n. intellige
re, quis eſt & qualis, ſed nunquã quid eſt. ideo dr̃ Eſa. 45. Verè
tu es deus abſconditus. Tñ qñ iſte ignis fuit incorporatus per
beatam incarnationem materiæ terreſtri, ſ. humanitati noſtrę,
tunc quodammodo fuit viſibilis Baruch 3. Poſtea in terris vi-
ſus eſt &c. Vel põt dici de iuſto, qui ſe debet per humilitatẽ oc
cultare, vt vix ab alijs cognoſcatur, niſi forte per opera, quãdo
.ſ. per actionem alicuius boni operis terreni, velut alicui groſ-
ſę materiæ rerum temporalium miſceatur. pſal. Non erat qui
cognoſceret me. Item ignis dr̃ mobilis. quia in ipſo eſt princi-
piũ motus, & mouet ſe & alia, & a nullo mouetur. Sic Chriſt⁹
ad modum mobilis ſe habet deſcendendo & aſcendendo, & in
mundo cõuerſando. Vñ ẽt primo ſe mouit, ſ. per bona opera, &
deinde alios, docendo, inſpirando, & exemplum dando, quia
ipſe cępit facere & docere. Act. 1. Et ideo dicitur ignis clarus
& illuminatiuus, quia Chriſtus claritate vitæ ex doctrinæ mũ
dum illuſtrauit. Sed ſplendor ſuus dicitur circumuelatus, qa
radij doctrinæ euangelicę quos emiſit, circumuelati ſunt ęnig-
matibus & figuris. Ignis ẽt acutè means dicitur, quia propter
ſuæ virtutis acutiem ſubintrat & penetrat vniuerſa. Sic deus
corpora oĩa eſſentialiter penetrat & ſubintrat, quod verum eſt
& principaliter, & potentialiter, & eſſentialiter. Ideo dr̃ Eccl.
24. Penetrabo inferiores partes terrę, & inſpiciam oẽs dormiẽ
tes, & illuminabo oẽs ſperantes in dño. Vel dic ẽt ꝙ per inſpi-
rationes penetrat corda dura, vt patet in Paulo. Act. 9. vel etiã
in triduo & morte, quo terram vſq; ad inferos penetrauit, vbi
ſperantes in domino. ſ. ſctõs pr̃es miſericorditer viſitauit. Vel
põt dici de pręlato vel prędicatore, qui ad hoc ꝙ alios moueat
docendo, debet primo eſſe mobilis bene operando, & ſic ipſos
illuminare poterit & docere, conuertere penetrare & circun-
uelare, mouere & monere, acuteq; circunſpicere, & meare, vł
ẽt acutè reprehendere vel punire. Allega vt ſupra Item ignis
habet virtutẽ inferiorum ad ſuperiora attractiuam, quia ma-
teriam in quam agit, rarefaciẽdo diſſoluit, et ſic ſua violentia
ſurſum trahit, & ideo dicitur deorſum paſcens, ſurſum trahẽs.
Sic Chriſtus materiam ſuã in quam egit. i. naturam humanam
quam deorſum paſcendo aſſumpſit, tandem in aſcẽſione ad ſu
periora attraxit. Vnde ẽt ſicut ignis dr̃ reſiliẽs, quia peracto of
ficio ſuo reſilit in ſeipſum, ſic Chriſtus peracto officio redem-
ptionis humanę, in ſeipſum reſilijt aſcendendo. Tp̃s eſt inquit
vt reuertar ad eũ qui miſit me Iho. 12. Vel inferiora trahit ad
ſuperiora, inquantũ primo agit in aĩam, ipſam rarefaciendo,
& ꝑ inſpirationes & gratias diſponẽdo, q̃ tãdẽ ad cęleſtia ele-
uat mũdũ contẽnẽdo, cęlũ cõtẽplãdo, & exaltat gloriã tribuẽ-
do.

do Ioan. 12. Cum exaltatus fuero a terra, oĩa traham ad meipſum. Quod et pertinet ad prælatum & prædicatorem, qui debent deorſum ſubditos paſcere, & ipſos monitionibus & correctionibus, ſurſum ad amorem æternorum trahere & leuare. Itẽ ignis habet naturam ſuipſius diffuſiuam. Sic verè Chriſt⁹ per diuerſa beneficia in creaturis oĩbus ſe diffundit, ipſas conſeruando in eſſe, & maximè in hoĩbus, & ideo dr̃ ꝙ per oĩa dare ſe venit, & naturæ cuſtos, quia Chriſt⁹ ſe dedit p̃ oĩbus. ſ. ſupplicijs & tormẽtis, & hoc fine fuit diminutione facit & detrimento, & ideo dr̃ nõ recipiens ignominiam minorationis, quia ſicut dicitur Eccl. 42. Neq; adiectũ ẽ neq; minuitur, neq; eget alicuius conſilio. Vel põt dici de prælato, qui debet eſſe naturæ. ſ. patriæ & eccleſiæ cuſtos, & ſe debet in oẽs. docẽdo, & beneficia dando diffundere, & per oĩa ſe dare, maximè pauperib⁹ per pietatem, impijs per ſeueritatem, iuſtis p æquitatem, oĩbus p charitatem. Hiere. 12. Dedi dilectam aĩam meam. Et hoc tũ debet facere ſine minoratione virtutum, vt. ſ. cũ alijs proficiat, ſibi non noceat. Item ignis habet virtutem ſuipſius cum alio corpore immediatiſsimè cõiunctiuam, vt patet in carbone vel ferro ignito, vbi propter ſubtilitatem ſuæ ſubſtantiæ cuilibet parti illius corporis eſt coniunctus. Sic deus quantũ ad eſſentiam cũ rebus eſt vnitus, & in eis abſcõdit⁹ & incluſus, ſed ſpecialiter per beatã incarnationẽ cũ ferro & cum carbone. i. cum humano corpore ſe vniuit. Vel põt dici de corde humano, qđ cũ alijs ſe debet p charitatẽ immediatiſsimè cõiungere & vnire. Act 4. Multitudinis credentium erat cor, vnum. Ideo p oĩa

5 bñ dr̃. Deus noſter ignis conſumens eſt, Deut. 4. ¶ Ignis habet vim purgatiuam, quæ metalla, quæ non põt conſumere, mũdificat & depurat, ſed ligna conſumptibilia attenuat & cõſumit. Sic ignis inferni paleas & ligna. i. peccatores damnatos cruciat & conſumit, ſed metalla. i. pœnitentes & cum gratia decedẽtes cũ ipſos nequeat cõſumere, in purgatorio purificat & emũdat. Figura Numeri 31. vbi ferrum, æs & ſtannum, plumbum, aurũ & argentum p flammas ignis purgata fuut. & quæ nõ potuerũt ignẽ ſuſtinere, aqua expiationis ſunt & ſãctificata. Sic fortes in tribulationibus purgant, ſed ſimplices dei miã ſupportant &c. Expone. Vñ Eſa. 48. Excoxi te, ſed non quaſi argentũ elegi te in camino paupertatis. De damnatis aũt dr̃ Hier. 6. Io igne cõſumptum eſt plumbum &c. Matt. 3. Paleas aũt comburet igne inextinguibili &c. Vel iſta poſſunt dici de igne præſentium tribulationum, in quo boni purificantur & corriguntur, mali vero affliguntur & puniuntur, & p deſperationem cõſumũt & peiorantur. Ezechi. 15. De igne egredietur, & ignis conſumet eos. De igne tribulationis vel purgatorij egrediet, ſ. boni, ignis vero. ſ. tribulationis vel inferni conſumet eos, videlicet pecca-

6 tores. ¶ Ignis ſemp appetit ſuper aerem eſſe, ſed ſi infra per violentiam detinetur, paulatim in mollem aerem euaneſcit, ſecundum Iſidorum. Sic verè iuſtus hõ ſup aerem nebuloſum. i. ſup mundi negotia vſque ad cœleſtium contemplationem cupit ſe multipliciter eleuare, & ideo ſi per aliquam mollitiem in iſtis inferioribus. ſ. in mundanis negotijs detinetur, tunc paulatim in mollem aerem euaneſcit. i. in naturã fluxibilem & variabilẽ, vtpotè ad delicta. Sap. 2. Spũs diffundetur tãquã mollis aer. Et vide ſupra de calore. ¶ Flamma eſt materia ignea, in ſubſtantia

7 aetea, quæ pp ſubſtantiæ puritatẽ & ſubtilitatem & ſimilitudinem quã habet cũ ſphera ignis, de facili ignitur, & in naturam igneã cõmutatur. Et ſecundũ ꝙ materia aeris eſt purior, tanto flãma erit lucidior, & econuerſo: ſi materia fit turbida & fumoſa, tũc obſcurã & turbidã reddit lucẽ. In motu eſt continuo, & nunꝗ penitus requieſcit. Sic qñ materia aerea. i. cõſcientia, ꝑſpicoa eſt ab oĩbus vitijs & depurata, tũc q ſphere ignis amoris, ſ. ipſi deo eſt cõſimilis, & viciua, iõ tunc de facili per amorẽ inflãmatur, & in naturã igneã. i. in ipſius dei ſimilitudinẽ trãſformatur 2. ad Corinth. 3. Nos aũt reuelata facie gloriam dñi ſpeculantes, in eandem imaginẽ transformamur. Et quãto materia. i. cõſcientia fuerit purior, & innocẽtior, tanto flãma ex ipſa debet eſſe, amor & operatio exterior vel ex emplum, erit lucidior, & pulchrior apparebit. Si aũt ſit turbida p iracundiã, fumoſa per malarum cogitationum redundantiam, obſcura per ignorantiam, tunc pro certo lucem exemplorum & exterioris operationis & amoris reddit turbidam & obſcuram, & ſic ſemper eſt in motu diuerſarum cogitationũ. Vñ Iob 20. Variæ co-

8 gitationes ſuccedunt ſibi, & mẽs in diuerſa rapitur. ¶ Flamma tenebroſa illuminat abdita, prodit nia, & viæ offendicula ambulãtib⁹ oſtẽdit. Sic verbũ dei tenebroſa corda p ignorantiã, illuminat & illuſtrat p veritatẽ, ab dita ẽt. i. abſcõditas demonũ inſidias hoĩb⁹ manifeſtat, & abdita prodit in lucẽ, & ſic viç p̃ſentis vitæ offendicula, & peccatorum nocumẽta notificat & declarat. ¶ Flãma ſm Marti. tortuosè & anfractuosè mouetur 9

per aerem, & ideo ſm poetica figmenta vulcanus, id eſt ignis in terram proiect⁹, claudus fuit, quia. ſ. tortuosè nõ directè incedit, ſed ad ſiniſtram & dextram tendit anfractuosè. Sic verè charitas non tantũ extẽdit ſe directè ante ſe. ſ. ad deũ. imo & ad dexterã. i. ad amicos, & ad ſiniſtrã. i. ad inimicos vndiq; ſe extẽdit, vt amicos in deum, & inimicos diligat pp deũ. Et ideo vulcan⁹ in terrã cadẽs. i. ipſa charitas à cœlo viq; ad terrã veniẽs, claudus fuit: quia vir charitatiuus claudicando diligit vnumqnẽq;. Figura Gen. 32. de Iacob ab angelo claudicato. Vel dic ꝙ flãma eſt auarus, qui ſemp claudicat p falſitatem, & nunquã in actibus, contractibus & proceſsibus directè vadit, ſed a dextris & a ſiniſtris rapit & accipit alienũ, tam bonos quã malos, & tam amicos ꝗ inimicos inuoluens. Eze. 1. Nubes magna, & ignis inuoluens. Et ſicut flamma fortior eſt & ardentior in ſua extremitate, ſic cupidus auarior eſt in ſua ſenectute. Et ſicut flãma ſemper nititur ſurſum tẽdere, & anfractuosè incedens videtur vias aſcẽſus quærere, ſic auarus & ambitiuus ſemp quærit vt ſurſum ad dignitates & officia aſcendat, & ideo p anfractuoſas & indirectas vias aſcenſum ſuũ inquirit multipliciter & procurat. Vñ Canti. 3. Surgam & circuibo ciuitatem, & quæram quem diligit aĩa mea. Vel dic ꝙ talis eſt vir cotẽplatiuus qui. ſ. anfractuosè p diuerſas conſiderationes in deũ ſurgit, & de cõſideratione creaturarum ad creatoris cognitionem tendit. ad Ro. 1. Inuiſibilia dei p ea quæ facta ſunt, intellecta cõſpiciunt. 10

Vñ Eſa. 14. Aſcẽdã in cœlũ &c. ¶ Flãma eſt materia ignea in ſubſtãtia aerea. Nã pp vicinitatẽ aeris ad ſpherã ignis, & ipſi⁹ puritatẽ, de facili ignit. Monetur aũt flãma naturaliter ſurſum, & ex oi parte in acutũ tendens in extremitate & fine ſui fortior & acutior & clarior reperitur, & iõ materiã ſibi in extremitate appoſitam incendit faciliter & inflãmat. Motu continuo mouetur, nec aliqñ quieſcit. Locum ſuperiorẽ quærere ſatagit, & materiã in quã agit, ad ſuperiora eleuat & educit, & ex partium ſuarũ colliſione mutua ſonum gignit. Sic iuſtus quia per imitationem ſuorũ operum vicinus eſt & propinquus ipſius ignis. i. eius qui ignis cõſumẽs dr̃ (Deuter. 4.) ideo p amoris incendiũ faciliter inflãmatur. Iſte eſt in motu continuo per bonorũ operũ conſequentiã. Motus ſuus ſemp eſt ſurſum p æternorũ deſiderium & appetentiã, & ideo locũ ſuperiorẽ quærere non deſiſtit p iugem perſeuerantiã. vñ ad Coloſ. 3. Quæ ſurſum ſunt quærite, non quæ ſuper terrã iuxta illud apoſtoli ad Phil. 3. Sequor aũt ſi quo modo cõprehẽdã. Et ex oi parte ſui. i. ex oĩbus ſuis affectionibus & motib⁹, ſurſum in acutum. i. in virtutũ pyramidem ſemper de virtute in virtutem erigitur, & ideo in extremitate ſui, ſcilicet ſenectute, calidior, & per charitatem acutior, & per bonorum operũ velocitatem celerior reperitur. tunc ẽt cæteros plus accendit per documentorum & exemplorum dationem, & ex ſe ſonum gignit per gratiarũ actionem, & per diuinæ laudis prædicationem. Act. 2. Factus eſt repente de 11

cœlo ſonus. ¶ Flãma ardẽtior & fortior eſt in extremitate. ſic & tu debes in vitæ tuæ extremitate & ſenectute eſſe ardentior in diligendo, & fortior operando. Cum. n. infirmor tũc fortior ſum 2. ad Corinth. 12. Ideo Iohel. 3. Infirmus dicat, quia ergo fortis ſum. ¶ Flamma a vento modico incẽditur & augetur, ſed a 12

vento forti & vehementi extinguitur, & totaliter diſsipatur. Sic ignis charitatis & virtutis modico vento tentationis & tribulationis accenditur & augetur: ſed cum fortis & vehementis tentatio irruerit, tunc neceſſario diſsipatur, niſi forte p dei adiutorium tueatur. Figura 3. Reg. 19. vbi poſt auram leuẽ ſequutus eſt ſpiritus fortis, conterens petras &c.

De Fumo. *Cap. 5.*

1 FVMVS vapor eſt ex partibus materiæ ſubtilioribus & humidioribus reſolutus. Diuerſificatur aũt fumus ſecundum conditionem materiæ de qua manat, & ſic dico ꝙ inuenitur duplex fumus purus. ſ. & impurus, odoroſus & fœtidus. Fumus. n. fœtidus & amarus viſum lędit, cerebrum & ſpiritũ aialem turbat, & ſenſum grauat. Vñ ſm cõmentatorẽ de aialibus, fum⁹ candelę ex ſtinctę grauat equã prægnantẽ, ꝙ ſi eũ ſenſerit, facere cogitur abortiuũ. Lędit ẽt accipitrem, & alias prędę aues. Fumus autem ex rebus aromaticis reſolutus ſenſui olfactus eſt delectabilis & amicus, ſpirituum cordis & capitis reparatiuus, reumatis & ventris fluxus

reſtrictiuus & deſiccariuus, veneoorum cootrariatiuus, & fu-
gariuus reptilium, neruorum cõfortariuus, & pororum aper-
tiu᷒. Sic eſt rectè de boua & de mala fama, quia verè malũ exẽ-
plum & mala fama qñ in naribus .i. in auribus alicuius ſubio-
rrat, viſum cooteplarioois lędit ſenſum ẽt & cerebri imagioa-
tiouem grauat, & equam prægnanrem. i. hoies ſimplices bono
propoſiro prægnantes facit abortire, in qu ãrum per mali exem
pli datione impeditur ne fętus boni operis procreetur, & ma-
ximè fumus candelę. i. pſonę eccleſiaſticę (quæ. ſ. habet alios il
luſtrare) qñ extinguuoiur per peccatum, quia ſm Bero. pecca-
rum priocipis tantis obeſt, quantis præeſt. Accipitres ẽt clari
viſus. i. viros contemplatiuos, fumos infamiæ aliorũ lędit.. Eſa.
6. A voce clamantis. i. diffamãtis, domus impleta eſt fumo. Ecõ
tra aũt funius bonus bonæ famę, boni exempli & bonarum vir
tutum, qui ex ſpeciebus aromaticis. i. ex virtuoſis hoĩbus ex-
halarur, talis dico eſt olfactui ſpũali. i. auditui delectabilis, &
amicns, niſi forte p inuidiam ſit infectus, quia. ſ. mali nũquam
volont bonam famã de alijs adorare, ſed boni ſic, quia vngueo
to & odoribus delectatur cor. Proua7. Hic ergo in odorantib᷒
ſpũs admiſſos. i. gratias & dona reparar, fluxum ẽt rheumatis. i.
gulæ & vẽtris & luxurię inglunie obſtrnit & reſtringit, & tem
perat, ioquãtum. ſ. aliorum exẽplorũ & famã peccator ſentiẽs
& odorãs, ſe corrigit & iefreoat, & ẽt uenenoſorum reptiliũ i.
morſus detractorum & ipſorum punctionum & diffamationũ
totaliter fugat, & ſic neruos. i. viros ſpirituales, vbi eſt ſenſus
bonę operationis, ędificat & confortat. Ideo Caoti. 3. Aſcendit
per deſertum ſicut virgula ſumi ex aromatibus. Er Cantic. 4.
Odor vnguẽtorũ ruorũ ſup oĩa aromara. ¶ Fum᷒ eſt vapor ex
ſubtilioribus & humidioribus partibus materiæ reſolutus vt
2 caloris, babeos graues partes mixras cum leuibus, ex quibus
obſcuritatem contiahit, & fętorem ex groſsitie etiam materię
contrahit, cuius acumine oculos amaricat, & lachrymas pro-
uocar & educit. Et eſt fumus vſq; ad intima penetratiu᷒, & po
rorum obſtructorũ apetriuus & venenoſorum reptiliũ fuga-
tiuus. Talis eſt ſumus pœoitentiæ vel contritionis, qui ex par-
tibus terreſtribus, ſ. ex ipſis peccatis reſolnitur & emaoat per
virturẽ caloris charitatis, vel per inſpirationẽ diuinã, & iõ ha
bet partes leues. i. ſpem miſericordiæ diuinæ mixtas cum gra-
uibus. i. cũ timore dei, & ex hoc contrahit obſcuritatem iguo-
rantiæ, quia neſcit hõ vtrum amore vel odio dignus ſit, Eccle.
9. Item fœtorem, ſ. proprię diſplicentiæ. Vnde propter amari-
tudinem remorſus conſcientiæ, qui ibi eſt: oculos mentis & ẽt
carnis pũgit, & ſic lachrymas extrahit & educit. Eſaiæ 16. Ine
briabo te lachrima mea. Fumus ergo contritioois vſq; ad inti-
ma penetrar per peccatorum recordationem, poros aperit pet
oris cõfeſsionem, veoeooſa fugat per malarum cogitationum
repreſsionem, ſpiritus cordis capitis reparat per gratiarum &
virtutum reſtaurationem, rheumatis & ventris fluxum reſtrin
git per deliciarum & voluptatum abdicationem. Er ſicur fu-
mus ex igne procedit, & ipſum aotequam aliqoaodo apareat,
manifeſtat, ſic compunctio de igne ioterioris charitatis ema-
nat, & ibi eſſe oſtendit. Et ſicut ſumus obſcuritatem in aere ſa
cit, ſic contritio in conſcientia per ſui agitationem, ſtatus pro-
prij ignorantiæ ioducit. Ideo Baruch 6. Nigrę ſunt facies eo-
rum a fumo qui in domo fit. Vel ſi vis dic ꝙ iſte fumus ſignifi-
car conſiderationem infernalium tormentorũ, qui. ſ. oculis mẽ
ris appoſitus, & in aere conſcientiæ immiſſus, & ab igne infer-
3 nali præambulatiuè emiſſus, facit omoia ſupradicta. ¶ Fumus
poſt ortum ſuum cito perit, & in aere euaneſcit. Fum᷒ ẽt ex ci
bis & potibus & humoribus melãcholicis generatus, & ad ce
rebrum eleuatus, timorem generat in melancholicis, furorem
in phręneticis, obliuionem io obliuioſis, & deſipientiam in le-
targicis, ſenſus & motus & rationis priuationem in epilepti-
cis. Fumus ẽt terræ & maris ſuperi᷒ attractus, aerem inficit &
condenſat, nubes & nebulas generat, & ventis & tẽpeſtatibus
fomeotum & materiam adminiſtrat, radios ẽt ſolares interci-
pit, & aerem obtenebrat & obfuſcat. Talis eſt fumus mũdi ꝓ-
ſperitatis, quia cito poſt ortum ſuum deficit & pertrãſit, & ma
ximè ſum᷒ proſperitatis ex prauis humoribus & diuitijs inde-
bitis generatus, & in peccatis & vitijs a congregatus. Timo-
rem. n. deſperationis facit, furorem iracundiæ excitat, obliuio-
nẽ dei generat, & deſipientiã ſuſpicius cauſat, motus bonę ope
rationis & ſenſus deuotionis priuationẽ inducit, & hoc in me
lancholicis, phręneticis &c. i. in diuerſis generibus boium pec
catorum. Item ſumus proſperitatis a terra. i. a diuitijs & deli-
cijs attractus, aerẽ conſcientię per auaritiam & luxuriam infi-
cit, nebulam malarũ cogitatiooũ ibi gignit, & nubes ignoran-
tiæ facit, & ventis & turbinibus, diſcordijs & litibus & diuer-
ſis criminibus fomẽtũ & auxilium præbet & tribuit, radios ſo
lares. i. diuinas inſpirationes interſecat, & aerem cõſcieotiæ p
igoorantias & errores obtenebrat & obfuſcat. Baruch vbi ſu-
pra. Nigrę ſuot &c. ſicut. §. 1. & vide ibi, vel dic rotum de ſuper
bia. ¶ Fumus vt ait Greg. domos denigrat & inficit, & io parie 4
tibus fuliginem generat & nutrit, loca anguloſa quærit, in qui
bus infectionis veſtigia derelinquit. Fumus de ſtomacho ad
caput procedens, ſomnum efficit, & ſenſus exteriores ligat, &
timorem in melaocholicis ſubiodncit &c. p oĩa ſicut. §. præce
denti. Sic peccatum domum coofcieotię p errores obtenebrat
& ioquinat, & ſuligioem amaram, remorſuum & pũctionũ ge-
nerat, & loca aoguloſa. i. abſcõdita & non aperta quærit & dili
git & procurat, quia peccata ſemp qoærũt fieri in occultis, ꝗa
qui malè agit, odit lucem. Ioan. 3. Sed contrarium eſt de verita
te, quia veritas ooo quærit angulos. Poſt ſe aũt veſtigia dereliu
quit, quia poſt peccatum remanet conſcientiæ remorſus & in-
fectio, mala conſuetudo & inclinatio, conuerſationis & hone-
ſtatis deſtructio, cęterorum hmõi, quę ſunt veſtigia præceden
tium peccatorum. Fomus ẽt iſte ſomnolentiæ pigritiæ efficit ſen-
ſum ioſuper diſcretionis ligat, & morum bonę operationis im
pedit atq; tollit. ¶ Fumus altè aſcendendo euaneſcit. ſic ſuper- 5
bia. dic ſicut infra. §. ſequenti. Fumus ẽt ex corporis humorib᷒
generatus. i. ſuperbia, ex ſanguinis & generis nobilitate proce
dens. Dic per oĩa ſicut ſupra de proprietate. Item fumus. i. ſup
bia ex terra. i. ex dioitijs & aqua. i. ex delicijs &c. Dic ſicut ibi-
dem. pſal. Deficiẽtes quemadmodum fumus deficient. ¶ Fum᷒ 6
(ſecundũ glo. Can. ibi. Virgula fumi) cito mot itur poſtquã ori
tur. quãtoq; magis aſcenderit, tanto amplius euaneſcit. a vẽto
mouetur & diſpgitur, & per vẽtum vndiq; circũfertur. Sic vi-
ta humana poſt ortum & natiuitatẽ cito p mortẽ deficit & ab-
ſcedit, quia licet in præſenti tempore altè aſcendat ad ſeculi di
gnitates, tñ adueniẽte mortis turbine, ſubito & totaliter euane
ſcit, & a vento aduerſitatis & vanitatis mundanæ contĩuè di
ſpergitur & mouet, & quanto magis creuerit, tãto amplius an
nullatur, tanto morti & defectui proximatur. Iaco. 4. Quid. n.
eſt vita veſtra? vapor eſt &c. Et Sap. 2. dr. Fumus & flatus eſt in
naribus noſtris. Sequitur. Spũs diſſoluetur tanq̃ mollis aer, &
trãſiet vita nr̃a tanq̃ veſtigiũ nubis, & ſicut nebula diſſoluetur,
& Sap. 5. Nos aũt nati continuo deſiuim᷒ eſſe. ¶ Fumus in prin
cipio eſt gracilis, ſed rãdẽ ſuperius dilatatr̃. & eſt proprietas fu
mi, ſemp moueri, & ſemper ſurſum aſcẽdere vel leuari. Sic hõ
iuſtus hic ioferius paruus eſt & gracilis per humilitatẽ & pau
pertatẽ, ſurſum vero io paradiſo dilatabitur per æternam fęlici
tatem. Eſa. 60. Mirabit & dilatabitur cortuũ. Iſte aũt vult ſem
per moueri beoe operando, & ſemper vult ſurſum aſcendere
cœleſtia affectando & contemplando. Et ideo cum admiratio-
ne de beata virgine dicitur Canticorum 3. Quæ eſt iſta quæ
aſcendit per deſertum, ſicut virgola fumi ex aromatibus myr-
rhę & thuris? Et aduerte hic quod dicit Ioſephus, ꝙ. ſ. antiqui-
tus fumus in lege antiqua qui aſcendebat de turibulo ſacer-
dotis ſacrificantis, ſi directè aſcenderet, erat ſignũ ꝙ ſacrificiũ
erat acceptum, & oratio exaudita. ſi vero anfractuosè ſurgeret
tunc contrarij ſignum erat. Sic verè qñ mens hominis directè
ſurgit ad deum, ſignũ eſt ꝙ a deo acceptatur. Si verò circũqua
que ad muodana lateraliter erigitur tuoc verè ſignum eſt ꝙ a
deo reprobatur. Vel põt dici ꝙ fumus eſt oratio, quæ directè
tendens ad deum, acceptatur & impetrat, aofractuosè vero va
cillans, & cor ad vanas cogitationes deflectens, a deo nihil re-
portat. Ideo Apoc 8. Aſceodit fumus inceoſorum de orationi
bus ſanctorum, de maou angeli coram deo. Er ſicut fumus il-
luc vadit quo ventus cum impellit, ſic iuſtus illuc mentaliter
tendit, vbi flatus ſancti ſpũs ipſum ducit. pſ. Spiritus tuus bon᷒
deducet in terram rectam. Et ſicut bonus fumus multas habet
booas proprietates &c. Vide ſupra. §. 1. ¶ Fumus quanto plus 7
aſcendit, tanto minus habet de ſoliditate, & tanto amplius eua
neſcit. Sic ſuperbi quanto plus inaltantur, & promouentur, tã-
to per vanitatẽ & ſuperbiam amplius ventilantur, & ventis &
vanitatibus agitantur, & tanto facilius euaneſcẽtes deficiũt, &
per mortẽ & infortuniũ citius dilabũtur. pſ. Deficientes quẽ-
admodum ſumus deficient. Et ſicut fumus ſemp tendit ad illã
partem ad quam ipſum ventus impellit, ſic taliũ mẽtes ſemper
illuc flectuntr̃ vbi a vento vanitatis vel a ſuggeſtione diabolica
agitanẽ. Et ſicut fumus a vento portatr̃ (& inde eſt ꝙ per fumũ
a qua parte vẽt᷒ proueniat declaratur.) ſic viri vani & fumoſi
toti

toti a vento vanitatis & inanis gloriæ poſsidêtur, & ad quancunque partem loquendo vel operando ſe mouerint ſemper ipſos ventus vanitatis & inanis gloriæ comitatur. Iob 2. Vir vanus in ſuperbiam erigitur &c.

De Carbone. Cap. 6.

1 CARBO eſt ignis in terreſtri materia incorporat⁹ & côtra naturã propriã inferi⁹ detêt⁹ & alligatus. Vnũ autẽ valde eſt notabile & mirabile in carbone: q̃a.ſ.cũ extinctus fuerit, vix aut nũquã ꝑpetuo côputreſcit, dato ꝙ nullã habet ſoliditatẽ firmitatis: imo facillimè côfringaẽ. Virtute.n. ignis tota eius humiditas eſt conſumpta, & iõ ſublato humore, putrefactionis materia eſt ſublata. Et inde eſt ꝙ caput colũnę i terra infigẽdę, ſolet côburi, vt ſic in terra vł aqua nõ poſſit putrefieri vel corrũpi. Sub lapidibus etiã qui ſiunt termini terrarũ, carbones ponunẽ, vt loc⁹ ille ꝑ carbonũ indiciũ perpetuo cognoſcatur. Iſta poſsit allegari de viris bonis, in quib⁹ ignis interior charitatis, & ignis exterior aduerſitatis, totũ humorẽ carnalitatis côſumpſit, & eos ꝑ paupertatẽ & pœnitentiã & abſtinẽtiã penitus deſiccauit, quia procul dubio tales quãuis per benignitatẽ ſint teneri, & cito ad votũ frangibiles, ſunt tñ in bono ſtabiles, & ad perſeuerãdum durabiles atq; ſortes. Chriſtus ergo illos quos columnas eccleſiæ voluit facere.ſ. Apoſtolos, martyres & confeſſores, per quos.ſ. voluit terminos mundi & eccleſiæ, peccati & grẽ, miſerię & gloriæ, culpæ & pœnæ diuidere & diſtinguere, primo voluit per aduerſitatẽ & charitatẽ exterius & interius côburere, vt ſic facti carbones poſſent diutius permanere, & in perpetuã memoriã ſequacib⁹ ſignũ eſſe. Sap. 3. Iuſti aũt in perpetuo viuent. Quod de beato Laurentio & alijs apparuit, quos dei prouidentia igne cremari permiſit, & ſic ipſorũ memoriã perpetuo reſeruauit. Eze. 1. Similitudo animaliũ quaſi carbonũ ignis ardentiũ &c. Vel poteſt dici de malis, qui igne charitatis & humanę grẽ ſpoliati, & per peccata denigrati, durant in mundo & viuunt vltra debitum, & ſunt in ſcandalum plurimorũ. Eccl. 7. Impius longo viuit tempore ſuper terram. Vel poteſt dici contra damnatos, qui igne vitæ præſentis extincti, & in inferno nigri & hiſpidi effecti, perpetuo non poſſunt deficere, imo ibi ſine morte neceſſe habent perpetuo permanere. pſal. Laborabit inęternum, & viuet adhuc in finem. Vel poteſt dici contra malos, qui ęſtimatione ſua ſe putant immortales, & nunquam credunt deficere ſeu mori.

2 ¶ In carbone ſubſtãtialis humiditas totaliter eſt conſumpta per ignis violentiam præcedentis, & ideo quia vix eſt ibi ſufficiens glutinum quo partes inuicem coniungantur. carbo de facili frangitur, & in pulnerem redigitur & mutatur. Et licet extinctus fuerit, tamẽ quia ſole partes terreſtres remanent, ideo propter dominiũ ſiccitatis iterato de facili reignitur. Sic verè in auaris propter violentiã ignis cupiditatis & auaritiæ, humiditas deuotionis & côpaſsionis totaliter eſt côſumpta. & ideo quia nõ habent aliquod glutinũ grẽ charitatis, quo partes inuicem côiungantur, de facili franguntur per peccatum, & in minutiſsimos pulueres diuerſorũ peccatorũ & criminũ commutantur, quia ex quo aliquis perdidit humidum radicale charitatis, grẽ & côpaſsionis, ille certè de facili ad voluntatẽ diaboli delinquit, & per deſperationem frangitur atq; perit. Et licet per gratiam a peccati incendio aliquotiens extrahatur, tñ propter dominium ſiccitatis, & duritiæ & impietatis, de facile igne cupiditatis reignitur, & iterũ ad auaritiã reuertitur & mutatur. Oſeæ 10. Vitula docta diligit triturã. Vnde Zacha. 3. Eritis ſicut torris erutus de igne &c. quia breuiter iſtud eſt verum de omni vitio quo quis aliquando fuerit accenſus, ꝙ faciliter cecidit in idipſum. Vel iſta poſſunt dici contra iracundos, qui quia glutino grẽ & charitatis carent, per impatiẽtiam faciliter franguntur. Eſaiæ 46. Fracta ſunt ſimulachra eorum. Vel iſta dic contra luxurioſos, in quibus ignis concupiſcentiæ humorem deuotionis conſumit, & ideo diabolus per tentationes faciliter eos frangit.

3 ¶ Carbo acutiſsimum habet ignem. vnde ſui acumine & violentia ferrum in ſe duriſsimum reſoluit, digerit & emollit, & ad fabricam & malleationem habilitat & diſponit. Sic prædicator ignem verbi dei acutiſsimũ in ſe gerit, quo ferrum.i. peccatores ferreos atque duros digerit & diſſoluit per contritionem, & mollit per compaſsionem, & ſic ad malleationem tribulationum ſuſcipiendam habilitat & diſponit. Vel poteſt dici ꝙ carbo eſt pręlatus rigidus & ſęuerus, qui contra ferrum.i. contra peccatores frigidos & obſtinatos debet vti acutiſsimo igne correctionis &c. ſicut ſupra pſal. Sagittę potentis acutę cum carbonibus deſolatorijs. Vel dic ꝙ iſte eſt Chriſtus, qui eſt carbo ex igne & ex ligno.i. ex diuinitate & humanitate conſtans, cuius.ſ. ignis rigoris erit in iudicio ita acutus, ꝙ ferreos peccatores in inferno deſtruet & conſumet. pſal. Cadent ſuper eos carbones in ignem deijcies eos, in miſerijs non ſubſiſtent. Vel dic ꝙ iſte eſt carbo infernalis purgatorij vel conflagrationis, qui.ſ. conſideratus facit omnia ſupradicta. 4

¶ Carbo qñ ignitur, vertitur in ruborem, & exinde contrahit pulchritudinẽ & decorem. Sed qñ ignis deficit, tunc in nigredinẽ cômutaẽ, & quãto ꝑ ignis côiũctionẽ pulchrior, fuerat tãto per extinctionem turpior reperitur. Sic quãdo aĩa per charitatem ignitur, virtutũ pulchritudine decoratur. Sed ſi per peccatum extinguitur tunc efficitur vitiorum nigredine deturpata, & corã deo & Angelis totaliter inhoneſta, & quãto quis pulchrior erat primitus per virtutes, tanto igne charitatis ſublato, horribilior reperitẽ. vnde Thren. 4. de Nazareis dicitur. Cãdidiores niue. &c. Sequitur. Denigrata eſt facies eorum ſuper carbones. Vnde. 1. Mach. 1. Secundũ gloriam eius multiplicata eſt ignominia eius. Vel poteſt dici de diuitibus malis, qui quãto per ignẽ proſperitatis ſunt modo ſplendidiores, tãto extincti per mortem erunt turpiores, & in inferno viliores &c. 5

¶ Carbo eſt ignis incorporatus terreſtris materię, & per violentiam in inferioribus detentus. Vnde licet ignis in flãma moueatur ſurſum, carbo tñ ratione groſſę materię cui adiungitur, mouetur deorſum, crepitando tñ & ſcintillãdo. Carbo eſt actiuus, qui licet ſit ignis per charitatem, tñ quia materię terreæ.i. negocijs terrenis coniungitur, ideo in infimis mundi negocijs quaſi neceſſario detinetur, & ad ima per violẽtiam inclinatur, quia licet calor charitatis qui in ipſo eſt, ipſum habeat naturaliter ad ęterna ſuperius eleuare, terreſtris tamen materia negociorũ cui adiungitur, ipſum habet neceſſario inclinare. In infimis tamen ardet per dilectionem & bonam conuerſationẽ, & ſcintillat per doctrinã & prædicationẽ &c. Vel poteſt dici de Chriſto incarnato, & terreſtri materię adiuncto, ſicut ſupra de 6 igne. §. 5.

¶ Carbo ignitus ſi ſub cinere fuerit inuolutus, ignem in ſe cuſtodit. Si autem diſcoopertus fuerit & frigido aeri expoſitus, in fauillarum multitudinẽ redigitur, & in ſe ſubito euaneſcit. Sic ſi homo igne charitatis accẽſus ſub cinere.i. ſub mortis memoria ſe inuoluat, & infra humilitatis officium ſe reponat, tunc amoris diuini ignem in ſeipſo poterit conſeruare. ſed ſi aeri frigido.i. rebus & negocijs mundanis, quæ frigus indeuotionis cauſant, ſe diſcooperiat & exponat, tunc ignis charitatis paulatim deficit, & ipſe homo a virtuali perfectione totaliter euaneſcit. Pſal. Carbones ſuccenſi ſunt ab eo. Et ſicut videmus ꝙ carbones accenduntur qñ vento perflantur, ſic iuſti accenduntur ad bene agendum, quãdo flatu ſpiritusſancti interius, vel flatu prædicationis exterius, vel flatu tribulationis a ſupernis inſufflantur. & ſic iuſti figurantur Ezechi. 1. vbi dicitur ꝙ ſanctorum animaliũ aſpectus erat ſicut carbonum ignis ardentium, & quaſi aſpectus lampadarum. 7

¶ Carbo trahit ignem ſibi incorporatũ deorſum, licet habeat naturaliter ferri ſurſum. Sic bona mundi mentem humanam eis per auaritiam incorporatam, inferius detrahũt ad mondana, licet feratur naturaliter ſuperius. Vel dic ꝙ ſicut carbo extinctus faciliter reaccenditur, & maximè quando carbonibus non extinctis adiungitur, & follibus inſufflatur, ſic peccator ab igne cupiditatis & peccati per pœnitentiam extinctus, faciliter reaccenditur, quando flatus tentationis inſurgit, & aliorum peccatorum ignibus ſe ſociat. Vel dic contra impatientes, quia ſicut carbo extinctus ſi calcatus fuerit, ſtridorem reddit, ſi vero extinctus non fuerit, plantas comburit, ſic detractor ſi ſit viuus id eſt ſi poteſtatem habeat, libenter ſuum calcatorem vel correctorem lędit, ſi vero extinctus id eſt carens poteſtate exiſtat, tunc ſaltem impatientiam promit. Vel etiam dic quòd carbo cum ſonitu frangitur dum calcatur. Sic peccator finaliter morte fractus, cum tumultu a demonibus concolcatur. pſal. Perijt memoria eorum cum ſonitu.

De ſcintilla. Cap. 7.

SCINTILLA eſt modica particula reſoluta a materia ignita, quæ quandiu igne fuerit inflammata, ſurſum aſcendit vel manet, & quãto ignis 1 fortior eſt, tanto ipſius motus eſt velocior, & ex lignis viridibus maiores & fortiores ſcintillæ emittunẽ, q̃ ex ſiccis, licet pauciores, tñ qñ ignis extin-

extinguitur, & naturæ propriæ relinquitur, tunc propter terreitatem ad ima cadere compellitur. Sic verè homo igne charitatis imbutus & accenſus, ad æternorum contemplationem ſe eleuat, & ibi manet per perſeuerantiā quandiu ignis ille durat. cito etiam ſurſum erigitur & mouetur, quando charitatis igniculis inflammatur, ita ꝙ fulgens per honeſtam conuerſationem, & ardens per feruentem dilectionem, inferiora deſerit, & ad cœleſtia mentaliter eleuatur. Vnde Sapient. 3. Fulgebunt iuſti, & tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent. Et quanto ignis charitatis maior & fortior fuerit, tanto motus & velocitas bonorum deſideriorum & operū maior erit. Charitas Chriſti vrget nos 2. ad Corinthios 5. Et dato ꝙ ea ligna viridibus. i. ea carnalibus peccatoribus paucæ ſcintillæ. i. raro boni viri fieri mereantur, quando tamen accenduntur per charitatem, & quando ad deum per pœnitentiam conuertuntur, tunc ſcintillæ fortiores. i. viri feruentiores & meliores efficiuntur. ad Rom. 5. Vbi abundauit delictum, ibi ſuperabundauit & gratia. vt patet de Magdalena, de qua dicitur Lucæ 7. Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Sed quando ignis charitatis deficit per peccatum, & ſibiipſi homo relinquitur, tunc ad infima. ſ. ad mondialia & terrena delectabilia negotia inclinatur & cadit & per auaritiā cœlo & cœleſtibus relictis, ad terram & temporalia. necnon ad peccata & tormēta finaliter deuenit & deſcendit. Deſcende, ſede in puluere virgo filia Bab &c. Eſai. 47. Vel poteſt dici de ſanctis diſcedentibus, qui gratia illuminati & charitate inflammati, ſurſum diſcurrunt ad gloriam, extincti vero peccatores inferius deſcendunt ad pœnam. Allega. Ecll. 3. Spiritus filiorum Adam aſcen-
2 dit ſurſum, & ſpiritus filiorum iumētorum deorſum. ¶ Scintilla licet ſit modica, tamen quando in materia accenſibili inuoluitur, vt in ſtipula vel in ſtupa, exinde quandoque ignis maximus generatur, quo domus & ciuitates multotiens cōburuntur. Sic ex modico verbo iracūdo inter paleas & ſtipulas. i. inter perſonas iracundas expoſito, ignis permaximus rixæ & diſcordiæ oritur, quo domus & villæ ad litteram per guerras & odia diſſipantur. Ideo dicitur Eccl. 11. A ſcintilla vna augetur ignis, & ab vno doloſo augetur ſanguis. Vel ſcintilla ſignificat modicam tentationem vel modicum diſſolutum ſermonē, a quo pro certo quandoque magnus ignis fortis concupiſcentiæ & tētationis gignitur, niſi a principio cautius extinguatur.
3 Allega vt ſupra ¶ Scintilla propter ignem incorporatū ad pulchritudinem contrahitur, & velociter mouetur & circuitur, ſed extincta ſubito corporaliter euaneſcit, & ad terram deſcendēs nihil præter modicam fauillam relinquit. Sic homo propter ignem incorporatum. i. propter animam viuificantem, dū viuit, pulcher & gratioſus inuenitur, & per aerem mundi huius velociter circumit & mouetur, ſed tamen ignis iſte. i. anima, ſubito per mortem deficit, & luciditas vitæ præſentis extinguitur, atque perit, & ſic homo ad terram & terreitatem veniens, pulchritudinem ſuam perdit, & ita euaneſcit & diſſipatur; ꝙ de eo nihil præter fauillam & cinerem penitus reperitur. Sapien. 2. Fumus & flatus eſt in naribus noſtris, & ſermo ſcintillæ ad commouēdum cor noſtrum, & extinctus cinis erit
4 corpus noſtrum. ¶ Scintilla eſt modica pars cineris accenſa, quæ ratione ignis in altum aſcendit, & ibi ſubito extinguitur, & propter terreſtrem materiam ſtatim cū extincta fuerit, ima petit. Sic verè quandoque ꝙ homo fit ignitus per charitatem, ex hoc ſurſum eleuetur, per ſuperbiam & vanitatem, alios. ſ. contemnēdo, & de ſuis viribus præſumendo, & in ſuis viribus gloriando, & per iactantiam ſe vndique propalando. quo facto ſæpe fit vt iuſto dei iudicio extingui per peccata permittatur, & ſibiipſi relinquatur, & ſic cadit continuo in peccatum, & a lumine de quo ſuperbierat obſcuratur, & in terram. i. in culpā deiicitur, & ſufflatur. Vnde Eſa. 14. Quomodo cecidiſti lucifer? Sequitur. Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua, corruiſti in terram, qui vulnerabas gentes.

De Fauilla. Cap. 8.

1 FAVILLA dicitur a fouendo, eo quòd foueat ignem &c. Fauilla eſt cinis modicus ex carbone per ignis violentiam reſolutus, quæ ſi ignita fuerit, ſurſum tendit, ſed ſi extincta fuerit, ima petit, vt ait Greg. Sic verè anima per mortis violentiam a corpore reſoluitur, & tunc ſi per charitatem fuerit inflammata, ſurſum ad paradiſum aſcendit, ſi autem per peccatū mortale igne charitatis fuerit ſpoliata, inferius ad terram miſeriæ & tenebrarū deuoluitur in infernum. Et ſicut ſecundum Grego: fauilla motu proprio deſcendit, motu autem alieno. ſ. per ignem quo accenditur, ſurſum vehitur, ſic anima quaſi ex natura propria trahitur ad infernum, ſed ſurſum ad paradiſum non vehitur, niſi per ignem charitatis & per gratiam adiuuetur, & ibi per dei miſericordiam eleuetur, quia non ex operibus iuſtitiæ quæ fecimus nos, 1
ſed ſecundum miſericordiam ſuam ſaluos nos fecit. ad Titum 3. ¶ Fauilla eſt cinis tenuis, mollis & leuis, ſubalbidus & ſicc9, 2
in ſuperficie carbonis igniti adherens fulgorem eius hebetans & ardorem ipſius diminuēs. Sic peccata venialia ſunt mollia ad diſſoluendum, ſunt leuia & facilia ad committendum ſunt tamen ſubalbida per complacentiam & ſicca, inquantum ſiccitatem indeuotionis inducunt per eorum redundantiam. carboni ardenti. i. homini per charitatem & gratiam inflammato ſolent adherere, quia venialia cum gratia poſſunt ſtare, calorem tamen minuunt charitatis, & hebetant ſplendorem honeſtatis. Explica &c. ¶ Fauilla propter defectum humoris, qui na- 3
turaliter nutrit ignem, licet de facili accendatur, tamen faciliter extinguitur. Sic vir inſtabilis propter defectum humoris compaſsionis & deuotionis, qui ignem charitatis nutrire deberet, de facili extinguitur per peccatum, & de facili accenditur per amorē, qui tales ad modū pueri modo amāt, modo nō &c.
¶ Fauilla ignita ſurſum aſcendit, ſi autem extincta fuerit, ima 4
petit: Deorſum mouetur motu proprio, ſed ſurſum aſcendit alieno. De facili ignitur, & de facili extinguitur. Sic voluntas igne amoris diuini accenſa ſurſum ad æternorum inclinatur amorem: ſurſum etiā ad æterna fertur motu & ad iuuorio ignis & gratiæ quæ in ea eſt, ſed ad ima & tēporalia, ad vitia & peccata, motu & inclinatione propria deuoluitur & deſcēdit: quia ſenſus & cogitatio hominis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua. Gen. 8. Et propter ſiccitatem indeuotionis & incompaſsionis, licet de facili incendatur ad amorem, tamen de faci-
li extinguitur per peccatum &c. ¶ Fauilla ad modicum flatum 5
venti diſpergitur, diſperſa vero vix vnquam recolligitur, vt dicit Gregorius. De facili ignitur, ſed faciliter propter humoris defectum extinguitur. Si ſit ignea ſurſum tēdit, ſi autem extincta fuerit, ima petit. Inferius tendit motu proprio, ſed ſuperius rapitur impetu alieno, vt dicit idem. Sic vita noſtra ad modicū ventum tribulationis vel infirmitatis diſpergitur & aufertur per mortem, nec vnquam amplius poteſt recolligi vel haberi, quando per mortis impetum diſſipatur. Ideo Iob 16. Ecce inquit breues anni tranſeunt, & ſemitam per quam non reuertar ambulo. Expone alia ſicut ſupra. §. præcedenti de voluntate
¶ Fauilla ſecundum Gregorium dicitur a fouendo, eo ꝙ ignē 6
foueat atque tegat. Vnde etiam ſicut patet, fauillę carboni adherentes, claritatem eius hebetant: ignem tamen eius cuſtodiunt atq; ſeruant. Sic verè mortis memoria, & humilitas ignē charitatis & feruoris in hominem ſeruant, fouent & nutriunt, claritatem vero eius. i. temporalem pompam & gloriam reſecant, operiunt atque tegunt. Ideo Iob 42. Ago pœnitentiam in fauilla & cinere.

De Cinere. Cap. 9.

CINIS eſt deſpecti coloris, & amari ſaporis. Vir- 1
tutem mundificatiuam habet, & veſtium ablutiuam & dealbatiuā, & macularum abſterſiuā, corroſiuam & deſiccatiuam, & ſi calidus fuerit, ignem ſeruat, ſi autem frigidus fuerit ipſum deſtruit & extinguit. Sic verè pœnitentia eſt deſpecti coloris per exteriorem conuerſationem, amari ſaporis per interiorem contritionem, maculas peccatorum tamen diſſipat, veſtes conſcientiæ mundat, ſaniem luxuriæ abſtergit, carnem adulterinam cogitationum corrodit, & fluxum & mollitiem deliciarū eradicat & deſiccat. Et ſi cinis calidus fuerit. i. ſi pęnitentia in calore & feruore & in ſtatu charitatis fiat, tunc ignem ſpiritusſancti in ſeipſo attrahit & cuſtodit. Si autem frigida fuerit per abſentiam charitatis, tunc ignem iſtum conſeruare nequit Apocalypſis 3. Vtinam calidus eſſes aut frigidus, ſed quia tepidus es, incipiam te euomere de ore meo. Conſtat enim ꝙ pœnitēs ſi tepidus fuerit, faciliter recidiuat, & ſic ignē ſuum extinguit, deſtruit & adnihilat. Et ſicut cinis ex terreſtri materia reſoluitur, ſic verè ex reſolutione contritionis & ex conſideratione proprię terreſtritatis & culpę, cū actione ignis . i. cum ſpiritusſancti inſpiratione pœnitentia generatur. Et ſicut cinis ſteriliorem reddit terram, ſic pœnitētiam hominem

facit

facit in ſterilitate.i. in paupertate viuere, delectabilia contem-
nere, & de ſęcunditate terrenæ opulentiæ non curare. Bene er
go dicebat Iob, Iob.42. Ego me reprehendo, & ago pœniten-
2 tiam in fauilla & cinere.¶ Cinis minutiſsimas habet partes, &
ideo de facili diſpergitur & diuiditur, & per turbinis impetum
diſsipatur. ſterilis eſt etiam, inquit Gregorius. & quando in
terra proijcitur, ipſam non fęcũdat, ſed ſi ſterilis fuerat, ipſam
ſteriliorem facit. Sic diuitiæ de facili diſperguntur, ſed nõ de
facili adunantur, & ab eis qui habent, per vẽtos & turbines tri
bulationũ, vel per turbines.i. per balliuos & præpoſitus de fa-
cili auferuntur. ſteriles autem ſunt, quia fructum grãæ in corde
non generant, imo ipſum per auaritiam ſterilizant cum ibidẽ
fuerint ſeminatę. Sapientiæ.15. Cinis eſt enim cor eius & ter-
3 ra ſuperuacua ſpes illius.¶ Cinis ſecundum Iſidorum eſt a ca-
dendo dictus, eo ꝙ per ignis incẽdium de materia terreſtri re
ſoluitur atque cadit, & poſt incendium remanet eius ſignum.
& habet virtutem mundatiuam, & corroſiuam, & ignis cuſto-
ditiuam Sic mortis memoria quę poſt incendium mortis alio-
rum debet in noſtris cordibus remanere, virtutem habet mun
dificandi conſcientiam, & corrodendi vlcera peccatorum &c.
ſicut.§.pręcedenti. Vnde. Extinctus cinis erit corpus noſtrum.
4 Sapientiæ 2.¶ Cinis eſt deſpecti coloris, amari ſaporis, mollis
etiam & tenuis, & per multam conflagrationem ignis & violẽ-
tiam, formam ſuam commutat in naturam vitream atq; clarã.
Sic humilis eſt mollis per pietatem, deſpecti coloris per humi
litatem, amari ſaporis per pœnitentiæ aſperitatem. & quia per
ignem charitatis totaliter cõflagrat, ideo in paradiſo efficitur
luculentus. Vel quia per ignem tribulationis & conflagratio-
nis conflagrat in morte: ideo in paradiſo lucens efficitur atque
clarus. Vel ad litteram poſt ignem conflagrationis iudicio, re-
ſurget lucidus & refulgens per dotes corporis & animæ, quia
tunc fulgebunt iuſti ſicut ſol. Matth.13. & hoc, quia qui humi
liatus fuerit, erit in gloria. Ioan. 22. Vel cinis eſt peccator, qui
quamuis ſit vilis & hiſpidus per horrorem, quando tñ igne tri-
bulationum vel pœnitentiæ conflagrat, tũc in vitrum.i. in virũ
perfectum, virtutum claritate lucidum commutatur 1. Re.10.
Mutaberis in virum alterum. Vide in cap. de vitro. libro 11.

De Aere. *Cap. 10.*

1 AER ſm Iſidorum dictus eſt eo ꝙ ignem ferat, &
ab aqua feratur. Habet enim duas partes, ſupe-
riorem. ſ. quę ſemper eſt pura, clara & quieta, ad
quam inferiores procellę nõ poſſunt attingere.
& iſta pertinet ad cęleſtem naturam. Et inferio-
rem, quæ groſſa eſt, opaca & obſcura. & iſta per-
tinet ad terreſtrem naturam. Talis eſt prælatus, quia pro certo
ille videtur eſſe medius inter naturam cœleſtem.i. penitus ſpi-
ritualem. ſ. angelos, & terreſtrem.i. penitus brutalem. ſ. pecu-
des. Vel inter naturam ſuperiorem. ſ. contemplatiuos, & infe-
riorem. ſ. ſeculares & actiuos. vtriuſque.n. ſtatus conditionem
debet ſapere, & de vna ad aliam loco & tempore ſe transferre.
Ioannis 3. Medius vestrum ſtetit. Iſte enim habet vnam partem
ſuperiorem. ſ. rationem & contemplationem, quæ eſt angelica
& cœleſtis, clara, intellectualis & pura. Alteram autem inferio
rem. ſ. actiua, quæ eſt brutalis & terreſtris, & magis ignorans
& obſcura. Per primam.n. deo & angelis aſsimilatur, per ſecũ-
dam vero brutis.i. ſecularibus comparatur. Vtraque tamẽ pars
eſt neceſſaria prælato, vt ſe mediatè habeat cum proximo & cũ
deo. Ezechielis.8. Eleuauit me ſpiritus inter cœlum & terrã.
Vel dic ꝙ iſte eſt Chriſtus, qui medius fuit inter cœleſtes &
terreſtres. deo.n. & angelis erat ſimilis quo ad ſuperiorem par
tem ſui. ſ. diuinitatem, homini vero & beſtijs erat ſimilis quo
ad humanitatem & ideo iſte dicitur ab apoſtolo mediator dei
& hominum homo Chriſtus Ieſus. Vide benè expoſitam in-
2 fra de anima & de eccleſia.§.4.¶ Aer immutatur in ſuis quali-
tatibus per ſolis & ſtellarum appropinquationem, quia tunc ca
leſit, vel remotionem, quia tunc frigeſit. Sic conſcientia caleſit
tunc charitate, quando ſol Chriſtus ei per gratiam appropin-
quat, ſed tunc frigeſit per indeuotionem, quando per peccatũ
ab eo elongatur. Sol autem quomodo caleſiet? Eccleſiaſt.5.
3 ¶ Sicut ait Auicena, Si ſol alicui planetę frigido, & in ſigno fri
gido coniungatur, tunc frigus & rigiditas in aere genera-
tur. Si autem ſtellæ calidæ copuletur, tunc calor in aere cu-
mulatur. Sic ſi ſol.i. bona perſona cum frigido planeta id eſt
cum peccatore indeuotionis frigore congelato communi-
cet, copuletur & iungatur, eius ſocietatem frequentando, tũc
dico ꝙ aer ſuæ conſcientiæ ſibi ſimilis efficitur. ſed ſi cum cali-
do planeta iungitur, tunc eius influentia, aer ſuæ conſcientię ca
lidior, & per charitatem & deuotionem ſeruentior reperitur.
Vnde Iob 37. Veſtimenta tua calida ſunt cũ perflata fuerit ter
ra auſtro. Aer etiã ex cadauerum vicinitate corrumpitur &c.
ſicut infra.¶ Aer habet duas partes. ſ. ſuperiorem claram & pu 4
ram, & ad cœleſtem naturam pertinentem, ſpherę ignis conti-
guam & vicinam. Et partem inferiorem, qua terrę & mari vici
natur, quæ eſt turbida, & multis vaporibus intermixta, groſſa
& compacta, & ad terreſtrem pertinens naturam, in qua plu-
uię & grandines, & diuerſę alię impreſsiones, ex vaporibus ab
aqua & terra aſcendentibus generantur. Sic anima humana
duas habet principaliter regiones. Superior pars eſt ratio,
quæ eſt pura per ſanctitatis dilectionem, clara per veritatis co
gnitionem. & hæc ad naturam cœleſtem. i. ad dei & angelo-
rum ſimilitudinem dinoſcitur pertinere, quia in ſuperiore par
te animæ ſummè viget dei effigies & imago. & ideo dicitur ꝙ
ſpheræ ignis eſt contigua & vicina, quia. ſ. ipſi deo, qui ignis cõ
ſumens eſt, immediatius ſimiliatur. Similis ero altiſsimo. Eſai.
14. Ad imaginem dei factus eſt homo. Gen.9. Sed inferior pars
iſtius aeris (.i. aĩa). ſ. ſenſualitas, quæ terræ & mari.i. iſtis infe-
rioribus ſenſibilibus & animalibus vicinatur, eſt turbida per
ignorantiam, groſſa, impura & compacta per carnalium affe-
ctionum abundantiam. Et ideo propter vapores & fumoſitates
.i. pp deſideria & affectiones quæ a terra & aqua.i. a carne &
ſanguine ad eã aſcẽdũt, diuerſæ impreſsiones.i. diuerſa vitia &
peccata in ea generantur. Exinde.n. deſcendit pluuia luxuriæ,
nebula ignorantiæ. grando rixæ & diſcordiæ, pruina auaritiæ,
gelu accidiæ, nix guloſitatis, ventus vanitatis, corruſcatio hy-
pochriſis, tonitruum cõminationis, fulgor rapinæ & inuaſio-
nis. Iſtæ.n. impreſsiones in iſta parte aeris per agens diabolicũ
induenntur. ſ. ignis, grando, nix, glacies &c. Ideo monetur 1.
Petri.9. Abſtinete vos a carnalibus deſiderijs quæ militant ad-
uerſus animam. Vel dic ꝙ aer qui volucrum cœli eſt habitacu
lum proprium.i. virorum ſpiritualium & ſanctorum, eccleſia
eſt, in qua. ſ. volucres & beſtię.i. homines boni & mali habitant
& morantur. Iſte autem aer eſt medius inter infima.i. inter nos
alios homines qui modo ſumus de eccleſia, & ſuprema.i. ipſum
deum & angelos. Et ideo aer iſte. ſ. eccleſia, duplicẽ habet par-
tem. ſ. ſuperiorem eccleſiam triumphantem, quæ eſt clara per
beatam viſionem, puram per beatam fruitionẽ, calidã per bea
tam dilectionem, vbi venti & procellæ tribulationum attinge-
re nequeunt vel venire, quia ibi eſt pax & tranquillitas ſempi-
terna, & hæc pertinet ad cęleſtem naturam.i. ad angelicam ſi-
militudinem & decorem. Ioannis 16. In mundo præſſuram ha
bebitis, in me autem pacem. Sed eſt alia pars inferior.i. eccle-
ſia militans mundi huius, quæ mari & terræ, ad litteram elemẽ
tis inferioribus, eſt vicina, vel mari.i. peccatoribus, & terræ.i.
bonis & humilibus eſt coniuncta & in iſta ſunt venti & turbi-
nes diuerſarum tribulationem & tentationũ, ex quibus aer iſte
.ſ. eccleſia militans quotidie alteratur, & in ſuis qualitatibus
immutatur. Ideo de duplici eccleſia dicitur Eſa.32. Sedebit po
pulus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, in
requie opulenta. ſ. in eccleſia triumphante. Sequitur. Grando
enim in deſcenſione ſaltus, & humilitate humiliabitur ciuitas.
ſcilicet eccleſia militans &c. Vel accipe per aerem eccleſiã mi-
litãtem. Pars eius ſuperior eſt religio, quę eſt clara, pura, & an-
gelis vicina &c. Pars autem inferior eſt mundus, vbi ſunt im-
preſsiones diuerſorum peccatorum, quia ibi eſt nebula igno-
rantiæ, ventus vanitatis & ſuperbiæ &c. ſicut ſupra de anima.
Iſta igitur pars eſt groſſa per ſuperbiam, compacta per auari-
tiam, turbulenta per ignorantiam, corpulenta per guloſitatem
& luxuriam, vel etiam per pigritiam, & naturæ terreſtri.i. na-
turæ beſtiarum & huiuſmodi eſt vicina. Vbi etiam volucres &
beſtiæ.i. boni & mali pariter cõuerſantur. Sed beſtiæ in terra &
temporalibus remanent, aues autem.i. boni ad cœleſtia ſe ex-
tollunt, quia in domo magna non tantum ſunt vaſa aurea & ar
gentea, ſed etiam lignea & fictilia 2. ad Thimoteum 2. ¶ Aer eſt 5
ſuijpſius diffuſiuus, reſpirationis eſt auibus & beſtijs miniſtra
tiuus, omnium volucrum contentiuus, beſtiarum etiam & pe-
cudum concluſiuus, ſuijpſius vſque ad interiora animalium di
ſtributiuus, & ſic vſque ad interiora labitur, maximè corporũ
immutatiuus. Sic gratia & charitas dei diffuſa eſt in cordibus
noſtris. ad Romanos 5. Et ſic ſpiraculum deuotionis, auibus.i.
contemplatiuis, & beſtijs.i. actiuis, tribuit & miniſtrat, & ſic rã
volu-

vnlucres quàm animalia cõtinet & præſeruat, & vſque ad eo-
rum interiora.ſ. ad cor & ad conſcientiam diffunditur & ſu-
bintrat, & ideo ipſos in bonis moribus viuificat & immutat.
ſine.n.aeris iſtius attractione nullũ animal poteſt viuere quo
ad deum, imo niſi iſtum attraxerit, neceſſario moritur mor-
te culpę,& etiam finaliter morte pœnę. Incuruatus ſum mul-
to vinculo ferri, & non eſt reſpiratio mihi. 2. Paralipo. vlti-
6 mo. pſal. Os meum aperui,& attraxi ſpiritum. ¶ Aer ſecun-
dum Ariſtotelem ex cauſa triplici inſpiſſatur ſcilicet ex va-
pore partes terreſtres ſuas cum aere permiſcente, vel ex fri-
giditate partes aeris congelante, vel ex noui aeris congene-
ratione,ſe cum altero coniungente. Rarificatur autem ex cau-
ſis contrarijs, ſcilicet propter vaporum conſumptionem &
deſcenſionem, vt patet in pluuia. Secundo propter caloris at-
tenuantis actionem, vt patet in æſtate. Tertio propter ignis ex
partibus aeris generationem: quia quando aeris partes in ignẽ
conuertũtur, tunc alter aer rarificatur, inquãtum ad loci præ-
cedentis repletionem extenditur. Sic recte aer conſcientiæ
per peccatum tripliciter condenſatur,& remouetur a lympi-
tudine puritatis. Nam quãdo vapor terreus.i.affectio & amor
rerum corporalium & cupiditas ſe cum aere conſcientiæ im-
miſcet, tunc per peccatum auaritiæ cõdenſatur. Quando etiã
frigora timoris ipſum aerem conſcientiæ congelant & con-
ſtringunt, tunc per peccatum deſperationis multotiens con-
denſatur. Quando ẽt nouus aer generatur.i.quãdo amor illici
tus & affectio in corde introducitur, tunc ſimiliter per pecca-
tum luxuriæ, condenſatur. Et breuiter vel ex amore malè in-
flammãte, vel ex timore malè deprimente, vel ex auaritia &
ardore malè occupante ſemper in corde introducitur denſi-
tas peccatorum. Sed pro certo conſcientia rarificatur per gra-
tiam, ex cauſis contrarijs. Nam ſi contra vapores terreos
diuitiarum, quibus cor incorporatur, adhibeatur pluuia lar-
gitatis, per quam vapores huiuſmodi ſuper terram aridam.i.
ſuper pauperes diſperguntur, tunc dico ꝙ aer conſcientiæ ſe-
renatur. Ideo Iob 37. Aer cogetur in nubes,& ventus tranſiẽs
fugabit eas. Ventus dico largitatis diſpergit puluerem diuitia
rum. Item ſi calore charitatis frigus timoris de conſcientia re
pellatur, & per ipſum calorem, peccati groſsities extenuetur,
tunc dico ꝙ ſimiliter ſerenatur, quia perfecta charitas foras
mittit timorem 1. Ioannis.4. Item contra amorem malè inflam
mantem, ſi de partibus aeris.i.de conſcientia ignis diuini amo
ris educatur, tunc dico ꝙ cõſcientia depuratur, quia ſicut ma
ior calor attrahit & extrahit minorẽ calorem, vt patet de fon-
tibus in æſtate, ſic ſi ignis & calor diuini amoris in conſcien-
tia incendatur, calor minor, ſcilicet terrenorum affectio, ab eo
totaliter abſorbetur, quia dies diem ſuperat, & lux lucem,&
ſol ſolẽ &c. Eccleſiaſtici 33. Et ſicut in vltima parte aeris mul-
tę fiunt impreſsiones, ſic in ſenſualitate animæ &c. vide bene
7 ſupra de anima. ¶ Aer aliquotiẽs immutatur ex cadauerum &
paludum vicinitate, quia vapores ex talibus reſoluti, ſe cũ par
tibus aeris immiſcentes, ipſum inficiunt & corrumpũt, & hoc
ſummè accidit in tempore æſtatis,& hoc quia tunc aer eſt pu
rior,& ideo conuertibilior in huiuſmodi corruptelam. Sic aer
.i.bona & pura perſona aliquotiens peccato luxuriæ corrum-
pitur, quando ſcilicet cadaueribus & paludibus.i.perſonis cor
ruptis per luxuriam & infectis vicinatur, quia ex huiuſmodi
rebus aſcendunt vapores corrupti.i.mala verba & ſuggeſtio-
nes, tentationes & occaſiones, quæ cum infra cor & conſcien-
tiam iſtius aeris per auditum & complacentiam immiſcẽtur,
tunc dico inficitur per delectationem, corrumpitur per con-
ſenſum,& turbatur per operationem, & hoc ſummè accidere
conſueuit in æſtate proſperitatis, quæ ſcilicet ſicut æſtas fructi
bus.i.mundi conſolationibus eſt repleta, quia verè, proſperi-
tas luxuriæ eſt amica. Figura Apocalypſis.9. Aſcendit fumus
de puteo abyſsi, ſicut fumus fornacis magnę. Et ſicut dicitur
8 ibi, obſcuratus eſt ſol & aer de fumo putei &c. vide ibi. ¶ Aer
de ſui natura eſt mobilis, alterabilis & mutabilis in oppoſitas
qualitates, quia ex vapore terræ & maris ſepius alteratur.
Nã ſi in aere vapor venenoſus vel turbidus miſceatur in ob-
ſcuritatem ſimiliter tranſmutatur. Et eſt aer propter ſui puri-
tatem ſolaris luminis receptiuus, & ſui vſque ad ſpherã ignis
ſuperius extenſiuus. Et quanto aer a terra & aqua fuerit re-
motior,& igni & cœlo vicinior, tanto purior inuenitur, & ſi-
milior eſt ætheteæ puritati. Rectè talis eſt voluntas humana,
quia ex ſui arbitrij libertate mutabilis eſt & mobilis ad con-
trarias qualitates, quia ſi homo aliquid modo diligat & appe-
tat, ſtatim poteſt eius velle contrarium, & ab eo reſilire,& ſic
non eſt de actibus aliarum potentiarum. Ex vaporibus etiam
.i.ex tentationibus, cogitationibus & delectationibus, quæ ex
terra & aqua.i.ex carne & ſanguine ſuperius eleuantur,& in-
fra ſubſtantiam ipſius aeris ſcilicet mentis & voluntatis im-
miſcentur, ipſa voluntas multotiens alteratur. Vel per aquam
accipe carnem. Per terram autem accipe mundũ, quæ immu-
tant & variant hominis voluntatem vt in ea diuerſę impreſ-
ſiones.i.diuerſa peccatorum genera producantur. Figura 3.
Reg. 18. vbi nubecula.i.modica cogitatio vel delectatio aſcen
dit de mari.i.de carne vſq; ſurſum.i.ad aerem volũtatis, & ſta
tim ſequutæ ſunt pluuiæ luxuriæ, & grandines auaritiæ,& hu
iuſmodi. Vide melius de malis impreſsionib' ſupra de anima.
Hic autem aer, ſcilicet voluntas, propter ſui naturalem puri-
tatem, eſt cœleſtis luminis.i. diuinæ gratiæ vel etiam ſapien-
tiæ receptiuus, & a terra.i. a terrenis vſque ad ſpheram ignis
.i.vſque ad cœleſtia & æterna eſt ſuiipſius extenſiuus, quia vo
luntas poteſt diligere & infima, & ſuprema, & vno relicto, ſe
ad aliud eleuare,& quanto a terra & aqua.i.a mundo & carne
remotior per vitæ perfectionẽ,& cœlo & cœleſtibus propin-
quior per contemplationem, tanto purior per caſtitatem, ca-
lidior per charitatem, lucidior per ſapientiæ claritatem,& ſi-
milior æthareæ.i. ſupremæ & angelicæ puritati per omnimo-
dã conformitatem. Spiritu ergo ambulate, & carnis deſideria
non perficietis. ad Galat.5. ¶ In aere ſecundum Ariſtotelem 9
generantur diuerſæ impreſsiones igneæ, quæ ſtellæ a vulgo
eſſe creduntur, de nocte cadentes, quæ nihil aliud ſunt quàm
vapor calidus & ſiccus per ignis violentiam inflammatus cu-
ius materiam non videmus, ſed ignis nobis tantum apparet,
qui propter remotionem ſtella eſſe videtur. Quia autem ſta-
tim conſumpta materia deficit, ideo a ſimplicibus ſtella vna
creditur cecidiſſe. Sic in aere, id eſt in eccleſia ſunt multæ
ſtellę non fixæ, ſed fictæ, ſcilicet hypocritæ, qui propter ſplen-
dorem bonę apparentiæ, ſtellæ eſſe creduntur.i. viri iuſti &
boni,& tamen non ſunt niſi vapor ad modicum parens. Iaco.
4. Quorum materia.i.interior conſcientia non videtur, quæ ꝓ
certo eſt vapor calidus per cupiditatem,& ſiccus per indeuo-
tionem & impietatem. Ignis tamen.i.exterior lucens apparen
tia videtur, propter quam creditur eſſe ſtella. Sed pro certo
cõſumpta materia ignis huiuſmodi.i. amota fictione, quæ ignẽ
honeſtę apparentiæ nutriebat, tũc deficit & extinguitur ignis
iſte, quãdo ſ. peccatorum ſuorum vilitas declaratur. vnde Iob
18. Lux.n.impij extinguetur, nec ſplẽdebit flamma ignis eius.
Et tunc quando cadunt de aere eccleſiæ vel religionis, credũt
ſimplices ſtellam cœleſtem.i. aliquam bonam perſonam per
peccatum cecidiſſe, quod tamen non eſt ita, quia ſolus vapor
cecidit & tranſiuit,& ſtellæ cadent de cœlo. Matt.24. ¶ Con- 10
ſtantinus reddit rationem quare aer eſt in mõte frigidior quã
in valle, & dicit ꝙ omne ſubtile per motum & exhalationem
infrigidatur, & quia ibi maiores & frigidiores venti ventilãt,
ideo propter eorum motũ eſt ibi frigidus aer. Sed ecõtra aer
in vallibus quieſcit a motu, & per conſequens caleſit & arde-
ſcit. Macrobius autem aliam rationem aſsignat, quia dicit ꝙ
radij ſolares in vallibus pluſquam in montibus aggregantur,
& ideo ibi fortius refringũtur, & exinde ibidem calor fortior
generatur, quia repercuſsio radiorũ ardẽtium ad centrum, eſt
cauſa caloris ſm ipſum. Mõtes ſunt prælati, clerici, diuites, iu
dices,& maiores, qui præ cæteris eminẽt dignitate. Valles au
tẽ ſunt ſubditi & minores. Aer autem, eſt conſcientia vtrorũq.
Sed pro certo in montibus.i. in maioribus, eſt aer conſcientiæ
frigidus per indeuotionẽ, quia omne ſubtile.i.omnis conſcien
tia quæ de ſe eſt ſubtilis & diſcreta, diſcernens ſemper inter bo
nũ & malum propter motum & exhalationem, hoc eſt pro-
pter eius ad diuerſa negotia applicationem, infrigidatur per
indeuotionem. Sapientiæ 9. Deprimit inhabitatio terrena ſen
ſum multa cogitantem. Et ideo cum in montibus perflet ma-
ior ventus.i. exhalatio vanitatum, & cum ex hoc aer qui eſt
in montibus.i. conſcientia iudicum & maiorum per diuerſa
negotia & deſideria vndique moueantur, hinc eſt ꝙ aer ſuæ
conſcientiæ a calore charitatis paulatim ſpoliatur, & frigore
indeuotionis totaliter congelatur, quia verè occupatio circa
mundana eſt cauſa, quare de conſcientia calor charitatis eua
porat. Sapientiæ 2. Spiritus diffundetur ſicut mollis aer. Sed
econtra in vallibus.i. ſimplicibus ſubditis & humilibus quie-
ſcit aer conſcientiæ a motu huiuſmodi negociorũ,& per con-
ſequens calor charitatis non exhalat, ſed ibi potius augmẽta-
tur,

tur, quia.ſ. in vallibus & humilibus radij ſolares.i. diuinæ in-
fluenoræ magis quàm in montibus & potentibus & ſuperbis ag
gregaotur & multiplicantur, quia radij diuinæ inſpirationis
tendunt ad centrum humilitatis, nõ ad ſuperficiem vanitatis,
quia ſicut dicitur Lucæ 1. Reſpexit dominus humilitatem &c.
Et quia radij diuinorum beneficiorum ibi refringuntur, in-
quantum.ſ. per gratiarum actionem ab ipſis humilibus itera-
to io deum ſuperius reflectuntur (quodſquidẽ non eſt in mon-
tibus & ſuperbis, quia de nullo gratias agunt deo) ideo dico ꝙ
in ipſis vallibus caloe charitatis intenſior generatur. In ſtis
autem montibus maiora indeuotionis frigora perſeuerant, tũ
quia ibi non eſt fractio & reflectio diuinorum beneficiorum
quæ recipiunt.ſ.per gratiarum actionem, tum quia ventis va-
nitatum & negotiorum eaponuntur. Iob 34. Quibus non eſt
operimentum io die frigoris. Iſti.n.amittunt pallium.i. chari-
tatem, in die frigoris. Prouer. 25. Subtile enim per motum fri-
geſcit, quia.ſ. propter motus negotiorum, illi qui plus ſunt in
mundanis ſubtiles & ſapieotes, ſunt per indeuotionis frigora
præ cæteris tepeſcentes, quia ſapientes ſuot vt faciãt mala. Vel
dic ꝙ iſti ſunt ſuperbi & præſumptuoſi, quorum conſcientia
11 ſemper eſt indeuota. ¶ Aer quanto ex vaporibus terræ & ma-
ris ſpiſsior efficitur, tanto ſol in eo fortiorem calorem gignit.
Et ex repercuſsione ſolarium radiorum in aere humido, (ſi-
cut dicit Ariſto. in libris Meteororum) ibi colorum plurium
varietas geoeratur, vt patet in Iride. Sic quanto homo per io-
corporationem vaporum.i. alienarum miſeriarum dẽſior effi-
citur per compaſsionem, tanto ſol iuſtitiæ maiorem ibi impri
mit calorem.i. gratiam, charitatem & deuotionem, & ex reper
cuſsione radij ſolaris.i. diuinæ gratiæ in aere.i. corde humido
per pietatem, color virtutum multiplex generatur &c. Ezec.
12 16. Veſtita es byſſo & polymito & multis coloribus. ¶ Aer ſe-
cundum Conſtantinum eſt elementum ſimplum. Et eſt aer
ſubſtantialiter humidus ea natura propria, ſed ex vicinitate
orbis eſt calidus. Et eſt aer ſuiipſius diffuſiuus, & ſui a terræ &
maris ſuperficie vſq; ad ſpherã ignis extenſiuus, ſubtilis & per
ſpicuus, & ſolaris luminis receptiuus. Sic vir iuſtus eſt ſim-
plex & diſcoopertus & apertus, non per falſitates & cautelas
inuolutos, & humidus eſt naturaliter per manſuetudinem &
pietatem. Sed ex orbis.i. Chriſti vicinitate & imitatione cali-
dus eſt per charitatem.ſ. gratuitam, quia charitas naturalis po
teſt ineſſe homini a natura, charitas vero gratuita nõ eſt niſi a
deo. Hic eſt etiam ſuiipſius diffuſiuus per largitatem & com-
paſsionem, & ſui a terra i. a temporalibus vſq; ad ſpherã ignis
ſuperius i. ad cœleſtia eleuatiuus per æternorum contempla-
tionem. Hic eſt purus per caſtitatem, perſpicous per honeſta-
tem, cœleſtis luminis receptiuus per ſapientiæ claritatem. Vo
de Sapien. 2. Spiritus.i. vir ſpiritualis, diffundetur tanquã mol-
13 lis aer. ¶ Aer ſecundum Cõſtantinum, maxime corpus immu-
tat, quia vſque ad interiora cordis & ſpirituum diffuoditur &
inbibitrat, & nutrimẽtum ſpiritibus tribuit & miniſtrat, & ideo
ſi fuerit purus & clarus, ſpiritus facit lucidos atque puros, &
ſic ipſos meliorat, & ipſum cor ab inflammatione calorum im
pedit & retardat. Et ſi mediocriter in ſuis qualitatibus fue-
rit temperatos, vitam continuat & cooſeruat. Econtra autem,
ſi diſtemperatus fuerit & imbutus vaporibus veoenoſis, tunc
peſsimas in corpore generat paſsiones, quia.ſ. attractus talis
aer, cor & ſpiritus inficit, & ſic vitam abbreuiat & conſumit.
Talis recte eſt ſapieotia & doctrina, quæ per os animæ.i. per
auditum vſque ad interiora.i. vſque ad conſcieotiam ſe diffun
dit, & ideo ipſis interioribus ſpiritibus i. ipſius animæ affectio
nibus tribuit outrimentom. quia ſicot corpus cibarijs nutri-
tur, ſic anima ſapientia impinguatur. Deut. 8. Nõn ea ſolo pa-
ne viuit homo, ſed ea omni verbo quod egreditur de ore domi
ni &c. Et ideo ſi ipſa doctrina fuerit clara ſine obſcuritate, pu-
ra ſine falſitate, tuoc verè ipſos ſpiritos interiores. i. animæ af-
fectiones reddit claras & puras, & ipſum cor.i. conſcientiam
& voluotatem ſeruat ne per ardorem vitiorum inflammetur,
& ſic vitam gratiæ continuat & prolongat. Eccleſiaſti. 4. Sa-
pientia filijs ſuis vitam inſpirat. Sapientia enim vitam tribuit
poſſeſſori ſuo, ſicut dicitur Eccl. 7. Sed econtra ſi aer iſte.ſ. do-
ctrina fuerit vaporibus venenoſa, verbis & ſententijs erroneis
intermixta, vt eſt doctrina & ſapientia hæreticorum, & etiam
mundi, tunc dico ꝙ cordi a quo attrahitur. i. perſonæ quæ in
huiuſmodi ſcientia occupatur, peſsimas paſsiones, errorum.ſ.
& vitiorum facit, & ſic vitam gratiæ attenuat & conſumit, &
mortem culpæ & pœnæ approximat & inducit. Quia pruden
tia carnis mors eſt, prudentia autem ſpiritus vita & pax. ad Ro
manos. 8. Vel dic ꝙ aer purus & clarus ſignificat deuotionem,
gratiam & diſcretionem, vel etiam bonæ ſocietatis coniunctio
nem, quæ.ſ. facit hominem omnia bona prædicta. Aer vero im
purus, eſt mundi proſperitas, mala doctrina, mala exempla, &
mala ſocietas &c. per omnia ſicut ſupra. ¶ Aer cũ habeat duas 14
partes, in inferiori tamen variæ impreſsiones fiunt, quia.ſ. aer
concitatus facit corruſcationes & tonitrua. Cõtractus nubila.
Conſpiſſatus pluuias: Congelatus niues & grandinem. Diſteo
tus ſerenitatem generat atq; cauſat. Sic cum in anima ſint duæ
partes, ſcilicet ratio & ſenſualitas, in iſta tamen ſenſualitate,
quæ eſt pars inferior, diuerſæ impreſsiones.i. diuerſa tentatio-
oum genera commouentur, quia ſi concitetur per iracundiã,
tunc vẽtus vanarum loquutionum, corruſcationes fictionum,
tonitrua comminationum, fulgura etiam inuaſionum ab ea
emittuntur. Si autem per adulationem contrahatur, tunc in ea
oebula ignorantiæ generatur. Si per delicias inſpiſſetur, tuoc
pluuia luxuriæ deriuatur. Si per auaritiam congeletur, tunc
oiues diuitiarum inſimul adunantur. Si vero diſtentus per pœ
oitentiam fuerit, tunc ſerenitas & tentationum alietas præpa-
ratur in via, & etiam gloriæ ſerenitas in futuro. Allega ſi po-
tes &c. ¶ Aer quanto a terra eſt remotior, & cœlo vicinior, tã- 15
to eſt purior, & ætheræ puritati ſimilior, & ecõuerſo. Sic verè
mens humana quanto per cõtemplationem cœleſtium eſt ma
gis alta, & a terris.i. amore terrenorum magis per contemptũ
remota, tanto eſt per inoocentiam magis pura, & puritati an-
gelicæ plus vicina.

De Impreſsionibus. Cap. 11.

CVM impreſsiooum generentur diuerſa genera 1
primo & ante omnia dicendum eſt de impreſsio
nibus quæ fiunt in materia calida & ſicca. Eſt
igitur notãdum ꝙ ſuperius generatur quædam
impreſsio quæ vocatur candela. Et eſt candela
impreſsio aeris in ſuperiori parte aeris genera-
ta ea vapore calido & ſicco, per motum firmamenti, & virtu-
tem ignis: quæ quia habet latitudinem & longitudioem æqua
lem, ideo rotunda intueotibus apparet. Sic prælatus eſt cande-
la cæteros illuminans per doctrinam, io prima parte.i. io digni
tate & ſuperioritate aeris.i. eccleſiæ per motũ & inſpirationẽ,
cœli, id eſt Chriſti, & virtute ignis ſpiritusſancti per charitatẽ
inflammatus, & factus prælatus populi vel candela, quia nul-
lus debet eſſe prælatus, niſi motu & inſpiratione firmamenti.
Chriſti fuerit euocatus. Qui vocatur a deo, ſicut Aaron. ad
Hebreos 5. Hic debet eſſe æqualis, per omnes ſui dimen-
ſiones & per regulam æquitatis, vt ex vna parte non ſit exten-
ſior quàm in alia per perſonarum acceptationem, ſed æquali-
ter ſit ei cura de omnibus. Sapien. 6. Ideo Apocalypſis 21. Lõ-
gitudo eius tanta eſt, quanta & latitudo. Ibidem Latera ciuita-
tis æqualia ſint. ¶ Item eſt impreſsio quæ dicitur ignis longus. 2
Et eſt vapor calidus & ſiccus, in prima parte aeris inflamma-
tus propter ignis virtutem & motum firmamenti, carens lati-
tudine manifeſta reſpectu ſuæ longitudinis. Et dicitur hæc im-
preſsio draco euomens ignem. Sic bonus homo debet eſſe
ignis per feruorem dilectionis, longus per vigorem duratio-
nis, calidus per charitatem, ſiccus per caſtitatem. Qui in pri-
ma parte aeris.i. io principio vitæ ſuæ per virtutem ignis.ſ. ſpi
ritusſancti & per motum & influentiã orbis. i. Chriſti per gra
tiam inflammatur, & habet maiorem longitudinem perſeue-
rantiæ, quàm habet longitudinem charitatis, quia multi licet
ſint parum feruentes, tameo in ſua parua perfectione optimè
perſeuerant, & ideo ſicut draco, qui eſt animal longum, ignem
charitatis euomũnt, inquantum.ſ. tales longi ſunt & perſeue-
rantes, & tamen ignem & charitatis feruorem, a ſeipſis quodã
modo repellunt 1. Paralipomenon 20. Ibi fuit longiſsimus &c.
Vel poteſt dici ꝙ tales ſunt mali diuites, qui caudã. i. familiam
valde longam, charitatis tameo & liberalitatis latitudioem ha
bent paucam. Iſti ergo per auaritiam inflammantur, & ideo
dracones per rapinam & crudelitatem vocantur. ¶ Item eſt 3
impreſsio quæ dicitur aſſub deſcendens. Aſſub eſt impreſsio
aeris per motum cœli, & ignis vicinitatem & virtutem inflam
mata & eſt duplex ſecundum Ariſtotelem.ſ. aſcendens & de-
ſceodens. Aſceodens enim propter leuitatem & ſubtilitatem
materiæ petit ſuperiora, ſed deſcendens propter frigus circuo
ſtans & materiæ grauitatem, inferius inclinatur. Sic iuſtus de-
bet eſſe inflammatus per charitatem, & hoc per motum & io-
ſpira-

ſolis.i.inſpiratione dei ſuperius eleuatus &c. Et ſicut ventus
vel ſpiritus interiora terræ ſubintrat, & ipſam commouet &
conturbat, & terræ motum gignit, & quãdoque ipſam terram
aperit, ita ꝙ ventus exit, qui ędificia obruit & ſubuertit, ſic cõ-
tritio & ſpiritusſancti inſpiratio in interioribus terræ.i.cõſcien-
tiæ occultatus, ipſam terram conſcientiæ concutit per com-
pũctionem, & ſit terrę motus per ſuiipſius diſcuſsionem, & ſic
aperitur per confeſsionem, & cadunt ędificia diabolica, ſcili-
cet peccata, per ablutionem & ſatisfactionem. Figura.3 Re-
gum.19. vbi Helias vidit ſpiritum fortem, qui conterebat pe-
tras, & conterebat montes, quem ſecuta eſt aura leuis, in qua
erat dominus. Sic poſt ſpiritum fortem contritionis, conteren-
tem & diruentem montes ſuperbiæ & elationis, venit aura le-
nis.i.ſerenitas conſcientiæ & affectionis, & tunc continetur ibi
dominus per introductionem gratiæ & dilectionis. Ideo pſal.
Sana contritiones eius, quia commota eſt. Et ſicut ventus ex-
ſui inter partes aquæ commiatiunes, ſpumam facit ad ſuperfi-
ciem eleuari, & ipſam aquam mundificat & depurat, ſic contri
tio ſpumam peccatorum facit ad ſuperficiem.i. ad os ſuperius
enatare per confeſsionem, & ſic aqua.i.conſcientia depuratur.
Exo.14. Cumque extẽdiſſet Moyſes manum ſuam ſupra ma-
7 re, abſtulit illud flante vento. ¶ Ventus ſecundum Bedam ge-
neratur ſic. Dicit.n.ꝙ aer cum ſit naturę mobilis, ingreditur
cauernoſa, & exit, cum autem vna pars nititur intrare, & alia
exire, ſit conflictus & mouetur aer, ſicque ventus & turbines
generatur. Et ideo Eolia quæ eſt regio ventorum, eſt regio ca-
uernoſa. Ventus etiam ex cibis & humoribus in corpore gene
ratus, & ibi incluſus, peſsimas generat paſsiones, quia tortio-
nes viſcerum efficit, hydropiſim & arteticam generat & indu-
cit. Sic qñ vna pars aeris.i.vnus clericus, qui eſt pars eccleſiæ,
nititur intrare cauernam.i. collegium vel eccleſiam vt ibi ha-
beat locum ſuum.i. beneficium vel præbendam, & alius aer.i.
alius clericus qui ibi eſt, nititur inde exire, non contentus loco
proprio, ſed appetens ampliora, tunc ex iſtis contrarijs moti-
bus & affectionibus partium aeris, vẽtus iræ, inuidiæ & diſcor
diæ, in ipſo aere eccleſiæ generatur. Nam aer.i.perſona eccle-
ſiaſtica eſt mobilis & inquieta per ambitiones, & per diuerſas
affectiones, & ideo ſemper nitit̃ vel ingredi vel exire. Et ideo
Zacha.8. Introeunti & exeunti non erat pax præ tribulatione.
Quando ergo ventus tentationis, iræ & diſcordiæ, in ventre.i.
in corde alicuius includitur tunc ibi peſsimas generat ęgritu-
dines peccatorum, quia torſiones viſcerũ inuidiæ, hydropiſis
inflationis & ſuperbiæ, & arteticam (qua digiti coarctantur) pi
gritiæ & deſidiæ inducere conſueuit. Nam quandiu ira perſe-
uerat, nunquam poteſt bonum aliquod operari. Ira.n.viri, iu-
8 ſtitiam non operatur. Iaco.1. ¶ E terra ſecundum Ariſtotelẽ
duo vaporum genera generantur, vnus qui eſt humidus, &
eſt materia pluuiarum, alius autem ſiccus, & eſt materia turbi
num & ventorum. Sic de terra voluntatis oriuntur duo gene-
ra vaporum.i.affectionum. Vnus eſt humidus per pietatem, ex
quo oritur pluuia.i.miſericordia & largitas qua terga arida.i.
ſtatus pauperum impinguatur. Sed alius eſt ſiccus vapor, &
hæc eſt affectio ad crudelitatem & vindictam, quæ ſicca dici-
tur, propter defectum humorum compaſsionis & miſericor-
diæ, & ex iſta ventus tribulationis, & turbo inuaſionis multo-
tiens procreatur. Vnde Iob 1. Ventus magnus a regione deſer-
ti &c. Vel compara voluntatem vento, propter eius mobili-
tatem & vertibilitatem &c. ſicut ſupra. ¶ Vẽtus eſt ſummẽ mo
bilis & inquietus, motus & agitationis eſt in aere generatiuꝰ,
tempeſtatum in mari inductiuus, & quia ad interiora maris pe
netrat, ideo procellarum ſuarum eleuatiuus, & diuerſorum flu
ctuum cauſatiuus, & ipſius maris in partes oppoſitas diffuſi-
9 uus eſt. Et eſt ventus cineris & pulueris diſperſiuus, & per ſul
ſubintrationem infra cauernoſa loca eſt terrę motus generati-
uus, & ędificiorum plurium deſtructiuus. Sic verẽ ventus ſu-
perbiæ mobilis eſt, quia facit hominem inquietum, & ſe in plu
ribus partibus agitantem, & etiam oſtentantem. In aere etiam
huius mundi generat tempeſtates tribulationum, a quibus ędi
ficia.i.ipſi ſuperbi deſtruuntur, & vſque ad terram miſerię in-
ferius dilabuntur. Iob 30. Quaſi ſuper ventum ponens eliſiſti
me valdẽ. Quando etiã ad interiora maris.i. conſcientiæ (quæ
amara dicitur propter remorſum) ventus ſuperbiæ ſe immit-
tit, tunc ipſam per elationem eleuat, & fluctus & procellas ten
tationum in ea generat & inducit, & ipſum mare.i.voluntatem
& conſcientiam in partes oppoſitas.i. in diuerſa deſideria de-
flectit, & cinerem & puluerem diuitiarum diſgregat & diſper
git, quia ſuperbi diuitias nõ accumulãt, ſed per vanitates mul-
tas ipſas diuidunt & diſsipant: vt patet in militibus, qui com-
muniter ſunt pauperes, & hoc quia ſunt in ſuis feſtis & conui-
uiuijs & in guerris & in litigijs, opes innumeras expendẽtes.
Ventus etiam ſuperbiæ in interioribus terræ & conſcientiæ re
cluditur, & tunc terremotus iræ & diſcordiæ generatur, quia
inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia. Prouerbiorum 13. Et tunc
ædificia circũiacentia, ideſt pauperum vicinorum habitacula,
ſæpe per rapinam & auaritiam deſtruuntur. Venerunt flumi-
na, & flauerunt venti, & irruerunt ſuper domum illam, & ce-
cidit. Matt.7. ¶ Ventus ſi moderatus fuerit, nec nauigantibus 10
contrarius, ſui eſt itineris directiuus & ad portum applicati-
uus. ſi autem immoderatus & naui contrarius fuerit, tunc eſt
itineris retardatiuus, nauis etiam ſubuerſiuus. Ventus, & ma-
ximẽ borealis, qui frigidus eſt, aerem depurat, nubes & nebu-
las fugat, ſerenitatem efficit & procurat. Ventus inſuper via-
rum eſt depuratiuus, humoris ſuperflui conſumptiuus, lubri-
citatis & immunditię abſterſiuus. Temperatus etiam venti fla-
tus ignis & flammæ eſt excitatiuus, immoderatus autẽ eſt qñ-
que ipſius extinctiuus. Talis eſt ventus tribulationis, quaſi in
mari mundi temperatẽ perflauerit, ſi naui.i.animæ non ſit cõ-
trarius (vtpote quia tribulatio pro mundo non ſuſtinetur, ſed
pro deo) tunc viam ſpiritualem dirigit, & ad portum paradiſi
facit velocius peruenire. Gregorius. Mala quæ hic nos præ-
munt, citius ad deum venire compellunt. Quanto ergo maior
ventus & tribulatio flauerit, ſi gubernatur nauis.i. ratio diſcre-
ta fuerit, & ipſa nauis.i. anima alicubi per amorem aliquarum
rerum mundanarum non impegerit, tanto ibi facilius perueni
tur. Actuum 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare
in regnum cœlorum. Sed ſi ventus tribulationis animæ cõtra-
rius fuerit, vt quia pro mundo vel carne & huiuſmodi ſuſtine
tur, tunc iter ſpirituale impedit, & nauẽ vſque in profundum
maris.ſ. in infernum per deſperationem deijcit & ſubmergit.
Matt.14. Nauicula iactabatur magnis fluctibus. erat.n. ventus
contrarius. Ventus.n. tribulationis ſi temperatus fuerit, ignẽ
diuini amoris accendit, ſed ſi fuerit exceſsiuus, ipſum per im-
patientiam diſsipat & extinguit ¶ Quando venti mare peram 11
bulãt, multam aquoſitatem & multos vapores exinde eleuant,
ex quibus tandem pluuia generatur. Sic venti tribulationum,
vel etiam ventus ſpiritusſancti, quando mare.i. amaram con-
ſcientiam perambulant, multi vapores bonarum affectionum
exinde ſuperius ad deum eleuantur per orationem & contem-
plationem, ex quibus pluuia gratiæ, vel lachrymarum in aere
cordis deuoti generatur, & aliquando per calorem diuinę gra
tiæ exterius reſoluit. ¶ Quidam dicũt eſſe cauſam venti, nubes 12
ſuperiꝰ eleuatas in aere, quæ ipſum mole ſua hinc & inde præ-
munt, quarum impulſu ſit ventus. Sic verẽ cauſa venti tribu-
lationum in mundo iſto, ſunt ſæpe nubes.i.iudices & ſuperio-
res, qui mole auaritiæ qua præmuntur, aerem ſibi ſubiectum
.i. pauperes ſubditos deprimunt & moleſtant, & ſic in eis ven
tus & turbo tribulationis & excoriationis imprimitur & cau-
ſatur. Nonne diuites per potentiam opprimunt vos? Iacobi 2.
¶ Ventus ſecundum Ariſtotelem ſit ex vapore eleuato a terra, 13
& cum aere intermixto quo aer impellitur & mouetur. Vnde
ſecundum Bedam, ventus nihil aliud eſt quam aer motus. Sic
quando a terra & aqua.i.carne & mundo vapor alicuius malę
cogitationis & ſuggeſtionis aſcendit & eleuatur vſque ad aerẽ
conſcientiæ, tũc mens mouetur per delectationem, & ſic ven-
tus tentationis ibi efficitur & cauſatur, quia diabolus produ-
cit ventos de theſauris ſuis, & ſic percutiuntur primogenita
Ægypti &c. expone. ¶ Ventus ſecundũ Ariſtotelem, eſt in ſuo 14
ortu debilis & occultus, ſed cum paulatim ſuper terram inſur
git, multi vapores ei coniunguntur & aggregantur, & ſic ma-
ior ac maior in tantum efficitur, ita ꝙ quandoq; domos & ar-
bores diruit & ſubuertit, & maximẽ ventus auſter. Ventus
etiam aquilo veniens de ſupremis, ſua frigiditate flores & vi-
neas lędit, & germina exurit & conſumit, neruos contrahit &
percutit, & ab operatione impedit. Et ideo dicit̃ aquilo quaſi
aquas ligans &c. Talis eſt tentatio, quia in ſuo principio debi-
lis eſt, quando.ſ.a diabolo ſuggeritur. Sed quando ſuper terrã
voluntatis & conſcientiæ aliquantulum inualeſcit, tunc multi
vapores.i.multę affectiones, cogitationes, & imaginationes, &
complacentiæ aggregantur, ex quibus ventus tentationis in-
tantum fortis efficitur, ꝙ & domos dei.ſ.religioſos, & ędificia
mundi.ſ.laicos, deſtruit & ſubuertit, quia ſecundum Grego.
Niſi tentationi naſcenti continuo obuietur, paulatim creſcens
con-

conſcientiam ſubijcit atque ligat. Ideo dicitur 1. Mach. 6. Niſi præueneris eos, paulatim maiora his facient, & nõ poteris obtinere eos. Et maxime hoc facit auſter, ventus calidus & humidus. i. tentatio carnalis, & hoc ſecundum Iſidorũ quia ab imo flat, hoc eſt dictu, ab interiori ſuggeſtione. Ideo Iob 27. Ab interioribus egredietur tempeſtas. Aquilo etiã qui venit a montibus. i. tentatio ſuperbiæ vel mundi, quæ ab ipſis montibus ſuperbi demonibus, immittitur, ſua frigiditate & occiſione flores & vineas. i. incipientes & perfectos lædit, & germina bonorum propoſitum exurit & conſumit, neruos etiam corporis eccleſiæ. i. viros in quibus viget ſenſus deuotionis & motus bonę operationis, perculit. ſ. per delectationem, contrahit per conſenſum & operationẽ, & a motu bonæ operationis impedit per conſuetudinem & reiterationem, & ideo dicitur aquilo, quaſi ligans aquas, quia tentatio ligat ipſas affectiones aiæ, ne actus ſuos valeant exercere. Ventus. n. Aquilo diſsipat pluuias. Prouer. 25. Frigidus. n. ventus Aquilo flabit, & gelabit cryſtallus ab aquis. ¶ Ventus quando inuenit obſtaculum, eſt ſuæ virtutis

15 magis quàm alias oſtenſiuus, & inde eſt ꝙ contra fortes & alias domus & arbores violentius agit, & ipſas quandoq; diruit & ſubuertit, quod tamen paruis arboribus ſuo impetui cedentibus ſic non facit. Sic deus per impetum ſuæ iuſtitiæ fortius ſęuit contra præſumptuoſus & ſuperbos ſibi reſiſtentes, & eius impetum non timentes, quàm cõtra humiles & deuotos, ipſum metuentes, & per mentis obſtinationem ſibi nullatenus obuiantes. Talibus. n. ſuperbis dicit dominus illud Ezec. 21. In brachio extento & furore effuſo regnabo ſuper vos. Quod potiſsimè fit in iudicio vel in morte, vbi a deo tales alti, fortes, diuites & magni penitus deſtruuntur, & in inferno totaliter ſubuertuntur. vbi etiam ipſis humilibus cedentibus, & ſe inclinantibus, & miſericordiam poſcentibus parcitur, ita quòd quamuis tribulationibus impellantur, de terra tamen viuentium. i. gratiæ vel eccleſiæ per peccatum & tormentum nullatenus euelluntur, quia ſicut dicitur Prouer. 29. Deus ſuperbis reſiſtit humilibus autem dat gratiam. ¶ Secundum Senecã li.

16 5. de naturalibus quæſtionibus, venti antelucani & nocturni, ſolent in mane deficere in toto vel in parte. Nam ventus qui de nocte vehemens fuerit, in mane minuitur, & in ſolis præſentia vis eius extinguitur, nec vltra matutinũ flare vel fluere ſibi datur. Ventus eſt tentatio, quæ de nocte. i. in ſtatu peccati eſt fortis, in mane tamen. i. in ſtatu gratiæ eſt debilis. Solis. n. Chriſti præſentia quæ per gratiam acquiritur, quando per orationem ab homine accerſitur, ſolet venti tentationis impetum retundere, & hominem, ne ſuccumbat, adiuuare, & tentationem ne vltra vires ſęuiat, annullare 1. ad Corinth. 10. Fidelis deus, qui non permittet vos tentari vltra quam poteſtis, ſed facit cum tentatione prouentum. ¶ Venti licet ſint auditu terribiles, ta-

17 ctu horribiles, & ad ſuſtinendum graues & difficiles, tamẽ ſecundum Senecam lib. 5. de naturalibus quæſtionibus, ad multa ſunt boni & vtiles. valent. n. (vt ait) ad nubes adducendũ & educendum, & ad pluuiam per mundum mediantibus nubibus diuidendũ. Item valent ad ſegetes maturandum & deſiccandum, & ad fruges latis folliculis aperiẽdum. Itẽ valent ad aerem ſuo motu purificandum & temperandum, & inde omnem corruptionẽ & pinguedinem propellendum, ipſumq; ad ſpirandũ & reſpirandum habilem faciendum. Temperies. n. & ſanitas aeris pro maiori parte, ſecundum ipſum, ex ventis conſiſtit. Vnde de vento circio dicit ꝙ ſibi quanquam ædificia rũpenti gallicus populus gratias agit, & hoc quia ſalubritatem cœli, id eſt aeris ipſis generat, ſicut ait. Vnde etiam diuus Auguſtinus ad Gallias veniens, & illius venti vtilitatem videns, ſibi templum vouit & fecit. Credo tamen quòd iſtud debet intelligi de illa parte Galliarum quæ prouincia dicitur, quæ fortiſsimos habet ventos, qui ex cauſa prædicta ſibi neceſſarij creduntur. Ventus poteſt ſignificare flatum & impetum tribulationum. Iſti enim ad ſalutem eſt vtilis, licet ad ſuſtinendum grauis. Per iſtum enim nubes. i. apoſtoli & martyres per mundum fuerunt diſperſi, & ad fugiendum per diuerſas terras cõpulſi, & ſic ipſis mediantibus fidei & doctrinæ riuuli per mũdum ſunt diuiſi. Niſi enim Paulus tribulationibus iudæorum impulſus Romam veniſſet Romanis minimè prædicaſſet. Iob 37 Nubes ſpargunt lumẽ ſuũ, quæ luſtrant cũcta per circuitũ, quocunque eas voluntas gubernantis duxerit. Tales etiam vẽti tribulationum ſolent ſegetes. i. homines a ſuperfluitatibus deſiccare, per diſcretionem maturare, per confeſsionem aperire, & aerem conſcientiæ & voluntatis ſolent eis, ne nimis per carnalitates & vitia pingueſcat, impedire, & vt ſit temperatus & ſaluber procurare. Conſtat. n. ꝙ flatus tribulationis cor & affectum hominis tribulari ſolet tẽperare, & eum ne inſoleſcat plus debito, refrenare. pſal. Sicut puluis quem proijcit vẽtus a facie terræ. Tales igitur venti de occultis diuinæ prouidentiæ mittuntur, vt per eos orbis terrarum ſanitas compleatur. pſal. Producit ventos de theſaũris ſuis, & percuſsit primogenita Ægypti ab homine vſq; ad pectus. Igitur talibus tribulationũ ventis debemus gratias agere & ipſos quamuis graues tamen vtiles reputare. Vel ſi vis per vẽtum potes intelligere ſpiritusſancti flatum &c. per omnia ſicut ſupra.

De Turbine. Cap. 13.

TVRBO ſecundum Senecam nihil aliud eſt quã 1
diuerſorum ventorum ſibi in aere obuiantium colluctatio & mutua impulſio, qui quamdiu durat, aerem valde ſolet turbare, puluerem & paleas eleuare, & diſpergere, & aliquando domos & arbores eradicare & euellere. Turbo autem prout dicit, diu non ſolet manere, ſed vno ventorum aliũ vincente, ſolet alius ſibi cedere, & ſuo impetui locũ dare. Sic procul dubio eſt de mundi diſcordijs atque guerris. Iſte. n. ſemper ex contrariorũ flatuum, & ſpirituum. i. cordium & animorum ſuperbia ſolent fieri, qua. ſ. ad colluctandum & diſcordandum ſolent inuicem animari. Talis vero turbo guerræ & diſcordiæ ſolet in ſubiectis patrijs multa mala facere, paleas & pulueres diuitiarum tollere & rapere, turres, caſtra & ædificia diruere, & ad litteram, quandoque ſiluas ſcindere, & terram per paupertatem nudare. Eſaiæ 25. Spiritus robuſtorum quaſi turbo impellens parietem. Finaliter tamen deficit, & pacatis diſcordijs pax accedit. Vel turbo eſt diabolica tentatio, quæ colluctans in aere cordis humani, ipſum turbat & concutit, & ędificia virtutum exinde eradicat & ſubuertit Iob 9. In turbine conteret me. Vel dic ꝙ aer eſt eccleſia. diuerſi venti ſunt diuerſi demones ibidem diuerſimodè flantes. Vnus enim tentat de ſuperbia, alius de luxuria, alius de auaritia, & ideo tantus turbo tentationis ibidem quandoque generatur, ꝙ ſiluę id eſt perſonę per honeſtatem virentes, a bono propoſito eradicantur. Turres id eſt contemplatiui alta quærentes, inferius ad terrenorum amorem ſubuertuntur. Paleæ vero & puluis. i. viri vani & peſtilentes ſuperius ad dignitates & beneficia extolluntur. Sapien. 5. Tanquam turbo venti diuidet eos. Vel dic ꝙ quando in aere eccleſiæ tempore electionis fit diuerſitas & colluctatio inter vẽtos id eſt inter ipſos electores vanitati deditos, tunc fiunt ibi multa mala, ſcilicet turbatio litium, ſonus diſcordiarum, eradicatio ſiluarum & domorum id eſt deſtructio eccleſiæ poſſeſsionum, & finaliter ſæpe fit quòd ex deſperatione, vel a caſu ipſi eleuant in prælatum paleam vel puluerem id eſt aliquam perſonam vilem, inhabilem, & indignam. Oſeæ 8. ventum ſeminauerunt, & turbinem metent. Vel dic ꝙ turbo eſt mundi tribulatio, quæ ex ventorum id eſt ex perſonarum vel elementorum contrarietate & colluctatione conſurgit. Vel etiam turbo eſt mors vel iudicium, quæ totum aerem conſcientiæ eccleſię vel patrię concutit, & tã caſtra quàm paleas id eſt tam fortes quàm debiles eradicat & ſubuertit. Quod potiſsime erit in iudicio, quando turbo furoris domini arbores & caſtra id eſt altos & diuites in inferno ſubuertet. Paleas vero quia leues ſunt id eſt pauperes, puluerẽ etiam quia modicus eſt id eſt humiles in paradiſum eleuabit & tollet. Figura de Helia, qui in turbine & curru igneo eleuatus eſt in cœlum, ſicut dicitur 4. Reg. 2. Quia ſcilicet ſancti & humiles, mediante turbine tribulationis, martyrij, mortis, & iudicij, & igne charitatis vel purgatorij eleuabuntur in cœlum, turres vero & arborem. i. alti & ſuperbi ſubuertentur in infernũ. Vnde de quolibet bono poteſt dici illud Eccl. 48. Receptus eſt in turbine ignis. De malis vero dicitur Hiere. 23. Ecce turbo dominicę indignationis egredietur, & tempeſtas erumpẽs ſuper caput impiorum veniet. Vel dic ꝙ turbo eſt ſubita proſperitas, quæ paleas. i. perſonas nihil valentes eleuat, turres vero . i. bonos deijcit atque turbat. Mali. n. in proſperitatem eleuantur, boni vero timent, triſtantur, & conturbantur. Vnum tamẽ eſt, ꝙ ſiue turbo proſperitatis, ſiue turbo temporalis aduerſitatis fuerit, parum ſolet durare, & ſubito deficere & ceſſare. Vel dic quòd turbo eſt fortuna, quæ eleuat malos, & deprimit bonos, &c. ſicut ſupra Eſa. 41. *Ventilabis eos, & ventus auferet, & turbo diſperdet.*

De

De Tempeſtate & Procella. Cap. 14.

1 CVm tempeſtas nihil aliud ſit q̃ ventorum,toni-
truorum,fulminũ, & coruſcationum in aere fa-
cta turbatio,vt cõiter ſm Senec.& Plini. non fit
nec profunda hyeme nec profunda æſtate.Vide
infra de fulmine.§.6.Procella vero eſt vẽtus for
tis cum pluuia &c.Vnum tñ aduerte quod dicit
Seneca.Nulla tẽpeſtas magna perdurat, ſed ẽt procellę quãto
plus habẽt viriũ,tanto minus tẽpore durãt. Sic verè fit vt cõi-
ter de tempeſtate & procella proſperitatis,& etiam aduerſita-
tis.Si.n.magnæ ſunt,& vltra q̃ deceat violentæ, parum ſolent
durare,ſicut videmus de multis,quorũ proſperitas more tẽpe
ſtatis ſubito venit,impetus pompę & ſuperbiæ magnos facit:q̃
vt cõiter cito & faciliter deficit atq; perit.Proue.10.Quaſi tẽ-
peſtas tranſiens,non erit impius, iuſti aũt quaſi ſtabile funda-
mentum.Quod ẽt videmus ad ſenſum:quia hõ vltra ſolitũ io-
cundus & lætus cito vbi nõ ſperat,fit turbidus atq; triſtis.Sen.
Improborũ læta cito ad pniciẽ veniũt.Sicut ẽt videmus de for
tibus aduerſitatibus,infortunijs & infirmitatibus: quæ vt cõi-
ter in ſuo exceſſu non durant,imo minus quã aliæ perſeuerant.

De Vento Subſolano. Cap. 15.

1 SVbsolanvs ventus eſt orientalis,qui ſub ſo-
le naſcit̃,& ideo ſubſolanus congruè nuncupat̃.Na
ſcitur.n.ſub zona torrida,in qua ſol ſemper incedit.
Habet aũt duos collaterales.ſ. vulturnũ ab aquilo-
ne,eurum verò a meridie.Sunt igit̃ iſti tres venti calidi & ſic-
ci,quia ſub ſole diutiſsime anteq̃ ad nos perueniant, permanſi
ui.aeris ſunt depuratiui.& quia a regione temperata aromati-
ca & florida veniunt,ſunt ſanitatis corporis præ alijs ſeruatiui
Chariſsimi per ſubſolanũ intelligo papã, qui ſub ſole Chriſto
immediatè ponitur,& eius vicarius ordinatur. Per duos eius
collaterales,intelligo prælatos & prædicatores,vel clericos ſe
culares & regulares. Prælati.n.& ſeculares clerici ſunt ſicut
eurus,qui interpretatur circuniens,& eſt a parte meridiei,vbi
eſt feruor:quia.ſ.tales ad opera actiuè circuneunt,& tentatio-
num meridialiũ feruoribus ꝓpinqui ſunt. Prædicatores verò
& religioſi dicuntur vulturnus,a volando: quia in aquilone.i.
in frigore pœnitentiæ debẽt eſſe,& p cõtemplationẽ debẽt ſu
perius volitare.Eſa.40.Volabũt,& non deficient. Quid ergo?
Pro certo iſti venti orientales,ſ.papa,religioſi & clerici,prędi
catores & prælati debent ſub ſole Chriſto p amorẽ & affectio
nẽ diu manere,& mẽtẽ ſuã in zona torrida charitatis torrere,
& ſic debent calidi per dilectionẽ eſſe, & ſicci per abſtinentiã
apparere,& ſic alijs.ſ.ſubditis, poterunt ſalubres eſſe, & aerẽ
ſuæ conſcientiæ poterũt doctrinis & exẽplis in puritate gratiæ
cõſeruare.vt de ſecularibus iſtos ventos diligentibus dicat̃ il-
lud Hie.14.Onagri ſteterunt in rupibus,attraxerunt ventum
quaſi dracones.Vel dic ꝙ ſubſolanus ventus eſt ſuperbia,quæ
ſub ſole deo.ſ.ſurſum in oriẽte paradiſi in lucifero fuit orta, &
ẽt nunc ab oriẽte.i.a prælatis & alijs ſuperioribus ſolet flare:q̃
procul dubio duo habet vitia collateralia.ſ.vulturnum volan-
tem.i.mentis elationẽ,quæ.ſ.in aquilone.i. indeuotionis frigo-
re congelat̃,& eurũ circũeuntẽ.i.ambitionẽ:quæ pro promo-
tionibus vult circuire,& p deſideria ſolet ardere.Flumina cõ-
tra orientẽ currẽtia ſunt ſaniora, ꝓ eo ꝙ ventis ſalubrioribus
exponunt̃ ſm.Cõſt.Sic illi q per affectionẽ verſus oriẽtẽ diui
næ gratiæ tendunt,& ventis orientalibus.i.ſpiritus ſancti flati-
bus,necnon prædicatorum bonis informationibus ſe exponũt
apud deum meliores & ſaniores ſunt.

De Vento Fauonio. Cap. 16.

1 FAvonivs ventus eſt cardinalis,ab occidẽte
veniens,qui frigidus & humidus reperitur.Di-
citur autem a fouẽdo, eo ꝙ propter ſuam humi
ditatem germina foueat & nutriat. Iſte in veſpe
re incipit caleſieri ſm Conſtan.Talis eſt delecta
tio & tentatio luxuriæ,quæ ab occidente.i. a car
ne mortali & occidua venit.Iſta.n. frigiditatẽ indeuotionis &
humiditatẽ carnalis infectionis habet, & germina affectionũ
2 carnalium nutrit & fouet.¶ Fauonius venit ab occidente : qui
eſt ventus frigidus,& hic ẽt habet duos collaterales.In ſero ca
leſit a radijs ſolaribus,ſed quia in mane non caleſit,ideo aquæ
turbantur occidentales.Et dicitur fauonius:quia fouet ea quæ
naſcuntur.Sic verè tales ſunt mali prælati,frigidi.ſ.per indeuo
tionem,humidi per carnalẽ affectionẽ,& quia in mane iuuen-
tutis ſuæ nõ caleſiunt radijs ſolaribus.i.diuina gratia, iõ aquæ
occidentales.i.mundani populi ſunt turbidi per ignorantiam,
& non puri.Dicuntur etiam fauonij,qui fouentes parentelam
ſuam patrimonio crucifixi.Duo collaterales ſunt rapax fami-
lia,& carnalis parentela.Iſte ventus flat recte contra orientẽ,
& contra curſum ſolis: quia tales contra Chriſti mandata iugi
ter operantur,ſimiles gallo ſupra campanile,qui ſemper vertit
faciem contra ventum,licet vnde veniat ventus alijs oſtendat.
Sic licet illi per doctrinã oſtendant vnde veniat ſpiritus ſan-
ctus,tamen ei opera ſe opponunt.Et ſicut fauonius,licet ſit fri
gidus in mane, in veſpere tamen eſt calidus, ſic tales in mane
iuuentutis per indeuotionem frigeſcunt,in veſpere autem ſe-
nectutis per auaritiam inardeſcunt.

De Vento Borea. Cap. 17.

BOreas eſt ventus cardinalis,duos habens
collaterales.ſ.aquilonem, & Corũ.Iſti.n. vẽti 1
frigidi ſunt & ſicci, & hoc qa a locis frigidis,
& gelidis oriuntur.& ideo iſti venti ſua frigi-
ditate corpus cõtrahũt,neruos lædunt, & mẽ
bra obrigeſcere faciunt,& a motu & ſenſu im
pediunt.Sic verè flatus malæ doctrinæ,malorumq; verborũ,a
locis frigidis & gelidis.i.a pſonis malis , obſtinatis, indeuotis
& in malo congelatis,veniẽs,ſolet multa mala facere , corpus
eccleſiæ lædere,neruos ſenſus & deuotionis contrahere,& mẽ
bra operationis a motu bonorũ operũ impedire.Aquilo flabit,
& gelabit cryſtallus.Eccl.43.¶ Aquilo borealis ſm Conſtan.
2 tuſsim cauſat,& pectoris deſiccationem, neruos ẽt contrahit,
& cõſtringit,& ideo mẽbra ad operandũ inutilia reddit,flores
& fructus teneros & vineas germinantes vrit & ſiccat, arborũ
virorẽ ſpoliat,& humorẽ interiorẽ & exteriorem deſiccat , &
ſua frigiditate herbas in terra cõtrahit,& recludit. Sic vere &
qa mali prælati p indeuotionẽ & cupiditatẽ ſunt frigidi , ſicci
aũt per incõpaſsionẽ & crudelitatẽ,iõ in corpore eccleſiæ pe-
ctus.i.viros plenos ſciẽtia,neruos .i. plenos bonis operibus &
induſtria,p mala exẽpla,vel alias,contrahunt & cõſtringunt,
quia vix volũt ꝙ aliqs bonus prædicator & inſtructor veniat
ſubditis prædicare,& ſic totũ corpus eccleſiæ inutile reddunt
ad motũ bonæ operationis,& ad ſenſum ſanctæ affectionis &c.
Itẽ flores & vineas deſtruunt:qa p mala exẽpla taliũ , hoies q
incipiebant virtutũ floribus adornari,ſcadalizant, & per eorũ
imitationẽ,a fructu bonorũ operũ retrahunt.¶ Aquilo borea-
3 lis pp ſuam frigiditatem vapores reſolui non permittit , & ſic
aerem ſeruat purũ,peſtilẽtiã ab auſtro ortã reijcit expellit,ſpi
ritus purificat,ſenſus ſubtiliat,aquam in cryſtalli duritiã con-
uertit,corpus indurat,poros claudit,vim digeſtiua adiuuat &
confortat,& ad maſculorũ gñrationẽ habilitat & diſponit. Sic
verè aqlo tribulationis pp frigiditatẽ timoris dei , q cũ eo p-
ſeuerat,vapores a terra.i.a mente carnales affectiones reſolui
per deſideria nõ permittit,imo poros.i.ipſos animæ appetitus,
per quos extra ad opera habebant exitũ, claudit: & ſic aerẽ.i.
cõſcientiã purã ſeruat,peſtilentiã ẽt.i.infectionem ab auſtro.i.
a carnali & mundiali voluptate inductã, effugat a conſcientia
& expellit,& aquas i.fragiles & delicatos in cryſtallũ cõuertit
inquantum ipſos facit claros p honeſtatem, & duros per con-
ſtantiæ firmitatẽ.Cor eius indurabitur ſicut lapis Iob 41.Ideo
Eccl.43.Frigidus ventus aquilo flabit,& gelabit cryſtallus ab
aqs.Hõ.n.aſſuetus tribulationibus,fortis efficitur atq; firmus,
& ſic corpus dr̃ indurare.Hic ergo ventus.i.tribulatio,ſpũs.i.
interiores affectiones purificat,ſenſus etiam.i. diſcretionẽ ſub
tiliat,vim digeſtiuam contritionis adiuuat & perficit,& ad ma
ſculi.i.viri perfecti generationem cooperatur & diſponit,quia
.ſ.per tribulationẽ hõ efficitur maſculus.i. perfectus & virtuo
ſus.Coronans coronabit te tribulatione. Eſaiæ 22. Cum ergo
aquilo tribulationis faciat tanta bona , benè poſſumus dicere
illud Iob 37.Ab aquilone aurum venit.¶ Aquilo eſt frigidiſsi 4
mus,& hoc quia.ſ.in locis a ſole remotis generat̃ , & ideo ter-
ram & corpora deſiccat,& in pectore tuſsim facit,neruos con
trahit & conſtringit,& ad motum operationem impedit, aſpe
ritatem in corpore gignit, flores & vineas germinātes exurit,
virores arborum ſpoliat atq; tollit,humorem interius & exte-
rius conſumit phthiſicis eſt nociuus , vt dicit Gregorius . &
aquas congelat & conſtringit,& nunc in glaciem,nunc in cry
ſtalli duritiã eas conuertit.Sic tentationem & pctm̃ concomi-
tatur frigus indeuotionis & timoris ſeruilis,& hoc quia longè
eſt a deo:quia ſicut dr̃ Eccle.15.Longè eſt ſapientia a ſuperbia

& dolo. Ventus ergo iſte.ſ.peccatum,terrã conſcientiæ ab hu-
more exterioris cõpaſsionis & interioris deuotionis deſiccat.
In pectore conſcientiæ tuſsim & remorſum cauſat. Neruos.i.
potentias animæ percutit atq; grauat:& ad benè operandũ im
pedit & retardat. Flores & vineas.i.bona opera diſsipat & mor
tificat, in ipſisq; fructum æternæ vitæ & ſpem ſalutis deſtruit
& anoullat. Dicamus ergo illud Cant.3. Surge .i. fuge aquilo:
veni auſter.quia ſicut dicitur Hie.1. Ab aquilone pãdet omne
5 malum.¶ Aquilo ſm Iſido.venit a montibus ſupremis:& ideo
frigidiſsimus dicitur,in tm̃ ꝙ ſua frigiditate flores & vineas lę
dit germina exurit & conſumit,neruos contrahit, & ab opera
tione impedit. Talis eſt fortis tribulatio vel tẽtatio. Iſta.n.ve-
niens a montibus .i. immiſſa ab ipſis ſuperbis demonibus, ſoa
frigiditate flores & fructus.i. incipientes & perfectos lædit, &
germina bonorum propoſitorum exurit & conſumit. Neruos
ẽt corporis eccleſiæ.i.viros perfectos in quibus viget ſenſus di
lectionis & deuotionis,& motos bonæ operationis, ꝑcutit per
delectationem,contrahit per conſenſum & per operationẽ, &
ad motum bonæ operationis inhabiles reddit ꝑ conſuetudinẽ
& reiterationẽ. Et ideo dr̃ aquilo,quaſi ligans aquas:quia.ſ.tẽ-
tatio ligat ipſas affectiones aiæ ne actos ſuus valeant exercere.
Ventus.n.aquilo diſsipat pluuias. Prouer.25.& Eccl.44. Aqui
lo flabit,& gelabit cryſtallus ab aquis.

De Auſtro. Cap. 18.

1 AVSTER habet moltas proprietates. Eſt,.n.
calidus & humidus,pluuiæ & roris miniſtra-
tiuos,pororum terræ apertiuus,germinum &
ſeminũ productiuus & nutritiuus,& augmen
tatiuus,ſuperficiei terræ renouatiuus,peooa-
rum veterũ in auibus immutatiuus, humorũ
cõpactorũ digeſtiuus, fumoſitatis & ſudorũ & ſuperfluorũ hu
morum prouocatiuus, reptiliũ & vermiũ ab interioribus ad-
ductiuus. Talis eſt gratia:quia calida eſt per charitatem,humi
da ꝑ pietatem,& ideo pluuiæ cõpaſsionis, & roris deuotionis
eſt miniſtratiua,pororũ terræ.i.ſenſuũ,& maximè oris ad con-
feſsionem eſt apertiua,ſeminum & germinum.i.interiorũ do-
norum & virtutũ eſt ꝓductiua q̃tũ ad ſimplices & incipientes
nutritiua quo ad ꝓficientes,augmẽtatiua quo ad ꝑfectos. Hæc
ſuperficiem terræ.i.exteriorem apparentiã renouat per hone-
ſtatẽ,veteres pennas malæ cõſuetudinis immutat ꝑ vitæ noui-
tatẽ. Humores cõpactos.i.pctã in ſtomacho cõſcientiæ cõpreſ-
ſa digerit per cõtritionem, & ſic eorum ſudorem.i. emiſsionẽ
prouocat per confeſsionẽ. Reptilia ẽt & vermes.i.carnales af-
fectiones ab interioribus conſcientiæ extrahit & educit per dẽ
miſsionem & eductionem. Cant.4. Veni auſter,perfla hortum
meũ,& fluẽt aromata illius. Vel oĩa poſſunt dici de flatu ſpũs
2 ſancti,vel ẽt de flatu bonæ doctrinæ.¶ Auſter eſt ventus cali-
dus & humidus,poros aperit,corpora diſſoluit,grauitatem in
corpore facit: ſm Hippocratem,infirmis auditum grauat, ca-
liginem oculis inducit,colorẽ corrumpit,ægritudinẽ facit, re
cidiuam procurat,pruritum commouet,epilepſiam podagrã,
& acutas febres nutrit, & hoc quia ab imo flat & ab interiori-
bus extollitur ad externa. Talis eſt carnalis voluntas, quia fer-
uens & calida eſt per cõcupiſcentiã,humida per delectationis
mollitiem,ab imo ẽt ꝓcedens.i.ab interiori carnis cõditione.
Hæc eſt igit̃ quæ poros .i. ſenſus exteriores aperit, quia facit
hoĩem vagantẽ. Proue.7. Garrula & vaga &c. Corpus ẽt.i. mẽ
tẽ diſſoluit,debilitat & remollit,& ad reſiſtẽdũ reddit hoĩem
impotẽtẽ:qa q diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera
diſsipantis. Proue.18. Hæc ẽt grauitatem pigritiæ generat,au-
ditum aliorum per infamiam grauat caliginem ignorantiæ in
ducit,colorem honeſtatis deſtruit,ægritudinem pctĩ mortalis
facit,recidiuam.i. multiplicis iſtius actos reiterationem facit.
Vnde Eccl.23. Hoĩ fornicario oĩs panis dulcis nõ fatigabitur
tranſgrediens vſq; ad finẽ. Item iſtud pctm̃ pruritum delecta-
tionis excitat,epilepſiam.i.caſum vſq; ad inferos procurat,po
dagram.i. tarditatẽ bonæ operationis efficit, & febres acutas
iræ,rixæ & diſcordiæ gñrat atq; nutrit,& hoc quia ab imo flat
.i.ab interiori carnis ſuggeſtione, a qua luxoria progredit̃ &
emanat:qa ab interioribus egredit̃ tempeſtas &c. Iob 27. Et
ſicut auſter calorẽ inducit, ſic luxuria facit hoĩem eſſe calidũ
& feruẽtẽ per cõcupiſcentiã. Nonne veſtimẽta tua calida ſunt
cũ perflata fuerit terra auſtro? Iob 37. Vel generaliter iſta poſ-
ſunt dici de pctõ quolibet,vel ẽt de flatu tentationis,vel de fla
tu proſperitatis,qa.ſ.faciũt oĩa ſupradicta. Vel dic ꝙ auſter.i.
tentatio,pctm̃,proſperitas luxuria,auditũ lædit,iniq̃tum.ſ. ho-
minem ad contẽnendum auditũ verbi dei diſponit. Hie.6. In-
circuncisæ aures eorũ, & audire non poſſunt. ¶ Itẽ auſter ſm 3
Iſido.ſub polo antarctico oritur,quæ pars præ nimia frigidita
te eſt inhabilis, & iõ naturaliter eſt frigidus & ſiccus, ſed qa
poſtea trãſit per zonam torridam,& per meridiem, vbi multi
ſunt vapores & aquæ,ideo ibi humiditatem contrahit,& calo
rem,& ſic apud nos calidus & humidus reperitur. Sic verè hõ
licet frigidiſsimus per dei timorem, ſiccus etiam per doritiæ
torporem, (ex hoc.ſ.ꝙ ſub polo antarctico locu frigido.i.ſub
pctõrum & tormentorum infernalium cõſideratione oritur)
per inſpirationem tñ ſi ab iſto antarctico polo.i.a conſideratio
ne frigoris & infernalium tormẽtorum recedit, & ad meridiẽ
& zonam torridam.i.ad conſiderationem æternæ lucis, & me
ridiem paradiſi accedit,tunc frigore timoris depoſito, calore
amoris diuini paulatim inflammatur,& humore deuotionis ſi
militer irrigatur,& ſic efficitur calidus per charitatis amorẽ,
& humidus per deuotionis dulcorem:quia.ſ. ex timore dei de
uenitur ad eius amorem. Qui timetis dñm,diligite illum,& il
luminabit corda veſtra. Eccl.2. Vel dic ꝙ auſter eſt homo qui
libet, a principio ſic frigidus per diuinum timorẽ, ſiccus per
paruitatis ſqualorem: qũ tñ fit ꝙ ipſe tranſit per zonã torridã
concupiſcentiæ,& per loca fœtida & venenoſa luxuriæ ſeu ẽt
per quãcũq; malam ſocietatẽ,ſœtidam & corruptã, eius con-
ditio immutatur,& ſic ad faciendum malum, feruens & cali-
dus inuenitur,& ad tolerandum malũ mollis & humidus per-
ſentitur. Vel iſta poſſunt dici de malis naturaliter frigidis per
indeuotionem,& ſiccis per incompaſsionem,qui.ſ.per tranſi-
tum zonæ torridæ bonæ ſocietatis ſiũt per charitatem feruidi
& per pietatem & deuotionem humidi.¶ Auſtralis ventus qa 4
eſt calidus & humidus,ideo diſſoluit membra ſm Hippocra-
tem,& grauat auditum faciens corpus graue,& cauſat in mari
tempeſtatem,& qa per multa loca immũda plena ſerpentibus
tranſit,ideo ægrotantibus eſt nociuus,ſicut patet in febre con
tinua. Sic quia multi hodie ſunt calidi per auaritiam, humidi
per luxuriam,ideo mala fama eorum,auditũ inficit aliorũ, &
a bonis operibus impedit per mala exempla illos per quos cir
cuit atq; tranſit,& ſic etiã iſti mali cauſant in corpore aliorũ,
pigritiæ grauitatem, & excoriationum & rapinarum in mari
mundi faciunt tẽpeſtatem. Quia.n.per loca immũda.i.ꝑ actus
luxuriç trãſeunt,iñ infirmis pctõribus ſunt nociui,ipſoſq; ſuis
malis exẽplis & verbis deſtituunt atq; lædũt. Ergo non debet
dici Veni auſter,ꝑfla hortũ meũ:(Cant.4.)ſed bene põt dici il
lud Eze.27. In aquis multis(.ſ.tribulationum & deliciarũ)ad-
duxerunt te remiges tui.i. mali & vani prælati. Ventus auſter
contriuit te,in corde maris. Et hæc ſufficiant de ventis.

De Nubibus. Cap. 19.

NVBES quanto ex purioribus vaporibus eſt cõ- 1
poſita,tãto magis eſt luminis receptiua,ſi autem
ex groſsis fumoſitatibus ſua ſubſtantia cõpona-
tur tunc obſcuritatem generans, ſolaris eſt lumi
nis interceptiua,& a noſtris aſpectibus ablatiua.
Sic qñ conſcientia ex puris vaporibus.i.affectio
nibus cõponitur, tunc lumẽ cœleſtis gr̃æ recipit & doctrinæ.
Sed ſi ex groſsis vaporibus.i.ex carnalibus affectionibus cõſti
tuatur,tunc obſcuritas ignorantiæ in ea inducitur, & lumẽ cę
leſtis gr̃æ & doctrinæ & ſolis Chriſti influentia ab intellectus
oculis occultatur. Ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone
nubes magna,& ignis inuoluẽs. Eze. 1. Vel dic ꝙ nubes clara
& pura eſt religio,vel bona ſocietas,quę eſt ex puris vaporib'
.i.ex bonis perſonis conſtituta. Turbida verò eſt mũdi ꝓſperi-
tas,vel mala ſocietas &c.ſicut ſupra. ¶ Item nubes quadrupli 2
ci cã mouetur.ſ.propter huius aeris leuitatem,pp ventorũ im
pulſum,pp calorem igneum in ventre nubis interclusum, &
pp attractionem radiorum ſolarium, qui nubem per quãdam
violẽtiam mouent ſurſum. Sic verè aĩa triplici cauſa mouet̃
ad bene operandum.ſ.propter aeris.i.conſcientiæ puritatẽ,pp
ventorum tribulationum impulſum & velocitatẽ,propter ca-
loris charitatis & interioris animi vigorẽ,& propter radij ſo-
laris.i.diuinæ inſpirationis attractionem,adiutorium, & virtu
tem. Ideo dicitur Proue.30. Per tria mouetur terra, & quartũ
nõ põt ſuſtinere. Quãuis.n.tria prima moueãt ad bonũ mentẽ
humanam.ſ.bonæ voluntatis diſpoſitio, mundana tribulatio,
& interioris charitatis operatio:quartum tamen potentius cæ
teris mouet,ſcilicet diuinæ inſpirationis vocatio, & attractio.
Vnde

vnde Amos 3.Dñs deus locutus eſt,quis nō prophetabit? Vel
potes dicere ꝙ per tria mouetur ad pc̄tm̄, & de firmitate boni
propoſiti agitatur.ſ.propter leuitatem aeream ſuperbiæ,ꝓpter
impulſum venti & tentationis luxuriæ, & propter intraneum
ignem auaritiæ,quarto aūt(quod eſt principalius)propter ra-
dios ſolares.i.propter repulſionē diuinæ reprobationis,& ſuæ
occultæ iuſtitiæ. Eccleſ.7. Nemo poteſt corrigere quem deus
deſpexerit. Vel propter leuitatem inconſtantiæ,propter impul
ſum alterius indeuotionis & fallaciæ,& propter calorem inte-
rioris diſpoſitionis & cōcupiſcentiæ.Eccl.26. A tribus timuit
3 cor meum. ¶ Item nubes eſt impreſsio aeris ſurſum in medio
generata,& ex multis vaporibus aggregata: quia calor cœle-
ſtis partes leues & vapores ipſius terræ & aq̄ ſuperius in aere
ſubtiliſsimè eleuat,& in naturā nubis conuertit & mutat. Nu
bes.n.licet ex mari ſolis radijs attrahātur, tñ oīs marinę amari
tudinis eſt in dulcedinem cōuerſiua.Et eſt nubes quaſi oīs ma
teria oim quæ in aere generantur,vnde nunc pluit, nunc gran
dinat,&c.Sic verè prælatus per virtutem ſolis iuſtitiæ debet a
terra.i.ab amore terrenorum totaliter eleuari,& ſurſum in ae-
re.i.in ſtatu totius perfectionis ſituari:& ibi ex multis vapori-
bus.i.perfectionibus plurimis aggregari,ibiq; per contempla
tionem ſuſpendi,& per affectionem cœleſtium exaltari, & ex
mari.i.a mundo debet extrahi per cōtēptum. Ab oī amaritu-
dine peccatorum debet abſolui. Debet etiā dulcis per cōpaſ-
ſionem,& ſapidus ꝑ deuotionē a cæteris inueniri, vt ſic dicāt
alij illud pſa. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua.Hæc nu
bes qñ a ſole iuſtitiæ per grām reſoluitur,pluit per doctrinam
& prædicationem,grandinat per diuinarū cōminationū prola
tionem,coruſcat per æternorum gaudiorū apertionē,vel exē-
plorum oſtenſionem,tonat per diuini iudicij terribilem decla
rationem,fulminat per malorum correctionem & punitionē.
Ideo Matt.17.Nubes lucida obumbrauit eos, & vox de cœlo
audita eſt.Vel dic ꝙ bonus prælatus primo per electionem de
terra & mari.i. de infimo ſtatu ſurſum ad dignitatem virtute
ſolis.i.inſtinctu diuinæ vocationis attrahitur,& licet in mari.i.
in mundo fuerit amarus.i.peccator & malus,eius tñ amaritu-
dinem non ſectatur,ſed in benignitatem, dulcedinē & grām a
vocationis ſuæ tempore commutatur. Iudith 5. Fontes amari
obdulcati ſunt.Et iſta nubes &c.ſicut ſupra. Idem aūt dic de
prædicatoribus,& eccleſiaſticis,& religioſis a deo ad ſtatū ꝑ-
fectionis vocatis & tractis &c. ¶ Nubes qñ ex vicinitate cada-
4 uerum vel paludum vapores corruptos ſibi incorporat, tunc
eſt peſtilētiæ in aere deductiua. Nubes etiam guttis terram ir-
rigat,& tñ eam irrigando,ſeipſam cōſumit & annihilat. Sic ꝓ
certo qñ aliquis eccleſiaſticus in ſua conſcientia recipit vapo-
res & ſuggeſtiones vaporum corruptorum.i.perſonarū mala-
rū & luxurioſarū: vt qñ .ſ. ſectatur colloquia & familiaritates
mulierum,tunc per pc̄tm̄ luxuriæ corrumpitur, & ſic per ma-
la ſua exempla peſtilentiā in aere eccleſiæ vel patriæ generat.
Apo.9.Aſcendit fumus de puteo:& obtenebratus eſt aer.Et li
cet tunc guttis ſuis.i.verbis & doctrinis terrā eccleſiæ irriget,
ipſe tñ in ſe minuitur & conſumitur,inquantum.ſ.bō docet,&
malè operatur,quia ēt verba ſua erunt ſibi in teſtimoniū dam
nationis.Hie.13.Tu.n.docuiſti eos aduerſum te, & erudiſti in
caput tuum.Iſti.n.dicunt,& non faciunt. Matt.23.Conſtat.n.
ꝙ illi qui falſas ſocietates ſectantur, primo in ſe corrumpunť,
& ſic per mala eorū exempla ēt in alijs corruptio generatur.
Mali ēt doctores in eo ꝙ alios docendo proficiunt,ſeipſos ma-
5 lè viuendo conſumunt.¶ Item nubes quanto terræ vicinior,&
a cœlo remotior,tanto maior eſſe vr̄,& econuerſo, quia nubes
quæ vr̄ maxima circa terram,ſi cœlo eſſet propinqua,minima
putaretur,ſm̄ Bedam.Sic mundani diuites, qui terræ.i rebus
temporalibus vicinantur,magni & potentes a ſecularibus re-
putantur,& hoc quia a cœlo Chriſto ſunt totaliter elōgati. Et
econtra illi qui in veritate ſunt magni virtutibus, ſitū a terra
& terrenorum amore ſint abſtracti,cœlo aūt per amorē, con-
templationem & perfectionem propinqui, illi dico apud mū-
danos minimi reputātur,quia hodie bonos & virtuoſos negli-
gunt,eo ꝙ a ſua vicinitate & comparitate ſunt remoti. Malos
aūt & pc̄tōres:quia eis ſunt propinqui & ſimiles, appreciātur
& extollunt,quia qui derelinquunt legem,laudant impiū.Pro
uer.28.& 29.Abominantur impij eos qui in recta ſunt via.Vel
dic ꝙ quanto quis terræ.i.mundo & pc̄tis eſt vicinior, tanto ꝑ
ſuperbiam & præſumptionem reputat ſe eſſe maiorē,& quan-
to cœlo per merita & virtutes eſt propinquior,tanto in oculis
ſuis eſt minor. Eccl.3.Quāto maiores,humiliate in oībus.Vel
pōt dici contra illos qui ſibi propinquos & conſanguineos re-
putant meliores,veteres & extraneos minores.¶ Nubes ꝑ mu 6
tuam ruptionem ſolent qñq; tonitruum facere, & per mutuā
in aere colluctationē ſolent ignem in aere generare.Sic ex ru-
ptione pacis & colluctatione controuerſiæ & litis,oritur qñq;
tonitruum diſcordiæ, & generatur ignis crudelitatis & rapi-
næ.¶ Item qñ vapor terrenus a centro proprio eleuatur ſupe- 7
rius,nunq̄ quieſcit,imo ſemper eſt inſtabilis & motiuus, vt pa
tet in nube,quæ a vento modico de facili mouetur. Sic qñ hō
a centro proprio,quod eſt deus vel humilitas,per pc̄tm̄ ſepara
tur,& per ſuperbiam ſurſum eleuatur,non pōt quieſcere, ſed
ad modicum ventum tentationis vel tribulationis de vno pec
cato in aliud,& de vna affectione in aliā circunfertur,nec vnq̄
pōt deſiſtere a motu propriarum affectionum, donec ad cen-
trum ſuum deum ꝑ charitatem reueniat iterato. Thre. 1.Pec-
catum peccauit Hieruſalem,propterea inſtabilis facta eſt.Vel
pōt dici de bonis religioſis prædicatoribus,q qñ a terra & ter-
renis penitus ſunt remoti,& ſurſum ad deum eleuati & ſuſpen
ſi, ſolent per bonam operationē & cōtemplationem faciliter
ſe mouere,& ſm̄ flatū ſpūs inſpirantis, ad prædicandū vndiq;
circūire.Iac.3 Naues cū magnæ ſint,a validis ventis mouent.
¶ Item nubes quæ ſimul ſuper terrā ceciderit,deſtruit & ſub- 8
mergit:ſed ſi paulatim deſcenderit in pluuiā reſoluta, tunc ip-
ſam irrigat & fœcundat. Sic iudex, qñ deliberatè & paulatim
pluuiā emittit eloquiorū ſniæ,iudiciorum & præceptorū, tūc
terram ſuam.i.ſubditos, bñ regendo irrigat & fœcundat, ſed
qñ per ſententias præcipites ſine deliberatione inſimul in eos
reſoluitur & cadit,tunc ipſos deſtruit & ſubmergit. Ideo iudi
cibus præcipitur 2.Paral.19 Sit timor dñi vobiſcum,& oīa cū
diligentia facite.Et de malo iudice dr̄ Eſa.14.Tu.n.terram tua
diſperdidiſti,tu populum tuum occidiſti.Vel pōt dici de præ-
dicatoribus, qui non debent ēt aquam doctrinæ ſuæ ſimul ef-
fundere,alias ſolent attediando magis nocere q̄ proficere, ſed
paulatim & prudenter debent ſtillare,vt ſic ſine populi diſpli
centia poſsint eos virtutibus fœcūdare.vnde Iob 12.dr̄ de nu
bibus.Si cōtinuerit aquas, oīa ſiccabuntur, & ſi emiſerit eas,
ſubuertent terram. Itē nubes ſequens motū firmamenti nunq̄
cadit:ſed ſi motū propriū ſequit̃, ſtatim cadit. Nubes ēt quāto
plus ſu erit impulſa,tanto velocius mouet̃. Et a parte cœli eſt
figuræ rotundę.Figura.n.hæc præ cæteris habilior eſt ad mo-
tū.Sic q̄diu religioſus vel ſubditus motū & volūtatē firmamē-
ti.i.prælati ſui ſequitur per obedientiam,in ſtatu gratiæ pōt ſta
re:ſed ſi ſe velit regere per propriam voluntatē,tunc ſtatim ad
peccata deſcendit.Exemplū de Adam &c. ſicut & infra.S. pe.
capone.¶ Nubes ſurſum in aere vr̄ ſuſpenſa eſſe, cœlo ꝓxima 9
& vicina,& tñ ſm̄ veritatem multo plus terræ q̄ cœlo eſt pro
pinqua.Sic ſunt multi q in alto gradu eccleſiæ ſtantes, credun
tur a ſimplicibus eſſe cœlo & cœleſtibus.i. deo & angelis per
grām & merita contigui,& vicini: qui tñ inde valde ſunt per
demerita remoti,& inferius terra.i.inferno ꝓpinqui. Vel pōt
dici de multis hypocritis,qui ſurſum in aere religionis manē-
tes,a terra & terrenis elongati, & cœlo & cęleſtibus propinq
creduntur,qui tñ ſm̄ veritatem circa terram, & longe a cœlo
per auaritiam collocantur.Et ſicut nubes qñq; promittūt plu
uiam,q̄ tñ non habent,ſic hypocritæ aliqū pluuiam gratiæ ꝓ-
mittunt,non habet tñ niſi ventū vanitatis hypocriſis & inanis
gloriæ.Iob 37.Aer cogetur in nubes, & vētus tranſiens fuga-
bit eas.¶ Itē nubes eſt concaua naturaliter.& ad modū ſpōgię 10
cauernoſa,& ideo eſt influentiæ ſuperiorū corporū receptiua:
& per ſubintrationē radiorū ſolarium formę multiplicis oſtēſi
ua,vt patet in arcu cœleſti, qui nihil aliud eſt q̄ nubes rara &
rotunda,in cuius ſubſtātia calor multiplex generat̃. Eſt ēt nu-
bes(eo ꝙ cœlo appꝓpinquat)formæ & figuræ immutatiua, qa
rotunda eſt ad modum cœli a parte ſuperiori,a latere aūt non
eſt ei figura aliqua determinata, qa qñ nubes nubi lateraliter
appropinquat,in figura alteri ſe conformat,vt dicit Beda. Et
eſt nubes ſuæ ſubſtantiæ ſurſum motiua,& ſm̄ ꝙ a vēto magis
vel minus impellit̃,eſt tardius vel citius proceſsiua. Nubes ēt
inter nos & ſolem ſua interpoſitione eſt ſui caloris mitigatiua,
& ideo meſſoribus & itinerantibus eſt accepta.Et per ſolis in-
fluentiā in pluuiā reſoluta,eſt terræ fœcundatiua,& ſeminum
& germinum productiua.Et licet a mari originaliter reſoluat̃
tñ depoſita oī amaritudine dulcis & ſapida reperitur.Talis nu
bes videt̃ fuiſſe beata virgo, qa procul dubio beata virgo fuit
cōcaua ꝑ humilitatē,& iō influentiæ cęleſtis.ſ.dei patris fuit ꝑ
cæteris receptiua. Nā qñ radius ſolaris.ſ. ipſe filius dei ab ip-

ſo ſole deo patre vſq; ad interiora nubis.ſ. beatæ virginis fuit
miſſus per beatam incarnationem,tunc ſtatim imago ipſius,ip
ſe homo Chriſtus in eius vtero reſultauit, qui arcus cœleſtis
dicitur,quia pluuiam diuinæ gratiæ,conſolationis & doctrinę
peccatoribus denunciauit,& colores multiplicis perfectionis
dando,exemplum pctōribus repreſentauit,& confœderationē
inter deum & hoīes reparauit. Geneſ.9. Arcum meum ponā in
nubibus,& erit ſignum fœderis inter me & inter terram. Iſta
ergo nubes fuit rara per paupertatem,& ideo fuit leuis ꝑ prō
ptam obedientiæ voluntatem. Vnde Eſa.19. Dn̄s aſcendet ſuꝑ
nubem leuem, & ingredietur ægyptum &c. Et ideo qn̄ iſta a
vēto.i.ſpūſſancti inſpiratione impellebatur,per bona opera ad
cœlum & cœleſtia velociſsimè mouebatur. Pſa. Spūs tuus bo
nus deducet me in terram rectam. Hæc etiam inter nos & ſolē
iuſtitiæ ſe interponit,& erga nos rigorem ſuū mitigat & refre-
nat. Ego ſequeſter & medius fui inter deum & vos. Deut.5. Fi
gura eſt ſi vis quō Heſter ſe interpoſuit ꝑ populo ſuo vt regis
Aſſueri ſæuiam mitigaret. Heſter.5. Et ideo meſſoribus .i. bonis
in agro mundi fruges virtutum colligentibus eſt cōgrua & ac
cepta,& etiam ipſis itinerantibus.ſ.peccatoribus,qui ambulāt
iter tenebroſum:(Prouc.4.)eſt ꝙ plurimū opportuna. Hęc eſt
nubes quæ licet a mari.i. populo Iudaico duro & amaro ꝑ ſæ-
uitiam & pctā,ortum ſumpſerit,nihil tn̄ amaritudinis retinet,
imo dulciſsima & benigniſsima ſemper manet,& ideo in plu-
uiam gratiarū reſoluitur,a qua terra.i.aridi pctōres bonis ope
ribus fœcundantur, & ab ardore diuinæ iuſtitiæ conſeruantͬ,
quia ardorem refrigerabit ros. Eccl.18. Ideo 3.Re.18. Ecce nu
becula parua aſcendebat de mari.ſequitur. Sequuta eſt pluuia
largiſsima. Vel dic ꝙ nubes eſt vir perfectus. Debet.n. habere
conſcientiam cōcauam & cauernoſam per humilitatem, vt ſe
vacuum reputet oī bono. Figura Exo. 27. de altari holocauſti
quod erat non ſolidum,ſed cōcauum. &c. Et ideo propter cō-
cauitatem humilitatis cœleſtes impreſsiones.ſ.grām & virtu-
tes faciliter recipit in ſeipſo 4.Reg.4. Sume vaſa vacua,nō pau
ca,& ingredere & claude oſtiū, & mitte inde in oīa vaſa hæc,
& cum plena fuerint,tolles. Hic debet eſſe naturæ roridæ per
cōpaſsionē,a parte cœli.i.ſuperiorū ſuorū & dei,figuræ rotun-
dæ.i.velocis & prōptæ ꝑ obediētiā & ſubiectionem. Altate aūt
cōcauū,a parte.ſ.inqtū ꝓximorum & ſociorū,eis cōformis ef-
ficiͭ in figura ꝑ ſocialē cōuerſationē,vel per bonæ vitæ ipſorū
imitationē,vt ſm Apo.1.ad Corin.9.fiat cum Iudæis Iudeus,
cū infirmis infirmus. Et quāto vēto.i.ſpūſſancti flatu & inſpira
tione plus vel minus fuerit agitatus,tanto citius vel tardius ad
bona opera mouetur. Hic ēt ſui & orationum ſuarum interpo
ſitione, calorē diuinæ iuſtitiæ reprimit, & terrā.i.pauperes &
pctōres pluuia elemoſynarum & exēplorū & doctrinæ irrigat
& infundit. Ideo de eo pōt dici illud Eccle.34. Protector potē
tiæ,tegimē ardoris,vmbraculū meridiani, & adiutoriū caſus.
Hic etiam ad deū ſurſum ꝑ affectionē ſemꝑ mouetͬ & tēdit, &
colores bonorum exemplorum in ſeipſo recipit,& alijs oſten-
dit. Eccl.43. Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus.

De Iride. Cap. 20.

1 IRIS eſt repercuſsio radij ſolaris in nube reſolu
ta,ſicut ſplendor refulgens in aqua, quapropter
in ipſa iride ſicut in ſpeculo,multorum colorum
imagines reſultant. Iris igiͭ de die & non de no-
cte vr̄. Nam iris a ſolis & nō a lunę radijs vt cōi-
ter procreatur. Sua ēt virtute inferiora cū in plu
uiam fuerit reſoluta,vegetat,ſolis ēt ardorem mitigat humorē
prædominantem in aere demōſtrat, cœlo & terræ decorē præ
ſtat. Vnde ſm Bedā & magiſtrū hiſtoriarū, ꝑ quadraginta an-
nos ante iudiciū nō apparebit. Cōſumptionē & deſiccationē
elemētorū denotat,pacē ēt & cōcordiā inter deū & mundū de
ſignat. Semper aūt ſoli opponitur,& nunꝙ in meridiei puncto
vr̄,quia tunc ſol in eo ꝙ orbem mediat, radios ſuos nō plus in
vna ꝙ in alia parte mandat,ſed in vtroq; horizonte æqualiter
librat. Secūdum Bedam vero iris ante iudiciū ꝑ quadraginta
annos nō apparebit, quod deſiccationē aeris & finē ſeculi de-
notabit. Talis eſt grā diuina vel dei mīa,quia per radios & per
influentiā ſolis iuſtitiæ Ieſu Chriſti reſpiciētis in nubem.i. ani
mam reſolutā & contritā,in ipſa cauſatur,qa gratia immedia-
te a deo efficitur & creatur,a qua etiam multi colores.i.multę
virtutes & perfectiones poſtmodum oriuntur 1.Mac.6. Reful
ſit ſol in clypeos aureos,& reſplēduerūt &c. Iris aūt iſta.ſ. grā
vel mīa dei,quanta ſit in homine,in nocte.i.in vita præſenti(ſi
cut dicitur Eccl.9.)non apparet,quia homo modo neſcit vtrū
amore vel odio dignus ſit. Sed quando poſt mortem dies decla
rans latibula venerit.ſ. iudicium diuinū vel ipſa ſentētia æter-
na,tunc iris iſta quanta & qualis fuerit,in quolibet apparebit,
quia ſicut dicitur Malac.3. Tunc videbitis quid ſit inter iuſtū
& impium. Quare autem in nocte præſentis ſeculi non videtͬ,
ratio eſt:quia gratia non cauſatur a luna.i.a mundana proſpe-
ritate, quæ nunc fluit & refluit,imo ab ipſo ſole iuſtitiæ. Ieſu
Chriſto. Hæc autem iris.i.gratia vel mīa,ardorem & rigorē ſo
lis mitigat,inferiora.i.viatores per bona opera vegetat, & pul
chritudinem ipſi cœlo.i.eccleſiæ triūphanti,& ipſi terræ.i.ec-
cleſiæ militanti tribuit & miniſtrat. Humorem etiam deuotio
nis in aere conſcientiæ,in qua eſt,dominari denūciat & decla-
rat. Et ideo quia ante iudicium elementa.i. mundus & prædi-
catores humore deuotionis & compaſsionis totaliter ſiccabū-
tur,propter perfidiam antichriſti,ideo tunc ignis miæ & gra-
tiæ nullatenus apparebit,quod mundi defectum,finem & con
ſumptionem veriſimiliter denotabit,quia cum iris.i. gratia ha
beat inter deum & hoīem deſignare concordiam,& tunc tem
poris veniat guerra dura,ideo nullum ſignum gratiæ vel miæ
apparebit. pſal. Non miſerearis oībus qui operantur iniquita-
tem. Eccl.28. Ira nō habet mīam. Iris etiam ſoli opponitur,qa
gratia & mīa diuina Chriſto quantum ad iuſtitiam & rigorē
obuiat & repugnat,quia ros obuians ab ardore venienti. Eccl.
43. Et ideo in meridie.i.in extremo iudicio,iris diuinæ miſeri-
cordiæ & gratiæ latitabit,quia tunc ſol iuſtitiæ orbem ꝑ iuſti-
tiam æqualiter mediabit,& ad vnguem iuſtè & rigidè iudica
bit,& quantum ad vtrūq; horizontem.ſ.quātū ad bonos & ad
malos ꝑ rigorē iuſtitiæ æqualiter ſe habebit, qa tūc vnuſquiſ-
que ꝓpriā mercedem accipiet ſm ſuum laborē 1.ad Corin.3.
Et ideo qa iuſtè habebit iudicare,nulla ibi mīa locū habebit.
Vel dic generaliter ꝙ vbicūq; humor pietatis & gratiæ defi-
cit,ſignum eſt ꝙ diuinū iudiciū,finis,& tribulatio cito erit,qa
.ſ.iudiciū ſine mīa fiet illi qui nō fecerit mīam. ¶ Item iris ſem 2
per eſt ſoli oppoſita è directo,& nunꝙ a parte auſtrali videtur,
imo qn̄ ſol eſt in parte auſtrali,tunc iris eſt in aquilone. Duo-
bus etiam cornibus tangit terrā,& vna ſola.ſ.ſui vertice cœlū
tangit. Sic peccator ſoli iuſtitiæ ſemper opponitur ꝑ pctm̄: qa
licet ſol Chriſtus ſit in præſenti in parte auſtrali.i.in ſtatu gra
tiæ & miæ & virtutis:iſte tn̄ eſt in parte oppoſita.ſ.in aquilone
.i.in frigiditate peccati per mētis obſtinationē, & nunꝙ in ea-
dem parte cū Chriſto inuenitͬ per cōcordiā & amorē,& nunꝙ
in parte auſtrali.i.in ſtatu gratiæ reperitur, imo ipſe Chriſto,
& Chriſtus ſibi ſemper cōtradictorij ſunt,quia contra malum
bonum eſt,& contra mortem vita,cōtra vitam mors. Eccl.33.
Hic ēt duabus partibus.ſ.volūtate & corpore ſeu opere tangit
terrā & tēporalia per affectū,ſed tn̄ vertice.ſ.intellectus ꝑ fidē
tm̄modo cœlū tāgit intellectus.n.in cœlo eſt per fidei notitiā
corpus verò & voluntas in terra ſunt ꝑ cupiditatē & auaritiā,
Iō dr̄ Sap.18. Vſq; ad cœlos attingebat ſtans in terra. Et ſicut
iris ſm Ari.nō apparet in meridie,ſic in meridie lucis æternæ
.ſ.in paradiſo nō inuenitͬ peccator. vel in meridie,qn̄ oīa erunt
clara.ſ. in iudicio peccator non apparebit.ſ.qtū ad apparentiā
meritorum,quia non reſurgent impij in iudicio &c. Vel dic ꝙ
iſte arcus,quo boni ſagittantur & moleſtantur,ſignificat rebel
les,querulos & obſtinatos tam in ſeculo quam in clauſtro. Iſti
.n.a natura ſe ſolēt opponere ſoli.i.prælato ſuo,vel alijs per ſo-
nis bonis,claris,& ſanctis:& contra ipſos quantum prævalent
militare,& eorum iuſsis & ordinationibus, moribus & condi
tionibus nituntur totis viribus obuiare. Dan.11. Nec quēquā
deorum timebit,ſed aduerſis vniuerſa conſurget. ¶ Item iris 3
eſt arcus cœleſtis in nube rorida,radiorum ſolarium reflexio-
ne generatus. In iſto aliqua attenduntur primo quantum ad
eius generationem,quia generatur ex nube rorida, & ad plu-
uiam præparata. Aliqua ēt quantum ad eius ſubſtantiam & fi-
guram,quia ipſe eſt ſphæricus & circularis,quia duobus cor-
nibus tangit terram,ſed vertice cœlum tangit. Quantum ad
ſpeciem & decorem eſt perſpicuus & ſpecularis, quia in illa
nube reſoluta rēfulgēt oēs colores obiecti ſicut in ſpeculo vel
in aqua. Nam ſm Bedā ibi apparent colores quattuor elemen
torum, quia in principio apparet color rubeus ratione ignis,
ſecūdo lacteus rōne aeris,tertio viridis rōne terræ, quarto ce-
ruleus rōne aquæ,& multi alij colores intermedij, quos nullꝰ
pictor ſm Ariſtotel. in libris meteororum, poſſet deſcribere
depingendo. Talis rectè eſt Chriſtus, qui arcus dicitur ꝓpter
flexionē miſericordiæ,& ꝓpter ſagittationē iuſtitiæ & rigoris.

Iſte igitur in nube rorida .ſ. virgine benedicta per immiſsionē
radiorum ſolarium.i.per ingreſſum ipſius perſonæ filij,qui eſt
radius dei patris,in beata incarnatione exiuit generatus . Ideo
dicitur Exo.16.Gloria dñi apparuit in nube.Beata.n.virgo eſt
quæ fuit nubes rorida,ad pluuiam gratiæ infundendam pecca
toribus totaliter reſoluta.Ideo Eccl.50.Arcus refulgens inter
nebulas gloriæ.Item arcus eſt figuræ circularis, quia non ha-
bet principium neq; finem,quantum ad deitatem , & quātum
ad humanitatē etiam fuit ſphæricus,quia ſicut ſphæra eſt mo-
bilis,& in puncto tangit terram, ſic Chriſtus in minimo terrā
& terrena per paupertatem tetigit, & per obedientiam & bo-
na opera mobilis fuit,& duobus cornib⁹ terrā tetigit,q̄a Chri
ſtus quantum ad duo.ſ.quo ad corpus & animam,terram.i.ter
reos & mortales tetigit per conformitatē, quia corpore & ani
ma fuit alijs ſimilis per naturam,ſimilis alijs hominibus . Sap.
7. Vertice aūt.i.diuinitate(quæ vertex propter excellentiā di-
citur)cœlum.i.patrem & angelos tetigit per conformē æqua-
litatem. Vnde Sap. 18.Vſq; ad cœlū &c.ſicut ſupra. Ideo Eſai.
66.Cœlum mihi ſedes eſt,terra aūt ſcabellum pedum meorū.
Item iris iſta.ſ.Chriſtus quantū ad ſpeciem & decorem con-
3 uerſationis fuit perſpicuus & ſpecularis , quantum ad decen-
tiſsimam honeſtatem,exemplar & ſpeculum oium aliorū.Spe
culum ſine macula &c.Sap.7.quia.ſ.colores,virtutes & perfe-
ctiones omnium creaturarum in ipſo reluxerunt. Ibi .n. appa-
ruit color rubeus charitatis quantum ad ipſum ignē.i. quantū
ad angelos,qui flamma ignis ab apoſtolo nuncupantur.Heb.1.
Ibi etiam apparuit color lacteus claritatis & diſcretionis quā-
tum ad ipſum aerem.i.quantum ad patriarchas & prophetas,
qui aer poſſunt dici propter illuminationē ſpūſſancti . Ibi fuit
color viridis humilitatis quantum ad ipſam terram.ſ. confeſſo
res,qui propter humilitatem & pœnitentiam terra merito di-
cuntur.Ibi apparuit color ceruleus patiētiæ & firmitatis quā-
tum ad ipſam aquam & mare.i.quantum ad martyres,qui ſem
per fuerunt in motu tribulationum ſicut aqua , nec tñ per im-
patientiam ſunt corrupti . Et breuiter tot ſunt ibi alij colores,
virtutes & perfectiones intermediæ in iſta iride .ſ. Chriſto , ꝙ
null⁹ pictor.i.nulla creatura poſſet eas deſcribere vel ēt decla
rare.Ideo dr̄ Eccleſ.43. Vide arcum , & benedic qui fecit illū.
Valde.n.ſpecioſus eſt in decore ſuo. ¶ Et arcus cœleſtis nō vr̄
4 de nocte,multiplici ratione.ſ.vel quia a radijs lunaribus impe
ditur,vel propter turbulentiam in aeris,vel ꝑꝑ denſitatem nu
bis , vel ꝓpter debilitatem viſus,ipſius viſio retardatur.Talis
arcus ſignificat dei iuſtitiam,& maximè illā qua peccatores in
iudicio ſagittabit.vel iſte eſt Chriſtus , & maximè cōſideratus
per iuſtitia arcuatus.Iſta igitur iris in aere cordis noſtri nō ap
paret,niſi in die charitatis,q̄a in nocte culpæ vix cognoſcitur
vel vr̄, quia reuera peccatores parum ſolent in diuina iuſtitia
meditari,& hoc,quia tunc radij lunares.i.amor & affectio ꝓ-
ſperitatis,quæ fluit & refluit ſicut luna,impediunt viſum eius.
vel ꝑꝑ turbulentiam iræ.ſ. & diſcordiæ ipſius aeris cōſcientiæ
vel propter denſitatem nubis ignorantiæ·vel propter debilita
tem noſtri viſus & intelligētiæ . His.n. cauſis iris iſta a peccato
ribus nō vr̄ in nocte culpæ , q̄diu.ſ.in nocte culpæ obdormiūt
& quieſcūt,nec ab eis arcus ſuæ iuſtitiæ meditatur,in die tñ iu
dicij clarè videbitur ab eiſdem Apoc.1. Ecce venit cum nubi
bus,& videbit eū oīs oculus.Vel dic ꝙ Chriſtus in die .i. pu-
blicè & palā apparuit, in nocte verò.i.in occulto parum aut ra
ro apparere voluit.Bis.n.legitur ſub luna apparuiſſe.i. noctur
ne ſe occultaſſe.ſ. qñ in ęgyptum portatus legitur, & qñ de tē-
plo noſcitur exiuiſſe.Ioan.8.Ieſus autem abſcondit ſe,& exiuit
de templo . Iſte eſt ergo arcus de quo dr̄ Eccl.43.Vide arcum,
& benedic qui fecit illum.vbi gloſa.Vide arcū.i. vide Chriſtū
pauperem in mundo, humilem in præſepio, fortem in inferno
iuſtum in iudicio.Vel dic ꝙ iris eſt falſus amicus & fictus , qui
tñ vr̄ in die proſperitatis ,in nocte aūt aduerſitatis penitus nō
videtur. ¶ Item iris eſt nubes aquoſa,per oēs ſui partes ſolis ra
5 dijs penetrata.Iris etiam plena facie reſpicit ſolē , & ab eo re-
ſpicitur , & a terra vſq; ad cœlos extēditur , duobus cornibus
terram tangit,& ſuperficie cœlum. Quantum autem ad figu-
ram & ſpeciem eſt ſphærica & circularis, perſpicua etiā & ſpe
cularis,& in colore ſingulariter ſingularis . Nam in iride ſm̄
Bedam refulgent colores quattuor elementorum. Iſta iris eſt
beata virgo,quæ fuit nubes aquoſa per pietatem & clementiā,
& per omnes ſui partes.ſ.affectiones & operationes radijs diui
næ gratiæ penetrata.Hæc ſemper ſolem iuſtitiæ reſpexit ꝑ cha
ritatem,deuotionē,& cōtemplationem,& ideo ipſe eā reſpexit
per miam & per grārum.collationem.Lu.1.Reſpexit inq̄t hu-
militatem ancillæ ſuę.Soli etiam iris iſta opponitur,quia cum
Chriſtus ipſe ſit ſol iuſtitiæ,& ipſa regina miæ,ideo inuicē op 5
ponuntur,inquantum per miam virginis,Chriſti iuſtitia tem-
peratur.Eccl.18.Ardorem refrigerabit ros.Hæc etiam terram
tangit,q̄a beata virgo ipſos pctōres terrenos amplectitur & tā-
git per ſuam grām defendendo cum duobus cornibus.i. cū fer
uida charitatis & fluida pietate.ſed cum hoc etiam vertice ſuę
benignæ orationis tangit cœlum .i. orat pro eiſdem , vt ſic ea
media,cœlum & terra.i.deus & peccator inuicem coniungan
tur,vt & ſic ſignum fœderis inter eos ipſa reputetur, dicens il
lud Hie.24.Cœlum & terram ego impleo.Hæc etiā fuit ſphæ
rica per obedientiæ in bonis operibus velocitatem, perſpicua
per venuſtatis & apparentiæ claritatem, colorata ſingulariter
per perfectionum & virtutum ſingularitatem . Ideo dr̄.Virgo
ſingularis &c.Quia oēs colores rerū aliarū.i.omnes perfectio
nes ipſorum quatuor elementorū eccleſiæ.ſ.ignis angelorum,
aeris patriarcharū,aquæ martyrū,& terræ cōfeſſorum, in ea ꝑ-
fectiſsimè reluxerūt. Ibi rubor charitatis quo ad ignē . Ibi can
dor caſtitatis quo ad aerem.Ibi viror claritatis quo ad terram.
Ibi cerulitas patientiæ & humilitatis quo ad aquam.Sibi ergo
potuit dici illud Eze. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicolo-
ria.Vel dic ꝙ iris eſt prælatus vel etiam quilibet vir perfectus,
qui debet per iuſtitiam arcuatus,ſed tñ eſſe per clementiā hu-
mectatus,vt ſic ſimul ſit pietate & æquitate temperatus . Item
debet eſſe colorū.i.virtutum pulchritudine picturatus . & dic
colores ſicut ſupra.Soli Chriſto debet eſſe per orationē oppo
ſitus pro alijs & obiectus , & ad faciendum concordiam inter
deum & ſubditos ordinatus.Gen.6.Arcum meū ponā in nubi
bus,& erit ſignum fœderis inter me & inter terrā.Et a terra,q̄
per actiuā habet tangere,ad cœlū ꝑ cōtēplationem & affectio
nē mentaliter eleuatus.Gen.28.Iacob vidit ſcalam cuius ſum-
mitas cœlos tangebat:Vel ſolū de iuſtitia potes allegare ꝙ ar-
cus iſte ſemper ſignificat pluuiam.Quia arcus & ſagittatio iu
ſtitię ſemꝑ cū pluuia miæ debet eſſe.pſal.Mia & veritas obuia
uerunt ſibi.¶ Sicut dicunt Ariſt.& Plin. Arcus in æſtate nunq̄ 6
fit in meridiei puncto , poſt equinoctiū verò autūnale pōt fie-
ri in oī hora diei.Cuius rōnem aſsignat.Seneca li.1. de natura.
quæſtio.dicens ꝙ in æſtate in meridiæ ſol eſt ferueutiſsimus,&
ideo ita radijs ſiccat nubes oppoſitas,ꝙ non inuenit ſufficiētē
obicem in nube,quę reflecti faciat radios,vt imago ipſius ſolis
quæ iris dr̄,ibidem vt in ſpeculo formetur , non ſic aūt in alijs
temporibus & horis,cum ſol ſit debilior, quia tūc ſatis inuenit
in nube oppoſita a quo ſuus radius reflectatur . Cuius exem-
plum poteſt poni in ſpeculo , vbi imago non appareret ſi viſus
vltra procederet,& niſi plumbum ex oppoſito,a quo reflectatē
inueniret.Sol eſt Chriſtus,nubes eſt anima,iris eſt gloria æter
na.Iſtud eſt igitur regulare ꝙ iſte ſol Chriſtus nunq̄ iridem.i.
æternæ gloriæ pulchritudinē in anima gn̄rat,niſi in ipſa inue-
niat in quo ſiſtat.i.niſi aliq̄ pulchritudinē meritorum habeat
quæ radios ſuæ iuſtitiæ reijciat, & iſtam cauſare pulchritudi-
nē faciat & cōpellat,quia ſicut dicit Augu.Qui creauit te ſine
te,non iuſtificabit te ſine te. Vel dic ꝙ iris diuinæ grǣ & ipſius
rorifluæ miæ & veniæ,omni hora diei vitæ noſtræ pōt acquiri,
excepto meridiæ i.ſtatu poſt mortem,& futuri iudicij rigore.
tunc.n.nubes.i.pctōres a ſole iuſtitiæ ſecabuntur,& cū non ha
beant quod radijs ſuæ iuſtitiæ obuiet,ſiue gloriæ & grǣ colo-
ribus dimittentur.Seneca.Nō fit arcus niſi in nubilo.i. non ac
quiritur grā vel ꝓmeretur gloria,niſi dum durat nubilū vi-
tæ huius.¶ Iris ſm̄ Ariſt.nō fit virtute radiorū lunariū niſi ra- 7
ro.ſ.bis in annis quingentis,& ſm̄ eundē nunq̄ apparēt ſimul
niſi duæ irides,vna.ſ.quæ fiat radijs ſolaribus , alia lunaribus,
vt ſi ſol ſit in occidēte,fiat arcus in oriente, ſi autem luna ſit in
meridie, fiat arcus in aquilone . Iſtud poteſt allegari ꝙ luna.i.
mundi proſperitas raro creat arcum.i.raro facit hoiem perfe-
ctū.Eſt tamen poſsibile in aere.i.in homine duas irides.i. duas
perfectiones apparere,vnam.ſ.quæ fiat a ſole Chriſto, quæ eſt
ſpiritualis. Aliā verò quæ fiat a luna.i.a mūdo, quæ eſt tempo-
ralis,quia procul dubio quamuis ſit valde rarum & valde dif-
ficile ꝙ homo ſimul & ſemel habeat duos arcus, & ꝙ ſimul in
hac vita temporaliter quo ad mundum,& ſpiritualiter quo ad
deum ſit perfectus,non eſt tamen impoſsibile quin aliquotiēs
hoc cōtingat,ſicut de multis bonis prelatis videmus, qui luna
riter & ſolariter.i.ſpiritualiter & temporaliter ſunt beati,& in
vtroque latere circunſpecti,vt ſic de eis poſsit dici illud . pſal.
Sol & luna ſteterunt in habitaculo ſuo.

De Rore. *Cap.* 21.

1 ROs eſt impreſsio aeris, quæ ex virtute cœleſti
gignitur, & ad terram inſenſibiliter deſcendẽs,
herbas & plãtas irrigat atq; nutrit, & quicquid
ardor diurnus combuſſerat, ros nocturnus refri
gerat & remollit, & licet ad ardorẽ ſolis de her
barum ſuperficie quo ad apparentiã euaporet,
ibi tamen virtutem ſuam manifeſtiſsimè derelinquit. Hic igi-
tur terram inebriat & fœcundat, medullã in granis amplificat
& augmẽtat, oſtrea in mari & cõchylia margaritis impregnat
pullos coruorum dum tñ adhuc ſunt iuuenes, reficit & impin
guat. Aerem ẽt calefactum vltra modum per ſui incorporatio
nem temperat, & cõdẽſat. Hic ẽt vim venenoſorũ reprimit &
retardat, quia parum de nocte pungunt. Et licet ad modum
aquæ ſit inſipidus, tñ mel in floribus aliquibus gñrat ac cauſat.
Per rorem põt intelligi bonus eccleſiaſticus vel prælatus, qui
procul dubio virtute cœleſti & inſpiratione ſpiritus ſancti in
aere religionis vel eccleſiæ gignitur & introducitur, & ibidẽ
ad vtilitatem hoĩm eligitur & creatur. Zacha. 8. Cœli dabunt
rorem ſuum. Iſte.n. ſolet herbas & plantas.i. ſimplices ſubdi-
tos & laicos, maximè pauperes, humore doctrinæ & elemoſy-
næ irrigare & nutrire, & cõbuſtos tẽtationum & tribulationũ
ardoribus, ſuis cõſolationibus temperare. Eccle. 18. Nõne ar-
dorem refrigerabit ros? Et ſic ipſos facit in bonis operibus &
virtutibus fęcundare, & tẽporaliter & ſpũaliter germinare, di
cẽs illud Oſeæ. 14 Ego quaſi ros, & Iſrael germinabit ſicut Li
lium. Oſtrea ẽt.i. ipſos clauſos religioſos & humiles, lapidibus
præcioſis.i. donis & beneficijs impregnabit, & vt breuius con
cludã, iſte puncturas venenoſorum demonum & tyrannorum
refrænabit, & ardorem aeris.i. rigorem diuinæ iuſtitiæ ſuis ora
tionibus temperabit. Dañ. 3. Fecit dñs medium fornacis, quaſi
ventum roris flantẽ. Et quod plus eſt, pullos coruorum.i. pu-
pillos & orphanos parẽtum auxilio deſtitutos, miſericorditer
refouebit. Oſeę 6. Mĩa veſtra quaſi nubes & quaſi ros. Et in flo
ribus.i. in iuuenibus, ſuis doctrinis & exẽplis mel & mãna de-
uotionis & gratiæ gñrabit. Numeri 11. Cum deſcenderet ſup
caſtra ros, deſcendebat pariter & mãna. Et dato etiã ꝙ iſte ros
per ardorem mortis euaporare cogatur, eius tñ virtus poſt ip
ſum in herbis .i. in ſubditis relinquitur, & in ꝓductione bono
rum operum manifeſtiſsimè declaratur. Conſtat.n. ꝙ boni vi-
ri ẽt poſt mortem & receſſum ſuum, alijs proficiunt propter
bona documenta & exempla, officia & beneficia quæ eis reli-
querunt, ita ꝙ q̄uis tales ab alijs perſonaliter ſeparentũ, cum eis
tñ remanere videntur: vt ſic quilibet horum dicat. Radix mea
aperta eſt iuxta aquas & ros morabit in meſsione mea. Vel oĩa
iſta poſſunt dici de dei grã diuinitus collata, vel de bona do-
ctrina cœlitus inſpirata, quia ꝓcul dubio iſta ſunt quæ corda
irrigant, & per pietatem humectãt, per bona opera impinguãt
per cõſolationem refrigerant & temperant, Margarita.i. Chri
ſto ipſa impregnant, & pullos & innocentes refouẽt, & oĩbus
mel deuotionis præſtant, & ẽt ꝑ bonos habitus quos generãt,
poſt ſe bonã diſpoſitionem in cordibus parant, vt ſic breuiter
poſsit dici cuilibet rorificato grã vel doctrina, illud Gen. 27. In
rore cœli & pinguedine terræ erit bñdictio tua. Et ſicut vide-
mus ꝙ ros de nocte generatur, in die vero ſiccat, ſic verè iſtũ
rorem diuinæ ſapientiæ & gratiæ, nox humilitatis & aduerſita
tis procurat & generat. Dies verò mundanæ proſperitatis vel
publicæ negociationis ipſum deſiccat. Et inde eſt ꝙ ſancti pa-
tres qui hunc rorem acquirere voluerunt, diem.i. mundi pro-
ſperitatem præſentem, & negocia publica dimiſerũt, & noctẽ
.i. ſecretum religionis & conſcientiæ & etiã ſecreta eremorũ
& nemorũ elegerunt. & ideo ipſi dicebãt illud Cant. 5. Caput
meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctiũ. Et ſicut
ſm Ambr. luna dicitur mater roris, ros etiam nunq̄ dr̃ cadere
niſi qñ flauerit ventus auſtri, ſic luna.i. beata virgo & auſter.i.
ſpũſſanctus rorem diuinæ gratiæ & mĩæ nobis generant & ꝓ-
curant. Oſeæ 6. Miſericordia veſtra quaſi nubes & quaſi ros.
¶ Ros quamuis ſit inſipidus, res tamen dulciſsimas ſolet gene
2 rare, videlicet mel in floribus, & in herbis manna ſm Pla. Sic
prædicator dato ꝙ in ſe ſit inſipidus .i. indeuotus & crudus,
ſæpe tamen fit ꝙ verbis ſuis inductiuis dulcedinem deuotio-
nis & compaſsionis in auditoribus generat, & ſic dat alijs qđ
ipſemet non habebat. Deuter. 32. Fluat vt ros eloquium meũ.
Sed ſicut videmus ꝙ ros cito euaneſcit, licet quandiu durat, ali
quotiens proficere poſsit, ſic hypocrita & prædicator malus
& fictus modico ardore tẽtationis deficit, & ꝑ peccata ipſe qui
alijs profecerat euaneſcit. Oſeæ 6. Sicut ros mane pertranſiens.
¶ Ros de cœlo veniens & herbas irrigans, vſq; ad terram pe- 3
nitus non deſcendit, ſed quaſi originem ſuam petẽs, ſurſum in
herbarum ſummitatibus ſe ſuſpendit. Sic verè iuſtus qui de cę
lo ſe ſentit per creationem veniſſe, nunquam debet ex toto ad
terram.i. ad terrenorum amorem deſcendere, ſed originẽ ſuæ
creationis memorans, debet ſurſum ſe per contemplationẽ ſu
ſpendere, & ſemper ad cœleſtia anhelare. ad Colo. 3. Quæ ſur
ſum ſunt ſapite. ¶ Rorem auſter gñrat ſua humiditate, ipſum 4
verò Aquilo ſiccat ſua frigiditate. Luna ẽt ſua humida virtute
ſm Ambr. mater eſt roris, & eũ in aere inuiſibiliter gñrat, qui
tandem ſuauiter deſcendens apparet viſibiliter noctis horis.
Sic verè auſter.i. ſpũſſanctus, & luna.i. beata virgo ſolent rorẽ
deuotionis & grã in aere conſciẽtiæ inſenſibiliter inducere, q̄
randẽ ſe ſolet ꝑ opera viſibiliter demõſtrare, q̄uis aquilo.i. dia
bolus ipſam conatur per frigiditatẽ pc̃ti & tẽtationum ſiccare.
¶ Ros pullos coruorũ nutrit &c. Vide de coruo in titulo ſuo. 5
Ex rore in concbylijs generatur Margarita &c. Vide libro de
lapidibus & Margaritis, item libro de piſcibus & conchylijs.
1. ¶ Item ros eſt impreſsio in aere generata. Nam per virtutem 6
cœleſtem, & maximè lunarem, ros de nocte primo in aere oc-
cultè oritur, & tandem inuiſibiliter deſcẽdens, ꝑ herbarũ ſup
ficiem ſeſe diffundit, & tunc herbis & plantis vigorem tribuit.
& quæ æſtus diurnus conſumendo & deſiccãdo inclinauerat,
ros nocturnus erigit, reparat & ſuſtollit. Sic Chriſtus per vir-
tutem cœleſtem.ſ. per virtutem ſpũſſancti in aerem purum &
lucidũ.i. beatã virginẽ puram caſtitate, lucidam honeſtate de-
ſcendens, occultè & inuiſibiliter extitit ꝓcreatus, ſ. per beatã
incarnationẽ, & tandẽ in natiuitate de virginis vtero inſenſibi
liter ſe diffundens (qa ſine ruptura clauſtri virginalis viſibili-
ter apparuit) mũdo natus eſt, ſuper herbas .i. ſuper peccatores
per ſuam grãm ſe diffundẽs, & quos calor diurnus.i. ardor ten
tationum & tribulationum quæ in die proſperitatis mundanę
vigent, deſiccauerat ab humore deuotionis, cõſumpſerat a de
core perfectionis; inclinauerat ad mũdanam cupiditatẽ, incur
uauerat ad prophanã carnalitatem, primo irrigauit per doctri
nam & deuotionem, & erexit per cõtẽplationem, humectauit
ꝑ cõpaſsionẽ, & ꝑ clementiæ pietatem. ideo dr̃ Eccleſ. 43. Ros
obuians ab ardore venienti humilem efficiet eum. &c. Ardorẽ
.n. refrigerabit ros. Eccle. 18. ¶ Item ros congelatus ſm Bedã 7
conuertitur in pruinam, & propter maximam frigiditatẽ ſm
Ariſt. albeſcit, & herbas ſup quas cadit exurit, & marceſcere
facit, & ad calorem modicũ euaneſcit. Sic ros .i. religioſus qñ
congelatur per indeuotionem, tunc conuertitur in pruinã hy
pocriſis. q licet ſit frigidus ꝑ indeuotionẽ & peccata, tñ color
ipſius eſt albus per hypocriſim & humectus, herbas tñ ſuper
quas iſte ros cadit.i. illos quibus dat mala exẽpla ſua & cõſilia,
marceſcere a virore grã facit, & ipſos exurit per pc̃m, & tan-
dem ad modicũ calorem tribulationis totaliter euaneſcit. Hu-
mectus videtur priuſq̄ veniat ſol. Iob 8. & ibidẽ. Ante oẽs her
bas areſcit. Et ſicut ros in loco corrupto genitus ſit corruptus,
& aliorũ corruptiuus, & florum & herbarum deſtructiuus: ſic
verè homo qui per hypocriſim vel pc̃m corrumpitur, alios ẽt
quos tangit & aſſociat, & maximè flores.i. perſonas iuuenes ſo
let corrumpere, & per mala verba & exempla inficere & tur-
bare. Vel poteſt dici ꝙ ros corruptus eſt mundi ꝓſperitas, quę
poſſeſſores ſuos per delectationẽ inficit, & aeruginẽ, & rubigi
nẽ auaritiæ in eis generat & inducit 1. ad Corin. 15. Corrũpũt
bonos mores colloquia praua. Iſte eſt ros quo tinctus eſt Na-
buchodonoſor quando in beſtiam eſt mutatus. Daniclis 4.

De Pluuia. *Cap.* 22.

PLVVIA ſecundum Iſidorum dicitur a pluralitate 1
guttarum. Imber, ab imbuendo terram vel ab in-
ebriando. Nimbus vero dicitur a nube, quando ex
inde in maxima copia ſubito deriuatur, & ideo di-
citur nimbus quaſi nubis imber. Et eſt pluuia impreſsio aeris
ex vapore frigido & humido, & in nubem congregato, per ca
lorem inferius reſoluta. Fit enim pluuia hoc modo. Fumi.n.
& vaporea humidi & ex aqua & terra exhalantes ſuperius ad
medium interſtitium aeris eleuantur, & ibi propter loci frigi-
ditatem in corpus nubis condenſantur, & deinde calore radio
rum ſolarium & motus firmamẽti & ſphæræ ignis, humiditatẽ
huiuſmodi diſſoluente, guttatim diſſoluitur in pluuiã & in im
brẽ, vt dicit Beda. Tali modo videtur generari pluuia lachry-
marum.

marum. Eſt.n.primo neceſſarium q homo recolligat vapores
& fumos peccatorum,quæ committit,tam a terra quam a mari
.i.tam a ſpiritu quam a carne, & q ſurſum in aere conſcientiæ
ipſos trahat.Et tunc eſt neceſſe q ſit ibi frigus timoris dei,in
quoomnia ſimul comprimat, & exinde quandam nubem du-
bietatis ſtatus proprij conſtituat & componat.Et ſic debet ad-
eſſe calor fortis contritionis & diſplicentiæ de peccato,radius
etiã diuinæ inſpirationis,ignis charitatis & dilectionis,& mo-
tus cœli.i.impulſus propriç diſcuſsionis,quæ nubem iſtam re-
ſoluent,& in pluuiam lachrymarum conuertent, & ita aerem
cõſciẽtiæ ſerenũ faciẽt & terrã corporis fructibus bonorũ ope
rũ cumulabunt atq; replebũt.Et hoc figuratur 3.Reg. 18. vbi
cum terra eſſet ſiccitate grauata,& ſterilitate nudata,precibus
Heliæ factum eſt q nubecula parua aſcendẽte de mari,ſequu-
ta eſt pluuia largiſsima. Quia.ſ.poſt aſcenſum & cõſiderationẽ
nubis peccatorum,ſequitur pluuia lachrymarum.pſa. Operis
cœlũ nubibus & paras terræ pluuiã. Vel dic q pluuia eſt do-
ctrina,quæ primo de mari ſacræ ſcripturæ extrahiť,& in corpus
nubis.i.in ſeriem ſermonis cõponiť,& eadẽ auditoribus effun-
diť,pluiť & ſtillať,& exinde mẽs auditorũ ſcientijs fœcundať.
Et iõ pluuia imber ab imbuẽdo ꝓpriè nũcupať.Deu.32. Fluat
vt ros eloquiũ meũ , quaſi imber ſup herbã, & quaſi ſtillæ ſup
gramina.Vel dic q vapor eſt humilis,q a deo ſurſum ad digni
taťẽ trahiť,& nubes.i.prælatus efficitur, vnde pluuia doctrinç
& beneficiorũ alijs diſtillať, & a quo terra pauperum irrigať.
Vel dic q vapor eſt ambitioſus,qui ſurſum tractos nubes.i. iu
dex vel prælatus efficiť,a quo & a cuius malis exemplis pluuia
carnalitatis,fulgur rapacitatis,tonitruũ terroris & impetuoſi-
tatis,ſequunť,iuxta illud pſal.Producẽs nubes ab extremo ter
2 ræ,fulgura in pluuiã fecit.¶ Venti mare & terrã perambulãtes
multã aquoſitatẽ ſecũ trahunt,q tandẽ in nubẽ & pluuiã cõuer
tunt.Sic prædicatores de mari ſcripturæ , & de terra philoſo-
3 phiæ,vapores ſciẽtiarũ extrahũt,de quibus &c. ¶ Pluuia raro
fit in oriẽtalibus partibus veruntñ qñ fit,valde abundat, quod
ẽt in ꝓuincia cõperimus. Vnde ẽt de palũbo ſeu columbo ciui
tate indiarũ audiui q eſt mirabiliter pluuioſa. In regionibus
.n.calidis,vapor qui eſt cauſa pluuiæ,prius a calore conſumiť,
vel in aerẽ conuertiť,q ad locũ vbi fit pluuia,ſublimetur.qñq;
tñ ex forti calore fit ibi maxima vaporum attractio, ex qua tan
dem ſequitur magna pluuiæ reſolutio.Sic verè in oriente.i. in
viris ſanctis,vbi ſol iuſtitiæ Chriſtus oriť, raro fit pluuia pro-
ſperitatis,calore.ſ.tribulationum & paupertatum,vapores di-
uitiarum & terrenorũ bonorũ in eis penitus conſumẽte,fiet tñ
poſt mortẽ maxima abũdãtia pluuiæ ꝓſperitatis.ſ.in paradiſo,
ſole iuſtitiæ abũdãtiã vaporũ .i. affluentiã oĩm bonorũ ſup eos
aggregate, quia.ſ quãto hic percipiunt rariorẽ , tanto illic in-
uenient ampliorẽ.Figura 3.Reg.18.vbi poſt diutinam ſiccita-
tem ſecuta eſt pluuia largiſsima . Paucas.n.conſolationes pci-
piunt boni in præſenti,vt tandẽ multas habeant in futuro.Vel
iſta poſſunt de multis religioſis dici , quibus raro accidit plu-
uia peccati,& hoc quia feruor charitatis vapores malarũ cogi
tationũ cõſumit,& pluuiam fieri nõ pmittit.Fit tñ qñq; q con
uerſi in actum prauum fortiter peccant, & raritatẽ multitudi
ne recõpenſant,& quanto fuerãt in principio ſanctiores, tanto
finaliter ſunt peiores.pſal.Poſuit pluuias eorũ grandinẽ , ignẽ
comburentem in terra eorũ.Vel iſta poſſunt dici de multis q
in principio rarã habẽt pluuiã deuotionis,cõpaſsionis, & ſpi-
ritualis conſolationis, calore & æſtu concupiſcentiæ oĩa cõſu-
mente,quibus tñ qñq; accidit talium abundantia pluuiarum,
ita q quãto in iuuẽtute fuerant rariores, in ſenectute habeant
ampliores.Zacha.10.Petite pluuiã a deo in tempore ſerotino.
¶ Pluuia qñq; eſt nociua, vt(ſicut diciť in libro de natura re-
4 rũ)in ægypto circa ciuitatẽ thebarũ,quia ſi ibi in æſtate abun
danter pluerit, tota regio infinitis muribus abundabit.Sic ve-
rè pluuia diuitiarũ imperfectis hoĩbus multum nocet. Si.n.in
æſtate.i.qñ habent feruorem auaritiæ,abundauerit, pro certo
mures rodentes.i.peccata conſcientiam rodẽtia in eis genera-
bit.Vel dic q qñ pluuia diuitiarũ alicui aduenerit,ſtatim mu-
res.i.falſos amicos,quorum iecur & affectio(ſicut dicit Plin.)
creſcit creſcẽte luna.i.fortuna generabit, & circa ſe aggrega-
bit,quia conſtat q falſi amici vt aliquid rodant & acquirãt, ſo
lent abundare circa illos in qbus viderint diuitiarũ pluuiã re-
dundare.Proue.19. Diuitiæ addũt amicos plurimos , a paupere
aũt & ijs quos habuit,ſeparãtur. Vel dic q mures ſunt familia
rapax,nepotuli & parentes, q in ægypto huius mũdi pluuiã i.
prælatos,q alios rigare debuerant,ſequunť, & ab eis in eccle-
ſia vel patria gñranť,a quibus tota regio & patria rodiť & va-
ſtať.Vel dic contra multos q ſtatim q habẽt pluuia i.diuitias,
volunt habere mures.i. familiã rapacẽ &c. ¶ Piſces & ranulæ 5
qñq; viſi ſunt deſcẽdere,& cadere cũ pluuia,quod fit vel quia
ſurſum virtute cœleſti in nube de aquoſa materia fuerũt genI
ti, vel quia de aquis p ventos cũ vaporibus de qbus facta eſt
ipſa nubes,fuerant eleuati. Nubes eſt eccleſia vel religio , vbi
ꝓ certo piſces.i.delicioſi,& ranæ.i.loquaces detractores & q-
ruloſi generanť. Qui ab aquoſa materia.i.delicijs , ibi in nube
.i.religione gñranť,vel a vẽto.i a diabolo ibidẽ de aquis huius
ſeculi deferuuť.Iſti ergo hic inferius ad modũ ranarũ cũ deli-
ciarum pluuia deſcẽdunt,& ſpectaculũ malorũ exemplorũ ſe-
cularibus cũctis fiũt.Vel dic q iſtos pluuia deliciarũ de nube
religionis p apoſtaſiã eijcit,& ad mundũ,pctũ & infernum in
ferius ſecũ ducit.pſal. Pluit illis ſicut puluerẽ carnes , & ſicut
arenã maris volatilia pẽnata.Vel dic q vẽtus eſt inſpiratio dia
bolica,quæ multos ſurſum ad nubem dignitatũ & officiorũ eri
git , quos tandẽ pluuia diuinæ ꝓuidentiæ detrahit & expellit.
Vel dic de demonibus,qui ſurſum in nube paradiſi ſunt geni-
ti,& tandẽ ſicut pluuia inferius ſunt detracti.Eſa 14. Quõ cœ-
cidiſti lucifer?&c.Vel põt dic gñraliter q illi qui cõtra condi-
tionẽ propriã in nube aliorũ officiorũ & ſtatuũ ſe ingerunt,cũ
pluuia tribulationis & miſeriæ iuſto dei iudicio inde cadũt.Ta
libus ergo deberet dici illud 3.Reg.18.Deſcende , ne te occu-
pet pluuia.¶ Pluuia qñ eſt corrupta, herbas & fructus corrũ 6
pit,& ſic oues & iumẽta de eis comedentes corrũpunť , & per
eiuſmodi peſtilẽtiã moriunť.Sic qñ aliquis corrũpit per auari
tiã,herbas & paſcua quæ tãgit.i.hæreditatẽ & poſſeſsiones ꝓ-
prias quas malè acqrit , corrũpit, & corruptiuas & infectiuas
facit,& ſic oues & iumẽta.i.filij ſui & ſucceſſores, qui ei in ma
lè acquiſitis ſuccedũt,corrumpunť ſimiliter p pctm,quia poſ-
ſident illud quod de iure nõ erat patris ſui , & ideo per mortẽ
æternã vna cũ ipſa pluuia quæ corrupit eos.i.cũ eiſdem vſura-
rijs in inferno moriunť,quia p talẽ viã filij vſurariorũ ipſos ſe-
quuntur ad inferos & ad pœnã Ideo dr̃ Eccle.41.De patre im
pio cõquerunť filij, qñ per ipſum ſunt in opprobrio . Vel dic
q pluuia corrupta,eſt hypocrita vel ꝓſperitas &c. ſicut ſupra
de rore.§.vltimo. ¶ Qñ radij ſolares inueniunt nubem dẽſam 7
(vbi eſt multa aquoſitas aggregata,& congelata frigiditate lo
ci) ibi fortiter reſiſtentẽ,multiplicanť & fortificanť , & faciunt
ibi magnũ calorem (quia ſ. omnis cauſa naturalis fortius agit
in reſiſtens)ex quo nubes illa diſſoluiť,& eius aquoſitas in plu
uiam conuertiť,a qua terra circũiacens irrigatur & in tantum
quandoq; per calorem pluuia illa aduriť, q rubra fit , & ideo
ſanguis a vulgo de cœlo cadere reputať,vt dicit Ariſt. Et ideo
vt communiter poſt acutum calorem abundans pluuia ſolet
ſequi. Nubes iſta chariſsimi eſt homo diues & auarus , qui in
ſe continet in aere huius mundi multam aquoſitatẽ diuitiarũ,
quæ tñ in ipſo , auaritiæ frigore totaliter congelanť , q ex illis
defluere per eleemoſynas nihil põt,ſed qñ radij .ſ. diuinæ oĩ,
volunt reſpicere nubem iſtam , ibi qñq; calorem maximũ tri-
bulationũ & aduerſitatem accumulant , vel etiam ignẽ amo-
ris diuini in per inſpirationem generant, & tunc nubes iſta.ſ.
auaritia,per cõpaſsionem & largitatem reſoluitur , & ſic plu-
uia eleemoſynarũ ad pauperes diſtillatur,ita q terra arida cir-
cumiacens.i.ſtatus pauperum & tota patria beneficijs irrigať,
& aquoſitas diuitiarum,qua nubes obſcurior per ignorãtiam
reddebatur,paulatim vacuatur,& ſic aer conſcientiæ ſerena-
tur.Et ideo poſt magnum calorem contritionis , charitatis, &
tribulationis,videmus ſequi multotiens pluuiã largitatis &c.
Et iõ Iob 38.Flante deo creſcit gelu, & rurſum latiſsime fun-
duntur aquæ. Vel ſi vis per iſtum fortẽ calorẽ intelligo fortẽ
inſ etiam aliorum, quæ.ſ.auarum quantumcunq; durũ debet
ad clementiã remollire,&c.ſicut ſupra.Et quia nubes iſta ca-
lore charitatis aduritur,ideo pluuia eius , ſanguis & vita pau-
perũ dici poſſunt. Vel iſta poſſunt dici de feruore diuinæ cha-
ritatis,quæ volens oſtendere ſuæ diuitias pietatis,quandoque
fortius agit in illum qui ſibi magis in via morum per pctm re
ſiſtit,ſicut apparuit in Paulo,Boniſacio,& Magdalena.Qñ.n.
videt nubem conſcientiæ indeuotionis frigore congelatam,&
ex multis vaporibus & vitijs conſtipatam,obſtinatam,& indu
ratam,ſolet eam vel interius inſpirando , vel exterius tribula-
tionibus affligendo,comburere , & ſic ſolet eos per cõtritionẽ
diſſoluere,& lachrymarum pluuiam diſtillare . quæ etiã qñq;
rubea inuenitur,inquantum præ nimia cordis aduſtione ſolet
ruborẽ verecundiæ cõtinere, & ſic ſolet deus in aere ſuæ con-

ſcientiæ ſerenitatem innocentiæ generare. Et quanto amplius
congelatus quis fuerit, tanto ſolet poſt conuerſionem magis
virtutibus abundare. Ad Ro.5. Vbi abundauit delictum, ibi ſu
perabundauit & gratia. Et ideo ſecundum Gregoriū licet ho-
mo videatur congelatus per peccata, non propter hoc debet
contemni, quia neſcimus quando deus ſibi gratiam ſuam da-
bit. Et ideo ſecundum ipſum dominus vocat tales, theſauros
niuis, præparatos in diē pugnę. Iob 28. Et vt ait Hieronymus,
timendū eſt ne nobis cadentibus reſurgat, qui nobis ſtantibus
irridetur. &c. Ideo poteſt dici illud ibidem. Iob 38. Quis eſt
pluuiæ pater, aut qs genuit ſtillas roris? quaſi dicat, ſolus deus
eſt cauſa quare huiuſmodi pluuia generatur. Vel dic ꝙ nubes
eſt pura humanitas Chriſti, quæ de puris maris vaporibus.i.
de ſanctis Mariæ humoribus extitit generata, quæ tandem in
cruce eleuata, & ibi feruore fortis paſsionis & dilectionis re-
ſoluta fuit, & ſic ſanguinem loco pluuiæ nobis pluit. Pſa. Con-
8 uertit aquas eorum in ſanguinem. ¶ Pluuia ſecundum Cōſtā.
eſt fluxus humorū reſtrictiua. quæ cū cæteris aquis ſit purior
& leuior, ideo facilius corrumpitur, & in contrarias qualitates
variatur. dulcior tamen eſt & etiam ſapidior præ cæteris quan
diu in puritate debita perſeuerat. Pluuia etiam temperata ad
infinita vtilis eſt, quia terram fœcundat, rimoſa cōglutinat, ca-
loris intemperiem mitigat, aerem ſerenat, ventos ſedat, piſces
impinguat, ſiccam complexionem adiuuat & cōfortat. Sic plu
uia diuinæ ſcientiæ, gratiæ & deuotionis, fluxum vitiorum &
malarum cogitationum obſtruit, & pluſquam aquæ cæteræ .i.
plusq̄ aquę ſcientiæ mundanæ, & aquæ proſperitatis humanæ
& cæteræ, huiuſmodi pluuia dulcis & ſapida reperitur contra
peccatum. Vtilis etiam eſt, qui terrā conſcientiæ per bona ope
ra fœcundat, rimoſa.i. corda diuiſa per diſcordiam & iram, cō-
glutinat per amorem, calores concupiſcentiæ mitigat, aerem
conſcientiæ ſerenat, ventos tentationum ſedat, piſces.i. homi-
nes deuotos virtutibus impinguat, ſiccam etiam complexionē
.ſ. cor indeuotum & impatiens, quando ibi immittitur, adiu-
uat & humectat. Ideo dicitur in Pſal. Pluuiam voluntariam ſe
gregabit deus. Et 2. Regum 23. Pluuijs germinat herba. Hæc
etiam omnia poſſunt dici de bono prædicatore, vel de eius do
ctrina, quæ deſcendit ſicut pluuia in vellus, & ſicut ſtillicidia
ſtillantia ſuper terram. pſalm.71. Vel dic ꝙ pluuia eſt conſciē-
tia innocentis, quæ quanto purior, innocentior & ſimplicior,
tanto facilius decipitur per errorem, & corrumpitur per hor-
9 rorem. ¶ Itē pluuia quanto cœlo propinquior, & a terra remo-
tior fuerit, tanto dulcius & cum guttis gracilioribus deſcēdit,
quanto autem terræ eſt vicinior, & a cœlo remotior, tanto im-
petuoſius deſcendere & cum guttis groſsioribus cōſueuit. Sic
quanto iudex prælatus vel alius eſt melior, & a terrena cupidi
tate remotior, cœloq; & cœleſtibus propinquior per amorem
iuſtitiam & æquitatem, tanto pluuia ab eo reſoluta.i. verba ab
eo promulgata ſententiæ correctionis, dulcius & mitius pro-
feruntur. Sed ſi terrenæ cupiditati & inordinatæ affectioni vi-
cinus ſit, tunc impetuoſè per iras & diſcordias profert verba,
durè proteruè & aſpicerè ſubditos puniendo, indebita & im-
portabilia onera imponendo. Vel poteſt dici de quolibet
qui quanto magis eſt cœleſtis & bonus, tanto mitius, dulcius
& benignius alios cōſolatur, & tanto verbis & factis magis eſt
alijs manſuetus, & mitiſsimus ſuper omnes homines Numeri
12. Econtra autem terrenis per affectionem propinqui, & a cę
lo & deo per peccatum remoti, impetuoſè & impiè omnia fa-
ciunt atq; dicunt. Vnde de rotis deambulantibus ſuper terram
dicitur Ezech.1. ꝙ vbi erat impetus ſpiritus, illuc gradiebatur
10 ¶ Item pluuia in ſuis qualitatibus diſtemperata ſolet eſſe dam-
nabilis & nociua. Nam immunditiæ & lubricitatis eſt in vijs
& ſemitis effectiua, graminum & herbarum inutilium multi-
plicatiua, fructuum & ſeminum corruptiua, caloris naturalis
in ſeminibus extinctiua, obſcuritatis in aere inductiua, radio-
rum ſolarium interceptiua, nebularum & nubium cauſatiua,
operum & itinerum retardatiua, maturitatis ſegetum impedi-
tiua, rheumatis & fluxus augmentatiua, morborum omnium
aggrauatiua, ſterilitatis inductiua, corruptionis & peſtilentiæ
in iumentis & in hominibus effectiua, quia pluuia corrumpit
herbas & paſcua, ex quorū eſu animalia poſtmodum corrum-
puntur. Talis eſt mundana proſperitas & conſolatio, quia quā
do diſtemperatur in ſuis qualitatibus.i. quādo excedit limites
debiti regiminis & affectionis, ſolet eſſe multum nociua, ſ. ani-
mæ peccatrici. Hæc.n. lubricitatem luxuriæ & immunditiæ ge
nerat, gramina inutilia malarū cogitationum & affectuū mul-
tiplicat, fructus & ſemina.i. bonorum operum propoſita cor-
rumpit & damnificat, calorem diuinæ dilectionis extinguit, ob
ſcuritatem ignorantiæ & dei obliuionis inducit, quia diuites
mundani nec deum amant, nec ipſius recordātur. Populus au
tem meus oblitus eſt mei &c Hiere.2. Hæc etiam radios ſola-
res.i. diuinam influentiam & gratiam intercipit, nebulas & nu
bes diuerſorum peccatorum inducit, & ſic iter bonorum ope-
rum quo itur ad cœlum, impedit & excludit. Concluſit vias
meas lapidibus quadris. Thren.3. Maturitatem honeſtatis re-
tardat rheuma guloſitatis, & fluxum carnalitatis augmen-
tat, & omnes morbos humidos.ſ. pigritiam, gulam, luxuriā ag-
grauat, ſtrilitatem virtutū efficit, famem auaritię producit, vel
famem æternam poſt mortem, corruptionem etiam peccati &
malorum exemplorum generat & producit. Et ſic talis pluuia
fuit in diluuio figurata, vbi 40. diebus & noctibus tantū pluit
ꝙ præter paucos qui in arca erant, totius mundi populus ſub-
merſus fuit. Quia verè illi qui pluuia mundanæ proſperitatis
tanguntur, vitijs neceſſario ſubmerguntur, niſi fortè pauci qui
in arca diuinæ protectionis clauduntur. pſa. Pluet ſuper pecca
tores laqueos, ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum, pars cali
cis eorum. Vel per omnia dic ꝙ pluuia ſuperflua ſignificat mū
di delicias, & carnis voluptates, & dic per omnia ſicut ſupra.
Et ſimiliter ſm Conſtantinum aqua pluuialis corrupta ſi pote
tur, facit rauceſcere vocem, & inducit febrem. Sic mundi pro-
ſperitas & voluptas febrē & feruorem malorū deſideriorum
inducit, & vocem orationis, prædicationis, laudis, & confeſsio
nis rauceſcere facit, quia ſecundum Senecam, Mirum eſt forti
ter aliquid dici ab homine mullitiem profeſſo. pſalm. Raucæ
factæ ſunt voces meæ, infixus ſum in limo profundi.

De Pruina. Cap. 23.

PRVINA nihil aliud eſt quam ros congelatus 1
ſecūdum Bedam. In hyeme.n. ros ad terram de-
ſcendens congelatur, & in pruinæ albæ ſubſtan
tiam commutatur, a qua flores & herbę exurun
tur, & marcidæ efficiuntur. modico tamen ſolis
radio euaneſcens totaliter diſsipatur. Tale eſt
peccatum, quia rore gratiæ congelato, pruina peccati gignit̄,
quo flores & herbæ virtutum marceſcere comprobātur. Iſtud
tn̄ modico calore ſoluitur, quia.ſ. non poteſt eſſe in homine ita
modicus gradus charitatis, quin peccati ſubſtātia deleat̄. Sap.
19. Facile diſſoluebatur ſicut glacies. Et ſicut videmus ꝙ gelu
& pruina fortior ſequitur cum fuerit nox ſerena, & ſtellarum
lumine decorata, ſic verè gelu peccatorum in pręſenti, & gelu
tormentorum in futuro fortius in eos inualeſcit, quibus ſerena
nox præſentis vitæ fuerit, & in quibus mundanæ proſperitatis
claritas antecedit. Zachar.14. Non erit lux, ſed frigus & gelu.
¶ Pruina eſt impreſsio ex vapore non cōgregato in corpus nu 2
bis, in loco frigidiſsimo generata, in qua nō eſt aliqua pars ca-
loris ſm Ariſtotelem, & ex nimia frigiditate noctis in ſubſtan
tiam duram & frigidam cōmutatur, & pruina efficitur & cau-
ſatur. Talis eſt peccator, quia cum deberet eſſe ros per deuo-
tionem, tn̄ quia de aere.i. de ſtatu gratiæ deſcendit ad terrā per
temporalium affectionem, ideo tunc infrigidatur per indeuo-
tionem, & exinde induratur per obſtinationem. Indeuotio.n.
obſtinationē cauſat. Ideo Iob 38. In ſimilitudinem lapidis du-
rantur aquæ, & ſuperficies abyſsi conſtringitur. Et ſicut prui-
na eſt alba, & tn̄ flores teneros exurit, quæ tn̄ tandē calore mo
dico deliqueſcit, ſic peccator maximè hypocrita, album.i. ca-
ſtum & mundum ſe nititur oſtendere, & tamen quando pōt,
ſolet in inferioribus.i. in iuuenculis humorem gratiæ deſicca-
re, qui etiam ardore modicæ tribulationis ſolet a ſua ficta per-
fectione euaneſcere & perire. pſal. Tranſiui, & ecce non erat.

De Grandine. Cap. 24.

GRANDO eſt impreſsio in aere generata ex va 1
pore frigido & humido. Et eſt grando quæ ſur
ſum in altis nubibus & partibus generatur, par
ua & rotunda, quia ex diuturnitate motus quā
deſcendendo facit in aere, & ex calore ipſius ae
ris diſſoluitur & minuitur, & rotūdatur. Sed ſi
generatur circa terram, tunc impetuoſa & groſſa, acuta & fri-
gida reperitur, quæ terram petit & percutit, vineas & fructus
multum lędit, & frequentius per diem quam per noctem, &
hoc quia calor diurnus fugat frigus ad interiora nubis, & ſic
grandinis ſubſtantiam ibi gignit. Grando eſt tribulatio & ad-
uerſitas.

uerſitas. Nubes ex qua progreditur, eſt ipſe deus, qui a nõn eſt malum(.ſ. pœnæ)iu ciuitate(.ſ.mundi, qu od non faciat dominus. Amos 3. Quandiu ergo nubes iſta.ſ. Chriſtus eſt in ſuprema parte aeris, ſurſum.i. in cœlo.i. quandiu durat mundus iſte(quia ſicut dicitur Act.3. Ipſum oportet cœlum recipere vſque in diem reſurrectionis omnium.) grando tribulationis quam immittit, inuenitur modica & minuta, quia modica eſt tribulatio mūdi huius, tum quia cito finitur, tum quia ſemper ibi poſſunt homines conſolari. Ideo dicitur Iob 35. Nunc.n. non infert furorem ſuum, nec vlciſcitur ſcelus valde. Sed quādo nubes iſta erit prope terram.ſ. in valle Ioſaphat, quādo bonos & malos finaliter iudicabit, tunc grando groſſa & impetuoſa æternæ tribulationis immittetur ab eo per ſententiam damnatiuam, & ſuper terrā.i. terrenos, cupidos & auaros peccatores(qui plus gaudent de tempeſtate quam de trāquillitate, vt melius poſſint vinum & bladum ſuum vendere) infertur per moleſtiam afflictiuā, & tunc grando iſta percutiet atq; lædet ipſos flores.i. homines curioſos, vineas.i. ebrioſos &c. Iō dicitur. Apoc. 16. Grando magna ſicut talentum deſcendit de cœlo. In die autem grādo efficitur pluſquam in nocte, quia in illis qui ſunt in nocte obſcura per aduerſitatem, grando pœnæ perpetuæ non cauſatur. In illis verò qui ſunt in die clara proſperitatis, generaẽ. Et hoc accidit quia in die proſperitatis calor auaritiæ & cupiditatis, frigus indeuotionis repellit ad interiora nubis.i. conſcientiæ & voluntatis, nec ipſum euaporari permittit per confeſſionem, contritionem, & ſatiſfactionē, & ideo ex inde grando pœnæ perpetuæ componitur & cauſatur. Ideo pſal. Ignis, grando, nix glacies, ſpiritus procellarū, pars calicis eorum. Quod benè figuratum eſt Exodi.9. Vbi dicitur ꝙ dominus dedit tonitrua & grandinem, & diſcurrētia fulgura ſuper terram, tantæq; fuit magnitudinis grando, quantæ an tea nunꝗ apparuit, & percuſſit grando cuncta quæ fuerunt in agris, & omne lignum regionis confregit. Per iſtam grandinē pœnæ inferni poſſunt intelligi, qua.ſ. cōſtat ligna.i. peccatores deſtrui & caſſari. Vel dic ꝙ grando eſt homo, qui quanto ab altiori loco & ſtirpe deſcēdit tāto humilior, minor, & ſimplicior debet eſſe. Cuius contrarium eſt dē illis qui inferius de plebe infima generantur, quia vt communiter tales groſſiores & ſuperbiores inueniunt, & ab ipſis, quando in aliquo officio preponuntur, alij impetuoſius feriuntur. Vel poteſt dici ꝙ illi qui de ſurſum a deo proceſſerunt, & in aere huius vanæ vitæ multis motibus tribulationum circuierunt, parui & humiles, rotūdi, & per obedientiam vertibiles inueniuntur. Alij qui hoc circa terram in proſperitate manētes, motus tribulationum non ſunt experti, groſſi & ſuperbi efficiuntur, & ab ipſis alij crudeliter verberātur. Vnde de talibus poteſt dici illud quod Apo. 16. dicitur. Grando magna ſicut talentum deſcendit de cœlo in homines, & blaſphemauerunt deum propter plagam grandinis. Vel dic ſi vis ꝙ grando alta eſt pœna quæ ſuſtinetur pro deo, baſſa verò eſt illa quæ ſuſtinetur pro mundo, quia vt cōmuniter maiora ſuſtinent homines pro mūdo, quam pro deo, & maior eſt grando infima quam ſuprema. ¶ Grādo fit ſæpius
2 de die quam de nocte, & in æſtate gignitur, non in hyeme. Sic verè tribulatio accidit iuſtis in die & in æſtate vitæ præſentis, in nocte vero mortis & in hyeme futuræ vitæ non, tunc.n.nō grandinabuntur, ſed ſempiterna requiæ lætabuntur. Apo.21. Abſterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum. ¶ Item
3 grando ſm Ariſto. ſic generatur, quia frigus fugiens aeris calorem, ad interiora nubis ſe recipit, & ibi inueniens vapores humidos & frigidos, congelat eos & conſtringit, & ſubſtantiā conuertit grandinis & naturam, & ideo magis in æſtate quam in hyeme generatur: quia tunc calor eſt in aere, per quem frigus repercutitur ad intima nubis, vbi grandinem cauſat. Sed econuerſo, in hyeme non eſt calor in aere qui frigus repercutiat ad interna. Sic quando per calorem tentationis frigus indeuotionis ad intima nubis conſcientiæ repercutitur, tunc ibi inuenit multos vapores humidos.i. multas cogitationes & affectiones carnales, quas inuicem coadunat per delectationem & complacentiam, & tandem per conſenſum in grandinē peccati mortalis ipſas conſtringit & gelat, & per obſtinationē cōtrahit & indurat. Grando etiam peccatorum gignitur magis in æſtate proſperitatis quam in hyeme tribulationis & aduerſitatis, & hoc quia in proſperitate abundat calor tētationis frigus indeuotionis ad intima conſcientiæ repercutientis. In hyeme autem tribulationis non abundat huius tētationis feruor, ſed potius diutini timoris algor, peccati grandinem non conſti

tuens ant componens. Vnde de tali grandine calorem huiuſmodi comitante dicitur Exodi 9. Ignis & grando mixta pariter ferebantur. Vel dic ꝙ grando eſt peccator, qui a calore diuini amoris tāquam indignus repellitur, & in ventre nubis.i. in carcere cœcitatis mentis & obſtinationis includitur, vbi inde nocturnis frigore duratus, in grandinem.i. in durum & crudelē cōmutatur, qui plus de die quam de nocte apparet, quia.ſ. peccator plus in die proſperitatis, quā in nocte aduerſitatis delinquere & nocere alijs comprobatur. Generaliter.n. verum eſt ꝙ plura mala fiunt dum durant proſpera quam aduerſa. Ideo Auguſt. lib. confeſſ. Væ proſperitatibus ſeculi. Væ ſemel, & væ ſecundo, & væ iterum. Iſta eſt.n. dies illa de qua dicitur. Væ deſiderantibus diem domini. Vel dic ꝙ grando eſt peccator, qui calorem diuinæ charitatis fugit, & in profundum nubis & caliginis.i. in profunditatem vitiorum ſe ingerit, vbi per obſtinationis duritiam in diabolicam grandinem ſe conuertit Prouer. 18. Impius cum in profundum peccatorum venerit, contemnit. ¶ Grando ſm Bedam aliquando ſic efficitur, quia quando 4
ros in terrā cadit, tunc ventus Aquilo frigidiſſimus ipſum coagulat & conſtringit, & in ſubſtantiam grandinis congelat & conuertit. Sic ventus frigidus auaritiæ hominem per auaritiā congelat, & de ipſo facit grandinem.i. virum impium & raptorem, quo vineæ & fructus pauperum diſſipantur. Figura Exo. 9. vbi grando & ignis mixta pariter ferebant, & quæ terras ægyptiorum penitus vaſtauerunt. Sic iſti qui ſunt grando per crudelitatem, ignis per cupiditatem, bona ægyptiorū.i. pauperū, igne & ardore tribulationum vſtorum, diſſipant & cōſumūt.

De Niue. Cap. 25.

NIx ſm Ariſt. generatur de vapore frigido & humido, vbi eſt calor repugnans, ſed tamen frigus prædominatur, & vincit calorem, & ſic vaporē congelat, & in eo formam nobiliorem quam pōt introducit.ſ. albedinem, Sic licet in vapore noſtro.i. in carne noſtra repugnet motuum & tentationum calor & concupiſcentia, tamen ſi ibi prædominetur frigus timoris, non obſtante huiuſmodi calore, ibi poterit generari albedo niuea caſtitatis. Ideo Sap. 16. Nix & glacies ſuſtinebant vim ignis. Ergo generaliter nix caſtitatis ſummopere in vapore humido & frigido.i. in pſona quæ eſt humida per deuotionem, cōpaſsionem, & dulcorem, & frigida per dei reuerētiam & timorem, generatur. Et ſicut nix in montibus pluſquam in vallibus perſeuerat, ſic in contemplatiuis plus viget caſtitas quam in actiuis. Figura Matt. 17. vbi dicitur ꝙ in monte ſuit dominus transfiguratus, & habitus veſtis ſuæ candidus vt nix factus. vnde Pſal Niue dealbabuntur in ſelmon, mons dei mons pinguis. Vel dic ꝙ color albus & niueus ſignificat gloriam paradiſi, de qua Eccleſ. 43. Pulchritudinem candoris admirabitur oculus. quæ.ſ. introducitur in vapore.i. in pſona vbi cum repugnantia caloris tentationum frigus timoris diuini generatur. Frigidus ventus Aquilo flabit, & gelabit cryſtallus. Eccleſ. 43. ¶ Item nix ex aqua durior, & ſiccior grandine, tñ eſt mollior & debilior, quia fit ex admixtione caloris in vētre nubis, vt dicit Ariſt. & ex frigiditate dealbatur. Nec eſt tñ frigus ſm Ariſt. in nube vbi nix generaẽ, ſicut in illa vbi grando generatur, & ideo cæteris mollior efficitur, & ad calorem modicum euaporat. Aqua eſt pœna & tribulatio mundi, quæ ſemper eſt in terra. Nix autem quæ in loco a nobis remotior gignitur, eſt pœna purgatorij. Sed grando quæ in nubibus remotiſſimis a nobis generatur, pęnam ſignificat infernalē. Nix igitur.i. pœna purgatorij, aqua.i. pœnitentia huius mundi durior eſt & frigidior, ſed minus eſt dura & aſpera quam ſit grando.i. pœna gehennalis, quia nix purgatorij mollis & tenera reperitur reſpectu grandinis infernalium tormētorum. Et ratio eſt, quia in loco niuis.ſ. in purgatorio ſemper eſt calor ſpei & charitatis, quia.ſ. iſti habent certam ſpem ꝙ finaliter ſaluabuntur. Et etiam vapores illi.i. homines in calore charitatis & ſpei moriuntur, quapropter ibi non eſt tñ frigus timoris & deſperationis, ſicut in nube grandinis in inferno, & ideo nix non durat taliter, nec efficitur aſpera ſicut grando, quia calor diuinæ conſolationis & angelicæ viſitationis ipſam multū alleuiat & remollit. vtraq; tamen dura & frigida reperitur. Ideo dicit Iob 38. Nunquid ingreſſus es theſauros niuis, aut theſauros grandinis aſpexiſti? Nix tñ calore reſoluitur, q a pœna illa calore diuinæ miæ finaliter relaxatur. Ideo dicitur Sapient. 16. Quod ab igne poterat exterminari, modico ſolis radio calefactum

ctum tabeſcebat. Ac ſi diceret. Illa pœna quam ignis conſum-
ptio non terminat, diuinæ miſericordiæ radius quando ipſi ſo-
li iuſtitiæ placuerit, euaporat, quod vtique fit quando eos qui
ſibi ſunt, liberat atque ſaluat. Vel dic ꝙ pruina quæ citius niue
diſſoluitur, præſentem tribulationem ſignificat, nix verò æter-
nam aduerſitatē deſignat, quæ. ſ. fortius moleſtat atq; grauat.
Bene ergo dicitur Iob 6. Qui timet pruinam, irruet ſuper eum
3 nix. ¶ Item nix propter calorem intermixtum in vapore in quo
generatur, non eſt ita dura ſicut grādo. Et ex mora niuis ſuper
terram, impinguatur humus. Nam ſua frigiditate poros terræ
claudit, vnde reuocato calore ad interiora ſeminum & radi-
cum, fit humoris interioris attractio ad radices, ex quo terra
impinguatur. Vnde nix herbas malas mortificat & attenuat,
bonas vero nutrit & impinguat. Nix etiam fœtida tegit & oc-
cultat, & iter impedit & retardat. Feris & animalibus nocu-
mentum præſtat, & eorum paſcua tegit, & veſtigia manifeſtat.
Vnde in tempore niuis venator facilius quam alias eas capit.
Eſt etiam aqua niuis ſtiptica, & ideo fluxum ſtringit. Talis eſt
pœnitentia, & etiam pœna præſentis ſeculi. Multo. n. leuior eſt
quam ſit grando. i. pœna gehennalis, & hoc accidit propter ca
lorem diuinæ gratiæ, & conſolationem ſpei, & feruorem cha-
ritatis, quæ niuem pœnitentiæ & tribulationis præſentis comi
tantur, quæ. ſ. ipſam attenuant & remolliunt miro modo. Nix
igitur pœnitentiæ terram. i. animam inebriat per cōtritionem,
facit germinare per confeſſionem, & fructum facere per bonā
operationē. Et ratio eſt, quia in iſta niue eſt frigus timoris do-
mini, qui poros terræ exteriores. i. ſenſus animę & appetitus, te
net clauſos per diſcretionem, non permittens eos ad mundia-
lia aperiri, & ideo calor charitatis ad interiora conſcientiæ re-
uocatur, & ſic humor gratiæ & deuotionis attrahitur, & ipſa
terra. i. anima virtutibus & donis impinguat. Ideo dicitur Eſa.
55. Deſcēdit imber & nix de cœlo, & inebriat terrā, & germi-
nare facit eam. Hæc malas herbas malarū cogitationum mor-
tificat & excludit, ſed bonas affectiones & cogitationes multi-
plicat & nutrit, & fluxum carnalitatis retrahit & reſtringit, &
loca fœtida. i. ipſa peccata contegit & abſcōdit (quia ſm Aug.
Si tegis, ipſe deteget, ſi detegis, ipſe teget) & ſic iter deuium ꝙ
ducit ad mortem, impedit & retardat, vt dicatur illud Iob 19.
Semitam meā circūſepſit, & tranſire non poſſum. Ipſis ēt ani-
malibus. i. demonibus nocet, quia paſcua in quibus paſcebant
per tentationem & carnales affectiones & voluptates, conte-
git, & per confeſſionem ipſa veſtigia demonum. i. peccata quę
poſt iter tentationum remanēt, declarat ſacerdotibus & oſtē-
4 dit. Vel expone omnia de cœleſti gratia & doctrina. ¶ Itē nix
in ſuo ortu ſtrepitum non facit, ſed ſuauiter deſcendens ab oc-
culto aeris interſtitio ſuper herbas æqualiter ſe coaptat. Et
eſt nix molliſsima & candidiſsima, & ideo propter ſui pulchri
tudinem ad ſui ſpeculationem oculus attrahit. Sed ſi nimis diu
aſpiciatur, viſum hebetat, diſgregat & diſpergit. Sic ab occulto
aeris interſtitio. i. de ſinu dei patris nix. i. Chriſtus ad terrā ve-
ri virginalis ab occulto & ſine ſtrepitu exercitij coniugalis ve
nit humiliter & deſcendit, & ſuper herbas. i. ſuper virginis vi-
ſcera ſe inſenſibiliter coaptauit. Ideo dicitur Sap. 18. Cū quietū
ſilentium omnia tenerent, & nox in ſuo curſu medium iter ha.
om. ſer. tn. domine a rega. ſo. venit &c. Iſte igitur eſt nix molliſ-
ſima per benignitatem, quia ipſe eſt tenerrimus ligni vermicu
lus 2. Reg. 23. Iſte eſt candidus per innocentiæ puritatē, & ap-
parentiæ venuſtatem, & ideo propter pulchritudinem cando-
ris iſtius niuis, ad ipſum conſiderandum, & modū ſuum, & viā
ortus & conceptus ſui inquirendum, oculus intellectus allici-
tur, ſed pro certo exinde diſgregatur & hebetatur, quia pul-
chritudinem coloris eius admirabitur oculus Eccl. 43. Quia
. n. iſta nix dei filius eſt candor lucis æternæ, & ſpeculum ſine
macula, (Sap 7.) Ideo impenetrabilis redditur oculo fidei li-
mitato, quia ſicut. n. dicitur Ioan. 3. Maior eſt enim deus corde
noſtro. quia ſicut dicitur Iob 36. Magnus deus eſt, & vincens
ſcientiam noſtram. Et breuiter viſus & ſcientia fidei, & etiam
intellectus non valens tantā albedinē intueri, neceſſario hebe-
tatur, & in ſe reſilit, & repeſcit. Ideo dicitur Prouerb. 25. Sicut
qui mel comedit multum, non eſt ei bonum, ſic qui ſcrutator
5 eſt maieſtatis, opprimetur a gloria. ¶ Item nix ſm Bedam in al
to mari raro aut nunquam cadere conſueuit, cuius ratio eſt, q a
exhalationes & vapores eius vel a ventis ibi flantibus diſper-
guntur, vel antequam in niuem valeant condenſari, in nebulā
vel pluuiam reſoluuntur. Altum mare ſignificat diuites & ſu-
perbos, qui ſunt alti per ſuperbiam, & amari per amaritudinē
peccatorum. Nix autem eſt dei gratia ſeu pœnitentia, quæ fri-
gus timoris dei ſecum portat. Sed iſta nix in mari alto non ca-
dit, quia verè mundi diuites niue pœnitentiæ vel cœleſtis gra
tiæ non teguntur. Et ratio eſt, quia dato ꝙ habeant aliquando
multas exhalationes bonarum affectionum, propoſitorum, &
contritionum. ſ. de pœnitentia facienda & huiuſmodi., tamen
antequam in niuē pœnitentiæ valeant congelari, a vento ten-
tationis vel vanitatis mūdanæ auferuntur & diſperguntur, vel
in pluuiam deliciarum, vel in nebulam malarum cogitationū
totaliter euaporant. Sæpe. n. cogitant diuites de ſalute, ſed nun
quam perficiunt quod intendunt. Vnde iſta eſt de aqua dicitur
Iob 28. Abyſſus dicit, non eſt in me. & mare loquitur, non eſt 6
mecum. ¶ Item nix ſua pulchritudine ad ſui conſiderationem
oculos attrahit, in quibus viſum debilitat & diſpergit. Et eſt
aqua niuis ſm Conſtan. ſtipatiua, & fluxus reſtrictiua, neruos
percutit, ſuperfluitatem in bibentibus generat, membra ſtupi-
da & quaſi inſenſibilia & dormitiua facit, lapidem in veſica gi
gnit, hydropiſim prouocat atq; nutrit. Sic candor & pulchri-
tudo glorię & proſperitatis mundanæ cor humanū ad ſui ſpe-
culationem & amorem attrahit, afficit, & delectat. Sed ibi in
tantū oculus cordis per diuerſa deſideria diſgregatur, ꝙ quā-
doq; a lumine gratiæ totaliter ſpoliatur. Eccl. 43. Pulchritudi-
nem candoris &c. ſicut ſupra. Hæc. n. fluxum & lachrymarum
& deuotionis ſtringit, neruos bonæ operationis percutit, ſup-
fluitatem vitiorum generat, membra ad benè operandum pa-
ralyticat, hydropiſim auaritiæ prouocat, in veſica conſcientię
lapidem obſtinationis inducit, & ad modicum calorem tribu
lationis mortis penitus euaneſcit. pſal. Qui dat niuem ſicut la-
nam, nebulam ſicut cinerem ſpargit. ¶ Nix loca montoſa & ſo- 7
li propinquiora frequētius inhabitat, & ibi propter frigus cui
exponuntur montes magis quā valles, diutius perſeuerat. Val
les. n. ſunt calidiores mōtibus, & ideo ibi nix citius quā in mō-
tibus euaporat. Sic quia montes. i. viri eccleſiaſtici & religioſi
ſoli iuſtitiæ ſunt propinqui per gratiam & vicini, frigore timo
ris diuini congelantur, & econtra valles. i. ſeculares & actiui
calore tentationum diſſoluuntur. Et ideo nix pœnitentiæ puri
tatis & caſtitatis in illis perſeuerat, quæ ea cauſis oppoſitis in
vallibus. i. in auaris feruidis euaporat. Vel dic ꝙ nix ſignificat
candorem gloriæ paradiſi, quæ in montibus. ſ. in viris contem
platiuis abundat, vbi de cœlo a deo mittitur, & vnde nunquā
perpetuo euaporat. Vnde de beatis dici poteſt illud Thren. 4.
Candidiores Nazarei eius niue, rubicundiores ebore, ſapphi
ro pulchriores. Vel poteſt dici ꝙ nix quæ loca fœtida tegit, eſt
hypocriſis, vel etiam frigus indeuotionis, quæ pro certo hodie
in mōtibus. i. in altis hominibus eccleſiaſticis & ſuperioribus
pluſquam in vallibus & inferioribus abundant. Vel dic ꝙ ni-
ues ſunt diuitiæ, & mundi proſperitas, quæ plus abundant in
ſuperbis & montoſis, quam in vallibus. i. humilibus virtuoſis.
Valles abundabunt frumento. ſupple non niue. ¶ Niues ſm 8
Senecam lib. 1. de naturalibus quæſtionibus, & ſecūdum librū
naturæ rerum, ſi ſub terra paleis fuerint coopertę, ſeruantur in
diſſolutę per annum. Vnde in oriente ſeruant eas pro vino in
æſtate refrigerando, & pro infirmorum aere temperando. re-
frigerant. n. valde. Vnde ſi quis membrum aliquod niue fricaue
rit, licet, ad horam frigus intolerabile patiatur, mox tamen ca-
lore temperatiſsimo refouetur. Per niuē poteſt intelligi timor
dei, qui. ſ. candorem innocentiæ ſecum portat, quia per timo
rem domini declinat omnis a malo, ſicut dicitur Prouerb. 15.
quod eſt proprium innocentiæ. Ille igitur optimè cuſtoditur,
ſi in palea. i. in humilitate & conſideratione noſtræ vilis fragili
tatis ſub terra. i. ſub memoria noſtræ mortis & terreitatis ſaga
citer teneatur. Viri. n. orientales. i. ſancti, niuem diuini timo-
ris ſeruabant, & cum ea in feruore & æſtate tentationis aerem
cōſcientiæ tēperabant, & a vino deliciarū cōſciētiæ calorē cō-
cupiſcētiæ excludebāt. Conſtat. n. ꝙ tentationis igne nō cōbu-
rit, q hac niue tēperat. Iſta ēt niue q refrigeratus fuerit mox
calore charitatis refouebitur & ardebit. Vel dic ꝙ niues ſunt
diuitiæ, quas auari indiſſolubiles ſeruant, vt eis in æſtate præ-
ſentis vitæ refrigerentur & delectentur, quæ tamē eos fortius
calefaciunt & inflammant. Vel dic ꝙ nix eſt pœnitentia & tri
bulatio, quæ ſi ad horam frigore membra lædant, ipſa tamen
in paradiſo finaliter refouent & delectant, quia ſicut dicitur
Thobiæ 3. Poſt tempeſtatem tranquillum facis. ¶ Nix durata 9
minus ſentitur frigida quam recens & nouiter diſſoluta. Sic
tribulatio aſſueta minus lædit quam inſolita vel nouella. Sene
ca. Nihil miſerum, quod in naturam conſuetudo perduxit.

De nebula.

De Nebula. Cap. 26.

1 NEBVLA ſm Ariſtotelem ex reſolutione nubis
generatur,& ſm Iſidorum nubilum & nebula a
nubendo.i.ab operiendo & obſcurando dicun-
2 tur,eo ꝙ ipſis aeris ſuperficies operit. ¶ Nebu
la(& maximè ſi corrupta fuerit) multipliciter,
eſt læſiua,quia tunc florum & vinearum eſt cor
ruptiua,infirmitatum in animalibus eſt cauſatiua.Latronibus
etiam eſt amica,quia inſidiarum ſuarum eſt occultatiua. Itine
rantium & peregrinantium eſt retardatiua, & viæ ipſorum ab
ſconſiua.Solis & ſtellarum luminis interceptiua, & ita naui-
gantibus nociua,quia quando(ſm Bedam) nebula ſuperficiē
maris contegit,tunc propter obſcuritatem maris gubernator
quo debeat nauem ducere non cognoſcit,& ideo ſæpe ſubmer
gitur huius cauſa.Sic nebula ignorantiæ,& peccati, vel etiam
proſperitatis mundanæ,quando in aere conſcientiæ eſt diffuſa,
& maximè ſi per deſperationem vel conſuetudinem ſit corru-
pta,tunc ipſi animæ multum nocet, quia vineas virtutum, &
flores affectionum diſsipat,infirmitatesq́; diuerſorum peccato
rũ generat,& ipſis latronibus.i.demonibus eſt amica:quia in-
ſidias ſuas & tentationes ſuas palliat & occultat. Itinerantium
etiam & a mundi peregrinatione ad cœli patriam tēdentium
eſt impeditiua,& viæ veritatis ab eis abſconſiua,& lumen do-
ctrinæ & gratiæ,quod a ſole & ſtellis.i.a Chriſto & ſanctis no-
bis mittitur,intercipit: & ſic nauigãtibus per mare huius mũ-
di,mortis periculum inducit, quia dum aer conſcientiæ a tali
nebula occupatus fuerit,gubernator nauis animæ.ſ.ratio,quo
nauē ſuam dirigat,neſcit,& ſic homini ineſt illa dies de qua di
citur Sopho.1.Dies tenebrarũ & caliginis,dies nebulę & tur-
binis.Vel per nebulam quæ claritatē diei obnubilat,ſacra ſcri
ptura intelligitur,in qua ipſe ſol deus ſub figurarũ nebula con
tinetur Iob 26.Tenet vultum ſolij ſui, & expandit ſuper illud
nebulam ſuam. Vel nebula humilitatem denotat, quæ aerem
conſcientiæ obnubilat,& ſolē & ſtellas.i. virtutes in viris per-
fectis occultat,& pluuiã gratiæ generat atq; parit. Et ſic iuſtus
eſt ſicut dicitur Eccleſ.1.quaſi ſtella matutina in medio nebu-
læ,& quaſi luna plena. Vel dic ꝙ nebula eſt vita humana, quæ
ita eſt fragilis & vana,ꝙ modico ardore tribulationis diſſolui-
tur &c.Sapien 2.Tranſiet vita noſtra,& ſicut nebula diſſolue-
tur.Vel dic ꝙ nebula ſignificat peccata venialia,quæ faciliter
diſsipantur,& tamen ſolis.i.mentis claritatem obfuſcant. Iter
etiam ſalutis impediunt, & latronibus.i. perſonis leuibus ſunt
amica.Quandoq; etiam per condenſationem & multiplicatio
nem in nubes.i. in magna & mortalia crimina conuertuntur,
niſi fortè radijs ſolis.i.motu diuinæ gratiæ deleantur. Eſai. 44.
Deleui vt nubem iniquitates tuas,& quaſi nebulã peccata tua.
Vel nebulæ ſunt vani peccatores ſine conſtãtia & virtute, quę
3 2.Pet.2.dicuntur nebulæ turbinibus agitatę. ¶ Item nebula a
radijs ſolis attracta, ſi directè ſurſum meat, in nubes conuerti
tur,& pluuiam ſignificat affuturam.Si autem a radijs ſolis re-
percuſſa fuerit,tunc in ſeipſam redit,& euaneſcit,& ſic fereni-
tatem aeris denunciat & præſagit. Sic verè mundi proſperitas
quæ more nebulæ eſt fragilis atq; vana: ſi aſcenderit & abun-
dauerit,ſignum eſt pluuiæ & tribulationis æternæ.E contra ve
rò ſi a ſole iuſtitiæ deo deſtructa fuerit, & tribulationibus re-
percuſſa:ſignũ eſt futuræ ſerenitatis & gloriæ ſempiternę.vn-
de Amb.dicit.Continuus ſucceſſus temporalium æternæ dã-
nationis eſt indicium.Et nota ſi vis ꝙ nebula mũdanæ proſpe-
4 ritatis facit mala omnia ſupradicta a.§.præcedenti. ¶ Nebula
eſt impreſsio de reſolutione nubium generata,quæ quanto ter
ræ eſt vicinior,tãto ſpiſsior,obſcurior, & frigidior inuenitur,
quãto aũt magis ſuperius eleuatur, tãto magis eſt ſoli peruia,
& minus frigida & obſcura.Nubes ſunt animæ, ex ꝗbus ema-
nat nebula affectionũ,quæ ſi terræ.i.terrenis ꝓpinquæ fuerint
ꝑ amorē,tunc ſunt obſcuræ per ignorantiã,& frigidæ ꝑ inde-
uotionē. Sed ſi nebulæ affectionũ ad cœlũ & cœleſtia fuerint
eleuatę per contēplationem,tũc radio ſolari.diuinæ cõtempla
tioni ſunt peruiæ,& a frigore indeuotionis & obſcuritate igno
rantiæ totaliter ſunt immunes.vnde Eccle.43.Aperti ſunt the-
ſauri,& euolauerunt nebulæ quaſi aues. Vide de ſuperbia.

De Fulmine. Cap. 27.

1 FVLMEN ſm Iſidorum ictus cœleſtis iaculi nun-
cupatur. Vnde prout dicit,fulgurare idem eſt ꝙ fe-
rire. Fulgur ergo & fulmen multotiens pro eodem
ſumuntur quamuis inter ſe differant, ſicut inferius
apparebit. Et ergo fulmē ſm Iſido.generatur ex vapore groſ-
ſo,& in concauitate nubis vehementiſsimè inflãmato,qui col-
liſione & attritu nubium interiorum impellitur, & quaſi lapis
igneus per motus violentiam inferius deriuatur, & ideo ictus
cœleſtis iaculi ab Iſidoro nũcupatur. Vnde fulmina colliſa, ad
modum lampadum fulgida per aerem diſcurrere diſcernũtur.
Et quia ſecundum Iſidorum de ſubtilioribus elementorũ par
tibus componitur, ideo permaximę eſt virtutis. Et quia in de-
ſcenſu ſuo incenditur & videtur, ideo dicitur fulgur. Penetrat
& ſcindit,ideo dicitur fulmen,& nihil corporale ei reſiſtit. Va
pores iſti ſunt demones,qui in concauitate nubis paradiſi per
ſuperbiam & inuidiam inflammati, ex colliſione & repugna-
tione nubium interiorum.i.dei & angelorum inferius ſunt im
pulſi,& ignei per ſæuitiam & malitiam & crudelitatē ſunt fa-
cti,& ſicut lãpades fulgentes.i. ſicut creaturæ dei ſcientiſsimæ
& ſagaciſsimæ in iſto caliginoſo aere ſunt detruſi.ſ.circa hōies
ad eorũ exercitiũ habitãtes. Ideo improperatur lucifero Eze.
28.Poſui te in monte ſancto dei,in medio lapidũ ignitorũ.&c.
Iſtud fulmē eſt maximę virtutis,quia ſicut dicitur Iob 41. Nõ
eſt poteſtas ſuper terram.& Abac.1.Fortem vt corriperes fun
daſti &c. Et ideo nihil ei poteſt de ſe reſiſtere, quin penetret ꝑ
inſpirationem. Vel dic ꝙ quando in nube religionis vel ſocie-
tatis vel eccleſiæ inflãmantur aliqui mali vapores.i.aliqui ma-
li ſubditi per inuidiam & liuorem, attritu & colliſione nubiũ
& ventorum.i.impugnatione aliorum bonorum prælatorũ &
ſociorum debent exterius impelli,& de aliorum conſortio re-
legari.Prouer.22.Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgium,
ceſſabuntq; rixę contumeliæ. Vel dic ꝙ illi mali vapores ꝗ de
nube.i.qui de patria banniuntur & impellũtur,in fulmen.i. in
crudeles & homicidas conuertuntur,quibus alij multipliciter
moleſtantur.&c.¶Secũdũ Plin. Aliqua ſunt genera fulgurum 2
quæ ſunt humida,quæ non vrunt nec diſsipant, ſed infuſcant,
Alia ſicut ſicca & calida,quæ comburunt & diſsipant, & inflã
mant.Sic in mundo ſunt diuerſa genera hominum peccatorũ.
Sunt.n.ibi humidi luxurioſi, qui licet nõ vrant per rapinas &
excoriationes, tñ ipſi infuſcant & maculant contingentes per
luxuriæ fœtiditatem.Sed illi qui ſunt ſicci per indeuotionem,
calidi per auaritiæ ardorem.ſ. vſurarij & auari, iſti dico licet
non infuſcent per luxuriam, tñ pauperes circunſtantes vrunt
& diſsipant per auaritiam & ardorem. Ante faciem eius ignis
vorans,& poſt ipſum exurens flãma Iohel 2. ¶ Secundum Pli. 3
li.2,c.53.Eſt quoddam genus fulminis quod pecuniam nõ læ-
ſis ſacculis liquefacit, & vinũ non lęſis dolijs adnihilat & con
ſumit.Sic detractores ſaccum & dolia.i.ipſa facta exteriora le-
uia permittunt intacta, licet aliqualiter ſint cõſumptiua & re-
prehenſiua.Sed ipſam pecuniam interiorem & vinum.i. inte-
riorem hominum intentionem ſiniſtrè interpretando liquefa-
ciunt & conſumunt.&c.allega.¶Secundum Senecam de natu 4
ralibus quæſtionibus.lib.2. Fulmen eſt coactus ignis, impetu
iactus. Nã vt ibidem ipſe dicit, ſicut ſolemus duabus manibus
inter ſe iũctis aq̃ concipere,& cõpreſſa vtrinq; palma, in mo-
dum ſyphonis exprimere,& ſic & in fulminis emiſsione ſimi-
le quid fieri putandum eſt. Nubium.n.inter ſe compreſſarum
anguſtiæ medium ſpiritum emittunt,quem ex hoc ipſo inflam
mant,& tormēti modo eijciunt.Libidinoſa affectio eſt ſpiritus
inter anguſtias nubium rationis & ſenſualitatis incluſus, qui
tandem iſtarum nubium concurſu(Caro.n.concupiſcit aduer
ſus ſpiritum,& ſpiritus aduerſus carnem) incenditur per ope
ris executionem,& cum vehemētiſsimo ſono ad omnes defer
tur per infamiæ diffamationē.¶Triplex genus igneæ impreſ- 5
ſionis nobis a nubibus deriuatur.ſ. coruſcatio, fulgur, & ful-
men,quæ multum inter ſe differunt & qualitatibus & virtute.
Coruſcatio.n.non maculat neq; lædit, ſed aerem illuminat &
illuſtrat,nec ad terram deſcendit,ſed in aere euaporat. Fulgur
eſt impreſsio groſsior,quæ ad terrã deſcendit, & herbas mol-
les penetrat & comburit. Sed fulmen eſt vapor ignitus groſ-
ſus compactus & ſolidus,impetuosè cadens, findens & vrens
& diſsipans quicquid tangit,cui reſiſtere nihil corporale põt,
coruſcatione & fulgure præſtantius in virtute. & ideo ſecun-
dum Iſidorum fulgurare idem eſt ꝙ ferire. Super loca autem
alta facilius cadit,ſed in locis humilibus nõ deſcendit. In hye-
me vel in æſtate vix aut nunquam deſcendere conſueuit, quia
in hyeme non eſt calor qui vapores inflammet,& in æſtate nõ
eſt vapor qui a caloribus valeat inflammari, ſed in autumni
principio & fine veris vbi eſt ſufficiens vapor inflammandus,
& calor inflammans,crebrius deſcendere conſueuit. Iſte ignis
ſignificat

ſignificat dei inſtitiam & rigorem,tribulationem etiam & do-
lorem,quæ in triplici differentia poteſt eſſe , quia eſt ibi coru-
ſcatio & hæc eſt tribulatio mundi,fulgur autem eſt tribulatio
quæ poſt immittetur in purgatorio , ſed fulmen eſt tribulatio
quæ in die iudicij damnatis in inferis immitteretur. Sed vere co
ruſcatio.i. tribulatio mūdi huius nihil lædit , nec maculat,re-
ſpectu.ſ.aliorum.Ideo ab apoſtolo 2ª ad Corin.4.vocatur mo-
mentaneum & leue tribulationis quod nunc eſt, quod æternū
tamen gloriæ pondus operabitur in nobis. Et ideo bñ dr̄ q̄ co
ruſcatio illuminat,q̄a tribulatio lomē beatitudinis & ſapiētiæ
adminiſtrat.Eſa.28.Vexatio dat intellectū. In aere etiam & in
vita præſenti deficit & euaporat,nec ad terram.i. ad ſtatū poſt
mortem peruenit vel deſcendit.Fulgur autē.i.pœna purgato-
rij ad terram deſcendit,quia ſubtus terram efficitur, & qn̄ cor
pora ſunt ſub terra.& eſt multo fortius & ardentius q̄ coruſca-
tio , quia herbas molles.i.peccatores cum mollitiæ gratiæ de-
ſcendentes vrit & affligit & afficit.Sed fulmen eſt pœna æter-
na,quæ in die iudicij peccatoribus ab iſta nube fulgida Chri-
ſto terribili iudice infligetur . Et hæc ſine dubio coruſcationē
& fulgur excedit,quia nulla pœna temporalis pōt ei compara-
ri.Hic eſt.n.vapor igneus.ad litteram .n. erit ignis groſſus per
obſcuritatem,cōpactus per multitudinem,ſolidus per inextin
guibilitatē & durationis rigiditatē,& ideo damnatos quos tan
get, vret,findet & affliget.quod dicitur Sap.16.Fructus inimi-
corum exterminabit, ignis ardēs,in grandine & pluuia coru-
ſcans.Dr̄ fulmen intrare terram, quia pœna æterna poſtquam
corporaliter ſub terra fuerit,in terræ medio infligetur. Nec ei
aliquid corporale reſiſtit , q̄a miſeri pctōres ex quo adiutorio
diuinæ gratiæ priuabuntur,contra huius fulminis impetū nul
lum adiutorem conſequentur.Ideo quærebat Eſa.33.Quis ha
bitabit ex vobis cum igne deuorāte,cū ardoribus ſempiternis?
quaſi dicat,nullus iō.Iob 9.Deus cuius iræ nemo reſiſtere pōt.
Imo fulgur etiam cadit ſuper loca alta, quia æterna tribulatio
altos diuites & ſuperbos & non valles.i. iuſtos & humiles cru-
ciabit,quia a facie eius cruciabuntur populi, oēs vultus redi-
gentur in ollam.Iohel 2. In æſtate autem vel in hyeme forti.i.
in illis qui fortiter ardēt per amorē,vel fortiter algent p̄ timo-
rem,non generabitur iſtud fulmen.&c.Vide infra §. ſequenti.
6 ¶ Fulmina ſm̄ Plini.iō æſtate calida,vel in hyeme multum fri
gida nunq̄ ſolent generari,& ratio eſt,quia in æſtate non abun
dant vapores qui valeant inflammari,& ex quibus fulmē poſ-
ſit fieri. Et in hyeme licet multi ſint vapores , tn̄ non eſt calor
tantus q̄ poſſint in naturam fulminis commutari.Sed ex cauſa
contraria in fine veris & in principio autumni, vbi & calor &
vapores abundant,fulgura multiplicantur.Fulminibus etiam
ineſt calor tantus q̄ aerem igniunt & inflammant & quæcun-
que tangunt,diſsipant & cōburūt.Æſtas ſignificat hoīs perfe
ctos propter fructus & flores diuerſarum virtutū & p̄p̄ æſtū
feruentiſsimæ charitatis.Hyems autem ſignificat hoīes humi
les & depreſſos,p̄p̄ pluuias & ventos tribulationum,& p̄p̄ frā
gus timoris diuini,quo arctantur.Fulmen autē ſignificat ten-
tationem vel etiam pctm̄ mortale , ex quo anima cōburitur in
præſenti per culpam, & finaliter per gehennam . Fulmen igit̄
non fit in æſtate, quia fulmen violentæ tētationis in viris perfe
ctis & contemplatiōis nunq̄ cadere cōſueuit, quia ibi eſt tātus
æſtus charitatis q̄ nunq̄ pñſunt ibi vapores malarum affectio
num & cogitationum imprimi vel oriri,ex quibus tentationis
fulmina oriantur,quia calor iſte vapores huiuſmodi adnihilat
& abſorbet.charitas.n.oīa ſuſtinet,ſicut dicitur 1.ad Corin.13.
In hyeme autem.i.in viris humilibus & tribulatis,licet inſur-
gant,multi vapores affectionum & cogitationum , tn̄ quia ibi
viget frigus timoris diuini,& deeſt calor cōcupiſcentiæ & vo-
luptatis,ideo affectiones hmōi per delectationem non inflāmā
tūr,nec exinde fulmē pcti mortalis efficitur vel cauſatur . Sed
pro certo in vere & in autumno.i. in mundanis tepidis & volu
ptuoſis,qui nec dei amore accendūtur, nec dei frigore vel dei
timore præmuniuntur,ſed vaporibus affectionū abundant, & ca-
lore cupiditatis inflammantur, in talibus dico tepidis fulmi-
na tentationum efficiuntur , quæ eos penetrant per cogitatio-
nem, inflammant per delectationem,comburunt per conſen-
ſum,findunt & diuidunt per operationem.Ideo Apo.3. Vtinā
calidus eſſes aut frigidus,ſed quia tæpidus es,incipiam te euo-
mere de ore meo . Et ſicut fulgur cadit ſuper loca alta , ſic
tentatio ſuper multos &c.Vide de luxuria.Ideo de diabolo po
teſt dici illud pſal. Fulmina multiplicauit, & conturbauit eos.
7 ¶ Vapor groſſus & compactus nubes aſcendens,qñq; ibi igni-
tur,& in fulmen conuertitur,& ſic ad terrā deſcendit,& ab ip-
ſo oia comburuntur , Motus verò fulguris anfractuoſus vr̄, &
hoc ſatis facit diuerſitas materiæ de qua conſtat. Habet.n.ful-
gur partes leues & igneas,q̄bus ſuperius eleuat̄,& partes gra
ues & terreas q̄bus ād terrā deprimit̄,& iō p̄p̄ repugnātiā mo-
tuū diuerſorū,nō directè rēdit ad terrā,ſed ad modū falcis cir
culariter & anfractuoſè deſcēdit.Vnde Sen.li.2. de naturalib᷑
q̄ſtionibus dicit q̄ iter fulminis obliquū eſt,q̄a natura ignē ſur
ſum vocat,& iniuria deorſum p̄mit.Iſta pñſunt allegari cōtra
multos ambitioſos, q̄ q̄uis ſint vapores vani, cōpacti,rudes &
ignari,tn̄ faciunt q̄ qñq; ſurſum ad nubes.i.ad altitudinem
dignitatum & officiorum aſcēdūt,& aliis prædominantur &
præſunt.Sed dum ſunt ſurſum,ſtatim in flammam ſe cōuertūt,
& ardore rapinæ & auaritiæ ſuccenſi,ſtatim cōburere & inflā
mare,rapere & impugnare volunt.Nam ſicut fulgur lucet, ar
det,diſcurrit,percutit,findit, vrit:& ſm̄ Senecā fœtorē ſulphu
ris eius combuſtio ſecum gerit,ſic tales lucent mala exempla
dando,ardent alieno cupiendo,diſcurrunt ſubditis inſidiando
percutiunt falſo accuſando & imponendo, findunt vindicādo
& puniendo,vrunt rapiendo & affligendo Vnde Ezec.1.Ani-
malia ibant & reuertebantur in ſimilitudinem fulguris coru-
ſcantis.Sed quid?pro certo iſti qñ deſcendunt inferius ad rapi
nam,non directè ſolent deſcendere, ſed obliquè : quia.ſ. obli-
què.i. ſub ſimulatione iuſtitiæ,& per varias impoſitiones & ca
uillationes rapiunt alienū..Sic.n.directè deſcenderent , & pa-
tenter irruerent,non iudicis ſed raptoris acquirerent, ſibi no-
men.Habent tn̄ duos motus & duas inclinationes,duas etiam
conſiderationes. vnam igneam,& aliam terream.vnam recto-
ris,aliam raptoris.vnam iuſtitiæ,aliam ſæuitiæ . Iuſtitia.n.quæ
eis incumbit ex officio , ipſos ſurſum erigit, nec ad grauamen
ſubditorum eos deſcendere permittit.Auaritia verò & ſæuitia
eos inferius trahit,& ad nocendum ſubditis eos impellit . Iſti
igitur obliquè habent deſcendere,vt iſtorum duorum contra
riorum motuum poſſint diſcordiam concordare,vtq; ſub diſ-
ſimulatione iuſtitiæ poſſint nequitiam perpetrare, & alios ra-
pinis & exactionibus inflammare.Lucæ.10. Videbam ſathanā
ſicut fulgur de cœlo cadentem.Sed quid?Pro certo oīs talium
inflammatio ſulphureū habet fœtorem , quia.ſ.fœtor infamiæ
generatur,qñ iniuſtè per iſtos patria rapinis & iniurijs inflam
matur.pſa.Ignis,ſulphur & ſpūs procellarum pars calicis eo-
rum.Vel gn̄raliter iſta poſſunt dici de homine rationali , q̄ qñ
deſcendit ad pctm̄,duos generaliter habet motus,vnum.ſ.ſpi-
ritus ſancti,alium carnis & delectationis,vnum cōſciētiæ quæ
tendit,ſurſum,aliū nequitiæ quæ deprimit deorſum, & ſic igit̄
non directè nec ſtatim conſcientia cōſcendit , imo obliquè &
per interualla carne vel diabolo obtinente intentionem, finali
ter ad conſenſum deſcendit.Mat. 24. Fulgur exit ab oriente.i.
a ſtatu gratiæ,& apparet in occidente.i.in ſtatu pcti.Vel dic q̄
qñ fulgur diabolus deſcendit ad tentādum de aliquo pctō , nō
directè tentat de eo , ſed per indirectas & obliquas inductio-
nes.&c.Allega ſicut ſupra . ¶ Fulmina fiunt in vere facilius q̄ 8
alias,quia tunc abundat vapor , qui fulminum materia debet
eſſe,& ſufficiens eſt in aere calor,qui vaporem debet inflāma-
re.Et ſm̄ Senecam ibidem,montium cacumina ſæpius fulmi-
ne feriūtur,pro eo q̄ nubibus oppoſita ſunt, & de cœlo cadēti
bus per hæc tranſeundum eſt Fulgur eſt diabolica tētatio,vel
æternæ mortis damnatio . Ver verò eſt tempus proſperitatis.
Montes verò ſtatum ſignificant dignitatis. Quia procul dubio
in vere & in montibus.i.in illis qui magis affluunt proſperita-
te,& magis eminent, ſolent accidere fulgur tētationis in præ-
ſenti,& fulgur dānationis in futuro. Et ratio eſt, nā quia p̄cul
dubio in iſtis abundat humor carnalitatis, feruor cupiditatis,
eleuatio & tumor vanitatis , & oppoſitio obſtinatæ voluntatis
(quæ oia nubibus.i.deo & ſanctis opponūtur)ideo de cœlo ve
nientibus & cadentibus malis angelis per hos tranſeūdum eſt
ſupple vt morte perpetua moriantur, & damnationis ignibus
comburantur.ita.n.per mōtes.i.tumidos,præſumptuoſos & ſu
perbos trāſitur, qui deo per obſtinationem opponūtur, & cō-
tra eum per ſuperbiam eleuantur. vt ſic dicatur illud Ezec. 7.
Prope eſt dies occiſionis,& non gloriæ montium. ¶ Fulgurū 9
ſeu fulminum multa ſunt genera , ſicut dicit Plinius & Sene-
ca vbi ſupra. Vnum aūt inter cætera valde eſt mirabile , q̄ vi-
num in dolijs exhaurit,aurum in ſacculis,ēt ſm̄.Plinium,intacto
cæreo ſigillo. liquefacit gladium in vagina, & ferrū in do-
labro diſſolui facit,& tn̄ lignum,vaginam,ſaccum vel dolium
nunq̄ lædit.cuius rationem vt ait Guillermus de conchis,non
eſt facile

eſt, facile inuenire. Seneca tñ de naturalibus quæſtionibus li. 2. rationē aſſignat. Dicit. n. ꝙ fulmen illud qñ empingit in aliquod corpus ſolidum, neceſſe eſt ꝙ perinde viam ſibi quærat, & per cōſequens ꝙ illud laniet, aut diſſoluat. Si verò corpus rarum fuerit, ſicut eſt pannus vel lignum, tunc illius ignis ſubtilitas libere per medium tranſit, & cum non inueniat obicem virtutem ſuam contra eum non oſtendit. Iſtud. n. genus nō habet comburere, ſed inuiſibiliter diſſoluere, vel frangere. Vnde etiam de quodam audiui ꝙ aurum in arca habēs poſt factum tonitruum in ſacculo non inuenit, aliquemq́; oīa intacta reperiens, furatum credidit, & tñ poſt tres dies iſtam pecuniam liquefactam ſubtus arcam in quodā penu per duo ſolaria reperit. & inde eſt ꝙ Seneca dicit ꝙ fulgur violenta quæ reſiſtunt, violentius diſſipat, cedentia verò ſineiniuria tranſit, cum lapide ferroq́; & duriſſimis quibusq́; cōfligit, teneris aūt & rarioribus parcit &c. Chariſſimi per fulgur intelligo Chriſtū, qui etiam fulguri ſe cōparat in ſcriptura. Mat. 24. Sicut fulgur exit ab oriente, ita erit aduentus filij hoīs. Huius procul dubio mirabilis eſt virtus, & maximè contra materiam reſiſtentē. i. contra præſumptuoſos & proteruos, qui eius inſpirationi & voluntati nolunt aliqualiter obedire. Tales. n. dato ꝙ ſint aurei ꝑ diuitias, ferrei per duritias, vinei ꝑ delicias, ipſos tñ ſolet qñque per infortunia deſtruere, exhaurire, & ad paupertatē deducere, & finaliter diſſoluere, & per mortem corporis & aīæ ipſos totaliter diſſipare. Iſta vidētur quotidie in religione, vbi qñq́; ſunt aliqui duri, ferrei, & incompatientes, & prę ſanctitate ſicut aurum prima facie refulgentes, alios contemnentes, & de ſuis viribus præſumentes: contra quos procul dubio fulgur diuinæ iuſtitiæ mittitur, & ipſos ſeipſis relinquit: & ſic mediāte igne tentationis diſſoluuntur, & a ſua præſumptuoſa fortitudine deficiunt, & caſſantur. Vel fulmē tētationis fortis tales percutit, & quia reſiſtere præſumunt de ſuis viribus confidentes, tentationi cedunt, nec occaſionem fugiunt, ideo ſæpe fit ꝙ ipſos deſtruit & diſſoluit, quibus tñ ſi cederent, & ſi propria fragilitatem cogitarent, & cum humilitate occaſionem vitarent, tentatio non noceret, nec fulmen diabolicum ipſos grauaret, quia dñs manum ſupponeret, & eos adiuuaret. Ideo de ſuperbis dr̄ Iudith 6. Non derelinquis præſumentes de te, & præſumentes de ſe, & de ſua virtute gloriantes humilias. Vel dic ꝙ tale fulmen eſt bonus prælatus, vel iudex: qui pro certo contra fortes debet eſſe fortis, & cōtra flexibiles & humiles debet eſſe flexibilis, humilis, atq́; dulcis. Si. n. inueniat aliquem tyrannū fortem & potentem, vel ſubditum obſtinatum ſua crimina excuſantem, correctioni reſiſtentem, & obedire ſeu cedere non volentem, debet eum deſtruere & eneruare, & contra tales vires ſuas oſtēdere, & in ipſorum proteruiam debacchari, iuxta illud Sap. 6. Fortioribus fortior inſtat cruciatio. Sed pro certo qñ inuenit non reſiſtentem materiam ſed cedentem. i. qñ inuenit ſubditum tenerum, humilem & benignum, qui. ſ. defectus ſuos non defendit, ſed emendare promittit, debet ſibi parcere, ipſumq́; ſine læſione tranſire, & virtutem potentiæ ſuæ cōtra talem non oſtendere, ſed cum eo benigniter ſe habere. Iaco. 4. & 1. Pet. 5. Superbis reſiſtit, humilibus aūt dat grām. Vel fulmen eſt ſnīa iudicij futuri, quæ duros pctōres deſtruet, humilibus aūt parcet. Vel dic ꝙ fulmen ſignificat vſurarios, qui pro certo mirabilis ſunt naturæ: quia. ſ. iſti ſunt qui imperceptibiliter burſas & arcas exhauriunt, & dimiſſis ſacculis vacuis oīa ſecum tollunt. Aurum. ſ. & vinum ſolent tollere, de arca aurē ſeu dolio non curare. Quod etiam de mala muliere pōt dici, quæ in illis quos tangit & inuoluit, ſolet oīa cōſumere, & aurū de arca, vinū de dolijs exhaurire. Iob 31. Ignis eſt vſq́; ad fundamenta deuorans. Vel dic ꝙ fulmen eſt diabolus, qui aurum diuinæ gratiæ inuiſibiliter adnihilat, ſaccum autem ſeu arcam corporis non detrūcat. Vel dic ꝙ talis eſt mors, quæ. ſ. ſolet vaginam & arcam & dolium. i. corpus dimittere, & illud quod eſt intra, aīam. ſ. ſecum ferre. Vel ſi vis dic ꝙ fulmen eſt verbū dei, vel etiam radius & grā ſpūſſancti, qui reuera in aīa conſumit vinum carnalis delectationis, aurum ſapientiæ ſecularis ſeu amorem ſubſtantiæ temporalis, & gladium. i. ſpem potentiæ & fiduciæ mundialis. Saccus tñ & vagina nō læditur, quia. ſ. ipſa aīa & ipſius potentia non lædi, ſed potius liberari & euacuari
10 ꝑꝑ hæc comprobantur. ¶ Secundum Senec. li. 2. de naturalibus quæſtionibus, tā de boibus q̄ cæteris aīalibus illud annotandum eſt, ꝙ qñ fulmine occiſa ſunt, caput ſpectat ad exitum fulminis, oīmq́; percuſſarum arborum haſtilia contra fulmina ſurgunt. Et iſtius cām credo, quia fulmine ſubito trāſeunte & exeunte, ad partem illam, præ doloris rabie caput vertūt. quibus ſtatim expirantibus, in illa parte vbi verſa fuerant capita obrigeſcunt. De arboribus autem fulmine percuſſis audiui a quodam credibili viro, ꝙ in quadam turre vbi fulmen ceciderat, de quolibet ligno quod tetigerat, ſolum reſilierat quædam haſtula ſeu gleba, vt rectè ex induſtria videretur illa ligna taliter exglebaſſe. Cuius ęquidem rationem dimitto prouido lectori. Iſta poſſunt allegari cōtra damnatos peccatores, qui cum fulmine mortis æternæ percuſſi fuerint, caput mētis & voluntatis in illa parte per obſtinationem tenent, ad quam ꝑ ſam conuerterant cum perirent. Neceſſe eſt. n. ꝙ mens in eo ſtatu perpetuo ꝑmaneat, in quo fulmen mortis & diuinæ ſententiæ hoīem inuenit quē fulminat. non licet. n. poſt pœnitentiam agere, ſed in eo ſtatu in quo hō inuentus fuerit, ipſum neceſſe eſt permanere, iuxta illud Eccl. 11. Vbicunq́; ceciderit, lignum, ibi erit. Et ad ipſum fulmen quod eum occidit. ſ. ad mortem, damnationem, vel dei ſnīam ſemper per deſperationē caput mentis conuertere, & per remorſum cōſcientiæ ibidē animum inclinare. Quod potiſſimæ verū eſt de dānatis, q̄ abſorpti pœnis non aliud cogitant, nec alio caput intentionis cōuertunt, niſi in fulgur æternæ dānationis, quo ſe ſentiūt interiſſe. Vel iſta poſſunt dici de oppreſſis, qui fulgur per quod ſunt oppreſſi. i. tyrannū, per quē ſunt vexati, ſemꝑ ſolent aſpicere per rancorē & etiā odium, & crudelitatem ipſius cogitare Iob 24. Animæ vulneratorum clamabunt. Vel dic ꝙ ille qui fulmine alicuius tētationis per pctm̄ mortale interijt, vultū mētis dēt ſemꝑ ad illud conuertere, & in pctō præterito ne iterum reincidat cogitare, quia ſm̄ Sene. 10 Proue. cautio eſt in reliquū, lapſus anterior. Vel dic ꝙ fulgur eſt peccatū luxuriæ, vel mala mulier, quæ ſi aliquē illaqueauerit, & ſpūaliter occiderit, neceſſario extunc per malam cōplacētiā ad eā caput vertit, & irreuocabiliter ad eam ſe deflectit. Cuius eſt exēplum 3. Eſdræ 4. vbi dicit ſic. Videbam inqt Apemē cōcubinā regis ſedentē iuxta regem ad dexteram, & auferentē diadema de capite eī, & imponētem ſibi, & palmis cedebat regem, & ſuper hoc rex aperto ore intuebatur eam, & ſi arriſerit ei, ridet &c. Quia breuiter talia fulgura. i. tales ornatę mulieres & concubinę, etiam ipſos reges. i. viros diſcretiores qui ſe & alios deberent ſcire regere, ſolent taliter decipere, ꝙ diadema diuitiarum & honorum ſolent eis auferre, & ſibi imponere, & ipſi nihilominus in eas ſolent præ nimio affectu ſtupidi ore aperto reſpicere, & irreuocabiliter reſidere. ¶ Dicit idem ibidem ꝙ fulmen percutiens animalia venenoſa, venenum adimit ab eiſdem. cuius cer- 11
tum eſt ſignum: quia cum aīal venenoſum mortuum non vermeſcat, inuentum eſt ꝙ occiſa a fulmine infra paucos dies vermeſcebant, & eorum corpora vermibus ſcatebant. Per fulmē poſſum intelligere mundanas tribulationes, quibus boni quotidie fulminantur. Per venenoſa verò aīalia poſſum intelligere impios peccatores, quorum verbis & exemplis alij venenant, & qui venenum pctī in ſe continent, & ſectantur: qui procul dubio vermeſcere non ſolent, inquantum ſe futuros vermes & putredinem nullatenus meditantur. Quid igitur? Procul dubio fulmen temporalis tribulationis talibus venenoſis proficit ipſosq́; tangens, venenum peccatorum in eis conſumit, & ipſos vermeſcere. i. ſeipſos vermes cognoſcere facit inquantum. ſ. ipſos ad ſui & ſuæ vilis cōditionis cōſiderationem inducit, quia breuiter hō percuſſus fulmine tribulationum, ad ſui cognitionem reducitur, & ſe eſſe vermem & futurum cibum vermium meditatur. Vnde 2. Mac. 9. de antiocho dicitur ꝙ in agnitionē ſui ductus eſt, percuſſus a dño plaga. Dicant igitur iſti cū pſal. Ego ſum vermis, & non hō, & abiectio plebis. Vel dic ꝙ venenoſi pctōres, quos venenum malitię non ſinit vermeſcere. i. nō permittit cogitare de morte, nec ſe futuros vermes eſſe, qñ eos fulmen mortis vel damnationis percutiet, in ipſis illud venenum. i. illam ſuam venenoſam præſumptionem conſumet, & faciet vermeſcere eos & corrumpet. Corpus. n. eorum rodēt vermibus in ſepulchro, & aīa eorum affligetur vermibus. i. cōſcientiæ ſtimulis in inferno. Figurati in Herode. Actu. 12. de quo dr̄ ꝙ conſumptus a vermibus expirauit, quia ſicut dicitur Eſa. 14. Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua. Subſequitur. Sub te
ſternetur tinea, & operimentum tuū erunt vermes. ¶ Se- 12
neca vbi ſupra volens probare ꝙ attritu nubiū ſiunt tonitrua, ignes, & fulmina, dicit ꝙ mons æthna viſus eſt aliqñ magis ſolito flammis abundare, & ingentem vim arenæ ventis ꝑ aera effundere, & quaſi noctem inducere, & populos nocte ſubita deterrere, & tunc etiam plura fuiſſe fulmina & tonitrua, quæ

conſtat facta eſſe concuſſu aridorum corporum & non nubiũ
quas veriſimile eſt in tanto ardore aeris tunc temporis nullas
eſſe. Idem autem in eodem libro dicit ꝙ aliquæ ſunt inſulæ,
quæ poſt diuturnum calorem late incendio peruagante, ex ſe
ignem concepere. Item idem in eodem dicit: ꝙ glans excuſſa
funda liqueſcit,& attritu aeris velut igne diſtillat. Ex qb' vult
Seneca concludere ꝙ ex attritu nubium, ignis & fulmina ge-
nerantur. Mons iſte chariſsimi ſignificat mundum, qui flam-
mas concupiſcentiæ ſemper emittit,& arenas diuitiarum per
auaritiam vrentium, beatulis ſuis effundit, & ſic eis medianti-
bus noctẽ ignorantiæ circa eos inducit,& fulmina & tonitrua
mortis æternæ eis vltimo pręparat,& terrorem perpetuum ad
miniſtrat pſal. Fulmina multiplicauit,& conturbauit eos. Mul
ti.n.ſunt qui ignem auaritiæ ſolẽt faciliter cõcipere, & in aere
mundanæ proſperitatis deficere & liqueſcere,& a perfectione
virtutum totaliter defluere & ceſſare, vt ſic de tali liquefactio
ne, combuſtione, inflammatione & ignorantiæ obſcuratione,
dicatur illud pſal. Sicut cera quæ fluit auferentur. ſuper ceci-
dit ignis,& non viderunt ſolem.¶ Teſte eodem ibidem, in tẽ-
13 pore ſereno benè fiunt tonitrua & etiam coruſcationes, fulmẽ
tñ nũquam. Serenum (inquit) ſine fulmine eſt, non habet illos
motus aer purus. Tempus ſerenum eſt tẽpus ſtatus grãæ, ſed ꝑ
certo in iſto bñ fiunt tonitrua fortium tẽtationũ, & ẽt coruſca
tiones pctõrum venialium, nunquam verò fulmina mortaliũ
pctõrum. Aer.n.purus conſcientiæ iuſtorũ, fulmina vitiorum
mortalium nõ recipit: & ſerenitas grãæ pctã criminalia nõ ad-
14 mittit.¶ Fulguratio & fulmen eiuſdẽ ſunt materiæ, & nõ diffe
runt ſm Sene. ibidem, niſi prout remiſſum & intenſum. Vnde
dicit ꝙ fulguratio eſt ignis futurus fulmen, ſi tñ habuiſſet vi-
rium. Fulguratio.n. ab eadem nube procedit qua fulmen, ſed
non habet tñ viriũ ꝙ cadat, propter raritatem materiæ, q̃ ena
porat antequam cadat. Rectè talis vr̃ differentia inter venialia
& mortalia. Ab eadẽ.n.nube i.ab eadẽ mẽte poſſunt ꝓcedere,
quia tñ materia ſubiecta nõ eſt eadem, nõ ſolent diuerſitatẽ ha
bere. Fulguratio n.venialiũ ſi incendatur, in fulmen pcti mor-
talis conuertit̃ ſi verò in ſua proprietate permaneat, facile de-
ficit & euaporat,& mortis æternæ periculum non operat̃. Eſt
tñ fulguratio quædam fulminũ & tonitruorum præambula ſi-
gnificatio & cõminatio, quia procul dubio ſæpe fit ꝙ præcedẽ
tia & aſſuefactio venialiũ, periculũ minat̃ mortaliũ: qa aliqñ
venialiũ coruſcatio ſiue fulguratio eſt tonitrui fortis tẽtationis
& fulminis mortalis operationis inductio & deſignatio. Eze.
1. Hæc erat viſio diſcurrens in medio quattuor aĩalium. ¶ Itẽ
15 Seneca ibidẽ dicit ꝙ non eſt mirum ſi nubes diuerſas habeant
partes:& ſi aliqua ſui parte ſint humidę,& pluuiam diſtillãtes
in alia verò parte ſiccę, ignẽ & fulgura facientes. Et pone exẽ-
plum de ligno viridi, quod ex vna parte ardet:& ex alia ſtillat
aq̃. Sic vere eſt de multis: qui videntur habere in ſe conditio-
nes varias & diuerſas: pro parte.n.ſunt humidi & carnales, ꝓ
parte ſicci & ſpirituales:& inõ fit vt ſimul quãq; ardeant charita
te:& pluant carnalitate. Iſtud patet de multis qui bñ volũt co
medere & bibere,& exteriora ſollicitẽ gubernare,& ſic viden
tur virides eſſe, & ſicut molles & delicioſi aqua carnalitatis
madere. Sed procul dubio cum hoc ſæpe fit ꝙ iſti in alia parte
ardent per charitatem,& reducti ad conſcientiam, igne diuini
amoris flammeſcunt & rutilant per bonorum operũ claritatẽ:
tonitruũ prædicationis vel religionis emittũt per verborũ ſo-
noritatem: & fulgure bonorum exemplorũ alios accendunt
ad bonorum oium probitatem. Quia breuiter iſtud verũ eſt
tã inter regulares q̃ inter ſeculares: ꝙ multi ſunt q ꝑ torporẽ
& indeuotionẽ in vna ſui parte.i.exterius in aliqbus ſuis acti-
bus videntur humere: qui tñ inuiſibiliter in alia parte.ſ.in con
ſcientia, in dei amore ſolent ardere:& per indeuotionẽ caleſce
re & feruere Sap. 16. Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtu-
tem:& aqua extinguentis naturæ obliuiſcebatur.¶ Seneca vbi
16 ſupra volens probare ꝙ ẽt maxima humiditas nubium, nõ põt
extinguere illum maximum ignem ſuperius accenſum: nec im
pedire quin exinde fulgura procreentur, adducit vnũ exẽplũ
mirabile. Dicit.n.ꝙ infra terram & ſubtus aquas eſt immenſa
quãtitas ignium æternorum: qui aliqñ non obſtantibus aquis
maris, in medijs fluctibus erumpunt. Vnde narrat ꝙ tempore
auorum ſuorum, in ægeo mari, in loco vbi erant ducẽti paſſus
profunditatis aquæ: de ipſis profundis abyſſi flamma terribilis
non continuè ſed interciſè & per interualla erupit, ſm ꝙ pon-
dus aquarum ſuperiacens, ignis euincere potuit: quæ multitu
dinem ruprium & lapidum inuicem cacuminatorũ in ipſo in-
cendio ſecum traxit: quorum quoſdam in leuitatem pumicis
conuerſos eſſe apparuit. Nouiſsimè aũt cacumen cõbuſti mon
tis emicuit. Poſtea altitudine adiectum & ſaxum illud in inſu-
læ magnitudinem creuit. Vult ergo concludere Seneca: ꝙ ſi in
tanto aquarum impetu tñ ignis valuit: multo fortius in nubi-
bus eſſe põt, vt non obſtante humore nubium, ibidem ignis &
fulgura generentur. Iſta poſſunt applicari ad generationẽ no-
uæ inſulæ.i.eccleſiæ. Per mare.n.intelligo mũdi amaras tribu-
lationes. Per ignem verò intelligo charitatis feruorem & ſan-
cti ſpiritus inflammationes. Per lapides vero, deuotos & ſanctos
viros eccleſiæ fundatores,& eorum fortes, firmas & lapideas
conditiones. Quid igit̃? procul dubio in principio tãtus ignis
feruoris charitatis, & tanta virtus ſpũſſancti in mundo effer-
buit, ꝙ mare profundiſsimum mũdanarum tribulationum &
diabolicæ perfidiæ ipſum impedire non potuit: immo interci-
ſè & ꝑ diuerſa interualla in ipſis medijs tribulationum flucti-
bus fortius exarſit: itatñ ꝙ lapides fundamenti.ſ. ipſos ſanctos
apoſtolos & martyres,& alios eccleſiæ fundatores de profun-
dis diuinæ prædeſtinationis eduxit: quorum quoſdam velut
fundamẽtales fecit:& ſic alijs & alijs per fidem aggregatis, in-
ſulam eccleſiæ conſtituit & fundauit. Iſta ad litteram apparue
runt in eccleſia primitiua, vbi tantus erat ignis feruoris chari
tatis in martyribus, ꝙ nulla aqua tormẽtorum ipſum poterat
extinguere: quinimo quanto maiores erant tribulationum flu-
ctus, ſolebant amplius exardere,& quanto plus ſæuiebant ty-
ranni, tanto plures ad fidem ſolebant currere, & martyriũ ſu-
ſtinere,& in ſuo ſanguine inſulam eccleſiæ conſtituere & fun-
dare. vnde Sap. 16 dr̃. Quod.n.mirabile erat, in aqua, quæ oĩa
extinguit, plus ignis valebat. Vel iſta poſſunt dici de inferno:
vbi ſub aquis in profundo & centro mundi eſt ignis inextin-
guibilis & æternus, qui lapides.i.duros & obſtinatos peccato
res & angelos malos concremat:& de ipſis in medio mari.i. in
profundo amaritudinum & dolorum inferni inſulam cõſtituit
atq; format: vt ſic illi inſulæ infernali dicat dñs illud Hi. 51. Da
bo te in montẽ combuſtionis,& nõ tollent ex te lapidem. Vel
iſta poſſunt dici de bonis diuitibus, qui ſub aquis mũdanæ ꝓ-
ſperitatis ignem continent charitatis: quia q̃uis exterius abun
det proſperitas, nõ tñ extinguit illam quæ interius latet ignea
charitas. Quod etiam de aquis tentationum põt dici, quia bre
uiter in multis tantus eſt charitatis ignis, ꝙ nec aquis tribula-
tionum, nec abundantia conſolationum, nec fluctibus tentatio
num põt extingui, ſed potius augmentari. Sap. 16. Ignis ardẽs
in grandine & pluuia. Vel põt dici contra multos, qui ita ſunt
inflammati cupiditate, ꝙ nulla vis aquæ mundi diuitiarum eis
ſufficit: imo quãto plus de aquis maris.i. de bonis mũdi habue
rint, tanto flãma cupiditatis fortior exardeſcit. Allega vt ſupra
§ præcedẽti. Ignis in aqua valebat &c. Vel dic ꝙ iſte ignis eſt
carnis concupiſcẽtia, q̃ procul dubio nulla vis aquæ marinæ.i.
nulla tribulationum vel paupertatũ amaritudo põt extingue-
re: ſed contra oĩa remedia inuito homine ſolet præualere. Al-
lega vt ſupra. Vel dic & iſte eſt ignis iræ, rixæ, crudelitatis &
diſcordiæ, qui quãq; in mari religionis vel eccleſiæ generat̃, ita
ꝙ ẽt ipſum religionis mare cõtra naturam propriam quõq; per
diſcordiam concremari vr̃. Allega vt ſupra. ¶ Vnum adhuc ſu 17
peraddam ex Seneca: qui dicit ibidem, ꝙ antiqui crediderunt
fulgura a Ioue mitti, ſed hoc (vt ait) a prudentiſsimis viris fi-
ctum eſt: ad coercendos animos imperitorum, quibus innocẽ-
tia niſi metu non placet, vt.ſ.ſupra ſe aliquid timerent, contra
quod nemo ſibi ſatis potens videretur. Et iſtud ẽt de fulmine
diuinæ iuſtitiæ põt dici, quæ ſupra capita noſtra eminet, & ti-
meri merito a quibuſuis quantumcunq; ſtatuis poſsit. Hie. 10.
Quis non timebit te o rex gentium? ¶ Dicit adhuc idem Sene 18
ca ꝙ cum diuerſa ſint fulminum genera, diuerſimodè ſignifi-
cantia: quia (prout dicit) aliqua ſignificãt hoĩ proſpera: aliqua
aduerſa: aliqua mittebant vt iuuarẽt: aliqua vt interficerẽt,&
nocerẽt circa hæc mira fuit fictio ſapiẽtũ. dixerũt.n.ꝙ Iupiter
fulmina læta & ꝓſpera ſolus ſine cõſilio mittebat, ſi vero fulmi
na ſiniſtra & aduerſa ſignificãtia volebat mittere, tũc oẽs deos
ad cõſiliũ inuocabat. In quo notari voluerũt (ꝓut ait) ꝙ iupi-
ter.i.quicunq; prælatus, rex vel princeps, ad benefaciendum
vel ad fulmen proſperum mittendum, non debet diu delibera
re, nec aliorum conſilium expectare, imo debet hoc per ſe fa-
cere & implere. Sed procul dubio quotiens velit aliquẽ percu-
tere vel punire, non debẽt tunc inniti prudentiæ ſuæ, ſed deos
.i.prudentes viros ad conſilium vocare, & cum eis ex delibe-
ratione,& cũ conſilio oĩa executioni mãdare. vnde dicit idem

Senec.ibidem.Diſcant ij qui inter hoīes magnam potentiā adepti ſunt,ſine conſilio ne fulmen quidem mitti. Aduocent,coo ſiderent,multorum ſententijs nocitora temperent, & hoc ſibi proponāt, vt ſibi aliqd pcuti debeat, ne Ioui qdem ſuū ſatis eſſe conſilium. Ac ſi diceret ꝙ nullus eſt ſatis ſapiens ad alios puniendum,imo vbi quis punitur vel percutitur, ſemper eſt cū prudentum conſilio procedendum Eccleſ.32. Fili ſine conſilio nihil facias.hæc Seneca de naturalibus quæſtionibus lib.a.

19 ¶ Ex libro verò de natura rerū excerpt. Vincentius ꝙ hoīem quem tangit fulgur,non ſemper occidit,alia verò aīalia ſemp, hunc honorem(vt ait)natura hoī tribuēre. Cui addo ꝙ in multis fauet natura hoī plusꝙ animātibus cæteris. Vulnera.n. hois occiſi ad præſentiam occiſoris dicuntur ſanguinē emittere ſm Ariſt.in problematibus. Gladius quo hō occiſus eſt, dr nūquā amplius rectus eſſe. Hō ēt ſubmerſus ſm Solinū ſi vir eſt,ſupinus,fœmina prona comperti ſunt fluctuare,& ēt tali mō dicuntur de matris vtero promeare. Et quod oim mirabilius eſt, de facto quotidie cōperitur ſi corpus ſubmerſi vbi ſit in aqua neſciatur,& ſcutū militis de genere antiquo & naturali, in aqua proijciatur,vndiꝗ; circuit quouſꝗ; ſupra locū vbi eſt mortuus veniat,vbi ſe ſiſtit. Iſta poſſunt applicari ꝙ hō hoī debet honorem impendere,quem videt naturam & in his & ſimilibus honorare, & maximè qñ conſiderat ꝙ homo intellectu ſicut angelus dotatur , & ꝙ ſtatura corporis ſuē ea ſpeciali priuilegio ſurſum erigitur & leuatur, ꝙ inſuper ab ipſo dei filio taliter adamatur,ꝙ ſibi ſpretis angelis coniungit & vnitur, & ꝙ poſt oīa pro homine redimēdo,ipſe dei filius morti traditur,& ſanguis ipſius diſpenſatur. Hæc.n. conſiderans hō debet naturæ humanæ & in ſe & in alijs honorem impendere, alios honorare & diligere,& ſe etiam tm̄ reputare, ꝙ ſeruituti pc̄torū nō ſe debet faciliter ſubiugare.1.ad Corint.6. Empti eſtis precio magno , nolite fieri ſerui. & tñ de multis dr in pſal.ꝙ hō cū in honore eſſet,non intellexit,comparatus eſt iumentis inſipientibus,& ſimilis factus eſt illis.Vel ſi vis expone oīa particulatim aliter,& dic ꝙ fulgur occidens ſemper aīalia, non hoīem, eſt tentatio diabolica,quæ pro certo hoīes.i.perſonas rationabiles non ſemper ſolet occidere,quia.ſ.ipſi ſciunt vel reſiſtere, vel occaſiones fugere,vel alias ſuis periculis obuiare.Sed pro certo beſtias.i.brutaliter & beſtialiter viuentes, & eius impetui reſiſtere neſcientes,quotiens percutit, occidit, & quotiens tentat,ad pc̄m mortale perducit. Vnde diabolus dicit.Exe.38. Commouebuntur a facie mea volucres cœli, piſces maris , & beſtiæ terræ. De homine verò occiſo , q.in præſentia occiſoris ſanguinē emittit,& gladio occiſionis, qui nunꝗ amplius rect° exiſtit,potes dicere ꝙ in hoc videtur deus & natura abhorrere homicidium,& homicidam prodere,vt pœnā debeat ſuſtinere,iuxta illud decretum diuinum Gen.9. Quicunꝗ; humanum fuderit ſanguinem, fundetur ſanguis illius. Vel pōt dici de Chriſto a nobis occaſionaliter occiſo,cuius vulnera in noſtris cordibus ſemper ſanguinem ſtillare debent, vt nos ad cōpaſsiones moueant & accedant.Gen.4. Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Reliqua verò de ſcuto expone ſic ꝙ homo ſubmerſus,eſt Adam cum humano genere. Iſte.n.in vitijs fuit ſubmerſus,& in profundo inferni conditus, quē inueniēre volens Chriſtus & extrahere, accepit ſcutū crucis quæ ad litteram ſuit ad modum ſcuti.ſ.ſurſum lata,& inferius ſtricta,& ſic iſto ſcuto mediante humanum genus mortuum inuentum eſt,& extractum de profundo inferni & liberatū.pſa. Scuto circundabit te veritas eius, nō timebis a timore nocturno. Vel dic ꝙ ſcutum militis Chriſti eſt patientia, quæ triangularis debet eſſe,patientia.ſ.patientia ſe habet ad iniuriarum prolationem,ad pœnarum illationem,ad rerum ſublationem. Scutum ergo patientiæ Chriſti.i. exempla de Chriſti patientia & pſsione ſr debite adhibeant a ſacerdote, ſummè valēt ad hoc ꝙ cadaner peccati mortalis de profundo conſcientiæ extrahatur.Vel dic ꝙ ſcutum eſt pœnitentia , quæ triangularis debet eſſe,pro eo ꝙ conſtat ex contritione,confeſsione,& ſatisfactione.Iſta eſt ergo quæ mortuum.i.diabolum vel pc̄m in profundo conſcientiæ prodit & inuenit,& ipſum inde extrahit & expellit. Ea pone aliter ſi potes. Alia verò de erectione ſtaturę habes alibi.

20 ¶ Sicut dicit liber rerum,ille a fulmine non percutitur,qui coruſcationem primo viderit vel tonitruum audierit. Sic verè ille fulmine mortis æternæ non ferietur,qui coruſcationem & comminatione ipſius primo benè viderint & aſpexerint,& qui tonitruum terroris ipſius benè audierint & perceperint: quia pro certo ſi iſta benè videntur & attenduntur, ictus eorum præcauetur,nec incurritur aut ſentitur , iuxta illud Nau.3.Omnis qui viderit te,reſiliet a te.¶ Item ibidem dicitur ꝙ fulminatorum vulnera frigidiora ſunt reliquo corpore.Locus vulneris peccati eſt cor.qñ verò hō per pc̄m fulminatur & interimit, ipſum vulnus , vel ipſe locus vulneratus.ſ. cor,per indeuotionem infrigidatur,vbi tñ corpus calore cōcupiſcentiæ non priuatur. Vel dic ꝙ in corpore eccleſiæ illæ perſonæ.i.illæ perſonæ quæ per peccatū mortale ſunt a diabolo fulminatæ,ſunt cæteris ad bonum frigidiores,& indeuotionis tēporibus pleniores. 21

¶ Secundum Sene.ꝗ fiunt tonitrua ſine fulmine,imo etiam ſine coruſcatione. Et rōnem reddit,quia in quit imbecillis ſpūs qui in ignem non valuit, in ſonum valuit. Sic verè de multis eſt,qui non habent opera vel exempla, ſed benè habent tonitrua ſeu verba. Sunt.n. ſicut ſpūs imbecilles, qui in ignem.i.in bonorum exemplorum & operum claritatē non ſunt valentes , & ideo in ſonum verborum ſunt potentes, quia illi qñꝗ; qui minus bene operantur , celſius prædicant & loquuntur,& etiam illi qui facta poſſunt minora, verba habēt ſæpiſsimè latiora.:| Illud ponſsime patet de iactatoribus qui in oī genere,rerum quanto minus poſſunt,tanto maiora dicunt. Vnde Senec.in Prouerb.dicit ꝙ canes imbecilles quanto plus defecerint viribus , tanto magis ſolent latratibus indulgere. 22

¶ Fulmen licet ſit clarum & rubicundum, tñ ſummè eſt periculoſum,quia intuentes excœcat, tangentes penetrabit , loco cuicunque etiam montuoſo non parcit, imo ſuper campanilia & loca alta cadere ſæpius conſueuit,& cū aliquod corpus percutit,ex inde fœtor peſsimus exit. Et eſt quoddam genus fulguris ſm Pli & Senec.quod vinum intra dolium, pecuniā intra ſaccos liquefacit & conſumit,ſaccis & dolijs illæſis. Fulmē eſt mulier ornata,quæ clara eſt & rubicunda propter pulchritudinem corporalem, intuentes tamen excœcat per peccatū. Iudith 16.Sandalia eius rapuerunt oculos eius &c. Tangētes etiam per tentationē penetrat,quia Eccl.9.dicitur. Colloquiū eius quaſi ignis exardeſcet &c. Iſta etiam nec perſonis eccleſiaſticis,nec laicis parcit. Vina & pecunias exhaurit,& ſolum ſaccos & dolia derelinquit,& fœtorem infamiæ ſecum ducit. 23

De Tonitruo. Cap. 28.

TONITRVVM habet fieri ſm Ariſt.qñ igneus vapor extinguitur in nube rorida & aquoſa, qa ſicut ferrum candens extinctum facit ſtridorē, ſic ignis ille cū extinguitur, ſtridorem generat & terrorem. Tonitruū aūt ſolet comitari coruſcatio,& ēt pluuia,ſeu ventus. Sic verè qñ ignis rigoris & iuſtitiæ,& feruentis charitatis & amicitiæ.ſ.ipſa perſona filij dei(qui deus & ignis conſumens eſt. Deut.4.)fuit immerſus per beatam incarnationem in nube rorida per pietatē .i.in virgine ſacroſancta,tūc ex inde tonitrum .i. ipſe mediator dei & hoim homo Chriſtus Ieſus reſultauit,qui ſe ēt tonitruū nominauit,inquantum diſcipulos ſuos fratres Boanerges.i.filios tonitrui appellauit.Mar.3. Tu nc.n.ferrum & ignis iuſtitię & duritiæ diuinæ fuerunt mitigata,& in manſuetudinem tota liter commutata,& aqua clementiæ & flatu ſpūſſancti temperata,quia pro certo oēs actus ſaluatoris fuerūt in benignitate. Miam.n.volo inquit,& non ſacrificium.Oſeæ.6.Et ſicut tonitruum circulariter & anfractuoſæ auditur, ſic Chriſtus orbiculariter vndiꝗ; prædicando circuibat,& ideo dicit pſal. Vox tonitrui tui in rota. Vel dic ꝙ ignis eſt vir religioſus eccleſiaſticus,vel prælatus,qui charitate eſt feruidus,& ſapientia luminoſus. Iſte.n.qñ in nube aquoſa mundanarum voluptatum immergitur,& ibi per pc̄m luxuriæ extinguitur, tonitruum infamiæ ex inde præ cæteris gñratur, quo alij.ſ.ſeculares mirantur & et obſtupēſcūt.pſal.A voce tonitrui tui formidabunt. 1

¶ Tonitruum ſm Ariſt. aliqñ cauſatur ex vento & turbine, qui impetuoſe ſeſe ingerit in nube,& ipſam concauat , & dū inualeſcit & exitum quærit,nubem incidit & confringit,& cum impetu magno & ſonitu horribili ad audientium aures venit, ſicut veſica inflata,licet ſit modica,tñ ſi complosa fuerit,ſonitum magnū reddit. Sic qñ in nubecula cordis noſtri ventus ſuperbiæ velitæ & inuidiæ ſe includit,ipſum pro certo per triſtitiam ſtimulat,concauat,& corrodit,& ideo ſubes cordis non valens ventum hmōdi cōtinere,& maximè qñ ibi accenditur & ignis per malitiam & furorem,rumpitur per exteriorem oris apertionem,& ſic tonitruum rixæ & diſcordiæ, pompæ, iactantiæ, comminationis,& diffamationis,& iniuriæ generantur, quod exterius auditur,& in publicum propalatur. Eccleſ.40. Quaſi tonitruum 2

tonitruum in pluuia perſonabunt. &c. ¶ Item tonitruum ſm
Ariſt. in libris meteororũ, efficitur qñ vapor ſiccus & calidus
ad interiora nubis frigidę & humidę ſe recludit, ibiq; natura-
liter ſuum contrarium (quo circiter inuoluitur) abhorrens, di
ſcutitur, & quærens exitum, ex forti motu inflammatur, nubẽ-
que rumpens egreditur, & exeunte vapor ille igneus aut in
aqua nubis ſe extinguit, aut per aera euaporat, & ſic ea ruptio
ne nubis efficitur ſonus tonitrui qui auditur, & ex igne euapo
rante fit coruſcatio quæ videtur. Sic qñ anima (quæ debet eſſe
vapor ſiccus per caſtitatem, & calidus p charitatem) in nube
& turbulentia proſperitatis mundanæ vel peccatorum diuer-
ſorum inuoluitur per amorem, tũc quia huiuſmodi nubes eſt
ſibi totaliter contraria & nociua, eo.ſ. q in ipſa eſt humor car-
nalis infectionis, & frigus indeuotionis: ideo vapor ille.ſ. ani-
ma contrarietatem in qua detinetur abhorrens, mouetur & di
ſcutitur per ſuipſius conſiderationem, & ſic ibi inflammatur
per amorem & dilectionem, & nubem peccatorum rumpit p
dolorem & contritionem, & ſic tonitrũm efficitur exterius p
clamorem & confeſsionem, & coruſcatio circunquaque emit-
titur per decorem & bonorum exemplorum dationem, & nu-
bes pctõrũ totaliter euaporat & deficit per ſatisfactionẽ. Apo.
4. De throno procedunt fulgura, & vocis tonitrua. Vel expo-
ne ſi vis de beato Franciſco, in quo ignis diuini amoris rupit
nubem corporis, & ſic emicuit per ſtigmata fulgor mẽtis. Vel
dic q nubes iſta eſt Chriſti humanitas, qua in cruce rupta, to-
nitruum Chriſtus fecit, qñ clamans voce magna ſpiritũ emi-
ſit: quo facto ignis diuinitatis per aerem huius mundi diuerſis
miraculis coruſcauit. pſa. Apparuerunt coruſcationes tui orbi
terræ, vidit & commota eſt terra. Vel dic q talis peccator ſic
contritus & confeſſus qñq; fit vir perfectus & prædicator, &
ſic tonitruum prædicationis, & coruſcationem bonæ conuer-
ſationis, pluuiam dulcis conſolationis, fulgur aſperæ cõmina-
tionis emittit, & auditores irrigat & infundit. Et ſicut toni-
truũ nunc altè, nunc baſsè, nunc circulariter tonat, & ſic præ-
dicator nunc altè de paradiſo & virtutibus, nũc baſsè de infer-
no & criminibus, nunc circulariter a latere de mundo & de-
monibus ſonum facit. Et ſicut tonitruum ſi cũ igne & aqua ſi-
mul deſcenderit, vtile eſt: ſi aũt cũ ſolo igne vel fulmine, ſum-
mè nocet, ſic prædicator cum igne diuini rigoris miſcens aquã
diuini dulcoris & clementiæ, vtilis eſt audientibus, ſed ſi ſolũ
cum fulmine diuini rigoris deſcendat, tunc maximè ſimplici-
bus eſt nocious. Ideo Sap. vltimo. Ignis in aqua valebat ſupra
ſuã virtutem, & aqua extinguentis naturæ obliuiſcebatur &c.
dic per oĩa de timore, & applica cõtra duros prædicatores. Du
rus eſt hic ſermo, & quis põt eum audire? Ioan. 6. Ideo ſequit
q multi conuerſi ſunt retro, & iam cum Chriſto nõ ambulãt.
pſal. Vox tonitrui tui in rota. Vel dic q vapor ſiccus eſt malũ
verbum, quod in ventre nubis.i. in corde receptũ, p iracũdiã
inflammatur, & ſic exterius p diſcordiã coruſcat, & per rixas
infamiæ & iniurias tonat. Vel ſi vis dic q tonitruũ eſt prædica
tio, q̄ ſi aqua diuinæ gratiæ comitat, tũc vtilis auditoribus cõ-
probatur. niſi verò iſta aqua affuerit, tunc iſta vox vtilis nunq̄
erit: quia ſm Gregorium, In vanum laborat lingua, niſi affue
rit ſaluatoris gr̃a. Vel dic q tonitruũ ſignificat ſacrã ſcripturã:
quæ.ſ. diuerſimodè tonat, & nunc altè commináudo, nũc baſsè
alliciendo, nunc circulariter inducendo prædicat atq; clamat
vnde illud pſal. Vox tonitrui tui in rota. ¶ Tonitruum & coru-
4 ſcatio ſimul efficiunt, ſed quia lux citius q̄ ſonus ſe diffundit,
& ſenſus viſus eſt celerior q̄ audit9 ideo coruſcatio ante tonitruũ
rutilat & vĩ, ſicut homine arborem incidente, ante videmus
ictum percuti q̄ ſonus ipſius audiatur. Tonitruum eſt hõ, lux
quæ vĩ, ſunt opera & exempla, ſonus aũt qui auditur, ſunt ver-
ba. Et licet ſimul hõ ſonum verborum & lumen exemplorũ &
operum adminiſtret, tñ lux citius vĩ, quia opera pluſq̄ verba
cõiter attenduntur, quia multi habẽt vocem Iacob, & manus
Eſau. Gen. 26. Ideo dĩ 1. Ioan. 5. Opera quæ ego facio, teſtimo-
nium perhibent de me. Et propter hoc dicit Seneca epiſtola
5 108. Sic diſcamus: vt quæ fuerunt verba, ſint opera. ¶ Qñ ignis
in aqua extinguitur, tunc ſm Ariſt. tonitruum generatur. Sic
qñ ignis charitatis extinguitur in nube aquea voluptatis, tũc
tonitruum infamiæ vndiq; circunfertur. Quod ſummè patet
6 in luxuria &c. Eccle. 3. Aqua extinguit ignem &c. ¶ Tonitruũ
quoq; gignitur ſm philoſophũ ex colliſione nubium, quia qñ di
uerſis ventis & contrarijs agitantur, inter ſe inuicem collidun
tur, & ſic ſonus efficitur, qui tonitruum nũcupatur. Et dicitur
ſm Iſido. tonitruum, a terrore, eo q audientes diſcutit & de-
terret. Sic qñ nubes.i. principes & ſuperiores diuerſis vanita-
tum turbinibus agitantur, tunc quãdoq; per iras & diſcordias
colliduntur, & ſic tonitruum terrorum & comminationum in
aere circũſtante.ſ. in ſubditis efficitur & auditur, a quo audiẽ-
tes vndiq; deterrentur. Nota hic ſi vis quomodo guerræ mo-
uentur ex ſuperbia. Fontes ſine aqua, & nubes turbinibus ex-
agitatę &c. 2. Petr. 2. ¶ Tonitruum quando deſcendit cũ aqua, 7
q̄ plurimũ vtile eſt ſm Ariſt. ſed qñ tñ deſcẽdit cum fulmine,
tunc multipliciter eſt nociuũ, qa tunc motu ſuo oĩa cõcutit, ce
rebrum commouet, animum terret, turres altas concutit & de
ſtruit & euellit: (quia nõ in locis humilibus ſed in ſublimibus
lædere conſueuit) ſonum orbicularẽ anfractuoſum & inequa-
lẽ reddit: quia nunc altè, nunc ſubmiſsè more rotarũ ſtrepitus
& ſonum reddit. Quod ſm Caſsiodorum accidit inæqualitate
nubium quæ rumpuntur: quia tonitruũ nihil aliud eſt q̄ ignis
& ventus rũpens & diuidens nubes. Tonitruum iſte eſt Chri-
ſtus, qui dupliciter deſcendit ad terrã.ſ. primo per incarnatio-
nem, & ſecundo per aduentum ad iudicium. Sed pro certo pri
mus aduentus ſuus fuit cum aqua.i. cum dulcore miæ & beni-
gnitatis, qua fuit ignis ſuæ iuſtitiæ temperatus, & ideo cũctis
hoibus fuit vtilis & iocundus: quia aqua ſuæ miæ terrã aridã
.i. peccatores multipliciter irrigauit, & donis & virtutibus fœ
cundauit, & ideo ignis ſuæ iuſtitiæ tũc temporis non nocebat.
pſal. Fulgura in pluuiam fecit. Sed pro certo ſecundus deſcen-
ſus ad iudiciũ cum fulmine erit, & ſine pluuia: quia ibi erit ful
men rigoris & iuſtitiæ ſine pluuia clementiæ vel dulcoris: qa
etiam ad literam ignis conflagrationis ante iudicium appare
bit, qui erit ſignum ſummæ dei ſæuitiæ rigoroſæ. Ideo dĩ Eſa.
66. Ecce dñs in igne veniet, & quaſi turbo quadraga eius red-
dere in indignatione furorẽ ſuũ, & increpationem ſuã in flãma
ignis, quia dñs in igne diiudicabit &c. Et ideo dĩ tonitruum a
terrẽdo ſm Iſido. quia tunc qñ tonitruum diuini iudicij fulmi
nabit, cœlum & terra ad litteram mouebũtur, cerebrũ (in quo
viget ſenſus deuotionis) & mot9 bonæ operationis.i. ipſi beati
& angeli terrebuntur, & animus oĩum audientiũ obſtupeſcet.
Leo.n. tũc rugiet: quis nõ timebit? Amos 3. Quia ſicut rugitus
Leonis, ita eſt terror regis: qui offendit eum, peccat in animã
ſuã. Prouer. 20. Leo.n. rugiet, & formidabunt filij maris. (Oſeæ
1.) i. demones & damnati, & hoc quia tũc tonitruum iſtud tur
res altas.i. diuites & ſuperbos deſtruet & euellet, ſed vallibus.
i. deuotis & humilibus non nocebit. Et ſicut tonitruum cũ ful
mine lædit oua quæ cubantur, flores exurit, & vina turbat, ſic
iudiciũ ipſa oua diaboli.i. pctõres, qui ab ipſo in delicijs mũdi
huius fouentur, cõteret, flores.i. pulchritudine & veſtibus cu-
rioſos exurit, & vina.i. lenones & luxurioſos, q b us alij inebriã-
tur totaliter cõturbabit. Ideo dĩ 2. Pe. 3. Per quẽ cœli.i. ſupbi,
ardentes ſoluent, & elementa.i. alij pctõres, ignis ardore tabe-
ſcent. Sonus ẽt & ſoia huius tonitrui iudicantis erit circularis
& orbicularis: quia inequaliter illa ſententia reſonabit. nũc.n.
altè & crudeliter ad damnatos dicet. Ite maledicti &c. Nũc ve
rò baſsè & ſuauiter ſaluandis dicet. Venite benedicti &c. Mat.
25. Sed pro certo inæqualitas huius ſniæ prouenit ex inæqua-
litate nubium.i. hoium qui rumpuntur.i. per iſtam ſententiam
ab inuicẽ diuiduntur. quia.n. nubes iſtæ, boni.ſ. & mali inæqua
les ſunt meritis, ideo inæqualia ſunt præmia bonorum.ſ. & ma
lorum. Quando.n. venerit filius hominis in nubibus, congre-
gabuntur ante eũ oẽs gentes, & ſeparabit eos abinuicẽ, ſicut
paſtor ſegregat gregem ſuum &c. Matth. 25. Vel expone ſi vis
de iuſtitia: quæ nunq̄ debet eſſe ſine mia: quia ſm decre. nimia
ſeueritas reprehẽdit, ſi ſine pietatis clementia teneatur. ¶ Da 8
to q in tonitruo ſit vapor humidus, in nube tñ aquoſa propter
motum ignitur. Sic boni propter motum tribulationũ in aqua
miſeriæ, charitatis incendio igniuntur. Sap. vlti. Ignis in aqua
valebat, & aqua extinguentis naturæ obliuiſcebat. ¶ Tonitruũ 9
cũ aqua deſcẽdẽs vtile eſt, ſed ſi ſolũ cũ fulmine, ſummè nocet
qa tũc motu ſuo vina in dolijs cõcutit atque turbat, mulieres
prægnãtes qñq; abortire facit, pullũ etiã in ouo interficit atq;
necat, altas ẽt turres impetit atq; ferit. Sic timor dei ſi cũ aqua
ſuæ miæ deſcẽderit, & vtrũq; inſimul miſceat, tunc pficit au-
dienti. Sed ſi timor dei cũ fulmine ſuæ iuſtitiæ tñmõ contẽplet
tunc ſummè nocet & officit intuenti: quia tũc in deſperationẽ
immittit, & vina in dolijs.i. bonos infra dolia ſtatuum eccleſiæ
conuerſantes, ipſa ẽt oua diaboli. peccatores, ipſas mulieres.i.
ſimplices incipientes, ipſas etiam altas turres.i. contemplati-
uos & perfectos, quandoq; per deſperationem diſsipat & occi
dit &c. Conſideretur igitur tonitruũ iſtud cũ aqua, nõ cũ ful-
mine:

mine, quia miſerationes eius ſuper omnia opera eius. Vel dic
de prælato, qui ſemp debet eſſe alijs terribilis & ſeuerus, vt.ſ.
ipſum timeant, ne delinquant. ſem p tñ debet pluuiam benigni-
tatis habere qa alias ſi cū ſolo fulmine crudelitatis appareret,
poſſet oia diſsipare. vñ illud Exod. 9. Ignis & aqua mixta pari-
ter ferebātur. Vel dic q tonitruum quod ſm Ariſtotelē eſt ſpūs
ventorū in ſinu nubium receptus, qui exitū quærens nubē rū-
pit, & ſtrepitū iſtū facit, eſt ambitioſus, qui in ſinu religionis
vel eccleſiæ in ſtatu ſubiectionis detentus, non facit niſi quęre
re exitū ad aliquod exterius beneficium obtinendum, & ideo
vt exeat & vt promoueatur, ſolet totam nubem eccleſiæ cōcu-
tere & turbare, & aliqñ ſtatuta regularia rumpere, & p appel-
lationes tonare, & corruſcationem malorum exemplorum ali
quotiēs ſecum ferre. Eccl. 43. Vox tonitrui eius verberabit ter
10 rā. ¶ Scd'm Senec. li. 2. natura. quæſ. diogenes ait tonitruū qñq;
vento, quādoq; igne, qñq; vtroq; ſimul fieri. Sic verè tonitruū
rixę diſcordiæ & inuidiæ, in nube religionis vel eccleſiæ gene
ratur a duobus generibus perſonarum, ſ. a vēto. i. a ſuperbis &
ambitioſis, hypocritis & ventoſis. Prouer. 13. Inter ſupbos ſem
per ſunt iurgia. Et ab ignę. i. ab iracundis, rixoſis, flammeis &
brigoſis, quia ſicut dicitur Prouer. 17. Semp iurgia quærit ma
lus, angelus aūt crudelis mittetur contra eum. Iſti. n. duo ſunt
qui nubem ſocietatis vel communitatis in qua ſunt, turbant
11 & rumpunt, & tonitruum diſcordiæ generāt & inducūt. ¶ Va-
por frigidus & ſiccus ſi ſit ſub terra, facit terræmotum, ſi ſit in
aere, facit flatum, ſi ſit in nube, facit tonitruum. Tales ſunt am-
bitioſi. infra terram. n. i. in loco ſubiectionis poſiti, generāt ter-
ręmotum diſſenſionū, in aere aūt. i. in libertate ſua poſiti, exer-
cēt flatum adulationum. In nube vero. i. in alta dignitate ſubli-
mati, faciunt tonitrua pomparum et comminationū, terrorum
pariter & tribulationum. quod figuratur Exod. 19. vbi dicitur.
Extendit Moyſes virgam in cœlum, & facta ſunt tonitrua.

De Coruſcatione. Cap. 29.

CORVSCATIO ſm Ariſt. qa habet aliquas ptes
1 terreſtres, ideo compellitur inferius deriuari, & qa
eſt magnæ ſubtilitatis & vehementis inflammatio-
nis, ideo apparet alba, & ideo corpora ad quæ per-
tingit, nec inficit nec corrumpit. Sic qñ in hoīe ſunt partes ter-
reſtres. i. conſideratio mortis, tunc cogitur inferius deſcēdere
p humilitatem, & per proprię fragilitatis conſiderationem. Et
quia eſt ibi magna ſubtilitas intelligentiæ, & pauca inflamma-
tio concupiſcentiæ, idcirco talis corruſcatio. i. talis hō rutilans
per exemplum, apparet albus per caſtitatē, & ſic alios non in-
ficit nec corrumpit p inſolentiam inhoneſtam. Sed econuerſo
quidam non ſunt ſicut corruſcatio, ſed magis ſicut fulgur &c.
2 ¶ Coruſcatio ſecundum Anaxagoram ſic efficitur. Ætheris. n.
aliqua pars ad inferiora deſcendit & in nubibus ſe includit, qa
tñ nubes illa eſt multū humida, ideo ignis iſte ibi extinguitur
& p aera euaporat, & eius extinctio & apparitio eſt coruſca-
tio, quæ cęcat vel lędit oculos intuentes. Secundum Ariſtote-
lem aūt eſt vapor igneus, qui de nube exeundo extinguitur, &
apparendo p aera ſe diffundit, & ignis apparens eſt coruſca-
tio, & ſonus & ſtridor extinctionis tonitruum nuncupatur. Sic
qñ mens alicuius eſt multum humida p delicias & voluptates
tunc amor dei, qui ignis dr̄, ei a ſupremo ęthere p inſpirationē
immiſſus, extinguitur per peccatum, & ſic nubes conſcientiæ
rumpitur p diuerſas malas cogitationes & affectiones, & ap-
paret coruſcatio malorum exemplorum, quæ circunſtantibus
oſtenduntur, ex quibus ipſi excæcantur cū ipſa peccata volūt
imitari, & tonitruum infamiæ ſubauditur, hoc maximè patet
in religioſis. ideo pſal. Apparuerūt coruſcationes tuæ orbi ter
rę, vidit & commota eſt terrta. ¶ Fulgur & coruſcatio eſt ignis
3 ſui ſubito oſtenſiuus, quia ſecundum Gregorium, in ictu oculi
exit, & in ſeipſum reuertens, ſuam originem non relinquit, &
ſic ea ſua ſubita apparitione eſt aſpectus intuētiū repercuſsiu',
& ab oriente & occidente ſui ſubito diffuſiuus, & futuri toni-
trui denūciatiuus. Si pluuiam ſecum ferat, vtilis eſt, ſi aūt ſine
pluuia veniat, illos quos tūc tagit, mirabiliter eſt nociu'. Ignis
iſte eſt Chriſt', qui nūc dr̄ coruſcatio, qa parum lędit, ſed poſt
mortem dicetur fulgur, quia magis tunc lędet. Sed in die iudi-
cij fulmen cęleſte iaculum poterit nuncupari, quo peccatores
deſtruet & ſubuertet. Tūc. n. ad litterā in ictu oculi in nouiſſi-
ma tuba (. 1. ad Corinth. 15). de excelſo cęlorū habitaculo, per
totū mundū ab oriente per occidentem tranſibit, ita q ipſum
oīs creatura videbit. Apoc. 1. Ecce venit cū nubibus cœli, & vi
debit eū oīs ocul'. Et tūc oculos intuentiū verberabit, cōcutiet
& terrebit. Mar. vlti. Erat aūt aſpect' eius ſicut fulgur. Figura
de Moyſe deſcendente de monte, cuius faciē cornuta & clara
nequibāt alij contēplari. Exod. 34. Sic qa tūc Chriſtus de mon
te paradiſi veniet cum duplici cornu potentiæ, ſ. quo ad diuini
tatem & humanitatē, vel cum ſanctis & angelis, ideo facies ei'
dānatos miſeros deterrebit, vt dicant illud Heſter 15. Turba-
tum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ. Et ſicut fulgur to-
nitruum futurū indicat, ita ēt ſtatim q fulgur Chriſtus veniet
tonitruum terribilis ſentētiæ fulminabit dicens Ite &c. Matt.
25. Sed quia tonitruū iſtud cum aqua miſericordiæ veniet ad
electos dicens eis. Venite benedicti &c. ideo ipſos nō lędet, ſed
iuuabit. qa tamē ad dānatos veniet ſine aqua clementiæ, & cū
igne iuſtitiæ rigoroſę, ideo p mortē æternā ipſos afficiet, pcu-
tiet & conſumet, & in ignem æternū cū demonibus vinciet &
recludet, ſicut dr̄ Matth. 25. Ignis. n. accēſus eſt in furore. Deu
ter. 32. Vel dic q corruſcatio ſplendens & lucens eſt mundana
proſperitas, quæ pro certo ſubito apparet & ſubito diſparet, &
oculos mentis p malam complacentiam lædit, bonos turbat,
terram etiam concutit, & tonitruū futurę dānationis pcedit, et
ipſum futurū & vēturū oſtēdit, & eius ſignum veraciſſimum
exiſtit. Ambr. Succeſſus tēporaliū, futurę damnationis eſt in-
diciū. Veruntamen ſi pluuia elemoſynarum & pietatis ipſam
cōcomitata fuerit, nō lędit, ſed proficit: ſi vero fulmē crudelita
tis eā aſſociat, tūc ex toto nocet & officit, & alios p rapinas &
exactiones cōburit. Vel pōt dici de malis exēplis, quæ ſubito
diſcurrunt, & tonitruū infamiæ præcedunt, & intuentiū ocu-
los ſcandalizant & lædūt. pſal. Apparuerūt fulgurationes tuæ
orbi terrę, vidit & commota eſt terra. Vel dic q fulgura ſunt
angeli, qui velociſsimè mouētur ad nutū dei. vel boni ſubditi,
qui celeriter diſcurrunt ad votum prælati, qui ſunt p ſapientiā
clari, p innocentiam puri, & p charitatem ignei. de qbus Iob
38. Nunquid mittes fulgura, & ibūt, & reuertētia dicent tibi,
aſſumus? Vel dic ſecundū aliquos q coruſcatio ſignificat diui-
nas comminationes, quas quotidie tonando p ſacram ſcriptu-
rā, vel fulmen tribulationū & iudiciorū terribilium emittēdo,
vel ēt miracula faciendo, p mundum mittit deus, & generali-
ter p oēs mūdi partes ita ad magnos ſicut ad pauperes eas oſten
dit, quæ. ſ. ſtuporem & admirationem ſolent inducere, & futu
rum tonitruum mortis vel æternæ damnationis ſolent præce-
dere. Quod niſi hō p talia ſeſe emendet, ſolet eius dānationis
euidens ſignum eſſe. Tales igitur coruſcationes ſi cū pluuia. i.
cū grā & patientia recipiunt, proficiūt. Si vero cum igne im-
patientiæ venerint, tūc occaſsionaliter multū lędunt, inquan-
tū. ſ. talia videntes & ſentientes, & tñ non ſe pp hoc corrigen-
tes, grauiorē damnationem incurrūt. Iſte eſt igitur ignis pām-
bul' de quo dr̄ in pſal. Ignis ante ipſum præcedet. Et breuiter
infirmitates & caſus infortunia q̄ quotidie ſentiūtur, nihil aliđ
ſunt q̄ quædā dei coruſcationes præambulę. qbus mortē æter-
nam diuina nobis iuſtitia comminatur. Eccl. 32. Ante grandi-
nē præibit coruſcatio. Vel dic q coruſcationes ſignificant bo-
na prædicatorū exempla, q̄. ſ. tonitruū prædicationis debēt p̄-
cedere, quia. ſ. prius debent facere quā docere, & prius debent
factis exemplariter in ſe oſtendere quàm verbaliter imperare.

LIBER SEPTIMVS

De Auibus. Cap. 1.

AVES ſecundum Iſidorum dicitur ab a, 1
quod eſt ſine, & via, quaſi ſine via, eo ſci
licet quia non ſeruat in aere rectam viā.
Habet communiter duos pedes & duas
alas, quibus graditur & volat. Sic verè
homo qui hic difficiliter tenet rectā viā,
cū duplici charitate debet volare de bo
nis æternis cogitādo, & ambulare de bo
nis temporalibus ordinando. Vel dic q anima habet quatuor
membra, id eſt quattuor affectiones quæ ipſam portāt, ſcilicet
duas alas quibus volat ad conſideranda futura, & illa ſunt ti-
mor ſuppliciorum, & ſpes cœleſtium præmiorum. Item duos
pedes quib' mouetur in præſenti, & iſti ſunt dolor de præſen
tibus malis, & gaudiū de pręſentib' bonis. Iſtis enim quatuor
inſtrumentis fertur aīa tam in præſentib' quàm in futuris. Vn-
de Eccleſ. 37. Ex corde quattuor partes oriuntur. Vel per iſta
quattuor, intellige quattuor virtutes cardinales. Vel dic quod

duo pedes ſunt duplex charitas, duæ vero alæ ſunt duplex di-
2 ſcretio, ſ. in ſpiritualibus & temporalibus. ¶ Aues quædam ci-
bātur. carne & ſanguine, ſicut ſunt aues quæ ſunt curui roſtri,
& acuti vnguis, quæ comedunt omnia animalia quæ poſſunt
inuenire, non tamen comedunt aues ſui generis, ſicut faciunt
piſces ſecundum Ariſto. oēs aūt alias ſibi non ſimiles afficiunt
& infeſtant. Et tales aues ſecundum Ariſto. vt cōiter nūquam
potant aquam niſi forte qñ infirmātur. Sic vſurarij & raptores
carne & ſanguine pauperum. i. eorum ſubſtantijs & bonis tē-
poralibus nutriuntur. Eccl. 13. Paſcua diuitum ſunt pauperes.
Quæ quidē tēporalis ſubſtātia ſanguis dr̄ pauperum, qa ſicut
ſanguis eſt vitæ neceſſarius & ipſius nutrimentum, ſic ſubſtan
tia pauperū non eſt in eis ſuperflua, imo ad neceſſitatē vitæ ip
ſorum eſt ſtrictius ordinata, & tamen iſtum ſuum ſanguinem
eis vſurarij & raptores auferunt & deuaſtant. Numeri. 23. Nō
accubabit leo donec rapuerit prædam, & occiſorum ſanguinē
bibat. Et tales ēt aues. i. ſuperbi & volatiles habent hodie ro-
ſtrum curuum. i. verba & dicta fallacia, curua, deceptoria atq;
ficta, quia. ſ. vnum dicunt, & aliud intendunt. Vñ Prouerb. 11.
Simulator ore decipit amicum ſuum. Item Prouerbior. 29.
Qui blandis fictiſq; ſermonibus loquitur amico ſuo, rete ex-
pandit pedibus eius. & Hieremiæ 9. Pacē cū amico ſuo loquit̄
& occultè ponit ei inſidias. Et de illa curuitate falſitatis dr̄ Iob
39. Incuruantur ad fœtum & pariunt &c. Habent ēt roſtrū acu
tum, qa. ſ. eorū verba ſunt acuta, aureotica & comminatoria &
pūgitiua, qa. ſ. cū feruore loquūtur pauperibus & horrore. ps.
Lingua eorum gladius acutus. Vngues ēt & pedes. i. manus ta
lium ſunt acutę & curuę. Acutę. ſ. p rapacitatem, curuæ tñ per
tenacitatem & parcitatem, libenter. n. rapiunt p acutiem cru-
delitatis, qđ vero rapuerint, non dimittunt pp curuitatem par
citatis & tenacitatis. Canticor. 3. Tenui eum, nec dimittam. Et
Apocal. 3. Tene quod habes. Nolunt. n. nec reſtituere, nec pau
peribus aliquid dare, ſed totum ſibi volunt improbè retinere
2. ad Theſſ. 2. Qui tenet, nūc teneat, donec de medio fiat. Inter
hos aūt aliqui auibus rapacib⁹ ſunt peiores, quia ēt illis de ſuo
3 genere non parcunt, ſed rapinis & exactionibus eos premunt.
Michęę 7. Inimici hoīs domeſtici eius. ¶ Aues curuorum vn-
guiū, ſ. aues rapaces, ſocietatem non diligunt, nunq̄ etiā grega
tim vadūt, ſed binę & binę, & in locis remotis & ſolitarijs vitā
ducunt. Sic verè vſurarij & raptores ſocietatem non diligunt,
quia vſurarij & raptores nollent ſibi conſimiles inueniri, eo ꝙ
4 quanto minus eſt de vſurarijs in patria, tāto, ad ipſos pauperū
crebsior fit concurſus. Ideo poſſunt dicere illud Eccl. 11. Nūc
manducabo de bonis meis ſolus. ¶ Quāuis aues rapaces alias
aues prædentur, ſibi tamen ſimilibus vel quæ ſunt de ſuo gene
re, nunquam nocent, aliarum autem ſibi diſſimilium carnes &
ſanguinem ſitiunt & affectant. Sic procul dubio acceptatores
perſonarum, & maximè prelati, vel iudices mali cū oībus noce
re ſoleant, & oīum carnes. i. ſubſtātias temporales ſitire, ſibi tñ
ſimilibus, ſ. alijs malis, & maximè illis de ſuo genere, ſ. conſan-
guineis & nepotibus & amicis ſolēt parcere, & deuorātes alijs
5 iſtis ſolummodo non nocere, quia ſicut dicitur Eccl. 13. Om-
nis caro diligit ſibi ſimile. ¶ Quāuis aues prædales cōiter non
comedant ſibi ſimiles in ſpecie & natura, iſtud tamen in piſci
bus fallit, quia. ſ. iſti illis de ſua ſpecie nūquam parcunt. Sic q̄-
uis mali generaliter ſibi ſimiles non prędentur, (quia. ſ. raptor
raptorem, & vſurarius vſurarium non inuadit.) & etiam cōi-
ter eos qui de ſuo ſunt genere, non deuorent, piſces tamen. i.
luxurioſi contrarium facere ſepius dinoſcūtur, quia luxurioſi
etiam illis de parentela ſua ſepius abutuntur per inceſtū. Vnuſ
quiſque carnem brachij ſui vorabit. Eſa 9. & Hiere. 19. Vnuſ-
quiſq; carnes amici ſui comedet in obſidione. Vel dic de reli-
6 gioſis vel beneficiatis, qui illos ſuæ religionis vel capituli pſe-
quuntur. Allega vt ſupra. ¶ Quamuis aues prædales alijs præ
dalibus auibus non noceant, innocentes tñ auiculas comede-
re nunquam ceſſant. Sic cum mali malis non noceant, innocē-
tes tñ & iuſtos lædere & excoriare non ceſſant, ipſoſq; plus q̄
7 alios afficiūt & infeſtāt. Eſa. 59. Qui receſſit a malo, prædæ pa
tuit. ¶ Aues p̄dales teſte Ariſto. nunq̄ potant aquam niſi forte
qñ infirmantur. humor. n. ſanguinis auium innocētium eſt eis
pro potu. Sic verè vſurarij & raptores, qui de ſanguine. i. ſub-
ſtantia pauperum, potū acquirunt, bibere aquā ſacræ ſcriptu-
ræ p auditum & prædicationem didignantur, niſi forte, & ra-
ro, qñ infirmant, qa tunc aliqū bibunt, quia aliquas emendas
faciunt, & inſtituunt teſtamenta. vñ dicunt. Aquā non bibā, &
non comedam panē in loco iſto 3. Reg. 13. Ideo Hier, 13. Locu
tus ſum tibi in abundantia tua, dixiſti, nō audiam. Et ſicut auis
nobilis habet caudam longam, qua ſe volando dirigit & præ-
dando, ſic iſti caudam. i. finē corporis ſui, ſ. mortē habent lon-
gam. i. longè a ſe æſtimant abfuturam, quia. ſ. videtur eis ꝙ mul
tum debent viuere, & ideo ad volandum p ſupbiam, ad prędā
dum p rapinā multipliciter diriguntur. Habebāt caudas ſicut
ſcorpionum, &c. in qua. ſ. eſt aculeus mortis ęternę, & poteſtas
eorum &c. Apocal 9. ¶ Item auis primo ponit ouū, deinde ip- 8
ſum fouendo pullum intus producit, quo perfectè formato p
decem dierum ſpatium viuificatur, & tādē rupta teſta euolat
ad ſupna. Auis eſt deus, qui in nido huius mundi ponit ouum,
. i. hoīem quo ad corpus, (quia ſecundum aliquos deus imme-
diatè creat ſubſtantialem formā.) ſed poſtea iſtud ouum fouet
qñ ipſum corp⁹ liniat, poſtmodum vero in ouo pullū gñat, qñ
aīam in corpore procreat. Verum eſt tñ ꝙ iſta pullus in prin-
cipio eſt imperfectus, qa oīa aīa eo ipſo ꝙ carni cōiūgitur, rea
tus æterni cōtagiū ſecum defert. Sed pullus iſte p decem dies
pficitur, quia aīa (quæ pullus eſt dei) p obſeruantiam decē mā
datorum & p gratiā viuificātē moribus & virtutibus pficitur
& completur. Et ideo pullus ſic formatus. i. aīa ſic pfecta, tan-
dem rupta corporis teſta per mortem, ad paradiſum euolat &
aſcendit. Eccl. 43. Aperti ſunt theſauri, & euolauerunt nebulæ
ſicut aues. Vel dic ꝙ diabolus primo ponit ouum ſuggeſtionis,
deinde fouet per calorem delectationis, deinde rupta teſta va
recundię poſt tranſgreſſionem decalogicæ perfectionis, egre-
ditur pullus peccati actum exterioris executionis, & ſic volat
ad aures aliorum p auditum diffamationis. ¶ Itē maſcul⁹ auis 9
fęmellam ſuam multum amat, & ad nutriendum pullos ipſam
iuuat. Maſculus tñ cum fęmella, vt cōiter nullū pullū nutriūt,
niſi illos quos inuicem generant & produxeūt. Maſculus iſte ē
Chriſtus, fœmina eius eſt aīa, quæ in baptiſmo Chriſto p fidē
extitit matrimonialiter copulata. Pulli eorum ſunt opera. Ma-
ſculus ergo pullos quos genuit non alios nutrit, quia Chriſtus
operibus quę per eius inſtinctum in aīa ſunt concepta, tantum
modo prouidet de vigore meriti vel virtute, quia nullum op⁹
aīę; niſi a deo originaliter ſit conceptum, rationem habet gra-
tiæ & meriti ſempiterni. Vnde etiam bona opera quæ fauore
mundi fiunt, non merentur apud deum. Vnde etiam hypocri-
tę receperūt mercedem ſuā. Matth. 6. Nec etiam fęmella aīa
debet pullum. i. opus aliquod nutrire p complacentiam in eo-
dem, niſi ipſum de Chriſto ſe nouerit concepiſſe, niſi forte ſit
adultera, quia tunc relicto viro proprio. ſ. Chriſto, mundi vel
diaboli filios in ſe nutrit. i. mala opera vel peccata. Oſeæ 2. Fi-
lij fornicationū ſunt, quia fornicata eſt mater eorū. Et generali
ter oīs auis eſt bipes. ita anima cum pedibus duplicis charita-
tis tendit & graditur ad æterna. Vel dic ꝙ maſculus eſt prela-
tus, fœmina eccleſia, qui nullam prolem ſubditorum debent
nutrire niſi quæ ibi canonicè ſit concepta. ¶ Aues quanto plu 10
res habent plumas, tāto in altum leuius & facilius extollūtur.
Sic quanto aliquis melius eſt indutus plumā diuitiarum, tanto
in altum per ſupbiam præ cæteris facilius ſe extollit, quia di-
uitiæ ſuperfluę cauſa ſunt ſuperbiæ & vanitatis. Secundum. n.
Auguſti. impoſsibile eſt vt diues quis ſit, & ſuperbus non ſit.
Vel dic ꝙ plumę quæ operiunt carnem auis, ſunt opera chari-
tatis ſiue miſericordiæ & pietatis, quæ operiunt corporalē vi-
tam & peccata. Vniuerſa. n. delicta operit charitas. Prouer. 10.
Qui ergo plus habet de huiuſmodi plumis, ſ. de operibus cha
ritatis, altius volat ad deum Hiere. 48. Ecce quaſi aquila vola-
bit, & extendet alas ſuas ad Moab. q interpretatur de patre, &
ſignificat virū qui eſt de deo patre, ad quē hō miſericors alas
extendit. & apprehendit. ¶ Item quædā aues ſunt quæ neſciūt 11
niſi in arborum frondibus reſidere, & illę præ cæteris auibus
ſunt mundioris vitæ, ſunt cantus dulcioris, ſunt lętitiæ amplio
ris. Nam aliquę ſunt quę oī tempore reſonant, ſicut ſunt philo
menę. Aliæ aūt in æſtate & non in hyeme cantant. Aues ēt iſtę
in arboribus requieſcunt, & ibi pullos ſuos faciunt, nutriunt et
producunt. Et vt cōiter quandiu in arbore manſerint, a viſco
& laqueis ſunt ſecurę, ſtatim aūt ꝙ arbore relicta ad terrā de-
ſcenderint, pati poſſunt periculum & iacturam. Chariſsimi ar
bor eſt crux. Auis eſt contemplatiuus, q quādiu in arbore cru
cis p memoriam manſerit, nec viſco luxuriæ, nec laqueo auari
tiæ, nec ſagitta inuidiæ capietur. Si aūt arbore relicta ad terrā
. i. ad terrena deſcenderit per affectū, tunc aliquo trium vitiorū
a diabolo poterit defraudari. Teſte. o. beato Ioanne 2. Ioann.
2. Omne quod in mūdo eſt, aut eſt cōcupiſcētia oculorum, aut
concupiſcentia carnis, aut ſupperbia vitæ. Et in iſta arbore
aues

aues pullificant, quia viri ſpirituales in cruce & eius memoria
pullos bonorum operum faciunt, cum ibi per compaſsionem
iugiter commorantur & habitant. Cantic. 3. Sub vmbra illius
quē deſiderabam ſedi. Iſti ſunt cātus dulcioris per gratiarum
actiones. Sume citharam, frequenta canticum, circui ciuitatē,
vt memoria ſit tui. Eſai. 23. Sume citharam quæ de ligno eſt. i.
crucis memoriam ꝑ compaſsionem. Frequenta canticum, per
actionem gratiarum. Circui ciuitatem. i. paradiſum ꝑ contem
plationem. Vt memoria ſit tui, ſ. apud deum. Item iſti ſunt læ-
titiæ amplioris, quia tales in ſpiritu ſancto gaudent. Gaude-
te in domino iuſti. iterū dico gaudete &c. Ad Philip. 4. Itē ſunt
vitæ mundioris ꝑ continentiam, & per pœnitentiam, & ꝑ ab-
ſtinentiam voluptatū. Qui mundus eſt in domo tua, veſcetur
ea, ſ. carne. Leui. 7. Et ſicut aues in arboribus victum quærunt,
& de fructibus arborum comedunt, ſic in arbore crucis potes
inuenire cibum deuotionis, fructum perfectionis, ſ. Chriſtum,
qui ſatiat ſine fame. Ideo Cant. 7. Aſcendam in palmam, & ap
prehendam fructus eius. Figura in arbore Nabuchodonoſor,
in qua aues diuerſi generis habitabant &c. Danie. 4. Vide eam
infra in loco ſuo. lib. decimo ſexto. & expone bene, quia bona
eſt. Et ſicut ros ab arboribus ſtillat, ſic a cruce ros deuotionis
emanat. Eſa. 26. Ros lucis ros tuus. ¶ Item auis ſecundum Ari
12 ſto. lib. 6. de animalibus, cum in nido ouum poſuerit, ſuper ip-
ſum cubat, & intrat virtus auis in ouum, & tunc creatur ibi
pullus, qui poſt decē dies totaliter lineatur, Vnde qui tunc frā
geret teſtā, inueniret pullum perfectè lineatū & diſtinctū, &
caput maius toto reliquo corpore inclinatū ſuper crus dextrū
& alas pulli expanſas ſuper caput, tandem pulli virtute natu-
rali fortificata, viuificata, & ſic progreditur ad externa. Iſta ēt
dicit Pli. li. 10. ca. 53. vbi etiam ait ꝙ oua poſt decē dies in vte-
ro matureſcunt, & vbi etiam adiungit ꝙ oua quæ decem dies
habent a tempore partus, ſunt vtilia ad fouēdum, vetera autē
& recentia infęcunda. & ſic quodammodo videtur innuere ꝙ
numerus, denarius, quēdam ſpālē reſpectum habeat ad naturā
auium, & ꝙ ipſis ſit ſpecialiter dedicatus, ſicut nouenarius vi-
detur ſpectare ad hoīes. Chariſsimi auis iſta eſt deus, nidus ſu⁹
eſt mundus, ouum ſuū eſt fides, pullus in ouo eſt corpus eccle
ſiæ, cuius caput Chriſtus eſt, cuius crura corpus ſuſtentantes
ſunt illi qui diuerſis laborib⁹ in eccleſia ſunt ſubiecti. Alæ eius
ſunt hoīes virtuoſi, plumis virtutum induti, quibus mediantī-
bus eccleſia volitat ad ęterna. Primo igitur auis ouum in nido
ponit, quia a principio deus fidem ſuam hoīb⁹ inſpirauit. Sed
tandem ouum auis illa fouit, ſ. quādo promotiuo ardore ſuo et
calore. i. feruore ſpiritusſancti, fidem eccleſię dilatauit, & ideo
pullus fuit ibi genitus, ſ. myſticum corpus Ieſu Chriſti. i. eccle
ſia ſacroſancta, quod intra ouum. i. intra ſanctę fidei ambitū ca
lore. ſ. ſpiritusſancti eſt productum, & per decem dierum ſpa-
tium. i. ꝑ decem præceptorum complementum totaliter eſt ꝑ-
fectū. Leuit. 27. Quicquid decimi venerit ſanctificabitur. De-
narius. n. i. cōplementum decalogi mādatorū numerus eſt pfe
ctus, & auibus. i. viris ſpūalibus ſpecialiter applicatus. Iſte eſt
. n. quo mediante ipſe aues ſpirituales in ouo. i. in fide creantur
& perficiuntur, per quæ etiam ipſum ouum. i. ipſa fides vel ip-
ſum bonum propoſitū perficitur & formatur, quia. ſ. fides ſine
iſto numero eſt informis. & quo ēt mediante ipſa oua. i. ipſa bo
na propoſita a Chriſto fouentur & acceptantur, quia. ſ. dena-
rio mandatorum oīa perficiūtur, quæ alias imperfecta & inuti
lia iudicantur. Quod bene figuratum eſt Heſter 2. vbi dicitur
ꝙ Heſter. i. aīa decimo mēſe. i. in decalogi obſeruatione ducta
eſt ad cubiculum regis. i. ad gratiam Chriſti. De qua etiam ꝑ-
fectione loquitur Sap. 7. vbi dicit. Decem mēſium ſpatio figu-
ratus ſum. Caput tamen iſtius auis eſt maius corpore, quia ſo-
lus Chriſtus qui eſt caput eccleſiæ, maior eſt cūctis hoībus hu
ius mundi, tam gratia quàm virtute. Maior in donis, prior im-
perio. Gen. penult. Iſte aūt ſuper crus dextrum inclinatur, qa
Chriſtus ſuper illos qui laborant continuè per pœnitentiam
pro dextera proſperitatis æternæ finaliter obtinenda, per amo
rē & affectū miſericorditer ſe inclinat. Chriſtus. n. illum dili-
git, qui pro dextera æternæ proſperitatis laboribus ſe ſubmit-
tit. Ideo Eccl. 10. Cor ſapientis in dextera eius. Cor. i. affectio
Chriſti ſapientis in dextera ſua ponitur, qñ per amorem ad la-
borantes pro iſta prædicta dextera applicatur. Caput aūt auis
alis ipſi⁹ tegitur, qa alę corporis eccleſiæ. i. viri ſpūales caput
ſuum Chriſtum & fidē eius contegūt, ipſum. ſ. tā verbis ꝙ̄ acti
bus a pſecutorū iaculis defendendo. Vel alę ſup caput reſidēt,
qa viri ſpūales requiem non inueniunt, niſi reſidēdo per amo-
rem ſuper caput proprium, quod eſt Chriſtus. Ideo Aug. In-
quietum eſt cor meū bone Ieſu, donec quieſcat in te. Vel dic
ꝙ alę ſunt ſupbi, qui pro certo requiem non inueniunt, quouſ-
que ad caput dignitatū aſcendūt. Threno. 1. Facti ſunt hoſtes
eius in capite. Iob 3. Requieuerūt feſsi robore. Vel dic ꝙ auis
eſt hō, cuius oua. i. bona propoſita mediāte denario iſto in vte
ro. i. in corde cōcipiūtur, & in aues. i. in opera bona trāsformā-
tur, & a Chriſto fouentur, acceptantur & præmiantur. Allega
per oīa ſicut ſupra. ¶ Item maſculus vxorem ſuam diligit, & ip 13
ſam ab alijs pro poſſe protegit & defendit, nec vult alij copu
lari quandiu vixerit vxor ſua, & tam ille quàm illa ſulos pul-
los nutriunt, quos inuicem generant & producunt. Sic Chri-
ſtus vxorem ſuam eccleſiam diligit, & ab aduerſitatibus prote-
git & tuetur. Exo. 33. Protegam te dextera mea. Nec alij vxori
ſe copulat, quia nullam ſectam Chriſt⁹ diligit niſi iſtam. Ideo
Oſeæ 2. Sponſabo te mihi in fide in ſempiternū. Et illa ēt aliū
neſcit, qa eccleſia non niſi fidem catholicā, quæ eſt arra matri-
monij Ieſu Chriſti, recipit vel admittit, nec ab eo propter aliū
ſeparatur. Cant. 3. Tenui eum, nec dimittam. ne forte tāquam
adultera puniatur. Quia mulier viuēte viro alligata eſt legi. ad
Roman. 7. Et maſculus quos genuit pullos nutrit, quia Chri-
ſtus nutrimentum gratiæ non miniſtrat niſi illis quos per fi-
dem generat in eccleſia. Marc. 7. Non eſt bonum ſumere pa-
nem filiorum, & dare canibus. Nec ēt fęmella. i. eccleſia debet
alijs prouidere de beneficijs & ꝑbendis niſi illis quos de Chri
ſto ſe cognoſcit cōcepiſſe, i. bonis & iuſtis, q in eccleſia a Chri
ſto generantur. Hiere. 6. Paſcet vnuſquiſq; ſuos ſub manu ſua
ſunt. Sed hodie fit contrarium, quia fre vera illi qui a mundo
concipiuntur. i. ab affectione carnali vel temporali, hodie be-
neficijs eccleſiaſticis lauti⁹ quàm alij nutriunt. Iō poſſunt plā-
gere cū Hieremia (Threno. 4.) filij Chriſti. Hęreditas nřa ver
ſa eſt ad alienos, domus noſtræ ad extraneos. ¶ Itē ſatiatę aues 14
incipiunt cantare, ſed bruta incipiunt dormire. Sic aues ſpūa-
les. i. contemplatiui diuitijs vel alijs beneficijs dei ſatiati, inci-
piunt cantare ꝑ gratiarum actiones, ſed porci & bruta. i. diui-
tes mundani non cātant propter beneficia dei, imo dormiūt in
peccatis. Figura de Holoferne, qui ſatiat⁹ obdormiuit, & occi
ſus eſt a Iudith. Iudith 14. Et de Siſara occiſo a Iahel. Iudic. 4.
Quia verè illi qui ſatiati epulis & diuitijs non curant gratias
agere deo vel cantare, ſed magis in delicijs obdormire, finali-
ter occidentur, & morte perpetua damnabuntur. ¶ Item auis 15
ſecundum Ariſto. li. 1. de aīalibus, quæ habet vncos vngues, vt
ſunt aues rapaces, non inſident libenter ſuper arbores, ne for-
te vngues ipſius hebetentur. Iſta etiam vt communiter canta-
re neſciunt, ſed magis ſolent aut penitus mutę eſſe, aut terribi-
liter reboare. Sic rapaces principes & vſurarij ſup arborē me-
moriæ crucis, vel ſupra lapidē pœnitentiæ non morantur, ſciē
tes ꝙ oporteret eis dimittere vngues acutiſsimos rapinarū. nul
lo. n. modo volunt hebetare vngues ſuos. i. dimittere rapinas,
& ideo tales quantum ad cōfeſsionem & gratiarum actionem
muti ſunt, & præterquam reboando. i. terrendo, iactando, iu-
rando, aut comminando pauperes, nihil dicunt. Apoc. 13. Ha-
bebat cornua ſicut agnus & loquebatur ſicut draco. ¶ Itē auis 16
generaliter habet vmbilicum quando naſcitur, ſed quādo cre-
uerit & volare inceperit, latet totaliter vmbilic⁹. Per vmbilicū
qui a matre oritur, & quo mediāte fętus in vtero matris perci-
pit influentiam & virtutem, intelligo peccatum originale,
quod a matre. i. a carnę naturaliter nobis ineſt, & mediante
quo influentiam maledictionis paternæ. i. ipſius Adam, per-
cipimus in hoc mundo. Iſtum autem vmbilicum habet auis. i.
homo quādo naſcitur, quia vt communiter oīs homo cum na-
ſcitur, iſto vitio eſt infectus. Ioan. 9. Totus in peccatis nat⁹ es.
ad Ephe. 2. Natura filij iræ. Sed cum hō creuerit per virtutes,
quando. ſ. poſt natiuitatem ſuam regeneratus fuerit in baptiſ-
mo, tunc in ipſo vmbilicus huiuſmodi nō apparet. Quæſierūt
eum, & non eſt inuentus 1. Reg. 9. & Gen. 5. Non apparuit, qa
tulit eum dňs. Vel dic ꝙ vmbilicus ſignificat carnis delectatio
nē, ſicut dicit Greg. ſup illud Iob 40. Virtus eius in lūbis ei⁹.
Illa. n. cum hoīe naſcitur, & in oīb⁹ naturaliter radicatur. Eze
chiel. 16. In die qua nata es, non eſt præciſus vmbilicus tuus.
Quādo tamen hō per virtutes creuerit, & perfectus fact⁹ fue-
rit, talis vmbilicus ꝑ rationem taliter reſecatur ꝙ ibi non per
cipitur aut videtur. Allega vt ſupra. ¶ Item ſecundū Magiſtrū 17
de proprietatibus, pugnæ ſunt inter aīalia & aues ſed hoc eſt
ſemper aut ratione loci & habitationis, aut rōne cibi vtcōiter.
Sic lites & contentiones mūdanorum ſunt vt cōiter aut ꝑ ꝑ ci-

bos bnnorum mobilium,qnia breuiter omnis pugna & cõtro-
uerſia mũdanorum aut propter honores, aut propter diuitias
aut propter delicias generatur.Daniel.7. Qoattuor venti pu-
gnabant in medio mari. Erat autem briga inter paſtores Lotb
& paſtores Abraam,quia erat poſſeſsio eorum nimia &c.Ap-
18 plica figoram.¶ Item ſunt qoædam aues quæ ſocietatem dili-
gunt & ſequuntur vt ſnot illæ quæ gregatim conſueuerũt mo-
rari,& illæ roſtrum acutum non babent,nec altera alterã per-
cutit vel inuadit,& ſi cõtiogat ꝙ aliqñ ſe percutiant vel deplo
ment,nuoquam propter hoc abinuicem ſe diuidũt, imo quaſi
reconciliatæ ſimul volant, & ſocietatem priſtinam non decli-
nant.Sic in mundo illo ſunt duo hoinm genera . quidam ſunt
charitatiui & boni,qui ſocietatẽ vnus alterius diligũt & ſequũ
tur,qnia vnᵘˢ bonus ſemper vellet bonis alijs eſſe comes , quia
oẽ aial diligit ſibi ſimile.Eccl.13.Et eccleſ.17.Volatilia ad ſibi
ſimilia conueniunt & ideo talis oon habeot roſtrum acutum
.i.verba pungitiua & acuta , nec inter ſe pugnat per diſſenſio-
nes,qnia ooo leuabit gens contra geotem gladium.Eſa.a.Et ſi
contingat ꝙ aliqñ ſe deplument per diffamatiooes, malum al-
ter de altero proferendo,& ꝙ ſe percutianr per iniurias & in-
uaſiones,tameo propter hoc non ſe diuidunr per odium & rã-
cores,imo inuicem recoociliati per coocordias & amores ſi-
mul habitare per charitatem , vel volare per contemplatio-
nem nõ omittuor, imo iniuriæ priſtinæ obliti, oon declinãt al
ter alterius comitiuam.Eccl.9.Oibus quæ dicuntur non accõ-
modes cor tuum &c.Et Eccl.28.Memento nouiſsimorum , &
19 deſine inimicari.Luc.6.Dimittite & dimittemini.¶ Aues præ
dalea vngues & roſtra acuta habẽt, qbus innocentea aoicnlas
deuorant,ſocietatẽ fugiũt,& ſine ſociorũ multitudine ſepara-
tæ eſſe volunt.Iſtę ergo aues ſignificant detractores & inoidoa
quia pro certo iſta roſtra babent.i. verba pungitiua per detra-
ctionẽ , murmurationem & cõminatiooem,& eum iſtis roſtro
& vnguibus.i.cũ verbis & operibus ſuis malis aues innoceo-
tes.i.pauperes & ſimplices ſibi contiguos & alios bonos dan-
nificant & moleſtãt,quia illos quos per opera turbare neqũnr,
roſtro.i.verbis diffamatorijs & detractorijs diripiunt & infe-
ſtant.Lingua.n.eorum gladius acutus,vt dicitur in pſal.Iſti ſo-
cietatem non diligunt,quia verè vnus inuidus nollet alium re
periri,imo ſolus vellet in tota ſua patria remanere.Nunc man
ducabo de bonis meis ſolus.Eccl.11.quia dr̃ in prouerbio gal
licano,ꝙ guloſus in coquina non quærit ſibi parẽ. Gloum en
cuiſine ioo par ne deſire.Ideo iſti poſſuot dicere illud Hier.15.
Solus ſedebã,qm̃ amaritudine repleſti me. Et ratio quare auia
prædalis ſocietatem noo diligit,eſt,quia timet ꝙ prædę circun
iacentes non ſufficerent vtrobiq; & ꝙ propter alterius ſocieta
tem minos inueniret ad prædam.Sic quia inuidus & auarus ti
ment ꝙ prædæ.i.diuitiæ & bonores circuniacentes io illis par
tibus vni propter alium ſubtrahantur, & ꝙ prædæ, prębendę,
lucra,officia & dignitates,q̃ vnus hẽt vel habere ſperat,ſibi ab
alio auferentur, & ideo nollẽt alios ſibi ſimiles inuenri.Prou.
5.Habeto eas ſolus,& non ſiot alieoi principes tui. dicunt.n.il
lud Matth.a.Ne forte oõ ſufficiat oobis & vobis. Et illud Ge.
26.Recede a nobis quia potentior nobis es &c.Et iſtę aues ſæ-
pe propter prædam pugnanr , quia iouidi propter temporalia
inuicem litigant & conteodũt.Prouer.13. Ioter ſoperbos ſunt
iurgia.& ideo à ſe inuicẽ ſeparantur.Gen.13.Erat poſſeſsio eo
rum nimia & nequibãt habitare communiter. Et hęc maximè
habent locum in aduocatis & præbendatis,quorum vnᵘˢ gan-
det de alterius morte vt ipſius officijs perfruatur. Ro.11.Fra-
20 cti ſuot rami , vt ego inſerar. ¶ In auibus dominatur aerea &
aquea ſubſtantia,& ideo motᵘˢ ſunt leuioris qoàm greſsibilia,
quia illis in terra remanentibus,aues volitanr ad ſuprema.Nã
aer qui in plumatũ cõcauitate includitur,ipſas habilitat ad vo
latum,& ideo quãto maioris ſuot pennoſitatis & minoris car-
noſitatis , tanto velocius & facilius poſſunt volare, vt patet in
auibus p̃dę,q̃ pp carnis paucitatem,& plumarũ dẽſitatẽ , ſur-
ſum facilius eleuãtur,acuti viſus & magnæ animoſitatis & ef-
ficaciæ exiſtẽtes.Aues ſunt iuſti & contẽplatiui,q pp ſubſtan-
tiã aqueã deuotioois,aereã coorempla tionis,motus ſunt fortia
& leuis p exercitium bonę operationis, qa.ſ.greſsibilibᵘˢ in ter
ra remanentibus.i. pctõribus circa terrena vacantibus ipſi ad
æterna & ſupna volitanr p amorẽ.p̃s.Aſcẽdit ſup cherubin,&
volauit. Et ideo quãto minus habẽt de carnalitate voluptatis ,
& plᵘˢ de plumoſitate virtuoſitatis,tãto velocius ad ęterna p a-
morẽ aſcẽdũt,& infima tpalia derelinquũt. Nã qa in plumis.i.
in affectionbᵘˢ eorũ reperiẽ vacuitas & cõcauitas paupertatis,
affectu.ſ.vel effectu,iõ aer incluſus.i.clara æternorũ cognitio ip
ſos alleniat,& eleuat p æternorũ fecuidũ appetitũ. Eze.8.Ele-
uauit me ſpũs,& adduxit in hieruſalẽ in viſione dei.Iſta.n.duo
mentẽ alleuiant & eleuãt à terrenis, ſ. vacuitas paupertatis,&
aerea puritas ſcientificæ veritatis. Eſai.9. Alleniata eſt terra
zabulon.¶ Item auis ſm̃ Iſidorũ dr̃ quaſi ſioe via , eo ꝙ ſuorũ 21
greſſuum in aere nullum veſtigiũ derelioquit. Dicitor ales,qa
p alas volat,vel eo ꝙ alatur dei prouidentia,non ſua. Dr̃ volu-
cris & volatile a volando Altile a ſe ſupius inaltaodo.Io auibᵘˢ
aũt aquea & aerea ſubſtãtia dominatur, & inde naturaliter ba
bent ſuperiᵘˢ euolare, licet ſæpe inferius conuerſentur,vbi etiã
aliquotiẽs occidũtur, dũ incautè circa victualia occupanẽ. Sic
hõ ſioe via realiter põt dici,quia qñ per aerẽ. i. per mundi vitã
tranſierit,nullum poſt ſe veſtigiũ.i. nullam vitæ ſuæ memoriã
derelinquit.Sap.5.Comntis alis trãſuolauit,& nullum ſignum
inuenitur itineris eius. Dicnur ẽt ales,quia hõ per alas virtu-
tum debet ad cœli cacumioa per contemplationem leoari, &
a rerum prouiſore Chriſto debet donis & virtutibus enotriri.
Oſeę 11.Ego quaſi nutritiᵘˢ effraim. Et ſic dr̃ volucris & altile,
quia.ſ.ad bona terrena per contẽplationem volabit, & ibi ſe p
deſiderium inaltabit.Eccl.39. Euolauerũt nebulæ quaſi aues.
Aquea.n.ſubſtãtia deuotionis & lachrymoſæ compunctionis,
& aerea virtus contemplationis ipſos debet ſurſum per deſide
rium erigere,& ab amore temporaliũ ſegregare. Quod quidẽ
multi ſunt qui non faciunt,quioimmo quia indiſcretè in ferioa
ad mundi negotia deſcendunt, hinc eſt ꝙ dioerſorum vitiorũ
periculum incurrunt. Et ideo bene conſulebat angelus Loth.
Gen.19.Nõ maneas in oĩ circa regione,ſed in mõte ſaluum te
fac.¶ Item auis de albumine naſcitur,& vbi creata fuerit,vitel 22
lo oui & rubedine enutritur,& taodem vitam recipit,& plena
riè ſigoratur, teſtamq; oui rumpens & lanians exterius exit &
progreditur,& ad volandũ finaliter præparatur. Sic hõ de pec
cati frigiditate naturaliter procreatur,quia oẽs ſumus natura
filij irę.ad Eph.2. Sed quia poſt vitello charitatis enutritur,iõ
vitam gratiæ recipit,& teſtam corporis per pœnitentiam frã-
git,& ſic ad ſoblimia per contẽplationem aſcendit.Naũ.3.Sol
orta eſt,& auolauerunr,& non eſt cognitus locus eorũ . ¶ Itẽ 23
duo ſunt genera auium Nam quædam ſunt quæ hominum ſo-
cietatem & habitacula diligunt & frequentant , ſicut ſunt illæ
quę gregatim volant.Alia conſortia fugiunt hoium & abhor-
rent,ſicut ſunt fluuiales,ſilueſtres & mõtoſæ. Sic rectè dico ꝙ
duo genera ſunt hominum in hoc mũdo, ſ.boni & mali. Nam
boni gregatim volant,quia oẽ aĩal diligit ſibi ſimile, & omnis
caro ad ſibi ſimile coniungitur.Eccl.13. Et hoiom.i. perſona-
rum rationabilium diliguot comitiuam. Prou.8. Delicię meæ
eſſe cum filijs hoĩom.Sed illi qui ſunt ſilueſtres p auaritiã,flu-
uiales p luxuriam,montani per ſuperbiam,tales dico ſocieta-
tem virorum rationabilium non ſequuntur , ſed eos fugiuot ,
& ſummopere deteſtantur,quia ſicut dr̃ Prouer. 29. Deteſtan
tur impij eos qui in recta ſunt via. ¶ Itẽ aues vt cõiter ſibi in- 24
uicem fidem ſeruant,& ad nutriendum pullos inuicem ſe ad-
iuuãt & ad pullos procreando congruitatem temporis eligunt
& obſeruant,in quo.ſ.ad amorem & coitum inuicem ſe inui-
tant.Nam in vere ad generandum conueniunt , ſed io hyeme
ab huiuſmodi actibus ſe ſeparaot & diſioogunt,& donec hyẽs
tranſeat,ad actus veneris non attendunt. Sic coniugea debent
ſibi inuicem fidem ſeruare , & circa onera matrimonij iouicẽ
ſe iuuare,et ad opus generationis tempus debitom expectare,
quia io hyeme.i. tẽpore pœnitentiæ & auſteritatis, vt in qua-
dragesima & in ieiunijs & in feſtis & hmõi oõ debẽt hmõi acti
bus occupari, ſed ab huiuſmodi operibus per cõtinentiam ſe
gregari.Hiere.31.Donec tẽpus veniat,nõ viodemiabũt.¶ Itẽ 25
aues ſm̃ Iſidorũ ſm̃ varias ſuas cõpleaiones , varias & diuer-
ſas ſibi vẽdicant mãſiones:qoia illę quæ ſuot naturę ſiccioris,
montes & ſiluas inhabitant:& ẽt gregatim quãdoq; habitatio
nes hoim freqoeotant:ſicut patet de aoſeribus,hiruodinibus,
gruibᵘˢ & gallinis.Sed illę quæ ſunt naturę humiditatis,in ma-
ri & fluminibus cõuerſaotur,vbi acquiſitiooi victuũ & pullifi
cationibᵘˢ occupãtur:ſicut ſunt merguli & anates.Sic io mũdo
ſunt doo genera hoim.ſ.qoidã qui ſunt ſiccæ naturæ per caſti-
tatem.ſ. religioſi. Alij autem humidę per voluptatem.ſ.actiui
& ſeculares.Primi autem,ſcilicet,cõtemplatiui, aut in monti-
bus cõtemplationis,aut in nemoribua pœnitentiæ & macera-
tionis,vt ſunt eremitæ, aut in cogregationibos & domibus , ſ.
in cęnobijs fraternæ charitatis & dilectionis cõiter conuerſan
tur.Alij autem qui ſunt humidę & carnalis.i. fragilia molliſq;
naturæ,

naturæ, ſ. ſeculares actiui, in mari & fluminibus habitant hu⁹
mundi. i. in inſulis & in terra, vbi aquas deliciarum & diuitiarũ
frequentant, & vbi in matrimonio pullificationi & multiplica-
tioni generis humani intendunt & vacant. Pariát filios & fi-
lias, & multiplicamini, & nolite eſſe pauci numero Hiere. 29.
26 ¶ Aues quæ verſantur in fluminibus, pedes habent latos, clau-
ſos, iunctos, & nõ in articulos diuiſos. Quod ſagaciter fecit na-
tura, vt. ſ. natando aquam pedibus retro pulſent, ſicut cũ quo-
dam remigio vel cum pala, vt ſic in anterius ſe deflectant. Cau
dam aũt habet talis volucres valdè breuẽ, ne ſ. caudæ madefa-
ctæ magnitudine natando impediãtur, & a cepto itinere retar-
dentur. Sic verè illi qui in mari mundi negotiorum volunt tu-
te natare, & ad partẽ anteriorem. i. ad bona æterna trãſmeare,
neceſſe eſt vt pedes affectuum ſuorum ſint lati p charitatẽ &
dilectionem, continui & clauſi per diſcretionem, ne. ſ. ad om-
nia voluptuoſa p inordinatos appetit⁹ diuidantur, quia de ma
lis dicitur Eze. 16. Diuiſiſti pedes tuos omni tranſeunti viã. Nõ
.n. debet eſſe diuiſi p diuerſas voluptates, quia deprimit habita
tio terrena ſenſum multa cogitantẽ. Sap. 9. Ideo Lu. 10. Turba-
ris erga plurima Imo debent eſſe clauſi per appetituum vnita
tem, vt oĩa ordinent ad vnum bonum, ſ. ad deum 1. Macha. 8.
Oẽs obediunt vni. & Luc. 10. Porro vnum eſt neceſſarium. Fi-
gura Leui. 2. vbi aues dño offerendę non debebant diuidi, ani-
malia aũt ſic. Ad denotandum ꝙ perfecti ſpirituales non debẽt
circa plurima eſſe diuiſi, ſed magis deo offerri integri & pfecti,
quod tamen aĩalibus. i. ſecularibus magis licet 2. Regũ 3. Date
ei infantem viuum & nolite diuidere eum. Et ideo aquam di-
uitiarum & deliciarum cum pedibus. i. cum affectionib⁹ clau
ſis debẽt repellere, contẽnẽdo. ſ. & eas diſpergere p miſericor
diam pauperibus largiẽdo, & ſic ab aquis iſtis non ſoffocabũ-
tur, ſed vlterius vſque ad portum paradiſi fęliciter perducent.
Act. 27. Iuſsitq; eos qui poſſent natare, ſe in mare ponere pri-
mos, & euadere. Itẽ debet habere caudam breuẽ. Per caudã. n.
quæ eſt corporis finis intelligitur finis vitæ, ſ. mors. quã debent
habere boni actiui breuem, vt. ſ. eam breuiter cito & veloci-
ter reputent affuturam, quia ſicut dicitur Eccl. 10. Omnis po-
tentatus breuis. Quod ſi haberẽt eam longã. i. ſi viuere diu, &
mortem eſſe longè ſperarent, tunc a natando. i. proficiendo per
virtutes, & aquã diuitiarũ contẽnendo & diſpergendo poſſent
non modicum impediri, & a bono itinere retardari. Ideo Ec-
cl. 14. Memor eſto quoniam mors non tardabit. Iudex. n. ante
27 ianuam aſsiſtit ſicut dr̃ Iac. 5. ¶ Item tria ſunt genera auiũ, qa
q̃dã carnes & ſanguinẽ comedũt, q̃dã puris granis & ſeminib⁹
nutriunt, quædã vero mixtim, modo granis modo carnibus ſa-
tiantur, vt ſunt aues coruini generis, vt picæ, monedulæ, corni
ces, atq; corui. Sic verè in mundo quidam carnibus veſcuntur
p luxuriam, quidam ſeminibus & granis per auaritiam, vt vſu
rarij, qui frumentum recondunt, & quidam vtraque de paſcũ-
tur, vtroque vitio laborantes, & tam luxuriam quàm auaritiã
exercentes. Exod. 16. Veſpere comedetis carnes, & mane ſatu-
rabimini panib⁹. Iſti. n. veſpere, i. in obſcuro & de nocte carni
bus immundis ſe ſatiant, mane vero. i. publicè vel de die ad pa
nes diuitiarum vacant. Vel dic ꝙ aues quæ granis viuunt, ſunt
boni & religioſi, qui granis & ſeminib⁹. i. doctrinis & virtutib⁹
nutriuntur. Carnẽ aũt comedẽtes, ſunt peccatores, qui carnes
pauperũ comedunt p rapinam, vel carnibus viuis vtuntur p
luxuriam 1. Reg. 2. Non accipiã a te carnem coctã, ſed crudam
dabis mihi. Figurati Apoc. 18. vbi dr̃ ꝙ Babylon facta eſt ha-
bitatio oĩs volucris immundæ & odibilis. Alij aũt mixtim ve-
ſcuntur, ſ. illi qui modo boni ſunt, mò mali, qui modo cantant
28 Mirabilia, modo cantant Defecit. ¶ Item eſt quædam auis quę
dicitur oſsifraga ſecundum Ariſt. quæ cum aquila pullos ſuos
degeneres proiecerit ipſos in ſuos recipit & adoptat. Hic eſt
mundus, qui oĩbus a Chriſto degeneribus præbet & prouidet
incrementũ. Vel dic ꝙ iſte eſt deus, q oĩbus ab aquila. i. a diabo
lo vel a mundo expoſitis & relictis ſolet ſubuenire, & eis in ne-
ceſsitatibus prouidere, & ipſos tam temporaliter quàm æter-
naliter adiuuare. ps. Tibi derelictus eſt paup, orphano tu eris
29 adiutor. ¶ Item nota ꝙ aues fluuiales habent caudam breuem,
ne impediantur in natando. E contra aues rapaces caudam ha
bent longam, qua ad volatum ſe dirigunt & ad pdã. Sic illi qui
in fluuio deuotionis reſident, caudam quæ eſt finis corporis. i.
mortem reputant eſſe breuem citam & velocem, quia verè in
natando p bona opera retardarẽtur, ſic caudæ longitudine p-
muerẽtur. Sed e contra aues rapaces, ſ. vſurarij, cauſidici, rapto
res, præpoſiti & balliuj, & alij hujuſmodi, qui altè volant p ſup
biæ vanitatẽ, & cæteras aues occidũt p auaritiæ falſitatem, car
nibuſq; crudis viuunt p luxuriæ fęditatẽ, tales dico habẽt lon
gam caudã, & in longũ protẽſam. i. mortem ſuã credunt longe
eſſe ab eis, quia. ſ. nõ credunt citò mori, & ſic pro certo magis
ſunt apti & leues ad volandum p ſuperbiæ vanitatẽ, & ad ra-
piendum per auaritiæ & leuitiæ crudelitatem. Eſa. 30. Leena et
leo ex eis vipera & regulus volãs. Vel dic ꝙ illi q verſantur in
fluuijs orationũ, ieiuniorũ vel deuotionis, habent caudã breuẽ
.i. modicã ſeculi põpam, qa magna cauda. i. põpa ſeculi multũ
retrahit a bono. Sed aues rapaces. i. vſurarij &c. habẽt lõgam,
qa ſemper volũt magnã comitiuã. Allega vt ſupra Vel dic ꝙ
30 cauda eſt familia &c. ſicut ſupra. ¶ Itẽ auis qñ volat, pedes ad
poſteriora extẽdit, & collũ & caput ad ima deprimit, alas aũt
erigit ad volatum & maximè aues fluuiales ppter colli ſui lon
gitudinem & debilitatẽ. Sic ſi vis in paradiſum volare per con
templationẽ, pedes tuos. i. affect⁹ extẽde ad poſteriora, ſ. ad mor
tẽ per iugem ipſius meditationẽ, vel etiã ad bona paradiſi, quæ
poſt vitam iſtam veniunt, per affectionem & cogitationẽ. Ca-
put vero intẽtionis deprimere debes ad ima. i. ad infernũ ſ. co-
gitando pęnarũ, quæ ſubtus ſunt afflictionẽ, alas aũt tuas, ſ. ti-
morẽ & ſpẽ debes ad deum erigere, ſ. alã timoris ad diuinę iu-
ſtitiæ conſiderationẽ, alã vero ſpei ad diuinæ miſericordiæ im
plorationẽ. Et ſic procul dubio poteris ſurſum ad bona cœle-
ſtia volare, & te ibi nũc mentaliter, tãdẽ vero perſonaliter trãſ
portare. Vñ de talibus dr̃ Eſa. 40. Sctĩ q ſperãt in dñn, mutabũt
fortitudinẽ aſſumẽt pẽnas vt aqlę, currẽt & nõ laborabũt, vola
31 bũt & nõ deficiẽt. ¶ Aues fluuiales caput & collũ habẽt valde
lõga & debilia, & ideo qñ volãt, portãt eũ ſemp inferius incli-
natum. Sic verè fluuiales aues. i. ſeculares, ſimplices, molles &
delicioſi, qui collũ & caput. i. intẽtionẽ & cogitationẽ habẽt de
bilẽ & rudem ad cogitandũ de paradiſo, tales dico debent ca-
put & collũ deprimere. i. intentionẽ & cogitationẽ ad inferni
ſupplicia declinare, vt ſi amore paradiſi nequeũt, ſaltem timo-
re inferni reſiliant ab iniquitate, qa per timorẽ dñi declinat oĩs
32 a malo. Prouer. 15. ¶ Item nota ꝙ duo ſunt genera auium, quę-
dam quæ conſortia hoĩum diligunt & frequẽtant, et eorum vti
litatibus obſequuntur, ſ. aues quę gregatim volãt, vt anſeres &
columbę. Aliud genus quod ſocietatẽ hoĩum nõ diligit nec fre-
quẽtat, niſi forte ad ipſius nocumentũ, vt ſunt aues prædales,
& montani, ſilueſtres & fluuiales. Sic duo ſunt gñra angelorũ, ſ.
boni, qui hoĩes diligunt, & mali, q eis in oĩbus aduerſãt, nec
eorũ diligunt commitiuam, niſi vt ab eis rapiant & furẽtur. Ideo
dr̃ Ioan. 10. Fur non venit niſi vt furetur & mactet & perdat.
Et Malach. 4. Æmulantur. n. vos, ſed non benè. Iſti aũt mali an
geli montani ſunt, inquantũ lucifero rege ſuo ſunt ordinati ad
tentandum de ſuperbia, ſilueſtres de auaritia, fluuiales de luxu
ria, qa ſicut dr̃. Io. 2. Oẽ qđ eſt in mundo, aut eſt cõcupiſcentia
oculorum, aut concupiſcẽtia carnis, aut ſuperbia vitæ. Figura
Apo. 16. de tribus ranis q̃ exierũt de ore draconis, q̃ exieũt ad
reges vniuerſę terræ, cõgregare eos in prælĩũ, qa pro certo ab
ore draconis luciferi mittuntur in mũdũ tres ſpũs. i. tria gñra
ſpiritnũ immundorum, vt. ſ. tentãdo de tribus vitijs antedictis
poſsint bellũ inter hoĩes gñrare. Gen. 15. Deſcẽderũt volucres
33 ſuper cadauera. ¶ Item cum de generali appetitu naturæ ſit ge
nerare ſibi ſimile, inde eſt ꝙ aues quæ virtutem habent ſemi-
nalem, teſte Ariſtotele, ouum ponunt, & ipſum decem diebus
fouent, & pullum in eo producunt & generant. Sic cum gene-
ralis appetitus prælatorum & prædicatorum ſit velle ſibi ſimi
les. ſ. per prædicationem generare, iuxta illud apoſtoli 1. ad Co
rinth. 7. Volo oẽs hoĩes eſſe ſicut meme ipſum, hinc eſt ꝙ ipſi
debent ouũ. i. bonum documentum in nido cordis auditorum
ponere, & eum ibi per ſpatium decẽ dierũ. i. per obſeruãtiam
decẽ mandatorum nutrire & fouere, & ſic pullũ bonorũ ope-
rũ poterunt in alijs generare. ad Galath. 4 Filioli mei, quos ite
34 rũ parturio, donec formetur in vobis Chriſtus. ¶ Nota ꝙ oĩs
auis quæ in aquæ profundo cibum ſuum quærit, neceſſario ha
bet collum longum. Sic pdicator qui in profundo fluminis ſa-
cræ ſcripturæ debet cibũ quærere ſapientię & doctrinæ, debet
habere collũ longũ. i. longã deliberationẽ, q̃ inter pectus & os
ad modũ colli eſt media, vt ſi qd ab aliquo cogitatur, diu ante
deliberet q̃ loquat, vt ſic iuxta ſapiẽtis doctrinã Eccl. 21. ſit in
corde hoĩum os illorũ. Et Sene. Diu delibera cito facito. Quic
qd. n. hõ dicit, & maximè pdicando, longa deliberatione debet
examinari, ne forte cõtingat aliqd fatuum corã alijs emanari.
Ideo Seneca li. de mor. Quicqd alijs dicturus es, antequã alijs
dixeris, tibi dic. Vnde Eccl. 1 c. Verbis tuis facito ſtateram, &

35 ori tuo facito oſtia. ¶ Item nota ꝙ aues in tempore veris can-
tant & vociferant, & ad amorem motuum ſe inuitant, oua &
pullos generant, generatos nutriunt & educant, ſed completo
generationis officio, & adueniente hyeme, a cantu & genera-
tione ceſſant. Sic prædicatores in vere.i.nunc in tempore gra-
tiæ, vel in tempore nouo, ſ. aduentus & quadrageſimæ, qñ flo-
res apparent in terra noſtra, ſ. Chriſtus, qui eſt flos campi & li
lium cōuallium: (Cantic.2.) tunc dico debent cantare & reſona
re per prædicationem, & ſeſe ad amorem motuum inuitare, &
tunc debent ꝑ gratiā pullos facere ſ.i. peccatores ꝑ pœnitentiā
generare. Nam ſicut ꝑ generationem eſt proceſſus de nō eſſe
ad eſſe, ſic ꝑ prædicationem fit proceſſus de non eſſe.i.de ſtatu
peccati qui non eſt: (Iob 18. Socij eius qui non eſt) ad eſſe gra-
tiæ vel virtutis. Ideo 1. ad Corint.4. Per euangelium ego vos
genui. Et illos quos genuerunt, debent per doctrinam & bona
exempla iugiter educare & ēt ꝑ ſubſidium tēporale ſi poſſint
enutrire. Vñ Hier.3. dabo vobis paſtores ſecundum cor meū,
qui paſcent vos ſcientia & doctrina. Vel dic de viris perfectis,
qui in prædicto vere ſolent cantare per gratiarum actionē, lau
dem & cōfeſſionem. pſal. Volucres cœli habitabunt, de medio
petrarum dabunt voces. Item debent ad amorem ſe inuitare
ꝑ mutuam dilectionem. Debēt aūt pullos .i. pauperes in nidis
ſuis.i.in ſuis domibus generare & inducere, & eos educare ꝑ
epulum & compaſſionem. Eſaiæ 58. Frange eſurienti panem
tuum &c. ¶ Item nota ꝙ aues quæ prædæ ſunt deditæ, vt ſunt
36 aquilo & accipitres & huiuſmodi, ſunt naturę calidę & ſiccæ,
magnę plumoſitatis, paucæ carnoſitatis, reſpectu aliarum, cla-
ri viſus, leuis motus, curui & acuti roſtri, vt prædam ſuā ſciant
& poſſint diuidere & ſcindere vel ſecare. Vngues ſimiliter ha
bent acutos & curuos. Caudam habent ſubtilem, qua in volan
do ſe regant. Sic prædicatores qui ad prædandum animas ſunt
dediti, & ēt oēs viri perfecti, maximè eccleſiaſtici & prælati de
bent eſſe calidi per charitatem, ſicci ꝑ caſtitatem, magnæ plu-
moſitatis ꝑ virtutum pluralitatem, paucæ carnoſitatis ꝑ volu-
ptatis paucitatem vel ꝑ vitæ auſteritatem, motus leuis ꝑ obe-
dientiæ velocitatē, volatus fortis ꝑ bonorum operū exercitiū
& probitatem, clari viſus ꝑ diſcretionem & ſagacitatem & in-
telligentiam, vt.ſ. ſciant qđ debeant facere vel dicere, iuxta il-
lud Mar.8. Reſtitutus eſt ita, vt videret clarè oīa. Item iſti ro-
ſtrum.i.verbum debēt habere acutum per aſperā correctionē
& redargutionem: in ſe tamen debet eſſe recuruum & reflexū
ꝑ propriorū verborū adimpletionem. Caudā vero, quæ perſe-
uerantiam ſignificat, debent habere longam ꝑ bonorum ope-
rum continuationem. Vngues vero.i.manus debent habere di
uiſas & expanſas ꝑ liberalem elemoſynarū erogationē, quia ꝑ
certo ad tales ptinet acutè & aſperè ſuꝑ alios corrigendo. Eſa.
49. Poſuit os meū dñs quaſi gladiū acutū. Verba ſua ad ſe refle
ctere, ipſa implendo & faciendo 3.Re.8. Ore locutus es, & ope
re pfeciſti. Ipſa bona opera in longū continuare, nō deficiēdo,
ſed pſeuerando. Et ēt manus ſuas ad alios debent extendere &
diuidere, bona ſua pauperibus erogādo 2.Mach.2. Accipiens
37 manu porrigebat eis. ¶ Aues q̄ turmatim volant, vt ſunt grues
& anſeres, tempeſtatem ſentiunt & præcognoſcūt, & ideo tūc
ante eius euentum ſolent clamare, & inuicem cōuenire. Sic ve
rè nos qui turmatim in eccleſia vel religione, in collegijs vel
cenobijs viuimus & manemus, tempeſtatem mortis ęternę de
bemus præcognoſcere & ſentire, & eā clamādo ꝑ prædicatio-
nem alijs innuere & monſtrare. Clama ne ceſſes &c. Eſaiæ 58.
38 ¶ Generaliter omnis auis habet duos pedes quibus inferius
ambulet circa terram, & duas alas plenas plumis, quibus ſu-
perius volitet erga cœlum. Sic pro certo boni & perfecti viri
habent duos pedes.i.duplicem charitatem & affectionem, ſ. ad
deum & ad proximum & duas alas.i.intellectum & voluntatē
quæ plumis virtutum tam moralium quàm naturaliū ſunt ple
nę, vt ſic per contemplationem volēt ſuperius ad æterna. Et ſi-
cut auis ꝑ pedes graditur, & cū alis volat, ſic prędicator debet
gradi per mundum ſe diſcretè ordinando cū affectionibus cha
ritatiuis, vt.ſ. oīa opera ſua ad dei vel proximi dirigat vtilitatē
& cum alis virtutum altè debet aſcendere contemplādo. Eſa.
40. Super montem excelſum aſcende tu qui euangelizas ſyō.
39 & Eſa.52. Quàm pulchri ſuꝑ montes pedes. ¶ Generaliter oīs
auis quæ longum habet collum, longa crura habet, & econtra
quæ curtum habet collum curtis cruribus ſuſtētatur, exceptis
tamen fluuialibus, quæ crura habent breuia, & collum longū,
ſicut patet in anſere & in cygno. vnde Pli.li.12.c.37.ait. Qui-
bus longa colla, ijs longa & crura. Per collum quod caput ſu-
ſtinet ne ad terram defluat, intelligo amorem ęternorum, quo
caput intentionis erigitur, ne defluat ad terrena. Per crura q-
bus corpus ſuſtentatur, intelligo bona opa & virtutes, ꝑ quas
aīa ſpūaliter ſuſtinetur: qa ſicut crura a pedib' eleuant, ſic vir-
tutes ab affectionib', q̄ pedes ſunt aīæ, oriunt. Qui ergo habet
collū longū.i.deſideria ęternorū magna & lōga & portēſa, cru
ra ēt ipſi'.i.opa & virtutes ſolēt ꝑ longanimitatē & pſeueran-
tiā eſſe longa, exceptis tñ fluuialibus & delicioſis, qui collū de
ſideriorū habent longū. crus vero bonorū operū habent cur-
tū. Quorū aūt collū eſt breue, qui.ſ. parū curat de æternis, eo-
rū ēt crura.i.virtutes & opera breuitate inconſtātię finiuntur.
Quod patet in diligentib' mundū, qui ſi habent aliqū aliquas
virtutes, cū eis tñ nō longè pſeuerant. Vel dic qđ collū eſt me-
diū inter corpus & caput, ſignificat principes & prælatos, qui
.ſ. ſunt medij inter populum & deū. Crura vero quæ in corpo
re inferiorē locum tenēt, ſignificant populum & ſubditos. Re-
gulare ē ergo in corpore eccleſiæ vel collegij, qualia ſunt col-
la, talia ſunt crura, qa quales ſunt ſuperiores, tales ſunt interio
res, qualis prælatus, talis populus, qualis dñs, talis ſua domus.
Eccl.10. Qualis rector ciuitatis, talis populus qui habitat eā.
Vel dic ꝙ collum in quo formatur vox, ſignificat verba, crura
vero quæ corpus portant, ſignificant virtutes & opera. Quia
verè qui longū collum vult habere.i.qui magna vult dicere &
prædicare, debet habere ſimiliter longa crura.i.magna & vir-
tuoſa merita & opera. Vel dic ꝙ collum ſignificat virtutē de-
liberationis, vt viſum eſt. Crus verò ſignificat virtutem perſe-
uerantiæ & durationis, quia.ſ. crura dicuntur corporis eſſe fi-
nis. Iſtud ergo verum eſt quòd qui longo collo, id eſt longa
& diſcreta deliberatione vtitur, longis cruribus & diuturnis
ſucceſſibus iocundatur. Econuerſo verò breue collū. i. breuis
deliberatio, crura breuia dicitur habere, inquantum quæ ſine
longa deliberatione fiunt, dicuntur parum durare, & breuiter
deficere & ceſſare. Bene ergo dicit Seneca ꝙ diu deliberandū
eſt, quod ſemel ſtatuendum eſt. Exemplum de illo qui ſi fieret
rex, deſiderauit eſſe grus, vt habito collo lōgo poſſet verbum
ſuum diu deliberare antequam de pectore ad hos trāſiret, qui
propter bonum reſponſum, regnum ad patre habuit, alij vero
fratres quorum vnus accipiter, vt bene volaret vt raperet, ali'
aūt merula vt bene cantaret, fieri deſiderauerant, de regno pa
terno nihil habuerunt. Vide ſi vis ſupra li.2.c.22.§.3. vbi quaſi
idem ponitur. ¶ Secundum Ariſto. aues quę multum ouificāt,
cito moriuntur, & maximè gallinæ. Sic multi qui in principio 40
multis bonis operibus ſe exercent indiſcretè, cito & velociter
moriuntur, ſ. ceſſando & quieſcendo à feruore, quia acres in
principio, franguntur in fine ſm Ariſto. Ideo Prouer.20. Sub-
ſtantia ad quā feſtinatur in principio, in fine benedictione ca-
rebit. Vel dic ꝙ illi qui in hoc ſeculo multum ouificāt.i. qui in
præſenti vita multa oua diuitiarum habent, tales dico cito per
peccatū moriuntur, & ad mortem perpetuā deducuntur. ¶ Itē 41
generaliter oēs aues quarū eſt vita quieta, habent roſtrum par
uū & breue, & vix aut raro roſtro ſe pcutiūt, licet ab alijs vul-
nerent, rectum tñ eſt roſtrum earū non acutū, & hoc quia car
nes non comedunt, ſed tm̄ ſemina ſeu fructus. Sic boni & paci
fici, qui dei filij vocabuntur, roſtrum.i. verba habent parua.i.
pauca & breuia, exemplo quo verbum abbreuiatum fecit do-
minus ſuꝑ terrā. ad Rom.9. Roſtrū iſtud habent planum.i. re-
ctū, qa verba eorū ſunt recta, nō tortuoſa ꝑ falſitatē, non cur-
ua ꝑ caliditatē, ſed magis recta iuſta & plana ꝑ veritatē. Pro-
uer.8. Aperientur labia mea vt recta prædicent. Et tales roſtro
.i. verbis non ſe pcutiunt ꝑ iniurias, ꝑ detractiones & punctio
nes. Vnde roſtrum eorum non eſt acutū, quia boni non habēt
verba pungitiua. Vñ carnes non comedūt aliorū, ſ. detrahēdo
de ipſis, ſed tantū ſemina ſeu fructus.i. bona opa aliorum de ip
ſis rectè loquendo ipſa comedēdo, & imitando. ¶ Aues quæ in 42
profundo ſuum cibū quærunt, habent roſtrū longū, ſicut pa-
tet de auibus fluuialib'. Sic verè illi qui in profundo ſacrę ſcri
pturæ quærunt victum doctrinæ, ibi diligēter ſtudēdo habent
roſtrum & os longū & magnū, in verbis ꝑ eloquentiā affluen
do. Vñ Eccl.39. Tanquā imbres mittet eloquia. Vel dic ꝙ nos
qui de aquis paradiſi mortis & inferni debemus nobis acqui-
rere ſpūalem victū: debemus collū intentionis & diſcretionis,
& os eloquentię & prędicationis longū & protenſum habere.
Eſa.59. Dñs dedit mihi linguam eruditā, vt ſciā ſuſtentare &c.
¶ Aues prędales roſtrū habēt acutū & curuū, & hoc vt poſſint 43
carnes deuorare, & ipſas faciliter lacerare. Sic verè ſunt aues
ꝑdales, quæ inter ſe pugnant ꝑ diſſenſiones, lites & cōtētiones
ſcilicet

.ſ.diuites & ſuperbi, inter quos iurgia ſemper ſunt. Prouer.13. Roſtrum.n.i.verbum talium eſt curuum per falſitatem, qa pacem cũ amico ſuo loquitur, & occultè ponit ei inſidias. Hiere. 9. Eſt acutum per punctionem & detractionem & crudelitatẽ, quia lingua eorum gladi⁹ acut⁹. Et hoc vt poſsint carnes auiũ innocentium.i.bona & ſubſtantias ſimplicium & pauperum p rapinam & prædationem deuorare, vel carnes etiam.i. perſoſonas bonorum per detractionem lacerare. Deu.32. Inebriabo ſagittas meas ſanguine, & gladius meus deuorabit carnes. &
44 Gen.40. Lacerabunt volucres carnes meas. ¶ Aues quędã ſunt quæ ſocietatem diligunt & frequẽtant, excubias & vigilias ordinant, & regem ſibi præficiunt & prçponũt, quo ſe eleuant, & eo ad paſcua deſcendente deſcendunt. & rex ipſe caput præ cęteris frequentius eleuat, circunſpicit, & ſi quem aduerſarium viderit, vociferat, & ad cauendum alias excitat & præmunit, ſicut patet in anſeribus ſilueſtribus & gruib⁹. Sic verè religioſi & clerici in grege & ſocietate viuentes per charitatem ſibi regem faciunt.i.prælatum cui in omnibus obtemperant, & ſecũdum eius eleuationem a terra.i.a temporalibus, & deſcenſionẽ ad terram.i.ad pęnitentiã & laborem, ſe debent ſubditi regulare, quia religioſi in bonis & virtutibus prælatis ſuis cõformari debent Ezechi.1.& 10. Cumq; aĩalia eleuarentur à terra, eleuabuntur pariter & rotæ. Et nota quomodo rota intra rotã cõuertitur, & ſic alter intra alterum per amorẽ conuerti debet. Religioſi.n.dicuntur rotę pp volubilitatem obedientiæ. Prçlati dicuntur animalia oculata per diſcretionẽ & circumſpectionem prudentiæ. Pone ſi vis p modũ figurę & expone illud. Vide eam infra li.16. Ezech.1. Num.9 Ad imperiũ dñi figebãt tentoria, & ad impiũ illius deponebãt. Et rex ipſorum debet pluries caput erigere, qa prælatus circunſpectus debet caput intentionis ad æterna præ cæteris eleuare, & p diſcretionem & prouidentiam vbiq; debet circunſpicere & videre Luc.21. Reſpicite & leuate capita veſtra. Et ſi quem aduerſariũ.ſ. diabolũ vel hæreticũ viderit, debet clamãdo p prædicationẽ ſubditos pmonire. Eſa.58. Clama ne ceſſes &c. Eſa.40. Sup mõtẽ excel-
45 ſum aſcende. ¶ Sunt quædã aues q̃ in tm̃ ſolitudinẽ diligũt, q ẽt pullos proprios ſecum habitare non permittunt, imo ſtatim q volare poſſunt ipſos a ſe eijciunt & emittunt, ſicut ſunt generaliter oẽs aues prædæ, ſicut exẽplificat Pli.lib.10.c.3. de aquila quæ proprios filios eijcit, & eis alimenta denegat, quod prouidenter eſt factum a natura (vt ait) quia alias ad ipſos nutriendum non ſufficerent pulli circumiacentium auium aliarũ. Iſti ſunt religioſi, qui ſolitudinem religionis diligũt, & à conſortio hoĩum ſe ſeiungunt. pſal. Ecce elongaui fugiens, & mãſi in ſolitudine. Maximè aues prædę.i. prædicatores, qui p clamationẽ prædicationis in ſilua mundi animas prædantur, quia pro certo pullos proprios, ſ.affectus parentum & carnalium amicorũ debent abijcere, & ſe ab eis totaliter elongare. Quod maximè verum debet eſſe de prælatis & iudicibus, quia verè tales nõ debẽt pullos.i.carnales nepotes immoderatè diligere, ſed a nido cordis ſui potius effugare, quia procul dubio prædæ & rapinæ patriæ illis non ſufficiunt, qui nutriendis & ditandis pullis .i.nepotibus intendunt. Multum igitur deus illis profuiſſet, ſi talem affectũ de talium cordibus abſtuliſſet, nihil.n. remanet, ſi poſſunt, quin mali iudices, acquirant, vt filios & nepotes ditare valeant. Et ideo commendatur Aaron Deut.33. q ipſe dixit patri ſuo matri & ſuę. Neſcio vos. & fratribus ſuis, ignoro illos. Vel põt dici contra illos qui ẽt proprios parentes abijciunt 1.ad Timoth.5. Qui ſuorum domeſticorũ curã non habet &c.
46 ¶ Aues naturaliter & generaliter ſunt naturæ purioris & leuioris, nobilioris, melioris, mot⁹ fortioris & agilioris, viſus clarioris & lympidioris, carnis ſanioris & digeſtibilioris, & circa pullos ſolertiæ amplioris & attẽtioris. Sic verè dico q religioſi & clerici debent eſſe naturæ melioris & nobilioris p ſpualitatẽ, motus fortioris per bonam operationẽ, viſus acutioris p diſcretionem, carnis digeſtibilioris per obtemperantiam & ſubiectionem, carnis ſanioris per bonam conuerſationem, & circa pullos nutriendos ſolertiæ amplioris per elemoſynarum largitionem, vel doctrinam & prædicationem. In toto Iſrael non
47 erat vir melior illo 1.Reg.9 ¶ Iſtud eſt generale inter aues quietę vitæ, ſicut ſunt columbæ, grues, anſeres & gallinæ, q quãuis fortiter qnq; roſtris & alijs ſe verberent & infeſtent, ſtatim tñ finito prælio ſolẽt ſicut pri⁹ ſimul habitare, & viuere, & quaſi reconciliatæ non ſolent priſtinam ſocietatẽ dimittere, ſed oblita oĩ iniuria, ſicut prius communiter habitare. Sic verè quamuis cõtingat inuicem nos iraſci, & pugnas & cõtrouerſias nos habere, ex hoc tamen non debemus odium concipere, nec aliter alterius conſortium declinare, quinimmo iniuriarum debemus obliuiſci, & non memorari, & ad ſimul habitandum non debemus magis quàm antea retardari. Vnde Leuitici. 19. Nõ memor eris iniuriæ ciuium tuorum.

De Aquila. Cap. 2.

AQVILA eſt auis nobiliſsima, qui volitando deſuper ſolet pullos ſuos prouocare ad volatum, et eos ad exeũdũ de nido tali modo docere. Quod ſi ſic exire noluerint, ſolet eis cibũ ſubtrahere, & facere ieiunare. Quod ſi adhuc exire pigritauerint ſolet eos verberare, & vnguibus pungere & arcere, & ad exeundũ de nido cogere. Sic verè facit deus pullis .i.fidelibus ſuis, quia verè volãdo deſup per bonorũ exẽplorũ oſtẽſionem, & p beneficiorũ collationẽ, ipſos prouocat ad volatum bonorũ operũ exercendũ. pſal. Sicut aquila prouocans ad volandũ pullos ſuos, & ſuper illos volitans. Sic verò ipſum ſequi p imitationem noluerint, ſed adhuc in mũdi pigritauerint ſolet eos facere eſurire, temporalia ſubtrahendo. Quod ſi non ſufficiat, ſolet vngues & pũctiones adhibere, ipſos tribulationibus & infirmitatibus affligendo, quia ſicut dicit Greg. Mala q̃ hic nos præmunt, citius ad deũ ire cõpellunt. Vel dic q aquila eſt prælatus, pulli ſunt ſubditi, quos bonis exemplis & beneficijs ſolet de nido carnalitatis extrahere. q ſi nequeat, debet eis cibũ & beneficia ſubtrahere. & ſi hoc non ſufficiat, debet corporalia verbera.i.pęnas corporales adhibere &c. Allega vt ſupra. ¶ Item ſm Plinium Aquila in nido ſuo reponit duos lapides precioſos nomine etites, vt pulli eius per eos ſeruentur ab omnibus venenoſis. Sic verè prælatus in nido eccleſię vel religionis debet ſeminare duplicem virtutem, ſ.charitatem & caſtitatẽ. Et ſicut ſm Pli. vnus iſtorũ lapidũ eſt maſculin⁹, ali⁹ fęminin⁹, ſic iſtarum virtutũ vna eſt maſculina.i. perfectior, ſ. charitas, alia fœminina & gratioſior, ſ.caſtitas, vna tamẽ ſine altera nihil valet. ¶ Item eſt quædam ſpecies aquilę, quę quan- 3
do altiſsimè volat, talem tamẽ & tam lympidum habet viſum q in mari videt piſculos natare, & deſcendens ad modum lapidis, rapit eos, & ſecum ſurſum eleuat, & ipſos deuorat, & manducat, ſecundum Plinium libro 10. vbi illam aquilã vocat halietum, quam dicit eſſe quandam ſpeciem aquilarum. Sic verè licet prælatus & in altitudine contemplationis commoretur, tamen lympitudine viſus diſcretionis debet videre & conſiderare quid ſit in mari mundi, & quid inferius faciãt piſciculi.i. ſubditi diuagantes in aquis deliciarum, & ad eos deſcendere per affectum, & eos a mundo eleuare per prædicationem, & ipſos comedere, & ſibi incorporare per dilectionẽ, quia breuiter prælatus nũquam debet tãtum vacare contẽplationi, quin ſemp videat & intẽdat ſubditorũ gubernationi. Vnde de aquila dicitur Iob 39. De longe cõtemplatur eſcam. Vel dic q iſte eſt Chriſtus, qui ab altiſsimo loco paradiſi vidit piſciculos peccatores in mari mundi vagantes, quibus miſert⁹ ſubito per incarnationem deſcendit, & eis raptis & ad fidem conuerſis, ſurſum ad ſtatum gratiæ & glorię leuauit, ipſoſque comedit, & ſibi per fidem incorporauit. Ipſe enim leo fact⁹ eſt, & didicit ca-
pere prædam. Ezechielis 19. ¶ Item aquila eſt naturaliter cali- 4
da & ſicca, prædę auida, & præ alijs auibus animoſa & fortis cuius fortitudo maximè conſiſtit in alis, pedib⁹ & roſtro, quia alę ſuæ ſunt multum neruoſę, & parum carnoſæ. Sic prælatus prædicator vel clericus debet eſſe calidus, in charitate dei, ſiccus in caſtitate ſui, prædę auidus per charitatem proximi, animoſus ad bonum faciendum & aggrediendum, fortis ad malũ tolerandum & tranſgrediendum, cuius fortitudo in alis virtutum & operationis, in pedibus amoris & affectionis, in roſtro ſermonis & prædicationis debet maximè apparere: quia ſcilicet alæ ſuæ.i. conditiones & operationes debent eſſe neruoſę p ſtabilitatem, & in bono conſtantiam. quia Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno dei, ſicut dicitur Lucæ 9 Parum vero debent eſſe carnoſæ per carnaliũ voluptatum abdicationem, quia ſicut dicitur 2.ad Corinthios 10. Arma militiæ noſtræ non ſunt carnalia. ¶ Item aquila reſpe- 5
ctu magnitudinis corporalis, parũ habet de carnoſitate, multũ autem de neruoſitate, & multũ de plumoſitate, & ideo eſt auis leuiſsima, & tam lympidi viſus q ſolem irreuerberabilis oculis intuetur. Sic verè vir perfectus vel religioſus, prælatus debet habere pennarum.i.virtutum multitudinem, neruorum ligantium.i.charitatis ſpecialis fortitudinem, carnis .i. carna-

lis voluptatis paucitudinem, & ſic ſolem iuſtitiæ Chriſtum in
tota eminentiæ ſuæ, ſine retroceſſu ad amorem mundi, poterit
per cõtemplationem iugiter ſpeculari, & oculos mentis ſuæ in
ipſum figere, & in ipſo continuè meditari, quia ſicut dicitur
Eccleſiaſticis 11. Delectabile eſt oculis videre lumẽ. Quia bre
uiter neruoſitas ligantis amicitiæ, ſiccitas attenuantis abſtinẽ-
tiæ, plumoſitas virtualis ſufficientiæ, luminoſitas contemplan-
tis ſapientiæ, debent eſſe conditiones ſpiritualium aquilarum,
id eſt virorum perfectorum, clericorum & religioſorum. Vn-
6 de Eſaiæ 33. Regem in decore ſuo videbunt, & oculi eius cer-
nent terram de longe. ¶ Item aquila volitãdo pullos prouocat
ad volandum antequam habeant plumas perfectas, & vngue
ſuſpenſos cogit & docet eos reſpicere ſolem, & illũ cuius ocu-
li lachrymantur, tanquam degenerem vilipendit, ſecundum
Pli. vbi ſupra Sic prælatus debet volitare per virtutes, vt exẽ-
plo ſuo pullos ſubditos ad ſimilia prouocet & inducat, & cum
vngue caſtigationis debet eos docere & vrgere, vt ſolem iuſti-
tiæ reſpiciant per amorem, & lachrymantes per impatiẽtiam,
& a contemplatione oculos auertentes debet de nido amoris
ſui eijcere, & eos ſicut alios non amare, rectè autem contẽplan
tes & reſpicientes debet diligere, & eos promouere, dirigere,
nutrire. Vel dic quòd aquila eſt deus, cuius eſt tota cura, quòd
pulli ſui, id eſt fideles ſolem claritatis æternæ reſpiciant & affe
ctent, & ideo illos qui ipſum dedignantur reſpicere, & de bo-
nis paradiſi non curant, ſed ab ipſo oculos mentis ad tempora
lia conuertunt, a nido amoris ſui eijcit, & ipſos vagari per bo-
na temporalia ad libitum dereliquit. pſal. Dimiſi eos ſecundũ
7 deſideria cordis eorum ibunt in adinuentionibus ſuis. ¶ Item
ſecundum Gregorium in moralibus: Aquila neceſſario indi-
get acuto viſu, vt prędam ſuam a lõge videat, quia ſcilicet ſem-
per remanet in locis altiſſimis, & tutiſſimis, & ſi pro præda ad
terram deſcẽderit, parum ibi remanet, imo ſuperius cito ſe ea-
tollit, ſecundum Gregor. Sic verè prælatus indiget diſcretio-
ne & ſciẽtia lympida & diſcreta, vt a lõge videat & cognoſcat
quicquid ſit inter ſubditos faciendum Eſa. 33. Oculi eius cer-
nent terram de longe. Et ſemper debet in virtutum vel con-
templationis celſitudine conuerſari, & ſi pro neceſſarijs nego
tijs ad terrena deſcenderit, debet ſtatim ſurſum ad contem-
plationis apicem eleuari. Iob 39. Eleuabitur aquila, & in ar-
duis ponet nidum ſuum. Vel iſtud poteſt exponi de Chriſto,
qui ſurſum ab æterno in paradiſo permanſit, & quando inferi⁹
pro ſalute humani generis per incarnationem deſcendit, ibi
parum ſtetit, quinimmo ſtatim facto ſalutis noſtrę negotio, ſur
8 ſum per aſcenſionem iterum reaſcẽdit. Allega vt ſupra. ¶ Item
ſecundum Ariſtotelem quando aquila circa pullos proprios,
vel circa oua fouenda intendit, non poteſt bene venari pullos
auium aliarum, quia nimis debilitatur. Sic prælatus nimis car-
nalis fouens propriam parentelam, a prædicationis officio re-
tardatur, quia huiuſmodi amore eius fortitudo mirabiliter im
9 peditur. ¶ Item idem. Aquila ponit tantum tria oua, vel pullos
tres ad plus producit, ſed tertium proijcit, ne in nutritione co-
rum grauatus, a volatu impediatur ſecundum Plinium libro
10. cap. 3. Sic religioſus vel prælatus debet concipere duo oua,
ſcilicet amorem dei & amorem proximi, ſed ſi cum hoc tertiũ
ouum conciperet, ſcilicet amorem mundi vel carnis, debet ip-
ſum reijcere, ne grauetur. Vel dic quòd pulli noſtri ſunt carna
les parentes, quorum procul dubio copia nos multum efficit
atque grauat, & a multis bonis retardat, et ideo ipſos debemus
de nido noſtræ affectionis eijcere, & de ipſis vltra debitũ non
curare Deuterono. 33. Dicit patri & matri ſuæ, neſcio vos, &
10 fratribus ſuis, ignoro illos ¶ Item ſecundum Ariſtotelem lib.
6. eſt quædam ſpecies aquilarum quæ longo tempore pullos fo
uet, præcedens ipſos in omni volatu & prædatione, parata ip-
ſos defendere, & pro eis reſiſtere & pugnare, & maximè quan
diu ſunt iuuenes, nec alas habent perfectas Plinius vero libro
10. cap. 3. vocat iſtam aquila meneleton, quæ vt ait, ſola aqui-
larum pullus ſuos nutrit, & ſine clangore volat, & in monti-
bus moratur. Sic prælat⁹ debet cum ſubditis eſſe in omni ope-
re vel labore, & ipſos temporaliter & ſpiritualiter protegere
& nutrire, & maxime ſimplices & infirmos, qui non poſſunt
defendere ſemetipſos: & ſine murmure & clamore ſineque
quacunque terroris concuſſione debet eos pacificè guberna-
re. pſalm. Adiuuit pauperem de inopia & poſuit ſicut oues fa-
11 milias. ¶ Secundum Plinium & Ariſtotelem eſt quædam ſpe-
cies aquilarum quæ venatur in aqua quæ reſpectu aliarum val
de eſt de generis naturæ, quia ſcilicet corui⁹ verberat eam. Iſta
autem vnum pedem habet clauſum more anſeris, cum quo na
tat, & alium acutum, cum quo rapit. Talis eſt malus religio-
ſus & eccleſiaſticus, quia ſcilicet cum ſemper deberet quære-
re prædam ſuam ſurſum in aere paradiſi per cõtemplationem
& affectionem, ipſe tamen quærit eam in aqua fluxibilis vitæ
per temporalium acquiſitionem. Semper. n. habent cum pede
aquilino pedem anſerinum, id eſt cum affectu ſpirituali affe-
ctum terrenum, & ideo iſti vtramque ripam volunt paſcere, et
hic cum delicioſis natare, & ſurſum cum viris ſpiritualib⁹ vo
lare, & prædam paradiſi ſperant rapere & habere, cuius tamẽ
contrarium dicit Chriſtus Matth. 6. quòd ſcilicet Nemo po-
teſt duobus dominis ſeruire &c. ¶ Penna aquilæ aliarum ali- 12
tum pennas ſolet corrodere & conſumere, ſecundum Plinium
libro 10 capitulo 3. Sic verè ſi ſubſtantia ſeu pecunia diuitis
pennis, id eſt ſubſtantijs aliorum ſimplicium adiungatur, ita
quòd poſſeſſio talium rebus & bonis ſimplicium propinqua
ſit, ſolent bona ſimplicium conſumi & alijs aggregari. Vel dic
quòd ſi pecunia aquilina & vſuraria, pecuniæ iuſtè acquiſitẽ
miſceatur, ipſam conficit, & finaliter bonum cum malo, & ꝓ-
pter malum perit. Vel expone ſicut de corde lupi, capitulo
de lupo. ¶ Item ſecundum Gregorium in moralibus, Aqui- 13
la pullis ſuis ægrotantibus, vel quando recenter nati ad reci-
piendum cibum & digerendum ſunt impotentes et inepti, in
ore ſuo ſanguinem attrahit prædæ ſuæ, & in ora pullorum euo
mit, & ſic eos reficit cibo leui, quouſq; poſſint comedere groſ
ſiorem. Sic prædicator de præda ſacræ ſcripturę debet ſangui-
nem, id eſt ſanum intellectum vel ſanguinem Chriſti accipe-
re per deuotionem, & ea ore ſuo per prædicationem euome-
re, & infirmos ſubditos enutrire, quouſque deueniant ad ma-
iora 1. ad Corinthios 3. Spiritualibus ſpiritualia comparantes
1. ad Corinthios 3. Tanquam paruulis in Chriſto lac dedi vo-
bis edere, non eſcam. ad Hebreos 5. Facti eſtis quibus lacte
opus, non ſolido cibo. Quia breuiter illis danda & dicenda
ſunt leuiora, qui propter imbecilitatem fidei vel ingenij non
poſſunt recipere vel intelligere fortiora. ¶ Item ſecundum Au 14
guſtinum & Plinium, Aquila ſi ſenectute vel infirmitate, ala-
rum grauedinem & viſus obſcuritatem patiatur, quærit fon-
tem aquæ viuæ, & aſcendit ſuperius quantum poteſt, vt calo-
re ſolis & aeris & motu corporis & labore ſtumachus incale-
ſcat, & ſic in fontem deſcendit, & ſecundum Iorath. & lib. de
natura rerum, ſtatim nidum petit, vbi plumas veteres exuit,
& ibi ſe foueri a pullis proprijs permittit, & reſumptis priſti-
nis viribus iuueneſcit. Sic homo cuius viſus contemplationis,
& volatus bonæ operationis, aliqua peccati ægritudine impe-
ditur, debet altè aſcendere per æternorum conſiderationem,
& labore pœnitentiæ, & deſiderio ſupernorum incaleſcere
per dei amorem, & per cœleſtium affectionem, & ſic in aquã
compunctionis & deuotionis per humilitatem debet deſcen-
dere, plumas, i. cõuerſationem dimittere, & ita poterit ad ſta-
tum virtutum priſtinum reuenire, & iuuentutem morum in
ſe per pœnitentiam renouare. pſalm. Replet in bonis deſide-
rium tuum, renouabitur vt aquilę iuuentus tua. Vel dic quòd
aquila eſt peccator, qui aſcendit altè ſuperbiendo, & in fonte
deliciarum ſeſe balneat per luxuriam, & tãdem incaleſcit aua
ritiam ſectando, & ſic in malo ſe renouat, de malo in deterius
procedendo. Iudic. 20 Filij autem Iſrael peccatis veterib⁹ ad-
dentes noua &c. ¶ Aquilam timẽt generaliter omnes aues. Vn 15
de ſecundum Plin. Herodios illa die qua aquilam audierit vel
viderit, vix aut nunquam ad prædam vadit, quod forſitan ac-
cidit prę timore. Sic verè nos Chriſtum debemus timere, &
ideo quotiens ipſius vocem in ſcriptura audimus, aut quotiẽs
eius iuſtitiam & potentiam videmus & cogitamus, nunquam
debemus audere ad prædam malorum operum volare, ſed ab
ipſa amplius abſtinere, dicentes illud Hiere. 10. Quis nõ time
bit te o rex gentium? ¶ De aquila quòd ſocietatem fugiat, & 16
quòd proprios pullos odiat, vide ſupra de auibus in gene-
rali. §. penul. item glo. ſuper. pſalm. Aquila cum ſenuerit, ita
ingroſſatur duratur & curuatur roſtrum eius, quòd cibos ac
cipere non valet, ita quòd ſecundum Plin. lib. 10. c. 3. quãdo-
que moritur fame, ſed naturali inſtinctu quęrit petram durã,
ad quam roſtrum allidens onus roſtri deponit, & ſic cibũ ca-
piens iuueneſcit. Roſtrum per quod auis cibum capit, eſt au-
ditus vel affectus, qui ſi vt roſtrum induretur per obſtinatio-
nem, debet fricari ad petram. i. Chriſtum per eius durę paſſio
nis meditationẽ, vel exempli acceptionẽ, & ſic aĩa deponet gra
uedinẽ & duritiẽ auditus, & ſic cibum doctrinę & ꝓdicationis
audiens

17 audiens, virtutibus iuueneſcet. ¶ Plinius dicit ꝙ aquila ſtans
ſuper rupem non ceſſat ſolem inſpicere, vel prædæ inſidiari
vel vngues proprios intueri. Sic verè vir perfectus religioſus
in rupe dignitatis vel in aſperitate religionis exiſtens, ſemper
debet aut ſolem iuſtitiæ reſpicere per cõtemplationem, aut in
prædatione & acquiſitione animarum cogitare per prædica-
tionem, aut vngues.i.defectus & ſuperfluitates intueri per cõ-
ſiderationem. Vngues.n.in carne nati, & tamen corporis regu-
lam excedentes, naſcentes de ſuperfluo alimenti, peccatorum
& defectuum ſignant curuitatem. Iſta ſunt tria in quibus de-
bet totaliter intendere quilibet eccleſiaſticus vel perfectus.ſ.
ad contemplandam maieſtatẽ, ad præuidendum prædarum.i.
faciendorum operum qualitatem, & ad conſiderandum vn-
guium.i.propriorum defectuum curuitatem. Hierem.3. Leua
oculos tuos in directum, & vide vbi nunc proſtrata ſis. Leua
inquit oculos tuos in directum, deum & cœleſtia contemplã-
dum. Vide inquit.ſ.circũquaque ad quam prædam.i. ad quod
bonum opus poteris volare diſcretè conſiderando &c. Vide
vbi proſtrata fuiſti diuerſimodè peccando, & ſtatu gratiæ de-
cidendo. Vel dic ꝙ aquila eſt prælatus malus, qui in rupe di-
gnitatis ſedens, non vertit oculos mentis niſi aut ad ſolem &
claritatem gloriæ mundialis, vel ad prædam lucri temporalis,
18 vel ad pedes conſanguinitatis carnalis. ¶ Aquila eſt auis li-
beraliſsima. neſciret.n. ſola prædam ſuam comedere, ſed ipſam
ſolet alijs auibus prædalibus cõmunicare & diuidere, & ideo
aliæ aues prædales ſolent eam ſequi & frequentare, vt de præ-
da ipſius poſsint aliquid reportare. Talis eſt Chriſtus, qui pꝛæ-
dam æternæ beatitudinis ſolus habere non voluit, ſed ipſam
hominibus dimiſit & diſpenſauit, propter quod multitudo ſe-
quacium & pœnitentium ipſum ſub ſpe habẽdæ gratiæ & glo-
riæ frequentauit, dicens Matt 8. Magiſter, ſequar te quocunq;
ieris. Vel dic ꝙ iſte eſt homo liberalis & pius, qui bona ſua ſo-
let alijs diuidere, propter quod ſolet ipſum turba pauperum
ſociare. Vel dic ꝙ aquila quæ eſt liberalis auibus prædalibus,
quibus auium innocentium (quarum ſanguinem ebibit) præ-
dam cõmunicat & largitur (vt dicit Pli.) ſignificat principes
rapaces, qui rapinas innocentium ſubditorum ſuis rapacibus
ſequacibus largiuntur. ¶ Secundum Ariſto.li.16. Aquila ha-
19 bet vocem terribilem auibus alterius ſpeciei, & innocentibus
auibus eſt maximè inimica. Roſtro enim percutit, & vnguib⁹
rapit. Sic vox & minæ principum & balliuorum terrorem in-
cutiunt pauperibus & egenis. Nam licet raptores vnus alte-
rum non infeſtant, alienos tamen cruciant & affligunt. Nam
innocentes roſtro.i. falſis ſententijs & vnguibus.i. extorſioni-
bus ſanguinem pauperum deprędãtur, & eiſdem in omnibus
aduerſantur. ¶ Item ſecundum Pli. eſt quædam ſpecies aquilæ
20 nobilior altera quæ in aere prædatur, quam timent generali-
ter omnes aues. Hi ſunt principes ſuperbi, ſequentes tornea-
menta & huiuſmodi. Alia eſt quæ tantum prædatur in terra,
quam timent aues quarum conuictus nõ elongatur a terra, vt
gallinę & huiuſmodi. Hi ſunt principes auari, quos cupidi &
vſurarij multũ timent. Alia ſpecies tantum prædatur in aqua,
quam aues fluuiales tantum timent, quæ ſpecies ſecundũ Pli.
multum degenerat a moribus aliorum. Hi ſunt principes lu-
xurioſi, qui non quærunt niſi delicias & quietem. Quia breui-
ter iſta tria genera malorum ſuperiorum.ſ. ſuperbos, auaros &
luxurioſos debent diuerſi diuerſimodè timere, ſecundum ꝙ vi-
dent ipſos ſibi poſſe officere & nocere. Vel dic ꝙ iſtæ tres ſpe-
cies aquilarum ſunt tres ſpecies demonum tentatorum, quia.ſ.
quidam rapiunt in aere tentãdo de ſuperbia, quidam in terra
& terrenis de auaritia, alij in aquis & delicijs tentando de lu-
xuria. Primum ergo timeant illi qui volant ſurſum in dignita-
tibus. Secundum illi qui manent in diuitijs temporalibus. Ter-
tium vero illi qui verſantur ſeorſum in aquis.i. in delicijs cor-
poralibus. ¶ Item aquila, quando pullus ſuus exemplo eius nõ
21 vertit oculos ad ſolem, ipſum tanquam ſibi non ſimilem abij-
cit & repellit. Vide ſupra eodem. ¶ Sicut dicit Pli. Aquila quã-
22 do præda ſua non ſufficit ſibi & ſequacibus ſuis ſolet de ipſiſ-
met ſequacibus ſuis proximiorem aſſumere, & ſicut rea viuẽs
de publico, ipſum deuorandum alijs exhibere. Sic verè prin-
cipes ſępe ſolent conſiliarios & officiales & ſequaces ſuos ra-
pere, & ipſos prædari & ſpoliare, & iuſto dei iudicio, illos qui
ipſos ad innocentes deprædandos adiuuerant, denudare, vt ha-
beãt vnde poſsint ſibi & ſuæ ſequaci familiæ prouidere. Hier.
30. Omnes prædatores tuos dabo in prædam. Periculoſum eſt
ergo ſequi curias principum & magnatũ. Ideo bene dicitur

Eccle.13. Aduocatus a potentiore diſcede. ¶ Secundum Pli. 23
lib.10 ca.3. Morphnus eſt quædam ſpecies aquilarum, cuius
vita eſt circa lacus, & iſtam repertum eſt nũ habere linguam
ſed habere dentes vt ait Phoemone apollinis filia. Tales ſunt
detractores, qui ſcilicet non habent linguam ad benè loquen-
dum. pſal. Filij hominum, dentes eorum arma & ſagittæ. Ta-
les vero circa lacus deliciarum ſolẽt viuere, & carnis delicias
diligere atq; velle. ¶ Aquila quæ aues rapit aquaticas, duo- 24
bus modis ipſas venatur: quia ſcilicet quando videt eas timo-
re eius infra aquam merſas: tantũ expectat donec ſopitas laſ-
ſataſq; rapiat: vt dicit idem ibidem. Quando etiã videt auem
in aqua natantem, ponit ſe a parte ſolis, & vmbram ſuam aui
natanti oſtendit ſub aqua, quam fugiens auis ad litus in arun-
dineta properat, vbi ſtatim ipſam occupat. Sic vere videntur
hodie decipi multi homines: quia ſcilicet dum in aqua mun-
di negotiorum natantes vmbram aquilæ.i. diaboli tentationes
vident & timent: ſæpe fit ꝙ euadere & fugere diabolum ſe cre-
dentes, ad littus & ad arundinetũ religionis tranſeunt, vbi tu-
tè & ſecurè habitare credunt, ſed pro certo ibi inueniũt aqui-
lam diabolum fortius inſidiantem, & ipſos magis quam in ſe-
culo aliquoties inuadentem, ſicque fit quòd illi vbi crediderant
ſe ſaluare, ſolent amplius ſe damnare. Vbiq; enim inſidia-
tur hoſtis, & vbi minus eſſe creditur, ibi facili⁹ inuenitur. Iſte
enim videtur dicere homini illud Amos 9. Si aſcenderint ad
cœlos, inde detraham eos, & ſi abſconditi fuerint in vertice
carmeli, inde ſcrutans auferam eos. Et breuiter iſtud ſæpe fit
ꝙ talis auis ſub aquis tribulationum & tentationũ tandiu de-
tinetur, ꝙ fatigata ſe reddit diabolo, a quo crudeliter deuora-
tur. ¶ Aquila pugnat cum ceruo, & in arena ſe volutans, tan- 25
dem excuſsis alis in oculos cerui, ipſum arena excæcans, pen-
niſq; contra verberans, ipſum præcipitari a rupibus compellit.
pugnat etiam cum dracone, & eum in aere volantem inuadit,
& oculos ſibi eruit, vt dicit idem ibidem. Aquila eſt diabolus,
qui pro certo ceruum.i. auarum tunc excęcat, quando arenam
bonorum temporalium, & eorum amorem in oculis cordis ia-
ctat. Viſum enim diſcretionis per auaritiam ſolet eis auferre,
& ſic ſolet eos in infernum præcipitare. Dracones etiam.i. ſu-
perbos & ambitioſos ſurſum in aere.i. in ſtatu eminentiarum
excæcat, quando propriæ conditionis conſiderationẽ, & mor-
tis, inferni, iudicij & paradiſi notitiam ipſis tollit & negat.
Summè enim nititur aquila.i. diabolus oculum diſcretionis
extinguere, vt ſic poſsit in infernum hominem detrahere. Eſa.
6. Excęca cor populi huius, & aures eius aggraua, &c. Vel dic
ꝙ ceruus diabolus cornutus & ſuperbus, vel etiam ipſum pec-
catum ſuperbiæ tunc temporis vincitur, quando arena.i. mor-
tis conſideratio ſibi opponitur, & quando ibi homo humiliter
voluatur. ¶ Sicut ponit hic Pli. Aquila cognoſcit benefacto- 26
rem. vnde ait in ciuitate Seſto aquilam a quadam virgine edu-
catam, quæ ſibi gratias referens, primo aues quas venabatur,
virgini afferebat. Tandem mortua eſt virgo, & ſecundum mo-
rem ad concremendum loco ſepulturę deducta. Aquila vero
ſe in rogum eius iniecit, & cum virgine conflagrauit. Factum
eſt igitur ibi templum ioui & virgini, intitulatum hæroum,
pro eo ꝙ ioui eſt iſtud animal dedicatum. Iſta igitur ad virtu-
tem gratitudinis poſſumus applicare, quia.ſ. benefactores no-
ſtros debemus recognoſcere, & de noſtris venationibus & bo-
nis temporalibus ipſos debemus paſcere, & ſi mors ſeu infortu-
nium ipſis accidat, debemus per compaſsionem eodem igne
.i. eadem tribulatione nos affligere & comburere. Quod ma-
ximè verum debet eſſe de illis amicis noſtris qui deſcendunt
in ignem purgatorij, cum quibus.ſ. per dolorem compaſsionis
debemus nos mentaliter concremare. Quod etiam poteſt dici
de illis qui cremantur igne peccati, quibus.ſ. debemus compa-
ti, & cum eis mentaliter concremari. Iuxta illud dictum Apo-
ſtoli 2 ad Corin 11. Quis infirmatur & ego nõ infirmor? quis
ſcandalizatur, & ego non vror? ¶ Secundum Pli. ibidem, ſunt 27
quædam aquilę quæ comedũt piſces. Cum ergo quadã aquila
quadam die quãdam tortucã in littore rapuiſſet, & eam vellet
ſurſum leuare, vt dimittendo ab alto cadere, cõfringeret & co-
mederet, contigit ꝙ Eſcilus poeta caluus contemplando ſpa-
tiaret, capite diſcooperto. Aquila ergo videns caput poetæ nu-
dum & credens eſſe lapidem, tortucam ab alto cadere dimiſit,
& philoſophum interfecit. Cognouerat autem poeta ipſa die
ſe eſſe moriturum, per ſcientiam cœli quod ſummè euitare vo-
lebat, ſed dum euitare voluit, magis incurrit. Iſta etiam recitat
Vincentius in ſpeculo naturali lib.6.ca.54. Iſta poſſunt appli-
cari

cari contra illos qui volunt euitare fata, & occultæ dei prouidentiæ iudicia, qui dum præcauere deſiderant, incurrũt potius quod vitabãt. Exemplum de Iona, qui dum a Niniue voluit fugere contigit ipſum a ceto abſorptũ, & in partes Niniue euomitum, delatum eſſe. Ideo bene dicitur Prouerb. 21. Non eſt conſilium, non eſt prudentia, non eſt ſcientia contra dominũ. Vel dic contra illos qui ſpiritualiter ſunt calui. i. qui caput cõſcientiæ a capillis virtutum habent nudũ, quia pro certo aquila diabolus tales finaliter interficit, & tentationibus primo eos percutit, & damnatione proſternit. Bene ergo dicitur Leuiti. 20. Capita veſtra nolite nudare, & veſtimenta veſtra nolite
28 ſcindere, ne forte moriamini. ¶ Secũdum Pli. ibidem, Sex ſunt ſpecies aquilarum. quando vero diuerſas ſpecies inuicem cõiunguntur, quædam tertiæ ſpecies exinde generantur, ſicut eſt oſsifragus, & etiam quædam ſpecies vulturum, quæ omnino non generant, ſicut ait. Halietus etiam generatur de diuerſis ſpecieb' aquilarum &c. Si vis expone ſicut de aſino & de mul
29 lo qui a ſpeciebus diuerſis generantur. ¶ Aquila non venatur prope nidum ſuum, ſed longè ne forte contra pullos prouocet circunſtantes. Sic faciunt multi latrones, qui vadunt rapere & furari in partibus remotis, & non iuxta locum vbi morantur,
30 ſic percipi poſsint &c. Vel expone ſicut de lupo. ¶ Aquila pullos ſuos etiam adultos longe a ſe fugat, & eis certa ſpatia determinat & aſsignat. Magna. n. ſpatia ſunt eis ad populandum neceſſaria, & ideo non vult vnum par aquilarum alia iuxta ſe pa
31 ria &c. ſecundũ Pli. vbi ſupra. Expone ſicut de vulture. ¶ Pullos ab aquilis eiectos recipit oſsifragus atque nutrit. Sic faciũt pij viri, qui recipiunt orphanos derelictos &c. Expone ſicut
32 de aqua. ſ. & de vulture. ¶ Aquila non ſolũ alijs auibus innocẽtibus imo etiã pullis proprijs ſolet eſſe inimica, quia ſ. illos ſolet de nidis proprijs eijcere, & ipſos roſtro & vnguibus pungere, & a ſocietate propria effugare. Sic verè multi ſunt tyranni, qui non ſolum extraneos, imo etiam pullos & ſubditos pungunt, rapiunt & infeſtant, & de ſuis domicilijs eos fugant.

De Accipitre. *Cap. 3.*

1 ACCIPITER ſecundum Iſidorum eſt auis regia, tam roſtro quàm vnguibus animoſa & armata. Vnde longe maiores ſe aues accipit. Et eſt auis plumis varijs & coloribus inſignita. prædæ eſt auida, & pullos de nido exire compellit, & ad volatum cogit, ipſos roſtro & vnguibus verberando, & nutrimenta etiam ſubtrahendo, & eſt ſtruthioni ſimillima in colore, ſed impar & diſsimilis in virtute. Nam ita altè aliquando ſe eleuat, vt humanum trãſcendat viſum, & tamen viſa præda ſubito petit ima, vt ipſam rapiat & occidat. Sic verè Chriſtus eſt auis regia, quia ipſe eſt rex regũ terre. Apocal. 19. & roſtro. i. verbo ſacræ prædicationis & vnguibus ſeueræ correptionis armatus, cum ſit paruus corpore, & vilis habitu, quia. ſ. inuentus vt homo (ad Phili. 2) magnas tamen aues. ſ. reges & imperatores, tam ſua quam ſuorum prædicatione decipuit & accepit, ipſoſque per fidem ſeruituti ſuæ & eccleſiæ ſubiugauit, iuxta illud Eſa. 49. Erunt reges nutritij tui. Item iſte plumis varijs coloratus per bonã cõuerſationem, fuit prædæ auidus per animarum deſideratã acquiſitionem, dicens. Geneſ. 14. Da mihi animas, cætera tolle tibi. Item iſte filios ſuos electos in nido mundi eſurire facit, & vt melius euolent ad æterna, nutrimẽtum bonorum temporalium eius ſubtrahit, & ſi de nido mundi exire pigritauerint, ipſos primo roſtro. i. verbis, ſecũdo vnguibus. i. verberibus & tribulationibus cogit, quia ſecundum Apoſtolũ ad Heb. 12. Flagellat dominus omnem filium quem recipit. Iſte accipiter eſt ſimilis in habitu & colore ſtruthionibus. i. hominibus peccatoribus qui ad modum ſtruthionis ſunt graues & inhabiles ad volatum, quia deus miſit filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati. ad Ro. 8. Ideo dicitur ad Phili. 2. In ſimilitudinem hominum factus &c. Vnde potuit dicere Sapientiæ 8. Sunt quidẽ de genere terreno illius qui primo factus eſt. ſ. Adã ſimilis alijs hominibus. Sed licet ſit ſimilis in humanitate, diſpar eſt tamen in virtute & deitate, iuxta illud pſal. Non eſt ſimilis tui in dijs domine, & non eſt ſecundum opera tua. Et alibi. Deus quis ſimilis erit tibi. Item iſte accipiter aſcendendo cœlum, ſe ſuſtulit a viſibus hominum ſed tamẽ in die iudicij viſa præda in terra. i. viſa ſpurcitia reproborum, ad eorum occiſionem ſubito veniet & deſcendet, quia ſicut dicitur Eſaiæ 30. Subito dũ non
2 ſperatur veniet cõtritio eius. ¶ Chriſtus & diabolus venãtur & capiunt prædã ſuam more accipitrum, quorũ ſunt duo genera. ſ. ſilueſtris, & domeſticus, quia. ſ. ſilueſtris rapit aues domeſticas, domeſticus vero ſilueſtres. Chariſsimi per ſilueſtrẽ intelligo diabolũ, per domeſticũ Chrm̃. Silueſtris aũt ſemper rapit aues domeſticas, quia diabolus bonos & domeſticos in domo eccleſiæ per peccatum rapere ſummè petit. E conuerſo autem domeſticus Chriſt' ſilueſtres & deuios peccatores ad gremium eccleſiæ per prædicationem allicit & adducit. ¶ Accipi- 3
tri de præda ſua ab aucupe datur cor, ſic & tu dere debes cor
date Chriſto Prouer. 23. Fili præbe mihi cor tuũ. ¶ Dicit Gre- 4
gorius in moralibus q accipiter ſenectute ſentiẽs ſe grauari, & pennarum pondere inhabilem ad volatum, flante auſtro ad ſolis radios ſe conuertit, & aura & calore ipſius reſoluente, apertis poris exhalãt groſsi vapores, & tunc fortiter ſe excutiens, facit cadere veteres pennas, & nouis recreſcentibus renouatur. Sic peccator quando pondere peccatorum, & ſenectute malę cõſuetudinis ſe videt grauatum, & ad volandum in cœlum totaliter impotentem, flante auſtro vento calido & humido & viuificatorio. i. durante vita præſenti, vbi ſumus in ſtatu merendi, debet reſpicere ſolem iuſtitiæ, veniam poſtulando per orationem, debet reſolui per contritionem, pori aperiri per confeſsionem, peccata exhalari per ſatisfactionem, & tunc ſe debet concutere per pęnitentiam & caſtigationem, & ſic reſumptis viribus per gratiam iuueneſcet, & cadentibus plumis veteribus peccatorum, loco earum nouis plumis virtutum orientibus ad cœlum poterit euolare. Iob 39. Nunquid per ſapientiã tuam plumeſcit accipiter? Vel dic q accipiter eſt Chriſtus qui veteres plumas mortalis conditionis in fonte tribulationis & crucis depoſuit, nouaſque pennas immortalitatis per reſurrectionem aſſumpſit, & ſic renouatus finaliter in cœlum aſcen-
dit. Apoc. 12. Datę ſunt ei pennę aquilę duæ, & volauit. ¶ Item 5
nota q accipiter eſt auis regia, nobilis & plumoſa, & habet pectus acutum, carne tamen aliquantulum velatum. Et tanto ſecundum Pli. melioris eſt volatus, quanto pectus plus habuerit acutum. Per accipitrem intelligo prælatum, Per pectus in quo eſt cor, ſcientiam intelligo. per acumen, rigorem & iuſtitiam: per carnem clementiam & dulcorem. Debet ergo prælatus plumis virtutum indui & ornari, debet pectoris acumine. i. rigore vel iuſtitia præmuniri. Debet tamen acumen rigoris ſui carne. i. conſideratione propriæ fragilitatis & dulcore vel clementia temperari. Et quãto pectus. i. ſcientia in ipſo fuerit acutior & ſanior, tantum volatum cõtemplationis arripiet altiorem. Figura de arca teſtamenti, in qua cum virga & tabulis. i. cum correctione & ſcientia erat manna. i. compaſsio vel dulcedo. Nam ſicut dicit Grego. Nimij rigoris iuſtitia deſtituitur, ſi ſine pietate clementiæ teneatur. Et hæc fuit cauſa ſecundum Greg. quia deus principẽ eccleſiæ Petrũ cadere permiſit, vt ex ſuæ fragilitatis conſideratione alijs diſceret miſereri. Iuxta illud Eccl. 31. Diſce ex teipſo quæ ſunt proximi tui.
¶ Dicitur etiam q accipiter habet fortitudinem ſuam in ro- 6
ſtro, in vnguibus & in pectore. Vnde ſtatim excerebrat prædã ſuam. Eius fel eſt medicinale, & vtiliter admiſcetur in collyrijs oculorum, quia viſum acuit, & albugines deſtruit & conſumit. Sic iudex vel prælatus debet habere fortitudinem & auctoritatem in roſtro locutionis, in vnguibus correctionis, in pectore cognitionis. Vnde homines ceruicatos debet excerebrare per correctionem, & ab eis auferre cerebrum. i. fatuã imaginationem & obſtinationem. Fel. n. & amaritudo ſuę ſeueritatis & iuſtitiæ proficit quando in oculis. i. in aſpectibus aliorum ponitur, quia. ſ. timore ipſius homines a peccato retrahuntur, & ſic albugo vitiorum abſtergitur & aufertur. Apoc. 3. Collyrio inunge oculos tuos vt videas. Vel ſi vis per fel intellige conſiderationem diuinæ iuſtitiæ, quæ pro certo ſolet cordis oculos abſtergere & mundare. Vel per fel intellige qd Chriſtus in Cruce potauit, quod per conſiderationem & compaſsionem in oculis cordis debet imponi vt a peccatis purgetur, & vt in dei cognitione clarificetur. Iuxta illud Threno. 3.
Memor eſto paupertatis meæ, abſynthij & fellis. ¶ Differentia 7
eſt inter gallinam & accipitrẽ, quia accipiter dum viuit multum appreciatur, & carus a ſuo domino reputatur, eo q prædam accipit vnde viuit, mortuus vero vilipenditur & in ſterquilinium proijcitur, & ſupra fimum. Gallina autem viuens parum appreciatur, mortua autem coram rege in menſa honorabiliter præſentatur. Sic accipitres. i. diuites & potentes qui rapiunt & opprimunt innocentes, quamdiu viuunt honorantur, & ab aucupe diabolo magiſtro ſuo cariſsimè ſeruantur, eo q prædam prauorum operum capiant & faciant, in qua diabolus

bolus delectatur, ſed poſt mortem a diabolo proijciuntur in
ſterquilinium infernale. Hiere.22. Sepultura aſini ſepelietur,
putrefactus & proiectus extra portas hieruſalem. Sed gallina
.i.pauperes pro certo licet in mundo parum apprecientur, tñ
mortui ad paradiſi conuiuium deferuntur. Et ſicut anceps.
oculos operit accipitris, ne viſa præda laqueos rumpat, & prę-
dam ſequatur, ſic diabolus ante oculos illorum ponit corium
amoris mundani, vt non videant prædam paradiſi, & rumpãt
8 laqueos peccatorum.¶ Nota autem ꝙ duo genera ſunt accipi
trum. Sunt.n.quidam qui prædantur in terra (& ſimiliter de
aquilis) & alij qui tantum prædantur in aere. Sed columba in-
ter iſtos diſcernit, & reſpectu diuerſorum diuerſa remedia ſi-
bi parat, quia.ſ.quando videt illum qui rapit in terra, ſolet ſur-
ſum aſcendere, qñ vero videt illum qui in aere rapit, tunc ſolet
ad terram inferius declinare, & in petrarum foraminibus la-
titare, ſm Pli.li.10.c.8. Sic in aere caliginoſo mũdi huius ſunt
diuerſa genera aquilarum & accipitrum: i.demonum. Nam ali
qui prædantur in aere per ſuperbiam. Alij in terra per auari-
tiam. Alij in aqua per luxuriam. Et ideo columba.i. anima de-
bet pro ſingulis ſingula virtutum remedia prouidere: vt per
humilitatem, largitatem & caſtitatem deuitet malitiam demo
num prædatorum. Si.n. videt rapientẽ in aere.i. tentantem de
ſuperbia & vanitate, debet inferius per humilitatẽ & per mor
tis conſiderationẽ deſcendere: qñ vero videt in terra rapientẽ
.i.diabolum de auaritia terrenorum tentantem: tunc debet ſur
ſum ad bona ęterna per contemplationem & deſiderium euo
lare.pſal. Quis dabit mihi pennas ſicut columbę, & volabo &
requieſcam? Vel per columbã auem ſimplicẽ, intelligo iuuenẽ
puellã, & eam maximè quæ in cęlibatu viuere propoſuit. Nam
hæc inter accipitres procos ſuos optimè diſcernit, ne ab eis ca
piatur. Nam qñ ad eam venit qui in aere prædatur.ſ. eminen-
tias dignitatum ſibi vendicando, tunc ad terram fugit.i. ad ori
ginis ſuæ infirmitatem, allegans ꝙ ipſa nõ ſit ipſo digna. Quan
do vero ad eam venit qui in terra prædatur, hoc eſt, terrenas
poſſeſſiones ſibi accumulat, tunc rurſum ad cœleſtium bono
rum contemplationem euolat, allegans ꝙ non terrenã hęredi
tatem cupiat, ſed incorruptibilẽ & incontaminatam, cõſerua-
9 tam in cœlis. 1.Pet.1. ¶ Accipiter eſt indignãtis naturæ. Vnde
ſi à manu aucupis ad prædam accipiendam dimittatur, ſi à ca
ptione deficiat, intantum indignatur, ꝙ non reuertitur facili-
ter ad magiſtrum. Sic quando de manu aucupis diaboli dimit
titur homo mundanus ad prædam bonorũ temporalium ac-
quirendam, ſi à captione deficiat, vtpote ſi ei proſperè nõ ſuc-
cedat, dum videt tẽporalium vanitatem, ad æterna pluries ſe
conuertit, & ad aucupem diabolum redire reſpuit & contem-
10 nit. Eſa.43. Indignatio mea & ipſa auxiliata eſt mihi. ¶ Teſte
Pli.li.10.c.8. Accipitres nunquam comedunt corda auiũ quas
prædantur. carnes.n.comedũt & non corda. Sic verè raptores
principes & tyranni de corde.i.de amore auium, i. ſubditorũ
ſuorum non curant, carnes.n.temporales ſubſtantiæ per rapi-
nas comedunt, & ipſas diligunt & affectãt, & ideo hodie quia
tales tyranni magis curãt de carne quã de corde, magis de ſub
ſtantia, q̃ de amicitia, magis de lucro proprio q̃ de populi cõ-
modo, iõ verificatur in ſubditis illud pſal. Cor autem eorũ nõ
erat rectum cum eo, nec fideles habiti ſunt in teſtamẽto eius.
11 ¶ Cocyx eſt quædam ſpecies accipitrum, quæ de nocte volat,
& paucis diebus æſtatis tñ cernitur, poſtea vero nunquã hæc
ab vlla auium vult videri, & ſola vt communiter parturit vnũ
ouum, raro aũt duo, & (quod in omni genere auiũ nuſquã eſt)
hæc ab illis de ſua ſpecie deuoratur, quia.ſ.alij accipitres occi
dũt eam. Iſta igitur nidũ nõ facit, & de propria prole timet, &
propter hoc in alienis nidis ouum ſuum ponit, maximè in ni-
do palũbæ, pullumq; ſuũ fouendum alijs derelinquit. Timet.n.
vt dicit Pli.li.10.c.9 ꝙ ſi proprium nidum haberet, quilibet ip
ſum pro libito inueniret. Timet ẽt ꝙ ſi propriũ ouũ ſuũ foue-
ret, pullus ſuus cõtra eam inſurgeret. Iſte aũt accipiter in nul-
lo eſt alijs ſimilis, excepta pluma, ſicut dicit. Per veros accipi-
tres, nobiles & aĩoſos, intelligo Chriſtũ & Angelos. Per iſtum
vero degenerẽ cocycẽ intelligo peccatores, qui.ſ. veris accipi-
tribus.i. Chriſto & ſanctis nihil habent ſimile præter plumã.i.
præter humanitatẽ, vel præter fictã apparentiã exteriorẽ, ſicut
patet in hypocritis, Iſti.n. videri nolunt, quia q malè agit, odit
lucem Io.3. Et in alienis nidis.i.in bonis vicinorũ habitationẽ
ſuã cõſtituunt, & de propria prole.i.proprijs amicis & parenti
bus ſuſpicioſi ſunt, inquantũ in aliquo nõ cõfidunt, iuxta illud
Hiere.9. In omni fratre tuo nõ habeas fiduciam, Quid ergo?

Pro certo dato ꝙ videatur cõtra rationem ꝙ illi qui ſunt eiuſ-
dem ſpeciei, inuicem ſe occidant, veri tamẽ accipitres.ſ.Chri-
ſtus & angeli & etiam boni principes, iudices & prælati tales
cocyces.i.tales peccatores & malefactores puniũt & occidũt,
& de ipſis iuſtitiam faciunt condecentem. Chriſtus.n.iſtos in
nido.i.in corpore & anima interficiet, boni vero iudices ipſos
corporaliter puniunt in præſenti, quia ſicut dicit Seneca Ge-
nus miſericordiæ eſt malos cito occidere. Vel dic ꝙ cocyx eſt
homo, qui pro certo nunquam tot mala patitur ab aliqua crea
tura: ſicut ab illis qui ſunt eiſdem ſpeciei.ſ.ab alijs hominibus.
Vnde Pli.li.7. de naturali mũdi hiſtoria circa principium. Cæ
tera animantia videmus ſtare contra diſſimilia, plurima vero.
homini ex homine ſunt mala. Vel dic etiam ꝙ illi qui ſunt de
vna ſpecie.i.conſocij, conuicini, correligioſi, conclerici, plura
ab inuicem mala patiuntur, quia.ſ.nos qui eiuſdem ſpeciei &
profeſſionis ſumus, multa alter ab altero præiudicia ſuſtine-
mus, & quandoque iniurijs, quandoque malis, quandoq; ver-
bis & detractionibus nos inuicẽ impugnamus. Hier.9. Inimici
hominis domeſtici eius. Et potiſſimè impugnatur cocyx ab ac
cipitribus.i.ruſtici & degeneres à nobilibus, pauperes a diui-
tibus, ſimplices & timidi qui ſe non audent defendere, a tyran
nis & raptoribus. Vel dic contra quoſdam degeneres & ruſti-
cos, qui.ſ.nidum ſeu hoſpitium non volunt habere vel fouere,
ſed in alienis locis & domibus diſcurrere & manere, quia.ſ. ni
hil volunt expendere, & ideo nolunt ꝙ ipſos aliquis valeat in-
uenire: qui etiam illos proprios de genere ſuo nolunt videre.
Et propter hoc omnes ſolent tales inuadere, & etiam proprij
parentes & amici, vicini etiam & ſocij ſolent eos impetere &
odire. Tales.n. auari & parci ab omnibus impugnantur, & etiã
ab illis qui ſunt eiuſdem ſpeciei.i. a proprijs amicis, parenti-
bus & ſocijs contemnuntur. Allega vt ſupra. Vel dic contra ſu
ſpicioſos, qui.ſ.in proprijs parentibus & filijs non confidunt,
& ideo proprium ouum fouere i.proprios filios & parentes ſe
cum tenere non volunt, imo ipſos alijs educandos dimittunt.
¶ Cocyx nidum nõ facit, ſed in nidis palumbarum ponit ouũ, 12
vt communiter vnum ſolum. Palumba autẽ ouum illud cum
ſuis fouet, ſed pullus cocycis cum adoleuerit, cibos aliorum
pullorum comedens, pinguiorem ſe facit. Miratur igitur nu-
trix ſe talem filium peperiſſe, & ſuos proprios, quia tales non
ſunt, dãnat, & eos abſumi.i. deuorari iudicat, & ab ipſo pullo
cocycis, ſe quoque ſpectanti deuorari permittit. Iſtũ ergo ex-
traneum pro proprio recipiens, ab ipſo, cum volandi potẽs ef-
ficitur corripitur, & ſic non ſolũ in pullis, imo in perſona pro
pria præiudicium conſequitur. Iſta ſecũdum intellectum meũ
dicit Pli.li.10.ca.9. Iſta poſſunt applicari contra quoſdam tam
principes quã alios, qui more iſtius palumbæ, extraneos in ni-
dis & hoſpitijs recipiunt, ipſoſque tanquam proprios fouent,
ditant & nutriunt, ſicut ad litteram videmus de multis qui &
familiares & balliuos & ſtipendiarios plus volunt habere ex-
traneos, quam propinquos. Iſti.n. illa quæ deberent comedere
proprij filij.i. illa lucra quæ deberent recipere proprij ſubditi
compatriotę & vicini, recipiunt, & ideo præ cæteris pulchrio
res fiunt, & ſic fit ꝙ comparatione ipſorum proprij contẽnun-
tur & ipſis ad deuorandũ cõceduntur, & ipſi pro proprijs ado
ptãtur, ſicut ad litterã videmus de multis principibus, qui de
alienis partibus habent ſeruitores & balliuos, quibus permit-
tunt deuorare proprios ſubditos. Ipſi vero eos diligunt, & eis
credunt ſuper omnes alios, ac ſi ipſos crederent propriè eſſe
ſuos. Quod etiam de ſtipendiarijs videmus in multis, quia ma
gis diliguntur extranei quam propinqui. Veruntamen finali-
ter tales pulli & tales extranei non ſunt contenti proprios nu-
tritoris ſui filios & ſubditos deuoraſſe, quinimo contra ipſos
nutritores inſurgunt quando vires ſibi ſuppetunt, & ipſos im
pugnant & afficiunt prout poſſunt. Exemplũ habemus de Sa-
xonibus, qui in curia regis Britãnorũ præ compatriotis hono
rati, primo barones britaniæ, deinde regem occiderunt, & pro
eo regnauerunt. Igitur bene dicitur Eccle.9. Ne derelinquas
amicum antiquum, nouus.n.non erit ſimilis ſibi. Vel vide de
cuculo. §.2. & expone per omnia ſicut ibi quia idem videtur.
¶ Secundum Pli. vbi ſupra in quadam thraciæ parte homines 13
& accipitres ſolent quadam ſocietate aucupari, quia.ſ.homi-
nes auiculas eleuari faciunt ſtatim vero aſſunt accipitres ſilue
ſtres, qui eas capiunt, & tandem captas inuicem homo & acci
piter condiuidunt. Ego etiam ſimile vidi de illis paruis auicu
lis quę dicuntur vulgo emeriliones. Conducebant enim ho-
mines venari pergentes, & ſtatim ꝙ homines alaudam vel aliã
auicu-

aniculam eleuari fecerant, illæ ſiluestres emeriliones ipſas ac-
cipiebãt, & captas hoĩbus dimittebant, & ſic capiendo hoĩbus
auiculas, poſt homines volitabãt. Iſtud applica ſi vis in malo,
& dic ꝙ accipiter eſt crudelis iudex, vel ſuperior, auceps ve-
ro eſt malus balliuus, vel inferior, quia pro certo iſti quadam
ſocietate videntur venari, quia auceps.i. balliuus inferior vel
aduocatus aut procurator ſolet nocendi materiam explora-
re, accipiter vero.i. malus præpoſitus vel iudex ſtatim eſt para
tus ad impetendum, & ad accuſatum hominem inuadendum,
& ad emendas & exactiones extorquendum. Igitur illi prædã
& lucrum inter ſe cõdiuidunt, & lucrũ quilibet inde ſumunt,
pſal. Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea. Et ſicut videmus ꝙ au-
ceps qui non facit niſi leuare prædam, plus habet de præda q̃
accipiter, ſic ſæpe fit ꝙ plus habet de lucro inferior balliuus
quàm magiſter. Tales igitur balliui figurãtur in dentibus qui
erant in ore beſtię Daniel 7. qui dicebant. Surge, comede car-
14 nes plurimas. Vide eã infra li. 16. in loco ſuo. ¶ Secũdum Iſid.
accipiter magis armatur animo quàm virtute. Nam aues me-
liores & maiores ſe deſtruit & inuadit. Eſt etiam auis proprijs
filijs inimica, eis ſubtrahens nutrimentũ, ipſoſq; roſtro & vn-
gulis lacerat & affligit. Et eſt auis prædę auida, & carnibus vi-
uit auium innocentium quas venatur, & quas cum omni ſoli-
citudine accipit & prædatur, & ideo ab accipiendo accipiter
nuncupatur. Sic malis iudices & balliui & ſuperbi, magis ani-
moſa potentia quàm virtuoſa prudentia muniuntur. Maior.n.
in iſtis eſt audacia quã potentia, maior præſumptio quã perfe-
ctio, maior arrogantia quàm virtus & efficacia, ſicut ad litterã
de officialibus & iudicibus regũ, principum & prælatorũ pa-
tet, de quibus dicitur Hiere. 48. Vidimus ſuperbia Moab, ſu-
perbus eſt valde, ſuperbia eius & arrogantia eius pluſquã for
titudo eius. Iſti n. non formidant inuadere aues multo ſe maio
res. ſ. principes & magnates, aues etiam.i. viros ſpirituales ma-
gnos virtutibꝰ & valore, quos excoriãt & infeſtãt, & proprios
filios & ſubditos roſtro comminationum, & vnguibus lacera-
tionũ afficiunt & impugnãt, eiſq; dirè ſubtrahũt bonorũ tem-
poralium nutrimenta. Hi ad prædã excoriationum & rapina-
rum inuigilant tota cura, & de ſanguine pauperũ viuunt.i. de
bonis temporalibus ad vitæ neceſſaria ſibi datis. Et ideo Iob
24. dicitur de talibus ꝙ vigilantes ad prædã præparant panẽ li
beris. Agrum non ſuum demetunt, nudoſq; dimittũt homines
veſtimẽta tollentes. Et ideo dici poſſunt accipitres ab accipiẽ-
do munera vel perſonas. Eſa. 1. Principes tui infideles, ſocij fu
rum, oẽs diligũt munera &c. ¶ Itẽ nota ꝙ eſt domeſticus ſimul
15 accipiter & ſiluestris. Domeſticus autem capit aues ſiluestres,
ſiluestris autẽ domeſticas. Domeſticus autem plus lædit auiũ
cõitatem quàm ſiluestris, quia oportet ꝙ pro ſe & pro dño ra-
piat, alias nõ ſeruaretq̧ eum dñs ſuus, ſed ſiluestris ſolum pro ſe
rapit. Sic ſunt latrones ſiluestres, qui domeſticos.i. bonos affi-
ciunt. Latrones aũt domeſtici, ſunt iudices & balliui, qui ami-
cos domeſticos non lædunt, ſed tm̃ extraneos & ſiluestres &c.
quod.ſ. facit in eis acceptio perſonarum. Et ſicut accipiter do-
meſticus plus damnificat aues quam ſiluestris quia.ſ. ſiluestris
pro ſe ſolo nutriẽdo rapit, domeſticus aũt pro ſe & dño ſuo ha
bet rapere, quia alias nullatenus teneretur, ſic verè iſti latro-
nes domeſtici.i. officiales &c plus nocent ſubditis, quã illi qui
ſunt in nemoribus. pro ſe.n. & magiſtris habent rapinas face-
re, quia nunquam alias in ſeruitio tenerentur, nec a ſuis domi-
nis amarentur. Vnde Gen. 25. Iſaac diligebat Eſau, eo ꝙ vena
tionibus eius veſceretũ. Vnde Seneca epiſtola 9. Qui vtilitatis
16 cauſa aſſumptus eſt, tãdiu placebit quãdiu vtilis fuerit. ¶ Item
nota ꝙ accipitres quãdiu viuunt, in honore habentũ, geſtantur
ſuper brachia, in perticis eleuantur, & ad ſuis dominis multũ
diliguntur, quãdiu ſunt potentes & habiles ad prædandũ, ſed
ſtatim qñ moriuntur, a cunctis inhabiles iudicantur, & ideo
vilipendũtur, & in ſterquilinio proiecti, a porcis & a canibus
deuorantur. Sic iudices & aduocati dum viuunt, ab hoĩbus ho
norantur, & a ſuis magiſtris.ſ. a principibus diligũtur, quãdiu
ſunt potentes ad prædandũ, & ad rapinas & ad excoriationes
pauperum faciendum, propter quas habendas & per eos exer
cẽdas a principibus diligunũ, & ſuper pertica altorũ officiorũ
& dignitatũ honorabiliter collocantur, ſed quando moriũtur,
tunc diuitiæ eis a ſuis dñis auferuntur, & ab eis contemnũtur,
& proiecti in ſterquilinium infernale a demonibus deuoranũ.
Hie. 22. Sepultura aſini ſepelietur. ¶ Accipitres ſm̃ Magiſtrũ
17 de proprietatibus rerũ, debẽt cautè dietari, nõ nimis laute, vel
tenuiter, Ex abundantia.n. cibi impinguantur & inſoleſcũt, &
ad clamatoriũ aucupis nõ deſcendunt, & ad volandũ p̃ grigriores
ſunt: ſi autẽ dieta fuerit nimis parca tũc accipiter efficitur im
potens ad prædandum. Ne aũt ad cuiuſlibet auiculę prædã li
berè efferantur, eorũ oculi conteguntur, & et pedes eorũ ali-
quibus laqueolis aſtringuntur, & geſtãtur in ſiniſtra aucupis,
vt dextra aliquid eis detur. Accipitres iſti ſunt religioſi viri,
& cæteri perfecti, qui plumis virtutum induti altè debent vo-
lare per contemplationẽ. Auceps aũt eorum eſt Chriſtus vel
prælatus. Debent autẽ cautè & mediocriter dietari, vt non ni
mis lautè per delicias nutriantur, quia tunc impinguantur, car
nalitatibuſq; inſoleſcunt & leuitatibus, & ad manũ obſeruan-
tiæ regularis, & ad clamatorium cõſcientiæ vel prædicationis
& monitionis nõ deſcendunt, & ad volatum contemplationis
fiunt totaliter pigriores. Hier. 22. Locutus ſum tibi in abundã-
tia tua, dixiſti. nõ audiã. Et deutero 32. Dicitur. Impinguatus
eſt dilectus, & recalcitrauit. Si etiã nimis lautè nutriantur, tũc
ad prædã dũ fiunt inhabiles, & ad prædam meritorũ per patiẽ
tiam capiendam fiunt penitus impotẽtes, & ideo neceſſe eſt ꝙ
mediocriter nutriãtur. Mediũ.n. tenuere beati, ſicut dicit Oui
dius. Ideo Salomon Prouerb. 30. Nec diuitias nec paupertates
dederis mihi dñe, tribue tantum victui meo neceſſaria. Et iſti
ſunt communiter qui regulas nimis arctas & pauperes profi-
tentur, & qui per indiſcretas abſtinentias plus debito macerã
tur. Debent etiã oculi eorum.i. ſenſus, per diſcretionem velari
corio.i. memoria mortis, ne viſus cordi ſui ad auiculas ad quas
anhelant.i. ad mundi delectabilia liberè afferantur, vt & ipſi
dicant illud pſal. Auerte oculos meos ne videãt vanitatem, in
via tua viuifica me. Et vt hoc melius teneatur, auceps eorũ.i.
prelatus debet pedes.i. affectus eorum, cõſtitutionum laqueo-
lis alligare. Etiã in ſiniſtra aduerſitatis & pœnitentiæ ſunt ge-
ſtandi, vt a dextra proſperitatis æternæ poſsint habere gloriæ
nutrimentum in futuro, & etiam per cõtemplationem exinde
refici in præſenti. Iſta.n. tria religioſis ſunt neceſſaria.ſ. ꝙ coriũ
futurę mortis præ oculis habeant. Item ꝙ vincola ſtatutorum
in pedibus affectionum teneant. Item ꝙ in ſiniſtra aduerſita-
tis & pœnitentiæ maneant & reſideant. Sic.n. a volatu malorũ
deſideriorum ad mundi bona impediuntur, & ſic dicentur ac-
cipitres ab accipiendo, quia tunc accipiẽt regnum decoris, &
diadema ſpeciei de manu dei. Sapien. 5. ¶ Item nota ꝙ auceps
videns accipitrem pigrum ad volandum, aliquando dat ei car 18
nes venenoſas comedere, & poſt reponit eum in mutatorio, &
ſic virtute carnis venenoſæ expellit pennas veteres pondero-
ſas, & ſic mutatis pennis & viribus, iuueneſcit. Sic verè ſi ho-
mo efficitur tepidus ad volandum per cõtemplationẽ, vt quia
præſumit de meritis ſuis, vel huiuſmodi, tunc auceps Chriſtꝰ
permittit eum vti carne venenoſa. i. peccatis, laxando.ſ. ma-
num ſuam, & dimittit eum peccare & etiã quandoq; cadere a
ſtatu proprio.ſ. a religione vel a fide, ſed poſt reducit eũ ad mi
ſericordiam & ad gratiam, & ponit ipſum in mutatorio pœni
tentiæ. Vel ad litteram ponit eum in mutatorio carceris ſupe-
riorum, vt ibi peccata ſua cogitando & ruminando, fragilita-
tem propriam cogitãdo, & ad deum per orationis ſuffragium
recurrendo, dimiſsis pennis veteribus vitiorum, viribus vir-
tutibusque reſumptis per pœnitentiam iuueneſcat, & ſic habi
lis efficiatur ad volandum per cõtemplationem, & ad prædã-
dum per prædicationem, & ad alia opera virtuoſa, & ſic dicat.
Mutabo habitum, & ſic ad pugnam vadam 2. Paral. 18. & Eſa.
57. Abijt vagus in via cordis ſui.ſ. via ſenis. vidi & dimiſi eum,
& reduxi eum. ¶ Itẽ dicit Beda ꝙ accipitres maximè granat 19
fumus, & ideo mutatoria eorũ a locis fumoſis debent eſſe re-
mota, ne oculi eorum hebetentur, & fumi amaritudine & in-
fectione tam plumę quam corpora denigrentur. Sic fumus car
nalis delectationis religioſos inficit & denigrat, & ideo debẽt
a locis fumoſis.i. a ſuſpectis familiaribus & perſonis & locis
infamibus remoueri, ne forte vitiorum nigredine polluantur.
Figurati Gen. 19. vbi dictum eſt loth, ꝙ de loco peſſimo ſodo
morũ, qui igne & ſulphure perire debebat, fugeret, & ꝙ longe
in quodam montis vertice ſe ſaluaret. Vnde ſibi dicitur. Loth
ne reſpicias retrorſum, nec ſtes in omni circaregione, ſed in
monte ſaluum te fac. Sic religioſus ſodomam debet fugere.i.
mundũ, eo ꝙ ſulphure luxuriæ & igne auaritiæ deleatur. Cui
dicit Angelus. Ne reſpicias &c. ſed in monte religionis ſalua
te. Vxor autem eius.i. carnales religioſi ad temporalia reuer-
tentes, in ſtatuam conuertuntur. Nota totam hiſtoriam & ap-
plica ad propoſitum.

De Ha-

De Halieto. *Cap. 4.*

1 HALIETVS ſecundum gloſam Deuterono. 14. Idem eſt quod ſalcu, auis animoſa & parua, vnde multo maiures ſe inuadit. Pli. autem halietum dicit eſſe quãdam generoſam ſpeciẽ aquilarũ, de qua ſupra de aquila. §.3. Sic bedelli, balliui & iudices aduocati, licet parui ſiut murib⁹ & virtute, magnos tamen aggredi nuu timeſcunt, imu preſumptuosè omnibus ſe oppuuunt. Vel halietus ſecundum Magiſtrum autore, idem eſt quod niſus, paruula auis tam corpore quàm virtute, quæ dum magnas aues inuadere non valeat, paruas tamẽ diripit & deuaſtat. Sic pauperes & parui iudices aduocati & balliui, cum magnes aues. ſ. diuites nun audeãt inuadere, pauperes tamen afficiunt & inuaduut. Figura de Iſmael Godoliam occidẽte, & viros raſis barbis. Vide eam alibi, quia breuiter ſicut dicitur Iob 24. Vulgum pauperem ſpoliauerũt, pupillos depredantes &c.

De Alauda. *Cap. 5.*

1 ALAVDA eſt auis ſummæ lętitiæ, & ideo alauda a laudando ſecuudum Iſido. dicta fuit. Iſta. n. in ſereuo tempore ſemper cantat, nũquam vero in tempore pluuioſo. Iſta etiam quãdiu eſt in terra, nunquam dicitur cantare; ſed dum eſt ſurſum in aere, & verſus cœlum aſcendit, tunc ſulet multipliciter modulari. Chariſsimi tempus turbuleotum ſignificat ſtatum peccati. Alauda ſignificat huminem qui ad laudandum domioũ eſt electus. pſal. Exulta & lauda habitatiu ſyon. Veruutamen iſtud eſt verum ꝙ quãdiu eſt in tempore pluuioſo & turbuleuto. i. iu ſtatu peccati. i. quaudiu eſt in terra. i. in terrenis uegocijs occupatus: nuuquam propriè dominum laudat, nec in deo iucoodatur aut exultat, quia ſicut dicitur Eccl. 15. Noo eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Sed verè qñ ſerenitas couſcientiæ & ſpleudur diuinæ gratiæ abundat, & quando ipſe ſurgit de terra. i. de terrenis ipſa cõtemnẽdo, & ſurſum ad cœlũ & ad paradiſum aſcendit, ipſa affectando, tũc in ſpiritualem lętitiam reſoluit, tunc ad laudem & gratiarum actionem erigitur, & tunc in deo lætificè gloriatur, dicens cum pſalm. Lauda anima mea duminum, laudabo duminum in vita mea, pſallam deo meo quãdiu fuero. Vel iſta poſſunt allegari de illis qui deum laudant in ſereno proſperitatis, & nunquã in turbulo aduerſitatis. Vel poteſt dici de angelis, quia illi qui io ſerenitate paradiſi remenſerunt, laudant dominum, illi vero qui ad terram proſtrati fuerunt, minimè laudaot eũ. ¶ Alauda in-
2 taneum timet niſum, ꝙ videns eum ſolet quandoque ad ſinum vel ad manum hominis refugere, ſperans cum homine facilius miſericordiã inuenire. Sic & peccator qui modo de Chriſto vero homine non curat ſi bene crudelitatem niſi. i. diaboli couſideraret, ipſum procul dubio ſugeret & timeret, & homini Chriſto qui naturaliter eſt benignus, per pœnitentiã ſe traderet, vt cum ipſo miſericurdiam inueniret, dicẽs illud pſal. Libere me domine, qoia ad te couſugi.

De Halcyonibus. *Cap. 6.*

1 HALCYON ſicut dicit Ambro. in exhameron, dicitur ab ales & oceao⁹, quaſi ales oceani Eſt. n. auis quæ io medio hyemis vbi mare eſt tempeſtooſum, ſolet in mari nidum ſuum facere, & in ipſo oua ſua ponere, ſed ſtatim ꝙ in nido incipit cubare, io toto mari ſit maxima ſerenitas, ita ꝙ ſeptem diebus quibus oua fouet, & ſeptem alijs quibus pullos eductos nutrit, nulla penitus turbatio ſit in mari, & ideo nautę iſtos quatuordecim dies perpetuę ſerenitatis obſeruant, & ipſos halcyonidas vocant. Et iſta videtur eadem velle Ouidius in li. Meta. Chariſsimi per mare fluctuoſum intelligitur mũdus, iuxta illud pſal. Hoc mare maguum & ſpatioſum. Per hyemem intelligitur tempus antiquæ legis, io quo mare huius muodi erat tot fluctibus & tot tẽpeſtatibus plenum, ꝙ nulla nauis. i. nulla anima poterat venire ad portum paradiſi. Per iſtam autem volucrem intelligo dei filium, qui. ſ. rectè dicitur halcyon, ales oceani inquantum. ſ. ille qui erat propriè ales cœli, fieri voluit ales oceani. i. huius mundi qñ. ſ. poſtea in terris viſus eſt, & cum homioibus conuerſatus eſt. Baruch. 3. Iſta ergo halcyoo. i. dei filius videns ꝙ motus & fluctus tribulationum & contẽtionum, diſcordiarum & diuiſioou, in mare huius ſeculi abundabant (iuxta illud Matt. 8. Motus maguus factus eſt in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus.) volens omnia pacificare & ſedare, venit ibi per beatã incarnationẽ in nidu vteri virginalis, & etiam in nido eccleſię militantis. Ioan. 21. Manifeſtauit ſe Ieſus ad mare tyberiadis. Ibique oua & pullos. i. fideles & diſcipulos ſpiritualiter genuit & produxit, iuxta illud Iacobi 1. Volũtariè genuit nos verbo veritatis. Et tũc procul dubio facta eſt ſerenitas pacis & concordię, necnon ſerenitas virtutis & gratiæ in iſto mari, quia. ſ. diſcordia quę erat inter deum & homines, & etiam inter homines & homines, fuit penitus concordata, ita ꝙ tunc Angeli cecinerunt. Gloria in excelſis deo, & in terra pax hominibus. Et ideo etiã Eſaias vocat iſtam halcionem. i. dei filium, patrem futuri ſeculi, principem pacis Eſa. 9. Et ſic factum eſt ꝙ ex tunc per quatuordecim dies. i. per tempus iſtius vitæ quæ duplici ſepteoario currit. ſ. ſeptem diebus & ſeptem noctibus nautæ. i. fideles ſerenitatem proſperè nauigandi ad paradiſi portum habeant, & ibi naues ſuas. i. animas deducendi. Et iſta figurantur Matt. 8. vbi cũ tanta eſſet tempeſtas in mari ꝙ diſcipuli fere ſubmergebãtur, clamauerunt ad dominum dicentes. Domine ſalua nos, perimus. Et dicitur ibi ꝙ Ieſus imperauit vẽto & mari, & facta eſt tranquillitas magna, ita vt alij mirarentur, dicẽtes. Qualis eſt hic, quia venti & mare obediũt ei? Vel iſta exponi poſſunt moraliter de corde humano, quod quandiu caret Chriſto, fluctibus malorum cogitatuum agitatur, ſtatim autem vbi halcyon. i. Chriſtus ibi per gratiam cubauerit, fluctibus tentationũ & malarum affectiuoum ceſſantibus ſerenitas conſcientiæ generatur. Chriſto. n. cor noſtrum ſpiritualiter viſitante, & ibi oua bonorum cogitatuum, & pullos bonorum conſenſuum generante, mare cordis & conſcientiæ ſerenatur, ita ꝙ ad portũ paradiſi ſi volumus ſine periculo peragramus. Et ſi vis ꝑ 14. dies potes intelligere decem præcepta legis, & quattuor cardinales virtutes, quorum obſeruantia neceſſaria eſt ad hoc vt huiuſmodi ſerenitas teneatur. Vel dic quòd halcyon eſt bonus princeps vel prælatus, vel etiam homo iuſtus, vel etiam bonus legatus, cuius præſentia cauſat in mari. i. in patria collegio vel ſocietate tranquillitatem & pacem, quæ alias poterat concuti vel turbari. Quando. n. halcyon. i. prælatus vel curatus, vel ẽt quicunq; bonus princeps vel iudex ſedet perſonaliter in nido officij vel beneficij ſui, ibiq; fouet perſonaliter ſubditos ſuos, tutum procul dubio mare. i. tota ſubiecta patria ſtat in pace, & in lætitia & quiete, quia ſicut dicitur Lu. 11. Cum fortis armatus cuſtodit atriũ ſuum, in pace ſunt oĩa quæ poſsidet. Aduentus. n. halcyonum mare turbidum pacificat, & aduentus bonorum legatorum gentium guerras ſedat. Prouerb. 14. Legatus fidelis ſanitas. ¶ Halcyon teſte Ariſto. contra naturam aliorũ 2
auiũ in profundo hyemis parit & nutrit pullos ſuos, parit autem in medio mari, & ibi conficit nidũ ſuum, ita fortiter ꝙ vix aut nunquam poteſt gladio diſsipari. Sic verè viri iuſti in hyeme tribulationis fructificant pullos bonorum operum & virtutum. In ipſo. n. mari aduerſitatum & amaritudinum huius mundi ita debent nidum conſcientiæ ſuæ ſolidare, & ipſum tam fortem & ſolidum efficere, vt nullus gladius deſperationis vel peccati per impatientiam ipſum valeat caſſare, iuxta illud Prouerbiorum 12. Non contriſtabit iuſtum quicquid ei acciderit.

De Anate. *Cap. 7.*

ANAS eſt auis fluuialis, quæ multum amat aquam, 1
& iſta ſicut dicitur in lib. de natura rerum, ita eſt libidinoſa, ꝙ ſi plures maſculi fuerint, & vna ſola fœmella, ſe viciſsim cohabitando cum ea ſolent occidere vel necare. Illud poteſt cõtra luxurioſos applicari, qui in fluminibus deliciarum cupiunt ſemper eſſe, & ibi carnalitatis opera exercere, & illos cum quibus cohabitant, ſolent necare. qui plures non verecundantur cum vna viciſsim ſuam libidinem adimplere, figurati in filijs Beniamin, qui viciſsim abutentes vxore leuitę eam mortuam reliquerunt. Iud. 19.

De Anſere. *Cap. 8.*

ANSER ſecũdum Iſidorum nec ſine aqua nec ſine 1
herba bene ſuſtinetur. Sic verè nec homo ſine herba ſanctæ doctrinæ, nec ſine aqua compũctionis & deuotionis & gratiæ poteſt ſpiritualiter bene viuere. Vnde Eſai. 50. Computreſcẽt piſces ſine aqua. ¶ Anſer quã- 2
uis ſit animal libidinoſum, ita ꝙ in aquis coeat. iſtud tamen verum

tum eſt ſecundum Iſidorum ꝙ vni maſculo ſufficiunt tres fœ-
mellæ. Quod eſt contra impudicos luxurioſos, quibus non po
teſt ſufficere infinitas mulierum. Exemplo Salomonis, qui mil
le habebat tam reginas quam cócubinas per quas tamen fuit
3 cor ipſius deprauatum ſicut dicitur. 3. Regum 11. ¶ Anſer aſſi
duis clangoribus vigilias noctis teſtatur. Et ſecundũ Iſid. Nul
lum animal ita ſentit odorem hominis ſicut anſer. Vnde cum
Galli vellent capere capitolium, aſcenſus eorum per clamo-
rem anſeris deprehẽſus eſt. Idem autem narrat Ouidius de Sa
binis ꝙ cum vellent ciuitatem romanam capere, clamor anſe
ris dormientes milites excitauit. Sic verè prælatus & prædica
tor debẽt circa ſuum officium vigilare, hoĩum etiam hoſtium
.i. demonum (de quibus dicitur Matt. 13. Inimicus homo hoc
fecit) debent inſultus & inſidias præſentire, & ne capitolium
animæ capiant per peccatum, debent ſuis clamoribus & præ-
dicationibus dormientes homines excitare, & eis imminentia
pericula vt præcaueant declarare. Figura Ezec. 33. vbi dicitur
ꝙ ſpeculator videns venire gladiũ, debebat ciuibus annũcia-
re, vt præcauerent, alioquin ſi quis auferebatur ille, in ſua ini-
quitate moriebatur, & nihilominus aĩa eius ſpeculatoris manĩ
bus requirebatur. Et ideo prælato & prædicatori dicitur Eſa.
4 58. Clama ne ceſſes &c. ¶ Anſer aliena oua non excludit, ſicut
dicit Pli. li. 10. c. 59. Sic verè multi ſunt qui nolunt bonum fa-
cere niſi ſuis, ſicut patet ad litteram de auaris, qui ouis ſuis .i.
filijs & filiabus vltra modum nituntur benefacere, & eos ex-
cludere. i. ad ſtatum promotionis educere, nullis autẽ alijs vo
lunt aliquid boni facere. Vel dic de deo qui ſolos ſuos. ſ. quos
prædeſtinatos cognouit, facit per gratiam excludere, & telam
mundi & carnis exire, & finaliter ad eum euolare. Vel dic de
deo qui oua ſua. i. opera ab ipſo in nido cordis poſita facit ex-
5 cludere, & pullũ æterni præmij generare &c. ¶ Secundũ eun-
dem ibidem pullis anſerum ſunt vrticæ mortiferæ Sic verè vr
ticæ quæ vrunt. i. mundi diuitiæ quæ mentẽ ſollicitant & vrũt
6 ſunt pullis. i. ſimplicibus & ipſis vti neſciẽtibus venenoſę. ¶ An
ſeres ſilueſtres ordinatæ volant more gruum, & ita in volatu
tantum ſe delectant ꝙ vix quieſcunt. Quod eſt contra naturã
domeſticorum. Iſti tamen in volando habent mirabilem indu
ſtriam, quia nunquam vadunt contra ventum, ſed ſemper ſub-
tus, ac ſi a facie venti fugerent. Quod ſi ventus ſe vertat, anſe-
res etiam ſe conuertunt. Vnde ſi aquilo flauerit, ſolent volare
ſilueſtres anſeres verſus auſtrum, & etiam econuerſo, ſicut di-
citur lib. de naturali hiſtoria 10. c. 22. & etiam in lib. de natu-
ra rerum. Ventus ſignificat flatus tribulationum & tentationũ
malarum, & ſuggeſtionum & occaſionum. Anſeres autem ſil-
ueſtres ſignificat contemplatiuos & regulares. Domeſtici ve-
ro ſignificat ſeculares. Dico autem ꝙ ſilueſtres. i. contempla-
tiui & religioſi debent in volatu contemplationis ſummè de-
lectari, & nunquam ab iſto debent quieſcere vel ceſſare. Eſa.
40. Volabunt & non deficient. Veruntamen non debent cona-
ri volare & ire & repugnare contra ventum tentationũ & tri-
bulationum & malarum occaſionum, quia forte non poſſent
præualere, ſed pro certo ipſi debent a facie venti fugere, & tẽ-
tationum occaſiones euitare, & tribulationibus cedere, ne for
te poſsint periculum ſubire. Figura de muliere Apoc. 12. quã
7 cũ draco vellet deuorare, fugit & volauit in ſolitudine. ¶ An-
ſer impinguatur in nouẽ diebus. Alis & ſibilo pugnat pro pul
lis, & ſi ſocietatem ſuam perdiderit valde dolet, ipſamque cla-
mando & circunſpiciẽdo requirit. Sic iuſtus in nouem diebus
qui conſtant ex tribus ter ductis. i. in fide trinitatis debet vir-
tutibus impinguari, pullos ſuos. ſ. ſubditos debet ſibilo oratio-
nis & alis protectionis tueri & defendere, & ſi a ſocietate fide-
lium per peccatum & excommunicationem errauerint & ce-
ciderint, debet per pœnitentiam dolere, & quouſque eos recu
peret, nõ debet a clamoribus & lachrymis & ab inueſtigatio-
8 ne ceſſare. Eſa. 58. Clama ne ceſſes. ¶ Anſer locum vbi eſt, totũ
aut ore depaſcit aut ſtercoribus fędat. Sic luxurioſi totã patriã
vbi ſunt non ceſſant ſuis verbis & operibus maculare.

De Apodibus. Cap. 9.

1 APODES quæ alio modo cypſelli dicũtur, ſunt
aues quæ vſum pedum non habentes, quaſi cõ-
tinuè ſunt volando. Vnde etiam quantumcun-
que nauis ad remotiſsima maris vehatur, ſem-
per tamen inueniũtur apodes commeantes. Si-
cut. o. dicit Pli. li. 10. c. 39. aut iacent aut pẽdent,
hiſque quies niſi in nido nulla. Iſta in ſcopulis nidificant, & ſi-
miles ſunt hirundinibus. Hęc Pli. Ego autem de iſtis audiui ꝙ
in maiorica, vbi multę ſunt tales, cum ambulare nequeant, nec
a terra etiã ſi deſcendere contigerit, amplius ſe mouere, in ſco
pulis taliter faciunt nidos ſuos ꝙ facili motu & impulſu poſ-
ſunt inferius cadere, & ſic dum cadunt recipiuntur in aere, &
volatum recipiunt in cadendo, quia ſicut dictum eſt nunquã
de terra perpetuo ſurgũt ex quo ſemel quieuerũt. Ibidẽ aliud
etiam audiui de iſtis ꝙ. ſ. cum breuiſsimas tibias habeant, vt-
pote quarum nullum habent vſum, duo tamen fortiſsimi ho-
mines non poſſunt auem rumpere, nec tibiam a tibia ſeparare.
Per iſtas aues poſſum intelligere quoſdam qui ſunt optimi in
cõtemplatiua, nihil tamen valent in actiua, quia. ſ. optimè per
contemplationem volant, & per mare pœnitentiæ circũeun-
tes nauigantes. i. in iſto ſeculo fluctuãtes per orationes cõmeãt
& aſſociant, nunquam vero per terram. i. per terrena negotia
ambulant, nec ibi ſe dirigunt aut gubernant, quinimo quod pe
ius eſt, ſi ad terram. i. ad terrena negotia deſcenderint, ibi ex to
to reſident, & inde ad contemplatiuam aſcendere plus nõ va-
lent. pſal. Qui cadit, non adijciet vt reſurgat. Tales igitur non
debent in terra cubare, nec ſe in terrenis negotijs implicare,
ſed in ſcopulis. i. in ſtatibus paupertatis, aſperis, & mollitie p-
ſperitatis carentibus debẽt quieſcere, & valde parum de terra
& terrenis bonis accipere, vt ſic poſsint faciliter in aere. i. in bo
nis ſpiritualibus per contemplationẽ ſe ſuſpendere & volare.
Iob. 7. Elegit ſuſpendiũ anima mea. Sic igitur iſti ſi ex toto ter
rãm & terrena ſpreuerint, & volatui contemplationis ſe dede-
rint, & breues tibias & pedes. i. truncatas affectiones, modicas
& limitatas habuerint, fortitudinem & conſtantiam tantã ha-
bere poterunt ꝙ quicunque quãquam fortiſsimi demones ip-
ſos per peccata diripere nõ valebunt. Breuitas enim & pauci-
tas affectuum & concupiſcentiarum volatuſque cõtemplatio-
nis & amor cœleſtium manſionum faciunt hominem fortem,
& ad reſiſtendum vitijs ſtabilem & potentem. Eſa. 40. Sancti
qui ſperant in domino, mutabunt fortitudinem, aſſument pen
nas vt aquilæ &c.

De Ardea. Cap. 10.

ARDEA ſecundum Ambr. in hexameron dicitur ab 1
arduo volatu. Ita enim ardeè altè volat quando ſen
tit pluuiam, ꝙ nubes tranſcendit, vbi ventus & plu
uia non attingant, & iſta ſecundum Pli. li. 18. vlt. in
nis triſtis perambulans prænoſticat duplicem tempeſtatẽ. Et
ſicut in libro de natura rerum dicitur, ardea videns accipitrẽ
ſibi infeſtum, applicat ei anum, & eijcit ſtercora cõtra ipſum,
quæ. ſ. ſtercora faciunt alas accipitris putreſcere, & hoc vidẽs
conſueuit ardeæ dare pacem. Philoſophus autem dicit ꝙ ar-
dea accipitri ſe perſequenti piſcem putridũ proijcit, circa quẽ
intentus accipiter eam ire permittit. Sic verè chariſsimi cum
ventus ſuperbiæ & pluuia proſperitatis & luxuriæ ſint nobis
valde contraria & nociua, nos debemus per affectum & deſi-
derium volare, & aſcendere ſupra nubes. i. ſurſum ad contem
plationem cœleſtium nos leuare, ne. ſ. talibus vento & pluuia
fatigemur, ſi inferius in mundanis remanſerimus per affectũ.
Eſa. 14. Aſcendam ſuper altitudinem nubium, & in pſal. dixit
Dauid. Aſcendit ſuper cherubim, & volauit, volauit ſuper pẽ-
nas ventorum. Si. n. inferius in arenis vanitatis mũdanæ triſtes
remanſerimus & inertes, duplicẽ nobis prænoſticabimus tem
peſtatem. ſ. corporis & animæ damnationem & mortem. Acci
pitri ergo nos perſequenti. i. diabolo nos tentanti ſtercora bo-
norum temporalium & fętorem deliciarum carnalium dimit
tamus, & ipſa a nobis per contemptum eijciamus & expella-
mus, iuxta apoſtolum ad Philip. 3. Omnia arbitratus ſum ſicut
ſtercora. Et ſic manus ipſius euademus, & ſurſum ad contem-
plationem cœleſtium ſuper nubes cum angelis aſcendemus,
exemplo Ioãnis, qui dimiſſo pallio nudus fugit. Vel poteſt di-
ci ꝙ quando accipiter. i. iudex vel prælatus proſequitur ardeã
.i. vſurarium vel luxurioſum clericum vel curatum, vt eũ cor-
rigat & puniat, ſtatim ſolet ei ſtercora & piſcẽ putridum. i. do-
na & munera proijcere, & ſic ſolet euadere & abire. Prouer.
6. Donum hoĩs dilatat viam eius, & ante principes ſpatium ei
facit ¶ Secundũ Pli. li. 10. c. 60. Ardeola auis eſt quæ maximã
pœnam ſuſtinet & generando & pariendo. Vnde ait ꝙ mares 2
cum vociferatu ſanguinem ex oculis profundunt, nec minus
ægre. i. minus difficiliter pariunt grauidæ. Applica ſi vis ad lu
xurioſos, ex quorum oculis ſcintillat ſanguinis. i. luxuriæ pec-
catum per impudicos aſpectus, iuxta illud 1. Pe. 2. Oculos ha-
bent

bêt plenos adulterij. Vel dic ꝙ mas & fœmina ſunt malus prę-latus & malus ſubditus, quorum alter. ſ. prælatus cum difficultate vult generare. ſ. prędicando. Fœmina vero. i. malus ſubditus cum difficultate vult parere, bona opera faciendo. Aduertendum tamen quod dicit Plinius lib. 10. c. 60. ꝙ eſt ſpecies ardearũ leucon, quæ ſemper altero oculorum caret &c. Expone ſicut de monoculis.

De Anſolomibus. Cap. 11.

1 ANSOLOMES ſeu aues paradiſi ſunt quædã aues ad quãtitatem anſerum, alias circa, quę ita ſunt diuerſis coloribus coloratę, vt nullus color dicatur eis deeſſe, & iſtæ ita habẽt vocem piam & dulcem, ꝙ excitare poſſunt hominem ad deuotionem. Et dicuntur aues paradiſi eo ꝙ neſcitur vnde veniant, aut quo vadant. Earum. n. coitus aut generatio non videtur, ſed certis temporibus aggregatæ veniunt, & certis temporibus recedunt, ſicut ponit auctor in lib. de natura rerum. Talis per omnia fuit Chriſtus, quia. ſ. generatio ſpſius fuit hominibus penitus ignota. Eſa. 53. Generationẽ eius quis enarrabit? Ideo etiam dixit iudęis de ſeipſo. Io. 8. Vos autem neſcitis vnde venio, aut quo vado. Iſte. n. certo tẽpore per incarnationem venit, quia ſicut dicitur Hiere. 8. Turtur, hirũdo & ciconia cognouerunt tempus aduentus ſui. Certo etiam tempore per paſsionem receſsit. dicens Ioan. 16. Tempus eſt vt reuertar ad eum qui miſit me. Iſte igitur dicitur auis paradiſi, quia. ſ. iſte ad litteram de paradiſo venit in mũdũ. Eccl. 24. Exiui de paradiſo &c. Et ideo iſte fuit coloratus omni colore virtutis & perfectionis. Ezec. 16. Sumpſiſti veſtimẽta tua multicolorta. Et vocem etiam habuit ita piam, ſicut patet per decurſum euangeliorũ, ꝙ ſecundum rei veritatem hominẽ potuit ad deuotionem mouere, & ad cõpaſsionem & fletum aliquotiens excitare. Ideo de voce ſuæ locutionis, & de colore ſuæ decoræ conuerſationis dicitur Cantic. 2. Oſtende mihi faciem tuam, ſonet vox tua in auribus meis, vox. n. tua dulcis & facies tua decora. Vel poteſt exponi de Angelis. Angeli. n. ſunt aues paradiſi, quorũ generatio & conditio penitus ignoratur. Vel dici poteſt de viris iuſtis, qui ſunt aues & habitatores paradiſi, nunc ſpe, tandẽ facie, qui. ſ. debent habere coloratã conuerſationem, & piam & dulcem prædicationem.

De Barliatha. Cap. 12.

1 BARLIATHA eſt auis quę in arbore naſcitur, & in mari in lignis putrefactis. Et iſtas aues dicitur Innocentius prohibuiſſe in quadrageſima manducari. Iſtas vocat Ariſt. tubonides. Iſte in pictauia circa maritima vbi plurimæ ſunt tales, vocãtur crauantij, & ideo de iſtis vide in titulo de pictauia infra libro quartodecimo.

De Bitarda. Cap. 13.

1 TARDA quæ vulgo bitarda appellatur, eſt auis magna, vulgo ſic nuncupata, eo ꝙ bis tardat ſe quando vult volare, nunquam. n. ſubito ſurgit à terra, imo bis vel ter ſaltum facit in terra antequàm ſubleuetur. Vndè quandoque contigit ꝙ dum taliter ſe retardat ab aucupe ſagittatur, ſicut dicitur in li. de natura rerum. Sic verè multi ſunt qui non quam volunt dimittere terrã & terrena ſubito vel apertè, nec deum celeriter euolare, imo ſolent bis vel ter, iter boni propoſiti retardare, & ſic ſæpe fit ꝙ dum nimis deliberant, ſolet eos diabolus tentationibus ſagittare, & a volatu bonorum operum impedire. Bene ergo conſulit qui dicit Eccl. 13. Fili ne tardes conuerti ad dominum. Vel poteſt allegari de prudẽtibus, qui non debent præcipitanter volare ad opera ſua, imo bis vel ter debent deliberare, & aliquotiens vſquequo opportunitatẽ videant retroire. Sene. Diu deliberandum eſt, quod ſtatuendũ
2 eſt ſemel. ¶ Tarda comedit carnes & etiam pene ſola inter comedentes carnes, herbas depaſcit. Iſta tamen in volando non capit prædam ſicut aues prædales, ſed expectat ꝙ ſint plures ſimul congregatę, & tunc alias ſimul aggrediũtur & occiduot, & earum carnibus veſcuntur, ſicut dicitur ibidem. Tales ſunt multi mali, malitioſi & iniqui, qui quamuis veſcantur per rapinam carnibus. i. ſubſtantijs aliorum, ipſi tamen volando per ſuperbiam, vel publicè rapiendo non prædantur, quinimo ſolent ſe plures inuicem aggregare, & alter alterũ adiunare, & ſic inſimul bonos inuadere, & contra eos præualere. Iſta patẽt de balliuis, officialibus & aduocatis, & de vſurarijs, qui vt communiter plures ſunt eiuſdẽ ſocietatis quinimo omnes in vnum conueniunt ad alios occidendum & prędandum. pſal. Congregati ſunt aduerſus dominum & aduerſus Chriſtũ eius. Plures. n. detractores & malitioſi ſe ſolent inuicem coniungere, quando volunt aliquem impugnare. Vnus. n. accuſat, alius teſtificatur, alius cõſulit, alius iudicat, alius exequitur. Et breuiter illud quod per vnũ fieri nõ potuit, per plurimorũ malitiam adimpletur. pſal. Multiplicati ſunt qui tribulant me &c.

De Bonoſa. Cap. 14.

BONOSA eſt auis quæ & ſapore & quãtitate quaſi aſsimulatur perdici. Iſta mirabiliter concipit, quia . ſ. maſculus quando vult generare, hianti ore currit donec de ore ſpumam emittat, quã fœmella ore recipiens concipit atque parit. Tales ſunt luxurioſi, quia dum fœmella recipit & audit ſpumam. i. immunda verba quæ de ore ſuo profert maſculus, ſæpe fit ꝙ malum propoſitum concipit, & parturit malum opus. Vel poteſt allegari de hæreticis, quorum ſpuma. i. immunda doctrina dum ab auditoribus pro vera recipitur in ipſis omnis error concipitur, & omnis iniquitas parturitur. pſal. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Vel poteſt de bono prædicatore dici, cuius ſpuma verborum facit alios concipere cuncta bona. 1

De Bubone. Cap. 15.

BVBO. Diues auarus ſimilis eſt buboni, quæ onuſta plumis, a cunctis alijs auibus impugnatur, & ab eis deplumatur. Et frequens eius ululatus ſecundum augures de nocte præſagium eſt mortis. Stercoribus & alijs immunditijs veſcitur, & cum ea alias aues aucupes deprehendunt. Lucem odit, & cauernas inhabitat. Et ſi aliquis vult eam accipere, in ſupina ſe vertit, & roſtro & pedib⁹ ſe defendit. Sic diuites & auari a cũctis alijs. ſ. balliuis & principibus impugnãtur, & hoc quia ſunt onuſti plumis. i. diuitijs ſuperfluis ſunt induti propter quas ab omnibus impetuntur, & paulatim etiam deplumantur. Hierony. Quid. n. eſt auarus, niſi area latronũ, burſa principum, ſibilus omnium? Vlulatus etiam & verba diuitum, fraudulentiã, mortẽ & exhæredationẽ præſagiunt pauperibus & egenis. Iſti immunditiis & ſtercoribus veſcuntur. ſ. bonis temporalibus, quæ ad Philip. ſtercora ab apoſtolo nuncupantur. Vnde aucupes. i. inferni diaboli cum iſtis capiunt alios, quia iſti ſunt occaſio quare multi faciunt multa mala. pauperes, de eis grauiter murmurando, & detrahendo. principes & alij eos inuadendo, vel ſuſtinendo propter munera ſibi data, & ſic de alijs. Iſti lucem fugiunt veritatis. contractus. n. ſuos faciunt non in luce & apparentia veritatis, ſed in abditis & tenebris. i. ſub velamento multiplicis falſitatis. Ioan. 3. Omnis qui male agit, odit lucem. Et ſi aliquis vult eos accipere corrigendo, tunc ſe ſupinant verſus cœlum, ſe. ſ. excuſando, & facta ſua eſſe tota cœleſtia. i. iuſta & licita aſſerendo, & ſic a prælatis & correctoribus vix capiuntur aut concluduntur, quinimo cum roſtro verborũ & vnguibus fictorum operum ab omnibus defenduntur. Ecc. 8. Sũt impij qui ita ſecuri ſunt, ac ſi iuſtorum facta habeant. ¶ Bubo ſecundum Iſidorũ eſt auis plu- 1
2 mis & roſtro & vnguibus, auibus prędalibus ſimilis non tamẽ virtute, quia graui detenta pigritia, nimis eſt debilis ad volatum. in ſepulchris & cauernis de die inhabitat, & de nocte prędam quærit, & in vrbe viſa ſecundũ augures ſolitudinem pręſagit affuturam, vt dicit Pli. li. 10. c. 12. & ſecundum Ariſt. li. 8. Monedula quæ eſt coruini generis, comedit oua bubonis de die, quia debilis eſt viſus, & econtra bubo comedit oua monedulę de nocte, quia clarius videt de nocte quã de die. Auceps autem cum ea alias aues deprehendit. Eccleſias autẽ frequentat non vt deo ſeruiat, ſed vt oleum lampadarũ bibat ſuis ſtercoribus eccleſiam maculat & deturpat. Sic verè hypocrita in plumis apparentiæ, in roſtro eloquentiæ, in vnguibus potentiæ, auibus prædalibus. i. ſanctis hominibus ſimulatur non tamen in efficacia vel virtute, quia iſte ad volatum contemplationis totaliter piger & debilis inuenitur Apoc. 3. Sciens ꝙ modicam habet virtutem. Iſte de die. i. in apparentia hominum, in ſepulchris & cauernis pœnitentiæ & humilis conuerſationis videtur manere, vel in ſepulchris i. in conſideratione mortis & inferni ſe fingit coram hominibus habitare, tunc enim

a præ-

a præda peccati quieſcit, ſed de nocte in abſcondito circa prædam malorum ſuorum operum ſubſiſtit. pſal. Poſuiſti tenebras: & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſilvæ. Ova eius. i. exteriora bona opera comedit diabolus, quia cum ipſa prava intentione corrumpat, in hoc delectatur, & ecôtra oua monedulæ. i. diaboli peccata, quæ diabolus generat, & producit & ponit in corde ſuo ipſe de nocte, come lit, quia in occulto multa mala committit. Clarius. n. videt tunc ad opera tenebroſa quàm de die. i. in publico ad opera virtuoſa. Vnde aucupes inferunt eum ipſi alios deprehendunt. Quia tamē propter plumas apparentiæ ab alijs avibus. ſ. a ſimplicibus inſequitur, tādem ab eis corrupti a diabolo per vitia capiuntur. Exemplificea bene. Sanctam autem eccleſiam ſuorum ſtercoribus peccatorum maculant & inquinant. Hiere. 11. Quid eſt q dilectus meus in domo mea facit ſcelera multa? Nunquam tamen eam ad laudem dei frequentant, ſed vt oleum vanę gloriæ accipiāt & acquirant, quo. ſ. ſua hypocriſis impinguetur. Oſeæ 12. Fœdus cum aſſyrijs iniit, & oleum in Ægyptum ferebat. Vel vt etiam oleum bonorum temporalium recipiant & acquirant, ſicut potiſſimè patet in canonicis ſecularibus, qui bene frequentant eccleſiam vt habeant diſtributiones, non vt faciant orationes. Vel per bubonem & monedulam intelligo diverſos huius ſeculi deceptores, quorū vnus alter inſidiatur, & dū non advertit, oua & bona ipſius deprędatur. Iſtud patet in advocatis, quorum cum vnus venit ad obſcuritatem & ignorantiam ſenectutis, alius clarè videns & aſtutus ipſum ſolet decipere, & bona eius ſurripere & auferre, quia breviter inter illos ille qui ad obſcuritatem iſtam pervenit, bona ſua quæ alis primo ſubripuerat, per alius tandem perdit, & per illum quē adhuc iuvenem & parum videntem & ſcientem deceperat, tādem factus ſenex & ignorās oua ſua. i. officia & alia bona perdit, ſicut patet de iuvenibus advocatis & de ſenibus hebetatis. Vnde Eſai. 13. Prædabuntur eos qui præda fuerant, & ſubijcient exactores ſuos. Et pro certo ſępe ſit q magni advocati alios qui parum videt, prædantur, a quibus poſtea pauperantur.
3 ¶ Mundani & ſeculares ſimiles ſunt buboni, quæ clarius videt de nocte quàm de die, & ideo cū ſemper habitet in cavernis, monedula comedit oua eius, & econverſo ipſa ouis monedulæ noctibus impinguatur. Et eſt avis onuſta plumis, & roſtro vnguibusq; munita, paucæ tamē eſt virtutis, quia non niſi mures & veſpertiliones & cætera vilia deprædatur. De nocte circumuolat ad prædandum, de die autem lucem ſolis ferre nō ſuſtinens, in cavernis & abditis ſe abſcondit. Sic verè charſſimi in nocte obſcura. i. in negotijs mundi clarius vident mundani, quàm in die ſalutis & ſpiritualitatis, quia ſapientes ſunt vt faciant mala. &c. Hiere. 4. Clarius etiam vident de nocte q̄ aliç bonę aves, quia filij huius mundi ſapientiores ſunt filijs lucis in generatione ſua. Lucæ 16. Iſti tamen in die. i. in negotijs ſpiritualibus, & in illis quæ ad ſalutem pertinent, parum vident. Iſti. n. ſunt illi de quibus dicitur Ioan. 9. Vt videntes non videant, & qui vident, cœci fiant. Iſti ergo in cavernis terræ. i. amore temporalium habitant, & ideo monedula oigra. i. diabolus oua eorum de die comedit. i. bona eorum propoſita vel opera ſi quæ faciunt, diabolus eis aufert, quia. ſ. iſti peccatis obtenebrati, bona ſua ſpiritualia non defendunt & ſic licet ponant aua. i. licet concipiant plura bona propoſita, tamen partū vel pullum bonorum operum non emittunt, quia. ſ. totū a monedula. i. a tentatione diabolica ſurripitur & furatur. Ioan. 10. Fur non venit niſi vt furetur. Econtra autem in nocte. i. in obſcuritate peccati, iſti oua diaboli. i. bona tēporalia rapiunt, & ea ſibi accipiunt & acquirunt. Vel in nocte ouis monedulæ nutriuntur. i. pravis delectationibus quas diabolus in corde eorum ponit. Eſa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur, & quod confotum eſt, erumpit in regulum. Iſti etiam plumis. i. divitijs, roſtro. i. iactantijs, vnguibus. i. potentijs ſunt muniti, ſed pro certo paucíſſimę ſunt virtutis. ſ. apud deum, quia quod altum eſt apud homines, abominabile apud deū eſt. Lucæ 16. Magnę ſunt apparētiæ, ſed paucæ efficaciæ, de nocte volāt ad prædam, quia peccatorum tenebris obſcurati, & virtutem ſolis iuſtitiæ fugientes, ad veſpertilionum & murium. i. pauperum & egenorum circumuolant rapinam. Eſai. 3. Rapina pauperis in domo veſtra. ¶ Item ſecundum Pli. Bubo de ouo a cauda
4 exit. caput. n. eius ira eſt ponderoſum q poſteriorem partem primo fouendam matri exhibet, ſicut dicit Pli. li. 10. c. 16. Qui etiam idem dicit de corvo, cornice, noctua, & pico. Sic verè ſunt multi qui de ouo. i. de mundo exeunt a cauda, quia. ſ. poſteriora. i. corpus præmittunt, caput vero. i. animam & intentionem adhuc quantum poſſunt interius retinent, quia. ſ. quam ois corporaliter de mundo exeant, ibi tamen cordialiter remanent atque reſtant. Iſti. n. ſunt qui matri ſuæ deo vel prælato potius exhibent fouēdam caudam quàm caput. i. carnem quā animam, inquantum. ſ. magis ſunt ſolliciti de ſalute corporis quàm mentis, & plus de illis quæ neceſſaria ſunt ad carnē fouendam, quàm ad animam recreandam. Quod etiam poteſt dici de illis qui ad hoc ad matrem. i. ad eccleſiam & religionē veniunt, vt caudam, non caput. i. vt carnem non animam præficiant & præponant, caudamq; præcedere caput volunt, inquantum fomenta corporis magis quàm animæ curant, ita q breviter deus, eccleſia, religio, vel prælatus poteſt dicere illud Hiere. 2. Verterunt ad me dorſum, & non faciem. Et ſicut bubo nunquam rectè volat ſecundum Pli. vbi ſupra, imo ſemper ad aliquam partem flectitur quando volat, ſic verè peccatores nullum volatum. i. nullum opus ſuum rectè faciunt, nec rectam intentionem aut formā cuſtodiunt, imo tortuosè & ineptè faciunt quicquid agunt. Cor autem eorum non erat rectū cum eo, nec fideles habiti ſunt in teſtamento eius. Vel dic de proditorib⁹ qui ſemper vadūt tortuosè & fallaciter &c. ¶ Cor
bubonis ſuppoſitum ſiniſtræ mammæ mulieris dormientis, 5
omnia ſecreta ſua narrare eam facit, ſecundum Plin. libr. 30. Sic aia cui cor bubonis. i. malitia diaboli & eius mala voluntas oſtenditur, ſecreta peccata libenter dicit & confitetur.

De Caprimulgo. Cap. 16.

Caprimvlgvs eſt avis maior merula, q 3
de nocte volat, & de die nihil videt, quæ dicitur caprimulgus, quaſi mulgens capras. ſicut .n. dicit Pli. li. 10. c. 40. iſta avis nocte de ſtabula paſtorum ingreditur, & ad vbera caprarū eius lat, & lac ſugit, & ſe inde ſatiat. Iſta autem inius vber quod ſuxit moritur, & ipſa capra cæcitate damnatur. Capra ſignificat eccleſiam, vel etiam quemlibet prælatum ſimplicem & malitia carentem. Aves autem iſtæ ſignificant malitioſos & ambitioſos, in die. i. in bonis ſpiritualibus cęcos, & in nocte. i. in negotijs ſecularibus valde aſtutos. Igitur tales quādoque ſolent de nocte. i. occultè & cautè ſtabulum eccleſiæ ingredi, & ad caprarum vbera. i. ad ſimplicium prælatorū pinguia beneficia ſe transferre. Cum vero tantū poſſunt facere q ad talia beneficia attingūt, ipſas capras. i. ipſos prælatos ſimplices per malitias vel per munera excæcant, vbera vero quæ ſugunt. i. beneficia quæ obtinent, deſtruunt, depauperant, & mortificāt. Iſtud. n. videmus q beneficia quę tenēt ambitioſi, ab eis deſtruuntur, & tamen ipſi prælati ab eis pluſquam ab alijs decipiuntur. Nun curant. n. de vbere ſed de lacte, non curant de beneficio, ſed de lucro. Eze. 34. Lac comedebatis, & lana cooperiebamini, & quod craſſum erat occidebatis gregem autem meum non paſcebatis.

Cynamulgus eſt avis arabiæ. vide de arabia.

Cocyx eſt eſt genus accipitris. vide de accipitre.

De Columba. Cap. 17.

Colvmba ſtultè eſt curioſa, quia ſedens ſuper 1
arborem circumſpicit ad quam partem velit ſedere. ſed antequā deliberaverit, multotiens impetitur ſagitta, & ſic propter ſuæ tarditatem deliberationis, propoſitum non adimplet. Sic multi circumſpiciunt & deliberant de ſua ſalute, ad quam partem velint & poſſint animum declinare, ſed quia ſtatim venientes bono propoſito non adimplent, ſed tumultuante conſcientia retardantur, ideo ab aucupe diabolo ſubito varijs tentationibus ſagittantur, & ſic de arbore deliciarum & honorum mūdanorum vſque ad barathrum deſcendentes, ab incepto bono propoſito retardantur. Et ideo conſulitur Eccleſ. 5. Ne tardes converti ad dominum, & ne differas de die in diem. ¶ Colum 2
ba ſecundum glo. Cantico. 1. Felle caret, roſtro non lædit niſi forte parem ſuum. in cavernis pullus nutrit alias columbas errantes ſecum recolligit, iuxta fluenta manet, vt a longè videat vmbram accipitris venientis. meliora grana eligit gemitū pro cantu reddit, gregatim volat, ſocietatem diligit, alis & roſtro ſe defendit, cadavera & alia immunda non comedit, geminos pullos nutrit, & ſuper fluenta nidificans, vmbramque accipitris

ria de longè venientis intuens,ad interiora foraminis ſe abſcon
dit.inter accipitres diſcernit, quia contra volantes & rapien-
tes in aere in cauernas fugit, cōtra rapientes in terra vel aqua
ad arborē euolat,& ſecundū Orig. quanto pēnoſior,tanto fœ-
cūdior inuenitur. Vnde habētes pedes pēnatos fære pullificāt
omni mēſe. & ſemper geminos pullos nutrit. Chariſsimi pro-
pter iſtas.13.proprietates columbę poſſum intelligere virū iu
ſtū,vel quemcūq; eccleſiaſticum vel prælatū vel etiā animam
chriſtianā.Iſti.n.felle caret, quia.ſ.ſine felle malitię & iniquita-
debent eſſe.1.ad Corin.5. Non in fermento malitiæ & nequi-
tię &c.Quia ſicut dicitur Matth.10.Iſti debent eſſe prudentes
ſicut ſerpentes,& ſimplices ſicut colūbæ. Secundo colūba nul
lū lędit niſi parem.Per parem animę intelligo corpus, vel per
parem prælati intelligo ſubditum,quē ſolum debet ledere per
pœnitentiam & correctionem , vt ipſum ſubijciat diſciplinæ.
Eccle.33. Seruum inclinant operationes aſsiduę. Tertio in ca
uernis nidificant,quia ſcilicet viri perfecti in cauernis & fora-
minibus plagarum Chriſti per compaſsionem & deuotionem
faciunt nidum ſuum , vel etiam in cauernis inferni & ſepul-
chri per conſiderationem mortis. Hiere.48. Quaſi columba
nidificans in ſummo ore foraminis. Quarto alias columbas
ſecum recolligit, quia vir perfectus debet recolligere paupe-
res & errantes, & per hoſpitalitatem & miſericordiam debet
recipere pœnitentes, & etiam in ſinu amoris & charitatis tam
in deum quàm propter deum omnem debet colligere creatu-
ram.pſalm. Continui in ſinu meo multarum gentium. Quia
breuiter viri columbini & perfecti ſolent ſocietatem diligere,
& alijs per charitatem ſe coniungere & vnire.Pſal.Si dormiatis
inter medios cleros pennę columbę.Quinto iuxta fluenta ma-
net.Per fluenta intelligo deuotionem ,lachrymationem , do-
ctrinam,& eruditionem , quia prope iuxta tales aquas de-
bet quilibet reſidere. Cantico.5.Columbæ iuxta riuos aqua-
rum reſident, iuxta fluenta plenißima. Sexto meliora grana
eligit. Per grana a palea ſeparata intelligo bona ſpiritualia &
æterna , vel ſanum intellectum a cortice litteræ depurgatum,
vel bona bonorum documenta & exempla , quę pro certo de-
bemus ſi bona ſunt, recipere & eligere, & paleas id eſt vanas
ſcientias , vana mundi bona , vana malorum exempla & do-
cumenta debemus totaliter refutare.2. ad Corinthio.13. Eli-
gite chariſmata meliora. Septimo gemitum pro cantu reddit,
quia ſpretis mundi ſolatijs vanitatis anima in gemitu contri-
tionis & compaſsionis debet lectū conſcientiæ per noctes ſin-
gulas abluere vel lauare. Vnde pſal. Laboraui in gemitu meo.
Eſa.59.Quaſi columbæ meditantes gememus.Octauo grega-
tim volant,& ſocios diligunt,quia homo debet bonorum con
ſortia frequentare, & vna cum eis ad cęleſtia euolare. Naum.
3.Sol ortus eſt & euolauerunt. Nono columba alis & roſtro ſe
defendit,quia anima cum roſtro feruentis orationis,& cū alis
ardentis contemplationis debet a diabolo ſe tueri. Decimo ca-
dauera & immūda nō comedit,quia homo peccata aliorū non
debet per imitationē comedere,& ſibi per cōplacentiā incor-
porare,ſed oia vt immunda & fœtida refutare. Leui.11. Nō co-
medetis ea; tangetis ea quæ immūda ſunt. Vndecimo gemi-
nos pullos nutrit, quia in nido conſcientiæ debet amorē dei &
proximi enutrire. Cātic.6.Oēs gemellis fœtib',& ſterilis nō eſt
in eis. Et ideo in ſcriptura dr ꝙ deo debebāt offerri duo pulli co
lūbarū.Leui.5. Duodecimo vmbra viſa accipitris in aqua,ſta-
tim ad interiora foraminis intrat,vel etiā arborē aſcēdit, quia
vir perfectus qñ in aqua deliciarum videt vmbrā.i.praua dele
ctationem & tentationem,quæ volatilis eſt & vmbratica & fal
lax,ſtatim ad arborem crucis , & interiora foraminis petræ in
qua nidificat id eſt ad memoriam paſsionis Chriſti , qui fuit
vera petra, clauis & lancea perforata, debet refugere.vt rapi-
nam & tentationē diaboli valeat declinare. Figura Gen.8. vbi
columba non inueniens vbi requieſceret pes eius , reuerſa eſt
ad Noe in arcam , quia ſcilicet ſecundū hiſtoriam ſcholaſticā
terra erat lutoſa,fœcibus & cadaueribus occupata. Columba
autem eſt auis munda , quæ nunquam in talibus figit pedem.
Sic aīa emiſſa a Noe.i.a deo per creationem , ſtatim vbi in mū
do inuenit lutum auaritię,& cupiditatis,& carnalitatis, debet
redire ad deum in arcam per memoriā paſsiōnis , quæ cū eſſet
lignea, in ea ſaluatum eſt omne genus. Sic in cruce &c. Ideo
columba dicitur Cantico.2. Veni columba mea in foramini-
bus petrę,& in cauernis macerię. Et ſicut columba inter acci-
pitres diſcernit ſic &c.vide ſupra de accipitre.ſ.8. Tertio de-
cimo quāto colūba pennoſior, tāto fœcundior, quia homo quā
to plures virtutum pennas habuerit, tanto plures pullos id eſt
plura bona opera procreabit. Vnde ſi pedes eius id eſt effectus
bene fuerint plumati per virtutes, tunc in omni tempore, tam
in æſtate proſperitatis,quam in hyeme aduerſitatis pullificare
per bona opera non ceſſabit. Eccle.9. In omni tēpore ſunt ve-
ſtimēta tua cādida &c.¶ Secundū Cōſtantinū in viat. Colūba 3
habet ſanguinē calidum & conſumptiuū. Vnde ſi ſub dextra
ala ipſius ſanguis extrahatur , & caliginoſis oculis inſtilletur,
ſanat ophthalmiam.i.inflāmationem oculorum Et eſt colūba
ſecundū glo.Cant.1.felle carens, nullum lædens niſi forte pa-
rem, alienos pullos nutriens, ſocietatem diligens & frequen-
tans. Dicitur etiam ꝙ colūba domeſticatur ab aucupe,& mel-
le nutritur,& ſic dimittitur euolare ad alias ſilueſtres,& quia
eā videnſ ſibi ſimilē,ratione mellis ꝙ habet in ore,vna cum ea
vadunt ad columbare , vel ad rete aucupis, vbi illa primo in-
trante omnes aliæ conſequuntur.Et ſecundum Ambro.colūba
de vna prouincia ad aliā litteras defert, ſed multotiēs antequā
veniat ad terminū,ab hoſtibus ſagittaꝛ propter litteras,& pro
pter eas occiditur,quę alias nō timeret.Quid per colūba ſim-
pliciſsimā intelligitur,niſi Chriſt' mitis & humilis corde?Sa-
guis.n.ipſius precioſus eſt,& conſumptiuus,quia eius virtute
peccata tā originalia quàm actualia conſumuntur , & ſicut de
ala dextra columbę ſubtus ſanguis extrahitur , ita de brachio
dextro.i. de vulnere lateris ſanguis & aqua profluit, vnde in-
flammatio omnis carnalitatis a mentis noſtræ oculis diluitur
& lauatur,quia ibi ſacramenta ſecundum Auguſti.efficaciam
acceperunt. Iſta columba felle caret, quia cum malediceretur,
non maledicebat.Eſa.53.Nullum lędit niſi parem. Per pa
rem filij dei intelligo corpus eius proprium,ꝙ ad eoſdem ho-
nores per vnionis gratiam eleuatur. Iſtud ſolū lęſit Chriſtus,
quia ipſum ſolū pro peccatoribus ſaluandis voluit vulnerari.
Zacha.13.Gladius ſuper paſtorē meū,& ſuper virū adhęren-
tē mihi. Alienos pullos nutrit, quia ſolem ſuum oriri facit ſu-
per bonos & malos. Matth 6. Societatem diligit.ſ. charitatis,
quia deliciæ meæ eſſe cum filijs hoīum. Prouer.8.Itē iſta co-
lumba per aucupē domeſticatur , & melle &c.Per aucupē.n.
intelligo deū patrem, qui filium ſuum melle beatitudinis ab
æternis temporibus ſatiauit,& ad colombas ſilueſtres.i,ad ho
mines huius mundi miſit, & dulcedine mellis in ore eius re-
perta.i. dulcore beatitudinis nobis per prędicationē eius pro
miſſę,Chriſtum ad colūbare ſequimur paradiſi,& ſub rete ec
cleſię permittimus nos inuolui. Extendam ſuper te rete meū,
& capieris in ſagena mea . Eze.12. Iſta autē columba litteras
noſtræ reconciliationis a prouincia paradiſi ad mundi prouin
ciam attulit,quando fidem nos docuit trinitatis ſed antequam
rediret ad proprium columbare.ſ.ad paradiſum,propter litte-
ras huiuſmodi & ꝓpter verba ſalutis quę docebat,occiſus eſt
ab hoſtibus iudæis.Ioan.8. Quæritis me occidere,hominem,
qui vera locutus ſum vobis.Figura.2.Reg.11.vbi Vrias miles
ſtrenuus propter litteras quas a Dauid rege attulit,occiſus eſt
in prælio.Sic propter litteras ſalutis noſtræ, quas a deo patre
Chriſtus acceperat, occiſus eſt in prælio mundi huius. Lit-
tera occidit , ſpiritus autem viuificat.2. ad Corin.3. ¶ Dicit 4
Ariſto.8. libro quòd inter columbas eſt maſculus & fœmel-
la, & generant pullos multos,& ſi fœmella tardauerit venire
ad cubandum ſuper oua vel pullos, cogit eam maſculus ad cu
bandum deſuper. Maſculus etiam fœmellam niſi cito pariat,
ſolet percutere,& ipſam ad citius pariendum compellere.Co
lumba maſculus eſt prælatus maior , fœmella autem præla-
tus minor.Iſti habent pullos communes, quia tā maior quàm
minor eiſdem ſubditis dominantur. Et ideo quando fœmella
id eſt minor prælatus,ſcilicet curatus,pigritatur cubare ſuper
pullos & ſubditos , (ſicut ſunt illi qui nolunt morari in eccle-
ſia ſua) ipſos ſcilicet calefaciendo & fouendo in dei amore,
tunc pro certo maſculus id eſt ſuperior prælatus debet ipſum
cogere,& cum roſtro id eſt cum verba eruditionis,& monitio
nis,& etiam cum vnguibus coertionis & correctionis ad cu-
bandum ſuper ſubditos, & ad faciēdum in loco ſuo reſidentiā
cōpellere,dicens illud.4.Reg.14.Contentus eſto gloria tua,&
ſede in loco tuo.Et etiam ad pariendū oua bonorum operum,
& ad faciendum fructum ſibi & alijs per virtutes.¶ Columba 5
in ore ſolet fugere terram ſalſum,& in ora pullorum immitte-
re, vt ad cibū ſumendū ipſos paulatim valeat edocere ſm Pli.
lib.10.ca.34.Sic prælatus quando videt ꝙ creuerint in diſcre-
tione & meritis pulli ſui,tunc debet in corpore proprio diſcre-
pere terram ſalſam.i.amarā pœnitentiā, vel ſal ſapientiæ & do-

6 ctrinæ,& in os ſubditorũ i.in auditũ,qui eſt os aiæ , immittere
eum ore ſuo per prędicationem , vt ſic ad cibum æternę reſe-
ctiones recipiendum habiliter diſponantur.¶ Columba quan-
do dimittit pullum ſuum ſolet coire cum ipſo, & ipſum anteq̃
recedat ab eo fœcundare ſecundum aliquos.Sic verè ſi pullus
.i.ſubditus prælatum adiuerit pro conſilio,cõfeſsione, vel alio
remedio,prælatus non debet ipſum dimittere vacuũ,imo ver-
bo & doctrina debet in ipſo bonum propoſitũ generare, & cũ
bonis operibus ſęcundare,& etiam affectionibus. Figura Deu
tero.15.vbi non licebat alicui dimittere ſeruum ſuum, niſi via
7 ticum ſibi daret.&c.Explica & applica. ¶ Item nota ꝙ colum-
ba fimum habet ardentem,& ideo ipſum de nido eijcit,& pul-
lum ſuum eijcere docet. Sic verè cum ſtercora temporalium
ſunt ardentia per auaritiam, & ardorem cupiditatis generan-
tia,hinc eſt ꝙ prædicator vel prælatus debet ſubditos ſuos do
cere ipſa de nido ſuo eijcere.i.de corde & affectione pœnitus
abdicare,exemplo Chriſti,qui dicebat.Mat.19.Vade & vende
8 vniuerſa q̃ habes,& da pauperibus.¶ Item ſecundum Ambro
ſium columba in Ægypto & in ſyria inſtruitur vt de prouincia
ad prouinciam litteras portet. Naturaliter.n.diligit locum vbi
primitus fuit enutrita,& ſic longinquus deſeratur , tñ ibi redit
ſi liberati fuerit reſtituta. Vñ tali columbæ ſolent alligari, ſub
ala litterę, quę dimiſſa,ſtatim ad loca natiuitatis nititur ſe trāſ
ferre,ſed qñ in via ab hoſtib⁹ cognoſcitur, ab eis propter litte
ras ſagittatur,& ſic ſæpe pp litteras occiditur, quæ alias nõ ti
meret,niſi forte ita altè euolet,vt ad loca hoſtium non deſcen
dat.Vñ ẽt Pl.li.10.c.37.ait ꝙ columbę in rebus magnis internũ
cię fuere,epiſtolis ad pedes ligatis.& exemplificat de Antonio
ꝙ per columbã certificato.Per cœlum(inqt)eunte nũcio. Sic
verè chariſsimi ſępe fit ꝙ colũba.i. vir ſimplex & bon⁹ in ægy
pto& ſyria.i.in religione inſtruitur,& littera ei traditur,inquã
tũ in verbis ſacræ ſcripturæ informatur.Et tunc litteras ad aliã
defert prouinciam,quando ſacram ſcripturã per prædicatio-
nem communicat alienis.Et tunc ſub alis littera ligaẽ, qñ ſub-
tilitatem ingenij & litteram ſcientiam nititur alis contẽpla-
tionis regulare, & ſe ad deũ ſuperius eleuare , & ſic nobis ob-
ſeſsis in hoc mundo voluntatem dei portare & per cœlum.i.p
vitã cœleſtem ad nos accedere. Veruntñ tunc pp litteras ab
hoſtibus occiditur,qñ pp ſcientiam in ſupbiã eleuatus , a dia-
bolo mortaliter vulneratur. Eſ.47.Sapientia & ſciẽtia tua hęc
decepit te.& 1. Corint. 8. Scientia inflat &c. Et ideo debet ita
altè volare p contemplationem, ꝙ ad fines hoſtium.ad mundi
delectabilia nullatenus appropiuquet,alioquin in ſui periculũ
litteras defert,quia qñ quis ſcientia clarior, tanto ſi delinquat,
culpa eſt grauior 2.Pe.2.Melius erat eis viã veritatis nõ agno-
ſcere,quàm poſt agnitam retrocedere a ſancto mandato. &c.
Figura de Vria, qui propter litteras quas ſibi Dauid tradide-
rat,a Ioab principe militiæ occaſionaliter eſt occiſus. Sic pro-
pter literas ſciẽtiæ & ſcripturæ quas Dauid.i.Chriſto influit,
Vrias.i.prædicator vel doctor occiditur a Ioab.i.a diabolo , q
eſt princeps militiæ ſupborum,quando exinde in ſuperbiam
& pręſumptionem leuatur. Vide ergo ne deſeras litteras mor-
tis tuæ,qa ſicut dr̃ 1.ad Corin.3.Littera occidit,ſpũs autem vi
9 uificat &c.¶ Columbæ ſm Iſido.dicuntur quaſi colentes lum-
bos,quia in actibus veneris ſe exercent,& ideo ab antiquis ve
nereæ dicebantur.Et etiam ſm fabulas poetarum , currum il-
lius deę veneris columbę ducebant , Iſtę ergo ſocietatem dili-
gunt,& gregatim volant,oſculo concipiunt,& in oĩ tẽpore ni-
dificant,ſi fuerit manſio earum calida. Vnde ſm Ariſto.colũba
eſt auis voluptuoſa, quia dato ꝙ ſenex coire non valeat, oſcu-
lari tamen non ceſſat,& aliqñ fęmina ſuper fęmina ſalit, & ma
ſculus ſup maſculũ , ex quo coitu pulli nullatenus procreãtur
ſecundum Ariſto.ſed exinde generantur oua ſubuẽtanea,quæ
ad pullificandum pęnitus nihil valent,ſicut dicit Pl.li.10.c.58.
Et vbi ẽt ab aucupe fuerit excęcata , ſeductrix efficitur pluriũ
aliarum. Iſtę chariſsimi colũbæ colentes lũbos ſunt luxurioſi ,
qui actus venereos exercendo impudicæ veneri famulantur.
Iob 40.Virtus eius in lumbis eius. Hi gregatim volant,qa vn⁹
alterius in ſuis nequitijs vtitur adiumẽto.Oẽ aial.n.diligit ſibi
ſimile Ecc.13.Societatẽ diligunt,ſ.mulierũ,contra prohibitio
nem.Eccl.9.cũ aliena muliere non ſedeas. &c. Oſculis etiã &
tactibus inhoneſtis malum propoſitum concipiunt,quia ſecũ-
dum illud Eccleſ.13.Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.
Quod potiſsimè patet de illis qui ſuas conſanguineas oſculari
non ceſſant,quibus ſæpe cõtingit ꝙ ad malos cũceptus & act⁹
proſiliunt & procedũt.Luc.22.Iuda oſculo filium hois tradis?

Iſti in oĩ tempore nidificant,quia & tẽpore ieiuniorum & alijs
tẽporibus vacare veneri non ceſſant,& maximè ſi fuerit māſio
eorum calida.i.ſi in calore deliciarum & proſperitatis cõmorẽ
tur.vñ Iob 37.Nonne veſtimenta tua calida ſunt cum perflata
fuerit terra auſtro? Auſter ventus calidus & humidus ſignat
delicias.Columba aũt ſenex nõ ceſſat oſculari.&c. Quia proh
dolor,dato ꝙ multi pp defectum caloris naturalis actum illũ
non valeant exercere,tñ in oſculis & amplexibus , in verbis &
aſpectibus delectantur. Iſti ſunt ſenes tam ętate q̃ malitia pro-
uecti 2.Macha.2.Vel allega ſi vis de ſenibus & Suſanna. Dan.
13.Et ẽt multi obliti iudicium naturale,alter altero abutũtur,
qđ horribile eſt & nephandum.Threno.5. Adoleſcentibus im
pudicè abuſi ſunt. Iſti primo ab aucupe diabolo excœcantur,
qñ.ſ.oculi intellectus & ſani iudicij taliter carnalitatis inflam-
matione conturbantur,ꝙ nec mundi honorẽ deperditum,nec
dei fauorem depoſitum, nec inferni dolorẽ repoſitũ, nec pro-
prię famę & ſubſtantiæ pditę pcipiunt nocumentũ.Sap.2.Ex-
cęcauit eos malitia eorũ.Et tũc efficiunẽ aliarũ auiũ decepto-
res,qa nulli dubiũ quin vn⁹ luxurioſus ſuis prauis nutibus &
attractibus plures corrũpit & ſeducit mulieres,& ecõuerſo,&
tanq̃ venator diaboli ipſos ad coquinã deuehit infernalẽ. Hie
re.5. Inuenti ſunt in populo meo impij inſidiantes velut aucu-
pes,laqueos ponentes ad capiendos viros. Sicut decipula ple-
na auibus,ſic domus eorũ plena dolo. Vel ſi vis dic ꝙ oua ſub-
uẽtanea ſunt opera hypocritarũ,vel ẽt opera inanis gloriæ, de
quibus pullus retributionis & gloriæ paradiſi nõ producitur
nec habetur.¶ Nota ꝙ aliqñ inſtruiẽ colũba domeſtica ad de- 10
cipiendum alias ſilueſtres. Nam eis ſe aſſociat,& ad rete aucu
pis eas ducit,& rete intrat,vt cũ ea aliæ intrantes pariter inuol
uantur, & ſic ſub amicitiæ ſpecie eas allicit , ſed alliciendo ad
mortem & interitum ipſas trahit. Et vt ait Pli.li.10.c.37. Eſt il
lis ars inter ſe blandiri,& corrumpere alias , eaſq; comitantes
ſecum ducere.Sic hypocrita a diabolo inſtruitur,& doceẽ quõ
ſub ſpecie boni alios ad rete diaboli ptrahat & perducat, & ip
ſos ſecũ in infernũ traijciat & ſeducat. Qđ patet de hęreticis.
vñ Prou.29.Qui blãdis fictiſq; ſermonib⁹ loquitur amico ſuo,
rete expãdit pedibus eius.¶ Colũba eſt auis ſtultiſsima & obli 11
uioſa , quia in loco vbi tã ipſa q̃ prædeceſſores ſui pullos ſuos
emittere conſueuerunt,nidificare pp hoc non omittit. Itẽ ſtul
tè eſt curioſa,quia ſedẽs in arbore circunſpicit ad quã partẽ ve
lit ſedere,& dũ in hoc deliberat,multotiens occiditur a ſagit-
ta,& ſic volatus propoſitũ impeditur,vt dicit Grego. Item ſm
Iſaac in dietis particularibus , colũba groſſa & dura eſt ad di-
gerendũ,& viſcoſa, & groſſum dat nutrimentum,maximè ca-
ro pullorũ,ſed qñ volare aſſueſcunt,multũ pdunt de ſua gra-
uitate. Quanto aũt colũba eſt vetuſtior,tanto durior eſt ad di-
gerendũ,& illaudabile præbet corporibus nutrimẽtũ. Sic mũ
dani peccatores in loco vbi peunt,ſ.in mundo,pullos diuitia-
rum nõ ceſſant pp hoc congregare. Vñ ipſi in mundo, ſicut in
columbari diaboli qñ ſatis laborauerunt , derelinquũt alienis
diuitias ſuas,& tandẽ(vt eſt in pſalmo)ſepulchra illorum, do
mus eorum inæternũ. Itẽ dum in arbore eminentiarum ſedẽt,
bene qñq; mouent caput conſcientiæ,& circunſpiciunt, & co
cogitant de ſalute,& vbi volare,& quid facere debeant,& vbi
poſt mortẽ ſedeant,deliberant diligenter , ſed quia tardi ſunt
ad volatum boni operis incohãdum, ideo auceps diabol⁹ mit
tit eis ſagittam tentationis,a qua p malum cõſenſum occidun
tur,& ſic volatus boni operis impeditur,qđ non eſſet ſi propo
ſitum impleuiſſent. Ideo Eccl.9. Quodcunq; põt man⁹ tua fa-
cere,inſtanter operare.& Eccl.31.In oĩbus operibus tuis eſto
velox,& oĩs infirmitas nõ occurret tibi. Itẽ tales vix poſſunt di
geri vel conuerti per prædicationem,quia groſsi ſunt p ſuper
biam,duri per auaritiã,viſcoſi per carnalitatẽ,& ideo eos imi-
tãtibus prauũ generãt nutrimentũ, quia.ſ.exẽpla taliũ non nu-
triũt aiam,ſed corrũpũt.Eſa.59.Qui comederit de ouis eorũ,
morieẽ.Si tñ aſſueſcãt volare per pœnitentiã,tunc perdũt hu-
iuſmodi grauitatẽ. Quãto autẽ mũdani vetuſtiores ſunt,& ma
gis in vitijs antiquati,tanto ad conuertendũ ad pęnitentiã du-
riores ſunt,& etiã ad clementiæ opera faciẽda & ad volatũ bo
norũ operũ pigriores. Eſa.44.Scio ꝙ durus es,& neruus fer-
reus ceruix tua, & frons tua ærea. ¶ Secundum Iſidorum co- 12
lumba dicitur colorata,& eſt auis diligens ſocietatem, mãſue
tiſsima, & in hoĩm frequẽtia delectatur. pluries pullificat quã
alię aues,quia in vere & ęſtate & autũno,& etiam in hyeme ſi
calida fuerit domus ſua. pullos tamen meliores procreat in
autumno quàm in vere vel æſtate,& hoc ſm Iſidorũ,qa tunc
reperit

reperit abundantius nutrimentum.Solo oſculo cócipit & amo
re,& vt cóiter non niſi duo oua ponere conſueuit.Sic perfecti
& religioſi debent eſſe plumis.i. virtutibus colorati, & mites
& manſueti,exemplo Chriſti, qui erat mitiſsim⁹ ſuper omnes
hoïes qui erant in terra.Num. 12.Iſti debent hoïnm.i. virorũ
ſm rationem viuentiũ conſortia frequẽtare.Eccl. 6. In medio
presbyterorum prudentium ſta,& ſapientiæ eorum coniũge-
re. Iſti ſi in calido cómorentur.i.in ſtatu feruidæ charitatis, tã
in æſtate proſperitatis,quàm in hyeme aduerſitatis pullos bo-
norum operum faciunt & producunt,iuxta illud Prouerb.17.
Omni tempore diligit qui amicus eſt. Quia tamẽ in vere pro-
ſperitatis pauca inueniunt̃ ſpiritualia nutrimenta, quia.ſ.pro-
ſperitas mundana,non animam, ſed corpora nutrimentat, &
econtra in aduerſitate plura nutrimenta ſpũalia inueniuntur,
ideo bona opera tẽpora autumnali aduerſitatis facta valẽt me
lius apud deum,q̃ illa quæ fuerunt in vere proſperitatis, iuxta
illud Eccl.7. Melior ẽ finis orationis q̃ principiũ.Iſti ſolo oſcu
lo concipiunt. Nã boni cõſiderat à ſola dei benignitate & ẽt ſe
ueritate,quaſi quodã oſculo ſibi dato aggrediuntur opera vir-
tuoſa.Figura Gen.30.de ouibus quę ad aſpectum virgarũ con
cipiebant.&c.Explica.Eſa.26.A timore tuo cõcepimus, & p-
turiuim⁹ ſpiritum ſalutis.Vel ſolo oſculo.i.ſolo amore, quia ſ.
iſti faciunt bona opera amore non timore, oſculo non iaculo,
ex voluntate, non ex neceſsitate. pſalm. Voluntariæ ſacrifica-
bo tibi.Iſti plus alijs pullificant,quia plura debent facere ope-
ra virtuoſa q̃ cæteri ſeculares. Iſti faciunt duo oua.i. duo bo-
na propoſita,quia aut ad amorem dei, aut ad amorẽ proximi
13 debent reducere quicquid agũt. ¶ Itẽ nota ꝙ duo ſunt genera
columbarũ,ſ.maſculus & fœmella.Et dicit Ariſto.li.8. ꝙ cum
duos pullos faciant, vnus tamen alio citius excluditur. Et ha-
bet proprium columba ꝙ qñ bibit,caput non erigit quouſq; to
tum biberit ſm Pli.lib.10.c.34. & vſq; ad annos 15. pullificat,
& totidem cóiter annis viuit.Sic verè viri iuſti & perfecti quã-
uis bibant potum gratiæ ſalutaris,cumulationem.ſ. meritorũ,
non tamen caput intentionis erigunt per ſuperbiam & vanam
gloriam.imo quãdiu bibunt merita p grãm in præſenti, caput
intentionis p humilitatem deprimũt & inclinant, quouſq; ip-
ſum eleuent p gloriã in futuro.Et licet duos pullos faciant.i.li
cet amorem dei & proximi generẽt in ſeipſis,vnus tñ alio citi⁹
excluditur,quia amor dei debet amorẽ ꝓximi pręuenire. Iſti
ẽt generaliter quindecim annis viuunt,& pullificãt. Quinde-
narius.n.numerus conſtat ex ſeptem & octo.Per ſeptem intel-
ligo vitam actiuam in qua ſeptẽ pietatis debẽt opera tã tẽpora
lia q̃ ſpiritualia reperiri. Per octo intelligo cõtẽplatiuã, in qua
octo beatitudines & virtutes debent iugiter meditari,ſ.pauper
tas ſpiritu.&c.Matt.5. Hi ſunt octo dies qui in purificatione
Nazarei requirebantur.Numeri.6. Vel octo ſunt quæ debent
conſiderari in contẽplatione bonorum ęternorũ,ſ.viſio dei, di
lectio ſummi boni,perpetua laus, ꝑpetua æternitas vitæ;ſocie
tas angelorũ,ſanctorũ cohęreditas.Chriſti adoptio filiorũ,cõ-
mune gaudium ſanctorũ.Figura.Eſa.38.vbi Ezechiæ ęgrotãti
& morituro.i.peccatori additi ſunt quindecim anni. Vel dic ꝙ
quando hõ potat aquam gratiæ,ſcientiæ vel doctrinæ,non de-
14 bet deſiſtere nec ceſſare quouſq; ad plenũ fuerit ſatiatus.¶ In-
ter columbas,maſcul⁹ de die,fęmella vero de nocte fouet pul-
los.Fęmella vero maioris eſt ſolicitudinis circa pullos educan
dos,q̃ maſculus ſecundum Plin.lib.10.c.34.Sic verè maſculus
Chriſtus fouet hoïes de die.i.in ſtatu gratię exiſtentes,ſed pro
certo fœmina beata virgo ipſos de nocte.i.dũ ſunt in ſtatu pec
cati vel tribulationis,p ſpem miſericordiæ fouet. Iſta.n.fœmi
na,ſ.beata virgo,valde eſt ſolicita circa pullos educãdos.ſ.cir
ca ſalutem hominum procurandam,quia ſicut dicitur Hiere.
31.Fœmina circundabit.Vel dic ꝙ maſculus ſignificat pręla-
tos,vel clericos,vel eccleſiaſticos.Fęmina vero ſubditos.i. ſim
plices & imperfectos, qa pro certo fœminæ.i.ſeculares & ſim
plices hodie ſunt pluſquam clerici erga pullos.i. erga paupe-
res nutriendos ſoliciti & attenti. Vel per pullos intelligo bona
opera,ad quorum nutritionem plus vacant hodie ſubditi quã
pręlati,& ſeculares quàm regulares, qa hodie ſunt nouiſsimi
15 primi & primi nouiſsimi. ¶ Secundum magiſtrum in proprie-
tatibus,ſæpe ſunt pugnæ inter columbas & alias ẽt aues, & ẽt
beſtias,ſed vt communiter hoc eſt pp cibum & manſionẽ. Sic
inter aues ſpirituales.i.religioſos ſępe ſunt pugnę inuidiarum,
detractionu,& huiuſmodi,& hoc propter cibum ſcientiæ quẽ
vnus credit vel præſumit maiorem alio ſe habere, vel pp man
ſionem ſtatus & eminentiæ,in qua vnus credit alio pręualere,
& hoc in minoribus & pręedicatoribus maximè locũ habet. Fi
gura Ge.13. vbi Abraam & Loth egreſsis de Ægypto & in ter
ram promiſsionis peregrinãtibus, quãuis eſſent fratres & ami
ci,orta eſt briga inter paſtores eorum, eo ꝙ eſſet poſſeſsio eo-
rum nimia,& ſic fuerunt inuicem ſegregati, licet eſſent eiuſdẽ
parentelę Abraam pater exaltatus,eſt beatus Franciſcus, quẽ
paupertas & humilitas fecerunt cęteris celſiorem.Loth decli-
nãs, eſt beatus Dominicus, qui a mũdi tumultibus declinauit.
Paſtores eorũ ſeruantes gregẽ dominicũ ſunt fratres minores,
& prædicatores. Et quia proſſeſsio ſciẽtiarum ſuarũ hodie eſt
nimia,ideo inter ſe briga & diſcordia generantur. Et licet ſint
eiuſdem parentelę,ſ.ſtatus & paupertatis, & ſic ſe magis dili-
gere teneantur, tamen ab inuicem p odia & inuidias ſeparan-
tur.Vnus autem tenet vnam opinionem,alius aliam. Vn⁹ vult
pręferri,alios vult anteferri.¶ Columbæ ſicut & aliæ quædam 16
aues libenter in puluere ſe volutant,& libenter in aqua ſe bal-
neant.Sic & hõ debet in puluere.i. mortis memoria ſe voluta-
re,& in aqua lacbrymarum & in confeſsionis lauacro ſe laua-
re.Iob 10.Ecce nunc in puluere dormio.¶ Colũba alienos pul 17
los & adulterinos dicitur de nido eijcere,ſed antequã eos eij-
ciat,ſolet cum eis carnaliter habitare.Sic deus pctõres de nido
ſui amoris eijcit, tamen illos bonis temporalibus fœcundat &
nutrit.Vel columba eſt prælatus,qui de nido.i. de eccleſia vel
collegio eijcere debet malos, & maximè ſymoniacè introdu-
ctos,ipſos tamen p ſemen bonę doctrinæ debet fęcũdare,& ad
fructum bonorum operum grauidare.Figura de Abraam,qui
ancillam & filium Iſmael eiecit,eis tamen panẽ & aquam pro
viatico conceſsit.Oſeę 9. Propter multitudinem adinuentio-
num eorũ de domo mea eijciã eos. ¶ Columba in pulchritudi 18
ne plumarũ colli ſui gloriãs, ſolet roſtro plumas componere,
& ſe ſm modulum ſuum pectinare,pp quod,vt ait Pli.li.2.ca.
36.Gaudentẽ in ipſa gloria ſolet accipiter rapere. Eſt.n. vt ait
columbis glorię intellect⁹.Sic illi qui in ſua pulchritudine glo
riantur,non ceſſant componere veſtes ſuas, ibiq; inaniter glo
riari,pp quod ſolent ab accipitre diabolo, nunc ſupbia, nunc
luxuria ſępe rapi. Ideo bene dicitur Prouerb.vltimo: ꝙ fallax
gloria,& vana eſt pulchritudo. Vel põt exponi in bono, quia
anima admirans pulchritudinem & nobilitatem propriè con-
ditionis & naturę,debet ſe diligenter componere, & cũctis ho
neſtis moribus ſe ornare.Eze.16.Sumpſiſti veſtimẽta tua mul
ticoloria,& ornata es eis.¶ Inter columbas maſculus & fœmi 19
na quandiu ſimul viuunt,fidem inuicem ſibi ſeruãt. vnde Pli.
lib.10.c.34.dicit ꝙ maxima illis ineſt pudicitia,& neutri nota
adulteria.coniugij fidem non violant,& communiter domum
ſeruant.Sic per omnia debent & coniuges &c.¶ Secundũ Ari 20
ſto.columba frangit teſtam oui cum roſtro, vt pullus egredia-
tur.& quando ſecundum Ariſto.pullum ſuum a ſe dimittit ip
ſum fœcundat.Sic doctores & prædicatores & etiam religioſi
ouum.i.ſacram ſcripturam cum roſtro eloquentiæ & prædica
tionis debent alijs aperire,& teſtam groſſę litteræ diuidere, vt
pullus interior appareat,ſanus videlicet intellectus, quia litte
ra occidit, ſpũs aũt viuificat 2.ad Corin.3. Et quando pullum
ſuum.i.mundanũ hoïem & peccatorẽ quẽ conuertendo p prę
dicationẽ pullũ ſuũ & filium effecerũt, volunt dimittere in eo
fętum boni ꝓpoſiti debẽt generare, vt ad pullũ bonorũ operũ
proferendum ipſum valeant fęcũdare.Vel dic ꝙ colũba eſt pę
nitens, qui teſtam corporis debet per pœnitentiam frange-
re,vt pullus.i.aïa poſsit liberius ad deũ euolare.Eccl. 43. Apti
ſunt theſauri,& euolauerunt nebulę quaſi aues. ¶ Dicit Orige. 21
ꝙ columba pacis eſt nuncia,ſimplicitatis forma, natura mun-
da,pietatis æmula, ſocietatis amica,iniurię immemor,prole fę
cunda,naturaliter timida,raro ſecura,niſi quando eſt in fora-
mine petrę,vbi aliqualiter quieſcit,damni obliuioſa,quia ſub-
latis pullis ibidem nidificare iterum non omittit, ſuper fluenta
nidificat,gemitum pro cantu reddit,immunda abhorret, locũ
vbi nutrita fuerit diligit,& ibi reuertitur quantumcunque ali-
bi deferatur,& tantum eſt fęcundior, quanto pennolior inue-
nitur,& de nido ſuo ſtercora calida eijcit, & eijcere pullos do
cet,& antequam alicubi ſedeat, deliberat curioſè. Colũba eſt
religioſus,qui nunciator pacis & concordię debet eſſe. Iſte de
bet eſſe ſimplex per innocentiam,mũdus per caſtimoniã, vt ſic
ſit ſimplex & rectus, & timens deum.Iob 1.Itẽ debet eſſe pieta
tis & clemẽtiæ ęmulator,quia beati miſericordes.Matt.5.Cha
ritatis ſeu ſocietatis & amicitiæ frequentator, iniuriæ etiam
immemor,& nis patientię ſeu modeſtiæ imitator, exẽplo Chri
ſti qui cum malediceretur,non maledicebat. Iuxta illud Leui.

19. Non memor eis iniuriæ ciuium tuorū. Hic debet prole bonorum operum eſſe fęcundus, & gemitu pro cantu. i. dolore & pęnitentia debet eſſe facundus, quia beati qui nūc fletis. Matth. 5. Naturaliter ēt debet eſſe timidus & raro ſecurus, videlicet timore filiali, vt timeat de peccatorum cōmiſsione, de gratiarum amiſsione, de bonorum omiſsione, de ſtatus dubitatione, de patriæ prolōgatione, & de incolat⁹ peregrinatione &c. Si. n. omnia iſta hō conſideret de ſeipſo, neceſſario trepidat atque timet, quia ſapiens in oībus metuit. Eccl. 18. Beatus hō q ſemper eſt pauidus. Prouer. 28. Vñ vt columba nunquam eſt ſecurus, niſi qñ ē in cauerna maceriç, vbi requieſcit. i. in Chriſto qui fuit paries exterius per carnem luteus, interius vero per deitatem lapideus, & foris per quinq; vulnera ꝑforat⁹. In hoc ergo foramine columba quieſcit, qa religioſus non niſi in deo & in ſuæ paſsionis memoria debet requiem inuenire. Iō Cantico. 2. Veni columba mea. Sequitur in foramine petrę, & in cauerna maceriæ. Hæc autem ſunt foramina aſpidum, & foramina reguli, in quibus, qui ablactatus fuerit, manum ſuam mittet Eſa. 11. Item debet eſſe obliuioſus damni, quia dato ꝙ ceciderit in peccatum, & ſic diabolus rapuerit pullos eius, ſ. gratiam & virtutes, & licet de amiſsione doleat, non tamē debet deſperare, imo debet intendere ad alios procreandos, vt ſic recuperet quod amiſit. Exemplo nautarum, qui poſt naufragia maria tentant, ſecundum Senecam, aſſerentes iuxta commune dictū, ꝙ vbi quis perdiderit, ibi faciliter lucratur, iuxta illud ad Ro. 5. Vbi abundauit delictum, ibi ſuꝑabundauit & gratia. Itē debet ad locum ſuæ natiuitatis, ſ. ad deum ꝑ iugem ſuorum beneficiorum memoriam finaliter reuenire, licet ꝑ diuerſas curas & ſolicitudines ipſum qñq; oporteat lōgè ab eo euagari, vel ēt aliquotiens per peccatum, quia ſ. ſepties in die cadit iuſtus. Prouer. 24. Numeri 10. Reuertar ad terram in qua nat⁹ ſum. Eze. Reuertere ad vaginam tuam. Item abhorrere debet fœces & immunditiam peccatorū, quia qui diligit cordis munditiā. &c. Prouer. 23. Et ideo debet eijcere ſtercora de nido ſuo, qa amorem terrenorum, quæ ſtercora ab apoſtolo dicitur, de nido cōſcientiæ debet eijcere & auferre. ad Philip. 3. Omnia arbitrat⁹ ſum vt ſtercora. Itē quanto plures plumas virtutis habet et maximè ſi pedes. i. affectus ſint plumati virtutibus, tanto eſt fęcūdior operibus. pſal. Pennę columbę deargentatæ, & poſteriora
12 dorſi eius in pallore auri. ¶ Item antequam ſedeat alicubi per amorem. i. antequam diffiniat aliquid faciendū, debet pro certo diu in ſe deliberare, vtrum ſit ei expediens vel nociuum. vñ. Sine conſilio nihil facias, iuxta illud Senec. Diu delibera, cito facito. Vel dic ꝙ columba eſt is qui naturaliter diligit locum natiuitatis & patriæ ſuæ, &c. quia vnicuique patria ſua dulciſ-
13 ſima. ¶ Tinnunculus eſt auis cuius & viſum & vocem accipitres timent, & ideo vt dicit Pli. li. 10. c. 37. Iſta auis cum columbis debet nutriri, vt eius auxilio poſsint ab accipitre cuſtodiri. Columbas enim libenter defendit, & accipitres terret & offendit, & ideo (vt ait) columbę ipſum mirabiliter diligunt, & cum eo manere cupiunt atque volunt. Vnde etiam columbæ quamuis ſint aues vagabundę, & quę faciliter mutant ſedes, veruntamen non ſolent locum mutare, quandiu tinunculum ſecū nouerint habitare. Iſta auis poteſt mihi ſignificare bonos prælatos, vel etiam quoſlibet viros prudentes, & iuſtos, quorum ſcilicet aſpectum & vocem, id eſt quorum conuerſationem & orationem, quorum etiam viſum & redargutionem habeant timere accipitres, id eſt demones & tyranni, etiam vſurarij & raptores. Tales igitur in columbarijs, id eſt in collegijs & vniuerſitatibus ſunt conſtituēdi, & cum columbis. i. cū ſimplicibus collocandi, & in eorum iudicaturis, prælaturis & officijs promouendi, vt ſcilicet ipſos protegant & defendant, & vt ipſos accipitres, ſcilicet demones, hæreticos, vſurarios, & tyrānos, malos etiam balliuos terreant & repellant. Eze. 1. Satura quoque erat in rotis & aſpectus horribilis. Columbæ etiam. i. ſimplices debent talem diligere, & amore eius in patria vel collegio velle manere, & ibi cū talibus viris perſonaliter reſidere, locumque ſuum non dimittere nec mutare. Cuius tamen contrarium fit quando habent crudeles iudices & magiſtros, quia ſ. libenter ad alienas iuriſdictiones ſe mutant, & tales impios fugiunt & deuitant pſal. Tranſierunt de gente in gētem, & de regno ad populum alterum. ¶ Secundum Pli. li. 10. ca. 34. inter
14 colūbas quādo fęmina parturit, maſculus miniſteria & ſolatia ſibi impendit. Sic verè mariti debent ſuis vxoribus obſequi, et miniſtrare qñ in pauperperio contingit eas eſſe. Vel dic ꝙ maſculus eſt deus, vel prælatus, fęmina vero eſt hō vel ſubdit⁹ qa pro certo deus & bonus prælatus fœminā ſuā. i. ſubditum vel aīam tūc diligūt, & ei ſolatia ſpūalia & tēporalia tūc impēdūt, qñ ipſam ꝑ bona opera parturire cernunt, quia pro certo ille meretur a ſuperioribus conſolari, q laborat ꝑ bona opera fęcundari. Vel dic ſi vis ꝙ iſte partus confeſsionem ſignificat, quia. ſ. deus illū ꝑ gratiam adiuuat, qui ꝑ cōfeſsionem parturit, & ſe purgat. Prouer. 28. Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur, q aūt confeſſus fuerit & dimiſerit ea miſericordiā conſequetur.
¶ Itē ſm eundē ibidem, inter colūbas eſt qñq; aliqua adulterij 15
ſuſpiciū, ita ꝙ maſcul⁹ roſtro verberat fęmellā. veruntamē iſta ſuſpitio non diu durat, quia ſtatim in oſcula ruentes ad carnis opera reuertuntur. Sic verè inter coniuges ſi aliqua ſuſpicio vel malum zelus irrepſerit, ſtatim debēt ipſum dimittere, & ꝑ pacem & amicitiam oſcula ſibi dare, & ab actib⁹ matrimonialibus non ſe ꝑꝑ hoc retardare 1. ad Corinth. 7. Rurſum conuenite in idipſum ne tentet vos ſathanas.

De Cicade. Cap. 18.

CICADAE ſecundum Iſidorū canēdo dictæ ſunt, 1
eo ꝙ in paruo gutture miram ſonent cātilenam & in æſtatis calore, quanto aerem puriorem attrahunt, tanto ſonum efficiunt clariorem, ſed ſi cicadę oleo perfunduntur, ſtatim moriuntur, qa pori, oleo obſtruuntur, vnde ſolebant aerem attrahere, ſed ſi ſtatim aceto aſpergātur, tunc eius virtute poris apertis, reſumpto aere, reuiuiſcunt, vt dicit Ambro. in hexameron. Pli. aūt li. 11. c. 26. dicit ꝙ cicadæ ſolo rore viuunt, fœminæ ſilent, & mares ſolummodo voce canunt. Sic licet prædicator ſit minimus corpore, tñ ſonum cantilenæ diuinæ, ſ. ſuæ prædicationis debet in ſuo guttur reſonare, & quāto habet aerem. i. ſpiritum ſanctum puriorē, vel ēt aerem ſcientiæ mūdiorē, tanto ſonum prædicationis efficiet dulciorem. Iſti ergo rore deuotionis debent viuere, & inter eos viri. i. hoīes ꝑfecti debent prædicare & canere, fęminæ. i. ignari debent tacere, iuxta illud 1. Tim. 2. Docere mulieribus in eccleſia nō permitto. Qđ ēt vbiq; debet eſſe, quia. ſ. meliores & prudentiores debent loqui, fęminei vero tacere. Vel ēt ad litteram de fęminis pōt dici ad quas ꝑtinet magis tacere q̃ loqui. 1. Timo. 2. Mulieres in eccleſijs taceant, non. n. permittitur eis loqui. Iſti igit̄ ſi deliciarū oleo perfunduntur, ſtatim pori. i. ſpiritus appetitus & affectionis eorum deliciarum pinguedine obſtruuntur, & ſic via ſciētiæ & ſancti ſpiritus impedita, cito per vitia poſtmodum moriuntur. Sed ſi poſt hæc aceto pœnitentiæ fuerint perfuſi, tunc a poris affectionis oleum deliciarum retropellitur, aer autem gratię & ſancti ſpūs ingreditur, & ſic vita gratię & glorię in eis reducitur. Vel per oleū accipe adulationem, qua multi homines ſpiritualiter moriuntur, ꝑ acetum aūt correctionē, qua viuificātur, vt ſic dicant cū Dauid. Corripiet me iuſtus in miſericordia & increpabit me. oleum aūt pctōrum nō impinguet caput meū. Aduerte tñ ſm Solinum ꝙ apud rheginos ciuitatem Italiæ cicadę ſunt mutę, cū tñ apud Locrēſes licet vicinè pluſquā alibi ſint ſonorę. Solebat aūt tūc gētilitas allegare, ꝙ cum Hercules ibidem dormiret et cicade obmurmurarēt, iuſsit eas amplius non ſtrepere, & ſic contigit ipſas extunc inibi mutas eſſe. Quod ſi verū fuit, conſtat ꝙ arte magica idem Hercules iſtud fecit. Rheginenſes igitur ſignificant mūdi principes atq; reges, apud quos pro certo conſtat cicadas. i. prædicatores mutos eſſe, & veritatem dicere non audere. Si ergo contingat ꝙ Herculem. i. aliquē magnū dominum in vitijs quieſcentē velint clamore prędicationis inquietare, ſtatim indignatus ſolet eis clamorē redargutionis interdicere, & ſic quia veritatē non audēt dicere, neceſſe eſt ipſos in dñorum curijs mutos eſſe. Eſa. 56. Vniuerſi canes muti nō valentes latrare. Vel dic ge-
neraliter ꝙ ſunt muti. Allega vt ſupra. ¶ Scđm Iſidorum Cica 2
dę naſcuntur de ſputo cuculorum. Habent aūt cicadę hebetiſſimum viſum, quia ſi digitum vel aliquē obicē admoueris, non ꝑꝑ hoc deuiabunt, ſed potius impingent in ipſum, nec ab eo præcauebunt. Tales ſunt multi, q rectè oculos intellectus hebetiſsimos vidētur habere, q pro certo dato ꝙ quotidie in ſuo itinere malo inueniāt obices infinitos, & impedimēta & offendicula, valde magna, vtpotè tentationes, tribulationes, & ęternas dānationes, ipſi ꝑꝑ hoc a cœpto malo itinere non deſiſtūt, imo quaſi ex ſcientia certa cōtra obices impingunt, & pertrāſire contendunt. pſ. Oculos habent & non videbūt. Viſu. n. priuati vidētur, inquantū cōtra fortunā nitūtur, & inquātū diuer-

tere

ſtre a malo itinere oon dignantur. Tales ergo de ſputo cuculo
rum.i.de ſuggeſtione demonum videntur creati, inquantũ mo
re demonum videotor in ſnis malitijs obſtinati. Ioan.8. Vos ex
patre diabolo eſtis.

1 *De Coturnice. Cap. 19.*

COTVRNIX vel ortygometra quod idem eſt, na
turaliter timet accipitrem, vñ quãdiu ipſum videt,
de terra non ſurgit. Vode ſm Iſidorum dr̃ a metuẽ
do. & gregatim volat, & mare trãſit, vt inueniat pa-
ſcua vberiora, & quando fatigatur a volatu, deſcendit ad ma-
re, & dum ibi qoieſcit, vnam alam eleuat ad ventum, quaſi ve-
2 lum, & cum alia io mari ſe regit. ¶ Item auis iſta qñque patitur
morbum caducum, & eſt helleborus cibos eius, qui eſt vene-
noſus, tñ propter venas quas habet ſtrictas ſibi oon nocet fum⁹
eius, quia.ſ.ad cor non põt aſcendere, nec ſuperius penetrare.
Sic aĩa diabolum naturaliter timet, & ideo de terra humilita-
tis oon ſe deber aliqualiter eleuare. Eſai.47. Deſcende, ſede in
terra virgo filia Babyloois. Mare pœoitentiæ debet rrãſire, vt
venire poſsit ad vbera paſcua paradiſi. & hęc habet duas alas,
ſ.ſpem & chariratem, & ideo quando fatigatur laboribus pec-
catorum, debet deſceodere ad mare pœnitentię, & cũ ala cha-
ritatis in fluctib⁹ rribulationom ſe debet regere, quia charitas
oĩa ſuſtioet 1.ad Corin.13. Et ue tribulatiooibus obruatur, alã
ſpei debet ſuperius eleuare, vt per hmõi pœnitentiam ſpet ad
patriam peruenire. Tranſi terram tuam quaſi flumen filia ma-
ris. Eſa.23. Er ſic oon tardabitur, nec a fluminib⁹ obruetor. De
helleboro expone ſicut infra. Morbum aurem caducum.i. pec
catum de leui & multoriẽs, patitur, quia ſepties in die cadit iu
ſtus. Prouerb.24. Helleborumq; venenoſum.i.booo tempora-
lia aliquando comedit, & adminiſtrat, veruntamẽ quia ad cor
per complaceotiam non aſcendit, binc eſt ꝙ ſibi mortẽ culpæ
3 vel miſerię oon propioat. ideo &c. Allega. ¶ Differentia eſt in-
ter animalia illa quæ habẽt latas venas, vt sũt aoimalia & aues
quæ ſunt magnę quantitatis, & illa quæ habent venas ſtrictas,
vt ſuut aoes parnæ. Illa enim prima ooo poſſunt recipere vene
noſum cibum io ſtomacho, quin.ſ. moriantur propter cibũ ve
nenoſum qui aſcendit ad cor. Iſta autem fumũ illum infra ſto-
machum retinent, & per ſtrictas venas vlterius ooo aſceodit,
& ſic minime propter hoc moriuntur. Vnde licet paſceres &
coturnices comedant helleborum, non ideo moriũtur, licet ſit
alijs animalibus venenoſus. Per latas venas, conſcientias latas
intelligo, per ſtrictas econuerſo, ꝑ venenum peccata, ꝑ ſtoma-
chum qui oĩa intraotia recipit, cogitatiooẽ, per fumum delecta
tionem, per cor voluntatẽ. Illi ergo qui conſcientias latas ha-
benr. quando de peccatis cogitant, ſtatim fumo delectationis
ꝑ conſenſum mali operis perimũtur. Illi aũt qui ſtrictas habẽt
huiuſmodi venas.ſ. viri iuſti, qui habent conſcientias ſcrupulo
ſas, tales non ſtatim moriunrur, ſi venenum alicuius delectatio
nis eis offertur. Fumus.o. tentationis ad cor propter malã cõ-
placentiam oon aſcendit, & ideo ipſum faciliter nõ occidit, q̃a
.ſ. fumum iſtum vſq; ad cor aſcendere noo ꝑmittit, dicens. Nu
meri 20. Non rranſibis per me, alioquin armatus occuram ti-
4 bi. ¶ Cõtẽplatiu⁹ debet eſſe ſimilis coturoici vel ortygometre.
Primo quia illa accipitrem timet & ideo a terra oon ſe eleuat
quandiu videt eum. Sic religioſus debet timere diabolum, &
quandiu videt eum in tẽtatiooe ſibi inſidiantem, a terra.i.a pę
nitentia vel humilitate oon debet aliqualiter ſe leuare. Eſaia.
29. Humiliaberis, de terra loqueris. Secũdo quia illa gregatim
volat, & ducem habet, ſicut grues, cui obedit, & ſeipſas multũ
diligu ot, & velociter pedibus ſuis curruot, ſeque inuicem in-
terpellant. Sic religioſi qui gregatim morantur, duci & præla-
to obedire debeot, & ſe cordibus & ſermonibus diligere vel
amare, & cum pedibus affectus velociter debent per bona ope
ra currere. Sic currite ad comprehendendũ 1.ad Corio.9. ¶ Ter
tio quia illę aues licet cibum comedant veoenoſum, & io ſuo
ſtomacho recipiant.ſ.helleborum, tameo quia habent ſtrictas
venas fumus exiode non euolat vſq; ad cor, & ideo nõ ꝑꝑ hoc
moriuntur, imo in ſtomacho remanẽs ſubtiliatur, & in earum
nutrimentum a calore conuertitur. Sic licet in ſtomacho cor-
dis aliq̃ñ recipiãt ꝑ cogitatiooem cibum veoenoſum.ſ. pecca-
tum, de eo.ſ. cogitando, rameo quia debẽor habere venas ſtri-
ctas.i. conſcientias ſcrupuloſas, ideo fumus prauæ delectatio-
nis oon debet ad cor.i. ad voluntatẽ aſcẽdere, imo a calore cha
ritatis debet digeri io ſtomacho.i. in cogitatione examinari,
& ſic cor.i. voluntas per prauum cooſenſum oon lædetur, imo
per deteſtationem & reſiſtentiam cõuertetur venenom in the
riacam.i. vitium io virtutes, & ſic efficietur aĩæ outrimentum.
vñ pſal. loquens de dracone. dicit. Dediſti eum eſcam populis
ethiopum. Quarto q̃a coturnix habet duas alas, & mare trãſit
vt inueniat vberiora paſcua & calidiora, & ſequitur ſolem, &
qñ fatigatur a volatu, ita ꝙ oportet eam deſcendere in mari,
vnam alam erigit ad ventum, & cum alia ſe regit in aqua, vt
ſic a mari minime ſubmergatur, ne a cepto itinere totaliter tar
detur. Duæ alæ ſunt ratio & voluntas, vel charitas & diſcre-
tio, vel etiam ſpes & timor. mare eſt mundus. Debet ergo reli-
gioſus mare mundi tranſuolare per terrenorum cõtemptum,
& ſequi ſolem iuſtitiæ per imitationem & affectum, vt in loco
calido, qui eſt vltra mare.i. in religione quæ eſt vltra mũdum,
gratiarum inueniat nutrimenta, & ſic ſi propter neceſsitatem
vitæ ad mare mundi deſcenderit ad tẽporalia acquirenda, vel
regenda, tũc ad ventum ſancti ſpũs debet alam ſpei, volũtatis,
& charitatis erigere, & cum ala rectę diſcretionis & timoris ſe
debet in mundi pelago gubernare, & ſic nec in aqnis mundi
delectationum ſubmergetur, nec a proceſſu bonorũ operũ to-
taliter retardabitur. pſal. Petieruot & venit cornix. Er de hoc
figuraliter Numeri.11. dr̃ ꝙ ventus arripuit traos mare cotur
nices & adduxit eas ad tabernacula filiorum Iſrael. quia.ſ. ven
tus.i. ſpũs ſancti ioſpiratio adducit tales coturnices.i. viros ꝑ-
fectos ad tabernacula angelorum, qui filij Iſrael appellantur,
& hoc ꝑ trãſitum maris.i. ꝑ pœnitentiæ amaritudinẽ. Sap.10.
Tranſtulit eos ꝑ mare rubrum, & tranſuexit eos ꝑ aquam oi-
miam. ¶ Coturnices gregatim mare tranſuolaot ad paſcua me 5
liora, & dr̃ ortygometra illa quæ inter alias gregem ducit ſe-
cuodum Iſidorum & ſolinũ. Sic eſt tñ ꝙ quia accipiter inſidia
tur illi quæ gregem ducit, vt cum primo ad terram applicoe-
rit, rapiat eam ſtatim, ideo coturnices cum ſe ſentiant debiles,
ſolent ſolicitare & inuocare ducẽ generis externi.ſ. cornices,
& de alio auium genere eligere ſibi duces, qoi.ſ. accipitri inſi-
dianti poſsint reſiſtere, & eaa ſecure ducere, & ad vlteriora lit
tora ſociare, ſicut dicit Solinus.c. de ortygia inſula, vbi etiam
dicit ꝙ iſtę aues mare tranſiturę, flante auſtro nunquã exeunt,
& ꝙ plurimum aquiloni ſe credunt, timent.n. flatum auſtri tu-
midiorem, & eligunt aquilonis ſpiritum ſicciorem, vt.ſ. corpu-
ſcula ſua pigra & tarda facilius prouehat ſiccior & vehemen-
tior ſpiritus. Dicit inſuper ꝙ dum mare tranſeũt, timentes ſpa-
tia loogiora, impetus differunt, & veloces curſus non faciunt,
ſed vires ſua tarditate nutriunt, & tardè & maturè procedũt.
Per iſtas aues intelligũtur religioſi & viri eccleſiaſtici, qui ma
re huius mundi prętereunt & tranſeũt, & ad vlteriora paradiſi
pabula corde & animo deflectũt. Gregatim igitur & ſocialiter
ſolent viuere, & ducem.i. prælatũ ſibi eligere & habere, auſtrũ
ventum mollem.i. mundi carnalem proſperitatem debẽt time-
re & fugere, & aquiloni frigido.i. mundi tribolationi & pęnitẽ
tiæ & paupertati ſe committere, vt ſic mentes eorum carnales
& debiles poſsit ad paradiſum impetus tribulationum trãſpor
tare, quia breuiter cæteris paribus viri iuſti potius aduerſitatẽ
q̃ proſperitatẽ eligũt, & per ipſam ad littora paradiſi citius at-
tingũt, & maris huius pericula pertrãſeũt, & euadunt, q̃a ſicut
dicit Grego. Mala quæ hic nos præmunt, citius ad deum ve-
nire compellũt, iuxta illud pſal. Multiplicatæ ſunt infirmitates
illorum, poſtea accelauerunt. Vnum tamen debent aduertere
coturnices.i. religioſi, ſ. longitudinem viæ ſuæ, & maris.i. hui⁹
vitæ amaræ diuturna ſpatia cogitare. Ne ergo ipſos contiogat
deficere, non debent volare oimis cito, nec prorumpere ad ni-
mis arduos volatus operum perfectorum, ſed potius tarde &
paulatim in bonis operibus proficiſci, vt melius continuent la
borem pœnitentiæ quem ceperunt. Quod eſt cõtra fatuos no-
uitos & iuuenes, qui in principio ita volunt ardua opera, fa-
cere, & per indiſcretam pœnitentiam ad paradiſum ita celeri-
ter volare, ꝙ ipſos neceſſe eſt in via deficere & ceſſare. ad Ga-
la.5. Currebatis bene, quis vos impediuit? Iſti ergo religioſi &
clerici, oe ab accipitribus.i. mũdi crudelibus raptoribus infe-
ſtentur, ſi ſe defendere nequeant, debẽt cornices.i. externos du
ces, ſ. ſeculares milites & principes in auxilium inuocare, qui
ipſos debent defendere & iuuare. Ad hoc enim ordinati ſunt
principes ſeculares, vt iuuent & defendant pauperes, & cleri-
cos, & alios regulares. Gene.49. Gad accinctus prælíabitur an
te eum. Vel illud poteſt allegari quomodo accipiter diabolus
plus ioſidiatur ortygometræ, quæ ducit gregem, id eſt prælato
quàm alijs, & ideo neceſſe eſt ꝙ præponat ſibi ducem generis
alieni, ſ. Chriſtũ, qui ipſum & gregẽ ſuũ dirigat & defendat, di-

cens dño illud pſal. Dux meus & notus meus. Vel dic ꝙ cotur
nices ſignificant gẽs humanũ, & patres veteris teſtamẽti, quib⁹
(qa ſtatim ꝙ mare huius vitę tranſierant, ab accipitre diabolo
in infernum rapiebantur) neceſſe fuit ꝙ haberent ducem alte-
rius generis & naturæ, ſ. Chriſtum, qui ipſos pręcederet & iu-
6 uaret. Exod. 32. Angelus meus præcedet te. ¶ Coturnices ſunt
aues q̃ ſola præter hoīem patiuntur morbum caducum, & iō
ſecundum Solinum ipſas dãnauerunt antiquorũ menſę. Iſte er
go ſimul mare tranſeunt, ſed vbi terram propinquã ſenſerint,
tanto impetu q̃nq; volitant, ꝙ periclitari faciunt naues qbus
obuiant, vt dicit idem. Sic verè mali q morbum caducũ .i. pec-
catum ꝑ quod in infernũ cadunt, ſæpe incurrunt, volant ꝑ ma
las ſocietates huius ſeculi, & vbi terrã, vtpotè emendã acqui-
rendã, vel aliqd terrenũ lucrũ ſenſerunt, ſolent ibi cum tanto
impetu properare, ꝙ neceſſe eſt nautas qbus obuiãt .i. vicinos
cõtra quos pugnant & litigant, a ſtatu & proſperitate ipſorũ ca
dere & perire, ſicut patet de malis aduocatis & ballinis inuicẽ
fęderatis. vide infra de glottide, vbi fit mentio de coturnice.

De Ciconia. *Cap. 20.*

1 CICONIA nidum ſuum in hyeme terra replet,
& cum luto virgulas & ſpinas nidi cõpaginat, ne
in hyeme vẽtus tẽpeſtoſus ipſum deijciat & diſ-
ſoluat. In reditu aũt ſuo in vere, nidũ ſuũ reno-
uat, ipſumq; quia bene in hyeme præmuniuit,
tanquã domina occupat, & reſumit. Ciconia eſt hõ, nidus ſuus
eſt conſcientia, hyems tribulatio & tentatio, ver proſperitas,
ſpinę ſunt conſcientiæ remorſus, lutũ eſt pœnitentia & humi-
litas. Q̃ñ igitur venit hyems .i. tentatio alicuius pc̃ti. tũc ſpinas
nidi noſtri .i. pungentes mortis vel inferni conſiderationes de-
bemus luto .i. humilitate vel mortis memoria colligare, ne vẽ-
tus & tẽpeſtates .i. impulſus tentationũ nidũ conſcientiæ diri-
piant & diſſoluant. Et ſi ita fecerit hõ in hyeme huius mundi,
tunc adueniente vere proſperitatis æternæ, nidum conſcientię
reperiet integrum, nõ deſtructum, & ſic ipſum ꝑpetuo poterit
2 occupare. Eccl. 28. Sepi aures tuas ſpinis ¶ Ciconia eſt auis ca
lidę naturæ, & multa comedit venenoſa, ſed ꝑꝑ hoc non morí
tur, quia virtute caloris oĩa digerũt. vñ ei cibus efficitur, quod
mors alijs inuenitur. Et pedes ciconiarum tãto magis rubent,
quanto plus ſeneſcunt, & quanto amplius veteraſcũt. Sic hõ q
habet feruorem charitatis, licet comedat venenoſa .i. admini-
ſtret mundi negotia de ſe periculoſa, vel etiam licet videat ma
la exempla, oĩa tñ digerit, diuidit, & diſtinguit, & modo debito
virtute caloris charitatis oĩa ordinat & diſponit. Sicq; fit ꝙ ꝑꝑ
hoc non moritur ꝑ peccatum, licet exinde ſimplices alij mo-
riantur. Mar. 16. Si mortiferum qd biberint, nõ eis nocebit. Hõ
ẽt perfectus & charitatiuus quanto plus ſenuerint, tãto os ſuũ
.i. verba & locutio, pedes .i. amor & affectio ꝑ charitatis incen-
dium plus rubeſcunt. Apoc. 1. Pedes eius ſimiles oricalco, dũ
eſt in camino ignis. Vel ꝑ pedes intellige finem vitæ, qui in bo
nis hoībus, quanto amplius vixerint, tanto amplius rubicũdus
3 eſt ꝑ charitatis & honeſtatis ſpeciem & decorem. ¶ Sicut dicit
Amb. in hexa. ciconiæ q̃ñ mare trãſuolant vt inueniant paſcua
vberiora & loca calidiora, cornices ſolẽt eas præcedere, & de-
fendere, & contra aues nociuas pro eis ſe opponere, & tutum
ducatum eis oſtendere, & prębere. Iſta aũt a Solino videtur di
ci de coturnice, ſicut ſupra reperies loco ſuo. Sic verè ciconijs
.i. religioſis mare huius mundi tranſuolantibus, debent corni-
ces .i. principes ſeculares præſidium ferre, & tutum ducatũ prę
bere, & a nociuis tyrãnis defendere & protegere, ſicut facit cõ
muniter rex Frãcię, q eccleſias & religioſos tenet in ſua ſalua-
gardia, cõtra malos homines & tyrãnos. vñ Ge. 49. Gad accin-
4 ctus pręliabitur ante eum. ¶ Sic eſt de aĩa & carne, ſicut de ci-
conia maſcula, & fęmella. dicit. n. Solin⁹ inter ciconias eẽ cõiu
gia. Sic ergo fit q̃ñ mas ad paſcua egreditur, circa pullos fęmi-
na ꝑſeuerat, & econuerſo ſi fęmina ad paſcua exierit, maſcul⁹
nidum fouet. Mas eſt ſpũs, fœmina eſt caro. Nidus aĩæ in quo ẽ
terra & ſpinæ, eſt peccatum, vbi eſt vilitas & remorſus, paſcua
eius ſunt bona ſpiritualia. Nidus autem carnis eſt diſciplina et
pęnitentia, vbi eſt terra humilitatis, & ſpinę aſperitatis, paſcua
eius ſunt mundi delectabilia. Si ergo maſculus .i. ſpiritus ad pa
ſcua gratiarum & virtutum euolauerit, tunc caro diſciplinę &
pœnitentię nidum ſeruat, vbi humilitate & aſperitatis aculeis
inſtigatur. Si verò econuerſo caro ad paſcua delectabilium di-
miſſa fuerit, tunc aĩa in nido remanet peccatorum, vbi luto car
nalitatis & cupiditatis puluere maculatur, & conſciẽtiæ ſpinis
& aculeis inſtigatur. Carnis .n. & ſpiritus diuiſæ ſunt leges, qa
ſecũdum Grego. ibi nimirum ſpũs deficit, vbi caro requieſcit.
Vel poſſet allegari de coniugibus, qui debent alter alterũ ſup-
portare. ¶ Ciconia cibos comedit venenoſos, ſed q̃ñ videt cibo
rum ſupfluitatibus ſe grauatam, aquã ſalſam maris ſibi incor- 5
porat, q̃ ſua ſalſedine mordicat inteſtina, & ſua caliditate diſſol
uit humores, & ſic ſuperflua eijcit & expellit, q̃ ſibi eſſent alias
cauſa mortis, ſicut dr̃ in li. de natura rerũ. Et ẽt ſecundũ Ariſt.
ſi ciconia adulterium comiſerit niſi lota fuerit antequã maſcu
lum ſuũ adiuerit, ſtatim ꝙ hoc ſentit, ipſam ꝑcutit & occidit,
ſicut de quadam ciconia fuit probatum, quæ abſente maſculo
cũ alio conuinebat, ſed ſtatim ad fluuium currẽs ſe balneabat,
& ſic maſculus ſuus adulteriũ non ſentiebat. Veruntamen die
quadã ſubito veniente maſculo non habuit ſpatium ſe lauãdi,
& ideo ſtatim maſculus adulteriũ ſenſit, & paulatim diſſimu-
lando recedens, tandem cum multitudine aliarum ciconiarũ
reueniens, adulteram primus roſtro percuſſit, & alijs percutiẽ
tibus mortis pœnam ꝑſoluit. Iſtud vel ſimile vide infra de mi-
rabilib⁹. c. de anglia. Per ciconiam intelligo peccatorẽ, qui tũc
comedit cibos venenoſos, q̃ñ in ſtomacho conſcientiæ recipit
vitia & peccata, ſed tunc exinde ſentit ſe grauatum, q̃ñ pecca-
ta ſua conſiderans, eorum ratione ſentit ſe ad bona opera inha
bilem & ineptum, & ideo tunc debet bibere aquam amarã cõ-
tritionis, vt eius acerbitudine & ſalſedine pungantur inteſtina
conſcientiæ per remorſum, & eius caliditate & feruore diſſol-
uãtur, diuidantur, & diſtinguãtur humores corrupti .i. vitia &
peccata, & ſic diſſoluta ꝑ confeſſionis orificiũ emittantur. Nã
ſi ciconia .i. aĩa adulterata fuerit ꝑ immunditiam, pro certo q̃ñ
ante virum ſuũ venit, ſ. ante deũ in iudicio particulari vel vni
uerſali, ipſam ęternis verberibus cruciabit. Vel ẽt coram viro
ſuo Chriſto in ſacramento altaris, quia. ſ. quicunq; manducat
corpus dñi indignè, iudicium ſibi manducat & bibit. Vel põt
allegari de fide & fidelitate coniugum, quam debet alter alte-
ri cuſtodire. ¶ Vnũ mirabile dr̃ de ciconia in lib. de natura re- 6
rũ, q. ſ. dño loci in quo ſolet fœtificare, ſolet vnã de ſuis plumis
& vnũ de ſuis pullis quaſi pro annuo tributo & ſalario dimitte
re, in quo humana gratitudo doceatur, q a deo & cuicunq; be
nefactori debet receptũ bñficium pro viribus cõpenſare. Pro-
uer. 3. Honora dñm de tua ſubſtantia. ¶ Nota ꝙ ciconia ſeruat 7
& diligit nidum ſuũ quẽ primo habuit, & eũ a cunctis alijs ꝓ-
tegit & defendit, & niſi inde ꝑ violentiã expellatur, alium nun
quam quærit, pullos mirè diligit atq; nutrit, & ea cõtinuo cu
bitu ſuꝑ ipſos plumas ꝑdit, & in nido iugiter reſidet, quia dũ
maſculus ad paſcua graditur, fœmina pullos fouet & maſcu-
lo a paſcuis reuertente, fœmina ſibi cedit, & in paſcuis ſucce-
dit. Per ciconiam prælatum intelligo, qui nidum beneficij ſui
ſumineſ debet diligere, & pro ipſo ſeruando cõtra omnes alios
debellare, & ipſo contentus debet eſſe, quia non dẽt appetere
pinguiora 4. Reg. 14. Contentus eſto gloria tua, & ſede in loco
tuo. Pullos ſuos .i. ſubditos debet protegere, & nutrire, & plu-
mas .i. bona tẽporalia q̃ de neceſſitate nõ fuerint, in eorũ nutri
mento expendere, & eis miſericorditer elemoſynas elargiri, et
in nido officij ſui debet eos recipere & fouere. Iſte ẽt in nido .i.
in beneficio ſuo debet ꝑſonaliter reſidere, & non niſi cauſa vi-
ctus acquirendi tã ſibi q̃ pullis & ſubditis .i. non niſi cauſa ſciẽ
tiæ acquirẽdę debet relinquere nidũ ſuũ. Leui. 8. Die ac nocte 8
manebitis in tabernaculo obſeruantes cuſtodias dñi. ¶ Nota ꝙ
ciconiæ ſunt ſerpentibus inimicę, eoſq; roſtro ꝑcutiunt, & oc-
cidunt, eoſq; deuorãt, & manducant. Vñ Pli. li. 10. c. 23. dicit ꝙ
antiquitus in Theſſalia quicũq; ciconiã occiderat, capitis reus
erat, ſ. pro eo ꝙ huiuſmodi ales patriã a ſerpẽtibus defendebat,
quod ẽt dicit Solinus, qui ẽt dicit ꝙ noceri eis locis oĩbus ne-
phas putant, pro eo ꝙ patriam à ſerpentibus liberant. Buffo-
nes tñ nõ niſi in magna fame dicũtur comedere, in quo poteſt
buffonis malitia apparere. Et ſuo aduentu tẽporis nunciant no
uitatem, & circa domos ab hoībus habitatas nidificant, & ho-
minũ ſocietatem diligũt & frequẽtant. Ciconiæ ẽt horas diei
ſua crepitatione ſolẽt diſtinguere, & roſtro ẽt aluũ purgare, ſi
cut dicit liber rerũ. Sic procul dubio ꝑdicator debet eſſe ſerpẽ
tibus .i. pc̃tõribus inimicus, & eos roſtro ꝑdicationis ſuę totali
ter impugnare, & ipſos debet ſibiipſi ꝑ compaſſionẽ incorpo-
rare, & ſpũaliter deuorare. Buffone tñ .i. diabolo inflato & ſup-
bo lucifero excepto, quia iſti non eſt aliqualiter condolendum
cũ ſemꝑ in ſua malitia ꝑſeueret. Iſta ẽt circa domos hoium ni
dificãt, quia virorũ rõnabiliũ debẽt diligere conuiuiã. Eccleſ.
2. In multitudine præsbiterorum ſta. &c. Cũ igit̃ illi diei .i. vi-
tæ, ſeu

te,ſeu etiam gratiæ diuinæ horas.i.conditiones nobis denotēt,
& cū ſerpentes.i.demones & peccata a nobis tollāt, & cum ēt
nos purgari roſtro .i. per confeſsionem doceant, nullus debet
eis nocere,ſed vbicunq; venerint,ſalui & liberi debent eſſe,qa
pro certo qui ciconiam.i.prædicatorem vel religioſum læſerit,
apud deum criminis reus erit.ideo in pſal.dicit dominus inhi
bendo.Nolite tangere Chriſtos meos,& in prophetis meis no
9 lite malignari.¶ Ciconia circa hominū domos nidificat, quo-
rum ſocietatem diligit & freqnētat, & nidū ſuū primū,niſi coa
cta fuerit,de facili non dimittit,& ſic ꝓp hyemem nidū reliq̄-
rit, in vere reueniens reuertit ad eundem, nec aliū nidū quæ-
rit.Ciconia eſt vir pfectus,q circa domos hoīum.i. in ſocieta-
te virorum rationabiliū cōmoratur. Tam Pli. aūt q̄ Solinus di
cunt ꝙ aliquæ ciconiæ carēt lingua. Nidus taliū eſt pfectio vel
religio,in qua debent pullos bonorum operū procreare. Non
debent ergo p inſtabilitatē & incōſtantiā nidū pfectionis relin
quere,imo ſi hyeme. i. ſi tētatione vel tribulatione coacti fue-
rint ab eo reſilire,tū ſedata hyeme & adueniēte vere pſperita
tis,debēt iterū reuenire,nec aliū nidū quærere,niſi primū. Qđ
eſt cōtra eos q de pbenda ad pbendā, de religione ad religio-
nem cupiūt euolare 4.Reg.14.Contētus eſto gloria tua, & ſe-
de in loco tuo. Qđ ēt eſt cōtra apoſtatas,q ſine ꝓpoſito redeū-
di dimittūt aliquotiēs ſtat⁹ ſuos. Vel poteſt allegari de patria,
10 quo vnicuiq; dulciſsima debet eſſe.¶ Ciconia mire diligit pul
los ſuos,qa ex ſollicito accubitu ſuper eos,plumarum ſuarum
veſtibus denudat,ſed econuerſo qñ ad ſenectutē parens vene-
rit, pulli ſibi viciſsitudinē recōpenſant, eūq; in nido ſenectu-
te feſſum releuant,& quouſq; vires deperditas recuperēt, cir-
ca parentum educationem intendunt,& diligentius laborant,
ſm Ambro.in hexam. Qđ ēt dicunt Solinus & Iſidorus, & ēt
liber rerū,qui oēs dicūt maximā ciconijs ineſſe pietatē. Sic ve
rè parentes pro filijs educādis qñq; plumas diuitiarum pdunt
pro ipſis promouendis,& in ſcholis & alibi nutriendis,& ideo
vice reciproca debēt in ſenectute a filijs enutriri,& ipſi eis hu
militer famulari. Qui.n.honorat patrē ſuum, vita viuet lōgal.
Eccl.8. Qđ ēt de parētibus & filijs.i.de prælatis & ſubditis po
teſt dici q.a.ſ.iſti debent ſibi inuicem deſeruire, & nutrimentū
& obſequiū exhibere.ad Gala.6.Alter alterius onera portate.
11 ¶ Sicut dicit Pli.li. 10.c.23. Ciconiæ certo tēpore anni veniūt,
& certo recedūt,verū tamē ſatis eſt (vt ait) mirabile ꝙ bene
veniſſe,vel receſsiſſe noſcuntur,ſed earū receſſus vel aduent⁹
nunq̄ actualiter videtur. Locus aūt quo vadunt, vel vñ veniūt
poenit⁹ ignoratur.vñ ait. Qm̄ inquit e loco veniant, aut quo ſe
referant,incompertū adhuc eſt.de longinquo tamē venire nō
dubium. Nemo inqnit vidit agmē diſcēdentiū, aut venientiū,
ſed veniſſe cernimus.vtrunq;.n.nocturnis fit temporibus. Ait
ēt ꝙ in aſia patentibus cāpis conueniunt, vbi inter ſe congre-
gatę commurmurant,ſed eam quæ vltima venerit,lacerant,Si
mul ergo congregatæ noctu recedunt,& nullam præter capti-
uas & ſeruas ſeu in domibus detentas poſt ſe dimittunt. Iſta ſi
vis applica ad aduentum Chriſti, qui a loco nobis ignoto,ſ.a
paradiſo venit,& illuc etiam poſt redijt. Noctu etiam dicitur
veniſſe naſcendo,& noctu etiam abijſſe reſurgendo. Nobis ta
men oīa ſunt ignota,quia.ſ.nemo eſt qui bene ſciat modū ſeu
horam qua venit, vel qua ēt ſurrexit, vel locum etiā vnde ve-
nit, & quo poſtea remeauit. Vnde ipſe eſt qui ait Ioan.7. Neſci
tis vnde venio,aut quo vado. Quod autem ciconia Chriſti ad-
uentum ſignificat,patet Hier.8. Miluus in cœlo cognouit tem
pus ſuum, turtur, hirundo, & ciconia cognouerunt tempus
aduentus ſui. Vel ſi vis allega contra illos qui tardi & vltimi
volunt ad onera & opera publica venire, qui ſcilicet debent
pœnam & ſupplicium ſuſtinere. Quę etiam conſuetudo ſole-
bat eſſe apud gallicos ſm Iulium Cæſarem,quia.ſ.illū qui vlti
mus ad congregatum exercitum veniebat multitudo aliorum
pſonis ſuis occidebat.& hoc faciebāt, vt quilibet acceleraret ve
nire,& null⁹ præſumeret remanere. In omni ergo bono nego-
cio, illi qui plus accelerant,plus laudantur, illi vero qui vlti-
mi veniunt,reprobātur. Quod etiā cōtra illos poteſt dici qui
vltimo ad fidem & ad pœnitentiam volunt venire,& qui ſolēt
ſenectutis terminū expectare,& qui tardi & negligentes ſunt,
quia ſ.iſtos ſolēt in inferno demones lacerare. Vnde 3.Regum
14. Interficiam de Hieroboam mingentem ad parietem, &
claudum,& vltimum in Iſrael.& Amos 9. Nouiſsimum illorū
gladio interficiam. Bene ergo dicitur Eccleſ.5. Ne tardes con-
uerti ad dominum, neque differas de die in diem. Vel ſi vis al-
lega contra illos qui in aduentu & receſſu ſuo faciunt magnas
pompas & magnum tumultum & rumores, volentes quòd ab
omnibus ſciatur,vt eorum gloria ab omnibus videatur, ſicut
patet de principibus & prælatis,qui tamen ſi eſſent bene hu-
miles, deberēt ignotè ingredi & exire,ita ꝙ prius percīperenē
veniſſe quàm venire. Luc. 12. Veniet dominus ſerui illius hora ta
qua neſcit &c.¶ Scriptum reperi ꝙ ciconia caret lingua, verſo
tamē capite ſupra dorſum alte murmurat,atq; ſtridet, & ideo
ſicut ponit Ouidius li.6. Antigone in ciconiā mutata fingitur,
quia contra deos ſtriduiſſe & murmuraſſe probatur. Sic verè
detractores lingua ad bene loquendum videntur carere, ſtri-
dorem tamen faciunt,inquantum contra deos.i.contra bonos
ſolent multotiens murmurare.

De Cynomyia. Cap. 21.

CYNOMYIA ſm Iſidorū eſt muſca canina, quæ 1
reſpectu aliarum eſt magni corporis & lati,parui
volatus,maximè tū eſt adherentiæ & tenacitatis,
quia in vilibus pellibus aīalium & maximè canū
adheret,& pellē lacerat & corrodit, & ſanguinē
attrahit atque ſugit. Vñ ēt antiquorum canum,qui ipſam pro-
pter nimiam aſſuefactionem neſciunt expellere,antes rodit,et
ibi ſcabiem generat & fętorem. Per iſtas muſcas intelligo mu
lieres, per canes impudentiſsimos, qui neſciunt ſaturitatem.
(Eſaiæ.56.) intelligo luxurioſos, per ſanguinem intelligo ſub-
ſtantiam corporalem,per pellem intelligo exteriorem conuer
ſationem. Fœminę ergo ſunt cynomyiæ. i.muſcæ caninę per
impietatem,ſunt vētris lati per appetitus inſatiabilitatem ſunt
corporis magni per luxuriam & carnalitatem, ſunt volat⁹ par
ui & modici per inertiā & tepiditatē, maximę ēt ſunt adheren
tię & tenacitatis p importunam ſocietatē, qa verè luxurioſus
ſi ſe a mulieribus permiſerit inquinari, nūquam pōt eas poſt-
modum effugare,quandiu in ipſo ſanguinem inuenerint ſub-
ſtantiæ temporalis Eccle.13. Si habueris conuiuet tecū, ſi ni-
hil habueris,derelinquet te. Iſtę pellem bonæ cōuerſationes la
niant & dirumpunt. Iſtę ſanguinem diuitiarum attrahunt &
ebibunt.& aures.i.auditum veterum maſtinorum.i.luxurioſo
ſum induratorum taliter lacerant & eruētant, ꝙ verba ſaluti
ſuę congrua non audiunt nec attendunt. Eccl.21. Quodcunq;
audierit ſcius,laudabit,& ad ſe adijciet. Audiuit luxurioſus,et
diſplicebit illi,& proijciet illud poſt dorſum ſuum. Et ibidem
23.dr̄. Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur
tranſgrediens vſq; ad finem. Et breuiter talem fœtorem gene
rant in eis muſcę iſtę,ꝙ fœtor ſuæ infamiæ vndiq; ſeminatur.

De Cornice. Cap. 22.

CORNIX ſua voce pluuiam ſignificat, & licet 1
ex hoc poſsit bonum prætendere,ſuis tamē ope
ribus incolas dinoſcitur infeſtare, & bona eorū
comedere vel vaſtare. Itē hæc auis diutiſsimè
viuit, & licet in ſenectute eius pluma exterior
dealbetur,tamen caro interior quanto plus vixerit,tanto am-
plius denigratur. venenoſis & alijs cadaueribus paſcitur, &
cunctis prædalibus auibus aduerſatur. Nam niſum odit, &
accipitri inſidiatur & reſiſtit, & aquilæ licet ipſam tangere
non audeat,tamen voce horribili eſt infeſta. Sic licet auari vi
cinis ſuis, verbis fallacibus bona plurima conijciant & pro-
mittant,& eis pluuiam ſubſidiorum denuncient atque dicant,
ſicut patet de illis qui ſub ſpecie bonæ intentionis pauperibus
promittunt dare mutuo, & eos in neceſsitatibus adiuuare,ta-
men de facto contrarium inuenitur, quia per excoriationes
& rapinas eos diripiunt & infeſtant,ipſoſque bonis tempora-
libus ſpoliant & denudant. Eſaiæ 3. Rapina pauperum in do-
mo veſtra. Et licet quantum ad venuſtatem exterioris ha-
bitus, vel etiam quantum ad fictam exteriorem conuerſatio-
nem in ſenectute ſua dealbentur, tamen caro interior, id eſt
conſcientia, peccatorum nigredinem non dimittit, imo tunc
plus per luxuriam denigrantur, & magis per auaritiam
indurantur. Vnde Seneca. Cum cętera vitia ſeneſcentibus
nobis ſeneſcant, ſola auaritia iuueneſcit. Iſti longo tempo-
re viuunt in hoc mondo, nec mirum, quia hic dat eis ſuus
dominus paradiſum. Vel multo tempore viuunt, ſcilicet re-
putatione pauperum quibus nocent. Eccleſiaſticis 7. Impius
longo viuit tempore in malitia ſua. Iſti aues prædales, id eſt
prædicatores & etiam principes & prælatos,qui bona ſua per
phas vel per nephas prædantur,odiunt, & eos vocibus detra-
ctionis improbis perſequuntur. Aquilā etiam regem prælato-

rum.i. Chriſtum ſuis malis operibus, rumorib⁹, & blaſphemis
locutionibus perſequuntur, ſed cum leorum nequitias ſatis diſ
ſimulauerit, tūc intra conuei ſus eos morte æterna feriet & ne
cabit. Nunc.n. non inſert furorē ſuū deus, nec vlciſcitur ſcęlus
valde. Iob 35. Sed zelus & furor nō parcet in die vindictę. Pro-
2 uerb.7. ¶ Secundum augures, cornices dicuntur hominum cu
ras agere, inſidiarum abſcondita mōſtrare, futura & maximè
pluuiam prædicere. Sed quicquid ſit de iſtis opinionibus, inco
lis tamen terræ vbi habitant, cornices ſunt nociuę, quia eorum
fructus & ſemina diripiūt et deuaſtant, et voce ſua horrida eos
diſcutiunt & conturbant, & aues magnas & potentes, ſcilicet
accipitrem & aquilam, ſuis clamoribus perſequi non formi-
dant, a quibus tamen ſæpe fit q pœnam et vindictam reportāt.
Sic aduncāti clamore ſuæ eloquētiæ dicuntur curas & mundi
negocia agere cauſarum abſcondita declarare, & futuros cau-
ſarum euentus prædicère & monſtrare, & etiam pluuiam pro
ſperitatis ſuis verbis coijcere, & eam etiam hominib⁹ promit-
tere. Sed iſta verba augurum ſunt fallacia, imo de facto ſæpe
inuenitur cōtrariū, quia pro certo iſti ſuper omnes alias aues
incolis, & habitatoribus terræ ſuæ ſunt impiæ & nociuę, quia
ſeminibus & fructibus temporalium ipſos ſpoliant, & voce
horribili minarum ſuarum multotiēs ipſos turbant. Magnas et
aues & prædales, id eſt principes & potentes non verētur pro
pter eorum nimiam præſumptionē clamore litigationum ſua-
rum offendere, vel turbare, propter quod ipſos contingit ſæpe
pœnas & ſupplicia reportare, contra illud Eccleſi.8. Non liti-
ges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius. Et
ſicut cornix ſeipſam & pullos ſuos nutrit cadaueribus vene-
noſis, ſic tales tam ſe quàm ſuos nutriunt diuitijs malè & im-
piè congregatis, de quibus poteſt dici Naum. 2. Leo cepit ſuf-
ficienter catulis ſuis, & mactauit leenis ſuis. & Iob 24. Vigilan
tes ad prædam præparant panem liberis. Et ſicut cornices gre
gatim volant, & quanto plus viuunt, tanto duriores efficiūtur,
ſic aduocati gregatim viuunt, quia vnus alium protegit, dili-
git, & defendit, nec vnus contra alium vult pro aliqua pecunia
vt communiter aduocare, imo ſicut vna cornice in campo
alicuius ſedente aliæ ſimiliter ibi ſedent, & ſic quicquid eſt
ſeminis totum vaſtant, ſic &c. Et quanto plus vixerint, tanto in
ſua malitia grauius indurantur. Cor eius indurabitur ſicut la-
pis, & ſtringetur velut malleatoris incus. Iob 41. Et ideo cor
durum male habebit in nouiſsimo. Eccl.3. Et qui mētis eſt du
3 ræ, corruet in malum. Prouerb.28. ¶ Cornix ſecundum Plin.
li.10.cap.12. Magnæ eſt induſtriæ. Nucem enim quam nō po-
teſt roſtro frangere, in altum leuat, & ſuper ſaxa cadere per-
mittit, & hoc totiens reiterat q eam frangit. Talis debet eſſe
prælatus, quia pro certo quando habet aliquam nucem, id eſt
aliquem ſubditum durum & obſtinatum præ manibus, quem
ſcilicet roſtro.i. verbo non poteſt frangere vel domare, debet il
lum allidere ad ſaxa.i. ad duritiā tribulationum, vt ſic qui ver-
bis non frangitur, verberibus caſtigetur. pſal. Beatus qui tene
bit & allidet paruulos ſuos ad petrā. Vel dic q petra eſt Chri-
ſtus, ad quem debet illum prælatus per orationem allidere, &
eum ſibi commēdare & committere, quem non poteſt verbo
doctrinæ frangere vel domare. Vel dic q nux rotunda eſt cor
noſtrum, quod ſi ſit ita durum quòd frangi vel inclinari ad bo
num nequeat, nos pro certo ipſum debemus eleuare per cœ-
leſtium contemplationem, & tandem ab alto ad inferiora de-
primere per mortis & inferni conſiderationem, & ad petram
Chriſtum ipſum allidere per deuotionem & orationem, & ſic
ipſum poterimus frangere per cōuerſionem & ſubiectionem.
Vel dic q ſæpe accidit q deus quando videt hominem nimis
ſeuerum & durum, & ad compatiendum alijs minus frangibi-
lem, & auſterum, permittit ipſum in peccatū cadere, vt ſic ex
proprio fragilitatis conſideratione poſsit eum frangere, & ad
compaſsionem, humilitatem, & iuſtitiam inclinare. Exemplū
de beato Petro, qui ſecundum Gregorium, ob hoc permiſſus
eſt cadere, vt diſceret alijs cōdolere. Quod etiam de caſu ſta-
tu proſperitatis poteſt intelligi, quia ſcilicet ſæpe fit vt deus ab
alto gradu & ſtatu hominem detrahat, & ad lapidē.i. ad aduer
ſitatis duritiam ipſum allidat, vt eum ad bonum facilius fran-
gat. Vnde Iob 30. Eleuaſti me, & quaſi ſuper ventum ponens
colliſiſti me valdè. Vel dic quòd cornix eſt diabol⁹, qui vidēs
quòd non poteſt nucem.i. hominem clauſum & ad ſui cuſtodiē
dum aſtutum, fortem, ſtabilem atque durum frangere per pec
catū, nec comedere per tormentum, eleuat ipſum ſcilicet ꝓcu
rādo ſibi ſeculi dignitates, & pro ſic libito ipſum ad peccata de
trahit, & finaliter damnat & frangit. Quod etiam de eccleſia
primitiua poſſumus dicere, quia tunc eam diabolus frangere
vel lædere non potuit, quouſque eam per mūdi diuitias & po
tētias eleuauit. vnde Greg. Sepius in altum quis tollitur, vt ca
dens fortius conquaſſetur. Aduerte tamen quod dicit Plin. vbi
ſupra, ſcilicet lib.10 cap.12. ſcilicet quòd cornix raro inueni-
tur in templis & lucis mineruę, quæ erat dea ſapientiæ. Omni
no autem athenis, quæ litterarum mater dicitur, cornicula nō
videtur. Sic illi qui more cornicis ſunt garruli, domos & tem-
pla deæ ſapientiæ, & ciuitatem litterarum nón inhabitant, in-
quantum ſcilicet tales vt communiter veram ſapientiam non
vendicant, nec frequentant. Garrula enim loquacitas plerum-
que, eſt perfectæ ſapientiæ contraria, quia vt communiter illi
ſapientiam non attingunt, qui more cornicis garruli & magni
loqui ſunt, & maximè quando per diuerſa crimina nigri ſunt.
Sap.1. In maliuolam animam nō introibit ſapientia; nec habi-
tabit in corpore ſubdito peccatis. Vel dic q tales peccatores
templa & eccleſias nolunt frequentare, nec orationi vel deuo-
tioni intendere vel vacare. ¶ Dicit Ambro. in hexam. q corni- 4
ces filios ſuos ſummè diligunt, illos etiam volatores aliquādiu
proſequuntur, & paſcunt, & quando per longeuam ſenectutē
parentes cornices plumas perdiderint, & volatum, cornices
iuuenes plumis proprijs eos fouēt, & ad volatus priſtinos eos
pro poſſe habilitant, & reformant. Sic ſi parentes noſtri (qui
dum ſumus iuuenes valde nos diligunt, & diligēter etiam nos
fouent & nutriunt) plumas perdiderint diuitiarum, & volatū
potentiæ temporalis, ipſos debemus tam virib⁹ quàm diuitijs
adiuuare, Exod.20. Honora patrem tuum & matrem tuā. &c.
Vel pōt exponi de bonis prælatis, & de bonis ſubditis, quorū
alter debet alteri in neceſsitatibus ſubuenire. ad Gala.6. Alter
alterius onera portate. ¶ Cornix à tergo de ouo exire dicitur, 5
ſicut & bubo, ſecundum Plin. lib.10. cap. 16. Sed de hoc vide
de bubone. §. penulti. Cornix quamuis nigra ſit tamē loqui ad
modum hominis docetur, & cum in aqua clamando & aquam
reſpergendo ſe balneat pluuiā pronoſticare videtur. Ouis co-
lumbarum inſidiatur, ipſaque comedit & ſatiatur. Sic cum pec
catores in ſuis actibus retrogradi ſunt naſcendo. i. intrando in
mundum, ſemperque caro quæ eſt poſterior prima vadat, iſti
tamen quādoq; vt homines loquuntur rectè docēdo, & pluuiā
æternæ fœlicitatis alijs denunciant prædicando, & ſe in aquis
fictę compaſsionis et deuotionis in apparentia balneādo, ſicut
ad litteram poteſt de hypocritis experiri.

De Coruo. Cap. 23.

CORVVS ſecundum Ariſto. lib. 9. pugnat cum 1
aſino & Tauro, & eſt amic⁹ vulpis, & pro ea pu-
gnat contra Eſalonem accipitrem, & ſecundum
eundem, corui contra ſe inuicem pugnāt, & for
tior lædit & perimit debiliorē. Per aſinū intelligo
pauperes mercatores, p Taurū intelligo paupe-
res agricolas, p vulpē cauſidici deſignant, p coruos aūt q furā
tur pecuniā & abſcōdūt, intelligo cupidos & auaros. Ab iſtis
ergo Tauri & aſini infeſtant, qn ab auaris paupes mercatores
& agricolæ opprimūtur, ſed tūc ab eis vulpes diligitur, qn fal-
laces cauſidici pp ſuas ſuſtinendas malitias ab eis alloquūtur
& donis & bñficijs pręmiantur. Et coruus contra coruum pu-
gnat qn pro cadauere. i. p diuitijs tēporalibus inter eos iurgia
cōcitātur, quia inter ſuperbos ſemp ſunt iurgia. Prou. 13. Sem
per.n. iurgia quærit malus. ibidē 17. ¶ Nota q coruus eſt auis 2
immunda, & cadaueribus veſcens, & pugnat cū tauro & aſi-
no, & eos roſtro & pedibus percutit & infeſtat, & de pullis
ſuis aliquotiens eijcit extra nidum, & eſt amicus vulpis, & pro
ipſa pugnat contra alios ſecundum Ariſt. li.9. & hoc forte quia
vulpes ſua fraudulentia aues & alia animalia occidens, coruo
dat aliquotiens partē prædæ, ſed quicquid ſit, quando vulpes
morit, a coruis pelle & carnibus ſpoliatur. Per Taurū agrico-
lā intelligo, per aſinum pauperes mercatores, per coruū prin-
cipē iniquū, per vulpem fallacē balliuum vel aduocatum. Im
pij ergo principes qui cadaueribus. i. rapinis & excoriationi-
bus nutriuntur, pullis ſuis. i ſubditis ſunt infeſti, & eos de nido
ſubſtantiæ proprię eijciunt & expellunt. Mich. 2. Mulieres po-
puli mei eiecistis de domo deliciarū ſuarum. Agricolas & pau
peres roſtro comminationum percutiunt & affligunt, vulpes
autē, id eſt balliuos & aduocatos diligunt, protegunt & defen
dūt, & hoc quia per fraudes eorum rapinæ ſuæ & malitiæ pal
liantur, & de prædis per eos pręparatis ipſi tyranni comedunt
& ve-

& veſcuntur.Micheæ.7. Principes poſtulat, & iudex iu teddendo eſt. Sed quando tales vulpes.i.balliui & aduocati mo-
riuntur pro certo principes eorum ſubſtantiam comedunt, la
cerant & prædantur,quia ſicut coruus non diligit vulpem niſi
quádiu viuit & quádiu ab ipſo poteſt commodum reportare,
ſic nec principes aduocatos vel balliuus.Eccl.12. Si occurre-
3 rint tibi mala,inuenies eum priurem ibi.¶ Coruus cum cada-
uer inuenerit primo & principaliter oculum petit,qué pri-
mo extrahit & comedit, & tandem cerebrum, & poſtea alia
membra deuorat & conſumit. Cauſam autem allegat Pli.libr.
11.c.37.dicens ꝙ pleręque alitum oculos appetunt, quia effi-
giem ſuam ibi cernêtes velut ad cognata deſideria tédunt.Cor
uus eſt diabolus, qui ante omnia oculum fidei vult extingue-
re,& tandem cerebrum a quo emanant ſenſus naturales.i. vir
tutem diſcretionis nititur deſtruere, & ſic ſecurè poteſt alia
mébra.i.alias virtutes animæ diſsipare. Vnde Prouer.30.Ocu
lum qui ſubſannat patrem, & qui deſpicit partum matris ſuæ,
effodiant eum corui de torrentibus,& comedunt eú filij aqui-
læ.Vel dic ꝙ ſic facit deus,quia ſ.oculú mentis & cordis ſum-
mè diligit, pro eo ꝙ ibi imaginem trinitatis eſſe cognoſcit, &
maximè quando peccatum huiuſmodi imaginem non corrú-
4 pit.Prouer.23.Fili prębe mihi cor tuum.¶ Coruus paucißimi
eſt coitus,& ideo diutißimi uiuit. Expone ſicut de elephante.
5 ¶ Coruus ſicut & aquila ſi pluſquam duo oua vel duus pullos
fecerit,tertium de nido eijcit.pullos verberat, & ad excundú
& ad volandum compellit. &c. Expone ſicut ſupra de aquila.
6 ¶ Coruus ſecundú Ariſt.in tempore æſtatis pullificat & ouat,
contra corſum aliarum auium.quod etiá dicit Pli.vbi ſupra.&
cótra aſinum & taurum pugnat, vulpem autem protegit & di
ligit, cum autem vulpes mortua fuerit, eius carnes deuorare
propter priſtinam amicitiam non omittit.Sic diabolus in æſta
te proſperitatis oua malorum propoſitorum, & pullos malo-
rum operum in nido cordis humani procreat & producit.Pec
catum.n.ab eo ponitur per cogitationem,fouetur per delecta-
tionem,concreatur pullus per cóſenſum, excludit per opera-
tionem.Iſte contra aſinum.i. contra religioſos, & contra tau-
rum.i.contra bonos actiuos pugnat, & eos roſtro & vngnibus
tribulationum & tentationum percutit atque grauat.vulpes.i.
peccatores nunc videtur diligere, & eos in proſperitate ſerua
re,ſed cum mortui fuerit, eos in inferno ſine vllo remedio de-
uorabit non obſtante amicitia præcedenti. Carnes amici ſui
comedet in obſidione & in angoſtia,in qua concludent eos ini
7 mici eorum.Hiere.19.¶ Nota ſecundum fulgentium,Coruus
habet vocum quadragintaquattuor mutationes. Sic adulato-
res infinitis modis variant verba ſua &c.Expone. Act.1. Va-
rijs linquis loquebantur.Ideo ad Titú.3.Prophanas vocú no-
uitates deuita. Vel expone de detractoribus, qui multimodè
variant verba ſua. Sed ſicut ſecundum Pli. li.10.c.12. tunc eſt
peſsima coruorum ſignificatio, quando glotiunt vocem quaſi
ſtrangulati,ſic verè,tunc verba detractorum ſunt peſsima, qñ
ſub quadam glutiendi & retinendi, vel totum dicere non au-
dendi formula ſunt prolata, vtpote quando finguot ſe multa
alia de homine ſcire,ſed cuncta dicere non audere,tunc.n.ma
iorem faciunt contra hominem ſuſpitionem, quàm ſi plenam
8 ederent locutionem.¶ Secundum Iſidorum coruus pullis ſuis
non prouidet,quonſque ſibi ſimiles eos viderit in nigredine &
colore,ſed cum plumarum nigredinem in ipſis viderit, tunc
eos tanquam proprios recognoſcit,& ipſos allicit atq; nutrit.
Sic mundus illos qui non habent nigredinem peccatorú,abij-
cit & cótemnit,ſed illos quos vt ſe nigros inuenerit, tanquam
ſuos recolligit & extollit,iuxta illud Eccl.13.Omne animal di
9 ligit ſimile ſibi. ¶ Coruus nidum ſuum perpetuo nunquá mu-
tat.Sic nec homo debet ſtatum,officium, & beneficium ſuum
mutare, niſi forte euidens ratio contradicat 1.ad Cor.7.Vnuſ-
quiſq; in qua vocatione vocatus eſt,in eadem permaneat. Qđ
eſt contra ambitioſos & inſtabiles, qui nunquam aliquo gra-
du ſeu beneficio ſunt contenti.vide ſupra de ciconia,vbi inue-
10 nies idem.¶ Secundum fatuos augures coruos habet quádam
vim præſagij,& diuinationis,& ideo ſecundum antiquos, in-
ter aues quæ dedicabantur apollini,numeratur. Hæc auis ſm
Fulgentium diuerſas habet vocis mutationes.ſ. quadraginta
quattuor,& eſt auis fraudulenta,quia pecuniá & alias res fur-
tiuè ſubtrahit,& eas abſcondit in abſconditis & cauernis,qui-
bus poſtmodum ſe non iuuat. Sic aduocati & diuites a fatuis
auguribus & mundanis, vim præſagientem habere dicútur.i.
ſapientiam excellentem, & ideo digni iudicantur ab homini-
bus deo apollini.i.diabulo ſacrificari. Illi multipliciter voces
mutant, quia pauperes attrahendo vtuntur allectiuis & dul-
cibus, ipſos autem terrendo vtuntur comminatorijs & triſti-
bus,& ſuper cadauera.i.ſuper bona mundi & carnalis delicias
per mala deſideria commorantur, & ibi vltra quàm deceat oc
cupantur.Figurati in coruo diluuij,qui plus amauit circa ca-
dauera remanere, quam ad Nue in arcam reuenire, ſicut di-
citur Gen.9.& pecunias & alias res furtiuè ſubtrahunt,& eas
in arcis & abditis recludentes, eis poſtmodum non ſe iuuant,
quia morte ſubita præuenti, cum habuerint quod cupierant,
non poterunt poſsidere.Iob 20.¶ Secundú Ariſto.coruus hoc 11
habet proprium,ꝙ in æſtatis mediæ feruoribus ouat,& pulli-
ficat,contra naturam auium aliarú.Sic boni qui nigreſcút per
pœnitentiam, in calore tribulationum poſiti, pullificare per
bona opera non omittút.Et ſicut coruus diutißimè viuit,quia
ſecundum Ouidium, coruus viuit mille annis vel ſaltem non-
gentis.(Vnde commune eſt Prouerbium, ꝙ vna ſepes ſpina-
rum durat tribus annis, canis durat quantú tres ſepes, equus
quantum tres canes, homo quantum tres equi, ceruus quan-
tum tres homines, coruus quantum tres cerui.) ſic veré viri
iuſti debent diuriſsimè per perſeuerantiam viuere, & nun-
quam a vita gratię deficere vel ceſſare.Sapien 3.Iuſti autem in
perpetuú viuent, & apud dominum eſt merces eorum. ¶ Se- 12
cundum Iſidorum pulli coruorum antequam habeant nigre-
dinem,a coruis non diliguntur,nec ab eis paſcuntur, imo túc
temporis roris cœleſtis beneficio nutriuntur, ſed poſtquá plu
marum nigredinem acceperint,a coruo recogniti,cibis fętidis
ſcilicet cadaueribus ſuſtentatur, roris vero beneficio ex tunc
nullatenus æducantur.Sic veré charißimi quandiu nos fueri-
mus ſine nigredine vitiorum,albi.i.innocentes & puri,tandiu
deus rore cœleſtis gratiæ nos nutriet & perfundet.pſal.Ciba-
uit eos ex adipe frumenti,& de pane cœli ſaturauit eos. Quá-
uis tunc pater noſter mundus nos odiat & contemnat, & nu-
trimenta mundanæ proſperitatis nobis tunc ſubtrahat atque
tollat.pſal.Pater meus & mater mea dereliquerunt me,domi-
nus autem aſſumpſit me.Et ecóuerſo ſtatim quód nigredinem
peccatorum acquirimus,pater noſter caro ſeu múdus nos co-
gnoſcit, & carnibus bonorum temporalium nos nutrit, Deus
vero tunc rorem.i.nutrimentum gratiæ nobis ſubtrahit, & in
manu noſtræ prouinciæ nos dimittit. pſal. Dimiſit eos ſecun-
dum deſideria cordis eorú,ibunt in adinuentionibus ſuis.Vel
poteſt allegari de diuina prouidentia, quæ innocentes & ſim-
plices quibus vel fortuna vel natura vires & adiutorium de-
negauit,ſolet amplius ſubuenire, & ecóuerſo illis quibus pro-
pria induſtria ſufficit,& qui propriæ prudentiæ innituntur,ſo
let ſua ſubſidia ſubtrahere,& de ipſis amplius non curare. Fi-
gura de filijs Iſrael,quib⁹ oí alio auxilio deſtitutis pluebat má
na dominus in deſerto,ſtatim vero ꝙ de terrę fructibus guſta-
uerunt,manna quod de cęlo ſoliti erát percipere, perdiderút,
ſicut dicitur Ioſuæ 5.¶ Sicut coruus ſecundum Ariſt.ſi plures 13
pullos habuerit,aliquos eijcit,ne in nutriendo grauetur,ſic re
ligioſos de nido cordis ſui debet amorem mundi & carnis eij
cere,vt circa amorem dei & proximi valeat occupari.vide idé
ſupra de auibus in generali.§.penultimo. ¶ Plinius li.10.c.43. 14
naturalis múdi hiſtorię facit ſpecialem titulú de coruorú intel
ligentia.Ait.n.coruum magni eſſe intellectus,& verba huma-
na aliquotiens edoceri. Vnde narrat Romę fuiſſe vnam corni-
cem quæ humano ſermoni aſſuefacta, omnibus matutinis ad
certum locum volabat, & Tiberium & germanicum & Dru-
ſum Cęſares nominabat,& tranſeuntem Romanum populum
ſalutabat. Mox vero cornix a quodam fatuo fuit occiſa, ſibiq;
populus Romanus exequias fecit, & ſuper humeros duorum
ethiopum præcedente tubicine funus eius portatum eſt. Ipſe
vero occiſor ipſius exitu in vltionem mortis cornicis interé-
ptus. Narrat etiam de quibuſdam coruis in troezena regione
aſię,qui aſsidentes humeris cuiuſdam, cum ipſo ad venationé
ibant,& eum ad eundum aliquotiens excitabát, & in venatio-
nibus officio adiuuabant. Narrat adhuc de cornicula quæ ſi-
tiens, nec aquam a profundo monumento extrahere valens,
viſa eſt tot paruulos lapides appoſuiſſe, vt aqua ad ſummitaté
monuméti exundaret,& ſic pro voto biberet, vt placeret. Iſta
ſi vis applica ꝙ multo fortius debet homo verba humana.i. ho
neſta & rationabilia promere, venationem prædicationis fa-
cere,& ſi a monumento & a fonte miſericordiæ.ſ.deo vel bea-
ta virgine aquam gratiæ & eloquentiæ non poſsit extrahe-
re,lapillos bonorum operum & orationem debet apponere,

vt ſic

vt ſic poſsit iſta aqua vſque ad os ipſius redundare . qood ma-
asmè debet facere prædicator , qui debet eſſe homaoorum &
rationabilium verborum prolator , & animarũ venator , & iu
principio debet orationes ad fontem miſericordiæ mittere , vt
aqua gratiæ & eloquentię paſsit os ipſius irrigare. Eſa.12.Hau
rietis aquas in gaodio de ſootibus ſaluatoris. Vel dic ꝙ ſi po-
pulus Roman' voluit mortem vnius auis viudicare, & eidem
exequias ſepulturę facere, multo fortius eſt mors vnius homi-
nis iniuſtè occiſi vindicanda , & ſepultura debita exhibeoda.
15 ¶ Sicut ponit Pli.li.10.c.12. Vulgus arbitratur coruum ore pa
rere, & concipere. Ariſt.tamé negat. Sic verè homo debet pare
re oua ſua.i.confiteri peccata ſua ore.ſ. verbaliter exprimẽdo,
quia.ſ.ſicut dicitur ad Ro.10.Ore aũt fit cooſeſsio ad ſalutem.
Ariſtoteles tñ.i. mundi ſapientes & pagani philoſophi ad hoc
non concordaot, qui confeſsionem non neceſſariam prædicãt,
ſed eam reſutaot atque oegaut. Vide inſra.li.14.c.42.§.19.

De Cygno. *Cap. 24.*

1 CYGNVS habet caput rubeum, pedes autẽ ha-
bet oigros. Sic multi io principio rubent chari-
tate , ſed io fiue peccatis & vitijs denigrantur.
dic de ſtatua Dan.2. quæ.ſ.in capite erat aurea,
in pedibus vero erat teſtea & ferrea, ſigoificaos
2 illos qui meliores ſunt in priocipio quàm io fine. ¶ Cygnus ſe-
cundum Iſidorum dicitur a canendo, nam eo ꝙ habet collum
longum & reflexum, & caput altum & eleuatum, modulũ ſua-
uem reddit. Vnde in hyperboreis partibus (ſecundum eum)
concineotibus citharedis , pulli cygoorum de oidis euolãt, &
vna cum eis dulcis melodiæ cantum ſonant. Et eſt auis in flu-
minibos habitans, alba plumis , ſine nigrediue intermixta , &
inter piſces outritus, ipſos ooo deuorat, neq; lædit. Nautis bo-
num prẹſagit, & io alis eſt eius maxima fortitudo. Cygni tamé
qui iuxta hominum habitacula nutriuntur, minoris ſunt vola
tus, & maioris carnoſitatis, & pinguedinis amplioris. Illi autẽ
qui ſilueſtres ſunt, minoris pinguedinis , & collis extenſis, alis
eleuatis, pedibuſque ad poſterius applicatis , ſuut volatus ge-
neraliter fortioris. Et licet mors eis inſtiterit , cantare propter
hoc uõ omittout. Iſti io fluoijs oidiſiaot libenter vbi ligna ſuot
vndique iuſerta , & collo extenſo ad profuudum aquę de radi-
cibus & herbis quas ibi inueniuot, cibũ ſumuut. Cygous cha-
riſsimi ſignificat geoeraliter viros iuſtos, quia.ſ.iſti capite cor-
dis & inteotionis ad deum ſuperius eleuato, cãtum moduloſæ
orationis, confeſsioois, prędicationis, laudis, & gratiarũ actio-
nis debent emittere lætabundè pſal. Cantabo dño in vita mea,
pſallam deo meo quãdiu fuero. Et tunc cygous cum citha-
rædis cantet, qñ vir contemplatiuus pro poſſe ſuo faciẽ patris
cum Angelis contemplatus, cum ipſis ad actiones prouehitur
gratiarum, & ad lætitiam ſpiritoalem , vt gaudere cũ gaudẽti-
bus dinoſcatur. ad Ro. 12. diceutibus Angelis & beatis illud
Exo.15. Cãtemus dño, glorioſè.n.magnificatus eſt. Iſte gemi-
tum & dolorũ oeſcit, & in morte dulciter canit , quia verè vir
eleuatus & iuſtus intantũ allicitur ad æterna, ꝙ mundanæ tri-
ſtitiæ vel doloris , & æteroæ anguſtiæ vel horrores in ipſo ge-
mitum deſperationis & impatieotiæ non producunt, quinimo
io morte & tribolatione poſitus ſemper io ſupremo delectat,
& ideo continuè iocuodatur. Eſa.61. Gaudẽs gaudebo io dño.
& hoc quia ſicut ſapientiæ.3.dicit, Sperat iuſtus iu morte ſua.
Itẽ iſti io aquis deuotionis debent outriri, & ibi herbas & ra-
dices ſacrorum voluminom ruminare, & de profundo flumi-
uis ſcripturę debent radices & herbas veræ doctrinæ elicere,
quibus ſe valeant impinguare. Geneſ.41. Paſcebantur io ipſa
fluminis ripa. Et licet quaodoque inter piſciculos commo-
rentur , id eſt inter homines peccatores , oou tameu ipſos de-
bent comedere detrahendo, aut contemoendo, ſed eos in pace
tolerare, exẽplo Chriſti, qui publicanos recipiebat , & vt eos
conuerteret, cum ipſis ſæpius manducabat , diceos Luc.15. ꝙ
noo eſt opus valẽtibus medico, ſed male habẽtibus. Hic duas
alas habet.ſ.duplicis charitatis, in quibus conſiſtit omnis vir-
tualis & ſpiritualis fortitudo. Itẽ cygni qui iuxta domus homi
num habitaot, ſuut carnoſi, quia cõtemplatiui , qui hominum
ſecularium gratias & fauores quærunt, & mũdi negotijs ſe im
plicaut, a volatu contemplationis retardaotor , & piuguediue
carnalis affectionis multipliciter hebetautur. Sed illi qui quo
ad mundi uegocia ſuot ſilueſtres , extenſo capite iotentioois ,
eleuatis alis dilectionis , & ad poſterius.i.ad cœli futura boua
inclinatis pedibus affectionis , cum paucæ ſint pinguedinis, &
carnalitatis , per contemplationem fortiter euolant ad æterna
Eſa.40. Volabunt & oon deficiẽt. ¶ Itẽ habẽt cygui pedes clao 3
ſos, quibus ſe iuuant in natãdo, quia.ſ.vno pro remigio, & alte
ro pro gubernaculo vtũtur. Chariſsimi per pedes intelligo in-
tellectom, & voluntatem. Iſti debent eſſe clauſi, quia voluntas
non debet eſſe diuiſa per diuerſas affectiones, imo oĩa debet re
ducere ad dei charitatem, & in ipſum oĩa claudere per affectũ.
Pes etiam intellectus debet eſſe clauſus, vt non plus ſapiat quã
neceſſe eſt Eccl.7. Sed ſapiat ad ſobrietatem. ad Ro.12. Nõ di-
uiſus per errores & dubitatiooes , quia ſicut dicitur Oſeæ 10.
diuiſum eſt cor eorum, nunc interibunt. Iſtis ergo doobus pe-
dibus debet homo ad cœli gaudia nauigare, quia.ſ.pede volũ-
tatis & affectiouis vtimur pro remigio (iſta.n.ad modum remi
gij fluctuat in hoc mundo, pede vero intellectus vti debemus
pro gubernaculo, quia.ſ.quicquid agamus, totum debet diſcre
ta ratio gubernare. ¶ Cyguus ſioe aliqua uigredioe habet plu- 4
mas: io fluminibos habitat & nautis ſuo occurſo bouum præ-
ſagit. Sic prædicatores iu plumis.i.in apparentia debent eſſe al
bi, mũdi videlicet & honeſti , ſioe alicoius vitij nigredine in-
termixta, & oautis.i.naufragãtibus in mari huius mundi, ęt ex-
nę fœlicitatis ſuis debeut prædicationibus ſolatiom diuinare.
¶ Cygnus qñ coierit com fęmina ſua, hoc habet propoſitum, 5
ꝙ cibum uoo comedit donec fuerit balneatus, ſicot dicitur in
lib. de uatura rerum. Sic peccatores antequam cibum ſacramẽ
ti altaris recipiaot, per confeſsiooem debent ſi peccatis carnis
fuerint maculati, ante oĩa balneari, & ſic mundè poterũt pane
cœleſtis euchariſtiæ ſatiari 1.ad Cor. 11. Probet autem ſeip-
ſum homo, & ſic de paue illo edat. ¶ Nota ꝙ cygnus eſt auis 6
candida, & cãtu & carmiue mõduloſa iu aquis nutritur, & cir
ca pullos ſuos educandos eſt ſollicita. & eos roſtro aliſq; & ſi-
bilo defendere conſueuit, & ſi aliquod eis velit obſiſtere, ſem-
per inter aduerſarium & pullos ſe medium cooſueuit ponere.
Et licet inter piſces nutriatur, eos tñ ooo deuorat, imo panem
qui ſibi proijcitur, eis communicat comedeudum. Cygnus eſt
prælatos, qui iu aqois ſacræ ſcripturæ nutritus, debet eſſe can-
didus per caſtitatem, modoloſus per prædicationis vtilitatem,
pullos ſuos & ſubditos debet ab inuaſoribus ſpiritualibus &
temporalibus protegere, & ſe cootra inuaſores hæreticos, de-
mones & tyrãuuos medium obijcere & ipſos roſtro orationis,
ſibilo prædicatioois, & alis protectionis debet diligẽtibus de-
fenſare, vt ſic dicatur ſm illod pſal. Adiutor in opportunitati-
bos in tribulatiooe. Caput debet habere eleuatũ.i.inteotio-
uem erectam ad æterna. Luc.21. Reſpicite & leuate capita ve-
ſtra. Collom debet habere longum.i.diſcretionem deliberati-
uam , vt.ſ. antequam cogitatio a corde exiens , exterius ad os
& ad opus perueniat, poſsit cooſiderare & videre vtrum bona
ſit vel mala. & Iſte licet inter piſces.i.licet inter ſubditos & cõ
pares cõmoretur, ipſos tñ nou debet comedere per rapinã, ſed
panem ſcientiæ & ſcripturæ, vel etiam panem diuitiarum tem
poralıũ a deo ſibi datũ debet eis miſericorditer erogare, & de
herbis quæ creſcunt in aqua.i.de verbis ſacræ ſcripturæ debet
accipere ſibi cibum. Geo.3. Et Comedent herbas terræ. Cy-
gous fœmella qñ maſculus cum illa coierit, ipſum eijcit & ex-
pellit, licet ei primitus blaoditetur. Et ſunt cygni magnę car-
noſitatis & pioguedinis, & pauciſsimi ſunt volatus, & habent
caruem iuterius multum nigram, & ad digerendum nimis du
ram, & io fluminibus iogiter cõmorantor. Sic luxurioſi in flu-
minibus deliciarũ pro poſſe cupiunt enotriri, magnę ſunt car-
noſitatis & pinguedinis, & ad volatum contemplationis & bo
oorum operum nimis pigri, quia ſecuudũ Auguſt. Nihil adeo
ab arce contemplationis virilem auimum eijcit, ſicut fœmioæ
blandimenta. Iſti ẽt carnem ioterioreṁ.i. conſcieotiam habẽt
nigram, & durã ad digerendum & ad couerteodum per prę-
dicatiouẽ, quia ſm quod dicit Eccl.24. Homiui fornicario oĩs
panis dulcis, non fatigabitur tranſgrediens vſq; ad finẽ. Et qñ
fœminæ de ribaldis ſuis commodom qood potuerunt extraxe
ruot, ipſos abijciuot & repelluot. Figura de Dalida, quæ poſt-
quam Saoſouem totondit, abiecit ipſum, & manui hoſtiũ ſuo-
rum tradidit occidendum. Sic mulieres poſtquam temporalẽ
ſubſtautiam & vellus diuitiarum a luxurioſis excuſſerint ipſos
abijciuut & dimittunt. Eccl.23. Si haboeris, conuiuet tecum, ſi
aũt nihil habueris, dereliquet te. ¶ Cygnus percuſſus in capite 7
ſtatim moritur , percuſſus vero in alijs partibus multos ſuſti-
net ictus, ſicut dicitur in li. de oatura rerum. Sic verè pericu-
loſum eſt hoĩm percoti a diabolo per peccata in capite inteo-
tionis, vel in principio iuuentutis. Aliq.n.partes vitæ uon ſunt
ita pe-

ſta periculoſè,quia mors æterna ea iſta citius ſequitur , inquã-
tum corrupta iuuentute vel intẽtione quicquid de vita vel de
operibus ſequitur,vitiatur,iuxta illud. Cum caput infirmũ, cę
tera membra dolẽt.¶ Hypocrita eſt ſimilis cygno,quæ eſt auis
8 exterius candidiſsima,interius aũt caro, eius eſt valde nigra,&
dura,roſtrũ habet tuberoſum & dẽſum,pedes tñ habet nigros
& clauſos,& licet in aquis maneat , interiorẽ tñ nigredinẽ nũ-
quam mundat,licet exteriorẽ albedinẽ non amittat.Sic hypo-
crita eſt exterius cãdidus in apparentia gratioſa,ſed niger inte-
rius in conſcientia vitioſa.Iſte habet roſtrũ denſum & tubero-
ſum,quia verba ſua ſunt ornata ponderoſa & honeſta. dura eſt
eius caro.i.conſcientia ad digerendum & conuertendũ , & ni-
gra ẽt & horribilis ad videndum. Apo.6. Ecce equus niger,&
qui ſedebat ſuper eum,nomẽ eius mors. Et licet in aquis ſacræ
ſcripturæ cõmoretur,peccatorũ tñ nigredinẽ nõ amittit, iuxta
illud Hier.13.Si mutare põt æthiops pellem ſuã &c. Pedes aũt
eius.i.finis vitę ipſius,ſunt nigri,qualis eſt caro alia demonſtrã
quia finis hypocritarum optimè demõſtrat qualis erat cõ-
ſcientia,quæ ſub honeſtatis albedine latitabat. Nã tales cõiter
in fine cadunt & ſic apparet quales erant.Iob.33. Oſſa quæ te-
cta fuerant nudabuntur.Et ſicut olor caput & collũ extendit ,
vt de terra cibũ accipiat , ſic tales cor & affectũ extendunt ad
cibum bonorum temporalium acquirendum:Et ſicut cygnus
vult in aquis ſemper viuere, ſic hypocritæ in delicijs , ſicut ad
litteram videmus de multis religioſis, qui quãuis prudentiam
confiteãtur, ipſi tñ in aquis deliciarum præ cæteris viuere cõ-
probãtur.¶ Cygnus maſculus blãditur fęmellæ & poſt ample-
9 xionem colli mutuam, vnus alterũ attrahit ad opus carnis,ſed
poſt actũ ſolent ſe vterq; balneare antequã cibũ aliquẽ audeãt
manducare,& poſt actũ illũ fęmina maſculũ deijcit, maſculus
aũt fugit,& ab ea corporaliter ſe elongat,ſicut dicitur in libro
de natura rerũ.Sic vir & mulier debẽt alterutrũ amplexari, &
vnus alteri reddere debitũ,ſicut decet copulã maritalẽ,ſed de-
lectationẽ quã in actu carnis debẽt balneo lachrimarũ vel ele-
moſynis & cõpaſsionis expiare, & fœmina maſculũ debet ex-
pellere,& retrahere,& ab actu illo quantũ põt elõgare.¶Quod
tñ eſt cõtra cõſuetudinem multarũ malarũ mulierũ,quę nõ ſo
lũ nõ retrahunt ſuos,imo ẽt ſequunť alienos, ſicut apparuit in
dña Ioſeph & ẽt in Rachele, quæ dicebat viro ſuo Iacob.Gen.
30.Ad me intrabis , quia mercede cõduxi te pro mãdragoris.
¶ Secundum Mar.& Ambr. Nautę qñ ſunt in maris periculis,
10 viſis oloribus eis obuiantibꝰ delectantur,& eſt auſpiciũ lętitiæ
& ſecuritatis,& tũc ſecurius tolerãt freta maris. Per nautas in-
telligo tribulatos q in mari tribulationũ ſunt poſiti.Per cygnũ
totũ candidũ intelligo bonos & iuſtos , qui more cygni verbis
& cantibus ſciunt aliorũ triſtitiã cõſolari. Nautę ergo viſis cy-
gnis lætãtur,quia magnũ eſt ſolatiũ tribulatis , obuiationibus
cõſolari bonorũ. Vel dic ꝙ cygni ſunt Angeli, q obuiã veniũt
nautis.i.bonis & iuſtis morientibus,& ad portũ paradiſi tẽden
tibus.Matth.25.Ecce ſponſus venit,exite oniã ei.¶ Nota ꝙ cy
11 gnus prope mortẽ dulcius ſolito cãtat,& cum gemere neſciat,
ſolus inter animalia ſm Ambroſiũ cantum pro gemitu reddit.
Sic boni adueniente tribulatione & morte nõ debent triſtari,
ſed magis in deo gloriari , quia ſi gloriari oportet , in tribula-
tionibus meis gloriabor 2.Ad Cor.12.Vel põt allegari de diui
tibus,quibus mors æterna parata eſt, qui tñ in mundi proſpe-
ris plus iocundantur & cantant. Iob 21. Pueri eorum exultant
luſibus,& poſtea ad inferos deſcẽdunt.Vel ẽt põt dici ꝙ homo
vt communiter qñ aliquod infortunium ſibi eſt paratũ, neſcio
quo ſpiritu cõſueuit magis exceſsiuè lętꝰ eſſe,iuxta illud Pro-
uer.16.Contritionẽ præcedit ſuperbia,& ante ruinã exaltatur
ſpiritus. Talis.n.ſuperflua & exceſsiua lætitia periculi eſt præ-
nuncia,quia ſicut dicitur Prouer.14 Riſus dolore miſcebitur,
12 & extrema gaudij luctus occupat.¶ Cygnus nũquã eijcit ſter-
cora in aqua quã inhabitare ſolet, imo vadit exterius circa lit-
tus.&c. Expone ſicut infra de diomedeis auibus.§.vlti.¶ Quã-
13 do cygni volando fatigati ſunt,ſolent alter alterius dorſo colla
imponere,& præcedẽtibus inniti,& duces ẽt fatigatos ad dor-
ſa recipere, & ſic dum alter alterũ iuuat , ſolent laborẽ melius
tolerare, ſm librum rerum,& etiã ſecundum Pli li.10.c.13.Sic
verè nos qui per aera vitæ pręſentis volamus debemus alter al
teri inniti,& alter ab altero ſupportari,& maximè præcedẽtes
.i.ſuperiores debẽt feſſos & infirmos ſuſtinere,vt vice recipro-
ca ipſos duces & prælatos debẽt alij ſupportare.Bene ergo di-
citur ad Gala.6. Alter alterius onera portate,& ſic adimplebi-
tis legem Chriſti.

De Culice. Cap. 25.

CVLEX ſm Iſidorum dicitur ab aculeo,eo ꝙ cũ 1
aculeo pũgat , & ſanguinem extrahat & ebibat.
Et eſt muſca modica. & licet inter volatilia re-
putetur, corpus tñ & effigiem habet vermis , &
plures pedes quã alas habet.In aere ſtrepitũ ge-
nerat, & equis vlceroſis eſt infeſtus , & etiã ſuis
punctionibus a requie ſua excitat dormientes.Hic de cadaue-
ribus & paluſtribus generatur, & lumen videre multũ diligit,
ſed quia nimis incautè candelæ lumini aliquotiens appropin-
quat,ideo multotiens ſe incendit, & licet duris animalibus no
ceat,ſtatim tñ ꝙ tangitur,deſtruitur,& crepat. Et eſt culex ci-
bus hirũdinum.Et ſm Iſidorum culex ſere idem eſt quod cy-
niſes,quæ eſt minutiſsima muſca , ſed punctionibus & aculeis
permoleſta.Teſte autem Pli.cum plures ſint ſpecies culicum,
oẽs tñ in ore habent aculeum,cum quo vel ſugunt, vel cũ quo
pungunt. Talis per oĩa eſt detractor , quia detractores aculeo
murmurationis,armati,ſanguinem vindictę ab alijs expetunt,
quos ſuis detractionibus lacerant & cruentant , dicentes illud
Deute.32. Inebriabo ſagittas meas ſanguine,& gladius meus
deuorabit carnes. Et iſti licet modici ſint,meriti ſcientiæ , cor-
poris,& virtutis,magna tñ animalia i.potentes perſonas auẽ-
ticas & ſolẽnes tam ſcientia quàm dignitate, inuadere nõ time
ſcunt. Iſti inter volatilia computãtur,quia inter viros ſpiritua-
les in conuentibus habitantes, eiuſdem eſſe naturæ a ſecularii-
bus reputantur,ſed ſi bene cõſiderẽtur,vermes ſunt corrupti-
biles & infecti,ſicut patet de multis detractoribꝰ , religioſis,&
eccleſiaſticis, qui gradu & ſtatu aues.i.viri ſpirituales eſſe cre-
duntur,qui tñ per corroſionem detractionum vermes eſſe cer
tiſsimè comprobantur,ita vt poſsint dicere illud pſal. Ego aũt
ſum vermis,& non homo,opprobrium hoĩm, & abiectio ple-
bis. Quod etiam propriè de hypocritis põt dici. Iſti.n. in aere
huius mundi ſtrepitum diſcordiarum generant,dormientes.i.
innocentes pungunt & excitant , & plures pedes quàm alas.i.
plures affectiones quàm virtutes & perfectiones portãt,equos
.i.luxurioſos & eorum vlcera.i. eorũ malefacta mordent & la-
cerant , & plus in vlceribus.i.in hominum criminibus quã in
virtutibus ſe delectant. Iſti candelæ lumen videre diligunt,qñ
facta aliorum ſibi cupiunt fieri manifeſta , vt occaſionem ha-
beant murmurandi.ſed tamẽ a candela cõburuntur, qñ nimis
inquirentes, verbis duris & alijs reſponſionibus feriuntur. Et
licet alijs(vt dictum eſt)quàm plurimum ſint nociui,& liben-
ter de cæteris obloquentes , tñ ſi tangantur parua iniuria vel
murmuratione,ſtatim per impatientiam crepant , quia.ſ. tales
qui de omnibus conſueuerunt obloqui, nullo modo volunt,ꝙ
aliquis de eis obloquatur. Iſti ſunt cibus hirundinum.i. demo
num,qui.ſ.tales comedent in inferno,quos modo per vitia ſua
dulciter recreant & educant. Breuiter igitur iſti in ore portãt
aculeum punctionum,quo.ſ.ſolent ſugere & pungere. Sugere
dico adulando,& vtilitatem propriã procurando,& alias pun
gere mordendo & inquietando,quia.ſ.iſti qñ non ſugunt, pun
gunt,quia qñ non inueniunt qui det eis aliquid,ipſum detrahẽ
do corrodunt.Mich.3.Si quis non dederit in ore eorum quid-
piam,ſanctificant ſuper eum prælium.Ideo Eccle.28. Suſurro
& bilinguis maledictus.multos.n.turbauit pacem habentes.&
Eccl.21.Suſurro & bilinguis coinquinabit animam ſuã, & ab
omnibus odietur.Prou.26. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia,
& ipſa perueniunt ad intima cordis Leuiti.19. Non eris ſuſur-
ro.&c.¶ Secundum Pli.lib.10. culices acida petunt,ad dulcia 2
vero non aduolant.Sic verè iſti debent acida & aſpera.ſ.mun-
di aduerſa appetere,dulcia vero.i. mundi proſpera & delecta-
bilia refugere.Iob 6.Amarum pro dulci ſumet . Vel dic ꝙ cu-
lex qui hominem vnctũ abſynthio non poteſt tangere,& qui a
fumo ligni pyri ſolet ſugere,ſm Auicennam,eſt diabolus,qui
abſynthium.i.memoriam ligni crucis ſugit,& hominẽ abſyn-
thio pœnitentiæ vnctum non tangit, nec acida.i. homines cõ-
tritos & amaros inuadit. ¶ In cypro in ærarijs metallorum,ſi-
cut dicit Pli.l.11.c.36.in ipſo igne fornacium generatur quędã 3
ſpecies culicum ad quantitatem maioris muſcę,pennatũ qua-
drupes,& appellatur pyralis ſiue pyrauſta.Iſtud igitur quan-
diu eſt in igne durat,& in igne generatur , viuit & volat, ſi ve-
ro extra volauerit,poſtquam aliquandiu volauerit,moritur &
expirat.Iſta poſſunt applicari ad quoſdã viros perfectos, quo-
rum.ſ.ſpiritualis vita eſt incendiũ charitatis, iuxta illud Aug.
ſcio anima mea ꝙ amor eſt vita tua. Quãdiu.n.ſunt in fornace
charita-

charitatis,& in ipſo feruore amoris & deuotionis,tandiu ſulēt per gratiam viuere,ſi vero a fornace charitatis ſuę receſſerint, vtpotè ſi a clauſtru ad mundum tranſierint, & ad mundi nego tia ſe elongauerint,ſtatim ſolent per peccata mori, & indeuotionis frigore congelari. Vnde Exo.3.Ibo & videbo viſionem hanc magnam.quare .ſ.rubus arderet & non comburebatur. Vel dic ꝙ ignis ſignificat ardorem tribulationum, quæ; pro certo ſunt multis hominibus ſpiritualis vita. Multi.n.ſunt qui quādiu ſunt in tribulationum fornace, per gratiā ſolent viuere, & in ſtatu gratiæ permanere, quia .ſ. tribulatio vanitatem ſuorum appetituum refrenat, & ſic vitam gratiæ ſibi cōtinuat & conſeruat.Ecōuerſo autem proſperitas iſtos interficit, quia .ſ.ſi ab igne aduerſitatis receſſerint,& ad proſperitatum refrigeria acceſſerint,ſtatim per diuerſa vitia pereunt, & ſic qui in aduerſitate boni, fuerant poſiti,in proſperitate ſuccumbunt: quia breuiter multi ſunt qui melius ſciunt in aduerſis quàm in proſperis viuere,& ideo tutius eſt talibus eſſe in igne quā exterius remanere,iuxta illud Eſa.47.(ſecūdum aliam litterā) Habens carbones ignis ſede ſuper eos, & erunt tibi in refrigerio. & Eſai.43. Cum ambulaueris per ignem, flamma non nocebit tibi. Et ſi vis applica ad Laurentium. Agatam, & Iuſtinam.

4 ¶ Hemerobion eſt ſpecies culicum,quæ in fluuio hipani generatur in ponto,quæ vltra vnum diem non viuit. Sed certe iſte ſunt quæ naſcuntur in aere, ſuper quædam flumina galliarum. Vide de pictauia infra li.42.c.42.

De Carduele. Cap. 26.

1 CARDVELIS eſt auis paruula,& ad cantandū in cagijs enutrita· Mirabili modo docetur aquā pede per filū de imo eleuare, & vas inferius detentum vſque ad os eleuare, & ad bibendum ori ſuo applicare, ſicut ad ſenſum patet,& ponitur in libro de natura rerum. Chariſsimi ſic verè cū nos in cagia religionis vel eccleſiæ ſimus poſiti ad cantandū.i. ad deum laudandum,hinc eſt ꝙ vas plenum aquæ.i. ſacrā ſcripturam plenam ſciētia debemus de infimo ſurſum erigere, ipſam in reuerentia habendo, & ipſā cum pede affectionis & cū filo ſubtilis intellectionis debemus ad os noſtrum applicare, ibi meditando, vt poſsimus bibere aquam ſcientiæ & doctrinæ ſtudendo atque legendo. Vel dic ꝙ iſta auis eſt pręedicator, qui ad prædicandum & cantandum eſt ſpecialiter deputatus, & ideo ante omnia ipſe debet vas plenum aqua.i. Mariam plenam gratia interpellare,& ipſam cum filo orationis,& cum pede amoris & affectionis ad ſe attrahere & leuare, & eam vt de aqua gratiæ poſsit bibere,ori ſuo debet ante omnia applicare, dicendo pro gratia impetranda.Aue maria.iuxta illud.Nō recedat a corde,non recedat ab ore.

De Cubeth ſeu perdice. Cap. 27.

1 CVBETH eſt auis luxurioſa,intantum ꝙ maſculus non vult ꝙ fœmina occupetur circa oua fouenda,& ideo frangit ea. maſculus autem ſecretè & ſubtiliter vadit ad fœminā, ne ab alijs maſculis audiatur, & ne ab ipſis in ſuo opere perturbetur. Tanta eſt autem iſtarum auium libido,ꝙ fœmina ex ſolo auditu vel olfactu maſculi impregnatur,& ouat. Pugnāt autem adinuicem,& victor cum victa ſolet cohabitare, & locum ſecretum ſolent ad hoc eligere ad voluntatem victoris, ſicut dicit Ariſto.Eſt autem iſta auis idem quod perdix, licet trāſlator hoc ignorauerit, ſicut dicit Vincentius. Rectè chariſsimi tales ſunt luxurioſi, quia pro certo iſti non quærunt ꝙ fœmina faciat prolem,quinimo quandoque fit ꝙ ipſi oua fœminæ.i. ſemen in vtero receptum frangunt & deſtruunt cum medicaminibus & cum herbis vt proles nō oriatur, & ne ipſi cognoſcantur & ne voluptas eorum impediatur. Iſti igitur ſecretè vadunt ad fœminas,ocultè.ſ.& de nocte, ne fortè amici & vicini ſciant, & ne ipſos impediant, & retardent. Inuicem etiam verbis & ſuggeſtionibus falſis.& promiſsionibus,& allegationibus pugnare ſolent, & tandē vno victo & cōſentiente,ad quærendū loca ſecreta diligēter vacant & ſtudent. Iſtud aūt inter iſtos quotidiè fit ꝙ fœmella ſolo odoratu famæ, ſolo tactu oſculi,& ſolo auditu verborū ipſius luxurioſi ſæpe inclinatur ad malum,& oua mali propoſiti concipit, & tandē pullos mali operis parturit & emittit. Non eſt bonū tales audire, quia ſicut dicitur Eccle.28.Sepiendę ſunt aures ſpinis,& non eſt audiendum verbum nequam.

De Cuculo. Cap. 28.

CVCVLI ſecundum Iſidorum tempus certum habent quo ad nos veniunt, ſed quia pauci & inertis ſunt volatus, ſolent ſe in humeris miluorum ponere, qui ipſos ſolent per longa ſpatia tranſportare. Sic verè chariſsimi,cum nos ſimus debiles & imbecilles ad volādum in cœlum per opera virtuoſa,hinc eſt ꝙ in humeris miluorū.ſ. Chriſti Mariæ & ſanctorum & perfectorum etiam virorū debemus nos per deuotionem ponere,& nos eis & eorum tuitioni committere,& ſic eorum viribus & ſuffragijs,eorum meritis & beneficijs poterimus ad cœli gloriam tranſuolare Deut. 32.Expandit alas ſuas,& aſſumpſit eus, atque portauit in humeris ſuis. 1

¶ Cuculus nolēs fatigari in cubatione ouorum, ponit oua ſua in nido auiculæ dictæ curruca ſecundum Hugonē, 2
& de ouis dictæ auiculæ totidē demit, ne forte ſi numerus excederet, auicula cognoſceret fraudem ſuam,ſicq; fit ꝙ auicula oua cuculi ſouet,tanquā ſua,dum tamen fota fuerint & excluſa,pulli ad augmentū deducti ſolent cibos aliorum præripere, & ſe præ alijs impinguare. Nutrix ergo videns eum maiorem cæteris,in eo gloriatur,& alios reſpectu ipſius cōtemnit,& ſe talem peperiſſe miratur. Finaliter tamē cuculellus ad propriā matrem redit,& ſuam nutricem deſerit, & ſi eū ſecuta fuerit, in eam atrociter inſurgit. Iſta dicunē in li.de natura rerum.pli. vero li.10.c.9. Iſta dicit de cocyce,quæ eſt quędā ſpecies accipitrum. Chariſsimi auis fraudulenta cuculus poteſt diabolum deſignare,oua autem eius poſſunt hypocritas peſsimos diaboli filios denotare. Curruca quæ eſt auis innocens,religionem vel eccleſiam ſignificat,cui.ſ.diabolus furtiuè oua ſua.ſ.hypocritas & malos eccleſiaſticos in nidis.i.in clauſtris,officijs,vel per carnis affectionem,vel per ſimoniam collocat, & quod dolendum eſt, exinde propria oua auiculæ .i. viros iuſtos & proprios filios eccleſiæ ſubtrahit & elongat, qua nulli dubiū quin diabolus ab eccleſia & eccleſiaſticis promotionib' bonos ſubtrahat, & loco eorum malos ſubſtituat atq; ponat, iuxta illud ad Hebre.10.Aufert primum vt ſequens ſtatuat. Et quid? Pro certo curruca ſimplex.ſ.eccleſia, credens iſtos cuculellos eſſe ſuos,& præ hypocritica fictione videns eos eſſe plus cæteris in apparentia virtuoſos,& per virtutes & gratias eredēs eos plus cæteris impinguatos, ſe peperiſſe tales filios gloriatur,& ipſos plusquā ſuos proprios exaltat promouet, & amplexatur, quinimo quod peius eſt,alios reſpectu iſtorum contemnit, & ipſos imperfectiores ęſtimāt atq; credit. Sed quid? Pro certo iſti qui ſic ab eccleſia fuerint honorati,& in eius dignitatibus exaltati.finaliter de iſta nutrice ſua non curant,ſed eam oppreſſam calamitatibus deſerunt,ſibique ſeruire in nullo volunt,quinimo ipſam impugnant,& malis exēplis & operibus cōtra eā inſurgunt,& diabolo,qui eſt propria mater ſua in oībus obediūt & ad ipſum per mala opera ſe cōuertunt, & ideo de talibus eccleſia poteſt dicere illud Eſaia.1. Filios enutriui & exaltaui,ipſi autem ſpreuerunt me. Iſta potiſsimè patent de malis prælatis, qui ab eccleſia nutriti & exaltati, ipſam præ cæteris opprimunt & impugnant, & tribulationibus principum ſecularium ipſam deſolatam dimittunt. Baruch.4. Exacerbaſtis eum qui nutriuit vos,& contriſtaſtis Hieruſalem nutricem veſtram. Iſta etiam patent de hypocritis & hæreticis, quia diabolo in nido eccleſiæ poſiti, aliquandiu cum ea perſeuerant, ſed finaliter apoſtatando ipſam deſerunt & dimittunt,eamque impugnant, diffamant, & comedunt. & de hoc triſtatur eccleſia Baruch.3. dicens. Nutriui eos cum iocunditate,& dimiſi eos cum fletu & luctu. 3

¶ Cuculus a ſono nomen accepit, eo ſcilicet ꝙ voce importuna ſemper nominat ſemetipſum,& non ſemel, imo cōtinuè nomen ſuum recitat alta voce. Tales ſunt iactatores & vaniglorioſi, qui.ſ. alta voce prædicant laudes ſuas,& nomen & famam ſuā ſemper habent in ore,& vix aut nunquā volunt loqui niſi de ſe ipſis & de ſuis operibus atque factis,contra illud Prouerb.22.Laudet te alienus,& non os tuum,extraneus,& non labia tua. Pli.lib.30.c.3. dicit vnum valde mirabile de cuculo,ꝙ.ſ.vbicunque primum ipſum homo audierit,ſi pedem dextrum circunſcribat,& locū ſeu veſtigium ipſius pedis effodiat, & ne terra aliquem locum aſpergat, ibidem pulices non gignuntur. Sic verè ſi vocem domini audieritis & pedes affectuum veſtrorum circunſcripſeritis & ordinaueritis, terramq; id eſt mortis pulueriationem per memoriā effoderitis.& exinde domum conſcientiæ per timorem

morem & aſperitatem aſperſeritis; procul dubio omnem pu-
licem id eſt omnem malã cogitationem ex inde fugabitis &c.
allega vt vis.

De Auibus diomedeis *Cap. 29.*

1 DIOMEDEAE aues ſunt quæ pennas albas ha-
bent, & oculos ſcintillantes, ſic dictæ ſecundum
fabulas, ex eo ꝙ ſocij diomedis militis græci a
troiano prælio redeuntis dum naufragium pate-
rentur, in aues homini ſunt mutati, quæ nunc in
mari ſiculo ſolent inſulam diomedeam frequẽ-
tare, vbi ſm Solinum & nuſquã alibi ſunt repertę. Iſtę autẽ in-
ter notos & ignotos diſcernunt, grǽcis.ſ. tanquam incolis ſuis
non nocent, imo ad eos ſolẽt accedere, & eis blandiri, aduenas
vero ſolent percutere, & mordere, ſicut dicunt Iſidorus & So
linus. Iſtę poſſunt ſignificare bonos prælatos, qui diomedis.i.
Chriſti ſocij per naufragiũ tribulationũ in aues.i. in viros ſpi-
rituales caſtos & candidos conuertuntur, qui inter veros inco
los eccleſiæ & alienos.i. inter iuſtos & impios debent diſcerne
re, & iſtis applaudere, & eos promouere, illos vero fugere, pũ-
gere, corrigere, & punire. Vel etiã poteſt dici de Chriſto & an
gelis, qui in die iudicij optimè diſcernẽt inter incolas & inter
aduenas, inter ſuos & extraneos.i. inter bonos & malos, iuxta
illud Eze. 33. Ego iudico inter pecus & pecus arietum & hir-
corum. Nam ſuos.i. iuſtos ſecum recipient, & eis gloriam con-
cedendo applaudent, malos vero tanquam extraneos percu-
tient, & per ęternam damnationem eos vulnerabunt & lædẽt,
iuxta illud Matth. 25. vbi dicitur ꝙ dñs ſtatuet agnos quidẽ a
dextris, hędos vero a ſiniſtris. Vel poteſt optimè allegari de ac
ceptoribus perſonarum qui ſuos iuuant, alijs nocẽt. incolis &
compatriotis fauent, alienis vero tribulationes inferunt, fami-
liares & amicos ſuos ſuſtinẽt, in extraneos vero rapinas & in-
iurias exercent. Iſti ergo de hominibus in aues marinas mutã
tur, inquantum.ſ. tales acceptores in mari.i. in amaritudine in-
fernali perpetuo collocantur, & ibi in naufragio diei iudicij a
deo condemnantur. Exo. 10. Ventus arreptam locuſtam proie
2 cit in mare. ¶ Diomedeæ autem aues coloris ſunt candidi, ocu
lorum igneorum, roſtri dentati. Hę gregatim ſolent incedere,
duos duces ſolent ſibi ſtatuere, vnum.ſ. qui præcedendo iter
gregi oſtendat, alterum vero qui ſuccedendo tardas vrgeat, ſi-
cut dicit Solinus in libro de mirabilibus mundi, & Pli li. 10. c.
44. Iſta poſſunt applicari ad militarem diſciplinam, quia.ſ. in
exercitu non ſolum ductores qui præcedant, imo etiam retro
cuſtodes qui cauent ne aliqui ab exercitu remaneant aut re-
cedant, ſtatuũtur. Poteſt etiã applicari ad religioſos, qui grega
tim & ſimul debent viuere & morari, quia.ſ. in magnis conuen-
tibus ipſi habent vnum ducẽ.ſ. priorem, qui ipſos præcedit ad
matutinum, & aliũ.ſ. qui vocatur gardia, qui cauet ne aliquis
remaneat a matutinis. Vel poteſt dici de fidelibus, qui grega-
tim per charitatem debent viuere, oculos intellectus igneos.i.
lucidos per prudentiam debent habere, roſtrum vero.i. locu-
tionem dentatam & mordacem per correctionem. Eſa. 49. Po
ſuit os meum dominus quaſi gladium acutum. Iſti igitur duos
duces debent habere, vnum.ſ. priorem, alium poſteriorem.ſ.
prælatum qui vadit primus, & prædicatorem qui vadit vltim⁹.
vnum iter oſtendentem, alium exhortantem & ad proceden-
dum vrgentem. vnum qui exemplariter præcedendo volunta-
rios ad volandum in cœlum inuitet, aliũ qui ſuccedendo pi-
gros exhortetur & ſollicitet. Prælatus.n. debet alios per bona
exempla præcedere, prædicator vero debet alios exhortando
ſuccedere. prælatus debet viam ſolitus exemplariter demon-
ſtrare, prædicator vero debet ad procedendum in iſto itinere
pigros & deſides exhortari. De prælato.n. præcedente poteſt
dici illud Exo. 23. Mittam Angelum meũ qui præcedat te. De
prædicatore vero exhortante dicitur ad Tit. 2. Hęc loquere &
3 exhortare. ¶ Diomedeæ aues ſunt cãdidæ &c. ſicut ſupra. & ſi-
cut dicit Solinus, aues iſtę in altis rupib⁹ in mari vel circa ma-
re vbi difficilis eſt acceſſus, faciũt domos ſuas, vbi ſimul & in-
uicem cõmorantur. Roſtris.ſ. foſſas faciunt, lignis, deſuper or-
dinatis, terra, ne vento ſpargantur, deſuper coopertis. Aditum
autem publicem faciunt, vnum.ſ. a parte orientis per quẽ egre
diuntur ad paſtum, & alium ad occidentem, vt reuertẽtibus
a paſtu pateat aditus domus ſuæ, vt lux exeuntibus & redeũti-
bus nõ negetur. Et quod valde eſt mirabile, iſtę aues omni die
in aqua ſe immergunt, & pennis adhuc madidis ad domum ſa-
cram.i. ad templum & tumulũ diomedis (quod eſt in illa inſu
la) redeunt, & domũ luſtrantes ſeipſas excutiunt, & aqua pen-
narum circunſpergentes totam domum irrigant & perfundũt,
& ſic omni die quaſi quodam ritu ipſam conſecrant, & expiãt,
& tunc pennis ſupplaudentes tunc peracta religione diſce-
dunt. Iſta etiam dicit Pli. vbi ſupra. Iſtæ aues poſſunt ſignifica-
re omnes mortales homines huius vitę. Domus autẽ & nidus
iſtarum quæ in mari huius mũdi eſt poſita, & multis fluctibus
expoſita, ſignificat corpus, qđ eſt terra & lignis.i. carne & oſſi
bus circũſeptum. Iſta.n. domus habet duos aditus.ſ. orientalẽ,
hæc eſt natiuitas. occidentalem, hæc eſt mortis neceſsitas. Per
vnam.n. ianuam intramus in mundum, & per aliam redimus a
mundo. & de hoc Eccle. 7. Vnus eſt omnibus introitus ad vitã,
& ſimilis exitus. Templum autem diomedis ſignificat cor, vbi
ipſe Diomedes.ſ. Chriſtus corporaliter & per memoriã ſepeli-
tur. Veruntamen iſtam domum cordis debemus purificare, &
deo ſpecialiter dedicare. Debemus.n. in pẽnis affectionis & co
gitationis aquam lachrymarum & cõpunctionis accipere, cor
& corpus per pœnitentiam aſpergere, & ſic iſta domus purifi-
cabitur, & deo ſpecialiter conſecrabitur. Vel fac duos.§. vnũ.ſ.
de morte, & dic ꝙ iſta domus noſtra eſt terra, a qua exiimus ꝑ
portam oriẽtalem naſcendo, & ad quam redimus per portam
occidentalem moriendo. de reſiduo fac.§. & dic ꝙ domus no-
ſtra eſt cor, quę debet aqua compunctionis luſtrari, & a cũctis
criminibus expiari, & omni die a cunctis vitijs emundari. Iac.
4 Emundatæ manus peccatores & purificatæ corda publices
animo. Vel poteſt dici de conſecratione, reconciliatione, & be
nedictione cemiteriorum, & eccleſiarum, quomodo ab epiſco
pis conſecrantur, & aqua benedicta luſtrantur, & reconcilian-
tur, & deo ſpecialiter dedicantur. Et ſi vis ad vtranque purifi-
cationem & moralem & corporalem potes allegare quomo-
do domus quæ leproſa fuerat, cum aqua, Hiſopo, cedro, & oc-
ciſo paſſere purificabatur. Leu. 14. In fine quia.ſ. tunc cor & ec
cleſia purificatur & luſtratur cum aqua compũctionis, qñ Hi-
ſopus humilitatis & confeſsionis, cedrus contemplationis, &
paſſer mortu⁹.i. memoria dominicæ paſsionis ſpiritualiter ad-
hibẽtur. ¶ De iſtis auibus dicit adhuc Solinus. c. de italia & Pli. 4
li. 10. c. 44. ꝙ qñ fœces ſeu ſtercora volunt eijcere, ſolent con-
tra ventum volare, & volando ſtercus eijcere, vt vento procul
pellente nullam poſsint ſorditiẽ reportare. In nidis.n. ſuis mun
ditiam cuſtodiunt & ideo fęces eijcere procul volunt. Ventus
qui purificat aream cordis noſtri, eſt ſacerdos. Si igitur nidos
conſcientiarum mundos ſeruare volumus, ſtercora vitiorum
noſtrorum iſti vento.ſ. confeſſori pandere & expandere debe-
mus, vt ſic ad cœleſtia mentaliter volando, ſpiritualem mun-
ditiã reportemus. Eſa. 1. Mũdi eſtote, auferte mala cogitationũ
veſtrarum. Vel poteſt dici contra immundos religioſos, vel cle
ricos, qui nidos & conuentus ſuos, domos & hoſpitio ſua, paro
chias & conſortia per luxuriam ſtercorizant, cum tamen im-
munditiam ſuã procul extra magis facere deberent. Et de hoc
conqueritur dominus Hiere. 11. Quid eſt ꝙ dilectus meus in
domo mea facit ſcelera multa?

De Falcone. *Cap. 30.*

FALCO ſicut dicitur in libro de natura rerũ, 1
quando ad ardeam volare dimittitur, non de-
bet ei præda ſua ſtatim oſtendi, imo debet di-
mitti aliquãtulum elongari, vt in conſequen-
do prædã aliquandiu immoretur, vt ſic ſui ani
mi impetus aliquantulũ temperetur, alias tan-
to impetu prædã caperet, ꝙ ſeipſum in accipiẽdo interficeret.
Sic facit deus. ſuis.n. fidelibus a longe, nõ a prope oſtẽdit præ-
dam glorię paradiſi, iuxta illud Iob 39. De longe contempla-
tur eſcã, quia.ſ. nunc oſtendit eis eam per ſpem, & non per ſpe
ciem, iuxta illud. 1. ad Cor. 13. Videmus nunc per ſpeculum in
ęnigmate, tunc autem facie ad facies. Si.n. iſtã prędam de pro-
pe viderent, & quid ſi proprie cogitarent, tãto impetu ad eam
currerent, ꝙ morti & ſupplitio ſe ſubmitterent, ſicut apparuit
in martyribus, qui ipſam aliquantulum amplius a prope vide
rũt, & ideo pro acquiſitione ipſius mortẽ & ſupplicia contẽpſe
runt. 2. Mac. 6. Voluntariè præibat ad ſupplicium. Vel põt dici
cõtra impetuoſos & iracundos, qui tanto impetu iracundiæ fe
rũtur ad vindicta, ꝙ ſæpe fit ꝙ & ſe & alios morti exponũt, &
ideo vtile eſt ꝙ præda cui volunt nocere, ab eis aliquãtulũ elõ-
getur, vt dilata vindicta donec pertranſeat ira, factum ſuũ mo
deſtius proſequantur. Vel põt dici ꝙ deus prædã bonorũ tẽpo
ralium & mundi proſperitatis amicis ſuis a prope nõ oſtendit,

ſed a

ſed a longe, quia ſi ipſam a prope viderent.i.ſi ipſam cito ſe acquirere crederent, tanto appetitu ad eam currerent, q; ſeipſos per auaritiam ſpiritualiter occiderēt. Iſtam ergo permittit ab eis dominus elongari, vt impetus cordis humani attenta diſſicultate habendi, a proſecutione ipſius temperetur. Prouer.23. Ne erigas oculos ad opes quas habere non potes quia facient
2 ſibi alas, & volabunt ¶ Falcones renes habent debiles, & pectus robuſtum Et nō ſolum ad prędā quā videt ante ſe, imo ad illam quæ eſt poſt tergum, dicitur ſollicitus vigilare, & oculos in ira cum volutione ſolet vertere & mouere. Sic & nos debemus habere renes.i.carnem debilem, pectus autem.i. ſpiritum valde fortē 2. Cor.12. Cum aūt infirmor tunc fortior ſum. Ad prædā aūt non ſolū anteriorē, imo ēt poſteriorē .i. non ſolū ad bona tēporalia quæ ſunt anteriora & præſentia, imo ēt ad bona paradiſi quæ ſunt poſteriora & futura, debemus reſpicere & attendere, & oculos noſtrę conſiderationis non ad vnū locū tm̄ imo circa nos ad oīa quæ poſſunt contingere, debemus vertere & girare. Apo.4. Habebat oculos ante & retro. Quod maxime pertinet ad prælatos, quia quāuis neceſſe habeant vacare ad prædam quæ eſt ante ſe ad regimē.i.temporalium, ad illā tñ quæ eſt poſt tergum .i. ad bona æterna debent ſemper conuertere mentē ſuam. Oculos vero ſuæ diſcretionis debent vertere, vt quid alij faciāt, poſſint ſcire & cognoſcere. &c. ¶ Falco aues maiores inuadere non pertimeſcit, licet ab eis aliquando occidatur. Viſum habet clarum. Campanas habet in pedibus. Oculi eius velantur, ne ad quamlibet auē viſam abuolet. Et in in pertica altè & honorabiliter ſituatur. Pedes eius laqueolis aſtringūtur. Sic bonus p̄latus vel iudex debet corrigere quaſcunq; magnas perſonas, & pro executione iuſtitiæ, mortis ſupplicia non timere. Vſque ad mortem certa pro iuſtitia. Eccl. 4. Clare debet videre per ſapientiam, ſonū campanarū debet habere per eloquentiam, ſenſus eius debēt operari per diſcretionem, ne ad prædam delectabilium mundi, vel nimis impetuoſe currat ad vindictā & punitionem, aut affetatur per ambitionem, & diſcernat vbi & qñ debet corrigere. Et licet in eminētiæ pertica ſituetur, pedes tñ affectus eius debent laqueolis.i. timore dñi vel cenſura iuſtitiæ laqueari, ne per ſuperbiā efferatur. Rectorē te poſuerunt, noli extolli. Eccl.32. ¶ Ad capiendū
4 ardeā ſunt duo falcones neceſſarij, vnus q ipſam ad terrā proſternat, alius qui eā proſtratā detineat, & occidat. Sic duo tentatores capiunt hominem.ſ. diabolus qui ſuggerendo ad pctm̄ impellit, caro vel mundus qui per malas complacentias .ne reſurgat impedit Amos. 5. Cęcidit, non adijciet vt reſurgat.

De Philomena. *Cap. 31.*

1 PHILOMENA eſt auis quæ alias dicitur luſcinia, alias credula, & eſt auis in tm̄ modulationi dedita, q; in ſuo cantu p̄cedere ſolet diē. nā circa ortū ſolis ſolet ſummopere modulari. Adeo aūt in ſuæ vocis modulatione delectatur, q; rariſſimè comedit, & cū maxima feſtinatione ad cantū iterū ſtarim redit, ſicut dicitur in libro de natura rerū. Tales debēt eſſe viri religioſi, eccleſiaſtici, & perfecti. illi.n. debent dulciter per orationem, laudem, confeſſionem, & gratiarum actionē, canere, & diē æternæ lætitiæ ſuis modulaminibus anteire, dicentes quilibet illud Eſa.61. Gaudens gaudebo in dño, &c. pſal. Lætabitur iuſtus in dño &c. Hoc potiſſime debet eſſe de prædicatoribus. Fuit ēt verificatum in prophetis & ſanctis patribus. Iſti.n. ortū ſolis iuſtitiæ Chriſti pręſciuerunt, & eum futurū hominibus ſuis canticis prædixerūt. Et illi procul dubio iſti ſpirituali modulationi ita debent intēdere, q; parum debent bibere & comedere.i. q; parum debent carnis delicijs impinguari, ſed ipſis potius abſtinere, & ad ipſum ſtatim recurrere & redire, ſicut ad litterā faciūt religioſi, qui poſtquā comederint, ſolent gr̄as agere & cantare, Exēplo Chriſti qui poſt cenā legitur dixiſſe hymnū. pſal. Edēt paupe-
2 res & ſaturabuntur, & laudabunt dñm. ¶ Philomena non cantat in hyeme, ſed ſolum in æſtate, vel in vere. Tēpore vero coitus perdit cantum, ſicut dicit Pli. Sic multi ſunt qui nunquam cantāt deū laudando t̄pe hyemis.i.tribulationis, ſed ſolū in vere proſperitatis & conſolationis. pſal. Confitebitur tibi cū benefeceris ei. Qñ aūt homo cohabitationi luxuriæ ſe tribuit, tunc iſta modulamina ſtarim perdit. Quia verè luxurioſi neſciunt deū laudare, aut ſpūaliter pſallere, aut cantare. Eſa.24.
3 Cū cantico nō bibent vinū &c. ¶ Philomenę quoque ſolēt inter ſe certare cantādo, intantū q; vna præ zelo alterius ita feruenter cantat, q; vitā ſæpe finiat, prius deficiente ſpiritu quā cātu, ſm Pli.li.10.c.29. Et ideo dicit a philos, quod eſt amor, & mene quod eſt defectus, quaſi deficiens præ amore modulādi. Sic verè viri iuſti debent alter alterum ad modulandū & deū laudandū excitare & mouere, & alter prę zelo alterius debet conari per prædicationē & orationē fortiter decātare, & ſic deū cātando, & laudando, & in deo exultando, debēt vitā ſuā delectabiliter terminare. pſ. Laudabit vſq; ad mortē aīa mea dñm. Vel pōt allegari cōtra cantores, qui præ inuidia alter alterius
cātādo certāt, ita q; præ ſuꝑbia & inuidia vitā gr̄ę perdūt. &c. 4
¶ Teſtatur Pli. li.10.c.42. q; filij Cæſaris habebāt philomenas greco & latino ſermone edoctas, cōtinuè noua canētes, & iuſſum cuiuſlibet ſtatim canere incipientes. Sic pręclicator debet eſſe in grecis & latinis litteris eruditus, & ſic pręcdicationis officium inchoare. Vel pōt allegari de cantoribus. Quod eſt cōtra illos qui de cantando vel prædicādo faciunt ſe rogari. &c. ¶ Philomena quanto maiorem ſentit turbam, & quanto maiorem audit ſtrepitum, tanto altius & libentius cantat. Sic cantores & vani religioſi ad litteram tanto libentius per vanam gloriam modulantur, & ſi quid notabile fuerit, facere volunt, iuxta illud Sap.8. In multitudine videbor bon⁹, & in bello fortis. Vel dic q; iſta ſignificat prædicatorem, qui tanto plus debet conari bene dicere, quanto ſentit maiorem populum excitari. & amplius cōmodū generari. Vel pōt dici de multis prædicatoribus, qui non volunt prædicare, niſi quando vidēt multitudinem intereſſe, non aduertentes q; dominus ſoli mulieri iuxta puteum prædicauit, ſicut dicitur Ioannis.4.

De Fulica. *Cap. 32.*

FVLICA eſt auis nigri coloris, marina ſm philoſophum, quæ pace & paſtu cōtenta, de loco ad locū non circumuolat, ſed vbicunq; inuenit iſta duo, exindè nunquam recedit quādiu viuit, niſi exinde per violentiā expellatur. Iſta aūt auis ſm Iſidorum maris profundo delectatur, & ideo in aqua vel in petris mari circūdatis ſolet conſtruere nidū ſuum. Talis debet eſſe quilibet homo iuſtus, quia.ſ. iſte debet eſſe niger per humilitatem, debet in petra nidificare per conſtantiæ ſtabilitatem, debet circa mare viuere per pœnitentię amaram aſperitatem, debet pace & cibo contentus eſſe per cordis ſufficientiam & tranquillitatem, debet de loco ſuo in quo primo habitauit.i. de gradu vel ſtatu quem primo occupauit, nunquā ſe mutare per ambitionis inſtabilitatem, niſi forte exinde expulſus fuerit per aduerſitatem, vel per aliam iuſtam & licitam neceſſitatem 4. Reg. 14. Contentus eſto gloria tua, & ſede in loco tuo. & ſic dicetur illud pſal. In pace factus eſt locus eius, & habitatio eius in ſyon. Ita q; ipſe poterit dicere illud Ezec.
27. Perfecti decoris ego ſum, & in corde maris ſita. ¶ Fulica in 2
mari ludens, & de mane cantans, ſignificat tempeſtatem, vt dicunt Iſid. & Pli.l.18. Sic mundi diuites ſuis cantibus, ſaltibus, & ſuis lętitijs temporalibus ſibiipſis præſagiunt mortis perpetuæ tempeſtatē, iuxta illud Prouer. 14. Extrema gaudij luctus
occupat. ¶ Fulica vt dicit Ambroſius in hexa. pullos ab aquila 3
derelictos ſolet in nido proprio recipere, & tanquam pullos proprios enutrire. In quo (prout idem dicit) hominibus rationabilibus exemplū datur quanta debeant in extraneos & pauperes pietate moueri, qui a brutis auibus vident exemplo tam notabili ſe doceri. Sic faciebat Iob, qui dicebat. 31. Foris non manſit peregrinus, oſtium meum viatori patuit. & Eſai.48. dicitur, Frange eſurienti panem tuum, & egenos vagoſq; induc in domum tuam &c.

De Phenice. *Cap. 33.*

PHOENIX eſt auis vnica, diutiſſimè viuēs, plu- 1
mis colorata, pauoni ſimillima, victum diligēs mundū, & grana comedens pura, imo etiā (ſicut dicitur) de thure viuēs, & nihil aliud præter thus comedēs, vt refert Ouidius. Solitudinem amat, & ſentiens defectū naturę ſuę, quęrit ligna aromatica & eis inuicem cōglobatis facit nidum ſuū, & eis ex feruore ſolis flante fauonio inflāmatis, ſpontè ignē intrat, & ibi incineratur, & tandem poſt tres dies ex iſto cinere vermis generatur, qui alis reſumptis in volucrem reformatur, & ſic exit & euolat ad ſuprema. Per phęnicem intelligo hoīm perfectum, qui debet eſſe coloratus per exteriorē honeſtatē, debet viuere munde, & grauis.i. donis & virtutibus debet ani-

mam

mam enutrire per vitæ ſanctitatem, debet iſte eſſe vniens per affectionum vnitatem, vt.ſ. oia ordinet ad vnius dei amorem. Iſta de thure orationis debet viuere per deuotionis continuitatem. Iſte etiam debet diligere ſolitudinem, & a mundi negotijs remotã habere voluntatem. Iſte diu debet viuere per viræ gratiæ perpetuitatem. Sapien. 3. Iuſti autem in perpetuum viuent. Quia.ſ. ſemper debet in vita gratiæ reſidere. Iſte qñ ſentit defectum naturæ ſuæ.i. qñ ſe videt debilem ad pœnitentiam tolerandam, & ponderoſum ad bona opera facieñda, debet accipere ligna aromatica.i. ligna redolẽtia crucis Chriſti, & per veram compaſsionem & paſsionis memoriam debet illa in nido conſcientiæ congregare, & ſic flante fauonio.i. inſpiratione ſancti ſpiritus ex aſpectu ſolis iuſtitiæ, ſi bene ibi cogitet, ignis ibi generabitur charitatis, in quẽ ipſe debet ingredi, & per ſuorum factorum examinationẽ reſolui, & per reputationem ſui debet in humilitatem incinerari, & ſe vermem mortalem & putredinem reputare & imaginari, vt dicat. Vermis ſum ego & non homo. Et ſic alas virtutum acquiret, & iã quaſi totaliter renouatus, ſurſum ad contemplationem cœleſtiũ volabit mentaliter, & ibi in fine perſonaliter aſcendet. Apoc. 12. Datę ſunt ei alę vt volaret in deſertum. Vel expone de reſurrectione, ſic q illorum qui in igne charitatis incinerantur & mo ꝛiuntur, poſt finem trium dierum.i. poſtquam tempus legis naturæ, legis ſcriptę, & legis nouę fuerit adimpletum, ex eiſdem cineribus corpus idem reparabitur & reſurget. Oſeæ 6. Viuificabit nos poſt duos dies, & i die tertia ſuſcitabit nos &c. ¶ Nar-
2 rar philoſophus & etiã Ambr. q phœnix eſt auis vnica, parem non habens aliquem in natura. de coitu non oritur, ſed virtute cœleſti a combuſtis cineribus parentis ſui generatur, & cum diutiſsime vixerit, lignis myrrhæ & thuris & etiã alijs aromaticis congregatis, & calore ſolis flante fauonio inflãmatis, ſpõte intrat ignem, vbi incineratur, & ex iſto cinere vermis poſt triduum generatur, qui reſumptis alis in auem priſtinam reformatur, & ſic euolat ad aera. Hic eſt Chriſtus, qui ſine virili ſemine virtute cœleſti.ſ. ſancti ſpiritus, infra ligna aromatica.i. infra virginis viſcera virtuoſa, munda, caſta & odoroſa, & ipſius cineribus.i. ex ſacris & puriſsimis virginis ſanguinibus extitit procreatus. Nam ſicut ex lignis aromaticis fumus exit redolens & delectabilis odoratu, ſic ex virginis intimis affectionibus, calore ſancti ſpiritus inflammatis exiuit fumus virturum, qui vſque ad præſentiam dei patris ſuperius euolãs, tãto odore dei filium perfudit, q ad virginis amorem ipſum ineffabiliter inclinauit. Canti. 4. Quæ eſt iſta quę aſcendit ſicut virgula fumi ex aromatibus mirrhę & thuris? In iſta ergo phęnix.i. Chriſtus de aue.i. de deo in hominẽ immutatus, & in ipſa mirabiliter innouatus, & pennis virtutum indutus, ad mundi ſolitudinem euolauit, vbi diu in ſolitudine & penuria habitauit. Sed quid? pro certo iſte phęnix.i. dei filius poſtquam cuꝛ ſum vitæ compleuit, volẽs iterum renouari, alia ligna aromatica quæſiuit.ſ. ligna crucis, quibus inuicem congregatis & calore ſolis & igne tribulationis ibidem multipliciter inflammatis, flante fauonio vento occidentali.i. iudęorum inuidia, ſuper iſta ligna crucis ſe poſuit, & ibi per corporis paſsionem & caloris deſpectionem incineratus & in vermem mutatus fuit, iuxta illud Eſa. 53. Vidimus eum, & non erat aſpectus, dicẽs illud pſal. Ego ſum vermis & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Etiam iſte vermis tandem poſt triduum renixit, alas.i. dotes corporis recepit, & ad paradiſi ſolitudinẽ euolauit. Apoc. 12. Date ſunt ei alę, & volauit in ſolitudinẽ. Et hoc fuit figuratum ſm Ali. in quodam facto quod accidit in Ægypto in ciuitate heliopoleos, vbi Onias templum ad ſimilitudinem templi hieroſolymorum fabricauit, & cum in die dedicationis eius ſuper altare ligna aromatica plurima accendiſſet, omnibus videntibus deſcendit in medio talis auis, quæ in igne in cinerem ſtatim eſt redacta, & cum cineres collecti de mandato pontificis ſeruarentur, in die tertia apparuit ibi vermis, qui alis reſumptis in volucrẽ reparabatur, & ſic cunctis videntibus euolauit. Quid per Oniam niſi deus pater, quid per tẽplũ in ægypto niſi eccleſia in gentilitate? (Eſa. 19. Erit altare dñi in terra ægypti.) quæ ratione moraliter intellecta, ſimilis eſt tẽplo quod fuit hyeroſolymis materialiter fabricatũ. Quid per altare niſi paſsio, quid per ligna niſi cruxꝫ inter quę dei filius in paſsione deſcendit, qñ fuit viſibiliter crucifixus. & ibi incineratus, qñ per ignẽ tribulationũ corpus fuit ab aĩa ſeparatũ. nã in incineratione vna pars tñ ab alia ſeparatur. Sed Chriſtus auis extitit reformata, qñ per reſurrectionẽ fuit corp⁹ dñi in triduo reparatũ. Vnde Gen. 40. Tres adhuc dies ſunt, poſt quos recordabitur Pharao miniſterij tui, & reſtituet te in gradũ priſtinũ. Sed tunc cunctis videntibus auis euolauit, qñ Chriſtus videntibus diſcipulis aſcendit ad dexterã dei patris. Actu. 1. videntibus illis eleuatus eſt in cœlum. Et ſicut phęnix eſt vnica, ſic de Chriſto. Non eſt inuentus ſimilis illi &c. Eccleſ. 45.

De Gallo. Cap. 24.

GALLVS ſm Plinium eſt animal lætum & audax, & generat in ſe lapidem præcioſum quẽ alectoria ſeu alectorius dicit. Et ſi fuerit albus, a leone mirabiliter timetur, & hoc forte dicti lapidis præcioſi virtute. Sic verè charisſimi ſi homo albus fuerit per caſtitatem, audax per ſpiritualis conſtantiæ ſtrenuitatem, lętus per ſpiritualem iocunditatẽ, ſolet lapidem præcioſum Chriſtũ in corde ſuo generare, virtute cuius leo.i. diabolus timet, quia vere diabolus timet & metuit virum caſtum. Nam ſicut pugil timet aduerſarium qui tenet eius lanceã manu, ſic diabolus hominem pertimeſcu qui p caſtitatem carnẽ (quæ eſt gladius diaboli) in manu retinet ut ſcipliną. Sap 8. Videbunt me & timebũt reges horrẽdi. Vel per iſtum lapidẽ intelligo humilitatem vel charitatẽ, quæ facit de diabolo triũphare &c. vide li. de lapidib⁹. c. de alectoria. ¶ Gal- 1
lus inuẽtis granis voce ſua cõuocat alios ad edendẽ, & ſibi etiã ſubtrahit vt gallinis eum ſequẽtibus largiatur. Nã cum roſtro 2
& pedibus paleã reuerſat, vt granũ quæ at, ſed eo inuento ſtatim clamat, & non ſolus eum comedit, ſed conuocatis alijs eis diſtribuit & exponit. Sic homo pius & liberalis licet roſtro & pedibus.i. laborioſius operibus & affectionibus bonorum temporalium grana quęrat, tñ qñ ipſa inuenit & acquirit, nõ debet ea ſolus comedere, imo voce pietatis debet gallinas.i. pauperes cõuocare, vt eis de bonis ſuis benigniter poſsu erogare. Vnde Lucæ 14. Voca pauperes &c. vt ſic eis dicat illud quod dicitur ibidem. Oia parata ſunt, venite ad nuptias. Et debet ẽt ſibi ſubtrahere a cibis & potibus ſuperfluis, vt cæteris ſuis beneficijs adiuuetur. Quod tñ non faciunt cupidi & auari, qui pauperes nõ conuocãt imo fugant, contra illud Iob 31. Non comedi ex eis ſolus &c. ¶ Gallus eſt calidæ & ſiccæ complexionis, & ſm Pli. pinguedo ipſius eſt tantæ virtutis, vt quis eam inunctus, a 3
pantheris & leonibus tutus ſit. Et ſi caro ipſius ſerpentũ morſibus applicetur, venenũ demit, & ad hoc valet cerebrũ ipſi⁹, ſi in potu ſumatur. Oſſa aũt eius auro liqueſcẽti appoſita, ipſum diminuunt & conſumunt. Vnde os gallinaciũ dicitur eſſe venenum auri. Et eſt auis audax & animoſa, læta & hilaris, & diei nunciatrix, vxores ſuas multũ diligit, & ſibi ſubtrahit vt eas paſcat, & quæ pinguior & tenerior, hanc ſecũ viciniã recipit & admittit, & inuento grano vel cibo, voce quadã garrula, eas ad cibũ allicit & inducit. Gallus eſt Chriſt⁹, pinguedo ipſius ſunt gr̃æ & virtutes. Caro eius eſt euchariſtia, de qua etiã ipſe dicit Ioã. 6. Caro mea verè eſt cibus. Cerebrũ in quo vigent ſenſus, eſt prædicatio ſeu etiã eloquẽtia, oſſa ei⁹ interius inuoluta ſunt affectio & amicitia. Serpens aũt leo & panthera ſunt demones & peccata, quorũ morſus ſunt tẽtationes, aurũ ſunt mundanę diuitię, vxores aũt galli ſunt aĩæ, quæ per fidẽ Chriſto dño de ſpõſantur. Oſeæ 2. Spõſabo te mihi in fide. Gallus ergo.ſ. Chriſtus calidæ fuit cõplexionis, quia Chriſtus fuit feruentiſsimæ charitatis 1. Io. 4. Deus charitas eſt. Pinguedo.i. gr̃a eius a leonibus liberat & a pãtheris, quia.ſ. qñ anima Chriſti gr̃a eſt inuncta, tunc a demonibus & peccatis mortalibus liberatur 2. ad Corint. 12. Sufficit tibi gr̃a mea.ſ. cõtra Angelũ ſathanæ & ſtimulũ carnis tuæ. Caro vero galli.i. caro Chriſti in euchariſtia a morſibus ſerpentũ.i. a malis tẽtationibus noſcitur liberare, vel caro eius.i. cõſideratio carnis eius in cruce ſuſpẽſæ & lacerarę. Figura in illo ſerpẽte æneo, qui palo affixus, eſt vt ei⁹ intuitu a ſerpentũ morſibus populus ſanaret. Numeri 21. Ioã. 6. Qui manducat carnẽ meã & bibit meũ ſanguinẽ, mortẽ nõ guſtabit in æternũ. Galli aũt cerebrũ.i. Chriſti ſcientia venenũ exterminat. qñ ſacrã ſcripturã & doctorũ prædicatio venenatos peccatores ad pœnitentiam immutat. Tunc vero oſſa galli aurũ conſumpſerunt, qñ affectus & amor Chriſti cõſumpſit & contempſit diuitias, & eas tam verbo quàm exemplo docuit cõtemnendas. pſal. Diuitię ſi affluant, nolite cor apponere. Et ſic os galli venenũ auri dicitur, inquantum amor Chriſti diuitijs contrariatur, & earum reputationẽ adnihilat atqꝫ damnat, dicens Eccl. 5. Qui amat diuitias, fructũ non capiet ex eis. Mar. 10. Vos

19.Vos qui reliquiſtis oĩa &c.Iſta gallus fuit lætus lætitia ſpirituali,ideo de eo dicitur Eſa.42. Nõ erit triſtis nec turbulẽtus. Et ibidem.41.Gaudens gaudebo in domino &c.Iſte per prædicationem cantando, diem æternæ proſperitatis hominibus nunciauit.In die illa videbitis quis ego ſum Ioan.14. Iſte gallus eſt animoſus,non timens aſpera paſsionis, quia noluit timere eos qui occidũt corpus. Matt.10.Ille vxores ſuas.i. animas ſibi per fidei coniugiũ copulatas diligit,quia ſicut dicitur Eze. 18.Omnes aiæ meç ſunt.Mire profecto eas diligit & dilexit,& quanto plus habuerint de pinguedine gratiarũ & virtutũ,tanto eas ſibi proquinquius collocat per grãm in præſenti, vel ẽt per promotionem ad dignitatem eccleſiæ, & per gloriã in futuro.pſal.Offerẽtur regi virgines &c.Iſte igitur ſibi ſubtrahit, vt eas nutriat,quia.ſ.vitã & ſanguinẽ ſibi ſubtrahit,vt cibũ beatitudinis peccatoribus daret, & vt aĩas per grãm & gloriam impinguaret.Et ideo iſte ad grana æternæ beatitudinis,quę ab æterno quæſiuerat & habebat, oẽs animas clamore prædicationis vocauit,& liberaliter inuitauit.Matth.20. Voca operarios,& redde illis mercedem. Et ideo de tali gallo dicitur Iob 38.Quis dedit gallo intelligentiam? Vel dic ꝙ oſſa galli ſunt diſcipuli Chriſti.i.viri ſancti & perfecti,de quibus Thren.3. De excelſo miſit ignẽ in oſsibus meis,& erudiuit me.Iſti ergo aurum conſumunt,& auri ſunt venenũ, inquantum.ſ.aurũ & diuitias vilipendunt,& eas vilipendẽdas docẽt & dicunt ipſarũque ſtatum & amorem adnihilant & confundunt, dicentes illud.Eccl.31.Beatus diues qui inuentus eſt ſine macula, & qui
4 poſt aurũ non abijt.¶ Gallus vxores ſuas miro affectu diligit, & ſibi pinguiorem & teneriorẽ proximius aſſociat & adiũgit, & pro eis contra alios gallos tam roſtro quàm calcaribus præliatur,& inuentis granis ſolus non comedit,ſed gallinis conuocatis ſibi ſubtrahit,vt eis largiatr̃. Et eſt ſm̃ Pli.circũſpectus in inquirendo cibo,tñ accipitrẽ & aquilam timet, & ideo qñ circa victum & grana oportet eum inferius inclinari, vnum oculum ad terram inclinat, & alio ſuperius eleuato de aquilæ vel accipitris circumcauet aduentu,quem videns ſtatim conuocatis gallinis in abditis ſe abſcondit.Gallus eſt prælatus, vxores eius ſunt ſubditi,quia ſicut vir vxori, affectu tenerrimo debet eis ſincerius copulari. Grana ſunt bona temporalia,accipiter eſt diabolus,duo oculi ſunt duplex diſcretio.ſ. de temporalib⁹ & æternis,quæ prælatis competere dinoſcuntur. Gallus igitur vxores diligit,qñ prælatus affectu intimo ſuis ſubditis per amicitiam ſe cõiungit,ſed tunc pinguiorem gallinam ſibi aſſociat, quando meliores ſubditos in altioribus officijs collocat, & qñ ipſos magis ſibi dilectos & propinquos cõſtituit & ordinat 2.Eſdr.4.Propinqu⁹ mihi ſedebis, & amicus meus vocaberis. Quia.ſ.& prælatus & quicunque vir iuſtus ſemper debet meliores ſibi aſſociare & appropiare,& ſe a deterioribus elongare.Eccl.9.Viri iuſti ſint tibi conuiuę.Iſte aũt gallus.ſ prælatus iſtis gallinis.ſ. ſubditis ſuis grana cõmunicat, qñ de bonis ſuis temporalibus illis neceſſaria adminiſtrat, & tũc ſibi ſubtrahit vt alijs largiatur,qñ a ſuperfluis pompis,cibis & veſtibus abſtinens,quicquid de reſiduo eſt, in vſus pauperũ elargitur,iuxta illud Apoſt.2.ad Corinth.8.Semper egentes, multos autẽ locupletantes.Et ſi oculum diſcretionis actiuè ad terram.i.ad bona temporalia & gubernanda mundana negotia ipſum cõtigerit inclinare, ſemper tñ oculum ſpiritualis contemplatiuè debet ad deum ſuperius eleuarę,vt tam ipſe quàm ſubditi accipitris diaboli poſsint inſidias præcauere, quem ſi ſibi inſidiantẽ per tentationes viderit, debet ad latibulum & profundum humilitatis & orationis refugere,& in cauernis petræ.i. vulneribus paſsionis Chriſti debet tam ſe quàm alios abſcondere & celare. Iſte ergo pro gallinis ſuis pugnat,qñ tam roſtro quàm vnguibus.i. tam verbis quàm operibus ſubditos ab inuaſorib⁹ protegit atque iuuat.¶ Gallus gallinaceus.i. capo propter ab-
5 ſciſsionem teſticulorum totus in cõplexione mutatur, criſtam perdit,audaciam amittit,cantum & vocem deponit, alis nõ ſe percutit,nec ad prælium ſe accingit, gallinis ſe aſſocians earũ eſcam comedit,ſed nec fœcundat nec reficit,nec pro ipſis aduerſarij ſe exponit,& eſt timidioris & humidioris naturę quã gallus non effęminatus,& finaliter pedes ei alligãtur,& dimiſſo capite verſus terram portatur ad mercatum,& exinde geritur ad coquinam,& eius calcaria vel hebetant vel cadunt. Hic eſt prælatus tepidus & ineptus,qui ob defectum teſticulorum .i.virilitatis & virtualis perfectionis perdit criſtã rubeę charitatis, dimittit cantum prædicationis & veritatis, alis non ſe percutit per patientiã,corpus ſuum non accingit per continẽtiam,& licet gallinarũ.i.ſubditorũ cibos comedat,ipſos tñ non reficit temporaliter, nec fœcundat per bona opera ſpiritualiter, nec ipſas ab aduerſarijs protegit aut defenſat, nec pro eis præliatur aut pugnat, nec cantando per prædicationem ipſos ad benefaciendum excitat aut inuitat. Nam ille cum ſit naturę humidæ & carnalis,timidus eſſe dinoſcitur ad aggrediendum opera virtuoſa,& in naturam fœmineam,mollem & carnalem mutatur,ſuper pullos.i.ſupra nepotulos & parentes cubat per nimium affectũ, & circa illos ac eſſent ſibi proprij occupatur, & ideo pedes affectuum dicuntur frangi,inquantum.ſ.ſunt ita malè & peſsimè ordinati, & in amore indebito damnati. vis de Ioan. 19. Rogauerunt Pilatum vt frangerentur eorum crura. Tãdẽ igitur talium pedes.i affectus, peccatorũ vinculis aſtringuntur, & ad forum peccatorum in taberna mundi huius deportantur,& finaliter qñ moriuntur, ad coquinã inferni dimiſſo capite ſuperbiæ ſuæ deuehuntur, vbi perpetuo decoquuntur.Vnde Eſa.22. Aſportari te faciet dominus deus ſicut aſportatur gallus gallinace⁹.¶ Gallus a caſtratione eſt dictus,nã in- 6
ter oẽs aues ei ſoli teſticuli adimuntur,ſm̃ Iſio. Et eſt auis calidæ & ſiccæ cõplexionis, pro ſuis vxoribus contra aduerſarios pugnans. Auis eſt multum audax & animoſa, nã roſtro & calcarius aduerſarium impetit & lacerat, & obtenta victoria ſtatim cantat.antequam autem cantet,alis ſe verberat,& ſeipſum feriẽs ad cantandum efficit aptiorem.in noctis profundo ſonũ ſolet reddere clariorem & etiam fortiorem. ſuper caput criſtam habet rubeam pro corona,qua amiſſa multum perdit audacię vel vigoris. Hic roſtro ſuo impinguato,terram percutit, & plumas circa collum erigens,efficitur audacior ad pugnandum,& promptior ad cantandum. Iſta autem auis ſola dicitur ad cœlum aſpicere ſm̃ Pli.li.10 Cantum autẽ eius leo rex aĩalium timet,vt dicit idem,& hoc vel propter lapidẽ precioſum quem qñque in ſe generat, vel pro eo ꝙ baſiliſco aſsimilatur, vel melius pro eo ꝙ ſibi inditum eſt a natura.Itẽ ſm̃ Conſtan. ſi vetus gallus proiectis interioribus polipodeo impleatur, & cum quinque libris aquæ coquatur,efficitur vtilis colicã habẽtibus paſsionẽ. Nã viſcoſos humores purgat, & phlegmaticos contra melancholiam iuuat, ventoſitatem ſtomachi conſumit, & dolorem arteriarũ curat. Gallus iſte qui dormiẽtes excitat, eſt prædicator,qui debet eſſe caſtratus per lucidã caſtitatẽ, calidę cõplexionis per feruidã charitatem, magnę audacię & virtutis per rigidã probitatem. Nã alta pęnitentię opera debet aggredi,& contra aduerſariũ.i.contra diabolũ,mundũ & carnẽ, verbis & operibus debet cõgredi,& obtenta victoria cõtra vitia,tunc debet altè clamare per prædicationem, & etiã per laudem & gratiarũ actionẽ, ſed tñ priuſquã cantet & prædicet,ſe debet percutere per pœnitentiã & carnis macerationem,& ſic primo per exempla,ſecũdo per verba altius & lætius prædicet atq; cantet diuinam ſcripturã & lectionem,quia ſm̃ Greg. Loquendi auctoritas perditur, qñ vox opere non iuuatur. Iſte in noctis medio.i.contra profunditatẽ vitiorũ, vel etiã in profundo noctis aduerſitatis debet ſonũ fortẽ & clariorẽ oſtẽdere, & per commnationẽ iudiciorum diuinorum,per terrorem infernalium tormentorum dormientes debet a ſomno criminũ excitare.ad Ephe.5.Surge qui dormis,& exurge a mortuis. Ideo canitur in hymno. Gallus iacentes excitat, & ſomnolentos increpat,gallus negãtes arguit. Sed qñ eſt prope diẽ.i.qñ de die proſperitatis æternæ loquitur, tunc vocem debet habere clarã,leuem,dulcem.ſ & allicientẽ,vt magis ſpe præmiorum quã timore tormentorũ hoies moueat ad virtutes. Cant.3. Vox.n. tua dulcis,& facies tua decora. Et ſi carnalitate aliqua os eius .i.prædicatio fuerit impinguata,ſi ad terram pęnitentiæ ſe cõcuſſerit & plumas.i.affectus ad deum eleuauerit, virtus eius renouatur & fortificatur iterũ ad cantandum,& ad prædicandũ ſicut primitus animatur. Iſte ſuper caput intentionis debet criſta rubea coronari.i.feruida charitate,quã ſi per peccatũ perdiderit,ad prædicandũ efficitur inhabilis & ineptus. Nã cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius prædicatio contemnantur, teſte Greg.& ſi vetus gallus.i. ſacerdos prædicator morigeratus & honeſtus proiectis interioribus. i. carnalibus affectionibus & cõcubinis impleatur polipodio.i.odorifera caſtitate,& in quinque libris aquæ.i.memoria quinq; plagarũ Chriſti,quæ in ſtatera crucis fuerunt ponderatę & libratæ, igne charitatis bullitus fuerit & excoctus, tũc vita ipſius & doctrina alijs efficitur fructuoſa. Nam ſi tales comedantur per immitationẽ,tunc colici(qui ſunt quidã infirmi qui non poſſunt purgari,purgãtur, & humores phlegmatici et viſcoſi carnalitatis et luxurię expelluntur,

luntur, ventoſitas ſuperbiæ euaneſcit, & etiam febris auaritiæ
a talibus effugatur, vt de iſtis dicatur illud Apo. 22. Ezech. 47.
Erit fructus eius in cibum. i. eius opera in exemplum, & folia
eius ad ſanitatē. i. verba eius & doctrina dabunt peccatoribus
medicinam. De hoc gallo Iob 38. Quis dedit gallo intelle-
ctū? &c. Iſte ergo ad cœleſtia & cœlum debet reſpicere ꝑ con
templationem, lapidem præcioſum. ſ. Chriſtū debet concipere
per gratiam deuotionem, & ſic rex peccatorum leo. i. diabolus
7 ipſum timebit, nec in aliquo præualebit. ¶ Decrepitus gallus
in ſenectute ſua oua ponit parua & rotunda quæ ſi ab aliquo
verme venenoſo diebus canicularibus foueantur, exinde ſer-
pens venenoſiſsimus baſiliſcus procreat. Gallus auis luxurio-
ſa eſt caro noſtra. Oua eius quæ ponit, ſunt praua colloquia, co
gitationes & aſpectus. Vermis venenoſus eſt diabolus. Baſili-
ſcus eſt peccatum luxuriæ, qui viſu interficit & occidit. Dies
caniculares ſunt deliciæ. Quando igitur ponitur ouum malæ
cogitationis in nido conſcientiæ, tūc vermis venenoſus. ſ. dia-
bolus ipſum per delectationem fouet & nutrit, & ſic tandē pul
lus praui propoſiti producitur, teſta continentiæ frangitur, &
baſiliſcus praui operis & peccatum luxuriæ generatur, a cu-
ius aſpectu anima penitus venenatur. Eſai. 59. Qui comederit
de ouis eorum, morietur, & quod confotum eſt, erumpet in re
8 gulum. ¶ Nota ꝙ gallus gallinaceus licet cantare & pugnare,
cœtera ſimilia galli non valeat, tñ plumis eſt fœcundior, & ap-
parentia pulchrior inuenitur, criſtam tñ perdit & audaciam
amittit, & eius pedes qñq; frangūtur, vt cubare ſuper oua alie
na cōpellatur, & vocem fœminæ ſimilat, & more fœminæ pul
los vocat. Sic hypocrita licet cantū amiſerit veritatis, & grarū
actionis & laudis, & ſpūalis etiam iocunditatis, licet ēt criſtā
rubeam perdiderit charitatis, tñ ſæpe ſit ꝙ plumarum. i. morū
exteriorum habet apparentiam pulchriorem pugnare tñ con-
tra vitia neſcit, imo cum ſit mollitiei fœmineæ, ad ſui imitatio
nem pullos & ſimplices attrahit atq; vocat. A dño tñ ſuo. i. a ꝑ-
lato debent pedes. i. affectus eius frangi per correctionē, vt cu-
bare ſuper oua. i. ſuper bona opera compellatur. Vel poſſet al-
legari de multis effœminatis viris, qui nihil virile faciunt, imo
opera fœminalia tm̃ exercent & peragunt, ſicut patet de mul-
tis inertibus militibus, qui circa pullos. i. circa regimē filiorū
& domus continuè vacant & ad ſtrenuitatis opera nō intēdūt.
Vel pōt dici de multis malis prælatis, q oua & pullos. i. paruos
nepotulos gñris ſui nō ceſſant fouere & ducere, & more galli-
næ per nimium affectū ſuꝑ eos incubare. Et iſti nec cantāt prę
dicando, nec ſe verberant pœnitendo, nec criſtam rubeā cha-
ritatis habent proximos diligendo, ſed potius plumas habent
ſuperfluas, ſe pulchrè & pompaticè veſtiendo. Pedes autē ha
bent fractos: quia affectus non habēt rectos, ſed potius maleuo
9 los & peruerſos. ¶ Gallus eſt auis calida & ſicca, audax & ani-
moſa, de nocte cantans fortius q̄ de die. Contra aduerſariū pu
gnat (. Nam & ipſum eſſe pugilem natura indicat, inquantū te
la in pedibus ſibi donat, ipſeq; & caudam & pennas eleuat, vt
aptius ad præliū ſe accingat, & leo ipſum metuit & formidat.)
Obtenta aūt victoria prius alis ſe verberans, ſtatim cantat, ro-
ſtroq; terrā percutit, vt ſit aptior ad cantandum. Si verò victus
fuerit, tunc nō audet cantare, ſed ſilens & verecundus ſe cōſue
uit abſcondere & celare, ſicut dicit Pli. lib. 10. c. 21. Sæpeq; ſit
ꝙ non a prælio ceſſare velit quouſq; ibi mortuus cadat. Oſſa
aūt eius ſm Pli. aurum liquefactum diminuunt & cōſumunt.
Decrepitus autem gallus oua ponit, ex quibus baſiliſcus gene-
ratur. Gallus eſt religioſus vel etiā quilibet eccleſiaſticus vel
perfectus, & etiam oīs qui eſt fidelis & catholicus chriſtianus,
qui debet calidus eſſe per charitatem, ſiccus per caſtitatem, au
dax ad aggrediendum opera virtuoſa per conſtantiæ ꝓbitatē.
Iſte debet aduerſarium. ſ. carnem & mundum ieiunijs & vigi-
lijs impugnare, & etiam vſq; ad mortem pro iuſtitia certare,
& criſta ſeu galea ſalutis teliſq; bonorum operū & virtutū de-
bet armatus eſſe, vt miles Chriſti digne valeat apparere 2. ad
Timo. 2. Labora ſicut bonus miles Chriſti. Igitur iſte obtenta
victoria contra vitia debet ſtatim per gratiarum actiones pſal
lere & cantare, ſe tamē primitus verberato per pœnitentię di-
ſciplinam. Iſte roſtro debet terram percutere: quia. ſ. ipſe terrā
. i. terrena roſtro & verbis debet deteſtari & vilipendere, & cō
temnenda alijs prædicare. Vel etiā terra ſignificat peccatores,
quos viri iuſti debēt deteſtari & fugere, & roſtro. i. verbis cor
rigere & percutere. Eſa. 11. Percutiet terram virga oris ſui, &
ſpiritu labiorum ſuorum interficiet impium. Iſtius ergo oſſa. i.
iſtius interiores affectus debent aurū. i. diuitias in ſua æſtima-
tione cōſumere. Sap. 7. Diuitias nihil eſſe dixi in comparatio-
ne illius. Caudam verò. i. ſenectutem debet ad deum per deuo
tionem præcipue erigere, & ita ſi oīa habuerit, tunc apertè po
terit cātare, & gratias agendo in deo ſpiritualiter exultare. Iu-
xta illud pſa. Cantate dño canticum nouum, laus eius in eccle
ſia ſanctorum. Et de obtenta victoria gaudere. Sic etiam leo. ſ.
diabolus ipſum merito poterit formidare. Sed quando gallus
iſte efficitur decrepitus, qñ. ſ. calore charitatis refrigerato effi-
citur in moribus tepidus atq; ſegnis, tunc oua ponit. i. deſideria
venenoſa, & etiam malas cogitationes & propoſita minus bo-
na, de quibus baſiliſcus. i. malum opus de facili generatur. Iſte
ergo ſi victus fuerit a tentatione, tūc non debet canere ſed do-
lere, & præ verecundia & humilitate ſe abſcondere & latere.
¶ Dicit Conſtant. ꝙ carnes galli caſtrati ſunt carnibus omniū
aīalium & volatilium meliores, & melius generant nutrimen-
tum. Sic qñ hō, maximè religioſus per perfectam caſtitatē ca-
ſtratur, eius conuerſatio efficitur vtilior, & nutrimentū exem
plorum præbet alijs magis bonū. Vel dic etiam ſm Pli. ꝙ gal-
lus poteſt ſignificare milites. Vnde etiam caſtrenſis diſciplina
videtur in gallis a natura exēplificata. Iſti. n. habent criſtas ꝓ
galeis, calcaria pro telis, cantum pro vigilijs, pugnam pro præ
lijs, erectionem caudæ pro vexillis, cantum poſt victoriā pro
triumphis. Iſti ergo taliter inter ſe qñq; pugnant, ꝙ dimicādo
in campo remanent. Gallus aīal eſt ſuperbum. Iſte. n. caudam
erigit, calcaria portat, pennas ſuas hiſpidas facit, & criſta ele-
uat. Tales ꝓ certo ſunt noſtri milites moderni. Superbi. n. ſunt,
per aliorum. ſ. contemptum, & ſui exaltationem, & caudam. i.
ipſum geſtum corporis erigunt & extollunt, calcaribus & en-
ſibus ſe muniūt, & quaſi quotidie in cantibus inanis lætitiæ ſe
occupant, & alter contra alterū per diſcordias litigant atq; pu
gnant. Iſta optimè videmus in noſtris iuuenculis domicellis,
qui ad modum galli præſumptuoſe erecti ſunt, & in actibus in
anibus quaſi totaliter occupati. Vnde Numeri 16. Multum eri
gimini filij leui. Et Iob 11. Vir vanus in ſuperbiam erigitur, &
quaſi pullum onagri ſe liberum natum putat.

De Gallina. *Cap. 35.*

GALLINA ſm Glo. Matt. 23. eſt pia circa pul
los, & eos ſub alis fouet, dolore filiorum ægro- 1
tat, & plumam deponit, plus pullos q̄ ſe paſcit,
pro pullorum defenſione fortioribus auibus ſe
opponit, & inuento cibo eos vocat, & cōtra mi
luum ſub alis eos ꝓtegit & defenſat. Sic præla
tus debet erga ſubditos pius eſſe, & eos ſub alis protectionis a
miluo. i. a diabolo, & alijs peccatoribus hæreticis & raptoribꝰ
debet eos protegere & ſaluare: pſal. In velamento alarum tua-
rum protege nos. Et ſi pulli. i. ſubditi infirmitate peccati aliqua
infirmentur, gallina iſta per compaſsionem debet cū eis infir-
mari. 2 ad Corinth. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Et
pro ipſis fouendis & tam temporaliter quam ſpiritualiter nu
triendis debet plumam diuitiarum deponere, & eos plus q̄ ſe
paſcere & nutrire. pſal. Pauit eos in innocentia cordis ſui: & in
intellectibus manuum ſuarum deduxit illos. Iſte autē pro pul
lorum & ſubditorum ſuorū defenſione debet ſe opponere for
tioribus ſe. ſ. diabolo vel principibus & tyrānis, & ſi cibū tem-
poralis proſperitatis & facultatis inuenerit, debet pullos. i. ſub
ditos vocare, & per elemoſynarum largitionem ipſis benigni
ter erogare. pſa. Diſperſit dedit pauperibus &c. ¶ Gallinæ ali-
quæ ſine coitu faciunt oua, & ſm Ariſt. qñ producunt gemel- 2
los, vnus pullorum efficitur menſtruoſus: quia natura nō pōt
in vno ouo formare congruè duos pullos. Sic prædicator ſine
coitu luxuriæ debet gratiā in hoīes generare, ſed qñ gemellos
producit. i. qñ duplici cauſa prædicat. ſ. dei amore & vanæ glo
riæ, tunc pullus efficitur menſtruoſus: quia totum ꝑ iſtā vanā
gloriam deturpatur. Vel dic ſm aliquas cōſuetudines nobiliū
ꝙ ſecūdo genitus filius menſtruoſus eſt: quia. ſ. caret hæredita-
te. minus. n. habēt ſecundo geniti q̄ alij. Vel allega ſimpliciter,
de intentione quacunque: quia. ſ. qñ hō in vno actu habet duas
intentiones, neceſſe eſt ꝙ vna ſit menſtruoſa. i. bona, ſed defe-
ctuoſa. Ideo dicitur Eccle. 3. Veh duplici corde. Vide ſi vis ſi-
mile ſupra &c. ¶ Gallina oua quidem ponit, ſed quotidię ea ꝑ-
dit, & tamen propter hoc parere in loco eodē non omittit. Sic 3
viri iuſti dato ꝙ multotiens perdant oua ſua. i. opera ſua bona
per peccatum, non tamen debent propter hoc deſiſtere, quin
quotidie reiterent bñfacta, q a ſicut dicitur Prouer. 24. Septies
in die cadit iuſtꝰ, & reſurgit. Vel poteſt dici de mundi cupidis

quibus licet ſæpe vel per principes, vel per latrones, vel ꝑ alia
infortunia auferantur oua ſua .i. bona temporalia, ipſi tamen
propter hoc ouare.i.ad acquirendum bona temporalia labora
re non omittũt &c. Expone ſicut ſupra de columba.¶ Gallina
4 intantum gaudet de ouis ſuis, ꝙ ipſa nunquã vult celare, qui-
nimo cantando & clamãdo ſolet ea raptoribus reuelare. Tales
ſunt iactatores, qui intantum gloriantur in illis quæ habẽt vel
quæ faciunt ꝙ non ceſſant ipſa clamare, & ſuis dictis & iactan
tijs alijs dicere vel narrare. Quod etiam non ſolum verum eſt
de bonis, imo etiam de malis: quia multi ſunt qui peccata ſua
prædicauerunt nec abſconderunt. Eſa.3. ¶ Gallinæ & Gallus
5 retropellendo paleam, granum quærunt. Sic ſi illũ qui eſt gra
num frumenti.ſ.Chriſtum, vel etiã grana gratiæ & gloriæ vo-
lumus inuenire, neceſſe eſt paleam bonorum temporaliũ & vi
tiorum contemnere repellere & horrere. Matt.3. Paleas cõbu
rite, triticum congregate.¶ Gallina in parte dextra ventris ge-
6 rit oua ex quibus producuntur pulli maſculi, & iſta ſunt oblõ-
ga. In parte verò ſiniſtra gerit oua ex quibus debent produci
pulli fœminei, & iſta parua ſunt & rotunda, ſicut dicitur in li.
de natura rerum. Sic verè Chriſtus illa oua.i.illos hies quos vi
det pullos maſculos.i.bona opera producturos gerit in dexte
ra parte ventris id eſt, in ventre & abſcondito prædeſtinatio-
nis ſuæ. ipſos.n.iam conſtituit ad dexteram proſperitatis æter-
næ. Illa verò oua.i.illos homines quos nouit pullos fœmellos
.i.mala & imperfecta opera facturos, gerit in ſiniſtra.i. præſcit
in proſperitatis mundanæ ſiniſtra nutriendos, & ad ſiniſtram
aduerſitatis æternæ cum demonibus ſeparandos Mat.25. Con
ſtituet oues quidem a dextris, hędos verò a ſiniſtris. Vel poteſt
ſimpliciter dici ꝙ filij dextri.i.boni & prædeſtinati, faciũt pul-
los maſculos.i.bona opera. Filij verò ſiniſtri i. mali qui proſpe
ritatis mundi & aduerſitatis inferni ſunt filij, faciunt ſemꝑ ma
la, & hoc potiſsime: quia iſti boni ſunt oblongi per lõgam per
ſeuerantiam, alij autem ſunt rotundi per mobilem inconſtan-
7 tiam.¶ Dicit palladius ꝙ oua imparia debent dari gallinæ ad
fouendum, & ſunt tũc optima, qñ decem dierũ numerũ nõ ex
cedunt. Nam ſicut dicitur in li. de natura rerum, nimis vetera
aut recentia infœcũda ſunt. Oua imparia ſignificant pauperes
& humiles, qui alijs nõ ſunt pares. Iſti ergo ad productionem
pullorum.i.bonorum operum ſunt optimi, qñ in denario.i.in
decem præceptorum numero fuerint conſtituti. Tunc.n.ſi nõ
ſint nimis recẽtes per laſciuiam iuuenilem, nec nimis veteres
per pigritiam & obſtinationem ſenilem, ſolent fructificare, &
pullos bonorum operum procreare. Vel poteſt allegari cõtra
illos qui ſunt aut nimis iuuenes & nouitij, aut nimis veteres &
antiqui quorũ quilibet in multis negotijs eſt ineptus. Mediũ.n.
8 tenuere beati.¶ Oua in aqua ſupernatantia, nihil valent ad fę-
tificandum, ſed illa quæ in fundum deſcendunt. Sic illi qui ſur
ſum in ſuperficie per ſuperbiam remanent, ad producendum
pullos bonorum operum non ſunt apti, ſed ſolum illi qui infe-
rius ad fundum per humilitatem deſcendunt. Eſa.48. Deſcen-
9 de de ſede in puluere &c.¶ Oua quæ ſunt ſub gallina, debent ſæ-
pe ad ſolẽ oſtendi, & ſi nihil intus appareat poſt quattuor dies
ſterilia reputantur, & ideo debent alia ſubſtitui, & illa de nido
ſubmoueri. Sic prælatus oua id eſt, pullos qui ſunt in nido ec-
cleſiæ ſuæ, debet diſcrere circunſpicere, & niſi germen boni
propoſiti, in eis viderit, debet eos expellere, & alios in loco &
officium eorũ debet ſubſtituere & ponere. Quod maximẽ de-
bet facere princeps vel prælatus de ſuis officialibus & balliuis
vel etiam prælatus de nouitijs, qui niſi infra quattuor dies.i.in
fra quattuor anni tẽpora, hoc eſt dictu, cõpleto anno probatio
nis ipſos ad fructificandum per bona opera habiles viderit, de
10 bet eos expellere, loco eorum alijs ſubſtitutis. Leuit.26. Nouis
ſuperuenientibus vetera proijcietis.¶ Gallinarum oua in ægy
pto quandoq; ſtercore inuoluuntur, & in ſabulo ſepeliuntur,
& ſic ſine gallinæ fomentis & laboribus excluduntur, & in pul
los finaliter conuertuntur, ſicut dicitur in libr. de natura rerũ.
Sic verẽ ſæpe contingit in ægypto mundi huius, ꝙ multi galli
næ.i.amicis & parentibus orbati, & in ſtercore vilitatis & ſabu
lo paupertatis ſepulti, calore ſolis.i.ardore tribulationũ, ex ſo-
la dei prouidentia ſine cuiuſcunq; alterius auxilio vel fomẽto
creſcunt & naſcuntur per gratiam ſpũalem & per promotio-
nem & gloriam temporalem, ita ꝙ pulli.i.viri alti & magni ef-
ficiuntur per promotionem & excellentiam ſupernalem: quia
11 ſicut in pſa.dr̃, Deus de terra ſuſcitat inopẽ, & de ſtercore eri-
git pauperẽ.¶ Sicut dicitur ibidem, viſus eſt qñq; pullus gal-
linæ ita monſtroſus, ꝙ in vno corpore habebat duo capita, &
vtroq; manducabat. Sic multi ſunt inter filios gallinæ.i.Chri-
ſti vel eccleſiæ, qui in vno corpore.i.in vno pectore habẽt duo
capita intentionum, ſicut ſunt duplices & maligni. Expone ſi-
cut alibi &c.¶ Subitus ſonus tonitrui facit oua fallere, & acci- 12
pitris audita voce faciliter vitiantur, vt dr̃ ibidem. Sic hõ ꝙ de
nouo cõcipit pullũ boni ꝓpoſiti, tonitruo fortis tribulationis,
& auditu accipitris.i.auditu diabolicæ ſuggeſtionis vel cuiuſ-
cunq; malę loquutionis faciliter impedit.¶ Gallina teſte Ari- 13
ſto.qũ appetit coitũ, ſedet ante gallũ &c. Sic mala & luxurio-
ſa mulier gallorum.i.luxurioſorum ſolet conſortia frequẽtare.

De Gruibus. *Cap. 36.*

GRVES ordinatè volant. Regem vel præceſſorẽ
eligunt. Et ſecundum Soli. ſemper decimam vi- 1
gilem alijs dormientibus ordinant & conſtituũt
& illa quæ ducit alias, illas ad rectos volatus co-
git tam vocis inſtigatione & clamore, ꝙ ſuo prę
ceſſu præambulo, & ſi illa raucescuerit, ſtatim
alia in ſimili officio ſibi ſubſtituit & ſuccedit, & grus illa quæ
vigilat inter conſortium aliarum, caput frequẽter eleuat, vt ſi
quid nociuum viderit, alias clamãdo excitet & præmuniat. ſu
per vnum crus ſtat & in altero lapidem gerit, pede à terra ſu-
ſpenſo, vt ſi caſu aliquo dormitet, per caſum lapilli excitet, vt
dicit Ariſt.& etiam Pli.li.10.c.23.& ſm Hiero. primã aliæ ſe-
quunt ordine litterato. Chariſsimi in grege fideliũ ꝑlatus eſt
præceſſor & vigil. vbi.n.alij dormiunt, ad iſtum pertinet in cu
ra regiminis vigilare 2.ad Tim.4. Tu verò vigila.& Ge.33. Prę
cedat dñs meus ſeruum ſuũ. Iſte ergo debet alios .i. ſocios &
ſubditos ad rectitudinem itinerum & operum clamore prædi
cationis incitare, & etiam præceſſu præambulo virtualiũ exẽ-
plorum. Gen.33. Eroq; ſocius itineris tui. Iſte aũt ſuper gregis
ſui cuſtodiã debet ſollicitẽ vigilare, & alios qui in delicijs pcti
dormiunt, debet prædicationis clamoribus excitare, & contra
inſidias hæreticorum & demonũ diligentiſsimè præmunire.
Apo.3. Eſto vigilans, & confirma cætera quæ moritura erant.
Et ne in peccatis obdormiat in ſui & aliorũ præiudicium, vno
ſolo crure.i.rectą intentione debet terram tangere.ſ.ad tempo
ralia gubernanda. Sed aliud crus, ſ. voluntatem & affectum,
debet a temporalibus eleuare, & lapidem durum pœnitentiæ,
vel duram mortis & inferni memoriam portare, vel Chriſtũ,
qui eſt petra vnde fluxit aqua & ſanguis, vt ſic a peccatorum
ſomno ſe valeat præſeruare. Surge qui dormis. ad Eph.5.¶ No 2
ta ꝙ grues ſocietatẽ diligunt, & gregatim volant, & ſm Amb.
in ſurſum ſe eleuant, vt videant ad quas pergere debeant re-
giones, ordine litterato prouolant, & vocẽ præconia terram
petunt vbi requieſcere valeant. Ducem hãbent, & vigilias ſer-
uant, ſm Pli. vbi ſupra. In iuuentute ſunt cinericiæ, in ſenectu
te autem totaliter fiunt nigræ. Vociferando perditas ſocias re-
uocant & quærunt, & cum accipitrem & herodiũ ſibi inſidian
tẽ viderint, ſtatim roſtro ſuperius eleuato contra ipſum ſe mu
niunt, vt ſic ab eo roſtri ſui acumine ſe defendant. Sic verè vi-
ri perfecti, clerici & religioſi, qui gregatim per charitatẽ mõ-
rantur, ducem & prælatũ & vigilẽ habent cui obediũt, & quẽ
ſequunt, a terrenis negotijs per cõtẽplationem ſe eleuant, & ꝑ
prudentiã vndiq; reſpiciũt, deliberãt & contẽplant, vt.ſ. videãt
ad quã partem debent tendere, vel ad ꝙ regionem & locum ſe
conuertant, vt ibi mentaliter cõmorentur, & vtrum ſit melius
irẽ per pœnitentiã ad paradiſum, ꝙ per delicias ad infernum.
Lu.21. Reſpicite & leuate capita veſtra. Et licet quandoque in
iuuentute ſint parum nigri & cinerei per modicã humilitatẽ,
tñ in ſenectute debent totaliter denigrari.i. per oĩmodã hone-
ſtatem. Thren.4. Denigrata eſt facies eorũ ſuper carbones. So-
cias aũt ſuas.i.alios fideles ꝙ per peccatũ ceciderint vel a recti
tudine virtutum errauerint, debent clamore exhortationis in
de reuocare, & voce etiam præconia orationis debent iugiter
petere terram paradiſi, vbi poſsint ꝑpetuo habitare. ad Hebr.
4. Feſtinemus ingredi in illam requiem. Et cum accipitrem.i.
diabolum ſibi per tentationem viderint inſidiãtem, ſtatim de-
bent eleuare roſtrum.i.os cordis & corporis ad deum per hu-
milem orationem, vt acumine huius roſtri a tentationum peri
culo liberentur. Vigilate igitur & orate, ne intretis in tenta-
tionem. Matt.26. Et ſicut grues dormiunt capite ſub ala incli-
nato, & vno pede ſurſum eleuato, & alio tñmodo ad terrã ex-
tenſo, ſic vir perfectus, ſi eum in mundi proſperis dormire cõ-
tingat, ꝑ certo caput rõnis debet ſub ala contemplationis re-
ponere, pedẽ affectionis debet a tẽporalibus erigere, pedẽ au-
tem di-

tem diſcretionis debet inferius ad terram.i.ad tertenorum re-
gimeo extendere,vt ſic per vtrunq; pedem.ſ.amoris & pruden
tiæ poſsit & erga ſuperiora,& erga inferiora ſe debitè guber-
nare.Proner.25. Retrahe pe lem tuum de domo proximi tui.
3 ¶Grues circa terram volantes præſaginnt tempeſtatem, ſur-
ſum autem ſe plus ſolito erigentes ſignificant ſerenitatẽ,vt di-
cit Pli.lib.18.c.35.Sic verè illi qoi inferius circa terram & tẽ-
potalia volant & ſe occupant per auaritiã, tẽpeſtatem æternæ
mortis ſibi præſagiunt & diuinant.Illi verò qui ſurſum ꝑ affe-
ctionem & contemplationem volitant,æternæ proſperitatis ſe
renitatem ſibi pronoſticant,ipſamq; videntur adhuc in terris
manentes ſpiritualiter præſentire.Vnde Deut.33.Habitaculũ
4 eius ſurſum.¶Grues inter ſe pugnãt ita fortiter,ꝙ qñ in pugna
ſunt calefactæ,faciliter poſſunt capi.Sic iracundi verbis & in-
iurijs inter ſe pugnant,ita impetuosè, ꝙ per irã & odium dia-
5 bolus faciliter capit eos. ¶ Cum inter grues eligantur vigiles
& præceſſores,iſti tamen ſolent inter ſe ordinẽ obſeruare. Nã
quando vigil vel præceſſor eſt fatigatus ſolet ſtatim alius ſuc-
cedere loco eius.Nam mira diſcretione naturæ, illa qnæ vigi-
landi officium compleuit, facto clamore illam cui officiũ ſuũ
creditura eſt,a ſomno excitat, quæ ſtatim omni ſomno depoſi-
to ad vigilandum vice alterius ſe præparat & coaptat. Alia ve
rò quæ officium geſſerat,ſomno cũ ſociabus ſe recreat & con-
fortat.Iſtæ etiam qñ volaut,ſeruant ordinẽ in clamando.Sem-
per.n.eſt ibi vna quæ clamando alias exhoitatur,ſed ſi iſta ob-
trancata eſt,ſtatim ſolet altera ſuccedere,& loco eius exhorta-
tricis officium exercere,ſicut dicit Ambr.in Hexameron. Idẽ
etiam (vt dicit) faciunt earum præceſſores:quia.ſ. vſq; ad cõſti
tutum tempns gregem præcedũt & finito tẽpore oẽs aliæ per
ordinem ſibi vicisſim ſuccedunt, ſicut etiam innuere videtur
Pli.vbi ſupra.& ſic compenſato labore non grauantur, dũ ſic
in ſnis officijs alterantur. Reuera chariſsimi, iſta rectè fieri de
bent in eccleſia & religione.In iſto.n. grege ſunt præceſſores
& duces,iſti ſunt prælati & rectores.Sunt vigiles, iſti ſunt do-
ctores.Sunt clamatores,iſti ſunt prædicatores. Sed quid? pro
certo iſti debent inter ſe ordinem ſeruare,& ſibi inuicẽ in ſuis
officijs ſuccedere,& honores & labores inter ſe diuidere, & ꝑ
vices & tẽpora officia ſua diſponere,& onera alter alteriꝰ ſup-
portare,ſicut in ſuis prælationibus,& in ſuis lectionibus,& di
ſputationibus & in ſuis etiam prædicationibus ſeruant ad litte
ram mendicantes.Ioſuæ 5.Filij in locum ſucceſſerunt patrum
& a Ioſuæ circuncisi ſnnt.Quia breuiter inter fideles quando
contingit aliquẽ fatigari vel deficere,ſtatim alius debet liben-
ti animo onus ſui officij ſuſtinere. ad Galath. 6. Alter alterius
onera portate.Veruntamen illud cauendum eſt, ꝙ prælatus q
loco ſui alium ad vigilandum,præcedendum vel clamandum
ſubſtituit,debet eum clamore exhortationis monere, vt circa
iniunctum officium attente ſtudeat vigilare, exemplo Moyſi,
cui præcepit dominus ꝙ Ioſuæ qui ſibi in ducatu populi debe
bat ſuccedere exhortaretur vt ad regendum populum confor
taretur,ſicut dicitur Deu.31.Alius verò qui officium aſſumit,
debet ſtatim omnem ſomnum pigritiæ excutere, & ſine omni
grauitate ſumptum officium exercere 2.ad Tim.4. Tu verò vi
gila in omnibus labora,opus fac euangeliſtę,miniſterium tuũ
6 imple,ſobrius eſto.¶Dicit Solious ꝙ grues mare trãſiturę an
guſtias captant,& ne vi flatuum & ventorum impediantur, ſo
lent arenam deuorare,& lapillos ad temperatam grauitatẽ in
pedibus portare,vt ventus non poſsit eas ita agitare, qñ verò
ad terram applicare voluerint,pedes ſarcina lapillorum libe-
rant,ſicut nautæ prodiderunt,qui caſu dictorum lapidum ſæ-
pius ſunt complnti.Arenas tñ quas deglutierant,nõ prius euo
munt,q̃ locum vbi manere debeant intrauerint.hæc Solinus,
& etiam idem dicit Pli.lib.10.c.22.Chariſsimi nos omnes ha-
bemus huius ſeculi transfretare mare,& ideo pro certo ne vẽ
tus vanitatis & mundanæ proſperitatis per ſuperbiam nos du
cat io profundum,arenam aſperã pœnitentiæ vel mortis me-
moriæ, & lapillos.i.grauitatẽ timoris diuini debemus gluiire
& accipere,& ipſis nos q̃diu in mundo nauigabimus,onerare
nec ipſa prius euomere vel dimittere,q̃ ſedes ſecuras paradiſi
per mortem potuerimus introire, vbi tute poſsimus perpetuo
habitare:quia ſicut dicitur Eccle.22.Arenam & ſalem & maſ
ſam ferri facilius eſt portare,q̃ virum ſtultum.i.q̃ diabolũ.qua
ſi dicat,Melius eſt onus pœnitentiæ,timoris & mortis memo-
riæ ſuſtinere,quã in inferno viro ſtulto diabolo ſubiacere.Vel
poteſt dici ꝙ grus.i.religioſus,qui tranſacto mari huius mũdi
ad terram religionis applicat,debet lapillos bonorum tempo-
ralium de pedibus affectionum ſuarum deponere, vt ſic poſsit
liberius pertranſire,arenam verò pœnitentiæ quã glutit,vo-
uit & promiſit,remouere nunquam debet quouſque ad ſedem
paradiſi venerit,vbi ipſam penitus euomet & dimittet:quia.ſ.
tunc arena pœnitentiæ ceſſabit,& homo in pace & lætitia ha-
bitabit.Hie.5.Poſuit arenam terminum maris.¶Gruibus ma- 7
ximus ineſt amor & pietas. Nam vt dicit Solinus,ſi dũ volãt
aliqua ita fuerit fatigata,ꝙ agmen ſequi nequeat,aliæ grues ſo
lent eam ſuſtollere & leuare,& ſuper alis ſuis in aere ſuſtine-
re,quouſq; vires eius reparatæ fuerint ex quiete.Sic verè cha-
riſsimi nos qui omnes ſimul & gregatim volatum facimus ad
æterna, ſi quis ſociorum & vicinorum noſtrorum defecerit a
virtute,ita ꝙ propter aliquam infirmitatẽ peccati neceſſe ha-
beat poſt alios remanere,nos procul dubio ipſam debemus fo
uere & ſuſtinere,& inter nos oratione & conſolationibus ſup-
portare,& ſic virtutes eius reparabuntur, & volatus ſuus ad
paradiſum cõtinuabitur.Et iſta ſunt vera de omnibus fatiga-
tis.ſ.de pauperibus,q per elemoſynas debent foueri.& de one
roſis,qui per impatientiam debẽt portari, & de peccatoribus
& deſperatis, qui per charitatem & pietatem debent tractari
& conſolari.Et ideo apoſt.1.ad Theſ.5.dicit.Rogamus vos fra
tres,Corripite inquietos,conſolamini puſillanimes, ſuſcipite
infirmos,patientes eſtote ad omnes. ¶ In lib. de natura rerum 8
dicitur ꝙ grues qñ vident nubes pluuioſas, ſolẽt ſolicitare du
cem ſuũ,vt celeriores volatus accipiat,ne ipſas pluuia depre-
hendat. Rex autem earum cum ad terram deſcenderint, ſolet
in cuſtodiam omnium caput erigere, & ſic aliæ ſecure depa-
ſcnnt.Sic verè chariſsimi ſi videmus ꝙ dux & prælatus noſter
ſit piger & inutilis ad volandum.i.ad benè operandum, & ad
nos exemplariter ad paradiſum præcedendũ,ipſum debemus
ſolicitare & exhortari ad celerius volandum.i.ad melius ope-
randum,ne fortè pluuia damnationis æternæ nos præoccupet
& capiat,& in infernum detrahat & ſubmergat.Figura 1. Re.
18.vbi regi Iſrael dicitur.Iunge currum,& deſcende, ne te oc
cupet pluuia.Ipſe verò pro gregis ſui cuſtodia debet caput di
ſcretionis erigere, vt ipſo curam omnium gerente poſsint alij
ſecurè paſcere & manere. Abacu.1.Super cuſtodiam meã ſta-
bo & contemplabor,quid reſpondeam ad arguentem me. ¶ Si
cut in dicto libro dicitur,grues in mõtibus orientis arenas au- 9
reas tranſglutiunt,quas tandem in partibus tranſmarinis euo
munt.Vnde expertum eſt ꝙ lapis quẽ grues euomit,mediante
igne tranſit in aurũ.Iſtæ grues chariſsimi ſignificant mũdi do
ctores,qui in montibus orientis.i.in montibus ſacræ ſcripturæ
hauriunt & tranſgluriunt arenas aureas.i. dicta dei & ꝓpheta
rum,quæ tandẽ in aurum multiplicis ſcientiæ & gratiæ cõuer-
tuntur:qñ per prædicationem euomita in auditorũ cordibus
decoquuntur.Vel dic ꝙ grus iſta eſt Gabriel, qui de mõtibus
paradiſi lapillum.i.dei filiũ ad noſtras trãſmarinas huius mũ-
di partes attulit.& eum in vterum virginis euomuit, dicendo.
Aue maria dñs tecum.&c.Quæ in igne ſancti ſpũs decoctum,
virgo,in aurum.i.in hoiem transformauit.Dei.n. filius de lapi
de factus eſt nobis aurũ,quando ille qui durus eſt & lapideus
per rigorem,factus eſt mollis & placabilis per amorem. Iõ de
ſponſo caoit eccleſia.Cant.5. Caput eius aurum optimum.

De Garrulo. Cap. 37.

GARRVLVS eſt auis a garriẽdo dicta. Iſta n. 1
garriendo & quaſi deridẽdo de ramo ad ramũ
ſaltat, voces hominum & etiam aliarũ auium
addiſcit,non ad cantus delectationem,ſed ma-
gis ad eorum deriſionem,ſicut dicitur in lib.de
natur.rer.Illud põt applicari contra deriſores,
qui nõ ceſſant verba deriſoria dicere,voces & actus aliorũ ad
diſcere & inquirere,vt ipſos tandẽ valeant deridere. Thren.2.
Viderunt eã hoſtes,& deriſerunt ſabbata eius.¶Garrulus qui 2
fortè idẽ eſt ꝙ graculus,aliqñ vertitur in furorẽ,ita ꝙ in ramo
arboris bifurcato aliquotiens ſe ſuſpẽdit.Sic faciũt illi qui prę
deſperatione vel ſe occidunt,vel ſe ſubmergunt vel ſuſpendũt
dicentes illud Iob 7.Deſperaoi,nequaquam viuam iam.

De Glote. Cap. 38.

GLOTIS eſt auis quæ imminente hyeme, quando 1
ciconiæ & hirundines recedunt, blandiente ſibi ſo
cietate iter cum eis auidè aggreditur, tandem la-
bore in volatu comperto pœnitentia ducitur, & ta
men quia incomitata redire non audet, lẽte & poſt eas vadit.

ita qđ præ tardis & paruit dietis quas dimiſſa ſocietate poſt
eas facit, hyems incompleto itinere eam anticipat, & eam ali-
quotiens interficit atq; necat. Ecõtra autem cenchramus auis
eſt Aſiæ, quæ acies aliarum auium perſeuerãter aſſociat ipſaſ-
que ſollicitè præcedit, & nocte etiam excitat ſomnolentas vt
dicitur iu lib. de natura. rer. Pli. aũt lib. 10. c. 23. iſta dicit de co
turnicibus. dicit tamen ꝙ coturnices mare tranſuolando di-
uerſa & certa habent hoſpitia. Glotis verò cum vltra procede
re non valeat, & ipſam ſolam redire pigeat, in primo hoſpitio
reſidet, & quouſque ſequẽti anno ſimili ſorte veniat altera, ſo-
la manet. Chariſsimi per hirundines, ciconias & coturnices in
telliguntur boni religioſi, viriq; ſancti & perfecti, q mare mũ-
di tranſeunt & dimittunt, & ad paradiſum tranſuolant & tran-
ſcendunt. Deut. 4. Vos tranſibitis, & poſsidebitis terram egre-
giam. Iſta igitur ſunt duo genera auium. i. hominum comitan
tium. ſ. quidam qui per glotem intelliguntur, & iſti ſunt inſta-
biles & imbecilles, qui acies religioſorum & perfectorum vi-
dentes, ipſis cum magno deſiderio ſe coniungunt, & cum eis
mare mundi tranſire, & ad paradiſum volare proponunt, ve-
runtamen quandoq; iſti nimio labore terrentur, ita ꝙ a cepto
itinere retardantur, & ita lente procedunt poſt bonos, ꝙ hye-
me mortis vel peccatorum mortaliũ occupati, ad cœli patriã
non attingunt, ſed in profundũ inferni finaliter ſe ſubmergũt.
Iſtud maximè patet in religione, vbi multi cum alijs viam per
fectionis incipiunt, & quamuis dum ſunt nouitij, pœnitentia
quandoq; ducantur, præ confuſione tñ recedere nolunt, & iõ
profitendo, ſocietatem aliorum ſequuntur, ſed finaliter dũ reli
gionis laboribus grauantur, per apoſtaſiam ſocietatem aliorũ
dimittunt, & finaliter adueniente hyeme mortis. & eos præoc
cupante, ad proximum hoſpitium. ſ. ad infernum deſcendũt, &
vſq; ad paradiſi limites non tranſcendunt. De quibus & ſimili
bus dicitur 2. Pet. 2. Melius erat eis viam iuſtitiæ non agnoſce
re, quam poſt agnitam retrorſum conuerti. Quia verè mul-
ti ſunt qui q̃uis alta incipiant, non tñ perſeuerant. Multi etiam
ſunt qui q̃uis pęniteant ꝙ aliqua fatue inceperint, non tñ vo-
lunt retrocedere qñ poſſunt, & ideo dũ continuare pergũt ma
ius periculum incurrunt. Sed quid? Pro certo iſtos comitãtur
alia genera auium, quæ dicuntur cenchrami. ſ. viri boni & iu-
ſti: qui non ſolum bonis ſe aſſociant, imo etiam apud ipſos per
ſeuerant. Sciunt. n. quòd qui perſeuerauerit in finẽ ſaluus erit.

De Harpyijs. *Cap. 39.*

1 HARPYIAE ſicut dicitur in li. de natura rerum
ſunt aues iuxta mare Ionicum, quæ fere ſunt in-
ſatiabiles. vngues. n. habent acutos, & ad rapien
dum paratos. faciem habent humanam, ſed ni-
hil penitus habent humanæ pietatis & virtutis
Hæc auis primum hominem quem in deſerto
inuenerit, occidere fertur, & tandem aquam inueniens, & ibi
vultum ſuum vidẽs, & exinde hominem ſimilem occidiſſe co-
gnoſcens, in immenſum triſtatur, & quãdoq; vſq; ad mortem
ipſoq; totius vitæ ſuæ tempore lamentantur. Iſta poſſunt alle-
gari de homicidis: quia ſi animal irrationale de occiſione ho-
minis ſibi ſolũ in vultu ſimili triſtatur & pœnitet, multo for-
tius ſi quis aliquo caſu fratrem ſuum & in corpore & in anima
ſibi ſimilem occiderit, & hoc corporaliter per tormenta vel
ſpũaliter per documenta & exempla, perpetuo debet & q̃diu
vixerit de illo corde lugubri pœnitere. Vel dic ꝙ qñ hõ aiam
propriam interfecit, debet ad aquam confeſsionis currere, &
& ibi quãtitatẽ ſui delicti cogitare & agnoſcere, & ſic debet pę
nitentia duci, & proinde q̃diu vixerit, lamentari. Hie. 6. Luctũ
vnigeniti fac tibi planctum amarum. Vel poteſt allegari de Iu
dæis, qui Chriſtum hoĩem ſibi ſimilẽ (q͂a erat in ſimilitudinẽ
factus, & habitu inuentus vt hõ) in deſerto huius mundi inue-
nerunt & occiderunt, pp quod ipſum in inferno perpetuo de-
plorabunt. Zac. 13. Plangent ſe ſuper eum omnes familiæ &c.

De Herodio. *Cap. 40.*

HERODIVS ſecundum Grego. vulgo dicitur fuli
ca ſeu falco, & eſt auis pia circa pullos, quæ non ſo-
lum proprios nutrit, imo etiam alienos. Nam illos
quos aquila proijcit & cõtemnit, in ſuos recipit &
1 adoptat. Et iſta ſecundum alios dicitur girfalcus. A Plin. autẽ
libr. 10. ca. 3. nominatur oſsifragus. Sic Chriſtus non ſolum pul
los proprios. ſ. angelos: imo etiam alienos. ſ. peccatores in filios
adoptauit, & maximè illos qui ab aquila. i. a mundo vel diabo
lo contemnuntur. ſ. pauperes & deuotos Ideo dicitur de patre
quòd ſolem ſuum ſcilicet Chriſtum oriri facit ſuper bonos &
malos. Matth. 16. ¶ Herodius eſt auis regia, falco vulgariter 2
nũcupata, acutiſsimi viſus & pectoris & fortis vnguis, & plus
lædit prædam ſuper ipſam irruendo pectore quàm roſtro ſiue
vngue, & licet ad prædam circumuolet, tamen ad manum ge-
ſtantis poſt prædæ captionem redire ſolet, & ſibi prædam ſuã
apportat, & ſecundum Gloſſ. ſuper pſalm. intentio prædictæ
auis eſt magna circa pullos: quia & ſuos proprios fouet & nu-
trit, & eos quos aquila proijcit, in ſuos recipit & adoptat. Sic
prælatus debet eſſe acuti viſus per cognitionem, acuti pecto-
ris per dilectionem, acuti vnguis per correctionem, & tamen
prædam ſuam quam arripit id eſt, peccatorem quem corripit,
debet magis lædere ideſt, corrigere pectore feruidę charitatis
per benignas monitiones, quam vnguibus iuſtitiæ vel rigoris
Nam ſecundum Senecam, liberalis eſt animus hominis, & fa-
cilius ducitur quam trahatur. Et poſtquam ad prædas volaue
rit id eſt, poſtquam ad actiua opera intenderit, debet per con-
templatiuam ad manũ veri aucupis reuenire. Figura de Moy-
ſe qui de monte ad populum deſcendens, poſtea ad dominum
in montem iterum aſcendebat. Exo. 30. Figura de Iacob: qui
poſtquam Liæ eſt vſus amplexibus, ad Rachelis cõnubia con-
uolauit. Gen. 29. Et dicitur quod amorem ſequentis priori prę
tulit. Sic prælatus poſtquam ad actiuam intenderit, debet ad
contemplatiuę brachia reuenire, & quicquid in actiua præda-
tus fuerit, debet aucupi deo tribuere, & ad dei laudem & glo-
riam facere quicquid facit, & pullos. i. ſubditos tam ſuos quã
alienos debet affectu miſerabili recipere & iuuare. ¶ Herodiꝰ 3
eſt tantæ animoſitatis, quod ſi ab aucupe ad prædam miſſus
fuerit, & in captura defecerit ex indignatione reuerti renuit
ad eundem. Vnde ſilueſtris eo die quo prædam quam impe-
tit non ceperit, nullam aliã quærit. Domeſticus autem ad ma-
num aucupis non reuertitur, ſed vagatur. Victum. n. ſe ęſtimat
quando de aue quam impetit non triumphat, vt dicit. Grego.
Sic ſæpe quando homo ab aucupe diabolo mittitur ad prædã
temporalium acquirendam, quãdoque propter tribulationes
& difficultates quæ ſunt in acquirendo, reuerti ad manum dia
boli dedignatur: quia hoc viſo ꝙ ei temporalia non ſuccedũt,
mouetur fortius ad æterna. Eſa. 63. Indignatio mea ipſa auxilia
ta eſt mihi. Vel poteſt allegari de deſperatis, qui quando defi-
ciunt vel delinquunt, præ deſperatione ex toto ad manum au-
cupis & magiſtri ſui dei, vel prædam bonorum operũ amplius
non reueniunt nec intendũt. Hierem. 18. Deſperauimus, poſt
cogitationes cordis noſtri ibimus. ¶ Herodius ſecũdum quod
dicitur in lib. de natura rerum, idem eſt quod girfalcus, qui eſt 4
quædam ſpecies falconis intantum nobilis & fortis quòd aqui
lam capiat, intantum verò animoſa quòd ſi ad quinque grues
dimittatur, non prius ceſſat, quouſque omnes, vnam poſt aliã
ad terram deijciat, & ideo neceſſarius eſt canis qui deiectas ca
piat & occidat. Herodius iſte poteſt ſignificare virum iuſtum
qui contra aquilam diabolum debet præualere, & ſi ad plures
grues capiendas. i. ad plura bona opera facienda dimiſſus fue-
rit, non prius debet deſiſtere, quouſque omnia ſe viderit adim
pleuiſſe. Vel iſta poſſunt dici de diabolo, qui aquilam. i. con-
templatiuos, grues id eſt, religioſos & ſimplices actiuos ſolet
ab altitudine contemplationis detrahere, & non ſolũ vnũ, imo
omnes ſi poteſt ſolet inferius ad terram. i. ad amorem terreno-
rum proſternere, & eos ibi cani inſatiabili. i. peccato auaritiæ
committere, quæ ipſos in terra expectantes, parata eſt deuora
re. Prouerb. 23. Inſidiatur in vijs quaſi latro, & quos incautos
viderit interficiet. ¶ Girſalcus antequã volet ad prædam, diu
deliberat, vt videat ſi eſt præda ad quã debeat ire. Sic verè an- 5
tequam nos ad aliquam prædã. i. ad aliquod opus demus ope-
ram, neceſſe eſt quod primo deliberemus vtrum ſit vtile vel
nociuum ad illud intendere & volare. Eccleſ. 32. Fili ſine con
ſilio nihil facias, & poſt factum non pęnitebis. Seneca de mo-
ribus. Diu delibera: cito facito. Herodius dum venit de vltra
mare, aues plurimas ſecũ adducit, & de nocte quando dormit
vnam viuam ponit ſub pedibus contra frigus, aliam verò in
craſtino comedit, & eam quam ſub ſe de nocte tenuerat, viuã
abire permittit. Tales ſunt tyranni: quia pauperes ſecum violẽ
ter trahunt, & alios ſub ſe in ſeruitute mancipant, alios per ra-
pinam occidunt & ſpoliant. ¶ Herodius idẽ eſt quod falco vel 6
fulica ſm Gregor. Et eſt auis prædę auida, paucæ carnis reſpe
ctu corporis, acuti pectoris, magnæ plumoſitatis, & ideo for-
tiſsimi, & leuiſsimi eſt volatus ſm Greg. quia parum eſt in eo
quod

quod aggrauat,& multum quod eleuat. Et licet ſtruthioni ſit
ſimilis in pennarum colore,ei tamē eſt diſsimilis in vigore. Et
ſi autem vel prædam quam impetit, non arripit primo vel ſe-
cundo volatu,quaſi de ſe vindictam petit. Et eſt auis munda,
& cadauera fugit,nec etiam infamis vehementia ea tangit.ſed
magis famem ſuſtinet & laborem, quouſq; prędam ſibi repe-
riat competentem.Herodius eſt vir perfectus.Præda eius ſunt
merita, Plumę eius ſunt virtutes. Color eſt conuerſatio. Pe-
ctus in quo eſt cor eſt dilectio.Cadauera ſunt bona mūdi.He-
rodius igitur.i.religioſus debet eſſe auidus in præda meritorū
feruentius acquirenda.debet eſſe paucæ carnis: quia affectio-
nes carnales per caſtitatem ſpiritualiter debet deponere, &
plumis virtutum adornatus debet per contemplationē in prę-
ſenti & per gloriam in futuro ad paradiſum ſuperius euolare.
Nam cum religioſus debeat eſſe pauper voluntate, ideo pon-
deroſitas bonorum mundi & amoris temporalium non debet
ipſum inferioribus aggrauare, quin ſublimius euolet ad æter-
na.Eſ.6.Volauit ad me vnus ſeraphim.Hic debet eſſe acuti pe-
ctoris per feruidam charitatem,debet eſſe coloris varij ꝑ ful-
gidam honeſtatem,& licet ſtruthioni.i.hypocritæ ſit ſimilis in
colore:(iuxta illud Iob.39. Penna ſtruthionis ſimilis eſt pēnæ
herodij & accipitris.)debet tamen eſſe diſsimilis in viribus &
& virtute.Sapiē.2.Diſsimilis eſt alijs vita eius. Iſte ſi prædam
impetierit.i.ſi bonum opus inceperit, quod perſeuerando non
acceperit,ipſe pro certo debet per pœnitentiam ſe punire.Ca
dauera autem id eſt, mundi bona non debet tangere per affe-
ctionem,nec eis ſaturari aliqualiter per complacentiam & de-
lectationem,imo debet quādiu via erit eſuriem ſuſtinere,quo-
uſque paradiſi prædam inueniat competentē,vbi ſe poſsit per
gloriam ſatiare:quia beati qui eſuriunt & ſitiunt, quoniam ip-
ſi ſaturabuntur.Matthæi 5.& Luc. 6. vt ſic dicat cum pſal.Sa-
tiabor cum apparuerit gloria tua. Item pſa.Expectabit onager
in ſiti ſua.Quod maximè verum eſt de bonis religioſis ꝗ plus
debēt velle ſuſtinere famem & indigētiam temporalē ꝗ̄ cada-
uera bonorum temporalium per complacentiam tangere, vel
quam in mundi negotijs ſe implicare.Leuit.11. Non tangetis
ea,neque comedetis:quia immunda ſunt.

De Hirundine. Cap. 41.

1 HIRVNDO mare tranſuolat, & in hyeme nō vi
detur,quia tunc in vltra marinis calidis regio-
nibus creditur habitare.Sed adueniente æſtate
priſtina loca petit, vbi pullos procreat & ꝑdu-
cit.Vnde eius aduentus veris eſt indiciū & ęſta
tis.Sic adueniente hyeme peccatorum, quan-
do.ſ. Adam peccauit, deus a mundi regionibus aliqualiter ſe
ſubtraxit,& quātum ad gratiam beatificam tunc temporis ſo-
lum in vltramarinis cœli regionibus habitauit. Sed verè tem-
pore gratiæ appropinquante,tunc ad mundi rediit regionem
carnem ſcilicet aſſumendo,vbi tunc pullos plurimos procrea
uit,quando peccatores in filios adoptauit,& more hirundinis
aduentu ſuo æſtatem æternæ proſperitatis hominibus nuncia-
uit.Vnde Hie. 8. Turtur & hirundo & ciconia cognouerunt
tempus aduentus ſui.Per turturem.n.intelligo animam Chri-
ſti:quia ſicut turtur de amiſsione ſociæ triſtar,ſic anima a car-
ne non petit aliqualiter ſeparari.Per ciconiā quæ eſt auis gra-
uis & ponderoſa,corpus eius intelligitur.Per hirundinem agi
lem intelligo deitatem. Sic eſt ergo quòd Chriſtus in triplici
natura.ſ.diuinitatis corporis & animæ tempus aduentus agno
2 uit, & ad nos perſonaliter applicauit. ¶ Item hirundo ſecun-
dum Aug.habet ſub ala dextra ſanguinem oculi iuuatiuum ſi-
cut columbæ; & fimus eius eſt multum ardens,vſtiuus & cor
roſiuus,& oculorum etiam excęcatiuus, & ideo oculis eſt no
ciuus,& iō hirūdo fimum de nido eijcit,& etiam pullos eijcę
re inſtruit & erudit: Sanguis de ſub ala dextra eſt ſanguis de
latere dextro Chriſti &c. vt ſupra de columba. Stercora ſunt
diuitiæ temporales, quia ſicut ſtercus eſt vilior pars hominis
& eſt ſuperflua,& non de neceſsitate,& a natura, reſpuit tanq̄
inconueniens,ſic mundi proſperitas inter omnia bona data &
danda a deo,eſt pars vilior & inutilior, nec eſt de neceſsitate
ſalutis,imo tanquam ſuperflua & nociua debet a nobis abijci
& expelli. Vel ſtercora ſunt peccata: quia ſicut dicitur Eccleſ.
1.Timor domini expellit peccatum. Ergo Chriſtus de nido.i.
de affectione ſtercora diuitiarum expulit,& hoc quia ſunt cor
roſiua & ardentia,& humoris gratiæ conſumptiua, & ardoris
auaritiæ inductiua,& per conſequens oculis mentis vel etiam
oculis.i.viris ſpiritualibus ſunt nociua.Exemplum de Thobia,
qui ſtercore hirundinum extitit excæcatus. Thob.2. Ideo ipſe
Chriſtus eijcienda docuit pullos exemplo pariter & doctrina,
ſicut patet in decurſu euangelij, vbi contemptus diuitiarum
præcipitur,& peccatorum excluſio edocetur. Ideo ad Philip.
3.dicitur.Omnia arbitratus ſum vt ſtercora, vt Chriſtum lu-
crifaciam.Vel dic idem de prælato,qui.ſ. debet ſtercora diui-
tiarum & vitiorum contemnere, & ad hoc pullos.i. ſubditos
edocere.Vel etiam dic idem de prædicatore. Allega vt ſupra.
¶ Dicit. Ariſt.ꝙ ſi quis cęcauit pullos hirundinum,reuertūtur 3
oculi eorum:quia hirundo quærit chelidoniam herbam,aſpe-
rā & amarā,cuius ſucco illinit oculos filiorū, & ſic viſum reci
piunt iterato.Sic verè quando peccator priuatus lumine gra-
tiæ,cœcus efficitur per vitia & peccata, ſi chelidonia.i.amara
pœnitentia inunctus fuerit,viſum recipiet luminis ſpiritualis:
Apoc.3:Collyrio iniunge oculos tuos,vt videas. Vel per hirū-
dinem accipe prælatū, ꝑ pullos eius ſubditos &c. ſicut ſupra.
¶ Dicit Ariſt.li.6.ꝙ aues quæ carnes comedunt, non ouāt nec 4
pullificant niſi ſemel in anno,excepta hirundine,quæ bis pul-
lificat.& eſt auis multum agilis & pennoſa. Per duplices pul-
los,intelligo duplicem fructum.ſ.proſperitatis æternæ & tem-
poralis. Per hirūdinem paruam plumoſam & agilem nigram
intelligo virum iuſtū,qui in ſui reputatione debet eſſe paruus
per humilitatem,debet eſſe pennoſus per virtutum multiplici
tatem,debet eſſe agilis per obedientiam vel diligentiam & ſe-
dulitatem, debet eſſe niger per pœnitentiam & auſteritatem.
Aues ergo carnes comedētes ſunt principes,qui per executio
nem iuſtitiæ carnem malefactorum habent occidere vel vaſta
re.Iſti ergo non habent bis pullos:quia.ſ. iſti vt cōmuniter nō
gaudent gloria temporali & æterna. Veruntamen ſi hirundini
ſimiles extiterint in conditionibus prælibatis, tunc pullos ha-
bebunt duplices.ſ.proſperitatem temporalem & æternā, quia.ſ.
boni propter mundi bona gloria æterna minimè ſunt priuati,
ſi ipſa mundi proſperitate nullatenus abutuntur. Vel per duos
pullos intelligo duo opera charitatis.ſ.gratiam in præſenti, &
gloriam in futuro. Prouerb. vlt. Omnes domeſtici eius veſtiti
ſunt duplicibus. ¶ Secundum Pli.eſt vnum genus hirundinū 5
quod timēt generaliter omnes aues,& maximè aquilę & acci-
pitres,& illam hirundinem fugiunt tanquam hoſtem, & fortè
hoc eſt ſm ipſum ꝓp morſum ipſius venenoſum. Vnde aues
prædales quandiu ipſam viderint, non audent irruere ſuper
prædam.Omnis autem hirundo generaliter habet biſurcatam
caudam.Per iſtam auem intelligo mortem,quam timet gñali-
ter ois caro,ſed maximè aquilæ & accipitres, hoc eſt vſurarij
cupidi,& mundi principes & raptores.Eccleſ.41.O mors quā
amara eſt memoria tua hoī iniuſto. Et ratio eſt : quia morſus
mortis eſt talibus venenoſus:Nam mors æternæ damnationis
venenum talibus propinat & miniſtrat. Sed non ſic de bonis:
quia ſicut dicitur Sap.4.Iuſtus ſi præoccupatus fuerit morte,
in refrigerio erit.Et ideo iſta auis caudā biſurcatam habere di
citur,inquantum mors ad bonos & ad malos diuerſimodè va-
riat,& inquantum ꝑ ipſam bonis gloria,malis miſeria intēta-
tur.Iſta eſt.n.acuta quaſi gladius biceps, & penetrabilior om-
ni gladio ancipiti.ad Heb.4 Et ideo pro certo ſi aues prædales
huius mundi iſtam auem benè inſpicerēt, & mortis memoria
præ oculis haberent,ſuper prædam.i ſuper pauperes nunq̄ ir-
ruerent per rapinam. In omnibus ergo operibus tuis memora
re nouiſsima tua,& in æternum non peccabis.Eccl.7. Et ſicut
hirundo eſt auis agilis,parua,& velocis volatus, ſic mors eſt
ita parua ꝙ non pōt videri,ita velox ꝙ ſine præuiſione ſubito
ſe diffundit,vt ei dicatur.Eſa.8.Accelera,ſpolia, detrahe,feſti
na prædari.Et Eſa.35.Subito dum non ſperatur veniet contri
tio.& Eccleſiaſt.13.Memor eſto, quoniam mors non tardabit.
¶ Dicit Ariſtot.quòd hirundo ſola inter aues agreſtes bis ouat 6
in anno & licet quandoque oua propter hyemem corrumpan
tur,poſteriora tamen cōmuniter complentur,& pullos faciūt
& producunt,& eſt auis in dorſo nigra,in ventre alba,magnę
eſt pennoſitatis velociſsimiq; volatus. Et ideo nullius auium
prædalium prædę cedit:qa ratione flexuoſi & velocis volatus
ab omnibus fugiens ſe defendit,& mare tranſuolat vt inueniat
calidas regiones,vbi in hyeme requieſcit. Et iſta non in terra
reſidendo,ſed per aerem volando dicitur cibum ſumere. Ædi
ficia lapſura nunq̄ dicitur frequentare, nec ibi nidum facere,
præſentit.n.futuram ruinam ſm Soli.Vnde thebas quarū mę-
nia ſepiſsime capta ſunt,hirūdines nō frequentant. lapſura.n.
nō petunt culmina,& aſpernantur petitura quoquo mō recta.

tiam obligat,eſt religioſus, qui tacitè vel expreſsè pœnitentiã
profitetur.Iſte aliqñ tangit mortuũ: quia ſicut ille qui tãgit ali
quid,cum eodẽ ſe copulat,& ab alio ſe diuertit, ſic qñ religio-
ſus a deo auertitur per indeuotionẽ,vel per pctm mortale,ſæ-
pe fit ꝙ cadendo a ſtatu proprio,cum diabolo infecto & mor-
tuo ſe coniungit,& tunc fiũt irriti dies primi : quia ſi auerterit
ſe iuſtus a iuſtitia ſua & fecerit iniquitatẽ,oẽs iuſtitiæ quas fe-
cit,nõ recordabunt̃ Eze.3.Bona n.opera p ſequẽs pctm mor-
tificantur:quia q deliquerit in vno:multa bona perdet.Eccle.
9.Et iõ tũc debet ad priſtinum ſtatum reuenire, & de capite.i.
de intentione capillos.i.amorem diuitiarũ(qui per capillos de
ſignatur)remouere,& de nouo incipere ſtatũ ſuũ,quouſq; cõ-
pleant̃ dies ſanctificationis ſuæ.i. quãdiu vixerit in hoc mũdo,
vt dr̃ Leui.8.De oſtio tabernaculi nõ exibitis octo diebus , do-
nec impleat̃ tẽpus conſecrationis veſtræ. Hie. 31.Donec tẽpus
veniat,nõ vindemiabunt.¶ Hirũdines quoq; inueniũtur in hye
12 me in cauernis arborum ſine plumis,ſicut dicit Pli.vbi ſupra.
Sic verè mũdi diuites q in æſtate præſentis vitæ & pſperitatis
mũdanæ plumis diuitiarũ optimè ſunt veſtiti, i hyeme mortis
qñ cauernã ſepulchri intrauerint,inuenientur de plumes, pau
peres atq; nudi.Iob 1.Nudus egreſſus ſum de vtero matris meę
& nudus reuertar illuc.Vel capone ſi vis de turture aliter.S.a.

De ibide. Cap. 42.

IBIDES ſicut dr̃ in li.de natura rerũ, ſunt aues cir
1 ca nilum morantes,aquam tñ nunquam ingredien-
tes,ſed cadauera eiecta comedẽtes,quæ cũ cibis ni
mijs fuerint cõſtipatæ,roſtro p ſecreta naturę indi-
geſtibiles cibos trahunt,& ſic periculum euadere cõſueuerũt.
Differt aũt ibis a ciconia,vt dicit Pli.qa ibis habet roſtrũ cur-
uũ & aduncũ,ciconia verò longũ & acutũ.Sic verè ptõr aquã
deuotionis nunq̃ vult intrare,ſed hic in littore mũdi cadauera
eiecta. i. pctã & mundi bona a Chriſto & a ſanctis contempta
conſueuit delectabiliter mãducare. Verum quia propter tales
corruptos cibos vitiorum venter conſcientiæ qñq; grauat̃ , iõ
cum roſtro.i.cũ ore debet ipſos p ipſa ſecreta naturæ.i.ſecretè
loquendo ſacerdoti per confeſsionem extrahere, & ſic poterit
mortis æternæ periculum euitare. Iob 20. De ventre eius extra
hat eas deus. Vel per iſtos cibos intelligo diuitias malè acquiſi
tas,quæ ſunt de ſecretis naturæ.i.de abſconditis extrahẽdæ, &
pauperibus erogandę.¶ Ibis ſm Pli.ore parit,ſed ſi quis come
2 derit de ouis eius,morietur. Sic hypocritę ore benè docendo
multa bona pariunt & emittunt,veruntñ ſi quis oua eorum co
mederit.i.ſi quis eorum opera imitatus fuerit, & ſibi incorpo-
rauerit,procul dubio per pctm morietur : quia .ſ. iſtorũ verba
ſunt bona,opera venenoſa. Eſa.59.Qui comederit de ouis eo-
rum,morietur,& quod confotũ eſt, erumpet in regulũ.¶ Ibi-
3 des ſerpentibus inimicantur , & ideo ægyptij contra incurſus
ſerpentum ibides inuocant,inuocatę verò ſtatim aſſunt, & ad
defendendos primos fines cohortẽ contra ſerpentes faciunt.
Oua etiam ſerpentum comedunt,& inde fit ꝙ ea illis rareſcũt.
vt dicit Pli.lib.10.c.28.& Soli.c.de ægypto.Quod bene a natu
ra prouiſum fuit: quia alias oẽs illę terræ ſerpentibus deperi-
rẽt.ſagax n.natura nihil ſine remedio derelinquit. Ibides ſunt
boni prælati,quos natura naturans deus ad extirpãdos ſerpẽ-
tes.i. malos & impios ptõres ſagaciter ordinauit . Niſi .n. iſti
eſſent,ſerpentes ægyptios.i.aridos pauperes penitus deuaſta-
rent.Et iõ qñ ægyptij.i.pauperes ſentiunt a ſerpentibus.i. a ma
lis hoĩbus ſe infeſtari,ſtatĩ debẽt ibides inuocare.i. bonos iudi
ces & balliuos,vel bonos prĩcipes,& plãtos q ſtatĩ dẽnt adeſſe,
& cõtra eos cohortẽ facere & primos fines .i. terras & patrias
ſibi ſubiectas & commiſſas a talibus ſerpentibus liberare,& ſe
men eorum pro viribus extirpare:quia alias multiplicati poſ-
ſent terram & patriam deuaſtare.vnde 1 Mac.2.dicitur ꝙ Ma
thatias & amici eius perſecuti ſunt filios ſuperbiæ. Quod figu
ratũ fuit in Moyſe:qui ſm Ioſephũ volens ducere exercitũ cõ-
tra æthiopes,& volens eos præuenire eundo p deſertũ , timẽs
ſerpentum multitudinẽ,ibidũ fecit præire exercitũ, quæ ſerpẽ
tes comederit,& ſic tute hoĩes tranſierunt,& contra æthiopes
præualuerunt. Sic verè deus volens ducere exercitũ fideliũ p
deſertũ huius mundi ad æthiopes.i.ad demones impugnãdos,
videns ꝙ propter ſerpentes.i.pp hoĩes impios tute nõ poterãt
pertranſire,fecit præcedere ibides.i.prælatos,principes,iudices
& balliuos,vt.ſ.per eorũ miniſteriũ ſerpẽtes hmõdi fugarent̃,
vel de medio tollerent̃.Vnde Exo.23.dr̃ ꝙ deus præmiſit cra-
brones ante filios Iſrael,q xueũ, Chananeũ & ætheũ iniquos
populos fugauerunt.Vnde ẽt de Iuda Machabeo dr̃ 1. Mac.3.
ꝙ ſimilis factus eſt leoni,& perſequutus eſt iniquos,pſcrutans
eos,& eos qui cõturbabãt populũ ſuũ,ſuccendit flãmis ¶ Secũ 4
dũ Soli.c.de ægypto , ibides non tñ in ægypto vbi ſunt imo in
alijs mundi partibus pſunt.a paludibus.n arabiæ ſerpentes vo
lantes,qui prius interimũt q̃ ſentiant̃,in ægyptũ gregatim ac-
currunt,ſed anteq̃ primos fines intrent,ibides exercitatę eis ob-
uiã occurrũt,& in aere pugnantes agmen illud peſtiferrũ de-
uorant & cõſumũt,& ſic neceſſario ſerpentes ẽt illuc vnde p-
uenerant,plus rareſcũt.Sic verè ibides.i.iuſti ſtatim q ſentiũt
ſerpẽtes volãtes.i.demones ſupbos a palude iferni ad primos
fines ſuæ cõſciæ,p tẽtationẽ accedere,anteq̃ ibi p malas cõpla
cẽtias intrẽt,debẽt occurrere & eorũ ingreſſũ in terminos cor
dis ſui cautelis debitis ĩpedire,dicendo illud Numeri 20.Non
trãſibis p me,alioquin armatus occurrã tibi.Vel dic ꝙ iſti ſer-
pẽtes ſunt tẽtationes,aĩam anteq̃ pcipiat ſpũaliter occidentes,
quæ.ſ.a palude carnis exeunt,& in fines patriæ noſtræ.ſ. volun
tatis per cõſenſum intrare cõtendunt.Iſtis ergo dũ adhuc ſunt
in cogitatione,ante ingreſſum occurramus , & eas repulſione
debita trucidemus . Vel põt allegari ad illã regulã. Melius eſt
ante tẽpus occurrere q̃ poſt cãm vulneratã remedia quærere.

De Chitone. Cap. 43.

CHITO ſeu ſloquis eſt quædã auis quæ vocibus 1
diuerſis vociferans,quaſi fere omni die nouiter
vocem mutat,vt dr̃ in libro de natura rerũ. Ta-
les ſunt boni & perfecti viri : quia.ſ.cõtinuè de
bent innouare voces ſuas ad dei gloriã atq; lau
dem.pſal.Cantate dño canticũ nouũ. Nunc.n.debent vocifera
re prædicando,nunc pctã propria confitendo,nunc deũ laudã
do & magnificando,nunc verò grãs agendo & exhibẽdo. Act.
2.Linguis loquentur nouis. Vel dic ꝙ iſti ſunt adulatores & de
tractores,qui adulando,mentiendo,detrahendo, obloquẽdo,
mutant quotidie verba ſua.Iob 12.Cõmutans labiũ veraciũ,&
doctrinam ſenum auferens.¶ Item iſtæ aues valde ſunt piæ er- 2
ga parentes. Nam ſenio confectos in nidis ſuis eos reponũt , &
ibi eos nutriunt atq; paſcunt.Sic & nos debemus parentes no-
ſtros in domibus noſtris recipere,& ibi eos ſi indigeãt,clemẽ-
ter paſcere & nutrire,exemplo Ioſeph: qui patrẽ ſuũ & fratres
ad ſe fecit in ægyptum deſcendere vt ab eo nutrirent̃, ſicut de
Gen.45. Quod non ſolũ verũ debet eſſe de corporalibus , imo
ẽt de ſpũalibus.¶ Collerius eſt quædam auis vt dr̃ ibidẽ , in cu 3
ius morte dolent & vociferant doloroſiſsime omnes aues. Sic
verè & nos debemus facere in morte Chriſti.Eccl.38. Fili ſu-
per mortuũ pduc lachrymas,quaſi dira paſſus incipe plorare.

De Charadrio. Cap. 44.

CHARADRIVS eſt auis albiſsima,ſm Philo 1
logum nõ habens aliq̃ nigredinẽ intermixtam.
Et eſt talis naturæ ꝙ ſi ægrotãtẽ rectis oculis in
ſpexerit,ſignũ eſt qa morbo ſine periculo cõua
leſcãt: ſi aũt ei quaſi indignãs terga verterit, tũc
abſq; dubio moritur,homo ille. Hic eſt Chriſtus: qui albedinẽ
innocentiæ ſine peccati nigredine retinuit intermixtã , facies
eius ſunt bona ſpũalia,dorſum aũt & poſteriora ſunt bona tem
poralia.Si ergo quis ægrotauerit morbo & ægritudine ptõrũ
tunc vere ſi charadius Chriſtus vertit ad eũ faciem grãæ, cor-
rectionem.ſ.& tribulationem mundi aduerſitatũ,& auertit ab
eo dorſum.i.bona mundi & proſperitatẽ tẽporaliũ,tũc pro cer
to ſignum eſt ꝙ ab infirmitate pcti per grãm cõualeſcit. Sed ſi
econuerſo ptõri oſtenderit dorſum.i.bonorum abondantiam
terrenorum,& faciem ſuam.i.grãm,correctiones.ſ.& tribula-
tiones ab eo auerterit,tũc procul dubio talis moritur , & ſicut
moriturus de quo medicus deſperat, voluntati ſuæ derelictus
ab alijs iudicatur.pſal.Dimiſi eos ſm deſideria cordis eorum,
ibunt in adinuentionibus ſuis.vt ſic dicat illud dñs illud Hie.
18.Tergũ & non faciẽ oſtendã eis in die perditionis eorum.Et
hoc ideo ſicut dr̃ Hie.2.& 32.quia.ſ.tergũ & nõ faciẽ verterũt
mihi,dicit dñs.Vel dic ꝙ charadrius,quæ ſm phiſologũ & li-
brum de natura rerum ad ſanandum infirmum adducitur , &
ſi ſanari debeat,ipſum attente reſpicit , & infirmitatem ipſius
in ſe accipit,& ſic infirmo curato auis infirma recedit,& infir-
mitatẽ illã in aere ad ſolẽ cõburit & diſpergit,eſt pprie Chri-
ſtus,q infirmitates humani gñris in ſe recepit,& eo ſanato ſeip
ſum morti & infirmitati tradidit:qa ſicut dr̃ Eſa.53.Verè lan-
guores nr̃os ipſe portauit,& infirmitates noſtras ipſe tulit &c.

menſibus 5. quia verè plus nocent tales reipublicæ quàm latrones ſilueſtres: quia illi poſſunt præcaueri, iſti autem non. vnde dicitur 5. ad Theſſa. 2. Deo non placent & cunctis hominibus aduerſantur. Sed hoc eſt tantum menſibus quinque, per quos intelligo vitam præſentem: quia ſicut quinarius eſt numerus imperfectus, pro eo quòd quadraturam perfectionis excedit, ſic vita talium non perficitur, imo vt communiter ante tempus & ſubito moriuntur. Eſa. 34. Dũ adhuc ordirer, ſuccidit me. Iſti habent ſuper ſe regem angelum abyſſi qui dicitur exterminans, videlicet auaritiam & rapinã, quæ rectè dicitur angelus abyſſi: quia ſicut abyſſus eſt locus profundus & inſatiabilis, & vbi ſolis claritas non attingit, ſic illi quibus angelus iſte. ſ. auaritia dominatur, ſunt inſatiabiles: quia véter impiorum inſatiabilis. Prouer. 13. Quia non implebitur auarus pecunia, vt dicit Eccleſ. 5. Et ad eos ſolis claritas. i. lumen gratiæ ſpiritualis non attingit: quia lux impij extinguetur. Iob 17. Et iſte angelus dicitur exterminans: quia verè auaritia quaſi in corde hominis principatur, omnes gratias & virtutes exterminat & corrumpit. Et iſte eſt rex huiuſmodi locuſtarum: quia ſicut rex ſubditos regit, ſic auaritia iſtos ad voluntatem ſuam gubernat & ducit. Iob 41. Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. ¶ Locuſtæ ſecundum Ambr.
7 comedendo folia oliuæ, ab infirmitate ſanantur. Sic homo faciendo opera miſericordiæ per oliuam deſignata à peccato li-
8 beratur. Eccl. 3. Eleemoſyna extinguit peccatum. ¶ Locuſtis ſicut & veſpis contingit ſenectam euere ſecundum Ariſto. Sic viris iuſtis neceſſe eſt omnem ſenectutem malæ conſuetudinis ſpoliare. Exuentes veterem hominem, & induêtes nouum. ¶ Vna lo-
9 cuſtarum non ab ore ſed ab occipitio capitis videtur oriri. Sic vox orationis & confeſsionis ab ipſo capite. i. ab ipſa cordis in-
10 tentione debet produci. Act. 18. Feruens ſpiritu loquebat. ¶ Locuſta de mane non volitat, ſed in meridie, quando æſtu fuerit calefacta: ſicut dicitur in gl. ſuper Ioan. Sic multi ſunt qui in tempore matutino iuuentutis non volant per ſuperbiam, quia communiter ſunt humiles & innocentes, ſed tandem in meridie. i. in progreſſu vitæ, creſcente æſtu tentationum incipiunt volare per ſuperbiam, & per deſideria inhoneſta. Vnde Exod.
11 10. Ventus vrens leuauit locuſtam. ¶ Locuſtæ ſecundum Plinium Maria tranſuolant, plurium dierum fame continuata, & ita fortiter volât, quòd aues meritò credi poſſunt. Sic nos debemus mare huius mundi per contemptum tranſire, famem & ieiunium ſu-
12 ſtinere, & ſicut aues per contemplationem volare. ¶ Locuſtæ gregarim volantes vbi accumbunt, totum corrodunt. tria ſunt tamen ſecundum Pli. remedia cõtra eas. ſ. aues quæ dicuntur graculi, quæ aduerſo volatu locuſtas fugant. Item vnam locuſtam cõburere quia ſecundum Palladium, odore eius percepto aliæ creduntur fugere. Item iſtas locuſtas colligere, & in foſsis ſub terra abſcõdere: quia alias ſi extra terram dimitterentur mortuæ, de ipſis mortuis vermes quos viuæ conceperant naſcerentur, qui in locuſtas poſtea formarent, & ſic iõ in foſsis ſunt inhumãdæ iuxta dictum propheticum Eſa. 33. Colligitur bruchus cum foſſæ plenæ fuerint de eo. Locuſtæ ſunt hæretici, qui gregatim volantes faciunt ſibi de ſanguinibus conuenticula. Iſti ergo vbi accumbunt, omnem viriorem gratiæ & fidei deſtruunt & conſumũt. Iobel 1. Reſiduum erucæ comedit locuſta. Nocumenta tñ iſtorum ſunt vitãda tripliciter: quia garruli ſeu graculi loquaces .i. boni prædicatores contra eos ſunt mittendi, & ſi non ſufficit, aliqui ſunt igne comburendi, vt ſaltem ex terrore alij deſinãt eſſe mali. Vel in foſsis ſub terra ſunt perſonaliter fodiendi. Iſti .n. toti mortui generarent, & de vermibus quos viui conceperant. i. de malis doctrinis quas dum viuebant docuerant, alias locuſtas. i. alios hæreticos poſt ſe producerent, ſi non corporis combuſtione vel confeſsione tranſirent. Ideo breuiter talibus debet dici illud Eſa. 14. Igni eris cibus, & non eris in perpe-
13 tuum. ¶ Dicit Pli. quòd locuſtæ pariendo moriuntur. ſtatim.n. quòd pepererint, generantur quidam vermes circa earum guttur, qui eas ſtrangulant. Sic verè de homine quando parit peccatũ per confeſsionem ſolet quandoq; in eo generari vermis verecundiæ, qui guttur ſtringens ne integrè confiteatur, facit ſpiritua-
14 liter eum mori. ¶ Locuſtarum ſunt tria genera. ſ. quædam circa Hieruſalem in deſerto, quæ ſunt animalia comeſtibilia, minora cuniculis. & iſte gregatim volant, iuxta illud Prouer. 30. Locuſta cum non habeat regem, per turmas ſuas progreditur. quòd de alijs eſſet falſum. & iſtis vtebatur beatus Ioannes io deſerto, ſole aliquantulum induratis, quamuis multi dicant quòd locuſta eſt quædam herba ſubdulcis. Aliæ ſunt vermes volatiles, de quibus dictum eſt. Aliæ ſunt piſces aquatiles, de quibus poſtea dicetur. ¶ Locuſtæ ſecundum Plinium libr. 11. c. 29. ſunt in India 15 trium pedum longitudinis, quæ in quibuſdam regionibus ita abundant, quòd quaſi nubes ſolem obnubilant, & vbicunq; inſederint, rodunt, deuorant & deuaſtant: ita quòd etiam fores tectorum corrodunt & diſsipant, & inde eſt (vt ait) quòd in Lenno inſula certa menſura ordinata eſt, quam incolæ quòd enecare tenêtur, ne periſtas regio deuaſtet. Dicitur etiam quòd graculos pro eo colunt, quòd locuſtis in aere obuiant & occurrunt. Etiam iſte lõginqua maria tranſire noſcuntur, & famem dierum plurium ſuſtinere, vt ſic poſsint ad externa & longinqua pabula tranſuolare. Iſte etiam quando finaliter vento proijciuntur in mare, & inibi ſubmerguntur, ad littus proiectæ aerem inficiunt, & peſtilentiam generant & inducunt, ſicut exemplificat Oroſius quòd ſemel in Aphrica tanta copia earum in mari ſubmerſarum & ad littus reiectarum aerem infecit, quòd de ſolo regno Numidiæ nongenta milia hominum, de ciuitate verò Vtica centum milia multorum perierunt. Et ſic ſit quòd iſte viuentes corrodendo fruges famem faciunt: mortuæ verò peſtilentiam inducunt. Et iõ ſecundum glo. ſuper Eſa. Iſtę congregatę ſolent in foſsis abſcondi, ne per eas poſsit aeris corruptio generari, & ne etiam poſt mortẽ ipſarum poſsint fœtum quem ante conceperant, parere, & poſt ſe ſuum ſemen peſtiferum dimittere. Aiunt etiam quidã ſecundum Palladium locuſtas fugari, ſi aliquas earum in medio congregatas concremari. Locuſtæ ſignificant hæreticos, qui pro certo ſimul volantes, & congregationes & conuenticula facientes, ſolem veritatis obnubilant, fruges virtutum deuaſtant, & corruptionem errorum generant, per longa ſpatia circumeunt, & famem & abſtinentiam ſubeunt, vt iniquitatem ſuam vndiq; circumfundant. Igitur vtile eſt tales vel igne comburere, vel foſſis & carceribus perſonaliter includere, ne fortè ſi expectetur quòd vêtus tribulationis ipſos ad mare mortis naturaliter per trahat, ipſorum tabes & corruptio in aere. i. in patria hæreſim, & peſtilentiam introducat, & ne etiam ſemen malorum diſcipulorum mortui pariant, ſi libere mori ipſos indices & prælati dimittant. Comburantur igitur vel incarcerentur, ne poſt ipſos diſcipuli generentur, & ne corruptio hæreſis patriam populetur. pſal. In ignem deijcies eos in miſerijs, non ſubſiſtẽt. Graculi ergo . i. prælati & prædicatores & etiam inquiſitores ſunt honorandi, qui poteſtatem habent talibus obuiandi. ¶ Secũdũ 16 Pli. vbi ſupra locuſtæ ſemper moriuntur pariendo. quando. n. pariunt, ſolet quidam vermis circa guttur earum naſci, à quo ſolet locuſta protinus enecari. Sic verè ſunt multi qui in ipſo partu bonorum operum quem emittunt, per inanem gloriam moriuntur. quando. n. pariunt. i. quando aliquod bonum opus emittunt, vermis inanis gloriæ ſolet eos arripere, qui per elationem ſolet eos ſpiritualiter enecare, figuratus in verme qui hederam Ionæ viridem deſiccauit. Ionæ 3. Vnde Eſa. 14. Subter te ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt vermes. ¶ Se- 17 cundum Plin. locuſtæ parthis gratiſsimæ ſiunt eſcę. Sic verè tales mali homines prædicti. ſ. vſurarij, balliui, hæretici, vaniglorioſi ipſis parthis. i. dæmonibus finaliter erunt cibi. pſal. Dediſti eis eſcam populis æthiopũ. ¶ Poſtquam locuſtæ omnes fru- 18 ges deuorauerunt, ſolẽt duobus modis perire. ſ. aut per vermẽ, qui eat interficit quando pariunt aut per ventum qui ipſas in mare deprimit & deuoluit. Sic verè balliui & vſurarij quãdo per rapinas patriam vaſtauerunt, & quando partus multarum diuitiarum acquiſiuerũt ſolẽt eos vermis. i. mors occidere, vel ventus tribulationis in mare paupertatis & infortunij aliquo caſu detrahere. Figura Exo. 9. vbi ventus proiecit in mare locuſtas quæ ægyptiorum fructus conſumpſerant: quia. ſ. ventus tribulationis tales finaliter deijcit, quãdo fructus. i. ſubſtantia pauperum per eos eſt conſumpta. pſal. Eacuſſus ſum ſicut locuſta. Et alibi. Dedi erugini fructus eorum, & labores eorum locuſtæ. ¶ Locuſta longiora habet crura poſteriora quam ante- 19 riora, & eſt auis vna alteram deuorans. Nam maior minorem deuorat, & tandem à maiore ſe poſtmodum deuoratur. In ęſtate apparet, ſed in hyeme latet, crura & pedes habet replicata, & in ſe reflexa. Vento auſtrali generant, ſed ab aquilonari moriuntur, & de earum ſtercoribus vermes multotiens generantur. Locuſtæ ſunt diuites, pedes eorum ſunt affectus, æſtas & auſter ſunt proſperitas, hyems & aquilo eſt aduerſitas, pars anterior ad quam oportet tendere, ſunt bona æterna, poſteriora autẽ quæ oportet dimittere, ſunt bona temporalia. Locuſtæ ergo habent pedes poſteriores longos, ſed anteriores breues: quia verè maior & longior pars affectuum ipſorum eſt circa bona temporalia, minor autem circa ſpiritualia acquirenda

a. Petr. 2.

2.Petr.2.Poſteriora tua deteriora priorib⁹.Maior comedit mi
norem:quia verè diuites minores ſuos pauperes deprędantur,
ſed tandem vice reciproca hi a ſuis maioribus deuorant. Eſai.
33.Væ qui prædaris,nonne & ipſe prædaberis?nam cum con-
ſummaris depredationem,deprædaberis. Nā vſurarios & aua
ros deuorant latrones.Eccle.5.Excelſo excelſior alius eſt &c.
Iſti in æſtate apparent & non in hyeme:qa diuites mundi ami
cis ſuis apparent in æſtate proſperitatis:ſed in hyeme tribula-
tionis ipſos impie derelinquunt.Sodalis amico cōiocundatur
in oblectatione,& in tēpore aduerſitatis aduerſarius erit. Ec-
cleſ.37.Et tales etiam habēt pedes reflexos: quia verè affectus
talium & amores ad ſeinuicem reflectuntur,cum in affectione
& amore quibus diligunt,ſuum attendant commodum & ſola
men ad Philipp.2 Omnes quæ ſua ſunt quærunt. Tales in au-
ſtro proſperitatis generantur,ſed cum vētus frigidus aquilo.i.
tribulatio perflauerit,tunc ac ſi eſſent mortui,ab amicis ſuis in
neceſsitatibus minimè poſſūt reperiri,& de eorum ſtercori-
bus.i.de eorum diuitijs(quæ a ſano intellectu debent ſtercora
reputari)vermes alij generantur, ſicut ad litteram apparet in
bladis & veſtibus diuitum,quæ multotieos putrefiunt. Iaco.5.
Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt.Figura ad hoc Apoc.9.vide eā
20 .ſ.§.præcedenti & pone eam ſi vis.¶ Aliquæ ſunt locuſtæ quæ
ſine rege per turmas ſuas incedunt.Vnde ait Sigebertus & po
nit Vincentius lib.25.c.41.ꝙ tēpore Karoli minoris regis Frā-
corum locuſtæ innumerabiles gallias depopulatæ ſunt. Erant
autem cæteris maiores,ſex alas & ſex pedes habentes, & duos
dentes duriſsimos,turmatim incedentes,ſpatium diurni itine-
ris quinq; miliarijs continentes,ſolem obnubilantes,& ad me
randa loca duces ſuos cum paucis ſpatio itineris vnius diei an
te aduentum multitudinis præmittentes hora nona incubātes,
& ibi ſolis ortum expectantes,& omne viride corrodentes.Ta
li ergo ſpectaculo ad mare britannicum peruenerunt;& flatu
ventorum in pelago perierūt, ſed ab oceano ad terram reiectę
computruerunt,& aerem inficientes , vna cum fame quā cau-
ſauerant,quaſi tertiam partem populi galliarum ea peſtilentia
perimerunt.Iſta ſi vis applica per ordinem circa exercitus ty
rannorum,qui aduentu ſuo omnia deſtruunt , & finaliter ipſi
pereunt,ſicut apparuit de Vādalis & de Gothis.Vel dic de cō
fœderatione balliuorum tyrānorum, qui vna concordia alios
deprædantur,& famem & paupertatem in patria introducere
comprobantur,& finaliter a vento mortis in mare inferni im-
portantur.Vnde Iudic.6.dicitur ꝙ madianitę & orientales po
puli,inſtar locuſtarum vniuerſa complebant.Iſti ergo ſunt de
quibus Prouerb.30.dicitur ꝙ regem locuſta non habet,& per
turmas ſuas ægreditur. Vel ſi vis dic omnia cōtra detractores.
Expone ſi vis quòd ſex alæ,ſunt ſex ſpecies ſuperbiæ , duo ve-
rò dentes ſunt vſura & rapina.

De Lucidijs *Cap. 47.*

1 LVCIDII ſunt aues habitātes in hercynio ger
maniæ ſaltu,qui dicuntur lucidij , quaſi lucem
dantes. Habent.n.pennas lucidas & luceroſas,ita
ꝙ qui illas habent,ab ipſis in noctis tenebris di-
riguntur,ſicut dicit Pli.lib. 10.ca.48.& etiā Sol.
c.de germania.Tales ſunt ſancti: qa verè pennæ
ſuæ conuerſationis fuerunt alijs pro lucerna, ad ipſos in tene-
bris huius vitæ illuminandos , & exemplariter & ſcientialiter
dirigendos.Matt.5. Vos eſtis lux mundi. Iſti ergo in ſaltu.i.in
altitudine contemplationis,vel in ſublimitate prælationis ap-
paruerunt,vnde lumen cunctis hominibus præbuerunt. Sicut
enim dicitur ibidē,lucerna ſub modio non ponitur, ſed ſuper
candelabrum,vt luceat omnibus qui in domo ſunt.

De Miluo. *Cap. 48.*

1 MILVVS eſt auis rapax , audax in minimis, ſed
in maioribus timoroſa . Nam cū ſilueſtres aues
inuadere non audeat,domeſticas impetere non
formidat.Cadaueribus inſidet,& propter ſui pi
gritiam a niſo minore ſe impeti timet.In iuuen-
tute ſua ab alijs prædalibus nō videtur differre,
ſed quanto plus vixerit,tanto magis degenerē ſe oſtendit . Nā
ſm Ariſto.eſt quoddam genus milui quod in iuuentute volat
ad aliquas auiculas ſed tandem in medio vitæ dimittit volatū,
& circa cadauera intendit,ſed tandem dum ſeneſcit, non niſi
vermes comedit vel prædatur, & finaliter fame moritur,& eſt
impium circa pullos ſicut vultur . Nam cum videt eos impin-
guari,roſtro eos percutit,& cibum eis ſubtrahit vt macreſcāt.
Vocem habet quærulam rapinæ.nam quando eſurit , voce quę-
rula cibum quærit,ſm Plin.lib.10.c.10.Sic prælatos malus ad
magna virtutis opera timidus,ad minora & incongrua eſt ap-
tus.Nam aues ſilueſtres.i.principes & raptores non audet in-
uadere,ſed tamē domeſticos.i.ſubditos & maximè pullos ſim-
plices & innocentes inuadit,& ipſos per excoriationes & rapi
nas deuorat & occidit . Iſte ſup cadauera inſidet: qa tales ſup
carnales delicias fœtidas & corruptas inſident & quieſcunt.
Iſti in iuuentute ſunt quandoq; boni, alijs auibus prædalibus
& bonis ſimiles, maximè roſtro & colore .i. in apparentia vel
ſermone,ſed paulatim volatum contemplationis remittentes,
tandem cadaueribus.i.luxuria & delicijs ſe nutriunt & impin-
guant,& tamen præ ſenectute cadauera .i. actus carnis relin-
quunt,tandem vermibus diuitiarum nutriuntur,& circa eorū
prædam occupantur.diuitiæ n.temporales more vermiū con-
ſcientiam lacerant & corrodunt.Nam cum in ſenectute ad ali
quas auiculas.i.ad aliqua bona intēnderint,tādē.ſ.in ſenectute
prius luxuria defædati,fame auaritiæ moriuntur.ad Galath.3.
Cum ſpiritu cęperitis carne conſommamini.Illi habent vocē
rapinæ quærelam: quia ſicut omnibus patet , noſtri pręlati cū
rapere non audeant violenter, tamen a pauperibus ſacerdoti-
bus non verecundantur viliſsimè mendicare , & quando eſu-
riunt.ſ.diuitias ſubditorum , voce mēdicabili cibum quærunt.
Nam quādo pullos proprios.i.ſubditos vident diuitijs impin-
guari,eis nequiter inuidentes,cibos.i.bona temporalia eis ſub
trahunt,vt ita fiant pauperes & macilenti.Iob 39. Duratur ad
filios ſuos ac ſi non ſint ſui.Et ideo non mirum ſi tales a niſo ſe
minore.i.mundi principibus ſuperētur , qui de iure ſibi debēt
ſubijci & ſubeſſe.Figura de Achar qui per regulam aureā tur
bauit Iſrael, ſicut dicitur Ioſuæ 7. Sic iſti per auaritiam con-
turbant domum Iſrael.i.religionem & eccleſiam , & ideo viri
hay.i.mundani præualent contra ipſos, & auxilium dei ceſſat.
¶ Miluus eſt auis rapax in minimis audax,& in maximis timo- 2
roſa.Nam ſerpentes & cadauera mortua deuorat, & pullos in
uadere non formidat. Nam cum ſilueſtres aues inuadere non
audeat,domeſticis inſidiatur.Nam pullos circa grana occupa
tos rapit,& ſemper ſunt in periculo ꝙ ab illo rapiant,niſi quā-
diu ſub alis gallinæ ſecurius abſconduntur . Hic eſt diabolus,
qui aues ſilueſtres.i.viros contemplatiuos , ſiluas religionū &
ſolitudinum frequentantes,inuadere timet per tētationes , ſed
domeſticos qui circa hoſpitia.i. circa mundi negocia & fauo-
res habitant,iſtos obſidet & inuadit, & ad peccata allicit & in
ducit.Vnde tantummodo pullos.i.timidos & ſimplices & im-
becilles,ſerpentes tortuoſos i.cupidos & auaros,qui in terra.i.
in temporalibus ſemper repūt,& mortua cadauera .i. fœtidos
luxurioſos deuorat in inferno,quia cum habeat dentes fractos
non poteſt comedere niſi molles &c.Conterebam molas leo-
nis &c.Iob 29.& ideo ſimplices pullos .i. qui circa mundi ne-
gotia occupantur,niſi ſub alas gallinæ refugiant.i.niſi Chriſti
protectioni & cuſtodiæ ſe committant,per peccata deſtruit &
occidit.Vel dic ꝙ iſti ſunt moderni iudices & balliui, qui ma-
gnos raptores non audet inuadere , pullos tamen .i. ſimplices
ſubditos non ceſſant cōtinuè moleſtare , & eos niſi a gallina.i.
a bonis prælatis & principibus defendantur, per rapinam cru
deliter deuorare.Eſa.59.Qui receſsit a malo,ꝓdæ patuit.¶ Mi 3
luus eſt auis patiens dolorum & laboris,& eſt leuis volatus &
mollis,& ideo miluus dicta eſt qa molliter volat, & circa rapi
nam vermium & pullorum quæſitus ſè cōtinuè ſemper vacat.
Sic mundani mollis & leuis ſunt volatus: quia in mollitie deli
ciarum continuè voluntantur.Magni ſunt laboris:quia plus la-
borant vna die pro tēporalibus , quam vnus bonus religioſus
diebus pluribus pro Chriſto . Et pullos in humeris deferunt:
quia pro diuitijs & honoribus ſuis filijs acquirendis corpus &
humerum ſubijciunt,& anguſtias ſuſtinent & laborem, & cir
ca pullos alia vilia.i.circa tēporalia eſt cura ſua.¶ Miluus vo-
lando cum cauda ſe regit,& ipſa pro gubernaculo vtitur. Vn- 4
de etiam ars gubernandi nauem videtur ab eo prouenisse , ſi-
cut dicit Pli.li. 10.c. 10.Cauda ſignificat ſpem finalis pœniten
tiæ,quæ pro certo eſt totum gubernaculum peccatorum:quia
de malis quæ nunc perpetrant,in cauda.i.in fine penitere ſpe-
rant,& ſic cum illa cauda.i.cū iſta ſpe in ſuis nequitijs tuti vo-
lant.Vel dic ꝙ cauda eſt ſpes lōgæ vitæ &c.ſicut ſupra.Vel dic
ꝙ cauda eſt cōſideratio mortis,quæ eſt optimū regimen vitæ
noſtræ.Ideo bene dicitur Eccle.12.In omnibus operibus tuis
memorare nouiſsima tua,& in æternum non peccabis.

De mergulo.

De Mergulo. *Cap. 49.*

1 MERGVLVS ſm Iſido. eſt auis quæ in aquis ſo
taliter ſe mergit pro ſuis cibarijs acquirendis, &
cognoſcens tempeſtatem in pelago affuturã cũ
clamore ſolet ad littus ſuper ſabulũ ſe transfer-
re. In hyeme autem impinguatur, ſed in æſtate
propter volatus libertatem pinguedine vel car-
nibus pauperat. Mergulus eſt pctõr, qui in aquis maris .i. mũ-
di delicijs vbi amaritudo peccati inuoluitur, multotiés impin
guetur: ibiq; moratur & habitat pro cibis bonorum tempora-
lium acquirendis, quibus miſera ſenſualitas recreatur. Sed qñ
cognoſcit tempeſtatem æternæ dãnationis pro huiuſmodi de-
licijs generandam, tũc debet exire de amaritudine peccati per
contritionem, debet clamare per confeſsionem, debet ſe ad lit-
tus pœnitentiæ ſuper ſabulum humilitatis ponere per ſatisfa-
ctionem, vt ſic iſte qui in æſtate proſperitatis fuerat pinguedi-
ne gratiæ ſpoliatus, in hyeme tribulationis & pœnitentiæ ſit
in ea plenariè reſtauratus. Figura de Moyſe, q occiſum ægy-
ptium ſub ſabulo ſæpeliuit. Sic peccatum occiſum per contri-
tionem debet de domo cordis eijcere per confeſsionem, & ip-
ſum ſabulo pœnitentiæ & humilitatis abſcondere per ſatisfa-
2 ctionem. ¶ Nota ꝙ mergulus eſt auis quæ in aquis ſe mergit, in
arundineto nidificat ſuper ligna pauca, & ſtatim ꝙ nati fuerint
pulli, matrem in pelago ſequuntur non obſtantibus fluctibus
& tormentis. & qñ ab auibus rapacibus impetũtur, in aquam
ſe immergunt, & ſic eius beneficio liberantur. Et eſt auis quæ
nunc in terra, nunc in aqua inhabitans & conuerſans, in hye-
me propter motus paucitatẽ impinguatur, ſed in æſtate pro-
pter motũ carnibus & pinguedine pauperatur. Mergulus iſte
chariſsimi eſt prælatus, qui pro certo debet pullos .i. ſubditos
in arũdineto paupertatis nutrire, i. in paupertatis amore, ſuper
ligna diuitiarum pauca, vt. ſ. habeat ad ſuſtentationem non ad
ſuperfluum, & pulli ſui i. ſubditi debent eũ ſequi per obedien-
tiæ promptitudinẽ, etiam in fluctibus maris. i. in fortibus acti-
bus pœnitentiæ & tribulationis: quia quando prælatus præce
dit dans exemplum, tunc ſubditi de facili conſequuntur. Figu
ra 1. Machab. 5. vbi dicitur ꝙ populus timuit intrare iordanẽ
& tranſire cõtra Timotheum, ſed tunc Iudas princeps eorum
primus tranſijt, & ſic alij ſunt ſequuti, & victoriam etiam ha-
buerunt. Sic populus pugnaturus contra diabolum & peccata
timet intrare fluuium pœnitentiæ, ſed quando princeps & præ
latus præcedit eos dans exemplum, tunc alij ipſum ſequuntur,
& ſic victoriam obtinent vitiorum. Figura etiam Ioſuæ 2. vbi
ſacerdotes qui portabant arcam, primo intrauerunt iordanem
& ibi tandiu ſteterunt, quouſq; populus tranſiuiſſet. Sic &c. ex
pone. Et quãdo mergulus iſte videt auem rapacem .i. diabolũ
per tentationem inſidiantem, tunc debet tam ſe quam pullos
immergere in aqua pœnitentiæ & tribulationis, & periculum
euitabit. Aquæ. n. deuotionis, compunctionis, & tribulationis,
& compaſsionis, ſunt defenſio deuotorum. Naum. 3. Cuius di-
uitiæ mare, aquæ muri eius. Item iſti in hyeme aduerſitatis &
pœnitentiæ impinguantur virtutibus & gratijs, in æſtate autẽ
proſperitatis, quando liberè volant ad mundi delectamenta,
donis & gratijs ſpoliantur; quia verè bonis plus proficit aduer
ſitas quam proſperitas, & maximè religioſis: quia. ſ. in æſtate
proſperitatis attenuabitur gloria Iacob, & pingues carnes eius
marceſcent, ſicut dicitur Eſa. 27. ¶ Mergulus eſt auis ſecũdum
3 Iſidorum ab aſsiduitate mergendi taliter nuncupatus. Nam in
aqs ſe mergit vt piſces rapiat & mãducet. In hyeme impingua
tur propter motus paucitatem, ſed in æſtate propter volatus li
bertatẽ carnibus & pinguedine pauperatur, & quando ab aue
rapace impetitur, tunc in aqua ſe mergit, & aquæ beneficio li-
beratur. Per aquas quæ fluũt & refluũt, diuitias intelligo. Per
hyemem, præſentem vitam, propter frigora tribulationũ. Per
æſtatem futura paradiſi lætitia deſignatur. Per aues rapaces, in
telligo principes & raptores. Mergulus ergo eſt diues, qui in
aquis diuitiarum per omnimodum affectum totaliter abſurbe
tur. Nam ibi ſe immergit & balneat, ibi piſciculos. i. pauperes
deuorat & manducat, & ideo in hyeme præſentis vitæ impin-
guatur delicijs diuitiarum & honorũ. Sed quando veniet eſtas
æternæ proſperitatis. ſ. poſt mortem, tunc propter volatus &
motus pluralitatẽ. i. pp tribulationũ laborem & aduerſitatem
quos in inferno ſuſtinebit, æternæ calamitatis pauperiem ſuſti
nens, diuitiarum pinguedine nudus erit, quia diues cum mor-
tuus fuerit, nihil ſecum auferet. Iob 27. Et cum ab auibus rapa
cibus, & a mundi principibus & prælatis impetitur, tũc ſtatim
currit ad aquam id eſt, ad arcam, ſcilicet dando ſibi munera,
& ſic aquæ id eſt, diuitiarũ beneficio liberatur. Nau. 3. Aquæ
muri eius, & eius diuitiæ mare.

De Mennonidibus Auibus. *Cap. 50.*

MENNONIDES ſicut ponit Plin. li. 10. c. 26. aues, 1
ſunt æthiopiæ, quæ ſingulis annis de æthiopia Ilium
aduolant, & iuxta Mennonis regis ſepulchrum in-
ter ſe confligunt & pugnant. Compertũ etiam eſt
(vt dicit Cremutius) ꝙ iſtę aues de quinto in quintum annũ
in æthiopia regiam mẽnonis viſitant, & inter ſe fortiter ibi pu
gnant. Iſtas autem aues vocat idem Pli. peregrinas. Mennon
autem fuit rex æthiopiæ, q occiſus eſt in troia, quæ fuit in aſia
minori vel turquia, vbi venerat ad auxilium troianorum. Idẽ
autẽ dicit de meleagridibus auibus, ꝙ ſunt gallinæ plumis va-
rijs ſparſæ, quæ omni anno circa ſepulchrũ Meleagri pugnãt
in beotia aphricæ. Iſta poſſunt applicari ad milites chriſtianos,
qui ſcilicet ad regiam regis mennonis. i. Chriſti, ſcilicet ad ci-
uitatem Hieruſalem debent in peregrinatione ire, & ſepul-
chrum ipſius viſitare, & ibi contra infideles bella facere & mo
uere. Si. n. iſtę aues neſcio quo ſpiritu ductæ, hominum illorũ
ſepulchra honorant, & de longiſsimis partibus illuc vadunt,
multo fortius chriſtiani debent honorare & ſepulchrum dñi,
& de remotis partibus illuc ire, & ibi bella domini frequenta-
re. Eſa 60. Filij tui de longè venient &c. & peregrinationis of-
ficium adimplere. Eſa. 11. Erit ſepulchrũ glorioſum. Vide de
fabulis infra. lib. 15 c. 13 § p2. ¶ Hic tamẽ aduerte ꝙ in quodã 2
lib. quo fabulæ poetarum rithmis gallicis exponuntur, fabula
mennonis ſic inueni. Aurora. n. Iouis filia, cuius officium erat
noctem a die diuidere, regis mennonis mater erat, qui quia in
auxilium Troianorũ venerat, & ibi gladio Achillis occubue-
rat, ideo mater eius videns ꝙ corpus eius ſepulturę & ignibus
tradebatur, rogauit Iouem ꝙ ipſum faceret immortalem. Sic
ergo factum eſt, vt dicit fabula, ꝙ ſcintillæ quæ de rogo ipſius
aſcendebant, in aues ſunt mutatæ, quæ inter ſe ſtatim tam for-
titer pugnauerũt, ꝙ in rogum mennonis mortuæ ceciderunt.
Primo. n. gemendo rogum tribus vicibus circuneuntes, & tan
dem flebilem ſonum promentes, in partes varias ſe diuiſerunt,
& inter ſe grauiter dimicantes, in ignẽ vnde natę fuerant, mor-
tuæ reuenerunt. Tandem verò poſtquam ſol per ſigna duode-
cim peragraſſet, de cineribus dictarum auium combuſtarum
illę aues naſcuntur. Vel ſicut ſupponit fabula, eædem aues ad
vitam reſtituuntur, & liberè per aera euolant, vt iterum mo-
riantur. Iſta poſſunt applicari contra hæreticos. Mennon. n. q
contra græcos pugnabat, aliquem magnum hęreſiarcham po-
teſt ſignificare, qui. ſ. impugnat catholicos atque iuſtos, qui. ſ.
finaliter comburitur, & ad incendium condemnatur. Iſte ta-
men de ſcintillis malæ doctrinæ quas euomit, ſolet aues. i. ſuc-
ceſſores hæreticos gignere, qui. ſ. poſt rogum & damnationẽ
ipſius ſolẽt in ſeculo remanere, & de morte eius gemere & do-
lere, & per impiam cõpaſsionem ignem magiſtri ſui & ipſius
mortem & ſupplicium mentaliter circumire. Ezech. 37. Pha-
raonem filiæ gentium. Finaliter tamen iſti mali hæreticorum
ſucceſſores ab inuicem ſe ſolent diuidere, & inter ſe per diſcor
diã diſſentire, & diuerſas ſectas & hæreſes introducere, ita ꝙ fi-
naliter in ignem a quo proceſſerant. i. in ſupplicium ignis ma-
terialis vel infernalis ſolent per ſua demerita cadere, & perire,
& eodem fine quo magiſter eorum perijt, interire. Ezech. 15.
De igne egredientur, & ignis conſumet eos. Iſti tamen finali-
ter de ſuis cineribus iterum reſurgent, & quando ſol iuſtitiæ
Chriſtus duodecima ſigna zodiaci percurrerit. i. quando tem-
porum curricula compleuerint, iterum ad vitam reuenient,
& vt iterum moriantur. ſ. morte ſecunda in inferno, ꝓpria cor
pora rurſum ſument. Eccle. 1. Ad locum vnde exeunt flumina
reuertuntur, vt iterum fluant. Vel ſi vis dic ꝙ iſta poſſunt alle-
gari de Lazaro, & alijs reſurgentibus, qui. ſ. de cineribus mor-
tis ſurrexerunt, & mortem iterum guſtauerunt. Vel dic ꝙ ta-
les aues videntur eſſe ſancti quia. ſ. iſti qui ſpiritualiter de ſcin-
tillis doctrinæ ſuæ, vel de flãma ſuæ charitatis, vel de fide ſuæ
paſsionis nati ſunt, ſepulchrum & ignem dolorem & anguſtiã
paſsionis regis ſui Chriſti debent vel peregrinando vel ſaltem
mentaliter cogitando circuire, & pro morte eius gemere &
dolere, & maximè qñ cogitant ꝙ græci qui interpretantur in-
colę ruminantes. i. Iudei vagi & deſperantes, ipſum pro ſalute
noſtra humani generis occidere. Iſti ergo debent ignem ſuæ

paſsionis intrare,& ibi per compaſsionis & dilectionis ardorē
ſecum eo concremare.ad Galath.3.Chriſto confixus ſum cru
ci.& eum eodem commori & dolere.Sol verò iuſtitiæ deus ip
ſos finaliter quando mundum iudicabit, reſuſcitari de ſuis ci-
neribus faciet,& eos ſurſum ad cęli gloriam ſecum ducet. Vel
etiam dic q̄ iſti cum Chriſto morientes ſpiritualiter,debent p
vitæ nouitatem cum ipſo reſurgere , & per contemplationem
ſuperius euolare.ad Col.3.Si conſurrexiſtis cum Chriſto,quę
ſurſum ſunt quærite.

De Monedula. Cap. 51.

1 MONEDVLA dicitur quaſi monetam diligens.
Iſta.n.teſte Iſido.& Plin.aurum furatur, & fura-
tum abſcondit.Vnde Cicero dicit. Non plus au
rum tibi quam monedulæ cōmittendum eſt. Ta
les ſunt auari, qui diligenter aurum & argentū
alienum per fraudes ſubtrahunt,ipſumq; occul
2 tant & ſeruant,& aliquid expendere nunquam volunt.¶ Mo-
nedula docetur loqui , veruntamen mane in ortu ſolis melius
& tenacius addiſcit. Sic verè hō in mane iuuētutis melius ad-
diſcit & retinet quicquid fuerit ſibi dictū , & ideo in mane iu-
uentutis debet ſcholas & ſtudia frequentare,vt detur paruulis
3 aſtutia,& adoleſcenti ſcientia.Prouerb.1. ¶ Iſta auis eſt nigra
& turpis coloris,eſt tamē propter modulamina quæ addiſcit,
hominibus valde grata. Sic multi defectus naturæ ſi quos ha-
bent,arte & gratia recompenſant & ſupplent.

De Merula. Cap. 52.

1 MERVLA ſicut dicitur in lib.de natura rerum,
eſt auicula nigra,dulciſsime modulans , libēter
in aqua ſe balneans , & roſtro plumas ordinans
atq; purgans.Hæc auis plumas non exuit,ſicut
aliæ aues,ſed omni anno roſtrum mutat,& hoc
in ebur ſeu in candorem,veruntamen maſcula
ſolum ſm Pli.lib.10.c.29.Et quamuis ſit nigri coloris, tñ colo
ris turpitudinem cantus modulamine recōpenſat. Viſa eſt.n.
merula quæ nouem notas concordantiæ muſicalis ita benè di
cebat,q̄ a nullo poterat muſico reprehendi . Addit tamē Plin.
vbi ſupra q̄ merula æſtate canit,hyeme balbutit , circa ſolſti-
tium muteſcit.Tales debent prædicatores eſſe, quia iſti debēt
ſe ſæpe balneare per compunctionem , nigri eſſe per humilem
conuerſationem,modulantes per altam prædicationem,roſtra
.i.verba renouare & mutare per multimoda bonam diſtinctio
nem,& maximè in candorem per caſtam & honeſtam loqu-
tionem.Plumas.i.exteriorem apparentiam debent purgare p
omnis ſuperfluitatis abſterſionem,& ſi quid ſit in eis naturali-
ter defectiuum,debent recompēſare per ſui ſpiritualis cantus
perfectionem.Pſallite deo noſtro,pſallite ſapiēter. Igitur boni
dum ſunt in æſtate gratiæ,per laudem & gratiam canūt. Si ve
rò hyems.i.ſtatus peccati aduenerit, balbutiunt; nec cantum
debitum faciunt.Si verò ſolſtitium.i. totalis elongatio ſolis iu-
ſtitiæ ab ipſis abfuerit,tunc a dei laude & prædicatione peni-
tus muti ſiunt.Eſa.46.Vniuerſi canes muti, non valentes latra
2 re,¶ Merula dū eſt in ſilua cū alijs auibus, loquitur ſicut auis,
qñ verò ponitur in cagia & homines audit loqui,tunc loqui in
cipit ſicut homo . Sic verè religioſi dū ſunt in ſilua religionis
cum alijs ſanctis viris, ipſi loquuntur more auium.i. more vi-
rorum ſpiritualium.ſ.deum laudādo,& vitia redarguēdo &c.
Quando tamen accidit q̄ iſti ponuntur in cagia.i.in domo ali
cuius principis vel prælati, tunc verè quia audiunt homines
ibi loqui more humano.ſ.adulando & detrahēdo , & ideo ipſi
cantum ſpiritualem obliuiſcuntur, & ſicut alij homines adu-
lantur &c.¶ Secundum Solin. cum merula vbiq; ſit nigra ge-
3 neraliter , in Achaia tamen circa ciuitatem cyllenem inuenitē
candida. Ego autem in domo cuiuſdam domini cardinalis me
rulam candidiſsimam vidi,quæ in caturcena galliæ prouincia
fuerat inuenta,& fortè de Achaia aduolando,vel ipſa vel eius
parēs fuerat apportata . Sic verè licet ſit generale q̄ merulę.i.
peccatores & ſeculares per incontinentiam & malam conuer-
ſationem nigri ſunt,illi tamen qui ſunt in achaia,quæ interpre
tatur laborans.i.in labore pœnitentiæ & ærumna;& per conti
nentiam albeſcunt.Non eſt.n.ita niger & infamis peccator , q̄
per innocentiam & caſtitatem non poſsit albeſcere , ſi tamen
de achaia.i.de laborioſa pœnitentia velit eſſe.Ideo Apo.7.dici
tur.Iſti qui amicti ſunt ſtolis albis,qui ſunt & vnde venerunt?
Et reſpondet.Iſti ſunt qui venerunt ex magna tribulatione, &
lauerunt &c.Pli.lib.10.c.30.dicit omnia præmiſſa , hoc exce-
pto,quia loco Achaiæ ipſe ponit archadiæ , & melius credo.

De Nycticorace. Cap. 53.

NYCTICORAX dicitur quaſi noctis coruus, 1
& eſt idē q̄ noctua.Eſt.n auis quæ de nocte cla-
mitat , & eſt eius ſonus odibilis & horribilis
auibus vniuerſis . Hæc cum columbis & mone-
dula pugnat,& earum oua deuorat & frangit,&
talis auis in inſula creta minimè reperitur . Sic
murmuratores roſtro ſuo i.ſuis verbis detractorijs oua colum
bæ.i.bona opera bonorum virorū comedunt , deſtruunt & ad
nihilant,& ideo ſonus & vox talium.i. verba eorum detracto-
ria alijs ſunt auibus.i. probis hominibus odioſa,& tam malis q̄
innocentibus ſunt nociua. Eccle.9.Terribilis in ciuitate ſua ho
mo linguoſus,& temerarius in verbo odioſus erit . Et ideo ta-
les in inſula cretæ.i.in paradiſo minimè reperiuntur: quia fo-
ris canes & venefici &c.dicit de paradiſo Apoc.22.&c.¶ Ny- 2
cticorax eſt auis nocturna:quia lucem ſolis odit & fugit, & de
nocte cum clamoribus cibum quærit,circa domos hominum
habitat,& in ſepulchris mortuorum nidificat & frequētat , &
eſt eius clamor ſm Iſido.auibus cęteris odioſus & ſm eum in
creteuſi inſula minimè reperitur.Iſti ſunt luxurioſi i qui de no
ctē & caligine tenebreſcente die(Prouerb.7.) actus venereos
perficiunt & adimplent. Nam qui malè agit,odit lucem.Ioan.
3.Idcirco oculus adulteri obſeruat caliginem.Iob 24.Iſti lucē
claritatis & manifeſtationis fugiunt & deuitant , & in nocte.i.
in occulto cibum luxuriæ ſibi parant.ſepulchrum autem mor
tuorum.i.malas & fœtidas mulieres frequentant , & circa eas
abſorpti,quaſi in eis totaliter ſepulti iacent. Iſti tamen clamo
re cibum quærunt , nam cum prauis verbis & ſuggeſtionibus
cibum luxuriæ ſibi parant.Iſti circa domos habitant:quia ve-
rè iſti in delicijs & quiete,quæ per domos deſignātur, iugiter
& continuè perſeuerant.Et clamor. i. verba inhoneſta talium
eſt cæteris auibus.ſ.deo & bonis hominibus odioſus,& ſine du
bio in inſula cretenſi .i. in paradiſo tales minimè ſunt reperti.
Nam cretæ interpretatur vocatio conſummata, per quā intel-
ligitur paradiſus,in quem ſi quis introierit; bene patet q̄ eius
vocatio conſummatē.¶ Noctua ſeu nycticorax eſt auis noctur- 3
nalis. Nycticorax hæc dicta,in ruinis & parietibus nidificat,&
dr̄ noctua : quaſi de nocte tuens qa de nocte acutè videt, ſed
adueniēte ſplēdore ſolis eius viſus mirabiliter hebetaē . Hanc
inſula cretēſis nō habet,& ſi aliunde venerit,morit,& eſt auis
de nocte cibū quærens,& clamitans in quærendo. Hi ſunt ad-
uocati:qui clamando per litigia,cibum diuitiarum acquirunt:
Hi in ruinoſis.i.in mundi proſperitate,quæ ſemper fluit & ruit
habitant & verſantur, & ibi pullos .i. filios & filias nutriunt &
educant.Iſti de nocte .i. in negotijs ſecularibus acutè vident:
quia verè in talibus ita ſunt aſtuti,q̄ vix poſſunt ab aliquo re-
dargui vel concludi,ſed in die iudicij aduenieute ſole iuſtitiæ
Ieſu Chriſto , tunc viſus ſapientiæ & diſcretio talium erit to-
taliter hebetata, & tunc verificabitur illud 1. ad Corinth. 1.ſ.
Perdam ſapientiam ſapientium , & intellectum prudentū re-
probabo.Tunc.n.adducet dominus conſiliarios in ſtultum fi-
nem.Iob 12.&c. Et ideo cretenſis inſula,quæ interpretatur vo
catio conſummata,i.paradiſus,tales aues non ſuſtinet,imo illi
qui ibi voluerunt litigare & contendere .ſ.angeli mali, ſtatim
exinde viliter ſunt eiecti . Sepultura aſini ſepelietur putrefa-
ctus & proiectus extra portam Hieruſalem. Hie.22.

De Niſo. Cap. 54.

NISVS eſt auis prædalis minor herodio , ſibi tñ 1
eſt ſimilis in colore , & tamen ſocialiter volare
recuſant. Niſus.n.non vult habere ſocium in ca
piendo auem,ſolus.n.habere honorem vult, vt
dicunt. Cauſa eſt,ne ſi haberet ſocium in vola-
tu,ipſum haberet poſtmodum in paſtu,ſicut di
citur in lib.de natura rerum. Tales ſunt ſuperbi: qui ſi aliquid
laudabile facere debeant,ſoli volunt eſſe ſi poſsint, ne fortè al
teri gloria tribuatur,vel ne in lucro cum ipſis condiuidere te
neatur. Mouentur.n.ex inuidia,ex ſuperbia & ex auaritia . Ex
inuidia:quia nolunt habere parem.Ex ſuperbia : quia vellent
ſibi vendicare gloriam & honorem: Ex auaritia verò:quia ſoli
volunt habere emolumenti commodum & valorem. Eccle.6.
Nunc manducabo de bonis meis ſolus.Teſte Ariſto.Solus ni-
ſus inter aues p̄dales comedit aues ſui generis. Sic ſunt auari,
qui etiam

qui etiam illis de ſuo genere non parcũt. Vel etiam luxurioſi & inceſtuoſi,de quibus Hier. 9. Vir fratrem ſuum venatur ad mortem,& inimici hominis domeſtici eius.

De Onocratolo. Cap. 55.

1 ONOCROTALVS eſt auis quę ore ſuo horridum ſnnum facit,& eſt duplex ſm Iſido. Eſt.n. quædam aquatilis, alia ſolitudinis, & roſtro ſuo in aqua vel luto immerſo borridè ſtridet. Hæc maximè anguillis inſidiaẽ,quas in ventre ſuo viuas deglutit,& poſtea ita ruminat ac ſi eas inter dentes proprios maſticaret,& dum in littore quieſcit, roſtrũ ſuum ſurſum erigens ab aquila vel accipitre roſtri ſui acumine ſe deſendit.Illud autẽ genus quod in aqua verſatur, ſm Iſi. mirabiliter eſt guloſum. Habet onnctotalus duos vẽtres, & in primo ſine maſticatione cibus transglutit, & poſt in ſecundo ventre tranſmittit,vbi poſtmodum digeruntur. Primus tamen venter ſibi pro gutturis veſica reputatur,ſicut dicit Pli.lib. 10. c.47. Hic eſt detractor:qui ore ſuo ſonũ detractionis facit, Nã in luto,& ſtercoribus.i.in malis operibus aliorum os ſuum immittit,quando detractoribus detractoria verba dicit, & ſic aſpirans per detractionem borribilem ſonum reddit. Apocal. 3. Loquebatur ſicut draco. Anguillis tamẽ.i. mollibus & delicioſis & etiam luxurioſis maximè tales aduerſantur. Iſtos.n. viuos deglutiunt,quando eos eorumq; facta per iugem memoriam ſibi incorporant,& poſt ita dentes mouent,& maſticant p detractionem,ac ſi eos proprijs dentibus lacerarent. Iſti habent duos ventres.primus venter eſt viſus: quia omnia volunt ſcire & videre,& in iſto ventre quicquid poſſunt reponunt. Sed ſecundus vẽter eſt ns,in quo cibes.i.aliorum facta per viſum recepta detrabendo digetunt,lacerant & corrodunt. Habebant dentes ferreos,& comedebant & corrodebant. Dan.7. Et ſunt duo genera talium onocrotalorũ:quia & in deſeito religionis, & in aqua mundanæ fluxibilitatis inueniuntur hodie detractores. Vnde Sopho.2. Onocrotalus & hericius in liminibus eius morabuntor. Item roſtro ſuperius eleuato ab accipitre ſe defendunt:quia quando accipiter.i.prælatus vult eos corrigere, eleuant os.i.verba ſua verſus cœlum, loquendo & adulando prælatis,& ſic accipiter nõ lædit eos: qa per verha huiuſmodi a gtauamine proteguntor, cum tamẽ prælati deberent dicere illud Iob 41. Non parcam ei verbis potentibus, nec ad deprecãdum compoſitis. Vel accipitres ſunt prædicatores,qui.ſ. non audent tales tangere vel corrigere,propter acutiem roſtri ſui.i. ꝓpter verba ſua detractoria,timentes ne ab eis diffamentur. Et iſti procul dubio valde ſunt guloſi: quia vt cõmuniter detractores ſunt ciborum maximi voratores, quod potiſſimè patet inter religinſos &c. Nota ꝙ onocrotalus buthor eſt,auis .ſ.quæ roſtrum ponit in luto vel in aqua, & flando horribilem ſonum gignit. Sic illi os ſuum ponunt in aquis deliciarũ & proſpetitatum,& in luto peccatorum ſuorum,& inde efficiunt ſonum iactantiæ, de pecatis ſuis ſcilicet & proſperitatibus gloriantes,qui quidem ſonus deo & hominibus eſt tędioſus. Prouer.2. Lætantur cum malè fecerint. Et Eſai.3. Peccatum ſuum ſicut Sodoma prædicauerunt.&c.

De Aureola. Cap. 56.

1 AVREOLA eſt auis crocei coloris, quæ nidũ ſuum in ramis arbornm pendentem mira ſubtilitate facit,ac ſi in ſolo aere penriere videretur. Sic illi qui ſunt coloris aurei per anream conuerſationem, faciunt ſibi nidos ſurſum in ramis crucis per deuotionem, ibique ex toto pendere videntur per ſpem, fiduciam & affectionem. Iob 7. Elegit ſuſpendium anima mea.

De Oto. Cap. 57.

1 OTVS eſt illa auis quæ diciẽ hua gallicè, quę de nocte elamat hu,hu, vocem prætẽdens humanam, ita vt hominem deuiatum,a frigore congelatũ, in nemore clamare credas. Hæc auis bubone minor eſt, noctua maior,& eminentibus plumis aures habere videtur,& eſt odio alijs auibus vniuerſis. Iſtis ſunt ſimiles aliqui hypocritæ,& pauperes falſi,qui ſi audiuntur,propter eorum vlulatus & querimonias,rectè depreſſi vel mortui eſſe videntur, quãuis talis vlulatus nõ ſit bonæ neceſſitatis,ſed potius tõne truãnicę fictionis. Et iſti aures.i.virtutẽ obedientiæ habere videnẽ, veruntamen hæ non eſſe aures: imo plumæ vanitatis & hypocriſis dinoſcunẽ. Cornuti.n.ſunt p ſuperbiam,ꝗuis videanẽ habere aures per obedientiã. Aues.n.eorum ſunt de plumis inq̃tum obedientia talium ſemper habet plumas.i.vanitatem adiunctam. Iaco.5. Plorate vlulantes in miſerijs veſtris.

De Pellicano. Cap. 58.

PELLICANVS qui idem eſt quod porphyrio 1
ſm phiſologum & ſm glo.ſuper pſal. eſt auis nimis amans filios ſuos. Illi tñ filij cum incipiunt creſcere,parentes in faciem percutiunt,propter qđ ipſos parens repercutit & occidit: quos mortuos mater per triduum deflet,& ſe in coſta percutiens,& ſanguinem calidum ſuper pullos infundens, ipſos ad vitã reſtituit iterato. Pellicanus eſt deus,pulli eius ſunt humanum genus. Pellicanus ergo pullos ſuos diligit: quia deus diligit oĩa quæ ſunt,qm̃ ſua ſunt. Sapie.11. Sed pullus patrem ſuum in facie percuſsit,qñ Adã per peccatum ſe oppoſuit cõtra deum,in facie ſibi dicens. Vxor quam mihi dediſti &c. Ge. 3. Nam peccatum in eum retorſit,& ſic eum velut iaculo in facie percuſsit. Sed pater pellicanus eum repercutiẽs occidit,qñ morti duplici ſubiectum de paradiſi viridario relegauit. Sed verè verus pellicanus.ſ.dei filius, p tres dies luxit pullos ſuos quia toto tempore legis naturæ, & toto tempore legis ſcriptæ humano generi condoluit. Doleo ſup te fili mi Abſalon.2. Re. 18. Et ideo tertio die,videlicet tempore legis nouæ, tẽpore.ſ. paſsionis, in coſta ſe percuſsit, qñ ſine contradictione aliqua crucifixus,latus ſuum permiſit lancea perforari. Et tunc ſanguine ſuo pullos occiſos ꝑfudit, quando virtute ſanguinis & paſsionis ſanctos patres peccato originali mortuos, a peccati & inferni morte & carcere liberauit. Vel dic ꝙ pellican⁹ Chriſtus poſtquam in cruce pro pullis ſanguinem ſuum fudit,poſt tres dies ipſos reſurgẽdo ſpiritualiter ſuſcitauit & a morte ꝑpetua liberauit. Vnde Oſeæ 6. Venite reuertamur ad dñm, qm̃ ipſe cœpit,& ſaluabit nos. percutiet & curabit nos, viuificabit nos per duos dies,in die tertia ſuſcitabit nos. Vel pone ſm magiſtrum Iacobum de vitriaco lib.de mirabilibus orientaliũ regionum,ꝙ eſt quidam ſerpens in deſerto qui inimicatur pellicano,& ideo nidum ſuum intrat dum eſt ad paſcua,& pullos eius inuenenat & occidit & rediẽs pellicanus & eos mortuos inueniens,per triduum deflet,vt dictum eſt,& virtute ſanguinis ipſius ipſos ad vitam ſuſcitat & reducit. Sed ex iſtu ſanguine emiſſo multum infirmatur & debilitatur, & aliqui pullorũ naturali inſtinctu matris beneficia ſentientes,matrem debilitatam paſcunt. Alij autem degeneres, nullam eius penitus curã gerunt,& ideo mater ſanata & ad proſperitatẽ veniens paſcentes ſe refouet,& ſecum in nido recipit, degeneres autẽ deijcit & expellit. Sic verè charíſsimi ſerpẽs antiquus.ſ.diabolus,pullos pellicani.i.ipſos filios & creaturas dei.ſ. Adam cũ tota poſteritate interfecit. Sed pro certo iſtos ipſe verus pellicanus Chriſtus virtute ſanguinis a morte criminum ſuſcitauit. Sed verè charíſsimi multi ſunt peſsimi peccatores huius beneficij immemores,& de ipſo ſic debilitato & pro nobis mortuo & infirmato penitus non curantes,iuxta illud Amos 6. Nihil patiebantur ſuper contritionem Ioſeph. Boni tamen ei compatiuntur,& ſibi debilitato in perſona ſuorum pauperum beneficia largiuntur. Eſa.28. Reficite laſſum,& ecce hoc eſt meum refrigeriũ. Et ideo Chriſtus inter vtroſq; diuidet in die iudicij, dicens malis,ite. bonis autem dicet,venite. bonoſq; ſecum in nido paradiſi recipiet,malos verò in infernum expellet. Matth.
25. Venite benedicti patris mei &c. Ibidem. Ite maledicti &c. 2

¶ In ægypto ſunt duo genera pellicanorum. Nam cum in ægypto ſit quidam fluuius exiens de paradiſo,qui dicitur nilus,circa illum in ſolitudine verſatur vnum genus pellicanorum,cuius cibus ſunt lacertę & alia reptilia venenoſa, ſed quia habet naturam calidam, ideo digerit, & minimè ſibi nocent. Aliud genus verſatur in fluuio,cuius cibus ſunt piſciculi qui in flumine oriuntur. Et nihil comedit pellicanus,niſi illud cum pręda in aqua primitus intingatur. Ægyptus eſt mundus,vbi habitant duo genera pellicanorum.i.hominum.ſ.contemplatiui, qui circa mundi fluuium.i. circa deuotionem morantur, vbi piſciculis.i. verbis delicioſis doctrinæ. veſcuntur. Aliud autem genus habitat in ſolitudine mundi huius, vbi (ſi tamen calorẽ habuerint charitatis) lacertas & venena.i.mundi negotia quæ comedunt & perpetrant,poterunt digerere.i. debite diuidere, & etiam diſpenſare. Apo.3. Vtinam calidus eſſes. Figura Leui. 14. vbi dicitur ꝙ erant duo paſſeres cuius, vnus immolabatur in aquis

in aquis, vnus alius intingebat in ſanguine immolati, & per-
mittebatur euulare in agrum, & ſic purificabatur leproſus. Pri-
mus paſſer eſt contēplatiuus, qui deo ſe immolat in vaſe fictili
humilitatis & religionis, ſup aquas viuas deuotionis. Sed paſ-
ſer alius eſt actiuus, qui traditus libertati, euolat ad mundana,
& in ſanguine alterius intingitur, quia actiui ſanguine & pœ-
nitentia religioſorum liniti & adiuti, a peccatis facilius liberā-
tur, & ſic leproſus mundatur quando peccator in aliqua iſta-
3 rum vitarum a ſuis iniquitatibus emendatur. ¶ Nota ꝙ pellica
nus ſiue porphyrio eſt auis quæ cibum non comedit niſi prius
in aqua intingatur. Vnde pede ſuo vtitur loco manus, quia pri
mo eius cibum in aqua intingit, & poſt ad os ſuum applicat &
manducat. Iſte autem a Pli. lib. 10. ca. 46. porphyrio dicitur. de
quo etiam dicit idem ꝙ ſolus inter volucres aquam morſu bi-
bit. Pellicanus eſt prædicator. Manus eius ſunt opera. Os eius
ſunt verba. Aqua eſt ſacra ſcriptura. Debet ergo prædicator
quicquid comedit. i. quodcunque opus ſibi incorporat per imi
tationem, vel alijs comedere tradit per prædicationē, in aqua
. i. in ſacra ſcriptura intingere, vt. ſ. ſecundū ſacræ ſcripturæ di-
ctamentum oīa ordinentur, & manum ad os debet applicare
inquantum cibum doctrinæ quem per os ſuum prædicando di
cit, primo manu per ipſius complementum palpare debet &
tangere. Vnde 2. Paral. 3. Ore locutus es, & opere perfeciſti. Et
ſicut pellicanus eſt auis ſolitaria, & valde ſicca, ſic & prædica
tores debent eſſe ſolitarij, mundi negotia fugiendo, & ſicci ab
ſtinentiam ſuſtinendo &c. Sed non ſic eſt de multis. Quæ di-
cunt facite, quæ autem faciunt nolite facere. Matt. 23. Morden
do autem debent bibere: quia. ſ. aquam ſacræ ſcripturæ debēt
mordaciter. i. auidè recipere & ſtudere. Vel dic ꝙ talis eſt ma
lus auditor, qui. ſ. aquam quam bibit. i. prædicationem quā au-
dit, mordere dicitur, inquantum de ipſa libenter murmurat &
obloquitur. Vel dic ꝙ prædicatores moderni aquam mūdanæ
proſperitatis & deliciarū reprehendendo mordent, & tamē ip
ſam quam mordere & contemnere videntur, bibunt libenter,
hauriunt & affectant. ad Ro. 2. Eadem. n. agis quæ tu iudicas.

De Perdice. Cap. 59.

1 PERDIX ſm Iſid. eſt auis fraudulēta, & oua
rapit & furatur aliarum auium, & in nido ſuo
tanquam propria fouet, ſed tandem pulli ex-
cluſi vocem matris propriæ audientes, puta-
tiuam dimittunt matrem, & ad propriam re-
uertuntur. Nec multum laborat accubando
ſuper pullos, imo plusquā aues aliæ faciliter & leuiter eos fo-
uet, & ſtatim ꝙ pulli nati ſunt, ſequuntur matrem & quærunt
cibum. Et eſt paucæ pennoſitatis & multæ carnis & ideo debi
lis eſt volatus, & ſi aliquando volet, parum volando in aere ſe
leuat, & ſtatim poſt modicum terram petit. Niſum timet & dū
ipſum in aere viderit, a terra nullatenus ſe erigit vel ſuſtollit,
& dum ad ſonitum paruæ campanellæ fugit, in reti vel laqueo
ſubito ſe inuoluit, vbi eā auceps arripit & occidit. Talis eſt di-
ues auarus necnon vſurarij fraudulenti, cauſidici & raptores, q.
oua. i. bona temporalia aliorum per cautelas furantur, & in ni-
do arcarum ſuarum tanquam propria condunt ipſa. Et quādo
excluſa fuerint i. per eos multiplicata, & credunt eis vti, tunc
ſine dubio occidūtur a morte, & pulli ad matrem propriam. i.
ad diabolum, qui eis ipſa genuerat, reuertūtur. Nam diabolus
diſpenſat bona & dignitates diuitū, de vno ad aliū. ſ. poſt mor-
tem. Vel mater eſt mundus, qui omnia tenet, & ad eum totum
poſt mortem reuertitur. Hie. 17. Perdix fouit, quæ non peperit
fecit diuitias, ſed non in iudicio, in medio dierum ſuorum de-
relinquet eas. Vel dic ꝙ perdix eſt fraudulentus diabolus, qui
nos de nido veræ matris noſtræ religionis vel Chriſti, per pec
catum ſubtrahit, & in nido ſuo. i. in mundo fouet & nutrit. Et
ideo ſtatim vocē ꝙ veræ matris noſtræ in ſcriptura vel in præ-
dicatione audimus, matrem putatiuam. i. diabolum vel mūdū
dimittere debemus & ad matrem noſtram ſ. Chriſtum redire.
2 Ioan. 19. Fili ecce mater tua. ¶ Nota ꝙ perdix non multum la-
borat pullos fouēdo. Sic vſurarij in filijs, bonis temporalibus
impinguandis, non multum laborant: quia ſine magno labore
diuitias ipſis accumulant & acquirunt. Nam dicitur Eccl. 51.
Modicū laboraui, & inueni mihi multam requiem. Præterea
filij ſequuntur matrem, & cibum quærunt mox vt ſunt nati. i.
ſcientes aliquid intelligere. ſuos. n. parentes imitantur, eorum-
que exemplo per vſuras vel alias cibum diuitiarum acquirere
ſatagunt & congregare. Actuū 7. Sicut patres veſtri, ita & vos.
Iudicum 5. Iſti in locū ſurrexere patrū ſuorum. Ezec. 15. Sicut
mater, ita & filia eius. ¶ Perdix paucas habet plumas, & multā 3
carnem: & ideo a terra non multum eleuatur, & ſi eleuata fue
rit, ſtatim ad terram reuertitur. Sic verè multi ſunt qui paucas
habent plumas ſ. virtutum, ſed multam habent carnem. i. car-
nalem affectionem, & ideo a terra. i. ab amore temporalium nō
ſe leuant, nec ad aera. i. ad bona ſpiritualia deferuntur, & ſi ali-
quando ad ſpiritualia, vtpote ſemel in paſchate eleuentur, ad
terram citu redeunt, ſpiritualia dimittentes. Præterea perdix
niſum & campanellam timet. Sic mali, prædicatores qui ꝑ ni-
ſum ſignificantur, & campanellam. i. verbum dei & ſonū eius
fugiunt & abijciunt & abhorrent, & ideo videntes in eccleſia
prædicatorem, nunquam de terra. i. de domo ſua recedūt, nec
ad eius ſermonem vadunt, ne audiant quomodo debeant a tē-
poralibus ſe leuare. &c. Vel dic ꝙ campanellæ. i. prædicationis
ſonitum fugiunt, & in reti auaritiæ ſe inuoluunt, vbi a diabo-
lo capiuntur, & per mortem occiduntur, & plumis bonorum
temporalium vel amicorum carnalium ſpoliantur, & tandem
in veru inferni coquuntur, & ab aucupe diabolo deuorantur,
& ſic fit ꝙ illi qui aliena furantur, tandem ab alijs affliguntur.
Vnde Eſa. 29. Væ qui prædaris, nōne & ipſe prædaberis? ¶ Per 4
dix eſt auis libidinoſa, inſtantum ꝙ linguis inuicem applicatis
præ deſiderio æſtuāt, maſculus etiam ſuper maſculum ſalit, ſe
xum totaliter obliuiſcens. Vnde etiā Solinus dicit ꝙ inter per
dices dimicatur circa cōnubium, victoſq; credunt fœminarū
vice venerem ſuſtinere. Tantæ ſunt etiam libidinis ꝑdices (ve
ait) ꝙ ſi ventus a maſculo flauerit, fiāt prægnātes odore. Quod
etiam dicit Pli. li. 10. c. 33. & de nocte conuerſis poſterioribus
perdices ſedent. Et habent parum de plumis, ideo parum vo-
lant. &c. Timet niſum & campanellæ ſonitum, ideoq; frequē-
ter fugiēs, in rete aucupis ſe inuoluit. ſic luxurioſus paucis plu
mis indutus virtutū, multis carnalibus implicitus, ad ſpiritua-
lia parum volat. niſum. i. prædicatorē & cætera vt. §. præcedēti
ac per hoc in rete luxuriæ ſe inuoluit. quandoque autem ſexū
naturalem obliuiſcens propter libidinis ardorem, opera indici
bilia peragit, & contra naturam turpiter & beſtialiter aliquo-
tiens multa facit. ad Ephe. 5. Quæ in occulto ab eis fiunt, turpe
eſt dicere. Et breuiter inter ꝑdices. i. luxurioſos, flatus maſcu-
li. i. verbum & odor famæ ipſius a fœminis auditus & perce-
ptus, facit eas concipere libidinem & ardorem. Vel poteſt di-
ci de beata virgine: quæ ſolo odore. i. ſolo auditu concepit ver-
bum. Eſa. 7. Ecce virgo concipiet. ¶ Perdix eſt auis quæ pullos 5
ſuos multum diligit, & ideo circa venatorem, circūuolat, ſeq;
debilem & claudam ſimulat, vt dum eam venator credens ca-
pere ſequitur, a nido pullorum ſuorum elongetur, vt per hoc
pullis eius euadendi & euolandi libertas detur. Sic verè patres
ſpirituales pro filijs liberandis, debent volitare contra diabo-
lum, & ei taliter ſe opponere, vt ab ipſius inſidijs ipſos valeant
liberare. Perdix. n. fingit ſe non poſſe currere, vt auceps ipſam
tentans capere, filios euolare dimittat, poſt quos & ipſa deluſo
aucupe euolat. Quia veræ matres. ſ. prælati & perfectiores de-
bēt ſe pro ſubditis, aduerſarijs opponere, & plus de ſalute gre
gis, quam de propria curare, & debilitati ſubditorum ſuam fir
mitatem, ſcutum & galeam exhibere, exemplo Chriſti, qui de
diſcipulis, aduerſarijs dixit. Si me quæritis, ſinite hos abire.
Vel allega quomodo debilitas & fragilitas aliquādo eſt fingē-
da, ſecundum ꝙ negocium requirit, vt. ſ. inde ſequatur ſibi &
alijs vtilitas. De Chriſto. n. habemus ꝙ finxit ſe longius ire.
Et dauid aſtutè ſe fingendo furioſum, periculum euaſit 1. Re.
20. ¶ Perdicis ſm Pli. fel mixtum cum totidem mellis, multū 6
clarificat viſum, ſed oportet ꝙ in pyxide argentea conſeruet.
Fel eſt tribulatio propter eius amaritudinem. Argentum con
ſeruans eſt diuina ſcriptura. Mel dulce eſt ſpes de æterna glo-
ria. Quando igitur oculus intellectus alicuius eſt carnalitatis
vitijs obfuſcatus, tunc ſi fel tribulationis ei cōmiſceat, multum ſi
bi prodeſt ad ſalutem: quia mala quæ nos hic premunt, ad deū
citius ire compellunt. Gregorius. Si tamen cum melle. i. cum
ſpei æternæ dulcedine & quaſi tranquillitate ſuſcipiatur, & ſi
in argento inuoluatur. i. ſi homo tribulationē ſuſtineat eo mo-
do quo ſibi ſacra pagina dictat. Nam ſicut medicus amarā me
dicinam aliquo dulci inuoluit, ſic pater miſericordiarum cum
tentatione facit prouentum 1. ad Corint. 1. Figura Leui. 7. vbi
dicitur ꝙ cum hoſtia cōburenda libamina offerebantur. ſ. oleū
& farinā. Farina eſt ſacra ſcriptura: quæ mola ſani intellectus
teritur & caſſatur. Oleum eſt cōſolatio ſpūalis: quia. ſ. deus qn̄
aliquem cōburit per tribulationē, ſemper adhibet leniticiuam
conſo-

conſolationem, vnde dñs cũ panibus hordeaceis dedit piſces.
Mat.14.& 2.ad Corin.1.Cõſolatur nos in oi tribulatione nr̃a.
¶ Perdices vna poſt aliã intrant rete, & ſic ꝑ primæ ſequelam,
aliæ periculo ſe exponunt. vbi.n. dux gregis quæ prima vadit
intrauerit, ſtatim ſecunda, deinde tertia mox intrabit ſm̃ Pli,
vbi ſupra.ſ.c.33.Sic multotiens fit ꝙ dum malos ſocios ſequi-
mur, in rete diaboli inuoluimur, & ſic vna cum eis per eorum
ſequelã & imitationẽ & decipimur. Facile eſt.n. vt quo prima
intrat, aliæ ſequanẽ, & ꝙ illud quod a prælatis & prioribus effi
citur, ab alijs in exemplum trahatur: quia ſicut dr̃ Eze.1. Quo
cunq; declinabat quæ prima erat, ſequebãtur & cæteræ. ¶ Per-
dicum filij dum aucupem volunt euadere, ſolent glebas terræ
in pedibus ponere & reſupini iacere, & ita fit ſm̃ Solinũ ꝙ ẽt
deprehenſi ſæpe lateant. Sic & nos ad cœlum per deuotionẽ
nos ſupinemus, & glebam terream.i.mortis memoriã, præ ocu
lis habeamus, & ita diaboli inſidias euademus. ¶ Maſculi præ
nimia libidine non volunt ꝙ fœminæ vacẽt ad pullos, & ideo
oua frangunt niſi caute a fœmina abſcondanẽ.&c. Vide ſupra
de cubeth, quod idem eſt quod perdix ſm̃ innocentium. ¶ Per
dix cum caput habet abſconditum, totum corpus ſuum abſcõ-
ſũ credit, & ita ſtulta eſt, vt cũ neminẽ videt, a nemine credat
videri, & inde fit ꝙ faciliter ab aucupe põt capi. Sic ſunt multi
qui ita ſunt per malitiam excœcati, ꝙ pro eo ipſi aliquid nõ vi
dent, quodq; vitia ſua non percipiunt nec cognoſcũt, ipſi vilia
facta & opera ſua a nemine ſciri vel videri credant, q̃uis oĩbus
nudi & manifeſti cõfuſibiliter appareant. Credũt.n. ꝙ alij nõ
videant in vita ſua malum, niſi quantum ipſi. Iſtud potiſsimè
verum eſt de hypocritis, qui quia caput intentionis ſuæ abſcõ
dunt, credunt ꝙ totum corpus.i.tota ſuperficies vitæ ſuæ oĩbus
intuentibus ſit ignota, cum tñ a plurimis cognoſcãtur. Nau.3.
Reuelabo pudenda tua, & oſtendam gentibus nuditatẽ tuã, &
regnis ignominiã tuam. Tales ergo diabolus faciliter decipit,
& ad inferni introitum ſecum trahit. ¶ Solinus dicit ꝙ cũ per-
dices in toto orbe ſint liberæ, in beotia tñ ſunt ſeruituti ſubie-
ctæ. In ipſo.n.aere habent certos terminos, quos nõ audẽt trã-
ſgredi. In pictauia ẽt ꝓuincia galliæ (de qua natus ſum) eſt quę
dam modica inſula propè malliacũ, vbi nulla perdix dr̃ poſſe
viuere. Quod ex impræcatione beati Hilarij dr̃ factũ eſſe. Beo
tia iſta ſignificat religionẽ, quæ a boue quod eſt aial diſciplinę
deditũ, põt beotia nuncupari: qa ꝓcul dubio cũ ꝑdices.i.hões
ſint naturaliter liberi, in religione tñ efficiũtur ſerui, habẽt.n.
clauſtra & diſciplinæ ſuæ terminos, & ſtaturorũ ſuorũ limites
aſsignatos, quos prætergredi non debent, ſed ibi in obedientia
viuere ſemꝑ habent. Hilarius.n.i.Chriſtus hilaris, ipſis inſula
mundi interdixit, & a ſolo Attico.i.a ſeculo totaliter ſeparauit,
& in ſtatu ſuo viuere eos iuſsit. pſalm. Terminum poſuiſti eis,
quem non tranſgredientur, neq; cõuertentur operire terram.

De Paſſere. *Cap. 60.*

PASSER eſt auis clamoſa, garrula & inſtabilis
pullos in fęno & plumis fouens, muſcis, araneis,
& granis venenoſis ipſos nutrit, & pro nidis hi-
rundinũ occupandis eis roſtro & vnguibus re-
ſiſtit, & ſe quantum põt opponit. Sic auari vſura
rij, & maximè cauſidici & garruli, per litigia, in
ſtabiles etiã ſunt: quia de aſsiſia ad aſsiſiam, de mercato ad mer
catum tranſeunt & labunẽ. Dilexit mouere pedes ſuos, & dño
nõ placuit. Hie.14. In plumis & mollitijs nutriunt pullos ſuos,
& muſcis & araneis & ſeminibus venenoſis.i.diuitijs malè ac-
quiſitis, ſe & ſuos nutriunt & impinguant, pro nidis hirundi-
num.i.pro habitaculis & poſſeſsionibus pauperum occupan-
dis, totis viribus ſe opponunt, & roſtro eloquentiæ & cõmina-
tionis, viribus potentiæ & dñationis eos diripiunt & infeſtant.
Figura de Achab & vinea Naborb 3.Re.21. Applica bñ. ¶ Paſ
ſer fœnum & plumas in nido ſuo ponit, & ſic fouet pullos: ſter
cora de nido eijcit, & eijcere pullos docet. pullos ab alijs dere
lictos tanq̃ ſuos recolligit atq; fouet. muſtelã timet, & eius prę
ſentiam clamando prodit. vxorem zelat, & pugnare conſueuit
pro nidis hirundinum occupandis, & roſtro & morſu ſe oppo
nit. Sic prælatus in nido ſuo.i.eccleſia cui præſidet, debet plu-
mas virtutum ponere (vt eis mediãtibus ſubditi volitent ad ſu
prema) & fœnum inſuper viridę honeſtæ & gratę conuerſatio
nis, & exinde ſtercora debet eijcere.i.temporalia ſuperflua de-
bet ab eccleſia deijcere, & ad hoc ꝓprios pullos incitare. Mu-
ſtelam debet timere.i.demonem, cuius præſentiã clamore prę
dicationis debet alijs intimare. pullos ſubditos debet fouere,
& tam pro ſuis parentibus & notis, q̃ etiam alienis debet zela-
re, & pro eis ſe aduerſantibus opponere, ſeu pugnare, ꝓ nidis
hirundinum.i.ſubditorum conſcientijs ab hirundinibus.i.de-
monibus & vitijs habitatis, per prædicationem occupãdis, de
bet tota cura iugiter laborare. Ioan.4. Alij laborauerũt, & vos
in labores eorum introiſtis. ¶ Paſſer eſt auis inſtabilis, & gar- 3
rula, iuxta hoĩum habitacula nidificans, multum libidinoſa, &
ideo ſm̃ Conſtan. eſt libidinis excitatiua ſi frequẽter comeda-
tur. lepram etiam & morbũ caducum ſæpe incurrit. Sic hoĩes
leues inſtabiles & garruli, eorum verbis & motibus ad libidi-
nem incitant audientes, maximè ſi comedanẽ.i.ſi eorũ conuer
ſatio imitetur, & iõ tales ſic adulationibus expoſiti, leprã luxu
riæ patiunẽ, & morbum caducũ ſuperbiæ vel apoſtaſiæ ſortiũ-
tur. ¶ Paſſer eſt auis quæ multũ diligit ſuã ſpeciem. Qñ.n.con
tingit aliquem eorũ laqueo capi, ſtatim ꝙ clamitãdo auxilium
quærit, cito currũt aliæ ad ipſam adiuuare, & circũuenit paſſe 4
rũ multitudo, & captũ eripiunt & defendũt. Sic verè hõ debet
alterutrum diligere, & ſi vnus Chriſtianus capiaẽ laqueo pau
pertatis, ſtatim eo clamitante & ipſo auxiliũ petente, debẽt ei
alij miter ſubuenire, & ipſum ꝓ poſſe de tribulationũ laqueo
liberare. Iob 36. Si paupertatis funibus vinciatur, liberabit eũ.

De Platea. *Cap. 61.*

PLATEA eſt auis quæ cũ piſcari neſciat, piſces 1
tamen libenter comedit, & mãducat vnde ſicut
dicit Pl.li.10.c.40. Iſta auis ſolet auib' ſub aqua
ſe mergentibus, & ibi piſces rapiẽtibus inſidia-
ri, & eas ad caput accipere, & prædã quam acce
perunt compellit dimittere, q̃ ſolet poſtea manducare. Oſtreã
.n.integrã tranſglutit, ſed cũ ipſam digerit, & venter eius cale
fit, teſtam eijcit & expellit. Per iſtas aues poſſunt ꝓpriè intelli
gi quidam principes & reges ſeculares, qui.ſ. piſces.i.diuitias
aliorum non volunt rapere, raptas tñ ab alijs benè ſolent acci
pere, & vorare: quia pro certo iſti ſolent auibus quæ piſces fu
ranẽ ſub aqua.i.balliuis vſurarijs & raptoribus inſidiari, & cũ
viderint eos piſces & diuitias rapuiſſe, & indebitè acquiſiſſe,
impetunt eos, & dictas diuitias dimittere cogũt ipſos. verũtñ
ipſas illis a quibus iniuſtè raptę fuerant, non reſtituunt, ſed po
tius ipſas ſibi retinent, & cõfiſcãdo oĩa ſibi ſumũt. Et breuiter
de oĩbus quæ talibus ſolent auferre, nõ euomunt vel reſtituũt,
niſi teſtas.i.niſi illud quod penitus nihil valet, illud verò quod
bonum eſt, retinent ſibiipſis. Mat.13. Elegerunt bonos in vaſa
ſua, malos aũt foras miſerũt. Vel dic ꝙ iſta auis ſignificat, men
dicantes, qui dicũt ſe iniuſtè nihil velle acquirere de bonis tñ
quæ vſurarij & alij iniuſtè acquirunt, ſolent libenter elemoſy-
nas accipere, & pitantias manducare. dicunt.n.illis illud Lucæ
16. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.

De Pauone. *Cap. 62.*

PAVO habet carnẽ duriſsimã, quæ nec facile coqui 1
tur, nec de facili putreſcit. Sic auari non poſſunt co
qui, digeri, vel cõuerti igne tribulationis, correctio
nis, vel amoris, imo taliter indurantur per auaritiã,
ꝙ per compaſsionis coctionẽ nullatenus remolleſcunt, nec pu
tredinem ſentiunt: quia.ſ.futuram ſuæ carnis putredinem non
aduertunt. Iob 40. Cor eius indurabitur quaſi lapis. ¶ Pauo ha 2
bet caput criſtatum, debile & ſerpentinum, pectuſq; aureũ &
ſapphireum & decorum, inceſſum occultũ, caudã oculatã &
decoram, vocem terribilẽ & clamoſam. vnde cõiter dr̃ ꝙ pauo
habet plumam angeli, vocẽ diaboli, paſſumq; latronis. Sic ve-
rè multi ſunt in capite.i.in principio ſerpentini, per fallaciã.ſ.
deceptionum, & ideo habẽt pectus aureũ per fictionẽ amoris
& charitatis, vt ſic decipiant alios. caudam habent oculatã.i. fi
nem vitæ ſuæ ſperant habere oculatum per diſcretionẽ, inquã
tũ.ſ.ſperãt in fine pœnitere. Vel per caudam intelligo fraudũ
malitiam, & intentionem, quæ oculis malitiarũ plena eſt. Eze.
1. Totum corpus in circuitu erat plenum oculis. Paſſum.i.viã
& proceſſum in actibus ſuis habent ſimplicem & occultũ: qa
rapinas & vſuras verbis pallianẽ atq; chartis, ſed in fine habẽt
vocem terribilem, qñ.ſ.pauperibus comminando, ipſos exhæ-
redãt. Habebat cornua ſicut agnus, & loquebatur ſicut draco.
Apo.13. Et ſic breuiter iſta habent in principio plumã angeli
per fictam dilectionem, tandem habẽt paſſum latronis ꝑ frau-
dis deceptionem, finaliter verò habent vocem diaboli ꝑ cru-
delem exhæredationẽ, ſicut patet ad literã de vſurarijs & aua
ris. ¶ Pauo maſculus inuidet fęmellæ ſuæ, & inſidiaẽ ouis eius 3
vte

vt ea rapiat, atq; ſpargat: quod timẽs ipſa ſollicitè abſcõdit. Sic
impij prælati ſuis inuident ſubditis ſimplicibus, & ouis eorum
.i. diuitijs & bonis temporalibus, inſidiantur, vt ipſos per extor
tiones & excoriationes diripiant & conſumant, niſi ab alijs di
4 ſcretius tueantur. ¶ Pauo ſm Plini. inuidet hominum vtilitati
& iõ cum habeat ſtercus multũ medicinale, ipſum abſcondit,
ne ab hoĩbus inueniatur. Sic multi prædicatores abſcondunt
ſermones ab ipſis editos & egeſtos, aĩabus vtiles & medicina-
les, tanq̃ ipſis diabolicè inuidentes. Iob 20. Cum dulce fuerit
in ore eius, abſcondet illud ſub lingua ſua. Cõtra illud Sapi. 7.
5 Sine fictione didici, & ſine inuidia cõico. ¶ Pauo fœtũ ſuũ per-
ſequit. habet debile caput, infirmũ, deformè, & ſerpentinum,
cõiter tñ criſtatum. inceſſum habet ſimplicẽ & occultum. col
lum modicum & erectũ pectus ſapphireũ, caudã oculatã, pe-
des deformes, vocẽ terribilẽ & clamoſam. ponit duodecĩ oua
ſm Ariſt. Sic diabolus caput. i. principium ſuggeſtionũ habet
ſerpentinũ p deceptiones, debile tñ & infirmum: qa cogitatio
quæ eſt caput & principiũ pcti, de facili diſsipat. Nõ eſt caput
nequi⁹ ſup caput colubri. Ecc. 25. Tñ criſtã pulchrã ibi habet:
qa iuxta malã cogitationẽ q̃ imittit pulchritudinẽ delectatio-
nis ptẽdit. inceſtum habet ſimplicẽ: qa occulte & fraudulẽter
pcedit in tẽtationibus, quas immittit. Pectus habet ſapphireũ
& caudã oculatã: qa nũc vr pctõrẽ charitatiuè & pectoraliter
& diligere, & caudã pulchrã & occulatã i. finẽ pſperũ eis pro
mittere, quos tñ in inferno faciet ſuã vocẽ terribilẽ obaudire.
Iſte aũt duodecĩ oua ponit, inq̃tũ in corde duodecim gñra ma
larũ cogitationũ immittit, de qbus dr Marci. 7. q de corde ea-
eũt adulteria, fornicationes, homicidia, furta, auaritiæ, neqtiæ,
dolus, impudicitia, oculus malus, blaſphemia. ſupbia, ſtultitia.
Iſta ſunt. n. duodecim oua quæ pauo diabolus ponit in corde
humano. ¶ Pauo inſidiatur fẽmellæ, & eius oua nititur pdere
6 & quaſſare, ſed pullis natis ſolet eos diligere & fouere. Pauo
maſculus eſt mundus, pauoniſſa religio. Qñ igitur pauoniſſa
oua ponit. i. religioſos generat & producit, aliquos filiorum. ſ.
mundanorum ad ſe trahens, tunc mundus eos perſequitur, &
eis inſidiatur, vt de religione extrahat & educat, & ideo mater
religio primo abſcõdit eos, ſicut pauoniſſa oua, donec plumas
virtutũ receperint & ſcientiarũ, & tunc mundus. ſ. pauo vidẽs
eos plumatos & diſcretos, eos diligit atq; nutrit. Vel põt dici
de mũdanis, q hoiem q̃diu eſt in ouo. i. in paupere ſtatu frãgũt
& perſequuntur. qñ verò ouũ auis fuerit effectũ. i. qñ hõ diues
factus fuerit, & ad proſperitatem reductus, tunc ſolet diligi &
foueri, & a cunctis alijs honorari. Prouer. 14. Etiam proximo
7 ſuo pauper odioſus erit, amici verò diuitum multi. ¶ Pauo vi-
dens plumarum ſuarum pulchritudinẽ ſuperbit, & caudã eri-
git & facit rotam, ſed quia habet pedes deformes & rugoſos
ac ẽt pallidos, videns eos, ſubito rotã deijcit & dimittit. Sic ſi
ea pulchritudine corporis vel generis ſuperbias, & rotam &
pompam facias reſpice pedes. i. vitæ finem. ſ. mortẽ pallidã &
deformẽ, & ſic ſine dubio ſuperbiam derelinques. Eccl. 7. Me-
morare nouiſsima tua, & in æternum nũ peccabis. Et Thre. 1.
8 Sordes eius in pedibus eius, nec recordata eſt finis ſui. ¶ Pauo
eſt pulchris pennis indutus, pectore ſapphireo, cũ cauda ocu
lata & pulchra. Secundum Ariſto. primæ arbori ſe conformat.
Nã cũ primo arbor amittit folia ſua, ſic pauo amittit plumas
ſuas, & ecõtra, cũ prima arbor ſua recuperat folia, ſic & pauo
plumas, & hoc in vere, & poſt tres annos pullificat, & tunc co
lorantur plumæ ſuæ, ſicut ẽt dicit Pli. lib. 10. c. 59. & oua fouet
30. diebus, duodecim verò oua ponere conſueuit. Talis debet
eſſe religioſus, qui debet indui plumis honeſtæ cõuerſationis,
maximè in cauda. i. in fine vitæ ſuæ. ſ. circa ſenectutem: quia. ſ.
tunc ſummè debet relucere per honeſtatem, & habere ſapphi
reum pectus per charitatem, debet etiam primæ arbori. i. Chri
ſto conſormari. ſ. in plumarum. i. in diuitiarum ſpiritualium &
temporalium depoſitione, & recuperatione: qa. ſ. eius exẽplo
plumas. i. diuitias quæ in altum faciunt volare per ſuperbiam,
debet oĩno abijcere & deteſtari, & eas per elemoſynas in hye-
me cariſtiæ ſeu paupertatis emittere, & largiri, & ſic in vere. i.
in paradiſo alias recipiet. ſ. diuitias æternales, & etiam in præ-
ſenti gratias & virtutes. ad Heb. 12. Deponentes omne põdus,
& circunſtans nos peccatũ, aſpiciamus auctorẽ fidei. Iſte poſt
tres annos pullificat: quia poſt tria vota religionis ſuæ poterit
Chriſtum in ſeipſo per gratiam generare, & colorem honeſtę
conuerſationis præcipuæ vendicare. Ezec. 16. Sumpſiſti veſti-
menta tua multicoloria. Debet etiam cubare ſuper oua 30. die
bus: quia bona opera, quæ per oua deſignantur, debet fouere
toto tempore vitæ ſuæ, quæ in triceſimo numero. ſ. in numero
decem mandatorum ſub obſeruantia trium votorum ſuorum
debet terminari. & 12. oua debet ponere: quia duodecim fidei
articulos vel duodecim ſolis Chriſti reuolutiones, ſeu 12. par-
ticulas vitæ Chriſti (quas vide infra de agno li. 10. c. 3. §. 14.) ſeu
etiã 12. fructus ſpiritus (quos vide ad Gal. 5. credendo implen-
do vel imitando debet gerere, & habere. Figura Apoca. 12. de
muliere amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in capite eius
duodecim ſtellarum corona. Sic religioſus debet eſſe amictus
ſole. i. ſplendore honeſtæ conuerſationis, & luna debet eſſe ſub
pedibus eius, quia mundanam proſperitatem quæ per lunam
deſignatur, debet habere per contẽptum ſub pedibus affectio-
nis, & coronam ſtellarum 12. in capite: quia in eius intentione
ſemper debent duodecim Chriſti reuolutiones. i. 12. fructus
ſpũs inueniri. vel pone figuram Ezec. 47. & Apo. 22. de arbore
quæ duodecim fructus apportabat, quæ plantata erat iuxta flu
uium. i. iuxta ſacrã ſcripturam, cuius folia. i. verba erant in me-
dicinam, & cuius fructus. i. opera erant in cibum. i. in imitatio
nem &c. Applica bene figuram: quia bona & ad multa propo-
ſita multum reducibilis, & fœcunda. Vide eam infra li. 16. in
ſuo loco ſuo. ¶ Pauo cum habeat pulchras pẽnas, delectatur qñ 9
ab hominibus ſecretæ aſpicitur & videtur, & etiam ſm. Pli. qñ
a circunſtantibus laudatur, & ideo ad plumarum pulchritudi
nem oſtẽdẽdã caudam erigere comprobatur, ipſamq; ad ſolẽ
dicit vertere, vt color eius ſplendidior habeat ſm Pli. vbi ſu-
pra. De nocte verò quando ſubito euigilat, & præ tenebris nõ
poteſt ſuas plumas videre, horrende clamare incipit, & totam
ſuam pulchritudinem amiſiſſe ſe credit, ſicut in libr. de natura
rerũ dicit auctor. Tales ſunt vanigloriosi & curioſi: quia. ſ. pul
chritudinem ſuam tã moralẽ q̃ corporalẽ. i. pulchritudinẽ ope
rum & corporum gaudẽt ab oĩbus intueri, & ipſam verbaliter
commendari, quinimo ad ipſam amplius oſtendendã, ſolẽt in
pompam erigi & extolli, figurati in Aſſuero: qui vxorem ſuam
iuſsit corã oĩbus adeſſe, vt oſtenderet cunctis populis pulchri-
tudinẽ eius. Vxor. n. talium eſt hypocriſis, quam. ſ. volunt vide
ri ab oĩbus, vt pulchritudo conuerſationis ipſius videatur. Nã
qñ tales in tenebris. i. in abſcondito vbi a nemine poſſunt vide
ri, ſe eſſe cognoſcunt, valde dolent, conqueruntur, & gemunt.
Ioan. 7. Nemo in abſcondito facit opera ſua, & quærit ipſe in
palam eſſe. ¶ Pauo habet vocem terribilẽ oĩbus venenoſis, & 10
ideo in loco vbi vocem eius ſępe audiũr, habitare aliquatenus
non præſumunt, vt dr ibidem. Sic verè oĩa venenoſa, & oẽs de
mones, oẽs hæretici & detractores timent & horrent vocẽ cu-
iuſlibet viri iuſti, videlicet vocẽ orationis, vocẽ confeſsionis,
vocẽ prædicationis, & vocẽ grarum actionis & cuiuſlibet ve-
rę locutionis, qa procul dubio vbi ſolent voces huiuſmodi re-
ſonare, nunq̃ ſolent dicti venefici habitare: qa pro certo diabo
lus timet vocẽ cõfeſsionis, & orõnis, hæreticus aũt vocẽ verita
tis & pdicationis. Inuidus verò & detractor vocẽ laudis & gra
rũ actionis, & vocẽ lætitiæ & ſpiritualis iubilationis. Vñ Hier.
30. Vocẽ terroris audiuimus, formido, & non eſt pax. ¶ Pauo 11
qñ aſcendit altè magis ſolito, pluuiam ſignificat. Sic hõ qñ per
ſuperbiã ſe eleuat plus debito, pluuiã æternæ miſeriæ ſibi pro-
noſticat & deſignat. Qui altè ædificat domũ ſuã, quærit ruinã.
¶ Dicit Ariſt. Vnus pauo quinis vxoribus ſufficit, ſi verò vnã 12
ſolã vxorẽ habeat, eorum perdit ſallacitate fœcũditas, put di
cit, & inde eſt q pauones & pauoniſſæ plus abundant in filijs:
qñ ſunt plures q̃ ſi bini & bini eſſent, & ſinguli p ſe ſoli. Sic ve
rè dico q boni magis proficiunt in virtutibus, & plus fœcũdi
fiunt in bonis operibus: qñ ſunt plures in eadẽ ſocietate q̃ qñ
ſoli habitant in ſingularitate. Magis eſt. n. fœcunda charitas ſo
cietatis q̃ ſolitudo ſingularitatis: qa magis fuit fęcũda Lya, quę
ſignificabat actiuã: q̃ Rachel quæ denotabat contẽplatiuã. Bñ
ergo dicit qui dicit; Ecce q̃ bonũ & q̃ iocũdũ habitare fratres
in vnũ. Vel põt allegari de libidine mulieris, cui nõ ſufficerent
quinq; viri, cũ quĩq; pauoniſsis ſufficiat vn⁹ pauo. Et iõ bñ Sa
lomõ os uuluę inter inſatiabilia cõputauit, ſicut dr Prouer. 30.
¶ Teſte palladio, pauonib⁹ vna eſt cura, vt fęminę ſuæ p agros 13
incubantes a vulpibus cuſtodiant. Sic verè plãtis ineſſe vnica
debet cura, vt fœminæ ſuæ. i. ſimplices ſubditi a vulpib⁹. i. a de
monibus, hæreticis, vel tyrãnis, vel ẽtã qbuſuis malis hoĩbus
tueant. Tales. n. vulpes. i. tales deceptores ſunt præ cæteris præ
cauẽdi 1. Re. 18. Vidẽs Saul q prudẽs eſſet Dauid, cœpit caue
re eũ. ¶ Teſte Ariſ. Pauo pprĩã plẽ nunq̃ dignat recognoſce- 14
re quouſq; in criſta ſibi ſimilẽ viderit eſſe. Expone ſicut ſupra
de coruo. ¶ Ad hoc vnũ aduertẽdũ ẽ de pauone, qa. ſ. cũ ſit auis
pulcherrima

8 pulcherrima, rariſsimè tñ venit ad bonum, de decem.n. pullis
pauonū vix euadit vnus. vnde ēt aliquando audiui ꝙ de centū
quadraginta pullis vnicus ad vitā fuerat reſeruatus. Iſtud po-
teſt allegari contra illos qui corporali pulchritudine & curio-
ſæ conuerſationis gratitudine ſunt præ cæteris colorati, quia
pro certo facilius quā cæteri periclitantur, & per diuerſa vitia
moriuntur. Talis.n. ſua pulchritudo eſt eis occaſio ſuperbien-
di & luxuriādi, & ſic eſt cauſa ad honū rarius attingendi. Ideo
16 bene dicitur Prouer. vltimo ꝙ fallax grā, & vana eſt pulchritu
do. ¶ Teſte Iſi. caro pauonis vix aut difficile putreſcit. Vnde di
cit Aug. li. de ciuitate dei 21. ꝙ caro pauonis cocta, & per annū
ſeruata, nihil putredinis habuit, niſi ꝙ corpulētiæ ſiccioris &
cōtractioris fuit. Sic boni hoīes nunquā debent putreſieri per
peccatū, ſed magis in grā perdurare, & maximè ſi igne ſancti-
ſpiritus ſunt excocti. Vel pōt dici de carne Chriſti, quæ nullam
ſenſit corruptelā, & quæ in igne paſsionis fuit excocta. pſal. Nō
dabis ſanctum tuū videre corruptionē. Vel pōt dici de multis:
qui in ſua extimatione ſunt imputribiles & immortales, quan-
do nunquam cogitant ſe corrumpendos nec etiam morituros.

De Palumbis. Cap. 63.

1 PALVMBI ſicut credo, ſunt illæ columbæ quæ
in arboribus nidificant, & ſm Ariſt. binę cōiun-
gūtur, & ſi quis eorū parē ſuū amiſerit, vlterius
nunquā coit. Sic ſunt boni & caſti cōiuges, qui
bini in caſto cōiugio viuentes, cū vnus moritur,
alius in viduitate ſemper manet. Allega vt infra
2 de turture. ¶ Palūbi inuicē ſe diligunt, ſtercus de nido eijciūt,
& eijcere pullos docent, terram ſalſam in ora pullorum euo-
munt &c. Vide omnia illa ſupra de columba.

De Pegaſo. Cap. 64.

1 PEGASVS ſicut dicitur in libro de natura re-
rum, eſt quoddā mirabile monſtrū, quod cor-
pus habet equi, alas aquilę, ſed longe maiores,
caput cornibus armatū, & adeo eſt mirabile ꝙ
cuncta aialia terreat. hoībus aūt & aialibus eſt
infeſtus: potius aūt currit quā volet, & aere col
liſo virtute pennarū more turbinis ventos impellit. Vide ti. de
ethiopia, vbi inuenies de eodem. Sic verè ſunt in mundo multi
tyrāni, quia ipſi habent corpus equi per luxuriā. Equi amato-
res in fœminas &c. Hier. 5. Itē habēt alas aquilæ per ſuperbiā.
Apo. 12. Datę ſunt ei alæ duæ aquilæ, & volauit. &c. Itē habēt
caput cornutū per proteruiā & duritiā 3. Reg. 22. Venit Sede-
chias portans cornua ferrea. Iſti ergo ꝑꝑ deteſtabilē vitā ſuā,
cunctis hominibus ſunt mirabiles, infeſti, nociui, & terribiles,
quia ſicut dicitur 1. Theſ. 2. Deū non timent, & cūctis homini-
bus aduerſantur. Et alis ſuperbiæ ſuę in aere huius mundi ſuſci
tant motus, turbines, tribulationes formidales. Matt. 8. Motus
magnus factus eſt mari.

De Pica. Cap. 65.

1 PICA eſt auis valde garrula, q̄ ad modū hoīs loqui
docet. Hęc aūt inter cęteras cōditiones ſuas vnā ha
bet laudabilē, q̄a de indēnitate loci vel horti in quo
nidificat, curat, & inſidias latitantiū multis clamori
bus manifeſtat, ita vt ſæpe propter eius clamorē a nocēdi pro-
poſito reuocētur, vt dicunt Iſid. & Pli. Talis eſt prędicator, q̄
more humano.i. more prudētis & rationalis perſonę debet ad-
diſcere ſcire loqui. Iſte ergo horti vel loci, patriæ vel eccleſiæ
debet vtilitatibus prouidere, & clamoribus prædicationis de-
bet inſidias diaboli reuelare, vt ſic ipſos poſsit a nocēdi propo
ſito repellere & fugare. Eze. 3. Fili hoīs, ſpeculatorē dedi te do
mui Iſrael &c. Et Eſa. 58. Clama ne ceſſes, quaſi tuba exalta vo
2 cem. ¶ Pica de terra & ſpinis facit nidū ſuū vndiq; clauſum ꝑ-
ter vnū foramē per quod intrat, & adhuc illud foramē ponit a
parte dumi magis ſpinoſa, vt ibi difficilior ſit acceſſus. Si aūt ni
dū ſuū ab homine viſum præſenſerit, trāsfert oua, & cū pedum
digitis ad locū aliū ipſa portat, vt dicitur in libro de natura re-
rum. Nidus, nr̄a eſt cōſcientia vbi oua bonorū operum cōcipi-
mus, & primitus procreamus. Iſta ergo eſt, terra & ſpinis. i. hu
militatis & pœnitētiæ aſperitate cōponēda, & per diſcretā cu-
ſtodiā ne pctā ſubintrēt, vndiq; eſt claudēda, & a viſib' hoīum
abſcōdēda. Si quis vero aliquid ſecretè facere voluerit, & nidū
cōſcientiæ ab inimicis & inſidiatoribus deprehēſum eſſe vide
rit, mutanda ſunt loca. i. alteranda ſunt conſilia & propoſita, &
aliter negocia facienda, ita vt docet Vegetius li. de re militari.
Si inquit negocia tua quæ facturus es, ab inimicis præuēta ſen
ſeris, muta cōſilium. ¶ Cū putat ſe laqueo deprehēſam corpus 3
non mouet, ſed ſolū roſtrū, ne forte motu corporis ſe amplius
implicaret. ſolo.n. roſtro nititur laqueū aperire, & ſe de pericu
lo liberare. Sic homo cū ſe ſentit per pctm̄ a diabolo laqueatū
non debet ad ſui expeditionē niſu & motu corporis laborare,
nec per propriā fortitudinē debet credere ſe poſſe a diabolo li
berari, cū reuera hoc ſit impoſsibile, quia quāto plus cōfidens
de proprijs viribus ſe expedire credet, tāto ſuperbia ipſum in
peccatū fortius implicaret. Cū ſolo ergo roſtro. i. cū ſolis ver-
bis debet ad hoc per orationē & cōfeſsionē laborare, & peccati
laqueū aperire, & ſic nō per ſe, ſed per dei gratiā ſe poterit ex-
pedire. pſal. Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus.

De Pico martio. Cap. 66.

PICVS martius ſm Plin. lib. 10. c. 18. auis eſt in 1
augurijs valde potēs, cuius eſt mira proprie-
tas, quia arbores roſtro ſuo duriſsimo cauat,
& ſub cortice aliquē cibū congruū ſibi latere
ꝓnoſticat, & ēt in cauatura nidū ſuū ædificat,
& pullos ſuos educat, verū ſi quis foramen il-
lud cuneo vel lapide quāuis fortiſsimè obſtruxerit, veniet pi-
cus & ſm aliquos tactu vnius herbæ, ſm Trebiū vero, ſolo ta-
ctu ſeu inſeſsione ſui, cuneū vel clauū eijcit, & inde cum ſtrepi
tu exilit, & ſic nidū ſuū aperit. Picus eſt homo, qui pro certo in
arbore crucis, & in foramina plagarū Chriſti debet per deuo-
tionē nidificare & ibi pullos deſideriorū ſuorū nutrire, iuxta il
lud Can. 2. In foraminib' petrę & in cauernis macerię &c. Igi
tur ſi diabolus iſtud foramē. i. deuotionē ad Chriſti vulnera ti
bi clauſerit, & cuneū vel clauū obſtinationis tibi obiecerit de-
bes ipm̄ per orationē tollere, & ad Chriſti paſsionis memoriā
redire, & impeditū aditū aperire. Gen. 7. Cataractę cœli aper-
tę ſunt. Vel dic ꝙ foramē noſtrū eſt cor, vbi pulli nr̄i. i. vitia nr̄a
latēt. Igitur ſi diabolus introitū huius foraminis. ſ. os per obſti
nationē vel verecundiā obſtruxerit, debet herbā cōtritionis af
ferre, & illā obſtructurā rūpere, & per cōfeſsionē oia reſerare,
dicēs illud pſal. Os meū aperui, & attraxi ſpūm. Vel dic ꝙ pic'
eſt Chriſtus, qui pullos ſuos. i. ſanctos patres in foramine infer
ni collocauerat, vbi ſpe futuræ redēptionis ipſos dulciter nu-
triebat. Veruntñ diabolus iſtos taliter incluſerat & obſtruxe-
rat, ꝙ nemini exitus patebat, & ideo picus noſter Chriſt' ſe ad
iſtud foramē applicuit, & ſeras & oſtia fregit, & ſic ad pullos
ſuos liberādos intrauit, iuxta illud Eſai. 45. Aperiā corā eo ia-
nuas, portas æreas cōterā, & vectes ferreos cōfringā. ¶ Itē ibi 2
dēdē ꝙ in capite ꝑtoris vrbani Lucij tuberonis dū in foro iura
ꝓ tribunali redderet, quidā picus cōſedit ita placide, vt manu
apprehenderetē. Augures tñ interrogati quid hoc ſignificabat,
reſpōderūt ꝙ ſi auis dimittebatē, protēdebat excidiū futurū im
perio. Si vero exanimaretē, prætori futurū excidiū deſignabat.
Prætor vero magis diligēs vtilitatē publicā quā priuatā, picū
ſtatim cōcerpſit & moxq; prodigiū ſecutū eſt. quod ēt dicit Va-
lerius maximus. Imperiū.n. nihil fuit paſſum, ipſe vero prætor
cito poſt peruenit ad ſummum infortuniū. Hoc pōt allegari ꝙ
magis eſt diligēda vtilitas publica q̄ priuata, & ꝙ ille q̄ eſt ꝑ-
tor. i. prælatus vel princeps, nō debet timere propriū danū in-
currere, vt poſsit damnū rei publicę præcauere. Vel dic ꝙ pi-
cus eſt dei filius. Prætor eſt populus iudaic', apud quē. ſ. ille ꝑ
incarnationē conſedit. Hunc igitur iſte prætor. i. iudaicus po-
pulus exanimauit & occidit, & ſic toti imperio. i. toti mūdo vti
litatē fecit, ſe vero deſtruxit penit' & ſubuertit. ad Ro. 11. Opta
bā ego anathema fieri ꝓ fratrib. vt ſic exponatē illud Io. 11. Expe
dit vt vn' (ſupple popul' iudaic') moriatē, & nō tota gēs pereat.

De Pſitaco. Cap. 67.

PSITACVS eſt illa auis q̄ gallicè dicitur pau- 1
pegaudus, de qua dicit Iſidorus ꝙ ſola india pſi
tacū nutrit. Eſt aūt auis ſpecioſiſsima, viridis co
loris per totū corpus, ꝑcincta torque crocea ſeu
aurea circa collū. Hæc auis lingua habet latiſsi-
ma, atq; groſſam, & ideo verba articulatim proferre dicitur,
& ad modū hoīs loqui docetur, vt dicit idē. Secundū Pli. autē
iſta nullam locutionem pōt addiſcere præter humanam. Ta-
lis eſt vir iuſtus, qui debet habere viridem colorem honeſtæ
conuerſationis, torquem auream. i. vinculū charitatis & dile-
ctionis, linguā articulatā. i. verbum prudentis & diſcretę locu-

tionis.ad modũ.n. hominum.i. ad modum perſonarũ rationa-
bíliũ & nõ aliarum debet loqui,& ad hoc ſpecialiter informa-
ri.1.ad Cor.13.Cũ eſſem paruulus,loquebar vt paruulus,cum
2 aũt factus ſum vir,euacnaui quæ erãt paruuli.¶ Pſitacus os &
roſtrum habet ita forte ꝙ ipſum tanqua ſcutũ pro reliquo cor
pore omni difficultati exponit. vnde ẽt ſi ab alto cœciderit ſu-
per lapidẽ,roſtrũ ſuum anteponit , & ſuper ipſum totũ corpus
ſuum ſine læſione ſuſtentat & recipit ſm Pli.li.10.c 42.Roſtro
ẽt loco manus vtitur.qñ repit. Ramos etiam roſtro ſicut manu
apprehendit , qñ aliquando per ſuam cagiam ſurſum ſcandit.
Nunquam.n.vnum pedem ante alium ponit, quouſq; ante oia
cagię virgulã ore vt ſurſum ſe eleuet,apprehendat.vnde nõ in
pedibus ſed in ore virtus eius exiſtit. dum eſt.n.in cagia, nunq̃
volando ſorſum graditur, ſed pedibus tranſuerſaliter ambulã-
do,& ad quemlibet paſſum tractu oris ſe iuuando,ſuperius ele
uatur. Talis eſt os.i.eloquẽtia viri iuſti.iſta.n. debet eſſe fortis,
cõſtans,ſolida atque firma, quia.ſ ad virum iuſtum pertinet ꝙ
in verbis non ſit varius neque duplex.Eccl.32.Si bis interroga
tus fueris,habeat caput reſpõſum tuũ,quia ſicut dicitur Eccle.
5.Peccator cognoſcitur in duplici lingua.Roſtrum ergo iſtud
.ſ.verbalis oratio,cõfeſſio,gratiarum actio,prædicatio ſunt ho
minibus iuſtis pro ſuſtentamento , & cõtra caſum peccati pro
firmamento, & contra lapſum tribulationis pro conſolationis
ſubleuamento , & etiam ad rependum ſurſom per deſiderium
ad æterna pro potiſſimo leuamento.vnde Prouer.12.Os iuſto
rum liberabit eos. Vel põt dici de illis qui habent linguam om
nipotentem in eloquentia,in tantom ꝙ io omni culpa & infor
tunio ſuo per fortitudinem oris.i per virtutẽ ſuæ verbalis elo-
quentiæ ſe cuſtodiunt & defendunt. Eſa.49.Poſuit os meũ dõs
3 quaſi gladium acutum.&c. ¶ Pſitacus habet caput duriſſimũ,
& qñ homo vult ipſum docere loqui , neceſſe eſt ꝙ caput eius
cum ferula vel virga ferrea verberetur,ſicut dicit Solinus.ali-
ter enim verba non addiſcit, vt dicit Plin. vbi ſupra . Sic verè
multi ſunt qoi ad bene loquendum, dicendom ,docendom.&c.
vel etiam ad benefaciendum difficiliter inſtruũtur , quia ſicut
dicitur Eccl.1.Peruerſi difficile corriguntur. Caput.n.habeot
ita obſtinatum & durum ꝙ nihil boni volunt facere,niſi com-
pulſi.&c. Et ideo breuiter dico ꝙ tales ſunt ferula ferrea feriẽ
di, & atroci correctione caſtigandi,& ſeueriter puniendi.pſal.
Reges eos in virga ferrea , tanquam vas figuli confringes eos.
Sic.n. per violentiam bonum facere docentur , qui voluntariè
nihil boni agere dignabantur ad Heb.2.Didicit es his quę paſ
4 ſus eſt,obedientiam. ¶ Inter pſitacos ſunt qnidam qui habent
in pedibus quinque digitos,& iſti ſunt nobiliores,& ad loquẽ-
dum etiam dociliores. Iſta etiã auis intra domum melius edo-
cetur,quanto vero plus ſeneſcit,tanto ad addiſcẽdum amplius
indurat,vt dicit Pli.vbi ſupra. Sic verè illi ſont inter alios me-
liores,& ad diſcendũ fidem & ſcientiam aptiores,qui quinque
digitis.i.diſcretione quinque ſenſuum ſunt dotati , ſi iñ in do-
mo eccleſiæ doceantur. Illi aũt qui ſolum tres digitos.i. illi quĩ
habent triplicem mundi coocupiſcentiam.ſ.concupiſceotiam
oculorum,concupiſcentiam carnis, & ſuperbiam vitæ , rudes
ſunt ad bene addiſcendum,& faciendum,& maximè in tẽpore
ſenectutis,quia iſtud verum eſt ꝙ quanto homo malus ampli⁹
antiquatur,tanto in malo potius induratur,& bonũ facere vel
diſcere dedignatur,quia ſicut dicitur Hiere. 17.Non poteritis
5 bonum facere,cum didiceritis malum. ¶ Pſitacus ſm Iſidorũ
naturaliter homines ſalutat,dicens aue vel chere. Iſta.n.vox &
locutio eſt ipſius naturalis. Iſte etiam homines amat , & ideo
domeſticos & notos oſculari amicabiliter conſueuit . In aſpe-
ctu etiã virginio delectaẽ,ſicut dicit phiſologus.Sic verè mul-
ti ſunt ita naturaliter amicabiles & benigni , ꝙ alios volunt li-
benter & fauorabiliter ſalutare, & quod plus eſt,oſculnm cha
ritatiuum alijs dare, & in aſpectu mundarũ perſonarũ etiã vir
gioum ſe mirabiliter delectare. Ideo dicit Apoſtolus. Saluta-
6 te inuicẽ in oſculo ſancto.¶ Pſitacus quando cibum ſiccum co
medit,ipſum primum & ante omnia aqua mergit, ſicut de quo
dam vidi qui nebulam in vaſe induſtrioſe mergebat,& quia to
ta in paruo vaſe mergi non poterat,ideo illud quod in vna par
te immerſum fuerat,comedebat,& tandẽ ad immergendũ par
tẽ reliquam redibat expone ſicut de pellicano.§.4.¶ Item iſta
7 auis dum in ſpeculo ſe videt,multũ lętaẽ,& ideo ſi offers ei ſpe
culum,lętificat ipſum,ſi vero ſpeculũ ſibi abſtuleris,ipſum tur
bas. Iſtud põt allegari contra iuuenes curioſos,qui in ſpecnlan
do ſe delectat, & ſi ſpeculandi deficit copia,cõturbantur. Ia.1.
Cõparabitur viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpe-
culo. Vel per ſpeculũ intelligo ſcripturã,vbi iuſti ſicut in ſpe-
culo defectus proprios vident,& ideo ibi delectantur,& ſi au-
feratur ſpeculandi.i.ſtudendi copia , male dolent. Vel ſpeculũ
ſignificat viros ſpeculatores,exemplares,& iuſtos,qui ſunt bo
nis in ſolatiũ,& eorum carentia in tędiũ ¶ Pſitacus auis eſt lu- 8
xurioſa,quæ in aſpectu virgineo delectatur, & vinum libenter
bibit & eo etiam inebriatur,& libenter etiam domeſticos oſcu
latur,ſicut dicit phiſolog⁹,& eſt in libro de natura rerũ.Sic ve
rè viri carnales non curant niſi vinũ lautè bibere, virgines im
pudicè aſpicere,oſcula domeſticis mulieribus dare,ipſiſq; ap-
plaudere,& eas ſalutare , & ſe vino voluptatis & luxuriæ ino-
briare,cõtra illud ad Ephe.5. Nolite inebriari vino,in qoo eſt
luxuria.¶ Pſitacus pede vtitur ioco man⁹,quia quicqnid ad os 9
ponit,primo & ante oia manu tangit, & cum pede ſicut cũ ma
nu cibum ſuum ad modum hoĩs ad os gerit. Tales ſunt illi qui
pedem voluntatis & affectionis habent loco maous & opera-
tionis,ſicut ſunt illi quibus adeſt booa voluntas,ipſis tñ deficit
operandi poteſtas Vel dic de prædicatoribus,qui quicquid ad
os deferũt prædicando, primo manu tangũt & portant manua
liter operando, quia.ſ. quicquid alios ſolent verbaliter edoce-
re,debẽt exemplariter adimplere. Act.1. Cępit Ieſus facere &
docere.vnde 3. Reg.8. Ore locutus es & manibus perfeciſti. 10
¶ Pſitacis nulla alia aqoa nocet pręter pluuiam,ipſos.n.pluuia
occidit,& ideo ſicut dicitur in libro de natura rerum,in mon-
tibus gelboe nidificare feruntur, vbi nec ros oec pluuia naſcũ
tur. Sic verè demonibus nulla aqua diſplicet.i. nulla voluptas
præter pluuiã.i.præter illã quæ de ſurſum eſt deſcendens a pa-
tre luminum. Pluuia.o. gratiæ vel etiam ſpiritualis voluptatis
talibus ſummè diſplicet,ipſoſque deſtruit atq; nocet . Vel po-
teſt dici contra carnales & peccatores,quibus alię aquę pręter
pluuiam oon nocent,quia.ſ.iſti delectantur io aquis proſperi-
tatis,carnalitatis,& ſcientiæ mũdialis. Sed vera in aqua pluuia
li quæ venit de ſurſum.i. in aqua gratiæ & ſpiritualis ſcientiæ,
quæ a deo deſcendit,non gaudent,imo ac ſi eos interficeret, in
eius perceptione triſtantur & dolent, ſicut patet de illis qui de
prædicatione vel de ſalute aĩæ nihil curant 2.Reg.1. Mõtes gel
boe,nec ros,nec pluuia veniant ſuper vos. Vel dic ꝙ pluuia eſt
aqua mundanæ proſperitatis, vel ſcientiæ ſecularis , quæ a iam
interficit,vbi.ſ.alia aqua deuotionis,compunctionis,cõpaſſio-
nis,& ſcripturæ,& grãæ eam nutrit.¶ Pſitacus ſumma ponit cu 11
ram in pectinatiooe plumarũ ſuarum,& earũ ordinatione. Po-
tiſſimè aũt ſummum ſtudium appooit in cuſtodia caudæ ſuæ.
Sic verè nos debemus plumas exterioris cõuerſationis noſtræ
per honeſtatem diligenter componere , & caudam.i.finẽ vitæ
noſtræ.ſ ſenectutẽ a peccato ſummopere cuſtodire.pſal. Sene-
ctus mea in miſericordia vberi. vel capone contra curioſos &
pompoſos.&c.vide de columba.

De Seleucidibus auibus. Cap. 68.

1 SELEVCIDES ſm Pli.li.10.c.27.ſunt quædã
aues generationis occultæ, quæ.ſ.vnde veniant,
vel quo abeant ignorantur , nec (vt ait) earum
præſentia videbatur,quouſque a Ioue pręcibus
impetrabaẽ,& niſi quadiu ipſarũ præſentia indi
gebatur. Vnde ait ꝙ incolæ montis caſij contra
locuſtas eorũ fruges conſumentes iſtas aues præcibus impetra
bant,quæ ſtatim locuſtis cõſumptis iterũ recedebant. Deus.n.
vel natura illi populo de iſtis auib⁹ prouidebat, cuius tñ error
a ioue fieri ęſtimabatur. Vel per iſtas aues poſſunt intelligi an-
geli,quorũ.ſ conditio hominibus eſt ignota,neſcit.n.homo vn
de veoiunt,aut quo vadunt, quinimo ad hoĩes non accedunt,
niſi qñ a ioue.i.a deo miſſi ſunt,quia ſicut dicit ad Heb.1.Oẽs
ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi. Et breuiter
qñ locuſtæ.i.carnis tentationes vel demones,vel etiã hęretici,
vel tyranni deuaſtant & diripiunt fruges noſtras.ſ. noſtras gra
tias & virtutes,vel etiam fidei vel eccleſię libertates,debemus
iſtas aues.ſ.Aogelos a deo præcibus impetrare,ve locuſtas hu-
iuſmodi velint a nobis fugere,& in pace & cõcordia cõtra nos
locare. Sæpe ergo viſum eſt ꝙ angeli ſubito veniebant , & pro
hominibus debellantes ſubito data victoria recedebant , ſicut
apparet.2. Macha.11.& multis alijs locis. Vel dic ꝙ talis auis
Chriſtus a deo patre a ſanctis patribus pro tollẽdis locuſtis.i.
demonibns & vicijs præcibus impetratur , & taodem ad locũ
vnde venerat reuocatur. Ioan.3. Spiritus vbi vult ſpirat,ſed ne
ſcis vnde veniat,aut quo vadat.

De ſtru-

De Struthione. Cap. 69.

1 STRVTHSO ſm Iſidorum habet pennas ſicut
anis,ſed tanti eſt corporis,ꝙ alæ ipſius non poſ-
ſunt eum in aere leuare, maximè quia alæ ipſius
ſunt tennes ſicut pilus,nec ſunt habiles ad vola-
tũ.In inferiori parte corporis plumas habet plu
res quã in ſuperiori,& ideo nunquã volat.pedes
habet duos,ſed fiſsi ſunt more quadrupedis. Tantæ eſt calidita
tis,& ferrum comeſtũ conſumit,& ſm Greg.ſuper Iob 39.alas
ſæpe,an ſi deberet volare,erigit,& hoc maximè qñ videt equũ
quẽ naturaliter odit,ſed a terra propter hoc non ſurgit. Tales
ſunt aduocati,auati,vſurarij,& ſapientes mundi , quia multas
habent plumas ſcientiarum diſcretionis & ſapientiæ,per quas
poſſent ſe erigere a temporalibus,ipſa deteſtando, & ſe eleua-
re in ſpiritualibus,ea contemplando,ſed quia ſunt magni cor-
poris.i.maximę carnalitatis,ideo nunquã a terra & amore tem
poralium ſubleuantur , & hoc quia alę eorũ.i.ſciẽtia eſt tenuis
ad modũ pili.Per pilũ.n.intelliguntur diuitiæ , quæ ſuperfluæ
ſunt,ad quas regulatur ſcientia cupidorum,cũ oia quæ ſciunt,
ad huiuſmodi tẽporalia ordinentur , & ideo in inferiori parte
plures plumas habent, quia maior pars & quaſi tota ſciẽtia &
eorum affectio ad hæc inferiora miſera ordinãtur.Vnde in par
te ſuperiori.ſ.reſpectu bonorũ ęternorũ paucas habẽt plumas
ſcientiarũ & virtutũ , & ideo ab his temporalibus ad cœleſtia
non aſcendunt.Alas tñ ſæpe erigunt ad volatũ, quia vere cau-
ſidici & vſurarij alas affectionũ ſuarũ bene erigunt aliquando
quia proponunt pœnitere,& in altũ per pœnitentiã aſcẽdere,
& hoc maximè qñ vident equũ.i.prædicationẽ, quæ equus di-
citur in ſcriptura.Abacuch 3.Viã fecit equis ſuis in mari.Quia
.ſ.aliquando audita prædicatione cogitant da ſalute ſed quia ta
lis ſtruthio odit equũ.i prædicatorẽ,ideo ipſum nõ audiũt nec
eidẽ obediunt,imo contra eũ ſe erigunt , & erectionẽ alarũ.i.
connentione ſuarũ fallaciarum & brocardorũ ipſos lugere fa-
ciunt,& cõpellunt,iuxta illud. Conſiderat peccator iuſtum,&
quęrit mortificare eũ.Vnde de ſtruthione dicitᷣ Iob 39. Cũ tẽ-
pus fuerit,in altum alas erigit,deridet equũ,& aſcenſorẽ.¶ Itẽ
2 ſtruthio ad ſtellas pleiades oculos leuat,& tũc oua ponit,& in
ſabulo abſcondit. Et quãuis ſtruthio in corpore ſit equo ſimi-
lis in multis,equũ tñ naturaliter odit, vt dicit Pli.& Grego.in
moralibus ſuper Iob 30.Per pleiades iſtas quæ ſunt ſtellæ ſpe-
cioſę,ſitę inter genua tauri ſm Mart.q in ortu ſuo cauſant plu-
uiã,& terrã fęcundãt & irrigant,intelligo proſperitatẽ mũda-
nã,quæ videtur ſtultis & peccatoribus gratioſa, quæ rectè ſita
eſt inter tauri genua.i.inter ambitus & ſubiectioẽ diaboli, q
more tauri aial eſt ſuperbũ.genu.n. dextrũ iſtius tauri ſunt di-
uitiæ,genu ſiniſtrũ delicię, & inter iſta duo genua labitᷣ & vol
uitur tota proſperitas mundanorũ.Ad iſtas igitᷣ ſtellas.i.ad cla
ritatẽ mũdanę proſperitatis & ad gloriã diuitũ ſtruthio oculos
erigit,qñ mens & voluntas taliũ ad mundi proſpera ſolũ erigi
tur & attẽdit,& cũ illas viderint,oua ponũt,qa dũ mũdi dele-
ctabilia cõſiderãt, tũc oua & appetitus & deſideria de ipſis ha
bendis cõcipiunt & emittũt.Et oua ſua obliuiſcitᷣ in ſabulo,qa
dũ oua.i.deſideria ſua in ſabulo diuitiarũ inuoluũt, ibi ea obli
uiſcuntur, quia ad cogitandũ de ſpiritualibus ipſa amplius nõ
recuperant,nec inueniũt.Iob 39. Obliuiſcitur vbi poſuerit ea.
Et licet corpus eorũ ſit equis ſimile.i.alijs hominibus,tñ equis
.i.hoĩbus maximè pauperibus ſunt nociui. Ideo de ſtruthione
dicitur Iob.39.Duratᷣ ad filios ſuos quaſi nõ ſint ſui.Quia pro
certo iſti deo nõ placẽt,& cunctis aduerſantᷣ .1.ad Theſſa.2. vn
de Thren.4. Filia populi mei crudelis ſicut Struthio in deſer-
to.Vel põt dici de bonis,qui tũc oua.i.opera ſua faciũt, qñ ple
iades.i.exẽpla ſanctorũ rutilare cernũt Equos vero.i. carnales
odiũt, & eos perſequuntur & inuadunt,quia.ſ homo iuſtus ad
aſpectũ claritatis & exẽplaris luminis ſanctorũ oua boni pro-
poſiti concepit,& per bona opera parit, equos vero.i. pctõres
fugit & odit.pſal.Iniquos odio habui. ¶ Struthio habet pedes
3 duos fiſſos ſicut quadrupes.tãta aũt eſt caliditatis ꝙ ferrũ dige
rit ſicut cibũ.Sic affectus malorũ, qui per pedes deſignatur,fiſ
ſus eſt & diuiſus, qa ad vxorẽ & familiã ad diuitias delicias &
honores affectus taliũ eſt diuiſus.Oſeæ 10.Diuiſum eſt cor eo-
rũ,nũc interibunt. Per ferrũ aũt quod eſt durũ diuina iudicia
intelligo,quæ ſunt peccatoribus dura . ſed iſti ferrũ iſtud dige
runt,quia diuina mia & ſpes finalis pœnitentię illud emolliũt.
Nã ſicut res vel cibus qui digeritur emollitur,ſic tales dũ hu-
morẽ diuinæ miæ conſiderãt, ferrũ & duritiã cõminationũ di-
uinarũ digerunt, & humectãt. Dicũt.n.ſic.nõ me fecit deus, vt
me damnet,&c.huiuſmodi.Et iſtis dicitur Eſa.47.Sapiẽtia tua
& ſciẽtia hęc decepit te,cõtra quos dicitur Eccl 5.Noli inquit
eſſe ſine metu,nec adijciat pctm̃ ſuper pctm̃,nec dicas,mia do
mini magna eſt,oim peccatorũ meorum nõ recordabitur, qm̃
mia & ita ab ipſo cito proximant.¶ Struthio oua in ſabulo cõ- 4
tẽnit & obliuiſcitᷣ , ſed vbi pullũ nõ ſua virtute, ſed ſolis & are
narũ intelligit, & vbi plumis indutũ,& quaſi iam ſibi ſimilẽ
in deſerto reperit,ipſum cõtinuo recognoſcit,& eũ diligit atq;
nutrit. Sic verè mũdani amici & perſonarũ acceptores filios.i.
conſanguineos,qui ſunt in ſabulo.i.in paupertate inuoluti,cõ-
temnũt , ſed ſi educti fuerint de ſabulo paupertatis virtute ſo-
lis Chriſti,nõ ſua,tunc eos appreciant & honorãt.Vel pone ꝙ
illos qui ad ſabulũ pœnitẽtiæ & religionis ſunt impulſi, mun-
dus cõtemnit atq; fugit,ſed ipſos de huiuſmodi eductus diligit
atq; nutrit,quia.ſ.plus diligit mũdus & diabolus malos quã bo
nos,apoſtatas quã religioſos , iuxta illud ſaluatoris Apoſtolis
dicentis. Si de mundo fuiſſetis,mundus vtiq; quod ſuũ eſt dili
geret, ſed quia de mũdo nõ eſtis,iõ odit vos mũdus.¶ Struthio 5
eſt auis tãti feruoris & ita calidæ eſt naturæ, ꝙ ferrũ digerit &
cõſumit,& ideo ſicut dicit Auicẽ. ne nimietas caloris eius ip-
ſam conſumat , dedit ei natura groſſa oua duriſsimæ teſtæ , vt
natura circa huiuſmodi oua occupata, feruor caloris ipſius re
mittatᷣ . Iſta ẽt oua quãdiu ſunt in teſta in ſabulo,negligit,ſed
edita diligit atq; fouet.Sic qñ aliquis prælatus zelo iuſtitiæ ac-
cẽſus vult ferrũ.i.peccatores cõſumere,ſine aliqua pietate cor
rigendo, ſicut ſunt multi qui nõ cõſiderant aliquid de huma-
na fragilitate,ſæpe fit ꝙ natura naturãs.i.deus ad temperandũ
iſtã naturã.i. iſtũ calorẽ iuſtitiæ , dat ſibi oua groſſa.i. carnales
motus fortes,duros & rigidos,vel alias tribulationes. Vel dat
ei oua dura.i pmittit eũ facere enormia vitia,vt ex fragilitatis
proprię conſideratione diſcat alijs miſereri, & vt feruor ſuæ ri
goroſę iuſtitiæ tẽperetur.Oua ẽt in ſabulo negligit,quia ſubdi
tos & pullos qui in ſabulo tẽporalitatis inuoluũtur, dẽt cõtem
nere.Sed qñ de huiuſmodi ſabulo.i.de mundi vanitatibus vir-
tute ſolis iuſtitiæ , & eius inſpiratione , vel ſua ẽt caſtigatione
exeunt,& ad factũ pœnitentiæ reuertuntur,ipſos cum pietatis
affectu debet colligere,vel nutrire reuertentes, vt dicat eis il-
lud.Si ſeparaueris præcioſum a vili,quaſi os meũ eris. Hiere.
11. Exẽplo Chriſti qui cũ peccatoribus manducabat & bibe-
bat,eo ꝙ nõ venerat vocare iuſtos,ſed peccatores ad pœniten
tiã.Lucæ 5.Matt.9.Mar.3.Vbi.n.abundauit delictũ , abũdabit
& grã.ad Ro.5.Vel pone cõtra malos prælatos , ſicut ſupra de
acceptione perſonarũ.§.præcedẽti.¶ Struthio licet habeat plu
mas ſicut auis,& roſtrũ , tñ corpus & pedes quadrupedi ſimi- 6
lantur.Nam duo pedes eius quadrupedi,& corpus eius equo
dicitur ſimilari,& ideo per pennas ſuas in aere non volat. Sic
hypocritę in plumis apparentiæ,in roſtro eloquentiæ, auibus
nobilibus i.viris ſpiritualibus ſimilantur. Iob.39. Penna ſtru-
thionis ſimilis eſt pẽnę herodij & accipitris. Sed pedes eorũ.i.
interiora affectus & conſcientia,caro eorũ.i. corporis infectio
& petulantia quadrupedibus comparantur. Alia nota ſicut ſu
pra.¶ Itẽ ſtruthio ſicut dicitur in natura rerũ,eſt auis quaſi be
ſtialis, & alas habet ſicut auis , ipſis tñ nunquã vtitur in vola- 7
tu.Ipſas.n.habet de natura pili, ipſas tñ currendo erigit , & in
terra ita celeriter currit , ꝙ quandoque equos tranſcendit.pe
des habet biſulcos , quibus contra inſequentes iacit lapides ,
quando currit. Sic verè mundi ſapiẽtes quamuis habeant alas
ſicut auis.i. intellectum ſubtilem & ratiocinabilem ſicut homo,
ipſi tamen videntur in moribus beſtiales.nunquam.n.viden-
tur vti alis intellectus ſe prudenter & ſecundum deum regen-
do,imo videntur ſemper eſſe in terra & terrenis manendo , &
nihil de cœleſtibus cogitando. Iſti tñ quãuis non volent in ſpi
ritualibus, celeriter tñ currunt, & circa terrã & terrena aſtu-
te ſe regunt in temporalibus.Nã tales qui in ſpiritualibus ſunt
inepti,ſunt in temporalibus plus aſtuti,ita ꝙ etiam equos.i.vi
ros ſanctos domitos & diſciplinæ ſubditos in talibus antece-
dũt,quia breuiter mali qui in ſpiritualibus oibus ſunt peiores,
ſunt boni in regimine tẽporalium , vt communiter potiores ,
quia ſicut dicitur Luc.16. Filij huius ſeculi prudentiores filijs
lucis in generatione ſua ſunt.Iſti tñ qñ inſequuntur.i. qñ a præ
lato ſuo corriguntur,vel qñ a prædicatoribus arguuntur,ſolẽt
lapides.i.verba dura contra eos iacere,& eos ſi poſſunt,cõpel-
lere retroire,ſicut ad litteram videmus de obſtinatis peccato-
ribus & ẽt de mũdi diuitibus,quos reprehẽdere nullus audet,
qa ſicut Prou.9.dr̃. Qui erudit deriſorẽ,ipſe ſibi iniuriã facit.

8 ¶ Strurhio ſicut dicitur in libro de natura rerū, habet duo oſ-
ſa, vnum in pectore, quo vtitur loco ſcuti, & aliud ſub alis quo
qū prouocatur ad iram, vtitur loco calcarium, ita ꝙ primo oſ-
ſe ſolet defendere, alio vero ſe ſolet ad præliū ſtimulare. Sic ve-
rè chariſsimi nos debemus habere duo oſſa i. duplicem virtu-
tem. ſ. ſpem quæ eſt ſcutum ſecuritatis, & timorem qui eſt ſti-
mulus voluntatis. Spe. n. homo ſicut ſcuto in aduerſitate defen
ditur, timore vero tanquam calcari in proſperitatibus ſtimula
rur. Eccl. 38. Stimulo boues agitat &c. pſal. Scuto circundabit
9 te veritas eius. ¶ Struthio tantæ eſt ſtoliditatis, ꝙ qū caput ab-
ſconditum habuerit, totum corpus ſuum abſconditum credit,
10 vt dicitur ibidē. Expone ſicut ſupra de perdice. §. vltim. ¶ Stru
thio calueſcere ſola inter aues dicitur, & plumas perdere cō-
probatur, vt dicitur ibidem. Veruntamen cutis eius eſt ita du-
ra, ꝙ plumis deficientibus & tempeſtate & frigore defenſatur.
Sic vere homo plumas diuitiarum faciliter ſolet amittere, &
ideo cutem corporis. i. conſtantiam mentis debet ita fortem &
ſtabilem habere, ꝙ ex tali amiſsione nō debet dolere, & ꝙ nul-
lū frigus aduerſitatis ipſum debet lædere, vel grauare. Iob 41.
11 In ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundę. ¶ Struthio eſt aīal obli-
uioſum, & ideo oua ſua in factam foueam ſabulo ſolet ponere,
& operta fouea ſtatim recedere, & totū obliuioni tradere, ſed
tūc quod calor matris ouis denegat, calor ſolis & aeris eis præ
ſtat, quia. ſ. oua ipſa pulli virtute ſolis efficiunt, ac ſi matris in-
cubitu continue fouerentur, vt dicit phiſologus. ad quod etiā
videtur facere illud dictū Iob. 39. vbi dicitur ꝙ deus priuauit
eam ſapientia. i. memoria, & ꝙ obliuiſcit in arena oua ſua. Sic
verè ſępe fit ꝙ vbi pater & mater. l. quicunq; amici corporales
relinquunt hoiem, & eum in paupertatis ſabulo poſitum de-
relinquunt, ſol. i. deus per ſuam occultam prouidentiā eos fo-
uet & nutrit, & ipſos in pullos. i. in prudentes & diuites com-
mutat & vertit, & ſine humano adiutorio ipſos de paupertatis
ſabulo extrahit mirabiliter & educit. vnde ipſi deo poſſumus
dicere illud Iob 39. Quando ſtruthio ponit in arena oua ſua,
tu forſitan calefacies ea. Vel dic ꝙ ſabulum eſt ſtatus peccati,
ex quo ſol. i. deus peccatorem per ſuam occultam inſpirationē
educit, & eum pullum. i. virum perfectum facit. Vel expone ge
neraliter contra duros parentes & etiam prælatos, qui filijs &
ſubditis non ſolent prouidere, ſed eos oblitos contēnere & hoc
rerc. pſal. Pater meus & mater mea dereliquerunt me. vnde ēt
de ſtruthione dicitur Iob 39. ꝙ duratur ad filios ſuos, ac ſi non
ſint ſui. ¶ Teſte eodē ſtruthio ſeu aſida vno oculo cœlum aſpi-
12 cit, & alio terram cernit. Sic cum homo debeat habere dupli-
cem oculum diſcretionis. ſ. ſpiritualem, & temporalem, vnum
qui pertineat ad contemplatiuam, alium qui pertineat ad acti-
uam, vno debet cœlum reſpicere, & cœleſtia cogitare, altero
vero debet terram & terrena videre, ad ſe in eis debitè guber-
nandum, & ad ea præcauendum. Vnde Eſa. 33. Regem in de-
core ſuo videbit, oculi eius cernent terram. ¶ Secundum ali-
13 quos ſtruthio reſpiciendo oua ſua fouet, & ad perfectum de-
ducit. Sic deus oculo ſuæ miſericordiæ hominem reſpiciens, ip
ſum in moribus perficit, & eū fouet per gratiā atq; nutrit. &c.
Vide ſimile de crocodilo. infra li. 13. c. 22. § 31. de Tinnunculis
ſupra de columba. §. penultimo & antepe.

De Turtura. *Cap. 70.*

1 TVRTVR eſt auis ſimplex, ſicut columba, ſed
longe diſpariter eſt pudica. Nam amiſſo compa-
te, alterius copulā non requirit, ſed ſolitariè in-
cedit, hominumque conſortia valde fugit, & in
deſertis habitans ſi ad hortos propter cibū de-
ſcendit, ſtatim iterū priſtina loca quærit. Sic ho-
mines caſti & maximè vxorati qū cōparem amittūt. i. qū alter
cōiungū moritur, verè alius ſi caſtus fuerit, ad alterius copulā
non accedat, & ēt hmōi quicunq; caſtus eſſe voluerit, dēt eſſe
ſolitarius, & a conſortio hominū & maximè mulierū totaliter
ſegregatus, & licet oporteat ꝙ propter corporis neceſsitatem
ad hortos hominū. i. ad bona mundi & hominū conſortia mul
totiens ſe extendat, ſtatim tñ debet ab huiuſmodi conſortio ſe
parari, & ad locū habitationis ſuæ. i. ad domum propriam ſi ſit
ſecularis, vel ad religionem ſi ſit religioſus, redire. Religioſi. n.
debent eſſe vidui a mundo, qui tū ſm Apoſtolū. 1. Tim. 5. Fre-
quentant domos, & cum fornicati fuerint, quærūt nubere. Vel
dic ꝙ turtur eſt aīa, quæ de ſui natura ſimplex eſt & caſta, mul
tumq; diligit ſociā ſuā. ſ. corpus ſibi vnitū, de cuius ſeparatio-
ne multum dolet & triſtatur, inquantū. ſ. nunquā poſt ſepara-
tionē alteri corpori copulatur, imo pro ſocietate perdita ſem-
per gemit, quia ſm Aug. Aīa etiā beata ſemper habet appetitū
et inclinationem naturalem ad corpus ſuū, qui quidē appetitus
non adimplebitur gloria vſque poſt reſurrectionē. Vel expone
ꝙ cōiunx aīæ eſt Chriſtus, cui ſponſata eſt in baptiſmo. Oſeæ.
2. Sponſabo te mihi in fide. Iſtū aūt ſociū perdit, qū mortaliter
peccat, & ideo ad pœnitentiā reuertens debet gemere per cō-
tritionem, dum amiſsionem ſui comparis per peccatū priſtinū
recordatur, vt dicat illud Hierem. 2. Recordatus ſum tui, mi-
ſerans adoleſcentiam tuā, & charitatem deſponſationis tuę. De
vtraq; expoſitione dicitur ad Rom. 8. Nos ipſi intra nos gemi-
mus adoptionem filiorum dei expectantes, redemptionem cor
poris noſtri. Et ideo huiuſmodi pęnitens & gemens non ſe de-
bet alij corpori copulare. i. diabolo ſiue mundo, ſed cōparem
propriū. ſ. Chriſtum, vt ſibi in præſenti per gratiam, & in futu-
ro per gloriam coniungatur, debet cum pœnitentiæ gemitib⁹
expectare. Figura Oſeę 3. vbi Oſeę accepit mulierem adulterā
ex qua genuit filios & filias, & dixit ſibi, multis annis expecta-
bis me, nec ſequeris alios viros. Mulier adultera eſt aīa per pec
catum adulterata poſt baptiſmū. hanc Oſeæ 1. Chriſtus acci-
pit, qū per pœnitentiam reuertitur ad eundem. Iſta ergo mul
tis annis debet eum per ſpem & patientiam expectare, & nulli
alij per peccatum ſe coniungere vel ligare. Hæc in locis ſe-
cretis a conſortio hominū ſegregatis habitat. ſ. in paradiſo per
affectū & contemplationē. ad Philip. 3. Noſtra conuerſatio in
cœlis eſt. Eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum.
Iob. 39. De ſummis ſilicibus videbo eum. Nume. 23. Et ſi pro-
pter cibum in hortum hominum deſcenderit. i. ſi ad mundi ne
gocia propter neceſsitatem ſe extēderit, ſtatim obtento cibo ſo
litaria loca petit, quia obtentis bonis temporalibus debet ſe ꝑ
gratiarum actionē in ſuperius eleuare. ¶ Turtur in hyeme de- 2
plumis efficitur, & tunc in antris & cauernis abſconditur, in
nouo vero tempore de cauernis exit plumas reſumit, & ad pul
lificandum congrua loca petit, & in ramis duris & nodoſis ni-
dum conſtruit & facit. Sic verè chariſsimi aīa in hyeme. i. in tē
pore peccati deplumatur a plumis. ſ. virtutis. & in cauernis. i.
in negotijs mundi & terrenis occupationibus habitat & mo-
ratur. Sed adueniente nouo tpe. i. qū per gratiam & pęnitentiā
innouatur, tunc exit de iſtis cauernis, & plumas virtutum re-
ſumit, & ad pulliſicandum. i. ad bona opera faciendum cōgrua
loca petit. Vnde tunc inter denſos ramos. i. inter ligna crucis
per eius frequentē memoriam, de lignis nodoſis & duris. i. de
operibus aſperis & duris pœnitentiæ debet conſtruere nidum
ſuum, & ſic in nido talis diſciplinæ debet pulliſicare per bona
opera, & ibi iugiter cōmorari. ¶ Præterea turtur dicit bis pulli
ficare, tertio vero non, niſi primi pulli corrumpantur. Sic ho- 3
mo pullos. i. opera ſua bis producere. i. ad intentionem duplicē
debet facere. ſ. ad laudē dei, & vtilitatem proximi. Tertio vero
. ſ. ad laudem mundi, nunquā debet pullos bonorū operū pro-
creare. ¶ Præterea turtur. 15. annis cubat, ſuper cadauera nō re
ſidet, ſed pro victu quærit grana pura. Sic vir perfectus ſuper 4
pullos. i. ſuper opera bona debet ſemper cubare, & hoc 15. an-
nis. i. in obſeruatione decem mandatorū & in memoria quin-
que plagarū Chriſti. Hic ſuper cadauera non reſidet, quia. ſ. in
amore vel delectatione proprij cadaueris. i. carnis fœtidę, non
debet aliqualiter reſidere, imo pro victu ſuo debet acquirere
grana pura, ſacrā ſcripturam, vel etiā grana. i. virtutes, quæ re-
ctæ ſunt animæ nutrimentū. ¶ Turtur ſemper gemit dum con-
ſiderat ſocietatem quam amiſit, & alijs garrulantibus auibus, 5
hæc pro cantu gemitum reddere conſueuit, & ex tunc vt dicit
phiſologus, ſemper in ramis ſiccis, ꝙ nunquā in viridibus ſedere
conſueuit. Sic huiuſmodi pœnitens cōſiderans ꝙ propter pec-
catum amiſit conſortiū Ieſu Chriſti, debet ſemper gemere per
contritionem, peccatum propriū cogitando. Treno. 1. Ipſa aūt
gemens &c. pſal. Laboraui in gemitu meo. Et licet garrulēt &
rideant mundani, ipſe tamen debet iugiter triſtis eſſe. ideo di-
citur Ezec 35. Lætāte vniuerſa terra, in ſolitudinem te redigā.
Ioan. 16. Gaudebit mundus, vos aūt cōtriſtabimini. Vel dic ꝙ
coniūx aīę eſt Chriſtus, & ideo in morte & pro morte eius de-
bet gemere & dolere. ¶ Turtur non tangit cadauera immunda, 6
ſed pro ſe & pro pullis educandis quęrit & prouidet grana pu
ra. & pulli turturis ſm Conſtantinum in principio ſunt viſcoſi
& graues ad volatum, ſed paulatim aſſueſcunt ad volādū, quia
viſcoſitas tēperatur. Sic nouitij etiā ſubditi & maximè religioſi
in principio qū veniunt a ſeculo, ſunt viſcoſi per carnales af-
fectiones, & inhabiles ad volatū contemplationis. Sed quan-
to plus

to plua ad volatum conremplarionis intenderint, tanto carna-
litatis viſcoſitas melius temperatur, & ideo iſti grana pura ſa-
erę ſcripturę debent comedere, cadauera vero.i.mulieres non
debent per luxuriam tangere, nec earum conſortium freque-
7 tare. ¶ Turtur tẽpore hyemis perdit plumas, & io canernis ha-
bitat atq; aotris, ſed tempore veris de antris exiens plumaa re-
cuperat, quas amiſit. Sic boni & pij in tpe hyemis.i.pauperta-
tis & tribulatioois aliorum, qñ.ſ.vident alios indigere, tunc ſi-
ne dubio debent plumas diuitiarum deponere, eis miſericordi
ter largiendo, & in antris & ſpelũcis.i.in aliorum miſerijs per
compaſsionẽ debent iugirer reſidere. ſed qñ adueniet tempus
veris, quando.ſ.poſt mortem adueniet proſperitas ſempiterna,
tunc ſine dubio exiẽt de antris & cauernis.i. de miſerijs huiua
mundi, & iterato in paradiſo recipient plumas, quia Chriſtus
centuplum retribuet illis qoi plumas diuitiarnm pauperibua
emiſerunt, quia beati miſericordes, qm̃ ipſi miſericordiã con-
8 ſequentur. Matt.5. item 19. Centuplum accipiet. &c. ¶ Turtur
eſt auis nullum lędens, ſed erga oẽs patienter ſe habens, in lo-
cis tutis & delectabilibus habirans, & ſicut dicitur in libro de
natura rerum, hæc auis ſola de nocte pullos ſuos paſcit, & hæc
auis ſola teſte phiſologo in æſtate pingueſcit, cum generali-
ter oẽs aliæ aues in æſtate macreſcãt. Talis eſt vir bonus vel vir
perfectus, quia nullum debet lędere, ſed in aliorum lęſioo ibua
patientiã habere, loca vero tuta religionis, & loca amena æter
næ babitationis debet per contemplationẽ & deſiderium fre-
quentare. & talis in nocte aduerſitatis pullos ſuos debet per do
ctrinã paſcere, ipſoſq; iu nocte & turbulentia paupertatis de-
bet per eleemoſynam enutrire, quia.ſ. plus indigent ſubditi per
doctrinã nutriri ſpiritualiter qñ eſt nox tribulationis, ne forte
cadant in barathrũ deſperationis. vnde Matt.13. dicitur ꝙ me
dia nocte gallꝰ cãtauit. pſal. Tota nocte in illuminatione ignit.
Et iſti etiã io æſtate pingueſcũt, quia.ſ. viri iuſti in æſtate pro-
ſperitatis proficiunt, & per temperantiã ibidẽ virtutibus pin-
gueſcunt, & ſic iſti vbi oẽs alij generaliter conſueuerunt defi-
cere, conualeſcunt. Vel poteſt generaliter allegari de quibuſ-
dam, qui iu hyeme tribulationis & paupertatis macreſcunt a
virtutibus ratione impatientiæ & deſperationia, qui tamen in
æſtate proſperitatis proficiunt ratione temperantiæ & gratia-
rum actionis, & inde eſt ꝙ martyres in hyeme præualuerunt,
qui io proſperitatis æſtate forſitã defeciſſent. Et ecõuerſo mul
ti fuerunt ſancti confeſſores, qui in proſperitate ſanctè vixerũt,
qui forte in martyrio ſuccubuiſſent. & hoc eſt quod figuratur.
Numeri 21. vbi deus pręcipit ꝙ illud quod ignem non põt ſu-
ſtinere, aqua expiationis purgetur. hoc eſt dictu, ꝙ illi qui per
ignem aduerſitatis ad deum nequeunt venire, per aquã diuinę
miſericordiæ & mundanæ proſperitatis ad ipſum valeaot ap-
9 plicare. ¶ Vt dicit philologus, turtures non bene volant flante
auſtro, quia ipſius vẽti humiditate pennæ ſuæ fiunt graues. Sic
verè chariſsimi qñ auſter vẽtus calidus.i.fauor fortunæ & mũ
dani ſucceſſus nos afflat, pennæ mentis nr̃æ humidæ per pigri
tiã fiunt, ita tunc ad cœlũ per contemplationẽ & affectionẽ vo
10 lare nõ poſſumus. ¶ Vt dicit idẽ, qñ turtures volãt verſus aqui
lonẽ, nõ habent rectorẽ. Econuerſo vero ſi ab aquilone verſus
auſtrum volauerint, tunc habent rectorẽ quẽ ſequuntur, quod
ad hoc põt adduci, nam illi qui in aquilone.i. in frigore aduer
ſitatis habitãt atq; volant, rectore oon indigent, quia.ſ. vexatio
dat intellectũ. vnde in illo ſtatu põt homo ſe ſufficiẽter regere
per ſeipſum, ſed verè illi qui ad auſtrum mũdanæ proſperitatis
volitant & anhelant, rectore prouido indigent, qui ipſos regat
& manuteneat ne delinquant, quia breuiter illi qui appetunt
proſpera, citius delinquunt, quã qui aſpera, & ideo rector ma-
gis eſt neceſſarius his quã illis. vnde pſal. Dominus regit me,
& nihil mihi deerit, in loco paſcui ibi me collocauit.

De Valello. Cap. 71.

1 VALELLVS eſt auis colũbino capite, & criſtato,
colloque viridi, & corpore varietate diſtincto. Hęc
auis cũ homioẽ a longe nido ſuo appropinquare vi
derit, egreſſa ſibi cum clamore occurrit, ſicq; fatua
auis quę clamore ſuo hoĩm a nido ſuo ſe fugare credit, ipſo cla
moris indicio nidũ prodit, ſicut dicitur in libro de natura re-
rum. Tales procul dubio ſunt multi, qui cum clamoribus ſuis,
iniurija & detractionibus credunt de alijs triumphare, & ho-
mioes nido ſuo inſidiantes.i. inimicos ſuos ſibi & ſuo ſtatui in-
uidentes, credunt a ſe hm̃oi clamoribus elongare, & tñ ex hoc
ſolẽt eos amplius in ſui pręiudiciũ aiare 2. Reg. 1. Os tuũ cõtra
te locutũ eſt. & Iudith. 8. Nõ ſunt iſta verba quæ mĩam prouo-
cent, ſed potius quæ irã excitent & furorẽ. Vel ad litterã põt al
legari cõtra multos ſimplices, qui cum ſe multis verbis & iura
tionibus excuſare credũt, ſeipſos tñ magis ſuſpectos redduot.
Vel põt allegari contra iactatores, qui ſi habent aliquod ſecre
tum, oõ ceſſant clamare, donec illud oĩbus cõtigerit reuelari.

De Veſpertilione. Cap. 72.

VESPERTILIO ſm gloſam Eſa. 2. lucẽ odit, 1
& tenebras amat. Nã in die in parietũ foramini-
bus ſe abſcondit. Cęca eſt ad modũ talpæ, & pul
uerẽ lingit. Tales ſunt cupidi, maxime vſurarij,
quia cœci ſunt, & duces cęcorũ. Matt. 15. ad mo
dũ talpæ, quæ ſemper eſt in terra, vbi optimè ſe
regit, & ibi quærit victũ. Ideo tales lucẽ manifeſtationis odiũt
& abhorrẽt. Et ideo qñ contractus ſuos faciunt, nolunt ꝙ ma-
nifeſtetur veritas, imo in cauernis.i.in occultis eos faciunt, in-
quantũ ipſos palliãt cautelosſe, ne appareat falſitas vel vſura, &
ſic tenebras obſcuritatis diligũt, quia quæ in oculto ab eis fiũt,
turpe eſt dicere. ad Ephe. 5. Et lumẽ manifeſtationis fugiũt &
deuitant. Omne.n. quod manifeſtat, lumẽ eſt. ad Ephe. 5. Quia
ergo qui malè agit odit locẽ, ideo in die in rimulis parietũ.i.
in ſecretis cauernis ſe abſcũdũt, vnde Iob. 24. in tenebris quaſi
in luce ambulãt. Prou. 2. Relinquunt iter rectũ, & ambulãt per
vias tenebroſas. &c. Ideo Eze. 9. Vide fili hois qui filij Iſrael fa
ciũt in tenebris. Vel per noctẽ accipe bona tpalia, & per lucem
& diẽ ſpũalia, & applica ad propoſitũ. Dilexerunt hoies magis
tenebras quã lucem. Io. 3. ¶ Veſpertilio quãuis propter alas & 2
propter volatum auis eſſe credatur, eſſe tñ beſtia ſex rationibꝰ
cõprobatur. Primo quia nõ ouat, imo more beſtiarũ pullos cõ
cipit & procreat, quod tñ inter volucres non habetur. Secun-
do quia dẽtes habet. Tertio quia cauda caret. Quarto quia lac
& mamillas habet. Quinto qa per terrã currit, & quattuor pe
dibus graditur. Sexto quia muri in corpore ſimilatur, ſicut in
libro de natura rerum dicitur, & etiã Iſid. quorũ ẽt magnã par
tẽ dicit Pli. li. 10. c. 61. Sic verè chariſsimi multi ſunt qui qua-
uis habeant nomen & famã ꝙ ſint aues.i. viri ſpirituales & iu-
ſti, iſti tñ beſtiæ.i. viri beſtiales eſſe noſcuntur, & hoc quia illi
non pariunt oua, ſed animalia i. non faciunt opera ſpũalia, ſed
carnalia. vnde ad Ro. 8. Qui.n. ſm carnẽ ſunt, quæ ſunt carnis
faciunt. Itẽ iſti habẽt dentes.i. verba detractoria. Cauda carẽt
.i. mortis memoria. Lac & mãmillas habẽt.i. verba fallacia, dul
cia, & deceptoria, cõtra illud Prou. 24. Ne lactes quẽquã ver-
bis tuis. Itẽ iſti in terra cum quattuor pedibus.i. cum quattuor
affectibus per auaritiam gradiuntur, & per inhoneſtam cõuer
ſationem muribus ſimilantur. Iudith. 14. Egreſsi mures de ca-
uernis ſuis. &c. ¶ Veſpertilio binos parit pullos, ipſoſque pedi 3
bus amplexa, aliquando de loco ad locum volando portat, vt
dicitur ibidem, & etiã Pli. vbi ſupra. Sic mali, nepotes & filios
vltra modũ carnaliter amplexantes, ipſos inter pedes affectio
nis ſuæ cõtinuè ſecũ portant. ¶ Caput veſpertilionis aridũ ad 4
collũ ſuſpẽſum, impedit ſomnum. caput hominum eſt Adam.
caput angelorum fuit lucifer. Qui ergo tale caput per pecca-
tum aridum, & ad mortis ariditatẽ damnatum per conſidera-
tionem portauerit, nunquam ſomno peccati & pigritiæ ſuccũ
bet, ſed ſemper per diligentiam vigil erit. Vel per caput aridũ
intelliges mundi capitaneoa & potentes, quos quia deus ſæpe
facit aridos in inferno, conſideratio mortis ſuæ oos debet fa-
cere vigiles præ timore. Sicut dicitur in libro de natura rerũ,
in India ſunt veſpertiliones maiores, habeotes dentes ſicut ho
mioes, quæ ſi hominem in facie percutiunt. naſum aut aures
ei præſcindunt. Sic verè faciunt tyranni & homicidę, qui.ſ. co-
lumbinam ſimplicitatem excedunt, quia.ſ. tales homines cru-
deliter percutiunt, & eos turpiter mutilant atq; lædũt. Vel dic
ꝙ iſti ſunt demones, qui hominibus auferont naſum deuotio-
nis, & aures obediẽtiæ & auditionis. ¶ Veſpertilio eſt frigidiſsi
mæ naturæ ſm Conſtantinum, quia ſi ſanguine eius ſupercilia 5
liniantur, oon ſinit ibi creſcere pilos. Sic prælatus auaritiæ fri-
gore conſtipatus, qñ ſanguis eius tangit aliquem.i. qñ ſua cru-
delitas (quæ per ſanguinem deſignatur) circa ſubditũ aliquẽ
applicatur per rapina & excoriationem, pilos diuitiarũ inde
eradicat & ſubuertit. &c. Vel per ſanguinẽ intelligo affectionẽ
& amorẽ taliũ, qui ſine amiſsione diuitiarũ in ſumptibus, non
ſeruantur. Ideo cõſulitur Eccl. 13. Ditiori te ne ſocius fueris, ſi
.n. largitus fueris, aſſumet te. ſi nihil habueris, derelinquet te.
¶ Teſte Aui. Vnguẽtũ veſpertilionis ꝓhibet mamillas puella- 6

rū ne nimis creſcant. Sic vnguentū carnalis voluptatis vel tem
poralis proſperitatis attenuat & minuit mamillas clemētiæ &
7 pietatis vel doctrinę & veritatis. ¶ Veſpertilio eſt auis muri ſi-
milis ſm Iſido. Volucris & quadrupedis formam gerit, & tam
voce quàm ſtridore ſonum reddit, in die latet, in nocte patet.
Ideo veſpere a veſpere nominatur, eo ꝙ in veſpere circunuo-
lat ad rapinam. & ſecundum glo. Eſa. 2. oleum de lampadibus
bibit. de die in parietum rimulis ſe obſcondit. & licet auis eſſe
credatur, plumas tamen aliquas non acquirit, imo alæ eius car
neæ ſunt. Sic hypochritæ formam volucris habent & quadru-
pedis, quia licet eſſe volucres. i. contemplatiui videantur, qua-
drupedis tamen. i. carnalitatis formam non mutant, imo muri
ſunt ſimiles, qui ſtercora comedit, & qui in domo patrisfami-
lias nullum fructum facit, imo comedit panem ſuum. quia ta-
les in eccleſia non proficiunt, ſed potius panem beneficiorum
comedunt ſine fructu. Iſti in die. i. in manifeſto apparentia ho-
minum latent, quia tunc videntur eſſe boni, ſed in veſpere pa-
tent & in nocte, quia qui ipſos videret in abſcondito vel in no-
cte tunc paterent, quia. ſ. tunc faciunt opera ſuo praua. Ideo
Ephe. 5. Quæ autem in abſcondito ab eis fiunt, turpe eſt dice-
re. quia tunc temporis circunuolant ad prædandum. i. ad car-
nis ſuæ delectabilia perpetrāda. & tales de lampadibus bono-
rum ſuorum, quæ lampades ſecundū Grego. nominantur, niſi
oleum vanæ gloriæ non quærunt. Eze. 16. Similā i. ſacram ſcri-
pturam, & mel ſ. mundi proſperitatis, & oleum comediſti. &c.
Ideo Oſeæ 12. Fędus cum aſsyrijs inij, & oleum in Ægyptum
ferebat. Et ideo tales in die. i. in manifeſto eſt apparentia, quæ
per parietes deſignatur, latere dicuntur. Et ideo licet iſti cre-
dantur eſſe aues. i. viri contemplatiui & cœleſtes, plumas ta-
men virtutum aliquas non acquirunt, imo alæ talium. i. perfe-
ctio virtutum quas videntur habere, ſunt carneæ. i. ad carnis
delectabilia ordinata. Vel alæ eorum. i. ſapientia & induſtria
8 carnalis eſt, terrena, animalis, & diabolica. Iac. 3. ¶ Veſpertilio
habet alas carnoſas, & volat de nocte & habet debilem viſum,
ita ꝙ diem nequit ſuſtinere. Sic aliqui pręlati alas. i. affectus ha
bent carnoſos, quia omnis amor talium ad carnem & ſangui-
nem. i. ad parentes, & nepotulos, vel etiam delicias ordinatur,
quia qui ſecundum carnem ſunt, quæ carnis ſunt ſapiunt. ad
Roma. 8. Et ideo viſum habent debilem. i. ſpiritualium paucā
cognitionē, quia diem. i. bona ſpiritualia nequeunt ſpeculari,
ſed in nocte. i. in negocijs ſecularibus optime volitāt & diſcur
runt. pſal. Errauerunt, in tenebris ambulant. Vide 8. §. de aua-
ro, Et applica. Et ſicut veſpertilio non volitat niſi in nocte, ita
tales non volitant nec aſcendunt ad ſtatum dignitatis & bo-
norum niſi in veſpera vitæ, quando. ſ. ſunt prope mortem. &c.
Et tunc eum habuerint quod cupierant, poſsidere non pote-
runt. Iob 20. Quia etiam ſubito dum non ſperatur, veniet cōtri
tio eius. Eſai. 30. vel per volatum intelligo bona opera, quæ
iſti ante ſenectutem non faciunt. Vel de nocte id eſt per oc-
cultas pactiones & promiſsiones aliquotiens volant ad ſecu-
li dignitates.

De Vlula. *Cap. 73.*

1 VLVLA quæ idem eſt quod bubo, qui de nocte
vlulat, oua monedularum roſtro frangit. Vlula-
tus eius ſecundum augures portendit aduerſi-
tatem, taciturnitas vero proſperitatē. Et eſt auis
plumis onuſta, templa frequētans, vt oleum bi-
bat. Alij autem volunt ꝙ Vlula idem eſt quod
onocrotalus. ſed tam de bubone quàm de onocrotalo ſufficiē-
ter dictum eſt. Tales ſunt murmuratores, qui plumis honeſtæ
apparentiæ induti, in templis & eccleſijs. i. religionibus cōuer-
ſantur, vt oleo lampadum. i. vanagloria ſatientur. Oleum. n.
vanam gloriā ſignificat. Lampades vero bona opera deſignāt.
Oleum igitur lampadum bibunt quando gloriam de ſuis ope-
ribus expectant. Iſti oua. i. bona opera. ſ. & fructus auium alia-
rum cum roſtro ſuo. i. cum verbis detractorijs frangunt, diſsi-
pant, & abſorbent, & vlulatum detractionis in nocte emittūt. i.
in oculto, & non in præſentia perſonarum, & ideo talis vlula-
tus præſagit aduerſitatem, quia per huiuſmodi murmura, ad-
uerſitas mundi & diſcordiæ in conuentionibus generatur. Ad
vocē loquelæ grādis exarſit ignis. Hier. 11. Ideo Eſa. 18. Reſpō
debunt vlulæ in ędibus ſuis &c. Eorum taciturnitas proſperi-
tas eſt & concordia aliorum. Ideo prudens in tempore illo ta-
cebit, quoniam dies mali ſunt. Amos. 5.

De Vpupa. *Cap. 74.*

VPVPA eſt auis quę fimo & ſtercoribus hominū 1
nutritur, criſtis tñ eſt a capite prodeuntibus ga-
leata. Sic detractores ſtercora & fimos aliorū ho-
minū. i. eorū mala & vitia ore proprio comedunt
& corrodunt, dū de ipſis murmurant & loquuo-
tur. Et tales in capite ſunt criſtati, quia cornibus ſuperbiæ præ
cæteris ſunt elati, ſe. ſ. præ alijs perfectos reputantes. ¶ Vpupa 2
eſt auis ſpurciſsima, ſemper in fimo reſidēs, vel ſepulchris. Vn-
de de ſtercoribus hominum nidum facit, & eis veſcitur & nu-
tritur, & quauis ſit ſpurciſsima, tñ cum criſta eſt multum de-
cora. Et qui ſanguine eius ſe inunxerit, demones in ſomnis ſe-
ſuffocantes videbit. & eius cor in maleficijs valet, quia eo vtū-
tur magi in maleficijs faciendis. Tales ſunt luxurioſi, qui ſe-
pulchra frequentant. i. mulieres, in quibus per nimium affectū
totaliter ſunt ſepulti. Mulieres dominatę ſunt eis. Eſa. 3. Sterco
ra comedunt atque fimum, dum ſcilicet actus luxurię faciūt &
exercent, quæ. ſ. ſicut ſtercora fœtent, ideo tales ſunt ſpurciſsi-
mi, & viliſsimi, quia in actibus ſpurciſsimis occupantur. & li-
cet ita ſit, tamē tales vigent criſtis & pulchritudine corporali.
Sanguis talium eſt peccatum. pſal. Virum ſanguinum & dolo-
ſum abominabitur dñs. &c. Quo ſi quis inunctus fuerit, eis. ſ.
fauendo, complacendo, vel etiam imitando, pro certo in ſom-
nis. i. poſt mortem videbit demones ſuffocantes ſe. ſ. in inferno.
Iob. 20. Venient ſuper eum horribiles. ſequitur. Deuorabit eos
ignis qui non ſuccēditur. Et cor vpupę maleficis eſt cōueniēs,
quia. ſ. amor voluntas & affectio luxurioſorū, infernalibus ma-
leficis eſt complacens, inquantum per eorum geſtus, inſtiga-
tiones & ſuggeſtiones trahuntur alij ad peccatū. Ideo propter
hæc omnia dr̄ Iob 21. ipſe. ſ. luxurioſus, ad ſepulchra ducetur,
& in cōgerie mortuorū vigilabit, dulcis fuit glareis cocyti, &
poſt ſe oēm hominē trahet, & ante ſe innumerabiles. & Iacobi
5. Epulati eſtis ſup terrā & in luxurijs enutriſtis corda veſtra.

De Vulture. *Cap. 75.*

VVLTVR ſm Ariſtotelem carnibus crudis veſci- 1
tur, & ideo pro ipſis pugnat, & ſi aliquid de cibis
eius remanet, alijs nō diuidit, ſicut facit aquila, imo
in nido proprio reponit pro pullis ſuis fouēdis. Sic
luxurioſi carnibus crudis. i. mulieribus par luxuriam ſatiātur,
& ſi de præda. i. de bonis ſuis temporalibus aliquid eis rema-
net, quod. ſ. non totum in actibus luxuriæ & ſuperbiæ, aut in
pompis & veſtibus expendatur, illud alijs auibus ad modum
aquilæ. i. more viri iuſti pauperibus minime largiūtur, imo in
nido arcarum ſuarum totum reponunt pro pullis ſuis. ſ. corpo
ralibus parentibus, vel baſtardis nutriendis, vel etiam pro vxo
re & filijs nutriendis. Vnde Naum. 2. Leo cepit ſufficienter ca
tulis ſuis, & necauit leænis ſuis, & impleuit præda ſpeluncas
ſuas, & cubile ſuum rapina. &c ¶ Vultur licet aliquando aſcen 2
dat altē, tamen viſa in terra præda, ſeu cadauere, ſubito deſcen
dit ad prædandum. Sic ſunt multi qui de alta contemplatione
ad carnalia terrena deſcendunt, & ſicut etiam vultur, licet ci-
to deſcendāt, vix tamen reaſcendunt. Vix. n. per contemplatio-
nem aſcendunt, faciliter vero deſcendunt, ſed tamen difficili-
ter reaſcendunt. ¶ Vultur pugnat cum herodio, ſecūdum Ari- 3
ſtotelem. & eſt quædam auis fluuialis dictu almatar cui inſidia
tur, vt ſi aquam dimiſerit, ipſam rapiat & occidat, vel ſi exire
nō audeat, ibidem ſuffocetur & pereat. Sic diabolus herodios,
qui boni dici poſſunt, impugnat, & religioſis fluuialibus inſi-
diatur, vt ſi fluuium religionis reliquerint, temporalibus in-
herentes, vel etiam ſi ibi remanſerint de ſpiritualibus præſu-
mentes, ab eo protinus occidantur. pſalm. Inſidiatur vt ra-
piat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eum. ¶ Vul- 4
tur comedit carnes crudas, pro quibus pugnat. &c. ſicut ſu-
pra. Et nota quòd carnes eius duræ ſunt ad digerendum, gra-
uis fœtoris, & mali ſaporis. Sic luxurioſi duri ſunt & obſtina-
ti ad digerendum. i. ad corrigendum, quia peruerſi difficile
corriguntur. Eccleſ. 1. Grauis etiam ſaporis & odoris id eſt ma
læ vitæ & famæ ad conuerſandum. ¶ Vultur videns pullos
impinguari eis inuidet, & eos percutit, ſicut miluus. Sic 5
inuidus bonis inuidet aliorum. Iaco. 3. Ibi zelus & contentio
ibi inconſtantia, & omne opus prauum. ¶ Vultur frequentat
exercitum, vt de cadaueribus equorum & hominum ſatietur. 6
tarde volat, & diu viuit, ſcilicet centum annis. Sic cupidi
& ſuper domos principum & regum &c. Vel per exercitum
intelligo lites & contentiones. ¶ Item vultur ſequitur exerci- 7
tum

rum equorum & hominum, vt cadaueribus ſatietur. Sic & ma
li prælati domos principum, vt donis & honoribus exaltētur,
8 vt patet in curia franciæ, vbi omues ſunt epiſcopi. ¶ Secūdum
philoſophum vultur habet optimum ſenſum olſactus, & ideo
cadauera longè ſentit. Sic tales habent ſagacitatem in tempo-
9 ralibus. ¶ Item ab ortu ſolis vſque ad meridiem vultur non ve
natur, ſed poſt meridiem circa occaſum vacat ad prædan-
dum. Sic iſti in principio boni ſunt, ſed in fine vitę fiunt rapa-
10 ces & cupidi. ¶ Item ſecundū Ariſtotelem vultur circa nidum
ſuum & pullos non ſinit alios appropinquare, timeus ne prę-
de non ſufficerent vtrobique. Sic tales prohibent ſubditos ab
alienis, vt pinguiores eus reperiant ad prędandum, ſimiles ca-
ni qui pugnat cum alijs pro oſſe carnoſo, vt ſolus illud rodat,
11 ſicut etiam catus ſeruat caſeum. &c. ¶ Item dicit Pli. quòd cor
vulturis in pelle leonis inuolutum, liberat portantem a feris
& leonibus. Sic cor id eſt affectio circa perſonam aliam, licet
ſit crudelis, impia, & leonina, tamen eam fouet & ſuſtinet ab
alijs defendendo, ſi tamen habeat pellem leoninam id eſt tem
12 poralem ſubſtantiam leoninè congregatam. ¶ Item ſecūdum
Pli. penna vulturis alligata pedi ſiniſtro mulieris prægnantis,
facit eam parere, & ſi diutius teneatur ibidem educit inteſti-
na. Per mulierem prægnantem intelligo ſubditum diuitem,
per pedem ſiniſtrum temporalia. Prouerb. 3. In ſiniſtra illius
diuitiæ. Per pennam intelliguntur balliui & officiales præla-
torum, qui ſimplices ſubduos faciunt parere id eſt emendas
13 gagiare. ¶ Item ſecundum Plin. lingua vulturis appenſa collo
perſonę, facit eam gratioſam ad impetrandum quicquid vult.
Sic prælati per verba & præces, malis ſuis familiaribus impe-
14 trant multa bona. ¶ Vultures ſecundum Iſidorum etiam vltra
mare cadauera ſentiunt, & ad ipſa comedenda volant & cur-
runt. Sic verè chariſſimi deuotus populus chriſtianus debet
carnem mortuam, id eſt carnis Chriſti mortem, quæ facta
fuit vltra mare, ſentire, & ad ipſam per deuotionem currere,
& per crucis aſſumptionem ad eam transfretare. Eſa. 23. Tran
ſi terram tuam filia maris. Vel per cadauera intelligo fœtidos
ſarracenos, quorum fœtorem & infidelitatem debemus vltra
mare ſentire, & ad eos perſonaliter currere, ipſoſque occide-
15 re & necare. ¶ Vultures ſecundum Iſidorum præſentiunt fu-
tura cadauera, & hominum & beſtiarum mortes, & ideo præ
gaudio futurorum cadauerum ſolent inſimul conuenire. Vn-
de etiam talium conuentus, ſolet futura prælia & mortes ho-
minum præſignare. Tales ſunt multi eccleſiaſtici, maxime ec-
cleſiarum curati, & religioſi etiam mendicantes. Iſti enim di-
ligunt & præſentiunt cadauera & funera mortuorum, & ad ea
volant & diſcurrunt, iuxta illud Iob. 39. Vbicunque ſenſerit
cadauer, ſtatim adeſt. Vnde quando plures tales alicubi plus
ſolito conueniunt, iſtud communiter ſignum eſt futuri cada-
16 ueris vel præſentis. ¶ Teſte Ariſto. vultures in olſactu præcel-
lunt, ſicut aquilæ in viſu. Per vultures intelliguntur groſsi &
ponderoſi, ſimplices atque rudes. Per aquilam intelliguntur
prælati, clerici, eccleſiaſtici, & ſubtiles. Iſtud eſt ergo verum
ꝙ hodie quãuis aquilæ id eſt viri eccleſiaſtici præcellant alios
in viſu & diſcretione, vultures tamen .i. ſimplices eos præcel-
lunt in odoratu & deuotione. Auguſti. Simplices rapiunt cœ-
17 los. &c. ¶ Secundū Iſidorum nidos vulturum nemo attingit,
pro eo ꝙ in altiſsimis rupibus nidificant. Vnde etiam ſecun-
dum Ariſto. dicitur ꝙ vultur propter volatum altiſsimum ſola
dicitur auis dei. Sic nos debemus ita altè per contēplationem
aſcendere, & ita altè nidū ſpei noſtræ in deo & in paradiſo po-
nere, ꝙ nemo diabolus, ſeu quicunque ſpiritualis inimicus de
bet ad nos per tentationem attingere. Iob. 39. In præruptis ſi-
18 licibus commoratur in inacceſsis rupibus. ¶ Vultur antequã
volet, vt communiter facit tres ſaltus, ita. n. eſt auis ponderoſa
vt ſubito volare non poſsit, ita ꝙ quandoque agilitate canis ca
pitur, antequam a terra penitus eleuetur. In terra autem li-
benter graditur, niſi hominem viderit, & ideo gradipes ap-
pellatur, vt dicitur in libro de natura rerum. Sic vere ſunt mul
ti ita tardi, & ita pigri ad volatum bonorum operum exequen
dum, & ita libenter gradiuntur per terrena negocia, ꝙ nun-
quam celeriter volunt incipere aliquem volatum contempla-
tionis, vel bonæ operationis: imo ſemper conſueuerunt mul-
tos ſaltus .i. multas interceptiones & pigras deliberationes,
retardationeſque facere, antequam poſsint aliquem ſpiritua-
lem volatum bonorum operum exercere, & ita libenter gra-
diuntur per terrena negocia, quòd nunquam ſpiritualiter ce-
leriter volunt incipere, propter quod ſępe contingit ipſos, an-
tequam bonum volatum quem propoſuerant impleant, canis
inferni tentationibus arripi, & per diuerſa peccata ab iſto pe-
nitus impediri. Illi ergo ſunt vultur, qui dicitur ſecundum Iſi-
dorum quaſi volans tarde. Contra illud Eccle. 6. Non tardes
conuerti ad dominum. Iſta videntur in multis peccatoribus,
qui quotidie proponunt pœnitere, & quotidie videntur velle
incipere, ſed dum procaſtinant, finaliter nihil faciunt, quinim
mo cane id eſt morte præuenti ſubito pereunt. Vel dic quòd
quicūque aliquem volatum boni operis alicuius facere vult,
debet prius deliberando ter vel amplius ſe mouere. Seneca.
Diu delibera, cito facito. ¶ Vultur indifferenter ad omne ca- 19
dauer volat, & ideo faciliter capitur ſecundum philoſophum,
& ſicut dicitur in libro de natura rerum. Vultur pugnat cum
herodio, herodius tamen cum ſit agilis, impetui vulturis ce-
dit, & ſic vultur impetu ruens, cum propter pondus ſe retine-
re non valeat, contra terram vel lapidem ſe occidit. Sic vere
chariſsimi illi qui ſine diſcretione indifferenter ad omnia ca-
dauera id eſt ad omnia mundi delectabilia per deſiderium vo
lant, faciliter per diuerſa peccata ſe illaqueant. Potiſsimè ve-
ro ſuperbi dum contra herodium id eſt contra ſuos aduerſa-
rios ſe minores ſine temperamento miſericordiæ cum toto
vindictę impetu debacchātur, ipſoſque totis viribus enerua-
re nituntur, ſæpe fit quòd alijs per diuinam prouidentiam li-
beratis, ipſi per iudicium diuinum impetu proprio deſtruun-
tur. Iſtud quotidie videtur in guerris & haſtiludijs. Iſtud ap-
paruit in Sennacherib. qui toto impetu volebat deſtruere re-
gem & populum iuda, & tamen illis ſaluatis, ipſe in ſua ſuper-
bia eſt peremptus. Eſaiæ 51. Percuſsiſti ſuperbum, vulneraſti
draconem. ¶ Vultur pullos ſuos ſtatim quòd ſunt adulti, a ni- 20
do ſuo proijcit, ipſoſque nec circa nidum ſuum manere per-
mittit. &c. Expone ſicut ſupra de aquila. & ſicut de auibus in
generali. §. 45. Vel ſi vis dic quòd ſic debent facere nobiles,
quia ſcilicet filios ſuos non debent ſecum in domo tenere, ſed
exterius ad videndum & experiēdum mundum eijcere & mit
tere, & eos propriæ prouidentiæ exponere, vt neceſsitate du-
cti, diſcant de ſe & de ſalute propria cogitare. ¶ Item vultur 21
alios vultures, & proprios pullos adultos iuxta nidum ſuum
morari non permittit, timens ne prædæ non ſufficerent vtro-
bique. Magnum corpus enim habet vultur, & ideo magna pa-
tria pari vulturum neceſſaria eſt ad prædandū. Tales ſunt pro
certo magni vſurarij, raptores & ambitioſi, & potiſsimè iuui-
di, & aduocati. Iſti enim iuxta domum vel patriam ſuam nun
quam volunt alios ſibi ſimiles inuenire, quanuis etiam ſint eo
rum pulli id eſt conſanguinei vel amici, nec cū iſtis habitare
volunt, & nunquã pacē habere quærunt, dicētes illud Eccleſ.
6. Nunc manducabo de bonis meis ſolus. Timent enim ꝙ pa-
tria non ſufficiat prędę plurium. rapinis enim ſuis & vſuris eſt
magna patria neceſſaria, & ideo tales alios ſibi pares repu-
diant, vt ſoli patriam deuoret & corrodant. ¶ Vultur magnas 22
aues inuadit, ſed minimis parcit. Sic iudex plus debet irruere
contra malefacientes diuites, quam pauperes. E contra de mil
uo. &c. ¶ Vultur iuxta nidum ſuum non venatur, docente na- 23
tura pacis amica, ne vicinarum gentium odium contra ſe &
nidum ſuum exciret, ſicut dicitur in libro de natu. re. prędicto.
Expone iſtud ſicut infra de lupo, & ſicut ſupra de auibus in ge
nerali. ¶ Vultur cum adulta fuerit, matremque ſuam debilem 24
ad volandum viderit, eam impetere & occidere conſueuit, vt
dicitur ibidem. Sic vere religioſi & clerici videntes quòd ma-
ter ſua id eſt prælatus ſuus defectuoſus eſt & debilis ad volan
dum id eſt ad operandum, debet cōtra eum inſurgere, & eum
a ſtatu ſuo deponere. Teſte enim Ariſto. bonum eſt mactare
patrem in treballis, quia ſicut dicitur in euangelio. Qui non
odit patrem & matrem, nō poteſt meus eſſe diſcipulus. Vel po
teſt allegari contra filios impios & iniquos, qui proprios prę-
latos & benefactores, amicos & parentes, quamuis ipſos quan
doq; fouiſſent tanquam matres, ſi vident eos in aliquo defecti
uos, vel præ paupertate, vel alias ad volandū & ad eis amplius
benefaciendum debiles & infirmos, ſolent contra eos inſur-
gere. & ipſos accuſare, & ſpiritualiter occidere & grauare. Lu
cæ. 21. Exurgēt filij in parētes, & eos morte afficient. ¶ Vultur 25
vt dicitur ibidem, pro eo ꝙ propter pondus corporis non po
teſt acquirere ſibi cibum faciliter, ideo reliquias cibi alijs non
diuidit, ſed pro ſe & pullis in nido ſuo reponit, quia pro certo
ꝙ difficilius acquiritur, diligētius cōſeruatur. Vel pōt dici de
viris prouidis, qui oia non ſolēt expendere, ſed pro tēpore fu-
turo reponere & ſeruare. Prouerb. 10. Sapiēs aurē ſeruat in po

26 ſterũ. ¶ Itẽ vultur optimũ odoratum habet ad cadauera ſen-
tienda, & ideo ſequitur eaercitũ. Vnde ſecundũ augures, quã-
do plurimi vultures circunuolant, ſignum eſt prælij futuri, qa
aliquo occulto ſenſu præſentiunt cadauera, quæ vultur in ſero
prædatur, & non in mane, & illa quæ de cibo ſuo remanẽt alijs
non largitur, ſed in nido recolligit pro ſe & pullis educandis,
vbi aliquotiens putreſcunt. Sic auari optimum olſactum, i. di-
ſcretionẽm optimã habent pro cadaueribus bonorũ tẽporaliũ
ſentiendis, & ideo eaercitum. i. lites & contentiones ſequũtur,
& ſpe cadauerum habendorum. i. temporalium acquirendo-
rum inſimul conueniunt, atq; volant. Quod quidem eſt ſignũ
futuri prælij. Nam propter lucra huiuſmodi, ſæpe vnus cõtra
alium præliatur. Iſti in ſero ſenectutis magis quàm in mane iu
uentutis prædantur, quoniam auaritia plus viget in ſenectute
ſecundum Senecam. Eapone cætera ſicut infra. ¶ Vultur ſecũ
dum aliquos ſine concubitu naſcitur, & habet hanc proprieta
tem ꝙ os eius inuolutum in pelle leonis vel lupi, liberat ſe por
tantem a lupis & leonibus. Pes eius deater ſecundum Plin. ſa-
nat dolorem pedis ſiniſtri hominis, & econuerſo pes ſiniſter,
hominis pedem dextrũ ſanat. Chariſsimi Chrſtus habet duos
pedes, dextrum. ſ. i. miſericordiam, ſiniſtrum. i. iuſtitiam. Sed
homo duos etiam habet, dextrũ. ſ. i. gaudiũ de lume proſperita
te, & ſiniſtrũ. i. timorẽ de ſalute. Ergo ſi homo patitur in pede
deatro, nimis gaudẽs & ſe delectãs in proſpera fortuna huius
mundi, ſuper iſtum pedem apponat dei pedem ſiniſtrum, ſcili-
cet eius iuſtitiam cogitando, (Ideo dicitur ad Ro. 10. Noli al-
te ſapere) & tunc cito ſanabitur. Sed econtra ſi homo conſide-
rans ſua peccata patiaꝛ in pede ſiniſtro nimis timendo, & quaſi
de ſalute deſperando, apponat de pede dextro dei id eſt cogi-
tando eius miſericordiam, & cito ſaluabitur. Sic enim loqui-
tur pſal. Saluum me fecit dextra tua. Dicat ergo Canti. 2. Leua
eius ſub capite meo, & deatra illius amplexabitur me. quaſi di
cat, leua iuſtitię diuinæ & deatra ſuę miſericordię me libera-
bunt. Vultur etiam qui ſine concubitu naſcitur, Chriſtum ſi-
gnificat, qui de virgine ſine virili ſemine de ſancto ſpiritu con
ceptus eſt. Os eius igitur in pelle leonis ſiue lupi inuolutum ſi
gnificat diuinitatem, quæ fuit inuoluta in pelle humanitatis in
incarnatione, & illa certe hominem hanc geſtantem per deuo
tionem, liberat ab incurſibus luporum infernaliũ & leonum.
Et de hoc ſcribitur Eccl. 51. Liberaſti me ſecundum multitu-
dinem miſericordię nominis tui, a rugientibus pręparatis ad
27 eſcam. ¶ Dicit Pli ꝙ penna vulturis appoſita pedi ſiniſtro mu
lieris parturientis facit eam parere. Sic vere ſi imitatio vitæ
Chriſti, virtutum eius & perfectionum, apponatur pedi ſini-
ſtro. i. affectioni animę pręgnãtis, & dolores parturiẽtis, (illius
quidem animę de qua loquitur pſal. Concepit dolorem, & pe
perit iniquitatem.) ſi hæc inquam vitæ Chriſti perfectio tali
affecti inordinato alligetur, facit eam parere, non peccatum
quod ea carne conceperat, ſed virtutem quã eam ſpiritus ſan-
28 ctus docuerat. Eſa. 60. Nunquid ego parturiam? ¶ Secundum
Pli. lingua vulturis ſine ferro auulſa facit portantem ſe gratio-
ſum. Sic verè chariſsimi lingua, locutio, oratio & interceſsio
virginis Mariæ glorioſæ quæ more vulturis ſine carnali copu
la peperit & concepit, quando ſine ferro id eſt ſine peccati du-
ritia imploratur, facit & in verbis & operibus gratioſum, &
ideo prædicator in principio ſermonis iſtam linguam vel gra-
tiam petit, & inde eſt quòd pro gratia impetranda dicitur Aue
29 maria petit. &c. ¶ Cinis vulturis ſerpentes fugat, & communi-
ter ſanguis eius lepram curat. Sic vere cinis. i. memoria mortis
& ſanguinis Chriſti ſerpentes id eſt tentationes quę in nobis
ſerpunt, & etiam lepram luxurię & peccati curat ſpiritualiter
atque ſanat. Ad Heb. 9 Omnia ferè in ſanguine mundantur, &
30 ſine ſanguine non fit remiſsio peccatorum. ¶ Vultur ſecũdum
Pli. eſt proprijs filijs impia & crudelis, qa ſi videat pullos ſuos
impinguari, percutit eos roſtro, vt fiant ex hoc vulnere maci-
lenti. Sic principes & prælati ſubditis ſuis ſunt crudeles, quia
ſi vident pauperes ſubditos, vtpote ſacerdotes & agricolas in-
feriores impinguari diuitijs, ſtatim inuident, & cum roſtro po
tentię per phas vel nephas, ſeu per falſas impoſitiones, rapinas
13 & eacoriationes, ipſos faciunt macilentos. ¶ Vulturi aſsimilan
tur multi quantum ad eius malas conditiones. Vultur dicitur
quaſi tarde volãs, quia præ magnitudine carnis præcipites vo-
latus non habet. Sic tales quia magnitudine & pondere affe-
ctionis carnalis detinentur & præmuntur, ideo per cõtempla
tionem ſuperius nũquam volant. Sapien. 9. Corpus quod cor-
rumpitur, aggrauat animam.

LIBER OCTAVVS

De aquis & fluminibus, & primo de aqua in generali. Cap. 1.

AQVA ſecundum Iſidorum dicitur qua 1
ſi æqua. Semper eſt enim æqua niſi per
violentiã motus fuerit exęquata. Eſt aũt
aqua naturæ ſpecularis, quia rerum ſibi
obiectarum radios recipit, & per actio-
nem reflexi luminis earum imagines re
præſentat, & facies intuentium magni-
feſtat. Talis eſt conſcientia, quia qualem
cũque imaginem impreſſeris id eſt qua
lecumque peccatum feceris, ipſum per remorſum reflexiuum
(niſi deleatur per pœnitentiam) perpetuo reuidebis. Prouer.
27. Reſplendent vultus reſpicientium in aquis. Et ſicut aqua
mota & turbata non quieſcit a motu, quouſque eius ſuperfi-
cies adęquetur, ſic nec conſcientia quieſcit a dolore & remor-
ſu quouſq; pacificetur, & per pœnitentiam quietetur, Eſa. 57.
Impij ſicut mare feruens quiſcere non valent. Et ſicut in aqua
turbata imagines non apparent, & ſi apparent, videntur ima-
gines monſtruoſę, & deformes, ſic in corde & conſcientia tur-
bata deſiderijs & cogitationibus, vel etiã vitijs & criminibus,
imagines id eſt virtutum pulchritudines non apparent, quo-
uſque per gratiam fuerit adæquata, & a turbatione huiuſmo-
di quietata. vnde Auguſtinus. Inquietum eſt cor meum bone
Ieſu, donec quieſcat in te. Veruntamen ſicut in aqua adæqua-
ta imagines quæ propter motum fuerant diſsipatę, iterum re-
ueniunt, ſic virtutes & opera quæ fuerant per peccatum mor-
tificata, cum ipſa conſcientia adęquata fuerit per pęnitentiam
& pacata, ibi iterum per gratiam reuiuiſcunt. Et tu reuerte-
ris ad antiquitatem tuam. Eze. 16. ¶ Aqua quanto eſt profun- 2
dior & purior, tanto apparet obſcurior, niſi a ſolis radio ſub-
intretur, ſicut Baſilius dicit in hexameron. Sic anima quanto
eſt profundior per ſubtilitatẽ ingenij, quanto purior ꝑ naturę
nobilitatem, tãto per ignorantiam ſpiritualium eſt obſcurior,
niſi ſolis Chriſti gratia ſpiritualiter illuſtretur. Iſtud maxime
patet in ſapientibus huius mundi, qui licet ſenſu vigeant natu
rali, nihil tamen de dei iudicijs cognouerunt. Baruch. 3. Ex-
quiſierunt ſcientiam quæ de terra eſt ſequitur. Viam autem
ſapientiæ neſcierunt. Vel dic ꝙ aqua profunda eſt humilitas,
quã. ſ. ſemper comitatur obſcuritas, eo. ſ. ꝙ vir humilis bona
ſua ſolet occultare, & non alijs propalare. Seneca de moribus.
Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorũ. Vel dic ꝙ iſta eſt
profunditas peccati, vel etiam proſperitatis, quæ ſemper ob-
ſcuritatem ignorantiæ geſtat. pſal. Obſcurentur oculi eorum.
&c. ¶ Aqua ſecundum Baſilium in hexameron, habet vim vni 3
tiuam ipſius terræ, quia niſi per humoroſitatẽ aquarum ſe per
interiorem partẽ terræ vndiq; diffundentium ipſæ partes ter
ræ iungerentur, ipſa terra præ nimia ſiccitate in puluerẽ ver-
teretur. Et aqua ſic naturæ ſpecularis, ideo radios rerum ſibi
obiectarum quas recepit, iterum refundit in maiorem latitu-
dinem & tranſmittit, & hinc eſt ꝙ res viſę in aqua maiores ap-
parent, quam in ſe ſint ſecundũ rei veritatem, ꝙ. ſ. fit propter
groſsitiem medij ſpiſsioris. Sic ipſa charitas, gratia, vel con-
cordia, ſeu etiam aqua baptiſmalis, terram. i. eccleſiam, reli-
gionem, vel animã vnit, conglutinat, & cõiungit. Actu. 4. Mul
titudinis credentium erat cor vnum. Nam niſi per aquã iſtam
ſtatus eccleſiæ vult religionis iungeretur, in moribus & in fi-
de ſtatim in diuerſos pulueres partialitatis & ſectarum diſſol-
ueretur, & ſic eius integritas rumperetur. Et eſt iſta aqua, ſci-
licet chatitas naturæ ſpecularis. Res enim quas in ſe recipit,
ſcilicet beneficia quæ alijs percipit, per gratiarum actionem
maiora reddit, & ſemper in ampliorem latitudinem retribue-
re & refundere & commendare contendit. Vel dic quòd
aqua iſta eſt amor & affectio carnalis. Iſta enim illos quos in
ſe recipit, per affectuoſum amorem maiores repræſentat, &
credit, quia ſemper res quæ amatur, maioris bonitatis vide-
tur eſſe quàm ſit in rei veritate. Nam ſm Senecã, Solus amor
veri iudicium neſcit. Vel dic ꝙ imaginem boni documenti
vel eaempli quam ab alijs recipimus, per operis executionẽ
nõ ſolum tantã, imo etiã maiorem refundere debemus. Quod
etiã de beneficijs debet eſſe, quæ debemus, vice reciproca re-
fundere, & maiora etiã quàm receperimus cõpenſare. ¶ Aqua 4
de ſui

de ſui natura eſt ſine ſapore & colore, vt ſic eſſet indifferens ad
omnes ſapores & colores rerum omnium aſſumendos. Ideo
tranſiens per occultos meatus terræ, a locis per quæ tranſit,
in colore & ſapore recipit mutationem, & inde eſt ꝙ nunc dul
cis, nunc amara, nunc clara, nunc turbida, nunc ſubtilis, nunc
groſſa, dinoſcitur apparere. Talis aqua debet eſſe omnis perſo-
na publica, quia verè non debet eſſe determinata ad aliquem
certum colorem ſeu ſaporem.i. ad aliquorum affectionem &
dilectionem ſpecialem, per perſonam acceptionē, imo debet
eſſe indifferens ad omnes, vt generaliter ſit ei cura de omnib⁹.
Sap.6. quia non eſt perſonarum acceptio apud deum. Ad Ro.
2. Ideo ſecundum qualitatem terræ per quam tranſit. i. ſecun-
dum bonitatem vel malitiam perſonarum quibus præeſt, de-
bet eius qualitas immutari, quia cum terra ſalſa per peccatum
debet eſſe ſalſus per correctionem, cum dulcibus per deuotio-
nem debet eſſe dulcis per compaſsionem, & beneficij largitio-
nem, cum calidis per iram & tribulationem, debet eſſe calidus
per ſeuerā punitionē, cum groſsis & rudibus debet eſſe groſ-
ſus & ſimplex, & cum ſubtilibus ſubtilis, vt ſic ſm exigentiam
omnium indifferenter omnibus ſe conformet 1. ad Cor.9. Om
nibus omnia factus ſum, vt omnes lucrifacerē. Vel iſta poſſunt
de prædicatore dici, qui mores aliorum debet imitari & in-
duere, vt eos poſsit ad viam ſalutis trahere & inducere. Exem
plo Apoſtoli vbi ſupra, qui fiebat cum gentilibus gentilis, &
cum iudęis iudęus. Vel dic ꝙ talis eſt anima, quæ ſecundum ꝙ
in diuerſis fundis.i. in diuerſis conſiderationibus ſituatur, ſecū
dum hoc in ſuis conditionibus variatur. Vel expone de ſocie-
5 tate ſicut infra.c. de fonte.§ 12. ¶ Aqua ſecundum Baſilium in
hexameron, eſt valde vtile elementum inter omnia elementa.
cœlum.n. temperat, terram irrigat & fœcundat, aerem ſuis va
poribus incorporat & condenſat, ſcandit in ſublime, & cœlum
ſibi vendicat. Et ſunt aquę cauſa omnium terrę naſcentiū, quia
fruges gignū, arbores & plantas producunt, ſordes detergunt,
peccata abluunt. Et eſt aqua terræ coniunctiua, penetratiua,
repletiua, caloris cœleſtis nutritiua, inferiorum temperatiua.
Niſi.n. hæc inferiora ſuis exhalationibus temperaret, cœli mo
tus & ignis conflagratio omnia inflammaret. Piſcibus etiam
dat ſpiraculum, & animalibus nutrimentum. Talis eſt gratia,
vel lachryma, vel doctrina, quia ſicut aqua.ſ. cœli cryſtallini,
cœlum temperat.ſ. firmamentum, quantum ad calorem qui ex
vi motus proprij oriretur, ſic iſtæ ſpiritnales aquæ, quādo ſunt
in homine, ipſum raptum cœli.i. ipſum cœleſtis iudicis rigorē
temperant & refrenant. Ardorem refrigerabit ros. Eccl.18 Et
etiam aerem.i. ipſam animam ſuis vaporibus.i. diuerſis virtu-
tibus incorporant & condenſant. Et ſic terram corporis bonis
virtutibus irrigant & fœcundāt. Iſte igitur cauſa ſunt omniū
terræ naſcentium.ſ. bonorum operum, quia in terra plantas &
arbores.i. in corpore vniuerſos actus bonorū operum procreāt
& producunt. Sordes etiam peccatorum abluunt & abſtergūt.
Eze.36. Effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimi-
ni. Hę terrę partes.i. affectiones animæ coniungunt per chari-
tatem, penetrant per humilitatem, replent per bonorum ope-
rum fœcunditatem. Hę ſunt caloris cœleſtis.i. amoris charita-
tiui in noſtris cordibus nutritiuæ, inferiorum.i. motuum car-
nalium temperatiuæ, ardoris deſideriorum malorum refrige-
ratiuę, quia.ſ. niſi per aquæ gratiæ, lachrymæ & doctrinæ exha
lationem, influentiam, & inſpirationem iſta inferiora, carnis.ſ.
deſideria temperarentur, totum corpus in conflagrationem lu
xurię verteretur. Hę igitur piſcibus.i. deuotis hominibus dant
ſpiraculum: animalibus vero.i. ſecularibus nutrimētum. Eze.
31. Aquæ nutriuerunt illum, abiſſus exaltauit illum. Eadē per
omnia poſſunt dici de confeſsione, & de baptiſmo. Vel omnia
dic de elemoſyna & pietate, quia ſicut dicit Eccl.3. ſicut aqua
6 extinguit ignem, ita elemoſyna peccatum. ¶ Aqua in nihilum
deflueret, niſi termino alieno ſiſteretur. Sic peccator per deſpe
rationem deueniret in nihilū, niſi eum alienus terminus.i. dei
miſericordia retineret, quia.ſ. dei mia cauſa eſt quare impius
non deſperat. Iob.38. Circundedi illud terminis meis. ¶ Aqua
eſt colorum & ſaporum oim ſuſceptiua, & de vno ad alterum
mutatiua. ſemper defluit niſi termino alieno ſiſteretur, male.n.
eſt terminabilis propter defectum ſoliditatis, & ideo neceſſe
eſt ꝙ ab extrinſeco teneatur, & alio ſolido termino limitetur.
Sic homo leuis & inſtabilis vno ſtatu non eſt contentus, de co
lore ad colorem, de præbenda ad præbendam, de dignitate ad
dignitatem, de ſtatu ad ſtatum, quotidie vult eſſe mutatus &
tranſlatus. Eccl.27. Stultus mutabitur vt luna. Mich.7. Ad ma-
re de mari, & ad montem de monte. Ideo motus & affectiones
talium non quieſcunt, niſi per alienum terminum.i. per præla-
tum ſuorum reſiſtentiā, vel per ipſius dei gratiam, vel repreſ-
ſiuam iuſtitiam, & tribulationem violentiam ſiſtantur, & in-
fra ſuos limites arceātur, & a ſuis vanis appetitibus compeſcā-
tur. Dicat ergo talibus deus vel prælatus illud Oſeæ 2. Sepiam
vias tuas ſpinis, & ſepiam eas maceria. & illud Iob 38. Hucuſ-
que venies, & hîc confringens tumentes fluctus tuos. ¶ Aqua 7
ſemper deflueret niſi termino alieno ſiſteretur. Et eſt aqua om
nium colorum & ſaporū receptiua, & ad oēs ſuipſius tranſlati-
ua, & motus ſui eſt a centro ad circūferentiā eleuatiua. Sic ve-
rè aīa vel aīæ voluntas ſemper fuit per diuerſas creaturas, vnā
poſt aliam diligēdo, vel per diuerſa deſideria, vnum poſt aliud
emittendo niſi per amorem dei & per eius ſolius appetitus, tā-
quam per alienum terminum terminetur. Aug. Inquietum eſt
cor meum bone Ieſu, donec quieſcat in te. Et eſt aqua iſta mo-
tus ſui.ſ. affectus & deſiderij, a centro ad circunferentiā.i. a re-
bus creatis ad ipſam increatam eſſentiam eductiua, & rerum
oim colorum & ſaporum per amorem & deſiderium recepti-
ua, quia.ſ. cor hoim eſt in potentia ad amorem oim creatura-
rum, quia ſicut aqua eſt indifferens ad colorem & ſaporē, non
habens terminum colorum & ſaporum, ſic aīa eſt quaſi tabu-
la in qua nihil depingitur, niſi poſtea color rerum in ea depin
guatur. Et eſt etiam aqua qualitatis proprię mutatiua, quia vo
luntas quotidiè de vna re ad aliam circumfertur. Iob 20. Cogi-
tationes varię ſuccedunt ſibi. Et Prouer. 19. multæ &c. Et ſicut
in aqua mota & turbata imagines non videntur, ſic nec in volū
tate & corde turbato per triſtitiā notitię deſcribuntur, quia ſi-
cut dicitur Eccl.21. Non eſt ſenſus vbi eſt amaritudo. ¶ Aqua 8
ſm Iſidorū dicitur quaſi æqua, eo ꝙ a motu nunquā quieſcat,
donec eius fuerit ſuperficies adæquata. Et eſt aqua elemētum
frigidū & humidum, & reſpectu terræ ſubtile & perſpicuum,
proprio termino non contentum, deflueret n. niſi termino alie
no ſiſteretur. Et habet ēt aqua motum ſuū a centro ad circun-
ferentiā, & ſpecies in ſe receptas more ſpeculi oſtendit, & hoc
in maiorē quantitatē quàm ſint ſm rei veritatē. Sic iuſtus nun
quā quieſcit a motu bonorum operum, quouſque ſuperficies
conſcientiæ ſuæ in pręſenti per gratiam & in futuro per gl'iam
quietetur. Deut.12. Necdum veniſtis ad requiē quā dn̄s deus
noſter daturus eſt vobis. Et eſt aqua iſta elementum frigidum
per caſtitatē, humidū per pietatē, ſubtile per paupertatē, per-
ſpicuum per ſubtilitatē & veritatē, imaginē bonorū exemplo-
rum receptiuum per honeſtatē, & honeſtæ imitationis conſor
mitatem 2. ad Cor.3. in eandem imaginem transformamur. Et
reſpectu terræ.i. hominū peccatorū habet multiplicē nobilita
tem, quia terra erat inanis & vacua, ſed ſpūs dei ferebatur ſu-
per aquas Gen.1. Iſta proprio termino non ſiſtitur, nec volū-
tate propria regitur, ſed alieno.ſ. dei vel prælati ordinationib⁹
regulatur. Iuſtus.n. non ſe pręſumit regere, imo nihil de ſua bo
nitate præſumens, diuinæ miæ & prouidentiæ ſe cōmittit, ſine
cuius termino ſe timet in nihilū redigēdum. Circundedi illud
terminis meis. Iob 28. & in pſa. Terminū poſuiſti eis, quem nō
tranſgredientur. Quia.ſ. iſte ſm dei & prælati voluntatē, pro-
uidentiā, & ordinationē, omnes motus ſuos terminat & cōclu
dit, & infra ambitum regularium ſtatutorū & diuinorum mā-
datorum ſe contineri permittit, & motum ſuum.i. naturalē ap
petitum a cētro ad circunferentiam.i. a creaturis in ipſum deū
applicat & reducit. ſm omnia alia expone ſicut ſupra. Aqua &
terra propter ſuam elongationem ab orbe non ſunt ita mobi-
lia, nec orbi obedientia, ſicut ſunt alia elementa, & ideo terra
quia ſummè diſtat, non mouetur, imo ſtat immobilis atq; fir-
ma. Sic illi qui propter peccata ſua ſunt ab orbe.i. a deo (qui ē
orbis oīa continens, non habens principium neque finem) re-
moti & elongati, non ſunt eius influentiæ participes, nec eiuſ-
dem voluntati obedientes, vel ad motum ſuæ inſpirationis vo
lubiles. Exod. 15. Fiant immobiles quaſi lapides. Et ideo illi
qui ſunt duri vt terra per incompaſsionem, frigidi per indeuo
tionem, immobiles per acediæ torporem, ſicci per auaritiæ
ardorem, non mouentur per obedientiæ vigorem, imo ſunt fi-
xi & immobiles per inobedientiæ & obſtinationis tenorem.
pſalm. Qui formaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam non, in-
clinabitur in ſeculum ſeculi. Vel dic quòd ſeculares, qui ma-
gis ſunt a deo & a ſuo ſeruitio elongati, minus ſunt mobiles ad
bona quàm clerici & religioſi, qui orbi deo ſunt proximi, &
eius ſeruitio ſpecialiter dedicati. Allega vt ſupra. Vel dic
econuerſo quod illa elementa id eſt illæ perſonæ quæ a cœ-
lo.i.

lo id eſt a deo gradu & ſtatu amplius elongantur, ſtabilio-
res in bono reperiuntur, ſicut in ſecularibus reſpectu ma-
lorum eccleſiaſticorum quotidie comprobatur. Allega vt
ſupra. ¶ Aqua non habet determinatum colorem, ſapo-
11 rem, vel figuram, ſed ſecundum ſaporem, colorem, & figuram
locis in quo ponitur, & a quo clauditur, eius qualitas variatur.
Sic religioſus non debet habere motus, voluntates, & deſide-
ria propria & determinata, imo debet ſecundum exigentiā ſta
tutorum clauſtri, religionis, & loci a quo clauditur, & ſecun-
dum voluntatē prælati ſui accipere colorem, cōditionem, &
formam, quia. ſ. ipſe debet eſſe indifferens ad omnia quæ ſibi a
ſuperiori dicuntur & imponuntur, dicēs illud euangelicū. Ve-
runtamen non mea voluntas ſed tua fiat. ¶ Aqua ſecundum Iſi
12 dorum dicitur quaſi æqua, eo ꝙ nūquam quieſcat a motu, do-
nec eius ſuperficies adæquetur. Sic nec homo debet quieſcere
a motu bonorum operum, donec in paradiſo per gloriæ pul-
chritudinem eius ſuperficies. i. animę ſuę capacitas adęquetur.
Baruch. 5. Conſtituit deus replere valles in ęqualitatem terrę,
vt ambulet Iſrael diligēter in honorem dei. ¶ Aquæ maris quę
13 naturaliter ſunt amarę, tumultuoſæ ſunt, & ſonoræ. Sic in mari
mundi huius, amari. ſ. peccatores multipliciter volūt loqui, &
præ cæteris tumultus & iurgia concitare. Semper enim iurgia
quærit malus. Prouer. 17. ¶ Aqua quæ ſurſum gignitur. ſ. plu-
14 uialis, cæteris aquis eſt melior, & ad terram fœcundandā vti-
lior, maxime quando cum tonitruo cadit, quia tonitruum ſuo
motu aquam & vaporem ſubtiliat & depurat, & ſic terram ma
gis pœnetrat & fœcundat. Aqua iſta eſt gratia, prædicatio, vel
doctrina, quæ ſurſum gignitur in excelcis, deſcendens a patre
luminum. quæ præ cęteris aquis melior eſt ad terrā animę bo-
nis operibus fœcundādam, & maximè ſi cum tonitruo diuini
timoris ſit recepta quia tonitruum diuini timoris aquam gra-
tiæ & ſapientiæ reddit ſubtiliorem, & ad terram. i. animam pœ
netrandam penitus aptiorem. Eccl. 1. Timor dei, ſcientiæ reli-
gioſitas cuſtodiet & iuſtificabit cor. ¶ Aqua fluuialis ſecūdum
15 Conſtan. quæ ab altis rupibus deſcendit, ſana eſt, quando fluit
contra orientem, & tunc præualet illi quæ fluit contra occidē-
tem. Sic ſapientia dei & ſcientia catholica, quæ ab altis rupib⁹
paradiſi per reuelationem exitit deriuata, deſcendens de ſur-
ſum a patre luminum, (Iaco. 1.) ſana eſt, competens animæ ſa-
nitati, & maximè quando fluit contra orientem. i. quādo ad or-
tum gratiæ & virtutū totaliter ordinatur, quia quæ de ſurſum
eſt ſapientia, primum quidem pudica eſt. Iac. 3. Sed illa quæ in
vallibus oritur. i. mundana ſapientia, quę in valle mundi huius
ortum habuit, vt ſunt leges quas fecerunt imperatores, & quæ
ad occidentem. ad mundi negocia ſemper deficit & occidit, tē
dit, ordinatur & terminatur, animæ non eſt ſana, quia. ſ. infirmi
tates ſuperbiæ & præſumptionis & contēptus aliorum produ-
cere conſueuit. Sciētia. n. inflat, charitas autem ædificat 1. Cor.
8. & Eccl. 1. In multa ſapientia multa eſt indignatio. Figura de
aqua fontis hierico, quæ faciebat ſterilem terram, quæ tamen
alias erat optima. 4. Reg. 2. Quia multi elati per ſcientiam, a bo
nis operibus ſteriles ſunt qui alias boni erant. Ideo eis dicitur.
Sapientia tua & ſcientia tua hæc te decipit. Eſa. 47. Hęc eſt ſa-
pientia terrena, animalis & diabolica. Iac. 3. Et ideo dicitur ad
Ro. 8. Prudentia carnis mors eſt, prudentia autem ſpiritus vita
& pax, Et ibidem. Sapientia huius mundi inimica eſt deo. ideo
1. ad Cor. 3. Sapientia mundi ſtultitia eſt apud deum. ¶ Nota
16 ꝙ ſecundum Iſidorum aqua dicitur quaſi æqua, pro eo ꝙ eius
ſuperficies ſemper eſt æqua & plana, niſi ab extrinſeco ventis
vel cauſis alijs exequetur. Eſt autem aqua ſicut dicit Seneca li
bro. 3. de naturalibus quæſtionibus, mundi primordium, quod
prius omnib⁹ fuit, & ex quo ſunt omnia. Seneca. n. dicit ꝙ aqua
& ignis terrenis dominatur, ex his ortus, & ex his interitus eſt.
Supponit. n. ꝙ ex aquis oīa inceperunt, & per ignem omnia fi-
nientur. Vnde ait. Ignis exitus mūdi eſt, & humor primordiū.
Quod etiam videtur fides innuere, quæ de aquis. i. de informi
materia quæ nomine aquarum intelligitur, cuncta facta fuiſſe
prædicat. Gen 1. Spirit⁹ dñi ferebatur ſuper aquas. Et per ignis
conflagrationem cuncta elementaria ante iudicium immutan
da declarat. pſal. ignis ante eum exardeſcet. Moraliter autē per
aquam poteſt intelligi dulcor & mollities pietatis, per ignem
vero feruor & acuties charitatis. Iſta. n. duo omnibus dominā-
tur, & ex iſtis duobus omnium virtutum congeries generatur.
Humor. n. pietatis eſt materiale virtutum principium, & eorū
debitum nutrimentum, ignis vero charitatis eſt ipſarum cau-
ſa, & earum finis & congruum complementum. Ideo Eccl. 39.
dicitur ꝙ initium vitæ hominis ignis & aqua. Vel dic ꝙ in re-
bus moralibus ſunt duo. ſ. vnum quo conſtruuntur, & vnum
quo deſtruuntur. Primum eſt humor deuotionis & gratiæ, a
qua virtutes originantur. Aliud eſt ignis cupiditatis & auari-
tiæ, vel etiam ignis cuiuſlibet malæ concupiſcentiæ, a qua vir-
tutes exterminantur. Bene igitur dicitur Eccl. 15. Appoſui tibi
ignem & aquam, ad quod volueris, extende manum. Vel dic ꝙ
humor eſt carnalitas, a qua peccata ortū accipiunt. Ignis ve-
ro eſt pœnitentia & aſperitas, a qua vitia diſſipantur. Sap. 19.
Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtutem. ¶ Senec. licet eſſet 17
infidelis, agit tamen diffusè de diluuio, quo omnia perierunt,
& reducit ipſum ad cauſas ſuperiores & inferiores, exteriores
& interiores. Cauſæ. n. ſuperiores fuerunt ſtellę in capricorno
conuenientes. Vnde ſicut ait, Beroſus cauſam naturalē & cer-
tum tempus aſſignat tam diluuio quàm futuræ igneum confla
grationi. Arſura. n. (vt ait) terrena contēdit. Cauſæ inferiores
fuerunt maria, quibus terra circūdatur, quæ (vt ait) ſuis flucti
bus naturaliter contra terram & littora pugnant, quaſi appe-
tant eam ſubmergere. Vnde etiam dicit ꝙ natura nos humore
. i. mari circundedit, vt vndique nos cum voluiſſet, aggredi poſ
ſet. Cauſæ etiam exteriores erant fluuij excreſcentes, imbres a
nubibus defluentes, torrentes de montibus irruentes, & fontes
de terra ſcaturientes, & infra terrā lacus & fluuij decurrētes,
quia (ſicut ait) aquæ quæ ſunt ſub terra, & qui ſunt ſicut terrā,
amnes amnibus iungent, paludibus ſtagna. Cauſæ vero inte-
riores ſūt ipſa naturę inſtituta, quib⁹ a principio natura ſtatuit
diluuium futurum vnde ait. Sunt omnia facilia naturæ, vtique
a primo facere conſtituit, atque non ſubito, ſed ex denunciato
venit, & a principio quando mergerentur terrena, decretū eſt,
& ne ſit quandoque velut in nouo opere dura molitio, olim ad
hæc maria ſe exercent. ¶ Dicit etiam ꝙ nihil difficile naturæ 18
eſt, vtique vbi in finem ſui properat. & ſequitur. Omnia adiu-
uabunt naturam vt ſua conſtituta peragantur. Et cōcludit. Er-
go quandoque erit terminus rebus humanis. Et poſt. Vn⁹ hu-
manum genus cōdet dies. Vnum tamen aduertendum eſt hic
ꝙ Seneca videtur ponere diluuium futurum ſecundum modū
ſuum loquēdi, & tamen credo ipſum intellexiſſe iam factum,
maximè quia Solinus & Ouidius ipſum factum iam antea po-
ſuerunt, qui forte Senecam tempore præceſſerunt. Et breuiter
ipſe ſupponit diluuium naturaliter factum. Vnde dicit ꝙ natu
ra non minus ordinauit res, quàm rerū mutationes. In his (in-
quit) inundatio fuit, quæ non ſecus quàm hyems & quā æſtas
lege mundi venit. Suppoſito ergo ꝙ iſtę quattuor cauſæ potue
runt conuenire in diluuio de quo facit mentionem ſcriptura,
dico chariſſimi ꝙ per diluuium poteſt intelligi profluuium la
chrymarum, quo procul dubio obruitur & ſubmergitur tota
congeries vitiorum. Sed procul dubio huiuſmodi diluuium,
inundatio vel purificatio quattuor habet cauſas. ſ. ſuperiores,
quæ ſunt influentiæ ſtellarum i. bonorum induſtria pręlatorū.
Inferiores, quæ ſunt affluētię marium. i. compunctio cordium
amarorū. Exteriores, quæ ſunt torrentes tribulationum & tor
mentorū, imbres bonorū documētorū, fontes & flumina bono
rū ſociorum & vicinorū, necnon lacus. i. horrores & infectio-
nes ipſorum criminum interiorum. Anteriores autē, quæ ſunt
prædeſtinatio & præordinatio dei & ſuorum conſiliorum. Ex
his. n. quattuor oritur diluuium lachrymoſæ compunctionis,
& mundificatio & lotio ſerioſę confeſſionis, & per conſequēs
renouatio & mutatio moralis & virtuoſę conuerſationis. Om-
nia. n. adiuuant naturam. ſ. naturantem deum vt ſua conſtituta
peragantur, quia. ſ. ex quo hominem ſaluare decreuerit, mul-
tis adminiculis vtitur, & per multas vias, vitiorum ſuorum di-
luuium procurat & quærit, quia ſicut dicitur ad Ro. 8. Diligē-
tibus deum omnia cooperantur in bonū. Vel poteſt dici ꝙ di-
luuium ſignificat diem iudicij, vbi. ſ. erit terminus rebus hu-
manis, & qui humanum genus a mundi viſibus condet. Tunc
. n. omnia & ſuperiora & inferiora naturam naturantem deū
iuuabūt, & ſuum decretum & primordiale ſtatutum pro viri-
bus adimplebunt quia ſicut dicitur Sap 5. Pugnabit pro eo or-
bis terrarum contra inſenſatos. Vel dic ꝙ diluuiū ſignificat hu
ius vitę tribulationes, quibus homines. i. iuſti diuerſimodè fati
gantur. Ad hoc. n. faciunt ſydera ſuperiora. i. mali prælati, Ma-
ria inferiora. i. circunſtantes nos mali officiales & balliui, fon
tes lacus torrentes, & flumina exteriora. ſ. mali vicini, & falſi
amici, ſtatuti naturæ anteriora. i. ordinationis ſtatuti diuini,
quo. ſ. a principio cautum eſt ꝙ homo naſcatur ad laborē, auis
vero ad volādum. Iob 5. quia ſicut dicit Iſidorus, impoſſibile
eſt ꝙ

eſt ꝙ homo ſit & tribulationes nõ patiatur. ¶ Seneca vbi ſupra
dicit ꝙ conſumpto humano genere per diluuium dabitur ter
ris homo innocens, inſcius ſcelerum, & melioribus auſpicijs
natus. Iſtud poteſt exponi de Chriſto, qui procul dubio datus
eſt terris purus & innocens, & ſcelerum ignarus toto mundo
iam diluuio vitiorum pręconſumpto, qui tamen melioribus
auſpicijs quàm alij fuit natus, quia. ſ. non per corruptioné car-
nis, ſicut alij, ſed per incarnationem diuinitatis. Ideo de ipſo
10 dicitur. Eſa. 9. Puer natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis. Et
Baruch. 3. dicitur. ꝙ poſtea in terris viſus eſt. &c. ¶ Dicit Sene-
ca ꝙ poſt diluuiũ, dato ꝙ detur terris, homo inſcius ſcelerũ,
tamen innocentia non durabit niſi dum noui ſunt. Cito inquit
nequitia ſurrepit, virtus difficilis inuẽtu eſt, rectorem ducem-
que deſiderat, etiã ſine magiſtro vitia addiſcũtur. Iſta poſſunt
allegari de nouiter promotis & introductis, qui innocentes, be
nigni & ſimplices inueniuntur, qui cum tractu temporis mali
efficiuntur, quia vitia naturaliter etiam ſine magiſtro diſcun-
tur. Vel poteſt dici de hominibus in quibus non durat inno-
centia, niſi dum noui & iuuenes ſunt. ſtatim enim ſurrepit ne-
quitia, & dum homo corporaliter creſcit, ſuccedentibus vitijs
11 innocentia retrocedit. ¶ Dicit Seneca ibidem ꝙ mundus diu
antea durans, ſubito per diluuium periet. Dicit enim ꝙ ad ori
ginem rerum natura parce vtitur viribus, & ſubito ad ruinam
toto impetu venit. Et exemplificat de homine, qui diu nutri-
tus cito moritur. & addit ꝙ vrbes conſtituit ætas, hora diſſol-
uit, momento fit cinis, diu ſilua. Sic verè moraliter loquendo
ſæpe fit ꝙ mundi proſperitas, quæ multis fuit interuallis confe
cta. ſubito per infortunium deſtruitur, & hõ qui diu in gloria
ſteterat, fortunę impetu modico diſsipatur. Quod etiam in vir
tutibus quandoque fit, quia ille qui diu in ſtatu ſalutis ſtetit,
ſubito deo permittente per tentationem perit. Vel ad litteram
expone de ruina mortis hominum, vrbium, & terrarum, quia
ſicut dicit idem, magna tutela ſtant aut vigent omnia, cito ac
12 repente diſsiliunt. ¶ Item idem dicit quòd ſicut in corpore hu
mano non tãtum eſt vnus humor, ſcilicet ſanguineus, ſed mul-
ti, ſic in terra non eſt tantummodo humor aqueus, imo ſulphu
reus, alumineus, aureus, & argenteus. &c. Quod ad eccleſiam
vel religionem applicari poteſt, in qua non tantũ eſt vna ſpe-
cies humorum. i. vna conditio perſonarum, ſed plures, quia
ſcilicet aliqui ſunt ibi puri, mundi & aquei, alij vero mali, im-
mundi et ſulphurei. aliqui clari, aurei & argẽtei, alij vero duri,
crudeles, ærei atq; ferrei. quia breuiter ſicut dicit Apłus. 2. Ti
mo. 2. In magna domo non tantum ſunt vaſa aurea & argẽtea,
13 ſed etiam lignea & fictilia. ¶ Item idem ibidẽ, ſcilicet de natu-
ralibus quęſtionibus libro tertio, ait quòd aliqua ſunt flumina
ſeu ſtagna in quibus res difficiliter merguntur. Vnde ait quòd
quidam ſunt lacus qui nandi imperitos ferunt, vt notum eſt in
ſicilia. Et adhuc eſt in Syria quoddam ſtagnum, in quo natant
lateres, & mergi proiecta non poſſunt, licet grauia ſint. Ad ꝙ
videtur facere quod infra dictum eſt de arethuſa lacu, qui oĩa
ſolet onera ſuſtinere, & quod de lacu aſphaltite Iudææ dicunt
tam Ioſephus quàm Solinus, ꝙ nihil viuum in eo poteſt mer-
gi. Cuius etiam ſimile dicit Iſidorus lib. 13. de ſtagno porci-
dami, in quo (vt ait) omnia fluitant, & nihil mergitur. Ratio-
nem autem huiuſmodi aſsignat idem Seneca ibidem, Dicit
enim quod grauiora deſcendunt, leuiora geſtantur, paria ve-
ro ęqualiter ſtant. Vnde ait ꝙ ſi res impoſita ſit grauior & pon
deroſior ipſa aqua, ſtatim deſcendit. Si vero ſit leuior, ſuper-
natabit, & tanto altius quanto leuior. Si vero paris ſit ponde-
ris, ipſi aquę erit æqualis. Supponit igitur ex præmiſsis ꝙ talis
aqua eſt grauiſsima, vbi grauia non deſcendũt ad infima, quia
(vt ait) illud a quo non vincitur aqua in pondere, non permit-
tit aqua grauiſsima deſcendere. Et inde eſt etiam ꝙ in quibuſ-
dam ſtagnis etiam lapides ſupernatant, ſicut etiam Iſidorus
ait. lib. 13. de fonte marſya, qui etiam ſaxa portat. Et ſimilis ra-
tio poteſt reddi, ſicut videtur mihi quare argentum viuum
ſuſtinet omnia pondera præter aurum, quia ſcilicet excepto
auro, argentum viuum eſt grauius & ponderoſius vniuerſis.
Igitur concludit quòd de duobus grauibus minus graue emi
net magis graui, & magis graue ſuſtinet minus graue. Tales la
cus videntur eſſe mundani ſtatus, vel etiam mundani iudices
& magiſtri. Hodie. n. mali licet ſint graues peccatores & mali
gni, & deſcendere ad gradum ſubiectionis digni, & ſubmergi
etiam aliquotiens & puniri, ipſi tamen hodie non ſubmergun
tur, nec ſecundum grauium peccatorum ſuorum exigentiam
inferius deprimuntur, imo quod peius eſt ſuperius in dignita
tibus extolluntur, & ibidem vltra ſua demerita detinentur. Et
quę eſt ratio? procul dubio, quia iſti ab aqua grauiſsima ſunt
geſtati. i. a malis prælatis & principibus ſe peioribus & grauio
ribus tolerati, & in ſtatibus & officijs ſublimati. Mali enim ſu
periores malos inferiores ſuſtinent, ipſoſque cadere non per-
mittunt, ſed in ſuis malitijs potius ipſos fouent. Quod pro cer
to ideo faciunt, quia ipſi grauiores & deteriores ſunt, & inquã
tum eos indebitè ſuſtinent, deteriores etiam illis fiunt, ſicut
de bachide. 1. Macha 9. dicitur ꝙ elegit viros impios, & conſti
tuit eos dominos regionis. Vel dic ꝙ homo debet ſuſtinere &
tolerare alios, quamuis ſint intollerabiles atque graues, & ma
xime quando bene cõſiderat ꝙ etiam ipſe grauior forte & in-
tolerabilior poteſt eſſe. Nam ſi defectus grauiſsimos noſtros,
qui neceſſe habent ab alijs aliquotiens ſupportari, bene atten
damus, alios minus graues cognoſcemus & videbimus, & ſic
eos tollerabimus, & in patientia ſufferemus. Eccle. 31. Diſce
ex teipſo quæ ſunt proximi tui. Bene ergo dicitur ad Gala. 6.
Conſiderans temetipſum, ne & tu tenteris. alter alterius onera
portate. Vel dic ꝙ aqua grauiſsima eſt vir iuſtus, qui procul
dubio per timorem diuinum eſt ponderoſus, & per humilita-
tem ſemper inferius deſcenſiuus. Illis igitur qui pondere pro-
prię virtutis norunt inferius ſubiacere, facile eſt grauia tribu-
lationum & impoſitionum onera & quicquid a deo vel a præ-
lato ſibi imponitur, in patientia tolerare. pſal. Propter te ſuſti-
nui opprobrium, operuit confuſio faciem meam. Vel dic ꝙ ta-
lis aqua eſt peccator, qui pondere vitiorum grauatur. pſal. Ini
quitates meę ſupergreſſę ſunt caput meũ, & ſicut onus graue
grauatæ ſunt ſup me. Iſte igitur quicquid graue ſibi a deo vel
prælato imponitur, tenetur ſuſtinere, cum oĩs pœna impoſita,
grauitati vitiorum qua præmitur, dignè non valeat reſponde-
re. Peccata enim noſtra ſemper ſunt pœnis impoſitis grauio-
ra, & ideo cuncta quæ nobis imponuntur, portanda ſunt, tan-
quam plus debito leuiora. vnde Prouer. 27. Graue ſaxum &
oneroſa arena, ſed ira ſtulti. i. peccatum vtroq; grauior. ¶ Ad 24
hæc prædicta addit Seneca ibidem ꝙ hæc quæ ſupra dixit, in-
telligit de ſolidis atq; duris, non de leuibus & pumicoſis. Di-
cit enim ꝙ in India ſunt inſulæ de materia pumicoſa, quæ vn-
diq; ſupernatant. Spuma enim aquæ calore ſolis in pumicem
mutatur, & per additionem continuam continuè augmenta-
tur, & in inſulam aggregatur. Pli. etiam lib. 2. c. 97. multas ta-
les inſulas nominat, ſcilicet in agro Cecubo & Reatino, Muti-
nenſi, Statonienſi, & in Vadimonis lacu, & ad curylias aquas
opaca ſilua. Sicut etiam ponit idem de inſulis calaminis in Ly
dia, & de ſaltuaribus inſulis in Nympheo mari, quæ nõ ſolum
vento, imo etiam in ſymphoniæ cantu pedibus modulantium
mouentur. Pomponius etiam vnam talem inſulam aſſerit in
ægypto, vbi natabat templum apollinis, ſicut patet infra li. 14.
c. de ægypto, quod eſt. 13. Cancellarius etiam pariſienſis ſole-
bat dicere ꝙ in mari circa brabantiam ſemel apparuit quædã
inſula cũ populo & cum villis, quæ ibi ab alienis partibus fue
rat vento vecta, ibique aliquo ſtetit tempore, ſed vento flante
contrario diſparuit & receſsit. Secundũ Senecam igitur lib. 3.
de naturalib⁹ quæſtionibus, talis eſſe Cutilla inſula fertur quę
per aquam natans modico vento huc atque illuc impellitur,
ita ꝙ nunquam per diem & noctem in eodem loco ſiſtitur, ſed
de loco ad locum cõtinuè agitatur. Cuius inquit duplex cau-
ſa eſſe poteſt, ſcilicet leuitas materiæ de qua conſtat, & graui-
tas aquæ quæ eam vectat. Dicit etiam quòd iſta inſula Cutilla
herbas & arbores nutrit, quia ſcilicet poſsibile eſt ꝙ pinguis
humor aquæ truncos & frondes arborum, pulueres etiam &
arenas illuc iniectas cõglutinet, & in herbas & in arbores mu-
tet. Per tales inſulas moraliter loquendo poſſunt intelligi ſan-
cti eccleſiæ primitiuæ, ſcilicet apoſtoli & alij, qui procul du-
bio terræ & terrenis nullatenus adhæſerunt, imo leues & pu-
micei per paupertatem voluntariam extiterunt, quapropter
nunquam ſe in aqua graui mundanæ proſperitatis & carnali-
tatis per malas complacentias immerſerunt, ſed eas calcando
& contemnendo deſuper natauerunt, & ad flatum & inſpira-
tionem ſpiritusſancti prædicando per mundum vndique cu-
currerunt, & ſicut peregrini & egeni in mundo vagati ſunt. &
vt Chriſti imitatores, nihil in rebus ſibi ciuiliter vendicaue-
runt vel appropriauerunt. ad Heb. 11. Peregrini & hoſpites
ſunt ſuper terram. Iſti tamen licet fuerint vagi & pauperes
herbas tamen & arbores. i. alios fideles pinguedine charitatis
in ſimul compegerunt, & ſuis verbis & exemplis in fide & mo
ribus ſpiritualiter nutriuerunt, & eos ne in infernum caderẽt,
ſuis ora-

ſuis orationibus portauerunt. Oſeæ 11. Ego nutritius effraim
portabam eos. Iſta potiſsimè apparuerunt in Chriſto qui va-
gus per mundum in paupertate vixit, & nidum aut foueã vbi
ſe reclinaret non habuit, ſed contempſit, imo ſicut colonus &
peregrinus in alieno ſolo per aquas mortalis vitę vagatus eſt.
Et ideo admirando dicebat Hieremias 14. Quare ſicut colo-
nus futurus es in terra, et quaſi viator declinans ad manẽdum?
quare futurus es velut vagus? Vel dic quòd inſulæ firmæ & ter
ræ adherentes, ſunt religiones reddituales, & in bonis tempo-
ralibus fundatæ. Inſulæ autem natantes ſunt religiones mendi
cantes, quæ terrenum fundamentum non habent, ſed in ſolo
deo ſperare, & aquæ.i. mundi rebus fluxibilibus ſupernatare,
& flatu ſpiritusſancti ad patriam nauigare, & herbas & arbo-
res virtutum nutrire & portare debet, vt ſic quelibet talis ſit
vna nauis ſpiritualis, quæ multos homines continens, ſoli fla-
tui ſpiritusſancti expoſita, de tẽporalibus nihil curet. Prouerb.
31. Facta eſt quaſi nauis inſtitoris, de longè portans panẽ ſuũ.
Vel expone in malo ſignificat, & dic quòd tales inſulę ſunt ſu-
perbi, qui rectè de materia inani & pumicea videntur conſta-
re, quia ſcilicet nunquam ſolent ad ſundum per humilitatem
deſcendere, nec in aquis fluxibilis fragilitatis per conſideratio
nem ſe immergere, ſed ſurſum per elationem mentis natare, &
vento vanitatis mundanæ ſe exponere, & per ſeculum vndiqꝫ
diuagari. Eſaiæ 57. Abijt vagus in via cordis ſui. Vel dic quòd
talis inſula generaliter eſt peccator, qui terrę id eſt deo, qui eſt
immobilis & fertilis ſicut terra nõ adhęret per charitatem, ſed
in aquis mundanæ proſperitatis vagatur per mentis inſtabili-
tatem, & ſemper vult ſupernatare & prę minere per ſuperbiæ
vanitatem, & flatu venti.i. tentatione tribulatione, vel inſpira-
tione diabolica, vel etiam vanitate mundana taliter vacillare
per inconſtantię leuitatem, ꝙ nunquam in eodem ſtatu perma
net per alicuius perſeuerantiæ firmitatem, nihilominus her-
bas & arbores id eſt terrenas poſſeſsiones portat & habet per
auaritiam & cupiditatem. Quia breuiter iſtud eſt verũ quòd
ſille qui deo non adhæret per amorem, nũquam ſtabilis poteſt
eſſe, immo neceſſe eſt ipſum per multa deſideria fluctuare, &
continuè mentaliter laborare. figuratos in Cain, qui interpre-
tatur poſſeſsio, qui caput habuit tremulũ, & fuit vagus & pro
fugus ſuper terram, ſicut dicitur Ge. 3. Quia ſcilicet tales pec
catores poſſeſsiones ſeculi diligentes, ab ipſo deo per peccata
diſiunguntur, & ſic inſtabiles & tremuli efficiuntur, & vagi &
profugi quoad mentem in ſeculo conuerſantur, & ſic verifica
tur verbum Auguſtini qui dicit, Inquietum eſt cor meum bo
ne Ieſu donec quieſcat in te. Bene ergo Dauid dicit in pſal. Mi
hi autem adhęrere deo bonum eſt, & ponere in domino deo
ſpem meam. Vel dic quòd iſta inſula eſt cor, quod eſt in cor-
pore, ſicut inſula in mari, & quòd more inſulę fluctibus cogi-
tationum continuè laceſsitur. Iſtud ergo niſi cum terra.i. cum
deo radicetur, fit inſtabile & mobile, & per res mundanas de
ſiderijs vagum & natabile. vnde illud prædictum. Abijt vagus
in via cordis ſui. Eſa. 57. vnde Augu. in libro cõfeſsionum. Væ
animę quæ putauit ſi receſsiſſet a te, ſe aliquid melius habitu-
ram, gira & regira, verſa & reuerſa in tergum & in latera & in
ventrem, & ecce omnia dura, & tu ſolus requies. ¶ Item Oui-
25 dius dicit lib. 6. Metamor, quòd Delos inſula quæ nunc orty-
gia dicitur, ante diluuium vagabilis fuit, & ab aqua ſuſtentata
vndique portabilis ſicut nauis, in diluuio vero facta eſt ſtabi-
lis atque fixa. Cuius ratio poteſt eſſe, quia in diluuio limus,
arena & terra, lapides & rupes illi inſulæ adiuncta fuerunt, ip
ſamque ita ponderoſam effecerunt, quòd eam terrę fundamẽ-
to, a qua diſiuncta erat inferius, reiunxerunt, & ſic eam ſtabi-
lem effecerunt. Aduerte tamen ꝙ vbi Ouidius & alij poetæ
loquuntur de diluuio, intelligunt de diluuio quod factum eſt
in theſſalia, vbi deucalion regnabat. Tria enim fuerũt diluuia
ſicut dicit Iſidorus libro 13. Talis inſula ſignificat malos, qui
in mari huius mundi incerti & inſtabiles vagantur, & nulla
firmitate boni ꝓpoſiti radicati, fluctibus tentationũ & tribula-
tionũ ꝑ diuerſas affectiones iactãtur. Sed q d? Procul dubio ſę
pe fit ꝙ cũ diluuium compunctionis, lachrymationis vel de-
uotionis circa eos abũdauerit, vel etiam cum deus diluuio for
tis tribulationis ipſos ſubmerſerit & oppreſſerit, tunc verè ſta
bilitas conſtantiæ, & boni propoſiti firmitas eis venit. adiungi
tur enim eis terra, limus & arena & lapides, quando. ſ. in ſtatu
tribulationum compelluntur cogitare de limo.i. de ſua limoſa
& vili conditione, & procreatione, de arena.i. de futurę mor-
tis ſepultura & abſconſione, & in terram reſolutione, de lapi-
dibus.i. de futuri iudicij duritia & percuſsione. Ex talium igi-
tur conſideratione & adiectione talis inſula, ſ. vanus & inſtabi
lis peccator, terræ fundamento.i. deo coniungitur, & ſtabilis,
conſtans. & firmus in fide, & moribus efficitur, & flatu tenta-
tionum vel cogitationum ad malum amplius non mouetur.
Iob. 11. Leuare poteris ad deum faciem tuam, & eris ſtabilis,
& non timebis. ¶ Vel põt dici econuerſo de bonis religioſis, &
clericis, qui per mundum debent eſſe pro Chriſto vagabundi,
& nullo terrenorum affectu inferius alligati, ſed vbi flatus ſpi
ritus ſancti illos duxerit, illuc per obedientiam concitari. Ve-
runtamen qñ diluuium mundanę proſperitatis eis adiũgitur,
& circa eos terra, & arena, & lapides.i. bonorum terrenorum
copia aggregatur, tunc per pigritiam immobiles efficiuntur,
& à motu bonorum operum quietantur. Exod. 15. Fiãt immo-
biles quaſi lapides. ¶ Gutta eſt minima pars aquæ, quæ ſm Iſi- 26
dorum quamuis ſit minima quãtitate, molliſsima, & frigidiſ-
ſima, tamen maxima eſt virtute: quia ex frequenti caſu lapidẽ
durum excauat & corrodit. Et eſt gutta in ſubſtantia humida,
clara, & rotũda, & ex caſu ſuo terram irrigat & humectat, ra-
dices nutrit, virorem in herbis inducit, piſces in mari reficit,
& in oſtreis margaritam gignit, maxime ſtilla roris, ſm Iſido-
rum. Gutta quæ vi caloris ex nube reſoluitur, ſignificat ſcien-
tiam vel doctrinam. ſ. prædicationis, quę vi caloris ingenij, à
corpore nubis.i. à corpore ſacræ doctrinæ eſt per ſtudium re-
ſoluta. Et licet gutta prędicationis vel benignę monitionis ſit
modica, tamen ex frequenti caſu lapidem.i. cor lapideum irri-
gat, & emollit, iuxta illud quo dicitur. Gutta cauat lapidẽ non
vi, ſed ſæpe cadendo. Iſta igitur terram.i. terrenos irrigat per
gratiam, & radices.i. incipientes, arbores.i. proficientes, piſces
ideſt deuotos & perfectos irrigat & recreat per gratiam, & hu
mectat, & in conchylijs.i. in duris peccatoribus gignit lapidis
pręcioſi.i. boni propoſiti voluntatem. Vel dic ꝙ gutta eſt ten-
tatio vel etiam peccatum veniale, quæ. ſ. paulatim rodit, lędit,
& excauat cor lapideum atqꝫ firmum. Iob. 14. Lapides exca-
uant aquæ, & alluuione terra conſumitur.

De fontibus. *Cap. 2.*

FONS ſecundum Iſidorum dicitur à fouendo,
vel à fundendo aquas. ſcaturiendo. n. aquas cõ- 1
tinuè recipit, quas fluendo continuè refundit.
Fons ſicut ſenſu probatur, calidior eſt in hye-
me quàm in ęſtate: quia in hyemis tempore ae-
rea frigiditas calorem intus repercutit & reclu
dit, & ideo ibi congregatus calor fortius cõualeſcit, ſed in ęſta
te propter cauſam contrariam calor interior diſpergitur, & ꝑ
actionem caloris exterioris ſubtrahitur, & ſic in fonte frigidi-
tas propter caloris abſentiam remanet & cauſatur. Sic verè in
hyeme tribulationum, vel etiam ſenectutis, debet calor chari
tatis in fontibus.i. in hominibus plus vigere, q̃ in ęſtate pro-
ſperitatis, vel etiam iuuentutis: quia propter frigus naturæ in
ſenectute, vel propter frigus aduerſitatum in tribulatione, ca-
lor interior charitatis recluditur, inquantum. ſ. homo ad ſeip-
ſum redire, & ad deum recurrere compellitur, & ſic cumula-
ta charitas plus augetur: quia. ſ. affectio exire ad res exterio-
res propter tribulamina prohibetur. Sed in ęſtate proſperita-
tis, quando aer circumiacens.i. ſtatus exterior caleſit, ſ. feruo-
re ſauorum & amicitiarum, & etiam deliciarum, tunc calor
interior charitatis per diuerſa deſideria euaporat, & à rebus
exterioribus attrahitur paulatim ad mundum, & ſic fit homo
tepidior & frigidior quo ad deum. ſ. calor & affectio ſuæ men-
tis exterius occupatur, & ſic plus proficere aduerſitas quàm
proſperitas comprobatur 3. Reg. 1. Cumqꝫ operiretur veſti-
bus, non calefiebat. Quia. ſ. quanto quis diuitiarum veſtibus
amplius exterius operitur, tanto minus per deuotionem, &
charitatem feruidus interius reperitur. Vel dic ꝙ fons ſignifi
cat virum iuſtum, qui. ſ. in æſtate proſperitatis debet eſſe frigi-
dus per diuinum timorem, in hyeme verò aduerſitatis debet
eſſe feruidus per diuinum amorem, & ſic poterit dicere illud
ad Philip. 4. Scio abundare, & ſcio penuriam pati. ¶ Fons ter-
ras ſibi vicinas ſolet facere herbis & floribus prę cęteris abun 2
dare. Sic homo terrens & ſimplex, quando fonti viuo.i. viro
probo eſt ſocius & vicinus, per eius influentiam magis effici-
tur virtutibus & operibus fructuoſus. pſal. Et erit tanquàm li-
gnum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fru
ctum ſuum dabit in tempore ſuo. Et ſicut aqua fontis ſecundũ
terram adiacentem & eius naturam variatur, ſic homo ſecun-
dum

dum conditiones illorum quos frequentat, aliquando melior,
aliquando deterior reperitur. pſal. Cum ſancto ſanctus eris, &
3 cum viro, &c. ¶ Fons & aqua ſemper ſentit naturam fundi ſui,
quia ſi purus & petroſus fuerit, aqua ſapida & dulcis erit. Si ve
rò fundus ſit fœtidus & limoſus, aquæ ſapor erit terreus & im-
purus. Sic verè dico ꝙ opus ſentit naturam intentionis ſuper
quam iacet & fundatur: quia. ſ. ſi fundus intentionis purus fue
rit, opera erunt pura & bona, & econuerſo, ſi fuerit corruptus
opera erunt mala. Et ſic exponitur illud Matthe. 6. Si oculus
tuus fuerit ſimplex, totũ corpus tuum erit lucidum, &c. Vel
dic ꝙ fons eſt filius, qui. ſ. fundum ſuum. i. parentes ſuos facili
ter imitatur, & ad eorum conditiones faciliter inclinatur. Nu
meri. 32. Vos ſurrexiſtis pro partibus veſtris. Vel ſi vis dic illa
de ſocietate quam frequentat & per quam tranſit homo, cuius
4 ſcilicet conditionibus & moribus faciliter ſe cõformat. ¶ Fons
eſt caput & origo aquę viuæ, quæ manat continuè & effluit de
occultis & abditis terræ venis, & ideo dicitur fons, quaſi fo-
uens aquas ſm Iſidorum, ſiue fundens. Occultum. n. habet de
terra egreſſum, & de meatibus petrarum profundis conſequi-
tur ortum ſuum. Et eſt fons aquæ ſuæ multiplicatiuus, & ſui
communicatiuus, quia nulli ſe occultat, ſed indifferẽter ſe om
nibus exponit. ſuiq; renouatiuus: quia. ſ. aquæ fontis continuè
renouantur, & auibus in ſe balneantibus beneficij renouatio-
nis adminiſtratiuus, vt patet in accipitribus & aquilis, qui in
fontibus renouãtur, ſicut patet ſuperius locis ſuis. Eſt etiam
fons ſordium mũdatiuus. Et licet fons originaliter ſit paruus,
eſt tamen quandoq; multorum & magnorum fluuiorum cau-
ſatiuus. Et ſecundum ſitum ſuę originis eſt fons aquarum ſua-
rum ad æqualem altitudinem emiſsiuus, quia fons in montis
altitudine ſcaturiens, per conductus poteſt ad eandem altitu-
dinem peruenire. Eſt inſuper aqua fontis lacuum per quos tran-
ſit, à corruptione ſeruatiua, & piſcium ibidem degentium me-
lioratiua, arenularum verò & puluerum ſibi obiectorum reie
ctiua. Talis eſt Chriſtus p omnia, qui (. ſ. Eccl. 1.) dicitur fons
ſapientiæ, verbum dei. Quia. ſ. iſtæ de occultis terræ venis ef-
fluit: quia videlicet continuè à patre emanat per æternam ge-
nerationem. Etiam de occultis terræ venis. i. de viſceribus vir
ginis emanauit per carnis aſſumptionem, & de profundis pe-
trarum. i. de ipſius dei patris vel virginis intimis conſequitur
ortum ſuum, quantum ad ſuam duplicem conditionem: quia
(Mich. 5.) egreſſus eius à diebus æternitatis. Igitur aqua huius
fontis eſt gratiarum & bonorum omnium plenitudo: quia in
me omnis gratia vitæ & veritatis, vt dicitur de ſapientia Ec-
cleſ. 24. Iſtæ ergo fons aquæ ſuę eſt multiplicatiuus, & commu
nicatiuus: quia Chriſtus bona ſua malis & bonis diuidit & dif
fundit. Ego ſapientia effudi flumina. Eccleſ. 24. & Prouer. 5.
Deriuentur fontes tui foras. Quia Chriſtus per ſuam occul-
tam prouidentiam, aquam beneficiorum ſuorum tam infideli-
bus quàm fidelibus elargitur: quia ſicut dicitur Matthei. 5. So-
lem ſuũ oriri facit ſuper bonos & malos. & Iohelis. 3. dicitur.
Erit fons patens domui Iacob. in quo. ſ. quilibet habet ius ſer-
uitutis, ſ. bonus & malus: quia. ſ. cũ filius dei liber eſſet ex om-
nibus, ſe ſeruum omnium fecit. Iterũ fons eſt ſui innouatiuus:
quia Chriſtus multipliciter ſe renouauit, & hoc quia de æter-
no factus temporalis & mortalis per incarnationem, & iterum
de temporali, & mortali factus eſt impaſsibilis & immortalis,
& æternus per mortem & reſurrectionem. Iob. 29. Gloria mea
ſemper renouabitur. pſal. Renouabitur vt aquilæ iuuẽtus tua.
Renouationis etiam beneficij alijs eſt adminiſtratiuus, ſ. in die
vltimæ reſurrectionis, vbi finaliter boni renouãtur, maximè
quia eius reſurrectio eſt exemplum & quodammodo cauſa no
ſtræ renouationis & reſurrectionis futuræ. Quia ſi Chriſtus
reſurrexit, ita & nos reſurgemus. 1. ad Corint. 15. Aqua igitur
iſtius fontis. i. gratia vel doctrina, vel etiã miſericordia ſordes
peccatorum mundat, ſitim auaritiæ temperat, ardorem luxu-
riæ refrigerat, arenas diuitiarum reijcit, terram adiacentem, i.
eccleſiam vel animam folijs honeſtatis, floribus puritatis,
fructibus probitatis fœcundat. Fons de domo dei de paradiſo
egredietur, & irrigabit torrentem ſpinarum. Iohel. 3. ideo Ge
ne. 3. Fons aſcendebat de terra, irrigans vniuerſam ſuperficiẽ
terræ. Et licet iſtæ fons originaliter fuerit paruus per humili-
tatem, tamen multorum magnorum fluuiorum. i. multarũ ma
gnarum virtutum & gratiarum eſt cauſatiuus, vel magnorum
fluminum. i. potentum principum & magnorum eſt in fide ec-
cleſiæ productiuus. Heſter. 10. Paruus fons creuit i fluuiũ ma-
gnum. Præterea fons ad æqualem altitudinem ortus ſui ſe ele-
uat: quia cum Chriſtus ab æterno & de cœlo natus & ortus
fuerit, ſ. in altitudine paradiſi, & per canalem & conductum
corporis ſui in vtero benedictæ virginis fabricatum, ad mun-
dum fuerit deſtinatus, iteratò per conductum illum in die aſ-
ſenſionis redijt ad eandem altitudinem ortus ſui. Ioan. 16. Exi
ui à patre & veni in mundũ. Iterum relinquo mũdum, & vado
ad patrem. Fons etiam lacũ meliorat: quia. ſ. lacus huius mun-
di per influentiam huius fontis à peccatorum putredine con-
ſeruatur, & piſces ibi degentes. i. homines donis & virtutibus
impinguantur. Figura Eze. 47. vbi aquæ quæ exibant de ſan-
ctuario, intrabant mare, & ſanabantur, &c. Vel poſſumus dice
re ꝙ fons eſt beata virgo, quę pro certo aquas miſericordiæ &
gratiæ per multos riuulos beneficiorum diffundit, & ſitientes
idest deuotos recreat, & ardorem tentationum & tribulationũ
tollit. Eccleſ. 18. Ardorem refrigerabit ros. Peccatores per
gratiam renouat, & virtutum & operum floribus & fructibus
omnia vegetat & fœcundat, & lacum. i. peccatorem per quem
tranſit ipſum miſericorditer viſitando, purificat, & eum à cor
ruptione mortis æternę præſeruat. vnde illud Zacha. 13. Erit
fons patẽs domui Iacobi in ablutionem peccatoris, &c. Et be-
ne dicit patens: quia pro certo iſte fons neſcit alicui ſe negare.
Vel dic ꝙ talis eſt iuſtus, qui ſe renouat per pœnitentiam, &
etiam alios per doctrinam & ſapientiam. 2. Corin. 4. Renoua-
tur de die in diem. Item iſte ſe communicat per clementiam,
alios irrigat per beneficientiam, & pauperes reficit & recreat,
& ardorem ſuarum tribulationum refrigerat per eleemoſyna-
rum redundantiam, arenas diuitiarum reijcit & cõtemnit per
paupertatem voluntariam. Eſa 54. Excutere de puluere, con-
ſurge ſede Hyeruſalem. Vel dic ꝙ fons eſt lachrymarum flu-
xus, vel pœnitẽtia, vel etiam gratiarũ origo. Iſta ſunt quę men-
tem reponant quæ fęces & peccata mundant, ardorem tenta-
tionum temperant, & quæ hominem in cunctis bonis fœcun-
dant. ad Heb. 5. Factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cau
ſa ſalutis. ¶ Fons eſt in Epiro ſm Iſid. in quo faces accẽſæ ex- 5
tinguuntur, & extinctę accẽduntur. Secundum Augu. ſimilis
fons dicitur eſſe iuxta ciuitatẽ gratianopolitanam in delphi-
natu vienne. Similẽ etiam fontem dicit eſſe Plin. in dodone io
uis, qui. ſ. ardẽtes faces extinguit, extinctas verò ſi admouean
tur accendit. Pomponius etiam dicit idem & Soli. Sic verè in
Chriſto iudęi, qui erant ardentes per fidem, ſunt extincti per
infidelitatem, ſed gentes prius extinctę per peccatum, accenſę
ſunt & illuminatæ per fidem & charitatem. Ioan. 9. Ego in iu-
dicium in mundum veni, vt qui non vident videant, & qui vi-
dent cęci fiant. Vel dic ꝙ talis fons eſt fides & ſalus Chriſtia-
na, vbi. ſ. accenſi & illuminati, hoc eſt dictu mundi ſapientes,
& philoſophi extincti & repudiati ſunt, ignorantes & ſimpli-
ces ſunt electi, & fide alijs in errore manẽtibus illuſtrati. Mat.
11. Confitebor tibi pater quoniam abſcondiſti hæc à ſapienti-
bus, & reuelaſti ea paruulis. Illud etiam videmus quotidie,
quia. ſ. mundi ſapiẽtes extinguũtur in his quæ pertinent ad ſa-
lutẽ ſimplices verò potius accendunt. Vel dic ꝙ fons epiri eſt
mors: qa pro certo in iſto fonte illi qui nũc p tribulationẽ ſũt
accenſi, ſ. pauperes & egeni, extinguuntur, & ad paradiſi refri
gerium deducuntur. Illi verò qui nunc à tali igne extincti, &
refrigerati ſunt, ſ. diuites, qui in proſperitatis refrigerio viuũt
in iſto fonte, ſ. in morte igne tribulationum infernalium ſuc-
cenduntur. Vel dic econtra ꝙ in morte extincti à charitatis
igne accenduntur incendio infernali. Illi vero qui ardentes
igne charitatis extiterant, tunc ignem fontis, ſ. infernale incẽ-
dium non timebunt. ¶ Fons eſt in Aphrica qui canoras voces 6
facit. Et eſt fons tuberonis in Italia, qui medetur vulneribus
oculorum. Fons eſt in Epiro ſicut in prædicto. §. Talis eſt pœ
nitentia: quia facit vocem canoram per confeſsionem vel ora
tionem, ſanat oculos. ſ. intellectus per carnalium abſteſionẽ,
& faces extinctas. i. homines ſine igne charitatis accendit per
charitatem quando ibi immerguntur, & accenſos. ſ. igne cu-
piditatis ibi extinguitur per gratiam quando in fonte ipſius
balneantur. Ezech. 13. Interficiunt animas quæ non moriũtur,
& viuificant illos qui non viuunt. ¶ Sicut fons nulli ſe negat, 7
ſic pœnitentia bonis & malis communis efficitur. Zachar. 13.
Erit fons patens domui Iacob in ablutionem peccatoris, &
menſtruatę. Sic pœnitentia more fontis eſt ſordium abſterſi-
ua. Et ſicut in fonte aquila à caligine & ſenio renouatur, ita
animæ in fonte pœnitentiæ renouantur. Vide ſicut. §. 1. Vel
dic ꝙ iſtę fons aphricę ſignificat gratiam dei, quæ. ſ. prædica-
tori voces canores & delectabiles, & audientibus placidas &
ſonoras

ſonoras ſolet dare quando ipſam à deo poteſt in principio ſer-
monis imperrare. ad Ephe. 5. Impleamini ſpiritu ſancto lo-
8 quentes. ¶ Fons circumiacentem terram facit fructiferam,
floridam & decoram, & etiam fructibus fluidam & fœcundã.
Sic quando terra.i.anima fonte lachrymarum & deuotionis
irrigatur tunc efficitur viridis per honeſtatem, florida per ca
ſtitatem, fructuoſa per charitatem. Hiere. 9. Quis dabit capi-
ti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum? &c. Et ſi-
cut aqua fontis plus vno tempore quàm alio abũdat, ſic aqua
lachrymarum & deuotionis non ſemper æqualiter fluit. ideo
potuit figurari per quẽdam fontẽ Syloem ad radicem Syon,
qui ſecundum Iſidorum non ſemper ſed certis horis effluit &
ebullit. Sic fons deuotionis & lachrymarum non ſemper ef-
9 fluit, ſed ſecundum dei ordinationem. ¶ Fons eſt aquarum la-
cualium per quas tranſit, meliorations, depuratiuus, & à pu-
tredine ſeruatiuus, & piſcium ibi degentium nutritiuus. Sic
bonus prælatus aquas.i.populos, lacus.i.eccleſias vel religio-
nes in quam vel in quas influit per prędicationem, & quibus
præeſt per iuriſdictionem, meliorat & depurat, & à corruptio
ne peccati ſeruat, & piſces.i.deuotos reficit & educat. ad Heb.
10 5. Factus eſt omnibus obtemperantibus cauſa ſalutis. ¶ Item
Senec. li. 3. de q. naturali. dicit ꝙ certi ſunt fluuij, qui certis ho-
ris & temporibus minorantur & creſcunt. Certi etiam fontes
qui ſenis horis pleni ſunt, ſeniſq; alijs manent ſicci. Ad quod
aliam rationem non aſsignat, niſi ꝙ naturaliter aquæ ſua inter
ualla habent, quibus ſe retrahant & redeant. Sicut enim (in-
quit) quartana ad horam venit, podagra ad tempus reſpondet,
purgatio ſi nihil obſtat, ſtatutum ſeruat diem, ęſtaſq; ſuo tem
pore incalet, ſic aquæ interualla habent quibus ſe retrahãt, &
quibus redeant. Nec hoc mirum (vt ait) cum videamus ordi-
nem rerum ſecundum conſtituta procedere. Et talis fons ſin
Iſid. eſt fons Syloe circa Hyeruſalẽ, qui.ſ. nõ continuè, ſed in-
terciſe & ſtatutis horis ebulliebat. Et forte iſte eſt fons callit-
hoc quem dicit Solinus eſſe propè hieruſalem medicinalem,
& probatiſsimum, ſicut ait ca. de Iudea. Ad quod etiã facit il-
lud quod dicit Iſidorus libr. 13. ꝙ in iudea ſolebat eſſe quidam
riuus, qui per ſex dies fluebat, ſed in ſabbato ſiccabatur, quod
etiam dicit Plin. lib. 31. c. 2. Iſta poſſunt applicari ad profluuiũ
gratiarum, & etiam lachrymarum vel ſcientiarum. Non.n.cõ-
tinuè fluunt, ſed aliquando ſiccantur, & aliquando redeunt.
Homo enim non ſemper abundat in pluuia gratię & deuotio-
nis, ſcientiæ vel diſcretionis, lachrymoſæ pœnitentiæ vel com
punctionis, quinimo aliquando inuenit ſe ita ſiccum, ꝙ nihil
ſibi occurrit ad propoſitum vel ad votũ. Aliquando verò iſto-
rum affluentia homini pro voto ſuccedit, & prout neceſſe eſt,
humor gratiæ, ſcientiæ & lachrymarum accedit. Bene ergo di
citur Eccleſ. 3. ꝙ omnia tempus habent, & ſuis ſpatijs tranſeũt
vniuerſa. Vel poteſt dici ꝙ deus ordinauit homini tẽpus, quo
debeat eſſe plenus & ſiccus: quia.ſ. illi qui modo ſunt pleni.ſ.
temporalibus, in alio ſeculo erunt ſicci, pauperes & depreſsi.
Et econtra illi qui modo per paupertatem ſiccantur, poſtea in
alio ſeculo bonis omnibus cumulantur. Luce. 1. Eſurientes im
pleuit bonis, & diuites dimiſit inanes. Vel dic ꝙ talis eſt fortu
na proſpera ſiue aduerſa, quæ.ſ. intercidenter videtur fluere,
& nunquàm in eodem ſtatu manere. Quod etiam de vita hu-
mana videmus, quæ nunquàm in eodem ſtatu permanet. Dato
enim ꝙ ſex diebus.i. ſex ætatibus durauerit & fluxerit, in ſep-
tima tñ totaliter ſiccatur & perit. Vel dic ꝙ eſt fluxus tribula-
tionum, quem per ſex dies.i. per ſex ætates vitæ fluere conſtat,
in ſabbato tñ.i. in requie paradiſi ſiccatur & ceſſat. Iob. 5. In
ſex tribulationibus viſitabit te, & in ſeptima non tanget te ma
lum. Vel dic econuerſo ꝙ mali, qui per ſex dies ætatum vitæ
ſuæ aquam voluptatis & proſperitatis abundanter habent, in
ſabbato mortis vbi ceſſat labor humanus, & ſeptimanæ vitæ
curſus, penitus iſtis carent. Vel dic ꝙ ribaldi multi ſunt ſicut
ille riuus, qui per totam ſeptimanã fluunt & laborant, lucran
tur & acquirunt, & tandem in ſabbato.i. in ſeſto ſequenti totũ
ſiccant & conſumunt & expẽdunt. Quod etiam moraliter po-
teſt dici de multis qui in diebus ferialibus, quando.ſ. laborant,
aquas gratiarum ſeruant, in ſabbato verò.i. in diebus feſtiuis
peccando pluſquàm alias oĩa ſiccant & vaſtant, & aquis gra-
tiarum priuantur & carent. Exodo. 23. Sex diebus opera-
beris, ſeptima die ceſſabis. Quod bene figuratur. 1. Macha. 2.
vbi dicitur, ꝙ gentiles conſtituerunt prælium filijs iſrael in
die ſabbati. Ad denotandum ꝙ vt cõiter plura genera tenta-
11 tionũ in feſtis, & plures vitijs proſternuntur. ¶ Teſte Sene-
ca vbi ſupra. in cheroneſſo chodiorum fons eſt qui certis in-
teruallis ex intimo fœda quędam & turbida fundit, donec
liberatus eliquatuſq; eſt. Idem etiam dicit de mari ꝙ cuncta
ſordida ſolet ad littus eijcere, & maximè circa meſſenã & inu-
las fimum quidem Sylę turbulentę auis mare profert, feruetq;
& exuſtuat non ſine fędo colore. Sic debet facere quilque chri
ſtianus: quia pro certo congruis interuallis debet de intimo
cordis ſui quicquid ibi eſt fędum & turbidum vitiorum, per
confeſsionem emittere, donec ſe ſenſerit penitus mundũ eſ-
ſe. Maximè aũt à mari cordis noſtri contriti & amari fimus &
ſtercora turbulentę auis diaboli.i. peccatã quæ per malam ſug
geſtionẽ egeſsit in medio cordis noſtri, ſunt cũ ęſtu & feruo-
re contritionis eijcienda, & cum fœdo colore crucis & palli-
de faciei per confeſsionem humilem expellenda. Matth. 7. De
corde exeunt furta, homicidia, &c. ¶ Secundum Senecam ibi- 12
dem, cauſa aquarum calentium vel fontium calidorum ſecun
dum Empedoclem eſt ignis ſubterraneus, qui terras circumia
centes calefacit & vrit, & ideo vena aquæ deſuper trãſiens ne
ceſſario incaleſcit. Idem verò Seneca dicit ſulphur eſſe cauſã
caloris. Aqua enim tranſiens per venas ſulphureas, ratione ca
lidæ materiæ calorem contrahit & ſaporem. Quod apparet:
quia omnis talis aqua calida ſaporem habet ſulphureũ & odo
rem, & ponit exemplum de calce viua, cui ſuperfuſa aqua ſta-
tim feruet. Iſta poſſunt applicari ad hominum ſocietatem. Si
enim aqua.i. aliqua ſimplex perſona tranſierit & habitauerit,
frequentauerit & tetigerit ignem.i. illos qui ardent auaritia,
ſulphur.i. illos qui fętent immunditia, calcẽ viuam.i. illos qui
alios dealbant adulatrice eloquentia, procul dubio eorum ma
lis verbis, inductionibus & exemplis ſtatim incipiet caleſcere
& malorum deſideriorũ feruoribus exardere. Vel dic ꝙ ignis
qui apertè ẽ calidus, ſignificat publicos luxurioſus. Sulphur
& calx quæ apparenter calida non videntur, ſignificat hypo-
critas carnales & immundos, qui quàmuis videantur eſſe ca-
ſti & frigidi, ſunt tñ realiter luxurioſi & fœtidi. Tales igitur lu
xurioſi ſiue ſint publici, ſiue occulti, ſolẽt alios per ſe tranſeũ-
tes calefacere, & verbis & exemplis ad immunditiam inflam-
mare, & ſaporem ſulphureum.i. fœtorem luxuriæ contrahere
& portare. pſal. Ignis ſulphur & ſpirit⁹ procellarum pars cali-
cis eorum. ¶ Item teſte eodem Sene. Aliquæ ſunt aquæ quæ fę 13
cundant ſteriles, vt aliquę in Lycia, quæ retentiuam virtutem
iuuantes nõ patiuntur fieri abortiuum, ſicut etiam exempli-
ficat Iſidorus lib. 13. de Lino fonte arcbadię. quod etiam dicit
Plin. lib. 31. c. 2. vbi etiam dicit ꝙ theſpiarum fons conceptus
mulieribus repręſentat. Talis eſt fons miſericordię, & pieta-
tis: quia proculdubio iſte ſteriles & pauperes, fęcundos & di-
uites quandoq; in hoc mundo & neceſſario in alio ſolet face-
re, ipſosq; facit bonis tẽporalibus virtualibus & æternalibus
abundare. Eſa. 47. Non ſedebo vidua, & ſterilitatem ignora-
bo. Vel dic ꝙ talis eſt aqua lachrymarum, gratiæ, deuotionis,
& lectionis. Iſta enim ſolet per bona opera hominem fęcunda
re, & fœtum boni propoſiti in vtero conſcientiæ retinere, &
virtutem retentiuam perſeuerantiæ refouere, & abortiuũ pec
cati vel operis imperfecti fieri nullatenus ſuſtinere. Iſta igitur
aqua poteſt dicere homini illud Gen. 30. Quã diu fui tecum,
oues tuę & caprę tuæ ſteriles non fuerunt. ¶ Teſte Ouidio Sal 14
macis lacus vel fons eſt in lycia iuxta capreas, cuius aqua eſt
mirabilis: quia ſi quis de ea biberit vel in eaſe balneauerit,
ſtatim effęminatur, & medietatem virium perdere comproba
tur, & in mollitiem fœmineam eneruatur. Et ideo fictum eſt à
poetis ꝙ qui ibi balneatus fuerit, in fęminam cõmutatur. Iſta
propriè dici poſſunt de proſperitate, vel de carnali voluptate.
Iſte enim ſunt quæ poſſeſſores & dilectores ſuos effęminãt, &
eneruant, & virtute virilis probitatis & conſtantiæ ipſos pri-
uant, & ſic loquendo ſpiritualiter, in fœminas eos mutant. de
quibus Hiere. 51. Deuoratũ eſt robur eorum, facti ſunt quaſi
mulieres. ¶ Ouidius ibidem, ſ. Meta. 5. t. vlti. dicit ꝙ eſt quidã 15
fons qui medio die alget vt gelidus, ortu verò & occaſu ſolis
caleſcit. Et fortè iſtæ ſunt aquæ de quibus dicit Iſido. lib. 13. ꝙ
apud Troglodytãs eſt fons qui ita alget de die, vt non bibatur
de nocte verò ita feruet & ardet, vt ſine periculo non tanga-
tur. Quem tamen fontem ſolinus dicit eſſe circa debridem
opidum garamantum, quod etiam idem ſolinus reputat val-
de mirum. Plin. verò lib. 2. dicit idem, ſ. ꝙ iouis hammonis ſta
gnum interdiu frigidũ, noctibus feruet. Apud troglodytas &
eſt fons ſolis circa meridiem frigidus & dulcis, mox paulatim
tepeſcens, nocte vero media feruore & amaritudine infeſta-
tur.

tur. Talis fons põt illos, ſignificare qui in ortu iuuentutis ſunt
per deuotionem feruidi, in meridie verò.i.in medio vitę, quã-
do iam ſunt in mundi negotijs inuoluti, tunc fiunt per indeuo
tionem gelidi, qui tandem in occaſu ſenectutis iterum ad con-
ſcientiam reuertentes, iterum fiunt feruidi & deuoti. Quod
potiſsimè de apoſtatis in religione videmus, qui in iuuentute
boni, in vitæ medio mali, tandem ad religionem reuertentes,
in vitæ termino iterum aliquotiens fiunt iuſti, iuxta illud con-
ſilium Apoc.2.quo dicitur. Memor eſto vnde excideris, & pri
ma opera fac. Reſiduum vero expone ꝙ illi qui in die præſen-
tis vitę per indeuotionem gelantur, & dulcedine proſperitatis
fruũtur, & calore charitatis taliter priuantur, ꝙ a nemine bi-
bantur, vel ꝙ eorum beneficia ab aliquo non guſtentur, in no
cte mortis.ſ.in inferno taliter cremabuntur & amaricabuntur
ꝙ nunquàm amplius extinguentur, dicentes illud Geneſi. 31.
Die noctuq; ęſtu vrebar & gelu. Vel dic ꝙ illos quos dies pro
ſperitatis per indeuotionem congelat, nox aduerſitatis per cõ-
ditionem amaricat, & per charitatem inflammat. Vel dic, ꝙ
iſte fons ſignificat infernum, qui.ſ.nunc ardet, & nunc alget ꝑ
16 pœnarum diuerſitatem. Iob.24. Ad calorem nimium deſcen-
dent ab aquis niuium. ¶ Secundum Iſido. libr. 13. fons eſt in
aphrica qui virtutem habet mirabilem ad conglutinandum &
congelandum. Vnde etiam dicit ꝙ de cineribus & fauillis ce-
ſpitem facit, & in vnum corpus ipſos conſolidat & cõſtringit.
Iſtud idem dicit Soli.ca. de aphrica. Eſt autẽ (vt ait) iſte fons
ſoli ſpecialiter dedicatus, & eſt Iouis iuxta templum hammo-
nis propè arenas ſyrtium. Tales ſunt viri boni, dulces, aquei &
benigni, qui verè virtutem habent conſolidatiuam; concorda-
tiuam, & diſiunctorum & diſcordium ad concordiam reducti
uam. Non ceſſant enim laborare pro vicinis diſcordibus recõ-
ciliandis, & in charitate & vnitate tenaciter ſolidandis. Et ta-
les ſpecialiter debẽt eſſe mediatores & legati. Exemplo Chri
ſti qui fuit fons ſapientiæ, verbum dei, ſicut dicitur Eccleſ. 1.
Qui cineres & fauillas.i.peccatores inconiunctibiles & diui-
ſos, & per vitia concrematos, & à virtutibus conſumptos, hu-
moreq; gratiæ denudatos, ſimul per fidem & charitatem reiũ
xit, & pacem inter ſe inuicem, & etiam inter ſe & deum & an-
gelos reuniuit. ad Ephe.2. Euãgelizauit pacem vobis qui lon
17 ge eſtis, pacem his qui longe, & pacem his qui prope. ¶ Teſte
Iſid lib. 13. in inſula quæ Chius dicitur, quæ eſt propè turquiã
fons eſt quidã qui potatores ſuos ſenſu dicitur hebetare. Plin.
autẽ dicit in Cea inſula nõ in Chio, ſicut patet infra. Talis eſt
fons deliciarum carnaliũ, & maximè fons vinolentiæ, & ebrie
tatis. Qui enim ibi vltra debitũ impotatus fuerit, ſenſu & ani-
mo hebes erit: quia ſicut dicit Petrus rauennas, Vbi regnat
ebrietas ratio exulat, conſilia deuiant, Intellectus obtunditur;
conſilia ſubuertuntur. Vel dic idem de mũdana proſperitate,
quæ.ſ.valde hebetat mentem. pſal. Turbati ſunt & moti ſunt
18 ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorũ deuorata eſt. ¶ Item Iſid.
ibidem ait ꝙ fons Cyzice tollit veneris appetitum. Dicit etiã
ꝙ in Campania fontes ſunt qui fęminis ſterilitatem, maſculis
verò inſaniam abolere dicuntur. Talis fons eſt mundi aduerſi
tas & paupertas. Iſta eſt enim quæ venerem mitigat, inſaniam
tentationum ſedat, & ſterilitatem ſeu carentiam virtutum tol-
lit, & bonorum operum vbertatẽ procurat. Idem dic de pœni
tentia vel de conſideratione vel timore, vel etiam de deuo-
tione, vel etiam de fonte ſacræ ſcripturæ. Prouerb. 16. Timor
19 domini fons vitæ. ¶ Item idem Iſido. ibidem ait ꝙ in idumea
eſt quidam fons qui ab incolis dicitur fons Iob, qui quater in
anno mutat colorem. tribus enim menſibus eſt cinereus & co
loris terrei, tribus ceruleus ſeu viridis & coloris aquei, tribus
clarus & lympidus & coloris aeri, tribus verò rubeus & ſan-
guineus & coloris ignei. Talis fons videtur eſſe vita humana
vel etiam homo. Conſtat enim iſte continuè mutat vires: quia
ſicut dicitur Iob. 14. Quaſi flos egreditur, & effugit velut vm-
bra, & nunquàm in eodẽ ſtatu permanet. Primu enim in pue-
ritia eſt mollis, fluxibilis & aqueus, & hic pro certo habet tres
menſes.i.tres pueritiæ defectus, quæ ſunt ignorantia, impoten
tia, immunditia. Tãdem in iuuentute ipſe eſt pulcher, clarus,
& aereus, & hic habet tres menſes, qui ſunt luxuria, ſtultitia,
curioſa apparentia. Poſtea in ſenectute iſte fit ſiccus rugoſus
atque igneus, & hic ſimiliter tres menſes habet defectuoſos:
quia, ſ.tunc fit homo iracundus, ſuperbus, & auarus. Finaliter
verò in ſenio iſte fit ponderoſus & terreus, & tandã per mortẽ
cinereus & puluereus, dicens illud Iob. 7. Ecce nunc in pulue
re dormio, & ſi mane me quæſieris, non ſubſiſtã. Et hæc ętas ẽt
tres menſes.i.tres defectus habet, ſ.debilitatem virium, hebe-
tudinem ſenſuum dolorem infirmitatum & incurſum. De tali
igitur defectuum quadruplici trinitate dicitur Prouerb. 30.
Per tria mouetur terra, & quartum non poteſt ſuſtinere: quia
ſcilicet vita humana per triplicitates prędictas variatur. Quar
tum autem eſt mors, quod ferrè non ſuſtinens neceſſario diſſi
patur. Vel dic ꝙ talis fons videtur eſſe vita mutabilis peccato-
ris. Iſte enim nunqnàm eſt contentus vno vitio vel duobus,
imo continuè de vitio ad vitium mutatur, & color ſuæ male
conſeruationis continuè variatur. Eccleſ. 27. Stultus autẽ mu
tabitur vel luna. Habet igitur quatuor principales mutatio-
nes: quia pro certo iſte aliquando eſt aereus & vẽto ſus per ſu
perbiam & vanitatem, quandoq; igneus & ſanguineus per ar
dentem auaritiam & cupiditatem, quandoque mollis & fluxi-
bilis & aqueus per luxuriæ voluptatem, quandoque pondero
ſus & terreus per torporis & accidię grauitatem, & etiam in
colore conuerſationis cinereus per inhoneſtę apparentiæ de-
formitatem. Sed quid? procul dubio quodlibet iſtorum vitio-
rum habet tres menſes.i.tres potiſsimos defectus: quia mẽſis
dicitur à mene, quod eſt defectus, pro eo ꝙ menſes antiquitus
à defectu lunę incipiebantur, quod etiã adhuc apud hæbreos
obſeruatur. Tres ergo menſes.i.tres defectus ſuperbiæ aereæ
ſunt, ſui nimia reputatio, mendax iactatio, ſtulta præſumptio,
& de hoc Eccleſ. 25. Tres ſpecies odiuit anima mea, & aggra-
uor valde animæ illorum, pauperem ſuperbum, diuitem men
dacem; & ſenem fatuum & inſenſatum. Tres menſes & tres de
fectus auaritiæ igneæ ſunt, ardor in acquirẽdo timor in habẽ-
do, dolor in amittendo. Vt ſic auarus figuretur in illa beſtia
Dan. 7. quæ erat ſimilis vrſo, & habebat tres ordines dentium
in ore ſuo. Auari enim ſunt voraces ad modum vrſi, & in ore
ſuæ rapacis & inſatiabilis voluntatis ſunt tres ordines dẽtium
ſcilicet ardor, timor, dolor. Tres mẽſes luxurię aqueę, ſunt bre
uis voluptatis, fœda vilitas, infamiæ deformitas. vt.ſ.de luxu-
rioſo dicatur illud. Ione. 2. Fuit ionas in ventre piſcis tribus
diebus. Ionas enim interpretatur columba, quæ eſt auis luxu-
rioſiſsima. Tres mẽſes.autem accidiæ terreę, ſunt membrorũ
eneruatio, ſenſuum hebetatio, virtutum omnium abſterſio &
perditio. Et de hoc Eſa. 40 dicitur ꝙ deus appendit tribus di-
gitis molem terræ. Quater igitur.i. per quatuor vitia mutatur
peccator, & etiam quodlibet iſtorum vitiorum per tres durat
menſes.i.tribus particularibus vitijs commutatur. Eccleſ. 27.
A tribus timuit cor meum. Vel iſta poſſunt exponi in bono, ꝙ
iſte fons ſignificat virum iuſtum, qui ſcilicet ſemper in bono
mutat & variat mores ſuos: quia.ſ.aliquando iſte eſt aqueus ꝑ
pietatem, aliquãdo aereus per puritatem, aliquando igneus ꝑ
charitatem, aliquando terreus per humilitatem. Iſti ſunt qua-
tuor colores de veſtibus ſacerdotũ, ſcilicet purpura roſeæ pie
tatis, cocc⁹ igneæ charitatis, byſſus mundæ & aereæ puritatis,
hyacinthus terreæ & puluereę humilitatis, vt ſic de gratia di
catur illud Gen. 2. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis,
qui inde diuidatur in quatuor capita. ¶ Secundum eundem 20
Iſid. duo ſunt fontes in Beotia, quorum vnus obliuionum in-
ducit, alius retentionem & memoriam iuuat. Et forte iſti ſunt
fontes cadmi, de quibus loquitor Soli. qui dicuntur inſpiratio
nem litterrariam facere, quos.ſ.idem cadmus circa thebas in
beotia dicitur repertiſſe. Dicit etiam idem Soli. duos eſſe fon-
tes in Sicilia, quorum vnus ſteriles fęcundat, alter verò fœ-
cundas ſi inde biberint ſterilizat Plin. autẽm lib. 31.c.2. ait idẽ
de fontibus obliuionis & retẽtionis, & ſubiungit ꝙ in Sicilia
apud opidum Iuſgum fluit riuus cuius potu dicunt ſubtilio-
res ſenſus fieri. Varro autem ſecũdum ipſum ponit in Cea in-
ſula eſſe fontem, cuius potu ſenſus dicuntur hebetati. Ponit
etiam Plin. ibidem in campania eſt aqua quæ ſterilitatem tol-
lit. In pyrrha verò flumen eſt dictum aphrodiſium, quod ſte-
rilitatem inducit. In vita etiam ſancti Brandani dicitur quòd
in quadam inſulam quendam fontem inuenit, qui potos ſom-
num ĩducebat, ita quòd pro quolibet ſcypho poto, homo per
diem vnum dormiebat, & vt ait Soli. in beotia ſunt duo flumi
na quorum vnius potus de ouibus albis facit nigras, alterius
autem de nigris facit albas. Sed de hoc vide infra. Per iſtas
aquas quarum quædam ſunt vtiles, alię ſunt nociuæ, poſſum
intelligere ſpiritualiter loquendo quædã quæ animæ vel pro-
ficiunt vel nocent. Aquæ enim nociuæ poſſunt ſignificare pro
ſperitatem mundi, voluptatem carnis, malam ſocietatem, ver
ba mollia adulatorum, & etiam vetularum mala conſilia, ma
lam ſcientiam & doctrinam, exceſſiuum amorem & affectio-
nem

corporatur,alia mutat, à nemine mutatur.ipſa ſtat, à alia va
riantur.Ideo pſal.Mutabis eos & mutabũtur,tu aũt idem ipſe
es,& anni tui nõ deficiẽt.Et Deut.15. Fœneraberis nationib⁹
plurimis,& ipſe à nullo accipies mutuũ. ¶ Flumina ſm Iſid.
quæ currũt verſus orientẽ,& ipſũ mare orientale intrant, ſũt
meliora & ſaniora:q̃a à ventis ibi generatis ſubtiliant.Sic ve-
rè boni currẽtes per affectionẽ ad orientẽ paradiſi,vbi eſt lux
gratiæ & virtutũ,a ventis.i.à prælatis debẽt depurari per de-
fenſionem, clarificari per inſtructionẽ, viuificari per cõpaſ-
ſionẽ,adiuuari per fraternalẽ dilectionẽ, & ſic boni fient per
ſanctitatẽ & perfectionẽ. ¶ Amnis ſm Iſid.eſt fluuius amenus
4 frondibus & ramis vndiq; circumſeptus,iuxta quẽ herbę me
dicinales abũdant, volucres ſilueſtres nidificant, & ex cuius
potu feræ æſtũ ſuũ refrigerant,& ex cuius vicinitate prata cir
cũiacentia & paſcua virorẽ ſuũ & vigorem diutius reſeruãt,
& in cuius paſcuis pecora nutriuntur,& ad laborandum for-
tificantur,& ad comedendũ etiam impinguantur. Rectè talis
eſt ſacra ſcriptura theologiæ:quia iſta ẽ ramis & frondibus.i.
Apoſtolorũ & prophetarũ auctoritatibus circumſepta Figu-
ra pe horto Heſter.7.qui erat arboribus conſitus,in quem in-
trauit rex,&c.Heſter eſt eccleſia, Hortus eſt ſacra ſcriptura,
Rex Chriſtus,&c.Iuxta ergo iſtã, creſcunt herbæ medicina-
les.i.documenta,exẽpla,& præcepta, quæ ſunt infirmis pec-
catoribus medicina. Altiſſimus de terra creauit medicinam.
Eccle.38.Iuxta iſtam volucres ſilueſtres nidificant:quia.ſ.vi-
ri contẽplatiui & ſpũales,qui ſilueſtres dicuntur, pro eo q̃ in
ſilua religioſi ab hoĩbus ſeparantur,ſemper iuxta fluenta ſa-
cræ ſcripturæ per eius ſtudiũ conuerſantur, vbi cantum gra-
tiarũ actionis proferunt,& voces prędicationis emittunt.pſa.
Super ea volucres cęli habitabũt, de medio petrarũ.i.duorũ
teſtamentorũ,dabunt voces.Aqua iſtius amnis feras refrige-
rat:quia p̃ potũ aquæ ſapiẽtiæ & intellectus qui in iſto fluuio
exhauritur,ardor concupiſcentię mitigatur, & ſitis auaritiæ
tẽperatur,dum.ſ.ſcripturę colloquia cogitantur.Prou.31. Bi
bant,& obliuiſcantur egeſtatis ſuæ. Ex iſtius vicinitate prata
vireſcunt.i.honeſtæ perſonæ, quæ virorẽ honeſtatis retinent
ſicut pratũ, ex ſcripturæ ſanctæ vicinitate humorẽ gratiæ re-
ſeruant interius,& ẽt exterius apparẽtiæ venuſtatẽ.Prou.27.
Aperta ſunt prata, & apparuerunt herbæ virentes, & colle-
cta,&c.In hmõi etiã paſcuis pecora nutriunt: quia in verbis
ſacræ ſcripturæ aĩæ humore gratiæ impinguantur, & ad labo
randũ per pęnitentiã roborantur, & ad manducandũ.i.ad pec
imitationẽ incorporandũ ab alijs diſponuntur. Ideo dr̃ Eze.
34.In paſcuis pinguibus paſcentur, & in mõtibus iſr̃ erũt pa
ſcua eorũ.Figura Gen. 16.De amne egreſſæ ſunt ſeptẽ vaccæ
pingues, & formoſę,q̃ in Ripa fluminis carecta carpebãt,quas
ſeptem aliæ macilentę deuorauerunt.Sic illi qui per gratiã &
virtutes in iſto flumine impinguantur, tandẽ ab alijs,ſ.à ma-
cris & peccatoribus comeduntur.i. vita eorũ & exempla ab
alijs aſſumuntur,& ſic eos ſibi incorporãt,dum eos imitãtur.
5 pſal.Comedit pingues eorũ. ¶ Amnis ſm Iſidorũ eſt fluuius
ſic ex amenitate vocatus,iuxta quẽ herbę medicinales abun-
dant,volucres Silueſtres nidificant,ex cuius decurſu feræ po
tantes ardorẽ refrigerant, ex cuius vicinitate paſcua & prata
ſuũ virorẽ diutius retinent & reſeruant.Talis fluuius eſt pœ-
nitentia,deuotio vel lachrymatio,vel etiam baptiſmus: quia
iuxta eũ herbæ medicinales,ſ.virtutes creſcũt, volucres etiã
Silueſtres.i.viri ſpũales nidificant & habitant,& in eo ſe bal-
neant.pſa.Super ea volucres cęli habitabunt.Ex ea earũ potu
ferę.i.peccatores feri & hiſpidi ęſtũ concupiſcentiæ ſuæ miti
gant,q̃ñ.ſ.ipſam ſibi incorporant. Et per iſtum etiã fluuiũ pra
ta.i.viri iuſti ſuum virorem gratiæ & honeſtę apparentiæ diu
ſeruant.Figura Hie. 17.vbi de ligno plantato ſuper aquas di-
citur q̃ erit foliũ eius viride, nec aliq̃ñ deſinet facere fructũ.
Et ſicut fluuius nulli ſe denegat, ſed indifferenter paruis &
magnis,mundis & immũdis ſe exponit, ſic peccatores q̃tun-
cunq; ſordidi per peccatũ, dum tñ ſunt in vita iſta,ſemp̃ poſ-
ſunt in iſtis aquis ſe balneare,& ab omnibus criminibus ſe la
uare.Zacha.13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionem
peccatoris & menſtruatę. Vel ſi vis expone de ſacra ſcriptu-
6 ra,de qua &c.vide.§. præcedenti. ¶ Fluuius continuè fluit,
habens quo ad fluxum perennitatẽ, quo ad ſitum profundita
tem quo ad motũ circularitatẽ, quo ad ſubãm puritatẽ, quo
ad ſpeciem perſpicuitatem & ſpecularitatẽ, quo ad impetum
virtuoſitatẽ.Sic Chriſtus perenniter à diuina eſſentia eſt ema
natiuus, & per beneficiorũ largitionem ad nos cõtinuè deflu
xiuus, niſi.ſ.obſtaculum inueniat pctõrum. Et ẽt profundus.ſ.
quo ad diuinitatẽ,ita q̃ nõ põt inueſtigari Eccle.1. Profundũ
abyſſi q̃s dimẽſus eſt? Itẽ hoc ẽ ẽt circularis:q̃a de mari exiẽs
& p̃ Ripã mũdi tranſiẽs,iterũ aſcendẽdo ad cęlũ ad idẽ mare
paradiſi extitit reuolutus. Eccl.1.Ad mare vñ exeunt flumina
reuertunt,vt iterũ fluant,ſ.gr̃am conferendo. Ita eſt ẽt impe-
tuoſus,q̃ nullus põt ſuæ reſiſtere voluntati.Cant.4. Sicut pu
teus aquarũ viuentiũ,quæ fluunt impetu de libano. Itẽ iſte ẽ
ſpecularis & purus,ſ.in pr̃ia, vbi.ſ.in ipſo bti continuè ſpecu
lãtur,refrigerãtur & recreantur. Eze.32. Puriſſimas reddam
aquas eorũ & flumina.Iſte igitur eſt continuè emanãs quãtũ
ad paternã gñationem,inferius defluens q̃tum ad maternam
incarnationẽ,circulariter procedens q̃tum ad reſurrectionẽ,
& aſcenſionẽ,impetuoſè incedens q̃tum ad futuri iudicij exe
cutionẽ,purus verò eſt & lympidus q̃tum ad æternã beatorũ
delectationẽ & conſolationẽ.Ideo bene dr̃ Apoc.21. Oſtẽdit
mihi Angelus fluuiũ aquæ viuę ſplendidũ q̃tum cryſtallum.
Vel dic q̃ iſte fluuius eſt gloria æterna, quæ continuè à Deo
emanat profunda & imẽſa,& de vno ad aliũ circulariter fluit
& oẽs reficit & delectat.Gen.2.Fluuius egrediebatur de loco
voluptatis.Vel ſi vis dic oĩa de ſpũ ſancto,cuius emanatio eſt
æternalis,cuius fluxus & influentia eſt ſalutaris,cuius motus
eſt impetuoſus,cuius aſpectus eſt lucidus & luminoſus,& ſic
dic ſicut ſupra §.3.Vnde Eſa.59.Veniet ſicut fluuius violen- 7
tus,quẽ ſpũs dñi cogit.¶ Fluuius ſuo impetu naues mouet,ro
tas voluit,ſordes in ſe recipit,loca p̃ q̃ trãſit mũdificat,ſtagna
& lac⁹ a corruptione p̃ſeruat,eorũ piſces meliorat & impin-
guat,fętorẽ & malũ ſaporẽ ab eis abſtergit & abſtrahit & eli
minat,oĩbus fluuijs indifferẽter ſe cõicat,ſiccitates potat,ęſtu
antes refrigerat,circũiacentia ſuo humore irrigat & fęcũdat,
radices herbarũ impinguat & ingroſſat, ciuitates ſua circũfe
rentia munit & fortificat naues onuſtas mercimonijs ad por-
tũ ducit & applicat,terras & patrias victualibus & mercimo
niis ditat & locupletat.Fluuius ẽ Xp̃s,ſpũs ſanctus,vel ẽt bea
ta virgo.Sicut.n.fluuius a mari oritur, & tñ non amarus, ſed
dulcis reperit,& hoc q̃a dũ per terrã colat,ab oĩ amaritudi-
ne exuit & purgetur, ſic verè Xp̃s ab amaro Iudæorũ popu-
lo natus,nõ amarus,ſed dulciſſimus ẽ inuẽtus, & hoc quia in
incarnatione p̃ venas marię terræ dulciſſimæ ẽ colatus, qđ.ſ.
ſm pſa.Veritas de terra orta eſt, & iuſtitia de cęlo proſpexit.
Xp̃s eſt igitur q̃ naues.i.viros virtuoſos oneratos virtutibus,
& gratijs mouet p̃ inſpirationẽ, & ad portũ paradiſi adducit
p̃ ſaluationẽ, vel naues.i.tribulationũ fluctibus vẽtilatos mo-
uet ad portũ quietis,ſ.paradiſi.Figura de Salamone,qui mit-
tebat naues in Ophir vbi erat aurũ 3.Reg. 20.Vel naues.i.di
uites mouet.ſ.de mũdi gloria ad miſeriã infernalẽ. Figura. 3.
Reg.vlt.vbi dr̃ q̃ naues onuſtę auro,cõfractę ſunt pſal.In ſpũ
vehemẽti cõteres naues tharſis. Præterea iſte rotas voluit q̃a
Xp̃s illos qui ad modũ Rotæ ſunt mobiles per obedientiã, ſũt
ſphærici p̃ ſui in deũ reductionẽ, & mortis & natiuitatis iugẽ
meditationẽ,tales dico per bonarũ operationum voluit execu-
tionẽ, & de imo mũdi huius reducit ad altitudinẽ paradiſi p̃
ſui in deũ reuolutionẽ.Eze. 10.Ipſas rotas vocauit volubiles.
Præterea fluuius iſte ſordes in ſe recipit:q̃a Xp̃s ſordes huma
ni generis in ſe tolit, diſſoluit, purificauit & purgauit. Vnde
Eſa.54.Languores nr̃os ipſe portauit. Et Apoc. 1.Lauit nos à
peccatis noſtris in ſanguine ſuo.Præterea loca p̃ que trãſit pu
rificat q̃a nullã fęcẽ peccati cõpatiẽs, aqua ſuæ gratiæ poſſeſ-
ſores ſuos facit puros. Purificati gratia ipſius hæredes ſumus
&c. ad Titum. 2. Præterea lacus aquas meliorat: quia lacum
mũdi huius,& piſces eius.i.delicioſos,cũ ipſum per incarna-
tionẽ fuerat ingreſſus,per gratiã ſuam meliorauit,& à corru-
ptione peccati ſaluauit.Ezech.47.De aquis de ſanctuario ex-
euntibus &c.vt ſupra. Nam totum humanum genus per irri-
gationem iſtius fluminis extitit depuratũ,& malus ſapor infi-
delitatis per eius aduẽtum extitit dulcoratus.Figura. 3. Reg.
2.de ſale in vaſe nouo.i.de filio dei in virgine, quæ fontem in
Hierico ſanauit.Pręterea fluuius aquam ſuam omnibus indif
ferenter cõicat:quia Chriſtus aquam gratiæ ſuæ iumentis &
hominibus.i. ſimplicibus & prudentibus exponit, diuidit &
diſpenſat:quia omnibus omnia factus eſt,vt omnes lucriface-
ret. 1.ad Corinth. 9. Figura Numeri 17.& 20. vbi de petra
aqua multa egreſſa eſt, ita vt biberent homines & iumenta.
Petra eſt diuina eſſentia, vel etiam Deus Pater, à quo nobis
Dei filius fuit miſericorditer deſtinatus,qui deſertũ mũdi hu
ius fœcũdauit,& aquas gratię & doctrinæ diuiſit & cõicauit.

Ideo Prou.5. Deriuentur ſontes tui foras, & io plateis aquas diuide. Prçterea fluuius loca circumiacentia fœcundat, quia Xp̄s illos qui meritò & profeſsione ſunt ſibi propinqui, facit donis & virtutibus fœcundari, vt eis dicat illud Eſa.58. Eritis ſicut hortus irriguus, cuius oō deficiēt aquæ. Prçterea iſte fluuius radices herbarū nutrit: qa xp̄s per ſuā gratiam cor & voluntatē, quę radix eſt aīæ, nutrit per deuotionē & alit. Iob 14. Ad odorē aquæ mittit radicē. Itē iſte ſitientes potat: quia ipſe dicit. Qui ſitit, veniat ad me & bibat. Ioā.7. & Eſa.45. Itē ille ęſtuantes tentationibus, & fatigatos tribulationibus refrigerat: quia Xp̄s eſt tegimen ardoris, vmbraculum meridiani. Eccl.34. Præterea ciuitates munit: quia viros perfectos, qui ſunt ciuitas regis ſummi, ab aduerſarijs protegit & defendit. Naū.3. Nunq̄d melior es Alexandria populorū, quæ habitat in fluminibus, cuius diuitiæ mare, aquæ muri eius? Præterea ciuitates locupletat: qa per aduētū huius fluminis ad ciuitatē eccleſiæ, ipſa abundauit in diuitijs gratiarū: quia ſicut mediante fluuio naues & diuitiæ ad ciuitates veniunt, ſic mediante fluuio Xp̄o, ad ciuitates eccleſiæ, naues.i. ſancti hoīes prouenerunt, qui eā moribus & ſcīa ditauerunt. Ideo Ezec.32. Fluminα eius manebat in circuitu eius, & ramos ſuos emiſit. Prçterea fluuius herbas & arbores circa ſe nutrit & fœcūdat: quia Xp̄s ſanctos & ſanctas diuinæ gratiæ ſuæ humore nutrit, & fructibus bonorū operū fęcundat, & eos ita inaltat per virtutes φ ad altitudinē paradiſi ꝑueniunt & pertingūt. Figura notabilis Ezec.32. Ecce aſſur &c. Explica & applica figurā, quia bona eſt, vide eā ſi vis in loco ſuo infra.li.16. Vel dic φ fluuius eſt prælatus, vel prædicator, vel etiā quiſq; iuſtus. iſte.n. naues.i. iuſtos mouet ad portū ſalutis per deuotionem rotas.i. peccatores voluit per conuerſione, fœces peccatorū recipit per confeſsionem, & oīa mūdat & purgat per vitiorum abſterſionem, ciuitatem eccleſiæ munit per orationē, & per ipſius defenſionem, omnibus ſe cōicat per charitatem, & dilectionem, ſiccitates.i. pauperes potat & refrigerat per elemoſynarum diſtributionem, totam patriam ditat & locupletat per ſuam diſcretionem & ſapientiam, totam terram lętificat per Dei laudem & gratiarum actionem. pſal. Fluminis impetus lætificat ciuitatem dei. Vel ſi vis dic omnia de beata virgine, vel dic omnia de ſpiritu ſancto, vel etiam de quolibet ſancto, vel etiam de lachrymoſa pęnitentia vel doctrina, vel etiam de impetu tribulationum, quæ.ſ. ſi patienter portentur, animam mouent ad bonum, & eam voluunt & purgent.

¶ Fluuius licèt à paruo fonte oriantur, tñ anteq̄ mare intret,
8 propter aquarum collectionem io ipſo, aliquotiens maximus reperitur, & quanto à ſuo principio amplius elongatur, tanto propter aquarū influentiam maioris efficitur quantitatis. Vnde narrat Iſidorus de Iſtro.i. danubio fluuio Germaniæ q cum io occidentalibus Germanicis partibus paruus oriatur tendēs cōtra orientē 60. io ſe fluuios recipit, & finaliter per ſeptē oſtia ī mare Pōticū terminaẽ & exit, ſicut ẽt Solin. dicit, addēs φ Danubios ſeu iſter tāto impetu in pōtū fluit, φ ꝑ 40. milla paſſuū aqs ponti impmixtus exiſtit. Et quāto fluuius a ciuitate ē remotior, tāto purior reperiẽ, quia a corruptione & fæcibus ciuitatis potius elōgaẽ. Sic iuſtus licèt a fonte baptiſmatis paruus oriaẽ ꝑ grām baptiſmalē, tñ quia aquā gratiarū & virtutū recipit & ſibi incorporat & adiūgit ꝑ opa virtuoſa iō qñ ad mare .i. ad Deū a quo originaliter prodiit ꝑ creationē, & recreationē, reuertit ꝑ mortis reſolutionē, tūc magnus quo ad gratia & merita reperitur. Heſter.11. Fons paruus creuit in fluuium magnū: Et ideo quanto à principio ſuo, ſ. a natiuitate per ætatis proceſſum lōgior eſt, tanto debet maior in gratijs apparere. Exo. 19. Sonitus buccinæ paulatim creſcebat in maius, & prolixius tendebatur: qa iuſtorū ſemita quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit vſq; ad perfectū diē. Prou. 4. Et ideo ab occidente exiens.i. a peccato originaliter naſcēs (quia.ſ. nos ſumus natura filij irę. ad Ephe. 2.) & ſemper verſus orientem gratiæ & virtutum tendens, tandē per ſeptem oſtia, ideſt per ſeptē opera miæ ſpiritualia vel corporalia, vel ſeptem dona ſpūs ſancti, debet in mare.i. in Deū fluere, opera & appetitus ſuos in ipſum finaliter ordinando, vel in mare ideſt in paradiſum intrare, eius (quæ ibi eſt) abundantia perfruendo. Eccl.1. Omnia flumina intrant mare. Et Deuter. 28. Per vnam viam egredere contra eos, & per ſeptem fugias. Præterea fluuius purior eſt, quia gentibus remotior, quia homo quanto a ciuitate & mundi negotijs & tumultu eſt remotior per mundi contemptū & abiectionē, tāto purioris cō ſcientiæ & efficaciæ reperitur. Exēplū de Eremitis, qui in deſertis & nemoribus latitabant. Ideo Oſeæ.2. Ducam eam in ſolitudinē, & loquar ad cor eius. Nam flumina propè ciuitates fęces recipiūt: quia quaſi impoſſe eſt quin homo qui in ciuitate mundi.i. in mundi negotijs ſe implicat, fæcibus ſeculi, auaritiæ.ſ. & luxuriæ maculis ſe polluat. Eccl.13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Et pone de. §. præcedēti: quia ſicut fluuius habet irrigare, fœcūdare, refrigerare, ſic iuſtus ſuis doctrinis & exemplis ſicut ſupra. Vel expone de eccleſia parua, deinde magna, ſicut ſupra. §. Vel expone de vſurarijs, qui in principio ſunt fontes.i. parui, pauperes, humiles & benigni, qui tandē per adunationē aquarū diuitiarū magni fluuij efficiuntur, a quibus tota patria circūiacens diſſipatur. Vel dic φ fluuius carnalis tentationis à paruo fonte.i. à modica cogitatione oritur, & tandē per adiūctionē aquarū.i. malarū cogitationū & delectationū fluuius violētus efficit, quo mens ad conſenſum & ad opus rapitur, & ſibi non faciliter obuiaẽ. Vel iſta ẽt pñt dici de bona cōſideratione, quæ continuè cōfortatur & creſcit, & paulatim in fluuiū lachrymarū, & deuotionis inualeſcit, qui ędificia diabolica ſubuertit, rotas voluit, &c. ſicut ſupra §. ꝑcedenti. ¶ Fluuius ſemꝑ fluit, nec aliqñ quieſcit, piſces nutrit, fæces in ſe recipit, rotas molendinorū voluit, arbores de terra eradicat & ſubuertit, & ad mare finaliter terminaẽ & deſcendit. Et licet à mari originaliter ꝑdeat, aquę tñ eius dulces ſunt & in ipſo piſces maiores minores deuorāt & cōſumūt. Talis fluui' ē mūdus, vel ẽt mūdi proſperitas. Iſta.n. ſemper fluit & nunq̄ in eodē ſtatu permanet. Iob 14. Piſces.i. delicioſos diuites & mūdanos nutrit, quorū maiores, minores & pauperiores deuorāt & occidūt. Abac.1. Facies hoīs ſicut piſces maris, & ſicut reptilia nō habentia ducē. Nā paſcua diuitū ſunt pauperes. Eccl.13. Fęces ẽt i ſe recipit: qa tēporalia q̄ fæces dicūtur ab apl̄o. ad Epheſ. 3. pro portione ſua amplectitur & aſſumit. Threno.3. Qui veſcebātur voluptuoſè, amplexati ſunt ſtercora. Hiere.48. Requieuit in fęcibus ſuis. Rotas molēdinorū.i. diuites mūdi, qſi circa grana tēporaliū diuitiarū molenda & aggreganda iugiter intēdunt, facit volui.i. de alto.ſ. fortunæ dñio, ad ima inferni declinari. 1. Reg. 25. Impij rotabunẽ ſicut rota plauſtri. Et Iob 22. Fluuius ſubuertit fundamēta ipſorū.i. mundi proſperitas. Præterea arbores eradicat: qa ẽt illos qui in terra humilitatis, religionis & pęnitētiæ plantati, fructum bonorū operum faciunt, mūdi quoq; proſperitas à firmitate boni propoſiti diruit & ſubuertit. Allega ſicut ſupra. Iob 22. Fluuius ſubuertit &c. Præterea ad mare.i. ad inferni amaritudinē finaliter terminatur: quia oīa flumina intrāt mare. Eccl. 1. Et licet a mari originaliter veniat & in mare vadat.i. licet cū laborū amaritudine mūdi proſperitas acquiratur & veniat, & licet ad inferni vel tribulationū amaritudinē terminẽ & intēdat, dum tñ eſt in ripa huius mortalis vitæ, dulcis & ſapida bibentibus reperitur: quia aīæ eſurienti ea quę amara ſunt, dulcia eſſe videntur. Iob 7. & Prouerb. 27. Et ſicut fluuius arbores bene radicatas non euellit, nec lapides ponderoſos euertit, ſic nec mundi proſperitas illos qui in profundum humilitatis ſunt radicati, non deſtruit, nec illos qui lapides ſpirituales ſunt, ſ. ponderoſi per humilitatem, ſicci per caſtitatem, frigidi per temperantiam & maturitatē, agitat vel offendit. Figura de domo ędificata ſuper petrā, ſuper quā venerunt flumina. Item Matth. & Lucę 6. de domo ędificata in arena ideſt in amore diuitiarum, quam fluuius mundi proſperitatis deſtruxit, vt dicitur ibidem. Ideo dicitur Naū.1. Portę fluuiorū apertę ſunt, & templum ad ſolum dirutum eſt. ¶ Fluuius eſt 10
qui continuè fluit omni tempore: quia cauſam habet indeficientem, ſ. fontem viuum, a quo emanat, ſed torrēs eſt qui ex inundatione aquarum & etiam imbriū colligitur. & licet iſte aliqñ maximus appareat, tñ ſtatim tranſit & areſcit: quia non procedit à cauſa indeficiente, immo a cauſa tranſitoria non durante. Vnde in æſtate talis fluuius totaliter deficit, & ideo illos qui de ipſo bibebant, niſi aliam aquā habuerint, ſiue penuria neceſſario tunc affligit. Et eſt occurſus torrentis impetuoſus & fortis: quia quęcunq; ſibi obuiant ſecū rapit, terrā in qua fluit, concauat & corrodit, lapillos & paleas coaceruans, poſt ſe veſtigia derelinquit, vias deſtruit, vicina mergit, & in mare finaliter deſcēdit. Primus fluuius eſt proſperitas paradiſi, quæ quia à fonte bonitatis ꝓcedit immediate, ſ. à deo, ideo inexauſtabilis & indeficiens reperitur. Eſaia. 58. Eritis ſicut hortus irriguus, cuius non deficient aquæ. Sed

recte mundi proſperitas eſt ſicut torrens,qui quanq̃ magnus
videatur in oculis mundanorũ tñ ſtatim labitur atq; träſit.Et
hoc quia non habet cauſam ſtabilem,ſed labilem.i.delicias &
diuitias,eminentias,ſcias, amicitias,fortitudinẽ & pulchritu
dinẽ tpales & hmõi, quæ quia defectiua ſunt & tranſitoria,iõ
cito trãſit. Torrens iſte ẽt in mare. i. in inferni vel mortis vel
tribulationis amaritudinẽ cõiter terminatur.Prou.14. Riſus
dolore miſcebitur & extrema gaudij luctus occupat. Figura
de ſeptem bobus qui aſcenderunt de flumine pingues & pul
chri, quos alij ſeptem macri vorauerunt, quibus ẽt voratis
nullum ſaturitatis dederunt veſtigiũ, ſicut dr̃ Gen.41.Sic il-
los qui in flumine mundanæ proſperitatis, delitijs & diuitijs
impinguantur demones,qui ſunt macilẽti: quia nõ comedũt
neq; bibunt,in inferno deuorant in æternũ,nec tñ tm̃ poſſunt
comedere,vt poſſint ad ſufficientiã ſe replere,imò ſemper cu
piunt alios abſorbere. Vnde Abac.2. Ipſe quaſi mors,& non
adimpletur,&c.Et Iob.41.Abſorbebit fluuius flumina,& nõ
innunabitur, &c.Et ideo cum talis fluuius.i.mundi proſperi-
tas in æſtate.i.poſt hyemẽ huius vitæ totaliter deſtruatur:qa
.ſ.poſt mortem nihil inuenitur de proſperitatibus huius vitæ
(quia non eſt apud inferos inuenire cibũ.Eccl.14)niſi illi qui
in hoc mũdo iſtam aquã bibebant,ſ.diuites,aliam aquam ſibi
procurauerint dum viuebant,ſ.aquã abũdantiæ paradiſi per
elemoſynam & opera virtuoſa,oportebit q in inferni ardori-
bus ſiti pereant atq; fame. Exod.17. Exire nos feciſti de Ægy
pto, vt interficeres nos ſiti in deſerto. Præterea impetus hu-
ius fluminis,ſ.mundi proſperitas fortis: quia eſt ſibi obuian-
tia,ſ.mundi cõtemptores ſecũ rapit,& obluctatores ſuos, niſi
forte ſint in bono propoſito optimè radicati, præterfluit & de
ſtruit & excauat quia aĩam quã proſperitas præterfluit, ſæpe
per luxuriã & auaritiam & alia peccata excauat & corrodit.
Iob.14. Lapides excauant aquæ, & paulatim alluuione terra
conſumitur.Et iſte etiam torrens vicina deſtruens,palearũ &
arenarum poſt ſe veſtigia relinquit: quia.ſ.malorum proſperi
tas loca vicina, ſ. habitacula & bona pauperũ ſibi propinqua
diripit,& exinde paleam & arenam.i.temporalia, quæ arenæ,
& paleę pp vilitatem comparantur, in cumulos,ſ.in horreis
ſibi congregat & adiungit.Et ideo poſt tranſitũ ſuũ.i.poſt vi-
tam iſtam,qñ in mare inferni iam iuerint,poſt ſe veſtigiũ de-
relinquent:quia.ſ.cumuli bladi,vini,veſtiũ & pecuniarũ diui
tũ quę poſt mortẽ remanent,affluentiã deuotant pręcedentẽ.
Vnde Iaco. 5. Theſaurizaſtis vobis irã in nouiſsimis diebus.
Mali portãt aquã iſtã turbidã,quæ irrigat Ægyptum,ſed boni
11 expectant aquã bonã paradiſi. ¶ Quanto curſus fluminis eſt
rectior,tanto velocius ad mare fluit. Sic q̃to aĩa magis eſt re-
ctificata per iuſtitiã,tãto ad mare paradiſi venit citius & attin
12 git.Vñ Prou.21.Qui aũt rectus eſt corrigit viam ſuam.¶ Flu
mina quanto ſunt a ciuitate remotiora, tanto puriora ſunt &
clariora,& ad piſces nutriẽdos ſimpliciter meliora. Nam a fę
cibus ciuitatũ cõiter flumina cõtrahunt corruptelã. Sic quan
to religio eſt à mundi ciuitate remotior,& per abdicationem
temporalium & deliciarũ abſtractior,tanto purior eſt per ca
ſtitatẽ,& clarior per intelligentię ſpũalium veritatẽ, & ad pi-
ſces.i.ad aĩas nutriendas per deuotionẽ magis apta. Nam flu-
mina propè ciuitates.i.religioſi qui propè mundi ambitiones
ſituantur per ambitionẽ temporaliũ,& negotia mundana, li-
mum luxuriæ & ſordes auaritiæ contrahunt, ex quibus aqua
fluminis.i.gratiæ & virtutes,quæ in religioſis ſunt, multotiẽs
corrumpuntur & piſces.i.ipſi religioſi, qui ſunt ibi,per diuer
ſa vitia moriuntur.Figura Apoc.8.vbi in aquis & fluminibus
cecidit ſtella ardens ſicut facula,q̃ dr̃ abſynthiũ,& amarę fa-
ctæ ſunt aquæ,& mortua eſt hoium multitudo. Figura etiam
Exodi.7.vbi aquæ fluminis verſę ſunt in ſanguinẽ, & mortui
ſunt piſces eius,&c.Nota hiſtoriã & vide expoſitionem infra
13 lib.16, in locis ſuis.¶ Secundum Conſtan.aquæ fluminis ſunt
laudabiles,cuius fluctus velox,fortis & currẽs ſuper lapillos,
habens fundũ arenuſum,ſolidum,ſapidũ & mundũ. Nam ſm
colorẽ & ſaporẽ terræ, aquæ fluuiales colorem & ſaporẽ ſuũ
immutant.Sic verè quando aquæ fluminis.i.perſonæ religio-
ſæ ſunt veloces per obedientia,fortes per patientiam curren-
tes ſuper lapillos per bonorũ operũ executionem,& per aſpe
rę pœnitentiæ tolerationẽ,tunc ſunt laudabiles & virtuoſi,ad
potandũ alijs p imitationẽ multum apti. Et quando fluuius.i.
religioſus habet fundum & fundamentũ ſolidũ per conſtan-
tiæ firmitatẽ,mundũ per continentiæ puritatem,ſapidum per
charitatem,arenoſum per paupertatem (arena.n.ſterilis pau-
pertatẽ ſignificat)tunc dico q hic fluuius eſt laudabilis apud
deum,& ſm loca.i.familiaritates & ſocietates, per quæ trãſit
& frequentat perſona religioſa,ſm hęc dico ſaporẽ vel amari
tudinem contrahit gratię vel peccati:quia quicquid tetigerit
immũdus,immundũ faciet.Nũeri.19.Quia cũ ſancto ſanctus
eris.pſa.17.¶ De ppetuitate aũt fluminũ antiquitus ſm Sen.
14 lib.3.de naturalibus q̃onibus,fuerunt diuerſæ opiniones,ſed
inter cæteras ipſe tres vel quattuor reddit cauſas.Dicit.n. vbi
ſupra q per aeris ſub terra continuã in aquã mutationem,per
ipſius aquæ abundantẽ & labilem conditionẽ per ſtagnorum
& lacuũ infra terrã exiſtentiũ inundationẽ,& per ipſius natu
ræ legẽ & conſtitutionẽ,flumina perpetuantur,& de terra ſi-
ne eius detrimento,perpetuo prolabuntur. Nam (vt ait) ſub
terra ſunt cauernę p maximè,vbi aer perpetua vmbra & fri-
giditate denſat in aquã,& hoc in tãta abũdãtia q exinde fon-
tes & flumina cõtinuè poſſunt naſci.Aqua ẽt(vt dicit)quarta
pars ẽ naturæ, & iõ nõ mirũ ſi rerũ naturæ magna portio põt
ſemper ex ſe aliquid effundere. Et addit q infra terrã ſunt la-
cus,& immẽſa aquarũ dulciũ receptacula, à quibus cõtinuè
fluit aqua.Nec mirũ (vt ait) ſi terra detractos nõ ſentiat,cum
adiectos maria nõ ſentiant.Natura inſup vt dicit, fluminibus
à mundi principio curſũ dedit,& certũ ẽ(vt ait)flumina(quo
rũ inenerrabilis eſt natura)cũ ipſo mundo traxiſſe principia.
Chariſsimi p flumina intelligo beneficia, qbus ad alios debe
mus fluere, & alios irrigare.Iſta igiť in nobis debẽt eſſe cõti-
nua,multiplici rõne. Primo quia quantũ effundimus, tm̃ de
aere diuinæ miæ recipimus. Aer.n.diuinæ mię occultè aquã
diuitiarũ ſolet illis ſtillare, quos videt flumina elemoſynarũ
& beneficiorũ alijs erogare.Et quãto magis per beneficia ef-
fluimus, tanto per iuſtã dei prouidentiã fit q amplius abun-
damus.Lucę 6.Date & dabit vobis.Scđo qa quando aqua bo
norũ tpalium abũdat,iuſtũ ẽ q aliquẽ beneficiorũ fluuiũ ſem
per fundat.Thob.4.Si multũ tibi fuerit abũdãter tribue. Ter
tio qa iſta ſunt inſtituta naturæ tã naturãtis q̃ naturatæ. Hoc
eñ deus & natura ordinauerũt,& fluuiũ beneficiorũ ad alios
diſtillari à principio ſtatuerũt. Et ſic dico q tã rõne ſtatuti di
uinæ voluntatis, tã rõne abũdantiæ terrenæ facultatis q̃ rõne
diuinæ reſarcitiuæ & continuatiuę pietatis,flumina elemoſy-
narum ſciarum & tpalium & ſpũalium beneficiorũ, debemus
alijs effundere,& nulli homini nos negare.Geneſi.2.Fluuius
egrediebať de loco voluptatis, irrigans vniuerſam ſuperficiẽ
terræ.Vel dic oĩa de fluuio ſapientię & doctrinę, qui quanto
plus effundiť,tanto magis augeť,& qui potiſsimè ab illis qui
abũdant in ſcia dẽt effundi,maximè cũ hoc à deo videãt iuſſi
tus & mandari. Vel dic cũ deus ſit maxima portio rerũ, non
mirũ ſi flumina beneficiorũ ſuorũ tã ſpũaliũ q̃ terrenorũ q̃ ẽt
ęternorũ continuè nobis fundat.Eccl.24. Ego ſapiẽtia effudi
15 flumina.¶ Teſte Sen. vbi ſupra: terra continua emittit flumi-
na,nec pp hoc ſiccatur,& mare ipſa continuè recipit, & non
tñ pp hoc augmentatur. Sic verè boni continuè fundunt alijs
flumina elemoſynarũ & beneficiorũ,nec ex hoc depauperan
tur,imò diuino munere ſicut ſupra dixi, q̃to plus alijs effun-
dunt tãto ad effundendũ potẽtiores fiũt. Mali verò ecõtrario
ad modum maris oĩa beneficia volunt ab alijs recipere, & tñ
quanto plura habent & recipiunt,tanto minus ſolent abũda-
re,& tanto minus quod habẽt,ſolet ſibi ſufficere,& in eis ap-
parere. Eccleſ. 1. Omnia flumina intrant mare, & tñ non re-
dundat.Iſtud patet de ambitioſis,qui nunq̃ ſatiantur recipe-
re beneficia eccleſiaſtica,& tamen vt cõiter ſemper ſunt pau-
peres & egeni. Melius eſt ergo dare noſtra,vt abundemus,q̃
recipere aliena, ne ſemper pauperes perſeueramus: qa ſicut
dr̃ Prou.11.Alij diuidunt propria,& ditiores ſunt alij rapiũt
non ſua,& ſemper in egeſtate ſunt. Bene ergo cõſulitur Eccl.
16 4.Non ſit porrecta manus tua ad accipiendũ, & ad dandum
collecta.¶ Senec.dicit q terra natura regitur,& ideo ſicut in
corpore humano natura venas & arterias inſtituit quibus hu
mores continuè circunfundit, ſic per venas terræ natura flu-
mina & fontes mittit.Dicit etiam q mare in occulto vias ſuas
habet, & pp hoc nunq̃ exhauritur (vt ait) quia ſolum quod
ſibi ſuperfluũ eſt emittit.Sic verè homo debet in occulto con
ſcientiæ venas miæ habere,per quas debet ſaltem illud quod
eſt ſuperfluum,diffundere & præbere.Luc.6.Quod ſuper eſt
date elemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Natura
eñ.i.pietatis affectu, qui naturaliter ineſt homini, debet re-
gi,propter quod ad effundendum cõtinuè debet agi. ¶ Sicut
17 dicit idem Seneca, Aliqui poſuerunt cauſas fluminum eſſe

imbres,& exinde eſt (vt ait) ꝙ Ethiopica deſerta, in quibus
ſunt horrendi feruores,ibiq; raro aut nullotiens fiût imbres,
fluminibus dicuntur carere. Galliam verò & Germaniã quæ
imbribus affluunt,conſtat fluminibus abundare. Sic verè im
bres diuinæ gratiæ, fluuios deuotionis & lachrymoſæ com-
punctionis & elemoſynariæ compaſsionis, ſcientiæ & lectio-
nis,in nobis generant. Illi verò qui talibus carent imbribus,
virtutum fluuios nunq̃ ſtillant. Idẽ dic de imbre diuinæ ſcien
tiæ & doctrinæ. Deſerta.n. Æthiopiæ.i.mundi peccatores ſu-
per quos imber diuinæ gratiæ & ſciæ nõ deſcẽdit,fluminibus
lachrymarum & miæ alios non infunduut.2.Reg.1.Montes
18 Gelboe,nec ros,nec pluuia veniat ſuper vos.¶ Item idẽ dicit
ibidem ꝙ flumina aliqñ ſiccantur, & alio loco q̃ cõſueuerant
prorumpunt.Sepę.n.(vt ait)ex terręmotu venæ aquarum in-
tercluduntur, & per inferiores rimas intercidunrur, & tunc
nouos exitus ſibi quærunt,& alibi q̃ fluxerant fluunt, & qñq;
longe alibi tranſlati viam quã perdiderant, vbi poſſunt ſibi fa
ciunt. Et inde eſt ꝙ fontes & flumina aliqñ ſiccantur, & noui
fontes & noua flumina vbi nunq̃ alias fuerunt,oriuntur,ſicut
Theophraſtus exẽplificat de Auctorico mõte, in quo terra-
rum tremore noua vis fontium emerſit. Chariſsimi per flumi
na quę cõtinuè fluunt,poſſum intelligere hoies, qui continuè
ſunt in fluxu & quantũ ad naturæ varietatẽ & q̃tum ad fortu
næ inſtabilem vanitatẽ. Quid igitur? pro certo iſti quandoq;
ſiccãtur,& pauperes & tenues efficiũtur,& per terręmotũ tri
bulationis vel mortis venæ & viæ ſui fluxus.i.cãç ſuæ proſpe-
ritatis & ſtatus eiſdem intercludũtur, pp quod necesſario de
ſtruuntur,& ad paupertatem & infortunium deducuntur, &
aquæ ſuæ ſ.bñ temporalis ſuorũq; officiorũ & beneficiorum
alibi transferũtur,& de ipſis noui ſontes & flumina cõſtituun
tur,hoc eſt dictu ꝙ loco eorũ alij ſubrogantur. ſicut.n. dicitur
Iob.34. Deus cõteret multos & innumerabiles,& faciet alios
pro eis ſtare: quia ſicut Eccl.40.dicitur. Subſtantiæ impiorũ
ſicut fluuius ſiccabuntur. Iſta videmus temporaliter ad ocu-
lũ de officialibus & diuitibus, qui terręmotu tribulatiõis vel
mortis obruuntur, & aquæ ſuarum diuitiarum præbendarũ,
& ſtatuum ad alios deuoluuntur. Iſtud inſuper videmus na-
turaliter: quia.ſ.oẽs fluuij.i.oẽs mortales hoies per terręmotũ
mortis ſiccantur,& de loco ad locũ transferuntur.ſ.de mũdo
ad ſepulchrũ,& loco eorum alij ſuſcitantur. Vnde Seneca.de
morte dicit q.natural.lib.2.in fine. Totum hunc quem cernis
populum,cito natura reuocabit & condet. Eodẽ citiuſue, tar
diuſue veniendũ eſt. De malis verò põt dici illud Baruch.3.
Exterminati ſunt,& ad inferos deſcenderunt, & alij loco eo-
rũ ſurrexerunt. Vel põt dici ꝙ illi qui modo per terręmotum
mortis ſiccantur,non faciũt niſi locũ mutare: quia in iudicio
noui per reſurrectionem emergent, & de antiqua via morta-
litatis ſe ad nouam viam immortalitatis conuertent. Leui.26.
Nouis ſuperuenientibus vetera proijcietis. Vel poteſt dici de
ambitioſis & balliuis, qui qñ à curſu ſtatu & officio præclu-
duntur,non ceſſant circuire, & viam ſibi quærere, quouſque
poſsint alibi emergere,& aliud officiũ acquirere, & qñq; ma
iores q̃ ante fuerant, in publicũ proſilire. iuxta illud Mat.10.
Si vos perſequuti fuerint in ciuitate iſtã fugite in aliam. Vel
dic ꝙ ſi terręmotus tentationis viam ſalutis,& fluxum lachry
marum, & alios bonos motus nobis impediat & præcludat,
ſtatim debemus aliam viam nobis quærere, & ſi neceſſe fue-
rit,locum mutare, & quouſq; ſtuamus per bona opa,non ceſ
ſare. Matth.2. Per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam
15 ¶ Teſte etiam Senec.vbi ſupra Theophraſtus ponit ꝙ inciſio
nemorum eſt quandoq; cauſa fluminũ & aquarum. Nam ve
ait,mons Erinius aliqñ fuit ſine aquis, ſed Gallorũ gẽs à Caſ
ſandro obſeſſa,ad illum montẽ fugiens,ſiluas excidit,& tunc
aquarũ copia apparuit,: quia.ſ.ille humor quẽ arbores ad ſuũ
alimentũ trahebant,exterius diſtillauit. Sic procul dubio ſę-
pe fit ꝙ in Monte Erinio.i.in eccleſia vel patria eſt ſiccitas &
paupertas & hoc fit: quia ibi inter alios ſunt aliquæ magnę ar
bores.i.aliqui diuites & eminentes,qui totũ humorẽ diuitia-
rũ patriæ ad ſe trahunt, & in alimentũ ſuũ & ſtatus ſui cõuer
tunt,& ſic per conſequens alij vt cõiter ſicci fiunt,quia iſti to
tam patriã ſiccant,depauperant & cõſumunt,& ſe ſolos aug-
mentant,nutriunt & extollunt. Patet de quibuſdã qui totum
Bladum totius patriæ congregant, de alijs qui vineas & hæ-
reditates totius vicinitatis ſibi accumulãt,de alijs qui omnia
beneficia procurant, & ſic iſti ſoli impinguantur, & omnes
alij ſicci & pauperes perſeuerant. Nudos enim dimittunt ho
mines, veſtimẽta tollẽtes,ſicut dr̃ Iob.24. Quid ergo? pro cer
to Gallorũ gens quæ ab auctoribus ferociſsima eſſe dicit.i.
deus,mors & Angeli, ſeueritate iuſtitiæ armati iſtas magnas
arbores qñq; ſuccidunt,& de medio tollũt, & ſic humor ſuæ
tpalis ſubſtantiæ diffunditur ad alios, & tunc ſaltẽ de bonis
eorũ alij pingues fiunt,& per taliũ ſucceſsionẽ & mortem, in
tota patria aquæ bonorũ tpalium abundant circiter & emer-
gunt: quia ſicut Prou.11.dr̃. In ruina impiorũ erit laudatio.
Quia ſicut dr̃ Iob.20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de
ventre eius extrahet eas deus. ¶ Itẽ Sene.ibidẽ dicit ꝙ dictus 20
Theophraſtus aſſerebat culturam terrarũ qñq; eſſe cauſam
fluminum & aquarũ. Vnde ait ꝙ circa Arcadiã in quadã in-
ſula vrbs quædã fuit diruta,& quia terra remãſit inculta, fon
tes & lacus ſunt ſiccati, tandẽ verò vrbe reędificata & terra
exculta,fuit ẽt aquarũ copia reſtituta. Vnde dicit ꝙ obdura-
uerãt conſtricta tellus, nec potuerat imbres inagitata trãſmit
tere. Per culturã chariſsimi intelligitur pœnitentia,qua.ſ.ter
ra corpis fodit̃ & aratur. Per aquas verò intelligit̃ pietas,&
clemẽtia,& lachrymarũ, necnõ gratiæ & deuotionis redun-
dantia. Quid igit̃? procul dubio qñ vrbs aiæ per peccatũ ca-
dit & perit,& cultura pœnitẽtię tribulationis & correctionis
in aliqua patria religione vel perſona deficit,ibi ẽt tũc aqua-
rũ gratiæ & cõpaſsionis, compunctionis & deuotionis copia
abundare deſiſtit. Si verò vrbs aię virtutibus reparatur,& ter
ra p pœnitentiã & correctionẽ fodit̃ & arat̃, & hõ prædicato
rũ & peccatorũ ſtimulationibus agitat̃, tunc etiã prędictarũ
aquarũ profluuiũ generatur. Neceſſe eſt igit̃ cuilibet homini
vel ſtatui ꝙ tã à deo q̃ à prælato per tribulationem, correctio
nem vel pœnitentiã agitetur, vt aquis ſpũalibus veget̃. Vel
dic ꝙ terra iſta eſt Deus: quia pro certo ſi a nobis debitẽ nõ
colitur, nullũ ab eo nobis gratię & glorię profluuiũ diſtillat̃.
Si verò à nobis dignis ſeruitutibus excolatur, tunc aqua ſuæ
miæ, gratię & glorię nobis abundantiſsimè deriuat̃. Quod ẽt
de aqua pluuiæ põt exponi, quã Deus incultus, & à nobis di
miſſus ſubtrahit, cultus verò & humiliter requiſit' infundit.
Bene ergo dr̃.2.Mach.1. Det vobis cor oibus,vt colatis eum,
& faciatis eius voluntatẽ. quia ſicut dr̃ Deutero.11. Si ſeruie-
ritis dño ĩ toto corde veſtro,dabit terrę vr̃ę pluuiã. Vel dic ꝙ
illi qui tribulationibus nõ agitant̃ aut coluntur,ſed in mundi
quiete & proſperitatis otio dimittũtur, per obſtinationẽ du-
rant̃ & aquis miæ & cõpũctionis nõ rigant̃. Cũ verò incipiũt
tribulationibus agitari, tũc aqua deuotionis & cõpunctionis 21
incipiunt humectari. ¶ Item idẽ ibidẽ dicit ꝙ cauernę vacuæ
& inanes,humorẽ rõne vacuitatis attrahunt, & per fontes &
flumina illũ iterũ refundunt. Sic verè illi qui bonis tpalibus,
& vitiis & peccatis vacui ſunt, humorẽ ſciæ & deuotionis ſo
lent præ cęteris attrahere & ipſum per prędicationẽ aliis di-
ſtillare. Eccle.24. Ego ſapientia effudi flumina. ¶ Idem ibidẽ 21
dicit, ꝙ ſub terra ſunt amnes perpetuo decurrẽtes fœdorum
piſcium fertiles, qui quando erumpunt, immenſam turbam
animalium ſecum ferunt, horridam aſpectu, & noxiã guſtu.
Et exemplificat quòd in prouincia Cariæ circa vrbem dictã
Idimum erupit quidam fluuius de ſub terra, qui ſecũ piſces
alias non viſos adduxit, quos quicunque comedent, perie-
runt. Nec mirũ (vt ait) quia erant pingues, & inexercitati,&
ex longo otio in tenebris ſaginati, lucis erant etiam inexperti
ex qua ſalubritas & ſanitas reb⁹ datur. Chariſsimi per talem
fluuiũ intelligitur auaritia,q̃ ſub terra dicitur currere, inquã
tum res ſubterraneas, ſ.metalla, noſcitur quærere & dilige-
re,& inquãtũ in occulto contractus ſuos ſolita eſt exercere.
Quid igitur? procul dubio iſte fluuius vbi erũpit, piſces ve-
nenoſos.i.peccatores nepharios ſecum trahit, ſ. vſurarios &
ambitioſos,raptores,crudeles & tyrannos. Iſti.n.aſpectu ſũt
horridi per infamem conuerſationem,corpore ſunt pingues
& ſaginati per carnalium deliciarũ frequentationem. Otioſi
ſunt & inexercitati per nullorũ bonorũ operum executionẽ
luce etiam diuinæ gratię non ſunt illuſtrati nec purificati,ſed
potius ipſa priuati per longam mentis obtenebrationem. Et
ſic procul dubio iſti ſunt ſe comedẽtibus & guſtantibus.i.vi-
cinis ſocietatem ſuam freqũẽtãtibus, & bona eorum ad vſu-
ram accipiẽtibus,mortiferi,& venenoſi per finalẽ exhęreda-
tionem, & per vitæ ſuę & temporalis ſubſtantiæ ſublationẽ.
Iob.6. Poteſt aliquis guſtare quod guſtatum affert mortem?
Vel iſta põt exponi de fluuio proſperitatis, q de terra pſilit
pro eo ꝙ in rebus terrenis conſiſtit. vel de fluuio carnalitatis
quia.ſ. vterque piſces venenoſos,ſ.peccatores & luxurioſos,
pingues

plngues, carnales, otioſos, & in nullo bono exercitatos, & à
luce diuinæ gratiæ, & ſcientiæ alongatos ſecum trahit, quo-
rum guſtus.i.quorum imitatio & moralis conformatio, & in-
corporatio, aſſociatio & frequentatio, alios per mala dicta &
exẽpla inuenenat & occidit. Eſa. 59. Qui comederit de ouis
eorum morietur, & quod confotum eſt, erumpet in regulum.
Vel dic ꝙ talis fluuius eſt peruerſa doctrina, quæ de abyſſo
diabolicę confictionis erumpens, piſces venenoſos, & longè
à lumine verę fidei nutritos ſecum portat, quorum guſtus, au
ditus & conſenſus alios per hereſes inuenenat atq; necat. Et
ideo Leuit. 11. præcipitur ꝙ illa quę in aquis ſunt, quæ pinnu
lis.i. alis ſani intellectus carent, comedi & tangi.i. credi vel
imitari non debent. Deuter. 14. Non tangetis ea neq; come-
detis: quia immunda ſunt. Vel ſi vis dic oĩa contra illos qui
prædiligunt nouos & ignotos qui eos ſibi aſſociant: quia ſępe
fit ꝙ venenoſi ſunt & larrones, & magiſtros ſuos perimunt, &
intoxicant, vel ſaltem produnt, vel depredantur & moleſtant.
Deuter. 32. Noui recenteſq; venerunt, quos nõ coluerunt pa
23 tres eorum. ¶ Item Senec. ibidem de naturalibus q. lib. 3. dicit
ꝙ aquæ lacuum fontium, puteorum & fluminum, ſolent ſm
naturã fundi in quo ſunt, vel ſm conditionẽ venę terræ à qua
proueniunt, vel ſm ſpũs qui in aquas mutantur & tranſeunt,
vel etiam ſm corruptionem quam a caſu per iniuriam cõtra-
hunt, virtutem & ſaporem ſuum multipliciter variare, & ſm
hoc mortem vel ſanitatem bibentibus apportare, & ſm hoc
aliquæ aquæ inueniuntur leues, aliquæ graues, aliquæ frigi-
dæ, & aliquæ calidæ, aliquæ ſanatiuæ, aliquæ mortis & pericu
li inductiuæ. Sic procul dubio hoĩes contrahunt vitia & vir-
tutes ex contactu fundi.i. ſocietatis quam frequentauerint. Ex
vena.i. ex genere a quo ꝓuenerunt. Ex aere.i. ex doctrina quã
perceperunt. Vel ex corruptione proprię voluntatis, quã mul
tipliciter incurrerunt. Ex his.n. cauſis fiunt hoĩes leues ad be
nẽ operãdum vel graues & bona opera exequendũ, feruẽtes
per dilectionem, vel frigidi per indeuotionem, medicinales
alijs doctrinis & exemplis, vel eiſdẽ pernicioſi ſuis malis ope
ribus & documentis. Bonũ eſt igiť homini eſſe bene aſſociatũ
& informatũ, & à bonis venis.i. prælatis & parẽtibus trahere
originem & progreſſum. Iob. 28. Habet argẽtũ venarũ ſuarũ
24 principia. ¶ Item multæ ſunt aquæ quæ oĩa coniecta cõmu-
tant in lapides. Vñ ibidẽ dicit, & allegat Ouidiũ ꝙ Cicones.
i. ſiculi habent vnum fluuium in Sicilia, cuius tanta eſt perni-
cies ꝙ oĩa quæ tãgit, facit lapidea atq; dura. Et iõ ſi quis ex eo
biberit, viſcera lapidea poſſidebit. Vnde ait Ouidius. Flumẽ
habẽt Cicones, quod potũ ſaxea reddit. Viſcera, quod tactis
inducit marmora rebus. Et inde eſt (vt ait idem Senec.) ꝙ res
in eundẽ locũ proiectę lapideæ extrahuntur. Quod etiam (vt
ait) in Italia in quibuſdam locis inuenitur, in quibus ſi virgã
ſine frondem immiſeris, poſt paucos dies lapidem extrahes.
Vnde tale eſt illud flumen de quo dicit Pli. li. 2. ꝙ vltra Sur-
rentum, in flumine Silari nõ ſolũ virgulata ſed & volatilia la
pideſcũt. In exitu ẽt paludis Reatinæ ſicut dicit, ſaxũ creſcit.
Idem aũt Plin. de multis talibus aquis meminit. lib. 31. c. 2. di-
cens ꝙ in Perperennis fons eſt qui quamcunq; rigat, terram
facit lapideã. In Eurymenis deiectæ coronæ in fontẽ, lapides
fiũt, Lateres lapideſcũt in Coloſſorum flumine. In Scyrετico
metallo arbores quæcunq; riuo alluũtur, ſaxa fiunt cũ ramis.
Diſtillantes quoq; guttę lapideſcunt in antris corycijs, & cę-
tera ſimilia. Nec hoc mirum vt dicit Seneca. ſi attendamus ꝙ
aqua in ciphis & canalibus ſuis diuturno curſu in fundo lapi-
des ex arenarũ reſidentia producit. Ad quod etiam facit ꝙ a
magiſtro Garino audiui, fontẽ eſſe in Lothoringia, q in hye-
me viuidus fluit, in æſtate verò tota aqua quæ remanet, efficiť
vnus lapis, qui omni anno ab incolis extrahitur, vt ſic fons no
uus iterum oriatur. Talia flumina videntur eſſe iſta quæ con-
tinuè fluũt tpalia mundi bona, ſ. diuitię, delicię, eminentiæ, &
ſcię mundiales. Iſtæ.n. ſunt aquæ, quæ potatores ideſt poſſeſ-
ſores & dilectores ſuos inficiunt, & viſcera cordium ipſorum
per indeuotionẽ refrigerant & conſtringunt, & per obſtina-
tionem indurant, lapidificant & compingunt. Quod etiã nõ
ſolũ de ipſis virgultis ideſt de ſimplicibus, & ſecularibus eſt
verum ſed etiam de ipſis volatilibus id eſt de Clericis & reli
gioſis, & contemplatiuis hominibus. Quia breuiter illi qui
talibus aquis potantur, & qui in eis per delectationes & com
placentias vltra debitum immerguntur, duri & lapidei effi-
ciuntur, & per mentis & morum duritiam, crudelitatem, &
obſtinatam malitiam, in lapides conuertuntur. Et hoc acci-
dit quandoque ſiue ſint virgę ideſt prælati alios regentes, ſiue
ſint coronæ ideſt religioſi tonſuram portantes, ſiue volatiles
ideſt clerici alta contemplantes. Vnde de quolibet ſic indura
to poteſt dici illud Iob. 40. Cor eius indurabitur quaſi lapis
Quod patet: quia tales efficiuntur duri ideſt dure per crude-
litatem alios vulnerantes, duri ideſt obſtinati & impęniten-
tes, duri etiam ideſt ſicci, indeuoti, parci, tenaces, & incompa
tientes. Deuteronomij. 15. Deſcenderũt in profundum quaſi
lapis. Vel ſi vis expone in bono, & dic ꝙ iſtę aquæ ſignificant
mundi tribulationes, diuinæ ſcripturæ ſcientiam & lectiones
deuotionis etiam & compunctionis lachrymoſas diſtillatio-
nes. Talibus enim aquis qui immerſus fuerit vel potatus. pro
cul dubio in viſceribus cordis ſui fiet per conſtantiam & for-
titudinem lapideus atque durus, & ad tolerandum aduerſa
fortis atque immobilis. Apocalypſis 21. Structura muri eius
ex lapide Iaſpide. Vel dic de illo fõte Lothoringię, ĩ quo aqua
quandiu eſt multa, & eſt frigus, pura remanet, quando ve-
rò efficitur pauca, & eſt calor, lapidificatur. Poteſt allegari
quòd eſſe in ſocietate multorum proficit, maximè quando fri
gus & hyems diuini timoris vel tribulationis ibi perſiſtit,
paucitas verò aquarum ideſt ſociorum, & ſoliendo officij: q a
ſi calor concupiſcentiæ & æſtas proſperitatis vigeat, in lapi-
dem obſtinationis ſe vertit. Multi enim ſunt qui in ſocietate
manentes per gratiam viuunt, qui ſi ſint pauci & ſolitarij, in
vitijs indureſcunt vnde primo Regum 25. Emortuum eſt cor
eius, & factum eſt quaſi lapis. Vel dic quòd fons qui quan-
diu fluit & currit non lapidificatur, ſignificat hominem, qui
quandiu currit & laborat, per obſtinationem non induratur,
quod præſertim in hyeme ideſt in tempore tribulationis ac-
cidere cõſueuit, vbi ſcilicet homo amplius eſt in motu. Quã-
do verò ceſſat à motu laboris, ſcilicet in æſtate proſperitatis,
vbi homo per accidiam magis torpet, tũc dico quòd ſolet per
obſtinationem lapidificari, & per malam conſuetudinem in
durari. Allega vt ſupra. ¶ Item idem ibidem Seneca, ſcilicet
libro tertio de Naturalibus quæſtionibus, dicit quòd aliqua
ſunt flumina, quæ palam in aliquos ſpecus, aliqua quæ pau- 25
latim conſumuntur & intercidunt, & ſic ex oculis auferun-
tur, & ſub terra diu currunt, eademque ex interuallo longe
alibi oriuntur, & nomen & curſum recipiunt. Cuius cauſam
reddit ibidem. Nam (vt inquit) aqua naturaliter ad ima & ad
inane defertur, ſuumque ſub terra ſecretius facit curſum, ſed
cum primum aliquid ſolidi quod obſtat inuenit, prærupta
terræ parte, quæ debilior eſt, & quæ minus ad exitum repu-
gnat, exterius prorumpit & exilit, & ab incolis illis nomen &
originem ſuam primariam ignorantibus, nomen nouum re-
cipit & aſſumit. Vnde Ouidius. Sic vbi terreno Lycus eſt epo
tus hiatu, Exiſtit procul hinc, alioque renaſcitur, ore. Sic mo
do cum bibitur tacito modo gurgite lapſus, Redditur Argo-
licis ingens Eraſinus in vndis. Idem & in oriẽte Tigris facit.
abſorbetur, & deſideratus diu, tandem remoto loco purga-
menta eiectat. Talis eſt Arethuſa lacus vel fluuius ſiculorũ.
Et ſecundum Solinum, talis eſt Padus ſeu Eridanus fluuius
italorum. Talis eſt etiam Nilus fluuius ęgyptiorum. Iſti enim
fluuij ab ortu ſuo non continuè deſuper currunt ſed aliquan
do ab arena bibuntur, vel ab aliquo ſpecu ſorbentur, & tan-
dem alibi erumpunt, ſicut optimè exemplificat idem de ni-
lo, qui ſub Athlante monte videtur tranſire. & de Tigri, qui
ſub Tauro noſcitur penetrare, prout ponit in capitulo de ægy
pto & de Perſide, vbi etiam ponit quòd dicti fluuij diuerſis lo
cis diuerſimode nominantur. Et probatur quòd illi idẽ ſunt
per fęces & purgamẽta, quæ primo ante abſorptionem in eis
proiecta, tandem quãdo renaſcuntur, exterius ab eis deferun-
tur. Iſta chariſſimi poſſunt applicari ad Chriſtum. Iſte
enim de fonte paradiſi ortum ſumens, tandem in ſpecum
corporis virginalis ſub terra humanitatis ſe recluſit, ibique
ſecretum curſum peragens, nouem menſibus latitauit, tan-
dem verò exinde parturitur & renaſcitur, & nouum ortum
in mundo conſequitur, & etiam nouo nomine nominatur.
Fuit enim tunc Ieſus nouiter nominatus, ſicut ab Ange-
lo fuerat appellatus. Eſaiæ. 62. Vocabitur ibi nomen no-
uum, quod os domini nominauit. Vel dic quòd iſte qui ſub
terra noſtræ humanitatis fuerat abſconditus, vel etiam in ſpe
cu & ſpelunca ſepulchri poſitus & abſorptus, poſtquàm ibi
curſus ſuos ſecretos vſque ad inferos feciſſet, iterum per re-
ſurrectionem renatus exiuit & caruit, & purgamenta no-
ſtrorum criminum ſecum tulit. Eſaiæ. 53. Verè languores

noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit. Vel iſta
poſſunt applicari ad malitioſos, qui quãdoq; diu latẽt, & ſpe
luncas variarum palliationum intrãt, & diu in occultis cur-
ſus ſecretos.i.machinationes ſuas peragunt & frequentant, &
& tandem inuenta opportunitate naſcuntur exterius & ma-
nant, & malitias, ſuas quæ latuerant, ſubito & vbi non aduer-
tunt, manifeſtãt. Vel dic ꝙ fluuij ſunt homines fluxibiles &
mortales, qui procul dubio ſuper terram primo naſcuntur,
deinde a terra per mortem abſorbentur. Apocalyp. 12. Ape-
ruit terra os ſuum, & abſorbuit fluuium. Sed poſtq̃ iidem ſe-
cretè ad diem iudicij fecerint curſus ſuos, iterum per reſurre
ctionem naſcuntur, & ab ipſa quæ eos abſorbuerat terra euo-
muntur. Iob. 20. capite. Diuitias quas deuorauit euomet. Vel
iſtud expone de terra.i.de terrenis diuitibus, qui flumina di-
uitiarum abſorbent; ipſaq; dum viuunt, ſecretè tenent & cu-
ſtodiunt, finaliter tñ ſoliditate diuinæ iuſtitiæ & morte com-
pulſi, ipſas dimittunt, reijciunt atq; vomunt. Iob. 40. Abſorbe
bit fluuium, & non mirabitur. habet &c. Vel dic ꝙ boni diui-
tes flumina.i.diuitias recipiunt & ſeruant, vt tandem neceſſi-
tatis tẽpore per elemoſynas ipſas refundãt. Vel dic ꝙ iſte eſt
pœnitẽs, qui flumina vitiorum, quæ abſorbuerat & diu tenue
rat, tandem per confeſſionem euomit & reuelat. Vel dic ꝙ ta
lis ſpecus eſt prædicator, qui flumina ſciarum recipit & cu-
ſtodit, & tandem prædicando & docendo, loco & tpe alijs ip
ſa vomit. Vel poteſt dici de viro iuſto, qui flumina gratiarum
& beneficiorum à deo non ceſſat recipere, quę tñ nouit per
per bona opera, vel per gratiarum actiones reddere. Vel dic
ꝙ fluuius eſt peccator, qui à terra.i.ab amore terrenorum per
auaritiam abſorbetur, ſed cum diu ibi ſteterit, ſępe fit ꝙ per
obſtaculum alicuius tribulationis vel infirmitatis, inde tandẽ
exire compelli per diuitiarum contemptum exterius compro
batur. Vel dic ꝙ iſti ſunt mali religioſi, qui in ſpecu religio-
nis, quem intrauerunt, & vbi aliquandiu cucurrerunt, alicu-
ius difficultatis obſtaculum inueniunt, & terrã regularis ob-
ſeruantiæ rumpunt, & per apoſtaſiã exeunt & recedunt. Gẽ.
2. Fluuius egrediebatur de loco voluptatis. ¶ Item ibidem di
26 cit Seneca ꝙ puluis Puteolanus, ſi aquã attigerit, ipſam aquã
in lapidem conuertit. Prædictę enim aquæ de pulueribus &
rebus alijs lapides faciunt. Iſti vero pulueres aquas quas tan-
gunt in lapides conuertunt. Talis puluis videtur eſſe memo-
ria mortis noſtræ & noſtræ puluereitatis futurę. Iſtę.n.ſi benè
tangat aquã cordis humidi & deuoti, vel ſi in aqua lachryma
rum & compunctionis fuerit intermixtus, ipſam pro certo fa
cit lapideam atq; fortem, & contra aduerſa oĩs ſtabilem & du
ram. Iob. 39. In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ. Nõ eſt
eñ aliqua perſona vel aliqua mens ita aquea, fragilis & carna
lis, quin contra tentationes & tribulationes fortis efficiatur, ſi
puluis humilitatis & memoria ſuæ mortis ipſi mentaliter mi
ſceatur. Ideo benè dicitur Michę primo. In domo pulueris,
puluere nos conſpergite. Vel dic in malo ꝙ iſte puluis ſignifi
cat diuitias, & alia bona terrena. Iſte.n. puluis ſi aquæ.i.perſo
næ imperfectæ & fragili immixtus fuerit & conceſſus, vtpote
ſi ille qui vti diuitijs neſciat, ipſis abundauerit, ſtatim pro cer
to lapis.i.durus, incompatiens, crudelis, parcus, indeuotus, &
obſtinatus erit. Allega vt ſupra. In ſimilitudinẽ, &c. Iſtud pa-
tet de malis diuitibus, qui quanto plus habent de puluere di
uitiarum, tanto magis fiunt lapidei atq; duri, & ideo talis pul
uis eſt ꝑiculoſus. pp quod Chriſtus dicebat Apoſtolis. Mat.
27 10. Excutite puluerem de pedibus veſtris. ¶ Item idẽ ibidem
ait ꝙ ſunt quidam fluuij qui vellera ouium aquas eorum po-
tantium tingũt. Vnde ait ꝙ in Beotia ſunt duo amnes, qui am
bo de vno lacu exeunt, ea tamen diuerſa faciunt: quia.ſ. vnus
oues potãtes ſi albæ ſint facit nigras. Alius verò oues ſi nigræ
fuerint, facit albas. Et ideo vnus eorum melas grecæ, quod
niger latinæ dicitur, nuncupatur. Iſidorus autem lib. 13. Beo-
tia dicit ibidem per omnia. Vnum alium talem fluuium dicit
Theophraſtus eſſe in Macedonia, in quo oues albæ nigræ fiũt
cum aliquandiu potauerint. Vnde etiã (vt ait) ſi indigent lana
nigra, gratuitum habent (qñ voluerint) infectorem ſeu tin-
ctorem. Dicit etiam idem Senec. in Galatia flumen eſt quod
idẽ in omnibus efficiat. Idem aũt videtur Soli. c. de Græcia,
de Beotia dicere de duobus fluminibus ſupradictis, quæ al-
bas oues nigras, & nigras faciunt eſſe albas. Plinius autem li-
bro. 31. c. 2. dicit per omnia quaſi idẽ. Vnde ait duos eſſe fon-
tes, ſcilicet Ceronem & Mellem, quorũ primus oues nigras
dealbat ſi biberint, alius autem albas denigrat, ex ſimul autẽ
mixtis varias eſſe conſtat. Theophraſtus etiam dicit fluuium
in thurijs Crathin candorẽ facere, ſybarim in bobus & peco
ribus nigritiã generare, quod etiam (vt ait) ſentiũt homines
quia qui primum biberint, fiunt cãdidiores, qui ẽm biberint,
nigriores. Idem etiam ait in Macedonia eſſe duo flumina.ſ.
Haliacmon, quem oues potãtes faciũt fœtus albos, & Axiũ
quo faciunt fuſcos aut nigros. Chariſſimi iſta flumina tã mi-
ra & tam varia, quorum quędã alba denigrant, & alia nigra
dealbant, poſſunt mihi ſignificare mundi proſperitatẽ & ad-
uerſitatem. Proſpera.n. & aduerſa, flumina dicuntur: quia ſ.
in eodem ſtatu nunq̃ permanent, imo continuè variantur.
Quid igitur? Procul dubio, iſta flumina licet de vno lacu.ſ.
de mundo exeant & emanent, diuerſa tñ in moribus faciunt
atq; cauſant: quia procul dubio fluuius aduerſitatis & pau-
pertatis de nigris obſcuris & hiſpidis facit albos.i.de malis &
de peccatoribus facit iuſtos & de iniquis innocentes & mun
dos: quia conſtat ꝙ per aduerſitatem homines ad ſe redire cõ
pelluntur & vrgentur, & ſic timore dei concepto, innocentes
& candidi, qui nigri fuerant, efficiuntur, ita ꝙ tunc poteſt eis
dici illud Apocal. 14. Ambulabunt mecum in albis, quoniam
digni ſunt. ſicut de martyribus dicitur Apocalyp. 7. ꝙ ipſi de-
albauerunt ſtolas ſuas in ſanguine.i.tribulatione. Econuerſo
autem fluuius proſperitatis operatur. Illi.n. qui ad iſtum flu-
uium albi, innocẽtes & mundi acceſſerint, & iſto flumine po
tati, delectati, & repleti fuerint, ſucceſſu tẽporis per vitia de-
nigrantur, & mens & conuerſatio eorundem vitiorũ fuligine
maculantur. Baruch. 6. Nigræ fiunt facies eorũ de fumo qui
in domo fit. Iſta poſſunt figurari in canalibus laban, in quibus
per virgas nudas & decorticatas, oues naſcebantur candidæ,
per virgas verò indutas & cortice non priuatas, oues genera-
bantur nigræ, ſicut dicitur Gene. 30. Quia pro certo canalis
huius mundi, ſi virgas diuini timoris cum nuditate pauper-
tatis habuerit, albos fœtus.i.hoĩs innocentes generari facit.
Si verò econuerſo cortex diuitiarum affuerit, tunc homines
nigros, peccatores, & infames producit. Vel dic ꝙ fluuius al-
bificatiuus eſt pœnitentia lachrymoſa, confeſſio, vel bona ſo
cietas, vel etiam bona doctrina, vel etiam religio, quæ procul
dubio potatores, dilectores, & frequẽtatores ſuos de nigris
faciunt albos, & de peccatoribus innocentes & mundos. Flu-
uius vero denigratiuus & infamatiuus & obſcuratiuus, eſt
carnis voluptas, mala ſocietas, mala doctrina, vel etiam mun
dus. Iſta.n. albedinem innocentiæ & munditiæ tollunt, & ni-
gredinem vitiorum & luxuriæ introducunt. Apoca. 6. Sol fa-
ctus eſt niger quaſi ſaccus cilicinus. Ezec. 32. Nigreſcere fa-
ciam ſtellas cœli. Et breuiter quotiẽs diabolus intinget nigra
lana vitiorum & peccatorum, non oportet niſi ꝙ oues ſuas.ſ.
peccatores, ducat ad iſtas aquas in aliquo fluminum prædi-
ctorum, & ſtatim per ſe ſine tinctore alio nigrabuntur, ita ꝙ
dici poterit illud. Naum. 2. Facies eorum ſicut nigredo ollę.
Vel dic, ꝙ duo vltimi fluuij, ſunt duæ ſcientiæ, ſ. diuina &
mundana. Vel duæ fortunæ, aduerſa.ſ. & ſecunda. Vel duo bo
na, ſpiritualia.ſ. & terrena. Vel duo ſtatus, religio ſcilicet at-
que mundus. Igitur quæcunque ouis vult fœtus albos, bonos
conceptus, vel munda opera facere, debet de primis flumini
bus bibere, & ſe in diuinis ſcientijs, tribulationibus, & bonis
ſpiritualibus ſolummodo delectare. Econtra verò illi qui
alia flumina bibunt, & qui mundi ſcientijs, proſperitatibus
& diuitijs ſe imbuunt, nigros fœtus ideſt mala opera gene-
rant & producunt: quia ſicut dicitur Matthei. 7. Bona arbor
bonos fructus facit, & ſimiliter mala malos. Vel dic quòd
fœtus ſunt ſubditi, matres verò prælati: quia ſcilicet prælati
boni, & bonis prædictis fluminibus potati, ſolent albos &
bonos & innocentes ſubditos facere. Mali verò malos econ-
trario generare. Ezechielis. 16. Qualis mater, talis & fi-
lia eius. ¶ Secundum Senecam vbi ſupra, in cappadocia
diciiur eſſe flumẽ quod ſi equi biberint, ſpargitur in eis al- 28
ba cutis, quod tamen (vt ait) non accidit alicui alij anima-
li. Chariſſimi per equum poteſt intelligi bonus ſubditus,
& obediens, qui ſcilicet per diſciplinam permittit ſe frena-
ri, & per patientiam equitari, & conculcari. Per fluuium
igitur iſtum intelligo ſtatum religionis vel eccleſiæ, tribu-
lationis. pœnitentiæ, diuinæ ſcripturæ vel ſcientiæ. Iſta enim
ſunt flumina purificatiua, & conſcientiæ mundatiua. Sed
quid? Pro certo ſoli equi in talibus candidantur: quia da-
tũ quòd iſta flumina ſint bona de ſe, non tamen poſſunt profi
cere niſi equis.i. niſi perſonis diſciplinatis patientibus, hu-

milibus & ſubiectis. Tales enim ſoli in flumine pœnitentiæ,
ſcripturæ,& religionis dealbantur, & à vitiorum maculis de
purantur. Mali verò dato q in religione maneant,& flumine
ſacræ paginæ ſe imbuant,nunquàm propter hoc ſpiritualiter
dealbantur. Vnde Apocalypſis.6.Ecce equus albus,& qui ſe
debat ſuper eum,habebat arcum,& data eſt ei corona. Scri-
ptura.o.non videtur facere mentionem de aliquo aïſli albo,
niſi de equo. Vel ſi vis potes dicere q proſperitas eſt fluuius
qui dealbat malos per curioſitatem,aduerſitas vero denigrat
bonos per humilitatem & ſqualenté auſteritatem. Vel dic q
fluuius dealbans eſt hypocriſis, quæ vellera conuerſationis
facit candida.Fluuius alba denigrans eſt veritas, quæ.ſ.albe-
dinem hypocriſis finaliter denigrat & infamat, & quicquid
ibi album aut floridum fuerat,pallificat & deſiccat.Bene igi-
tur dicit Apoſtolus Actuū. 23. Percutiet te deus paries deal-
29 bate.¶ Tigris fluuius,& Euphrates, ſicut Solinus affirmat,o-
riuntur ex eodē fonte,in Armenia. Et eſt Tigris fluuius rapi-
diſsimus, per lacum tráſiens Arethuſæ. Euphrates verò fru-
gifer interpretatur, eo q vberem & frugiferam reddit terrā,
& maximè in quibuſdam locis Meſopotaniæ in quibus inun-
dat certis temporibus,ſicut Nilus, prout refert Solinus & Io
ſephus. Eſt etiam (vt aiunt) gemmis varijs copioſus. Tigris
denotat ſapientiam mundanam, quæ ad modū tigris cito de-
ſinit atq; tranſit:quia defecit ſapientia in theman. Hieremiæ.
49. Et lacum mundi imbuit atque regit. Euphrates autē dei
ſapientiam ſignificat & theologiam, quæ terram.i.animā per
quam tranſit,irrigat & fœcundat gratijs & virtutibus, & lapi
des precioſos.i.merita apud deum precioſa in ea generat at-
que cauſat. Iſti duo fluuij de vno fonte exeunt:quia omnis ſa
pientia à domino deo eſt. Eccleſiaſtici 1. De vna terra egre-
diuntur ambo. Ezechielis 21. Duæ mulieres matris vnius
filiæ erant.Ezechielis.23.Sed licèt ab eodem fonte prodeant,
tamen per eadem itinera non incedunt.Ideo Iacobi.3. Nun-
quid fons de eodem foramine emanat dulcem, & amaram
aquam? Prætereaibidem. Ex eodem ore procedit maledi-
30 ctio, & benedictio. ¶ Item Ouidius ibidem, ſcilicet vltimo
libro Metamorphoſeos, dicit q fluuij Athamētis aquæ mira-
bilis ſunt naturæ.Si quis enim in fine lunationis iſtis aquis li-
gnum aſperſerit,vel in eis ipſum immerſerit,mox accendetur
& ardebit.Sic verè in fluuio infernali illi qui ſunt lignum ſine
fructu ſcilicet peccatores, in fine lunationis vitæ ſuæ ſcilicet
quando per mortem fuerit vitæ ſuæ lunatio diminuta accen-
dentur, & in ipſis aquis miſeriç perpetuo comburentur. Sa-
pien.19. Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtutem. Et ideo
Apocalyp.19.dicitur quòd mali miſſi ſunt in ſtagnum ignis.
Vel dic q iſte eſt fluuius deliciarum, qui dato q homo ſit li-
gnum aridum.i.perſona abſtinens atq; ſicca, ſi in hmôi aqua
fuerit delibutus,per concupiſcentiam carnalé faciliter accen
detur.Quod etiam de aquis diuitiarum dici pôt, quæ mentē
31 ſolent contiguam per auaritiam inflammare.¶ Item idē Oui-
dius ibidē dicit q Sybaris & Crathis fluuij sūt Italiæ,qui ca-
pillos faciunt ſimiles auro,vel electro.Capilli ſignificant ex-
terioré conuerſationē, quç pro certo aurea per honeſtā præ-
ſentiā efficit,ſi ſæpe in lachrymarū vel deuotionis fluminibus
32 balneetur. ¶ Rhodanus eſt fluuius vnus de tribus maximis
Europç, ſm Solinum. tria.n.maxima flumina Europç ſunt
Rhenus,Rhodanus & Iſter.i.danubios. Eſt igitur Rhodanº
fluuius valde impetuoſus;terrarum circumiacentium corro-
ſiuus,& ideo Rhodanus dicitur,quaſi Rodensamnis. De al-
pibus aūt præcipitatur,& per lacum Gienuæ tranſiens,cum
aquis lacualibus non miſcetur, tandem mare mediterraneū
ipſo mari turbulentior ingreditur,niſi)vt ait Solinus & Sen.)
quando frœtum ventis excitatur. Rhodanus verò etiam cum
ſerenum eſt, ſeuit & fluctibus agitatur.Iſta poſſunt applicari
contra illos qui de alpibus & de altis montibus ideſt de altis
parentibus & nobilibus oriuntur. Iſti enim per ſuperbiā in-
tumeſcunt, terras aliorum per rapinas corrodunt, lacui etiā
per quem tranſeunt ideſt ſocietati aliorum quos frequentant
ſe immiſcere dedignantur,& etiam cum ſerenum eſt ideſt tē-
pore pacis ſeuiunt per iracundiam & turbantur, & ſuperbia
& tumultibus effrenantur.Iob. 22. Fluuius ſubuertit funda-
menta ipſorum.Vel dic q tres maximi fluuij Europæ ideſt ec
cleſiæ ſunt pater,verbum,& ſpiritus ſanctus: quia ſicut dici-
tur Ioannis 5. Tres ſunt qui teſtimonium dant in cçlo. Vel
ſpes,fides,charitas:quia ſicut dicitur infra ad Corin.13. Nūc
autem manent ſpes,fides, charitas. Hic capone q non com-
miſcet ſe alijs aquis, ſicut de Arethuſa lacu infra capitulo.7.
§.11.¶ Item Solinus capitulo de Sicilia dicit quòd Diana 33
fluuius eſt qui iuxta Camarinam ciuitatem fluit,ex quo ſi ha-
bitus impudicè, aquam hauſerit, non cohibent in corpus vnū
vinum & latex aquæ. Quod intelligo, q ſi aliquis impudicè
ſe habuerit in longe ante, & aquam illam de flumine hauſe-
ſerit,aqua illa cum vino miſceri non poterit,& ſic haurientis
impudicitiam reuelabit. Per aquam poteſt intelligi doctrina,
& maximè per aquam Dianæ, quæ interpretatur clara. Per
vinum verò voluntas humana accipitur. Aqua enim doctri-
næ refrigerat, voluntas verò humana per deſideria feruet.
Aqua ergo bonæ doctrinæ vino feruentis voluntatis apponi-
tur,vt feruor ſui appetitus debitè temperetur. Igitur iſta poſ-
ſunt dici contra impudicos prædicatores. Tales enim impu-
dici, ſi aquam dianæ ideſt doctrinam ſacræ ſcripturæ vino.i.
voluntati auditorum immiſcuerint, vt ſcilicet ipſam tempe-
rent ab affectionibus inhoneſtis, ipſi procul dubio nunquàm
miſcebitur:quia ſecundum Gregorium, Cuius vita deſpici-
tur, reſtat vt eius prædicatio contemnatur. Vel dic q aqua
Dianç,quç dicitur à dian,quod eſt clarum, ſignificat clara &
bona opera & exempla. Vinum verò quod dulce ē & ſuaue,
ſignificat ſuauitatem gloriæ paradiſi. Quid ergo?pro certo ſi
impudici mente & corpore fuerimus, & ſi deo ſponſo noſtro
fidem ſpiritualis integritatis fregerimus,& adultero diabolo
per peccatum nos coniunxerimus,nunquàm aquam quā hau
rimus.i.bonum opus quod facimus, vino cœleſtis gloriæ cō-
iungemus,vel per ipſam cçli dulcedinē acquiremus. Vel dic
q hauſtor impudicus eſt mala intentio,quæ dato q aquā cla-
ram hauſerit ideſt dato q bonum opus fecerit, ipſum vino di
uinæ gratiæ vel acceptionis vel beneuolentiæ, vel etiam dul-
cedini futuræ gloriæ non miſcebit: quia ſcilicet bona quæ in
peccato mortali,vel quæ mala intentione fiunt, diuinam gra
tiam non acquirunt,& etiam iocunditati perpetuç non coniun
gunt.Prouerbiorum.13. Gaudio eius non miſcebitur extra-
neus. ¶ Item Solinus ibidem capitulo de Græcia, dicit q in
Beotia eſt vnus fluuius de quo oues quæ biberint, fçtus ſuos 34
facient coloris cuius fuerint. Sic verè ſi ouis.i.ſimplex & vti-
lis prædicator, fluuium ſcripturæ primo biberit.i.impleuerit
& perfecerit,fœtus ideſt auditores ſibi in bono ſimiles gene-
rabit:quia ſcilicet faciliter homines illos imitantur,qui quod
docuerint operantur,& econuerſo. Teſte.n.Greg.Loquentis
auctoritas perditur, quando vox opere non iuuatur. Vel dic
in malo q illi qui fluuium mundanæ proſperitatis bibunt,fi-
lios ſibi ſimiles ſi poſſunt faciunt: quia ſ.filij libenter imitan-
tur,ſcilicet vſurando,mercando,&c.partes ſuos, quos bibiſ-
ſe proſpera attendunt & intuentur. Ioannis. 3. Quod natum
eſt ex carne, caro eſt.¶ Item Solinus.c.de Beotia dicit ibi flu
men eſſe de quo ſi oues nigræ potauerint,albæ fient, &c. Vi- 35
de ſupra vbi factum eſt,ſcilicet.§. 27. ¶ Item Solinus cap. de
Sicilia,dicit q in Sicilia eſt quidam fluuius nomine Herbeſ- 36
ſus, qui in medio flumine ſubita exçſtuatione feruet. Tales
ſunt multi qui quamuis fluant per diuerſa vitia, & frigidi, &
Indeuoti ſint,aliquando tñ venit eis ſubito deuotionis & con
tritionis feruor,& contra omnem, ſpem bonæ voluntatis ar-
dor.ſicut enim dicitur Ioā.3. Spiritus vbi vult ſpirat, vt de eo
exponatur illud Iob. 42. Feruеſcere faciet quaſi ollam, pro-
fundum maris. Vel dic econuerſo de feruore tentationis,qui
ſubito in medio.i.in corde,fluminum.i.iuſtorum erumpit, &
eos ad malum excitat & accendit. Allega vt ſupra.¶ Itē idem
ibidem dicit q Himereus eſt fluuius in Sicilia, quē cœleſtes 37
mutant plagç:quia ſcilicet vbi ad aquilonem fluuit, amarus
eſt, vbi verò ad auſtrum flectitur, dulcis eſt. Aquilo eſt vita
præſens, vbi frigus tribulationum abundat. Auſter verò eſt
vita futura, vbi ſplendor æternæ claritatis coruſcat. Iſte flu-
uius igitur ſignificat deū, qui procul dubio in aquilone præ-
ſentis vitæ ſuis inuenitur amarus, tribulationes immittendo.
Ad auſtrum verò vitæ futuræ ſuis erit dulcis, conſolationes
faciendo. Iudith.5. Fontes amari obdulcati ſunt. Vel dic q
fluuius iſte eſt pœnitentia,qua in aquilone præſentis vitæ eſt
amara,in auſtro verò paradiſi erit in dulcedinem verſa. Alle-
ga vt ſupra. Vel dic q aquilo eſt peccator, qui fluuium pçni
tentiæ vel religionis inuenit amarum. Auſter verò eſt iuſtus,
qui ipſum inuenit ſapidum & iocundum. Vel dic q fluuius
iſte eſt mūdus, qui aquilonaribus.i.iuſtis frigore diuini timo
ris gelatis videtur amarus & inſipidus,auſtralibus verò ideſt
peccatoribus auaris & feruētibus, luxurioſis & humeſcētibº

videtur dolcis & ſapidus Prouerb. 27. Anima eſuriens ama-
38 rum pro dulci ſumet ¶ Item Solinus dicit ꝙ Hypanis fluuius
eſt nobiliſsimns, qui à Scythia vſque ad Indiam protenſus
Alexandri Magni iter terminauit, ſicut etiam arę in ripa eius
poſitæ declarant, quas idem Alexander conſtruxit ibi. Iſte igi
tur in principio dulciſsimus eſt, & hauſtu ſaluberrimus, ſed
vbi calipodū terminos attingit, quidam fons infamis & ama-
rus qni dicirur exampeus, ſibi adiungitur, cuius amaritudine
dulcedo aquæ ipſius vitiatur, & in amaritudinem commuta-
tur. Et ſic fit ꝙ ille qui prius dulciſsimus fuerat, amariſsimus
in maria deuebatnr, & ſic (vt ait) opiniones de hypane diſcor
dant: quia qui ipſum in principio nouerunt, prædicant, qui ve
rò in fine, execrantur & horrent. Et forte iſte eſt ille fluuius
quem Alexander cum exercitu ſitiens in arenis, nec aquā dul-
cem reperiens, innenit, qui helleboro erat amarior, quem, cū
ducenti milites tranſnataſſent, ab hippopotamis ſunt anſorpti,
ſicut dicitur in hiſtoria Alexandri. Iſta poſſunt applicari con-
tra multos, quorum finis à principio diſordat, & qui iuuentu-
te quando primo currunt per mundum, dulces & deuoti in-
ueniuntur, qui tamen in fine.i. in ſenectute, in peccati amaritu
dinem conuertuntur. Dato enim ꝙ aliquis ſit dulcis, bonus,
potabilis.i. imitabilis & famoſus, quando tamen fons exam-
peus.i. infamis & amara mulier, vel etiam quæcunque mala ſo
cietas, vel etiam malus conſiliarius, vel mala doctrina, vel etiā
mundana proſperitas in tales influit, ipſos procul dubio per
peccata vatiat, amaricat & corrumpit. Iob. 3. Occupet eum ca
ligo, & inuoluatur amaritudine. Vel dic ꝙ iſte fluuius eſt vita
præſens, quæ in principio dulcis eſt humini: quia.ſ. dulce eſt
homini viuere, ſed tandem fons amarus .i. mors ei adiungi-
tur, ex quo in amaritudinem commutatur. Vel dic ꝙ iſta eſt
mundana proſperitatis vel volnptas, quæ nunc eſt dulcis eam
bibentibus, ſed finaliter, quando perpetuæ vel temporali mor
ti admixta fuerit, mirabiliter erit amara. Idem autem dic de
mala muliere, quæ primo dulcis eſt & gratioſa, tandem eſt ei
amara & tedioſa, quando.ſ. per ipſam corpus, famam, bona &
animam perdidit. Prouer. 5. Fauus diſtillans labia meretricis,
nouiſsima autem eius amara velut abſynthium. Vel dic ꝙ iſte
fluuius eſt mors, vel etiam infernus. Iſta eſt enim iuſtis & bo-
nis dulcis & ſapida. Sapienriæ. 4. Sperat autem iuſtus in mor-
te ſua. Iniuſtis autem eſt amariſsima, iuxta illud Eccleſiaſtici.
41. O mors quàm amara eſt memoria tua homini iniuſto. Ibi
enim ſunt Hyppopotami.i. dęmones, qui milites Alexandri
ideſt diuites huius mundi, in arenis diuitiarum per auaritiam
ſitientes, deuorabunt, & ipſos perpetuo abſorbebunt. Iob. 26.
Ecce gigantes gemunt ſub aquis, & qui habitant cum eis. Vel
dic ꝙ iſte fluuius eſt mundus, quem fons infamis peccati facit
eſſe amarum. In iſto ergo latent hippoporami.i. dæmones, qui
procul dubio milites & diuites, ſine naui gratię indiſcrete per
aquas bonorum temporalium tranſnatare volentes, per diuer
ſa peccata inuadunt, & tandem per diuerſa tormenta deuorāt
& abſorbent. Vel etiam in iſto latent hippopotami.i. vſurarij,
& raptores, qui milites Aleandri .i. Chriſti ſeruitores deuo-
rant, & eos rapinis & exactionibus moleſtant. Hierem. 51. Ab
ſorbuit me quaſi draco, impleuit ventrem ſuum teneritudine
39 mea. ¶ Item Solinus dicit ꝙ Boryſthenes fluuius eſt Veuriæ,
quæ eſt Scythiæ prouincia, in quo ſunt piſces egregij ſaporis,
qni nulla penitus babent oſſa, ſed carthilagines tenerrimas.
Talis eſt fluuius religionis & deuotionis, cuius piſces.i. habi-
tatores debent oſsibus.i. duritia & obſtinatione carere, & car-
tilagines flexibiles.i. virtutum obedientiæ (quæ hominem fa-
cit plicabilem) habere, & ita poterunt alijs boni & ſapidi ap-
parere, ita ꝙ talis poterit dicere illud Eccl. 24. Spiritus meus
ſuper mel dulcis, & hæreditas mea ſuper mel & fauum. Vel
dic ꝙ talis per omnia fuit beata virgo. Vel dic ꝙ iſte fluuius ē
mundus vel proſperitas vel voluptas. Huius enim piſces.i. ho
mines, carent oſsibus conſtantiæ & firmitatis, & ſunt molles
40 & flexibiles per inconſtantiam fragilitatis. ¶ Item Solinus ca
pitulo de Aphrica, dicit ꝙ in Aphrica propè ſyrtes ē Ciuitas
Berenicæ, vbi eſt fluuius dictus Letbon ſeu Lethe, qui (vt ait)
ex infernorum creditur eructatione prorumpere, & ſecundū
priſtinos vates potatoribus ſuis obliuionem inferre. Talis flu-
uius poteſt dici tentatio, quam.ſ. ab infernali ſeu diabolica eru
ctatione prorumpere conſtat. Iſta eſt enim, quando fortis eſt,
quæ obliuionem proprię ſalutis inducit, & dei, paradiſi, infer-
ni, & etiam ſui memoriam abolet atque tollit. Hierem. 2. Po-
pulus autem meus oblitus eſt mei diebus innumeris. Vel dic
ꝙ iſte fluuius eſt mundi proſperitas, quæ potatores & poſſeſ-
ſores ſuos obliuioſos facit: quia vt communiter tales ſūt in-
grati, & obliuiſcuntur beneficiorum. Tales ſunt ſuperbi, qui
obliuiſcuntur ſuipſius & defectuum propriorum. Tales ſunt
elati, & delectationibus capti, qui obliuiſcuntur dei & ſuorū
iudiciorum. Geneſis. 40. Succedentibus proſperis, oblitus eſt
interpretis ſui. Vel dic ꝙ iſte fluuius eſt mors, quæ ab inferno
ideſt à dyabolo originaliter dicitur prouenisse, iuxta illud Sa-
pientiæ. 3. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbem terrarum.
Iſta eſt ergo quæ obliuionē ſuis guſtatoribus paſſiuè tribuit,
inquantum lapſu temporis memoriam eorum deſtruit atque
tollit. pſal. Obliuioni datus ſum tanquàm mortuus à corde.
¶ Item Solinus dicit ꝙ Hidaſpes eſt fluuius currens per Perſi 41
dem tantę dulcedinis & ſaporis, ꝙ reges perſici de eo potum
ſumere ſoleant, & etiam quando ad loca peregrina pergunt,
pro potu aquas ipſius ſecum ferant. Hoc idem dicit de Euleo
flumine, qui à Media in arabiam tranſit. Talis fluuius eſt ſacra
Scriptura, iſta eſt enim dulciſſima deuotè contemplanti. pſal.
Quia dulcia faucibus meis eloquia tua. Et ideo reges Perſidis
ideſt viri religioſi & clerici (qui ſe & alios bene debent rege-
re, & deo ſeruiendo regnare, quia ſcilicet ſeruire deo regnare
eſt) non debent alios potus.i. alias ſcientias quærere, ſed in pe-
regrinatione huius vitæ, iſta ſe reficere & fouere. pſal. Quo-
niam apud te eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumē.
¶ Item Solinus capitulo de india dicit ꝙ Ganges fluuius eſt 42
orientis, cuius minor latitudo octo milia paſſum habet, maior
verò latitudo ipſius viginti milia, profunditas vero ipſius te-
ta eſt ꝙ in loco vbi eſt vadoſior, centum pedes habet profun-
ditatis. De hoc verò dicit Lucanus ꝙ ſolus inter fluuios currit
verſus orientem. Sicut tamē dicit Oroſius, iſte fluuius quam-
uis maximus, à Cyro tamen rege, pro eo ꝙ vnum de militi-
bus ſuis ſubmerſerat, in 1360. alueos fuit diuiſus, & ſic eum
vadoſum exercitui ſuo fecit. Iſta poſſunt applicari ꝙ nihil eſt
homini vel humanæ rationi & induſtriæ impoſsibile, cum au
diamus talem & tantum fluuium tamquàm profundum & al-
tum, per humanam induſtriam vadabilem factum eſſe. Vel p
iſtum fluuium intellige diuites huius mundi, contra orientem
id eſt contra deum currentes, & ſe ei vitijs opponentes. Iob.
15. Cucurrit aduerſus deum erecto collo. Quia verè dato,
ꝙ ſint profundiſsimi ſenſuum ſubtilitate, & latiſsimi diuitia-
rum & potentiæ diffuſa facultate, nihilominus Cyrus rex.i.
Chriſtus, quādo vult, ipſos per mortem diuidit & ſubuertit,
& ad nihilum pertrahit & deducit. Magnus enim fluuius fuit
Alexander, qui tamen diuiſus eſt in partes: quia ſcilicet de re
gno eius facta ſunt multa regna. Matthei 12. Omne regnum
in ſeipſum diuiſum deſolabitur, & domus ſupra domum ca-
det. ¶ Phiſon ſeu Ganges eſt fluuius de paradiſo veniens, 43
& per terram Euilath. id eſt Indię defluens. Et interpretatur
phiſon caterua: quia ſecundum Iſidorum cateruam flumi-
num, ſcilicet decem flumina in ſe recipit. Interpretatur etiā
oris mutatio: quia ſecundum diuerſas ſui partes multiplici-
ter mutatur & in colore, & in quantitate, & ſm Magiſtrum
in hyſtoria, defert arenulas aureas, gemmas etiam pręcio-
ſas, & circa ſe herbas & arbores aromaticas nutrit. Sic ſacra
ſcriptura a paradiſo per reuelationē prodijt, & decē flumina
ideſt decē præcepta in ſe recipit. Figura. 3. Reg. 7. vbi in atrio
ante templum erant decem luteres, vbi ſacerdotes & ſacrificia
lauabantur &c. Templum paradiſus eſt, atriū ſacra ſcriptura,
decem luteres ſunt decem præcepta, &c. Item hic fluuius mu-
tatur ī colore: quia alibi clarus & planus, alibi obſcurus & in
cognitus, alibi eſt turbidus.i. ſemiplenus: quia pro certo ſcri-
ptura quantum ad colorem ſuæ apparētiæ, modo obſcura eſt,
modo plana, modo mediocris. Figura Ezechielis. 47. vbi vi-
dit fluuium primo vſque ad talos, & ſecundo vſque ad genua,
tertio quem non potuit tranſuadare: quia .ſ. ſacra ſcriptura
aliquando eſt facilis, aliquando profunda. Item mutatur
quo ad quantitatem: quia alibi paruus, alibi diffuſus. Sic ſcri-
ptura in quibuſdam locis multum diffuſē, in alijs parcè tra-
ctat: quia infirmis & rudibus & ſubtilibus ſe coaptat infra ad
Corinth 9. Factus ſum infirmis. Item mutatur in ſenſu: quia
alibi eſt ſacra ſcriptura frigida per comminationes, alibi ca-
lida per promiſsiones gloriæ paradiſi. Itē arenulas auri, &c.
quia fluuius ſacræ ſcripturæ defert aurum ſapientiæ, argen-
tum eloquentiæ, medicinam pœnitentiæ, & aromata gratiæ,
& virtutū. In iſto fluuio cōtinentur fęces penarū inferni, quæ
ſunt in fundo, flores gloriæ paradiſi, qui ſunt in ſummo, mun-
di etiam

dietiam pericula, & ſpiritualis pocula diſciplinæ.Et iſte flu-
uius ad mare tendit, quia ſacra ſcriptura ad ipſum deum qui
eſt origo ipſius,ordinatur.Ideo Eccleſiaſt.24. Factus eſt mihi
trames abundans, & fluuius meus appropinquauit ad mare.
44 ¶ Abana & Farſar fluuij ſunt qui irrigant regionem Syriæ, &
eam herbis & fructibus fœcūdant, & maxime Damaſcenam
ciuitatem.Syria quæ interpretatur alta vel ſublimis,arida vel
humecta,ſignificat mundum,qui aret per auaritiā, qui hume-
ctatur per luxoriam, & qui eſt ſublimis per ſuperbiam.In iſto
eſt ciuitas Damaſci, quæ interpretatur ſanguinē bibēs & mit
tens,& ſignificat ſtatū diuitum,qui in ſanguine pauperum bi-
bendo delectātur.Numeri 32.Occiſorum ſanguinem bibit.In
iſta regione ſunt iſti duo fluuij, qui iſtam præterfluunt ciuita-
tem. Primus dicitur farſas qui interpretatur talpa vel fodiens
vel diſsipans,qui ſignificat ſcientiam legalem,ſcilicet cauſidi-
corum per quam ad modū talpę,terrę & hęreditates pauperū
fodiuntur & diſsipantur.Alius dicitur Abana, qui interpreta
tur pater gratus,& ſciētiā ſignificat medicorū,qui patres grati
diuitū nuncupantur,quia.ſ.plus in eis cōfidunt, quàm in deo.
Iſti ergo duo fluuij damaſcum irrigant & fœcūdant, quia per
iſtas duas ſcias regitur in rebus & corporibus totus mundus,
& fructibus tēporalium irrigātur diuitū regiones, quia hodie
videmus ꝙ diues non vult audire ſcientiam,niſi aliquam iſta-
rum, vt inde fructum temporalium recipiat & acquirat.Ideo
Ezec.31.Fluuij manabāt in circuitu eius.Et tñ finaliter iſti in
mare inferni deſcendunt.Et ideo tales figurantur.4.Regum 5.
vbi Naamā venit de Syria ad Heliſeum, vt ſanaretur a lepra,
qui pręcepit ei ꝙ ſe in iordanis fluuia ſepties lauaret,qui valde
indignatus dixit.Nonne abana & farſar meliores ſunt?Et nole
bat lauari, ſed potius recedebat, & tō nunquam ſanatus fuit,
quouſque balneatus extitit in iordane. Naaman qui interpre-
tatur decorus vel pulcherrimus, ſignificat clericos noſtros be
neficiatos,qui totam curam adhibent in pulchritudine corpo
rali.Hi ſunt principes exercitus regis Syriæ, quia tales in ec-
cleſia quæ eſt Chriſti exercitus, principantur. Hi tñ aliquo-
tiens ſunt leproſi,& hoc quia per ſimoniam vt communiter in
eccleſiam ingrediuntur,vel etiam quia lepra luxuriæ corrum-
puntur.Hi apparent coram Heliſeo vt ſanentur, coram deo.i.
in eccleſia.ſ.horas canonicas & officium faciendo,& beneficia
eccleſiaſtica acquirendo,ſed ille præcipit eis vt in flumine Ior
danis.i.in ſacrę ſcripturę ſtudio balneent,quia.ſ.Chriſtus vult
vt eccleſiaſtici ſtudeant in theologica diſciplina.Sed pro certo
illi declinant,& non curant,imo dicunt ꝙ abana & farſar me-
liora ſunt,quia hodie ſeculares ſcientias ſacræ ſcripturæ præ-
ponūt,nec de ea curant,ſed ad leges euolant audiendas.Aſpe-
ra.o.ſtulto via doctrinæ.Eccl.1.Sed tñ nunquam lepra peccati
mundabitur in Iordanis fluuio fuerint balneati.Ideo monet ſa
piens,Stude ſapientiæ fili mi.Et Prouer.18. Non recipit enim
ſtultus verba doctrinæ, niſi ea dixeris quæ verſantur in corde
46 ſuo.¶ Gozā eſt fluuius qui regionem Medorum irrigat,qui ab
oriente in mare rubrum terminatur. Præterea Chobar eſt ali[9]
etiam fluuius qui Babiloniā irrigat,ab euphrate ſeu tigri oriēs
ſecundum Hyeronymum, circūſcriptus vndique ſalicibus &
carectis.Babylonia vel Media ſignificat mundum, quia Babi-
lonia idem eſt quod cōfuſio, Media idem eſt quod adęquatio,
quia mundus confuſione eſt adęquatus.Gozan qui interpreta
tur nox,ſignificat delicias,a quibus exprimitur oleū vanę lau-
dis.Chobar qui interpretatur iuxta electū, ſignificat diuitias,
quæ electæ reputātur a malis.Iuxta iſta flumina ſunt ſalices &
carecta,arbores.ſ.ſine fructu & floribus, hoc eſt dictu, homi-
nes mundani,qui vt communiter vel circa diuitias vel delicias
commorantur. Hi fluuij figurati ſunt in ſcriptura, vbi dicitur
ꝙ Salmanaſar & Nobuchodonoſor captiuauerūt filios Iſrael,
& eiecerūt eos de terra promiſsionis,& Salmanaſar illus quos
captiuauit,miſit ligatos in regionem Medorum,ſuper fluuium
Gozan,ſicut patet 4.Reg.18.Nabuchodoſor autem illos quos
cepit,ſuper fluuiū Chobar poſuit & ligauit. Salmanaſar enim
rex medorum ſignificat luxuriam,quia Salmanaſar interpreta
tur pacificans anguſtiatos, quia.ſ.luxuria pacem promittit il-
lis quos carnis ſtimulus anguſtiat & affligit.Nabuchodonoſor
quo interpretatur ſedens in triſtitia, ſignificat auaritiam, quæ
eſt in corde auarorum, quod mirabiliter eſt ſollicitum & tri-
ſte.Quos ergo Salmanaſar id eſt luxuria a terra promiſsionis
.i.a ſtatu gratiæ captiuat, ſuper fluuium gozam.i. ſuper deli-
cias alligat & exponit, quia delicioſus ſemper cupit delicijs
inherere. Sed illos quos Nabuchodonoſor.i. auaritia a ſtatu-
gratiæ relegat, ſuper fluuium Chobar.i. ſuper diuitias ſituat
per amorē. Et ſicut(prout in ſcriptura dicitur)quandiu Iſrael
fuit in terra babylonis,nunquam perfectè fuit lętus,& quouſ
que ad terram promiſsionis eſt reuerſus nō eſt gauiſus,(quod
etiam Dauid figurans dicebat in pſal. Super flumina babylo-
nis illic ſedimus & fleuimus, dum recordaremur tui ſyon)ſic
quandiu homo ſedet ſuper flumina diuitiarum & deliciarum
in babylone mundi huius, nunquam perfectè poteſt gaudere
quouſque ad terram promiſsionis.i. ad ſtatum gratiæ iterum
reuertatur,quia Inquietum eſt cor noſtrum bone Ieſu donec
quieſcat in te.Aug. Vel dic ꝙ Nabuchodonoſor eſt diabolus.
Iſrael eſt humanum genus. Babylon mundus. Terra promiſ-
ſionis paradiſus. ſicut ſupra. ¶ Doria eſt fluuius rapidiſsimus. 47
exiens de paradiſo mediante tigri vel euphrate,quorum bra-
chium videtur eſſe ſecundum gloſam Eccleſiaſtici 24. Et eſt
fluuius gignens lapides precioſus, qui etiam aromatica ligna
nutrit, & ex eodem fonte quo tigris vel euphrates oritur &
emanat. Sic Chriſtus eſt fluuius rapidus & fortiſsimus,& cir-
ca malos impetuoſiſsimus Figura Daniel.7. vbi de ſede anti-
qui dierum.i.dei patris egrediebatur fluui[9] igneus rapidusq;.
Et iſte igitur de paradiſo oritur, quando per incarnationē ad
mundi ſpatia deſtinatur,ſed tamen mediantibus tigride & eu-
phrate,qui ſunt duo fluuij maximi quorum creditur membrū
eſſe.i.mediante patre & ſpirituſancto,quorum membrū Chri-
ſtus eſt, quia diuina perſona eſt, & eius per omnia coęqualis.
Ideo ex eodē fonte oritur,quia ea eadem eſſentia cum patre &
ſpiritu ſancto filius derivatur. Eccl.24.Ego ſicut fluuius dorix
exiui de paradiſo &c.Et Ezechiel.21. De terra vna egrediun-
tur ambo.Et in iſtu fluuio ſunt lapides precioſi.i. gratiæ & vir
tutes,quia omnis lapis precioſus operimentum eius eſt.Ezec.
28. Et circa ipſum ligna aromatica.i.ſancti ſunt & ſanctę,q in
hoc mundo virtutum aromata profuderunt,qui.ſ.circa Chri-
ſtum per fidem charitatem & dilectionem habitauerunt.Figu
ra Ezec.vbi dicitur ꝙ de ſanctuario egrediebatur fluuius qui
intrabat mare,& ſanabat aquas,& circa ipſum ab vtraque par
te erat lignum fructiferum & decorum, cuius fructus erat in
cibum & folia ad ſanitatem, & in iſto fluuio erant piſces multi
& ſatis.Sanctuarium eſt paradiſus, fluuius Chriſtus, vna ripa
diuinitas, ligna eius angeli, altera ripa humanitas, ligna eius
ſunt ſancti,mare eſt mundus,piſces vero Chriſti exempla,ope
ra,documenta, fructus arborum ſunt ſanctorū virtutes & ope
ra,folia eorum verba,quia procul dubio ea vtraque ripa Chri
ſti de paradiſi ſanctuario venientis Angeli & ſancti per fidem
habitant,& angeli ripam diuinitatis,ſancti vero ripam huma-
nitatis per deuotionem frequentant, qui procul dubio fructus
& folia.i.opera & verba alijs ſana & vtilia portant.Apoca.21.
Erant fructus eius in cibum,& folia ad ſanitatem. Vel ſi vis po
ne figuram de fonte qui aſcendebat de terra Gen.2. Ideo Ioh.
3.Fons de domo domini egredietur &c.

De Iordane. Cap. 4.

IORDANIS eſt fluuius a libano monte oriens
ſm Hieronymū a duobus fontibus, quorū vnus 1
ior,alius dan dicitur.Et hic fluuius iuxta ciuita-
tem Hierico in mare mortuum terminatur, qd
ipſum fluuium abſorbet penitus & conſumit.
Et hic fluuius tempore meſsis triticeæ ſolet plus
ſolito abundare ſecundum gloſam Ioſuę.3.Et etiam illud for-
te accidit ex imbrium inundatione, & ex niuium reſolutione.
Iſte fluuius iudeorum & gentilium regionem.ſ.arabiam & iu
dęam dicitur ſeparare. Et de iſto legitur ꝙ coram filijs Iſrael
de Ægipto & de deſerto venientibus, ſe aperuit, & ad ingreſ-
ſum terræ promiſsionis aditum eis dedit, & ad arcæ & populi
præſentiam ſe diuiſit.In iſto fluuio Naaman ſyrus a lepra fuit
ſanatus quando ibi ſepties eſt intinctus,ſicut dicitur 4. Reg.5.
Iſte fluuius teſtimoniū ſanctitati Heliæ & Heliſei perhibuit,
dum ad tactū pallij Heliæ ante eos ſe diuiſit 4. Reg.2. Iſte flu-
uius ferrum quod in fundo aquę erat,ligno mediante ſubleua-
uit, prophetæ quod perdiderat reſtaurauit 4.Reg.6.Præterea
iſte fluuius ex tactu carnis Chriſti, vim regeneratiuam acqui
ſiuit.Item in iſto fluuio Ioanne baptizante Chriſtū, cœli aper
ti ſunt & ſpirituſſanctus ibidem reuelatus, ſicut dicitur Matt.
& Luc.3.Talis fluuius eſt pœnitentia, quia originaliter a mon
te libani. i. a paradiſo oritur mediantibus duobus fontibus.ſ.
fonte contritionis ex parte pœnitentis,& mediante fonte miſe
ricordiæ &, compaſsionis ex parte dei remittentis, quia quan-
do mi-

du miſericordia & veritas obuiant ſibi.ſ.miſericordia ex parte diuinæ remiſsionis, & veritas ex parte humanæ confeſsionis, tunc iuſtitia & pax oſculantur ſe,quia ſ.homo per pœnitentiā iuſtificatus, paci reſtituitur angelorum. Eſai.27.pacem ſaciet mihi & 48.Facta ſuiſſet velut fluuius pax tua. Ideo dicitur Cātico.4.Quæ fluunt impetu de libano.ideo iordanis interpretatur riuus iudicij,quia in iſto riuo debet ſeipſum homo iudicare, taxando in pergameno rationis qualem pœnam meruerit pro peccatis & ſe ſecundum debitam exigentiam puniendo.1.ad Corin.11.Si noſmetipſos diiudicaremus,non vtique diiudicaremur. Preterea iſte fluuius iuxta Hierico in mari terminatur,quia pœnitentia quando eſt iuxta Hierico,quæ luna interpretatur.i.iuxta mūdi negotia expoſita, a mari mortuo.i.a delicijs & peccatis abſorbetur,quia difficile eſt hominē eſſe pœnitentē,qui in mundi ludibrijs perſeuerat: Apocalip.12.Aperta eſt terra,& abſorbuit fluuium.pſal. Iordanis cōuerſus eſt retrorſum.Præterea iſte fluuius tempore meſsis triticeæ abūdat, quia proc erto quando verum granū frumenti.i. corpus Chriſti debemus in horreis noſtrorum cordiū ſuſcipere, maximè paſcatis tempore, tunc debet in nobis fluuius pœnitētiæ abundare. Ioſuæ.3.Iordanis ripas aluei ſui tempore meſsis impleuerat.Et cauſa debet eſſe niuium reſolutio.i. peccatorum memoria & compunctio, & imbrium infuſio.i.beneficiorum dei recogitatio. Hiere.2.Vide vias tuas in conualle, ſcito quid feceris. Præterea iſtum fluuium tranſijt Iudas, & vicit Timoth.1.Machabeor.5. quia confitens dum ſe in aquis pœnitentiæ balneat,diabolum iugulat, & de ipſo triumphat. Item iſte fideles iudeos.i.confitentes & pœnitentes bonos ab infidelibus diuidit.ſ.ab impęnitentibus atque duris. vel fidelis & infidelis per pœnitentiam diſtinguuntur,quia.ſ.fidelibus pœnitentia ad ſalutem datur,infidelibus vero in ſecta ſua nulla ſalutaris pœnitentia conceditur, & ſic per conſequēs per iordanem pœnitētiæ fideles ab infidelibus diuiduntur. Iob.28.Lapidem caliginis & vmbram mortis diuidet torrens a populo peregrinante. Iſte coram filiis Iſrael ſe aperuit, quia ad hoc ꝙ homo qui in Ægypto.i.in obſcuritate peccati manet, vel etiā in deſerto infidelitatis,ad terram promiſsionis paradiſi.i. ad ſtatum gratiæ tranſeat,neceſſe eſt ꝙ per iordanem pœnitentię ſe exponat. Ioſuæ.1.Surge & tranſi iordanem iſtum te &c. Deut.4.Iordanē vos tranſibitis,& poſsidebitis terram egregiam. In iſto fluuio Naaman mundatur,quia peccator qui eſt commotio eorum.ſ.demonum per pœnitentiam expiatur,dum ibi ſepties.i.cū executione ſeptem operum miſericordiæ balneatur. Vade lauare ſepties in iordane.4.Reg.5.In iſto fluuio ferrū enatat,quia peccator qui ad modum ferri eſt frigidus per indeuotionem, durus per incompaſsionem, pōderoſus per obſtinationē de profundo vitiorum ad libertatem gratiæ leuatur, dum in hoc fluuio abſtergitur & lauatur,mediante tā ligno (Benedictum.n. eſt lignum per quod fit iuſtitia.Sapien.14.)crucis & paſsionis Ieſu Chriſti ſuffragāte. Iſte fluuius ex tactu carnis Chriſti vim habet regeneratiuam,quia eo ꝙ Chriſtus in fluuio pęnitentiæ & pœnalitatis ſe balneauit,pœnitentiæ efficaciam & virtutem in remiſsionem peccatorum donauit. Act.2.Pœnitentiam agite,& baptizetur vnuſquiſque. In iſto etiam fluuio Ioanni cœlum patefit,quia illis qui in fluuio pœnitentiæ lauantur,myſteria cœleſtia reuelantur,& ſpiritusſancti gratia inſpiratur. Ideo Eccl.1.Fili concupiſcens ſapientiam ſta in iuſtitia, & deus dabit tibi illam. Ideo dicere poſſumus illud Ioſuæ.1. Parate vobis cibaria,& poſt diem tertium tranſibitis iordanem. quaſi dicat,infra tres dies,qui.ſ.ſunt contritio,confeſsio, & ſatisfactio, Iordanis pœnitentiæ debet tranſiri, vt cibi gratiæ euchariſtiæ & gloriæ debitè valeant preparari. Vel ſi vis dic ꝙ iordanis eſt baptiſmus,qui a contactu Chriſti carnis habet virtutem, quæ.ſ.eſt fidelium & infidelium diſtinctiua.lepra peccati ſanatiua, ad terrā promiſsionis paradiſi perductiua, ſpiritusſancti procu
2 ratiua,& cœli aperitiua.¶ Iordanis fluuius iudeæ magis abundat ſolito tempore meſsis triticeæ, ſed circa Hierico deficit & in mare mortuum abſorbetur. Sic iuſtus qui eſt fluuius iudeæ confitentis.i.eccleſiæ,debet in meſſe & in proſperitate & abundantia, bonis operibus abundare, & per gratiarum actionem merita cumulare. pſal. Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Sed quando procedit circa Hierico, quæ luna interpretatur.i. iuxta mobilitatē mundi per deſideria & affectus,tūc ſępe a mari.i.a diabolo qui eſt amarus & mortuus, per peccatū totaliter abſorbetur. Iob.40.Abſorbebit fluuium & nō mirabitur,& ha
3 bet fiduciam ꝙ influat iordanis in os eius.¶ Iordanis eſt fluuius a libano oriens qui a duobus fontibus ortum ſumit, quorum nomina ſunt ior & dan. Et tempore meſsis triticeæ abundat,& venientibus de Ægypto & deſerto ad terram promiſsionis,ipſum neceſſe eſt tranſmeare. Mons libani qui candor interpretatur,eſt paradiſus,vbi eſt candor lucis æternæ,ſpeculū ſine macula Sapien.6. Ab iſto iordanis oritur,quia a Chriſti diuinitate & paradiſo.i.ab æterna dei diſpoſitione baptiſmus hominibus deriuatur. Fons hortorum &c. Cantico.4. Iſte a duobus fontibus oritur, quia a Chriſti diuinitate & humanitate accipit efficaciam & vigorem.ad Roma.6.Quotquot baptizati ſumus. Vnus de iſtis fontibus dicitur &c. Ior,qui interpretatur riuus vel fluuius,hoc eſt perſona diuina, quæ ſicut fluuius dorix exiuit de paradiſo. Eccl.24. Alius dicitur dan, qui interpretatur iudicium. Hic eſt Chriſti humanitas, quæ in iudiciū venit in mundum,vt videntes non videant, & audiētes nō intelligant. Ioan.9. Ipſe.n.fluuius eſt violentus, quem ſpiritus domini cogit. Eſa.59. Et ab iſtis duobus fōtibus oritur iordanis.i.fluuius baptiſmalis. Iſte tempore meſsis abundat, quia quando venit plenitudo temporis,quādo.ſ.tempus ęſtatis gratiæ cępit in mundi machina celebrari,quando meſsis triticea, ſcilicet ipſe Chriſtus, qui eſt granum frumenti cadens in terram: (Ioan.12.) qui eſt meſsis multa, licet operarij ſui pauci (Mat.10.)quando dico meſsis iſta falce crudelis paſsionis de campo huius mundi fuit collecta, & in horreum paradiſi recondita, tunc dico cepit fluuius baptiſmi deſertum infidelitatis vndiq; irrigare. Et ſicut fluuius ſuo euentu quaſdam arbores de ſolo eradicat, & alias per terræ adiunctionem fortificat atque plantat,& inſulas ex arenarū cumulis aggregat & componit, ſic fluuius baptiſmalis iudęos de ſolo fidelitatis auulſit, & paganos in fide ſtatuit & plātauit. Hieremiæ 1. Vt euellas & deſtruas,& ædifices & planies. Iob 12. Fluuius ſubuertit ipſorum fundamenta.ſ.iudęorum. Et ex arenarum collectione.i.ex diuerſarum gentium tribuum & linguarum collectione,inſulam eccleſiæ fabricauit,quę licet in primo parua fuerit,tā mediante iſto fluuio creuit in vineam latiorem. Ezech.17. Super aquas multas plātata eſt in terra bona, vt faciat fructum,& ſit in vineam grandem.

De Nilo. *Cap. 5.*

NILVS eſt fluuius qui Ægyptum & Æthiopiā circūfluit, qui in tam remotis partibus oritur,ꝙ ortus eius quaſi ignoratur, vt dicit Solinus.c.de Ægypto. Iſte eſt Nilus quem Seneca li.4.de naturalibus quæſtio.ſuper oēs mūdi fluuios extollit,dicens ſic. Hunc nobiliſsimum amnem natura extulit ante humani generis oculos. Igitur in hoc cōueniunt tam Seneca quam Solinus. ꝙ iſte fluuius vltra æthiopiam oritur, & per immenſa terrarum & arenarum ſpatia ad æthiopiā & deinde ad Ægyptum veniens,tunc nilus primitus nuncupatur. Dicitur igitur Solinus ꝙ punicis libris & Iuba rege teſtantibus,iſte fluuius a mōte inferioris Mauritaniæ naſcitur, lacum nilidem faciens, mox arenis ſorbetur, & deinde iterum renaſcens,iterū ſubſidit,nec prius de ſub terra promeat,quouſque in æthiopiæ finibus iterum de ſub terra niger exeat & procedat. Et iſte lacus & flumen nilus eſſe deprehenduntur, proeo ꝙ quilibet eorum tales herbas,arundines, piſces & beluas,ſicut nilus producere comprobantur. Iſta omnia potens exponere ſicut ſupra vbi dictum eſt de fluminibus quæ certis locis oriuntur,& certis iterū reconduntur. Vel dic ꝙ nilus,qui tūc primo niger oritur quādo in æthiopiam deuehitur,& qui per vaſtas & exuſtas ſolitudines niger & aduſtus defertur,ſignificat quoſdam, quibus æthiopia cum populo nigro & exuſto.i. mundus & mundi negocia cum peccatoribus nigris & infamibus valde nocent. Nā etſi ante puri & innocentes fuerint,tunc tamen cum hos attigerint, nigri fiunt, & peccatorum nigredinem ex malorum ſocietate, vel ex mundi negotiorum adminiſtratione acquirūt faciliter & incurrunt. Malum eſt ergo in mala loca venire,& ad malorum ſocietates tranſire, quia ſicut dr̄ Eccl.13. Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea,& qui cōmunicat ſuperbo,induet ſuperbiam. ¶ Nilus fluuius in duos ſe 1
diuidens,infra ſe inſulam Meroen facit, quæ quinq; dietarum ſpatio populis eſt referta. Tandem vero teſte Solino,ad quędā altiſsima promontoria veniens,(quæ a Seneca Phile inſula nominantur)occurſantibus ibidem ſcopulis aſperatur, & ab anguſtis rupibus cadens non manare ſed ruere cernitur,tantum clamorem in ipſo caſu faciens, ꝙ incolæ qui ex horribili ſono

ſurdi

ſurdi fiebant,illam regionem dimiſiſſe, & in quietiora loca ſeceſſiſſe feruntur,ſecundum Senecã vbi ſupra. Iſtud poteſt applicari circa multos,qui qñ dimittuntur currere & facere pro libito, patientes videntur, quia ſine tumultuatione feruntur. Veruntamen qñ obicem inueniunt, & qñ deus per tribulationes,& prælatus per inhibitiones, in via ſua mala obſtaculũ eis ponit,tunc per ſuperbiam intumeſcunt,præ impetuoſitate deſæuiunt, & tantum frigorem horroris & diſcordiæ faciunt, ꝙ auditores ſtuporę deficiunt & ſurdeſcunt.i.more ſurdi faciũt, inquantum præ horrore abeunt & recedunt.Iſtud eſt.n.vnum remedium.ſ.a tumultu talium recedere & fugere,quia alias videretur eſſe neceſſe clamore talium ſurdos eſſe. Iſti ergo poſſunt dicere illud 1.Reg.3 Ecce ego facio verbũ in Iſrael,quod quicunque audierit,tinnient ambæ aures eis.Vel põt de Chriſto veniente ad iudicium intelligi, qui clamorem & ſtridorem faciet, & circa obſtaculum peccatorum per ſeueritatem inſtitiæ intumeſcet,& eos ſtupefaciet & ſubuertet. Eſai.59.Veniet
3 quaſi fluuius violentus,quẽ ſpiritus domini cogit.¶ Nilus ſm Senecam & Solinum omni anno per quattuor mẽſes redũdat, & ſuper terram Ægypti vndiq; ſe dilatat. & eam in æſtate per quattuor menſes irrigat & humectat, & per quindecim pedes ad minus ſuper agros hominũ ſe profundat, & ſic terras quas tangit fœcundat.Quicquid vero non tetigerit, fructu vel germine non abundat. Tunc etiam vt dicit Seneca ciuitas & oppida ſicut paruulę inſulę videntur,ita ꝙ de loco ad locum per nauiculas papyreas nauigatur, & quanto quis de agris ſuis minus viderit,plus lętatur,quantoque aqua amplior fuerit,tanto maior fœcunditas expectatur. Iſte.n. fluuius pro eo quod ſub terra totiens abſorbet,turbidus eſt & limoſus,& ideo ad terrã fœcundandam eſt amplius operoſus. Per iſtum fluuiũ poſſum intelligere fluuium tribulationum. Iſte.n. eſt terreus & limoſus,quia.ſ.per iſtum homo conſiderat ſe factum fuiſſe de limo, & futurum terram. Et ideo iſte fluuius qñ ſuper terram corporis inundat ipſam occaſionaliter virtutibus fœcũdat,quinimo quanto iſte plus inundauerit,& quanto maior tribulatio,paupertas & miſeria nobis a deo immiſſa fuerit, tanto fructus virtutum in præſenti, & cœleſtis gloriæ in futuro vt communiter maior erit,quia ſicut dicit Apoſtolus. Vnuſquiſque propriam mercedem accipiet ſm laborem ſuum.Illi aũt quos iſte fluui⁹ non attigerit, & quos tribulationum inundatio non vexauerit,virtutibus non fœcundantur vt communiter,& cęterũ gloriæ fructibus non ditantur, quinimo ſterilitate perpetua dolantur. Eſa.47.Venient tibi hæc duo ſimul,ſterilitas & viduitas.Boni igitur & ſapientes qñ vident eiuſmodi inũdationẽ,& tribulationum occurſionẽ,non ſolent triſtari,imò quanto plus de aquis tribulationum & minus de agris terrenarum diuitiarum viderint,debent in deo potius iocundari,& ampliorẽ gloriæ fructum & copiam præſtolari.Et ſic de talibus aquis videtur loqui ſcriptura Eze.47.vbi dicitur. Intumuerũt aquæ profundi torrentis,qui non poteſt tranſuatari.ſequitur.Poſtquam venerint illuc aquæ,ſanabuntur omnia ad quæ venerit torrẽs, viuent & ſtabunt. Vel ſi vis expone de flumine gratiæ & ſcripturæ.¶ De inundatione Nili,quæ vt communiter omni anno
8 & in æſtate,quattuor menſes & certo tempore habet fieri, diuerſi diuerſa ſenſerunt.Ariſt.n. & Hieronymus videntur dicere ꝙ iſtud ſit propter arenas, quæ in oſtijs fluminis aggregatæ curſum eius ad mare impediunt,& ſic fluuium retrocedere & exundare compellunt,quæ tandem in mare imprimuntur, & ſic aquæ quæ retroceſſerant vacuantur, & fluuius ad ſolos limites rediens,vſque ad determinata tempora non augetur.Solinus vero & Seneca omiſsis pluribus aliorũ opinionibus, ad cauſas ſuperiores attendũt,& ſolẽ in locis vbi Nilus per æthiopiam & Ægyptum fluit,ferũtiſsimè aquas.ſ.de ſuis canalibus & cuniculis & de ſui fontis abditis attrahentẽ,huiuſmodi fluxus cauſam omnem eſſe dicunt. Et ponit exẽplum Seneca de lucerna,vbi oleum,ſurſum vbi exuritur, attrahitur & fluit. & ſic vult concludere ꝙ propter fortẽ ſolis attractionẽ huiuſmodi fluxus venit.Dico igitur ꝙ huiuſmodi fluxus cauſæ ſunt arenæ curſum impedientes, vel radij ſolis aquas ſuperius eleuãtes. Per iſtum fluuium poſſum intelligere virum iuſtum, qui.ſ.ceteris boris ad deum per contemplationem erigitur, & eius doctrinis & exemplis alij irrigantur,eius etiam beneficijs & eleemoſinis tota patria circũiacens fœcundatur. Huiuſmodi igitur eleuationis in deum duæ poſſunt eſſe cauſæ.ſ.calor ſolis.i. amor & charitas quæ ſurſum eleuat,pondus etiam arenæ.i. timor & humilitas, quæ fluxum affectionum ad mare mundi & peccati impedit & retardat. Iſtæ ergo cauſæ ſunt amor præmij & timor ſupplicij.Amor.n.ad deum mentem erigit, timor vero mentẽ ne fluat ad mare peccati, impedit & recolligit,& ſic pro certo fluuius.i.homo creſcit in bono, & virtutibus augetur,& eius irrigatione temporali & ſpirituali eccleſia vel patria promouetur,vt ſic eccleſiæ poſsit dici illud.4.Reg.24.Pulchra ſunt tabernacula tua Iacob,& tentoria tua Iſrael,vt horti iuxta fluuios irrigui. Vel dic ꝙ aqua fluminis Nili.i.iuſti,eſt interior affectio,quæ tunc temporis ad deum eleuatur & augetur,qñ arena.i.pondere diuini timoris & conſideratione mortis & fluxu peccati retropellitur, & calore diuinæ gratiæ ſuperius ſublimatur & trahitur. Vel dic ꝙ ſolis ardor ſignificat mũdi aduerſitatem, pondus vero arenæ ſignificat humilitatem & ſubiectionem. Iſta ergo duo aquam gratiæ faciunt creſcere, & hominem virtutibus abũdare.pſal.Abũdantia diligentibus te.
¶ Nilus fluuius eſt qui irrigat Ægyptum. Nam ſecundum Hie 5
ronymum, cumuli arenarum ſemel in anno ſe interponunt in oſtijs eius, & ſic non ingreditur mare, ſed in tantum redundat ꝙ totam terram Ægypti irrigat & fœcundat. Quattuor.n. menſibus ſtat ſuper terram, ita ꝙ agricolæ tanto plus gaudẽt, quanto minus de ſuis terris vidẽt. quicquid.n. aqua operitur, mirabiliter fœcundatur,quicquid vero nilo non tegitur,ſterilitate & penuria laceſsitur,ſicut dicunt Sen.& Solinus.In iſto aũt fluuio habitat quidam magnus ſerpens venenoſus,qui dicitur crocodilus, qui homines quos circa ripam fluminis inuenit, deuorat & occidit. In iſto etiam fluuio habitat beſtia quæ dicitur Ichneumon,quæ in luto ſe voluttans, dum crocodilus dormit, dilabitur in os eius, & omnia interiora ipſius lacerat & deuaſtat,vt dicit Plinius.Iſte fluuius ſemper eſt turbidus & limoſus, & ideo magis facit terram fructiferam & fęcundam. Iſte fluuius a paradiſo oritur,tñ ibi nunquã reuertitur. Sic vere mundi ſapientia Ægyptũ tenebroſum.i.mundum gubernat, & cum ad mare vñ originatur & venit,deberet redire.i.ad ipſum deum(in quo & a quo omnis ſapientia eſt)per debitũ eius vſum ordinari deberet,tũ cumuli arenarũ.i.abundantia bonorum tẽporalium ei ad deum introitum & ordinationẽ impediunt & excludit,quia qñ oſtium huius nili.ſ.huius ſapientiæ(qđ eſt cor humanum,per quod hic fluuius deberet intrare ad mare.i.reduci & ordinari in deum)per arenas.i.diuitias, auaritiã & earum amorem obſtruitur,tunc debita in deum ipſius reductio impeditur,ſicut patet in aduocatis, qui per auaritiam impediuntur ne ſua ſapientia ad deum ordinetur, imo tunc ſuperabundat huiuſmodi ſcientia, & ad ægyptum irrigandũ & fœcundandũ.i.ad mundi negocia ſe dilatat. De hoc dicitur Ioſuæ 13.Fluui⁹ turbidus qui irrigat ægyptũ. In iſto fluuio habitat crocodilus.i.aduocati & vſurarij, qui veneno ſuæ malitiæ homines circa ſua habitacula commorantes intoxicant & occidũt,ideo beſtia Ichneumon.i.diabolus, dum crocodilus ille in fluuio ſapientię mundi dormit,ſe inuoluit in luto.i.in bonis mundi,& in os crocodili labitur,qñ per peccatum auaritię,& per amorem temporalium in eorum cõſcientiam ſe diffundit. Et tunc interiora ipſorum.i.cor & affectionem lacerat per auaritiam & ambitionem, & ſic mortem perpetuam eis parat, vt tales dicant illud. Venter meus.i.conſcientia, quaſi multũ abſque ſpiraculo,quod lagũculas nouas diſrumpit.Iob 32.Et iſte fluuius eſt turbidus,quia mundi ſapientia propter limum carnalitatis & bonorum temporalium ad quæ ordinatur, turbida eſt, non clara per veritatem, idcirco terrã quam irrigat.i.terrenos facit ſontibus temporalium abundare. Et licet de paradiſo.i.de deo originaliter veniat, ad ipſum tñ ꝑ gratiarũ actionem ei debita nunquam reddit.Ideo dicitur Eſa. 55. Deſcẽdit imber & nix de cœlo,& illic vltra non reuertitur,ſed inebriat terram,& germinare eam facit.& cætera. Vel per iſtum fluuiũ intellige peccatorum,quẽ arenæ diuitiarum ad mare. i. ad deũ fluere non permittunt, imo ad mundũ & ad mundi amorem ꝑ auaritiã retrouerti cõpellunt. Vel dic ꝙ iſte eſt iuſtus,quẽ arena.i.pœnitentiæ vel timoris dei duritia,vel ẽt paupertatis ſterilitas, vel futuræ mortis memoria ad mare.i. ad peccatũ vel ad mundum fluere nõ permittunt,imo per cõtritionem ipſum ad deum retrouertunt,& ipſum irrigatorẽ terræ.i.doctorẽ & prædicatorem,faciũt & inſcium virũ aliquotiens eũ vertunt.pſal. Iordanis conuerſus eſt retroſum. Vel dic ꝙ iſte fluuius eſt dei gratia,deuotio vel lachrimarum,vel ẽt miſericordia,quæ.ſ.arena.i.pondere diuini timoris ſuper terrã cordis reijcitur, vt ſic bonis operibus fœcundetur,quæ vero non tetigerit, a virtutibus deſiccãtur. Vel dic ꝙ iſte fluuius eſt tribulationis,qui prudentes

gratijs & virtutibos fertilibus & fœcundis, runc non ſolum fa
cit eos relucere, imo etiam dat eis voces canoras laudis diuinæ
& gratiarum actionis, vel deuotæ orationis, quæ dulciter reſo
nat coram deo. Si autem fuerit in Iralia.i.in cõtemplatiuis, qui
mentem eacedunt, tunc laporem vini io eis efficit, inquãtum
vini æternæ dulcedinis aliquid percipiunt contemplando. Et
ibi iumentorum vogulę durantur, qoia per hoiuſmodi cõtem-
plationem & pęnitentiam, carnales & debiles in perſeuerantia
confirmantur. Eſa.24. Congregabuntur in congregatione vni°
faſcis io lacũ. Vel dic ꝙ lacus Aethiopię qui facit oitеſcere, eſt
pœniteotia, qua tota coouerſatio renitеſcit. Lacus Aphricę eſt
dei miſericordia, qua iuſtus ad ſuauiter cantandum, & Deo re
gratiandum incaleſcit. Lacus vero Italię eſt ſcripturæ ſcieotia,
in qua vinom proſperitatis mundanæ non dulceſcit, & in qua
pes.i.affectus per perſeueraotiam dureſcit. Vel dic ꝙ lacus Ita
liæ eſt Ioauria, quæ pro certo vinum & dulcedinem deootio-
nis & gratię facit horrere, & vngulas.i.affectus equorum.i.lu-
xurioſorum per mentis obſtinationem & per malam cooſuetu
4 dinem dureſcere facit. Eſa.5. Vngulæ eqoorũ eius vt ſilea.¶ In
regioo e Troglodytarũ eſt lacus io die ter amarus, & toties dul
cis, ſecuodum Iſidorũ li.14. & io nocte ſimiliter ſicut dicit Pli.
li.31.c.2. vbi ait iſtum lacum Ioſanum vocari, qui albis ſerpen
tibus vicenorum cubitorũ eſt refertus. Troglodyta ſerous ſuc
cinctus interpretatur, & ſignificat pęnitentẽ, qui debet ad bo-
na opera ſe ſucciogere & armare: Dies eſt vita præſena. In hoc
igitur peccatore debet eſſe lacus pœnitẽtiæ, qui in die vitæ ſuę
eſt ter amarus.ſ.amaritudine contritionis in corde, pudoris in
confeſsione, laboris io operatione, ſed iſte lacus totiens eſt dul
cis, quia p cordis amaritudinẽ acquiritur dulcedo reconcilia-
tionis Deo, per confeſsionem eccleſiæ, per ſatisfactionem recõ
ciliatur proximo, & ſic bene dicit Iudith.5. Fontes amari ob-
dulcati ſont. & illud pſal. Secundum multitudinem dolorum
meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificanerunt ani-
mam meam. Vel ſi vis dic ꝙ talis lacus vel fons ſignificat vitã
humanam, quæ.ſ.& in nocte aduerſitatis, & io die proſperita-
tis, tñ videtur habere de dulcedine conſolationis, ſicut de ama
ritudine deſolationis, & econuerſo. Si.n. bene atteodatur oox
tribulationis inuenies triplicem amaritodinẽ.ſ. dolorẽ animi,
languorem corporis, amiſsionem rerum. Econtra vero ibi eſt
triplex dulcedo ſeu conſolatio, quia videlicet tunc homo co-
gnoſcit ſeipſum, tendit in Deum, contemnit mundum, & ſic ve
rificatur illud pſal. prædictum. Secundum multitudinem. &c.
Econtra autẽ in die proſperitatis fons humanæ vitæ triplicem
habet dulcedinem.ſ.diuitias, delicias, & eminentias. Sed pro
certo ecootra iſtæ triplicem habet amaritodinem.ſ. ſollicitudi
nem quo ad diuitias, faſtidium quo ad delicias, timorem caſua
quo ad eminentias. Et breuiter age quicquid volueris, quia &
io die proſperitatis & in nocte aduerſitatis tot inueoies dulcia,
quot amara, ita ꝙ ſecundum Eſa.9. Deus poſuit lucem io tene-
bras, & tenebras in lucem, amarum io dulce, & dulce io ama-
rum. Vel dic ꝙ lacus ioſanus eſt mundi proſperitas, quæ facit
per mala deſideria inſanire, quæ ſicut dictũ eſt, tot habet ama-
ritudines, quot dulcores, quæ etiam ſerpentes.i. malos homi-
nes maximos & potentes nutrit, ipſoſque contioet & cuſtodit.
5 ¶ Secundum Iſidorum lacus Tyberiadis eſt ſaoior qui ſit in iu
dæa. Sic lauacrum pœnitentiæ eſt vtilius & ſanius pro crimini
bus ſpiritualiter abluendis, qui in eccleſia poſsit reperiri. Ty-
berias.n.interpretatur bonitas teſtificationũ, & pęnitẽtiam &
confeſsionem ſignificat, io qua homo cõtra ſe teſtificatur. pſal.
6 Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meã domino.¶ Sta-
gnũ Geneſareth eſt in Iudæa, quod propter ſui magnitudinẽ
ſæpe mare dicitur in ſcriptura. Hic ſuis fluctibus & vndis aurã
generat. Et ideo dicitor geneſareth qoaſi auram generans. &
propter eius motum & agitationem efficitur ſanior, purior, &
ſubtilior ad potandum ſm Iſidorum. Iudęa confitens vel glori
ficans eſt eccleſia, quæ voũ deum glorificat confitendo. In iſta
eſt lacus Geneſareth.i. tormentum tribulationum & pœniten
tiæ, qui propter ſuã magnitudinem mare.i.amaros multotiens
iudicatur, qoia ſecundum Apoſtolum ad Heb.12. Omnis di-
ſciplina oon videtur eſſe gaudij, ſed męroris. Sed ſm rei verita
tem aquæ eius non ſunt amarę, imo ſanę ſunt bibentibus, atq;
dulces, quia fontes amari obdulcati ſunt. Iudith.5. Et ideo di-
citur quaſi auram generans, qoia tribulatio generat aurã læti-
tiæ ſempiternę. Dan.3. Fecit medium fornacis, quaſi ventũ ro-
ris flantem. & Thob.3. Poſt tempeſtatem trãquillũ facis. Figu-
ra. Matth.14. & Mar.6. vbi nauicula in ſtagno Geoeſareth ia-
ctabatur fluctibus, & laborabant intus exiſtentes. in remigãdo
contra ventum. Sed dum ſic laborarẽt, ſtatim affuit dominus,
qui omnem tempeſtatẽ ſedauit, & Petrũ ſuper aquas ire præco
pit. Sic quando eccleſia vel perſona fluctibus tentationum in
mari vel io ſtagno tribulationum ſoluitur, dum tñ remigando,
& contra ventum mundanæ gloriæ reſiſtendo, homo debitum
ſuum faciat, ſtatim adeſt dñs per auxilium gratiæ ſuæ, & omnẽ
ventorum turbationem facit quieſcere vel ceſſare, quia.ſ. ſicut
dicitur 1. ad Corin. 10. Fidelis deus eſt, qui non permittet vos
tentari vltra quam poteſtis. Petrum etiam agnoſcentem.i. quẽ-
libet virum ſpiritualem iubet ire ſuper aqoas muodanę proſpe
ritatis, ſuper aquas deliciarum & diuitiarum, ſuper aquas tri-
bulationum & miſeriarum, ipſas.ſ. calcando per contemptũ, &
ſe diuinæ prudentiæ cõmittendo. Eſa.26. Conculcabit eã pes,
pes hominis pauperis, greſſus egenorum. & 1. Petri.5. Omnẽ
ſolicitudinem proijcientes in eum, quoniã ipſi cura eſt de no-
bis. &c. ¶ Lacus Aſphalti mare mortuum nuncupatur. Dicitur 7
mare propter profunditatem & magnitudinem: mortuum di-
citur, quia nihil gignit, quia.ſ. nihil de genere viuentium ibi re
ſidet, imo ſi qua arte ibi aliqua viua meſſa fuerint, ſtatim reſi-
liunt & excutiuntur. Vnde nulla auis eſt ibi, nec etiam piſces.
nulla etiam nauis, quia omne vita carens ibi ſubmergitur in
profundum. vnde candela accenſa ſupernatat, mortua & extin
cta ſubmergitur. Vnde ſecundum Ioſephũ Veſpaſianus quoſ-
dã ligatis membris in huoc lacum fecit proijci, qui ibi ſubmer
gi non potuerũt, ſed viui de profundo ſuperius emerſerũt. Ma
re etiam illud a ventis non mouetur, quia propter naturam bi
tuminis quaſi omnis aqua ſtagnatur. Naues autem bitumine
liniti ibi natãt, ſed nihil aliud ibi natat. Secũdum comeſtorem
poma exterius pulchra, interius ignea vel cinerea inueniũtur
circa mare illud (ſicut etiam dicit Solin. c. de Iudęa) quæ quã-
uis exterius decora appareant, ſi tamen manu premantur, fu-
mos, cinis & fauillę interius eſſe probantur. Glebas etiam ni-
gras bituminis iſte lacus a ſe vomit & reijcit, quod ſecundum
eundem ita eſt tenax, ꝙ quicquid eo inungitur, citius rumpi-
tur quàm abinuicem diuidatur, niſi forte cum filo intincto in
ſangoine menſtruo dioidatur. Mare iſtud eſt infernus, qui ma
re magnum & ſpatioſum dicitur manib°, vbi reptilia &c. quia
tanta eſt ipſius magnitudo ꝙ nunquam põt animabus hominũ
ſaturari. Abac.3. Dilatauit quaſi infernus aiam ſuam. &c. & nõ
adimpletur. Infernus etiam dicitur mare mortuũ, quia ibi eſt
vmbra mortis. Iob 10. Dicitur etiã mare propter profundita-
tem, quia (Eccl. 1.) Profuodum abyſsi quis dimẽſus eſt? In iſto
.n. nihil quod vitã gratię & charitatis habeat, ſubmergitẽ, imo
ſi boni aliqua pmiſsione diuina ad inferos per demones duce-
rentur, ſtatim inde reſilirent & reuerterentur, ſicut patet per
plura exempla, Ideo ibi nulla eſt auis.i. nullus vir contẽplati-
uus, nec piſcis.i. vir cõpatiens & deuotus, nulla nauis.i. nullus
bonus actiuus, ſed quicquid vita caret, videlicet oia cõgeries
peccatorum, totum ibi ſubmergitur in profundum. Iob.17. In
profundum inferni deſcendent oia mea. Nihil.n. ibi ſuperna-
tat niſi vitam gratiæ habeat. Candela.n.i. homo, ardens.ſ. per
charitatem & dilectionem, lucens per honeſtatem & bonam
conuerſationem, ibi non ſubmergitur, ſed ſi his duobus priue
tur, ſtatim ibi inferius iofundatur. Vnde Matt.8. Deſcẽdit grex
porcorum io mare, & mortui ſunt in aquis. idẽ Mar.4. Lucæ 8.
aquæ autem.i. populi (qoia ſicut dicitur Apocaly. 17. Aquæ
multæ, populi multi.) quæ.ſ. in iſto mari ſunt, a ventis.i. ſan-
ctorum orationibus oon mouentur, imo bitumine diuinæ di-
ſpoſitionis & tenacis & durabilis damnationis, ibi taliter & tã
firmiter ſtruantur, ꝙ nũquam ad miſericordiam perpetuo ad-
mittuntur. Eſa.14. Veruntamen in infernũ detraheris, io pro-
fundum laci. Solus.n. ſanguis Chriſti iſtud bitumẽ fregit qũ in
filo.i. io miſericordiæ vinculo ſanctos patres extraxit, & de la-
cu iſto.i. de ſuę tenacitatis bitumine liberauit. Zacha.10. Tu au
tem in ſanguine teſtamẽti tui duxiſti vinctos tuos de laco. Po-
ma qoæ ibi ſont.i. damnati (ſicut per multa exẽpla probatur.)
licet exterius ſint pulchra, & appareãt, tñ interius cõtinuẽ ſunt
combuſti, & eainde glebę nigræ bituminis.i. demones nigri p
peccatum, bituminoſi & tenaces per obſtinationem, ad mun-
di ſuperficiem emittuntur, quo.ſ. in mundo iſto peccatores in
vitijs bituminantur & ligantur. Naum.2. Facies eorũ ſicut ni-
gredo ollę. Vel dic ꝙ iſte lacus eſt mundus vel mundana pro-
ſperitas, in quo.ſ. ſubmergitur. per affectum ſe eius negotijs im
plicando, quiſquis vita caret gratiæ, ſed pro certo illi qui vita
gratiæ viuificantur, in aquis huius maris.ſ. in delicijs & diui-
tijs,

tijs,quæ in mundo fluunt & refluūt,ſolent ſupernatare per ea-
rum contemptum, nec in eis ſubmerguntur per affectus. Bo-
ni.n.mari mundi ſeu eius fluctibus non libenter ſe implicant.
Mali vero ibi mentaliter ſe profundant.Exo.15.Deſcenderunt
in profundum quaſi lapis. Vel dic ꝙ mare huius mundi viuos
.i.bonos a ſe fugat & reijcit.Mortuos vero.i.malos peccatores
recipit,promouet,& cuſtodit.Quod etiam de mari mortuo.i.
de mortuis peccatoribus pōt dici,quia.ſ.ipſi gaudent malos &
mortuos & infames homines ſecum recipere & habere,viuos
vero.i. ſanctos homines ſolent reijcere & horrere, ſicut patet
de multis ſecularibus, qui citius ad ſe hoſpitē reciperent vnū
peſſimum ſecularē quā vnum optimū regularem. Sicut patet
ēt de multis dn̄is & prælatis, qui bonos & probos hoīes in ſuo
ſeruitio nolunt habere,malos vero ſolēt recipere & tenere.Io.
3.Dilexerūt hoīes magis tenebras quā lucē. Sicut etiā patet de
quibuſdā alijs,quia mortuos.i peccatores ſolēt ſiqn̄ delinquūt,
abſcōdere & celare.Vnū aūt viuum.i.aliquē clericum vel reli-
gioſum non dignarētur excuſare,ſed malum ſuum omnibus re
uelare. vnde Mat 8.Sinite mortuos ſepelire mortuos ſuos.Mor
tuū.n.mare res mortuas recipit,quia.ſ.vnus malus alios malos
diligit & defendit.Circa litus huius maris.i.in mundo ſunt po
ma.i.peccatores colore & pulchritudine gratioſi,qui ſi ſcalpā-
tur per inueſtigationem,in eorū medio.ſ.in corde,ſcintillæ iræ
& inuidiæ vel motuum carnalium,& cinis auaritiæ reperitur.
Sap.15.Cinis eſt cor eius,& luto vilior vita eius.&c. In hoc er
go mari non ſunt aues.i.contemplatiui,nec piſces.i.humiles &
deuoti, quia.ſ.huius mundi perſonæ fugiunt ad deſertum reli-
gionis vel eccleſiæ, & in mari mortuo huius mundi nolunt vt
communiter remanere. Apoc.12.Datę ſunt ei alę,vt fugeret in
deſertum. Naues etiā.i.boni actiui qui faciunt operationem in
aquis multis,non poſſunt ibi eſſe quin ſubmergantur per pec-
catum iniquitatis & cupiditatis,niſi lineantur bitumine chari
tatis.Geneſ.6. Bitumine linies eam intrinſecus & extrinſecus.
Iſtud ēt mare glebas bituminis nigra eijcit,quia.ſ.mare mundi
illos qui ſunt nigri per pœnitentiā,qui ſunt bituminoſi per cha
ritatem,a ſe & a promotionibus ſuis eijcere & expellere cōſue
uit.Gen.21.Eijce ancillam & filium eius.& 2.Reg.13.Eijce eā
foras,& claude oſtium poſt ipſam.Vel expone oīa prædicta de
peccato ſi vis. Vel ſi vis dic ꝙ iſtud mare mortuū ſignificat bo
nos,qui per pœnitentiā mortificant ſemetipſos, quia.ſ. iſti res
viuas & non mortuas ſuſtinent, inquantum.ſ. labores vtiles &
vitales libenter tolerant,labores vero mūdanos & mortiferos
non ſuſtinent, nec portāt. pſal. Propter te ſuſtinui opprobriū.
Vel dato ꝙ peccatores ſint mare mortuum.i. ſpiritualiter mor
tui & amari,ipſi tn̄ nunquam volunt res mortuas.i.alios pecca
tores diligere vel portare,nec charitatiuè ſufferre,ſeu in patiē
tia ſuſtinere,nec eos in ſuis neceſſitatibus adiuuare.Quod etiā
in religione videmus,quia multi ſunt qui quāuis ſint defectuo
ſi,alios tn̄ defectuoſos tolerare vel ſupportare non volūt, cum
tn̄ dicatur ad Gala.4.Supportate inuicem.& Gal.6.Alter alte
rius onera portate. Vel nauis bitumine linita ſignificat aliquos
qui glutino charitatis & gratię ſunt inuncti.Generale eſt ergo
ꝙ in lacu inferni oīa vita carent.i.omnes qui moriuntur, mer-
guntur,niſi qui bitumine charitatis & grāe inuncti reperiūtur.
pſal.Eruiſti de inferno animam meam, & de lacu mortis vni-
cam meam.Vel dic de pomis,ꝙ iſti ſunt hypocritę,qui circa la
cum mundi per affectionem verſantur, qui quamuis exterius
in apparentia per fictam conuerſationem ſint pulcherrimi,in-
tus tn̄ in corde ſunt peſſimi,quia.ſ.ibi ſunt per auaritiam cine-
rei & puluerei, per luxuriam fauillei & ignei, & per ſuperbiā
fumoſi & aerei,ita ꝙ ſi per inueſtigationē cum diligentia ſcal-
perētur,nihil valere penitus noſcerentur, quāuis prima facie
boni & vtiles videātur.Sap.14.Cinis eſt cor eius,& luto vilior
vita eius.¶ Teſte Senec.de naturalibus quæſtion. li. 3. ſunt ſub
8 terra minus nota iura naturæ,ſed non minus certa.Crede(in-
quit)infra quicquid extra vides. Illi.n.ſ.ſub terra, ſunt ſpecus
vaſti,ingentes receſſus,ſpatia laxa,& abrupti in infinitum hia-
tus,qui vrbes illapſas aliquando receperunt.Hæc ergo(cū nō
ſit dare vacuum) ſpiritu.i.aere plena ſunt, illicque ſunt ſtagna
obſeſſa tenebris,illicq; animalia naſcuntur,ſed tarda & infor-
mia,vt in aere cœco & pingui,& in aquis torpentibus conce-
pta & facta,quæ vt plurimum cœca ſunt, ratione defectus lu-
minis.Chariſſimi per tales lacus & ſtagna poſſum intelligere
infernum,& inferni noxias manſiones. Ibi.n.ſub terra.ſ. in lo-
co tenebroſo & cœco ſunt hiatus,cauernæ,receſſus & ſtagna,
quæ ſunt per maximè quantitatis,in quibus pro certo ſunt ani
malia informia,cœca,& tarda, & perpetuo lumine carentia.ſ.
ipſi dānati,qui dicuntur informes,quia per dei gratiam nō in-
formantur,dicuntur cœci, quia dei viſione non conſolantur,
dicuntur tardi,quia de eodē loco perpetuo non trāsferuntur,
dicuntur aūt lumine carere, quia nullo lucis ſolatio delectan-
tur,ſed tenebris triſtiſſimis deſolantur. Iſta eſt igitur illa terra
tenebroſa,& operta mortis caligine,vbi vmbra mortis, & nul
lus ordo ſed ſempiternus horror inhabitat.Iob 10. Vt ſic de ta
libus piſcibus & damnatis exponatur illud Iob 26.Ecce gigan
tes gemunt ſub aquis,& qui habitant cum eis.Vel iſta poſſunt
exponi de mundo,qui pro certo loco ſubterraneus videtur eſ-
ſe,pro eo ꝙ in tenebris ignorantiæ & in caliginoſo aere dino-
ſcitur hic latere.Iob 37.Nos quippe inuoluimur tenebris.Hic
.n.ſunt diuerſi lac⁹ & ſtagna, & diuerſi receſſus & hiatus, hoc
eſt dictu,diuerſi ſtatus,in quibus procul dubio multa anima-
lia.i. multi peccatores continentur, qui perpetuis culparum
tenebris inuoluti cœci ſunt per mentis hebetationē, informes
ſunt per incompoſitam conuerſationem, tardi ſunt per torpo-
ris & deſidiæ inuolutionē, ſine lumine ſunt per gratiæ fidei &
ſcientiæ priuationem, vt ſic quilibet talis propriè dicat de dia
bolo illud pſal. Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſecu-
li,in tenebris & in vmbra mortis. Si vis aduerte bene ad hoc
quod dicit hic Seneca.ſ.ꝙ infra ſunt, quæcunque ſupra vides.
Quod aliqui videntur intelligere ꝙ inferius infra terrā & in
mari ſunt flumina dulcia currentia,nemora,& etiā formę ani-
malium,& cętera quę ſunt ſupra,ſicut etiam refert Geruaſius
in libro ſuo de mirabilibus,ſed de hoc vide alias. ¶ Arethuſa 9
ſm Senecā ibidem,lacus eſt ſeu fluuius de Achaia per Olym-
piam ciuitatem decurrens, tandem a terra abſorbetur, & ſub
mari viam ſuam peragens in inſulam Siciliæ, circa ciuitatē Sy
racuſas naſcitur,& algas & purgamenta ſecum portans, mani
feſte oſtenditur ꝙ aliunde venit & progreditur. Vnde Pli.li.2.
c.106.dicit ꝙ Arethuſa eſt fons Syracuſanus,in quo redditur
iacta in Alpheum.Simile etiam dicit de alijs multis. Iſtud pōt
applicari ad Apoſtolus,& alios viros iuſtos,q̄ in patria in qua
nati fuerunt, noluerunt multū ſubſiſtere vel manere, imo per
terræ & maris ſpatia voluerunt ad regiones alias, vt ibi prædi-
cando proficerent & fluerent,ſe transferre, ſciētes ꝙ iuxta ſen
tētiam ſaluatoris, Lu 4.Nemo propheta acceptus eſt in patria
ſua. Vel expone per oīa ſicut ſupra. c.3.§.26. Et per mare hic
intellige idem quod ibi intelligitur per terram.¶ Arethuſa ſm 10
Solinū lacus eſt,per cuius mediū fluuius tigri trāſit,& hoc mi
rum,quia nec aqua nec piſces fluminis aquæ lacus ſe iungunt,
& econuerſo,aqua lacus & eius piſces nunquā flumine ſe per-
miſcent.Et ideo Seneca vbi ſupra ponit verſus Virgilij de iſto
lacu,dicēs.Sic tibi cū fluctus ſubterlabere Sicanos, Doris ama
ra ſuas non intermiſceat vndas. Nota autem ꝙ Doris idem eſt
quod Tigris,vel ſaltē quoddam tigris brachiū,vel fluuius qui
ſubintrat tigrim ſecundū Iſidorū & ſecundum gloſam Eccleſ.
24.Chariſſimi per lacū iſtum poſſum intelligere mundū. Per
fluuium vero intelligo virū iuſtum, qui tigris lingua perſica.i.
ſagitta poteſt appellari, pro eo ꝙ more ſagittæ debet ad bona
opera cito ferri,& ab ipſo ſicut a ſagitta debēt impij vulnera-
ri. Quid ergo? Procul dubio quando aliquis tigris fluuius.i.ali
quis iuſtus,ex iniuncto ſibi officio habet tranſire per lacū Are
thuſæ.i.per mundum & negocia mundana,bene debet cauere
ne ipſi lacui.i. mundo per malas complacentias ſe immiſceat,
& ꝙ etiam ſecum admiſceri aquas lacus.i.bona mundi per ac-
quiſitionem indebitā non permittat, ſed ꝙ purus & vitijs im-
permixtus per medium eius currat, iuxta illud 1.Ioan.3.Noli-
te diligere mundum,neque illa quæ in mundo ſunt. Vel dic ꝙ
fluuius in lacus medio eſt religio in medio mūdi,quę pro cer-
to ſe & piſces ſuos.i. religioſos in ſe contentos debet a mundi
permixtione ſeruare,& ēt ne ipſe mundus lacuoſus & immun
dus ſibi per imitationē vel malam complacentiam miſceatur,
debet ſollicite præcauere, iuxta illud Numeri.16.Recedite de
tabernaculis hominum impiorum,& nolite tangere quæ ad il
los pertinent, ne inuoluamini cum eis.¶ Arethuſa ſm Solinū 11
lacus eſt qui oīa ſuſtinet onera. Aduerte tn̄ ꝙ iſtum nō arethu-
ſam ſed arethuſſam Plinius vocat, dicens.ſ. lib.2.c.106.ꝙ more
aſphalti onera portat. Vnde credo ꝙ alius ē a primo, quia ſicut
ibi patet, primus eſt in Græcia & Sicilia, iſte aūt eſt in maiori
Armenia. Dic ergo ꝙ lacus iſte eſt charitas, vel vir charitatiu⁹
& conſtans, qui.ſ.omnia tribulationū onera ſuſtinet pro Chri
ſto,& nulli cedit miſeriæ vel tormento 1.ad Cor.13.Charitas
oīa ſuffert, omnia ſuſtinet. Vel dic ꝙ talis lacus eſt peccator,
qui pro

qui pro mundo,& pro bonis mundi acquirendis non fatigatur
12 grauia ſuſtinere.¶ Aliquæ ſunt aquæ ſecundum Senecá de na-
turalibus li.3.quæ ſaporem vini prætendere videntur. Vnde di
citur ꝙ aliquam cauſam illi habent lacus,quos quicunq; bibe
rit(vt inquit Ouidius.)Aut furit,aut patitur mirum grauitate
ſoporem. Inebriant.n.valde.Et ideo aut faciunt furere aut dor
mire.Eſt &etilde; fluuius qu&etilde; Seneca ibid&etilde; Mintiú vocat,Ouidius au
tem lynceſtium eum dicit,Qu&etilde; quicũq; parũ moderato guttu
re traxit:Haud aliter titubat quã ſi mera vina bibiſſet. Pli.etiã
li.2.dicit ꝙ lynceſtis aqua quæ vocatur acidula,vini modo te-
mulentos facit.Idem &etilde;t ait li.31.c.2.ꝙ Eudoxus & Theopõpus
dic&etilde;t iſtos eſſe fontes quorũ aqua ſuos inebriat potatores.Igi-
tur chariſsimi videtur ꝙ iſtę aquæ lacus & flumina ſignifica-
re poſſunt mundi delicias,adulatorum blanditias, malorũ cõ-
ſiliariorũ fallacias,& hæreticorũ ſcientias.Iſta ſunt.n.quę ine-
briant , hebetant & obtenebrant m&etilde;tem ſuorum potatorum.i.
auditorum poſſeſſorum,& amatorum. Nam ipſos faciunt fure
re per malorum deſideriorum inflãmation&etilde;,dormire per ma-
læ cõſuetudinis inuolutionem, titubare per fidei dubitation&etilde;,
& per inconſtantiæ vacillationem , inebriari per ſenſus & ra-
tionis priuationem. Hiere.25. Bibentur,& inebriabunt,& inſa
nient.Iſta.n.oia facit aqua deliciarum ſuis potatoribus.Iſta fa-
cit aqua proſperitatis ſuis poſſeſſoribus.Iſta facit aqua blandæ
locutionis ſuis auditoribus. Iſta etiã facit aqua hæreticæ præ-
dicationis ſuis creditoribus.Ideo de talibus dicit in pſal. Tur-
bati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius & oĩs ſapientia eorum deuo
13 rata eſt.¶ Secundum Senecã ibidem de naturalibus quæſtioni
bus li.3. Aliqui ſunt lacus in quos quicunq; reſpicit , moritur,
aues etiã quę deſuper volitãt moriuntur,ſicut eſt Auernus ſm
Iſido.Lacus eſt in Italia inter Neapolim & Puteolos,ſm Ger-
uaſium apparet quaſi ſtagni ficta veſtigia,qui dicitur Auernus
ſm Luca.quaſi auibus contrarius,in quo quicquid viuũ proij-
citur moritur,ſm Geruaſium.Pli.aũt li.31.c.2.de auibus dicit
ibidem,in quo etiam aues ſuperuolantes necantur.Quod Au
guſtus Cęſar propter denſas ſiluas,exhalationes aquæ retinen
tes fieri intelligens,ſiluis excisis ſine periculo facit lacum.Ta-
lis.n.eſt aer vt dicit idem Seneca,talis eſt locus , ex quo letha-
lis aqua diſtillat.Et eſſe põt ꝙ locus inficit aquam , aqua aer&etilde;,
aer vero & exhalatio aquę inficit perſonam vel volucrem.Ta-
lis vero lacus dicitur eſſe tiburetis. &c. Per tales lac⁹ poſſum
intelligere pulchras & malas mulieres,quę lacus dicuntur ꝓ-
pter immonditiam luxuriæ,& propter profunditatem malitię.
Iſtę.n.ſunt alijs venenoſæ,infectiuæ & perniciosæ,tot.n.malas
exhalationes,tot nutus,geſtus,aſpect⁹, & locutiones ex ſeipſis
producunt , ꝙ illos qui in eas aſpiciunt per deſideria carnalia
inficiunt & occidunt.ideo Eccleſ.9.dicitur.Non circunſpicias
mulierem alienam, propter ſpeciem mulieris multi perierũt .
Ex hoc.n.concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit. Et quod plus
eſt,ipſæ aues.i. ipſi viri contemplatiui & ſpirituales talibus la-
cubus incautè appropinquantes,& iuxta eas volitantes, quan-
doque per luxuriã pereunt,& in lacum luxurię ſe immergunt,
& a volatu contemplationis deficiunt atque cadunt. Prouerb.
22.Fouea profunda os alienæ , cui iratus eſt dñs,incidet in eã.
Tales aues fuerunt Sanſon,Dauid,& Salomõ,qui aſpectu mu
lierum ſunt decapti,& in lacũ luxuriæ immerſi. Threno.3.La-
pſa eſt in lacum vita mea, poſuerũt lapidem ſuper me. Quia.ſ.
qui in lacum luxuriæ labitur,lapis & pondus malę conſuetudi
nis ei ſuperponitur,de quo nõ faciliter liberatur. Vel dic ꝙ ta-
lis lacus eſt mundus & mũdana proſperitas,cuius delectabilia
qui aſpicit per tentationes auaritiæ,luxuriæ, ſuperbiæ, quæ ex
diuitijs delicijs & eminentijs ſurgunt,perit. Etiã multæ aues.i.
multi religioſi & viri ſpirituales qui ad iſtum lacum.ſ. ad mun
dum & ad mundi negotia & delectabilia reſpiciunt,per diuer-
ſa peccata ruunt & deficiunt,quia ſicut dicitur Mar.9. Nemo
mittens manum ad aratrum,& aſpiciens retro,aptus eſt regno
Dei. Vel dic ꝙ iſte eſt lacus inferni , vbi aues.i. ſuperbi qui hic
deſuper volitant,labuntur,& ibi finaliter moriuntur: Eſai.24.
Congregabuntur congregatione vnius faſcis in lacum,& clau
dentur ibi in carcere. Vel poteſt allegari ꝙ ſicut fundus corrũ
pit aquam,aqua aerem,aer perſonam (quia ſicut dicit ibidem
Seneca. Nulla res eſt quę nõ eius a quo naſcitur notas reddat)
ſic in moribus , vnus malus dictis & exemplis alium corrũpit,
ille vero alium,& alius alium ſimili modo inficit,& ſic vnũ vi-
tium de vno ad alium cito currit ad Ro.5. Per inobedientiam
vnius,peccatores cõſtituti ſunt multi. Quod etiam de infamia
vel de verbo infamatorio videmus,qd̃ de loco ad locũ,de per-
ſona ad perſonam velociter tranſuolat,& ſic ab vno malo ori-
tur,ſed tandem alios plures turbat, & multorum m&etilde;tes inficit
& immutat. Vel dic ꝙ qñ ſilua malarum excuſationum de la-
cu cordis peccatoris ſucciditur , & verecundiæ tenebroſitas
remouetur,tunc vapor corruptus.i. peccatum per confeſsion&etilde;
exhalat,& ſic lacus iſta ſanus efficitur, a quo aues.i. bonę affe-
ctiones primitus necabantur. pſal. Super ea volucres cœli ha-
bitabunt.&c.¶ Item idem ibidem ait ꝙ ſunt quædam aquæ fal 14
laces & prodi toſę,quia.ſ.aſpectu quandoque inueniuntur lu-
cidę,& guſtu etiam ſapidę, & tñ effectu ſunt venenoſę & mor-
bidæ. Vnde dicit ꝙ circa Nonacriũ ciuitatẽ Arcadiæ eſt aqua
quæ ſtyx ab incolis appellatur,quæ aduenas fallit,quia nec fa-
cie nec odore ſuſpecta eſt , quæ tñ ſumma celeritate corrũpit,
nec remedio locus eſt, quia protinus hauſta durat , & ad mo-
dum gypſi ſtatim alligans viſcera in vtero cõgelatur. vnde Pli.
li.2.dicit ꝙ iuxta nonacrium arcadiæ ſtyx,nec colore nec odo-
ra differens,epota ilico necat. Iſta poſſunt applicari contra hy
pocritas,hęreticos,& falſos & proditores homines.Iſti.n.in fa
cie & colore,in odore fama & opinionis,videntur eſſe potabi-
les atque boni,ſed procul dubio ipſi ſunt dãnabiles & peruer-
ſi.Illos.n.a quibus bibuntur.i.illos a quibus frequentantur,aſ-
ſociantur & incorporantur,audiuntur & imitantur,ſolent di-
ctis & exẽplis,ſuggeſtionibus & inductionibus ſuis malis cor-
rumpere,& ipſos ſine remedio vita gratię ſpoliare. Bene ergo
docet Chriſtus Matth. 7. dicens attendite vobis a falſis pro-
phetis,qui veniunt ad vos in veſtimentis ouiũ, intrinſecus aũt
ſunt lupi rapaces . Vel dic ꝙ talis aqua delectationem cogita-
tionem vel ſuggeſtionem ſignificat. Iſta.n.in principio non vi-
detur eſſe venenoſa,quia.ſ.homo ſperat vti reb⁹ licitè,& nullo
modo intendit conſentire peccato. Et ideo quandoque homo
iſtam aquam bibit , & delectation&etilde; peccati cogitationem vel
ſuggeſtionem in corde recipit & admittit , & tunc procul du-
bio ipſam non faciliter extrahit, imo ſubito induratur , & per
conſuetudinem inoleſcit, & ita in breui alligat viſcera affectio
nis ad conſenſum trahendo,ꝙ mortem inducit,peccare morta
liter faciendo,& finaliter ad mort&etilde; inferni perducendo. Apoc.
8. Multi homines mortui ſunt ex aquis,quia amarę factę ſunt.
Bonum igitur eſt aquas huiuſmodi fugere,& malas cogitatio-
nes,ſuggeſtiones & delectationes non recipere,ſed cauere. Su
bito.n.viſcera mentis rapiunt, & mortem criminum introdu-
cunt. Bene ergo dicitur.1.ad Tim. 5. Noli iã aquã bibere. Vel
dic ꝙ iſta eſt aqua mundanæ proſperitatis,vel aqua etiam deli
ciarum,quę a fatuis periculosè non creduntur,licet tñ magno
periculo bibant & recipiantur,quia ſæpe fit ꝙ exinde multa vi
tia generantur. Vel dic ꝙ talis aqua eſt doctrina hæretica, vel
&etilde;t malum verbum dictum de aliquo, vel etiam mala inductio
ad peccatum. Tales.n.aquæ dum veræ videntur, nõ cauentur,
& ſic in corda recipiuntur,& auribus ebibuntur , et tand&etilde; per
tenacem memoriam & per firmam credulitatem indurantur,
& ſic mors & dãnatio ſubſequuntur. Iſtas ergo aquas.ſ. mala
verba de alijs, malaq; & hęretica dogmata , malaſq; narratio-
nes non libenter per auditum bibamus ne forte poſtquã in cor
dibus indurata ſint,pro voto diſcutere non poſſumus , quia ſi-
cut dicitur Iob 38. In ſimilitudin&etilde; lapidis durantur aquæ.¶ Ité 15
Sene.ibidem ait ꝙ in Theſſalia circa tempe eſt quædam aqua
noxia quã & ferę & pecora deuitent,quæ nec arbuſta alit,imo
etiam herbas necat. Iſta.n.eſt tantæ penetrabilitatis , & tanta
ineſt ei virtus etiam dura molliendi,ꝙ per ferrum & æs poteſt
exire. Iſta videtur. Pli.libr.30.c.vlti.in fine intelligere de aqua
ſtygis,quam non dicit poſſe teneri aliquo vaſe,niſi ſit de ſoleis
ſiue vngulis mularum. vnde ait venenum aquæ ſtygis ab anti-
patro in tali vaſe ad occidendum Alexandrũ eſſe miſſum,ma-
gna(inquit)Ariſto.infamia excogitatũ. De tali vel ſimili aqua
audiui ꝙ in quadam inſula maris Caſpij,in imperio vsbec, eſt
quidam fons aquæ ſimilis oleo ſeu bitumini continue fluenti ,
quæ tantæ penetrabilitatis exiſtit , ꝙ nihil præter equi vngu-
lam ipſam tenere poſsit. Eſt etiam illud bitumen tantę calidi-
tatis,ꝙ boues inde vncti vel modico guſtu potati , non timent
frigus cuiuſlibet ſeptentrionalis aduerſitatis. Iſta poſſunt expo
ni in bono de veritate,quę procul dubio valde eſt pœnetrabi-
lis virtutis,ferrum.n.& æs.i.quodcunque forte obſtaculum ſo
let pœnetrare,& non obſtante quocunque operculo in publi-
cum promeare. Iſta eſt.n.quæ herbas & arbuſta.i. velamina &
opercula palliationum & excuſationum nõ nutrit,quia ſ. veri-
tas nõ quærit angulos. Et ideo ſtatim omnis fera & pecus.i.oĩs
homo malus eſtam fugit , & quia nihil poteſt eã tenere vel ab-
ſcondere

dam ara, vſq; ad quam poteſt aliquis crurum tenus pedeſter ꝑ
xquam peruenire, tamen quod vltra aram eſt, nec explorari li
cet, nec attingi. Quantam.n.ſui partem quis gurgiti vltra aram
ingurgitauerit, tantam ſine remedio perdit. Vnde narrat ꝙ q-
dam piſcator ibidem lineam iecit, ad quam recuperandam, dū
demerſo brachio vltra aræ limitem ſe extendit, pro manu cada
uer reportauit. Iſte lacus poteſt mihi ſignificare ſacrā ſcriptu-
ram, in qua ara diuini cultus dilucidè cōtinetur. Iſta igiť duas
habet partes, vnam.ſ.citra aram, & aliam vltra, vnam moralē,
& aliam ſcientialem. Prima ergo per quam peruenitur vſq; ad
aram diuini cultus, eſt ſcriptura moralis. Iſtam.n. ſine difficul-
tate peruadamus, iſtam ſine periculo pertrāſimus. Secunda au
tē quæ vltra aram diuini cultus protenditur, eſt ſcriptura ſciē-
tialis, quæ iuxta verbum Senecæ, magis nos facit doctos, quam
bonos. Iſta igitur propter ſuam obſcuritatem, profunditatē, &
opinionum varietatem, ſi indiſcretè tangitur, hō faciliter ꝑ er
rores periclitatur. Et ideo vtile eſt ſimplicibus, vt iſta hmōdi
lacus pericula ab eis non tangantur, & vt contenti his quæ ad
ſalutem pertinent, vltra aram diuini cultus nihil amplius per-
ſcrutentur. Quod benè figuratum eſt Exodi.19. vbi in monte
fuerunt certi termini conſtituti, vltra quos populus pro viden
do domino non trāſibat, alioquin interibat, ſicut dicitur Exo.
19. Quia pro certo mons ſacræ ſcripturæ & fidei certos habet
terminos & limites, vltra quos non licet ſimplicibus progredi
& ne per errores pereant, vlterius perſcrutari. vſq; ad arā.n.i.
vſque ad illa quæ ad fidem & mores pertinent, poſſunt quære-
re, ſed nullo modo vlterius pertranſire. Prouer.22. Ne trāſgre
diaris terminos antiquos quos poſuerunt patres tui. ¶ Vel dic ꝙ
iſte lacus ſignificat mundum, vel etiam mundi bona, qbus ꝓ-
cul dubio ſine periculo vti poſſumus, dum tamē limites aræ.i.
ſacræ ſcripturæ vel fidei vel etiam terminos morum & eccle-
ſiæ, vel mandatorum Dei & prælatorum minimè tranſeamus.
Qui.n. vltra terminos a Deo præfixos ſe in lacū tēporaliū im
miſerit, procul dubio mortis æternæ & internæ periculo ſubia
cebit. Figura vt ſupra, & allega vt ſupra. Et qui lineam volun-
tatis & manum operationis ibi miſerit, vitiorum putredinem
& damnationis periculum reportabit. pſal. Terminum poſui-
22 ſti eis, quem non tranſgredientur. ¶ Item Solinus ibidem dicit
ꝙ in Sicilia eſt Gelonium ſtagnū, quod retro odore abigit pro
ximantes. Iſtud eſt infernus, qui pro certo ita eſt teter & hor-
ridus, ꝙ qui benè ipſum aſpexerit, non libenter ad eum proxi-
mabit, imo per curſum bonorum operum ab ipſo fugiet & ca-
23 uebit. Na.3. Omnis qui viderit te, reſiliet a te. ¶ Item dicit ꝙ ibi
eſt ſtagnum petrenſiū, cuius potus eſt hominibus vtilis & ſa-
lutaris, ſerpentibus pernicioſus & malus. Tale ſtagnum videť
eſſe ſanguis Chriſti, & ſui perceptio ſacramēti. hominibus.n.
i. viris ratione vtentibus ſi ipſum biberint & perceperint, pro-
ficit, ſerpentibus.i. venenoſis peccatoribus nocet & officit: qa
ſicut dicit Apoſtolus.1. Corint.11. Quicunque biberit calicē
domini indigne, reus erit corporis & ſanguinis domini. Vel iſta
poſſunt dici de lacu diuitiarum & deliciarum, quia iſte hōies
& viros rationales, qui ipſis debitè ſciunt vti, ſolet iuuare, & ꝑ
gratiarum actionem in Deum eleuare, ſerpentibus verò.i. aua
ris, & circa terrena repentibus eſt venenoſus, & cum ipſo ma-
lè vtantur, malorum plurium operoſus: quia breuiter terrena
bona vtilia ſunt bonis, & etiam mala malis. ſicut.n. dicitur Ec-
cleſ.39. Hæc omnia ſanctis in bona, & impijs & peccatoribus
24 in mala conuertentur. ¶ Item Solinus ibidem dicit ꝙ in Sicilia
ſtagnum eſt agrigentinum, in quo quædā pinguedo ſicut oleū
ſupernatat, quæ morbos armentorum ſanat. Talis lacus eſt ba-
ptiſmus, vbi ad litteram oleum vnctionis & criſmatis imponi-
tur, quo omnis peccatorum macula emundatur. Ezec.16. Laui
te aqua, & vnxi te oleo, & mūdaui ſanguinem tuum ex te. Vel
dic ꝙ iſte eſt mundus in quo oleum carnalitatis natat, qđ mor
25 bos concupiſcentiarum beſtiarum.i. peccatorum ſanat. ¶ Item
ſm Senecam quanto aqua eſt purior & leuior, tanto minus ſu
ſtinet quodcunque pondus. Et ad hoc facit quod dicit Solinus
ꝙ in Æthiopia lacus eſt, quo lota corpora velut oleo niteſcūt.
Cuius potus ſaluberrimus, & cuius aqua ita eſt tenuis & liqui
da ꝙ modicas arborum frondes ſuſtinere nequeat, ſed ſtatim
ad fundum reijciat & dimittat. Talis eſt pura & innocens con
ſcientia, iſta.n. pondus tribulationum ſi imponitur, pōdus etiā
iniuriarum ſi fit, vel ſi dicitur, non ſuſtinet, nec infra per ranco
rem & iracundiam admixtum tenet, imo totum ad fundū per
obliuionem reponit, & infra ſe non retinet, nec cuſtodit, iuxta
illud Dimitte proximo tuo nocenti te.

De Puteis. *Cap. 8.*

PVTEVS eſt lacus in terra defoſſus ſm Iſido. 1
cuius qa aqua eſt cæteris groſſior & impurior
ſm Conſtan. ideo niſi hauriendo idem frequē
ter moueatur, faciliter contrahit corruptelam.
& quanto aquæ viuæ eſt vicinior, tāto aqua pu
tealis frigidior & dulcior reperiť. In hyemali
tēpore nunq̃ vt cōter congelatur, imo tūc tēporis calidior q̃
in æſtiuo tempore perſeuerat. Aqua autem putealis ꝓpter ſuā
profunditatem difficiliter extrahitur. & habetur. Puteus ēt iu
xta puteū poſitus ſi ſit profundior, aquam alterius attrahit &
aſſumit. Diues & maximè auarus, puteus dici pōt, maximè qa
in terra.i. in terrena cupiditate totaliter eſt defoſſus, & ibi per
amorē & attētionē intimæ ꝓfundatus. Aquæ huius putei ſunt
diuitiæ, quæ ibi ꝑ multas terræ exhalationes.i. per diuerſas in-
duſtrias & labores inuicem congregantur. Hyems aūt ſignifi-
cat pauperes, ꝑꝑ tribulationes & frigora tēpeſtatū, & ꝑꝑ pau-
pertatis multiplicis nuditatē. Hyems.n. a fructibus eſt nudata.
Æſtas autem vbi ſunt fructus, ſtatum diuitum ſignificat & ma
gnorum, qui diuitiarum & deliciarū fructibus affluunt & ab-
undant. Eſt igiť puteus diues, aquæ eius diuitiæ, quæ niſi con-
tinuè ibi hauriendo ꝑ erogationem in pauperes mouantur,
q̃tum ad diuitis imputationē quo ad Deum faciliter, vel ēt ad
litterā corrūpuntur: qa blada & veſtimēta diuitū tineis & ver
mibus corrodunt. Iac.5. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt &c. Iō
ſicut in puteo frequenter hauritur, vt inde ſordes abluantur, ſi
tientes, potētur, ignis extinguatur, ſic diues in arcis ſuis debet
frequēter haurire, vt aqua diuitiarum ſuarū ſitientes pauperes
potet, ſordes pctōrum ſuorum.ſ. propriorū abluat, igneq; aua-
ritiæ extinguat. Eccl.3. Ignem ardentem extinguit aqua, & ele
moſyna reſiſtit pctīs. Et ideo puteus iſte.ſ. diues, in hyeme.i. in
tempore cariſtiæ & paupertatis, non debet per incōpaſſionis
duritiam congelari, ſed tunc plusq̃ in æſtate.i. plusquā in tem-
pore opulentiæ ad pauperes ꝑ feruorē cōpaſſionis calidior re-
periri. Iob 37. Veſtimenta tua calida ſunt cū perflata fuerit ter
ra auſtro. Et ſi puteus.i. diues iuxta fluuiū vel aquam viuā de-
uotionis & gratiæ ſituetur, tunc aqua eius.i. diuitiæ ſapidior &
dulcior reperitur, & frigidior pro igne auaritiæ extinguendo,
qa ignē ardētē extinguit aqua. Eccle.3. quia Beatus diues qui
inuentus eſt ſine macula. &c. Eccl.31. ¶ Aqua putei ſi ſit ꝓfun 2
dus, nō ſine difficultate extrahitur. Sic in auaritia, profundi.ſ.
mali diuites, in tm̄ ſunt auari ꝙ more putei vix & cum maxi-
mo labore pōt aqua elemoſynarū inde extrahi, & haberi: quia
nec per prædicationem nec per pauperum clamorem volunt
aliquid erogare, dicentes illud. Tenui eum, nec dimittā. Cant.
3. Vel iſtud dic de aqua lachrymarum, quæ non faciliter extra
hitur ab hōie in vitijs profundato Prouerb.18. Impius cum in
profundum peccatorum venerit contēnit. ¶ Si fiat puteus ꝓ- 3
fundus iuxta minus profundum plenum, aquas eius ſibi attra-
het, & ſe replendo plenum exhauriet. Aqua.n. ſm Senecā ſem
per fluit ad vacuum & inane. Sic verè puteus ꝓfundus.i. diues
cautelosſus & malitioſus, aquas.i. diuitias & poſſeſſiones alte-
rius putei.i. vicini ſui minus ꝓfundi.i. minus malitioſi, ꝑ frau-
des & cautelas attrahit & furatur, & ipſum euacuat, vt ipſe de
bonis ipſius impleatur. Luc.1. Diuites dimiſit inanes. Iſta etiā
de mulieribus patent: quæ fatuos exhauriunt, & ſe replent. Il-
lud ſummè patet de iuuenibus & ſubtilibus cauſidicis, qui ēt
alios diuites & antiquiores cauſidicos, quando de nouo ve-
niunt ſpoliant rebus ſuis, iuniores enim ſemper ſunt ſubtilio-
res & ob hoc alijs ſubtrahunt poſſeſſiones, lucra, & pēſiones.
Quod etiam in ſtudijs videmus, vbi magiſtri ſubtiliores ſolent
antiquioribus ſcholares ſubtrahere, & eorum auditorium va-
cuare, iuxta illud Leu.26. Nouis ſuperuenientibus vetera proij-
cietis. ¶ Puteus ſecundum Iſidorum eſt lacus defoſſus in terra
profundus. Nam quando terræ vena ſubtrahitur, tunc interio- 4
res vapores quaſi fumando euaporant, ex quibus euaporatis
aqua gignitur putealis, vt dicit Iſidorus. Et quanto puteus ꝓ-
fundius foditur, tanto aqua exinde difficilius exhauritur. & ſi-
cut ſupra dictum eſt, quando puteus profundus eſt iuxta aliū
puteum vel fluuium, tunc aqua alterius putei in eo de facili
ſcaturit. Et in hyemali tempore propter calorem intraneum
vix aut nunquam aqua putei cōgelatur. Puteus eſt humilis, q
ſui reputatione eſſe defoſſus & profundus.i. præ cæteris infi-
mus & depreſſus. Aqua huius putei eſt gratia, deuotio, lachry
ma, elemoſyna, vel compaſſio, quæ propter ſubtractionē ter-

ræ.i.propter abdicationem temporalium & contemptum, quibus iſte puteus cauatur per voluntariã paupertatem, ſibi abũdantius generatur. Nam qñ puteus.i. homo cauatur per humilitatem, & terra ab ipſo aufertur per paupertatis amorem, tunc ex ipſis terræ interioribus.i. ex ipſa conſcientia fumus bonæ cogitationis vel contritionis exhalat, ex quo in hoïe aquæ prædictæ cumulantur. Figura 3. Regum 18. vbi poſt aſcenſum nubeculæ, ſequuta eſt pluuia largiſsima. Et quãto puteus eſt ꝓfundior .i. quanto quis humilior eſt, tanto aqua gratiæ ſiue aqua deuotionis & virtutum ſibi per tẽtationem difficilius auferũtur, vt talis dicat diabolo tentatori illud Ioann.4. Puteus altus eſt, neq; cum quo haurias habes. quia.ſ. ſoli humiles tẽtationes euadunt. Et quia puteus iſte iuxta puteum Chriſtum plenum, videlicet gratiæ & veritatis, foditur & verſatur: ideo aquarum abundantiam.i. grãrum plenitudinem ſibi ſugit: quia de plenitudine eius oẽs accipimus. Ioã.1. Et in hyemali tẽpore.i. in tẽpore tentationis & aduerſitatis nunq̃ frigore peccati mortalis congelatur, imo tunc tẽporis ꝑ charitatis influentiam calet. Iuſti.n. in hyeme tribulationis feruescunt, qui in æſtate ꝓſperitatis tepeſcunt. ad Ro.12. Spiritu feruentes, tempori ſeruientes. Aduerte tamẽ ꝙ ſicut in puteo corruptio generatur, niſi aqua ſua ſæpiſsime hauriatur: ſic & in hoïe corruptio pc̃ti gignitur niſi per confeſsionem multoties aqua groſſa malorum cogitatuum extrahatur. Idem dic de aqua ſcientiæ, quæ quãto plus hauritur communicando, tanto amplior & melior reperitur.

De Piſcinis. Cap. 9.

1 PISCINA ſm Iſidorũ eſt aqua ad nutriendum piſces recollecta, & ad hoc etiam coaptata. Et ſm eũdem ad bonitatem piſcinæ tria requirũtur.ſ. fundi ſoliditas, aquæ influentis puritas, influentiæ cõtinuitas. Et ideo ne aquæ ipſius putreſiant, ſolent ibi per canales aquæ viuæ influi & immitti, & ne aquæ de piſcina defluant, ſolent ibi valli & aggeres circũponi. Piſcina eſt anima Dei ſpõſa quæ ad continendum aquam gratiæ vel doctrinæ, & piſces bonorum operum nutriendos, eſt principaliter inſtituta. Ad cuius bonitatẽ neceſſe eſt ꝙ fundũ habeat ſolidũ .i. ꝙ ſuꝑ Chriſtum, qui eſt ſolidum fundamẽtum, per amorem immediatius ſolidetur, ipſum.ſ. & alios propter ipſum ſummopere diligendo. Item ꝙ aquam dulcem & recentem .i. doctrinam & grãm recipiat, & ꝙ per canales .i. prædicatores ſibi ipſam continuẽ incorporet & aſſumat. Ioann.4. Mulier de Samaria venerat ad hauriendum aquam. quia.ſ. alias aquæ eius prædictæ cito putreſcerent & perirent. Ne ergo aquæ deuotionis gratiæ & doctrinæ de anima effluant, vallis & aggeribus.i. ſtudijs & diſciplinis, obſeruantijſq; regularibus ſe debet vndiq; cõuallere. Figura Ioã.5. de ꝓbatica piſcina. &c. Quinq; porticus ſunt quinque corporis ſenſus, ſicut quinq; portæ, & ibi deſcendebat Angelus.ſ. magni conſilij Chriſtus &c. Aqua piſcinæ.i. gratiæ & doctrinæ mouebatur per bonorum exercitium, quæ per inſpirationem iſtius Angeli cauſabatur, & ſic languentes ibidem a carnis affectione, quæ per diuerſa deſideria lãguet, in aqua huiuſmodi curabantur. Vel dic ꝙ iſta eſt piſcina pœnitẽtiæ, quæ .ſ. facta eſt & inuenta pro peccatoribus emundandis, vbi ne ꝑ impatientiam putreſiant aquæ tribulationum, neceſſe eſt ꝙ influat aqua recens diuinarum conſolationum, vt ſic piſces.i. fluidi peccatores per gratiam impinguentur. Figura de probatica piſcina Ioan.5. vbi curabãtur infirmi, & cæcus illuminatus eſt, cuius ſcilicet quinque porticus ſunt quinque opera ſatisfactoria ſcilicet, ieiunium, oratio, elemoſyna, vigilia, & diſcipli-
2 na. ¶ Piſcina niſi cõtinuẽ aquas influẽtes recipiat, eius aqua immota de facili corrũpit. Sic niſi grãm Dei cõtinuẽ a Deo recipiamus, illam aquam gratiarum quæ eſt in corde noſtro, in puritate diu conſeruare nequimus. ¶ Piſcina ſm Iſid. eſt aqua ad
3 nutriẽdũ piſces collecta, ad cuius perfectionem vt dictum eſt requiruntur fundi ſoliditas, aquæ influentis puritas, & fluxus continuitas: quia alias piſces ibi nutriti propter malum fundũ efficerẽtur inſipidi, & aquæ ibi collectæ de facili putreſcerẽt. Circa piſcinas etiam ſolent arbores fœcundius fructificare, & herbæ ſpecioſius viuere. &c. Sic ſacra doctrina eſt aqua in qua piſces.i. deuotæ, flebiles & humidæ animæ nutriuntur. Sed ne aqua ſapientiæ per vitia corrumpatur neceſſe eſt vt ſolidũ habeat fundamentum.ſ. Ieſum Chriſtum, vt amore eius & non amore mundi ſcientia acquiratur. Si.n. lutoſitas proſperitatis mundanæ, vel amore terrenæ & inanis gloriæ ſit fundamẽtum & cauſa huius aquæ.i. acquiſitionis ſcientiæ theologicæ, tũc piſces.i. homines ibi conuerſantes inſipidi per indeuotionẽ ſiũt 1. ad Corint.3. Fundamentum aliud nemo poteſt ponere. præter.i. quod poſitum eſt Ieſus Chriſtus. Aqua etiã dulcis & recens debet ibi influere.i. gratia & deuotio, alioquin nõ poteſt diu aq̃ doctrinæ puritas præſeruari, quin aliquo vitio corrumpatur. Oportet etiam ꝙ fluxus gratiarum ibi continuẽ ꝑ perſeuerantiam reſeruetur. Arbores.i. hoïes qui iuxta piſcina ſacræ doctrinæ habitant, virorẽ honeſtatis, & fructus ꝓbitatis abundantius faciunt atq; portant. Et ſicut valli & aggeres circa piſcinas aggregãtur ne ex his aqua defluat, ſic & tu debes vallũ diſciplinæ circa te aggregare, & ne aquas ſcientiæ perdas, debes ipſas intra ambitum memoriæ retinere. Omnibus.n. mobilibus mobilior eſt ſapiẽtia. Sap.7. Vel dic ꝙ piſcina cuius aqua & riuuli ad irrigandum terras deducuntur, & ad eius eſſe tria requiruntur, vt dictũ eſt ſupra. §.1. eſt religio, de qua emanant riuuli.i. prædicatores, qui mediante aqua doctrinæ terrã.i. terrenos, & de terrenis ſolum viuentes irrigant & fœcundant, ac etiam fructus bonorum operum in eis inſerunt atq; plantant. Vel dic ꝙ piſcina eſt religio, quæ piſces.i. deuotos hoïes nutrit & cõtinet, & aquas deuotionis infra aggeres clauſtri tenet &c. ſicut ſupra. Et dic ꝙ iſta eſt piſcina probatica, vbi Angelus teſtamenti deſcẽdit, qui infirmos carne ſanat, & aquam deuotionis & lachrymarũ mouet, excitat, & ĩducit. &c. Vide ĩfra lo.5.

De Gurgite. Cap. 10.

GVRGES ſm Iſid. eſt locus in flumine profun- 1
dus, a gutture dictus, eo ꝙ aquas influentes recipiat, & iterũ eas euomat & emittat. Vnde ꝓpter eius profunditatem motu circulari & reflexo circunfertur. Sic purgatorium eſt locus in medio fluminis huius mundi, vel in medio maris .ſ. circa centrum prope infernum, vbi aquæ influentes .i. aïæ pœnitentes per mortẽ de collibus huius mundi defluentes ꝑꝑ aliqua põdera pc̃tõrũ recipiuntur & puniuntur, ſed tñ inde ſm Dei voluntatem iterum euomũtur, & ad paradiſi gaudia remittũtur, & ideo motu reflexo mouetur: quia.ſ. aïæ ibi depoſitæ rurſum ſurſum veniunt, & ad cœlorum gaudia transferuntur. Ideo poſſunt dicere illud pſa. Deus redimet aĩam meã de manu inferni cũ acceperit me. & illud Abac.3. Fluuios ſcindes terræ, viderunt te aq̃, & doluerunt mõtes, gurges aquarũ trãſijt. vide infra.c.ſe.§.19. de periculo maris quod dr̃ charybdis, vbi ſimile exponitur. ¶ Gurges eſt locus ꝓfundus in fluuio, 2
vbi aquæ plurimæ abſorbentur, in quo hoïes natãtes de facili ſubmerguntur, vbi ẽt piſces in imo ſe abſcõdunt ne facilit captiantur. Sic in fluuio eccl'æ, & maximẽ in fine, gurges.i. ꝓfunditas tribulationũ erit.ſ. in tꝑe antichriſti, vbi de facili ſubmergẽtur, qui exterius voluerint enatare, iõ piſces.i. hoïes deuoti tũc tẽporis ſe abſcondent, ne a piſcatore diabolo capiantur. Eſa. 26. Vade populus meꝰ intra ĩ cubicula tua, & claude oſtia tua ſuper te, abſcõdere paululũ ad momentũ, donec pertrãſeat furor meus. Vel dic ꝙ gurges eſt profunditas humilitatis, vbi vt cõiter plus abundant aquæ grãrũ, lachrymarum, & ſciẽtiarũ. In iſto igĩt nos abſcõdamus, ne a piſcatore diabolo capiamur. Eſa.48. Iuſtitia tua quaſi gurgites maris. Vel dic ꝙ iſte eſt mũdus, vbi pro certo periculum eſt natare & viuere, ne fortẽ propter aquarum deliciarum & diuitiarum, ſeu tentationũ copiã, ibi cõtingat ſubmergi ſpiritualiter & perire. Vel dic ꝙ iſte eſt auarus, qui omnes aquas diuitiarũ ſolet inſatiabiliter deuorare. Hiere.46. Veluti fluuiorum intumeſcunt gurgites eius.

De Mari. Cap. 11.

MARE ſm Iſido. eſt cõgregatio aquarũ, & dr̃ ma- 1
re quaſi amarum. amarum .n. eſt verũtñ aquæ dulci eſt permixtum, vt dicit Ariſt. lib.8. de aïalibus. Mare aũt arenis clauditur, inter quas q̃q; reperiuntur lapides precioſi, qui attritu arenarũ politi, per vndarũ maris motũ ad littora trãſferũtur. Itẽ licet aqua maris ſit amara, tñ rõne venarũ terræ ſuper quas trãſit, dulcorẽ & efficaciã cõtrahit, ſicut patet in fontibus, qui a terra calida oriũtur, q licet originaliter egrediãtur amari & frigidi, tñ rõne venarũ terræ ſulphureæ vel aliꝰ p̃ q̃ traſeũt, dulces & calidi ſcaturiunt. Sic ꝓcul dubio in mari huius mũdi inter aquas amaras.i. in pc̃tõrũ ſocietate ſunt aq̃ dulces.i. boni hoïes & benigni, qui ſimul vſq; ad iudiciũ ſunt permixti. Veruntamen ſicut mediante vaſe terreo nõ cocto in mare proiecto, aqua dulcis ibidem ſubintrans ab amara ſeparatur, ſic

tur, ſic Chriſto mediante qui terreus & ſine coctura concupi
ſcentiæ fuit genitus, quando.ſ.in mare mundi ad iudicium ad-
ueniet, iſti abinuicem diuidentur, & dulces & boni ab eo reci
pientur, amari verò & impij in amaritudine inferni dimittenť.
Matth.13. Elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autem foras mi
ſerunt. In mari ergo huius mũdi ſunt lapides precioſi.i. homi-
nes virtuoſi inter arenas.i.inter homines peccatores, vbi.ſ.per
aduerſitatem deſęcantur, & ſic per patientiam politi & aptati,
vſibus cœleſtibus præparantur: quia ſm Greg. vtilitati bono-
rum militat nequitia reproborum. Et ſicut aqua amara & frigi
da tranſiens per venam terræ calidam & dulcem, in dulcis &
calida efficitur, ſic peccator amarus per deſperationem, frigi-
dus per indeuotionem, quando tranſit ſuper venam dulcis ter
ræ & calidæ.i.quando manet & frequentat ſocietatem bonorũ
hoim, dulcium per compaſsionem, calidorum per dilectionẽ,
tunc eorum ſimilis efficitur, & tũc induit colorem honeſtatis,
& calorem charitatis, & dulcorem etiam pietatis, ac valorem
& efficaciam probitatis: quia.ſ. ſicut naturaliter aquæ maris va
lent contra multiplices paſsiones, ſic mali per bonorum ſocie-
tatẽ conuerſi exẽplis, informationibus & doctrinis, valẽt con-
tra diuerſa genera pctõrum. Vel pone ſi vis econuerſo, ꝙ aqua
amara .i. bonus homo & iuſtus, amarus per pęnitentiã, trãſiens
per venam terræ dulcis & calidæ id eſt, per mundum, vbi eſt
dulcedo deliciarum, & ardor diuitiarum, ſimilis efficitur,
& ſecundum ſocietatem quam frequentat, ſua conditio varia-
tur. Eccleſi.13. Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit: qui
verò cum ſtultis ambulat, ſimilis efficieť. ¶ Mare eſt congrega
tio & locus oium aquarum tam dulcium q̃ amararũ. Et quãq̃
2 mare oim fluuiorum & fontium aquarum multitudinem reci
piat, nunq̃ tñ impleť, nec redundat, ſm Iſido.li.13. Huius aũt
rei aſsignat ibi cauſas vel quia.ſ. propter ſuam magnitudinem
aquas ibi influentes non ſentiat. vel qa aqua eius amara aquas
dulces ibi influentes cõſumat. vel quia ipſa concauitas nubiũ
multam aquoſitatem ad ſe attrahat. ſiue quia illas auferãt par-
tim vẽti partim & ſol exſiccet. ſiue qa aqua dulcis ꝑ occulta
quædã foramina ꝑcolata, ad capita fluuiorũ vñ venit, iterũ re-
deat. Mare eſt auarus, qui.ſ.eſt aquarum.i. diuitiarum tã ama-
rarum q̃ dulcium.i.tam benè q̃ malè acquiſitarum in ſuis ter-
minis.i. in ſuis arcis & ſcrinijs collectiuus, & oium inexplebili
ter abſorptiuus. Et licet diuitiarũ multitudinẽ recipiat, nunq̃
tñ eidem ſufficit aut abũdat. Proue.21. Infernus non adimpleť
ſic & oculi hoim inſatiabiles. quia ſicut dicitur Eccl.1. Oia flu
mina intrant mare, & mare non redundat. Ratio aũt quare ma
re.i.auarus non impletur aquis diuitiarum, multiplex põt eſſe.
Primo quia eius amplitudo eſt ita magna, ꝙ influentes aquas
non ſentit: quia pro certo cor humanum eſt ita magnum, ꝙ ip
ſum Deum infinitum põt per intellectum capere, & per gratiã
continere, & iõ quia aquæ & flumina huius mundi.i.bona tem
poralia, reſpectu maris.i.ipſius Dei valde ſunt pauca, & quaſi
nihil, hinc eſt ꝙ locum ſuum.ſ. cor humanum replere nõ poſ-
ſunt: quia ſm Aug. Animam Dei capacẽ nihil minus Deo re-
plere põt. Minus eſt autem totus mundus reſpectu Dei, q̃ gut-
ta aquæ reſpectu maris. Et iõ ſicut nõ eſt mirũ ꝙ mare flumini
bus non impletur, ſic nec etiam ſi cor diuitijs nõ ſatiatur. Alia
eſt ratio: quia aquæ maris aquas dulces conſumunt. Per aquas
.n. amaras, quæ ſunt propriè ipſius maris, intelligo vitia & pec
cata ipſorum auarorum, quæ ſunt propria eorum. Secundũ.n.
Aug. Nihil habemus proprium niſi pctm̃. Et ab his ergo aquis
amaris.i.a vitijs & pctĩs aquæ dulces.i.mundi diuitiæ cõſumũ-
tur, & ne abundent vel ſufficiant, impediuntur. Hie.5. Peccata
noſtra prohibuerunt bonum a nobis. Et ſic mare.i.auarus diui
tijs vt dictum eſt non repletur. Prouerbior. 13. Eſt quaſi pau-
per, cum in multis diuitijs ſit. Et ideo Prouer.15. Melius eſt pa
rũ cum timore Dei q̃ theſauri inſatiabiles. Alia rõ qa ipſę nu-
bes.i.mundi principes & prælati, ballini pariter & præpoſiti,
multam aquoſitatem.i.diuitias a mari.i.ab auaris ad ſe trahũt,
& quicquid poſſunt ab eis rapiunt & aſſumunt, & ſic ipſos ne
affluant, impediunt: quia quantum aliundè capiunt, tantum ab
eis iſti tollunt. Vnde Hiero. Quid.n.eſt auarus, niſi burſa prin
cipum, arca latronum, ſibilus oim? & ꝑ hoc dicitur Prou.22.
Qui calumniať pauperẽ vt augeat diuitias, dabit ipſe ſuperio-
ri, & egebit. qa.ſ. & donis & exactionibus & mutuis & rapinis
auari a principibus ſpoliantur. Alia eſt autem ratio: qa partim
venti ſuperbiæ & vanitatis, partim ſol inuidiæ & alienæ ꝓſpe-
ritatis, partim fluctus diſcordiæ & rixoſitatis, iſtas aquas fa-
ciunt exhalare, quia pro certo lites & contentiones, pompæ &
elationis, ſunt cauſæ quare nõ poſſunt diuitiæ diuitum ad ſuf-
ficientiam abundare. Et ideo Eccleſ.5. Vbi diuitiæ multæ, mul
ti ſunt qui comedunt eas. Alia eſt ratio: quia per occultos mea-
tus.i. ſm occulta Dei iudicia ad illum locũ vnde originaliter
veniunt, reuertuntur. Quod maximè patet in balliuis & curia
libus, qui ſub vmbra dominorum ſuorũ acquirunt multa, quę
tamen ad capita fluuiorum.i. ad principes dños ſuos iuſto Dei
iudicio reuertuntur & per modicam occaſionem ab ipſis prin
cipibus auferuntur. Eccleſ.1. Ad locum vnde exeunt flumina 3
reuertuntur vt iterum fluant. ¶ Sic eſt de anima & corpore ſi-
cut de luna & mari: qa qñ luna plena eſt lumine in ſummo vel
a parte cœli, vt eſt in nouilunio qñ ſoli eſt coniuncta immedia
te, vel a parte terræ qñ a ſole eſt ſeparata.ſ.in plenilunio, tunc
in his duobus punctis mare totaliter eſt plenum vſq; ad ſum-
mum. In alijs aũt punctis ſicut luna vel reſpectu cęli vel terræ
lumine diminuitur, ſic mare abundantia aquarum creſcit, vel
ſpoliať. Luna eſt anima. Mare corpus. vtrunq; fluit & refluit.ſ.
anima per diuerſa deſideria & affectiones. Proue.19. Variæ co
gitationes verſantur in corde viri. & Iob 20. Cogitationes va-
riæ ſuccedũt ſibi. Corpus verò fluit a ſanitate ad ægritudinẽ,
de quiete ad motum, de vita ad mortem. Iob 13. Conteritur &
effugit velut vmbra, & nunq̃ in eodem ſtatu permanet. Quan
do ergo luna a parte terræ eſt plena.i. qñ anima exiſtens in ter
ra.i.in mundo gratijs & virtutibus plena eſt, qñ.ſ.a ſolis ſponſi
ſui Chriſti præſentia eſt ſeparata, tunc mare.i. corpus plenum
eſt.ſ.pœnitentia & operibus virtuoſis. Sed quando luna reno-
uatur, quando.ſ.anima in patria ſoli iuſtitiæ coniungitur, & ab
ipſo a parte cœli.i.a parte paradiſi plenitudinem luminis reci
pit, hoc eſt dictu plenitudinem gloriæ ſempiternæ, tunc ꝑ hu-
iuſmodi luminis influentiam mare.i. corpus per dotes glorio-
ſas perficitur & repletur: quia ſm Augu. tanta erit in luna.i.in
anima gloriæ plenitudo, ꝙ in mare.i.in corpus exterius redun
dabit, & quattuor dotes glorioſas in eo generabit. Et ſic mare
per lunæ influentiam plenum efficitur, quãdo corpus per ani-
mam glorioſis dotibus adornať. Ioan.2. Impleuerunt hydrias
aqua vſq; ad ſummum. &c. ¶ Macrobius dicit ꝙ mare in prin- 4
cipio lunationis minuitur ſeptem diebus, iterum alijs ſeptẽ au
getur, iterum aũt per alios ſeptem minuitur: & tandem ſeptem
diebus alijs rempleť. Et inde fit ꝙ in nouilunio & plenilunio
mare pleniſsimum inuenitur, omni autẽ alio tempore variať.
Dic ꝙ mare ſignificat cor humanũ, quod.ſ. per deſideria fluit
& refluit inceſſanter, ita ꝙ in principio lunationis iſtius defe-
ctuoſæ vitæ, ſolet quandoq; per ſeptem dies.i.per ſeptem pec-
cata mortalia decreſcere, quandoq; verò per virtutũ ſeptena-
rium ſe replere, quandoq; etiam per aliũ ſeptenariũ .i. ꝑ ſeptẽ
dierum curriculum lumine ꝓſperitatis minuitur, in fine vero
per vltimum ſeptenarium.ſ. per ſeptem dotes corporis & ani-
mæ in gloria augmentatur. Igitur iſta eſt veritas ꝙ quocunque
modo fluat & refluat cor humanum: nunq̃ habet plenitudinẽ,
nec ſufficientiam, niſi in duobus punctis.ſ. quando ipſum con-
tingit in prælecti renouari: & quando in fine ipſum continget
per gloriam illuſtrari. Cor.n. impletur & ſufficientiam acqui-
rit, ita ꝙ nihil aliud appetit ſeu quærit, qñ per gratiam in præ-
ſenti, & finaliter per gloriam in futuro ſatiatur. pſal. Replebun
tur ab vbertate domus tuæ. Vel qcquid ſit de alijs tẽporibus,
in nouilunio tamen.i.in ortu Chriſti vel virginis glorioſæ, vel
etiam in plenilunio.i.in Chriſti paſsione, quæ ſemper in pleni
lunio vel circa celebratur, mare.i.cor, amarum.i.humiliatum
& contritum debet aquis deuotionis compaſsionis cõpunctio
nis repleri. Thre.3. Inundauerunt aquæ ſuper caput meũ. Idẽ
potes dicere de quolibet feſto, vbi.ſ. ſanctus nobis oritur quaſi
nouus, inquantũ feſtũ eius annis ſingulis innouať. ¶ Mare licet 5
oĩa flumina dulcia recipiat nunq̃ tamẽ efficiť dulce, imo con-
tinuè eſt amarum. Sic ſunt multi: qui quamuis oĩa flumina bo
norum documentorum, beneficiorum, dulcorum & miſeratio
num a Deo vel a prælato vel a prædicatore recipiãt, ſuæ tamẽ
malę conditionis amaritudinem nunq̃ mutant. Patet de obſti-
natis, qui miſerationibus non emendantur, q obſecrationibus
nõ flectunť. De ingratis, qui beneficijs non inclinãtur. De aua
ris, qui multis a Deo receptis diuitijs, ad elemoſynas & miam
non vertuntur, imo amari & crudeles continuè dinoſcunť. Ta
libus ergo poteſt dici illud Act. 8. In felle amaritudinis, & in
obligatione iniquitatis video te eſſe. ¶ Mare rubrum ſm Iſido 6
rum eſt quidam ſinus maris oceani, circa quem Ægyptij &
Æthiopes cõuerſantur. Littora.n.& terra circumiaceus eſt ru-
bea. iõ aqua maris vndis roſeis eſt ꝑfuſa, & iõ de littoribus illis

recipiuntur colores rubei ad picturandum parietes, & ĕt mi-
nium pro libris & codicibus illuminandis. Ibi etiam inueniun
tur lapides precioſi rubei. Sic verè paſsio Chriſti poteſt dici
mare rubrum, & propter pœnarum amaritudinem, & propter
ſanguinis rubedinem. Et eſt mare rubrum.i. ipſe Chriſtus per
16 paſsionis amaritudinem rubricatus, qui dicitur ſinus vel refle
xus oceani.i. ipſius Dei patris, qui quia caret principio atq; fi-
ne ideo oceanus.i. circulus nuncupatur, & ab hoc oceano in-
fluitur per ęternam generationem, vſq; ad Ægyptum.i. vſq; ad
mundum iſtum. Eſa. 19. Aſcendet dñs ſuper nubem leuem, &
ingredietur Ægyptum. Si igitur ſis liber.i. vir litteratus, & ve-
lis illuminari per diuerſarum virtutum decorem, vade ad ma-
re rubrũ .ſ. paſsionis, & ibi accipe miniũ bonorũ exẽplorũ.ſ.
patientiæ & humilitatis, & hmôi illumina librũ tuum. Si aũt
ſis paries.i. laicus durus & frigidus, accipe ibi colorem largita
tis, inquantum dedit latroni paradiſum, & colora parietem ter
renitatis & cupiditatis. Item colorem charitatis contra frigidi
tatem indeuotionis. Item colorẽ pietatis: q̃a crucifixoribus in-
dulſit, & colora duritiem incõpaſsionis, & ſic parietẽ conſcien
tiæ poteris picturare. Ibi etiã poteſt inueniri lapis rubeus pre
cioſus, maximè, quinq; vulnera rubicunda, quæ ſui precioſita
te deſtruunt & adnihilant oẽm potentiam inimici. ideo pſalm.
Fecit magnalia in Ægypto, mirabilia in terra Chan, terribilia
in mari rubro. Item ſicut in mari rubro ſunt multi portus, ſic
in Chriſto paſſo multa vulnera. pſa. Qui diuiſit mare rubrum
in diuiſiones. Figura Exo. 14. Vbi mari rubro diuiſo, filij Iſrael
trãſierunt ad terram promiſsionis, Pharaone cũ exercitu ſub-
merſo. Si corpore Chriſti in paſsione diuiſo ab anima p̃ mortẽ
& in ſe p̃ vulnera, filij Iſrael.i. fideles animæ quæ ſub Pharao-
17 ne.i luciferi dominio ſeruierãt in luto luxuriæ, latere auaritiæ,
& palea ſuperbiæ in ægypto, vſq; ad terram promiſsionis para
diſi tranſierunt, & ipſe Pharao.i. lucifer cum demonum exer-
citu totaliter eſt contritus. Exo. 15. Qui ſubmerſit Pharaonẽ:
& exercitum eius in mari rubro. Vel dic q̃ aqua de ſe lympida
ſignificat animam, de ſe puram & mundã, quæ reuera tunc vn
dis rubeis.i. carnalibus vitijs inficitur, quando terræ rubeæ .i.
carni, vnitate ſuppoſiti ſociatur, ſicut patet quia peccatum ori
ginale contrahit, & rubedinem carnalis cõcupiſcentiæ ſecum
gerit. Hoc etiam ad ſocietatem malorum applica: quia.ſ. nulla
eſt perſona ita munda quæ ſi terræ rubeæ.i. perſonis luxurioſis
& carnalibus iungitur, quin colore.i. vitio conſimili vitiet̃. Al
lega illud prædictũ Exo. 15. Submerſit Pharaonem. &c. ¶ Ma
7 re eſt receptaculum oĩm aquarum tam dulciũ q̃ amararum, &
ſm philoſophum mare in ſuis mutationibus ſequitur motũ lu-
næ, & ſm eius influentiam minuit̃ vel auget̃. Mare ẽt ĩſpiſſat̃
ſm aſcenſum illius ſtellæ quæ canicula nuncupatur: quia tunc
mutat colorem, & efficitur nunc ceruleum, nunc viride, nunc
obſcurum. Mare inſup̃ ex ſuorum brachiorũ colliſione vẽtos
& turbines generat & p̃ducit, ſicut dicit Beda. Sic eccleſia eſt
habitaculũ aquarum dulciũ & amararũ.i. bonorum & malorũ
& ẽt ſequitur motum lunę.i. motum & influentiam diuinæ pro
uidentiæ, & volũtatis æternæ, quia.ſ. ſm lunę influẽtiam .i. ſm
diuinæ diſpoſitionis prouidentiã actiuè vel permiſsiuè diuer-
ſimodè operantem, mare.ſ. eccleſiæ militantis nunc eſt trãquil
lum per proſperitatem, nunc turbidũ per aduerſitatẽ, nunc au
getur numero credentium, nunc minuitur per incredulitatem
retrocedentium: quia.ſ. deo agente vel permittente numerus
diſcipulorũ creſcebat. Act. 6. Et multi diſcipulorum abierũt re
tro. Ioan. 6. Et qũ ſuper hemiſpherium huius mundi aſcendet
ſtella canicula.i. antichriſtus, in fine mundi, qui more canis ra
bidi multos inficiet per peccatum, tũc mare.i. eccleſia mutabit
colorem priſtinæ conuerſationis, & per errores fœdabitur p̃-
dendo calorem charitatis & dilectionis, quia.n. ibi calor & ar-
dor aduerſitatũ & tribulationum ab iſta ſtella ſuſcitabit̃, ideo
aquæ huius maris.i. populi eccleſiæ multipliciter mutabũtur.
Figura Apoc. 8. vbi ſtella ardens quaſi facula, miſſa eſt in ter-
tiam partem fluminum, & factæ ſunt aquæ amarę, & multi ho
minum mortui ſunt. Tertia pars fluminũ eſt eccleſia, quæ ve-
lut quoddam tertiũ de gentilibus & Iudæis eſt collecta, in q̃tũ
cadens & veniens ſtella iſta.ſ. improbus antichriſtus conuertit
aquas.i. populos in abſynthium & moriũtur homines p̃ pctm̃.
Vel ſi vis dic q̃ canicula ſtella feruida ardorem auaritiæ ſigni
ficat: quæ.ſ. mare.i. mũdum multipliciter turbat. vel mare.i. cor
humanum qũ in ipſum aſcenderit, valde fœdat, ipſumq; p̃ ma
la deſideria exagitat, & bonæ conuerſationis coloribus totum
8 priuat. Idem dic de cõcupiſcentia carnis. &c. ¶ A mari per oc-
cultos meatus prodeunt flumina & aquæ dulces, quæ terram
irrigant & fœcundant. Sic a deo inuiſibiliter procedit gratia:
quæ terram.i. animã irrigat, & ipſam facit herbas, arbores, flo-
res, fructus & folia.i. diuerſa virtutũ genera germinare Eccle.
1. Ad mare vnde exeunt flumina reuertuntur. Vel dic q̃ flumi
na.i. fluxus & ordo rerum, & etiam contingentiæ actuum hu-
manorum, a mari.i. a deo per occultos meatus ſuæ prouidẽtiæ
& ſuorum iudiciorũ dicuntur procedere, & ab ipſo tanq̃ a ci
primaria originaliter prouenire. vnde Thren. 3. Quis dixit vt
fieret dño non iubente? Et Amos. 3. Si erit malum in ciuitate q̃
non fecerit dñs. ¶ Secũdũ Baſilium in Hexame. mare eſt hoſpi
tium oĩm fluuiorũ, & fons imbriũ & aquarũ. Et eſt mare quo
ſibi diſcrepãtes populi copulant̃, & ipſo intermedio cõiungi-
tur. Eſt ẽt ſubſidium in neceſsitatibus, refugiũ in periculis, iti-
neris cõpendiũ, & laborãtibus lucrũ. Ratio autem quare mare
ſit amarum, eſt: quia calor ſolis ſubtiliores & aqueas partes
conſumit, vel facit exhalare, & remanent groſſę & fœculentę,
quæ calore ſolis plenius adurunt̃, & ſic in amaritudinẽ & ſalſe
dinem cõuertunt̃: quia de aduſtione gñatur ſalſedo, ſicut pa-
tet in aqua colata per cinerẽ, quæ ſalſa reperitur. Eſt aũt aqua
maris groſsior q̃ dulcis, & ex hoc nauigationi vtilior, q̃a nauis
p̃fundius mergitur in aqua dulci q̃ in ſalſa, & facili' ibi perit.
Ouum ẽt in aqua maris natat, qđ tñ ad fundũ deſcendit ſi fue-
rit in aqua dulci. Mare ẽt eſt ſuperfluus purgatiuũ, mortuorum
corporũ eiectiuum, fluxus continui fluminum & fontium ceſ-
ſatiuum, precioſorum lapidum generatiuũ, & licet ſit amarũ
& ſalſum ad potandum, tñ eſt plurium infirmitatũ curatiuũ, vt
eſt hydropiſis & vlcera. Sed econuerſo eſt capitis turbatiuũ,
vomitus & nauſeæ p̃uocatiuum cibi & potus & appetitus ab-
latiuum, aquarũ dulciũ receptarũ in amaritudinẽ cõuerſiuũ.
Item rõne luci per quem tranſit, eſt ſui ſaporis amari in dulce-
dinem mutatiuum. Mare eſt pœnitentia, tribulatio, vel tempo
ralis afflictio, vel ẽt religio vel eccleſia. Iſtud eſt.n. hoſpitiũ flu
uiorum.i. ſanctorum virorum, qui more fluuiorũ terram.i. ec-
cleſiam per doctrinam fœcundant & irrigant. Dicitur etiam
fons imbrium: quia ibi nubes.i. prædicatores imbrem doctri-
næ hauriunt & aſſumunt. Per mare populi copulantur, inquã-
tum per pœnitentiam mali bonorum collegio coniunguntur,
a quo diuiſi fuerant per peccatum. Eſai. 54. Aduena quondam
tuus adiunget tibi. Et eſt mare iſtud in peccatorum neceſsitati
bus ſubſidium, in tentationum periculis refugium, itineris ad
cœlum compendium, laborantibus in mercimonijs virtutũ lu
crum. Naum. 3. Cuius diuitiæ mare, aquæ muri. Mare ẽt pœni
tentiæ, religionis & tribulationis, nauigantibus ad portum pa-
radiſi eſt tutius q̃ aqua dulcis.i. q̃ ſtatus proſperitatis munda-
næ: quia nauis.i. bonus homo non tñ deprimitur verſus terrã
.i. ad amorem tẽporaliũ ſi ſit in mari pœnitentiæ, vel in tribula
tionis ſeu paupertatis amaritudine, ſicut ſi eſſet in aqua dulciſ-
ſima.i. in proſperitatibus & delicijs huius mũdi. Ouum etiam
fragile.i. imperfectus & peccator qui in mari pœnitẽtiæ & tri-
bulationis ad cœlum enatat, ſi in aqua dulci proſperitatis fue-
rit, ſubmergitur in infernum. Eſt etiam iſtud mare pœniten-
tiæ ſuperfluus purgatiuum per contritionem, mortuorum.ſ. pec
catorum eiectiuum per confeſsionem. Et eſt fluxus fontiũ ceſ
ſatiuum per lachrymarum redundationem, Precioſorum etiã
lapidum.i. virtutum generatiuum per omnem peccati abſter-
ſionem. Et licet mare iſtud potantibus ſit amarum, tamen infir
mitatum plurium peccatorum eſt ſanatiuum, & ratione vene-
rum terræ quas trahit.i. ratione Chriſti & ſanctorum, quos ma
re pœnitentiæ & tribulationis prius tetigit: aqua eius.i. aduer-
ſitas in dulcedinem conſolationis tranſmutatur, inquantũ per
conſiderationem tribulationis Chriſti & ſanctorum, dolor no
ſtræ miſeriæ temperatur. Ideo Iudith 5. Fontes amari obdulca
ti ſunt. Dicit etiam q̃ mare iſtud caput.i. mentem hominis tur
bat per contritionem 4. Regum 4. Caput meum doleo. Nau-
ſeam etiam motis humoribus peccatorum prouocat per con-
tritionem. Numeri 21. Anima noſtra nauſeat. Appetitum etiã
immutat per deliciarum & vitiorum deteſtationem, & per bo
norum ſpiritualium dilectionem. Iob 6. Animæ eſurienti.i. pœ
nitenti, quę amara ſunt.i. opera pœnitentiæ, dulcia eſſe viden-
tur, & quæ prius cum eſſet in delicijs, nolebat tangere aĩa mea,
modo p̃ę amaritudine.ſ. pœnitentię, cibi mei ſunt. Ideo benè
dicitur quod mare aquas dulces amaricat: quia omnes mundi
dulcores & delicias facit amareſcere in corde pœnitẽtis. Thre
no. 1. Et ipſa repleta eſt amaritudine. ¶ Secundum Ariſto. libr. 10
de elementis, mare ſecundũ motum lunę ſuas mutat & variat
qualita-

qualitates. vnde ſi aliquis fluuius ſm ſuum motum naturalem
fluit in mare, ſi tunc quando mare intrat, luna oriatur in illa re
gione, eadem hora diei, ac ſi eſſet fluuius per violentiã repreſ-
ſus, in ſeipſum reuoluitur verſus originem, & reflectitur cõtra
motum proprij ſui curſus. Sicut.n. ferrum relicta natura pro-
pria ſequitur adamantem, ſic mare ſequitur motum lunæ. Per
mare quod ſemper fluit & refluit, intelligo hominis voluntatẽ,
quæ de vno propoſito in aliud continuè fluctuat & mutatᷓ, qa
Vult & non vult piger. Prouer. 13. Per lunam quæ a ſole lumen
accipit, & qñq; totaliter obſcuratur, intelligo gratias & virtu-
tes, quæ a Chriſtu immediate oriuntur, & nunc minuuntᷓ, nũc
augentur, & qñque per peccatum mortale totaliter obſcuran
tur. Vel per lunam accipe voluntatem diuinã, quæ nunc eſt no
bis lucida per proſperitatem qua nobis dat. Nunc verò obſcu-
ra dicitur per aduerſitatem quam immittit. Aliqñ etiã lũa eius
nobis occultatur per æternam damnationem, qua percutit. Si-
cut igitur mare ſequitur motum lunæ, ſic etiam per motũ & ꝑin
ſpirationem voluntatis diuinæ, gratiarum etiam & virtutũ de-
bet voluntas humana totaliter regulari, ita vt dicat homo deo
illud Lu. 22. Verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Et iõ
ſi aliquis fluui⁹.i. aliqua mollis fluxibilis & carnalis cogitatio,
in mare voluntatis noſtræ intrat, ſi in illa hora oriatur luna in
regione cordis noſtri.i. ſi perceperimus quid dictet dei volun-
tas faciendum, & ſi aliqua ſpũalis conſideratio præ oculis ha-
beatur, ſtatim per influentiã huiꝰ lunæ debet fluuius carnalis
delectationis & cogitationis repcuti, & ne mare voluntatis no
ſtræ introeat, impediri, & ſic debet mare.i. voluntas noſtra ſm
influentiam lunæ.i. voluntatis diuinæ attrahi & leuari. Et ſicut
aquæ maris ſunt ſalſæ & amaræ, aq̃ aũt fluminis repcuſsi dul-
ces: ſic in volũtate debent aquæ.i. affectiones & cogitatus ama
ri per pœnitentiã & cõtritionẽ, admitti aquæ vero dulces.i. co
gitationes carnales ſunt penitus repellendæ. pſal. Iordanis cõ-
11 uerſus eſt retrorſum. ¶ Secundum Ariſt. in li. Meteo. Mare eſt
oĩm fluuiorum & aquarum principiũ & origo, & aquarũ qui-
es & plenitudo. Et iõ mare in nubes, fontes, & flumina diuiditᷓ,
& aqua eius occultè ad vegetationẽ oĩm impartitᷓ. Mare iſtud
eſt beata virgo, in qua reperitur gratiarũ oĩm plenitudo, & iõ
in nubes.i. in prædicatores & perfectos, in fluuios.i. in pctõres
& infectos, & in fontes.i. in proficientes & refectos. &c. a mari
iſto.i. a Maria diuiditur & mittitᷓ copia gr̃arũ. Hiero. Cęteris p
partes, Mariæ aũt tota ſimul ſe infudit plenitudo gratiæ. Ioã. 1.
De plenitudine eius omnes accepimus. Et ſicut in mari ponitᷓ
vas terreũ crudum, vel ſine igne factum, ibi ſm Ariſt. lib. 8 de
animalibus, p diem & noctem ingredit aqua dulcis, ſi tñ clauſum
fuerit, alias nunq̃, ſic verè in vaſe virgineo Mariæ, q̃.ſ. fuit cru
da & non cocta, ſine igne concupiſcentiæ carnalis, vndiq; clau
ſa per integritatem pudicitiæ virginalis, dũ eſſet in mari mũdᷓ
huius.i. in amaritudine pœnæ, intrauit, in eã aqua dulcis.i. dei fi
lius Ieſus Chriſtus, qui in ea fuit inuiſibiliter & mirabiliter in
carnatus. Ioan. 20. Venit Ieſus ianuis clauſis. Et ſicut mare eſt
hoſpitium fluuiorũ. &c. ſic Maria &c. Expone ſicut ſupra. §. 9.
¶ Secũdũ Bedam ex colliſione brachiorum maris, q̃bus cingit
12 terrã, venti multotiens generantᷓ. Sic verè quãdo brachia eccle
ſiæ.i. ſeculares & clerici, ſe per inuidiam & irã colliduntᷓ, tunc
ſn eis diuerſi venti tribulationum & fluctuũ generantᷓ. Iob 30.
Quaſi ſuper ventum ponens, colliſiſti me validę. ¶ Secundum
13 Ariſtotelem in lib. meteoror. in mari ſunt aquæ dulces, & ama
ræ; ſed amaræ & ſalſæ propter terrenitatis & grauitatis põdus,
in terra remanent, dulces autem per ſolis inflammationem ſu-
perius euaporant, fiuntq; nubes, ex quibus imber reſoluitur, a
quo terra poſtmodum irrigatur. Sic verè in mari huius mundi
ſunt duo genera aquarum.i. hominum: quia aquæ multæ popu
li multi. Apocal. 17. Amaræ & dulces.i. boni & mali. Sed aquæ
amaræ & ſalſæ.i. peccatores propter grauitatẽ accidiæ qua prę
muntur, & propter terrenitatem auaritiæ qua grauatur, in ter
ra remanent per affectum.i. in bonis terrenis & tpalibus mun
di huius, in quibus.ſ. totam fiduciam ſuam ponunt. Sed aquæ
dulces.i. boni hoies, per ſolis iuſtitiæ influentiã ſuperius ad bo
na cœleſtia eleuantur, & ibi per ſanas affectiones euaporãt, &
in nubes.i. in viros perfectos cõuertuntur, & maximè qñ fiunt
prædicatores, quia tunc ab ipſis tonitruum prædicationis, ful-
gor, honeſtæ conuerſationis, aqua bonæ doctrinæ, conſilij &
eruditionis, ad terram.i. ad terrenos inferius deriuãtur. Exodi
14. Erat nubes tenebroſa Illuminãs noctem. Expone & applica
Vel dic q̃ iſtæ duæ ſpecies aquarum, ſunt.i. duo genera animarũ
.ſ. dulces & bonæ, quæ ſurſum ad paradiſum aſcendunt, amarę
& peccatrices, quæ inferius ad infernum deſcendunt. Eccle. 3.
Quis nouit ſi ſpiritus hominum aſcẽdat ſurſum, & ſpiritus iu
mentorum deſcẽdat deorſum? Vel dic q̃ mare eſt cor, vbi ſunt
aquæ dulces & amaræ.i. cogitationes rationis & ſenſualitatis. Il
læ ergo naturaliter ſurſum tẽdunt, iſtæ verò naturaliter ima pe
tunt. ¶ Mare Põticum quod eſt ab aquilone, propter paucita- 14
tem caloris partium illarum &, ꝑpropter aquarum dulcium ibi
influentium multitudinem, parum eſt amarum, imo quaſi dul
ce reperitur. Sic mundus propter aquarum dulcium.i. delecta
tionum quantitatem, & propter caloris charitatis paucitatem,
parum eſt amarus.ſ. malis ipſum bibentibus, imo dulcis & ſa-
pidus eſt eiſdem. Quia pro certo cauſa quare mundus videtur
eis dulcis, eſt defectus caloris charitatis, & abundantia dulce-
dinis carnalitatis. Iob 6. Animę eſurienti quæ amara ſunt, dul-
cia eſſe videtur. Vel iſtud eſt peccator, qui ex prædictis cauſis
per contritionẽ nõ amaricatur. ¶ Mare eſt aquarum collectio, 15
quæ eſt in fluxu & refluxu cõtinuo, p motu lunæ. Et ſunt aquæ
iſtæ ſpumoſæ & fluctuoſæ, & eſt mare habitaculum omnium flu-
uiorum. Eſt etiam maris aqua amara, quia per calorẽ cœleſtẽ
partes humidę & dulces exhalant, & remanent groſſę & fæcu
lentę, quæ magis ac magis adultæ, in amaritudinem conuertũ-
tur. Præterea mare licet ſit amarum, eſt tamen dulcium piſciũ
nutritiuum: quia.ſ. ibi eſt aliqua dulcedo, quam ſugũt & in cor-
porant ſibi piſces. Eſt etiam monſtrorum mirabilium produ-
ctiuum, & eſt etiam continuo fluxu & refluxu ſuipſius cõmo-
tiuum. Talis eſt mundus, continuè.n. fluit & refluit de vno ſta-
tu ad alium, & hoc ſm motum & influentiam lunariam, per q̃
intelligo fortunam ſeu prouidentiam, quæ occultè & inuiſibi
liter mare mouet.i. mundum, & ipſum facit p pſpera & aduer-
ſa nunc turbidum, nunc tranquillum, nunc minui, nunc auge-
ri, quia oẽs motus & varietates ſeculi ſm dei prouidentiã or-
dinantur, & eius motus & tribolationes, variationes & muta-
tiones, vel actiuè vel paſsiuè per eius occultam ordinationem
& influentiam regulantur. Eſa. 51. Conturbo mare, & intume-
ſcunt fluctus eius. vnde dicitur Amos 4. q̃ non eſt malum in ci
uitate quod nõ faciat dñs. Aquæ hu⁹ maris ſunt populi, & tri-
bus, & linguæ. Aquæ multæ populi multi. Apoca. 17. Iſtę ergo
aquæ.i. ppli mũdiales ſunt ſonori per lites & cõtentiones, ſunt
ſpumoſi per peccatorum & malarum cogitationum emiſsio-
nes: quia impij ſicut mare feruens, quod quieſcere non valet.
Eſa 57. Sunt motiui & inſtabiles per diuerſorum negociorum
euagationes, ſunt amari per diuerſas triſtitias & turbationes.
Iõ Apo 8. Multi hoĩm mortui ſunt ex aquis, quia amarę factæ
ſunt. Cauſa aũt quare hmõi aq̃.ſ. mũdani amaræ fiũt.i. triſtes
& turbulenti, eſt iſta: q̃a.ſ. calor auaritię facit euaporare aquas
dulces.i. dulcorẽ deuotionis, gratiæ, & cõpaſsionis, ita q̃ in cor
de eorum non remanent niſi fęces, & partes groſſę.i. Amor &
affectio temporalium. Et quia magis ac magis aduruntur calo
re auaritiæ, ideo per rancorem & triſtitiam, per horrorem &
inuidiam, in totalem amaritudinem conuertuntur, quia p cer
to fœces diuitum non cauſant in corde lætitiam, ſed timorẽ &
ſollicitudinem & dolorẽ. Iob 20. Panis eius in ventre eius con
uertetur in fel aſpidum intrinſecus. In iſto tamen mari mundi
ſunt piſces dulces.i. homines delicioſi, qui inter aquas amaras
.i. inter mundi amaritudines & dolores inueniunt aliquã dul-
cedinem.ſ. proſperitatis & deliciarum, quam.ſ. ſibi incorporãt,
attrahunt, atq; ſugunt, & ſic impinguantur, dilatantur, recalci
trantq; contra Deum. Mũdus.n. qui in ſe eſt amariſsimus, iſtis
videtur eſſe dulciſsimus & amenus. Iudith 5. Fontes amari ob
dulcati ſunt. Et ſicut piſces amari cum ſagena extrahuntur, &
ſquamis & veſiculis ſpoliantur, & in calderia decocti, a lecca-
toribus comeduntur, ſic delicioſi cum ſagena mortis, quæ par
uos & magnos extrahit a mari mundi, extrahuntur. Capietur
in ſagena mea. Ezec. 12. Et ſquamis ſeſe præmẽtibus (Iob 41.)
& veſiculis.i. amicis & parentibus, diuitijs & honoribus ſpo-
liati, & in inferni calderia cocti, a demonibus comedũtur. Iõ
dicitur Ezech. 38. Commouebũtur a facie mea piſces maris.i.
delicioſi & luxurioſi, beſtiæ terræ.i. auari, & volucres cœli.i.
ſuperbi. Et ideo iſtud mare dicitur origo & habitaculum flu-
uiorũ: quia fluuij.i. delicati in mari mũdi hoĩs habitãt & quie
ſcunt. Eccle. 1. Oĩa flumina intrant mare. Vel dic q̃ mors ſolet
a mari mundi aquas dulces.i. bonas pſonas tollere, & ſic in ma
ri ſolẽt aq̃ amarę.i. pſonæ defectuoſæ & inutiles remanere. Sap.
4. Raptus eſt iuſtus, ne malitia mutaret intellectũ eius. Vel dic
q̃ in mari amaro ſunt piſces dulces: quia.ſ. in ipſo mũdo tẽpe-
ſtuoſo & iniquo, inter ipſa mõſtra.i. inter pctõres inueniuntur.

piſces dulces.i.homines aliqui boni & benigni,dulces,viſcero
ſi,miſericordes & pij.Vel dic econuerſo ꝙ in amaritudine ſta
tus religionis inueniuntur multi dulces.i.delicioſæ conuerſa-
tionis.Eſa.5.Ponentes amarum in dulce,& dulce in amarum.
16 ¶ Amor mundi ſimilis eſt mari, quod eſt fluctuoſum, ſalſum
amarũ,& ſequit̃ motũ lunæ.vñ creſcente luna creſcit,& decre
ſcente decreſcit.Sic mundi amor ſemper habet aliquam ſalſe-
dinem peccati:quia.ſ.auarus auarum, luxurioſus luxurioſum
diligit.Lu.6.Peccatores diligentes ſe diligunt.Iſte etiam amor
ſequitur motum lunæ proſperitatis & fortunæ,quia.ſ.quãto in
luna.i.in homine maior eſt lux ꝓſperitatis,tanto mare.i. amor
mundanorum amicorum ad eum plus abundat, & econtra ſi
lux proſperitatis deficit,etiam mare.i.amor mundanorũ ami-
corum circa eum tunc decreſcit.vnde de amico falſo dicit̃ Ec-
cleſ.13.Si habueris,conuiuet tecum,ſi nihil habueris, derelin
quet te.Mare igitur.i.amor mundanus,vel etiam cor humanũ
& generaliter omnes illi in quibus luna.i. mundi ꝓſperitas do
minatur,& qui ad iſtam lunam(quæ de ſe eſt mutabilis & va-
ria)principaliter attendunt,& per eam regulantur,inquieti &
inconſtantes efficiuntur.,Et iſta pro certo eſt ratio quare cor-
da ſunt inquieta & vaga mundanorum. Auguſtinus. Inquietũ
eſt cor meum bone Ieſu donec quieſcat in te. vnde illud præ-
dictum Eſa.57.Impij ſicut mare feruens, quod quieſcere non
valet. Vel dic ꝙ luna eſt anima,quæ.ſ.mare.i. corpus debet re-
gere,& non econuerſo. Vel dic ꝙ luna perfecta in æternum,&
teſtis in cœlo fidelis,eſt deus vel bon⁹ prælatus. Mare verò eſt
inferior ſubditus,qui.ſ.debet ſe iſti lunę.i.deo vel bono præla-
to conformare, & ſecundũ ꝙ plus viderit in eo de lumine bo-
norum exemplorũ,debet aquas ſuæ virtutis & gratiæ plus au-
gere,& ſe eis in omnibus conformare. Eſa.14.Similis ero altiſ-
ſimo. Vel dic econtra ꝙ luna eſt vanus & mutabilis prælatus,
cui.ſ.conformatur mare.i.malus & fluctuoſus ſubditus. Eccle.
17 27.Stultus autem mutabitur vt luna. ¶ Mare eſt tempeſtatũ &
fulgurum cauſatiuum,& nubium & turbinum productiuum,
tumultuum & fluctuum nutritiuum,radiorũ ſolarium interce
ptiuum,calorum etiam ſolarium repreſsiuum, & in aere cali-
ginis inductiuum. Sic rectè mundana proſperitas tempeſtatẽ
tribulationum alijs cauſat,nubes turbines & caliginem igno-
rantiæ & falſitatis generat,& lucẽ veritatis obnubilat, tumul-
tus diſcordiæ nutrit,& radios ſolis.i. diuinam gratiam obum-
brat & abijcit,& ſuis vaporibus.i.ſuis prauis amoribus mentẽ
refrigerat,& calorem feruidę charitatis ſubuertit. Sicut etiam
mare ſæpe colores ſuos mutat,ſeſe etiam cõtinuè mouet & agi
tat,ſic mundi proſperitas nunquam in vno perſeuerat,ſed con
tinuè fluctuat,& nunc creſcendo,nunc deficiendo variè ſe re-
18 tractat.pſal.Mirabiles elationes maris.¶ In mari ſm Iſido.ſunt
multa pericula. Eſt.n.ibi vnum periculũ quod dicitur Scylla
quod nihil eſt niſi eminens ſaxum vbi colliduntur fluctus,
& ſtrepitum faciunt, ad quod colliſæ naues vix a naufragio ſal
uæ fiũt. Eſt etiam ibi aliud periculũ quod dicitur Charybdis,
quod eſt mare voraginoſum, quod naues attrahit & deglutit.
Aquam.n.accipit vt iterum euomat,& econuerſo,ſm Iſido.li.
13.c.de æſtibus maris. Et eſt ibi aliud periculum quod dicitur
Syrtis,quod eſt inæqualitas fundi in mari vadoſo, qa arena in
cumulos congregata,& ab inferiori per ventum continuè mo
ta & agitata,& ad modum quæ mora & ventilata, naues impe
dit tranſnatare. Eſt etiam ibi aliud periculum quod dicitur Bi
thalaſſus,quod eſt terra bituminoſa & glutinoſa,in qua ſic for
titer hæret nauis,ꝙ a vẽti impulſibus non mouetur. Hæc ſunt
quattuor notabilia pericula,maris mundi. Per primũ.n.ſ.ſcyl-
lam,intelligo eminentiam dignitatum,in qua omnes fluctus
maris.i.ambitioſorum mũdanorum deſideria reflectuntur, &
pro eis acquirendis cum eis continuè reluctantur. Et cum ibi
per immoderatum affectum nauicula mentis impingitur,mor
tis æternæ periculum reportatur. pſalm. In ſpiritu vehementi
conteres naues tharſis. Per charybdim intelligo amorẽ mun-
di,qui ſemper aquam attrahit,quia amor mũdi non eſt niſi ꝓ-
pter attractionem propriæ vtilitatis,& diuitiarũ lucrũ. Aquã
etiam diuitiarum euomit vt recipiat: quia peccatores peccato
ribus fęnerantur, vt recipiant æqualia. Lucæ 6. Per ſyrtim aua
ritia ſeu perſonarum acceptio deſignatur, quæ in mari mundi
inæqualem fundum facit: quia.ſ.vno loco.ſ.in pauperibus, ni-
hil ponit de arena diuitiarũ,ſed ſatis de aqua tribulationũ. In
alijs.ſ.in diuitibus ponit magnos cumulos arenarum.i. diuitia
rum abundantiam, & parũ de aqua tribulationis. Et ſic nauis
arenis diuitiarum impingens per amorem immoderatum, de
facili ſubuertit̃ in peccatũ. De iſta fundi inæqualitate dr̃.ff. de
ac.emp l.1.Quod vni(inquit)ſupereſt, plerunq; accidit vt al-
teri deſit. Et apoſtolus 1.ad Corin.11.Alius inquit eſurit, alius
quidem ebrius eſt.quia vt dr̃ Mat.25. Habenti dabit̃,& abun-
dabit. Per quartum periculũ Bithalaſſum intelligo luxuria,
quæ ita ligat fortiter & aſtringit, ꝙ nauem voluntatis vel ani-
mæ ibi per immoderatum affectum impingentem ex toto deti
net,& arreſtat. Prouer.7.Irretiuit eũ multis ſermonibus.& Ec-
cleſi.7. Inueni mulierem morte amariorẽ. vincula ſunt manus
eius. Bene ergo dicitur Eccl.43.Qui nauigant mare, enarrant
pericula eius. De alijs autem periculis maris ſicut de rupibus,
adamãtibus,& Syrenibus,& alijs monſtris, vide in titulis ſuis,
ſ.in libro de lapidibus,& in libro de piſcibus. ¶ Mare eſt ſinus
& habitatio omnium fluuiorum, quia ibi oẽs aquæ & flumina 19
terminantur,& ibi tãquam in finale hoſpitium hoſpitantur &
concluduntur. Talis eſt mors: quia in eam oẽs aquæ & flumina.i.
homines magni & parui finaliter tanquam in finale hoſpitium
concludũtur. Ideo dr̃ Iob 30.Scio ꝙ morti trades,me vbi con-
ſtituta eſt domus oĩ viuenti. Sed ſicut dr̃ Eccleſi.1.Omnia flu-
mina intrant mare,vt iterum fluant. Quia oĩs caro licet modo
a mari.i.morte neceſſario abſorbeatur,tñ in die reſurrectionis
vltimæ iterum fluet.ſ.de morte ad vitam. Figura Apoc.21.vbi
dicitur ꝙ prima terra abijt,& mare iam non eſt,quia abſorpta
eſt mors in victoria 1.ad Corin.15.quia mare.i.mortalis natu-
ra abijt.ſ.primo in morte,ſed facta reſurrectione iam non erit.
Præcipitabit.n.dñs mortem in ſempiternum, ſicut dicitur Eſa.
25. Et ſicut mare non impletur propter flumina,licet magis &
minus abundare videtur ſm influentiam lunarẽ, ſic mors non
impletur, Abac.2. Sed ſm lunarem influẽtiam.i. ſm occultam
dei prouiſionem, plures aquæ in mari.i. plurium hominum vel
paucorum mortalitas efficitur in hoc mundo. Eſa.9. Nouiſſi-
mo aggrauata eſt via maris trans Iordanẽ. Et ſicut de mari pu
riores aquæ euaporant,& amaræ remanent, ſic in iudicio & in
morte,ſancti qui non ſunt mortui,ſurſum ad cœlum aſcendẽt,
peccatores verò cum ipſa morte perpetuam manſionẽ faciẽt.
Eſa.28.Pepigimus fœdus cum morte. Vel dic ꝙ mare amarũ,
eſt infernus, in quo pro certo aquæ dulces.ſ.mundi carnales &
delicioſi hoſpitantur,& in quo fluctus & tempeſtates tribula-
tionum inueniuntur,& in quo monſtra perículoſa.i. dæmones
commorantur,& in quo procul dubio flumina.i. mundi diuitię
in amaritudinem conuertuntur. pſa. Transferentur montes in
cor maris. Et iterum pſal. Inimicos eius operuit mare. ¶ Mare
Mediterraneum dicitur ſm Iſid. magnum mare, in quo ſunt 20
diuerſi ſinus & reflexiones, inter quos ſinus. Ponticus eſt cæte
ris dulcior, nebuloſior, & obſcurior propter aquarum dulciũ
influentium multitudinem, habens a tergo Meorides paludes.
Sic ſacra ſcientia per medium terræ.i.eccleſiam tranſit, habẽs
plures ſinus & reflexiones.i.plures libros, inter quos ſinus põ
ticus.i.liber euangelicus cæteris dulcior eſt guſtui intellectus
propter aquarum dulciorum.i.verborum actuum Chriſti de-
lectabilem multitudinem influentem. eſt tamen obſcurus &
nebuloſus per ænigmata & figuras, quia ſicut dicitur Mat. 13.
Chriſtus ſine parabolis non loquebatur eis. Et habet a tergo
meotides paludes.i.ſcientias ſeculares, quæ.ſ. retro dicuntur
eſſe, tanquam diuinæ ſapientiæ inimicæ, quia ſapientia huius
mundi inimica eſt deo. ad Rom.8. Et rectè paludes huiuſmodi
ſcientiæ dicuntur: quia omnes ſunt luto carnalitatis & auaritię
terrenæ permixtæ, inquantum ad lucra temporalia ordinãtur.
¶ Secundum Ariſtotelem in libro de vegetabilibus, mare ha- 21
bet durum fundum, littus ſolidum, durum & arenoſum, ideo
terra mari propinqua arenoſa eſt,& ſine humore, ibi tamẽ ſę-
pe generantur lapides precioſi. Sic religio ſita prope mare
pœnitentiæ,& in amaritudine paupertatis, eſt arenoſa per hu
militatem, ſicca per caſtitatem,& ad modum arenæ infructiſe
ra per paupertatem, ibi tamen lapides generantur.i. bonę per-
ſonæ & ſanctæ virtutibus & moribus precioſæ. Per arenam.n.
& ſabulum quod parum appreciantur,& tamen vna cum cal-
ce in ædificijs ponitur, rectè humilitas deſignatur, quæ cum
calce feruentis charitatis coniuncta, cementum debet eſſe ędi
ficij mentis noſtræ. Figura Exodi 2. vbi Moyſes.i. bonus reli-
gioſus poſtquam ægyptium.i.diabolum iugulatum, vel pecca
tum ipſum ſub humilitatis ſabulo ſepeliuit, Pharaonis impe-
rium refugiens, Ægypti.i.mũdi habitacula prætermiſit. Sicut
enim in mari ſunt aquæ amaræ, in quibus tamen viuunt piſces
dulces, ſic in religione licet amaritudo tribulationum abũdet,
ibi tamen piſces dulces.i.viri deuoti viuunt, aquis amaris prę-
dictis

dictis.i.miſerijs & tribulationibus Aſſueti. Et ꝙ arena ſit ter-
22 minus maris, vide.c.de Arena.¶ Secundum Ariſtotelem mare
ſoſpiſſatur poſt aſcenſum ſtellæ quæ canicula nuncupatur, co-
loremque mutat, & nunc efficitur ceruleum, nunc viride, nũc
turbulentum. Plinius etiam lib.9.c.16.ait ꝙ hoc fit maximè in
boſphoro, vbi alge & piſces ſuperferuntur, omnia ab imo ver-
ſa. Sic verè quando in mari religionis aſcendit canicula.i. aua-
ritia, quæ more canis habet appetitum inſatiabilẽ (quod.ſ.tunc
factum eſt quando religio & eccleſia bonis fuit temporalibus
impinguata) ſtatim pro certo per diuerſa vitia fuit turbata, &
colorem honeſtatis amittens, nunc in vnum peccatum, nũc in
aliud commutata eſt, ſicut patet ꝙ aliquando auari & cupidi
religioſi de officio ad officium, de ſtatu ad ſtatum anhelant, &
ſe quantum poſſunt erigunt, vt ad gradus altiores aſcendant,
& ipſi in ſe turbantur, & alios oẽs turbant. Iſta.n.peſsima ſtel-
la.ſ.auaritia & ambitio, piſces maris.i.ipſos religioſos & cleri-
cos facit per elationem ſuperferri, & omnia contra ordinẽ ab
imo humilitatis inuerti. Sicut antè aqua maris fluit ſemp & re-
fluit, ſic cor ambitioſi & auari ſemper fluit ad aliquid acquirẽ-
dum, & nunquam per ſufficientiam proprij ſtatus quieſcit, ſed
ſemper aliquid aliud appetit & requirit Prouer.13. Venter im-
23 piorum inſaturabilis.¶ Mundus ſimilis eſt mari, religio naui,
portus noſter eſt paradiſus, intra igitur nauem ne ſubmerga-
ris. Figura Ezech.12 Fili hominis vaſa tranſmigrationis fac ti-
bi in humeris portaberis, in caligine efferéris. Fode inquit pa-
rietem, faciem tuam velabis, ne videas oculo terram. Fode igi-
tur parietem corporis per pœnitentiam, noli videre terram &
terrena per auaritiam, intra caliginem tribulationum, & tranſ
24 migra in naui religionis in cœli portum. &c.¶ Nauis in maris
fluctibus multis cauſis mergitur. Quãdoque propter ventos,
fluctus, & turbines quibus operitur. Quandoque propter ae-
rem turbulẽtiam & obſcuritatem, propter quam rectitudo iti-
neris impeditur. Item quando venti contrarij oriuntur, quia.ſ.
quanto per vnius venti impetum citius mouetur ad portũ, tan
to per ventum cõtrarium impetuoſius fertur ad præcipitium.
Sic verè in mari huius mundi nauis.i. anima multis cauſis ſub
mergitur per peccatum.ſ.propter turbines inuidiæ, vel aduer
ſitatis & violentiæ. Propter caliginem erroris, hæreſis, & igno
rantiæ Propter ventos cõtrarietatis, diſſenſionis, & diſcordiæ.
Et quanto nauis animæ per ventum tranquillum pacis & amo
ris, ad portum citius ducitur paradiſi, tanto per diſcordiam ab
eo retardatur. Mat.14. Nauicula in medio mari iactabatur ma
gnis fluctibus. Dan.7. Quattuor venti pugnabãt in medio ma-
25 ri.¶ Pelagus eſt latitudo maris ſine littore, ſine portu, ſm Iſi-
dorum, ſummam habens profunditatem, inſtabilitatis & mo-
tus continuitatem, monſtrorũ & beluarum diuerſitatem, va-
poris & fumoſitatis generans denſitatem, obnubilationem, &
obſcuritatem, ventorum mutatione recipiens coloris mutabi-
litatem, ea ſua colliſione ſpumarum generans fœditatẽ, & tu-
multuoſam reddens ſonoritatem. Rectè talis eſt peccator, quia
propter appetitum ſuorum irrefrenabilitatem, ſine littore dicĩ
poteſt. Littus.n.tenet & terminat fluxus maris. Peccator aũt a
nemine terminatur, nec a ratione ſiſtitur, nec a malo ſuus im-
petus refrenatur. Sine portu etiã dicitur: quia nunquã ad por-
tum gloriæ applicat Eſa.57. Impius ſicut mare feruens: q a igi
tur portus eſt quo paradiſum intramus. Iſte dicitur profundus
propter peccatorum occultationem, quia ſicut res profundæ
non videntur, ſic nec iſti peccata ſua volũt videri. pſalm. Qui
conturbas profundum maris. Et dicitur inſtabilis & motiuus,
propter volũtatum & propoſitorum mutabilitatem: quia mo-
do vult vnum, modo aliud. Prouer.13. Vult & non vult piger.
Prouer.19. Multæ cogitationes verſantur in corde. Eſt etiam
monſtrorum inconſuetorum.i. malorum operũ productiuus
quia peccatores regulantur in rebus inconſuetis, qñ eis aſcri-
buntur. Hiere.50. Terra ſculptilium eſt, & in portentis gloria-
tur. Item vapores & fumoſitates.i.diuerſas ignorantias habet:
quia nihil videt niſi in terrenis. ideo pſal. Obſcurẽtur oculi eo
rum ne videãt. Item colorum mutationem recipit ꝓpter ven-
tum: quia.ſ.ſecundum ventorum vanitatis mundanæ, peccatores
mundani de vno colore conuerſationis ad aliũ ſe conuertunt.
Hoc patet in ritibus quotidianis, & in mutationibus veſtium
& geſtuum. Eccleſ.27. Stultus mutabitur vt luna. pſal. Monea
tur mare & plenitudo eius. Item ex ſui colliſione & diſcuſſio-
ne, immunditiam cogitationum, & ſpumarum generat fœdita
tem, & per tumultum diſcordiæ vocum & iniuriarũ detractio
num & contumeliarum, efficit ſonoritatem. ideo Eſai.5. Sona
bit in die illa ſuper eum ſicut ſonitus maris. Bene ergo dicitur
illud Eſa.57. Impius ſicut mare feruens quod quieſcere nõ va-
let, & non eſt pax impijs, dicit dominus. Mare Caſpiũ in hoc
eſt mirabile ſm Solinum: quia imbribus maciatur & decreſcit
æſtibus verò augmentatur & creſcit. Huic ergo ſimiles ſunt qui-
dam quibus plus proficiũt æſtus aduerſitatis, ꝙ̃ imbres proſpe-
ritatis: quia.ſ.quidam ſunt qui in æſtu aduerſitatis ſolent virtu
tibus augmentari, in imbre verò proſperitatis ſolent meritis
maciari. vel dic ꝙ æſtus ſignificat charitatem, imber verò car-
nalitatem: quia pro certo carnalitas aquas deuotionis in nobis
attenuat, quas tamen charitas augmentat.

De Abyſſo *Cap. 12.*

1 ABYSSVS eſt aquarum profunditas impenetra
bilis, ad quam ſolis vel lucis effuſio nõ attingit,
Ideo dicitur abyſſus, quaſi ſine baſe.i. ſine fun-
damento: quia eius fundus videri non põt. Vel
dicitur quaſi ſine byſſo.i. ſine cãdore, vt dicit Iſi
dorus. Habet igitur abyſſus profunditatẽ & ob-
ſcuritatem, omnium aquarum capacitatem, inſcrutabilis inex
hauribilitatis inſatiabilitatem: quia nunquam tot aquas ſuſci-
pit, quin plures ſuſcipere poſsit. Talis eſt infernus, obſcurus ſi-
ne lucis cãdore, impenetrabilis & inſcrutabilis: quia nemo po
teſt excogitare quanta ſit ibi profunditas tormentorum. Pro-
fundum abyſsi quis dimenſus eſt? Eccleſ.1. Eſt igitur infernus
inſcrutabilis propter pœnarum qualitatẽ, inexhauſtibilis pro-
pter pœnarum pluralitatem, inſatiabilis propter ſuam maxi-
mam capacitatem, quia nunquam tot aquas.i.tot animas reci-
pit: quin plures recipere paratus ſit. Ideo Prouer.27. Infernus
& perditio non implebuntur. Et ſicut abyſſus fluuios attrahit
& abſorbet, ſic infernus homines delicatos Eccleſi.1. Omnia
flumina intrant mare, & mare nõ redundat. Vel dic ꝙ abyſſus
eſt peccator, qui candore & luce gratiæ, & fundamẽto ſeu ba-
ſe.ſ. Chriſti, ſeu etiam ſpei & conſtantiæ, caret. Iſte eſt ergo in-
ſatiabilis per auaritiam, inſcrutabilis per malitiam, obſcurus
per ignorantiam, ſine candore caſtitatis, & ſine baſe firmita-
tis. Gene.1. Tenebræ erant ſuper faciem abyſsi. Vel abyſſus eſt
deus, qui eſt inſcrutabilis & profundus, & infra ſe rerum om-
nium contentiuus. Eccle.1. Profundum abyſsi quis dimenſus
eſt? Vel abyſſus eſt vir iuſtus profundus humilitate, capax cha
ritate, inſcrutabilis ſubtilitate, ſonorus & clamoſus prædica-
tionis ſedulitate. pſal. Abyſſus abyſſum inuocat. Vel abyſſus
eſt mors, quæ omnia deuorat & abſorbet. pſal. De abyſsis ter-
ræ iterum reduxiſti me. Vel abyſſus eſt immenſa gloria para-
diſi, continens copiam inexhauſtibilium gratiarum. pſal. Ad-
aquauit eos velut in abyſſo multa.

De Fluctibus. *Cap. 13.*

FLVCTVS agitatione ventorum aquarum mo- 1
uentes, & ſe inuicem collidentes, ſpumam gene
rant, & fundi arenæ particulas eijciunt & emit-
tunt, quæ interius latitabant. Sic fluctus iræ &
triſtitiæ aquã conſcientiæ agitant & cõturbãt, &
ſpumam diuerſarum cogitationum faciunt ema
nare, & multa ſecreta quæ in fundò conſcientiæ latitabant, vo-
munt exterius & declarant: iuxta illud Hie.31. Turbat mare,
& ſonant fluctus eius. vnde Eccl.21. Nõ eſt ſenſus vbi eſt ama
ritudo. Vel dic ꝙ fluctus ſunt mundani peccatores, qui ventis
& vanitatibus agitati, ſeſe per lites & diſcordias impetunt &
conturbant, & ſpumam immũdorum verborum per iniurias,
detractiones & inuaſiones emittunt, & lapillos volũtatum &
affectionum ſuarum, ac etiam malorum propoſitorum quę la-
tuerant, oſtendunt, declarant, & etiam manifeſtant: quia ſicut
dicitur Prouer 29. Totum ſpiritum profert ſtultus. Adiũge ſi
vis. §. ſequentem.¶ Fluctus intumeſcunt in mari ex venti ſub- 2
intratione, & ſecundum venti impetum nunc deſcendũt, nũc
aſcendunt, & ex ſua colliſione aerem & ventum concitant &
producunt, naues eleuant, & ad ripas venire compellunt. Sic
quando in cordibus mundanorum ſubintrat ventus vanitatis,
tunc fluctus ſuperbiæ intumeſcit. pſal. Eleuauerũt flumina flu-
ctus ſuos. Et nunc aſcendunt vſq; ad cœlum per elationẽ, nũc
deſcendunt vſque ad inferos per deſperationem, vel aſcendũt
per ſuperbiam, deſcendunt per auaritiam, & ſic aerẽ ſibi con-
tiguum.i. vicinos ſuos concutiunt & conturbant, & in eis ven
tum, turbinem & tempeſtatem tribulationum & rapinarũ ge-
nerant atq; cauſant. Naues.i. bonos & virtuoſos? qñ ipſos con-
cutiunt per tribulationes, ad deũ occaſionaliter eleuãt & exal-

tant, quia.ſ. iuſti per malos infeſtati, compelluntur fortius ad
deum recurrere, & ſic ſolent ad portum ſalutis occaſione taliū
fluctuum peruenire. pſal. Multiplicatæ ſunt infirmitates eorū,
3 poſtea accelerauerunt. ¶ Fluctus aquam agitantes ſpumā emit
tunt, piſces meliorant, propter motū aquā a corruptione præ-
ſeruant, & diuerſas fundi particulas faciunt enatare. Sic qñ flu
ctus tribulationum aquam. i. aliquam perſonam agitant & im-
pellunt, ſpumam peccatorum per confeſſionē emittere faciūt,
& ipſum ne per vitia corrumpatur, cuſtodiunt, & piſces. i. inte
riores affectiones & ipſas cogitationes animæ meliores reddūt
& etiam lapides præcioſos virtutum, ſi qui in fundo conſcien-
tiæ latuerant, apparenter oſtendunt. pſal. Exaltati ſunt fluctus
eius, & lætati ſunt: quia ſiluerunt, & deduxit eos in portum vo
4 luntatis eorum. ¶ Fluctus ſolent nauem agitare, & eam quan-
doque in profundum ſubmergere. Sic verè tentatio nauem
animæ in profundum peccati mergit, & finaliter fluctus tor-
mentorum ipſam in infernum ſubuertit. Exodi 14. Inuoluit
eos dominus in medijs fluctibus.

De Spuma Maris. Cap. 14.

1 SPVMA maris licet ſit fluxibilis & fragilis, ta-
men calore ſolis excocta, in ſpongiam & pumi-
cem induratur. Sic verè molles & fragiles, & ad
cadendum per tentationem faciles, per calorem
ſolis. i. charitatis incendium, vel tribulationum
infortunium ſolidantur. Iob 28. Lapis ſolutus ca
lore in æs vertitur. Vel dic q̃ ſpuma eſt pctm̃: qa pro certo pec
catum in principio qñ eſt in cogitatione, facile eſt ad medēdū,
ſed cum vſq; ad calorem conſenſus venerit, & ibi per longam
moram excoctum fuerit, tunc dico per illam malam conſuetu
dinem in obſtinationem totaliter induratur, ita q̃ faciliter non
diminuit̃ vel caſſatur, eo q̃ difficile ſit aſſueta relinquere. Cō-
ſuetudo. n. altera eſt natura. ideo Iob 41. Cor eius indurabitur
2 quaſi lapis. ¶ Spuma eſt aquæ immunditia, ex colliſione flu-
ctuum & aeris ſubintratione exterius cōgregata, quæ modico
vento laniatur, & ꝓcella modica diſsipatur. Sic qñ aqua. i. cor
aqueum peccatorum fluctibus contritionis colliditur, tūc ſpu
mæ. i. peccatorum immunditiæ per confeſſionē exterius emit
tuntur, & ſic vento modico ſatiſfactionis & pœnitentiæ laniā-
tur, & totaliter diſsipant̃. Iob 27. Aer cogetur in nubes, & ven
tus trāſiens fugabit eas. Vel dic q̃ ſpuma eſt vita humana: quæ
ex ſordibus gignitur, debili ſubſtantia conſtituitur, & iō vento
modico tribulationis vel mortis faciliter diſsipatur. Vel dic de
proſperitate malorum, & diuitijs: quę ex ſordibus. i. ex cauſis
malis colligunt̃, & iō faciliter deſtruuntur. Vel dic de amore
mūdi, q ex in honeſtis cauſis ꝓuenit, & iō raræ ſoliditatis exi-
ſtit: quaꝓpter occaſione modica cito perit. Vnde de his oībus
dici poteſt illud Sap. 5. Spes impij quaſi lanugo quæ a vēto tol
litur, & tanquam ſpuma gracilis, quæ a procella diſpergitur.

LIBER NONVS

De piſcibus. Cap. 1.

1 PISCES ſm̃ Iſido. dicuntur a paſcēdo,
eo q̃ in aquis herbas & alia quæ ibidem
inuenerint, depaſcuntur. Et ſm̃ Ambro
ſium in Hexameron, tanta eſt inter pi-
ſces & aquam conuenientia, q̃ ſine aqua
non poſſunt viuere, in aqua verò & non
alibi poſſunt de poſteriori in anterius ſe
transferre, & ibi natando viuere, & ma-
nere. Ad quod facit ſcriptura Eſa. 50. vbi dicitur. Deficient pi-
ſces ſine aqua, & morientur in ſiti. Sic verè tanta eſt inter ani-
mam & aquas gratiæ & deuotionis comparitas & congruitas,
q̃ extra huiuſmodi aquas vitam vel eſſe propriū nequeat con
ſeruare: quia nullum alibi ſufficiens ſpiraculum poterit reperi
re, ſed in aquis iſtis. ſ. doctrinæ & gratiæ inuenit cibū ſcientiæ
quo nutritur, & ibi rependo & natando per profectum bono-
rum operum, de parte poſteriori. i. amore mundanorū, ad par
tem anteriorem, bonorum. ſ. æternorum per deſideriū ſe traſ-
fert. ad Phil. 3. Quæ retro ſunt obliuiſcens, ad ea verò quæ an-
te ſunt extendens me ipſum, ad deſtinatum proſequor brauiū.
2 ¶ Piſces vniuerſaliter diuerſificantur quo ad locum vbi gene-
rantur, quo ad eſcam qua cibantur, quo ad colorem & formā
variam qua inuicem diſtinguuntur, quo ad ſubſtātiam ex qua
componuntur, quo ad virtutem qua diuerſimodè operantur.
Nam ſm̃ Iſido. quidam verſantur in aqua tantum, quidam in
terra tm̄, quidā in terra & aqua mixtim, qui amphibia. i. dubia
ab Iſidoro nuncupantur, vt ſunt hippopotami. i. equi fluuiales
crocodili, caſtores, & phocæ, qui & in terris cum beſtijs, & in
aquis cum piſcibus conſueuerunt generaliter habitare. Alij et
in aquis dulcibus, alij in mari, alij nunc in vno loco, alij autem
in alio conuerſantur. Et ſunt quidā piſces qui nominibus aia-
lium nuncupantur, propter rapacitatem conſimilem, vt eſt ca
nis & lupus. Sic homines maximè peccatores & viri iuſti va-
riantur: quia boni a malis differunt quo ad locū manſionū &
attentionis: quia conuerſatio eorū in cœlis eſt. ad Phil. 3. Quo
ad eſcam gratiæ & deuotionis. Tertio quo ad colorem honeſtę
conuerſationis. Quarto quo ad ſubſtantiā benignitatis & cō-
paſsionis. Quinto quo ad virtutem probitatis & bonæ opera-
tionis, quia quantum ad hoc eſt maxima differentia inter bo-
nos & malos: quia non eſt conuentio iuſtitiæ cum iniquitate 2.
ad Corint. 6. Et iſtorum piſcium. i. hoīm quidam verſantur in
aquis deliciarum & luxuriæ, quidam in terram auaritiæ ſe de-
flectunt: quia ſicut illi de aqua ad terram veniunt, ſic luxurio-
ſus auaritiam requirit, vt per eam nutriatur Vel quidam in aqs
deuotionis habitant, quidam in terra pœnitētiæ & maceratio-
nis verſantur. Sap. vltimo. Quæque natantia in terram tranſi-
bant. Quidam etiam morantur in aqua dulci. i. in ſcientia theo
logica. Quidam in mari. i. in ſcientia mundiali. Quidā partim
in vna parti in alia occupant̃. Inter iſtos ergo ſunt multi q ꝓꝑ
crudelitatem & rōne plurium criminum quæ committunt, na-
turam animalium ſortiuntur, vt canes per auaritiam, lupi per
rapinam & ſæuitiam nominentur. Eſa. 56. Canes impudentiſsi
mi neſcierunt ſaturitatem. Baruc. 6. Beſtiæ meliores ſunt illis.
Vel dic q̃ quidam ſunt qui volunt quandoq; in aqua, quando-
que in terra morari, illi. ſ. qui omnia volunt tentare, ſed in nul-
lo ſtabiles eſſe, qui nunc in mari religionis, nunc in terra. i. in
temporalibus negocijs conuerſantur, & nunc in cœlo cum an
gelis, nunc verò in terra cum beſtijs occupantur, ita breuiter
q̃ iſti volunt paſcere vtranq; ripam, & hic volunt gaudere cū
mundo, & illic regnare cum Chriſto. Iſti ergo ſunt qui turbā-
tur erga plurima, q̄uis vnum ſit neceſſarium. Lucæ 10. ¶ Oua 3
fœmellæ non fructificant, niſi in loco vbi ſemen piſcis maſculi
ſit aſperſum. Chariſsimi, oua piſcis. i. animæ, ſunt eius opera,
maſculus ſponſus & maritus eius Chriſtus eſt. Oua igitur pi-
ſcis non valent niſi ſemine maſculi imbuātur: quia opera ani-
mæ non valent quātum ad meritum, niſi gratia diuina fuerint
informata, niſi. ſ. in loco vbi effuſum eſt ſemē. i. in ſtatu gratiæ
fuerint perpetrata: quia alias ex ouis hmōdi nunq̄ pullus æter
næ gloriæ procreatur. Ouum. n. eſt bonum opus. Nidus vel lo-
cus vbi ponitur, eſt ſtatus gratiæ. Pullus autem qui producit̃,
eſt vita æterna. Et ſic dicitur q̃ maxima pars ouorum damnat̃
qñ fœmella ouat euagando: quia ibi non eſt præſens maſcu-
lus ad oua ipſius fœminæ infundenda. Sic quando anima facit
oua bonorum operum indiſtincta, vtpote non ad debitū finē,
ſed euagando per temporalium amorem, eius opera pereunt;
quia ſuus maſculus Chriſtus illa non approbat, vbi ſuam gra-
tiam non infundit. Iob 39. Qui ponit in arena oua ſua. ¶ Præte 4
rea nota q̃ ſm̃ Ariſt. omnes piſces ſouēt & diligūt pullos ſuos,
exceptis ranis. Sic debent prælati omnes ſubditos ſuos fouere
& diligere, niſi fuerint ranæ. ſ. de aquis deuotionis exeūtes, &
ad terram auaritiæ ſe vertentes, & clamorem diſcordiæ emit-
tentes: qa vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas. Pro-
uerb. 14. Secundum Auicen. capita piſciū ſalita, congrua ſunt
medicinæ vſui: quia ſanāt morſum canis rabidi, & ſcorpionis,
carnem adulterinam eradicant, vlceribus ſanioſis conferunt,
contra venena iuuant. Sic prælati qui ſunt capita piſcium alio
rum, ſi ſale ſapientiæ & diſcretionis. vel pœnitentiæ & macera
tionis fuerint ſaliti, ſpūali congruunt medicinæ: quia de corpo
re eccleſiæ carnem adulterinam. i. carnalem parentelā, vel lu-
xurioſos eradicant, morſus canis rabidi. i. detractorum latrat'
ſanant, vlceribus ſanioſis. i. pctōribus & infectis, ab eis pecca-
torum ſaniem per correctionem abſtergendo, & eos vnguēto
compaſsionis & miſericordiæ vngendo, ſanitatem cōferūt, &
contra venena malorum conſiliorum adiuuant atq; proſunt.
Ideo Mar. 9. Habete in vobis Sal, & pacem habete inter vos.
¶ Sicut dicit Ariſt. li. 4. Piſces in odoribus delectantur, & odo- 5
rem ſequuntur, & ſæpe per eum defraudantur. Vnde etiam pi
ſces libentius vadunt, & ſe capiunt in vaſis nouis, quā in alijs,
propter

propter odorem ipſius vaſis. Vaſa pro piſcibus capiendis ſunt
prædicatores. vnde de Paulo dicitur Actuum 9. Vas electionis
eſt mihi iſte. Quæ ſi fuerint odorifera per bonam famã, & per
pœnitentiam innouata, tunc in eis piſces. i. peccatores per con
uerſionem facilius capiuntur. & a mari. i. a peccati amaritudi-
ne extrahuntur 2. ad Corint. 2. Chriſti bonus odor ſumus. vn-
de Prouerb. 27. Vnguentis & varijs odoribus delectaĩ cor. Sic
6 anima bonis amici conſilija dulcoratur. Prouerb. 27. ¶ Qñ pi-
ſcis fœmella ponit oua, maſculus ſuus ſequitur eam, & ſemine
ſuo oua infundit: quia alias non fructificarent, oua. n. illa per-
eunt, quæ in loco vbi effuſum eſt ſemen maſculi, non ponunĩ.
Et ipſi piſces ſicut pulli conueniunt inſimul, & ſicut grex pari
ter conueniunt & vagantur. & multi cum pullificant infirman
tur. Et licet generent, nullus tamen piſcis habet teſticulos niſi
caſtor. Piſcis fœmella eſt pdicator, maſculus ſuus eſt Chriſtus,
ſperma eius eſt gratia, oua ſunt verba & documenta, quæ tunc
pericli tantur & pereunt, quando in loco vbi ſperma non ceci-
derit, i. in auditoribus vbi gratia Chriſti non venerit ponũtur,
quia in vanum laborat lingua prædicatoris, niſi intus affuerit
gratia ſaluatoris. Iſti igitur tempore pullificationis. i. prædica-
tionis conueniunt, & partes vndiq; circumeunt. & licet gene-
rent ſpiritualiter prædicando, tamẽ teſticulis. i. luxuriæ officio
7 ſunt priuati per ſanctimoniam caſtitatis. ¶ Secundum Ariſto.
piſces qui alios prædantur, habent plures dẽtes fortes, acutos,
& minutos. vñ dentex eſt piſcis, qui præ fortitudine dentium
oſtreis veſcitur & nutritur, ſicut dicit Iſido. Et ſm Ariſto. pi-
ſces pro maiori parte comedunt carnes, & ſunt guloſi & auidi
excepto ſuſtaleonte. Piſces ſunt principes, quorum dentes, qui-
bus mediantibus pauperes deuorant & manducant, ſunt iudi
ces & balliui, qui ſunt acuti per cautelas & ſallacias, fortes per
iniurias & rapacitates, minuti multum per infinitam falſitatũ
multiplicitatem, & iſtis dentibus mediantibus oſtreas. i. bonos
ſubditos & pauperes, dato q ſint clauſi per ſnũpſius cuſtodiã
diligentem, principes deuorant & denudant excoriationibus
& rapinis. Figura Dan. 7. vbi in ore beſtiæ erant tres ordines
dentium, qui dicebant ei. Surge comede carnes plurimas. Sic
in ore. i. in familia principum, ſunt tres ordines dentium. i. ſer-
uientium. ſ. balliui, iudices, & conſiliarij, qui ſuggerẽdo & cõ-
ſulendo rapinas & extorſiones, dicunt principibus q ſurgant,
& carnes. i. pauperum ſubſtantias deuorent & cõſumant. Ideo
principibus benè conſulitur Prouerb. 23. Noli eſſe in cõuiuijs
eorum: qui carnes afferunt ad veſcendum. Vel dic q iſti piſces
ſunt detractores, qui. ſ. alios quãquam fortes bonos & clauſos,
per detractionẽ deuorant atq; caſſant, & ideo tres ordines ha-
bent dentium. i. tria genera malorum verborum. i. detractionẽ
quæ deuorat carnes proximi, blaſphemiã, quæ carnes dei, ia-
ctantiam, quæ carnes ſui. vide figuram infra Dan. 7. lib. 10. c. de
8 manticora. ¶ Piſces lacuales paluſtres & fluuiales, plus ouant
& citius quam marini: quia vt plurimum poſt quinq; menſes,
alij autem omnes poſt vnum tantum. Et ſunt piſces intus ple-
ni aculeis, & exterius pleni ſquamis. Iſti ſunt peccatores, qui
in lacubus deliciarum, in paludibus diuitiarum, in fluminibus
ſuperbiæ & diſcordiarum, continuè conuerſantur. & iſti plus
ouant, plus creſcunt, & ſe multiplicant in bonis temporalibus,
quam boni, qui in aquis amaris pœnitentiæ commorantur. Pi
ſces tamen. i. peccatores licet intus ſint pleni aculeis. i. remorſi
bus conſcientiæ, iſti tamen exterius habent ſquamas, quibus
proteguntur. i. peccatorum ſuorum palliationes, quibus ſe p-
tegunt & excuſant. Sepiam vias tuas ſpinis, & ſepiam eas ma-
ceria. Oſeæ. 2. Spinæ. n. ſunt ĩteriores remorſiones. Maceria ve-
rò ſignificat exteriores excuſationes, quia generaliter quãuis
peccator ſpina conſcientiæ remordeat, ſe tamen contegit ſem-
9 per & excuſat. ¶ Piſces in mari ſe mutuo deuorant, quia apud
illos minor eſt eſca maioris, & tandem qui alium deuorauerit,
a maiore ſe poſtmodum inueniet deuoratum ſe ipſum. Sic in
mari huius mundi piſces. i. diuites ſe deuorant mutuo: quia qui-
libet minorem & reſpectu ſui pauperem deuorat & deuaſtat,
ſed qui alios deprædatus fuerit, deprædabuntur eũ qui reliqui
fuerint de populis. Abacu. 2. Et hoc quia excelſo excelſior alius
eſt. &c. Eccleſ. 5. Sicut ad litteram videmus de vſurarijs & bal
liuis, qui inferiores deuorant, & tandem a ſuperioribus deuo-
rantur. Eſa. 33. Væ qui prædaris, nonne & ipſe prædaberis? quaſi
ſi dicat, ſic. ¶ Piſces ſm Ariſtotelem quidam ſunt qui mouenĩ
ad conceptum & ortum ſm cõſtellationes. vnde dicit Iorath
Iſidorus de auſtrali piſce, q piſces ipſius generis non apparẽt,
niſi quando pleiades oriuntur, & qñ pleiades occidunt. tunc
etiam illi piſces incipiunt diſparere. Sic homo dicitur appare-
re, quando pleiades. i. viros cœleſtes & bonos & iuſtos viderit
aduenisse, in eorum. n. ſocietate debet delectari, & eorũ influẽ-
tia ad bona opera fortius animari, ſed quando pleiades. i. bona
ſocietas diſceſſerit, & tu ſimiliter debes infra domum tuã, vel
conſcientiam, tandiu per diſcretionem recedere, quouſq; ite-
rum pleiades. i. bonorum ſocietatem, vbi poſsis proficere, ſen-
ſeris aduenisse. Figura Ezec. 1. Stantibus animalibus oculatis
rotæ ſimiliter ſtabant, & eis eleuatis eleuabantur. Sic ſi ſis rota
volubilis per obedientiam iuuentutis, tunc cum bonis debes
ſtare, & eorum exemplo te eleuare vel etiam occultare. vel ſi
vis expone. §. iſtum ſicut ſupra lib. 7. c. de ſtruthione. §. 2. ¶ Pi- 11
ſces prægnantes tunc temporis pariunt, quando ventrem ſuũ
fricant ad arenam. Sic homines vitiis impregnati, tunc pariũt
per confeſsionem, quando ad arenam contritionis, vel ad con
ſiderationem mortis fricant ventrem ſuum. i. conſcientiam ag-
grauatam. Cant. 5. Venter meus intumuit ad tactum eius. ¶ Pi 12
ſces qui alios prædantur, ſm Iſido. dentes habent fortes. vnde
dicit q pagrus eſt piſcis, qui dentes habet ita fortes, q in mari
oſtreis nutriatur. Sic detractores qui alios deuorant detrahen
do & pungendo, dentes. i. verba, cæteris habent fortiores, ita
etiã q ipſas oſtreas duras & clauſas. i. bonos & iuſtos clauſos
per pœnitentiam, duros per contritionem & diſcretionẽ, fran
gunt, dilacerant, & deuaſtãt. Figura Dan. 7. vbi beſtia alijs diſ-
ſimilis, quæ habebat dentes ferreos, deuorabat & comminue-
bat. &c. Nota figurã & expone ſicut infra Dani. 7. &c. ¶ Piſces
ſm Ariſtotelem ſeruant in ſuo genere paritatem: quia vt dicit 13
ibidem, non inuenitur piſcis qui cum alterius genere miſceaĩ,
& piſces longo tempore fœtus ſuos nutriunt, & educant, ſm
Ariſtote. Sic coniuges debent fidem alterutri conſeruare, nec
alteri per adulterium commiſceri, & certe pullos & filios edu
candos ſollicitare, intẽdere, & eos diligere 2. ad Corin. 12. Nõ
debent filij parentibus theſaurizare, ſed parentes filijs. Vel dic
q maſculus & fœmella ſunt prælatus, maior, & minor, qui pa
ri cõſenſu debent pullos. i. ſubditos gubernare. ¶ Piſces in ma- 14
ri natantes ſquamas habent duras, & ſpinas infra carnis ſuæ
ſubſtantiam acutas. Piſces autem aquæ dulcis ſquamas habent
teneras atq; molles. Sic verè homines qui in mundi amaritudi
ne & negociorum fluctibus conuerſantur, ſquamas habent du
ras. i. verba execratoria & obſtinata, & pungitiua, infra carnis
tamen ſubſtantiam. i. in cõſcientia habent ſibi ſpinas acutas &
duras. i. remorſus conſcientiæ multum duros. Eſai. 62. Non eſt
pax impijs, dicit dominus. Sed piſces. i. homines q in aqua dul
ci deuotionis & religionis verſantur, habent ſquamas. i. opera
& verba exteriora mollia & manſueta: quia reſponſio mollis
frangit iram. Prouerb. 15. Et ſpinas. i. remorſus cõſcientiæ ha-
bent ſimiliter temperatos. &c. Applica ad propoſitum: quia ge-
neraliter religioſi ſunt vel debent eſſe in reſponſione & conuer
ſatione. i. in moribus & verbis clementiores, molliores, & affa
biliores, & ipſis marinis. i. in ſecularib⁹ dulciores. ¶ Piſces ſm
Auicen. lib. 2. qui herbis & radicibus nutriũtur, meliores ſunt 15
illis qui ſordibus, quæ de ciuitatibus effluunt, nutriuntur. Sic
theologi, qui herbis & radicibus. i. ſanctorum auctoritatibus
& doctrinis nutriuntur per ſtudium, meliores ſunt quam legi
ſtæ, qui ſordibus, quæ de ſuperfluitatibus. i. a legibus a ciuitate
Romana deuolutis, vel ſordibus ciuitatum. i. ſtudio de regimi
ne ciuitatum in hoc ſeculo nutriuntur. Threno. 2. Sordes eius
in pedibus eius, nec recordata eſt finis eius. Sordes. i. diuitiæ
vel ſcientiæ mundiales in pedibus. i. in affectionibus eius. ſ. ani
mæ, nec recordata eſt finis ſui. ſ. mortis, quia. ſ. ſcientiæ vel diui
tiæ mundiales mortem faciunt obliuiſci. ¶ Piſces plus laborãt
de nocte quam de die, illi præſertim qui more animalium ra- 16
pacium ſunt crudeles, & plus ante mediam noctem, quã poſt,
quia ante ſolem aliquantulum dormiunt, & ideo tunc vt com
muniter malè vident, vnde & tunc faciliter capiuntur. Sic pi-
ſces. i. homines qui plus laborant de nocte. i. in operationibus
nocturnis & malis, quam de die. i. in operibus ſpiritualibus &
diuinis, ab infernalibus piſcatoribus faciliter p vitia capiuntur, ma
ximè cum aliquantulum dormiant per negligentiam & torpo
rem. Vel poteſt dici de illis qui plus laborant in malo ante me
diam noctem, quam poſt. i. ante mediũ ſuæ nocturnæ vitæ, hoc
eſt in tempore iuuentutis quam tẽpore ſenectutis. Eſa. 40. De-
ficient iuuenes & laborabunt. Qui autem in nocte peccatorũ
ambulant, & ibi per delicias quieſcunt, a piſcatoribus dæmoni
bus in tentationum periculis & ſportulis capiuntur. Hiere. 6.
Mittam in vobis piſcatores. ¶ Secundum Ariſtotelem, piſces 17
fœmellæ

fœmellæ ſunt maſculis lõgiores & duriores, maximè in poſte-
riori parte. Sic in mundo fœmellini .i. ſimplices ſunt maſculis
.i. ſapientibus & diſcretis longiores per perſeuerantiam, & in
poſteriori parte .i. in ſenectute duriores, ſ. tẽtationibus reſiſtẽ-
do, & in bono perſeuerãdo: quia. ſ. ſicut res dura benè ſe ſeruat,
nec de facili mordetur, ſic verè diabolus eos nõ poteſt per ten
tationes mordere. &c. Eſa. 48. Scio. n. quia durus es tu. Vel dic
ꝙ piſces fœmellæ .i. mali & imperfecti ſunt maſculis duriores,
longiores, & maiores .i. bonis hominibus diriores, crudeliores,
& potentiores. Quod patet de pauperibus quando ad dignita-
tem aliquam erigũtur, qui. ſ. cæteris maſculis: i. diuitibus & no
28 bilibus ſunt peiores. ¶ Secundum Ariſtotelem, piſces genera-
liter præter rapaces plus laborant de die quam de nocte, & ge
neraliter plus audiunt de nocte, & plus odorãt. Sic iuſti in die
vitæ præſentis per pœnitentiam plus laborant, ſed in nocte ſ.
poſt vitam præſentem in gloria requieſcunt. Requieſces, & nõ
erit q te exterreat. Iob 11. Vel dic ꝙ piſces .i. homines in nocte
tribulationis melius audiunt diuinam prædicationem, & me-
lius odorant æternam conſolationem, quam in die proſperita-
tis, & ideo gñraliter loquẽdo, vtilior eſt aduerſitas q̃ proſperi-
tas: quia ſicut dicitur Eſa. 28. Vexatio dat intellectum. Et ſicut
inter piſces duros, naturaliter melior eſt min᷑ durus, inter mol
les verò melior eſt minus mollis, ſic inter illos qui naturaliter
ſunt duri, rigidi & ſeueri, plus valent minus duri .i. illi qui ſciũt
iuſtitiam duritiæ cum clementia temperare, & inter molles &
remiſſos qui minus mollis, melior eſt: qui. ſ. nouit quandoque
ſe ad iuſtitiam ſuſcitare: quia ſicut dicitur Prouer. 18. Qui mol
lis & diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipãtis.
29 ¶ Secundum Auicen. illi piſces inter cæteros ſunt meliores, q
ſunt nutriti in aquis diſcoopertis ventis, flatibus & motibus ex
poſitis. Et ſunt generaliter piſces meliores qui in mari, quã qui
in aquis dulcibus oriuntur. Nam illi qui ſunt in aquis vehemẽ
tis motus & laboris, ſunt præ cæteris meliores. Generaliter ẽt
piſces ſunt meliores in mari orientali vel aquilonari, quam me
ridionali, quia propter ventorum flatum plus illi mouentur &
exercitantur, & ſic magis a ſuis ſuperfluitatibus depurantꝰ. Sic
quantum ad deum meliores ſunt illi qui in motibus laborũ &
occupationum, flatibus dolorum & tribulationũ in hoc ſecu-
lo nutriuntur, quia. ſ. ſicut in pſal. dicitur, Multæ tribulationes
iuſtorum. Nam huiuſmodi motibus, hi a ſuperfluitatibus & di
uitiarum & vitiorum multipliciter depurantur: quia ſm Aug.
quod lima ferro, fornax auro, flagellum equo, hoc facit tribula
tio viro iuſto. Qui igitur in mari tribulationum morantur, me
liores ſunt illis qui in aquis diuitiarum & deliciarum commo-
rantur. ¶ In piſcibus qui nimis ſunt mollis & fragilis naturæ,
20 neceſſariæ fuerunt ſpinæ, quibus ſuſtentaretur fluxibilis caro
ſua. Sic fragilibus & ſimplicibus neceſſariæ ſunt ſpinæ timoris
domini, vel remorſus conſcientiæ, vt ſic poſſint per gratiam ſu
ſtentari, ne. ſ. defluant ad peccata, quia. ſ. per timorem domini
21 declinat omnis a malo. Prouerb. 15. ¶ Secundum Ariſtot. ſunt
aliqui piſces ita paſſibilis naturæ, ꝙ non poſſunt pati exceſſus
frigoris vel caloris. Nam ad aſcenſum caniculæ propter calo-
rem moriuntur, & ſimiliter in hyeme propter intentionẽ fri-
goris multotiens pereunt, & maximè illi piſces qui habent la
pidem in capite, ſicut cancri: quia. ſ. lapide congelato ex frigo-
re, de facili periclitatur talis piſcis. Quod etiam dicit Pli. lib. 9.
c. 16. Sic rectè quidam ſimplices, vel alij, ſunt inquantũ ad pec
cata ita paſſibiles, ꝙ neſciunt tenere medium, imo vel propter
exceſſum caloris .i. propter inflammationẽ amoris, vel ꝑpter
exceſſum frigoris .i. propter depreſſionem timoris periclitantꝰ
faciliter per peccatum. Nam quando ſuper hemiſpherium cor
dis ſui aſcẽdit canicula .i. amor alicuius perſonæ ſiue rei, ipſos
lumine ſuæ pulchritudinis vel ſapientiæ, & calore ſuæ ſocieta
tis & amicitiæ ardentius inflammantis, tũc propter amoris ex
ceſſum pereunt, inquantum. ſ. huiuſmodi amore prorumpunt
ad multa ſcelera perpetranda. Figura de ſtella ardente ſicut fa
cula quæ cecidit in aquas, & ex his mortui ſunt homines. Apo.
8. Expone & applica. Illi autem piſces qui habẽt lapidẽ .i. pec-
catorum & inferni & tormentorum duritiam in capite & ima
ginatione, de facili periclitantur per deſperationem, & hoc qñ
exceſſu frigoris .i. timoris nimij congelantur. & hi ſunt cancri,
piſces. ſ. retrogradi: quia cũ ad anteriora. ſ. ad bona paradiſi de-
berent principaliter tendere per ſpem & affectum, ipſi tamen
econtra retrocedunt, principaliter reſpiciẽdo ad pœnas & tor
menta. Ideo de iſtis poteſt dici illud Gen. 31. Die noctuq; æſtu
vrebar & gelu. Vel dic ꝙ calor proſperitatem, frigus verò ad-
uerſitatem deſignat: quia. ſ. quidam ſunt ita imperfecti, ꝙ ipſis
nocent tam proſpera quam aduerſa. Illi. n. qui in corde habent
lapidem obſtinationis, vel timoris pœnitẽtiæ. ſ. retrogradi pec
catores, qui modico frigore tribulationis & tentationis per de
ſperationem moriuntur, & per indignationem penitus conge-
lantur. Eccleſ. 43. Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit cry
ſtallus ab aquis. ¶ Piſces parui in aqua paruus pullificant, & tẽ-
pore tranquillo deſcendunt ad fundum magis, magni aũt tunc 22
temporis natant ſuperius, & paruos deuorant. Sed econtra in
tempore tempeſtatis magni ad fundum deſcẽdunt, & parui ſu
perius eleuantur. Sic parui piſces .i. homines humiles in tẽpo-
re tranquillo præſentis vitæ & proſperitatis mundanæ, ſunt in
fundo .i. in imo. ſ. vilipenſi & deſpecti. Maiores verò ſupereminent,
in honoribus .i. huius mundi. Econtra tñ erit in tempore
tempeſtatis iudicij & mortis, quia. ſ. tunc magni erunt in fun-
do & imo inferni, & parui .i. pauperes ſuperius cũ angelis exaltabunt.
Deut. 28. Aduena qui verſatur tecum, aſcendet ſup te,
& erit ſuperior, tu autẽ deſcendes, & eris inferior. ¶ Piſces nu- 23
triti in aqua dulci, mari guſtato vt plurimum moriuntur, tñ alij
qui piſces de aqua ſalſa maris ad aquam dulcem ſe vertentes,
ibi impinguantur & delectantur. Alij autem econtra de aqua
dulci veniunt ad aquam maris, vbi vt dictum eſt, quandoq; ſu-
bito moriunt. Aqua dulcis eſt diuina ſapientia, amara eſt mun
dana. Qñ igitur piſcis .i. ſapiens mundanus de aqua amara mũ-
danæ ſapientiæ, vel etiam proſperitatis ad aquam dulcẽ theo-
logiæ vel gratiæ & charitatis ſe conuertit impinguatur ibi do-
nis & virtutibus, & quam plurimum delectatur, q̃a nihil dul-
cius quam attendere in mandatis domini. Eccleſ. 23. Vnde legi
tur ꝙ ſalmo exiens a mari, & veniens ad aquam dulcẽ, ibi fon-
tem inueniens, & de eo bibens, nunquam ad mare redit. Fons
eſt Chriſtus, qui in aqua dulci ſcientiæ vel gratiæ reperitur, a
quo qui a mundo amaro veniens biberit, recedere non debet.
Econtra autem quãdo de aqua dulci theologiæ vel gratiæ ad
aquam amaram mundanæ proſperitatis vel etiã ſagacitatis q̃s
venerit, ſubito moritur per peccatum, quando ipſam guſta-
uerit per affectum. Apo. 8. Mortui ſunt ex aquis: quia amaræ fa
ctæ ſunt. Vel dic ꝙ aqua dulcis eſt proſperitas mundana, cuius
piſces vix volunt amaritudinem religionis guſtare. Marini ve
rò & religioſi delectantur proſperitatis dulcedinẽ intrare, quia
pro certo facilius declinant religioſi ad ſecularia, quam ſecula 24
res ad regularia. ¶ Piſces ſm Auicen. ſunt meliores qui in ma
ri, quam qui in fluminibus degunt, & qui in fluminibus quam
illi qui in lacubus perſeuerant. Mare eſt ſacra ſcriptura, ꝑpter
obſcuritatem & profunditatem, & amaritudinem pœnitentiæ
& ſalſedinem, quam inducit. Fluuij a mari exeuntes ſunt ſciẽ-
tiæ philoſophicæ. Lacus ſunt ſcientiæ lucratiuæ, ꝓp limũ tem
poralium, & quietem deliciarũ. Dici ergo poteſt ꝙ piſces ma-
rini .i. theologi, ſunt meliores quã fluuiales .i. philoſophi, & iſti 25
quam lacuales .i. legiſtæ. ¶ Secundum Ambro. in Hexameron,
piſces habent dentes multos & minutos, vt cibos cito incidãt,
& facile deglutiãt ſine mora, ne aquæ alluuione paulatim cõ-
ſumantur, ſi in ore diutius teneantur. Sic etiã homo debet ha-
bere dentes plures .i. affectus & deſideria: quibus cibum .i. ver
bum dei vel bonum conſilium cito incidat diſcernẽdo, & trã-
glutiat adimplendo: quia ſi in ore cogitationis diutius teneat,
deliberando. ſ. & proponẽdo, alluuione tentationis & diaboli-
cæ ſuggeſtionis paulatim conſumetur. Eſa. 28. Statim vt manu 26
tenuerit, deuorabit illud. ¶ Piſces in æſtatis tempore a calore
littoris & terræ timentes, fugiunt ad profundum maris, vt ibi
propter frigus, quod ibi eſt, ab huiuſmodi caloribus tueantur.
Profundum maris eſt timor dei propter inferni profunditatẽ,
& tormentorum frigiditatem. Terra eſt temporalis affluentia.
Æſtas proſperitas. Calor concupiſcẽtia. Si igitur circa terram
bonorum temporalium videris in æſtate præſentis proſperita
tis eſſe immoderatum calorem tentationis & concupiſcentiæ,
ſtatim debes exinde fugere per contemptum temporalium, &
te in profundo maris frigidiſſimo. ſ. timore tormentorũ infer-
nalium & offenſæ diuinæ, attentius balneare, & ſic calorẽ ten-
tationis poteris deuitare. Eſa. 23. Tranſi terram tuam quaſi flu
uium filia maris. &c. quia timẽti deũ non occurrent mala. Ec- 27
cleſ. 33. &c. ¶ Piſcis viuus habet in natando dorſum ſuperius,
ventrem inferius, ſi verò mortuus ſit econuerſo venter præemi
net, dorſum latet. Chariſſimi dorſum in ſcriptura ſignificare
poteſt virtutem conſtantiæ & patientiæ, quibus. ſ. ſuſtinent iu-
ſti omnia grauia onera quæ imponuntur. Venter verò ſignifi-
cat vitium laſciuiæ & luxuriæ: quia. ſ. omnia iſta verſantur ge-
neraliter

neraliter circa ventrem. Quid igitur? Pro certo illi q ſunt viui per gratiam atq; iuſti, dorſum ſuæ patientiæ præponunt, & ipſum Deo & prælato ad imponendum quicquid voluerint ante ponunt, ventremq; i. appetitū carnis ſpiritui ſubijciunt & ſupponunt. Gen. 4. Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis il lius. Sed pro certo illi q ſunt mortui per peccatū, ſaciunt ecōuerſo, quia. ſ. ventrem præponunt dorſo, carnem ſpiritui, laſciuiam patientiæ, iniquitatem iuſtitiæ, & licentiam præferūt diſciplinæ. de quibus in pſal. Obſcurentur oculi eorū ne videāt,
28 & dorſum eorum ſemper incurua. ¶ Piſces aquilonares prçualent auſtralibus, & hoc quia ventis vehementibus & frigidis melius depurantur, quia aquæ quæ ſunt nutrimentum piſciū, motu ampliori agitantur, & per conſequens magis a quacunq; putredine præſeruantur. Sic verè illi qui in aquilone aduerſitatis, in frigore paupertatis generantur, præualent illis qui in auſtrali proſperitate fouētur. Aduerſitas. n. a ſuperfluitatibus purgat & liberat, proſperitas verò ſuperfluitates & vitia aggregat & augmentat. ideo dicitur Iob 37. Ab aquilone aurum venit.
29 ¶ Piſces vt dicit Iſidorus, habere memoriam certum eſt, quod ex eo probat quia in piſcina Bethleem ipſe vidit q piſces q panem accipere ab aſtantibus ſoliti erant, poſt homines circa piſcinam euntes, turmatim incedebāt, & primi paſtus memores
30 alium expectabant. ¶ Teſte etiam Plinio & Amb. piſces nouerunt tempus quo debent ad paſtum procedere, vel redire. Habent etiam domicilia, quæ a nullo eiuſdem generis inuadūtur, ad quæ etiam redire facto paſtu comperiuntur. Hæc. n. oīa pro ut dicit idem Amb. impreſsit eis natura, quæ verè magiſtra eſt pietatis. In hoc chariſsimi excitatur humana diſcretio, ne oberret, quia multo fortius homo debet habere memoriā de præteritis & futuris. Debet. n. recordari & cogitare, q ſunt illi qui projiciunt ei panem. i. qui ſunt benefactores, vt eiſdē regratiet. Debet etiam ſcire & diſcernere, qñ debet paſtum bonorū tem pore quærere, & quò debet ad cōſcientiam ſuam redire, & qñ debet per bona opera parere, & quò debet ad propria domicilia paradiſi a mundi fluctibus reuenire, quia ſi bruta hoc faciunt, peiores ſunt quam beſtiæ qui horum memoriam perdiderunt, contra quos dicitur in pſal. Obliti ſunt bñficiorū, eius non fuerunt memores multitudinis miſericordiæ ſuæ. Ideo reprehendit dñs Apoſtolos Matt. 15. dicēs. Adhuc & vos ſine in
31 tellectu eſtis, ſupple qui videtis quomodo bruta faciunt facta ſua. ¶ Ari. in lib. de vita & morte, dicit q aquatica ſunt breuioris vitæ quam greſsibilia. Quod fit (vt ait) quia ſunt nimis fluxibilia & mollia, & quia etiam ſunt ſanguine carentia pro maiori parte. Sic verè illi breuem habent vitam gratiæ & perſeuerantiæ, qui in aquis. i. in delicijs conuerſantur: quia ſ. vt côiter talis moriuntur faciliter per peccatum, vnde. 1. ad Tim. 5. dr̄ q vt dua viuens in delicijs, mortua eſt. Quod potiſsime accidit qñ ſanguine carent. i. qñ non habent memoriam mortis & ſanguinis Ieſu Chriſti, quia ſicut dr̄ Leui. & Deute. 12. Anima omnis carnis i ſanguine eſt. Anima dico. i. vita. Tales. n. vt côiter ſunt molles, inconſtantes, & luxurioſi, & ideo ſunt faciliter corruptibiles & defectuoſi. Apoc. 9. Multi hominum mortui ſunt de aquis. Cuius tamen eſt contrarium in greſsibilibus, & in aſſuetis laboribus atq; pœnis, & in paupertate viuentibus: quia. ſ. ta
32 les diutius in gratia & in bono perſeuerare noſcuntur. Danie. 5. Rex in æternum viue. ¶ Piſces debiliter vidēt, maximè de nocte: quod fit quia oculos habent ſemper apertos, cum careant palpebris, & ideo viſus debilitatur in ipſis, ſpiritu viſibili continuè exeunte. Sic multi ſunt qui viſum diſcretionis habent debilem, maximè de nocte. i. in rebus difficilioribus & obſcuris, & in rebus ſpiritualibus & pfundis, & maximè in nocte mortis: quia. ſ. de iſta nihil cogitant, ſicut potiſsimè ſunt mundani, de quibus in pſal. dicitur. Oculos habent, & non videbunt. Et hoc fit, quia oculos habent apertos & expoſitos ad mundana, & ideo continuè ſpiritu. i. ſpirituali ſenſu ab eis dilabente, neceſſe eſt q viſus diſcretionis in eis teneatur, & q vitiorum laqueis & demonum tentationibus capiantur. pſal. Obſcurentur
33 oculi eorum ne videant. ¶ Teſte Ariſto. quamuis piſces nō ſint naturaliter acuti viſus, vident tamen melius in parte dextera, quam ſiniſtra. Sic verè homo quāuis ſit hebes inſcius & ignarus, ſemper tñ debet melius videre illa quæ ſunt ad dexterā. ſ. bona ſpiritualia & æterna, quam illa quæ ſunt ad ſiniſtrā. ſ. bona terrena. vnde ipſe debet dicere illud Gene. 13. Si tu ad ſiniſtram ieris, ego ad dexteram ibo. Vel dic q iſte eſt Chriſtus, q oculo miſericordiæ ſuæ videt melius illos qui ambulant in dextera. i. in affectu bonorum ſpiritualium, quam illos qui ambulant ad ſiniſtram terrenorum. Quod potiſsime fiet in iudicio, quando dicet his qui ad dexteram erunt. Venite. alijs aurē. Ite. Mat. 25. Vel poteſt dici de malis, qui libentius vidēt proſpera quam aduerſa, & dextera quā ſiniſtra. ¶ Teſte Ariſt. piſces quā 34
doque dormiunt, ſed communiter etiam dormiendo ſemp ſolent caudam mouere. Dormiunt etiam aliqui ita fortiter vt dicit Pli. q etiam manibus poſsint capi. Tales ſunt multi qui in aquis mundanæ proſperitatis ita ſopiuntur & delectant, q ibi ſine difficultate a diabolo capiuntur. In nullo. n. per bona opera, mouentur, nec ad aliquod exercitium agitatur. caudam tñ dicuntur mouere, inquantum motum bonorū operum in cauda. i. in ſine vitæ ſperant finaliter exercere: quia breuiter totum corpus dormit & eſt immobile præter caudam. i. totam vitam volunt voluptati dare præter finem, ſemper. n. ſperāt in cauda . i. in fine vitæ pœnitere, & ibi motū bonorum operū adimplere. Apo. 9. Poteſtas eorum in caudis eorū. Vel dic q cauda quę retro ſtat, conſcientiam ſignificat: quæ hodie poſt ponit in mū danis. Talis tamen conditionis eſt iſta cauda, q nunquam ceſſat a motu. i. a remorſu, dato q homo dormiat in peccato. Vel poteſt dici q dato q totum corpus i. tota vita noſtra dormierit in peccatis, cauda tamen. i. finis vitæ & ſenectus nō debet dormire, ſed emendando inueteratis delicta, in bonis operibus ſe mouere. ¶ Piſces ſm Ambr. in hoc ſunt diſsimiles animalibus 35
quia non delectantur in tactu ſeu in lenimento manuū, vel ap plauſu. Tales, ſunt viri iuſti, & maxime tales debent eſſe boni principes & prælati: quia verè iſti nō delectantur in applauſu adulatorum, nec in verbis commendatitijs deceptorum. A talibus. n piſces. i. deuoti & iuſti fugiunt, in quibus tamen beſtię . i. peccatores delectantur & obdormiūt: quia. ſ. palpari cū blāditijs ſemper volunt, dicentes illud Eſai. 30. Loquimini nobis placentia. &c. ¶ Dicit Ariſto. vbi ſupra, q piſces qñ pullificāt, 36
cibantur pullis ſuis. Sic verè multi ſunt mali iudices & prælati qui proprios pullos & ſubditos comedunt & deuorant per rapinas. Ezec. 5. Patres comedernnt filios in medio tui. Sicut. n. piſces maiores comedūt minores, ita q etiam illis qui ſunt de propria ſpecie vel genere nunquam parcunt, ſic inter auaros & crudeles maior & potētior minores deuorat, & quod peius eſt etiam illis qui ſunt eiuſdem ſpeciei generis vel patriæ, etiā ſi ſiot proprij filij & ſubditi, nuoquam parcunt. Hie. 19. Vnuſquiſq; carnes amici ſui comedet in obſidione. ¶ Omnes piſces generaliter inuicem ſe comedūt, excepto quodam animali q 37
Ariſt. Fuſtaleon vocat, & hoc ideo qa carnes nō, comedit omnino. Piſces ſignificant mundanos, qui alter alterutrū per litigia deuorant & infeſtant. Fuſtaleon verò ſignificat religioſos & maximè prædicatores: qa. ſ. illi carnes non debent comedere, nec carnes etiam aliorum per detractionem vorare, & per conſequēs non debet alter alterum moleſtare. Vel dic q piſces ſunt detractores, q carnes. i. vitas & mores comedunt aliorū. Deut. 32. Gladius meus deuorabit carnes. Fuſtaleon verò ſignificat iuſtos, qui. ſ. per detractionem carnes non comedunt aliorū, dicentes illud pſal. Nunquid manducabo carnes Taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo? quaſi dicat non debeo. ¶ Pluuia 38
impinguat piſces. verumtñ multi ſunt piſces quos pluuia excæcat, & quia multa, ſed quia frigida, vt dicitur in libro de natu ra rerum. Pluuia eſt proſperitas, qua mali impinguantur, & ſi nimia fuerit, per obſtinationem & malignitatem excæcantur, quia ſm Senecam, fortuna quem nimium fouet, ſtultum facit. Hoc tamen nō eſt ratione iſtius pluuiæ: quia proſperitas de ſe bona eſt. vt. n. dicit Seneca. lib. de paupertate, non in rebus vitium eſt, ſed in animo. Sed ratione frigoris indeuotionis quod ſolet communiter in talibus abūdare, & talem pluuiam comitari. Deute. 28. Percutiat te dominus egeſtate fame & frigore. ¶ Piſces longi ſm Pli. impinguant vento aquilonari, ampli ve 39
rò auſtrali. Aquilo frigidus eſt aduerſitas, & iſta eſt quę gratijs & virtutibus impinguat piſces longos. i. illos qui ſunt conſtantes & fortes, & diu in bono perſeuerantes. Proue. 3. Longitudo dierum in dextera eius. Auſter autem ventus mollis eſt proſperitas, & iſta eſt quæ impinguat amplos & latos. i. miſericordes. & charitatiuos, bona ſua alijs per eleemoſynas extendentes, qa breuiter proſperitas proficit pijs & liberalibus, aduerſitas verò proficit longis. i. diu perſeuerantibus & conſtantibus. Ideo Chriſtus dicit de eccleſia. Cantic. 4. Surge aquilo, veni auſter, perfla hortum meum, & fluant aromata eius. ¶ Plinius lib. 10. 40
dicit q piſciū omne genus mira celeritate adoleſcit & creſcit. Sic procul dubio mali in mundo cito creſcunt, & per diuitias cito & ſubito magni fiūt, & de paruo. i. de humili plebe & ſtatu ad

tu ad quantitatem ſtatus creſcunt.Heſter.10.Fons paruus cre
41 uit in fluuium magnum.¶ Secundũ Ambr.in Heaamerun, ſi-
cut auibus ſic & piſcibus cauda pro gubernaculo eſt in natan-
do.Cauda animæ,eſt conſideratiu finis:quia ꝓcul dubio in om
ni opere iſta cauda.ſ.conſideratio finis, eſt directio operantis.
Ideo dicebat verſificator ille. Quicquid agas, ſapienter agas,
& reſpice finem. Vel dic q; iſta cauda, eſt conſideratio mortis;
quæ pro certo eſt cauſa qua benè operandu natamus, & qua di
rectè quod voluious ambulamus. Iuxta illud Eccleſ.8. In om-
nibus operibus tuis memorare nouiſsima tua, & inæternũ non
42 peccabis.¶ Secũdum Ambruſium vbi ſupra aqua bona mater
eſt piſcibus. Aquæ.n reſpiraculum piſcibus tribuũt aquæ oua
ſua piſces cummittunt. Piſces etiam neq; nidos texũt, nec diu-
turni fœtus laborem ſentiunt, non cum ſui moleſtia nutriunt,
quin potius aqua quæ fœtum ipſum recipit, quodã naturæ gre
mio, velut nutrix blanda ſuſcipit, & animal celeri fotu reddit.
Aqua quæ dicitur quaſi æqua, ſignificat, ipſum Deũ, vel vir-
ginem glorioſam, religionem vel eccleſiam militantem. Piſces
verò ſunt homines deuoti & perfecti: quia pro certo iſtis deuo
tis & religioſis eſt aqua diuinæ gratiæ vel etiam ipſa religio bo
na mater. Sicut.n.videmus, non oportet ipſos nidificare, nec fo
uendo pullos ſuos ſeu filios laborare. Oua.n.ſua.i. vota & deſi
deria aquæ diuinæ prouidentiæ committunt, quæ cito & celeri
ter ipſis ignorantibus multotiens adimplentur, vel ſaltẽ in me
lius commutantur. Iſta eſt.n.blandiſsima nutrix ſua, quæ corã
habet de filijs pluſquam ipſi, vt ipſe dominus dicit illud Oſeæ
11. Ego quaſi nutritius Ephraim. Et illud pſa. Iacta cogitatum
tuum in dño, & ipſe te enutriet. vt etiam de eccleſia vel religio
ne dicatur illud Ezech.31. Aquæ nutrierunt illum, abyſſus ex
altauit illũ.¶ Nullus piſcis nidificat ſm Ariſto. quia.ſ. ab aqua
43 ſine labore recipit nutrimẽtũ, & pullos ſuos aquæ committit,
præter fucam ſiue phicin, qui eſt piſcis & alga nidum faciens,
& ibi pullos pariens & nutriens. Sic verè nullus religioſus de-
bet nidũ proprij ſtatus facere, ſed aquæ diuinæ gratiæ ſe & pul
los.i.parentes & deuotos per orationem cõmittere, & de nido
diuitiarum temporalium non curare. Cuius tñ quidam contra
rium faciũt, qui etiam in ipſo mari religionis de alga & herba
maris.i.de ipſis bonis religionis & eccleſiæ nidum ſibi conſti-
tuunt, vbi ſe & pullos.i.parentes & nepotulos nutriunt atq; po
nunt, ſicut de quibuſdam mendicantibus inuenitur, qui cõtra
naturam aliorum piſcium.i.aliorum præceſſorum ſuorum ni-
dificant, diuitias acquirendo, vt ſic non piſces propriè dicant,
ſed aues. Mat.8. Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos
filius autem hominis.i. bonus religioſus non habet vbi caput
44 ſuum reclinet.¶ Piſces quandoq; infirmantur. Nam chalcides
piſces ſunt in quorum branchijs inueniuntur pediculi, a q̃bus
ſæpius occiduntur, vt dicit Ariſt. Sic verè vermes multorũ ma
lorum deſideriorum branchias amplexuum & affectuum no-
ſtrorum quandoq; taliter obſident q; mortem diuerſorum pec
45 catorum parant. Act.12. Conſomptus vermibus interijt. ¶ In-
ter ipſos piſces multæ ſunt inimicitiæ. Nã vt dicit Plinius, mu-
gil, & lupus mutuo flagrant odio. Concha & murena inuicem
ſibi nocent. Locuſta polypum videre pauet, & ſi propè viderit
omnino moritur, & ſic de alijs pluribus. Sic verè chariſsimi in
ter homines inueniũtur inimicitiæ infinitæ. Mugiles.n.& Lu-
pi.i.ipſi mali inuicem ſe odiunt Cõchæ etiam.i.velati hypocri
tæ, murenas.i.viros deuotos non diligunt. Locuſtæ inſu p.i.pau
peres, ipſos polypos.i.tyrannos metuunt, & ſic inter diuerſos
diuerſimodè lites & inimicitiæ ſemper fiũt. Gen.3. Inimicitias
ponam inter te & mulierem, & ſemen tuũ & ſemen illius &c.
46 ¶ Piſces ſi biberint oleum moriuntur, ſicut dicit Pli. Sic verè il
li qui oleum adulationis vel deliciarum bibunt, morti vitiorũ
ſuccumbũt. Dicat ergo homo illud pſa. Oleum peccatoris nõ
47 impinguet caput meum.¶ Secundum Ariſto. quidam ſunt pi-
ſces qui ſolum luto & cęno nutriuntur, ſicut carabus ſiue locu-
ſta, qui luto viuet, ideo eſt lutoſus: quia cum capitur, in eius in-
terioribus multum de luto inuenitur. Huic eſt auarus ſimilis,
qui in luto & cęno diuitiarum ſolum inuenit nutrimentum, &
ibi tantummodo delectatur; & ideo cum captus a demonibus
per mortẽ fuerit, in eius interiorib⁹.i. in arcis & abſcõditis mul
tum de luto i.de congregatis diuitijs inuenitur. Abacuc.2. Væ
ei qui congregata nõ ſua, vſquequo aggrauat ſuper ſe denſum
lutum? Vel poteſt dici contra detractores, qui luto & cęno.i. vi
libus aliorum defectibus nutriuntur, & ipſos per obloquutio-
47 nem in ore ſuo ponere delectantur. ¶ Plinius lib.9.ca. 16. dicit
q; ſunt quædam piſcium genera inter quos non ſunt mares, ſi-
cut (inquit) ſunt erythini & chromes, cuius inquit ſignũ eſt, q
oẽs inueniũtur cũ ouis. Ea pone ſicut infra li. 14. de amazonia.

De Halecibus. *Cap. 2.*

HALECES ſunt piſces marini parui & ſapidi, q 1
optimi ſunt tam recentes, q̃ ſicci, & hi certis tẽ-
poribus .ſ. ab auguſto vſq; ad finem Decembris
in mari apparẽt, vbi in maxima copia vſibus ho-
minum diuino munere capiendos ſe exhibent.
Alijs autem temporibus ita in ſecretis maris ab-
ſcunduntur q; vix aliqui inueniuntur, vt dicit Iſido. & ſenſu et
experitur. Tales debemus eſſe: quia tam recentes quam ſicci.i.
tam iuuenes q̃ antiqui debemus apud deũ & homines eſſe bo-
ni. Certis verò temporibus debemus apparere, & maximè qñ
neceſſe eſt .ſ. in hyeme tribulationum, nos debemus aliorum
vſibus & vtilitatibus exhibere, & qñ non eſt neceſſe, iterum ad
ſecretum maris conſcientiæ recedere & abire. Iſtud potiſsimè
pertinet ad prædicatores, qui ad vtilitatem aliorum certis tẽ-
poribus debent ire, tandem facto officio ſe debent in maris ſe-
creta.i. in ſuum clauſtrum & cõuẽtum recedere & abire. Hie.
8. Turtur, hirundo & ciconia cognouerunt tempus aduentus
ſui. Eccl.3. Tempus loquendi & tempus tacendi. Vel poteſt di-
ci q; haleces.i. religioſi dum ſunt in profundo maris.i. in clau-
ſtris & conuentibus ſuis, vbi a retibus ſecularium abſcondun-
tur, tuti ſunt; quando verò apparent, & quando ad publicũ ve-
niũt, & mundi negotijs ſe exponunt, tunc piſcatoribus.i.
demonibus prædæ fiunt. Ideo conſulitur Eſai 26. Vade popu-
lus meus, intra in cubicula tua, & abſcondere. ¶ Haleces ex ſo 2
la aqua dicuntur viuere. Quod patet: quia extra aquam nõ vi-
uunt etiam per momentum, imo etiam eodem momento quo
tangunt aerem, moriuntur. Et iſtę ſalitę diutius poſſunt ſerua-
ri, quam quicunq; alij piſces. Oculi earũ in aqua lucent vt can
delæ, ſed horum ſplẽdor moritur cum eiſdẽ: quia.ſ. extra aquã
perdunt non ſolum vitam, ſed etiã oculorum ſplẽdorem, vt di
cit Iſido. Chariſsimi. Mare eſt ſtatus pœnitentiæ. Aqua eſt di-
uina ſciẽtia vel gratia. Aer verò eſt mundi vanitas vel proſpe-
ritas. Sic eſt ergo q; halec. i. iuſtus qui reuera diu ſine corru-
ptione pctĩ ſeruari põt ſi ſale ſapiæ ſit cõditos, ex aqua deuotio
nis, miæ, grę & ſciẽtiæ totale recipit nutrimẽtũ, & ſpũalis vitæ
aiæ cõplementũ. In iſta n. nõ ſolũ habet ſpũalis vitæ pfectionẽ
imo ẽt oculorũ intellectus ſplendorẽ & diſcretionẽ: q.a.ſ. in ma
ri piæ & ſciẽtiæ & deuotionis non ſolũ ſpũaliter deo viſit:
imo etiam ſplendor veritatis & ſapientiæ ibidem clarius inue
tur per quem ipſe dñs ſubtilius contemplatur. Apoca.1. Oculi
eius ſicut ſol in virtute ſua lucẽt. Veruntñ ſtatim q; homo ex-
terius ad aerem mundanæ proſperitatis & vanitatis exponi-
tur, & ab aquis eiuſmodi extrahitur, neceſſe eſt q; ſpũaliter p
vitia moriatur, & q; lux oculorum ipſius hebetetur. Ita vide-
mus de illis qui a ſtatu perfectionis ad mundana tranſeunt, &
relicto deo & deuotione & religione vel eccleſia, ad ſecularia
ſe exponunt, qui.ſ. morte multorum vitiorum proſternuntur,
& lumine diſcretionis & ſapientiæ quantum ad illa quæ ad ſa-
lutem pertinent, ſpoliantur. Quod etiam in ſcientialibus appa
ret: quia pro certo oculus intellectus obtunditur, qñ aqua ſtu-
dij dimiſſa, ad negotia pertranſitur. pſal. Lumen oculorũ meo
rum & ipſum non eſt mecum. vnde Baru.3. dicit ſcriptura. Di-
ſce vbi ſit virtus, vbi ſapientia, vbi ſit prudentia, vbi ſit longæ
quitas vitæ, vbi ſit lumen oculorum & pax. quaſi dicat, ſolum-
modo in aqua religionis & deuotionis. ¶ Haleces ſm Iud. vbi 3
cunque ſupra mare viderint lumen, gregatim ibidem conue-
niunt, & hac cautela ad retia deducuntur. Sic verè multi ſunt
qui lumine proſperitatis taliter delectantur, q; dum ad ſpe-
ctum ipſius conueniunt, & dum ad eius pulchritudinem atten
dunt, retibus malarum complacentiarum inuoluuntur, & ſic
a diabolo capiuntur, & per diuerſa vitia occiduntur, & ſic vn-
de ſperauerãt lætitiam, miſeriã & periculũ conſequunt. Quod
etiam contra iuuenes dici poteſt qui videre lumen.i. pulchras
mulieres delectantur, quibus mediantibus per mala deſideria
capiuntur. Eſa.59. Expectauimus lucem, & ecce tenebræ.

De Anguillis. *Cap. 3.*

ANGVILLA ſecundum Iſido. ab anguis dicitur ſi 1
militudine, eſt.n. piſcis lubricoſus & flexuoſus vl-
tra modum, difficilis ad tenendum, difficilis etiam
ad excoriandum. Nam ſicut dicitur in li. de natura
rerum, excoriata adhuc ſolet viuere, & etiam ſciſſa aliqualiter
palpitare

palpitare Diutiſsimam.n.habet vitam. Aquis fluuialibus cla-
ris gaudet, ſemina & oua aliorum piſcium comedit & ex limo
generatur & venit. Tales ſunt viri falſi, cauteloſi & iniqui: q.d.ſ.
iſti ita ſunt flexuoſi & lubricoſi p diuerſas cautelas, q vix aut
nunq̃ poſſunt in vno loco verbo teneri, nec in vno propoſito cu
ſtodiri. Anguillæ.n.i.diabolo ſunt ſimiles & ideo lubricoſi ſunt
& variabiles & fallaces. Act.2. Impoſsibile erat teneri illum.
Iſti.n.naſcuntur in culpa, & generantur ex limo carnalitatis,
gaudent aquis claris mundanæ proſperitatis, ſemina & oua.i.
diuitias aliorum deuorant rapacitate vſuræ & crudelitatis, du
ram & longã habent vitam malæ, & obſtinatæ voluntatis. In vi
ſa.n.ſua mala ſunt radicati, & ibidem ad perſeuerandum diu-
tiſsime confirmati. Eccleſ.7. Impius longo viuit tempore ſup
terram in malitia ſua. Et ideo benè dicitur q iſti difficiliter ex
coriantur: quia pro certo difficile eſt q tales pelle ſuæ malæ
conſuetudinis per conuerſionẽ ſpolientur, iuxta illud Eccle.
1. Peruerſi difficile corriguntur. Nã ſi quis prædicator velit
tales excoriare & cõuertere, vix aut nũquã poterit ipſos ver-
bis & exẽplis talr ſcindere, quin ipſos ſemper ſentiat palpita-
re, & in contrariũ allegare. Quod potiſsime verum eſt de hæ-
reticis, & etiam de obſtinatis, qui etiam excoriati & conuicti,
ſemper aliquid in contrariũ murmurant & ſuſurrant. Radica-
ta eſt.n. illa mala vita in ipſis, & nõ poſſunt recedere, nec a ma
lis ſuis opinionibus reſilire, figurati in piſce Thobiæ, quẽ poſt
quam de fluuio extraxiſſet in ſiccum, cepit ante pedes ipſius
palpitare, ſicut dicitur Thob.6. Vel iſta poſſunt dici contra ſu-
perbos, qui etiam reducti ad ſtatum infœlicitatis, nudati, affli-
cti & tribulati, adhuc palpitant & rebellant, & cum aliud ne-
queant, ſuſpirant, murmurant & reclamant. Figura in Saul 2.
Regum 1. qui occiſus adhuc viuebat, dicens. Adhuc tota ani-
ma mea in me eſt, & tenent me anguſtiæ. Vel poteſt dici de bo
nis, qui etiã excoriati tẽporaliter & corporaliter nudati & ſciſ-
ſi per tyrannos, vitã gratiæ non perdiderunt, ſed ẽt mortui cor
poraliter & diuiſi, vitam iſtam palpitando miraculis oſtende-
runt, dicentes illud Apoſtoli ad Gal.2. Viuo ego iam non ego,
viuit aũt in me Chriſtus. Vel poteſt allegari de beato Bartho-
lomeo, qui etiã excoriatus viuebat, & viuens alijs prædicabat.
2 Leui.1. Detracta pelle hoſtiæ corpus in fruſta cõcident. ¶ An
guilla ad vocem tonitrui commouetur, in aquis turbidis paſci
tur, Pleiadibus occidentibus maximè capitur, aſſata melior in
uenitur, & eius pinguedo auribus medetur, ſicut dicitur in eo
dem lib. de natura rerum. Tales fuerunt ſancti: quia pro certo
iſti ſonitruum diuinarum cõminationũ & prædicationum ti-
muerunt, in aquis turbidis tribulationũ nutriti fuerunt & ſtel
lis Pleiadibus pluuialibus occidentibus.i.mundi conſolationi
bus eis deficientibus capti ſunt, & cõuerſi præcipuè extiterũt,
& ſic ſe aſſari & nudari pro Chriſto in martyrio permiſerunt
ita q pinguedo.i.ſanguis & martyrium ipſorum, vitia auriũ.i.
duritiam auditorum efficaciter ſanauerunt, quia.ſ.omnis ob-
ſtinatio & duritia tollitur, & homo ad credendũ eorũ exẽplo
inducitur, quando ſanguis & fides martyrum cogitatur, & ma
ximè beati Laurentij, qui ad litteram aſſatus extitit & crema-
tus. pſal. Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea. ¶ Si-
3 cus dr̃ in eodem lib. de natura rerum, anguilla mortua ſola in-
ter piſces nõ fluctuat nec ſuper aquam ſicut alij mortui ſuper-
natat, niſi ſolũ cũ aquis putrefacta fuerit & diſſoluta. Iſtud põt
applicari ad quoſdã peccatores, qui quãuis peccatis ſint mor-
tui nunq̃ tñ per ſuperbiam ſupernatant, imo ſemper vilitatem
proprij ſtatus cogitant, & ad fundum per humilitatem deſcen
dũt. & ideo de talibus peccatoribus dicit beatus Greg. q nun-
quam deus mẽtem deſerit, quæ ſe eſſe in tenebris recognoſcit.
Et hoc patet: quia pro certo quando tales putreſacti credũtur,
& ex toto aquis vitiorum corrupti, tũc de peccato erigunt, &
quaſi miraculoſe a deo conuertuntur. Non deſperet igitur pec
cator, qui ex morte culpæ quam ſecum habet, humilitatẽ con-
cipit, & ad fundum deſcendit: quia deus finaliter tales conuer
tere conſueuit. Iob 11. Cum te cõſumptũ putaueris, orieris vt
lucifer, & habebis fiduciam, propoſita tibi ſpe, & defoſſus ſecu
rus dormies. Iſti.n.ſunt contra naturam aliorũ piſcium.i. pec-
catorum: quia.ſ.qñ mortui ſunt per peccatum, tũc magis ſunt
ſupernatantes & vagantes, ſuperbi, variabiles, inconſtantes, &
ſeipſos per iactantiam efferentes, & in ſuis vilitatibus glorian-
tes. Proue.18. Impius cum in profundum pctõrum venerit, cõ
temnit. Vel põt allegari contra obſtinatos, qui mortui p pctm
nunq̃ per pœnitentiam volunt reſurgere, ſed in cœno delicia-
rum inferius ſemper eſſe. Exo.15. Deſcenderunt in profundũ
quaſi lapis. niſi fortè qñ ſunt putreſacti, i. ſenes & inueterati in
vitijs & corrupti. Vel poteſt dici de dãnatis, qui mortui latent
inferius in inferno, & putreſacti finaliter reſurgent in iudicio.
Vel dici põt gñraliter de mortuis vniuerſis, qui mortui iacent
inferius in ſepulchro, vnde per reſurrectionem nõ ſupernata-
bunt nec reſurgent, niſi in die iudicij qñ ex toto corrupti fue-
rint & cõſumpti. Vide illud prædictũ Iob 11. Cum te conſum
ptum &c. ¶ Secundum Plin. plus viuit anguilla ſine aqua flãte 4
aquilone q̃ auſtro. Sic verè plus viuimus vita gratiæ. & melius
in aquilone aduerſitatis, q̃ in auſtro proſperitatis. Eze 27. Ven
tus auſter cõtriuit te. ¶ Anguilla nunq̃ hyemat in aqua parua, 5
ſed potius in profunda, timet.n.fortè q ſi gelaretur, moreret.
Sic verè in hyeme tentationis non debemus eſſe contenti mo-
dica aqua gratiæ, deuotionis vel lachrymarum, ſed potius re-
currere ad pfundam, quia alias gelu obſtinationis & indeuo-
tionis nos poſſet gelare, & vita gratiæ ſpoliare. Eccleſ.43. Fri-
gidus ventus Aquilo flauit, & gelauit cryſtalus.

De Abide. Cap. 4.

ABIDES ſm Alberi. aĩal eſt Marinum quod
primo eſt aquoſum, & nutrimentum eius eſt 1
aqua, deinde verò mutatur eius forma condi-
tio & nomẽ, & vocatur aſtoyes, & efficit aĩal
terreſtrẽ, in terra habitans nõ in aqua, & hoc
mirũ q mutata forma & diſpoſitione mẽbro-
rum, motum, etiam conditio cõmutetur. Tales procul dubio
ſunt apoſtatæ, q.ſ.in principio ſunt animalia marina, & in ma-
ri religionis & fidei natantia, aqua diuinæ gratiæ viuentia, ſed
pro certo proceſſu temporis ipſi de piſce mutantur in beſtiã:
.ſ.mare religionis dimittẽtes, & ad terram.i. ad mũdum ſe per
apoſtaſiam conuertentes, mutant ſibi formam.ſ. in habitu ne
cognoſcantur, conditionem.ſ.in moribus, vt ſecularibus cõfor
mentur, & etiam aliquotiens mutant nomen, vt.ſ.alij eſſe cre-
dantur. pſal. Mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vitu-
li comedentis fœnum. Et breuiter iſti ex toto fiunt terrei, terre
nẽ & temporaliter viuentes & mare religionis præ cæteris ab
horrentes. Vel poteſt dici de religioſis, qui poſtmodũ fiũt prę-
lati, & qui de contemplatiua veniunt ad actiuam: quia.ſ.qñq;
ex toto videntur conditiones mutare. Mutant.n. nomen ratio-
ne dignitatis & ſic iuxta commune Prouerbium, cum muta-
tione nominis mutant mores. Quod apparet quia primo erant
aquei, deuoti, marini, pœnitentes auari, qui tñ quandoq; fiunt
terrei & amari, ita q in forma & conditione ſicut in nõie inue
niuntur varij & diuerſi. Eſa.8. Voca nomen eius, accelera, ſpo
lia detrahe, feſtina prædari. Vel poteſt dici de religioſis, qui in
principio qñ ſunt nouitij, ſunt piſces.i.deuoti, flebiles & aquei
tandem verò mutata cõditione fiunt beſtiæ & crudi, indeuoti
& terrei. Sap.19. Quæcunq; natãtia in terra trãſibant. Qđ po
tiſsimè apparet de religioſis mendicantibus, qui terreis nego-
tijs ſe occupant indiſcretè. Vel poteſt dici in bono de illis q ad
dignitates nominantur & eliguntur, vtpote qui iam non cleri-
ci ſed epiſcopi nominantur, q.ſ.ipſi cum mutatione nõis etiam
cõditiones & mores in bonũ mutare tenent: quia ſi prius erat
piſces.i.carnales & aquei, tñ extũc debẽt eſſe aĩalia.i.iuſti, aĩati
fortes & terrei. Figurati in Ioſeph, quẽ Pharao præficiẽs ęgy-
pto mutauit nomẽ eius, & vocauit eum ſaluatorem, ſicut dicit
Gen.41. Vel poteſt dici de Chriſto, qui primo ante incarnatio
nem erat animal marinũ.ſ. Deus per rigorem iuſtitiæ amarus,
ſicut exemplis pluribus comprobatur. Sed pcul dubio iſte tan
dẽ in incarnatione fuit mirabiliter trãſmutatus, qñ de deo ho-
mo, & de piſce aĩal eſt effectus, tunc.n. mutauit formam, carnẽ
veſtiendo, mutauit conditionem, pietatem & miſericordiam
induendo, mutauit nomen, nomẽ Ieſu ab Angelo vendicãdo.
Mutatus eſt igitur de Deo in virũ, de iuſto in pium, de Deo in
Ieſum. Mutatus eſt in forma per noui habitus aſſumptionẽ 3.
Reg.22. Rex Iſrael mutauit habitum, & ingreſſus eſt bellum.
Item mutauit ſe in conditione per pietatis oſtenſionem. Exod.
13. Primogenitum aſini mutabis oue. Mutatus etiam eſt in no
mine per noui nominis impoſitionẽ: quia.ſ. ſicut dicitur Lucæ
2. Vocatum eſt nomen eius Ieſus. Eſa.62. Vocabitur tibi nomẽ
nouum, quod os domini nominauit. Et breuiter iſte qui a prin
cipio in aqua æternæ voluptatis, & in profundo maris paradiſi
habitauerat, terreſtrẽ animal eſt effectus, inquantum in terra
cum hominibus fuit perſonaliter conuerſatus. Baruc.3. Poſt-
ea in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt.

De aphora

De Alphora. Cap. 5.

1 ALPHORAS ſm Iſid. piſcis eſt modicus, & iſte ſine coitu ex limo aquæ naſcitur, cito.n. diſſoluit & parum durat. prodiderunt tñ nautæ ꝙ ſi piſcis iſte diſſoluatur, dum tamen remaneant caput & oculi eius, iterum renaſcens longo tempore durabit, ſicut dicit Ariſt. Talis piſcis fuit Chriſtus, iſte.n. nõ ex ſemine virili, ſed diuino ſpiramine fuit natus, parũ durauit in mundo .ſ. ſolum triginta duobus annis cũ dimidio, poſt quos fuit morte terribili diſſolutus. In ipſo tñ remanſerũt caput & oculi.i. diuinitas & anima, quæ mori.ſ. nequiuerũt, & ideo renatus eſt reſurgẽdo, & diu poſtea durabit & durat æter nè perpetuè permanendo. ad Ro.6. Chriſtus reſurgẽs ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra nõ dominabitur. Vel põt dici de peccatore, qui quamuis per peccata videatur penitus diſſolutus, non eſt tamen de eius conuerſione propter hoc deſperandũ, dum tñ caput fidei & oculi diſcretionis remanſerint in eodem, ſemper.n. poteſt per gratiam renaſci, & per pœnitẽtiam ad ſtatum gratiæ reparari, & poſt etiã perſeuerando diutius & cautius immorari. Ioann. 11. Qui credit in me, etiam ſi mortuus fuerit, viuet, & oĩs qui viuit & credit in me, non morietur inæternum. Vel poteſt dici de vſurarijs & balliuis, quæ quamuis quandoq; per aliqua infortunia diſſoluãtur, & ad paupertatem, & miſeriam deducãtur, dum tñ eis remaneat caput .i. corrupta ſua intẽtio, oculi.i. cautela & circunſpectio, ſemper ſolẽt ad ſtatũ priſtinũ reparari, & ad maiores dignitates & diuitias eleuari. Heſter. 10. Fons paruus creuit in fluuiũ magnũ.

De Albirem. Cap. 6.

1 ALBIREM vt dicit Ariſto. eſt piſcis marinus habens cutem fortiſsimã, adeo ſpiſſam & duram, vt ea milites vtantur pro galea, faciũt.n. ſibi quaſi pileum de cute piſcis huius, & ſub galeis ferreis ponunt illud, quadam.n. occulta virtute ictibus reſiſtit, & ſi accidit ꝑcuſsio gladij, in illo dolorem non inducit. Piſcis iſte ſignificat Chriſtũ ſanctos & bonos eccleſiaſticos & prælatos. Iſti.n. cutem.i. animæ & corporis conſtantiam duriſsimam habuerũt, inquãtum pro Chriſto tribulationibus reſtiterunt. Iob 7. Cutis mea aruit, & cõtracta eſt. Nos igitur ſi milites Chriſti fuerimus, de cute illa.i. de conſtantia ſanctorum per imitationem ipſorũ nobis contra ictus aduerſitatum, patientiæ galeã faciemus, & ipſa taliter armabimur, ꝙ dolores mũdi pœnarum minime ſentiemus. Si.n. cogitamus quanta Chriſtus & ſancti ſuſtinuerũt, & qualem cutem habuerunt, diſcrimina tolerando, pro certo virtutem patientiæ concipiemus, eorum exempla ſequẽdo, & ſic galeati non ſentiemus nec reputabimus mundi pœnas. Proue. 23. Verberauerũt me, & non dolui, traxerũt me, & nõ ſenſi. Galeã ergo ſalutis aſſumite, & gladiũ ſpũs, quod eſt verbum dei. Vel ſi vis per galeam iſtam intellige fidem: quæ de cute.i. de patientia martyrũ roboratur, &c. ſicut ſupra. Vel dic ꝙ milites fuerunt martyres, qui cute.i. cõuerſatione & patientia Chriſti ſe armauerũt, & ideo nulli ictus gladij ipſos vincere potuerũt.

De Ariete Maris. Cap. 7.

1 ARIES maris vt dicit Pliniu. lib. 9. ca. 44. eſt piſcis qui graſſatur ſicut latro. Nam in vmbra magnarũ nauium in ſalo ſtantium occultatus, ſi quem natãdi voluntas inuitat, expectat, erectoq; extra aquam capite, piſcantium cymbas ſpeculatur, vt occultus adnatans arripiat & ſubmergat. Tales arietes ſunt officiales vel balliui, q.ſ. in vmbra magnarum nauium.i. magnorum dominorũ, & ſub velamento ſeruitij & officij ipſorũ in ipſa aqua deliciarum manentes, & caput intentionis peruerſæ ad ſpeculãdum quid fiat in partibus erigentes, inſidiantur natantibus & in ſubiecta patria manentibus, & ſi ipſos incautè ꝓcedere viderint, vel ſi cõtra ipſos quancunq; minimam occaſionẽ inuenire potuerint, ſolent occulte, explorando, ad eos adnatare, & eos inuadere, & ad profundum tribulationum trahere & per exactiones accuſationes & inuaſiones ſubmergere & opprimere. Proue. 23. Inſidiatur in vijs quaſi latro, & quos incautos viderit, interficiet. Vel dic ꝙ iſte eſt diabolus, qui natantibus, & ſe in aquis mundanæ proſperitatis balneantibus, inſidiatur, & eos per diuerſa vitia ſubmergere nititur niſi præcaueant ne labantur. pſal. Inſidiatur vt rapiat pauperem. Vel poteſt generaliter dici cõtra latrones & homicidas, vel etiam cõtra vſurarios &c. ſicut ſupra.

De Aureo Vellere. Cap. 8.

AVREVM vellus eſt piſcis qui lanam in ſimilitudinem auri portat. Vnde dicit Ambr. Aureum vellus mare nutrit, & lanam intingendo, ſpeciem metalli gignit. cuius colorem (vt ait) nullus adhuc fullo potuit imitari. Et de hoc velleris genere creditũ fuiſſe illud ꝓpter quod multæ ciuitates in Troianorũ partibus ſunt exuſtæ. Qđ .ſ. Iaſon in ꝓuincia Colchorũ quæſiuit, ſicut Ouidius in Meta. recitat atq; ponit, & ſicut Dictys in Troiana hiſtoria aſſerit. Piſcis iſte chariſsimi Beatã virginem ſignificat, quæ in mari huius mundi aureũ vellus.i. ipſum Chriſtum portauit, cuius colorem & perfectionem & virtutem nullus adhuc perfectè potuit imitari, nec aliq́s fullo vel prædicator plene depingere vel deſcribere vel rimari. Eſ. 4. Gñrationẽ eius q́s ennarrabit? Iſte eſt.n. illud vellus in quo Gedeõ habuit ſignũ victoriæ, dũ illud in area ſicca inuentũ, rore madifico plenũ fuit. Iudic. 6. Quia .ſ. per iſtud vellus, corpus.ſ. Chriſti, dum in area ſicca ſine virili ſemine vteri virginalis ponitũ, ibiq; rore diuinitatis implet, Gedeon.i. humano generi ſignum ſalutis & victoriæ miniſtratur. Vnde de iſto rore in iſto vellere mirabiliter deſcendente.i. de Dei filio hoc vellus aureũ habitante, dicitur in pſa. Deſcendet ſicut pluuia in vellus, & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. Vel dic ꝙ iſtud vellus ſignificat exteriorem conuerſationem Chriſti, virginis, vel ſanctorum, quæ pro certo ita fuit aurea, precioſa & alta, ꝙ nullus eſt qui poſsit eam imitari, vel ad eius ſimilitudinem ſuum vellus.i. ſuam conuerſationem tingere, vel eorum ſanctitudini conformare. Eccleſ. 44. Non eſt inuentus ſimilis illi, qui cõſeruaret legem excelſi. quia ſicut dicitur in pſal. Aſtitit regina a dextris tuis, in veſtitu deaurato. 1

De Acipenſere. Cap. 9.

ACIPENSER ſm Plinium li. 9. c. 17. piſcis eſt apud antiquos valde nobilis, dictus ab aliquibus Elops, qui in hoc mirabilis reputatur: quia contra naturam omnium aliorũ ſquamæ eius ad caput & ad os ex aduerſo tendũt & ordinantur, contra etiam aquam natando meare fertur, vt ait idem ibidem. Per ſquamas iſtas in corpore piſcis, intelligo malos religioſos vel clericos in corpore eccleſiæ. Vñ etiam per ſquamas Behemoth intelliguntur reprobi, quæ diabolo adhærent per vitia ſicut ſquamę, & qui in corpore diaboli inter ſe concordes & coniũcti ſunt cõtra bonos Iob 41. Corpus eius quaſi ſcuta fuſilia, cõpactum quaſi ſquamis ſeſe prementibus vna vni coniungitur. Quid ergo? procul dubio, iſti hodie omnes tendunt & eriguntur ſurſum contra caput, os & oculos.i. cõtra prælatos, adminiſtratores, & viros bonos & doctos. Prælatus.n. eſt caput. os quod paſcit omnia membra, temporalium adminiſtratores. oculi vero qui regunt, ſunt alij prudentes & diſcreti rectores. Contra iſtos ergo vadunt ſquamæ corporis religionis vel eccleſiæ.ſ. mali ſubditi, eis.ſ. contrariando, de eis murmurando, & de eorum regimine conquerendo. Cant. 1. Filij mei pugnauerunt contra me. Cũ tamen iſti econuerſo deberent tendere, & iſti capiti ſubditi eſſe & obedire, & ſe ſub eo humiliter ordinare. Iſti enim retrogradi ſunt, & ſemper in oppoſitum, ſcilicet contra mandatum ſuperiorũ, & contra regulam ſuam, & diuina mandata, ex aduerſo faciunt atq; tendunt. Iudicum 2. Mandata domini audientes, omnia fecerunt contraria. Vel poteſt generaliter dici de malis, qui contra deum caput & creatorem omnium, per obſtinationem tendunt, & eidem per vitia contrariantur, & contra eum ſe erigunt & contendunt. pſalm. Fiant cõtra dominum ſemper. Vel dic quòd piſcis iſte eſt homo, caput intentio, oculus verò diſcretio, os verò quod membra paſcit, eſt pietas & deuotio, quę ſcilicet cibat mentem, ſquamæ verò ſunt carnalium deſideriorum machinatio: quia procul dubio ſemper tendunt ſquamæ noſtræ id eſt, carnis appetitus contra caput intentionis & conſcientiæ, contra oculos diſcretionis & ſapientiæ, & contra os deuotionis atque clementiæ: quia ſcilicet ſemper eriguntur carnis deſideria contra animam, & motus corporis cõtra mẽtem. ideo dicitur 1. Petr. 2. Obſecro vos abſtinere a carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animã. Piſcis enim iſte ſemper in contrarium natat: quia ſcilicet ſenſualitas ſemper rationi repugnat: quia ſicut dicitur ad Galath. 5. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.

De Amio. Cap. 10.

1 AMIVS ſm Iſido.piſcis eſt ſaxatilis, qui lapi-
dem portat interius,qui virgulas habet io la-
teribus puoiceas,& totus ad modū panni ſeri
ci pulcherrimi eſt coloris.Talis eſt iuſtus, qui
lapidē viuū Chriſtū per deuotionē,cōtinet, &
exterius virtutū coloribus p cōuerſationē ho-
neſtā ſplendet.Eze.16.Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria.

De Afforo. Cap. 11.

1 AFFORVS ſm Iſido.piſcis eſt modicus, qui pp
exiguitatem hamo capi non poteſt. Sic verè viri
humiles ita paruificāt & exinaniunt ſemetipſoa
ꝙ hamo tentatiooıs diabolicæ non læduntur. Cō
ſtat.n.ꝙ dum homo humiliter recognoſcit ſuam
fragilitatem,& ſic recurrit ad diuinam protectiooem & boni-
tatem,taliter a Deo adiuoatur,ꝙ nunqoam teotatiooū hamu-
lis ioeſcatur.pſalm.Humiliatus ſum, & liberauit me. Vnde de
Beato Aotooio legitur io Vitiſpatrum,ꝙ videns mundum ple
num laqueis dixit. O Deus quis euadet iſtos?,& reſpondit vox
de cœlo:Humilitas.Auſtralis.vide ſupra io generali.§.10.

De Aranea. Cap. 12.

1 ARANEA ſecundum Iſid.genos eſt piſcis, qui in au
ribus ſuis aculeos(alijs ſtimulos)habet,& ideo au-
ribus percutit appropioquātes. Aures io ſcriptura
deſignāt auditum.Tales ergo araneæ videntur,eſſe
quidam qui alijs audiendo iniuriantur,& qui reſpondere non
dignantur,ſed quaſi iodignos reſponſiooe alios reputantes,ta
cent & audiuot,oec loquuntur.Iſti ergo actius alios læduot,ꝗ̄
ſi eis loquereotur.Et ideo iſti auribus percutere dicuntur, io-
quantum.ſ.audiendo alijs inioriari conātor.de quibus dicitur
Prouer.29.Seruus verbis oon poteſt erudiri:q̄a audit quæ di-
cis,& reſpoodere cootemnit.Vel poteſt dici contra illos q̄ oīa
veluot audire, & qui ſtimulos pruriginis de audiendis rumori
bus in auribus habent: quia.ſ.ipſimet ſtimulantur ad audien-
dum,& alios ſtimolant ad loquendum,ſimiles Atheoienſibus,
de quibus dicitur Act.17.ꝙ ad nihil aliud vacabant oiſi aut di
cere,aut audire aliq̄d noui.Vel poteſt dici de boois diſcipulis,
qui.ſ.aculeos diligentię debent habere io auribus,quibus ſcili
cet ſtimulentur addiſcere & audire,& quibus ſtimuloet alios
aliquid dicere vel docere.Et ſic iſta eſt auris audiens, de qua
dicitur Iob 29.Auris audiens beatificabat me. Vel poteſt dici
de bonis ſeruitoribus & religioſis,qui aculeum timoris io ao-
ribus debent habere, quo.ſ. ſtimuleotur & ſollicitentur audi-
re quid a magiſtris vel a prælatis vel a Deo præcipitur, vt ſta-
tim cum dictum fuerit,per obedientiam impleatur, exemplo
Samuelis dicentis 1.Regum.3.Loquere domine:quia audit ſer
uos tuus.¶ Pli.lib.9.c.48.dicit ꝙ araneus maris habet aliquos
acoleos veuenoſos, ſicut etiam dicit de radio Marino: quia ſi
quis ipſos iocaute calcauerit,pungitur,& veneni malitiam ſta
tim ſentit.Sic ſuot multi qui pro certo aculeos malorum ver-
borum veneuoſos habent,intantum, q̄d ſi quis eos calcauerit
vel contempſerit, ſtatim venenum & puncturam, detractio-
nem,iniuriam & ioſamiam contra eū mouent.Apocal.9. Acu
leus erat in caudis earum.

De Bochis.qui apud Alber. boce dicuntur. Cap. 13.

BOCHAE piſces ſunt flouiales, lati & tenoes,
q̄ cū venantur ad fundum, deſcendunt, aquā
turbant,dorſum oſtendoot, vt non videantur
& euadant.Talis eſt vir humilis, qoi piſcato-
torem diabolum & rete ſuæ tētationis timēs,
debet ad profundum conſcieotiæ deſcēdere p
ſuiipſius conſiderationem,debet ſe proſternere per humilita-
tem & ſubiectionem, debet aquā & fluorem cordis turbare p
dolorem & contritionem,& debet dorſum oſtendere,fugieo-
do omnem malam occaſionem,& ſic procul dubio non rapieē
per pctm̄,ſed euadet periculū dānationis. pſal. Collocauit me
in obſcuris ſicut mortuos ſeculi,& anxiatus eſt ſuper me ſpiri-
tus meus,in me turbatum eſt cor meū.Vel ſi vis dic cōtra ma-
litioſos ſubditos,quos ſi piſcator.i.prælatus velit capere & cor
rigere,ſtatim per falſitates & cautelas ſolent negotium ita tor-
bare, quòd homo non poteſt os compreheodere vel punire.

De Barchora. Cap. 14.

BARCHORA (a Germanis & flandrēſibus mi 1
les propter icutū & galeam vocata,a Plinio (vt
credimus)teſtudo) ſm Ariſto. Animal maximū
eſt in aqua,cuius orificium fortius eſt omni ani-
mali,frangit.n.lapidem quem mordet, cutē ha-
bet duriſſimam,& ideo oportet ꝙ in aqua ſæpiſſi
mè immergatur, quia alijs cutem eius ſol taliter induraret, ꝙ
ſe flectere noo valeret,& etiam propter læuitatem ad volunta-
tem ſuam in aquam nō ſe profundaret, ſed neceſſario ſuperius
enataret.Iſta videtur eſſe tortuca marina,& ideo vide in libro
de animalibus.c.de tortuca,& infra littera r. Dic tn̄ hic ꝙ nos
religioſi & clerici,& ēt prælati, qui more iſtius aīalis terrā &
aquā babemus habitare, & tēporalia & ſpūalia miniſtrare,qñ
contingit nos exire ad terram.i.ad teoiporalia miniſtranda,oō
debemus ibi diu ſtare,quin ad aquā deuotiooıs, & ad mare re
ligionis per contemplationē redeamus, & quin aquis lachry-
marum compunctionis & deuotionis nos ſępius balneemus,
quia alias ſi nimis extra circa temporalia māſerimus, cutis vo
luntatis noſtræ calore tentationum per iodeuotionem deſicca
bitur,& per obſtinationē taliter indurabitur, ꝙ ad bona ſpūa-
lia nos flectere nequibimus,nec iuxta votū in aquam deuotio-
ois oos pſuodabim᷒, imo ſuperius circa tēporalia vagabimus
& per inanem gloriam ſupernatabimus & curremus,quia pro
certo qui circa temporalia nimis intenderit,ita efficietur inde
uotus & durus,ꝙ vix ad ſpūalia plus redibit, & ꝙ nūquam in
aquam deuotionis ſe amplius profundabit.ad Ro.2. Secundū
duritiam cordis tui,& impœnitens cor tuum, multiplicas tibi
iram.¶ Barbotha autem alius eſt piſcis Marinus,qui in Tanai, 2
Danubio,& tiro fluminis dr̄ abūdare, cui᷒ ſola cauda ſeu pars
poſterior comeditur.pars verò anterior proijcitur. qui reſpe-
ctu corporis habet oculos valde paruos, & maximē qñ ſit ma-
go᷒:q̄a tūc vr̄ quaſi oculos nō habere,creſcēte.n.corpore ocu-
li ipſius nō creſcūt. Iſtud poteſt applicari cōtra magnos hoīes
& potētes:q̄ reuera oculos verę intelligētiæ paroos habēt: q̄a
.ſ.iſti ſunt q̄ præ cæteris minus ſciūt de pertinētibus ad ſalute.
Io.12.Adhuc modicū lumē in oobis eſt. Pars.n. taliū anterior
.i.iuuētus vt cōiter parū valet,& ſi q̄d habent validū & virtuo
ſū,hoc cauda ſenectutis tenet.Multi.n.ſunt q̄ in principio ſunt
mali,in fine verò & in ſenio fiūt boni. Caput igit & principiū
vitæ taliū abijciamus,caudā verò.i. ſuæ ſenectutis exēpla imi-
tando ſumamus,exemplo Moyſi,Exod.3.qui caudam ſerpen-
tis apprehendit, & ſic ſibi non nocuit, ſed in virgam mutatua
fuit,quia.ſ.ſi cauda ſenectutis,& finis bonorom exēplariter ac
cipitur,accipieotibus io virgam virtutis & directionis mutaꝰ.

De Balena. Cap. 15.

BALENA maxima beluarum ſm Iſido.dicitur 1
a Balin græcè,quod eſt emittere latioè, eo.ſ.ꝙ
aquas more fluminis de ore ſuo eijciat & emit-
tat, quibus naues conuicinas quandoq; deijcit
& ſubmergit.Vnde dicit Baſilius magnus ꝙ ip
ſe vidit Balenas iocedentes per mare,tantos fluctus emittētes,
ꝙ ante eas fluere torrēs maximus videbatur.Et eſt balena fœ-
mina,cœtus autem eſt maſculus,vt dicuot Iorath & Ambr.in
Hexameron.Tales videntur tyrāni: quia pro certo iſti fluctus
tribulationum,iactantiarum & comminationum, non ceſſant
emittere,quibus oaues.i.mercatores & circunſtaotes vicinoa
ſolent ſubmergere,& ad profundum miſeriæ deducere.pſalm.
Omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me.Et ſicut balena cū qua
dam fiſtula dicitur ſpirare,& dormiens ſtertere & reflare, ſic
tales ſpirant ad ſæuitias & anhelant,& in delicijs dormiūt atq;
cubāt 2.Mac.9.Ignem ſpirans animo Antiochus &c.¶ Quan 2
do balena ſeneſcit,arena more inſulæ dorſo ipſius aggregatur
quam nautæ io tempeſtate ſe reperiſſe gaudētes, miſſis ancho
ris de ſuper falſa quiete quieſcunt, & ibidē gratia victus ignes
accendunt,quos dū beſtia ſenſerit,ſubito ad profundū deſcē-
dit,& ſic nautas quos prius portabat,ſubmergit.vt ait Iſido.&
Plio.Tales videnē eſſe vſurarij, qui pro certo arenam diuitia-
rum aggregant ſibi multam.Nautæ igitur.i.hoīes mare huius
vitæ traoſeuntes,qñ accidit paupertatis tempeſtas,gaudentes
ſe tales ioſulas inueniſſe,ſub ſpe quietis & ſalutis accedunt, &
arenas diuitiarom ſuarum mutuant,& ad vſuram accipiūt, &
ſic ibidem ad tempus ſine moleſtia quieſcunt, & ſe portari &
ſuſtentari videotes,ad futurum periculum ooo attendūt. Sed
pro certo

procertn tandem iſta balena.i. vſurarius videns ꝙ iſti ſecure
ſtant,& de ſoluendo non cogitant, & ſentiens ꝙ naues.i. hæ-
reditates eorum cum anchoris bonorum inſtrumētorum ſibi
ſunt obligatæ & alligatæ,ſubito ſe ſolet mouere, & eos ꝑ lites
impetere,& finaliter in mare.i. in paupertatis amaritudinem
ſubmergere, & naues .i. hæreditates eorum ſecum trahere &
portare Figura 2.Para.20.vbi naues quæ ibāt in Tharſis vt ha-
3 berent aurum,confractæ ſunt.Ideo dr̄ Eze.26. Stupebunt na-
ues in die pauoris tui.¶ Balena poſtquā peperit, ſi videt fœtus
ſuos eſſe infirmos,impotentes & paruos,& necdū benè formatos,& potiſſime qñ videt tempeſtatem imminere, ſolet eos in
ore recipere,& ſic eos a periculo ſaluare,& tandem cum per-
fecti fuerint,ipſos iterum euomere,& iterum parturire. Illud
poteſt applicari bonis prælatis,q ante clericos.i.ſubditos ſuos
per promotiones ad exteriora bñficia pepererunt. Nam ſi vi-
dent eos imbecilles & infirmos, & in tempeſtatem. fluctuū.i.
negotiorū ſeculi ſe regere neſcites,debēt eos iterū in clauſtrū
recipere,& in ore proprio verbis & doctrinis eos inſtruere,&
formare: vt poſt cū perfecti fuerint & moribus cōpleti,poſſint
eos ſm merita ad promotiones & beneficia iterum parturire.
Ioan.3.Nunquid pōt homo intrare in venterū matris ſuæ, & re-
naſci? Vel dic de prædicatore: qui videns illos quos in fide &
moribus peperit prædicando,eſſe imperfectos,& tēpeſtati tē-
tationū nō ſufficere,cōtraire debet,& ipſos in ore ꝑ loquutio-
nē & inſtructionē iterū recipere,& tādiu ibi eos inſtruēdo te-
nere,donec eos in fide & moribus ꝑfectos eſſe cognouerit, &
ſic dicet cū apſo.ad Gal.4. Filioli mei,quos iterū parturio,do-
nec formet in vobis Chriſtus. Vide de cœtu infra li. eod.c.21.

De Cancris. Cap. 16.

1 CANCRI ſm Iſido.vncati ſunt, quia ſunt con-
chæ cruribus. & ſunt cancri piſces teſtas haben
tes,non directæ ante faciem,ſed lateraliter ince
dentes, oſtrearum ſunt inimici, carnes earū cū
ipſas apertas inueniunt deuorantes, & in eis,qñ
ſe ad rorem aperiūt,vt deuorari poſſint, ne clau
dant,lapillū mittētes, ſanguine carentes, & in locis mollibus
viuētes,& cū pedibus arenas lapides fortiter retinentes, ſicut
dicit Pli.li.9.c.28.vbi tñ videt iſta dicere de polypis, & nō de
cancris. Ouidius aūt Meta.li.vlt.ponit ꝙ cancer ſi demant ſibi
brachia,& ſub terra ſepeliat,in ſcorpionē mutat,& de carnibꝰ
eiꝰ ſcorpiones creant. Vnde. Cōcaua littoreo ſi demas brachia
cancro,Cætera ſupponas terræ,de parte ſepulta Scorpius exi-
bit:caudaq; minabit vnca. Chariſſimi cancer ſignificat pecca-
tores,& maximè illos qui in officijs & dignitatibus alios ante-
cellunt,balliuos.ſ.& præpoſitos & ſimiles. Tales.n.nunq̄ dire-
ctè ſed retrograde, nunq̄ veraciter ſed doloſè, nunq̄ iuſtè ſed
iniquè in ſuis actibus dicūtur incedere, & nunq̄ ad partē ante
riorē,ſ.ad bona æterna,ſed lateraliter ad bona temporalia vo-
lunt aliqualiter ſe transferre. Hie.6. Facti ſunt retrorſum,& nō
in ante. Cancer.n.ita currit ad partē dexterā,ſicut ſiniſtrā,nun
quam tñ ad partem anteriorem vel poſteriorem,quia pro cer-
to cauteloſi & falſi ad vtrāq; partē currūt,& modo ad dexterā
iuſtitiæ in apparentia, modo ad ſiniſtrā nequitiæ in abſentia ſe
variant & deflectunt,ſicut ad litterā de aduocatis videmus, q
nunq̄ volunt directè ad veritatem negotij tendere, ſed a dex-
tris & a ſiniſtris lateraliter currere. Qñq; etiā vtrāq; ripā pa-
ſcunt,& ab vtraq; parte munera accipiūt, & ſic retrogradè &
lateraliter ſemper vadunt. ſicut ēt de fallacibus & doloſis vr̄,
qui nunq̄ directè reſpōdent ad factum, ſed ſemper lateraliter
circumeunt ad falſum.de quibus dr̄ Prou.2.ꝙ ipſi relinquūt
iter rectum,& ambulant per vias tenebroſas. Tales igitur ha-
bent teſtas duræ & obſtinatæ voluntatis,carent ſanguine.i.dul
core pietatis & benignitatis,viuunt in locis mollibus.i. in deli
cijs carnalitatis & voluptatis,& arenas diuitiarum cum pedi-
bus.i.cum affectibus amplectuntur per vitium auaritiæ & cu-
piditatis. Thren.4. Qui veſcebant voluptuoſe, amplexati ſunt
ſtercora. Quid plura? procul dubio iſti ſunt inimici oſtrearū.i.
ſimplicium ſubditorum,groſſa teſta.i.diuitijs vel pannis rudi-
bus indutorum. Vidētes.n. iudices & balliui ꝙ violenter non
poſſunt nec audent comedere carnes oſtrearum.i. ſimplicium
ſubditorū nec exigere talias vel emendas, ſolent captare ſi in
aliqua parte viderint eos apertos eſſe,& ſi occaſionē poterunt
inuenire,& ſic illis ſolent inſidiari & obſiſtere,& lapillū alicu-
ius impoſitionis eis imittere & obijcere, vt ſic carnes ſuæ ſub-
ſtātiæ tēporalia poſſint exactionibus deuorare. Eccleſ.22. Mu-
tens lapidea in volatilia,deijciet illa. Ideo de inſidijs illorū dr̄
in pſa. Sedet in inſidijs cum diuitibus in occultis,vt interficiat
innocētē.inſidiatur vt rapiat pauperem. Iſti igitur qñ perdunt
brachia.i. virtutes bonæ operationis & ſepeliūtur ſub terra.i.
in amore terrenæ poſſeſſionis,efficiunt ſcorpio fallacis inten-
tionis & proditionis & minationis puncturæ & exactionis:qa ꝓ
certo illi q in amore terrenorū ꝑ auaritiā ſunt ſepulti, ſunt vt
cōiter ſicut ſcorpius fraudulēti. Vel pōt dici ꝙ cācer eſt inobe-
diēs & rebellis q nunq̄ directè obedit, ſed ſemꝑ & in factis &
in dictis lateraliter circuit, quinimo ēt ſemꝑ retrograde ince-
dit inquantū cōtrariū dictis facit. Iudic 2. Audientes mandata
domini, oia fecerunt cōtraria. Vel cancer eſt diabolus,qui vi-
dens hoiem apertū per cogitationē ad rorē proſperitatis mun
danæ,ſubito ſolet lapidē malæ cōplacētiæ & delectationis im-
mittere,& ne claudi poſſit aut retrahi,impedire, & ſic tādē ꝑ
malū cōſenſum & opera ſolet eū deuorare. Idē dic de cogitan-
tibus in mulieribus,& in quibuſcunque malis delectabilibus.
Vel ēt dic de illis qui q̄uis ſe aperiant ad rorē .i. ad bona ſpūa-
lia haurienda,diabolus tñ lapidem.i. vanā gloriā vel præſum-
ptionem immittit,& ſic eos ꝑ pctm̄ cōſumit. Vel etiā dic ꝙ q̄-
uis hō credat ſe ad rorē.i.ad bonū aperire, & q̄uis intēdat ali-
quid ad bonum finem facere,diabolus tñ inſidians,lapidē ma
læ cogitationis & obſtinatæ voluntatis immittit,& eū ne perſe
ueret,impedit. Prou.23. Inſidiatur in vijs quaſi latro,& quos
incautos viderit,interficiet.¶ Cancri vt dicit idē ibidem ,hye-
me læduntur,autumno & verè impinguantur, ſed in plenilu- 2
nio magis. Sic verè multi ſunt quibus hyemis fortis tribulatio
nis eſt nociua,ſicut ſunt ſimplices,quibus tñ autumnus & ver,
quæ ſunt temperata, ꝓficiunt:quia.ſ.ſi temperate tentant,ſuſti
nent,ſi violenter,ſuccumbūt. Tales igit debet plenilunium.i. ꝓ-
ſperitas impinguare,& gratijs & virtutibus dilatare: qa ꝓcul
dubio multi ſunt qui proſperitate bñ vtentes proficiunt, q tñ
hyeme aduerſitatis deficiūt. Ideo dicebat ſponſus. Can.2. Iam
hyems trāſijt imber abijt & receſſit. Surge amica mea & veni,
flores apparuerunt in terra nr̄a.¶ Cācer octonos habet pedes.
in verè ſe renouat ſicut anguis. lacte potatus ſine aqua diu vi- 3
uit,longam.n.habet vitā,ſicut dr̄ in libro de natura rerum. Ta
lis debet eſſe iuſtus. Octo.n.pedes.i.octo beatitudines, vel octo
pedes .i. quatuor cardinales virtutes & quatuor bonas affe-
ctiones debet habere,quibus poſſit ad bona opera circūquaq;
& lateraliter ambulare. Sic etiā debet per pnīam renouare, &
pellem malæ conſuetudinis dimittere. Diu debet in gratia per
perſeuerantiam viuere,quod maximè poterit,ſi cibis corpora
libus & temporalibus,abſtinēs, lacte doctrinæ ſe voluerit nu-
trire ad Hebr.5. Facti eſtis quibus lacte opus ſit,nō ſolido ci-
bo.¶ Inter cancros fœminæ habēt primos pedes duplices,ma 4
ſculi ſimplices. In quo notatur ꝙ inter cācros.i. inter ipſos ma
los,fœminæ ſunt deteriores viris,ſubditi prælatis. duplices.n.
habent pedes malorum affectuū,alij non:quia vt cōiter magis
cupiūt nocere q̄ illi,& magis ſunt raptores,cupidi & auari. vñ
mulieri malę dicitur Ezec.16. Diuiſiſti pedes tuos omni tran-
ſeunti. Vel poteſt dici de fœminis, quæ magis vt communi-
ter ſunt miſericordiores viris,& magis ad pauperes extēdūt &
diuidunt pedes ſuos & affectus. Vel dic in malo contra mulie-
res,quarum pedes anteriores i.manus diuiſæ ſunt & apertę ad
accipiendū,& ad auarè acquirendū præ maſculis magis aper-
tæ. Vel etiam poteſt dici de ſimplicibus & ſubditis,qui etiā vi-
ris.i.prælatis & ſuperioribus ſunt meliores, & ad diuiſionem
miæ promptiores.¶ Cancer cohabitare vxori ſuæ volēs,aſcen
dit ſuper dorſum,vxor verò abhorrens huiuſmodi coitum, ad 5
eum ſe vertit, & ſic fit copula inter eos. Iſta poſſunt applicari
contra concubitum Sodomiticum,qui eſt horribilis,& a quo-
cunq; fugiendus,quod tñ non faciebat ille impudicus Hoſtius
de quo narrat Seneca in li. de naturalibus q. 1. vbi agit de ſpe-
culis.¶ Teſte Solino, in occidente ſunt cancri qui dorſa habēt
dura & oſſea ſicut crocodili, & hi ita fortia habent brachia, 6
quòd homines apprehenſos ſubmergunt. Tales ſunt duri ty-
ranni,in dorſo.i.in exteriori apparentia obſtinati: quia ſcilicet
iſti ſolent homines apprehendere, & in mari.i. in paupertatis
amaritudine ſubmergere,& rapinis & iniurijs moleſtare. Eze.
19. Leo factus eſt,& didicit capere prædam, hominesq; deuo-
rare.¶ Cancer intra conchas,& alia loca vacua aliquando, vt
ibi ſe nutriat,& cum creuerit, mutat ſe ad teſtam ſeu cōcham 7
maiorem,ſm Pli.lib.9 c.31. Tales ſunt vſurarij & balliui dum
enim parui ſunt,ſufficit eis intrare aliquam paruam conchā.i.
aliquod paruum officium,ſeu ſtatum, cū verò cōchę carnes.i.
ſubſtan-

ſubſtantiá totius patriç vel dñi ſui deuoraoerint,& ipſi de bo-
nis aliorũ in diuitijs creuerint,ſolét maiores cõchas & maiora
officia,& ſolenniores dños quærere, vt ibi poſsint ſubintrare,
vt carnes eius poſsint ſicut alterius deuorare, & ſe ſemp in am
plius augmentare. Iſtud patet de aduocatis & officiarijs prin-
cipũ & prælatorũ,q primo miooribus ſeruiunt,& carues eorũ
deuorát, inqnantũ de terris ipſorũ totá vtilitaté recipiũt,& cũ
totũ cõſumpſerit,ipſos dimittũt, & ſeruitia maiorũ procurant
& quærũt. Quod & verũ eſt de adnlatoribus & falſis amicis,q
prioribus amicis & dñis vacuatis & conſumptis, alios plenio-
res & maiores q̃runt,vt ſimiliter eos vaſtent. Prouer.13. Si ha-
bueris, cõuiuet tecum,ſi nihil habueris,derelinquet te. cnotra
illud Ecc.19. Propter mãdatũ Dei aſſume pauperé,& propter
inoptam ne dimittas eum vacuum.

De Carpa. Cap. 17.

1 CARPERA. ſeu carpa ſeu carpea ſeu carpio piſcis
eſt fluuialis & ſtagne⁹, ſquamas habés aureas &
latas. huius mirabilis eſt cõditio,ſicut dicit in li-
bro de natura rerũ. ſentiens.n. ſe eſſe propinquá
partui,maſculũ ſuũ adit, qui lacteum ſemé in os
eius immittit, virtute cuius carpea ſtatim parit,
& plus ét in futurũ proficit. Chariſsimi maſcul⁹ iſte ſignificat
Xp̃m qui eſt vir & maritus noſter,fœmina aũt eius eſt aĩa chri
ſtiana. Si igitur carpa.i.aĩa chriſtiana ouis variorũ propoſitorũ
bonorũ & deſideriorũ ſit plena, & timeat ne ipſa nõ poſsit pa-
rere,vel ad opus per executioné debitá demãdare,adeat Xp̃m
virũ ſuũ per deuotioné, & partũ ſuorũ operũ ei cõmittat p fi-
duciá & orationé, & tunc Xp̃s ſemé lacteũ ſuæ gr̃æ ſibi infun-
det,virtute cuius bona opera pariet et emittet. Leui.12. Mulier
ſuſcepto ſemine peperit maſculũ. Vel põt dici q iſte marit⁹ eſt
prælatus,vel prędicator,fęmella eſt ſubditus vel auditor,quia
pro certo dũ ab iſto mare.i.prædicatore ſemé lacteũ dulcis do-
ctrinç auditoribus in os cordis immittitur,partus bonorũ ope
rũ,adiuuatur,& excutioni debitè demandaẽ. Eſai.66. Parturi
uit ſyõ filios ſuos. Vel expone de adulatore, q ſemé lacteũ dul
ciũ verborũ infundit in auribus auditorũ, & ſic facit eos pare-
re,dicere & reuelare quicquid interius latitabat. Pone ſi vis fi
gurá de Iahele,quæ ſyzare offerens viré lactis,occidit eũ.quia
.ſ.tales ſuis lacteis verbis faciunt alios dicere dãna ſua. Vnde
Prouer.16. Vir iniquus lactat amicũ ſuũ,& ducit eũ per viá nõ
boná. Contra quos Prouer.1. Si te lactauerint peccatores, non
acquieſcas eis. Vel pone q confeſſor verbis lacteis cõſolationis
facit peccatoré parere & dicere culpá ſuá,quod tñ alias nõ vo-
lebat. Vnde Apſ̃s. Facti eſtis quibus lacte opus ſit. Vel pone q
iſta carpa eſt imbecillis prælatus,qui ſemper habet vnũ mari-
tũ.i.vnũ principalé conſiliariũ,qué,qñ vult parere vel aliquid
facere,ſolet adire, & ẽm eius lactea cõſilia mala opera parturi
re. pſal. Cõcepit doloré,& peperit iniquitaté. Vel per partũ in-
tellige promotioné & emiſsioné ad exteriora beneficia,quá ho
die faciunt multi indebitè per cõſiliũ malignorũ. Vel maſcul⁹
eſt diabolus, lacteũ ſemen eſt tentatio parturiés malum opus.
2 ¶ Carpa ſentiens retia piſcatorũ, multis modis ipſa nititur eua
dere & exire. Primo ergo vt exeat, rete circũeos,foramé quæ-
rit,quod ſi non inuenit ſupra rete ſi põt vt retro cadat ſalit, qd̃
ſi nõ proficit,herbá io ora tenet, vt rete deſuper tráſiens nihil
agat. Si vero iſtud non valet, caput in limum fortiter infigit,vt
ſic ſuper caudá rete tráſiens nihil trahat,ſicut dr̃ in eodé li. Sic
verè debemus facere quotiens videmus rete piſcatoris.i.tenta
tioné diaboli paratá eſſe. Oibus.n. modis quibus poſſumus,vt
euadamus capturá mali operis vel cõſenſus, debemus cũ dili-
gentia laborare. Quattuor igitur ſunt nobis neceſſaria.ſ. fora-
men quærere, herbá in ore tenere,ſaltare ſuperius,caput infige
re inferius. Foramen quærit pro exitu ille qui vitat tentationis
occaſiones. Herbam in ore gerit ille qui ore ſuo recurrit ad fa-
ciẽdum Deo orationes. Superius ille ſaltat qui recurrit ad cõ-
templandũ cœli conſolationes. Inferius vero infigit caput ille
qui recurrit ad meditandũ mortis & inferni turbationes. Iſta
.n. ſunt quattuor ad euadeodũ tentationes & peccata, neceſſa-
ria.ſ. fuga malarũ occaſionũ,verbũ deuotarũ orationũ,cõtem-
platio cœleſtiũ manſionũ,& meditatio infernaliũ paſsionũ. Si
.n. homo cogitauerit q peccatũ inducunt occaſiones, & cõtra
tentationé adiuuant orationes,q propter peccatũ perdunt cœ
leſtes cõſolationes, & q pp peccatũ acquirunt infernales tri-
bulationes,iſtud rete poterit euadere, & a diaboli tentationi-
bus ſe ſaluare. Figura Lu.7. vbi mortuus qui a quattuor porta-
batur,a Chriſto extitit ſuſcitatus. Quia.ſ. peccator qui prædi-
ctis quattuor vtitur,a Chriſto ſpũaliter ſuſcitatur. Ezec.38. A
quattuor vẽtis venit ſpũs. dicens cum pſ. Laqueus contritus eſt,
& nos liberati ſumus. Adiutorium noſtrũ in nomine domini

De Conca. Cap. 18.

CONCHA paruulus eſt piſcis. totaliter incluſus in te 1
ſta, ſicut oſtrea,& habet ſimilitudiné nauis. Iſta igiẽ
hoſpitiũ eſt cancrorũ. Paruuli.n. cãcri teſtas ei⁹ in-
trãt, vbi ſe nutriũt,& de cibis ſeu humorib⁹ ei⁹
viuũt, ſicut dicit Pli.l.9.c.30. Sic verè multi ſunt q in domib⁹ &
familijs ſuis libẽtius recipiunt, extraneos q̃ propinquos, a qui-
bus tñ nulla eis vtilitas pcuraẽ, imo humoré ſuæ ſubſtãtiæ cõ-
ſumunt, deuorãt & pdantur. pſal. Diripiãt alieni labores eius.

De Conchylijs. Cap. 19.

CONCHYLIVM dr̃ illa cõcha ſeu ille piſcis mari- 1
nus qui de rore cœli cõcipit atq; parturit Marga
ritas ẽm Iſidorũ Plin. & Soli. Et illa alio nomine
Cęloe nominaẽ. Iſtę cõchę ẽm Sol. in mari grega
tim incedunt, maior natu ducit gregé, quæ ſi ca-
pta fuerit, fugiunt alię quæ ſequunẽ. Pli. vero ait.li.9.c.35. q ſin
guli greges concharũ duces habent, ſicut apes, mire ad cauen-
dũ ſolertiæ. ſi vero dux ipſa capta fuerit alię facililiter capiũtur,
& in retib⁹ includunt. Sic verè chariſsimi viri iuſti, maximè re
ligioſi & clerici, per mare pœnitentiæ ambulãtes. & gregatim
charitatiuè & ſocialiter habitãtes, & Margaritas bonorũ ope-
rũ parientes, & infra teſtas humilitatis ſe clauſos & abſconſos
tenẽtes, debẽt maioré natu.i. prudentioré & in moribus ſenio-
rem ſibi in prælatũ ppnere, & ipſos alios in gradu & ſtatu fa-
cere pręcedere, & ipſum obediendo ſequi, & ſuper ſe regé cõ-
ſtituere, qui.ſ. ad præcauẽdũ pericula mire ſollertiæ debet eſſe.
Apo.14. Hi ſequunẽ agnũ quocunq; ierit. Eccl.32. Loquere tu
maior natu, decet.n. te primũ verbũ. Quod ſi iſte qui præcedit
.ſ. iudex, per pctm̃ aliquod captus fuerit, ipſi pro certo eius exẽ
plo nõ debẽt peccare, nec diaboli retibus ſe immittere, ſed po-
tius retrocedere, & fugere, & a conſimili abſtinere 1. Macb.8.
Iudas cecidit, & cæteri fugerunt. Vnde dicit Sen. in prouer. q
optimũ eſt maiorũ ſequi veſtigia, ſi rectè pręceſſerint. Ex vitio
alterius ſapiens emẽdat ſuũ. Veruntamẽ (quod dolendũ eſt) ho
die fit contrariũ, quia pro certo ſi dux, iudex vel p̃latus p pec-
cata capiẽ, alij eius exẽplo facile capiunẽ, & vitiorũ retibus in-
uoluunẽ, exẽplo Saulis, qui ſe interficiente, armiger eius exem
plo ipſius ſe peremit, ſicut dr̃ 1. Reg. 1. Vel põt dici q ſi nos vi-
derimus pceſſores noſtros aliquo vitio & aliqua cauſa & mo-
do à diabolo captos fuiſſe, vel in aliquo deliquiſſe, non debe-
mus eos p imitationé ſequi, ſed ab eorũ cõuerſatione ex timo-
re caſus ipſorũ fugere & auerti. Peccata.n. præcedentiũ.ſ. Da-
uid Salomonis, Adę, luciferi & Sanſonis, debẽt nobis eſſe exẽ-
pla & ſpeculũ ne cadamus, quia ſicut dicit idem. Sene. Ruina
præcedentiũ poſteros docet. ¶ Cõchæ margaritiferæ dum ſunt 2
in aqua, teſtá habent flexibilé atq; mollé, extractę vero durãtur
in lapidé, vt dicit idé. Iſtud expone ſicut exponiẽ de corallio,
quod dum eſt in mari, eſt radix mollis, extractũ vero efficiẽ la-
pis durus. vide infra.li.11.c.59.§.1. ¶ Piſces ſunt quidá in mari 3
ẽm Pli. (vt ſunt cõchylia) qui in teſtis duris degentes, quãdiu
ſunt in aqua maris amara, nunquá aperiunẽ, ſed de nocte ad lit
tus, exeũt, vbi ad aduentũ roris ſe aperiũt quo nutriunẽ & im-
pinguãẽ, & margaritis precioſis impreguãtur, & ſtatim in ſeip
ſis iterũ clauduntur, nec aperiuntur quouſq; roré cœleſté ite-
rũ ſenſerint aduenisse. Sic verè debet facere quælibet perſona
diligens cuſtos ſui, quia exiſtens in mari huius mundi, non ſe
debet per deſideria aperire ad aquas amaras.i. ad bona delecta
bilia huius mundi, quæ in ſe realiter ſunt amara, imo pro certo
affectus ſuos infra teſtam conſcientiæ debet recolligere, & ad
littus pœnitentiæ peruenire, & ibi ad rorem cœleſtis gratiæ
vel doctrinæ aperiri per amorem, vt ſic virtutibus impingueẽ,
& Margarita, quæ Chriſtus eſt, per gr̃am impræguẽ, & tuc ite
rũ debet ſe claudere p diſcretioné, quouſq; rorem gr̃æ vel do-
ctrinæ iterũ ſenſerit aduenisse. Vñ Eſai.26. Populus meus intra
in cubicula tua, & claude oſtia tua ſup te. Quod eſt contra re-
ligioſos, qui ad mũdi negotia ſe exponũt, & q indiſcretè ſe ape
riũt ſecularib⁹. &c. ¶ Secũdũ Pli. piſces cœloæ.i. cõchylia, p no 4
ctẽ ad litt⁹ egrediunẽ & ibi aperiunẽ, & aduenicte & deſcẽdẽ-
te in eis rore cęli exinde paſcuntur & nutriunẽ, & virtute cęli &
rore impgnant, & ſic ſine coitu pariũt & cõcipiũt, & in eorum

carne margarita lapis ſpecioſiſſim⁹ ſolidat̃, & ſic ſm Sol. plus habet partus de cœlo q̃ de mari. Sic beata virgo de mari hui⁹ mũdi ad littus pniæ ſe cõuertens, & per cõſenſum ſeipſam ſancto aperiens, dicẽs illud Lu. 1. Ecce ancilla dñi &c. rorẽ verbi æterni infra beati ſua viſcera habuit & concepit, virtute cuius donis & virtutib⁹ extitit impinguata, & margarita corporis Chriſti impregnata, & ſic ſine virili ſemine peperit & cõcepit intacta & immaculata. Can. 5. Aperui oſtiũ dilecto meo &c. Eſa. 7. Ecce cõcipiet & pariet filium. Et ſic plus de cœlo quã de mari. i. plus de Dei gratia quam virtute humana extitit fœcũdata.

5 ¶ Conchylia in mari per motũ & influentiã lunarem reguntur. Vnde quanto in luna plus eſt de lumine, tanto ſunt pleniores, & quãto luna lumine ſuo diminuitur, tanto plus conchylia vacuantur. Sic in mari huius mundi per influentiam lunæ. i. iudicum & ſuperiorum, conchylia. i. ſubditi gubernantur, & ideo quanto lux grę & ſapientiæ maior in luna fuerit. i. in ſuperioribus, tanto in conchylijs. i. in ſubditis plenitudo grẽ & bonorũ temporalium maior erit, quia. ſ. ſicut dr̃ Eccl. 10. Secundum iudicem ciuitatis, ita & hi qui habitant in ea. Et conuerſo qñ luna. i. ſuperior Eclipſim. i. defectum ignorantiæ vel paupertatis patitur, tunc conchylia. i. ſubditi per eorum malum regimẽ, bonorum ſuorum plenitudine vacuantur, quia. ſ. pauperes principes ſubditos ſpoliant & denudant, Prouerb. 28. Leo rugiens, & vrſus eſuriens, principes impius ſuper populum pauperem. Et etiam multotiens ignorantia prælatorum eſt cauſa vacuationis & criminum ſubditorum. Prouer. 28. Dux indigens prudẽtia, multos opprimet: Ber. Cauſa ſunt ruinæ populi, ſacerdotes

6 mali. & vide libro de lapidibus. c. de margaritis. ¶ Conchę certo anni tpe luxuriante conceptu, rorem velut maritum ſitiunt, quo hauſto concipiunt grauidæq́; ſiunt, & de quãtitate roris exhauſti Margaritas concipiunt, & ſm q̃ ros fuerit paucus vel multus, turbidus vel clar⁹, ſm hoc Margaritæ maiores vel minores, clariores vel ruſiores excreſcũt. Igitur regula eſt q̃ melior & clarior Margarita generatur mane quàm veſpere, & de magno hauſtu roris, quàm de paruo, & tpe ſereno quã coruſcatione vel tonitruo, ſicut dicit Soli. c. de taprobane. Coruſcatione. n. (vt ait) ſubito claudũtur, & ſic hauſtus roris intercipitur, & abortiuum generatur. Idem etiam dicit Pli. li. 9. c. 35. Sic verè nos debemus rorem. i. ſpiritum ſanctum vel diuinam grãtiã pro marito appetere, ipſumque recipere, & ab ipſo margaritã, quæ Xp̃s eſt, vel etiã bona & precioſa opera generare. Regula ergo eſt q̃ Margaritæ. i. bona opera quæ fiunt cum magno hauſtu roris diuinæ gratiæ, & quæ fiunt in mane iuuentutis. & quę fiũt ſine corruſcatione vanę laudis, ſũt ceteris meliora, & apud Deum & hoies pulchriora. Corruſcatio. n. i. propalatio inanis gloriæ, vanę laudis & iactantiæ, Margaritam boni operis impedit, ipſamq; abortiri, & fructu & merito carere facit, ſicut dicitur Math. 6. de illis qui coram populo orabant, & qui vt ieiunantes apparerent exterminabant facies ſuas, & qui vt viderentur, ab hoibus, oia ſua opera faciebant, & ſic coram alijs coruſcabant. de quibus dñs ait. Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam. Sic ergo ſua Margarita abortiuum peperit pro eo q̃ ibi corruſcatio interuenit. Vel dic q̃ Margarita. i. operatio diſponit̃ ſm naturam roris. i. verbi vel cogitationis quo concipitur, ita q̃ ſm q̃ ros conceptus. i. cogitatio vel verbi ſeu doctrinę receptio, bonus eſt vel malus, ſm hoc Margarita ſequẽ-

7 tis operis variatur. ¶ Secundum Solin. vbi ſupra ipſis conchis ineſt ſenſus partuſque ſuos maculari timent, & ideo ne radijs ſolis lapis eius fuſcetur, in profundũ maris in ipſis diei ſeruoribus ſe abſcondunt. Sic verè homo qñ percipit ſe Margaritã alicuius boni propoſiti concepiſſe, debet timere ne radius ſolis. i. feruor concupiſcentiæ vel tentationis vel etiam lux inanis gloriæ & mendanę propalationis, ipſum maculet aut corrumpat, & propter hoc ipſe debet ſe in profundum humilitatis abſcondere, viſus & aſpectus hoim fugere occaſiones vitare, & ſe a tentationibus elongare. pſal. ecce elongaui fugiens &c. Vel dic quod profundum maris eſt conſideratio mortis, iudicij &

8 inferni 2. ad Cor. 11. Nocte & die in pfundo maris fui. ¶ Margarita in aqua mollis eſt, maximè dum eſt in viſcere matris, duratur autem euiſcerata nunquam duæ ſimul inueniunt̃, & ideo dicta eſt vnio & appellatur, ſicut dicunt tam Pli. quã Soli. Tales ſunt mali, quia pro certo dum ſunt in aqua tribulationum, molles & benigni ſunt, ſi vero exinde extracti fuerint, per obſtinationem protinus indureſcunt. Iob. 39. In ſimilitudinẽ lapidis durantur aquæ. Tales ergo vniones dicuntur, quia pro certo nunquam ſimul per charitatem & concordiã inueniuntur, ſmo ſinguli, & diuiſi, ſingulares & particulares per oĩa, odiũ & diſcordiam reperiuntur, & ſemper ab inuicem ſeiunguntur. Gen. 13. Diuiſi ſunt alterutrum a fratre ſuo. ¶ Conca timet venantium inſidias, & ideo aut inter ſcopulos habitat, aut inter canes marinos moratur ſm Solinum vbi ſupra. Sic vere iuſti timentes inſidias piſcatorum. i. demonum, debent ad ſcopulos. i. ad aſperitatem pœnitentiæ fugere, & inter canes maris. i. inter bonos prædicatores manere. Vel dic q̃ canes iſti ſunt principes ſeculares, ad quorum auxilium ecclesiæ. i. religioſi fugiunt, qñ piſcatorum & mundi tyrannorum fraudes & inſidias metiunt. Vel dic q̃ mali qñ hoim. i. prælatorum correctiones timent, ad ſocietatem canũ marinorum. i. principum ſecularũ confugiunt, & ad eorum ſeruitia ſe tranſportant.

De Glaucio ſeu claucio ſeu glani. Cap. 20.

GLAVCIVS ſeu glanius piſcis eſt multũ ingenioſus, quia cibum in hamo apperẽs, ſed aculeũ 1
timens, non morſu, ſed ſuis pennulis hamũ complectitur, nec prius dimittit quouſque circunroſerit totam eſcam. Chariſſimi, in mari huius mũdi cibus delectabilium hamum peccati ſe cõtinet, ſed diſcretus homo cibum appetens, cũ ore cordis & amoris non debet ipſum accipere, quia tunc peccati aculeo ſe necaret, ſed ipſum peccati aculeum debet accipere. ſ. cum pinnulis rationis & diſcretionis, eius punitionem præ oculis habendo & euitando, & ſic ſine periculo corrodere poterit iſtum cibum, quia. ſ. comedere & acquirere diuitias, non eſt malum, ſi peccati aculeus caueatur.

De Coruo. Cap. 21.

CORVVS eſt piſcis marinus ſm Iſidorum, qui a voce dicitur coruus, quia pectoris voce ſem- 1
per grũnit, maximè dum pulliſicat, & ideo voce propria proditus capitur cũ auditur. Sic verè ſunt multi ſerui & etiam religioſi, qui quicquid faciunt, ſemper grũniunt, murmurant & obiurgant, quapropter ſæpe fit q̃ magiſtri eorũ dum ipſos murmurãtes audierint, eos capiunt & puniunt, qui ſi patienter ſube direntur & operarentur, nunq̃ plus ſolito grauarẽtur. Vel põt allegari contra quoſdã ruſticos qui videntes ſe habere pullos diuitiarũ & terrenorũ, nõ poſſunt abſtinere ſe a grunnitu iactantiæ, & a ſono ſuperbiæ, quapropter voce propria proditi, ſæpe fit q̃ a ballinis capiuntur & ſpoliantur. Vel põt dici contra incautè loquentes, qui ex verbis q̃ confeſsionibus proprijs capiuntur. Bene ergo dicit ſapiens Prouerb. 21. Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam. mors. n. & vita in manu linguæ. Vel põt dici contra querulolos ſeruitores, qui omnia cũ grunnitu & murmure ſolent facere, propter quod piſcatores. i. magiſtri eorum audiẽtes ſolent eos plus grauare. His ergo poteſt dici Act. 9. Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.

De Ceto. Cap. 22.

CETVS & balena ſm Iorath ſunt idẽ, ſed cetus 1
eſt maſculus, balena eſt fœmina. Et eſt cetus piſcis maximus, qñq; quattuor iugerũ latitudinẽ, habens qui intantũ aliquotiẽs augmentat̃, q̃ magnus mons ad cœlũ erectus eſſe videtur. Iſte tñ vltra modũ in cõcẽtu & in fiſtulis delectat̃, & iõ ſicut dr̃ in li. de natura rerũ, taliter ſolet capi. Piſcatores. n. in nauibus iuxta ipſum cõueniunt, & vt inſequentẽ alliciãt, tandiu cãtibus & fiſtulis citarizãt, q̃ ipſum attonitũ & ſopitũ reddũt. Quod vidẽtes, inſtrumentũ ferreũ clã in ipſum infigunt, & ſtatim fugiũt & recedũt. Cetus vero euigilãs & ſe vulneratũ ſentiẽs, fundũ maris petit, & fricãs ſe dorſo ad terrã vt ferrũ excutiat, ipſum magis ac magis infigit, & ſic perforata pinguedine, aqua ſalſa intus ingreditur, & ſic beſtia moritur, & ſuper aquã fluitans inuenitur, & ad terrã funibus cũ gaudio trahit̃, & multæ regiones ex eo in victualibus fœcundant̃. Chariſsimi p iſtũ cetũ poſſum intelligere Dei filiũ benedictũ, qui reuera eſt in quãtitate maximus, cũ ſit & in potentia & in eſſentia infinitus. ps. Magn⁹ dñs & laudabilis nimis, & magnitudinis eius nõ eſt finis. Sed quid pro certo iſte cetus arte mirabili fuit captus, & de profundo paradiſi ad mundũ per incarnationẽ attractus. Piſcatores. n. i. antiqui patres veteris teſtamẽti corã ipſo pijs orationibus cecinerunt, & ipſum modulãtib⁹ precib⁹ vocauerũt. Vnus. n de piſcatorib⁹ erat Dauid, q dicebat. Veni ad liberã-

dum

dũ nos dñe deus virtutũ. Alius fuit Eſaias, qui dicebat. Vtinam
diſrũperes cœlos, & deſcenderes. Sed alius fuit Salomon, q di
cebat. Veniat dilectus meus in hortũ ſuũ. Cãt. 5. Et breuiter, &
iſti & alij taliter cecinerũt ꝙ ipſum aliqualiter ſopierunt, & ꝙ
ipſum delectatũ eorũ amore in carne obdormire fecerũt. pſal.
Excitatus eſt tanꝗ dormiẽs dñs, tanꝗ potens & crapulatus a vi
no. Sed quid? pro certo iſte cetus ſic dormiẽs ab iſtis nautis vel
ab eorũ ſequacibus. ſ. Iudęis, inſtrumento ferreo. ſ. clauis, ſpinis
& lancea, in cruce vulneratus & occiſus fuit, & exinde ad fun-
dũ maris inferni, ad liberandũ. ſ. ſanctos patres deſcẽdit, & tã-
dem reſurgẽs iterũ ſupernatauit & aſcẽdit, & ſic in vſus homi-
nũ per fidẽ cõuerſus extitit, ita ꝙ tota regio eccleſię vtilitate ip
ſius plena fuit, & ꝑ ſacramentũ altaris corpus eius in cibũ ho-
minũ venit, & ad ſalutẽ fideliũ ſe diuiſit. Vnde ipſe eſt qui dicit
Ioã. 6. Caro mea verè eſt cibus. Vel põt dici cõtra multos, qui
quãuis ſint fide & moribus valde magni: in fiſtulis tñ, ludis &
ſolatijs delectant̃, & maximè in cantib' & choreis mulierũ, &
ideo diabolus vidẽs eos ſopitos & delectatos, ſolet ſtatim gla-
diũ tentationis infigere, & ſic facit eos ad fundũ maris. i. ad exe
cutionẽ operis deſcẽdere, & tandẽ quaſi de peccato nõ curan-
tes, iã in publicũ & in ſuperficie ſine verecundia cõparere. Sic
igitur capiuntur, & ad littus inferni deducunt̃. Ideo bene cõſu
litur Eccl. 9. Cum ſaltatrice ne aſsiduus ſis, nec audias illã, ne
forte pereas in efficacia ipſius. Vel põt dici ꝙ iſtæ modulatio-
nes ſunt ſibili & tentationes demonũ qui primo applaudũt, &
hoiem delectãt, & poſt gladiũ mali propoſiti immittunt, & ſic
hoiem morti tradunt. Vel iſti modulatores ſunt adulatores, in
quorũ verbis principes & magnates lętant̃, & ſic diuerſis pec-
catis ꝓꝓ eos occaſionaliter moriuntur. Iſti ergo debẽt talibus
citharedis dicere illud Amos. 5. Aufer a me tumultum carmi-
2 num tuorũ cantica lyræ tuæ, non audiã ¶ Dentes ceti in iuuen
tute ſunt nigri, in ſenectute vero albi, ſicut dr̃ ibidẽ. Chariſsi-
mi per dentes intelligunt̃ verba, ꝗ in ore debent eſſe ordinata.
& ſic dico ꝙ ꝗuis dẽtes. i. ſermones nr̃i in iuuẽtute ſint quãque
nigri infames & mali, ratione inſolentiæ iuuenilis, in ſenectute
tñ debẽt eſſe mundi, honeſti & albi, ratione maturitatis & pru
3 dentiæ ſenilis. Thre. 4. Cãdidi facti ſunt nazaræi eius &c. ¶ Ce-
tus eſt piſcis ẜm Iorath, in quo materia terreſtris dominatur,
plusꝗ aquęa, & eſt miręe pinguedinis et magnitudinis. Vnde in
ſenectute ꝓ magnitudine corporis, in eius dorſo coadunat̃ pul
uis, & cõdenſat̃ arena, intantũ ꝙ herbę & frutices ibi creſcant,
ita ꝙ belua monti ſimilis videatur, ad quẽ nauiæ appropinquã
tes, ſine periculo via euadunt, quia aquã eijciens quãq; nauem
obruit & abſorbet. Tantæ ẽt pinguedinis eſt, ꝙ qñ telis piſcato
rum impetitur, non ſentit, niſi prius pinguedo totaliter perfo-
retur. Sed qñ caro interior lęditur ferro, tunc aquæ maris ſalſe
dinẽ nõ ſuſtinens, littus petit, vbi capitur, & ꝓꝓ eius magnitu-
dinẽ de captiuia ipſius tota patria emendat̃. Catulos aũt miro
diligit amore, & eos per pelagus longo tꝑe circunducit. Tales
recte ſunt diuites & auari, quia. ſ. nõ natura aquea miæ & com-
paſsionis, imo terrea auaritiæ & indeuotionis in eis dñatur, &
ideo pro certo ſunt magni ꝑ potẽtias & dignitates, & pingues
per delicias & carnalitates. Nã circa eos adunatur arena bono
rũ terrenorum, & maximè in ſenectute, qñ. ſ. in ipſis ardor aua
ritiæ iuueneſcit, & herbæ & frutices. i. diuerſæ poſſeſsiones in
eis aggregantur, ita ꝙ quidã mons per ſuperbiã, & quædã inſu
la per apparentiã eſſe videntur. Quid tu mons magnę contra
Zorobabel, Zacha. 4. Et ideo qñ nautæ. i. pauperes fluctuantes,
iſtis inſulis appropinquãt, qñ. ſ. ſunt vicini taliũ diuitum, tunc
vere ſine periculo. ſ. rapinarũ & exhęredationum via euadũt,
quia ꝓꝓ fluctus tribulationum quę ſibi ab eis immittuntur, na
uis eorum. i. ſua hereditas totaliter abſorbetur. Eſa. 13. Diſsipa
bo & abſorbebo ſimul. Quid plura, procul dubio iſti tm̃ habẽt
de diuitiarũ pinguedine exterius, ꝙ vix in tẽporalibus vt cõi-
ter poſsint lędi. Parũ. n. eſt ſi pinguedo ſuarum diuitiarum ali-
quo infortunio in aliquo perforetur, ſed procul dubio qñ piſca
tor Chriſtus ipſos per mortẽ vſq; ad interiora perforauerit, &
ſalſedinẽ mortis æternæ immiſerit, tũc ad littus inferni veniẽt
& de pinguedine diuitiarum & pręhendarum quas tenebant,
ſaltem tunc alij læti fient, quia breuiter auari vt cõiter nihil va
lent, niſi qñ moriuntur, quia tunc (ſicut de behemot dr̃ Iob 40.
concident eum amici, diuident eum negociatores. Vel dic ꝙ
iſti ſunt tantæ pinguedinis. i. tot & tantis delicijs carnalibus
impinguati, ꝙ venatorum i. prædicatorum iacula, verba. ſ. pun
gitiua non ſentiunt nec verentur, ſed qñ tota deliciarum pin-
guedine perforata interior conſcientia deo inſpirante per com
punctionem læditur, tunc aquæ maris. i. peccatorum ſuorum
amaritudinem ferre non ſuſtinent, & ad littus pœnitentiæ ſe
conuertunt, & tunc ꝓꝓ magnitudinem ſuæ carnis & pinguedi
nis. i. ꝓꝓ bonorum & diuitiarum ſuarum multitudinem quæ
vndique pauperibus diſpergũtur, tota patria emendatur, quia
cõuerſio diuitum vt plurimum vtilis eſt. Sed ſicut captura ba-
lenę raro accidit, ita cõuerſio diuitum rariſsime inuenitur. Et
iſti fœtus ſuos. i. filios valde diligunt, & ad natandum & ſe gu-
bernandũ per mare mundi erudiunt & informant. ¶ Secundũ 4
Iorath cetus miro affectu diligit catulos ſuos, & pro eis cuncta
omnia nociua ſe opponit, & eos longo tꝑe per pelagus circun
ducit, & ſi ipſos cumulis arenarum contigerit arreſtari, timens
ne forte a piſcatoribus capiantur, vadit ad profundum maris,
& ibi ſumpta aqua in copia, ipſam tanquam fluuium ſupra ca-
tulum eijcit, & ſic ipſum ad mare retrahit & reducit, & a peri
culo liberat piſcatorum. Sic vere Chriſtus catulos ſuos. i. ho-
mines quos creauit, in iſta vita per mare pœnitentiæ & tribu-
lationum longo tꝑe circunducit, & pro eis oibus aduerſitati-
bus ſe opponit, & maximè in cruce & paſsione, quia dñs pu-
gnabit pro vobis, & vos tacebitis. Exo. 14. ipſos ẽt mirabiliter
diligit & cuſtodit. Sed qñ ipſos ꝓꝓ arenarum. i. diuitiarum cu-
mulos in mari mundi per affectum viderit arreſtari, & a pro-
ceſſu bonorũ operũ retardari, timens ne ab inferni piſcatorib'
per peccatũ mortale capiantur, & a mari pniæ extrahantur, &
ꝑ mortẽ occiſi in inferni calderia decoquãtur, aſſumit magnũ
fluuium tribulationũ, quẽ ſuper eos eijcit, & ſic ad ipſum re-
currere cõpulſi ad mare pniæ reuertũtur, quia deus illis quos
ſuos catulos eſſe nouit, & quos ab æterno ſuos futuros præui-
dit, qñ nimis circa tꝑalia occupant̃, multos fluct' tribulationũ
immittit, vt ab amore ſeculi retrahant̃. Fig. Apo. 12. Expone &
pone ſi vis de dracone fluuiũ emittẽte. vnde Greg. Dñs electis
ſuis iter aſperum facit, &c. Quia multæ tribulationes iuſtorũ.
pſ. Vel dic ꝙ cetus iſte eſt diabolus, mare eſt mundus, litt' eſt
paradiſus, arena eſt pnĩa, piſcator eſt ꝑdicator. Quia pro certo
qñ diabolus videt ꝙ pullus ſuus peccator eſt in prõptu ꝙ ei ꝑ
pniam a piſcatoribus ꝑdicatoribus ſubtrahat̃, & ad littus ſalu-
tis & religionis trahat̃, & ꝙ iã incipit hr̃e ꝓpoſitũ ad pniæ are-
nã, ſuper eũ fluctus tentationũ & ẽt tꝑaliũ cõſolationũ ſolet im
mittere, & fluct' negotiorũ ei ꝓcurare, & ſic ſolet eũ ad ſe & ad
mare mũdi & pc̃ti retrahere, & ne ad littus ſalutis veniat, im-
pedire. Fig. Apo. 12. vbi draco inſequẽs mulierẽ q in ſolitudi-
nẽ fugiebat, miſit de ore fluuiũ poſt eã, vt ipſam attraharet ne
volaret. Sic diabol' vidẽs ꝙ hõ vult ab ipſo fugere, & volare in
ſolitudinẽ religionis vel pniæ, flumẽ tentationũ & cõſolationũ
ei immittit, & ſic eũ ne fugiat, ad ſe attrahit. Exod. 14. Inuoluit
eos in medijs fluctib. Vel dic ꝙ fluctus ſignificat mortis tormẽ
ta, q diabolus ſuper diuites arenis terrenorũ herẽtes ſolet ꝓij-
cere et ipſos ſecũ ad ꝓfundũ maris, et amaritudinẽ inferni tra-
here & ſubmergere. Vel dic ꝙ cet' eſt Xp̃s, q vidẽs Ap̃ls ſuos
arenis tribulationũ ꝑ timorẽ herere, & ꝑ mare huius mundi
ꝓ timore iudæorũ incedere nõ valere. ſ. poſt paſsionẽ, iuit ad ꝓ
fundũ paradiſi i aſcẽſione, & exinde fluuium ſc̃i ſpũs attulit in
pẽtecoſte, quẽ ſuper eos infundẽs fecit audacter diſcurrere, &
cõfirmatos ꝑ mare mũdi miſit viriliter ꝑdicare. Eccle. 24. Ego
ſapiẽ effudi flumina. Vide Fig. ĩ. Apo. 12. in trac. vlt. ¶ Pugna ẽ 5
inter cetum & leuiathã, q eſt piſcis venenoſus & maximus ẜm
Iorath, & tunc piſces alij ad caudã ceti ſe ponũt, vt cũ piſcẽ il
lum venenoſum vicerit, ꝑ eius victoriã liberent̃, q ſi a leuiathã
victus fuerit, moriunt̃, ſed eũ leuiathã cetũ vincere nõ põt, fau
ces aperiẽs fumũ venenoſum emittit & fetẽtẽ, vt cet' cũ ſuis ſe
quacib' veneuet̃, ſed ecõtra cetus fumũ odoriferũ de ore emit
tẽs, & dictũ malũ odorẽ repellẽs, liberat ſe & ſuos. Sic verè cõ-
tra Xp̃m & alios piſces i. cõtra fideles pugnat ſerpẽs veneno-
ſus. ſ. diabolus, cuius timẽtes impetũ boni viri ad cetum. i. Xp̃i
auxilium refugiunt, & ſe in eius cuſtodia deuotis orationibus
cõmendantes ꝓtectioni ipſius ſe cõmittũt, & qa tunc non põt
cõtra eos diabol' per violẽtiã ꝑualere, ideo per os ſuum. i. per
detractionẽ, hęreticos & falſos ꝑdicatores fumũ prauæ doctri
næ, infamationis ac ẽt erroris mittit, vt ſic veneno peccati ip-
ſos poſsit inficere & mordere, ſed ecõtra Xp̃s per os ſuum. i. ꝑ
ꝑdicatores & doctores fumũ bonę doctrinę & bonę famę edu
cit & emittit, & ſic venenum diaboli repellit̃, & grex fidelium
liberatur. Iõ iſti piſces dicunt illud Cãt. 1. In odorem vnguen-
torum &c. Vel dic ꝙ leuiatham eſt detractor, qui contra cetũ
. i. contra bonos nõ ceſſat fumum & fetorem infamiarum mit-
tere, videns ꝙ nequit aliter præualere, de quo non debet cetus
. i. iuſtus curare, ſed econtra odorem bonæ famæ debet emitte-
re, & ſic poterit ſua bona ſama totam infamiam effugare.

De Congro. Cap. 23.

CONGER ſic dr̃ in li.de na.re.piſcis eſt magn᷒ vt
anguilla, multo tñ maior. Carnes habet dulciſsi
mas atq; pingues. hęc in rupibus manet in ſpelú
cis maris. ſtãte vento, impinguaẽ: & ita fortes ha
bet dẽtes, ꝙ polypũ fortitudine lacerat. Talis de
bet eſſe vir iuſtus, q̃a debet habitare in mari pęnitẽ.iæ & in ca-
uernis humilitatis. debet eſſe dulciſsimus iõne pietatis & be-
nignitatis, vento & flatu ſpiritusſancti debet impinguare.ſ.pin
guedine grĩæ & bonitatis, & armatus eſſe dentibus fortibus iu
ſtitiæ & ſeueritatis, vt ſic laceret polypũ.i. quẽlibet virum ne-
quitiæ & malignitatis. Iob 41. Per girũ dẽtium eius fortitudo.

De Crocodilo. Cap. 34.

1 CROCODILVS inter piſces nominaẽ, pro eo ꝙ io
aqua viuere cõprobaẽ. de eo tñ dictũ eſt in lib. de
aĩali. ſatis plene. Vnũ; tñ aduerte qđ dicit Plin. ꝙ
crocodil᷒ amiſſo corde aliquãdiu viuit. Sic verè
multi ſunt q̃ ſine corde.i. ſine fide vel ſiue diſcre-
tione viuũt, q̃a in nullis q̃ faciũt cor apponũt, ſi-
cut ſunt illi q̃ nõ ex corde obediũt vel diligunt vel ſeruiũt, cõ-
tra quos Oſeæ.7. Ephraim quaſi columba ſeducta, nõ hñs cor.
2 ¶ Quãuis crocodil᷒ ſit belua hoĩbus horribilis & crudelis, eſt
tñ ſm Sol. ppl̃s tẽtyrorũ iuxta nilũ, gẽs.ſ. parua corpore, audax
tñ aĩo cõtra iſtos, q̃ ſola in fluuio habet audaciã balneãdi. ſaltãt
.n. ſuper dorſa eorũ, ipſoſq; more equorũ equitãt, & hiantibus
beluis reſupinato capite, cũ vtraq; manu clauã immitũt in ora
hiantiũ loco freni, ipſoſq; in terrã captiuos adducũt, & voce ſo
la territos corpora recẽter aſſumpta euomere cogũt. Hæc Soli.
li. de mirabilibus. Crocodilus eſt diabolus, q̃ in flumine huius
mũdi nõ ceſſauit a mũdi origine aĩas deuorare, & ĩ vẽtre ſuo.i.
in inferno recõdere & locare, ita ꝙ iã nõ poterat aliquis tute p
flumẽ ſcĩ trãsfretare. Gens vero iſta.ſ. tẽtyri ſignificat Xp̃m, q̃
ẽt popul᷒ põt dici pp naturarũ pluralitatẽ in ipſo mirificẽ cõgre
gatã. Iſte ergo ppl̃s Xp̃s ſolus crocodilũ nõ timuit, & ſup ipm
p p̃dominantiã aſcẽdit. Super aſpidẽ & baſiliſcũ ambulabis, &
cõculcabis leonẽ & draconẽ. p̃s. Et mediãte claua crucis, ipm
euomere corpora q̃ comederat.i. reſtituere ſctõs quos in vẽtre
inferni collocauerat, cõpulit & coegit, qñ.ſ. ipſos de inferno li-
berãs, & ad corp᷒ reſurgẽdo rediẽs, ſecũ duxit. Fig. Iona 2. vbi
dr̃ ꝙ p̃cepit piſci, & euomuit Ionã in aridã. Vñ Iob 20. Diuitias
quas deuorauit euomet, & de vẽtre eius extrahet eas deus. Vel
dic ꝙ iſti tẽtiri ſunt ſcĩ, q̃ quãuis fuerint humiles atq; parui, ip
ſi tñ crocodilũ.i. diabolũ ſuperauerũt, & mediãte claua crucis
& voce oĩonis & p̃dicationis poteſtatẽ ei᷒ eneruauerũt, & mul
tos pctõres quos deuorauerat p pctm̃, ipm euomere & dimit-
tere cõpulerũt, inquãtũ eos ad Deũ p pñiam cõuerterũt. vt ſic
quilibet diceret illud Iob 29. Cõterebã molas iniqui, & dẽtib᷒
eius auferebã p̃dã. Vel dic ꝙ iſti ſignãt cõfeſſores, q̃ ſuis indu
ctionib᷒ & cõminationibus, crocodilos.i. pctõres obſtinatos ſo
lẽt ſubiectos ſibi & deo reddere, & pctã cõfitẽdo facere eos vo
mere, & ipſos voce inductionis, & claua cõminationis ad litt᷒
pniæ cogere & iuuare. Prou. 23. Cibos quos deuorauit euomet.
Vel dic ꝙ iſti tẽtyri ſunt boni p̃lati, q̃ q̃uis ſint parui in gñe vel
facultate, dñt tñ eſſe audaces fortitudine & virtute. crocodilos
.n.i. obſtinatos cũ dura cute, vſurarios videlicet, rebelles ſubdi
tos & tyrãnos dñt audacter inuadere, & ſibi cũ fortitudine ſub
mittere, & mediante claua i. potẽtia regis paſtoralis ipſos tañr
infrenare, ꝙ ad euomendũ.i. ad reſtituẽdũ aliena ipſos poſsint
cõpellere, & eos malis gratib᷒ in iuſtitia regere, & ſup ipſos po
tẽtialiter equitare. p̃s. Reges eos in virga ferrea et tanq̃ vas etc.
Vel dic ꝙ crocodili ſunt detractores, & maximè religioſi men
dicãtes, qui ita inſidianẽ hoĩbus, & maximè diuitibus, ꝙ ſi vi-
dẽt eos ſe in flumine p̃ſperitatis balneare, & aquis deliciarũ ſo
aliqualiter recreare, ſtatim ſolẽt eos verbis detractorijs impete
re, & terribiliter lacerare. boni tñ iſtos timere nõ dñt, quinimo
(dũ tñ qđ faciunt iuſte faciãt, vti bonis tpalibus pp eos nunq̃
ceſſant, ipſoſq; cõtẽnunt reprimũt & cõculcãt. De talib᷒.n. de-
tractorib᷒ dr̃ apl̃s 1. ad Ti. 4. ꝙ iſti tũt q̃ cauterizatã hñt cõſciã,
& q̃ p̃hibẽt nubere, & faciũt abſtinere a cibis quos de᷒ creauit
Tales igiẽ ſunt a ſuis verbis detractorijs cũ claua iuſtitię coer
cẽdi, & ad euomendũ & retractandũ verba mala q̃ dixerãt cõ-
pellẽdi, & ad reſtituendũ bonã famã q̃ alijs abſtulerãt ſunt co-
gẽdi, & vt a talib᷒ abſtineãt infrenãdi. p̃s. In chamo & freno ma
3 xillas eorũ &c. ¶ Si vis cõtra inuidos & falſos machinatores po
tes hiſtorialiter allegare illud qđ dicit Iac. 9.ſ. in quodã paleſti
ne fluuio fuerũt crocodili multiplicati, & erãt duo fratres no-
biles quorũ vn᷒ alterũ palã occidere verebatur, q̃a tñ in flumi
ne erat ſolit᷒ balneari, fecit inuidus fratrẽ in dictũ fluuiũ croco
dilos afferri, vt fratrẽ ex cõſuetudine balneantẽ in fluuio deuo
rarẽt. labẽte vero tpe cũ idẽ inuid᷒ nõ recordat᷒ de crocodilis
flumẽ balneãdi grã introiſſet, fuit a dictis beluis deuoratus, &
ſic verificatũ eſt qđ dr̃ Ecc. 19. Qui fodit foueã incidet in eã, q̃
ſtatuit lapidẽ proximo offendit in eo; & qui laqueũ ponit, peri
bit in illo. ¶ Cætera de crocodilo vide li. de aĩali. in ca. ſuo vbi 4
inuenies ſatis multa & infra li. 12. c. de ouis. vbi inuenies aliqđ.

De Cabab. Cap. 35.

CABAB aĩal eſt maximũ, marinũ paruos tñ reſpectu 1
corporis habet pedes, vnũ vero habet alio longiorẽ,
quo vtitur loco manus, q̃a.ſ. cũ ipſo cibũ ad os trãſ-
mittit, herbas eradicat, & alia facta facit. Tales ſunt
multi qui pedes affectuũ.i. amorẽ & amicitiã reſpectu corpo-
ris.i. reſpectu apparẽtiæ q̃ prætẽdunt hñt paruos: ſicut ſunt fal
ſi amici, quorũ affectio ẽ modica licet ſit amoris apparẽtia val
de magna. Quod aũt iſte pede vtatur loco manus, expone ſi-
cut li. 7. de auibus. c. de pellicano §. 3. de quo ſcribit ſimile. Ca
hab in aqua nõ põt ſpirare, & iõ ſolet ſurſum ad ſupficiẽ aſcen
dere & aquã euomere, & aerẽ attrahere & ſpirare, ſignificans
bonos actiuos, q̃ de aqua mundi aliqñ aſcẽdunt, & aquã mun-
danorũ negotiorũ euomunt & dimittunt, & ſic aerẽ ſpiritusſan
cti attrahunt. pſal. Os meũ aperui, & attraxi ſpiritũ. Expone la-
ti᷒ ſicut de delphino. §. 5. infra eodẽ libro, vbi ſimile reperies.

De Crico. Cap. 26.

CRICOS ſm Ariſt. eſt aĩal marinũ duas fiſſuras habẽs 1
in pedibus, faciẽtes tres digitos cũ vngulis. Pedẽ aũt
dextrũ paruũ habet ſiniſtrũ vero magnũ, & iõ cũ am
bulat, totũ corpus ſup pedẽ ſiniſtrũ portat. Cuicũq;
vero rei adhęret, fortiter adhęret. Chariſsimi p pedes ĩ ſcriptu
ra denotanẽ affectus. Aug Pes me᷒, affect᷒ meus, eo feror quo-
cunq; feror. Per partẽ dextram aũt intelligunẽ bona ſpũalia &
æterna, p ſiniſtrã vero denotanẽ bona tpalia & mũdana Prou.
3. Lõgitudo dierũ in dextera eius & in ſiniſtra illius diuitiæ &
glĩa. Dicamus ergo ꝙ cricos põt ſignificare hoĩes mũdanos, q̃
procul dubio pedẽ dextrũ.i. affectũ ad bona ſpũalia & æterna
habent vt cõiter tenuẽ atq; breuẽ. Parũ.n. cogitant de ęternis,
& parũ affectãt illa quę pertinẽt ad ſalutẽ. Pedẽ vero ſiniſtrũ.i.
amorẽ terrenorũ habẽt vt cõmuniter valde longũ, quia.ſ. mul
tũ diligũt tpalia & ſiniſtra. Ioan. 3. dilexerũt hoĩes magis tene
bras q̃ lucẽ. Et inde eſt procul dubio ꝙ hodie quaſi ex toto ip-
ſi innituntur ſuper pedẽ ſiniſtrũ.i. ſuper amorẽ terrenorũ, parũ
curãtes de affectu ſpũaliũ & æternorũ. Quod potiſsime vide-
mus de prælatis qui habent in manu ſua ſpũalia & terrena, qui
pro certo magis ſunt diligentes de terrenis congregandis, q̃ de
ſpũalibus gubernandis, & minus caute miniſtrãt ſpũalia q̃ ter-
rena vel mundana. Quod patet in multis qui citius darẽt qua-
draginta dies de indulgentijs, q̃ quadraginta denarios de bur-
ſa propria. Ideo dicitur Eccl. 10. Cor ſtulti in ſiniſtra illius. Vel
dic ꝙ duo pedes ſunt mĩa dexter, iuſtitia ſiniſter. Multi ergo
prælati ſunt qui pedẽ dextrũ mĩæ paruũ habent, pedẽ vero ſi-
niſtrũ valde longũ, & ideo quaſi ex toto innituntur iſti ſiniſtro
pedi per iuſtitiæ rigorem, & nunquã dextro pedi mĩæ vel cle-
mentię per cõpaſsionis dulcorẽ. Quia pro certo iudices & prę
lati ſunt hodie valde prompti ad puniendũ, tardi vero ad miſe
randum, & hoc procul dubio quia dum puniunt, ſemper ſolẽt
aliquid exigere, & exinde cõfiſcationes, emendas vel vtilitatis
acquirere, qñ vero indulgent, nõ ſolẽt aliquid reportare. ¶ Cri 2
cos ſm Ariſt. fortiſsimè adhęret cuicunq; adhęreat. habet aũt
in pedibus duas fiſſuras & tres digitos. Tales ſunt luxurioſi, q̃
vltra debitũ adhærẽt alijs per amorẽ. Pes aũt.i. affectio eorum
duas habet fiſſuras.i. duas malas intẽtiones.ſ. decipiendi & de-
honeſtãdi. Tres vero digitos.i. tria p̃cipua dãna.ſ. pditionẽ aĩę,
famę, ſubſtãtię. Lu. 12. Duo in tres & tres in duo diuidẽtur. Vel
põt dici cõtra illos q̃ in opinionib᷒ ſuis vltra modũ adhęrẽt &
q̃ ab obſtinato propoſito ſuo auelli nõ pñt, maximè cõtra hęre
ticos pſal. Adhęſit pauimẽto aĩa mea. Vel põt dici de bonis qui
in pedibus affectuũ hñt duplicẽ fiſſurã.i. duplicẽ charitatẽ, &
tres digitos.i. tres virtutes theologicas.ſ. fidẽ, iuſtitiã & verita-
tẽ, & ideo iſti tã deo q̃ p̃ximo fortiter adhęrẽt per amoris cõti
nuitatẽ & firmitatẽ. p̃s. Mihi aũt adhęrere Deo bonũ eſt, & po
nere in dño ſpẽ meã. ¶ Cricos ſm Ariſt. vidẽs tempus tui bidũ 3
& ventoſum, efficitur debilis, & ideo tunc applicatur & adhę-

ret lapidibus & qoieſcit, qñ vero tpa eſt ſerenum, tonc abſolute deambulat vndeqoaqı. Iſtud pôt applicari ad quoſdá quib⁹ magis proficit aduerſitaa quá proſperiras, quia.ſ. qñ ventus & turbo tribulationum flauerit, iſtı ſolent ad lapides.i.ad deū ſanctos & angelos recorrere per orationē, & eiſdē firmiter adhærere per ſpē fiduciá & dilectionē. Iob 5. Cū lapidibua regionis pactū tuū. Et ideo qoia cogitát de ſuı̄ debilitate propria p ſuiipſius cōſiderationē, ideo iſti qoieſcont & liberaoẗ per dei auxiliū & protectiooē. Allega vt ſ. Si vero tps per proſperitatem clarū & ſerenū fuerit, tūc libere diuagātur, & multa mala operant. & ſic bene dicit Greg. ꝙ plos oocēt pſpera q̄ aduerſa. Vel pôt dici cōtra moltos q tpe aduerſitatis torpent, timēt, & ſunt debiles, tpe verò pſperitatis apparēt fortes, læti, & vagabiles, ſicut potiſsimè patet de mundauia amicia, q in aduerſitate torpent & timent, in proſperitate verò diſcurruot, obſequūtur & gaudeot. Vel dic contra affectuoſos prælatos, q io tempore huius turbulentę vitæ oullū habēt ſolatiū, niſi lapidibus.i. ſuis inſenſibilibus uepotibus adhærere & eos diligere & fouere.

De Celione ſeu chylone ſecundum Alb. *Cap. 27.*

1 CELION vt dicit Ariſt. aīal eſt marioū, qđ ouoq̄ paſcitur extraoeo nutrimento. Sua.o. bumiditate quæ de corpore ſuo exit, cıbaẗ, & ınde ſit ꝙ iſtud aīal ſemp eſt ieiunū, & tñ eſt validū & robuſtū, cuius cām aſsignat eſſe bumidıtatē huius aīalis, cū ſit aīal mirabilr humidū & viſcoſum. ſicut ēt dicit ꝙ mulieres eo ꝙ ita ſunt frigidæ & humidę, pñt plusq̄ viri ieiooia ſuſtinere. Illud pôt dici de abſtinētib⁹ & ieiunis, qui de ppria humiditate, de lachrymis accipiūt ſibi cibū iuxta illud ps. Fuerūt mihi lachrymæ meę panes die ac nocte. Et q̄uis a cibis corpalib⁹ multū abſtineāt, ſunt tñ ſpūalr validi & robuſti, qa iſtud eſt gñale, ꝙ vñ ſit caro debilior, ſpūs ſit robuſtior, iuxta illud 2. ad Cor. 12. Cum infirmor, tūc fortis ſum. Vel pôt dici contra quoſdam inceſtuoſos, qui humiditate ſua veſcuntur, inquātū illis quæ ſuot de cōſanguinitate propria obutunẗ.

De Canibus maris. *Cap. 28*

1 CANES marini piſces ſuot, qui crudelitate & morſo ſuot horribiles, habētes brāchias clauorū mō formatas, & venaoẗ alios piſces, ſicut canes in terra aīalia venanẗ. Nō tñ latrát, ſed latratus loco afflatū horribilē hñt. Tales ſuot ioiqui officiales & balliui, qa.ſ. cū morſu detractiōis, eū afflatu adulationis, cū clauis rapıuę & exactionis, alios pſequunẗ, & ideo canes maris.i. canes amari dici propriè promerentur. pſal. Circuodederunt me canea multi, coonſilium malignātium obſedit me. Vel per afflatū intellige mala conſilia officialium, principum & paſtorum &c. ſicot ſopra.

De Ceruleo. *Cap. 29.*

1 CERVLEVS ſiue ceruleū monſtrū eſt nomioe & colore, qđ Ganges fluuiua gignit. Hoc foitia habet brachia, & adeo robuſtū eſt viribus, vt elephantea ad flumen pro potu venientes, mordicus cōprebenſa maou detrahat, ſicut dicit Pli. l. 9. c. 15. Fluuius Gaoges chariſsimi ſignificat fluxum deliciatū vel ſtatū mundanæ proſperitatis, qui ſemper fluitat ſicut flomen. Ille ergo ceruleus, diabolom ſignificat, qui fortiſsimua eſt, quia ſicut dicitur Iob 40. Nō eſt poteſtas ſuper terrā quæ cōparetur ei. Iſte igiẗ magnis beſtijs.i. magnis & prudentibus viris ad fluoiō proſperitatis p affectū deſcendētibus, & ibi aquas deliciarū & diuitiarū haurientibus, ſolet inſidiari, & ipſos per diuerſa vitia ſubmergere, & in pfundū inferni deijcere & grauare. Iſtud videm⁹ de multis, q prins boni, dū ad fluuiū pſperitatis deſceudunt p multa tādē vitia mali fiunt Iob 22. Sublati ſunt añ tps ſuū, & fluuiua ſuboertit fundamēta ipſorū. Iſte.n. habet duo fortiſsima brachia.ſ. tribulationē impellentē ſicut dextrū, & tētatıonē attrahentē ſicur ſiniſtrū. Iſtis ergo mediantib⁹ hoīes in pctm̄ detrahit, & eos in fluuio mūdanę proſperitatis per pctm̄ ſubmergit. Exo. 15. Submerſi ſunt quaſi plumbū in aquis vehementibus.

De Dentrice ſeu dentice. *Cap. 30.*

1 DENTRIX ſm Iſid. piſcis eſt a fortitudine dētiū ſic vocatus. Ita.n. fortes habet deutes ꝙ ēt iſte dr̃ viuere oſtreis & tortucis. Tales procul dubio ſunt multi qui dentes.i. mordacia verba tātę hūt fortitudinis & virtutis, ꝙ ēt ipſę oſtreæ.i. ipſi iuſti qui duro pniæ palliſo ſūt incloſi, ab ipſis detractorie cōfringunẗ, ſicot patet de multis, q ita ſunt verboſi & iniurioſi in publico, & ita detractores & linguoſi i occulto, ꝙ nō ē q ſe eruat a verbis ſuis. ps. Filij hoim, dētes eorū arma & ſagittę, & lingua eorū gladi⁹ acutua

De Delphinis. *Cap. 31.*

DELPHINI ſunt beluę marinæ agiliſsimæ, ſm Iſi. quæ io dorſo ſunt criſtatę. Et ſm Ari. cōtra naturā piſciū delphini ſpirant, oon in aqua, ſed in ſuperficie in aere. Oſſa hñt & nō ſpinas. et ſm Phi. oculos hñt a parte ſuperiori in capitis occipitio, os vero a parte inferiori. & inde eſt ꝙ pdam ſuā nō hñ capioot a parte oculorū, pp diſtorſionē oris, & iō qñ pdā volūt capere ſolēt os & roſtrū ad cęlū, oculos vero ad terrā vertere, & ſe totalr innerſare, qđ ideo fecit natora ꝙ capiēdo cibū retardarenẗ, qa alr pp ſuā præcipitē velocitatē nihil qđ vellēt capere, ab eorū dētibus ſaluareẗ. Chariſsimi delphini q in melodia delectanẗ, ſigoāt viros iuſtos q libēter audiūt melodiā verbi dei. Iſti.n. ſunt valde agiles mādata dei & platorū coleriter faciēdo. Dorſum eorū.i. patiētia qua ſuſtinent labores, eſt criſtatū.i. ſurſum ad deū erectū per ſpē de futuro cęleſti pmio obtioēdo. Spirāt & anhelāt oō io aqua bonorū tēporaliū, ſed io aere ſpūaliū, ipſa deſiderādo. Oſſa vero babent oō pinnulas.i. fortitudinē & cōſtantiā, oīa grauia pp deū ſuſtioēdo, & oīa vtilia fortiter operādo. Oculos mētis habent a parte ſuperiori, deū & cœleſtia cootēplando. Os vero.i. gulā & ingluoiē a parte inferiori gule & carni viriliter dominādo. Et qn volunt prædā.ſ. bonorū temporaliū capere, oculos meorales.ſ. intellectū ad terrā deprimunt, mortē & infernū cogitādo, quia.ſ. natora naturans Deus ordioauit ꝙ ad cęlū & tēporalia ſe cōuertant: oīa in Deū referendo, & eidē gratias exhibeodo, & nihil facere vltra volontatē ipſiua volendo, ſed ſe cū pda ſua ordinationi ipſius ſupponendo: quia procul dubio chariſsimi ad virū iuſtū pertinet melodiā verbi dei libēter audire, quia ſicut dr̃ Luc. 11. Beati qoi aodiūt verbū dei, & cuſtodiunt illud. Itē voluntatē dei & prælati celeriter implere. Eccle. 32. In oībus operibus tuis eſto velox. Spē vero in aduerſis ad deū eleuare, quia ſm pſal. Bonū eſt ſperare io dōo. Spiritū deuotioois attrahere & haurire. pſal. Os meū aperui & attraxi ſpiritū. Oſſa vero firmitatis & cōſtantiæ in oībus habere. pſa. Dñs cuſtodit oīa oſſa eorū. Os vero & gulā rationi ſubiugare. Geo. 4. Sub te erit appetitus tuus. Terrena vero acquirēdo & cupiendo, vultū.i. mentē ſurſum leuare, & pœnas inferoi cogitare, & oos ex toto ad deū iouerſare. pſal. Cōuerſus ſum in ęrumna mea dū cōfigitur ſpina. Vel pôt dici ꝙ præda nr̃a eſt gloria æterna, qoā ſi capere volumus, oeceſſe eſt p ea toto ad deū ſurſum cordis & affectus faciē eleuemus, & ꝙ dorſum.i. cootemptū & oblioionem terrę.i. terrenis operibus cōuertamus. Cuius tñ quia multi contrarium faciunt, & muodo faciē, deo dorſum oblinionis coouertunt ideo prædā gloriæ æternæ nō accipiuot. de qoibua dicit dñs. Hiere. 2. Verterūt ad me dorſū & nō faciē. Vel iſtud pôt allegari ad hoc ꝙ ſemper deus cōtra ineuaſibilia pericula de aliquo remedio prouidet. Et pôt allegari cōtra malos officiales, iudices & balliuos, qui ita ſunt ad malū pręcipites & veloces, & ad nocēdum agiles & crudeles, ꝙ nullus malitias eorū euaderet, niſi quia oporteret ꝙ prædā accipiēdo, ſe ſurſum ad cœlū.i. ad ſuperiores conoertant, & ꝙ nomine ſuperiorum iſta faciant & ꝙ ratiooē finaliter eis reddāt. Nam qñ attendūt ꝙ prædando pauperes & lędendo neceſſe habent ſe ad ſuperiores vertere, & rationē eis reddere, ſolent a talibus abſtinere, vel ſe ſaltē in aliquo retardare. Vel pôt dici ꝙ illi qui ſuot ſteloces ad malū, & vt prædā bonorū tēporalium acquirāt, ſeipſos quātum ad mores inuerſant penitus & ſubuertunt. faciē.n. cordis & affectus cōuertunt ad prædā, oculos vero recti iodicij a deo auertuot, & ipſos conuertunt ad terrā. pſal. Obſcurentur oculi eorū ne videant, & dorſum eorum ſemper incurua. Et ſic totaliter inuerſanẗ ad nequitiā, & a rectitudine peruertuntur per malitiā. ¶ Delphinis ineſt affectus pietatis, pro morte.n. ſociorū dicūtur plorare. Secundū.n. Pli. & ſm Ariſt. 1 qñ vident ſociū mortuū, ipſum in maris profundū ſolent portare, & ne comedatur a beluis, ſepelire. Vnde narrat Pli. li. 9. c. 8. ꝙ aſpecti iā ſunt defunctum ferētes ne laceraretur a beluis. dicit ēt idē ibidē ꝙ cū rex Cariæ delphinū cepiſſet, & circa littus ligaſſet, affuit delphinorū a mari maxima multitudo, quibus plangentib⁹ & quaſi miſerationē p ſocio poſcētib⁹, rex miſertus ſolui eū pcepit. In hoc ergo docet humana natura affe-

ctum amoris & pietatis ad hoīes habere,& pro eorum morte,
paupertate,& infortunijs dolere, & pro liberatione & ſubuē-
tione eorum apud reges & iudices implorare. Debet etiā mor
tuos plorare,& eos ſicut condecet ſepelire. Vnde Eccl.38. Fili
ſuper mortuū produc lachrymas, & quaſi dira paſſus incipe
plorare,& ſecundum iudiciū contege eius corpus, & ne deſpi
cias ſepulturam illius. Vel dic ꝙ mortuus eſt peccator, cui pro
certo pij ſocij debent compati, & de eius culpa dolere, & pro
eius liberatione a rege Chriſto miam orationibus implora-
re,& eum a beluis inferni defendere,& eū in profundo maris
.i. in amaritudine contritionis,& in ſabulo pniæ, ne deuoretur
3 in inferis ſepelire, exemplo Thobiæ, de quo dicitur Thob.12.
ꝙ ipſe orabat cum lachrymis,& ſepeliebat mortuos. ¶ Delphi
nus captus plorat & lachrymatur, ſicut dicit Phiſolo. & ſicut
dicitur in lib. de nat. rerum. Iſti pro voce habēt gemitū huma-
no ſimilem. Sic vere homo qñ ſe videt per pctm̄ a diabolo eſſe
captū debēt gemere & plorare, & per cōpunctionē dolere, &
ꝓ contritionis ſuſpiria lachrymari. Eze.27. Plorabūt te in ama
ritudine aīæ. & in pſal. Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſin
4 gulas noctes lectū meum, lachrymis meis ſtratum meū riga-
bo. ¶ Delphina pariente ſolet maſculus fœtū deuorare, qua-
propter mater ſe ſolet cū fętibus occultare, ſicut dicitur in lib.
de natura rerum. Iſta expone ſicut de aue pauone ſupra lib.7.
5 c.62.§.5.& 6. vbi ſimile inuenies de pauone, qui deuorat oua
pauoniſſæ,& ideo ſe occultat. ¶ Secūdum Pli. & Soli. delphini
ſpirant, veruntamen quia in aqua ſpirare nequeunt, ideo ſur-
ſum ad aerē ſe eleuant vbi ſpirant. Vias ergo odoratus manife-
ſtas non habent,& tñ odorant ſagaciſsime. Aculeatas habent
pinnas q̄ inhoreſcūt cum iraſcūtur, cū vero placati ſuetūt de-
primunt,& inter ſe ēt cōplananī, & velut in quibuſdā vaginis
recondunī, vt dicit Sol. in li. ſuo. Tales ſunt iuſti, q̄ ſpirāt,& ſpi
ritū ſanctum ꝑ deuotionē olfaciūt, & bona æterna ꝑſentiūt &
odorāt per contemplationē,& cōtra malos inhorreſcūt & ira-
ſcunī per iuſtitiæ executionē. Iſtud pōt præcipuè dici de bo-
nis prælatis, & ſecularibus actiuis qui quāuis nō videātur ſpi-
rare vel odorare per cōtēplationē vel deuotionem, pro eo. ſ. ꝙ
aquatici ſunt & ſeculares, ſciūt tñ qñq; de aqua ad aerē. i. de ter
renis ad ſpūalia ſe trāsferre,& ibi de ſalute aīæ cogitare. Spi-
6 nas ēt dorſuales in ira erectas. i. mot⁹ iracūdiæ ſciūt refrenare,
& in vagina tēperātiæ collocare. ¶ Delphinus habet ad hoīem
quādā amicitiā naturalē. vnde dicit Pli. li.9.c.8. Delphinus nō
expaueſcit hoīem vt alienum, imo exultās obuiam nauigijs ve
nit,& quaſi alludens vela prætexit, & quaſi ex pari nauigando
certat,& iuxta nauē diſcurrit ſicut ēt a quibuſdā audiui. Vnde
dicit Phiſ. ꝙ delphini dicūtur naufragiibus ſubueniſſe. Adſ ꝙ
facit exemplū ꝙ narrat Solinus qui dicit libro de mirabilibus,
ꝙ cū quidā nautę vellent Arionē quendā cithariſtam occidere
vel ſubmergere: ab eis obtinuit ꝙ cithara pri⁹ caneret, quo fa-
cto ad cantum delphinorum greges conuenerunt. Ille vero in
mare ſe proijciens, ab vno illorū exceptus & eſt ad littus per-
uectus,& ſic quem hoīes occidere voluerunt, beluæ ſaluaue-
runt. Arion. n. qui apud regē corinthiorū erat maximus, cū in
Sicilia pecuniā maximā aggregaſſet, timēs nautas ſiculos, ſe eis
noluit committere, ne forte ꝑ ſuā peccuniā ab eis necaretur.
Corinthios ergo nautas cōpatriotas elegit, q̄ in mare ab eis ꝓ-
iectus, cū prius cithara cecinıſſet ꝑ delphinū ad littus eſt deue
ctus. qui cū a rege nō crederet, nautis poſtea uenientibus, cū ab
eis peteret ſi viderant Arionē, dixerūt ſe eū in Sicilia florentē
diuitijs dimiſiſſe, quo ſtatim cōparente, nautarū mendaciū,&
delphini miraculū probatū eſt. Quod ēt probat tēplū cū ima-
gine ærea,& deſcriptione tpis, qđ in tāti ſacti memoriā in pro-
mōtorio pp̄ls fabricauit. Sic procul dubio debet eſſe de nobis,
quia hoīes. i. perſonas iōne vtētes debem⁹ diligere,& eorū me-
lodias. i. eorū verba & documenta libēter audire, & ad ea cōi-
ter audienda cōuenire. pſal. Venite filij, audite me, timorē dñi
docebo vos. Et ipſos ēt ſi indigeāt ſupportare, vel ēt naufragā-
tes,& diuerſis periculis pereūtes debemus ſuſcipere,& eos eri
pere & ſaluare,& maximè qñ videmus ipſos in nr̄is auribus ꝑ
dulces præces flebiliter inſonare. Prouer.24 Erue eos qui du-
cuntur ad mortē,& eos qui trahunī ad interitū, liberare ne ceſ
ſes. Vel dic ꝙ delphini ſunt Chriſtus & Angeli & ſcti, qui vi-
dentes hoīem in mortis æternę periculo,& ꝙ nautę infernales
ipſum occidere volunt. ſi cithara flebilis cōfeſsionis ipſum re-
ſonare audiunt, ſtatim adſunt, ipſumq; in mare pniæ ſe cadere
permittentē ſuſtinēt & excipiūt,& ad litt⁹ paradiſi perducūt.
pſal. Ad dñm cū tribularer clamaui & exaudiuit me. Vel pōt al

legari cōtra crudelitatē humanā, cui ꝑfertur pietas aīalis. Vel
ꝑ nautas nobis ſiſes intelligo ꝓpinquos, ꝑ delphinos diſpares
intelligo extraneos, q̄a ſepe ſit ꝙ hō impugnatā ꝓximis,& ab
extraneis adiuuaī. Vel pōt dici cōtra ꝑlatos hoīes, q̄bus beſtię
.i. ſubditi ſunt meliores Baru.6. Beſtiæ meliores ſunt illis. Vel
ēt pōt allegari q̄ꝺ nihil occultū, qđ nō reueleī, & q̄ꝺ qđ ho-
minē malitia celare voluit, deus ꝑ beluā reuelauit. Vel dic ꝙ
delphinus eſt nouiti⁹ ſeu ſimplex, q. ſ. hoīm & perſonarū iōna
biliū nō dēt ſocietatē expaueſcere, ſed potius diligere,& libētī
aīo frequētare. Vel ēt dic de Xp̄o, qui hoīm ſocietatē dilexit, et
cū eis pſonaliter habitauit. Prouer.8. Deliciæ meę eſſe cū filijs
hoīm. ¶ Teſte Ariſt. & Pli. li.9.c.8. Fœtus delphinorū cito cre- 7
ſcūt,& vſq; ad decē annos cōtinuè adoleſcūt,& poſtquā in æta
tē peruenerūt, decimo menſe ſolent parere nouos fœtus. diutiſ
ſimè aūt viuere dicūtur. ſ. circa centū.40. annos vt dicit experi
mentator, qui caudis amputatis aliquos delphinos in mari di-
miſit, qui poſt totidē tēpora ibidē ſunt inuenti. Plinius tñ vbi
ſupra,& ēt Solinus dicūt ſolūmodo de triginta, quod ēt magis
credo. Chariſsimi numer⁹ denarius in ſcriptura ſignificat de-
calogi cōplementū. Decem ergo menſes ſunt decē mandatorū
inchoatio, quæ pro certo neceſſaria eſt ad hoc vt prolē bono-
rū operū generemus. Decē vero anni ſunt decē mandatorum
adimpletio, quæ pro certo neceſſaria eſt ad hoc ꝙ ad perfectū
crementum virtutum ſpūaliū attingamus. Leuit.27. Quicquid
decimū venerit, ſanctificabitur. Si igitur ad tale cōplementum
peruenerimus, tandē diutiſsimè per gratiā,& finaliter per glo-
riā perſeuerabimus & viuemus. Sap.3. Iuſti aūt in perpetuum
viuent. Igitur cito ꝑ merita debemus creſcere, vt ad tale cōple
metnū poſsim⁹ propere peruenire. Gen.21. Creuit puer & ab-
lactat⁹ eſt &c. ¶ Delphini paruuli vadunt per mare, ſicut gre- 8
ges,& habēt duos cuſtodes antiquos, & mutuo ſeſe diligūt mi
ro modo, vt dicit Ariſto. Plinius vero vbi ſupra dicit ꝙ paruus
ſemꝑ aliquis grādior comitatur vt cuſtos. Sic verè chariſsimi
nos qui ſumus in mari huius mūdi, in grege religionis vel ec-
cleſiæ cōſtituti, debemus antiquos delphinos. i. prudētes & cir
cunſpectos cuſtodes & prælatos habere, qui nos poſsint prǽce
dere & ſouere,, & ad ſalutem aīæ gubernare, qui ēt duo ſimul
debēt eſſe & nō ſoli, per copulā vnitatis, quia ſicut dicitur Ec-
cl.4. Melius eſt eſſe duo quā vnū. Nos vero debemus alter alte
rū diligere per vinculū charitatis. Ioan.13. Hoc eſt præceptū
meum, vt diligatis inuicē. ¶ Secundū Solinum delphini flante
aquilone celerius audiūt flāte vero auſtro auditus obſtruun- 9
tur eorū. Sic verè chariſsimi, qñ erga nos flat frigidus ventus
aquilo tribulationis, tunc mādata dei & prælatorū & prædica
torum melius audimus, & promptius in omnibus obedim⁹, ſi
vero auſter mollis proſperitatis flauerit, tūc auditus obediētię
obſcuratus erit. quia dū proſperitate gaudemus, mandata dei
vilipendimus, nō audimus. Hiere.22. Locutus ſum tibi in abū
dantia tua dixiſti, non audiam. ¶ Delphinus ſm̄ Ariſt. valde di 10
ligit filios ſuos,& longo tēpore paſcit eos. Iſtud tñ intelligo de
maribus quia patres filios deuorāt, cum naſcuntur, ſicut ſupe
rius iam dictū eſt. Tales ergo debēt eſſe boni prælati, qui filios
& ſubditos debēt diligere,& ipſos tā temporaliter quā ſpiritua
liter regere, circūducere,& nutrire 4. Reg.3. Meſa rex Moab
nutriebat pecora multa. ¶ Sicut dicunt tam Pli. quā Soli. del- 11
phini quędā habēt benignitatis affectū, quo hoīes videātur dili
gere,& maximè illos quos pueros gratos & innocētes ſibi ap-
plaudentes potuerint inuenire, & inde eſt ꝙ Soli. lib. de mira-
bilibus. c. de Helleſponto,& Pli. lib.9.c.8. dicit ꝙ ſub Auguſto
principe in campania puer quidā fragmentis panis delphinū
quendam qui in lacum lucrinum a caſu intrauerat, illexit, de-
inde manibus eius ſe palpandum præbuit. Puer vero tandē au
dax effectus dorſo delphini inſiliens, ab eo vectatus fuit, ita ꝙ
aliquando a baiano littore vſque puteolos ab eo portabatur.
Delphinuſque quantumcunque eſſe occultus, quocunque diei
tempore inclamatus ad vocem pueri leuabatur. Quod tandiu
factum eſt ꝙ apud eos miraculum eſſe deſijt. Mortuo autem
puero cum ad ſolitam equitationem delphinus ipſum reuerti
non videret, in oculis vulgi publicè interijt, quod præ deſide-
rio & amore nullus accidiſſe (vt dicit idē Pli.) dubitauit. Hoc
idem etiam narrat ſenator Fabianus. Narrat etiam idem Soli-
nus ꝙ apud Hipponem vrbē Aphricę, in qua. ſ. fuit epiſcopus
beatus Auguſtinus, ad Hipponēſibus delphinus paſtus, tractā
dum & equitandum ſæpe ſe præbuit. Flauianus vero procon-
ſul Aphricæ cum eum deliniſſet vnguentis, odoris nouitate
ſopitus, ſuper fluctus velut mortuus iactabatur. qui tandem
euigilans

euigilans,a ſolita manſuetudine longo tpe abſtinuit. Hiſtoria
Perſarum habet qđo apud Iaſum vrbem Babiloniæ puerũ del
phinus adamauit,quē poſt colludia recedentē impatientius ſe
quens arenis inuectus hæſit. Circa eãdem vrbē etiã cum puer
delphino vectatus, in vndoſis fluctibus necaretur, ipſum del-
phinus ad terram reuexit,& vt(ac ſi confiteretur reatum ſuũ)
dolens de puero propter ſe mortuo,ſeipſum morte mulctauit,
& ad mare amplius redire noluit, ſed iuxta mortuum præ do-
lore deceſsit. His ergo exemplis pōt induci humana conditio
ad naturam humanam amandam,& ad fidelitatem & amicitiã
eidem conſeruandum, & potiſsime qñ videmus perſonas eſſe
beneficas, & pueros.i.puras innocentes & mundas. Ad tria er
go poſſunt exempla prædicta adduci, videlicet ꝙ humana na-
tura & homo inquantum homo,a quolibet debet diligi, quem
videt etiam a beluis adamari. Quod eſt contra crudeles, qui
contra humanam naturam debacchantur, & pro nihilo habēt
ſi occiderint hominem,imo in hoc multotiens gloriantur. De
quibus Eccl.28.Homo homini reſeruat iram, & a deo quærit
medelam. In hominem ſimilem ſui non habet miſericordiam,
& pro peccatis deprecatur. Talem ergo rationem.ſ.ꝙ ratione
humanitatis homini ſit parcēdum,allegabat Pilatus iudæis de
Chriſto,cum dicebat. Ecce homo. Item iſtud poteſt allegari
contra ingratos, quia.ſ.iſta animalia ratione paſtus et benefi-
cij ſuſcepit feritatem deponunt,& homini ſeruitium quod poſ
ſunt faciunt,& eidem applaudere volunt. Quod tñ non faciũt
ingrati,qui illos a quibus beneficia receperunt,perpetuo nol-
lent videre,quia ſm Senecam epiſtola 8s. Ingratus quia repu
tat turpe eſſe non reddere,non vult eſſe cui reddat. Pōt etiam
allegari de bonis amicis,qui amicos ſuos libenter vident,& cũ
eis lætantur,ſolatiantur & gaudent, & ſi in mare tribulationũ
ipſos intrare contingat,eos portant,ſuſtinent atq; fouent,& ēt
pro poſſe liberãt atq; ſaluant. Quod ſi mors vel infortuniũ eis
accidat,& maximè pp eos, cum eiſdem mentaliter cōmoriun
tur,cōpatiuntur & dolent.ad Ro.12.Gaudete cum gaudenti-
bus,& flete cum flentibus. Vel poteſt vltimũ exemplũ exponi
de Chriſto qui cum a principio cum puero Adam amicitiam
cōtraxiſſet & eum fluctibus tentationum diaboli peremptum
vidiſſet,ipſum de manu inferni eripuit,& in littore iudeæ pro
eo mortuus fuit, & ſic mortē alterius morte propria puniuit,
dicens illud Eccl.22.Amicum ſalutare non confundar,& a fa
cie illius non me abſcōdam, & ſi mala mihi euenerint propter
illum,ſuſtinebo. Vel poteſt dici ꝙ iſte eſt Deus,qui pueros.i.
innocentes amat,& quacunque hora ab eis per orationem in-
clamatur, ipſos exaudit protinus atque iuuat.pſal. In quacũq;
die inuocauero te,velociter exaudi me. Vel dic quòd puer eſt
Chriſtus, quem nulla belua.i. nullus peccator debet expaue-
ſcere,ſed diligere, & ei in perſona pauperum paſtum dare, &
mortem quam pro nobis ſuſtinuit, compatiendo deflere & qa
ipſum tempeſtate iudaicæ prauitatis videmus mortuum de-
bemus cum eo mori ſpiritualiter & dolere,dicendo illud Gen.
12 37.Puer nō comparet,& ego quo ibo? ¶ Delphini ſoli inter pi
ſces mãmas habent & lac, quo fœtus ſuos lactant & nutriunt,
dum ſunt parui. Vnde ēt dicit Pli.li.9.c.8.ꝙ delphini paruulos
ſuos diu comitantur, magna ergo partũ charitate. Solinus ve-
ro ait ꝙ vberibus fœtus alunt, teneroſq; in faucibus recipiũt,
inualidoſq; aliquandiu proſequuntur. Sic prælati & prædica-
tores fœtus ſuos.i. ſubditos & auditores lacte doctrinæ & tē-
poralis ſubuentionis debent enutrire. Duplex aſit mãma præ-
lati eſt,tēporalis ſubuentio ſiniſtra,eruditio ſpũalis dextra,vel
dextra,mia ſiniſtra iuſtitia Prędicatores ēt debēt habere duas
mãmas,dextrã quãtum ad nouum teſtamentum,ſiniſtram quã
tum ad antiquum teſtamentum. His igitur mamillis debent la
ctare ſubditos & egenos, & erga eos oſtendere affectus benino
los & paternos,& maximè circa pauperes iuuenes, impotētes
& egenos,quia.ſ.tales debent charitatiuè proſequi, & eos co-
mitari & defendere,& pro viribus auxiliari. Vnde 1.ad Theſſ.
5.Suſcipite infirmos &c.& 1.ad Cor. 3. Tanquam paruulis in
13 Chriſto lac dedi vobis.¶ Delphini ſimones a grȩcia dicuntur.
quia ſimon interpretatur audiens, eo ꝙ audita ſymphonia in
mari inſimul congregantur, & ad ſonũ melodiæ venientes,ibi
mirabiliter delectantur. Vnde etiã Pli.lib.9.c.8.ait ꝙ oēs miro
modo nomē ſimonis diligunt,& ita ētappellari malunt,& mu
ſicè cantũ volunt. Sic verè ſtatim ꝙ plectrũ linguæ tangit ſym
phonia prædicatorũ,& ex ipſo ſonat ſonus melodiæ verbi dei,
ſimones.i. audientes debent inſimul cōgregari per huiuſmodi
melodia audienda. Et ſicut ſm Philoſophum,Iſid.& Soli.del-
phini proprio ſimonis vocati vocabulo,iſtud ſibi vēdicãt,quo
audito hoiem ſequunť, ſic iuſti vocati ad prædicationē vel cō-
uerſionē vel alicuius operis boni executionē,ſtatim debēt in-
telligere & audire,& obediendo ſequi,& operi demãdare Ba-
ruch.5. Vocatæ ſunt,& dixerunt,aſſumus. Et ſicut quandoque
propter huiuſmodi congregationem ſimones capiuntur, ſic ꝑ
prædicatorē auditores in rete diuinæ gratiæ inuoluũtur, & ſic
a mari.i.peccatorũ amaritudine extrahuntur. Figura Iudic.2.
vbi apparuit Angelus dñi in galgalis,& congregati ſunt ad eũ
de illis partibus, & improperauit eis defectus ſuos, & fleue-
rũt &c. Sic in aduentu Angeli.i.prædicatoris, hoies ad lachry
mas commouentur. A voce Angeli fugerunt populi. Eſai.33.
¶ Delphinis ſm Soli.& Pli.in mari nihil eſt velocius, quia ſa- 14
liendo naues tranſuolant, quorũ ludus ſignũ eſt & præſagium
tēpeſtatis.vnde ēt Pli.li.9.c.8.ait ꝙ velociſsimũ omniũ aialium
nō ſolum marinorũ eſt delphinus,eſt.n.ocyor volucre, acrior
telo, & niſi eos occultum ac pene in ventre haberet, celeri-
tatem eius nullus piſcium euaderet. Solinus etiã dicit & ante
omnia nihil velocius habent maria. Sic multi ſunt veloces per
inconſtantiam,& naues.i.religionem & ſtatũ eccleſiæ, de vno
ad alium tranſeundo,tranſuolant & tranſnatant, quorum lud⁹
& proſperitas & gaudium ſignum eſt futuræ tempeſtatis,quæ
eis finaliter reſeruatur. Nos igitur ludos & proſperitates illo-
rum videntes,naues aiæ cautius gubernemus,& a periculo ti-
meamus. Hi.n.ſolent lętari contra malum ſuum. Ideo prouer.
18. Antequã conteratur exaltať cor hominis, & antequã exal-
tetur humiliatur. Vel dic de illis quorum affectus & appetitus
eſt valde velox ad mala opera facienda. Vnde pro certo ſi ita
poſſent malum facere ſicut vellēt,nulli eſſent qui eorum mali
tiam præcauerent,ſed quia non poſſunt ita capere ſicut curre-
re,ideo non ſolent pro libito alios offendere vel nocere. Quod
potiſsime patet de iſtis officialibus & balliuis, qui ad oĩa mala
ſunt veloces.pſal. Veloces pedes eorum ad effundendum ſan-
guinem.¶ Delphinus ſm Iorath. in mari hominem mortuum 15
reperiens,ſtatim ſentit verum de delphino comedit dum viue
bat,quod ſi fecerit,ipſum comedit, & ab alijs piſcibus deuora
ri permittit,ſed ſi non comedit ipſum ad littus pellit,& defen-
dit a morſibus aliorum. Sic qñ Chriſtus in mari huius mundi
hominem mortuum per peccatum, vel ad litterã mortuũ poſt
hanc vitam reperit, ſtatim ſentit ſi aliquos delphinos ſibi ſimi
les.i. pauperes & ignorantes, qui ſunt de eadem ſpecie cum ip
ſo(quia ipſe in mundo voluit pauper eſſe) comederit & deuo-
rauerit per vſuras & rapinas, quod ſi fecerit tũc ipſum primo
impetit & deuorat, & per condēnationem æternam ab alijs pi
ſcibus.ſ.demonibus deuorari permittit in mari inferni. Hiere.
30. Prędatores tuos dabo in prædam. Sed ſi pauperes non co-
medit,imo ipſos per elemoſynas ſuſtentauerit,tunc verus del-
phinus Chriſtus ipſum a morſibus demonum liberat, & ad lit
tus paradiſi ipſum deducit,quia beati miſericordes,qm ipſi mi
ſericordiam conſequētur. Matth.5. Et etiam expone ꝙ deus vi
dens hominē in peccato, ſi tñ ſit naturaliter pius erga paupe-
res, ipſum ad litus pœnitentiæ finaliter reducit. Si aũt ecōuer
ſo impi⁹ ſit,ipſum a vitijs deuorari permittit. Prædatores tuos
dabo in prædam. Hiere. 30. Vel id pōt exponi de bonis præla-
tis & iudicibus, qui qñ aliquis cadit in mari.i. in manibus eo-
rum.ſ.aliquid committendo,ſi alijs conſueuit parcere, debent
ei ſubuenire,ſinantem,iuxta illud Iac.2. Iudicium ſine mia fiet
ei qui nō fecerit miam. ¶ Delphinis in mari nihil velocius,qa 16
plurimi ſaliendo naues trãſuolant. Dicuntur etiam ſm Soli.nō
ſolũ velocius volucri,imo etiam citius volare telo. Habent.n.
in dorſo aculeatas pinnas,quibus iuuantur ad ſaltandum. Vn-
de etiam Pli.li.9.c.8.ait ꝙ qñ pro reſpirando ſurſum promeãt,
ita ſubito proſiliunt, ꝙ vela nauium tranſuolant & tranſcen-
dunt. Et habent dorſa ſerrata, quibus mollitiem ventrum ſecã
tes,interimunt crocodilos. Sic iuſti propter velocitatem bono
rum operum naues mercimonia continentes.i. mũdi ſtatus &.
officia diuitijs onerata tranſiliunt & tranſuolant per contem-
ptum,& ad cœlum ſe eleuant per affectum. Eſa.40. Qui ſunt
iſti qui vt nubes volant? Et illi etiam habent dorſa.i.verba ſer-
rata.i.acuta & pungitiua,vt crocodilos.i. molles & delicioſos
corrigant & reprehendat,quia qui delinquunt legem &c. De
delphinis nota quomodo ſm aliquos ſunt milites qui in mari
habent habitationem ſuam ſibi a natura conceſſam,& quomo
do (vt videtur) quando de palatijs ſuis ſubterraneis in mare
intrant, tunc in piſces ſe transformant. Vnde infra libro 13.
in prologo de mirabilibus mundi, vbi exempla inuenies,

ſed neſcio ſi ſunt vera. Vnū tñ ſcio ꝙ multa ſunt ſecreta rerum,
quæ ignoramus, & multæ poſſunt eſſe rerum generationes oc
cultę, quę nobis penitus ſunt ignotę. Vnde ſapiens poſtquā de
mirabilibus dei dixiſſet Ecc.43. de mari dicit ſic. Illic præclara
& mirabilia opera, varia genera beſtiarum & omniū pecorū,
& creatura beluarum. Sequitur. Benedicentes dn̄m, exaltate il
lum quātū poteſtis, maior eſt .n. omni laude. & poſt. Multa ab-
ſcōdita ſunt maiora, his pauca .n. vidimus operū eius. Sed quia
illa quæ in dicto prologo recito non moralizo, dic ſi vis ꝙ ta-
les milites videntur noſtri moderni, nobiles, quia reuera in pa
latijs ſuis ſub aquis deliciarū ipſi videntur milites eſſe, inquā
tum .ſ. ipſi de factis militaribus ſolent loqui, & de virtutibus &
fortitudine diſputare, & de mirabilibus ſeſe iactare Ioh.3. In-
firmus dicat, quia ego fortis ſum. Sed vere in mari piſces fiunt,
quia qñ ad mare .i. ad fluctus & amaritudinem laborū venitur,
tunc verè piſces .i. fluxibilis, delicioſi, timoroſi & debiles in-
ueniuntur, inquantum nullum actū militiæ exequuntur. Hier.
9. Erunt Ægyptij ſicut mulieres.

De Dracone. Cap. 32.

1 DRACO maris ſm Iſidorū eſt aīal marinū & cru
dele, inſtar, draconis terreſtris in lōgitudine ꝓ-
tenſum, ſed alis caret, & loco alarū pinnulas ha-
bet. & ſicut dicitur in libro de natura rerū, iſtud
animal valde habet modicū caput reſpectu ma-
gnitudinis corporis, hiatum vero oris habet val
de magnum, & cutem duriſsimam, tranſcurrit magna marium
ſpatia vno impetu. Morſus eius eſt tam hominibus quàm piſci
bus venenoſus. Tales videntur hodie eſſe multi peccatores, qa
.ſ. ipſi ſunt crudeles per aliorum iniuſtam inuaſionē, longæ cau
dæ per longæ vitæ æſtimationem, durę cutis per malæ cōſuetu
dinis obſtinationem, nullarum alarum per nullam cœleſtium
affectionem & contemplationem, quia procul dubio nūquam
volant ſurſum cœleſtia contemplando, quinimo per mare hu
ius mundi impetuosè currunt, terrena negotia in ſuperbia gu
bernando. Dan.8. Euulſæ ſunt alæ eius, & ſublata eſt de terra.
Quid plura? pro certo iſti habent magnum corpus, & magnū
os, & paruum caput, quia pro certo tale caput, vbi vigent ſen
ſus .i. rationem & ſapientiam habent paucam, corpus vero &
os .i. carnalitatem, gulam & prudentiam beſtialem habent ma-
gnam, quia .ſ. iſti multum habent de corpore, parum de capite,
multum de carne, parum de ſpiritu, multum de cōditione car
nali, parum de perfectione morali. Abundāt .n. in ſuperfluis, &
deficiūt in neceſſarijs, & ſic figurari poſsūt in Holoferne mor
tuo, qui habebat corpus, carebat capite. Vnde Iudith.13 Ecce
Holofernes iacet in terra, & caput eius nō eſt in eo. Et ideo bre
uiter homines & piſces .i. bonos & malos ſolēt rapinis, exactio
nibus, iniurijs, detractionibus, & falſis accuſationibus morde-
re, & veneno ſuæ malitiæ inficere & nocere, ita ꝙ breuiter ta-
libus poteſt dici illud Ezec.32. Leoni gentium aſsimilatus es,
2 & draconi qui eſt in mari. ¶ Secundum Plinium, draco maris
in arenam deductus, mira celeritate cauernam ſibi parat. Sic
pro certo ſunt multi officiales & alij qui poſiti in littore .i. ali-
quo ſtatu, officio vel gradu, ſi arenas diuitiarum habeant tan-
gere & miniſtrare, mira celeritate cauernas, & hoſpitia, do-
mos & palatia ſibi fabricant, & valde cito ad magnū ſtatū pro-
perant, & modico tp̄e magna parāt. Iſtud patet de v[illicis] & ... arijs &
balliuis, qui in duobus annis vel tribus fiunt diuites & poten-
tes, & merito, quia ſicut dicitur Ioannis.4. Alij laborauerunt,
& vos ipſi in labores eorum introiſtis.

De Echino ſeu echeneide. Cap. 33.

1 ECHINVS alio nomine ſm Pli dicitur eche-
neis. Eſt ergo Echinus ſm Iſid. & li. de natura
rerum piſcis paruus, quaſi ſemipedalis, qui ha
bet ſpinas pro pedibus, ſicut Cancer. Alas ve-
ro habet ſub ventre, quæ pedibus aſsimilan-
tur, & in ore loco dentium habet aculeos val-
de fortes. Hic ergo piſcis mirabilis eſt virtutis. Nam vbi ali-
cui parti alicuius quantumcunq; magnæ nauis adheret, ipſam
a curſu velut anchora ſtare facit, ita vt nec impulſu modico
moueatur. Quod intantum eſt mirabile vt incredibile videre-
tur, niſi omnium magnorum auctorum in hoc ſententia conue
niret, ſed in hoc conueniunt Ambroſius, Baſilius & Iſido-
rus, Ariſt. & Plin. Plinius autem addit exempla de naui An-
tonij prætoris. qui cum vellet circuire ſuos & exhortari, ſubi-
to nauis ipſius eſt retenta. De naui etiam Caij principis dicit
idē ꝙ arreſtata ea inuentus eſt in gubernaculo piſcis paruus,
magnæ limaci ſimilis, qui hmōi retinentiæ cauſa erat. Iſta tñ
exempla non ponit Pli. li 9. c.25. vbi agit de echeneide, ſed ibi
ponit bene de naue portante Periandrum vt caſtrarentur no-
biles pueri. ſed iſta ponit li.32. c.1. vbi diffuſe tractat de mirabi
libus huius piſcis, dicens. Caiū indignatū fuiſſe ꝙ piſcis ſemi-
pedalis ſola adherentia nauē retenuiſſet quadringentorū remi-
gum obſequio cōtra ſe tenitēte. Sicut aūt dicit Pli. vbi ſupra,
ſimilis potētiæ videtur eſſe apud gnidiā venerē cōchę. Hūc ve
ro piſcē quidā ex latinis Remorā appellauerūt. Chariſsimi ꝑ
iſtum piſcē pōt intelligi amor Dei vel ēt ipſe Chriſt⁹. ipſi .n. ad
retinendū nauē aīæ, ne tentationū vel tribulationū fluctib⁹ mo
ueatur, eximiæ ſunt virtutis. Cuicunq; .n. per grām adhęſerit
iſte piſces, ſibi .ſ. fauendo & piū auxiliū exhibēdo impoſsibile
eſt ꝙ fluctibus tribulationis tētationis pulſetur, vel ꝙ a firmita
te boni propoſiti & tutę perſeuerātiæ cōpntetur. Si .n. de⁹ pro
nobis, quis cōtra nos. ad Ro.8. Vnde Lu.7. Illiſum eſt flumē do
mui illi, & nō potuit eā mouere. Vel dic ꝙ iſte piſcis eſt patiē-
tia, vel ēt fides, vel charitas vel cōſtantia vel fidelitas, quæ ſi na
ui cordis fortiter hereant ipſam in firmitate perpetua ſtabiliūt
& cōfirmāt. Apparuit hoc in martyribus, qui nulla tribulatio-
ne vel tentatione, fuerunt moti, ſed in Chriſto māſerunt perpe
tuo radicati, iuxta doctrinā Apñ.1. ad Cor.15. dicētis. Stabiles
eſtote & immobiles. Quod ēt de bonis amicis dici pōt quia .ſ.
erga eos qui ſibi adhærent per cōſanguinitatē vel amicitiā & fi
delitatē, debēt ita immobiliter ſe tenere, ꝙ nullo caſu debēt ab
eis ſe mouere, nec in lege fidelitatis vel amicitiæ vacillare. ad
Coll.1. In fide fundati, ſtabiles & immobiles. Vel iſta poſſunt di
ci in malo, ꝙ piſcis iſte ſignificat aliquā creaturā nobis per af-
fectum inordinatū vltra debitū adherentē, ſicut ſunt bona mū
di, mulieres, parētes, & dignitates, & talia. Iſta .n. quamuis ſunt
modici valoris & virtutis, qñ tñ immoderate diligūtur, faciūt
hoīem à motu bonorū operū quieſcere, & flatui ſpūſſancti nō
obedire, & ad portū para[diſ]ī nō venire, ſed ſine profectu virtu
tū in mari mūdi in peccato ſiſtere & manere, ſicut ad litterā vi
demus ꝙ multæ adherētiæ & ſocietates, mali affect⁹ nepotū &
inutiliū pſonarū, multos à magnis, bonis impedierūt, & ne ad
portū ſalutis vel ad ſtatū maioris honoris tēderēt tardauerūt.
Eſa.40. Quęrit quō ſtatuat ſimulacrū quod nō moueat. ¶ Echi 2
nus ſm Amb. Pli. & Baſi. index eſt futuræ tēpeſtatis, præſentit
.n. qñ debet venire, & ideo tūc ſolet calculū arripere, & cū eo
fortiter ſe tenere, & de eo quaſi anchorā facere, vt fluctus ſu-
peruenturus ipm nequeat de mari eijcere vel mouere. Hoc igi
tur videntes nautę ſibi præcauēt, & futurā tempeſtatē eius exē
plo præuidēt atq; timēt, & nauē ſuā anchoris ſtatuunt atq; fir
mant. Idē aūt dicit Plinius li.9. c.31. Reuera chariſsimi, talis pi
ſcis debet eſſe quilibet vir diſcretus. debet .n. futuras tempeſta
tes tribulationū vel tentationum ſagaciter præuidere, & cōtra
ipſas cū eas imminere cōſpicit, de opportuno remedio prę ui-
dere. Igitur lapidē angularem .ſ. Chriſtū per deuotionē quæ-
rat, & ei per fidem & dilectionem adhereat, ſeque & fragilita-
tē ſuā ſibi cōmittat, & in eo ex toto ſperet & confidat, & ſic flu
ctibus tentationū, afflatibus adulationum & ſuggeſtionū, tēpe
ſtatibus tribulationū, necnon motibus tēporaliū conſolatio-
num vel elationum nō mouebitur, nec de mari pęnitentię, vel
de aqua gratiæ amouebitur, ſed ſtabilitate perpetuę conſtātiæ
fulcietur. Matt.7. Deſcendit pluuia, venerunt flumina, flauerūt
venti, & irruerunt ſuper domum illā, & nō cecidit, fundata .n.
erat ſuper firmam petrā. Bene ergo dicit ille qui dicit. Mihi au
tem adhęrere deo bonum eſt, & ponere in dn̄o deo ſpem meā.
Vel pōt dici de nobis religioſis, qui adherendo prælato, & ſm
motū voluntatis ipſius nos regendo, & nos ei penitus ſummit-
tendo fluctibus tentationū non obruimur, qui ſi ſm voluntatē
noſtram nos gubernauerimus, faciliter culparum fluctibus pe
rimus, & extra aquam grāæ percurremus. Et quia ergo nos vi-
demus ꝙ ſancti præceſſores noſtri tēpeſtates vitiorū & tormē-
torū taliter præuiderunt, & eas talibus remedijs præcauerūt,
tempeſtates etiam huiuſmodi debemus eorū exemplo timere,
& nauē aīæ nr̄æ anchora ſpei & dilectionis firmare, & ne peri-
clitari contingat, mentem noſtrā in dn̄o ſtabilire dicentes ipſi
domino illud pſal. Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, vt non
moueātur veſtigia mea. ¶ Echin⁹ eſt piſcis ſpinoſus, habēs alas
ſub ventre ſimiles pedibus, dētes habet velut aculeos, veneno 3
ſus eſt comedēti, quia vſq; ad mortē diſſoluit. & ipſo vtunt ali-
qui ad inimicorū odiū cōcitandū, vt dr̄ 10 libro de natura re-
rum.

rum. Tales ſunt multi, maximè detractores. Iſti enim ſub ven
tre guloſitatis habent alas ſuperbiæ & vanitatis: quia vt com-
muniter tales ſunt guloſi & pompoſi, ideo iſti ſunt per totum
corpus ſpinoſi propter ſuam aſperam conditionem. Dentes
habent vt aculeos propter mordacem loquutionem. Vene-
noſi ſunt alijs propter periculoſam conuerſationem, & ipſis
demones vtuntur ad ſeminandum odium, inimicitiam, & diſ-
ſenſionem: quia .ſ. detractores cum ipſi inter ſe ſint inimici, cū
etiam cum omnibus inimicitias habeant, faciunt ꝙ etiam in-
ter alios inimicitiæ multę fiant. Eccleſ. 38. Homo iracundus
ſuccendit litem, & in medio pacem habentium immittet ini
4 micitiā. ¶ Echinus eſt piſcis ſemipedalis, cuius eſt virtus mi-
rabilis ad omnia retinendum, & a cępto motu retardandum,
Nam vt dicit Plin. lib. 9. cap. 35. ſi iſte naui adhæret, tardius
currit habitus & portatus iudicia & lites morari facit, partus
in vtero prægnantis continet, & fluxus patientium ſiſtit, & fę
tum parere non permittit, & ſi ſalſus fuerit, & aurum in pro-
fundiſsimum puteum ceciderit, iſte admotus & applicatus ip
ſum aurum ſecum extrahit atque rapit. Talis piſcis videtur
eſſe vitium negligentiæ: quia pro certo iſta eſt quæ cuncta ne
gocia facit fieri magis tarda. Si quis enim iſtud vitium habue
rit, curſum & nauigationem obedientiæ ſibi tollit, partum bo
ni operis impedit, & conceptum boni propoſiti per execu-
tionem parturiri non ſinit, lites etiam & iudicia dirimi ab ip-
ſis negligentibus iudicibus non permittit. Hoc ſolum habet,
ꝙ aurum & munera attrahit & emergit, & quàmuis in omni
bus ſit lenta, ad aurum tamen hauriendum & acquirendum
ſollicite ſe extendit, non eſt enim ita negligens homo circa
virtuoſa negotia quin bene ſit capax auri, & diligens in auarī
tia. Quod etiam poteſt dici de multis qui ſale mūdanæ ſapien
tiæ conditi, de ipſis profundis puteis .i. de ipſis iniquis auaris
& vſurarijs abſconditis & celatis ſciunt aurum extrahere, &
ſibiipſis per auaritiam vendicare. pſal. Viuet & dabitur ei de
auro arabiæ. Vel dic contra munera, quæ portata ſolent iudi-
cia retardare, & lites & iuſtitiam impedire, & omnem fluxū
iracundiæ mitigare. Idem etiam dic precibus magnatum, &
de affectione carnali, vel etiam de odio partis aduerſæ: quia
ſicut dicitur Deut. 16. Munera excęcant oculos etiā iuſtorū.

De Ephemero piſce. *Cap. 34.*

1 EPHEMERON Secundum Iorath de anima-
libus, eſt piſcis qui ſine coitu naſcitur, & cum
per tres horas vixerit, tunc moritur. Sic Chri-
ſtus non ex virili ſemine generatus, poſtquàm
in cruce per tres horas vixit, ſ. à ſexta vſque ad
horam nonam, clamando emiſit ſpiritum, &c. Vel poteſt con
tra inconſtantes dici qui in vita gratiæ non perſeuerant, imo
eadem die qua per conuerſionem & cōfeſsionem naſcuntur,
eadem iterum per vitia moriuntur. Sapein. 5. Sic nos nati cō-
tinuò deſinemus eſſe.

De Eſcaro ſeu ſcaro. *Cap. 35.*

2 ESCARVS, Plinio ſcarus, ſecundum Iſidorū lib.
13. piſcis eſt qui ſolus inter piſces dicitur rumina
re, & ſm Plin iſte eſt ingenioſus. Si enim piſcato-
ris ſportulam intrauerit, non ea fronte erumpit,
nec violenter contra vimina currit, ſcit enim ꝙ quanto plus
violenter luctaretur, tanto inter vimina ſportulę ſe amplius
implicaret. Conſueuit ergo retrocedere, & frequenti caude
ictu ſportulę fores laxare, & ſic euadere & exire. Quod ſi for
te alius eſcarus luctantem ad exeundum viderit, caudā eius
dentibus arripit, & ipſum ad exeundum adiuuat, & pro viri-
bus extrahit & educit. Iſtud dicit Plin. lib. 32. c. 2. allegās Oui
dium in lib. halieuticon. Reuera iſte piſcis videtur ſignificare
viros prouidos & diſcretos, qui .ſ. facta, dicta & opera ſolent
ruminare, & matura deliberatione præmiſſa de eis prouide
cogitare. Seneca Diu delibera, cito facito. Ingenioſa autē pru
dentia ſumme debet apparere in exeundo de peccato, nam ſi
quis in ſportulam diabolicæ tentationis per peccatum intra-
uerit, non ſtatim ex abrupto nitatur exire, ſicut faciunt qui-
dam, qui vidētes ſe in aliquo vitio deliquiſſe, vtpote in ebrie-
tate vel ſimilibus, iurant non perpetuo ſe facturos, & ſic indi-
ſcrete volunt erumpere de ſportula quam intrarunt, quod ta
men non faciunt, imo ex ipſo iuramento magis tentātur, & ci
tius reincidunt & delinquunt. ad Rom. 7. Nam peccatum oc
caſione accepta per mandatum ſeducit me, & per illud occi-
dit me. Quid ergo debet facere homo prudens? Pro certo ip
ſo debet paulatim retrocedere, occaſiones vitando, & cum
cauda .i. cum memoria finis percutere, de morte, inferno &
iudicio cogitando, & ſic fores obſtinatę voluntatis & diabo-
licę tentationis laxabit, contritionem habendo, & tūc exibit
faciliter confitendo, & peccatum totaliter dimittendo, vt ſic
de anima contrita dicatur illud, Threno. 1. Ipſa gemens con-
uerſa eſt retrorſum. Alius verò eſcarus .ſ. prælatus vel prædi-
cator, ſacerdos vel peccator, qui videt ꝙ humu luctatur & la-
borat exire de peccato, & ꝙ pœnitens facit quod in ſe eſt, de-
bet cum ore ſuo & verbis per orationem vel per correctio-
nem, inductionem, & monitionem ipſum adiuuare, & pro ip
ſo de peccato extrahendo verbis & operibus laborare, iuxta
illud Matth. 10. Si peccauerit frater tuus, corripe eum. ſi eū
te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Et ſicut ſm Pli. eſca-
rus non cedit prædæ alicuius piſcium dentatorum, ſic verè ta
lis ſic diſcretus non capitur tentatione demonum maligno-
rum. Vel iſta poſſunt dici generaliter de quocunque qui fa-
cit poſſe ſuum vt de peccato vel de inſortunio exeat, quem ſo
cius Chriſtus ſtatim adiuuat, & ipſum liberat atque ſaluat.
Vel poteſt etiam dici ꝙ quando videmus ꝙ aliquis diligen-
ter & prudenter luctatur exire de ſportula & de periculis for
tunæ, & de aliquo magno inſortunio, procul dubio alij debēt
moueri ad eum miſericorditer adiuuandum, & ad ipſum de
huiuſmodi inſortunijs liberandum. Plus enim decet iuuare
hominem qui diligenter ad bonum laborat, & qui facit quod
in ſe eſt, vt fortunam ſuperet atque vincat, quàm illum qui
totaliter in alienum auxilium ſperat, & qui torpens de ſe nō
cogitat neque penſat. Figura Matt. 14. vbi dicitur quòd vidēs
Chriſtus Apoſtolos laborantes in remigando (erat enim ven
tus contrarius illis) ſtatim affuit, & ventum contrarium ceſ-
ſare fecit: quia pro certo qui contra ventum contrarium ten-
tationum vel tribulationum luctatur, a deo & à proximo ad-
iuuari meretur. Vnde ad Roma. 8. Spiritus adiuuat infirmita-
tem noſtram.

De Eſo *Cap. 36.*

ESOS piſcis eſt maximus in fluuio danubij, in 1
tantum ꝙ vix vna quadriga ipſum poteſt por
tare, qui etiā quia cibus eſt delicatus, ad lon-
ginquas portatur partes. Eſt autē animal beni
gniſsimum & timoroſiſsimum. Nam à pungi-
tiuo minimo piſciculo .ſ. culpea ſiue aloſa ſępe
perurgetur ad fugām, vt dicit Plin. lib. 9. cap. 55. vbi ait quod
propter venam quandam quam habet in faucibus, ipſum aui
de appetit & occidit. Huic libenter affricat ſe ſturio iocandi
cauſa. Cum autem captus fuerit, vino fortiſsimo & lacte po-
tatur, & ſic inebriatus pluribus diebus viuit etiam extra aquā
& ſic ad remotas partes portatur. Bibit tn̄ quādoq; quattuor
ſextaria vini antequàm inebrietur. Talis eſt iuſtus: quia li-
cet quandoq; ſit & temporaliter & ſpiritualiter magnus, eſt
tn̄ & timoroſus & humilis & benignus. Eccleſ. 3. Quanto ma
gnus es, humilia te. Minimis enim piſciculis cum ipſo brigā
habentibus debet cedere, & eiſdem locum dimittere & abi-
re, & maxime illis qui pungitiui dicuntur .i. illis qui verbis
pungunt alios, & qui faciliter obloquuntur. Tales enim à iu-
ſtis ſolent timeri, & ne pungantur ab eis præcaueri: quia ter-
ribilis in ciuitate ſua homo linguoſus. Eccleſ. 9. Et ſic ſequi-
tur ꝙ ſturiones delectantur cum eo iocari: quia pro certo ſi-
cut videmus, talium humilium perſonarum ſocietatem cu-
piunt alij frequentare. pſal. Cum ſancto ſanctus eris. Iſti etiā
lacte deuotionis, & vino ſcientiæ & lectionis inebriantur, ad-
eo vt ſic diu viuant in ſtatu gratiæ, & longe lateq; ad vſus fi-
delium deportentur. Apparuit hoc in Paulo, qui per conuer
ſionem captus, lacte & vino gratiæ & doctrinæ a deo fuit in-
ebriatus, & ideo per peccatum non fuit amplius mortuus,
ſed late & longe prædicando fidelium vſibus applicatus. Eſa.
60. Filij tui de longe venient. Vnde talibus dicitur Eſaia.
55. Properate, emite abſque argento vinum & lac. Vel
dic ꝙ piſcator diabolus poſtquàm iuuenes & imbecilles ce-
pit & inuoluit in aliquo peccato, ſolet eos inebriare vino, in
quo eſt luxuria, & lacte dulcedinis temporalis, & ſic portat
eos vbi vult. Vel dic litteraliter contra ebrios, qui permittūt
ſe parari & circumduci à diabolo ad omnia alia peccata. Vel
dic ꝙ tales ſunt multi, qui magni ſunt in apparentia, timoroſi
tn̄ & imbecilles in exiſtentia: quia etiam a paruulis piſcibus
ideſt

ab indignis hominibus & modicis tribulationibus vincũtur,
2 & ab ipſis fugere compelluntur. ¶ Eſos in fluuio fodit ſibi fo
ueas, vt ſe abſcondat, cum ſit animal timoroſum, & ideo quan
do videt ſturionem qui vult cum eo ludere, ſolet ad foueam
pro latitando fugere, & de ipſius ludis non curare. Sic verè
religioſi qui timoroſi & humiles debẽt eſſe, in fluuio religio-
nis debent foueas.i.cellas habere, quapropter ſi ſturio.i. ſecu
laris ipſos velit quandoq; ad ludos.i.ad mundi ſolatia inuita
re, ſtatim debent ad cellam ſecedere, & ibi ne delinquant in
aliquo, ſe abſcondere, & ſe a ſecularium vanis luſionibus &
colloquijs elongare. pſal. Elongaui fugiens, & manſi in ſolitu
dine. Vel poteſt dici ꝙ ſi diabolus vel quilibet homo malus
ad ludum malorum ſolatiorum & colloquiorum nos inuita-
uerit, ad foueam cõſcientiæ vel ad foueam ſepulchri vel mor
tis memoriæ debemus fugere, & ibi nos à vanis gaudijs abſco
tare. Vel poteſt dici contra partiales, qui de bonorum ſolatiis
& conſortijs non curant, ſed ad cauernas & domos ſuas ſoli
fugiunt, vbi in triſtitia ſoli viuunt. Hiere. 15. Solus ſedebam,
3 quoniam amaritudine repleſti me. ¶ Sturio in danubio flumi
ne intantum excitat eſon ad ludendum ꝙ dum ſimul luden-
do per fluuium vagantur, aquam mouent, & ſic deprehẽdun
tur & capiuntur. Sic verè ſępe fit ꝙ ludus & ſolatium vanita-
tis eſt cauſa ꝙ non ſolum vnus ſed plures ſimul à diabolo ca-
piuntur, & vnus propter alium decipitur, & diuerſis vitijs la
queatur. Sunt ergo vana ſolatia fugienda, & inutilia conſor-
tia dimittenda: quia ſicut dicitur Prouer. 14. Riſus dolori mi-
ſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Quod etiam de la
tronibus poteſt dici, qui inter ſe talia ducunt ſolatia, ꝙ iudi-
ces & balliui ipſos deprehendunt, & eos capiunt & ſuſpẽdũt.

De Hericio maris. *Cap. 37.*

1 HERICIVS Maris eſt piſcis ſm Ariſt. habẽs
os & caput inferius, anum verò & ſuperfluita-
tis exitum ſuperius, & hic contra naturam om
nium animalium ſpinis vtitur loco pedum. Spi
noſus enim eſt & hiſpidus, & omnibus alijs pi
ſcibus horridos, & carnes habet rubeas vltra
modum, ſicut dicit Plin. Secondum Iſido. verò lib. 13. Heri-
cius teſtulas habet moræ caſtaneæ, ex omni parte aculeatas.
Chariſsimi per iſtum piſcem poſſum intelligere detractores,
qui ex omni parte pungentes ſunt mordaces & aculeati, ita ꝙ
de ſpinis faciunt ſibi pedes inquantum pedes .i. affectus eorũ
ad pungendum & detrahendum totaliter ordinantur. Quid
vltra? pro certo iſti anum & fæces habent ſuperius, inquan-
tum.ſ. fæces infamiarum etiam ſuperius contra ſuperiores nõ
ceſsãt proijcere, & eos ſuis verbis detractorijs diffamare. Ca
put verò & os per falſam humilitatem deprimunt inferius,
inquantum .ſ. humiliter cum reuerentia videntur viuere, &
verba ſua charitatiuè proferre: quia pro certo iſtud eſt planũ
ꝙ detractores ad finem vt eis melius credatur, os deprimunt
reuerenter loquendo, caput inclinant humiliter reuerendo,
& hoc totum ad finem vt fæces ſurſum eijciant alios turpiter
diffamando. Et ideo bene dicitur Eccle. 19. Eſt qui nequiter
ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo. Sed quid? pro
certo iſte piſcis omnibus alijs eſt horridus: quia .ſ. detractor
ab omnibus abhorretur, & à cunctis vilipenditur & oditur.
Eccleſ. 5. Suſurratori autem odia, inimicitia & contumelia,
& Eccleſ. 9. Linguoſus & temerarius in verbo odioſus erit.
Vel pone quòd ſpinæ ſunt diuitiæ, ſicut etiam Chriſtus dicit
Luc. 8. Iſti ergo ſunt mali habentes ſpinas pro pedibus, in-
quantum ſcilicet ipſis mediantibus mouentur, & in ſuis ma-
lis operibus ſuſtinẽt, & diuerſimodè in mundi negotiis per-
uagãtur. Iſtud potiſsimè patet de vſurarijs & malis diuitib⁹,
qui etiam ſpinis diuitiarum nudati, deo & hominibus ſunt
odibiles, & maximè quia caput.i.animam deiiciunt & cõtem
nunt, dorſum vero & fæces.i.carnem perficiunt & præponũt.
Dorſum enim.i.carnem ſuperius ponunt in honore, caput ve
rò.i.animam habent inferius in horrore.

De Exoceto. *Cap. 38.*

1 EXOCETVS Piſcis eſt in Arcadia, vt dicit Plin.
lib.5.cap.59. qui non poteſt viuere ſine ſomno, &
ideo vt dormiat in ſiccum exit, & aquam dimittit,
& ſic dormit ſuauiter & quieſcit. Tales ſunt viri
deuoti, ſine ſomno enim contemplationis nequeunt viuere,
& ideo aquam mũdanæ proſperitatis ſolent dimittere, & ma-
re mundanorum tumultuum relinquere, & ad ſiccum religio
nis vel pœnitentiæ ſe transferre, vt ſic in bonis æternis poſ-
ſint quieſcere & dormire, exemplo beati Ioannis, qui mun-
dum dimiſit, & vt per contemplationem dormiret, ad ſiccita-
tem deſerti tranſiuit. Figurati in Helia, qui in deſerto legitur
dormiuiſſe & ſub vmbra pungentis iuniperi quieuiſſet, ſicut
dicitur 3. Reg. 19. vt ſic dicat quilibet talis illud Iob. 7. Ecce
nunc in puluere dormio. Vel poteſt dici de malis, qui viuere
ſine ſomno deliciarum non poſſunt, vel qui etiam ſine ſomno
peccati eſſe nolunt, & ideo mare pœnitentiæ vel religionis &
aquam deuotionis dimittunt, & ad ſiccum ideſt ad mundum
vt quieſcãt in vitijs ſe deflectũt. pſa. Abierũt in ſicco flumina.

De Heracleodibus ſeu Heracleoticis pi ſcibus. *Cap. 39.*

HERACLEODES Secundum Theophraſtum 1
piſces ſunt circa heracleam (quæ.ſ. eſt ciuitas cam-
paniæ) poſiti, qui in hoc ſunt valde mirabiles: quia
extremas fluminũ aquas ſectari nituntur, terras.n.
quæ inter flumina ſunt mediæ cauare ſolẽt, & de flumine ad
fluuium ſe transferre, & mirũ videtur (vt ait) ꝙ piſcis iſte tan
tos labores aſſumat, vt vitet aquas cõtrarias. Quod ſic poteſt
intelligi, vt.ſ. ille piſcis abhorreat contrarium motum flumi-
nis, vel ꝙ ipſe piſcis aquam fluminis in quo eſt faſtidiat & tã-
quam contrariã ipſam abhorreat & ꝙ pro veniendo ad aliud
flumen, laborem penetrandi terras intermedias aſſumat. Di-
co ergo ꝙ iſte piſcis poteſt ſignificare quoſdam qui contrarie
tatem fluminis fortunæ, & aduerſitatem tribulationum, non
poſſunt ſuſtinere, imo ſtatim ꝙ eam ſentiunt, volunt ad locũ
alium ſe mutare, & labores infinitos non verentur ferre, vt
poſsint alibi ſe trãsferre. Iſtud videmus de multis qui culpas
ſuas attribuunt locis in quibus ſunt, & ideo de loco ad locum
tranſeunt, & locum inuenire vbi contrarium non habeant,
credunt. Contra quos dicit Seneca epiſtola. 28. Animum (in-
quit) debes mutare, non cœlum. Sequentur te quocunq; per-
ueneris, vitia, nihil tibi peregrinationes proſunt, cũ te circũ-
feras, quaſi dicat, melius eſt animum quàm locum mutare, &
ſe contra fluminis impetum fortunæ firmare, & non propter
contrarietates vel culparum vel pœnarum, aliũ locum quæ-
rere, ſed in eo in quo quis eſt, ſe potius emendare, & ſibi non
locis defectus ſuos imputare. Vnde Eccleſ. 10. Si ſpiritus ho-
minis poteſtatem habentis ſuper te aſcenderit, locum tuũ ne
dimiſeris. Vel poteſt dici contra ambitioſos, qui ſi ſint in ali-
quo flumine.i.in aliquo beneficio, ſtatim faſtidiunt illud, &
ſtatim volunt ad aliud ſe transferre, & ideo magnos labores
ſolent recipere, terras & patrias perfodere, vt poſsint ad flu-
uium optatum.i.ad optatum beneficium peruenire. Eſa. 57.
In multitudine viæ tuæ laboraſti, nec dixiſti, quieſcam. Et ſi-
cut ſecundum Theophraſtum iſte piſcis in aqua facit ſibi fo-
ueas ad habitandum, ſic iſti in flumine eccleſiæ non quærunt
niſi foueas bonorum temporalium ad manendum. Eſa. 34.
Ibi habuit foueam Hericius. Vel poteſt dici ad finem ꝙ de
fluuio mundanæ proſperitatis (qui velut nobis contrarius de
uitari debet) ad flumen gratiæ & gloriæ (qui velut vtilis de-
bet concupiſci) nos transferre poſsimus, neceſſe eſt magnos
labores.ſ. pœnitentiæ ſumere, & per foueas humilitatis, per
ipſam terram bonorum terrenorum, ipſa contemnendo tran-
ſire. Eccle. 24. Penetrabo omnes inferiores partes terræ. ¶ Pli
nius lib.9.cap.57. Theophraſtum videtur alio modo intelli-
gere. Dicit enim circa hęracleam eſſe genus piſciũ, quod ex-
tremas aquas fluminũ ſectatur, vbi cauernas in terra ſibi fa-
cit, ibiq; etiam recedente flumine, & cauerna in ſicco rema-
nente viuit, ibidemq; tales piſces poſtmodum effodiuntur, &
quanquàm prima facie videantur mortui, motu tamen corpo
rum viuere comprobantur. Iſta poſſunt applicari ad religio-
ſos qui nimis volunt in ſecularibus occupari: quia.ſ. quidam
ſunt qui in flumine deuotionis.i. in religione non ſe profun-
dãt, ſed extrema fluminũ.i. ipſa ſecularia negotia ſectantur &
amant, ibiq; foueas & cauernas, domos & poſſeſsiones ſibi
ædificant, & infra ipſam terram.i.infra ipſum terrenorũ amo
rem, ſe per affectionem ſepeliunt & inhumant. Sic ergo fit ꝙ
fluuius deuotionis ab ipſis ex toto recedit, & ipſi in ſicco ſine
deuotionis humore remanent, & infra terram & terrena ve-
lut mortui in ipſis terrenis implicati reſident, & iam de aqua
fluminis quę receſſit.i. de deuotione & gratia quę eis defecit,

penitus nihil curant. Hierem. 9. Confortati ſunt in terra de
malo ad malum egreſsi ſunt. Tales ergo quando à Prælatis &
prædicatoribus effodiuntur, quæruntur, & repræhenduntur,
inueniuntur ſpiritualiter mortui. Motu autem cõſcientiæ vel
motu aliquorum bonorum operum deprehẽduntur aliquo-
tiens eſſe viui, qui. ſ. multi ſunt qui dato, ꝙ propter implica-
tionem in terrenis, & propter carentiam fluminis gratiæ ſpiri
tualiter mortui videantur, ipſi tñ habere motum bonę con-
ſcientiæ & executionem bonorum operum comprobantur.
2. ad Corinth. 6. Quaſi morientes, & ecce viuimus. ¶ Secun-
3 dum Plin. ibidem idem Theopraſtus aſſerit in Paphlagonia
effodi de altis ſcrobibus piſces gratiſsimos, & de locis qui-
dem vbi nullæ reſtagnent aquæ. Miratur aũt & ipſe ſine coitu
piſces gigni, & ſine aqua viuere ſubtus terram. Dicit tamen
Plin. illam terram forte habere in hoc aquæ naturam, vel for
te ipſos piſces habere naturam vermium terrenorum. Dicit
etiã ex hoc minus mirabile eſſe ꝙ tale poſsint viuere ſubtus
terram. Adducit etiam ad propoſitum quomodo Nilus poſt
receſſum ſuum mures quaſi ſemiformatos relinquit, qui etiã
pro parte ſunt mortui, & pro parte viui. De iſtis etiam vide-
tur recordari Seneca lib. 3. de naturalibus quæſtionibus, vbi
ait ꝙ Theophraſtus affirmat ꝙ piſces de quibuſdã locis eruũ
tur. Dic ſi vis ꝙ locus vbi aquæ deuotionis & compunctionis
non reſtagnant nec abundant, eſt mundus & mundanorum
ſtatus, & tamen conſtat ꝙ in ipſis foſsis & ſcrobibus. i. in ipſis
terrenis negotijs piſces. i. aliqui viri deuoti inueniuntur ibiq;
viuere vita gratiæ comprobantur. Ipſi enim mures & talpę. i.
ipſi ſeculares licet viſu verę diſcretionis careant, vitam tamẽ
gratiæ in ſe ſeruant, ita ꝙ deo & Angelis cibi gratiſsimi effi-
ciuntur, qñ per mortem effodiuntur, & de ipſa terra. i. de ip-
ſis terrenis negotijs quæ debitè adminiſtrauerant, eruun-
tur. Iſti ergo videntur dicere illud. 1. ad Theſſa. 5. Siue vigi-
lemus ſiue dormiamus, ſimul cum illo viuamus. Ac ſi dicat,
ſiue vigilemus per actiuam, ſiue dormiamus per contem-
platiuam, ſemper debemus gratiam viuere, & in ſtatu ſalu-
tis perſiſtere.

De Equo marino. Cap. 40

1 EQVVS Marinus ſecundum Iſidorum mon-
ſtrum eſt, ſic dictũ eo ꝙ prima parte equus eſt:
poſtrema vero ſoluuntur in piſcem. Tales ſũt
multi, qui in principio ſcilicet in iuuentute
ſunt equi. id eſt viri fortes, ſpirituales & firmi,
poſtea vero in cauda, id eſt in fine, & ſenectute ſunt piſces,
ſcilicet fragiles, carnales, debiles atque vani. Iſta videmus de
multis qui in principio cantant mirabilia, poſtea verò cantãt
defecit. De quibus dicit Ariſt. ꝙ acres in principio, frangun-
tur in fine. Vel dic etiam de ipſis malis qui in capite. i. in prin-
cipio ſunt equi, ſ. ſuperbi & crudeles, tandem verò qñ ſene-
ſcunt, in cauda. i. in fine dierum efficiuntur piſces, delicioſi, ſ.
& carnales. Ideo de talibus equis marinis dicitur Abacuc. 3.
Viam feciſti in mari equis tuis in luto aquarum multarum.
Quaſi dicat, iſti primo ſunt in mari. i. in amaritudine pœni-
tentiæ, finaliter verò ſuo in luto carnalitatis & immunditiæ.
¶ Equus marinus ſm Ariſt. in aqua viuit, & nihil extra aquã
2 poteſt, ſed ſtatim vt aquarum carebit natura, carebit & vita.
Fortiſsimum tñ monſtrum eſt, dum eſt in aqua, comedit enĩ
alios piſces, & de eorum viuit carnibus, & in pugna mirabili
ter eſt crudele. Tales ſunt tyranni, qui. ſ. equi ſunt. i. ſuperbi &
elati. Iſti enim in aqua huius fluxibilis vitæ poſſunt, & multa
faciunt & committunt, & contra pauperes crudeles ſunt, &
de eorũ carnibus & temporalibus ſubſtantiis paſcuntur & vi
uunt. Statim verò ꝙ aquam iſtam poſt mortem exierint, nil
poterunt: quia cum vita corporis, vita gratiæ & gloriæ tunc
carebunt: quia ſcilicet anima cum corpore ſpiritualiter mo-
rietur, & ſic eorum poteſtas cum ipſo corpore finietur, & id-
eo ad conſolationem pauperum loquitur ſcriptura dicens in
pſal. Ne timeas cum diues fuerit homo, & cum multiplicata
fuerit gloria domus eius, quoniam cum interierit, non ſumet
omnia ſecum, neque tranſibit cum eo gloria domus eius, quo
niam anima ipſius in vita ipſius benedicetur &c. Vel dic con
tra delicioſos milites, qui dum ſunt in aqua deliciarum. ſ. in
conuiuiis iuxta ignem, multa poſſunt. ſ. quantum ad iactantiã
& ad dicta, extra verò penitus nihil valent. Sap. 16. Ignis in
3 aqua valebat ſupra ſuam virtutem. ¶ Equus marinus eſt ani-
mal crudele contra alios piſces maris, hominem tamen dici-
tur itinere, & cum ipſo bella gerere formidat, vt dicit Ariſto.
Tales autem ſunt multi, & maximè balliui, vſurarij, & auari,
iſti enim contra piſces. i. contra debiles, fluxibiles & paupe-
res ſunt audaces, contra hominem verò. i. contra rationales
perſonas defendere ſe potentes, mirabiliter ſunt fugaces: qa
ſcilicet iſti tales homines timent, formidant, atque verentur,
piſces verò ideſt debiles & pauperes depredantur. de quibus
1. Re. 15. poteſt dici ꝙ pinguioribus Amalech pepercerunt,
quicquid autem vile & reprobum fuit, demoliti ſunt. Vel po-
teſt dici de diabolo, qui contra piſces. i. contra delicioſas pec
catores eſt fortis, contra homines verò. i. contra iuſtos & ra-
tionabiles eſt debilis: quia illos ſolet metuere, & ipſos inuade
re non audere. Iacob. 5. Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis, &
Prouerb. 19. Qui timet hominem, cito corruet.

De Equo fluuiali. Cap. 41.

EQVVS Fluuialis monſtrum eſt mirabile ſm 1
Ariſto. habens ſublimẽ faciem, crines vt equus
pedes fiſſos vt vacca, caudam vt porcus, coriũ
eius valde groſſum, & hinnit vt equus, magnus
eſt vt aſinus. Sic verè mali ſunt ſublimis faciei
per ſuperbiam, pedum. i. affectuum fiſſorum vt vacca per in-
conſtantiam & laſciuiam, caudam verò quæ retro ſtat. i. abſen
tiam habent vt porcus per immunditiam. Magni ſunt vt aſi-
nus per imperitiam, hinniunt verò vt equus per detractionẽ,
corium verò exterioris conuerſationis ſpiſſum habent & im
penetrabile per obſtinationem. Ideo de talibus equis carna-
libus & peccatoribus dr̃ Eſa. 31. Equi eorũ caro & non ſpũs.

Non intellexit Auctor Plinium hoc loco. Tu vi-de Pli. lib. 9. cap. 5. Cap. 42.

EXPOSITA Secundum Plinium eſt bellua 1
quæ in mare Iudeæ inuenitur, cuius dentes ſũt
longiſsimi, pinguedo verò maxima, quãdoq;. ſ.
quinque cubitorũ, ſicut narrat idem de quadã
tali belua quæ à Scauro Romanorum Ædile in
ædilitate ſua Romam fuit pro ſpectaculo adlata. Tales ſunt
detractores, qui præcipuè in Iudea, quæ interpretatur con-
fitens. i. in religione & eccleſia, in qua eſt vera confeſsio, in-
ueniuntur. Iſti enim longiſsimos habent dentes: quia. ſ. vſque
ad remotas partes mordent, detrahunt & diffamant. Maximę
verò ſunt pinguedinis: quia vt communiter tales per carna-
les delicias præ cæteris ſe impinguant, & ideo tales finaliter
in inferno ſpectaculum mundo fient, quando. ſ. in mundo de
flumine deliciarum extracti, Romam ideſt ad Imperatoris
Chriſti præſentiam venient & accedent. ¶ Vel poteſt dici de 2
raptoribus, qui quia dentes habent longiſsimos propter rapi
nę crudelitatem, ideo vltra modum fiunt pingues per diuitia
rum facultatem, finaliter tamen ſpectaculum cunctis fient,
quando in iudicio recipient iuxta propriam iniquitatem, vn
de 1. ad Corint. 10. Spectaculum facti ſumus mundo, & An-
gelis & hominibus.

De Elco. Cap. 43.

ELCVS Seu fęlcus, idem eſt quod vitulus marinus. Sed 1
de iſto vide ad plenum in libro de animalibus, in titulo
de vltimo marino.

Puto mugilem eſſe de quo hic loquitur vide Ariſt. lib. de Hiſt. animalium 8. c. 2. Cap. 44.

FIME Belua eſt marina, guloſior vniuerſis, vn- 1
de fit ꝙ propter nimiam comeſtionem exten-
ditur venter eius & vltra modum impingna-
tur. Veruntamen quando timet aliquem inſi-
diatorem, & in ſe contrahit ſemetipſam, ſicut
Hericius, & infra ſeipſam ſe replicat, recolli-
git, & abſcondit, & ſi inſidiator perſeuerauerit, & fameſcat,
ſolet belua carnes proprias deuorare, malens ſe in parte con-
ſumere, quàm cum periculoſo ſuo ſe hoſtibus explicare. vt di
cit Ariſtoteles. Sic verè quando homo uidet ꝙ nimis guloſe
viuens, fuit vltra debitum impinguatus, etiam propter hoc
hoc videt diabolum ſibi per tentationem luxuriæ inſidiantẽ,
debet

neceſſe eſt q; iterum in ventre.i. in domo prælatorum vt pueri
foueâtur. Vel expone ſicut ſupra de balena.§.vltimo: vbi inue-
nies de balena quaſi idem.

De Glauco. Cap. 49.

1 GLAVCVS ſecundum Iſidorum piſcis eſt ſic di
ctus a colore albo, quo per totũ eſt tinctus. Gre
ci.n. glaucõ album dicunt. Hic (vt ait) æſtate ra-
ro apparet, niſi tãtum in nubilo. Talis eſt vir ca
ſtus, candidus, innocens, atque purus, quia pro
certo hic in æſtate proſperitatis non debet ap-
parere, nec in ea ad publica negocia aſpirare, ſed poti' in hye
me aduerſitatis &c. ſe delectare, & ſolum in nubilo humilitatis
gaudere 2. Macha. 1. Refulſit ſol, qui prius erat in nubilo. Pro
ſperitas.n. eſt caſtitatis & innocentiæ inimica, paupertas vero,
tribulatio, & humilitas eſt ipſius amica.

De Glano. Cap. 50.

GLANIS latine ſilurus, vt dicit Ariſto. monſtrum ẽ
1 in aquis fluuialibus, cuius maſculus circa pullos fo
uendos valde eſt ſollicitus, ita q; propter ipſos fouẽ
dos facit circa eos quaſi quoddam opus more dom'
& tunc vociferatur fortiter, vt aduerſarij terreantur, & timeât
inuadere pullos ſuos: & ſi illo tempore contingat eum in ali-
quo reti capi, fortificatur & animatur amore pullorum ad eua
dendum: ita q; tunc magis quàm alias cum dentibus ſcindit re
te. Fœmina vero ſua de catulis nunquam curat, ſed circunqua
que per aquam vagatur & ambulat, & de ipſis nõ cogitat neq;
tractat. Chariſsimi generaliter ſcriptura per parentes vult in-
telligere prælatos, & ideo maſculi ſignificant prælatos bonos,
virtuoſos, & fortes. Fœminæ vero ſignificant prælatos malos,
fœmineos, atque molles. Quid ergo? Pro certo maſculi .i. iuſti
& boni prælati ſunt ſolliciti circa pullos & circa ſubditos gu-
bernandos, & circa eos a cunctis aduerſantibus tam ſpirituali-
bus quàm tẽporalibus protegendos. Fœminæ vero.i. prælati fę
minei de pullis & de ſubditis nõ curant, & de ipſorum regimi
ne, nutrimento & fomento tam ſpirituali quàm temporali pę-
nitus nunquã tractant. Iob 39. Duratur ad filios ſuos quaſi nõ
ſint ſui. Boni.n. ſolent ſubditos aſſociare, & præſentialiter deſen
dere & nutrire, & per prædicationem & orationem, pro eorũ
tuitione ad terrendum aduerſarios clamare, & cum ipſis perſo
naliter habitare, & etiam amore ipſorum ad exeundũ rete ten
tationum fortius conualere: & ne dent eis mala exempla tenta
cionum, rete peccati diligentius præcauere, ipſumque fortiua
rumpere & exire. Fœminei vero cum pullis præſentialiter nõ
morantur, ſed dimiſſa cura pullorum, circunquaque in curijs
regum & principum diuagantur. Ioann. 10. Mercenarius &
qui non eſt paſtor, fugit, & dimittit oues, quia non eſt ei cura
de ouibus.

De Gladio. Cap. 51.

1 GLADIVS maris eſt mõſtrum marinum qđ
Xiphie ſecũdum Pli.li.32.c.2. nomen habet.
Habet.n. roſtrum acutum vt gladius, quo na
ues perforat & ſubmergit, & ſecundum Ari-
ſto. iſte eſt ſimilis ſcorpioni. Tales ſunt detra-
ctores, & balliui, accuſatores & oblocutores,
qui.ſ. retro in abſentia pungendo ſcorpioni ſunt ſimiles & con
formes. Iſti.n. habent os ad modum gladij acutiſsimè pungen
do & perforando. pſal. Lingua eorum gladius acutus. Et ideo
quando vident aliquam nauem .i. aliquem ſimplicem diuitem
& bonorum temporalium mercimonijs abundantem, ſtatim
cogitant quomodo cum gladio oris ſui ipſum per falſas accu-
ſationes & impoſitiones perforent atque lædãt, & ſic ipſum ad
emendas indebitas trahunt, & ita eum ad paupertatem dedu-
cunt, & quandoque per mortem, paupertatem, vel infamiã ip-
ſum penitus deſtruunt & ſubuertunt, & in profundum tribu-
lationum detrahunt & ſubmergunt. Vnde breuiter de talibus
ſic ſubmerſis dicitur in pſal. Tradentur in manus gladij: partes
vulpium erunt. Vel dic q; gladius eſt diabolus, cuius os.i. ten-
tatio & ſuggeſtio naues.i. iuſtos quos per mare & amaritudinẽ
pœnitentiæ, & per ſtatum ſancti ſpiritus videt ad patriam pro
perare, ſolet quandoq; perforare & penetrare per tẽtationem,
& aquam mundi delectabilium immutere per complacẽtiam
& delectationem, & ſic ſolet eos ſubmergere in peccatum per
malum conſenſum & operationem, & in profundum inferni
detrahere per animæ & corporis damnationem. pſal. Gladium
ſuum euaginauerunt peccatores. Vel dic q; iſte piſcis eſt Chri
ſtus, qui in iudicio os habebit ſicut gladium per aſperę ſenten
tiæ fulminationem. Vnde etiam Apocal. 1. ipſe dicitur habere
in ore gladium bis acutum. Nam naues.i. peccatores nunc per
mare huius mundi vento vanæ laudis vagãtes: tunc puniendo
perforabit, & eas ſubmerget, deſtruet & damnabit. Vnde ip-
ſe eſt qui dicit Deutero. 32. Inebriabo ſagittas meas ſanguine,
& gladius meus deuorabit carnes. Vel dic quòd iſte piſcis eſt
mors, quæ currens per mare huius mundi lædit & perforat,
mergit & ſepelit vniuerſos. Hierem. 50. Gladius ad fortes il-
lius, gladius ad equos, gladius ad turres, gladius ad theſauros.
quia ſcilicet iſte gladius.i. mors perforat oẽs, quia ſcilicet for-
tes ab ipſo nequeunt ſe defendere, equi.i. veloces ab ipſo non
poſſunt fugere, turres.i. ſublimes ipſius inſultum nequeũt eua-
dere, theſauri vero.i. diuites ab iſto nequeunt ſe ſaluare. Hiere
mia 46. Deuorabit gladius, & ſaturabitur. Vel dic q; iſte piſcis
debet eſſe prædicator, vel prælatus, cuius os debet eſſe gladius
alios ſeueriter corrigendo & arguẽdo, & vſque ad intima per-
forando, & per contritionem immiſſam penetrando, & in ma-
ri lachrymarum & pœnitentiæ ſubmergendo. Vnde Eſaię 49.
Poſuit os meum quaſi gladium acutum. ad Ephe. 6. Gladium
ſpiritus: quod eſt verbum dei.

De grano ſeu granio ſecundum Alber. Cap. 52.

GRANVS eſt piſcis marinus, qui contra naturã 1
omnium aliorum vnum habet oculũ ſuper ca-
put, quo ſuperintendens cauet inſidias aduer-
ſantiũ. Chariſsimi, oculus mentis eſt intellectus
attentio, vel conſideratio cordis, & iſte debet eſ
ſe vnus.i. ſimplex, & ad vnum finem.ſ. ad ſalutem animæ ſemp
tendens, quia ſicut dicitur Matth. 6. Lucerna corporis tui eſt
oculus tuus. ſi oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum
lucidum erit. Sed procul dubio iſte oculus ſemper debet ſur-
ſum eſſe, & ſupra caput intentionis imminere, quia.ſ. ocul' mẽ
tis ſemper debet ſuperius intendere, & ſurſum ad deum &
ad bona cęleſtia affectanda & contẽplanda vacare. Iob 16. Ad
dominum ſtillat oculus meus. necnon ad pręuidendas aduerſa
riorum temporalium & ſpiritualium malitias cogitare, quia
ſicut dicitur Prouer. 20. Aurem audientem & oculum viden-
tem deus fecit. Quod eſt contra malos, qui non habent oculos
cordis ſuperi', ſed inferius, nõ ad ſuperna, ſed ad terrena. Mat-
th. 20. An oculus tuus nequam eſt? Vel ſi vis dic q; granus ſigni
ficat ambitioſos & ſuperbos, quorũ oculus ſemper eſt ſurſum
elatus ad concupiſcendũ ſeculi dignitates. Iob 41. Omne ſubli
me videt oculus eius.

Hericius maris. vide in littera e, vbi & aſpiratur.

De Hippopotamo. Cap. 53.

HIPPOPOTAMVS ſecundum Iſidorum eſt 1
equus fluuialis. non credo tamen q; ſit idem qđ
equus fluuialis ſicut dictum eſt, ſed credo q; idẽ
eſt quod equus nili, de quo agitur in libro de na
tura rerum. Nota ergo q; Michael dicit equum
nili immanem beluã eſſe, pedes & vngues vt cro
codilus habẽtem, ſed multo maiores. Humanorum morſuum
eſt cupidiſsimũ, nam (vt ait) cum nauim inuenerit, vnum pedã
in terra figit, alterum ſupra nauem, qua ipſam facilime ſcindit
vel ſaltem inclinatam demergit. Chariſsimi per nauem quę flu
ctuat, intelligo pauperes ſubditos, in mari huius ſeculi laborã
tes. Per terram vero firmam & fixã, intelligo principes & præ
latos in fortitudine & firmitate ſeculi permanentes, quorum
.ſ. hippopotamos & fluuiales equos intelligo eſſe officiales &
balliuos, flumini deliciarum deditos, & humanæ cedis & tribu
lationis cupidos, & ſubditorum peſtilentię ſitibundos. Quid
igitur? Procul dubio iſti hippopotami, ſ. officiales & balliui,
ita ſunt hodie crudeles & impij & iniqui, q; omnes naues.i. om
nes ſubditos, quos per mare.i. per patriam vident incedere, vo
lũt & appetũt ſubmergere, & per exactiones deſtruere vel gra
uare, & ideo vnum pedem fundamenti & intentionis ſuæ po-
nunt ſuper terram.i. ſuper dominos ſuos vt eis placeant, alium
autem ponunt ſuper nauem.i. ſuper ipſos ſubditos vt ipſis no-
ceant, & vt eos falſo accuſando opprimant & vrgeant, & ſic pro
certo ſæpe fit q; ipſos per tribulationes ſolent lędere, & ad ter-
ram.i. ad magiſtros ſuos inclinãdo & trahendo per exactiones
mergere, & ad paupertatem & infortuniũ deſtinare. Figurati

Apoca.10.in illo angelo,qui tenens vnom pedem ſupra mare,
alium ſupra terram,iurauit per viuentem in ſeeula,quia temp⁹
amplius noo erit.Talibus ergo poteſt dici illud pſal.In ſpiritu
2 vehementi conteres naues Tharſis.¶ Equus oili animal eſt for
tiſsimum,in tantum ꝙ in loco vbi habitat, hominum multitu-
dinem magnam perdit:in hoc tamẽ pruuidit natura ſaluti mor
taliũ ꝙ iſtud animal rariſsimè iouenitur. Iſte equus nullis in-
ſtrumẽtis capitur,niſi reti ferreo ex cathenis, quod rãtũ apud
Damaſcenus in hoc opus fabricatum eſt vt dicit idẽ Michael.
Pellis eius cubitum habet in ſpiſsitudine prout dicit, quę tan-
tę eſt duritię,vt nullo iaculo penetretur.Captus vero cum fue
rit,neceſſe eſt vt cũ malleis ferreis perimatur,quia via aut nũ-
quã aliter moreretur.Chariſsimi iſtud animal ſignificat tyran
nos & mundi huius crodeles domioos & magiſtros, qui.ſ.mul
titudinem hominum aliquando interimunt vel occidunt , vel
ſaltem vaſtant,depopulantur & conſumunt.Ezec. 19. Didicit
prædam capere,& homines comedere.Rete vero ferreũ ſigni
ficat mortem,figuratam io eraticula quæ facta erat in modum
retis ęrei ſuper altare holocauſti,pro animalibus cumburẽdis,
ſicut dicitur Exod.27.Iſta mors.n.eſt rete irrũpibile & ineua-
ſibile,quæ concludit generaliter vniuerſos.Abac.1. Totum in
hamo ſuo ſubleuabit,traxit illud in ſagena ſua, congregauit in
rete ſuum.Quid ergo?Procul dubio multi ſunt hodie tyran-
ni in flumine huius mundi crudeles , & homines deuorantes,
quorum pellis. i. conuerſatio ita eſt per obſtinationem ſolida,
& ita in malo indurata,ꝙ nullo prędicatiunis, correctionis vel
tribulationis iaculo perforatur,& per contritiooem penetra-
tur,vt ad pœnitentiam conuertantur.Iob 41. Nõ fugabit eum
vir ſagittarius,in ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundæ.Iſti ergo
capi non poſſont dum viuunt,nec ab aliquo ſuperari vel con-
cludi:& ideo Damaſceni qui interpretaotur ſanguinem biben
tes.i.demones qui in ſanguine noſtræ mortis & dãnationis de-
lectaotur,iſtos io reti ferreo mortis ioclud unt & capioot,& p
mortem captos malleis ęternę tribulationis & damoationis oc
cidunt,qoia ſicut dicitur Pro.19.Parata ſunt deriſoribus iudi-
cia,vel ſupplicia,& mallei percutientes ſtultorum corporib⁹.
Niſi.n.eſſet rete ferreum mortis, quo iſti in fine concludũtur,
oullus ab eorũ inuaſionibus ſaluaretur, quia ſicut dicitur Mat
th.24.Niſi abbreoiati fuiſſent dies illi, non fuiſſet ſalua omnis
3 caro.¶ Hippopotamus ſecundum Plio.lib.8.ca.25.in nilo flu-
mine belua eſt immanis,quæ quandoque quãtitate ſuperat ele
phantes,dorſum habet hirſutum ſicut equus , caudam habet
tortuoſam,roſtrom reſimum,deotes aduncos,qui de nocte ſe-
getes in terra depaſcitur,de die vero in aquis latet. Et hui⁹ mi
rabilis eſt aſtutia,quãdo.n.de nocte vadit ad ſegetes depaſcẽ
das,retrogradiens pergit,vt venatorẽ retrouerſo veſtigio de-
ludat,& vt venator ipſom reuertentem & non euntem eſtimet
atque credat.Tales poſſunt dici diuites vſurarij vel auari , qui
præ cæteris ſunt diuites & magoi,iuba diuitiarum hirſuti , ro-
ſtro falſorum verborum reſimi , dentibos crudelitatis & rapa-
citatis vnci & curui,& in cauda malitiæ tortuoſi . Iſti.n.aliorũ
ſegetes & poſſeſsiones vaſtantes , & per vſuras & rapinas om-
nia conſumentes,mirabilem habent artem venatorum. i. præ-
latorum correctionem,capturam,& punitionem euadendi.So
lent.n.per fallacias & cautelas,greſſus actus & cõtractus ſuos
malos retrouertere, & ſub ſpecie alicuios cauſæ legittimæ,om
nia mala ſua opera traoſuerſare, & ſic venator prælatus credit
eos ad vnam partem incedere,quamuis verum ſit in contrariũ
eos ire.Quod etiam de proditoribus verum eſt,qui ita greſſus
& actus ſuos peruertunt , ꝙ cum vnum faciuot ſemper aliud
intendunt,& vt communiter nunquam faciont qood præten-
dunt,imo ſemper prætendunt aliquid quod non agunt . Matt.
16.Vade retro ſathana,quia non ſapis ea quæ dei ſunt.Et ſic ne
deprehendantur,fugiont & euadunt . Vel poteſt dici de diabo
lo,qui quando tentat aliquem,& quaodo ſegetes virtutũ ſuarũ
vult depaſcere,ſolet greſs⁹ ſuos vertere,& ſub ſpecie boni mul
ta ſuggerere,ne forte deprehẽſus,min⁹ poſsit ad illam quã in-
tendit nequitiam peruenire. pſal. Conuertantur inimici mei
retrorſum. Vel poteſt dici de inobedientibus & rebellibus,qui
omnia quæ faciuot , retrogradiendo & contradicendo agunt.
Hiere.7.Facti ſunt retrorſum,& non in ante. Iuſti vero nõ ſic:
qoia.ſ.ſemper in ſuis actibus vadunt recte , & nunquam falsè,
retrogradè,vel iniuſtè.pſal.Non receſsit retro cor noſtrum. di
centes illud Eſa.50.Ego autem non contradico, retrorſum nõ
4 abij.¶ Hippopotamus ſecundom Plin.cum oimia ſatietate re-
pletus fuerit,ſpinas vel aruodines recenter inciſas quærit , &
tãdiu deſoper volutatur,quouſque vena quædam in crure vul
neretur,& ſic defluente ſanguine maceretur. Sic verè chariſsi
mi cum nimia vitiorum ſatietate repleti fuerimus , oeceſſe eſt
ꝙ nos ſuper ſpinas pungentis contritionis, vel ſuper aruodinẽ
crucis & paſsionis diligentiſsimè volutemus , & ꝙ ibi per cõ-
ſiderationem,& compunctionẽ,& compaſsionem aperiamur,
vt ſic ſanguine peccati fluente,ſatietas vitiorum minuatur , &
ſanitas animæ reportetur.pſal.Conuerſus ſum in ęrumna mea
dum configitur ſpina.Vel dic ꝙ ſpinę ſignificant coronam ſpi-
neam,aruodines vero baculum arundineum et ſpõgiam, quæ
conſiderata peccatorem ſatiatum peccatis,per contritionẽ vel
per compaſsionem vulnerant, & ſic ſanguioem ſubſtantiæ tẽ-
poralis per elemoſynam , vel ſanguinem peccati mortalis per
coofeſsiooem diſtillant,& ſanitatem aoimæ,ſic reportant. Di-
ues.n.ſatiatus temporalibus,ſe debet ad iſtas ſpinas & arundi-
oes confiicare,vel etiam ad ſpinam æternæ punctionis & mor
tis per timorem & conſiderationem vrgere , & ſic vulneratus
compaſſione vel contritione,dimittet ſanguioem ſuum.i.diui-
tias quouſque ſit pauper et macilentus,per elemoſynas fluere,
& ſic a morte culpæ & pœnæ poterit ſe ſaluare.Act.27. Satiati 1
cibo alleuiabant nauem,proijcientes triticum in mare.i.Dan-
tes elemoſynas amaris pauperibus.¶ Hippopotamus dorſo eſt 5
impeoetrabilis ſecundum Pli.niſi tamen aqua madeat.Sic ob-
ſtinati penetrari timore,vel amore nequeunt, niſi aqua gratiæ
& compunctionis a Deo fuerint madefacti . Vel poteſt dici de
diuitibus,vel de quibuſlibet obſtinatis,qui nullo modo nec pͣ-
dicatorum ſagittis,nec pauperum miſerijs penetrantur , vt ad
miſericordiam moueantur,niſi forte aqua diuinæ gratiæ madi
dentur.ſecundum.n.Grego.in vanum laborat lingua prædicã
toris,niſi intus affuerit gratia ſaluatoris.¶ Hippopotamos ſecũ 6
dum Iſidorum eſt equus fluuialis , quem nilus fluuius gignit,
& eſt piſcis io dorſo & iuba ſimilis equo , qoi de die in aquis
latitat,& de nocte terram perambulãs,ſegetes lacerat.Sic vſu
rarij in die.i. in apparentia hominum , in aquis miſericordiæ
& elemoſynarum ſe baloeant, ac ſi eſſent miſericordes , ſed io
nocte.i.io abſcooditis & occultis ſegetes et diuitias pauperum
cum vſoris & cæteris malis contractibus depaſcũtur. pſal. Po
ſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa pertrãſibunt omnes be-
ſtiæ ſiluæ.¶ Hippopotamus equus fluuialis de oocte per terrã 7
ambulat,& ſegetes vaſtat , ſed de die recluditur infra aquam:
ſic diuites dum durat nox præſentis vitæ, vbi propter obſcuri
tatem igoorantiæ & erroris,lux veri luminis noo refulget , in
terra.i. io mũdo ambulant,& ibi ſegetes aliorum.i.temporales
ſubſtantias vicinorum totis viribos depaſcuntur:ſed cum poſt
mortem dies domini amara venerit. i. iudicij dei manifeſtatio
luculenta , vbi omnes eorum cautelæ & malitiæ apparebunt,
tunc ſub aquis inferni perpetuo recludentor. Iob 26 Ecce gi-
gantes gemunt ſub aquis,& qui habitant cum eis. Vel iſti ſunt
hypòcritæ:qoi de die.i.in apparẽtia ſunt in aqua deootionis &
compũctionis:de oocte vero.i.in occulto,& io abſentia faciũt
multa mala.¶ Hippopotamũ vnum cũ quinq; crocodilis,ſcau 8
rus viſibus Romanis oſtendit(vt dicit idẽ Pli.)pro ſpectaculo.

De Hirundine piſce. *Cap. 54.*

HIRVNDO maris piſcis eſt vt dicit Pli. volucri 1
hirundini ſimilis.Habet.n.alas vt hirundo, con-
tinuas tamen vt veſpertilio,quibus ſubito in aë-
ra fertur,& quaſi per iactum lapidis volitans ite
rum in aquam cadit & immergit.Qui quidẽ pi-
ſces circa inſolam maioricarum ſunt in copia,ſi-
cut ab aliquibus inſularib⁹ intelleai.Chariſsimi , piſces iſti ſi-
gnificare poſſunt bonos actiuos,qui in mari.i.in mũdi fluctuo-
ſis negotijs habitantes,in aqua mundanæ proſperitatis nõ ſem
per morantur , imo cum alis charitatis & ſpei aliquando ſur-
ſum ad aerem ſerenitatis æternæ mentaliter eleuantur, & cœ-
leſtia relictis temporalibus contemplantur, & ad mare mundi
negociorom,loco & tempore iterum reuertentes, ſic viciſsim
ſua opera alternant.Quod potiſsimè pertinet ad prælatos,qui
figurati in Moyſe,quandoque aſcendunt in montem ad domi
num , quandoque verò deſcendunt io vallem ad populum , &
quandoque aſcendont ſuperius ad paradiſum per contempla-
tiuam,quandoque vero deſcendunt ad mundum & ad munda
na negocia inferius per actiuã.Et iſti poſſunt dici piſces & vo
lucres,pro eo ꝙ more volucrum volitant,contemplando,mo-
re vero piſcium in mari mundi natant , inferios de agibilibus
ordinando.pſal.Volucres cęli & piſces maris. Vel iſta poſſunt
dici

dici de multis, qui de mari mūdi & de aqua amari peccati quāque nituntur exurgere, & ſurſum ad altiorem perfectionem volare, quapropter quandoque ſolent ſubito volatum alicuius boni operis arripere, & ſe ſurſum ad Deū eleuare, verūtamen iſti volando non perſeuerant, ſed ſtatim ad aquam mundanæ proſperitatis & ad mare peccati redeunt & declinant. pſal. In conſpectu eius cadent omnes qui deſcendunt in terra. Vel poteſt dici de peccatoribus qui per carnalitatem ſunt piſces, & per ſuperbiam volunt eſſe aues. Nam in aquis deliciarum vt piſces volunt natare, in aere vero mundi eminentiarum vt volucres quærūt ſe per ſuperbiam & ambitionem erigere & leuare. pſ. Aſcendunt vſque ad cœlos, & deſcēdunt vſque ad abyſſos, anima eorum in malis tabeſcebat. Vel poteſt dici de quibuſdam, qui naturaliter ſunt piſces .i. viles perſonæ & ruſticę, in mari .i. in laborum amaritudine manētes, & inferius natantes, qui quāque videntes ſe habere alas diuitiarum, vel fulcīmentū amicorum, volūt aues .i. nobiles eſſe, & ſurſum cū nobilibus ſe erigere, & ad ſtatum militiæ ſe leuare. Sed quid? Pro certo iſte volatus parum durat, quia vel in ſe, vel in hęredibus ſuis cito a tali volatu cadunt, & ad ſtatum præceſſorum ſuorum reueniūt, & iterum de nobilibus ruſtici, & de auibus piſces fiunt. Amos 9. Si aſcenderint vſque ad cœlos inde detraham eos.

Hoc habet Ariſt. de mugili capitone & murino. li. 8. c. 19. Cap. 15.

1 KALAON piſcis eſt marinus, & orientalis, cuius ſecundum quod dr̄ in libro de natura rerū mirabilis eſt natura. Nā cum pluuia alios piſces iuuet & impinguet, iſti mirabiliter nocet, ſi.n. multa fuerit pluuia, cęcantur oculi eius, & fame & inedia moritur. Chariſsimi per pluuiā intelligitur mundi proſperitas, quæ procul dubio oībus piſcibus .i. bonis oīb' ipſa vti ſcientibus eſt vtilis atque ſana. Sed procul dubio Kalion ſignificat peccatores, quibus .ſ. ꝓp ſuum malum vſum, illa inueniūtur eſſe mala, quæ ſunt alijs valde bona, quia .ſ. pluuia iſta ſi circa eos abundet, ſolet eos per ſuperbiam excœcare (quia .ſ. mali in proſperitate poſiti, nullum videre dignantur) & ēt per malitiam & ignorantiam, viſum ſuæ mentis penitus obſcurare. Qđ patet, quia tunc non vident quid fuerunt, quid ſunt, vel quid erunt. Sap. 2. Excœcauit eos malitia eorum. Et quod plus eſt iſti famæ auaritiæ tūc temporis cruciātur, quia .ſ. quanto plus abundauerint, tanto inedia ſolicitudinum amplius moleſtantur, & ardore auaritiæ potius inflammantur. Ideo de tali pluuia dicitur Proue. 28. ꝙ ſimilis eſt imbri in quo paratur fames. Vel kalaon ſignificat hæreticos, quos pluuia diuinæ ſciētiæ & ſcripturæ occidit & excęcat, quæ fideles impinguat & ſaluat, ſicut patet de iudęis, qui per pluuiam ſacræ ſcripturæ amplius ſunt cęci. Vel ēt pluuia eſt prædicatio vel doctrina. Deut. 32. Cōcreſcat in pluuiam doctrina mea. Iſta igitur malis eſt triſtabilis, & nociua, quæ bonis eſt amabilis, & iuuatiua, & virtutū pinguedinis inductiua, quia .ſ. inde mali per obſtinationem moriuntur, vnde boni ſpūaliter augmentantur 2. Corin. 2. Chriſti bon' odor ſumus, & alijs quidem odor mortis in mortem, alijs odor vitæ in vitam. Vel iſti ſignificant inuidos, qui a pluuia proſperitatis aliorum læduntur & cruciantur. Vnde cum vidēt ꝙ alij diuitijs & beneficijs impinguātur, ipſi mentaliter cœcantur, & prę triſtitia moriuntur. Pluuia .n. eadem quæ bonos impinguat, inuidos cruciat atque grauat, quia ſicut dicit Seneca: Quot ſunt bona fœlicium, tot ſunt tormenta inuidorum. Vel pōt dici boni de pluuia proſperitatis alienę impinguātur ꝑ cōplacentiā & lętātur, inuidi occidūtur ꝑ diſplicentiā et triſtitiā.

De Kiloz. Cap. 17

1 KILOZ piſcis eſt marinus, qui ſecundum Ariſto. ita eſt ſenſus viuacis, ꝙ quicquid ei appropinquat, ſentit. Quatuor habet pedes, & duobus poſterioribus adhęret lapidibus, duobus vero anterioribus vtit loco manus, ita ꝙ quicquid per eū tranſit de piſcibus deprædatur. Quod ſi ꝓualere nequiuerit, torpet in ſeipſo, & tumeſcit, & lapidi ſuo cui adhęret, fortiter ſe cōiungit. Chariſsimi ꝑ iſtū piſcem pōt intelligi malus prælatus, iſte .n. habet duo genera pedū .i. affectuū, .ſ. poſteriorum & anteriorum. Affectus poſteriores qui ſunt magis abſcōditi & ſecreti, ſignificāt affectus quos habet ad nepotulos & parentes. Affectus vero anteriores qui ſunt magis aperti & publici, ſignificāt affectiones ad mūdi diuitias & honores, q̄a breuiter oēs affect' iſtorū, aut ſunt anteriores, aut poſteriores, aut ſunt ad diuitiarum acquiſitionem, aut ad parētum promotionem. Et iſtud eſt quod ſequitur, quia pro certo iſti cum pedibus poſterioribus .i. cum affectibus carnalibus adhęrent lapidibus .i. lapideis nepotulis & ignorantibus, ipſos indebitè diligendo, & promotiones eorum vltra quam debeant procurando. Anteriores vero pedes, .ſ. affectus diuitiarum ſunt eis loco manuum, tranſeuntibus inſidiando, ſubditos deprædando, emendas & munera exigendo, & ſic diuitias aggregando. pſal. Inſidiatur vt rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eū. Et ſic ſequitur aliđ, quia quando nequeunt cōtra aliquem, quem moleſtare voluerant, præualere, ſolent procul dubio præ furore & ſuperbia tumeſcere, & torpere, & in ſeipſis præ triſticia deficere & lāguere, & circa lapides quibus adhęrent .i. circa parentulos & nepotes ſeipſos retrahere & manere. Ideo breuiter de talibus poteſt intelligi illud Iob 24. Non habentes velamen, amplexātur lapides, vim fecerunt deprædantes pupillos, & vulgum pauperem ſpoliauerunt. ¶ Kiloz piſcis eſt ſecundum Ariſt. qui os in medio ventris habet. Chariſsimi os quod loquitur, & quod comedit, ſignificat lectionem, & etiam gulam, & comeſtionem. Iſti ergo piſces ſignificant guloſos, quorum os in ventre videtur, inquantum de paſcendo ventre cōtinuè meditantur, & de ventris delicijs quaſi continuè loquuntur ad Phil. 3. Quorum deus venter eſt. &c.

De Kola, ſeu Koky ſecundum Alber. Cap. 17.

KOLA ſecundum Ariſtote. animal eſt marinum, in terra & mari habitans, in terra fętificans circa mare, & mamillis paruulos ſuos lactans, ipſoſque poſt dies duodecim ducens, ipſoſque ad natandum inducens, difficiliter, autem interimitur. &c. Breuiter iſtud animal videtur eſſe felcus ſeu vitulus marinus & ideo non expono. ſed vide libro de animalibus de vitulo marino. 1

De Kylione piſce: quem Alber. Kykon uocat. C. 18. 1

KYLION vt dicit Ariſt. animal eſt marinum, in quo natura erraſſe vel vſus ordinem mutaſſe videtur: ſed abſit vt erraſſe credatur natura. Omnia .n. bene diſponit, & vnicuique creauit quod iuſtum & rectum eſt, vt dicit idem. Iſtud igitur pro tanto dicit, quia cum natura omnibus animalibus tam paruis quàm magis hepar in latere dextro, ſplenem vero poſuerit in ſiniſtro, in Kylione eſt cōtrarium, q̄a .ſ. ſplenem habet in parte dextera, hepar vero in parte ſiniſtra. Re vera multi ſunt in quibus ſic erraſſe vel mutaſſe ordinem videtur natura. In ſcriptura .n. per dexteram intelligitur æterna fęlicitas, per ſiniſtram vero mundana proſperitas. Prouerb. 3. Longitudo dierum in dextra eius, & in ſiniſtra illius diuitię & gloria. Item hepar vbi eſt ſedes ſanguinis ſecundum medicos ſignificat amorem. Splen vero qui eſt ſedes melancholiæ, ſignificat triſtitiam, & timorem. Sanguis vero facit hominem amoroſum. Melancholia .n. facit hominem timoroſum. Quid ergo? Procul dubio ad omnes pertinet ꝙ hephar amoris & affectionis ſit in dextera fœlicitatis æternæ. Splen vero timoris & turbationis ſit in ſiniſtra proſperitatis mundanę, quia .ſ. boni debent amarē & deſiderare cœli fœlicitatē, timere vero & formidare mundi proſperitatem, iuxta illud ad Coloſ. 3. Quæ ſurſum ſunt quærite. vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens, quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terrā, quia ſicut dicitur Prouer. 4. Vias quæ a dextris ſunt nouit dominus, peruerſæ autem viæ quæ a ſiniſtris ſunt. Sed quid? Pro certo multi ſunt ſicut Kiliō, quia .ſ. hepar ſui amoris eſt in mundanæ proſperitatis ſiniſtra. Splen vero ſui timoris eſt in æternæ fęlicitatis dextera, q̄a videlicet iſti amant proſperitatem mundanam, timent vero & fugiunt fœlicitatem æternam. Quod patet de multis, qui hic perpetuo vellent viuere, & nunquam curarent cœleſtem gloriam introire, quinimo in præſentibus ſolēt lætari, vbi vero de futuris agitur, contriſtari, diligunt .n. bona terrena, fugiunt vero ſpiritualia & æterna, quia breuiter boni diligunt dexteram, mali ſiniſtram, iuxta illud Eccleſ. 10. Cor ſapientis in dextera illius ſtulti vero in ſiniſtra illius. Et econuerſo mali ſiniſtra & temporalia diligunt, æterna vero & cœleſtia odiunt & cōtemnunt. Figurati in angelo illo Apoca. 10. qui ſuper terram (quæ propter ſuam opulentiam paradiſum deſignat) poſuerat pedē ſiniſtrum,

ſiniſtrum,ſuper mare vero(quod propter fluctus mũdum deuorat)poſuerat pedem dextrum,quia.ſ.vt dictum eſt,iſti terrã paradiſi reputant ſiniſtram & aduerſam,mare vero mundi ꝓſperum reputant atque dexterum.Si vis per dexteram intellige virtutes & bona ſpiritualia,per ſiniſtram vero vitia & peccata, quia.ſ.boni amant virtutes tanquam dexteras, odiunt vero vitia vt ſiniſtra. Econuerſo vero mali amant vitia, & odiunt virtutes & ſpiritualia. Vel dic econuerſo ꝙ pars dextera eſt mundi proſperitas,ſiniſtra vero eſt mundi aduerſitas. Generaliter piſces & alia aĩalia.i.mundani hepar affectionis habẽt in dextera proſperitatis,quia vt cõmuniter omnia appetunt proſperari. Splen vero timoris & triſtitiæ habent in ſiniſtra aduerſitatis, quia vt communiter omnia metuunt tribulari. Sed quid? Pro certo iuſti ſunt ſicut Kilion totaliter econuerſo,quia.ſ.plꝰ amãt in hoc ſeculo tribulari,quàm proſperari, & magis triſtari quã lętari.Hepar.n.affectionis habent in ſiniſtra tribulationis.Splenem vero timoris & diſplicentiæ habent in dextera mundanæ conſolationis,quia breuiter boni timet & triſtantur in proſperis,gaudent vero & tripudiant in aduerſis,& merito,quia teſte Auguſtino ſuper pſal. Aiẽ periculoſiora ſunt proſpera,quã aduerſa. Idem dicit Grego. 11.moraliũ, ꝙ iuſtis plus placet in aduerſitate mala perpeti,quàm inter mundi proſpera conſolari.

De Karabo. Tu vide Ariſto.hiſtor.animal. lib.4.cap.2. Cap. 59.

1 KARABVS ſecundum Ariſto. monſtrum eſt magnum in mari,quod alias gãmarus dicitur. Pugnant autem huius generis monſtra inter ſe fortiſsimè velut arietes.vnde vbi ſunt,aliquando videtur gregatim incedere,& adinuicẽ bella parari.Tales ſunt ſuperbi,crudeles et iracundi,qui in pace nequeũt viuere,quia ſicut dicitur Eſa.57. Non eſt pax impijs dicit dominus.imo & verbis & factis ſolent inuicẽ dimicare,& bella & litigia inter ſe velut arietes ſuſcitare.Thren.1. Facti ſunt principes eius velut arietes.vnde Prouer. 13. Inter ſuperbos ſemp ſunt iurgia.

2 ¶ Hic inſeritur in libro de natura rerũ ꝙ inter animantia fiunt prælia multis cauſis.Prima eſt propter innatã ipſis animantibus ſuperbiam. Secunda eſt propter habitationes ſuas,quas qñque volunt alter alterius vſurpare.Tertia eſt propter uxores,& propter earum cohabitationem. Quarta uero eſt propter cibum. Quinta autem eſt propter fœtus. Re uera iſtis quinque de cauſis fiunt hodie brigæ,lites,& controuerſiæ in hoc mundo.Fiunt.n. primo propter ſuperbiam,& crudelitatem,quia ſicut dicitur Prouer.13. Inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia.Item fiunt propter habitationum. i. terrenarum poſſeſſionum auaritiam & cupiditatem.vnde Gene.13.dicitur ꝙ factum eſt iurgium inter Abraham & Loth.& redditur ibi cauſa,quia erat poſſeſſio eorum nimia, & nequibant habitare cõmuniter.Item fiunt propter vxorum & fœminarum carnalitatem.Conſtat.n. ꝙ propter mulieres fiunt quotidie multæ brigæ 2.Eſdræ 4.Multi dementes facti ſunt propter vxores. Item fiunt propter ciborum.i.propter bonorum mobilium ambitionem,ſicut de Iacob & Eſau fratribus dicitur Gen. 36. ꝙ diuites erant valde,& ſimul habitare non poterant,& ſic dicuntur alter ab altero receſsiſſe. Item fiunt propter fętuum.i. propter filiorum & amicorũ affectionẽ.vnde 1.Re.30. dĩ ꝙ populus iudæus filios ſuos ductos captiuos plangẽs volebat Dauid lapidare,quia amara erat aĩa vniuſcuiuſq; ſuper filijs ſuis & filiabus.

De Luligine. Cap. 60.

1 LVLIGO ſecundum Andelinum, monſtrum eſt maris adeo mirabile,vt naturam in eo luſiſſe credas,quæ hoc creauit omnibus ferè beluis præferendum marinis. Hoc.n. animal ſquamatum eſt cute gregibus piſcium,& ſectatur profunda maris.Per quod intelligo ꝙ iſtud mõſtrum circa cutem loco ſquamarum,habet piſces more ſquamarum corio ipſius adhærentes. Habet autem iſtud monſtrum alas pennigeras,quibus cum aquas maris faſtidieritꝰ, cum auibus fertur in æthera,ſed flatus ventorum ferre non ſuſtinens,vbi flatus ſenſerit,cito relabitur in profunda. Chariſsimi per iſtam beluam poſſum intelligere mundi ſapientes,ſ.aduocatos, conſiliarios, & rectores. Iſti.n.videntur eſſe ſquamati gregibus piſcium.i. gregibus hominum.Conſtat.n.ꝙ quaſi totus populus iſtos ſequitur,iſtis adhęret,& pro conſilijs & negotijs hi ad ſe congregant vniuerſos. Ezechie.29. Adglutinabo piſces fluminum tuorum ſquamis tuis. Iſti igitur alas habent ſicut aues, per quas quidem alas intelligo ſcientias ſeculares, diuitias temporales & dominorum ſuorum potentias magiſtrales,mediantibus.n. talibus alis iſti ſurſum ad dignitates cum auibꝰ.i.cum altis hominibus efferuntur,& in altis ſtatibus & officijs omnibus alijs præferuntur.Apoc.12.Datę ſunt ei alę velut aquilę, vt volaret. Sed quid?Pro certo iſte volatus non multum durat,quia.ſ.ventus & flatus mortis iſtos tandem proſequitur, & ſic in profundum inferni finaliter dilabuntur. Exodi.15. Deſcenderunt in profundum quaſi lapis,ſubmerſi ſunt quaſi plumbum in aquis vehementibus. Vel iſta poſſunt dici de multis, qui ſecundum veritatem naturaliter ſunt piſces, id eſt ruſtici, viles, & pauperes, & in fundo maris, id eſt in ſtatu infimo conuerſantes. Veruntamen iſti multos habent piſces.i. multos nepotulos & parentes ſibi per conſanguinitatem contiguos & hærentes, & ſic fit etiam ꝙ iſti habent alas.i.amicos ſcientias,& diuitias tẽporales,quibus.ſ.mediãtibus iſti ſurſum ad officia & ad dignitates tolluntur, & ſicut aues & nobiles quandoque ſurſum ad militiam efferuntur,& non ſolum ipſi, imo etiam piſces & parentes & adhęrentes ſui ad magnos ſtatus cum eis eleuantur. Sed finaliter per ventum mortis vel tribulationum ſæpe fit ꝙ iſti cadunt & labuntur a ſuis ſtatibus,& ſic ipſis cadentibus,piſces ſui prædicti via remanent in aſſumptis beneficijs,officijs, & honoribus. Vel ſi vis etiã per adhærentes intelligo quoſcũque imitatores,familiares,& ſequaces,qui etiam cũ magiſtris ſuis primo in altum tolluntur, & tandem profundum inferni cum eis dilabuntur.Figura ad præmiſſa valde notabilis Ezec. 29.vbi dicitur ſic.Ecce ego ad te Pharao draco magne, qui cubas in medio fluminum,& extraham te de medio fluminũ tuorum,& vniuerſi piſces tui ſquammis tuis adhęrebunt,& proijciam te in deſertum, & omnes piſces fluminis tui ſuper faciẽ terræ cadent.Sequitur.Beſtijs terræ dedi te,& volatilibus cœli ad deuorandum.Iſti.n.ſunt Pharao.i.diſcooperientes,ſ.alios ſpoliando per rapacitatem.Sunt dracones.ſ.inflammati per cupiditatem. Cubant in fluminibus.ſ.deliciarum per carnalitatẽ. Habent piſces adhærẽtes.i. ſequacium nepotũ,vel familiariũ, vel etiam imitatorum multiplicitatem.Sed quid?Pro certo ſequitur ꝙ iſti per mortem uel infortunia de fluminibus proſperitatis & deliciarum extrahuntur, & in deſertum paupertatis præſentis uel ſaltem æternæ damnationis ſequẽtis una cũ ſuis piſcibus adhærentibus proijciuntur,& a beſtijs terræ.ſ. a tyrãnis ſecularibus quantum ad bona,& a volucribus.i. a demonibus quantum ad animam deuorantur. Cõſtat.n. ꝙ deductis talibus in deſertum inferni,mortis vel aduerſitatis, amici & tyranni ſolent bona eorum rapere,& demones aias deuorare, & non ſolum ipſos in proprijs perſonis,imo etiam in nepotibꝰ & filijs,ab ipſis dum viuerẽt indignè promotis, inuadere & punire. Deuteron.32. Dentes beſtiarum immittam in eos. &c.Sicut ad litteram videmus de hæredibus aduocatorum,& de nepotibus prælatorum.Vel dic ꝙ iſti ſignificant multos ſeculares, qui de mari mundi vbi habitant, & de fluctibus negociorũ ſecularium, cum alis ſpei & charitatis ſe qñq; eleuant ſurſum cũ auibus.i.cum viris ſpiritualibus, cogitãdo de ſuperioribus & æternis,& de pertinentibus ad ſalutem, ita ꝙ quandoque aggrediuntur aliquod opus bonum, & aliquem volatum operis virtuoſi.Sed quid?Pro certo iſti mirabiliter timent ventum.i. pœnitentiæ & tribulationis vel tentationis flatum,& ideo ſtatim ꝙ iſtum ſentiunt,ſolent a volatu incepti boni operis retrocedere,& iterum ad mare & ad mundana redire,& rurſum de aue in piſcem.i.de iuſto in impium ſe mutare.Figurati Matth. 14.in Petro,qui ex præcepto Chriſti ambulans ſuper aquas, cum vidiſſet ventum validũ,timuit & cępit mergi, & ideo ſibi redarguendo dictum eſt.Modicę fidei quare dubitaſti?Talibus igitur vtile eſſet ꝙ ipſi cum Petro dicerent, & domine ſaluum me fac.vt Chriſtus apprehenſa manu ſaluaret eos.

De Ludolotra. Cap. 61.

LVDOLOTRA ſecundum Ariſto.animal eſt marinum,quod pro eo uidetur mirabile, quia duas alas habet in facie, & duas in dorſo, quibus ubi noluerit uelociſsimè ſe tranſportat.Chariſsimi iſte piſcis ſignificat animam,ſeu mentem. Quattuor alæ ſunt quattuor affectiones,ſ.dolor,& gaudium,ſpes,& timor, quibus procul dubio anima uertitur ubicunque:iuxta illud Auguſt. Pes meꝰ affectus meus,eo feror quocunque feror.Facies autem ſecundum 1

dum Gregorium præſentiam ſignificat, pro eo ꝙ iſta eſt a parte ante conſtituta. Dorſum vero abſentiá deſignat. Dico igitur ꝙ aĩa quattuor habet alas.i.quattuor cordis affectiones, quib' ſ.mediantibus de vna volitione ad aliã circũfertur. Sed ꝓ certo de iſtis quattuor duę ſunt in facie.i.in pręſenti, ſ.gaudium & dolor. duæ vero ſunt in dorſo.i.in futuro & in abſenti, ſ.ſpes & timor, quia. ſ.iſtę duę affectiones, ſ.gaudium de bono dolor de malo, verſantur circa res præſentes. Aliæ vero duæ. ſ. ſpes boni & timor mali, verſantur circa res futuras & abſentes. Iſtæ ſunt ergo quattuor alę, quibus mens noſtra in mari huius mundi diuerſimodè mouetur, & quibus de vno ad aliud agitatur. Dan. 7. Habebat alas quattuor ſuper ſe. Vel dic ꝙ Indoloſtra eſt ſapiens homo, qui. ſ. habet faciem & dorſum. faciem dico.i.audaciam, qua ſolet apparere, dorſum vero.i. fugam qua ſolet diſparere. in dorſo ergo & in facie habet alas, quia ſcilicet volãdo.i. cito & velociter debet apparere & accedere ſi oportet, vel etiã fugere & ſe retrahere ſi decet. Eſa.45. Dorſa regum vertã. Vel dic contra illos qui ſicut habent alas in facie, ita in dorſo, hoc eſt dictu, quòd ſicut ſunt audaces ad accedendum, ita & ad fugiendum.

De Loligine. *Cap. 62.*

1 LOLIGINES piſces marini ſunt, vt dicit Plin. quí capiũtur quinq; cubitorum, & vltra duos annos rara eſt eorum vita. Et duos habent pedes, qbus loco manus vtũtur, cibũ ad os deferendo. Aſperi ſunt eorũ pedes aliqui, quibus vtũtur in pugnãdo, & ſe turmatim ad pugnã ſtabiliendo. Caput vero & ventrẽ habent inter pedes, & vtũtur pedibus loco manus. Et iſti extra aquam ſagittę modo volando, in tanta copia aliqñ ſe efferunt ſupra aquam, vt naues obuias mergant, & hi in Mauritania nõ procul a flumine Lixo in magna copia abundant ſecundum Pli. Iſta poſſunt exponi de multis malis diuitibus, aduocatis, vſurarijs, & balliuis. Iſti.n. ſunt quinq; cubitorum.i. iſti habent quintupertitam ſenſuum incontinentiã duobus annis viuunt duplici vita, naturę. ſ. & culpæ. nam vita gratiæ vel gloriæ nunquam viuunt. Iſti autem habent duos pedes .i. duo genera portatorũ, ſantorum & ſuſtẽtatorum, principes ſ. & prælatos, quia procul dubio iſti a principibus & prælatis tanquam quibuſdam pedibus ſuſtinẽtur, & in ſuis nequitijs cõfouentur, & ideo iſti pedes ſunt eis loco manuũ, pro eo ꝙ iſtis mediantibus, cibus bonorum temporalium ab iſtis attrahitur & habetur, & pp hoc os & venter iſtorum inter ſuos pedes eſſe dř, pro eo ꝙ os iſtorum.i. locutio, & venter eorum.i. affectio tota vocat pedum.i. magiſtrorũ ſuorũ vtilitati & obſequio. Patet.n. quia iſti non vacant niſi vel ad dicendum vel ad cogitandum modũ & viã faciendi voluntatẽ & vtilitatẽ magiſtrorum ſuorum, ẽt in ſuarum præiudiciũ animarum. Quid igitur? Pro certo iſti turmatim vadunt, quaſi faciẽdo vnam ſocietatem & communitatem. Patet, quia vnus ſuſtinet aliũ contra oẽs. Surſum ſicut aues volant per ſuperbiã & pompoſitatẽ. More ſagittę incedunt per proteruiam & crudelitatẽ. Cõtra naues.i. contra ſubditos in mundo fluctuantes & laborantes pugnant ꝑ nequitiã & rapacitatẽ, & eas in profundum tribulationis demergũt ꝑ impoſitionũ fallacitatem, & per excoriationũ iniquitatẽ. ps. Ibi dolores vt parturiẽtis, in ſpiritu vehemẽti conteres naues tharſis. Timeo ꝙ loligo idẽ ẽ qđ luligo. & ideo vide ſupra.

De Locuſta. *Cap. 63.*

1 LOCVSTA maris ſecundum Pli. lib. 9. c. 31 hyeme lęditur, autumno & verè pingueſcit, ſed plenilunio magis. Teſtam habet fragilem, ſanguine caret, cornua habet, quibus cõtra ſocias ſuas pugnat, & quod ſatis mirandum eſt, os ipſius & dẽtes non ſunt in parte anteriori, ſed in medio ventris, in ſtomacho interiori. Locuſta vero a polypo comeditur, & ideo ipſum timet in tantum locuſta, ꝙ eo viſo moritur præ timore. Talis eſt peccator, quia pro certo iſte eſt cornutus per ſuperbiam fragilis cutis per inconſtantiam, ſanguine pietatis caret per ſęuitiam, in plenilunio proſperitatis pingueſcit per luxuriã, pugnat cum alijs per diſcordiam, vere iuuentutis & autumno ſenectutis impinguatur per opulentiam, hyeme vero mortis lęditur per damnationis miſeriam. In ſtomacho vero habet dentes, ſemper cogitando circa gulę & ventris intemperantiã. Et ideo tales a polypo.i. a diabolo comedũtur ꝑ æternę mortis peſtilentiam, & ꝑ ipſum vſq; ad mortem terrentur ꝑ perpetuum timorem & triſtitiam. Iſtę ſunt ergo illæ locuſtæ quæ corruſcerunt omnem virorem in terra ęgypti, & tandem dominus flare fecit ventum ad occidentem vehementiſsimum, & arreptas locuſtas proiecit in mare rubrum. Quia procul dubio chariſsimi tales a quibus alij vel per rapinam vel ꝑ detractionẽ rodũtur, tandẽ flante occidentali vẽto, ſ. morte, in mare.i. in infernalem amaritudinem deportantur. Vel oĩa poſſunt dici contra detractores, qui etiam in ſtomacho.i. intus in cordis gremio dentes habent, inquantum in ſecreto detrahunt & mordent, & inquantum intus in ſeipſis de alijs triſtantur & dolẽt. Et tales vt cõiter carent ſanguine.i. dominicę mortis cõpaſsione, vel etiã ſanguine gratiæ & deuotionis. Habent cornua elationis, fragilis ſunt teſtæ, quia per impatientiam cito franguntur, inuicem pugnant, quia facilimè inter ſe rixantur. &c. Allega vt ſupra.

¶ Locuſta maris tempore veris pellem antiquã de tergo exuit, 4
& ſe iterũ renouat ſicut cancer. &c. Expone ſicut de cancro. §.
3. ¶ Locuſta maris hyeme lęditur, vere & maximè plenilunio 2
impinguatur. &c. Expone ſicut de cancro. §. 2. ¶ Locuſta maris 3
quando non timet aliquid, vtpotè quando non videt aliquem piſcem, vel aliquid aliud quod vereatur, ſolet cornua ad latera porrigere, & retrocedendo natare, quando vero timet, & cauſam videt pauendi, tũc cornua ſolet erigere, & obliquè in latera procedere, ſicut dicit Pli. lib. 9. c. 30. Chariſsimi iſta eadẽ facit in hoĩe bonus timor. Quando.n. homo, & maximè iudex, prælatus, vel princeps, nihil timet.i. quãdo homo non habet timorem dei præ oculis, & quando cauſas timendi, ſ. mortem, iudicium, & infernum, offenſam dei & culpã ſui non cogitat neque videt tunc procul dubio ſolet cornua affectionum ſuarum ad latera.i. ad lateralia mundi bona diuertere, vel cornua etiã .i. rigorem iuſtitiæ a ſua rectitudine flectere, & retrocedendo a via veritatis & iuſtitiæ per vitiorum deuia ambulare. Ioan. 6. Multi diſcipulorum abierunt retro, & iam cum eo non ambulabant. Conſtat.n. ꝙ carentia timoris facit hominem a iuſtitia retrocedere, & cornua iuſtitiæ relaxare. Qđ bene innuitur Lucæ 18. vbi de iudice iniquitatis dicitur ꝙ Deum non timebat, nec hominem reuerebatur. quia ſicut dicitur Eccl. 1. Qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari. Quando vero timorẽ dei ex cauſis prædictis conceperit, tunc cornua iuſtitiæ eriget, & obliquè & lateraliter, hoc eſt dictu circũſpectè & ſagaciter ad veritatis inquiſitionẽ procedet. ps. Exaltabuntur cornua iuſti. Bñ ergo dř Prouer. 15. ꝙ per timorem dñi declinat omnis a malo.

De Lepore. *Cap. 64.*

LEPVS marinus & leo marinus contrariantur. 1
teſte enim Iſid. leo terribilis eſt in terris, ſed dulcis in fluctibus. ſecundum vero Ambro. lepus eſt animal timidum in terris, in mari vero formidabile. Dicitur autem lepum vt dicit Iſid. pro eo ꝙ in ſimilitudinem leporis habet caput. Leo animal audax & regium, ſignificat mundi nobiles & potentes, qui procul dubio in terris mundani ſtatus ſunt alijs terribiles & tyrãni. Sed quid? Pro certo iſti quando ad fluctus religionis, vel ad ſtatum pœnitentiæ veniunt, tunc præ cæteris dulces & humiles fiunt, quia vt communiter illi qui in ſeculo fuerant deteriores, fiunt in religione vel eccleſia meliores, exẽplo Pauli, quia ſicut dicitur ad Ro. 5. Vbi abũdauit delictũ, ibi ſuperabũdauit & gratia. &c. Et etiam illi qui a nobiliori ſtatu ad aquas religionis & eccleſiæ veniunt, vt communiter videmus, benigni, dulces, & humiles magis fiunt, iuxta illud Eccl. 3. Quanto magnus es, humilia te. Vnde Seneca lib. de clementia ad Nero. dicit ꝙ plerique qui in domo ſua ſęuiſsimè erant tyranni, in alienis domib' humillimi fiunt. Lepus vero ſignificat perſonas viles, humiles, & inertes, qui procul dubio dum ſunt in terra, id eſt in mundo vel in ſeculo, timidi ſunt, pauperes, atque viles, quando vero in aquis religionis vel eccleſiæ inueniuntur, tunc præ cæteris formidabiles, ſuperbi, crudeles, venenoſi, & detractores communiter, quia quãto fuerant in terris ſtatus vilioris, & plebis humilioris, tanto in religione vel eccleſia poſiti, ſunt nequitiæ & ſuperbiæ amplioris, & ſic dicit Claudianus. Aſperius nihil eſt humili cum ſurgit in altum. Et breuiter illud videmus multotiens, quòd nobiles venientes ad religionem vel eccleſiam, fiunt humiles, lepores vero, id eſt viles & timidi, ſuperbi fiunt & crudeles. Vel poteſt dici de nobilibus leonibus, qui in terra, id eſt in ſiccitate & paupertate poſiti, crudeles & tyranni ſunt in aquis vero proſperitatis & diuitiarum ſi fuerint, dulces & liberales fiunt. Econtra vero de ruſticis,

ligio iſtos pro poſſe ſibi nititur (ne deuorentur) per prædica-
tioné ſubtrahere & auferre, & ideo ipſos ab iſto pře ſolet per
pœnitétiá elongare, & ad aquá fontis gřæ, deuotionis & ſcien
tiæ, ſecú ferre. Prædicator.n. vel prælatus qñ more piæ matris
vult peccatores in gřam parturire, ſurſum contra aquá munda
næ proſperitatis debet aſcendere, & ad fonté gratiæ & gloriæ
ipſos ducere, vt ſic eos poſsit a patris ſui mundi vel diaboli ne
quitia liberare. Religioſi etiam mẽdicantes cum aliquem in re
ligioné parere volunt, ipſum a patribus ſuis ſecularibus elon-
gant & tollũt, & ne ab ipſis inueniatur, vt melius poſſunt diſpo
ſitũ, ducũt eũ ad fonté gratiæ, ſcientiæ & gloriæ, & ſic ſaluatur
a furore paternæ nequitię, quæ.ſ. volebat ipm in mũdo perdere
per deuorationé iniquitatis & auaritię. Cõſtat.n. ꝙ iſti mũdani
ad hoc volunt retinere filios ſuos, vt mundani efficiantur, & vt
per conſequens diuerſis vitijs deuorentur, quapropter maxi-
mè quamdiu ſunt nouitij, ab eis ſunt elongãdi, & in aqua dul-
cis fontis deuotionis cõtinuè pariẽdi. Vel põt dici ꝙ qñ præ-
dicator vult parere verbũ Dei, ante omnia debet ad fonté mi-
ſericordiæ, ſ. ad Chriſtum, vel ad beatam virginem per deuo-
tionem aſcẽdere, & aquá dulcem ſuę gratiæ quęrere, vt ſemen
verbi Dei quod parturiet, poſsit fructum meliorem proferre,
& mediante iſta aqua magis proficere & valere. Recurramus
igitur ad iſtum fontem humiliter orando vt nobis aquam ſuæ
gratiæ infundat, nos ſalubriter inſpirãndo. Gene. 24. Ecce ego
5 ſto prope fontem aquæ. &c. ¶ Lucius qñ multũ antiquatur lapi
dẽ cryſtallo ſimilem in cerebro gerit. Sic verè quilibet dũ ad
ſenectuté venerit, debet lapidem precioſum.i. Chriſtum, in ca
pite per deuotionem habere, & ipſum ſemper ſecum gerere &
portare. Quicquid.n. hõ iuuentute faciat, qñ tamen ſenuerit, ſi
prudens eſt, Chriſto totaliter ſe coniungit & ipſum in capite
intentionis per deuotionem & fiduciam ſemper gerit. ad Gal.
6. Stigmata domini Ieſu in corpore meo porto.

De Lupo. Cap. 66.

1 LVPVS marinus ſecundum Iſidorum ab auiditate appellatur. in aqua lupo terreſtri aſsimilatur. Et eſt lupus piſcis candidus & ſapid⁹, qui bis in anno dicitur parere, & ſecundum Ariſto. cũ magnus fuerit, aerem attrahendo ſpirare, & cum reti ſe circundatum ſenſerit, cauda arenam fodere & ſe in fouea abſcondere, & ſic a reti tranſeunte deſuper ſe ſaluare ſecundum Plin. lib. 32. cap. 2. Sic verè iuſti per caſtitatem candidi, & per benignitatem ſapidi ſunt. bis etiam in anno gratię pariunt, inquantum.ſ. non ſolum fętus bonorum deſideriorum, verũ etiam fętus bonorum operum producunt, & ſub arena humilitatis mediante cauda.i. mortis memoria ſe reponunt, & ſic rete diaboli fugiunt & euadunt.

De Mullo. Cap. 61.

1 MVLLVS ſecundum Iſidorum fuit a mollitię ſic
vocatus. Eſt.n. piſcis mollis, tener, ſapidus, atq;
dulcis. Eſt aũt piſcis fęcundiſsim⁹, quia ter in an
no dicitur parere, & ſecũdũ Alexãdrũ, ſe in fimo
bouis dř delectare. Sic verè iuſtus in anno fidei
Chriſtianę, qui.ſ. ex duodecim mẽſibus.i. ex duo
decim articulis, conſtat, ter parit, inquantum corde ore & ope
re bonũ facit. Parit.n. contritioné in corde, confeſsioné in ore,
ſatisfactionem in opere. Exo. 23. Ter in anno apparebit oẽ ma-
ſculinum coram domino. Iſte ergo in fimo bouis.i. in ſuæ vili-
tatis conſideratione delectatur, & ibidẽ virtutibus impingua-
tur, & ſic apud Deũ & hoĩes mollis, dulcis & mitis & ſapidus
2 inuenitř, dicens Eccl. 24. Spirit⁹ meus ſuper mel dulcis, ¶ Mul-
lum ſecundum Plin. li. 9. c. 17. concomitatur quidam piſcis ſar
gus nomine, & cum mullus foderit cęnum, ille piſcis pabulum
deuorat excitatum. Sic verè fit de multis qui libenter ſequun-
tur alios, non ad inuãdum, ſed ad cibos bonorum tẽporalium,
cum eos foderint vel acquiſierint, manducãdum, quia.ſ. quod
alij acquirere comprobãtur, ſtatim iſti rapiũt vel furãtur. ps.
Inſidiatur vt rapiat pauperem. Vel poteſt dici de falſis amicis
& adulatoribus, qui ad nihil aliud ſequuntur homines, niſi
vt poſsint de eorum cibis ſaciari, & de eorum diuitijs impin-
guari. Eccleſ. 6. Eſt amicus ſocius menſæ. Vel põt dici de qui-
buſdã magiſtris in religione mẽdicãtiũ, qui illud qđ ſimplices
fratres cũ laboribus fodiũt & acquirunt, gulosè comedũt, di
ripiũt, & conſumũt. Io. 4. Alij laborauerũt, & vos in labores eo
rum intrauiſtis. Vel põt etiam dici de ſeruis & eorũ dominis,
quia.ſ. illud quod ſerui ſolẽt fodere, dñi ſolent comedere. Deu-
tero. 28. Vineam plantabis, & fodies, & vinum non bibes.

De Miluo. Cap. 68.

MILVVS ſecundum Pli. li. 9. c. 27. piſcis eſt qui alio a
nomine appellatur lucerna, ſubit.n. (vt ait) in ſum-
ma maria, vbi ſeſquipedalia cornua ex ipſo mari at
tolit. Habet autem linguam igneá, quę p os exer-
ta trãquillis noctibus relucet, quapropter lucernę nomé acce-
pit. Tales videnť eſſe aduocati, qa pcul dubiũ iſti ſunt q p ma-
re huius mũdi erectis cornibus elationis & pſumptionis ince-
dunt, linguáq; & loquelã igneá ardẽté & ſcindẽté, & p eloquẽ
tiá & mũdi ſapiẽtiá ſplẽdenté habent, qua noctẽ huius vitæ ſe
credũt illuminare, inquãtũ.ſ. mũdi negocia dirigũt atq; regũt.
Talibus ergo præſumptuoſis videť loqui apoſtolus ad Ro. 2.
Cõfidis teipſum ducẽ cęcorum, lumẽ his qui tenebris ſunt eru
ditoré inſipientũ. Vel dic cõtra malos doctores & pdicatores,
q nihil habẽt lucidũ niſi linguá.i. niſi eloquẽtiá & doctriná. Il
lá tñ videnť habere igneá, inquãtũ verba eorũ videntur præ cę-
teris reſplendere, dicentes illud Eccl. vlti. Dedit mihi dñs lin-
guam mercedẽ meá. Vel dic ꝙ tales ſunt boni doctores, & prę
dicatores, quorũ lingua & locutio dř ignẽa, ad alios inflamãu-
dũ, & dř lucida, ad alios dirigendum. Eccl. 48 Surrexit Helias
quaſi ignis, & verbũ eius ardebat vt facula. Iſti ergo poſſunt di
ci lucerna. vnde Matth. 5. Vos eſtis lux mundi.

De Mugile. Cap. 69.

MVGILIS ſecundum Iſido. ab agilitate ſic eſt
dict⁹. Hic.n. vbi pparatas piſcatorũ ſenſerit inſi- 1
dias, ita cito rete retrocediẽs tranſilit, vt volaſſe
ipſum credas poti⁹ q̃ ſaltaſſe. Sic verè hõ debet
eſſe ſpũaliter agilis, & ad benefaciẽdũ facilis, q a
ſi ſportulá alicui⁹ tẽtationis nobis paratá videri
mus, ita cito retrocedẽre ab illo actu in quo tẽtamur, debem⁹,
vt nõ ſolũ ſaltaſſe, ſed ẽt volaſſe potius videamur. Dan. 9. Ecce
vir Gabriel cito volás. ¶ Scđm Iorath Mugilis eſt piſcis quẽ
grauidũ ſi hõ viderit, viſum ſuũ obſtupefaciet & offuſcabit, & 2
ipſum videnté ad luxuriá incitabit. Sic verè mala mulier ſolet
cõtẽplatores ſuos ad luxuriá inducere, viſum eorũ obſtupefa-
cere, & mentis ẽt intuitũ a diſcretionis lumine offuſcare, & ad
carnis luxuriá inclinare. Mũdi eſt igitur tales reſpicere, & bo-
nũ eſt a viſibus ſuis abſtinere. Ideo bñ dř Eccl. 9. Cu ſaltatrice
ne aſsiduus ſis, ne forte pereas in efficacia illius, virginẽ ne cõ
ſpicias, ne ſcãdalizeris in decore eius. ¶ Sicut dř in libro de na 3
tura rerũ, Mugilis inter piſces fatuus dř, p eo ꝙ capite abſcõ-
ſo totũ corpus tutũ & abſcõſum arbitratur, qđ ẽt dicit Pli. li. 9. c.
27. Tales ſunt multi q cũ caput intẽtionis abſcõditũ habeát ẽt
que tutũ, vtpotẽ q a ex bona intẽtione faciũt aliquẽ actũ, totum
reſiduũ.ſ. exteriorũ operũ credũt eſſe ſecurũ, qđ tñ falſum eſt,
quia nñ ſolũ eſt neceſſariũ ꝙ intẽtio ſit bona, imo ẽt neceſſe eſt
ꝙ exteriora opera bona ſint honeſta, q a.ſ. intentio & conſcien-
tia poſſet eſſe erronea, & ſic nõ excuſaret exteriora. vñ dicit Se.
Nõ refert qua intẽtione feceris, qđ vitioſum eſt feciſſe. Vel dic
ꝙ ille habẽt caput abſcõditum, ſeipſum nõ videt, & ſic dico ꝙ
per mugilẽ ſignificãtur quidã qui caput mẽtis et rõnis abſcõdi-
tũ excęcatũ & offuſcatũ habẽtes, credũt (quia ipſi ſeipſos nõ vi
dent) ꝙ a nemine videãtur, cũ tñ totũ corpus eorũ i. tota mala
vita ipſorum oĩbus ſit apparẽs. Contra quos dicit Seneca epla
83. ꝙ hoc nos peſsimos facit ꝙ nemo vitá ſuá reſpicit. Iſta prę-
cipuẽ videmus de luxurioſis eccleſiaſticis vel prælatis, qui q a
vilitatem ſtatus ſui non cõſiderãt, hinc eſt ꝙ videri a nemine ſe
ipſam putat. Iob 24. Oculus adulteri obſeruat caliginẽ, dicẽs,
nõ me videbit oculus. ¶ Inter mugilẽ & luciũ, ſm Iorath ſunt
inimicitiæ hyeme tñ, ęſtate vero concordes ſunt. Cuius credit 4
eſſe cauſa, q a hyeme rarus eſt cibus pro quo dimicãt, in æſta-
te vero abũdat, quare pacifice viuũt. Iſta poſſunt allegari con
tra paupertatẽ. Hyẽs.n. quæ caret cibis & fructibus, ſtatũ pau-
pertatis deſignat quæ fructus diuitiarũ & cibos deliciarũ non
habet. Æſtas vero quę vtrũq; hẽt, ſtatũ ſufficiẽtię & proſperita
tis denotat, q.ſ. ſufficiẽtes diuitias & delicias ſecũ portat. Quid
ergo? Procul dubio multi ſunt ſicut mugilis & lucius, q a.ſ. tpe
hyemis.i. dũ ſunt in ſtatu paupertatis, inuicẽ p diſcordias ſolent
pugnare, & pro rapiẽdis & acquirẽdis neceſſarijs, alter cõtra
alterũ dimicare, & ſic paupertas ſolet inimicitiæ cauſa eſſe, &
inter ptes diſcordias gñare, necnõ rapinas & homicidia multo
tiẽs pcurare. Eccl. 28. Propter inopia multi deliquerũt. In æſta

te vero.i.in tempore proſperitatis eſt contrarium.Iſtud.n. tem
pus ſolet pacis & concordiæ eſſe,tunc.n.abũdant & cibi & ne-
ceſſeria,& ſic cuilibet ſufficiunt propria, propter quod nõ in-
uadit nec impetit aliena,nec pro alienis habẽdis mouet liigia
ſeu bella.& ſic dico ꝙ tempus ſufficieutiæ præſerendum eſt tẽ
pori miſeriæ,quapropter Salomon petebat Prouer.30. dicens.
Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi , tribue tantum vi-
ctui meo neceſſaria . Vel poteſt dici ꝙ mugilis eſt homo, luci⁹
rapaa eſt diabolus.Iſti ergo tempore hyemis.i.tempore tribu
lationis & pœnitentiæ inimicantur,quia.ſ.tunc hõ efficitur iu
ſtus,& ſic ꝑ conſequens ipſe & diabolus ſibijouicem contra-
riantur,cuius tñ eſt cõtrarium in æſtate proſperitatis, tũc.n.vt
cõiter hõ fit peccator,& ſic obedit diabolo,& cũ ipſo concor-
dat,ſibiq; nõ cõtrariatur,nec ipſius tẽtationibus obuiat,aut re
bellat,dicens Eſa.28.Pepigimus fędus cũ morte, & cũ inferno
5 fecim⁹ pactũ. ¶ Plinius tradit unũ mirabilẽ modũ piſcandi mu
giles. Dicit.n.ꝙ in narbonẽſis prouinciæ ſtagno Laterna , del-
phini cũ hoĩbus mugiles piſcãtur. Populus.n.vidẽs certis tem
poribus mugilum multitudinem in ſtagnum introiſſe, vocife-
rãdo e littore ſimonẽ clamat. Cui⁹ vocẽ delphini audiũt, & ex
improuiſo veniunt aduocati , ac protinus aciem diſponunt,et
mugiles trepidos ad aliquẽ certũ locũ fugere cõpellunt, piſca-
tores vero tũc tẽdũt retia circa ipſos,& furcis ſuperius ipſos le
uãt & capiũt,ſiqui vero rete trãſiliũt,ipſos delphini ſuſcipiũt,
& apprehenſos,occidunt,& cõtẽti victoria , cibũ piſcatoribus
derelinquũt.Piſcatores vero nõ ſolũ piſces, imo ẽt panẽ & vi-
nũ ſuis coadiutoribus diſtribuũt.hæc.Pli.li.9.c.8.Iſti delphini
charisſimi poſſunt mihi ſignificare ſtipẽdiarios milites,q voca
ti a piſcatoribus.i.a principibus ad prælium ſtatim adſunt , &
dato ꝙ cõtra mugilẽ.i.cõtra aduerſarios pugnãtes , ipſos obti-
neant,de acquiſitis tñ nihil reportant, imo piſcatoribus .i. illis
qui ipſos aduocauerant cuncta relinquũt. Vel iſta poſſunt allega
ri cõtra quaſdã,qui dũ vnũ periculũ indiſcretè vitare volunt ,
in peius incidũt,quia dum a retibus hominum volunt fugere ,
ſolent ſe beluis cõmittere,& mortis ſtipẽdium reportare . Qđ
potiſsimè de apoſtatis verũ eſt,qui retia hoĩum .i. ſtatuta ſan-
ctorum,& diſciplinam religionis ſulita leuitate tranſilientes &
euacũtes, beluis infernalibus & etiã beluis & tyrãnis ſecularib⁹
ſe committũt,qui ipſos ſpũaliter vulnerant & occidunt , iuxta
illud Iob 20.Fugiet arma ferrea,& irruet in arcũ æreũ. Quod
etiam de oĩbus pctõribus põt dici, qui dũ rete dei & mandato-
rum fugiunt,in manus demonum tranſibunt, qui ipſos in in-
ferno occidunt.vñ.Decidit in ſcyllam qui vult vitare charyb-
6 dim.¶ Mugil videns eſcam, ſed hamum ibi eſſe ſentientes, co-
medere non audet,verũtñ ſolet cibos cauda verberare , vt ip-
ſos ab hamo cadentes poſſit tutè comedere & vorare,ſecundũ
Pli.li.32.c.2.Sic ſi cibum diuitiarũ & deliciarũ appetimus , ab
hamo luxuriæ vel auaritiæ caueam⁹.Nã ſi delicias vel diuitias
ab iſtis hamis excutimus,ipſa pro certo ſine periculo manduca-
camus.Bona.n.tpalia ſecurè & ſine periculo pfruuntur, dũ tñ
vitia caueantur.Eccl.8.Bona eſt ſubſtantia cui non eſt pecca-
7 tum.¶ Piſces differũt ingenio & ſagacitate,qa vt dicit Iſid.mu
gil eſt piſcis agilis,qui ita cito ꝙ ſenſerit inſidias piſcatoris , ita
cito a reti tranſilit,ꝙ volaſſe ab aſtãtibus videatur . Sic ſtatim
ꝙ piſcatoris diaboli inſidias videris eſſe paratas, vt in reti tẽta-
tionũ capiaris debes & ſtatim & velociter reſilire,de rebus cõ
trarijs cogitando,& ad partes reti oppoſitas euolãdo,vt ſi rete
luxuriæ tibi apponitur,retrocedere & euola ad abſtinentiam,
& huiuſmodi. Et ſicut rete multis anulis cõpingitur, ſic diabo-
li tentatio multis ſuggeſtionibus & inductionibus eſt cõpacta.
Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum.Prouer.1 .

De Murenis. *Cap. 70.*

1 MVRENA piſcis eſt tortuoſus,flexuoſus & mol-
lis,qui a gręcis dicitur myrena,pro eo ꝙ cõpli-
cet ſe in circulos. Eſt aũt propriũ murenę ꝙ ictu
fuſtis vix interimitur,modico vero guſtu feru-
lę protinus enecatur ſecũdũ Pli.l.32.c.2.& ſicut
dr̃ Iſid.teſte Plio.guſtu aceti in rabiẽ vertit. Sic
verè ſunt multi flexuoſi & delicioſi qui ictus fuſtis.i. graues ꝓ
mũdo labores optime ſuſtinẽt, ſerolã vero q eſt herba medici
nalis,licet guſtu aſpa & amara,vel acetũ.i.laborẽ tribulationũ
vel pnię ꝓ deo nequeũt , ſoſtinere , qa q̃uis iugũ Xp̃i ſit ſuaue
& on⁹ dñi ſit leue,ipſos tñ lædit mirabiliter atq; grauat. Labor
vero mũdan⁹ q̃uis ſit difficilis atq; dur⁹,ipſos non lædit,nec fa
tigat,vel moleſtat.Iſti ergo fortes ſunt ad ſuſtinẽdũ, pro mun-
do & pro carne grauia,debiles vero ad tolerãdũ ꝓ Chriſto ẽt
leuia, cũ tñ ipſi deberẽt dicere deo illđ pſ.Fortitudinẽ meã ad
te cuſtodiã.¶ Murenę fęt⁹ velociſsimè creſcit. Vñ Pli.li.9.c.23. 2
dr̃ ꝙ murena quocũq; mẽſe pit, cũ cæteri piſces ſtatuto pariãt
tpe.Sic filij diaboli in hoc mũdo celeriter in bonis tpalib⁹ ma
gni fiũt.vide ſupra in gñali.§.40.Vel dic cõtra luxuriã hoĩum
q oĩ tpe vacãt libidini,cũ alia aĩalia certo tpe vacẽt. ¶ Murena
licet,ꝑm aliquos aliqd in ſe cõtinet venenoſum , ſi tñ ſpẽbus & 3
aromatib⁹ cõdit,efficit cib⁹ dulcis.Sic verè licet hõ ſit veneno
ſus & periculoſus per peccatum,quando tamen per pęnitentiã
decoquitur,& cum virtutum aromatibus conficitur, tunc deo
& angelis cib⁹ dulciſsimus reperitur,quia ſicut dicitur Lu. 15.
Gaudium eſt angelis dei ſuper vno peccatore pœnitentiam
agente.¶ Murena ſecundum Iorath & ſecundum Ambroſium
nunquam concipit a ſuo ſimili,ſed a ſerpente quem ſibilo pro- 4
uocat & inducit.Licet ergo ſerpens de ſe ſit venenoſus , tamẽ
quia ante huiuſmodi coitum venenum euomit,ideo murena fę
tum concipit nõ venenoſum, ſerpẽti in nullo ſimilem, ſed ſibi.
Sed ſerpens completo coitu redit iterum ad venenũ . Murena
eſt beata virgo,quæ non concepit a ſuo ſimili,ſ.ab homine,ſed
potius ab ipſo deo & ſpiritu ſancto,qui tunc ſerpens dici pote
rat propter venenũ iuſtitiæ vel rigoris, ſed pro certo in iſta co
pula benedicta depoſuit ille ſerpẽs,ſ.deus,totum iſtud venenũ
.i.omnem iuſtitiam & rigorem, & ſic murena.ſ.beata virgo fę
tum nullo modo concepit venenoſum aut malitioſum,ſed po-
tius manſuetiſsimum & benignum.Ille autem ſerpens, ſ.deus
pater finaliter in die iudicij venenum ſui rigoris reſumet,quã-
do peccatores æternis ignibus tradet,ita ꝙ ille qui nunc vide-
tur veneno iuſtitiæ carere vitia diſsimulando , tunc apparebit
ipſis venenoſus vitia puniendo.Eſa.42.Tacui,ſemper ſilui,pa
tiens fui,quaſi parturiens loquar , diſsipabo , & abſorbebo ſi-
mul.Et ſicut ſerpens ſecundum Pli.lib.32.c.2. murenam ſibi-
lo prouocat ad copulam,ſic deus pater beatam Mariã ad Chri
ſti copulam prouocauit mediãte ſuo ſibilo Gabriele,qui illud.
Aue dulciſsimum ſuis auribus ſibilauit , quod bene figuratur
3.Regum 19.vbi dicitur quod poſt ignem venit ſibilus aurę te
nuis,& in ſibilo dominus,quia poſt ignem rigoris, venit ſibil⁹
Gabriel,quẽ aura.i.ſpirituſſanctus inſufflauit,qui nobis domi
num apportauit. Vel ſi vis dic ꝙ murenæ inter quas non ſunt
maſculi , ſed omnes fœmellę , & quæ concipiunt a ſerpente .
ſignificant quoſdam homines imbecilles,in quorum collegijs
& conſortijs nullus inuenitur maſculus.i.perfectus,ſcientific⁹
aut virtuoſus,qua propter cum non habeant qui ipſos impre-
gnet per doctrinam,ſolent a ſerpentibus.i.a diabolo & hæreti
cis conceptum quærere,legem & diſciplinam accipere , & ſe
ipſis ſubijcere,& in fide & morib⁹ cõformare.Nau.3. Ecce po
pulus tuus mulieres in medio tui. Iſta autẽ omnia in ſchiſma-
tis apparent,qui propter carentiam bonorum doctorum hære
ticis crediderunt.Patet etiam in ignorãtibus, fœmineis,& in-
ſufficientibus religioſis,qui propter defectum & carẽtiam bo
ni viri,quandoque ſerpentem.i.aliquem peſtiferũm,alienæ na
turæ.i.de alieno gremio in maritum.i.in prælatum ſolent elige
re,& ſe eius imperio ſubiugare, qui.ſ. in principio cũ aſſumi-
tur,ſolet venenum malitię deponere & ſe bonum & manſuetũ
fingere, loco tamẽ & tempore ſolet venenum ſuum reſumere,
& erga fœminas iſtas ſuam malitiam declarare . Iob 34. Re-
gnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Vi
de hoc ſatis plene infra libro.10.ca.vltimo de vipera . ¶ Mure- 5
na habet vitam in cauda,quia ibi percuſſa vel ea abſciſſa ſta-
tim moritur.Sic ſi caudam.i.mortis memoriã perdideris , diu
in ſtatu gratiæ viuere non valebis.Figura Leuiti. 22. vbi ani-
mal ſine cauda in ſacrificijs non valebat Eſaiæ 9. Auferet a te 6
dominus caput & caudam.Vel dic ꝙ cauda iſta eſt perfectio,
quia ſcilicet vita & perfectio cuiuſlibet eſt in finali perſeueran
tia,quæ per caudam deſignatur . Quia qui perſeuerauerit vſ-
que in finem,hic ſaluus erit.Matth.10.& 24.vnde illud Exitus
acta probat.Vnde ſi caput.i.iuuentus & principium vitæ ho-
minis percutiatur multis vitijs & peccatis,nõ propter hoc mo
ritur,nec propter hoc mortuus aut damnatus debet dici,nam
Paulus malè incepit,qui tamen benè finiuit . Vnde Eccleſia-
ſticis 7.Melior eſt finis orationis quàm principium. Sed ſi mu
rena in cauda percutitur.i.ſi homo delinquat in ſenectute ſua
& in fine vitæ,vel ſi cauda ſpei finalis pœnitentiæ & perſeue-
rantiæ ab eo abſcinditur,tunc mortuus poterit iudicari.Figu-
ra Leuitic. 22.vbi in ſacrificijs votiuis non ſufficiebat animal
quod aurem & caudam amiſerat.Sic ſuper altare paradiſi dño

nunquam

nunquam offeretur,qui aurem obedientiæ perdiderit, & can-
6 dam finalis perſeuerantiæ non habuerit.vnde Apo.9 Poteſtas
eorum in cauda ipſorum eſt. ¶ Murena fluuialis.i.lampreda,
non habet in toto corpore os neq; ſpinā,excepto ore. Os.n.tan
tum habet lapideū,totū reſiduum eſt carneū. Verūtamen cū il
lo ore oſſeo ita fortiter adhæret lapidi ſeu ligno, q vix euellit
vel aufertur.Sic ēt multi ſunt q in corpore vel in vita nō habēt
aliqd os alicuius firmitatis & conſtātiæ vel aliquā ſpinā .i. ali-
quē remorſum cōſcientiæ,ore tñ excepto.os n.ipſorum eſt for
te & oſſeū,q verba taliū ſunt fortia,notabilia,& ſeuera, ſed ꝓ
certo totum reſiduū,ſ.facta & mores, eſt carneum atq; molle.
ſolo.n.ore adhęrent lapidi.i.Chriſto,factis vero ab eo ſunt di-
ſiuncti.ad Titum.1.Cōfitentur quidā ſe noſſe deū, factis autem
negāt.Et tñ dicit Seneca q mirum eſt fortiter aliquid dici ab
7 hoīe mollitiē profeſſo.¶ Secundum Pli.li.9.ca.23. in Gallia ſe-
ptentrionali murenis oībus in dextera maxilla ſunt ſeptē ma-
culæ ſeu notulæ,ad formā ſeptētrionis, aureo colore fulgētes,
& hoc duntaxat viuentibus,quia cū aīa pariter extingūtur. Ta
les ſunt iuſti,quia.ſ.in ſeptentrione .i.in frigore tribulationum
poſiti,ſeptem notis ſeu ſtellis.i.ſeptē virtutibus ſeu donis inſi-
gniuntur,& ipſi dū vita gratiæ comes fuerit decorantur, ſign-
rati in illo filio hoīs Apoc.1.qui habebat ſeptem ſtellas in dex-
tera ſua.Dextera.n.iuſti eſt interior conſcientia,quæ pro certo
ſeptē ſtellas.i.ſeptē dona ſeu virtutes cōtinet, quibus in mūdo
rutilat atq; ſplēdet.Aduerte tñ q ſi vita grāe per peccatū mor
8 tale defecerit,ſtatim pro certo ſtellarum.i.donorum ſeu virtu-
tum ſeptenarius euaneſcit.¶ Murenę atrociter ſugēdo,ſolēt ho
minem affligere. Vn ēt Vædius Pollio damnata mancipia in
murenarū viuario poſuit, vt ea faceret miſerabiliter interire,
ſicut dicit Pli.vbi ſupra.Seneca ēt libro de clementia ad Nero
nem,iſtum Vędium valde vituperat,eo.ſ.q mureoas humano
ſanguine ſaginabat.Tales ſunt balliui & alij inferiores tyran-
ni,qui rapinis & exactionibus ſugunt ſanguinem .i. temporalē
ſubſtantiam aliorum.Iſtis ergo qui traditur,acerbē moritur,et
ab eis atrociter laceratur. Vel expone de detractoribus, quo-
rum os oſſeū eſt & durum.Vel de demonibus quibus tradūtur
9 damnatę aīæ cruciandę.¶ Pli.li.9.c.55.dicit.q C.Hirrus fuit il
le qui primus excogitauit reſeruatoria ſeu viuaria murenarū,
& ideo ille in cœnis triumphalibus Iulij cęſaris obtulit ſex mi
lia murenarum,ſed de hoc nihil ad preſens.

De Megari. *Cap.* 71.

1 MEGARIS piſcis eſt vilis in partib⁹ vbi capi
tur,ſalſus tamen et ad lōginquas partes delatus
dulcis & ſapidus ꝑꝑ raritatem ab incolis repe-
ritur,ſicut dicit liber rerum. Et iſtud nō ſolum
de iſto,imo ēt de multis alijs piſcibus eſt verū.
Per iſtos piſces qui minus valent recentes,q̄ ſic
ci,ug oſbcaot quidam qui parū in recētia iuuētutis proficiunt,
multum vero in ſiccitate.i.in ſenectutis tēpore boni fiūt.Pōt ēt
dici de quibuſdā qui in loco vbi nati ſunt, ſ.i patria ꝓpria nihil
valent,valeſq; vel ratione parentum,vel alias reputātur,qui ta
men in alienis & remotis partibus proficiunt ad maiora,& bo
ni atq; vtiles ęſtimantur.Luc.4.Non eſt propheta ſine honore
niſi in patria ſua. Vtile eſt igitur multis patriā dimittere, maxi-
mē cum dicat Sene.q omne ſolum patria eſt viro forti.

De Murice. *Cap.* 72.

1 MVREX eſt quoddā gen⁹ cōchyliorū, qd̄ inciſum
ferro lachrymas emittit purpureas.&c. Color mu
riceus ſeu purpure⁹ in ſola vena candida eſt i muri
ce,reliquū vero corporis eius ſterile eſt. Chariſſi-
mi vena cādida ſignificat purā,mundam & innocē
tē conſcientiā,color vero iſte purpureus ſignificat verecūdiā.
Iſtud igī: eſt verū,q purpureitas & rubor verecundiæ,a pura
& bona cōſciētia procedit,q a ꝑter iſtā venā,ſ.conſcientiæ pu-
ritatē,nō eſt dare in hoīe verecūdię roſeitatē. Quod bñ patet,
q a ex quo q s cōſciētiā & innocētiā ꝑdit,eo ipſo verecūdiā amit
tit.vñ aīæ peccatrici dr̄ Hiere. 3. Frōs mulieris meretricis fa-
cta eſt tibi,noluiſti erubeſcere. ¶ Murex ſolūmodo ſanguinem
purpureū ſemel emittit,nā in ipſa emiſſione vitā finit. Sic verē
Chriſtus ſemel ꝓ pctīs noſtris mortu⁹ eſt & ſemel ꝓ hoīe ſan-
guinē ſuū fudit. Qd̄ tñ de alijs reſuſcitatis nō ſic, q bis mortui
reperiūtur. Vel iſtud etiam pōt dici de martiribus, qui cū ſan-
guine vitam finierunt, & ideo ſemel pœnas ſoluerūt,quia poſt
mortem nunquā amplius doluerūt 2.ad Corin.11.Semel lapi-
datus ſum.Apoc.21.Abſterget deus oēm lachrymā ab oculis
eorum,& iam non erit amplius neque luct⁹,neq; clamor. &c.

De Muſculis. *Cap.* 73.

MVSCVLI ſecundum Iſidorum ſunt conchę, 1
quæ cum balena amicitiā dicuntur habere, eo
q eius cuti inueniuntur adhærere. Qui dicū-
tur muſculi quaſi maſculi,eo q oſtreæ eorum
lacte imprægnantur.& dicuntur gallicē moul
les,& ſunt illę quæ ſupra dictæ ſunt conchæ, q̄
ad ſimilitudinem nauis ſunt factę. Tales ſunt iuſti qui cum ba-
lena.i.cum Chriſtum amicitiam noſcuntur habere,& ei ꝑ cha
ritatem iugiter adhęrere,& oſtreas.i.ſimplices ſeculares lacte
doctrinæ ſuę impregare ſolent & replere. Cāt.4.Mel & lac ſub
lingua tua. Vide ſupra.ſ.de concha.

De Mure marino. *Cap.* 74.

MVS marinus ſm librū de natura rerum,ad ter- 1
rā exit, & fouea facta, ibidem oua ponit, ſicut
ēt dicit Plin.lib.9.c.19.qui.ſ.terra operiens, &
poſt trigenta dies rediēs foueam aperit,& pul-
los genitos ſecum ad aquā ducit, qui aliquan-
diu viſu carēt,ſicut gn̄raliter pulli oium aqua
tilium,& poſtea viſum recipiunt,ſicut ponit Pli.ibidem.c 51.
in fine. Mus iſte chariſſimi pōt mihi ſignificare religionē, vel
ēt prædicatorem. Illi.n.fœtus ſuos.i. ſubditos ſolent primo qñ
pariuntur.i.quando conuertuntur,parere in terra .i. in pœnitē
tia & aſperitate,& ponere in fouea.i.fundare in reuerentia &
humilitate,includere infra terrā.i.detinere in obedientiæ & di
ſciplinę capacitate, & ꝑ triginta dies qui conſtant ex denario
ter ducto,ipſos ibi dimittere.i.ipſos tenere in obſeruātia deca-
logi cū trinitatis credulitate, & ſic pro certo ibidem pulli illi
formabūtur per morum & virtutum honeſtatem, ita q ad ma
re paradiſi poterunt duci,nunc per contemplationis ſubtilita-
tem,poſt mortē vero ꝑ præſentialis adeptionis fęlicitatē,& tūc
acquirent perfectum viſum,quando.ſ.oculo ad oculum vide-
bunt diuinæ eſſentiæ claritatem. Iſta enim ſe habent per ordi-
nem in nouiter conuerſis,quia.ſ.primo debēt in pœnitentia &
humilitate fundari, in fidei & mandatorum obedientia ſerua-
ri,& tandem recepta vita gratiæ,in mari deuotionis balneari,
& ad cōtemplationem cœleſtium informari, vt ſic eis dicatur
illud pſal. In mari via tua,et ſemitę tuę in aquis multis. Vel dic
q mus qui filios ſuos in terra parit,ſed ipſos ad mare ducit, ſi-
gnificat vſurarios,qui filios ſuos hic in terra huiuſmodi pa-
riunt,& ipſos per mala opera ſecū ad mare inferni ducūt. Oſeę
9. Effraim ducet ad interfectorem filios ſuos. Vel poteſt dici de
pręlato, qui debet filios & ſubditos ſuos de terra. i. de amore
terrenorum tollere,& ad mare pœnitentiæ inuitare.&c. Vide
de vitulo marino in libro de animalibus, vbi inuenies ſimile
expoſitum multis modis.

De Muſtella maris. *Cap.* 75.

MVSTELLA maris ſecundum Ambro. more del 1
phini,dicitur fętus viuos de ventre educere, ipſos
tamen fętus,qñ videt inſidiantiū periculum, ſolet
iterum in ventrem recipere, quouſq; ad reſiſten-
dū ipſos viderit fortes eſſe. Vide ſimiles ſupra de
balena,& ſupra de Galaga, & expone ſicut ibi.

De Molli ſeu mullo piſce. *Cap.* 76.

MOLLIS piſcis eſt propter teneritudinē ſic vo- 1
catus. Dicitur autem ille piſcis oculorum aciem
hebetare,& q qui ipſo multum vſi fuerint, piſcē
olent. Talis eſt mollities deliciarum. Illa enim
oculos intellectus hebetat,& ſe vltra debitū exten
tes olere piſcem facit, inquantum ipſos piſces.i.carnales aſſi-
mari procurat, & inquantum odorem luæ famæ in infamiam
commutat. Patet de multis religioſis,qui quia viuunt delicio-
ſe,carnales creduntur,& olent piſcem,inquantum morem car
nalium imitantur. Ideo bene dicit Seneca epiſtola 27. q debel
landę ſunt ante omnia voluptates,quæ etiam ſublimia ingenia
rapuerunt.¶ Mollis piſcis comeſtus dicitur luxuriam minue- 2
re.ſecundum Iſidorum. Sic verē iuſti molles ſunt, miſericor-
des,& pij,& ſi per imitationē ſumuntur & comeduntur & in-
corporantur,certum eſt q eorum exemplo motus luxuriæ re-
frenantur.¶ Mollis,qui ab Iſidoro mullus appellatur, ſm eū- 3

dem ſi in vino necatus fuerit, vinũ illud potatum tædium vini facit. Sic verè chariſsimi ſi vinum in quo ſubmerſi ſunt impij .i. voluptates propter quas necati ſunt, & temporaliter & ſpiritualiter & æternaliter tribulati per aures biberimus & audierimus, pro certo timore timoris & damnationis territi, vinum delitiarum & voluptatum temporalium odiemus, ipſumq; tanquam periculoſum abhorrebimus, & exemplo præcedentium fugiem⁹, q̃a ſicut dicit Sene. Ruina pcedentiũ poſteros docet.

De Millagine ſiu miluagine ſecundum Plin. Cap. 77.

1 Milvago ſecundum Iſidorum li. 12. piſcis eſt q̃ ſi ſup aquã ſaltare vel volare viſus fuerit, ſignificat tempeſtatem. Sic verè chariſsimi maloru ſaltus, volatus & luxus, ſigna ſunt tempeſtatis æternæ. Iſti.n. ante tempeſtatem futuræ damnationis ſaltant in mundi proſperis & lętantur, ita q̃ futurum ſuũ & aliorũ periculũ ſuis lætitijs proſequuntur. Prouer. 16. Ante ruinã exaltatur ſpiritus. Et ſic loquitur Iob 21. vbi dicit, infantes eorum exultant luſibus, tenẽt tympanum & citharam, & gaudent ad ſonitum organi, ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt. Quod ẽt põt dici ad literam, quia vt cõmuniter neſcio quo naturæ iudicio fit q̃ vbi tẽpeſtuoſiſ triſtitia ſequi debeat, eo lætior & iocundior mens pcedat. Solet.n. contra tempeſtatem futuri damni, cor eſſe ſolito magis iocundum, vt rectè ſit futurę triſtitiæ certum ſignũ, iuxta illud Prouer. 14. Extrema gaudij luctus occupat.

De Monacho marino. Cap. 78.

1 Monachus marinus monſtrum eſt in mari Britãnico, quod in prima parte corporis figuram mentitur humanam, hoc excepto q̃ naſum non habet ab ore diſtinctum, ſed contiguum, pars vero extrema ſimilis eſt piſci. Hic igitur pro tanto monachus dr̃, quia caput ei⁹ cum quadã magna corona ad modum monachi nouiter raſi figuratur. Tales procul dubio ſunt monachi moderni, & quilibet religioſi mali. Iſti.n. monachi maris dicuntur, pro eo q̃ in mari ſeculi, pluſquam in religionis flumine conuerſantur mentaliter. pſal. In mari via tua. Iſti ergo non ex toto ſunt homines .i. ratione vtentes, imo pro certo pro magna parte ſunt piſces .i. molles, fluxibiles & carnales, quia pro certo licet in prima parte, ſcilicet in corpore, quod homini primo apparet, illi videanẽ homines eſſe, & coronam monachalem, in ſignum religionis gerere, in parte tamẽ poſteriori, ſ. in moribus & in vita, quæ ab eis poſtponitur, ipſos poteris piſces .i. carnales inuenire. Abac. 1. Facies hominis ſicut piſces maris. Nam naſum & os habent contigua: quia ſcilicet naſus ſuæ diſcretionis videtur ex toto eſſe circa os ſuæ gulæ & comeſtionis, quia ſcilicet quaſi totus ipſorum appetitus & ſenſus videtur ad gulam ordinari, & ad carnis delicias terminari. de quo ad Roma 8. Sapientia carnis inimica eſt deo. Vel poteſt dici de multis, qui in principio ſcilicet in iuuentute ſunt religioſi & monachi, in fine tamen & in cauda ſenectutis piſces ſunt .i. carnales delicioſi & mali. Et ſicut monachus marinus ſolet in mari ludere, & ludendo intuẽtes ad periculum trahere, ſic mali moderni monachi ſolent ſaltibus & luſibus choreare, & ſuis malis exemplis alios ad interitum inuitare. Contra quos Chryſoſtomus ſuper epiſtolam ad Hebręos dicit ſic. O monache qui debes lugere, quare rides? dic mihi vbi Chriſtus hoc fecit, bene enim fleuiſſe legitur, non riſiſſe. Vel ſi vis dic in bono q̃ boni monachi & religioſi debẽt eſſe marini per amaram contritionem, homines per rationem & diſcretionem, piſces in aquis manẽtes per miſericordiam & deuotionem, læti & ludentes per ſpiritualem conſolationem, & per diuinæ laudis exultationem. Eſa. 61. Gaudens gaudebo
2 in domino. &c. ¶ Monachus marinus monſtrum eſt, quod ſuper aquam ſolet ſaltare & ludere, & cum videt hominem in littore ſe ſuis luſibus delectantem, & in eum intendentem, ſolet amplius ludere & ſaltare. quòd ſi homo appropinquat ad eũ, appropinquat & ipſe, & ſi datur facultas, hominem rapit & trahit in profundum & comedit. Sic verè chariſsimi facit diabol⁹ in hoc mundo, volens enim homines in profundum peccatorũ & tormentorum deducere, ſolet primo ante eum per tentationes ludere, & multos falſos applauſus & delectationes ſuggerere, & per multas vias de vno ad aliud ſe transferre, vt ſic poſſit hominem ad complacentiam inducere. ſi vero videt q̃ homo ad eum appropinquet, in malis ſuggeſtionibus ſe delectando, & in malis cogitationibus immorando, tunc fortius inſiſtit & dulciores ſaltus mentitur & fingit. Sic ergo fit quòd vbi nõ aduertit, ſubito homo ad malum conſenſum rapitur, ad malũ opus trahitur, & tandem in profundum peccati per obſtinationem ſubmergitur, & ſic tandem in inferno crudeliter deuoratur. Ideo de diablo poteſt dici illud Prouer. 23. Ingreditur blãde, nouiſsimè autem mordebit vt coluber. Vel iſta poſſunt dici de iuuenibus ſaltantibus & ludentibus, tam viris quàm mulieribus, qui aſpicientes attrahunt ad peccatum, & qui quanto vident q̃ ab alijs aſpiciuntur, tanto vt magis placeant, ludere & ſaltare nituntur, & ſic ſæpe fit q̃ dato q̃ inſpicientes in principio nullam malam habuerint voluntatem, ex poſt tamen facto ad propinquandum peccato inducuntur, & finaliter in vitijs ſubmerguntur. Bene ergo Conſulit qui dicit Eccle. 9. Cum ſaltatrice ne aſsiduus ſis, ne forte pereas in efficacia illius.

De Monocerote marino. Cap. 79.

Monoceros maris, monſtrum eſt marinũ, quod in fronte cornu habet maximum, quo ſcilicet naues medias penetrat atque ſcindit, & hominum multitudinem deſtruit atque perdit. In hoc tamẽ humano generi prouidit natura, quia cum tardum animal creatum ſit, naues eo viſo poſſunt fugere, & a periculo ſe ſaluare, ſicut dicitur in libro de natura rerũ. Chariſsimi monoceros qui dicitur a monos quod eſt vnum, & ceras quod eſt cornu, quaſi habens vnicum cornu, poteſt mihi ſignificare Chriſtum, qui ſ. habet cornu potentiæ ſingularis. Cornu.n. ſuæ potẽtiæ vnum dicitur pro eo q̃ in genere ſuo ſingularis & vnica reperitur. Iſtud.n. ita magnum eſt q̃ naues .i. peccatores in mari huius ſeculi fluctuantes, ſolet rigore iuſtitiæ ſcindere, & homines ſ. peccatores & temporaliter & æternaliter perdere vel damnare. Quod vtique in iudicio potiſsimè apparebit, quando rigore ſuæ iuſtitiæ peccatorũ multitudo peribit. Iob 34. Perdet multos & innumerabiles, et regnare faciet alios pro eis. & in pſal. In ſpiritu vehementi conteret naues Tharſis. Et ſi vis dic quare peccator dicitẽ nauis. Sed quid? Pro certo in hoc prouidit humano generi natura naturans Deus, voluit enim q̃ iſtud animal eſſet tardũ, quia ſ. Chriſtus quantum ad executionem ſuæ iuſtitiæ valde eſt tardus, patiens & benignus, quia ſicut dicitur 2. Pe. 3. Patienter agit de⁹ nolẽs aliquem perire. quia ſicut dicitur Iob 35. Nunc aũt non infert furorem ſuum, nec vlciſcitur ſcelus valde. nunc.n. habet miſericordiam cũ iuſtitia, & ideo ſi iſtum monocerotem Chriſtum viderimus, fugiendi cornu iuſtitiæ ſuæ per pœnitẽtiam tẽpus habemus, & ſi voluerimus ipſum p penitẽtiã euadem⁹, & q̃ ad nos veniat, non expectabimus, ſed dũ durat miſericordiæ & dilationis ſuæ tarditas, fugiemus. Iſte eſt.n. qui habet cornu cum tarditate .i. q̃ habet ſeueritatẽ iuſtitiæ cũ miſericordiæ pietate. pſal. Exaltabitẽ ſicut vnicornis cornu meũ, & ſenectus mea in miſericordia vberi. Vel iſta poſſunt dici cõtra modernos iudices, qui dato q̃ habeãt cornu iudiciariæ poteſtatis, quo poſſit naues .i. male operantes ſcindere, corrigere, & punire, ita tñ ſunt hodie prolixi & tardi, q̃ naues .i. malefactores bene poſsũt fugere & euadere, & in malo ẽt gloriari. Vel põt dici de bonis iudicibus, qui dato q̃ ſint armati cornu .i. fortitudine et zelo iuſtitiæ (iuxta illud pſal. Exaltabuntur cornua iuſti) ita q̃ naues .i. peccatores p mare ſeculi vagantes, poſsint iuſtitia mediãte ſcindere, corrigere, & punire, non debent tñ vltra debitum pcipites eſſe, ſed tardè, deliberatè, põderosè & maturè procedere contra partes. vnde Seneca 3. Prouer. Deliberare vtilia mora eſt tutiſsima, omnis mora odio eſt, ſed facit ſapientiam.

De Narce ſiue torpedine. Cap. 70.

Narce ſecundum Ariſt. eſt piſcis qui tangentibus ſtuporem immittit, & mẽbra ẽt tãgentia ſtupefacit, in tantũ q̃ qñ piſcatur, etiã mediante linea & calamo ſtupor & inſenſibilitas, primo brachio, deinde toti corpori accedit. ita q̃ neceſſe ſit q̃ piſcator calamũ eijciat & dimittat. Et inde ẽ q̃ medicinæ ſtuporiferæ narcoticæ dicantur. Talis eſt mulier. iſta.n. eſt ſtuporifera, quia procul dubio omnem hominem ipſam tangentem, & ſocietatẽ ipſius frequentãtem, & ſibi incautè appropinquantẽ, ſolet ſtupefacere, & per mala deſideria ſtupidũ & inſenſibilem reddere, ita q̃ neceſſe eſt lineam .i. affinitatem qua media ſe contingunt, ſcilicet verba, colloquia, ioca, ſolacia & alia

& alia ſimilia dimittere, alias ab iſto ſtupore & ab iſto inepto amore non poterit ſe ſaluare. Et ſic talis mala mulier pôt dicere illud Zach. 12. Percutiam omnem equum in ſtuporē. Equū inquit. i. Inanroſum. Vel dic idem de quacunq; mala ſocietate. Vel dic de morte ſicut infra de torpedine.

De Nereidibus. Cap. 81.

1 NEREIDES ſecundum Plinium beluç ſunt marinç, quç toto corpore ſunt hirſutç, & aliquam ſimilitudinem habet cum homine. harum cum aliqua emori deberet, vt imitatricis conditionis humanæ, gemitus eius & planctus longe ab incolis audit' eſt, & côfeſſa eſt triſtitia (ſicut dicit) mortis neceſſitatem amarā eſſe mortalib'. Iſta belua pôt ſignificare malos diuites, qui procul dubio hirſuti ſunt diuitijs atq; pleni, & rerū temporalium vellere pręmuniti. Iſti. n. eum homine habent aliqualem imaginem, & non plenā, quia. ſ. non ex toto ſunt hoies. i. perſonæ rationabiles, imo pro patre ſunt beſtiæ. i. ſenſu & ratione carentes. pſal. Hō cum in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſſe iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Quid igitur? Pro certo tales quando veniunt ad mortem, valde triſtantur, & præ deſperatione planctus gemit' emittentes, & mortis non ſolum corporis, imo etiā animæ amaritudinem proteſtantur. Impij. n. qui deſperant de paradiſi ſorte, præ cæteris triſtantur in morte, & vltra modum timent mori, quando vident q' poſt mortem non ſunt requiem habituri. Ideo bene dicitur Eccl. 41. O mors quàm amara eſt memoria tua hoi iniuſto, & pace habenti in diuitijs ſuis. Quæ tamen viri boni non faciunt. in morte. n. nô timēt, ſed ipſam gaudenter expectant & recipiunt. Vnde Seneca. Mortem nunquā timeas, ſemper vero cogita. Vel iſta poſſunt dici de aia damnata, quæ morti æternæ ſe videns adiudicatam, merito triſtatur & gemit. Sap. 5. Intra ſe pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes. &c. Videntes turbabuntur. &c. Vide infra libro quartodecimo capitulo 63. §. 8.

De Nautili. Cap. 82.

1 NAUTILIUS ſeu nautiles, & ſecundum alios pompilos, ſm Plinium li. 9. c. 29. eſt monſtrū marinum, inter præcipua miracula, quod. ſ. Pli. ibidem dicit eſſe de genere polyporum. Vbi. n. alicubi per equora nauigare voluerit, totā aquam per fiſtulas de corpore euomit, & cū vacuatus fuerit, duo prima brachia ſurſum retorquens, membranā mire tenuitatis, q̄ ânter alas habet, loco veli ſurſum ad auras extendit, cum alijs aût pedibus per mare natat, cum cauda vero media loco gubernaculi ſeſe regit, & ſic per mare velificat atq; tranſit. Si vero cauſam timendi inuenit, ſtatim hauſta aqua vt magis ponderet, vela ſua depoſuit, & in equora ſe immergit. Sic verè quando hō de nullo dubitat neq; timet, tunc ſolet, iræ per mūdum, appetere & velle ad mundi negotia & delectabilia nauigare, & ideo tunc ſolet aquā deuotionis, gratiæ & compaſſionis euomere; & brachia laborum ſuorum ſurſum ad auras mundani fauoris extēdere, & velum cordis ſurſum per inanē gloriam erigere, & ſe ad oēm flatum diabolicæ tentationis exponere, & ſic dimiſſo pondere timoris diuini, ſolet per ſeculum remigare, & tunc de negocio ad negocium, de officio ad officium, de vitio ad vitium diuagari, ſicut ad litteram videm' de ſuperbis & vanigloriōſis, de quibus Ezechiel. 28. Eleuatum eſt cor tuū in robore tuo. Sed quid? Pro certo contrarium eſt quando homo eſt in aduerſitate, & quando eſt in triſtitia & timore. tunc enim ſolet velum ſuperbiæ deponere, brachia & amplexus affectuum ſuorum ad ſeipſum recolligere, aquam deuotionis & compunctiônis bibere, & iterum in mare. i. in pœnitentię amaritudinem ſe mergere, & ad profundum humilitatis redire, & ſic ſe à periculo liberare. Et ſic iſtud eſt verū q' magis (vt communiter) proficit aduerſitas quàm proſperitas, quia homo in aduerſitate per timorem retrahitur & ſaluatur, qui in proſperitate per vanitatē erigitur & laxatur. Ideo bene dicitur Prouerbio. 15. Per timorem domini declinant omnis à malo. Vel iſta poſſunt dici e conuerſo de bonis. Iſti. n. volentes velificare per contemplationem ad æterna, debent primo aquam mundanæ proſperitatis & peccati de corde & affectione ejcere per contemptū & abominationem, debēt brachia amoris & ampleaus ſurſum ad Deū & bona paradiſi extēdere per deſiderium & affectionem, debēt velum cordis ad flatum ſpiritusſancti erigere per ſuperiorum contemplationē, & ſic procul dubio poterunt per mare huius mūdi diſcurrere per bonam operationē, & ad porrò paradiſi pertingere per finalis gloriæ aſſecutionē. Eze. 1. Eleuauerunt cherubin alas ſuas. Si verò tunc aliquis timor peccati, vt potè inanis gloriæ ſibi accidat, aquam amarā contritionis bibat, & inferius in profundum mortis & maris inferni per côſiderationem & timorē ſe deflectat, quouſq; tentatione ſedata, iterū ad contēplanda cœleſtia reaſcendat. pſ. Si ſûſpero pēnas meas diluculo, & habitauero ī extremis maris.

De Orca. Cap. 83.

ORCA ſecundum Plin. monſtrū eſt maris, cuius imago nulla repræſentatione caprimi pôt, niſi q' eſt quædam moles carnis immenſç magnitudinis Hç beluç balenas graui odio perſequuntur, & dentibus truculentis irrūpunt in ſecreta earum inuadunt q; & fçtantes grauidas, & fœtus earū. Illum vero proprio pondere præſſe, ad flexum inhabiles, & ad repugnandum inertes, nullum refugij ſpē nouerunt, niſi in altū mare refugere, & ſe toto oceano defendere. Quibus malitioſç beluæ obuiantes, nituntur incautas occidere, aut in vada concludere, aut ſaxis illidere, ſicut dicit idem naturalis hiſtoriæ. lib. 9. c. 6. vbi dicit ſe vidiſſe orcam in portu hoſtieñ, ibiq; à Claudio principe eū militibus & nauigijs oppugnatam & captā, vbi ēt ait vnū e nauigijs & flatu belnæ ſubmerſum, & aqua oppuletum. Iſta poſſunt hiſtorialiter allegari, q' nō eſt dare aliquem ita magnum, nec ita fœlicē, aut diuitem, quin aliquem habeat inimicum, quia ſicut dicit idem Pli. Rerum naturæ nihil eſſe placuit ſine pari. Balena cum beluarum maxima orcā in mari inimicam inuenit à cuius impetu vix euadit & deuoratur q' fortes ſolent inimicos inuenire fortiſſimos, & q' ſicut dr Eccl. 5. Excelſo excelſior alius eſt. Et q' ſecūdum Seneca. Miſerrima eſt fortuna quç inimicō caret. Vel pôt dici q' natura naturans deus, ēt ipſis balenis maximis. i. mundi huius regibus, diuitibus & tyrannis, orcam beluā crudelem. ſ. mortem inimicum creauit. Cuius procul dubio imago diſſimilis omni rei & in potētia & in modo, quia ſicut dicitur Iob 41. Nō eſt poteſtas ſuper terrā quç comparetur ei. Iſta. n. iſtas beluas & magnas & paruulas, & pauperes & diuitēs grauidas, & iuuenes & antiquas ſolet inuadere, & contra eas ſecretè & ſubito irrumpere, & eas in vada. i. in anguſtias ſeculi includere, & ipſas ibidem ſaxis ſepulchri illidere & tenere, & quod plus eſt, ipſas facere vſque ad profunda maris inferni deſcēdere, ipſaſq; ibidem occidere æternaliter & modere. De iſtis ergo dicitur illud pſal. q' ſicut oues in inferno poſiti ſunt, mors depaſcet eos. Eſa. 27. Viſitabit dominus ſuper leuiathan ſerpentem tortuoſum, & occidet cetum qui eſt in mari. Vel balena poteſt ſignificare ſimplices, diuites, pingues diuitijs & pgnantes, qui ta tamen mūdi malitia ſagaces. Orca vero ſignificat malos baillíuos, aduocatos & officiales, & malitioſos tyrannos & principes, qui. ſ. propter execrabilem vitam ſuā alijs ſunt diſsimiles & deformes, & more maſſç carneæ viles, & inſenſibiles, & carnales. Sap. 2. Grauis eſt nobis etiam ad vidēdum, qm diſsimilis eſt alijs vita eius. Quid ergo? Iſti mali graui odio perſequuntur balenas. i. bonos ſimplices & inertes, & maximè quando vident ad defendendum debiles & imbecilles, & ad fugam & timorem faciles & veloces. Tales. n. ſolent inuadere, & ipſos in anguſtijs tribulationum & falſarum impoſitionum includere. Iob 7. Nunquid mare ſum ego, aut cetus, quia concluſiſti me carcere? Et carnes ſuæ temporalis ſubſtātiæ rapinis & exactionibus deuorarē, & eos ad mare paupertatis & miſeriæ effugare. vñ Prouer. 29. Viri ſanguinum oderūt ſimplicem. Sequitur. Abominantur impij eos qui in recta ſunt via. Vel pôt dici do diabolo, qui ſimplices de nouo ad religionem vel ad pœnitentiam conuerſos ſolet tentationibus impetere, & nunc in anguſtias paupertatis, nunc in vada luxuriæ, nunc in ſaxa. i. in duritiam cordis ipſos impellere, ita q' ipſi miſeriæ iœapertes, qui ad alta refugia orationis & côtemplationis neſciūt recurrere, qnq; deſperatione fracti, ad profundū maris inferni ſeu pcti ſolent recedere, vbi orca diabolus eis finaliter obuiās, ſolet eos in inferno deuorare crudeliter. Talibus ergo dicitur illud Sopho. 2. Væ q' habitatis funiculū maris gens perditorū. Vt ſic q; libet talis dicat diabolo illud Ionæ 2. Proiceſti me in profundū in corde maris. Vel dic q' ſimplices debēt diabolū & peccatū & occaſionē fugere, & ad profundū maris. i. ad amaritudinē côtritiæ recedere, & ſic ſe toto oceano defendere. &c. Vel dic q' oceao' eſt infern', quē p côſiderationē debem' intrare. &c.

De Oſtreis. *Cap. 84.*

1 OSTREA de genere conchyliorum ſunt, ſed ſupra de conchylijs & de cancris ſatis eſt dictum. Hoc ſolum attendendum eſt quod Seneca dicit ꝙ vt cõiter piſces teſta incluſi nullum habẽt ſenſum, ẽt vt ait, oſtreas nullos habent oculos. Sic verè illi q̃ in teſta duræ obſtinationis incluſi sũt vt cõiter oculis diſcretionis, ſenſo ẽt deuotionis & compaſsionis, priuantur, & in oĩb⁹ quæ ad ſalutem ꝑtinẽt hebetãtur. Vel ſi vis ꝑ teſtã intellige exterioris ſubſtãtię, tẽporalis velamentũ, & diuitiarum rude & improbũ veſtimentũ, q̃ q̃ habẽt, ſunt inſenſibiles, & ad bonum inhabiles & inertes. vñ illi sũt q̃ dicũt illđ Sa. 5. Nos inſẽſati vitã illorũ. ſ. bonorũ, ęſtimabam⁹ inſaniã.

PHAGRVS ſecũdum Iſidorũ idem eſt qđ dentex, qui fortiſsimos dentes habet, quibus quaſſat oſtreas, & piſces innocuos. Vide ſupra de dentrice, & vide ſupra in generali.

PERCA ſeu percis piſcis eſt fluuialis, varij coloris, curſu velociſsimus, ſpinis dorſo armatus, quibus horreos ab alijs piſcibus ſe defendit. &c. Vide ſupra de lucio.

De Pectine. *Cap. 85.*

1 PECTEN ſm Pli. li. 9. c. 33. piſcis eſt qui in mari recõditur, & in magnis frigorib⁹, & in magnis feruorib⁹. aerẽ. n. vult tẽperatũ piſcis iſte. Tales ſunt multæ ſimplices & fragiles pſonæ, q̃ indigẽt ſtatu tẽperato, q. ſ. nõ excedat nec in frigore aduerſitatis, nec in feruore proſperitatis, cito. n. in aduerſitate pereũt ꝑ impatiẽtiã, & in proſperitate ꝑ ſuperbiã & luxuriã. Vtile eſt ergo talibus imperfectis, ꝙ talibus exceſsiuis tẽporibus abſcondantur, & ꝙ occaſiones fugiant, vt ſaluentur. bene ergo dicebat Salomõ Prouer. 30. Nec diuitias nec mẽdicitatẽ dederis mihi, ſed victui neceſſaria. etc.

2 ¶ Pectines ſecundum Pli. li. 9. c. 33. ſunt piſces de genere cãcrorum, qui per ſumma equora veliſicant, ſaliuntq;, & extra volitant. Iſti igitur tam hyeme quàm ęſtate profundis maribus ſe abſcondunt, & magnos ęſtus & frigora fugiunt & dimittũt. Tales videntur eſſe ſuperbi, quia. ſ. ſolent diſcurrere, volare, & ſaltare, & ſe in mundi luſibus delectare. Iſti ergo non volunt ęſt⁹ aut frigora ſuſtinere, ſed in tẽpore & refrigerio viuere et manere. Iſti ergo videntur eſſe illi de quibus Iob 21. Gaudent ad ſonitum organi, ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.

De Pinna. *Cap. 86.*

1 PINNA piſcis eſt de genere concharum, corp⁹ rotundum habet. Mas & fęmina ſocialiter ambulãt. Hæc ad lunam ſe aperiens, parui piſcibus quaſi mortuã ſe exponit, qui protinus aſſultantes conculas eius intrant, quæ vbi ſe plenã piſciculis ſenſerit, ſubito ſe claudit, & apprehenſum quicquid intrauerat retinet & conſumit, cõiugiq; ſuo diuidit & exponit, ſicut dr̃ in libro de natura rerũ, ſicut etiã dicit Pli. li. 9. c. 42. Iſta poſſunt allegari de bono coniugali. Conſtat. n. ꝙ coniuges ſocialiter debent viuere, & illud qđ vnus acquirit, debet alij cõdiuidere, & oĩa alter alteri cõicare & diſtribuere. Qđ ẽt de bonis religioſis & de bonis ſocijs debet eſſe verũ. Exemplo Dauid, qui prædam Amalechitharum ſocijs ſuis æqualiter diſtribuit, & eã q̃ præſentibus & remanentibus ad ſarcinas diſpenſauit, ſicut dicitur 1. Reg. 30. vñ Act. 3. Erant eis oĩa communia, & diuidebatur vnicuiq; prout op⁹ erat. Vel iſta poſſunt dici cõtra fallaces & proditores, qui. ſ. ſimplicibus ſub ſpecie boni ſolent ſe & ſecreta ſua aperire, ſe eis offerre & exponere, & ꝑ falſas promiſſiones, familiares adiutores & amicos ſe ſuperficialiter exhibere. Quod totũ faciũt, vt alij cõcepta in ipſis fiducia poſſunt ſocietatem & familiaritatẽ eorũ intrare, vt per obligationes & falſos contractus, illos poſsint retinere, & carnes ſuæ hæreditatis, & ſubſtãtiæ deuorare, ſicut ad litterã videmus de vſurarijs, & aduocatis, & alijs fallacibus adulatorib⁹ & amicis. Quod ẽt de malis mulieribus videmus, quæ ad hoc ſe fauorabiles oſtẽdunt, & ſe & ſua in principio exponunt, vt fatuos attrahant, & ſpũaliter occidant. Exemplo Dalilę, quæ Sanſoni ſe expoſuit et apuit, & ſic eũ ꝑdidit & decepit. Nã breuiter hoc eſt verũ ꝙ ſi quis ad tales deceptores & deceptrices intrauerit, & ſecis commiſerit, ita ab ipſis illicietur & irretietur ꝙ eõ voluerit non exibit. Prouer. 2. Oẽs qui ingrediuntur ad eã non reuertentur, nec apprehendent ſemitas vitæ. Vſurarij ẽt poſtquam pauperes incloſerint, & in ſuis cõtractibus inuoluerint, claudunt ſe, eis nihil amplius dando, & deuorant eos exhęredando, dicentes. ſ. illud Matthæi 5. Amen dico tibi, non exibis inde donec reddas nouiſsimum quadrantem. Vel generaliter iſta poſſunt dici de diabolica tentatione. Diabolus. n. in principio late ſe aperit & exponit, & viam latam diuerſorum delectabilium vniuerſis oſtendit. Cum vero quis intrauerit, ipſum per mentis obſtinationem, & per malam cõſuetudinem taliter retinet & includit, ꝙ viam exeundi per pœnitentiam ſibi tollit, & ipſum tãdem in inferno deuorat & cõſumit. Figura de Iahele Iudicum 4. quæ Siſare oſtium aperuit, & eum ad intrandum inuitauit, & ei lac vt dormiret propinauit, quẽ ſibi retinuit & occidit. Sic diabolus, mala mulier, vel vſurarius. &c. Allega vt ſupra, vide figurã de Iahele expoſitam libro de animalibus titu. de aranea.

De Porco marino. *Cap. 87.*

PORCVS marinus ſeu ſuillus, ſicut dicit liber rerum, eſt piſcis in magna parte porco ſimilis, habet enim carnes pingues, & linguam abſolutam, vt porcus, ſed voce deffetũt. Hic etiam more porci in fundo maris fodiendo arenam, cibum quęrit. Sic verè carnales & delicioſi porco ſunt ſimiles per vilitatẽ, ſicut porcus ſunt pingues per carnalitatem. Linguam habent vt porcus per immundam loquacitatem, & in terræ arena. i. bonis terrenis quærunt cibum diuitiarum vt porcus per auaritiam & cupiditatem, & hoc in profundo maris peccati per omnimodam iniquitatem. Matth. 25. Abiens fodit in terram, & abſcõdit talentum ¶ Porcus marinus ſecundum Plin. habet ſpinas venenoſas in dorſo, quarum pũctura valde cruciat, ſed fel illius remedium eſt. Sic uerè contra puncturas detractorum & iniuriantium iracundorum, remedium eſt ad patientiam fel triſtitiæ, quam in corde primo ſubſtinent ipſi mali, patientes. n. fertur huiuſmodi punctura, quãdo homo cogitat ꝙ ipſi primo dolore felleo cruciantur. vnde & Seneca dicit quòd huiuſmodi dolori remedium eſt patientia. 1 a

De Pungitiuo. *Cap. 88.*

PVNGITIVVS eſt omnium piſcium minimus habens pungẽtes pinnulas, propter quos dicitur pungitiuus. Eſt enim piſcis quibuſdam maculis variatus. Iſtum piſcem vulgus ſine coitu naſci dicit, & quod plus eſt, matrem aliorum piſcium ipſum vocat. Dicunt enim quòd ſi ſtagnum nouiter fiat, vbi nulli ponantur piſces, quòd primo anno ibi pungitiui inueniuntur, & ſecundo anno multorum piſcium genera ex ipſis propagabuntur. Chariſsimi piſcis iſte ſignificat Chriſtum, qui ꝓcul dubio minimus fuit in incarnatione per humilitatẽ, dicens illud pſal. Ego autẽ ſum vermis, & nõ homo, opprobrium hoium, & obiectio plebis. Pũgitiuus vero erit in iudicio per ſe ueritatẽ, quãdo. ſ. ſicut dicitur Apoca. 1. In ore habebit gladiũ bis acutum. Quid ergo? Iſte ſine coitu virilis ſeminis fuit conceptus, & in ſtagno nouo vteri virginalis vel nouæ ſponſæ eccleſiæ fuit natus. Et ꝙ plus eſt, iſte mater aliorum dicit̃ pro eo ꝙ cętus fidelium ab ipſo fuit in eccleſia propagatus. Conſtat enim ꝙ Chriſtus ſine ſemine natus fuit; & ꝙ in ſtagno nouę eccleſię fideles genuit & concepit, dicens illud Eſa 66. Nunquid ego qui alios parere facio, ipſe nõ pariam? dicit dominus. quaſi dicat, ſic. Vel dic ꝙ pũgitiuus eſt vir humilis, qui in religione proprio motu ſine coitu laboris alterius naſcitur & cõuertitur, a quo poſtmodum multi alij in fide & moribus generãtur. vnde apoſtolus. Filioli mei quos iterum parturio donec formetur in vobis Chriſtus. 1

De Purpuris. *Cap. 89.*

PVRPVRAE ſicut dicitur in libro de natura rerum, conchæ ſunt, quæ colorem purpureũ & roſeum ſaliuando emittunt. Iſtę autem intra annũ totam magnitudinem ſuam complent, et ſi amplius creuerint, nihil ad colorem emittendum amplius valent. & ideo teſte oĩs franguntur, ne plus debito creſcant. Chariſsimi iſtæ conchæ poſſunt ſignificare prædicatores & doctores, qui de ore ſolent ſaliuare illum precioſum liquorem ſapientiæ & doctrinæ, quo peccator per verecundiam purpuratur, & quo iuſtus per honeſtam apparentiam colorat̃. Sed quid? Procul dubio ad hoc vnũ eſt neceſſariũ, ne. ſ. nimis creſcant in diuitijs & delicijs & honoribus hui⁹ mũdi. Sicut. n. 1

videmus ad oculū, quando aliquis in temporalibus augmentatur, in ſaliuando & purpurando.i.docendo & prędicando impeditur. Et ideo dominus Apoſtolis & ſanctis prædicatoribus, teſtam corporis & tēporalis ſubſtātiæ per tribulationes fregit, & eos ab huiuſmodi cremento impediuit, & ſic ipſos ad prædictū officiū habiles reddidit, & efficit. Videmus.n. ad litterā de iſtis mendicantibus, ꝙ dum ſunt in ſuo debito cōplemento, docēt, prædicant, & per deuotionem & orationem ſaliuant. Si vero per diuitias & ꝓlaturas creuerint, ſtatim hæc oīa ſibi ceſſant. Igitur vtile eſt ꝙ Deus homines & deuotos & doctos a talibus crementis impediat, & ꝙ per tribulationes ipſos aliquotiens frangat, vt ſic eos per orationem & per doctrinam ſaliuare doceat & inſtruat. vnde Eccle.32. Operatur in diſciplina, &
2 quærit requieſcere, laxa manus illi, & quærit libertatem. ¶ Purpurę conchę marinæ ſi in aqua dulci ponantur, necantur, ſemineces vero mari redditę reuiuiſcunt, vt dicit Pli.lib.9.c.37. Sic verè eſt de multis religioſis, teſteis, duris & groſsis & vilibus pannis more concharum indutis, qui.ſ.in mari religionis & pęnitentiæ viuunt per gratiam & deuotionē, inde vero ad aquas dulces conſolationis mundanę extracti, & mūdi negotijs implicati, faciliter moriuntur per gratiæ amiſsionem, quidato tñ ꝙ nō ſint ſemineces.i.dato ꝙ aīa ſit iam mortua per peccatum, & non reſtet niſi ꝙ corpus moriatur, hoceſt dictu ꝙ non ſint in peccato, dum tamen adhuc viuant in humanis, ſi mari pœnitētiæ reſtituantur, ſemper viuificantur per gratiam & ſanantur. Sap.14. Tranſeuntes mare per ratem liberati ſunt. pſal. In via tua viuifica me. ¶ Pli.ibidē, purpurę conchę captę poſſunt ea-
3 tra mare quinquaginta diebus viuere ſola ſua propria ſaliua. Iſtę autem malis odoribus faciliter ſolent mori, Chariſsimi ſaliua quæ de ore emittitur, ſignificat orationem. Vel ſaliua iſta quæ eſt lachryma purpurea, ſignificat verecundiam, compunctionem, & lachrymationem. Iuſti igitur ſunt iſtę purpurę quibus ſua propria lachrimatio, ſaliuatio & oratio, eſt ſpiritualis vita, iuxta illud pſal. Fuerunt mihi lachrymę meę panes die ac nocte. Iuſti.n.in vita, ſua tali ſaliua, dum ſunt capti in corpore, poſſunt diu ſpiritualiter viuere, & vſque ad quinquageſimum diem.i. vſque ad iubileum æternæ requiei perſeuerare, dum tamen a fętore peccati, qui iuſtos occidit, ſciant legitime
4 præcauere. ¶ Purpura ſm Pli.vbi ſupra, linguam habet magnitudine digitali, ita acutam & duram, ꝙ reliqua conchilia perforando paſcitur. ſub lingua autem eſt illa vena. vnde liquor precioſum euomitur. Talis eſt prędicator, quia.ſ.lingua eius et loquutio debet eſſe ſeuera & dura, & ad penetrandū duros & obſtinatos acuta. Vena aūt ſaliuę.i.bonæ doctrinæ ibi debet latere, qua.ſ.prædicādo poſsit per virtutes alios purpurare. Cāt.4. Mel & lac ſub lingua tua. Vel dic ꝙ talis eſt detractor, cuius lingua eſt acuta & dura & eius ſaliua.i.eius locutio carnalis & rubea. pſal. Lingua eius gladius acutus.

De Pauo marino. *Cap. 90.*

PAVVS piſcis eſt ſecundum Iſidorum a pauo-
1 ne aue ſic dictus, eo ꝙ ei ſit ſimilis in colore, dorſo.n.& collo ſimili colore pictus eſt. Tales ſunt ſancti, qui Chriſto pauoni volucri cęleſti fuerunt in moribus conformati, iuxta illud Matth.5. Eſtote perfecti ſicut & pater veſter perfectus eſt. In collo.n.eorū.i.in ſpe ſurſum erecta, in dorſo et illorum.i.in patientia omnibus obiecta, colores virtutū & perfectionum apparuerunt quibus ipſi ſancti coram Deo & hominibus reluxerunt Eze.16. Sūpſiſti veſtimēta tua multicoloria.

De Perna generis concharum. *Cap. 91.*

1 PERNA ſm Andelinum eſt quod inter concha naſcitur oſtreorum more, & inter conchas veſcitur, vellere nobiliſsimo fuluo nimis & rutilo, vnde conficiuntur precioſę veſtes.ſ. pepla & ornamenta tam virorum quàm mulierum. Chariſsimi conchę quarū veſtis eſt teſta dura, deformis & hiſpida, pōt ſignificare religioſos, qui in colore habitus debent eſſe humiles & deformes. Pernę vero poſſunt ſignificare quoſdam diſſolutos & curioſos, qui.ſ.inter conchas.i.inter alios religioſos de bonis eccleſiæ viuentes, non eiſdem in habitu conformantur, ſed precioſis veſtibus & in colore & precio ſtatum ſuum decentibus, ab ipſis diuerſificantur, & lana fului coloris multotiens induuntur, ita ꝙ iam non piſces, ſed beſtię, iam non religioſi, ſed milites eſſe videntur, Vnde Ber.in perſona ſaluū dicebat. Habitus noſter (quod dolens dico) non eſt hodie humilitatis ſed vanitatis. Miles.n.& monachus ſibi de eodem panno chlamydem & cucullam partiuntur. Vel dic ꝙ inter conchas .i.inter duros & teſteos peccatores inueniuntur qñq; aliqui ſeculares ſingulariter boni, qui velleribus virtutum interius, & velleribus diuitiarum exterius ſunt induti, & fulgore honeſtæ apparentiæ variati. Pſal. Aſtitit regina a dexteris tuis, in veſtitu deaurato. Vel ſi vis vide ſupra in littera A. de vellere aureo piſce, & capone ſicut ibi.

De Phyſetere. *Cap. 92.*

PISCIS ingens eſt quem ſm Solinum indi no- 1
minant phyſeterem, & vt dicit Pli. eſt in illa parte oceani quæ galliam reſpicit. Et eſt piſcis tantæ altitudinis, vt extollens ſe ſuper fluctus, ingentis columnæ ſimilitudinem proferat, altiorque nauium velis deluuium aquarū euomit & eructat, ita vt ſtupefaciat fluctuantes. Pli.autem li.9. ipſum vocat phyſetera. Iſtud vidi applicatum ad beatum Auguſtinum & alios excellentes doctores. Iſti.n.eccleſiæ columnæ & fortiſsimę fuerunt, intantum ꝙ vela in mari fluctuantium nauium.i. alta ingenia Philoſophorum & mundi ſapientium præcelluerunt, & ideo fluctus doctrinæ & ſcientiæ tantos ad irrigandum eccleſiam emiſerunt, ꝙ fluctuantes Philoſophos paganos & hæreticos in ſtuporem & miraculum conuerterunt. pſal. Eleuauerūt flumina vocem ſuam, eleuauerunt flumina fluctus ſuos. Mirabiles eleuationes maris, mirabilis in altis dominus. Vel ſi vis illa poſſunt dici de altis mundi diuitibus, officialibus, & pręſidibꝰ, qui quāuis a natura ſint piſces.i.de humili plebe, ita ꝙ in mari amaritudinis & laboris naturaliter in baſſo ſtatu debeant currere, ipſi tñ hodie per ſuperbiam eriguntur, & fauente fortuna intantum extolluntur, ꝙ etiam ipſis altis velis.i. ipſis nobilibꝰ & principibus in honoribus adęquantur, ita ꝙ iam iſti eſſe colūnæ patriæ videntur. Nume.16. Multum erigimini filij Leui. Et quod plus eſt, ab iſtis tot fluctus tribulationum, cōminationum & iniuriarū, pomparum & iactātiarum, ſuper alios emittuntur, ꝙ non mirum ſi iſti a cunctis nauigantibus.i.a cunctis ſimpliciter viuentibus timeantur Matt.14. Nauicula in medio mari iactabatur magnis fluctibus. Vel dic ꝙ iſte piſcis ſignificat diabolum, qui contra naues.i. contra iuſtos per ſuperbiam erigitur, & ſicut columna contra ipſos taliter confirmatur, ꝙ fluctibus tribulationum & tentationum ipſos ſubmergere in profundum peccatorum molitur, propter quod iuſti non immerito conturbantur. Vel iſte ſignificat quemlibet virum iuſtum, qui per contemplationem ſurſum erigitur, & ſicut colūna per conſtantiam firmatur, & fluctus orationis prędicationis & deuotionis de ore eructat, quibus ipſos mundi nauigatores dæmones ſtupefacit & turbat. Eſa.41. Aperiā in ſupremis montibus flumina. & Io.7. Flumina de ventre eius fluēt aquæ viuæ.

De Plataniſtis & quibuſdā vermibus quos alij ſtachios, alij ſtacias, Albertus autem facias appellat, quanquam Pli. quem allegat, nullū eis nomen tribuat. *Cap. 93.*

PLATANISTAE ſm Pli.lib.9.c.15. beluæ ſunt
in Gange fluuio Indię, roſtrum habentes vt del- 5
phini, & caudam habentes quindecim cubitorum. His ſocię ſunt beluæ quas ſtāchios vocant, brachijs binis, quibus tantas vires eſſe dicunt, vt elephantes ad potum venientes, morſibus infeſtent, & eorum promuſcidas abſtrahant atque rumpant. Sic verè in flumine deliciarum huius mundi latēt plataniſtæ, ideſt diaboli & ſtachij.i. mali tyranni eorum ſocij, a quibus proculdubio elephantes. i. iuſti diuerſimode grauantur, & per tentationes & tribulationes multipliciter infeſtantur. Prouer.28. Viri ſanguinum oderunt ſimplicem. Vel poteſt dici de auaris, qui in flumine deliciarum & diuitiarum manentes, quamuis ad ſuperfluitatem habeant, tamen dolent quando alij eis communicant & participant, & quando aliquid de aqua ſui fluminis elephātes.i.pauperes ſecum portant, quanquam ſuę diuitiæ pluribus ſufficerent & valerent. Quod etiā de inuidis videmus, qui flumina, i.bona communia ſibi volunt appropriare, & alios ſolēt inuadere & moleſtare, ſi ipſos viderint approximare, vt ſic ſoli tanquam domini poſſint gloriari in communibus & gaude- 6
re.

re.Iſta maximè patent in monaſterijs & collegiſs, & etiam in
communitatibus villarum, in quibus ſemper eſt inuenire ali-
quas magnas beluas quæ ſe reputant dominos. Et ideo intrare
volentes in eorum collegium & congregationem, vel de aquis
ſuorum beneficiorum auctoritate apoſtolica, vel alias, iuſte ali
quid aſſumere volentes, mordent atrociter & impugnant. Cō-
tra quos dicitur Ezec.29. Ecce ego ad te draco magne qui cu-
bas in medio fluminum tuorum, & dicis, meus eſt fluuius
& ego fecit meipſum.

De Polypo. *Cap. 94.*

1 POLYPVS ſm Iſidorū li.13. idem eſt qđ mul-
tipes. Et eſt piſcis quaſi de ſimilitudine ſepiarū,
habet.n. multos pedes.ſ.octo, quos habet ſquamo
ſos & poroſos, & inde eſt ꝙ ſcopulis & lapidib9
ſupinus & auerſus fortiter adhæret, ita ꝙ exin-
de vix amouetur, niſi cum aliquis fœtidus odor
ipſius naribus applicatur, ſicut etiam dicit Pli.li. 9.c.29. Ta-
les ſunt mundi diuites, quia pro certo iſti pedes affectuum &
deſideriorum multiplices habent, quibus pro certo lapidibus
& ſcopulis.i. rebus inſenſibilibus nimis hæret. Et ideo iſti auer
ſi dicuntur hęrere, quia pro certo conuertendo ſe ad diligen-
dum mundi bona, neceſſario a deo ſe auertūt. Nullus.n. ad vnū
extremum conuertitur, quin a reliquo ſe auertat. & iſtud eſt to
tum peccatum quod eſt in adhæſione & dilectione terrenorū,
quia.ſ. ibi auertitur mens a bono incommutabili, & conuerti-
tur ad bonum commutabile. Prouer.1. Auerſio paruulorū in-
terficiet eos. Sola.n. iſta auerſio peccatum eſt 3. Reg.11. Iratus
eſt dñs Salomoni, eo ꝙ auerſa eſſet mēs eius a dño. Quid vltra?
Procul dubio planum eſt ꝙ iſti ab iſta adhęſione & a terreno-
rum dilectione nequeunt ſeparari. Et ideo piſcator deus odo-
rem fętidum.ſ. mortem eorum naribus applicabit, & ſic iſtos
ab iſtis ſcopulis ſeparabit. Vel per lapides intellige nepotes in-
ſenſibiles & ignorantes prælatorum, quibus per nimium affe-
ctum adhęrent, intantum ꝙ a deo propter hos ſe auertūt. Alle
ga ſicut ſ.c.58. de Chylone. Vel dic ꝙ dato ꝙ aliquis vt a Deo
auerſus, & ſcopulis bonorum terrenorum & honorum & ad-
hęrens & conuerſus, ita ꝙ per aliquem prædicatorem nequeat
ſeparari, ſi tamen applicetur ei res fętida.ſ. mors & corruptibi-
lis carnis & mortis conſideratio, ſeparabitur, & ad Deum con
uertetur. Amos.4. Aſcendere feci putredinem caſtrorum ve-
2 ſtrorum in nares veſtras. ¶ Polypus quicquid pedibus appre-
hendit, faciliter voluit, & habet brachia fortiſsima, intantum
ꝙ ſi hominem incautè ſuper nauem ſtātem viderit, ſi brachijs
ad collum eius iactis apprehendit, ipſum faciliter detrahit, &
ſubmergit, nec ipſum dimittit donec velut gladio brachia ſibi
ſciderit. Vnde etiam Pli.lib.9.c.30. ait ꝙ negant vllum atrocius
eſſe animal ad conficiendum hominem in aqua. Talis eſt dia-
bolus, quia pro certo iſte tantæ eſt poteſtatis, ꝙ faciliter voluit
ad malum, & de bono propoſito diuellit omnem hominem cui
ſe applicauerit ad tentandū, niſi ſit dominus qui defendat. Nō
eſt.n. poteſtas ſuper terram quæ comparetur ei, ſicut dicitur
Iob 41. Iſte.n. fortiſsima habet brachia, quibus.ſ. homines am
plexatur. Et iſta procul dubio nihil aliud ſunt quàm malę ſug-
geſtiones, blandę delectationes, fallaces inductiones, & fortes
tentationes. Si quis enim incautè de naui eccleſiæ vel religio-
nis, vel de ſtatu gratiæ ad mare mundi & ad bona temporalia
deſcendens, brachijs iſtis ab iſto inſidiatore amplexatus fuerit,
niſi cito ipſa a ſe abſciderit, cito per malum conſenſum ad pec
catum trahetur, & per mala opera in profundum vitiorum trā
ſibit, & tandem ab eo in inferno deuorabitur, & peribit. pſalm.
Inſidiatur vt rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit
eum. Vel dic ꝙ polypus eſt mala mulier, quæ ad votum ducit
& voluit hominem cui adhęſit. Illum.n. quem prædictus bra-
chijs vel etiā corporalibus amplexibus & applauſibus ample-
xata fuerit, ſolet taliter detinere, ꝙ a ſtatu diuinæ gratiæ & mū
dani honoris ipſum ſolet detrahere & mouere, & in mari pec-
cati vel etiam in amaritudine paupertatis ipſum ſubmergere
vel necare, & carnes ſuæ temporalis ſubſtantiæ totaliter deuo-
rare, niſi forte a principio homo prompt9 fuerit ipſum a ſe reij
cere, & truncare. & ſic dicitur Eccl. 7. Inueni mulierem mor-
te amariorem, quæ laqueus venatorum eſt, & ſagena cor eius,
vincula ſunt manus eius. Et ideo bene conſulitur Eccleſiaſ.25.
vbi de mala muliere dicitur. A carnibus tuis abſcinde illā ne
te abutatur. ¶ Polypus quando natat, ſemper obliquus ince-
3 dit & habet caudam bifurcatam, cum quadam fiſtula in dorſo,
quam quandoque ad dexteram, quandoque ad ſiniſtram mo-
uet, quando natat. Sic ſunt fallaces & proditores, obliquè.n. &
non rectè incedunt in actibus ſuis, cauda.n. ſuæ intentionis &
finis bifurcata eſt, quia.ſ. vnum prætendūt apparenter, & aliud
intendunt latenter. Fiſtulam etiam habent, quia.ſ. fiſtula dul-
cium verborum & attrahentium in talibus ſemper viget. Fi-
ſtulam ergo blandorum verborum & attrahentium ſolent di-
uerſimode vertere & flectere & nunc ad partem dexteram ap
parenter, nunc ad ſiniſtram latenter mutare, vt ſic nūc vnum
nunc aliud fingendo, poſsint ad executionē intenti operis trāſ-
natare. vt ſic de falſo & malitioſo homine intelligatur illud Ec
cle.1. Girat ad meridiem, & flectitur ad aquilonē, luſtrans vni
uerſa, in circuitu pergit. ¶ Polypus caput habet duriſsimum, 4
ſm Pli.li.9.c.29. Inquit.n. ꝙ polypi natant obliqui in caput qđ
prædurum eſt. Carnes etiam cum ſenuerit habet duras, ita ꝙ
quando comeditur, neceſſe eſt ꝙ carnes eius vt teneriores fiāt,
fortiter verberentur. Sic verè mali & obſtinati ita ſunt in capi
te mentis in ſuis vitijs indurati, ꝙ nunquam ad Deum poſſunt
dirigi vel conuerti, nec per ſpiritualiam comeſtionem & præ-
dicationem in corpus ſuum myſticum commutari, niſi a Deo
per tribulationem, vel a prælato per correctionem fuerint ver
berati, quia ſicut dicitur Eſa.28. Vexatio dat intellectum. ¶ Po 5
lypus carnibus cancrorum & concharū veſcitur, & in cauer-
na vbi iacet, de ipſis aggregat, & quicquid poteſt, ad ſuum cu-
bile comportat, & ideo locus eius per tales conchas deprehen
ditur, qñ earum multitudo mortua alicubi reperitur. Dicit ta-
men Ariſto. ꝙ quando quicquid in ipſis idoneum eſt comede-
rit, teſtas extra cauernā eijcit, & cum ipſis piſciculos venatur,
& eos deuorat & conſumit, ſicut etiam dicit Pli. vbi ſupra. Iſta
poſſunt dici cōtra auaros, vſurarios, & raptores, quia pro certo
iſti cancros & conchas.i. pauperes & ſimplices deprædantur,
& ipſorum carnibus.i. eorum temporalibus ſubſtantijs ſatian-
tur, & cauernas ſuas & domos inde replentes, ſibiipſis de ipſis
bonis eorum lectum.i. quietem & ſolatium operantur. Nau.2.
Leo cepit ſufficienter catulis ſuis, & mactauit leęnis ſuis, & im
pleuit prędа ſpeluncas ſuas, & cubile ſuum rapina. Si igitur vis
ſcire vbi eſt cauerna polypi, vide vbi inuenies teſtas conchy-
liorum.i. bona & poſſeſsiones pauperum aggregatas, ſic.n. co-
gnoſces ꝙ illa eſt domus talium tyrannorum, ita ꝙ poteris di-
cerę illud Iob 18. Hæc ſunt ergo tabernacula iniqui, & iſte lo-
cus eius qui ignorat Deum. Quid ergo? Pro certo illi illud qđ
ſibi melius eſt, retinent, illud vero quod nihil valet.ſ. bladum
& vinum corruptum, piſciculis.i. pauperibus ſub ſpecie mutui
eijciunt, & ſic eos ſibi obligantes, ipſos tandem decipiunt, ca-
piunt, & cōſumunt. Patet ad ſenſum, quia iſti bonum vinum &
bladum nolunt mutuo dare, ſed potius retinere vel vendere: il
lud vero quod nihil valet, mutuo dant, & cū illo pauperes ca-
piunt, exhęredant, atq; grauāt. Vnde iſti ſunt qui dicūt Amos,
8. Poſsideamus in argento iuſtum, & pauperem pro calciamen
ris, & quiſquilias frumenti vendamus. ¶ Polypus ſolus inter pi 6
ſces molles in ſiccum exit, vt dicit liber rerum. Eſt.n. polypus
piſcis extra aquam diu viuens, & quādoque pro paſtu de aqua 8
ad ſiccum tranſiens, & multis malitijs & ingenijs cibum quæ-
rens, ſicut de quodam exemplificat Pli.li.9.c.30. qui per arbo-
rem. virta ſepem noctu tranſibat, & piſcatorum cibaria come-
debat, qui tandem a canibus deprehenſus, vix tridentibus eſt
confixus, cuius.ſ. tanta erat magnitudo, ꝙ caput ad ſimilitudi
nem dolij habebat, ita ꝙ amphoras quindecim capiebat. Ego
etiam ſemel audiui narrari ꝙ piſcatores in mari prouinciæ in
littore ſuper carbones locuſtas decoqui poſuerant, & cum cir
ca ignem dormirent, ecce vnus polypus odore locuſtæ tractus
de mari exiit, & ad ignem veniens, ꝙ cum pede locuſtam acci-
pere volens, ſed calorem ignis timens ad mare rediit, & quan-
dam tunicam quam loco caputij habet ſuper caput, aqua im-
plēs, toties eundo & redeundo ſuper ignem proiecit, ꝙ ipſum
extinxit, & ſic locuſtam accipiens ſecum ad mare detuliſſet ni
ſi vnus de piſcatoribus qui hoc videbat, ipſum accipiſſet, & lo-
co locuſtæ ſuper carbones comedendū poſuiſſet. Iſta poſſunt
allegari de balliuis, vſurarijs, & demonibus. Balliui.n. & offi-
ciales. qui naturaliter appetunt locuſtas.i. pauperes deuorare,
qñ conſiderant ꝙ aliqua locuſta.i. aliquis ſubditus a piſcatorib9.
.i. a maioribus principibus ponitur ſuper carbones, vt comeda-
tur.i. impetitur & tribulatur ſuper aliquibus impoſitis vt ad
emendā trahatur, tunc procul dubio vt & ipſi deuorent partē
ſuam, ſolent aquā amarā.i. accuſationes cōtra ipſum afferre. vt
ſic poſſunt iſtā locuſtā miſerā.i. iſtū pauperē in igne tribulatio-
tionum

tionum poſitũ deuorare. Sed quid? pro certo ſæpe diuino iudi-
cio fit ꝙ ipſi piſcatores.ſ. prælati vel principes iſtorũ polyporũ
vel balliuorum malitias aduertẽtes, in ipſos animaduertunt,
& eos ſuper carbones deſolatorios cũ ipſis quos deuorare vo-
luerant, ponunt ipſosq; reddere rationem facientes, cum non
poſſunt, depauperant & conſumũt & ſic fit ꝙ qui minores de-
uorare voluerant, maioribus prædecedũt. Eſa.33. Væ qui præ-
daris. nonne & ipſe prædaberis? Vel dic ꝙ tales balliuĩ quãque
dum talium tribulatorũ ignem & miſeriã per excuſationes &
patrocinia extinguere volũt, vt ſic lucrum & emolumentũ re-
portent, ſæpe fit ꝙ piſcatores.i. eorũ magiſtri, dum hoc perci-
piunt, in tribulatione cum aliis eos ponunt, & ſic dum alios
iuuare voluerant, ſe occidunt, & dũ lucrari crediderant, magis
perdunt. Vel dic ꝙ polypus eſt vſurarius, qui videns locuſtas
.i. pauperes ſuper carbones.i. in arcto paupertatis vel tribula-
tionis poſitos, ſolet eis aquam amaram.i. bona ſua temporalia
.ſ. bladum, vinum, pecuniam, de mari.i. de propria domo trade-
re, & quaſi miſerando ignẽ ſuæ paupertatis & arſurã ſuæ tribu-
lationis ad tempus extinguere, vt ipſos tandẽ poſſit vſuris &
exactionibus deuorare. Piſcator vero deus iſta cõſiderãs, iſtos
polypos per mortem arripit, & ipſos coquendos ſuper carbo-
nes æternæ tribulationis ponit, & ſic locuſtas.i. pauperes de eo-
rum manibus liberat & educit. tunc.n. fit illud pſal.ſ. ꝙ ſagittæ
potentis acutæ, cum carbonibus deſolatorijs. Vel dic ꝙ poly-
pus eſt diabolus, qui videns locuſtas.i. humiles in igne pauper-
tatis vel charitatis decoqui, cum aqua voluptatis vel proſperi-
tatis quam immittit, iſtum ignem nititur extinguere, vt ſic poſ-
ſit ipſos in inferis deuorare. ¶ Polypus cũ ſit aĩal fallaciſſimũ,
7 & extra aquam diu viuens, ſolet ſe quãq; mortuũ fingere, ſi for-
te opportunitate capta poſſit euadere vel abire. Vnde audiui ꝙ
ſemel in quadã villa prouinciæ, polypus qui videbatur mortu9
fuit emptus a quodã, cuius vxor ipſum in pelui cũ aqua ponẽs
decoquendũ cũ aliquantulũ diuertiſſet, non inuenit in pelui, q
vndique cũ quærens nec inueniens, tãdẽ ſurſum reſpexit, & ſu-
per trabẽ domus polypũ vidit, qui ſentiẽs calorẽ aquæ, per ca-
thenã qua peluis pẽdebat, ſurſum aſcenderat, vnde ipſum de-
coquendũ retraxit. Tales ſunt in religione multi falſi & ficti, q
præ malitia fingunt ſe mortuos.i. ſimplices, humiles, & deuo-
tos. Veruntamen qñ vident opportunitatem, bene ſciunt ſuper
trabes dignitatũ aſcendere, & calefacti auaritia promotiones
ſuas ad alta officia & beneficia procurare. Et ſic verificatur il-
lud Eccl.19. Eſt qui nequiter ſe humiliat, & interiora eius ple-
na ſunt dolo. Vel iſta poſſunt dici de ſimplicibus, & de bonis
actiuis, qui videntur eſſe mortui, inquantũ nihil videntur ſcire
boni, ſed pro certo quando ſe vident eſſe in calore tentationis,
& in periculo ꝙ in perpetuo bulliantur, ſolent ſibi remedium
quærere, & altè per contemplationẽ aſcendere, & ſic a tenta-
tionis periculo ſe ſaluare, iuxta illud ad Colo.3. Quæ ſurſum
8 ſunt ſapite, nõ quæ ſuper terrã. ¶ Polypus habet inimicitias cũ
karabo, quod eſt marinũ mõſtrum, & ipſum non per potentiã,
ſed per malitiã occidit & vincit. Et iſtud ex hoc probatum eſt,
quia vbicunq; in eodem reti capti inueniuntur, ſemper inue-
nitur karabus mortuus, vel letaliter vulneratus. malitioſus.n.
eſt piſcis. vnde etiã in vmbra ſaxorũ ſe ſolet abſcõdere, & ſic cõ-
tra piſces ſolet ſubito proſilire, ſicut dicit liber rerum. Iſta poſ-
ſunt dici de diabolo, qui contra hominẽ præualet, non per po-
tentiã, ſed per fraudes. Scit.n. diabolus ꝙ voluntas quæ libera
eſt, per potentiã non vincitur, & ideo ſub vmbra diuerſarũ pal-
liationum & fictionum ſe occultãs tentationes ſuas contra ho-
minem machinatur, & dum non aduertit, in ipſum inſiliens, &
eum fortiter per aliquam tentationem impugnans, ipſum ſpi-
ritualiter occidit, vulnerat, atq; vincit. Vel iſta poſſunt dici cõ-
tra malitioſos, qui multo fortiores & potentiores ſolent vince-
re, & de ipſis non per potentiã, ſed per malitiã triumphare. Vel
etiam poteſt dici in bono, quia iuſti qui per potentiam de ini-
micis ſuis.ſ. diabolo carne & mundo præualere nequeunt, ſæ-
pe tñ per ſapientiam ipſos vincũt. Quod etiam generaliter de
omnibus prudentibus põt dici, qui maiores per prudentiã ſo-
lent vincere, quos nequirent per potentiam ſuperare. Sicut .n.
dicitur Eccl.9. Dicebam ego meliorem ſapientiam eſſe quàm
fortitudinem. ¶ Polypi ſicut dicit liber de natura rerum, vulti-
9 bus inuicem coeunt, in hyeme concipiunt, & verè pariunt, &
fœmina vnum ouum tñ ponit, in quo eſt innumerabilis multi-
tudo ouorum paruorum, de quibus prolẽ infinitam deducunt.
ſuper oua aũt ſua incubantes, cancellatis inuicẽ brachijs qua-
ſi camerã faciũt. Iſta poſſunt dici de cõiugibus, qui per amorẽ
mutuum debent alteri alter vultum vertere, & ſe per amorem
amplexando, oua.i. filios defendere & fouere. Vel põt dici de
prælati bonis, maribus & fœmellis.i. ſuperioribus & inferiori-
bus, qui ſe inuicem debent amplecti & diligere, & cõi aſſenſu
oua.i. ſubditos tẽporaliter & ſpiritualiter gubernare. Vel dic
ꝙ polypus eſt peccator, qui in hyeme tentationis, ouum mali
propoſiti concipit, ex quo in verè proſperitatis, qñ.ſ. opportu-
nitatem habuerit, filiorum.i. malorum operum multitudinem
parit. de vno.n. ouo multa proles producitur, qñ ex vno ouo.i.
ex vno malo propoſito multitudo malorũ operum procreatur.
Eſa.54. Multi filij deſerti magis quàm eius quæ habet virum.
Vel dic ꝙ polypus eſt diabolus, qui vnũ ouum.i. vnũ hæreticũ
vel peccatorẽ producit, qui tandem multum peſtiferũ ſemẽ gi-
gnit, & multos alios peſtiferos ſucceſſores in eccleſia derelin-
quit, ſicut fuit Arrius & alij ſimiles. Eccl.9. Qui in vno pecca-
uerit, multa bona perdet. ¶ Polypus mutat colorẽ ad ſimilitu- 10
dinem loci in quo eſt, ſicut dicit Pli.li.9.c.29. Iſtud expone ſi-
cut de tharando vel chameleonte. ¶ Item polypus inſidiatur 11
cõchis, quas ſi apertas viderit, lapillũ inijcit ne claudant, & ſic
ſecurè ipſarum carnibus ſatiatur, ſicut dicit Pli.li.9.c.30. Idem
autem dicitur de cancro, & ideo vide ibi.§1.. vbi exponitur.

De Rana. *Cap. 95.*

RANA marina ſm Ariſt. piſcis eſt qui habet ca- 1
put ſpinoſum, habet aũt alas, & ſub oculis quæ-
dam cornua, quibus turbat aquas, vt non vidẽ-
tes piſces rapiat, ipſaq; mouens, quaſi ad vermi-
culos piſces allicit, & accedentes propius ipſos
rapit, ſm Pli.li.9.c.42. Rana clamoſa aduocatos
malos deſignat. Iſti.n. caput intentionis habens ſpinoſum per
inuentum punctionum rapinæ & exactionis, alas habent.ſ. ſu-
perbiæ & elationis, & ſub oculis ſuæ cautæ malitiæ & cauilla-
tionis habent cornua proteruiæ & duræ obſtinationis. Quid
ergo? pro certo iſti aquã negotiorũ quæ habent præ manibus ta-
liter turbant, & ſuis malitijs inuoluũt & ligant, ꝙ alij piſces.ſ.
ſimplices nihil ibi vident, & ideo ſicut volũt ipſos capiunt, de-
cipiunt atque fraudant. Iſtud etiam de quibuſdã malitioſis põt
dici, qui.ſ. ante omnia ſolent negotia turbare, ne eorũ malitiæ
poſſint apparere, vt ſic poſſint cõtra alios præualere. Hier.31.
Turbat mare, & conſonant fluctus eius. ¶ Teſte Pl.li.9.c.51. di- 2
uerſa genera piſcium ſimul non coeunt, præter ſquatinã & ra-
nam, ex quibus naſcitur piſcis parte priori ranæ ſimilis, qui Rhi-
nobatus appellatur, qui habens duo cornua prominentia, tur-
bat aquam vt piſciculos rapiat. Sic verè licet nullum genus ho-
minũ debeat alteri ſpeciei.i. alteri mulieri ſe coniungere, iſtud
tñ fallit in rana & ſquatina.i. in adulteris & luxurioſis, qui.ſ. fi-
dẽ alter alteri non ſeruant, imo cum alienis cohabitant, & in-
de ſpurios & adulterinos filios generant, qui cum cornibus ſu-
perbiæ patriã totã turbant, ita ꝙ piſciculos.i. pauperes depopu-
lantur & deuaſtant. Iſtud patet de brodis ſeu ſpurijs qui in Ga-
ſconia & alijs multis terris faciunt cuncta mala, quibus indi-
gnanter loquitur ſcriptura Eſa.57. Accedite huc filij augura-
tricis, ſemẽ adulteræ & fornicariæ. Vel dic ꝙ qñ mediãte ſymo-
nia malus prælatus coniungitur cũ eccleſia vxore, quæ ſua.ſ.
non deberet eſſe vxor, ſed potius aliena, tunc ibidem generan-
tur & promouẽtur ab eo multi mali, qui piſcatores vocãtur ꝑ
auaritiam, alas habent per ſuperbiã, cornua habent per proter-
uiã & duritiã, & ſic turbant totũ mare.i. totã patriã vel eccleſiã
per crudelitatẽ & diſcordiã, & piſciculos.i. pauperes decipiũt
per fallacitatẽ & malitiã. Ezec.34. Cum lympidiſſimã aquã bi-
beritis, reliquã pedibus veſtris turbabatis. ¶ Omnes piſces pul- 3
los ſuos nutriunt præter ranã. vide li. de animalibus.c. de rana.
Secundũ Plin.li.9.c.57. Theophraſtus dicit eſſe in Babylonis
irriguis quoſdam piſcis in capite ſimiles ranis marinis, qui ca-
uernas ſibi fodiũt, ita.ſ. profundas, ꝙ etiam deſiccato flumine,
aquæ in illis cauernis perſiſtunt. Exinde ergo cauda & pinnu-
lis ſe mouentes, ad ſiccum pro paſtu exeunt & tandem reuertũ-
tur ad cauernas, vbi obuerſi perſiſtunt. Sic verè debet bonus
actiuus cauernã.i. memoriã mortis in ipſo mundi flumine ſibi
fodere, ibiq; in aqua deuotionis & lachrymationis viuere, &
ſi pro neceſſitate vitæ ipſum contingat ad terrã.i. ad terrena ne-
gotia tranſire, ſemper debet ad cauernam ſuã.i. ad mortis me-
moriam reuenire, vbi.ſ. obuerſus.i. contra diabolum & tenta-
tiones verſus & obuius debet perſiſtere & manere. Eſa.26. In-
gredere in cubicula tua, abſcondere &c.

De Raijs. *Cap. 96.*

1 RAIE ſeu rays gallicè piſces ſunt lati.& quaſi rotũdi,nam in longitudine & latitudine quaſi ſunt æquales. Iſti ergo oculos habẽt horribiles.os habent non in loco vbi ſunt caput & oculi,ſed inferius circa ventrem caudam habent longã & gracilem more colubri,ſed aculeis plenã. Et iſti ſm Ariſt.omnes ſunt piſces lati.Si vis talis piſcis eſt eccleſia. Nam dato φ iſta in longitudine perſeuerantiæ, & in latitudine charitatis Chriſto fuerit in ſuis membris per iuſtitiam adæquata (iuxta illud Apoc.21. Latera ciuitatis erant ęqualia,quanta latitudo eius,tanta & longitudo(nihilominus iſta eſt multipliciter variata,oculos n.i. iudices habet horribiles per crudelitatem,caput i.prælatos habet ſine ore.i.ſine paſtu miræ per tenacitatem,quia ſ illi non videntur habere os, quo corpus eccleſiæ nutriatur.l.per clementiam & pietatem.os etiam quod ſpiritualiter corpus cibat.i. prædicatores ſunt iuxta ventrem per gulam & carnalitatem. Cauda.i.balliui & officiales pleni ſunt aculeis per exactionem & rapacitatem. Hæc oia poſſunt dicĩ de malo prælato,cuius.ſ. oia mẽbra.i.oẽs familiares pleni ſunt aculeis rapinarum, & maximè caudæ.i.balliui.ſed ſolum dicas φ caput.i.rectio caret ore, &c.ſicut ſupra Apoc.9. Aculei erãt

2 in caudis ipſarum. ¶ Rabas ſeu rabis ſm Iorath.habet virtutẽ ſtupefactiuã. Stupefacit.n. piſces qui eum vident ita φ ſe mouere non poſſunt, & ſtupefactos capit. Pli.etiam li.9 c.42.quaſi videtur idẽ ſentire,ſed de torpedine.Sic diabolus procurat facere hoĩes ſtupidos.i immobiles & inſenſibiles, hoc eſt dictu φ primo curat eos facere indeuotos,qui dolorem proximi per compaſsionem non ſentiant, & qui per bona opera ſe non moueant,& tunc procul dubio ipſos ad votum per diuerſa peccata rapit,& in æternum deuorat atque capit. Hiere.25. Interficiã eos,& ponam eos in ſtuporem & ſibilum.

De Rhombo. *Cap. 97.*

1 RHOMBVS eſt piſcis fortis & magnus & aſtutus, ſed tardus.hic latus eſt ſicut pecten, & in limo latens turbat aquas ne videatur, quapropter in Francia dicitur turbotb. Quicquid vero de piſcibus tũc ad eum appropinquat, ſapit & corripit, & hmõi ſollertiæ argumentũ eſt φ mugil piſcis velociſsimus in ventre ipſius qui tardus eſt inuenitur,ſicut dicunt Phiſologus & etiam Pli li.9.c.42. Iſtud põt allegari contra multos,qui videntur tardi, ſimplices & boni,& φ nullo modo ſcirent malitioſum aliquid cogitare.ita etiam φ in prouerbio de eis dicitur φ neſcirent aquam turbare, qui tñ per falſa ſua conſilia omnia ſolent turbare, & inſidias ſuas ſub limo diuerſarũ ꝑlliationũ ſolent celare,& ita ſolent alios decipere, φ mugiles.i.quicunq; ſubtiles & agiles inueniuntur ſuis fallacijs deuorare. Illud videmus quotidie φ tales tardi qui videntur hebetes & ignaui,etiam ſubtiles & agiles decipiunt,ipſoſq; ſuperant atq; vincunt. Vel illud põt dici de Chriſto, qui tardus eſt ad vindictam ſumendam,& ad diu cõuerſionem noſtram expectandum nunc.n.abſconditus videtur, ſed pro certo non eſt aliquis ita agilis,quin ab ipſo(niſi conuerſus fuerit) deuoretur,potiſsimè in iudicio vel in morte,qñ ſ. ille turbabit oĩa elementa,iuxta illud Eſai.13. Turbabo cœlũ,& mouebitur de loco ſuo terra. Et de hoc dicitur Hie.46. Terror vndiq; ait dñs,non fugiet velox,nec ſe ſaluari putet fortis.Ad aquilonem iuxta fluuiũ Eufratẽ victi ſunt & ruerunt. Terror.n.iſte eſt dies iudicij,vbi pro certo eſt aquilo.i. frigus & aſperitas quãtũ ad malos,& Euphrates quod interpretatur frugifer.i fœcunditas gloriæ & fœlicitas quantum ad bonos. Ad aquilonem ergo iuxta euphatem.i. ad ſiniſtram iuxta dexteram,ad pœnam iuxta gloriam ponentur fortes.i.illi qui præ cæteris cautelis & malitijs more mugilũ ſunt veloces. Amos 2. Peribit fuga a veloce,& fortis non obtinebit virtutem.

De Salmone. *Cap. 98.*

1 SALMO piſcis eſt qui a Barbaris lattos dicitur. Et eſt ſalmo dictus a ſaliendo.Iſte.n.in arcto poſitus ſolet caudã in aere ponere,& vt euadat, in altiſsima ſaltare,quod non facit corporis lęuitate,ſed magis ex fortitudine & virtute.Iſte.n.cõtra fluuium currere & aſcendere delectatur, & a curſu tali non deſiſtit, quouſq; paſcatur,& reficiatur, & cum refectus fuerit,ad vada & domicilia ſua reuertitur,ibique reſidet & moratur.ſi tñ qñq; φ qñ ſic cõtra fluuiũ aſcendit, ſcluſam ſeu aggerẽ in aqua factũ pro piſcãdo vel pro molẽdinis vel aliud obſtaculũ in flumine inuenit, & quia in interuallis ſeu aperturis illis ſcluſę eſt aquę trãſitus violentus,ideo vt trãſeat, cauda aure impoſita,vt dictum eſt,fortiſsimè vltra tranſilit, ita φ aliquãdo inuentũ eſt φ in aliquo palu ſcluſę acuto ſuper calcatã ſe infigit,& ſic vbi credit fortiter agere,magis,perit. Violentia ẽt aquę ipſum qñque inferius repercutiendo retrahit,& in ſportulã ibi præparata includit. Iſta poſſent hiſtoricè allegari cõtra præſumptuoſos,qui in fortitudine cõfidentes cõtra impetum & curſum fluminis naturę,& cõtra dei ordinationẽ,vel contra potentiorũ iuriſdictionem,& ſuper vires ſuas multa facere conantur,& ſaltare,& alios exceſſus exercere gloriantur, vnde ſæpe fit φ inopinatę mortis diſpendio moriuntur. Talibꝰ igitur põt dici illud Exod.18. Stulto labore cõſumeris, vltra vires tuas eſt negotiũ. Fatuum eſt.n.curſui fluminis, & ordini rerum,impulſui fortunę,& diſpoſitioni Dei ſe opponere,& ſuperiorum motibus per ſuperbia contraire, multa.n.mala exinde ſequuntur,& mors & infortunia incurruntur. Ideo bene conſulit Sapiens Eccleſ.4. Noli reſiſtere contra faciem potentis,nec coneris contra ictũ fluuij. Illud ẽt videmus in moribus, vbi aliqui nõ formidãt aggredi fortiora ſe, & incõſultè nitũtur actus perfectos facere,& cõtra & ſupra naturã conari, quos pro certo ſæpe contingit ab incepto deficere, & in diaboli ſportulam ruere,ſicut de multis nouitijs videmus,qui in principio ardua aggrediuntur, ſed finaliter cadere & deficere comprobantur. Bene ergo dicitur Eccl.3. Altiora te ne quæſieris. Vel ſi vis expone de Chriſto,qui proprium vadum.ſ. domicilium paradiſi exiuit,& vt paſceretur animabus,& eas per prædicationem & ſaluationem & de inferno liberationem piſcaretur,contra curſum fluuij. i. cõtra curſum naturę in mundum per incarnationem venit,& calcatam peccati & tentationum taliter tranſijt, φ in palo Crucis corporaliter ſe infixit.ad Galath. 2. Cõfixus ſum cruci. Et iterum per reſurrectionem & aſcenſionẽ ad proprium domiciliũ remeauit. Reuertar in domum meam vnde exiui. Luc.11.& Matth.12. & Numeri 10. Vel dic φ ſalmo eſt perfectus,qui procul dubio pro paſſu virtutũ acquirendo, debet domum parentes & patriam relinquere. Gen.12. Egredere de terra tua,& de cognatione tua. Et curſui fluminis huius mũdi.ſ.impetui fortunæ, ſiue quãtum ad fluxum ſecũdarum rerũ, ſiue quantum ad fluctus aduerſarum,cũ mentis conſtantia cõtraire, φ cum animi fortitudine tentationũ & tribulationum violentiam tranſilire. Et hoc eſt quod dicit Seneca de naturalibus queſt.li.3. vbi dicit φ pręcipuus eſt animus contra calamitates fortis & contumax,luxuriæ non aduerſus tñ, ſed & infeſtus,nec cupidus periculi,nec fugax. Et ſi forte tãtus ſit impetꝰ & obſtaculum huius contrarietatis & tentationis,vt libere trãſire non poſsit,ponat caudam in aure i.memoriam mortis & finis in corde.i.cogitet in cauda & in fine rerum.ſ. morte, iudicio,inferno & paradiſo,tunc.n. in ſeipſo reuertetur & complicabitur,& ad tranſiliendum difficilia animabitur,& ad prætereundum tam aduerſa quàm proſpera munietur,& ſic ille dicetur ſalmo,quaſi ſaliens montes.i.quaſi tranſiliens paſſus difficiles atque graues. Cant.2. Ecce iſte venit ſaliens in montibus,& tranſiliens colles ſimilis eſt dilectus meus capreæ hinnuloq;
ceruorum.¶ Salmo fluuialis ſm Pli.li.9 in aquitania omnibus 2
marinis piſcibus pręfertur. Habet.n.carnes rubeas atq; dulces. Veruntamen ſuper omnes cibos iſti ſunt qui citius ſatietatem adducunt. Iſte eſt Chriſtus,qui pro certo omnibus anteferetur in dulcedine & ſapore & in ſaltando.pſal. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ dñe,quã abſcõdiſti timentibus te. Et potiſsimè in gloria, vbi ipſe oẽs guſtantes & ſitientes perfectiſsime ſatiabit.pſal Satiabor cum apparuerit gloria tua. Vel dic φ carnes ſalmonis ſignificant delicias huius mundi, quæ pro certo non habentibus ſunt dulces,habentibus vero ſunt ſatiatiuę, faſtidioſæ & graues,quia ſm Greg.in homilijs. deliciæ mundi cum non habentur,ſunt in deſiderio,cum vero habentur,ſunt
in faſtidio.¶ Salmo ſicut dicitur in libro de rerum natura, non 3
bene viuit in ſtagno, vult.n.eſſe in loco vbi ad aquas viuas & fluuiales eidem liber ſit egreſſus.& ſicut dicunt quidã,iſte parum valet tã in colore quã in ſapore quouſq; de ſalſedine aquæ maris guſtauerit. Talis eſt iuſtus,quia pro certo ſine aqua viua fluminis deuotionis,ſcientiæ & grãæ,ſpiritualiter nõ viuit, & ſi de aqua maris.i. de amaritudine mundi tribulationum nõ guſtauerit,parũ procul dubio proficiet aut valebit. homo. n. qui

mundi

mūdi amaritudines nō eſt expertus, ſed ſem͞p in aquis dulcib⁹ mundanæ proſperitatis nutritus, parum poteſt va'ere, & de vti libus modicum cogitare. Eccl. 34. Vir in multis expertus cogitabit multa, qui autē non eſt expertus, pauca recognoſcit. Ideo Sen. dicit, Miſerum te puto, quia nunquam fuiſti miſer, tranſiuiſti vitam, & nō inueniſti aduerſarium. Miſeri ſunt qui nimia fœlicitate torpeſcunt.

De Sturione ſiue thyrſione. Cap. 99.

1 STVRIO, vel ſm Pli. torſio, ſicut dicit liber rerū a barbaris dicitur ſtorā. Eſt aūt piſcis in lacis & magnis fluminib⁹ habitās, & ſiue aquis fluuialibus diu viuere nō valēs. & ſicut dicit liber rerū, & ēt Vincētius, iſte piſcis reſpectu corporis modicū habet ventrem, & valde modica inteſtina, nihil. n. aut paūcibi admittit in corpore. Sola. n. aeris ſerena tranquillitas ſufficit ſibi pro cibo, & inde eſt ꝙ iſte ore caret. illa. n. pars capitis clauſa eſt, quā os occupare ſolet, foramen tñ habet ſub gutture clauſum, & cum voluerit apertū ad aeris ſerenitatē. & hic in lacte dicitur diu viuere ſicut in aqua. Auſtro aūt flante cōtra naturā piſciū longorū dicitur pingueſcere, & flante aquilone in aquarū profundis latere. Per ſturionem charisſimi poſſunt intelligi viri ſancti, & maximè confeſſores. Iſti. n. nō aquas lacuales mundi diuitiarū, ſed aquas fluuiales Chriſti ſcientiarū ſummopere dilexerūt, cibū modicū ſumpſerunt, & in abſtinētia vi uentes, ventrē & inteſtina. i. carnis & ventris ingluuiē modicā habuerunt. Iſti ēt ore quod loquitur & comedit caruerunt inquantū ſ. a cibis abſtinuerunt, & inquantū inaniū verborū ſilētiū habuerunt. Quid plura? procul dubio quaſi pro maiori parte cibi ſui aerē. i. ſpiritū ſanctū & contemplationē & deuotionē habuerunt, & iſto ſpūali cibo cōtenti parū de reliquo curauerunt. 1. ad Cor. 10. Bibebant aūt dē ſpūali, conſequente eos petra, petra aūt erat Chriſtus. Iſta. n. oīa debent eſſe in religioſis, quia pro certo iſti debent carere ore per taciturnitatē. Eccl. 5. Sit digitus tuus ſuper os tuum, ne capiatis in verbo indiſciplinato. Iſti debēt vti paucis cibis per abſtinentiæ parcitatē Mat. 11. Venit Ioannes non manducans neq; bibens. Itē debent habere modicū ventrē. i. deliciarū carnaliū paucitatē, & per caſtimoniæ reſtringentē parcitatē. Cant. 5. Venter eius eburneus, diſtinctus ſapphiris. Itē debēt diligere aquā fluminis. i. ſacræ ſcripturæ ſcientiā & veritatē. pſal. flumen dei repletū eſt aquis parati cibū illorū. Et præ omni cibo debent habere ſerenitatē aeris. i. diuinæ grāæ ſinceritatē, & cœleſtis patriæ trāquillitatē, q. ſ. iſti debent viuere cōtēplando, poſt mortē vero adipiſcē do per mentis plenā ſatietatē. ad Rom. 8. Si ſpiritu viuimus, & ſpiritu ambulemus. ¶ Sturio habet hepar magnum, & ventrem

2 paruum. Sic verè iuſti debent habere parū de ventre. i. de carnis voluptate, multum vero de hepate, vbi eſt ſanguinis locus . i. de charitate & pietate. Et ſicut ſturio ſm libtū rerū cōtra naturā piſciū longorū auſtro pingueſcit, & aquilone in profundo langueſcit, ſic talibus proficit auſter proſperitatis, quia. ſ. ipſa virtutibus pingueſcunt, ea bene vtendo, ipſos aūt turbat aquilo tentationis fortis & aduerſitatis, quia. ſ. ipſos per timorē dei

3 cit a bonis operibus retardando. ¶ Sturio dulcisſimū habet hepar, & ideo præ dulcedine quæ poſſet faſtidium facere comedenti, vtile eſt ꝙ ipſum hapar felle quod ei adiacet inungatur, vt nimia eius dulcedo fellis amaritudine temperetur. Sturio eſt Chriſtus, qui. ſ. oēs cōditiones habuit ſupradictas. Hepar eius ſignificat eius miam, quæ eſt dulcisſima. fel vero ipſius ſignificat ei⁹ iuſtitiā, quæ eſt amarisſima. Quid ergo? pro certo hepar diuinæ miæ n a eſt dulce, ꝙ ipſam comedentibus. i. in ea confidentibus & eam cogitantibus, poſſet forte abominationē virtutum & contemptum Dei generare, quia ſm innocentiū. Nimia familiaritas parit contemptum, & facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi. Et propter hoc neceſſe eſt vt fel ſuæ iuſtitiæ ſibi adiungatur, & ꝙ cum hepate ſui dulcoris & fel ſui amari rigoris ponatur, vt de ambobus temperamentū debitum coponatur, vt ſic iuata pſal. Miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Vel dic ꝙ ſturio eſt bonus prælatus, qui hepar cum felle debet habere. i. clementiam cum iuſtitia exercere vt ſic hepar pietatis felle rigoris acuat, & amaritudo iuſtitiæ dulcedine clementiæ temperetur. Vnde Greg. 20. moral. Regat rigor iuſtitiæ manſuetudinem præſidentis, & alternm ab altero commendetur, vt nec vigor ſit rigidus, nec clemētia diſſoluta. ¶ Sturio diu in lacte poteſt viue-

4 ae &c. Expone ſicut ſupra de eſo, de quo dicitur ſimile.

De Salpa. Cap. 100.

SALPA ſm Iſidorū piſcis eſt obſcœnus & vilis. 1 Hic contra naturam natatiliū, ſui miraculū præbet, hic. n. nunquam decoqui pōt, niſi prius fuſte vel ferula fortiter verberetur, quod & dicit Pli. li. 9. c. 18. Tales ſunt multi, qui pro certo iſti ſunt in peccati viltatibus inuoluti, & in malo tā fortiter indurati, ꝙ igne ſancti ſpiritus, vel diuinæ charitatis amore decoqui uequeūt, vel conuerti, niſi prius per fortes tribulationes, infirmitates, vel afflictioues verberati fuerint vel atriti. ſicut. n. dicitur Eccl. 1. peruerſi difficile corriguntur. Vel iſtud dic contra naturam ſeruorum qui non niſi ſupplicijs emendantur. Quod etiā de obſtinatis dicitur & proteruis. Vnde Prou. 29. Seruus verbis non poteſt erudiri. Et ideo dicitur Eccle. 34. ꝙ iugum & lorum curuant collum durum & ſeruum inclinant operationes aſſiduæ.

Scarus idem eſt quod eſcarus. vide ſupra in litteta. E.

De Scorpione maris Cap. 101.

SCORPIO maris dicitur eo ꝙ manum tenentis lædit, & ſicut dicit liber de natura rerū, a philoſophis traditur ꝙ ſi decem cancri cum manipulo ocymi. i. baſiliconis in vno loco maris ponantur, oēs ſcorpiones maris circunuicini ibidē congregantur. Per iſtos charisſimi poſſum intelligere quoſdā ſubditos dyſcolus & proteruos. Iſti. n. illos qui eos manu tenēt . ſ. prælatos & ſuperiores, qn eos volūt palpare, viſitare & corrigere, ſolēt lædere, & appellationibus, infamijs, & iniurijs infeſtare, quia ſicut dicitur Prouer. 9. Qui erudit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit. ſ. deriſor. & qui arguit impium, generat maculam ſibi, ſupple ipſe impius. Et ratio, quia ſicut dicitur Prouerb. 15. Non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Et tales procul dubio vbi rettogrados. i. alios malos viderint cōgregatos, ſolent conuenire, & vna cum alijs malis congregationes & cōſpirationes facere, & alter alterum in ſua malitia confouere. pſal. Congregati ſunt, conuenerunt in vnum aduerſus dominū & aduerſus Chriſtum eius. Sicut ad litteram videmus de conſpirantibus contra Abbates & Epiſcopos & Prælatos, qui congregant ſibi conuenticula de ſanguinibus. Vnde Eſa. 34. Ibi cō gregati ſunt milui alter ad alterū. ¶ Scorpio maris ſm Dioſc. 2 fel habet medicinale, & præ cæteris animalibus valet eius fel contra albuginē oculorū. Scorpio eſt diabolus, fel vero eius ſignificat amaritudinem infernalem, vel ēt malitiā vel tribulationē temporalem. Tale. n. fel. ſ. præſens tribulatio ſentita, vel ſu ſutura damnatio conſiderata, ſolet oculum cordis clarificare, & ad præcauendum nociua clarius illuſtrare, quia. ſ. ſicut dicitut Eſa. 28. Vexatio dat intellectum.

De Sepia. Cap. 102.

SEPIA vt ait Iſidorus dicit ſic, pro eo ꝙ interclusa 1 ſepibus capitur. habet autem atramentum nigrum, quod ei pro ſanguine eſt, quod ſm quaſdā lucernę intermixtum, amoto priori lumine, æthiopes videri facit. Laruas. n. facies repreſentat & ſenſum viſus decipit atque turbat. Per ſepiam intelligo diabolum, per vētrem eius intelligo mundum. Sanguis vero & atramentum ſignificat delicias & diuitias, quæ fœdant & inficiunt cor humanum, quia procul dubio ſi iſtud atramentum lucernę cordis per nimium affectum coniungitur, tota imaginatio hois perturbatur, intantum ꝙ qñ prior lucerna præſentis vitæ amota fuerit, æthiopes i. tortores demones in inferno ſentiuntur & videntur. Sap. 17. Perſonę triſtes apparentes timorē incutiebant. Vel dic ꝙ iſtud nigrum atramētum ſignificat infamias & diffamationes, opinionē hoīs denigrantes. Si ergo ſepię. i. detractores atramētum falſarum diffamationum lucernæ. i. cōſiderationi alicuius adiunxerint, ipſum pro certo taliter corrumpent ꝙ fœdabunt, & ipſum contra alios taliter informabunt, ꝙ iſti qui ſunt hoies albi ſibi æthiopes apparebunt. Homo. n. taliter infectus bonos eſſe malos iudicat, & illos qui ſunt hoīes albi. i. iuſti & rationabiles, nigros, infames, vt Æthiopes eſſe putat, dicens illud Hie. 13. Si mutare poteſt Æthiops pellem ſuam, ſic & vos poteritis bonū facere, cum didiceritis malum. ¶ Sepia multos habet 2 pedes, molles, ſine oſſibus & carnoſos, quibus. ſ. in mari natat, & quibus palis ſe colligat, ita ꝙ piſcator extracto palo ſepiam adhærentem ſecum leuat. Sic verè mali multos habent pedes eſſe-

effectoum, qoi tñ ſunt ſine aliqua firmitare. Prou. 21. Deſideria
occidunt pigrum, tota die concupiſcit & deſiderat. Iſti.n. cum
talibus mollibus pedibus & affectionib⁹ ſuis, palis ea induſtria
in mari fiais.i. mūdi bonis, quæ ſunt ſimilia baculis aruodineis
Ægypti, per auaritiam & ineptam amicitiam adhęrēt, vnde fit
ꝙ ipſis mediantibus piſcatores demones, ipſos ad culpam &
miſeriam ſecum leuant. Amos 4. Eleuabunt vos in contis, & re
liquias veſtras in ollis feruentibus. Vel dic ꝙ iſti pali ſignificāt
malos, quos primo diabolus in terra & io mari.i. in diuitijs &
delicijs, vel in amatitudine hęreſis vel peccati ſtabiliter & for
titer infigit. Iſtis.n. dum ſepię.i. ſimplices per amicitiam & ſo-
cietatem incautè colligantur, cum eis, & ipſis mediantibus ab
iſtis piſcatoribus capiuntur, & mox ad diuerſa vitia, deinde ad
ſupplicia rapiuotur. Malum eſt ergo malis ſocialiter adhęrere
& bonum eſt ab eorū conſortijs abſtinere, iuxta illud Prouer.
3 24. Ne emuleris viros malos, nec deſideres eſſe cum eis. ¶ Se-
pię cum ſe capiendas timuerint, ſolent atramentum ſuom ni-
grum io aquam effundere, & ſic aqua obſcurata & turbata, ſo-
lent ſe abſcondere, & ne videantor ab aduerſarijs ſe celare. Sic
mali ſubditi cum ſe a pręlatis capiendos & puniendos metuūt,
atramentū infamiarum contra ipſos proijciunt, & per lites, ap
pellationes, & conſpirationes negotium ita turbant & inficiūt,
ꝙ ipſi velut abſconditi, impuniti tranſeont & recedūt. Vel per
iſtud atramentum intellige fictiones, palliationes, & allegario
nes malorum, & maximè vſurariorum & ſimilium. Iſtis.n. ſo-
leot taliter ſe munire, & ſic mala facta ſua abſcondere & cela-
re, ꝙ oculos iudicij aliorum ſolent decipere & fallere, & illęſi
a correctoribus recedere & abire. Tales.n. ſemper diligunt ob
ſcuritatem, nolentes ꝙ alij videant iniquitatem ſuam, quia ſi-
cut dicitur Ioao. 3. Omnis qui male agit, odit lucem, & non ve
4 oit ad lucem, vt nō arguantur opera eius. ¶ Inter ſepias mas io
uat fœmioam cum parturit, tridente vero percuſſo mare, fœ-
mina fugit, ipſumque iuuare noo curat, ſed inſurgit potius cō-
tra eum. Vide li. de animalibus. c. de fœmina vbi eapooitur. Se
pia inter alios, duos habet longos pedes, quibus cibū ad oſtrāſ
mittit, & quibus in fluctibus velut quibuſdam anchoris ſe ſta-
bilit atque figit. Sic verè cum nos habeamus multos pedes.i.
multos affectus & deſideria, inter cæteros tñ debent eſſe duo
magni.ſ. affectus & amor dei & proximi, qui.ſ. per perſeueran-
tiam longi debent eſſe, vt iſtis mediantibus cibum dioinę gra-
tiæ & gloriæ poſsimus acqoirere & habere, & nos in fluctibus
5 huius mundi contra motus tentationū fortiter ſtabilire. Amor
.n. dei & proximi anchoræ ſunt, quæ hominem contra fluctus
tentationum & tribulationum confirmant & ſtabiliunt, quia ꝓ
certo nullus firmus in fide & moribus efficitur, niſi in amore
dei & proximi ſolidetur. Eec. 5. Eſto firmus in via domini. ¶ Se
cundum platearium, os ſepię valet ad dentes dealbandos, ſi cū
ſubtili panno lineo cum eo defricentur. Dentes ſunt verba, q
tunc oigri efficiuntur, quando per detractiooem mala de alijs
obloquuntur. Oſſe ergo ſepię.i. Chriſto in panno yteri virgina
lis vel humanę carnis, vel ad litteram, pannis in præſepio inuo
luto, qui.ſ. fuit os de oſsibus noſtris, & caro de carne noſtra, ſi-
cut dicitur Gen. 2. ſunt per imitationem iſti dentes fricandi, &
ſic eius exemplo albi eſſe poterunt atque moodi. ¶ Ad odorē
6 vſtę ſepię piſces conueniunt, & ideo in vaſe ponitur piſcatorū.
Sepia vſta igne luxuriæ eſt mala mulier, q a.ſ. piſces.i. delicioſi
ad eius odorem & infamiā conueniunt, & ipſa mediante in de-
monum retibus ſe immittunt, dicentes Can. 1. In odore vnguē
torum tuorum curremus ſupple ad perditionē. Sepia ore cōci
pit ſicut vipera &c. expone ſicut de vipera.

De Siluro. Cap. 103.

SILVRVS piſcis eſt ſicut dicit liber rerū, cui circa
1 fœtos mira eſt ſollicitudo, poſtquam.n. fęmioa oua
peperit, maſculus quinquaginta diebus ipſa cuſto-
dit, & ab aduerſarijs defendit. Talis eſt bonus præ-
latus, qui oua.i. ſubditos quos fœmina ſua.ſ. eccleſia ſibi pepe
rit & dedit, debet fouere, & contra aduerſarios ſpirituales &
temporales defendere & iuuare, & vt ad quinquageſimū diē.i.
ad iubileum æternæ requiei illæſi peruenrant, totis debet viri-
bus laborare ¶ Pli. li. 9. c. 15. dicit ꝙ ſilurus eſt piſcis qui graſſa
2 tur vbicunque eſt, omne animal appetens. Vnde ait ꝙ in meno
germanię flumine appetens equos innatantes ſæpe demergit.
& eſt piſcis ita magnus, ꝙ captus & exanimatus, iogis boū tra-
hatur ad litus. Sic vere mors & diabolus in flumine mundi ꝓ-
ſperitatis oatantes equos.i. luxurioſos appetunt, ipſoſque dum
non aduertunt capiuot & ſobuertūt. Vel etiam dic quòd equi
ſuot ſuperbi, & cętera ſicut ſopra. Vode Geo. 49. Mordeos vo-
gulas equi &c.

De Solari piſce. 104.

SOLARIS eſt piſcis q alio nomine dicitur bar- 1
botha qui pro eo ſolaris dicitur, quia libenter in
ripis ad ſolem manere perhibetur. Hic.n. anguil
lis eſt ſimilis & hepar habet dulciſsimū, & præ-
cipue eſibilitatis. Per iſtum poſſunt ſignificari
illi qui ſoli iuſtitiæ Chriſto per affectum & deſiderium ſe ex-
ponunt, & hepar interioris voluntatis dulce & beneuolum
ſemper geruot.

De Squantina. Cap. 105.

SQANTINA ſeu ſquatus ſm Iſidorū li. 12. eſt 1
ille piſcis marious, cum cuius cote aſpera ligna
quamqoam duriſsima poliuntur. Ita autem cu-
tis vocatur gallice pellis ruſtici. Et ſm Plio. iſte
eſt piſcis longitodinis qoinque pedom, caudam
vero babet ſemipedalem, qui in limo abſcondi-
tus, piſces ſubito corripit. Cutis ergo eius eſt ita aſpera, ꝙ exin
de rodūtur & poliūtur ligna. & totus iſte piſcis ita durus eſt, ꝙ
vix aliquo ferri vel calybis acumine poteſt abſcindi. Per iſtū
piſcem poſſunt ſignificari illi qui in limo fallaciarum abſcoo-
diti, alijs inſidiantur, vt eos inuadant & rapiant, ſicut ſunt ty-
ranni, cauſidici & balliui, qoi ſub abſcondita palliatione inſi-
diantur ſimplicibus: vt inuenta occaſione, ipſos pęnis afficiant
atrocibus. Cutis ergo iſtorum.i. exterior conuerſatio eſt crude
lis & aſpera, & ad polimentum bonorum, & exercitium virtu-
tis eorum, & ad corroſionem & coosumptionem ſuperfluitatis
illorum valde apta, quia ſicot dicit Greg. Vtilitati bonorū mi-
litat vita reproborum. Iſti autem procul dubio ita ſuot duri &
obſtinati, ꝙ nullo gladio verbi dei per contritionem penetran
tur, nullo etiam tribulationis correctionis tormento ſcindon-
tur aut emendantur. Eccl. 5. Peruerſi difficile corriguntur. Ta
les.n. tyranni qui alios fricant, rodunt, poliunt & affligunt, prę
ſuæ mentis obſtinatę duritia via aut nuoquam ſcindi pęnetra-
ri, aut corrigi poſſunt. Et hoc eſt qood de obſtinato dicitur
Iob 41. Cor eius indurabitur quaſi lapis, & ſtringetur velut
malleatoris incus. Sequitur. Quaſi ſtipulam æſtimabit malleū,
& deridebit vibrantem haſtam. Vel poteſt dici de detractori-
bus & obſtinatis & inſoleotibus in eccleſia vel religione, qui
alios verbis detractorijs fricant & rodūt, qui ita indurati ſunt,
ꝙ nulla ſciſſura correctionis corrigi poſſunt. Allega vt ſupra.

De Scolopendris. Cap. 106.

SCOLOPENDRAE ſm Plin. piſces ſunt ſimiles 1
terreſtribus qui centipedes vocantur. Hi hamo
deuorato, omnia intranea euomunt, donec etiā
reijciant ipſum hamum, & tādem præter ipſum
hamum quicquid reiecerant, iterato recipiūt &
reſorbent. Sic debent facere iuſti, quia ſentien-
tes ſe cibos cum hamo comediſſe.i. diuitias cū peccato acqui-
ſiuiſſe totum reijciunt reſtitount & dimittunt. Vbi vero vidēt
hamum peccati noo eſſe in cibis, hoc eſt dictu, vbi vident ꝙ ci
bus diuitiarum ſine peccato & ſine cooſcientiæ ſtimulo man-
ducari poteſt, tunc ipſum libenter ſorbent & acquirunt, & pro
neceſsitate ſoi & aliorū ipſum libenter procurant & aſſumūt.
Sicut.n. cibus non eſt malus, ſed hamus, ſic temporalis ſubſtā-
tia non eſt mala, ſed vitium. Eccl. 13. Bona eſt ſubſtātia cui nō
eſt peccatum in conſcientia. Vnde Seneca li. de paupertate di-
cit ꝙ non eſt in rebus vitium, ſed in animo. Vel dici pōt de ma-
lis diuitibus, qui ſentientes aculeum & hamum tribulationis
vel infirmitatis habere, & timētes periculū mortis, cibos quos
comederaot.i. diuitias quas iniuſtè acquiſiuerant, quaodoque
euomere & reſtituere curaot, & ſic vomendo & reſtituēdo, ét
hamum infirmitaris & mortis euadant, tandem vero quando
vident ꝙ hamum reiecerunt, tunc ſępe fit ꝙ iterum diuitias &
cibos recipiunt & reſorbent, quas antea vomuerāt. Vel etiam
generaliter iſta poſſent dici de malis religioſis, qui profitendo
religionem, ad finem ꝙ hamum peccati euadant, ſolent cibos
bonorum temporalium abdicare & eijcere. Iob 20. Diuitias
quas deuorabit euomet. Tandem tñ arctati auaritia, proprieta
rij fiunt. & diuitias qoas reiecerant, reſumunt, & ſi poſſunt, di-
uites rurſum fiunt, ſicut patet de multis mendicantibus, q vbi
muodi

mundi negotia reiecerant, præ cæteris voluot reſumere, & diuitias nituntnr acquirere & habere. a. Petri. a. Canis reuerſus ad vomitum, & ſus lota in volutabro luti.

De Spongijs. *Cap. 107.*

1 SPONGIAE ab Iſidoro li. 12. dicnntur fungiæ. & ſm Pli. iſtæ in mari naſcuntur in locis abruptis & petroſis, quibus quaſi incorporatę adhęrēt, & aluntur conchis vel piſce vel limo. Sicut.o. dicit idem Iſidoius, Spongia docetur eſſe animal pro eo ꝙ abraſa de lapidibus ſanguinē emittit. Secundum etiam Pli. li. 9. c. 45. ſpongia habere intellectum videtnr. quod apparet quia vbi auelli ſe ſenſerit, contracta in ſe, multo difficilius abſtrahitnr. Quod qnidem (vt ait) fluctu impulſę faciunt, & euulſę e radicibus iterum, creſcunt. Putreſcūt in apertis locis, ſed in gurgite bene viuunt. ſicut.n. dicit Iſidorus ibidem, viuentium io aquis, alia diſcurrūt, vt piſces & beluæ, alia vero ſtant fixa vt oſtreæ, icini, & ſpongiæ, & dicuotur fungiæ pront dicit, fingo fingis, qđ idem eſt quod abſtergo abſtergis. Chariſsimi per ſpōgias intelligo humiles, pauperes & depreſſos, qui quāuis oon cōputenrur inter piſces. i. quāuis ratione deformitatis, ſqualoris & paupertatis, in nnmero hoīm & ęſtimatiooe mūdanorū oon habeantur (ioata illud Eſa. 53.) Videmus eum & nō erat aſpectos, virū dolorū & ſcienrē infirmoarem, & ſic a multis æſtimetur pp ſimplicitatē eorū, ꝙ ipſi careant vita tam gratiæ quā foitunæ, iſti tamē realiter viuere dinoſcuntur, & in mari. i. io amaritndioe panpertatis & in gorgite hnmilitatis vioere per gratiam comprobantur. Iſti.o. ſcopulis & petris. i. Chriſto & ſanctis per fiduciā immobiliter adhęrent; & ſi diabolus ipſos per peccatum auellere voluerit, ſtatim ſe cootrahunt ad ſeipſos, & cum Deo ſe fortius cōiungont & tenēt, dicentes illud pſal Mihi adhęrere Deo bonū eſt, & ponere in dño Deo ſpē meā. Et ſic pro certo iſti probantur habere ſanguinem. i. humorē deuotionis & pietatis, intellectū. i. ſenſum diſcretionis, fidei & ſagacitatis, & crementū profectus virtuoſi operis & bonitatis. Iſti etiā, & maximè religioſi, io aperto poſiti. i. in mundo & aſpectibus hoīm & mundi oegotijs expoſiti, cito moriuntur per culpā, in gorgite tñ religioois & clauſtri ſepoſiti viuere poſſunt per gratiā. Quod ēt de gurgite tribulationis dici pōt, vbi. ſ. melius viuit hoīo vita. ſ. gratiæ, quā ſi extra aqnā miſeriæ exterius io mundi proſperis exponatur, quia. ſ. tuoc ſolet ſanguis deuotionis ſiccari, & ipſe vita gřæ ſpoliari. Ezec. 16. Dixi tibi cum eſſes in ſanguine too, viue. Vel ſi vis dic contra mundi dilectores, qui quāuis ſint aīalia. i. hoīes ſenſu & intellectu dotati, ipſi tñ lapidibus. i. rebus inſeoſibilibus & terrenis per affectum adhęrēt, ita ꝙ rectè videtor ꝙ ſenſu & intellectu carent, ioquantum per bona opera noo ſe monent. Exo. 15. Fiant immobiles quaſi lapis.

2 ¶ Spōgia raræ & poroſę & bibulæ eſt oaturæ, & ideo aquā attrahit, & eā ſibi iocorporat atqoe bibit, ipſamq; eum plena fuerit, niſi præſſa fuerit, non euomit vel emittit. Verūtamē ſi aliquātulum præmitur, tota aqua ab ipſa ſic exprimitur, & ſpongia ioaois remanet, & penitus vacuatur. Talis eſt auarus, eſt. o. rarus per inconſtātiæ debilitatem, poroſus per malorum affectuum multiplicitatē, bibulus per bonorom terrenorum appetitum & cupiditatem. Iſti. n. aquā bonorom muodi, quæ ſunt fluxibilia ſicut aqua, nō ceſſant attrahere, & in coocauitatibus. i. io arcis & abditis aggregare, ipſam vero cum ea pleni & diuites fuerint, nolūt amplius largiri vel euomere, ſed per parcitatē oīa retinere, iuxta illud Prouer. 5. vbi de aquis dicit. Habeto eas ſolus, & ooo ſint alieni participes tui. Sed quid? pro certo Deus videns ꝙ iſti nolunt aliqnid de iſtis aquis abſorptis & auarè acquiſitis per largitatem dimittere, ſolet eos per tribulationes vel per mortem præmere, & ſic pro certo qoicqnid biberant de diuitijs euomere & dimittere compelluntur, & ipſi nudi & vacui de iſto ſeculo emittūtur. Iob 20. Diuitias qnas deuorauit euomet, & de ventre eius extrahet eas deus. Vel dic ꝙ ſpongia eſt peccator, qui ſicut dicitur Iob 15. Bibit quaſi aquā iniquitatem. quā. ſ. cū plenus fuerit, oon libenter dimittit, quia ſicut dicitur Prouer. 18. Impius cum in profundum peccatorum venerit, cootemnit. In fine tñ aquā iſtam. ſ. peccata per cōfeſsionem euomit, qñ Deus morte vel tribulationib⁹ ipſum p̄mit. ſæpe tñ fit ꝙ per recidiuum iterum hanc reſumit. obſtinati. n. nunquā volunt peccata dimittere, niſi preſſi. Vel dic ꝙ mali qui actus peccatorū modo dimittere oolunt, ſed contiouè ea bibunt, in fine morte compulſi, ipſa dimittendo euomuot.

De Sparo & ſolea. *Cap. 108.*

SPARVS ſm Iſid. li. 12. eſt piſcis ſic dictus, eo ꝙ 1 ſparo. i. lanceæ miſsili aſsimilatur, ſicut ſolea piſcis eſt, pro eo ꝙ ſoleæ ſotulariū aliqualiter cōformatur. In quibus ootare poſſumus ꝙ, illorum quibus oos aſsimilamus, & quorum nos morib⁹ conſormamus nomeo & famam acquirimus & habemus. Quod tam in bono ſignificato verum eſt quam in malo 1. Reg. 25. Rectè vocatum eſt nomeo eius oabal:

De Stella. *Cap. 109.*

STELLA ſm Pli. li. 9. c. 40. piſcis eſt in mari Oceaoo, 1 factus ad ſimilitudinem ſtellæ, carnem interius habens mollem, callum vero exterius valde durum & ſm Ariſt. & Plin. iſte piſcis igneum dicitur habere calorem, ita vt omnia in mari contacta adurat, & omne animal quod comederit, in ventre duriſsimum quaſi panis bis coctus inuenitur. Per iſtam ſtellam intelligo mulieres, quæ ratione ornatus ſuperflui lucent & rutilant ſicut ſtellæ. Iſtæ. o. habent virtutem vſtiuam & igineam. Quicquid. n. tāgunt flamma faciūt & incendunt, & per ardorem luxuriæ igne malorū deſideriorum comburunt, quia pro certo & tactus & notus & aſpectus & verba & facta earum inflammant ad libidinem cor humanum. Vnde Eccl. 9. Propter ſpeciem mulieris multi perieruot & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis ardeſcit. Et ſic bene ſequitur ꝙ illa quæ iſte piſcis comedit indurantur, quia pro certo quicunq; malæ mulieri per amorem incorporati fuerint, per obſtinationem in mentis duritiam commutantur, & ideo proprie pani bis cocto comparantur, qoia. ſ. hic per luxuriam, io inferno vero per miſeriam decoquuntur. Et iſtud patet de luxurioſis, qui præ cæteris indurati & obſtinati videntur, quod. ſ. ex hoc patet, quia etiam in ſenectute nolunt pœnitere, & dato ꝙ perdant famam, animam & ſubſtantiam, neſciunt erubeſcere vel dolere, quia ſicut dicitur Ecc. 23. Homini fornicario oīs panis dulcis, ooo fatigabitur tranſgrediēs vſque io finē. Et pone ſi vis figuram Apo 8. de ſtella ardente ſicut facula, qui cecidit in tertiā partem aquarū, & amarę factæ ſuot, & multi hoīes mortui ſunt ex aqnis, & nomen ſtellæ abſynthium. Aquæ fluxibiles ſignificant bona mundi, quorum tertia pars ſoot delicię. Stella ergo quæ ardens dicitur & amara velut abſynthium, eſt mala mulier. Eccle. 7. Inueni mulierem morte amariorem. Iſta. o. deducit hominem ad amaritudioē paupertatis, ioſamię peccati & tormenti. Iſta igitur io tertiam partem aquarū. i. in delicias mundi vult ſemper cadere, & ibi viuere & manere, quapropter homines aquas deliciarū ſuarum bibentes, per diuerſa peccata moriuntur, & iſtā eſſe abſyothium experiūtur, quia ſicut de muliere dicit Prouerb. 5. Nouiſsima eius amara velut abſyothium, & acuta velut gladius biceps.

De Serra maris. *Cap. 110.*

SERRA ſm Iſidorom eſt monſtrum maris a re no- 1 meo habens Habet. n. ſerratam criſtam, qua ſubnatans occultè oauibus, eas occultè ſecat, & ſic aqua ſubintrāte, de ſubmerſorum carnibus ſe ſatiat atq; cibat. Talis eſt mors, quia pro certo iſta iam ſerra dicitur quā ſerratria. Nihil. n. eſt quod ab ipſa ſerretur, ſecetur aut pœoetretur. nauibus. n. i. corporibus io mari huius vitæ fluctuantibus ſubnatat occultè, ipſaque omni die paulatim ſecat inuiſibiliter & ſecretè 1. ad Cor. 15. Quotidie morior. Sic igitur oaue corporis perforata, homioes morioutur, & in mortalitatis flumioe ſubmerguntur, & ab iſta ſerra in ſepulchro comeduntur & conſumuntur. pſal. Mors depaſcet eos. Vel ſerta eſt diabolus, q̃ occultè tentationem & delectationem ſuggerendo, oot ſecat, & ſic aqua malę complacentiæ vel conſenſus nauem voluntatis intrante, nos per peccatum ſubmergit & oecat, & tandē in inferno deuorat atq; grauat. Eſa. 44. Artifex lignarius extendit oormam, formauit illud in runcina. i. in ſerra.

2 ¶ Serra ſicut dicit liber rerum, eſt monſtrum in mari, habēs alas immanes, & pinnulas latiſsimas, quæ contra nauem velificantem in mari, in contrarium erectis alis velificare contendit. Quod cum ſtadiis 40. Aliquādo ſecerit, labore victa, alas deponit, & ad ſeſe retrahens laſſa ſubſiſtit, ipſam vero fluctus in profundum ad locum ſuum reportare tunc temporis cooſueuit. Nauis quam ſpiritusſanctus ducit ad portum, & qoam gubernaculum prouidentiæ regit per fretum eſt eccleſia. ſerra vero cum pinnulis

exorta-

excoriationis & rapinæ, & cũ alis præſumptionis, elationis &
ſuperbiæ, eſt tyrãnus. Quid igitur? pro certo ſæpe fit vt ſerra.i.
aliquis crudelis princeps & ſecularis imperator vel tyrannus
inuideat naui eccleſiæ per mare huius ſeculi velificãti, & quia
diſplicet ſibi q tot & tantis vtitur libertatibus, & q ita libere
& autenticè tedit ad portum, in contrariũ nititur velificare, &
eccleſiæ libertatibus obuiare, & ſic ſolet alas ſuperbiæ erige-
re, pinnulas acutę crudelitatis extendere, & ſe iſti naui oppone
re. & eam in curſu ſui regiminis impedire. Sed quid? procul du
bio pro nihilo tentat hoc facere, quia neceſſe eſt nauem eccle-
ſiæ præualere. teſte.n. ſcriptura Eccl. 56. Pugnare contra dñm
non eſt facile. quia & ſicut dicitur Luc. 22. Chriſtus pro Petro
dr̃ rogaſſe, vt non deficiat fides ſua. Et etiã ipſa nauicula Petri
fluctuaſſe legitur, non periſſe. Quid plura? pro certo finaliter
neceſſe eſt q talis tyrannus alas ſuperbiæ deponat, & q laſſus
& fatigatus ſe ad ſe contrahat, quouſq; laſſum & fatigatum flu
ctus mortis ad profundũ inferni pertrahat & deducat. Eſa. 33.
Dum fatigatus deſieris contẽnere, contẽneris. Vel iſta poſſunt
dici de tyrannis paganis, qui fidem & eccleſiã extinguere vo-
luerunt. qui fatigati & victi nihil contra dñm potuerunt, ſed in
profundum inferni deſcenderunt. Eſa. 14. Detracta eſt ad infe-
ros ſuperbia tua. Vel generaliter põt dici de præſumptuoſis &
crudelibus, qui nituntur contra fortiores & ſuperiores, qui fi-
naliter laſſi remanent atq; victi. Vel poteſt dici de tyrannis &
balliuis, qui in principio faciunt contra naues.i. contra iuſtos
quicquid poſſunt ipſiſq; malitijs & iniurijs obuiant & reſiſtũt,
qui finaliter laſſi in morte ſubſiſtunt & fluctus mortis ipſos in
profundum inferni deducunt. Ezec. 32. Dederunt timorẽ ſuũ
in terra viuentiũ, & portauerunt ignorantiã ſuam cum his qui
deſcenderunt in lacum. ¶ Si alio modo accipias textum, iſtũ.ſ.
3 q iſta ſerta non contra nauem, ſed potius cum naue velificare
contendat, & cum ea per mare ſe poſſe currere credat, donec
tandem labore victa & fatigata ſubſiſtat, põt contra præſum-
ptuoſos allegari, qui ſe maioribus & melioribus nituntur ęqui
parare, & ex ęquo cum eis contendunt currere, & ſe eis in glo-
ria conformare. quod quia cõtinuare nequeunt, neceſſe habẽt
laſſi ſubſiſtere & ceſſare. Iſtud videmus in multis temporali-
ter, quæ in expenſis & ſtrennitatibus, ſupra vires patrimonio-
rum ſuorũ magnis nobilibus & diuitibus ſe cõformare nitunt̃,
& feſta continua & arma incautè ſectantur, qui cum ſeipſos cõ
ſumpſerint, deſiſtere compelluntur. Contra quos Eſa. 16. Au-
diuimus ſuperbiã Moab, ſuperbꝰ eſt valde. Superbia eius & ar
rogantia eius pluſquã fortitudo eius. Videmus etiam iſta ſpũa-
liter in religione, vbi multi nouitij virium ſuarum ignari, ſu-
pra vires nituntur quandoque opera perfectionis facere, & na
uibus.i. ſanctis ſe credunt æquiparare, qui tñ victi ſolent finali-
ter deficere, & a cępto propoſito vacillare. Bene ergo dicitur
Eccl. 3. Altiora te ne quęſieris.

De Syrenibus. Cap. 111.

1 SYRENES ſm Phiſologum & Andelinũ ſunt
quædã monſtra marina, quę faciẽ muliebrẽ, bra
chia & mamillas habentia, procerę magnitudi-
nis & faciei ſunt horrendæ, in reliquo corpore
aquilis ſunt ſimiles, cum alis & vnguibus ad la-
niandum aptis. In fine vero corporis ſquamoſas piſcium cau-
das habent, quibus natando in fluctibus ſe gubernant. Viſæ au
tem ſunt pueros inter brachia portare, quibus viſis ſolẽt nau-
tæ quã plurimũ formidare, & ideo eis lagenã vacuã ſolẽt proij
cere vt dum cum illa luſerint, poſsint ſe ab eis elongare. Et ſi-
cut dicit liber rerum, hæc narrauerunt illi qui ſe vidiſſe aſſere-
bant. Tale monſtrũ videtur eſſe mala mulier. Iſta.n. habet mã-
mas blandientis delectationis, quibꝰ.ſ. catulos & ſequaces ſuos
lactat, delectat & nutrit. Thren. 4. Lamię nudauerũt mãmas, &
lactauerunt catulos ſuos. Iſta ergo licet videatur eſſe fœmina
in prima parte.i. in principio.ſ. dulcis amicabilis & benigna, eſt
tñ aquila in ſequenti, habet.n. alas & vngues. alæ.n. ſignificant
ſuã volatilem voluntatem, vngues vero ſuã auaram cupidita-
tem & ſuam rapacem tenacitatem. Mulier.n. per varia deſide-
ria dicitur volare, & illos quos decipit, ſolet bonis fortunę, na-
turæ, & gratiæ rapaciter ſpoliare. Dan. 7. Vngues habebat fer-
reos &c. Iſta tñ dicitur habere caudam piſceã, quia pro certo
cauda.i. finis & intentio iſtarũ principaliter quærit aquã deli-
ciarũ, & fluxũ luxurię corporalis. Vel dic q iſtę ſyrenes poſsũt
ſignificare iudices præcipites & crudeles, qui volare dicuntur
& pungere, eo q ſine deliberatione ſolent rapinas & pũcturas
præcipitanter & celeriter exercere. muliebrem tñ.ſ. dulcẽ fa-
ciem & apparentiam dicuntur habere, & mamillis dulciũ ver
borũ & fallaciã in principio dicũtur lactare, vt ſic poſsint de-
ceptos meliꝰ deuorare, & de ſpolijs aliorũ ſe & catulos.i. filios
& nepotulos enutrire. Eſa. 34. Ibi habuit foueã hericios, & enu
1 triuit catulos. Quid igitur? Procul dubio nautæ.i. ſimplices ta-
les ſolent valde timere, & ne ab eis obruantur, præcipuè formi
dare. Neceſſe ergo q aliquid ad ludendum ipſis proijciant.i. q
aliquod munus vel encenium eis offerãt, vt ſic locũ fugiendi ha-
beant & euadant. alias.n. ſi ſe muneribus nõ redimunt, ſubmer
ſionem, rapinã & exhęredationẽ timere poſſunt, quia ſicut di-
citur Micheæ. Si quis non dederit in ore eorum quippiam, ſan
ctificant ſuper eum prælium. ¶ Syrenes ſaltantes & ludentes ſi- 2
gnificant tempeſtatem ſm Phiſolo. tunc.n. maiorem faciunt lę
titiam, qñ ſentiunt tempeſtatem in proximo futuram. Sic verè
multi ſunt qui tunc ſummè lętantur & gaudent, qñ tempeſtatẽ
tribulationum alijs venire vident, contra illud Prouer. 24. Cũ
ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, quia ſicut dr̃ Prouer. 27.
Qui in ruina lętatur alterius, non erit impunitus. Vel põt dici
contra prędones, quorum ſaltus, feſta & conuiuia, ſigna ſunt tẽ
peſtatis & rapinę ſubditorum. Conſtat.n. q cum multa expen-
derint feſtiuando, magis & acrius ſolent rapere, ſuam pauperta
tẽ ſupplẽdo, dicunt.n. faciamus bonũ feſtum, quia ruſtici totũ
ſoluent. Nautæ ergo.i. ſimplices debẽt ſibi de futura tẽpeſtate
& rapina timere, qñ vidẽt tales ſyrenas feſta & cõuiuia & alias
lætitias celebrare. Prouer. 14. Extrema gaudij luctus occupat.
Vel iſtud potes exponere ſicut ſupra de auibꝰ tit. de fulica. §. 2.
¶ Syrenes dulciſsimè dicũtur cantare &c. vide libro de anima- 3
libus c. de ſyrenibus, & dic per omnia ſicut ibi.

De Scylla piſce. Cap. 112.

SCYLLA ſicut dicit li. de natura rerum, allegãs 1
Andelinũ, monſtrum eſt ſm rei veritatẽ babitãs
in illo mari quod Italiã & Siciliã ſcindit & ha-
bet pectus & caput vt virgo, ſicut ſyrenes, rictus
vero & hiatum oris & dentes habet horribiles.
Iſtud vero nautis & omni generi hoĩm inimicũ
eſt, & in eius ſanguine delectatur, in aqua difficiliter vincitur,
in terra vero quaſi penitus eſt imbelle. Vocem aũt habet quaſi
muſicã, & in melodia delectatur. Tale monſtrũ chariſsimi vi-
dentur eſſe multi, qui.ſ. ſimul ſunt crudeles & falſi, quia videli-
cet ipſi faciẽ.i. apparentiam habent virgineã & benignã, vocẽ
vero dulcẽ melodioſam & ſuauẽ, & tñ humani generis ſunt ini
mici, & ad deuorandũ, rapiendum, & tribulandũ nautas.i. ſim-
plices ſemper prompti. Nam cum ſua ſimplicitate virginea, &
cum ſua voce & locutione mellea quas ipſi prætendũt exteriꝰ,
iſti pro certo pleni ſunt crudelitate fellea, quã ſub falſitate pal
liata ſibi ſeruãt interius. dentes.n. crudelitatis & voracitatis no
ſcuntur habere. quibus non ceſſant alios temporaliter & ver-
baliter rodere & mordere. Iſta patent de diabolo & hęretico,
qui ſub ſpecie alicuius blandimẽti quã pręferunt, hoĩem ad dã
nationem pertrahunt atq; ferunt. Iſta patent de vſurarijs, &
alijs falſis iudicibus, officialibus & balliuis, qui vt decipiãt, in
principio virgines eſſe videntur, & tñ conſtat q mordere ſem
per & rapere machinantur. Iſtud patet de hypocritis, qui ſunt
virgines in apparentia, qui tñ ſunt animarũ inimici in exiſten-
tia. Iſtud etiam patet de detractoribus, qui.ſ. in prima parte.ſ.
in hoĩm apparẽtia, ſunt virgines, poſterius vero in eorum ab-
ſentia ſunt peſsimi. Iſti ergo dum ſunt in aqua mundanę fluxi-
bilis proſperitatis & vitæ, vix poſſunt ab hoĩe ſuperari, cum ve
ro ad terram.i. ad mortem venerint, tunc nullius ſunt valoris,
quia tunc vel in ſe quantum ad animam vel in filijs quantum
ad mundum ſuperantur, & eorum fortitudo ad nihilum dedu
citur. Ezech. 32. Dederunt fortitudinem ſuam in terra viuen-
tium, non dormierunt cum fortibus, qui deſcenderunt in infer
num. Iſti igitur potuerũt in locuſtis figurari, quę (ſicut dicitur
Apoc. 9.) facies hominum, capillos mulierum, & tñ dentes leo
num, & caudas ſcorpionum habuerunt, quia.ſ. tales ſunt homi
nes & mulieres in facie.i. in apparentia blandiendo, ſunt tamẽ
leones in exiſtentia deuaſtando, & ſcorpiones poſterius in ab-
ſentia detrahendo & pungendo mordaciter & vrgendo. Pro-
uerb. 23. Ingreditur blandè, nouiſsimè autem mordebit vt co-
2 luber. ¶ Et nota q ſcylla periculum eſt marinum, & ſecundum
poetas, ſcylla etiam dea eſt maris. Sed de hoc vide alibi ſcili-
cet libro. 8. cap. 55. §. 18. & infra libro. 15. vbi agitur de fabulis
poetarum.

De

De Scincis. *Cap.* 113.

1 SCINCI ſm Iſid. circa Nilum frequentiſsimæ ſunt beluæ, q̃ crocodilis ſunt ſimiles, ſed minores, & botũ carnes medicinales eſſe videnť, quia ſi quis in poculo ſuo carnes huius beluæ poſuerit, inde veneni potentiã expellit. Iſti ſcinci poſſunt mihi ſignificare aliquos tam ſeculares q̃ religioſos, qui rectè in appatẽtia videtur eſſe ſimiles crocodilis, ratione.ſ.alicuius familiaris vel leuis vitæ quam prætendunt, veruntamen iſtis ſunt valde minores in malitia vel errore. Dato.n. ꝙ eſſe videantur mali exterius in cõuerſatione, ſunt tñ boni & medicinales interius in intentione. & iſtud patet: q̃a etiã vinum doctrinæ quod per eos tranſit.i.illa docnmẽta dicta vel verba quæ ipſi alijs dicunt & emittũt, procul dubio contra venenum peccati remedium ſunt, quia q̃uis multis inſolenter & leuiter videantur viuere, ſciunt tñ vtiliter & facere & docere. Non oportet ergo de talibus iudicare ſm faciem, ſed ſm peccata, iuxta illud Ioan.7. Nolite iudicare ſm faciem, ſed rectũ iudicium iudicate. ¶ Sicut dicit liber rerum, ſcinci beluæ ſunt quæ prǫuident tẽpeſtates & ventos, cauda.n. ſua villoſa obturant foramen cauernæ, a qua parte debet flare ventus, oppoſitum verò apertum dimittunt &c. Eapone ſicut lib. ſequenti de animalibus titu.de taxo.§.2.vbi inuenies ſimile.

De Tencha. *Cap.* 114.

1 TENCHA piſcis eſt lacualis, qui luto nutritur, & aliqñ pelle nigra, qñq; verò aurea coloratur. Piſcis eſt exterius valde viſcoſus rectè quaſi anguilla, dulcis eſt cibus, ſed duræ digeſtionis, & ſm opinionem vulgi, iſte coire dr̃ cum buffone. Talis eſt peccator qui lutens eſt per auaritiã, viſcoſus per luxuriam, niger per infamiam, aureus tamen per curioſam veſtitus apparentiam malæ digeſtionis & cõuerſionis per obſtinationem & malitiam, & cum buffone diabolo coiens ꝑ malam amicitiam, & ab ipſo concipiens peccarum & nequitiã pſalm. Concepit dolorem & peperit iniquitatẽm.

De Trutha. *Cap.* 115.

1 TRVTHA ſm librum rerum, & etiã ſicut ſenſu patet, eſt piſcis qui in fluminibus inuenitur qui de altis montibus oriũtur & qui lapidẽũ littus habent. Eſt autem ſalmoni ſimilis in colore cutis etiã in rubore, & partim in ſapore carnis, ſed hoc ſolum in æſtate: q̃a.ſ. in hyeme carnes habet albas, ſicut alij piſces dulcedinisq; minoris. Tales ſunt boni religioſi, quia pro certo iſti in flumine religionis inueniuntur, quæ.ſ.fundũ & fundamentum habet lapſ deum.ſ.ipſum Chriſtũ, qui lapis & petra dr̃ in ſcriptura & ab altis montibus.i.a ſanctis & perfectis patribus noſcitur deriuata. Iſti.n. Salmoni:i. Chriſto pro viribus aſsimilantur, & quãtũ ad cutem honeſtæ conuerſationis, quantum etiam ad carnem interioris affectionis, ipſum pro viribus imitantur, quod tñ ſolum fit in æſtate.i.in tempore gratiæ, qñ.ſ.abundant calor charitatis & ſplẽdor veritatis & fructus bonitatis. Nam in hyeme .i.in ſtatu peccati, vbi frigus indeuotionis & ſterilitas virtutis & perfectionis abũdãt, iſta ſimilitudo deficere cõprobať, q̃a.ſ. ſapore charitatis & colore honeſtatis ceſſantibus, iſti nõ Chriſto, ſed alijs piſcibus.ſ.peccatoribus & malis etiam ſecularibus conformantur. Tunc.n.poteſt de ipſis dici illud pſal. Non eſt ſimilis tui in dijs domine, & non eſt ſecundum opẽra tua.

De Thymalo. *Cap.* 116.

1 THYMALVS ſm Iſido.li.12.ea flore q thymus dr̃, nomẽ haber. Nam (vt ait) cum ſit colore gratus, & ſapore iocũdus, tñ ſicut iſte flos fragrat, & corpore odore aſpirat. Tales ſunt ſancti, q exemplo floris fragrantiſsimi Ieſu Chriſti colorẽ gratę cõuerſationis induũt, & odorẽ iocũdæ famæ in aliorũ naribꝰ diffundũt. Can.4. Odor veſtimẽtorũ tuorũ ſup oĩa aromata.

De Teſtudinibus. *Cap.* 117.

1 TESTVDINES ſm Pli.li.9.c.10. mare Indicũ habet ita magnas, ꝙ de teſtis earũ hoĩes ſibi faciũt lata domicilia, atq; inter inſulas maris rubri de ſingulis teſtis ſingula fiũt nauigia. Iſtud mõſtrum caret dentibus, acutum tñ habet roſtrũ & durum, nam tanta eſt ſibi oris duritia ꝙ lapides cõminuat atq; frãgat, & iſtud oua patit vſq; ad centena, q in terra foſſa & pectore pauita incubat noctibus, fœtus verò educat annuo ſpatio ſicut ait. Chariſsimi per teſtudines poſſunt intelligi prælati qui cutem exterioris apparentiæ debent per cõſtantiæ & patientiæ firmitatem præ cæteris habere ſolidam, teſteam atq; duram. Ezec.3. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorũ, & faciem tuam valentiorem dentibus eorum, quaſi ſilicẽ & adamantem dedi faciem tuã. Quid ergo? pro certo iſti debent eſſe tales & tãti, ꝙ ipſi poſsint eſſe domus ad alios continendũ charitatiuẽ, & naues ad alios deferendũ ſuſtentatiuẽ: quia.ſ. iſti ſicut domus ſubditos debent contra frigora tribulationum, contra pluuiam tentationũ, contra latrones.i.cõtra impios mũdiales, & contra feras.i.cõtra demones infernales defendere, & ſicut naues ipſos in mari.i.in amaritudine paupertatis miſericorditer ſuſtinere, & pro ipſis ſpiritualiter & tẽporaliter nutriendis, merces virtutum, exemplorum, documẽtorum cõtinere. Proue.31. Facta eſt quaſi nauis inſtitoris, de longẽ portaos panem ſuum. Quia ꝓcul dubio iſti oua & fœtus.i.ſubditos ſuos debent in grãm ſpiritualiter parere, & in terra.i. in ſuæ mortis memoria per humilitatem inſoſſare, ipſoſq; pectoraliter panitos fouere, & perſonaliter exẽplis, doctrinis & elemoſynis educare. Eſa.34. Ibi habuit foueam hericius, & enutriuit catulos. Quid ergo? ꝓ certo iſti dentibus crudelitatis rapacis, & detractionis mordacis, debent carere, quia.ſ. nullum debent iniuſtẽ affligere vel mordere. Veruntñ quantũ ad impios puniendos, roſtrum oris debent per ſeueram locutionem ita fortẽ & durũ habere, ꝙ lapides.i.lapideos pctõres poſsint cõſtringere vel domare, & rigore iuſtitiæ caſtigare, vt ſic de ipſis dicatur illud 3. Reg.19. Ecce dñs tranſit, & ſpũs grandis & fortis, ſubuertens montes, & conterens petras ante dominũ. Vel per dentes poſſunt intelligi verba mordacia, q̃a ꝓ certo ſæpe fit ꝙ dato ꝙ hõ prælatus vel iudex careat hmõdi dentibus.ſ.iniurioſis ſermonibus, non eo minus ſolet ꝓteruos corrigere & frãgere, & lapideos hoĩes caſtigare. Vel põt allegari ꝙ plus proficit qñq; roſtrũ durũ.i.dura & ſeuera reprehenſio q̃ dẽtes acuti.i. q̃ mordax & crudelis punitio, q̃a ſicut dr̃ Proue.17. Plus ꝓficit correctio apud prudẽtes, q̃ cẽtum plagæ apud ſtultum. Et hoc q̃a prudens verborum correctionibus emendatur, ſtultus verò plagarũ ictibus induratť. Vel iſtud põt allegari de diuitibus q rectẽ apud mundanos domus & naues.i.magni & notabiles reputantur, qui pro certo fœtus & filios ſuos ſolent in terra.i. in amore terrenorũ ſepelire, & ipſos vltra debitũ diligere & fouere. ¶ Teſtudo cũ vxore ſua cohabitat carnaliter pecorũ more. 2
Veruntñ vxor ſua nõ libenter patitur copulã, quouſq; maſculus ea auerſa ori eius feſtucã imponit. Illud poteſt intelligi de bonis mulieribus, quæ copulã carnis etiã cũ proprijs viris debent difficiliter & cum quadam diſplicentia ſuſtinere, maximẽ qñ vident eos beſtiarũ & pecudũ more effrenari, & carnaliter motos eſſe, & ſolum propter feſtucam quã habent in ore.i.propter frenum legis diuinæ quæ hoc p̃cepit, ſe debent bonæ mulieres in talibus exercere, vt.ſ.nõ ex libidine, ſed ex iuſtitia moueantur, iuxta illud 1.ad Corint.7. Vxori vir debitum reddat, ſimiliter & vxor viro. Aduertentes ad illa quæ dixit Angelus Thobiæ, Thobiæ.6.ꝙ.ſ.in illis qui coniugium ita ſuſcipiunt, ꝙ a ſe Deum excludant, & ſuæ libidini ita vacent ſicut equus, & mulus, poteſtatem habet demonium ſuꝑ illos. Vel põt dici cõtra malas mulieres, quę nõ patiuntur libidinẽ a procis ſuis, niſi etiã feſtucã donorũ & munerũ recipiãt ab eiſdem. ¶ Teſtudi- 3
nes marinę intm̃ diligunt liberẽ reſpirare, ꝙ ſurſum in aquæ ſuꝑficiæ volũt quaſi cõtinuẽ ſupernatare, & ſic fit ꝙ dũ teſtudo nõ aduertit, & reſpirando aerẽ delectatur, teſtæ eius a ſole taliter ſiccatur & induratur, ꝙ ſe ſubmergere vel in aquã profundare impediť, & inuita ſupernatare cõpellitur, & ſic piſcatorũ manibus exponiť deprędãda, ſicut dicit Pli.lib.9.c.10. Reuera ſic vr̃ hodie de multis eccleſiaſticis & religioſis, cõſtat.n. ꝙ iſti ſunt poſiti in mari pœnitẽtiæ, vt in aquis deuotionis & gratiæ balneenť, & per humilitatẽ inferius profundenť. Sed quid? Pro certo hodie ita appetũt fatuæ teſtudines.i.fatui religioſi & clerici libere reſpirare, & ita gloriantur ſurſum ad auras mundani fauoris aſcendere, & ſe mundi negotijs implicare, & ita abhorrent in ſtatu religionis manere, & in ꝓfundo ſtatu humilitatis iacere, ꝙ procul dubio ſurſum in paulo in ſtatu alicuius eminentiæ gloriantť aſcendere, & in officijs & dignitatibus vel in mũdi fauoribus vel in curijs principũ vel in executionibus mortuorũ vel ĩ alijs adminiſtrationibꝰ terrenorũ delectanť & appetũt ꝓſidere, ſicut ad litterã patet ẽt de mẽdicãtibus, q quaſi videntur mare religionis dimittere, & extra quaſi ex toto ad

ſeculi negotia ſe transferre. Eſai. 23. Exi terram tuam filia maris, non eſt cingulum vltra tibi. Ac ſi diceret, iſti cingulū obedientiæ dimittuor & rumpunt, & de mari religioūs ad mūdū exeunt & accedunt. Quid plura? Procul dubio ibi ſuiipſius taliter obliuiſcuntur, q a ſole mundanæ proſperitatis, & ardore concupiſcentiarum ibi a humore deuotionis ſiccantur & p obſtinationem & malam conſuetudinem taliter indurantur, q ſe in mari religionis profundare amplius impediuntur, imo quaſi ſeculares effecti, etiam contra voluntatem rationis ſurſum ſuper mundana ſupernatare & euagarr & mentaliter & perſona liberti dinoſcuntur, & ſic per cōſequens ipſis piſcatoribus infernalibus exponuntur. Quod potiſſimè patet de apoſtatis, qui libere aſpirare volentes, libertatem plus debito diligentes, mare religionis abhorrentes, exterius ſicut ſeculares vagantur, ita indurati in malo, q amplius redire dedignantur. Marc. 13. Qui ſupra tectum eſt, non deſcendat in domum 4. Reg. 1. De lectu-
4 lo ſuper quē aſcendiſti nō deſcendes, ſed morte morieris. ¶ Teſtudo maris faciliter capitur, quando primitus inuerſatur, ratione. n. duræ & latæ teſtæ nō ſe poteſt faciliter releuare, ſeu iterum reuerſare. ſicut igitur dicit liber rerum, teſtudines de nocte exeundo ad terram depaſcuntur & ſatiantur, & tandem redeuntes ad aquam, ſuper aquam dormiunt fluctuando. Tūc ergo duo piſcatores natando ſeu nauigando accedunt, qui ipſam inuerſant, & qui etiam pedem ſuum firme ligant, & ſic eam inuerſam & ſupinā ad littus trahunt. Chariſsimi tunc homo ſpiritualiter inuerſantur quando errans in fide, contra Deum ſupinatur, & fidei eius repugnat, & ſibi mētaliter aduerſatur, vel quando per deſperationem a ſtatu ſpei retrouertitur & per obſtinationem contra dominum voluntarie aduerſatur. pſalm. Auertantur retrorſum & confundantur. Ex quo. n. homo a ſtatu fidei per hæreſim auerſus fuerit & euulſus, vix aut nunquā poteſt reſurgere, nec ſe a ſua perfidia releuare. Hie. 8. Qui auerſus eſt, nō reuertetur. Quid igitur? Procul dubio quādo homo in terra diuitijs ſatiatus fuerit, & in aqua deliciarum ſupernatando dormierit & quieuerit, tūc adſunt piſcatores, qui ipſum per hæreſim vel per deſperationem inuerſant, & ipſum contra Deum & paradiſum per obſtinationē ſupinant, & vinculo malę conſuetudinis ipſum alligant, & ſic cum propter duritiē cutis. i. mentis reſurgere non valeāt, ad littus inferni pro libito ipſum portant, exemplo mortui, qui auerſus ad tumulum trahitur, & ſupinus in tumulo ſepelitur. Vnde de talibus poteſt dici illud Dan. 13. Euerterunt ſenſum ſuū & declinauerunt oculos ſuos vt non viderent cœlum, neq; recordarentur iudiciorum iuſtorum. Vel dic q inuerſatio iſta eſt mors: quia etiā mortui inuerſi ſepeliuntur, quia pro certo mali qui modo vinci nequeunt, tunc ſaltem ſuperabuntur, quando per duos nautas. ſ. per Dei occultam ordinationem vitam limitātē, & per caſum vel infirmitatem corpus affligētem, per mortem inuerſabunt, & per alium nautam. ſ. diabolum ligabuntur, & ad littus inferni trahentur, & de mari fluctuoſæ vitæ & pſperitatis extrahentur. Ezec. 29. Extraham te de medio fluminum tuorum. Vide ad hoc figuram ſupra de luligine.

De Teſteo Piſce. *Cap. 118.*

2 TESTEVM ſm Ariſto. animal eſt in mari arabicn, quod propter duritiam teſtæ ſuæ, pro eo q fumi euaporare non poſſunt, aliquotiens infirmatur, & calore intrinſeco inflamatur. Vadit igitur ad aquam dulcem & potat, & in ipſa aliquādiu habitat, & ſic cutis eius ſubtiliat & ſudore exeunte ſanatur. Sic verè ſi propter duritiam mentis noſtræ, corporis, cordis & oris clauſi, mali vapores vitiorum a nobis per confeſsionem non exiuerunt competērer, propter q calore concupiſcentiæ generato moraliter fuerimus infirmati. reſtat q aquam dulcem deuotionis & compaſsionis bibamus, & q in aqua lachrymoſæ cōfeſsionis & cōpunctionis nos corporaliter balneemus, vt ſic dura cute voluntatis noſtræ obſtinatę madefacta, ſanitatem animæ reportemus 4. Reg. 5. Vade lauare ſepties in Iordane, & recipiet ſanitatem caro tua.

De Tortuca Maris. *Cap. 119.*

2 TORTVCA maris, barcora, teſtudo, & teſteum animal, videntur ſupponere pro eodem, & etiam magiſter de proprietatibus rerū de prædictis nō facit ſpeciales titulos. Veruntamen quia liber de natura rerū ponit diuerſos titulos de eiſdē, ideo ego poſui ſub diuerſis. Dicit ergo q tortuca marina eſt belua ingens ſimilis tortucæ terreſtri, ſed eius quantitatem in infinitum excedens. Octo. n. cubitos habet in longitudine, latitudo verò eius quattuor eſt cubitorum. ſcutum habet teſteum, triangulare, quinq; cubitorū. Crura habet lōga, digitos magnos ſicut leo, fortitudine & audacia eſt mirabilis tres. n. homines inuadere non formidat. Iſta poſſunt exponi in bono, & ſic p tortucam intelligam virum iuſtum, mari pœnitentiæ deditum, & ad tolerandum aduerſa omnia induratum. Iſte. n. debet habere octo cubitos. i. octo beatitudines, ſcutum etiam teſteū conſtantiæ & fortitudinis debet habere, qđ tres virtutes theologicæ. ſ. fides, ſpes, charitas, debent triangulare, & quod quinq; cubitorum debet eſſe, inquantum debet contra quinq; ſenſuum illecebras præualere ſic igitur armatus vnguibus iuſtæ correctionis, & ſcuto fortitudinis & perfectionis, tres viros. ſ. ſuperbos, auaros, & luxurioſos, vel tres viros. ſ. mundum, diabolū & corpus proprium non timebit inuadere, ipſoſq; poterit ſuperare. pſalm. Scuto circundabit te veritas eius, non timebis a timore nocturno. & ad Ephe. 6. Sumentes ſcutum fidei, in quo poſsitis omnia tela nequiſsimi ignea extinguere, & galeam ſalutis aſſumite, & gladiū ſpiritus quod eſt verbum Dei. Vel iſta poſſunt dici de fatuis & proteruis, qui quando ſcuto & armis alijs ſunt circuncincti, ad mala omnia ſunt audaces. Vel per ſcutū intelligo obſtinationem mentis & duritiam volūtatis, quod. ſ. triāgulare dicitur, p eo q a tribus peſsimis vitijs fabricatur, quæ ſunt falſitas, crudelitas, cupiditas. Ex iſtis. n. tribus conſtat ſcutum iniquitatis malorum. iſti. n. habent falſitatem vt decipiant, crudelitatem vt diripiant, cupiditatem & accipiunt. Tali ergo ſcuto ſic triangulato armati ſolent audacter tres viros. i. vniuerſitatem bonorum (qui per tres viros, Noe, Daniel, Iob, intelliguntur Ezech. 14.) prælatos. ſ. continentes, & coniugatos ſolēt inuadere, & eos multipliciter infeſtare. Vnde de talibus dicitū Iob 41. in perſona Behemoth, q corpus eius quaſi ſcuta fuſilia &c. Vel p iſtā beluā intelligo incorrigibiles & obſtinatos, qui ita duri ſunt contra veritatem, & contra iuſtitiam ſcutati, q nulla correctionis ſagitta poſſunt penetrari, qui primo alios verbis & iniurijs non timent inuadere, & eis temerariè cōtraire. Eſa. 48 Scio. n. qa durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua,
& frons tua ærea. ¶ Tortuca maris ſi inuerſatur, vires perdit, ſe 2
. n. vix poteſt releuare. Sic tales cum mors eos inuerſauerit, nil valebunt, cū amplius a vitijs nō reſurgant. Vel expone ſicut ſupra de teſtudine, vbi eſt ſimile. Vide li. de aialib'. c. de tortuca.

De Thynno. *Cap. 120.*

THYNNVS monſtrum eſt marinum caudā habens latitudinis duorum cubitorū, quod in mari fructificāt, & non alibi, & iſtud taliter impinguatur vt dehiſcat, & vltra biennium raro viuit, vt dicit Pli. li. 9. c. 15. Secundum verò Alber. beſtiæ ſunt in Æthiopia quæ colore fuſco binas habent mamillas, quibus lactant catulos Pli. verò lib. 9 ca. 3. ait thynnorum tantam multitudinem in mari indico claſsi Alexandri magni obuiam fuiſſe, vt claſsis econtra aciem direxerit, cū alias non eſſet ſparſis euadere, thynnorum multitudine obuiante. Tales ſunt multi qui caudam. i. ſpem futuræ vitæ habent latam, & hoc binorū cubitorum: quia. ſ. bis credunt viuere, diu. ſ. in hoc ſeculo, & futuro, & inde eſt q duas mammas habere dicūtur, inquantum ſpe proſperitatis præſentis & futuræ lactantur & delectant, & ideo pro certo fœtus ſuos. i. deſideria ſua, voluntatem & propoſitum, ſolent in mari. i. in mundo & mūdiali amore parere & nutrire, & ſe ibi taliter diuitijs & delicijs impinguare, q vitam gratiæ continuare nequeunt aut ſeruare. Quod etiam de temporali vita verum, eſt: quia pro certo qui vltra modum corporaliter delicijs impinguantur, & quorū mentes carnalitatibus cumulantur, & quorum ſtatus proſperitatibus augmentatur, vita tam temporali quam ſpirituali & æterna faciliter ſpoliantur, figurati in Agag pinguiſsimo, qui a Samuele eſt occiſus 1. Regum 15. Quia p certo illi qui prædictis pinguedinibus impinguantur, mortem reportare ſepius pmerentur. Ideo dicitur 1. ad Timothe. 5. Vidua in delicijs viuens mortua eſt. Iſti etiam contra claſſem Alexandri id eſt, contra ſtatum bonorum ſe congregant, & eis obuiant & repugnāt, quare etiam neceſſe eſt vt econtra ipſi boni contra eos ſe colligant, confœderent atque iungant, vt eorum impetum ſecurius fugiant & euadant. 1. Machabe. 5. Congregata ſunt gentes vt dimicent contra nos. ¶ Thynnus procedens ad terram, vt paſcatur, dextera

ſolet

ſolet ripa intrare, & leua exire. Quod accidit ſm Plini. libr 9.
c. 15. quia dextero oculo melius creditur videre quam ſiniſtro,
natura tamé vtroq; oculo hebete. Et ſic ergo ſupponitur quòd
ſemper vult oculum imponere verſus partem illam ad quam
tendit. Sic mali modo procedentes ad paſtus bonorum tempo-
ralium acquirendos, dextera proſperitatis ſolent ad terram id
eſt ad terrena intrare, ſed procul dubio ſiniſtra aduerſitatis ex-
inde per mortem ſolent recedere & exire: quia pro certo illi
qui nunc ad terrena intrant proſperè & quietè, finaliter inde ſi
niſtrè exient & moleſtè. quod benè figuratur Ezech. 56. vbi di
citur q̃ ille qui per portam meridionalem in ſolemnitatem in-
grediebatur per portam aquilonarem egredi iubebatur. Meri-
dies. n. proſperitatem, Aquilo frigidus aduerſitatem deſignat,
ad denotandum quòd illi qui ad mundana proſperum habent
ingreſſum. ſ. diuites, in fine ſiniſtrá aquilonarem & aduerſum
habebunt egreſſum: quia ſicut dicitur Prouerbi. 14 Extrema
3 gaudij luctus occupat. ¶ Thynnus ſm Plini. belua eſt marina,
quæ curioſitate videndi vela nauium agitari vento, naues per
ſequitur, & intantum ſtupore afficitur, vt tridente percutiatur
abſque eo q̃ moueatur. Simile videmus multis accidere, & ma
ximè curioſis & religioſis, & iuuenculis mulieribus. Iſti enim
valde appetunt videre vela nauium volare id eſt, mundi ludos,
ſolatia, ludibria, pompas, choreas, & ſimilia celebrari. Sed qd?
pro certo dato q̃ in principio non intédant aliquid mali, ita ta-
men ſtupore, delectatione & admiratione & complacentia af-
ficiuntur & tenentur, q̃ vbi non aduertunt, a nauta diabolo tri
dente tentationis triplicis concupiſcentiæ ſ. ſuperbiæ, luxuriæ,
& auaritiæ, percutiuntur, & ſic per peccatum ſpiritualiter oc-
ciduntur. Cuius figuram habemus in Dina virgine, quę volés
videre mulieres regionis Sichimorũ egreſſa, vbi a Sichem fi-
lio Emor eſt corrupta. quia verè mulier iuuenis curioſa facta,
& mores aliorum videre ſollicita, corruptionem peccati ſolet
faciliter reportare. ideo benè conſulitur Eccleſi. 3. vbi dicitur.
In ſuperuacuis rebus noli ſcrutari multipliciter, & in pluribus
operibus eius non eris curioſus. Sequitur. Multos enim ſupplá
tauit ſuſpitio illorum, & in vanitate detinuit ſenſus eorũ. ¶ Se-
4 cundum Solin. thynni ſunt beluæ quæ in ponto ſolum (qđ eſt
mare cæteris dulcius) inueniuntur, qui flumina intrant dexte-
ra, & ea exeunt leua. Sic tales qui in dulcedine deliciarum vo-
lunt viuere, flumina ſtatuum & beneficiorum & diuitiarum
mundialium, quæ dicuntur flumina, quia fluunt, dextera pro-
ſperitate adipiſcuntur, ſed ſiniſtra aduerſitatis per mortem ex
inde egredi compelluntur &c. dic vt ſupra. eo. §. 2.

De Tomo ſeu Tonio. *Cap. 121.*

1 TOMVS ſeu tonius piſcis eſt magnus, ſicut por-
cus marinus, qui circa maſsiliam in abundantia
reperitur. Iſte ſup omnes piſces magis iners &
timidus fertur eſſe, non poteſt enim ita modicũ
obicem inuenire, quin continuo retrocedat & in-
de eſt q̃ in reti captus, nullá prorſus adhibet di-
ligentiam exeundi, ſolum obſtaculum retis timens. Vnde quá-
doq; inuoluuntur centum in vno reti, & ibi quandiu piſcatori
placuerit, ſine alio vinculo detinentur, & in aqua exiſtentes ſi-
cut in armento emptoribus diſtinguuntur. Veruntamé quádo
delphinus aliquando cum talibus in eodem reti capitur, tunc
ſtatim ipſe rete rumpit, & alij poſt ſequũtur, & ſic illi qui mul-
ti imbecilles exitum aggredi nó audebant, vnius delphini for-
titudine & audacia liberantur. Iſta non inueni in libris, ſed au-
diui ab illis qui mare maſsilicum frequétauerant. Iſta poſſunt
allegari narratiuè, quomodo vna bona perſona proficit in com
munitate vna: ſæpe. n. fit q̃ vbi vna magna cógregatio exire ali
quod periculum neſciebat, vnus bonus & ſapiens exit, & dat
exemplum & viam alijs exeundi. & iſta in temporalibus & po
liticis & moralibus & theologicis quotidie videmus, qa ſicut
dicitur Eccleſ. 16. Ab vno ſenſato habitabitur ciuitas, & a mul
tis fatuis derelinquetur. Iſta potiſsimè apparent in moralibus,
vbi multi ſunt ita imbecilles, q̃ omnem obicem tétationis vel
tribulationis ſolent timere, & ſtatim a via virtutum retrocede
re, & infra rete diaboli ſe ligare, & ſine quocunque conatu pœ
nitentiæ in piſcatorum infernalium dominio totaliter remane
re, niſi forte ſit ibi aliquis delphinus. i. aliquis prudens homo,
qui rupto reti diaboli exeat, vt eius exéplis & monitis poſsint
alij ſe ſaluare. Eccleſ. 9. Rex magnus vallauit ciuitatem, & mu
nitiones extruxit per girum, & inuentus eſt in ea vir pauper &
ſapiens, qui liberauit vrbem per ſapientiam ſuam. Vel iſta poſ-
ſunt dici de bonis. qui in reti religionis & Dei mãdatorum, &
in dominio prælatorum manent pacificè & quiete, & timent
impingere in obicem peccatorum. Veruntamen quádo eſt ibi
vnus malus delphinus qui retè rumpit, mandata frágit, vel re
ligionem exit, tunc malo exemplo ſuo aliorum multitudinem
ſecum trahit Figuratus in dracone. Apoc. 12. cuius cauda. i. cu
ius exemplum ſequela trahebat poſt ſe tertiam partem ſtella-
rum. quia breuiter per vnum malum quandoq; damnantũ mul
ti, & econuerſo, per vnum bonum ſaluantur aliquotiens multi
mali. Vnde ad Rom 5. Sicut per inobediétiam vnius hominis
peccatores conſtituti multi, ita & per vnius obedientiam iuſti
conſtituentur multi. Vel iſta poſſunt dici de ſanctis patribus, q
in reti inferni detéti, & a morte omnes ligati, nullam habebat
potentiam euadendi, veruntamen delphinus Chriſtus, qui cũ
eiſdem fuit mortuus & captus, rete mortis & inferni reſurgẽ
do rupit, & ſic alios miſeros ſecum duxit: qa breuiter ſicut om
nes per vnum. ſ. Adam facti fuerunt tranſgreſſores, ita omnes
per vnum. ſ. Chriſtum facti ſunt peccati & inferni egreſſo-
res. vnde ad Rom. 5. Si. n. vnius hominis peccato multi mortui
ſunt, multo magis vnius hominis Chriſti gratia in plures abũ-
dauit. ¶ Tonij ita ſunt ſimplices piſces, q̃ vbi piſcator eorũ con 2
gregationem inuenerit, ſtatim piſciculos qui ſarde dicũtur, ꝑ
pabulo eis proijcit, q ſtatim more porcorũ q cũ glandibus tra
huntur poſt paſtorem, ipſum piſcatorem ſequuntur, & eis ſe-
quentibus etiam alij adiunguntur, & ſic quádoq; per duas die
tas vſq; ad pritos ſupercilia ducuntur, vbi cum reti tenui de
ripa ad ripam vel de rupe ad oppoſitum protenſo capti, ineua
ſibiliter retinentur, ibiq; ſicut in carcere quádiu piſcatoribus
placuerit reſeruantur. Tales ſunt mali, qui ſardella mundi dele
ctabilium tracti, diabolum piſcatorem ſequuntur, & eorũ exé-
plis etiam alij aggregantur, quouſq; in gurgitem inferni ab eis
concludantur, vbi neceſſario & perpetuo pro rete mortis in-
euaſibiliter detinentur. Prouer. 7. Statim eá ſequitur quaſi bos
ductus ad victimá, & neſcit q̃ ad vincula ſtultus trahatur. Vel
dic q̃ fatui tracti delectabilibus ſequuntur diabolum vel mun
di ludibria, & non cauent quòd gurgitem peccati intrét, & q̃
reti malę conſuetudinis ſe inuoluant, & quòd neceſſario ibi re
ſtent. Allega vt ſupra.

De Torpedine. *Cap. 122.*

TORPEDO ſecundum Iſidorum lib. 12. & Pli. lib. 1
9. c. 42. Piſcis eſt ſic dictus, eo q̃ quicquid tangit fa
cit obſtupeſcere & torpere, & in ſenſu & motu de-
ficere & languere, & hoc non ſolum cum tangitur
imo etiam cum ei appropinquatur. Ná dato q̃ in luto lateat,
piſces tamen deſuper securè natantes ſolet ſtupefacere, & ſubi
to corripere & mordere. Si quis etiam mediante virga vel ha-
ſta torpedinem tetigerit, brachia tangétis quanquam fortiſsi-
ma ſubito obſtupeſcunt & torpent. Quid plura? tanta eſt vis
torpedinis (vt aiunt) vt etiam aura deſuper eam tranſiens, tor-
pore inficiat cor humanum, nec eſt ita velox animal (vt di-
cunt) quin pedes eius ſubito tactu torpedinis alligentur, ſicut
dicit idem Plinius libro 32. cap. 1. Quod etiam a quodam ab-
bate, qui ſe aſſerebat vidiſſe in pictauia, audiui. Chariſsimi pro
certo talis torpedo videtur eſſe mors, ipſa enim torpedo dici
poteſt, pro eo quòd torpidè & tardè videatur venire. Verun-
tamen iſta eſt tantæ fortitudinis & virtutis quòd omnem crea
turam quam tangit facit obſtupeſcere & torpere, & motu &
ſenſu deficere & carere. Non valent enim mundi deliciæ na-
tantibus, non valet virga præſidibus, nõ valet haſta militibus,
non valet curſus velocibus, omnis enim tactus ab iſta immobi
lis efficitur, & inſenſibilis & ſtupidus congelatur, & ſua om-
nis velocitas alligatur Amos 2. Peribit fuga a veloce. Nec mi-
rum: quia etiam ipſa aura ab ipſa flans & veniens id eſt, ipſa fa
ma ipſius mortis cum benè conſideratur & profundè, ſolet ho
minem turbare, & præ ſtupore & extaſi congelare. Deutero
28. Stupebis ad terrorem eorum quæ videbunt oculi tui. Vel
ſi vis pone de muliere, cuius tactus & habitatio, fama auditus
& conſideratio facit hominem ſtupidum, inſenſibilem, inad-
uertentem. & tutum, ſicut ſupra de narce, & ſicut ſecundum
Plinium libro 9 capi. 42. vbi ſupra. Iecori torpedinis teneritas
nulla præfert. Sic verè iecori & affectioni mulieris nulla dul-
cedo vel tepitudo coæquatur, quádo ſcilicet fatuus animus ab
ea decipitur & fraudatur. Quod bene patet in luxurioſis, qui
auri mulierum nihil præferunt. Vnde Prouerb. 5. Fauus diſtil
lans labia meretricis &c.

De Trebio. Vide Pli. li. 9. c. 25. non enim intellexit auctor. Cap. 123.

1 TREBIVS ſm Pli. piſcis eſt pedalis longitudi-
nis, qui tamen inuenitur pinguedinis quinq; di-
gitorum (vt ait.) Et iſtius tanta eſt virtus ſm ip-
ſum, ꝙ pars eius aſſata, & certo ſale ſalita, quic-
quid in altiſſimos puteos ceciderit, fluctuare fa
cit, & extrahit applicata. Tales ſunt viri humiles
benigni, pingues, & dulces: qui maximæ ſunt virtutis. Nam qñ
applicantur alicui puteo profundo. i. alicui obſtinato peccato-
ri, quicquid procul dubio. i. quodcunq; peccatum in profun-
dum ſuæ conſcientiæ per obſtinationem intrauerit, ſciunt face
re enatare, & per confeſſionem caute extrahere, & facere cō-
fitendo exterius fluctuare. Quod quidem faciunt dum ipſum
ſciunt dulciter tractare, & ſagaciter inducere & monere. Figu
ra de Heliſeo 4. Re 6. vbi ferrum quod in fundo aquæ iacebat,
ligno appoſito ſupernatare fecit, & exterius extraxit & eiecit.
quia pro certo Heliſeus i. prudens pdicator confeſſor vel cor
rector, ſcit lignum. i. exēpla de ligno crucis & de paſſionis me
moria apponere, & ſic facit ferrum. i. peccati duritiam a pſun-
dis cordibus per confeſſionem ſupergredi & exire. Vel dic ꝙ
iſte piſcis pinguis & aſſatus eſt Chriſtus, dulcis & benign⁹, &
tñ in veru crucis politus & cauſtus. Iſte ergo conſideratus de-
uotæ, & mēti obſtinatæ applicatus diſcretē facit p confeſſionē
ſupernatare pctā, & ipſa emittere ppetrata. Figuratus in Heli-
ſeo cū ligno &c. ſicut ſupra: q.a.ſ. Heliſeus cū ligno. i. Chriſtus
in cruce cōſideratus, facit natare de cordibus ferrū culpæ. Vel
dic ꝙ iſte applicatus profundo puteo inferni exinde fecit exi-
re, & enatare & egredi ſanctos patres, q ibi a mūdi origine lati
tabāt. Quod petēs Dauid dicebat in pſa. Nō me demergat tē-
peſtas aquæ, neq; abſorbeat me pfundū, & non vrgeat ſup me
2 puteus os ſuū. ¶ Trebius piſcis eſt q in æſtate eſt niger, in hye-
me verò candidus. Sic verè fit ꝙ hō in æſtate mundanæ pſperi
tatis habitans, fit p pctā niger & vilis, qui tñ in hyeme aduerſi
tatis & paupertatis fit mūdus, candidus, impollutus. Thren. 4.
3 Cādidi facti ſunt Nazarei eius. ¶ Solus trebius ſm Pli. ex alga
4 nidum facit &c. Videtur iſte piſcis eſſe phycis quantū ad hoc,
& quantum ad coloris mutationē. vide ſupra in littera F. ¶ Tre
bius dicitur a terendo. habet. n. roſtrum duriſſimum, cum quo
naues terebrat & perforat, quod benè videtur innuere Plini.
lib. 32. c. 2. & eſt piſcis in oceano, &c. Vide ſimile ſupra in litte-
ra G. de gladio & capone ſicut ibi.

De Tritone. Cap. 124.

1 TRITON dicitur eſſe piſcis qui in ore habet fiſtu-
lam quaſi tubam, ita ꝙ per Maria tubicinando na-
uigat, propter quod populus maris tubicinem ip-
ſum vocat. Iſte igit antiquitus inter deos maris fuit
computatus, & pictus cum tuba a gentibus veneratus. Vnde ēt
poetæ finxerunt miſenum tubicinē qui in mari ſubmerſus eſt,
a tritone fuiſſe ſubmerſum pro eo ꝙ dū tubicinabat, ipſius tri
tonis officium exercebat. Ad omnia autem iſta alludit Pli. lib.
naturalis hiſtoriæ mundi 9. c. 5. vbi dicit ꝙ olypponenſium le-
gatio propter hoc ex certa ſcientia ſibi miſſa, nūciauit Tiberio
principi in quodam ſpecu auditum viſumq; tritonem, concha
canentē, qua noſcitur forma. i. in illa figura qua antiquitus pin
gebatur. Tales debent eſſe prælati & prædicatores, quia p cer-
to iſti debent in ore tubam prædicationis habere, & per mare
huius ſeculi prædicationis tubiciniū exercere. Figurati in an-
gelis habentibus tubas. Apoc. 9. &c. Iſti etiam per vitæ ſancti-
tatem, & excellentiam in iſto mari debent eſſe dii. pſal. Ego di-
xi, dij eſtis. Et illos qui ſuum vſurpant officium, ſ. hæreticos &
falſos prædicatores & hypocritas debent ſubmergere. i. depo-
nere & deprimere, & prædicationis officium denegare. Iſtis er
go dicitur Oſeæ 8. In gutture tuo ſit tuba ſicut aquila ſuper do
mum domini. Vel dic ꝙ talis eſt Chriſtus, qui maris huius ſe-
culi prædicando fuit Tubicen, & eſt Deus. Tubam. n. prædica
tionis in ore habuit, qua peccatores de vitijs excitauit. Igitur
iſte vidēs alios tubicines. ſ. falſos & malos prædicatores, ſuum
officiū vſurpare, & turpis quæſtus vel vanæ laudis gratia præ-
dicare, cōtra ipſos indignatur, & in profundum inferni eos de-
mergit, & per damnationem æternam ipſos deſtruit & cōfun-
dit. De iſtis ergo dicitur illud pſal. Peccatori autē dicit Deus,
Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meū
per os tuum. Tu verò odiſti diſciplinā, & proieciſti ſermones
meos retrorſum? ſi videbas furem, currebas cū eo &c. Vel dic
ꝙ maris huius ſeculi tubicines ſunt magniloqui & adulatores,
qui pro certo dij maris dicūtur: quia. ſ. in huius mundi pelago
a prælatis & principibus tales ſicut dij adorantur, & tanquam
dij in hoc ſeculo dominātur. Iſti etiam alijs tubicinibus. i. alijs
ſuis imitatoribus adulatoribus ſolent inuidere & eorum ſub-
merſionē & caſum pro viribus procurare. Vel dic ꝙ tales ſunt
ioculatores diuitum & regum, qui cum inſtrumentis muſicis
vel cum verbis exclamatorijs ſolent in auribus diuitum tubici
nare, facta eorū cōmendare, & ſic ſolent eos diuites & fatuino
biles ſicut deos adorare, & deos & conſolatores ſeculi reputa-
re, dicentes eis illud pſā. Ego dixi, eſtis, & filij excelſi omnes.

De Venth piſce vulgariter ſic dicto ſeu Verich ſecundum Alber. Venth autem Vincentio, ſiue de ariſta. Cap. 125.

VENTH piſcis eſt qui aliter dicitur Ariſtoſus, 1
eo ꝙ ariſtis innumerabilibus ſit repletus, qua-
propter pauperum cibus eſt & inter alios piſces
vilis reputatur & ariſtoſus. Iſte verò ſic capitur
Super rete. n. arcus ligneus aquæ ſupereminens
ponitur, vbi nola ſeu campanella ſuſpendit, cu-
ius ſonū audientes iſti piſces, in magna quantitate ſolent illuc
cōuenire, & in magna multitudine in retibus inſilire. Tali mo-
do videntur capi a diabolo multi peccatores. Piſcator. n. diabo
lus volens capere & in reti vitiorum inuoluere viles & abomi
nabiles peccatores, plenos ariſtis. i. conſcientiæ remorſibus &
peccatis, adhibet ſuarum ſonum & ſibilum campanarū, & iſte
ſonus nihil aliud eſt q̄ mundi gaudiorum ludus, riſus cātus &
conſolationes mulierum, ſibili & incantationes mūdanorum,
ad ſuperbiam, pompam, & auaritiam incitationes, & ipſius ho
ſtis occultè ſuggeſtiones & tentationes. Iſti. n. piſces. ſ. peccato
res in talibus delectantur, & dum incaute ad talia appropin-
quant, dumq; in inſtrumētis muſicis, choreis & adulatoribus,
& mulierum ſibilis ſe delectant, in reti diaboli. i. in peccato in-
uoluuntur & intrant, & in inferno capiuntur & dolent. Abac.
1. Traxit illud in ſagena ſua, & congregauit in rete ſuum. Fa-
tuū eſt igitur in talibus nolis & ſonulis delectari, imo vtile eſt
dicere illud Amos 5. Aufer a me tumultum carminum tuorū,
cantica liræ tuæ non audiam. Vel poteſt dici illud in bono de il
lis qui delectantur in ſonitu. i. in auditu prædicationis: q a vix
eſt quin aliqñ cadāt in rete diuinæ gratiæ & cōuerſionis. Eze.
12. Extendam ſuper te rete meum, & capieris in ſagena mea.

De Vipera. Cap. 126.

VIPERA maris piſcis eſt quaſi cubiti vnius, qui in 1
capite ſuper oculos cornu acutum habet, quod ve-
nenoſum & mortiferum eſt. Quicquid. n. ex eo vul
nerat, ex eo inficitur, quod cauentes piſcatores, ca-
pto piſce amputant ei caput, & reliquum quod valde eſt eſibi-
le, vſibus cedit humanis. Iſte piſcis q bonus eſt & eſibilis præ-
ter caput, ſignificat mihi quoſdam in religione & eccleſia, qui
vt in pluribus, bonis ſunt eſibiles, imitabiles atq; iuſti. Verun-
tamen habent quandoq; caput cornu fatuitatis & præſumptio
nis ita armatum, ꝙ inter oculos. i. publicè & patenter habere
& prætendere, & cū eo alios impetere, moleſtare & verbis de-
tractorijs venenare, frontosè, durè & procaciter non verētur,
& ideo piſcatores. i. boni prælati talibus debent caput. i. capito
ſitatem cum cornu proteruiæ per iuſtitiam amputare, & capi
tis eorum impetum refrenare, & ſic cū ſine tali capite fuerint,
poterunt omnibus boni eſſe. Iſtud patet de multis in omni ho
minum gradu & ſexu, qui in oībus boni inueniuntur, excepto
ꝙ capitoſi & cornupeti, frōtoſi, & cholerici pl⁹ debito in alios
efferūtur. Figurati in boue cornupeta. Exo. 21. qui debebat re-
cludi, & ne noceret alijs coerceri, alijs eius dominus tenebatur.
Sic tales cornupeti, proterui & iniurioſi neceſſe eſt ꝙ a domi-
nis ſuis. i. a prælatis & ſuperioribus arceātur, & ꝙ eorū caput
& capitoſitas auferatur, alijs ꝙ ipſi domini & ſuperiores de eo
rum fatuitatibus teneantur, & ſic de talibus correctis, humilia
tis, decapitatis & ſubiugatis, poterit dici illud Iudith 14. Ecce
Holofernes iacet in terra, & caput eius nō eſt in eo. Vel poteſt
de multis dici qui ratione cornu ſui. i. potētiæ & iuriſdictionis
& capitis. i. capitaneorum, dominorum & parentum quos ha-
bent, ſunt alijs nociui & venenoſi, & occaſione prædictorū fa-
ciūt multa mala. Et iō piſcator Deus (q a iſti alias eſſent boni)

ſolet eis vel per mortem vel p infortunia caput id eſt, iſta omnia auferre, vt ſic poſsint ſpiritualiter booi eſſe. Eſa.9. Diſperdet dominus ab Iſrael caput & caudam.

De Vergilialibus piſcibus. Cap. 127.

1 VERGILIALES piſces dicti ſunt, eo q in orto ſtellarum quæ vergiliæ nomioantur, apparent, reliquo verò tempore abſcoodontur, & ſicut Plinius dicit lib.9.c.18. in duobus lacobus Italiæ, qui larius & verbanos dicuot, inneniũtur, qui ſquamis crebris cõſpicui ſed præacutis inueniũtur. Vergiliæ quæ ſunt ſtellæ lucentes, diuitias & eminẽtias deſignãt, iſti verò piſces mũdi parentes, cognatos, amicos ſignificaot: quia pro certo quando illæ ſtellæ circa nos incipiunt lucere, & quando mundi proſperis incipimus præfulgere, tunc pcul dubio amici noſter circa nos incipiunt apparere, & ſe familiares & obſequioſos erga nos exhibere. Cum autem iſtę ſtellæ.i. mondi proſpera aliquo caſu diſparuerint & ceſſauerint, tonc & illi pariter ceſſabunt, & ab iſtis frequentijs & obſequijs recedeotes, vna cum eis diſparebunt. Eccle.6. Eſt amicus ſocius menſæ, & non compatebit io die tribulationis. Et ſic vis dic q iſti ſalſi amici conſpicui ſunt ad applicandum, acoti tamen ad rapiendum, & ad acquirendum, & vtilitatem propriam faciendom, qui.ſ. in principio, quando.ſ. homo noo eſt pauper, parati ſunt ad obſequeodum, & ad ſuum commuoicandum, randem verò.ſ. quaodo vident hominem occidere & depauperari & cadere, parari ſunt ad diſpareodum, & ad eum dimittendum. Allega vt ſupra.

De Vulpibus Marinis. Cap. 128.

1 VLPES maris ſm Plini.li.9.ca.43. piſces ſunt qui hamum glutiunt, attactumque vſq; ad infirma lineæ facile perrodunt, ſignificantes illos qui cum eſca delectationis hauriunt & glutiũt hamum peccati, & conſcientiæ remorſioois. Eccle.4. Piſces capiuotur hamo. Noo intelligo benè textum, & ideo tranſeo.

De Vacca Maris. Cap. 129.

1 VACCA maris ſm Ariſto. monſtrum eſt magnũ & iracundum, & pronum ad iniurias. Quod nõ oua, ſed fœtum facit: quem tenere diligens, ducit, vbicunq; vadit, decem meoſibus imprægoatur, & viuit hoc aial. 30. annis ſicut ait. Quod probatum eſt caudis eorum amputatis, ſicut de delphiois dictum eſt qui viuunt anois 30. ſm Soli. Iſtud poteſt allegari contra nimis diligentes filios, & eos ſecum habere volentes, contra illud Eccleſ.30. Lacta filium tuum, & pauentem te faciet, lude cum illo, & cõtriſtabit te. Vel poteſt allegari cõtra malos, qui ſunt iracundi, & ad iniurias proni, & filiorũ carnaliter dilectiui, & decem menſibus.i. decem defectibus.ſ. per traoſgreſsionem decem mandatorum dicuntur parere, ſupple mala opera. Meoſis autem dicitur a mene, quod eſt defectus, p eo q luoæ defectio menſes facere ſolebat, multum verò dicuntur viuere, & caudas.i. mortis memoriam dicuntur amputatã habere, & ea deficere & carere. Eccleſia.7. Impius longo viuit tempore ſuper terram.

De Vitulo Marino. Cap. 130.

1 VITVLVS marinus qui alio modo dicitur elcus, qui etiam idem videtur eſſe quod kola (quia per omnia eædem ſunt conditiones poſitæ de kola in lib. de natura rerum, ſicut de vitulo marino in libro de proprietatibus rerum) monſtrum eſt marinum, & fortè idem eſt quod vacca marina. Vide igitur de vitulo marino. libr. de animalibus titulo ſuo vbi ponitur. Credo etiam quòd idem eſt quod phoca.

De Vrtica Maris. Cap. 131.

1 VRTICA maris eſt quaſi de natura ſpongiarom. dicit.n. Pli.lib.9.c.45 q vrticæ & ſpongiæ oon videotur eſſe nec frutex nec animal, ſed quædam media inter vtranq; naturam. Sunt ergo vrticæ maris quidam piſces ſimilitudinem fruticum præferentes, quibus eadẽ eſt vis pruritu mordax, quæ vrticis terreſtrib'. Noctu vagant, contrahuntq; ſe q̃ maximè rigentes. Iſtæ ergo præoatantibus piſciculis frondem ſuam porrigunt, attractoſq; deuorant & cõſumunt. Iſtæ pectines & echinos noctu perquirunt, & attritu ſuo quicquid tanguot, vredine & pruritu lædunt. Si quis verò ipſos manu capere voloerit, colorem mutant & cõtrahuntur, & ſi tempus habuerint, abſconduntur. Tales videntur eſſe quidam mali ſimplices, tam in ſeculo quam in clauſtro: quia.ſ. non videotur eſſe aliquid, nec aoimal nec herba, inquantum.ſ. nihil de mundi malitia videntur ſapere vel ſeotire. Veruntameo iſti habent virtutem vſtiuam: quia.ſ. alios qui eos tãgunt.i. ſuos ſocios & vicioos ſolent verbis detractorijs vrere, & pruritum irę & diſplicentiæ in eis generare, piſciculos etiam.i. pauperes ſolent inuoluere & rapere, & eos vſuris & exactionibus deuorare, & ſic per mordacitatem ſuam tam verbalem quam realẽ, ſolent aliud q̃ credebant ſe oſtendere, & ſuam malitiam quæ latuerat declarare. Iſta videntur ad literam de ruſticis vſurarijs in hoc ſecolo, & de quibuſdam rudibus malitioſis in clauſtro, qui nihil videntur ſcire, & tamen ſolẽt alios vrere & mordere. pſa. Sicut ignis q cõburit ſiluã, & ſicut flãma cõburẽs montes.

De Vngue Piſce. Cap. 132.

VNGVIS eſt piſcis marinus, de genere concha- 1
rum, qui alio modo dicitur dactylus, qui ad humanorum vnguium ſimilitudioem ſic vocatur. Iſte ergo quandam lucem innatam habere videtur, quia.ſ. relucere etiam inter ora manducaotium comprobatur. In tenebris.n. ſiue in manibus, ſiue in veſte, ſiue in ore relucet, & vbicunq; ſuccus vel humor eius fuerit, nocte ſplendet, ſicut dicit Pli.li.9.c. pen. Tales vidẽtur eſſe viri ſcientifici & perfecti: quia.ſ. lumine claræ & honeſtæ vitæ, ſplendore etiam ſapientiæ & doctrinæ mirabiliter ſunt dotati. Lucent.n. in tenebris huius vitæ, & alios illuminant & dirigũt exemplis pariter & doctrinis. Matth.5. Vos eſtis lux mundi. Et hoc potiſsimè verum eſt de ſanctis, qui etiã adhuc in ore manducantium.i. in verbis & locutione prædicaotium, & eoſdem laudantium, relucere videntur, inquantum eorũ verba & exẽpla nobis pro lumine offerũtor. Iſtis ergo & alijs ſimilibus dicitur ad Philip.2. Inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo verbum vitæ cõtinentes. Vel dic de hypocritis, qui q̃uis regulariter nõ ſint niſi quidã piſces.i. carnales & delicioſi, ipſi tñ p honeſtã apparẽtiã lucent, & in ore manducantium.i. in verbis laudantium lucere deſiderant, inquantum famam & laudem cupiuot & affectant. Iob 41. Poſt eum lucebit ſemita.

De Zedroſis ſeu gedroſis. Cap. 133.

ZEDROSE ſm Pliniũ beluæ marinæ ſunt in
arabia, quæ tantæ ſuot magnitudinis, q oſſa ea- 1
rum q̃nq; quadraginta cubitorum inueniũtur, & ideo de iſtis oſsibus paratis & ſectis, domus & alia ædificia cõmode cõſtruuntur. Talis eſt Chriſtus, qui maximus fuit in gloria & virtore. Oſſa.n. eius.i. apoſtoli, martyres atq; ſancti, q more oſsium fortiſsimi ad toleranda tormenta fueruot, quaoraginta cubitos haboeront, qui.ſ. conſtant ex denario quater ducto.i. decẽ maodata legis in fide quattuor euangeliorum tenuerunt, & iõ ſecti martyrijs & tormeotis, facti ſunt trabes pro eccleſia conſtruenda, & pro ſalutis noſtræ fabrica ſuſtinenda, Figurati in oſsibus Heliſei, de quibus dicitur 4. Regum 13. q ad eorum tactum reuixit homo mortuus. Quia ſcilicet cum iſti, oſſa Chriſti, peccatores ſcilicet mortuos prædicando tetigerunt, eos a peccato reſurgere fecerunt, eccleſiam etiam mortuam & depreſſam ad vitam gratiæ reduxerunt. Iſti ergo Chriſti potuerunt dicere illud 1. Paralyp. 11. Os tuum ſumus & caro tua. Vel dic & iſta oſſa fuerũt fundatores religionũ, &c. ſicut ſupra. Vel dic quòd iſti piſces ſunt viri perfecti & ſancti, quorum oſſa ſunt virtutes & ſcieotiæ, & fortes actus animæ. vel etiam conſtantiæ & virtotes, maximè in martyribus. de iſtis enim eſt anima vel eccleſia fundata, & fidei noſtræ machina fabricata, & ſalutis noſtræ fabrica roborata. Prouerbiorum 16. Dulcedo animæ ſanitas oſsium.

De Zidrach. Cap. 134.

ZYDRACH ſm librum rerũ, monſtrum eſt ma-
rioum, quod licet videatur terribile in figura, eſt 1
tamen inoocuum. habet enim caput vt equus, ſed valde minus, totũ corpus vt draco, cũ cauda longa, gracili, ſerpẽtioa. Corpus enim diuer-

ſis eſt maculatum coloribus, & pinnas habet vt piſcis, quibus natat. Sic verè pleriſque inueniuntur qui licet ipſorum caput.i.cor ſit equinum.i. elatum per ſuperbiam, corpus verò & caro ſunt draconina.i. inflammatæ per luxuriam, cauda verò.i. finis & intentio ſit ſerpentina & tortuoſa per malitiã, & longa per diuturnam in malo perſeuerantiam, cutis verò conuerſationis ſit colorata per curioſam apparentiam, habeant & pinnulas pungentes.i. diuitiarum abundantiam, & natẽt cum piſcibus.i. cum delicioſis per deliciarum affluentiam, & per conſequens tales prima facie videantur alijs terribiles & nociui, ipſi tamen nulli hominũ ſunt infeſti. Multi enim ſunt qui quamuis mali ſint in ſe, alicui tamen alij nũquam nocent, imo erga alios ſocialiter benigniter ſe habent. Eſa. 11. Super foramen aſpidis, & in cauerna reguli qui ablactatus fuerit, manum ſuam mittet, non nocebunt, & non occident in vniuerſo monte ſancto meo.

De Ziſtri. Cap. 135.

1 ZISTRIS vt dicit magnus Baſilius in Hexamerõ, marina eſt belua, quæ excedẽs æſtimationem hominum, tanta eſt, vt prouida mater rerum natura in iſto mõſtro luſiſſe videatur. Iſta.n. belua nulli rerũ, nec piſcibus maris, nec beſtijs terræ, nec volatilibus cœli aſſimilatur, ſed in ſola & in ſingulari figura ipſa belua gloriatur vt rectè valde mirandum ſpectaculum cunctis videntibus videatur, vt ex hoc laus & potentia creatoris in omnibus extollatur. Si.n. inquit caput videris monſtruoſum, omnino velut abyſſum fugies, ſi oculos, horrebis, ſi reliqua corporis, te nihil ſimile vidiſſe fateberis. Tales poſſunt dici multi, qui rectè in nullo volunt alijs conformari, imo gloriãtur ſoli & ſingulares videri, & in nullo alios imitari. Iſtud patet de quibuſdam, qui ita gloriãtur in malitia, & potentes ſunt iniquitate, & ita ſunt monſtruoſi per vitiorum enormitatem, quòd nec inter volucres cœli.ſ. ſuperbos nec inter beſtias terræ.ſ. auaros, nec inter piſces maris.ſ. luxurioſos eſt facile eis aliquem ſimilem reperire. Et ideo mores eorum ſunt ita mõſtruoſi, & diſpares vniuerſis, ꝙ merito omnibus ſunt horribiles ad videndum. Sapien. 2. Grauis eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſsimilis eſt alijs vita eius. Vel iſtud poteſt allegari de ſingularibus in religione, qui vitam communem nolunt tenere, imo vitam habere ſingularem & alijs diſsimilem gloriantur. Gaudent.n. alijs diſpares apparere, & alijs per hypocriſim præpollere. Poteſt etiam allegari de fatuis iuuenibus, qui ita in habitu & geſtu transformantur, ꝙ nulli aſsimulari gloriantur: quia.ſ. iſti gaudent quando dicitur illis illud pſal. Non eſt ſimilis tui in dijs domine, & non eſt ſecundum opera tua.

De Zytiro. Cap. 136.

1 ZYTIRON.i. miles marinus, monſtrum eſt marinum ſicut dicit liber de natura rerum, ingens & fortiſsimum, cuius diſpoſitio talis dicitur eſſe In parte.n. prima formam militis armati præfert, habens caput quaſi caſside galeatum, ex cute rugoſa, dura, & valde firma, a collo eius dependet ſcutũ latum, magnum, concauum atq; durum, vt pugnantium more poſsit monſtrum contra ictus defendi. Venæ autem & nerui fortiſsimi de collo & ſpondylibus eius protenduntur in humerum, quibus ſuſpenditur dictum ſcutum. Formæ triãgularis ipſum ſcutum eſt, ita fortè & ſolidum, ꝙ via vllo iaculo perforatur. Brachia habet fortiſsima, manum biſurcam, cum qua duriſsimè percutit, fortiſsimæ eſt vitæ, ita ꝙ via poteſt interimi cum capitur, niſi malleis ferreis occidatur. Et iſtud monſtrum humanas diſcordias dicitur imitari, inter ſe.n. bella & turbationem maris tantam commouent in pugnando, vt in loco certaminis tempeſtas quædam exurgere videatur. In mari autẽ britannico hoc monſtrum dicitur reperiri. Hic libet mihi inſerere quod a religioſo viro ꝓpoſito ſancti Michaelis in eremo, in ſolo pictauico vnde oriundus ego ſum ſupra littus oceani aquitanici ſituato, me recolo audiuiſſe, vidiſſe.ſ. in mari iuxta monaſterium capi piſcem cũ facie & manibus humanis, ſquamis armato capite, ad modum loricati, ab vmbilico verò ad modum lati pectinis terminatum, qui vix a nautis capi potuit, in quodam rupis maris receſſu ſe retinens, & manibus proijciendo lapides ſe defendẽs. Ab altero verò audiui ſemel in eodem mari propè inſulam ciocam paruulum piſcem captum ad formam armati militis, figuratum caſside & ſcuto, & lorica armatum. Cuius ſimile audiui a venerabili viro magiſtro Philippo de vitriaco, aſſerente in normania ſimilem militem vidiſſe. Ego etiam ſcutum vnum ſemel vidi, latum & fortè, quod conſtabat de ſquama piſcis eſſe, & dicebatur a nonnullis marini militis fuiſſe. Tale verò ſcutum a quodam maximo mõſtro ſeu milite marino extortum apud Boloniam in gallijs fertur eſſe. Iſtud poteſt allegari & applicari, ꝙ militia a Deo eſt inuenta, quod patet: quia ab ipſo in natura extitit præſignata. Et ideo milites noſtri debent in domino gloriari, & militiam iuſtè & licitè exercere, & militares actus ſanctè & vtiliter operari. Habent.n. a natura exemplar ſui ſtatus & gradus, & ideo non ad deſtruendum, ſed ad defendendũ naturam debent exercere & facere ſuos actus. ſicut.n. dicit Iob 7. Militia eſt vita hominis ſuper terrã. Et propter hoc cuilibet poteſt dici illud 2. ad Timoth. 2. Labora ſicut bonus miles Chriſti. Vel iſta poſſunt exponi de bonis & iuſtis, qui ſunt ſpirituales milites Ieſu Chriſti. Iſti enim debent in mari & in amaritudinibus huius vitæ milites Chriſti eſſe, & contra inimicos animæ, mundum ſcilicet, carnem, & hoſtem viriliter dimicare, & contra tentationes & tribulationes more humanæ diſcordiæ ſpiritualia litigia excitare. Habeant igitur ſcutum bonæ voluntatis, quod per tres virtutes theologicas triangulетur, & quod per cõtemplationem cum laqueis ſpei & conſiderationis, ſurſum ad caput & collum, ſcilicet ad Deum ſuſpẽdatur, quod etiam interius per humilitatem concauetur, & quod per patientiam & conſtantiam taliter infirmitate boni propoſiti ſolidetur, quòd nullo tentationis vel tribulationis iaculo vulneretur. pſalm. Scuto bonæ voluntatis coronaſti eum domine, & voluntate labiorum eius non fraudaſti eum. Voluntas enim ſi per ſpem, fidem & charitatem, fuerit triangulata, ſi per contemplationem ad collum id eſt, ad Deum fuerit ſuſpenſa, ligata & eleuata, ſi inſuper per humilitatem fuerit concauata, ſi nihilominus per conſtantiam & fortitudinem fuerit ſolidata, & ad ſuſtinendum omnia aduerſa per patientiam confirmata, ſcutum proeul dubio tutum erit, quo armatus homo non facilè penetrabitur aut peribit. Sapient. 5. Sumet ſcutum inexpugnabile æquitatem. Item habeat talis miles galeam ſuper caput, & iſta pro certo eſt timor Dei, qui ſuper omnia debet eſſe, iuxta illud Eccleſiaſti. 25. Timor Dei ſuper omnia ſe ſuper poſuit. Iſte enim caput mẽtis debet tegere, & ipſam ne ſuperbiat vel in vana deuiet continere, & ideo iſta galea de pelle rugoſa hoc eſt dictu de noſtræ mortis & fragilitatis & futuræ rugoſitatis memoria debet eſſe, quia ſcilicet homo debet caput intentionis & mentis timore Dei, qui ex conſideratione mortis & fragilitatis cõcipitur, galeare. ad Epheſ. 6. Galeam ſalutis aſſumite. Item habeat iſte miles manum id eſt, operationem biſurcatam, vt ſcilicet omnis operatio ad Laudem Dei, & vtilitatem proximi ordinetur, vt ſic ſpiritualis hoſtis quilibet bonorum operum ictibus vulneretur. pſal. Manus tua gentes diſperdidit. Sic igitur armatus miles Chriſti audacter contra vitia procedat, & bella ſpiritualia excitet, faciat & oſtendat, dicens illud 2. ad Corinthior. 10. Non ſecundum carnem militamus, ſed ſecũdum ſpiritum, arma enim noſtræ militiæ non ſunt carnalia. Vel iſta poſſunt exponi in malo, contra malos milites, & nobiles & proteruos, impios & crudeles, qui ſcilicet galeati & ſcutati in mari huius mundi tempeſtatem & brigas ſuſcitant atque cauſant, & manibus ſuis biſidis id eſt, a dextris & a ſiniſtris, hoc eſt dictu bonos & malos durè percutiunt atque grauant, & totum mare id eſt, totam patriam moleſtant atque turbant. vt ſic cuilibet tribulato per eos & afflicto dicatur illud Ezech. 23. Lorica & clypeo & galea armabuntur contra te. Vel iſta poſſunt dici contra ſtudentes, vel etiam contra monachos inſolentes, quia pro certo multi ſunt qui dato quòd piſces id eſt, deuoti, ſtudentes, humiles, & diligentes eſſe debeãt, ipſi tamẽ milites maris eſſe volentes, ſcutum & galeam accipiũt, & mũdi id eſt, mundanorum diſcordias imitantes, inter ſe bella faciunt atque gerunt, ita quòd totum mare id eſt, totum ſtudium vel totam religionem turbant, deſtituunt & cõfundunt. Quod generaliter contra omnes eccleſiaſticos arma portantes poteſt dici. Matthæi. 8. Factus eſt motus magnus in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus. Vel poteſt dici contra diuites ruſticos, qui quamuis a natura habeant eſſe piſces id eſt, infimi, ſubditi atque viles, vtpote de infima plebe nati, ipſi tamen milites volũt eſſe, & galeã & ſcutũ habere, & mũdanæ diſcordiæ

actus

actus militares cupiunt exercere, & contra naturam propriā
gloriantē guerras & torneamenta facere, & mouere & habere.
Vel poteſt dici de litigioſis & detractoribus religioſis, qui quā-
uis naturaliter debeant eſſe piſces. ſ. benigni, deuoti, humiles
atq; mites, & in mari. i. in ſtatu amaritudinis & pœnitentiæ cō-
morantes, ipſi nihilominus mundi diſcordias volūt in mari re-
ligionis & eccleſiæ imitari, & cū ſcuto obſtinationis, & galea
peruerſæ intentionis, tribulationes & litigia in eccleſia machi-
nari, & contra naturam ſui ſtatus in brigis & litigijs occupari.
De quibus dicitur 2. Macha. 14. Bella nutriunt, ſeditiones mo-
uent, nec patiuntur regnum eſſe quietū. Vel ſi vis iſta dic con-
tra fatuos ſcholares, qui cum debeāt eſſe piſces. i. vigiles & ſtu-
dioſi, ipſi tamen more multum ſunt in ſtudio litigioſi & brigo-
ſi. & quamuis ſint de piſcibus. i. de ruſtica plebe nati, in ſtudijs
tamen diſcordias ſuſcitant vt milites bellicoſi.

LIBER DECIMVS reductorij moralis tractans de animalibus, vermibus, & ſerpentibus. Cap. 1.

1 ANIMAL dicitur quicquid vitali ſpi-
ritu viuificatur. Et ſunt animalium tria
principalia genera. ſ. aerea. i. volatilia, a-
quea. i. natatilia, terrea id eſt, greſsibilia.
Sic vere in mundo ſunt hominū tria ge-
nera. ſ. religioſi, clerici & ſeculares. Pri-
mi debent eſſe aerei per puram vitam &
conuerſationem, & volatiles per contē-
plationem. Secundi. ſ. clerici debent eſſe aquei per mollitiem
pietatis, & natatiles per exercitium ſcientificæ facultatis. Ter-
tij autem. ſ. ſeculares & actiui debent eſſe terrei. ſ. quantum ad
bonorum operum fœcunditatem, & greſsibiles quantū ad pœ-
nitentiæ laborem & mobilitatem. Sed hodie pro certo nō ſic:
quia primi. ſ. religioſi, ſunt volatiles per ambitionem, aerei per
vanam gloriationem. Clerici autem ſunt aquei per luxuriam
& voluptatem, natatiles quantum ad vagabilitatem & inſtabi-
bilem & læuitatem. Seculares autem ſunt terrei quantū ad in-
deuotionem & auaritiam, greſsibiles autem quantum ad mun-
dani laboris occupationem. Ideo Ezec. 38. Commouebuntur
2 a facie mea volucres cœli & piſces maris & beſtiæ agri. ¶ In
terra ſunt quattuor animalium genera. ſ. homines, reptilia, be-
ſtiæ, & iumenta. Sic verè in religione, mundo & eccleſia, ſunt
diuerſæ ſpecies perſonarum: quia quidā ſunt homines. i. ratio-
nales, iuſti & pij. Alij ſunt iumēta in auxilium aliorum data. i.
ſimplices, laboribus expoſiti. Alij autem ſunt reptiles quātum
ad auaritiam & cupiditatem: quia circa terras. i. terrena repūt.
Alij ſunt beſtiæ. i. ſenſuales & brutales homines quātum ad lu-
xuriam & carnalitatem, mordaces per detractionem, crudeles
etiam & voraces: quia ſm Apoſtolum 2. ad Timo. 2. in magna
domo non tantum ſunt vaſa aurea & argētea, ſed etiam lignea
3 & fictilia. ¶ Secundum Baſilium in Hexameron, quædam ani-
malia dicuntur iumenta. ſ. illa quæ in adiutoriū huius vitæ ho-
minibus ſunt conceſſa. ſ. boues ad arandum, oues ad veſtiendū
ſues ad manducādum. Sic verè ad adiutorium vitæ ſpiritualis
nobis proficiunt & adiuuant, ſi volumus, omnes noſtri ſocij &
vicini. ſ. boues. i. viri perfecti ad nobiſcum laborandum per pœ-
nitentiam, oues. i. ſimplices ad nos veſtiendum per innocentia,
porci. i. voluptuoſi peccatores, vel etiam viles & pauperes, ad
eos manducandum, & nobis incorporandum per compaſsio-
nem & clementiam. Et ſic patet ꝙ diligentibus deum omnia
4 cooperantur in bonum ad Roma. 8. ¶ In terra ſunt tria genera
reptilium. ſ. quædam quæ dicuntur ſe trahentia, quæ ore ſe tra-
hunt in anterius, ſicut vermes. Alia ſunt ſerpētia, quæ vi coſta-
ſtarū, de loco ad locū ſe transferunt, ſicut colubri & huiuſmo-
di. Alia ſunt reptilia, quæ pedibus ſe rapiunt, ſicut lacertæ, bo-
traces, & huiuſmodi. Sic verè in terra noſtra. ſ. in mundo, ſunt
tria genera reptilium. i. peccatorum ad partem anteriorem. i.
ad ſtatum dignitatis & excellentiæ, diuerſimodè promotorum
quia quidam ſe trahunt ad anterius. i. ad ſtatum potiorem & al-
tiorem cum ore. i. cum verbis ſuis, vt ſunt vermes, ſcilicet adu-
latores & cauſidici. Alij cum vi coſtarū lateralium id eſt, ami-
corum, & iſti ſunt colubri, qui colunt vmbras deliciarum, ſci-
licet religioſi & clerici: qui hodie ab amicis carnalibus promo-
uentur. Alij cum pedibus proprijs. i. per proprios labores, eun-
do ſcilicet & diſcurrēdo, ſicut ſunt vſurarij, mercatores, & alij
laici. Vnumquodque ante faciem ſuam ambulabat. Ezech. 1.
Vel dic in bono, quòd in terra. i. eccleſia, ſunt qui diuerſimodè
ſe transferunt ad anterius. i. ad æterna bona, vel etiam ad pro-
motiones & ſpiritualia. Quidam ſcilicet per orationem domi-
num orando. Quidam cutis, quæ ſunt circa cor. i. per bonam
affectionem Deum diligendo. Quidam pedibus. i. per bonam
occupationem ſeruiendo impetrando & laborando. ¶ Beſtiæ
dicuntur omnia animalia non mitia poteſtati hominum ſubie- 5
cta. Et dicuntur beſtiæ quaſi vaſtiæ, a vaſtando & ſæuiendo: qa
nunc ſæuiunt dente, vt aper, nunc vngue, vt Leones, nunc cor-
nu, vt Cerui & Rhinocerotes & ſimilia, vt dicit Iſidorus. Ta-
les ſunt rectè mundi tyranni, qui alijs nocent diuerſimodè ſ.
cum cornibus ſuæ poteſtatis & iuriſdictionis, cum dentibus mi-
narum & ſuæ locutionis, cum vnguibus rapinæ & excoriatio-
nis, vel cum cornibus ſuperbiæ & elationis, cum dentibus de-
tractionis & falſæ infamiæ, impoſitionis & accuſationis, cum
vnguibus rapacis & manualis inuaſionis, ſicut patet in balli-
uis & officialibus, qui alios accuſant, & ſub nomine iuriſdictio-
nalis poteſtatis rapiunt & prædantur. Ideo dicitur Deuter. 32.
Dentes beſtiarum immittam in eos. ¶ Inter beſtias ſilueſtres,
ſunt quædam alijs mitiores, ſcilicet cerui, onagri & huiuſmo- 6
di, quæ licet ſint domeſticis animalibus ſæuiores, tamen ſunt
feris alijs, ſcilicet Leonibus & huiuſmodi, mitiores. Sic verè in-
ter beſtias ſilueſtres. i. inter peccatores, & etiam infideles, ſem-
per eſt reperire aliquos qui naturaliter ſunt alijs mitiores, &
ad miſericordiam promptiores. Barbari autem non modicam
humanitatem impendebant nobis, dicit Apoſtolus Actuum
28. Sunt etiam inter ſeculares aliqui alijs mitiores, ſcilicet bo-
ni, & iuſti, qui licet non ſint ita mites & boni ſicut domeſtici id
eſt, ſicut religioſi, tamen alijs feris id eſt, mūdi raptoribus ſunt
mitiores, & ad miſericordiam promptiores. ¶ Secundum Ba-
ſilium in Hexameron, & Ariſtote. de animalibus, ſecundum ꝙ 7
complexio eſt in aliquibus purior & melior, ſecundum hoc
viuacioris ſunt ſenſus & ingenij & æſtimationis, & pluris ſaga-
citatis, & hinc eſt quòd bos eſt tardus & ſtabilis, aſinus ſtoli-
dus, Vulpes doloſa, Lupus indomitus, equus feruens ad fœmi-
nas, canis gratificus, & amicitiæ memor. Nam vt dicunt iſti,
omnis iſta diuerſitas venit ex diuerſitate virtutis agentis diuer-
ſimodè in diuerſis. Sic verè chariſsimi, ſecundum prædomi-
nium interioris ſanguinis id eſt, interioris affectionis & natura-
lis diſpoſitionis, & diuinæ gratiæ occultæ inſpirationis vel ſub-
tractionis, mores animalium id eſt, hominum variantur: quia
pro certo quidam ſunt tardi per pigritiam ſicut bos, quidam
ſunt ſtolidi per ignorantiam ſicut aſinus; quidam ſunt doloſi ꝑ
malitiam ſicut vulpes: quidam ſunt indomiti per obſtinationē
& duritiam ſicut Lupus: quidam ſunt feruentes ad fœminas
per luxuriam ſicut equus: quidam autem ſunt gratifici & ami-
citiæ memores per bonitatem & iuſtitiam ſicut canis. Quia ſe-
cundum naturalem interiorem diſpoſitionem, & moralem aſ-
ſuefactionem, & diuinæ gratiæ inſpirationē, morum & actuū
varietas generatur, ſiue in malo ſiue in bono. Ideo Eccleſ. 13.
Cor hominis immutat faciem eius, ſiue in bono ſiue in malo.
Nam ſecundum quòd virtus id eſt, Deus agit diuerſimodè per
ſuam occultam prouidentiam in diuerſis, ſecundum hoc mo-
rum & gratiarum diuerſitas variatur. Quia vnicuique data
eſt gratia ſecundum menſuram doni Chriſti. ad Epheſ. 4. & 1.
ad Corinth. 12. ¶ Secundum quod dicit Ariſtote. li. 1. quædam 8
animalia habent ſanguinem, quædam non, ſed illa quæ habent
ſanguinem, ſunt maioris corporis & virtutis potioris, illa ta-
men quæ non habent ſanguinem, habent alium humorem lo-
co eius, ſicut patet in apibus, & cæteris anuloſis. Sic verè qui-
dam hominum habent ſanguinem id eſt, memoriam paſsio-
nis Chriſti, alij non. ſed pro certo illi qui habent ſecum huiuſ-
modi ſanguinem, ſunt alijs meliores & perfectiores quantum
ad gratias & virtutes, alijs dico indeuotis, qui non habent illū
ſanguinem, ſed loco eius habent in corde ſuo alium humorem
ſcilicet carnalitatem & affectionem, & voluptatem mundi &
carnis. Sanguis enim iſte eſt vita animæ ſpiritualis. Leuitic.
17. Anima omnis carnis in ſanguine eſt. ¶ Item vt dicit idem 9
Quædam animalia ſocietatem diligunt & ſectantur, vt Cer-
ui, onagri, boues & oues. Quædam autem fugiunt, vt aues
& beſtiæ quæ de carnibus viuere cōſueuerūt. Vnde dicit Aui-

cenna li.1.ꝙ quædam ſunt vrbana, quædam agreſtia, ſed inter
cætera homo non poſſet viuere ſolus. Formicæ autẽ & apes
in hoc communicant: quia.ſ.non ſolæ, ſed in conſortijs & ſocie
tatibus eſſe volunt. Sic verè inter homines eſt differentia talis:
quia quidẽ volũt viuere ſimul & in ſocietate, ſicut boni. Quia
volatilia ad ſibi ſimilia conueniunt. Eccl.27. Nam illi qui ſunt
homines quantum ad ſagacitatẽ diſcretionis, cerui quo ad ve-
locitatem bonæ operationis, apes quantum ad mellificationẽ
deuotionis, onagri quantum ad clamorem prædicationis, fur-
micæ quantum ad laborẽ continuæ occupationis, non poſſunt
viuere ſoli per diſcordiam & partialitatem, imo cupiunt inui-
cem eſſe per concordiam & vnitatem: quia, Ecce quam bonũ
& quam iocundum habitare fratres in vnũ. Sed pro certo qui-
dam ſunt qui ſocietatem ſuorum ſimilium non amant. ſ. illi qui
viuunt de ſanguine.i.de crudelitate & rapina: quia tales volũt
eſſe ſoli per partialitates, & ſocietatem alter alterius non affe-
ctant. Patet in cauſidicis vſurarijs, & falſis mercatoribus & cæ
teris raptoribus, quorum alter nollet ꝙ in ſua patria eſſet alius
ſibi compar, ne ſcilicet per eum ſibi rapinæ vel vſuræ vel lucri
portio minoretur, vnde non ſunt vniti per concordiam, ſed ꝑ
diſcordiam & inuidiam ſeparati. Inter ſuperbos ſemper iurgia
ſunt. Prouer.13. ¶ Item animalia variantur quantum ad nutri
10 mentum: quia quædam nutriunt̃ carnibus tantum, vt Leo &
Lupus. Quædam tantum graminibus, vt bos & Ceruus. Quæ
dam omnibus, vt Canis & Vrſus. Quædã ſuis ſuſtẽtabilibus li
quoribus, vt apes melle, araneæ humore muſcarũ, vt dicit Ari.
li.1. Sic verè ſpiritualiter inter homines ſunt quidam qui car-
nibus i.rapinis & extorſionibus viuunt, ſicut Leones & Lupi.i.
crudeles principes & tyrãni. Alij veſcuntur humoribus.i. de-
licijs & carnalitatibus. Alij graminibꝰ.i.diuitijs & terrenis fa-
cultatibus, ſicut boues.i.mercatores, & laboribus mũdanis oc
cupati, & cupidi.ſ.& auari. Alij autem omnibus: qui.ſ. nutriun
tur carnibus ꝑ crudelitatem, humoribus per carnalitatem, &
graminibus per cupiditatem, & iſti ſunt canes.i.aduocati, vrſi
.i.clerici ambitioſi, qui arbores dignitatum ſcandũt. Vnde Ec-
cleſ.36. Omnem eſcam manducabit venter. Vel dic in bono ꝙ
quædam mentes nutriuntur carnibus .i. exemplis martyrũ &
aliorum ſanctorum mortuorũ. Aliæ graminibus.i. ſanctæ ſcri-
pturæ paſcuis & auctoritatibus. Aliæ liquoribus.i. guſtu deuo
tionis & huiuſmodi. Aliæ autem omnibus: quia.ſ.ſunt deuotæ
& ſcientes, & huiuſmodi ſunt canes.i.prædicatores, vrſi.i. hir-
ſuti religioſi. Alius autem credit ſe manducare omnia. ad Ro.
14.¶ Secundum Ariſt.lib.1 aliqua ſunt animalia quæ carnibus
11 alienum veſcuntur, & ſuum non accumulant nutrimentum, vt
Leo & Aquila. Alia quæ ſuum accumulant nutrimentũ, vt he-
ricius, & mus & formica. Sic verè inter malos quidam nõ repo
nunt nec prouident in futurum, ſicut ſunt Leones & Aquilæ i.
fatui nobiles principes & tyranni, qui propter nimias expẽſas
& improuidentiam, fiunt pauperes, ita ꝙ ad quotidianũ victũ
vtuntur carnibus.i.extorſionibus, rapinis, & exactionibus ſub
ditorum. Rege ſene & ſtulto qui neſcit prouidere &c. Eccle.4.
Alij autem ſunt qui ſua accumulant nutrimenta.ſ.inuidi, cupi
di & auari, qui cũ magnis laboribus cauernas ſuas .i. arcas &
cellaria replent victualibus.i.diuitijs huius mundi. Vel ꝑ iſtas
formicas intelligo ſapientes & prouidos, per alia ſtultos & im-
prouidos & prodigos. Vade ergo ad formicam o piger. Proue.
6.¶ Secundum Auicennam, omne animal indiget nutrimẽto.
12 Nam quia humor naturalis ſemper & continuè per actionem
calidi conſumitur, ideo neceſſe eſt ꝙ per nutrimentum reſtau
retur. Sic verè chariſsimi, quia in anima humor.i. gratia & de
uotio & compaſsio continuè conſumitur & diminuitur a calo
re.i.a feruore & concupiſcentia carnali & mũdiali, vel a calo-
re tribulationis & tentationis, ideo neceſſe eſt ꝙ continuè reci
piat ſpiritualium nutrimenta.ſ.doctrinã, ſacræ ſcripturæ prę-
dicationem, bona exempla, bonam informationem, vt ſic hu-
miditas deuotionis & gratiæ reſtituat, & ne ꝑ pctm̃ depereat,
cõtinuè vegetetur. Comede ergo & bibe, grandis.n. tibi reſtat
via 3.Reg.19 ¶ Item quædam animalia quærũt victum de die,
13 ſicut oues & huiuſmodi. Quædam de nocte, ſicut lupi & aues
lucifugæ & huiuſmodi. Sic verè inter homines quidam vadũt
ad cibum.i.ad opera & negotia de die.i. patenter & manifeſte
.ſ.oues.i.perſonæ ſimplices & benignæ, quæ ſunt plane in acti-
bus & operibus. Sed verè quidã de nocte incedunt.i in obſcu-
ritate cautillationum & cautelarum, qui fugiunt lucem verita-
tis, & ſuos actus abſcõdunt.ſ.vſurarij & aduocati, qui ſuos cõ-
tractus ſemper faciunt in occulto, & ita de luxurioſis & huiuſ
modi: quia Qui malè agit odit lucem. Ioan.3. ¶ Secundũ Ariſ.
& Auicennam, quædam ſunt aĩalia ſemper domeſtica, vt ouis 14
& capra & hmõdi. Alia ſemper ſilueſtria, vt leo & lupus & hu
iuſmodi. Alia autem quæ licet ſint naturaliter ſilueſtria, tñ cito
domeſticãtur, vt elephas & ſimilia. Alia quæ licet ſint naturali
ter domeſtica, tñ qñq; ſilueſtria efficiuntur, vt patet in catis, &
huiuſmodi. Sic verè inter homines quidam ſunt omni tẽpore
domeſtici.i.domui eccleſiæ aſſueti, & in ſtatu gratiæ perſeue-
rantes ſcilicet boni & perfecti. Alij autem omni tempore ſunt
ſilueſtres per vitia & peccata, & a domo eccleſiæ ſeparati ſci-
licet tyranni & crudeles, vel etiam infideles. Alij autem qui li
cet ſint aliquo tempore ſilueſtres id eſt: indomiti & peccato-
res, tamen per prædicationem & correctionem faciliter con-
uertuntur, & per gratiam domeſticantur, ſicut ſunt multi ſecu
lares & alij. Alij autem ſunt qui licet ſint domeſtici per gratiã,
& in domo eccleſiæ vel religionis conuerſantes, tamen aliqñ
efficiuntur ſilueſtres per apoſtaſiam vel peccatũ, & a ſtatu ec-
cleſiæ ſegregati. Non.n.omnia omnibus expediunt, & non om
ni animæ omne genus placet. Eccle.37.¶ Secundum Ariſtote- 15
lem, de omnibus animalibus domeſticis inueniunt̃ aliqua ſil-
ueſtria, ſicut ſilueſtris bos, hõ ſilueſtris, equus & aſinꝰ &c. Sic
verè de omnibus ſtatibus animalium.i.hominum inueniuntur
aliqui apoſtatæ & ſilueſtres, mali pariter & peruerſi, qui ſpreta
ſocietate bonorum, ſiluam incolunt huius mundi. Quod in ſo
cietate Chriſti apparuit, vbi Iudas ſilueſter & nephariꝰ eſt in-
uentus. Apoſtata vir inutilis. Prouer.6.¶ Quædã animalia ſunt 16
magnæ iræ & impetuoſitatis, & maximè tempore coitus: quia
tunc, pugnant pro mulieribus & vxoribus, & certant, ſicut pa-
tet de apris. Et in cunctis animalibus ſm Auicennam, eſt appe
titus delectationis. Animalia ergo ſunt hoĩes, & maximè cleri
ci. Vxores ſuæ ſunt beneficia, dignitates, officia, vel prębẽdæ.
In cunctis ergo animalibus eſt appetitus delectationis.i. ꝑmo-
tionis: quia.ſ.omnes & boni & mali cupiunt promoueri, & cũ
dictis vxoribus copulari, quia ſecundum Augu. nemo eſt qui n
ſe gaudeat alijs dominari. Et ideo multi ſunt magnæ irę impe-
tuoſitatis per ambitionem: quia.ſ ſe ingerũt non vocati, & ma-
ximè tempore coitus.i. quando vident vxorem paratam, qñ ſ.
aliquod officium vel beneficiũ vacat: quia tunc vnus ſolet pu-
gnare cõtra alium per lites & diſcordias, vt vxorem obtineat
quam affectat. Collidebãtur pueri in ventre matris. Gen.25.i.
in clauſtro: quia.ſ.quilibet volebat primus exire, & ad exterio-
ra beneficia promoueri.¶ Item animalia quædam ſunt magnæ 17
irę & furoris, ſicut leo. Quædam autem magnæ benignitatis, ſi
cut ouis, & quædã magnæ refrenationis, ſicut elephas. Sic ve-
rè ad litteram quidam ſunt multum iracundi, alij benigni, alij
autem ſciunt per diſcretionem ſuam cholerã refrenare, & ma-
ximè elephantes, qui inter omnia bruta plus vtuntur ratione,
ſm Plinium.i.viri iuſti & perfecti. ¶ Quædã animalia ſunt te- 18
nacis memoriæ, ſicut canis, qui eſt memor amicitiæ, & optimæ
recolit beneficia ſibi facta aſinus ẽt & camelus. Quædam aũt
magnæ ſunt obliuionis, ſicut ſtruthio & Colũba. Solus autem
homo ſm Auicennam memorat oblita, vt etiam dicit Ariſt.li.
1. Nam ſm Auguſtinum, In ſolo homine eſt memoria, inquan
tum ſubiacet rationi. Sic verè inter homines quidam ſunt qui
ſunt magnæ obliuionis: quia verè beneficia ab alijs ſibi facta,
& maximè Chriſti beneficia ſtatim obliuiſcuntur, nec ea per
viciſsitudinẽ recordantur. Populus meus oblitus eſt mei. Hie.
2. Peccata etiam præterita non recordantur.ſ. ad cõfitendũ, &
ideo dicuntur ſtruthio, de qua dicitur Iob 39. ꝙ cum in arena
poſuerit oua ſua, obliuiſcitur vbi poſuerit ea. Mala etiam præ
terita non recordantur, ad præcauendum ea, ideo dicuntur co
lumba, quæ.ſ. ibi pullificat vbi pullos ſuos ſemper ſe percipit
amiſiſſe. Sic iſti licet in mundo per multos caſus perdant diui-
tias, tamen ibi pullificare, & eas ibi acquirere nũquam ceſſant.
ideo Eſa.46. Redite præuaricatores ad cor, recordamini prio-
ris ſeculi. Non recolunt etiam beneficia aliorum, ſignificati in
illo pincerna qui ſuccedentibus proſperis oblitus eſt interprę-
tis ſui. Gen.40. Exemplifica cõtra ingratos. Sed ꝑ certo illi qui
ſunt homines.i.ratione vtentes, qui ſunt canes.i.gratifici & fi-
deles: qui ſunt aſini.i. fortes & conſtantes, cameli.i. humiles &
obedientes, tales dico bonæ ſunt memoriæ & retentionis, q.a.ſ.
aliorum beneficia benè recolunt & habent in memoria, & ip-
ſa vice reciproca recompenſant, contra illos qui non fuerunt
memores beneficiorum ſuorum, quæ oſtendit eis. pſal.77.¶ Se 19
cundum Auicen. ſolus homo memorat oblita, bruta.o. illa quæ
obliuiſcuntur, nunquam amplius recordãtur. Sic verè illi qui
ſunt pe-

ſunt pecudes & carnales peccatores,non recolũt oblita.i.pec-
cata ſeu beneficia ſeu mandata Dei,quæ poſt ponunt & obliui
ſcuntur.Sed illi qui ſunt homines.i.iuſti & rationales,licet ali-
quando videant obliuiſci illa quæ viderunt.ſ.peccata quæ cō-
miſerunt,beneficia quæ perceperunt, mādata quæ audierũt,
tamen loco & tempore reminiſcuntur.ſ.peccata ad cōfitendũ,
beneficia ad remunerandum , diuina mandata ad implendum.
Memor eſto igitur vnde excideris,& prima opera fac.Apocal.
20 2.¶ Secundum Auguſtinum,admiranda eſt in brutis & anima
libus prudentia ſeu ſagacitas, & quædam ſimilitudo rationis,
quæ euidentem babent ſollertiā in æducatione filiorũ , in ædi-
ficatione māſionum & latibulorum, in medicatione vulnerũ,
in fuga nocinorum,in præſagio mutationis temporum futuro-
rum , in cognitione & dilectione cōparum ſociorũ : quia vxo-
res proprias,filios & ſocios recognoſcunt,vt dicit Augu.11.de
ciuitate Dei. Rectè tales debent eſſe boni & diſcreti & perfe-
cti viri,& maximè prælati & prædicatores:quia verè iſti debēt
filios & alios ſibi ſubditos vel ſe minores educare p bonā eru-
ditionem & inſtructionem,manſiones.ſ.cœli,ſibi & ſuis para-
re per bonam vitam & operationem,vulnera.i.peccata medi-
cari per pœnitentiam & confeſsionem, nociua.i.mala exempla
& conſortia fugere per prudentiam & diſcretionem, mutatio-
nem præſentis tēporis prouidere,per mortis & inferni & alio
rum futurorum recordationem.Cœpiſti cogitare quid futurũ
eſſet poſt hæc.Dan.2.Nouit præterita,& de futuris cogitat.Sa
pien.8.Suos autem compares & filios.i.ſuos ſocios, amicos &
ſubditos,debent diligere per charitatē,recognoſcere per ſub-
uentionem & pietatem,& cum eis pacificè conuerſari per cō-
cordem amicitiam & vnitatem:quia qui ſuorum domeſticorũ
curam non habet,fidē negauit,& eſt infideli deterior 1.ad Ti-
21 mo.5.¶ Secũdum Ariſt.In omni animali eſt vnum radicale &
originale membrum, quod eſt principium omnium virtutum
naturalium, & per quod infunditur in mēbris alijs vita & vir-
tus.ſ.cor & iſtud primo formatur & perficit in corpore anima-
lis.Sic verè in anima eſt vnum membrum.i.vna virtus princi-
palis & prima reſpectu omnium aliarum.ſ.fides,quæ eſt origo
& principium omnis virtutis moralis.Per hanc.n.habent vir-
tutem & efficaciam omnia opera noſtra:quia ſm Apoſtolũ ad
Rom.14.Omne quod non eſt ex fide,peccatum eſt.Et ideo iſta
debet primo & principaliter conſtrui & componi,& ſummo-
pere cuſtodiri:qa ſine fide impoſsibile eſt placere Deo.ad He
bre.11.Vel dic ꝙ in corpore eccleſiæ iſte eſt Chriſtus , qui eſt
primus & primogenitus aliorum,a quo omnis virtus & gratia
deriuatur:qa ipſe eſt primogenitus in multis fratribus. ad Ro.
8. Vel expone ſi vis de charitate per omnia ſicut ſupra , vel de
22 prælato.¶ Omne animal habet vultum naturaliter inclinatum
ad ſuum originale principiũ.ſ.ad terram,excepto homine, cui
ſoli tanquam nobilioris naturæ , eſt ſtaturæ erectio reſeruata,
ad denotandum.ſ.ſm Baſilium ꝙ homo nō debet terrena , ſed
cœleſtia cōtemplari,& non de infimis cogitare. Sic verè inter
aīalia.i.inter pctōres hoīes oēs naturaliter inclinant ad terrā.i.
ad amorem terrenorum bonorum, illi tamē qui ſunt homines
.i.iuſti,rationales & perfecti,habent faciem.i.intentionem ere
ctam per ſpem,affectionem & contemplationem , ſuperius ad
æterna,non inferius ad terrena,vt ſic videant cæteris beſtijs.i.
pctōribus nobilioris eſſe naturæ. Iob 40.Circũda tibi decorē,
& in ſublimī erigere. Et 2.ad Cori.4.Contēplātibus nobis nō
23 quæ videntur,ſed quæ non videntur.¶ Secundum Ariſto.Om
ne animal habens ſemen,generat ſibi ſimile , & ideo quia non
poteſt ſeruare ſpeciem ſuam per ſe,dedit ſibi natura per gene-
rationem ſpeciem propriam conſeruare . Sic verè boni cupiũt
alios facere & generare ſibi ſimiles in moribus & natura,ſicut
patet de religioſis,qui alios generant per prædicationē,& hoc
vt ſic ſua ſpecies,ordo.ſ.ſeu ſtatus eorum poſt ſe maneat , & p
ſucceſsionem & generationem aliorum ſeruetur. Iſti in locum
ſurrexere patrum ſuorum. Ioſuæ 5.& Act.26.Opto omnes qui
24 me audiunt,fieri tales qualis ego ſum. ¶ Ad generationem ani
malium neceſſario requiruntur vt cōmuniter maſculus & fœ
mella.ſ.maſculus qui ſemen emittat , fœmella quæ in matrice
ſemen recipiat,& ſic ibi fœtus generatur,qui poſtmodũ emit-
titur,perficitur & nutritur,& hoc diuerſimodè in diuerſis: qa
aliter in ouantibus,aliter in parientibus . Maſculus.n.ſe habet
per modũ formæ,fœmina per modum materiæ , & ideo omne
fœmininum habet matricem, vbi fœtum recipiat , vel aliquid
loco eius.Sic verè in generatione bonorum operũ,hæc omnia
requiruntur.ſ.maſculus.i.Chriſtus,ſemen.i.gratia vel bona ip
ſius inſpiratio,fœmina.i.anima matrix.i.voluntas & ſubiectio,
quia verè oportet ꝙ primo maſculus .i. Chriſtus immittat ſe-
men.i.bonam inſpirationem & gratiam præuenientē, & ꝙ fœ
mina.i.anima iſtud ſemē recipiat,in matrice.ſ. volũtatis , & ſic
ꝙ fœtum boni propoſiti concipiat per bonũ conſenſum, & eũ
foueat per bonam dilectionem,emittat & pariat per bona ope
rationem,& eum nutriat per continuam frequētationem. Vel
dic econtra de generatione malorum operum:quia mas.i.dia-
bolus emittet ſemen malæ ſuggeſtionis & tentationis in matri-
cem fœminæ.i.in voluntatem animæ,& ſic concipit per malũ
propoſitum,parit per malam operationem, nutrit per conſue-
tudinem & iterationem. Exijt qui ſeminat ſeminare ſemē ſuũ.
Matt.14.quia quæ ſeminauerit homo,hæc & metet. ad Galat.
6.Vel per maſculum intelligo bonos vel malos prædicatores,
per ſemen,bonam vel malam doctrinam,per fœminam,ſubdi
tos auditores,& expone de quolibet ſicut ſupra. ¶ Omnia ani- 25
malia ſm Auicennam,in aliquo differunt, & in aliquo conue-
niunt:quia omnia conueniunt in carne & neruo, differũt tñ in
multis:quia differunt in qualitate & habitudine membrorum,
tam ſimplicium quam compoſitorum : quia teſtudo habet te-
ſtas,hericius ſpinas,equus caudam,& tamen homo nō. Sic ve
rè inter hoīes & bruta .i. inter iuſtos & iniuſtos , bonos & ma-
los,eſt aliqua conuenientia,& aliqua differentia: quia pro cer-
to omnes conueniunt in neruis.i.in naturali ſenſu & diſcretio-
ne,& in carne.i.in naturali mollitiæ & compaſsione:quia om-
nis homo naturaliter eſt rationalis,& animal manſuetum. Ve
runtamen in aliquibus differunt : quia verè inter bruta.i.inter
peccatores,quidam ſunt qui habent ſpinas.i. diuitias & tempo
ralem poſſeſsionem ſicut hericius,quia ipſi peccatores in ſecu
lo abundauerunt diuitijs.Alij habent teſtas.i.duritiam & obſti
nationem:quia nolunt corrigi,nec audiunt prædicationē. Scio
quia durus es tu.Eſa.48.Alij habent caudam.i.ſpem longæ vi-
tæ & durationis,quæ per caudā deſignatur. Sed verè ho non,
quia pro certo ſunt homines.i. ratione & perfectione vtentes,
carent omnibus iſtis:quia non habent teſtam obſtinationis,ſpi
nas.i.ſollicitudinem temporalis poſſeſsionis,caudā longæ ſpei
& durationis:quia homo natus de muliere, breui viuens tem-
pore.Iob 13.¶ Differunt etiam animalia in quantitate oculorũ 26
vnde noctua habet oculos multum apertos Aquila antē mul-
tum paruos.& hoc eſt neceſſariũ : quia noctua obſcurè videt,
& de nocte vadit,& ideo ſibi eſt neceſſariũ habere oculos aper
tos.Econtra autem in aquila:quia acute videt,& de die præda
tur,ideo bonũ fuit ꝙ oculus eius eſſet ſtrictus non apertus.Sic
verè differentia eſt inter mundi ſapientes & ſimplices:qa ſim-
plices ſunt ſicut noctua.ſ.obſcuri & nocturni per ignorantiam
& ideo pro certo talibus eſt neceſſarium ꝙ oculus intellectus
apertus ſit per vigiliam,vt poſsint.ſ.videre quicquid eis præci
pitur vel docetur. Sint oculi tui aperti. Neem. 1.Sed verè aqui-
læ.i.ſapientes & doctores , cũ habeāt oculos intellectus claros
& acutos per ſcientiam & cognitionem,vtile eſt ꝙ ſint cooper
ti & parum aperti.i.parum expoſiti ad vanas quæſtiones & opi
niones,ne fortè per nimiam ſubtilitatem in hæreſim dilabant.
Amictu ora velabis,vt oculo non videas terram.Ezec 12. Vel
dic ꝙ noctuæ.i.ſeculares , habent oculos apertos & vagantes:
aquilæ autem.i.viri ſpirituales tenent eos clauſos: quia oculi ſa
pientis in capite eius,ſtultus autem ambulat in tenebris. Eccl.
2.Dicunt.n.ſapientes,Auerte oculos meos ne videant vanita-
tem.¶ Differunt etiam animalia ſm Auicen.in numero pedũ: 27
quia quædam bipedia,quædam quadrupedia,quædam multi-
pedia ſunt ſicut patet in araneis & erucis. Sic verè differunt ho
mines in quantitate pedũ.i.affectionum: quia quidam ſunt bi-
pedes per duplicem charitatem.ſ.Dei & proximi:quidam qua
drupedes quantum ad quattuor virtutes,vel quattuor affectio
nes:quidam multipedes per multiuolas affectiones , ſicut ſunt
inſtabiles atq; leues : quia multæ cogitationes verſant in cor-
de viri. Prouer.19.¶ Differunt etiam animalia in qualitate pe-
dum :quia quidā habent eos valde teneros & molles,ſicut ho- 28
mo & camelus,quædā valde duros,ſicut equus & bos. Sic ve-
rè quidam ſunt qui habēt pedes.i. affectiones multum teneras
& molles per benignitatē & compaſsionē , & hoc illi qui ſunt
homines per manſuetudinem & rationem : quia homo eſt aīal
rationale & manſuetum.& illi qui ſunt cameli per patientiam
& humilitatem:quia camelus ſe inclinat dũ oneratur.Sed pro
certo alij habent eos multum duros per duritiam crudelitatis
& obſtinationis,& hoc illi qui ſunt boues quantum ad labores
terrenos .ſ. auari , æqui quantum ad ſuperbiam .ſ.principes &
& tyranni,

& tyrãni: q̃a planta pedis eorũ ſicut planta pedis vituli. Eze.
1. Vel dic q̃ pes eſt finis vitæ & ſenectus, qui in alijs eſt mollis
per miſericordiam & pietatem, vt ſit ſenectus ſua in miſericor
dia vberi, in alijs durus per partialitatem & auaritiam, quia ve
ſpere decidit, induratur & areſcit. Vel dic q̃ quidam habẽt pe
des. i. affectus molles per delicias, quidam duros per cõſtantiã
29 & virtutem &c. ¶ Differunt animalia in ſitu mamillarum: q̃a
quædam habent eas in pectore, ſicut elephas, quædam in ven-
tre ſicut ſues, quædam inter crura, ſicut vaccæ. Sic verè prædi
catores differunt: quia verè quidam habent mammas. i. prædi-
cationem & doctrinã in pectoribus. ſ. illi qui prædicant ea cor
de & ex charitate. Alij in ventre qui. ſ. prædicant cauſa ventris.
Alij inter crura, qui. ſ. prædicant cauſa luxuriæ. Alij. n. aliud cla
mabant. Act. 19 & patet ad Phi. 1. de diuerſitate annunciantiũ
Chriſtum. Vel dic q̃ vbera ſunt verba, quæ pro certo quidam
habent in pectore. ſ. illi qui ſemper volunt loqui de ſuis pecto-
ralibus & amicis, quos habent prope cor. Alij in ventre, ſicut
guloſi, qui nolunt niſi de ventre & de bonis cibis loqui. Alij in-
ter crura, ſicut luxurioſi, qui ſemp volũt loq̃ de mẽbris & ope-
ribus impudicis. Iſti ergo loquuntur varijs linguis magnalia
30 diaboli. Actu. 2. ¶ Item differunt animalia in actione, quia di-
uerſimodè cum alijs pugnant, & ab alijs ſe defẽdunt. quædã
. n. cum naribus & auribus, vt elephas, quædã cum naribus vt
ſus, quædam cum cornibus, vt ceruus, quædam cum dentibus,
vt ſerpentes, quædam cum vnguibus, vt leones, quædam cum
pedibus fugiendo, vt lepores, quia ſm Plinium & Auicennã,
Ingenioſa natura dedit cunctis animalibus contra nociua mu-
nimentum. Sic verè chariſsimi boni pugnant contra hoſtes ſpi
rituales, diabolum. ſ. carnem, & mundum, diuerſimodè, q̃a qui
dam cum auribus audiendo per obedientiam & ſubiectionẽ,
quidam cum naribus, olfaciendo. ſ. futuram ſuauitatem per de
uotionem, quidam cum dentibus. i. cum verbis per orationem
gratiarum actionem & cõfeſsionem, quidam cum cornibus. i.
cum virtutibus per cõſtantiam & perfectionem, quidam cum
pedibus fugiendo omnem malam occaſionem, alij vnguibus. i.
manibus benè operando, vel elemoſynam largiendo per com-
paſsionem. Vnde de elemoſyna dicitur Eccleſ. 29. Super ſcutũ
& lanceam propugnabit pro te. ¶ Item differunt oculorũ vir-
31 tute, quia quædam habent oculos valde debiles, ſicut veſperti
lio, quædam multum fortes, ſicut hirundo. Sic verè quidam ha
bent oculos intellectus valde debiles. i. per ignorantiam & in-
credulitatem, quia. ſ. oculos animæ. i. fidem habent valde debi-
lem, quia. ſ. faciliter titubant. Ideo talibus dicitur Ioan. 12. Ad
huc modicum lumen in vobis eſt. Alij autem habent huiuſmo
di oculos multum fortes, quia ſ. diſcretè vident ea quæ ſunt fi-
dei & doctrinæ, de quibus Apoc. 1. Oculi eius ſicut ſol. ¶ Diffe
32 runt animalia in appetitu coeundi, quia quædam ſunt multum
prona ad coitum, ſicut colũba & porcus, quædã magnæ refre-
nationis, ſicut elephas & turtur, quædam autem perpetuo con
tinent a coitu, ſicut apes. Sic verè inter homines, quidam ſunt
faciles & proni ad actus luxuriæ. ſ. ſoluti & luxurioſi, alij autẽ
ſe debent refrenare. ſ. boni actiui & coniugati. Alij autem per-
petuo debent continere. ſ. clerici & religioſi. Vnuſquiſq; . n. ꝓ-
33 prium habet donum, alius ſic & alius ſic 1. ad Corin. 7. ¶ Quæ
dam ſunt animalia quæ appetunt coire cum omni ſpecie, alia
tantum cum ſua, alia cum nulla. Primum patet de pardo cum
Leena. Secundum de elephantibus, inter quos ſunt coniugia
ſm Plinium. Tertiũ de apibus. Sic verè in mundo iſto ſunt qui
dam qui appetunt coire cum omni ſpecie. ſ. cum ſolutis & con-
iugatis. ſ. luxurioſi. Alij ſeruant coniugia, ſicut boni coniugati.
Alij autem perpetuo continent ſicut caſti clerici & religioſi,
quia non omnis caro eadem caro ſed alia volucrum & alia be-
34 ſtiarum 1. ad Corint. 15. ¶ Differunt autem animalia in come-
dẽdo, quia quædam ſunt magnæ voracitatis, ſicut lupus, canis
& leo. Alia autem parci victus, ſicut ſerpẽtes. Sic multi ſunt vo
races per gaſtrimargiam, alij autem modici per abſtinentiam.
Vel dic q̃ quidam ſunt voraces per auaritiam & rapinam, q̃a
cibos diuitiarum indiſcretè deuorant & acquirunt. Alius cre-
dit ſe manducare omnia. Alij autem ſunt abſtinentes ab huiuſ
modi cibis per paupertatem. Primi ſunt ſimiles lupis &c. Vi-
35 de ibi. Sed qui abſtinens eſt, adijciet vitam. Eccle. 37. ¶ Diffe-
runt etiam beſtiæ in tempore venandi, quia quædã ſemper de
nocte venantur, vt lupus qui dicitur hala, quędam ſemper de
die, vt aquila & accipiter. Alia autem & die & nocte, ſicut ca-
tus. Chariſsimi nox ſignificat bona temporalia, dies bona ſpiri
tualia. Quidã ergo boni ſunt & iuſti, q̃ in die. i. bonis ſpiritua-
libus vel in ſtatu gratiæ prædantur. ſ. merita & virtutes, de qui
bus viuunt. Alij autem in nocte. i. in bonis & negotijs mũdi ac
quirunt prædas ſuas, ſ. bona temporalia & diuitias. Alij autem
partim vtroq; vtuntur, quia. ſ. volunt temporalia ſimul & ſpiri
tualia exercere, & vtranq; ripam paſcere, & Chriſti & mundi
negotia miniſtrare. Sed pro certo. Nemo põteſt duobus domi 36
nis ſeruire. Matt. 6. ¶ In corpore humano neceſſaria ſunt diuer
ſa membra, ꝓpter eius diuerſas operationes: Vnde ibi ſunt oſſa
neceſſaria ad totius corporis ſuſtentamentum, cartilagines ad
defenſionem ab oſsium læſione. Sic in corpore eccleſiæ vel reli
gionis, neceſſaria ſunt plura & diuerſa membra, homines. ſ. &
perſonæ. Vnde neceſſe eſt ibi eſſe oſſa. i. viros iuſtos conſtantes
rigidos atq; fortes & maximè prælatos, vt ſic corpus eccleſiæ
ſuſtentetur per iuſtitiam, ne. ſ. defluat ad peccata, quia iuſtitia
eleuat gentem. Proue. 14. Sed quia oſſa iſta nimis conſueuerũt
eſſe dura per rigorem, & carnem. i. viros carnales lædere per
aſperam correctionẽ, ideo neceſſe eſt ibi eſſe cartilagines, quę
ſunt molles & flexibiles. i. viros pios, cõpatientes & miſericor-
des, vt ſic per eos oſsium iſtorum durities temperetur, ne caro
. i. carnales totaliter diſsipentur. Exemplum de Moyſe pio, qui
ſe opponebat Deo per orationem, ne carnalis populus necaretur
Numeri 16. ¶ Nerui in corpore ſunt neceſſarij ad membrorũ 37
coniunctionem, & ſenſus & motus adminiſtrationem, & ideo
ſunt molles & flexibiles, concaui, & ſpiritu aereo pleni. Sic in
corpore eccleſiæ ſunt neceſſarii nerui. i. viri ſpirituales & per-
fecti, qui ſunt molles per benignitatem, flexibiles per pietatẽ,
concaui per humilitatem, ſpiritu ſancto pleni per virtutum &
gratiarum abundantiſsimam vbertatem, & ideo iſti ꝑ ſua bona
opera, exempla & verba, alia membra copulant & cõiungũt. ſ.
per charitatem, & per fidei & amicitiæ vnitatem, & in eis ſen-
ſum diſcretionis, deuotionis & compaſsionis, & motum bonæ
operationis cauſant, efficiunt & procurant. ¶ Caro in corpore 38
eſt neceſſaria propter vacui repletionem, & vitalis caloris cõ-
ſeruationem. Cor autem neceſſarium eſt propter ſpirituum vi-
talium generationem, & vitæ conſeruationem. Sic verè in ani-
ma debet eſſe caro. i. mollis & fluida cõpaſsio, quæ vacuum. i.
pauperes per elemoſynas repleat, & calorem vitalẽ. i. amorẽ
& charitatẽ cuſtodiat & conſeruet. vbi. n. ceſſat pietas, cito de-
ficit charitas, quia vbi nõ ſunt ligna, extinguetur ignis Proue.
26. Cor autem. i. fides eſt neceſſaria, vt exinde vita ſpiritualis. i.
gratia & charitas deriuetur. Vel dic q̃ in corpore eccleſiæ opor
tet eſſe carnem. i. pios & compatientes, & cor. i. calidos & cha-
ritatiuos ſpiritu feruentes domino ſeruientes. ad Ro. 12. ¶ Pul 39
mo fuit neceſſarius propter frigidi aeris attractionem ad ca-
loris cordis mitigationem. Sic verè chariſsimi in anima eſt ne
ceſſarius pulmo. i. deuotio ſeu oratio: quia circa cor. i. circa co
gitationes noſtras, calor carnalis concupiſcentiæ æſtuat, & iõ
neceſſe eſt q̃ cum pulmone deuotionis aſpiremus per oratio-
nem, & aerem. i. diuinam gratiam attrahamus, vt ſic. ſ. tempere
mus calorem cordis. i. carnalem inflammationem & diabolicã
tentationem & ſuggeſtionem. Os meum aperui, & attraxi ſpi- 40
ritum. ¶ Stomachus eſt neceſſarius propter primam digeſtio-
nem, quia cibos in ſe recipit, & puram ſubſtantiam ad corpo-
ris nutrimẽtum retinet, impuram autem & ſuperfluam per ſe-
ceſſum emittit. Sic verè in anima oportet eſſe ſtomachum. i. di-
ſcretionem, quæ receptis cibis. i. rerum exteriorum notitia per
os. i. per cogitationẽ recepta, debet quicquid ibi deponitur de
bono, retinere ad animæ educationem, alia autem tanquã ſu-
perflua refutare. Vel ſtomachus eſt auditus, q̃ debet bonos ci-
bos. i. bona verba retinere, alia autem prætermittere. Nonne
auris verba diiudicat? Iob 12. Vel dic q̃ ſtomachus eſt homo
pius, qui ſibi & corpori & domui retinet tantũmodo neceſſa-
ria, ſuperflua autẽ exterius pauperibus emittit. Vel dic q̃ iſte
eſt auarus, qui omnia pura & bona ſibi & membris ſuis. i. vxo-
ri & filijs retinet & reſeruat, illud autẽ quod eſt impurum, &
quod penitus nihil valet, exterius ad pauperes ꝑ elemoſynas
emittit, ſicut eſt vinum & bladum corruptum. ¶ Hepar in cor 41
pore eſt neceſſariũ ad ſanguinis generationem, ꝓ corporis nu
trimento, venæ autem ſunt neceſſariæ ad iſtius ſanguinis per
corpus deportationem, vt corpus debitè nutriatur. Sic verè in
corpore eccleſiæ neceſſarij ſunt doctores, qui vicẽ hepatis por
tant, quia ſanguinẽ. i. doctrinã generant per ſuæ ſcientiæ actio-
nem, venæ autem. i. prædicatores iſtum ſanguinem deferunt ꝑ
prædicationem, & ſic alia membra. ſ. ſeculares & alij mediãte
diuina ſapientia vegetantur, & in eſſe gratiæ conſeruãtur. Vel
hepar ſunt ſeculares, ſanguis eſt ſubſtãtia tẽporalis. Pulli eius 24
lambunt

42 lambunt ſanguinem. Iob 39. ¶ In corpore neceſſaria ſunt in-
teſtina, ad ſuperfluorũ depurationem & euacuationem, fel ad
digeſtionis confortationem, ſplen ad humoris melãcholici re-
collectioné. ſic in anima oportet q̃ ſit fel. i. amara & feruẽs cõ-
tritio. vt ſic. ſ. cibi. i. peccata digerantur & decoquantur p̃ com
punctionem. Potum dabo eis aquam fellis. Hier. 9. Inteſtina. i.
confeſsio, vt. ſ. fœces peccatorum emittantur per locutionem,
& venter. i. interior conſcientia depuretur. Splen etiam. i. mor-
tis memoria eſt neceſſaria, vt ſic melancholia. i. triſtitia ſpiritua
lis colligatur. Splen. n. eſt membrum terreum & melancholicũ
& ſignificat mortis & terræ recordationem, quæ triſtitiam ge-
nerat ſpiritualem, & lætitiam reprimit mundialem. Triſtitia. n.
43 quæ ſm̃ Deum eſt, vitã operatur. ¶ In corpore neceſſarij ſunt
renes ad faciendum generationem, & ſpeciei conſeruationem.
Caput etiam cum ſuis cõtentis ad totius corporis ſenſificatio-
nem & gubernationem. Sic verè in corpore eccleſiaſtico ne-
ceſſarij ſunt renes. i. ſeculares & mundani, vt ſic per actus ge-
neratiuè humana ſpecies conſeruetur. Caput autem. i. prælati
ibi ſunt neceſſarij cũ contentis ſuis. i. cum diuerſis ſenſibus ocu
lis & auribus & huiuſmodi. i. cum diuerſis ſuis officialibus, vt
ſic totum corpus debitè gubernetur, & in ſuis actibus dirigat̃:
q̃a debet habere oculos diſcretionis, os prædicationis, naſum
deuotionis, aures miſericordiæ & compaſsionis, vel aures iudi
cij & æqualis exauditionis: quia ita paruũ audietis & magnũ.
Deut. 1. Vel per caput intelligo fidem, quæ eſt principium om-
44 nium virtutum, quæ neceſſaria eſt in anima. ¶ Collum in cor-
pore eſt neceſſarium ad capitis & corporis mutuam coniun-
ctionem, vocis formationem, ciborum & nutrimentorũ ad ſto
machum tranſductionem. Sic prædicatores in eccleſia: quia ve
rè alia membra. i. fideles habent cum capite Chriſto reunire p̃
gratiam & affectionem, quando ab eo ſunt ſeparati per pecca-
ti diuiſionem: quia iniquitates veſtræ diuiſerunt inter vos &
Deum veſtrum. Eſa. 59. Vocem etiã prædicationis habẽt emit-
tere, & nutrimentum ſacræ doctrinæ ad ſtomachum. i. ad ſecu
lares & alios tranſmittere per ſuam ſpiritualem æducationem.
Collũ tuum ſicut turris eburnea, oculi tui ſicut piſcinæ in eſe-
45 bon Cant. 7. ¶ Pectus eſt neceſſarium ad cordis & ſpirituũ de-
fenſionem, coſtę & latera ad membrorum ſpiritualium & natu
ralium protectionem. Sic in corpore eccleſiæ neceſſaria ſunt
pectus & latera. i. exteriores principes, & mũdani milites & po
tentes, vt. ſ. per eos mẽbra ſpiritualia. i. clerici & religioſi, mem
bra etiam naturalia. i. ſeculares & mundani a nocumentis om-
nibus præſeruentur. Defendite qui inter vos eſt gregẽ. Act.
46 20. ¶ Manus etiam ſunt neceſſariæ ad operationem, & corpo-
ris defenſionem. Pedes autem & crura ad totius corporis ſuſtẽ
tationem, & voluntariam de loco ad locum motionem. Sic ve-
rè in eccleſia pedes qui terram immediate tangunt. i. viri agri-
colæ ſunt neceſſarij: vt. ſ. tota eccleſia ſuſtentetur in temporali
bus & victu. Manus etiam. i. milites ad eccleſiæ defenſionẽ ne-
ceſſarii ſunt, & ad totius corporis Chriſti myſtici munimen-
tum. Vel dic q̃ in anima debent eſſe manus. i. bonæ operatio-
nes, & pedes. i. bonæ affectiones. Multa membra in corpore ha
47 bemus 1. ad Corint. 12. ¶ In corpore eſt cutis neceſſaria ad in-
teriorum omnium munimentum & conſeruationem ab exte-
rioribus nocumentis. Pili autem neceſſarij ſunt ad cutis ipſius
munimentum. Sic in corpore morali. i. in viro iuſto debet eſſe
cutis. i. exterior apparentia & cõuerſatio honeſta, a qua omnia
interiora. ſ. opera & affectus defendantur & muniantur, abſcõ
dantur & velentur. Etiam pro iſta cute defendenda neceſſarij
ſunt pili. i. exteriora ornamenta & veſtimẽta. E contra de mul-
48 tis dicitur Iob 7. Cutis mea aruit, & contracta eſt. ¶ Vngulæ in
animalibus ſunt neceſſariæ ad pedum & manuum munimen-
tum, & ideo iſtę ſolent eſſe duræ. Sic verè in anima debet eſſe
vngula, q̃ eſt extremitas corporis. i. noſtræ extremitatis. i. mor-
tis & finis memoria, vt ſic pedes. i. affectiones, manus. i. opera-
tiones valeant præmuniri a nocumento. ſ. vitiorum. Eccle. 7. In
omnibus operibus tuis memorare nouiſsima tua, & in æternũ
49 non peccabis. ¶ In corpore ergo ſunt diuerſa membra ſibi
inuicem ſubuenientia, & ideo nullum eſt in corpore ſuperfluũ
vel diminutũ. Sic verè in corpore eccleſiæ nihil eſt ſuperfluũ,
vel diminutum: quia. ſ. omnia mẽbra. ſ. pauperes & diuites, cle-
rici & religioſi, prælati & ſubditi ſunt neceſſarij, & ad comple-
mentum myſtici corporis opportuni, & ideo alter debet alteri
in ſuis neceſsitatibus ſubuenire, & defectus alter alterius ſup-
portare. ad Gala. 6. Alter alterius onera portate. Nam ſicut di-
cit Apoſtolus 1. ad Corint. 12. Si quid patitur vnum membrũ,
compatiũtur omnia membra. ¶ Omne animal generans aliud, 50
habet oculos, præter talpa, quæ habet oculos opertos tela, quæ
data eſt ei propter debilitatem viſus. Sic verè omnis homo qui
generat alios. ſ. in fidem per prædicationem & doctrinam, de-
bet habere oculos. i. intellectus diſcretionẽ, vt. ſ. videat & agno
ſcat quid debet facere vel vitare. Totum corpus in circuitu ple
num erat oculis: Ezec. 1. Veruntamen aliqui ſunt ſicut talpa. ſ.
carnales, prædicatores, quorum oculus intellectus eſt opertus
& velatus modica tela. i. amore carnis & mundi, & ideo iſti in
ſpiritualibus ſunt cęci. Oculos tuos velabis. Eze. 12. & Eſa. 42.
Quis cœcus niſi ſeruus meus ¶ Omne animal habẽs aures mo
uet eas, præter hominem ſm̃ Auicen. idem. Sic verè illi qui ha 51
bent aures. i. virtutem & promptitudinem audiendi verbum
Dei, vel obediendi, mouent eas. i. per bonam operationem. ſ. im
plendo quæ audierunt, & faciendo. Iſtud tamen fallit in homi
nibus: quia verè illi qui ſunt homines. i. rationales & ſapientes
mundi, non mouent aures: quia licet habeant aures. i. licet au-
diant verbum Dei & mandata Chriſti, tamen non exercẽt mo
tũ bonæ operationis. Audiunt verba tua, & non faciunt ea, ſed
in canticum oris ſui vertunt illa. Ezec. 33. ¶ Secundum Auicẽ.
Omne animal ſpirat, ſed quædam per vias honeſtas, vel mani- 52
feſtas, vt per os, & per nares: quædã per nõ manifeſtas, vt apes
& cætera anuloſa. Sic verè omnis homo debet ſpirare. ſ. emittẽ
do ſpiritum orationis, & attrahendo ſpiritum gratiæ & conſo-
lationis. Et hoc quidam occultè per meditationem, quidã ma
nifeſtè per bonam operationem: quia qui conſeruat legẽ, mul
tiplicat orationẽ. Eccle. 35. ¶ Omne animal quadrupes habens
ſanguinem, habet medullam, & maximè homo multum habet 53
de medulla, reſpectu corporis ſui, quod eſt ei neceſſarium pro
pter multiplices eius operationes. Sic verè illi qui habent ſe-
cum. ſ. in memoria & compaſsione, ſanguinem. i. Chriſti mor-
tem & paſsionem, habent medullam. i. virtuoſitatem charita-
tis & compaſsionis, & pietatis & benignitatis, & hoc maximè
apparet in hominibus. i. in viris perfectis & rationabilibus, qui
præ cæteris debent abundare in medulla charitatis & pietatis.
¶ Item idem Auicen. dicit q̃ omne animal habens ſanguinem
habet cor, carens autem ſanguine, caret corde, licet loco cor- 54
dis habeat aliquid quod eſt ſedes vitæ. Omne etiam animal ha
bens ſanguinem ambulat, vigilat, & dormit, ſm̃ Ariſto. Sic ve
rè illi qui habent ſanguinem. i. memoriam ſanguinis Chriſti,
habent cor. i. conſtãtiam & virtutem & perſeuerantiam firmi-
tatis in bono. Cor eius datum eſt ei, & ſuper pedes quaſi homo
ſtetit. Dan. 7. Quia tales ſunt magis fortes ad reſiſtendum tri-
bulationibus & vitijs & peccatis quam alij. Et tales etiam am-
bulant per bonam operationem, vigilãt per diſcretionem, dor
miunt per deuotionem & contemplationem. Illi autem qui ca
rent iſto ſanguine, pro certo carent corde. i. conſtantia, fortitu
dine, & virtute. Columba. n. ſeducta nõ habet cor. Oſeæ 7. Vel
per ſanguinem intelligo pietatem, & dic p̃ omnia ſicut ſupra.
¶ Omne animal habens cornu, habet vngulas pedum fiſſas, ex
cepto vnicorni & aſino indico, qui in frõte habet cornu, & vn 55
gulam non fiſſam. Sic verè illi qui habent corona dignitatum,
debent vngulam. i. operationem findere per diſcretionem. qui
dam ſunt tamen fatui prælati, ſimiles vnicorni quo ad ſuper-
biam & crudelitatem, aſino indico quo ad ſtultitiam & ſtolidi
ditatem, & ideo tales non findunt vngulam per prudentiã vel
ſagacitatem. &c. vide de aſino. ¶ Omne animal cornutum ha- 56
bet cornua vacua, præter ceruum & vnicornem. Sic verè om-
nes illi qui habent cornua. i. iuriſdictionem & potentiam tem-
poralem, debent ea habere vacua per humilitatem, & per do-
norum abdicationem, quia. ſ. nõ debent accipere munera pro-
pter iudicaturã, & debent manus ſuas a talibus vacuare. Exod.
23. Nõ accipies munera &c. Illi tamẽ qui ſunt ſicut ceruus ti
midi, & indociles ſicut vnicornis. i. crudeles & effrenati, habẽt
cornua plena. i. iuriſdictionẽ donis & muneribus repletã Eſ. 5.
Væ qui iuſtificatis impiũ pro muneribus, & iuſtitiã iuſti aufer
tis ab eo. Illi. n. audiunt illud Exod. 24. Non apparebis in cõſpe
ctu meo vacuus. ¶ Itẽ omne animal cornutum eſt quadrupes, 57
præter ceraſtem & præter teſtudines & limaces, quæ carẽt pe-
dibus. Sic verè omnis iudex & prælatus debent habere quat-
tuor pedes. i quattuor virtutes vel affectiones quibus. ſ. in acti-
bus ſuis moueantur. Illi tamen qui ſunt ſerpentes & ceraſtæ. i.
fraudulenti, malitioſi, & cupidi & ambitioſi, illi etiam qui ſunt
limaces. i. carnales & delicioſi, carent huiuſmodi pedibus. Vi-
de conditiones ceraſtæ. vnde pſalm. Pedes habent & non am-
bulabunt. ¶ Item omne animal cornutum habet cornua dura 58
& oſſea,

& oſſea,præter limacē,& cætera ſimilia.Sic verè omnis iudex
qui habet cornua.i.conſtantiam & virtutem,debet habere cor
nua iuriſdictionis & poteſtatis dura & rigida per iuſtitiā & ri-
gorem,præter limaces .i. præter molles & imbecilles prælatos
& carnales.i.delicioſos, qui non audēt corrigere delinquētes.
59 Vnde Eſā 48.Scio.n.quia durus es.¶ Item ſm Auicen.Quadā
animalia habent dentes in vtraq; mandibula,ſicut homo:quæ
dam in inferiori mādibula tātum , & talia vt communiter ſunt
cornuta:quia illa materia tranſit in cornua . Nulla autem ani-
malia habent dentes in ſuperiori mandibula tantum . Dentes
qui maſticant & ruminant,ſignificant diſcretionem,qui habet
omnes cogitatus & opera ruminare per examinationem & di
ſcuſsionem . Sed pro certo quidam habent dentes diſcretionis
ſuperius & inferius.i.quantum ad æterna, ſuperna & ſpiritua-
lia & cœleſtia,& quantum ad inferiora.ſ.mundana & terrena.
Et tales ſunt homines.i.viri iuſti & perfecti , qui in terrenis &
ſpiritualibus ſunt diſcreti:quia dedit eis dominus irriguum ſu
perius & irriguum inferius.Iudic.1.Sed verè alij ſunt qui non
ſic:quia in inferiori mandibula.i.quātum ad infima negocia &
terrena habent dentes.i.diſcretionem & ſapientiam: quia.ſ.nō
ſunt diſcreti in ſpiritualibus,ſed in temporalibus, quia ſapien-
tes ſunt vt faciant mala.Hie.4 ſicut patet in aduocatis & mul-
tis alijs vbicunque . Sed pro certo tales ſunt cōiter cornuti.ſ.
per ſuperbiam & elationem:quia iſtud eſt regulare,qđ illi qui
minus ſciunt & valent,plus alijs ſunt elati.Nullū.n.animal eſt
.i.nullus eſt homo ita perfectus,qui tantum dentes habeat ſu-
perius.i.qui de ſuperioribus & cœleſtibus tantummodo ſe in
tromittat,quia multi ſunt merè terreni, ſed nullus merè ſpiri-
tualis,contra illud Apoſtoli ad Coloſ. 3. Quæ ſurſum ſunt ſa-
pite &c.Vel per dētes ſi vis intellige loquutionem &c.Expone
pere ordinem ſicut ſupra.Vnde Ioā 3.Qui de terra eſt,de ter-
ra loquitur.Et 1.Ioan.4.Ipſi de mundo ſunt,ideo de mundo lo
60 quuntur . ¶ Nullum animal habens dentes acutos ſeu culmos
recuruos,ſicut aper,habet,cornua : quia materia illa tranſit in
culmos.Culmus.n.& cornua ſimul non conueniunt. Sic verè
chariſsimi illi qui habent dentes acutos.i.verba pungitiua, de
tractoria & diffamatoria, & culmos curuos.i.verba curua,fal-
lacia & deceptoria,non debent habere cornua dignitatum:qa
tales non debent promoueri ad officium prælationis:quia non
decet ſeruum dominari principibus.Proue.19.Vel ſi vis p cor
nua intellige virtutes, quibus ſ. carēt detractores & loquaces,
quia vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter eſt egeſtas Proue.
14.Quia verè materia cornuum & virtutum.ſ.cogitationes &
affectiones trāſit in culmos.i.in verba vana,detractiones,& af-
fectionis loquutiones.Vel dic φ dentes acuti & culmi,ſignifi-
cant crudelitatem & rapacitatem,quam habētes , & exercen-
tes,non ſunt promouendi.Dentes eorum arma & ſagittę &c.ſi
61 cut ſupra. ¶ Omne animal habens cornua , habet dentes clau-
ſos,reſecatos & coniunctos . Sic verè omnis prælatus vel vir-
tuoſus,debet habere dentes.i. verba ordinata per diſcretionē,
coniuncta per identitudinem,reſecata per benignitatem: quia
.ſ.non debet habere verba diuiſa: quia ſi bis interrogatus fue-
ris,habeat caput reſponſum tuum.Eccleſ.32. Non debent etiā
eſſe nimis acuta per punctionem,& aſperam correctionem,qa
verbum dulce multiplicat amicos,& mitigat inimicos.Eccleſ.
62 6.¶ Omne animal domeſticum vt vacca,equus, & domeſtica-
bile vt elephas,habet dentes coniunctos,ordinatos & hebeta-
tos,vt ſic melius ſcindat herbam.Sic verè illi qui ſunt domeſti
ci,ſimplices & benigni,debent habere dētes.i.verba & ſermo-
nes planos & ordinatos,& coniunctos,non varios vel diuiſos,
63 & cætera ſicut ſupra.§ præcedēti. ¶ Omne animal deputatum
prædæ,& carnibus deuorandis,habet dentes ſeparatos,acutos
& diuiſos,vt ſic meli' carnes diuidat atq; ſcindat.Patet in Leo
nibus,canibus atq; lupis.Sic verè homines q ſunt deputati ad
prædam,vſurarij.ſ.& raptores,habent dentes.i.ſermones acu-
tos per crudelitatem,diuiſos per cautelarum varietatem & fal
ſitatem,& ideo carnes aliorum.i. ſubſtātias pauperum melius
deuorant & prædant,ſicut patet in lupis & Leonibus.i.in mun
di principibus & auaris.Violenter tollitis pelles eorum deſup
eis,& carnes eorum deſuper oſsibus eorum.Micheæ 3.Vel dic
de detractoribus,qui conſumunt carnem aliorum per diffama
tionem,qui habent dentes verborum acutos per mordacē de-
tractionem,diuiſos per fallacem palliationem.Vel dic de præ-
dicatoribus,qui habent carnes.i.peccatores carnales ſcindere
per contritionem,& ideo debent habere dentes i. verba acuta
& pungitiua p correctionem , diuiſa autem per diſcretionem,
& multimodam variationem:quia.ſ.nunc debēt attrahere,nūc
terrere,nunc de inferno,nunc de paradiſo loquendo,vt ſic prę
dam.i.animas accipiant & cōuertant. Didicit capere prædam.
Ezech.19 ¶ Omne animal ouās,ſicut ſunt reptilia,natatilia,& 64
volatilia,carēt renibus & veſica,& hoc quia ſuperfluitas taliū
cedit in plumas quantum ad volatilia,& in ſquamas & pinnu-
las quantum ad natatilia.Sic verè illi qui volāt per ſuperbiam
& elationem,qui repunt per auaritiam & ambitionem, qui na
tant per carnalem delectationem,carent renibus.i. feruore de
uotionis & dilectionis,& veſica.i.euacuatione confeſsionis,&
largitione pietatis & compaſsionis,quæ ad modum veſicæ ſu-
perflua diuitiarum congregat,vt ea pauperibus eijciat & emit
tat,& hoc quia omnia ſuperflua ſua.i. omnes diuitiæ tēporales
quæ deberent euacuari per elemoſynam,tranſeunt, in plumas
& ſquamas.i in vanitatem & pompoſitatem veſtiū & ſumptuū
mundanorum.¶ Omne animal habens cornua,& carens denti 65
bus ſuperiorib',ruminat & remaſticat cibos ſuos.Sic verè cha
riſsimi illi qui habent cornua.i. virtutem conſtantiæ & perfe-
ctionis, vel cornua.i. poteſtatem iuriſdictionis,& prælationis,
qui carent dentibus.i.vanitate locutionis,vel mordacitate de-
tractionis, tales dico ruminant per examinationem cuiuſlibet
ſuæ operationis,ruminant dico per virtutē diſcretionis & con
tritionis:quia omne quod ruminat & non findit vngulam,im-
mundum erit.Leui.11.Et ſicut ſm Pli.li.10.c.73.animalia ru-
minantia ſolent magis ruminare iacendo quam ſtādo , & plus
hyeme quam æſtate, ſic verè homo magis vacat ruminationi,
diſcuſsioni & diſcretioni, quandiu iacet per humilitatē & pau
pertatem,quam quādo ſtat per vanitatem & proſperitatem, &
quandiu hyems tribulationis ipſum affligit,quam quādo æſtas
mundanæ conſolationis ipſum allicit atq; cingit.ideò benè di-
citur Eſa.28.Vexatio dabit intellectum.Vel dic φ homo dum
eſt iacendo in ſtratu ſuo,quandoq; melius vacat ad ſua nego-
cia ruminandum,quam quando ſtat ad aliquid aliud peragen
dum ¶ Omne animal ruminans habet duos ventres, vnū ma- 66
gnum,alium paruum:quia de paruo extrahit cibos vſq; ad os,
deinde tranſmittit eos vſq; ad ſm , & ibi perfectè digeruntur.
Nam propter guloſitatem & auiditatem comedendi,cib' ſuus
in principio eſt multum ſiccus,& nō benè maſticatus , & ideo
oportet φ iterum maſticetur,& talis ſecunda maſticatio voca
tur ruminatio ſm Auicennam.Vide infra de camelo. Sic verè
chariſsimi illi qui ruminant per contritionem, debent habere
plures ventres.i.plura receptacula peccatorum ſuorū.Primus
venter eſt cōſcientia,quæ pro certo in peccatoribus eſt magna
& lata.Secūdus eſt memoria peccatorum . Quia ergo propter
auiditatem concupiſcentiæ & carnalitatis mūdialis, cibi ſui.i.
peccata quæ faciunt & comedunt,non ſunt bene maſticati per
diſcuſsionem vel examinationem,ideo neceſſe eſt φ de ventre
primo.i.de conſcientia extrahantur ad os per confeſsionem,&
iterum in ſecundo ventre.i.in memoria ponantur per iugē de
eis memoriam & recordationem, vt ibi perfectè coquantur &
digerantur per contritionem . Omne.n. quod in os intrat, in
ventrem vadit.Mat.15.& Marc.10.¶ Omne animal habens ce 67
rebrum pingue,habet medullam vnctuoſam,& ecōuerſo . Sic
verè quorum cerebrum .i.ſenſus & diſcretio eſt pinguis per
gratiam & deuotionem,habent medullam.ſ.charitatis vnctuo
ſam per compaſsionem,& econtra illi quorum ſapientia eſt in-
deuota,eorū ſimiliter charitas eſt impia & crudelis . ¶ Omne 68
animal ſpirans habet pulmonem vel aliquid loco eius ſm Aui
cennam ibidem,ſicut patet in piſcibus : qui habent branchias
mediantibus quibus aerem & aquam attrahunt & expellunt.
Sic verè illi qui ſpirant per deuotionem,neceſſe eſt φ habeant
pulmonem.i.bonam & ſanctam affectionem , per quā aquam
gratiæ,& aerem ſpiritusſancti attrahant per deuotionem,& ip
ſum emittant per bonam operationem . Os meū aperui & at-
traxi ſpiritum &c. ¶ Omne animal generans & ſpirans habet 69
fel,vel occultè, ſicut mulua & ceruus,vel manifeſtè, ſicut bos
& alia.Aues etiam & ſerpentes habent fel, vel paruum vel ma
gnum,ſm Ariſtotelem.Solus autem delphinus caret felle , li-
cet generet & ſpiret.Sic verè illi qui generant per propagatio
nem.i.ſeculares,& illi qui ſpirant per deuotionem.i.regulares,
habent fel.i.zelum & iracundiam naturalem , vel etiam ſpiri-
tualem,ſed quidam manifeſtè, qui.ſ. neſciunt in loquendo co-
hibere ſpiritum ſuum,quia totum ſpiritum ſuum profert ſtul-
tus.Prouer.29.Alij autem occultè,qui.ſ.ſciunt motus iracun-
diæ refrenare.Et generaliter aues.i. contemplatiui, reptilia.i.
actiui , piſces .i. delicioſi habent fel iracundiæ naturaliter ſm
magis &

magis & minus.Solus autè delphinus .i.ſolus Chriſtus caruit
iſto felle. In felle amaritudinis video te eſſe.Actuũ 8. Vel dic
ꝙ quidam habent fel.i.iram & correctionem manifeſtè, ſicut
boni & aperti,alij autem occultè,ſ.qui.ſ.in corde ſuo ſeruãt irã
& odium,ſicut ſunt viri malitioſi,qui expectant locum & tem
pus vindicandi & nocendi,cõtra illud Leui.19. Ne oderis fra
trem tuum in corde tuo,ſed publicè argue eũ, ne habeas con-
70 tra eum peccatum.¶ Omne animal ſpirans & generans habet
fel,& habet ſanguinem generaliter. Sic verè illi qui generãt ꝑ
prædicationem,ſpirant per deuotionem & orationem, debent
habere fel.i.amaram & aſperã correctionem. Argue,obſecra,
increpa 2.ad Timo 4.& ſanguinem.i.benignam monitionẽ,quia
.ſ.debent pungere & vngere ſicut decet. Vel ſi vis per fel intel-
71 lige contritionem.¶ Omne animal generans habet quinq; ſen
ſus,præter talpam,quæ habet oculos opertos. Omne etiã aial
habens ſanguinẽ,habet ſemen,vt dicit Auicenna.Sic verè oẽs
illi qui generant per prædicationem,vel etiam per bonã ope-
rationem,neceſſe eſt ꝙ habeant quinq; ſenſus.i.omnimodã ſa-
pientiam & diſcretionem. Vnde tales debẽt habere ſanguinẽ
.i.memoriam paſsionis,vt ſic habeant ſemen.ſ.gratiæ,ſcientię,
& diſcretionis. Veruntamen aliqui ſunt ſicut talpæ,quorum.ſ.
oculus intellectus eſt opertus corio carnalis infectionis, ita ꝙ
nihil vidẽt, ſicut patet in luxurioſis curatis,& religioſis & cle-
ricis,qui non vident propriam infamiam.&c. Oculos habẽtes
non videtis. Mar.8. Vel dic ꝙ illi qui habent ſanguinem.i.Chri
ſti paſsionem benignitatem & compaſsionem, ſemper habent
ſemen.i.gratiam & deuotionem, vel bonum propoſitũ & affe-
ctionem ad bonorũ operum productionem. Semen cecidit in
72 terram bonam. Matth.13.¶ Viæ ſenſuum in quibuſdam anima
libus ſunt occultæ,vt aures & nares in piſcibus, quibus viden
tur carere,& tamen audiunt & odorant. Quod patet: quia fu-
giunt ſtrepitum,& odorem ſentiunt nouorum retiũ. Vnde cã-
cri intrant retia piſcatorum: quando ibi ſentiunt lac & carnes
aſſas.Sic verè in mari huius mundi ſunt piſces:i.fluxibiles ſecu
lares,qui licet videantur carere auribus.i. auditu obediẽtiæ &
ſubiectionis, naribus.i.odoratu deuotionis,ipſi tamen audiunt
quandoq; per obedientiam,& odorãt per deuotionem: quia pro
certo boni ſeculares fugiunt ſtrepitum negociorum ſeculariũ,
& etiam ipſi cancri retrogradi.i.peccatores ad odorem carnis
aſſæ.i.ad memoriam diuinæ paſsionis,ad odorẽ etiam lactis.i.
ad ſpem futuræ dulcedinis & conſolationis intrant retia prędi
cationis.ſ. implendo & faciendo quæ dicuntur a piſcatore.i.a
prædicatore. Iob 18. Immiſit in rete pedem ſuum.i. affectũ, &
tenebit planta eius laqueo.i.bono concepto propoſito. Vel dic
ꝙ rete piſcatorum diaboli eſt mũdus,vbi eſt lac & carnes.i. de
lectabilia mundi huius, quæ quando ſentit & odorat cancer.i.
peccator retrogradus,ſtatim intrat rete mũdi per affectum, vt
huiuſmodi lacte & carnibus ſatietur. Iob 39 Vbicunq; ſenſerit
cadauer,ſtatim adeſt. Et ſic a piſcatore diabolo capitur ꝑ pec-
catum,& in inferno comeditur per tormentũ,ſed prius in cal-
daria cupiditatis coquitur, & ſquamis.i.diuitijs in mortis ter-
mino ſpoliatur. Ideo dicit diabolus. Ezec. 12. Extendam ſuper
73 te rete meum,& capieris in ſagena mea. ¶ Secundum Ariſt.vt
dicit Auicen. Delphins & vnum aliud genus piſcium,ad toni-
truum vel alium motum magnum cadũt in fundũ, ac ſi eſſent
epileptici,& tunc a piſcatoribus velut ſi eſſent ebrij, capiũtur.
Sic verè boni & iuſti quando audiunt tonitruum.i.terrorẽ di-
uinorum iudiciorum,tunc verè deſcendunt ad fundum.i.infe-
rius ad infernum per conſiderationem tormentorum inferna-
lium,& ita cadũt per humilitatem,ac ſi eſſent ebrij.i.vino gra
tiæ & deuotionis. Inebriabo te lachryma mea. Eſa.16. Et ideo
tunc a piſcatoribus.i. prædicatoribus facillime capiunt & con
uertuntur. Vox tonitrui eius verberat terram. Eccl.43. Vel dic
ꝙ quidam inconſtantes habent debile cerebrum ſpirituale,quia
ſtatim ꝙ audiunt & ſentiunt tonitruum.i.aliquam fortem ten-
tationem,ipſi cadunt.ſ.in pctm̃, & a diabolo ſicut ebrij vino.ſ.
delectationis capiũtur. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius.
74 ¶ Piſces ſm Auicennam,& maximè delphini,fugiunt tria.ſ. lo
cum ablutionis alterius piſcis interfecti,ſanguinem etiam alte
rius piſcis,& ſportulas ſordidas & immundas,& libenter ſub-
intrant nouas. Sic nos debemus timere & fugere & cauere lo-
cum interfectionis & ſanguinis aliorũ.i.cauſas & peccata, ꝑꝑ
quas vicini noſtri ſpiritualiter vel tẽporaliter vel æternaliter
occiduntur,& malas mortes diuitum mundanorum. Vnde quia
videmus diuitem mortuum propter gulam,luciferum propter
ſuperbiam,& cætera huiuſmodi,ideo talia debemus fugere &
cauere. Manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris. Peſtilẽte n.
flagellato ſtultus ſapientior erit. Prouer.19 Sportulas etiã ſor-
didas.i.ſocietates immundas & per peccatum infectas, debe-
mus fugere.ſ.luxurioſorum & mundanorum,& in ſportis no-
uis.i. in ſocietate bona & noua per gratiam nos transferre. In
nouitate vitæ ambulem'.¶ Animalia anuloſi corporis .ſ. apes,
araneæ,& formicæ,& cætera ſimilia,habent ſenſus acutos,ſed 75
occultos & audiũt & olfaciunt a remotis,& in bonis odoribus
delectantur,in fœtidis autem interficiunt,vt in odore ſulphu-
ris,vel pellis,vel cornu combuſti.vnde ſm Auicen. Apes non
morantur in loco mali odoris. Sic verè illi qui ſunt anuloſi per
perfectionem & virtuoſitatem, & rotundi, habent & debent
habere acutos ſenſus ſpirituales: quia.ſ.debent acutè videre ꝑ
diſcretionem,audire per obedientiam & ſubiectionem, odora
re per deuotionem. Veruntamen iſti ſenſus debent eſſe occul-
ti,quia.ſ.non debent ſe exponere per vanitatem, ſed bona ſua
occultare per humilitatem. Intra in cubiculũ tuum & clauſo
oſtio &c. Matt.6. Contra illos qui deuotionem & orationẽ ſuã
in conſpectu hominum magnificant, vt inani gloria nutriãtur.
In bonis etiam odoribus.i. in bona fama aliorum delectari de-
bent,& in malis triſtari,& ideo boni ad modum apum nõ ma
nent in locis & in ſocietatibus fœtidis & infamibus, & fœtore
luxuriæ maculatis. De cadaueribus eorum aſcẽdet fœtor. Eſa.
34. Quia in locis odoriferis.i. in bonis bonorum ſocietatibus
vbi fragrat odor bonæ famæ & vitæ,debent iugiter conuerſa-
ri,vt dicant, Cant.1. In odore vnguentorum curremus & Pro
uerb.27. Vnguentis & varijs odoribus delectatur cor.¶ Diffe- 76
runt etiam animalia ſm Auicennam in modo vociferandi: quia
quædam habent vocem fortem & acutam,quædam tenuem &
remiſſam,quædam autem valde modicam ſeu nullam. Et om-
ne animal habens vocem habet pulmonem,& tracheam arte-
riam,& reſpirat. illa autem quæ non reſpirant,non faciunt vo-
cem,ſed ſibilum ſeu ſonum. Sic verè homines differunt in voci
ferando.ſ.per orationem,confeſsionem, gratiarum actionem,
& prædicationem: quia alij altè, alij baſſè,alij fervẽter, alij re-
miſſe,vnuſquiſq; ſm propriam virtutem & perfectionem & di
uinam gratiam & inſpirationem differenter vociferat atq; cla
mat. Alij autem aliud clamabant. Act.19. Et illi pro certo ſo-
lummodo qui ſpirant per deuotionem, habent huiuſmodi vo
ces,qui.ſ.ſpiritum gratiæ attrahunt a Deo. Illi autem qui non
ſic ſpirant.ſ.peccatores,carent voce huiuſmodi: quia.ſ.non lo-
quuntur per orationem,confeſsionem,eruditionẽ, & Dei Lau
dationem. Os.n.habent,& non loquentur. Sed pro certo loco
iſtarum vocum faciunt ſibilum malarum ſuggeſtionum, & ſo
nitum vel ſtrepitum iactantiæ & comminationum, & tempo-
ralis lætitiæ & conſolationum. Vox phitonis vox tua,de humo
audietur eloquiũ tuum. Eſa.29. Vel per vocem intellige adula
tionem,vel iactantiam, quam peccatores mundi diuerſimodè
participant, vt apparet, quia quidam ſe iactant altè, vt ſuper-
bi & vanglorioſi,quidam remiſsè vt luxurioſi & auari, quidã
nunquam,vt vſurarij.&c. Omnia vocem ſuam habent. Sap.vlt.
¶ Omnia animalia vociſerantia & reſpirantia,faciunt tonos,& 77
maximè tempore coitus & amoris vociferant atq; clamant, &
per voces ſe cognoſcunt, & ad amplexus mutuos ſe inuitant.
Sic verè illi qui emittunt ſonos prædicationis, & ſpiritum ora-
tionis,debent facere tonos.i.vocum varietatem: quia.ſ.nũc de
bent loqui altè.ſ.de Paradiſo,nunc baſsè de inferno, nunc me
diocriter de mundo,nunc dulciter attrahendo, nũc fortiter.ſ.
comminando,& hoc maximè tempore cõuenienti,in quadra-
geſima,ſ.vbi animæ debent cum Chriſto cõiungi per charita-
tem & vxorari,quia verè tunc debet alter alterũ ad amplexus
charitatis incitare. Vel dic ꝙ tempore amoris.i.gratiæ,debent
fideles vociferare per orationem,& copulam Chriſti quærere
per gratiam & charitatis vnionem. Chriſtus etiam per ſe & ꝑ
ſuos clamat per prædicationem,& per bonam inſpirationem,
vt ſic charitatiuè coniungatur. Ad vocem loquelæ grandis ex-
arſit ignis Hie.11.¶ Omne animal habens palpebras, claudit
eas cum dormit,& omne animal ouans facit ſomnum tenuem, 78
patet in auibus,ſerpentibus,& piſcibus, qui leuiter excitantur
ſm Auicen.ibidem. Sic verè quando homo vult quieſcere &
dormire per deuotionem & cõtemplationem,ipſe debet clau-
dere palpebras.i.ſenſus & motus exteriores, & vagos affectus
reprimere. Claude oſtia ſup te. Eſa.26. Illi tamen qui ſunt aues
.ſ.volantes per ſuperbiam,ſerpentes.ſ.repentes in diuitijs, pi-
ſces.ſ.natantes in delicijs, ab hmõdi ſomno faciliter excitant̃,
quia verè qui habent cor ad diuitias,delicias,& honores, non

dormiunt contemplando.Eccle.5. Dulcis eſt ſomnus laboran
79 ti,ſaturitas autem diuitis non ſinit dormire eum. ¶ Omne aial
indiget nutrimēto,vel propter indiuidui conſeruationem, vel
propter eius conſeruationem,vel propter augmentationē,vel
propter deperditorum reſtaurationem. Sic verè omnis anima
indiget nutrimento doctrinæ grā & deuotionis,& hoc vt poſ-
ſit in ſtatu gratiæ conſeruari,meritis & virtutibus augmentari,
& vt deperdita .ſ. gratia & virtutes quæ ꝑ peccatum perdunt,
gloria etiam paradiſi , quam per peccatum Adæ perdidimus,
nobis valeāt reſtaurari. Comedite ergo pinguia,& bibite mul
80 tum.¶ Animalia diuerſimodè bibunt, quia quædam ſugendo,
quædam lambendo.ſed ratio diuerſitatis eſt:quia quædam ani
malia ſunt æqualis labij,& dentium coniunctorum, vt homo,
equus,mulus,bos,ouis,& ſimilia,& talia ſugendo & ſorbendo
bibunt.Alia autem habent inæqualia labia & dentes ſerratos
& diuiſos, vt ſunt porci,& canes,cati,Leones,& huiuſmodi,&
iſta bibunt lambendo,vt dicit Auicen.& Pli li.10.c. 73. Aqua
ſignificat ſcientiam & doctrinam,dentes autem & labia ſigni
ficant verba.Sed verè iſta aqua & iſta ſcientia diuerſimode ac
cipiuntur & acquiruntur a diuerſis:quia quidam acquirunt &
bibunt ſcientiam ſugendo.ſ.per aſpirationem & deuotionem,
& hoc pro certo faciunt tantùmodo boni,iuſti & perfecti,ſim-
plices & deuoti,quorum labia & dentes.i quorum verba & di
cta ſunt æqualia per veritatem non inæqualia per mendacium
& falſitatem,quia lex veritatis fuit in ore eius, in pace & æqui
tate.&c.Malac.2.Et ſunt coniuncta per identitatem,non diui-
ſa per varietatem,cautelas & malitioſitatem. Alij autem iſtam
aquam bibunt & acquirunt lambendo.i.laborando,ſtudendo,
& vigilando,& hoc illi faciunt,quorum dentes & labia.i. ver-
ba ſunt diſiuncta per varietatem & inæqualia per mēdacium
& falſitatem.ſ.leues,indeuoti,loquaces,inſtabiles,& mēdaces,
quia tales non acquirunt ſcientiam per aſpirationem, ſed per
laborem,& loquelā,& occupationē: quia diſperdit dñs oīa la-
bia doloſa & linguam magniloquam.i.labia inæqualia, dentes
81 diuiſos.¶ Animalia aquam lambendo bibentia, habent linguā
tenuem,longam,& flexibilem , vt ſic melius aquam recipiant
& aſſumant.Sic verè illi qui lambendo.i adulando & applau-
dendo,acquirunt aquam i.bona temporalia,ſicut ſunt trutāni,
mimi,& cæteri adulatores,habent labia & dentes linguā.i.ver
ba ſua & dicta inæqualia & diuiſa, mendacia , falſa & diuerſa:
qa verè eorū lingua.i.ſua verboſitas eſt flexibilis & lōga: qa.ſ.
ſua verba ſe deflectunt ad ſuam partem,pro & contra.ſ.amicos
commendando,inimicos diffamando,& ſic aquam.i.bona tem
poralia a diuitibus recipiunt & acquirunt . Figura Iudic.7.de
illis qui lambendo biberunt,qui electi ſunt a Gedeone. Sic ve
rè illi qui lambunt per adulationem,hodie a principibus eligū
82 tur.Loquimini nobis placētia.Eſa 30.¶ Quædā animalia mul-
tum bibunt quædam parum,vel nihil, & ratio diuerſitatis eſt:
quia quædam vtuntur cibo ſicco,ſicut columbæ,& equi,& ſi-
milia,& ideo talia bibunt aquam vt nutrimentorum, temperēt
ſiccitatem.Alia autem vtuntur cibis multum humidis,vt cuni
culi & lepores,qui vtuntur herbis virentibus. Aues etiam ra-
paces:quæ vtuntur crudis carnibus, & ideo tales non bibunt,
quia ciborum ſuorum humiditas eſt eis loco potus, & ſufficit
vt per membra deferat nutrimentum. Aliquādo tamen bibūt,
quando.ſ.infirmantur,& tunc eſt ſignum excedētis caloris, vt
dicit Ariſto.& Auicen.Sic verè chariſsimi inter homines ſunt
quidam qui bibunt aquam.i.doctrinam & prædicationem,ſeu
deuotionem,quidam de illa aqua non curant.Vnde pro certo
illi qui vtuntur cibo ſicco.i.cibarijs non delicatis, vt ſunt ſim-
plices & columbini,videlicet ruſtici agricolæ ſeculares , tales
dico libenter bibunt & audiunt per prædicationem & doctri-
nam.Sed verè illi qui comedunt cibos humidos, & qui viūtur
cibarijs delicatis ſ.lepores.i. diuites , qui herbas diuitiarū co-
medunt,aues prædæ.i.principes & raptores, qui carnibus.i.ex
coriationibus & rapinis viuunt , tales dico non curant bibere
aquam doctrinæ & prædicationis,gratiæ & deuotionis,niſi for
tè infirmentur,quia.ſ.quando timent mori,tunc audiunt aliqō
bona documenta,& huiuſmodi,ſed alias non,cum tamen dica
83 tor,Initium vitæ hoīs aqua & panis.Eccleſ.29. ¶ Animalia par
ui corporis plus cæteris ſunt ingenioſa,vt patet in apibus,ara-
neis,& formicis,quarū opera ſunt ita ſubtilia, quòd ad ſimilia
ſenſus hominis non attingit,ſupplet enim in eis natura in ſeo-
ſus ſagacitate quod eis videtur deficere in virtutis & corporis
quantitate,vt dicit Auicēna.Sic verè illi qui ſunt parui per hu
militatem,aliquando ſunt ita ſagaces per prudentiam & ſpiri-
tualem ſubtilitatem,ꝙ ad ſimilia non attingit ſenſus & opera-
tio ipſorum hominum.i.virorum rationabilium diſcretorum:
vnde Eccleſ 37.Anima viri iuſti annūciat aliquando vera, ma
gis quam ſeptem viri ſedentes ad ſpectaculum in excelſo vibis
loco:quia vbi humilitas,ibi ſapientia Proue.11.¶ Item ſm So 84
linum de mirabilibus mundi:Omne animal guloſum filios ge-
nerat imperfectos,ſicut patet in cane,& vulpe , & lupo,qui cç
cos generant filios,in vrſa & ſimilibus,qui habent dentes acu-
tos & ſerratos Nam quia filij talium ſunt guloſi & auidi , ideo
ventres matris corroderent,& ſugerent humorem, & morden
do matrem interficerent,ſi vſq; ad tempus debiti partus & ſuę
perfectionis debitæ expectarent,& ideo oportet ꝙ tales imꝑ-
fectos expellat natura ante tempus , ne eorū mora in vtero ſit
matri propriæ nocumentum.Rectè ſic eſt in religione & eccle
ſia,vel prælato:quia verè hodie compellitur parere.i.emittere
& promouere extra vētres clauſtri ſui.ſ. ad exteriora officia &
beneficia,filios imꝑfectos.i.ſubditos indignos,cæcos & igno-
rantes,& ratio eſt:quia verè ita ſunt hodie filij guloſi per aua-
ritiam,& ambitioſi,ꝙ niſi emittantur & promoueātur, matrē
ſuam.ſ.prælatum vel eccleſiam corroderent & morderent , &
eam diuerſis appellationibus,rixis & contentionibus vulnera
rent,& ideo oportet ꝙ ante tempus debitum emittantur, & ꝙ
imperfecti & indigni promoueantur.Eſa 42. Quis cæcus niſi
ſeruus meus?¶ Omne animal guloſum,rapax & bellicoſum,ge 85
nerat filios incōpletos,ſicut patet in leone qui mortuos , vrſus
maſſam carneam,canis cæcos,ſimiliter lupus,vulpes,panthe-
ra,pardus.Sic verè illi qui ſunt guloſi,carnales & raptores,bel
licoſi & diſcordes.i.ſeculares mundani, faciunt filios ſuos im-
perfectos ſ.malè informando & corrigendo, ſicut patet in vſu
rarijs,qui filios ſuos ſibi ſimiles eſſe volunt. Vnde breuiter illi
qui ſunt leones per ſuperbiam,vrſi per luxuriam,lupi per rapi
nam,canes per auaritiam,vulpes per malitiam,pātheræ & par
di.i.varij per fallaciam,tales dico imperfectam faciunt prolem
ſuam:quia patrem ſequitur ſua proles.quæcunq; .n. viderit fi-
lius patrem facere,hæc facit & filius ſimiliter Ioan.5. Vel dic
de malis & carnalibus prælatis , ſuperbis & malitioſis: ꝙ filios
& ſubditos malis ſuis exemplis faciunt imperfectos,& eos im-
perfectos generant,quia.ſ.illos qui ſunt imperfecti.ſ. mortui ꝑ
infamiam,carnales per luxuriā , cæci per ignorantiam ,ꝓmo-
uendo pariunt & emittunt.¶ Omne animal faciens multos fi- 86
lios primo naſcentem magis diligit:& magis ſibi reputat natu
ralem,& ideo quædam animalia filios ſuos deuorāt præter pri
mū,ſicut quædā porcæ facere ſunt conſuetæ.Filij iſti ſunt duo
genera ſubditorum.Primi ſignant affines & familiares, poſte-
riores autem ſignant alios remotos,ad quos non habetur affe-
ctus ſpecialis.Prælati ergo moderni qui multos filios & ſubdi
tos faciunt & acquirunt,plus diligunt & melius beneficiant il
los qui ſunt primi & naturales.i. ſuos carnales compatriotas
& affines,primo etiam eos faciunt & promouent,cæteros autē
deuorant & manducāt exactionibus,afflictionibus, laqueis &
ſtaturis.Comedent patres filios in medio tui Eze.5.Vide infra
de ſue. Vel dic ſi vis de parentibus,ꝙ primogenitos plus amāt
& eos plus promouent, & maximè iuxta conſuetudinem bri-
tanniæ,vbi primogeniti habent totam hæreditatem,alij autem
nihil.¶ Item ſm Solinū ibidem,Omne animal bellicoſum ge- 87
nerat multos filios. Nam quia ſm Auicen.talia animalia habēt
ꝓpter victum ſepius dimicare , ideo neceſſe fuit multos naſci,
vt ſi in bello perirent multi , tñ in paucis remanētibus ſpecies
ſeruarentur.Et ideo lupi,canes,& Leones & cætera, multos fi
lios generant & producunt.Animalia autē pacifica paucos fi-
lios producūt,patet in ouibus, & equabus.Chariſsimi anima-
lia bellicoſa ſunt diabolus,& mundus,& caro, qui contra bo-
nos quotidie præliantur . Animalia autem pacifica ſunt Chri-
ſtus,& religio,qui pacem concordiam faciunt & ſectātur.Sed
ꝓ certo iſta animalia bellicoſa.ſ.diabolus caro & mūdus,mul-
tos generāt ſubditos & filios peiores, quia ſtultorum infinitus
eſt numerus.Eccle.1 Nam diabolus generat ſuperbos,caro lu
xurioſos,mundus generat auaros.Et iſti filij pro certo propter
victum.i.propter bona temporalia multum habent pugnare,
litigare,& rixari.Et ideo multi & temporaliter & ſpiritualiter
& æternaliter habent mori.Inter ſuperbos ſemper ſunt iurgia.
Prouerb.13.Sed verè animalia pacifica.ſ. Chriſtus & eccleſia
habent hodie paucos filios:quia pauci ſunt hodie boni & iuſti
pacifici & quieti.Multi.n.ſunt filij deſertæ magis ꝙ eius quę ha
bet virum. Eſa.54.Nam plures ſunt hodie mali ꝙ boni, plures
obediunt mundo & diabolo quam Chriſto.Figura 3. Reg.19.

vbi cum

vbi cum rege Syriæ erat innumerabilis exercitus, cũ rege aũt
Iſrael non imo exercitus ſuus erat ſicut duo parui greges ca-
prarum. Sic verè rex Syriæ diabolus habet hodie ſecum mul-
tos, rex autem Iſrael Chriſtus multũ paucos. Vel dic ꝙ illi qui
ſunt bellicoſi. ſ. mundi auari & ſuperbi, habent multos filios. i.
88 multos imitatores, illi autẽ qui ſunt pacifici, paucos. ¶ Anima-
lia quæ generant filios guloſos, cito ſterileſcunt, & hoc quia fi
lij ſugunt multum de humiditate matris, & ſic eam debilitant,
vt patet in Leena, quæ ſexto anno ſterileſcit ſm Plinium. Ali-
quando etiam matrem occidunt nimis auidè ſugẽdo, vt patet
in vipera, quæ propter guloſitatem filiorum moritur pariẽdo,
ſm Iſido. & Solinum. Sic verè hodie parentes multi qui habẽt
filios guloſos. i. auaros, auidos, & ambitioſos, cito ſterileſcunt
per paupertatem. Nam quia tales mali filij ſugunt & attrahũt,
rapiunt & furantur humorem parentum. i. temporales diuitias
quas propter eorum promotionẽ expendunt, tenendo eos ad
ſcholas & huiuſmodi, idcirco cito deueniunt ad ſterilitatem. i.
ad ſtatum paupertatis: quia multi propter expenſas filiorũ pau
peres fiunt. Filij. n. comedẽt patres ſuos. Ezec. 5. Vel pater eſt
prælatus. Filij ſunt ſubditi ambitioſi, & cætera per omnia vt ſu
89 pra. ¶ Animalia quæ habent pedes multæ fiſſuræ, & dẽtes acu-
tos & diuiſos, ſunt multorum filiorum, & multa habẽt vbera.
Patet in canibus, & in porcis, & in ſimilibus. Aĩalia verò quæ
habent dentes coniũctos, nõ acutos, & pedes in pauca diuiſos,
ſunt paucorum filiorũ, & pauca habent vbera, vt patet in oui-
bus, & in capris, & cæteris ſimilibus, vt dicit Ariſt. & etiã Auĩ
cen. Sic verè chariſsimi inter homines illi qui habent pedes di
uiſos per multiplices affectiones, dẽtes. i. ſermones acutos per
detractionem, diſiunctos per fallaces variationes, tales dico fa
ciũt hodie multos filios. i. multas diuitias & poſſeſsiones: quia
multi filij deſertæ. Eſa. 54. Et habent etiam multa vbera. i. mul
tas carnales cõſolationes: qꝛ tales pctõres tam in delicijs q̃ in
diuitijs præ cæteris affluunt & abundant. Iſtud maximè patet
in canibus. i. in mundi ſapientibus & cauſidicis, qui latrãdo va
riant & palliant verba ſua. Sed verè boni & iuſti & pacifici &
quieti, quorũ pedes. i. affectus, dentes. i. verba ſunt coniuncti ꝑ
ſimplicitatem & veritatem, non abundant in filijs & vberibus
. i. in mundi fructibus, diuitijs & delicijs: quia ipſi tm̃ pctõres
in ſeculo obtinuerunt diuitias. Vel ſi vis per filios intellige pec
cata, & dic ſicut ſupra, vel etiam imitatores. Vel dic ꝙ illi q ha
bent plura vbera per adulationem (qui. ſ. benè ſciunt alios la-
ctare) dentes acutos per detractionem, tales dico abundant in
filijs. i. diuitijs vel in peccatis, vel imitatoribus. Vel dic ꝙ illi q
habent plura vbera. i. plura bñficia, diuitias & præbendas, plu
res habẽt filios. i. plures ſequẽtes & ſubditos, familiares. ſ. atq;
notos: quia multi colunt perſonam potẽtis, & amici ſunt dona
tribuentis. Prouerb. 19. Vel multos filios. i. multam familiã, qꝛ
vt dicitur Eccle. 5. Vbi multæ diuitiæ, multi qui comedũt eas.
Et econuerſo illi qui habent pauca vbera diuitiarum, paucos
inueniunt filios & ſequaces. Patet in ouibus. i. in mundi paupe
ribus: quia a paupere & hĩ quos habuerat receſſerunt. Prouer.
90 19. ¶ Animalia quæ habent paruum corpus, ſunt pluris genera
tionis quam animalia magni corporis. Sic verè illi qui ſunt par
ui corporis per humilitatem vel etiam paupertatem, ſunt mul
tæ generationis. i. multæ bonæ operationis: qꝛ plura bona ope
ra generant & producũt. Illi autem qui ſunt magni corporis. i.
magni faſtus & diuitiarum, parum de bonis operibus pariunt
91 & emittunt. ¶ Secundum Ariſto. Auicen. & etiam Gale. anima
lia caſta, & quæ raro libidini vacant, vt elephas, longioris ſunt
vitæ, quam quæ ſuperflui ſunt coitus. Et rationẽ aſsignat Auic.
lib. de animalibus, quia ſperma eſt de bono ſanguine & dige-
ſto, apto ad tranſeundum in nutrimentum membrorũ, & ideo
plus debilitatur corpus in emittendo ſperma, quam ſi quadra-
geſies exiret de corpore tantus ſanguis. Et ideo eunuchi: quia
nunquam coeunt, vitæ ſunt longioris. Sic verè homines qui ra
ro vel nunquam libidini vacant, ad litteram diutius viuunt &
tẽporaliter in hac vita, & æternaliter in futura. ſ. boni religioſi
& caſti. quia dabo eunuchis locum in domo mea &c. Eſa. 56. Il
li autem qui multum vacant huic operi, breuioris ſunt vitæ tẽ-
poralis, ſpiritualis & æternalis: quia verè luxuria vitam corpo
ris & animæ exterminat & eneruat. Huc vſq; Ariſt. & Auicen.
92 & Solinus. ¶ Secundum Iſaac in dietis, animalia diuerſimodè
conſiderantur quãtum ad homines, quia quædam ſunt naturæ
humanæ cõgrua & vicina. ſ. oues, porci, boues, cerui, volatilia,
& huiuſmodi. Alia autẽ ſunt penitus contraria, & hoc propter
nimiam caliditatem, vt tigrides & dracones. Alia autem ꝓpter
nimiam frigiditatem, vt araneæ & ſcorpiones. Alia autem ſunt
non ex toto contraria, ſed multipliciter nociua, vt ſunt vulpes
& hericij & cætera graui odoris, quæ peſsima præſtant corpo
ribus nutrimenta. Sic verè hoĩes diuerſimodè variantur quan-
tum ad nutrimentum aliorum. i. quantum ad exẽpla & bonã
vitam: quæ verè eſt alijs videntibus ſpũale nutrimentum: quia
quidam ſunt alijs congrui & temperati. ſ. boni & iuſti, oues &
boues & cætera. i. ſimplices & perfecti. Caro. n. i. vita taliũ vti-
lis eſt ad eſum. i. ad imitationem. Dedi vobis carnem eorum in
cibum. Gen. 9. Alij autem ſunt penitus cõtrarij animæ nutrien
dæ. ſ. ſerpentes. i. auari, ſcorpiones. i. detractores & cæteri pecca
tores venenoſi. Nam quia tales excedunt in frigore indeuotio
nis, vel in calore auaritiæ, luxuriæ & infectionis, & ideo caro
& vita talium ſumentibus & imitantibus eſt venenum, quia. ſ.
ſuis malis exemplis alios inficiunt & corrumpunt. Qui come-
derit de ouis eorum morietur. Eſa. 59. Alij autem ſunt qui non
ſunt penitus contrarij. ſ. ſeculares & mundani, qui licet nõ ſint
ex toto venenoſi per peccata, tamen non ſunt cõiter in ſuis acti
bus immundi, quia carnes eorum. i. vita ſua grauis aliquotiens
eſt odoris. i. malæ famæ, & maximè illorũ qui ſunt hericij. ſ. ve
ſtiti ſpinis diuitiarum, & illorum qui ſunt vulpes. ſ. cauteloſi, &
mundi ſapientes. Iſti. n. mala dant animæ nutrimenta, ſi per imi
tationem ſibi incorporet vitam ſuam. Nolite comedere de car
nibus eorum, & cadauera eorũ ne tãgatis, quæ immũda ſunt
Leuiti. 11. ¶ Animalia ſiluestria ſunt calidiora, ſicciora & maci 93
lentiora, q̃ domeſtica, & hoc propter ſui nutrimenti ſiccitatẽ,
& propter inhabitati aeris caliditatem, & propter motus & la-
boris continuitatem, & ideo eorum carnes ſunt duriores & in
digeſtibiliores: quod patet: quia non ita pro certo putreſiũt. &
minus ſapidæ & nutribiles quã domeſticæ, præter paucas ſm
Iſaac in dietis. Chariſsimi aĩalia domeſtica ſunt religioſi, ſilue
ſtria verò ſeculares, qui in ſilua huius mundi vagantur ſine iu-
go diſciplinæ, & illi pro certo ſunt cæteris ſicciores per incom
paſsionem, macilentiores per indeuotionem, calidiores ꝑ aua
ritiam, luxuriam, iracundiam, & ambitionem. Nam caro taliũ.
ſ. vita eſt indigeſtibilis per obſtinationem, quia vix poſſunt di-
geri, corrigi, vel cõuerti, & eſt dura per crudelitatem inſipida
& non nutritiua per malorum exemplorum & operum multi-
tudinem. ideo talibus dicitur Eſa. 48. Scio. n. quia durus es tu,
& neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. Nam ꝓpter mo
tum & laborem & ſollicitudinem mũdanorum negociorum,
propter aeris. i. ſocietatis in qua habitant cupiditatẽ, propter
etiam ciborum quos comedũt. i. rerum quas adminiſtrãt, vel
exemplorum quæ accipiũt, ſiccitatem, & humoris gratiæ pau-
citatem humor cõpaſsionis & deuotionis in eis deſiccatur, &
duritia obſtinationis & ſiccitas incompaſsionis generatur. Vel
expone in bono de religioſis, qui in ſilua religionis habitant, q
propter motum bonæ exercitationis, pœnitentiæ, & tribulatio
nis, propter cibum ſiccum parcæ ſuſtẽtationis, & propter aerẽ
calidum bonæ & feruentis aſſociationis, habent eſſe ſicci ꝑ ca
ſtitatem, macilenti per paupertatem, vel pœnitentiæ auſterita
tem, calidi per charitatem, duri per conſtantiæ firmitatem, in-
corruptibiles per perſeuerãtiæ longanimitatẽ. ¶ Vt cõiter aĩa- 94
lia domeſtica ſunt meliora, & nutribiliora, quã ſiluestria. Iſtud
tñ fallit in aliquibus. ſ. in capreolis ſiluaticis, quia propter mo-
tus continuitatem, rarificatur & purificatur caro, aperiuntur
pori, & euaporant groſsi humores, & odoris grauitas amputa
tur, & ratione ſiccitatis caro a mẽbris tardius diſſoluitur. Sic
verè licet cõiter domeſtici. i. viri religioſi & cõtemplatiui ſint
ſiluestribus. i. actiuis & ſecularibus meliores, iſtud tñ aliqñ fal
lit, quia multi ſeculares eccleſiaſticis præexcellunt. Nam pro-
pter motus tribulationum & exercitationũ, caro. i. carnalis vi-
ta digeritur per cõtritionem, & pori. ſ. cordis & oris aperiunt
per confeſsionem, & ſic exeunt groſsi humores, vitia & pec-
cata, & ceſſat grauitas odoris & infamiæ, & ſic efficiuntur bo-
ni & digeſtibiles, & apti vt ab alijs per imitationem comedan
tur. Et tales etiam membris & corpori eccleſiæ tenacius adhæ
rent per charitatem & perſeuerantiæ firmitatem. Adheſit os
meũ carni meæ. Vide infra de capreolo. ¶ Item ſm Iſaac, quæ- 95
dam animalia nutriũtur in locis humidis & aquoſis, quædam
autem in locis altis & mõtoſis. Sed verè iſta ſunt alijs meliora,
& nutrimento corporis aptiora, & in regenda ſanitate conue-
nientiora. Sic verè quidam hoĩm nutriuntur, viuunt & cõuer-
ſantur in locis humidis. i. in delicijs & voluptatibus huius mũdi,
quidam aũt in mõtoſis. i. in altitudine cõtẽplationis, pnĩæ, & ꝑ
fectionis. Sed ꝓ certo iſti ſunt alijs meliores, & ad nutrimẽtum
ſpirituale

ſpirituale aliorum,ſ.ad bonorum exemplorũ dationẽ penitus
aptiores.ideo de bonis dicitur Ezechiæ.34.In excelſis monti-
96 bus Iſrael erũt paſcua eorũ.¶ Aialia ſm Iſaac quæ in domibus
nutriuntur,vnctuoſiores habent carnes & groſsiores, pp mul
tas comeſtiones,& cibi ſui corruptiones, & ideo durioris ſunt
nutrimẽti,& ad digerendum in ſtomacho tardioris.Sic verè il
li qui in domibus.i.in mũdi curijs & familijs prælatorũ & prin
cipum nutriuntur, ſunt cæteris vnctuoſiores quo ad delicias
& carnalitatem,groſsiores & pinguiores quo ad diuitias & tẽ-
poralitatem,duriores quo ad duritiam & crudelitatẽ,& ad di-
gerendum.i.ad conuertendum & corrigendũ tardiores per ob
97 ſtinationẽ & peruerſitatẽ.Hie.5.Impinguati &c. ¶ Sicut dicit
Hippocrates,ad cognitionẽ bonitatis aialium prodeſt ſcire lo-
ca & paſcua vbi nutriuntur,aerẽ ſiccũ vel humidũ in quo con
uerſant, quantitatẽ & qualitatẽ exercitij vel otij quo diuerſi-
modè diſponuntur.Sic verè ad cognitionẽ bonitatis vitæ alio-
rũ,confert ſcire quibus paſcuis nutriunt,verũ ſ.diuitijs aut de-
licijs,vel ſcientijs & doctrinis.Itẽ aerẽ.i.ſocietatẽ in qua cõuer
ſant,motũ,opus,& exercitiũ,quo & qbus & qualiter occupã-
tur.Ideo Ionæ.1.Quod eſt opus tuũ,quæ terra tua,vel ex quo
populo es tu?Hæc.n.oĩa debet medicus.i.ꝓlatus diſcretè con-
98 ſiderare,vt cõditiones ſciat ſubditorũ.¶ Aialia domeſtica ſunt
ſiluaticis caliditatis minoris, & humiditatis maioris, ex multa
.n.quiete pori claudũtur,& per incluſum calorẽ humores diſ-
ſoluuntur,& ſic carnes eorũ mollificant,& quia multũ come-
dunt,iõ humorũ ſuperfluitas & pinguedo in talibus gñrat, &
ideo corruptioni ſunt carnes talium vicinæ,& humoris ſuper-
flui emiſsiuæ.Verè tales ſunt domeſtici, ſeculares & mundani,
qa pro certo ſunt magnæ humiditatis & carnalitatis,paucæ au
tem caliditatis.i.charitatis, & ideo propter quietẽ pigritiæ &
tepiditatis pori ſui.i.affectus boni & appetitus claudunt & opi
lantur,& ſic humor carnalitatis,generat,& caro interior.i.cõ-
ſcientia per praua deſideria diſſoluitur & mollit.Et quia ad lit
teram multũ comedũt atq; bibunt,iõ corporaliter impinguan
tur,& ſic caro taliũ.i.vita per luxuriã corrumpitur & fędat, &
in emittendo humorẽ fœtidum occupantur:quia verè gula &
luxuria ſunt vicinæ,& de vna ad aliam faciliter deuenit.Hie.5.
99 Saturaui eos,& mœchati ſunt.¶ Aialia quæ habẽt carnes humi
das,& vt ſunt aĩalia domeſtica,facilius digeruntur,& in nutri-
mentum corporis faciliter conuertunt, plusq̃ ſilueſtria quorũ
carnes ſunt duræ,ſiccæ,& indigeſtibiles, & ideo parum natu-
raliter nutritiuæ.Accidentaliter tñ carnes humidæ minus nu-
triunt,q̃ ſiluaticæ,ſiue ſiccæ,quia licet faciliter conuertant, tñ
propter ſuam lubricitatẽ,de mẽbris faciliter diſſoluuntur,car-
nes autẽ duræ licet tardius digerãtur,tñ digeſtæ in mẽbris diu
tius perſeuerant,& tenacius eis adhærent,& ſic accidentaliter
melius nutriunt.Sic verè chariſsimi in mundo ſunt duo gene-
ra carnium.i.hoĩm. Quidã molles,humidi,flexibiles & faeile
conuertibiles.Alij aũt duri,obſtinati, & in ſua malitia confir-
mati.Primi ſunt illi qui ad grãm,religionem, vel ad fidem faci
liter detrahuntur & conuertunt, ſed exinde per pc̃tm̃ vel apo-
ſtaſiam faciliter cadunt & euelluntur.Figura de ſemine qđ ſta-
tim natum aruit,quia radicem(inquit)non habuit.Matt.13.&
Luc.8.Exemplũ de Petro,qui ad Chriſti vocationem ſtatim ſe
cutus eſt eũ.Alij aũt qui ſunt duri & obſtinati,licet tardius cõ
uertantur,digerantur,& mutent,tñ diutius perſeuerant in cor
pore religionis vel eccleſiæ.Exemplum de Paulo.vnde ipſe di
cit ad Ro.5.Vbi abundat delictum,ibi magis abundauit & gra
100 tia.Tñ difficiliter eſt cõuerſus,vt patet Act.8.& 9.¶ In oĩ gene
re aĩaliũ maſculi ſunt fœminis cõuer meliores & fortiores,ma-
ioris caloris,& minoris humiditatis, & ideo magis laudabilis
nutrimẽti.Fallit tñ inter capras:qa fœminæ ſunt maſculis me-
liores, ſm Iſaac ibidẽ. Chariſsimi mas eſt prælatus, vel ẽt vir
ſapiens & diſcretus,fœmina eſt ſubditus. Sed verè iſti maſculi
.ſ.prælati debẽt eſſe cæteris ſubditis meliores,virtuoſiores,per
fectiores,& virtute & cõſtantia fortiores,maioris caloris.i.cha
ritatis,minoris humoris.i.carnalitatis:quia ſm vegetiũ,tũc bñ
res publica regebatur quando non poterat eſſe maior,niſi me-
lior.Iſtud tamen fallit in capris.i.inter ſeculares: quia verè illi
qui ſunt maſculi.i.in ſcientia & potentia alijs elegantiores, ſunt
cæteris deteriores,& ad nutriendum animam exemplis & ope
ribus ſunt peiores.¶ Inter capras fœminæ ſunt maſculis melio
101 res,& nutrimento corporis aptiores:quia cum humore fœmi-
nitatis naturalis ſiccitas temperatur,quæ per calorem maſculi
ni ſexus intenditur & augetur, & potiſsimè quando lacti ſunt
adhuc vicinæ:qa ratione duplicis humiditatis, ſiccitas melius
tẽperatur.Sic verè inter homines, illi qui ſunt fœminei & hu-
midi & lactei per pietatẽ, prævalent illis qui ſunt maſculi ſic-
ci & calidi per rigorem & auſteritatem:quia ſicut dicitur Iac.
2.Super exaltat mia iudicium.¶ Animalia caſtrata ſunt medio 102
cris complexionis & temperatæ, inter naturam maſculi & fœ-
mellæ:quia fœminis ſunt calidiora,maſculis autem frigidiora.
Sic verè illi qui ſunt caſtrati per votũ caſtitatis.ſ. boni religio-
ſi & clerici,ſunt quaſi medij inter maſculos & fœminas.i.inter
Angelos & hoĩes,inter perfectos & pc̃tõres.Et iõ licet iſti ſint
angelis tepidiores per indeuotionem,tñ fœminis.i.alijs homi-
nibus ſunt calidiores per charitatem,& in oĩbus vt cõiter me-
liores.Ideo Sap.4.O quam pulchra eſt caſta generatio cũ cla-
ritate.Nam ſm Hiero.Semper eſt Angelis cognata virginitas.
¶ Item animalium quædam ſunt naturaliter humidæ comple- 103
xionis,& in eis magis valent maſculi quam fœmellæ,& magis
valent in ætate perfecta quam imperfecta. Inter autẽ illa quæ
ſunt naturaliter ſicca,plus valent fœminæ quã maſculi,& plus
illa quæ ſunt ætatis imperfectæ,quã prouectæ.Sic verè in mun
do ſunt aliqui qui ſunt humidi per naturalem pietatem & cõ-
paſsionem.Alij autem ſunt ſicci per naturalem rigorem,iuſti-
tiam,& incompaſsionem.Sed verè inter humidos & pios,plus
valẽt illi qui ſunt maſculi,& ætatis perfectæ.i.qui ſunt perfecti
diſcreti,& ſapientes,q̃ alij:quia.ſ.ſciunt cui debent, quando &
qualiter miſereri.Inter autem illos qui ſunt naturaliter ſicci.i.
duri,rigidi & auſteri,pro certo plus valent fœminæ & ſimpli-
ces,& ætatis imperfectæ.i.illiterati & ignorantes, & illi q plus
accedunt ad mollitiem pietatis:quia.ſ.per ſimplicitatem,imbe
cillitatem,& pietatẽ,rigor ſuæ iuſtitiæ temperatur. Eſt.n.filia
filio melior.Eccleſ.36.¶ Animalia lacti vicina ſunt magnæ hu 104
miditatis & viſcoſitatis naturaliter,& ideo carnes & humores
phlegmaticos generant,niſi fortè quando ſiccæ ſunt naturæ,vt
ſunt bouinæ & caprinæ, quia humiditas ætatis per ſiccitatem
naturalem temperatur.Sic verè illi qui ſunt propinqui lacti.i.
iuuenili ætati,ſunt multum humidi & viſcoſi naturaliter p lu-
xuriam,voluptatem,& carnalitatem,& phlegmatici per pigri
tiam & tepiditatem,niſi fortè illi qui ſunt naturæ ſiccæ.i. boni
religioſi & alij perfecti viri, qui ſunt locati & fundati in pœ-
nitẽtiæ & abſtinentiæ ſiccitate, quia maceratio pœnitentiæ &
abſtinentiæ iuuenilem minuit voluptatem. Omnis.n.qui lactis
eſt particeps,imperfectus eſt.ad Heb.5.¶ Inter animalia ſicca 105
meliora ſunt illa quæ ſunt lacti vicina & ꝓpinqua, & maximè
quando lacte congruo ſunt nutrita.Sic verè inter ſiccos & in-
deuotos peccatores,meliores debent eſſe illi qui lacti .i. ſacræ
prædicationis ſcientiæ & doctrinæ dediti ſunt & vicini.ſ.cleri-
ci,& maximè ſi lacte congruo .i.ſi bona doctrina fuerint enu-
triti.Quaſi ergo modo geniti infantes rationabiles lac concu-
piſcite.1.Pet. 2.¶ Inter animalia humida meliora ſunt illa quę 106
a lacte ſunt ſeparata,qa minoris ſunt humiditatis & viſcoſita-
tis.Sic verè inter hoĩes qui ſunt humidi & fluidi,molles & in-
ſtabiles, leues & inſolẽtes, meliores & minus mali ſunt illi qui
a lacte.i.a carnalitatibus & voluptatibus p tribulationẽ,pœni
tentiam,vel abſtinentiam ſeparantur,quia viſcoſitas.i.carnali
tas & humiditas carnalium affectionũ in talibus temperatur.
In cauernã.n.reguli,qui ablactatus fuerit, manũ ſuam mittet.
Eſa.11.¶ Quando animalia ſunt iuuenilia,tunc ſunt magis hu 107
mida,& ideo facilius digeruntur , quando autem ſunt in ſtatu
ætatis perfectæ,tunc ſunt carnes taliũ magis durę,& ideo tar-
dius digeruntur,verum digeſtæ in corpore diutius perſeuerãt,
& a mẽbris.tardius reſoluuntur.Sic verè hoĩes qui ſunt adhuc
iuuẽculi,ſunt naturaliter magis molles,humidi,& benigni, &
iõ facilius digerunt,& conuertunt.ſ.ad pœnitentiã & religio-
nem,vel ad omnem aliam informationẽ,vel emendationẽ.Illi
aũt qui iam ſunt in ſtatu vel ætate prouecta:quia iam ſunt duri
& indurati per malas conſuetudines, ideo tarde & difficiliter
digeruntur & conuertuntur,emendãtur,& corriguntur: qa ſi
cut dicitur Eſ.48.Durus es tu,& neruus ferreus ceruix tua,et
frons tua ęrea.Verũtñ qñ digerunt emẽdant & corrigunt me-
lius pſeuerat in corpore eccleſiæ,vel religionis,& in ſtatu grę,
& mẽbris & pſonis p charitatẽ tenacius coadhærẽt,q̃ alij q iu
uenes cõuertunt,iuxta illud.Eſto firmus in via dñi.Ec.5.¶ Aia 108
lia q ſunt in ſenili & decrepita ætate, naturaliter ſunt peſsima
quo ad nutrimẽtũ hoĩm,& maximè qñ ſiccæ ſunt cõplexionis.
Nã et tũc ſunt vicina caloris naturalis extinctioni,et humoris
ſubſtãtialis cõſumptioni,iõ carnes taliũ ſunt duriſsimæ et addi
gerendũ penitus iportunę,et peſsima ꝓbẽt corporibꝰ nutrimẽta
Sic verè illi q ſunt ſenes & decrepiti ſpũaliter & corporaliter,
.ſ.in

ſ.in peccatis & vitijs antiquati & indurati per malas conſuetu
dines, ſunt cæteris mundi peccatoribus peiores, quia verè ma
li ſenes ad litteram ſunt malis iuuenibus nequiores, & maxi-
mè quando ſunt ſiccæ naturæ. ſ. ſiccitate nequitiæ & crudeli-
tatis infecti. Nam quia in talibus calor naturalis, ſcilicet amor
& charitas extinguitur, humor etiam ſubſtantialis.i.cōpaſsio,
pietas & benignitas minuitur & conſumitur, idcirco tales ſunt
duri & per obſtinationem, incompaſsionem & crudelitatem
ſicci, & per indeuotionem ad digerendum, id eſt conuertendum
& corrigendum penitus importuni, ideo propter malam
vitam & operationem peſsima dant alijs nutrimenta. i. exem-
pla & documenta. Ideo bene dicit Sapiens Eccleſi.25. vbi in-
ter tria quæ odit, numerat ſenem fatuum & inſenſatum 2. Ma-
chabe.4. Ætate inquit & canitia prouecto. Et Idem Prouerb.
22. Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non re-
109 cedet ab ea. ¶ Generale eſt ſecundum Iſaac inter cuncta ani-
mantia, quòd dum ſunt in cremento, meliora ſunt ad nutrien-
dum corpus, quàm quando ſunt in decremento, quia qñ decre
ſcunt & declinant ad ſenium, tūc magis ac magis indurantur,
& oneroſa efficiuntur. Sic verè chariſsimi illi hoīes qui ſunt in
cremento bonorum operum, & in progreſſu, profectu & con-
tinuatione virtutum, ſunt meliores quàm illi qui ſunt in decre
mento, quia.ſ.ceſſant a continuatione bonorum operum & vir
tutum, & decreſcunt a ſtatu grãe ꝑ vitia & pctã, & ad mortem
temporalē properāt & æternam, quia tales indurantur ꝑ malā
conſuetudinem & obſtinationē, & ponderoſi efficiuntur ꝑ pi-
gritiam & tepiditatē. Ideo de bonis dr̃ Gen.21. Creuit puer, &
confortatus eſt, & māſit in ſolitudine. Vel dic ꝙ illi qui ſunt in
incremento & profectu gratiæ plus valēt quam illi qui ceſſant
ad huiuſmodi incremento. Vel allega ioculatoriæ ꝙ meliores
110 ſunt iuuenes, qui adhuc ſunt in incremento q̄ ſenes. ¶ Anima-
lia quæ in montibus nutriuntur melioris ſunt ſanguinis, & pin
guedinis minoris. Illa autem quæ in paluſtribus viuunt, ſunt
ſanguinis groſsioris, & pinguedinis amplioris. Sic verè illi qui
nutriuntur in locis montoſis. i. in religione & ſtatu perfectio-
nis, habēt ſanguinem.i.affectionem potiorem, & minoris ſunt
pinguedinis, deliciarum.ſ.& carnalitatis, vel ēt diuitiarum &
temporalitatis. Illi autē qui ſunt & qui nutriuntur in locis in-
fimis & paluſtribus.i.in mundi delicijs & diuitijs & operibus,
ſunt ſanguinis groſsioris.i.affectionis impurioris, & pinguedi-
nis.i.carnalitatis & libidinis amplioris. Ideo bene conſulitur
Gen.19. Ne maneas in oī circa regione, ſed in mōte ſaluum te
111 fac. ¶ Duo ſunt genera aīalium, quædam quæ herbis & grami-
nibus nutriuntur, ſ.oues & boues, & ſimilia. Et iſta in hyeme
macreſcunt ꝑꝑ paucitatem nutrimēti, in vere aūt & æſtate qñ
ſuum abundat nutrimentum vel alimentum, impinguātur, in-
groſſantur, & augmētantur. Alia aūt ſunt animalia quæ nutriū
tur cibis humidis, vt ſunt porci, qui in domibus nutriuntur, &
tales in hyeme melius impinguantur ꝑꝑ paucitatem motus. In
vere autē macreſcunt, & in æſtate ſimiliter. Sic verè duo ſunt
genera hoīm in hoc mūdo, quidam qui viuunt herbis & gra-
minibus.i.ſacris doctrinis, exemplis & operibus, ſ. viri iuſti &
perfecti. Alij qui viuunt & nutriuntur in humidis .i. in mundi
delicijs, diuitijs, & carnalib⁹. Sed verè primi.ſ. boni in hyeme
præſentis vitæ ſunt macri pauperes.ſ.& depreſsi. Sed verè qñ
veniet ver & æſtas æternę beatitudinis, ſ.quādo ceſſabit hyēs
vitæ pręſentis in tempore poſt mortem, tunc verè impinguabū
tur.ſ. voluptate gloriæ paradiſi, & groſſabuntur & augmenta-
buntur. Pingueſcēt.n.ſpecioſa deſerti, & exultatione colles ac-
cingentur. pſal.64. Sed pro certo totum eſt contrarium de illis
qui mundi delicijs nutriuntur, ſ.de mundi diuitibus, quia verè
ipſi impinguantur & dilatātur in hyeme præſentis vitæ per tē
porales diuitias, delicias, & honores. Impinguatus eſt dilect⁹,
& recalcitrauit. Deut.32. Sed pro certo quando veniet æſtas.i.
tempus poſt mortem, tunc ceſſabit pinguedo proſperitatis, &
introducetur macredo perpetuæ aduerſitatis & paupertatis. ſ.
in inferno. Attenuabitur.n.gloria Iacob, & pingues carnes ei⁹
112 marceſcent. Eſai. 17. ¶ Quædam ſunt animalia quæ veſcuntur
extremitatibus arborum & ramorū, & iſta ſunt meliora & pin
guiora in æſtate quàm in hyeme, quia tunc huiuſmodi rami
ſunt magis teneri quàm alias, & potius impinguantur. Extre-
mitas arborum eſt ſenſus hiſtorialis, & exterior apparētia ſcri-
pturarum, quibus nutriūtur, ſcilicet ſimplices et rudes, qui pro
certo plus valent in æſtate proſperitatis quàm in hyeme aduer
ſitatis, quia tales qui profundū ſcripturæ non penetrant, vix in
aduerſitatis tempore perſeuerant. Et hi radicem non habēt, ſed

ſunt tēporales. Matth.13. Et ſicut animalia quæ herbis minutis
nutriuntur, meliora ſunt illis quæ ramis & frōdibus paſcūtur,
& iſta meliora ſunt illis quę fructibus in domibus nutriūtur, vt
dicit idē Iſaac in dietis, ſic illi qui herbis minutis.i. ſubtilibus
ſcripturæ intellectibus nutriuntur & paſcuntur, meliores ſunt
illis qui extremitatibus ramorū i. qui hiſtoriali & exteriori pa
ſcuntur. Et illi qui in hmōi delectantur, pro certo plus valent
quā illi qui in domibus.i.in mundi dignitatibus & officijs, fru
ctibus diuitiarum & deliciarū nutriuntur, quia verè bono me
lius inuenitur. Eccleſ.36. ¶ Secūdum Iſaac in dietis, Animalia 113
quæ parui ſunt cibi & potus, ſunt cunctis cæteris meliora, &
multum comedentibus aptiora. Sic verè illi homines qui vtū-
tur paruo cibo per abſtinentiam, ſunt multum comedentibus
& ſe lautē impinguantibus proponendi, & in nutrimentū alio-
rum.i.in boni exēpli dationem cęteris prędexcellunt. Vel dic ꝙ
illi qui de cibis diuitiarum parum comedūt & acquirunt.ſ.pau
peres, ſunt multū comedentibus, id eſt mundi diuitibus melio-
res. Ideo pauperes elegit Deus, Iacob.2. ¶ Animalia ſiluestria 114
& campeſtria ſaniora ſunt & meliora illis quæ in domibus nu
triuntur, & hoc propter cibi paucitatem, motus cōtinuitatem
& propter aeris attracti puritatem, a quibus humorum ſuper-
fluitas deſiccatūr. Illa autem quæ in domibus paſcuntur, pro-
pter paruitatē pori aeris, & defectionem motus, & multitudi
nē cibi, minus laudabilia ſunt. Sic verè chariſsimi illi qui ſunt
campeſtres.ſ.eccleſiaſtici & religioſi, propter motum laboris
& tribulationis, propter parcitatem cibi abſtinentiæ & mace-
rationis, propter puritatē aeris ſacræ ſcripturæ & deuotionis,
meliores debent eſſe illis qui in domibus.i.in mūdi delicijs &
carnalibus nutriuntur, quia pro certo tales mundani & ſecula
res propter multos cibos & gaſtrimargiam, ꝑꝑ impurum aerē
malæ doctrinæ & ſuggeſtionem quam attrahunt, propter quie
tem pigritiæ & tepiditatis, magnæ ſunt & ſuperfluę humidita-
tis & voluptatis. Requieuit in fœcibus ſuis.&c. ¶ Carnes ani- 115
malium quæ ſunt pingues, peſsimæ ſunt quo ad eſum, quia no
cent digeſtioni, ventrem inflant, ſuper cibum natant, lubricita
tem & viſcoſitatem inducunt, quia nimia pinguedo ſtomachū
accendit & conſumit, & ſic digeſtionem deſtruit, deficiente
contentiua, & confortatiua & expulſiua. vt dicit idem Iſaac.
Et ideo vtile eſt vt comedatur macredo talium, nō pinguedo.
Chariſsimi iſtę carnes ſunt diuitiæ huius mundi, quæ pingue-
dini comparantur, quia re vera nō ſunt nobis vtiles ad acquirē
dum & comedendum. Nā quia pinguedo diuitiarū verè ima-
ginationis affectus & conſcientiæ inflat ꝑ ſuperbiā & tumorē,
accendit ꝑ auaritiam & ardorem, diſſoluit per inconſtantiam
& liuorem ideo vis digeſtiua contritionis, vis expulſiua cōfeſ-
ſionis, vis contentiua pſeuerantiæ & durationis a talibus impe
ditur, & ſic viſcoſitas deliciarum, & carnalitas generantur.
¶ Carnes pingues in ſtomacho ſemper volunt cibis alijs ſu- 116
pernatare, & ideo vix poſſunt bene digeri, quia inferi⁹ ad fun-
dum vbi eſt locus digeſtionis faciliter non deſcendunt. Sic ve
rè homines qui diuitiarum & deliciarum repleti ſunt pingue
dine, per ſuperbiam & pręſumptionem volunt alijs præeſſe, &
ſuper alios enatare, ad prælationis & ſuperioritatis apicem am
biendo, quia ſicut ad ſenſum patet, diuitiæ generant lubricita
tem luxuriæ, & tumorem ſuperbiæ. Et iſti via conuertūtur ad
bonum, quia.ſ.ad infimitatem humilitatis nolunt deſcendere,
vbi locus conuerſionis, digeſtionis & emēdationis dinoſcitur
principaliter eſſe. Vnde Auguſt. Difficile eſt vt ſuperbus non
ſit qui diues eſt. Et ideo carnes macrę.i.pauperes diuitib⁹ pin-
guibus pręferendi ſunt. ¶ Carnes aīaliū quę ſunt exceſsiuē ma 117
cra et neruoſa, et parum ſanguinis habētia, et parum ſunt cor-
poris nutritiuę. Sic verè mali pauperes et inuoluntarij, ab om
ni diuitiarum pinguedine denudati et macerati, parum habēt
de ſanguine et humore.i.de benignitate compaſsionis, gratiæ
et deuotionis, quia verè ſi poteſtas adforet, ſe crudeliſsimos de
mōſtrarent, q̃a vellēt oēs diuitias diuitū ſuſtuliſſe. Et idō tales ꝑ
exēpla ſua et opa nō dāt alijs ſpūalia nutrimēta, nec eis cōfert
ſua paupertas aliqd bonitatis, q̃a nequiſsima paupertas in ore 118
impij. Eccl.13. ¶ Aīalia quæ ſunt inter pinguedinem et macre-
dinem, tēperata, laudabilia ſunt ad eſum, q̃a.ſ. non habent tm̄
de pinguedine, qđ ſtomachū inflāmet, et lubricitatē faciat, nec
ita ſunt macra ꝙ naturā infrigidēt, et eam ſanguine depaupe-
rent atq; priuēt. Sic verè chariſsimi illi q̄ tenēt medium inter
pinguedinem diuitiarū et macredinem paupertatis, qui.ſ.ha-
bent ſufficientiā ad neceſsitatē, nō ad ſuperfluitatē, tales dico
ſunt alijs ex toto pinguib⁹ et macris.i.pauperib⁹ et diuitib. me

liores, quia.ſ. nõ habẽt tñ de pinguedine diuitiarum, q̃ ſtoma-
chus voluntatis inflametur p̱ auaritiã & cupiditatẽ, & lubri-
cetur p̱ luxuriã & carnalitatẽ, nec tñ ſunt macri per exceſſum
paupertatis, q̃ infrigidentur p̱ indeuotionem impatiẽtiã, & de
ſperationẽ, & q̃ a ſanguine.i. ab humore grãæ ſpolientur. Ideo
119 bñ petebat ille Prouer. 30. Diuitias & paupertates ne dederis
mihi, ſed tñ victui meo tribue neceſſaria. ¶ Aĩalia variãtur ſe
cundũ tẽporũ immutatione, quia.ſ. alio tp̃e inueniuntur plena
medulla & ſanguine, in alio aũt a talibus penitus vacuantur, ſi-
cut patet ſenſibiliter in conchylijs maris, & in cerebro aĩaliũ,
& medullis, quę creſcente luna creſcũt, decreſcente decreſcũt.
Sic verè inter hoĩes eſt mutatio ſm tẽpus, ſ. aduerſitatis & pro
ſperitatis, quia pro certo falſi amici alio tempore inueniuntur
pleni ſanguine cõpaſſionis, & medulla amoris et dilectionis, et
hoc in tẽpore proſperitatis, quia verè qñ in luna.i. in aliquibus
amicis ſuis & alijs pſonis abundat lumen proſperitatis & grãæ
temporalis, tunc verè apparent eis aĩalia.i. falſi amici tempora
les & mundani, pleni ſanguine & medulla, quia videntur eis
eſſe compatientes & amici, ſed verè in tempore oppoſito, ſ. in
tempore aduerſitatis, qñ in illa lumina minuitur ſua affluẽtiæ
temporalis, tunc verè in aĩalibus iſtis deficit ſanguis cõpaſ-
ſionis, & medulla amoris & affectionis, quia eſt amicus ſm tẽ
pus ſed non p̱manebit in tẽpore neceſſitatis. Eccleſi. 6. Et bre-
uiter diuitiæ addunt amicos plurimos, a paupere aũt & ij quos
habuerat receſſerunt Prouer. 19 Et illud maximè patet in ce-
rebro.i. in mundi ſapientibus & aduocatis, in cõchylijs maris
.i. in diuitibus & auaris, quia vere iſti nõ amant aliquẽ, nec ei
ſubueniũt, nec erga ipſum diuiditur ſanguis & humor affectio
nis ſuæ, niſi quãdiu ipſe eſt diues, & de eo poſſunt facere lucrũ
ſuum, ſed ſtatim q̃ amicus ſuus venit ad paupertatẽ, amiſſo lu
120 mine proſperitatis, ipſum impie deſerunt & omittunt. ¶ Mul-
ti ſunt qui in vno tempore ſunt ſani, in alio aũt ſunt infirmi, ſi-
cut patet de lunaticis, maniacis, & caducis, q̃ ſm lunã ſani vel
egri efficiuntur. Simia ẽt ſecundum Auicen. ſecũdum curſum
lunę triſtis efficitur ſeu lęta. Sic verè leues & mundani, vno tẽ
pore ſunt infirmi per peccatum, alio tempore ſani per gratiã,
alio tempore pleni medulla & ſanguine charitatis & compaſ-
ſionis, alio tempore vacui, alio tempore læti ſpũaliter, alio tem
pore triſtes, & hoc verè totum ſm curſum & influentiã lunę.i.
per influẽtiã miſerię & mutabilis proſperitatis & fortunę mun
danę, quia verè ſecundum euentũ rerum fortunæ mundanæ in
ſuis actibus variantur, nec habent aliquem ſtatus ſeu propoſi-
ti firmitatem. Quia vere quidã ſunt ſicut caduci, quia pro cer
to licet aliqñ ſtent per gratiam, tñ ſępe cadũt per recidiuũ pec
catorum. Alij ſicut maniaci licet vno tempore habeat vſum ra
tionis & diſcretionis, alio tempore iſto videntur penitus care-
re. Ideo bene dicitur Eccl. 27. Stultus autẽ vt luna mutabitur.
¶ Quædam aĩalia in vno tempore macerantur, quantumcũq;
121 victualia abundent, quæ alio tẽpore impinguantur, ſicut patet
de glirisbus & vrſis, qui dormiendo in hyeme impinguantur, q̃
tamen in æſtate euigilant, & exeunt de cauernis. Sic verè cha-
riſſimi cupidi & auari licet abundent p̱ cibaria diuitiarũ, nun
quam tamen eſt in eis pinguedo pietatis, deuotionis, & gratia
rum, & hoc tempore æſtatis & proſperitatis mundanæ, quan-
do ardor auaritiæ magis viget, ſed in tẽpore oppoſito.ſ. in hye
me paupertatis & tribulationis tunc magis abundat pinguedo
pietatis & compaſſionis, & ſomnus deuotionis & contempla-
tionis, licet minus abundent cibaria temporalis poſſeſſionis,
quia ſicut videtur, illi qui in proſperitate & in diuitijs ſunt du
ri, ſicci & incompatientes, in tempore infirmitatis, paupertatis
& aduerſitatis ſunt pij, benigni, & miſericordes, quia omni ne
gocio tempus eſt & opportunitas. Eccl. 8. Et ideo Deus dat ali
quando paupertates & infirmitates, vt homines ad elemoſynã
moneantur. ¶ Aues etiã ſeruant tempus. Vnde narratur de hi-
122 rundinibus q̃ in hyeme dormiunt, & quaſi mortuæ in arborũ
concauitatibus inueniuntur, quæ tamẽ tempore æſtiuo exeũt
& volitant vndequaq;, & fortes & agiles ſe oſtendunt. Sic verè
inter aues.i. viros ſpirituales & prædicatores & religioſos, ſunt
quidam qui in hyeme.i. in tempore tribulationis latent & dor
miunt, & quieſcunt, nec exeunt nec volitant vſq; prædicando.
Sed verè quando venit æſtas proſperitatis, quando.ſ. ſciunt vel
ſperant fauorem hominum acquirere, lautè & ſplẽdidè come
dere, tunc verè ad opus prædicationis volitant & diſcurrunt.
Quia breuiter ſicut hirundines ſe oſtendũt dormientes, mortuos
& debiles ad aſpera & aduerſa, ſed fortes & valentes ad proſpe
ra huius mundi. Turtur & hirundo cognouerunt tempus ad-
uentus ſui. Cum tamen econuerſo deberent cum apoſtolo in
tribulationibus gloriari. Expone ſi vis de falſis amicis, qui in
aduerſitate nõ videntur, in proſperitate ſic. ¶ Piſces vno tem- 123
pore impinguantur, & ſtatim ſequenti tp̃e macerantur. Sic ve-
rè inter hoĩes quidam ſunt qui licet vno tp̃e.ſ. tempore prædi-
cationis vel quadrageſimæ impinguẽtur per gratiã & virtutes,
charitate.ſ. & paſſione, ſtatim tamẽ in ſequẽti tp̃e.ſ. poſt paſcha
vel prædicationẽ, iterum macerantur p̱ vitia & peccata, quia
non habẽt illi radicem, ſed ſunt tp̃ales, qui cum audierint ver-
bum credunt, ſed in tp̃e tẽtationis recedũt. Mat. 13. ¶ Piſces di 124
uerſimodè ſm qualitatẽ temporis impinguãtur, quia quidam
ſm Ariſto. impinguatur in vento ſeptentrionali.i. piſces longi.
Alij in vento auſtrali.ſ. piſces ampli. Sic verè inter hoĩes quidã
impinguantur per gratiã & virtutes, qñ flat frigid⁹ ventus aq-
lo.i. tp̃e aduerſitatis, paupertatis, & tribulationis, qui tamen in
vẽto auſtrali.i. in tp̃e proſperitatis macerantur p̱ vitia & pctã.
Et tales ſunt piſces longi.i. illi qui credunt habere longam vi-
tã, & diu durare.ſ. mundi diuites, quia verè plus prodeſt talib⁹
aduerſitas, quàm proſperitas: q̃a proſperitas facit eos multa fa
cere, a q̃bus tñ aduerſitas eos cõpeſcit. Alij aũt ſunt ecõuerſo,
q̃ tp̃e auſtrali & proſperitatis impinguatur p̱ grãs virtutes, &
hoc illi q̃ ſunt ampli per latitudinẽ charitatis, & curti p̱ conſi-
derationẽ vitæ & humanæ breuitatis, q̃a ſcient q̃ ſũt benigni &
cõpatientes & charitatiui, & q̃ habẽt mortẽ p̃ oculis, ſciũt bñ
vti proſperitate.ſ. deo grãs agẽdo & elemoſynas erogãdo. Flo
rebit.n. amygdalus, impinguabitur locuſta &c. Eccl. 12. ¶ Se- 125
cundum Ariſt. quidã ſunt piſces qui impinguãt tp̃e pluuiali, q̃
dam non, quia pluuia conuenit oĩbus teſtei coij p̱ter purpu
ram, q̃ ſi de aqua pluuiæ biberit, ipſa die morit. Nocet ẽt aliq-
bus alijs pluuia, q̃a ipſos excęcat ſi ſit magna. Pluuia eſt mũdi
proſperitas, a qua pro certo q̃dã impinguantur per grãs & vir
tutes.i. boni & iuſti, q̃ ea ſciũt bñ vti, & maximè illi q̃ habẽt te
ſta dura.i. q̃ in duritia pęnitẽtię ſunt incluſi. Sed pro certo mul
tis alijs nocet.ſ. mũdi pctõribus, q̃a verè ipſos excęcat p̱ igno-
rantiã, quia.ſ. impedit oẽ fragilitatẽ propriã, mortẽ, infernũ &
iudicium p̃uideãt & cognoſcãt, & eos ẽt occidit, hic.ſ. per cul
pã, in fine p̱ pœnã, quia proſperitas ſtultorũ perdet eos. Prou.
1. Vel pluuia eſt ſacra doctrina, a qua quidam impinguãtur per
grãm, alij excęcantur per inuidiam, & maliciã, alij moriuntur
per deſperationẽ, quia oĩa bonis in bona, malis aũt in mala cõ
uertũtur. Eccl. 39. ¶ Variantur iterũ aĩalia q̃tũ ad ſui mutatio- 126
nẽ, quia q̃dã ſe immutat, & renouant, q̃dã nõ. Vñ ceruus mutat
cornua, coluber ſpoliũ, accipiter & aquila plumas, equ⁹ dẽtes,
hyena ſexum, muſtela colorẽ, & cancri teſtas. Sic verè chariſ
ſimi inter aĩalia.i. inter pctõres, ſunt multi ita duri & obſtinati
in malo, q̃ nullo modo poſſunt corrigi vel mutari. Sunt tñ ali-
qui boni qui a malo ſtatu in bonũ ſe immutãt per pœnitentiã,
& hoc quia deponunt cornua ſuperbiæ & elationis, ſicut cer-
uus, ſpoliũ tẽporalis poſſeſſionis ſicut ſerpentes, plumas tu-
moris & præſumptionis, ſicut aquila, dẽtes inhoneſtæ locutio-
nis, ſexũ carnalis dilectionis, teſtas duras obſtinationis, colorẽ
veteris conuerſationis, & ſic cum Saule mutantur in virũ alte
rum 1. Reg. 10. Mutabo ergo habitũ, & ſic ad pugnã vadã. 2. Pa
rall. 18. Renouamini in ſpiritu. &c. ad Ephe. 4. ¶ Scdm Iſaac in 127
dietis, Carnes humidæ & pingues in æſtate ſunt laudabiles,
ſed in hyeme peſſimæ. Animalia autẽ quæ macræ & ſiccæ ſunt
naturę, in æſtate ſunt illaudabilia, in hyeme magis valent. Sic
verè homines pingues quantũ ad diuitias, honores & delicias
huius mundi, in æſtate vitæ præſentis ſunt boni.ſ. quãtũ ad re
putationẽ aliorum, quia qui melior eſt inter eos, quaſi paliu-
rus. Micheæ 7. Sed in hyeme vitæ futurę.i. in tẽpore poſt mor-
tem in aduerſitate.ſ. inferni, tunc inuenientur peſſimi, quando
.ſ. a demonibus comedentur. Exemplum de porco. vide infra.
Sed verè econuerſo illi qui ſunt macri per paupertatẽ, licet in
æſtate vitæ huius illaudabiles reputentur, & nihil apprecien-
tur, tñ in hyeme.i. in ſtatu poſt mortẽ optimi apparebunt, corã
deo & angelis reputati. Sap. 5. Hi ſunt quos aliquando habui-
mus in deriſum. &c. Ecce quo. &c. ¶ Carnes quæ ſunt calidæ 128
& ſiccæ naturæ, in hyeme magis valent, quam illæ quæ humi-
dæ ſunt & frigidę, ſecundũ Iſaac. Sic verè illi qui ſunt ſicci per
pœnitentiæ macerationem calidi per feruorem & dilectionẽ,
in hyeme.i. in tempore tribulationis & tentationis magis va-
lent, quia.ſ. melius reſiſtunt aduerſis, q̃ illi qui ſunt humidi p̱
carnalitatẽ, & frigidi per indeuotionem. ¶ Quædam aĩalia in
vere ſunt bona ad edẽdum, alia in autumno, quædã in ęſtate, 129
alia in hyeme. Sic verè ſunt quidam qui pręcellunt in verè iu-
uentutis,

ſenectutis,alij in autumno ſenectutis, alij io æſtate proſperitatis,
alij in hyeme paupertatis & aduerſitatis,qni tamen in oppoſi-
tis temporibus deteriorantur per peccatum, vel min⁹ boni in-
130 ueniuntur,quia Oīa tempus habent Eccl.3. ¶ Item variantur
aīalia ſecúdum diuerſam præparationem,quia aliqñ aſſantur,
aliqnando ſrixantur,aliqñ cum ſale & aqua elixantur,& ſic ad
humanos vſus diuerſimode præparantur . Sic verè hoīes fide-
les ad vſus diuinos diuerſimode præparantur,quia quidā ſunt
aſſati.ſ.per martyrij toleratiouē,quædam frixantur per pœnitē
tiæ maceratinnem,quidā elixātur.ſ.in aquis deuotionis vel la-
cræ ſcripturæ & cū ſale ſapiæ & diſcretionis.Primi fuerūt mar
tyres,ſecundi conſeſſores,tertij doctores.Et iſta ſunt tria fun-
damenta,& tres ordines atrij Salomonis.i.eccleſiæ 3. Regū 7.
Ideo Ioan.4.Tres ſunt qui teſtimoniū dant in cęlo.Et iſtis tri-
bus modis præparātur fideles,vt in menſa domini ſuperius col
locentur.¶ Carnes aſſæ ſunt duriores & ſicciores, quia dato ꝙ
131 naturaliter eſſent humidæ,tamen ardor ignis humorem elicit,
& ideo ſm Iſaac,carnes multum pingues non ſunt comeden-
dę niſi aſſæ.Sic verè ſancti qni ad ignē martyrij ſunt aſſati fue-
runt ſicci.i.ab oī humore deliciarum & carnalitatis depurati,
& duri.ſ.per conſtantiæ firmitatem,& ideo dato ꝙ naturaliter
eſſent humidi & carnales,tamen ignis tribulationis omnem ſu
perfluum humorem carnalitatis deſiccauit, & ſic puri effecti
ſunt atq; ſani.Patet in Boniſacio.&c. Vapor ignis vret carnes
eius.Eccl.38.Vel ſi vis per ignem intellige paupertatem & tri
bulationem,quæ carnalitatē deſtruit et conſumit.Et ideo illi q
ſunt pingues & delicioſi,carnales.ſ.& luxurioſi non ponuntur
a Deo in menſa paradiſi, niſi primit⁹ tribulationis ignibus ſint
132 aſſati.Comedetis carnes aſſas igni.Exo.12.¶ Carnes elixæ ſunt
humidiores & digeſtibiliores,quia aqua eas tēperat, & hume-
ctat,aliqñ etiā apponūtur in aqua diuerſę ſpēs,vt ſic carnes ſa-
pore & odore efficiant meliores. Sic verè illi qui in aqua ſacræ
ſcripturæ & deuotionis elixantur humidiores ſunt per cōpaſ-
ſionē,quia verè huiuſmodi aqua ipſo efficit teneros & hume-
ctos,& maximè qñ ſpecies aromaticæ.i.bona exempla ſancto-
rum talibus adiungūtur,quia tunc ſapore bonæ vitæ aliorū, &
odore bonæ famæ,ſiunt huiuſmodi meliores, & ad expellēdos
morbos vitiorū pęnitus aptiores,quia ſuper aquas multas plan
133 tata eſt,vt faciat fructū.Eze.17. ¶ Carnes ſiccæ in aqua ſunt eli
xandæ,humidæ autem ad ignem fortiter ſunt aſſandæ,quia per
aquā ſiccitatis, per ignē aūt humiditas tēperatur. Carnes autē
mediocres condimentis ſunt varijs præparēdæ. Sic verè Deus
diuerſos diuerſimode ſibi parat.Nam p ignē tribulationis ho-
miditas carnalitatis conſumitur,per aquam diuinæ miſericor-
diæ ſiccitas indeuotionis & duritię temperatur, & ideo pin-
gues & diuites ſunt aſſandi per tribulationes,macri & paupe-
res in aqua ponendi p conſolationes & maximè in prędicatio
ne,vbi macri & pauperes ſunt cōſolandi ne deſperent pingues
aūt & diuites igne correctionis & terroris & comminationis
ſunt vrēdi,ne pręſumāt, qa talibus non eſt pdicandum de Dei
mia,ne ſorte magis ac magis alliciātur ad peccādū,ſed magnis
& duris increpationibus deterrendi,qa ſeruo maliuolo ſanguī
nare latos. Eccl.42.Alij aūt econuerſo eſt cā cōtraria.Ideo bene
dr̄, Argue obſecra increpa 2.ad Tim.4. Et breuiter nullus trā
ſit ad mēſam paradiſi,niſi aliquo iſtorū duorū modorū a dño p
paret,aut p miſericordiā aut p iuſtitiā.Figura Num. 31. de il-
lis quę purgata ſunt p ignē & aquā expiationis.ps. Trāſiuim⁹
134 p ignem & aq̄ & deduxiſti nos.&c.¶ Scd̄m Ioā.da.Aialiū quæ
dā creata ſunt ad humanū adiutorium & nutrimētū , vt boues
& cerui,quædā ad hoīs punitionē,vt leones & pardi, quędam
ad excitationē vt pediculi & hmōi,quędā ad iocunditatē.ſ. me
rulę,ſimię,& cętera hmōi,vt.ſ.hō territ⁹ ab iſtis ſuā cognoſcat
fragilitatē,& ad diuinum auxiliū recurrens,æternā timeat ma
ieſtatē & auctoritatē.Sic verè ſpūaliter qdā hoīum ſunt alijs
nutrimētum & adiutoriū.ſ. quantū ad elemoſynarū ſubſidiū,
& bona exempla.ſ.boni & iuſti,clerici & laici.Alij ad punitio-
nem aliorum.ſ.crudeles principes & tyranni,leones & tygres.
Sunt ſpūs q in vindictā creati ſunt.Eccl.39.Iſti.n.non ſunt niſi
virga furoris dñi in filios peſtilentes , quia ſicut pater virgā in
ignē mittit,vt pcuſſus filius pacificetur,ſic iſti finaliter in ignē
ęternū proijciunt.Exēplū de Nabuchodonoſor.Alij aūt ad bo
norum exercitium.ſ.latrones,vſurarij,& hmōi,balliui & offi-
ciarij,qui more pulicis oīa inquietāt,& ſanguinē bonorū tpa-
liū ſugere nō ceſſant,& hoc patit̄ De⁹,vt.ſ.hō cognoſcat pprīā
fragilitatē,& ad auxiliū fugiat diuinæ maieſtatis, & ſuā p orō-
nē inuocet poteſtatē,& futurā quærat fœlicitatē,dū in mundo
non inuenit voluptatē,quia.Seruietis ibi dijs alienis , q nō da-
būt vobis requiē die ac nocte. Hiere 16. Alij aūt ordinati ſunt
ad iocunditatē aliorum.ſ.mimi,hydraule & ioculatores.Et ſic
patet ꝙ tā boni q̄ mali ad vſum corporis eccleſiæ ſunt dicati,
qa corpus nō vnū eſt membrū,ſed multa 1 ad Corin.12.Diligē-
tibus.n.deū,oīa cooperantur in bonū.ad Ro.8. ¶ Aīalia ēt tam 135
ſiluestria q̄ domeſtica ad vſum cōpetunt medicinæ.Vñ carnes
viperę valent ad thariacā,fel cancrorū & auium ad caliginem
oculorū, pellis colubri ī oleo cocta ad auriū ſurditatē.Sic verè
mali hoīes ſunt alijs medicina , qa verè carnes eorū. i. vita &
operatio,fel ipſorum.i.ira & inuaſio, pellis talium. i. mala ſua
cōuerſatio bonis proficiunt dū eis bñ vtuntur,& ſunt eis theria
ca cōtra diuerſa vitia & pctā,qa exinde ad audiēdū.ſ.Dei pro-
miſsiones diſponuntur,& ad videndum p diſcretionē.ſ.ea quę
videnda ſunt illuſtrātur, dū p eorū euaſiones ad Deū & ad bo
na æterna currere cōpelluntur . Collyrio ergo inunge oculos
tuos vt videas.Apoc.3. ¶ Scd̄m eſculapiū libro de occultis vi- 136
ribus mēbrorū,ſi patiēs hemorrhoidas ſederit ſup pellē leonis,
recedent,& ſi ſepo vel fimo leonis corpus alicuius inunctū fue
rit,ab eo lupi fugient.Leo eſt Xp̄s,pellis eius eſt bona cōuerſa-
tio,ſepū eius charitas & cōpaſsio, fimus eius ab eo digeſtus &
egeſtus doctrina & prędicatio. Si ergo ſup pellē cōuerſationis
Chriſti per eius imitationem ſederimus, ſi fimo doctrinæ ſuæ
per eius adimpletionē nos linierimus,ſi ſepo ſuæ benignitatis,
compaſsionis,& charitatis nos inunxerimus, tūc verè hemor
rhoides.i.vitia & peccata a nobis recedēt,& lupi.i.demones &
tentationes & mūdanæ tribulationes a nobis repellentur,quia
nouit dñs ſuos de tentatione eripere 2.Pet.2.¶ Itē idem ibidē,
ſi quis ſuſpenderit caudam Zenet.i.lupi ad præſepe vacarū,nō 137
appropinquant alij lupi.Lupus iſte ſignificat mūdi tyrannos,
vel ēt ipſum luciferum,quorū ſi caudam.i.finē vitæ ſuæ & me
moriam mortis eorū appenderis in pſepio cordis tui.i.ſi mortē
& dānationē malorū iugiter fueris recordatus,tūc verè lupi.i.
demones,& tentationes a te fugient & recedēt,quia vix audēt
tentare hoīem quē in mortis memoria videt fixū. Videte ergo
canes,videte veneficos.ad Phil.3.& ps.Donec cōſiderē in no- 138
uiſsimis eorū.&c.¶ Scd̄m eundē & ēt ſm Pythagorā & Pli.dē
tes canini lupi ſanant eos q in principio lunaticā ſuſtinent paſ
ſionē.Sic vere illi q ſunt lunatici.i.leues & mutabiles,& nō p-
ſeuerantes in vno propoſito,expedit eis quòd a principio.ſ.iu
uentutis ſentiant dentes lupi.i.tentationes & tribulationes dia
boli , vt ſic a leuitate & fatuitate pręcaueant in futurū. Et iſta
eſt ratio quare Deus permittit multos inſolentes & leues cade
re p apoſtaſiam & alias,vt melius corrigantur,qa ſm Senecā,
Cautio eſt in reliquū lapſus anterior.Ideo 1.ad Cori.5. Quos
tradidi ſatq; ſathanę in interitū carnis ſuæ,vt ſpūs ſalu⁹ fiat.Vł
p dentes intellige durā correctionē & increpationē plātorum
qua tales hoīes ſunt mordendi.Dentes habebat ferreos . Dan.
7.¶ Itē idē ibidē dicit ꝙ oīa aīalia quadrupedia timēt oculum 139
lupi erutū,& ab ipſo fugiunt atq; cauent,qñ.ſ.eū vidēt . Sic ve
rè hoīes qñ vident & pcipiunt oculū lupi.i.cautelas & inſidias
diaboli,ipſi pro certo timent,fugiūt atq; cauēt.Lupus inſidiās
ſup ciuitates eorum.Hiere.5.Vel p oculū lupi intellige caute
las & malitias vſurariorū & aduocatorū rapaciū,& luporū prī
cipū,& crudeliū plātorū,quę a quadrupedib⁹.i.ſimplicib⁹ me
rito ſunt timēdę & fugiendę.Leo rugiet,quis nō timebit?¶ Se- 140
cundū Cōſtanti.in viatico, pili canis albi nullā maculā haben
tis,ſi fuerint ſuſpenſi ad collū epileptici,iuuant & prohibēt ei⁹
caſum.Canis latrās & cuſtos gregis,eſt prælatus vel prædica-
tor,qui pro certo ſi fuerit albus p caſtitatem , nō habēs aliquā
maculā.i.aliquā prauitatem, pili eius.i.exteriora opera & exē
pla iuuant epilepticos.i.peccatores labiles & debiles & cadu-
cos,& eos a caſu vitiorum ptegūt & tuētur,qa verè bona vita
plātorū ē in refugiū ſubditorū.Nō cadēt de manu ſua.&c. ¶ Si 141
mile dicit.Pytagoras in libro romanorū,fiat inq̄ anul⁹ ex vn
gula zamur.i.aſini nigredinē nō habentis , & induat eū epile-
pticus,& prohibet eius caſum.Aſinus albus eſt vir iuſtus, ſim
plex & perfectus,laboribus pœnitentiæ deputat⁹,nullā habēs
nigredinem pctōrū,cuius vngula (q̄ eſt extremitas corporis)
ſignificat pſeuerantiā,mortē,atq; finē,quam pro certo ſi epile
pticus.i.peccator ſecum portauerit p memoriā & recordatio-
nē,& induerit p boni exēpli acceptionem , a caſu vitiorū ſine
dubio liberat,qa verè q vngulā.i.pſeuerātiā ſanctorū p imita
tionē induit,nō cadit p vitia & pctā.i.a ſtatu grǣ q̄q̄ a diabolo
diuerſis tētationib⁹ impellat.Pugnabūt aduerſum te, & nō p-
ualebunt.Hierem.1. Vel dic ꝙ vngula , quæ eſt extremitas,eſt

mors & paſsio Chriſti puri, candidi, & immaculati, ea qua ꝓ
certo ſi annulū feceris.i. ſi annulo fidei dñicę paſsionis te ſubar
raueris ꝑ ipſius memoriam, deuotionem & compaſsionē, ca-
ſum peccatorum ſeu ēt caſus damnationis æternæ pęnitus nō
142 timebis. ¶ Secundum eundem fel Tauri, qui quis ſub vmbilico
eo inunctus fuerit, ſoluit ventrem. Item ſm eundem, dens ſer-
pentis erutus dū viuit, ſuſpenſus ſuꝑ patientē ſoluit quartanā
ei⁹. Chariſsimi per ſerpentē & ꝑtm intelligo Chriſtū in die iu
dicij, qui dr̄ ſerpens ꝓꝑ prudentiā, & dr̄ Taurus ꝓꝑ iuſtitiam,
quia.ſ. ibi apparebit durus & ceruicoſus. Dentes hui⁹ ſerpētis
ſignificāt aſperā eius verborū correctionē & locutionē. Fel ei⁹
ſignificat iram, vindictam, & reproborum cōdemnationem, in
qua eſt amaritudo æternæ damnationis. Sed pro certo illi qui
habēt ventrem durum.i. conſcientiā obſtinatam, item q habēt
quartanam.i. affectionem infrigidatam, ſi inungant ſe illo felle
ꝑ iugem eius recordationem, hoc eſt dictu, ſi aſperitatē iudi-
cij conſiderent, ſtatim ſoluentur ꝑ contritionē, & a prauis hu-
moribus vitiorū vacuabuntur ꝑ confeſsionē, & ſic euitabunt
mortē & dānationē. Vel ſi vis ꝑ fel intellige fel qđ in cruce po
tauit Chriſtus, qđ conſideratū ſoluit & liquefacit ventrē con-
ſcientiæ ꝑ compaſsionem. Ideo dr̄ de vtroq; Thren. 3. Memor
143 eſto paupertatis meæ.ſ. quantū ad primū aduentū, abſynthij &
fellis, quantum ad ſm. ¶ Dens ſerpentis erutus dū viuit ſuſpen
ſus ſuper patientē ſoluit quartanā eius, vt dicit idē Pythago-
ras. Serpens eſt Chriſtus, prælatus vel ꝓdicator. Eſtote prudē
tes ſicut ſerpentes. Matth. 10. Dens iſtius ſerpentis eſt eloquen
tia & prædicatio, quam pro certo ſi circa nos ꝑ eius adimple-
tionē ſuſpēdimus, a quartana.i. a frigore indeuotionis & pec-
catorū liberamur, quia viuus eſt ſermo dei & efficax. ad Heb.
144 4. ¶ Si domum cū pulmone aſini ſubſumigaueris, mundas eā
ab oī reptili ſm eundem. Aſinus eſt Chriſtus, cuius pulmo q
aerē attrahit & emittit, ē benignitas & cōpaſsio, a qua ille aer
vel illa orō emanauit in cruce dicēs, Pater dimitte eis q a. &c.
Si ergo in domū mētis tuæ fumū iſtum pulmonis.i. memoriam
Chriſti benignæ cōpaſsionis detuleris, ipſam pro certo a repti
145 libus.i. a malis tentationibus reddis tutā. Impleta eſt domus fu
mo. Eſa. 6. vel aſinus. &c. Vide infra de aſino. ¶ Secundum ergo
Pli. Multę virtutes latitant in mēbris aīalium, ſicut in particu-
lari de quolibet apparebit, quia ſicut dicit, non eſt mēbrum in
corpore quod occulta vel aperta careat medicina, q a pellis &
pilus, cornu & vnguis, caro & ſanguis, non carent remedio, ef-
ficacia, vel valore. Sic verè chariſsimi in aīalibus.i. in fidelibus
Chriſti ſpū gratiæ aīatis, non eſt aliquod membrū.i. aliqua ꝑ-
ſona, quæ nō habeat aliquā virtutē medicinā, vel bonitatē, oc-
cultē.ſ. aperte, quia ſicut dr̄, non eſt ita malus hō in mundo q n
quantū ad aliquam bonā conditionem ꝑte polleat meliori de
mūdo. Vñ breuiter in bonis & malis ſemper inuenitur aliquid
boni, vel in pelle ſuæ conuerſationis, vel in vngue ſuæ perſeue
rantiæ, finis ſenectutis, & durationis, vel in cornu ſuæ poteſta-
tis & iuriſdictionis, vel in carne ſuæ cōpaſsionis, vel in ſangui-
ne ſuæ affectionis, vel in pilis ſuorum exēplorum & operatio-
nis, quia Vnuſquiſque propriū habet donū, alius ſic, alius aūt
146 ſic 1. ad Corin. 7. ¶ Aīalia habentia ſanguinem non tot indigēt
pedibus ad ambulandū vel alis ad volandū ſicut non habētia,
& ideo oīa quæ habent ſanguinem, quattuor tm̄ habēt pedes,
ſicut quadrupedia, vel duas alas vel duos pedes, & duas ma-
nus, ſicut eſt in humana natura. Aīalia vero quæ carent ſangui
ne, multis alis aut pedibus ſunt munita ſicut patet de araneis, q̄
habēt multos pedes, & de papilionibus qui habēt multas alas,
ſicut dicit auct. Chariſsimi per alas, quibus auis volat intelligo
virtutem conſiderationis, cogitationis, & meditationis. Per
pedes aūt quibus graditur homo, intelligo laborem pœniten-
tiæ & occupationis. Eſt ergo generale & regulare, q animalia
.i. hoīes qui habent ſanguinem.i. conſiderationem & memoriā
ſanguinis Chriſti, & deuotionē ad ſuam paſsionē, vel ſanguinē
.i. dulcorem compaſsionis & pietatis, paucioribus alis.i. pau-
cioribus meritis & virtutibus, & paucioribus pedib⁹.i. paucio
ribus pęnis & laboribus indigent ad volandū & gradiendū in
cęlū & ad gloria ſempiternā, q̄ alij qui iſto ſanguine carent, &
facilius et cū minoribus laboribus tranſeunt ad æterna, q̄ illi q
per feruorem deuotionis & cōpaſsionis nō habent iſtū ſangui-
nē in ſeipſis. Sit ergo ſanguis eius ſuper nos & ſuper filios no-
147 ſtros. ¶ Mēbra q̄ ſunt prope cor, magis participant ſanguinē, q̄
illa quæ longè ſunt a corde, & per conſequens ſunt magis le-
uia, fortia, & mobilia, ſicut patet de mēbris anterioribus reſpe
ctu poſteriorū, vt in manib⁹ reſpectu pedū. Sic verè quāto ma-
gis quis eſt propinquus cordi.i. Chriſto, & quanto magis eſt a
parte anteriori.i. in ſtatu virtuoſo per gratiā & charitatē, tanto
ſanguinē dñicę paſsionis vel ēt ſanguine pietatis & cōpaſsio-
nis magis participat atq; tenet, & per cōſequēs magis eſt mo-
bilis ad bona opera exequēda. Vel dic q illa mēbra.i. illi hoīes
qui in corpore religionis vel eccłę ſunt magis ꝓpinqui cordi
.i. ꝓlato, magis habēt de ſanguine ipſi⁹ corporis.i. de bonis illi⁹
religionis, ſicut patet de cōpatriotis, nepotibus & familiarib⁹,
q a corde.i. a ꝓlato ſibi propinquo recipiūt maiorē promotio-
nē & affluentiā q̄ illi qui ſunt logē. illi.n. in parte prima & ante
riori.i. in bonis & pinguib. bñficijs & officijs collocant, alij aūt
in pte poſteriori.i. in ſtatu vili & depreſſo ſine promotione &
ſanguine dimittūtur, & ꝑ cōſequens tales ſunt hodie leuiores, 148
inſolētiores, iocundiores, & tꝑali potentia fortiores. ¶ Aīal di
uerſimode bibūt aquā, q̄dam lambendo ſicut canis, alia ſugendo
& ſorbendo ſicut porcus, alia mordēdo ſicut vrſus. Sic verè ho
mines diuerſimode bibūt & acquirūt, aq̄ bonorū tꝑalium, qui
dam lābendo ꝑ adulationem, alij ſugēdo ꝑ mercaturę laborio
ſam operationē, alij mordendo ꝑ rapinā & exactione. Talibus
ergo loquitur diabolus, Omnes ſitiētes venite ad aquas. Eſa. 55.

De Ariete. Cap. 2.

ARies dr̄ ab ares qđ eſt virt⁹, vel ab aris ſm Iſi 1
dorū, eo q ſit præ alijs oīb. virtuoſus, & in aris
deorū ſacrificijs deputatus, & pro pctīs offerri
aptus. Sic martyres q in virtutibus cæteros ꝓcel
lebant, in aris deorū.i. in fide Xpī & eccleſiæ oc
ciſi ſunt immolati. Occidere vitulos, iugulare arie
tes. Eſa. 22. ¶ Aries aliter veruex dr̄, quaſi vermē habens, q a in 2
capite habet vermē, quo excitatur ad alios impetēdū, & ad du
rū oē qđ obuiat feriendū. ſolet aūt aries primo retrocedere, vt
poſt poſsit durius ꝑcutere. Sic verè qdā habēt in capite vermē
.i. fatuitatē & iracūdiā, q̄ excitātur, & mouētur ad alios verbis
& verberibus feriēdū. Aliq tñ ſunt malitioſi & fallaces, qui diſ
ſimulādo amicitiā, videtur retrocedere, vt inuēta opportunita
te acrius feriāt atq; ledāt. Eccl. 12. In oculis ſuis lachrymatur
inimicus, & ſi inuenerit tꝑs, nō ſatiabitur ſanguine. Vel dic q
iſte eſt ꝓlatus, vel iudex iniquus, q verme auaritię excitatur, vt
ſubditos ꝑ rapinā ꝑcutiat & affligat, qđ vt melius ad nutū fa-
ciat, ſępe ꝑ fictitias ſimulationes & ꝑ fraudes & malitias retro
cedit. Io. 6. Multi aūt diſcipulorū abierūt retro. ¶ Scđm Pli. l. 8. 3
c. 47. aries habet ꝓpriū agnos faſtidire, & ouiū ſenecta cōſecta
ri, & earū cōſortium frequētare. & ipſe in ſenectute melior re-
peritur. Sic verè hō & maximè ꝓlatus, nō debet ſeq ſocietatem
agnorū.i. iuuenū laſciuorū, ſed ouiū ſenecta.i. virorū maturorū
& iuſtorū debet cōſortia frequētare. In medio ſenatorū alau-
du⁹ eſto. Eccl 6. ¶ Aries flante aquilone gñat mares, flāte auſtro 4
fęminas. Similiter teſte ſiniſtro ꝓligato gñat mares, dextro au
tem ligato gñat fęminas, vt dicit Pli. ibidē. Sic verè qñ flat a-
quilo tribulationis, & teſtis ſiniſter mundanæ proſperitatis eſt
ligatus & ꝑciſus, tunc mares.i. bona & perfecta opera gñam⁹.
Si aūtē ecōuerſo auſter mundanę proſperitatis flauerit, & dex
ter teſtis.i. affectus & deſideriū ad bona æterna aſtrict⁹ fuerit,
tunc fęminas.i. vitioſa opera producimus & patramus. ¶ Arie- 5
tes naturaliter ſequūtur capros, & nō ſe abſcōdūt a frigore vel
a pluuia, & a loco calido ad locū frigidū ſe cōuertūt. Sic verè
qñ in ſocietate arietū & bonorū eſt caper.i. vir luxurioſus, bo-
ni ipm ſequuntur, & ei ſe cōformāt, & a bono ſtatu in malū ſe
mutāt, & a pluuia voluptatis, & a frigore cupiditatis pereunt,
niſi a paſtore Chriſto prouidē verbo vel verbere reducantur,
q a qui cum ſtultis graditur ſimilis efficit. Prouer. 13. ¶ Arietes 6
timēt tonitruū, & qñ dormiūt, caput tenent erectū & ſemper
ducunt ruminare, niſi qñ ſunt infirmi. Sic verè iuſti & boni de
bent timere tonitruū diuinarū cōminationū & iudiciorū, & li
cet dormiāt delectētur et quieſcāt.ſ. in delicijs hui⁹ mūdi, ſem ꝑ
tñ habent caput erectū.i. intentionē ad cęleſtia eleuatam. Re
ſpicite et leuate capita vr̄a. Luc. 21. Et ſemper ēt debent verba
ſacræ ſcripturæ ad propriā cōſciētiā ruminare, quia ſicut dr̄ Le
ui. 11. Aīalia q̄ nō rumināt, immūda ſunt. ¶ Aries in iuuentute 6
carnes habet teneras et digeſtibiles, et maximè ſi ſit caſtratus.
In ſenectute aūt carnes habet duras et indigeſtibiles atq; ſic-
cas, ſm Auicen. et Iſaac. Sic verè hō in iuuētute habet volun-
tatem teneram, digeſtibilē atq; mollem, et ad conuertendum
ad bonū facilē atq; aptā. Sed verè ſi tꝑs ſenectutis aduenerit,
tunc quia iam homo eſt ſiccus per indeuotionē, et in malis cō
ſuetudinib⁹ indurat⁹, ideo vix pōt digeri, corrigi, vel cōuerti.
vnde

vnde Eſai.48. Scio quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix
8 tua.¶ Aries cum baveat caput debile,& pleoũ ſpiritibus atque
neruis,ió dedit ſibi natura in ſui capitis armaturá duo cornua,
dua fortia,plicata,& iouoluta, vt his caput proprium muniat,
& vt ſic armatus dux & defenſor appareat aliorum.Et ſic con-
tra naturam propriam aries ſit ferox,perforetur iuxta auriculá
deatrum cornn , & ſic ſua ferocitas temperatur , vt dicit Plin
ibidem.Re vera chariſsimi talis debet eſſe prælatus vel ét præ
dicator.Cum.o.aries.i.homo naturaliter habeat caput.i.imagi
natinnem debilem atq; vanã,& neruis & ſpiritibus.i.hæſitatio
nibus & queſtionibus et opinionib⁹ valde plenã oeceſſe eſt ſibi
pro certo ꝙ duo habeat cornua.ſ.duo teſtamenta,& eorũ ſcié-
tiam & doctrinã vt ſic munitum caput ſuæ imaginationis & in
tellectionis defendatur a nocumenris hęreſum & errorum.Et
in ſigoum huius prælaii deferunt mitram cornutam,ad deno-
tandum ꝙ cornua duorum teſtamentorum debent in pectore
retiuere.Aba.3.Cornua in manibus eius.Iſta aũt cornua ſunt
duo.ſ.dextrum,quod eſt nounm,et ſioiſtrũ quod eſt vetns.Iſta
comoa ſunt inuoluta per figuram & difficultatem , ſnot dura
ꝑ comminationnm auſteritatem , ſnot plicata per promiſsio-
onm cõſolabilé benignitaté,ſuot rudis apparentiæ & coloris ꝑ
ſenſus hiſtorici litteralẽ ruditaté.Quia ſi forte aliquis ferocita
tem habuerit,iracundiam,ſæoitiá , vel furoré, debet cũ gladio
intellectus deatrum corou.i.nouũ teſtametũ,vbi cõtioenẽ ope
ra Chriſti,ꝑforare,hoc eſt dictu,debet videre,cõtẽplari,& cõ
ſiderare qđ interius eſt cõtentũ,& ſic pro certo ſi beoe aduer-
tat eaempla & documeta Chriſti q̃ ibi ſunt cõtenta,ipſe ꝓ cer
to in manſuetudiné conuerteẽ.vñ ad Gal.6.Vos q̃ ſpũales eſtis
inſtruite in ſpũ lenitatis.ſu ꝑ quo Bern.Prælatus ſuſpendat ver
bera, producat vbera.Vel dic ꝙ aries dux gregis eſt Chriſt⁹,
qui.ſ.in principio, tpe.ſ.veteris legis erat valde ꝑcutiens & ſe-
uerus,qđ patet in hoc ꝙ tũc delinquẽtes duriſsimè puniebat.
Verum ex quo cornua ſua.i.manus io cruce extenſę clauis ꝑfo
ratę fuerunr,miſericors & manſuetns eſt ſactus.Hier. 11.Ego
aũt quaſi agnus mãſuetus qui dr̃ ad victimá. ¶ Aries duris cor
9 nibus eſt munitus,& habet aries vermé in capite , cuius motu
eſcitatur ad alios feriendum.Nã ad motum illius vermis ſolet
aries gequid obuium habuerit, duriſsimè percutere & ferire.
Vñ etiam viſus eſt aries q̃ & leonem & vrſum ꝑcutere ꝓſume-
bat,& ideo ſm Iſidorũ aries dr̃ veruea , quaſi vermen vehens.
Qñ aũt aries ſolet percutere,primo ſolet tetrocedere,ſed tan-
dem cũ impetu veniens,quanto magis retroceſſerit, raoto for-
tius & durius percutit atq; lædit,pueros aũt præcipoè odit, &
eos pluſqoã alios impetit & tnuadit.Re vera chatiſsimi talis é
Cbriſtos,q̃uis.n.iſte ſit naturaliter manſuetus,babet tñ in ca-
pite cordis ſui queodã vermen.ſ.rigoré iuſtitiæ ioterclusũ,quo
qoidé mouetur & eacitatur ad percutiendũ.ſ.finaliter per tor-
menta tẽporalia & æterna,quicqnid obuiũ habnerit.i.illos qui
per obſtinationé & rectã ſuę cõtradicũt & obuiant volũtati.Iõ
dicit Leui.26.Si ambulaueritis cõtra me , & ego incedã aduer
ſum vos in furore cõtrario.Veritñ iſte aries aliquotiés retro
cedit per patiẽtiæ longaoimitaté,& maximè ꝓ tẽpore vitæ hu
ius,quia ſicut dr̃ Iob 35.Nunc.n.oon infert furoré ſuũ,nec vl-
ciſcitur ſcel⁹ valde.Sed verè qñ ſatis expectauerit conuerſioné
pctõrũ, cõtra ipſos ſubito ꝓrumpet ad iudiciũ , & q̃to diutius
in vita iſta eorũ cõuerſioné eapectauerit,tãto ꝑ rigoré iuſtitię
acri⁹ ꝓperabit,& eos duri⁹ cõdẽnabit.Zelus.n.& furor viri nõ
parcet in die vindictę,oec acquieſcet coius q̃ ꝓcibus,nec reci-
piet ꝓ redẽptiooe dooa plurima.Prouer.6. Qđ ét deus tpali-
ter ſeruare videtur,qa verè poſtq̃ diu expectauerit & ſoſtinue
rit aliqué pctõré in ſuis ioiquitatibus & delictis, qõque ſubito
ꝑcutit eũ ꝑ morté ſubitã & improuisã , & ad infernũ detrahit
& deuoluit.Potẽtiſsimè aũt iſte aries pugnabit io iudicio con-
tra leones.i.contra impios & ſupbos. Ité cõtra vrſos.i.cõtra di
uites & auaros.Ité contra pueros.i.cootra carnales & luxurio
ſos,quia breuiter nõ parcet ſeaui vel perſonæ, nec alicuius po
tentia formidabit.Eſa.11.Percutiet terrã virga oris ſui & ſpũ la
biorũ ſuorũ ioterficiet impiũ.Vel dic ꝙ aries eſt ꝓlatus,corni-
bus.i.poteſtate iudicaria pręmuoitus , qui q̃uis naturaliter de-
beat eſſe pius & benignus, vermẽ tñ.i.feruoré , zelũ & rigoré
iuſtitiæ debet continere, quo.ſ.debet excitari ad malefactorea
ꝑcutiendum & puniendũ.Qđ vtiq; debet cauiè facere & ma
ture,ſæpe.n.debet retrocedere.i.fiogere & diſsimulare, & mul
ta ſub diſsimulatiooe tráſire, & tandé loco & tempore percu-
tere ſeneriter & puoire,vt ſic dicat illud Eze. 7. Scietis qa ego
10 ſum dñs percutiens.¶ Secundum Auicen.li.8.ſi in grege fuerit
hircus,aries ſequitur eũ,& ſic fit ꝙ aries q̃ naturaliter eſt dux
gregis,facit de hirco fœtido ducẽ ſuũ. Sic verè multi ſunt qui
q̃uis ſint duces & magiſtri,& in grege eccleſiæ iudices & præ-
lati ſæpe accidit ꝙ hircus fœtens.ſ.peccatum luxuriæ eos ſup-
peditat & ſupplantat,ita ꝙ ipſi qui aliorum duces erãt , & qui
oues gregis Chriſti ducere & regere debuerant , ab hirco.i.a
vitio carois & a luxuria ducuntur, & eidé obediũt & obſequũ
tur.Fignra Dan.7.vbi dr̃ ꝙ qoidam aries qui habebat duo cor
nua,vnom maius altero,ſtabat ante portam vlai.& dr̃ ꝙ quidã
hircns veniebat ad occidente,cui nihil poterat reſiſtere, qui eſ
feratus eſt io arieté,& cornua eius dimiouit,ipſumq; ſubiuga
uit & diſsipauit.Sic re vera ſæpe accidit ꝙ hircus fętẽs cui ni-
hil põt reſiſtere.i.peccatum luxurię,quod quaſi totum mundũ
ſubiugauit,effcratur in arieté.i.in aliquem eccleſiaſticũ , iudi-
cem , vel prælatum , qui duobus cornibus.i.ſcientia duorum
teſtamentorũ,quorũ vnũ.ſ.nouum,eſt altero ſublimius,eſt mu
oitus,ſibiq; totaliter ꝓualet hircus iſte,ita ꝙ ipſum ad terrã.i.
ad vilitatem reputationis detrahit & proſternit.Patet de mul-
tis,qui per pctm̃ luxuriæ perdont hooré,famã.ſubſtãtiã & va
loré,& qui per ipſum tꝑaliter & æternaliter deſtruontur:pctm̃
.n.luxuriæ deſtruit illos,& non ædificabit eos.Vide ſi uis figu-
rã iſtã in opuſculo qđ feci per Daoielẽ,vbi qoadrupliciter ea-
ponit.¶ Aries dr̃ ab ares quod eſt virtus ſm Iſidorũ &c Aries 11
aĩal eſt laniferum & lana pluſquam oues fęcundom,pellem ha
bet ouibus fortioré,& ad tingendũ, tincturaſq; ſuſtioendũ, pę
nitus aptiorem.Eſt.n.princeps ouiũ & defenſor , & ideo præ-
cellit eas viriũ fortitudine,et corporis quãtitate.& ſm Pli. pro
priũ eſt arietibus oues impregnare,cuſtodire & fęcuodare,et
pro eis pugnare.pugnat.n.fortiter aries cõtra alios,& vt forti⁹
percutiat, primitus ſicut dictũ eſt,retrocedit.Talis eſt præla-
tus,quia veré iſte qui dux & magiſter eſt oĩum aliorũ debet eſ
ſe aĩal laniferũ,lana virtutum & bonorũ operũ debet eſſe præ
cæteris induius.Veſtimẽtũ tibi eſt,eſto princeps noſter. Eſa 3.
Pellis ét ſui corporis debet eſſe fortior alijs per patiẽtiã, alios
dẽt ꝓcellere per vitæ & morũ emioentiã,oues.i.ſubditos duce
re & regere per prudentiã,ipſoſq; defendere a demonibus per
orõnis inſtantiã,& eos cuſtodire per paſtoralé diligentiã,& ét
bonis operibus fęcundare per bonę doctrinæ influẽtiã , & per
bonorum eaẽplorũ redundantiã.& ſic de talibus prælatis dice
tur Threnor.1.Facti ſunt principes eius velut arietes. ¶ Scđm 12
Auicé.Arietes ante mediã noctẽ ſtãt,ſicut & oues,ſed poſt me
diã noctẽ ſparſim dormiunt cũ ouibus. Chariſsimi nox ſignifi
cat tribulẽtam & miſerã vitam iſtã,de qua Iob 3 Noctem illã
teoebroſus torbo poſsideat. Dico ergo ꝙ multi sũt hodie ſicut
arietes,qa re vera ante mediam ocmé.i in tẽpore iuuẽtutis iſti
ſtant,& in ſtatu grãæ perſeuerant, ſed verè qñ mediam noctẽ.i.
medium vitæ ſuæ tranſierint,& qñ ad ſtatũ ſenectotis peruene
rint,tũc verè ſæpe accidit ꝙ in priſtioa booitate nõ perſeuerã
tes,ſtatim dormire incipiũt,& in mundi proſperitatibus con-
ſopiri.Nã multi ſunt q̃ in ſua iuuẽtute ſont ſpũales,in ſenectu-
tis vero tpe ſunt carnales,& qui in iuuẽtute ſunt vigiles, in ſe-
netute ſunt deſides & torpẽtes.figurati io ſtatua Nabuchodo-
noſor,cuius caput erat aureũ,pedes vero ferrei & terrei, quia
ſ.caput et principiũ.i.iuuẽtus taliũ eſt aurea reſpectu pedum.i.
reſpectu improbę ſenectutis.ad Gal.3.Sic ſtulti eſtis & inſẽſati
Galathę,et cũ ſpũ cęperit,nũc carne cõſummemini? ¶ Arietes 13
bis in anno mutát latus ad dormiẽdũ.Nã ſuper latus quo dor-
miũt in hyeme,dormiũt in æſtate,imo ſi in æſtatis tẽpore dor-
mierint ſuper lat⁹ dextrũ,aduentẽte hyeme dormiũt ſuper la
tus ſiniſtrũ,et ecõuerſo ſi ſuꝑ latus ſiniſtrũ dormierint in æſta
te,ſuper latus dextrũ dormiẽt in hyeme. Bis.n.ſm eũ,mutát la
tus in anno,in vere.ſ.et autũno.Chariſsimi per partẽ deatram
in ſacra ſcriptura intelligitũs ꝓſperitas,per ſiniſtrã aduerſitas
denotaẽ,iuxta illud 2.ad Cor.6.A dextris et a ſiniſtris per ar-
ma iuſtitiæ.Per æſtaté aũt iotelligit tẽp⁹ ꝓſeos,ꝑ hyemé intel-
ligiẽ tẽpus futnrũ.In æſtate.n.ꝓſentis tpis lux humanę vitæ re
fulges,in hyeme aũt futuri tpis mortis turbulenta obſcuritas
ſubſeqẽ.Dico igiẽ chariſsimi,ꝙ arietes.i.hoĩes ĩ dormiẽdo mu
tãt latus,qa re vera iſtud é regulare,ꝙ illi q̃ in æſtate hui⁹ tpis
dormiũt & qeſcũt in latere dextro.i.in ſtatu iocũditatis & ꝓ-
ſperitatis,qñ tps hyemis.i.mortis aduenerit,ipſi ꝓ certo dor-
miẽt in latere oppoſito,qa.ſ.oportebit illos dormire in latere
ſiniſtro æternæ adoerſitatis. Et Ecõoerſo ſi in æſtate hui⁹ vitę
ſuꝑ lat⁹ ſiniſtrũ paupertatis & aduerſitatis ſteterimus, qñ ꝓ cer
to hyẽs futuri tpis & mortis aduenerit, tũc in latere dextro ꝓ
ſperitatis æternæ ſupi⁹ cũ angelis dormiem⁹.Nã ſicut videmi⁹

ſicut dicitur Matth.5. Beati mites, qm ipſi poſsidebunt terram.
9 ¶ Agni colorem velleris talem habent, qualem in venis linguę
habuerint patres ſui, quia ſi nigras venas habuerint, nigri colo
ris ſunt, ſi aũt albas, albedinẽ retinent in colore. Patres agnorũ
ſunt prælati, qui ſi verba caſta habuerint in ſermondo, tunc per
caſtam conuerſationem alba ſiunt vellera ſubditorum. & ecõ-
uerſo a nigredine peccatorum prælatorum, ſubditorum nigre
dines generantur. Ideo dicitur Eccle.10. Qualis rector ciuita-
10 tis, ita & populus qui habitat in ea. ¶ Agnus ſocietatem maxi-
mè ſimilium ſibi diligit, & de eius amiſsione triſtatur & dolet,
ſolitarius.n.eſſe non vult. Sic verè nos debemus diligere ſocie
tatem bonorum & iuſtorum, & maximè illorum qui nobis in
conditione & moribus ſunt ſimiles & conformes, & de eius
amiſsione quocunque infortunio nobis accidat, debemus dole
re, & ſummopere contriſtari. 1. ad Cor.16. Gaudeo inquit am-
plius in præſentia Fortunati, Stephane & Achaici. Vel dic quod
agnus ſignificat hoĩem iuuenem & ignarũ, qui non diligit ſo-
cietatem niſi ſibi ſimilium. ſ. aliorum iuuenũ laſciuorum, & nõ
ſe conformat antium prudentiæ perfectorũ, quorum typum Ro-
boam gerebat, qui adhærens conſilio iuuenum & non ſenũ, perdi
11 dit monarchiã regni ſui. 3. Reg.12. ¶ Agnus naturaliter toni-
truũ timet, & ideo vtile eſt ei eſſe in ſocietate, quia ſi ſolus fue-
rit, aliquando timore tonitrui moritur atque perit. Habet.n.ſe-
cundum Pliniũ caput debile, & ideo remediũ eſt eos ſimul ag-
gregare, vt ex ſocietate mutua contra periculũ animentur. Sic
vere ſimplices & imperfecti timent vltra modum tonitruũ ten
tationum & diuinarum comminationũ, ſm illud quod dicitur
Eze.18 Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Et ideo ſæpe ac
cidit quod per deſperationem faciliter morerentur, niſi bonorũ ſo
ciorum conſolationibus, eruditionibus & orationibus iuuarẽ-
tur. Et ideo vtile eſt talibus in bonorum ſocietate viuere, & ſo
litudinem abhorrere, iuxta illud pſal. Confitebor tibi dñe in to
12 to corde meo, in conſilio iuſtorum & congregatione. ¶ Agnus
eſt aĩal carnale, humidum & viſcoſum, imbecille, impotens &
defectuoſum, qui nec dentibus nec vnguibus eſt armatus, ſed
ignorantia & ſimplicitate eſt præ cæteris aĩalibus hebetatus.
Reuera tales ſunt multi eccleſiaſtici & prælati, quia verè viſco
ſitate deliciarum & carnalitatũ præ cæteris ſunt infecti, & de-
bilitate impotentiæ & tepiditatis prę cęteris ſunt affecti. Iſti.n.
non ſunt armati nec dẽtibus locutionis aut prædicationis, nec
vnguibus correctionis, nec cornibus fortis iuſtitiæ & iuriſdi-
ctionis, & ideo nec ſe nec ſubditos ſuos poſſunt defendere vel
tueri, & maximè quia tales ſunt cõiter præ ceteris ignorantes,
imbecilles pariter & imbelles. De talibus ignorãtib' eccleſia-
ſticis & prælatis dr Apo.14. Vidi ſupra montem ſyon agnũ ſtã
tem, & cũ eo centũ quadraginta quattuor milia habentia no-
men eius & nomen patris eius ſcriptũ in frontibus eorũ. Nã pro
certo charisſimi in monte ſyon.i. in eccleſiaſtico ſtatu hodie
ſunt multi agni ignorãtes & carnales eccleſiaſtici & prælati, qui
reuera ſecũ habent maximã multitudinẽ illorũ qui portant no
men patris ſui.i.ſuorũ familiarũ & parentũ, qui eadẽ natione,
ſanguine & noĩe ſunt vocati, quos.ſ. promouent in eccleſiaſti-
cos officiarios, beneficiarios & præbendarios. Patet de multis
prælatis qui nullos volunt promouere, vel ſecũ habere, niſi il-
los de patribus ſuis, de familia, vel de parentela, alios aũt quoſ-
cunq; q̃ȳ prouidos & diſcretos, dimittũt penitus impromotos.
Et ideo de talibus illud ibidẽ. Hi ſequunt agnũ quocũq; ierit.
Vide plene figurã iſtã in opuſculo ſuper apocalypſim, vbi qua
druppliciter exponitur. Vnde ibi nota cõtra adulatores præla-
torũ, qui ſunt ſimiles citharędis qui ante agnũ citharizabant.
13 ¶ Dicit Pli.li.8.c.47. quod in aliquibus regionibus meliores ſunt
agni qui naſcũtur in hyeme, q̃ illi qui naſcunt in verè. Dicitur.n.
homo aĩal, vt dicit idẽ, ſolũ vtiliter in bruma i. in hyeme naſci.
Hyems eſt ſtatus aduerſitatis, quia ibi ſunt pluuię, turbines &
tonitrua. Ver aũt eſt ſtatus proſperitatis, vbi ſunt flores & her-
bę, & vbi oĩa incipiũt virere. Dico igit quod in regione & religio-
ne fidei chriſtianæ meliores reputãtur apud Dcũ illi agni.i.illi
hoĩes quorũ generatio.i. quorũ ſtat' & vita tpalis magis eſt in
hyeme, q̃ in vere.i. in ſtatu tribulationis q̃ in ſtatu pſperitatis.
Eſt.n.ſummè vtile agnis.i.hoĩbus iuuenibus, carnalib' & laſci
uis, quod vernali pſperitate careãt. & quod hyemalis aduerſitatis &
correctionis frigoribus cõſtringantur. Bonũ.n. eſt viro cũ por
tauerit iugũ ab adoleſcẽtia ſua. Thre.3. Vel dic quod ſæpe accidit
quod illi qui naſcũtur & cõuertuntur in hyeme.i.in tpe ſenectutis,
meliores ſunt illis qui cõuertunt in vere iuuentutis. Exemplũ de
14 Petro & Paulo, qui fuerũt multis alijs meliores. ¶ Agnus anni-
culus eſt ille agnus qui adhuc eſt infra annũ, qui tãto eſt melior
& ſapidior, quãto ad lacte eſt remotior, dũ tñ ſit infra annũ, &
ideo talis agnus pro cæteris erat ſacrificijs magis aptus. Ille agn'
ſignificat virũ pfectũ, & maximè eccleſiaſticũ vel religioſum,
qui pro certo quãto eſt a lacte carnalitatis vel a dulcedine pſpe-
ritatis magis remotus, tãto moraliter eſt melior, & Deo & An
gelis acceptior põt dici, dũ tñ ſit infra annũ, hoc eſt dictu, infra
fidẽ veritatis, vel infra ſtatũ grĩæ, vel infra ambitũ ecclæ ſanctæ
mrĩs, qui per annũ moraliter deſignat. ſicut.n. annus eſt illud
ſpatiũ tpis in quo ſol duodecim ſigna perambulat, ſic fides ec-
cleſiæ eſt ille ambitus & circuitus infra quẽ duodecim ſpũales
reuolutiones, cõditiones & cõſiderationes ſolis iuſtitiæ Chri-
ſti poſſunt, videri & cognoſci, & inueniri. Nã ſicut dr Ioan.11.
Duodecim horæ ſunt diei. Iſtæ aũt ſunt reuolutiones iſtius ſo-
lis.i.duodecim ſtatus quos Chriſtus habuit dũ in mũdo reuol-
ueretur. ſ. Incarnatio cõtra ſuperbiã. Natiuitas cõtra auaritiã,
quia pauper nat' eſt. Circũciſio cõtra inobediẽtiã, quia nõ all ri-
ctus obediuit legi. Apparitio cõtra inuidiã, quia gentibus efful
ſit ſe cõicando Sap.7. Oblatio in tẽplo cõtra ingratitudinẽ, qa
in hoc docuit grãs agere & adorare. Baptizatio cõtra vetuſta-
tis immundiriã. Ieiuniũ & in deſerto tẽtatio cõtra luxuriã. Ei'
paſsio cõtra iracundiã Ad inferos deſcẽſio cõtra doriciã, qa
cõpatiens ad vinctos deſcendit. In ſepulchro requietio contra
mũdi tumultũ & diſcordiã, qa in pace factus eſt locus eius. Re
ſurrectio contra pcti vetuſtatẽ Aſcẽſio cõtra terrenorũ amorẽ
& cupiditatẽ. Ille ergo agnus qui in iſto anno.i. in iſtorũ ſtatuũ
Chriſti conſideratione, affectione & deuotione verſat, cæteris
laudabilior põt dici. Exo.12. Erit aũt agnus ſine macula maſcu
lus anniculus. Talis agnus fuit figuratus Leuiti. 1. vbi dr quod de
agno anniculo offerebãt holocauſta, detracta pelle beſtiæ, mẽ-
bris cõciſis pedibuſq; lauatis, ſi tñ eſſet immaculatus, nec eum
reprobabat macula velleris, ſed carnis. Sic de viro perfecto fit
holocauſtũ qñ ſe totũ deo dedicat & accendit. Pellis extrahit,
qñ cõuerſatio ſeculi ſpoliatur. Mẽbra cõcidũtur, qñ mẽbra ei'
in bonis operibus occupant. Pedes lauãtur, qñ de carnis affe-
ctionibus cõfitetur. & dato quod maculã aliquã in cõuerſationis
vellere patiatur, niſi caro interior.i.cõſciẽtia vitijs maculetur,
nunquã a deo pp hoc reprobatur. ¶ Secundũ Ariſto.li.3.c.17. 15
Agni ſi circa renes impinguentur infirmãtur pp paucitatẽ ca
loris, qui ſuperfluũ humidi nõ digerit vt oportet, & ideo ab vbe-
ribus paſcuis ſunt arcẽdi ne creſcẽte pinguedine moriant. Sic
qa ſimplices imperfecti parũ habẽt de calore charitatis ſi pin-
guedo deliciarũ in eis augeat, tũc faciliter circa renes per luxu
riã infirmant, & ideo ab vbertate deliciarũ ſunt arcẽdi, & pa-
ſcuis ſterilib' pœnitẽtiæ recreandi, ne huiuſmodi pinguedine
moriant. Nõ ſic aũt in magnis & perfectis, qa calor charitatis
hmõi pinguedinẽ põt digerere, & ei' ſuperfluitatib' obuiare.

De Angue. Cap. 4.

ANGVIS eſt omne ſerpentũ gen', & dr anguis 1
quaſi anguloſus, quia angulariter & tortuosè in-
cedit, & non rectè. Dicitur ſerpens a ſerpendo,
& reptile a rependo. Dicitur coluber, eo quod co-
lit vmbras, vel eo quod collabitur dum tenetur. Et
ſunt ſerpẽtũ diuerſa genera. Sed quot genera tot
venena, quot ſpecie tot pernicies, quot colores tot dolores, vt
dicit Iſid.li.12. Rectè ſic eſt de peccatoribus mundanis, qa pro
certo ipſi ſunt angues anguloſi per falſitatẽ, quia ſicut in angu
lo minus eſt de luce & plus de ſordibus, ſic in iſtis minus eſt de
luce veritatis, & magis de ſordibus peccatorũ & iniquitatis, ve
ritas.n.nõ quærit angulos. Iſti ẽt in actibus & negocijs nunquã
incedunt rectè vel iuſtè ſm regulam cõſcientiæ, imo ſemp tor-
tuosè, angulosè, malitiosè, & fallaciter. Dicũtur ẽt ſerpẽtes, qa
ſemper ſerpũt & circũeunt circa terrã.i.circa tẽporalia & mũ-
dana, in quib' tm vacãt. ideo ſerpenti dictũ eſt Gen.3. Terrã co
medes.i.in tẽporalib' tãtũmodo delectaberis. iõ Eſa.65. Serpẽ-
ti puluis panis eius. Dicunt ẽt colubri, qa pro certo ipſi colũt
vmbras, hoc ẽ dictu tenebras & loca ſecreta, ſicut patet in vſu
rarijs, qui in cauernis.i. in locis ſecretis & abſcõditis faciũt cõ-
tractus ſuos. Patet in luxurioſis &c. Quia qui male agit odit lu
cẽ Io.3. Vel dicunt colubri a collabẽdo, qa vere dũ aliquis cre
dit eos tenere.i.amicos habere, ipſi collabunt & fugiũt, nec te-
nẽtur. Vel expone quod qũ aliquis credit eos tenere p aliquas cõ-
uentiones & pmiſsiones, ipſi de manu eius p cautelas & mali-
tias dilabũtur. Obſtetricãte manu eius educt' eſt coluber tor-
tuoſus. Iob 26. Iſtorũ aũt peccatorũ multa ſunt genera, qa ſtul-

torum infinitus eſt numerus. Eccleſ. 1. Alij.n.cauſidici,alij falſi
mercatores alij vſurarij.&c. Sed ꝓ certo quot ſunt genera tot
ſunt venena,quia quodlibet genus habet propriū venenū pro-
prię malitiæ vel cautelę,&.propriū genus nocēdi. Quot ēt co-
lores,tot dolores,q̃a verè quot habent exteriores colores.i.blā
ditias & fictiones,tot habēt interius malitias & prauas affectio
nes,q̃a veſtigiū cordis boni,& faciē bonā difficile inuenies.Ec
cle.13.Vel ſi vis expone de demonib⁹,q̃ colūt vmbras, occulte
ſuggerēdo,ſerpūt terrā videlicet.i. bonos calcādo & moleſtā-
do,angulosè & tortuosè incedunt malitiosè pctā procurādo,
multa eorū ſunt gn̄a , & tētanonū ſuarū multiplicia ſunt vene-
2 na.¶ Quidā ſunt maximi ſerpētes.vt dicit Pli.li.8.c.14.ꝙ Mega
ſthenes tradit ī India ſerpētes eſſe tātę magnitudinis ꝙ ceruos
& tauros integros hauriāt. Vnde dicit ꝙ in punico bello iuxta
flumē Bagradā fuit quidā ſerpēs interfectus a Regulo impera
tore cū machinis & baliſtis,qui habebat centū viginti pedes lō
gitudinis,cuius pellis & maxillę fuerūt ſuſpēſę ante quoddā tē
plū Romę,& durauerūt vſq; ad bellū numātinū.Sic verè cha-
riſsimi quidā ſunt maximi demones & fortiſsimi,intātū ꝙ cer-
uos.i.veloces per obedientiā,tauros.i.fortes ad pœnitentiā in-
uadāt per tētationes,lædāt per delectationes,occidāt per con-
ſum & operationes,& ſic eos comedāt & ſibi incorporēt,& de
corpore ſuo eos faciāt, & tandē in cloacā inferni eos egerāt &
emittāt.In ventrē vadit,& per ſeceſſum emittitur.Mat.14.Vn-
de vnus erat inter eos maximus.ſ.lucifer,q̃a non eſt poteſtas ſu
per terrā q̄ cōparetur ei,q̃ factus eſt vt nullū timeret.Iob 41.Et
iſte ꝓ certo in Xp̄i aduētu & maximè in bello punico.i.in ꝑlio
crucis occiſus eſt & deuict⁹.Nā ab imperatore Xp̄o armis hu-
manitatis induto mediantibus machinis & baliſtis.i.prædica-
tionibus & ſcripturis, occiſus & vict⁹, & in inferni carcere eſt
detruſus,& ſic pellis eius.i.ſui falſi prophetæ & hypocritæ &
defenſores q̃ ipſum tegebāt & defendebāt ad modū pellis,ma-
xillę ēt ei⁹.i.oratores,Philoſophi,& eloquētes.apud Rom.i ad
romanā eccleſiā ante tēplū fidei Chriſtianæ ſunt delati,inquā-
tū mediātibus ꝑdicatoribus crediderūt,& fidē eccleſiaſticā ſu
ſceperūt.Exēplū de btō Dionyſio.Act.17.& de Paulo Act.9.q̃
primo fuerūt maxillę diaboli ꝑ eloquentiā & doctrinā,& facti
ſunt maxillę Xp̄i per ꝑdicationē.Ideo Iob 40.Implebis gurgu
ſtiū pelle eius.&c.¶ Itē ſub claudio Cęſare in Italia fuit quidā
3 ſerpēs occiſus in cui⁹ aluo puer integer eſt repert⁹,vt dicit Pli.
ibidē,& hūc ſerpētem vocat idē Pli.boā.Iſtud fuit rectè in paſ
ſione Xp̄i, quia in Italia q̄ interpretat̄ mētis exceſſus.ſ. in Xp̄i
paſsione, quæ omnē mētē & cognitionē excedit, fuit victus &
occiſus ſerpēs maximus lucifer,in cuius vētre.i. in cuius abſcō
ditis & cauernis.ſ.inferius in inferno, & maximè in limbo erat
puer.i.humanū genus & ſancti patres,quos a mundi principio
abſorbuerat ille draco. iſte.n. erat fera peſsima q̄ deuorauerat
filiū Dei Ioſeph Gen.37. ¶ Secundū Pli.in India ſunt ſerpētes
4 maximi,in tm̄ ꝙ ēt tauros deuorant atq; ceruos,& tales inquit
Pli.maximè lędūt,quia nūc viſu,nūc flatu,nūc caudę ictu,nūc
morſu alios interficiūt & occidūt.Sic verè tales ſunt demones,
quia per ſe & per mēbra ſua alios.ſ.bonos lædunt, quia verè tā
tæ ſunt quātitatis & virtutis,ꝙ ceruos.i. veloces per obediētiā,
tauros.i. fortes ad laborandū per pęnitentiā ſpiritualiter occi-
dūt.& ſummè docēt,quia nūc flatu ſuggeſtionis, nūc morſu tē
tationis,nunc ictu tribulationis,nunc viſu ſubtilitatis & falla-
cis diſcretionis alios inficiunt & corrūpunt. Deut.32.Dētes be
ſtiarū immittā in eos cū furore trahentiū , ſuper terrā atq; ſer-
pentiū.Vel dic ꝙ tales ſerpentes ſunt magni tyrāni,mali ballī-
ui,iudices & prælati,qui tauros.i.agricolas , & ceruos qui vn-
dequaq; mouentur.i.mercatores rapinis & exactionibus occi-
dunt.Tales ēt ſerpentes,hoc eſt dictu,mundi peruerſi peccato
res,multipliciter nocēt bonis, quia nunc viſu & aſpectu vene-
noſo inuidiæ,caudę ictu malitię,flatu adulationis,morſu detra
ctionis.Allega vt ſupra. ¶ Sunt quidā ſerpētes minimi corpo-
5 re,ſed maximi nocēdi poteſtate,qui dipſades dicuntur,vt dicit
Iſidorus,& allegat poetā. Et eſt ſerpēs tētæ exiguitatis,ꝙ cum
calcatur vix videtur,& ideo eius venenū citius interficit, q̃ ab
illo qui percutit̄ ſentiatur . Sic verè Chariſsimi quidā ſunt ita
parui.ſ.fictitiè humiles & deuoti , vt ſunt hipocritæ & hęretici
et malitioſi,ꝙ vix videntur & cognoſcunt̄,imo eos q̃ ſuper eos
calcant.i.qui eorū fallacijs credunt,& circa eos habitāt & mo-
rantur, prius interficiunt per aliquod vitiū ſuggeſtū eos citius
corrūpendo,quā ſentiāt,quia dum credūt eſſe bonū quod ſug-
geritur,non percipiunt nocumentū qđ ingerit̄. Verberauerūt
me & non dolui,vulnerauerunt me,& nō ſenſi.Prouer.23.Eſt

.n.qui nequiter ſe humiliat , & interiora eius plena ſunt dolo.
Eccl.19.¶ Tyrus eſt quidā ſerpens minimus,ſed tñ contra eius 6
venenū vix remediū inuenitur,vt dicit Ariſt.li.7.Sic verè qui-
dam pauperes viles & deſpecti inueniūtur in ſeculo & in clau
ſtro,qui licet ſint minimi quantū ad vires & quantum ad pote-
ſtatē,tñ ſunt veneноſiſsimi quantum ad malitioſam voluntatē,
ita ꝙ contra multorum ruſticorum & pauperum malitias vix
poſſunt prælati & principes ſui remedium inuenire.Eccle.13.
Nequiſsima paupertas in ore impij.¶ Amphisbena eſt ſerpens 7
duorū capitum,quorū vnum habet in cauda , & aliud in prin-
cipio,& vtroque capite currit,ſm Iſidorū li.12.Pli.lib.8.c.23.
Habet inquit amphisbena duo capita,quaſi parū eſſet vno ore
venena fundere,ſicut etiā alij ſerpentes plures, habētes duo ca
pita,tria vel quattuor, vt dicit Iſidorus ibidem.Rectè ſic eſt in
eccleſia Dei,quia multi ſunt qui habent plura capita .i. plures
dignitates, beneficia & præbendas, vnum.ſ.in principio, duo
vel tria vel quattuor in fine vel in cauda,quia pro certo in prin
cipio.i.in iuuentute contenti ſunt vno beneficio , vel præben-
da.ſed quia tandem ſemper creſcit cupiditas,ita fit ꝙ in fine.i.
in ſenectute acquirūt capita.i.præbēdas vel beneficia,duo tria
vel quattuor,vel iniuſtè loca plurima occupantes. Vel expo-
ne contra illos qui habent duo capita.i.duplicem intentionem
in actibus ſuis,& vtraq; currunt.i. vtraque ſe iuuant,ac ſi eſſet
parum ꝙ vno modo venenum malitię ſuę diffunderēt in alios.
Eccl.2.Vę ingredienti terrā duabus vijs,& Iaco.1.Vir duplex
animo inconſtans eſt in omnibus vijs ſuis. Iſti etiam qn̄ faciut
aliquod bonum opus habent duo capita.ſ. ſpiritualem & tem-
poralem intētionem, quia iuxta honorem & laudem diuinam
ſemper intēdunt laudem propriam.¶ Hydra a quibuſdā fingi- 8
tur ſerpens quinq; capitum,qualis in prouincia Arcadiæ appa
ruit in palude lerna,& dicit̄ latine excetra, ꝙ vno ceſo tria ca-
pita ſurgebant. Dicitur etiam ſm eundem Iſidorum ꝙ hydra
erat quidam locus euomens aquas vaſtantes proximam ciuita
tem,& qn̄ vnus meatus claudebatur, tres vel quattuor conſur
gebant. Quod videns Hercules totum meatum illum obſtru-
xit,& ſic fingitur ſerpentem quinque capitum occidiſſe.Rectè
ſic eſt in eccleſia dei & in mundo,quia pro certo multi ſerpen-
tes.i.multi clerici,mali officiales , aduocati & balliui , qui ha-
bent plura capita.i plures dignitates,beneficia,officia,& præ-
bendas,qn̄ vnum præſcinditur.i. qn̄ vnum beneficium dimit-
tunt,tunc loco eius ſurgunt tria vel quattuor , quia loco illius
dimiſsi,ipſi per ambitionem conātur plura alia rehabere. Sed
Hercules.i.bonus prælatus debet oēs tales fontes , & oēs tales
ſerpentes excludere de eccleſia , & eis ſua capita detruncare.
Quod vtiq; in fine faciet Chriſtus , qui tales hydras obſtruet
& occidet finaliter in inferno.Figura Apoc.13.vbi Ioannes vi
dit beſtiam aſcendentē de mari habentem capita ſeptē,cui de-
dit draco tantam virtutem , ꝙ nihil poterat ei reſiſtere,& erat
ſimilis pardo,& habebat pedes ſicut pedes vrſi , & os leonis ,
ſed ſicut dicitur.14.c.ibidē,beſtia & ſibi adhęrentes miſsi ſunt
in ſtagnum ſulphuris & ignis.Sic vere de mari.i.de ſtatu pau-
pertatis,aſcendit beſtialis clericus,aduocatus,vel balliuus vi-
uens ſimilis pardo quantum ad auaritiam & parcitatem , quia
non audet comedere ad ſaturitatem,os habens leonis, quod.ſ.
mordet ꝙ fętet quantum ad detractionem . Item ſimilis vrſo
quantum ad luxuriam & infectionem,habens capita ſeptem.i.
plura beneficia & dignitates, & propter virtutem ſibi datam a
dracone.i.a diabolo , vel a dracone.i. principibus & prælatis,
quibus tales ſeruiunt,nullus pōt eis reſiſtere,quia prælati & re
ges aliquando tales ſuſtinent , & ſic oportet ꝙ omnes eos ho-
norent & adorent,& ipſos & beſtiam aliā quę ſecum eſt.i.eorū
familiares & parentes,veruntamen in fine apprehendetur be-
ſtia per mortē,& in ſtagnū ignis & ſulphuris.i.in infernū mit-
tetur.Ideo Dan.7.Ecce alia beſtia quaſi pardus , & alas habe-
bat quattuor quaſi auis , & quattuor capita habebat , & pote-
ſtas data eſt ei.Vel pone figuram Dan. 8.vbi vno cornu fracto
quattuor ſurrexerunt. ¶ Serpentes ſm Iſidorū li.12.differunt
in colore.Vnde ſcytale eſt quidā ſerpēs maculis varijs inſigni- 9
tus,in tm̄ ꝙ propter tergi pulchritudinem , ad ſui mirationem
attrahit intuentes,& dum circa eum intuendū occupātur, eos
ſæpe interficit & occidit. Sed quāto coloroſior, tāto magis ve-
nenū ipſius eſt nociuum,quia calidiſsimū et acutiſsimū eſſe di
citur.Vn̄ exuuie eius.i.pellis eius depoſita,ſm Lucanū dicitur
feruеſcere ēt in tpe frigoris hyemalis. Rectè ſic eſt de mulie-
ribus, quia cum ſint pulcherrimi & varij coloris & apparatus
quantum ad exteriora , ideo attrahunt ad ſui ſpeculationem
tranſeun-

tranſeuntes.ſ.fatuos iuuenes & laſciuos,& ſic ab eis capiuntur
per praua deſideria,& occiduntur per malos conſenſus & ope
ra.Prouerb.23.Inſidiatur in vijs quaſi latro, & quos incautos
viderit,interficiet.Nam iſti ſerpentes.i.mulieres ſunt calidiſſi-
mę quantum ad feruorem luxuriæ & cupiditatis, & ideo vene
numearum.i.verba ſunt acutiſſima,quia penetrant vſq; ad in-
tima cordis.Item calidiſſima,quia alios inflammant igne luxu
riæ.Eccle.9.Eloquium eius tanquam ignis exardeſcit. Vnde ẽt
tempore hyemis.i.in tempore tribulationis,et paupertatis,vel
infirmitatis,vel in tempore pœnitentiæ,vel quadrageſimæ,fer
uor ſuæ luxuriæ non quieſcit,quia pellis eius & exterior appa-
ratus ita eſt feruens & luxurioſus tũc temporis ſicut alias,ideo
Iob 41.Ferueſcere faciet quaſi ollam profundum maris. Vel ꝑ
iſtum ſerpentem intellige hypocritas,vel hæreticos, qui exte-
rioris conuerſationis apparẽtia lucente ornati,ſimplices attra-
hunt,quos per errores & hæreſes occidunt,dum ſub ſpecie bo
ni eiſdem mala ſuggerunt & immittunt. Periculum.n.in falſis
10 fratribus 2.ad Corint.11.¶ Item ibidem.ophites eſt ſerpẽs ma
culis diſtinctus,qui tot habet nocendi modos,quot habet colo
res varios & diſtinctos.Sic verè multi ſunt exterius coloribus
bonæ conuerſationis depicti, vt ſunt falſi hæretici,& hypocri-
tæ, & malitioſi,& fallaces etiam vſurarij. Sed vere quot habẽt
exterius colores.i.blanditias & fictiones , tot habẽt nocẽdi mo
dos.ſ.cautelas,fallacias,& deceptiones.Ideo 2.ad Timo.3. Spe
11 ciem pietatis habentes,veritatem eius abnegantes. ¶ Differũt
ſerpentes quantum ad habitationem , quia quidam habitãt in
cauernis,& puluerem comedunt,& terrę humiditatem ſugũt.
Alij verſantur in aquis,& alij in ſiluis. Sic verè differentia eſt
inter peccatores,quia quidam morantur in terra,vt auari , qui
puluerem diuitiarum ſugunt,diligunt,& affectant. Alij verſan
tur in aquis.i.in delicijs,vt luxurioſi.alij in ſiluis.i. ĩ officijs,ho
noribus,& eminentijs,vt ſuperbi.& ſic patet ꝙ omne quod eſt
in mundo,aut eſt concupiſcentia carnis,aut eſt concupiſcentia
12 oculorum,aut ſuperbia vitæ.Ioan.2. ¶ Hydrus eſt ſerpẽs aqua
tilis,a quo percuſſi inturgeſcunt,& efficiuntur hydropici ſecũ
dum Iſidorum,ſed fimus bouis remedium eſt. Talis eſt cupidi
tas,quæ in aquis proſperitatis mundanę hodie conuerſatur,qa
illos quos percuſſerit.ſ.cupidos diuites facit hydropicos.ſ.tur-
gidos per ſuperbiam,& ſitibundos per inſatiabilem appetitũ,
quia venter impiorum inſaturabilis. Prouer. 13. Fimus tamen
bouis.i.conſideratio vilitatis putredinis & mortis bouis.i. car-
nis,auxiliatur,& iuuat,quia ſm Hiero. Facile contẽnit omnia,
qui ſe ſemper cogitat moriturũ.¶ Natrix eſt ſerpens aquarum,
qui omnes aquas in quibus fuerit,veneno inficit & corrumpit
ſm Iſidorum & Lucanum. vnde Lucanus. Et natrix violator
13 aqua. Sic verè ſunt luxurioſi , qa ſi ſunt in aliquibus aquis.i.in
aliqua ſocietate,(quia aquæ multæ populi multi. Apoc.17.) ip
ſas veneno malorum verborum & ſuggeſtionum per luxuriã
inficiũt & corrumpũt.Figura Apoc.16.vbi dicitur ꝙ erant ſe-
ptem angeli habentes ſeptem phialas plenas ira Dei. Sed dici-
tur ꝙ tertius angelus effudit phialam ſuam in aquas , & factus
eſt ſanguis.Sic verè in mũdo ſunt ſeptem mali angeli.i.vniuer-
ſitas hominum peccatorum , qui ſeptem peccatis mortalibus
ſunt imbuti. Iſtorum quilibet habet phialam ſuam.i.ſuum ge-
nus delectationis,quia in omni genere peccati eſt ſemper inue
nire aliquid delectabile.Et ideo talis phiala dicitur ira Dei,qa
ſummè deo diſplicet.Et inter iſtos primus angelus eſt ſuper-
bus,ſecundus auarus,tertius luxurioſus. Iſte igitur tertius ef-
fundit phialam.i.verba & actus luxuriæ,ſ.iactãdo & ſuggeren
do,in aquas.i.inter ſuos ſocios,& ſic exemplo ſuo alij vertun-
tur in ſanguinem carnalitatis,& efficiũtur carnales , luxurioſi,
& peccatores.Ideo Exodi.7. Percuſſit aquam fluminis,& ver-
ſa eſt in ſanguinem.¶ Quidam ſerpentes habitant in ſpecub⁹,
14 vmbris,vel ſiluis,& venantur auiculas,quas deuorant,& earũ
ſugunt humiditatem ſecundum Ariſto. Et quando inueniũt os
alicuius animalis apertum, ipſum ſubintrant,ſed contra eos la
certa quę dicitur ſaura pugnat,& animal excitant quãdo dor-
mit,& ſuper faciem eius ſalit, & pedibus eum ſcalpit,ſecundũ
Auic. anguia inſidias manifeſtãs. Sic verè in ſiluis conuẽtuum
& religionũ ſunt quidã ſerpẽtes.ſ.detractores, qui auiculas.i.ip
ſos & contẽplatiuos ſuis verbis detractorijs inficiunt & inua-
dunt,& eorũ humiditatẽ.i. eorũ bona & gratias deglutiũt de-
trahendo. Inſidiantur ẽt dormiẽtibus.i abſentibus vel dormiẽ
tibus.i. illis qui per aliquas tꝑales conſolationes dormiũt & læ
tantur,& quando inueniunt os & verba alicuius aperta.i.ali-
quantulum diſſoluta,tunc ea ſubintrant,de eis detrahendo, &
eos vilipendendo.Sed pro certo lacertula.i.quilibet bonus de-
bet eos defendere vel excuſare,& iuuare , & maximè quando
dormiunt.i. quando ſunt abſentes , vel etiam debet eos excita-
re.i.eos præmunire,& reuelare inſidias & verba talium detra-
ctorum. Vel pone ꝙ quando ſerpens.i.diabolus vult ſubintra-
re hominem per peccatum & tentationes , & ipſe dormit per
ignorantiam & negligentiam,lacerta.i.prædicator vel prælat⁹
debet eum excitare per prædicationem , & contra hoſtis inſi-
dias præmunire. Proue.6. Vade & ſuſcita amicum tuum. Et no
ta ꝙ Auicenna & Iſidorus vocant eum ſauram.¶ Saura ſecun- 15
dum Iſidorum.li.12.& etiam ſtellio ſunt duo genera lacertorũ
quorum ſaura quando ſentit viſus obſcuritatem , in verè exit
de cauerna,& mutat locum,& quærit ſibi cauernam ad orien
tem,& ſolem iugiter reſpicit donec conſumatur humor q ocu
lorum caliginem inducebat,& ſic viſus ſui claritas reſtaura-
tur.Sic verè chariſſimi quando nos videmus ꝙ propter vetu-
ſtatem vitiorum in nobis deficiat lux diſcretionis , gratiæ vel
virtutis,debemus mutare locum & malam ſocietatem , dimit-
tere cauernam noſtram.i.mundanam cupiditatem , reſpicere
ad oriẽtem.i.ad noſtram vilem natiuitatem,aperire oculos ad
ſolem.i. ad Chriſtum per fidem & charitatem, & ſic ipſe con-
ſumet humores oculorum.i. cordis vitium & carnalitatẽ,& lu
men nobis reſtituet.i. gratiam & veritatem. Ideo Mar. 8. Re-
ſtitutus eſt ita vt videret clare omnia. Et ſic debet illuminari
oculus cordis. Surge ergo qui dormis & exurge a mortuis ,
& illuminabit te Chriſtus.ad Ephe.5.¶ Item ſecundum Iſi- 16
dorum differunt ſerpentes in inceſſus qualitate. Nam quidam
tortuosè,alij rectè incedunt,ſicut cẽchris qui ſemper ſecundũ
Lucanum incedit rectus,nec ſe poteſt flectere, & ſemper facit
rectũ iter. Alij proni verſus terrã ambulãt ſuper pectus.alij aũt
a pectore,qui.ſ vadunt & erecti & directi,ſicut chelidrus, qui
incidit erectus & directus,qui ſi dũ currit ſe torſerit ſtatim cre
pat. Venenum autem ſemper ſpirat,& ideo loca per quæ tran-
ſit videntur fumare,ſecundum Iſidorum lib. 12. & ſecundum
Lucanum. Sic verè in mundo eſt multorum diuerſitas pecca-
torum,quia quidam vadunt tortuosè & flexuosè,vt fallaces et
malitioſi. Alij autem vadunt rectè per nimiã auſteritatẽ,vt du-
ri iudices,& crudelitate furioſi,qui.ſ.ſe nolunt flectere ꝑ miſe
ricordiam & dulcorem. Alij ſerpunt,toti tangentes terram, vt
cupidi & ambitioſi.alij vadunt erecti per ſuperbiam, ſicut che
lidri,qui nõ poſſunt flectere vel curuare per humilitatẽ,& ve-
nenum malorum verborum.ſ.iactantiæ & comminationũ quã
tum ad pauperes ſemper ſpirant,& ideo ab eis fum⁹ ſuperbię,
vanitatis & iactantiæ,ſemper manat. Figura Apoca. 9. de eqs
ſpirantibus fumum,ignem,& ſulphur,qui habebant capita ſi
cut leones,& caudas ſicut ſerpentes.Sic verè ab ore iſtorum
non procedunt niſi verba fumoſa per ſuperbiam, ignea ꝑ cru
delitatem vel auaritiam,ſulphurea per luxuriam, detractionẽ
& infamiam,& habẽt caput leonis per ſuperbiam & pompoſi
tatem,caudam ſerpentis per malitiam & calliditatem . Iſti er-
go ſic erecti ſunt ita rigidi,ꝙ ſe non poſſunt flectere ad humi-
litatem aliqualem,imo potius creparent quàm ſe per humili-
tatem aliquam inclinarẽt.Ideo talibus dicit diabolus. Leui.16.
Confregi iugum veſtrum,vt incederetis erecti. Vide figuram
præcedentem ad plenum in opere ſuper Apoc.9. ¶ Serpentes 17
differunt quantum ad motum,quia quidam tardiſſimè ſe mo-
uent,vt ſcytale de qua ſupra dictum eſt. Alij ita velociter ꝙ vo
lare videntur,vt iaculus,qui ſalit in arboribus, & magnas be-
ſtias ſibi obuias inuadit,& ſuper eas ſalit,& eas occidit , vt di-
cit Iſidorus,& ideo tales a velocitate iaculi ſunt dicti. Sic pro
certo peccatores huius mundi differre videntur,quia quidam
ſunt tardi motus per pigritiam & ocioſitatem,quia non ſe mo
uent per exercitium & labores,& maximè ſcytale corpore pi
cta,hoc eſt dictu,viri delicioſi,iuuenes & mulieres, pictura.i.
pulchritudine corporis pollentes. Malæ beſtiæ ventris pigri.
ad Ti.1.Alij ſunt velociſſimi motus per furorem, iracũdiam,
& rapinam,ſicut ſunt praui iudices,principes,& balliui,qui ſi
ne deliberatione ſunt præcipites iudicando,& etiam vindicã-
do,& iõ iaculus.i.diabolica iacula poſſunt dici. Iſti.n.volant ꝑ
ſuperbiam ad arbores.i.ad alta culmina dignitatum , ad quas
ſemper ambiunt & anhelant,& ſi quam beſtiam obuiã habue
rint.i. ſi aliquis eis fuerit obuius & contrarius in actibus ſuis,
ipſum ſtatim inuadunt eũ cauſando,& cum ſuis domiuis accu
ſando,& ſic ueneno ſuę malitiæ eos ſæpe ad litteram faciũt in-
terfici uel occidi.uel etiam ipſum inuadunt per detractionem,
lædunt per rapinam & excoriationem,eũ interficiunt per fa-
me abla-

me ablatiunem & deſtructionem. Iſtud patet in cauſidicis, qui
occaſione modica ſe applegiant ſuper bona aliorum. Ideo Sa.
2. Venite circunueniamus iuſtum, quoniam contrarius eſt ope
ribus noſtris. Et ſic patet ꝙ quidam ſe mouent citra debitum,
18 alij extra debitum. ¶ In Arabia ſunt quidam ſerpẽtes qui a mul
tis ſyrenæ dicuntur, habentes alas, qui ita cito currunt, ꝙ quaſi
volantes equos trãſcendunt, quarum virus ita eſt perniciolum
ꝙ ante interficiat quàm dolorem inſerat patiẽti Et tales viden
tur ſerpentes qui de Arabia volant in Ægyptũ, de quibus vide
ti. de ibidibus. Sic verè in mundo ſunt quidam tales ſerpentes,
qui alis ſuperbię, præſumptionis & elationis erecti; vel alis. i.
amicis carnalibus collateralibus & fauorabilib⁹ directi equos
. i. bonos homines præueniunt ad honores, quorum tamen ve-
nenum. i. macula vitæ prauitas & iniquitas tãta eſt, ꝙ alios in-
terficit antequam ſentiatur vel aduertatur. Et nota ꝙ iſti dicun
tur ſyrenę, quia ſyrenis monſtris marinis propter dulcedinem
cantus. i. propter mulcedinem verborum ſuorum ſunt ſimiles
& conſormes. Ideo de iſtis dicitur Eccl. 12. Verbis. n. ſuis ob-
dulcat inimicus, & cum inuenerit tempus non ſatiabitur ſan-
19 guine. Vide infra de ſyrene, vbi ad plenum inuenies. ¶ Boa ſe-
cundum Iſidorum eſt quidam ſerpens immẽſæ malitiæ, qui in
Italia boum & bubalorum vberibus lacte irriguis ſe innectit,
& ſugendo ipſos interficit & occidit, & ideo a boum depopula
tione boa ſecundum Iſidorum nuncupatur. Sic verè quidam
malitioſi ſubintrant ſocietatem boum. i. religioſorum & cleri-
corum cautelosè humiliter atque fictè. Sed hoc pro certo non
pro Deo ſeruiendo, ſed vt lac beneficiorum temporalium at-
trahant atque ſugant, & ideo ſuauiter per fictam humilitatem
vſque ad vbera lacte irrigua, Id eſt vſque ad bonas præbendas,
officia & dignitates ſe transferunt & vſq; ad ſtatum prælatio-
nis, vel huiuſmodi, & tunc lac tẽporalis ſubuẽtionis quod pau
peribus debebatur, ſibi & ſuæ carnali parentelæ ſugũt & attra-
hũt, & ſic corpus eccleſiæ depauperant & denudant, & totũ
deſtruunt & diſſipant, ſpoliant. n. eccleſias, accipientes ſtipen-
dium 2. ad Corint. 11. Ideo ad Hebre. 5. Omnis. n. qui lactis eſt
particeps, expers eſt ſermonum iuſtitiæ. Exemplum de Saule
& Abimelech, qui in regnum humiliter intrauerũt, ſed tãdem
per crudelitatem omnia deſtruxerunt. Vnde Prouer. 23. Ingre
20 ditur blande, ſed in fine mordebit vt coluber. ¶ Secundũ Iſido
rum lib. 12. Diuerſa ſunt genera ſerpentum, ſ. angues, aſpides,
& dracones, ſed tantus eſt numerus morſuum vt nominũ. Ge-
neraliter autem omnes ſerpentes ſunt frigidę naturę, nec de fa
cili percutiunt, niſi cum caleſcũt. Vnde in nocte vel in hyeme
minus nocẽt, quàm de die vel æſtate, in hyeme ſe conuoluũt &
torpent, in æſtate autem ſe diſſoluunt, & in malitia multum vi
gent. Sic verè in mundo ſunt multa genera peccatorum mali-
tioſorum. ſunt. n. ibi angues & anguioſi per malitiã, aſpides ve-
nenum aſpergentes per inuidiam, dracones dentibus cedentes
per detractionẽ & infamiã. Et generaliter ois ſerpens. i. omnis
peccator eſt frigidus per indeuotionẽ & incõpaſſionem. Hi aũt
ſummè nocent atq; lędunt alios qñ caleſcunt per tentationem,
iracundiã, auaritiã, & ambitionẽ, & hoc in ęſtate proſperitatis,
pluſq̃ in hyemẽ aduerſitatis. Nã in hyeme vel in nocte. i. in tpe
paupertatis & aduerſitatis, parum poſſunt nocere quia licet ve
nenum malę voluntatis habeãt, tñ propter tempus & ſtatũ in
eis conſopitur, & ideo tunc temporis ſe complicant, hoc eſt di
ctu, ſe abſcondũt & inuoluũt per fictam humilitatem, quia eſt
qui nequiter ſe humiliat, & interiura eius plena ſunt dolo. Ec-
cleſ. 19 Sed pro certo in tempore æſtatis, vbi eſt fructuum abũ
dantia, hoc eſt dictu, in proſperitate tunc ſe explicant & dilatãt
per iactantiam & ſuperbiam, et ideo tunc ſummè viget malitia
ſua quia circunſtantes pauperes exhęredant, percutiunt & in-
uadunt. ideo Prouer. 23. Ingreditur blande, ſed in fine morde-
bit vt coluber, & tanquam regulus venena diffundet. Vel po'
ne ꝙ diabolus nõ põt tãtum nocere in aduerſitate ſicut in pro-
ſperitate, quia frigus timoris dei reprimit vires ſuas. Vel dic ꝙ
illi qui nocent in die & in æſtate huius vitæ, vbi ſunt in proſpe
ritate & iocũditate, & vbi diuerſis inflammationibus caleſcũt,
quando ſaltem tempus hyemis & noctis venerit. i. temp⁹ mor-
tis & aduerſitatis, quando. ſ. in ſepulchro fuerint cõputati, tunc
ſaltem omittẽt nocere, & bonos lædere, & venenis ſuæ malitiæ
21 infeſtare. ¶ Secundum etiam Lucanum percuſſus a ſerpente,
primo obſtupeſcit quaſi inſenſibilis, ꝓpter veneni frigiditatẽ,
deinde cum venenum in corde exarſerit, ſubito perimit & oc-
cidit. Venenum. n. non nocet niſi ſanguinem tangat, ſed tunc ꝑ
venas vſq; ad cor rapitur, & vitam ſubtrahit, animã expellẽdo.
Sic verè qñ aliquis eſt percuſſus a ſerpente diabolo per tenta-
tionem, & veneno delectationis fuerit intoxicatus, tunc effici-
tur primo inſenſibilis, quia pro certo peccatores non ſentiunt
quanta eſt criminum ęgritudo, non ſentiunt etiam per compũ
ctionem & contritionem, imo venenum tentationis & delecta
ctionis ita rapit & occupat voluntatem, & recte obſtupeſcit &
fit inſenſibilis, non aduertens, nec ſentiens, nec conſiderãs, qđ
patet in peccato carnis, ſed tandem cum calor & inflammatio
tentationis inualuerit, & ſanguinem affectionis tetigerit, tunc
per venas. i. per diuerſas cogitationes aſcendit vſq; ad cor. i. vſ-
que ad voluntatem, & eam inficit per cõſenſum & vitam gra-
tię ſibi ſubtrahit, & ſic mortuus efficitur homo per peccatum.
Soporem morti ſocians deſecit, & mortuus eſt. Iudic. 4. ¶ Ser- 22
pens ſm Iſidorum & Pli. cum ſumma diligentia caput cuſto-
dit, vnde pro capite obijcit totum corpus ferienti. Sic verè bo-
ni viri & ſancti caput ſuum, ſ. Chriſtum, debẽt cum ſumma di
ligentiã cuſtodire, & corpus proprium ad martyrium & ver-
bera exponere ipſius eccleſiæ impugnatoribus & tyrãnis pro
capite Chriſto defendendo, ſicut fecerunt martyres. Act. 20.
& 21. Mori paratus ſum pro Chriſto, nec facio animam meam
precioſiorem quàm me. ¶ Secundum Pli. pars coniuncta capi 23
ti viuit, abſciſſa autem moritur, pars tamen abſciſſa aliquãdiu
ſe mouet, & fortiter recalcitrat moriẽdo. Sic illi qui fide et cha
ritate ſunt coniuncti capiti Chriſto, viuunt per gratiam. Alij
autem abſciſſi per peccatum æternaliter moriuntur. bene ta-
men apparet aliquando aliquis motus & recalcitratio in pec-
catoribus, quia. ſ. ſemper eſt in eis ſtimulus conſcientiæ vel re-
morſus, & titubatio timoris pariter & laboris, quia ſecundum
Grego. Mẽs impij ſemper in labore eſt, quia aut mala molitur
quæ inferat, aut trepidat ne ſibi ab alijs inferantur. ¶ Idem Iſi- 24
dor⁹ dicit ꝙ nullum aĩal tanta celeritate mouet linguam ſicut
anguis, quia cum non habeat niſi vnam, triplicẽ tñ videtur ha
bere, propter motus velocitatem. Sic verè peccatores hui⁹ mũ
di, & maximè leues & inſtabiles, ſine diſcretione mutant & va
riant verba ſua, & triplicem linguam videtur habere, quia nũc
adulando vel detrahendo, nunc iurando vel blaſphemando,
nunc iactando vel gloriando triplicant & multiplicant linguã
ſuam, quia in ore fatui verba inenarrabilia Eccl. 21. Figura ſi
vis de beſtia quæ habebat tres ordines dentium in ore. ſic ali-
qui, cum tamen non debeant habere niſi vnam linguam. i. ver-
borum vnitatem. Sit ſermo veſter eſt eſt: non: non. Mat. 5. Ideo
1 ad Ti. vltit. Prophanas vocum nouitates deuita. ¶ Item idem 25
ibidem. Oĩa ſerpentum genera habent corpus humidũ & mol
le, & ideo ſerpens poſt ſe cuiuſdam viſcoſi humoris veſtigium
derelinquit. & ſunt ſerpentes a principio gutturis pleni coſtis
& ſpinis, quibus vtuntur pro cruribus & ſquamis pro pedib⁹
incedendo. Sic verè peccatores quia ſunt molles. i. carnales, lu
xurioſi, ideo vbicunq; fuerint, veſtigium viſcoſum. i. malũ exẽ
plum de carnalitate vel luxuria dereliquũt, quia verbis aut fa-
ctis ſuis dant & derelinquũt alijs exemplum de peccato. Ideo
Iob 41. Poſt eum lucebit ſemita. Sunt etiam pleni ſpinis & co-
ſtis. i. malis affectionibus, quæ ipſos pungunt & inquietant tan
quam ſpinę. Item ſquamis. i. malis cogitationibus, quibus tan-
quam pedibus & cruribus ad perpetrandum crimina deferun
tur. & ſicut vna ſquama cũ alia connectitur, & incipit vbi alia
finitur, ſic plures malę cogitationes in eis coadunãtur, & vna
ab alia progreditur & ſuccedit alia deſinente, quia multę co-
gitationes verſantur in corde viri. Prouerb. 19. & Iob 41. Vna
vni coniungitur, & nec ſpiraculum quidem incedit per eas.
¶ Serpẽs quando lęditur & percutitur, debilitatur ad motum 26
& circuitum peragendum, & maximè ſi percutiatur in princi
pio circa caput. Sic verè qñ homo percutitur per mortale pec
catum debilis efficitur ad motum bonorum operum peragen
dũ, & maximè ſi in principio circa caput. i. tempore iuuẽtutis,
quia peccatum quod tunc committitur, dum in conſuetudinẽ
vertitur, totam vitam debilitat & corrumpit. Prouer. 22. Ado
leſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab
ea. & Hierem. 30. Plaga inimici deſtruxit te caſtigatione cru-
deli. ¶ Item ut dicit idem: Serpentes diu uiuunt, etiam ſine ci-
bo, & quando ſenectute ſe ſentiunt eſſe grauatos, pellem depo 27
nunt veterem, & reſumptis viribus iuueneſcunt. Sic verè ſi ſi-
ne cibo diuinæ grãæ vel doctrinæ diu quis vixerit in hoc mũ-
do, tamẽ in ſenectute qñ ſe videt diuerſis vitijs aggrauatũ, de-
bet ſe renouare per pœnitentiam, & pellem veteris conuerſa-
tionis deponere, & ſic reſumptis uiribus gratiæ & uirtutum, ꝑ
nouitatem vitæ iterum iuueneſcet. Deponite ergo ueterẽ ho-
minem,

minem.& induite nouum, qui ſm deum creatus eſt.ad Eph.4.
Vel dic de bonis qui debẽt eſſe magnę abſtinentię,vt vitã gra-
tiæ habeant longiorẽ, quia pp crapulam multi perierunt qui
28 autem abſtinens eſt,adijciet vitam.Eccl.37.¶ Anguis ſm Phi-
ſologum taliter renouatur, quia qñ ſentit ſe ſenio prægrauari,
ſuarumque viriũ defectum, primo diu ieiunat, vt ſic p carnis
conſumptionem pellis a carne leuius relaaetur, tandem come
dit quandam herbam amaram per quam ad vomitum prouo-
cetur,& ſic euomit virulentum humorem, qui erat cauſa ſuæ
infirmitatis,tandem vt cutem duram mollificet,in aqua ſe bal-
neat,& humectat,& tandem anguſtã rimã alicuius petræ quę-
rit,vel cauernam,vbi cum violẽtia intrat.& tranſeundo à pelle
veteri ſe decorticat & denudat,& incipiens a capite ſucceſsiuè
ſe eapoliat ex toto per diem naturalem, & tãdem ſoli eapoſitus
ſe deſiccat,& in carnis ſuperficie nouã cutem recuperat, & ſic
reſumptis viribus videt clarius,incedit fortius, repit velocius,
viuit longius,comedit auidius,quam prius faciebat. Hæc ea-
dem dicit Iſid.li.12.& Ariſto.& Auicen. Rectè chariſsimi tali
modo ſe debet peccator renouare, quia dum videt ſe grauatũ
prauis humoribus peccatorum, & ſenio malæ conſuetudinis,
debet primo ieiunare, & maaimè tempore quadrageſimæ, &
potiſsimè a peccato ceſſando, vt ſic per conſumptionem car-
nis.i.carnalis voluptatis,pellis.i. eaterior mala conuerſatio fa-
cilius relaaetur,& leuius deponatur. deinde comedere herbã
amaram.i.ſibi incorporare amaram contritionem, & humorẽ
virulentum.i.ipſa vitia ſibi nocentia debet vomere per confeſ-
ſionẽ,deinde pellem videlicet prauę conſuetudines debet mol
lificare in aqua per deuotam lachymationem, tandem debet
quærere arctum foramen.i.arctam viam pœnitentiæ & aſperi-
tatis,quia arcta eſt via quæ ducit ad vitã.Matthei.7. Et ibi ſuc-
ceſsiuè & paulatim ſe aſſueſaciendo tranſire,& a capite.i.a iu-
uentute incipere, & vſque ad caudam.i.ad mortem continua-
re,& ſic veterem pellem.i. antiquam conſuetudinẽ ea toto di-
mittere,& tandem ſoli iuſtitiæ Chriſto per deuotionem amo-
rem & contemplationem ſe exponere,& per carnis deſiccatio
nem.i.carnalitatis totalem abdicationem, pellem nouæ vitæ &
conuerſationis acquirere, & ſic vires virtutum & gratiæ recu-
perabit, clarius etiam videbit per fidem & cognitionem, aui
dius comedet per amorem & deuotionem, fortius incedet per
bonam operationem,altius repet per contemplationem,velo-
cius ſe mouebit per obedientia & ſubiectionem, & ſic oĩa de-
perdita per pœnitentiam reſtaurabit.Ideo renouamini ſpiritu
mentis veſtrę,& induite nouum hominem &c.Ephe.4.Et Le-
uiti.26. Nouis ſuperuenientibus vetera proijcietis.& Hebre.
10.Aufert primum,vt ſequens ſtatuat. Vel eapone ꝙ boni per
mortem & reſurrectionem renouantur, quia tranſeundo per
arctum foramen mortis,dimittunt tunicam mortalitatis,& per
virtutem ſolis iuſtitiæ recuperant nouam immortalitatem, &
ſic in die iudicij renouati videbunt clarius per cognitionẽ,co-
medent auidius per fruitionem, ibunt velocius per agilitatem,
incedent fortius per compaſsionem, & viuent longius per du-
rabilitatẽ & æternitatem. Mortui.n. tũc reſurgent incorrupti,
29 & nos immutabimur 1.ad Cor.15.¶ Item ſm Iſid.li.12.c.3.Py
thagoras & Ouidius aſſerebãt de medulla ſpinę hominis mor-
tui naſci anguem. Vnde Pli.li.10.c.66. Anguem inquit de me-
dulla ſpinę homini naſci accepimus.Et hoc quia(vt dicit Iſido
rus)rationale eſt ſicut per anguem moritur homo,ita per mor
tem hominis viuat anguis. Anguis ſignificat humanũ genus,
quod ad modum anguis de ſui natura eſt tortuoſum & defe-
ctuoſum.Homo mortuus eſt Chriſtus paſſus. Medulla autem
eius eſt mĩa,vel etiam gratia.Anguis ergo.i.humanum genus,
de Chriſti mortui clementia & gratiæ medulla eſt genitus.ſ.
per regenerationem ſpiritualem, quia mors Chriſti eſt cauſa
regenerationis humanæ.Nã quia per anguem.i. per ipſum ge-
nus humanum,homini Chriſto mors extitit propinata, ideo
Deo diſponente factum eſt ꝙ per mortem huius hominis an-
guis.i.humana natura a morte fuit ſuſcitata, quia breuiter lo-
quẽdo,ſicut anguis occidit hominem,& de homine occiſo na-
ſcitur anguis, ſic humanum genus fuit cauſa occiſionis Chri-
ſti, qui occiſus fuit cauſa natiuitatis & viuificationis humani
generis.Ideo dicitur 1.ad Cor.15. Sicut per hominem mors,
30 ita & per hominem reſurrectio mortuorũ.¶ Secundum Iſido.
li.12.Serpens timet hominem nudum, nec eum audet contin-
gere,quamuis inſiliat in veſtitum.ſm Pli. autem ieiuni homi-
nis ſputum ſerpentibus eſt venenum, ſi de eo guſtauerit. tactũ
etiam eius ſicut aquam feruentem fugiunt,ſicut ait idem li.7.c.
2.Sic verè ſerpens diabolus timet hominem nudum.i.volunta
riæ pauperem,& a veſtibus diuitiarum & negociorum tempo
ralium quantum ad affectum totaliter denudatum. & licet ip-
ſos veſtitos.i.diuites inuadat per diuerſas tẽtationes, tñ nudos
& pauperes non poteſt nec audet taliter infeſtare. Nudi ergo
cum nudo luctari debemus,dicit Grego. Sputum etiam quod
ab ore eait.i.orationem,laudem, & confeſsionem hominis ie-
iuni & abſtinentis timet diabolus & horret, quia pro certo qñ
homo eſt ieiunus per abſtinentiam corporalem,& ipſe ſpurci-
tiam peccatorum ſpuit per confeſsionem, & maaimè ieiunus
a vitijs & peccatis,tunc in tantum diſplicet diabolo, ac ſi vene
num & ſupplicium ſibi daret. Simus ergo ſpuẽtes & nudi;Iob
1.Nudus egreſſus ſum de ventre matris meæ, nudus reuertar
illuc.¶ Dicit Dioſc.ꝙ ſerpentes in hyeme latitant in cauernis. 31
Vnde propter diuturnitatem obſcuritatis & tenebrarũ,hebe-
tatur viſus eorum, & ideo vernali tpe qñ de cauernis eaeunt,
comedũt fęniculum,vt eius virtute viſus recipiant claritatem.
Sic verè peccator qui tempore hyemis.i. peccati mortalis la-
titat in cauerna.i.in amore terrenorum, tempore veris.i. tem-
pore gratiæ debet inde eaire per mundi cõtemptum, & cõtra
obſcuritatem viſus.i. contra ignorantiam intellectus, vel etiã
contra peccatum debet comedere fęniculum, hoc eſt dictu,ſa
cram ſcripturam vel pœnitentiã,& ſic virtute eius, ſcientiæ &
gratiæ recipiet claritatẽ.Figura 1.Reg.14.de Ionatha qui co-
medit mel,& illuminati ſunt oculi eius. Sic verè ſi mel ſacræ
ſcripturæ comederis, lumen & viſum intellectus recuperabis.
Ideo pſal.Declaratio ſermonum tuorum illuminat &c.¶ Secũ 32
dum Pli.Dioſco.& Auicen. Anguis aliquando mordet tortu-
cam,ſed qñ ipſa ſentit venenum ſerpere, quærit cunilam,& eã
comedens,remedium inuenit cõtra anguẽ. Sic verè ſi anguis
diabolus nos momorderit per tentationes, ſtatim ꝙ ſentimus
venenum peccati mortalis,debemus quærere cunilam.i.pœni
tentiæ medicinã,& eam nobis incorporare, & ſic mortis æter-
næ periculum euademus Niſi pœnitentiam egeritis,omnes ſi-
mul peribitis.Luc.13.¶ Auicẽna li.2.ſic ait ꝙ ſerpens odit rutã 33
& odorem eius, & ideo muſtelam fugit qñ ſentit eam ruta pa-
ſtam.Comedit autem ſerpens libenter carnẽ,& fugit eius hu-
miditatem,& tranſglutit oua auium,& pullos viuos, & quãdo
tranſglutit expellit ea per poſteriora,& non permittit ꝙ in vẽ-
tre eius morentur. Serpens eſt diabolus, venter eius mundus,
vbi igne luaurię & cupiditatis coquit cibaria ſua.ſ.peccatores.
Iſte ergo ſerpens diabolus odit rutam.i.amaram pęnitentiã,&
muſtelam ea paſtam.i. bonos & iuſtos viros in pœnitẽtiæ ama
ritudine conuerſantes fugit, nec eos audet tentare, vel appro-
pinquare.Iob 4.Reſiſtite diabolo,& fugiet a vobis.Sed pro cer
to carnem & pullos auium, hoc eſt dictu, carnales & delicio-
ſos inuadit per tentationes,& eos ſibi incorporat per peccatũ,
& in ventrem ſuum, hoc eſt dictu,in amorem mundanum eos
traijcit & inducit. Sed pro certo ibi non ſinit eos morari, quia
vt communiter magni peccatores nõ dimidiant dies ſuos, imo
ſtatim eapellit eos per poſteriora.i. per mortem, & in cloacam
deijcit infernalem. Ideo de eis dicitur Deut.28. Ibi quoq; nõ
quieſces,nec erit requies veſtigio tuo. Nam poſtquam ſuxerit
eorum humiditatem.i.gratias & virtutem, de eis non amplius
curat,ſed quam citius poteſt per mortem eos eijcit & expellit.
Heri veniſti & hodie compelleris eaire.2.Reg.15. Vel pone ꝙ
ſerpẽs eſt mulier quæ attrahit carnales & luauriosos,ſed poſt-
quam ſuxerit eorum humiditatem.i.ſubſtantiam temporalem,
nõ curat amplius de eiſdẽ,ſed eos refugit & expellit.Exemplũ
de Dalila,quæ poſtquam totondit Sanſonem, expulit eum &c.
Eccl.13.Si habueris conuiuet tecum,& ſi nihil habueris, dere
linquet te. ¶ Item Auicen. dicit ꝙ interiora inteſtina ſerpentũ 34
ſunt ſimilia interioribus auium ouantium, & habent matrices
longas ſm longitudinem corporis ſui, & habent vias ad mo-
dum piſcium interius diſpoſitas. Per aues ſuperius volãtes in-
telligo naturam angelicam. Per ſerpẽtes in terra verſantes in-
telligo humanam naturam.Per piſces autem naturã brutã. In-
teriora ergo ſerpentum,hoc eſt dictu, ratio & intellectus,qui
interius latet in homine,ſimilis eſt interioribus auium.i.Ange
lorũ, quia eiuſdem ſpeciei eſt Angelorum ratio & intellectus
hominum,in exterioribus autem.i.quãtum ad corpus piſcibus
.i.brutis beſtijs ſimilatur. & ideo põt dici Dani.7. Erat inquit
quaſi pardus,& alas habebat quaſi auis.¶ Lingua ſerpentũ ſm
Auicen.li.2.eſt longa & nigra,tenuis & in duo diuiſa, leuis & 35
facilis ad mouendum, & habet cor paruum iuxta collum pro-
pe linguam.Rectè ſic eſt de vaniloquis huius mundi, qui ha-
bent

bent linguam longam, intantum ꝙ ſe extendit ad oĩa verborũ genera proferenda, & ideo furcatã habent linguam, quia profecto verba eorum ſunt in duo diuiſa, quia vnum dicunt ante, & aliud retro. Et eodē ore procedit benedictio et maledictio. Iaco. 3. Diuiſum eſt cor eorũ, nunc interibũt. Oſeæ. 10. Et ideo lingua eorum eſt nigra & leuis, quia pro certo verba ſua ſunt nigra. i. difformia & turpia per inſolentiæ leuitatem, & ideo facilis eſt ad mouendum, quia tales de vna materia ad aliam ſine diſcretione leuiter ſe conuertunt. In multiloquio non deerit peccatum, Prouer. 10. Et ideo bene ſequitur ꝙ cor habēt prope guttur, quia quicquid in corde ſuo verſatur, totum ſtatim guttur tranſmittunt, vt dicatur illud Eccl. 21. In ore fatuorum cor ipſorum, ſed in corde ſapientum os ipſorum. Acutæ etiam ſunt linguæ ſerpentum prout dicit, quia pro certo verba eorũ ſuot dura, pungitiua & acuta pſal. Lingua eorum gladius acu-

36 tus. ¶ Idem Auicen. dicit ꝙ ſerpentes habent ventrem longũ et iecur & inteſtina longa, & ſuper iecur eſt fel. Sic verè peccatores habent ventrem. i. conſcientiã et cognitionem, inteſtina. i. affectionem, iecur. i. peccati amorem & delectationem lōga & extenſa, ſed pro certo ſuper iecur eſt fel, quia fel æternæ amaritudinis, vel etiam laboris exterioris, vel remorſus conſcientiæ iecur ſuum. i. peccati complacentiam comitatur. Hier. 9. Ciba

37 bo eos abſynthio, & potum dabo eis aquam fellis. ¶ Dentes ſerpentum ſm Auicen. ſunt multi & acuti, recurui aliquatulum & coniuncti, diſtincti tñ ſunt & diuiſi. Serpens eſt diabolus, cuius dētes ſunt peccatores, & maximè cauſidici, & raptores, mediantibus quib' diabolus deuorat, lædit & lacerat innocentes. Iſti ergo ſunt multi, quia ſtultorum infinitus eſt numerus. Ece. 1. Sunt recurui per cautelam & falſitatem, ſunt acuti per rapinam & crudelitatem, ſunt coniuncti per multam defenſionem & ſocietatem, quia iſti vnus alium ſuſtinet. Iob 41. vna vni cōiungitur. Sunt tñ inter ſe diuiſi & diſtincti per iram, inuidiam, & partialitatem. Et de his dentibus diaboli dicitur. Iob 41. In circuitu dentium eius terror. Iſti. n. dicuntur dentes, quaſi demeotes, quia iſti demunt de ſubſtantijs aliorum. Dan. 7. Dētes ferreos habebat, comedens atque comminuens. Vel per iſtum ſerpentem intellige [illegible] ſos principes. Figura de beſtia quæ habebat tres ordines dentium. i. tria genera malorum ſeruorum .ſ. cauſidicos, præpoſitos, & balliuos, &c. vel conſiliarios. ſcuti-

38 feros, & ſeruientes. ¶ Serpentes habent triginta coſtas ſm numerum dierum mēſis. & ſi quis eorum oculos cœcauerit, ad viſum dicuntur iterum reuenire, ſicut pulli hirundinum. Per numerum triginta quĩ cauſatur ex numero ter ducto, intelligo obſeruantiam decalogi in fide trinitatis, q̃ſi ſi quis pœnitēs habuerit viſum diſcretionis & gratiæ, quem per peccatum perdiderat, rehabebit. Reſtituitur eſt vt videret clare omnia. Marc.

39 8. ¶ Secundum eundem, cauda ſerpētis abſciſſa iterum creſcit, ſicut & cauda lacerti. Sic vere licet cauda. i. pſeuerãtia abſcindatur aliquando per peccatum, tñ dicitur iterum creſcere per virtutem, q̃ñ .ſ. homo per pœnitentiam reuertitur. Quod eſt contra deſperatos, qui ſi ſemel cæciderint, nolunt amplius creſcere, nec conuerti, de quibus dicitur Heſter. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnũ. Vel per caudam quæ eſt retro, intelligo retroacta peccata, quæ aliquando creſcunt, quando, ſ. homo ad ea reuertitur iterando. Canis reuerſus ad vomitum

40 &c. Prouer. 26. ¶ Serpentes ſm Ariſt. non generant animalintus, ſed oua, quæ cum emiſſa ſunt, in animal trãſformantur, ſicut aues, excepta tñ tyro & vipera, qui interius faciunt oua, & ex illis pullus interius generatur. ſed habet ſerpens matricem in duo diuiſa, habens quaſi parietem intermedium & ibi ſunt oua per acies ordinata, & quando ouat, non emittit ea ſimul, ſed potius ſucceſsiuè. Serpens eſt peccator, matrix eſt cor ſeu voluntas, quod diuiſum eſt per diuerſas affectiones. Oſeæ. 10. Diuiſum eſt cor eorum. Oua ſunt malæ affectiones & cogitationes, pulli ſunt mali actus & operationes. ſ. vitia & peccata. In matrice ergo ſerpentis. i. in corde ſunt oua per acies. i. malæ affectiones & cogitationes. Sed iſti pariuntur per conſenſum, & ſic generatur pullus. i. peccatum mortale per operationem. Vnde ex ouis interius non fit pullus, quia pro certo cogitatio dum rō non exeat fines ſuos, pullus. i. peccatũ mortale non efficitur. Iſta etiam oua ſucceſsiuè emittuntur, quia. ſ. duæ cogitationes non poſſunt eſſe ſimul, imo veniunt ſucceſsiuè, quia ſm Iob. 20. Variæ cogitationes ſuccedunt ſibi. & ab vna mala vo-

41 luntate ad aliam homo tranſit. ¶ Secundum Ariſt. li. 5. c 4. tempore coitus ita ſe applicant & inuoluunt ꝙ videntur eſſe vnũ corpus, habens duo capita. quod etiam dicit Pli. 10. c. 62. Serpens etiam ſm Ariſt. li. 8. de animalibus capite. 4. & maximè q̃ñ tranſglutit auem, primo ſe erigit, deinde ſe ſtringit, & hoc facit propter ſtomachi patuitatem. Sic verè mali ita in mundo iſto ſe vniunt & coniungunt per malam concordiam & ſocietatem, ꝙ videntur eſſe vnum, ita ꝙ qui lædit vnum, lædit oēs, ſicut patet in aduocatis & balliuis, quia. Qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur cum illa. i. ad Cor 6. Ad tranſgluriēdum autem aues. i. ad deuorandum pauperes, vel ad aues. i. ad diuitias acquirendas ipſi ſe erigunt per ſuperbiam & elationē, & q̃ñ eas traſglutierunt. ſ. per rapinas, ipſi ſe ſtringunt per auaritiam & parcitatem. Iob 20. Cum ſatiatus fuerit, arctabitur, et oīs dolor irruet in eũ. Et hoc eis accidit propter ſtomachi paruitatem. i. propter cordis cupidi parcitatem. Vel pone ſi vis de bonis, quomodo debēt vnum fieri per amorem. Sicut vnum ſicut & nos. Ioan. 17. Ad quod 1. Cor. 12. multa cum ſint, vnũ eſt corpus. Vnde de fideli amico dicit Seneca ꝙ ipſe eſt quaſi alter idem. Vel pone de cõiugio, vbi vir & mulier debēt effici quaſi idem, & duo capita in vno corpore, vt ſiot duo in carne vna. Gen. 2. Ita ꝙ iam non ſunt duo, ſed vna caro Matth. 19. ¶ Secū- 42
dum Ariſto. de animalibus li. 9. capite. 6. Muſtela pugnat contra ſerpentes, maximè comedentes mures, & hoc quia mures comedit, & ideo ei diſplicet quando inuenit alios comeſtores. Sic verè præpoſiti & balliui venantur. i. rapiunt & excoriãt mures. i. pauperes & innocentes, & ideo pugnant contra ſerpētes murium inuaſores. i. contra vſurarios & latrones, & cõtra procuratores & clericos, non amore murium. i. ſubditorum ſuorum, ſed vt ſoli valeant eos deuorare. Eccl. 11. Nunc manduca bo de bonis meis ſolus. Vel pone ꝙ muſtella eſt prædicator, quĩ comedit & ſibi incorporat per amorem mures. i. miſeros peccatores, & ideo ſerpentes. i. demones q̃ñ volunt eos comedere, & ſibi incorporare per peccatum, debet reſ pugnare prædicando, & rutam amaram pœnitentię comedendo. ¶ Serpens iouenieñs 43
os hominis apertum, illud ingreditur, vt in calore quem diligit foueatur, & fugiendo humorem ipſius nutriatur. Serpens tñ naturaliter diligit lac, & ideo ad odorem lactis exterius exit q̃ñ ipſum ſentit, & de corpore egreditur quod intrauit. Serpēs eſt homo peccator, homo dormiens eſt Chriſtus, qui nunc dormire dicitur per patientiam & dulcorem. Iſtum autem ſerpēs peccator ingreditur, q̃ñ per fidem & charitatē de eius corpore myſtico efficitur. Nam cum ſit frigidus per indeuotionē, ideo calorem diuinæ dilectionis & humorem cõpaſsionis diligens, debet ad eum ſe transferre, vt ſic per virtutes & gratias foueatur. Sed proeerto diabolus volens ipſum extrahere, oſtendit ei lac. i. voluptates & delicias huius mundi, & ſic exit peccator de corpore Chriſti, & in lac delectationum ingreditur per affectum, & ſic a diabolo capitur & occiditur ſpiritualiter, corporaliter & æternaliter. Figura ſi vis de Iahele, qui oſtendit Siſare vtrem lactis, &c. ſicut infra de aſpide. ideo Iudic. 5. Aquã petēti lac dedit. Vel pone ꝙ ſerpens. i. peccator intrauit corpus diaboli per peccatum, debet ei oſtendi lac diuinæ miſericordiæ, quod eum extrahat a peccato. vel lac etiam ſacræ ſcripturæ, cuius odore homo attrahitur ad virtutem. ideo ad Hebreos. 5. Facti eſtis quibus lacte opus ſit. ¶ Secundum Ariſt. li. 44
4. de partibus animalium. c. 11. Hoc habet ſerpens proprium, ꝙ poteſt reſpicere retro, & hoc quia ſpondyles dorſi eius ſiot cartilaginoſæ & bone inflexibiles, & hoc neceſſe fuit vt reſpiceret caudam, vt corpus ſuum longum poſſet regere, & contra pericula toti corpori præcauere. Serpens eſt homo, caput eius intellectus vel intentio, cauda eſt finis & mors, vel pars retro eſt vita præterita. Debet igitur homo caput intentionis ad parrem retro. i ad vitã præteritam flectere, & ad caudam. i. ad finē operis, vt. ſ. conſideret principium atque finem in omni tempore, & maximè in vita, vt ſic poſsit corpus. i. vitam & perſonã ſuam fœliciter gubernare, & cõtra peccatorum pericula præcauere. Nam ſi fuerit bonæ flexionis i. debitæ diligentiæ & diſcretionis, tunc ſe regere poterit vel tueri. Eccl. 36. Feſtina tēpus, & memēto finis. Econtra de incircunſpectis dicitur Threno. 1. Sordes eius in pedibus eius, nec recordata eſt finis ſui. & Eſa. 47. Nec recordata eſt nouiſsimi ſui. ¶ Serpentes natant in 45
aqua per corporis flexionem, ſicut repunt in terra, carēt. n. alis vt volent ſicut aues, & nō habent pinnulas ſicut piſces, & ideo quod aues faciunt alis, piſces pinnulis, hoc faciunt ſerpentes corporis flectione, vt dicit idem. li. c. 5. Sic verè mali in aqua . i. in delicijs, in terra. i. in diuitijs vndique ſe deflectunt, & licet careant alis & pinnulis. i. bonis affectionibus, tamē per flectiones corporis. i. per carnales cordis ſui affectiones motum ſuorum

rum prauorum operum exequuntur. Nam ſe vndique circun
flectendo.i. per cautelas & malitias & carnales affectiones ſe
voluendo, ſe regunt ſuis huiuſmodi flexionibus ad mala ope-
ra, ſicut iuſti alis & pedibus.i. ſanis affectionibus ad bona ope-
46 ra perpetranda. ¶ Serpentes non habẽt pedes vel alas propter
corporis longitudinem, quia ſi haberent multas propter plu-
ralitatem eſſent tardi motus, ſi haberent paucas, corpus longũ
recte regere non valerent. &c. Sunt aqua quidam piſces ſimiles
ſerpentibus in corporis longitudine, & ideo natant in aqua cor
poris flectione, adiutorio duarum pinnularum quas habent.
In terra etiam aliquandiu viuunt ſine aqua ſicut ſerpentes ſi-
ne cibo ſm Ariſt. li.8. c.4. Sic verè in mundo iſto ſunt quidam
ſimiles ſerpentibus, hoc eſt dictu boni actiui, qui quãtum ad la
bores exteriores ſimiles ſunt ſerpentibus.i. peccatoribus & cu
pidis. Nam in aquis fluxibilitatis humanę flexuosè & tortuosè
.ſ. de vno negocio ad aliud, de vna re ad aliam ſe conuertunt.
In hoc tamen differunt a ſerpentibus & malis, quia.ſ. habent
duas pinnulas.i. duo præcepta charitatis.ſ. dei & proximi, a q-
bus ſuſtinentur & reguntur, ne.ſ. in aqua mundanæ proſperita
47 tis per vitia ſubmergantur. ¶ Quidam piſces ſimiles ſerpenti-
bus aliquando ad terram tranſlati ſine aqua aliquandiu viuũt,
ſicut murenę vel anguillæ, ſed tñ diu propter defectum aquæ
viuere nequeunt ſine aqua. Serpentes etiam diu poſſunt viue-
re ſine cibo, tñ oportet ꝙ propter defectum cibi finaliter mo-
rerẽtur ſm eundem ibidem. Sic verè homo qui eſt in terra.i. in
religione vel etiam in vita illa, non poteſt diu viuere ſpiritua-
liter per gratiam ſine aqua gratiæ, compaſsionis vel deuotio-
nis, & ſine cibo doctrinæ & eruditionis. Et licet homo aliquan
diu viuere & perſeuerare in ſtatu gratiæ ſine illis poſſet, tamẽ
oporteret ꝙ finaliter moreretur niſi tali aqua & tali cibo ali-
quotiens nutriretur. Eſa.40. Putreſcent piſces ſine aqua, & mo
rientur in ſiti. inde Iob 8. Nunquid viuere poteſt ſcyrpus ſine
48 aqua? ¶ Secundum Ariſt. li. de generatione animalium 4. ca. 4.
Generationi ſerpentium raro accidit error vel monſtruoſitas,
& hoc fit propter matricem quæ eſt longa & recta, & ſtricta, &
in duo diuiſa & diſtincta. Vnde & oua ſerpentum ſunt oblõga.
Sic verè in generatione noſtra.i. in productione operũ noſtro-
rum, non debet eſſe monſtruoſitas per peccatum, & hoc ꝓ cer
to quia matrix vnde proueniunt iſta opera, hoc eſt conſciẽtia
noſtra, debet eſſe longa per fortitudinem.ſ. in perſeuerando, re
cta per iuſtitiam, ſtricta per temperantiam, diſtincta per prudẽ
tiam, & ideo in ouis & pullis.i. in operibus exinde procedenti-
bus non debet eſſe ſuperfluitas prauitatis, quia bonus homo
49 de theſauro ſuo profert bona. Matth.12. ¶ Ceraſtes ſm Iſid. eſt
ſerpẽs aſtutiſsimus, quia cum habeat cornua ſicut aries, abſcõ
dit totum corpus ſub arena, exceptis cornibus quæ tantũmodo
exterius apparẽt. Ad quæ dum volucris vel animal acceſſerit,
non arietem ſed anguem nequiſsimum comperit. Nam dum
aues credentes de ſuis cornibus ꝙ ſint vermes, deſcendunt ad
eum, ab eo capiuntur. Vias obſidet & ſemitas, & tam equos ꝙ
homines ſibi indiſcretè appropinquantes inficit ſubito & occi
dit. Ceraſtes eſt Antichriſtus, cuiꝰ duo cornua ſunt duplex po
teſtas, quam ſe finget habere.ſ. temporalis & ſpiritualis, quia
finget ſe regem & ſacerdotẽ, & ſic in vijs publice ſe oſtendens,
& arena pœnitentiæ ſe cooperiens & occultans, & cornua arie
tina.i. fictam manſuetudinem præ ſe ferens, & poteſtatem du-
plicem vſurpans, & ſe eſſe verum arietem.i. Chriſtum fingens,
aues id eſt homines ad ſe attrahet, & eos per errores inficiet &
occidet. Inſidiatur in via quaſi latro, & quos viderit incautos
interficiet. Prouer.23. Vel per iſtum ſerpentem intelligo hypo
critam in religione, qui corpus ſuum.i. interiorem malitiã oc-
cultat ſub arena.i. ſub aſperitate pœnitentiæ, qua velatur. Cor-
nua autem duo, hoc eſt dictu, conuerſationem honeſtam, & elo
quentiam rectam exterius tantum monſtrat, quæ arietis dicun
tur, quia ad modum arietis ſe fingit humilẽ & benignum. Sed
pro certo dũ ad eum acceditur, & in aliquo officio vel dignita-
te eligitur & ponitur, tunc per crudelitatẽ aues.i. ſubditos in-
nocentes deuorat & occidit. Vnde tunc ipſum percipiunt non
arietem ſed ceraſtem. Exemplum de Saule, qui primo fuit hu
milis, deinde factus eſt rex crudeliſsimus. Eſt.n. qui nequiter ſe
humiliat. Eccl. 19. Figura de beſtia quæ habebat cornua ſicut
agnus. Apoc.13. Quæ totũ mundũ decepit, & ideo finaliter miſ
ſa eſt in ſtagnum ignis. Sic verè tales qui prætextu arietinę hu-
militatis decipiunt mundum, finaliter in igne inferni cremabũ
50 tur. ¶ Ceraſtes ſm gloſam Geneſ.49. Tantę eſt venenoſitatis ꝙ
mordens vngulam & pedem equi, ipſum equum & equitem
ſimul necat. Sic diabolus per morſum peccati in ſolo pede.i. in
affectione, equum.i. corpus & equitem.i. animam occidit. Per
pedẽ intelligo finẽ vitæ, in quo ſi diabolus momorderit equũ
.i. animam, ipſam enecabit. Gen.49. Fiat Dan coluber in via, ce
raſtes in ſemita, mordens vngulas equi vt cadat aſcenſor eius
retro. ¶ Behemoth ſecundum Iorath eſt ſerpens qui animali 51
bus ſe innectens, ipſa circuit atque ligat, & cum fortiter liga-
uerit, ipſa mordet, vulnerat atque necat. Tales ſunt vſurarij,
qui primo ligant hominem per contractus & obligationes, de-
inde mordent & occidunt eos per exhęredationes & exactio-
nes. Prouer.11. Illaqueatus es verbis oris tui, & captus es pro- 52
prijs ſermonibus. ¶ Leuiathan ſm Hieronymum hebraicè di
citur draco. Vnde ſm Grego. draco in terra ſerpit, in aqua na-
tant, & in aere volat. Vnde Eſaias in ſpiritu loquens de diabo-
lo, vocat eum ſerpentem, cetum, leuiathan. Eſa. 27. Viſitabit
dominus ſuper leuiathan ſerpentem vectẽ, & occidet cetũ qui
eſt in mari. Iſtum autem ſerpentem vocat Iorath leui vel le-
uiathan, ſed de hoc vide ſupra li.9.c. de ceto. §. vltimo. ¶ Sicut 53
ponit Vincẽtius in ſuo ſpeculo naturali (ſed nõ inueni allega-
tum vnde accipit) Dracontopedes eſt ſerpens qui habet faciẽ
virgineam, corpus tñ eius terminatur in dracone. Vt forte (vt
ait) talis erat ſerpẽs qui decepit Euam, quia faciem virgineam
dicitur habuiſſe. Tales ſunt deceptores, quia.ſ. illi faciem.i. prin
cipium & ingreſſum habent virgineum atque blandum, verũ-
tamen corpus & cauda eorum.i. proceſſus & finis taliũ in dra-
conem finitur inquantum draconinam malitiam exercere fina
liter comprobantur. Illa apparẽt de proditoribus & vſurarijs,
qui primo blandiuntur, poſtea nocent & prædant. Vnde Prou.
23. Ingreditur blandè, nouiſsimè autem mordebit vt coluber,
& ſicut regulus venena diffundet. Iſtud patet de hypocritis lu-
xurioſis, qui in facie.i. in apparẽtia apparent virginei & caſti, ꝙ
tñ in cauda.i. in occulto inueniuntur beſtiales & ſerpẽtini. Vel
dic ꝙ talis ſerpẽs ſignificat vetulã ruffianã, quę ſub ſpecie boni
loquitur, ita ꝙ in principio virgineam faciem habere videtur,
tandem vero incipit loqui de materia, & ſic apparet eſſe dra-
co, inquantum agit de venenoſa malitia. Allega vt ſupra. Vel
dic ꝙ iſte eſt diabolus, vel peccatum, quorum principiũ.ſ. cogi
tatio & ſuggeſtio eſt virginea & delectabilis, finis vero draco-
ninus & damnabilis. Vel dic ꝙ talis eſt mala mulier, quæ in prin
cipio blanditur, in fine vero draco aia deuorans, & vitam, famã
& ſubſtantiam adnihilans inuenitur. Prouer.5. Fauus diſtillãs
labia meretricis &c. Vel dic ꝙ tales ſunt multi, quorum facies
.i. ingreſſus in eccleſiam, religionem vel prælaturam, eſt virgi-
neus, humilis.ſ. & benignus, corpus autem & cauda.i. proceſ-
ſus vitę eorum & finis eſt venenoſus & draconinus, ſicut patet
de multis prælatis, qui in principio ſunt optimi, tandem vero
fiunt raptores & peſsimi. Exemplum de Saule & Abimelech,
qui primo benigniſsimè, tandem crudeliſsimè regnauerunt. Iu
dic.9. & 1.Reg.10. & 22. ¶ Padera ſerpens eſt germaniæ groſ- 54
ſus & curtus, cuius eſt tantum venenum, ꝙ gladium flatu deni
grat & inficit, virgam vero virentem veſicis & puſtulis replet,
ſi ori ipſius applicetur. Igneę.n. eſt naturę, & ideo venenũ eius
ſemper tendit ſurſum. Vnde ſi in pede morſus homo fuerit, nõ
ceſſabit quouſque occupauerit corpus totum. Eſt ergo reme-
dium ꝙ eleuatis pedibus illico ſuſpendatur, vt vis ignea vene-
ni ſurſum aſcendens ad pedum extremitates eleuetur, & ſic il
la extremitas vbi eſt venenum, debet abſcindi, & ſic poteſt ho
mo curari. Serpens iſte ſignificat ſuperbos, quia.ſ. venenũ ip-
ſorum, quod eſt ſuperbia, ſemper ſurſum aſcendit, & dum mo-
re ignis per ambitionẽ accenditur, ſemper loca, officia, gradus
& ſtatus ſuperiores quærit. Igitur iſtud venenum ſuperbiæ nõ
ſanatur, niſi homo per contemplationem cœleſtium ſuſpenda
tur, & niſi pedes.i. finis & mors præponantur, & per conſide-
rationem præ oculis habeantur, ita ꝙ ipſum venenum ſuper-
biæ ad pedes.i. ad conſiderationem mortis retrocedere copel-
latur, & ſic concepta humilitate, ſanetur immenſa ſuperbiæ va
nitas, & pars in qua venenum reſederit.i. mens per contritionẽ
& ferro linguæ per confeſsionem ſcindatur. ¶ Spuens ſm Aui 55
cen. dicitur quidam ſerpens inter genera aſpidum, ptyas a Ga
leno dictus, qui ſputum mittit, quod illum ſuper quem ceci-
derit occidit, odor etiam ſputi necat, quem vero momorderit, ſi-
ne ſenſu & motu & ſine dolore interiorum deficit atque perit.
Talis eſt perſona luxurioſa, quia.ſ. ſputum.i. mala verba & ve-
nenoſa ſolet emittere, quibus ſolet alios inuenenare per dele-
ctationes, & occidere per conſenſus. Sic ergo fit ꝙ tales ſine do
lore moriuntur, inquantum vitia eorum eis placent, & ſic cum
peccati

peccati complacentia ad mortem inferni dedncuutur. Vel dic
ꝙ tales ſunt hæretici, quorum ſputum.i.quorum venenoſa do-
ctrina inficit, & cum eorum ſequaces bene credant facere, ip-
ſos ſine dolore ad inferos deducunt. Prouer.23. Verberauerũt
36 me, ſed non dolui, vulnerauerunt me, & nõ ſenſi. ¶ Lacerta ſm
Pli.li.10.c.65.ore parit. ſed Ariſt.negat. Iſtud tñ verum eſt ꝙ la
certa nunquã incubat, oblita ſtatim vbi ipſa enixa fuerit. Huic
.n.aiali nulla eſt memoria. Itaque inquit per ſe catuli erum-
pũt.&c. Expone iſta ſicut titulo de ſtruthione.§.11. vbi inue-
37 nies ſimile. ¶ Secundum Pli.li.10.c.72. Aialia venenoſa ſine po
tu & cibo diutiſsimè viuunt, ſicut patet inquit in ſerpentibus,
qui incluſi ſeruantur, corpora.n.eorum nec ſudore nec ſangui
ne reſoluuntur. Et inde eſt (vt ait) ꝙ nunquã interit fame aial
venenatũ. Per animalia venenoſa intelligo peccatores, & ma-
ximè enormes impios & tyrannos, quia pro certo tales qui ve-
neno iniquitatum pleni ſunt, nunquam fame aut ſiti.i.quocun-
que mundi tribulatione pereunt aut ſuccumbunt, imo vt com
muniter tales ſine infirmitate ſudore & labore viuunt, & præ
cæteris diuitijs & proſperitate lęti ſunt. Hier.12. Impij proſpe
rantur, bene eſt omnibus qui præuaricantur, & iniquè agunt.
Vel dic ꝙ ſerpentes ſunt viri prudentes, frigore diuini timoris
algentes, quos licet ieiunium & abſtinentia affligant, fames ta-
men & extrema inopia ipſos vt communiter nunquam interi-
munt atque grauant. Prouer.10. Non affliget dñs fame animã
iuſti. Vel dic de venenatis damnatis qui incluſi in inferno, nun
quam comedunt, & tñ mori nequeunt, imo in ipſo famis lan-
guore ſine morte perſiſtunt. pſal. Laborabit in æternum, & vi-
38 uet adhuc in finem. ¶ Lacertæ quandoque inueniuntur habere
duas linguas, & etiam duas caudas ſm Pli.li.11.c.37.& 50. Sic
verè multi ſunt ita varij & duplices. ꝙ cauda.i.ipſorum finis &
intentio & lingua.i. eorum verbum & loquutio ſemper inue-
niuntur gemina & bifurca. In fine.n. apparet in eis fuiſſe du-
plicitas & proditio, in lingua vero varietas & deceptio, vnũ.n.
intendunt, & aliud prætendunt, vnum loquuntur publicè & in
præſentia, aliud autem occultè & in abſentia, cõtra illud Eccl.
5. Non ventiles te in omnem ventum, neq; eas in omni via. ſic
.n. peccator cognoſcitur in duplici lingua.

De Apro. Cap. 6.

1 APER apud græcos dicitur ſyagros propter
ſuam ſummam reſpectu parui corporis feri-
tatem, apud latinos dicitur vertes, eo ꝙ ma-
gnas habeat vires. Eſt.n. animal ſæuiſsimum,
& indomabile, quia etiam amotis teſticulis,
via aut nũquam ſe exhibet manſuetum, cum
tamen alia animalia ablatis teſtibus mãſueſcant. Culmis duo-
bus magnis vtitur pro gladio ad pugnandum. Eſt etiam tantæ
feritatis ꝙ contra venatoris venabulum intrepidè ſe infigit, &
ardore vindictę, mortis periculum non timeſcit, vt dicit Plin.
li.8.& Auicen. Rectè talis erit antichriſtus, quia ſummę erit ſe
uiię et crudelitatis. Verres etiã dicetur propter magnas vires,
quia nõ erit poteſtas ſuper terram quæ comparetur ei. Iob 40.
Quia licet ſit caſtratus. i. licet ſe caſtum & pudicum eſſe fin-
gat, tñ manſuetudinem non acquiret, imo cõtra ſanctos impiè
& crudeliter militabit. Figura Dan.7. vbi dicitur ꝙ illi cornu
modico datum eſt os loquens grandia, & ꝙ bellum faceret cõ-
tra ſanctos vſque ad tempus & tempora & dimidium tempo-
ris. Sic verè iſte habebit os loquens grandia.ſ. Deum blaſphe-
mando, bonos terrendo, mala indicendo. bellum etiã facit cõ-
tra ſanctos, quia per cõminationes & iactantias, omnes audiẽ-
tes impiè deterrebit, & ideo ad modum apri dentes.i. verba ha
bebit fortia & comminatoria, & eos qui obedire noluerint, im-
piè cruciabit, quia ſm Dan.7. Dentes habebat ferreos, & deuo
rabat & comminuebat, & reliqua pedibus cõculcabat. Et ideo
dicitur aper duos culmos habere, quia iſte duplicia verba ha-
bebit.ſ. iactantiam & comminationem. Iactantiam dico, quia
dicet ſe eſſe Deum & promiſſum in lege meſsiam. Commina-
tionem, quia quos non poterit habere blandiijs, comminatio-
nibus deterrebit. Vel duo culmi ſunt duplex poteſtas, quam ſe
finget habere, quia dicet ſe regem & ſacerdotem. Item aper
venatorum iacula vilipendit, quia pro certo licet ipſe antichri
ſtus ſciat ſibi mortis æternæ iaculum præparatũ, tñ quaſi mor-
tem vilipendens, contra Deum & ſanctos pugnabit, & ſic in
Dei iaculum & mortis æternæ ſententiam ſe infiget, quia teſtã-
te Chryſoſtomo, Obſtinata malitia impoſsibilia aggredi non
formidat. Vel pone ſi vis de diabolo, qui cum ſit crudeliſsimus
cum duobus colmis.i.duplici tentatione, aperta & priuata, nõ
ceſſat contra ſanctos pugnare, licet mortis æternę iaculo ſe in-
de nouerit vulnerandũ. Vel dic ꝙ aper ſignificat aliquos præ-
latos, qui quamuis ſint caſtrati per votum caſtitatis, vel per
cõtinentiam carnis feritatem tamen detractionis, rapinarum,
inuidiæ, & fallaciarum non amittunt. Similes demonibus qui
ſunt caſtiſsimi, & tñ nequiſsimi. Vel dic de quibuſdã malis, qui
licet caſtrentur, puniantur, & depauperentur, nunquam tamẽ
propter hoc domantur, vel a feritate crudelitate & rapina tẽ-
perantur, ſicut patet de vſurarijs & balliuis. ¶ Aper culmos ha 2
bet fortiſsimos, quibus vtitur pro gladio ad pugnandum. Et ſi
hebetati fuerint, contra arborem vt acui valeant eos fricat. Na-
ſcuntur autem apri dentati, vt dicit Nigidius ſm Pli.li.8.c.52.
Sic detractores habent maximam poteſtatem in dentibus ſuis
.i.in verbis detractorijs, & eis pro gladio vtuntur ad alios de-
uorandum, occidendum & mortificãdum Prouer.30. Iſta eſt
generatio quæ pro dentibus gladios habet. Iſti etiam qñque
iracundia furibundi facti, contra arborem, hoc eſt dictu, con-
tra crucem dentes ſuos acuunt, inquantum ipſam per blaſphe
mias & detractiones perſequuntur. Tales videntur dentati na-
ſci, quia.ſ. ab ipſa natiuitate & iuuentute dentibus detractio-
nis vtuntur. Vel pone de prædicatoribus, qui debent dentes.i.
verba acuere per feruorem ad memoriã dominicæ paſsionis.
Vel pone de antichriſto, qui verbis malignis vtetur, & contra
Crucem domini impiè proloquetur. Eſa.36. Lignũ ſaltus eius
ego ſuccidi. ¶ Aper in latere dextro habet vnum os duriſsi- 3
mum & fortiſsimũ quod ſemper opponit venabulo perſequẽ-
tis, & ipſo eſſe vtitur pro clypeo contra impetũ venatoris ſm
eundem Pli. Per dexteram intelligitur ſtatus proſperitatis, &
in iſto latere ſummè eſt neceſſarium ꝙ habeamus os duriſsi-
mum.i. virtutem conſtantiæ, fidei, fortitudinis & perſeueran-
tiæ, & ideo ſi venator diabolus iacula tentationum nobis inge
rat, pro certo ſtatim debemus ſibi opponere ſcutum iſtud, &
eidem per firmitatem, & fortitudinem reſiſtere, & tẽtationum
iaculis obuiare. ad Ephe.6. Sumentes ſcutum fidei, in quo poſ
ſitis omnia tela inimici ignea extinguere. Vel dic ꝙ os iſtud eſt
patientia & etiam fortitudo, quam in aduerſitatibus & tribula
tionibus debemus ſemper opponere ferienti. Iob 41. Oſſa eius
quaſi ſcuta fuſilia. ¶ Aper eſt ita ferum animal, ꝙ venatoris gla
dium vilipendẽs, intrepidè contra eum prorumpit, & ſic in eius 4
gladium ſe infigit. Habet etiam vnum os ita durum in latere ꝙ
via poteſt gladio penetrari, & ideo iſtud ſolet ſemper oppone-
re iaculis venatorum, vt dicit Pli. & Auicen. Tales ſunt obſti-
nati, qui gladium.i. correctionem venatoris.i. ſuperioris, vel et
gladium diuinæ ſententię contemnunt per obſtinationem, imo
contra eum & eius mãdata prorumpunt. Os etiam quod ha-
bet in latere.i. cor ſuum quod eſt durum & obſtinatum, ei obij
ciunt, & ſic quaſi ex certa ſcientia in gladium huiuſmodi ſe in-
figunt, & ſic per temporalem & æternam damnationem ſeip-
ſos vulnerant & occidunt. Ideo de talibus obſtinatis dicit Iob
15. Cucurrit aduerſus eum extento collo. Et Iob 41. Cor eius
indurabitur quaſi lapis. ¶ Aper intantũ grauatur ex vrina ſua, 5
ꝙ niſi eam egerat, fugere non valebit. Nã ſm Pli. ex vrina cõ-
buritur non egeſta. Iſta autem vrina medicinalis eſt. Nam cũ
egeſta fuerit, multarum eſt ęgritudinum curatiua. Per vrinam
quod eſt ſuperfluum alimenti, intelligo ſuperfluum diuitiarũ,
quod niſi ab apro.i.a diuitibus expellatur & egeratur, paupe-
ribus largiendo, a diabolo & a morte æterna fugere non vale-
bunt, quia ab huiuſmodi vrina per auaritiam comburuntur, ſo-
li.u. nudi poſſunt fugere dum fugantur. Amos 2. Inter for-
tes nudus effugiet, ſi tamen illa vrina egeratur. i. ſi diuitiæ hu-
iuſmodi per elymoſinas diſpergantur, tunc infirmitates pau-
perum.ſ. eorum miſerię releuantur, iuxta illud. Diſperſit dedit
pauperibus. Infirmitates peccatorum ab iſtis diuitibus abſter-
guntur. Peccata ergo tua elemoſynis redime, & iniquitates
tuas miſericordijs pauperum, dictum eſt Nabuchodonoſor,
Dan.4. rectè fuerat ſicut aper, quia ad litteram ſm aliquos ip-
ſe fuerat ille de quo dicit Dauid, Singularis ferus depaſtus eſt
eam. ¶ Aper vt dicit Pli.li.10. c.73. Radices comedit, & vt eas 6
inueniat terram fodit. Et eſt aper fœmella debilior quàm ma-
ſculus, & lædit fœmina fodiendo & mordẽdo, & maſculus ſur
ſum erigendo, & ideo nec maſculus poteſt lædere iacentẽ, nec
fœmina ſtantem. Sic rectè diabolus multum appetit radices.i.
ſanctos & humiles, qui ſunt radix & fundamẽtum omnium ope-
rum & virtutum. Et differunt demones ſicut maſculus & fœ-
mella, quia quidam ſunt alijs fortiores & peiores, veruntamen
ne

nec maſculus.i. quantumcunque fortis demon poteſt lædere
eum qui iacet per humilitatem, quia.ſ. non poteſt eum erigere
per ſuperbiam vel leuare. nec ét fœmella. hoc eſt dictu debilior
diabolus poteſt nocere ei qui ſtat per conſtantiæ firmitatem
ideo, State ſuccincti lumbos veſtros. ad Ephe.6. Diabol⁹.n. ſm
Chryſoſtomum ſuggerere poteſt, cogere non poteſt. Bene igi-
tur conſulit Eccl.2. Sta in iuſtitia & timore, & præpara animã
7 tuam ad tentationem. ¶ Duo modi ſunt quibus poteſt apri ſę-
uitia deuitari.ſ. q; homo proſternat ſe ad terram, vel ad arborẽ
aſcendat. Sic ſi demonis tentationes vis euadere, neceſſe eſt vt
te proſternas per humilitatem, vel vt aſcendas crucis arborẽ,
per paſsionis memoriam & pietatem. Aſcendit in arborẽ ſy-
comorum. Luc.18. Sycomorus autem eſt ficus fatua, & ſignifi-
cat crucem, quia verbum crucis pereuntibus ſtultitia eſt 1. ad
8 Cor.1. ¶ Aper impinguatur quando per ſeptem dies quieſcit,
& maximè quando parum potat, ſicut dicit Plin.li.8.c.51. Sic
verè homo quando quieſcit per ſeptem dies.i.a ſeptem pecca-
tis mortalibus, vel quando quieſcit per ſeptem dies.i. quando
ſe exercitat in ſeptem operibus miſericordiæ, vel in ſeptẽ do-
nis ſpiritusſancti, tunc dico impinguatur per gratias & virtu-
tes, & maximè ſi parum potat. hoc eſt dictu, ſi a potu deliciarũ
& proſperitatis abſtineat huius mundi. In pace in idipſum dor
9 miã & requieſcã. ¶ Pugna eſt inter lupum & aprũ, quia lupa
inſidiatur paruulis eius, & ideo aper contra eum pugnat. Di-
cit etiam Pli.lib.8.q; contra venatorum inſultus aper pro filijs
ſe opponit, & quando non eſt ei locus fugere, mortis pro eis
periculo ſe exponit. Nam vt dicit idem libr.17. Natura dedit
culmos apro, vt fœminas & filios ſuos qui debiliores ſunt de-
fenderet & iuuaret. Sic rectè inter prælatum & lupũ infernalẽ
debet eſſe pugna, quia cum lupus diabolus filijs ſuis.i. ſubditis
inſidiatur, prælatus debet ſe opponere pro eiſdem, compatien-
do, orando, & eos monendo & inſtruendo, contra etiam vena-
tores alios, hoc eſt dictu, contra mundi principes & tyrannos,
pro fœmina.i pro eccleſia, & pro filiis.i. pro ſalute ſubditorum
debet ſe exponere, & mortis periculum pro ouibus non time-
re, quia bonus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis. Ioã.
10. Vel pone q; Chriſtus contra diabolũ ſe opponit q; pro vxo
re & filijs.i. pro fide eccleſiæ & fidelibus Chriſtianis venato-
rum.i. diaboli & iudæorum ſe oppoſuit iaculis & tormentis.
Eſa.5. Vere languores noſtros ipſe portauit. Et ſicut ſecũdum
librum de natura rerum, omnia animalia præcedit auditu⁹, ſic
prælatus vel iuſtus debet audire verbum Dei, & ſuperiorum
obedire mãdata. Seneca in prouer. Magis audias quàm loqua-
10 ris. ¶ Ineſt ſecundum Plin. apris maxima feritas quando ſunt
in amore, quia tunc ſetas erigunt, culmos vibrant, terram fo-
diunt, atrociter pugnant, parum comedunt, attenuantur & ma
creſcunt, & horrendo gemitu furiam pectoris oſtendunt, &
in locis & vallibus horrendis commorantur, vbi de radicibus
arborum victum quęrunt. Sic verè quando ſancti & ſanctę in
principio eccleſiæ, vbi ſummè fuerant incenſi amore feruidæ
charitatis, facti ſunt per zelum fidei ſpiritualiter furibundi,
tunc certe ſetas.i. affectus erexerunt ad æternorum deſiderium
& contemplationem, culmos.i. verba vibrauerunt per oratio-
nem & prædicationem, terram.i. temporalia foderunt & eiece
runt per mundanorum contemptum & abominationem, parũ
comederunt per abſtinentiam & macerationem, atrociter pu-
gnauerunt per martiriorum tolerationem, & contra etiam dia
boli tentationẽ, verbis ſuis & gemitibus ardorem pectoris oſtẽ
derunt per prædicationem, In locis vmbroſis & horrendis ha-
bitauerunt, ſicut patet de eremitis per ſolitudinem & elonga-
tionem, vbi de radicibus arborum vixerunt ad literã. vel per
ſanctorum exemplum & imitationẽ, ſicut per omnia patet ad
Hebre.11. Circuierunt in melotis, &c. tentati ſunt ſecti ſunt, in
occiſione gladij mortui ſunt. Expone ſi vis in malum contra lu
xurioſos, qui tempore amoris & ardoris, pectoris ſui malitiã &
voluntatem horrendo gemitu.i. verbis & ſuggeſtionibus mani
feſtant, ſetas.i. capillos erigunt, pectinãt, & componũt, & ad lit
teram poſt fœminas diſcurrunt, parum comedunt & attenuan
tur, & in locis vmbroſis & occultis diligunt facere actus ſuos,
quia oculus adulteri obſeruat caliginem. Iob 24. Attenuantur
dico exemplo Ammon.2.Reg.13. Quare, ſic attenuaris fili re-
11 gis? ſequitur, Amo Thamar ſororem meam. ¶ Aper tẽpore pu-
gnę & coitus ſpumat. Sic homo qui eſt in pugna iracundiæ &
detractionis, in coitu luxuriæ & infectionis, tũc maximè ſaniẽ
malorum verborũ emittit. Nam iracundi & iniurioſi, carnales
etiã & luxurioſi ſpumã malorum verborum ex ore proprio ſę-
pe promunt, quia malus homo de malo theſauro ſuo profert
mala. ra. ¶ Aper vt dicit Ariſto.li.6.c.18. contra uenatorum in 12
ſultus utitur hac cautela, quia coſtas ſuas fricando ad aliquam
arborem indurat, & luto ſe inuoluit, & tandem calori ſolis ex-
ponit, & ſic ſiccatus & luto ſicco taliter induratus, uenatorum
iacula minus timet. Sic uere quando tu ſentis inſultum diabo-
li per tẽtationem, debes ad arborem crucis te fricare per paſ-
ſionis memoriam & compaſsionem, debes te in luto inuolue-
re per mortis tuæ recordationem, & per humilitatem & ſubie
ctionem, deinde te debes ſoli Chriſto exponere per feruẽtem
orationem, & eius calore te ſiccare per ardẽtem dilectionem,
& ſic iacula & tentationes diaboli non timebis. His enim mo-
dis omnibus induratur, & ſtabilitatur & firmatur latus id eſt
conſcientia noſtra, & ſic tentatio deuitatur, ſcilicet per mortis
Chriſti cõpaſsionem, per mortis proprię recordationem, per
dei dilectionem, & per feruẽtem orationem, homo enim ſi illa
faciat, taliter per conſtantiam induratur, q; diaboli iaculo nõ
perforatur. Ideo de talibus conſtantibus & duratis dicitur Ec
cleſ.5. Eſto firmus in uia domini. ideo Iob.41. Non fugabit eũ
vir ſagittarius, in ſtipulam uerſi ſunt ei lapides fundę ¶ Fęmi- 13
næ aprorum ſecundũ Ariſt. lib.6. poſt partum ſunt crudeles &
aſperę, & amore filiorum, crudeli morſu impetunt filiorum in
uaſores. Apri etiam quando uident uenatores ut dicit Ariſt. fi-
lios præcedunt, ut ſic eos a uenatore tutius tueantur. Sic rigo-
roſi prælati amore filiorũ & ſubditorum quos per Chriſti euã
gelium genuerunt, debent contra inuaſores diabolum & prin
cipes ſcilicet ſeculares pugnare, & ipſos per bonum exemplũ
pręcedere, ut eos poſsint melius defendere uel tueri. ¶ Secũdũ 14
Iſaac in dieta, caro apri eſt durior & purior & delicatior ad
edendum q̃ porci domeſtici, & magis eſt frigida, quia propter
motus continuationem, victus ſui ſiccitatem, aeris cui exponi
tur caliditatem, melioratur, & ſuperflua pinguedo & uiſcoſi-
tas conſumitur, & ideo uerres domeſtici uehementer agitan-
tur & uerberantur, anteq̃ occidantur, ut caro tenerior & deli
catior habeatur. Sic uere illi qui per bonum exercitiũ mouen
tur, & per laborem diſciplinæ continuæ agitantur, aeri calido
id eſt bonæ ſocietati exponũtur, cibo ſicco id eſt ſobrietate nu
triuntur, tales dico ſunt puriores per innocentiã, duriores per
conſtantiam, & ipſi deo & angelis delicatiores & amabiliores,
quia omnia mala docuit ocioſitas. Eccleſ.33. Sic econuerſo la-
bor, & occupatio docuit omne bonum. ideo taliter exercitati
& tribulati ſunt ſicci per ſobrietatem, & frigidi per caſtitatẽ,
quia Reddebat caſtas humilis fortuna ſabinas. dicit poeta. Et
ideo quando deus vult aliquem uerrem domeſticum, hoc eſt
dictu, aliquem peccatorem ab æterno electum & prædeſtina-
tum conuertere & comedere id eſt ſibi incorporare, & in car
uario paradiſi reponere, ſolet ipſum primo in hoc mundo agi
tare per tribulationes & canibus id eſt mundi principibus uel
etiam demonibus ad mordẽdum & occidendum uel alias affli
gendum exponere, ut ſic tenerior fiat per compaſsionem, di-
ſcens ex ſeipſo aliorum fragilitatem. Eccleſ.31. Diſce ex teipſo
quæ ſunt proximi tui. & ſic deo eſt delicatior & acceptior, ſi-
cut omnia patẽt in Paulo, qui primo fuit uerres crudeliſsimus
contra Chriſti diſcipulos, & ideo tribulationibus expoſitus, te
ner & compatiens eſt effectus. Act.9. quia Vbi abundauit deli
ctum, ibi ſuperabũdauit & gratia. ad Roma.6. Didicit enim ex
his quę paſſus eſt, obedientiam. ad Heb.5. Vel expone q; quan
do aliquis verres nimis eſt ſetus per zelum immoderatum iu-
ſtitiæ, dimittit eum dominus in manu canũ infernalium & ten
tationum, ut ſic ex cõſideratione propriæ fragilitatis diſcat aliis
condolere, ſicut patuit in beato Petro. ¶ Fimus apri deſiccatus 15
valet ſummè eiicientibus ſanguinem, ſi cum vino vel aqua bi
bitus fuerit, dolores lateris ſanat cum aceto, fracta oſſa conſo-
lidat & confirmat. Expone ſi uis ut dicit Dioſc. li.2.

De Apibus. Cap. 6.

APes ſecundum Iſido. dictæ ſunt eo q; ſine pedi- 1
bus naſcantur, uel pedibus ſe ligent inuicem &
connectant. Sollertes ſunt in generãdi mellis offi
cio, quod miro artificio ex floribus cõficiunt, &
ad hoc proprias incolunt manſiones. Tales debẽt
eſſe religioſi, quia pro certo ſine pedibus id eſt ſi
ne propriis affectionibus debẽt eſſe, quia ipſos debent per obe
dientiam reſecare. Vel quia etiam ſeipſos inuicem debent con
nectere & coniungere per amorem, & cum affectionum pedi-
bus colligare, & in propriis ſuis ſedibus, hoc eſt dictu, in colle-
gijs

giis & connentibus, mel deuotionis & compaſſionis debent cô
ficere, & ipſum de floribus.i. de ſanctorum exemplis & mori-
bus accipere & cógregare. Eccl.11. Breuis in volatilibus apis,
2 & initium dulcoris fructus eius. ¶ Apes ſm Iſido. in proprijs
domicilijs habitant, & quælibet eſt in loco ſuo, & aliena domi
cilia non inuadit. Sic uiri eccleſiaſtici & ét ſeculares debent eſ
ſe contenti locis ſuis, hoc eſt dictu ſtatibus ſuis, officiis & præ-
bendis, nec debẽt per ambitionem inuadere aliena. 4. Regum.
13. Contentus eſto gloria tua, & ſede in loco tuo. Item Ioelis.
2. Viri in vijs ſuis gradientur, vnuſquiſq; in ſemitis ſuis ambu-
labit. Eccl.16. Vnuſquiſque proximum ſuum non anguſtiabit.
Quod eſt contra ambitioſos & clericos & auaros, inquietãtes
loca pauperum proximorum, quibus non ſufficit quicquid ha
3 bent. ¶ Apes caſtra ſua nimia prole replent, exercitum & regi-
men habent, bella mouent, fumum & vẽtum fugiunt & tumul
tum. Sic prædicatores caſtra.i. eccleſiam replent prole nimia,
hoc eſt dictu, fidelibus quos cõuertunt. 2. Parali.11. Filios mul
tos dedit mihi dominus. Iſti dicuntur habere regimen, quia re
gunt alios per doctrinam, dicuntur exercitum & bella moue-
re, quia contra demones & vitia continuæ præliantur, & exer-
citum fidelium docent & incitant præliari, & ideo iſti debẽt fu
gere fumum infamiæ denigrantem, ventum ſuperbiæ commo
uentem, tumultum litis & diſcordiæ concitantem, iuxta illud:
Stultas & ſine diſciplina quæſtiones deuita, ſciens q generant
4 lites. 2. ad Tim. 2. ¶ Item ſm Iſido. multi experti ſunt apes naſci
de cadaueribus boum. Vnde vitulorum occiſorum carnes opti
mę verberantur, & ſic de putrefacto ſanguine generantur ver
mes, qui alis receptis apes efficiuntur. Sic deus volens in aluea
ri eccleſiæ apes.i. fideles generare & producere: primo occidit
tauros ſuos, ſcilicet ſanctos martyres, qui fuerunt verberati, la
niati & occiſi, & ſic ex eorum ſanguine & paſſione prouene-
runt apes.i. fideles, quia dũ uidemus q martyres pro fide Chri
ſti mortui ſunt, in fide ſolidamur & firmamur. Vnde iſtud eſt
primum fundamẽtum eccleſię, ſcilicet ſanguis Chriſti & mar
tyrum. Et ideo poteſt dici illud Zach. 9. Tu autem in ſanguine
teſtamenti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu in quo non erat a-
qua. Chriſtus enim emiſit in ſanguine martyrum vinctos.i. in-
fideles de lacu peccati & infidelitatis, in quo non erat aqua gra
tiæ & charitatis. Figura Matthæi.22. ubi Chriſtus dicit: Tauri
mei & altilia occiſa ſunt, dicite inuitatis, uenite ad nuptias.
Quia vere poſt occiſionẽ Chriſti & martyrum, fuit facta ma-
5 xima conuocatio fidelium ad cõuiuium fidei Chriſtianæ. ¶ Se
cundum Ambro. in hexameron: Mirabiles ſunt proprietates
apum. Nam apes communem habent ſobolem, vnam incolunt
mãſionem, unius portę clauduntur limine. Omnibus commu-
nis eſt labor, communis cibus, cõmunis vſus, cõmunis opera-
tio, cõmunis fructus, cõmunis uolatus, cõmunis corporis inte
gritas virginalis, & cõmunis generatio. Nullius enim concubi
tu miſcentur, nulla libidine reſoluuntur, & tamen maximum
examen generant filiorũ. Sic uere debet eſſe de religioſis, quia
eandem manſionẽ, cõuentũ & habitationem debẽt incolere, &
eadẽ porta claudi, quia nõ debent in diuerſis cauernis iacere,
ſed in uno dormitorio quietari. Iſti debẽt habere omnia cõia,
quia labor pœnitẽtiæ & operationis, cibus doctrinæ & deuotio
nis, vſus diligentiæ & exercitationis, fructus perfectionis, uola
tus contemplationis, debent eſſe cõmunes omnibus. Act. 2. Ha
bebant oia cõmunia, & diuidebatur unicuiq; prout opus erat,
nec quiſq̃ illud quod habebat, ſuum eſſe dicebat. Iſti etiam per
caſtitatem & uirginitatem debent ab omni carnali copula ab-
ſtinere, ſteriles tamen propter hoc non dicentur, quia filiorum
ſpiritualiũ maximã generãt quãtitatẽ.ſ. illos quos ad religionẽ
attrahũt, uel per prædicationẽ, uel per bona exempla ad pœni
tentiã conuertunt, uel ad fidẽ per euãgeliũ. Ego vos genui. j. ad
6 Corin. 4. j. Regũ. 2. Sterilis peperit plurimos &c. ¶ Apes ſecun
dũ Auicẽ. licet ſint ſine libidine & uirgines perpetuo perſeue
rent, tamẽ præ alijs auibus ſunt fœcũdæ, quia nõ ſolũ unũ fœ-
tũ, immo gemellos generãt omni anno. Sic licet beata virgo li-
bidinẽ neſciuerit corporalẽ, tñ partũ peperit duplicẽ, hoc ẽ di
ctu, illũ qui duplicẽ naturã cõtinet in ſeipſo, diuinã.ſ. & huma-
nã, uel duplicẽ habet partum, hoc eſt dictu, populũ Iudaicũ &
gẽtilem. uel etiam bonos & malos, qui ab ipſa tanq̃ partus pro
prius diliguntur, defenduntur & proteguntur. Et ideo ſibi põt
dici illud Eſa. 54. Lætare ſterilis quæ non paris, quia multi filij
7 deſertæ &c. ¶ Apes ſm eundẽ pro defenſione regis ſui certant
& pugnant, & pro eo perire pulchrũ putant. Sic martyres pro
rege ſuo Chriſto, & eius fide & nomine defendendo, certaue-
runt uſque ad mortem, & pro eo mori gloriam putauerunt. &
ideo de eis poteſt dici illud. 3. Eſdre. 4. Iugulantur & iugulant,
& regis uerbum non prætereunt. Vel pone hic ſi uis de fideli-
bus uaſſallis, qui moriuntur pro dominis ſuis, quia fidelis ho-
mo non debet timere mortem pro illo cui ſe uidet obligatum.
¶ Apes ſm Ambroſium tantam reuerẽtiam exhibent regi ſuo, 8
q de domibus ſuis exire non audent, nec ad quoſcunq; paſtus
prodire, donec ipſe exierit primus, & ſibi uolatus uendicaue-
rit principatum. Sic uerè boni & iuſti tantam reuerentiam de
bent regi Chriſto, q ad aliquem paſtum, hoc eſt dictu, ad ali-
qua delectabilia non debẽt egredi uel exire, niſi ad illa ad quæ
uiderint ipſum primitus exiuiſſe.ſ. ad omnia illa opera perfe-
ctionis ad quæ ipſe dum uiueret eſt egreſſus. Vbicunque decli
nabat quæ prima erat ſequebantur & cæte. Exe. j. Vel pone ſi
uis q religioſi ſe debent ſuis regibus prælatis & maioribus con
formare, & eos præficere & præferre. ¶ Apes ſm eundem, regẽ 9
ſibi eligunt magnitudine & ſpecie inſigniorẽ, & mãſuetudine
animi clariorem, quia ſi habet aculeum, eo non utitur ad uin-
dictam. Sic uerè prælatus maior virtute & perfectione, & ſpe-
cioſior honeſtate & conuerſatione benignior mãſuetudine &
compaſſione prę cæteris debet eſſe, quia aculeo vindicatiuæ
poteſtatis non debet uti ad uindictam, ſed tãtum ad correctio
nem. ideo ad Titũ. j. Oportet Epiſcopum eſſe ſine crimine, non
uinolentum, iracundum &c. ¶ Apes generaliter q̃to ſunt cor- 10
pore maiores, tanto ſunt animo mitiores. Sic homo q̃to eſt ma
ior dignitate, nobilitate, officio vel fortuna, tãto benignior de-
bet eſſe. Eccl. 3. Quanto maior es, humilia te &c. ¶ Apes ſecun 11
dum Ambro. in hexameron, obediunt regi ſuo, & ſi qua inobe-
diens fuerit, ſeipſam puniẽs proprio aculeo ſe occidit. Sic ſub
diti debent obedire prælatis ſuis, alioquin inobedientiæ ſuæ ia
culo mortem propriam incurrunt. Vel pone ſi vis q ipſa ani-
ma quę non obedit regi Chriſto, & mandatis eius, proprio ſuo
aculeo, hoc eſt dictu, remorſu conſcientiæ vulneratur. j. Regũ.
ultimo. Irruit ſuper gladium ſuum, & mortuus eſt. Vel dic q
homo qui uidet q regi ſuo Chriſto uel prælatis, aut corũ man
datis, vt debet nõ obedit, debet ſeipſum punire, iaculari & pœ
nitentia caſtigare. 1. ad Corin. 9. Caſtigo corpus meũ & in ſer-
uitutem redigo. ¶ Secundũ eundem, in apium examine nul- 12
la eſt ocioſa. Nã alię certant quaſi in bello cãpeſtri contra alias
apes, aliæ vigilãt circa victũ, aliæ futuros explorant imbres, &
ſpeculantur cõcurſus, aliæ ceras floribus & mella componũt,
aliæ cellulas, nunc rotundas, nunc quadras mira cõnexione fa
ciunt, & tñ inter tam diuerſa opera, nulla alienis laboribus in-
ſidiatur, nulla raptu victum quærit, ſed proprio volatu & labo
re inter herbas & flores congrua cibaria recolligit & requirit.
Recte ſic debet eſſe in examine apũ ſpiritualiũ, hoc eſt dictu in
in collegio eccleſiæ. Nullus. n. debet vacare ocio vel torpori,
ſed omnes ſecundũ exigentiã ſtatus proprij laborare. Ibi. n. alij
debent certare. Iſti ſunt milites & principes, qui contra alias
apes.i. contra malos chriſtianos, vel etiam infideles, debent to-
tis viſceribus dimicare, de malis iuſtitiã faciendo, & pro fide
contra incredulos propugnãdo. 2. ad Ti. 2. Labora ſicut bonus
miles Chriſti. Itẽ alii circa victum inuigilant, & iſti ſunt agri-
colæ & mercatores per quos cunctis fidelibus de victualibus
prouidetur. Eccleſi. 38. Eſt qui tenet aratrum, & qui gloriatur
in iaculo. Itẽ alij futuros explorant imbres & concurſus, & iſti
ſunt doctores & prædicatores & ſpeculatiui, qui futurum im
brem venturæ fęlicitatis quo ad bonos, & concurſum futuræ
aduerſitatis quo ad damnatos, continuè meditantur, & ipſam
præuidẽtes, alijs ipſam ſuis ſermonibus manifeſtant. Vel per
iſtas apes intellige diſpẽſatores & officiales, qui debẽt de futu
ris præuidere, & ea prouidere. Sapien. 8. Nouit præterita, & de
futuris æſtimat. Alij mel & cerã componunt, iſti ſunt religioſi
vel alii perfecti viri qui mel deuotionis, & cerã compaſſionis,
a qua nutritur ignis dilectionis cordium vel conuentuũ ſuo-
rum, conficiunt & componunt. Cant. 4. Mel & lac ſub lingua
tua. Item alij cellulas rotundas vel quadras faciunt. Iſti ſunt
prædicatores, qui alios ædificant ſuis doctrinis, & ipſos faciũt
domos Dei, nunc rotundas per velocitatem & obedientiã, nũc
quadras per firmitatem & conſtantiã. Eſa. 9. Quadris lapidibꝰ
ædificabimus. Itẽ nullus alij inuidet, quia pro certo nullus de-
bet in eccleſia alij inuidere, nec victũ quærere per rapinã, ſed
labore & exercitio neceſſaria procurare, nec alter alterius de-
bet laboribus inſidiari. Quod eſt cõtra ambitioſos & auaros,
qui aliorum laboribus & diuitijs inſidiantur, nec ſunt conten-
ti quilibet loco ſuo, immo alter alteri inſidiatur, vt ſuum offi-
cium

ſuo,imo alter alteri inſidiatur, vt ſuum officium vel beneficiū
fraude vel violētia ſibi tollat.Ge.3.Et tu inſidiaberis calcaneo
eius.Vel pone ſi vis ꝙ clerici non debēt vſurpare officiū mili-
tum,vel ecōuerſo &c. ſicut fecit Ioſias rex, qui ſacerdotis offi-
13 cium vſurpauit,& ideo factus eſt leproſus. ¶ Apes habent ſpi-
cula ſua,quibus ſe defendunt,& morti ſe exponunt pro domi
ciliorū ſuorum defenſione,& licet ſint infirmę corpore,non ta
men ſapientia vel vigore,vt dicit idem Ambro.in hexameron.
ſic boni religioſi vel etiam prælati debēt habere ſpicula zeli iu
ſtitiæ correctionis & vigoris, vt domum ſuā ſcilicet religionē
vel eccleſiam ab alijs ſcilicet detractoribus & inuaſoribus tueā
tur,& pro tuitione & defenſione huiuſmodi domus vel com-
munitatis debet quilibet vſque ad mortem certare.Eccle.4.Vſ
que ad mortē certa pro iuſtitia. Et licet ſit homo infirmus cor-
pore ad litteram,vel potentia,debet tamen ſapientia præpolle
re 2.ad Corin.11.Si imperitus ſum ſermone,non tamen ſcien
14 tia.Hucuſque Ambroſius in hexameron.¶ Secundum Ariſto-
telē lib.9.cap.40.Apes adducunt ex herbis & florib' in ſuis al-
uearibus illa quibus indigent ad præparationem mellis,et pręe
cipuè in quibus eſt glutinoſitas,quibus illinunt ſuperficiem al
uearis,ne intrent animalia venenoſa, & ſi nimis amplius fue-
rit introitus,ſtrictificant eum. Sic verè boni debent aggrega-
re in alueari cordis ſui flores & herbas.i.exempla ſanctorum,
vel dicta ſacræ ſcripturæ,ad faciendum & generādum mel de-
uotionis & gratiæ,& ſuperficiem ſui cordis debent illis exem-
plis illinere,ne ſubintrent animalia venenata.i. tentationes dia
boli & peccata,& ſi introitus.i.ſenſus exteriores, vel cogitatio,
vel etiam conſcientia, fuerint nimis ampli, aperti & expoſiti,
ſcilicet ad delectabilia huius mundi debent ipſa ſtrictificare p
arctitudinem conſcientiæ,& diligentiæ clauſuram, ne ſcilicet
aliquod delectabile ſubintret.Eſaiæ 26.Claude oſtia tua ſuper
te & 1.Mach.5. Obſtruxerunt portas lapidibus. Nam ſicut di
citur Matthei 7.Arcta eſt via ad vitam.Vel dic quòd apes,quę
ſunt alijs animalibus ſapientiores,ſignificant bonos prædica-
tores,qui ſcilicet mel ſuauis eloquentiæ ſecum portant, quod
bene dicit Pli.li.11.c.17.vbi ait ꝙ examen apum ſuper os Plato
nis,dum erat infans,ſedit, in ſignum eloquentiæ & ſapientiæ
futurę,quod etiam de beato Ambroſio audiui. Tales ergo de
floribus. i. de ſanctorum autoritatibus debent conficere mel
doctrinæ,vt ſic poſſint alios prædicando ſuauiter enutrire, &
ſic eis dicatur illud Cantic.1. Fauus diſtillans labia tua mel &
lac ſub lingua tua.Et ſicut apes primo ædificāt domos regum
ſuorum,deinde aliorum qui cuſtodiunt alueare ſecundū Ari-
ſto.ibidem,ſic in alueari eccleſiæ prædicator primo debet cer-
tare de ædificanda domo regi Chriſto cordibus auditorum,
deinde alijs,ſcilicet angelis atque ſanctis. Vel dic quòd reges,
hoc eſt dictu,prælati & epiſcopi debent eſſe primi, & deinde
illi qui ad cuſtodiam aluearum deputantur,hoc eſt dictu, mi-
lites & barones, qui habent eccleſiam defendere vel tueri 1.
ad The.4.Qui in Chriſto ſunt,reſurgent primi.Gen.49.Prior
in donis, maior in imperio. Vel pone ꝙ illi qui ſunt reges, ſe
& alios bene regendo,habebūt in paradiſo primam ſedem.Fi-
gura de Ioſeph & fratribus ſuis ſedētibus ordinate.Ge.43.quia
ſcilicet ipſe fecit eos ſedere ſecundum quòd erant priores ęta-
te,in priori loco.Sic Chriſtus ſeniores.i.meliores in priori di-
gnitate per aliquid promouet atque locat. Vel pone quòd
prælati debent regibus.i.melioribus qui ſe ſciunt debite rege-
re,dare primam ſedem.i.meliorem præbendam.Vel dic quòd
in alueari cordis noſtri nos debemus primo & principaliter fa
cere ſedem Chriſto regi noſtro, & deinde ſuis familiaribus &
propinquis,ſcilicet angelis atque ſanctis, ipſoſque per iugem
memoriam eorum debemus collocare in aula cordis noſtri.
15 ¶ Apes primo recolligunt mel in pedibus anterioribus, de
inde ad medios pedes tranſmittunt,deinde ad poſteriores, &
ſic volant ad alueare,& tunc manifeſtatur in eis ponderoſitas.
Sic fideles debent mel gratiæ & deuotionis recolligere in pri-
mis pedibus,hoc eſt dictu,in prima ætate & pueritia. & ipſum
remittere ad medios pedes,hoc eſt dictu, ad medium vitæ ad
iuuentutem,& deinde ad poſteriores, ſcilicet ad ſenectutem,
vt ſcilicet ab ipſis annis puerilibus incipientes,vſque ad mor-
tem in gratia perſeuerent,& ſic erunt pōderoſi.i. maturi & ho
neſti,& volare poterunt ad aluearia paradiſi. Contra multos
qui in iuuentute non incipiunt,vel ibidē deficiunt.Cōtra quos
Eccleſ.11.Mane ſemina ſemen tuum,& veſpere ne ceſſet ma-
16 nus tua.¶ Apis ſecundum Ariſto.Propter paſtum & mel acq-
rendum,aliquando dimittit alueare,vadēs ad campos pro flo-
ribus inueniendis, veruntamen de vno flore ad alium non di-
ſcurrit, imo florem primum non dimittit, quandiu ibi inue-
nerit neceſſarium nutrimentum,& poſt cū onerata fuerit,ad lo
cum reuertitur vnde venit. Talis debet eſſe clericus,qui ſi al-
ueare ſuum.i.eccleſiam vel officium aliquando dimittat, vt ad
campos,hoc eſt dictu,ad ſtudium vadat pro melle doctrinę &
ſcientiæ acquirendo, non debet de vno flore, hoc eſt dictu, de
vna facultate & ſcientia ad aliam euagari,vtpotè de theologia
ad ſcientiam ſecularem,ſed cum oneratus fuerit.i.ſufficientem
ſciētiam acquiſierit,debet ad alueare proprium, hoc eſt dictu,
ad ſuam eccleſiam reuenire,vt ibi Deo ſeruiat,& ſubditos ſuos
doceat,vt tenetur,vt dicat illud Lucæ 12.Reuertar in domum
meam vnde exiui.Et Prouerbio.25.Mel inueniſti, comede qđ
tibi ſufficit.¶ Apes ſecundum eundem libenter frequentant fo 17
lia & flores oliuę,& manent ſuper ipſam longo tempore,& ibi
accipiunt materiam vnde tādē conficiūt mella ſua. Sic debent
boni Chriſtiani iugiter commorari ſuper oliuā, hoc eſt dictu,
ſuper opera miſericordiæ,quæ per oliuam (cuius oleū recreat
feſſa membra) deſignantur,& exinde colligere materiam, hoc
eſt dictu,merita & virtutem,vnde mel æternæ dulcedinis con
ficiant & acquirant. Beati enim miſericordes,quoniā ipſi miſe
ricordiam conſequentur.Matthei 5 ¶ Quādo rex apum nō po 18
teſt volare,ferunt eum turba apum, & ſi rector fuerit viuus,
tunc mares ſunt in vna parte,& fœminæ in alia.Si autem mor
tuus,tunc fœminæ cum maribus conuerſantur. Sic verè quan
do prælatus eſt defectuoſus,nec poteſt volare ad opera actiuę
vel contemplatiuę,apes aliæ,videlicet ſubditi, debēt ipſum to
tis affectionibus ſupportare. ad Galat.6. Alter alterius onera
portate.ad Roman.15.debemus nos firmiores.&c. Et ſi rector
fuerit viuus hoc eſt dictu,ſi prælatus ſit bonus diligens & cir-
cūſpectus,tunc facit mares a fœminis ſeparari, quia bene ca-
uet quòd ſacerdotes non habeāt concubinas. Sed ſi rector iſte
fuerit mortuus,hoc eſt dictu,ſi fuerit prælatus negligens & vi
tioſus,tunc mares habitant cum fęmellis,quia tunc quilibet ſa
cerdos & clericus habet ſuam vt ſit ſicut popul' ſic ſacerdos.
Eſa.24.& Oſeæ 4.Figura 1.Eſdræ 9.vbi populus Iſraeliticus,
id eſt ſacerdotes in abſentia Eſdræ.i. boni prælati, duxerunt
alienigenas.i.concubinas,quas fecit poſtmodum ſeparari.Vel
pone ꝙ prælatus bonus dicitur diſtinguere inter mares.i.inter
virtuoſos,& fęminas,id eſt viles & vitioſos,vt ſcilicet illos pro
moueat,hos repellat.Sed econtra prælatus mortuus nō diſcer
nit,& ideo fœminæ ſunt in domibus maſculorum, hoc eſt di-
ctu quòd pueri & peccatores ſunt in dignitatibus & officijs, q̃
tantum maribus.i.bonis hominibus debebantur. Vel pone ꝙ
rector eſt Chriſtus,ante cuius mortem mares & fœminæ ſci-
licet fideles & infideles iudęi & pagani diſtinguebantur, ſed
poſt mortem ipſius inuicem ſunt vniti,& facti ſunt vnum oui
le,& vnus paſtor.Ioann.10.Ideo Eſa.11.Habitabit lupus cum
agno,& pardus cum hędo accubabit.& Eſa.65.Leo & bos pa-
ſcentur ſimul.¶ Inter apes fœminæ habent acutiorem aculeū, 19
quàm maſculi.Et multi marium carent aculeo,& fœmina re-
ctoris eſt dupla.Sic verè inter homines,fęminæ habent acutio
rem aculeum.i.aſtutiorem malitiam,quàm maſculi, quia bre-
uis omnis malitia ſuper malitiam mulieris. Eccleſ.25.Acutius
enim pungunt per verba & improperia quàm mares. Multi ēt
marium carent aculeo detractionis & huiuſmodi. Vel pone ꝙ
mares ſunt boni prælati,fœminæ ſunt mali, tepidi & imbecil-
les.Sed procerto fœminę acutius pungunt quàm maſculi, quia
mali prælati aculeo ſeuitię & rapinę acrius corrigūt, excoriant
& puniunt, quàm benigni. Aculei carent in caudis earum. 20
Apoca.9.¶ Secundum eundem fœmina rectoris eſt dupla re-
ſpectu aliarum apum.Sic verè chariſſimi fœminæ.i.præbendę
rectorum.i.maiorum & prælatorum ſunt duplæ, quia ſcilicet
iſti pro parte ſua accipiunt non ſolum duplum,imo totū. ¶ Ali 21
quæ apes carent aculeo, & volunt quaſi pungere & non poſ-
ſunt.Et ſunt rectores apum duorum modorum, quia quidam
ſunt rubri,& hi ſunt meliores,alij ſunt nigri,qui ſunt deterio-
res.Sic inter prælatos aliqui ſunt imbecilles,ſine aculeo debitę
correctionis, iuſtitiæ & punitionis, qui libenter punirent &
pungerent, ſed non audent. Et ſunt duo genera prælatorum,
boni.ſ.& mali. Primi qui ſunt rubri per charitatem. Alij ni-
gri per peccatorum deformitatem. Denigrata eſt facies eorū
ſup carbones.Threnorū 4.Quod ēt poteſt dici de malis paupe
ribus,qui ſcilicet libenter pungerent & nocerent, ſi aculeum
poteſtatis haberent.Eccleſi.13. Nequiſſima paupertas in ore
impij.¶ Conditio bona apis eſt quòd ſit parua,rotunda, in ſe 22

conſtricta, in medio cura mediocriter villoſa. Talis eſſe debet vir rectè perfectus, quia debet eſſe paruus per humilitatem, cõſtrictus per conſcientiæ arctitudinem, villoſus per apparentiæ ſanctitudinem. Villus enim exterius paret, & ſignificat honeſtatem, quia in iſto debet eſſe villoſitas & hirſuties per habitus humilitatem, & debet eſſe rotundus per obedientiam, & boni exercitij velocitatem, curuus in medio .i. in corde per compaſſionis & clementiæ pietatem. Eſa. 51. Incuruare vt tranſeamus.
23 ¶ Aliquę apes paſcuntur floribus montanis, & aliquę hortulanis. Sed primæ ſunt minores & fortiores, & magis patientes laboris, & ſecundum Plinium libro. 10. c. 18. horribilioris aſpectus, & in concauitatibus arborum vel in ſpecu commorãtur. Per primas intelligo religioſos, qui in montibus contemplationis & perfectionis accipiunt victũ ſuum, ſcilicet gratias & virtutes, & iſti debent eſſe horribilis aſpectus per habitus vilitatem, & abſtinentiæ ſqualiditatẽ, & in concauitate arboris crucis Chriſti, & in ſpecu ſepulchri ſui debent commorari per cõſiderationis ſagacitatem, iuxta illud Apoſtoli, Abſconderũt ſe in ſpeluncis. Per alias intelligo ſeculares, qui in hortis & ciuitatibus commorantur & cõuerſantur. Sed primi ſunt minores per humilitatem, & fortiores per patientiam & firmitatem, & maiorem laborẽ pœnitentiæ ſuſtinentes, quia qui veraciter pęnitet, laborem pœnitentiæ non abhorret, dicit Auguſtinus. Vel ſi vis expone de angelis & hominibus, quia angeli in montibus paradiſi morantur, homines autem in hortis & ſpecub⁹
24 huius mundi. ¶ Apes ſedent ſuper aluearia ſua, & ſugunt quod ſuperfluum eſt in fauis, & dicitur ꝙ ſi hoc non facerẽt, exinde naſcerentur araneæ, & apes morerentur. Sic verè homo debet ſedere ſuper alueare proprium .i. ſuper conſcientiam ſuam per eius iugem diſcuſſionem, et ſi viderit ibi aliquid eſſe ſuperfluũ vel nociuum, debet illud ſugere, hoc eſt dictu, extrahere vel expellere per confeſſionem, vel alias, alioquin ibi generabitur aranea .i. peccatum mortale, & ſic apis .i. anima ſpiritualiter morietur. Vel pone ꝙ diuites debent ſuperflua fauorum .i. diuitiarum ſuarum expellere, pauperibus erogando, alioqn vermes ibi ad litteram generãtur, vt patet in blado & vino vſurariorum, & ſic homo moritur per peccatum. Figura de manna quod ſeruatum computruit. Exodi. 16. Ideo Iaco. 5. Diuitiæ
25 veſtræ putrefactæ ſunt. ¶ Apes quando parum eſt de melle in domibus earũ, deſerunt eas, & pugnant cũ illis quę volunt extrahere mel, & ideo ſæpe videntur ſedere ſuper aluearia quaſi paratę ad reſiſtendum. Sic verè quando in domibus conſcientiarum noſtrarum parum eſt de melle deuotionis, debem⁹ eas deſerere .i. deſertas reputare, & deſuper debem⁹ ſedere per earum diſcuſſionem continuam, & contra eos qui mel deuotionis nobis volunt auferre .i. contra demones & eorum inſultus & tentationes, debemus per perſeuerantiam & per virtutum militiam fortiter dimicare, & ſemper eſſe parati eorum malitijs contraire. ad Eph. 6. Induite armaturam Dei, vt poſsitis reſiſtere. Vel pone quòd quando mundani vident quòd in domo ſua .i. in mundo deficit mel gratiæ & deuotionis, debẽt eam relinquere quantum ad deſiderium & affectum, & ad paradiſum, quæ eſt terra lacte & melle fluens, euolare. Hiere. 12. Reliqui domum meam, & dimiſi hęreditatem meam. Vel dic quo modo iuuenes debent relinquere mundum, & ad religionem volare. Exi de terra tua & de cognatione tua, & veni in ter-
26 ram. &c. Gene. 12. ¶ Inter apes ſunt quædam longiores, quæ nimis comedunt de melle, nec tamen mellificant, nec laborãt, & ideo aliæ apes breuiores pugnant contra eas pugna forti, & nituntur eas expellere de alueari. Sic verè in religione vel cõuentu vel etiam in eccleſia ſeculari aliquando ſunt aliqui longitudine .i. ſtatu & eminentia alios præcellentes, qui tamẽ mel deuotionis & gratiæ etiam mel temporalis ſubuentionis nõ cõficiunt vel acquirunt, vnde non faciunt niſi comedere labores aliorum, quia labores ſpirituales comedunt per detractionem temporales autem comedũt per iniuſtam promotionem, quia volunt habere primas cathedras in ſynagogęs, & primos recubitus in menſis. Matt. 23. Vt communiter enim tales qui de nullo ſeruiunt in eccleſia, habent beneficia pinguiora, & ideo aliæ apes breuiores, hoc eſt dictu, fratres & clerici boni & religioſi & humiliores, debent ad eorum expulſionem prout poterunt laborare, quia ſecundum Apoſto. 2. ad Theſ 3. Qui non laborat, non manducet. ¶ Rex apum ſecundum Ariſto. non ap-
27 paret extra alueare, niſi ſit magno apum ſtrepitu circunſeptus. & quando rex vnus apum volat cũ agmine ſuo, aliquãdo apes alterius examinis aſſociant eum, & dimittunt primum regem, & illi qui plures habet, aliæ ſe adiungunt. Quod ſi rex ſuus velit eas ſequi, vt ipſas ad imperium ſuum retrahat, occidunt eum, & ſequuntur de nouo electum. Talis eſt Chriſtus, quia quando alueare paradiſi exiuit, ipſum concomitata fuit apum .i. angelorum cœleſtiũ multitudo. Luc. 2. Facta eſt cum angelo multitudo. Lu. 2. Facta eſt cum angelo cœleſtis exercitus. In mundo etiam habuit alias apes ſecum, ſcilicet apoſtolos & diſcipulos, in quorum medio ſemper fuit. Ioan. 20. Et quando iſte rex cum examine ſuo .i. cum captiuis quos redemerat volauit, ſcilicet ad cœlum in aſcenſione, tunc apes alterius examinis, videlicet peccatores, & maximè gentiles, qui erant de examine diabolo per infidelitatem, reliquerunt ipſum diabolum regem ſuum, & iſtum regem Chriſtum per fidem & dilectionem ſunt ſecuti. Et ideo ſi primus rex tuus diabolus, cui obediſti in ſtatu peccati, te inſequitur per tẽtationes, vt ſuo imperio iterum te ſupponat, tu debes ipſum occidere .i. contra eum inquãtum poteris repugnare, & cum rege Chriſto electo fortiter te tenere. Leuiti. 26. Nouis ſuperuenientibus vetera proijcietis. Gen. 29. Amorem ſequentis priori prætulit. Heb. 10. Aufert primum vt ſequens ſtatuat. Iſte enim habet plures ex parte ſua, quia ſcilicet angelos & homines, & ideo magis eſt eligendus. Figura 3. Regum 12. vbi ſeparatę ſunt decem tribus a Roboã, & ſecutę ſunt Hieroboam, & principem tributorũ à Roboam miſſum pro eorum reuocatione, lapidauerunt. Roboam diſsipans plurimos, ſignificant diabolum. Hieroboam ſuperius iudicans, ſignificat Chriſtum. Iſte ergo eligitur, alius repellitur, princeps etiam tributorum ſuorum, ſcilicet ſuperbia, a nobis penitus deſtruatur. Vel pone ſi vis figuram de arbore Dan. 4. qua inciſa fugerunt beſtiæ de ſub ea. Vel pone figuram de controuerſia domus Isboſech, & domus Dauid 2. Regum 3. finaliter autem domus Dauid obtinuit. &c. Vel pone ꝙ rex primus eſt Chriſtus, qui examen generis humani perdiderat, & maximè populum iudæorum, qui alium .ſ. diabolum ſequebantur, & ideo ad eos reducendos præſentialiter venit, & ab eis eſt occiſus. Figura de Hieroboam .i. de patre qui principem ſuum miſit pro populo ſuo reducendo, qui ab eis occiſus eſt Tob. 1. Occiderũt 28
regem filij eius. ¶ Apes ſecundum Ariſto. per diuerſas partes ſe diuidunt, & vna pars ſequitur vnum regem, alia aliũ & quãdo ſunt diuiſæ, tunc faciliter ſequuntur illum regem qui plures habet. Sic in alueari religionis vel eccleſiæ fit ſæpe diſſenſio, diuiſio & partialitas, & maximè in electione noui prælati, quia tunc vna pars ſe tenet cum vno, alia cum alio, & faciliter ad illum qui habet plures fautores & adiutores, aliæ ſe conuertunt. Figura. 3. Regum 16. vbi vna pars ſequebatur amibri, al-
tera autem ſecuta eſt zambri. ¶ Inter apes accidit quòd quan- 29
do apes vnius regis, alteri ſe coniungunt, & iſte primus vult eas ſequi, & reducere, occidunt eum apes. Sic verè quando aliqui coniungunt ſe diabolo per peccatum, & ipſum faciunt regem ſuum, tunc ſi rex proprius .i. prælatus vel prædicator vult ipſos reducere per correctionem, ipſum ſæpe occidunt per infamiam & detractionem. Mali enim ſuos prædicatores & correctores occidunt & diffamant, quando prædicant veritatem, vt eos reducant ad ſtatum ſalutis. Figura vt ſupra de Hieroboam & Roboam, quia ſicut dicitur Prouerbio. 9. Qui erudit
deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit, ſcilicet deriſor. ¶ Apes ſecũ 30
dum Ariſto. quando pungunt, cito moriuntur, ſi totum infixerunt aculeum, quia tunc exit cum aculeo inteſtinum. Rectores etiam apum raro pungunt etiam incitati. Sic verè illi qui totum aculeum correctionis volunt infigere ſine aliqua pietate per immoderatum zelum vindictę, cito moriũtur per crudelitatẽ, quia ipſi ſic ſe euiſcerant, ꝙ interius inteſtinum .i. conſcientia vulneratur, quia teſtante Seneca, Culpa eſt totam culpam perſequi. Rectores etiã .i. prælati raro & inuiti debẽt pungere per excommunicationẽ. Ideo dicit Seneca & Hugo, Alteri ſemper ignoſcito, tibi autem nunquam. Quod eſt contra multos, qui nimis ſunt ſeui ad puniẽdum, & nimis prompti ad
excõmunicãdum. ¶ Qñ in alueari apũ eſt aliqua mortua, aliæ 31
apes feſtinãt eã expellere, ſunt. n. aialia munda, & ideo res fętidę grauant eas. Sic verè qñ in alueari eccleſiæ vel religionis eſt aliqua perſona mortua per hæreſim vel per obſtinationẽ, aliæ apes, .i. boni & fideles debent eam expellere, nec debent cum ea conuerſari, ne forte per eam corrumpantur, quia qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccleſi. 13. Ideo Prouerb. 22. Eijce deriſorẽ. &c. Numeri. 16. Separate vos de tabernaculis hominum peccatorũ. Figura de leproſo qui expellebatur
extra caſtra. Leuiti. 13. ¶ Fœtor, vt dicit Ariſto. grauat apes, 32
& ideo

& ideo volãdo eijciunt ſtercus ſuum antequam in aluearе in-
trent. Ventus etiam eis nocet, & ideo tempore ventoſo debet
tegi alueare, & ea ſętore ſępius infirmantur. Sic religioſi ante
quam intrent alueare religionis, debet relinquere ſtercus ſuũ
.i. diuitias temporales, ſaltem quantum ad affectum, & debent
fugere ſętorẽ luxuriæ, alioquin infirmari poterunt per delecta
tionem, conſenſum, & cogitationem. Ventum etiam inanis glo
riæ debent fugere, & contra eum diſcretionis operculo ſe ve-
lare, & per humilitatem ſe ab hominibus occultare. Seneca.
33 Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. ¶ Apes infirman
tur quando nimis quieſcunt, & ideo non amant otium vel quie
tem, imo otioſas a ſe eijciunt & expellunt. Sic verè quando ho
mines & maximè religioſi quieſcunt in delicijs & otio, nec ſe
exercitant per pœnitentiam & laborem, tunc faciliter infirmã
tur per delectationem, & tandem moriuntur per cõſenſum &
operationem, & ideo non debent eſſe otioſi, ſed otioſos de ſuis
conſortijs effugare. Eijce ancillam .i. otioſitatem, & filium eius
.i. otioſum. Gen. 21. Ideo 1. ad Tim. 4. Exerce teipſum ad pie
34 tatem. ¶ Apibus in æſtate cõuenit locus frigidus, in hyeme au-
tem locus calidus. Sic verè in æſtate proſperitatis mundanæ ne
ceſſe eſt ꝙ in loco frigido, hoc eſt dictu, in timore domini, qui
ad modum frigoris comprimit & conſtringit, habitemus. In
hyeme autem aduerſitatis debemus calorem ſpei & charitatis
quærere, vt ſcilicet ſperemus ꝙ ſicut abũdant paſsiones Chri
ſti in nobis, ita & per ipſum abundabit conſolatio 2. ad Corin.
1. Ideo Iob 24. Ad calorem nimium tranſiet ab aquis nimium.
35 ¶ Si homo dimiſerit apibus nimis de melle, parum poſt modũ
operabuntur, & ſi nimis parum dimiſerit, tunc ſegneſcent ad
operandũ, & ideo ſecundum quantitatem apum debet eis mel
relinqui. ꝙ ſi mel nõ habuerit, ficubus & alijs dulcibus nutriã-
tur. Sic verè ſi homines & maximè religioſi habeant multũ de
melle hoc eſt dictu, de ſcientia & doctrina, tunc parum operã-
tur per pœnitentiam & laborem, ſicut patet in mundanis, quia
ſcientia ad modum mellis inflat, charitas autem ædificat 1. ad
Corint. 8. In multa enim ſapientia multa eſt indignatio. Eccle.
1. Si autem nimis parum habuerint de hoc melle, tunc ſimili-
ter neſciunt laborare, & ideo cuſtos aluearis. i. prælatus debet
ad ſufficientiam in alueari eccleſiæ relinquere & introducere
mel doctrinæ. ꝙ ſi mel ſcientiæ & doctrinæ eis deficiat, debet
apes .i. ſubditos ſuos ficubus dulcibus, hoc eſt dictu, ſanctorum
patrum exemplis & imitationibus enutrire. Micheæ 7. Præco-
quas ficus deſiderauit anima mea. Vel dic quòd abundantia mel-
lis .i. bonorum temporalium facit homines inhabiles ad labo-
rem. Ideo Prouerbio. 25. Qui mel multum comedit, non eſt ei
bonum. Nimia etiam paupertas & indigentia aliquando im-
pedit bonum opus. ſed mediocritas in omnibus prodeſt. Ideo
Prouer. 30. Nec diuitias nec paupertates dederis mihi domi-
36 ne, tribue tantum victui meo neceſſaria. ¶ Quando apes con-
tendunt in alueari, ſignum eſt quòd volũt illud relinquere, &
ideo cuſtos earum debet irrorare vino dulci, & ſic manebunt.
Sic verè quando in alueari eccleſiæ vel religionis contendunt
ipſæ apes .i. clerici vel religioſi per cõſpirationes ac diſcordias
atque lites, tunc ne forte dimittant alueare ſuum per appella-
tiones vel apoſtaſias, cuſtos ſuus prælatus debet eis infundere
vinum dulce, hoc eſt dictu, dulcem & benignam conſolatio-
nem & monitionem, & ſic ſedari poterit briga ſua, & in aluea
ri proprio remanebunt. Exemplũ de Gedeone qui ſedauit Ef-
fraim. Iudic. 8. Reſponſio enim mollis frangit iram. Prouerb.
15. ſupra dicta dicit Ariſtoteles lib. 8. & 9. ¶ Apes non faciunt
37 ſtrepitum niſi volando. Sic nec homo facit ſtrepitum iactan-
tiæ vel detractionis, niſi quando volat per ſuperbiam & vani-
tatem. Strepitus alarum ipſarum. &c. Apocal. 9. ¶ Dicit Ariſt.
38 lib. 4. & etiam ſenſui patet, quòd pedes apum poſteriores ſunt
anterioribus lõgiores, & hoc propter ambulationẽ, & vt a ter-
ra facilius eleuentur. Primi pedes ſunt affectiones ad tempo-
ralia, poſteriores affectus ad ſpiritualia 1. ad Corint. 15. Prius
quod animale eſt, deinde quod ſpirituale eſt. Quia pro certo
affectus ſpirituales debent in nobis eſſe longiores per longani
mitatem, altiores per contemplationem, quàm ipſa pars ante-
rior .i. quàm affectus carnales, vt ſemper proficiamus de bono
in melius. Ideo Apoc. 2. Poſteriora tua plura prioribus. Iob 8.
Priora tua fuerint parua, & nouiſsima tua multiplicentur ni-
mis. Iob 42. Dominus autem benedixit nouiſsimis Iob. Et hoc
vt a terra .i. ab amore terrenorum citius valeãt nos leuare per
deſiderium æternorum. Figura Leuit. 11. Nam animal vola-
tile quadrupes erat immũdum, niſi haberet pedes poſteriores
anterioribus longiores. Sic illi qui non habẽt affectus ſpiritua
les maiores & longiores .i. durabiliores carnalibus, immundi
quo ad Deũ iudicantur. Vel ſi vis pars anterior eſt iuuentus, po
ſterior eſt ſenectus, quæ pro certo debet habere pedes lõgiores
.i. virtutes durabiliores, & affectiones permanentiores, & a ter
ra .i. a temporalibus per contẽptum eleuatiores. Quod eſt con
tra multos, ſenes qui iuuenibus ſunt peiores & auariores. ¶ Se 39
cundum Ariſto. lib 9. quando in alueari corrumpitur mel tunc
exinde generantur vermes, qui faciunt texturam ſicut aranea,
& ſic infirmantur apes vel moriuntur. Sic verè quando in al-
ueari eccleſiæ corrumpitur mel .i. doctrina eccleſiaſtica per hę
reſim & errores, tunc multi vermes diuerſorum peccatorum
exinde generantur, & ſic apes, id eſt fideles aut infirmantur in
fide titubando, aut totaliter moriuntur per hęreſim & errorẽ,
& ideo Amos 8. Multi morientur, in omni loco proijcietur ſi-
lentium. ¶ Ariſtote. li. 3. de generatione animalium dicit quòd
apes multiplicantur tempore pluuioſo, propter humiditatem, 40
econtra autem tempore ſicco minuuntur propter defectũ hu-
moris. Sic pro certo amici mundani tempore pluuiæ, hoc eſt
dictu tempore proſperitatis & conſolationis temporalis mul-
tiplicantur, ſed verè quando humiditas temporalis proſperi-
tatis & conſolationis deficit & ſiccitas aduerſitatis & pauper-
tatis abundat, etiam carnales amici minuuntur. Ideo Pro-
uerb. 14. Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit, amici vero
diuitum multi Prouerb. 19. Diuitiæ addunt amicos plurimos.
¶ Secundũ Iſaac in dietis particul. duplex inuenitur mel. apes
enim paſcentes iuxta flores amygdalarum faciunt mel magis 41
temperatum & ſaporoſum, & membrorum ſpiritualium maxi
mè mundificatiuum. Apes autem quę paſcuntur ſuper herbas
amaras, vt eſt abſynthium, faciunt mel amarum, id eſt minus
dulce, eſt tamen ſummè mundificatiuum, opilationis hepatis
apertiuum, hydropicorum iuuatiuum, morſus canis rabidi cu-
ratiuum. Rectè talis eſt ſcriptura ſacra, quæ a floribus tam dul
cibus quàm amaris, id eſt ex auctoribus & verbis tam dulcib⁹
per promiſsiones, quàm amaris per comminationes eſt confe-
cta, & ab ipſis apibus .i. ab ipſis patriarchis, prophetis & apo-
ſtolis eſt conſcripta, & ideo iſtud mel conſcientiæ mundifica-
tiuum, opilationis verecundiæ per confeſsionem apertiuum,
hydropiſis inſatiabilis auaritiæ curatiuum, contra morſum ca
nis rabidi .i. detractionis iuuatiuum. Iſta enim omnia per mel
ſacræ ſcripturę ſanantur, inquantum ibi dantur remedia con-
tra cuncta. Verbum tuum dulce, quod ſanat omnia. Sapiẽ. 16.
¶ Secundum Plin. lib. 11. ca. 6. Apes in hyeme latent & abſcon 42
duntur, quia vires non habent vt reſiſtant nimbus & pruinis,
& flatibus aquilonis. In vere autem ſaba florente exeunt ad la-
bores. vnde tunc nulli licet inter eas vacare otio vel quieti, &
primo faciunt de cera cellas ſuas, deinde vacant ſoboli, poſtea
mella parant. Hyems eſt tempus ante incarnationem, vbi abũ
dabat frigus infidelitatis, apes ſunt ſancti & ſanctę, vel tempus
gratiæ, ſaba virgo, flos eſt Chriſtus. In tempore ergo hyemis,
hoc eſt dictu, ante Chriſti incarnationem vbi abundabat fri-
gus infidelitatis, pluuia carnalitatis, gelu incompaſsionis, ven
ti & turbines tribulationis, apes .i. ſancti & ſanctæ, latitabant,
ſcilicet in cauernis mundialis amoris & temporalis proſperi-
tatis, quia tunc nullus erat ita ſanctus, qui in temporali ſubſtan
tia non gauderet abũdare, ſicut patet de Abraam, Iob & alijs,
qui fuerunt ditiſsimi, & ratio eſt quia non poterant reſiſtere
flatibus aquilonis, hæc eſt dictu, tentationibus luciferi, qui
tunc ſtabat in perſona propria, quia ab aquilone pandetur
omne malum ſuper faciem terræ. Hierem. 1. At vbi venit ple-
nitudo temporis, videlicet tempus gratiæ, quando ſaba, id eſt
beata virgo Maria florem ſuum Dei filium nobis emiſit, tunc
exierunt apes, id eſt ſancti de alueari ſuo .i. de amore tempora-
lium per voluntariam paupertatẽ, dicentes. Matt. 19. Ecce nos
reliquimus omnia. Tunc cęperunt laborare per pœnitentiam
& ſedulitatem, vacare ſoboli per prædicationem, domos ſuas
in cœlo facere per meritorum acquiſitionem, ceram mollem
componere .i. eleemoſynam & compaſsionem, mella conſtrue-
re .i. æternæ dulcedinis contemplationem & deuotionem. Et
ideo potuerunt dicere. Cantic. 7. Mane ſurgamus ad vineam,
videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt. Vel po-
ne quòd boni tempore hyemis .i. tribulationis latitant, ne ſuc-
cumbant, tempore autem veris & proſperitatis exeũt ad labo
rem, ſicut patet in martyrib⁹, qui ſępe in tribulatione latebãt,
& in cõfeſsoribus, qui tandem data pace eccleſiæ, labori pęni
tentiæ ſe dederunt, vt eis diceretur Cãticorum 2. Iam hyems

43 tranſijt. &c. ¶ Apes triplici munimine muniunt fauos ſuos, quia primo faciunt unam cruſtulam amaram, ſecundo aliam dulciorem, tertiū aliam groſſiorem, quæ fauorum eſt fundamentum & initium, vt dicit Pli.li.11.c.7. Sic boni & pœnitētes ad munimentum fauorum ſuorum.i. bonorum operum & virtutum, debent habere tres cruſtulas, primam amaram, hæc eſt dolor contritionis, ſecundam dulcem, hæc eſt clamor cōfeſsionis, tertiam duram & groſſam, hæc eſt labor ſatisfactionis. Iſta .n.tria ſunt fauorum.i. virtutum & gratiarum & melleæ deuotionis primarium fundamentum, & contra beſtias venenoſas.i.cōtra demones & vitia ne ſubintrent præſidium & munimen. Funiculus.n.triplex difficile rumpitur. Eccl.4. Conſideratio etiā mortis peccatorum, iudicij, & paſsionis Chriſti, eſt fundamentum perfectionis, ex quibus ſurgit dulcis cruſtula ſpei & deuotionis & conſolationis, & tandem alia durior.i. virtus conſtantiæ & lōganimitatis. Memor eſto ergo paupertatis meæ, abſynthij & fellis.

44 ¶ Apes lachrymis & guttis gummoſis liniunt alueare, vt cōtra beſtiolarū auiditates ſuccis huiuſmodi muniantur, ſecundum Pli. ibidem.c.6. Chariſsimi iſti ſucci ſignificant liquorē pietatis, qua pro certo alueare cordis debemus vngere, ſi beſtiolarum.i. demonum morſus & tentationes volumus euitare 1.ad Timo.4. Exerce teipſum ad pietatem, pietas enim

45 ad omnia valet. ¶ Apes ſecundum Plinium.ibidem.c 8. nō inſident ſuper flores marcidos, ſed recentes, & inde accipiūt materiam ad faciendum mel. Et quando flores proximi conſumpti fuerit, mittunt ſpeculatores ad vberiora pabula requirēda. Chariſsimi flores marcidi ſunt peccatores, æſtu concupiſcentię marcerati, flores recētes ſunt boni, humore gratiæ reuirētes. Apes igitur.i. boni non debent ſedere per imitationem meditationē & exempli acceptionem & aſſociationem, ſuper flores marcidos.i. peccatores, ſed ſuper recentes.i. ſuper bonos virtutib⁹ reuirentes, vt per eorum imitationem & exemplum ex ipſis accipiant mellis & deuotionis materiam. Sed ſi prope ſe nō inueniant flores tales, ſ. perfectus viros, certe ipſi debent ſpeculatores ſuos.i. intellectum & voluntatem vſq; in paradiſum per cōtemplationem mittere, vt ibi vbera paſcua requirant, ſcilicet conſiderando quales flores ibi ſunt, & qualem vitam duxerūt illi qui in illis paſcuis nunc morantur, vt eorum exemplo dirigat quilibet vitam ſuam. Figura Numeri 13. vbi exiſtentes in deſerto, miſerunt exploratores qualis erat terra promiſsionis. Sic de deſerto huius mundi debemus mittere exploratorē noſtrum, ſcilicet contemplationem & cōſiderationem, vſque ad terram promiſsionis paradiſi pro floribus qui ibi ſunt contemplandis, vt ſic ſpeculatores renuncient, dicentes. Canti. 2. Flores apparuerunt in terra noſtra. Vel ſi vis per flores marcidos intellige bona temporalia, per recentes bona æterna. &c. Per omnia ſicut ſupra.

46 ¶ Apes dum ſunt in expeditione, ſi nox eas apprehenderit antequam ad alueare proprium reuertantur, excubant ſupinæ, verſa facie verſus cœlum, vt ſic alas ſuas a rore & pluuia cuſtodiant, & vt alas habēres ſiccas volent liberi⁹ in craſtino ad opus ſuum, ſecundum Plin.ibidem.c.8. Sic verè dum nos ſumus in expeditione, in guerra, & in labore hui⁹ mūdi, ſi nos alicuius tribulationis huius mundi nox apprehendat antequam ad alueare paradiſi veniamus, debemus ſupini iacere per ſpem & æternorum contemplationem, quia faciem cordis.i. intellectum & voluntatem debemus erigere verſus cœlum, exinde contra tribulationis impetum auxilium implorando. Et tunc clamemus in cœlum, & miſerebitur noſtri de⁹ noſter. 1.Macha.4. Et per tribulationes & patientiam præmiū ſperando. Ideo pſal. In noctibus extollite manus veſtras in ſancta & benedicite dominum. Et hoc ne alæ noſtræ.i. intellect⁹ & affectus, quibus debemus volare per cōtemplationem, rore proſperitatis proſperitatis, vel pluuia carnalis voluptatis madefiāt, ſed vt in ſiccitate & puritate conſcientiæ purę & mundę altius & liberius ad actus exeant operandi, quia beati mūdo corde, quoniam ipſi deum videbunt. Matt.5. Contra multos qui dormiūt verſa facie.i. mente verſus terram, & dorſum ad cœlum & cœleſtia vertunt, quaſi ipſa contemptui habentes, vilipendentes, & de eis non curantes. Hierem.2. Dorſum & non faciem verterunt mihi 2.Paral.29 Auerterunt faciem, & præbuerunt dorſa. Vel pone quòd licet dormiamus in delicijs huius mundi, tamen ſemper debemus habere faciem cordis ad cœlum & cœleſtia appetenda. Ideo dicit Chriſtus. Canti.2. Oſtēde mihi faciem tuam. Vel pone quomodo boni quādo aduenit eis nox alicuius tribulationis, debent ſuper ſedere vſque ad tempus, & tandem inuenta opportunitate ad volatum bonorum operum remeare, quia Vſque ad tempus expectabit patiens, & poſtea redditio iocunditatis. Eccleſi.1.

47 ¶ Apes dum ſunt in expeditione, ſi aliquando nox eas apprehendat, ordinant excubias ſuas, & in mane vna earum eas excitat ad volandum triplici ſonitu ſeu bombo, & tunc ad vocem ipſius aliæ ſurgunt & volant, ſecundum Pli. ibidem.c.10. Sic verè ſi nox peccati mortalis apprehendat apes.i. homines dum ſunt in expeditione.i. in labore & militia vitæ huius, ita quòd tunc incipiant dormire in delicijs mudi huius, facto tamen mane.i. oriente ſole iuſtitiæ in cordibus eorum & per gratiā & amorem, vna earum, videlicet bonus prædicator, prælatus, vel doctor, ipſos debet excitare ad volandum, & ad ſurgendum de peccato, & ad volādum, ad æterna per affectum, & hoc triplici ſonitu.i. ſuppliciorum cōminatione, terrenorum contemptu & vilipenſione, æternorū promiſsione & declaratione, & ſic alij debēt ſurgere, & ad volatum pœnitentiæ & contemplationis celeriter ſe parare. Iſte enim triplex ſonitus prædicatoris, ſignificat tres lanceas quib⁹ Ioab Abſalon occidit 2.Regum 18. Tres ſagittas quas præcepit Heliſeus iaci ad Syriam deſtruendam 4. Regum 13. Tria ſata farinæ mulieris euangelicę. Matthei 13.&c. Applica ſi vis figuras. Ideo Prouerb.30. Per tria mouetur terra. &c.

48 ¶ Apes prædiuinant imbres & ventos, quia ſi dies ſerenus ſit futurus, ad opera ſua exeunt, ſi autem eſſe debeat turbulētus, de alueari proprio non exibunt, ſem Plin. ibidem.cap.10. Sic verè quando dies proſperitatis eſt turbulentus per vitia & peccata, nos non debemus de alueari noſtro, id eſt de ſecreto conſcientiæ, & de conuentu, vel de religione, vel de diuinorum mandatorum clauſura exire, res mundanas ſcilicet appetendo, & mundi negocia miniſtrando, ne fortè vento ſuperbiæ, aut pluuia luxuriæ, aut turbine auaritiæ ſubruamur, quia Dies illa dies irę, dies tribulationis & anguſtiæ. Sopho. 1. Sed in die clara hoc eſt dicto, in bonis ſpiritualibus, quæ ſunt clara & ſerena, debemus volare ad laborem pœnitentiæ & contemplationis, quia In illa die ſtillabunt montes dulcedinem. &c. Iohelis 1. Sed econtra multi exeunt in die proſperitatis mundanæ, & ideo diuerſis vitijs moriuntur. Figura de Eſau exeunte ad venationem, & benedictionem perdente, & Iacob in domo manente, & eam acquirente, quia verè multi dum exeunt ad mundi delectabilia & negocia, benedictionem dei perdūt. Alij autem qui in domo clauſtri, vel in ſecreto cordis ſui per humilitatem ſe abſcondunt, benedictionem æternam reportant. De alio autē exitu dicit pſalm. Exibit homo ad opus ſuum. &c. Vel pone qꝫ in tempore tribulationis, tutius eſt vſq; ad tempus latere, quā ſe periculis exponere, & temere apparere. ad Eph.5. Redimentes tempus, quia dies mali ſunt.

49 ¶ Item inter apes eſt ordo, quia iuuenes exeunt ad opera & laborem, ſenes autem intus remanent, vbi mel & cibos & domos parant, ſecundum Pliniū ibidem. Sic verè in alueari eccleſiæ, illi qui ſunt iuniores, hoc eſt dictu, imperfectiores, debent onera ſeculi & temporalia negocia miniſtrare 1.ad Corint.6. Si habetis contemptibiles in eccleſia, eos conſtituite ad iudicandum, ſeniores autem.i. ſapientiores & perfectiores (quia cani ſunt ſenſus hominis. Sap.4.) debent in domo remanere.i. ad regimen domus eccleſię inſtitui, vt ſunt prelati & prædicatores, qui mel deuotionis, & cibū lectionis & prædicationis debēt componere tam pro ſe quàm pro laborātibus. Vel pone melius quòd iuuenes.i. ſeculares qui exeunt ad exteriora negocia, debent prouidere de temporalibus, religioſis & clericis ſenibus.i. perfectis & ſpiritualibus & maturis, qui in alueari eccleſiæ remanent.i. qui melle doctrinę & gratiæ, lectionis & prædicationis, eos cibant, quia ſi ſpiritualia ſeminauimus vobis, non magnū eſt ſi veſtra carnalia metamus 1.ad Corinth.9.

50 ¶ Quando ad alueare apum veniunt aliquæ apes de foris floribus oneratæ, ſtatim adſunt tres vel quatuor ſeniorum aliarum, quæ ad eas recipiendum & exonerandum ſunt paratę, ſecundum Pli.lib.11.c.10. Sic verè apes ſeniores.i. religioſi perfecti, qui mel conficiunt.i. qui ſolis ſpiritualibus habent vacare, licet non videantur curare de temporalib⁹, tamen quando ad alueare ſuum.i. ad conuentum vel religionē venit aliqua perſona bene onerata, ſcilicet diuitijs & temporalitate ſtatim ſunt parati plures ad ipſum recipiendum, alliciendum, & exonerandum, ſicut patet in mendicantibus, qui ſummè gaudent quando aliquis diues ingreditur ſtatum ſuū, vel qn̄ apud eos eligit ſepulturam. Vel pone qꝫ qn̄ aliqui vident aliqum oneratum diuerſis curis, laboribus & negotijs, debēt eū ſupportare, & in ſuis oneribus adiuuare. ad Gala. 6. Alter alterius onera portate. ad Romano. 15. Nos qui ſuperiores ſumus.

mus.&c.Vel allega de iuuentute ad litteram, ꝙ in nr̄a eccleſia
vel conuentu, iuniores debent in exterioribus laborare, ſenes
autem in domo quieſcere, & mellificationi deuotionis vacare.
51 ¶ In examine apum faui ordinatiſsimè ſunt locati, ſed vt com-
muniter in ſuperioribus fauis parum eſt de melle, in inferiori-
bus autem multum, ſecundum Pli.li.11.c.10. Sic verè in eccle
ſia dignitates & officiā optimè ſunt ordinata, quia alius eſt epi
ſcopus, alius eſt archiepiſcopus.&c. Ibant cautè & ordinatè 1.
Macha.6. Sed iſtud eſt regulare, ꝙ in ſuperioribus & prælatis
minus eſt de melle deuotionis & cōpaſsionis, quàm in minori
bus & ſubditis. Vel pone ꝙ apes.i. De⁹ & angeli magis implēt
melle gratiæ & deuotionis illos qui ſunt inferius per humilita
tem, quàm illos qui ſunt ſuperius per præſumptionis & ſuper-
biæ vanitatem. Eſa.40. Omnis vallis implebitur, & omnis mōs
& collis humiliabitur. Vel pone ꝙ illi qui ſunt ſuperiores in
gradu & in eccleſiaſtica dignitate, debēt minus habere de mel
le carnalis voluptatis. vnde Leuitici.2. præcipitur in altari Dei
mel non offerri. Vel dic ꝙ ſuperiores ſunt eccleſiaſtici & cleri-
ci, inferiores autem ſimplices & laici, quia verè tales inferio-
res plus habent hodie de melle gratiæ & deuotionis, ꝙ illi qui
in dignitate ſcientia ſunt maiores. Vel pone ꝙ pars ſuperior eſt
anima, inferior autem eſt corpus, quia verè plus debemus de
melle conſolationis dare parti ſuperiori, ſ. animæ & rationi, q̃
52 inferiori.i. quàm corpori, ſeu carni. ¶ Apes fauos ſuos ſuſpen-
dunt, & cadentes fulciunt. ibidem. Sic verè bonus prælatus de
bet fauos.i. ſubditos ſuos ſuſpendere per contemplationem &
æternorum deſiderium & amorē, & ad hoc eos incitare, & ca-
dētes per peccatum vel deſperationē vel tribulationem, debet
fulcire per prædicationem, & monitionem, & conſolationem.
53 Vn̄ de bono prælato dicitur Eccl.50. In vita ſua ſuffulſit domū.
¶ Item dicit idem ibidem ꝙ apes gerulæ ſecundos flatus ca-
ptant, timentq; aſperum venti flatum ne forte ab eo deijciātur
& mel quod portant deſiccetur, & ideo volant circa terram. Il
læ autem quę nihil portāt, ſolent ſe lapillis onerare vt eorū one
reſint contra venti impetum magis fixę. Sic verè charìſsimi il
li qui portāt mel deuotionis & gratiæ.ſ. boni & virtuoſi, debēt
timere ventum inanis gloriæ præſumptionis & ſuperbiæ, quia
ſecundum Gregorium, Valde timendum eſt vitium quod ex
victoria naſcitur vitiorum. Et ideo debent volare circa ter-
ram, id eſt circa mortis memoriam, & circa conſiderationem
propriæ vilitatis per humilitatem, quia ſuperbia non faciliter
eleuat hominem, quanquam bonum, ſi circa mortis memo-
riam occupetur. Illi autem qui vacui ſunt melle gratiæ & de-
uotionis, vt ſunt penitētes & incipiētes & imperfecti, iſti ne fla
tu ſuperbiæ euellantur debēt accipere lapillum.i. Chriſtum
(qui eſt lapis angularis) per deſiderium & affectum, in eius mi
ſericordia confidendo. Vel per lapillum intelligo timorem di-
uinum, qui aggrauat & ponderat & deprimit mentem noſtrā.
vel etiam lapidem Chriſti ſepulchri, quæ omnia ſi iugiter me-
ditentur, nunquā ventus ſuperbiæ te mouebit. Si.n. ventus tri-
bulationis vel tentationis timetur, duplex eſt remedium, baſſè
volare per humilitatem, & lapidē Chriſtum accipere per ſpē
& deuotionem, vel etiam lapidem timoris portare per mortis
& damnationis conſideratam aduerſitatem. Figura de Petro.
Matt.14 qui videns ventum validū venientē timuit, & ideo ap
prehendit Chriſtū, qui eſt lapis angularis, qui.ſ. debet apprehē
54 di per fidem deuotionem & charitatem. ¶ Item dicit idem ibi-
dem ꝙ mira eſt inter apes obſeruantia diſciplinæ. Nam nullas
inter ſe otioſas permittunt, imo otioſas puniunt, vel occidunt.
Mira etiam inter eas eſt mūditia, quia nullam ſpurcitiam in al-
ueari ſuo permittunt, imo ſtercora omnium in vno loco con-
gregant, poſtea eijciunt. Sic verè debet eſſe inter fideles, quia
nullus debet otioſus ab exercitio diſciplinę, imo otioſi ſunt pu
niendi, & per correctiones ſpiritualiter occidēdi. Vacatis otio
& idcirco dicitis.&c. Exod.5. Mundi etiam debēt eſſe per con
ſcientiæ puritatem, quia omnem ſpurcitiam peccatorum ſuo-
rum debent in vnum recolligere per diſcuſsionem, & expelle-
re per confeſsionem, & ſic alueare cordis purificare ſpirituali
55 ter & mūdare. Iaco.4. Purificare corda duplices animo. ¶ Qn̄
aduesperaſcit, intrant apes in domibus ſuis, & ſtrepunt, donec
vna earum, illa.ſ. eadem quæ eas excitauit, eodem bombo vel
ſo[illegible]s inuicem moneat ad quieſcendum, & tunc omnes ſu-
bito conticeſcunt, ſecundum Plin. ibidem. Sic verè charìſsimi
quando aduesperaſcit.i. quando dies vitæ noſtræ iam declinat,
ſcilicet in ſenectute, tunc debemus intrare cameras noſtras.i.
conſcientias, ad eas examinandum & diſcutiendum, & tunc ad

ſonitum monitionis & pręd icationis illius qui nos excitauit ad
labores & opera, ſcilicet prælati vel pręd icatoris, debemus om
nes tacere & quieſcere per cōtemplationem, ſ. a ſtrepitu mun-
danorum negociorum, & in ſola conſcientiæ camera mundan
da ſcilicet & purificanda de cętero cogitare, quia in veſpere
ſenectutis maximè debemus cogitare ſpiritualia, & tempora-
lia litigia cōtēnere. Ideo Iudicum 19. Veſpera eſt, iam declina-
uit dies, oro te quieſce vſque in mane. Sed ecōtra multi magis
vacant ad labores mundanos & ad auaritiam, in tempore ſene
ctutis, quàm iuuentutis, ſimiles vulturi, qui poſt meridiē vena
tur. Ideo Hiere.6. Væ nobis, quia declinauit dies, & factæ ſunt
longiores vmbrę veſperi. Longiores inquit vmbræ.i. maiora
peccata.&c. Vel ſi vis expone de ſilentio, quod in ſero debēt re
ligioſi ſeruare, quando a ſuperiore inuitantur. ¶ Item Pli.li.11. 56
c.16. dicit ꝙ inter apes maxima eſt ęquitas, quia feriunt omnes
pacem ſuam diſſoluere cupientes, vel mella ſua comedere con
tendentes. & ſecundum eundem ibidem.ca.17. Regem habent
apes non armatū aculeo, ſed potius maieſtate, quia & ſi habeat
aculeum, non eo vtitur. Vnde reges apum habere aculeum in-
certum eſt ipſos tamen aculeo non vti certum eſt. Sic rectè de
bet eſſe inter prælatos, quia detractores qui mel virtutū & me
ritorum ſuorum verbis ſuis inuidioſis adnihilant & cōſumūt,
& ſic pacem inter alios diſsipant & ſubuertunt, debent acriter
caſtigare, & eos fortiter impugnare. Reges autem.i. prælati eo
ſum debent plus armari maieſtate & auctoritate, quàm acu-
lei vel correctionis aſperitate. Mitiſsimi enim debent eſſe, &
ideo quamuis habeant aculeum.i. poteſtatem iudiciariā, non
propter hoc punire debent vel in iram exaſperari, nec ad vn-
guem punire, ſed quanto plus poſſunt, ſaluo rigore iuſtitiæ, ex
benignitate procedere. Benignitas.n. regis in ſuos, gladius eſt
in hoſtes, vt dicitur Seneca libro de clementia ad Neronem.
¶ Quando apes ſunt in labore, tunc reges ſunt intus, vbi circū 57
eunt vndequaque, & in circunſtant eos quædam apes haben-
tes aculeum, quaſi lictores regem defendere paratę, ſecundum
Plin.lib.11.c.17. Sic vero quando apes.i. ſancti patres erant in
labore & ærumna, ſcilicet ante aduētum Chriſti, tūc rex Chri-
ſtus erāt intra alueare.i. in cœlo, vbi a quibuſdam apibus acu-
leatis, ſcilicet ab angelis aculeum diuini rigoris deferentibus,
cingebatur, qui parati erāt tanquam diuini lictores regis Dei
iniurias vindicare, & ad huius regis imperium ſuas acres ſen-
tentias executioni debite demandare. Exemplū de angelo cū
gladio Iſaiæ 5. & 2. Regum 24. pſalm. Qui facit angelos ſuos
ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam ignis. Vel pone quòd bo-
ni prælati debent habere circa ſe in ſocietate ſua illos qui ha-
bent aculeum conſcientiæ ſtrictę, vt eorum conſilio & auxilio
alios bene regant. Rex enim apum.i. prælatus non debet ſine
talium apum multitudine eſſe Exemplum de Salomone cui aſ
ſiſtebant ſapientes & ſenes, & ideo bene rexit populum. Econ
tra de Roboam, qui vſus iuuenum conſilio, populum diſsipa-
uit. Ideo Eccle.9. Viri iuſti ſint tibi conuiuę & Eccl.27. In me-
dio cogitantium legē Dei aſſiduus eſto. ¶ Rex apum raro exit
extra alueare, niſi quando apes exeunt cum eo, ſemper.n. vult 58
habere ſecum exercitum, circunſtātem, vt dicitur ibidem. Sic
verè nec Chriſtus apparebit publicè extra paradiſum, niſi in
iudicio, quando cum eo oēs apes ſuæ.ſ. ſancti & angeli exibūt,
quorum exercitu circundatus orbem iudicabit. ¶ Secundū eū 59
dem Plinium ibidē.c.17. in alueari longe ante per tres dies nū
ciatur per ſtrepitū & clamorem & pronoſticatur huiuſmodi
exitus regis, & exercitus ſui, ita ꝙ quælibet ſe tunc parat ad exi
tum Sic verè exitus Chriſti ad iudiciū fuit a principio per ſan
ctos & prophetas in alueari eccleſię nunciatus, & hoc per tres
dies.i. tempore naturæ, tempore legis, & tempore gr̄æ, & ma-
ximè in fine ſcietur, & hoc prę ſtrepitu buccinarum toto apū
exercitu murmurante.i. oīs creatura turbata, & ideo quilibet ſe
debet parare ꝑ virtutes & gr̄as ad eiuſmodi exitū & aduentū
Eſa.3. Ecce dn̄s veniet, & oēs ſancti eius cum eo. Et Luc. 12.
Sic & vos eſtote parati, quia qua hora nō putatis filius hoīs ve
niet. ¶ Apes videntes imminere exitū de alueari, ſtrepūt quaſi
ad exitū ſe parantes. ibidē. Sic q̄a de alueari corporis debemus 60
exire, & neſcimus diē neq; hora, ideo debemus ſtrepere per ti
morē, & conſciētiæ diſcuſsionē & ad mortis exitū nos parare,
vt qn̄ rex noſter Chriſtus nos vocauerit, exeamus ad eū extra
caſtra. ad Hebr.13. vn̄ Seneca, Nō me pigebit deſinere vel tra
ſire, hac.n. conditione intraui, vt exirem ¶ Scd̄m Plinium ibi- 61
dem, qn̄ murmurāt & volunt exire, qui regi præciderent ala,
non exirent. Sic quando regi.i. prælato aufertur ala.i. virtus cō

templationis & affectionis, tunc apes.i.ſubditi de alueraria.i. de
nido carnalitatis eaire nõ curant, nec de clauſtro diaboli euo-
62 lare, quia cum caput infirmum, cętera membra dolent.¶ Regẽ
ſuũ volantem eatra alueare apes ſequuntur, & eidem mirabi-
liter obſequuntur, quia quilibet eius obſequio ſe offert, & ei ꝓ
xima cupit eſſe. & ſi qua earum defecerit vel errauerit ab acie,
odore ſocias proſequitur, & ſentit vbicunque regem contigerit
præceſsiſſe. vbicunq; ẽt rea præceſſerit, ibi cæterę caſtra figũt.
Regem ẽt fatigatũ porta ipſumq; a labore immunẽ ſolum red
dunt. Rege viſo totus exercitus aiatur, & eo ꝑdito totus dila-
bitur, & ad alium regẽ fugit, quia ſine rege eſſe non poſſunt ſe
cundum Pli.li.11.c.17. Chriſt⁹ eſt rea, alueare eccleſia militãs,
apes aũt ſunt ſubditi Chriſtiani, qui regem ſuum Chriſtũ de-
bent ſequi ꝑ imitationem, & ei obſequi ꝑ deuotionem, & ei eſ-
ſe proximi per dilectionem, quia dilectio facit eſſe proximum
deo. Ideo Lu.22. Sequimini eũ quocũq; ierit. Quilibet.n. Chri
ſtianus dẽt ſe eius obſequio & ſeruitio offerre. Gloria.n. magna
eſt ſequi dominũ. Ecc.23. Et ſi aliqua apis.i. Chriſtian⁹, ab acie
fidelium ceciderit ꝑ peccatum, & deuiauerit per errorem, de-
bet ſequi regem & eaercitum ꝑ odorem, hoc eſt dictu. ꝑ ſpem
ſuæ miſericordiæ & benignitatis, & eidem iterum ꝑ charitatẽ
& ꝑ gratiam reuniri. Canti.1. In odorem vnguentorum tuorũ
curremus. Et vbicunq; rea præceſſerit.i. vbicunq; Chriſtus ſe
inclinauerit, & ad quæcunq; oꝑa & virtutes ſe appoſuerit, ibi
debent aliæ apes.i. alij Chriſtiani caſtra figere, & ad eadem lo-
ca & opera ipſum ſequi, vt.ſ. eaemplo eius pietatem & pauper
tatem & alias virtutes et opera complectantur. Figura de rotis
volubilibus quæ erant intra alteram, quarum vbicunq; decli-
nabat quæ prima erat, ſequebantur & cęterę. Ezec.1. Sic verè
nos qui debemus eſſe rotę per perfectionem, volubiles per mo
tum & bonam operationem, alter intra alterum per mutuam
charitatem & compaſsionem, vbicũq; declinauerit ille qui eſt
primus inter nos, ſ. Chriſtus (qui eſt primogenit⁹ in multis fra
tribus. ad Ro.8. Et oĩs creaturæ Dei. ad Col.1. & mortuorum.
ibidem) debemus per imitationem ſimiliter eum ſequi, vt qui
libet dicat illud Iob 23. Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus. Vel
expone ꝑ oĩa de angelis quomodo Deo obediunt & iunguntur.
Iſtum ẽt regem Chriſtum ſi ſit laſſus & ſeſſus in membris ſuis
.ſ. pauperibus & egenis, debemus eos ſupportare, ſubueniẽdo,
quia ſicut dr̃ Eſaiæ 58. Reficite laſſum, & hoc eſt refrigerium
meum. Viſo etiam iſto rege Chriſto, & conſiderato per contẽ-
plationem qualiter natus eſt & paſſus pro peccatoribus & con
uerſatus, totus eaercitus fidelium debet aiari, ſ. ad laborem bo
norum operum eaequendum. Si autem iſtum regem perdide-
rimus ꝑ peccatum, tunc deficit amor & vnitas & eaercitus fi-
delium lauiatur, et alius rex.ſ. diabolus & mundus eligitur, cui
de cętero obeditur. Ideo monetur Cantic.3. Egredimini filiæ
ſyon, & videte regem. &c. Sine.n. rege vel bono vel malo nõ po
teſt aliquis ꝑmanere, quia a quo quis ſuperatus eſt eius ſeruus
efficitur 2.Pet.2. Vel pone ꝙ religioſi & alij ſequunt̃ per imita
tionem reges & prælatos ſuos, & eos debent ſupportare, eis ob
ſequi & obedire, eis coniungi, & eos amare, & eis viſis lætari,
& ad eorum obſequia præſentari. Vel pone de adulatoribus, &
falſis accuſatoribus, & detractoribus, qui ſemper cupiunt eſſe
proaimi principibus & prælatis. Figura de rotis ſicut ſupra
quæ ſequebantur aialia oculata.i. prælatos circunſpectos, ante
63 & retro, ad præterita & futura. Sequebantur ducem. Iudic.9.
¶ Apes non poſſunt eſſe ſine rege, & ideo ſi regem ſuum perdi
derint, ſtatim alteri ſe coniungunt. vbi ſupra. Sic verè animæ q̃
regem ſuum per peccatum perdunt, alteri regi, ſ. mundo, car-
ni vel diabolo ſe coniungunt. Vel dic ꝙ ſi contingat ꝙ regẽ no
ſtrum.ſ. prælatum per mortem perdamus, neceſſe eſt vt alium
per electionem quæramus. Conſtituerunt eum regem pro Da
64 uid patre ſuo.¶ Rege viſo apes conſulantur, aggregãtur, & ani
mãtur, eo aũt perdito, apum exercitus dilabitur. vbi ſupra. Sic
verè præſentia boni prælati lætificat ſubditos ſuos, ſiue ſint in
aduerſitate, ſiue in proſperitate. Si autem bonus prælatus eis ꝑ
mortem corporis ſubtrahitur, vel etiam ſi rex vel prælatus hu
iuſmodi ꝑ diuerſa peccata moriatur, tunc ſubditorum eaerci-
tus & communitas corporaliter & ſpũaliter diſsipatur. Zacha.
13. Percutiã paſtorem, & diſpergentur oues gregis. Vel expo-
ne de Chriſto, quo mortuo, diſcipuli ſunt turbati & diſperſi,
Eo aũt viſo, ſ. in reſurrectione, gauiſi ſunt & aiati. Gauiſi ſunt
diſcipuli viſo domino. Vel dic contra abſentiam prælatorũ &
curatorum, quia pro certo illa eſt cauſa lapſus & criminũ ſub-
ditorum, præſentia vero eſt gaudium & lętitia ipſorum, & cau
ſa ſtatus & perſeuerantiæ eorundem. Et breuiter præſentia bo
ni ꝑlati & curati lętificat, & abſentia aũt triſtificat. Allega vt ſu
pra.¶ Ad apes intrant quędam falſæ apes, quæ nuncupantur fu- 65
ci & fures, habentes magnum ventrem, quæ mella furtiuè co-
medunt, ſed qñ apprehenduntur, ab apibus occiduntur, ſecun
dum Plin.11.ca.17. Sic verè in alueari eccleſiæ ſubintrant ali-
quando ſymoniacę vel alias falſæ apes.i. hypocritæ, vel hæreti
ci, & ambitioſi, qui comedunt mella apum.i. acquirunt benefi
cia & dignitates eccleſiaſticas, quæ apibus.i. bonis perſonis de
bentur. Tales ergo debent de alueari eccleſiæ eijci vel expelli,
quia periculum in falſis fratribus 2. Corin.11. Ideo dicitur Ga
la.2. Subintrauerunt quidam falſi fratres. &c. Iſti dicuntur ha
bere magnum ventrem, quia pro certo falſi clerici ita habent
magnũ ventrem.i. magnũ appetitum, ꝙ non poſſunt ſatiari, ſ. of
ficijs beneficijs, & præbendis, imo ab vno loco plurium occu-
pantur. Eccl.36. Omnem eſcã manducabit venter. & ad Titũ.1.
Cretenſes ſemper mẽdaces, malę beſtiæ, vẽtres pigri. Vel ſi vis
dic ꝙ tam in ſeculo quàm in clauſtro ſunt ſemper aliqui otioſi
qui nõ faciunt niſi comedere & vaſtare labores aliorum, ſicut
ſunt delicioſi & carnales. Cõtra quos Prouer.31. Panem otio-
ſa non comedit. Vel ſi vis eapone de detractorib⁹, qui mella.i.
aliorum bona opera deuorare non ceſſant, qui tñ nullum mel
boni opis operantur.¶ Quando ver eſt humidum multiplican 66
tur filij apum, ſed mella depauperantur. Qñ aũt eſt ſiccũ, tunc
minuuntur filij apũ, & mella plus abundãt ſm Pli.li.11.ca.17.
Ver humidũ eſt tẽpus proſperitatis, vbi humor diuitiarũ & de-
liciarum abundat. Ver autem ſiccũ tp̃s eſt paupertatis, vbi hu-
mor conſolationis deficit. Filij ſunt parentes et amici carnales,
mella aũt ſunt bona ſpũalia.ſ. gratiæ & virtutes. Qñ ergo ver ẽ
humidum.i. qñ temporalis proſperitas abundat, tunc verè mul
tiplicantur filij apũ, hoc eſt dictu, familiares & amici munda-
ni. Diuitiæ addunt amicos plurimos, a paupere aũt & ij quos
habuerat, ſeparantur. Prouer.19. Sed pro certo tũc depauperã-
tur & minuuntur mella.i. bona ſpũalia, gratia, & virtutes, quia
mundana proſperitas ſuggerit facere multa mala, vtpotè gulã
& luxuriam, quia prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum. Ideo
Eze 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ſaturitas panis
& ſuperbia vitæ. Et Deuter.32. Impinguatus eſt dilectus, & re
calcitrauit. Quando aũt ver præſentis vitæ eſt ſiccum per pau
pertatem tunc verè deficiunt & ceſſat filij apum.ſ. amici carna
les, mella aũt.i. bona ſpũalia tunc temporis plus abundãt. Ideo
Eccl.13. Si habueris conuiuet tecum, ſi aũt nihil habueris de-
relinquet te. Eaemplum 2.Reg.15 vbi tempore aduerſitatis ſe
paratus eſt omnis Iſrael a Dauid. Ideo dicit Seneca & Hiero-
nymus, Oh hoc ſolum amanda eſt paupertas, q a quibus ame
ris oſtendit.¶ In aluearibus ſi cibus defecerit, impetum faciũt
in apes proaimas, propoſito rapiendi, & contra eas aliæ aciem 67
dirigunt ſi regem habent, & quando inueniunt alias apes ſibi
fauentes parcunt eis, nec eas inuadunt ſed eas ſibi aſſociant, &
pro eis pugnant, ſicut dicitur vbi ſupra. Sic verè eſt de malis
principibus huius mundi, quia qñ deficit eis cibus in aluearí-
bus & domibus ſuis, ipſi inuadunt alios.i. ſuos ſubditos per ra
pinas, talias ꝙ excoriationes, ſed pro certo illos qui eis fauent,
non inuadunt, quia ſuos balliuos & ſeneſchalos & eaſidicos,
qui eis in ſuis rapinis fauent & obſequuntur, non inuadũt, ſed
ab oibus protegunt & defendunt, & ipſos ſibi aſſociant, ad ꝑ-
dandum. Eaẽplifica bene. Iudith.11. Ego nunq̃ nocui virũ qui
vellet obedire Nabuchodonoſor. Alios aũt eaceptis fautorib⁹
expoliant & denudant, vt cibos & alia neceſſaria ſibi parent,
quia leo rugiens, & vrſus eſuriẽs, princeps impius ſuper popu
lum pauperem. Prouer.28. Nudos.n. dimittunt hoĩes, veſtimẽ-
ta tollẽtes. Iob 24.¶ Itẽ idem dicit ibidem, ꝙ ex pluribus cau- 68
ſis pugnant ſępe & certant apum imperatores, ſed eorũ bri-
ga modico iactu puluerisvel lapidis diſsipatur. Sic verè in mũ
do reges & principes ex cauſis & varijs alter contra alterũ cõ
citantur, & ẽt alij inferiores, lites & diſcordias inuicẽ nutrien
tes. Sed quando ſuꝑ eos lapis vel puluis iacetur. ſ. in mortes, qñ
ſub terra & ſub tumulo locabuntur, tunc eorũ riaę, et diſcor-
diæ diſſoluentur. Memento ergo nouiſsimorum, et deſine ini-
micari. Eccl.28. Vel per puluerem intellige conſiderationẽ ꝓ-
priæ fragilitatis & vilitatis, quæ ſi in alueari cordis recipiatur
ceſſare faciet oẽm brigã. Facile.n. cõtemnit oĩa q ſe ſemper co
gitat moriturũ.¶ Apes ꝑdentes aculeũ nõ diu viuũt, et mellifi
care nõ poſſunt, & velut caſtrati uirib⁹ nocere nõ poſſunt nec 69
ꝓdeſſe, ſm Pli.li.11.c.18. Aculeus pũgitiu⁹ ſignificat remorſũ
cõſciẽtiæ, vel dei timorẽ, et ẽt ſtimulũ diſciplinę, quæ ſi hõ di-
miſerit,

miſerit,iuſtitiam & conſcientiam propriam relaxando,mellifi
care ceſſabit per bona opera,& per pſeuerantiam vita gratiæ
diutins viuere non valebit,imo tūc totaliter ceſſabit nocere &
prodeſſe,nocere.ſ.demonibus,& prodeſſe ſibi quia niſi in timo
re domini tenueris te inſtanter,cito ſubuertetur dom⁹ tua. Ec
70 cleſ.27.¶ Fętor malus occidit apes ſecūdum Pli.li.eodē ibidē.
Vn̄ ſi cancer coquatur iuxta aluearia,ex eius odore moriūtur,
ſm Pli.Sic verè religioſi ſæpe ca fętore aliorū.i.ex infamia ma
lorum ſeculariū p eorum imitationē moriuntur ſpūaliter. Nā
ſi iuata alueare.i.aliquē conuentū vel collegiū bonorū coquat
aliquis cancer.i. ſi aliqua pſona luxorioſa , & retrograda igne
luxuriæ decoquatur,tūc apes propinque. i. religioſi vel alij bo
ni ab eo corrumpuntur.Figura 2.Mach.9.de Antiocho, cui⁹ fę
tur grauabat exercitum. Sic &c. Fętet.n. peccatum luxuriæ,&
ideo fętoribus cōparatur.Eſa.34.De cadaueribus eorum aſcen
71 det fętor.¶ Item idem li.11.c.18.qn̄ rex apum moritur, triſtitia
torpent,funerantiūq; more dolore maximē conglomerantur,
cibos tunc nō conuehunt,ad paſcua nō procedunt,ſed rege pe
ſte cōſumpto, luctu ſe conficiunt,& niſi de medio mortuus tol
latur,fame pereunt dolore.Hilaritas ergo apum , ſui regis de-
notat ſanitatem. Sic verè in alueari eccleſię vel religionis, qñ
rex.i. prælatus eſt mortuus per vitia & pc̄tā tūc apes.i.boni ſub
diti debent eum condolendo & conſolando lugere.hilaritas er
go ſpūalis ſubditorum ſanitatē plātorum denotat & virtutū.
Quādiu aūt prælatus taliter mortu⁹ eſt in medio & in officio,
non pōt eſſe in collegio lętitia ſpūalis,& ideo neceſſe eſt ꝙ ta-
lis mortu⁹ de medio tollatur p depoſitionē,alioquin apes aliæ
.ſ.ſubditi moriuntur.ſ.eū imitādo,vel pp eius negligentiā de-
linquendo,caput.n.mortuum non pōt habere ſub ſe mēbra vi-
ua.Exēplum de Saule mortuo,& ſe occidēte , ad cuius exēplū
ſtatim armiger eius occidit ſe 1.Reg.vlt.Figura 4.Reg.23. vbi
Ioſias occiſus eſt a necatione regis Ægypti , & luxit eū Iſrael,
& poſt ſtatim deliquerunt contra Deum , & tandem captiuati
ſunt a Nabuchodonoſor.Sic mortuo principe p peccatum, de
linquunt ſubditi,& a diabolo captiuātur . Vel pone ſi vis iſta p
modum exempli,qūo filij debent eſſe prōpti ad exequēdas exe
quias mortuorū parentum. Exemplū de Ioſeph & filijs Iacob.
Ge.50.Ideo dr̄ Eccl.38.Fili ſu p mortuū produc lachrymas.&
Eccl.7.Non deſis męrentibus in cōſolatione. Vel pone ſi vis p
modum exēpli quomodo debem⁹ cōpati morti regis vel prin-
cipis Ieſu Chriſti,ſignūq; doloris oſtēdere, & famē & ieiuniū
72 in die ſui obitus celebrare ¶ Item dicit idem Pli.lib.11.c.19.ꝙ
multas incurrunt paſsiones,ęgrotant.n.pp otium, quando nō
perficiunt fętū ſuum,ſimiliter ipſis inimicatur ſubitus et immo
deratus ſonitus echo,terrēs eas.Itē araneæ quæ aluearis ſubin
trāt,q̄ eas corrūpunt.Itē papiliones quidā q̄ mel earū deuorāt.
Itē corrupta nebula,quæ corrumpit flores quos paſcuntur.Itē
auiditas paſtus,qñ immoderate comedere appetūt . Item oleū
qđ eas necat,ſed acetum ſuperinfuſum viuificat. Itē nocet eis
ventus,fumus,& fętor,& pluuia. Verè oīa iſta incommoda in-
currūt religioſi,& ēt quilibet viri pfecti.Primum ergo incom
modum eſt pigritia, quia verè qñ ceſſant ab opere diſciplinæ ,
& vacant otio & deſidiæ,tūc p multa vitia infirmant , quia oia
mala docuit otioſitas. Eccl.33.Et hoc eſt primū incōmodum.ſ.
pigritia.Scđm eſt terror & ſonitus,& ſignificat duritiā & cru-
delitatem prælatorū,qui ſubito & ſine deliberatione ſubditos
puniunt,verberant & conturbāt,vn̄ ēt proueniunt diuerſa vi-
tia.ſ.apoſtaſiæ,diſſenſiones,& hmōi.Deutero.1. Nuncij terrue
runt nos.Tertiū incommodū eſt aranea,& ſignificat prauos ſo
cios,qui ſunt inter alios in religione,q̄ ſuis prauis moribus, ver
bis & ſuggeſtionibus alios incitant ad pc̄tā,& ſic eos inficiunt
& corrūpūt,quia vnus malus vellet ꝙ oēs alij eſſent ſibi ſimi-
les.Volo oēs eſſe ſicut meipſum 1.ad Corin. 7. Quartū incom
modū eſt papilio,& iſte ſignificat detractores & ſuſurratores,
qui mella aliorū.i.bona opera contēnendo & cōtrahendo adni
chilāt & cōſumūt,quia verba ſuſurratoris quaſi ſupplicia. Pro
uer.26.Quintū incommodū eſt corrupta nebula , & ſignificat
prauitatē in maioribus.ſ.ſenioribus & prælatis,qui debent eſ-
ſe quaſi flores vbi alij debent depaſci p imitationē,& boni exē
pli acceptionē,et ideo qñ ſunt corrupti p luxuriā vel aliud pec
catū,malū ſuis imitatorib⁹ tribuūt nutrimētū,quia hodie exſic
catū eſt fęnum & cecidit flos.Eſa.40.Sextū incōmodū eſt auidi
tas paſtus,hoc ē dictu,nimius appetitus ſciæ,quia qñ immode-
ratè appetunt ſcire, ita ꝙ propter hoc horas canonicas vel alia
moralia dimittūt,tunc infirmātur p inflationem ſuperbiæ & p̄-
ſumptionis,q̄ſ ſcientia inflat,charitas aūt ędificat 1.ad Corin.
8.Idem nō plus ſapere quàm oportet ſapere.ad Ro.12.ſicut pa-
tet de multis monachis,qui dimittunt habitū , vt audiāt leges.
Itē nocet eis oleū ſuperfuſum,& ſignificat tēporalē proſperita
tē,quæ rectè facit eos exanimes.ſ.luxurioſos,cupidos,& ſuper
bos,quia ſm Senecam , Fortuna quē nimiū fouet, ſtultū facit.
Acetum tn̄ correctionis,ſi a prælatis ſuperfundatur,ipſos viui
ficat per grām & conſeruat , quia mandatū lucerna eſt , & lex
lux,& via vitæ increpatio diſciplinæ.Prou.6.Itē nocet eis vē-
tus ſupbiæ,fumus infamiæ,fœtor luxuriæ, & immoderata plu
uia deliciarum & gulæ & Gaſtrimargiæ. Ab his.n.nocumentis
debet cuſtos apum.i. prælatus ipſas ſollicitè cuſtodire 3. Regū
20.Cuſtodi virū iſtum.&c. Et hoc vſq; huc dicit Plin. ¶ Aui-
cenna autem dicit lib.9.c.4.ꝙ apes comedunt mel quādo ſunt 73
infirmæ,& non exeunt domus ſuas,ſed ibi melle paſcūtur. Sic
verè clerici & religioſi debent comedere mel doctrinæ,& ſciē
tiæ,& deuotionis.Illi autem qui ſunt infirmi, fragiles & imper
fecti,qui de facili cadunt in peccatum,debent remanere in do
mo ſua.i.in conuentu ſuo,& a mundi negocijs abſtinere , & in
proprijs conuentibus reſidere. Non.n.debent circuire vnde-
quaque per mūdum,ſed vitare occaſiones peccati,& melle do
ctrinæ & maximè ſacræ ſcripturæ iugiter enutriri,vt ſic ſaneo
tur & fortificentur per gratias & virtutes. Deutero.32. Conſti
tuit eum ſuper excelſam terrā,vt ſugeret mel de petra . ¶ Apis 74
quando inuenit vas mundum libēter ibi mellificat, & facit ibi
domos ſextiles & ſi os aluearis ſit nimis amplum, ſtrictificabit
cum ſuccis amaris & nigris,vt dicit idem Auicēna ibidem.Sic
verè quando Chriſtus vas mundum.i.conſcientiam puram &
innocētem & caſtā inuenit libenter habitat ibi, & ibidem mel
lificat per gratiā,quia.ſ.ibi mel deuotionis & gratię introducit.
Quia qui diligit cordis munditiam, pp gratiam labiorum ha
bebit amicum regem.Prouer.22. Et ideo os aluearis.i.ipſa vo-
luntas debet ſtrictificari per conſcientiam & timorē , & maxi-
mè cum ſucco nigro & amaro.i.cū mortis memoria,quæ cor-
pus amarificat & denigrat. Ad quem.n. reſpicit ſpiritus meus
niſi ad humilem & contritum corde?Eſa. 66. Et in huiuſmodi
domo munda & corde puro facit apis Chriſtus domum ſexti-
lem.i.habitaculum ſuum,ſex angulis quadratum. Iſti ſex angu
li ſunt ſpes,fides,charitas,humilitas,patientia,timor . Vel dic
ꝙ homo valde debet attendere ꝙ in vaſe mundo.i.in religio-
ne vel ſocietate pura & ſancta eligat ſibi locum. Eccleſi. 24. In
habitatione ſancta coram ipſo miniſtraui.¶ Apes primo ędifi- 75
cant domos,deinde mella. Apes autem maſculi domos ędificāt
ſoli,aliæ autem occupantur exterius in labore. Sic verè nos
primo debemus ędificare domos noſtras,ſcilicet æterna habi-
tacula in paradiſo,quia in domo patris mei manſiones multæ
ſunt. Ioan.14.Et deinde ad mella componenda.ſ.ad tempora-
lia poterimus vacare.Quia quærite primum regnum dei & iu
ſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis.Matth.6.Et ita fa
ciunt maſculi.i.viri perfecti & iuſti.Fęminę autē,hoc eſt dictu
peccatores molles & delicioſi,exterius circa labores munda-
nos ſe occupant,& de æternis domibus parum curant.Vel ma
ſculi ſunt contemplatiui,fœminæ ſunt actiui.& cętera ſicut ſu
pra.¶ Apes ſecundum Auicen. morantur in fauis ſuis,& quā- 76
do eſt tempus exeundi,exeūt in altum ad modum Pyramidis,
& comedunt mel.Sic procerto boni in mundo hoc conuerſan
tur in fauis ſuis.i.in ſuis bonis operibus,vbi melle gratiæ im-
pinguantur,ſed quando erit tempus exeundi,ſ.de mundo per
mortem,tunc volabunt Pyramidaliter vſque ad altitudinem
paradiſi,vbi mel æternæ dulcedinis perpetuo guſtabunt,& ſic
mel gratiæ in mel gloriæ conuertetur,quia gloria nihil eſt niſi
gratia conſummata. Aperti ſunt theſauri,& euolauerunt nebu
lę quaſi aues. Eccleſi. 43. Maſculi apum non habent aculeum,
niſi pauci,& cum nituntur pungere,non poſſunt. Sic multi li-
cet non habeant aculeum.i.poteſtatem nocendi , tamen quia
malam habent voluntatem,hoc nituntur facere , & non poſ-
ſunt.Quod patet in malis pauperibus, qui ſe ſi poſſent crude-
liter vindicarent.Ideo Eſa.16.Superbia eius & arrogantia ei⁹
pluſquam fortitudo eius.Et ideo Eccleſ. 19. Si ab imbecilita-
te virium vetetur peccare , ſi inuenerit tempus malefaciet.
¶ Rex apum in duplo maior eſt quàm aliæ,& vtūtur apes acu 77
leo duplici cauſa,ad humiditatis.ſ.ſuperfluè conſumptionem,
& ad mellis ſui defenſionem . Vis enim ignea eſt in aculeo,&
ideo operatur valde ad ſuperflui cōſumptionem, & mellis de-
porationem & cōſeruationem ſecundum Auicen. ibidem. Sic
verè prælati debent eſſe maiores quantum ad merita, & melio
res q̄ ſubditi. Aculeo autē.i.iudiciaria poteſtate debent vti ad

duo,ſ. ad ſuperfluorum.i. malorum & vitiorum deſtructionē
& conſumptionem,& mellis.i.bonorum ſubditorum defenſio
nem & tuitionem. Vis.n.ignea charitatis debet eſſe in aculeo
correctionis,vt ſ.ex charitate corrigant delinquentes. Omnia
opera veſtra ex charitate fiant 1.ad Corinth.15. Et ideo debēt
ſuperflua reſecare,bona autem & proficua conſeruare. Nō er-
go fruſtra gladium portat dei.n.miniſter eſt,vindex in irā.&c.
78 ¶ Item idem. Alueare ſubintrant quædam muſcę malę,quæ ge
nerant ibi alias muſcas,& alas perforant aliarū. Sed verę apes
pungunt ipſas,nec permittūt ſecum morari. Sic verè quando
in alueari apum.i.in ſocietate bonorum ſubintrat mala muſca
.i.aliqua mala perſona,debet pungi & corrigi & puniri, & ab
alijs eijci & expelli,alioquin alas apum.i.virtutes & affect⁹ bo
norum perforaret & corrumperet per malas ſuggeſtiones &
exempla,& ſic muſcas alias ſibi ſimiles generaret,quia alios ſi
bi ſimiles faceret per peccatum. Genuit Adam filium ad ima-
79 ginem & ſimilitudinem ſuam. Gen.4. ¶ Apes mellificantes ſe-
cundum eundem Auicen. interficiunt maſculos quando ſunt
ſibi nocentes,reges etiam earum qui eas nō bene regūt interfi
ciunt,& quia nimis comedunt de melle. pugnant ēt cōtra apes
longas,& eas eijciunt,quia non mellificant,ſed comedūt, & p
talem electionem melioratur mel & augetur. Sic pro certo bo
ni ſubditi,qui mel deuotionis & gratiæ, mel etiam temporalis
ſuſtentationis conficiunt,& ad hoc pro ſe & alijs laborant, in-
terficiūt maſculos nocētes.i. prauos & peruerſos, & eis in via
morum obſiſtētes,ſicut ſunt hæretici,& principes peccatores.
vtile eſt.n.tales occidere,quia ſecundum Senecam,Genus cle
mentiæ eſt malos cito occidere. Reges autem ſuos,ſ.malos prę
latos,qui eos malè regunt,debent impugnare,eos deponendo,
& apes longas.i.carnales & ocioſos,qui non faciunt niſi come
dere labores aliorum,nec laborare curant,debent a ſe expelle
re & fugare. Quia qui non laborat non manducet 2.ad Theſ.
3. Nam per eorum expulſionem de conuētu vel collegio,me-
80 lioratur mel.i.temporalis & ſpiritualis proſperitas aliorū. Eij
ce eam,& claude oſtium poſt eam 2. Reg.13. ¶ Eſt quoddā ge-
nus apum quod dicitur labion,quod interficit apes mellifican
tes,& earum domos deſtruit,odit.n.eas,quia ſunt vigiles & bo
nę cuſtodię. Sic verè in eccleſia Dei ſunt peruerſi canonici vel
religioſi,qui odiunt mellificantes.i.bonas perſonas,& maximè
prælatos ſuos, eo ꝙ ſunt vigiles ſuper gregem dominicum, &
bonæ cuſtodiæ,quia.ſ.ipſos cuſtodiunt ne delinquant, per cor
rectiones & documenta. Amos 5. Oderunt in porta corripien-
tem. & ideo eos occidunt per infamias,ſi poſſunt, & eorum do
mos deſtruunt.i.dignitates & officia, inquantum nituntur eos
deponere,quia non amat peſtilēs eum qui ſe corripit. Prouer.
15. Mali.n.vt cōmuniter non diligunt bonos nec ſubditos nec
prælatos,imo eos perſequuntur & odiunt,& eorum ſpiritualē
vigiliam per detractionem deſtituunt & contemnunt. Vnde
81 Prouerb.29. Deteſtantur impij eos qui in recta ſunt via. ¶ La-
bion eſt quædam apes,ſic dicta,quæ intrat aluearia ad come-
dendū mella,& quando ibi intrat,ita auidè ſe infigit in mel vt
deuoret,ꝙ non pōt exire,imò ibi inuenitur, & a veris apibus
enecatur. Sic verè in alueari huius mundi ſunt cupidi & auari,
qui tanto ardore appetunt mel.i.mundi diuitias,delicias & ho
nores, ꝙ ibi taliter ſe infigunt per deſiderium & affectum, ꝙ
non poſſunt exire nec eas dimittere per contemptum, imo ibi
infixi toto vitæ ſuæ tempore per malas conſuetudines perſeue-
rant,ita ꝙ in morte inueniuntur ab apibus veris.i.a deo & ſan
ctis angelis,& per mortis æternæ ſupplicium occiduntur. Nu
meri.35. Statim ꝙ apprehenderit eum interficiet. ¶ Quilibet
82 rex apum habet vnam cateruam,& illa caterua non vult habę
re alium niſi illum quem primo eligit,imo ſi alius vult eſſe rex
illius caterue, contra eum pugnant, & eum occidunt, & nec
eum admittunt ſecundum Auiceo. Sic verè eſt in eccleſia Dei
quia quilibet prælatus habet ſuam cateruam,ſ.ſubditos,& qui-
libet abbas monachos ſuos,& ideo pro certo illi qui primo ele
gerunt vnum regem i.vnum prælatum, ſtatum vel religionē,
debent eo eſſe contenti toto tempore vitæ ſuæ,nec debent cur
rere ad regem alium.i.ad alium ſtatum vel ordinem declinare
Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos. Prouerb.27. Vel po-
ne ſi vis ꝙ ſcholares vel ſubditi,ex quo primo eligūt vnum bo
num magiſtrum vel prælatum,non debent illum immutare.&
tanquam inſtabiles de vno ad alium ſe transferre, quia ſecun-
dum Senecam, Non conualeſcit planta quæ ſæpe transfertur.
Vel pone ꝙ rex quem primo eligimus in baptiſmo eſt Chriſt⁹
qui eſt rex & princeps caterue chriſtianę,& ideo pro certo nō
debemus eum dimittere per peccatum,nec alij regi.ſ.diabolo
(qui eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. Iob 41.)nos vnire, imo
mo ſi ſuper nos regnare voluerit,& nos poteſtati ſuæ per vitia
ſubiugare,debemus contra eum pugnare,ſuis tentationib⁹ for
titer reſiſtendo,& eum occidere.i.occiſum vel mortuum duce
re,vel putare. Reſiſtite ergo diabolo,& fugiet a vobis Iaco.4.
Figura de Roboam & Ieroboam,ſicut habes ſupra. ¶ Quan- 83
do apes volunt volare ſi fuerint paucę, expectant ſocietatem
alterius examinis,vt ſic ſecurius pariter proficiſcātur. Sic verè
nos qui habemus de hoc mundo volare ad patrem, debemus
bonam ſocietatē perquirere,& eidem nos adiungere & vnire,
vt ſic alter alterius auxilio per vitę huius pericula ſecurius trā
ſeamus,quia frater qui adiuuatur a fratre,tanquam ciuitas fir
ma Prouerb.18. ¶ Nulla creatura eſt ardentior ad vindictam, 84
quàm ſint apes. Vnde ſepes magnas proſternit ſui exercit⁹ ma
gnitudo,quando ad iracundiam concitantur,quando.ſ.contra
diripientes mella reſiſtere compelluntur. Sic verè boni pręlati
& ſubditi,qui per zelum iuſtitiæ ad iracūdiā cōcitantur, cōtra
inuadantes iniuſtè iura & poſſeſsiones ſuas & eccleſiarū ſuarū
debent eſſe iracundiſsimi & rigidiſsimi,vt ea a cunctis inua-
ſoribus tueantur, & ſepes etiam fortes.i.mūdi principes & po
tentes debēt proſternere & corrigere exercitus apum, hoc eſt
dictu,prelati eccleſię & collegia conſtituta. Pugnem⁹ pro aia-
bus noſtris & pro ſanctis noſtris. 1. Mach.3 ¶ Apes iuuenes & 85
virgines melius operantur mel quàm ſenes, & melius mel fa-
ciunt,& non tātum nocet earum percuſsio ſicut ſenū. Sic verè
charisſimi mel ꝙ fit in iuuentute.i.bona opera meliora ſunt &
magis Deo accepta,quā illud quod fit in ſenectute, & maximè
ſi apes huiuſmodi ſint virgines.i ſi ſeruant pudicitiam corpo-
ralem. Iuuenes etiam non debēt ita pungere vel percutere, ſi-
cut ſenes.i.corrigere,vel arguere. Seniorē ne increpaueris 1.ad
Timot 5. Ictus etiam eorum non tantum lędit.ſ.verbum & in-
crepatio,audientes per compunctionem, ſicut ictus & cor re-
ctio ſenum, quia ſeuum auctoritas ſermonibus dat valorem,
quia quàm pulchrum eſt ſenioribus iudicium. Eccleſ.25. Vel
dic quòd percuſsio vel iniuria facta, peccatum etiam vel deli-
ctum factum a iuuenibus, non tātum debet nos lędere, nec ita
grauis debet reputari, nō etiam ita offendit Deum ſicut ſenū,
qui.ſ. maiori maturitate & prudentia debent vti. ideo dicebat
Dauid, Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memi-
neris. ¶ Mellificant etiam apes ſecundum Auicen. in vere, & 86
in autumno. Illud tamen mel quod fit in verè,melius eſt pro-
pter florum puritatem & nouitatem Sic verè charisſimi in ve
re.i.in tempore iuuentutis quod eſt principium anni.i.vitę no
ſtræ,& in autumno.i.in fine vitæ,ſ.in ſenectute debet quilibet
mellificare bona opera & virtutes,& mel deuotionis & gratiæ
mel etiam lectionis & ſcientiæ procurare. Filia iuuentute exci
pe doctrinam,& vſque ad canos inuenies eam. Eccl.6. & Eccl.
11. Mane ſemina ſemen tuum,& veſpere non ceſſet manus tua.
Mel tamen factum in vere.i.bona opera facta in iuuētute,me-
lius placent Deo,& meliora ſunt,& hoc quia flores.i.ipſi iuue
nes ſunt magis puri per innocentiam,ſunt magis noui per gra
tiæ pulchritudinem & decorem, quia non ſunt antiquati ue-
ruo malorum. Ideo Cantic.7. Omnia poma mea ſeruaui tibi
noua & vetera. ¶ Item ſicut dicit idem Auicenna,apes potant, 87
ſed tantum aquam claram,nec bibunt aquam vbi proiecerunt
fęces ſuas. Sic pro certo Chriſtiani & maximè religioſi, debēt
bibere,addiſcere.ſ.et haurire aquam claram,hoc eſt dictu,ſciē
tiam theologicam,vbi eſt claritas veritatis ſine turbulentia,fal
ſitatis aquam autem turbidam. i.ipſas ſcientias ſeculares, vbi
omnia ſunt confuſa et obſcura,et cautelarum velamine obum
brata,non debent bibere vel audire. Ideo Hiere. 2. Quid tibi
vis ſuper viam Ægypti,vt bibas aquam turbulā? Aquam etiā
vbi proiecerunt fæces,hoc eſt dictu mundi delicias et carnali
tatęs,& huius mundi proſperitatem,in quibus proiecerunt fę
ces ſuas.i.vbi commiſerunt peccata diuerſa & uitia dū eſſent
in mundo,vel quas cōtempſerunt, & coinquinatas oſtenderūt
non debent iterum bibere vel guſtare. Numeri.20. Non bibe-
mus de ciſternis tuis. ¶ Item idem ibidem dicit,& etiam Plin. 88
lib.11.c.20.ꝙ apes diligunt harmoniam,ſonitū atq; plauſum.
Vnde quando ſunt extra alueare,ad vocem tinnitus & ſonitus
reuocantur Sic verè boni diligunt ſonitum prædicationis, tin
nituum eruditionis & motionis,cantum laudis diuinę & gratia
rum actionis,& ideo ſi de alueari ſuo.i.de ſtatu gratiæ receſſe
rint per peccatum,tunc ad ſonitū prædicationis & inſtructio-
nis ibidem iterum reuocantur,& iterum per pœnitentiam re-
uertuntur

uertuutur.2.Regū.2. Ioab cecinit buccina. & etiam.j. ad Co-
rin. 15. Clangent enim tuba, & mortui reſurgent incorrupti.
Hæc Auicenna, qui in multis aliis concordat cum Ariſtotele,
Plinio, & Ambroſio, quorum dicta ſuperius ſunt expreſſa.
Vel dic contra hypocritas, qui plauſum iactantię & laudis ua-
nę diligunt, & in loco ubi laudantur, libenter remanēt atq; ſi-
ſtunt. Vnde uerſus. Delectant caſtas etiam præconia formæ.

De Aranea. *Cap.* ..

1 ARANEA ſecundum Iſidorum lib.12. vermis eſt
ab aeris nutrimento dicta, quæ exiguo tempore
longa fila deducit, & ſemper telæ intenta, nunq̄
ceſſat a labore, perpetuumq; ſuſtinet in ſuo ope
re diſpendium, quia quod multo tempore confi
cit, modico uento vel ſtilla rumpitur, & ſic la-
bor eius caſſus efficitur & inanis. Tales ſunt ſeculum diligen-
tes, diuites ſcilicet mundani, quia nunq̄ quieſcunt ab anguſtia
vel labore, vt patet generaliter in omnibus ſtatibus. Eſa.57. In
multitudine viæ tuæ laboraſti, non dixiſti, quieſcam. Et licet
modico tempore faciant telam magnam, hoc eſt dictu, acqui-
rant multas diuitias & poſſeſſiones, tamen modico vento tri-
bulationis totum eis ſubripitur quicquid habent, vt patet in
morte, vel etiam a uēto id eſt ab ipſis raptoribus & mūdi prin-
cipibus quicquid de diuitiis aggregauerant, eis ſubito aufer-
tur, vt patet de cupidis & mercatoribus, qui a principibus &
balliuis ſpoliantur, & ſic efficitur caſſus labor ſuus Sap. 3. La-
2 bores eorum ſine fructu. Eſa 59. Telas araneę texuerūt. ¶ Ara
nea teſte Auicen. multos habet pedes, impares ſemper & inę-
quales. quod neceſſarium eſt ei propter multiplices eius ope-
rationes, quia cum quibuſdam fila nectit, cum aliis ipſa ſubti-
liat & prolongat, cum aliis repit, & quando vult, in telę ſuper
ficie immobiliter ſe ſuſpēdit. ſup omnia animalia annuloſa vi
get in ea ſenſus tactus, quia ſtatim ſentit quando muſca aliqua
in tela ſua fuerit inuoluta, quā ſtatim aggreditur, ipſam inuo-
luens fortius ne euadat, deinde humiditatem eius bibit, interio
ra eius euacuat ab humore, & ſic eam interficit & occidit. Ip-
ſam autem primo inuadit a parte capitis, vt dicit idem. Iſta ara
nea eſt vſurarius, vel cauſidicus, vel auarus. Fila ſua & laquei
ſui ſunt cautelæ, fallaciæ, & contractus. Pedes eius qui corpus
ſequuntur, & ipſum portant, ſunt praua familia, filij, famuli, &
vxores. Muſcę autem quas rapit, ſunt circumiacentes paupe-
res & egeni. Aranea ergo habet multos pedes, quia tales cupi
di habent multos ſubminiſtrantes, vxorem, filios, proxenetas,
quibus mediantibus telam cautelarū conficiunt & connectūt,
& ad actus ſuos vndiq; ſe deferunt. Conſtat enīm ꝙ vxor eos
incitat acquirere, famuli contractus perquirunt, & ad domi-
nos ſuos pauperes adducunt, & ſic ſibi ſubſeruiunt vniuerſi.
Prouer.j. Pedes eorum ad malum currunt. Itē iſti habent opti
mum ſenſum tactus, hoc eſt dictu, optimam ſapientiam de ter-
renis, quæ ſunt tangibilia & viſibilia, dicunt enim illud Gen.
27. Accede ad me fili, vt tangam te. Et ideo quando muſcæ id
eſt quādo pauperes capti ſunt & inuoluti in tela ſua id eſt ſuis
falſis contractibus & cautelis, optime ſentiunt, quia optime vi
dent modum, & ideo ſtatim ipſos inuadunt per citationes &
exactiones, & tunc eos ne euadant, fortius inuoluūt. Ipſi enim
conſiderant tempus cariſtiæ, vbi pauperes non poſſunt redde-
re quod debent, & tunc ipſos moleſtāt & infeſtant. Et quia mi
ſeri non poſſunt reddere, ideo per nouos contractus inuolui
fortius ſe permittunt. Irretiuit eum multis ſermonibus. Pro-
uerb.7. & Iob.18. Immiſit in rete pedem ſuum, tenebitur plan
ta eius laqueo. Et tunc quando vident ꝙ bene ſunt ligati & in-
uoluti per literas & contractus, & ꝙ nullo modo poſſunt eua
dere manus ſuas, occidunt eos, quia vitam ſuam id eſt poſſeſ-
ſionem temporalem de qua viuebant, eis auferunt, & humidi-
tatem ſuam id eſt bona ſua temporalia ſibi ſugunt, & ſic ipſos
dimittunt vacuos & inanes. Eze. 32. Extendam ſuper te rete
meum. &c. & Ioſue. 10. Non reliquit in eo vllas reliquias, ſed
vniuerſa vſq; ad conſumptionem deuaſtauit. Et de talium mu-
ſcarum venatione viuunt. Vel araneę ſunt principes & præla-
ti, qui habent multos pedes id eſt multos officiales & balliuos,
diuerſos & impares quantum ad officia ſibi data, quibus me-
diantibus muſcas id eſt pauperes occidunt, & eorum ſubſtan-
tiam totam & humiditatem bibunt. Deutero. 32. Occiſorum
ſanguinem bibetis. Vel aranea eſt diabolus, pedes ſui diuerſi
multa ſunt genera & diuerſa tentationum, tela ſua eſt peccatū,
quæ ex multis filis id eſt ex multis conditionibus aggregatur,
ſcilicet ſuggeſtione, cogitatione, conſenſu, operatione, compla
centia, conſuetudine, obſtinatione, defenſione, gloriatione, de
ſperatione, & tunc ſugit diabolus humorem gratiæ & deuotio
nis, & ſic homo moritur interium. Et ideo dicitur beelze-
bub. id eſt deus muſcarum. Ipſam autem muſcam peccatorem
a parte capitis id eſt quantum ad fidem, quæ caput eſt animæ,
ſummè nititur infeſtare. Figura de ancilla quæ percuſſit Abi-
meleth in capite. Iudicum.9. ¶ Teſte Ariſto. Aranea ſugit hu- 3
miditatem muſcarum, & ibi delectatur, ſicut apes ſugēdo mel
la. Muſcæ ſunt demones, deliciæ mundi ſunt humiditas ſua, in
quibus delectantur araneę id eſt peccatores & mali. Sicut igi-
tur apes id eſt boni ſugendo mel. id eſt deuotionis dulcedinē
guſtando delectantur, ſic araneæ id eſt peccatores in humore
muſcarum id eſt in deliciis carnalibus & bonis temporalibus
conſolantur. Iob.24 Dulcedo illius vermes. ¶ Dicit Ariſto. ꝙ 4
inter araneas eſt diuerſitas ſexus, & eſt fęmina maioris corpo
ris q̄ maſculus, pedes habet longiores & flexibiliores & mobi
liores & habiliores ad texturam. telam facit pro muſcis capiē-
dis, quarum humiditatem ſugit, & eas vacuas derelinquit, &
reſiduum eiicit & expellit, reuertēs alibi vt venetur. Sic recte
in genere hominum fęminæ ſunt maioris corporis id eſt maio
ris cupiditatis & voluptatis q̄ maſculi, pedes etiam id eſt affe-
ctus habent longiores, quia plura & maiora deſiderant & af-
fectant, & ideo ſunt habiles ad texturam id eſt ad telam caute
larum & malitię perpetrandam, & ad muſcas id eſt ad luxurio
ſos capiendos & inuoluendos & attrahendos, ut ſic ſua humi-
ditate id eſt ſua temporali ſubſtantia ſatientur, quia ſicut vide
mus, luxurioſos inuolutos vacuant bonis ſuis, & ipſos interfi-
ciunt per famæ, gratiæ & ſcientiæ detrimētum. Habent etiam
flexibiliores pedes & molliores id eſt affectus, quia affectus &
volūtas mulieris de facili flectitur ad peccatum, & ad vana &
vaga deſideria mobiliter circumfertur. Ideo Prouer.7. de mala
muliere dicitur, Garrula & vaga, quietis impatiēs. Et prouer.
5. Vagi ſunt greſſus eius, & inueſtigabiles. ¶ Secundum Ariſt. 5
lib.5.c.7. Aranea fęmina attrahit maſculum per fila telę ſuę, &
maſculus fœminam, & non ceſſabit attractio donec inuicem
coniungantur & carnaliter copulētur. Quod maxime accidit
in fine veris, & principio æſtatis, & quādoq; in fine autumni,
& in principio hyemis, & tunc maxime ſunt nociuę, & earum
puncturæ venenoſæ. Sic vere luxurioſi & luxurioſæ attrahunt
ſe inuicē per telas ſuas id eſt per mutuas ſollicitationes & ver
ba, ad coniunctionem & copulam carnalem. Quod maxime ac
cidit in uere & æſtate, hoc eſt dictu, in tempore infantiæ & iu
uentutis, quia tunc libidinis deſiderium fortius inardeſcit. Ac
cidit etiam aliquando in hyeme vel in autumno quæ ſunt finis
anni, hoc eſt dictu, in tempore ſenectutis, quia multi ſunt qui
etiam tempore ſenectutis nolunt dimittere actus illos, & ideo
tunc temporis ſunt araneę magis venenoſæ, quia vere peccatū
luxuriæ magis nocet & ſpiritualiter & temporaliter in tempo
re ſenectutis. Deus enim ſummè odit ſenem fatuum & inſen-
ſatum id eſt luxurioſum, diuitem mendacem, pauperem ſuper
bum. Eccl.25. ¶ Secundum Ariſto. lib.9. ca.39. Diuerſa ſunt ge 6
nera aranearum, quia quædam ſunt paruæ & maculis reſper
ſæ, alię autem ſunt magnæ & nigræ, ſed primæ magis ſunt acu
tæ q̄ aliæ quæ ſunt magnæ & nigræ cum pedibus longis, quia
tales vt communiter ſunt minoris motus, niſi quando coitu ſti
mulantur. Sic uere in genere vſurariorum & balliuorum, qui
ſunt parui id eſt pauperes & ex humili plebe nati, ſunt velo-
ciores per ſollicitudinem, & acutiores per rapinam, q̄ illi qui
ſunt maiores ad diuitias, & ad generis dignitatem. ¶ Aranea 7
nigra circa terram laqueos ſuos facit, ubi cum aliquam muſcā
ceperit, ipſam defert & reponit ad locum ſuum, & ibi ſugit
humiditatem vnde viuit, & conſumpta tota muſcæ humidita-
te eam expellit, & iterum reuertitur ad venandum. Talis eſt
mulier mala, quia cum aliquem infra laqueos ſuos inuoluerit,
ſugit quicquid poteſt attrahere de humiditate temporalis ſub
ſtantiæ, & cum uidet ꝙ muſca non habet amplius de humore
diuitiarum, ſtatim pro certo dimittit eam, & de eo amplius
nihil curat. Figura de Dalila, quæ poſtq̄ totondit Sanſonem,
qui ſupra genua dormierat, & poſtq̄ fortitudo receſſit, expu-
lit eum, & tradidit philiſteis. Dalila interpretatur ſitula, quæ
tandiu uertit faciem ad aquam q̄diu hauriat & impleatur, &
tunc vertit ei dorſum, & ſignificat malam mulierem, quæ pri-
mo faciem id eſt fauorem, & fictum amorem & apparentiam
uertit ad hominem, ut impleatur uenter eius diuitiis atque lu
cris, quod cum factum fuerit, nihil amplius de eo curat, immo
uertit

verrit ei dorſum, & nõ faciem. Dum igitur Sanſon.i.aliquis ho mo dormit & delectatur ſuper genua Dalilæ.i.in carnali amore alicuius malę mulieris, ipſa pro certo ſtatim conuertitur ad tondendum, & vellus diuitiarum ab eo exuẽdum. Sed pro certo ſtatim p̃ iſtud vellus.i. ſua temporalis ſubſtantia fuerit aubl ſa, fatuuſq; homo fortitudinem proſperitatis amiſerit, & venerit ad infortuniũ paupertatis ipſum procul dubio derelinquũt. Vnde Iudith.ſ.Remiſerunt eos vacuos, & ſine honore abiecerunt. Tales autem luxurioſi a philiſteis.i.a demonibus capiuntur, per ignorantiam excæcantur, per malas conſuetudines alligantur, tandem vna cum eis in templo inferni occiduntur & extinguũtur. Vel dic q; aranea eſt diabolus, qui in laqueis ſuggeſtionum, delectationum & tentationum, & in amore mundanę proſperitatis ligat & inuoluit muſcam.i.peccatorem, ipſum que per complacẽtias fortius, & fortius quotidie ſemper ſtringit, & cum viderit q; ita eſt ligatus, inclinatus & deditus mundo & mundanis, q; non contendit reſilire, tunc diabolus paulatim fugit, euacuat & euellit ab iſta muſca quicquid hẽt de humore.i.de dei gratia, & de deuotione & compaſſione. Etcũ bene per diuerſa peccata fuerit vacuatus, tũc ipſum aranea.i.diabolus, de cauerna ſua.i.de mũdo eiicit & expellit, p mortẽ.ſ.rẽ poralẽ. Vnde de hoc poteſt dici illud.2. Regũ.13. Eiice eam & claude oſtiũ poſt eã. Homo enim per mortẽ eiicitur, & poſt ipſum oſtium clauditur, quando ſibi redeundi potentia denegatur. Figura de Dalila ſicut ſupra. Dalila enim eſt diabolus, genua eius ſunt mundi proſperitas, quæ.ſ.ſunt duo, quia.ſ.mũdi proſperitas in duobus conſiſtit.ſ.in diuitiis & deliciis. Quãdo ergo Sãſon.i.homo dormit & quieſcit ſuper genua Dalilæ.i.ſuper mũdanã proſperitatẽ, tunc vere Dalila quæ interpretatur ſitula.i.diabolus, qui ſemper ſitis dãnationẽ noſtrã, & haurire cupit quicquid habemus de aqua gratię & virtutis ſtatim conuertitur ad eum tondendum, & capillis gratiarũ & virtutum, vellereq; bonæ conuerſationis exuendũ & ſpoliandũ, quod cũ factũ fuerit, & miſerũ peccatorẽ in mundi proſperitatibus bene conſopiuerit, & ab omnibus bonis ſpiritualibus exuerit, tũc vere ipſum expellere cõſueuit, & philiſteis tradere.i.mundi & infernꝫ tribulationibus & tormentis, vbi alligatur per æternam damnationem, & vbi etiam excæcatur per vtriuſq; lucis priuationem. Matth.2.25. Eiice eum in tenebras exteriores. Vel dic q; aranea eſt vſurarius vel auarus, qui cũ laqueis ſuis.i.cũ multis inductionibus & cautelis ligat & inuoluit muſcas.i. pauperes & vicinos. Quãdo aũt videt eos cõtractibus, obligationib. & pactionibus irretitos, ita q; nõ poſſunt ſoluere, nec a ſuis laqueis reſilire, tunc vere fraudulẽta aranea.i.vſurarius ſolet iſtã muſcã.i.pauperẽ inuadere per citationes, mordere & lędere p diuerſas impugnationes, & eos humore tẽporalis ſubſtãtiæ vacuare per exhæredationes. Et quando videt eos vacuos & inanes, ſolet eos expellere, & a ſua domo ſocietate & amicitia penitus abdicare, quia reuera tales primo fraudulenter pauperes attrahunt, deinde eos in ſuis contractibus inuoluũt, tandẽ eos exhæredant, poſt expellunt. Ideo de talibus dicitur Eccl. 13. Si habueris, conuiuet tecũ, ſi aũt nihil habueris, derelinquet te. Iſti ergo ſunt figurati in dalila quæ interpretatur ſitula, quia ſitiunt & cupiunt diuitias vicinorũ, quia vere illos qui dormiũt ſuper genua ſua.i. illos qui in ſuis adiutoriis & mutuis & auxilus confidunt, & qui eis innituntur, ipſi tondunt, ſpoliãt, depauperant & confundunt, eoſq; philiſteis.i. balliuis patriæ tũr, & exactoribus tradunt multoties cruciandos, de eis amplius non curantes poſtq̃ eos totõderũt, ſed eos ſine ſpe alicuius iuuaminis expellẽtes. Vel dic q; aranea eſt falſus amicus, qui amicum ſuũ laqueis adulationũ alligat, vt humorẽ.i. lucrũ tẽporalẽ ab eo attrahat atq; ſugat, ſed ſi ipſum vacuatũ viderit, ipſum pro certo q̃ cito derelinquit. Figuratus in Dalila, quæ tãdiu Sanſonem ſecũ dormire permiſit, quouſq; capillos ſibi radit, ſed eũ ſtatim expulit & dimiſit. Diuitię enim adducunt amicos plurimos, a paupere autem & hi quos habuerat, receſſerunt. Pro-

8 uer.19. ¶ Aranea poſtq̃ cępit muſcam, ipſam reponit & donec iterum eſuriat ſeruat, & illud quod reſiduum eſt & nihil valet ad bibendum, eiicit de cauerna, & iterum reuertitur ad venandum. Sic auarus muſcas.i. diuitias recolligit pro ſuæ auaritiæ fame & eſurie temperanda, & illud quod nihil valet.ſ.bladum vel vinum corruptum eiicit, quando ſcilicet amplius ſeruari nõ poteſt, & ad venationem auaritiæ, vſuræ, fraudis & rapinæ, iterum reuertitur. ¶ Aranea nõ venatur q̃diu habet muſcam qua

9 nutriatur. Sic verè nos non debemus eſſe ſolliciti de acquiſitione temporalium, quæ ad modum muſcarum pungunt & ſollicitant cor humanum, q̃ diu de eis ad victus ſofficientiam habemus.1.ad Timo.6. Habẽtes alimẽta, & quibus tegamur, his cõtẽti ſimus. ¶ Teſte Ariſtotele libro.9.c.38.q̃n tela araneę eſt rupta, nõ vacat venationi, donec iterũ reparet, & ipſam ſummè reparat circa ſolis ortũ & occaſum. Et ſm Pli. in reparatione 10 huius ſemp incipit a medio, q̃a nihil iudicat i corpore telæ eſſe integrũ, q̃diu mediũ nõ eſt firmũ. Aranea eſt homo, tela ſua eſt congeries virtutũ & morũ, muſcæ ſunt bona tẽporalia, quæ infeſtãt & ſollicitãt cor humanũ. Si ergo tela tua.i. cõgeries virtutũ & morũ & velamẽ fuerint aliquo caſu diruta p aliqđ peccatũ mortale, pro certo nõ debes vacare venationi muſcarũ id eſt acquiſitioni bonorũ tẽporaliũ, niſi prius p pœnitẽtiã tela iſta fuerit integrata. Et hæc reparatio maxime hẽt fieri circa ſolis ortũ & occaſum, hoc eſt dictũ, per conſiderationes ortus & natiuitatis, occaſus & mortis Ipſius ſolis iuſtitiæ Ieſu Chriſti, q̃a circa natiuitatẽ & mortem Chriſti inuenies doctrinã & exemplum omnium virtutum, & ad eorum regulam reparare poteris telam tuam. A ſolis ortu & occaſu, ex iſtoo ſpecies decoris eius. Vel etiam in ſolis ortu.i.in ipſo ſtatu iuuentutis, & etiam in occaſu ſenectutis, quia.ſ.& iuuentus & ſenectus ſunt tempora bonis operibus opportuna. ideo dicitur Eccleſ.11. Mane ſemina ſemen tuum, & veſpere non ceſſet manus tua. Et in hac reparatione tu debes incipere a medio.i.à corde, & à conſcientiæ puritate. quia nihil poteſt eſſe integrum in moribus vel ſecurum, niſi cor ſit tutum & firmum per conſcientiæ puritatem, & per cõſtãtiæ firmitatem. ideo Omni cuſtodia ſerua cor tuũ, quoniam ab ipſo vita procedit. Prouer.4. ¶ Secundum Ariſto. 11 fœmina Aranea parit & venatur, & maſculus iuuat eam. Sic è de vſurariis, & auaris, quia pro certo fœminæ vacant venationi.i.vſuræ & lucro, ſicut & ipſi, & mares earum, ipſas adiuuant ad lucrandum, quia ſicut videmus ad oculum, fœminæ auarorum magis ſunt ardentes & cupidæ quam auari, quia breuis omnis malitia ſuper malitiam mulieris. Eccleſ.25. ¶ Secũdum 12 Ariſt. Aranea quando vult capere muſcas, abſcondit ſe io foramine, vel ſub tela, ne à beſtiolis videatur. Sic verè vſurarij abſcondunt ſe ſub tela ſua, hoc eſt dictũ, ſub pallio cautelarum ſuarum, quia contractus ſuos palliant aliquo bono, vtpote mutuo vel vendito &c. Et hoc faciunt ne videãtur.i. ne eorum malitia cognoſcatur. Dicunt. n. Non me videbit oculus. Iob 24. Nam ſub ſpecie mutui vſuras contrahunt & rapinas. Figura Gene.38. de Thamar, quæ volens decipere Iudam, inuoluit ſe pallio, & cum ab eo perſequeretur, oſtendit ſibi arrabonẽ quẽ ceperat, & liberata eſt. Sic quando vſurarij volũt euadere perſequutionem iudæ.i.iudicum & principum & prælatorum, inuoluunt ſe pallio cautelarum, & oſtendunt arrabonem.i.chartas & litteras ſimulatas & fictas, & ſic liberantur, ita quòd iudas.i. prælatus compellitur dicere: Iuſtior me es. Ideo eis poteſt dici illud.3. Regum 14. Commuta habitum, ne cognoſcaris. ¶ Paruulæ arangæ ſtatim q; natæ ſunt, incipiunt telas facere, & venationi vacare, & ac ſi in materno vtero eſſent edoctę, 13 ſtatim incipiunt facere inſtrumenta competentia prædæ ſuæ. Sic pro certo filij vſurariorum ſtatim q; poſſunt ire, ab eis informantur & docentur ad telas cautelarum faciendas, & ad venationem vſurariam exercẽdam. Et ideo ſicut videmus ſtatim q; poſſunt loqui, incipiunt vſurare, & ad parẽtum officia ſe donare, & telam cautelarum ordiri, ut muſcas capiant & diuitias & vt ſiandes exerceant & vſuras. Iſtud enim eſt regulare q; in omni ſtatu patentes volunt filios ad propria opera erudire & informare, vt patet de mercatoribus, & cauſidicis, & operariis vniuerſis. Ideo Hierem.7. Patres colligunt ligna, filij ſuccẽdunt ignem, mulieres conſpergunt adipem ad faciendũ placentas regina cœli. Quia breuiter inter vſurarios, & parer, & mater, & filij, ibidem aliquid operantur. ¶ Eſt quædam ſpecies 14 aranearum quæ venatur paruum lacertum, quia filis ſuis circumligat os, & tunc ſaltat ſuper ipſum & ipſum interficit & occidit. Iſta autem dicit Plin. non ſolum de lacerto, imo etiam de ſerpente, lib.10.c.74. circa finem. Lacertolus eſt pauper homo & ſimplex, aranea eſt cauſidicus, qui filis ſuis, i. fallaciis & cautelis ita cẽrcumligat os & verba pauperis, quòd non poteſt aliquid dicere quin capiatur, & ita claudit ei os, quòd non audet nec poteſt ſuis fallaciis reſpõdere, & ſic eum interficit, temporalem ſubſtantiam ſubtrahendo. Irretiuit eum ſuis ſermonibus &c. Prouerb. 7. Ceperunt conculcare os eius &c. Luc. 11. Vel pone quomodo vſurarij & cauſidici ligant alios per os .i. per verba & obligationes, deinde inuadunt per citationes, & occidunt per exactiones. ¶ Item dicit Ariſtot. quòd aranea aliquando

aliquando inuenitur in examine apum, quę corrumpit mel, &
ſugit liquorem, & facit texturam circa fauos, & corrúpit eos.
Sic vere in examine bonorum virorum, clericorum & religio
ſorum, aliquando eſt aranea.i. aliquis malus ambitioſus & cu-
pidus, qui a conuentu ſuo ſugit & attrahit ſibi mel temporalis
beneficij & ſubuentionis, & circa fauos.i. circa ipſos bonos ui
ros (qui ceram compaſsionis melq; deuotionis continent) fa-
cit & inducit telam auaritiæ, fraudis & deceptionis, & ſic per
eius exemplum alij corrumpútur. ¶ Per araneam enim corrum
pitur apis, quando per ſocietatem malæ perſonæ corrumpitur
bona. quia qui tetigerit picé, inquinabitur ab ea. Eccl. 13. Ideo
numeri. 19. Quicquid tetigerit immundus, immundum faciet.
16 ¶ Sicut dicit Plin. & Auicen. Tria ſunt genera araneaꝝ. quod
dam dictum phalágiú, cuius corpus exiguú, varium & velox,
noxiú habéx morſum, aliud quod nigri eſt corporis, cruris lon
gioris, cauernas ſibi texés & faciens circa terrá, aliud quod in
altis locis mirabiles facit telas. Sic rectè tria genera ſunt malo
rum. Primi ſunt mali balliui, qui dicuntur parui corporis per
primariam paupertatem, vel per fictam humilitaté, varij ſunt
per cautelas & falſitaté, veloces ſunt per iram & aſperitatem.
Noxij morſus per rapinam & crudelitatem. ideo Eccl. 13. Ne
quiſsima paupertas in ore impij. Aliæ araneæ ſunt mali agri-
colæ uel mercatores, qui circa terram.i. circa terræ culturam
exercent vires ſuas, & ibi ſuas faciunt manſiones, & isti ſunt
magni corporis per temporalium quantitatem, coloris nigri
per laborem & aſperitatem, cruris longioris per malorum affe
ctuum pluralitatem, quia cura.i. affectiones habent ita longas,
ꝙ vellent omnia bona diuitum, ſi tamen eis impune cederet,
furaſſe. Deſideria occidunt pigrum. Prouer. 21. Alię autem ſu
periores ſunt prælati & principes, qui in altis locis eminentia
rum dignitatum & honorum domos & habitacula ſibi parát.
ideo dicitur Iob. 34. In altis manet. & pſal. Aſcendunt enim
17 vſque ad cœlos, & deſcendunt vſque ad abyſſum. ¶ Sicut dicit
Pli. & ad ſenſum patet, quod admirandum eſt, nunq̃ poteſt cor
pus araneę tantum vacuari, quin ſemper ſufficientem materiá
habeat ad telam exterius ordinandam. Vnde q̃to exterius cre
ſcit tela, tanto interius creſcit eius materia venenoſa. Sic pro
certo in corde auarorum nunq̃ deficit cupiditas, quæ rectè eſt
quaſi fundamentum, origo, materia & cauſa exterioris auari-
tię, & exterioris ſubſtantiæ temporalis. Vnde q̃to magis cre-
ſcit tela ſua id eſt temporalis poſſeſsio, tanto interior materia
id eſt ardor habendi & cupiditas magis creſcit, quia ſecúdum
ligna ſiluę, ſic exardeſcet ignis. Eccl. 28. Vel expone de elemo
18 ſyna, ſicut infra lib. 11. de enidro. ¶ Aranea teſte. Pli. miro mo
do & ęquiſsimo fila nectit, & ipſa inuicem ordinat & compo-
nit, & a centro pari diſtantia iſta colligat & coniungit. Sic re-
ctè hæretici miro modo fila ſua id eſt argumenta falſa colli-
gant, & ipſa circa centrum id eſt circa deum collocant ordina
te, vt ſic eis facilius a ſimplicibus credatur. Videntur enim ver
ba ſua eſſe defenſiua veritatis, cum tamen ſint ipſius deſtructi
ua. j. Macha. 6. Ibant cautè & ordinatè. Et ſicut fila araneę ita
ſunt ſubtilia, ꝙ vix poſſunt videri, ſic argumenta talium, ꝙ vix
19 poſſunt ſolui. ¶ Fila telę araneę quanto magis centro vel me-
dio coniunguntur, tanto arctius conſtringuntur, & quanto ma
gis extremo appropinquát, tanto vnum ab alio remotius elon
gatur. Chariſsimi medium & cétrum eſt deus, qui ad modum
centri eſt immobilis, quia teſte Boethio, Stans immobilis, dat
cuncta moueri. Extremum ſeu circunferentia ſunt creaturę,
quę mouentur circulariter & procedunt. Aranea eſt adam, fi-
la eius ſunt homines, qui quanto ſunt propinquiores medio,
hoc eſt dictu, ipſi Deo & Chriſto per gratiam & charitatem,
tanto inuicem magis ſtringuntur per concordiam & vnitaté.
Sed quanto circunferentię, hoc eſt dictu, rebus mundi & crea
turis magis ſunt propinqui per auaritiam & cupiditatem, tan
to ab inuicem plus ſunt elongati per diſcordiam & partialita-
tem. Iſtud patet in iſtis diuitibus qui per lites & iurgia ab vni-
tate concordiæ ſeparantur. Figura Gene. 13. vbi propter tem-
poralem poſſeſsionem Loth & Abraam ſunt diuiſi. Et Gen.
26. Iſaac et Abimelech. Gen. 36. Iacob et Eſau. ideo dicitur
Gene. 13. Erat poſſeſsio eorum nimia, et nequibant habitare
communiter. De bonis autem poteſt dici illud Iob. 41. Vna
20 vni coniungitur &c. ¶ Secundum Pli. inter araneas ſunt augu
ria, quia ſecundum ꝙ tempus eſt futurum, altius vel ſubmiſ-
ſius componunt & conficiunt telas ſuas. Si enim tempus ſere
num expectant, alte faciunt telas ſuas, ſi autem tempus ſit tur-
bidum affuturum, tunc inferius faciunt telas ſuas, & quando
plures araneæ inſimul conueniunt, ſignum eſt ꝙ annus erit
pluuioſus. Araneę ſunt adulatores, fila eorum ſunt verba ſua,
et ideo ſecundum ꝙ ſperant tempus futurum id eſt ſecundum
ꝙ ſperant ſatis vel parum impetrare, altius vel ſubmiſsius fila
ſua id eſt verba ſua adulatoria depromunt, vel extolluut. &
quando plures araneę id eſt adulatores inſimul conueniunt, ſi
gnum eſt pluuię.i. téporalis proſperitatis, quia adulatores nun
q̃ inueniuntur, niſi q̃tum durat tempus proſperitatis, quia mul
ti colunt perſonam potentis. Prouer. 19. Vbicunque ſenſerit
cadauer, ſtatim adeſt. Iob. 39. Iſtud patet de hiſtrionibus, quo
rum congregatio ſignificat conuiuia ſeu feſta, & q ſm ꝙ plus
vel minus lucrari ſperát, extollút vel diminuúr cátus ſuos. Vel
dic ꝙ illæ araneæ.i. illi hoíes q ſerenitaté ęternæ proſperitatis
expectát & ſperat, ſurſum, ſcilicet in cęlo ædificát & laborant.
ad Philip. 3. Noſtra côuerſatio in cęlis eſt. Illi aút q inferius in
múdanis circa terrá operari & lucrari non ceſſant, ſignú eſt ꝙ
tépus turbulentú ęternæ aduerſitatis eos finaliter ſubſequetur.
Ideo de iſtis duobus generibus hominú dicitur Deut 28. Ipſe
aſcédet ſup te, & erit ſuperior, tu aút deſcédes, & eris inferior.
¶ Secúdú Pli. li. 17. c. 24. qñ circa flores arború tenellos faciunt 21
araneæ fila ſua, aliquoties corrúpútur. Sic qñ circa flores.i. iu-
uenes tenellos cópoount araneę.i. peruerſi hoíes fila ſua.i. opera
& verba & exépla eos mouédo, & ad malú informádo, & ma-
xime hæretici, de facili tales iuuenes corrúpútur p hæreſim &
erroré, q̃a corrúpút bonos mores colloquia praua. j. ad Corin.
15. Perſonæ etiam luxurioſæ cú laqueis verború ſuorú alias p
ſonas iuuenes p luxuria inficiút & corrumpũt, vt patet in iſtis
araneis.i. in vetulis venenoſis. Lingua enim tertia multos com
mouit, & vtilis potius infernus q̃ illa. Ecc. 28. ¶ Sicut dicit Pli. 22
Morſus Phalágij eſt mortiferus & venenoſus, ſed côtra eú va-
let ſuccus plátaginis, & ideo lacertę & botraces & alij vermes
morſus araneę formidátes, ſucco plantaginis ſe tuétur. vt dicit
Pli. Dioſco. & Auic. Phalagius iſte eſt diabolus, cuius morſus
id eſt tétatio eſt animæ venenoſus, & id ſucco plátaginis frigi-
do & amaro.i. amaritudine pnïæ, & frigore diuini timoris dét
quilibet ſe munire côtra morſum huiuſmodi venenoſum. Ecc.
18. Ante láguoré adhibe medicina ¶ Secúdú Pli. & Ariſt. Te- 23
la araneę miro naturę artificio de araneę viſceribus côtexitur,
miro & ſubtiliſsimo ordine côponitur, more retis conficitur,
magno labore & lógo tépore perficitur, ſed miro modo facili-
ter diſsipatur, & ab igne, vento, vel pluuia ſubito rumpitur &
caſſatur. Talis eſt tela múdanę proſperitatis, quæ ex multis fi-
lis.i. multis rebus côſiſtit, ſcilicet ex diuitiis ex deliciis, ex emi-
nétiis, ex ſciétiis, ex cautelis, ex fallaciis. Hæc enim oĩa ad mo-
dú retis, ſcilicet paulatim & ſucceſsiue laborioſe & tedioſe cô-
ficiútur. Sed pro certo faciliter talis tela diſsipatur, & per ſubi
tá morté & inſperatá aduerſitaté totus iſte labor deſtruitur &
caſſatur. Exemplum de diuite Lucæ 12. cui lætáti & in diuitijs
confidenti dictum eſt. Stultè hac nocte repetent animá tuam à
te. Vel dic ꝙ iſta tela ſignificat humanam vitam, & expone p
omnia ſicut ſupra. Iob 8. Aranearú tela fiducia eius. ¶ Licet te- 24
la araneæ à venenoſa beſtia generetur, ipſa tamen non eſt ve-
nenoſa, immo plurimú vtilis medicinæ, quia ſm Dioſc. ſi a ſor
dibus & pulueribus fuerit ſeparata, virtutem habet conſtrin-
gentem & côglutinantem & refrigeranté, quia ſanguinem re-
ſtringit de vulnere fluentem, ſaniem vulnerum deſiccat, & ſi
ſuperpoſita fuerit, plagæ tumoré ſedat, & plagá recentem cu-
rat. Sic verè licet diuitiæ ſint ab aliqua beſtia venenoſa.i. ab ali
quo cupido & auaro aggregatæ & acquiſitæ, ipſæ tamen non
ſunt venenoſæ, ſi quis eis debitè ſciat vti, quia ſm Hieronymú.
Non eſt in opibus vitium, ſed in vſu. Immo ſi per elemoſynas
pauperibus fuerint erogatę, & modo debito diſpenſatæ, tunc
ſunt contra diuerſorum vitiorú genera medicinæ, quia ſangui
né luxuriæ, ſanié gulæ, vulnus inuidiæ, inflatură ſuperbiæ tem
perabút. Elemoſyna.n. ab omni peccato liberat. Tbub. 12. ideo
Eccl. 3. Sicut aqua extinguit igné ita elemoſyna extinguit pec
catum. Vel pone ꝙ licet ſit malus prædicator, tamen doctrina
ſua eſt animæ medicina, quia alios ſaluos faciút, ſeipſos autem
non poſſunt ſaluos facere. Luce. 23. Ideo eis pôt dici, Medice
cura teipſum. Luce. 14. ¶ Eſt genus araneę dictum phanlagium 25
ſecundum Pli. li. 29. c. 4. ſimile formicę, ſed longę maius, caput
habet ruffum, corpus nigrum maculis reſperſum albis, cuius
ictus acerbior eſt q̃ veſparum, & habitat cômuniter circa fur-
nos & molendina. Tales rectè ſunt vſurarij cauſidici & auari,
& cęteri raptores, quia iſti licet ſint formicis id eſt aliis homi-
nibus ſimiles, tamen ipſis q̃tum ad poteſtatem & diuitias ſunt
maiores.

maiores. Prior in donis, maior in imperio. Gen. 49. Iſti habent
caput id eſt introitom & ingreſſum ruſum, id eſt malitioſum
& fallax. Teſte enim Ariſt. in phyſonomia, color rufus ſignifi-
cat malitiam naturalem. In principio enim maliti uſe blandiũ-
tur, ſed pro certo corpus eorum. i. proceſſus vitæ ſuæ eſt nigrũ
id eſt prauum & vicioſum, a candore Innocentię longę diſtás.
Apoca. 6. Ecce æquus niger &c. Nam ſicut nigredo ea calore
inducitur, ſic prauitas & turpitudo vitæ ſuæ ea calore auaritiæ
generatur. Habent tamẽ aliquas maculas albas, quæ ſignificát
aliqua bona quæ faciunt, vtpote aliquas elemoſynas, ne ea to-
to peſſimi reputẽtur. Ictus iſtorom. i. eorum malitia & rapina
eſt pernicioſior q̃ veſpæ, quia verè aliquando minus eſſet dolo
roſum pauperibus a veſpa percuti, q̃ ab iſtis crudelibus rapa-
citer laniari. Et ratio eſt, quia cótra venenum veſpæ inuenitur
remedium, per eius contrariũ, ſed contra ipſos non inuenitur,
& hoc quia iſti non habent contrarium in natura, quia prælati
& principes ipſos fouent, & vnus alterum ſuſtinet, & ſic cótra
eos nullum remedium inuenitur. Iuab enim id eſt principes,
& Abiathar ſacerdos. i. prælati erant ex parte Adoniæ 3. Reg.
j. id eſt talium rapturum. Iſti verſantur iuxta furnos & molen-
dina, hoc eſt dictu, iuxta diuites & ſimplices agriculas, qui gra
num in abundantia ſibi ſeruant. Circa iſtos enim morantur,
eis applaudendo, vel eos defraudando, vt acquirant grana &
diuitias ſibiipſis. Vel per molendina & furnos intelligo curiaa
principum & magnatum, vbi eſt clamor litium, & tumultua
diſcordiarum, & fornaa omnia ligna conſumens auaritiæ &
crudelitatis. Figura Dá. 3. vbi dicitur q̃ in Babylonia erat for
nax in curia regis Nabuchodonoſor, vbi tres pueri miſſi ſunt
qui ſtatuam noluerant adorare. Sic verè in curia Nabuchodo-
noſor id eſt mali principis, eſt fornax crudelitatis, quæ quoti-
die incenditur, quia quilibet detractor & adulator ibi ſufflat.
Et quando pueri id eſt pauperes Innocentes nolunt adorare
ſtatuam quam ereait Nabuchonodoſur rex id eſt balliuos, of-
ficiales & cauſidicos, indigne a prælatis & principibus promo
tos, eis ſcilicet munera largiendo, vel huiuſmodi, proiiciuntur
in fornacem ignis, & crudelitatis per falſas accuſatiunes ta-
lium balliuorum. ipſe enim Nabucbodonoſur ipſos præcipit
ſpoliari. Circa huiuſmodi ergo fornacem & molendinum cu-
riæ principia morantur phalangia id eſt impij cauſidici & bal-
liui, vt inueniant victum ſuum. Hiere. 46. Super tumultus Ale
26 aandrię viſitabo. ¶ Phalangium ſecundum Pli. eſt genus ara-
neæ ita venenoſum, q̃ ictus eius acerbior eſt q̃ veſpę. Sed con-
tra eius morſum remedium eſt alterum mortuum oſtendere
ſic percuſſo, & ad hoc etiam reſeruantur cum mortui inueniũ
tor. Cortea etiam ipſorum eſt remedium contra morſum mu-
ſtelæ, vt dicit. Sic verè mali ſunt hodie ita iniqui, malitioſi &
venenoſi, q̃ pauperes qui ab eis percutiuntur, prędantur & ea
hæredantur, nullum habent remedium niſi q̃ reſpiciant ali-
quem alium eiuſdem ſpeciei mortuum, quia verè quando con
ſideramus mortem aliorum malorum cauſidicorum & balli-
uorum, raptorum & iniquorum qui prædeceſſerunt (quia vt
communiter malè & peſſimè moriuntur) eſt nobis remedium
aliquale, quia ſic cogitamus q̃ deus nos vindicabit de ipſis, ſi-
cut de illis, & q̃ ſicut illi mortui nó dimidiauerunt dies ſuos,
ſic nec iſti. Mors enim peccatorum peſſima. Ideo videbunt iu
ſti & timebunt, & ſuper eum ridebunt &c. Et ideo tales ara-
neæ mortuæ reſeruantur, inquantum mortes talium aliquan-
do in ſcriptis ponuntur, vt ſic ad conſolationem & remedium
afflictorum eis in tribulationibus poſitis oſtendantur, narren-
tur pariter & dicantur. Lætabitur iuſtus cum viderit vindictá.
Cortex etiam talium id eſt memoria malæ mortis ſuæ, contra
morſum muſtelæ id eſt contra tentationes diaboli ſolet eſſe re
medium & iuuamen, quia in quantum iudicium dei & vindi-
cta reſpicitur, morſus diaboli declinatur. ideo Eccle. 38. Me-
mor eſto iudicij. &c. ¶ Eſt aliud genus araneæ lanuginoſum,
27 ex cuius morſu accidit caligo, & vomitus & genuum defe-
ctus. Sic ea morſu & tentatione diaboli accidit caligo ignoran
tiæ, defectus inconſtantiæ, vomitus diſplicentiæ, quando ſcili-
cet bona ſpiritualia ſibi diſplicent, & ipſa reiicit & abhorret.
Pſal. Omnem eſcam abominata eſt anima eorum. ¶ Eſt aliud
28 genus dictum formicaleon vel myrmecion ſecundum Pli. For
micæ ſimilis capite, habet aluum & corpus nigrum, diſtin-
ctum maculis, cuius morſus vt veſparum torquet. & dicitur
formicaleon, quia formicas venatur vt leo, & ipſas rapit, & ea-
rum ſugit humiditatem & inde viuit, ſed a paſſeribus & aliis
auiculis poſtmodum rapitur, & ab eis deuoratur. Et ſicut dici
tur in lib. de natura rerum. Iſte dum eſt paruus, cum aliis for-
micis viuit, & benignitatem ſimulat, cum autem creuerit, ipſa
rum conſortia fugit & declinat. Et quia nihil in ęſtate congre-
gat, aliarũ grana deuaſtat. Iſti ſunt mali prælati & hypocritę,
qui in capite. i. in principio ſunt albi. i. boni, Innocentes & ca-
ſti, ſed in corpore. i. in progreſſu vitæ efficiuntur nigri. i. praui,
inſolentes & auari, maculis diſtincti. i. fallaciis & cautelis va-
riati. mordent vt veſpæ, quia vere ipſi eacoriant & rapiunt vt
tyranni, & formicas. i. pauperes ſocios inuadunt, & eorum hu
miditatẽ. i. bona temporalia ſugunt, & ſibi attrahunt, & inde vi
uunt. Sed pro certo ab ipſis paſſeribus. i. a mundanis principi-
bus, quorum depredati ſuos ſubditos, non tuentur, ſed magis
ab ipſis inuaduntur. Vel pone q̃ iſti balliui in principio albi id
eſt ſimplices & humilitatem fingentes & in principio pacificè
conuerſantes, tandem cũ in diuitiis & poteſtate creuerint, ſiũt
ſuperbi, priſtinorum amicorum ſocietatem cótẽnentes, bono-
rumq; excoriatores, & formicas. i. pauperes exactionibus de-
uorátes. Sed a paſſeribus. i. a ſuis dominis & principibus poſt-
modũ deuorátur, quádo ipſorũ nequitiæ cognoſcũtur. Eſa. 33.
Vę qui prædaris, nónne & ipſe prædaberis? cũ defieris depręda
ri, deprędaberis. Vnde Seneca, Ab altero expecta, alteri quod
feceris. ¶ Cõtra morſum uim aranearũ eſt remediũ, cerebrum 29
gallinaceũ cũ pipere, & cũ vino dulci bibitũ, coagulũ agni cũ
vino, vngula arietis cum melle, muſcæ cõtritæ & ſuperpoſitæ.
Sic verè cõtra morſus aranearũ. i. demonũ valet cerebrũ. i. di-
ſcretio & doctrina galli. i. prædicatoria, ſi cũ pipere correctio-
nis, & cũ vino cóſolationis adhibeatur. Itẽ coagulũ. i. benigni-
tas & dilectio, vnguis. i. aſperitas & diſtinctio ipſi' agni & arie
tis, ſcilicet Ieſu Chriſti, qui modo eſt agnus propter mãſuetu-
dinẽ peccatores tolerádo, & eis indulgẽdo, ſed in iudicio erit
aries eos feriẽdo. Dan. 8. Ecce ante portam Vlai aries vnus. Itẽ
ad hoc valent muſcæ cõtritæ. i. cõſideratio cõtritionis & puni-
tionis demonũ & malorũ. Si ergo mordearis per tẽtationẽ ab
aranea diabolo, accipe & cõſidera cerebrũ galli. i. doctrinã prę
dicatoris, coagulum agni. i. benignitatem diuinę dilectionis, &
humanæ redẽptionis, vngulã arietis. i. aſperitatẽ ſuę correctio-
nis, muſcas mortuas. i. exemplũ malorum & ſuæ perditionis &
dãnationis, & ſi hæc oĩa conſideras, propter morſũm tentatio-
nis mortis periculum non incurres. In omnibus operibus tuis
memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis. Eccl. 7.
Nam per cerebrũ, a quo procedit ſenſus & motus, ſignifica-
tur prædicatio, a qua oritur ſenſus cõpaſſionis, & motus bonę
operationis. per coagulum vnctuoſum intelligitur dulcedo,
per vngulam duram ſeueritas, & durities iudicij &c. ¶ Item 30
Pli. li. 29. c. 6. dicit q̃ aranea longos & tenues habens pedes, &
candida, ſi cõtrita veteri oleo ſit admixta, dicitur ſoluere albu
ginem oculorum. Sic vere illi qui ſunt longi per perſeueran-
tiam & longanimitatem, tenues per humilitatem, candidi per
caſtitatem, contriti per patientiam & aduerſitatem, oleo mixti
per pietatem, iſti dico per documenta & exempla ſoluunt tam
a ſe q̃ ab aliis albuginem oculorum id eſt peccata & vitia intel
lectus. Iſto ergo collyrio. i. iſtorum exemplo, doctrina & imita
tione, inunge oculos tuos, vt videas. Apoca. 3. ¶ Tela araneæ 31
ſtringit ſanguinem fluentem a vulnere, & prohibet fieri ſaniẽ
& inflaturam. Sic tela vitæ humanæ & eius fragilitas & breui-
tas cõſiderata ſtringit fluxum uitiorum, & tollit ſaniem carna-
litatis, & inflaturam ſuperbiæ & vanitatis. ¶ Secundum Pli. li. 32
11. 24. quidam dicunt inter araneas fœminam fila texere, ma-
ſculum uero uenationi intendere, & ſic labores coniugales in
uicem cõdiuidere. Sic vere inter coniuges maſculi debent ve-
nationi & acquiſitioni neceſſariorum vacare, fœminæ vero fi
lationi & domi domeſtico labori ſe dare, ut ſic uir faciat opera
virilia & fortiora, fœmina vero fœminalia & debiliora. Quod
tamen eſt contra multos coniuges, qui videntur ſua opera per
mutaſſe, quia ſcilicet uiri faciunt opera ſęminarum, & fœmi-
næ totum uolunt regere, & facere officia maritorum. Hiere.
31. Mulier circundabit uirum. Contra illud Deutero. 22. Non
induetur uir ueſte fęminea &c.

De Aſino. *Cap. 8.*

ASINVA ſecũdum Iſidorum dicitur quaſi aſedus, a 1
ſedendo, quia ante vſum equorum illis homines
inſidebant. Vel dicitur ab a, quod eſt ſine, & ſinos
quod eſt ſenſus, quaſi ſine ſenſu. & eſt animal ſim-
plex, & tardum humanis uiribus obediens & ſubiectum, obli-
uioſum, omniferum, & patiens oneris & laboris, vili & modi-
co

co vtens cibo, inter ſpinas & tribulos quærens victum. Sic ve-
re verus obediens vel religioſus, aſinus poteſt dici, quia ſi alij
ſedeant ſuper ipſum.i. ſi alij ſint eminentes, & ipſe inferior &
ſubiectus, non conqueritur, ſed aſſentit, reſpectu oim ſe humi-
lians & proſternens. Hic debet eſſe ſine ſenſu terrenæ ſapien-
tiæ, quę ſtultitia eſt apud deum.j.ad Corin.3. Stultus fiat, vt ſit
ſapiens. Debet eſſe ſimplex per innocentiá, ſine plica malitiæ.
Iob.j. Erat ſimplex & rectus, ac timés deum, & recedens a ma
lo. Item debet eſſe tardus per maturitatem & deliberationem,
vt nemini cito manus imponat.j.ad Tim.5. Debet eſſe obliuio
ſus per benignitatem & iniuriæ dimiſsionem. humanis viribus
id eſt ſuis maioribus obediés & ſubiectus.j.ad Hebre.13. Obe
dite pręfectis ueſtris &c. Hic debet vti, modico cibo per ſobrie
tatem, inter ſpinas morari per pœnitentiam & auſteritatem,
omniferú & laborioſum animal debet eſſe per patiétiam & lõ
2 ganimitatem. Gene.49. Iſachar aſinus fortis &c. ¶ Aſellus eſt
iuuenis aſinus, qui pulchrioris eſt formæ quando ætate eſt te-
nellus q̃ quãdo ſenex efficitur & antiquus, & q̃to magis ſenue-
rit, tanto hiſpidior & deformior inuenitur. Eſt autem animal
melãcholicú, frigidú & ſiccú, pigrum & obliuioſum, inter ſpi-
nas quærens cibú, laboribus aſſuctum. Recte tales ſunt multi
qui in ipſa iuuentute pulchriores & honeſtiores, meliores &
ſcientiores ſunt, q̃ tempore ſenectutis, & quanto plus viuunt,
tanto peiores continuę efficiuntur.2.Pet.2. Facta ſunt eis po-
ſteriora deteriora prioribus. Iſti ſunt frigidi per indeuotioné,
ſicci per incõpaſsioné, pigri & melancholici per obſtinationé,
obliuioſi beneficiorum & mãdatorum Dei per poſtpoſitioné,
inter ſpinas & inter mundi diuitias victú quærunt per terreno
rú appetitú & ambitioné, quia ad nihil aliud vacant niſi ad ſpi
nas diuitiarum aggregandas, quę ipſos ſuis ſollicitudinibus
cruciabunt. ideo Hiere.10. Nolite ſerere ſuper ſpinas. Laborio
ſi etiam ſunt, quia ſicut ſenſui patet, plus laborát cupidi huius
mundi ad ſuam damnationem, q̃ boni ad ſuá ſaluationem. Do
cuerunt linguam ſuam loqui mãdacium, vt inique agerent, la
borauerunt. Hiere.4. ideo Eſa.57. In multitudine viæ tuæ labo
raſti, nõ dixiſti, quieſcam. ¶ Aſinus minutis auibus eſt exoſus,
3 quia ſpinas vbi nidificant, corrodit, & eas horribili voce ſua di
ſcutit & deterret, & de nido ſuo fugere eas facit. & habet aſi-
nus multas miſeras conditiones, quia ſupra vires laboribus ex
ponitur, fuſtæ & aculeo pungitur, chamo os eius ligatur, hinc
inde circunducitur, ab vberibus paſcuis per quæ tráſit, chami
ſui refrenaculo coercetur, poſt labores caſſus in fine moritur,
cutis ei adimitur, cadauer eius ſine ſepultura lupis & canibus
cõmendatur, a quibus acriter deuoratur. Recté tales ſunt aua-
ri & diuites huius mundi, quia minutis auibus, hoc eſt dictu,
pauperibus ſunt infeſti, quia ipſos horrendo ſonitu cõminatio
nú ſuarú deterrét, & ſpinas vbi nidificant, hoc eſt dictu, paupe
res & paruas domos & poſſeſsiones ſuas eis auferunt fraudulé
ter eorúque bona vel per fraudes vel per rapinas eiſdem ſub-
trahunt & inuadunt. Iob.24. Agrum non ſuum demetunt. Et
ideo habent miſeras cõditiones, quia pro certo laboribus infi-
nitis exponútur. Laborabit in æternum. pſal.48. Aculeo remor
ſus conſcientię cruciantur, chamo prauæ conſuetudinis aſtrin
guntur, intantum ꝙ de manu domini ſui diaboli euadere non
poſſunt. In chamo & freno maxillas eorú &c. Vndiq; circúdu-
cútur, ſcilicet ad aſſiſias, nundinas, & mercata. pſal. Circundu
xit eum & docuit. ſcilicet diabolus. Vento ſuperbiæ, pluuiæ lu
xuriæ exponuntur, & ab ipſis ſuis paſcuis, hoc eſt dictu, ab ip-
ſis ſuis diuitiis quas habent, capiſtro auaritiæ colligãtur, & ab
ipſo diabolo per parcitatem nimiam refrenantur, quia ſicut vi
demus, iſti auari non audent comedere, nec expendere bona
ſua. Eccl.6. Non tribuit ei Deus poteſtatem ꝙ comedat ex bo-
nis ſuis. &.4.Regú.7. Videbis eas oculis tuis, & non comedes
ex eis. Et poſtquam in mundo laborauerunt, & ſine cauſa & in
caſſum tempus ſuum conſumpſerunt, moriuntur in corpore
& anima, & ideo tunc ab amicis pelle temporalis poſſeſsionis
ſpoliantur: quia vxor & pueri furátur & rapiút quicquid poſ-
ſunt, ne aliquid pauperibus erogetur, & tandem cadauer.i. ipſa
anima fœtida ſepulturę paradiſi non traditur, ſed lupis & ca-
nibus infernalibus perpetuo committitur deuoranda. Ideo Sa
pi.3. Labores eorum ſine fructu. Ad quod Eſa.49. In vacuum
laboraui. & Eccl.33. Cibaria & virga & onus aſino. Iſti enim
habent cibaria temporalis ſubuentionis, virgam laboris & af-
flictionis, onus æterni mœroris & damnationis. Et ideo conclu
ditur Hiere.22. Sepultura aſini ſepelietur, putrefactus & pro-
4 iectus extra portas Hieruſalem. ¶ Teſte Auicen. Coruus natu
raliter odit aſinum, paruulę etiam aues & paſſerculi oderunt aſi
num, eo ꝙ ſpinas comedit vbi nidificant, & eorum oua cadere
facit, & ſuo rugitu eos terret, & ideo ſi habet aliquod vulnus
in dorſo, ipſum pungunt, & contra eum pugnant, vt ſic ab eis
fugiat & recedat. Sic veré mali vt communiter oderunt bonos
prælatos. Nam quando aliquis prælatus vult rodere & annul-
lare ſpinas id eſt vitia, & peccata vbi nidificant paſſeres id eſt
ſui ſubditi inſtabiles & inſolentes, hoc eſt dictu, quando vult
eos corrigeré, & ſuæ admonitionis rugitu eos terrere, tunc con-
tra ipſum pugnant, & eum mordent per detractiones, & ſi ali-
quod vulnus habuerit, hoc eſt dictu, ſi aliquod vitium occul-
tum cõmiſerit, tunc eum ibi mordent per diffamationem, ut
ſic ipſos ceſſet perſequi & corrigere, quis non amat peſtilens
eum qui ſe corripit. Prouer.15. Qui enim erudit deriſorem, ip
ſe ſibi iniuriam facit. Prouer.9. ¶ Coruus pugnat cótra aſinú, 5
& inſidiatur oculis eius, vt ipſos perforet roſtro ſuo. Sed iuuat
aſinum profunditas viſus, ſpiſsitudo corii, & aurium proceri-
tas vel mobilitas, & hoc quia contra morſus auium claudit &
obſtruit viſum ſuum. Sic veré coruus.i. diabolus multum odit
& infeſtat aſinum, hoc eſt, virum ſimplicem & benignum, &
ideo viſui eius.i. intellectui & fidei inſidiatur, ut ipſum per er
rores inficiat & corrumpat, ſed contra huiuſmodi tentationes
& malas diaboli ſuggeſtiones debet claudere viſum ſuum per
diligentem cuſtodiam, ne a roſtro corui, hoc eſt dictu, a pra-
nis verbis & hæreticis excęcetur. Contra enim huõi morſus
debent ſimplices ſe abſcõdere, & eos prout poterunt euitare.
Claude oſtia tua ſuper te. Eſa.26. Iuuat etiam contra tentatio
nem diaboli ſpiſsitudo corij.i. patientiæ fortitudo, proceritas
aurium.i. modeſtię mititudo, quia multa debet audire, & parú
loqui, & profunditas uiſus.i. fidei firmitas, & ſcientiæ limpitu
do, quia oculus cordis ſui debet eſſe in fide ꝓfunde radicatus.
Profundú abyſſi quis dimenſus eſt? Ecc.j. ¶ Vrſus vt dicit Pli. 6
li.8.c.31. pugnat cú aſino & tauro. Nam quia comedit carnes
crudas, eorú cupit carnibus ſaturari. Per vrſum intelligo offi-
ciales, vſurarios, balliuos, & cauſidicos, & raptores. Per taurú
qui terram colit, intelligo agricolas. Per aſinum qui onera por
tat, intelligo mercatores. Vrſus ergo pugnat cum aſino & tau
ro, quando agricola vel mercator ab ipſis raptoribus impetun
tur, vt eorum caro.i. eorum temporalis ſubſtantia ab eis deuo
retur. Violéter tollitis pellem eorum deſuper eis, & carnes eo
rum deſuper oſſibus eorum. ¶ Dicit Pli.li.28.c.10 ꝙ fumus vn 7
gulę aſini fœtum mortuú educit, & partum accelerat ſine mo
ra. Aſinus ſimplex eſt Chriſtus, cuius vngula eſt correctio &
diſtrictio. Fumus ergo compunctionis ex huiuſmodi vngue id
eſt ex Chriſti diſtrictione, & ſui rigoris conſideratione proue
niens, fœtum mortuum.i. peccatum mortale vel diabolum de
vtero conſcientiæ educit per confeſsionem, & partum cóſeſ-
ſionis accelerat & inducit. Cum dolore paries. Gen.3. ¶ Sicut 8
dicit idem Pli.li.28. Iecur aſini valet contra morbos caducos
paruulorum, & lac & ſanguis contra morſum ſcorpionis. Sic
iecur.i. amor & affectio Chriſti, maxime ille quem habuit in
incarnatione & paſsione, ſi a paruulis & debilibus deuotę con
ſiderátur, ipſos a caſu releuat peccatorum, & lac ſuæ benignæ
doctrinæ & charitatis quo ſuos paſcit paruulos & deuotos, a
morſibus ſcorpionis.i. a tentationibus diaboli liberat & præ-
ſeruat. Tãquàm paruulis in Chriſto lac dedi vobis edere &c.
j.Corin.3. Sanguis etiam ſuæ paſsionis venenum & malitiam
Scorpionis diaboli miré pellit, & ſicut dicit ibidem, lac aſini-
num.i. doctrina Chriſti valet contra argentum viuum, hoc eſt
dictu, contra amorem diuitiarum, quę ardent gentem, inquan
tum ſcilicet ibi docetur paupertas voluntaria, per quam diui
tiarum cupiditas declinatur. Argentum tuum & aurum tuum
confla. Eccl.28. & Eſa.30. Contaminabis laminas argenti tui.
¶ Sicut dicit Plin.li.28. ſi quis dixerit aſino in aure, ſe percuſ- 9
ſum a ſcorpione, ſtatim tranſit malitia veneni, prout dicunt
aliqui. Sic ſi aſino id eſt ſacerdoti (qui debet eſſe ad onus pęni
tentiæ aſſuetus) in aure dixeris per confeſsionem, quomodo a
Scorpione diabolo percuſſus fueris per peccatum, ſtatim, ſcili
cet facta abſolutione, ceſſat malitia huius mali. Ná virtute con
feſsionis & abſolutiõis a peccati veneno anima liberatur. ideo
Narra ſi quid habes ut iuſtificeris. Eſa.43. Vel aſinus eſt Chri
ſtus, cui debes in oratione dicere a Scorpione diabolo te per-
coſſum, ut per eius gratiam libereris. Hiere.33. Clama ad me
&c. ¶ A facie ſuffumigatiõis aſini fugiunt venenoſa, urina eius 10
cum nardo capillos multiplicat & conſeruat, oſſa eius trita &
bibita liberant a veneno, vt dicit idem Pli.li.28.ca.10. ubi etiá
dicit

dicit ꝙ aqua quæ remanet aſino potata, dolorem capitis ſedat.
Renes vero eius triti & bibiti incontinentiam cohibēt. Sed de
11 iſtis nihil ad prӕſens,expone ſi vis.¶ Dicit Plin. li. 8.c.43. & ēt
Ariſt.li.8.c 25. ꝙ aſinus eſt animal frigoris impatiens , & ideo
in frigidis regionibus,vt in Pōto non generatur, & licet ſit fri-
gidum,tamen mulię eſt luxuriæ,& quando eſt fœmina partu
ra,tenebras quærit,& lucē fugit, ne ab hoīe videatur , ſm Pli.
ibidem.Sic ſunt multi qui frigus timoris Dei, frigus pœniten-
tiæ & aſperitatis nequeunt ſuſtinere, & ideo in regionibus fri-
gidis,hoc eſt dictu,in religionibus aſperis nequeunt inueniri,
ſunt tamen multum luxurioſi , & ideo vmbram & obſcuritatē
diligunt ne ſciantur . Vel dic omnia contra pauperes luxurio-
ſos,qui quamuis frigore paupertatis ſtringantur,luxuria tamē
continuè maculantur. Quando autem aſina.i.peccator vult pa
rere.i.aliquod malum opus emittere & facere,tunc ſolet tene-
bras.i.locum obſcurum & abſconditum quærere,vt.ſ.ſuam poſ
ſit malitiam occultare , quia qui male agit, odit lucem. Ioā.3.
12 ¶ Aſina tanto amore diligit fœtum ſuum,& ad eum tranſire ēt
per ignis medium non timeſcit,vt dicit idem ibidem . Sic pro
certo Chriſtus intantum dilexit hoīem,fœtum ſuum,ꝙ ad ip-
ſum in hunc mundum veniens, per ignem tribulationum nō ti
muit pertranſire. Vel pone ꝙ prælatus debet currere ad auxi-
lium ſubditorum non obſtante igne alicuius tribulationis tem
poralis. pſalm. Tranſiuimus per ignem & aquam &c. Eſa.43. Si
tranſieris per ignem, flamma nō nocebit te. Numeri 31. Quic-
13 quid tranſire poteſt per ignem,igne purgabitur. ¶ Aſinus mi-
rabiliter horret aquas intrare,& in eis intingere pedes ſuos,&
quando tranſire cogitur,tunc in eis mingit. Super pontes etiā
non trāſit libenter,quia cum habeat debile cerebrum, in aquā
quam ſubtus videt,cadere ſemper timet , ſm Plin. vbi ſupra.
Aſinus eſt homo infirmus,aquæ ſunt deliciæ vel diuitiæ , pon-
tes ſunt eminentiæ vel honores . Debet igitur timere aſinus.i.
vir infirmus in aqua deliciarum ponere pedem ſuum.i.affectū,
ſuper pontes etiam alicuius dignitatis nō debet infirmus aſcē-
dere,ne forte,propter debilitatem cerebri.i propter defectum
ſenſus & diſcretionis ad profundū inferni ruere compellatur.
Vel per aſinum intelligo peccatorem , qui timet intrare aquā
deuotionis,lachrymarum & contritionis, elemoſynarū & cō-
paſsionis,timet etiam aſcendere pontem, hoc eſt dictu , crucis
memoriā, quia timet ne ea inde oporteret eum cadere in huiuſ
modi aquas,quia.ſ.ex crucis & paſsionis memoria aqua deuo-
14 tionis ſequitur,quam abhorret ¶ Aſini raro volunt bibere niſi
ad aſſuetos fontes,& vbi poſſunt ire ſicco pede , & quod mirū
eſt dictu,ſi mutentur eis aquæ,tñ licet multum ſitiant,raro bi-
bunt,niſi ſint eis ſimiles quas frequentant. Vnde etiam dicit ꝙ
tunc cogendi,exonerandi ve ſunt. Plin.vbi ſupra,ſcilicet.libr.
8.cap.43. Sic multi quando ſunt aſſueti ad aliquos fontes,
hoc eſt dictu , ad aliquas delicias ſeu ſcientias temporales ,
ad alios bibere raro volunt , videlicet ad ſcientiam theolo-
gicam, vel ad delicias ſpirituales , quia difficile eſt relinquere
conſueta. Oſeæ.10. Vitula docta diligit trituram. ideo Hiere.2.
Onager aſſuetus in ſolitudine. Dato etiam ꝙ multum ſitiant &
ꝙ multum appetant ſalutem, ſi tamē eis aliæ aquæ offerātur.i.
ſi loco aquarum deliciarū & diuitiarū huius mundi aliæ aquæ
.i.deuotionis & contritionis & cōpaſsionis eis offerantur,quia
alijs nō ſunt ſimiles,vere bibere vilipendunt,niſi forſan a Deo
per tribulationes cogantur, vel niſi exonerati oneribus diſci-
plinæ ſuauiter manuducantur. Vel expone contrario modo,ꝙ
illi qui ſunt aſſueti bibere ad fontem ſacræ ſcripturæ vel deuo
tionis, vbi ſine pedis.i. affectus intinctione vel intentione poſ-
ſunt bibere,non debent aquā deliciarū huius mundi appetere,
imo ſi eis a diabolo offeratur fons aliquis.i.aliqua voluptas,nō
debēt tñ exinde guſtare, niſi ſit ſimilis alijs aſſuetis licet multū
quo ad ſenſualitatē appetāt et requirant. Non poterant bibere
aquā fluminis &c.Exo.7. Diabolus tñ ipſos exonerat oneribus
Dei mandatorū, & eos cogit ſtimulo tentationū & ſic facit eos
15 bibere aquas mūdanarū delectationū.¶ Sicut dicit Ariſt. aſina
tot annis nō concipiet,quot grana hordei intincta in muli ſan-
guine māducauerit. Mulus ē luxurioſus grana ſunt verba,quæ
ſi intincta fuerint in ſanguine peccati & luxuriæ ſuę,& aſinę.i.
infirmæ perſonę alicui offerantur,vt.ſ.ſi coram infirmis de pec
cato luxoriæ colloquantur, ſm quantitatem verborum, conce
16 ptus boni propoſiti ab ea impeditur. ¶ Ad generationē mulo-
rum non debet eligi equa quæ ſit quadrima minor, vel decen-
ni maior, vt dicit idem. Sic illi qui ad generationem ſpiritualē
eliguntur.ſ.prædicatores debent eſſe quadriēnes per quattuor
virtutum quadraturam,& decennes per decalogi complemen
tum.¶ Nullum animal coit libenter cum alia ſpecie,& ideo pa 17
ſtores qui volunt ꝙ mulus generetur ab aſino & equa , hoc
vtuntur artificio,quia pullum aſini nutriunt lacte equæ, & eū
ſibi dum paruulus eſt,in tenebris ſubijciunt vt lactetur, & tūc
ille pullus eum creuerit , quaſi adulter iam effectus , tempore
coitus ad equarum libidinē inardeſcit , & cōtrario pullus equi
nutritus lacte aſinæ, cum aſinabus poſtmodum commiſcetur,
& ſic talia animalia generantur.ſ.mulus ex aſino & equa, hin
nus ex equo & aſina, ſicut dicit Pli.lib.8.c.44. Sic pro certo ho-
mines non debent cum altera ſpecie.i. cum aliorum vxoribus
commiſceri. Sed verè paſtor peccatorum diabolus ipſos deci-
pit iſto modo, quia quando vult quòd mulus id eſt ſpurius ge-
neretur , primo a iuuentute pullum aſini.i. ipſum luxurioſum
nutrit lacte equæ.i. delicijs luxurię & carnalitatis, & verbis &
oblectationibus mulierum in tenebris & latibulis,& in abſcō-
ditis & occultis,& ideo qñ talis pullus factus eſt adultus, tunc
tempore coitus.i.tentationis & ardoris , ad aſinarum amplexū
.i. alienarum vxorum copulā inardeſcit, & ſic multi pp lac lu-
xuriæ quo a iuuentute nutriuntur,in ſenectute adulteri efficiū
tur,quia adoleſcens iuxta viam ſuam,etiam cum ſenuerit,non
recedet ab ea. Prouer.22. Vſque in hodiernum diem morē ſe-
quuntur antiquum.4.Reg.17. Nam breuiter illi qui ſunt nutri
ti lacte aſinarum.i.verbis mulierum, maxime in iuuentute, ad
earum copulam faciliter inardeſcunt. Iudic. 5. Aquam petēti,
lac dedit. Pone ſi vis figuram ſupra de Iahele. Iudic.4. ¶ Si aūt 18
aſinus coeat cum equa impregnata,corrumpitur partus ratio-
ne frigiditatis ſpermatis aſini, vt dicit Ariſt.li.2. de generatio.
ani.c.6. Dicit etiā ꝙ ſi aſina concipit ab equo,tunc ſequens aſi-
ni coitus propter ſpermatis frigiditatem totum corrumpit, &
cogit facere abortū. Aſinus eſt diabolus,equus Chriſtus, equa
bona aīa, aſina aīa peccatrix. Si ergo equa.i. bona aīa equo.i. ſpi
ritu ſancto fuerit impregnatā , tunc ſi cum ipſa miſceatur aſi-
nus.i.diabolus per peccatum , tunc dico conceptus bonorum
operū impeditur. Nam pp frigiditatem indeuotionis quæ cau
ſatur a ſpermate aſini.i.a ſuggeſtione diabolica , totū corrum-
pitur quod concepit. Si etiam aīa peccatrix, ipſa.ſ. aſina quæ re
ctè eſt quaſi einſdem ſpeciei cum aſino diabolo , cōceperit bo-
num propoſitū & contritionē ab ipſo equo Chriſto, vt ſic pa-
riat aliquod bonū opus,tunc aſinus diabolus cum ipſa coiēs.i.
ipſam de vitio tentans,& ad peccatum inclinans, partū & con-
ceptum bonorū operū diſsipabit. Figura eſt ad hoc Matt. 13.
de inimico qui in agro ſeminato, iterato ſuperſeminauit ziza-
nia. quia verè inimicus diabolus quando zizaniam malę ſugge
ſtionis ſeminat in conſcientia alicuius, tunc triticum quod ibi
ſeminatum fuerat.i.bonum propoſitum maculatur. Ideo Hie.
12. Seminauerunt triticum,& meſſuerunt ſpinas.¶ Mulus qui
ex aſino & equa gignitur,non poteſt generare , & ratio eſt ſm 19
Ariſt.li.2.de generatione aīal.c.6.quia ſperma aſini eſt natura-
liter frigidum , ſperma etiam equæ eſt complexionabiliter ra-
tione ſexus frigidum,& ideo pp frigiditatem vtriuſqꝫ ſperma-
tis exinde genitum ita eſt frigidū ꝙ non pōt aliud aīal genera-
re. Dicit tñ Pli.lib.8.c.44. Eſt in annalibus noſtris mulam ſæpe
peperiſſe,verum (inquit) prodigij loco habitum. Theophraſt'
vero ait mulam in Cappadocia vulgo parere. Sic pp frigidita-
tem, prauitatem & infectionem peccati aſini.i. Adam & Æuæ,
tanta eſt frigiditas indeuotionis in mulis.i. filijs ſuis , ꝙ ad ge-
nerationem bonorum operum totaliter ſunt inertes. Nā pro-
pter frigiditatem. i. propter peccatum originale quod ab ipſis
ſuis parentibus contraxerunt, generationē bonorū operū per-
diderunt, niſi forte prodigioſè aut miraculoſe per Dei gratiam
illud fiat, quia.ſ.generatio bonorum operum non a natura, ſed
a gratia manat . Et ſicut muli frigiditas parentum ſuorum fri-
giditatē oſtendit, ſic filiorum prauitas patrum ſuorū prauitatē
concludit quia In filijs ſuis agnoſcitur vir. Eccl.11. Et ideo dr
Eccl.41. De patre impio quæruntur filij &c. Vel pone ſi vis ꝙ
parentes carnales, vel etiam prælati frigidi & indeuoti, vt ſunt
vſurarij generant filios indeuotos. Semper.n. vellet vſurarios
ꝙ ei filij ſui ſimularentur,& eos ad hoc edocet quātum poteſt.
Adam.n. genuit filium ad imaginem & ſimilitudinē ſuā Gen.
5. qm patrem ſequitur ſua proles. Act.7. Ioſuæ.5. Numeri 32.
Ezech.16. ¶ Frigiditas prædominans in mulo eſt cauſa ſteri- 20
litatis, vt dicit Ariſto.libr. eodem. Sic verè quando frigiditas
indeuotionis , timoris ſeruilis , vel incompaſsionis , in aliquo
abundat, tunc a fructu bonorum operum ſterileſcit. Eccleſ.43.
Frigidus ventus aquilo flabit, & gelabit chriſtallus ab aquis.

21 ¶ Eſt in India quoddam genus aſini teſte Ariſto. quod habet
vnum ſolú cornu in frõte, vngulam tñ non findit. Omne.n.aíal
habens duo cornua, habet vngulam ſciſſam, & ideo aſinus nõ
habet vngulam ſciſſam, quia non habet niſi vnum cornu, non
eſt tñ verum ecõuerſo, quia multa aíalia findunt vngulam, quæ
non habent cornua, vt patet in porco & ſimilibus. Chariſsimi
per aſinum quod eſt animal ſtolidum, intelligo peccatoré, per
cornu ſolum in fronte, intelligo obſtinationem, per pedé intel-
ligo affectionem, per vngulã quæ eſt finis pedis, intelligo ope-
rationem, ad quã oīs affectio ordinatur & terminatur, per di-
uiſionem intelligo diſcretionem & diſtinctionem operationis.
Dico igitur ꝙ in India.i.in mundo ſunt multi aſini.i. multi ec-
cleſiaſtici vel religioſi, mali prælati, vel etiam alij peccatores,
qui habent vnum cornu in fronte, hoc eſt dictu, qui ſunt obſti-
nati & frontoſi apertè & ſine verecundia, & iſti pro certo non
findunt vngulã.i.non diſcernunt inter opera ſua ſicut deberẽt,
quæ bona ſunt.ſ.& quæ mala. Figura. Leui.11.vbi aíal non fin-
dens vngulam eſt immundum, nec debet manducari. Sic apud
Deum immundi ſunt qui vngulam.i. opera ſua non diuidũt di
ſcernendo, nec debent ab alijs manducari.i.imitari. Nõ come-
detis ea, nec tangetis &c. Et nota ꝙ iſtud cornu ſolet eſſe in frõ
te, quia pro certo tales peccatores effrenati & obſtinati, ſine ve
recundia omnibus apertè ſe opponũt. Frons.n.eſt pars corpo-
ris patens magis. Et ideo tales ſunt figurati Dan. 8. in hirco cũ
vnico cornu, qui ventilabat vndiq;, nõ tangens terram, qui cõ-
minuit arietem. Sic tales, & maximè prælati feri & obſtinati,
qui rectè ſunt vt hircus, luxurioſi.ſ.fętidi & immundi, nõ tan-
gentes terrã.i.non cognoſcentes nec cogitantes in ſua vilitate,
proſequuntur arietem.i.quãlibet bonam perſonam. Frons mu-
lieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere. Hiere.3. Ad
quod Eze. 3. & Eſa.48. Et pone ſi vis totum de prælatis indi-
ſcretis, cornutis.i.elatis, obſtinatis & ſuperbis. ¶ Omne aíal ha-
22 bens duo cornua, habet vngulam fiſſam, vt patet in boue & ſi-
milibus. Animal iſtud eſt prælatus, qui debet habere duo cor
nua, id eſt ſcientiam duorum teſtamentorum, vel duo cornua
id eſt duplicem poteſtatem, duos.ſ.gladios petri temporalem,
& ſpiritualem. Et ideo talis debent habere vngulam fiſſam.i.
operationem diſcretam, quia oīs prælatus debet eſſe ſapiens &
diſcretus. Non tñ verum conuerſo, quia multi habent vngulã
diuiſam.i.multi ſunt ſapientes & diſcreti, qui tñ cornua nõ ha
bent.i.aliquã dignitatem, quia ſicut videmus, dignitates & be-
neficia non dantur hodie qñque ſapientibus, ſed ignaris, con-
tra conſilium Ietro Exo. 18. Elige viros ſapientes & timentes
Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam. Figura
Leuitic. 21. vbi non offerebatur in altari Deo &c. ſicut ſupra.
23 ¶ Ariſt. dicit lĩ 8.c.8. ꝙ aſinus & mulus comedunt frugẽ & her
bam, & impinguantur ab aqua, & plus amant aquam turbidã,
quàm claram, vacca aũt econuerſo. Tales ſunt cauſidici & mũ-
dani ſapientes, quia vt videmus, fruges & hæreditates paupe-
rum comedunt & corrodunt. vel oẽs fructus.i. oẽs mundi diui
tias ſibi vendicant & acquirunt. impinguantur.n. & dilatãtur
& incraſſantur ab ipſa ſua ſapientia ſeculari, & ideo magis
amant aquam turbidam, hoc eſt dictu, legalem ſcientiã & mũ-
danam, quæ turbida eſt propter falſitates & cautelas admix-
tas, quã faciant aquã clarã i.diuinam ſcientiã & theologiam ip
ſam, imo vilipendunt reſpectu ſuæ. Vacca autem.i.bona & ſim
plex perſona, plus amat claram ſcientiam quã turbidã.i. theo-
logicam quàm legalem. Hier.2. Quid tibi vis in via Ægypti. vt
24 bibas aquam turbidam? &c. ¶ Aſino ſm Ariſt. ibidem c.25. ac-
cidit infirmitas dicta malida, quia qñque plegma calidum fluit
a capite, & ſi deſcendat vſq; ad pulmonem, moritur aſinus. Sic
verè in corpore eccleſiæ qñ a capite.i.a ꝑlato deſcendit phleg
ma.i.malum exemplum vſque ad pulmonem.i. vſq; ad ſubdi-
tos, tunc per malam imitationem vnus ab altero corrumpitur,
& ſic occiditur, deſtruitur & perimitur corpus veri aſini Chri
ſti.i.eccleſia ſancta Dei. Hier.23. A Prophetis Hieruſalẽ egreſ
25 ſa eſt pollutio ſuper omnem terram. ¶ Aſinus eſt fortior a par-
te poſteriori, quã a parte anteriori vbi eſt crux, & ideo ibi fre-
quentius oneratur. Chariſsimi pars poſterior hoīs ſunt bona
temporalia, quæ poſt nos remanent. Pars aũt anterior ſunt bo-
ſpiritualia & æterna, quæ a Cruce Chriſti accipiunt efficaciã
& vigorẽ. Sunt ergo mundani fortiores & ad aía promptiores a
parte poſteriori.i.in bonis mũdanis q̃ anteriori.i.q̃ in bonis ſpi
ritualibus, qa ſicut videmus ad oculũ, multũ laborãt ꝑ mũdo,
nihil ꝑ Deo, multũ ꝑ corpore nihil ꝑ aía.iõ Apo.2. Poſteriora
tua plus a priorib⁹. Vel pone ꝙ ſemp debem⁹ eſſe in poſteriori
parte.i.in ſenectute fortiores ad bonũ operãdũ, q̃ in iuuẽtute, q̃
eſt pars anterior vitæ.iõ Apoſtolus.2 Cor.12. Cũ aũt infirmor
tũc, fortis ſum. ¶ Aſinus poſt æquinoctiũ vernale mouet ad coi 26
tum, & terribili ſonitu fœminam excitat ad amorem. Nam qñ
ventum odorem fœminæ ipſius naribus deferentem attrahit,
tunc ad libidinẽ fortius inardeſcit. Sic verè homo in tempore
veris.i.deliciarũ magis accenditur ad luxurię fœditatem, & ar-
dorẽ ſuum terribili ſonitu.i.verbis & geſtibus luxuriæ prænũ-
cijs manifeſtat, & maximè qñ ventus.i. qñ aliqua maquerella
vetula odorem & famam alicuius fœminæ ſibi repręſentat, &
ſi ipſe talis eſt ꝙ huiuſmodi ventum attrahat.i. ꝙ perſonam hu
iuſmodi de facili audiat & recipiat, tunc præcipuè ad libidinẽ
inardeſcit. Ideo dicitur Hier.2. In deſiderio aïæ ſuę attraxit vẽ-
tum. Et hoc de aſino ſufficiat. ¶ In lib. de natura rerum dicitur 27
ꝙ ſi aſinam tecum duxeris, & pullum ſuũ ab eius ſequela cohi
bueris, pullus de loco vbi mater ipſum dimiſerit, per quinque
paſſus circiter nõ recedet, ſed matrẽ ſuã ibidem expectabit. Sic
ſi mater tua Deus te in aliqua tribulatione vel tentatione dimi
ſerit, non dimittas ꝑꝑ hoc locum tuum, ſed cum eo in ſtatu gra
tiæ perſeuera, & conſolationem eius patienter expecta. Iudi.8.
Expectemus humiles conſolationem eius.

De Aſpidibus. *Cap. 9.*

ASPIS eſt ſerpens venenoſiſsimus, dictus ab 1
aſpergendo venenum. quarũ ſunt plures ſpe-
cies, affectu & effectu diſpares ad nocẽdũ, vt
dicit Iſid. li.12.c.4. Tales ſunt demones, quia
ore ſuo.i.malis ſuggeſtionibus ſpargunt vene
nũ tentationũ, & ſunt tã malitia q̃ potentia in-
æquales, qa ſm nobilitatẽ naturaliũ ineſt eis peruerſitas aïorũ.
Oía.n.mẽbra corporis non eundẽ actũ habent.ad Ro.12. Vel ꝑ
os aſpidis intellige detractores, malorum ſuggeſtores, & vetu-
las maquerellas, quibus mediãtibus demones inuenenat alie-
nos. Os tuum abũdauit malitia &c. ¶ Situla eſt aſpis quę gręcè 2
dicitur dipſas, quæ qñ momordit aliquem, facit eum ſitire vſq;
ad mortẽ, & ſitiendo moritur ſic percuſſus. Talis eſt auaritia,
quia qñ momordit hominem & infecit, facit eum ſitire per im
moderatũ appetitum diuitiarum in tantum quod nulla bona
mundi poſſunt extinguere ſitim eius, ita ꝙ finaliter moritur ſi-
tiendo, qa vſq; ad mortẽ ſitis ſuæ auaritiæ nõ quieſcit, imo q̃to
magis ſenuerit, plus augetur. Induxiſti nos in deſertum, vt in-
terficeres nos ſiti, & paruulos noſtros. Exo.16. Nume.20. Nos
(inquit) & paruulos noſtros, quia deſertum auaritiæ facit aua-
rorum filios, exemplo parentum, habendi & acquirendi ſitibũ
dos. Figura de Agar & filio eius, qui eiecti ab Abraã cum pa-
ne & vtre aquæ ſitiebant in deſerto vſq; ad mortem. Geneſ.21.
Sic illi qui ab Abraam Deo eiecti & reprobati pro portione &
ſalario accipiunt vtrem aquæ.i.bona temporalia, in deſerto hu
ius mundi, vna cum filijs ſuis ſiti auaritiæ infeſtantur. ideo Eſa.
5. Nobiles interierunt fame, multitudo eorum ſiti exaruit &c.
¶ Hypnalis eſt genus aſpidis, quæ ſomno necat quem momor
dit, quia morſus ab illa ſtatim ſomnum petit, & dormiendo mo 3
ritur. Vnde de Cleopatra dicitur ꝙ venenũ ipſius bibit, & dor
miendo mortis amaritudinem non ſentiret. Rectè talis eſt dia-
bolus, quia qñ momordit aliquem per peccatum mortale, &
dentes ſuarum tentationum in eum fixit, facit eum delectari
ſomno, hoc eſt dictu, facit eum requieſcere & dormire in deli
cijs huius mundi, quia vere peccatores omnes rectè videntur
dormire, quia ſicut dormiens non ſe mouet, non videt, nõ odo-
ratur, non audit, non verecundatur ſi verenda eius apparent,
non recolit, nec loquitur, ſic peccator delicijs delibutus nõ vi-
det propriam fragilitatem & iniquitatem, mortis propinquita-
tem, iudicis auſteritatem, demonum crudelitatem, non odora-
tur æternam ſuauitatem, non audit prædicationem nec corre-
ctionem, non loquitur per confeſsionem, non ſe mouet per bo
nam operationem, non verecũdatur ſuam imperfectionem, &
ſic dum ita dormit in peccato, venenum diaboli ipſum interi-
mit & occidit. Vigilate ergo, qm̃ ſi ſciret paterfamilias qua ho-
ra fur ventiret, vigilaret vtiq; Mat.24 Figura Iudi.4. de Iahele
quæ Siſare æſtuãti obtulit vtrem lactis, vt ſic facilius dormiret,
& ſic occidit eum dormientem, quia dum dormiret, clauum ta
bernaculi infixit temporibus eius. Sic diabolus æſtuanti in ten
tationibus, fugienti a prælio.i. a tribulationibus offert vtrẽ la-
ctis.i.mundi delicias, vtpote quia vſurarijs oſtendit vineas &
prata aliena, luxurioſis pulchras dominas &c. vt bibãt & ſom-
nientur, & dormiant ſomnum ſempiternum. Hier.51. Et dum
ſic

ſic delectantur, infigit clauũ tabernaculi.i.mortẽ, & ſic interi-
mit dormiendo. Iſtud patet in iſtis cauſidicis, qui q̃n volũt dor
mire & quieſcere in bonis & diuitijs acquiſitis, ſubito moriũ-
tur. Ideo Amos. 6. Væ ꝙ dormitis in lectulis eburneis &c. Vel
pone hic de muliere quæ offert primo lac & venenum.i.verba
ſua venenoſa, & ſic facit hnlem ſopire & dormire, & delectari,
& eum occidit deſtruendo famam, bona temporalia, & perſo-
4 nam. ¶ Hemorrhois eſt aſpis ſic dicta, eo ꝙ eius quẽ percuſſit,
diſſoluit omnes venas, ita ꝙ fluxu ſanguinis vitam finit, & il-
lius ſugit ſanguinem quem percuſſit, quia vt dicit Iſid. lib. 12.
hema grecæ ſanguis eſt latinè, & rhoo idem eſt quod fluo. Ta
les ſunt mulieres, quia ſtatim ꝙ percuſſerunt aliquẽ iaculo ver
borum ſuorum, emittẽdo ſanguinem ad litteram, per luxuriã,
ipſum faciunt ſpiritualiter interire, vel ſtatim faciunt eũ emit-
tere & perdere totum ſanguinẽ ſuum. i. totam ſubſtantiam ſuã
temporalem, & fatue expendere quicquid habet, & ſic eum ad
mortem.i.ad defectũ paupertatis faciunt peruenire, & q̃n ali-
quem ſic percuſſum & tentatum per luxuriam occiderũt, ſta-
tim incipiunt ſugere, attrahere & bibere ſanguinẽ eius.i. ſub-
ſtantiam temporalẽ. Non accubabit leo donec rapuerit prędã,
& occiſorum ſanguinẽ bibat. Numeri. 23. Vel iſte ſerpens eſt
diabolus, qui ab hoĩe ſugit ſanguinẽ in quo eſt vita.i.gratiã &
deuotionem &c. Sanguinem dediſti eis bibere, q̃m digni ſunt.
5 Apo. 16. ¶ Præſter eſt ſerpẽs horribilis, ſemper ore patente ve-
nena diffundens, & ab eo percuſſus diſtenditur, & infectione
corporis enecatur, ſicut dicit Iſid. ibidem li. 12 & Lucanus. Ta
les ſunt blaſphemi, iracundi, iniurioſi, & detractores, quia ſem
per habent os apertũ ad virus detractionis, blaſphemiæ & in-
iuriæ diffundendũ, & ideo ab eis morſus, iniuriatus & infama-
tus diſtenditur per iracundiam, inficitur per infamiam vel per
odium, & tandem moritur per infamiam temporaliter per pec
catum mortale ſpiritualiter. Apertio oris inflammatio. Ecc. 20.
6 ¶ Sęps genus eſt aſpidis, qui teſte poeta q̃n mordet, non ſolum
carnem, ſed etiam oſſa deſtruit & diſſoluit, ita vt homo in ore
ſerpentis totaliter liqueſiat. Oſſaque (inquit) diſſoluens cũ cor-
pore tabificus ſæps &c. ſicut dicit Iſi. li. 12. Talis eſt detractor,
quia q̃n mordet aliquem per detractionẽ, non ſolum carnem.i.
ipſa opera carnalia & peccata, imo etiam oſſa.i. bona opera &
virtuoſa nititur verbis veneficis diſsipare. Vel carnem.i. pecca
tores carnales, ſed etiã oſſa corporis eccleſię. Confregit ad nu-
merum dentes meos. Threno. 3. ¶ Dicit etiam Iſid. li. 12. ꝙ ge-
7 neraliter aſpis cum aſpexerit paratum incantatorem, qui eam
quibuſdam proprijs carminibus euocat de cauerna, vnam au-
rem in terra præmit, alteram vero cauda obturat, vt illas magi
cas nõ audiat. nec eiuſdem voci obediat exeundo. Aſpis iſta ſi-
gnificat ſapientes & diuites mundanos, qui dicuntur aſpis ab
aſpiciendo, quia clare vident & aſpiciunt iura ſua. Incantator
eſt prædicator, quia ad modum incantatoris ſufflando & prędi
cando facit videri aliquid vbi nihil erat. ſ. in peccatore gratias
& virtutes & facit diſparere quod ibi erat. ſ. vitia & peccata.
Quando ergo aſpis.i. cupidus & ſapiens huius mũdi, videt in-
cantatorem.i. prædicatorem paratum ad incantandũ & prædi-
candum, & timet ꝙ eum educat de cauerna.i. de amore mundi
huius, tunc obturat aures animæ. ſ. intellectum & voluntatem.
Aurem. n. voluntatis obturat terra.i. amore terrenorum, tunc
.n. incipit cogitare quàm dulce eſt talia velle & diligere. Aurẽ
autem cordis vel intellectus obturat cũ cauda.i. cum fine ſuo,
quia. ſ. ſperat diu viuere, & in fine pœnitere, & ſic per pœnitẽ-
tiam caudæ.i. finis quam ſperat habere, & per cupiditatem &
amorem terrenorum obdurat & indurat cor ſuum, vt non fa-
ciat nec audiat quod iubetur. Ideo Hiere. 17. Indurauerunt cer
uices ſuas ne audirent legem, & ne ſuſciperent diſciplinam. &
pſal. Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, ſicut aſpi-
dis ſurdę et obturantis aures ſuas. Vel dic ꝙ incantator eſt dia-
bolus, qui ſi per incantationem ſuggeſtionum ſuarum velit de
cauerna.i. de ſtatu fidei & grãæ te extrahere, obtura aures tuas,
& adhibe terram.i. memoriam tuæ vilitatis, & caudã.i. memo-
riam tui finis & mortis, & ſic incantationes eius poteris decli-
nare, dicens: Amos. 5. Aufer a me tumultum carminum tuorũ,
cantica lyræ tuæ non audiam. Vel per incantatorẽ intelligo lu-
xurioſum, hęreticum, vel quemcunque mala ſuggerentem, &c.
8 ſicut ſupra. ¶ Secundũ Pli. li. 8. c. 23. Membra percuſſa ab aſpi-
de intumeſcunt, & niſi pars contacta abſcindatur, vix aliquo
remedio conualeſcunt. Sic verè quando aliqua membra cor-
poris eccleſiæ ſunt infecta ab aſpide diabolo per hęreſim & er
rorem, tunc vix corpus eccleſiæ conualeſcit, niſi tales de me-
dio abſcindantur per brachium ſeculare. Quia oĩs arbor quæ
non facit fructum bonum, excidetur. Matth. 3. Figura Leuitic.
14. vbi ſi plaga leprę oriretur in domo, lapis vbi erat, debet ex-
cidi, & extra proijci, & domus alieno luto liniri. Sic verè ſi in
domo eccleſiæ in aliquo lapide.i. in aliqua perſona orta fuerit
plaga lepræ.i. hæreſis, debet excidi, & extra proijci de cõſortio
aliorum, & domus eccleſiæ abradi & abſtergi per correctio-
nem & alieno luto.i. alia doctrina liniri per prædicationẽ, quia
ſm Ber. Melius eſt ꝙ pereat vnus, quàm vnitas. Et Matth. 5.
Bonum eſt tibi ꝙ pereat vnum de membris tuis, quàm totum
corpus. Vel pone ſi vis idem contra obſtinatos religioſos & in
corrigibiles &c. ¶ Item ibidẽ dicit ꝙ aſpis mirabili ſenſu & af- 9
fectu vxorem ſuam diligit, & ſi quis comparẽ ſuam interficit,
ipſum maximo zelo vindictę perſequitur inuadit, & in quocũ-
que populo vel agmine fuerit, ipſum nititur infeſtare, & non
niſi veloci fuga vel fluuio intermedio deſinit ipſum ſequi. Sed
contra malitiam eius dedit natura remedium, quia debilẽ ha-
bet viſum, & cum habeat oculos in temporibus, non poteſt be
ne ante ſe videre, ſed magis a latere, & ideo nõ bene poteſt in-
ſequi fugientem. Vnde eum inſequendo, plus ſe iuuat auditu
vel odoratu, quàm viſu. Per iſtam aſpidem intelligo mundanos
peccatores, qui aliquando ſunt coniungati, hoc eſt dictu, con-
fęderati & conglobati per malitioſam concordiam & amorẽ,
quia ſicut dicitur Lucæ. 6. Peccatores diligentes ſe diligunt. Et
ideo quando aliquis inuadit aliquem ipſorum, omnes alij pa-
rati ſunt pro eo pugnare, & eius aduerſariũ impugnare. Iſtud
patet in cauſidicis, quorum vnus alium ſuſtinet & tuetur, & in
quocunque agmine vel populo.i. in quocunq; ſtatu fuerit vel
religione, de eo ſe nititur vindicare. Remedium tamen contra
eorum malitiam eſt velociter fugere, & eorum brigas & liti-
gia deuitare, & ad partem anteriorem.i. ad religionem & bo-
na ſpiritualia rectius ſe transferre, quia cum iſti habeant ocu-
los mentis in temporibus & a latere.i. ad res laterales circun-
ſtantes & mundanas, & non in fronte.i. ad res anteriores & ſpi
rituales, ideo non bene vidẽt rectè iudicãdo, nec poſſunt per-
ſequi illum qui directè fugit & euolat ad æterna &c. Vel pone
ſi vis per modum exempli quomodo viri debent vxores dilige
re, & de earum morte dolere, & econuerſo. ad Ephe. 5. Vir vxo
rem ſuam diligat, ſimiliter & vxor virum. Idẽ Colo. 3. ¶ Aſpis 10
non habet oculos in fronte ſed in temporibus, & ideo non be-
ne videt quę ſunt ante ſe, ſed magis ea quę ſunt circa latera nec
cito poteſt currere. Aſpis eſt auarus, qui oculos non videtur
habere in fronte, quia ſcilicet ad partem anteriorem id eſt ad
bona ſpiritualia & æterna nunquam reſpicit nec attendit, ſed
verè oculos videtur habere in temporibus, quia. ſ. ad latera.i.
ad bona mundi circunſtantia ſemper aſpirat oculus mẽtis ſuę.
¶ Dicit Martianus & etiam Pli. libr. 8. c. vltimo ꝙ aſpides non 11
nocent aphris & mauris. Vnde pueros ſuos quos dubitant de
ſe natos, aſpidi obijciunt, ꝙ ſi fuerint de eorum progenie, non
nocebunt, ſi autem adulterini fuerint, eos occidunt. Iſtud di-
cit Solinus de pſillis, ſicut inuenies. c. de aphrica. Per aſpidẽ in-
telligo malos principes & prælatos, per aphros & mauros co-
lore nigros & vſtos, intelligo peccatores, cupidos & auaros,
& maximè cauſidicos & balliuos, qui ꝓp ęſtum auaritiæ, pec-
catorum fuligine denigrantur. Iſtis ergo non nocent aſpides.i.
principes & prælati, imo certe eos ſuſtinent & tuentur per ac-
ceptionem perſonarum, & filios eorum.i. familiares & notos
ſibi recommendatos & traditos non lędunt, imo amore paren
tum ipſos eleuant & exaltant. Sed quando iſti Aphri tradunt
ſuis aſpidibus.i. principibus prælatis & iudicibus per falſas ac
cuſationes, alienos. ſ. pauperes agricolas, quos eis tradunt de-
trahendo, falſo accuſando, & adulando, ipſos dico deuorant
per rapinas & excoriationes. Ideo Micheæ 7. Princeps poſtu-
lat, & iudex in reddendo eſt. Et ideo talibus dicit pſal. Super
aſpidẽ & baſiliſcum ambulabis. Vel aſpis eſt diabolus, apher
ſiccus & niger, homo ſanctus & pęnitens, & maximè ſancti q̃
fundauerunt religiones, pueri eorum ſunt religioſi ſuorum or
dinum, qui ſi rectè per imitationem filij patrum fuerint, non
lædentur a diabolo, ſi autem adulterini ſint vt quia hypocritæ
vel mali, tanquàm alieni, & non ſanctorum filij, a diabolo ne-
cabuntur. Ideo Eſai. 11. In foramine aſpidis, & in cauerna re-
guli, qui ablactatus fuerit, manum ſuam mittet. quia breuiter
diabolus non habet poteſtatem nocendi bonis, ſed tantũ adul
terinis, impijs & peruerſis, legitimis vero filijs eccleſiæ benè
vt iuſtè genitis & promotis non nocet diabolus adulteri-
nos autem.i. iniuſtè affectuoſè & ſimoniacè genitos & introdu
ctos,

ctos,finaliter pūget in inferno,lædet pariter & damnabit. ideo
dicitur Eccleſ. 10. Qui diſsipat ſepem,mordebit eum coluber.
12 ¶ Dicit Pli.lib.8.c. vltimo ꝙ ſunt quædā aīalia quæ incolis ſunt
innoxia,quæ interimūt alienos. Vnde dicit ꝙ angues circa Eu-
phratem,incolas terræ non lædunt,ſed extraneos lacerāt & oc
cidunt,qñ ipſos inueniunt dormientes. Dicit ēt econtra ꝙ Ari
ſto.tradit a ſcorpionibus in Aletenio mōte Cariæ hoſpites nō
lædi,ſed alios indigenas enecari. Per iſtos angues intelligo ma
los iudices prælatos,acceptores perſonarū , quia incolis terræ
ſuæ.i. illis qui ſunt nati de partibus vel de parentela ſeu de fa-
milia ſua,& ad quos hñt affectionē ſpecialē,nō nocēt,nec eos
pungunt vel infeſtant,quanq̄ eos inueniāt criminoſos,ſed qui-
buſcūq; alienis moleſti ſunt atq; duri,ſicut patet in abbatibus
& prælatis,q ſolos illos de partibus ſuis ꝓmouent & extollūt,
alios aūt q̄q̄ meliores dimittunt. Patet etiam in principibus,q
ſolos illos de familia ſua ſuſtinent,alios aūt excoriant & denu-
dant. Mali etiam iudices ſuis familiaribus ſunt benigni, cūctis
autem alijs ſunt iniqui,contra illud Deut. 1. Ita paruum audie
tis vt magnū,ſiue ciuis ſit ille ſiue peregrinus, nulla erit diſtan
tia perſonarum. Et econtra quidam ſe habent more ſcorpionū,
q plus diligūt extraneos q̄ cōpatriotas in ſeruitio ſuo, & alias,
& ſic fit ꝙ indigenis & vicinis & ſubditis ſunt infeſti , alijs aūt
ſunt beniuoli & amici,ſicut ad litteram patet de illis qui exco-
13 riant ſubditos, & ſtipendiāt alienos. ¶ Salamādra eſt genus ſer
pentis ſimile lacertę,& ad modum lacertę ſtellatum,ſm Iſido.
& Pli.lib.10.c.67. Occultam habet gñationem , neſcitur.n. vbi
habitet,cum ſolum pluuiæ tempore videatur. in his etiam non
eſt maſculus aut fęmella. venenoſiſsimę etiam eſt naturæ, quia
ſi arbori irrepſerit,oīa poma inficit & corrumpit, & exinde co
medentes occidit. ſi in aquas ceciderit,ipſas bibentibus efficit
venenoſas,contra incendia repugnat,& ea ſicut glacies extin-
guit,& ſemꝑ ſaniem ſpumat , quæ ſi corpus hominis tetigerit
ipſum inficit, & pilos defluere facit,& dato ꝙ ſolum pedem te
tigerit,tñ totū corpus inficit & deturpat. In igne viuit ſine con
ſumptione,& licet ita ſit venenoſus, tñ a quibuſdā animalibus
comedit loco cibi. Talis rectè eſt diabolus,quia pro certo eius
natura & conditio eſt occulta, & etiam inter eos non eſt ſexua
lis differentia. Iſte igitur ſi alicui arbori.i.alicui ꝑſonæ irrepſe-
rit & inhęſerit per pctm̄,& maximè circa pedem.i.circa iuuen
tutem,totā arborem & oīa poma eius.i.totā ſequentem vitā,&
oīa opera eius inficiet & corrūpet,quia corrupto pede arboris
.i.initio iuuentutis,tota vita quæ ſequitur maculatur , in tantū
ꝙ per malum exemplum homo alijs fit venenū,qa adoleſcens
iuxta viam ſuam,etiam cum ſenuerit,non recedet ab ea. Pro-
uer.22. Aquas etiam.i.mundi delicias inficit,inquantum.ſ.facit
eū alios malè vti. Saniem malarum ſuggeſtionum ſpumat,quę
ſi ſolum etiam pedem .i. ſolam volūtatem & affectum tetigerit
per cōſenſum,totum corpus reſiduum.i.totam animam macu-
lat per pctm̄,& per malam conuerſationē. Hic ergo igni i. cha
ritati vel ſpiritui ſancto repugnat,& in igne.ſ. infernali ſine cō
ſumptione.i.ſine ceſſatione perpetuo & ſemꝑ durat. Lucet quæ
facit,nec tamē conſumetur. Iob 20. Vel expone oīa de antichri
ſto,qui arborem.i.totam eccleſiam per hæreſes corrūpet,aquā
.i.ſacram ſcripturam peruertendo inuenenabit, igni ſpūſſancti
repugnabit,ipſumq; extinguet,deſtruet,& priuabit, ſaniē cō-
minationum blaſphemiæ in Chriſtū ſpumabit, & ſic totū cor-
pus eccleſiæ diſsipabit & deturpabit,& pilis virtutum denuda
bit. Extolletur.n. ſuper omne quod dicitur Deus 2. ad Theſſ. 2.
Ab ipſis autem demonibus,tanquam a cruentis beſtijs deuo-
rabitur,& in igne inferni ſemꝑ viuet, quia ſicut dicitur Apoc.
19. Apprehenſa eſt beſtia,& pſeudo prophetæ.i.eius cōplices,
14 & viui miſsi ſunt in ſtagnum ignis & ſulphuris. ¶ Salamandra
ſm Pli.li.10.c.68. occultā habet gñrationē,nihil.n. gignit,cum
ſexu careat,nec ſcit etiam quō gignat,nunq̄.n. vr̄ niſi tm̄ in tpe
pluuioſo,& vix aut nūq̄ tpe ſicco,ſaniē ſemꝑ ſpumat, q̄ corpꝰ
inficit & decolorat ꝙ cōtingit , & licet ſit venenoſiſsima,tñ ab
aliqbus aīalibus comedit loco cibi. In igne viuit,nec ab eo cō-
ſumit,ſed inter medios ignes durat. Sic verū pctōres non appa
rent hoībus,niſi tempore pluuioſo.i.tempore proſperitatis,qa
tunc apparent blandiendo,& vidētur eſſe amici, ſed tempore
ſicco aduerſitatis,qñ pluuia proſperitatis deficit,tunc tales pe-
nitus euaneſcunt. Eſt.n. amicus,ſed non permanebit in tempo-
re tribulationis. Eccl.6. ita ꝙ eorum generatio & habitatio ab
homine non inuenitur ,ſtatim ꝙ proſperitatis pluuia deficca-
tur. Iſti etiam per bona opera nihil gignunt,quia ſexum virtu-
tis non habēt. Iſti etiam ſaniem malorum verborum ſpumāt.ſ.
adulando,blaſphemando,& iniuriādo,& detrahendo, & ideo
corpus quod contingunt.i.ipſum de quo detrahunt , per infa-
miam faciunt decolorem & deformē. Obſcuratus eſt ſol de fu-
mo putei. Apo.9. Iſti ergo licet ſint venenoſiſsimi & malitioſiſ-
ſimi,tñ ab aliquibus animalibus.i. ab ipſis demonibus ꝑpetuo
vorabuntur. Nam quia alios comedunt per detractionem & ex
coriationem,iuſtum eſt ꝙ ab alijs finaliter deuorentur . Cū cæ
teros deuoraueris,deprædabuntur te qui reliqui fuerint ex po
pulis. Abac.2. Iſti etiam in igne viuunt,quia in mūdo iſto ſunt
in igne cupiditatis & luxuriæ,& in futuro erūt in igne gehēnę.
De igne egredientur,& ignis conſumet eos. Ezec. 15. Et in iſto
igne non conſumuntur: quia in igne pctī non conſumunt per
contritionem , nec in igne inferni conſumuntur per finitionē,
quia ignis infernalis affligit corpus & aiam,ſed tñ non adnihi
lat,nec conſumit. Ideo Eſai. 66. Vermis eorum non morietur,
& ignis eorum non extinguetur. ¶ Salamandra in igne viuit ſi
ne dolore & læſione. vnde dicit Pli.li.29.c.4. ꝙ ex quodam ge- 15
nere Salamandræ piloſo fiunt cingula regum, & ellychnia lu-
cernarum,quæ poſt nimiam vetuſtatem in ignem proijciunt,
& ibi inflammata purgātur, & poſt diuturnam inflammationē
purgata,illæſa & renouata recipiuntur. Alexāder Papa de tali
aiali veſtem habuiſſe dr̄,quæ mundanda non aliter q̄ in incen-
dio purgabat̄. Plinius aūt li.19.c.1. in India genus eſſe lini aſſe-
rit,de quo ſordidas Mappas in igne ſine conſumptione purga-
tas vidit. Salamandra eſt Adam,qui in igne tribulationum vi-
xit in mūdo. Gen.3. In labore & erumna comedes panem tuū.
Pellis eius de corpore præciſa,ſunt hoīes , & maximè ſancti &
iuſti. Papa ſeu rex eſt Chriſtus, cuius cingulū ſunt oēs fideles,
a quibus per fidem cingitur & vallatur. Iob 29. Cum ſederem
quaſi rex circunſtante exercitu . De pelle ergo Salamandræ.i.
de hoībus ab Adam procreatis,fit regi Chriſto veſtis & cingu
lum fidelium per fidem & charitatem , quia fides cinctorium
renum eius. Eſ. 11. Quia.ſ. cingulum & veſtis Chriſti quilibet
efficitur,qñ fidem eius ſuſcipit in baptiſmo . Sed pro certo qñ
iſta veſtis & cingulū.ſ. fidelis & prædeſtinatus eſt inueteratus
per vitia & pctā & malas cōſuetudines,tūc Deus ſolet eū mit-
tere in ignē tribulationis,paupertatis & aduerſitatis , vbi pur-
gatur & mūdatur a vitijs & pctis,& vbi iterū ꝑ gr̄am renouat̄,
& dignus ab eo portari & indui per pniam efficitur. Eccl.2. In
igne purgabit̄ aurū & argētū,hoīes verò receptibiles in cami-
no humiliationis. Figura Numeri 31. vbi prædam q̄ a Madia-
nitis Iſraelitę tulerunt,igne purgauerūt,quicquid aūt ignē nō
poterat ſuſtinere,aqua expiationis purgatū eſt. Sic verè Chri-
ſtus illos quos a Madianitis.i.a demonibus tollit & prædat̄.ſ. ꝑ
ꝓdicatorē,gr̄æ inſpirationem,& occultā ꝓdeſtinationē, ſi ſine
fortes & virtuoſi, purgat eos a vitijs & pctīs ꝑ ignē tribulatio
nis,ſi aūt debiles & infirmi,aqua ſola ſuæ miæ mūdat eos & ex
piat a pctis. Quicqd(inquit)ignē nō poterit ſuſtinere,aqua ex
piationis purgabit̄. De iſtis etiam fiunt lucernæ incōſumptibi
les,quia iſti ꝑ bona exēpla ſua alios illumināt & illuſtrāt, & in
obſcuritate vitæ præſentis dirigūt ad ſalutē,& ſunt inconſum-
ptibiles,qa alios illuminādo,ſeipſos per vitia nō cōſumunt, ſi
cut faciūt hypocritæ,q ad modū cādelæ alijs ꝓſunt,& ſibi ob-
ſunt. Hie.6. Defecit ſufflatoriū in igne , cōſumptum eſt plūbū.
Vel dic ꝙ Salamandra eſt vir ꝑfectus,cuius nutrimentū & vi-
ta eſt ignis.i. gr̄a ſpūſſancti & charitas , vel ēt tribulatio & ad-
uerſitas,qa.ſ. ita perfecti ſunt,ꝙ ardor & afflictio tribulationis
& tētationis ipſos nō diminuit,nec cōſumit. Exemplū de Lau-
rentio & Vincentio. Eſa.43. Cū trāſieris ꝑ ignē, flamma nō no
cebit te. Veſtis aūt & pellis eſt bona cōuerſatio taliū , quæ alijs
incōſumptibilis fit lucerna. Matt.5. Vos eſtis lux mundi. ¶ Val
de notabile exemplū dicit hic Plin.ſ.li.10.c.74. de aſpide. ait.n. 16
ꝙ ſm Philarchū dudum in ægypto aſpis ad mēſam cuiuſdam
veniens,ibidē diebus ſingulis alebat̄. Enixa igitur catulos ſecū
adduxit,quorū vnus filium hoſpitis ꝑcuſsit & occidit. Reuer-
ſa ergo aſpis in præſentia hoſpitis catulū qui filium occiderat
peremit,& abiens nequaq̄ amplius viſa fuit. Iſta poſſunt appli
cari ad gratitudinem: quia.ſ. ſi iſte ſerpēs doluit & de alūno ſuo
ꝑ ſuum catulū offenſo,multo magis & nos de infortunijs ami-
corū & benefactorū noſtrorū debemus dolere,& vicē eorū iu
ſtè & licitè vindicare. Vel pōt dici de verecundia,quomodo.ſ.
hō debet verecūdus apparere coram illis quibus per ſe vel per
ſuos malefecit,& maximè ſi beneficia receperit ab eiſdē . Vel
pōt applicari de iuſtitia : quia.ſ. bonus iudex proprio catulo.i.
proprio filio non debet parcere,quē videt homicidiū commi-
ſiſſe, exēplo illius regis q ſibi & filio adultero , cuilibet vnum

oculum eruit, ne videretur a iuſtitia defeciſſe, qua ſ. cautū erat
vt adulteri duobus oculis priuarētur, ſicut ponit Valerius ma
xi. Ideo bene dicitur quod Deus proprio filio non pepercit.

De Boue. Cap. 10.

1 BOs græcè vocať bootes, & habet bos ſub gut-
ture quandā pellē, quæ palcariū dř, quod eſt ſi-
gnum gn̄roſitatis in boue, ſicut dicit Iſid. li. 12.
Boū ergo (vt dicit) erga ſocios maxima eſt pie
tas. Nā alter alterū inquirit, cū quo ducere ara
trū cōſueuit, & frequēti mugitu piū teſtať affe-
ctū, ipſum lābit, & eius ſocietatē diligere cōſueuit. Sic verè in
nobis & maximè p̄latis vel religioſis ſpūaliter debet eſſe. Nam
palcariū, mollē. ſ. & flexibilem pellē, hoc eſt, verba dulcia & be
nigna debemus habere in gutture & in ore, vt dicať. Nitidius
oleo guttur eius. Proue. 5. Et ſocios noſtros. i. alios chriſtianos,
& maximè illos qui ſunt eiuſdē nobiſcū ſtatus, eccleſiæ vel re-
ligionis, cū quibus aratrū fidei vel religionis trahimus, debe-
mus ſummè diligere, & frequenti mugitu. i. pijs ſermonibus,
amoris & pietatis affectū exterius declarare, & alter alterū lā-
bere & amare. Mugiet bos cū non habuerit herbā. Iob 6. ¶ Se-
2 cundum Pli. li. 8 c. 45. Boues in India ſunt ita alti ſicut cameli,
quorū cornua quattuor pedes habent latitudinis. Boues ēt cō-
iuncti per cornua fortius & melius laborāt, q̄. qn̄ ceruice ſunt
ligati vel coniuncti. Boues ēt qui habent laxa cornua, in labo-
re ſunt præcellentes. Boues ſunt prælati, cornua eorū q̄bus per
cutiunt, eſt iudiciaria poteſtas, iuſtitia ſeu rigor. In India ergo
. i. in eccleſia debent eſſe boues alti & eleuati per perfectionē,
quorū cornua. i. poteſtas iudiciaria debet habere quattuor pe-
des. i. obſeruantiā quattuor euangeliorū, vt. ſ. mādata Dei non
prætereant per crudelitatē, nec omittāt per vanæ gloriæ tepidi
tatem. Iſti aūt boues ſemper debent eſſe iugo diſciplinæ ſubdi
ti, & eorum cornua. i. iudiciaria ptās, iuſtitiæ & æquitatis vin-
culis alligari, vt ſic bonis laboribus eſſe valeant dedicati, vt di
3 cat quilibet, Act. 20. Alligatus ſpiritu vado in Hieruſalē. ¶ Bo-
ues bini inuicem ligantur, & vt cōiter in parte anteriori. ſ. in ca
pite & cornibus, q̄a. ſ. fortius laborant, & melius operātur. Sic
verè qn̄ plures boni, & maximè prælati ſunt inuicem confœde
rati & ligati, & maximè in capite, & in parte anteriori. i. ab ip-
ſa infantia ſeu primaria iuuentute, tunc verè fortiores ſunt ad
benè operandum, & vtiliter in eccleſia laborādū, quia ſicut dř
4 Prou. 18. Frater qui adiuuatur a fratre, tanq̄ ciuitas firma. ¶ So
li boues inter aīalia ſm̄ Pli. retro ambulantes paſcunť, & aquæ
calidæ ablutione dicūtur pingueſcere. Et ſunt boues in Syria,
qui non habent palcarium, ſed gibbum habent ſupra dorſum.
Sic verè mali & mūdani, & ēt mali prælati ſemper retrocedūt
. ſ. ad vitia & pctā, quia cum deberent ſumere pabulū doctrinæ
& grāæ & virtutū, p̄cedēdo ad anteriora. i. ad ipſa bona æterna
per bona opera, ipſi tn̄ ecōuerſo ad partē retro. i. ad bona mun
di (quæ debēt retro nos remanere per cōtēptū, & retro nos fi-
naliter remanebūt) ſe cōuertunt per affectū. Et breuiter loquē
do multi ſunt q̄ dū paſcunť retrocedūt: q̄a dū a Deo vel a præ-
latis vel a p̄dicatoribus pabulo doctrinæ bn̄ficiorū vel p̄ſperi-
tatis paſcunť, ipſi magis retrocedere p̄ vitia non verenť, vel re-
trocedere. i. ad bona mūdi vel ad dimiſſa pctā p̄ recidiuū reſpi
cere. Exēplo vxoris Loth quæ retro reſpexit. Vel ēt mali retro
cedendo paſci dicunť, quia. ſ. dū retrocedunt per pctm̄, & maxi
mè per auaritiā, mūdi diuitijs & honoribus paſcunť. Facti ſunt
retrorſum, & non in ante Baruch. 2. Iſti ēt palcariū, hoc eſt di-
ctu, maturitatē vel benignitatē verborū nō habēt, ſed gibbum
ſuperbiæ ſupra dorſum cordis continuè ſecū portant. Verūtn̄
qn̄ aqua calida. i. feruēti doctrina vel correctinne rigida p̄ſun-
dunť, tunc aliquotiens p̄ grām impinguanť. Vel per aquā intel
ligo adulationē, quæ impingnat caput mūdanorū, & maximè
p̄latorū, q̄a ſicut aqua calida ſpoliat & depilat, ſic p̄ adulatio-
nē prælati & principes diuitijs ſpolianť Deut. 3 t. Impinguatus
5 eſt dilect⁹, & recalcitrauit. ¶ Boues nigri coloris parua habētes
cornua, nimis reputāt vtiles ad laborē. Et qn̄ bos eſt caſtratus,
tunc creſcūt cornua eius, corpus ēt atq; vires, minuiť audacia,
& fit patiēs oneris & laboris, maturus, domitus, & quietus. Sic
verè illi qui ſunt nigri per pn̄iam & auſteritatē, parua habētes
cornua ſuperbiæ per humilitatē, efficiunť promptiores ad la-
borandū p̄ bona opera & virtutes. Si ēt ſint caſtrati p̄ cōtinētiā
& caſtitatē, creſcūt in eis cornua rigoris & correctionis, vires
valoris & perfectionis, & minuitur audacia tumoris & elatio-
nis, & ad litterā efficiūtur maturi, domiti, & quieti: & ad labo-
rē bonorū operū magis fortes. quod maximè debet eſſe in præ
latis, q̄a debēt eſſe caſti & maturi & rigoroſi, vt dř Prouer. 14.
Ibi manifeſta eſt fortitudo bouis. Sed ecōtra multi ſicut tauri,
indomiti, incaſti, immaturi, & iō parua habēt cornua correctio
nis & rigoris, q̄a cū vitijs ſint ligati, alios corrigere nō auderēt
ne fortè diceret eis, Medice cura teipſum. Lu. 4. ¶ Boues debēt 6
domari a iuuentute, q̄a ſi ſenectus expectareť, iugo nō leuiter
ſubderenť. vnde ſm̄ Pli. in trimatu debēt domari. Sic verè hō a
iuuētute debet tauro. i. corpori ſuo iugū imponere diſciplinæ,
& ipſum aratro religionis & pn̄iæ ſubiugare, q̄a ſi ſenectutem
expectauerit anteq̄ tauro ſuo. i. corpori mādatorū Dei iugū im
ponat, tunc fortè induratus recipere nollet ipſum. Ideo Thre.
3. Bonū eſt viro cū portauerit iugū ab adoleſcentia ſua. ¶ Tau- 7
rus ſm̄ Pli. tunc melius edomať, qn̄ boui ſeni in aratro ſociať,
& ſimul cū eo copulať. Sic verè taurus. i. iuuenis indomitus &
laſciu⁹, ſi cū boue ſene. i. ſi in ſocietate hoīm ſenū & maturorū
inceſſerit, tūc ab eis informabitur, & eorū exēplis & doctrinis
ad bona opera facilius imbueť, q̄a cum ſctō ſctūs eris. Et Pro-
uer. 13. Qui cū ſapientibus gradiť, ſapiens erit. Et iō cū talibus
debet ligari, & eorum conſortijs copulari. ¶ Boues ſm̄ Iſid. ha 8
bem⁹ ſocios laboris & agriculturæ. Tāta ēt fuit apud antiquos
cura de boue, vt qui p̄caci aīo bouem occideret, ſicut de homi
cidio puniretť. Sic verè boues. i. prælati, debēt eſſe ſocij & parti
cipes cū ſubditis in tribulatione, pn̄ia, & labore, & iō ab alijs
procaciter & malitioſè non debent lædi per detractionē, non
debent occidi per diffamationem aliquam, quia qui hoc facit,
ſpūalis dř homicida, imo etiam parricida, & ideo morte perpe
tua punietur 1. Ioan. 3. Qui odit fratrē ſuum, homicida eſt. Er-
go multo fortius qui odit patrem, q̄a qui percuſſerit patrē ſuū,
morte morietur. Exo. 21. Leu. 20. ¶ Bos nō tm̄ vtilis eſt hoībus
imo ēt in aris deorū ad occidendū & immolandū, & ad eos pla 9
candū fuit a principio cōgruus & acceptus. Sic verè ſancti apo
ſtoli & martyres non tm̄ fuerunt hoībus vtiles. ſ. p̄dicādo, imo
etiā ad immolandū Deo per martyriū fuerunt apti, & p̄ eo &
coram eo fuerunt occiſi. Figura de Heliſeo 3. Reg. 19. qui bo-
ues ſuos immolauit. quia. ſ. Chriſtus ſuos boues. i. p̄dicatores &
apoſtolos ordinauit per martyrium immolari. ¶ Bos terrā vo- 10
mere aperit, arua colit, & ea fructificare facit. Caro eius bona
eſt ad comedendū, pellis ad diuerſa opera faciēdum, fimus ad
terram aridam fœcundandū. Sic prædicator vel cōfeſſor debet
cū vomere. i. cū lingua terram. i. terreum pctōrem aperire per
cōfeſſionē. ſ. mouendo, ſuggerendo, & inquirendo per diſcuſ-
ſionē, & ſic eū per virtutes & merita fœcundabit. Caro. i. tēpo
ralis ſubſtātia vtilis eſt alijs p̄ elemoſynā & ſubuētionē, pellis
. i. cōuerſatio ad exēplū & imitationē, fimus ab eis egeſtus. i. eo
rū doctrina ad aliorū fœcundationem, & ſpūalē impinguatio-
nē, & maximè ad aridorū. i. ad pctōrū vel tribulatorū cōſolatio
nē. breuiter & bn̄ dř Prou. 14. Vbi nō ſunt boues, p̄ſepe vacuū
eſt. Quia vbi nō ſunt prædicatores vel boni prælati, præſepe. i.
ſubditi vacui ſunt & depreſſi. ¶ Ex cornibus boū fiunt diuerſa 11
inſtrumenta, qn̄ igne fuerint calefacta. exinde. n. fiunt arcus ad
iacula iaciendū, arma ad corpus a iaculis defendendū, lucernę
ad tenebras effugandū, pectines ad caput mūdificandū. Corni
bus etiam vtuntur venatores ad canes incitandū, & ad beſtias
terrendum. Pictores & ſcriptores ad colores ſeruandum, bel-
latores ad ſocios contra hoſtes commouendum, & eos ſi fuge-
rint reuocādū, paſtores ad beſtias cuſtodiēdū, ſpeculatores ad
alios vigiliā exhortandū. Chariſſimi per bouē intelligo Chri-
ſtū, per duo eius cornua intelligo duo teſtamēta, ſiniſtrū vetus
& dextrū nouum, & dř vetus ſiniſtrū & dextrū nouū, q̄a in il-
lo auſteritas, in iſto benignitas inueniť. Qn̄ ergo ſacra ſcriptu-
ra & duo teſtamenta fuerūt igni a ſancto ſpū liquefacta. i. mani
feſtata & reuelata, tūc ad diuerſos vſus ſpūales fuerūt coapta-
ta. Sunt. n. arcus, inquantum ex eis contra pctā & vitia & cōtra
demones iacula auctoritatū a prædicatoribus iaciunť. Sunt ar-
ma, inquātū aīæ per ea a tentationū iaculis defendunť. Sunt pe
ctines, inquātū caput intētionis a lēdibus malarū affectioou p̄
ea purgať Ioan. 15. Iā vos mūdi eſtis p̄p ſermonē. &c. Sunt lu
cernæ ad lumē mādatorū oſtendēdū, & tenebras ignorātiæ fu
gādum, & animas ad gloriā dirigēdū, q̄a mandatū lucerna eſt.
Proue. 6. pſa. Declaratio ſermonū tuorum illuminat. Iſtis ergo
cornibus vtunť venatores. i. prædicatores, ad incitādū canes. i.
bonos & fideles vt currāt ad gloriā, & ad terrēdū beſtias. i. pec
catores ne vadāt ad pœnā. pſal. Viā mandatorū tuorū cucurri.
His etiā vtuntur pictores. i. ſcti & boni viri, qui ſuis exēplis &
doctrinis animas picturāt & colorāt per virtutes. His vſi ſunt
bellatores

bellatores.i.martyres ad ſe ad martyrium cōmouendum. His
vtoor paſtores.i. prælati ad pecudes.i.ſubditos gubernandum.
His vtunt ſpeculatores.i.doctores ad pctōres vt vigilēt per bo
na opera exbortandum. Ideo Sap.7. Præponenda eſt regnis &
ſedibus, qm̄ oim bonorum mater eſt. Nā ſacra ſcriptura ad oia
bona opera coaptatur, quia vniuſcuiuſq; voluntati deſeruiens,
ad quod quiſq; volebat conuertebatur. Sap.16. Vel per cornua
dura intelligo pctōres, qui igne tribulationis vel ſpūs per con-
tritionem calefacti, conuertuntur in pectines & arma, tubas &
arcus & laternas.i.in viros ſpūales & pfectos, & maximè prædi
catores, qui per prædicationē ſuā ſunt pectines, animas mundi
ficando, arma fideles contra vitia muniendo, tubæ, pctōres ad
virtutum prælium excitādo, & eos ſi fugerint reuocādo, arcus
diabolum & vitia impugnando, laterna, lumen bonorū exēplo
rū alijs oſtēdēdo. Hæc oia patēt in beato Paulo, quia lapis ſolu
tus calore & in æs vertitur.i.in virū æreū reſonātē.i. prædicato
12 rē. Iob 28 ¶ Fimus bouis ſm Plin. iuuat ſummè hydropicos ſi
inde ad ſolē vngantur, & ēt arteticos, quia humorem intercuta
neū corrodit & cōſumit. Per fimū intelligo vilitatē cōditionis
humanæ, & ipſam carnē poſt mortē fœtidā atq; vilē, quæ ſi bn̄
p cōſiderationē ſumat, ipſos hydropicos inflatos & ſuperbos,
bibondos.i.auaros, arteticos etiā.i.acedioſos iuuat, qa humo
rē intercutaneum.i.carnales interiores affectiones exterminat
& deſiceat, quia ſm Greg. Nihil tam valet ad domanda carnis
13 vitia, ſicut cogitare qualis futura ſit caro moritura. ¶ Secundū
Pli. eſt quoddam paruum aīal ſimile ſcarabeo, quod dr̄ bupre-
ſtis, quod inter herbas latitat, quas cum bos incaute carpit, bu-
preſtis ab eo cū herbis deuoratus vētrē eius intrat, & iecur pe
tit, & illud taliter inflammat, q̄ bouē cruciatu maximo tādem
necat. Sic bos exterius iugo præmit, ſtimulo pungit, & interius
a bupreſtis malitia enecatur. Per bouē intelligo hoiem, p her-
bas intelligo diuitias mundiq; delicias, quas comedit & acqui
rit, p bupreſtim intelligo pctm̄ auaritiæ. Quia p certo qn̄ bos
.i. hō credit ad ſufficientiam herbas.i. mūdi bona acquirere &
carpere, tūc ſubito bupreſtis.i. cupiditas & auaritia collabitur
in ventrē eius.i.cor, & ſic iecor.i.voluntatē per ardorē habēdi
& acquirēdi inflāmat, & eū per ſollicitudinem.i. per laborē in
acquirendo, timorē in ſeruādo, dolorē in pdendo anguſtiat &
affligit, quia cum ſatiatus fuerit, arctabit, & oīs dolor irruet in
eū. Iob 20. Saturitas.n. diuitis nō ſinit eū dormire. Eccl.5. Et tā
dem iugo pœnæ & laboris bos.i.auarus præmitur, ſtimulo.i.re
morſu conſcientiæ pungitur, & interius in iecore.i. in volunta
te a bupreſte.i. a peccato auaritiæ corrodit, & ſic miſer auarus
miſerabiliter morit in corpore & aīa ſine fine. Fecit diuitias, &
non in iudicio, morietur, & non in ſapientia. &c. Hiere.17. Vel
dic quòd bupreſtis eſt peccatum luxuriæ, & expone vt ſupra.

De Bubulco. Cap. 11.

1 BVBVLCVS eſt boum cuſtos, eorū cuſtodię
ex officio deputatus, q ad paſcua eos ducit, cor
nua eorū ligat, eos iugo ſubijcit, aratro eos iun
git, ſtimulo pigritantes vrget & pūgit, ſibilo &
cātilena eos mulcet, bos.n. ſicut ceruus ſm Aui
cen. in melodia delectatur. Sic bonus prælatus
qui ex officio cuſtodiæ boum.i.ſubditorū deputatur, debet eos
in paſcuis prædicationis & doctrinæ impinguare, cornua eorū
.i. proteruitatē & ſuperbiā vinculi præceptorū & ſtatutorū li-
gare, iugo mādatorum Dei ſeu regulæ ſuæ ſubijcere, & eos ad
aratrū.i.ad onus laboris & pniæ cū charitatis funiculis cōiūge
re, pigritātes.i.carnales ſubditos debet correctionis ſtimulo pū
gere, laborātes aūt & feſſos & deſolatos debet cōſolationis ſibi
lo demolcere, qa bos.i.bonus ſubditus in melodijs.ſ.dulcis cō-
ſolationis & dulcis monitionis magis delectatur & conſolat &
melius caſtigat q̄ ſtimulo duræ correctionis & punitionis, qa
ſm Senecam, Generoſus eſt animus hoīs, & facilius ducitur q̄
trahitur. Ideo 1.Theſ.5. Corripite inquietos, & cōſolamini pu
ſillanimes, ſuſcipite infirmos. Plus.n. pficit correctio apud pru
2 dentē q̄ centum plagæ apud ſtultū Prouer.17. ¶ Bubulcus vtit
ſibilo & ſtimulo. Sic prædicator debet ſibilo conſolationis vti,
attrahendo ad æterna, & ſtimulo correctionis, durè pungendo
3 & arguendo 2.Timo.4. Argue, obſecra, increpa. &c. ¶ Bubul-
cus poſtquam per totam diem boues ſub iugo tenuit, & nunc
ſibilo, nunc ſtimulo compulerit ad laborem, tandem in ſero a
iugo ſoluit, & ad præſepe vt nutriantur & reficiantur, eos po-
nit. Sic verè Chriſtus poſtquam per totam diē vitæ præſentis,
boues ſuos electos ad aratrū pœnæ ſub iugo mādatorū cōpu-
lerit per bona opera laborare, & eos ſibilo pdicationis vel con
ſolationis, ſtimulo tribulationis & correctionis incitauerit, tā-
dē i ſero mortis eos ſoluit, & ad pſepe paradiſi eos ducit, & pa
bulo æternæ beatitudinis eos paſcit. Bonorū.n. laborū glorios⁹
eſt fruct⁹, qa nō mugiet bos cū ante pſepe plenū fuerit. Sap.3.

De Bubalo. Cap. 12.

BVBALVS eſt aīal boui ſimile, quod ita indomitū
eſt, q̄ præ feritate iugū non recipit, niſi cū naribus
eius circulus ferreus infigit, per quē circūducitur
vndequaq;. Et habet bubalus nigrū vel fuluū co-
lorē paucos & raros pilos, frōtē validiſsimis cornibus circū ſe-
ptā, cui⁹ caro nō tm̄ eſt vtilis ad edēdū, imo & cōpetit (ſm Pli.
multiplici medicinæ. Nā caro eius, ſoleæ, lac, fel, & fim⁹, cōtra
multas adiuuat paſsiones. Sic verè quidā ſunt ita duri & obſti-
nati, incorrigibiles & indomiti, q̄ iugū nolūt recipere diſcipli
næ, & iō Deus vel prælatus aliqn̄ immittit eis circulū ferreū.i.
durā & auſterā pœnā & tribulationem, per quas eos circundu
cit & affligit, & ſic domiti fiunt & māſueti, & tunc efficiuntur
nigri coloris per pniam & aſperitatem, & fului coloris p ami-
citiā & charitatem, paucorum pilorū.i. paucarū diuitiarum p
voluntariam paupertatē, inquātum.ſ. conuerſi eas pauperibus
diſtribuunt per eleemoſynā & pietatē. Hæc oia patent ad literā
in beato Paulo, qui prius ferus & indomitus, poſtea factus eſt
vtilis & quietus. Hie.31. Poſt q̄ conuertiſti me, egi pniam. &c.
Cornua ēt habēt validiſsima.i.cōſtantiā & firmitatē, qa in die
bus eius non pertimuit ducē Eccl.48 Et ſic fit q̄ caro.i. vita ta
lium fit alijs medicina, per doctrinā.ſ.& exempla. Nā ſolea ſui
laboris, cōſtantiæ & durationis, lac ſuæ doctrinæ vel prædica-
tionis, cōpaſsionis vel deuotionis, fel ſuæ rigoroſæ correctio-
nis, fimus ſuæ humilitatis vel ſubiectionis, ſunt contra vitia re
medium & iuuamē, qn̄ per imitationē recipiūtur. Et iō talibus
pōt dicere dūs illud Eſai.37 Ponam ergo circulum in naribus
tuis, & ferrum in maxillis tuis ¶ In germania ſunt boues agre- a
ſtes habētes cornua ita ptenſa, q̄ regijs mēſis pp eorū capaci-
tatē i eis pocula ppinent, & ſunt maximi & agiliſsimi & odiūt
oē rubeū. vnde venatores hoc ſciētes, induunt ſe veſte rubea,
vt eos puocent ad ſe inſequendū, & tūc venator in veſte rubea
retro arborē ſe ponit, bos verò ita fortiter impingit in arborē,
vt pprijs cornibus detineat, & ſic ibi a venatore capitur & oc-
cidit, vt dicit phiſologus. Per iſtos boues agreſtes intelligo de-
mones. Per eorū cornua intelligo ſupbiā & obſtinationē. Per
venatorē intelligo Chriſtū, q qn̄ voluit capere & deſtruere bo
ues agreſtes.i.demones & eorum ptatē, venit in foreſtā huius
mundi & induit veſtē noſtræ mortalitatis, & tūc dū in foreſta
huius mūdi circuibat & pdicabat, illæ beſtiæ.ſ.demones cępe-
rūt eū pſequi, tā per ſe q̄ per mēbra ſua, ſicut patet Mat. & Lu.
4. vbi diabolus tētauit eū. &c. Et ideo venator iſte Chriſtus po
ſuit ſe retro magnā arborem, hoc eſt dictu, in arbore crucis in
paſsione in veſte rubea.i. i carne ſanguine rubefacta, & ſic iſtas
beſtias in arborē crucis cum cornibus ſuperbiæ impingētes &
blaſphemātes, mediāte iſta arbore pſtrauit & deiecit, & earū
potentiā diminuit & caſſauit. ¶ Secūdū phiſologū eſt quædam
beſtia ſimilis boui agreſti, ſed minor corpore, maxima habens
cornua, quæ dr̄ Aptaleō vel aptalapos, quæ cornibus ſuis altis
& acutis arbores deijcit & pſternit, quæ grā pallus cornua ſua
quæ habet ad modū ſerrę ſecātia, ſubmittit inter frutices & vi-
mina, quorū cōplexione & cōnexione cornua paulatim circū-
ligant, & tunc beſtia diu luctans, magis ac magis in viminibus
ſe inuoluit, & ſe captā ſentiens, præ indignatione mugit, cuius
vocē horribilē audiens venator, eā ſecurè aggredit, & occidit.
Et qd̄ mirabile eſt, illam in paruis frutetis capit & occidit, q̄ in
magnis ſiluis inuadere nō eſt auſus. Per iſtā beſtiam intelligo
hoiem mūdanū. Per cornua eius intelligo ptātem temporalē,
quæ eſt alta per ſuperbiā, acuta p rapinā. Per herbas intelligo
mūdi diuitias, bona, & honores. Per vimina intelligo vitia &
pctā, malas delectationes & conſuetudines in eiſdē. Per vena-
torē intelligo diabolū. Eſt igit in foreſta huius mūdi aptaleō.i.
hō mundanus & luxurioſus, cupidus & auarus, q rectè ſimilis
eſt boui agreſti.i. ipſi diabolo p obſtinationē & crudelitatē, mi
nor tn̄ cōditione naturæ, & ſagacitate & malitia, qa natura an
gelica ſuperior eſt q̄ humana. Iſte habet duo cornua.i. potētiā
tēporalē, quæ duplex dr̄, inquātū a duobus.i.a platis & princi-
pibus deriuat. Habebat duo cornua magna, & vnū excelſius al
tero. Dan.8. Et iō iſta beſtia.ſ. cauſidici vel balliui vel ſimiles,
cū cornib⁹ potētiæ ſuæ arbores.i.mūdi diuites deijciūt & pro-

ſternunt. Sed pro certo tales deſcendunt ad paſcua.ſ. ad mũdi
delectabilia acquirenda, a quibus ſua concupiſcentia paſcit &
nutritur & ideo vt paſcantur.i.vt diuitias acquirant, inuoluũt
ſe infra vimina, hoc eſt dictu, infra vincula pctõrũ, auaritiæ.ſ.
& cupiditatis, luxuriæ & carnalitatis, & ibi per malas affectio-
nes & delectationes ſe inuoluunt, ita ꝙ licet luctent per con-
ſcientiæ remorſum, tũ magis ac magis ſe inuoluunt per malas
conſuetudines, ita ꝗ ſe nequeunt de pctõrũ vinculis & de mun
danis cupiditatibus liberare. Et tunc mugiunt horribiliter per
deſperationem, blaſphemiam, & obſtinationẽ, quia impius cũ
in profundũ pctõrũ venerit, cõtemnit. Prouer. 18. Quod vidẽs
etiam venator diabolus ſtatim adeſt.ſ. ſuggerendo ꝙ impoſſi-
bile eſt eũ ſaluari, & ꝙ bonis præſentibus fruatur, & in vincu-
lis remaneat pctõrum, & tãdẽ ꝑ mortẽ corporalẽ eũ interficit,
& in inferno deuorat & corrodit. Ideo Iob 18. Immiſit in retẽ
pedẽ ſuũ, tenebitur plãta eius laqueo. Et ſic fit ꝙ iſti ꝗ magnas
arbores.i.pſonas diuites deuaſtabant, a paruis viminibus ma-
larum affectionum vincunẽ, & à venatore diabolo occidũtur.
Figura Dan. 8. de ariete qui cũ duobus cornibus oĩa ſuperabat
quẽ tãdem hircus fœtidus cũ vno cornu ꝓſtrauit. Sic iſti finali
ter ab hirco diabolo occidentur, quia Interficiã interſectores.
4 Eze. 25. & Hiere. 30. Oẽs prædatores tuos dabo in prædã. ¶ Eſt
quædam ſpecies bouis agreſtis, quẽ Ariſt. li. 9. in fine vocat bo-
naſum, ſimilis tauro in quantitate, crines colli habet ad vtraſq;
partes pendentes ſicut equus venientes vſq; ad oculos, cornua
aliquãtulũ curua, vngulam fiſſam habet, & duos in pede quo-
libet ſotulares, & caudam habet breuem reſpectu corporis, ter
ram cauat, & in cauãdo erigiẽ ſicut taurus, pilos habet molles,
cutem duram, & ictuũ patientem, qui qñ a canibus & venatori
bus inſequitur & timet capi, ſtercus frequẽter ꝓijcit, circa ci
ius odorẽ canes occupantur, & ſic beſtia ab eis elongat & eua
dit ne capiat. Carnem sũt habet dulcẽ ꝓp ꝗ venatur. Chariſſi
mi per beſtiam iſtam intelligo diuites huius mũdi, qui ſimiles
ſunt tauro.i.diabolo per ſuperbiã & proteruitatẽ, carnes eorũ
diuitiæ, pedes ſunt affectus, cauda eſt finis vitæ, cutis eſt exte-
rior apparẽtia, ſtercora ſunt diuitiæ vel munera, venatores au
tem ſunt principes, & prælati, canes eorum ſunt iudices & bal
liui. Diuites ergo ſunt ſimiles tauro, quantũ ad ſuperbiã & ob-
ſtinationem, capillos.i.diuitias habent vſq; ad oculos.i. ad cor
& volũtatẽ per earũ nimiũ amorẽ & affectionẽ, corpora.i. tem
poralẽ ptãtem, habent curua per cautelam & palliationem, vn
gulam habent fiſſam per ſuorum affectuum multiplicẽ diuiſio
nem, q̃a ad plura.ſ diuitias, delicias, & honores, affectus & pe-
des taliũ ſunt diuiſi. Ezec. 16. Diuiſiſti pedes tuos. Et tõ plu-
res ſotulares habent in pedibus ꝑ diuerſorũ pctõrũ multiplici
tatem. Terrã.i.pauperes cauãt & denudant per crudelitatẽ, &
in cauando & depopulando ſe erigũt ꝑ ſuperbiam & impie
tatem. Caudã ẽt.i.finẽ vitæ habent breuem, per mortis veloci-
tatem: quia tales non dimidiant dies ſuos. Oĩs.n.potẽtatus bre
uis vita. Eccl. 10. Anni impiorũ breuiabunẽ. Proue. 10. Pilos ha
bent molles per exteriorem fictã benignitatẽ, cutẽ habẽt durã
per effrenatã malitiã & proteruitatẽ, quia nullum iaculum cor
rectionis vel prædicationis põt eos penetrare. Cor eius indura
bitur quaſi lapis. Iob 4. Qñ aũt a venatoribus.i. a mundi prin-
cipibus & prælatis, & ab eorum canibus.i. a iudicibus & balli
uis perſequuntur ꝓp vſuras & foreſacta, vt capiantur & corri-
gantur & puniantur, tunc proijciunt canibus.i.iudicibus ſter-
cora i.dona & munera, quæ ſtercus ab Apoſtolo nominantur.
ad Phil. 3. Et ſic iſti canes circa iſta ſtercora occupantur, quaſi
eis contenti, & alios dimittunt effugere & euadere, & ſic nũꝗ
ab eis puniuntur, nec põt contra huiuſmodi diuites pauper ali
quis præualere, quia ab oĩbus propter munera ſuſtinẽtur. Do-
num.n.hoĩs dilatat viam eius. Proue. 18. Ideo Eſa. 5. Væ qui iu-
ſtificatis impiũ pro muneribus, & iuſtitiã iuſti auſertis ab eo.
Vel pone ꝙ qñ aliqui ſequuntur bonaſum.i. aliquem diuitẽ &
potentem (quia multi colunt perſonam potentis. Prouer. 19.)
vtpote, familia, vxor, filij, & parentes, qñ tandem ab eis elonga
tur per mortem, ipſi de eo non curantes, circa eius ſtercora.i.
circa diuitias ab eo congregatas, quas poſt ſe in mundo relin-
quit, occupantur. quod patet ad oculum, quia tũc quilibet cur-
rit ad arcam. &c. Ideo videns hoc quidã laborans in extremis,
dixit illis qui detrahebant & rumpebant arcas, Feſtinetis in-
quit feſtinetis, quia nundina diſcedit. pſal. Et relinquunt alienis
diuitias ſuas. &c ſequitur, Introibit vſq; in ꝓgenies patrũ &c.
5 Expone auctoritatem. ¶ Vt dicit Ariſtoteles ibidẽ.ſ.li. 9. ca 45.
quando vacca agreſtis habet parere, congregantur aliæ multę,
& adiuuant & congregant ſtercus multum, & ipſum vndique
ordinant tanquam murum. Per vaccam iſtam intelligo perſo-
nãm publicam vel prælatum, qui tunc temporis quando habet
parere.i.quando habet aliquem ad dignitatem vel beneficium
promouere, adunantur multi circa eum, quia quilibet ſpetat
obtinere, & ideo circũdant eum ſtercoribus, hoc eſt dictu, mu
neribus quæ offerunt, vt ſic obtineãt quod intendunt. Ideo tali
bus poteſt dici. Circundate Syon & complectimini eam, nar-
rate in turribus eius. ¶ Inueni ſcriptum, neſcio ſi eſt verum ꝙ buba 6
lus poſtquam aliquem occidit, auſcultat & odorat ſi bene eſt
mortuus ipſumque cum cornibus percutit, nolẽs ipſum dimit-
tere quandiu ſentiat eſſe viuum. Sic verẽ multi ſunt ita crude-
les, quòd quamuis aliquem proſtrauerint, & ad paupertatẽ de
iecerint, ipſum tamen dimittere, & a perſecutione ceſſare no-
lunt, niſi ex toto ipſum eradicent & ſubuertant. Contra quos
Seneca. Culpa eſt totam culpam perſequi.

De Baſiliſco. *Cap. 13.*

BASILISCVS latinè dicitur regulus, q̃a rex
eſt ſerpentum, & tanquam rex in capite macula 1
cãdida in ſignum diadematis decoratur. Ipſum
oĩa timent, quia flatu & aſpectu interimit. Aues
etiam ſibi appropinquantes flatu vel ſolo ſibilo
deſtruit & comburit. Vix habet duodecim digi
tos in longitudine, herbas exurit, frutices & omnia circunia-
centia deſtruit, tangentem ſe etiam cum haſta, interficit & con
ſumit. Celſus & erectus incedit, aquas quas tangit inuenenat,
herbas flatu ſuo exurit, lapides quoq; rumpit. Iſtum tamen ho
ſtem naturæ muſtela ruta munita inuadit, & victoriam de eo
obtinens ipſum necat, ſicut dicit Iſidorus lib. 12. c. 4. & Pli. lib.
8. c. 22. Iſte ſerpens ſignificat diabolum, vel eius vicarium an-
tichriſtum, qui erit rex ſerpẽtum.i.princeps & caput omnium
peccatorum. Iob 41. Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.
Et ideo diademate candido.i.regia maieſtate cum ficta candi-
da caſtitate decorabitur, quia antichriſtus ſe finget caſtum &
regem. Adonias eleuabatur, dicens, ego regnabo 3. Reg. 1. Ip-
ſum omnia timebunt, etiam ſerpentes.i.ipſi mali, quia tam ſer-
pentes quam aues; hoc eſt dictu, tam bonos quam malos flatu
malę ſuggeſtionis, & aſpectu toruo deſpectus & comminatio-
nis interficiet & occidet, inquantum eos per errores a vera vi-
ta quæ Chriſtus eſt, ſeparabit, ſibilus.n.eius.i.peruerſa doctri-
na & ſuggeſtio, in errorẽ inducet etiam electos, ſi fieri poteſt,
ſicut dicitur Matth. 24. Et ideo dicitur quòd herbas, frutices,
& circuniacentia deſtruit, quia ſequaces ſuos fructibus bono-
rum operum, & herbis.i.virore bonæ conuerſationis denuda-
bit. Celſus & erectus, hoc eſt dictu, elatus & ſuperbus, mani-
feſtus & apertus incedet, & aquas ſacræ ſcripturæ malæ inter-
prætando inficiet & corrumpet, & bibentes.i.ſuis interpræta-
tionibus credentes inuenenabit.ſ.per errorem, tangentes eum
cum haſta, hoc eſt dictu, contra eum prælianres occidet tem-
poraliter & necabit. Et breuiter, nihil temporale vel corpora-
le ſuæ malitiæ vel ſæuitiæ poterit contraire, quia non eſt pote-
ſtas ſuper terram quæ comparetur ei. Iob 41. Pone & expone
figurã de dracone.i.de diabolo, de prima beſtia.i. de antichri-
ſto, de ſecunda.i.de falſis prophetis, ſicut ponitur Apocal. 13.
in opuſculo quod feci. Et ideo quid faciet vera muſtela Chri-
ſtus? verè armabit ſe ruta amara.i. amaritudine & diſcretione
iuſtitiæ & rigoris, & procedet contra baſiliſcum antichriſtũ,
& ſecundum Apoſtolum 2. Theſſal. 2. Ipſum interficiet ſpiritu
oris ſui, & poſt dies quadraginta quinque procedet contra dia
bolum & luciferum, & iudicando publice ipſum cum corpo-
re ſuo condemnabit, quia videntibus cunctis præcipitabitur.
Iob 41. Figura de antichriſto Ezec. 38. vbi dicitur de Gog ve-
niente ſuper terram Iſrael, quia tunc commouebuntur a facie
eius.ſ.Gog, piſces maris, beſtiæ terræ, & volucres cœli, & ca-
dent montes, & corruent ſepes, ſed tandem, dicit dominus, Pe
ſte & ſanguine eum iudicabo, ignem & ſulphur pluã ſuper eũ.
Sic verè tẽpore antichriſti, a facie domini.i.a fide eccleſiæ cõ-
mouebuntur volucres.i.contemplatiui & ſpũales, beſtiæ terrę
.i.actiui & ſeculares, piſces maris.i. voluptuoſi & peccatores,
ſed tandẽ igne & ſulphure in monte oliueti, ubi ſe finget uelle
aſcendere, peribit: quia audietur vox in aere dicens, morere.ſ.
ſm glo. 2. Theſſ. 2. Vel dic ꝙ ſi vis baſiliſco.i.diabolo & eius ſi-
bilis præualere, neceſſe eſt ꝙ ſis muſtela ꝑ humilitatẽ, habens
rutã.i.contritionis vel pœnitentiæ amaram pœnalitatẽ. Vel po
ne ꝙ baſiliſcus eſt cato, uel etiam mala mulier, cuius uiſus eſt
alija

alijs venenoſus, quæ aues.i.ipſos viros ſpiritnales per luxuriã
cõburit, perras etiã i.viros fortes & ſtabiles frãgit, & herbas.i.
virorē cõuerſationis, frutices.i.fructum bonæ operationis ad-
nihilat & in eis conſumit, q̃ ſi vis vincere, neceſſe eſt ꝙ ad mo
dum muſtelæ ruta amara.i. amaritudine pœnitentiæ ſis arma-
rua. Ideo Hie.31. Statne tibi ſpeculam, pone tibi amaritudinea
dirige pedes tuos in viam rectam. &c. Vel per rutam intelligo
conſiderationem amaritudinis mortis, quæ debet cogitari qñ
tentamur. Vel dic ꝙ iſte eſt ſuperbus, qui erectus incedit. &c.
ſicut ſupra. Vel dic ꝙ iſte ſignificat pctõres, q alijs nocēt aſpi-
ciendo per inuidiam, & ſibilãdo per ſuggeſtionē, adulationē,
2 detractionem, vel infamiã. &c. ¶ Iſid. ibidē dicit ꝙ apud heſpe
rioa Æthiopes fons eſt qui dr̃ Nigris, q a multis dr̃ caput nili,
vbi eſt catoblepas modica beſtia, pigra, & mēbris cæteris in-
ers, quæ graue caput gerena, ſemper babet vultũ in terram de
iectũ, alias internecio eſſet humani generis, quia oēs qui eius
viderent oculos, expirarēt. Sic apud Æthiopes nigros.i.demo-
nea, eſt lucifer detruſus in fundo abyſſi, ne humanum genus
ſuis prauis tētationibus corrũperet vel necaret. &c. ſicut alibi.
3 ca. de Aegypto. ¶ Licet baſiliſcus viuens ſit venenoſiſsimus, tñ
mortuus & cõbuſtus ꝑdit vim veneni, & operibus Alchimiæ
& metallorum tranſmutationibus vtilis reputatur. Sic verè li-
cet dum peccator viuit.ſ.mundo & peccato, ſit nociuus, tñ qñ
conuertit ad pniam, & mũdo morit, & Chriſto viuit, efficitur
vtilis, ſicut patet in Paulo, qui dicit ad Gal.2. Viuo ego iam nõ
ego, viuit aũt in me Chriſtus, Qui per maximè fuit per cõuer
ſionē & īcinerationē humilitatis & tribulationis, vtilis ad trãſ-
mutationē metallorũ.i.ad cõuerſionē pctõrũ, ꝑ prædicationē
4 & doctrinã. pſal. Mutabis eos, & mutabunt. ¶ De baſiliſco dr̃ ꝙ
ſi primus videt hoiem, ſtatim viſu interficit ipſum, ſi verò præ
uiſus fuerit ab hoie, ſtatim & ipſe baſiliſcus perimit. Vnde in-
ueni in vitiſpatrũ ꝙ cũ quidã pater in deſerto iret ad fontē, ba-
ſiliſcũ vidit, dicēs ſic. O Deus, aut mihi moriendum eſt aut iſti
ſtatim autem baſiliſcus crepuit. Expone ſicut de lupo. S.2.

De Botrace ſiue Rubeta ſiue Bufone. Cap. 14.

1 BOTRAX, qui & rubeta dr̃, eſt genus ranæ ha-
bitans in terra pariter & in aqua, q a ſm Pli.li.
8.c.31. deponit ſenectutē.i veterem pellem, ve
nenum tñ ſibi reſeruat, nam paſtu quarundam
herbarum vitam prolongat, & veneni malitiã
non deponit, & contra morſum phalãgij & ara
neæ, ſucco plantaginis ſe præmunit, cuius venenũ eſt frigidiſsi
mum, & ideo membrum quod tangit, efficit inſenſibile, ſtupi-
dum, & congelatũ. Iſte bufo ſignificat peccatores, qui in aquis
deliciarum & voluptatis, in terra diuitiarum & cupiditatis pa
riter conuerſantur. Iſti ad litterã qñ ſeneſcunt, deponunt ſene-
ctam.i. vetérem & inſolentē conuerſationē & leuitatē, & licet
videatur ſic quo ad mores totaliter renouari, tñ venenum ſuũ,
malitiam.ſ.& auaritiã nõ deponũt, quia ſicut patet ſenſuis, plus
ſunt ſenes q̃ iuuenes malitioſi, & præ auaritia venenoſi. Ducæ
ætate & dementia prouecti.2. Mac.4. Sap.12. Erat naturalis ma
litia ipſorũ, & nõ poterat mutari cogitatio eorũ. Iſti etiam ſunt
frigidiſsimi ꝑ indeuotionē: q a calore cõpaſsionis & dilectio-
nis nullatenus caleſiunt, & ideo mēbra quæ tangũt, hoc eſt di-
ctu, filios & filias quis inſtruũt, efficiunt inſenſibiles per incõ-
paſsionē, & ſtupidos per obſtinationē, & cõgelatos ꝑ auaritiã
& ambitionē. ipſos.n. inſtruunt ad auaritiã, & ſic eos efficiũt ſi
bi ſimiles.ſ.frigidos & indeuotos. Vel dic ꝙ bufo.i. pctõr vene
noſus facilitet illos quos tangit.i. qui ſocietatē eius frequētãt,
ſuis dictis & exēplis facit frigidos.i. indeuotos & malos. Prou.
2 6. Non erit mũdus cũ tetigerit eã. ¶ Bufo eſt vermis frigidiſsi-
mæ naturæ, & virulētus. ad oēm tactũ ſe aiat & inflat, & quãto
plus tangit, plus inflat. Vnde ēt ſm philologũ, aranea qñq; bu
fonē dr̃ interficere, aſcendit, n. ſuper eum, & crebris ictibus eũ
pũgit. Ille aũt vidēs ſe non poſſe vindicare, nec de aranea expe
dire, intantum magis ac magis inflatur, ꝙ præ inflatura rum-
pit & crepat. Secundum etiam librum de natura rerum, bufo-
nes vbiq. præterq̃ in gallijs muti ſunt. Sic rectè mũdi peccato
res eum ſint frigidi per indeuotionem, virulenti per malitiam
& infectionem, qñ tanguntur per prædicationem & correctio
nem, inflantur per ſuperbiam & elationem, irantur per duritiã
& obſtinationem, & quanto magis prædicatorũ vel prælatorũ
iaculis ſunt percuſſi, tanto per obſtinationē & duritiam potius
ſunt inflati. Iob 41. Non fugabit eũ vir ſagittarius. &c. Indura-
uerũt ceruicē. &c. Hie.17. De ſuperbis.n. videmus ꝙ qñ ab ali-
qua aranea.i. ab aliquo malitioſo impetuntur & moleſtant, ita
ꝙ ſe vindicare vel nequeunt vel non audent, imo quaſi muti
cum dolore ſileãt, ita indignantur & inflant, ꝙ aliquotiens tē-
poraliter, ſemper autem ſpũaliter moriũtur. Sap.4. Conrumpe-
lia inter mortuos dirumpet illos inflatus ſine voce, & commo-
uebit illos a fundamentis. Iſti.n. inflati ſine voce dicũtur eo ꝙ
dum loqui vel reſpondere non audent, amplius cruciant. ¶ Bu 3
fo quanto maior eſt, tanto peior, & quanto magis ſub vētre ma
culis eſt reſperſus, tanto pluribus afficit nocumentis. Et habet
bufo oculos ardentes & lucentes, ſed tanto pernicioſior, quãto
aſpectus ei⁹ eſt ardētior, & q̃uis habeat oculos, odit tñ lucē ſo-
lis, & adueniēte ſole latebras terræ quærit, & in cauernis ſe ab
ſcondit. Loca fimoſa & lutoſa bufo diligit, loca aũt odorifera
multũ odit. Vnde dr̃ ꝙ florentibus vineis odorem ferre non ſu
ſtinens, ipſas exit. Hæc Iſido. & Pli. Sic verè eſt de malis diuiti
bus, & de ſapientibus huius mundi: quia quanto ſunt maiores
diuitijs, ſcientijs & honoribus, tanto quo ad vitia ſunt peiores,
quia quanto plus luxurioſi & raptores efficiuntur, & quanto
plus ſunt maculis.i. cautelis & cauillationibus diſtincti, tanto
plus ſunt venenis.i. vitijs inuoluti. claros tamen & lucidos ha-
bent oculos intellectus, quia certe ipſi pollent ingenio natura-
li. Sap.11. Horrendas ab oculis ſcintillas emittentes. Sed verè
nihilominus lucem ſolis, hoc eſt dictu, bona ſpiritualia.ſ. gra-
tias & virtutes & ſcientiam & prædicationem odiunt, fugiunt
& deuitant, & in cauernis terræ, hoc eſt dictu, in amore bono-
rum terrenorum per affectum & deſiderium ſe abſcondunt. &
quanto ſunt oculi eorum lucidiores.i. quanto maior eſt eorum
ſcientia & ſapientia mundialis, tãto per diuerſa vitia ſunt peio
res. Explica. Hier.4. Sapientes ſunt vt faciant mala. &c. Et ad
Ro.8 Sapientia carnis mors eſt. Iſti ad litteram latebras quæ-
runt, quia in occultis & abſconditis faciunt cõtractus ſuos, ne
videantur, & alia facta ſua. Patet de auaris & luxurioſis, quia
qui malè agit, odit lucem. Ioan.3. Iſti etiam loca lutoſa per aua
ritiam, fimoſa per luxuriam diligunt & ſectantur.i. malas ſo-
cietates. Sed loca odorifera i. ſocietatem bonorum virorum ſpi
ritualium negligunt & deuitãt, ſicut patet ad litteram: quia ta-
les vix aut nunquam volunt bonos religioſos & Chriſti paupe
res ad ſuum hoſpitium receptare, imo certe qñ ſunt in vinea.i.
in eccleſia, & vident florem.i. prædicatorem dare odorem ſuũ
prædicando, tunc ſtatim exeunt iſtam vineam, quia odorē præ
dicationis nequeũt expectare. Ideo Iob 24. Nõ ambulet ꝑ viã
vinearũ. & 2. Corint.2. Chriſti bonus odor ſumus. &c. Vel po-
ne contra inuidos, quia pro certo odorē vineæ.i. bonam famã
alterius perſonæ nequeunt ſuſtinere. &c. ¶ Bufo ꝓpter frigidi- 4
tatem veneni membra quæ tangit efficit inſenſibilia & cõgela-
ta, & habet bufo oculos lucentes, loca fimoſa diligit, odorifera
fugit. Et ſm Pli. herbas dulces ſibi incorporat, & eas comedit,
ſed comedendo eas inuenenat & corrũpit, & ideo ruta amara,
quæ eſt venenoſis oibus inimica, in hortis in circuitu herbarũ
dulcium debet plãtari, vt eius efficacia bufo ab ipſis dulcibus
cõpeſcatur. Rectè talis eſt diabolus, quia verè propter venenũ
tētationũ, ꝙ infundit, hoies efficit inſenſibiles ꝑ incõpaſsionē
& obſtinationē, cõgelatos per auaritiã, parcitatē & indeuotio-
nē, oculos.ſ. intellectus habet lucidiſsimos ꝑ ſcientiã naturalē,
& ſubtiliſsimã cognitionē. Illi.n. dr̃ Eze.28. Tu cherub plenus
ſapientia. &c. Iſte ergo herbas dulces i. viros delicioſos deuo-
rat & ſibi incorporat ꝑ peccatum. Et ideo neceſſe eſt vt iuxta
ſe rutã amaram pœnitentiæ & mortis memoriæ hoies habeãt,
vt eius viribus muniãtur, & dicat Pone tibi amaritudines. &c.
Hie.31. ¶ Bufo ſm Pli. li.32. c.4. habet duo iecora, vnum vene- 5
noſum, & aliud medicinale cõtra venenum, quæ ſic abinuicē
diſtinguuntur: quia quãdo bufo in nido formicarũ proijcitur,
partem medicinalē formicæ comedunt, & aliam dimittũt. Illã
ergo q̃ formicæ appetunt, oportet accipere, & illã quã fugiũt,
dimittere. Bufo eſt diabolus, vēter eius eſt mũdus, vbi cibi ſui
.ſ. mali coquuntur per cupiditatē, deinde in cloacã inferni ege-
runtur. Duo ventris iecora ſunt duo mũdi bona.ſ. ſpũalia & tē
poralia, aduerſa & proſpera, bona & mala virtutes & peccata,
quia in operibus altiſsimi vnũ cõtra vnum, duo contra duo. Ec
cleſ.33. & Eccl.42. Oia duplicia, vnũ contra vnum. &c. Formi-
cæ quæ in æſtate vitæ præſentis præparãt meſſem ſibi, ſunt viri
ſpũales & ſcti. Formica.n. inter quatuor ſapiētia nominat Pro
uer.30. In vētre ergo bufonis.i. diaboli.i. in mundo, ſunt duo ie
cora.i. duo genera bonorũ.ſ. temporalia & ſpũalia. Verũtñ vnũ
iſtorum eſt venenoſiſsimũ.ſ. bona tēporalia, quæ venenũ luxu
riæ, auaritiæ & ſuperbiæ in ſe ſeruant. Aliud aũt.ſ. bona ſpũa-

ia ſunt medicina contra venenũ peccati, vtpote paupertas cõ-
tra ſuperbiam, largitas contra auaritiam, & ſic de alijs Et ideo
ſi velimus ſcire quæ iſtorum ſunt eligẽda, & quæ medicinalia,
& quæ nociua, reſpiciamus formicã.i. ſanctos & ſanctas, & vi-
deamus qualia eligãt certe nos inueniemus ꝙ bona ſpiritualia
non terrena, non proſpera ſed aduerſa, nõ delicias ſed pœnitẽ-
tias, non diuitias ſed penurias elegerũt. Iſtam ergo partẽ exẽ-
plo eorum eligamus, & contra venenum diaboli reſeruemus.
Ideo Prouer.6. Vade ad formicã o piger & conſidera vias eius
6 & diſce. ¶ Buſo ſm Pli. ibidem, habet in dextro latere os vnũ
occultum, quod proiectum in aquam feruẽtem, facit eã ſubito
refrigerari, nec poterit vas feruere quouſq; os illud fuerit ex-
tractum. Illo autem oſſe vtuntur magi ad amorẽ vel odiũ con-
citãdum. Sic verè buſo.i. diabolus habet oſſa ſua.ſ. detractores
occultos, qui proiecti in aquam feruentem.i. in aliqua bona ſo
cietate vel collegio feruido charitate, facit eos ab hmõi feruo-
re refrigerari, inquantum inter eos ſeminat diſcordiam & litẽ
& liuorem, & ideo magi.i. diaboli talibus vtuntur ad odium di
ſcordiæ ſuſcitandum. Proue.6. Omni tpe iurgia ſeminat. Et ni-
ſi de aqua.i. de cõitate vel ſocietate, collegio vel conuentu hu-
iuſmodi oſſa expellantur, nunꝗ ibi inueniri poterit feruor ami
7 citiæ vel amoris. Iob 41. Oſſa eius ſicut ſcuta fuſilia. ¶ Licet
buſo ſit venenoſus, tñ incineratus & cõbuſtus, amittit vim ve-
neni, & virtutẽ recipit medicinæ: quia mirabiliter valet ad car
nis & cutis reparationem, & neruorum conſolidationẽ, & vul-
nerum deſiccationem. Sic verè quantuncunq; homo ſit vene-
noſus & peccator, ſi tñ incineretur per pœnitentiam & humili
tatem in igne tribulationis, contritionis, & dilectionis, tũc vim
veneni.i. peccati deponet, & per grãs & virtutes alijs eſſe pote
rit medicina, ſicut patet in beato Paulo, qui de buſone factus
eſt medicina vel medicus aĩarum. & ſic valebit ad carnẽ & cu
tem.i. ad vitam & apparentiã per pctm̃ deperditã recuperãdã,
& ad neruorũ.i. viriũ ſpũalium cõfirmationẽ, & ad vulnerũ.i.
pctõrum deſiccationẽ valere poterit & iuuare, exẽplis.ſ. ac do
ctrinis: quia vbi abũdauit delictum, ibi ſuperabundauit & grã.
ad Ro.5. Vnde Paulus ſe dicit 1. ad Tim.1. Ego q prius fui bla-
8 ſphemus, perſecutor, & contumelioſus, ſed miam.&c. ¶ Buſo-
nes ſm librum de natura rerum, in gallia vociferant, & more
tubarum ſibiinuicem correſpõdent, in alijs autem regionibus
muti ſunt, & illuc illati a gallijs muti fiunt. Secundum aliquos
aũt iſtud aĩal dr̃ habere cor in gutture, & ideo difficiliter occi
ditur, niſi palus in gutture infigatur. Iſtud poteſt allegari cõtra
ſuperbiam & ferocitatem gallorum. vbicũq;.n. antiqui aucto-
res de gallis loquuntur, ſemper ipſos prædicant ingenio acres,
& animo ſuperbos, & feroces. Igitur buſones.i. hoĩes ſuperbi
& inflati qui ſunt in gallia, præ cæteris hoĩbus ſunt loquaces, &
loquendo, iactando, & inuicem cõgaudendo, ſine cauſa ſæpiſ-
ſimè ſunt verbales. hoc tñ verũ eſt dũ in gallia ſunt.i. in ſua pa-
tria: quia.ſ. multi ſunt in ea loquaciſſimi, qui tñ in alijs regioni
bus muti & humiles fiunt. Iſti igitur cor in gutture habere di-
cunt, inquantum.ſ. ſtomachoſi & ſuperbi, & ad cordialiter lo-
quendum parati eſſe præ cæteris dinoſcuntur. ſuperbi.n. & fa-
tui cor habent in gutture vel in ore, inquantum.ſ. illa corde co
gitant, ſtatim volunt ore vel gutture propalare. Ideo dr̃ Eccle.
21. Verba inquit prudẽtiũ ſtatera ponderabunt, & in ore fatuo
rum cor illorũ: In corde verò ſapientiũ os illorũ. Nõ indignetur
aũt contra me quicunq; gallicus iſta legens, nã & ego ſum gal-
licus, ſicut ipſe. Actu.23. Ego Phariſæus ſum filius Phariſæorũ.
9 ¶ Item ſicut dr̃ ibidem buſo terra veſcitur, hoc tñ prouidè &
cum menſura, timet.n. ꝙ terra ſibi deficiat, & ideo quantũ põt
in pede anteriori de terra cõcludere, tm̃ in die mãducat. Iſtud
ponit Vincentius ſed neſcio ſi eſt verum. Tales certe ſunt mul
ti auari: quia.ſ. ipſi timent ꝙ terra.i. bona terrena eis deficiant,
& ideo pro libito comedere vel expendere nõ audẽtes, in men
ſura & pondere, & in parcitate, & miſeria, tam pro ſe ꝗ ꝓ fami
liaribus cibos librant. Eze.4. Cibus tuus quo veſceris, erit in
pondere. Vel ſi vis dic de abſtinẽtibus, qui in menſura & tẽpe-
10 rantia cibũ ſumunt. ¶ Item ibidem dr̃ ꝙ ſi buſo comburatur, &
puluis ſibiipſi dimittatur, plures buſones viui exinde gñrant.
Buſo ſignificat malam mulierẽ, oculis ardẽtibus venenoſam,
quia procul dubio, qñ talis igne luxuriæ combuſta tandem per
ſenectutem conſumitur, & ciois.i. vilis & cinerea efficitur, tũc
ex ipſa aliæ plurimæ generantur, inquantum.ſ. lena & ruffiana
efficitur, & inquantum verbis & exẽplis eius aliæ plurimæ iu-
uenculæ corrumpuntur, & in buffones i. in malas mulieres lu-
xurioſas & veneficas conuertunt. Iſta ẽt poſſunt dici de hæreti
cis, quia ſæpe fit operante diabolo ꝙ etiã cõbuſti & mortui in
inferno, diſcipulos gñrãt in hoc mundo, & ſequaces inueniũt,
qui poſt vadant. Quod ẽt dici põt de illis q ignibus cõcupiſcẽ-
tiarũ vrunt: q.ſ. ſuis malis dictis & exemplis multi alij ſimiles
efficiunt, & in malitia gñrant. Numeri 32. Vos ſurrexiſtis ꝓ pa
tribus veſtris, nutrimenta & alumni hominum peccatorum.

De Bombyce. *Cap. 15.*

Bombix eſt vermis de cuius textura fit bõby-
cinum, & naſcitur in frondibus fraxini atq; tere 1
binthi & mori, fila exterius facit, atq; ita ſe eua-
cuat, ꝙ non remanet in eo niſi aer, ſm Iſidorũ &
Pli. Vermis iſte eſt Chriſtus. pſal. Ego ſum ver-
mis & nõ hõ. Fila vel laquei ſunt diuitiæ 1. Tim.
6. Qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueum. Fraxinus cu-
ius vmbra ſerpẽtes fugat, morus cuius fructus ſoluit ſquinan-
ciam, & cuius vinum ad prælium animat elephantes, terebin-
thus cuius gummi vulnera ſanat, ſignificant crucem, quæ ſer-
pẽtibus.i. demonibus & motibus carnalibus cõtrariatur, cõtra
ſquinanciam quæ guttur claudit.i. contra confeſſionis verecũ
diam auxiliatur, & per cuius ſuccũ & liquorẽ.i. Chriſti ſangui
nẽ ex ea defluẽtem, elephas.i. bonus chriſtianus ad præliandũ
contra vitia animatur, & cuius liquore.i. influentia & deuotio
ne pctõrum vulnera medicantur. In arboribus iſtis igitur inue
nitur bombyx: quia pro certo Chriſtus põt in crucis arbore re
periri, ibi.n. pependit, & ibi tentorium ſuum ædificauit. Aſcen
dam in palmam.&c. Iſte etiam de ventre ſuo.i. de corde & con
ſcientia emiſit fila.i. diuitias & voluptates mundi, quæ per con
temptũ emiſit & reiecit, ita ꝙ ab oĩbus remãſit vacuus & ege-
nus per voluntariam paupertatem, ſed tñ aere.i. ſpiritu ſancto
ſemper fuit locuples & repletus. Micheæ 3. Repletus ſum for-
titudine ſpiritus dñi. ¶ Bombyx eſt vermis ſimilis erucæ, quæ 2
flores & folia comedit vinearũ. Hic exterius fila nectit, ſed ne-
ctẽdo ſe euacuat, ita ꝙ in eo nihil remanet niſi aer, & frigoris
eſt impatiens, vnde de filis ſuis habitaculum ſibi parat contra
frigoris hyemis nocumenta. Tales ſunt diuites & auari, qui ad
modum erucæ fructus & flores olerũ & vinearum.i. poſſeſſio-
nes & diuitias aliorũ deuorant & corrodunt per auaritiam &
vſuras, & ideo iſti exterius faciunt telas ſuas, hoc eſt dictu, redi
tus & poſſeſſiones quas acquirũt. Telas araneæ texuerũt. Eſa.
59. Et ideo cũ frigora pœnitẽtiæ & aduerſitatis nolint vel ne-
queãt ſuſtinere, infra telã ſuam.i. in amore diuitiarum penitus
ſe inuoluunt. Vel ad litteram in tela ſua.i. in bonis veſtibus &
foraturis contra pœnitentiæ frigora vel tormenta. Veruntamẽ
dum fila diuitiarum huiuſmodi taliter acquirunt & cõnectũt,
ſeipſos vacuant omni bono, quia quanto plus de diuitijs acqui
runt, tanto minus replentur, imo tanto fortius vacuantur per
auaritiam & ardorem: & ſicut res ſpiritualis non replet locum
corporalem.ſ. Angelus vel anima, ſic nec res corporalis.ſ. diui-
tiæ poſſunt replere cor humanum. Ideo Eccleſ.5. Auarus non
implebitur pecunia. Vnde in corde talium nihil penitus rema
net, niſi aer, qui.ſ. eſt mobilis & ventoſus.i. niſi ventoſitas ſuper
biæ, & mobilitas inconſtantiæ. Ideo Hiere.14. Reportauerunt
vaſa ſua vacua. et Sapien.15. Superuacua eſt ſpes eorum, & la-
bores ſine fructu. Vel pone ꝙ illi qui ſe euacuant filis.i. diuitijs
per contemptum, ſcilicet boni viri, qui eas pauperibus largiũ-
tur, remanent pleni aere.i. bonis affectionibus, & ſpiritus ſancti
inſpirationibus, & de eiſdem filis ſuis ſibi faciunt munimenta
contra frigus tribulationum & tormẽtorum, quæ in hyeme.i.
in tempore poſt mortem ipſos oporteret ſuſtinere: quia de di-
uitijs datis pauperibus cœleſtis habitatio præparatur, & æter-
na damnatio declinatur. Thob.12. Elemoſyna a morte liberat.
Mat.6. Theſaurizate vobis theſauros in cœlo. Figura Luc. 16.
de villico iniquitatis.&c. Ideo dicitur ibidẽ. Facite vobis ami-
cos de mamona iniquitatis, vt cum defeceritis, ſuſcipiant vos
in æterna tabernacula. Vide melius de bombace titulo de pro-
uincia infra libro de mirabilibus mundi. c.14.

De Bonaſo. *Cap. 16.*

Bontacon dicitur eſſe beſtia in Peonia, corni-
bus ita retortis & plicatis, ꝙ in ea impingens, non
læditur, ſed quod ſibi in defendẽdo caput denegat,
aluus præſtat. Nam quando a venatoribus inſequi-
tur, ſtercus a poſterioribus emittit, & contra venatores per
ſpatium trium iugerum proijcit, ita vrens & fœtidum, quòd
ipſi venatores fugere & ipſam dimittere neceſſario cõpelluntur ſm

tur ſm Iſidorũ . quod etiam dicit Pli.li.8.c.15 & Solinus.c.de
Phrigia. Alij tamen vocant bonaſum, alij verò bonachum. Sic
verè ſunt multi mali qui contra venatores.i.contra quoſcunq;
inuaſores & punitores, cũ ſe vident non poſſe defendere, emit
tunt fimum malorum verborum, quæ ſunt vrentia & fœtentia
per detractionem & infamationẽ. ita q̃ ſæpe accidit q̃ per hu-
iuſmodi verba detractoria & iniurioſa ipſi compellũt alios fu
gere, & a ſua correctione vel obiurgatione ceſſare. Eccleſi 20.
Apertio oris illius inflammatio. Vel dic q̃ ſi diabolus te inſe-
quitur proijce & contemne ſtercora. i. bona temporalia, & fu
giet. ad Philip.3. Omnia arbitratus ſum tanquam ſtercora.

De Camelo. *Cap. 17.*

1 CAMELVS ſecundum Iſido. & Pli. eſt animal one
riferum, velox, & prælijs & oneribus mãcipatum,
& dicitur a chame græcè quod eſt humile, vel a ca
mur quod idem eſt quod curuum: quia dum onera
tur, ſuper anteriora genua ſe humiliat & incuruat. ſed licet ſit
ita patiens itineris & laboris, tamen non vadit vltra ſpatiũ con
ſuetum, nec plus ſolito ſuſcipit oneris ad portandum, ſicut di-
cit Pli.lib.8.c.18. Sic pro certo veri patientes debent eſſe agi-
les per obedientiæ velocitatẽ, onera pœnitentiæ & prælia ad-
uerſitatis ſuſtinere per patientiam & firmitatem. vnde ad Gal.
6. Vnuſquiſq; onus ſuũ portabit. Et ideo quando magiſter ca-
meli.i. prælatus vel ſacerdos, vel etiam quãdo Deus indicit, in
iungit & immittit aliquod opus pœnitentiæ, laboris, vel aduer
ſitatis, ſtatim nos debemus incuruari per humilitatẽ, obedien
tiam & ſubiectionẽ, & genua flectere per gratiarum actionẽ.
Ideo Gen.49. Vidit requiem q̃ eſſet bona, & ſuppoſuit hume-
rum ad portandum. & Eccle.6. Subijce humerum & porta eã.
Veruntamen magiſter cameli.i. prælatus non debet plus debi-
to imponere vel iniungere, alioquin camelus i. ſubditus forſi-
tan non impleret, imo totum reijceret, & nihil de impoſitis pſi
ceret, & ſic grauius delinqueret & peccaret, Contra illos q̃ im
ponunt onera grauia & importabilia in humeros hominũ, di-
gito autem ſuo nolunt ea mouere. Matt.23. Vel pone ſi vis con
tra impatientes, qui nolunt aliquod onus pœnitentiæ ſuſtine-
re, nec aliud facere niſi aſſueta. i. res leues, alioquin totum reij
ciunt tranſgrediendo, vel aliquotiens apoſtatãdo. Ideo Hie.2.
A ſeculo confregiſti iugum, rupiſti vincula, dixiſti, nũ ſeruiam
2 quia ſm Senecam, Moleſtum eſt carere aſſuetis. ¶ Secũdũ Pli.
li.8.c.18. Duo ſunt genera camelorum, quidam in Arabia, qui
habent vnum tantum gibbum in dorſo, alij in Bactria, qui ha-
bent duos, vnum in pectore, alium in dorſo. Sic in mundo ſunt
duo genera ſuperborum: quia alij habẽt gibbum & tumorem
ſuperbiæ exterius per iactantiam, & verbum & modum tãtũ,
alij autem non tm̃ in dorſo.i. in exteriori conuerſatione, imo et
in pectore.i. in corde & cogitatione. Vel per gibbum intelligo
diuitias, quæ ſunt quidã gibbus & quoddam onus. Eſa.30. Su-
per gibbos camelorum theſauros ſuos. Quidam igitur habẽt
ipſas ſupra dorſum.i. exterius, non circa cor. ſ. boni diuites, qui
in ipſis non ponunt affectionem, qui ſunt tanquã nihil haben-
tes, & omnia poſſidentes 2. ad Corint.6. Sed alij pro certo ha-
bent duplex onus. ſ. in pectore cordis & affectionis, & in dorſo
exterioris poſſeſſionis. Et iõ impoſſibile eſt q̃ tales cameli in-
troeant per foramen acus. ſ. diuites cum duplici gibbo.i. cũ di
uitijs in corpore & pectore, & iõ docet pſa. Diuitiæ ſi affluant,
3 nolite cor apponere. ¶ Camelus ruminat ſicut bos, & dentibus
ſuperioribus caret, & non findit vngulam, & tamen cornibus
caret. Et ſm Ariſtotelem li.3. de par.animal.c.14. Camelus ha
bet quattuor vẽtres, qui talis ſunt diſpoſitionis ſicut animaliũ
ruminantium cornutorum. Et hoc fuit neceſſarium ſm Ariſt.
quia cibus talium animalium non benè maſticatur, & ideo ne
ceſſarij ſunt plures ventres, vt tranſeundo de vno ad alium, di
geratur, quia de primo ventre extrahitur ad os vt ruminetur,
deinde ad alios ventres tranſmittitur, vnde amplius non exit.
Sic verè chariſsimi nos debemus ruminare diuina mandata
per ſtudium & meditationem, & noſtra peccata per contritio-
nem & compunctionem, non findere vngulam.i. affectionem
per multiplicem occupationem & diſtinctionem. Carere den-
tibus.i. blaſphemia & detractione, & maximè a parte ſuperio-
ri.i. quantum ad ipſum Deum, & prælatos, vel parentes. Care-
re etiam cornibus.i. ſuperbia & elatione. Threno.3. Confregit
ad numerum dentes meos. Reuera in interioribus noſtris de-
bent eſſe quattuor ventres.i. in interioribus cõſcientiæ noſtræ
quattuor diſtinctiones. Primus venter eſt cõtritio de peccato,
& de iſto debet cibus.i. peccatum tanquam non bene maſtica-
tum nec cum maturitate receptũ, extrahi vſq; ad os. ſ. per con
feſsionem. Secundus venter eſt compunctio, quam. ſ. homo de
bet habere de culpa præcedente, & iſta eſt pars ſatisfactionis.
Tertius eſt timor recidiui, iuxta illud Eccleſi.5. De propitiatu
peccatorum noli eſſe ſine metu. Quartus autem venter eſt gra
tiarum actio. ſ. de culpa abolita, de venia data, & gratia reſtitu-
ta. & ſic in iſtis quattuor ventribus.i. in iſtis quattuor conditio
nibus debent peccata noſtra digeri, & ad animę nutrimentum
commutari. Ideo de iſtis quattuor ventribus dicitur Eccle.37.
Ex corde partes quattuor oriũtur. Vel pone ſi vis contra illos
qui habent plures conſcientias. Vnam de diebus ferialibus, in
quam mittunt & extrahunt, facientes de eodẽ facto modo con
ſcientiam modo non, & aliam de diebus feſtiuis, in quã intrant
cibi boni & digeſti, de qua non eſt licitum quid exire. Vel po-
ne contra illos qui partialiter confitentur de quibuſdam angu
lis conſcientiæ aliq̃d, de alijs nihil. Vel pone q̃ camelus eſt dia
bolus, gibboſus p̃ ſuperbiã & elationẽ, ruminãs p̃ irã & deſpe-
rationẽ, nõ findẽs vngulã p̃ diſcretionẽ, ſed carẽs cornibus p̃
potẽtiæ ſuæ relegationẽ. pſa. Cornua p̃ctõrum confringã. Et in
vẽtre eius.i. in inferno ſunt vẽtres plures ſm diſtinctionẽ. Pri-
mus de quo põt aliq̃d extrahi. ſ. venter purgatorij. ſed alij ſunt
de q̃bus nullus extrahit. ſ. lĩbus puerorũ, & infernus, q̃a nõ eſt
agnit⁹ q̃ reuerſus ſit ab inferis. Vel accipe quattuor ventres dia
boli, quattuor quæ concurrunt in peccatum. ſ. cogitatio dele-
ctatio, conſenſus, operatio.i. de duobus primis põt herba.i. ho-
mo exire, niſi in alios transferatur. Vnde poteſt dicere anima
peccatrix illud Hiere.51. Abſorbuit me quaſi draco, impleuit
ventrem ſuum teneritudine mea. ¶ Camelus ſecundum Pli li. 4
8.c.18. eſt inimicus equi, & diutiſsimè viuit. ſ. per quinquagin
ta annos, diu tolerat ſitim. ſ. per quattuor dies, nec bibit aquam
niſi turbidam: quam, ſi non eſt turbida, pede calcat, vt dicunt
tam Plin. quam Solinus. Plinius autem addit dicto capitulo, q̃
poſt quatriduum tantum bibit, q̃ ſatiat deſideria præterita, &
prodeſt etiam ad futura. Caſtratur camelus, vt aptior & velo-
cior ſit ad bellum, fortior. n. ſit & velocior coitu peritus dene-
gato. Talis debet eſſe vir perfectus, & maximè religioſus, quia
equos.i. religioſos luxurioſos debet fugere & odire. Iniquos
odio habui. ſm illud quod dicitur Eccleſ.19. Qui ſe iungit for
nicarijs, erit nequã. Diu etiam debet viuere per perſeuerantiã
in bono opere & longitudinem. Rex in æternũ viue. &c. Dan 5.
Sitim debet tolerare per abſtinentiam, & carnis maceratiõnẽ,
& bibere aquam turbidam, nõ claram.i. præamare turbidam,
pœnitentiã & tribulationem, quam clarã proſperitatẽ & mũda
nam cõſolationem. Hie.2. Vt bibas aquam turbidam. Et debet
eſſe caſtratus per continentiam & luxuriæ reſecationem, vt ſit
velocior, aptior & promptior ad curſum & ad bellum.i. ad bo
nam operationem, quia homo fortior eſt ſpiritualiter quando
per cõtinentiam eſt caſtratus. vnde Apoſtolus.2. Corin.12. Cũ
.n. infirmor, tunc fortior ſum. Sap.4. O quam pulchra eſt caſta
generatio cum charitate. Vel ſi vis dic contra illos qui occaſio
ne ieiunij tã præteriti q̃ futuri bibunt & comedũt magis lautè.
¶ Camelus ſm Auicen. primo mouet pedũ dextrum, ſicut leo, 5
& habet fiſſos pedes ſicut vrſus, & inter ſciſſuras eſt pellis, ſi-
cut in pede anſeris, & ſunt pedes, & eius debiles & carnoſi &,
ideo lauantur eis pedes, & fiunt eis calciamenta ſicut homini-
bus, ne laſſeſcant, vt dicit Auicenna. Camelus eſt homo, cuius
pedes ſunt affectus, qui ſunt fiſsi naturaliter per appetituum di
uerſitatem, carnoſi per carnalitatẽ & voluptatem, & iõ oportet
q̃ eos ſæpe lauet per confeſsionẽ, & q̃ eos calciet. ſ. exẽplis ſan
ctorũ per eorũ imitationẽ. Nam per calciamenta quæ fiunt de
mortuis aialibus, intelligo exempla ſanctorũ, per quæ debent
affectus noſtri indui, & ab inquinamentis luxuriæ conſeruari.
Eze.16. Cinxi te byſſo, calciaui te hyacintho. Et cũ homo ha-
beat duos pedes. ſ. dextrum & ſiniſtrum, hoc eſt dictu, affectus
ſpũales & carnales, ſemper tamen debet præponere dextrũ pe
dem. ſ. bonum affectum vel bonam intentionẽ & deſideriũ ęter
norum. Figura ſi vis Apoc.10. de angelo qui poſuit pedẽ dex-
trum ſupra mare. &c. Vide etiã in opuſculo ſup̃ Apocalypſim.
Et ſm eũdẽ, in corde cameli aliq̃n inuenitur os, ſicut in corde
cerui, quia ſcilicet in corde viri iuſti, os.i. Chriſtus inuenitur
qui ipſum roborat & confirmat & ſuſtentat. ideo Hoc nunc os 6
ex oſsibus meis. ¶ Camela ſm Auicen. eſt feruens ad coitũ, ita
q̃ præ deſiderio inclinat ſe, & vadit ſuper genua quãdo appetit
maſculo copulari, & iuxta locũ vbi prius coiuit, appetit ſemp̃
coire, & portat per duodecim mẽſes, & nõ coit ante trienniũ, &

poſt coitum quieſcit per anoum. Sic anima debet eſſe feruens
per charitatem ad coeundum & commiſcēdum cum Chriſto
per concordiæ vnitatem, & ideo debet flectere genua per hu-
militatem, & locum mataquem primo cū Chriſto ſuo maſcu-
lo fuit iuncta.ſ. inoocentiam baptiſmalem ſummè debet appe-
tere & amare, vt ad eā reducatur. Hæc debet fœtum ſuum.i.bo
num propoſitum concipere, & portare per duodecim mēſes.i.
per duodecim articulos fidei, & cum maſculo ſuo Chriſto, nō
copulatur per dilectionem, quouſq; tres annos.i.trinitatis fidē
habeat, & cognitionē, quia ſm Apoſt.ad Heb.11. Sine fide im
7 poſsibile eſt placere Deo. ¶ Vt dicit idem, camela habet duas
mammas, in quibus quattuor ſunt papillæ. Sic verè anima ha-
bet duas mammas.ſ.fidem & charitatem, a quibus oriunē quat
tuor papillæ .i. quattuor virtutes cardinales. Orta ſunt quat-
8 tuor cornua.&c.Dan.8.¶ Secundum Ariſt.lib.5.c.2. Camelus
tempore amoris eſt ſolitarius in mōtibus, & habet tempus de-
terminatum ad coitum. Sic Chriſtus tēpore amoris.i. incarna-
tionis fuit ſolitarius per vitæ ſingularitatem, quia ſedebat ſoli-
tarius, & tacebat. Thren.3.& Hie 2. O nager aſſuetus in ſolitu-
dine. Et ad huiuſmodi coitum & cōiunctionem cum humana
natura faciendum, habuit certum tempus.ſ.tempus gratiæ. vn-
de, Turtur miluus ciconia & hirundo cognoueiūt tempus ad-
uentus ſui. Hie.8.& Apoſtolus ad Gala.4. Quando venit pleni
9 tudo temporis.&c.¶ Camelus noo coit cum matre. vnde dicit
Ariſt.li.9.c.47.ꝙ camelus quidam cuius mater fuit operta pal
lio, ſaliuit ſuper eam, & cognoſcens eſſe matrem, deſcendit, &
ingeniatorem occidit. Quanto magis ergo homo nō debet ad
conſanguineas accedere. Exemplū de quodā philoſopho. Ideo
Leuit.18 Vnuſquiſq; ad proximam ſui ſanguinis non accedat.
Ecōtra dicitē Oſeæ 4. Sanguis ſanguinem tetigit. ꝙ ſi fortè in-
geniator.i.caro operiens nos pallio prauæ excuſationis, quæ.ſ.
per cōſanguinitatem facilius habetur, nos fecerit cum talibus
coniungi, occidamus cum per pœnitētiā & laborem. Quid.n.
nequius quam quod caro & ſanguis cogitauit? Eccl.17.q.d.ni-
10 hil.¶ Secundum Plinium lib.11.c.37. Camelus inter quadru-
peda ſolus calueſcit ſicut ſtruthio inter aues, & aſsimilatur bo
bus in ventre & in dentibus, non tamen in cornibus. Sic debe-
mus calueſcere.i.pilos diuitiarum deponere per elemoſynā &
largitatem. Mundus & caluus eſt. Leuit.13. & bobus.i. ſanctis
apoſtolis & martyribus debemus eſſe ſimiles in ventre.i. quan
tum ad abſtinentiam & continentiam, & in dentibus quantum
ad prædicationem & eloquentiam, licet nō ſimus eis ſimiles in
cornibus.i.quātum ad virtutes & conſtantiam: quia iſti boues
tantæ fuerunt fortitudinis, conſtantiæ & virtutis, ꝙ pœnas &
martyria ſuſtulerunt. vnde Proue.14. Ibi manifeſta eſt fortitu
do bouis. quod vtiq; nos alij miſeri non habemus. Nam ſicut
dicit idem Pli. quia camelus habet dentes ſicut animal rumi-
nans, ideo neceſſe eſt ꝙ venter ſuus ſimilis ſit diſpoſitionis. Sic
pro certo ex quo prædicator ſimilis eſt animalibus ruminanti
bus.i.ſanctis Apoſtolis & prædicatoribus quantum ad dētes.i.
quantum ad eloquentiam, ideo debet eis eſſe ſimilis quantum
ad ventrem.i.quantum ad interiorem affectionem, vel quantū
ad abſtinentiam, & carnis macerationem, vt.ſ.non defluat ven
ter eius per gulam & luxuriam, niſi quantum illi. Ideo Cant.7.
Vmbilicus tuus ſicut crater tornatilis nunquam indigens po-
culis.& Cant.4. Dentes tui ſicut greges tonſarum quæ aſcende
11 runt de lauacro.¶ Camelus non habet fel deſtinctum ſicut ele
phas, & ideo dicit Anaxagoras ꝙ iſta eſt cauſa quare ita diu vi
uit, quia animalia parum habentia de felle diu viuūt, ſicut cer-
uus, qui poteſt viuere centum annis, elephas trecētis, camelus
quinquaginta. Nā vt dicit idem, fel eſt cauſa omnium infirmita
tum. Fel autem non habet camelus: quia hepar & ſanguinē ha
bet valde ſanū, ſm Pli.lib.11.c.37. Chariſsimi per fel intelligo
iram: quia eſt de materia cholerica, quæ in homine cauſat irā.
Si ergo volumus habere longam vitam, hoc eſt dictu illā quæ
ſemper durat gloriam vitæ æternæ, verè dico ꝙ debemus care
re felle.i.prauitate & facilitate ad iraſcendum & vindicandū,
quia verè carentia fellis & iracundiæ, crudelitatis pariter vin-
dictæ, cauſat in homine vitam longam, gratiæ.ſ. in præſenti, &
gloriæ in futuro, & in elephante & ceruo.i. in Chriſto & ſan-
ctis. E contra autem abundantia fellis & iracundiæ mortē acce
lerat ſempiternam, & infirmitates cauſat multiplicium pctōrū.
Eccleſ.30. Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus ſe-
nectam adducunt cogitatus. Ideo Eccle. 38. Non dederis.&c.
& Prouerb.29. Qui n.ad indignandum facilis eſt, erit ad pec-
12 cata procliuior.¶ Camelus licet ſit animal māſuetum, tō aliqn̄
incurrit rabiem & podagram, ſm Ariſt. Et eſt camelus animal
ſiccum & macilentum, feruēs & calidum, velox ad motum, &
hoc propter amplitudinem paſſus. Sic verè licet homo ſit ani-
mal manſuetum natura, tamen aliquādo efficitur rabidus per
crudelitatem, quia peccatores mundani ſunt calidi per auari-
tiam & cupiditatem, ſicci & pallidi per hypocriſim & callidi-
tatem. Ideo efficiuntur rabidi per crudelitatem, & podagrici
per pigritiam & ſtoliditatem, calor.n.auaritiæ & crudelitatis
rabiem cauſat in ipſis. Iſtud patet in multis malis prælatis & iu
dicibus, q ſub ſpecie hypocriticæ & ficticiæ bonitatis, exactio-
nes & crudelitates exercent. Eccleſ. 23. Aīa calida quaſi ignis
ardens, non extinguetur donec aliquid glutiat. ¶ Camelus eſt 13
animal calidum & ſiccum & macilētum, cuius lac eſt acutum
ſubtile, diureticum & diuiſiuum, & groſſorum humorum inci
ſiuum. Sic Chriſtus fuit calidus per charitatem, ſiccus per cō-
tinentiæ puritatem, macilentus per pœnitentiam & auſterita-
tem, & lac ipſius.i.doctrina euangelica quando in ventre con-
ſcientiæ incorporatur per meditationem, tunc valet contra vi
tia & peccata: quia.ſ. iſtud lac.i. illa Chriſti doctrina eſt inciſi-
ua.ſ.cordis per contritionem, apertiua .ſ. oris per confeſsionē,
acuta per correctionem. Ideo ad Heb.4. Viuus eſt ſermo Dei
& efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. ¶ Nota quod 14
dicit Petrus alphonſi de camelis. ait.n. ꝙ tantam habent in ſe
communitatem, ꝙ oēs illi qui ſunt eiuſdē ſocietatis, ſemper vo
lunt ſimul comedere, & ſi vnus comedere nolit aut non poſsit,
ſolent ſimiliter oēs alij ieiunare, quapropter ſi vnus infirmus
exiſtat, neceſſe eſt ꝙ de ſocietate tollatur, qa propter eius ieiu-
nium alij ieiunio perimerentur. Iſta poſſunt allegari de chari-
tate & communitate, quia.ſ. illi qui ſunt eiuſdem ſocietatis, de
bent eſſe maximæ charitatis & mutuæ cōformitatis, & nullius
ſingularitatis: quia.ſ. cum comedentibus debent comedere, &
cum abſtinentibus abſtinere, cum ſanis ſani fieri, & cum infir-
mantibus infirmari 2.Corin.11. Quis infirmatur, & ego nō in-
firmor? & 1.Corint.9. Omnibus omnia factus ſum. Vel dic ꝙ
vnus malus eſt quandoque ruina multorum, & ideo mali & in
firmi ſpirituales de medio tollantur, ne boni per eos & eorum
exempla & dicta ſpiritualiter moriantur. Vnde illud 2.ad Co-
rint.6. Auferte malum a vobis.

De Camelopardali. Cap. 18.

CAMELOPARDALIS vel camelopardus 1
eſt animal Æthiopicum, manſuetum, ad modū
ouis ruminans, & findens vngulā, & habet ca-
put ſicut camelus, collum ſicut equus, pedes &
crura ſicut bubalus, maculas ſicut pardus, &
ideo dicitur camelopardus, a capite cameli, &
maculis pardi, vt dicit Iſido.lib.12.& Ph.li.8.c.18. Et iſtud ani
mal vulgariter dicitur ieraffa, quod eſt animal habens collū &
pedes anteriores longiſsimos, reſpectu poſteriorum. Animal
erat mundum ſm legem. Deut.12. Sic verè vir perfectus & ma
ximè religioſus debet eſſe ſimilis oui quantum ad mititudinē
vel ad manſuetudinem & benignitatem, findendo vngulā per
diſcretionem, & ruminando per ſacræ ſcripturæ meditationē.
Iſte debet habere caput ſicut camelus, qui.ſ.ſe inclinat quādo
oneratur. Sic iſte debet caput propriū inclinare ſuperioribus
per humilitatem. Eccleſ.4. Magnato humilia caput tuum. Col
lum.i.intentionem debet habere ſicut equus, qui ipſum vt cōi-
ter habet eleuatū, quia intentio eius debet eſſe ad cœleſtia ele-
uata. Collum tuum ſicut turris ęburnea. Cant.4. Vel collum &
guttur ſicut equus per hinnitum prædicationis. Iob 39. Nun-
quid circundabis collo equi hinnitum? Pedes etiam eius.i. affe
ctus debent eſſe ſimiles bubalo boui ſylueſtri.i. Chriſto: quia ſi
cut bos habet fortes tibias, ſic affectus noſtri debent eſſe fortes
& ſtabiles in bono. Cant.5. Crura ipſius columnæ marmoreæ.
Debet etiam habere maculas albas, ſicut Pardus, qa pro certo
ſua pellis & cōuerſatio exterior debet eſſe diuerſis maculis vir
tutū diſtincta. Ideo pōt dici illud Dan.7. Ecce alia beſtia quaſi
pardus, & alas habebat vt auis. & ſic erit mundus vt ab alijs
comedatur per imitationē. Vel expone de malis, qui ſunt ſimi-
les in capite.i.quantum ad intentionem, camelo per auaritiā,
quia.ſ.ipſi portant gibbum temporalium per affectionem, etiā
in collo.i. in voce & gutture ſunt ſimiles equo quantum ad ia-
ctantiam & malam locutionem. Equus.n. libenter hinnit. In
pedibus.i.voluntate & affectione ſimiles ſunt bubalo quātum
ad obſtinationem: quia bubalus eſt animal indomitum & cer-
uicoſum. In pelle.i. in exteriori regimine ſunt ſimiles pardo
quantum

quãtum ad crudelitatem, & iniqnam operationẽ, quia ſm Pli. pardus eſt aoimal præceps ad ſanguinem. Et quia tales quaotnm ad aliqua ſimiles ſunt eqnis, ideo ſuerunt figurati. Apoca. 9. vbi Ioannes vidit equos de quorũ ore procedebat ignis, ſulphur & fumus, & habebant capita ſicut leones, caudas autem ſicut ſcorpiones, habentes capita, & in his nocẽt. Sic verè multi mali ſunt ſimiles equis quo ad luxuriam, iactãtiam, & ſuperbiam. Vnde de ore eorum non procedit aliquod verbũ, niſi ſit igneum quãtum ad auaritiã, fumeum quatum ad ſuperbiam, vel ſulphureum quãtum ad luxuriam: quia vt cõmuniter verba omnium mundanorum circa iſta tria verſantur. Iſti habent caput ſicut leones per crudelitatem, quia eorũ caput & intentio crudelis & leonina eſt, & ideo dicitur q habent caudas ſicut ſcorpiones: quia eorum cauda & finis per rapinam pungit, licet eorum facies primo vngat. & dicitur q in cauda eorũ eſt caput: quia pro certo caput intentionis ſuæ dicitur eſſe in cauda ſcorpionina. i. in finali venenoſa rapacitate: quia ſ. tota eorũ intentio reſpicit ad caudam. i. ad finem: vt. ſ. aliquid in fine ſcorpionicè rapiant & acquirant. Ideo dicitur ibidem, Habebant caudas vt ſcorpiones, & aculei erant in caudis eorum loquitur de locuſtis putei abyſſi.

De Chameleonte. *Cap. 19.*

1 CHAMELEON ſm Iſido. eſt animal parnũ, diuerſa varietate coloratum. Vnde ſm Auicen. idem eſt quod ſtellio. Eſt illud animal multũ timidũ, & pauci ſanguinis, & ideo facillima conuerſione, colorem mutat: quia ad colores quos exterius apprehendit per interiorem imaginationem, facillimè ſe conuertit. Vnde etia Solinus dicit q color eius eſt per momenta mutabilis, ita q cuicunque rei ſe commiſcuerit, concolor ei fiat. & ſm Auicen. habet faciẽ lacertę, vngues acutos, corpus aſperum, pellem duram ſicut crocodilus, oculos habet profundos & ſemper apertos, quos ſæpe girat & mouet, parum habet de carne, & ſplene caret. Sic verè bonus & perfectus homo debet eſſe diuerſimodè coloratus per apparentiam & honeſtatem, pauci ſanguinis & voluptatis per cõtinentiam & parcitatem, corpus debet habere aſperum per pœnitentiæ auſteritatem, cutem duram per patientiæ firmitatem, & vngues acutos per verborum & correctionis rigiditatem, & ſe debet faciliter cõuertere ad obiectos colores per bonorum exemplorum imitationem. Sap. 16. Ad quod quiſq; volebat, conuertebatur. Faciem tamen lacertę debet habere per benignitatem & fidelitatem. Nam lacerta prodit inſidias ſerpẽtis. Beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Prouerb. 28. Oculos cordis eius debet eſſe profundus per firmitatem fidei & diſtrictionem, apertus per cœleſtium meditationem & affectionẽ, cito girans per circunſpectionem, & carne. i. luxuria, ſplene. i. temporali lætitia debet carere per mortis conſideratione. Vel capone econuerſo de malis, qui ſunt parui per defectum virtutum: quia non habent debitam dimenſionem. ſ. altum fidei, lõgum ſpei, latum charitatis, & profundum humilitatis. Paruulum occidit inuidia. Iob 4. Iſti ſunt ſtellati per proſperitatis claritatem & ornamentorum multiplicitatem. Ezech. 16. Veſtiui te multicoloribus. Iſti parum habẽt de ſanguine, in quo eſt vita. i. de charitate, vel de ſanguine benignitatis & cõpaſsionis, & maximè de ſanguine Chriſti in corde nihil habent per ſuæ paſsionis recordationẽ, & ideo timidi ſunt. ſ. ad bonum aggrediendum: quia diues ſm Senecam, ſi videt regem, æſtimat prædatorẽ, ſi videt pauperem, æſtimat furem: quia ſonitus terroris in auribus impij. &c. Iob 15. ideo Seneca. Quantum acceſſimus ad ſucceſſum, tantum acceſsimus ad metum. Iſta autem timiditas prouenit ex defectu ſanguinis. &c. Iſti habent pellẽ per obſtinationem & incorrigibilitatem: quia. ſ. nullum iaculũ prædicationis vel correctionis poteſt eos penetrare. Iob 41. In ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundæ. Cor eius indurabit quaſi lapis. Iſti habent vngues. i. manus acutas per rapinam & auaritiam. Nã ſicut res vnca & acuta bene retinet quod habet, & faciliter arripit quod non habet, ſic iſti ſua tenẽt per auaritiam, aliena autem accipiunt per rapinam. Tene quod habes. Apoc. 3. ideo Hie. 50. Omnes qui ceperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos. Iſti ſunt ſimiles lacertæ quantum ad venenoſitates falſitatis, crocodilo quantum ad inſatiabilitatem cupiditatis. Crocodilus. n. ſemper creſcit quandiu viuit. Sic iſti ſemper quærũt per diuitias augeri in infinitum. Et habent corpus aſperũ quãtum ad exteriorem ſuperbiam & auſteritatem. Et iſti ſm quod vident exterius, colorem ſuũ mutant, quia. ſ. omnia mala exempla quæ in alijs vident, in ſe mutant & regulant & diſponunt. Quod benè verum eſt de adulatoribus, qui omnium aliorum coloribus & conditionibus pro viribus ſe cõformant. Leues. n. ſunt & inſtabiles, & ideo de vno ſtatu ad alium ſe trãsformat. Nullus. n. eſt contentus proprio colore. i. proprio ſtatu: qui de canonia ad decanatum, & inde ad epiſcopatum &c. ideo Prouer. 13. Vult & non vult piger. & Eccl. 27. Stultus autem vt luna mutabitur. Vel capone de corpore glorificato, in quo apparebunt diuerſi colores. i. diuerſæ dotes per virtutem interioris imaginationis. i. per interiorem influentiã animæ, quia per gloriam animæ deriuabitur gloria in corpus, vt ſic eis dicat. Eze. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria. ¶ Stellio mutat colorem exterius quando vult, ſm interiores cõceptus, ſm Aug. de ciui Dei. Sic iuſtus conuerſationem mutat ſm locum & tẽpus; quia nunc lætus, nunc triſtis &c. Cõmuta habitum, ne cognoſcaris. Vel capone de hypocritis, qui ſtudent pellẽ ſuæ cõuerſationis exterius colore ſanctitatis pingere & ornare, & in varias virtutũ ſpecies ſe mutare. Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus. Eccl. 43. Attende tamen q ſm Pli. lib. 8. c. 33. & ſm Solinum duo ſunt colores quos nũquam poteſt mentiri Chameleon, candidus. ſ. & rubeus. Sic verè hypocrita nunquam poteſt in duas virtutũ ſpecies propriè ſe mutare. ſ. in albedinem innocentiæ, & in rubedinem charitatis. Acquirere. n. poteſt hypocrita & etiam quicunq; peccator caſtitatẽ, patientiam, pœnitentiam, & alias morales virtutes, ſed pro certo innocentiam & charitatem nunquam. ¶ Secundum Ariſt. li. 2. c. 11. chameleon eſt corpore ſimilis lacerto, & medium eius prominet ſicut piſcis, & cauda eius eſt lõga, & facies eius habet ſimilitudinem porci & ſimiæ, corpus totũ habet aſperũ, vngues habet in manibus, ſicut aues, man' habet diuiſas in duo, cuius proportio diuiſionis eſt ſicut pollicis ad manus hominis. Chariſsimi per chameleontem intelligo diuites huius mundi, qui ſunt rectè ſimiles lacerto, qui tantum apparet tempore ſereno, & non pluuioſo, quia verè tempore ſereno proſperitatis apparent alijs. ſ. eſſe amici & fideles, ſed quando venit pluuia aduerſitatis, tunc fugiunt nec videntur Eccl. 6. Eſt amicus ſm tempus. Medium eorũ. ſ. cor, per ſuperbiam prominet & tumeſcit, quia ſm Aug. Difficile eſt vt ſuperbus non ſit, q diues eſt. Cauda autem. i. perſeuerantia in malo eſt multum longa: quia optimè perſeuerant in labore acquirẽdi &c. Facies autem eorũ. i. introitus fauor & apparentia iſtorum eſt ſimilis ſimiæ quantũ ad calliditatem & falſitatem, quia ſicut ſimia ſimilitudinẽ habet hominis, non naturã, ſic iſti in principio vidẽtur eſſe aliud quam ſunt homines. n. i. rationabiles & benigni eſſe credũtur, qui tamen finaliter eſſe beſtiæ comprobantur. Vnum. n. promittunt pauperibus, ſed aliud eis reddũt. Exemplifica. Similis eſt etiam porco, qui non ſomniat niſi ſtercora, quia tota taliũ affectio eſt ad diuitiarum ſtercora congreganda. Qui veſcebãtur voluptuosè, amplexati ſunt ſtercora. Iſti etiam habent corpus aſperum per auſteritatem, vngues acutos per crudelitatẽ. Nã in manibus habent vngues. i. rapinam & peruerſitatem, & pũcturam & iniquitatem. Eccl. 7. Vincula ſunt manus eius, ſagena cor eius. ¶ Chameleon ſm Ariſto. ibidem habet oculos profundatos, magnos & rotundos, & nunquam eos cooperit, & girat eos frequenter, & color eius mutatur quando coriũ ipſius inſufflatur, & habet colorem ſubnigrum, in morte autem turpiſsimi eſt coloris. maculas habet in toto corpore nigras, & maximè in oculis & cauda, parum habet carnis, niſi in capite & cauda vbi parum habet ſanguinis, in ſcauernis manet, ſciſſus & diuiſus adhuc palpitat, ſplenem autem non habet. Sic pro certo chariſsimi tales ſunt cauſidici & ſapientes huius mũdi, mũdiq; diuites & potentes, quia pro certo oculos intellectus habent profundos per malitiæ ſubtilitatem, magnos & rotundos per ſapientiæ magnitudinem, verumtamen ipſos mouent & girant. ſ. de vna cautela ad aliam, & vno propoſito ad aliud, quia allegant pro & contra, per fallaciam & malignitatem. Eccl. 20. Oculi eius ſeptemplices ſunt. vndiq;. n. circunſpiciunt, vias & cautelas & litium circunſtantias præuidendo. Iſti tamen oculi nunquã clauduntur: quia verè eorũ malitiæ ſemper ſunt apertę, & non dormiunt, nec quieſcunt, quia nocte & die cogitant in cautelis. Prouer 4. Nec capitur ſomnus ab oculis eorum do nec ſupplantauerint. Vel dic q oculi eorum ſunt ſemper aperti ad omnia concupiſcibilia mundi: quia non ſatiatur oculus viſu &c. Non poſſunt. n. claudi. i. ſatiari vel impleri: q2 oculi hominum inſatiabiles. Prouer. 27. Iſti etiam colorem mutant: q2 quando videntur eſſe vnius coloris. i. ex parte vna ſi tamen inſufflentur

ſuſtentur per promiſsiones & dona, ſtatim ad colorem oppoſi
tum ſe conuertunt. i. ad partem contrariam conuertuntur: q̃a
ſemper ſe conuertunt cum illo qui magis offert, & quandoque
accipiunt ab vtraq; parte. Eccle. 33. Præcordia fatui quaſi rota
carri, & quaſi axis verſatilis cogitatus illius. ideo dicit Petrus
Rauen. Si nares eorum afflauerit cruda rubiginoſi aura marſu
pij, ſtatim videbis oculos Argi, verſutias Vlyſsis, Achitofelis
cõſilia, & Abſalonis obſcura. Iſti ſunt ſubnigri, & maculis ni-
gris pleni: quia pro certo anima eorũ eſt vitiorum fuligine de
nigrata. Facies eorum ſicut nigredo ollæ. Nau. 2. Parum habẽt
de carne. i. de fluida compaſsione, niſi fortè aliquantulũ in cau
da. i. in fine circa mortem, vbi faciunt ſua fictitia teſtamenta, &
quãdoq; aliquas elemoſynas largiuntur. Vnde Numeri 12. Ca
ro eius deuorata eſt a lepra. i. compaſsio ab auaritia. Illi in ca-
uernis habitant per terrenam affectionem, parum ſe mouent p
bonam operationem, ſed ſunt nigri coloris per malam conuer
ſationem. Nõ habent etiam ſplenem qui facit ridere. i. ſpiritua
lem lætitiam aut conſolationem. Vnde Prouer. 13. Lucerna im
piorum extinguetur, quia non habent futurorum ſpẽ mali, q̃a
tales nunquam ſunt perfectè læti, imo ſemper habent ſtimulũ
conſcientiæ, & timorem mortis &c. Et iſti in morte habent co
lorem turpiſsimum, quia vt cõiter peſsimè moriũtur, ita ꝙ eo
rum mors eſt horribilis ad videndum. pſal. Mors peccatorum
5 peſsima. ¶ Chameleon colorem ad modicũ flatum mutat, ocu-
los vndiq; faciliter & velociter girat, & ſemp eos habet aper-
tos. Sic verè leues colorem. i. apparentiã ſæpe mutant, ſicut pa
tet in mundanis, qui nouas conſuetudines veſtium & geſtuum
ſemper inducunt. Ezec. 16. Sumpſiſti veſtimenta ſua multico-
ria. Oculos etiam vndiq; vertũt per vagabilitatem: quia oculi
ſtultorum in fines terræ. Eccl. 7. Nec eos claudunt per vanorũ
aſpectuum reſecationem & maturitatẽ. Baruc. 2. Aperi oculos
6 tuos & vide. ¶ Chameleon ſm Pli. lib. 28. ca. 8. talis eſt virtutis
cõtra accipitres, ꝙ eos a volatu detrahit, & præbet cæteris ani
malibus voluntariè lacerãdos. Et ſm Democritum (licet hoc
Plinius derideat) caput eius & guttur cum lignis roboreis cõ-
buſtum, imbres & tonitrua facere perhibetur. Et ſm Glo. ſup
Leui. 11. quando infirmatur, manſuetum ſe fingit, cum ſit cru-
delis. Tales rectè ſunt praui ſocij: q̃a pro certo ſi accipitribus
volantibus. i. viris ſpiritualibus & contemplatiuis ſocientur, ip
ſos per mala ſua exẽpla & verba, ſuggeſtiones & inductiones
detrahunt in peccatum a volatu cõtẽplationis, & ipſos ad ſe. i.
in ſui imitationem trahũt, & ſic beſtijs terræ. i. dæmonibus ex-
ponunt perpetuo lacerandos. Vnde tales poſſunt dicere illud
Amos 9. Si aſcẽderint vſq; ad cœlum, inde detraham eos, & ſi
in mari ſe abſcõderint, ibi mãdabo ſerpẽti, & mordebit eos. Et
quando caput. i. imaginatio talium incenditur per iram vel per
auaritiam, tunc imbres & tonitrua. i. lites & contentiones com
mouent & procurant, ſicut ſummè patet in religione, quia per
malorum iram & auaritiam boni ſæpe cõcitantur. Et tales q̃n
infirmi ſunt. i. quãdo ſunt in aliqua depreſsione vel tribulatio-
ne fingũt ſe eſſe manſuetos & benignos, licet ſint impij & cru-
deles. Iſtud ſummè verum eſt de hypocritis, qui etiam ſunt ſi-
miles ſtellioni eo, ꝙ de vento. i. de vanitate viuunt, & eo ꝙ exte
rioris conuerſationis pulchritudine colorantur. Vnde Eccleſ.
19. Eſt qui nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt do
lo. Vel dic ꝙ chameleon eſt diabolus, qui tentationibus ſuis &
ſuggeſtionibus ſuis accipitres. i. viros contẽplatiuos quibus ini
micatur, detrahit ad peccatum, tradẽs eos alijs beſtijs. i. dæmo-
7 nibus finaliter in inferis cruciandos. ¶ Chameleon dicitur vi-
uere de cœlo & aere ſicut talpa de terra, halec de aqua, Sala-
mandra de igne. Vnde verſus. Terra cibat talpam, flammæ pa-
ſcunt Salamãdram. Vnda ſit halecibus cibus, aer chameleõti.
Solinus autem dicit ꝙ iſte habet hiatum oris valde magnũ, &
tamen ſine alicuius vſus miniſterio, vtpote cum neque cibo
neque potu alatur, ſed tantum aeris hauſtu viuat. Sic verè in
mundo ſunt quatuor genera hominum, qui quatuor elemen
tis, id eſt quattuor principalibus vitijs nutriuntur. ſ. chameleõ
ſtellatus, qui ſignificat ſuperbos & curioſos in veſtibus, q̃a ae-
re vanæ laudis ab hiſtrionibus & adulatoribus nutriuntur. Ef-
fraim paſcit ventum. Oſeæ 12. Alij ſunt talpa. i. auari, q̃ ad mo-
dum talpæ cæci terram comedunt. i. bona terrena comedũt &
ſectantur. Terrã comedes cunctis diebus vitæ tuæ. Gen. 4. Alij
ſunt Salamãdra. i. inuidi, qui igne tribulationis & aduerſitatis
aliorum paſcuntur & nutriuntur, quia aliorum nocumẽta ſunt
talium nutrimenta. De igne egredietur, & ignis cõſumet eos.
Ezec. 15. Alij ſunt halec. i. delicioſi, qui aqua deliciarum & lu-
xuriæ impinguantur. Ezec. 31. Aquæ nutrierunt illum. Vel ex
pone in bono, quia quidam viuũt aqua compaſsionis, alij igne
dilectionis, alij aere contemplationis, alij terra humilitatis, &
mortis recordationis. Vel dic ꝙ multi ſunt q̃ pro nihilo videã-
tur habere os magnum. i. capacitatem intellectus, cum cibũ do
ctrinæ, euchariſtiæ vel gratiæ nunquam ſumant, ſed vento in-
anis gloriæ ſolum viuant. ¶ Secundum Solinũ, Corax. i. coruus
odit & occidit chameleontem, a quo cum interfectus eſt, victo
rem ſuum perimit intetemptus, quia. ſ. ſi de carnibus eius gu-
ſtauerit, moritur, niſi ramo lauri comeſto ſibi ꝓtinus medeatur.
Sic verè ſæpe ſit ꝙ dum coruus, i. homo per pœnitentiam deui
gratus, de chameleõte. i. de venenoſa carne triumphat, ipſam-
que mortificat atq; domat, ab ipſa ſic interfecta occiditur, q̃n
. ſ. de habita victoria inaniter gloriatur, & ad contemptum ſo-
ciorum per ſuperbiam eleuatur, & ſic ſit ꝙ niſi ad laurum. i. ad
Chriſtum per orationem recurrat, caro quam per pœnitentiã
occiderat, per ſuperbiam & inanem gloriam ipſum necat. Et
ideo benè dicit Gregorius ꝙ valde timendum eſt vitium quod
ex victoria naſcitur vitiorum. Vel dic ꝙ quamuis coruus. i. præ
latus vel iudex cameleontẽ. i. peccatorẽ occiderit & punierit,
ipſe tamen per auaritiã moritur ſi de carnibus ſuæ temporalis
ſubſtantiæ guſtauerit, quia. ſ. ipſe non debet bona quærere, q̃n
de corpore iudicauit. Quod eſt tamẽ hodie cõtra multos. Vel
dic quòd laurus eſt crux, cuius. ſ. guſtus & deuotio illum libe-
rat, quem chameleon id eſt, caro vel diabolus inuenenat.

De Caprea ſiue Dorcade. Cap. 20.

CAPREA eſt ſilueſtris capra, a carpẽdo herbas
dicta. Moratur autem in excelſis rupibus, vbi ſi 1
coarctata fuerit a venatoribus, in præceps cade
re ſe permittit, & illęſam ſup coronã quæ habet
fortiſsima & duriſsima, ſe recipit, & habet cla-
riſsimum viſum, quia de longè proſpicit venato
rem. & eſt caprea idem quod ibix vel damula ſm Iſido. & Pa-
piam. Sic verè vir iuſtus debet carpere. ſ. ſacra doctrinam per
ſtudiũ & meditationẽ, in qua debet iugiter meditari. Exo. 2. lo
careto ripæ fluminis vireta carpebant. Hic debet morari in
excelſis rupibus per contẽplationem. In montibus Iſrael erũt
paſcua earum. Ezec. 34. Debet etiam clare videre per diſcretio
nem. Sed quando a venatoribus. i. a tẽtationibus impetitur, de
bet ſe præcipitare per humilitatẽ, & inferius cadere & deſcẽ-
dere per mortis & inferni conſiderationem, & ſi habeat cor-
nua fortia. i. fortem cõſtantiam & perfectionem, ſuper ea ſe re-
tinebit per ſpem & deuotionem, ita ꝙ non lædetur per triſtitiã
& deſperationem, nec a venatore diabolo occidetur per æter
nam damnationem. Aſcendunt vſque ad cœlos, & deſcendunt
vſq; ad abyſſos. Vel expone de prælatis: qui in altis habitãt mõ
tibus dignitatum, quia debent eſſe diſcreti humiles & contem
platiui &c. Abrupta quæq; ibi cibus peruia ſunt 2. Re. 24. Vel
expone contra ſuperbos, qui modo ſunt in montibus dignita-
tum, ſed quando venator. i. mors venerit, tunc præcipitabũtur
inferius in inferno, & tamen nunquam morientur, quia labora
bunt in æternum, & viuent adhuc in finem: Mors. n. ab eis fu-
giet expectata. Hie. 8 Nec cornua etiam ſuæ ſuperbiæ confrin
gentur, quia ſuperbia eorum qui te oderunt, aſcendit ſemper.
Animus. n. damnatorum nunquam ceſſat præ deſperatione tu
meſcere contra Deum. ¶ Caprea, capra ſilueſtris, damula vel
ibix eſt velociſsima in curſu, leuiſsima in ſaltu, acutiſsima in 2
aſpectu, dulciſsima quo ad guſtum & tenerrima, & auidiſsima
quo ad eſum, ſagaciſsima quo ad paſtum: q̃a in altis mõtibus
longè a venatoribus paſcitur, & inter herbas odore diſcernit.
Talis debet eſſe contemplatiuus & religioſus, & q̃libet vir per
fectus, q̃a velox debet eſſe ad curſum obedientiæ & bonæ ope
rationis. Eccl. 32. In omnibus operibus tuis eſto velox. Et Phi
loſophus in æthicis. Oportet quidem conſiliari tarde, ſed ope-
rari velociter. Leuis debet eſſe ad ſaltũ obedientiæ & ſubiectio
nis. Tranſilieus montes. Cant. 2. Acutus quo ad aſpectum
ſcientiæ & diſcretionis. Oculi eius ſicut ſol. Apo. 1. Dulcis quo
ad benignã loquutionem. Verbum dulce multiplicat amicos,
& mitigat inimicos. Eccleſ. 6. Tener quantum ad compaſsionẽ
& ſanus quantum ad bonam conuerſationem, aptus. ſ. ab alijs
comedatur per imitationem, ſagax quantum ad paſtum doctri
næ & eruditionis, quia in altis montibus paradiſi debet paſci p
orationem & contemplationem. Can. 8. Fuge dilecte mi, aſsi-
milare capreæ hinnuloq; ceruorum ſuper montes Bethel. Et
inter herbas. i. doctrinas, ſ. diuinas & mundanas diſcernere per
diſcretionem.

diſcretionem.Sciatis quid ſit inter mundum & immundū. Le-
3 uit. 11.¶ Caprea ſiue damula ſm Pli.lib.28.c.10. habet ſangui
nem medicinalem:quia neruos contractos remollit,dolorē ar
ticulorum ſoluit,& venenum expellit,damulam.n. ſerpētes fu
giunt,& eius anhelitum ſuſtinere non poſſunt. Leopardus etiā
quando ægrotat,bibit ſanguinem capreæ,& vim lāguoris eui-
tat. Et eſt acuti viſus,velocis curſus,& leuis ſaltus. Per capreā
intelligo Chriſtū,qui fuit acuti viſus per diſcretionem , veloa
per bonam operationem,& leuis per paupertatem & terreno-
rum abdicationem.concordia vt ſupra.§ præcedenti. Iſta ca-
prea fuit in ſilua huius mundi ſuper montes Iudeæ a canibus
venata.ſ.a Iudæis & occiſa,& ideo ſanguis eius præcioſiſsimus
eſt medicinalis animæ peccatrici : q̄a neruos.i. viros perfectos
in quibus debet eſſe motus bonæ operationis & ſenſus deuotio
nis,quando cōtrahuntur per auaritiam, remollit per compaſ-
ſionē,venenum etiam peccatorum ſoluit & expellit per indul
gentiam & remiſsionem:quia ſm Apoſt.ad Heb.9. Omnia pę
næ in ſanguine mundantur.Iſtam etiam ſerpentes fugiunt, q̄a
pro certo ſerpentes.i.demones & motus carnales,qui in carne
ſerpunt,fugiunt damulam i Chriſtum & eius ſanguinē & paſ-
ſionem,quia pro certo ſi Chriſtus in corde noſtro fuerit p ſuę
mortis memoriam & compaſsionē,nunq̄ ibi ſerpens diabolus
habitabit per peccatum & tentationem,quia flatum eius idest
Chriſti inſpirationem nequit ſpiritus diabolicus ſuſtinere , &
ideo pro certo leopardus.i. homo quando ægrotat per vitia &
peccata,debet bibere & ſibi incorporare per ſuæ paſsionis re-
cordationem & compaſsionem,ſanguinem capreæ Ieſu Chri
ſti,& ſic ab ęgritudine peccatorum per virtutes & gratias con
naleſcit.ideo Iob 16.Terra ne operias ſanguinē meū.Ezec. 39.
Sanguinem fortium bibetis.Numeri 23. Occiſorum ſanguinē
bibat &c.dicitur de Leone.¶ Caprea vel damula eſt animal,ti-
4 midum & imbelle,non habens aliquod munimentum quando
perſequitur.niſi fugam,loca alta habitat,& herbas aromaticas
comedit,& quando vulneratur, dictamum comedit, vt telum
extrahat de corpore,ſm Iſido.li.5. Sic pro certo homo eſt aīal
naturaliter imbelle,& ſine aliquo præſidio virtuali . Vnde nec
mundanis tribulationibus,nec hoſtis ſuggeſtionibus, nec car-
nis paſsionibus & tentationibus poteſt reſiſtere quoquo modo
niſi tantum fugendo ad diuini adiutorij & nominis inuocatio-
nem per deuotionem & orationem,& malarum occaſionū de-
uitationem.Prouer.18.Turris fortiſsima nomen domini,ad eā
fugit iuſtus,& ſaluabitur.Iſte etiam debet in montibus altis pa
radiſi morari per contemplationem,herbas aromaticas.i.alio-
rum bona opera & exempla depaſci per imitationē. ideo Can.
8.Fuge dilecte mi,ſimilis eſto capreæ ſuper montes aromatū.
Et quando ſagitta alicuius peccati mortalis eſt infixa in corde
ſuo,tunc pro certo debet comedere dictamum id eſt, herbam
ſacræ ſcripturæ,& eam incorporare cōſiderando quid & qua-
liter loquatur,vel etiam herbam timoris domini , & ſic ſagittā
excutiet per confeſsionem:quia ſicut dicitur Eccleſi.1. Timor
domini expellit peccatum.

De Capreolo. Cap. 21.

1 CAPREOLVS eſt animal ſimile filio cerui,
& mutat dentes,& quando ſunt magni, ſignifi
cant vitæ diuturnitatem,ſed ſm Ariſt. li.8. qn̄
ſagitta in eo eſt infixa , comedit pulegium , &
eam excutit. Sic verè boni q ſunt ſimiles filio
cerui.i.Chriſto filio Dei,mutant dentes.i. ver-
ba ſua , ſm.ſ. conditionem loci & temporis & perſonæ ,cui lo-
quuntur 1.Figura 1.Reg.21.de Dauid coram Achis,qui muta
uit linguā & geſtū &c. Et quando ſagitta alicuius improperij
in corde eorum ab alijs infigit,tunc pulegio.i.Chriſti patien-
tia muniuntur & ſanantur,inquantum ipſa reijciunt p patien-
tiam atq; fugant. Econtra de impatiētibus dicitur Eccl.19.Sa-
2 gitta infixa fœmori canis,ſic verbum in corde ſtulti.¶ Capreo
lus propter continuum curſum & motum a ſuperfluo humido
exoneratur,& caro eius ſapidior & digeſtibilior efficit, & odo
ris ſui grauitas amputatur,ſm Conſtant. Sic pro certo boni &
iuſti qui per occupationem & exercitium mouētur, ab humo
ribus vitiorum ſuperfluis,& maximè a carnalitate & volupta-
te depurantur,& oīs mali odoris.i.oīs infamiæ & luxuriæ gra-
uitas per motum boni laboris & occupationis ab eis amputat,
& melior in omnibus efficitur ſua caro.i.vita:quia Vidua in de
licijs viuens,mortua eſt 1.Tim.5.& Hie.2.Curſor leuis expli-
3 cans vias ſuas.¶ Capreolus de locis altis ad altiora aſcendit,&
qn̄ in campeſtribus perſequitur , alta petit , & inter herbas ſa-
lubres & noxias odore diſcernit. Nō cornu,nō vngue,nō dēte:
ſed fugæ ſolius beneficio ſe defendit. Sic certo qn̄ homo in de-
ſerto huius mundi vel campeſtribus.i.in ſeculari vita & nego
tijs mundanis videt ſe perſequi per diuerſas hoſtis tentationes,
fugere debet ad montem .i. ad ſtatum pfectionis & religionis
& ad altitudinem contēplationis,& de vno loco alto perfectio
nis debet ſemper ad altiorem procedere,vt ſic vadat de virtu-
te in virtutem,donec videatur Deus deorū in Syon. ideo Hie.
50. Tranſierunt de monte in collem obliti ſunt cubilis ſui.i.mū
di. Vnde ſi ab aliquo impetatur vel proſequatur , non debet ſe
defendere cornu ſuperbiæ vel elationis, vngue inuidiæ vel in-
uaſionis,dēte blaſphemiæ vel detractionis, ſed ſolius fugæ prę
ſidio.ſ.diuinæ inuocationis,& loco tempore ceſsionis, quia de
bet cedere perſequutoribus,& & fugere ad diuini auxilij mu-
nimenta. Vnde Apoſtolus ad Ro.12. Nō voſmetipſos defendē-
tes chariſsimi,ſed date locū iræ. Inter herbas autē.i.inter alio-
rum opera debet diſcernere per diſcretionē , quæ.ſ. ſint bona,
& quæ mala, vt bona ſibi retineat,alia derelinquat. ¶ Secundū 4
Dioſc.& Pli.in mōtibus Iudiæ vbi ſunt herbæ aromaticæ,ſunt
quidam capreoli in quorum pedibus generātur quæda apoſte
mata,quæ per motum & confricationē ad arbores extrahunt,
& ille humor qui inde defluit,ſummè eſt aromaticus,& dr̄ mu
ſcus,& eſt in medicina ſummè virtuoſus. Verè chariſsimi Chri
ſtus eſt iſte capreolus,qui in montibus paradiſi ab æterno fuit
nutritus,vbi ſunt herbæ aromaticæ.ſ.gratiæ & virtutes. Seu p
certo in iſto fuerunt congregati quidā humores.ſ. caro & ſan-
guis,quæ aſſumpſit in incarnatione,& iō ſe mouit p pœniten-
tiam & laborem,& ad arborem ſe fricauit.i.ad crucis anguſtiā
& dolorē,& ſic per fricationem duræ paſsionis,de apoſtemate
ſuo.i.de carne aſſumpta emanauit liquor præcioſiſsimus.i. ſan
guis eius,qui eſt aromaticus & ſuauis,& cōtra morbos pctōrū
virtuoſus,& pctōrum oīum medicina, quia præcioſiſsimo ſan
guine quaſi agni incōtaminati redēpti eſtis 1. Petri 1. Vel dic
q illi qui habent apoſtemata & humores.i.abundantiā diuitia
rū,debēt ſe fricare ad arborē crucis p memoriā & cōpaſsionē,
& pellem corporis rūpere per corporalem macerationem , &
humores diuitiarū effundere per elemoſynā & erogationem,
& ſic erunt iſti humores diuitiarū odoriferi coram Deo & an-
gelis,& virtuoſi cōtra infirmitates pctōrū:quia elemoſyna ex-
tinguit pctm̄.Eccle.3.& Thob.12.Elemoſyna a morte liberat.
Eſt.n.huiuſmodi humor diſperſus per largitatē,infirmitatis &
calamitatis pauperū medicina.ideo Dan.4. Peccata tua elemo
ſynis redime,& iniquitates tuas elemoſynis pauperum . Vel
dic quòd humor peccati debet fluere per confeſsionem.

De Capra. Cap. 22.

CAPRA ſm Iſido.a carpendo virgulta eſt dicta, al- 1
ta.n. loca ſemper petit, vt ſummitates comedat vir-
gultorum parit aūt capra fœtus plures ſm Pli. Sed
qn̄ impinguatur,faciliter ſterileſcit. portat in vtero
per quinq; menſes,& concipit in nouēbri , vt pariat in martio
vel aprili. Sic verè iuſtus poteſt dici capra , quia ſemper debet
petere loca alta.ſ.cœleſtia & æterna,vt ibi paſcat virgultis glo
riæ ſempiternæ.ideo Eze.34. In montibus excelſis Iſrael erunt
paſcua earum,ibi requieſcēt in herbis virentibus, quæ.ſ.nunq̄
marceſcent. Iſti debent parere plures fœtus per bonorum ope
rum fœcunditatem,quia plura bona debent producere. Vnde
Cant.4. Omnes gemellis fœtibus,& ſterilis non eſt in eis. Fœ-
tus autem boni operis in eis formatur per quinq; menſes.i.per
ſanam cogitationem,affectionem,locutionem , operationē,&
conuerſationem. Iſti ſunt quinq; gradus & quinq; cubiti quos
debebat habere locus vbi fiebat oratio. Ezec.41. In nouembri
autem huius mundi vbi fiunt imbres tribulationū,debent con
cipere.ſ.bonum propoſitum & voluntatem , vt in martio & in
verè perpetuæ nouitatis poſsint fructu æternæ gloriæ fœcun-
dari.conceptio.n.i.acquiſitio meritorum,partum debet præce
dere præmiorum. Ecce inquit concipies & paries. Lucę.1 Qn̄
autem nimis impinguantur capræ,tunc ſterileſcunt, quia verè
homines qui impinguantur per carnales voluptates , faciliter
ſterileſcunt ſpiritualiter , & a fructu bonorum operum retar-
dantur. Impinguatus eſt dilectus,& recalcitrauit . Deuter.32.
Conſtat n.q pinguedo proſperitatis mundanæ fructus impe-
dit virtutum,& ſterilitatem & paucitatem introducit & efficit
meritorum. Figura ad hoc 4. Reg.2.de aqua Iherico, quæ facie
bat ſterilem terram,ſed Heliſeus ponens ibi ſal & vas terreum
nouum,

nouum,ſanauit ſterilitatem. Talis pro certo eſt aqua volupta-
tis,proſperitatis,& carnalitatis:quia verè iſta facit ſterilem ter
ram volũtatis humanæ,& ideo debet ibi poni ſal.i. diſcretio &
ſapientia,vt ea.ſ.diſcretè vtamur,& ad neceſsitatem. Ponẽt ſa
cerdotes ſuper eos ſal.Ezec.43. inſuper & vas nouum fictilè.i.
noſtræ fragilitatis & mortis memoriã, quæ maximè debet con
ſiderari tempore proſperitatis,ne ſuperbiamus.ideo Eccle.18.
Memor eſto paupertatis in die abundantiæ.& Eccleſi.7.In die
bona fruere bonis,& diem malũ præcaue. Et ideo dedit Deus
parum de pinguedine proſperitatis ſanctis ſuis,ne.ſ.ſteriles fie
rent per peccatum.Eſai.15. Mitte in pinguibus eius tenuitatẽ.
Vel expone de ambitioſis,qui ſemper volunt ad alta dignitatũ
aſcendere,vt carpant virgulta diuitiarum:quia ſunt nimis im-
pinguati ꝑ diuitias & delicias,& ideo ſteriles ſunt ab omni bo-
no opere. Venerũt tibi hæc duo ſimul,ſterilitas & viduitas. Eſ.
47.ideo Eſa.49. Ego ſterilis & non patiens,tranſmigrata & ca-
2 ptiua.¶ Non omnes capræ habent cornua,ſed quæ habẽt,ſunt
in eis ſig.a annorum.ſ.incrementa nodorum. Vt dicit Arche-
laus,capræ auribus ſpirant.& ita de nocte vt de die vidẽt,& ra
ro ſunt ſine febre.Sic verè non omnes iuſti habent cornua di-
gnitatum,in illis tñ qui habent,debent eſſe iudicia ætatis.i.vir-
tutis & perfectionis,nam quia nullus debet admitti ad dignita
tem,niſi ſit maturus & prouectus,ideo bene dr̃ ꝙ cornua indi-
cia ſunt ætatis, quia ſm ꝙ plures annos.i. plures perfectiones
& virtutes habuerit,plura internodia & plura beneficia & offi
cia debet habere. Aures illorum debẽt ſpirare.i. prurire.ſ.præ
deſiderio audiendi verbum Dei,bona dicta & documenta, &
tam de nocte q̄ de die debent clare videre per diſcretionem &
circũſpectionem .i. tempore aduerſitatis & proſperitatis,quid
.ſ.quolibet in tempore ſit agendum. Et raro ſunt ſine febre: qa
pro certo non eſt aliquis ita iuſtus,quin aliquem defectum pa-
tiatur in carne ſua,& qui non habeat febrem alicuius concupi
ſcentiæ vel peccati. Non eſt.n.iuſtus qui non peccet 3.Re. 8.&
& Iac.3.In multis offendimus omnes. Et hoc permittit Deus,
vt cauſam habeant ſe humiliandi,quando propriam fragilita-
tem conſiderant in ſeipſis. Micheæ 6. Humiliatio tua in medio
tui 2.ad Corint. 12 Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ ange-
lus ſathanæ,qui me colaphizet. Vel dic contra illos quibus au
res pruriunt pro rumoribus audiendis 2. Timo. 4. Coacerua-
bunt ſibi magiſtros prurientes auribus. Act.37. Athenienſes &c.
3 ¶ Omnibus capris dependet villus de mẽto, per quẽ ſi qs vnã
ex grege trahat,cæteræ ſtupentes ſpectant. Idem etiam dicunt
euenire cum quandam herbam aliqua ex his momorderit.
Sic verè in morte diuitum quando diabolus extrahit aliquem
de grege aliorum, ipſumq́; per barbam & per ſuperfluitatem
malorum actuum poſt ſe trahit in infernum,ſtupent alij & tri-
ſtantur,quando.ſ.cogitant ꝙ ita finaliter extrahentur. Expone
4 melius ſi potes. ¶ Morſus capræ maximè eſt oliuæ nociuus &
exitialis,quia dum eam mordet & lambit,oliua ſterileſcit. Sic
pro certo qñ capra .i. adulator lambit & lactat aliquã oliuã.i.
aliquem bonum virũ,ipſum.ſ.cõmendando & extollendo, tũc
ipſum facit ſterileſcere a fructu bonorum operum. Ipſi linie-
bant eos abſq; temperamento.Eze.13.10 Eſa.3. Popule meus,
5 qui beatum te dicunt,ipſi te decipiunt.¶ Sicut dicit idẽ Pli.lib.
8.c.50.Sole decliui ad occaſum,Capræ ſimul nõ vidẽt inter ſe,
ſed in auerſum ſe conuertunt,& diuidũtur,& poſt in alijs ho-
ris verſis vultibus adinuicem depaſcũtur. Sic verè adulatores
& falſi amici qñ ſol proſperitatis deficit circa aliquã perſonã,
tunc non vident inter ſeſe ſimul circa eam,imo abinuicem di-
uiduntur,cuius contrarium eſt quandiu vident ſolem proſpe-
ritatis relucere circa eam. Vel dic ꝙ quãdiu ſol.i. diuina grã in
nobis durat,nos ſimul ſumus verſi adinuicem per amorem,ſed
ſi nobis defecerit,tũc auerſis vultibus per detractionẽ,inuidiã
6 & diſcordiã,ambulamus.¶ Ariſt.dicit li.3.ca.2.ꝙ in aliquibus
regionibus capræ habent lac ſine impræ gnatione. Nam ſi acci-
piatur vrtica,& confricetur mamilla,primo exibit ſanguis, de
inde ſanies,poſtea bonum lac. Sic pro certo multi ſunt hypo-
critæ qui licet nõ ſint imprægnati per gratias & virtutes tñ ha
bent lac bonæ & mellifluæ doctrinæ. Mel & lac ſub lingua tua.
Cant.4. Nam quia cum vrtica.i.cum dura pœnitentia ſe cõfri
cant,& ſanguinem & ſaniem.i.verba ſanguinea & carnalia de
ponunt,ideo tandem lac bonæ doctrinæ diffundũt.ideo Thre.
4.Lamiæ nudauerunt mãmas lactauerunt catulos ſuos. Vel po
ne de bonis prædicatoribus qui ſine carnali habitatione debẽt
eſſe,& lactæ doctrinæ Chriſti paruulos enutrire, & maximè ſi
vrtica tribulationis fricentur,ſicut patet in Paulo, qui dimiſit

ſanguinem & ſaniem.i.verba puerilia & leuia, aliorum infecti
ua,& diffudit bonum lac.i.ſanam doctrinam aliorum nutriti-
uam. 1.Corin.13.Cum eſſem paruulus,loquebar vt paruulus,
cum autem factus ſum vir,euacuaui quæ erant paruuli. ¶ Ca- 7
præ ſm Ariſt.li.6.c.9.frequentant coitum vſq; ad ſenectutem,
maximè ſi habuerint cibum ſufficientem. Sic verè multi ad li-
teram ſunt luxurioſi etiã in ipſa ſenectute,& hoc magis qñ ha-
bent cibum ſufficientem deliciarum & diuitiarũ in abundan-
tia,quia Saturaui eos,& mœchati ſunt. Hie.5.Eccl.23.Homini
fornicatio oĩs panis dulcis, non fatigabitur tranſgrediens vſq;
in finem.¶ Capræ ſi imprægnatæ fuerint cõtra impetum veno 8
ſeptentrionalis,pariunt mares,ſi autem meridionalis, pariunt
fœminas,& ideo vt dicit idẽ,dicitur ꝙ capræ dum coeunt,ver
tunt faciem verſus ſeptentrionem. Capra eſt bonus homo,fœ-
tus maſculus ſignificat bona opera,fœmella autẽ mala, auſter
vẽtus mollis & nebuloſus ſignificat proſperitatem,aquilo ven
tus frigidus aduerſitatem. Si igitur nos ſumus in vento aquilo-
nari.i.in aduerſitate & paupertate,tũc verè mares.i. bona ope
ra emittemus,qa ab aquilone aurum venit. Iob 37. Si.n.homo
concipit bonum propoſitum flãte aquilone .i. timore diuino.ſ.
conſiderando frigus æternæ aduerſitatis & mortis,tunc fœtus
bonorum operum ſubſequetur.ideo Per timorem dñi declinat
oĩs a malo. Prouer.15. Sed ſi fuerimus in vento auſtri.i.in pro-
ſperitate mũdi & voluptate,tunc verè fœminas.i. mollia & de
licata opera faciemus,ideo Eze.27. Ventus auſter contriuit te.
Et ideo facies noſtras .i. cor & affectionẽ debemus vertere ad
aquilonem.i.ad aduerſitatem præſentẽ, & vertere dorſum ad
auſtrum.i.ad mundanas voluptates & proſperitates, & ſic pro
certo fœtus maſculus.i.opus perfectũ a nobis poterit parturi-
ri. Figura Numeri 8. vbi candelabrũ reſpiciebat ad auſtrum.
ꝙ tunc poterimus dicere illud Eſ.26. Cõcepimus & quaſi par-
turiuimus ſpiritum ſalutis.¶ Capræ & oues comedunt herbas, 9
ſed vſq; ad radicem oues,quæ & remanent ſtabiles in paſcuis,
capræ autem cito ſe mouent de loco ad locum,& non carpunt
niſi herbarum extremitatem. Sic verè duo ſunt genera ſtuden
tium,quidam boni ſicut oues,qui faciunt in ſcholis reſidentiã
expetentẽ, & herbam ſcientiæ carpunt & inquirũt vſq; ad fun
damentum & radicem. Radix ſapientiæ cui reuelata eſt? Eccl.
1. Alij autẽ ſunt leues ꝙ inſtabiles ſicut capræ, qui de loco ad
locum.i.de facultate ad facultatem,de ſtudio ad ſtudium,de li
bro ad librum faciliter & vagabiliter ſe conuertunt,& ideo nõ
carpunt niſi extremitatem herbarum.i.ſcientiarum, nõ.n. per
tingunt ad radicem ſcientiæ,quia vt communiter tales in ſcien
tia non profundantur.ideo Seneca. Non conualeſcit plãta quæ
ſæpe tranſfertur,non proſunt remedia niſi remorentur. Et ta-
les ſunt figurati per mulierem illam garrulã, quietis impatien-
tem,quæ non poterat quieſcere in vno loco pedibus ſuis Pro-
uer.7. De alijs autem perſeuerantibus dicitur Hie.48. Fertilis
fuit Moab ab adoleſcẽtia ſua,non eſt transfuſus de vaſe in vas,
ideo permanſit guſtus eius in eo. ¶ Capra ſi aquam ſalſam bi- 10
berit,melius imprægnatur,& ſi ante partũ ſal comederit,abũ-
dantius lac habebit,vt dicit Ariſ. Capra autem poſt meridiem
bibit aquam,& viuit decem annis. Sic verè homo & maximè
prædicator ſi ſalſedinem pœnitentiæ guſtauerit,melius impræ
gnabitur per gratias & virtutes,etiam per ſcientiam & doctri
nam. Nam ſi ſal pœnitentiæ vel diſcretionis & ſapientiæ ſibi in
corporauerit,tũc lac doctrinæ & ſciẽtiæ in prædicatione vbe-
rius propinabit.ideo ad Colo 4. Sit ſermo veſter ſale conditus.
Et ideo cum tales vixerint per decem annos.i. in decem man-
datorum obſeruantia,tunc poſt meridiem.i.poſt ardorem vitæ
huius potabunt aquas.ſ.beatitudinis.pſal. Potabunt omnes be
ſtiæ agri,expectabunt onagri in ſiti ſua. Beſtiæ inquit agri.i. bo
ni.&c. Sed onagri.i.mali,in agro inferni ſitim ſuã perpetuo ſu-
ſtinebunt,iuxta illud Eſ.44. Deficiet & eſuriet, nõ bibet aquã,
& laſſeſcet.¶ Secundum Pli.in capra eſt priuatio intellectus ſi 11
cut in oue: quia neſcit exire ad paſcua, nec ad domũ redire,ni
ſi a paſtore dirigatur. Sic pro certo ſimplices non habent debi
tum intellectum.i.ſcientiam & diſcretionem, quia ignorantes
ſunt & imbeciles. Adhuc & vos ſine intellectu eſtis. Matt.15.
Nam ad paſcua æternæ beatitudinis vel refectionis,vel merito
riæ & bonæ operationis neſciunt exire,niſi a paſtore & præla-
to,vel a prædicatore prouido dirigantur,per exempla.ſ.& do-
ctrinam. Et qñ ſunt extra domum eccleſiæ.i.in ſtatu pcti mor-
talis,tunc verè neſciunt reuerti ad pœnitentiam, niſi ſimiliter
per prædicationem & correctionem reducantur. Et ideo ſicut
videmus ꝙ capra remanens extra domum a lupo comeditur,
& damnum

& damnum a paſtore requiritur, ſic ſimplices ignorãtes qñ nõ
reuertuntur ad veritatem eccleſiæ per pœnitentiã, a lupo diabolo
deuorantur, qa Populus non intelligens vapulabit. Oſeę.
4 & dominus requirit eos de manu paſtorum. i. prælatorũ. iõ
Hie. 13. Vbi eſt grex qui datus eſt tibi, & pecus inclytum tuũ?
& Ezec. 3. Sanguinem aũt eius de manu tua requirã. & 34. Re-
12 quiram gregẽ meũ de manu eius. ¶ Secundum Pli. ſi quis acce
perit manu caprã vnam de grege & eã erexerit, ſubito ſurgunt
& leuantur oẽs aliæ, & reſpiciunt ſolido cõſpectu. Sic verè qñ
paſtor abbas vel epiſcopus erigit vnam de capris gregis ſui. i.
vnum de ſubditis ſuis, promouendo eum ad aliquod officiũ beneficium,
vel præbendam, tunc oẽs alij ſurgunt & eriguntur, per
ſuperbiam, & reſpiciunt per inuidiam, quia quilibet vult præponi,
& ideo murmurant & obloquũtur, qñ ſibi alij præponuntur.
Figura de Dathan & Abyrõ & Chore. Numeri 16. qui inuidebant
promotioni Moyſi, & ſuſcitauerunt ſeditionẽ, ſed quoſdã
eorũ abſorbuit ignis, quoſdam deuorauit terra. Sic quia iſti
inuident promotioni aliorũ, ideo in eccleſia ſuſcitãt lites & contẽtiones,
appellationes & ſeditiones, & ideo finaliter a terra inferius
abſorbentur, vbi igne perpetuo deuorabuntur. Et ideo
illis dicitur Numeri 16. Multũ erigimini filij. & 3. Re. 1. Adonias
eleuabatur dicẽs, ego regnabo. Vel expone q qñ vnus erigitur
per gratias & virtutes, tunc alij boni exemplo ipſius terrena
dimittentes, ad cœleſtia eriguntur. Cum eleuarent a ter-
13 ra, pariter eleuabãtur. Eze. 1. ¶ Capra in omnibus eſt vtilis, qa
caro & lac paſcit famelicum, pellis & pilus veſtit nudũ, fimus
& vrina impinguat agrum. Sic verè quicquid eſt in iuſto, totum
eſt vtile, quia. ſ. lac doctrinæ & prædicationis, caro dulcedinis
& cõpaſſionis, pellis bonæ conuerſationis, pilus exterioris
operationis, ſtercus & vrina ſuæ tẽporalis poſſeſſionis, oĩa
iſta aliorũ vtilitatibus neceſſaria ſunt & ordinata. Eccl. 3. Cuncta
fecit bona in tempore ſuo. Nã ex iſtis famelici ſpũaliter nutriũtur,
nudi. ſ. gratijs & virtutibus induũtur, humus macra. i.
pauperes elemoſynis & beneficijs imbuũtur, & ſic ea capra. i.
14 ex bona perſona multa commoda ſubſequuntur. ¶ Quãdo cornu
& pilus capræ accenditur & puluerarur, fumo & odore ſerpentes
fugantur, & etiam carnes ſuperfluæ puluere corroduntur,
& nouæ generantur, fluxus humorum reſtringitur, & vulnera
putrida medicantur. Per cornu intelligo fortitudinẽ corporalem,
per pilum qui eſt indumentũ corporis, intelligo ſubſtantiam
temporalem, quia ſm Greg. nihil aliud ſunt hæc omnia
niſi quædam corporis indumenta. Quando igitur per ignẽ
.i. per feruentem Dei dilectionẽ, & fortitudo & diuitiæ impul-
uerantur, hoc eſt dictũ, puluis & nihilum reputantur (qa hæc
omnia ſunt ſicut puluis raptus ex area, & ſicut fumus de fumario.
Oſeæ 13.) tunc dico ab hoĩe ſerpentes. i. demones fugãtur,
caro ſuperflua. i voluptas & carnalitas deſiccaĩ, & noua caro. i.
vitæ & cõuerſationis nouitas generatur, fluxus humorũ. i. vitiorũ
reſtringitur, & vulnera putrida. i. pctã mortalia medicant,
quia qñ hõ p humilitatẽ ſe & ſua pulnerizat, & mortis impulnerationem
conſiderat, inde remedium cõſequiĩ ad prædicta.
ideo Eſa. 47. Deſcende, ſede in puluere filia babylonis. & Eſa.
15 65. Serpenti puluis panis eius. ¶ Pellis capræ recenter extracta
vulnera ſanat, ſanguis eius venena expellit, & contra morſum
ſcorpionis & cuiuſlibet reptilis ſuffragatur, fel eius viſum clarificat
& acuit, & pulmo ſupra morſum venenoſum poſitus venenum
extrahit atq; tollit. Capra iſta eſt Chriſtus, qui ad modum
capræ ſuſtinuit febrem. i. pctã mũdi, quæ ipſe portauit, ſicut
dicitur Eſa. 54. Pellis huius eſt caro, quæ p paſſionem fuit
excoriata & lacerata in paſſione ſua, ſanguis eius effuſus exitur,
& extractus, pulmo eius ſignificat latus, qđ in paſſione eius
perforatum fuit, & fel eius ſignificat fel ſibi porrectum in paſſione,
quia p certo & pellis laniata, & ſanguis effuſus, & fel potatum,
& pulmo perforatus valent contra vulnera pctõrum &
morſus reptiliũ. i. carnaliũ delectationum, & contra ictus ſcorpionum.
i. hoſtiliũ ſuggeſtionũ. ideo Thre. 3. Memor eſto paupertatis
meæ, abſynthij & fellis. Vel pone q ſicut capra continuẽ
patitur febrẽ, ſicut ſupradictum eſt, ſic Chriſtus pctã noſtra
portauit. Qñ aũt iſte pro iſta febre tollenda & ſananda fecit
ſibi minui venam in paſſione, tunc ſanguis eius virtutem ha
16 buit ſupradictam. ¶ Iecur capræ aſſatum & comeſtũ leprã &
elephãtiam curat. Fimus etiam eius podagricos iuuat, & ſi cũ
ſepo hircino & ſucco hederæ miſceaĩ, vrina eius calida auribus
inſtillata ſurditatem tollit, prout dicit Pli. li. 28. c. 10. Mille
.n. remedia nobis per caprã præſtita ſunt a natura, prout dicit.
Sic pro certo chariſſimi ſi iecur noſtrum. i. voluntas quæ amare
cogit, fuerit poſitum & aſſatũ in igne diuinæ & fraternæ charitatis
& cœleſtium deſideriorum, lepram in certo luxuriæ a
nobis auferet & curabit. Fimus etiam noſter & vrina quæ ſunt
corporis ſuperfluitas, hoc eſt dictu, diuitiæ corporales pedibus
podagricis. i. infirmioribus pauperibus, & auribus. i. Dei mandata
audientibus debent valere, quia. ſ. ipſas eis debemus p elemoſynas
erogare, & cum ſepo hirci. i. cum Chriſti benignitate
& ſucco hederæ. i. cum crucis ſanguine per compaſſionẽ eis applicare,
vt. ſ. faciamus elemoſynas, Chriſti paſſionem & benignitatem
conſiderando, non mundi gloriam attendendo.

De Cane. Cap. 21.

Canis ſm Iſido. a canẽdo. i. latrando dictus eſt 1
& ſm ipſum, cane nihil eſt ſagacius, qa canes nomina
ſua recognoſcunt, domos dñorũ ſuorũ cuſtodiũt,
dños ſuos diligunt, & pro eis morti ſe ſubijciunt,
eorũq; corpora mortua nõ derelinquũt
ad prædam cum dño ſuo vadunt odoris ſagacitate prædæ veſtigia
deprehendunt, humanũ cõſortiũ diligunt, & ſine hoibus
viuere nunq̃ poſſunt. Rectè talis debet eſſe bonus prælatus, &
quilibet vir perfectus, quia ipſe debet canere per grãrũ actionem,
latrare per prædicationem, nomen ſuũ cognoſcere p ſui
ſtatus debitam conſiderationem, quia debet cõſiderare quid ſignificat
nomen ſuum, quia prælatus, quaſi præ alijs electus dr,
vt. ſ. non faciat aliquid quod non deceat nomẽ, officiũ, & dignitatem.
ideo 1. ad Corint. 1. Videte fratres vocationẽ veſtrã. Iſte
debet domum dñi. ſ. eccleſiam ſibi cõmiſſam cuſtodire a latronibus.
i. ab hæreticis & a demonibus p diſcretionẽ & correctionem.
iõ daĩ ſibi baculus paſtoralis. contra lupos. i. contra pctõres
& demones debet latrare per prædicationem. illos qui non
ſunt de domo eccleſiæ. i. pctõres debet mordere per caſtigationem.
dñm ſuum. ſ. Chriſtum debet diligere per feruentem affectionem,
& pro eo ſi neceſſe eſt, morti ſe ſubdere per fidei defenſionem,
vt ſic dicat. Etiam ſi oportuerit me mori tecum, nõ
te negabo 1. Matt. 26. Dominum etiam mortuum, Chriſtum. ſ.
pro nobis occiſum, nõ debet derelinquere, ſed cum eo iugiter
vigilare per mortis ſuæ conſiderationem, & eum cuſtodire per
deuotionem, perſeuerantiam, & durationem. Cuſtodi virum
iſtum &c. 3. Reg. 20. Dominum ſuum Chriſtum debet ſequi p
imitationem vbicunq; vadat. i. ad quæcunq; opera iuerit dum
viuebat. Thob. 6. Canis ſecutus eſt eum. & Luc. 22. Sequimini
eum quocunq; ierit. Odoris aũt ſagacitate debet canis. i. prælatus
& quilibet chriſtianus inueſtigare prædam ſuã Chriſtũ,
& hoim. i. virorum rationabiliũ debet ſocietates diligere, nõ
puerorũ vel fatuorum, quia ſine viris ſapientibus & diſcretis
non debet eſſe conſortium prælatorum, alioquin per gratiam
diu non viuerent, imo ſi fatuos adulatores & iuuenes ſecũ diligerent
& haberent, ſeniorum conſortio derelicto, ſæpe per diuerſa
vitia morerentur, ſicut patet in prælatis modernis. Exemplo
Roboam, qui credidit iuuenibus, non ſenibus, & ideo perdidit
regnum ſuum 3. Reg. 12. ideo dicitur Prouerb. 8. Deliciæ
meæ eſſe cũ filijs hoim. Eccl. 9. Viri iuſti ſint tibi conuiuæ. Vel
expone oia de prædicatoribus, vel de chriſtianis fidelibus, qui
pro Chriſto dño ſuo debẽt mori, & eius mortem recordari, &
ſocietatem hoim. i. bonorũ chriſtianorũ ſectari, & per odoris
Chriſti ſagacitatem, ad currendum ad prædam bonorum operum
animari, & nomẽ chriſtianitatis ſuæ non obliuiſci, quia ſi
patiatur chriſtianus, glorificet Deum in iſto nomine 1. Petri 4.
Vel expone de Chriſto, qui per prædicationem latrauit, domũ.
Dei patris cuſtodiuit, & cũ hoibus in mundo cõuerſatus fuit
Baruch. 3. Et eorum ſocietatem dilexit, quia tabernacula Dei
cũ hoibus. Apo. 21. Cum dño ſuo. i. Deo patre perſeuerauit, qa
nunq̃ ab eo diſceſſit, & eum etiam eſt ſequutus, quia ſicut mandatum
dedit mihi pater, ſic facio. Ioan. 14. & Ioan. 8. Qui miſit
me, non reliquit me ſolum. & Luc. 15. Fili tu ſemper mecum es.
¶ Secundum Iſid. lib. 12. ſolent Indi dimittere caniculas in ne-
moribus de nocte, vt cum tigribus coeant, vel cum lupis, & de 2
tali coitu canes fortiſſimi generantur & ferociſſimi, quia Leones
& elephantes lacerant & occidunt. Sic verè qñq; de patre
tigri. i. de populo malo & infideli generatur canis prædicator,
vt patet in Paulo, qui de tigriũ. i. Iudæorũ progenie exiuit generatus.
Ille eñ fuit fortiſſimus ad demones & vitia oppugnandum,
ferociſſimus & audaciſſimus ad prædicandum, quia leonem.
i. Symonem magum occidit, & elephantem, i. Neronẽ imperatorem
inuaſit. Prædicator. n. non debet leones. i. reges &
principes, elephãtes villoſos. i. diuites qui habẽt magnũ vellus
diuitiarum,

diuitiarum,formidare,ſed eos per prædicationẽ inuadere vel
mordere. Et ſicut canis feras odore ſenit & prodit, & ipſas in
aqua & in terra pſequitur & inuadit, ſic debet prædicator qñ
ſentit in aliquibus perſonis eſſe feras.i.vitia & pctã debet latra
re per prædicationem,& eorum latibula declarare, & eas per
aquam miſericordiæ & deuotionis, per terram pœnitentiæ &
afflictionis perſequi,vel fugare.Sed modo põt dici illud Eſ.56.
3 Vniuerſi canes muti,non valentes latrare.¶ Secundum Pli.lib.
8.c.40.Canis pro dño ſuo pugnat , corpus eius mortuum non
dimittit,volucres & feras a corpore abijcere comprobatur,ho
micidã dñi ſui latratu & morſu prodit & inuadit. Vnde narrat
idem ibidem, & etiam Solinus ꝙ quẽdam regem Garamantũ,
facto agmine,de exercitu vbi captus erat ab hoſtibus, ducenti
canes reduxerunt,qui tãdem pro dño ſuo fortiter pugnauerũt.
Canis etiam Iaſonis lycij noluit capere cibum dño ſuo interfe
cto,& ſic cum eo inedia mortuus eſt.Celius etiam ſenator pla-
centiæ inuaſus ab armatis,nõ prius potuit vulnerari, q̃ canem
ipſius occidiſſent.Addit etiam idem ꝙ caſtabalenſes, canũ co-
hortes in acie habuere,primum pugnaces,& non retrocedẽ-
tes.Hæc inquit erãt fidiſsima auxilia,nec ſtipendiorũ indigna.
Sic verè debet eſſe de fideli chriſtiano , quia verè pro dño ſuo
Chriſto debet pugnare.ſ.contra hæreticos & blaſphemos, eos
arguendo,& fidẽ defendendo. Et quia ille dñs pro eo mortuus
fuit in cruce,ideo non debet ipſum dimittere per peccatũ, ſed
ipſum ſemper per gratiam imitari , & ſi corpus eius mortuum
in corde ſuo ſepultum fuerit.ſ.per ſuæ mortis & paſsionis fer-
uentem compaſsionem & recordationem, debet ipſum a volu
cribus & feris.i.a tentationibus & prauis cogitationibus defen
ſare,& homicidam dñi ſui.i.diabolum , & etiam illos q ipſum
hodie iterum & iterum per blaſphemias & iuramenta crucifi-
gunt,debet inuadere arguendo & nõ audiẽdo,& ipſum & dia-
bolum per bona opera impugnando. Aduerſus inimicum tuũ
pugnabit pro te.29 Et maximè : quia iſte rex noſter pro nobis
captus fuit ab hoſtibus in paſsione , & etiam quotidie capiĩ in
malorum blaſphemia & detractione,ideo contra hoſtes eius.ſ.
cõtra demones & hæreticos & blaſphemos debemus viriliter
dimicare. Et quia mortuus eſt pro nobis,ideo modo cibum nõ
debemus capere, imo per ieiuniũ & abſtinentiam corpus ma-
cerare.Figura 2.Paralip.35.vbi mortuo Ioſia in prælio contra
pharao,fleuit populus Iſrael.&c. Et cum eo debemus mori p
carnis noſtræ mortificationem, quia Chriſtus ſemel pro pctis
noſtris mortuus eſt,vt nos offerret Deo,mortificatos q dẽ car-
ne,viuificatos aũt ſpũ 1. Petri.3. Vel allega ſi vis de fidelibus
vaſallis quomodo ſe debent habere cum dominis ſuis. ideo Ec
cleſ.22.Fidem poſside cũ amico tuo, & in tempore tribulatio-
nis permane ei fidelis.Vel pone de prædicatoribus, qui homi-
cidã diabolum debent prodere.vel de prælatis,qui de corpore
Chriſti eccleſia debent abijcere feras id eſt,raptores & inuaſo
res &c.hmõdi.Allega nia de martyribus pro Chriſto occiſis,
4 vel de ſubditis reſpectu bonorum prælatorum.¶ Narrat Pli.&
etiam Solinus lib.eodem de fidelitate canum, ꝙ canis titij Sa-
bini ipſum nec in carcere nec in morte dereliquit,imo mortuo
cadauere,mœſtos edens vlulatus,cum eo manſit, & cum quidã
ei panem obieciſſet,panem ad os dñi ſui mortui portauit,& ca
dauere in tiberim proiecto,ad corpus dñi ſui ſuſtentandum,in
tra fluuium innatauit , acurrente multitudine ad ſpectaculum
fidei animalis. De cane ẽt Lyſimachi regis addit Pli.lib.8.c.40.
ꝙ in rogum dñi ſui flammis medijs ſe iniecit. De multis ẽt alijs
fidelitatibus canum exemplificat ibidem. Chariſsimi Chriſtus
dñs noſter mortuus eſt p nobis , & iõ p certo ſi ſumus fideles
canes ſui,& ipſum perfectè diligimus, cum eo eſſe debemus p
feruentem & deuotam confeſsionem & cõpaſsionẽ,& in mor-
te crucis & paſsionis,& in carcere ſepulchri & inferni aſſocia-
tionem. Quia.n.videmus ꝙ ipſe fuit poſitus in morte crucis,in
carcere ſepulchri & inferni.ſ.in triduo, & in fluuio etiã tribu-
lationis,hæc oĩa debemus conſiderare. Vnde Luc. 22 .Paratus
ſum tecum in carcerem & in mortẽ ire. Nec ipſum debemus
dimittere quouis modo , ſed per paſsionis iugẽ memoriã cum
vlulatu & planctu cõpunctionis,contritionis & orationis, cor
pus ipſius comitari. Figura 2. Reg.21.de reſpha,quæ ſuſpenſis
fratribus ſuis in patibulo crucis,nolebat recedere,ſed lamenta
batur,& aues ab eorum corporibus abigebat. Quod audiens
rex Dauid,remunerauit,& commendauit eam . Sic verè quia
frater noſter Chriſtus,vel etiam fratres & amici noſtri.ſ. Chri
ſtus,Petrus & Andreas fuerunt ſuſpenſi & crucifixi, debemus
eos plangere,& eos in corde noſtro per iugem memoriam cu-
ſtodire , & exinde aues.i. malas cogitationes abijcere , & ſic a
Dauid.i.a Deo patre remunerationem æternam poterimus re
portare. Ideo de Magdalena dicitur. Recedentibus aliſ nõ re-
cedebat. Et nos poſſumus dicere illud Eccleſ.2. Sapientia per-
ſeuerauit mecum. Si aũt panis.i.aliqua pſperitas mundi nobis
data fuerit,debemus ad dñm noſtrũ portare per gratiarũ actio
nem,ſuæ miſericordiæ oĩa adſcribendo,vel ad os dñi.i.ad pau-
peres per elemoſynarum largitionem.ipſi.n. pauperes ſunt os
per quod Chriſtus a miſericordibus enutritur. Eſa.28. Reficite
laſſum,& hoc eſt meum refrigerium.¶ Canis eſt bonæ memo- 5
riæ & retentionis,quia benefactorem recognoſcit, item a lõgè
ad memoriam reducit,& ad domum dño ſuo mortuo ſolus re-
dire conſueuit. Sic verè nos debemus eſſe memores Chriſti &
beneficiorum eius,per iugem eorũ recordationẽ,& ipſum be-
nefactorem recognoſcere per grãrũ actionẽ. quod eſt cõtra in-
gratos.ſ.diuites & alios pctõres,de qbus Hie.2. Populus meus
oblitus eſt mei diebus innumeris. Seneca , Hæc bñficij lex eſt,
vt alter ſtatim obliuiſcatur dati,alter nunq̃ accepti. Et ſi a pa-
tria noſtra.i.ab vnitate eccleſiæ receſſerimus per pctm̃ , debe-
mus omnes vias noſtras,proceſſus & circũſtantias vitæ noſtræ
recordari per conſiderationem,contritionẽ,& conſcientiæ di-
ſcuſsionem,& ad domum eccleſiæ redire per pœnitentiam &
& confeſsionẽ. ideo Hie.2. Vide vias tuas in cõualli, ſcito quid
feceris. Curſor leuis explicans vias ſuas.& Eſa.45. Redite præ
uaricatores ad cor &c.¶ Canis ſæuitia mitigatur, qñ ab homi- 6
ne benigniter & humiliter aduocatur , ſed quanto magis dure
impellitur,tanto ad iram amplius incitatur vt cõiter , veruntã
aliqui canes a latratu ſuo nõ deſinũt , niſi qñ fortiter repellunt
& percutiuntur. Sic verè duo ſunt genera hoim , Quidam per
verba dulcia & benigna corriguntur, & oẽm deponunt mali-
tiam & furorem,quia reſponſio mollis frangit iram. Proue.15.
Alij vñ ſunt qui non poſſunt corrigi per verba , imo neceſſe eſt
ꝙ adhibeantur verbera.i.fortis & dura correctio. Seruus.n.ver-
bis non põt erudiri. Prouer.29. ideo Eccle.33. Seruo maliuolo
tortura & cõpedes.& ibidem, Collum durum &c. ¶ Qñ tigris 7
& canicula inuicem copulantur,exinde fortiſsimus canis gñra
tur. Vnde narrat Iſido.li.12.& etiam Sol li. ſuo. ꝙ rex Albaniæ
miſit vnum talem canem ad Alexandrum,qui viſa ſuæ & vrſo,
vſq; adeo ſpreuit, vt offenſus degeneri præda,diu tanquã iners
accubaret,ita vt velut ignauũ rex imperaret extingui . Secũdũ
Pli. aũt rex Albaniæ alium miſit, & mãdauit Alexandro ne in
modicis eum experiri faceret. Igitur iſte ſtatim adductum leo
nem interfecit. Tandẽ adducto elephante,canis viſa belua hor
rentibus villis & pendentibus p totum corpus,primo incœpit
alte latrare,& deinde artificialiter dimicando,elephantem fe-
cit cadere vel pſterni. Chariſsimi per tigrim velox & ſilueſtre
animal,intelligo naturam diuinam in perſona filij,per canẽ au
tem qui eſt animal domeſticum, intelligo naturã humanã , qa
hõ eſt animal manſuetum natura. Qñ ergo tigris & canicula.i.
diuina & humana natura fuerunt inſimul copulatę p incarna-
tionem,tunc exinde generatus fuit canis fortiſsimus & fideliſ-
ſimus.ſ.Chriſtus Deus noſter,cuius fortitudo ſimilis eſt Rhi-
noceroti. Numeri 23. Iſte.n.leonem qui rugiens circuit quęrẽs
quem deuoret.i.mũdi principes & imperatores vicit,& eos ad
ſe conuertit per prædicationem . elephantem aũt maximũ be-
ſtiarum.i.ipſum luciferum(quia non eſt poteſtas ſuper terram
quæ comparetur ei. Iob 41.)primo inuaſit latratu prædicatio-
nis,quia diu per mundum circuiuit prædicando & diabolum
impugnando. Sed deinde in paſsione contra eum artificialiter
dimicauit in prælio crucis,ita ꝙ eum proſtrauit,& vſq; ad in-
ferni foueam cadere cõpulit & coegit. Et ſicut cadens elephas
non põt ſurgere,ſed barrit & clamat,ſic hoſtis lucifer in infer-
no ſuit in Chriſti paſsione ligatus,a quo non põt exire , ſed ibi
barrit & clamat per deſperationem. In Chriſti.n.paſsione fuit
lucifer incarceratus,ſicut dr̃ Apoc.20. Ligauit eum in carcere.
& Ioan 12. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras . Et iõ
iſte canis & iſta beſtia fuerunt optimè figurati Apoc.19. vbi il
le qui ſedebat in equo albo, præualuit cõtra beſtiam & pſeudo
prophetas,& eos in ſtagnũ ignis & ſulphuris detruſit, qa pro
certo Chriſtus q in equo humanitatis albiſsime & puriſsimè
ſedit,luciferũ & eius membra deuicit. Eſa.51. Nonne tu pcuſ-
ſiſti ſuperbum,vulneraſti draconem? Vel expone oĩa de bonis
prælatis a rege Albaniæ.i. a Chriſto datis, q debẽt impugnare
leonẽ.i.diabolum,& elephantem cum villis ſuis.i.mundũ cum
diuitijs. Allega figuram,& expone oĩa de prælato,q debet ha-
bere equum album.i.corpus caſtũ,& alij.ſ.ſubditi , debẽt eum
ſequi

ſequi per imitationem, quia quocunq; declinabat, quæ prima
erat, ſeqnebanť & cæteræ, Eze. 1. Vel dic ꝙ primus canis signi-
ficat viros nobilis cordis & iuſtos, qui. ſ. ad prædam degeneré
& indignam. ſ. ad aliquem actum inhoneſtum & vilem, vel ad
prædã etiã bonorum téporalium currere nõ dignãtur, ꝑꝑ quod
ſæpe fit ꝙ a mundanis ignaui & nihil valere putantur. Vel dic
ꝙ multi ſunt q ſatis valent in arduis, nihil aũt in minimis, & iõ
8 in talibus debent experiri, & nõ in paruis. ¶ Canicula cœcos fi
lios paſcens, quanto eos vberiori lacte & pinguiori nutrit, tãto
tardius viſum recipiunt, ſimiliter quanto citius naſcũtur, & mi
nus in materno vtero morantur, ſimiliter quanto plures ſimul
generat, quia ſm aliquos, ſi vnus ſolus naſcitur, videt 9. die, ſi
duo. 10. ſi tres 11. & ſi q̃to plures primo aſſocianť, tãto tardius
vident, nunq̃ aũt poſt 21. diem, nec ante 7. Portat canicula 60.
diebus. Hæc eſt tibi triplex cauſa cœcitatis catulorum. ſ. velox
partus, ſociorũ cœtus, & pinguis victus, ſm Pli. li. 8. c. 40. Sic ꝓ
certo tria ſunt quæ faciunt hoiem cœcum, ne videat. ſ. & conſi
deret ea quæ ſpũaliter ſunt videnda. ſ. propriam conditionẽ, &
inferni ꝑditionẽ. Primũ aũt eſt velox partus, qñ. ſ. hoies pariun
tur, emittuntur & promouentur ad dignitates & officia nimis
cito. ſ. in iuuentute, quia tunc excœcãtur per ſuperbiam. Iſtud
patet in iuuenibus canonicis & religioſis & prælatis, Quia cœ
cus niſi ſeruus meus? Eſa. 42. Secũdo impedit catulũ ne videat,
aliorum ſocietas. Sic verè hõ per malam ſocietatem excœcatur
per auaritiã, quia quãto plures habet malos ſocios & carnales
amicos ad mundi auaritiam inducentes, tãto minus conſiderat
illa ad quæ tenetur. Tertio aũt excęcatur hõ per pinguedinem
lactis, hoc eſt dictu, per abundãtiam deliciarum & voluptatũ,
tunc. n. excœcatur hõ per luxuriam, quia hæc fuit iniquitas So
dome, abundantia panis &c. Ezec. 16. Excęcatur igitur hõ per
ſuperbiam, q̃ inducit cita promotio, per auaritiam, q̃ procurat
ſociorum & amicorum fallax ſuggeſtio, per luxuriam, q̃ addu-
cit voluptatis & proſperitatis impinguatio. & hoc fuit figuratũ
Iob 28. vbi dicit ꝙ tria ſunt in quibus non inuenitur ſapientia
vel diſcretio. ſ. Vultur q cadauer comedit, ecce luxurioſi. Ma-
re quod turbines & fluctus mouet, ecce ſupbi. Abyſſus q oĩa
abſorbet, ecce auari. Vel dic contra malam ſocietatem, ꝙ q̃to
in aliquo collegio vel cõitate plures ſunt mali, tãto viſus diſcre
tionis ſapientiæ fidei & cognitionis in ipſis tardius ſequuntur.
9 ¶ Canes primo nati (vt dicunt quidã) cæteris vt cõiter minus
valent, & hoc põt eſſe quia tales pinguiori vbere nutriuntur,
eo ꝙ a matre plus diligũtur. Solinus etiam dicit ꝙ in Albania
caniculas in ſiluis alligatas dimittunt, vt venientes tigrides cũ
eis coeant, & fortes exinde canes habeant. veruntñ primos &
ſecundos inutiles iudicant præ nimia feritate, tertios aũt tanq̃
vtiles reſeruant. Hoc etiam dicit Pli. vbi ſupra, ꝙ faciunt Indi,
& etiam idem faciunt de lupis galli, vt ait. Sic verè illi qui ſunt
in hoc mũdo primogeniti & pricipales. i. diuites reſpectu pau
perũ, religioſi reſpectu clericorum, clerici reſpectu laicorum,
prælati reſpectu ſubditorum, cæteris ſunt aliquotiens peiores,
& hoc quia pinguiori lacte ꝓſperitatis educantur. Vnde Gen.
38. Fuit aũt Her primogenitus Iudæ, nequã corã domino. Vel
etiam poteſt dici ad litteram de primogenitis filijs nobilium, q
vt cõiter minus valẽt q̃ ſecũdo geniti. quia. n. pinguiori lacte. i.
pinguiori hæreditatis parte nutriuntur, ideo crudeliores & ne
quiores efficiũtur. Vtile eſt ergo qñq; poſtremo natos eligere,
& ipſos primogenitis anteferre. Quod vt cõiter faciũt nobiles
galliæ Narbonen. qui filios vltimo natos ſolẽt hæredes ſuos in
ſtituere, & ipſos primogenitos refutare. Exemplo Iſaac, qui hę
reditatem ſuam. ſ. terram ꝓmiſſionis, dimiſit Iacob filio iunio-
ri, non Eſau ſeniori. Mala. 1. Iacob dilexi, Eſau autem odio ha-
bui. Vel dic ꝙ primogeniti ſunt mundi diuites & potentes, qui
q2 ſunt pingues carnalitate, & feroces crudelitate, a Deo con-
temnuntur, vltimo verò nati. ſ. pauperes, ab eo eligũtur, & hę-
redes promiſſæ gloriæ ſtatuuntur. ad Galat. 4. Quod ſi filius, &
hæres. & loquiť ibi de Iſaac, q vltimo natus hæres fuit Abrææ,
10 non Iſmael. ¶ Catulus qui vltimo naſcitur, & qui primo a ma-
tre in cubile reponitur, optimus eſt, ſm eundẽ Pli. ibidem. Sic
certe aliqñ accidit ꝙ illi qui vltimo naſcuntur. i. qui vltimo ad
fidem vel pniam conuertuntur, optimi efficiuntur per doctri-
nam & grãm, ſicut patet in Paulo, quia vbi abundauit delictũ,
ibi ſuperabũdauit & gratia. ad Ro. 5. Patet etiam in gẽtilibus,
qui vltimi rectam fidem acceperunt, & tñ primo naſcentibus
. i. ipſis Iudæis a principio credẽtibus, fide & moribus ſunt pręla-
ti. Et erunt nouiſſimi primi. Mat. 20. Illi etiam qui a canicula
Chriſto primo fuerunt portati ad cubile eccleſiæ. i. q poſt paſ-
ſionẽ primo fuerunt conuerſi, optimi ſimiliter fuerunt, vt pa-
tet in apoſtolis & martyribus, quia priora tempora fuerũt me
liora q̃ nũc ſunt. Ecc. 7. Vel dic ꝙ ſæpe accidit & in ſeculo & in
clauſtro, ꝙ vltimo nati. i. minus reputati & vltimi, alijs ſunt me
liores, & ad cubile dignitatis & promotionis tam tẽporalis q̃
æternæ citius deferuntur, ita ꝙ quilibet talis poteſt dicere illud
Eſa. 41. Primus & nouiſſimus ego ſum. ¶ Secundum Ariſt. lib. 11
2. c. 2. Canis nõ eijcit dentes niſi forſan duos quanto aũt eſt iu-
nior tanto dentes ipſius ſunt albiores & acutiores, & econuer-
ſo quanto ſenior, nigriores & citius mouentur ad generatio-
nem maſculi q̃ fœmellæ, & leporarij quam maſtini. Sic pro cer
to duo ſunt genera canum. i. prædicatorum in ouili dñi. ſ. lepo-
rarij & maſculi. i. viri perfecti & virtuoſi, qui propter Deum
tantummodo prædicant Maſtini & fœmellæ. i. mali hypocritę
& luxurioſi, qui ſæpe prædicant propter lucrum temporale, &
propter gloriam & fauorem mundi. Sed verè maſculi & lepo-
rarij. i. boni & iuſti citius & ardentius mouẽtur ad ſpũalẽ aĩa-
rum gñationem, q̃ alij. ſ. hypocritæ & indeuoti. Et quãto canis
. i. prædicator vel ẽt quilibet bonus chriſtianus eſt iunior per
gratiæ nouitatem, tãto dentes eius. i. ſermones ſunt albiores &
caſtiores & honeſtiores. Si autem ſenex fuerit. i. malis conſue-
tudinibus & vitijs antiquatus, tunc dentes ipſius erunt nigri. i.
verba impudica & inhoneſta. Iuuenes etiam. i. boni habẽt den
tes acutos. i. verba penetrabilia, audacia & acuta. Lingua eorũ
gladius acutus. quia conſtanter arguunt, obſecrãt, & increpat,
ſm Apoſt. 2. Timo. 4. Inueterati aũt dierũ malorum habẽt den-
tes hebetatos, hoc eſt dictu, verba mollia relecata, quia neſciũt
niſi palpare & adulari Loquimini nobis placentia &c. Eſa. 30. 12
¶ Secundum Ariſto lib. 6. de animalibus. c. 40. quidã canes diu
tius manẽt in vterò, q̃ alij, & quidam velocius vident q̃ alij, &
ratio eſt, ſicut patet ibi, quia quãto in materno vtero citius per
ficiuntur, tanto eiecti de vtero in mũdum citius gaudent viſu.
Et ſic patet ꝙ perfectio naturalis eſt cauſa luminis viſualis. Sic
pro certo in ventre religionis vel eccleſiæ, aliqui citius ꝑficiun
tur per gratias & virtutes q̃ alij, & aliqui etiam citius vident ꝑ
ſcientias & doctrinas q̃ alij, quia vnuſquiſque proprium habet
donum, aliquis ſic, alius autẽ ſic 1. Corin. 7. Ad quod 12. Cor-
pus vnum eſt 15. Non omnis caro. & ad Ro. 12. Nõ oĩa mẽbra.
& ad Ephe. 4. Vnicuiq; data eſt gratia &c. Sed iſtud eſt regula
re ꝙ quanto aliquis citius perficitur per virtutes & mores, tan
to citius videt per cõtemplationẽ & diſcretionem ſpiritualem
& tanto etiam citius videbit lumen gloriæ ſempiternę. Vel al-
lega ꝙ illi qui ſunt perfectiores, debent ad lumen proſperitatis
beneficiorum & etiam præbendarum citius emitti & admitti.
Tunc videbis & afflues &c. Eſa. 60. Delectabile eſt. n. oculis vi
dere ſolem. Eccl. 11. ¶ Leporarij ſm Ariſt. ibidem, habent hoc 13
propriũ ꝙ plus poſſunt gñrare qñ ſunt in labore, q̃ qñ in quie-
te, & poſſunt viuere decem annis, & leuãt crus ſicut alij canes
qñ mingunt. Sic verè boni plura bona opera poſſunt generare
qñ ſunt in labore pœnitentiæ & tribulationis, q̃ in quiete mun
danæ proſperitatis. ideo 2. Timot. 2. Labora ſicut bonus miles
Chriſti. Et per decem annos. i. per obſeruantiam decem man-
datorum debent viuere, & qñ vrinã ſuperfluam. i. diuitias dan
do & erogando eas pauperibus volũt emittere, debent crus. i.
affectum & voluntatem leuare. ſ. ad Deum, oĩa ad eius gloriam
& honorem referendo. Vnde non debent tangere cũ pede vo-
luntatis terram, quia. ſ. hoc non debent facere, aliquod terrenũ
conſiderando. Vnde Eccl. 29. Pone theſaurum tuum in præce-
ptis altiſſimi, & proderit tibi magis quã aurum. ¶ Leporarij in 14
genere ſuo minus viuunt q̃ canes alij maſtini in ſuo, & hoc ac
cidit propter maiorem laborem ſm Ariſto. ibidem. Sic verè le
porarij qui lepores. i. pauperes venãtur. ſ. cauſidici & raptores
& vſurarij & nobiles, minus viuunt vita corporali ſpirituali,
quam cæteri ſimplices ſeculares. Nam propter laborem conti-
nuum quem exercent in venationibus & rapinis (quia docue-
runt linguam ſuam loqui mendacium, vt inique agerent, labo
rauerunt. Hie. 9.) vt cõiter non dimidiant dies ſuos, imo ſepius
ſubito moriuntur. Vel pone ſi vis ꝙ leporarij. i. boni aliqñ mi-
nus viuũt q̃ maſtini. i. peccatores. Iuſtus. n. præoccupatur mor
te, vt ſit in refrigerio, quia raptus eſt iuſtus, ne malitia mutaret
animum eius. Sap. 4. & Eſ. 57. Iuſtus perit &c. ſequitur, A facie
malitiæ collectus eſt iuſtus. & Eccleſ. 7. Iuſtus perit in iuſtitia
ſua, & impius longo viuit tpe in iniuſtitia ſua. ¶ Canis ſm Pl. 15
lib. 29. c. 4. fuit ille qui primo oſtendit vomitionem, quia reple
tus cibo noxio, herbam vorauit & venenum effudit: & ſic per
vomitum liberatus fuit. Sic verè chariſſimi quando homo eſt
repletus

xepletus cibo noxio.ſ.vitijs & peccatis, quæ animæ ſunt vene-
nū,debet comedere & incorpotare herbam.i. ſacram ſcriptu-
ram,& verba Chriſti,quibus anima notritur,ea.ſ.conſideran-
do (quia ſacrā ſcripturam Chriſtus fecit in vitiorū remediū)
& ſic commouebuntur humores & vitia per contritionem , &
eos euomet per cōfeſsionem,& ſic ſanabitur per ſacerdotis ab
ſolutionem.Eccl.31.Si coactus fueris in edēdo multum, ſurge
16 & vome &c.¶ Canicula mater canum plura habet vbera inni-
cem ordinata,& parit plures filios,ſed ſemper cœcos, quos ta
men tenerrime nutrit, & larratu & morſu defendit , & ſi extra
latibulum fuerint,eos interius introducit, & formoſiori & prę
dilecto mamillam primo porrigit & extēdit, & eum primo re-
portat ad latibulum & reducit,vt dicit Ariſto.lib.5. Per iſtam
caoiculam intelligo malos,molles & puſillanimes prælatos, q
debent plura vbera.i. plura beneficia & præbendas & officia,
vbi eſt lac temporalis proſperitatis . Sed pro certo iſti non pa-
riunt niſi catulos cœcos,quia extra ventrem clauſtri vel eccle
ſiæ non emittunt.ſ.ad exteriores promotiones ,niſi perſonas cę
cas,imbecilles, ignorantes & indignas , quas ad hoc emittont
de clauſtro,vt vbera lactifera.i.pinguia beneficia ſibi pręſteot,
qnia vix aut nunq̄ pariunt aut promouent aliquam perſonam
videntem.i.aliquem bonum clericum & diſcretum . Cęci ſunt
& duces cœcotum.Mat. 15. Et quādo tales catuli ſui.ſ.pupilli
& iuuenes de parentela ſua vel de patria,ſunt extra cubile.i.ex
tra religionem vel eccleſiam , vt quia non ſunt de gremio ſuo,
tunc eos per carnalem affectionem interius introducunt, ſicut
videmus ꝙ epiſcopi & abbates replent totam dioceſim vel re-
ligionem de illis de partibus ſuis vel de patentela, & tandē eis
vbera beneficiorum & præbendarū porrigunt,& maximè præ
dilectis,vtpote fratribus,nepotibus vel amicis,& eos ſic intro-
ductos & lactatos a cūctis inuaſoribus protegunt & defeudūt.
Hie.6.Paſcet vnuſquiſq; eos qui ſub manu ſua ſunt. Thre.3.La
miæ nudaueruot mammas,lactauerunt catulos ſuos.Vel expo
ne ſi vis de bonis prælatis, qui cœcos filios ſuos.i.ſimplices &
ignorantes debēt ſummè diligere,& eis vbera doctrinæ & prę
dicatioois porrigere,& ſi extra cubile eccleſiæ poſiti fuerint p
peccatum,debeot eos reducere per pœnitentiam & doctrioā,
& cum dentibus correctionis & prædicatioois eos leniter por
tare,& formoſiori.i.meliori & ſapientiori debent vbera.i.præ-
bendas & beoeficia prima dare,& eos ab inuaſoribus.ſ.demo-
nibus,hæreticis & tyrannis defendere.ſ.latrando per prædica-
tionem,& mordeodo per correctionem. Vel eapooe de Chri-
ſto,vel de eccleſia, qni etiam cœcos filios diligit.i. peccatores
quia diligit omoia quæ ſuot.Sap.11. Et meliores ad vbera para
diſi citius admittit &c.ſicut infra.§.eod.¶ Canicula antequam
17 concipiat,emittit a ſe multum humorem mēſtruoſum purgan
do & mundificando matricem,& tunc melius concipit atq; pa
rit.Sic verè chariſsimi ad hoc ꝙ Chriſtū in corde noſtro poſsi
mus cōcipere per fidem,gratiam & dilectionem,& partum bo
norum operum producere,neceſſe eſt ꝙ matricem cōſcientiæ
mundificemus per contritionem , & ꝙ humores mēſtruoſos.i.
18 vitia & peccata emittamus per confeſsionē,& ſic concipiemus
per bonas cogitationes,& pariemus p bonas operationes.Eſa.
26.Cōcepimus & peperimus ſpiritū ſalutis iuſtitiam &c. ¶ In
canicula ſm Ariſ.inuenitur lac ante partum per plures dies,ꝙ
primo eſt ſpiſſum,deiode ſubtiliatur, & poſtmodum eſt conue
niens poſt partum.Sic verè quidam ſunt prædicatores qui ha-
bent lac conſcientiæ & doctrinæ, & non partum bonæ opera-
tionis & vitæ,ſicut ſunt hypocritæ & quęſtuarij.Veruntamen
tale lac eſt nimis ſpiſſum & groſſum,quia ſua verba ſemper ha
bent admiatam groſsitiem luxuriæ vel leuitatis,nec poteſt eſſe
vtile lac doctrinæ , niſi præueniat partus bonæ vitæ , quia ſm
Grego.Loquentis auctoritas perditur, quaodo vox opere non
19 iuuatur.¶ Canicula eſt mare minor,corpore agilior, debilior,
& flexibilior, in curſu tamen minus durat propter neruorum
debilitatem,ad inſtrneodum autem eſt habilior , animo man-
ſuetior,niſi quando nutrit fœtus,circa nutriendos fœtus ſolli-
citior,& quando miogit canicula,crus non leuat.Per canes in
telligo viros perfectos & virtuoſos & antiquos prouectos &
religioſos,& maximè prælatos.Per caniculam intelligo ſimpli
ces ignorātes.ſ.iuuenes nouitios,qui ſm rei veritatem ſunt ho
die prælatis ſuis agiliores per voluntariam paupertatem,flexi-
biliores per obedientiam & humilitatem,animo manſuetiores
per benignitatem,& ad inſtruendum & docēdum habiliores,
& circa fœtus ſuos.i.circa actus & opera magis ſolliciti per di
ligentiam,& velociores ad curſum bonorum operū exequen-
dum. Nam nouitijs in omnibus ſunt magis feruentes quā alij
prouecti,veruntamen propter debilitatem fundamēti.i. humi
militatis(quæ eſt fundamentum ſpirituale) non poſſunt conti-
nuare curſum ſuum . Tales.n.non bene conſiderant propriam
fragilitatem . Vnde multum zeloſi & feruentes, & nimis de ſe
præſumentes,alios reputant imperfectos, & ideo non perſeue
rant in curſu bonorum operum,ſicut alij , quia ſæpe accidit ꝙ
Deus permittit eos cadere,vt propriam ſcientes fragilitatem,
ſint humiles & benigni.Ideo Proue.20.Hæreditas ad quam fe
ſtinatur in principio,in fine benedictioue carebit. Acres.n.in
principio,franguntur in fine,ſm Ariſto.Ideo Eſ.57. Vias eius
vidi,& diuiſi eum.¶ Canis nobilis carnis eſt paucioris,pili bre 20
uioris & tarioris,caudę gracilioris & curuioris,pectoris latio-
xis,ventris & vnguis ſtrictioris,pedis flexibilioris,faciei lōgio-
ris quam alij canes maſtini,auris etiam extēſioris & acutioris.
Rectè talis eſt differentia inter bonos & malos chriſtianos , &
maximè religioſos.Leporarij.n.i.viri nobiles & virtuoſi,habēt
carnem.i. voluptatem pauciorem per abſtinentiam , pilum.i.
diuitias breuiorem per paupertatem voluntariam, pedes.i.aſ-
fectus flexibilioris per obedientiam & boni operis velocitatē,
caudam.i.finem vitæ breuiorem per ſuæ mortis conſideratam
velocitatem,& curuiorem per humilitatem, faciem lōgiorem
per honeſtatem & maturitatem,os apertum per prædicatiooē
& gratiarum actionem,aures maiores per obedientiā & ſubie
ctionem quam cæteri maſtini.i.quam immuodi ſeculi peccato
res. ¶ Leporarius pilos habet breuiores & rariores,quam ma- 21
ſtinus,caudam breuiorem,pedes flexibiliores, carnem paucio
rem,& hoc eis ineſt,quia ſi haberent carnem magnam , mole
eius præſsi minus currerent,ſi villos magnos,per eos nimis ca-
leſierent,ſi caudam longam,timiditatem oſtenderent, ſi pedes
rigidos,ſe leuiter non mouereut . Sic verè nos debemus habe-
re pilos.i.diuitias breues,paucas & raras per paupertatem , ne
fortè ſi earum multitudo affuerit,per auaritiā caleſcamus , q̄a
ſm ligna ſiluę exardeſcet ignis.Eccleſ.28.Item debemus habe
re carnem.i.voluptatem carnalem paucam per abſtinentiam,
ne.ſ.eius pondere a curſu bonorum operum retardemur. Ab-
ſtinete vos a carnalibus deſiderijs 1. Petri. 2. Pingues carnes
eius marceſcent.Caudam autem.i.finem vitæ debemus habe-
re breuem quantum ad noſtram conſiderationem,vt.ſ. repute
mus eam eſſe citam & velocem:quia ſi eſſet looga.i.ſi vitā lon-
gam habere ſperaremus,impediremur a curſu bonorum ope-
rum,& timidi & puſillanimes per pigritiam diceremur.Peōes
autem.i.affectus debent eſſe flexibiles per benignitatem & obe
dientiam,vt.ſ.cito ad motum bonorū operum deferamur.Am
bulauit pes meus iter rectum.Eccl.51. ¶ Caois nobilis circa fe 22
ras accipiendas eſt ferox,circa hoīem eſt valde manſuetus, q̄a
ſi contra hoīem extraneū inſilierit , ſtatim a ſuo impetu ſe co-
peſcit,ceruum aūt & prædam acceptam nō deuorat,ſed potius
ſuo dn̄o derelinquit & pro viliori parte ipſius eſt cōtētus , imo
etiam ſi nihil inde penitus habuerit,ad aliam prædam pp hoc
currere nō omittit.Sic verè bonus homo, maximè prædicator
& prælatus,debet eſſe ferox & audax erga beſtias.i.pctōres, ar
guendos.ſ.& corrigendos,ſed erga homines.i. viros rationabi
les & iuſtos debet eſſe manſuetus & pius,& circa eorum corre
ctionem debet motum iræ ſuæ & zeli impetum refrenare.Præ
das aūt noſtras.i.bona opera nō debemus ſoli comedere,nobis
ſolis attribuendo,ſed dn̄o noſtro relinquere, ſibi totū aſſcribē-
do.Vel expone de bonis temporalibus, quæ non debemus ſoli
comedere,ſed dn̄o noſtro ea relinquere.ſ.ſuis pauperibus ero-
gando.Iob 31.Si comedi buccellam meam ſolus.Et ſi iſtā præ
dam temporaliū nobis dn̄s noſter abſtulerit,ex hoc non debe-
mus triſtari,ſed ad aliam prædam.i.ad bona ſpūalia anhelare,
quia ad hoc aufert Deus ſæpe tēporalia,vt ad quærēdū ſpūalia
conuertamur. Eze. 24. Ecce tollo a te deſiderabile oculorum
tuorū. ¶ Caois multas habet illaudabiles proprietates. Nā ca-
nes buliſmū habēt cōtiuuū.i.inſatiabilem appetitum.vnde pp 23
famem nimiam,aliqñ in rabiem conuertuntur.Canibus.n. ac-
cidunt infirmitates.ſ.rabies,ſquinantia,& canities.Rectè tales
ſunt auari,quia pro certo fames & appetitus eorum.i. amor di
uitiarum eſt inſatiabilis : quia non poſſunt tm̄ habere quod eis
ſufficiat.Ignis.n.nunquam dicit,ſufficit. Prouer.30.& Proue.
13.Venter impiorum inſaturabilis.Vnde ꝓpter famem auari-
tiæ ſuæ aliquando cōuertuntur in rabiem crudelitatis,rapinę,
vſuræ,& excoriationis.Eſa.56. Canes impudentiſsimi neſcie-
runt ſaturitatem . Nam talibus accidit rabies crudelitatis, ca-
nities hypocriſis & caliditatis,ſquinantia obſtinationis obtu-
rate volun-

ratæ voluntatis,quia ſicut ſquinantia claudit guttur, ita ꝙ ho-
moipſum non poteſt monere vel loqui,ſi verè auaritia claudit
eis & obturat & offirmat propoſitum & voluntatem,quia non
poteſt aliquid mouere per reſtitutionem ,nec loqui per confeſ
ſionem,quia ſemp procraſtinat confiteri & pęnitere.A mortuo
24 .n.quaſi nihil perit coofeſsio.Ecclеſ.17. ¶ Secundum Cooſtan
ti.& macro.li.vltimo.Cani cholera nigra dñatur, & ideo quan
do corrumpitur efficitur rabid⁹ & furioſus. Quod maximè ac
cidit in autũno,quia tunc magis hmôi cholera dñatur . Sic ve-
rè qñ in hoĩe dñatur interius humor corruptus.i iotẽtio corru
pta,& cholera nigra.i.interior affectio corrumpitur. ſ. per aua
ritiam, tũc efficitur hõ rabidus p crudelitatẽ.Qđ patet in pla-
tis malis & iudicibos,qnorũ intentio eſt tantũmodo ad lucrũ,
qui efficiuntur rabidi excoriando.&c.Et hoc maximè in autũ-
no io fine anni.i.in tpe ſeoectutis , quia tunc auaritia dñatur,q̃
25 ſm Seoecã ſenectutis tempore iuueneſcit . ¶ Canis rabidus ab
alijs tanq̃ peſtis metuitur & cauetur,profugus & ſoliuagus va-
dit,nutando & cancellando incedit,os habet apertum, vnde ſa
liua profloit venenoſa,reuerſos oculos,aures retractas , caudã
inter coxas,& quãuis oculos habeat apertos, tñ non videt , q̃a
pedes eius ad oĩa obiecta oſtendontur , quãlibet rẽ impugnat,
alios caoes & beſtias mordet,& rabidos facit,aquam & potum
odit, & coorra eum canes alij latrant , & ipſe contra vmbram
propriam ſæpe latrat.Recte tales ſunt raptores, vſurarij, diui-
tes,& cauſidici & potentes, quia cum tales ſiot rabidi per cru-
delitatem,& alias beſtias , videlicet tã pauperes quàm diuites
per rapinas mordeant & infeſtent,ideo ab omnibus abhorren-
tur,metuuntur & cauentur, & ab oĩbus allatrãtur & diffaman
tur. Iſtud patet ad litteram de omnibus huiuſmodi. Hiere.51.
Omnes maledicunt mihi. Et iſti ſunt ſoliuagi , quia vnus non
vellet aliqoem ſocium prope ſe habere,vt ſic ſolus plura lucra
retur,& plura haberet.Pauperes etiã vicinos ſuos exhęredant,
& de domib⁹ ſuis fugant,vt ſic ſolitarij poſsint eſſe.vnde. Nũc
mandocabo de bonis meis ſolus.Eccl.11. Ideo Eccleſia. 4. Væ
ſoli.Iſti vadunt cancellando , & ab vtraque parte offendeodo,
qoia verè tales noo tenent rectum iter veritatis,imo ſemper ti-
tubant per ſalſitatem , & per verborum & cautelarum dupli-
citatem.Iſtud patet in cauſidicis , qui quandoque reliquũt iter
rectum,& ad vtranq; partem cancellant , accipieotes munera
pro & contra.Ideo dr̃ Eccl.3.Cor iogrediens terrã duab⁹ vijs
nõ inueoiet requiem.Pſal.Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebri⁹.
Terribilis in ciuitate ſua hõ bilinguis.Ecc.5.Iſti habẽt ſemper
os apertum,noo ad deom laudaudũ,& pro pauperibus allegã-
dum,ſed magis ad ſaliuam venenoſam fallaciũ verborũ vodi-
que diffundẽdum,ad alios infamãdũ,ſicut detractores, ad ſeip
ſos iactandũ,ſicut ſuperbi, & ad pauperes in ſuis cootractibus
inuoluendum,ſicut cauſidici & auari . Verba oris eius iniqui-
tas & dolus.Iſti habent oculos reuerſos:qoia verè eorũ intelle
ctus(q eſt oculus aĩæ)eſt reuerſatus,quia cũ deberẽt videre &
attendere æterna,non conſiderãt,niſi tpalia,& cum deberẽt at
tendere aote ſe.i.ad bona paradiſi,ad q̃ oportet ire , ipſi tñ non
reſpiciunt niſi poſt ſe.i.a booa mũdi,q̃ poſt ſe neceſſe eſt rema-
nere.Oculi ſtolti in fines terræ.Eccl.7.Et licet habeaot oculos
apertos.i.intellectum clarũ & diſcretom ipſi m̃ nõ vidẽt , quia
vere pedes eorũ.i.affectus offenduntur p deſideriũ & appetitũ
ad oĩa quæ inueniũtur,q̃a oĩa bona q̃ vidẽt io alijs,cõcupiſcũt.
Venea paratã.&c.Oculos habẽtes ooo videtis.Mar.8.quia qui
ambulat de nocte.i.in pctõ luxuriæ vel auaritiæ,offenditur.Io.
11. Iſti etiã alios quos mordẽt.i. ſuis verbis & iniurijs, rapinis
& violeotijs moleſtãt,rabidos & furibundos faciũt p impatien
tias & raocores.Męrere feciſtis cor ioſti.Ezec: 13. qoia paope
res faciuot impatientes & dolẽtes.Iob 24.De ciuitatibus fece-
rũt viros gemere.Et iſti caudã ſuã,hoc eſt dictu,finẽ vitę tenẽt
inter coxas.i. in delicijs carnalibus, aures aũt eorũ ſunt retra-
ctę,quia vere ſtrictificatę ſunt,ꝙ nõ poſſunt audire verbũ cor-
rectionis vel monitionis,quia oõ ſuſcipit ſtult⁹ verba prudẽtię,
niſi ea dixerit q̃ verſantur in corde ſuo.Prouer.18. Ideo Hier.
6.Ecce iocircũciſę aures eorũ,& audire nõ poſſuot . Iſti latrãt
contra vmbrã ſuã,quia verè iſti cõtra ſtatũ ſuũ eminentiã et di
uitias(q̃ oĩa tranſeũt velut vmbra)latrãt.ſ.cõquerẽdo ꝙ magis
nõ habet,dicẽdo ꝙ nihil poſſuot,nihil valeot,nihil adhuc ha-
bẽt nec ſunt cõtenti vmbra ſua ꝓpria.Iſti ẽt aq̃ miæ & pietatis
abhorrẽt,& potũ doctrinę & p̃dicatioois fugiũt & decliñãt,q̃a
ſtatim ꝙ p̃dicator incipit p̃dicare,eccleſiã exeũt et recedunt.
Locutus ſum tibi in abũdantia tua dixiſti,nõ audiã. Hier.22.Et
ideo nõ mirum ſi alij canes.ſ.prædicatores, & ẽt quicũq; boni
latrant & prædicãt & obloqnunr̃ contra iſtos, & ipſos ẽt odiũt
& deuitant,iuxta illud pſal. Iniquos odio habuit.¶ Qñ canis ra 62
bidus mordet aliqnã beſtiã, in rabiem conuertitur, præter ho-
mioẽ,coi aliqñ medicioę beneficio ſubuenitur , qui niſi citius
ſuccurratur,inualeſcẽte paſsione efficitur rabidus. Vñ tales be
ſtiæ quæ ſic mordẽtur,abhorrent aq̃,& potũ timẽt ſine cauſa,
& circunſpiciũt vndiq; nolẽtes videri,latrãt ſicut canes,& ter
ribilia ſomniant atq; vident.Sic verè beſtiæ.i.peccatores quos
canis radibus.i.diabolus mordet p tentationem,efficiuntur ra
bidi per iram,diſcordiam & contentionem,niſi forte ſint hoĩes
rationabiles qui medicinã patientiæ & modeſtiæ nouerint ad-
hibere. Cum.n.ipſe diabolus ſit iracundia & deſperatione ra-
bidus.ideo alios cupit rabidos efficere,iuxta illud 1. ad Corin.
7.Volo oẽs hoĩes fieri ſicut meipſum . quia quicquid tetigerit
immundus,immũdũ erit.Vel ſi vis,allega hoc de malis ſocijs,
quorũ vn⁹ alium rabificat & corrũpit. Illi igir̃ generaliter qui
ſunt rabidi per morſum canis i. illi qui per tentationem dia-
boli ſuot rabidi.i.crudeles,auari & raptores,vel ẽt cæteri pec-
catores,ſunt pro certo timidi per conſcientiæ titubationẽ(ſem
per.n.timet auarus ꝙ diuitiæ ſibi auferẽtur)& ideo circunſpi-
ciunt vndiq;.ſ.cogitando qũo cuſtodiãt q̃ habent,quia ſonitus
terroris in auribus impij. &c. Iob 15. Iſti ẽt timent videri,quia
qñ faciuot cõtractus ſuos nollẽt ꝙ aliquis eos videret,quia qui
male agit,odit lucem.Ioan.3.Aquam ẽt doctrinæ & potũ gra
tiæ fugiunt. Iſti etiam detrahendo,& iactando & murmuran-
do,ſicut canes latrant,& ſocietatem hoium.i. perſonarom ra-
tionabiliũ fugiunt & declinant. Terribilia ẽt ſomniant,quia.ſ.
ſemper ſomniant & imaginantur qũo viciοi & pauperes p eos
terreantur.Somniare ẽt dicuur̃ alio modo,quia.ſ.videtur eis ꝙ
ſint io honoribus mũdi & dioitiis,eum tñ ſint famelici per aua
ritiam & inanes. Eſa.29.Somniat eſuriens ꝙ comedit,& cum
expergefact⁹ fuerit,eſt aĩa eius vacua.&c.Eapone. ¶ Dicit Pli. 27
li.30.ꝙ ſub lingua canis latet aliqñ vermiculus, qui dicitur gre
cæ luta,quia facit eos verti in rabiẽ,qui ſi extractus fuerit,ceſ-
ſat morbus.Canis eſt malus aduocatus , quia pro certo qñ ſub
eius liogua eſt vermis corruptę intentionis vel auaritiæ & cu-
piditatis,tuoc efficitur rabidus per crudelitatem , titubans ab
vtraq; parte per proditionẽ & falſitatẽ,& per iniquã duplicita
tẽ.Et pone ſi vis cõditiones alias,ſicut ſupra. Et iõ ſi de lingua
eorum extractus fuerit vermis malæ & falſæ intentionis , tunc
ceſſabit in eis rabies & peccatum.¶ Scd̃m Pli.ibidem vrina ca 28
nis rabidi calcata nocet,& maximè vlceroſo,& ſi quis ſuper eã
mioxerit,dolorem ſtatim ſentiet iliorum . Canis iſte ſignificat
pctõrem,cuius vrina eiecta ſignificat exemplũ vel doctrinam
quod poſt ſe relinquit,quod pro certo ſi vlceroſus & infirmus
.i.imperfectus hõ calcauerit vel tetigerit per cõſiderationẽ, &
ſimili more minxerit per imitationem, nocumentum culpæ &
pœoæ percipiet & cognoſcet.Nã pro certo vrina talium.i.eo-
rũ mala doctrina & exemplũ,poſt ſe eiecta & derelicta,calcãti
bus & taogentibus.i. imitantibus & aſſociantibus ſummè no-
cet.Ideo Prouer.6.Nõ põt hõ ambulare ſuper prunas,quin cõ
buraotur plãtę eios . ¶ Canis eſt aĩal iracundũ & malitioſum, 29
quia vt ſe viodicet,lapidẽ proiectũ tanto furore aliqñ mordet,
ꝙ dẽtes proprios fraogit,et tñ lapidi nihil nocet.Sic rectè ſunt
quidã iracuodi,qui de oibus ſibi factis ſe volũt vindicare,& iõ
lapides ſibi proiectos.i. iniurioſa opera vel verba ſibi dicta &
facta, cũ dentibus detractionis retinent fortiter atq; mordent,
ſed in hoc lapidem.i.iniuriã ſibi factã non minuuot,neque frã-
gũt,ſed magis & magis per irã & cordis dolorẽ & odiũ ſpũali
ter ſe voloerãt atq; lędũt.¶ Canis fallax eſt & doloſus,nã ſæpe 30
blãdiendo cũ cauda arridet,& retro qñ hõ non cauet mordet .
Sic verè multi qõ ſunt in præſentia alicuius,ſibi arridẽt & col
loquuntur adulaodo,& eum laudando,& ſecretum ipſius in-
ueſtigando,ſed qñ ſunt retro in abſentia,tunc mordent eũ diſ
famaodo,detrahẽdo & eũ perſequẽdo.Ideo Eccl.13. Subridẽs
interrogabit te de abſconditis tuis,immitis aũt aoimos eius,&
non parcet de malitia & vinculis. Hoc patet in falſis vſurarijs,
qui primo promittuot multa pauperibus , quos poſtea exhęre
dant.Similiter patet io cauſidicis et balliuis.et falſis amicis Iõ
Seneca,Venit ad me ꝓ amico blandus inimicus. p̃s.Cum receſ
ſiſſem ab eis,detrahebant mihi.¶ Canis gñaliter odit baculum 31
atq; virgam,& inter notos audax eſt & animoſus,& oẽs lędere
nititur,inter extraneos aũt nihil audet. Sic pro certo muodi pctõ
res mõ nõ curãt de virga correctionis & pniæ & p̃dicationis ,
imo ipſã fugiũt & odiũt,ioquãtũ poſſunt,q̃a nolũt argui,corri
gi vel repheodi nec in p̃dicatiooe oec alias. Oderũt.n. in por-

ta corripientes. Amos 5. quia non amat peſtilens eũ q ſe corri-
pit. Prouer. 15. Et dũ ſunt inter notos ſuos, ſ. in mundo iſto, vbi
ſunt cum parentibus & amicis, multũ tũc ſunt audaces, ſuper-
bi, iracundi & raptores, & iden omnes tranſeuntes. i. pauperes
& extraneos inuadunt ꝑ lites, cõtentiones & rapinas. &c. ſicut
patet ad litterã de raptoribus & exactoribus. Erat. n. ſęui nimis
ita vt nullus auderet trãſire ꝑ eos. Matthei 8. Sed pro certo qñ
crunt inter extraneos. i. inter demones in inferno, tunc verè ali
quid non poterunt nec audebũt. Nemo veſtrum inimicis aude
32 bit reſiſtere. Leu. 26. ¶ Canis auidus eſt & guloſus, quia ſemper
cadauera in tanta quantitate comedit, ꝙ ea vomitu reijcit, & ꝙ
propterea infirmatur, ſed poſtquam eiuiit, ad vomitum reuer-
titur, & comedit iterũq; reijcit. Sic verè diuites & auari cadaue
ra mundi huius. i. bona temporalia comedũt, acquirunt & ac-
cumulant in ventre. i. in hoſpitio vel in arca, veruntamen quã-
do infirmantur & timent mori, iſta euomunt, q. a ea reſtituunt,
& faciunt teſtamenta. Sed pro certo qñ ſanantur corporaliter,
& fames auaritię rurſum in eis creſcit, tũc verè ad ea bona quę
vomuerant, & pauperibus reſtituerant, iterũ reuertuntur, & ip
ſa iterum rapiunt & furantur. Ideo Prouer. 26. Sicut canis qui
33 reuertitur ad vomitũ, ſic ſtultus qui iterat ſtultitiã ſuã. ¶ Canis
malignus eſt & inuidioſus. Nam ſecundum Auicẽ. herbas qui-
bus ſe purgat occultè recolligit, dolens ſi herbę efficaciam q. s
cognoſcat. Dolet etiam canis ſi aliquis ignotus canis hoſpitium
domini ſui intrneat, timens ne propter eũ ſibi depereat, et ideo
cõtra eum pugnat, & eum pro poſſe ſuo effugat. Sic verè multi
ita ſunt cupidi & inuidi, ꝙ herbas virtuoſas quas cognoſcunt. i.
ſcias & res vtiles ſi quas præ cæteris ſciunt alijs nõ reuelãt, ſed
occultãt, quia nolunt ꝙ in alicuius commodum tranſeant, niſi
ſuũ, ſicut patet in doctoribus, & maximè legiſtis & cauſidicis,
qui non reuelant alijs ſubtilitates & cautelas ſuas, & in multis
et artificibus & magiſtris, iuxta illud Prouet. 5. Habeto ess ſo-
lus, & non ſint alieni participes tui. Et quando aliquis talis eſt
in hoſpito ſui domini. i. in officio vel famlia alicuiꝰ prælati, prin
cipis vel baronis, quando videt alios ſibi ſibiles ibi introire, &
ad dignitates & officia promoueri, tunc dolent & inuident, ti-
mentes ne eos ſupplantẽt, & ne per eos amittant beneficia ſua
vel officia vel ad minus ne in conuentu eorum minus apprecië
tur, & ne ſibi ſiot ſimiles in gloria & honore, & ideo latrãt cõ-
tra eos ipſos diffamando, & vitæ, ſcientiæ & famæ eorum detra
hendo, & contra eos pugnant, & eos de officijs ſuis ſi poſſunt
expelli procurando. Iſtud patet quotidie in curijs prælatorum
principum, & baronum. Exemplum de Ioſeph & de fratibus
ſuis. Gen. 37. quia prope modum naturale eſt ciues ciuibus in-
34 uidere. Chryſoſtomus. ¶ Canis parcus eſt & auarus, quia oſſa
& alia quæ comedere non poteſt, alijs non communicat, ſed in
occulto ſtudioſè ea reponit, & ea quando eſurit ſolus deuorat.
Sic verè cupidi et auari oſſa ſua, panem et carnes, hoc eſt dictu
diuitias temporales alijs non communicant per elemoſynam
& largitatem, imo ipſa ſoli deuorant, ſ. inter ſe vxorem & filios
& ea accumulant & aggregant in occultis ſuis. i. in arcis & gra
narijs abſcondunt, & cum eſuriunt, ſoli comedunt, putrefacta
ſolum pauperibus largientes. Ideo de illis dicitur Ecclefia. 11.
Manducabo de bonis meis ſolus. & Eccle. 4. Vnus eſt & ſecun
35 dum non habet. ¶ Canis immundus eſt & libidinoſus. Nam ſe
cundum Ariſto. lib. 6. Canis frequentat copulam carnis quan-
diu viuit. Vnde inter matrem & ſororem non diſcernit. Sic ve-
rè multi ad litteram ſunt luxurioſi quandiu viuunt, ſ. vſque ad
ſenectutem, & quod horrendum eſt de multis, inter conſangui
neas non diſcernunt, quia ſanguinis ſanguinem tetigit. Oſeę 4.
Et hoc fuit figuratum Deutero. 23. vbi ita reputabatur immũ-
dum præcium canis & meretricis, quia ſicut canis indifferẽter
omnibus ſe exponit, ſic meretrices & ribaldi. Ideo Eſa. 56. Ca-
36 nes impudentiſsimi neſcierũt ſaturitatem. ¶ Canis incurrit po
dagram in ſenectute, & ideo tota die dormitat ſuper fimarium,
vbi a muſcis & a vermibus infeſtatur, & maximè circa oculos
lippiẽtes, & aures, quas hẽnt vlceroſas, quas fugare vix captã-
do attentat. tandem canis vlceroſus fune in collo eiꝰ ligato, de
fimario violenter extrahitur, & in flumẽ ſubmergitur, caro eiꝰ
ſepulturę nõ traditur, ſed a muſcis & vermibus comeditur, &
ſic finitur miſerè vita eius. Tales rectè ſunt diuites & peccato-
res huiuſmodi, quia pro certo ipſi ſunt podagrici per pigri-
tiã, quia nõ poſſunt ſe mouere ad greſſum vel curſum boni ope
ris peragendum. Sap. 5. Pedes eorum pigri ſunt ad ambulãdũ.
& ideo ꝑ totam diẽ vitæ ſuæ morantur ſuper fimariũ mũdi hu
ius, in amore. ſ. ſtercorum, diuitiarum & deliciarũ, vbi a vermi
bus. i. a malis cogitationibus, a muſcis. i. a demonibus & tenta-
tionibus infeſtantur, & maximè circa oculos. i. circa fidem, &
circa aures. i. circa auditũ verbi Dei, quia demones ſummè ni
tuntur facere ꝙ homo inueteratus dierum malorum non au-
diat prædicationem, nec videat per fidem & diſcretionem, ne
forte ipſum perdat per contritionem & confeſsionem. Vñ Eſa.
6. Excæca cor populi huius, & oculos eius claude, ne forte vi
deat. &c. Vix. n. in ſenectute tales per cõfeſsionem ſe excutiunt
ab his muſcis, & ideo ligantur funibus malę conſuetudinis, &
a fimario. i. a mundo fętido finaliter extrahuntur per mortẽ cor
poralem, & muſcis. i. demonibus deuorandi perpetuo commit
tuntur, nec in cimiterio paradiſi ſepeliuntur, ſed magis in in-
fernali fluuio demerguntur. Hiere. 22. Sepultura aſini ſepelie-
tur, putrefactus & proiectus extra Hieruſalem.

De Catulo. Cap. 24.

CATVLVS eſt canis filius ſecundum Iſidorũ, li- 1
cet abuſiue filij oĩum beſtiarum catuli nominẽ-
tur, & regulariter oĩs catulos ſemper naſcitur cę
cus a matre, veruntamen dentes habet dum na-
ſcitur, licet paruos ſm Pli. Oẽ. n. aĩal quod habet
dentes & vngues ſcratos, filios generat imperfectos. Sic verè
eſt de homine, quia pro certo nos oẽs naſcimur imperfecti, ſ. cũ
imperfectione peccati originalis, quia nos ſumus naturaliter fi
lij irę. ad Ephe. 4. Cęci etiam ſumus per ignorantiam, quia lu-
men fidei non habemus. Ideo Matth. 15. Cęci ſunt & duces cę
corum. Ideo 2. Reg. 5. Cæcus & claudus non intrabunt in tem
plum. Pone ſi vis ꝙ canicula. i. religio cogitur parere ꝑ promo
tiones filios cæcos. i. perſonas indignas, quia alias ipſam interfi
cerent & corroderẽt ꝑ appellationes & lite. &c. ſicut ſupra de
aĩalibꝰ in generali. §. 84. Vel dic ꝙ multi ſunt qui quãuis careãt
viſu gratiæ & diſcretionis, habent tamen dentes verboſitatis
& locutionis, mordacitatis & detractionis, iactantiæ & elatio-
nis, quia ſicut dicitur Eccleſi. 21. Inſenſati verba menarrabilia.
¶ Secundum Solin. Antiqui dudũ catulos in maxima reueren 2
tia habuerũt, & eos mũdiſsimos quo ad eſum putauerũt, & ſan
guinem catulorum contra venenum efficaciſsimum credide-
runt. Apud etiam auctores modernos, catulus apertus, ictibus
& morſibus venenoſis appoſitus, venenum extrahit, & mem-
brum a periculo rurum reddit. Sic verè apud antiquos. i. apud
ſapientes & maiuros, illi qui ſunt catuli. i. innocentes & ſimpli-
ces, qui. ſ. non ſunt inueterati dierum malorum, puri & ſani &
optimi reputantur, & maximè apud Deum, quia ſecũdum Au
guſt. Simplices & idiotę rapiunt cœlos. Et ſanguis catulorum,
id eſt Chriſti martyrum, & maximè innocentiũ, qui pro Chri
ſto fuerunt occiſi, laniati, ſecti & diuiſi, contra toxicum pecca
torum, & contra morſus tentationum optimus & efficaciſsimꝰ
inuenitur, ſcilicet ijs qui ipſos cum deuotione & reuerẽtia ve-
nerantur. ¶ Catuli matrem adhuc cæci diligunt voce & odo- 3
re eam recognoſcunt, mammas eius requirunt, & ſi lac aliquo
caſu retraxit, dente conſtringentes papillam illam lac vberius
effundere cogunt. Catulus eſt homo, cuius mater eſt Chriſtꝰ.
Catuli ergo cæci, id eſt homines ſimplices & ignorantes de-
bent Chriſtum matrem ſuam diligere, & eius mammas. i. ip-
ſius pietatem & miſericordiam requirere, cum dentibus feruẽ
tis orationis lac ſuę cõſolationis & gratię poſtulare, & cum ad
odorem ſuæ famoſæ conuerſationis, & ad vocem ſuæ dulcis ꝓ-
dicationis debent cognoſcere atque ſequi, & ipſum cogere per
orationem lac ſuæ gratiæ ſibi dare. Vel dic quòd quando ma-
ter noſtra Deus retrahit lac. i. conſolationem temporalem, bo-
na ſcilicet terrena vel per pluuias vel per iſtum, tunc papillam
ſuæ miſericordię cum dentibus. i. cum orationibus debemus
ſtringere, & eam quaſi cogere, vt nobis conferat quod oramꝰ,
Eſaiæ 40. Suges (inquit) lac gentium, & mamilla regum la-
ctaberis. Vel pone cõtra cõtentioſos clericos & religioſos, qui
cum dentibus detractionum, appellationum & contentionum
cogunt matrem ſuam, id eſt prælatum vel eccleſiam quòd lac
alicuius beneficijs ſibi donet, & hoc maximẽ quando eſuriũt,
ſcilicet quando famẽ ambitionis & auaritiæ patiunẽ, quia tũc
concitant lites & contentiones, & huiuſmodi. Ideo Eſaiæ 8.
Cum eſurierit, iraſcetur, & maledicet regi ſuo. Et talibus
poteſt dici illud Bar. 4. Conturbaſtis eum qui nutriuit vos, &
contriſtatis Hieruſalem nutricem veſtram, id eſt religionem,
¶ Catuli eodem ordine dicuntur ſugere mammas quo in ma- 4
tris vtero iacebant, & ille qui eſt melior & formoſior, citius
ad lac admittitur a matre, & hoc non ſolum eſt verum de ca-
tulis

tulis canum,imo etiam de catulis omnium animalium, quia.ſ.
ſecundum ordinem quo naſcuntur,ad mamillas per ordinem
admittuntur,ita q quilibet ſuam cognoſcit qua alitur , & nul-
la alia educatur, quinimo ſi ipſe alumn' de medio tollitur,ma
milla ſterileſcit,& tãquam vacans a nemine occupatur, cũ alij
ſuis contenti ſint,nec in alijs delectentur,ſicut dicit Pli.lib. 11.
c.40.Sic verè chariſsimi eſt in eccleſia tam militante quã triũ-
phante,quia pro certo apud triumphantem eccleſiam ordo in
teros ſeruatur, quia illi qui in vtero matris. i. in Chriſti affe-
ctione,prædeſtinatione & dilectione & approbatione ſunt pri
mi & ab eo prædilecti,illi,dico ab vbere æternę beatitudinis p̄-
mittuntur:quia ſecundum q fideles a Deo prædiliguntur ſecũ
dum ſuam occultam prædeſtinationem(quæ quidem prædeſti
natio nihil aliud eſt quàm venter & latibulum diuinæ ordina-
tionis)& ſecundum meritorum exigentiam, id eſt ſecũdum q
in ventre ſuæ occultæ prouidentiæ ab æterno ſunt ordinati, ſe
cundũ hoc ad vbera diuinæ& æternæ glorię diuerſimode ſunt
admiſsi. Figura Gen.44.vbi Ioſeph fecit ſedere fratres ſuos or
dinate ſecundum primogenita ſua . Sic verè Chriſtus fratres
ſuos Chriſtianos ſecundum primogenita ſua.i.ſecũdum boni-
tatem & valorem ipſorum facit eos ſedere ordinate ad mẽſam
paradiſi,& illum qui eſt formoſior quantum ad gratias & vir-
tutes,& ei prædilectus,ad lac æternę dulcedinis copioſius reci
pit & admittit. Figura Ge.43.vbi Ioſeph dedit Beniamin quin
que portiones præ alijs,eo q eſſet frater ſuus vterinus,dato q
alij eſſent primogeniti.Sic verè Chriſtus illis qui ſunt fratres
ſui vterini,intimi & charitatiui,& ſibi prædilecti quantum ad
gratias & virtutes partem beatitudinis tribuit pleniorem , di-
cens,Prouc.9. Comedite amici mei,& bibite.&c. Vel expone
primum de bonis prælatis,qui ſubditos ſuos ordinate ſecundũ
q ſunt primogeniti & antiqui in ventre.i.in clauſtro,hoc eſt,ſe
cũdum eorũ ętatem & bonitatem,debent admittere ad melio-
ra & priora vbera præbendarum & beneficiorum,niſi ſit aliud
canonicum quod obſiſtat. Quod etiam de ętate ſpirituali.i.de
motum bonitatæ poteſt intelligi,in qua quanto quis præualet ,
tãto ad vbera beneficiorum eccleſiæ primus ſedet . Contentus
etiam debet eſſe quilibet mãmma ſua.i.ſibi dato beneficio vel
præbenda,nec debet inuadere vel appetere aliena 4. Reg. 14.
Contẽtus eſto gloria tua,& ſede in loco tuo.Figura de Ioſeph
vt ſupra,quia.ſ.iuſti debent fratres ſuos ad menſam eccleſiæ re-
cipere,& ſecundum ętatem ſuam moralem vel naturalem ip-
ſos primos vel vltimos collocare. Cuius tamen contrarium fa
ciunt hodie multi prælati,qui in prioribus & melioribus bene
ficijs collocant iuniores, & virtute & ætate defectiores , ita q
iam verificatur illud Matthei 20.Erũt nouiſsimi primi, & pri-
mi nouiſsimi. Secundum autem expone de malis prælatis , qui
filium prædilectũ.i. illum quem affectione carnali diligunt,pri
mo admittũt ad vbera.i.ad beneficia & præbẽdas, ipſumq; pri
mo beneficiant & exaltat. Figura de Ioſeph,qui Beniamin fra-
tri ſuo vterino,dato q alij eſſent primogeniti,meliorẽ præbuit
portionem.Sic verè affectuoſi prælati illis qui ſunt vterini, id
eſt conſanguinei, compatriotæ vel amici de bonis eccleſiæ tri-
buunt abundantius quàm primogenitis.i. bonis & benemeri-
tis & perfectis. Ideo tales eis poſſunt dicere illud Ruth. 3. Extẽ
5 de pallium tuum ſuper me quia propinquus es.¶ Catulis vena
ticis cibus ex induſtria ſubtrahitur,quia ſi nimis impinguarẽt,
ad curſum fierent tardiores.Sic verè Chriſt' catulis ſuis.i.ami
cis ſuis fidelibus Chriſtianis non dat in hoc mũdo multum de
cibis bonorum tẽporalium,imo eos ſibi ſubtrahit , ne delicijs
impinguati,ad curſum bonorum operum ſint inertes. Iſta .n.
eſt ratio quare Deus ſubtrahit tẽporalia ſanctis ſuis, ne exinde
de ſic de adipe prodeat iniquitas,quia hæc fuit iniquitas Sodo-
6 me,ſaturitas panis.&c.Ezechiel.16.¶ Catuli quando ſunt la-
cte ſepa tabiles tunc ſunt inſtruendi tam ad venãdum quàm ad
ludendum , quàm ad gregem a lupis & beſtijs defendendum.
Sic verè homo, quando a lacte maris , i. a mundiali volupta-
te ſepa ratur, vtpotè quia accipit ſtatum perfectionis,vel huiuſ
modi,tunc eſt habilis quòd inſtruatur ad ludendum corã deo
per bonam operationem,ſicut Dauid 2. Regum 6. Ludam co-
ram domino,& vilior fiam.& ad venandum ſcilicet animas p
prædicationem,& ad cuſtodiendum domum eccleſiæ per do-
ctrinam & eruditionem,& per prælationem & correctionem.
quàmdiu.n. canis.i. homo ſit in lacte deliciarum,vix aut nun-
quam poteſt informari.ad aliquod bonum opus, nec ad aliquã
promotionem vel inſtructionem põt faciliter adaptari,& ideo
neceſſe eſt q homo ab huiuſmodi lacte citius quàm poterit ſe-
paretur.Figura 1. Reg. 1. de Samuele , qui poſt ablactationem,
& non ante,poſitus eſt in templo.& Ge.21.vbi ablactato Iſaac
poſitus eſt ad menſam patris.Sic verè nullus debet in templo
eccleſiæ præfici,nec ad menſam patris.i.ad ſacram ſcripturam
per prælationem vel prædicationem,vel ad menſam.i.ad pin-
guia beneficia admitti, quouſq; a lacte deliciarum carnaliũ ſit
extractus,nec etiam ad templum vel ad menſam Dei patris in
paradiſo admitteretur,niſi prius a lacte deliciarum carnalium ,
& dulcore mundanæ præſperitatis,quanto plus poterit, ſe ab-
ſentauerit,quia ſicut dr̃ ad Heb.5.Oĩs qui lactis eſt particeps ,
expers eſt ſermonũ iuſtitiæ. Ad cauernã reguli qui ablactatus
fuerit,manũ ſuam mittet. Eſa. 11.¶ Canis ad domus cuſtodiam 7
inſtitutus,debet de die in loco obſcuro ligari vt de nocte con-
tra fures appareat magis ſæuus . Tales enim canes de die de-
bent dormire & quieſcere , de nocte autem curiam circuire.
Vituperabilis autem eſt canis qui de die vigilat latrat circuit ,
de nocte aũt dormitat & muteſcit,& qui de die ſeruat oues dũ
ſunt in paſcuis,de nocte vero eas deuorat dũ ſunt in caulis.Ta
les canes ſunt prælati & prædicatores, qui ad cuſtodiã domus
eccleſiæ deſtinantur,contra lupos.i.cõtra demones,& cõtra fu
res.i.cõtra hæreticos. Tempore aũt diei.i.tẽpore proſperitatis
tales debẽt dormire per æternorũ contemplationem, ligari.ſ.
vinculis mandatorum,per eorum adimpletionem, eſſe in loco
obſcuro,ſ. in inferno per tormẽtorum iugem conſideratione,
vel in loco obſcuro.i.in tenebroſa conſcientia p compunctio-
nem & contritionẽ. In nocte aũt.i.in tempore tribulationis &
aduerſitatis debẽt domum eccleſiæ circuire,vigilando atq; cu
ſtodiendo p diſcretionem,latrando per prædicationẽ & moni
tionem & oues.i. ſubditos defendẽdo p omniũ aduerſorum re
ſecationem. Tu vero vigila in oibus,labora 2. Timo.4. Canis.n.
.i.prælatus vel prædicator eſt vituperabilis, qui tantum de die
.i.in proſperitate latrat & circuit,de nocte autem.i. in aduerſi-
tate & paupertate latitat & muteſcit,& a latratu prædicationis
& diſcretionis vigilia ſe compeſcit. Ille etiã canis.i.prælatus eſt
vituperabilis,qui tãtum cuſtodit oues ſuas in die proſperitatis
qñ habent paſcua diuitiarum & tẽporalitatis , de nocte autem
in tempore paupertatis & tribulationis earum eas per rapinas
& excoriationes ſtrangulat & occidit. Dicat ergo prælatus il-
lud Eſa.27.Die & nocte ſeruo eam.& 21. Cuſtos qui de nocte, 8
cuſtos quid de nocte?¶ Vnum notandum dicit Solinus de ca-
nibus Ægyptiacis. Nam quia in Nilo fluuio Ægypti ſunt hip-
popotami & crocodili beluæ feroces,ideo canes timẽtes ne ab
eis deuorentur,ſolet currendo & fugiendo quando ſitiunt aq̃
lambere,non audentes ibi diutius remanere. Sic verè cum in
fluuio huius mundi lateant beluæ infernales,ſemper paratæ ca
nes.i.iuſtos viros tentationibus deuorare, aquam bonorum tẽ
poralium non debemus quiete bibere: ſed quando neceſſe eſt
eis vti,raptim,curſim & cum timore debemus neceſsitatẽ no
ſtram ſumere, et nunquam ibi per complacentiam diutius ad-
hærere. Can.8. Fuge dilecte mi,ſimilis eſto capreæ hinnuloq;
ceruorum. Vide figuram infra lib.16. Iudi. 7. de illis qui more
canum aquam lambuerunt.

De Caſtore. *Cap. 25.*

CASTOR eſt beſtia mirabilis,quia cum beſtijs 1
in terra graditur,in aquis autem cum piſcibus
natat.& dicitur caſtor a caſtrando,quia quãdo
ſentit venatorem ipſum propter genitalia inſe-
quentem,ſeipſum cum dentibus caſtrat, & illã
partẽ corporis pp quam eſt in periculo, trũcat
cum dentibus,vt euadat,vt dicit Iſido.li. 12.allegans Iuuena-
lem & Ciceronẽ. Tales ſunt religioſi & clerici, quia cum piſci
bus.i.cũ angelis in aquis deuotionis habent innatare mentali-
ter,cum beſtijs vero.i.cum alijs hoibus & pctõribus per terrã
.i.per temporalia vadunt corporaliter,quia cũ angelis vadunt
p contemplatiuam,cum hoibus vadunt per actiuam. Iſti dicũ
tur a caſtrando, quia verè ſeipſos debẽt caſtrare p caſtitatem,
qñ vident q venator diabolus eos inſequitur pp teſtes,hoc eſt
dictu,propter actum carnis, vt eos per luxuriam capiat & occi
dat,cum dentibus.i.cum verbis.ſ.emittendo votum caſtitatis,
& membra genitalia.i.actus carnales totaliter abdicare. Vnde
Matth.19. Sunt eunuchi qui caſtrauerunt ſeipſos propter re-
gnum cęlorum. Vel expone de malis,qui natant in aqua volu
ptatis cum piſcibus.i.cum luxurioſis, gradiuntur per terrã &
per terrena cum cupidis & auaris,qui teſticulos.i.vim genera
tiuam bonorũ operum ſibi tollunt. ¶ Scd̃m Pli.lib.8.c.30. Ca- 2

ſtores fibri ſeu mures pontici (quod idē eſt) nunc terre ſtá, nūc
aquaticam ducunt vitam, circa flumina domos ſibi faciūt & ca
uernas gregatim viuunt, ſpeciem ſuam diligunt, & cum denti-
bus ligna ſcindunt pro ſuis latibulis præparandis. Tales ſunt re
ligioſi, quia debēt ducere vitam aquatilem per deuotionē, ter
renam quantum ad humilitatem, & mortis cōſiderationē, gre-
gatim viuere ꝑ communem vitā & habitationem, ſeipſos dili-
gere ꝑ charitatem et affectionē, ligna. i. peccatores de ſilua mū
di præſcindere cū dentibus. i. cum verbis ꝑ prædicationem, &
de eis latibulum cœleſtis Hieruſalem ædificare ꝑ fidem & con
uerſationē. Vel dic ꝙ ligna ſunt gratiæ & virtutes, quæ boni
cum dētibus. i. cū orationibus debent ſibi ꝑſcindere & acquire
re, & eam de cœleſtem facere manſionē. Deuter. 19. Vadamus
3 ad ſiluā vt ſcindamus ligna. Et nota ꝙ caſtor ſe caſtrat ſecundū
Iſid. &c. ſicut ſupra de caſtore. ¶ Caſtores miro modo faciunt
habitacula ſua circa ripas fluminū & aquarū. Ibi. n. faciūt plu-
res diſtinctiones & cauernas, vnā ſupra alterā ordinatas, vt. ſ.
creſcente aqua de inferiori ad ſuperiorē valeāt ſe mutare. Qñ
aūt volunt ędificare manſiones ſuas vadūt ad ſiluam, & vnum
eorum proſternunt, & inter eius coxas, pedes & crura, ligna ꝗ
de ſilua exciderunt, ponūt, & ſic de eo faciunt quadrigā, & eū
vna cum lignis ad habitacula ſua deferunt atq; trahunt, ſecun
dum Pli. ibidem. c. 37. Caſtores iſti ſunt tres perſonæ trinitatis
beatę, quę ab æterno habitāt in fluuio beatitudinis ſempiternę.
Iuxta ēt fluuiū iſtum a principio mundi fecerunt diuerſas mā-
ſiones & habitacula, hoc ē dictu, diuerſas diſtinctiones & mā
ſiones ordinū bonorum hoīum & angelorū, quia in domo pa-
tris mei manſiones multæ ſunt. Ioan. 14. Veruntamen per pec
catum primi parentis, & per ruinam angelicam illę manſiones
& habitacola fuerunt in principio incōpleta & imperfecta, &
ideo iſti caſtores, ſ. tota trinitas venerunt ad ſiluam mundi hu-
ius, quādo. ſ. filius fuit incarnatus, quia pater dicitur veniſſe fi-
liū mittēdo ſpiritusſanctus corpus dñi fabricādo, & filius ſe in
humanam naturam ſuppoſitando & ſubſtantificando. Vnū tñ
eorū, ſ. filium, proſtrauerunt & humiliauerunt, inquātum eum
hoīem eſſe fecerunt, q̄a minuiſti eū paulo minus ab angelis. Ip
ſe. n. poſuit vt terram corpus ſuū, & quaſi viam tranſeuntibus.
Eſa. 51. Et inter eius pedes & brachia. i. inter ipſius charitati-
uos amplexus, ligna ꝗ de ſilua mundi huius præſciderant; pec
catores quos ab infidelitate retraxerāt, poſuerūt, & ſic de eo fe
cerunt quadrigā ad deferendū ligna. i. hoīes ad habitaculū pa-
radiſi, & ſic mediāte eo ſibi fecerunt habitacula reformata, q̄a
eum iſte fuit retractus ad habitaculū paradiſi ꝑ aſcēſionem, li
gna. i. hoīes quos redemerat, ſecū tulit. Cū exaltatus fuero a ter
ra. &c. Ioan. 12. Oſeę 11. Ego nutriuius Effraim portabā eum in
brachijs meis. Iſte eſt. n. currus Iſrael, & auriga eius. Vel dic ꝙ
iſtæ diuerſæ māſiones ſunt diuerſæ cōſiderationes. Inferior eſt
infernus, alia purgatoriū, alia mūdana mors, alia paradiſus. De
vna. n. ad aliā debemus nos cōuertere, vt fluctib⁹ proſperitatis
& aduerſitatis non poſsimus perire. Vel pone ꝙ caſtor. i. Deus
iuxta fluuiū humanę fluxibilitatis ædificauit domū ſuā. i. eccle
ſiam, fecit manſiones. i. diuerſos ſtat⁹ & eccleſias & religiones,
vt. ſ. dum in vno videt ſibi hō imminere periculū, quia ſ. ꝑꝑ re-
dundantiam aquæ proſperitatis vel aduerſitatis timet ſubmer
gi ꝑ vitia & peccata, abeat, & quærat aliud habitaculum. i. aliā
religionem ꝑfectiorem & altiorē, vel alium ſtatum ſibi melius
proportionatum, vt ibi tutus moretur, & vbi minus ſit de aqua
proſperitatis vel aduerſitatis, ita ꝙ ibi valeat ſe transferre. Cū
vos perſequentur in vna ciuitate, fugite in aliam. Matt. 10. Eze.
41. De inferiori aſcendebatur ad ſuperiora. Vbicuuq; tñ ſe trāſ
ferat, caueat ꝙ cauda. i. intentio ſua ſemper in aqua deuotionis
iaceat, ne forſitan per vitia putrefiat. Vel dic ꝙ aqua eſt mūda-
na tribulatio, quæ ſi in domibus & ſtatibus noſtris abūdet, tūc
ad loca ſuperiora requirenda. i. ad paradiſum & bona æterna
compellimur anhelare. Si autem iſta aqua minoretur, tūc in-
ferius deſcendimus ad mortem terrenorum, quia. ſ. tribulatio
compellit nos inferiora vilipendere, & quærere ſuperna. Vel
per aquam intellige deuotionem, vel ſacram ſcripturam, & ex-
pone ſicut ſupra Ideo Gen. 7. Multiplicatæ ſunt aquæ, & leua-
4 uerunt arcam. &c. ¶ Secundum Pli. n. lib. ibidem. Caſtor habet
caudam de natura piſcis, totum reſiduum corporis naturā ob-
tinet animalis, & ideo cauda ipſius non poteſt durare quin pu-
trefiat, niſi iugiter in aqua maneat, vel frequenter, & ideo habi
tacula ſua de lignis ad modum ſolarij ædificat iuxta aquas, ita
quòd per quoddam foramen in aquam ponit iugiter caudam
ſuam. Caſtor eſt homo, cuius finis & cauda perſeuerantia dici
debet, ſed verè iſta cauda in homine de natura eſt piſcea, quia
ſine aqua. id eſt ſine deuotione non poteſt durare, quin per di-
uerſa vitia putrefiat, quia cito putreſcunt piſces ſine aqua. &c.
Eſaiæ 50. Et ideo ꝑ certo ipſe debet iuxta fluuium deuotionis
& ſacræ ſcripturæ habitare, & in domicilijs quæ ſunt iuxta iſtū
fluuium, id eſt in ſocietate virorum litteratorum & perfecto-
rum (qui flumina deuotionis & ſcientiæ frequentant) debet fa-
cere manſionem, vt ſic poſsit in aqua deuotionis & lectionis
caudam ſuam. i. perſeuerātiam in bono fęliciter enutrire. pſal.
Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus
aquarum. Vel dic quòd mali ſunt iſti caſtores, qui corpus. i. prin
cipium & medium vitæ habent ſicut beſtia, quia ſunt beſtiales
quantum ad luxuriam, cupiditatem & crudelitatem, cauda au
tem eorum. i. finis vitæ eſt naturæ piſcis, quo ad molitiē & de-
licias & fluxibilitatē, & ideo iſtam caudam. i. finem ſuæ vitę vo
lunt ſemper tenere in aqua. i. delicijs & conſolationibus huius
mundi, & habitacula adhoc apta. i. domos & loca ſibi pro poſſe
pręparant & acquirunt. Et ſicut per aquas cauda caſtoris qua-
doque ita gelatur quòd non poteſt recedere, ſed a venatore ibi
deprehenditur, & necatur, ſic verè tales q̄ nimis volūt in aqua
deliciarum morari, ibi conſtringuntur & congelantur per ma
lam conſuetudinem & obſtinationem, ita ꝙ vſque ad mortem
ibi perſeuerant, & venit venator diabolus qui ipſos ibi reperit,
& morti æternæ iaculis eos ferit. Frigidus aquilo ventus. i. ſug
geſtio diabolica flauit, & gelauit cryſtallus ab aquis. Eccleſia.
43. Vel dic quòd dato quòd aliqui ſint in principio beſtiales,
habent tamen caudam. i. ſenectutem piſceam. i. flexibilem et de
uotam, & aquis deuotionis & compunctionis, ſcientię & cōpaſ
ſionis aſſuetam. ¶ Caſtor ſecundum Pli. eſt animal monſtruo- 5
ſum, quia habet corpus ſicut paruus canis, caudam autem ſi-
cut piſcis, natat vt piſcis, graditur vt beſtia, pedes eius anterio-
res ſicut anſer, quibus principaliter natat, pedes autem poſte-
riores ſicut pedes canis, quibus principaliter graditur. Non eſt
velocis motus quia tibias habet valde, breues dentes habet ſer
ratos & acutos, ſicut canis, pellem habet præcioſam, propter
quam venatur. Rectè tales ſunt peccatores & auari, quia pro
certo ipſi ſunt canes quantum ad morſum detractionis, quan-
tum ad buliſmū auaritiæ & ambitionis, & quantum ad latratū
infamiæ & murmurationis. cauda tamen eorum. i. finis vitæ, ſ.
ſenectus, eſt de natura piſcis, quia. ſ. in ipſa ſenectute ipſi ſunt
molles & auidi & delicioſi. Iſti. n. in terra. i. in diuitijs, in aqua,
id eſt in delicijs morantur. Pedes iſtorum ſunt affectus, ſed an-
teriores affectus. ſ. iuuentutis ſunt ad modum anſeris, quæ eſt
auis immunda, quæ diligit ſemper lutum & aquam, hoc eſt di
ctu, luxurioſi & immundi. Poſteriores autem pedes. i. illi affe-
ctus de ſenectute ſunt ad modum canis per auaritiam, quia ve
re mundi peccatores ſunt vt communiter in iuuētute luxurio
ſi, in ſenectute autem ſunt cupidi & auari & ambitioſi. Iſti non
ſunt velocis motus per bonam operationem, quia tibias. i. affe-
ctus habent valde breues. non enim ſe poſſunt extendere vſq;
ad cœleſtia, ſed tātum vſq; ad iſta terrena, quę ſunt prope nos.
Vel pone contra illos qui habent pedes priores. i. affectus iuue
niles anſerinos. i. ad modum auis per contemplationem, ſcili-
cet non diuiſos, quibus in aquis deuotionis natant, poſteriores
autem caninos. in ſenectute enim ſunt beſtiæ. i. peccatores, q̄a 6
fiunt nouiſsima eorum peiora prioribus. Matthei. 12. ¶ Caſtor
ſecundum Soli. eſt āial dentibus potentiſsimum: habet. n. den-
tes rubeos ſicut ſanguis, ita fortes ꝙ quodcūq; lignum poteſt
arripere in os, immediate ſcindit ſicut ſerra, & ſtatim laniat at
que truncat: membrum etiam hoīs ſi momorderit, non ſolum
carne exterius, imo etiam oſſa interius lacerat atq; frangit. Sic
verè multi ſunt quorum dentes, id eſt verba ſunt ſanguinea,
carnalia, vel crudelia, & maximè dentes detractorum, quia ve
rè iſti non ſolum mordent per detractionem carnem. i. fluidos
& carnales, imo etiam oſſa, id eſt viros perfectos, validos & cō
ſtantes. Vel dic quòd caſtor eſt raptor & crudelis inuaſor, cui
non ſufficit carnem. i. exteriorem ſubſtantiam rapere & mor-
dere, imo in interioribus oſsibus, id eſt in perſona vſq; ad in-
ternecionē nititur debacchari. Vel dic ꝙ ille eſt diabolus, qui
non ſolum carnem, imo etiam interiora oſſa. i. animam nititur
deuorare, carnem enim mordet per delectationem, & animā
per conſenſum & volitionem. Ideo de omnib⁹ iſtis dicitur Mi
cheæ 3. Comederunt carnem populi mei: & pellem eorum de
ſuper excoriauerunt, oſſa eorum confregerūt. ¶ Caſtor habet 7
pellem precioſam, & ideo venatores eū inſequuntur, vt pellē
huiuſmōi ſibi tollāt. Sic verè venatores raptores nō ceſsāt pauperes
inſequi,

inſequi, vt pellem ſuæ tpalis ſubſtantiæ ſibi tollant. Micheæ 3.
8 Violéter tollis pelles eorum deſuper eis &c. ¶ Caſtoreum eſt
quædam precioſa medicina, quæ nihil aliud eſt niſi teſticuli ca
ſtoris, qui ab vno neruo dependent, niſi ſint ſophiſticati, q quá
to recentiores, tanto meliores, & maximè ſi de animali non oí
nis ſene vel iuuene fuerint, pleni pinguedine bene vnctuoſa,
acuta & aromatica. & valent contra multiplices paſsiones. Iſta
medicina ſignificat caſtitatem, quæ dicitur caſtoreum, quaſi ca
ſtitas aurea, quia iſta facit hominem aureum.i. rutilátẽ & hone
ſtum. Iſta quanto recentior eſt per iuuentutem, tanto melior,
quia plus valet caſtitas recens.i. in iuuẽtute quã antiqua, & ma
ximè ſi fuerit plena pinguedine vnctuoſa charitatis & pietatis
& compaſsionis, & non ſophiſticata per hypocriſim & ſimula
tionem, ſed acuta per feruentem orationem, & odorifera per
bonam conuerſationem. vnde Sicut balſamum nõ miatũ odor
meus. Eccleſi. 24. Et talis valet contra multas paſsiones.i. con-
9 tra multa vitia & peccata, quæ ſolent ex luxuria generari. ¶ Ca
ſtoreum valet epilepticis, lethargicos excitat, ſomnũ prouocat
ſi oleo roſaceo ſit admixtum, omnibus venenis obuiat, mẽſtrua
mouet, conceptionem iuuat, paralyſim linguæ ſoluit, loquelã
ſubito ablatam reddit, ſi ſubtus linguam reſoluatur, ſternuta-
tionem efficit, caput iuuat. Caſtoreũ eſt caſtitas aurea, vita ca-
ſta, quia per eius bonum exemplum caduci.i. ſuperbi vel per
recidiuum luxurioſi liberantur, lethargi.i. pigri ad bona opera
excitantur. Per iſtã ſomnus æternę beatitudinis procuratur, ve
nenũ æternæ prauitatis reſecatur, menſtrua carnalis ſpurcitiæ
depurantur, conceptio boni propoſiti adiuuatur, paralyſis.i.
vitium impudicę linguæ diſſoluitur, & loquela honeſtæ locu-
tionis per eam redditur, & ſternutatio. i. conſcientiæ purgatio
nobis datur. Nota quòd Platearius & Dioſcorides negãt illud
quod dicunt ſupra Iſidorus & Phiſologus de caſtratione caſto
ris, ſed de quibuſdam intelligendum eſt, non omnibus.

De Ceruo. Cap. 26.

1 C E R V V S a ceras græcè quod eſt cornu latinè dr.
Cerui quando infirmantur, ſerpẽtes flatu oariũ
extrahunt de cauernis, & ſeparata pernicie ve-
neni, eorum pabulo renouantur. Vnde dicit Iſi-
dorus q cerui inimici ſunt ſerpentibus. Ceruus
cornutus & ſuperbus eſt diabolus, qui ſerpentes
.i. auaros (qui in terra & temporalibus ſemper ſerpunt) de ca-
uernis vbi latitant.i. domibus & delicijs huius mundi per mor
tẽ extrahit & educit, & eos in inferno deuorat & corrodit. Ab
ſorbebit fluuium & non mirabitur. Iob 40. Figura de dracone
Eze. 29. ſicut ſupra Apoc. 12. Vel dic q ceruus eſt ſuperbus &
crudelis iudex vel balliuus, qui quando infirmatur per auari-
tiam, tunc ſerpentes.i. pauperes de proprijs cauernis.i. de pro-
prijs domibus & poſſeſſionibus extrahit atq; fugat. Micheę 2.
Mulieres populi mei eiecistis de domo deliciarum ſuarũ. mu-
2 lieres.i. pauperes impotentes. ¶ Cerui vulnerati ſagittis, dicta
mum herbam comedunt, & ſic de corpore ſagittas extrahunt,
& ſanantur. Vnde cerui virtutem iſtius herbę primitus prodi-
derunt, ſecundum Iſido. lib. 12. & Plin. etiam lib. 8. cap. 27. Et
miratur ceruus auditum cãpanarum & ſibilum, & in eo quàm
plurimum delectatur, vt dicitur ibidem. Vere talis debet eſſe
bonus Chriſtianus, quia campanam, hoc dictu, prædicatores,
ſibilum verbi Dei emittẽtes debet diligere, & audire, & in eo-
rum verbis delectari. Si dilexeris audire, ſapiens eris Eccl. 7.
Et ſi vulneratus fuerit per peccatum, & dolorem vulneris in
conſcientia ſenſerit per remorſum, debent quærere herbam di
ctamum, quæ venena curat.i. timorem Dei, pœnitentiam, & cõ
tritionem, & eã debet comedere.i. in corpore ſuo ſuſcipere, &
ſic ſagittam quæ cauſabat dolorem. i. peccatum quod facie-
bat in conſcientia remorſum extrahet per confeſsionem, & ſic
ſanitatem recipiet p ſatisfactionẽ, quia ſicut dr Eccle. 1. Timor
3 domini expellit peccatum. ¶ Cerui transfretant maria & flu-
mina magna, ſed in natando fortiores præcedunt, quorum clu-
nibus debiliores capita imponunt, & ſic ſibi inuicem ſucceden
ſes, leuius laboris pondus ferũt, vt dicit Iſido. & Solinus. & ſe-
cundũ Pli. li. 8. c. 32. qñ tranſnatãt, gregatũ porrecto ordine in-
cedunt, & ope vicaria ſuſtinendo laſſos & debiles, ſe iuuantes,
non viſu ſed odore terras petunt. Chariſsimi mare & flumina
fluctuoſa & tumultuoſa ſignificãt mũdũ, vbi eſt tumultus litiũ
& diſcordiarũ, & fluct⁹ tribulationũ & tentationũ. Nos igitur
qui ad terrã firmam & ſtabilẽ.i. ad paradiſum volumus prope-
rare, debemus illa maria transfretare, & de eorum tumultib⁹
& fluctibus quãto plus poterimus fugere & abire, & ideo gre
gatim debemus incedere, & gregem & ſocietatem bonorum
& pfectorum ſapientium & diſcretorum cõtinuè frequẽtare.
Eccl 6. In multitudine præsbyterorum ſapientiũ ſta. In grege
ẽt ſocietatis debemus rectè & ordinatè incedere, vt. ſ. quilibet
ſit cõtẽtus ſtatu & ordine proprio q̃q̃ humili, iuxta illud 1. Ma
cha. 6. Per loca humilia ibant cautè & ordinatè. Et nos ẽt debe
mus ope vicaria ſupportare. Alter alteri⁹ onera portate. ad Ga
la. 6. quia. ſ. quilibet debet ſupportare defectus quos in alijs vi-
det, ſicut ſuos viciſsim vellet portari. Et ideo illi qui ſunt fortio
res & maiores, meliores. ſ. & pfectiores, debẽt alios præcedere
per boni exẽpli dationẽ. Alij autẽ debiliores, ſ. infirmi & iunio
res debent eis inniti, & eos ſequi per bonorum ſuorũ operum
imitationẽ, iuxta illud 1. Mach. 5. Transfretauit Iudas prior, &
omnis populus poſt eum. Et ſic ſe inuicem adiuuantes, fluctus
& tribulationes mundi huius & laborem pœnitentiæ melius
ſuſtinebunt. Ideo ad Rom. 15. Debemus nos firmiores, imbecil
litates infirmorum ſuſtinere. Figura Ezech. 1. de rotis & anima
libus, quæ ad quem locum declinabat quæ prima erat, ſeque-
bantur & cæteræ. Ad quod Gene. 33. &c. ſicut de apc. §. 62. Et
breuiter in quocunque tranſitu fluminis, vel tribulationis, vel
aduerſitatis, ſemper debẽt fortes debiles, diuites pauperes, ſa-
pientes inſcios, iuſti impios ſupportare, & eoſdem præcedere
& iuuare, quia frater qui adiuuatur a fratre, tanquam ciuitas
firma Prouerb. 18. ¶ Ceruus licet terram quæ eſt iuxta vlterio 4
rem ripam non videat, ipſam tamen odore ſentit, & ad eam
transfretat, ſecũdum Plin. vbi ſupra. Sic verè quamuis terram
paradiſi non videamus ſenſibiliter, tamen odore deuotionis eã
debemus quærere, & ad eã per bona opera ambulare. Cantico
rum 1. In odorem vnguẽtorum tuorum curremus. ¶ Plinius li 5
bro 8. cap. 32. dicit quòd ceruus eſt animal placidiſsimum, vn-
de a canibus inſtigatus, ad hominem vltro fugit, ſciẽs eum in-
ſtinctu naturæ animal manſuetum. Cerua ẽt quando vult pa-
rere, minus cauet ſemitas hominum, quàm ferarum, quia iux-
ta vias hominum parit, & ſemitas fugit lupis & leonib⁹ cogni-
tas, & ſecretas. Chariſsimi homo eſt animal mãſuetum natura,
& ideo per hominem intelligo Chriſtum qui eſt manſuetiſsi-
mus & pijſsimus. Per ceruum intelligo hominem, qui debet eſ
ſe placidus & benignus, per ceruam vero intelligo ſimplices
& imbecilles. Quando igitur canes, id eſt mundus, caro, de-
monia per tentationes & tribulationes varias nos infeſtãt, tũc
verè ad hominem, id eſt ad Chriſtum debemus per orationẽ
& deuotionem fugere, eius auxilium implorando, vt per ip-
ſum miſericorditer liberemur. Heſter quoque regina fugit ad
dominum. Heſter 14. Cerua etiam paritura, id eſt ſimplices q
fœtum boni propoſiti conceperunt, & ipſum per bonam ope-
rationem cupiunt parturire, debent fugere & declinare ſemi-
tas ferarum, hoc eſt dictu, vitam & ſocietatem crudelium pec
catorum, iuxta illud. Ne delecteris in ſemitis impiorum, nec
tibi placeat malorum via. Prouerbio. 4. Sed ſemitas tritas ab
hominibus, hoc eſt dicto, ſocietatem & vitam virorum ratio-
nabilium debent diligere vel ſectari. Bona enim ſocietas ſum-
mè eſt ab infirmis & ſimplicibus eligenda. Eccleſiaſt. 9. Viri
iuſti ſint tibi conuiuæ. Vel dic quòd cerua ſimplex, id eſt ho-
mo debet fugere ſemitas ferarum.i. mundi, vbi ferę.i. demones
inſidiantur, & ad ſemitas hominum.i. ad religionem vel ad ſta
tum eccleſiæ debet fugere toto corde. ¶ Cerua ad ortum ſe- 6
ptentrionis vel arcturi concipit, interdum geminos, octo au-
tem menſibus portat in ventre, ante partum autem purgatur
& quibuſdam herbis vtitur, quibus fœtus melius in vẽtre reti
netur, & facilius emittitur tempore pariẽdi, vt dicit idem. Cer
ua ſignificat hominem ſimplicem & imbecillem. per ſepten-
trionem (quæ ſunt ſeptem ſtellæ dictę a terendo cœlum) intel-
ligo ſeptem genera tribulationum, quæ nos in hoc mũdo terũt
& præmunt, quæ ſunt fames & ſitis, frigus & ęſtus, dolor & la
bor, & mors. Quando ergo iſtę ſtellæ in nobis oriuntur.i. quã-
do tribulationes mundi nobis inferuntur, verè per dei timorẽ
debemus concipere boni propoſiti fętum, & ipſum parere per
bonam operationem. Tribulationes enim cogunt nos benefa-
cere, quia a timore tuo concepimus. Eſa. 26. Fœtus tamen bo-
ni propoſiti noſtri in ventre.i. in voluntate & conſcientia octo
menſibus continetur, quia. ſ. per octo gradus ſolet bonum pro
poſitum interius perfici, & exterius parturiri. Primus menſis
eſt timor dei, ſecundus conſideratio ſupplicij, tertius diſcuſsio
ſui ſtatus, quartus diſplicentia peccati, quintus contritio, ſext⁹
venię poſtulatio. ſeptimus cõfeſsio, octau⁹ ſatisfactio. Iſti ſunt

octo gradus p quos aſcẽdebať in tẽplũ Eze.40. Et ante partũ.i.
ante operationem & executiones neceſſe eſt herbã quandã.i.ſa
cram ſcripturã comedere & audire, vt melius retineatur p per
ſeuerantiam, & emittatur p bonam operationem. &c. Eſa.26.
7 Concepimus & quaſi parturiuimus ſpiritũ ſalutis. ¶ Ceruę tẽ-
pore conceptus a maribus ſe ſeparant, & diſcedunt, mares au-
tem tunc libidinis rabie ſęuiunt, & glebas vnguibus fodiũt &
ſubuertunt, ſecundum Pli. ibidem. Sic verè quãdo cerua.i. ani
ma concipit Chriſtum in corde ſuo, p bonum propoſitũ emẽ-
dandi ſe tunc debet maſculum ſuũ.i.diabolum qui vir ſuus fue
rat, relinquere, & ſe p pęnitentiã ab eo ſeparare, & reſilire, &
ſic faciet eũ conuerti in rabiem & furorem. Vel dic ꝙ cerua eſt
pauper agricola, maſculus eius qui eũ impregnat, eſt vſurarius
qui ei fęneratur. Cum igitur accidit ꝙ iſta cerua concipit.i.di-
uitias acquirit, debet vſurarium deſerere, & ab eo & a ſuis ob-
ligationibus reſilire, & ſic faciet eum conuerti in rabiem & fu
rorem. Tales enim rabie libidinis auaritiæ inflammati nun-
quam vellentq́ꝫ aliquis pauper ditaretur, vt ſic cum eis mora-
ri, & ab eis vſuras accipere cogeretur. dolẽt.n.ſi vident aliquẽ
8 a laqueis ſuis reſilire. ¶ Cerui quãq; libidine inardeſcunt, & tũc
eorum roſtra nigreſcunt, donec imbribus abluãtur, ſm Pli. ibi
dem. Sic verè qñ homines inardeſcunt p luxuriæ fętiditatem,
tunc roſtra eorum.i. verba nigreſcunt per ignobilitatem & in-
ſolentiam, & ideo oportet ꝙ imbribus & lauacro confeſſionis
9 penitus abluantur. ¶ Cerua poſt partum herbis medicinalib⁹
nutritur, et ſic paruulis ſuis lac ſalubrius adminiſtrat. Ceruę ẽt
partus editos ad curſum exercent, ad fugam docent, & ad prę
rupta eos ducunt, & modum ſaltandi eis indicant, & ad ſaltan-
dum eos inducunt, vt dicit idem ibidem. Sic verè quando præ-
dicator vel prælatus in Chriſto aliquem parturiuit, herba me-
dicinalem ſacræ ſcripturæ debet comedere & incorporare, vt
ſic paruulis peccatoribus & nouiter pęnitentibus lac & nutri-
mentum ſalubre, ſacram.ſ.eruditionem & doctrinã valeat mi-
niſtrare. Iſtos etiam fętus & ſubditos ſuos debet ad fugam vi-
tiorum docere, ad curſum bonorum operum inſtruere, præru
pta vitiorum & infernalium tormentorum oſtendere, & modũ
ſaltandi & euadendi declarare. Eſa.15. Ad torrentem ſalicum
10 ducent eos. ¶ Ceruus pinguis timẽs pondus corporis, latebras
quærit, & a venatorum & aſferarum ſequentia ſe abſcondit. qñ
autẽ ceruus fugit, curſum non continuat, ſed ſtatim reſpicit, &
quando canes vel venatores appropinquauerunt, rurſus præſi
dia fugę quærit. Erectis auribus vocem canum audit. Si autem
eas ſubmittat, periculum non præſentit. erectis.n. auribus acu
tè audit, ſi vero ipſas ſubmiſerit, ſurdus fit, ſicut dicitur per om
nia a Plin. lib.8. de naturali mundi hiſtoria. c.32. Sic verè quan
do homo eſt impinguatus per gratias & virtutes, non debet ſe
exponere per iactantiam & oſtentationem, ſed ſe per humilita
tem abſcondere vel celare, iuxta illud Eccl.5. Non te ventiles
in omnem ventum. Eſa.26. Abſcondere modicum ad momen
tum. Quando autem fugit, ſ. demones & peccata, quia curſum
bonorum operum, pœnitentiæ.ſ.labores cõtinuare actualiter
eſt difficile, ideo aliquando debet deſiſtere, ſ. aliquas conſola-
tiones temporales accipiendo, ne nimium fatigetur, & quando
videt ꝙ venatores.i.peccata propinquant per tentationes, tũc
debet iterum fugam bonorum operũ vendicare. Vnde Iob 19.
Fugite a facie gladij, qm̃ vltor iniquitatũ gladius eſt. Aures au
tem intellectus debet erigere, ſ. cupiendo & deſiderando ver-
bũ Dei, & ſic latratus canum.i. inſultus tẽtationũ intelliget &
cauebit. Si autẽ aures.i.auditũ verbi Dei dimiſerit, tunc inſul-
tus hmõdi nõ aduertit & incurrere poterit mortis periculum
ſempiternæ. Et ideo talibus dicitur. Neemiæ 1. Fiant aures tuę
attentæ, & oculi tui videntes. Vel pone ꝙ illi qui ſunt pin-
gues per carnalitatẽ, abſcondunt ſe in latebris, ſcilicet ad exe-
quendum luxuriæ fętiditatem, quia oculus adulteri obſeruat
caliginem. Iob 24. Multi etiam ſunt qui proponunt fugere &
vitare vitia & peccata, ſed quia non continuant iter ſuum per
profectum bonorum operum, nec bonum propoſitum, ſed in
latratu canum.i. in inſultu tentationum delectantur, & multo-
tiens ad peccata præterita reſpiciunt per delectationem, ideo
ſæpe pereunt & necantur per malum conſenſum & operatio-
nem. Noli reſpicere poſt tergum. Gen.19. Ideo Lucæ 9. Nemo
mittens manum ad aratrum & aſpiciens retro, aptus eſt regno
dei. Bonum eſt ergo procedere, & non per latratus malarũ ſug
geſtionũ ſiſtere vel tardare, quia ſicut dicitur Prou.4. Iuſtorũ
ſemita quaſi lux ſplendens procedit, & creſcit vſq; ad perfectũ
11 diẽ. ¶ Ceruus eſt animal ita ſimplex, ꝙ oẽm, miratur volupta-
tem. vnde videns equum vel bubalũ, ita viſum in eum attẽtè fi
git, ꝙ venatorem cum ſagitta accedentem non aduertit, & ſic
ſæpe ab eo capitur & necatur, vt dicitur ibidem. Sic rectè ſunt
ſimplices huius mundi qui quando bubalos & equos.i. diuites
& ſuperbos vident in claritate & proſperitate huius mũdi, mi
rantur, & eos reſpiciunt & attendunt, ſimilem gloriam cupiẽ-
tes, & ſæpe intantum vacant circa ſtatus & diuitias aliorum, ꝙ
venator diabolus tentationum ſagittas eis inijcit, & ſic per di-
uerſas concupiſcentias eos necat. & ideo conſulitur Eccleſ. 3.
Ne zeles gloriã & opes peccatoris, neſcis.n. quæ futura ſit ei⁹
ſubuerſio. Patet in pauperibus & agricolis, qui vellent omnes
diuitias diuitum furaſſe, ſi impune poſſet eis cedere. ¶ Ceruus 12
inter animalia hoc habet propriũ, quia ſingulis annis cornua
ſua mutat, & tunc inermis eſt, de die latibula quærit, & latet,
donec nouam recuperet armaturam, quandiu etiam caret cor
nibus, de nocte procedit ad paſcua, non de die, ſecundum Pli.
vbi ſupra. Sed cum cornua ſua creſcere cęperint, tunc vt indu-
rentur & fortificent, ea ad ſolẽ exſiccat, & ad arbores ea fricat.
Ceruus eſt bõ, cuius armaturæ ſeu cornua, gratiæ ſunt & vir-
tutes. Sed pro certo iſta cornua ſępe perdit, quia homo p pec-
catum ſæpe perdit gratias & virtutes. Septies in die cadit iuſt⁹
Prouerb.24. Et ideo quando eſt inermis. i. quando perdiderit
gratias & virtutes, & quando viderit ſe debilem & infirmũ, &
ad cadendum in peccatum facilem & procliuem, tunc non de-
bet exponere ſe tentationibus, quia faciliter caderet et periret,
imo debet ſe abſcondere, fugiendo occaſiones peccatorũ, quo-
uſque virtutum recuperauerit armaturã, & tunc nocte debe-
bet quærere paſcua, quia ſcilicet homo pęnitens ſemper debet
eſſe in nocte.i. in obſcuritate & turbulentia contritionis, amari
tudinis & compunctionis, pœnitentię & afflictionis. pſal. Deũ
exquiſiui nocte contra eum, & non ſum deceptus. Sed quãdo
cornua virtutum creſcere cęperint & renaſci, tunc verè debet
ea exponere ad calorem.i. ad diuinam charitatem, vt per ſolis
iuſtitiæ influentiam fortificentur, & per perſeuerantiam indu-
rentur, & ad arborem.ſ. crucis debet ſe fricare, per paſſionis
Chriſti iugem memoriam & compaſſionem, & ſic reſumptis
viribus, cornibus & virtutibus, ſecurus contra diabolum mili-
tabit, & ad ardua opera.i. apparenter & publicè properabit.
Amos 6. Nunquid in fortitudine noſtra aſſumpſim⁹ nobis cor- 13
nua? ¶ Ceruus cornua ſua mutat quolibet anno vſque ad ſeptẽ
annos & ſemper creſcit in cornu quolibet vnus ramus, poſt an
nos autem ſeptem non creſcit alius ramus, ſed cornua renoua
ta ſemper in diſpoſitione ſeptenarij perſeuerant, & ideo vltra
ſeptennium non diſcernitur in eis ætas per cornua, ſed tan-
tum per dentes, vt dicit Solinus & etiam Plini⁹ vbi ſupra. Sic
verè bonus homo ſemp debet cornua.i. virtutes, ſpirituales.ſ.
armaturas mutare, ſemper in melius renouando. Iſta etiã cor-
nua ſingulis annis.i. cõtinuè debẽt creſcere & rameſcere quo-
uſque ad ſeptenarium.i. ad perfectionem omnimodam attinga
mus. pſal. Exaltabuntur cornua iuſti. Debet etiam creſcere in
cornibus virtutum noſtrarum ramus vnus quolibet anno vſ-
que ad ſeptem, quia ſemper debent eſſe plures & plures vſque
ad pfectionem completã. Vniuerſitas.n. perfectionis per ſepte
narium deſignatur, ſecundum Grego. in homil. Et tunc in ſe-
ptenario huiuſmodi debemus cornua noſtra, ſ. mũdi negocia
pertractando & frequentãdo, ſine mutatione, p virtutem per-
ſeuerantiæ in ſtatu debito conſeruare. ¶ Senectus ceruorũ co- 14
gnoſcitur p dentes, vt dicit Pli. Sic verè ſenectus noſtra ſpiri-
tualis.i. maturitas & honeſtas ad dentes.i. ad verba debet ma
ximè apparere. Vel pone de illis quorum cornua & dignitates
& officia ſemper creſcunt, ſicut ſunt clerici ambitioſi, & qui
non poſſunt beneficijs ſatiari. ¶ Quando ceruus ſentit pruritũ 15
in cornibus, ipſa fricat ad arborem, ſed aliquando propter he-
deram quæ ibi eſt, ita illaqueatur, ꝙ non poteſt ſe eximere, &
ſic aliquotiens eũ venator inuenit & occidit. Sic verè quando
homo ſentiens pruritum malorum deſideriorum, fricat cor-
nua ſuperbię ſuę & pręſumptionis ad arborẽ.i. ad ſtatus & emi
nentias mũdiales, tunc inuenit ibi laqueos auaritiæ & malarũ
voluptatum, a quibus non poteſt ſe eximere, ſed ibi vſque ad
mortem remanet implicatus, & ſic a venatore diabolo capitur
& mortis æternæ iaculis vulneratur. Figura de ariete hærente
cornibus, & vellere Gedeonis. Gene.22. ſicut alibi. Prouer. 5.
Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funibus peccatorum ſuo-
rum conſtringitur. ¶ Cerui ſi fuerint caſtrati antequã habeant 16
cornua, nunq̃ eis naſcuntur, & ſi poſtea caſtrati fuerint, nunq̃
eis cadũt ſm Pli. vbi ſupra. Cornua ſignificãt ſupbiam, caſtra-
tio

tio aũt ſignificat ingreſſum religionis,vel emiſsioné voti caſti-
tatis.Quia pro certo ſi iuuenis aliquis fuerit caſtratus per vo-
tum caſtitatis & abdicationem oĩs carnalis voluptatis , tunc ei
cornua ſuperbiæ non naſcuntur , ſed ſi poſt adeptam ſuperbiã
caſtratus fuerit.i.ingreſſus religionem , vix aut nunquam ſta-
tũ ſuperbiæ derelinquit,quia adoleſcens iuxta viã ſuã.&c.Pro
uer.22.Iſtud patet de iſtis mẽdicantibus religioſis,qui quia de
caſtitate(quam multi eorum violenter ſeruant)gloriatur,ideo
cornua ſupbiæ & præſumptionis ita ſeruant, ꝙ oẽs alios vilipẽ
dunt, & ideo tales præſumptuoſos ſæpe Deus dimittit cadere,
vt ex fragilitate propria diſcant alios non horrere , nec de vir-
tute propria ſuperbire.pſal. Cornua peccatorum confringam.
17 ¶ Ceruus ſerpentes odit,diutiſsimè viuit,febres non ſentit, q̃a
ſibi medetur hoc aĩal.Sic bonus homo debet odire ſerpentes
.i.detractores,qui dentibus ſuis.i.verbis mordacibus inuene-
nant quicquid tangunt.Suſurro & bilinguis coinquinabit ani
mam ſuam,& ab oĩbus odietur.Eccl.2. Febres autem.i.carna-
lem concupiſcentiam non patitur , quia ſibi per pœnitentiam
medicatur.Hora ſexta dimiſit eum febris.Ioan.4. Viuere autẽ
debet in ſtatu gratię & permanere diutiſsimè,ſ.per perſeueran
tiam & conſtantiæ firmitatem,quia.ſ.nunquam dẽt mortem ali
cuius peccati mortalis incurrere vel ſentire.Et ideo videtur ꝙ
ſic debet eſſe de quolibet Chriſtiano, ſicut de ceruis quibuſdã
quos Alexander fecit capi,& torquibus aureis circa collum li
gari,qui poſt mortem eius poſt cẽtum annos viui ſunt inuen-
ti,vt dicit Pli.l.8.c.32. Sic verè Alexãder rex regum Chriſtus
fecit capi per prædicationem Apoſtolorum & ſuam & cer-
uos.i.homines Chriſtianos,iuxta illud.Mittam vobis venato-
res multos.Hierem.16.Iſtos etiam ligauit torque aurea, ſ. fide
catholica & ſtatutis eccleſiaſticę diſciplinę,& ideo per cẽtum
annos.i.perpetuo ſine fine debent viuere,ſ.per gratiam in prę-
ſenti,& per gloriam in futuro. Rex in ęternum viue. nam per
centenarium qui eſt perfectus numerus,vitæ perpetuitas deſi-
18 gnantur. ¶ Ceruus ſecundum Ariſt.& Auic.non habet fel niſi
in inteſtinis,& ideo eius inteſtina ſunt fętida,& ideo nõ come-
dunt ea canes.Et ſecundum eos,illi mentiuntur qui dicunt cer
uos in auribus fel habere,ſed habet ibi quandam humiditatẽ
ſimilem humiditati ſplenis.Ceruus eſt hõ ſanctus cuius fel eſt
odium vel diſplicentia ſeu ira.Iſti ergo ſancti non habent fel,
iram.ſ.vel diſplicentiam,niſi in inteſtinis.i.niſi in uitijs & pec-
catis,quia nihil eis diſplicet niſi peccatum . In auribus autem
.i.in auditu verbi Dei non habent fel.i.diſplicentiam aliqualẽ,
quia ſcilicet boni viri in eo plurimum delectantur. Et quia ca-
nes.i.cæteri homines vident ꝙ ceruus.i.vir iuſtus habet fel in
inteſtinis.i.ꝙ fętorem peccatorum odit & fugit,ideo ipſa inte-
ſtina.i.vitia & peccata debent deſerere & horrere, & exemplo
ipſius ipſa non comedere nec amare,iuxta illud Eccleſiaſt. 21.
19 Quaſi a facie colubri fuge peccata. ¶ Sanguis cerui, ſicut &
leporis,nunquam coagulatur,contra naturam omnium beſtia
rum,ſed ſemper liquidus manet. Nullum animal abijcit cor-
nua niſi ceruus,ſed quia nimis ſunt ponderoſa, ideo anno quo
libet mutat ea,& habet quattuor dentes in mandibula. & ma-
ſculus maiores quàm fœmella. Ceruus eſt vir perfectus,cuius
ſanguis.i.benignitas & affectio nunquam coagulatur & indu-
ratur per auaritiam & crudelitatem,imo ſemper liquidus ma-
net & benignus,& iſti ſoli,ſcilicet viri perfecti,cornua,dignita
tum.ſ.& honorũ mundanorum,iudicaturas & officia ſecularium
poteſtatum,eo ſcilicet quòd nimis ſunt ponderoſa.i. periculo-
ſa & difficilia ad regendum , ea abijciunt & contemnunt. Soli
enim viri perfecti refugiunt dignitates,quia ſecundum Augu
ſti.Via aliquis inuenitur,qui in alijs præfici glorietur, & qui il
li placeat dominari.Dentes autem eius.i.diſcretio debent eſſe
quattuor per virtutum cardinalium numerum quaternalem.
20 In maſculis autem.i.in prælatis requiruntur maiores dentes.i.
vna maior diſcretio,quàm in fęmellis.i.imperfectis. ¶ Ariſtot.
li.9. c.5. dicit quòd inter omnia animalia ceruus eſt ſapiẽtiſsi-
mus,quia iuxta vias hominum parit, timens feras, lumen ſolis
cum filijs fugit,timet autem ſuper omnia vocem vulpis. Per
ceruum cornutũ & ſimplicem & placidum,intelligo pręlatos,
epiſcopos & abbates cornutos & mitratos , qui ſimplices de-
bent eſſe & benigni,& ſine plica alicuius falſitatis, qui vias ho
minum.i.ſocietatem virorum rationabilium debent diligere,
& vias ferarum.i.peruerſorum peccatorum declinare.Prouer.
8.Deliciæ meæ eſſe cum filijs hominum . Lumen autem ſolis
.i.proſperitatem mundanam debent fugere,& filios ſuos.i.ſub
ditos ad contemptum huius luminis per exempla & doctrinã
inuitare.Vocem autem vulpis.i.prædicationem & doctrinam
hęreticorum ſemper debent ſummopere declinare. Et vox ei⁹
horribilis.Apoc.14.Vel pone ꝙ Chriſtianus debet horrere &
fugere vocem vulpis.i.ſuggeſtionem diabolicam, vel prædica
tionem hæreticam.Vnde figura Deuter.13.vbi falſus prophe-
ta non erat audiendus,ſed continuo repellendus.Ea pone. Nõ
audies inquit vocem illius prophetæ aut ſomniatoris. Quod
etiam poteſt applicari quòd iuuenes mulieres vocem vulpium
.i.falſorum luxurioſorum & vetularum debent fugere & non 21
audire,dicentes.Amos 5.Cantica liræ tuæ non audiam.¶ Cer-
uus ſecundum Ariſto.cauernas denſas & ſtrictas quærit , vbi
tutius maneat,& quæ vnum ſolum habeant introitum,vt cum
feris melius prælietur. Quando autem inſecutus à venatori-
bus inuenit fluuium,ſi poteſt tranſnatare , per aquæ frigidita-
tem reſumptis virib⁹,euadit venatorẽ. Ceruus eſt bonus chri
ſtianus,qui ad illum finem vt poſsit melius pugnare cũ beſtijs
& cũ feris.i.cũ demonibus & tentationibus & peccatis, debet
eligere cauernas fortes & denſas.i.perfectionem & aſperitatẽ
pœnitentiæ & diſciplinæ. & quando a venatore diabolo & ca-
nibus ſuis.i.tentationibus inſequitur & fugatur, vt ſcilicet per
peccata mortalia capiatur, tunc dico ꝙ debet currere vſq; ad
fluuium deuotionis vel compaſsionis, vel ſacræ ſcripturæ , &
ibidem per feruorem & ſtudium ſe immergere,vel etiam vſq;
ad fontem paradiſi per conſiderationem & affectionem, & ſic
a feruore tentationum refrigerabitur , & ad fugam reſumptis
viribus & virtutibus fortificabitur,& ſic per iſtum fluuiũ vir-
tutes proprias reparabit,& mortis æternæ periculum deuita-
bit.pſal.Quemadmodũ deſiderat ceru⁹ ad fontes aquarũ. &c. 22
¶ Ceruus quando inuenit duas vias, & a venatore inſequitur,
ſolet nũc vnam,nunc aliam eligere,vt per varias & ambiguas
vias canes poſſunt eius odorem perdere, vt ſic poſsit eorũ ma
litiam euitare,ſecundum Ariſtote.li.8.Sic verè cũ in ſilua mũ
di huius ſint duæ viæ.ſ. contemplatiua & actiua , lectio & de-
uotio,non debemus vnam tantum eligere , ſed de vna ad aliã
nos transferre,vt nunc aggrediamur opus actiuè prædicando
& legendo,& opera miſericordiæ faciendo,nunc opera contẽ
platiuè,ſcilicet noſtram fragilitatem,inferni acerbitatem,cœ-
lorum & beatorum fœlicitatem deuotius attendendo, vt nũc
ſimus Enoch,nunc Helias,nunc Efraim,nunc Manaſſes, nũc
habeamus Lyan,nunc Rachelẽ,nunc ſimus Marthæ hoſpites,
nunc Mariæ,& ſic inſultus canum & demonũ non timebimus,
quia cũ in nobis non ſenſerint aliquem odorem vitij vel pecca
ti,ſequi & perſequi noſtra veſtigia non valebunt.Vnde breui-
ter ſi perſequuti ſumus in vna ſemita ſeu via,ad aliã fugiamus.
Matth.10.Cum perſequẽtur vos in vna ciuitate, fugite ad aliã.
Vel pone ioculatoriæ ꝙ ſi in ſemita vnius religionis canes.i.
detractores vel mali prælati nos perſequũtur,fugiamus ad aliã
ſemitã.i.ad aliã religionem,vt ſic poſsimus tranquilitatẽ animi 23
reperire.Allega vt ſupra. ¶ Ceruus fugiẽs canes & calefactus
intrat aliquando in fluuium,vbi ita rigeſcit & frigeſcit, ꝙ poſt
modum non poteſt fugere,ſed a canibus capitur & necatur.
Sic homo calefactus tentationibus quandoq; currit ad fluuiũ
deliciarum mundi,& ibi intantum frigeſcit per indeuotionem
& rigeſcit ꝑ obſtinationem,ꝙ non põt currere vel fugere , vel
per bona opera amplius ambulare,ſed adueniente venatore.i.
a demonibus occiditur & necatur.Fluuius ſubuertit fundamẽ
ta eorum.Iob 22. ¶ Secundum Ariſt.lib.9.c.5.& Auicen.Ve- 24
natio cerui ſic habet fieri,quia duo venatores vadunt ad ſiluã,
vnus autem eorum incipit ſibilare & canere , alius autẽ ſe ab-
ſcondit,ceruus aũt ad cantum delectatus,venit ad venatorẽ,
& dum vacat ad cantũ & delectatur,alius occultus iacit vena
bulum,& eum occidit.Ceruus iſte eſt hõ , qui in ſilua huius
mundi rectè taliter capitur & venatur.Venator cantãs eſt mũ
dus,qui ꝑ falſas ſuggeſtiones amicorum carnalium,fallaces ꝓ
miſsiones,multa promittendo cantat & ſibilat, quæ non red-
dit.In promiſsionibus humiliat vocẽ.Eccl.29.Venator occul-
tus eſt diabolus,qui non videtur,ſagitta autem eſt mors . Qñ
ergo ceru⁹.i.miſer homo audit in ſilua iſta ſibilum venatoris,
hoc eſt dictu,verba & incitamenta & oblectamenta amicorũ
& ſecularium mundanorum,tunc vadit ad ipſum venatorem,
.ſ.ad mundum,vtpotè quia implicat ſe in actibus & negocijs
mundanis,& dum delectatur in ſibilo.i.in fauore & laude mũ
di,venator occultus diabolus mittit ei ſagittam mortis , & ſic
occiditur temporaliter & æternaliter. Sibilum auræ lenis au-
diuit auris mea.Iob 4.Ideo debemus dicere,Amos 5. Aufer a
me tumultũ &c.Vel dic ꝙ ceruus eſt Chriſtus, qui quãdo ve-

nit ad ſibilum.i.ad orationē ſanctorum patrum, venatur alius
25 .i.populus iudaicus ipſum interfecit. ¶ Licet ceruus in nemo-
re ſaltet & currat, tameo quando a venatorib' capitur, lachry
matur & mugit, ſm Ariſto. Sic licet ſuperbi & cornuti modo
gaudeant & lętentur, capti tñ a demonibus perpetuo mugient
26 & plorabunt. Agite nunc diuites, plorate, &c. Iaco.5. ¶ Cerua
difficiliter parit, quod patet per incuruationē & mugitum, &
ideo comedit dracuntium, vt a partu facilius liberetur. Sic ve
rè quia difficile eſt parere.i.bonum facere vel mereri, ideo dra
cuntium debemos edere.i.memoriā paſsionis Chriſti aſſume-
re, vt faciliter pariamus, & incuruari p humilitatē, & mugitū
emittere p orationē. Eſa.2. Incuruabitur hō. & Iob 39. Incur-
27 uantur ad partū & pariūt. loquitur de ceruabus. ¶ Cerua ſecū-
dinā ſuam quæ ſm aliquos eſt venenum, comedit anteq̃ ad ter
ram perueniat & deſcendat. Iſta ſecundina ſignificat carnalē
affectionem & cogitationē quæ quia venenoſa eſt, anteqnā ad
opus emiſſa fuerit debemus eā deuorare.i. reſtringere cōſume
28 re & adnihilare. ¶ Cerua ſentiens grauiditatem, lapidem præ
cioſum deuorat, cuius beneficio adiuuatur, q multum valere
dr̄ mulieribus parituris. Sic ſi ſumus grauidati & impregnati
per vitia & peccata, debemus incorporare nobis lapidem præ
cioſum Chriſtum, vel lapidē præcioſum.i.duritiam contritio-
nis, & pondus æternorū tormentorū vel laborē pœnitentiæ,
vel lapidē noſtri futuri ſepulchri, vel lapidē & pondus diuini
timoris, & ipſum in ventre conſcientiæ p conſiderationē trāſ-
glutire, quia iſta eſt quæ fętū peccati facit p confeſsionē pare-
re & expellere, & per confeſsionē exterius effugare. Timor.n.
29 dñi expellit peccatum. Eccl.1. ¶ In corde cerui ſm Conſtan. &
Dioſc. inuenitur os vnum, quod valere creditur ad partū acce
lerandum, & contra multiplices paſsiones, ideo in cunctis no
bilibus cōfectionibus admiſcetur. Iſtud os eſt Chriſtus, vel ti
mor Dei, qui in corde cerui.i. viri iuſti inuenitur per amorem
& dilectionem, qui facit mulieres.i.ſimplices parere bonū op'
& contra infirmitates ſubuenit peccatorum. Hoc nūc os ex oſ-
30 ſibus meis. Gen.2. ¶ Secundum Plin. Auicē. & Ariſto. Coagu-
lum cerui vel eius cornua vſta, valent contra ſerpentes & ve-
nena. Sic verè coagulum.i.pietas & benignitas cerui Chriſti,
eius ēt cornua.i.timor, rigor & auſteritas qñ conſiderantur, li-
berant hoiem a peccato. Ipſe eſt.n. mons coagulatus, mons pin
guis. ¶ Ceruus odit ſerpentes, ideo eos a cauernis extrahit, &
31 qñ ſe ſentit infirmum, ipſos deuorat & conſumit, & ſic ab infir
mitate priſtina conualeſcit, ſicut dicit Iſido. Sic verè hō debet
odire & abominari ſerpentes.i.peccata, quæ in conſcientia no
ſtra ſerpunt, quia ſicut dr̄ Prouerb.5. Qui odit peccata, viuet.
Qñ ergo homo ſe ſentit infirmum ſpiritualiter & ad bona ope
ra difficilem atq; grauem, ipſe pro certo debet ſerpentes.i. pec
cata de cauernis cordis ſui extrahere per confeſsionem, & ea
deuorare & deglutire per ſatisfactionem, & ſic recuperabit ſa
nitatem moralē & pfectionē. Vñ ipſe debet dicere de iſtis ſer-
pentibus.i.peccatis illud Amos 9. Si abſconditi fuerint in ver-
tice carmeli, inde ſcrutans auferam eos. ¶ Lachryma cerui re-
32 collecta iuuat cardiacos.i.illos qui habent cor tremuloſum, ſe
cūdum Plin. Sic vere lachryma pro peccatis emiſſa iuuat pec
catorē, & tremorē cordis.i.ſtimulū conſcientiæ & tribulatio-
nem deſperationis pacificat & quietat. Eſa.16. Inebriabo te la
chryma mea. ¶ Cerui filios ſuos adhuc teneros occultāt. ſi au-
33 tem latere noluerint, ipſos pedum verbere ad latendum caſti-
gant, vt dicit Solinus. Sic verè religioſi debent iuuenes ſuos
in clauſtris abſcondere & a mundo abſtrahere, & ad hoc ipſos
verbo vel verbere compellere & vrgere. Quod bene faciunt
mēdicātes, qui paruulos filios diuitū quouſq; profeſsi ſint, ab-
34 ſcōdunt. Eſa.16. Abſconde fugiētes, & vagos ne prodas. ¶ Cer
uus vt dr̄ in libro de natura rerum, & omne animal, & etiam
homo vermē habet ſub lingua. Sic verè multi ſunt qui ſub lin-
gua vermem videntur.i.pruritum & appetitum loquendi ha-
bere & hoc quia vix poſſunt tacere, & ſemper appetunt loqui,
contra illud Iaco.1. Sit oīs homo velox ad audiendum, tardus
35 autem ad loquendum. ¶ Ceruus delectatur in ſonitu & cantu
fiſtularum, fugit tamen & timet latratum. Sic verè nos debe-
mos ſonum diuinæ laudis & bona bonorum verba diligere, la-
tratus autem canum.i. verba detractorum fugere & horrere.
36 ¶ Cerui audito canum latratu, ſm ventum ambulant & fugiūt
vt.ſ. odor cum vento recedat, ne ſequentes canes ipſos poſsint
inuenire. Sic ergo & tu non curras contra ventum.i. contra fla
tum & inſpirationem ſpiritusſancti, ſed potius ipſum ſequere,
& ſecundum ipſum ordina vias tuas, et ſic canes inferni minus
te poterunt inuenire. Vel dic q ventus eſt diabolica tentatio,
ante cuius conſpectum tu debes fugere, te nō ſibi proterue op
ponere, vel de viribus tuis præſumere, & ſic poteris canes infe
ri non timere. Vel dic q ventus qui portat odorē infamiæ alio
rū, ſunt mali relatores, balliui & accuſatores, qui ſ.canib'.i.ma
lis prælatis principibus & iudicibus portant infamias aliorū.
Iſtos igitur debet homo fugere, vel ſm ventum currere.i.vo-
luntatē eorum iacere, vt odor ſuæ infamiæ non poſsit ad iudi-
ces peruenire. Matth.5. Eſto conſentiens aduerſario tuo, dum
es in via cum eo ne aduerſarius tradat te iudici &c. Vel dic q
ventus qui portat odorem virtutum noſtrarum ad alios, eſt fa
ma vel inanis gloria, quam.ſ. debes fugere, ſi tētationes & mor
ſus canum.i. demonum & malorū volueris vitare. ¶ Ceru' in- 37
ueteratus haurit venenum, quo caleſcens currit ad fontē, ibi-
que ſatiatus cornua mutat, & reſumptis viribus iuueneſcit, vi-
ſum quoq; ſeneſcentem reſumit, vt dicit glo. ſuper cantica &
ſuper pſal.41. Sic ſi ſenectus male cōſuetudinis te turbet, & ob
ſcuritas ignorantiæ te cęcet & pondus. &c.

De Cornu. Cap. 27

CORNV ſm Ariſt li.3.ca.9. eſt de natura oſsis 1
ſed oſſe mollius, vngue & carne durius, & oīa ta
lia poſſunt mollificari ad ignem, vt dicit idē. Pli
nius ēt libro.11.c.28. dicit q ſi cera calida corni
bus infundatur, ita mollificantur q incidi facili-
ter poſſunt, & in diuerſas partes torqueri, ita q aīal quaterna
vel ſena cornua habere videbitur. Et eſt cornu talis coloris ſi-
cut ſolea, ſm.ſ. colorem pilorum corporis aīalis. Vnde ſecūdū
colorem cornuū variatur color corij vel pilorum. Per cornua
quæ ſunt corporis munimenta, intelligo prælatos, qui corpus
eccleſiæ habent protegere vel munire. Iſti debēt eſſe oſſei, per
conſcientiæ firmitatem, duri per rigorē & auſteritatē, mollio-
res tñ per pietatem & benignitatem q̃ oſſa.i.q̃ mūdi duri prin
cipes & tyranni, & duriores.q̃ caro.i. rigidiores p correctio-
nem, fortiores & perfectiores, quàm peccatores fluidi & car-
nales, vel q̃ ſeculares imperfecti & imbecilles. Micheæ 4. Cor
nu tuū ponā ferreum & vngues tuos ponā æreos. Qñ aūt iſta
cornua.i.iſti prælati nimis ſunt duri p crudelitatem, tunc arti
fex deus ponit eos in igne infirmitatis vel tribulationis, vel ad-
hibet ceram liquæfactæ contritionis, vel ignem concupiſcen-
tiæ carnalis & cupiditatis, quia.ſ. permittit eos cadere, vt.ſ. per
conſiderationem fragilitatis proprię mollificentur per pieta-
tem & benignitatem, & diſcant alijs miſereri. & iſta ratione ſe
cundum Grego. dimiſit dñs cadere beatū Petrum, vt.ſ. diſce-
ret p ſeipſum quæ ſunt proximi ſui. Eccl.31. Intellige quę ſunt
proximi tui ex teipſo. Et ſic quando per ſuæ conſiderationis &
vilitatis conſiderationem fuerint bene reſoluti, meli' in vſus
& vtilitates hominum conuertuntur. Secundum autem colo
rem cornuum.i.ſm honeſtatem, virtutem & pulchritudinem
prælatorum, color totius corporis eccleſiæ variatur, quia vir-
tutes vel vitia prælatorū faciliter ad alios deferuntur. ideo Ec
cl.10. Secundum iudicem ciuitatis, ſic & hi qui habitant in ea.
& Eſa.24. & Oſeæ 4. Sicut populus, ſic & ſacerdos. ¶ Aliquib'
animalibus dantur cornua ad ſui defenſionem, & ideo in capi 2
te ponuntur, vt ad reſiſtendum promptios ſint parata. Et ſunt
cornua vt cōmuniter rotūda & concaua, præter cerui & vni-
cornis, qui ſunt ſolida & dura. Sic verè ad defenſionem ſpūalē
ab hoſtib' ſpūalibus.i.a demonibus & peccatis, dedit deus ho
mini cornua.i. gratias & virtutes, quibus mediantibus hoſtis
diabolus per bona opera impugnatur, & anima protegitur &
tuetur, & ideo hō debet habere iſta corona in capite, hoc eſt
dictu, in principio & iuuentute, quia ab ipſa iuuenili ętate de-
bet virtutibus præmuniri. Danielis 7. Habebat cornu inſigne
inter oculos. Iſta tamen cornua dicuntur concaua, quia.ſ. vir-
tutes noſtrę ſunt concauę.i.fragiles atque caſſę, & de facili de-
ficiunt & franguntur. Hiere.48. Abſciſſum eſt cornu Moab, &
brachium eius contritum eſt. Niſi forte fuerimus cerui vel vni
cornes.i. viri facti, ſtabiles & perfecti, quorum virtutes ſunt
ſolidę, durabiles, atque fortes. ¶ Aliqua aīalia abſcondunt cor 3
nua ſua. Vnde dicit Auicē. q ceruus eſt animal inuidum, quia
quando mutat cornua, dextrum ita abſcondit q vix inuenitur,
& hoc ſm Auicen. ne exinde aliquis accipiat medicinam. Sic
verè multi ſunt qui bene habent aliqd̄ bonū, nolunt tñ ipſum
alijs reuelare vel communicare, ſed celant & abſcondunt,
ne.ſ. ſua ſciētia alijs ſit medela. Hoc patet de multi doctorib',
q nolunt publicare opera ſua, ſicut de diuitibus, qui diuitias

ſuas non communicant ſed abſcondunt, quaſi inuidentes ſa-
4 luti animarum, & vtilitatibus aliorum. ¶ Cornua ſecundum
Ariſto. libr. 3. c. 9. maiorem habent continuationem cum cute,
quàm cum oſſe, quia quædam ſunt animalia quæ mouent cor-
nua ſicut auriculas, ſicut in terra quæ dicitur Phrygia, ſm Ari
ſto. & Auicen. & talia habent Æale & tauri Indici. Vide in titu
lis ſuis. Chariſsimi per oſſa interius intelligo animam, quæ ha-
bet ſubſtantiam durabilem atq; fortem, per cutem autem quæ
eſt exterius, intelligo carnem fluxibilem atq; mobilẽ, per cor-
nua autem, quæ de capite exeũt, intelligo deſideria & affectus,
quæ de corde exeunt & emanant. Dico igitur ꝙ cornua & affe
ctiones cordis humani magis participant cum cute, quàm cum
oſſe. i. magis naturaliter inclinantur ad carnem quàm ad ſpiri-
tum, & potiſsime in multis, qui ita ſunt fragiles ꝙ cornua ſui
capitis. i. deſideria cordis ſui continuè ſunt in motu, quia præ-
5 cordia fatui quaſi rota plauſtri eccl. 33. ¶ Secundum Ariſt. li. 3.
c. 9. & Aui. eodem eſt materia cornuum, vnguium, dentum, &
ſolearum. ſ. fumus a corde reſolutus, & hinc eſt ꝙ quanto ani-
mal eſt fortioris & calidioris naturæ interius, tanto plures fu-
mi reſoluuntur a corde, & ſic habet fortiora et maiora, dentes,
ſoleas, cornua, & vngues. Chariſsimi fumus iſte eſt mala cogi-
tatio, quæ de corde exit, quæ re uera cauſat in hoĩe multa vitia
& peccata. Eſt. n. materia & cauſa cornuum ſuperbiæ & vani-
tatis, vnguium ſęuitiæ & crudelitatis, dentium iactantiæ & de-
tractionis, ſolearum (quæ terram tangunt). i. auaritiæ & ambi-
tionis, plumarum vanitatis & elationis, & pilorum inhoneſtæ
conuerſationis, quia breuiter quicquid eſt de malo exterius in
apparentia, venit ab interiori fumo. i. ab affectione & conſcien-
tia. vnde Marci. 7. De corde exeunt furta, homicidia, adulte-
6 ria, &c. ¶ Secundum Ariſt. ibidem nullum animal habens cul-
mos. i. dentes magnos, habet cornua, vt patet in elephantibus
& in apris. Sic pro certo illi qui habent culmos. i. verba q̃ ſunt
dentes ſpirituales, magnos per iactantiam & magniloquium,
tales dico carent cornibus, hoc eſt dictu, poteſtate & virtute,
quia vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas. Prouerbi.
14. Vt communiter enim illi qui plus loquuntur minus poſ-
ſunt. Vel dic quòd illi qui habent dentes acutos & magnos id
eſt verba detractoria & pungitiua, carẽt cornibus virtutum &
gratiarum, quæ ſunt animæ munimenta & ornatus. Vir. n. lin-
guoſus non dirigetur.

De Crocodilo. Cap. 28.

1 CROCODILVS ſm Iſidorum lib. 12. eſt aĩal
quadrupes, a croceo colore dictũ, in aquis & ter
ris valens, quia de die in terra, de nocte autem
in aqua habitat & quieſcit. Longitudinis eſt ſe-
re viginti cubitorum, dentium & vnguium im-
manitate armatum, cutem habet ita duram, ꝙ
de percuſsionibus & ictibus lapidum nihil curat, oua in terra
fouet, quæ maſculus & fœmina viciſsim fouent, ſicut etiam di
cit Plin. & Solinus. Chariſsimi illud poteſt exponi de mundi
auaris, vſurarijs & peccatoribus, quia vere iſti ſunt hodie ruſi
per malitiam, in aquis deliciarum de nocte per luxuriam, in
terris diuitiarum de die per auaritiam cõmorantes, quia de die
. i. in publico & in aperto circumeunt nundinas, & mercantur,
de nocte vero. i. in ſecreto & occulto in actibus luxuriæ, dele-
ctantur. Aĩa eorum in abominationibus ſuis delectata eſt. Eſa.
vltimo. Iſti habent arma dentium. i. cautelarum & malæ loqua
citatis, vnguium. i. rapinæ & crudelitatis. Patet in aduocatis &
balliuis, qui verbis & rapinis alios infeſtant. Item longitudinẽ
habent magnam, quantum ad ſuam reputationem, quia. ſ. in lõ
gum & diu ſemper credunt viuere & durare. Ibi fuit vir lon-
giſsimus. 2. Reg. 21. Duram habent cutem. i. faciem & volunta
tem per obſtinationem, intantum ꝙ non poſſunt molliri, con-
uerti vel penetrari per prædicationem. Hiere. 5. Indurauerunt
facies ſuam ſuprà petram, & noluerunt reuerti. In terra etiam
nutriunt oua ſua, quia. ſ. mundi peccatores in terra. i. in amore
terrenorum, & in bonis temporalibus nutriunt & educant oua
ſua. i. filios & filias, & eos exemplò ſuo docent eſſe vſurarios &
auaros. & hoc tam maſculus quàm fœmina operantur, quia. ſ.
& vir & vxor ſumme nituntur ꝙ filij ſui & filiæ ad terrena lu-
cra & opera doceantur. In vmbra eius enutriuit catulos. Eſai.
2 34. ¶ Quidã piſces habentes pinnam ſerratam, & cum ea ven
tris mollitiem ſecantes, interimunt crocodilos. ſ. delphini, ſm
Pli. li. 8. c. 25. quod etiam ſm Senecam in naturali. quæſt. Babil
lus præfectus Ægypti ſe ſemel in oſtio Nili vidiſſe aſſerit, pu-
gnam. ſ. crocodilorum & delphinorum, & crocodilos victos &
lectos fugiſſe. Sic verè ſancti qui habent pinnas ſerratas. i. ope-
ra pœnitentiæ aſpera, quibus mollitiem ventris. i. actus luxu-
riæ & guloſitatis impugnant crocodilum. i. carnẽ interimũt &
occidunt, & per huiuſmodi ſpinas & pinnulas contra carnem
pręualent & triumphant. Eſa. 51. nunquid non percuſsiſti ſu-
perbum, vulneraſti draconem? ¶ Secundum Ariſt. & Pli. li. 8. 3
c. 25. Nullum animal ex tam paruo principio venit ad tantã ma
gnitudinem ſicut crocodilus, quia ex ouo quaſi anſerino cre-
ſcit in lõgitudinem 20. cubitorum. Per illum crocodilum intel
ligo balliuos, cauſidicos & vſurarios, quia vere vt communi-
ter tales veniunt de paruo genere, hoc eſt dictu, de paupere &
humili ſtatu, tñ per ſuas exactiones, fraudes & rapinas, ad ma-
ximam magnitudinem. i. ad magnum ſtatum diuitiarum & ho
norum creſcunt. Iſtud patet ad ſenſum, ideo iſti ſunt figurati ꝑ
granum ſinapis quod minus omnibus ſeminibus creſcit in ar-
borem magnam, & fit maius omnibus oleribus, ſicut dicitur
Marci. 4. Sic verè iſti ſunt ſicut ſinapis, quia faciunt ruſticos fle
re per excoriationes, qui cum ſint naturaliter minimi. i. de vili
ſima plebe, tamen creſcunt & fiunt maiores cunctis oleribus
. i. cunctis vicinis circunſtantibus, ita ꝙ quandoque ſub vmbra
eorum. i. ſub eminentia ſui ſtatus habitant aues. i. nobiles vel
potentes, inquantum. ſ. dominia & iuriſdictiones acquirunt.
poſſeſsio eorum creuit in terra. Iob 1. ¶ Crocodili habent qua- 4
tuor pedes, & voce carent, dentes habent horribiles ſicut pe-
ctem, culmos habent etiam ſicut aper, vt dicit idem. Sic verè
peccatores habent quatuor pedes. i. quadruplices affectiones.
Lingua etiam & voce laudis diuinæ carent, quia pro certo nec
Deum laudant, nec regratiantur de beneficijs ſibi datis. Præ-
cepit abſcindi linguam eius. 2. Macha. 7. Dentes. n. eorum. i. cru
delitas & rapina cum quibus deuorant circunſtantes, magni
ſunt & horribiles, quia verè horribile eſt videre crudelitatem
talium & rapinas. ideo Dan. 7. Ecce inquit beſtia quarta hor-
ribilis & mirabilis, dentes habebat, & reliqua pedibus concul
cabat. ¶ Secundum Pli. Crocodilus multum comedit, & tan- 5
dem incipit dormire, & cum dormit, venit quædam auicula
dicta ibi trochilos, in Italia rex auium, quæ habet pennas ſcin-
dentes, quæ in ventrem eius illabitur, & ipſum ſicut telũ perfo
rat & corrodit. Aduerte tamen hic ꝙ magiſter de proprietati-
bus rerum non videtur Plinium intellexiſſe, quia. ſ. Pli. ipſe di-
cit ꝙ illa auis ſcalpẽdo facit crocodilum dormire, quod vidẽs
beſtia dicta ichneumon in ventrem eius illabitur, & perforat
ventrem eius, quod etiam Solinus dicere comprobatur. Sic ve
re in mundo ſunt aliqui qui vltra menſuram volunt comede-
re & bibere. Vel iſti multum comedunt, quia verè multos ci-
bos. i. multas diuitias accipiunt & acquirunt, quia omnẽ eſcã
manducabit venter. Eccl. 36. Veruntamen quãdo ſunt bene ſa-
turati, & pleni diuitijs, officijs & præbendis, tunc dico inci-
piunt dormire & requieſcere iuxta fluuium. i. deliciarum, quia
tunc efficiuntur guloſi & luxurioſi, & ad modum dormientis
non cogitant de futuris, & dum taliter delectantur, auicula ve
nit. ſ. mors, quæ ſubito in fauces eorum illabitur, & eos deuo-
rat & corrodit. Vel auicula. i. diabolus, qui ipſos per mortem
corporalem interimit & æternam. Figura de Iahele ſicut. c. de
aſpide. Tales enim dum credunt dormire & delectari in deli-
cijs acquiſitis ſubito moriuntur. Qui cum habuerit quod cu-
pierat, poſſidere non poterit. Iob 20. Vel dic per alium modũ
ꝙ. ſ. vbi auis ſcalpendo. i. diabolus male ſuggerendo, vel adula-
tor dulciter blandiendo, diuitem in delicijs et diuitijs dormire
fecerit, venit ichneumon. i. mors, quæ in ipſum illabitur, & oc-
cidit. Iudi. 4. Soporem morti ſocians defecit &c. ¶ Crocodilus 6
ſolus inter animalia maxillam ſuperiorem mouet, inferiori im
mobili remanente, ſecundum Iſid. li. 12. Sic verè multi a parte
ſuperiori. i. quantum ad Deum & cęleſtia mouent maxillam. i.
verba, quia de Deo & diuinis altè prædicant & loquũtur, ma-
xillam autem inferiorem. i. bonam operationem hic inferius
exercendo non mouent, quia. ſ. ipſi habent verba, & non ope-
ra. Dicunt. n. & non faciunt. Matthei 23. ¶ Quando crocodilus 7
ſatiatus iacet iuxta fluuium Nili, quædam auicula quæ dicitur
latinè rex auium, græcè autem ſecundum Plin. dicitur trochi-
los, ſecundum Soli. volat ante os eius, quam aliquandiu a ſe re
pellens, tandem fauces ipſi aperit, quæ in os eius illapſa, eum
primo dulciter & delectabiliter vnguibus ſcalpit, ita ꝙ mox
obdormit, & tunc auicula vẽtrem eius ingreditur, & eum vt
telum perforat & corrodit, ventrem. n. habet mollem, & ideo
de facili vulneratur. Crocodilus eſt homo diues ſatiatus diui-
tijs &

tijs & præbendis, fluuius Ægypti ſignificat delicias huius mū
di, qui more Ægypti ardore concupiſcentię eſt aduſtus. Anicu
la eſt diabolus vel peccatum. Quando igitur crocodilus diues
iacet, quieſcit & delectatur iuxta fluuium Ægypti. i. iuxta deli-
cias et proſpera huius mundi, tunc auis iſta. ſ. peccatum et dia-
bolus volitat ante eum per cogitationem, quam aliquādiu a ſe
repellit, quia. ſ. ſtatim non conſentit peccato, ſed tandem aperit
ei os cordis. ſ. affectionē, & in deliberatione cogitat & delecta-
tur, & tunc iſta auicula delectabiliter eum ſcalpit, quia. ſ. dia-
bolus per falſas ſuggeſtiones proponit ei delectabilia quæ ſunt
in peccato, & ſtatim miſer crocodilus homo obdormit. ſ. per
conſenſum, & ſic intrat auis diabolus in ventrem eius. i. con-
ſcientiam, per mali operis complementum, ita ꝙ cum finaliter
perpetuo deuorat & corrodit, quia etiam in damnatis remanet
corroſio & remorſus conſcientiæ. Quia. n. homo habet mollē
ventrem. i. mollem & teneram voluntatem, & fragilem ad re-
ſiſtēdum, ideo de facili moritur per peccatum. Figuram pone
de Siſare & Iahele & lacte, vt ſupra de aſpide, quia dum miſer
peccator dormit delectatur & quietatur in peccato, temporali
ter & æternaliter laniatur. Cum. n. dixerint homines, pax & ſe-
curitas, tunc repentinus eis ſuperueniet interitus, & erit dolor
quaſi in vtero habentis 1. ad Theſſa. 5. Vel dic ꝙ crocodilus eſt
princeps, auis eſt adulator, quia. ſ. ſuauiter ſcalpit & loquitur,
vt in ventrem. i. hoſpitium eius introducatur, vbi tandem intro
ductus omnia inteſtina i. omnem poſſeſsionem rodit, ſurripit,
& furatur, et ſic fit ꝙ iſti diuites exeunt, ipſi vero principes cor
roſi & depauperati remanent & ſuccumbunt. Vel ſi vis dic ꝙ
inteſtina familiam interiorē ſignificant, quā. ſ. tales ſolent inſe-
ſtādo corrodere. qſi ſe vident in domo vel in curia ingreſſos, &
pacificè introductos fuiſſe. fiunt. n. accuſatores & detractores,
& ſic fiunt domus totius turbatores. Vel dic de ambitioſis, qui
mo ventrem eccleſiæ. i. beneficium & officium blandè & adu
latoriè intrant, & ſcalpendo ſuperiorem gradū in eccleſia ob-
tinent, quo cum ſe receptos & introductos viderint, ſtatim to-
tum ventrem. i. totum collegium tribulant, & conturbant, ip-
ſumque receptorem ſuum. i. ipſum promotorem quem primo
dormire fecerant, exaſperant aliquotiens, & moleſtant. Vide
Prouer. 23. Ingreditur blandè, nouiſsimè autem mordebit vt
coluber, & tanquā regulus venena diffundet. Vel per crocodi-
lum intelligo infernum, qui ſatiatus fuit & repletus multis ci-
bis. i. ſanctis patribus & prophetis, quos a principio mūdi vo-
rauerat, quia dilatauit infernus animā ſuam, & aperuit os ſuū
abſque termino, & deſcendent fortes & ſublimes glorioſiq; ad
eum. Eſa. 5. Sed pro certo rex auium. i. angelorum. ſ. Chriſtus,
in ipſum fuit illapſus poſt paſsionē, & ipſum perforauit, & di-
rupit inteſtina eius, quia. ſ. ſanctos patres extraxit de eius vte-
ro. ſ. de limbo, vel de purgatorio, & ibi reliquit aperturā & fra-
cturam. i. introitum ad purgatorium & egreſſum. ideo Oſeæ 13.
8 Ero mors tua o mors, morſus tuus ero inferne. ¶ Secundū Pli.
& Solinum iſta belua perſequitur fugientes, fugax tñ eſt cōtra
inſequentes. In hyeme abſconditur, in vere apparet. & quam-
dio viuit ſemper creſcit. in aqua politus oculos habet hebetes,
in terra autem acutè videt ſecundū eoſdem. Rectè talis eſt dia-
bolus, quia verè illos qui eum fugiunt & declinant, eius. ſ. potē
tiam timentis magis perſequitur, illos tñ qui ei reſiſtunt ſibi nō
conſentiendo, fugit, quia ſicut dicitur Iaco. 4. Reſiſtite diabo-
lo, & fugiet a vobis. Iſte in hyeme. i. in tēpore tribulationis la-
tet. ſ. a tentationibus ceſſando, quia bene ſcit ꝙ nihil faceret.
Sed in vere. i. in tempore proſperitatis, tunc apparet. ſ. tentādo
de luxoria, gula &c. Et hic quamdiu viuit. i. vſque ad diem iu-
dicij ſemper creſcit, quia. ſ. corpus miſticum. i. collegiū repro-
borum vſque ad diem iudicij augmentatur. ¶ Crocodilus in
9 vere apparet, & in hyeme non videtur, & ſecundum Plin. in
hyeme ſemper ieiunat. Per crocodilum intelligo homines di-
uites & mundanos, qui in vere. i. in tempore proſperitatis ap-
parent & videntur eſſe amici promittentes magna & mirabi-
lia. Sed verè quando venit hyems. i. tēpus tribulationis & pau
pertatis, pro certo non inueniuntur, quia falſi amici & munda
ni apparent & blandiuntur hominibus in eorum proſperitate,
& fugiunt in aduerſitate. ideo Eccl. 6. Eſt amicus ſecundū tem
pus, & non permanebit in tempore aduerſitatis. Vel dic ꝙ di-
uites in vere præſentis vitæ apparent, in hyeme vero futura
mortis non videbuntur, quia tunc in inferno latebunt vbi p-
petuo ieiunabunt. ¶ Crocodilus quamdiu viuit ſemper creſcit
10 ſecundum Pli. Non. n. habet limitatum augmentum, & iſte in
aquis habet viſum hebetatum, in terra autem acute videt. Sic
verè iſti mundani vſurarij & auari quādio viuunt, ſemper crē-
ſcunt. ſ. quātum ad diuitias & honores, quæ ſemper eis addun-
tur. Non. n. ponunt terminum finem, vel limitem in diuitijs &
in ſtatu ſuo, quia ſemper vellent magis ac magis vſque in infini
tum creſcere. In aqua autem. i. in bonis ſpiritualibus paruum vi
dent per diſcretionem, ſed in terra. i. in diuitijs acutè vidēt per
mundanam ſapientiam & conſiderationem, quia filij huius ſe-
culi ſapientiores filijs lucis. Lucæ. 16. Vel in vita præſenti ſunt
videntes & ſapientes, vt patet in cauſidicis, qō autem in aqua
erunt. i. in miſeria infernali, tunc obſcurabitur per ignorantia
intellectus ſui claritas. Mortui. n. nihil nouerunt amplius. Ec-
cle. 9. Vel pone ꝙ boni ſemper debent creſcere quamdiu viuūt,
ſecundum. ſ. proceſſum & cumulum meritorum. Fons paruus
creuit in fluuium magnum. Heſter. 10. Vel pone etiam ꝙ mali
ſemper creſcunt in malitia, quia mali homines proficiūt in pe-
ius. 2. Timo. 3. Vel pone ſi vis ꝙ crocodilus in aqua obſcurè vi-
det in terra clarè, quia. ſ. illi qui ſunt in aqua. i. in delicijs, non
clarè vident per diſcretionem, ſed qū ſunt in terra. i. in aſperi-
tate & pœnitentia, tunc bene vident clarè, quid fugiendum. ſ.
& agendum, quia ſecundum Grego. Aduerſitas oculos aperit,
quos proſperitas claudit. ¶ Crocodil⁹ fugit inſequētes, & per- 11
ſequitur fugientes ſm Plin. Senecam & Soli. Sic verè mūdus
fugit inſequentes. ſ. diuites fieri cupientes, quia ſi ſequutus fue-
ris, non apprehēdes. Eccl. 11. Fugientes autem eum & contem
nentes inſequitur, eius dignitates offerendo & officia. Præoc-
cupat. n. quærentes ſe. Sapien. 6. Hucuſque Plinius. ¶ Secundū 13
Phiſologum Crocodilus ſi iuxta fluuium inuenerit hominem,
occidit eum ſi poteſt, cum occiderit, plorat ipſum, & finaliter
ipſum deuorat poſt ploratum. Sic vſurarij & cauſidici qui per
cautelas & malitias pugnant contra homines. i. contra paupe-
res iuxta fluuium mundi huius, quādo præualent contra eos. ſ.
per fallacias & verba ſua, tunc occidūt eos. ſ. ligando & inuol-
uēdo eos in ſuis cōtractibus, & tunc plorant per fictā cōpaſsio-
nem, vt. ſ. eos magis extrahant & inuoluant. Sed pro certo fina-
liter eos deuorant per exhęredationē. Figura de Iſmaele Hier.
41. qui egreſſus in occurſum virorū, incedens & plorans ibat,
& duxit eos in ciuitatem, & occidit eos. Sic verè tales viden-
tur eſſe flentes per compaſsionem, ſed per ficta verba ſua occi-
dunt & exhęredant & defraudant. Eſt. n. qui nequiter ſe humi
liat. Ecc. 19. Vel pone ꝙ crocodilus eſt populus iudeorum, qui
occidit hominem. i. Chriſtum, ſed in fine temporū flebit eum
per cōtritionem, & vorabit ipſum & ſibi incorporabit per ſuæ
fidei ſuſceptionem, quia in fine iudei ſalui fient, ſicut dicitur.
Leu. 26. Deu. 30. Eze. 16. Eſa. 10. & 51. per totū, & ſm Apoſtolū
Roma. 11. Cum ſubintrauerit plenitudo gentium tunc omnis
Iſrael ſaluus fiet. Vel crocodilus eſt diabolus qui in fine habe-
bit lugere de hoc ꝙ homines deuorat & ſeducit. Vel dic ꝙ quā-
do homo occidit animam ſuam per peccatum, debet eam luge
re per contritionem, & deuorare & ſibi incorporare per pec-
catorum iugem recordationem. Deuora librum, & amaricabi 13
tur venter tuus. Apoca. 10. ¶ Dicit idem Phiſologus ꝙ de fimo
crocodili fit vnguentum quo mulierum ſenum facies ſophiſti
catur, vt ad tempus iuuenes & pulchræ videātur, & earum ru-
goſitas pallietur. Crocodilus eſt diabolus, qui fimum ſuum. i.
hypocriſim & fictionem emittit, & ideo mulieres rugoſę & ſe-
nes, hoc eſt dictu, perſonæ fragiles & viles in peccatis & vitijs
antiquatæ, iſto fimo. i. hypocriſi & fictione illinunt vultus ſuos
. i. apparentiam exteriorem, ita ꝙ propter pulchritudinem mo
rum & conuerſationis ipſe videntur eſſe iuuenes. i. fortes ad
bona opera exequenda, ſed hoc eſt tantum vſque ad tempus,
quia verè fictio hypocritarum de facili percipitur, & eorū ru-
goſitas declaratur. Gaudiū. o. hypocritæ ad inſtar puncti. Iob
20. quia ſecundum Senecam. Nihil quod ſimulatum & fictum 14
eſt, poteſt eſſe diuturnum. ¶ Dicit idem Phiſologus ꝙ enty-
dros in herbis quas crocodilus comedit, ſe inuoluit. &c. Vide
de fluuio Nili. c. de flumine, vel de Ægypto. Entydros eſt qui-
dam ſerpens, qui duobus modis intrat in crocodilum. ſ. inuol-
uendo ſe in herbis quas crocodilus comedit ſm Phiſologum.
vel in luto, & per dentes cullabendo, ſecundum Iſidor. lib. 12.
Et forte iſte eſt ichneumon de quo dicunt Plin. & Solinus ꝙ
tunc in ventrem crocodili illabitur, quādo ipſum dormire per
ſcalptionem auiculę videt. Sic vere duobus modis intrat dia-
bolus cor humanum. ſ. cum herbis quas homo comedit. i. cum
diuitijs per peccatū auaritiæ. Item cum luto. i. cum carnis de-
licijs per luxuriam, & ſic occidit hominē quem ſubintrat &c.
Vide de olio. ¶ Secundum Pli. & Sol. crocodilus quando videt 15
vermi-

vermibus ventrem ſuum plenum, & exinde infirmatur, aperit or guibuſdam auiculis quæ in Nili littoribus habitant, quæ in tempore æſtiuo ſubintrant eius ventrem, & vermes ibi exiſtentes comedunt, & ſic a vermibus bellua liberatur. Iſte crocodilus magnus, horribilis & crudelis ſignificat crudeles tyrannos & principes huius mundi, qui propter mala ſua opera multos habent vermes, id eſt multos remorſos in conſcientia. Per iſtas auiculas intelligo adulatores & hiſtriones, qui in flumine mundi huius in æſtiuo tempore, id eſt in tempore proſperitatis volitant & diſcurrunt. Quando igitur crocodilus, id eſt princeps & tyrannus vult extrahere vermes & remorſus de ventre conſcientiæ. ſ. quando vult conſcientia ſua non remordeat eū, tunc verè admittit & alloquitur auiculas iſtas. Chiſtriones & adulatores, qui cum roſtris ſuis. i. cum verbis adulatorijs extrahunt vermes de conſcientia eius, quia eius actus iuſtificant, & ſic faciunt q̄ principes non ſaciant conſcientiā in il lis de quibus primitus faciebant, quia breuiter principes hodie largas habent conſcientias, propter verba adulatorum, qui ſunt iuxta ipſos. Eſai. 30. Loquimini nobis placentia &c. Ideo Eſa. 9 Erunt qui beatificant, ſeducentes, & qui beatificantur, præcipitati. Vel dic q̄ nos debemus aperire os per confeſſionem ſacerdotibus auibus Chriſti, vt inde extrahant vermes

16 conſcientiæ. 1 peccata. ¶ Crocodilus ſm Solinum non habet linguam ad vociferandum. ſed habet linguam modicam, ſicut piſces. ſ. tantummodo ad guſtandum. Sic pro certo multi ſunt qui non habent linguam ad vociferandum per Dei laudem & gratiarū actionem, ſed bene habēt linguam ad guſtādum & ad comedendum per gulam & carnalem delectationem. Adhære

17 re faciam linguā tuam palato tuo, & eris mutus. Eze. 3. ¶ Crocodilus ſm Solinū in aqua habitans tenet radios ſolis, & agitat ſe, & ſic ſit aqua calida. Sic diabolus qui in aquis. i. viris delicioſis habitat &c. non intelligo quid eſt hoc dictū, ideo non

18 expoſui. Iob 41. Sub ipſo erunt radij ſolis. ¶ Crocodilus ſecundum Pli. & Solinum ibi, facit nidum ſuum circa Nilum, & ibi oua ſua parit, vbi quodam naturæ præſagio cognoſcit ſolum an no illo nullatenus aſcenſurum, & ſic vt ait Pli. vbi ſupra, nidus crocodili præſagium eſt vſq; ad quem locum ſit aſcenſurus ōt lus anno illo. Sic verè viri iuſti & ſancti nunquam ſtabiliuerūt ſibi manſionem aut nidum in loco vel ſtatu vbi aquæ fluxibilis proſperitatis mundanæ attingere potuiſſent. Oua. n. affectuum ſuorum nuoquam poſuerunt, niſi in ſtatu pœnitentiæ, vbi flu-

19 uius proſperitatis fluxibilia nō attingit. ¶ Sicut ponitur in li. de natura rerum, crocodilus etiam corde ſublato aliquandiu viuit, quod in animalibus quæ a corde vitam habent, rariſſimum inuenitur. Sic verè ſi cor. i. propriam voluntatem amiſerimus, vitam gratiæ pp hoc nullatenus amittemus. Vel dic q̄ mali qui cor ſuū perdiderunt, inquantū ipſum per mondi voluptabrā diſtraxerunt, nihilominus viuūt, vita. ſ. temporali. pſal. Cor meū dereliquit me. Vel dic q̄ cor ſignificat cōſtantiā etc. ſicut ſupra. Vide in tractatu de piſcibus, vbi inuenies alia. Etiā vide in tito. de ouis. c. vlt. vbi ſimiſt inuenies quædā dicta. ſ. infra li. 13. c. 5.

De Colubro. *Cap. 29.*

1 COLVBER dicitur quaſi colens vmbras, vel quaſi collabens, quia labitur dum mouetur, vt ait Papias. Coluber rutam odit, pellē deponit, lac diligētiſſimè bibit, carnes fugit, muſcas comedit, puluerem lingit. Tales rectè ſunt peccatores mundi, quia vmbras. i. loca obſcura diligunt & frequentant, quia vſuarius falſum contractum, luxurioſus carnis actum in tenebris operantur. i. in locis ſecretis, quia qui malè agit, odit lucem Io. 3. Iſti etiam collabuntur per diuerſa vitia & peccata, rutam. i. pœnitentiam amaram oderūt, pellem. i. bonam conuerſationem deponunt, lac. i. mundi delicias diligentiſſimè biboor, & carner. i. voluptates carnales, muſcas & puluerem. i. mundi bona & diuitias nihil valētia ſugūt, lingunt, diligunt & ſectantur. pſal. Inimici eius terram lingēt.

2 ¶ Coluber ceruum fugit, leonem interimit, arbores & cauernas inhabitat, rutam odit, lac etiam diligētiſſimè bibit. Sic diabolus ceruos. i. ſimplices & perfectos cornua virtutum deferētes, & curſum bonorum operum exercentes, odit & fugit. Sed verè leones. i. ſuperbos & crudeles interimit & occidit, arbores & cauernas. i. homines concauos per fraudem & malitiam inhabitat, rutam. i. homines amaros per contritionem odit, lac autem. i. homines delicioſos bibit, ſugit & attrahit in infernū.

3 Mel. & lac ſub lingua tua Can. 4. ¶ Pinguedo colubri aquatici valet contra morſum crocodili, & ſi quis ſecum habuerit fel colubri, a crocodilo non lædetur, contra ipſum bellua nil audēt. Iſte coluber eſt Chriſtus, qui in aqua deuotionis vel etiam tribulationis fuit nutritus, pinguedo eius eſt pietas & dulcedo, fel autem eius auſteritas ſeu rigor. Pinguedo igitur colubri aquatici. i. pietas Ieſu Chriſti valet contra morſum crocodili. i. contra tentationem diaboli, quia per Chriſti pietatem a tentationum & vitiorum morſibus liberamur, quia pietas ad omnia valet. 1. ad Timo. 4. Si autem fel eius. i. ſuum rigorem & auſteritatem nobiſcum habuerimus per ſuorum iudiciorū iugem conſiderationem, tunc a crocodilo diabolo per peccata & & vitia non lædemur, quia ſic per Dei timorem qui exinde cōcipietur, vitia declinabimus & peccata. Bene ergo conſulitur Thren. 3. Memor eſto paupertatis meæ, abſynthij & fellis. Vel per pinguedinem intellige ſanguinem Chriſti. & per eius fel intellige fel quod in Cruce potauit, quæ omnia ſunt contra peccata medicina. Figura de ſerpente æneo ſuſpenſo &c. Numeri. 21. Applica de Chriſti paſſione.

Damula. vide ſupra de caprea, quod idem eſt.

Dipſas. vide ſupra. c. de aſpide & augoe.

De Dromedario genere cameli. *Cap. 30.*

DROMEDARIVS eſt quoddam genus cameli, ſm Iſid. li. 12. Minoris tñ eſt ſtaturę quàm camelus, longe autem velocioris motus & curſus. Vnde dromos grecè idem eſt quod curſus velox latinè, centum n. miliaria pergit vna die in Madia & Eſia, quæ ſunt regiones trans Arabiam, vbi abūdant. Et caſtrātur in iuuētute, vt velociores ad curſum fiant, & ne propter fœminarum ardorem a curſu ſui itineris retardentur. Sic verè duo ſunt genera camelorum. i. hominum. ſ. cameli communes. i. ſeculares, & dromedarij. i. religioſi. Et iſti ſunt vel debent eſſe minores alijs per humilitatem, velocioris curſus per bonorum operum multiplicitatem, & ideo in iuuentute debēt caſtrari per votum caſtitatis, ne. ſ. præ ardore fœminarum moueantur per luxuriam, & a curſu bonorum operum retardentur, & vt ſicut caſtrati & caſtificati curſu bonorum exequantur. Curſor leuis explicās vias &c. Hier. 2. ¶ Dromedarius eſt animal leue, velox & mobile ſupra modum, & ſed huiuſmodi velocitatis plures ſunt cauſę ſm Pli. Vna eſt latitudo paſſus, quia tibias habet lōgas. Alia eſt diſpoſitio membrorum, quia tibias habent graciles & neruoſas. Alia eſt parcitas victus, quia parci ſunt cibi, quia ſęno vel cortice vel dactylorū oſſibus poſt longiſſimos terrę circuitus ſunt contenti, & ſic quia non impinguantur, ſunt leues ad motum & curſum. Alia eſt magnitudo caloris, quia cum ſit animal calidiſſimū natura, ideo calor cōſumit in eo ventoſitatem & pinguedinem, & non ſinit eos nimie carnea onerari. Alia eſt quia caſtrantur in iouentute, & ſic propter libidinis abſentiam minus impediūtur a curſu. Sic verè chariſſimi ſancti & perfecti viri fuerunt, & ſunt veloces ad curſum bonorum operum exercendum, et nos ſimiliter debemus eſſe, ſed ad hoc debent cōcurrere plures cauſę. Prima eſt latitudo paſſus. i. amoris, quia verè tibiar. i. affectus longos debemus habere, vt. ſ. non tantum tangamur per dilectionem illa quæ ſunt prope nos. ſ. parentes & amicos, imo etiam illa quæ ſunt longe. ſ. inimicos, & etiam non tantum illa quæ tanguot tēporalia, ſed etiam cœleſtia. Attingit a fine vſque ad finem. Sapien. 8. Vſque ad cœlos attingebat ſtans in terra. Sapien. 18. Secunda cauſa eſt membrorum habitudo, quia verè crura noſtra. i. affectiones debent eſſe graciles per humilitatem, & neruoſę per ſenſum compaſsionis & per pietatē. Item parcitas victus, quia verè nos non debemus quærere delicias in deſerto mundi huius, ſed poſt circuitus & labores pœnitentiæ debemus comedere cibaria ſacræ doctrinæ ſ. corticem ſenſus hiſtorialis, ſęnum ſenſus moralis, & oſſa dactylorū. i. ſenſus myſticos & ſpirituales, quia qui bene vult currere & laborare per pœnitentiam, non debet impinguari delicijs, ſed ſcientijs. ideo 2. Timo. 4. Miniſterium tuum imple, ſobrius eſto. Alia cauſa eſt calor. i. feruor charitatis, quia ſi fuerimus feruentes per charitatem, tunc conſumetur ventoſitas ſuperbiæ, & ſuperflua pinguedo gulæ & luxuriæ, & ſic ponderoſitas auaritiæ non impediet curſum noſtrum. Alia autem ratio eſt caſtratura. i. emiſſio voti caſtitatis, quia breuiter loquendo ſi fuerimus caſtrati per caſtitatē, erimus feruentes per charitatem, parci per cibi abſtinentiam, lati paſſus per amicitiam, & tūc curſum laboris & bonorum operum velociter exequemur. Et ſi neruoſi fuerimus per deuotio-

devotiooem & compaſsionem, tonc laborem noſtrũ cootiona
bimus per perſeoerantiam & durationem 2. Tim. 4. Bonũ cer-
tamen certaui, curſum conſumaui, fidem ſeruaui.

De Dracone. Cap. 31.

1 DRACO ſm Iſid. li. 12. rex & maximus eſt ſer-
pẽtum. Hic in æthiopia in ipſis incendijs iugis
æſtus habitat, de cauernis ſuis aliqnando exit,
& in aerem fertur, & aer propter eius impetũ
excitatur, & mare propter eius venenum iotu-
meſcit. Dentes habet magnos & ſerratos, morſu & ictu ioterfi-
cit, quia cauda ſua duriſsimè percotit atq; ligat. Vnde nec ab
illo eſt tutus elephas corporis magoitudine, quia ſemitas obſi-
det per quas elephas ambulat, & ligãdo pedes eius cum cauda
ſua ipſum compellit cadere, ſed hoc non impune facit, quia
dum detrahit elephantem, ſuper eum elephas cadit, & ſuo põ-
dere ipſum necat. Rectè talis eſt diabolus, quia in æthiopia,
ideſt in inferno vbi ſuot iocendia iugis æſtus, habitat & mora-
tur. Sed pro certo de cauernis illis aliquando exit. ſ. ad bonos
tentandos, & ideo in aere & io mari. i. in eccleſia & in mundo
ſicut leo circuit et diſcurrit, & ibi tempeſtatem ſuperbiæ, et fer
uorem iracundiæ, luxuriæ & auaritiæ introducit. Iob 41. Fer-
ueſcere faciet quaſi ollam profundum maris. Et iſte pro certo
elephantem fortiſsimum. i. ipſos ſanctos & perfectos inuadere
præſumit, ſicut patuit de Dauid, Sanſone, & Salomone. Viri n.
ſancti & perfecti ab eo non ſunt tuti, quia ſemitas religionis &
pœnitentiæ & perfectionis circuit, & eorum pedes. i. affectio-
nes inuoluit. ſ. per malas ſuggeſtiooes, & ſic ad terrã. i. ad amo-
rem temporalium eos detrahit, & a ſtatu perfectionis eos ca-
dere facit, & ſic per peccata mortalia eos occidit. Sed hoc non
impune, quia dum eos tentat, ſeipſum occidit, quia. ſ. de hoc fi-
naliter acerbiter punietur. Eſa. 51. Percuſsiſti ſuperbum, vul-
neraſti draconem. Vel dic q draco eſt caro &c. ſicut ſupra.
2 ¶ Draco ſm Pli. li. 8. c. 13. cum ſit maximè magnitudinis, tamẽ
per flumina & mare velificat, & transfretat ad pabula melio-
ra. Iſti etiam aliquando decem vel vndecim per caudas ſe mu-
tuo complectuntur, vt ſic tutius per mare circumeant & trã-
natent. Sunt autem dracones ſecundum Iſid. criſtati quibuſdã
fiſtulis, quibus ventum attrahunt. Lingoam habent veneno-
ſam, & ideo morſu & ictu vulnerant quos inuadunt. Tales ſunt
rectè vſurarij & auari & ballini, & generaliter omnes mali,
quia iſti ad modum draconis ſunt ſitibundi per auaritiam, cri-
ſtati ſeu mitrati per digoitates & eminentiam, quia. ſ. multi ma
li occupant hodie mitras. i. officia & dignitates. Tolle cyda-
rim, & pone coronam. Ezec. 21. Et ſic attrahunt ventum. ſ. va-
næ laudis per ſuperbiam. Hiere. 14. Attraxerunt ventum quaſi
dracooes. Iſti habent linguam venenoſam, quia verè eorũ lin-
gua et verba per palliationes et blanditias inueoenãt pauperes
& defraudant, quia eis multa promittunt, vt eos attrahãt ad cõ
tractus, ſicut patet in aduocatis, quorum linguę alijs ſunt vene
na, & ideo morſu ſuggeſtionis & ictu inuaſionis pauperes ab
eis ioſuſtaotur. pſalm. Venenum aſpidum ſub labijs eorum. Iſti
etiam per caudas mutuo ſe coniungunt, quia verè tales petuet
ſi hodie ſunt cõiuncti, cõfœderati & conglobati, quia vnus aliũ
ſuſtinet & tuetur. Iſtud patet in cauſidicis & bellinis, qui vidẽ-
tur omnes eſſe vnum, & in vnum per malam ſocietatem & cõ-
cordiam contra omnes alios ſunt coniuncti. Coogregati ſunt,
conuenerunt in vnum. Ideo Iob 41. Voa vni coniungitor. Et
ad hoc iſti auari & tyranni ſunt coniuncti, vt ſic per mare diui
tiarum & per flunium deliciarom tranſeant ad pabula me-
liora. i. ad bona tẽporalia & beneficia & officia pinguiora. Vn-
de videntur dicere illud Prouerb. 1. Marſupium ſit vnum om-
nium noſtrum. ideo de tali coonexione malorum poſſunt dice
re pauperes. Congregatę ſuot aduerſum nos gentes, vt auferãt
nos. Vel pone de demonibus qui in mari huius mundi contra
3 bonos inuicem ſuot coniuncti. ¶ Secundum Pli. ibidem, inter
elephantem & draconem perpetua eſt dimicatio. Nam Draco
cum cauda ſua ligat pedes elephantis, & facit eum cadere, &
occidit. Sic verè inter dracones ſitibundos, ſuperbos. ſ. & aua-
ros, vſurarios & aduocatos, et elephantem hirſutũ & villoſum
. i. diuites agricolas qui habent magnum vellus diuitiarum, eſt
perpetua pugna, nam iſtos per falſitates ſuas & per fraudes &
cautelas io ſuis malis contractibus alligant & inuoluunt, & ſic
eos ad terram. i. ad paupertatem deprimuot, detrahunt & de-
ducuot. Nam cum cauda malitioſæ calliditatis tales inuoluũt
pauperes vicinos. Sed ſicut draco interficitur propter caſum
elephantis, ſic propter caſum & depreſsionem pauperum pe-
reunt ſpiritualiter oppreſſores. Allega vt ſupra. Figura Apoca.
12. vbi draco inſidiabatur mulieri in partu eius &c. ¶ Cauſa 4
quare draco inuadit elephantem, eſt ſecundum Plin. & Iſido.
qoia draco habet maximum calorem innatum, & ideo cũ ſan-
guis elephantis ſit frigidus, cupit draco cum bibere ad ardo-
rem ſuum tẽperandum, & ideo cõtra eum pugnat. Vnde dicit
Pli. li. eodem c. 12. q aliquando draco aſcendit ſuper magnam
arborem, & ſubito ſalit ſuper elephãtem, & ipſum mordet, &
ſanguinem eios ſugit, & ſic debilitatus elephas propter defe-
ctum ſanguinis cadit, & dracooem ſub ſe opprimit, & ſic dum
a dracone occiditur, ſuum interficit occiſorem. Per draconem
qoi ſecundom Iſidorum eſt maximus ſerpẽtum, intelligo præ-
latos, per elephantem autem, quod eſt animal ſimplex & beni-
gnum, intelligo ſubditos eorũdẽ. ſed verè inter iſtos eſt perpe-
tua pugna, quia dracones. i. ſuperiores per rapinas & exactio-
nes pugnant contra ſubditos, & elephantes. i. ſubditi pugnant
ſimiliter contra eos murmurando. conquerendo, & maledicẽ-
do. Manaſſes vorabit Effraim, & Effraim Manaſſen. Eſaia. 9. &
Eſa. 19. Concurrere faciam Ægyptios aduerſus Ægyptios. Se-
cundum. n. Seoecam iſta duo ſimul Deus poſuit, otium & re-
gnum. Sed pro certo cauſa quare iſti dracooes impetunt ele-
phantem, eſt: quia cum ipſi ſiot feruentiſsimi per auaritiam &
crudelitatem, ideo ſanguinem elephantis. i. ſubſtantias tempo-
rales pauperum ſubditorum cupiunt. ideo Numeri 23. Non
accubabit leo donec rapuerit prædam, & occiſorum ſanguinẽ
bibat. Et ideo quãdo iſti dracones ſunt in aliqua arbore alta. i.
in emioentia dignitatis, officio & iudicatura vel prælatione,
tunc inſiliunt in elephaotem. i. in ſubditos, mordent eos crude
liter imperando, & ſugunt ſanguinem eorum. i. ſubſtantiam tẽ
poralem, quæ data eſt eis ad ſubſidium vitæ & neceſsitatis. ſ.
per exactiones & rapinas, emendas & vexationes, & ſic debili-
tantur per paupertatem, & cadunt. ſ. a ſtatu ſuo vſque ad ter-
ram. i. ad ſtatus vilitatem, & moriuotur per famẽ & honoris
perditionem. Eſa. 3. Populum meum exactores ſui ſpoliauerũt.
& Eſa. 59. Qui receſsit a malo, prædæ patuit. Verũtamen dum
iſti dracones ſubditos ſuos opprimunt depauperando & exco-
riando, ipſi ſimiliter opprimuntur etiam temporaliter, quia nõ
poſſuot eſſe diuites, ſi ſubditi ſint pauperes, & ſpiritualiter,
quia exinde perdunt gratias & virtutes, & æternaliter, quia
exinde mortem accipiunt ſempiternam. ideo Ezec. 25. Interfi-
ciam interfectores tuos. & Hiere. 20. Omnes prædatores tuos
dabo in prædam. Et ſicut draco habitat in fluminibus, & ab
æthiopibus manducatur, ſic iſti in fluuio diuitiarum & delicia
rum habitant, & a demonibus comedentur. Et ideo tales dra-
cones bene fuerunt figurati Ezec. 38. vbi dicitur. Draco inquit
magne qui cubas in medio fluminum, ecce ego ponã frenum
in maxillis tuis, & adhęrere faciam omoes piſces tuos ſquamis
ſuis, & extraham te de fluminibus tuis, & proijciam te in de-
ſertum beſtijs terræ, & auibus cœli, & dabo te ad deuorãdum,
& piſces tuos qui tecum ſunt. Sic verè iſti qui in fluminibus
deliciarum habitant, & piſces eorum. i. ballini & officiales in
deſertum inferni proijcientur, & a beſtijs & auibus. i. demoni-
bus vorabũtur. vide de Nilo vbi ponitur hæc figura. Vel dic q
cauſa quare demon impetit hominem, eſt vt auferat ſibi ſan-
guinem. i. deuotionem & compaſsionẽ Chriſti. Vel dic q dra
co qui occidens elephãtem occidit ſeipſum, eſt demon, qui dũ
occidit. i. occidi procurauit elephantem. i. Chriſtũ, & eius ſan-
guinem extrahi per paſsionem, ab eo cadente per mortem fuit
oppreſſus, quia Chriſtus mortuus draconem diabolum inter-
fecit. Figura. 1. Mach. 6. vbi Eleazar occidens elephantem vbi
erat rex, caſu eius occiſus eſt. Sic demon occidendo humani-
tatẽ vbi erat rex, i. filius Dei, occiſus eſt introrſus caſu eius &c.
& de hoc Eccle. 27. Facienti nequiſsimum conſilium ſuper eũ
deuoluetur, & neſciet vnde adueniet ei. Tales etiam fuerunt iu
dei, qui dum Chriſtum fecerunt cadere per mortem ne regnũ
perderent, exinde fuerunt perditi & deſtructi. Ideo de lapide
reprobato dicitur Matt. 21. Super quẽ vero ceciderit, conteret
eum. ¶ Secundom Hiero. in glo. Hiere. 14. Draco propter ma- 5
ximum calorem eſt animal ſitibundum, intantum q vix poteſt
aqua ſatiari, & ideo aperit os vento, vt ſic extinguat ardorem
ſitis. Vnde cum videt naues in mari, volat ad velum nauis, vt
ſic ardor ſuus per ventum qui ibi flat, temperetur, ita q pro-
pter impetum ſuum & propter eius pondus nauem quandoq;
detrahit & ſubuertit, quod videntes nautæ, & hoc ex tumore
aquę cognoſcentes, deponunt velum, & ſic periculũ euadunt.

Chariſsimi per nauem in mari intelligo religionem vel eccle-
ſiam in mundo fluctuantem, per velum altum intelligo officiũ
dignitatis, vbi ventus vanæ laudis & ſuperbiæ ſolet flare. per
draconem intelligo religioſum vel clericum ambitioſum, qui
calore cupiditatis æſtuãs, ſitim auaritiæ patitur & ardorẽ. Dra
co igitur.i.clericus ambitioſus, cuius eſt tanta ſitis auaritiæ, ꝙ
aquis.i.diuitijs & delicijs nõ poteſt refrigerari vel ſatiari, os.ſ.
cordis ſui aperit vẽto.i.vanæ gloriæ, vt.ſ. per eam recreetur, eã
.ſ.appetendo & deſiderando. Vnde dicitur illud Hier.22. Om-
nes paſtores tuos paſcet ventus. Et ideo in naui eccleſiæ poſi-
tus vel religionis, volat ad velum, ambit.ſ.ad principatũ & di-
gnitatem, appetit & querit eſſe epiſcopus, abbas & prælatus, et
hoc non vt proficiat eccleſiæ, ſed vt vento inanis gloriæ ſatie-
tur, q̃a ſicut videmus, clerici et religioſi nõ poſsũt ſatiari aquis
.i.diuitijs, officijs, beneficijs & præbẽdis, niſi etiam velum obti
nuerint prælaturę, vt ventum attrahant vanę laudis. Ideo Hie.
14. Onagri ſteterunt in rupibus, attraxerunt ventũ quaſi dra-
cones. Et ideo pro certo ſæpe accidit ꝙ impetu ſuę ſuperbię na
uem Eccleſię vel religionis deſtruunt & ſubuertunt, quia ſicut
videmus, per malum prælatum tota eccleſia & quãtum ad tem
poralia & quãtum ad ſpiritualia diſsipatur, qui regnãtibus im-
pijs ruinæ hominum. Prouerb.28. Vel pone ꝙ velum ſignificat
malum prę latum, qui ſuper malum.i.in altitudine dignitatis in
naui eccleſiæ poſitus, flatu ventorum.ſ.iactantiæ & ſuperbiæ fa
tigatur, contra illud Eccl.5. Non te extollas in omnem vẽtum.
Quando ergo draco.i.diabolus videt huiuſmodi velum venti-
latum & elatum, volat ad eum per malas ſuggeſtiones.ſ.incitã-
do ad rapinas, pompas, & crudelitates, & ſic malus ſubuertitur
& temporaliter & ſpiritualiter, niſi tale velum.i. talis prælatus
ab his qui in naui ſunt deponatur, & a malo.i.a ſtatu dignitatis
inferius deprimatur. Quomodo erigitur, ita & deponetur. Nu
6 meri.2.¶ Secundum Solinum Æthiopes vtuntur ſanguine dra
conis contra feruorem æſtus, ipſum autem draconem mandu-
cant, quia cum non habeat venenum niſi in felle & in lingua,
fel & linguã ei amputant, & ſic ſeparato veneno, corpore reli-
quo vtuntur in cibo & medicina. Draco eſt peccator, ſanguis
eius mors & vindicta facta de eo, fel eius eſt peccatũ occultũ,
lingua eius ſignificat peccata aperta, & maximè in loquutio-
ne. Æthiopes ergo.i. viri iuſti feruore tribulationum denigra-
ti, contra feruorem concupiſcentiæ & auaritiæ debent vti ſan-
guine draconis.i.morte diuitum peccatorũ, conſiderando eo-
rum mortem, quæ communiter mala eſt. pſal. Manus ſuas laua
bit iuſtus in ſanguine peccatoris. Ipſos autem dracones debẽt
comedere & ſibi incorporare per dilectionẽ, felle tñ & lingua
venenoſis amotis.i.eorum culpis & vitijs prætermiſsis, quia na
turam debemus diligere, non peccata, & odire vitia non natu-
ram. & hoc eſt perfectum odium, de quo dicit Dauid: Perfecto
odio oderam illos. vbi Caſsiodorus, Perfectum odium eſt odi-
re vitium, non perſonam. Vel pone ꝙ æthiopes.i.demones co-
medunt dracones.i. peccatores. pſal. Contribulaſti capita dra-
7 conis, dediſti eum eſcam. &c.¶ Draco ſm Solinum & Plin. ha-
bet tantum fel & linguam venenoſam, & ideo dicit Pli. ꝙ lin-
gua eius ſemper erigitur in venenum, ita ꝙ quandoque vene-
num ex calore inflammat aerem, intantum ꝙ videtur ſpirare
ignem, ſpirando autem quandoque flatum contagioſum emit-
tit, ex quo aer corrumpitur, & morbus inde peſtilens genera-
tur. Sic verè ſunt multi qui ſunt venenoſi in felle.i. quãtum ad
iracundiam, in lingua quãtum ad detractionem & adulationẽ.
vnde propter venenum malitiæ ſuæ lingua eorum ſemper eri-
gitur & mouetur.ſ.loquendo, detrahendo, infamando, commi
nando & iniuriando, & ideo ſæpe accidit ꝙ aer.i.bona ſocietas
propter venenum huiuſmodi malę linguę inflãmatur per irã,
contentionem & diſcordiam & furorem. Lingua.n.tertia mul-
tos commouit. Eccl.28. Ideo Hier.11. Ad vocem loquelæ gran
dis exarſit ignis. Eccl.20. Apertio oris eius inflammatio. Tales
.n.ab ore ſuo emittunt flatum venenoſum.i.verba detractionis
& murmurationis, quæ alijs ſunt venena.ſ.illis de quibus lo-
quuntur, & ſic exinde corrumpitur aer.i. tota vicinia & tota
ſocietas.ſ.credendo verbis iſtis, & inde morbus peſtilens.i. ira
& odium, diuiſio & diſſenſio generantur. Iaco.3. Lingua ignis
eſt, & vniuerſitas iniquitatis, conſtituitur in membris veſtris.
Vel per draconẽ intellige luxurioſos, & maximè vetulas mac-
querellas, quorum verba & ſuggeſtiones tanquam flammea &
venenoſa aerem.i.bonas perſonas per ſuggeſtionem luxuriæ
inuenenant & inflammant. Eloquium eius quaſi ignis exarde-
ſcit. Figura Apoca.12. de dracone qui emiſit fluuiũ vt extrahe-
ret mulierem. Sic tales emittunt fluuium.i.dulcia verba, vt mu
lieres attrahant ad peccatum. Vel draco eſt diabolus, cuius fla
tus & lingua.i.falſa ſuggeſtio aerem.i. bonas perſonas inflam
mant per tentationes, inuenenant per conſenſum, & occidunt
per operationem, & inde morbus peſtilens.i. peccatorum mul
tiplicitas generatur. Figura Apo.9. vbi apertus eſt puteus abyſ
ſi, & exiuit fumus ſicut fornacis magnę, & obſcuratus eſt ſol &
aer de fumo putei. Sic verè qñ os talis putei vel draconis.ſ.lu-
xurioſi, detractoris vel lenonis aperitur per loquutionem, exit
inde fumus infamiæ, luxuriæ & ſuggeſtionis, ſicut fornacis, &
ſic obſcuratur.i.inflammatur ipſe ſol.i.bona perſona, & aer.i. to
ta audiens ſocietas deprauatur.ſ.de eo male iudicando & æſti-
mando. ideo Iac.3. Lingua modicum membrum eſt, & magna
commouet. Nigrę fiunt facies eorum de fumo qui in domo fit.
Baruch.6. ¶ Draco eſt animal ſitibundum, ita ꝙ propter maxi 8
mum feruorem, aerem dicitur inflammare. In mari, in flumini
bus, in terra.i. in ſpeluncis habitat & antris, raro dormit, imo
fere ſemper vigilat, aues & beſtias comedit, acutiſsimum ha-
bet viſum, quia a remotiſsimis rupibus videt prædam, morſu
& ictu pugnat. Reuera chariſsimi talis draco eſt raptor, vſura-
rius vel auarus, quia verè tales ſunt hodie ita feruidi per aua-
ritiam & rapinam & ſęuitiam, quod totus aer.i.tota circũiacẽs
patria ab eis inflammatur, cõturbatur & depauperatur. Iſti igi
tur habitant in mari.i.in diuitijs, & in fluminibus.i. in delicijs,
acutè vident in malitijs, ſemper vigilant in aſtutijs, aues & be
ſtias.i.bonos & malos deuorant per crudelitates, a longe con-
templantur prædam per falſas ſubtilitates dico igitur ꝙ iſti ha
bitant in flumine deliciarum. Vnde Eze.29. Draco magne qui
cubas in medio fluminum. Itẽ dico ꝙ iſti raro dormiunt.ſ. pro-
pter nimiam ſollicitudinem. Eccl. 5. Saturitas diuitis non ſinit
eum dormire. Item videre acutè dicuntur, quia.ſ.optimè ſciũt
cognoſcere lucrum & commodũ ſuum. pſal. Oculi eius in pau
perem reſpiciunt, inſidiatur in abſcondito, quaſi leo in ſpelun-
ca ſua.¶ Draco in mari & in fluminibus habitat & in antris, & 9
iſte etiã morſu & ictu lædit, & quod momorderit, occidit, ocu
lis, auribus & naribus animalium ſummè cupit nocere. Aures
.n.ſole ab elephante cum promuſcide defendi non poſſunt. Vn
de dicit Pli. ꝙ ita lædit elephantem in oculis & in ore, ꝙ quan-
doq; inueniuntur elephantes cęci, & non poſſunt manducare,
& ideo moriuntur. Sicut etiam dicit Pli.li.8. dracones in Pon-
to exiſtentes ſuperuolantes aues quãuis altè & celeriter, hau-
ſtu detrahunt, & detractas abſorbent & conſumũt. Rectè cha-
riſsimi iſte draco eſt diabolus, qui in mari tumultuoſo.i. in ſu-
perbis, in fluminibus.i.in luxurioſis vel delicioſis, in terras.i.in
cupidis & auaris habitat & quieſcit. Draco magne qui cubas &c.
vt ſupra. ideo Iob 40. Sub vmbra dormit in ſecreto calami, in
locis humentibus. Iſte etiam morſu.i. tentatione & ſuggeſtio-
ne, ictu, hoc eſt dictu, inuaſione & tribulatione pugnat.ſ.cõtra
homines, & ſummè cupit lędere oculum.i. fidem & nares.i.de
uotionem, per quæ videmus & odoramus ſpiritualia & æter-
na. Et ideo multi ſunt hodie elephantes.i. diuites peccatores,
qui cęci ſunt & oculis carentes.i.debita fide & diſcretione, læſi
ſunt etiam in aure.i.in auditu, ita ꝙ cibum animæ.ſ.verbũ Dei
nolunt recipere vel audire, & ideo propter defectum cibi mo-
riuntur ſpiritualiter. Iſtud patet, quia cæci ſunt in ſpirituali-
bus, & nolunt audire ſermones. Hier.22. Dixiſti, non audiam.
& 6.c. Incircuncisę ſunt aures tuæ &c. Piſces et am.i. homines
delicioſi qui a dracone diabolo per tentationem mordẽtur, per
peccata & vitia moriuntur. Aues vero.i. ſuperbi ab ipſo finali-
ter in mare inferni detrahuntur, & ab eo deuorantur. Eſai.14.
Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua. Vel dic ꝙ draco eſt dia-
bolus ſiue caro, quia pro certo nullus eſt hodie ita auis volans,
id eſt ita vir contemplatiuus vel ſcientificus, quin hauſtu.i.ſug
geſtione huius draconis poſsit ad peccatum detrahi, & ad amo
rem mundi, & ad negocia ſecularia & etiam ad infernum fina-
liter inclinari. Eſa.14. Quomodo cecidiſti lucifer? &c. detracta
eſt ad inferos ſuperbia tua. Vide ibi.¶ Secundum Ariſt.lib.8.c.
29. Illi dracones ſunt maximè venenoſi, qui cibos comedũt ve 10
nenoſos, vtpote ſcorpiones, quia contra eorum venenũ vix re-
medium inuenitur. Sic verè detractores qui comedunt cibos
venenoſos.i. quis in aliorũ vitijs & peccatis delectãtur, inquã-
tum ea per detractionem ſibi incorporant & manducant, tales
dico peſsimi ſunt & venenoſi, quia contra eorum percuſsiones
.i.detractiones & infamationes vix remedium inuenitur, quia
vix aut nunquam poteſt fama aliorum quã auferunt, integrari.
Inſanabilis fractura tua, peſsima plaga tua. Hier.30. & Hiere.
46.Fru-

& ad inquirẽdum ea quæ ſunt neceſſaria ad ſalutem & cogitã-
dum cauſarum veritatem. Ita paruũ audietis, vt magnũ Deut.
1a. Audi tacens ſimul & quærens. Eccl. 32. Item debet habere
aĩa vel prælatus oculos magnos per diſcretionem, nares patu-
las per deuotionem, ceruicem. i. intentionem erectam per æter
norum contemplationem Reſpicite. ſ. per diſcretionem, leuare
capita veſtra per ęternorum affectionem. Luc. 21. Debet etiam
habere capillos. i. virtutes, & hoc in collo, i. in principio iu-
uẽtutis, & in cauda. i. in fine ſenectutis. Ipſe erit in caput & nõ
7 in caudam. Deute. 28. ¶ Meritum. i. valor equorum attenditur
vt ſit animo audax, & alacer, trementibus membris, quod eſt ſi
gnum fortitudinis, & ꝙ ex ſumma quiete facile excitetur, exci
tatus non facile retardetur. Sic vere prælatus debet eſſe audax
& alacer. Audax. ſ. contra malos & tyrannos, benignus & ala-
cer erga bonos, quia clementia in ſuos, gladius eſt in hoſtes ſe-
cundũ Senecam. Iſte debet eſſe tremebundus per diuinorũ iu-
diciorum conſiderationem, quia timor & tremor venerunt ſu-
per me & hoc eſt ſignũ fortitudinis ſpiritualis, quia vere timor
facit hominem fortem & conſtantem, quia qui timet Deum, ni
hil trepidat. Eccl. 34. Sed non in timore domini &c. Si etiã dor
miat in delicijs & conſolationibus huius mundi, ad modicum
impulſum prædicationis vel monitionis debet excitari, & poſt
a curſu bonorum operum per tentationes diaboli non debet fa
cile retardari. Excitauit eum, dicens, ſurge velociter. Actu. 12.
Et ſicut in equis inueniũtur multi colores, quia alij ſunt rubei,
alij albi, alij nigri, alij varij, alij ruſi, alij pallidi, ſic prælati de-
bent eſſe rubei per charitatem, albi per caſtitatẽ, nigri per pœ
nitentiam & auſteritatem, varij per virtutum multiplicitatem,
ruſi per cautelam & ſagacitatem, pallidi per honeſtatẽ & ma-
turitatem. Veſtiui te multi coloribus. Ezec. 16. Omnia ſi vis po
8 tes exponere de aĩa vel de viro iuſto & perfecto. ¶ Secundum
Pli. li. 8. c. 42. Inter equos Scythicos. i. de Scythia eſt quædã co
gnatio, quę copulam maternam refugiunt. Vnde narrat Ariſt.
lib. 9. c. 47. ꝙ rex quidam ſcytharum habuit equam pulchrã, &
filium eius pulchrum, & volens habere filium de vtroq;, coo-
peruit faciem matris, & cum filius ſaltaſſet ſuper eam, tandem
diſcooperta facie eius, cognouit eam, & prę dolore fugiẽs prę-
cipitauit ſe filius equę, eo ꝙ vidit rem ſe habuiſſe cũ matre ſua,
& mortuus eſt, ſm Pli. Equus etiam in grege libentius cum ſo
rore graditur, quàm cum matre, ſm Pli. lib. 8. c. 42. Si igitur in-
ter equos irrationales eſt cognatio, multo magis inter homi-
nes debet eſſe, vt a conſanguineis abſtineamus. Turpitudinem
matris tuæ non diſcooperies. Leuit. 18. Vnuſquiſq; ad proximã
ſanguinis ſui non accedat. ibidẽ. Vel dic ꝙ mater noſtra eſt cõ-
cupiſcentia, ſoror noſtra eſt charitas vel ſapientia. Illius ergo
coitum & confęderationem fugiamus, iſtius vero conſortium
9 eligamus. Prouer. 7. Dic ſapientiæ, ſoror mea es. ¶ Plinius di-
cit ꝙ equi ſcythici pugnant pro dominis ſuis, & pro morte eo-
rum plorant, & ad vocem ſymphonię delectati ſaltãt in hoſtẽ.
Vnde etiam ait ꝙ cum Regulus occiſus fuiſſet, & hoſtis ad ſpo
liandum veniſſet, equus eius interfecit eum. Dicit etiam ꝙ re-
ge Nicomede interfecto, equus eius inedia vitam finiuit. Alia
multa exempla ponit idem Pli. & etiam Soli. Et ſicut dicit Pli-
nius, illi equi ſunt meliores ad pugnam, qui bibendo in aquam
profundius mergũt nares. Sic verè boni & iuſti fideles debẽt
pro Chriſto domino ſuo pugnare, fidem eius ſuſtinendo & cõ-
tra infideles præliando: Vſq; ad mortem certa pro iuſtitia. Ecc.
4. Et de eius morte per compaſsionem plorare, & ſe præ com-
paſsione inedia macerare, & ſpoliatores eius. ſ. infideles vel ty-
rannos corrigere & mordere, & ad auditũ ſymphonię, i. prædi
cationis in hoſtem diabolum vel infidelem populum ſaltare. ſ.
eum aggrediendo per bonam operationem vel corporalem im
pugnationem, vel etiam transfretando contra Serracenorum
congregationem. Illi etiam qui in aqua ſacræ ſcripturæ vel de-
uotionis vel compaſsionis nares aĩæ. i. affectum & voluntatem
profundius immergunt, meliores ſunt ad prælium bonorũ ope
rum exercẽdum, & ad diabolum & vitia impugnandũ, quia. ſ.
quãto homo in his aquis profundius ſe immergit, tanto contra
hoſtes facilius pręualeſcit. Et breuiter, ſicut equus aliquotiens
nullum ſeſſorem præter dominum propriũ vult admittere, ſic
equus. i. chriſtianus nõ debet admittere alium ſeſſorem quàm
Chriſtum, quia nullam fidem & credentiam niſi ſuam debet ſu
ſcipere, & motus morte ipſius, contra Sarracenos debet dimi-
care. Eſto vir fortis, & pręliemur pro ciuitate noſtra. 2. Re. 10.
Vel ſi vis dic de bonis ſubditis & vaſſallis, quomodo ſe debent
10 habere erga proprios dominos & prælatos. &c. ¶ Secundũ Pli.
lib. 28. c. 9. Fel equi computatur inter venena, & ideo ſacrorum
flamini. i. ſacerdoti paganorũ equum tangere non licebat. San-
guis. n. equi recens & crudus, pernicioſus eſt ſicut taurinus. Sic
verè chariſsimi equi quadrigę dominicę. ſ. mali eccleſiaſtici &
religioſi, qñ in eis eſt fel iracundiæ & crudelitatis, ſanguis luxu
riæ & fœtiditatis, tũc illi ſunt peſsimi & venenoſi, quia alij qui
eorum malo exẽplo ad conſimilia trahuntur, inueneniantur &
moriuntur, & ideo ille qui eſt ſacratus Deo. i. vir perfectus, &
etiam quilibet Chriſtianus non debet tangere per imitationẽ
tales equos. i. crudeles & luxurioſos. Leuiti. 11. Non tangetis &
non manducabitis, quia immunda ſunt. ¶ Secũdum Pli. ſpuma 11
equi cum lacte aſinę vermes in ventre perimit venenoſos. Sic
verè ſi nos ſumamus per deuotionem & compaſsionem ſpumã
. i. ſudorem Chriſti, & lac quod ipſe ſuxit. i. ſi cõſideremus eius
natiuitatem & paſsionẽ, tunc vermes. i. vitia & peccata occidũ
tur, deſtruũtur & adnihilantur. ¶ Equus ſm Aui. Proijcit den 12
tes, & quãto antiquior, tãto hẽt dẽtes albiores, & a tertio anno
vſq; ad 30. generat, & qñ incipit generare, tunc hẽt fortiorẽ vo
cem. Sic verè chariſsimi homo iuſtus & maximè prælatus vel
religioſus, debet mutare dentes veteres. i. verba inhoneſta de-
bet proijcere & dimittere, & quanto ſenior & antiquior ętate
& dignitate, tanto dentes eius. i. verba debent eſſe albiora. i. mũ
diora & honeſtiora, iuxta illud Eccl. 23. Loquelę indiſciplina-
tę non aſſueſcat os tuum. Iſte etiam per bona opera debet gene
rare. i. pullos virtutum producere vſque ad 30. annos, qui con-
ſtant ex denario ter ducto. i. vſque ad perfectionem decalogi
in fide trinitatis. Et qñ homo generat per bona opera, vocem. ſ.
gratiarum actionis vel prædicationis debet emittere fortiorẽ.
Eſa 40. Exalta in fortitudine vocem tuam. ¶ Secundum Auic. 13
Inter equos fœminæ diutius viuũt quam maſculi. Sic vere in-
ter homines illi qui ſunt fœmelli. i. molles per pietatem, & fra-
giles ſe reputant melius vt communiter perſeuerant, quia ſm
Bernar. Magnum eſt apud dominum infirmitatem propria co
gitare. ¶ Secundum Auicen li. 8. Equis paſcentibus accidit po- 14
dagra, & eijciunt ſotulares, & veniunt eis noui, eius ſignum eſt
tremor teſticuli dextri. Sic verè in eccleſia Dei multis accidit
podagra pigritiæ vel tepiditatis, ita ꝙ ſotulares. i. bona exẽpla
ſanctorum proijciunt & contẽnunt, & recipiunt nouos. i. ſubſti
tuunt exempla mala iuuenum & ſtultorum. Leui. 26. Nouis ſu
peruenientibus vetera proijcietis. Contra illud Eccl. 9 Ne de-
relinquas amicum antiquum. ¶ Equi aliquando patiuntur do- 15
lorem iliorum, & conſtringuntur per partes poſteriores, ſed iu
uat eos ſi minuantur. Accidit etiam eis contractio neruorũ, ita
ꝙ grauat eos ambulare. Sic verè quidam patiuntur dolorem
iliorum & renum. i. pruritum libidinis & luxuriæ. & ideo con-
ſtringuntur per ligamentum malę cõſuetudinis, & maximè in
parte poſteriori. i. in fine vitæ, & ideo talibus proficit minui. i.
a carnalibus delicijs per abſtinentiam refrenari. Nerui etiã eo
rum. i. affectiones deuotionis & bonę operationis conſtringun
tur & coarctantur per accidiã, ita ꝙ ambulare & procedere ꝑ
bonorum operum exercitiũ multipliciter ipſos grauat. Pedes
eorum pigri ſunt ad ambulandum. Sapien. 15. ¶ Nota ꝙ dicit 16
Auicen. li. 5. ꝙ equi ſuper omnia animalia feruent ad coitũ. Sic
luxurioſi nõ poſſunt ſatiari. Hie. 5. Equi amatores in fœminas,
vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat. ¶ Equis accidit 17
infirmitas in ore, & cadit eis palatum, & fit anhelitus calidus.
Item accidit eis rabies. Item congregatio veneni. Item infir-
mitas vrinæ, & non poſſunt mingere. Item morſus reptilis ve-
nenoſi, quod chalcida vocatur, per quod vlcerantur, & ali-
quando moriuntur. Sic equis luxurioſis, id eſt carnalibus pec
catoribus accidit infirmitas in ore, ſcilicet ſtultiloquij & nu-
gacitatis, rabies furoris & crudelitatis, venenũ malitiæ & fal-
ſitatis. Tales habent anhelitum calidum per malam ſuggeſtio
nem, retinent vrinam. i. peccatorum fœditatem per verecundiã
confitendi, & per ſuorum criminum excuſationẽ, morſus etiã
reptilium patiuntur. i. detractionem & diffamationem. Omnia
. n. iſta accidunt equis. i. peccatoribus & maximè carnalibus &
iniquis, quia ſicut dicitur Ro. 8. Si ſm carnem vixeritis, morie-
mini. ¶ Equus cognoſcit hinnitum illius qui contra eum vult 18
præliari, & delectatur ſtare in pratis, & natare in aqua, & po-
tat aquam turbidam, & ſi clara fuerit, cum pede turbat eã. Hu
cuſque Ariſt. li. 8. c. 24. Sic verè viri iuſti cognoſcũt hinnitũ i.
ſuggeſtiones & verba illius qui contra eos pugnat cum ten-
tatione. ſ. diaboli. Non. n. ignoramus cogitationes eius 2. Co-
rint. 2. ideo. 1. Mach. 5. Cognouit Timotheus quia Machabeus
eſt. Boni etiam delectantur eſſe in pratis. i. in ſocietatibus ho-
neſtis,

neſtis, iuxta illud Eccle 37. Cum viro ſancto aſsiduus eſto. Vel
etiam in aqua ſcientiarum & lachrimarũ, compaſsionis & de-
uotionis gloriãtur natare, & ſe in eis iugiter balneare. Hier 31.
Adducam eos per torrẽtes aquarum in viam rectam. ¶ Equus
plus diligit aquam turbidam quàm clarã, & ſi clara fuerit, ali-
quotiens cum pede turbat eam. Sic verè multi ſunt qui plus
amant aquam turbidam. i. ſcientias mundiales, quàm claram. i.
ſcientiam theologicam, quæ clara dicitur per veritatem. Ideo
Hiere. 2. Qui tibi vis ſuper viam Ægypti, vt bibas aquam tur-
bidam? Multi etiam ſunt qui aquam claram. i. ipſam theologiã
quam habent præ manibus, turbant per falſas & ſubtiles & ſini
ſtras expoſitiones, quia breuiter hodie dilexerunt hoĩes magis
tenebras quàm lucem. Io. 3. Vel ea pone de bonis, qui plus de-
lectantur in aqua turbida tribulationis, quã in aqua clara pro-
ſperitatis & mundanæ conſolationis. ad Roma. 5. Gloriamur
in tribulationibus. Vel dic de aduocatis, qui magis diligunt
aquam turbidam falſitatis, quàm claram id eſt quam lymphitu-
dinem veritatis.

De Equa. *Cap. 34.*

1 EQVA ſm Ariſt. li. 8. c. 24. ſi impregnata olfece-
rit candelam extinctam, facit abortum. Sic verè
chariſsimi, quando candela. i. perſona eccleſia-
ſtica, & maximè prælatus vel religioſus, extin-
guitur per peccatum, tunc ſi fumus infamiæ ſuæ
veniat ad nares. i. ad auditum equæ impregnatæ
.i. alicuius perſonę ſimplicis, per bonum propoſitum fœcunda
tæ, ipſa pro certo facere cogitur abortum, quia per malum
exemplum alterius, & malam ipſius imitationem, fœtus boni
propoſiti ſui moritur, & ſic part⁹ mortuus. i. malũ opus & pec-
2 catum mortale ab ea parturitur. ¶ Equæ ſm Ariſt. li. 6. c. 22. &
Pli. li. 8. c. 42. ſtantes pariunt, & ſuper omnia animalia diligunt
ſpeciem ſuam, & maximè fœtus ſuos. Et ideo ſi vna equa mor-
tua fuerit, & puerum ſuum orphanum reliquerit, altera tãquã
proprium nutrit ipſum, & in filium ipſum recipit & adoptat.
Sic verè chariſsimi, quia mater noſtra Adam veneno ſerpentis
interijt, ideò altera equa. ſ. ſecundus Adam Chriſtus nos tãquã
orphanos & pupillos in filios adoptauit, & vbera gratiæ & do-
ctrinę in præſenti, & glorię in futuro nobis miſericorditer elar
gitur. Miſit. n. Deus filium ſuum, vt adoptionem filiorum reci-
peremus. ad Gala. 4. Ideo Hiere. 49. Relinque pupillos tuos, &
viduæ tuæ in me ſperabunt. Vel dic ꝙ prædicatores ſtando. ſ.
in ſtatu gratiæ, pariunt alios prædicando. Vel dic de prælatis,
qui alter alterius filios & ſubditos debent recipere, & ſpiritua
liter refouere, potiſsimè de curatis parochiarum &c. Idem
ad Galat. 6. Alter alterius onera portate. Vel pone ꝙ homines
debent diligere ſpeciem ſuam. i. alterutrum, quia omne animal
diligit ſibi ſimile. Eccl. 13. Et ideo ſi vnus moritur, alij debent
pupillũ eius temporaliter nutrire & docere. Pupilli ſumus abſ
que patre &c. Thren. 5. Homines. n. debent ad compaſsionẽ &
miſericordiam prę cunctis animantibus inclinari. ideo Omnia
quæ vultis vt faciant vobis homines, ea & vos facite illis. Mat-
3 thei 7. ¶ Equæ filius quando naſcitur habet in fronte quendam
folliculum nigrum, quem ei mater morſu abcidit, nec eum ad
vbera admittit, quouſque folliculus auferatur, & eum Pli. vbi
ſupra & Ariſt. lib. 8. c. 24. vocant hippomanes, quod eſt benefi
cium amoris, quia mulieres incantatrices eo vtuntur ad ſtimu
landum homines ad amorem. Pullus vero primo triduo quo
natus eſt, nunquam ore poteſt terram attingere, vt dicit Pli. li.
8. c. 42. Per iſtum folliculum intelligo peccatũ originale, quod
nobiſcum naſcitur ab vtero, & nos ad amorem. i. ad libidinem
incitat & inflammat, & eo vtuntur demones incãtando & nos
ad libidinem incitando. Sed pro certo mater noſtra Chriſtus
ipſum a nobis abſtrahit per baptiſmum, & quouſque abſciſſus
fuerit & amotus, nos ad vbera ſua. i. ad æternam beatitudinẽ
non admittit, quia propter ſolum peccatũ originale caret ho-
mo beatifica viſione. Igitur in illo triduo quo natus eſt. i. in illa
triplici concupiſcentia cum qua naſcitur. ſ. auaritiæ, luxurię, &
ſuperbiæ, terram. i. ipſum Deum (de quo Eccle. 1. Terra autem
in æternum ſtat) nũquam poteſt per gratiam attingere, niſi per
baptiſmum & pœnitentiam iſtud triduum valeat pertranſire.
Vel dic ꝙ triduum malum quod nos impedit tangere Deum,
eſt peccatum cordis, oris & operis. Vel dic ꝙ terra eſt conſide
ratio noſtræ terreitatis, quam. ſ. dicta tridua nobis tollunt. Vel
pone ꝙ equa. i. prælatus non debet admittere ad vbera. i. ad pio
gula beneficia, pullum ſuum. i. ſubditũ quamdiu habuerit fol-
liculum nigrum & veneficium amoris. i. carnalis libidinis cor
ruptelam, quæ nobiſcum ab vtero parturitur. Apo. 22. Foris ca
nes & venefici. Vel pone etiam ꝙ equa parentes ſignificat, qui
debent abſcindere a filijs ſuis veneficia. i. peccata carnalia &
alia, eos cum lingua lambendo. i. faciliter & benigniter inſtruẽ
do. Erudi filium tuum, & curua ceruicem eius dum infans eſt.
Eccl. 30. ¶ Equæ ſm Ariſt. li. 6. c. 18. gloriant in iubis ſuis & do 4
lent qñ ſibi abſcinduntur, & qñ ſibi auferuntur, extinguitur li-
bido earum, ac ſi in eis nõ eſſet vis amoris. Sic rectè faciũt mu-
lieres, quia vere in iubis ſuis. i. in capillis & crinibus gloriãtur, 5
& ſimiliter domicelli, & ideo quando eis auferuntur. i. quando
a prælatis & prędicatoribus auferri iubentur & incitantur, do
lent & triſtantur. Non in capillatura & crinibus tortis 1. Pet. 3.
Et quando talia auferuntur, deficit libido, quia vere talia nihil
aliud ſunt quam quædam luxurię incitamenta. Ideo Nume. 6.
Radet omnes pilos capitis ſui, & ſanctus erit. Vel pone ꝙ iubæ
quę eſt abundantia capillorum, ſignificant abundantiam diui-
tiarum, in qua diuites gloriantur, & de earum amiſsione triſtã
tur, licet ea hoc ardor ſuæ libidinis & auaritiæ temperetur, iux
ta illud Eccl. 10. Qui gloriatur in diuitijs, paupertatem verea-
tur. ¶ Item ſm eundem, pugna eſt inter equas & quaſdam aui- 5
culas quæ dicuntur anthi, & hoc quia vtraqꝫ beſtia herbis nu-
tritur, & ideo vna cupit aliam paſcuis abdicare, eijcere vel fu-
gare. Sic verè pugna eſt & inuidia & diſcordia inter diuites
huius mundi. Nam quia quilibet comedit herbas. i. diuitias,
ideo vnuſquiſque nititur alium eijcere a paſcuis. i. ab officijs &
promotionibus huius mundi. Figura Gene. 13. vbi propter pa
ſcua facta eſt rixa inter paſtores gregum Abraam & Loth, quia
vt dicitur ibi: Erat poſſeſsio eorum nimia, & non quibant ha-
bitare communiter.

De Polledro ſiue Pullo equino *Cap. 35.*

POLEDRVS eſt equi filius, vel pullus equin⁹, 1
qui ſic dicitur quãdiu matris vberib⁹ eſt ſubie-
ctus. Poſterior pars etiam pulli eſt maior ante-
riori. Et quando creſcit & antiquatur, tunc cre
ſcit pars anterior, & alteratur. Et inde eſt ꝙ in
iuuentute poſſunt cũ pede anteriori tangere ca
put ſuum, quod tñ non poſſunt in ſenectute Poledrus eſt vir iu
uenis, & maximè nouitius in religione, pars eius anterior eſt af
fectus carnalis, & poſterior affectus ſpiritualis. Vnde dicitur. 1.
Cor. 15. Prius quod animale eſt, deinde quod ſpirituale eſt. Iſti
igitur pulli qui vberibus matris ſuæ. i. doctrina religionis pa-
ſcuntur, & eidem per humilitatem ſubijciuntur, habẽt partem
poſteriorem. i. actus & opera ſpiritualia, maiorem quàm ante-
riorem, quia vere plus abundant nouitij in feruore ſpirituali ꝙ̃
carnali, iuxta illud Apoc. 2. Poſteriora tua plura prioribus. Vn
de cum pedibus poſterioribus. i. cum affectionibus ſpirituali-
bus tangunt caput ſuum. i. Chriſtum per deuotionem & amo-
rem, ſed qñ antiquantur & ſeneſcunt, tunc vere vertitur res in
contrarium, quia tunc pars anterior. i. affectus & deſideria car
nalia incipiunt augmentari, pars vero poſterior. i. deſideria ſpi
ritualia paulatim incipiunt aggrauari. Tales enim primo ſunt
feruentes, deinde deficientes. primo cantant. Mirabilia, ſecun-
do Defecit tertio Eſt contrarium, Legem pone. Ideo ad Galat.
3. Cum ſpiritu cęperitis, carne conſummamini. Vel dic ꝙ ante
rius eſt ſpirituale, poſterius vero eſt carnale. ad Phil. 3. Quæ re
tro ſunt obliuiſcens, ad ea vero quæ ſunt priora, extendens me
ipſum, ad deſtinatum proſequor brauium. Et ea pone de iuue-
nibus, qui plus abundant in poſterioribus, i. in carnalibus & tẽ
poralibus, quàm anterioribus. i. æternis & ſpiritualibus. Et eſt
eorum nouiſsimum peius priore. 2. Pet. 2. Pullus etiam quàm-
diu eſt cum matre, ipſam miro affectu diligit, & hinnitu per-
ditam quærit, ipſamque ſequitur quocunqꝫ vadit. Sic verè bo-
ni & iuſti ſequuntur per orationem matrem ſuam. i. Chriſtum
vel prælatum vbicunque ierit, ſe in omnibus ei conformando.
Sequimini eum quocunque introierit. Luc. 22. ¶ Pullus equi- 2
nus dum eſt cum matre, ipſam mire diliget, vbera eius ſugit,
ſtramentis non ſternitur, cingulo non cingitur, phaleris non
ornatur, calcaribus nõ pungitur, ſellæ non ſubijcitur, freno nõ
domatur, matrem libere ſequitur, vbicunque diſcurrere per-
mittitur, graminibus paſcitur, clauis in pedibus nõ cauatur,
ſed in fine a matris vberibus abſtrahitur, & ea ſugere non per-
mittitur, labori exponitur, quadrigis ſubijcitur, capiſtris coar-
ctatur, equeſtri militię deputatur, et ſic caſibus miſeris pauper
equi filius propagatur. Chariſsimi, per iſtum pullum intelligo
virum

virum carnalẽ, mundanum, & peccatorem, qui quãdiu eſt cũ
matre ſua.i.in mundo & in vita præſenti, mire eam diligit, vbe
ra eius, id eſt mundi delicias & ſeculares ſcientias ſugit, & ſtra
mentis pœnitentiæ non ſternitur, cingulo obedientiæ nõ ſtrin
gitur, phaleris.i.virtutibus non ornatur, calcaribus diuini ti-
moris non pungitur, ſellæ diſciplinæ non ſubijcitur, freno ſilen
tij non domatur, matrem ſuam mundum ſequi, & poſt eã vbi-
cunque voluerit ire libere permittitur.ſ.ad nundinas, ad mer
cata & negocia ſecularia pertractanda. Quocunque volueris
vade Hiere.40. Gramina etiam mũdi.i.diuitias & delicias de-
paſcitur, & clauis.i.conſciẽtiæ aculeis non cauatur, & ſic quaſi
naturali libertate in hoc ſeculo iocundatur. Iſta etiam patent
de mundi peccatoribus, ſecularibus & diuitib' iniquis. Expli-
ca & exemplifica ꝙ vir vanus in ſuperbiam erigitur, & tanquã
pullum onagri ſe liberum natum putat. Iob 11. Sed in fine poſt
miſeram vitam iſtã, a matris vberibus.i.a mundi delicijs abſtra
hitur per mortẽ temporalem, & eã amplius ſugere nõ ſinitur,
ſed labori infernali ſubijcitur, quia laborabit in æternũ, & vi-
uet adhuc in finem. quadrigis.i.oneribus tormentorum expo-
nitur, chamo indiſſolubili ęterni carceris ſtringitur, quia per-
petuo nequit exire, & equeſtri militiæ.i.ipſorũ demonũ infer-
nalium militum vſibus deputatur, & ſic finiuntur gaudia & li-
bertates miſerę mundanorum. Extrema enim gaudij luctus oc
cupat. Prouerb.14. Vel expone de religioſis, qui in fine quãdo
exeunt de ſeculo & conuertuntur ad religionem, ſtringuntur
cingulo obedientiæ, punguntur calcaribus diuini timoris &c.
ſicut ſupra. Labori pœnitentiæ exponuntur, quadrigis.i.regu-
læ & religionis oneribus ſupponũtur, equeſtri militiæ.i.ad bel
landum contra vitia diſponuntur, & eis onera mandatorũ dei
imponuntur. Ideo Abacuch 3. Viam feciſti in mari equis tuis,
3 id eſt in amaritudine religionis. ¶ Secundum Iſid. equi fuerunt
quibuſdam diuerſis deorum ritibus cõſecrati. Nam in quadri-
ga ſolis fuerunt quattuor equi conſecrati, & hoc propter eius
in anno multiplicem immutationem, ſ.veris, hyemis, ęſtatis et
autumni. Sic verè ſoli.i.Chriſto dedicãtur equi.i. viri iuſti, &
in quadriga eius.i.in ſancta eccleſia ſunt quattuor genera ho-
minum ſeu ſtatuum, prælati, religioſi, principes, & ſeculares.
Et iſti equi debent eſſe iũcti et vniti per cõcordię vnitatẽ. Vel
per quattuor equos intelligo diuerſos ſtatus eccleſię & religio
nis, potiſsimè monachos, canonicos, mendicantes, & ſeculares
Figura Zach.6. vbi vidit quattuor quadrigas. & in prima equi
rufi, in ſecunda equi nigri, in tertia equi albi, in quarta equi va
rij & fortes, qui currebant diſcurrẽtes per omnẽ terram. & iſti
exibant de medio duorum montium. Sic verè in eccleſia ſunt
quattuor quadrigę.i.quattuor ſtatus, qui de medio duorũ mõ-
tium.i.duorum populorum, iudaici.ſ.& gentilis primitus pro
dierunt. Sed in quibuſdã ſunt equi rufi. Iſti ſunt monachi Ci-
ſtercienſes veteris ordinis, & minores. Alij ſunt nigri.ſ. mona-
chi nigri prædicatores &c. alii albi, ſ. canonici. alij varii, ſci-
licet ſeculares, qui non habent aliquem colorem determina-
tum, qui dicuntur currere, per omnẽ terram, quia ſcilicet iſto-
rum alii ſunt liberi, alii ſunt ſerui. Quis dimiſit onagrum libe-
4 rum? Iob 39. ¶ Lunę dedicabantur duo equi, ſcilicet vnus alb',
alius niger, eo quòd nocte & die appareat & luceſcat. Sic ve-
rè beatę virgini debent dedicari albi & nigri.i.boni & mali, &
hoc quia nocte & die.i.circa peccatores & iuſtos ſolet appare
re per ſuorum beneficiorum impenſionem, quia ſecundũ Ber
nar. in ea inuenit iuſtus gratiam, peccator veniam, angelus lę-
5 titiam. Ideo Eſa.34. Nocte & die non extinguetur. ¶ Equi tri-
iugales etiam diis inferis conſecrabantur. Vltra autem ſeptem
equos de facili non iungebant, referentes ad ſeptẽ dies & pla
netas. Sic verè chariſsimi diis inferis.i.demonibus conſecran-
tur tres equi.i.tria genera peccatorum, ſcilicet luxurioſi, cupi
di & ſuperbi, planetis autem.i.ſanctis conſecrantur ſeptem.i.ſe
6 ptem donis & virtutibus pollentes. ¶ Item ibidem Iſido. dicit
ꝙ antiqui dedicabant equos rubeos igni, albos aeri, fuſcos ter-
rę, varios mari. Sic verè illi qui ſunt rubei per carnalitatem, va
rij per falſitatem, tales dico mari & igni.i. amaritudini & igni
infernali a Deo dedicantur. Illi autem qui ſunt albi per caſtita
tem & pallidi per maturitatem, terræ ſcilicet viuentium, & ae-
7 ri.i.cœleſti claritati debent præcipuè dedicari. ¶ Item in æſta
te equitabant rubeos, quia tunc omnia caleſcunt, in hyeme al-
bos, quia propter niues omnia caneſcunt, in vere varios, quia
tunc omnia vireſcunt, in autumno fuſcos & nigros, quia tunc
oia deſiccantur & palleſcũt, & a prima pulchritudine deficiũt
& lateſcunt. Equi iſti ſignificant diuerſa genera peccatorum.
varii ſunt curioſi, rubei luxurioſi, pallidi ſunt triſtes & ſeditio-
ſi, albi ſunt hypocritę & ficti. Iſtos igitur equitat diabol' in di-
uerſis ſtatibus & ętatibus vitæ ſuæ. Varii enim & curioſi diabo
lo famulantur in vere adoleſcẽtiæ, & rubei & luxurioſi in æſta
te & in feruore iuuentutis, pallidi.i.triſtes & inuidioſi in autũ
no ſenectutis, albi.i hypocritę in hyeme ſenii. Ideo cõtra iſtas
equitaturas dicebat Dauid, Vſque in ſenectam & ſenium deus
ne derelinquas me. ¶ Equi pallidi ſolebant dedicari terræ, & 8
in autumno equitabantur, ſecundum Iſido. Sic verè auari, qui
terræ.i bonis terrenis potiſsimè dedicantur, in autũno.i. in tẽ-
pore ſenectutis ab auaritia potiſsimè equitantur, quia ſcilicet
auari magis famulantur auaritiæ in tempore ſenectutis ꝙ̃ in iu-
uentute. Figura Apoca.6. vbi Ioannes vidit equum pallidum,
& qui ſedebat ſuper eum, nomen illi mors, & infernus ſeque-
batur eũ. Sic ſuper iſtos pallidos, terreos & auaros ſedet mors,
id eſt peccatum auaritiæ, quæ animam mortificat atque dam-
nat, & ideo infern' ſequitur talem equum, quia ſcilicet hoc eſt
proprium ſtabulum huius equi. ſicut enim dicitur 1. ad Corin.
6. Iniqui regnum dei non videbunt, nec poſsidebunt, neque fu
res, neque auari, neq; ebrioſi &c. ¶ Antiqui dedicabant equos 9
ruſos Marti deo belli, quia mars ſanguine gaudet. Sic verè il-
li qui ſunt rubei & rufi per malitiam, marti deo belli, hoc eſt
dictu, irę, rixæ & diſcordię (quæ bella concitat, & furore & ſan
guine & occiſione hominum gaudet) ſpecialiter dedicãtur, qs
pro certo per tales iracundos omnis diſcordia & ſanguinis ef-
fuſio generatur. Figura Apoc.6. vbi Ioannes vidit equum ruſ-
ſum, & illi qui ſedebat ſuper eum, datus eſt gladius magnus, &
datum eſt ei vt tolleret pacem de terra, & vt homines ſe interfi
cerent. Sic verè ſuper tales malitioſos & iracundos ſolet diabo-
lus equitare, & ipſos vbi vult ducit tanquam dominus & magi
ſter. Et ideo iſtis datus eſt gladi'.i.lingua ſcilicet malitiæ, quæ
dicitur gladius acutus, quia ſcindit & diuidit concordiam vni
tatis. Et ideo ſeſſor ille diabolus mediantibus equis ſuis iracun
dis, & gladio ſuo, id eſt mala lingua talium tollit pacem de ter
ra, & facit homines interfici ſpiritualiter per infamias & odiũ,
& etiam quandoque temporaliter per homicidia. Non eſt pax
vniuerſæ carni, dicit dominus. Hierem.12. ¶ Homines ſecun- 10
dum Iſido. ibidem, equos albos dedicabant aeri & eos in hye-
me equitabant. Sic verè chariſsimi homo Chriſt' (qui in hye
me, id eſt in tempore infidelitatis voluit equitare per mũdum
iſtũ) elegit ſibi equum album, id eſt corpus virginis glorioſæ,
quæ fuit alba quantum ad continentiæ caſtitatem, aeri depu-
tata quantum ad conſcientiæ puritatem, & ideo in iſto ſedit ꝑ
beatam incarnationem. Vel ſi vis intellige corpus Chriſti per
equum album, ſuper quem Dei filius equitauit. Figura Apoca
lip.6. vbi Ioannes vidit equum album & qui ſedebat ſuper eũ
data eſt ei corona, & habebat arcũ, & exiit vincẽs vt vinceret.
Sic verè Dei filius, qui ſedit in equo albo proprii corporis, vel
virginis benedictæ, data eſt corona, id eſt regia maieſtas, quia
Data eſt mihi omnis poteſtas &c. Ideo Apocalip. 19. Habe-
bat diademata multa. Arcum etiam ſacræ ſcripturæ habuit, vn
de ſagittas ſacrorum eloquiorum emiſit ad feras capiendas, id
eſt ad peccatores ad pœnitẽtiam conuertẽdos. Et ideo exiuit,
ſcilicet a patre, & venit in mundum, vt vinceret, ſcilicet de-
mones & peccata. Ideo Apocalip. 19. Ecce equus albus, &
qui ſedebat ſuper eum, vocabatur fidelis. ¶ Antiqui equos va- 11
rios dedicabant Iridi, eo quòd ipſa ſit varijs coloribus diſtin-
cta. Sic verè illi qui ſunt varii per diuerſarum virtutum
& perfectionum colorem, dedicantur ipſi arcui cœleſti, id eſt
Chriſto qui omnes colores virtutum & perfectionum conti-
net in ſeipſo. omnes enim boni eum ſequuntur per imitatio-
nem, & eius vſibus deputantur per ſuorum mandatorum exe-
cutionem. Figura Zacha.1. vbi dicitur. Vide per noctem, & ec
ce vir aſcendẽs ſuper equum ruſum, & ipſe ſtabat ſuper myr-
teta, quæ erat in profundo, & ſecuti ſunt eum alii equi rufi, va
rii & albi. Sic verè chariſsimi, Chriſtus vir, id eſt virtuoſus,
qui in profundo humilitatis poſitus, primo fuit inter myrteta,
id eſt inter viros iuſtos, odoriferos & ſanctos, ſcilicet in ſocie-
tate apoſtolorum, aſcendit equum ruſum, id eſt corpus ſuum
ſanguine paſsionis rubefactũ, & tunc ſecuti ſunt eum per imi-
tationem equi rufi, id eſt martyres, equi varii, id eſt confeſſo-
res diuerſis virtutibus variati, & equi albi, id eſt virgines ca-
ſtitatis lilio candidati. Et ſic patet quòd equi varii Iridi varię
conſecrantur. Zacha.6. In quadriga quarta equi varii & for-
tes. ¶ Pullus equinus ſuauem paſſum quem in iuuentute 12
didicit, in ſenectutis tempore non dimittit. Sic verè illum paſ-

ſum ſeu curſum, id eſt illud opus & exrcitium quod in iuuen-
tute aſſueſacimus, in ſenectutis tempore frequẽtamus, ſiue bo
num fuerit, ſiue malum, quia adoleſcens iuxta viam ſuam &c.
23 Prouerb. 22. ¶ Equus ſecundum Ariſto. libentius vadit in gre
ge cum ſorore, quàm cum matre. Chariſsimi, mater noſtra eſt
concupiſcentia carnis, quæ omnes parturit in hoc mundo. Eze
ch. 16. Pater tuus amorreus. i. mundus, mater tua cethea. i. car-
nis concupiſcentia. Soror autem noſtra eſt ſapientia. Prouerb.
7. Dic ſapientiæ, ſoror mea es. Matrem igitur noſtram. i. concu
piſcentiam relinquamus, & ſororem noſtram. i. diuinam ſapiẽ-
tiam frequentemus. ad Roma. 13. Curam carnis ne feceritis.
24 ¶ Secundum Plin. lib. 8. c. 42. equi videntur ſenſu & imagina-
tione pollere. intelligũt enim adhortationem gloriæ, & viſum
eſt equos tela collecta equitantibus ſuis tradere, & etiam quo-
dam naturæ ſenſu dicuntur ſeſſoris ſui victoriam præſcire &
præſentire, ſicut de currentibus in circo exemplificant tã Pli.
quàm Soli. Dicit autem Plin. quòd Sarmatę ieiunio & inedia
præcedente equos ad curſum habilitant, atque ita per centena
& quinquaginta miliaria continuo curſu ipſos equitant. Igi-
tur in his docetur homo intellectum & diſcretionem habere,
& de futura victoria contra vitia gaudere, & ieiunio carnem
macerare, & ſic ad bona opera celeriter curſitare. Sic faciebat
Apoſtolus, vt dicit 1. ad Corint. 9. Sic curro, non quaſi in incer
tum, ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo. Vel
dic quòd ſeſſor eſt prælatus, qui equum, id eſt ſubditum debet
per abſtinentiam macerare, vt poſsit currere ad opera virtuo-
ſa. Ipſe vero equus & ſubditus debet de victoria ſeſſoris, id eſt
domini regis vel prælati ſui gaudere, & de ea quàm plurimum
exultare.

De Elephante. Cap. 37.

1 ELEPHAS apud Indos barrus dicitur, & inde
vox eius berritus nuncupatur, cuius dẽtes ebur
ſunt, & roſtrum promuſcis appellatur. Hic in-
ter omnia animalia maior eſt corpore & virtu-
te. Nam Medi & Perſe eis turres ligneas impo
nunt, equibus dimicant & bellant. Et ſunt boni
intellectus & memorię, gregarim incedũt, in aquis & ſiluis pa
riunt, & vbi pariunt, ibi dimittunt fœtus ſuos, ne a draconibus
rapiantur. Biennio fœtus portant, & trecentis annis viuunt, vt
dicit Iſidorus lib. 12. Tales recte debent eſſe prælati, quia ma-
gnitudine auctoritatis, virtute perfectionis & bonitatis debẽt
alijs præpollere. Grandis auctoritatis es & bene regis regnum
Iſrael 3. Regum 21. Et ideo vox eorum. i. comminatio debet eſ
ſe barritus, fortis ſcilicet & terribilis peccatoribus comminan
do. Dentes eorum. i. prędicatio & verba debent eſſe aburnei, ſ.
rubicundi per charitatem, vt ſint eloquia eorum caſta, argen-
tum igne examinatum. Et ideo turres ligneas. i. religiones, con
uentus & eccleſias debent portare per debitum regimen & di
ſcretũ, vt homines ibi exiſtentes, ſcilicet religioſi & clerici poſ
ſint contra vitia & peccata dimicare. Figura 1. Micha. 6. vbi in
prælio regis exercitu erant elephantes cum turribus ligneis,
& intus homines armati. Sic in exercitu Chriſti iſti debent eſ-
ſe boni intellectus per diſcretionem, gregatim incedere p ſub-
ditorum concordiam & delectationem, & debent parere per
bonam operationem, in aquis debent habitare per deuotionẽ
& dilectionem & lachrymationem, & in ſiluis pęnitentiæ per
corporalem macerationem, & ibi fœtus ſuos, id eſt ſubditus re
linquere, dimittere & nutrire, ne a dracone diabolo deuoren-
tur. Iſti debent diu viuere per perſeuerantiam & longanimita
tem, fœtus. i. ſubditos duobus annis portare. i. per fidem & cha
ritatẽ, quia iſtis duobus debet prælatus pręcipue ſubditos enu
trire, quia In his duobus mandatis tota lex pendet & prophe-
2 tę. Matth. 22. ¶ Secundum Plin. lib. 8. ca. 1. elephas inter omnia
animalia maximę eſt virtutis & perfectionis, quia elephantes
in noua luna conueniunt gregatim, & in flumine ſe abluunt, &
nouo ſyderi communiter plus ſe inclinant, & ſic redeunt ad lo
cum ſuũ. Elephas eſt bonus Chriſtianus, luna eſt perſona filij
Dei, quæ renouata fuit in incarnatione, quia Dei filius qui ab
æterno eſt, factus eſt quaſi nouus & temporalis, & ideo in re-
nouatione iſtius, id eſt in ortu vel incarnatione iſtius Chriſti,
nos elephantes chriſtiani ſui debemus inuicem conuenire &
congregari, ſcilicet per fidei & concordiæ vnitatem, & ad ec-
cleſiam & officij diuini ſolennitatem conuenire. Ideo Apoca.
19. Venite & congregamini ad cœnam magnam dei. In flumi-
ne etiam deuotionis, compaſsionis, lachrymarum & ſacræ ſcri
pturæ nos debemus modo balneare & lauare, & iſti nouo ſy-
deri Chriſto nouiter renouato debemus nos communiter in-
clinare per gratiarum actionem, & ſui auxilij implorationem,
& ita purificati & lauati, ad locum noſtrum, ſcilicet paradiſum
poterimus redire finaliter per æternæ gloriæ acquiſitionẽ. Vel
pone de natiuitate virginis vel Ioannis. Vel poteſt exponi de
trib⁹ Magis, qui viſa ſtella materiali, & cognito ortu ſtellæ ſpi
ritualis, conuenerũt, & Deum adorauerunt & honorauerunt,
& ſic per fidem purificati fuerunt, & tandem ad propria redie
runt. Matth. 2. Per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam.
Vel pone ꝙ orto iſto nouo ſydere congregati ſunt, ſcilicet ad
fidei veritatem, elephãtes. i. homines, et in flumine baptiſmi pu
rificati, ipſi Chriſto ſe inclinauerunt per obedientiam & ſubie
ctionem & ſuæ fidei ſuſceptionem, & ſic ad locum ſuum, ſcili-
cet paradiſum (vnde in Adam ceciderant) redierunt. Ideo im
pletum videtur illud Eſa. 17. In Die illa inclinabitur homo ad
factorem ſuum & non inclinabitur ad altaria. ¶ Elephãtes iu-
uenes ſuos diligenti cura cuſtodiunt, & quando vadunt ad flu 3
uium vt lauentur, eundo & redeundo eos præcedere faciũt, &
quando luna eſt renouata, inclinant ſe ei, & filios ſuos ad incli
nandum ſyderi inſtruunt & informant. Sic verè debent facere
parentes, quia verè filios ſuos iuuenes debent ſummè cuſtodi
re, & maximè a vitijs & peccatis, & eos ad fluuium deuotionis
& cõfeſsionis, elemoſynę et compaſsionis ſecum ducere, vt ibi
lauentur & expientur per peccatorum condonationem, quia
elemoſyna extinguit peccatum. Eccl. 3. Et ad adorãdum Chri
ſtum vel beatam virginem ipſos exemplo & verbo inſtruere et
docere. Eccl. 30. Doce filium, & operare in illo. Exemplum de
Thobia, qui filium ſuum Deum timere docuit, & abſtinere ab
oĩ peccato. Tho. 1. Vel ſi vis expone de prælatis & ſubditis per
omnia ſicut ſupra. ¶ Elephantes ſecundum eũdem ibidem. qñ 4
infirmantur, quaſdam herbas ſalubres congregant, ſed anteq̃
eis vtantur, ſupino capite eas ad cœlum leuant, & quadam re-
ligione a numinibus adiutorium poſtulant. Sic verè quãdo hõ
infirmatur, & herbas & medicinas quærit vt iuuetur, non de-
bet in eis tantum confidere, imo ipſas ad cęlum leuare per di-
uinæ potentiæ conſiderationem, & ſui auxilij implorationem.
Eccl. 38. Fili, in infirmitate tua ne deſpicias teipſum, ſed ora
dominum, & ipſe curabit te. Altiſsimus. n. de terra creauit me-
dicinam, & vir prudens non abhorrebit eam. Ibidem. Vel dic
ꝙ illi qui infirmantur ſpũaliter per ignorãtiam & peccatũ, de-
bent herbam ſacræ ſcripturæ vel pœnitentiæ comedere & ſibi
incorporare, & cum hoc Dei auxilium implorare, quia in va-
num laborat humanum ſtudium, vbi dei nõ quæritur auxiliũ.
Nam ſecundum Hiero. ſtudium debet ſæpe interrumpere ora
tio. ¶ Item ibidem Plin. Elephantes ſunt boni intellectus, quia 5
docentur cognoſcere regẽ, & eum adorare, & ob reuerentiam
coram eo genua incuruare. Sic verè boni Chriſtiani & ſancti,
regẽ ſuum Chriſtum vel prælatum debent cognoſcere per fi-
dem & diſcretionem, coram eo genua flectere cum benignita
te & ſubiectione, & eũ adorare p gratiæ implorationem & re
uerentiam & gratiarum actionem. Ideo Canti. 3. Egredimini
filiæ Sion, & videte regẽ Salomonẽ. ¶ Item idem ibidẽ. c. 4. di- 6
cit ꝙ elephantes qñ inueniunt hoiem in nemore errãtem, pri
mo (ne ipſum terreant) aliquantulum de via ſe elongant, & ip
ſum paulatim præcedentes, viã ei oſtendunt, & ſi draco obui⁹
fuerit, contra eũ pro defendendo hoie ſe opponunt, & hoc ma
ximè faciunt quando habent fętus iuuenes, quia timent ꝙ hõ
quærat fętus ſuos, & ideo de eo ſe volunt expedire, vt eos poſ-
ſint ſecurius & cautius cuſtodire. Et ſi grex pecorum occurre
rit, itinera ſibi blanda & placida faciunt, & ne qđ aial interfi-
ciant præcauent & attendunt, ſicut dicunt tã Plin. q̃ Soli. Ele-
phas eſt Chriſtus, draco diabolus, ſolitudo mundus, terminus
paradiſus, recta via eſt pœnitẽtia. Elephas ergo. i. filius dei, qñ
vidit in ſolitudine huius mũdi hoiem. i. humanum genus erra
re & deuiare, tũc ne ipſum terret ab itinere mundi vel pœni-
tentię, primo ſe elõgauit, ſ. a principio vſq; ad incarnationẽ, q̃a
tunc non fuit in via pęnitentiæ per præſentiam corporalẽ, ſed
tãdẽ in via ſe poſuit, & p bonum exemplũ hoiem præceſsit, q̃a
Cępit Ieſus facere & docere. Actuum 1. Pręcedat dñs meus ſer
uum ſuum. Gene. 33. Et ei rectam viam eundi ad terminũ pa-
radiſi, videlicet pęnitentiã oſtendit, & a leſione quacunq; præ
cauit, & in oĩb⁹ placide viã ſalutis oſtẽdit, & pro eo cõtra dra
conem diabolum in crucis prælio dimicauit, & ipſum de eius
manibus liberauit, & ad veritatis ſemitã reuocauit. In uenire eã
in biuio,

in biuio,& non in via.Gen.38.Ideo Sopho.3. Nugas quæ a le-
ge receſſerant,reuocabo. Vel expone de prælatis & viris iu-
ſtis,qui ſubditos & alios quando errant in fide vel in moribus,
debent eos præcedere per bona exempla, & viam veritatis eis
per prædicationem oſtendere, & pro ipſis contra draconem.i.
contra tyrãnos & diabolum pugnare, & pecudes & pauperes
7 non lædere,ſed iuuare.¶ Elephas quando habet fœtus,& inue
nit hominem in nemore,præcedit eum, ipſique rectam viam
oſtendit. & hæc ratio eſt ſecundum Plin. quia timet quòd ho-
mo quærat fœtus ſuos,& ideo primo vult de eo ſe expedire, vt
fœtum ſuum poſsit tutius cuſtodire. Et in hoc habemus exem
plum quòd homo ſe debet prius de maiori periculo liberare,
& poſtea ſe & ſuos poterit melius gubernare.¶ Idem lib. 8. ca.
8 5.& Soli.etiam dicunt ꝙ elephantes gregatim incedunt, mini
me ex omnibus ſolinagi,& ducit agmen maior natu, alios au-
tem ætate proximus ſequentes cogit, iuuat enim eum, & ei co-
operatur. Iuuenes autem ſuos quando debent vadum tranſna
tare,faciunt præcedere,ne maiorum ingreſſu impediãtur. Sic
verè chariſsimi in congregatione elephantum.i. religioſorum
vel clericorum,ille qui eſt maior natu,ideſt ętate ſpirituali,i.il
le perfectior quantum ad gratiam vel virtutes,debet alios du-
cere per prælationem,& primatum in eis obtinere.Loquere tu
maior natu,decet enim te primum verbum.Eccleſiaſt. 32. Illi
etiam qui ſunt poſt eos ſeniores,id eſt virtutibus perfectiores,
debent eos in prælationis officio adiuuare,conſulendo & ſup-
portando,vt per ſapientium & ſeniorum conſilium poſsint p-
lati rem publicam gubernare,& per eorum iuuamen alios ele
phantes ſequentes, id eſt ſubditos prouide regere & ſaluare,
quia breuiter loquendo, poſt prælatos illi qui ſunt ſapientio-
res & ſeniores,debent in dignitatibus & officijs in honoribus
& conſilijs eſſe primi.vnde 1.ad Theſſalo.4.Illi qui in Chriſto
mortui ſunt reſurgent primi.Itaque prælat⁹ debet ſubditos du
cere,alij vero debent compellere. Quod maximè de prælatis
qui ſunt primi,& de principibus qui ſunt ſecundi, poteſt intel
ligi,quia ſcilicet ad prælatos pertinet ductio paſtoralis,ad prin
9 cipes autem compulſio manualis. ¶ Elephantes faciunt præce
dere infantes ſuos,& quando debent per vadum aliquod trãſ-
natare,ipſos faciunt præire,ſecundum Plin.ibidem. & hoc ne
maiorum ingreſſu in natando impediantur. Tales ſunt multi
carnales & affectuoſi prælati, qui iuuenes ſuos,id eſt nepotes
& compatriotas & familiares faciũt præcedere, ipſos præ alijs
indebite promouendo, quamuis ipſi ſint iuuenes & infantes,
nec patiuntur quòd aliquis magnus & ſcientificus flumium ꝓ-
ſperitatis introeat ante ipſos. Eſaiæ 3. Dabo pueros principes
eorum &c. Vel dic quòd ſtulti religioſi vel clerici vel ſuperio
res prælati,iuuenes, id eſt imperfectos & inſtabiles ſæpiſsimè
faciunt præcedere,ſcilicet eos præficiendo in prælationibus &
officijs.Eccleſiaſtici 10. Vidi ſtultũ in dignitate ſublimi. Vel
per iuuenes intelligo fortes ſpirituales & perfectos, qui debẽt
alios præcedere,& in prælatione alijs præpollere. Iuuenis &
10 acutus inuenitur in iudicio.Sap. 8. ¶ In elephantibus maximus
eſt pudor,ſm eundẽ. Nam quando vnus ab alio vincitur, vi-
ctus vocem fugit victoris,& eius nequit conſortium ſuſtinere.
Sic verè chariſsimi quoniam inter duos elephantes, id eſt in-
ter Deum & diabolum diabolus victus fuit & proſtratus,ideo
in loco, id eſt in corde vbi eſt Chriſtus victor per gratiam &
charitatem,vel vox eius,i.prædicatio & doctrina reſonat, non
audet victus diabolus comparere. Vel pone ſi vis quòd quan-
do demon ſuperatur ab homine tunc eius vocem,id eſt oratio
nem timet nec coram eo ad ipſum iterum de eodem vitio ten-
tandum audet amplius comparere. Confunditur fur quando
11 deprehenditur.Hierem.2.& Gene.3. Vocem tuam audiui, &
timui.¶ Elephantes quando ſunt in calore & luxuria, ſunt ni-
mis mali & periculoſi,& maximè agreſtes.Nam domus & ſta
bula diruunt & ſubuertunt,vt dicit idem. Sic verè chariſsimi
ex luxuria & libidine proueniũt hodie multa pericula in hoc
mundo, quia domus, id eſt ſtatus eccleſiaſticus (quæ eſt do-
mus dei.ad Heb.3.) & ſtabula, id eſt ſtatus mundanus ex hoc
deſtruuntur,& per luxurioſos ſæpius diſsipantur quantum ad
famam & quantum ad bona temporalia,naturalia, ſpiritualia
& æterna.A muliere enim initium factum eſt peccati.Eccleſi.
25.quia homini fornicario omnis dulcis, non fatigabitur trãſ
12 grediens.Eccleſiaſtici 23.¶ Elephantes domiti(ſecundum qđ
dicit idem ibidem.)turres ligneas portant,acies deſtruunt, cõ
currentque armatos, & optimi ſunt in militia, ſed quod mirũ
eſt dictu,qui armatas acies non timent, vocem minimè ſuis fi-
ne porcæ fugiunt,ſicut dicit idem. Chariſsimi iſti elephantes
ſunt iuſti & perfecti,qui per diſciplinam & pœnitentiam ſunt
domiti,qui per conſtantiæ fortitudinem ipſos hoſtes ſpiritua-
les,mundum ſcilicet & demones infinitis malitijs armatos nõ
timent,ſed turres ligneas,id eſt onus mandatorum Dei,& ſta-
tutorum eccleſiæ & religionis deferunt atque portant.ad Ga-
la.6.Vnuſquiſque onus ſuum portabit. Et tanta conſtantia &
patientia ſunt firmati, quòd nullas aduerſas tribulationes vel
tentationes trepidant vel formidant, quia leo fortiſsimus be-
ſtiarum ad nullius pauebit occurſum. Prouerb. 30. Verunta-
men vocem ſuis,id eſt carnis propriæ ſuggeſtionem mirabili-
ter metuunt,quia verè nullus eſt ita conſtans vel perfectus,qui
ad vocem ſuis, id eſt ad ſuggeſtionem propriæ carnis multum
debeat trepidare,maximè quando conſiderat quòd Dauid ſan
ctiſsimus,Salomon ſapientiſsimus,Sanſon fortiſsimus, ab iſta
ſue, ſcilicet a carne fuerunt per luxuriam ſuperati, quia ſicut
dicitur Prouer.7.Multos vulneratos deiecit,& fortiſsimi qui-
que ab ea vulnerati ſunt.Figura Geneſ. 33. vbi Iacob qui non
timuerat Laban perſequentem, ſuper omnia timuit Eſau fra-
trem ſuũ,& ideo ne ab eo occideretur,ſepties adorauit. Sic ve-
rè iuſti qui conſtantię firmitate ſuffulti non timẽt laban, id eſt
mundum vel diabolum,fratrem ſuum Eſau rufum, id eſt car-
nem propriam, ſuemq; luxuriæ debent ſumme formidare, &
ne ab ea vincantur, dominum ſeptis deprecari.pſalm. Septies
in Die laudem dixi tibi. Vel pone quòd illi qui timent mini- 13
ma,fortes ſunt poſtmodum ad maxima.¶ Idem Plin.lib.eodẽ.
c 10.dicit quòd elephas altas proſternit palmas & ſic comedit
fructum earum.Sic verè diabolus quando videt altam palmã,
id eſt virum iuſtum in perfectionis altitudine ſublimatum, &
fructibus bonorum operum fœcundatum, ipſum proſternit
aliquotiens per peccatum,& ſic fructus eius,id eſt bona ipſius
opera deuorat & conſumit.Figura Dan.4.vbi agitur de alta ar
bore ſubuerſa. Vel dic quòd elephas eſt deus, qui palmas fru-
ctiferas,id eſt ſuperbos & diuites peccatores ſubuertit,ſcilicet
per mortem,vt ſic fructus & diuitiæ eorum diſtribuantur alijs
& diſpenſentur.Eſaiæ 2. Dies domini ſuper omnem arrogan-
tem,& humiliabitur, & ſuper cedros libani ſublimes & ere-
ctas. Vel per elephantem ſi vis aliter exponere potes accipere
Deum,qui palmam altam,id eſt ſuperbum diabolum proſtra-
uit,& fructus,id eſt peccatores quos ſibi ſubiecerat, comedit,
ſcilicet eos ad ſuam fidem conuertendo. Ideo Canticorum 7.
Aſcendam in palmam,& apprehendã fructus eius.¶ Cauſa pu 14
gnæ perpetuæ quæ eſt inter elephantes & draconem, aſsigna-
tur a Plinio,quia propter corporis magnitudinem & virtutem
vnus alter inuidet, & contra eum militat & bellat. Sic verè
in mundo cauſa inuidiæ, malitiæ & diſcordiæ eſt poteſtatis
& glorię magnitudo,quia diuites diuitibus inuident,& ex hoc
contra ſe inuicem militant ſepius & certant,quia ſecũdũ Chry
ſoſt. Propemodum naturale eſt ciues ciuibus inuidere. hu-
cuſque Plin. ¶ Secundum Ariſt.lib.1.cap.11. & Auicen. naſus 15
elephantis eſt longus & fortis, & eo vtitur loco manus, & cũ
ipſo accipit cibum & portat ad os,quod nullum aliud animal
facit,& habet mamillas in pectore, & dentes & culmos ma-
gnos in ore. Elephas eſt homo perfectus, & maximè præla-
tus vel religioſus, cuius naſus eſt deuotio, quæ debet odorare
æternam ſuauitatem. Vbera eius ſignificant miſericordiam &
compaſsionem,vel doctrinam & prædicationem. Dentes eius
ſignificant eloquentiam & verbalem correctionem. Debet
igitur naſus deuotionis noſtrę eſſe longus per perſeuerantiam,
fortis per conſtantiam. vnde Canticor.7. Naſus tuus ſicut tur
ris libani.Et eo loco manus debemus vti,ſcilicet ad accipien-
dum & acquirẽdum cibum gratiæ & virtutum, vel cibum glo
riæ ſempiternæ,& cui non ſufficit manus, id eſt operatio, de-
bet ei ſufficere naſus,i.deuotio, quia vnguentis & varijs odo-
ribus delectatur cor. Prouerbio. 27. Vbera autem lactis ſiue
prædicationis vel dulcis miſericordiæ & compaſsionis debet
habere circa cor in pectore, vt ſcilicet ex corde & ex charita-
te prædicet & doceat,& pauperibus ſubueniat & ſuccurrat. &
in ore debet habere culmos, id eſt dentes magnos, & verba
dura,fortia & correctoria,veruntamen alba & eburnea, id eſt
pudica pariter & honeſta.ad Eph.4. Omnis ſermo malus non
procedat ex ore veſtro, ſed ſi quis bonus eſt ad ædificationem
audientium. ¶ Item dicit idem quòd lingua elephantis eſt 16
valde modica reſpectu corporis ſui, & ſemper in ore latitat,
& raro videtur extra,niſi quando lambit labia ſua poſt cibum
& potum &c. Sic verè in Chriſtiano debet eſſe parua lingua,

id eſt paucitas verborum, quia in multiloquio non deeſt
peccatum. Prouerbiorum. 10. Et in ore debet ſemper la-
tere, ſcilicet per modeſtiam & ſilentium, & raro debet
exterius apparere per verboſitatem, iuxta illud. Ori tuo faci-
cito oſtia, & verbis tuis facito ſtateram. Eccleſiaſtici 28. Verū-
tamen quando accipit cibum & potum, id eſt quando recipit
aliquod beneficium a Deo, tunc verè debet apparere lingua
verborum ſuorum, ſcilicet per gratiarum actionem. Vnde de
talibus poteſt dici illud 2. Machab. 7. Linguam poſtulatus cito
17 protulit. ¶ Elephas non habet niſi vnum inteſtinum, quod eſt
ei pro ſtomacho, & aliud per quod fęces eijcit, & hic habet he
par magnum, & ſplenem valde paruum, & hoc quia melācho
lia ſecundum Auicen. tranſit in ipſius nutrimentum. Sic verè
ſtomachus noſter, id eſt cogitatio quæ cibos recipit, debet eſſe
vnus per affectionum concordiam in Deum, & hepar. i. amor
Dei, debet eſſe magnum, ſplen autē qui ridere facit, i. gaudiū
& lætitia mundi, debet eſſe paruus, & hoc, quia melācholicus
humor triſtitiam generans & dans, id eſt mortis memoria, de-
bet eſſe noſtrum proprium nutrimentum, & ideo ſpleo mun-
danæ lætitiæ debemus modicum poſsidere. Melior eſt enim
ira riſu. Eccleſiaſticis 7. Mœror enim in corde viri humilia-
18 bit eum. Prouerbin. 12. ¶ Secundum Ariſto. libr. 2. cap. 5. Ele-
phas quando naſcitur, apparent in eo dentes, & cū roſtro ſuo
eradicat arbores, & cum natat, ſpirat & eijcit aquam, & quan-
do ſedet, flectit pedes poſteriores ſicut homo, & dormit ſtan-
te corpore, & ſuper latus vnum ſe fulcit ſuper arborem dor-
miendo, ſecundum Plin. Ad palmam autem libenter ſe appo-
diat, quam ei venator ea certa ſcientia debilitat, vt ſic ei inni-
tendo deficiat atque cadat. Elephas nouiter natus eſt homo ad
prælationem nouiter ſublimatus, dens eius eſt diſcretio, ro-
ſtrum eſt prædicatio, pes eius affectio, arbor autem eſt crux,
aqua eſt deliciæ. Elephas ergo quando naſcitur, id eſt homo
quando ad prælationem eligitur, debet habere dentes diſcre-
tionis, ſcilicet ad maſticandum & examinandum cibos, id eſt
opera ſua. debet etiam habere roſtrum eloquentiæ & prædica
tionis, cum quo debet arbores, id eſt peccatores, de terra, id eſt
de amore mundi eradicare & abſtrahere. In aquis autem deli-
ciarum poſitus, debet ſpirare per orationem & gratiarū actio-
nem, & reſpirare per æternorum deſiderium & affectionem,
& aquam deliciarū debet eijcere & ſpernere per earum con-
temptum & abominationem, iuxta illud pſalm. Diuitiæ ſi af-
fluant, nolite cor apponere. Quādo autem ſedet, ſcilicet in thro
no iudiciariæ poteſtatis, debet pedes affectuum ſuorum flecte
re per pietatem, non tamen tantum quin ſemper ſtet per iuſti-
tiæ rectam æquitatem & auſteritatem. & ad arborem, id eſt ad
crucis memoriam debet ſe appodiare per compaſsionem, &
maximè quando vult dormire per contemplationem, ne ſcili-
cet cadat ad terram per auaritiam et terrenorum affectionem.
Zacha. 8. Viri baculus in manu eius. Vel dic quòd ad arborem
crucis per deſiderium & affectum prælatus debet ſe appodia-
re, quam ſi venator diabolus homini ſubtrahat, ſcilicet appo-
diationem & affectionem crucis vel paradiſi, vel fiduciam au-
xilij diuini de corde ipſius auferendo, faciliter cadit primitus
per peccata, & finaliter per tormenta. Eccleſiaſti. 27. Niſi in
timore domini tenueris te inſtanter, cito ſubuertetur domus
tua. Vel elephas eſt diues, arbor eſt mundus, vita vel proſperi-
tas, ſcientiæ vel diuitiæ. Iſta enim arbor, ſcilicet proſperitas hu
ius mundi continet fructus deliciarum, fructum ſcientiarum,
folia diuitiarum, ramos eminentiarum, ad quam elephas, id-
eſt diues cupiēs dormire & delectari & conſolari, ſe appodiat
per fiduciam & amorem, vtpotè quia confidit de lōga vita, vel
præſumit de diuitijs vel de ſcientijs, contra illud Prouerbio 3.
Ne innitaris prudentiæ tuæ. Iſti igitur ſignificantur in illo qui
innititur ſuper baculum arundineum Ægypti, cui ſi innixus
fuerit homo, confringetur. Eſaiæ 36. Et tunc venit ſubito ve-
nator diabolus, & aufert & ſcindit ſibi arborem iſtam p mor-
tem, & ſic cadit elephas, videlicet in infernum, nec reſurgit.
19 Vomite & cadite, neque ſurgatis &c. Hierem. 25. ¶ Fœmina
portat duobus annis, & poſt partum quieſcit per triennium,
& tempore impregnationis omnino a maſculo non tangitur,
& quando parit, ſimile quid vitulo duorum vel trium menſiū
parit. Alega ſi vis de continentia coniugali. Vel expone mora-
liter quòd fœmina. i. ſimplex homo debet fœtum boni propo-
ſiti per duos annos, id eſt in fide & charitate in ventre conſciē
tiæ perficere & formare, & tūc eum parere & emittere per bo
nam operationem, & deinde quieſcere triennio. i. in fide trini-
tatis. ¶ Quando elephas dolet iūcturas, lauat eum potus aquæ 20
calidę, & herbę verſæ in mellę, & quando non poteſt dormire,
debent inungi ſcapulę aqua & oleo, vel caro porci aſſata de-
bet deſuper poni. Sic verè ſi homo dolet iuncturas per labo-
rum & pœnitētiæ fatigationem, debet habere aquam deuotio
nis, calidam feruore contritionis, cum melle pietatis & com-
paſsionis. & ſi non poteſt dormire per contemplationem, ſuper
ponat carnem aſſatam diuinæ paſsionis &c. ¶ Si habuerit ele- 21
phas ferrum in corpore, datur ei oleum bibere, & ſanatur. Sic
ſi ferrum crudelitatis ſit in corde, bibat oleum pietatis, & ſpi-
ritualem recipiet ſanitatem. Tollite reſinam ad dolorem eius
Hierem. 51. ¶ Item idem lib. 8. dicit quòd elephas maſcul⁹ ma 22
ioris eſt corporis & animoſitatis, quàm ſit fęmina. Sic verè prę
latus debet eſſe maior virtute & perfectione, quàm ſit fœmi-
na. i. quàm ſubditi, & audacior ad bona aggredienda, & mala
toleranda, & ad peruerſos corrigendos. ¶ Elephas per verbera 23
domeſticatur. Vnde quando percutitur & fameſcit, & feſſus
eſt & incluſus in fouea, aſcendit venator ſuper eum, & non ſe-
cus quàm alios domitos regit, ſecundum Pli. li. 8. c. 8. & 9. Obe
dit autem quamdiu ſedet venator ſuper eum, quando autem
deſcenderit, ligantur pedes eius donec domeſticetur. Sic verè
multi ſunt ita duri, ita ſilueſtres & agreſtes, q non poſſunt do-
meſticari. i. corrigi niſi per verbera. i. afflictiones, & tribula-
tiones quia ſeruo maliuolo tortura & compedes. Eccleſiaſ. 33.
Nam quandiu venator, id eſt Deus vel prælat⁹ ſedet ſuper eos
per diligentem eorum correctionem, & eos percutit per infir
mitatem & tribulationem, & tandiu obediunt per humilitatē
& ſubiectionem, & ideo affectus talium debet ligari vinculis
obedientiæ & ſtatutorum & diuinorum mandatorum, quouſ-
que plene fuerint edomiti. Pedes eorum ſtrinxit ligno. Actuū
16. & Iob 18 Tenebitur planta eius laqueo. ¶ Elephas ſm eun 24
dem ibidem, eſt domeſticabilior & obedientior omnibus ani-
malibus, & habet ſenſum meliorē, quia ſentit frigus in hyeme
& frigidum ventum. & eſt animal valde fluuiale, quia habitat
iuxta fluuios, & mergit ſe in aqua vſque ad mentum, ſed nō po
teſt diu natare propter corporis quantitatem. Sic verè debet
eſſe religioſus, debet enim eſſe obediens domitus, maturus ſci
licet & quietus. & debet habere ſenſum bonum & diſcretio-
nem, quia frigus infernalium tormentorum, vel frigus indeuo
tionis debet optimè cogitare. Dan. 2. Cępiſti cogitare quid fu-
turū eſſet poſt hæc. Fluuialis etiam debet eſſe, quia iuxta fluen
ta ſacræ ſcripturæ & deuotionis, lachrimarum & compaſsio-
nis debet iugiter reſidere, & ibidem debet ſe immergere & na
tare, licet corporis ſui grauitas. i. carnis ſuæ pōderoſitas ipſum
impediat in natādo, & deuotionis opera peragendo. Extendit
natans ad natandum manus ſuas. Eſa. 25. ¶ Licet elephas ſit ani 25
mal manſuetiſsimum ex natura, quia ſcilicet caret felle ſecun-
dum Ariſto. tamen aliquando iraſcitur, quando ſcilicet nimis
prouocatur, vel quando inebriatur vino vt ad prælium acua-
tur. Viuit autem diutiſsimè propter temperamentum comple-
xionis, & propter caſtitatem. Et propter corporis magnitudi-
nem, fœtus non poteſt in ventre niſi ſpacio duorum annorum
perfici vel compleri. Sic verè licet iuſti carentes felle. i. iracun
dia, ſint manſueti & pij, tamen quandoque iraſcuntur, ſ. contra
peccatores ex zelo iuſtitiæ & rigoris, & hoc maximè quando
ſunt inebriati vino dilectionis diuinæ & imbuti, quia tūc ex ze
lo Dei ad bellandum contra peccatores fortius animātur. Diu
autem debent viuere. i. in gratia perdurare & perſeuerare, ad
quod multum cooperatur temperamentum honeſtatis & con
tinentia caſtitatis, quia iuſti in perpetuum viuent. Sap. 5. Et q
abſtinens fuerit, adijciet vitā. Eccl. 37. Vel ſi vis allega illud qđ
ſupra ponitur, q. ſ. elephas quamuis ſit naturaliter manſuetus,
quando tamen inebriatur vino vel prouocatur, efficitur valde
ferox. quod optimè pōt applicari contra ebrietatem, quia verè
licet hō ſit animal māſuetum natura, tñ ebrietas vel nimia pro-
uocatio facit eum iraſcibilem & diſcordem, quia ſicut dicitur
Prouer. 20. luxurioſa res vinum, & tumultuoſa ebrietas. ¶ Ele 26
phas quando videt ſe a venatore perſequi propter ebur, fran-
git & proijcit dētes ſuos, vt ſic depoſito ebore, ipſum venator
amplius non ſequatur, ſecundum Soli. Sic verè illi qui habent
ebur. i. diuitias mundanas, & propter eas vident ſe perſequi &
infeſtari. ſ. a diabolo p auaritiæ tentationem, a prędonibus &
balliuis per rapinam & exactionem, debēt eas frangere & eijce
re, pauperibus erogādo per elemoſynarum largitionem, ne. ſ.
poſsint ſibi periculi eſſe cauſa. Cōfregit ad numerū dētes meos.
Thren. 3. ¶ Elephātes ſecundum eundem ibidem, raro carna-
liter

liter copulantur, quia nõ niſi per quinq; dies in duobus annis,
& tunc quanto plus poſſunt, in occultis & abditis ſe abſcõdũt
Poſt autem actum illum aquis viuis ſe abluunt, nec ante ablu-
tionem ad gregem reuertuntur. Pro fœminis nunquã pugnãt,
& nulla nouerunt adulteria. Sic verè boni Chriſtiani actũ car
nis raro aut nunquàm debent exercere. Quod ſi in actu coniu
gali ipſos oporteat circa illum actum vacare, rarius, ſecretius,
occultius & verecundius quàm poſſunt debẽt illum facere vel
complere. Quod eſt contra multos, qui conſueuerunt per ia-
ctantias in illis operibus gloriari, ſicut multi luxurioſi, qui letã
tur cũ male fecerint, & exultãt in rebus peſſimis. Prouer. 2. Et
poſt illum actum in aqua deuotionis vel compaſſionis vel con
feſſionis debent ſe lauare, vt ſic ad gregẽ. i. ad cõitatẽ eccleſiæ
purificati & mundati valeant reuenire. Itẽ inter ipſos non de-
bẽt eſſe adulteria, quia verè quilibet debet eſſe contentus pro
pria vxore, nec debet concupiſcere alienam. Deut. 5. Non con
cupiſces vxorem proximi tui, Mares etiam pro fęminis nõ de-
bent pugnare, nec pro eis habẽdis lites & iurgia ſuſcitare. Qđ
eſt contra luxurioſos & illos qui pro mulieribus pugnis & pe-
28 riculis ſe exponunt, qui dicunt illud Iudith. 10. Quis pro tã for
moſis mulieribus pugnare nõ debeat? ¶ Secundum Soli. ibidẽ,
inter elephantes maxima eſt cura alteri de altero, nam equita-
tu circunuenti, feſſos & vulneratos inter ſe recipiũt, & eos pluſ
quam ſe protegunt & defendunt. Qñ aũt vnus eorum cadit ꝑ
caſu irrecuperabili, miro modo barrit, ad cuius vocẽ multitu-
do iuuenum ſubito accedit, qui paulatim ſeniorem eleuant, &
ad hoc totis viribus & affectibus ſe inclinant, quem ſi eleuare
nequeunt, cum eo barriunt & deplangunt, vt dicit idem Sol. &
Phiſol. Sic verè inter chriſtianos, & maximè religioſos, debet
eſſe ſocietas & amicitia & pietas, quia quando vnus vulnera-
tur tentationibus, & fatigatur tribulationibus, tunc alij debẽt
eum recipere per compaſſionem, & doctrinis, exemplis & ora
tionibus, cõſolationibus & ſubuentionibus cõtra hoſtes & vi-
tia defenſare. Infirmũ in fide ſuſcipite. ad Rom. 14. Ro. 15. Nos
ꝗ firmiores ſumus debemus imbęcillitatẽ infirmorum ſuppor
tare. Et quando vnus cadit, ſ. peccatum, & barrit per confeſſio
nem, tunc alij iuniores. i. fortiores & virtuoſiores debent con-
uenire per amorem, ſe inclinarę per compaſſionem, & cum eo
barire per orationem, & eum per pietatem releuare a caſu pec
cati per eius monitionem & correctionẽ. Venerunt amici Iob
viſitare eum &c. Iob 2. Vel pone quòd quãdo venit ad pauper
tatem, & cadit a ſtatu proſperitatis, alij (ſi poſſunt) debent eum
releuare, & ei in tẽporalibus ſubuenire, quod ſi nequeãt, tamẽ
baritum piæ affectionis & conſolationis debent emittere. Con
ſolamini eum vniuerſi qui ſcitis nomen eius. Hierem. 48. Figu-
ra de amicis Iob, qui primo cum eo fleuerunt, & pro eius reue
latione ſinguli ouem vnam & inaurem auream eidem dede-
runt. Iob vlti. Feſſos enim & depauperatos debent alij adiuua-
re, reficere & fouere, & alter pro altero in neceſſitatibus labo
rare. ad Gala. 6. Alter alterius onera portare, & ſic adimplebi-
29 tis legem Chriſti. ¶ Soli ibidem dicit quòd quando elephãtes
capiuntur, paſta hordei domeſticãtur. Fit autem fouea profun
da in via elephantis, ad quam veniens incidit ignoranter, ita ꝙ
propter profunditatem exinde exire non poteſt, & tunc vnus
venator percutit & pungit ipſum, & veniens alius venator ꝑ-
cutit primum, & admonet ipſum ne percutiat elephantem, ip-
ſumque de fouea extrahit, & dat ei comedere hordeum, quod
cum ter vel quater fecerit, elephas domeſticatur, & diligit ſe li-
berantem, & ei deinceps obediens manſueſcit. Elephas eſt ho-
mo, fouea peccatum, primus venator diabolus, ſecundus Chri
ſtus, hordeum ſacra ſcriptura, vel corpus Chriſti. Quia igitur
elephas, id eſt humanum genus in foueam peccati cœciderat,
vnde reſurgere non valebat, & a venatore diabolo punctus &
percuſſus tentationibus & tribulationibus, morte etiam tem-
porali ibi fuerat, ideo venit ſecũdus venator Dei filius per in-
carnationem, & diabolũ fugauit & proſtrauit in infernum ꝑ
ſuam paſſionem, & ſic elephantem, id eſt humanũ genus edu-
xit de fouea inferni & peccati per ſuam reſurectionem, & ei
hordeum æternæ beatitudinis dedit per ſuam aſcenſionem, &
ſic eum domeſticauit in domo, ſcilicet paradiſi. Vel dedit no-
bis hordeum ſui corporis vel ſacræ ſcripturæ, & ideo debem⁹
eum ſequi per imitationem, & ei obedire per humilitatem &
ſubiectionem. Figura 1. Reg 17. vbi Dauid in domo remanẽs,
tandem fuit miſſus ad exercitum regis, vt fratribus victualia
portaret, & occidit ibi Goliam, & Iſrael de manu Philiſtijm
liberauit. Sic Chriſtus qui ab æterno cum patre in domo pa-
radiſi manſerat, tandem ad nos venit, & luciferum proſtra-
uit, & nos liberauit, & ideo ei debemus obedire, & eum ſequi
& imitari. Eſaiæ 19. Clamabunt ad dominum a facie tribulan
tis, & mittet eis liberatorem. ¶ Elephas pilos habet paucos & 30
pendentes, aures habet longas & tenues atque inferius de-
pendentes, veruntamen ipſas erigit quando pugnat contra dra
conem. Sic verè iuſti pilos diuitiarum habent tenues atq; pau
cos. Thobiæ 4. Pauperem vitam gerimus. Et tamẽ iſti ſui pili,
id eſt diuitiæ quas habent, ſunt depẽdentes inferius verſus ter
ram, id eſt ad pauperes per elemoſynam & largitatem. Iſtorũ
autem exemplo aures noſtræ, id eſt auditus debet eſſe longus
per patientiam, quia ſcilicet homo debet audire diu antequam
loquatur. Audi tacens ſimul & quęrens. Eccleſiaſtici 32. Et
inferius debent pendere per verecundiam. ad auditum tamen
verbi Dei debet eas homo erigere, vt contra draconem dia-
bolum valeat dimicare. ¶ Elephas ſi quando chameleontẽ ver
men venenoſum vorauerit, oleam comedit & ſanatur. Sic ve- 31
rè, ſi quis vermem venenoſum, id eſt peccatum vorauit, cum
olea, id eſt cum operibus miſericordiæ debet ſibi ne pereat ſub
uenire. Peccata tua elemoſynis redime. Dan. 4. ¶ Elephas quã- 32
do vnicornis contra eum pugnat, non ei opponit ventrem, quẽ
habet valde mollem, ſed dorſum, quod habet durum. Sic verè
quando vnicornis diabolus pugnat contra hominem per ten-
tationes, multum debet timere de mollitie & fragilitate ven-
tris & carnis, & ideo debet ei oſtendere tergum, ſcilicet fugien
do, quia debet occaſiones fugere, & a via eius quanto plus po-
terit declinare, & ei dorſum durum opponere, id eſt cum for-
titudine conſtantiæ obuiare. Vel per tergum accipe patiẽtiam,
cui onera imponuntur. Verterunt ad me tergum, & non faciẽ.
Hierem. 32. & 2. Paralip. 29. Auerterunt faciem, & præbuerũt 33
dorſa. ¶ Draco vt communiter ſecundum Solinum non inua-
dit elephantem, niſi quãdo ſcit eum grauatum eſſe potu, vt ma
iorem ſumat ſatietatem de eius ſanguine interempti. Sic dia-
bolus quãdo videt hominem iuſtum eſſe ebrium & potũ, tunc
eum libenter obſidet tentationibus & inuadit, vt ſic eius ca-
ſu in peccatum, ſanguinem ſuum, id eſt gratiam & deuotionẽ
detrahat atque ſugat, vel vt ſic de ſanguine ipſius, id eſt de vin
dicta & damnatione ipſius ſatietur. & ideo docet Apoſtolus 1.
ad Theſſa. 5. Non dormiamus ſicut cæteri, ſed vigilemus & ſo-
brij ſimus. ¶ Secundum Phiſologum, elephas nunquam dor- 34
miendo ſe inclinat totaliter, imo ſtans dormit, ad arborem pal
mæ innixus. Sic homo licet dormiat in delicijs, nunquam ta-
men debet ex toto ſe ad terram, ideſt ad temporalia per affectũ
inclinare, imo ſemper per gratiam debet ſtare, & ſe ad arbo-
rem palmę, id eſt ad crucem per paſſionis memoriam appodia
re 1. ad Corinth. 15. Eſtote ſtabiles & immobiles. ¶ Elephan- 35
tes vt dicit idem, actum carnis abhorrent, niſi pro ſola prole,
& tunc vadit fœmina verſus orientem, & maſculus eam ſequi
tur, quouſque inueniant mandragoram, cuius fructum primo
fœmina comedit, deinde maſculus, & ſic conueniũt, & imprę-
gnatur. Sic verè homines non niſi prolis gratia in actu carnis
debent conuenire, & tunc ad ortum ſolis, id eſt Dei laudem de
bent intentionem ſuam conuertere quantum poſſunt, & ſic po
terunt ſine peccato aliquo generare, maximè ſi mandragoram
pœnitentiæ manducauerint, quæ facit concipere gratiã & vir
tutem. Vel dic quòd maſculus & fœmina, id eſt Adam & Eua
iuerunt ad mandragoram, id eſt ad arborem vetitam, & primo
comedit fœmina, & deinde vir, & ſic conceperunt dolorem,
& pepererũt iniquitatem A muliere enim prodit iniquitas vi-
ri Eccleſiaſtici 25. quia à muliere factum eſt initium peccati.
¶ Qñ fęmina parit maſculus eã defendit. Sic verè qñ fęminæ. i.
ſubditi pariunt & perficiunt fœtus ſuos, i. bona opera, maſcu- 36
li. i. pręlati debent eos defendere orationibus & exemplis 1. Ma
cha. 3. Pugnemus pro vxoribus noſtris. ¶ Elephas fœtũ ſuum
dum adbuc eſt iuuenis & tenellus, paſcit & nutrit iuxta flu- 37
mina, ne forte draco ipſum abſorbeat aut ſeducat, ſecundum
Plini. & Soli. Sic verè prælati debent filios & ſubditos ſuos de
nouo genitos & conuerſos, circa fluuium ſacræ ſcripturæ &
deuotionis & compaſſionis nutrire, ne a dracone diabolo ſe-
ducãtur. ¶ Item idem dicit vnum valde mirandum. quòd ſci-
licet in quibuſdã regionibus Æthiopiæ elephas ſic venatur 38
quia duæ puellæ omnino nudæ adeunt deſertum vbi elephas
habitat, & vna portat vaſculum, alia gladium, & incipiunt altè
cantare, quod audiens belua venit, & lambit mammas earum,
& præ dulcedine cãtus obdormit, & tunc vna pcutit eũ cũ gla
dio, & occidit, & alia parat vaſculum, & ſanguinem eius reci-

pit,ex quo pannus quę dicitur purpura,iotingitor.Elcphas eſt
Dei filius,deſertũ mondus,duæ puellæ gentilitas & ſynagoga,
quæ fuerũt nudę,ſ.a virtutibus & gratijs in deſerto mundi hu
ius.Ezech.33.Duæ mulieres filiæ matris vnius fornicatæ ſunt
in Ægypto.Iſtę autem duæ a principio cantauerunt , rogaue-
runt & ſupplicauerunt,vt attraherẽt elephãtem.i. Dei filium,
quia ſyoagoga cantabat illud Eſaiæ 64. Vtinam diſrumperes
cœlos,& deſcenderes.Gentilitas autem ſeu eccleſia de genti-
libus congregata,dicebat,Veniat dilectus meus io hortu ſuũ.
Canti.5.Et ideo Elephas.i.Dei filius, precibus & cantibus hu
iuſmodi inclinatus, venit ad deſertum huius mũdi, ad eas de-
ſcendendo per incarnationem, & cœpit eas lambere per præ-
dicatiooem,& in canium earum obdormire per ſuarum pre-
cum exauditiooem.Sed pro certo dum eas lambendo, inſtruẽ
do & erudiendo,prędicando & informãdo delectarentur, vna
puellarum.ſ.ſynagoga & populus iudęorum arripiens gladiũ,
.ſ.clauos & lanceam & crucem,eum occidit per paſsionẽ. Al-
tera autem puella,ſ.gentilitas & eccleſiam iam conuerſa,præ-
parauit vaſculum cordis ſui, & ſanguinem elephãtis.i. fidẽ ſan
guinis & paſsionis Chriſti credendo & obediendo ſuſcipit, &
exinde purporam.i. purpuratos martyres & aias p fidẽ & de-
uotionem colorauit et purpurauit.Gen.37.Intinxeruot tonicã
io ſanguine hædi.Sanguiſugæ.n.duæ ſunt filiæ.Prouer.30. Pul
li eius lambuot ſanguinem. Iob 39. Vel dic ꝙ Elephas eſt ho-
mo,duę puellę diabolus & mundus,deſertum eſt vita pręſens.
Coram igitur elephante.i.corã hoie io deſerto vitę huius can-
tant duæ puellæ,ſ.mundus & diabolus qui ambo cantãt & ſug
geruot peccata & vitia.Diabolus cantat de ſuperbia , diceos ,
Ecce quomodo tales honorantur propter diuitias , circui, di-
ſcurre,ſis cauſidicus & mercator, eſto ſimoniacus vel ambitio
ſus.Similiter mũdus vtpotè vxor filij & amici cantãt de auari
tia,dicentes.Dñe,nihil habetis,filij veſtri , nepotes & parẽtes
eruot pauperes poſt vos,quare nõ lucramini? Et ſic iſti obdor
mioot,vnam.ſ.iſtarum lambendo & diligendo.ſ.mundum , &
ei conſentiendo,& in diuitijs & delicijs requieſcẽdo , quod vi
dens alia puella,ſ.diabolus infigit in eum ſubito dum non ad-
uertit,gladium mortis,& alia quam lambebat.i.parentela quã
diligebat,ſtatim recipit ſanguinem.i.ſubſtãtiam ipalem , quia
mortuo diuite,parentes non curãt niſi rapere & furari.Figura
Zacha.5.vbi duæ mulieres quæ habebant alas milui, portaue-
runt amphoram vbi erat incluſa impietas cum talẽto plumbi,
quæ quidẽ amphora oculus vniuerſæ terræ dicebatur,& por-
tabant eam in terram Sennaar.Sic verè duæ mulieres, diabol⁹
.ſ.& auaritia,per ſuos tractatus & cãtus portãt hodie ampho
ram.i.auarum,io quo cum taleoto plumbi.i.cum pondere ma
lę conſuetudinis,impietas eſt incluſa.Portant dico eum in ter-
ram Sennaar,quod interpretatur fętor.i.in iofernũ, vbi eſt fœ
tor horribilis & immenſus. Hiere. 19. In Thophet ſepelien-
tur,eo ꝙ oon ſit alius locus ad ſepeliendum.

De Edo. *Cap. 27.*

1 EDvs ab edendo eſt dictus, eo ꝙ ſit iocuodi ſa
poris.Nam ſiccitas eius naturalis ex ętatis hu-
miditate temperatur,& ideo nutribilis & dige
ſtibilis reperitur,& bonum ſangoinẽ generat,
& calorẽ continet & humorẽ . Sic verè illi qui
ſunt digeſtibiles p obedientiam, calidi p chari
tatẽ,humidi p benignitatẽ,ſunt Chriſto iocũdi ſaporis , vt eos
edat & ſibi incorporet p charitatis et fidei vnitatem.Et hircos
2 com medulla tritici.Deut.32. ¶ Edus habet viſum valde acu-
tum,aſpectum toruũ & obliquum, pellẽ habet hirſutã , carnẽ
aũt dulcem & pioguẽ,exterius eſt ſiccus & macilentus, interi⁹
aũt pioguis & carnoſus, & pp eius caliditatem & humiditatẽ
temperata digeſtiooi conueoit,& ideo de oouo conualeſcen-
tibus,cunctiſq; delicatè viuentibus eſt opportunus.Tales ſuot
ſancti,qui ſunt acuti viſus per diſcretionem,torui aſpectus per
circuoſpectiooem,pellis hirſutę p habitus aſperitatem & abie
ctionẽ,carnis dulcis p compaſsionẽ,exterius ſicci per pęniten
tiã & carnis macerationẽ,interius pingues p deuotionẽ & cõ-
paſsionẽ.Et quia calidi ſunt p charitatẽ, humidi p benignita-
tem,ideo temperatę ſuot naturæ p modeſtiam & tranquillita-
tem,& ideo illi qui cõualeſcunt de infirmitatibus peccatorum
p pęnitentiã,debent tales comedere & ſibi incorporare p imi
tatiooem , vt ſic ad præfatã deueniant ſanitatem . Iuxta quem
ritum tolletis & edũ.Exod. 12.Et ſicut edus balatu matrẽ quæ
3 rit,ſic ſancti Chriſtum quærunt cũ oratione.¶ Scdm Plin.li.8.
edos eſt aĩal imbelle,innocuom,petulans & laſciuũ,ruminans
& mundum,ramos comedens & virgulta. Etiam ſecundũ Pli.
li.28.ca.10.ſanguis edi valet contra venena, pellis eius contra
morſus reptiliũ, & ad plagas.Talis fuit Chriſtus,quia in mũo
do iſto imbellis fuit & innocuus per innocuam pietatem , be-
nignus & iocundus per ſpiritualem alacritatem, mundus per
puritatem,ruminans p diſcretionem,virgulta carpens per ſa-
cræ ſcripturæ prædicatiooem.Sanguis aũt ipſius paſsionis , &
pellis ſuæ bonæ conuerſationis,& ſi ipſam habuerimus per de
uotionem,cõpaſsionem & imitationem,ſanabunt & curabunt
morſus reptiliũ.i.malitioſorũ detractiooem, & tpaliũ tribu
lationem,& venenum tentatiooum & delectationum, necnon
vulnera peccatorum & vitiorum.Obducam cicatricem tibi,et
vulneribus tuis ſanabo te.Hiere.30.

De Eruca. *Cap. 38.*

ERVCA ſecondum Iſidorum eſt vermis multi
pes, creſceus io frondibus olerum & arborũ. 1
Et dr̃ eruca ab erodendo , quia flores & folia
arborum quibus inſidet & in qoibus naſcitur,
comedit & corrodit.Vñ ipſis pampinis eſt ma
leſica, licet ab eis innoluatur, vt dicit Iſid.lib.
12. Recte tales ſunt hypocritæ,& falſi clerici & religioſi,qui cũ
ſint vermes moltipedes per multiplices affectiones,qõ io arbo
ribus dignitatũ & officiorũ ſedent illis ſunt damnabiles & no-
ciui,nã fructus & flores arboris in qua ſedent.i.diuitias tpales
illius ſtatus vel religionis in quo ſunt,corrodunt & cõſumũt,
.ſ.dando eas perſonis immeritis,vel ipſas pompaticè cõſumen
do,vel aliter indebitè diſpenſando & expendendo. Prælati.n.
clerici & religioſi mali non quærũt proficere ſuis eccleſijs,ſed
tantum ſibi & ſuis,qoia omnes quæ ſua ſunt, quærunt,non quę
Ieſu Chriſti. ¶ Eruca gallicè dicitur chenille . & ſecundũ Pli.
eſt vermis lanuginoſus & villoſus,qui in frondibus arborũ te- 2
xit quaſdam telas,in quibus ſe inuoluit,& io quibus in hyeme
ſeruat & nutrit peſtiferum genus ſuum.Egerit autem quædam
oua,de quibus in vere erumpit & naſcitur multa proles,cuius
ingluuie roduntur viror & flores arborum & herbarũ . Tales
ſunt diuites & auari,quia cũ ſint lanuginoſi per diuitias (quia
lanugine diuitiarum ſunt veſtiti) ideo in arbore huius mundi
ædificant telas ſuas,ſ.temporales poſſeſsiones, & ibi in hyeme
vitæ præſentis ſe inuoluunt per affectum & ibi nutriunt filios
ſuos,quia non ſolum pro ſe,ſed etiam pro filijs illa quærũt. Ec
ce ego & filij mei.Eſa 8.Multos autem filios & familias gene
rant,qnia multi filij deſertæ.Eſai.54. A quibus corroditur per
vſuras fructus arborum & herbarũ.i.omnium adiacentium vi
cinorum,pauperum.ſ.& diuitum aliorum. Vel dic ꝙ mali præ
lati in arboribus i.io eccleſijs in quibus habitant , generant &
producunt multos filios,ſ.nepotulos,cognatos & affines,quos
ibidem beneficiant & exaltant,& ideo flores & fructus.i. diui-
tiæ & præbendæ arboris illius. i. eccleſiæ , a talibus deuoran-
tur,& ab eis hodie occupãtur, diſsipantur pariter & vaſtãtur.
Figurati Dan.14.vbi ſacerdotes & eorum filij & vxores ſacri-
ficia Bel deuorabant &c.Contra illud Ezech. 46. Nõ accipiet
princeps de hæreditate populi mei per violentiam,ſed de poſ-
ſeſsione ſua dabit hæreditatem filiis ſuis. Vel pone ꝙ eruca eſt
diabolus,qui ponit in nido ſuo. i. in corde peccatoris , multa
oua.i.multa mala propoſita & affectiooes et cogitationes , ex
quibus tandem multa proles malorum operũ generatur,a qui
bus flores & fructus virtutum et folia bonæ conuerſatioois de
uorãtur.Dedit erugini fructus eorum , et labores eorum locu
ſtę.¶ Eruca eſt vermis mollis et ſanioſus,diuerſis coloribus di
ſtinctus.Et eſt quædam ſpecies erucæ quæ de nocte aliquando 3
lucet vt ſtella,de die autem deformis colore reperitur , cũ au-
tem ſuper mẽbrum aliquod ponitur,illud exurit,et poſt ſe pu-
ſtulas delinquit.Tales verè ſunt hypocritæ,qui licet ſint mol-
les et ſanioſi per luxuriam,tamen diuerſis coloribus.i.diuerſis
apparentibus virtutibus ſunt ſtellati, quia in nocte vitæ præ-
ſentis vbi eſt obſcuritas ignorantiæ,lucent per conuerſationẽ
exteriorem ſicut ſtellæ.i.ſicut viri iuſti , quia.ſ. angelus Satha-
nę transfigurat ſe in angelum lucis.Sed in die,quando omnia
erunt clara,ſcilicet poſt mortem,tunc verè apparebunt eſſe de
formes per vitia et peccata,quia tunc a filia Syõ auferetur om
nis decor eius.Threno.1. Tales autem io illis membris in qui
bus ſerpunt.i.in illis perſonis circa quas habitant,derelinquũt
finaliter puſtulas malorum exemplorũ , quia vix põt eſſe quin
taliũ prauitas innoteſcat,ſi aliquandiu videatur. vnde Iob 41.

Poſt eum lucebit ſemita. ¶ Eruca ſecundum Plin. lib. 11. cap.
32. de beſtia in volucrem ſe transformat, quia cũ ſit vermis vi
lis & ſanioſus, & herbas & arbores corrodat & comedat, tamẽ
tandem alas recipit, & papilio efficitur, & libere per aerem vo
litat & diſcurrit, & quot colores prius in cute habebat, tot in
alis poſtmodum repræſentat. Et ſecundum Iſido. lib. 11. de ſter
coribus ſeu de ouis papilionis ſuper folia derelictis erucæ ite-
rum generantur. Vnde de eruca efficitur papilio, & de papilio
ne iterum efficitur eruca. Plus tamen nocet rodendo dum eſt
eruca, & circa terrã repit, quàm facit quando volat. Rectè cha
riſsimi per iſtas erucas intelligo multos balliuos, cauſidicos &
vſurarios. Iſti.n. communiter a natura ſunt vermes viles & ſa-
nioſi. i. de vili plebe & paupere procreati, & ideo primo ſerpũt
circa terram, ſ. in infimo ſtatu, & ibi folia & flores arborũ. i. di-
uitias & bona temporalia aliorum paulatim corrodunt, & ſibi
attrahunt & incorporant, adnihilant & cõſumunt, per rapinas
ſ. & vſuras: ſed quando ſatis creuerunt, & in diuitijs & in pote
ſtate inualuerunt, tunc verè nolunt plus eſſe erucæ. i. nolũt pl⁹
dici ruſtici imo volunt eſſe volucres & volantes, & ideo faciũt
ſe milites, & ſic de eruca in papiliones, de ruſticis in nobiles, de
beſtijs in volucres transformantur. Ideo talibus dicitur Hier.
49. Superbia cordis tui extollit te, qui habitas in cauernis pe-
træ, & apprehendere niteris altitudinẽ collis. Superbi enim vn
diq; ſicut aues. i. ſicut nobiles volitant, ſcilicet ad tyrocinia &
ad feſta, & habent alas coloratas i. exteriorem apparatum ſtel-
latum pulchritudine curioſa. Sumpſiſti veſtimenta tua multi-
coloria. Ezec. 16. Iſti tamen dum volãt. i. dum ſunt nobiles, mi-
nus lædunt, minus corrodunt & rapiunt quam ante militiam
ſuam, quia extunc non audent eſſe publici mercatores vel vſu
rarij vel etiam cauſidici, nec alia multa facere propter honori
ficentiam ſui ſtatus. Sed pro certo licet ſint papiliones, id eſt li
cet ſint milites, tñ filij quos genuerant ſunt erucæ, quia paternã
primam ruſticitatem non deſerunt, quia rodunt & rapiunt ſi-
cut ipſi, vt ſint poſtmodum papiliones. i. nobiles & milites ſi-
cut ſui patres. Peius operati ſunt quàm patres eorum. Hierem.
7. & 11. Reuerſi ſunt ad iniquitates patrum ſuorum priores.
Vel pone de diabolo, qui ſe transfigurat in angelum lucis 2. ad
Corinthio. 11. Vel dic de hypocritis, qui cum ſint ſanioſi &c. ſi-
cut ſupra, tamẽ in aues, id eſt in viros ſpirituales fictitiæ ſe trãſ
formant, vt ſic poſsint volare, ſcilicet ad officia & dignitates,
qui poſtea in eccleſia generant erucas, id eſt malos imitato-
5 res. ¶ De eruca ſecundum Iſid. efficitur papilio, qui ſcilicet vt
communiter in alis multos colores habet, ſed ſecundum Pa-
piam, papilio tantum delectatur in lumine lampadarum, quòd
ibi tantum circumuolat, q̃ comburantur alæ ſuæ, & ſic cadit in
oleum, & ibi ſubmergitur & necatur, vltra modum. n. diligit
ignem. Vñ Plin. lib. 21. ca. 14. dicit q̀ papiliones quorum copia
quandoque mella apum corrumpit, de alueari apum poſſunt
extrahi per hũc modum, vt ſcilicet noctu tempore ſereno iux-
ta alnearia accendatur magnus ignis & clarus, quia. ſ. viſo ſplẽ
dore, iſti ſtatim ad ignem currunt, intuſq; ſe inijcient & com-
burent. Sic verè de eruca. i. de homine ſeculari & luxurioſo &
auaro quandoq; efficitur papilio. i. vir religioſus, habens alas
virtutum, & ſurſum volans per contemplationem, multos co-
lores habens per coloratam perfectionem & conuerſationem.
ſed iſte quandoq; delectatur in lumine lampadarum. i. in pul-
chritudine mulierum, in quibus eſt oleum voluptatis, & ignis
cupiditatis, & ideo licet non intendat ſe comburere per pecca
tum, tamen aliqñ tantum circumuolat per mala conſortia, oc-
caſiones & verba, q̀ alæ virtutum ſuarum comburuntur, & in
oleum voluptatis cadit, & ſic per luxuriam ſubmergitur atque
perit. Ignis conſumpſit ſpecioſa deſerti. Iohel. 1. Vel per lam-
padem intellige mundum, vbi eſt ignis auaritię, cuius lumẽ eſt
proſperitas mundana &c. Expone ſicut ſupra. Vel ſi vis dic q̀
papiliones ſunt hæretici, quia. ſ. iſti videntur ignem diligere, &
quaſi ex induſtria vidẽtur ad ignem currere, inquantum ſe cõ-
burendos ſciunt, & tamen nolunt a ſuis erroribus reſilire. ¶ Se
6 cundum lib. de natura rerum, papiliones ſunt vermes volãtes,
florum tempore venientes. Iſti igitur inter ſe coeũt, ſed maſcu
li generando pereunt, fœminę vero oua ſua pariunt, & tũc
etiam mortem incurrunt, oua vero vſque ad æſtatem ſequen-
tem ſic remanent, & tandem calore ſolis in papiliones ſe mu-
tant. Sic ergo fit q̀ maſculus moritur generando, & fœmina pa
riendo. Iſta expone ſicut in libro de mirabilibus, ſ. lib. 14. vbi
agitur de bombyce in fine. Vel etiam expone de relictis ouis
ſicut ſupra. §. 4.

De Faunis & Satyris. Cap. 39.

FAVNI & Satyri idem ſunt, & ſunt ſecundũ Iſi- 1
do. lib. 12. aialia monſtruoſa, humanam effigiem
habentia, ſed humanæ non participia rationis,
quia nec arte nec natura ſunt dociles ad loquen
dum, tñ imitantur vocem, & aliquos actus ho-
minum, & ſunt luxuriæ præcipuè dediti. Pli. au
tem lib. 25. ca. 4. videtur ſentire faunos eſſe phantaſias noctur
nas, quia ibi dicit peoniam herbam valere contra faunorum lu
dibria quæ accidunt in quiete. Tales ſunt hypocritę, qui homi
nes, id eſt viros ſanctos imitantur quantum ad effigiem. i. quan-
tum ad apparentiam honeſtatis, non tamen quantum ad ratio-
nem. i. quantũ ad virtutem & efficaciã bonitatis, q̀ a licet actus
& opera, vocem & verba bonum. i. iuſtorũ in multis imitẽtur,
tamen luxurioſi ſunt & peruerſi, & ad loquendum. ſ. deo p de-
uotam orationem nullatenus poſſunt edoceri. Neſciebant loq
iudaicę, ſed azoticę. Neemiæ vlti. Nam vt dicitur 2. ad Tim. 3.
Speciem quidem pietatis habentes, & virtutem eius abnegan
tes. Et breuiter, iſti non ſunt niſi quædam phantaſiæ hoĩbus il-
ludentes, & eos ſuis fictionibus ſeducentes ¶ Satyri ſm Iſid. li. 2
12. c. de portentis, ſunt homines ſyluestres, pedes equinos habẽ
tes, & cornua in frontibus deferentes, quos antiquorum error
tãquam Deos coluit. Vnde beatus Antonius vnum talem inue
nit in deſerto, a quo cum petiiſſet quis eſſet, reſpondit. Morta-
lis ego ſum, vnus ex accolis eremi. Sic rectè in eccleſia ſunt q-
dam prælati qui rectè ſyluestres ſunt per crudelitatem & auſte
ritatem. Vnde in ipſa fronte. i. in prima facie & in principio. i.
in ipſo introitu, habent ſuperbiam, inuaſionem & elationem,
quia ſtatim prima facie volunt alios cornibus ſuæ potentiæ vẽ
tilare, & eos ſine deliberatione percutiunt prima fronte. Ideo
de talibus dicitur Eſa. 48. Scio enim quia durus es tu, & neru⁹
ferreus ceruix tua, & frons tua ęrea. Sed pro certo pedes eorũ,
id eſt affectus ſunt equini, quia ſunt ad modum equi petulan-
tes & ſuperbi, & ideo licet in deſerto huius mundi ſint morta-
les, tamen a fatuis gentilibus, id eſt ab adulatoribus tanquam
dij coluntur, magnificantur, & laudantur. Dij ſimiles facti ho-
minibus deſcenderunt ad nos. Act. 14. ¶ Quædam ſunt genera 3
hominum ſyluestrium, ſecundum Iſido. lib. 12. ibidem. & Plin.
lib. 7. cap. 2. qui habent capita canina, & latrant vt canes. Sic ve
rè multi habent caput, id eſt intentionem caninum, vorax at-
que rapax, quia, ſcilicet per auaritiam ſunt inſatiabiles ſicut ca
nes. Eſa 56. Canes impudentiſsimi neſcierunt ſacietatem. Et
ideo tales conſueuerunt latrare, id eſt diffamare & detrahere
mendaciter & mordere. ¶ Item ſunt alii ibi qui vnum tantum 4
habent oculũ in fronte. Sic in mundo ſunt quidam qui cum de
berent habere duos oculos, id eſt duplicem diſcretionem, ſci-
licet in ſpiritualibus & temporalibus, tamen non habent niſi
vnum, ſcilicet mundi ſapientes, qui tantũ ſunt ſapientes in mũ
do & mundialibus, ſed carent alio, ſcilicet diſcretione in ſpiri-
tualibus, quia tales ſapientes in temporalibus, cœci ſunt in
ſpiritualibus. quia ſapientia huius mũdi, ſtultitia eſt apud Deũ
1. ad Corint. 3. & Hiere. 4. Sapientes ſunt vt faciant mala, bene
autem facere neſcierunt. ¶ Quidam ſunt homines ſyluestres in 5
Æthiopia, ſecundum Pli. lib. 7. & ſecundum Iſidorum, caren-
tes capite, ſed oculos habent in humeris, & alii planam habẽt
faciem, & ſunt ſine naribus, & labium inferius eorum ita pro-
minet quòd exinde tota facies dũ in ſolis ardoribus dormiũt.
operitur. Sic verè multi ſunt qui non habent caput, id eſt re-
ctam intentionem, faciem, id eſt tot habent planum per indi-
ſcretam ſui cordis manifeſtationem, contra illud Eccl. 8. Non
omni homini cor tuum manifeſtes. Sine naribus & ſine odora
tu ſunt, quia ſcilicet non habent deuotionem. Labium inferius
habent longiſsimum per ineptam loquutionem, & per malo-
rum verborum multiplicitatem. & ideo dicitur labium inferi⁹,
quia ſcilicet non de rebus ſuperioribus, ſed tantum de inferio-
ribus, non de cœleſtibus, ſed de terreſtribus proloquuntur.
Vnde 1. Ioano. 4. Ipſi de mundo ſunt, ideo de mundo loquun-
tur. quia pro certo multi ſunt qui labium inferius habent ma-
gnum, labium autem ſuperius valde paruum, quia, ſcilicet de
inferioribus terrenis & carnalibus multum loquuntur, de
ſuperioribus autem & cœleſtibus valde parum. Quia qui de
terra eſt, de terra loquitur. Ioã. 3. ¶ Item in Æthiopia ſunt qui- 6
dam fauni, ſatyri vel piloſi, qui habent ora ita parua & conſtri
cta in pectore, quòd calamus auenarum hauriũt ſibi victum,

& iſti dicuntur eſſe ſine linguis & ſine voce, & loco ſermonis vtuntur nutu, ſecundum Iſido. Soli. & Plin. Re vera tales ſunt hodie multi, qui propriè habent os in pectore, quia ſcilicet nõ loquuntur niſi de illis hominibus quos habent cordi, & qui eis per amorem ſunt impectorati. os enim habent valde ſtrictum, ſcilicet quantum ad bonam loquutionem, quia de paucis poſſunt bonum dicere, quia pro certo multi ſunt qui videntur carere lingua, quia ſcilicet nullum bonum verbum poteſt de eis exire. Ezechiel. 3. Adhærere faciam linguam tuam palato tuo, & eris tacens, & quaſi non loquens. Vel dic ꝙ per iſtos intelliguntur quidam qui ſunt in religione vel in mundo, qui contecta habent ora, & ſunt ſine lingua, quia multi præ indignatione nolunt loqui, ita quòd videntur habere os contectum, & carere lingua. Eſt enim odibilis qui procax eſt ad loquendũ, & eſt tacens, non habẽs ſenſum loquelę. Vel pone de Ciſtercienſibus, qui vtuntur ſignis, & non loquuntur, quia Eſt tacens qui nouit tempus apti temporis. Eccleſi. 20. Vel pone de bonis religioſis, & etiam de ſapientibus hominibus & modeſtis, qui ſcilicet parum loquuntur, ita quòd propter ſilentium videtur ca-
7 rere lingua, quia ſicut dicitur Amos 5. Prudens in tempore illo tacebit, quoniam tempus malum eſt. ¶ Item in Scythia ſunt quidam homines habentes ita prolixas & protenſas aures, ꝙ totum corpus inde cooperiunt, quos phaniſios Solinus vocat. Sic verè in Scythia, quæ eſt regio frigida & aquilonaris, id eſt in religione vbi viget frigus pœnitentiæ & timoris, ſunt quidã habentes magnas aures. i. magnum affectũ & habitudinẽ ad audiendũ, rumores ſcilicet & fabulas, ita quòd totum corp' eccleſiæ contegunt & inuoluunt, quia ſcilicet vbique ſe diffun-
8 dunt ad rumuſculos audiendum. Actuum 17. Ad nihil aliud vacabãt, niſi aut dicere aut audire aliquid noui. ¶ In Æthiopia ſecundum Iſido. ſunt homines, qui ad modum quadrupedum vadunt proni & curui verſus terram, nunquam erigere ſe valentes, dicti arthabathitę, qui etiam ſecũdum Solinum ſicut feræ ſine certis ſedibus per deſerta vagantur. Sic verè chariſsimi in Æthiopia, id eſt mundo (qui feruore auaritiæ comburitur) ſunt aliqui homines, ſcilicet auari, qui ſemper ſunt curui, proni & inclinati ad terram, id eſt ad temporalia per amorem. Pſ. Et dorſum eorũ ſemper incurua. Dan. 10. Vultus meus hærebat terræ. Et iſti etiam non ſunt contenti vna ſede, id eſt certa poſſeſsione, imo ſemper per inquieta deſideria de vna ad aliã vagantur. Quod etiam de ambitioſis clericis cernimus, quorũ nunquam in vno beneficio quieſcit animus. Vel dic quòd tales fuerunt apoſtoli, quia ſcilicet nullam ſedem temporalis poſſeſsionis ſibi appropriauerũt. Sic etiã boni religioſi nõ debent ſibi clauſtrum vel locum appropriare, ſed ad mandatum prælati in certis Sedibus, vbi placuerit ſuperioribus, ſe trãsferre.
9 Ad Hebr. 13. Non habemus hic manentem ciuitatem. ¶ Sunt alij in Æthiopia qui Sciopodes dicuntur, qui vnum tantum habent pedem, ita magnum, ꝙ eo abumbrantur contra æſtum, qui ita veloces ſunt, quòd canibus comparentur. Sic verè chariſsimi, illi qui ſunt in Æthiopia, id eſt in religione non debent habere niſi vnum pedem, id eſt vnum affectum, ſcilicet amorem Chriſti & æternorum, quia ad nihil debent vacare, niſi ad ſpiritualia, & ſic poterunt eſſe velociſsimi, ſcilicet ad curſum bonorum operum exequẽdum. Ad Heb. 12. Curramus ad propoſitum nobis certamẽ. Vel dic quòd illi ſunt auari, qui cum deberent habere duos pedes, id eſt duos affectus, ſcilicet ad temporalia & cęleſtia, ipſi tamen non habent niſi vnum, ſcilicet affectum ad temporalia qui ita magnus eſt, quòd contra æſtum, ſcilicet auaritiæ, eo ſe obumbrent. Iſti etiam ſunt celeres more canum, ſcilicet ad mala opera, & actus auaritiæ exequendos. Pedes enim eorum ad malum currunt. Prouerbio. 1.
10 ¶ Item in deſertis Lybię ſunt quidam homines qui plantas habent auerſas, & iſti ſenos digitos in pedibus dicuntur habere. Tales autem dicit Plin. in Scythia eſſe, ſicut infra de mirabilibus expoſui. Sic verè in exuſta Lybia mundi huius ſunt multi homines fictitij, ſcilicet peccatores, quorum pedes, id eſt affectus ſuos auerſi, quia cum deberent eſſe a parte ante, ſcilicet ad bona ſpiritualia & æterna, ipſi tamen a parte retro ſunt, ſcilicet ad bona temporalia & terrena, quæ retro nos neceſſario remanebunt. Facti ſunt quaſi retrorſum, & non in ante. Hiere. 7. Pedes autem affectuum ſuorum in ſex digitos diuidũtur, & in ſex particulas. Unus digitus eſt amor & affectio ſui, ſecũdus amor amicorum, tertius amor deliciarum, quartus amor diuitiarum, quintus amor honorum, ſextus amor potentiæ tempo-
11 ralis. Ezechiel. 16. Diuiſiſti pedes tuos. ¶ Secundum Paſcaſium, ſuper terram ſunt quædam monſtra in Scythia quæ Lamiæ nuncupantur, formam humanam mentientia, quæ pedes habent equinos, quod etiam dicit Solinus. ſed de hoc vide de Scythia. cap. vlt. Plinius autem libr. 11. cap. 41. dicit Lamias eſſe animalia cum mamillis, dicens quòd quædam animalia habent in ventre medio quaternas mamillas, vt pantheræ, alia autem duas, vt lamiæ. & ad hoc alludit ſcriptura Threnor. 4. vbi dicitur quòd Lamię nudauerunt mammas, lactauerunt catulos ſuos. Sic in hoc mundo ſunt quidam peccatores, qui licet habeant formam humanam, id eſt apparentiam exteriorem rationabilem ſicut homo, tamen pedes eorum, id eſt affectus & voluntates ſunt equini per ſuperbiam & luxuriam, ſicut patet in hypocritis, qui videntur eſſe homines, id eſt rationabiles, tamen ſunt ſuperbi & luxurioſi. Hierem. 5. Equi amatores in fœminas, vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat. Hucuſque Iſidorus libro. 12. vbi multa alia ponit monſtra, quæ omnia accipit a Plinio libro. 7. & etiam a Solino. Vel dic quòd iſti ſunt adulatores, qui duplici mamma deceptionum, ſcilicet geſtibus & verbis ſolent alios lactare, & ipſos decipere & fraudare. Ideo Prouerb. 1. Fili ne te lactauerint peccatores.

De Fœmina. Cap. 40.

FOEMINA ſecundum Iſidorum eſt ſic dicta 1
a phos, quod eſt ignis, eo ꝙ habet vim igneam, vehementer concupiſcendo. Et ſecũdum Ariſtot. lib. 9. cap. 1. Fœmina generaliter eſt maioris ſollicitudinis circa fœtus, & maioris pietatis quàm maſculus. Sic verè boni ſimplices pl' valent hodie quàm maſculi ſiue religioſi eccleſiaſtici, clerici vel prælati. Nam hodie maiorem habent vim igneam charitatis, maioris ſunt pietatis & benignitatis, & magis ſunt ſollicita circa fœtum bonorum operum producendum. Vel pone de beata virgine, quæ cum ſit piſſima & benigniſsima, fętus ſuos peccatores ferrenter diligit atque nutrit. Eſaiæ 49 Nunquid
obliuiſci poteſt mater filij vteri ſui? ¶ Fœmina ſecundum Ari- 2
ſto. ẽ generaliter maſculo infirmior, debilior, & ad infirmiora pronior, quod accidit ex paucitate caloris, & abundantia humoris. Vnde fœmina inter homines eſt animal monſtruoſum. Sic verè chariſsimi, fœminæ, id eſt ſubditi, quia calor charitatis in eis deficit, & humor carnalitatis abundat, ideo ſunt communiter maſculis, id eſt prælatis vel viris perfectis debiliores ad bene operandum, & infirmiores & proniores ad ca-
dendum. Vnde apoſtolus. Infirmi facti eſtis in hac parte. ¶ Li- 3
cet generaliter inter omnia animalia maſculi habeãt eſſe fœminis fortiores, hoc tamen fallit inter vrſos & leopardos, vbi fœminæ ſunt maſculis fortiores. Sic verè licet in omni communitate, & maximè inter ſanctos & angelos, illi qui ſunt maſculi ad litterã, ſint fortiores & perfectiores, & in omni bono conſtãtiores, fallit tamen inter vrſos, id eſt inter diuites hirſutos, & inter leopardos, id eſt inter principes & raptores, quia re vera in talibus mulieres præualẽt viris, quia ſcilicet minus ſunt crudeles, & magis pię, & vt communiter plus deuotę & ad omnia bona opera magis fortes. Mulierem fortem quis inueniet? Pro
uerbiorum 31. ¶ Fœmina generaliter eſt iracundioris naturæ 4
quàm maſculus. Nam faciliter pugnat cum maſculo. Vnde dicit Ariſtote. libro. 9. cap. 1. quòd inter phocas per iram continuam aliquando fœmina virum perimit & occidit. Sic verè inter homines ad litteram fœminæ leuius iraſcuntur, & rixando & contradicendo pugnant cum maſculis ſuis, ipſos etiam quandoque perimunt atque necant, quia mulier ſi primatum habuerunt contraria eſt viro ſuo. Eccleſiaſt. 25. Vel dic quòd illi qui ſunt fœminæ, id eſt luxurioſi & cupidi, ad bene agendum debiles & imperfecti, leuius iraſcũtur & ſuperbiũt quàm maſculi, id eſt quàm boni viri & perfecti, & ideo pugnant contra eos, volentes ſcilicet eis dominari & præfici, & eos quandoque per infamias perimunt & occidunt detrahendo & murmurando, & eis præfici cupiendo. Illud patet in religione, vbi illi qui minus valent, alios plus infeſtant, & plus cupiunt exal
tari. Eſaiæ 3. Mulieres dominatę ſunt eis. ¶ Fœmina minoris 5
eſt conſtantiæ & virtutis & minoris fidelitatis quàm maſculus. Vnde recitat Ariſto. ibi de ſepia quòd maſculus pugnat pro fœmina quando videt eam percuti vel inuadi, ipſa tamen non pugnat pro eo, imo cõtra eum, & ipſum perſequitur & infeſtat. Sic verè licet Chriſtus, vir, prælatus & maſculus noſter pugnauerit pro nobis, ſcilicet contra vitia & demones,

nos tamẽ non pro ipſo, ſed contra ipſum inſorgimus, iurando,
blaſphemando, & vitia committendo. Rurſum crucifigentes
filium Dei. Ad Heb. 6. Vel dic contra ruſticos, qui licet maleo
lus ſuus .i. prælatus, princeps vel curatus bonus pro eis pugnet
tempore neceſsitatis ſuæ, ſi tñ veniat ei aliqua tribulatio, vtpo-
te ꝙ a ſuis maioribus impetatur, ipſi ruſtici pugnant cõtra eũ,
accuſando & litigando. Eccl. 12. Oculis ſuis lachrymatur. &c.
Et Ecc. 29. Reddet ei pro honore contumeliam. Gen. 44. Qua-
re malum pro bono redditis? Vel pone hiſtorialiter de mulie-
ribus malis & infidelibus, quæ produnt dominos ſuos, quia nõ
eſt malitia ſuper malitiam mulieris. Eccl. 25. Vel poteſt dici de
6 infidelibus vaſſallis. ¶ Fœmina ſm Ariſt. in generatione ſe ha-
bet per modũ materię, maſculus aũt per modũ formę, ita ꝙ ex
commixtione duorum ſeminum fœtus in vtero generatur. Sic
verè Chriſtus ſe habet per modum formæ & cauſæ efficientis,
aĩa autem per modũ materiæ in generatione ſpũali .i. in produ-
ctione bonorum operum. & ex iſtorum cõiunctione & vnione
gratifica, fœtus bonorum operum procreantur.

De Fœtante. *Cap. 41.*

1 FOETANS eſt pariens, & generans in quolibet
genere, & ſic dicitur a fęcunditate. Et habet oĩs
fœtans membrum proprium aptũ ad cõceptio-
nẽ. & ad hanc cooperatur ſm Ariſt. li. 8. reuolu-
tio & influẽtia orbium & ſtellarum. Sed de hoc
quęre li. 6. c. 3. de muliere pariente. Sic verè talis
eſt omnis bonus homo, quia fœtum bonorũ operum primo in
loco apto & debita matrice concipit, videlicet in voluntate, &
deinde eum per bonã operatiõnẽ emittit. Veruntamen ad hoc
operatur & iuoat reuolutio & influentia ſtellarum .i. interceſ-
ſio, exempla, doctrina & oratio orbium & ſtellarũ ſpiritualiũ
.i. ſanctorum & bonorũ operum, & angelorũ. ad bona .n. opera
procreanda a ſanctorum exemplis & orationibus adiuuamur.
Stellæ .n. manentes in ordine ſuo &c. Iudicum. 5.

De Fœtu. Quod hic ſecundum vocat, alij ſecun-das plurali tantum numero, ſeu inuolucrũ dicunt. *Cap. 42.*

1 FOETVS eſt partus animalis, ſic dictus dum in
ventre fouetur. Pellis autem quæ fœtum conti-
net, dicitur ſecundina, quia cũ fœtu naſcitur, &
niſi cum fœtu expellatur, mater exinde moritur
& necatur. Dum autẽ fœtus a matre parturitur,
neceſſe eſt vt a ſecondina illa primitus ſpolietur. Sic verè cha-
riſsimi cum homo in vtero matris .i. in amore & ſtatu mũdi ſit
inuolutus ſecũdina .i. carnalibus voluptatib⁹ & peccatis, quan
do tãdem de ventre mundi eijcitur, neceſſe eſt vt voluptatum
deſerat ſecundinam, vtpote quando intrat religionẽ, vel ad di-
gnitatem eccleſię promouetur. Similiter quando eccleſia emit
tit aliquem ad dignitatẽ, neceſſe eſt ꝙ carnali tunica exuatur.
Ideo dicat talis illud. 2. ad Corinth. 10. In carne ambulãtes nõ
ſm carnem militamus. arma .n. militiæ noſtræ non ſunt carna-
lia. Vel expone ſi vis de peccato originali, vel de complacen-
tia peccati, quæ poſt partum fœtus .i. poſt confeſsionem pecca
ti remanens in matrice .i. in voluntate, ipſam interficiũ per pec-
catum. Allega &c. ¶ De fœtibus animalium aliqui ſint maſcu-
2 li, aliqui fœminę, aliqui hermaphroditi, vbi vtrunque habent
ſexum, ſed tamen ſemper imperfectum ſm Iſido. li. 11. Quære
reliqua li. 6. de creatione hominis. Sic inter homines quidam
ſunt maſculi .i. boni, alij fœminæ .i. mali, alij hermaphroditi .i.
mediocres, quia .ſ. volunt Deo ſeruire & mundo, et vtroque ſe-
xu gaudere. Sed vere neceſſario oportet ꝙ vterq; ſit imperfe-
ctus, quia nemo poteſt duobus dominis ſeruire, quia aut vnũ
diliget &c Matt. 6. Non .n. poteſtis bibere calicẽ domini, & dę-
moniorum 1. ad Corinth. 10. exemplifica de religioſis ſeculum
ſectantibus &c.

De Fatuis ficarijs. *Cap. 43.*

1 FICARIVS fatuus dicitur homo ſilueſtris, ficu-
bus viuens, & ſic ſumitur Hieremi. 50. Dracones
inquit cum fatuis ficarijs. Gloſa id eſt cum homi-
nibus ſiluanis. Vnde male dicunt qui dicunt fica-
rius, quia ficarius eſt latro vtẽs ſica .i. gladio breui, ſicut Aioth
Iudi. 2. Ficarius etiam poteſt dici cuſtos & venditor ficuũ &c.
vide ſupra de faunis.

De Formica. *Cap. 44.*

FORMICA dicitur quaſi ferens micas, quia mi 1
cas & farris grana congregat in æſtate, vnde vi
uat in hyeme. extrema autem grani ſui præſcin-
dit, ne valeat germinare, vt dicit Iſi. li. 12. Rectè
talis eſt diabol⁹, quia micas .i. animas fert & por
tat per vitia & peccata ad ſuam formicariam .i. in infernũ, quia
in æſtate proſperitatis congregat & aduuat aĩas peccatorum,
vnde viuat in hyeme aduerſitatis .i. inferius in inferno, vbi ip-
ſas deuorat & manducat, quia congregat in æſtate meſſem ſi-
bi. Prouerb. 6. Quãdo autem formica .i. diabolus cępit aliquod
granum .i. aliquem peccatorem per tentationem & delectatio-
nem, tunc vere ne germinet per bona opera & per pœnitentiã
præſcindit ſibi extrema .i. memoriã natiuitatis & mortis, prin-
cipij & finis, quia non vult ꝙ cogitemus natiuitatis vilitatem,
vel mortis acerbitatem, ne forte ad pœnitentiam conuerſi, per
bona opera germinemus. Auferet a te caput & caudam. Eſai. 9.
Vel dic ꝙ boni & iuſti in æſtate .i. in vita præſenti acquirunt &
accumulãt grana .i. gratias & virtutes, de quibus viuunt .ſ. per-
petuo in hyeme .i. in ſtatu poſt mortem. Congregat .n. in meſ-
ſe quod comedat. Prou. 6. ¶ Secundum Solinum formicę inter 2
cætera animalia ſollicitę ſunt diſciplinę. Nam ſibi in poſterum
prouident vnde viuant. Gregarim viuunt, de granis ſuis corti-
ces auferunt, & in ſecretis domorum ſuarũ latibulis ea abſcon
dunt, ne a vento diſpergantur, vel ab auibus comedantur, oc-
cultas vias faciũt rectas, per quas incedãt, & ſapientiores ſunt
ſemper in vijs illis, ne ſtultè deuient aut aberrent, cumulos au
tem faciunt in quibus habitant & morãtur, & in quibus cõmu
niter vitam ducunt. Rectè Chariſsimi tales ſunt iuſti & reli-
gioſi, quia inter alios homines ſunt ſollicitæ diſciplinæ, quia
ſibi prouident per diſcretionem in poſterum. ſ. contra futuras
tentationes & tribulationes, quia ſapiens reſeruat in poſterum.
Prouer. 29. & Seneca dicit. Futura præuide, præſentia ordina,
præterita meditare. Illi habent gregatim viuere per concordiã
& amorẽ. Lu. 11. Pueri mei mecũ ſunt in cubili. De granis, i. de
operibus ſuis cortices .i. ſuperfluitates auferunt per pœnitentiã
& dolorẽ. Ficũ meã decorticauit. Iohe. 1. Grana etiã ſua .i. ope-
ra & virtutes debent abſcondere & celare per humilitatẽ, &
& non ea exponere per iactantiam & vanitatẽ, & hoc ne a vẽ-
to ſuperbiæ diſsipentur, vel ab auibus .i. malis cogitationibus
& tentationibus vel a dæmonibus rapiantur. Figura Matt. 13.
vbi granum quod poſitũ erat iuxta viam. i. in aperto & publi-
co, a cœli volucribus eſt voratum, quia volucres cœli come-
derũt illud. Et ideo talia grana bonorum operum ſunt ab alijs
viſibus occultanda. Mat. 6. Attendite ne iuſtitiam veſtram facia-
tis coram hominibus. Via autem iſtorum qua tendunt ad pa-
triam .i. eorum vita præſens (quia .ſ. modo ſunt viatores) debet
eſſe occulta per diſcretionem & humilitatem, vt dictũ eſt, mũ
da per pudicitiam & caſtitatem, recta per iuſtitiam & æqui-
tatem. Et illi qui ſunt ſapientiores & docti .ſ. perfecti & docto-
res, debẽt in tali via iugiter permanere, vt ſint .ſ. alijs in exem-
plum ne a via veritatis valeant deuiare, quia via iuſti recta, re-
ctus callis iuſti. Eſa. 26. Iſti etiam in cumulis .i. in conuentibus
& religionibus habitant & morantur, quia boni conſueuerunt
ſemper inſimul commorari & cõuerſari, quia omne animal di-
ligit ſibi ſimile. Eccl. 13. ideo Eſa. 48. Ego vocabo eos, & ſtabũt
ſimul. ¶ Secundum Solinum formicæ quando arctantur, infun
dunt ſuper manus quandam aquam venenoſam, quæ manus 3
exurit, quæ data eſt eis in armaturam a natura. Sic boni & iuſti
aliquando zelo iuſtitiæ iraſcuntur contra malos, & eos per cor
rectionem & punitionẽ exurunt & corrodunt, & maximẽ prę-
lati, ſicut patet in Paulo, qui tradidit fornicariũ diabolo in in-
teritum carnis ſuæ, vt ſpiritus ſaluus fieret 1. ad Cor. 5. ¶ Secũ-
dum Pli. li. 10. c. 30. formicæ labores ſuos ordinant, & grana ſi- 4
bi inuicem cõmunicãt, & maiora onera quàm ipſæ ſint ferunt.
de re ſua publica eſt eis multa cura. ratio & memoria, & par-
uitate corporis virtutis magnitudine recompenſant. Vere ta-
les debent eſſe boni & iuſti, quia per virtutem pietatis & largi
tatis omnia grana ſua .i. diuitiæ & ſcientiæ & alia ſua bona de-
bent eſſe communia, quia ſine inuidia cõmunico. Sap. 7. Act. 2.
Habebant omnia communia. Quod vtiq; eſt cõtra auaros, qui
bona ſua nolunt alijs impartiri. Non ſint alieni participes tui.
Prouę. 5. Iſti etiam debent portare & ſupportare onera .i. onus
tribulationis & pœnitentiæ, vel onera .i. viros oneroſos, dato ꝙ
ſint plus oneroſi quàm ipſi. Supportate infirmos. Gala. 6. Alter
alterius

alretius onera portare &c. Debet etiam eis eſſe cura de re pu-
blica.ſ. de regimine ſtatus ſeecularis & eccleſiaſtici, de vtilitate
cômunitatis, quod maximè pertinet ad prælatos. Nemo quod
ſu eſt quærat. Contra proprietarios, qui non curant de com-
munitate, quia omnes quæ ſua ſunt quærunt, nô quæ Ieſu Chri
ſti. ad Philip. 2. corporis autem. i. ſtatus & eminentiæ paruitatê
debent per virtutû & bonorum operum magnitudinem com-
5 penſare. Vt vitrus de negocijs iudicaret. 2. Macha. vlti. ¶ Idem
dicit ꝙ quando formicæ habent aliquid quod morſu & ore nô
poſſunt portare, tunc vertunt ſe, & pedibus poſterioribus ante
poſitis poſt ſe trahere moliuntur, & ſi onus ſuum ſit ita graue,
ꝙ portari ab eis nequeat, ſolêt illud diuidere vt ſic facilius de-
feratur, & in cauernam ſuâ leuius inducatur. Formica eſt præ-
latus, onus ſuum eſt ſubditus, quem debet portare ad paradi-
ſum, ſed ſi ſit ita grauis & obſtinatus, ꝙ ipſum deferre nequeat
ad paradiſum nec ore doctrinæ vel prædicationis, nec morſu
punitionis aut correctionis, tunc debet eum præcedere per bo
num exemplum, & ſic poſt ſe trahet eum per imitationem, iux
ta illud Oſeæ. 11. In funiculis Adâ traham eos, in vinculis cha
ritatis. Si autem ita fuerit grauis & obſtinatus, & per malas cô-
ſuetudines aggrauatus, ꝙ nec ore monitionis vel prædicatio-
nis, nec exemplo bonæ côuerſationis vel operationis trahi poſ-
ſit, tunc debet eum diuidere & ſcindere per ſortem correctio-
nem vt eum introducat ad gloriam ſempiternam in formica-
riam paradiſi, vt qui verbis non corrigitur, verberibus corriga
tur. ſm Eccl. 33. Vel dic ꝙ diabolus diuidit grana ſua. i. auaros
& reprobos per multa deſideria & negocia, vt ſic in formica-
riam ſuam. i. in infernum eos facilius introducat. Et ideo Oſeæ
10. Diuiſum eſt cor eorum, nunc interibunt. Pone etiam ꝙ gra
na iſta decorticat, ne germinent, quia corticem bonæ conuerſa
6 tionis eis aufert. Ficum meam decorticaui ¶ Iohelis 1. Itê for
micæ operantur in plenilunio noctibus, interlunio autem ceſ-
ſant a labore. Nam quia de pluribus partibus cibos euehunt,
ideo tempus certum datum eſt eis ad laborem, ſecundum Pli.
li. 11. c. 30. Plenilunium chariſſimi ſignificat tempus gratiæ, in
quo nox præſentis ignorantiæ lumine. i. gratia Chriſti fuit per-
fectius illuſtrata. Et ideo pro certo formicæ. i. boni viri in iſto
plenilunio. i. in tempore gratiæ debent bonis laboribus vaca-
re, & operibus virtuoſis inſiſtare, vt poſt iſtud pleniluniû. i. poſt
diem iudicij ceſſent & requieſcant a laboribus ſuis, & opera eo
rum ſequantur eos. Apoc. 14. ſ. in paradiſo. Iden Ioâ. 9. Opera-
7 mini donec dies eſt. ¶ Formicæ ſm Plin. li. 11. c. 30. In plenilu-
nio operâtur, gregatim viuunt, grana ſua communicât, et cum
ſibi obuiis ſit colloquutio, & diligens percontatio. Nam altera
cum altera moram contrahit, ac ſi inuicem haberent conſilia
& contractus. vadunt & redeunt per ſemitas tritas, certas & re
ctas, quas ſibi etiam ſuper ſilices elegerunt. Sunt autem formi-
cæ paruulæ, ſtrictæ circa ventrem, quæ quando ſeneſcunt, cre-
ſcût eis alæ, & in aere volitant ſicut aues. Et ſicut dicit Pli. lib.
7. c. 15. Formica menſtruum ſanguinem ſentit, & inde tactum
gramê proijcit, & ipſum poſtea non reſumit. Sic verè religioſi
debent gregatim per collegia viuere, in plenilunio vitæ huius
laborare, bona ſua inuicem communicare, & in capitulis ſuis
colloqui & tractare, & illos quibus obuiant pacificè ſalutare,
& inuicem conſilia facere & habere, quia ſalus erit vbi mul-
ta conſilia. Prouer. 11. Per ſemitas tritas. i. per viam pœniten-
tiæ, quæ multis tribulationibus trita eſſe debet, debent incede-
re, & rectam viam iuſtitiæ iugiter obſeruare. Hac via ambula-
te, in ea non declinetis &c. Debent eſſe paruuli per humilita-
tem, ſtricti vel cincti per ventrem & caſtitatem. Renes veſtros
accingetis. &c. Exodi. 12. Et licet iſti in iuuentute ſint anima-
lia. i. voluptuoſi per carnalitatem, circûeuntes circa terrâ per
auaritiam & cupiditatem, tamen quando ſeneſcunt per ætatem
& maturitatem, & creſcunt per gratiam & virtutem, tunc ve-
re debent fieri volucres. i. viri perfecti & contemplatiui, quia
alas duplicis charitatis debent accipere, & ſurſum ad cœleſtia
per contemplationis ſtudium eleuari, languinem. i. peccatum
luxuriæ debent fugere, & eos qui inde tacti & infecti ſunt di-
mittere, & eorum conſortium abhorrere. Facient ſibi alas, &
volabunt in cœlum. Prouer. 23. Datæ ſunt mulieri alæ duæ, vt
volaret. Vel pone de balliuis & cauſidicis, qui primo ſunt par-
ui & depreſsi & pauperes, circa terram in ſtatu infimo ambu-
lantes, ſed tandem cum creuerint per diuitias, & ſenuerint per
ſcientiam ſecularem, tunc efficiuntur alati per ſuperbiâ, & vo-
lant ſuperius ad officia & dignitates, & inter aues habitant. i.
inter nobiles & potentes, vtpote quia efficiuntur milites, licet
naturaliter ſint ruſtici, & ſic de beſtia in volucrem transfor-
mantur. Figura Danie. 7. vbi vidit beſtiam in mari quaſi leenâ,
& habebat alas quaſi aquila, ſed tandem auulſæ ſunt alæ eius,
& ſublata eſt de terra. Sic verè quando iſti ſunt in mari. i. in ſta-
tu paupertatis & amaritudinis, ipſi ſunt rectè ſicut leena. ſ. cru-
deles & raptores, ſed tandem acquirunt alas. i. diuitias & præ-
bendas & officia, mediantibus quibus per ſuperbiam extollun
tur, & ſicut aquilæ ad rapinam vndique deferuntur, ſed tandê
per mortem alæ ſuæ huiuſmodi auelluntur. & illi a terra. i. a vi
ta præſenti pariter auferuntur. Prouer. 10. Impij autem de ter-
ra tollêtur. Iob 22. Nunquid ſemitam ſeculorum cuſtodire cu-
pis quam calcauerunt viri iniqui, qui ſublati ſunt ante tempus
ſuum? ¶ Item idem ibidem c. 31. dicit ꝙ in India ſunt formicæ 8
maximæ & cornutæ, quæ mira cupiditate aurum & arenas au-
reas & gemmas cuſtodiunt, quo licet eis non proficiant, tamê
exinde accipere volentes perſequuntur, vulnerant volâdo &
occidunt, ſed hæc Indi furantur æſtiuo tempore, quando. ſ. præ
feruore nimio iſtæ formicæ in cauernis & in tumulis abſcondû
tur. Iſtæ autem formicæ (vt ait) magnæ ſunt ad quantitatê lupo-
rum Ægyptiorum. Vnde ait ꝙ in templo herculis Romæ fue-
runt longo tempore duo cornua formicæ indicæ ſuſpenſa pro
miraculo. Sic verè in mundo ſunt formicæ. i. diuites, cauſidici,
vſurarij & auari, qui ſunt maximi quantum ad ſubſtantiâ tem-
poralem, cornuti quantum ad potentiam ſecularem, & quan-
tum ad elationem & ſuperbiam popularê, ſed iſti ſunt cupidiſ-
ſimi, quia aurum & gemmas. i. diuitias temporales cuſtodiunt,
. ſ. in ſuis arcis & abditis, & licet tanta auaritiæ parcitate con-
ſtringantur, ꝙ eis non proficiant, nec eis utantur, (quia. ſ. non
audent vti, nec etiam comedere ad ſufficientiam, ſicut dicitur
Eccl. 4. Vnus eſt, & ſecundum non habet &c.) tamen non ſinût
ꝙ inde alij accipiât quoquo modo, imò rerû ſuarû inuaſores &
detentores crudeliter perſequuntur, vt patet, quia debitores
ſuos in cariori tempore quo poſſunt per lites impetunt & inua
dunt, & ſic eos occidunt & affligunt, quia vitam ſuam. i. tempo
ralem ſubſtantiam eis tollût. Eſa. 58. Omnes debitores veſtros
repetitis, & percutitis pugno impie. Veruntamen quando poſt
mortem erunt in tumulis & cauernis, & quando æſtas. i. feruor
& ardor ignis æterni & etiam pœna mortis eos afflixerit, tunc
vere aurum & gemmæ. i. diuitiæ temporales quas nunc cuſto-
diunt, ab alijs poterunt occupari, quia relinquent alienis diui-
tias ſuas, & ſepulchra eorum domus illorum in æternum. Vel
dic de bonis ꝙ aurum & gemmas. i. virtutes & gratias debent
ſummè cuſtodire & demones volentes ea rapere, operibus im
pugnare. Veruntamen qñ in æſtate proſperitatis, vel ardore tê
tationis includuntur in cauernis terræ. i. in amore temporaliû,
tunc eis a demonibus ſubtrahuntur & furantur &c. ¶ Itê dicit 9
Iſid. li. 12. ꝙ in Æthiopia ſunt formicæ ſicut canes, quæ cuſto-
diunt arenas aureas, ſicut dictum eſt. Sic ſunt auari, qui more
canum habent inſatiabilem appetitum. Eſa. 56. Canes impudê
tiſsimi neſcierunt ſaturitatem &c. expone ſicut ſupra, quia idê.
¶ Formicæ ſicut apes ſm Ariſto. lib. 4. c. 8. habent ſenſum olfa- 10
ctus, quia ſi quis malo odore ſubfumigauerit domos ſuas ipſas
fugiunt & dimittunt. Sic verè boni bono odore bonæ famæ
aliorum delectantur, & ideo domos. i. religiones & collegia in
quibus eſt malus odor luxuriæ & infamiæ, debêt dimittere, &
ad alia odorifera. i. ad bonas ſocietates & famoſas pro viribus
ſe transferre. Vnde de mundo vbi eſt malus odor infamiæ & lu
xuriæ, debent ſe transferre ad religionis ſtatum, & ſocietates
puras & caſtas. Vnguento & varijs odoribus delectatur cor.
Prouerb. 27. Vel dic ꝙ diabolus volens expellere formicam. i.
Chriſtum de domo ſua. i. de corde hominis, facit ibi odorê fœ
tidum. i. malas & impudicas affectiones & cogitationes, qui-
bus homo trahitur ad peccatum, & ſic Chriſtus deſerit locû
ſuum. Reliqui domum meam, dimiſi hereditatem &c. Hie. 12.
¶ Item idem li. 8. Formicæ flores & germina corrodendo vio- 11
lant, fructus & ſemina concauant & manducant. Et licet ho-
minibus noceant, vrſos tamen adiuuant atq; ſanant. quia eorû
oua vrſis ſunt medicina. Vide infra de vrſo & de ouis. Sic verè
praui principes & prælati & iudices corrodunt & conſumunt
per crudelitatem & rapinam, exactionem & excoriationê, flo-
res & fructus arborû. i. diuitias alienas, & ideo hominibus, qui
ſunt beſtiæ nudæ naturaliter. ſ. pauperibus, qui non habent vel
lus diuitiarum, ſunt infeſti, nociui & moleſti, quia nudos dimit
tunt homines veſtimenta tollentes. Iob 24. Illos tamê qui ſunt
vrſi. i. qui ſunt piloſi, & vellere diuitiarum veſtiti, adiuuant, ſu
ſtinent atq; fouent, quia vere mali iudices & raptores ſoſtinêt
diuite

diuites & potentes,& deprędantur panperes & egentes. Diui-
tię.n.addunt amicos plurimos,a paupere autem & ij quos ha-
buerat receſſerunt. Prouerbio. 19. Applica bene contra acce-
12 ptores perſonarum. ¶ Secundum Plin. lib. 11. capit. 30. tanta
ineſt formicis naturalis induſtria, q̃ ad earum diligentiam hu
mana ratio via attingit. Eſt.n.his ratio, memoria, cura, com-
munitas,& ſapientia. Apparet autem earum ſapientia in mul-
tis,quia.ſ.grana ne germinent, abrodunt, magna vt ſubintrent
diuidunt, madefacta deſiccant, & ſuper ſemitas tritas & cer-
tas ambulant, de futuro cogitant, ſimul viuunt, & grana con-
tra hyemem congregant,certo tempore laborant,& certum e-
tiam tempus ad quieſcendum eligũt, & ad recognitionem mu
tuam quaſi nundinas ſibi vendicant, & ſolę animaliũ, præter
hominem, ſocias mortuas ſepeliunt & tumulãt,& cum ſibi ob
uiæ ſunt quaſi, quoſdam contractus & conſilia ſimul tractant.
Hæc Plinius vbi ſupra. Iſta omnia dic de viris perfectis, qui
pro certo debent habere rationem intelligendorum, memo-
riam beneficiorum ſuſceptorum,curam & diligẽtiam operum
agendorum. Iſti ergo debent grana.i. corpora ſua ne germinẽt
.ſ.peccata,per pœnitentiam rodere, corda etiam ſua ſi ſint per
ſuperbiam nimis groſſa, debent per humilitatẽ diuidere & mi
nuere,& ſi ſint nimis per carnalitatem humida, debent ea per
abſtinentiam deſiccare. Per ſemitas certas. ſ. per vias per quas
ſancti ambulauerunt,debent incedere. De futuro tẽpore mor-
tis debent cogitare,& ſibi pro illo tempore grana.i.virtutes &
merita congregare. Simul concorditer & ſocialiter debent vi-
uere,& certum etiam tempus ad labores tam mentales quàm
corporales eligere, & certum etiam tempus ad quieſcendũ &
ad recreandum accipere, & de ſuis negocijs inuicem tractare
& conſulere. Igitur bene conſulit ſapiens Prouerbio.6.dicens.
Vade ad formicam o piger, & conſidera viam eius,& diſce ſa-
pientiam. Iſti etiam debent mortuos ſocios ſepelire,& opera
pietatis alter alteri exhibere. Vel etiam mortuos.i.defectuoſos
debent ſepelire & abſcondere, & eos in publicũ non mittere,ſi
cut faciunt religioſi. Geneſ.35. Sepeli mortuum tuum. Et ſicut
formicæ triticum eligunt,hordeum vero dimittunt,ſic iuſti ac-
cipiunt triticum ſenſus ſpiritualis, & dimittunt hordeum cum
cortice litterę hiſtorialis. Vel accipiunt frumentum ſpiritua-
lium,& dimittunt hordeum temporalium.dicũt.n.illud Matt.
13 3. Triticum congregate in horreum meum. ¶ Secundum Plin.
formica eſt fortius animal quod ſit in mũdo, quia.ſ.nullum eſt
quod reſpectu ſui corporis tantum onus portare valeat,vt for-
mica. Sic verè humiles & ſimplices ſolent in ſupportandis tri-
bulationum oneribus alijs eſſe fortiores. Iohelis 3. Infirmus di-
cat,quia ego fortis ſum.

Formicaleon. vide ſupra titolo de aranea vbi ponitur

De Fuco. Cap. 45.

1 FVCVS eſt apis magna,carens aculeo,tanquam
imperfecta,& dicitur a Phagein,quod eſt come
dere,quia licet non mellificet nec laboret,mella
tamen comedit aliarum,ſecundum Iſido.lib.12.
Sic vere in mundo ſunt diuites & potentes, qui
non laborant ad mellificandum.i.ad diuitias acquirendum,ta-
men mella aliorum & labores.i. diuitias pauperum agricolarũ
& ſubditorum,quas per extorſiones ſuas acquirunt, deuorant
& comedunt. Ioan.4. Alij laborauerunt,& vos in labores eo-
rum introiſtis. Aug. Eſt qui ſeminat,& alius q̃ metit. & pſal. in
labore hominum non ſunt &c. Vel allega contra malos pręla-
tos vel burgaudos qui ſunt in religione, qui non faciunt niſi
alios infeſtare,& lautè de eorum laboribus comedere & man-
ducare, quia verè multi ſunt hodie in eccleſia qui nihil ſciunt
mellificare nec aggregare, nec vtilitatem aliquam procurare,
de bonis tamen quæ ſancti prædeceſſores ſui ſanctis meritis &
laboribus quæſierunt,volunt viuere valde lautè. allega ſicut ſu
2 pra. ¶ Fuci ſecundum Pli.li.11.c.11.cooperantur alijs apibus ad
mella præparanda,& domos ędificandas. vnde ſunt quaſi apes
imperfectæ,ſeruæ & mancipia aliarum, & ideo aliæ eis impe-
rant, & primos ad opera compellunt,tardantes autem puniũt
atque pungunt: quando autem mella ſunt perfecta & matura,
expellunt eos aliæ apes, & quamuis multos labores ſuſtinue-
rint circa mel,tamen exinde comedere non ſinuntur,niſi quod
rapiunt & furantur,& ideo in vere ab aluearijs expelluntur.
Tales rectè ſunt pauperes atque ſerui,qui alijs apibus.ſ.diuiti-
bus obediunt,& eos adiuuant ad mel diuitiarum pręparandũ,
& ad domos etiam fabricandas. aliæ enim apes.ſ.diuites, con-
ſueuerunt talibus imperare, quia diues pauperibus imperat.
Prouerbio.22.& ideo ad opera & labores tales primi compel-
luntur,& ſi tardauerint id eſt non faciant quod præcipitur,ver
bis atque verberibus affliguntur, quia ſeruo miſera eſt condi-
tio ſeruitutis,quia ſeruus cogitur pati,& nemo ſinitur compa-
ti,ſeruus cogitur dolere,& nemo ſinitur condolere. Licet ta-
men fuci id eſt pauperes agricolæ circa mel diuitiarum labo-
rauerint,tamen quando mella id eſt diuitiæ ſunt paratę,quan-
do ver id eſt tempus proſperitatis aduenerit,tunc verè diuites
eos prohibent ne de diuitijs comedant acquiſitis, & eos a ſe
proijciunt & expellunt. vnde breuiter de bonis diuitum nihil
portant,niſi quod poſſunt rapere vel furari. Contra illud Di-
gnus eſt operarius mercede ſua. Vel pone ſi vis de falſo amore
diuitum,qui alios ſibi adiungunt ad laborandum, ſed non ad
conuiuandum,quos licet habeant ſocios in aduerſis, tamẽ eos
deſerunt in proſperis. Quia ſi habueris, conuiuet tecum &c.
Eccleſiaſti.13. Vel pone de malis prælatis,qui pauperes ſubdi
tos cogunt ad labores,ſed tamen a melle conſolationis tempo-
ralis præbendarum & officiorum eos arcent. Figura de præ-
fectis operum Pharaonis, qui filios Iſrael cogebant facere la-
teres,& tamen paleas non dabant eis, quia verè multi ſunt qui
bene recipiunt beneficia aliorum, ſed nihil penitus volunt re-
compenſare,contra illud Eccleſiaſt.4 Non ſit porrecta manus
tua ad accipiendum,& ad dandum collecta. ¶ Fuci ſunt apes 3
imperfectæ, quæ non mellificant, ſed imperatoribus apum &
alijs apibus mellificantibus ædificant regias manſiones, am-
plas,magnificas,ſeparatas, cooperculo clauſas. Sic verè licet
ſeculares mel deuotionis & gratiæ via producant,apibus tamẽ
mellificantibus id eſt religioſis,domos & habitacula id eſt col
legia & conuentus ędificant & producant,quę ſcilicet ſunt am
plę per charitatem, magnificæ per dignitatẽ, ſeparatæ ſcilicet
a mundiali ſtatu per perfectionis eminentiam, & cooperculo
clauſæ per votorũ & ſtatutorum cuſtodiam. Sexangulæ autem
debent eſſe per paupertatem,obedientiam, caſtitatem,humi-
litatem,charitatem,& pietatem. Figura 3. Reg.5. de tyrijs qui
ędificauerunt filijs Iſrael templum. Sic ſeculares templa & ec-
cleſias ædificant viris ſanctis.

De Gryphibus. Cap. 46.

GRYPHES ſunt animalia crudelia,quæ caput 1
& pedes anteriores habent vt aquilæ, reliquũ
autem corpus poſterius ſimile eſt leoni. Iſti au
tem maximè infeſtant equos,homines etiã de-
uorant & occidunt, ſecundum Iſido.lib.12.in-
tantum ſecundum Hug. quòd equum & equi-
tem rapiunt in ſublime. Arenas aureas cuſtodiunt in mõtibus
hyperboreis, & omnes volentes tollere interficiũt & occidũt.
Tales rectè ſunt tyranni.i. mali principes & prælati, quia pri-
mo in iuuentute ſunt aquilæ, quia ſcilicet clarè vident per di-
ſcretionem, altè volant per contemplationem, acutè rapiunt
per correctionem,altè clamant per prædicationem,iuxta illud
Oſeæ 8. In gutture tuo ſit tuba quaſi aquila. Sed verè in parte
poſteriori, hoc eſt dictu, in ſenectute & extremitate vitæ, ipſi
ſunt ſimiles leonibus,ſcilicet crudeles raptores, excoriatores,
& ſuperbi, & more leonum innocentes beſtias id eſt iuſtos &
bonos ſubditos,inuadentes. Et ideo bene dicitur quòd equos
& homines id eſt bonos & malos,luxurioſos & caſtos impetũt
excoriationibus & inuadunt. Ezec.21. Occide in te iuſtum &
impium. ¶ Gryphes qui ſunt ſecundum Solinum alites feroci 2
ſimæ,vel potius feræ volantes,in montibus hyperboreis cuſto
diunt aurũ & gemmas,& licet eis non vtantur, illa tamen exin
de non ſinũt quempiam ſumere quoquo modo ſecũdum Iſid.
ſicut idem dicitur ſupra de formicis Æthiopiæ. Sic verè mali
prælati in montibus dignitatum exiſtentes, cuſtodiunt arenas
& gemmas id eſt animas peccatorum, quarum ſunt cuſtodes
& prælati. Nam per mala ſua exempla illas cuſtodiunt in mõ-
tibus hyberboreis, qui ſunt frigidiſsimi id eſt in ſtatu peccati,
vbi eſt frigiditas indeuotionis, ita quòd ſi aliquis homo, ſcili-
cet prædicator, velit exinde eas tollere per prædicationem,ip-
ſi eum impetunt & inuadunt, & ipſum ſæpe prohibent prædi-
care,contra illud Prouerb. 3. Noli prohibere benefacere eum
qui poteſt,ſi potes & ipſe benefac. Vel pone de diabolo vel de
magiſtris ſcholarum, vel de parentibus mundanis,qui nolunt
quòd aliquis deferat, ſcilicet ad ſtatum religionis & ſalutis il-
los iuuenes vel animas quæ ſuæ cuſtodiæ committuntur. Ideo
Hierem.12. Paſtores multi demoliti ſunt vineam meam. Vel
pone

pooe de auaris, qui licet non veſtiātur auro & gemmis id eſt diuitijs temporalibus quas cuſtodiunt, tamen non ſinunt alios
3 eis vti, imo fures & alios crudeliter perſequuntur. ¶ Gryphes ita ſunt magni, ꝙ de eorum vnguibus in menſis regum pocula propinētur. Sic verè Gryphs id eſt diabolus habet maximos vngues id eſt maximam crudelitatē, ita ꝙ in mēſa regis æterni id eſt in ſacra ſcriptura poculum ſcilicet doctrinæ de huiuſmodi vnguibus propinatur, quia ſcilicet de crudelitate ipſius ibi mentio fieri conſueuit. Hierem. 6. Crudelis eſt, & non miſerebitur &c. Vel dic quòd vngues gryphis eſt rigor iuſtitiæ ipſius Christi, qui ſunt in ſacra pagina in reuerentia & bonore.
4 Vngues habebat ferreos. Dan. 7. ¶ Gryphs odit equum, ipſum vnguibus pungit, & ipſum in aere ſubleuat & extollit. Sic verè tyranni ſanctos martyres oderūt, & eos impugnauerūt. Sed vere ex hoc in altum. i. ad altitudinem perfectionis & æternæ prælationis ipſos mirabiliter exaltauerunt. vnde Vincentius dicebat Daciano. In ſublimis agro &c.

De Gliribus. *Cap. 47.*

1 GLIRES ſunt beſtiolæ quaſi maiores mures, ſic dictæ eo quòd ſomnus faciat eos pingues, gliſcere enim idem eſt quod creſcere. Nam tota hyeme immobiles & quaſi mortui requieſcunt, in vere autem euigilant, & iterum reuiuiſcunt, vt dicit Iſido. lib. 12. Sic verè peccatores dum ſunt in hyeme. i. in ſtatu peccati, ipſi pro certo dormiunt in delicijs & in luxuria, & in carnalibus requieſcunt, & ideo rectè tunc efficiuntur quaſi mortui, quia ſcilicet ipſi ſiunt immobiles & ſopiti quantum ad motum bonorum operū exequendum. Sic eſt tamen quòd tunc temporis per carnalitates, diuitias & delicias mirabiliter impinguantur, quia peccatores magis abundāt diuitijs & delicijs quàm alij. Et ideo de hoc dicitur Hiere. 48. Fertilis fuit Moab ab adoleſcentia ſua, requieuit in fœcibus ſuis, non eſt transfuſus de vaſe in vas. Veruntamen quando venit ver id eſt tempus gratiæ & pœnitentiæ, tūc vere iſti debent reuiuiſcere per gratiam & charitatem, & ad omnem bonam operationem euigilare. Ingreſſus eſt in ea ſpiritus, & reuixerunt. Eze. 37. 1 ad Theſſa. 5. Non dormiamus ſicut cęteri, ſed vigilemus, & ſobrij ſimus. Vel expone de patribus, & de tempore legis, & tempore gratiæ, quia illi qui prius dormiebant in peccatis, tandem in vere. i. in aduētu ſolis iuſtitiæ Christi id eſt in tempore gratiæ reuixerunt. Vel dic de falſis amicis ſeu adulatoribus, qui in hyeme id eſt in tempore tribulationis & paupertatis alijs non apparent, imo dormiunt atque latent, ſed vere in tempore proſperitatis tunc euigilāt, alijs applaudendo, & ſe dicendo amicus aliorum quia ſodalis amico coniocundabitur in oblectationem, & in aduerſitate aduer-
2 ſarius erit. Eccleſiaſti. 37. ¶ Glires in ſiluis habitant, ſocios ſibi notos diligunt, contra alios vero pugnant, inſigni pietate parētes ſuos in ſenectute nutriunt, & eis alimenta cum ſenuerint, iuuenes adminiſtrant, ſicut dicit Plin. lib. 8. cap. 57. Sic verè illi qui in ſilua religionis habitant, ſocios ſuos debent diligere & tueri, & contra alios, ſcilicet contra mundum per prædicationem & mundi contemptum iugiter dimicare. Diligite alterutrum ad Roma. 13. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum. Matt. 5. Iacob dilexi &c. Malachiæ 1. & parentes id eſt prælatos & viros antiquos debent pie nutrire & fouere, & eis in alimentis & alijs neceſſarijs ſubuenire. Quod eſt cōtra moltos irreuerētes & obſtinatos, de quibus dicitur Threnorum. 4. Facies ſenum non erubuerunt. Vel pone de pietate in parentes carnales, quibus debet quilibet in neceſſarijs, ſubuenire, quia qui ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior. vel pone de acceptione perſonarum, quia mali iudices ſuos diligunt, alios impugnant, ſocios ſuſtinent, remotos affligunt.

De Grillo. *Cap. 48.*

1 GRILLVS ſicut & chirogrillus eſt animal paruum, rapax, mortiferum, & ſpinoſum, minus hericio, & a ſono nomen cępit, terram terebrat, noctibus ſtridet, retro ambulat. Rectè ſic peccatores & diuites ſunt parui per puſillanimitatē, rapaces per crudelitatem, mortiferi per detractionis venenoſitatem, ſpinoſi per diuitiarum multiplicitatem. Beniamin lopus rapax. Geneſ. 49. Iſti in nocte præſentis vitæ ſtrident per detractionem, terram. i. terrena terebrant per ambitionem, retro ambulant per fallaciam & cauillationem. Multi autem abierunt retro. Ioan. 6 ¶ Grillus venatur cum formica. 5
formica. n. in capillo ligatur, & in cauernā eius mittitur, & ſic formicæ amplexibus educitur, vt dicit Iſido. lib. 12 Sic re uera chariſſimi, peccatores in cauerna bonorum temporaliū a principio fuerunt conuerſati, & ideo Deus pater volens eos trahere de cauerna id eſt de amore mundi, in capillo ſuo. i. in perſona filij ſui alligauit formicam id eſt humanam naturā & ſic iſte grillus, ſcilicet homo vel humanum genus ſtatim amplexatus eſt eum per fidem & charitatem, & ita mediāte eo eductus eſt, ſcilicet de cauerna iſta, & de ſtatu peccati, & ad Deum patrem ſuperius eſt eductus. Nunquid capies Leuiathā homo Iob 40. Vel dic ꝙ grillus. i. humanum genus de cauerna inferni eſt eductum & reductum mediāte formica. i. Chriſto quādo in iſtam cauernam ad captiuos in inferis ſubintrauit. pſal. eduxiſti me de lacu miſeriæ, & de luto fecis.

De Hicneumone. *Cap. 49.*

HICHNEVMON ſecundum Plin. li 8. ca. 24. eſt 1
quædam beſtia in Ægypto naſcens, quæ naturaliter odit ſerpentes. Vnde iſta contra aſpidem præliatur & ſe pluries in luto inuoluens, & pluries ad ſolem ſiccans, aſpidem aggreditur, leque ſuper caudam erigens, auerſa irritos ictus ſerpētis recipit, & replicato capite, fauces ſerpentis inuadit. Item ēc (vt dicitur in. c. ſequenti) videns crocodilum dormientem in ventrem eius intrat, & eum corrodit & necat. Talis eſt Chriſtus, qui luto noſtræ mortalitatis loricatus, aſpidem. i. diabolū ſuperauit, crocodilum autem id eſt infernū ſubintrauit, & eū perforauit, quando inteſtina eius, ſcilicet ſanctos patres quos ipſe abſorbuerat, liberauit. Oſeæ. 13. Ero mors tua o mors, morſus tuus ero inferne. Vel dic ꝙ qui de ſerpēte. i. de diabolo vel carne triumphare voluerit, debet ſe per mortis conſiderationē in lutum inuoluere, & ſe luto contra diabolum loricare.

De Hyena. *Cap. 50.*

HYENA ſecundum Iſidorum ab hiando dicitur, eo quòd patulis naribus inhiat ad prædam ſuā. 1
eſt enim ſimilis lupo in gula & voracitate. Nam mortuos comedit, & eos extrahit de tumulis & corrodit. homines etiam perſequitur & mānducat, ſecundum Ariſt. lib. 8. c. 5. Canes odit & comedit ſicut homines, & cauat ſepulchra &c. & ideo vocem humanam ſolet fingere, & domorum & paſtorum ſtabula circuire, vt ſic homines & canes ad ſe trahat, & eos deuoret & conſumat, ſicut dicit Plin. & Iſido. Talis eſt detractor, quia vere canibus. i. prælatis & prædicatoribus, hominibus id eſt viris iuſtis & rationabilibus, mortuis. i. malis & peccatoribus eſt nocinus. Tales. n. tam bonos quàm malos, tam ſuperiores quàm inferiores conſueuerunt dentibus. i. ſuis verbis detractorijs inſtare. Deum enim non timent, & cunctis hominibus aduerſantur. 1. ad Theſſa. 2. Et ideo in gula & voracitate. i. in malis ſuis loquacitatibus, lupo ſunt ſimiles, alios ſcilicet diffamando & deuorando, quia etiam ipſos intumulatos. i. peccatores qui ſunt intumulati per ſuorum malorum actuum occultationem, detumulant per diffamationem, & cum dentibus. i. cum verbis ſuis quales, ſint exterius alijs manifeſtant per ſuorum actuum prædicationem & reuelationem. Ideo tales poſſunt dicere illud Ezec. 37. Aperiam tumulos veſtros, & educam vos de ſepulchris veſtris. Aliquando etiam humanam fingunt vocem, quia aliquomodo loquuntur vt homines, ſcilicet piè & charitatiuè, vt. ſ. eis melius in alijs verbis credatur. ſed hoc totum eſt vt poſtea poſſint apertius per detractionē alios deuorare. Tales enim ſunt ſubiugale mutum animal, hominis voce loquēs. 2. Pet. 2. Primo. n. vngunt. poſtea pungunt. Prouerb. 26. Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa perueniūt ad interiora ventris. Quid ergo faciunt vltra? Pro certo iſti circūeunt domos & tabernacula. i. ſtatus & conſuetudines & collegia aliorū per iugem inquiſitionem & explorationem vitę & ſtatus aliorum, vt. ſ. aliquam inueniant occaſionem quomodo poſſint aliquid de aliquo male loqui, detrahendo ſcilicet & diffamando. Circumeunt enim tanquam leo rugiens, quærens quem deuoret. 1. Pet. 5. & 1. ad Timo. 5. Ocioſè diſcunt circumire domos, quia pro certo tales ſumme gaudent quando aliquid mali poſſunt dicere de aliquo. Vel expone de diabolo, qui fingit vocem humanam per falſam ſuggeſtionem, & domos & latibula, ſtatus

ſcilicet

ſcilicet & conuentus circumit, vt aliquos ibi deuoret per ten-
tationem, nunc ſcilicet per culpam in fine per pœnam, & ideo
mortuos.i.peccatores de tumulis ſuis id eſt de mundo & diui-
tijs extrahit.ſ.per mortem, vt eos deuoret in inferno. Vel dic
de fallacibus vſurarijs, vel etiam raptoribus, qui loquendo vo
ce humili.i. fraudulenter & applauſiuè ſimplices exhæredant,
& de proprijs tumulis & domibus eos eijciunt & expellunt.
2 ¶ Secundum Iſid.libr.12.hyena mutat ſexum, quia nunc fœ-
mina nunc maſculus reperitur. vnde dicit Plin.lib.8. cap.30.q
ſecundum vulgus vtranque habet naturam, & parere dicit ſi-
ne mare, ſed Ariſto.negat, vt dicit idem. Oculos etiam habet
valde in diuerſos colores mobiles. Chariſsimi per ſtatum fœ-
minæ intelligitur ſtatus mollitię, & peccati & imperfectio-
nis. Quidam ſunt ergo ſicut hyena, ſcilicet leues & inſtabiles,
& in virtute non perſeuerantes, quia licet ſint aliquando ma-
ſculi id eſt perfecti & iuſti ipſi tamen ad naturam fœmineam
id eſt ad ſtatum peccatorum per inconſtantiam læuiter côuer
tuntur, quia alio tempore ſunt boni, alio mali, contra illud Ec-
cleſiaſti.5. Eſto firmus in via domini. Et ideo oculi talium ad
litteram ſunt mobiles, quia ſcilicet indiſcretè circunſpiciunt,
vndequaque ad concupiſcentias & deſideria cordis ſui. Ideo
Eccleſi.20. Oculi eius ſeptemplices ſunt. Vel oculi id eſt pro-
poſitum & intentio ſunt mobiles, quia ſcilicet leuiter de vna
quæſtione ad aliam permutantur. Vnde vtranque naturam, ſci
licet perfectionis & imperfectionis videntur habere. pſal. Mu-
tabis eos, & mutabuntur. Et ſine mare id eſt ſine Chriſti influé
tia concipiunt & faciunt actus ſuos. Vel dic q hyena eſt Chri-
ſtus, qui primo, ſcilicet ante incarnationem, erat maſculus id
eſt rigoroſus, fortis & auſterus, quia ſi fortitudo quæritur for-
tiſsimus & robuſtiſsimus eſt. Iob 9. Sed pro certo tandem fa-
ctus eſt fœmellus, mollis, benignus & manſuetus, ſcilicet poſt
incarnationem. Exemplifica de iudicijs Dei ante & poſt, ſcili-
cet Numeri 15. de cedente ligna, qui fuit lapidatus in veteri te
ſtamento Ioan.8. de adultera, quæ in nouo teſtamento fuit libe
rata. Et ideo modo videtur habere duplicem naturam, diuinâ
ſcilicet & humanam. Oculi tamen eius ſunt multum mobiles
per diſcretionem & circunſpectionè, quia ſcilicet omnes vias
hominum circunſpicit vndequaq;. Ecc.14. Vel dic quòd hye-
na quæ concipit ſine mare (quod Ariſtote. negat) & beata vir-
go quæ concepit Chriſtum ſine mare, licet Ariſtoteles id eſt
Iudæi & mundi ſapientes hoc negent. Ecce virgo concipiet &
3 pariet filium &c. Eſa.7. ¶ Hyena ſecundum Ariſt.lib. 8. cap.5.
iubas habet ſuper totum dorſum ſicut equus & porrectas ſu-
per collum, vocem humanam fingit, vt canes & homines quos
odit & comedit, attrahat & alliciat & conſumat. Vnde etiam
Plin.lib.8.cap.30. dicit quòd circa tabernacula paſtorum am-
bulans, nomen alicuius addiſcere conſueuit, vt eum tandè euo
cet & occidat, & eius vmbra canes quos tâgit, obmuteſcere fa-
cit, vt dicit ibidem Plin. Chariſsimi hyena eſt vſurarius, cau-
ſidicus vel princeps, raptor vel balliuus, iubę eius quę ſunt cor
poris indumentum, & de ſuperfluo naturæ, ſunt diuitiæ, vox
eius eſt fallax promiſsio & attractio, canes ſunt prælati vel prę
dicatores, qui latrant prędicando, & mordent corrigendo, ho
mines autem ſunt ſimplices & pauperes vicini, quia homo eſt
animal manſuetum & nudum, quod vtique ſimplicitatem &
paupertatem ſignificat. Vmbra autem eſt poſſeſsio ſua tempo-
ralis, quæ naturaliter fluit & refluit ſicut vmbra. Sap. 5. Tran-
ſierunt omnia velut vmbra. Dicitur ergo quòd hyena habet iu
bas per totum corpus, quia vere tales ſunt infra pilos diuitia-
rum totaliter inuoluti & affecti. Eſai.49. His omnibus velut or
namento veſtieris. Et ideo iſti pro certo vt attrahant & aliciât
homines id eſt ſimplices vicinos & huiuſmodi, ipſi ſe fingunt
habere vocem hominis; id eſt vocem piam & humanam, ſcili-
cet multa falſo repromittêdo. Exemplifica bene. Sed vere hoc
non faciunt niſi vt ipſos poſsint attrahere, comedere & deuo-
rare, obligare, decipere & exhæredare. In promiſsionibus hu-
miliant vocem ſuam. Eccleſiaſti. 29. Iſti etiam odiunt canes id
eſt prædicatores & prælatos, & ideo quando ab huiuſmodi ca
nibus prælatis ſcilicet & iudicibus perſequuntur, ipſi pro cer-
to proponunt vmbram ſuam id eſt dona ſubſtantiæ tempora-
lis, & ſic faciunt eos obmuteſcere & ceſſare ab huiuſmodi. in-
ſequutione, quia hodie dona vſurariorum & diuitum ſfaciunt
canes id eſt prædicatores, prælatos & iudices eſſe mutos. Ob-
mutui & ſilui a bonis. pſal. ¶ Hyena habet collum immobile,
4 non enim poteſt illud flectere, niſi totum corpus flectatur. Sic
verè chariſsimi loquêdo ſpiritualiter, collum id eſt intentio ſu

perborum eſt inflexibilis, quia vere diuites & ſuperbi non poſ-
ſunt flecti per compaſsionem, pietatem vel humilitatem, niſi
forte quando totum corpus flectitur, ſcilicet per mortem, quia
tunc neceſſario ab inferos deflectunt. Iob 10. Erecto collo &c.
¶ Hyena ſecundum Plin.lib.8. eſt de genere lupi, & ideo collû 5
habet inflexibile, multorum habet varietatem colorum, ocu-
los habet valde mobiles, ſcilicet in diuerſos colores, quia ſecun
dum Plin.lib.11.c.37. oculi vituli marini & hyenę 10 mille co
lores de nocte tranſeunt, & omne animal quod ter luſtrauerit,
neceſſario gradum figit. Sic verè chariſsimi faciunt cauteloſi
& malitioſi aduocati, vſurarij & auari, quia vere ipſi habent
multas colorum varietates.i.multas fictiones, cautelas & falſi-
tates, qa ſcilicet de vna fallacia ad aliâ, de vno verbo ad aliud
ſe conuertunt. Vagi ſunt greſſus eius & inueſtigabiles. Pro-
uerbi. 5. Et ideo oculos ſcilicet diſcretionis & ſapientiæ habêt
mobiles id eſt circunſpectos & vertibiles vndequaque. Oculi
eius ſeptemplices ſunt. Eccl.20. Vel oculi id eſt cupiditas ocu-
lorum eſt mobilis, quia ſcilicet ad omnia circumiacêtia. ad pra-
ta ſcilicet vineas & alia bona circumiacentium, vicinorum ſe
extendunt, vt ſcilicet omnia concupiſcant Oculi eius ſeptem-
plices &c. Et ideo quando aliquem luſtrant & circumeunt, ſci
licet per falſos contractus, verba & cautelas, pro certo neceſ-
ſe eſt quòd figat gradum, quia pro certo ſimplices ſuis caute-
lis, verbis & contractibus taliter inuoluuntur quòd non poſ-
ſunt fugere, vel eorum malitiam declinare. Irretiuit eum mul-
tis ſermonibus. Prouerbi.7. ¶ Hyena vocem fingit humanam, 6
& ſic canes aduocat, quos occidit, crines habet prolixos, mo-
tus inſtabiles, oculos immobiles, collum inflexibile, quia nô fle
ctit collum niſi totû corpus vertat. vmbra eius canes obmute-
ſcere facit, mortuos de ſepulchris eijcit, & animal quod ter lu
ſtrauerit, gradum figit. vt dicit Plin.li.8. Licet enim oculi hye-
næ de nocte mutentur in mille colores ſecundum Plin. lib.11.
c.37. ſunt tamen in ſuo orbe immobiles ſicut dicit Solinus. Re-
uera chariſsimi hæc omnia poſſunt dici de mala muliere. Hæc
enim vt attrahat, vocem fingit humanam id eſt dulcem & fal-
lacem, & ſic attractos deuorat & côſumit, ſcilicet quantum ad
famam gratiam ſubſtantiam & virtutem. Prouerbio.5. Fauus
diſtillans labia meretricis. nouiſsima autem eius amara velut
abſynthium. Crines etiam habet prolixos, motus inſtabiles,
oculos quoque immobiles per elationem & ſuperbiam por-
tat, ipſoſque ad vnam partem vel etiam nunquam vibrat, col-
lum eius ad litteram rigidum eſt & erectû. Eſai.3. Ambulaue-
runt filiæ ſyon erecto collo &c. Quia multæ ſunt quæ ratione
ornatuum non poſſunt flectere colla ſua niſi ſimul vertantur.
Et pulchritudo & têtatio talium facit canes.i. viros ſpirituales
obmuteſcere, & a latratu prędicationis & orationis ceſſare. Iſtæ
etiam homines.i. viros iuſtos mortuos & religioſos de ſuis ſe-
pulchris id eſt de ſuis clauſtris ſæpe eijciunt & educunt, &
eos quos ter luſtrant & cingunt, ſcilicet per ſuos tactus, ge-
ſtus, & affatus, reddunt immobiles, ſcilicet quantum ad
motus bonorum operum; quia ſcilicet ab eis tentati, ceſſant
motum bonorum operum exercere. Exod. 15. Fiant immobi-
les quaſi lapis. Et breuiter bene concludit ſapiens Eccleſiaſti.
25. Breuis malitia omnis ſuper malitiam mulieris. Vel dic
quòd hyena eſt ſuperbus cuius ſcilicet collum eſt inflexibile,
& oculi immobiles eſſe noſcuntur, inquantum ad humilitatê
nullatenus deflectuntur. Iob 15. Cucurrit contra eum erecto
collo. ¶ Vmbra hyenæ facit canes quos tâgit obmuteſcere a la 7
tratu, ſecundum Plin. Sic reuera mundi proſperitas, quæ ad
modum vmbrę mutari non ceſſat, facit illos quos tangit, ab om
nibus bonis loquutionibus eſſe mutos. Eſai.56. Vniuerſi canes
muti, non valêtes latrare. ¶ Hyena copulatur carnaliter cum 8
leæna æthiopica, & generat animal crudeliſsimum dictum cro
cutam, voces beſtiarum & hominum imitantem, plures den-
tes eſſe continuo, & ordines dentium in vtraque mandibula
habentem, vt dicit Plin.lib 8.cap.30. Dicit etiam idem crocu-
tam eſſe animal ex cane & lupo conceptum omnia dentibus
frangentem, & fracta protinus ventre conficientem. Et forte
iſta eſt leucrocuta, de qua idem facit mentionem lib. 8. ca.21.
Chariſsimi leęna quæ eſt vxor leonis id eſt Chriſti vel viri iu-
ſti, eſt eccleſia vel religio, quæ bene dicitur æthiopica, quia ſci
licet quotidie per tribulationes varias denigratur, iuxta illud
Cantico.1. Nigra ſum, ſed formoſa. Sed vere cum iſta aliquâ-
do fornicatur hyena id eſt aliqua iniqua perſona, quæ ſcilicet
prece vel precio ſtatum prælationis occupat & acquirit. Sed
pro certo tunc temporis iſta hyena id eſt iſte malus prçlatus in

iſta

habet toruum. feruens eſt ad actum generationis. eius ſanguis
adamantem remollit. Sic prælatus qui carpit arborum ſummi
tates, id eſt emienentias dignitatum, poſtquã annum.i.lac car-
nalitatis tranſierit & dimiſerit, debet generare per prædicatio
nem, cornua habere fortia per correctionem, & illos qui ſunt
primogeniti per vitæ melioritatẽ, debet facere pinguiores per
3 beneficiorum collationẽ.&c.ſicut ſupra.¶ Secundũ Ariſt. li.8.
c.28. Quidam hirci habent notabilem magnitudinem in auri
culis, ſicut quidã arietes in caudis. Nã quidã auriculas habẽt
ad magnitudinẽ palmę manus. Hircus eſt ſubditus, aries eſt ꝓ-
latus. Igitur arietes & prælati debẽt præcellere alios in cauda
longa.i.in perſeuerãtia & longanimitate Sed vere hirci.i. ſub-
diti debent pręcellere in auriculis.i.in obediẽtia & humilitate
quis debeot eſſe multũ audientes & obedientes. Auris audiẽs
4 beatificabat me. Iob 29. Audi tacẽs &c. Eccl. 32. ¶ Hircus ha-
bet aſpectũ toruũ, barbã prolixã, caudã breuẽ, cornua dura, pi
lũ hiſpidũ. Et eſt hircus grauis & fœdi odoris, magnę pinguedi
nis, & maximè circa renes. Et iõ ꝓꝑ eius pinguedinẽ faciliter
moritur, niſi attenuetur. Sic verè mundani, & maximè ſapien-
tes, diuites & auari habẽt oculos intellectus toruos per mali-
tiã, inuidiã & peruerſitatẽ, barbã quæ ſignificat ſapientiã ſecu-
larem, habent prolixam per ſapientiæ ſubtilitatẽ. Cauda iſto-
rũ.i.perſeuerãtia eſt breuis, quia vere non perſeuerãt in bono
propoſito per cõſtantiæ lõganimitate. Cornua eorũ.i.ſuperbia
& obſtinatio ſunt dura ꝑ crudelitatẽ, quia ipſi feriũt & vulne-
rant pauperes innocentes. Hæc ſunt cornua quæ ventilauerũt
Iudã. Zach.1. Pili iſtorũ ſunt hiſpidi, quia habẽt vellus diuitia-
rũ magnũ & longũ per tẽporalẽ facultatẽ. Iſti ſunt grauis odo
ris per luxuriã & infamiæ fœditatẽ. Magnę ſunt pinguedinis ꝑ
carnalitatẽ & guloſitatẽ, & maximè circa renes.i.quantũ ad re
nũ luxuriã exercendã, q̃a pinguedo & deliciæ taliũ ſemper ad
luxuriã ordinãtur, quia longè eſt Deus a renibus ipſorũ. Hier.
12. Et ideo tales delicioſi faciliter moriuntur per diuerſa pec-
cata, niſi pinguedo deliciarũ talibus ſubtrahatur, quia prodijt
quaſi ex adipe iniquitas eorũ. Vel dic de hypocritis, q̃ ſunt hir
ſuti pili per habitus aſperitatẽ, prolixe barbę per virilitatis &
probitatis ſimulationẽ, caudæ breuis per mortis futuræ recor-
dationẽ & perſeuerantiæ perditionẽ. Et tñ interius.ſ.in corde
ſunt pingues per delicias & carnalitates, fętidi odoris per luxu
riam & fętiditatẽ. Et ideo iſti moriuntur per mortis æternæ dã
nationẽ. Iſti.n.circa renes ſunt pingues.i.quantũ ad affectus lu
xuriæ delicati. Hiere.12. Prope es tu ori ipſorum, longe aũt a
5 renibus eorum.¶ Hirci qñ ſunt nimis pingues, faciliter moriũ
tur, & a generatione impediuntur, quia quanto pinguedinis
ſunt maioris, generationis ſunt paucioris, & ideo ſapientes pa-
ſtores tales occidunt, vel eos macrificantes ad vitã ſeruant. Sic
verè illi qui ſunt multum impinguati diuitijs & delicijs huius
mundi, faciliter moriuntur per peccatũ, quia vere mundi pro-
ſperitas (qñ homo neſcit ea vti) cauſa eſt multorum malorum
.ſ.ſuperbiæ, luxuriæ, & huiuſmodi, quia impinguatus eſt dile-
ctus, & recalcitrauit. Deut.32. Tales.n.ſunt paucæ generatio-
nis, quia pro certo mundi diuites parũ aut nihil de fructu bo-
norum operum generãt & producunt, imo rectè ſunt ſteriles
omni bono, quia proſperitas eſt aqua hierico, quæ facit ſterilẽ
terram. Vnde Eſai.47. venerunt tibi duo hæc ſterilitas atq; vi-
duitas. Et ideo paſtor bonus.ſ. Chriſtus tales aut occidit per
mortem æternam, aut eos macrificat per diuitiarũ & proſperi
tatis ſublationem, vt ſic ad vitam.ſ.perpetuam reſeruẽtur, quia
impoſsibile eſt diuitẽ intrare in regnũ cęlorũ. Mat.19. Et illud
patet, q̃a Deus oẽs amicos ſuos macrificauit ꝑ tribulationẽ &
paupertatẽ, vt vitã gloriæ eis daret. Quia qui non renunciaue
rit oibus quæ poſsidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Lu.14.
6 ¶ Licet hircus aliquando ſit macer exterius, tamẽ interius in-
uenitur multum pinguis. Quanto autem eſt pinguior, tãto mi
nus poteſt generare. Sic verè hypocritę licet ſint exterius ma-
cri per pœnitentiam & auſteritatem, tamen interius ſunt pin-
gues per luxuriam & carnalitatẽ, quia in aperto ſunt boni in
oculro luxurioſi, & ideo tales ad generandum aĩas.i. ad prædi-
candum & peccatores conuertendum nihil valẽt. Et eſt hircus
feruens ad coitum, ſic iſti. Figura Leu.10. vbi dr̃ q̃ hircus licet
eſſet oblatus ſuper altare Dei, tñ exuſtus inuentus eſt, cum de-
beret ab alijs manducari, Sic verè multi licet in altari Dei.ſ.in
religione vel eccleſia ſint oblati per luxuriam & auaritiã cõbu
7 runtur. Hie.6. In igne conſumptũ eſt plumbũ. ¶ Secũdũ Ariſt.
li.4. de generatione animalium.c.4. hircus eſt animal mõſtruo
ſum, quia aliquãdo viſus eſt habere corona in crurib⁹. Carnes
aũt hircinę ſunt duriores & indigeſtibiliores, & peius generãt
nutrimentum, quã pecorinę, & maximè ſi ſit ſenex. Hircus eſt
diues, crura eius ſunt diuitiæ & amici, qui ipſum ſuſtinent atq;
fouent. Cornua aũt ſignificant ſuperbiam & elationẽ, quia pro
certo multi habent cornua in cruribus, quia.ſ. de ipſis ſuis ami
cis & fautoribus accipiunt cornua inquantum propter eos in
ſuperbiam extolluntur. Et tales etiam qñ ſunt ſenes.i. in vitijs
antiquati, pro certo ſunt duri per incõpaſsionẽ, indigeſtibiles
ſeu inconuertibiles per obſtinationem, peſsimi nutrimẽti per
malorum exemplorũ exhibitionem, fętidi odoris per famæ &
virtutũ perditionẽ. Ecce hircus ab occidẽte.&c. Dan.8. Quia
vere hircus. i. peccator in malis conſuetudinibus antiquatus,
nihil valet ad ſpũale nutrimẽtum.i.ad bona exẽpla & documẽ
ta alijs conferendum.¶ In hircis decrepitis, ſm Iſaac, cutis eſt 8
melior, odor aũt grauior, caro peior. Si aũt caſtratus ſit, tũc ca
ro efficitur humidior, melior & ſuauior ad edendũ. Hircus eſt
peccator, & maximè luxurioſus, qui qñ eſt decrepitus.i. ſenex,
tunc vere licet cutis.i.exterior apparentia aliquotiens ſit bona
tñ odor.i.infamia luxuriæ, & caro.i.eorũ vita ſunt peſsimè at-
que graues, quia ſunt duri per incompaſsionẽ, indigeſtibiles
per obſtinationẽ. Veruntamen hircus ſi caſtratus fuerit, caro
eius efficitur melior humidior & ſapidior ad edendum. Sic ve
rè hoĩes ſi caſtrati fuerint per caſtitatẽ, tunc caro eorũ.i.vita ef
ficiẽ humida per pietatẽ, ſuauis per benignitatẽ, & alijs vtilis
atq; ſana.¶ Secundũ Pli.li.28.c.4. Sanguis hirci hędera nutriti 9
miro modo calculum diſſoluit in veſica, cornu eius exuſtum
fugat ſerpentes, & vlcera corrodit, fel eius viſum clarificat, &
pannum & telã tollit. Iecur cõtra morſum rabidi canis iuuat,
vrina cũ felle leproſis confertur, & lentigines tollit. Hircus eſt
bonus pręlatus, qui hedera ſacræ ſcripturæ fuit nutritus. San-
guis igiẽ ipſius.i.benignitas ſeu cõpaſsio, cornu eius.i.poteſtas
& dominatio, fel ipſius.i. auſteritas & correctio, iecur eius.i.
charitas & affectio, vrina eius.i.doctrina & prædicatio, valent
contra multiplicia genera peccatorum, quia hoĩes liberant a
calculo obſtinationis, a ſerpentibus detractionis, ab vlceribus
luxurię & infectionis. Ex his.n. viſus diſcretionis & intellectus
clarificatur tela carnalitatis eradicatur, lepra cupiditatis mun
dificatur, & lentigo malæ conuerſationis abſtergitur & laua-
tur. Vel dic q̃ ſanguis hirci eſt ſanguis Chriſti, qui re uera ſa-
nat & mundat aĩas peccatorũ, & adamantẽ.i.corda dura pęne-
trat atq; frangit. Ideo ad hoc facit figura Leuit.4. vbi pro pc̃tõ
multitudinis vel principis hirc⁹ offerebatur. & ſic princeps &
populus ſanctificabaẽ & purificabatur. Sic verè pro pc̃tõ, prin
cipis.i.Adę, & ſynagogę.i.oĩum populorũ, Chriſtus fuit obla-
tus. & ſic eius ſanguine fuit hõ purificatus, quia omnia in ſan-
guine mundantur. ad Hebr.9. Pone locis ſuis figuras de hircis
Leu.16. de capro emiſſario, & Dan.8. de hirco & ariete.

De Hericio. *Cap. 13.*

HERICIVS ſm Iſid.li.12. eſt aĩal paruum, ſpinis 1
vndiq; circũtectũ, quę ſunt ei loco armaturę q̃a
ſtatim q̃ ab aliquo pſequiẽ, intra ſpinarũ ſuarũ
ambitũ ſe inuoluit, & ſic ab alijs defenſaẽ. Nã per
ei⁹ inuolutionẽ & ſpinarũ pũctionẽ tãgi ab alijs
nõ audetur. Iſte.n. ſm Ariſt.li.1.c.6. loco pilorũ
habet ſpinas, & ſicut idẽ dicit, debilis eſt auditus pluſquã alia
quadrupeda, & ineſt ſibi paruũ corp⁹, & ſpinarũ multitudo, &
hoc quia nutrimentũ ſuũ nõ conuertit in corpus, ſed in ſpinas.
Rectè chariſsimi tales ſunt diuites & mundani, quia pro certo
tales habent paruũ corpus quantũ ad gr̃as & virtutes. Non.n.
habent ſufficientes dimẽſiones.ſ.longũ fidei, altũ ſpei, latũ cha
ritatis, & profundũ humilitatis, q̃a forſitã paruuli ſunt & igno
rantes. Hie.5. Spinarũ tñ.i.diuitiarũ pungentiũ, & cor & men-
tẽ inquietantiũ, vndiq; multitudine ſunt vallati. Vnde parui
ſunt corpore.i.quantũ ad virtutes, magni tamen ſunt quãtum
ad ſpinas.i. quantum ad diuitias & mundi facultates. Et ratio
eſt, quia pro certo humor eorũ & nutrimentũ.i. interior affe-
ctio nõ tranſit in corpus, ſed in ſpinas, q̃a verè ſuæ affectiones
ad diuitias, nõ ad virtutes ordinãtur, & ideo ipſi peccatores in
ſeculo obtinuerũt diuitias. Sed ꝓ certo iſtæ ſpinæ & diuitię ſũt
eorũ armatura, q̃a vere qñ ꝓꝑ falſos cõtractus vel alia crimina
a principib⁹, iudicibus & ꝓlatis perſequunẽ, & in cãm trahunẽ,
tũc vere inuoluũt ſe & includũt per ſuorũ actuũ excuſationẽ,
& ſpinas ſuas. i. diuitias eis obijciũt & opponũt per munerum
largitionẽ, & ſic ab eis nõ tãgũtur per punitionẽ, ſed immunes
& liberi fugere dimittunẽ. Donũ.n.hominis dilatat viã eius, &
ante

ante principes ſpatium ei facit.Prouer.18. Et ſic patet ꝙ ſpinę
diuitiarū ſunt diuitibus armatura, quia ſubſtantia diuitis vrbs
fortitudinis eius.Prouer.10.Eccl.7. Sicut liberat ſapientia,ſic
& diuitiæ.Iſtis etiā ſpinis.i.diuitijs ſunt induti loco pilorū.i. lo
co exteriorum gratiarum & virtutū, quia nihil aliud ſunt hæc
omnia niſi quædā corporis indumenta,ſm Greg. Et ideo pro
certo tales ſunt debilis auditus, quia vere mali diuites & pro-
curatores nō poſſunt hodie audire ſibi vtilia.ſ.verbi Dei præ-
dicationem, iuſtorum & prædicatorum correctionē, pauperū
& egenorum ſupplicationē, ſapientū doctrina & monitionem
vel eruditionem.Ideo dicitur ei illud Hie. 22. Locutus ſum ti-
bi in abundantia tua,dixiſti,non audiā.Et Hie. 6. Incircunciſę
aures eorū,& audire non poſſunt. Vel dic de malis & incorrigi
bilibus,qui nolunt audire.ſ. correctionē prælatorū vel aliorū,
& qn̄ inſequuntur ab alijs vt corrigantur,tunc vere inuoluunt
ſe per excuſationes,ita ꝙ nihil de eis apparet, quia nō poſſunt
videri quales ſunt,& tangentes ſe.i.corrigētes, ſpinis ſuis.i.ma
lis verbis & pūgitiuis lacerant atq; pūgūt, quia qui arguit de-
2 tiſorē,ipſe ſibi iniuriā facit.Prouer.9.ſ.deriſor. ¶ Hericius ſm
Iſid.ibidē,in vites & arbores aſcēdit,poma vel vuas deijcit,&
cum in terrā cęciderit,in eis ſe inuoluit,ita ꝙ ſpinis ipſius infi-
gitur,& ſic eas portat in cauernā pro filijs educādis. Sic verè
ſunt mali prælati, qui aſcendunt in arbores.i.in ſtatū prælatio-
num & dignitatū, & poma quæ ſunt ibi. i. diuitias temporales
congregant,colligunt,accumulant & acquirūt, quia hodie nō
attendunt vtilitatē ſubditorum,ſed proprium lucrū: quia Oēs
quæ ſua ſunt quærunt,nō quæ Ieſu Chriſti.ad Phili.2.Et ideo
in iſtis pomis ſe inuoluunt per auaritiā, & nimiū affectū,& ſic
ad filios ſuos.i.ad parentes,cognatos & affines nutriēdos & di
tandos eas ordinant,& ad cauernam ſuā.i.in patres ſuas & pa-
triam eas ferunt,quia hodie ditant parentes ſuos de matrimo-
nio crucifixi. Leo enim cępit ſufficienter ſibi,& mactauit filijs
ſuis.&c.Naum.2. Ideo Eſaiæ 34. Ibi habuit foueā hericius,&
3 enutriuit catulos. ¶ Aliqui ſunt hæricij ſilueſtres, alij aquati-
ci,ſed hoc eſt generale,ꝙ omnes hericij faciūt multa oua,quæ
non comeduntur.Et habet omnis hericius parum de carne,&
multū de ſpinis,& hericius habet os & caput a parte inferiori,
exitum autem ſuperfluitatis a parte ſuperiori, quia paſcitur a
parte inferiori, & ideo officiū ſuperfluitatis habet a parte op-
poſita.ſ.in dorſo ſuperius, quod tn̄ eſt contrarium in alijs ani-
malibus vt cōmuniter.Sic verè chariſsimi, hericij.i.homines
habentes diuitias,conſueuerunt inueniri tam in aqua religio-
nis,quàm in ſiluis eccleſiæ & prælationis,& quàm in terra ſla-
eus ſecularis.Sed vbicunq; ſint diuites, faciūt multa oua.i.mul
ta opera vel effectus quæ non comeduntur. i. quæ non ſunt di
gna comedi.i. imitari vel acceptari per exempli acceptionem,
quia qui comederit de ouis eorum morietur.Eſai.59. Et gene-
raliter omnes habent parum de carne. i. de pietate & compaſ-
ſione,multum de ſpinis.ideſt de temporali poſſeſsione, quia ta
les ſunt duri per auaritiam & crudeles.Ideo Numeri.12. Ca-
ro eius a lepra deuorata eſt.Item os.i.verba & locutio,caput.i.
voluntas & intentio eſt inferius.ſ. ad res inferiores & munda-
nas,quia nihil aliud diligunt vel intendunt. Sed verè emiſsio
ſuperfluitatis.i dona & largitas talium,per quam ſuperfluas di
uitias a ſe emittunt,eſt a parte ſuperiori.i. quantum ad ſuperio
res & diuites,nam a parte inferiori.i.quantum ad inferiores &
pauperes vel egenos nihil emittunt elemoſinarum,quia hodie
ipſi non dant pauperibus,ſed diuitibus, quia habēti dabitur,&
abundabit.&c.Mat.4. Cū tamen deberet eſſe cōtrarium, quia
os & caput. i. intentio & locutio eorum deberet eſſe ſuperius
ad cœleſtia & diuina,& ſuperfluitas diuitiarum ſuarum debe-
ret emitti inferius verſus terram.i. ad pauperes, & non ſupe-
rius ad prælatos,principes, diuites & potentes. ſed cōtrarium
fit,quia peccatores peccatoribus fęnerantur, vt recipiant ęqua
lia.Contra illud Lucæ 14.Cum facis conuiuium,voca paupe-
res &c.¶ Hericius tot habet dentes, quot ventres.ſ.quinq;, &
4 inter dentes habet partes carnoſas loco linguæ, Et ſunt hericij
quidam albæ cutis & ſpinarum albarum, & generant oua mul
ta.Sic verè chariſsimi,inter homines ſm qualitatem vētrum.i.
interiorum cogitationum & affectionum,dentes.i.verba ordi-
nantur & diſponuntur,quia ex abundantia cordis os loquitur.
Mat.12.Et ideo illi qui ſunt hericij.i.viri iuſti, aculeis timoris
diuini conuallati,habent quinq; ventres.i.quinq; rerū cogita-
tiones per quas neceſſaria meditātur, videlicet quid amandū,
quia Deus & proximus,quid timendum,quia infernus & dia-
bolus, quid fugiendum,quia peccatū & mūdus,quid deſiderā
dum,quia cœlum & paradiſus, quid faciendum, quia.ſ.bona
opera & virtutes & bonus actus.Et ideo dētes talium. i. verba
debent ſm hæc quinque diuidi, vt.ſ.verba ſua omnia quæ di-
cunt,ad aliquid illorum pertineant. Et iſta ſunt quinq; verba
de quibus loquitur Apoſtolus. 1.ad Cor.14.Volo inquit quin-
que verba in eccleſia loqui. Veruntamen inter iſta verba de-
bet eſſe carnoſitas benignitatis & compaſsionis, vt.ſ.quicquid
dicimus, ſit benignū, quia verbum dulce multiplicat amicos.
Eccl.6.Et debent eſſe cutis albæ interius per caſtitatem & al-
barum ſpinarum exterius per honeſtatem,& debent produce-
re oua multa.i.bonorum operum multiplicitatem.Eccl.9.Om
ni tempore ſint veſtimenta tua candida.¶ Alij ſunt hericij mi- 5
nores alijs,& minora producunt oua,& molliores ſunt,& hoc
fit ſm ꝙ minus vel fortius digeruntur. Præſentiunt aūt ven-
tos ſeptentrionales & meridionales, & tunc ſtatim fugiunt ad
cauernam. Vnde narrat Ariſt.li.9.c.6.ꝙ Byzantij fuit quidam
qui habebat hericium,per quem præcogneſcebat & prædice-
bat ventos futuros.Sic verè chariſsimi inter hericios.i.inter vi
ros iuſtos eſt differentia, quia quidā ſunt alijs maiores vel mi-
nores.ſ.quantum ad gratias & virtutes,oua etiam eorum.i.ope
ra ſunt minora vel meliora. Sed generaliter oēs hericij.i. oēs
boni præſentiunt & præuident ventos & ſeptentrionales & au
ſtrales. Septentrionales ſunt tribulationes & paupertates fu-
turę.ſ.pœna infernalis, & tunc in cauernis pœnitentiæ & hu-
militatis ſe debent abſcondere vel celare ne lædantur frigori-
bus huius venti.Ventos etiā auſtrales.i. proſperitatem æternā
debent ſimiliter præuidere, quia boni præuidēt futura proſpe
ra vel aduerſa Ecc.7.In die bona fruere bonis,& diem malam
præcaue.Ad quod Eccl.14.7.&.8.Reſiduum allega contra ia-
ctantiā.& de illis qui ſibi attribuunt illud quod habēt ab alijs. 6
¶ Bizantii fuit quidā qui habebat quendā hericium,quē cū vi
debat ad cauernā fugere,cognoſcebat ꝙ ventus ſeptentriona-
lis debebat flare,& iactabat ſe illud ſcire,ac ſi ex propria ſciē-
tia illud ſciret,ſm Ariſt.ibidē.Sic verè ſunt multi qui illā ſciē-
tiā & illa bona quæ habent ab alijs,iactāt ſe habere a ſeipſis,cō
tra quos Apoſtolus.1.ad Cor.4.Quid habes quod non accepi
ſti? ꝙ ſi accepiſti,quid gloriaris quaſi non acceperis?

De Herinaceis. Cap. 34.

HERINACEVS idem eſt quod chirogrillus, 1
aīal paruum & ſpinoſum habitans in cauernis,
ſimile hericio, ſed dicitur eſſe maius,& ſm Pli.
li.8.c.37. Herinacei ſuper ſe poma ſpinis infixa
deferunt ad cauernas.ſed præter illa quæ habēt
in dorſo, ſemper vnum portant in ore.Sic verè
boni & iuſti ſunt parui per humilitatem,ſpinoſi per pœnitētię
& diuini timoris aſperitatem,& habitāt in cauernis terræ per
mortis & inferni recordationē.Vel in cauernis arborum.i.cœ
li per ſpē & contemplationem. Iſti ergo ſecum ad cauernam
paradiſi deferunt poma.i. bonorum operum multitudinē,me-
ritorum.ſ.& virtutū,de quibus viuant in hyeme.i.in tpe mor-
tis.In ore autē deferunt vnum pomū,videlicet gratiarū actio-
nem, quia licet ſint gratijs & virtutibus onerati, Deo tamē de
hoc gratias agūt,& cōfitentur ſe ab eo oīa recepiſſe. Quid ha
bes homo quod non accepiſti? 1.Cori.4. Vel dic ꝙ poma ſunt
peccatores, quos boni ſecum deferunt ad cauernam paradiſi.
Nam quia in ſpinis ſuis.i. in duris pœnitentiæ operibus infigū
tur,& cum ore ſuo.i. prædicatione & informatione ad pœnitē
tiam inducuntur,ideo & ſpinis & ore.i.exemplis & verbis de-
ferunt alios ad paradiſum, & inde viuunt poſt hanc vitam,in-
quantum inde accipiunt gloriā & mercedem. Vel expone de
malis exemplis & verbis prælatorum malorum,quibus ſubdi-
ti infiguntur, & cum eis in cauernam inferni deferuntur. Vel
dic de diuitibus, qui onerati bonis temporalibus, ſemper ha-
bent ea in ore per iactātiam. ¶ Herinaceus ſm Pli. vrinam ta- 2
bificam & venenoſam habet,& quando coarctatur,eā amittit,
vt inficiat perſequentes,ſed ipſe ex hoc magis lęditur,quia ſpi
nę eius per eam auelluntur,& ſic armis ipſius amiſsis,inde fa-
cilius capitur,vnde euadere cupiebat.Sic vere multi in corde
interius habēt vrinam venenoſam.i.malitiā & falſitatē,& ideo
quando inſequuntur ab alijs vt.ſ. corrigantur vel puniantur,
tunc emittunt venenū ſuum. ſ. malitias & cautelas, detractio-
nes & infamias, quia tam in religione quā in mundo mali ſuos
correctores inuenenant & diffamant,& ideo hodie prędicato-
res non audent prædicare vel corrigere ſeu arguere peccato-
res,quia non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Prouerbi.15.

Verun-

Veruntamen ſæpe accidit ꝙ exinde magis læduntur,quia.ſ.car
ma ſua & ſpinas ſuas.i.diuitias exinde perdũt,inquantũ.ſ. opor
tet eos emendam facere de iniurijs quas dixerunt. Læduntur ẽt
ex hoc:quia famam ſuam ex hoc amittunt,inquantum ex tunc
detractores & iniurioſi ab alijs reputantur, & ſic magis ſibi q̃
alijs nocent:quia qui proijcit in altum lapidẽ, ſuper caput eius
cadet. Eccleſ.27.& Prouerbio.12. Impius confundit & cõfun-
ditur.¶ Herinaceus vrinam habet venenoſam, ꝑ quã ab alijs
animalibus ſe defendit,& ideo vrinæ ſuæ parcit, ne ſuam viru
lentiam a ſe remoueat,vt ſic ſemper habeat vnde poſſit alios ve-
nenare.vnde eam non expellit niſi quando neceſſitas cogit,eũ,
ſcilicet quando a venatore fuerit inſecutus: quia tũc eam emit
tit,vt ſuos inuenenet perſequentes. Sic verè multi ſeruant in
corde ſuo venenum malitiæ,iræ & falſitatis & cautelarum, &
mala & defectus alienos, vt ſic ſemper habeant vnde poſſint
alijs nocere,contra illud Eccleſ.19. Audiſti verbum de proxi-
mo tuo,commoriatur tecum. Et ideo quando poſtmodum inſe
quuntur ab alijs,quando.ſ.aliquis eis facit aliquid quod diſpli
ceat eis,tunc verè ſtatim recurrunt ad vrinam venenoſam quã
habent in ventre.i.ad illa mala quæ ſciunt de ipſis,& quæ reſer
uauerunt in corde,& ea dicunt & emittunt, & ſic inuenenant
& diffamant eos,contra illud Leui.19. Non oderis fratrem tuũ
in corde tuo, ſed in publice arguo eum. Iſtud patet in multis
malitioſis,q potiſſimè abundant in religione,qui in corde ſuo
ſeruant defectus alienum,& poſt quando irati fuerint,illos re-
uelant,licet ante viderentur eſſe amici. Ideo Eccleſi.12. Labijs
ſuis oſculabitur inimicus, & ſi inuenerit tempus, non ſatiabit
4 ſanguine.¶ Herinaceus quandiu eſt in terra,aliquãdo ſe ita in-
uoluit intra ſpinas ſuas,ꝙ vix põt aperiri, ita ꝙ nec pedes nec
os videntur,& iden in aqua calida ponitur vel ea aſpergitur,&
tunc ſubito aperitur,& ligatis pedibus poſterioribus ſuſpendi
tur,& ſic ſuſpenſus fame interficitur,vt aculeata pellicula quæ
eſt pro pannis apparandis neceſſaria, apportetur & extrahat.
Sic verè ſunt multi boni:qui poſiti in terra.i.in duritia tribula-
tionum,ita fortiter ſe conſtringunt per patientiam & boni pro
poſiti firmitatem,& ita ſe inuoluũt per ſui recollectionẽ & hu
militatem,ꝙ licet impetantur & perſequantur tribulationibus
& tormentis,nunquam poſſunt vinci,vel a Deo ſeparari, & ad
bona tẽporalia aperiri ſine cutis laniatione, quia.ſ. cutẽ.i.car-
nem pro Chriſto tradere ſunt parati. Hie.13. Ciuitates. Auſtri
clauſæ ſunt,& non eſt qui aperiat. Et ideo diabolus videns iſto
rum fortitudinem & valorem,ponit eos in aqua calida.i.in de-
licijs & proſperitate mundana,vtpote quia procurat eis præla-
tiones,officia,& fauores ſeculares,& tunc aſperſi aqua iſta,pau
latim aperiuntur ad delectabilia mundana,vitia & peccata. Fi-
gura Exo.1.vbi Pharao præcepit maſculos in flumine ſubmer
gi, & fœminas reſeruari. &c.quia.ſ.Pharao.i.diabolus procu-
rat maſculos.i.viros perfectos poni in aqua proſperitatis mun
danæ,vt ibidem per vitia ſubmergantur,& ſic pedes.i. affectus
eorum alligantur,ſ.vinculo malę conſuetudinis,& per iactan-
tiam & elationem ſuſpẽduntur, & fame.i.auaritia cruciantur,
& ſic per diuerſa crimina moriuntur, & pellis aculeata.i.acu-
leus timoris Dei,& aſperitas pœnitentiæ eis adimitur & aufer
tur:quia ſicut videtur ad oculum,multi qui ante ſtatum præla
tionis vel alterius ꝓſperitatis erant magnæ pœnitentiæ & hu-
militatis,tandem efficiuntur,ſuperbi,elati & auari & delicio-
ſi,ſicut patet in Saul,qui ante regnũ fuit bonus, humilis & be-
nignus,poſt regnũ autem crudelis, impius & ſuperbus. Et ſic
diabolus quos non poteſt vincere per tribulationes,conſueuit
vincere per delectationes,& quos non vincit per aſpera, ſupe-
rat per proſpera. Vel per herinaceum intelligo diuites,qui pel
le aculeata.i.ſubſtantia temporali & diuitiis ſunt induti. Iſti er
go dum ſunt in terra.i.in vita præſenti,ita ſunt incluſi & inuo-
luti per cautelas & falſitates,& ſuorum falſorum contractuum
palliationes & excuſationes,ꝙ vix poſſunt videri. Exemplifica
de vſurarijs & aduocatis: quia pro certo pedes & manus iſto-
rũ.i.intentio & affectio aliis ſunt ignotæ. Eſa.24. Clauſa eſt om
nis domus nullo introeunte. Sed pro certo quando poſt mor-
tem tales ponentur in aqua miſeriæ & tribulationis inferius &
in inferno, tunc aperientur & reuelabuntur iniquitates eorũ,
& apparebunt & caput & pedes.i.peruerſæ intentiones & affe
ctiones:quia quilibet leget in conſcientia alterius omnia ſua vi
tia & peccata. Dñe qui aperis librum, & ſoluis ſignacula eius.
Apoc.5. Et tunc ibi ſuſpendent, & aqua feruentiſſima bullien
tur,ſicut dr̃ Amos 4. Leuabũt vos in cõtis, & reliquias veſtras
in ollis feruentibus. Vinculis etiam æternæ ſententiæ ligabun-
tur,& fame perpetua dãnabuntur,& pelle aculeata.i. bonis tẽ-
poralibus & diuitiis priuabũtur. Animam ſuam non ſaturabũt.
Ezec.7.& Eſa.5. Nobiles eius interierunt fame, & multitudo
eorum ſiti exaruit. Leuiti.1. Detracta pelle hoſtiæ membra per
fruſta concident. ¶ Licet herinaceus parum aut nihil de ſe va 5
leat,aculei tamen pellis ſuæ vtiles ſunt:quia panni ex eis leniſi-
cantur & præparantur. Sic verè peccatores de ſe nihil valent
quo ad Deum, ſpinæ tamen ſuæ.i. tribulationes & punitiones
Deo ſunt neceſſariæ,quia.ſ.pannos ſuos.i.bonos & iuſtos homi
nes leuificat & corrigit cum eiſdem,& ipſos præparat, vt fiant
apti ad hoc ꝙ efficiantur ipſius indumentum,& ſpirituale etiã
ornamẽtum,in die.ſ.ſolemnitatis æternæ. vnde Sumpſiſti veſti
menta tua multicoloria,& ornata es eis. Ezec.16. Deus.n.ſpi-
nis & tribulationibus malorum vtitur ad bonorum correctio-
nem & punitionem,qm̃ ſm̃ Gregorium, vtilitati bonorum mi
litat iniquitas reproborum.¶ Secundum Pli.ibidẽ,herinaceus 6
hoc habet propriũ,ꝙ qñ oneratus pomis vadit ad cauernam,ſi
vnum pomũ ceciderit,præ indignatione oĩa alia dimittit & de
ponit,& iterum ad arborem reuertitur,vt iterum oneretur. Sic
verè multi ſunt qui onerati pomis.i.virtutibus, tendunt ad ca-
uernam paradiſi,ſed aliqñ cadit eis vnũ pomũ.i.vna virtus, vt
quia delinquunt in vno peccato, quia fortè perdunt caſtitatẽ,
tũc verè ſæpe accidit ꝙ præ indignatione & deſperatione oẽs
alias deponunt,quia ſ.quandoq; per deſperationem cũctis vir
tutibus ſe denudant, & cunctis vitiis ſe exponunt qñ vident ſe
in vno crimine cecidiſſe:quia qui in vno peccauerit multa bo-
na perdet. Eccleſiaſt.9. Et tunc vadunt ad arborẽ.i.ad munda-
nam proſperitatem,& nouis pomis.i.diuitiis & deliciis,pecca-
tis etiam & vitiis ſe onerant atq; tegunt. Poma tua deſiderabi-
lia receſſerunt a te. Apoc.18. Vel dic ꝙ homo qui aliquo caſu
poma ſua.i.virtutes & gratias perdiderit, debet ad arborem.i.
ad Chriſtum iterum reuerti per gratiam & amorem, & ſe ite-
rum pomis & virtutibus onerare per pniam, & ad cauernam
paradiſi quanto citius poterit properare, & ſummè cauere ne
iterum ſibi cadant,quia ſm̃ Senecã, Cautio eſt in reliquum la
pſus anterior. Figura Numeri 6.de Nazareo,q pollutus debe-
bat capillos ſuos radere.i.abraſos reputare, & iterum ſanctifi-
cationem ſuam ſicut prius reincipere. Sic verè ſi homo pollu-
tus fuerit per pct̃m,radat pilos ſuos.i.ſuperfluitatem per cõfeſ-
ſionem,& reincipiat ſanctificationem ſuam per pœnitentiã &
macerationem, & ſic purificabitur per virtutum reſtitutionẽ.
Vel dic de diuitibus ꝙ qñ cadunt poma quæ afferunt.i. mundi
diuitiæ per aliquas tribulationes,debent indignari,ſ.contra ꝓ
ſperitatem mundanam, & ideo reſiduum debent deponere,ſ.
pauperibus largiendo,& ad Chriſtum (qui eſt arbor vitæ) re-
currere,& ibi pomis nouis,ſ.virtutibus ſe onerare, & ſic ad ca
uernam paradiſi properare,vt ſic dicant illud Eſa.63. Indigna
tio mea auxiliata eſt mihi:& Canti.7. Omnia poma mea ſerua
ui tibi,noua & vetera. Figura Deutero.24.vbi vir viſa fœdita-
te in vxore,eã dimittit,& aliam ducit. Sic quia mundus eſt fœ-
dus,ideo detur ei libellus repudii,& cum gloria æterna vel cũ
Chriſto viuamus per gratiam & amorem.

De Iuuenca. Cap. 55.

IVVENCA eſt vacca iuuenis,quæ ad terram ex
colendam iugo ſubiici eſt apta, & inde dr̃ iuuen- 1
ca,vel dr̃ a Ioue,cui ſolebat antiquitus immola-
ri,& eſt aĩal petulcũ & laſciuũ,& ideo iugo ſubii
citur,ſtimulo pungit̃,& ſequi bouẽ rectius coar-
cet̃. Tauri ẽt copulæ tũc eſt apta,vt cũ eo cõiun-
gat̃,& impregnetur,& habet carnes ſicciores q̃ vituli lactãtes,
ſed molliores & humidiores q̃ boues decrepiti ſiue vaccę. Ta-
les ſunt nouitii.i. nouiter ad religionem vel ad pniam cõuerſi,
quia tunc.ſ.in iuuentute,ad terrã ſui corporis per pniam exco
lendam,iugo ſtatutorum diſciplinæ & præceptorum ſubiciun
tur,& Ioui.i.Chriſto dedicant̃ & immolant̃. Et q̃a ꝓꝑ ætatẽ iu
uenilẽ petulci ſunt & laſciui,iõ ſtimulo correctionis pũgunt̃,et
iugo diſciplinæ a prælatis ſubiciunt̃,& bouẽ.i.perſonas matu
ras ſequi ꝑ imitationẽ cõpellunt̃ & docẽtur. Eſt q tenet manũ
& aratrum,& qui gloriat̃ in ſtimulo Eccl.38. Tauro ẽt.i.Chri-
ſto copulantur per amorẽ & charitatẽ,& per merita gratias &
virtutes ab eo impregnant̃. Cõcepimus,& quaſi parturiuimus
ſpiritum ſalutis. Eſa.26. Vel dic de anima, quæ Ioui debet per
charitatis incendium immolari,terram.i.corpus per pœniten
tiam colere,iugo mandatorum ſubiici, ſtimulo timoris diuini
pũgi,bouem.i.bonos ſequi & imitari,tauro.i. Chriſto ꝑ fidem

& charitatem copulari, deſponſari & coniungi & ab eo bonis
2 operibus imprægnari. Deſponſabo te mihi in fide. Oſeæ 2. ¶ Iu
uenca, bos ſiue vacca aliquãdo perdit cornua, & quia nihil va
let ad arandum, ſolet impinguari, & tandem occidi, excoriari
& mãducari. Illa aũt quæ habet cornua. & põt laborare & ara
re, in domo patrisfamilias retinetur. Sic verè quidam ſunt ho-
mines, qui perdiderunt cornua. i. virtutes, quæ ſunt ſpũalia mu
nimenta, & ideo non poſſunt terrã corporis excolere p pniam
nec per bona opera laborare. Et propter hoc Deus iſtos impin
guat, ſ. diuitijs & delicijs mundi: quia tales dimittit Deus in ſe-
culo proſperari. Impii. n. proſperantur, & bñ eſt oĩbus qui præ
uaricantur, & iniquè agunt. Hie. 12. & Deut. 32. Impinguatus
eſt dilectus, & recalcitrauit. Sed p certo iſtud fit ad malũ ſuũ
& ad dãnationem ſuam, quia poſtea occidũtur per mortẽ tem
poralem, & pellis. i. poſſeſsio temporalis eis detrahitur, & in in
ferno perpetuo comedũtur. Succeſſus. n. temporalium, perpe-
tuæ damnationis eſt iudicium, ſm Ambr. Illi tñ qui habẽt cor
nua virtutum, & laborant per pœnitentiam, ad vitã æternã ſer
uantur in hoſpitio paradiſi. Ezec. 18. Vita viuet, & non morieẽ.
¶ Vel dic ecõuerſo q̃ ſancti & martyres primo cornua ſuperbiæ
perdiderunt per humilitatem, terram. i. tẽporalia negocia ara-
re ceſſauerunt per volũtariam paupertatem, & ideo a Chriſto
ſunt impinguati per gratiarum multiplicitatem, & tãdem ſunt
occiſi, ſ. pro Chriſto, per martyrium & aduerſitatem, & ſic pel
lis. i. ſua bona conuerſatio, caro occiſa. i. ſua mors & paſsio, in
vſum aliorum fidelium eſt conuerſa, & ad eorum vtilitatẽ. Tau
ri mei & altilia occiſa ſunt. Matth. 22.

De Lamia. *Cap. 56.*

1 LAMIA ſm Ariſtotelem eſt animal magnum &
crudeliſsimũ, quod nocte ſiluas exit, & hortos
intrãs, arbores frangit, hoĩes autem mordet, &
ſi ipſam impugnare voluerint, eos lædit. Vnũ au
tem mirabile dicit idẽ, q̃. ſ. hõ ab ea morſus, nõ
ſanatur, niſi primo rugientis beſtiæ vocẽ audie-
rit. Sic ergo fit q̃ iſta beſtia quę lædit hoĩem mordẽdo, ſanat eũ
& liberat rugiendo, & vocem & anhelitũ emittendo. Iſta poſ-
ſunt applicari ad Chriſtũ: quia. ſ. ipſe de ſilua paradiſi exiuit,
in hortum mundi intrauit, arbores. i. ſuperbos confregit, hoĩes
charitate & contritione vulnerauit. Iſte eſt ergo q̃ quandoq;
hoĩem per tribulationem mordet, & plagam impatientiæ ad-
uerſitatumq́; miſeriam ſibi præbet, ita q̃ hõ dolorem miſeria-
rum ſuſtinet. De iſtis ergo impatientiæ doloribus nõ ſanaẽ, niſi
huius feræ, ſ. Chriſti, vox & rugitus (quẽ in ſcriptura facit) pri-
mitus audiatur, & diligentius attendatur. Matt. 5. Beati q̃ per-
ſecutionem patiũtur pp iuſtitiam, qm̃ ipſorum eſt regnũ cęlo
rum. Dicit ẽt alibi, Patiẽtiam habe in me, & oĩa reddã tibi. Di-
cit ẽt in Pſal. Multæ tribulationes iuſtorũ. & Act. 14. Per mul-
tas tribulationes oportet intrare regnum Dei. Qui igitur iſtũ
clamorẽ audierit, procul dubio a dolore impatiẽtiæ ſanus erit,
nec ipſum morſus tribulationum affliget, qui iſta Chriſti ver-
ba bñ audierit & attenderit. dicet. n. illud Luc. 1. Ex quo facta
eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis exultauit infans p̃ gau
2 dio in vtero meo. Infans inquit. i. mens. ¶ Secundũ gloſam ſu-
per Thren. 4. Lamia dr̃ quaſi lania: quia. ſ. dr̃ catulos laniare, &
tñ eos dr̃ lactare. Secũdum glo. autem ſuper Eſa. 34. Lamia eſt
beſtia pedes habens equinos, cætera aũt fœminea. Pli. aũt. libr.
11. c. 40. dicit lamiam eſſe beſtiam quæ in medio ventris duas
habet mamillas. Dic ſi vis q̃ tales ſunt multi, qui ſimul latrant
& laniant, latrant. ſ. adulãdo, & hoĩem in principio cõmendan-
do, ipſum verò laniant poſtea detrahendo, & famã & vitam ip
ſius lacerando. quod etiam ad vſurarios applicari poteſt, qui. ſ.
primo lactant hoĩes, mutuum eis dando, tandẽ verò eos laniãt
exhæredando. Threno. 4. Lamiæ nudauerunt mammas, nutri-
uerunt catulos ſuos. vide ſupra de faunis. §. vltimo.

De Leone. *Cap. 67.*

1 LEO græcè idem eſt quod rex latinè, eo q̃ rex ſit om
nium animalium. Frons & cauda indicat leonis au-
daciam & virtutem, virtus eius apparet in pectore,
firmitas in capite, dormit apertis oculis, ignẽ timet
& ſtrepitum rotarum, & cum ambulat, veſtigia ſua cum cauda
delet, ne venatores inueniant locum ſuum, vt dicit Iſido. li. 12.
Reuera chariſsimi tales debent eſſe leones. i. viri cauteloſi, re-
ligioſi & perfecti, & clerici, qui alios habent exẽplis & doctri-
nis regere & gubernare: quia iſti pro certo debent habere vir-
tutem in pectore per dilectionem & charitatem, firmitatem in
capite. i. in intentione per firmam & bonam ad Deum volunta
tem. Dormire debent apertis oculis per diſcretionem & ſagaci
tatem, iuxta illud Cant. 5. Ego dormio, & cor meũ vigilat. Ve-
ſtigia. i. peccata præterita delere per confeſsionem, & ſtrepitũ
rotarum. i. comminationes ſacræ ſcripturæ, & ignem infernalẽ
debent timere per iugem eius conſiderationem, & ſic a venato
ribus demonibus non poterũt reperiri per damnationem. Vel
expone de bono religioſo vel viro iuſto, qui ſi dormiat in deli-
cijs & proſperitate, tñ oculus cordis ſemper debet eſſe aper-
tus per diſcretionem, vt. ſ. videat quid faciendũ, quid omitten-
dum, & huiuſmodi. Numeri 24 Cadens apertos oculos habet.
Firmum debet habere caput intentionis per conſtantiã & per
ſeueratiam. Eccle. 5. Eſto firmus in via dñi. Et cum cauda. i. cũ
mortis memoria debet delere veſtigia peccatorum, ne a vena-
toribus. i. demonibus capiatur, vt ſit homo tanquam nauis quæ
pertranſit fluctuantem aquam, cuius cum præterierit, non eſt
veſtigium inuenire. ¶ Quando leo videt inſtare venatores nec 2
poteſt eos euitare, non reſpicit ad arma eorũ & gladios, ne for
tè terreatur, imo reſpicit terrã, & cum cauda ſe percutit, & in
venatores prorumpit. Sic verè qñ demon, mũdus & caro con-
tra nos pugnant per tentationes, non debemus aſpicere arma
eorum. i. delectabilia mundi: quia fortè ſuccumberemus quaſi
timore deſperati, eo q̃ non poſſe reſiſtere crederemus, ſed pro
certo nos debemus reſpicere terram. i. vilitatem cõditionis no
ſtræ, & mortem, & cum cauda perſeuerantiæ debemus nos p-
cutere per pœnitẽtiam, & in venatores prorumpere per bonã
operationem, & ſic mortis æternæ periculũ euademus. A facie
inimicorum ne timueritis. 1. Mac. 2. Qñ. n. cauda noſtra tangit
terram. i. qñ perſeuerantia noſtra ſe extendit vſq; ad terram. i.
ad mortem tunc hoſtibus ſpũalibus & vitijs melius repugna-
mus. Ideo Eccl. 7. In oĩbus operibus memorare nouiſsima tua
& in æternum nõ peccabis. ¶ Leonis filius recẽs natus, dormit 3
quaſi mortuus per tres dies, & tunc leo rugit & fremit, ita q̃ to
tus cubilis locus tremit, & ſic rugiẽdo ſuſcitare dr̃ catulũ dor-
mientem, vt dicit Iſidorus lib. 12. Leo eſt Deus, catulus eſt hu
manum genus, tres dies ſignificant tria tempora huius vitæ, ſ.
tempus naturæ, tempus legis, & tempus gratiæ. Sic eſt igiẽ cha
riſsimi q̃ catulus leonis. i. humanum genus per tres dies. i. tem
pore naturæ, tempore legis, & tempore gratiæ dormit. ſ. in pul
uere mortalitatis: quia ſcilicet ſtatim q̃ natus eſt homo, dictũ
eſt ei: Quacunq́; die comederis, morte morieris. Geneſ. 3. Sed
poſt iſtos tres dies, ſcilicet in die iudicij, tũc leo de tribu Iuda
Chriſtus rugiet altiſsimè per tubas & miniſterium Angelorũ,
dicens ſecundum Hieronymũ, Surgite mortui, venite ad iudi
cium. & ſic tremet locus cubilis ſcilicet mundus & infernus:
quia leo rugiet, & formidabunt filii maris. Oſeæ 11. Et ideo
tũc catulus ſuus, ſcilicet totum humanum genus, reſuſcitabi-
tur & reſurget, alii quidem in morte, alii in vitam. Ideo Gene.
41. Tres adhuc dies ſunt, & reſtituet te Pharao in gradum pri-
ſtinum. Quia ſcilicet rex Pharao. i. Deus poſt iſtos tres dies re
ſtituet humanam naturam in gradum priſtinum. i. in ſtatũ im
mortalitatis, & ſic a ſomno corporis ſuſcitabitur. Vel dic quòd
catulus iſte mortuus eſt anima peccatrix, vel etiam humanum
genus mortuum per peccatum, quod pro certo tũc temporis
fuit ſuſcitatum, quando Chriſtus clamauit in cruce, Hely he-
ly &c. Tunc enim terra tremuit, & catulus. i. humanum genus
quod in inferno dormiebat fuit per gratiam & gloriam ſuſcita
tum, potiſsimè quando in triduo de inferis eſt extractum. Et
ideò dicit Oſeæ 6. Poſt duos dies viuificabit nos, die tertia ſu-
ſcitabit nos. Vel expone de Chriſto, qui poſtquam dormiuit in
ſepulchro per tres dies, tandem a Deo patre ſuo excitatus, die
tertia eſt ſuſcitatus: quia tertia die reſurrexit a mortuis. ¶ Na- 4
tura leonis circa hominem eſt benigna: quia hominem nõ læ-
dit niſi iratus, & niſi magnam famem habuerit eum non come
dit nec occidit. Mulieribus, proſtratis, pueris & captiuis par-
cere conſueuit, vt dicit Iſidor. libro 12. Quod Solinus. capi de
Aphrica, & Plin. libr. 8. exemplificant de captiua Getula mu-
liere, quæ obuians in ſilua leonibus, ipſos placauit eloquio,
dicens ſe captiuam mulierem, infirmam, ſupplicem, indignam
prædam ipſi generoſiſsimo beſtiarum. Aiunt enim (vt dicit
idem Plinius) preces ad eos peruenire, & ideo (prout Iuba
in libris ſuis reliquit) huic fęminæ peperciſſe. Sic verè boni re
ges animalium, prælati, iudices & principes huius mundi, non
lædũt homines. i. viros rationabiles atq; iuſtos: quia pro certo
mulieribus. i. ſimplicibus, pueris. i. innocẽtibus pſtratis. i. pau-
peribus

peribus,captiuis.i.ſuis captis malefactorib⁹ debét parcere ſm
magis & min⁹ & ſm debitã diſcretionẽ, & oibus ſubuenire,ſ.
alijs dimittendo,alijs largiendo,alios relaxando.Eſa.1. Subue
nite oppreſſo,defendite viduam.Nullum.n.hoiem.i.nullũ bo-
num virũ debent comedere nec lædere,nec alicui pauperi dã-
num aliquod ꝓcurare. Preces.n.bnium debét eaaudire,& ma
ximè qñ audiunt eos infirmitatem propriam allegare,& miam
implorare.Figura 3.Re. 13. vbi dr̃ ꝙ quidam leo ſedebat iuxta
cadauer hois mortui,& ſeruabat illud,& iuxta vnum aſinũ, &
dr̃ ibi ꝙ non comedit leo de cadauere,nec læſit aſinũ. Quia ve
rè charisſimi tales non debét comedere per rapinã,nec lædere
eos q̃ ſunt aſinus & cadauer.i. pauperes ſubditos & depreſſos,
ſed eos potius cuſtodire. Vel dic oia de Deo, qui reuera prædi
ctis parcit,& maximè qñ hõ fragilitatem ſuam, & Dei potẽtiã
5 recognoſcit.¶ Leo qñ eſt irat⁹,& qñ acerbiter fameſcit,ſolet ali
quotiens hoies deuorare:q̃uis vt cõiter hoc fit contra ꝓpriam
naturam.Sic verè leones,q̃ ſunt reges aialiũ,prælati.ſ. & prin-
cipes, aliqñ ſunt fame auaritiæ cruciati, iõ tũc cõtra naturã &
exigentiam ſui ſtatus in crudelitatẽ & furorẽ vertũtur,& ideo
hoies.i.bonos & iuſtos per excoriationes & rapinas afficiũt &
inuadunt.Leo factus eſt,& didicit capere prædam,hoieſq; de-
uorare.Eze.19.Et pro certo tunc nõ parcunt mulieribus pue-
ris & proſtratis(ſicut ſolet facere leo nõ fameſcẽs).i. viduis &
pauperibus & pupillis:q̃a oẽs indifferenter ſpoliant & prædan
tur.Vim fecerunt deprędantes.&c.Iob 24.¶ Secundũ Pli.leo-
6 nes ſunt maximè generoſi, tũc qñ collũ & humeri iubis pẽdẽti
bus adornantur.Per iſtas iubas intelligo diuitias, quæ ſunt cor
poris indumẽta. Qñ igitur aliqui habent iſtas iubas,ſ. diuitias
temporales,tunc verè ipſi debent eſſe generoſi & liberales,ele
moſynas largiendo.Pendere tñ debent iſtę iubæ diuitiarum.i.
7 inferius ad pauperes deriuari.¶ Secundũ Pli.lib.8.c.16. Lęna
adulteratur aliquotiens cũ pardo, & exinde gñrãtur leones ca
rentes iuba.Leo aũt ſentit adulteriũ vxoris, & ſtatim ipſam la-
niat & occidit.Veruntñ ſi talis lęna antequã coram leone ſuo
cõpareat,lota fuerit in flumine,tegit̃ eius culpa,& a leone non
percipitur,nec ab eo vulneratur.Chariſsimi,leo de Tribu Iu-
da eſt Chriſtus.Apo.5.Lęna ipſius vxor eſt aia chriſtiana,ſibi
per fidem deſponſata. Qñ ergo iſta fornicatur & adulterat̃ cũ
pardo.i. diabolo,qñ.ſ.ſuis prauis ſuggeſtionibus tentationi-
bus conſentiens ſibi per diuerſa vitia copulatur, viro ſuo pro-
prio,ſ.Chriſto derelicto penitus & cõtẽpto,niſi prius lota fue-
rit in flumine pniæ & confeſsionis, tunc verè qñ cõparebit co-
ram viro ſuo Chriſto,ſ.poſt mortem in iudicio particulari vel
gñrali,ipſe ſuũ adulteriũ & pctm̃ ſentiens, ipſam mortis æter-
næ iaculis laniabit:quia zelus & furor viri non parcet.&c.Pro
uer.6.Sed ſi lota fuerit per confeſsionẽ,tunc tegetur culpa ſua,
nec ab eo punietur,imo tanq̃ ſponſa in paradiſi thalamo repo
netur.Vnde Aug.Si tegis,ipſe deteget,ſi detegis,ipſe teget.Bñ
ergo dr̃ aiæ.Hie.4.Laua a malitia cor tuum,& munda ſias.Vel
allega hiſtorialiter de mulieribus adulteris,quarũ filij.i.geniti
ex adulterio carent iuba.i.honeſtate morum:quia vt cõiter ta-
les malè inſtruuntur.Ideo Sap.4.Adulterinę plantationes non
dabunt radices altas.&c.Vel dic ꝙ pardus.i. crudelis prælatus
gñrat & introducit in leæna vxore veri leonis Chriſti.i. in ec-
cleſia leones carentes iuba.i.malas perſonas,quæ iuba.i. morũ
generoſitate carent.Patet in malis prælatis per diabolũ promo
tis,qui malos promouẽt & indignos,& ipſos in lęna.i.in eccle
ſia cum qua adulterantur,generant & inducũt.Ideo talibus dr̃
Eſa.57.Accedite huc filij auguratricis,ſemen adulterę & for-
8 nicariæ.¶ Leo ad terram reſpicit,& non ad iacula,& ſic qñque
præualet & euadit.Sic verè Chriſtus qñ ad terrã noſtrę mor-
talitatis per beatam incarnationem aſpexit, & ſe ad eam incli-
nauit,tũc per humilitatem venatores dæmones ſuperauit. Poſt
9 hæc Deus in terram aſpexit.Eccl.16.¶ Ariſto.dicit ſm Plin.ꝙ
lęna primo anno parit catulos quinq;,ſecundo quattuor, ter-
tio tres,quarto duos,quinto vnum, ſexto ſterileſcit & ceſſat pa
rere,& ſic quanto plus viuit, tãto minus fructificat atq; parit.
Et ratio eſt: q̃a ꝓꝓ guloſitatẽ & rapacitatẽ filiorũ matrix eius
corroditur,& eorũ vnguibus perforatur,& ſic ſemp minus ha
bilis efficitur ad conceptum,ita ꝙ finaliter ſterileſcit.Chariſsi
mi,per filios iſtos intelligo ſubditos & cõuerſos, vel bona ope
ra, vel bona tẽpotalia,quæ oia ab eccleſia diuerſimodè produ-
cũtur.Rectè igit̃ ſic eſt de religione vel eccleſia ſicut de lęna:
quia pro certo in principio produxit multos filios,ſ ad fidem
vel religionẽ:quia in principio fuerunt multi cõuerſi.Vel mul
tos filios.i.multa opera,ſ.deuotionem & pietatem.&c.in q̃bus
religio in principio abũdauit. Vel multos filios.i.multitudinẽ
bonorum tẽporalium, quibus eccleſia & religio primitus fuit
opulenta ditata.Sed verè quotidie quanto magis ſeneſcit, tãto
ſterileſcit:quia modo quaſi non acquirit aliqua bona tempora
lia, & quaſi non parit aliquod bonum opus. Ego ſterilis & nõ
pariens,& tranſmigrata,& captiua.Eſa. 49. Et iõ huius eſt:q̃a
verè filij ſui,ſ.religioſi & clerici,ſunt hodie mirabiliter guloſi
.i.cupidi & auari & ambitioſi,& iõ humorẽ matris ſuę,hoc eſt
dictu,ſubſtantiam temporalẽ,bñficia & prębendas ſugunt per
ambitionem & acquirunt,& ipſam lacerant & corrodũt,ſ.per
diſſenſiones & appellationes, diſcordias atq; lites,& ſic faciũt
ipſam ſterilem.i.pauperem & egenam,& a diuitijs temporali-
bus & a bonis operibus infœcundam.Non eſt.n.qui cõſoletur
eam ex oibus filijs eius quos genuit.Thren 1.& Baruc.4 Con-
triſtatis Hieruſalem nutricem veſtrã.Vel allega cõtra illos qui
non perſeuerant in bono:quia multi ſunt qui primo ſunt mul-
tum fœcundi in bonis operibus, ſed verè quanto plus viuunt,
tanto magis a bonis operibus ſterileſcũt, ſicut patet in nouitijs
qui in principio feruentes,poſtmodũ efficiuntur inſolentes, &
in fine ex toto deficiũt atq; ceſſant:quia cum ſpũ cęperitis,car-
ne conſummamini.ad Gala.3.Nõ laudo ꝙ in melius, ſed in de
terius cõuenitis.1.ad Corint.11.Iſte hõ cœpit ædificare, & nõ
potuit cõſummare.Subſtantia.n.ad q̃ feſtinat̃, in fine bñdictio
ne carebit.Prouerb.20.¶ Lęna parit catulos informes & par- 10
uos,magnitudine muſtelarum. & hoc eſt gñale in oibus acuti
vnguis:quia ꝓꝓ guloſitatem tm̃ ſugũt,ꝙ matrẽ interficerẽt, ſi
vſq; ad tempus expectaret debitum.&c. Expone ſicut ſupra de
canicula,vel ſicut ſupra de aialibus in gñali,qũo religio, eccle
ſia vel prælatus cogit̃ parere & emittere paruulos & indignos 11
ꝓꝓ eorum ambitionem & guloſitatem. ¶ Leo vrinam eijcit le-
uato crure,more canis,& vrina eiecta valde fœtet, & qñ ſemel
ſatiat̃,poſtea ꝑ tres dies ieiunat & caret cibo, vt dicit Pli.& ẽt
Auicen. Sic verè chariſsimi quia vrina quæ eſt in corpore no-
ſtro.i.vitia & pctã quæ ſunt in corde & cõſcientia nr̃a,valde fę
tẽt,ſ.corã Deo & angelis,iõ debemus crus.i. affectũ & volũta-
tem ad Deum eleuare ꝑ dilectionẽ,& iſtã vrinã eijcere ꝑ con-
feſsionem.Et q̃a retroacto tẽpore fuimus ſatiati.i. delicijs car-
nalibus impinguati,iõ mõ debemus carere cibo per abſtinen-
tiã & carnis macerationem, ne fortè ꝓꝓ nimiã repletionẽ mor
tis periculum incurramus.Vnde Greg.Qui per cibum a para
diſo occidimus,per abſtinẽtiã reſurgamus.¶ Secũdum Pli. ibi 12
dem & Auicẽ.li.8.c.1.Leo eſt aial guloſum, & ſine maſticatio
ne deuorat cibum ſuum, & comedit multũ:ita ꝙ de nimia co-
meſtione efficitur ponderoſus, & tũc ieiunat per duos vel tres
dies,& qñ ſatiatus a venatoribus perſequit̃,tunc vt fugere va-
leat,cibos ad fauces reijcit,& cũ vnguibus eos extrahit & ex-
pellit,ſed poſtmodum qñ eſurit,ipſos iterum comedit & reſu-
mit,ſm Auicen.ibidem.Cibos autem ſuos accipit de carne be
ſtiarum innocentiũ,quas cõſumit.Rectè tales ſunt vſurarij &
cauſidici & raptores:q̃a verè tales ſunt guloſi & auidi per aua
ritiam & rapinã,& iõ carnes beſtiarũ innocẽtiũ.i.tẽporalẽ ſub
ſtãtiã pauperũ & ſimpliciũ ſine maſticatione.i.ſine deliberatio
ne,iuſtitia vel examinatione deuorãt & recipiunt ꝑ rapinã, &
vẽtrẽ ſuũ.i.domos ſuas exinde reficiũt atq; replẽt.Nau. 2. Leo
cœpit ſufficiẽter catulis ſuis,& mactauit lęnis ſuis, & ĩpleuit
ſpelũcas ſuas præda,& cubile ſuum rapina.Iſti.n.pro lęnis &
pro catulis ſuis.i.pro filiis & mulieribus veſtiendis & laute nu
triendis & ditandis rapiunt aliena.Veruntñ qñ multũ comede
runt,qñ.ſ.de carnibus.i.de diuitiis pauperũ multũ rapuerunt,
tunc verè q̃a multũ ſe ſentiunt exinde grauatos ꝑ vitia & pctã,
aliqñ eos pœnitet, & ceſſant vſurari & rapere, vtpote q̃a effi-
ciuntur mitiores,& ad lucra noua anhelare non audent. Et qñ
vrgentur a venatoribus.i qñ ab infirmitatibus & tribulationi-
bus coarctantur,tunc quia timẽt capi per mortem temporalẽ,
& occidi per æternalem,iõ cibos.i. diuitias quas comederunt,
euomũt ꝑ reſtitutionẽ,& cũ vnguibus.i.cũ manibus ipſas ali-
qñ reiiciũt per elemoſynarum largitionem. Sed pro certo hoc
faciunt non amore Dei,vel pauperum pietate,ſed timore mor
tis,& ſpũaliũ venatorũ.Diuitias quas deuorauit euomet,& de
vẽtre eius extrahet eas.Iob 20.Sed pro certo(qd̃ eſt vilius) qñ
venatores receſſerunt qñ.ſ.mors & infirmitas ceſſauerunt, &
qñ accidit ꝙ Deo propitio iſti ad ſanitatem redeunt vel pro-
ſperitatem,tunc quia fames auaritiæ iterum vrget eos, & ideo
ad cibos reiectos.i. ad diuitias aliis reſtitutas reuertuntur, &
eas per rapinam & auaritiam iterum reaſſumunt.Ideo 2.Petr.
2.Canis reuerſus ad vomitũ, & ſus lota in volutabro luti. Fi-

gura Hie.34.vbi Iudæi ſeruos ſuos,quos liberos dimiſerant ti
more Dei & Nabuchodonoſor regis Babyloniæ,q̃ eos actua-
liter impugnabat,in ſeruitutem priſtinã redegerunt:ꝑꝑ ꝙ re-
prehenſi fuerũt.Sic verè iſti q̃ timore Dei,ſeruili.ſ.non filiali,
&.timore Nabuchodonoſor.i. diaboli regis babylonis.i. infer
ni,ſeruos ſuos.i.alienas diuitias,q̃ ſibi ſernieraot,liberãt & di-
mittunt,ſæpe accidit ꝙ ipſas iterũ per rapinam in priſtinã redi
gunt ſeruitutem.Exẽplifica biñ qũo diuites qñ ſont infirmi, fa-
ciunt teſtamenta,& oĩa præcipiunt reſtitui,ſed ſanantur , totũ
credit in nihilum. Vel dic ꝙ illi qui multum comederũt.i. qui
multa pctã & vitia ſibi incorporauerũt ſine maſticatione.i.de-
liberatione,qñ ſentiunt ſe ponderoſos & graues ad bonum fa-
ciẽdum,& maximè qñ venator.i.mora inſtat & infirmitas , tũc
ieiunãt & ceſſant ab hmõi comeſtione pctõrum , & ea reijciũt
& euomunt per confeſsionem. Sed verè qñ venator.ſ. mors &
infirmitas ceſſant , tunc ad eadem vitia iterum reuertuntur:
quia ita efficiuntur luxurioſi & auari,ſicut ante. Ideo Prouer.
26.Sicut canis reuerſus ad vomitum,ſic ſtultus qui iterat ſtulti
tiam ſuam.Exemplifica qũo biñ timore mortis cõfitentur & fa-
13 ciunt teſtamenta,& qũo talia non valent.&c. ¶ Leo diutiſsimè
viuit:quod declarat conſumptio dentiũ,ſed quanto ſenior, tan
to perículoſior & deterior , nã cum in ſenectute deficit virtus
ſua,ita ꝙ non põt alias beſtias deprædari & venari, ideo ſtat in
nemoribus propè ciuitates,& hoĩes tunc deuorat & mãducat,
& ideo incolæ ſolent eos in vijs publicis ſuſpẽdere,vt terreanť
cæteri metu pœnæ. Vnde Polybius Emiliani comes refert iſta
de cauſa ſe vidiſſe in Aphrica crucifixos,ſm Pli.lib.8.c.16. Sic
verè mali & peruerſi prælati & tyranni, hodie multum viuũt:
quia impius multo viuit tempore in ſua malitia. Eccle.7. Quia
pro certo vita talium nõ poſſet eſſe nimis breuis , imo q̃q̃ bre-
uis,ſemper eſt nimis longa,& ſenectutem ſuã.i.vitiorũ & die-
rum malorum inueterationem indicat conſumptio dentium.i.
defectos & inhoneſtas verborũ : quia ex abundantia cordis os
loquitur.Matt.12. Iſti ergo in iuuentute & in principio aliqñ
rapiunt,premunt & deprædanť beſtias.i.pctõres & delinquẽ-
tes,quos corrigunt & inuadunt,hoĩes aũt.i.bonas perſonas nõ
tangũt nec infeſtant.Sed pro certo ſæpe accidit ꝙ qñ ſeneſcũt
& ſpũaliter q̃tum ad vitia,& temporaliter quantum ad ætatẽ,
tunc verè qñq; deficit virtus ſua,i.conſtantia,bonitas atq; va-
lor,ita ꝙ non audent beſtias.i.pctõres aggredi puniendo,& iõ
quia fames auaritiæ eos arctat,ipſi inſurgunt cõtra hoĩes.i.con
tra bonos hoĩes,pauperes & innocentes,& eos per exactiones
ſuas rapiũt,excoriãt & deuorãt.Leo factus eſt,& didicit cape-
re prædã,& hoĩes deuorare.Eze.19.Iſtud patet de auaris prin
cipibus & prælatis,qui non nocent malis ſed bonis, nõ beſtijs,
ſed hoĩbus,& ideo pro certo qñ tales apprehenduntur per mor-
tem,ipſi ſuſpenduntur ad patibulum infernale,vt.ſ.cæteri ter-
reantur,iuxta illud Numeri 25. Accipe principes populi,& ſu
ſpẽde eos in patibulis contra ſolem. quia peſtilente flagellato,
ſapientior erit paruulus.Prouer.21.Vel dic contra auaros ſim
pliciter,qui quia infeſtãt bonos,& maximè in ſenectute qñ cre
ſcit auaritia,ideo ſuſpenduntur in inferno . Vel dic de latroni-
bus,qui quia in nemoribus infeſtant hoĩes & occidunt: ideo in
vijs publicis ad terrorem aliorũ ſuſpenduntur,vt pœna vnius
ſit metus multorum.Vel dic ꝙ q̃a leones.i.demones infeſtabãt
ciuitates huius mundi : ideo leo de tribu Iuda Chriſtus ſuſpẽ-
ſus eſt,ſ.in cruce,vt leones & demones terrerẽtur.Figura Nu-
meri 21.de ſerpente æneo ſuſpenſo in ligno, per quem morſus
ſanatos extitit aliorum.Vel dic ꝙ leo ſignificat multos incon-
ſtantes,qui qñq; in iuuentute ſua impugnant beſtias.i. carnem
& ſenſualitatem & motus irrationabiles per pniam & virtutẽ,
ſed verè qñq; accidit ꝙ in ſenectute ſua virtus deficit, & cõtra
14 hoĩes.i.contra opera rationis per pctã & vitia præliãtur. ¶ Leo
qñ iratus eſt ſm Iſido.cum cauda terram percutit , & ſeipſum,
cum ira creuerit,cum cauda verberat & flagellat.Nam vt di-
cit Ariſt.& Auicenna,animal eſt furibundum,& fremit denti
bus,& maximè qñ eſurit.Ex oĩ autem plaga quam infligit,ſiue
dentibus ſiue lingua,profluit ater ſanguis,vt dicit Iſido. Item
vt dicit Plinius,Leo ſæuit tm̃ in beſtias viuas, & mulieribus &
paruulis parcit.Iſtud ergo eſt contra tyrannos,vſurarios & ra
ptores:qui non faciunt ad modum leonis:quia verè non tm̃ læ
dunt viuos.i.diuites alios:ſed verè mortuos.i.pauperes & de-
preſſos,mulieres etiã & infantes.i.viduas & pupillos occidunt
& excoriant & infeſtant.Et ideo patet ꝙ leonibus ſunt crude-
liores:quia leo talibus parcere cõſueuit.Et tales ſunt mali prin
cipes & tyranni,qui præ crudelitate ſunt furibundi, & pręfer
uore vindictæ dentibus ſuis frendunt,& ideo qñ ſunt irati,tũc
cum cauda ſua.i.cum rapaci familia,quæ eos ſequitur , terram
percutiunt,ſ.per tallias & rapinas , & maximè qñ eſuriũt.i. qñ
paupertatis eſuriem patiuntur.Nam qñ reges & principes in-
uicem ſunt irati,tunc terras ſuas percutiunt & infeſtãt : q̃a leo
rugiens & vrſus eſuriens, princeps impius ſuper populũ pau-
perem.Proue.28.Et iõ cauda talium.i.familia & exercitus eos
ſequens,ſuam iram indicat & furorem.Habebant caudas ſicut
ſcorpiones.Apoc.9.Et ideo ſanguis de ſuis plagis dr̃ exire : q̃a
ſanguis.i.infamia macularia, de plagis ſuarum rapinarum ma-
nare cõtinuè nunq̃ ceſſat. ¶ Virtus leonis appatet in cauda,ſi-
cut virtus equorũ in auribus,ſm Pli. Sic verè chariſsimi can- 15
da leonis.i.perſeuerantiam prelatorũ,oſtendit ſpũalẽ fortitudi
nem eorum,ſicut auris.i.obedientia oſtendit fortitudinẽ & bo
nitatẽ equorũ.i.ſubditorũ. ¶ Leo eſt aĩal audaciſsimũ. vnde qñ
a canibus & venatoribus pſequiť,nec latitat, nec ſe celat , imo 16
in cãpis ſedet in apetto : & q̃a deputat turpitudine abſcõſionẽ
ideò qñ ſiluas præterit,acerrimo fertur curſu.Vnde non ſe ab-
ſcondit eo ꝙ timeat,ſed tm̃ ne timeatur, & iõ qñ aliquem per-
ſequitur,laſſu eum inſequitur,quod tñ non vtitur qñ fugit, vt di
cit Pli.ibidem.& etiam Solinus.c.de aphrica. Sic verè chariſsi
mi nos debemus eſſe audaces,ſ.ad bona aggredienda , & mala
toleranda,& iõ nos non debemus abſcondere ꝑ actuũ noſtro-
rum & criminũ occultationem , ſed venatoribus & canibus.i.
prælatis & prædicatoribus nos perſequentibus ad prædicatio-
nẽ & emendationem debemus nos exponere,& ad tolerationẽ
pniæ promptos eſſe oſtendere , & per cõfeſsionem humilẽ nos
coram alijs offerre,ac etiam declarare,quia Qui abſcõdit pctã
ſua,non dirigetur.Proue.28.Siluas etiam.i. mundi vmbracula
& proſperitates debemus celeriter præterire,ſ. contemnendo
& vilipendendo,& abſconſionem & celationẽ noſtrorũ actuũ
debemus verecundiã reputare.Quod eſt contra auaros & cau
ſidicos,q̃ contractus ſuos faciunt in occulto,& qui ita ſunt ab-
ſconditi & inuoluti,ꝙ ſuæ cautelæ ab alijs nõ videntur . Eſt ẽt
contra luxurioſos,qui ſemper in abſcõdito quærunt eſſe : quia
Qui malè agit,odit lucem. Ioan.3. Non ſic ergo, ſed pro ſalute
non confundaris dicere verum. Eccl.4. ¶ Leo non abſcondit ſe
a venatoribus & canibus,nec latitat,nec ſe abſcõdit q̃a timeat, 17
ſed tm̃ ne timeatur,ſm Pli.lib.8.c.16.Sic verè bonus prælatus
non debet timere aliq̃d aduerſi , imo pro defenſione gregis &
fidei debet ſe opponere venatoribus & tyrannis. Vnde non ſe
debet abſcondere quia timeat,ſed tm̃ ne ab ipſis timeatur:quia
prælatus debet multa quæ videt diſsimulare,& quaſi nõ vidiſ-
ſet fingere , & ſe abſcondere , ne fortè timore eius in aliquod
peius decidant,quam fecerunt.Ideo Prouerbio.30. Leo fortiſ-
ſimus beſtiarum ad nullius pauebit occurſum. ¶ Item idem
ibidem . Leo miro modo quando vulneratur , nouit primo ſe 18
tangentem, & ipſum in multitudine hominum primo impetit
inuadit , & ſi quis telum miſerit , ſed tamen eum non læſerit,
tunc eum rotatum corripit & proſternit , ſed tamen eum non
vulnerat neque lædit.Si autem ipſum læſerit , tunc pro qualita
te vulneris eum lędit,& ſic licet ſit animal furibundum,tamen
nunquam ſe vindicat vltra modum. Sic verè prælatus vel prin
ceps non debet excedere vindicando, puniendo vel corrigen
do,ſed ſm mẽſuram delicti,erit & plagarum modus.Deut.25.
Illum etiam qui primus fuit in crimine,& exemplum alijs de-
dit,debet primo & principaliter punire,& præter alios infeſta
re. Exemplũ Numeri 16.de illis exploratoribus,q̃ primi mur-
murauerunt,& fecerunt alios murmurare,qui primi corã dño
fuerunt interfecti.Allega de Chriſto,qũo non punit vltra con
dignũ,ſed citra. Vel allega ꝙ quantũcunq; ſimus iracundi vel
irati,tñ nunquam debemus occidere aliquem,etiam ſi nos læ-
ſerit,ſed modo debito caſtigare:quia qualem inflixerit maculã
talem ſuſtinere cogetur. Leui.24. ¶ Leo Simias comedit qñ in- 19
firmatur,& ſic earum ſanguine medicatur.galli criſtam & can
tũ mirabiliter timet,ſicut dicunt Ariſto.& Auicen. Rectè cha
riſsimi talis eſt diabolus:quia verè ſimias.i. hypocritas religio
ſos,qui videntur eſſe hoĩes & nõ ſunt,ſimias etiam piloſas.i.di-
uites qui diuitiarum vellere ſunt induti,deuorat & mãducat,ſ.
in hac vita per vitia & pctã,in inferno aũt per ſupplicia & tor
menta,& ſic eorum ſanguine.i.vindicta & pœna ſuæ crudelita
tis infirmitas ſanatur.Iſte ẽt timet gallum.i.virum iuſtũ & præ
dicatorem:qui habet criſtam rubeam.i. feruentem charitatẽ,
cantũ ẽt.i.prædicationẽ ipſius timet diabolus atq; fugit. ¶ Leo 20
ſm Ariſtot.& Auicen.vt inſidians beſtias rapiat,in antris & in
abditis ſe abſcondit , & in deſuper incedentes beſtias ex im-
prouiſo

prouiſo inſilit,& eas crudeliter déte & vnguæ deuorat & occi-
dit,caroem & oſſa & pellem fruſtatim laniat & confringit. Re
ctè chariſsimi talis eſt diabolus : quia verè in canernis rerræ.i.
in bonia téporalibus & diuitijs ſe abſcódit , & qñ aliquis deſu-
per eas ambulat per complacentiam & delectationem, vtpote
quia diuitiæ ſibi placent,tunc ſtatim eum inuadit per rentatiu
nes:quia ſtatim ſuggerit ſibi auaritiam,vſuram vel ſalſam mer
caturam,& ipſum obſidet per delectationes,capit & vulnerat
per conſenſum,occidit per malas operationes, & tandem eum
deuorat,& per diuerſa peccata diuidit & confringit : quia.ſ.eú
facit raptorem,ſuperbum,mendacem.&c.Et carné eius.i. cle-
mentiam & pietatem, oſſa ipſius.i. conſtantiam & firmitatem,
pellem.i.conuerſationem & honeſtatem impiè diſsipat & cor-
rodit:quia verè tales ſic capti a diabolo nec ſunt iuſti , nec pij,
nec firmi,nec honeſti.Ideo Hier.4 Aſcendit leo de cubili ſuo,
& prædo gentium ſe leuauit.Vel dic de auaris & vſuratijs,qui
21 ſe abſcondunt per palliationes,vt decipiát pauperes.&c.¶ Leo
qñ prædam cœpit,ſi videt aliquem qui eam ſibi velit auferre,
ſtatim prędam amplexatur,& dentibus frendés in eum inſilit,
& eo deuicto,ad prædam votandum iterum ſe conuertit, lan-
guinem animalis.ſ.occiſi bibit,& reſiduú frangit, laniat & con
ſumit,vt dicit Ariſto.& Auiceo.lib.8.e. 1. Sic verè chariſsimi
quando diabolus cępit aliquem per peccatum,tunc ſtatim ſan
guinem ſuum.i.gratiam & virtutes ſugit & bibit, & eum diui-
dit & laniat per diuerſas ſollicitudines & peccata, quia non ac
cubabit leo donec capuerit prædam, & occiſorum ſanguinem
bibat.Numeri 23.Et ſi viderit aliquem.ſ. prælatum vel prædi-
catorem,qui ſibi velit eruere prædam ſuam.i.peccatorem.ſ.eú
corrigendo vel docédo,tunc verè ſtatim eum amplexatur per
falſas ſuggeſtiones & mundi delectationes,vt ſic eum detineat
in peccato.Et de hoc Eſa.5.Freoder,& tenebit prædam, & am
plexabitur,& non erit qui eruat . Contra alios autem.ſ.prædi-
catores vel prælatos,inſurgit per teotationes & tribulationes:
& quando de ipſis poteſt triumphare,& eos in peccarú deijce-
re,tunc verè libere reuertitur ad peccatores alios deuorádos,
quia qñ diabolus poteſt prædicatores vel prælatos in pctis in-
22 uoluere,tunc benè de ſubditis victorizat.¶ Leo ſm Ariſto. qñ
beſtiæ appropinquant ad cauernam ſuam,eas rapit, & ſangui-
nem earum bibit,& ne ei præda auferatur , eam cum pedibus
ampleaatur,& deinde eius carnem comedit atq; pellem,& ſm
Plinium cantum galli timet,ſtercos & vrinam rariſsimè eijcit,
& qñ ea eijcit,valde fętent.Anhelitum habet fœtidum & inſe
ctiuum,mortiferú & venenoſum , & maximè qó eſt rabioſus.
Et qñ moritur,terram mordet,& lachrymas fundit,& qñ mor
tuus ſcinditur,exinde fœtidus exit vapor,ſicut dicit Auicen.li.
8.c.1.Rectè tales ſunt peccatores , & maximè auari & mali di-
uites huius mũdi:quia verè illas beſtias.i.illos hoies qui appro
pinquant ad cauernas ſuas.i. ad domos & habitacula.ſ. vicinos
ſuos rapiunt,excoriant & deprædátur,& ſanguinem eorum.i.
ſubſtantiam temporalem ſugunt atti ahunt atq; bibunt, & eos
exhæredant & occidunt Occiſorum ſanguinem bibat. Nume
ri 23.Et qñ timent ꝙ eis auferuntur,& ꝙ pauperes euadant ali
quo caſu manus ſuas,tunc verè eos amplexaotur per falſas pro
miſsiones,& ſic eos in ſuis laqueis detinét irretitos, ſicut ſupra
in præcedenti.§.& carnes & pellem.i. téporales ſubſtantias ſi-
bi tollunt.Percuſsit eos leo de ſiloa. Hie.5. Iſti timent cantum
galli.i.bonorum prædicationem & eruditionem: quia verè ta-
les non vadunt libenter ad ſermonem,imo eccleſiam cacút qñ
ſiunt, & ſtercus ſuum.i. vitia & peccata rariſsime egerunt per
confeſsionem:quia vix ſemel in anno confitentur. Vtinam etiá
ſuam non eijciunt.i. bona temporalia ſ. pauperibus largiendo
per elemoſynam & compaſsionem:qñq; tñ neceſsitate cópulſi
eas eijciunt.ſ.qñ fœtent per putreſactionem: quia antequá ve-
lint iſtas ſuperfluitates i.diuitias diſpergere & eijcere p elemo
ſynas,verè oportet ꝙ fœteát.i.ꝙ ſint mala & corrupta; quia vi
num corruptum & bladum putridum dátur pro Deo. Diuitiæ
veſtræ putrefactæ ſunt.Iac.5.Item iſti habent anhelitum fœti-
dum & infectiuum per malá ſuggeſtionem. Et pro certo illud
eſt verum:quia verè anhelitus ſuus i. verba & fallaciæ paupe-
res inficiunt & corrumpunt,inquantum per ea ipſos irretiunt
in ſuis contractibus & inuoluút.Et hoc eſt maximè qñ ſunt ra-
bioſi,ſ.per auaritiam & rapinam. quod etiam patet in luxurio-
ſis,quorum verba ſunt fœtida & infectiua, quia corrúpunt bo
nos mores colloquia praua 1.ad Corin.15. Iſti etiá circa mor-
tem ſeuiores dicuntur:quia verè tunc efficiuntur hoies magis
auari:qa auaritia creſcit in ſenectute. Verũtñ qñ iſti ſcindũtur
.i.qñ corpus ab anima diuiditur,ſ.qñ talea moriuntur,tunc pp
malá morté eorú fœtor infamiæ inde exit,quia vt cómuniter peſsi-
mè moriuntur,& morte infami ad inferos deferuntur,& ibi la
chrymari perpetuo compelluntur. Thren.1.Plorans plorauit
in nocte,& lachrymæ eius in maxillis eius. ¶ Secundú Auicen. 23
& Ariſt. lib.2.ca.1.leo rex animalium collum habet immobile
& valde rigidum,interiora ad modú canis,fiſſuras habet mul-
tas in pedibus,ideo filios generat imperfectos & cęcos, & oſſa
habet ita dura.ꝙ ex eorú colliſione exit ignis,ſm eundé Ariſt.
lib.3.c.7.Rectè tales ſunt ſuperbi:quia verè ipſi volunt eſſe re-
ges & præſides aliorum.i.maiores & honorabiliores: qa amát
primas cathedras in Synagogis.Matt.23. Et iõ collú habét im
mobile:qa verè ad litterá ipſi vadunt extento collo,ſe magnifi
cando,& alios cótemnendo:qa ſe non poſſunt flectere per hu
militaté . Cucurrit aduerſus eú extéto collo,& pingui ceruice
armatus eſt Iob 15.Sed pro certo interiora ſua.ſ. cor & volútas
ſunt ad modú canis,ſ.inſatiabilia per auaritiá,malitioſa per in-
uidiá & liuoré . Et ideo pedes eorú.i.affectus ſunt fiſsi & diuiſi
ad delectabilia huius mũdi.Diuiſiſti pedes tuos.Ezec.16. Filij
ét eorú.i.ſubditi,imitatores,& ét filij naturales ſunt impfecti:
quia.ſ. a talibus malè inſtruuntur & informant & corrigũtur.
Libentius.n.docent venari & rapere,q̃ Deo ſeruire. Vnde iſti
ſunt ſemé nequá,filij ſcelerati.De oſsibus aũt ſuis.i.de balliuis
& officialibus,qui ipſos ſuſtinent & ſupportant, cú ſint duri p
auſteritaté,qñ inuicem confricantur,ſ.per conſilia & collatio-
nes,tunc exinde exit ignis,ſ.crudelitatis & rapinæ:quia.ſ. tales
per ſua mala conſilia inueniunt modos qũo principes rapiant
aliena.Pſal.Exarſit ignis in ſynagoga eorú.Vel dic ꝙ bonus p̃-
latus debet habere oſſa.i.interiores affectiones duras per con-
ſtantiæ firmitaté,ſiccas per continentiæ puritatem,ignitas per
amicitiæ charitatem.Thren.1.De excelſo miſit ignem in oſsi-
bus meis . Et collú debet habere rigidum.i.propoſitum firmú
ad ſuſtinédum in aduerſitate.Collum tuú ſicut turris . Vel per
collum intelligit intentio firma & eleuata ad Deú,quæ non de
bet flecti ad terrena.Vel leo eſt Chriſtus,oſſa eius myſtica apo
ſtoli,quæ qó fuerunt colliſa per tribulationes,ignis exinde pro
diit.ſ.charitatis,vnde totus mũdus extitit inflámatus, vel ignis
etiam ſpũſſancti in pentecoſte: quia de excelſo miſit igné . &c.
Vel allega contra impatiétes.Nam qñ homines oſſei & duri &
obſtinati,qui rectè ſunt oſſa diaboli,inuicem rixantur & colli-
dũtur,qóq; exinde exit ignis,vnde tota vicinia inflammatur.i.
turbatio vel occaſio vnde oés alij contriſtantur:quia a ſcintilla
augetur ignis,& ab impio fundet ſanguis.Eccleſ.11.¶ Solinus 24
dicit ꝙ leo caſtigatur,qó videt catulum uerberari. Sic verè qñ
videmus ꝙ catuli.i.mali hoies verberantur & caſtigantur pp
pctá ſua,nos debemos timere,& eorum exemplo a vitijs caſti-
gari:quia qó videmus morté vel aduerſitaté malorú,debemus
timere.(Deú,& a vitijs cauere:qa peſtilente flagellato ſtultus
ſapientior erit.Proue.19 & Zach.9.Videbit Aſcalon, & time-
bit.¶ Item ſm Auiceo.leo in altiſsimis rupibus ſe occultat,, & 25
inde contemplat prædam ſuam : q̃ videns,altè rugit, ad cuius
vocé timent oia aialia & terrent,& figũt gradum: circa quę cú
cauda in orbé tracta lineá ducit,& illius circulú traſire quod-
libet aial pertimeſcit,& ſtant aialia ſtupida,eductú expectátia
regis ſui,& ſic illud quod voluerit,in prædá accipit atq; rapit.
Sic rectè chariſsimi Chriſtus ab altis rupibus paradiſi ab ęter
no cótéplatus ſuit prædam ſuam.ſ. aiam chriſtianam & genus
humanú,& altè rugiit cóminando & promittédo,ſ. per legé &
pphetas,& circa nos fecit circulú,ſ.ambitú præceptorú & má
datorú,& iõ ad vocé eius debemus timere:quia leo rugiet, qs
nó timebit?Amos.3.Et circulú ſuú,ſ.mandata nó debemus ali
qualiter ꝑtergredi,ſed in eis pmanere , & ſic ipſe nos accipiet
ad parté ſuá.Vel dic ꝙ leo Chriſtus,qui in principio rugiebat
per pphetas,dicens.Ecce venio cito,tandé deſcédit p incarna
tionem,& circa hoica circuiuit,ſ.prædicádo,& ſic prædá ſuá.i.
animam chriſtianá ſibi accepit,cóiunxit & copulauit.Ego ve-
niá & accipiam vos ad meipſum.Ioan.14 Vel Chriſtus primo
altè aſcendit,ſ.in cruce,& altè clamauit,Hely hely,& tunc ti-
muit oís creatura,terraq; tremuit,petrę ſciſſę ſunt,ſol obſcura
tus eſt,& maximè demones timuerũt:qa leo rugiet, & formi-
dabũt filij maris.Oſeę 11.Et ſic Chriſtus deſcédit,ſ.ad infernú,
& accepit p̃dá ſuá,ſ.humanú genus,ꝙ erat in limbo.Iõ Iudicú
5.Surge Barach,apprehende captiuos tuos . Vel dic ꝙ leo eſt
Deus,q reuera circa hoies fecit quédá circulú,i. certos limi-
tes vitæ,quos cuilibet limitauit,intra qué quilibet continet,&
vltra qué nullus põt tranſire,iuxta illud , Cõſtituiſti terminos

ei⁹ ꝗ præteriri nõ poterũt. Iob 14. Et ideo qñ vult, ipſe accipit
per mortem illum quẽ voluerit de hac vita. pſal. Miſit de ſum-
mo, & accepit me. Vel dic ꝙ leo eſt homo vel ratio, qui ꝑ ora-
tionem debet rugire, & beſtijs .i. motibus carnalibus circulum
& legem præfinire, & maximè cũ cauda .i. habito reſpectu ad
finem vitæ, & ad memoriam noſtræ mortis, quã non debet prę
tergredi quoquo modo. Iob 38. Circũdedi illud terminis meis
& poſui vectem & oſtia. Et pſal. Terminum poſuiſti, quem non
26 tranſgredientur. ¶ Leo vnguibus vtitur pro mucrone, & iõ qñ
per loca aſpera incedit, eis parcit, & eos intra carnem pedis ab
ſcondit, timens ne fortè hebetẽtur, vt dicit Solinus. Leo eſt dia
bolus, vngues eius ſunt tyranni, quibus mediantibus alios de-
uorat & infeſtat. Sed ꝓ certo optimè cauet ne tales hebetẽtur,
imo ſemper eos acuit ad iram & crudelitatem, & ideo nõ ſinit
ꝙ viam pœnitentiæ aſperam tãgant, imo intra carnem .i. intra
mundi delicias eos inuoluit & includit, vt ſic crudelitatis acu-
tiem non amittat. Vngues eius vngues ferrei. Dan. 7. Vel dic ꝙ
leo eſt bonus prælatus, qui vnguibus correctionis qñq; parcit,
& quouſq; tẽpus opportunũ habeat, eos abſcondit. vnde Pro-
uer. 12. Qui diſsimulat iniuriam, callidus eſt. ¶ Leo eſt animal
27 liberaliſsimum, quia de præda ſua alijs beſtijs a longè ſequenti
bus liberalitatis grã aliqd dimittere cõſueuit, vt dicit Solinus.
Eſt etiam ſm Pli. animal multum gratum, quia benefaciẽtem
ſibi optimè recognoſcit, ſicut patet per multa exempla ibidem
lib. 8. c. 16. Sic verè nos non debemus comedere ſoli prædã no
ſtrã .i. bona tẽporalia, imo alijs beſtijs .i. pauperibus debemus
liberaliter impartiri, & benefactores noſtros .ſ. Deum & hoĩes
recognoſcere, & per grãrũ actiones nos oſtendere gratos eſſe:
quia ſm Senecam, Nihil honeſtius quam de beneficijs eſſe gra
28 tum. ¶ Item ſm Pli. lib. 18. Leo tantæ eſt caliditatis, ꝙ ſemꝑ fe-
bres quartanas patitur, vt feritas edometur. Sic verè quia mul
ti boni ſunt nimis feri per rigiditatem, auſteritatem, zelum &
rigorem iuſtitiæ, ita ꝙ non cogitant propriam fragilitatem, ſed
auſterè contra alios efferuntur, qñ .ſ. peccant, ideo ſæpe accidit
ꝙ ad iſtum feruorem temperandum, natura naturans .ſ. Deus,
facit eos iugiter febreſcere .ſ. per carnales motus & tẽtationes
vel etiam per aliquas tribulationes, vt ſic ex cõſideratione ꝓ-
priæ fragilitatis diſcant alijs miſereri, ſicut patuit in Petro ſm
Gregorium. Socrus .n. Petri tenebatur magnis febribus. Lu. 4.
29 Socrus Petri eſt caro. ¶ Caro leonis, quia excedit in calore, iõ
ſm Dioſco. ad eſum eſt nociua. Sic verè caro .i. vita illorum qui
excedunt in calore .i. in concupiſcentia carnali vel mũdiali, vel
in calore .i. in nimio rigore iuſtitiæ, non debet manducari .i. ab
alijs imitari & incorporari. Non comedetis de carnibus eorũ,
30 quia immundæ ſunt. Leuiti. 11. ¶ Adeps leonis ſm Plinium lib.
28. c. 8. ſi quis eo inunctus fuerit, morſus reptilium nõ timebit,
& a venenoſis omnibus eo tempore tutus erit. Adeps etiã eius
faciem mundificat, & candorem ibi ſeruat, & maximè cũ oleo
roſaceo, tumores oculorũ ſanat. Chriſtus eſt leo, cuius adeps
eſt benignitas & pietas, vel ſanguis ſuus, & iõ ſi iſto adipe in-
uncti fuerimus per paſsionis ſuæ memoriam & compaſsionẽ,
tunc facies .i. mens depurabitur, & in candore innocẽtiæ ſerua
bitur, & tumor .i. ſuperbia oculorũ ſedabitur, & a morſu repti-
lium .i. a carnalibus tentationibus poterimus eſſe tuti: qa quã-
diu homo eſt inunctus cõpaſsione & Chriſti ſanguine & paſ-
ſione, tandiu verè tentationibus non ſuccũbet: quia ſm Hiero.
Vix mala morte moritur pius homo. Inũge ergo caput tuum,
31 & faciem tuam laua. Matth. 6. ¶ Fel leonis acuit claritatem ocu
lorũ, & valet cõtra morbos caducos, & cor ipſius in cibo ſum-
ptum ſoluit quartanam, vt dicit idem. Sic verè cor Chriſti .i. di
lectio, fel ipſius .i. correctio liberant a morbo caduco ſuperbię,
32 & a quartana auaritiæ, quæ facit hominẽ tremuloſum. ¶ Pellis
leonis ſi deſuper quis ſederit, ſanat hemorrhoides .i. fluxũ ſan-
guinis & de quinq; venis. Sic cõuerſatio Chriſti vel ſanctorũ,
quæ per pellem deſignatur, ſi ſuper eam per imitationẽ ſedea-
mus, fluxum quinq; venarum .i. deſideria quinque ſenſuum re
33 ſtringet. ¶ Secundum Hiero. in glo. ſuper Ezec. 19. Leo ſic capi
tur & venatur: quia fit duplex fouea, vna cõtigue iuxta aliã, &
in ſecũda ponitur vna ciſta, quæ faciliter clauditur cum intra-
tur. in prima autem fouea ponitur agnus vel ouis, in quam ſta-
tim ſalit leo qñ eſurit, pro ouicula capienda, & tunc videns ſe
non poſſe de fouea erumpere, percipiens ſe deceptũ, intrat ſe-
cũdam foueam, vt lateat, & ſic incidit in ciſtam, quæ poſt eius
introitum ſubito ſe claudit & eum exire vlterius nõ permittit,
& ſic in cauea extra foueam extrahitur & in illa cathenatus te
netur, donec penitus edometur. Leo eſt homo, fouea prima eſt
peccatum, ſecunda eſt verecundia confitendi, ciſta vel cauea
eſt mala conſuetudo. Quando igitur leo .i. homo eſurit .ſ. diui-
tias & delicias huius mundi, tunc verè venator diabolus præ-
parat ſibi vnam ouiculam .i. aliquid delectabile: quia per malã
ſuggeſtionem oſtendit ei aliquam mulierem vel pecuniam vel
huiuſmodi, veruntamen benè oſtendit ei ꝙ non poteſt habere
niſi intret foueam .i. niſi conſentiat ad peccatum .i. ad luxuriam
& auaritiam. Et tunc fatuus leo non prouidens de egreſſu ſta-
tim in foueam inſilit .i. ſtatim conſentit peccato, vt habeat illud
delectabile. Eſa. 24. Formido & fouea & laqueus ſuper te, qui
habitator es terræ. Et tunc quando videt profunditatem foueę
& exitum de peccato difficilem eſſe vtpote quia cogitat ſe non
poſſe abſtinere, vel pœnitentiam facere, tunc verè intrat in ſe-
cundã foueam .i. in verecundiã cõfitendi, qa proponit non con
fiteri, vel non abſtinere: quia impius cum in profundum pecca
torum venerit, contemnit. Prouer. 18. Et ſic intrat in ciſtã ma-
læ conſuetudinis & deſperationis, & a venatore diabolo capiť,
de terra .i. de vita præſenti tollitur, & ſic vinculis damnationis
ꝑpetuæ alligatur, & perpetuis verberibus edomatur. Iõ Ezec.
19. dicitur de eo. Miſerunt eum in caueam, & in cathenis addu
xerunt eum ad regem babylonis, vt non audiretť amplius vox
ipſius ſuper mõtes. Rex babylonis eſt diabolus rex inferni, ad
quem pro certo tales quorũ vox non auditur per confeſsionẽ,
finaliter adducuntur. Vel ſi vis prima fouea eſt mundus, in quã
homo ſe implicat, vt ſuis delectationibus perfruatur, ita ꝙ ex-
inde non poteſt exire. Secunda fouea eſt mala cõſuetudo, ciſta
quæ ipſum claudit .ſ. ne ad pœnitentiam reuertatur, eſt deſpera
tio, in qua capitur & ligatur, quia immiſit in rete pedem ſuum.
Iob 18 &c. dic vt ſupra. Pone ſi vis per modum figuræ Eze. 19.
de leone ꝗ homines deuorabat, quomodo captus eſt &c. vide
ibi. ¶ Leo timet multa, ſ. gallum album, cantum eius, & criſtam 34
eius, & quendam lapidem qui in gallo albo inuenitur, qui dici
tur alectorius. Item timet ignem, ſtrepitum rotarum, & quan-
dam beſtiam quæ dicitur leontophonus, cuius morſus eſt ei ve
nenoſus, & quando videt catulum coram ſe verberari, vt dicit
Pli. lib. 8. c. 10. & Solinus. Reuera hæc omnia debemus timere,
& primo quidem gallum album .i. Chriſtum vel prælatum, ma
ximè ſi albus fuerit atq; caſtus: quia tunc debet potiſsimẽ reue
reri, & cantus quem cãtat .i. monitio prædicationis & eruditio
nis, criſta etiam eius .i. auctoritas iuriſdictionis, lapis precioſus
quẽ habet .i. duritia correctionis. Hæc .n. omnia quæ ad gallos
albos .i. ad bonos prælatos & prædicatores pertinent, in reue-
rentia ſunt habenda. Debemus inſuper timere ignem infernа-
lis afflictionis ſtrepitum rotarum ſacræ ſcripturæ & diuinæ cõ
minationis, beſtiam venenoſam .i. carnem propriam & vene-
num ſuæ delectationis, & verberationem catulorum .i. damna-
tiones & malas mortes peccatorũ, & pœnas ſuæ tribulationis.
ideo dicitur benè Proue. 28. Beatus homo qui ſemper eſt paui
dus ideo cõſulit apoſtolus ad Rom. 11. Noli altum ſapere, ſed
time. ¶ Secundum Iſido. lib. 12. eſt quædam beſtiola quæ dicitť 35
leontophonus, quã miro modo timent leo & leena, quia quod-
dam portat venenum quod leonem interficit & leenam. vnde
beſtiola capta exuritur, & puluis eius ſuper carnes in leonum
ſemitis ponitur, & ſic eſu iſtarum carnium occiduntur. Leo igi
tur iſtam beſtiam lætali odio proſequitur, ſed non audet eam
mordere, ſed ſolũ pedibus exanimare. Sic verè quia diabolus
vel mala mulier & vetula portant venenum tentationum, ideo
leo .i. quilibet iuſtus debet eam ſummopere formidare, & vene
na ſuæ malitiæ ꝑcauere. Per iſtã .n. beſtiã intelligo malã mulie-
rẽ, cuius venenũ .i. verba & fallacia victorizant cõtra leonẽ .i.
bonã perſonã per pctm̃ luxuriæ: quia qñ venator diabolus vult
capere leones .i. bonas ꝑſonas & religioſas, tunc primo cõburit
igne luxuriæ beſtiolam .i. malã mulierẽ, & qñ incinerata eſt .i.
deturpata & deſiccata, tunc facit eam macquerellam, & de ea
incinerat carnes alias .i. iuuẽculas mulieres, vt ſic per eas vene-
natas poſsit leones .i. viros perfectos per luxuriam venenare,
& ideo talis beſtia .ſ. vetula, & caro ab ea intoxicata .i. mala mu
lier, a leonibus .i. a viris iuſtis potiſsimè eſt cauenda, qa a mu-
liere initium factum eſt peccati. Eccl. 26. ita ꝙ per complacen
tiam non eſt mordenda, ſed fugienda potius & contemnenda,
& conculcanda. ¶ Leo dormit oculis apertis, dextrũ pedẽ præ- 36
mouet, gratificus eſt & liberalis, & ſeipſum cũ cauda verberat
Sic vere chariſsimi vir perfectus ſemper habet apertos oculos
per diſcretionem, etiam qñ dormit per mũdanã conſolationẽ.
pedem etiam dextrum .i. affectũ ſpiritualem prius mouet ꝗ̃ ſi-
niſtrum .i. ꝗ̃ temporalem vel carnalem, quia .ſ. ſpiritualia præ-
ponit

ponit temporalibus, æterna caducis. Gratus debet eſſe per gratiarum actionem, liberalis per elemoſynã & cõpaſsionẽ, & ſeipſum debet verberare per propriæ carnis macerationẽ, iuxta illud, Caſtigo corpus meũ, & in ſeruitutẽ redigo 1. ad Corin. 9.

De Leena. Cap. 58.

1 LEENA eſt animal luxurioſum, & ſemper geſtit in coitũ, & ideo leone crudelior eſt, & maximè qñ habet fœtum, & ideo cum pardo adulteratur, & ſterilis efficiẽ, & filios parturit imperfectos. Sic verè mulier luxurioſa ſemper geſtit in copulam carnalem, & ideo ſæpe adultera efficitur relicto leone. i. viro ſuo, & ſic filios imperfectos generat. ſ. adulterinos & non legitimos, & a productione bonorum operum ſterilis efficitur, & crudelis. ſ. per malitiam & cautelam: quia non eſt malitia ſuper malitiam mulieris. Eccl. 25. Ideo de mala muliere poteſt dici ſuis filijs ſpurijs imperfectis. Mater tua leena cubauit inter leones. Ezec. 19. vel dic de anima ſicut ſupra de
2 leone. ¶ Leena filios ſuos diligit, & pro eis ſe opponit contra inſidias venatorum, vt dicit Iſid. Sic beata virgo pro ſibi deuotis contra diabolum pugnat, & eos valde diligit atque fouet. Vel expone de eccleſia vel prælatis: qui pro ſubditis aduerſantibus omnibus ſe exponunt.

De Leopardo. Cap. 59.

1 LEOPARDVS eſt animal ex leonis & pardi adulterio generatum, & eſt præceps ad ſanguinẽ, & narium habet colorẽ ſicut pardus, & fœmina crudelior eſt quam maſculus, atq; maior vt dicit Ariſtot. Tales ſunt impij prælati, q in parda. i. in eccleſia a leone. i. diabolo generantur, quia. ſ. per operationem diabolicam promouentur. Tales. n. ſunt præcipites ad ſanguinem. i. ad crudelitatem, ſæuitiam & rapinam. Varij etiam ſunt coloris per varias fallacias & cautelas. Et pro certo inter iſtos fœmina dicitur eſſe maior: quia inter malos hodie illi qui ſunt fœminæ. i. q minus ſunt virtuoſi & valentes quantum ad ſcientiam & virtutes, poteſtate & dignitate ſunt maiores: quia. ſ. inter malos, peiores aliquotiens plus cõiter promouẽtur quam alij. Pardus ad veſperam
2 vaſtauit eos. Hie. 5. ¶ Leopardus prædam ſuam ſaltu inſequiẽ, & non curſu, & ſi in tertio ſaltu non arripuerit prædã ſuã, ſiſtit & præ indignatione reuertiẽ, & quaſi victus retrocedit. Sic diabolus præceps fertur ad prædam. i. animam capiẽdam: qa pro ea capienda facit plures ſaltus. primum, qui eſt cogitatio, ſcdm, qui eſt delectatio, ſed ſi deficit ad imprimendũ tertium. ſ. conſenſum vel operationem, tũc præ ſuperbia reſilit quaſi victus, quia ſm ſanctos, quando diabolus tentans vincitur ab aliquo, nunquam de eodem crimine amplius tentat eum. Vel pone de multis qui cum maximo ardore ſequũtur mundana, qui videntes ſe non poſſe mundi bona acquirere, nec mundi negotia ſibi proſpere cedere, præ indignatione ceſſant, & ad dñm reuertũtur. Iſta. n. eſt indignatio ſpiritualis de qua Eſai. 63. Indignatio
3 mea & ipſa auxiliata eſt mihi. ¶ Leopardus mirabiliter leonẽ odit, & ideo de eo aſtutia non viribus victorizat. Facit. n. foueã duo habentem orificia multum larga, medium autẽ foueæ eſt multum ſtrictum. Leone ergo cum perſequente, in foueam ſubito ſe immergit, quem perſequens leo foueã cum impetu ſubintrat, vbi credit de illo triumphare. Sed leopardus cũ ſit gracilis, trãſit per ſtrictum medium foueæ, & per aliud orificium exit. Leo autem cum groſsioris ſit corporis, non poteſt tranſire libere, quod percipiens leopardus leonem ibi in ſtrictura eſſe impeditum, foueam a parte oppoſita ingreditur, & ipſum vulnerat & occidit, & ſic per aſtutiã non per vires de leone victoriam obtinet leopardus, & in arcto poſitũ libere inuadit, quẽ in publico poſitum inuadere nõ auderet, vt dicit Homerus 3. lib. de pugnis & aſtutijs beſtiarũ. Leo eſt homo, qui ita eſt fortis, ꝙ nullus poteſt eum ad peccatum inclinare inuitũ. Leo fortiſsimus beſtiarum. Prouer. 30. Leopardus eſt diabolus, q multis varietatibus. i. multis cautelis & falſitatibus eſt velatus, ſed pro certo iſte odit naturaliter leonem. i. virum iuſtum, & ei naturaliter inuidet, & ipſum perſequitur & inuadit, & qa ipſum non poteſt vincere violẽter. i. ad peccatum inducere inuitum, ideo parat ei foueam. i. procurat ſibi aliquod officium vel aliq̃ mundanam proſperitatẽ, vbi licet ſit introitus & exitus, tamẽ via eſt multum ſtricta: quia proſperitas mundi ita per auaritiã & malam conſuetudinem conſtringit, ꝙ vix egreditur qui ſubintrat. Vnde Proue. 22. Fouea profunda os alienæ. & Proue. 2. Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec apprehendent ſemitas vitæ. Quid ergo? Pro certo leo. i. homo vidẽs huiuſmodi foueam. i. mundi proſperitatem, officium vel negocium, ibi ſubintrat, & in foueã mundanæ proſperitatis ſe implicat & inuoluit, vtpote quia efficiẽ mercator vel hmõdi, & eſt intentio ſua, vt cõiter, ꝙ habendo diuitias contra pardum diabolum per elemoſynas & pietatis opera prælietur, ſed quanto plus in foueam mũdanæ proſperitatis ſe ingerit, tanto plus ſtrictura auaritiæ & malæ conſuetudinis ipſum ligat, ita ꝙ de illa fouea non poteſt amplius exire, nec a mundi negocijs reſilire, & ideo diabolus ipſum videns irretitum & inuolutũ, audacter in eum inſilit per tentationes, & eum vulnerat per delectationes, occidit per conſenſum & per mortem temporalẽ, ipſumq; laniat per æternam, & ſic qui violenter hominem vincere non valet, per cautelã ſub ſpecie boni de eo victorizat, quia qui ſe explicuerit de laqueo, cadet in foueã. Eſa. 24. ¶ Leopardus ca- 4
put habet ſimile pardo ſimiliter & colorẽ corporis, pedes aũt & cauda ſimilia ſunt leoni, ſm Ariſto. Leopardus ſm Auicen. qñ eſt inuenenatus quærit ſtercus hoĩs, & iõ venatores ſtercus in alta arbore ſuſpendunt, ad quod dũ ille ſaltat, ipſum capiũt & occidũt. Et idẽ dicit Ariſt. lib. 9. c. 6. de pardo & pãthera. Rectè tales ſunt hypocritæ religioſi & clerici: quia verè caput & pellis. i. intentio & conuerſatio ipſorũ ſimilis eſt pardo. ſ. q̃tum ad varietatem malitiarũ & cautelarũ, pedes vero. i. affectus taliũ, & cauda. i. finis vitæ ſuæ ſimiles ſunt leoni. ſ. quantũ ad ſuperbiã & crudelitatem; quia licet habeãt pellẽ variũ. i. cõuerſationem pulchrã, tñ pedes. i. affectus ſunt leonini. Et iſti pro certo qñ ſunt inuenenati p auaritiã & hypocriſim, diligũt ſtercora. i. mundi diuitias, quæ ab apoſtolo ad Phi. 3. ſtercora dicunẽ,
qa qui veſcebanẽ voluptuoſẽ, amplexati ſunt ſtercora. Thre. 4. 5
Et iõ iſti ſaltãt per ambitionẽ ad arbores dignitatũ, vt ſtercora diuitiarũ quæ ibi ſunt, acquirant, & ſic a venatore diabolo tẽporaliter & ſpũaliter & æternaliter capiuntur per vitia & pctã.

De Lepore. Cap. 60.

LEPVS. dicitur quaſi leuipes, a pedũ leuitate & velocitate, ſm Iſido. Animal eſt leue, timidũ & imbelle, nullum habens armorum genus præter ſuorũ mẽbrorũ leuitatem. debilis eſt viſus, ſicut oĩa animalia palpebras in dormiendo non claudentia. boni eſt auditus, & maximè qñ aures ipſius ſunt erectę. aures habet lõgas & flexibiles, ꝙ fuit ei neceſſarium vt eis oculos defenderet a muſcis & cæteris no[illegible]mẽtis. Nã vt dicit Auicen. contra oẽ nociuũ, dedit natura remediũ creaturæ. Et contra canes & alios perſequentes data eſt ei leuitas mẽbrorũ, cõtra muſcas aũt eius oculos debiles infeſtantes, fuit proceritas aurium ſibi data, vt dicit Iſido. lib. 12. Rectè tales ſunt pauperes & egeni, & ſimplices ſeculares, quia ad litterã tales ſunt timidi & imbelles: quia nec poſſunt nec audent nec volũt cõtra alios bellare per diſcordias ſeu lites, quia ẽt læſi ſe non audent defendere. Vnde Iac. 5. Occidiſtis iuſtũ, & nõ reſtitit vobis. Et Eccl. 13, Pauper aũt læſus tacebit. Vnde tales nõ habẽt. ſ. diuitias & delicias tẽporales, vt per eas a canibus. i. mundi raptoribus & potentibus tueanẽ. Debilis ẽt ſunt viſus. i. intellectus per ignorantiã. A muſcis. i. a malis cogitationibus, hæreſibus & erroribus nõ modicũ infeſtantur. Verum ñ Deus cõtra iſta duo nocumenta dedit illis duo remedia, quia cõtra canes. i. cõtra mũdi raptores data eſt eis leuitas mẽbrorũ. i. paupertas, quia non ſunt onerati pondere terrenorũ: & iõ a mundi principibus nõ infeſtantur: qa ſm Senecã, Sola miſeria caret inuidia. iõ dicit idẽ in libro de remedijs fortuitorũ, Pauper es, quare doles? gaude magis: qa fortuna ad talẽ ſtatũ te deuexit, quẽ violenter nemo auferre põt. Contra aũt viſus debilitatẽ. i. ignorãtiã, & cõtra infeſtationẽ muſcarũ. i. errorũ, data eſt eis auriũ proceritas. i. auditus verbi Dei magnitudo, & flexibilitas: qa tales libẽter audiũt ſermones, & ſic cõtra ignorãtiã inſtruũtur, & cõtra muſcas tutus reddiẽ oculus intellectus eorũ. Fiãt aures tuæ intẽdẽtes, & oculi tui vidẽtes. Dan. 9. Quod eſt contra illos q nõ libẽter audiũt ſermones: quia videtur ꝙ non habeant aures, & ideo nõ mirũ ſi muſcis malarũ cogitationũ abundãt. Ezec. 23. Nares tuas &
aures præcident. ¶ Lepus neceſſe habet multũ currere & fuge- 2
re, ne a beſtijs alijs capiatur, & ideo pedes eius ſubtus ſunt villoſi, vt pilorum lenitate, pedũ carnoſitas tueatur, quod in alijs animalibus rarius inuenitur ſm Ariſto. Et habet pedes anteres poſterioribus curtiores, quod ei neceſſarium erat vt cor-
pus eius a terra leuius & facilius moueretur, & ideo verſus 3

montem optimè currit, ſi autem verſus vallem deſcenderit, fa
ciliter cadere conſueuit, propter anteriorum crurum breui-
tatem. Rectè tales ſunt mundi diuites, quia verè pedes eorum
.i. affectus ſunt piloſi. i. pilis & vellere diuitiarum induti, quia ꝓ
certo tota eorum affectio eſt ad diuitias, ita ꝙ carnoſitas ſua. i.
carnalitas & voluptas iſtis pilis tegitur & fouetur, & iō pedes
anteriores. i. affectus ſpūales ſunt poſterioribus. i. tēporalibus
breuiores, quia multum afficiuntur ad temporalia, & parū ad
ſpiritualia, quia poſteriora tua plura prioribus. Apo. 2. Et ideo
pro certo optimè currunt contra montes. i. ad mundi honores
& dignitates, ad quas ſemper ambiunt & anhelant. Leuaui ocu
los meos in montes. Sed verè verſus vallem. i. ad opera humili-
tatis neſciunt currere, q̃a cadunt per vitia & peccata, & ſic cur
ſum humilitatis vel pietatis non perficiunt quoquo modo. Vel
dic in bono ꝙ pedes anteriores ſunt affectus carnales, pes poſte
rior amor eſt ſpiritualis: q̃a prius quod animale eſt, deinde q̃d
ſpirituale eſt 1. ad Corint. 15. Debemus igitur pedes. i. affectio-
nes naturales habere piloſas & forratas, ſ. forratura gratuitæ
charitatis, ne. ſ. in curſu bonorum operū laboremus, & ne car-
noſitas. i. fragilitas carnis noſtræ nimium fatigetur, quia chari
tas oīa ſuſtinet 1. ad Corint. 13. Iſta. n. ſola neſcit laborem. nā vt
dicit Aug. Solus amor nomen difficultatis erubeſcit. Pedes ēt
noſtri poſteriores. i. amor ſpūalis debet eſſe longior & extēſior
anterioribus. i. ipſis affectionibus temporalibus & carnalibus,
quia plus debemus currere per bona opera, & nos a terra. i. a
temporalibus faciliter eleuare per diuitiarum contemptū. con
tra vallē autem mundi non debemus currere, eius negocia mi
niſtrando, quia pro certo faciliter caderemus per vitia & pctā,
quia impoſſibile eſt ꝙ homo tēporalibus implicetur, quin fa-
3 ciliter in vitia dilabat. Cadat aſcenſor eius retro. Gen. 49. ¶ Le
pus non poteſt currere verſus vallem, quin faciliime cadat, &
ideo quando cogitur verſus vallem ire, nō deſcendit cōtra val
lem directè, imo obliquè circuit circa montem, & quantū pōt,
ſemper ad montis altitudinē ſe conuertit. Vnde & curſum ſuū
non continuat, imo obliquè graditur huc atq; illuc, & ſic mul
totiens canibus illudit. Sic verè chariſſimi, homo non poteſt fa
ciliter currere contra vallem. i. ad mūdi negotia, quin cadat. ſ.
in multa pctā, & iō non debet libenter illuc incedere, ſed ſemꝑ
verſus montem cœli per contemplationem & bona opera cur
rere vel volare. Aſcende in montem iſtum Abarim, & contem
plare inde terram. Numeri 27. Veruntamen qñ cogitur curre-
re verſus vallem, qñ. ſ. pro neceſſitate huius vitæ, vel ex officio
prælationis ſibi iniunct habet neceſſe ad mūdana negocia de
clinare, tunc ad illum finem ne cadat in peccatum, & ne a cani
bus demonibus & tentationibus occidatur, ipſe non debet di-
rectè currere contra vallem, quia non ſe debet ex toto expone
re ad mundana, nec curſum huiuſmodi debet continuare, imo
ſemper debet ire circa mōtem perfectionis & contēplationis,
vt. ſ. ſemper cogitet de cœlo & cœleſtibus per orationē & de-
uotionem, & ſic canes. i. demones illudentur, nec ab eis per vi-
ſia capietur, quia dato ꝙ homo mundi adminiſtret negotia, tñ
ſi habeat mentem ad Deum & ad cœleſtia, ita ꝙ aliqñ a curſu
mundi ceſſet, & ad bona ſpiritualia ſe conuertat, nunq̃ ſuccum
bet in peccato. Sic curro, non quaſi in incertum 1. ad Corin. 9.
Vnde bene conſulitur. Gen. 19. Nō ſtes in omni circa regione,
4 ſed in monte ſaluum te fac. ¶ Secūdum Pli. lib. 8. c. 55. duo ſunt
genera leporum. ſ. magni, qui multum ſunt veloces, & parui, q
cuniculi dicuntur, qui foueas ſubterraneas ſibi fodiūt, & tales
in aliquibus inſulis & ſiluis in tantum abūdant, ꝙ omnes ſege-
tes depaſcunt, & famem faciūt regionis. Rectè ſic ſunt duo ge-
nera mundanorum, quidam magni. ſ. principes & potētes, qui
veloces ſunt ad effundendum ſanguinem. Alij parui. ſ. merca-
tores, vſurarij, balliui & aduocati, & tales pro certo in terra. i.
in bonis terrenis ſibi cauernas faciunt, quia ita videntur in eis
inuoluti per amorem, ꝙ ibi quaſi ſunt ſepulti. Quid ergo? Pro
certo iſti lepores & parui & magni, & raptores & vſurarij, ſe-
getes hominum. i. ſubditorū & vicinorum pauperum depaſcunt,
. ſ. per vſuras & rapinas, & ſic in regione huius mundi famem
& eſuriem paupertatis introducunt, dum. ſ. alios depauperant
5 & deuaſtant. Pſalm. Singularis ferus depaſtus eſt eam. ¶ Fœtus
cuniculorū in aliquibus regionibus & inſulis ita ſunt accepti,
ꝙ ab incolis vix purgatis interioribus comeduntur. ſ. in Balea
ribus inſulis. Sic verè multi hodie accipiunt in cibum. i. in exē-
plum, fœtus cuniculorum. i. perſonas iuuenes atq; leues, licet
eorum interiora. ſ. cor & affectio, non ſint depurata a fœcibus
6 luxuriæ & carnalitatis. ¶ Secundum Pli. lib. 8. c. 55. Archelaus
auctor eſt ꝙ lepores quot habent annos ætatis, tot foramina ha
bent in poſterioribus & in ano, & quanto plus viuunt, tāto plu
res anos & foramina pro eijciendis excremētis & ſtercoribus
a natura recipiunt, & quanto plus abundant in anis, tanto plu-
res introitus faciunt in antris ſuis, & quanto plus ſenuerint, ta-
to plures introitus faciunt in cauernam. Rectè tales ſunt boni
& iuſti, quia quanto magis in mundo viuunt, tanto ad cauernā 2
paradiſi plures introitus ſibi parant, & ſemper nouas vias ſalu
tis inueniunt & procurant. Eſa. 57. Viam facite, auferte offendi
cula, præbete iter. Quanto etiam ſunt ætate vel moribus ſenio
res, tanto plures anos habere debent. i. tanto debent eſſe prom
ptiores ad expellenda ſtercora. i. vitia remouenda. Vel expone
de auaris & peccatoribus, qui quanto plus viuunt, tanto ꝑ pec
cata faciunt ſibi plures introitus ad cauernā inferni, quia ſem-
per noua crimina nouis addunt contra illud Eccle. 5. Ne adij-
cias peccatum ſuper peccatum. Vel dic de auaris, quia quanto
plus viuunt, tanto faciūt & inueniūt plures modos & vias ſter
corizandi per luxuriam, & intrandi terram per auaritiam. i. ac
quirendi bona terrena, quia plus ſunt cupidi in ſenectute, q̃ in
iuuentute. Et ideo Eccl. 2. Væ homini qui ingreditur terrā du
plici via. ¶ Secundum Pli. ibidem, lepores & cuniculi dicūtur 7
habere vtrunq; ſexum, & ideo dicuntur gigni & gignere ſine
mare. Expone de Chriſto, qui duplicem habuit naturam. ſ. ma
ſculinam. i. diuinam, fœmininam. i. humanam, & hoc quia ſine
mare. i. ſine virili ſemine fuit genitus. ſ. in virgine, & ſine mare
. i. carnali copula genuit. ſ. peccatores ad gratiā & ad fidem, qa
voluntariè genuit nos verbo veritatis. Iaco. 1. Vel ſi vis, allega
contra nepharios Sodomitas, qui vicem vtriuſq; perſonæ in ſe
videntur habere. ¶ Cuniculi & lepores mirabiliter ſunt fœcun-
di, quia quado vnum pariunt, ſemper nouo fœtu altero vterus 8
grauidatur. Vnde dum vnū pariunt, alium concipiunt, & ideo
talia animalia vtilia ſunt & quo ad eſum, & quo ad veſtitum, &
quo ad multiplicem medicinam, vt dicit idem ibidem. Rectè
ſic debet eſſe de bono chriſtiano, quia verè ipſe debet eſſe fœ-
cundus per bona opera, quia qñ vnum fœtum. i. vnum bonum
opus ꝓducit & emittit, ſtatim vterus voluntatis ſuæ debet im-
prægnari per bonum propoſitum alio bono opere, quia ſemꝑ
debet cōcipere & proponere noua bona opera parturire, & ſic
talis erit vtilis ſibi. ſ. & alijs & ad cibandum per pietatem, & ad
eos veſtiendum per exemplarem honeſtatem, & ad eos medi-
candum per doctrinam & ſagacitatem. Eze. 47. Erunt fructus
eius in cibum, & folia eius in medicinam gentium. ¶ Coagulū
leporis valet contra venenum, & vētris fluxum reſtringit. San 9
guis etiam leporis dolorem mitigat oculorum, nec inuenit al
quod animal quod habeat dentes in vtraq; mandibula, q̃d ha-
beat coagulum, præter leporem, vt dicit Ariſt. Et quanto eius
coagulum vetuſtius, tanto melius, ſm Pli. Sic verè ſi habueri-
mus coagulū & pinguedinem charitatis, & pietatis veri lepo-
ris Chriſti in corde noſtro per imitationē & recordationē, &
etiam ſanguinem ſuæ dulciſſimæ paſſionis, tūc verè venenum
inuidiæ ſiccabitur, fluxus luxuriæ ſtringetur, dolor iracundiæ
mitigabitur & ceſſabit. Tale tamen coagulū. ſ. charitatis & be-
nignitatis, non habent illi qui habent dentes. i. verba detracto
ria in vtraq; mandibula. i. ſuperius & inferius, ſuperius quantū
ad prælatos, inferius quantum ad ſubditos. tales. n. talem adipē
non habent: quia verè tales detractores carēt vt communiter
pietate, charitate, & mitiitate. Sed verè charitas & amor quāto
vetuſtior, tanto perfectior melior, quia vinum nouum, amicus
nouus, veteraſcet, & cum ſuauitate bibes illud. Eccleſi. 9. Ideo
Luc. 5. Dicit enim vetus melius eſt.

De Lynce. *Cap. 61.*

LYNX eſt animal ſimile lupo, & in luporum nu- 1
mero computatur, ſm Iſido. habens dorſum di-
ſtinctū maculis, ſicut pardus. Vrina autem eius
cōuertitur in gemmam, quæ lyncurium appella
tur. Sed hoc præſcorit beſtia, & dolens ꝙ tranſi-
re debeat in humanos vſus, vrinam abſcōdit ſub
humo, ſed ibi citius in lapidem trāſmutatur, & ſic beſtia vnde
nocere crediderat, magis iuuat, vt dicit Plinius li. 8 c. 38. & Iſi-
do. li. 12. Lynx ſignificat Deum patrem, qui prius fuit lupus. i.
quantum ad rigorem & auſteritatem. Vrina eius eſt filius, qui
in ipſo fuit æternaliter generatus. Terra eſt beata virgo. Quia
pro certo lynx. i. Deus pater emiſit per æternam generationē
vrinam. i. filium benedictum, ſed tādem in beata incarnatione
ipſum abſcondit in terra. i. in beata virgine, ſed ꝓ certo ibi fuit
mutatus

mutatus in lapidem precioſum.i. in hoiem.ſ.in Chriſtum. Nā
Chriſtus qui rectè ſimilis eſt lyncurio paleas.ſ.attrahēdo.i.pec
catores,ex tali vrina extitit procreatus,quia homo iacit ſemen
tem in terram,& germinat.Mar.4. Vel dic de inuidiæ doctori-
bus,qui nullatenus publicant facta ſua,argumenta ſua,& ſcri-
pta ſua,quaſi inuidentes ſaluti animarum. Vel dic ꝙ lynx eſt
auarus,rapax & lupinus,verſipellis & varius,qui re uera in ar
cis & abditis ſuis vrinam.i.bona temporalia habet quæ abſcon
dit,nolens ꝙ in vſus hominum conuertantur. Vel allega ꝙ in-
uidi vnde magis credunt nocere homini,inde ei proficiunt,qa
ſæpe accidit ꝙ illi qui ab inuidis in terra abſcunduntur.i.ad ſta
tum infirmitatis & aduerſitatis deducuntur, Dei prouidentia
operante precioſi lapides efficiuntur. Exemplū de Ioſeph,quē
fratres in foueam poſuerunt,& Ægyptijs vēdiderunt, & ſic eū
perdere ſe crediderunt, quem tamē occaſionaliter ad Ægypti
regimen promouerūt. Ideo Sapiens loquens de Dei prouiden
tia.Sap.10.dicit.Hæc vēditum iuſtum non dereliquit. Vel dic
ꝙ viam per quam inuidus credit vtilitatem hoi impedire,ſolet
eam melius procurare.Homo.n.proponit, & Deus diſponit.

De Limace. Cap. 62.

1 LIMAX eſt vermis,ſic dictꝰ eo ꝙ de limo naſca
tur,ſm Iſido.li.12.Nam quia ex limo naſcitus,
ideo ſemper eſt ſordidus & immūdus,& eſt val
de tardi motus,ſemper gerens concham durā,
intra quam ſe recludit quando ab aliquo tangi-
tur quoquo modo,loca quæ tangit, maculat, &
poſt ſe veſtigia derelinquit. Rectè talis eſt luxurioſus, qa verè
talis cum de limo.i.de vili materia & ſpermate immundo con-
cupiſcentiaq; carnali naſcatus,ideo per gulam & luxuriam ef-
ficitur ſordidus & immundus,& quicquid tāgit per verba ſua
impudica,fœdat & maculat & inficit. Quicquid.n.tetigerit im
mundus, immundum faciet. Numeri 19. Poſt ſe etiam veſtigia
derelinquit,quia ſicut dicitur Sap.2. Non ſit pratum quod non
pertranſeat luxuria noſtra,vbiq; relinquamus ſigna lætitiæ no
ſtræ. Et Iob 41. Poſt eū lucebit ſemita. Iſti ſunt lēti gradus per
pigritiam, quia non monētur faciliter per bonam operationē.
Pedes eorum pigri ſunt ad ambulādum. Sap.15. Tales ſemper
volunt eſſe in delicijs & quiete,& ſecum concham malæ excu
ſationis deferunt atq; portant. Nam quando tanguntur.i.corri
guntur vel arguuntur de peccato ſuo,pro certo ſtatim ſe reclu
dunt & ſe celant per excuſationem, & peccati ſui defenſionē.
Claude oſtia tua ſuper te. Eſa.26. Et ſicut ſm Iſido.tales habēt
naſci in imbre & aere corrupto, ſic verè luxurioſi generantur
in imbre corrupto.i.in proſperitate & delicijs mūdi, & in aere
infecto.i.in mala ſocietate, quia vna mala perſona & luxurioſa
aliam inficit & corrumpit,quia modicum fermēti totā maſſam
2 corrumpit 1.ad Corint.5.¶ Limax licet ſit vilis conditionis,de
limo genitus,& ad limum rēdat, tamen animal eſt cornutum,
quia quædam habet additamēta cornea, cum quibus ſibi viam
quærit, quæ eum obſtaculum inuenerint, ſe retrahit, & in
concham ſe recludit. Et quamuis lenti ſit gradus,tamen arbo-
rum ſcandit aliquotiens ſummitates,& germina comedit atq;
flores. Sic verè licet miſer homo de limo.i.de terra & vili ſper-
mate naſcatur, & licet ad litterā ad limum.i.ad terram iterum
per mortē tēdat, tamē animal eſt cornutum per ſuperbiam &
elationem.& licet ſit tardi gradus quātū ad motum bonæ ope-
rationis, tamen aliquādo ſcandit ad ſummitates.i.ad altarū of-
ficia dignitatum,vbi per extorſiationes & rapinas vorat & ro-
dit germina & flores.i.diuitias circumiacentium vicinorū. Nā
ſicut ad oculum hodie videtur,tales qui nihil valēt, & ſunt de
vili plebe nati,aliquando præ cæteris promouentur,quia inſu-
ſpicabilis portauit diadema. Eccleſi.11.& Eccleſ.10. Vidi ſtul
tū in dignitate ſublimi.¶ Limax vermis eſt viliſsimus,& tamē
3 eſt cornutus,quando tamen aliquod obſtaculum inuenit,cor-
nua ſua ad ſe retrahit,& infra ſuam cōcham ſe recludit. Sic ve
rè homo quamuis ſit naturaliter viliſsimus,tamen aliquotiens
per ſuperbiam ſit cornutus. Veruntamen quando iſte limax.ſ.
homo inuenit in mundo aliqua obſtacula .i. fortes tribulatio-
nes & oppreſsiones,tunc aliquādo cornua ſuæ ſuperbiæ retra
hit,& humilis efficitur & benignus,& in agnitionem ſuæ fra-
gilitatis propriè ſe recolligit & recludit 2.Machabeorum 9. In
agnitionem ſui ductus eſt,percuſſus a domino plaga. Nam ſe-
cundum Grego. Mala quæ hic nos premunt, ad Deum citius
ire compellunt.

De Lupo. Cap. 63.

LVPVS dicitur quaſi leonis pes, quia ad modū leo 1
nis virtutē habet in pedibus,quicquid.n.pede preſ-
ſerit,nō viuit. Beſtia eſt rapax,& cruoris appetens,
quæ rabie rapacitatis quācunq; beſtiolam inuene-
rit trucidat,vt dicit Iſido.li.12. Rectè tales ſunt raptores huius
mundi & principes, quia pedes ſui.i. manus & vngues ſunt ad
modum leonis.ſ.acuti per rapinam, & curui per parcitatem.ſ.
apti ad aliena attrahenda per acuitatem,& auare retinenda p
tenacitatem. Cruorem.n.i.ſubſtantiam temporalem beſtiarum
innocentium.i.pauperum multum appetunt, & ideo ſæpe eos
per lites & exactiones impetunt & inuadunt,& ad littera qñq;
perimunt & occidunt, vt cruore.i.temporali eorum ſubſtantia
ſatientur,ſicut patet in malis latronibus & principibus & iudi
cibus. Ideo Sopho.3. Principes eius ſicut lupi rapaces. ¶ Lu- 2
pus ſm Iſido.(vt dicunt ruſtici) ſi hominem præuiderit tollit
ei vocem,quia ſuo anhelitu aerem inficit,qui infectus hominē
contiguum voce priuat,& ideo ſubito tacenti dicitur, Lupus
eſt in fabula. Si autem ab homine primo viſus fuerit, tūc quaſi
totam deſerit feritatem,vt dicit Iſido.lib. 12. & etiam Pli. Re-
ctè ſic facit diabolus,quia quando videt aliquem hominem bñ
loquentem & clamantem per gratam prædicationem,vel gra-
tiarum actionem,tunc volens ſibi tollere talem vocem,primo
inficit aerem ſibi contiguum,quia.ſ.aliquam malam perſonam
vel ſocietatem quam frequentat, per luxuriam vel alias anheli
tu ſuo.i.ſuis malis ſuggeſtionibus inficit & corrumpit,& ſic il-
le aer corruptus tangit hominem.ſ.iuſtum ſacerdotem,prædi-
catorem,vel alium,per mala verba,tactum & opera, & eum ſi
militer inficit per malas delectationes,& corrumpit per cōſen
ſus & operationes,quia Corrumpunt bonos mores colloquia
praua 1.ad Corin.15. Et ſic talis perdit vocē prædicationis vel
orationis,vel gratiarum actionis, quia pro certo homo taliter
per luxuriam vel alias infectus,ſtatim ceſſat emittere tales vo-
ces. Eris quaſi mutus,nec quaſi vir obiurgans. Ezec.3. Patet in
ſacerdotibus luxurioſis, qui alios repræh non audet ēdere de-
linquentes,nec contra lupum diabolum clamare. Raucæ factę
ſunt fauces meæ. Si autem ſua malitia præuiſa fuerit per caute
lam tunc ſi homo voluerit,non nocebit 2.ad Corin.2. Nō igno
ramus cogitationes eius.¶ Lupi ſm Iſido.ibidem, non niſi per 3
duodecim dies in anno coeunt, famem diu ſuſtinens, ſed poſt
longa ieiunia multum comedunt. Et ſunt in Æthiopia lupi iu-
bati,qui ita varij ſunt,vt nullus color eis deſit. Rectè tales ſunt
cupidi & auari, cauſidici & raptores.qa verè tales raro copu-
lantur.i.raro per ſocietatem, amorem & concordiam ſe coniun
gunt:quia vnus in patria ſua nollet alium ſibi ſimilem reperi-
re. Alter alterum non quæſiuit. Eſa.34. Iſti etiam famem auari
tiæ multum ſuſtinent,quia nūquam ab eis diſcedit. Et tales q-
uis in principio.ſ.iuuentutis,multum ieiunant:quia.ſ.cibos di
uitiarum ad voluntatem non acquirunt,tamen finaliter multā
de diuitijs deuorant & mānducant,quia licet primo ſint paupe-
res,tamen poſtea diuites cito ſiunt. Omnem eſcam manduca-
bit venter. Eccl.36. Vel dic ꝙ tales debemus eſſe, primo.n.ſ.in
hac vita debemus parum comedere per abſtinētiam, & ſic in
altera vita ſatis poterimus comedere in paradiſi affluētia. De-
bemus etiam raro copulari per luxuriam, vel nūquam, niſi in
coniugio,& tunc raro. Colorati etiam debemus eſſe per bonā
apparentiam.¶ In Æthiopia ſunt lupi qui ita varij ſunt,ꝙ nul- 4
lus color eis deſit,& iſti ſunt (ſicut credo) quos Pli.lib. 8.c.20.
chaos vocat,quos dicit habere effigiem lupi, & pardorum ma
culas. Tales ſunt curioſi domicelli,qui iubas & crines nutriūt,
contra cōſilium apoſtoli 1 ad Corin.11. Vir ſi comam nutriat,
ignominia eſt illi. Iſti autem omnes colores dicuntur habere,
quia.ſ.per curioſitatem veſtiū varijs coloribus ſunt ornati. Vel
dic de fraudulentis,qui reuera multimodi ſunt coloris per fal-
ſitatem, cautelā & duplicitatem:quia omnes colores.i. omnes
fallaciæ & apparētiæ falſę poſſunt in eis reperiri. Veſtiui te di-
ſcoloribus. Ezec.16. Ideo Hie.13. Si mutare poteſt Æthiops pel
lem ſuam,& pardus varietates ſuas &c. Vel dic de hypocritis,
qui ad litterā multū ieiunat.ſ.in aperto,ſed tādem multum co-
medunt in occulto. Raro coeunt per fictam caſtitatem. Multo
rum ſunt colorum per bonæ apparentiæ venuſtatem. Sumpſi- 5
ſti veſtimenta tua multicoloria. Eze.16.¶ Secundum Pli.lib.8.
c.22 Lupi in Aphrica & alijs calidis regionibus ſunt parui,tar
di & inertes. Illi verò qui in frigidis regionibus gignūtur,cor-
pore ſunt maiores,& animo ſæuiores. Aphrica regio calida ſi-
gnificat

gnificat delicias & diuitias huius mundi,& ſtatum proſperita-
tis,vbi feruor concupiſcentiarum abūdat. Regio frigida eſt ti-
mor Dei,pœnitētia & tribulatio & paupertas,quia reuera cha
riſsimi illi qui in regione calida proſperitatis morātur,ſ. diui-
tes & delicioſi,ſunt minores in virtutibus & meritis,& imper-
fectiores quam illi qui in regionibus frigidis.i.in ſtatu tribula
tionis, & pœnitentiæ commorantur Actu.28.Reficiebant nos
6 omnes propter imbrem & propter frigus ¶ Secundum Ariſto:
lib.2.c.1.in India eſt quidam lupus habens tres ordines dentiū
in ore,faciem hominis,pedes leonis,caudam ſcorpionis, vocē
ſicut homo,terribilē vt tuba,velox eſt ſicut ceruus,valde cru-
delis,& homines comedit. Vide ſupra de in aialibus generali,
vbi inuenies de manticora vel barrito,quia idem eſt ſicut pa-
ret.vide vbi fit mentio de manticora infra.¶ Lupi ſm Ariſt. &
7 etiam omnia animalia carnem comedentia ſunt magis ſeua q̄ñ
habent catulos,quam ante,& (vt dicit idē) lupi quando fugiūt,
ferunt filios ſuos ſecum.Sic verè auari & raptores mundi ma-
gis ſunt ſeui per rapinam,vſuram & excoriationem q̄ñ habent
catulos.i.filios & filias,quam alias,quia.ſ.tunc nituntur pro fi-
lijs acquirere vel prædari,& ideo vtile eſſet hominibus talibus
q̄ carerent filijs:quia multa mala faciūt patres pro filijs per de
ſiderium & affectum.ſ.de eis iugiter cogitando,& pro eis ditā-
dis ſollicitudinem habēdo,quia in fortitudine manus ſuæ præ-
parant panē liberis.Iob 24.Vel dic de prælatis,qui magis ſunt
ſeui & crudeles quando filios habent.i. quando circa ſe habēt
ſuam carnalem parentelam , quam quidem ſemper ferūt ſecū,
& ſemper ſecum habere volūt,ſicut patet de multis,qui de ſuis
nepotulis,parentibus & cōpatriotis & familiaribus replent to
8 tam eccleſiam cui præſunt.¶ Lupus comedit carnes crudas, &
raro comedit herbam niſi infirmetur , quia tunc ſentiens ſe re-
pletum,quærit & comedit quandam herbam,vt euomat quod
comedit,vt dicit Ariſto.lib.8.c.5.Sic verè raptores & auari, q
comedunt carnes.i.temporales ſubſtantias pauperum vicino-
rum rariſsime comedunt & ſibi incorporant herbam.i.pabulū
ſacræ ſcripturæ,quia nunquam volunt audire ſermones & præ
dicationem. Veruntamen aliquoties quando infirmantur, &
timent mortem , quia vident q̄ cibis malis ſunt repleti.i. diui-
tijs malè acquiſitis,vel alijs vitijs & peccatis,tunc ſibi incorpo
rant herbam iſtam.ſ.pœnitētiam,vel ſacram ſcripturam, & ſic
aliquando euomunt per reſtitutionem vel per confeſsionē, di-
uitias & peccata.Diuitias quas deuorauit,euomet, & de vētre
eius extrahet eas Deus.Iob 20.Quia verè mundani principes,
diuites & raptores nolunt hodie nec aliena reſtituere, nec pec
cata confiteri , niſi quando per infirmitates & tribulationes a
domino compelluntur,quia multiplicatę ſunt infirmitates eo-
9 rum,poſtea accelerauerunt. ¶ Lupus quand dentes ipſius ſunt
hebetati,exit de cauerna,& ſolet maſticare origanum,vt acuat
dentes ſuos,vt dicit idem lib.8.Sic verè prædicator quādo fuit
in cauerna.i.in adminiſtratione bonorum mundi,ita q̄ dentes
.i.verba ſunt reſecata & hebetata per ignorantiam & ruditatē,
& ad carnes.i.carnales ſcindendos per argutionē & correctio-
nem inhabiles, debet origanū.i. ſacrā ſcripturā maſticare audi
re.ſ.& ſtudere,& ſic poterunt acui verba ſua,quia verba ſapiē-
10 tum tanquam ſtimuli.Eccl.12.¶ Item idem ibidem. Quādo lu
pus primo eſuriens ſatis comedit,ita q̄ non eſurit, tunc eſt val
de malus,& quieſcit multum,& multū appetit ludere poſt ſa-
turitatem & quietē. Rectè chariſsimi tales ſunt diuites, & ma-
ximè cauſidici,vſurarij & balliui, quia pro certo quādo fames
& eſuries ſuæ paupertatis ceſſauit , & quando multos cibos.i.
multas diuitias ſibi incorporauerunt & acquiſierunt, tūc verè
ſunt valde mali.i.alijs intolerabiles,ſ.per rapinam & ſuperbiā,
quia illi diuites ſunt hodie deteriores , q de maiori penuria ad
diuitias peruenerūt. Et ideo tales ſic ſatiati & ditati volūt quie
ſcere in delicijs & dormire , & multum etiam appetunt ludere
ad litteram per inanem lætitiam temporalem. Iſta.n. ſe habent
conſequenter,diuitiæ,luxuria vel deliciæ, & deinde lætitia tē-
poralis. Exod.32.Sedit populus manducare & bibere, & ſurre
11 xerunt ludere.¶ Lupus ſm Iſido.multum appetit ludere, & iō
aliquoties rapit puerum,& primo cum eo diu ludit, ſed in fi-
ne occidit eum. Et ſm Homerum,lupus eſt valde, vigil,& mi-
rabiliter timet ignē. Sic verè chariſsimi,auari & raptores ſunt
multum hodie vigiles.i.multum cauti & malitioſi.ſ. ad acqui-
rendum & decipiendum,& ideo aliquando rapiunt & irretiūt
& inuoluunt puerum.i.aliquam ſimplicem perſonam, paupe-
res.ſ.& vicinos ſuos,& quādo eum acceperunt per cautelas &
contractus ſuos,tunc ludunt cum eo.ſ.ei applaudēdo , bona &
meliora promittendo,vt ſic eum magis inuoluant & obligent
in contractibus ſuis. Exēplifica benè quomodo vſurarij & cau
ſidici primo applaudunt pauperibus, veruntamen poſtea quā-
do ſatis luſerunt.i.quando ipſos benè obligauerunt & inuolue
runt tunc occidunt eos , & ſubtrahunt ſibi vitam.i. bona tem-
poralia per exhæredationem, quæ ſunt ſibi ad vitam neceſſaria
& non ſuperflua.& ideo dicitur Prouerb.10.Per riſum ſtultus
operatur ſcelus.& 26.Eſt qui fraudulenter nocet amico ſuo,&
cum deprætenſus fuerit,dicet ludens feci. Tales etiam timēt
ignem.i.aſperitatem pœnitentiæ, quia vt communiter tales no
lunt pro Deo aliquam aſperitatem pœnitentiæ vel dolorem ſu
ſtinere. Vel dic de guloſis, qui ſatiati volunt quieſcere & dor-
mire,& deinde ludere vel lætari , & ignem pœnitentiæ multū
timent. Allega vt ſupra. Vel dic de diabolo,qui multum eſt vi-
gil per cautelas,qui modo cum pueris quos rapuit.i. cum pec-
catoribus mundi ludit.ſ.eis applaudendo,& mundi delectabi-
lia offerendo,ſed verè ipſos finaliter.ſ. poſt mortem percutiet
& occidet,ſ.per mortem æternam . Interficiet pueros de foris,
& iuuenes de plateis. Hie.9. Vel dic de falſis amicis, q fraudu-
lenter primo applaudunt,ſed in fine econuerſo . Vel allega de
mundo & de mundi proſperitate,qui primo cauſat applauſum
ſed finaliter occiſionem mortis æternæ. ¶ Secundum Homeri 12
in lib.de pugnis & aſtutijs beſtiarū,lupus quando lapides con
tra eum iaciuntur,miro modo obſeruat primum iacientem la-
pidem,& ſi ille lapis nocuerit,ſi poteſt interficiet iactorē,ſi aūt
non nocuerit,ipſum parum lædet,& quaſi parum iraſcendo ip
ſum corriget & dimittet. Sic verè prælatus vel quicunq; alius
non debet alios magis lædere quam ſit læſus,imo ſm q̄ a lapi-
dibus.i.a verbis vel iniurijs aliorū læſus fuerit plus vel minus,
ſm hoc debet punitionem vindictam & correctionem debitè
moderari,quia qualem inflixerit maculam, talem ſuſtinere co
getur. Leui.24.Quod eſt contra iracundos & tyrannos, qui ne
ſciunt habere modum nec in vindicta,nec in correctione alio-
rum. Vide ſupra de leone, vbi ponitur idem.¶ Lupi ſm eundē, 13
quanto ſunt ſeniores,tanto ſunt deteriores. Nam propter defe
ctum virtutis tunc non poſſunt beſtias venari, & ideo tunc ho
minibus inſidiantur, vt eos rapiant & infeſtent, quia eorū cul-
mi iam ſunt debilitati. Et viuunt lupi multo tempore. Rectè ta
les ſunt peccatores,& maximè auari , quia verè quanto magis
ſenuerunt temporaliter,& etiam ſpiritualiter per additionē vi
tiorum,tanto ſunt deteriores.ſ. per iniquitatem , crudelitatem
& rapinam, quia ſemper efficiuntur plus auari . Nam quia tūc
propter defectum virtutis .i. ſenſus & diſcretionis & ſecularis
poteſtatis non poſſunt inuadere beſtias.i.alios diuites & rapto
res,ideo inſidiantur hominibus,qui naturaliter ſunt animalia
nuda.i.ſimplicibus innocentibus & egenis,& eos per excoria-
tiones,rapinas & extorſiones & torſuras impetunt & inuadūt.
Illud maximè patet in cauſidicis antiquis:quia cum culmi ſui
.i.verba crudelia,acuta & fallacia ſint reſecata , quia.ſ.illi ſunt
azotici,ideo quia contra diuites nihil poſſunt, nituntur paupe-
res infeſtare. Didicit capere prædam,& hoies deuorare. Ezec.
19. Vnde Hie.5. Lupus ad veſperam vaſtauit eos. Quia.ſ.tales
ad veſperam ſenectutis magis ſolent alios vaſtare. Et tales mul
to tempore viuunt, quia.ſ.vita talium eſt alijs onnia & tedioſa,
quia vt dicitur gallicè, trop vit qui namande. Impius.n.longo
viuit tempore in malitia ſua Eccle.7.¶ Senectus lupi cognoſci 14
tur ad dentes, quia in ſenectute ſtringuntur ſm Solinū. Sic cha
riſsimi,pro certo ſenectus eorum,& maximè ſenectus ſpiritua
lis.i.proceſſus vitiorum cognoſcitur ad dētes.i.ad verba, q.a.ſ.
ſunt nimis conſtricta per auaritiam & parcitatem, quia verba
ſecundum auarorum non ſunt laxa per pietatem,ſed ſtricta per im
pietatem:quia.ſ.nullum verbum pium poteſt de ore ſuo exire.
Stringetur velut malleatoris incus. Iob 41. ¶ Inter lupos gene 15
raliter illi q ſunt pili aſperioris,ſunt animi audacioris & ſeuio-
ris. Sic verè generaliter illi qui ſunt pili aſperioris.i. habitus &
conuerſationis rudioris,& pœnitentiæ maioris, ſunt animi au
dacioris,ſ.contra vitia & peccata,& ad bona aggredienda. Vel
dic de ruſticis,qui ſub veſte rudi & aſpera animum habēt cru
delem & lupinum. Vel dic de hypocritis, qui ſub aſperitate pi
lorum.i.veſtimentorum,crudelitatem malitiæ ſemper portāt.
Vnde, Veniunt ad vos in veſtimentis ouium , intrinſecus autē
ſunt lupi rapaces.¶ Interiora lupi ſunt valde debilia, & cito re 16
cipiūt corruptionem,exteriora autem eorum ſunt valde dura,
& ſuſtinent multos ictus .. Sic rectè eſt de peccatoribus huius
mundi:quia ſua interiora.i.affectus & cōſcientia ſunt multum
debilia,q.a p praua deſideria de facili corrūpunt. Veruntamen
exteriora

exteriora ſua.ſ.obſtinatio,verba & effrenatio,ſuſtinent multos
ictus: quia nullus prædicator quantuocunq; feriat arguẽdo &
pungendo,poteſt eos penetrare,imo ſemper duri permanẽt &
peruerſi,& in vitijs indurati,& multos etiam ictus.i.multos la
bores ſuſtineot temporales pro diuitijs acquirendis.Io multi-
tudioe viæ tuæ laboraſti,nec dixiſti,quieſcã.Eſa.57.Quia plus
17 patiuntur mali pro mundo quam boni pro Chriſto.¶ Secũdũ
Auicen.lib.8.ſunt quidam lupi quę naturaliter appetuot come
dere piſces,& ideò comedunt vilia quæ de ſuis retibus eijciũt
piſcatores,& qoando nihil tale inueniunt,ad comedenda retia
ſe conuertunt.Pli.verò lib.10.ca.8.dicit ꝙ lupi circa Meaotin
lacum,a piſcatoribus ꝙ eis aliqoid pruijciatur expectãt, quod
ſi non fecerint,expanſa retia nocte lacerant.Chariſſimi, piſca-
tores qui in mari huios mundi piſcantur animas peccatorum,
ſuut prædicatores.Mat.4.Faciam vos fieri piſcatores hominũ.
Rete eorum eſt prædicatio vel doctrioa, per quam attrahũtur
ad littus pœnitentiæ piſces.i.peccatores.Laxate retia io captu-
ram.Luc.5.Lupi iſti ſunt detractores, qui verbis ſuis malis &
iniqois ſolent piſces.i.bomioes deuorare,diffamaodo & detra
hendo,& ideo qñ piſcatores iſti.i.prædicatores de reti.i.de ver
bis ſuis eijcíout aliqoa ſuperflua, vtpote quaodo dicunt aliqua
verba leuia & ioculatoria,tunc verè iſti lupi ea comedunt,de-
uorant & diffamaut,qoia mulri ſunt qui oihil aliud retioẽt de
ſermone,oiſi quod repreheoſibiliter audiuot eſſe dictũ. Et qñ
non ioueniunt talia ſuperflua quæ poſsint detrahere vel diffa-
mare,tuoc verè retè eorum.i.verba vtilia prædicationis deuo
raot & corrodunt,quia quando non ioueniũt io ipſis mala, tũc
præ furore inuidiæ detrahũt ipſorum bonis.Ideo beuè dicitur
Prouer.23.Auribus inſipientium ne loquaris, quia deſpicient
doctrinam eloquij tui.Vel dic contra hiſtriones, qoi quãdo oõ
inueniũt in retibus piſcatorum.i.in domibus diuitum aliquid
ad comedẽdum.i.dona & munera, vtpote quia diuites nõ eij-
eiunt nec dant eis aliquid,tũc verè retia ſua.i.domos & ſtatus
eorum deuorant diffamaudo & detrahẽdo.Eſa.8.Cum eſurie-
rit,iraſcet,& maledicet regi ſuo. Et audacter dicamus hoc de
noſtris moderois prædicatoribus, qui.ſ.ſemper habẽt oculum
ꝙ eis aliquid detur ab ipſis piſcatoribus.i.a malis principibus
& tyrauois,quod ſi nou fiat,ſoleot contra eos prædicare &c.,ſi
cut ſupra.Micheæ 3.Si quis non dederit in ore eorum quippiã
18 ſanctificant ſuper eum prælium.¶ Secundum phiſologum,lu-
pus fortis & virtuoſus eſt in parte anteriori,io capite.ſ.collo &
in pectore,ſed debilis eſt in parte poſteriori circa dorſum.nul-
lo menſe poteſt collum flectere,oiſi in maio,quando fiunt toni
trua.Sic rectè ſunt mali,qui in parte anteriori.i.quãtum ad bo-
na mundana(quæ primo veoiunt.ſ.io hac vita)ſuot multò for-
tes,ſ.ad laborandum,& ea adminiſtrandum,ſed quantũ ad po
ſteriora i.qnaotum ad laborandum pro bonis futuris & æter-
nis,pro certo ipſi ſunt multum debiles: q̃a multum poſſunt &
volunt laborare pro terrenis,nihil vero pro æterois.Vt iniquè
19 agerent laborauerout.Hie.9.¶ Lupus nullo tempore præterq̃
in maio flectit collum,quando fiunt tonitrua vt dicit Phiſolo-
gus.Sic verè collum.ſ.ſuperbia,elatio & doritia vel obſtinatio
malorum,nũquam flectitur per pietatem vel humilitatem,niſi
quando fiuot tooitrua.i.quando audiunt & percipiunt tribola
tiones & tormenta ſui vel aliorum,vel quando audiũt tonitrua
diuinarom comminationum & prædicatiooũ: quia tunc quao
doq; terreotur & humiliãtur. A facie ſuroris eius paoebit Aſ-
ſur virga percuſſus. Eſaiæ.30. Tales.n.non corrigit proſperi-
tas,ſed aduerſitas.Vel dic ꝙ lupus qui fortior eſt a parte ante-
riori quam poſteriori, ſignificat multos qui fortes ſunt in prin
cipio.i.in iuuentute,debiles autem in ſenectute.Priora tempo-
20 ra meliora ſunt.¶ Lupus ſm Phiſologum, noo prædatur iuxta
locum vbi catulos nutrit,ſed in remotis locis. Noctu autẽ va-
dit ad prædam,& ne a canibus ſentiatur, vadit cõtra ventum.
Oculi eius lucent vt lucernæ de nocte.Lapides multum timet.
vnde quando duo lapides colliduntur inuicem, lupus audiens
ſtatim fugit,& audaciam perdit.Filios generat cœcos, terram
comedit quando eſurit,& vt capras & oues capiat, ſob frutici-
bus ſe abſcoodit,& ſic non potẽtia ſed aſtutia præualet contra
oues,& ſi dimittitur,totum gregem ſtrangulat & occidit. Ta-
lis eſt diabolus,quia illos qui ſunt propè ipſum.ſ.peccatores &
infideles,non inuadit per tentationes & tribulationes:ſed verè
eos qui lõgè ſunt ab eo.ſ.booos & iuſtos pro poſſe ſuo impetit
& infeſtat:quia qui receſsit a malo prædæ patuit.Eſai.59.Talis
etiam in nocte igoorãtiæ vadit ad prædam: quia ſemper vellet
inuenire obſcuritatem ignorantiæ, ne ſuæ malitiæ videreotur
vel perciperentur.Oculi adulteri &c. Iob 24. Oculi eius.ſ.in-
tellectus,ſunt lucẽtes per diſcretionem: quia ipſe eſt plenus ſa-
pientia,& perfectus.Ezec.28.Et cootra ventum.i.contra inſpi
rationem ſpiritusſancti ſemper vadit per obſtinationem, & la-
pides.i.viros ſanctos valde timet, imo etiam quando duo lapi-
des.i.duo viri iuſti iouicem colliduntur per bona colloquia &
boneſta,tunc lupus iſte non poteſt ſuſtinere,ſed fugit.Iſte ter-
ram.i.terrenos comedit,hic.ſ.per culpam, in fine verò per pœ
nam.Et filios cęcos geoerat.i. peccatores filios ſuos ſemp̃ vult
eſſe cœcos & ignorãtes.Et ſub fruticib⁹.i.ſub mũdi delectabi
libus ſe abſcoodit,vt ſimplices & ignorantes capiat & rapiat p̃
peccatum.Totum etiam gregem eccleſiæ occidit per errores,
ſi a paſtoribus & canibus.i.a prælatis & prædicatoribus dimit
tatur,& ſic cootra oues.i.contra ſimplices præualet aſtutia nõ
virtute.Vel allega contra hæreticos, qui filios ſuos.i.ſequaces
ſuos generant cœcos,& io cœcitate erroris eos diligunt, nu-
triunt,atq; fouent &c.ſicut ſupra.¶ Lupus de nocte prædatur. 21
iuxta cubile ſuum nõ rapit vt communiter ſm Phiſologũ, ſed
lõgè vadit prædari,ne.ſ.contra ſe & catulos ſuos excitet odium
vicinorũ.Sic verè eſt de diuitibus & aduocatis, & de accepto-
ribus perſonarum,qui vicinis ſuis.i.parentibus & amicis non
oocent,ſed omnes alios longinquos infeſtãt,& de nocte vadũt
ad prædam : quia verè prædas ſuas.i.falſos ſuos contractus fa-
ciunt de nocte.i.in priuato & occulto loco & tempore: q̃a quę
io occulto ab eis fiunt,turpe eſt dicere.ad Eph.5.¶ Lupus cõ- 22
tra ventum tendit,ne canes odore percipiant viã ſuã, ſm Phi-
ſologũ.Sic verè chariſsimi,quia vſurarij nolunt ꝙ canes i.prę-
lati & iudices ſeotiant odorẽ ſuæ malæ famæ, ideo fictitiè pro-
cedunt verſus ventum ſpiritus ſancti,vtpote quia faciuot frau
des ſuas ſub ſpecie boni,& pauperes decipiunt ſub ſpecie mu
tui,vt ſic non percipiantur fraodes ſuæ. ¶ Lupus contra ventũ 23
vadit,ne.ſ.canes ipſum præſentiant veoientem. Lapidum colli
ſiooem timet,oculos lucentes habet,terram comedit,filios cœ
cos generat,quos tamẽ valde diligit.& vt beſtias rapiat, in fru
ticibus ſe abſcõdit,ſm Phiſologom.Sic verè chariſsimi, mun-
di,peccatores,maximè auari,contra ventum vadunt: quia ven
to.i.ſpiritui ſancto iugiter per peccatum ſe opponunt. Iſti etiã
timent lapides.i.verba prædicatorum, & ideo quando iſti lapi
des ſooant & colliduñt in eccleſia.i.aliquis boous incipit præ-
dicare,tunc lupi.i.tales raptores exeunt, fugiunt & declinaot,
quia qui mittit lapidem inter volatilia,deijciet ea.Eccl.22.Iſti
habeot de nocte oculos lucentes: quia verè multum acute vi-
dent in nocte negociorum huius mundi,ſicut patet in cauſidi-
cis,quia filij huius ſeculi io generatione ſua prudentiores ſunt
filijs lucis.Lucæ 16.Sapientes.n.ſunt vt faciãt mala.Hie.4.Ta-
les generant filios cœcos: quia verè filij iſtorom ad modũ pa-
tris per auaritiam excœcantur: quia patres eorum faciuot ip-
ſos cauſidicos & vſurarios, ſicut ipſi: quia ſicut patres veſtri,
ita & vos.Actuum.7. & Ioan.5. Non poteſt filius facere quic-
quam niſi quod patrem viderit facientem.Iſti etiam terram co
medunt:quia verè diuitias quæ terra & de terra ſunt,comedũt
.i.ſibi incorporant per affectum.Gen.3.Terram comedes om-
nibus diebus vitæ tuæ.Et vt capras.i.ſimplices homines, pau-
peres & innocentes rapiant & excorieot & denudẽt,ſub arbo-
ribus & fruticibus ſe abſcondunt.i.ſub palliationibus & fictio
nibus alicuius boni:quia ſub ſpecie pietatis & accommodãt eis
blada & vina corrupta,quæ tandem rempore caſtiæ repetũt,
& cum oon poſſunt ſoluere,ipſos exhæredant per rapinam, &
ſic aſtutia & malitia præualent cootra ipſos.Ideo Matth.7. In-
trinſecus ſuot lupi rapaces.¶ Lopus ſi dimittatur,totum gregẽ 24
ſtrangolat & occidit,oon.n.ſufficit ei pro oeceſsitate ſua occi-
dere,niſi etiam totum gregem reſiduum occidat. Sic verè aua
ri & vſurarij totum gregem.i.totam patriam occidunt ſi præ-
ualent,& ſi a Deo viuere permittantur. Nam ſi Deus permit-
teret malos diu, vioere, totũ gregem.i. totam terram & patriã
diſsiparent.Vnde Marc.13.Niſi abbreuiati fuiſſeot dies illi,nõ
fieret ſalua omnis caro.¶Vel allega contra hæreticos, qoi totũ
gregem eccleſiæ occiderent per errores,niſi eis obſiſterẽt pa-
ſtores & canes.i.prælati & prædicatores.¶ Lopus quãdo vadit 25
ad prædam,ſi pes ſuus ſtrepitum fecerit,mordet eum,quaſi cũ
punieos pro delicto,vt dicit Phiſologus.Et ſm Solinom,villũ
amoris excitatiuum in cauda portat,quem cum dentibus euel
lit,quãdo timet propter eum ſe inſequi atq. capi Sic verè cha-
riſsimi ſi pes noſter.i.affectus allidat ſe per deſiderium & amo
rem ad res mundi,ita ꝙ in corde noſtro faciat ſtrepitum mala
rum cogitationum & delectationum,& a præda noſtra.i.a bo-
opert-

nis operibus nos impediat, ſtatim debemus eum mordere per
compunctionem, noſmetipſos redarguendo & puniendo. Si ẽe
in cauda noſtra.i.in fine vitæ ſit villus amoris excitatiuus.i. af-
fectus vel pruritus luxuriæ, cum dentibus.i. cum verbis & ora
tionibus ipſum debem⁹ extinguere, ne a demonib⁹ capiamur.
Vel dic ꝙ lupus eſt prælatus, qui debet habere oculos ardẽtes
per diſcretionem. Oculi eius ſicut ſol. Apoc.1. Cauda eius eſt
familia, quæ eum ſequitur, pedes eius ſunt ſubditi qui eũ por-
tat. Si igitur pes ſuus.i. aliquis ſubditus faciat in eccleſia vel in
religione ſtrepitum litium & diſcordiarũ, vel in cauda.i. in fa-
milia ſit aliquis villus luxuriæ excitatiuus idest aliqua perſona
luxurioſa, tunc verè tales debet mordere per correctionẽ, ar-
guere & caſtigare, & de familia ſua relegare: quia ambulans in
via immaculata debet ei miniſtrare. Vel ad litterã dic de mul-
tis ſanctis, qui puniuerunt & truncauerunt membra quæ ipſis
erant occaſio delinquendi, ſicut de illa ſancta muliere Angliæ
patet, quæ oculos ſuos regi miſit, eo ꝙ rex ipſam ob oculorum
pulchritudinem ad luxuriam ſtimulabat. Sicut etiã de illo ſum
mo pontifice legitur: qui dexteram ſibi abſcidit, eo ꝙ mulier
eam oſculãs ipſum excitauerat ad peccatum. Membrum.n. ꝙ
delinquit, vel quod eſt occaſio delicti, eſt merito puniendũ, ſi-
cut narrat Valerius de Mutio ſceuola ꝙ quia credens occide-
re Porſenã occidit alium, manũ ſuam in igne poſuit, & eã ibi
diu tenuit & puniuit. benè ergo dicitur Mat.5. Si pes tuus ſcan
26 dalizat te, erue eum & proijce eum abs te. ¶ Lupus timẽs capi
& inſequi propter villum amoris quem in cauda portat, denti-
bus euellit eũ, ſm Solinum. Caſtor etiam timens capi propter
teſticulos, truncat eos. Elephas etiam timens perſequi propter
dentes eburneos, frangit eos. Et ſic patet ꝙ animalia non timẽt
minus damnũ ſuſtinere, vt maius valeant euitare. Sic verè cha
riſſimi nec nos debemus: quia verè ſi videmus propter ebur.i.
propter diuitias nobis imminere periculum auaritiæ, item ꝑꝑ
villum amoris.i. propter curioſum veſtitum periculũ laſciuię,
item propter genitalia periculum luxuriæ, debemus pro certo
iſta abdicare, ſ. diuitias per largitatem, genitalia per caſtitatẽ,
curioſum veſtitum per humilitatem, vt ſic venatorum.i. demo-
num periculum euadamus: quia melius eſt ꝙ pereat vnum de
membris noſtris, q̃ totum corpus mittatur in gehennam ignis.
27 Matth.5. ¶ Lupus animal eſt guloſum, quia illam partem præ-
dæ quam comedere non præualet, alijs animalibus nõ diuidit,
ſed in terram eam fodit & abſcondit, vbi multotiens putreſcit,
taliter ꝙ ab eo non comeditur, nec ab alio. Sic rectè cupidi hu
ius mundi prædam ſuam.i. bona temporalia alijs animalibus.ſ.
pauperibus non expandũt per elemoſynarum largitionẽ, imo
in cauernis & arcis & cellarijs reponunt, vbi ad litteram mul-
totiens putreſiunt, ſicut patet de blado & vino talium, quæ tan
tum ab eis auare ſeruantur, ꝙ neceſſario computreſcunt, ita ꝙ
nec ab eis, nec a pauperibus comeduntur. Diuitiæ veſtræ pu-
trefactæ ſunt. Iaco.5. Vel dic de diabolo, qui quando nõ poteſt
homines deuorare & occidere per mortem corporalẽ ſaltem
effodit eos in terra.i. in amore terrenorũ, putreſcere facit eos ꝑ
luxuriam. Congregauerunt eas per cumulos, & cõputruit ter
ra. Exod.8. Vel allega contra guloſos, qui ita ſunt voraces ꝙ ci
bos ſuos volunt ſoli comedere, & nihil alijs impartiri. Eccl.11.
28 Nunc manducabo de bonis meis ſolus. ¶ Secundum Iſidor. Si
de lana ouis a lupo occiſę veſtis fiat, vel cum lana alia miſceañ,
veſtis huiuſmodi pediculoſa efficiñ. Sic verè quando diabolus
occidit ouem.i. aliquam perſonam per hæreſim & errorẽ, tunc
lana.i. doctrina talis ouis ſi in aliqua veſte.i. in aliqua ſecta vel
patria miſceañ, pediculos.i. errores ſolet & hæreſes generare.
Vel dic ꝙ lana.i. perſona a lupo diabolo infecta ꝑ aliquod cri-
men, ſi cum alijs bonis ponatur, tunc per ſua mala exempla &
colloquia pediculos.i. malas affectiones & deſideria inter eos
generabit, ſicut patet de luxurioſis: quia corrũpunt bonos mo
29 res colloquia praua 1.ad Corint.15. ¶ Secũdum Ariſt. Natura
luporũ naturæ ouium totaliter aduerſatur. Vnde legitur ꝙ ſi
chorda facta de inteſtinis lupi chordæ factæ de inteſtinis ouiũ
in cithara miſceañ, ipſam paulatim deſtruit & corrodit, ſicut
pluma aquilæ adiũcta plumæ columbæ. Sic verè chariſſimi na
tura luporum.i. crudelium tyrannorum naturæ ouiũ.i. ſimpli-
cium & pauperum aduerſatur: quia contra bonum malum eſt,
& contra vitam mors, ſic & contra virum iuſtũ peccator. Eccl.
33. Nam ſicut dicitur Eccleſ.13. Abominabilis ſuperbo humi-
litas & abominatio diuitũ pauper. Et ideo ſi chorda lupina.i.
aliqs auarus vel raptor in aliqua cithara.i. in aliqua patria, col
legio vel ſocietate coniungatur cum chorda ouina.i. cum bo-
na & ſimplici perſona, tũc verè ipſam paulatim corrodit.ſ. per
detractiones rapinas & excoriationes: quia cõſiderat peccator
iuſtum, & quærit mortificare eum. Iſtud patet in auaris, qui vi
cinos ſuos & ſocios excoriant & corrodunt per vſuram & ra-
pinam. Patet etiam in detractoribus, qui ſimplices ſuos corro-
dere nunquam ceſſant. Vel per lupum intelligo diabolum: per
chordulam eius intelligo malos, qui ſunt de corpore ſuo myſti
co. Per ouem autem intelligo Chriſtum, per chordulã eius in-
telligo bonos & ſimplices, qui ſunt de corpore ſuo, quod eſt ec
cleſia, qui reuera ſibiinuicem aduerſantur, qa boni a malis cõ-
tinuè corroduntur. ¶ Secundum Pli.lib.8.c.34. Lycaon eſt ge- 30
nus lupi in India, qui mutat colorem, ſicut tharãdus, de quo.ſ.
Ouidius fingit ꝙ fuit homo, qui in lupum fuit mutatus. Expo-
ne ergo de illo ſicut de parandro infra littera p. ¶ Item idẽ ibi- 31
dem dicit ꝙ thoes genus eſt luporum, ſed corpore longiori, &
crure breuiori, quod non mutat colorem, ſed habitum: quia.ſ.
in hyeme eſt hirſutum, in æſtate verò nudum. Eſt autem homi
ni innocuũ, ſicut ait. Tales ſunt diuites: quia.ſ. dũ durat hyems
.i. nebuloſa vita præſens, velleris per diuitias ſunt hirſuti. cũ ve
rò æſtas.i. feruor mortis vel iudicij aduenerit, tunc hirſura ſub
ſtãtia deficiet, & in ipſis nuditas & paupertas virtutum appare
bit. Vnde animæ peccatrici dicitur Ezechi 23. Denudabunt te
veſtimentis tuis, & auferent a te vaſa decoris tui, & dimittent
nudam, & confuſione plenam.

De Manticora. Cap. 64

MANTICORA, barritus, lupus Indicus, idem 1
ſunt. Nã Pli.lib.8.c. 30. vocat eum manticoram.
Auicẽna autem vocat eum ſm græcos barritũ.
Ariſt autem lib.2.c.1. vocat eum lupum ſm In-
dos. Nam licet diuerſimodè ab eis nominetur, ta
men ſm conditiones & proprietates eius quas
quilibet ponit idẽ animal eſſe videtur. Et eſt animal monſtruo
ſum, ſimile vrſo in corpore, in extremitatibus leoni, in auribus
& crinibus & facie homini, in cauda ſcorpioni, & habet acu-
leum in cauda, & percutit pilis ſuis, ſicut porcus ſilueſtris ſe-
tis ſuis, vocem habet horribilem ſimilẽ tubę, color eius eſt ru-
beus ſicut minium vel ſanguis. Os eius eſt magnum & horrẽ-
dum, & dentium habet tres ordines in vtraq; mandibula, cum
quibus deuorat hoĩes, & eſt valde velocis curſus, & nulla be-
ſtia crudelior reperitur, vt dicunt Plinius Ariſtoteles & Aui-
cenna. ¶ Primo mãticora eſt ſimilis vrſo in pelle, & in pedibus a
ſimilis eſt leoni. Tales ſunt multi diuites & raptores, quia verè
pedes eorum.i. manus & vngues ſunt ſimiles leoni quãtum ad
rapinam & crudelitatem: quia.ſ. ſunt acuti. Item quantum ad
parcitatem & tenacitatem: quia.ſ. ſunt curui. Leoni gentiũ aſſi
milaui te. Eze.32. Item facies manticoræ ſimilis eſt homini, &
aures & crines, ſed in cauda ſimilis eſt ſcorpioni, aculeũ.n. ha-
bet in cauda. Tales ſunt falſi homines: qa verè facies.i. ingreſ-
ſus & principium talium (qui per faciem denotatur) videñ eſſe
ſimilis homini: quia.ſ. in principio applaudunt pauperibus, vt
ipſos decipiant, ita ꝙ videntur eſſe homines.i. benigni & miſe-
ricordes. Patet de vſurarijs & aduocatis. Facies hominis vul-
tus eorum. Ezec.1. Sed verè cauda.i. finis ſimilis eſt ſcorpioni:
quia pro certo in fine inueniuntur pungẽtes per excoriationẽ,
exhæredationẽ & rapinam: quia ad hoc in principio blandiũ-
tur per falſas promiſſiones, vt in cauda & in fine pungere va-
leant & vrgere. Ideo Apoc.9. Caudæ eorũ ſimiles ſerpẽtibus.
Quod etiam poteſt allegari de detractoribus, qui in facie &
in principio blandiuntur, in cauda & in abſentia pũgunt. Ideo
dicuntur habere faciem hominis, & caudam ſcorpionis. Apo.
9. Aculei erant in caudis earum. vel allega ſi vis per modum fi-
guræ. Item manticora ſm eundem, pilis ſuis percutit ſicut por
cus ſilueſtris ſetis ſuis. Per pilos.n. intelliguntur diuitiæ, qa ve
rè mediantibus iſtis mundi tyranni percutiunt per tribulatio-
nes & exactiones pauperes vicinos. Sagittis.n. interficiunt par
uulos. Eſai.14. Item ſm eundem, vox manticore & ſicut tuba.
Sic verè vox diuitum & potentum eſt hodie autentica & tuba
lis: quia ſicut per tubam excitantur quidã ad præliũ, & alij de-
terrentur, ſic verè per voces horrendas talium pauperes deter
rentur, & ſui balliui & famuli, filij & alij ad prælium.i. ad rapi-
næ exercitiũ prouocantur. Loquebatur ſicut draco. Apoca.14.
Item dicit ꝙ color manticoræ eſt rubeus ſicut minium vel ſan
guis, per quod denotantur viri pleni malitia. Secundum.n. Ari
ſto.a. de phiſonomia, color rufus & rubeus malitiã ſignificat
ita coloratis: quia verè ſunt ita cauteloſi & malitioſi, quòd præ
malitia

malitia fallacia,proditione & deceptione vidētur eſſe rufi.Ec-
3 ce equus rufus Apoc.6.&c.¶ Manticora os habet maximū &
horrendum,& tres ordines,dentium in qualibet mādibula, &
iſta homines deuorat,& nulla eſt beſtia crudelior illa,ſm eun
dem.Reuera chariſsimi tales videntur eſſe mundi magniloqui
& oblocutores:quia verè os talium.i.ſua verboſitas magna eſt
& horrenda:quia verè in ore ipſorum ſunt tres ordines dentiū
.i.tria genera verborum.ſ.detractio vel infamia, elatio vel ia-
ctantia,iuratio vel blaſphemia:quia ad litteram iſta tria inue-
niuntur in ore peccatorum:quia in ore fatui verba inenarrabi
lia.Eccle.21.Et ideo tales deuorant homines non ſolum reali-
ter per rapinam & crudelitatem,ſed etiam verbaliter per infa-
miam & detractionem,& per iram & ferocitatem. Leo factus
eſt,& didicit capere prædam,hominesq; deuorare.Eze.19. Et
ideo benè dicitur ꝙ iſta beſtia eſt alijs crudelior:quia pro cer-
to iſti ſunt cunctis alijs hominibus ſęuiores.Adducam crude-
liſsimos de gentibus.Eſa.4.Dabo Ægyptum in manu domino
rum crudelium.Eſa.19.Allega hic figuram de beſtia ſimili vr-
ſo,quæ habebat tres ordines dentium in ore. Dan.7. vide eam
ſupra c.de Angue.Vel figuram de locuſta.Apo.9. quia optimè
ad hāc rem facit, vide ea in opuſculo ſuper Apocalypſim. Vel
allega totum cōtra detractores, qui in facie.i.in præſentia ſunt
homines blandiendo & adulando, in cauda verò.i.retro in abſen-
tia ſunt ſcorpiones.ſ.pungendo & detrahendo,& habēt tres or
dines dētium &c.ſicut ſupra.& allega figuram Dan.8.&c. Vel
poteſt exponi de diabolo,qui in principio eſt homini ſimilis ꝑ
fallaciam bladiendo,ſed in cauda.i.in fine poſt mortem ſimilis
eſt ſcorpioni,ſ.aculeo mortis perpetuæ vulnerando. Rufus eſt
etiam per malitiam, & habet tres ordines dentium.i. tres ge-
nera tentationum & ſuggeſtionum,ſ.ad luxuriam, auaritiam,
& ſuperbiam,& ideò homines deuorat & ſibi incorporat, hic
per culpam,in fine per pœnam. Nota quòd iſtud poteſt allega
ri contra principes vel vſurarios vel aduocatos, vel quoſlibet
raptores vel mūdanos.

De Migale beſtia, quæ ſecundum Hebreos (vt dicit Nicolaus de lira Leuit. 11.) idem eſt
1 *quod hericius. Cap. 65.*

MIGALE eſt animal paruū, rapax & guloſum,
cum dolo.n.rapit,& poſtea vētri committit,&
equos multū odit, & equæ prægnanti maximè
inſidiatur,ſm glo.Leui. 11.& contra ſerpentes
pugnat,ſed tunc ſe armat. Rectè tales ſunt pau
peres balliui & raptores: quia illi ſunt parui ꝑ
paupertatem,guloſi per carnalitatem,rapaces & doloſi ꝑ cru-
delitatem & falſitatem,quia Beniamin lupus rapax.Geneſ.49.
Nam illa quæ per rapinam acquirunt,ventri committunt, io-
quantum.ſ.de rapinis pauperum faciunt lauta conuiuia,& pin
guia feſta:quod patet in multis nobilibus pauperibus & iudici
bus,qui excoriant ſubditos ſuos, vt faciant magna feſta,& vt
ſequantur torneamenta,& ſimilia. Et ideo tales infeſtāt equos
& mulos,hoc eſt dictu, mercatores & agricolas ſibi ſubditos,
& equæ prægnanti, id eſt ſimplicibus diuitibus, qui ſunt diui-
tijs imprægnati,inſidiantur, ſcilicet quomodo eos per rapinas
& exactiones valeant ſpoliare. Vnde in Pſalm. Inſidiatur vt ra
piat pauperem.Contra ſerpentes,id eſt contra mundi cupidos
vſurarios & auaros pugnant,ipſos per lites vexando, falſo ac-
cuſando,& crimina imponendo,vt ſcilicet extorqueant pecu-
nias ab eiſdem. Exēplifica benè quomodo volentes extorque-
2 re imponunt alija falſa crimina, vt habeant vineam ſuam &c.
4.Regū 21.¶ Migale ſecundum glo.Leuit.41.eſt paruum ani-
mal:quod manſuetum ſe fingit ex timore, quando aliquis ei ap
propinquat,ſed ſtatim mordet,& venenum diffundit. Rectè ta
les ſunt ruſtici & pauperes: quia verè quando aliquis appro-
pinquat eis, id eſt quando ſunt in præſentia dominorum ſuo-
rum, tunc verè præ timore fingunt ſe manſuetos & benignos,
quia qui videret eos, crederet quod neſcirent aliquam mali-
tiam,ſed verè ipſi ſunt contrariæ conditionis quam videantur,
quia verè iſti mordent per detractiones & infamias,& inuene
nant quando poſſunt per alia nocumenta.Eſt enim qui nequi-
ter ſe humiliat. Eccleſiaſti.13.Quia nequiſsima pauper in ore
impij.Et ideo ſicut dicitur Leuiti. 11. talia animalia immunda
iudicabantur:quia ſcilicet mali pauperes apud dominum ſunt
immundi.

De Mulo. Cap. 66.

MVLVS a molendo eſt dictus, eo ꝙ molarum 1
trahendarū laboribus eſt ſubiectus. Et eſt mu
lus animal ſterile,& optimum ad labores, ſm
Iſidorum.Et ſm Ariſto.lib.8.c.8.Quanto mu
lus plus potat de aqua,tāto plus proficit cibus
ſuus.Tales ſunt pauperes,qui molarum & pœ
narum laboribus exponuntur,qui licet ſint ſteriles quo ad fru-
ctum diuitiarum,tamen optimi ſunt ad labores. Cibus etiam
ſuus.i.temporalis ſubſtantia vel ſpiritualis gratia, tāto plus eis
proficit,quanto de aqua ſacrę ſcripturæ plus biberint,ſ. prædi
cationes audiendo.Vel dic ꝙ cibus hominis tunc ſummè profi
cit,ſ.quantum ad animam,quando aqua pietatis & miſericor-
diæ intingitur. Bibe aquam de ciſterna tua.Proue.5.¶ Aſinus 2
aliquando miſcetur cum equa,& proles quæ ſic ex ea generat̃,
dicitur mulus:quod eſt animal ſterile,indomitum & velox, qđ
non imitatur patris paruitatem,ſed matris quantitatē: quia cæ
teris aſinis eſt pulchrior & velocior, equis uō deformior atque
minor. Et quia contra naturam generatur, & frigidiſsimæ eſt
naturæ,ideo noluit natura talem beſtiam generare,ſm Ariſto.
lib.2.de generatione animalium.c.6.quia ſicut dicit ibidē: Mu
li vel mulę non generant,niſi fortè rariſsime. Vide cauſam ſu-
pra de aſino. Chariſsimi, per equam intelligo religionem vel
eccleſiā,cuius proprius maritus debet eſſe equus.i. bonus præ
latus,qui debet hinnire per prædicationem,onera portare per
patientiæ tolerationē. Sed pro certo per inſpirationem diabo-
licam aliquando ſibi iungitur & coniungitur aſinus.i.aliqua ru
dis & mala pſona,ſtolida & inſcia,& de vili plebe.Et iſta con-
iunctio.i.iſta promotio eſt rectè cōtra naturam: quia nō decet
ſeruum dominari principibus. Prouer.19.Et ideo pro certo ta
lis in equa.i.in eccleſia generat.i.promouet & producit mulos
.i.malas perſonas & luxurioſas,veloces per inconſtantiā & le-
uitatem,indomitas per duritiam & auſteritatem, & ſteriles q̃-
tum ad fructum bonorum operum producendum: quia ſicut
videmus,illi quos hodie mali prælati promouent, virtutū fru-
ctibus non fœcundantur,ſed peccatis & vitiis ſteriléſcunt.Fi-
gurati per Michol filiam Saul, quæ fuit ſterilis 2. Reg.6. ideo
Eſa.47.Venient tibi duo hæc,ſterilitas & viduitas.Nam reue-
ra chariſsimi,tales contra naturam generantur & promouen-
tur.i.contra voluntatem diuinam.ſ.per promiſsiones, dona &
affectiones. ideo natura naturans Deus eis non dat potentiam
generandi.i.bona opera producēdi,niſi fortè rariſsimè,& hoc
quia tales ſunt frigidæ naturæ per indeuotionē & incompaſ-
ſionem.Et benè dicitur ꝙ iſti nō ſunt ſimiles patri ſuo.i. aſino:
quia verè tales nō ſunt ſimiles parentibus ſuis carnalibus, aſi-
nis,vilibus & depreſsis: quia quantum ad honores & diuitias,
maiores ſunt & potentiores:quod quidē accidit eis ratione ma
tris.i.ratione eccleſiæ in qua ſunt promoti: quia quātum ad be
neficia eccleſiaſtica,cæteros de parentela ſua præcellunt. Ve-
runtamen equis.i.bonis prælatis & clericis,qui in equa.i.in ec-
cleſia deberent produci, ſunt minores & turpiores quantū ad
efficaciam & virtutem.Iſti igitur ſunt ſicut equus & mulus,q-
bus non eſt intellectus.Et ideò benè prohibentur diuerſi gene
ris animalia inuicem copulari.Leuit.19.¶ Onager aliqñ coit cū 3
equa,& tunc generatur mulus leuis,& rugoſi corporis, habēs
pedes duros,& aptos ad curſum,ſm Plin.Et vt dicit Ariſt.Mu
lus non habet diſtinctum fel.Sic verè quando onager.i. bonus
prælatus coniungitur cum equa.i. cū eccleſia, tunc muli quos
producit.i.illi quos in eccleſia ꝓmouet, ſunt leues per obediē-
tiam & agilitatem,rugoſi per pœnitentiam & auſteritatē,duri
pedis per perſeuerantiam & ſtabilitatem,ſine felle per clemen
tiam & benignitatem,apti ad curſum bonæ operationis & præ
dicationis per laboris velocitatem. Curſor leuis explicans vias 4
ſuas. Hie.2.¶ Muli ſm Ariſt.non conueniunt generationi pro
pter naturalem frigiditatem in eis dominantem. Sic verè illi q
ſunt muli per luxuriā & obſtinationem, frigidi per indeuotio-
nem,non conueniunt generationi: quia.ſ.nō poſſunt generare
alios per prædicationem.¶ Mulæ quia non concipiunt,iō men 5
ſtruoſa materia tranſit in crementum corporis, & ſic maioris
ſunt quātitatis quam ipſi aſini ſeu muli. Et eſt generale ſecūdū
Ariſto.ꝙ quanto mulus plus bibit de aqua, tanto ei plus profi
cit cibus ſuus.Sic pro certo mali mundi diuites,quia non con-
cipiunt bonum propoſitum & operationem, ideo ſunt magni
corporis.i.magnæ ſubſtantiæ & potentiæ temporalis.Mēſtrua
enim ſua,i.ſuperfluæ diuitiæ ab eis non emittuntur per elemo-
ſynas,

ſynas,imo eis cedunt in nutrimentum.i.in acquiſitionem & additionem nouarũ diuitiarum, & in ſtatus ſui augmentationẽ, quia ſicut videmus, diuites de diuitijs ſuis non faciunt elemoſynas:imo ſemper ex eis acquirunt nouas poſſeſsiones,& ideo non mirum ſi magni in diuitijs præ alijs inueniantur. Erat vir ille magnus inter omnes orientales.Iob 1.Cibus tamen ſuus.i. diuitiæ ſuæ tunc eis aliquando proficiũt, ſi aqua dulcedinis & pietatis fuerint ſaturati, vt dicant illud pſal.Super aquam refectionis educauit me. Alias.n.diuitiæ nihil valent, niſi aqua pie
6 tatis & miſericordiæ erga pauperes habeat. ¶ Cũ vrina mulæ exit ſua ſuperfluitas menſtruoſa, & ideo muli non faciunt vrinam mularum, ſicut faciunt aliæ beſtiæ, quæ ſoleas habent, ſm Ariſto.Sic verè chariſsimi nos non debemus facere vrinã mulierum per carnalem delectationem, ſed per veram continen
7 tiam debemus ab eis abſtinere.¶ Secundum Iſaac,carnes muli peiores ſunt quam carnes aſini ad nutriẽdum & digerendũ. fimus autem eius combuſtus & tritus cum aceto, reſtringit ſanguinem,& valet cõtra ictus ſcorpionum, ſm Dioſc. Tales ſunt mali prædicatores: quia licet caro.i. vita eorum non valeat ad nutriendos alios per exemplum, veruntamen fimus.i.prædicatio quam egerunt, ſtringit ſanguinem luxuriæ,& ſanat morſus
8 detractionis & inuidiæ & cætera vitia & peccata. ¶ Muli contra naturam naſcuntur de diuerſis ſpeciebus. Et ſunt muli communiter malè domiti,& ad bella nihil valent,& vt communiter vitio nunquam carent. Tales verè ſunt ſpurij & adulterini, qui de contrariis ſpeciebus generantur,ſ.non ex legitimo thoro:quia verè tales vt communiter malè ſunt cõditionati & domiti,& vitijs nunquam carent. Tales etiam ſunt ſteriles:quia.ſ. tales filij adulterorum fructum vt communiter nõ faciunt, nec eorum progenies in poſterum prolongatur: quia filiorum peccatorum hæreditas deperiet. Sapientia.4. Spuria vitulamina non dabunt radices altas. Vide multa alia de mulo ſupra de aſino.¶ Secundum Hebreos, Annaa Abnepos Eſau primus fecit equabus aſinos commiſceri, teſte Iſido.libro 12. cap.1. Sic diabolus &c.

De Mure. Cap. 67.

1 MVs ſecundum Iſido.eſt animal puſillum, ſic dictum eo ꝙ ex humore naſcatur, ſm Iſido. Huius in plenilunio iecur creſcit, ſicut & quædam conchylia marina:quæ decreſcente lunæ lumine.iterum minuuntur. Et dicuntur ſorices, eo ꝙ admodum ſerræ rodunt, vt dicit Iſid.libr.12.Sicut etiã Pli.dicit, inuenti ſunt Lauini roſiſſe ſcuta argentea, & ſic bellũ Marſicum portendiſſe. Theophraſtus etiam auctor eſt eum a Gyaro inſula mures fugaſſent incolas, ferrũ quoque roſiſſe. Et ſm Ariſto. lib.8.c.28. Mures non potant, ꝙ ſi potauerint, moriuntur. Et eſt mus animal guloſum, quod modica eſca decipitur, quando ad guſtum ipſius peruenit odor eius. Vrina autem eius eſt cõtagioſa,& morſus venenoſus,& cauda venenoſa. Rectè tales ſunt homines:quia pro certo ex humo & humore generantur.i.ex vili ſpermate,& ideo iecur eorum.i.amor & affectio talium ſemper creſcit in plenilunio.i.in proſperitate mundana:quia ſi luna.i.perſona quam diligunt, eſt plena lumine.i. mundi gloria & proſperitate, tunc verè creſcit amor eorum. Si autẽ lumen huius lunæ decreuerit.i.ſi mundi proſperitas ceſſauerit, vtpote quia deuenit ad paupertatem & aduerſitatem, tunc verè iecur eorum.i.amor & dilectio ceſſat ſimiliter & decreſcit:quia diuitiæ addunt amicos plurimos, a paupere autem & ij quos habebat, receſſerunt. Prouerbio.19. Quia ſicut dicit Eccleſia.6. Eſt amicus ſecundum tempus, & non permanebit in die tribulationis. Et tales dicuntur ſorices: quia pro certo ꝑ rapinas & excoriationes, ꝑ infamias & detractiones alios corrodunt & deuorant more ſerræ, ita ꝙ ferrum & argentum.i.ipſorum metalla & diuitias diminuunt, paupereſque de inſula.i.
2 de patria & de poſſeſsionibus ſuis eijciunt, & bellum contentionis & violentiæ ipſis ſignificant & portendunt.¶ Mus ſecundum Ariſtot. rariſsime potat aquam, ꝙ ſi biberit moritur. Aduerte tamẽ ꝙ fortè iſtud intelligitur de muribus libycis. dicit enim Pli.li.10.c.73. quòd in Aphrica fere non bibunt in æſtate, propter inopiam imbrium. Vnde ait ꝙ capti mures libyci ſi biberint moriuntur. Sic verè peccatores aquam ſacræ ſcripturæ raro potant, vel aquam etiam pietatis: quia rariſsime volũt audire ſermones, vel facere pietatem, niſi fortè quãdo moriũtur.i.quando ſunt in lecto mortis: quia tunc faciunt ſua ſictitia teſtamenta,& aliquas elemoſynas.ideo Eſaię.50.Deficient piſces ſine aqua,& morientur in ſiti. ¶ Mus eſt animal guloſum, 3
& pro modico cibo quando odorem eius ſentit mortis periculo ſe exponit. Reuera chariſsimi tales ſunt guloſi, auidi.ſ.deliciarum huius mundi, quia a diabolo pro modica eſca deliciarum decipiuntur,& ſpiritualiter & æternaliter occiduntur, ſimiles Eſau, qui pro lenticula vendidit primogenita. Geneſ.25.
¶ Mus habet vrinã venenoſam, morſum venenoſum, caudam 4
venenoſam. Sic verè chariſsimi peccatores ſunt quaſi in omnibus venenoſi, nam vrina talium.i.mala iſtorum doctrina, vel ẽt mala eorum opera & exempla, morſus etiam iſtorum.i. detractio & infamia, vel ẽt exactio & rapina, ſunt venenoſa, & alijs contagioſa, quia alios diuerſimodè inficiunt & corrumpũt. Et ideo benè ſequitur ꝙ cauda eorum.i. finis vitæ merito dicitur venenoſus: quia verè tales malè moriuntur multotiẽs. Vel cauda.i.ſenectus talium eſt venenoſa:quia tunc per mala exempla & per auaritiam alios inuenenant & occidunt. Vel dic de hæreticis & malitioſis, quorum vrina & morſus.i.prædicatio, cauda.i.finis & intentio ſunt alijs in venenum:quia habebant caudas ſicut ſcorpiones,& poteſtas eorum in caudis eorum. Apo.
9 ¶ Secundum Plin.lib.8.cap.37. Mures optimum habent gu- 5
ſtum, ſimiliter & olfactum, & in æſtate præparant ſibi grana contra hyemis tempeſtatem. Nam (vt dicit) eſt quoddam genus murium quod in autumno taliter ſibi præuidet, ꝙ maſculus fœmellam reuerſam ſupra dorſum ſpicia onerat inter crura,& ſic oneratam per caudam pertrahit ad cauernam,& tunc vice verſa maſculus ſe inuerſat,& eum fœmina inter crura ſpicis onerat, & ſic oneratum per caudam pertrahit ad cauernã, vbi latitant tempore hyemali, & ſic vicibus verſis alter alterũ poſt ſe trahunt,& huius rei ſignum eſt (vt ait idem) quia illo tempore inuenitur ipſis dorſum excoriatum,& tales ſunt mures alpium, quorum magnitudo melinum eſt, vt ait. Magni ſunt .n.iſti mures ſicut melis ſiue taxus,& propriè iſti ſunt illi quos in Auinione vocamus marmotas, qui de Sabaudia deferuntur. Maſculus iſte eſt prælatus, vxor eius eſt ſubditus, cui præeſt, cum quo debet vxorari per affectum & amorem. Cauerna iſtorum eſt paradiſus, in qua debent requieſcere tempore hyemali.i.poſt æſtatem præſentis vitæ. Fœmina ergo.i.ſubditi debent ſe ad terram proſternere per humiliationem & mortis recordationem: debent etiam pedes & caput.i.affectum & intentionem ad cœlum eleuare & vertere per cœleſtium appetitũ & contemplationem, & ſic prælatus debet eos onerare granis.i. virtutibus & gratijs & meritis ꝑ prædicationem, vel onere diuinorum mandatorum per pœnitentiæ impoſitionem, & ad cauernam paradiſi trahere & poſt ſe ducere per boni exempli oſtenſionem,& per bonum regimen & directionem. Econuerſo autem ſubditi debent prælatos adiuuare,& ſi ipſos viderint oneratos laboribus & curis officii paſtoralis, debent eum ore .i.cum verbis & orationibus pro eis intercedere,& quãtum in ſe eſt, ad cauernam paradiſi trahere vel leuare & portare. Bene ergo dicit ad Galat.6. Alter alterius onera portate. Vel dic quòd maſculus eſt Chriſtus, qui fœminam ſuam.i.animam bonis meritis oneratam per caudam finalis perſeuerantiæ trahit ad cœlum. Vel dic hiſtorialiter de fœneratoribus & vxoribus eorum, quomodo alter alterum iuuat ad congregandum grana.i.diuitias in cauernam.i.in domum ſuam,& quomodo alter trahit alterum ad lucrandum per caudã.i. per ſpem finalis pœnitentiæ, quia.ſ.alter alteri ſuggerit vt nunc lucrentur & acquirant,& quòd in fine pœnitebunt. Vel allega de bonis coniugibus, quorum debet alter alterum in ſuis laboribus ſupportare. Ad Galat.6. Alter alterius onera portate. Vel maſculus eſt vir ſpiritualis, fœmina ſecularis. Iſti igitur debent inuicem ſe iuuare, nam maſculi.i.ſpirituales debent fœminas.i.ſimplices ſeculares onerare, ſcilicet bonis doctrinis & exemplis. Econuerſo autem ſeculares debent ſpiritualibus de bonis temporalibus prouidere: quia ſicut dicitur ad Roma.15. Si ſpiritualiũ participes facti ſunt, debent & in temporalibus miniſtrare eis.
¶ Item ſecundum Plini. ibidem, Murium plures ſunt ſpecies 6
quidam habitant in domibus, alii in aquis & fluminibus, quidam dormiunt per dimidium annum ſicut glires, quidam ſunt lata fronte, alii acuta, alii ſunt de herinaceorum genere pũgentibus pilis. Et licet mures pauperum panes rodant,& ſint inutiles vt communiter, tamẽ in pluribus ſunt vtiles. Nam vt dicit Plini.libro 29.capit.6.cinis murium cum melle auribus inſtillatus, aurium ſedat dolorem. Rectè ſic ſunt plures ſpecies hominum peccatorum: quia quidam habitãt in fluminibus deliciarum,

ciarum,vt luxurioſi:quidam in domibus eminentiarum,vt ſu-
berbi:quidā in campeſtribus diuitiarum,vt auari:quia nō om-
nibus omnia placent.Eccleſ.37.Et tales dormiunt per pigritiā
& tepiditatem,panes.i.diuitias pauperum rodunt per auaritiā
& cupiditatem , licet ſint eis inutiles ſicut patet , ſunt tamen in
pluribus vtiles:quia ſicut dicitur ad Ro. 8. Diligentibus Deū,
omnia cooperātur in bonum.Cinis.n.eorum.i.memoria mor-
tis ſuæ, dat eis medicinam. Nam quando pauperes cogitant &
conſiderant mortem malorum(quæ vt communiter mala eſt)
& vindictam iuſtitiæ diuinæ,ipſi lætantur & cōſolantur, & ma
ximè quando medicus.i.prędicator eam infert eorum auribus
prædicando cum melle dulcis conſolationis : quia tunc dolor
quem propter eorum inuaſiones ſuſtinent,mitigatur.pſal. Læ-
tabitur iuſtus cum viderit vindictam &c.¶ Secundum Pli.ibi
7 dem,fel murium cum aceto tritum, & tepidum auribus inſtil-
latum , optimum remedium eſt contra beſtiolas ſubintrantes.
Fimus eorum cum aceto tritus,purgat caput, & caſum prohi-
bet capillorum,cum vino autem potatus,ventrem miro modo
ſoluit,cinis eorum cum melle inſtillatus , dolorem aurium ſa-
nat,pellis eorum recens calcaneo ſuperducta eius vulnera ſa-
nat.Rectè tales ſunt ſancti:quia verè ſel eorum.i. zelus & cor-
rectio,fimus ab eis egeſtus.i.doctrina eorum & prædicatio,ci-
nis eorum.i.vitæ ſuæ memoria & recordatio, pellis ipſorum.i.
ſua bona exempla & cōuerſatio,ſi cū melle deuotionis, ſi cum
aceto mortis memoriæ & recordationis,ſi cū vino dulcis con-
ſolationis ſumantur,multiplicem conferunt medicinam , quia
ventrem conſcientiæ ſoluunt per contritionem, caput intentio
nis purgant per cōfeſsionem,caſum capillorum.i.virtutū pro-
hibent per perſeuerantiam & durationem , & auditum læſum
per impatientiam,curant per benignitatem & conſolationem.
¶ Secundum Plin.lib.11.ca.65.ſummus eſt & maximus muriū
8 fœtus,nam(vt ipſe dicit)Alexādri milites tradiderūt.120.mu-
res ex vna genitos,& apud Perſas prægnantes in vtero paren
tis repertas,vnde non mirum etiam eſt vnde tanta muriū agre
ſtium vis meſſes agricolarum populetur, ſed neſcitur quomo-
do illa multitudo tam repente occidat,nam nec exanimes qui-
dem vſque reperiuntur.Sic verè chariſsimi maximus eſt malo
rum prouentus,nam ſæpe ab vna mure,id eſt ab vno malo præ
lato & furace promouentur 120.mures hoc eſt, maxima malo
rum multitudo, qui meſſes pauperum agricolarum ad litterā
ſæpe depopulantur,& ſubſtantiam etiam tēporalem bonorum
ſuorum vicinorum. Regnantibus.n.impijs,ruinę hominū.Pro
uerb.28.Sed verè tandē multitudo illū repente occidit,& nuſ-
quam reperitur , quia vidi impium ſuperexaltatum & eleuatū
ſicut cedros libani,& tranſiui,& ecce non erat , & quæſiui eū,
& non eſt inuentus locus eius pſal.36.

De Muſimono. Cap. 68.

1 MVSSMONVM eſt animal abundans in Cor-
ſyca,pecori ſimile,cū villo caprino, quaſi me-
diū inter oues & capras. Habet autem hoc ani
mal caput debiliſsimū , quamobrem auerſum
a ſole paſci cogitur,vt dicit Plin.lib.8.capi.49.
Sic verè multi ſunt quaſi medij inter capras &
oues.i.inter malos & bonos,qui videlicet caput rationis habēt
multum debile,ſcilicet multi ſimplices ſeculares,quorum ſen-
ſus & imaginatio non ſufficit ad vertendum ſe ad ſolē, id eſt ad
conſiderandum diuinitatem, vel ad meditandum æternæ glo-
riæ claritatē.Iſtos ergo oportet ſe ab iſto ſole auertere,& a cu-
rioſa inueſtigatione cœleſtium deſiſtere,& ad partem oppoſi-
tam,ſcilicet ad manuducibilia exempla conuertere,& ſic cibū
doctrinæ ſumere & paſcere:quia pro certo multi ſunt qui præ
debilitate capitis,id eſt præ defectu rationis hæretici fierent ſi
curioſè ad ſolem,id eſt ad diuinitatis ſecreta aſpicerēt. Et ideo
vtile eſt q̧ a talibus ſe auertant, & magis ad factiua ſe conuer-
tant.Ideoq; Eccleſi.3.Altiora te ne quæſieris.Vel dic q̧ fatui pec
catores pro eo quòd carent debita diſcretione,ad ſolem,id eſt
ad Deum & ad bona ſpiritualia & æterna non reſpiciunt , imo
ab ipſis oculos auertunt , & dorſum contemptus & obliuionis
eis vertunt,& ad mundi delectabilia ſe conuertunt.Hierem.2.
Verterunt ad me dorſum,& non faciem . Sic igitur diuitijs &
delicijs paſcuntur,& paſcua ſpiritualia dedignantur . Vel dic
quod qui non eſt ſufficiens pro contemplatiua , remaneat in
actiua.

De Muſtela. Cap. 69.

MVSTELA dicitur atelon,quod eſt longum, 1
quaſi mus longus.Hæc ingenioſa eſt, quia ca-
tulos ſuos de loco ad locum traſfert, ne locus
ſuus depręhendatur.Hæc armata ruta contra
baſiliſcum pugnat , ſerpentes odit , filios ſuos
caſu aliquo læſos,etiam mortuos(vt dicitur)
ſucco cuiuſdam herbæ ſuſcitat atq; curat , vt dicit Iſidorus li.
12.Talis eſt bonus prælatus: quia debet eſſe longus per perſe-
uerāriam,catulos ſuos.i.ſubditos debet de loco ad locum.i. de
amore mundi ad amorem cœli,de peccato ad virtutem, de vir
tute ad virtutem,de gratia in gloriam tranſlatare,per exēplum
ſcilicet & doctrinam , & hoc ne venator diabolus ipſos valeat
inuenire.Ibunt de virtute in virtutem &c. Tranſierunt de gen
te in gentem,& de regno ad populum alterum,nō reliquit ho-
minem nocere eis &c. Et ſi filij iſti , id eſt ſubditi ſint læſi per
ſentationem,& mortui per peccatum,cum ſucco herbæ,id eſt
cum verbis ſacræ ſcripturæ debent eos ſuſcitare,docendo ſcili-
cet & ſanando.Obducam cicatricem tibi, & a vulneribus tuis
ſanabo te.Hiere.30.Armati etiam ſucco rutę.i.ſanguine Chri-
ſti,& ſuæ amaræ memoria paſsionis,debent contra baſiliſcum
diabolum dimicare,& ſerpentes.i.detractores ſummopere in-
feſtare,dicendo cū Pſal.Iniquos odio habui &c. Vel dic quòd
muſtela eſt Chriſtus,qui reuera filios ſuos.i.homines per pec-
catum Adę mortuos atq; læſos,ſuſcitauit & ſanauit, & ſerpen
tes.i.demones impugnauit.Vnde Oſeæ.6. Viuificabit nos per
duos dies,die tertia ſuſcitabit nos. Vel expone de mendicanti-
bus,q̧ religio vel prælatus mutat ſubditos ſuos de cōuentu ad
cōuentum,de loco ad locum,ne.ſ.nidus eorum.i. aliquis carna
lis defectus , ſi eum habent, a ſecularibus cognoſcatur, vel ne
parentes ſui ipſos inueniant,& de nido religionis extrahant,&
educant:qđ maximè ſolet de nouitijs apparere.¶ Muſtela mu- 2
res comedit,ſerpentes odit, paſſeribus inſidiatur , & eorū oua
trāſglutit,ſecundum Iſidorum lib.12.Falſum autem eſt(vt di-
cit)eas ore concipere,& aure parere.Et ſm Plini.muſtela mul
tum dormit,& dormiendo impinguatur . Et ſunt duo genera,
.ſ.domeſticum & ſilueſtre.Et eſt odore ſagax.Tales ſunt multi
peccatores,maximè autem detractores,ſiue ſint ſilueſtres.i. re
ligioſi,ſiue domeſtici.i. mundani : quia pro certo tales odiunt
ſerpentes.i.prudentes perſonas,mures.i.detractores,& anicu-
las paſſeres.i.bonos & contemplatiuos odiunt & infeſtant , &
eorum oua.i. eorum opera per detractionem deuorant atque
frangunt.Tales.n.odiunt bonos & malos,quia Deo non placēt
& cunctis hominibus aduerſantur 1.ad Theſſalonic.2. Et ideo
tales non concipiunt bonum propoſitum & meritum per os.i.
per orationem:quia raro vel nunquam orans,nec pariunt.ſ. bo
num opus per aurem.i.per obedientiam & ſubiectionem,quia
.ſ.tales nullum bonū vel bnm poſſunt audire. Tales etiam ſunt
odore ſagaces:quia optimè ſentiunt brodia & leccaturas , & li
bentiſsimè vadunt ad conuiuia & ad feſta. Iob 39. Vbicunque
ſenſerit cadauer,ſtatim adeſt.Multum etiam volūt dormire &
quieſcere in delicijs & peccatis, contra illud 1. ad Theſſalo.5.
Non dormiamus,ſed vigilemus,& ſobrij ſimus. ¶ Muſtela eſt 3
animal leue & inſtabile & flexibile , & eſt muſtela variabilis:
quia colorem mutat, nā vno tempore inuenitur eſſe vnius co-
loris,& in alio alterius.Cōmuniter autem habet muſtela ven-
trem album,& dorſum rubeum . Vrina autem eius & morſus
eius ſunt venenoſa,vt dicit.Tales ſunt multi,qui colorem exte
rioris cōuerſationis non ceſſant mutare , ſicut ſunt leues & in-
ſtabiles & inſolentes, ſicut etiam ſunt curioſi , qui non ceſſant
geſtus & veſtimenta mutare. Communiter autem tales in dor
ſo ſunt rubei,& in ventre albi.i. curioſi . Morſus etiam talium
& vrina , id eſt verba eorum & ſtultiloquia ſunt venenoſa per
detractionem,& fœtida per luxuriam & infectionem,quia ta-
les vt communiter loquuntur vel detrahendo famæ aliorum,
vel fœtida verba luxuriæ proferendo . Vel muſtela eſt bonus
religioſus,qui debet eſſe flexibilis per obediētiam & ſubiectio-
nem,mobilis per bonam operationem, odore ſagax per deuo-
tionem,dormiendo impinguari per cōtemplationem, dorſum
habere rubeum per charitatem , ventrem album per caſtita-
tem,colorem etiam candidum per floridam honeſtatem. Can
ticorum 5.Dilectus meus candidus & rubicundus. Iſti debent
eſſe domeſtici per benignitatem , ſilueſtres per vitæ auſterita-
tem,mures , id eſt pauperes debent comedere & ſibi incorpo-
rare per compaſsionem & pietatem,& ſerpentes, id eſt detra-
ctores

ctores odire,& paſſeribus,id eſt demonibus inſidiari, vt ſcili-
cet eorum oua,id eſt filios ipſorum, videlicet peccatores ra-
piant attrahendo ad perfectionem & ſanctitatem. Ipſum ra-
piet armatus &c. Iob 5. Vel dic de auaris, qui inſidiantur paſſe
ribus, id eſt pauperibus,vt eorum oua, id eſt diuitias rapiant
4 & furentur per vſuras,& alias.¶ Muſtela aliquando inuenitur
tota alba præter caudam.Sic verè multi ſunt qui quãuis in toto
corpore, id eſt in tota vita ſint albi per caſtitatem & per con-
ſcientiæ puritatem,in cauda tamen, id eſt in fine vitæ fiunt ni-
5 gri per luxuriam & aliorum criminum fœditatem. ¶ Secun-
dum Pliniũ libro 29. capitulo.4. Natura nihil reliquit ſine in-
gentibus remedijs atque cauſis. Vnde dicit quòd fel muſtelæ
valet contra aſpides, caro eius valet contra venenum. Sic ve-
rè Deus nihil reliquit in mundo ſine aliqua vtilitate: quia &
in bonis & in malis ſemper bonum aliquod inuenitur, & ideo
fel muſtelarum,id eſt zelus & correctio prælatorum, & etiam
iuſtorum aliorum,caro etiam eorum,id eſt ſua bona vita, vel
etiam ſua compaſsio, ſunt alijs medicina. Vel muſtela eſt
Deus, cuius pro certo fel & caro, id eſt iuſtitia & miſericor-
dia,rigor & dulcedo, ſunt medicina peccatoribus: quia ſcili-
cet alios ſanat per correctionem, alios per miſericordiam &
conſolationem, alios ſanat miſericorditer inſpirando, ſicut
Paulum, alios fortiter tribulando,ſicut Amaſiam. Ideò benè
dicitur in Pſalm. Miſericordia & veritas præcedent faciem
6 tuam. ¶ Pudenda muſtelæ multum fœtent, & tamen ſerpen-
tibus fœtidis contrariantur. Sic ſunt quidam mali in ſeculo &
in clauſtro, qui licet ſint fœtidi per infamiam & luxuriam,
alijs tamen fœtidis ſerpentibus,i. alijs luxurioſis miro modo
contrariantur, eos puniendo & corrigendo, & hoc ad ſeipſos
iuſtificandum,& ad fœtorem ſuæ luxuriæ contegendum. Ideo
eis poſſunt alij dicere illud Iob 40. Nunquid condemnabis
me, vt tu iuſtificeris? & illud ad Roma. 2. Qui alium doces,
teipſum non doces: qui prædicas non furandum, furaris.
7 ¶ Quando aſpis mordet hominem, ſtatim vertitur in ſopo-
rem, & efficitur lethargicus, nec ſe mouet. Veruntamen ſi
muſtela comburatur, & cinis eius cum aqua bibatur, excitat
hominem a ſopore, vt dicit Plinius. ibidem. Rectè chariſsimi
muſtela quæ mures comedit,ſignificat diuites peccatores,qui
muribus,id eſt pauperibus ſunt infeſti, & iſti quando capiun-
tur per mortem temporalem, comburuntur in inferno per
mortem æternalem. Exemplum de diuite epulone. Lucæ 16.
qui cruciabatur in flamma. Quando igitur aſpis, id eſt diabo-
lus mordet aliquem peccatorem per tentationes, & facit eum
dormire ſcilicet in mundi delicijs per delectationes, tunc ve-
rè cum aqua ſacræ ſcripturæ debet bibere & ſibi incorpora-
re cinerem muſtelæ combuſtæ, id eſt memoriam mortis diui-
tum damnatorum, & ſic per timorem pœnæ conſimilis a tali
ſomno delectabilium huius mundi poterit excitari: quia per
timorem pœnarum infernalium debet homo a talibus abſti-
nere. Zachar. 9. Videbit aſcalon, & timebit. Cinis enim, id eſt
memoria mortis talium peccatorum retrahit hominem a pec-
cato. Surge ergo qui dormis. Ad Ephe. 5. Vide de muſtela ſu-
pra de baſiliſco,& ſupra de anguibus.

De Murilego. *Cap. 70.*

MVRILEGVS, muſio,& catus dicitur. Et di-
1 citur murilegus, quaſi legens mures, eo quòd
muribus ſit infeſtus. ſimiliter & muſio quaſi cir
ca mures ſtudioſus. Catus autem dicitur a ca-
piendo ſcilicet ipſos mures, vel a catando, id eſt
a videndo. Vnde & a greco venit catus, id eſt in-
genioſus, vt dicit Iſido. libro 12. Nam ita acute videt, quòd te-
nebras noctis ſuperat fulgor eius. Rectè tales ſunt cupidi, cau-
ſidici & auari: quia verè mures, id eſt pauperes & egenos de-
prædantur & infeſtant per rapinas, cautelas & vſuras: quia pa
ſcua diuitum ſunt pauperes. Eccleſiaſtic. 13. Et ideo tales di-
cuntur cati, a capiendo: quia verè optime capiunt, ſcilicet mu
nera & diuitias, & quandoque ab vtraque parte. Leo cœpit
ſufficienter ſibi. Naum. 2. Vel dicuntur a catando, id eſt a cla-
re videndo: quia verè tales habent clarum viſum diſcretio-
nis ſapientiæ & intellectus, ſcilicet quantum ad adminiſtratio
nem bonorum temporalium: quia ſapientes ſunt vt faciant ma
la. Hieremiæ 4. Nam tota nox præſentis vitę a lumine oculo-
rum intellectus ſui, id eſt ab eorum ſapientia ſeculari videtur
hodie coruſcare: quia filij huius ſeculi ſapientiores ſunt filijs
lucis in generatione ſua. Lucæ 16. Ideo de quolibet tali poteſt
dici illud Apocalyp. 1. Oculi eius vt lampas ardens. ¶ Catus 2
eſt animal indeterminati coloris: quia alius flauus, alius ni-
ger, alius varius, alius in facie & pedibus & auribus maculo-
ſus. Sic rectè inter homines ſunt diuerſi colores diuerſarum
conuerſationum, honeſtatum & perfectionum: quia quidam
ſunt albi & floridi per innocentiam & caſtitatem, quidam ni-
gri per pœnitentiam & auſteritatem, quidam flaui vel burelli
per ſapientiam & maturitatem: quidam varij per circunſpe-
ctionem & ſagacitatem. Figura Zacharię 6. vbi vidit equos al-
bos, varios,& nigros &c. vide ſupra de equo. Vel dic de malis,
quorum quidam ſunt nigri per cupiditatem, quæ hominem ſic
cat & denigrat. Facies eorum ſicut nigredo ollæ. Naum. 2. A-
lij albi per curioſitatem, alij varij per falſitatem, alij habent di
uerſas maculas per pluralitatem peccatorum: quia quidam
ſunt maculoſi in facie intentionis per duplicitatem: alij in pe-
dibus affectionis per voluptatem, alij in auribus obedientiæ
per obſtinationem & induratam voluntatem &c. Vel expone
de diuerſis ſtatibus, quorum alij ſunt varij, alij nigri &c. ſicut
patet de monachis nigris & rufis. ¶ Catus orificium habet 3
magnum, dentes magnos & ſerratos, linguam tenuem flexi-
bilem & ſubtilem, cum qua bibendo lambit. Sic verè mun-
dani peccatores habent os magnum quantum ad voracitatem
& gulam, dentes, id eſt verba detractoria habent longa, acu-
ta & pungitiua per infamiam. Dentes eius ferrei. Daniel 8.
Linguam, id eſt verba adulatoria habet longa, id eſt multa, fle-
xibilia & variabilia, fallacia, mollia & deceptoria: quia mol-
liti ſunt ſermones eius ſuper oleum, & ipſi ſunt iacula. Nam
ad vtranque partem flectunt verba ſua: quia ante adulantur,
& retro detrahunt. Et ideo iſti lambendo bibunt & attrahunt
ſibi aquam, id eſt adulando cum aliqua molli & aquea perſo-
na, ipſam attrahunt ſcilicet ad amorem ſui. Pulli eius lam-
bunt ſanguinem. Iob 39. Vide cauſam quare catus lambit
ſupra de animalibus in generali. ¶ Catus eſt animal in iuuen- 4
tute laſciuum, hilare & iocundum, impetum faciens ad om-
ne quod coram ipſo mouetur, & ludit cum calamo ante eum
projecto. In ſenectute autem eſt animal multum ponderoſum
graue & ſomnolentum. Sic rectè iuuenes noſtri ſunt laſciui, hi
lares & iocoſi & leues: & cum omnibus qui coram ſe tranſeũt,
impetum faciunt atq; ludunt, cum omnibus volunt ludere tan
gere & garrulare,& maximè cum mulieribus. Sed pro certo
in ſenectute non ſic: quia ad litteram fiunt ſomnolenti, & tunc
ſunt graues & pigri. Et ideo benè dicit ſapiens, Eccleſiaſti. 11.
Adoleſcentia & voluptas vana ſunt. Vel per iuuenes accipe
bonos, qui ſunt læti in ſpiritualibus & leuiter mobiles ad bo-
num. Per ſenes intelligo prauos inueteratos dierum malorum
pigros &c. ¶ Catus muribus cautiſsimè inſidiatur, & eos odo-
re & viſu præſentiens, in ipſos ſubito inſilit & inuadit, capto 5
mure cum eo ludit, ſed finito ludo ab eo deuoratur. Tales ſunt
vſurarij, qui muribus, id eſt pauperibus inſidiantur ſcilicet
quomodo eos inuoluant in laqueis contractuum ſuorum &c.
Vide ſupra de lupo, qui ludit cum puero quem poſtea occidit,
& capone ſicut ibi. Vel catus eſt diabolus mus eſt pecca-
tor &c. ſicut ibi. ¶ Catus tempore coitus quaſi ſilueſtris effici- 6
tur, & tunc inter catos pro mulieribus pugna grauiſsima exci
tatur, vox horrenda emittitur, & dentibus & vnguibus alter
ab altero laniatur. Catus eſt religioſus vel clericus litigioſus,
uxor eius quam cupit habere, eſt præbenda vel beneficium,
ſeu prælatio. Quando igitur inſtat tempus amoris & copulæ,
id eſt quando vacat aliqua præbenda, cui cupit quilibet copu-
lari, tunc verè tales efficiuntur ſilueſtres, quia a domo religio-
nis vel eccleſiæ ſe abſentant per appellationes, inter ſe rixan-
tur & brigant per controuerſias, diſcordias & diuiſiones, &
tunc vox horrenda infamiarum emittitur, & dentibus & vn-
guibus, id eſt verbis & inuaſionibus alter ab altero laniatur.
Figura 3. Regum 16. vbi eſt ortum præliũ inter Amri & Zam
bri, quia quilibet volebat eſſe rex. Vel Geneſ. 25. vbi in ventre
matris collidebant pueri: quia qlibet volebat primus naſci, &
tũc Eſau piloſus primo natus eſt. Sic verè in ventre religionis
vel eccleſiæ collidũtur inuicẽ ambitioſi, quia quilibet vult eſſe
rex, id eſt prælatus, & quilibet vult primus naſci & promo-
ueri. Veruntamen ſæpe accidit quòd peior Eſau, id eſt mali
primi naſcuntur & promouentur, & maximè quando ſunt

piloſi

piloſi,id eſt quando diuitiarum vellere ſuot obſiti, quia hodie impius præualet aduerſus iuſtum. Abacuch 1. Vnde Iaco.4. Vnde bella & lites in vobis? nonne ex concupiſcentiis, quæ militant in membris veſtris? Vel allega hiſtorialiter de luxurioſis,qui pro vxoribus pugnant, & ſe inuicem occidunt,quod nunquam faciunt elephantes. ¶ Catus ſæua beſtia efficitur
7 quando fit ſilueſtris, quod maximè accidit tempore libidinis, quia tunc ſcilicet quando ſilueſtris eſt, cuniculos & alias beſtias venatur,& in nemoribus commoratur. Catus qui muribus inſidiatur, ſignificat balliuos & vſurarios, qui pauperum ſubſtantijs inſidiantur. Tales enim aliquando de domeſticis fiunt ſilueſtres, de ruſticis fiunt nobiles, de pauperibus fiunt diuites,de ruralibus iudices.Quando ergo tales efficiuntur ſilueſtres,hoc eſt dictu, quando a domo. i. a ſtatu paternæ conditionis recedunt per aliquam fortunam, & in fortuna mũdanorum delectabilium ſe inuoluunt per amorem, tunc vere efficiuntur ſæui per rapinam & crudelitatem, & cuniculos,& alias beſtiolas.i.vicinos ſuos pauperes excoriant & denudant. Vulgum pauperem denudauerunt. Iob 24. quia verè ſecundũ Senecam, Nihil eſt hodie illis crudelius,qui non nati ſunt nobiles,ſed facti. Vnde Claudianus poeta, Aſperius nihil eſt humili cum ſurgit in altũ. Vel dic de apoſtatis religionis,qui domum eccleſiæ vel religionis deſeruot,& ſilueſtres per apoſtaſiam efficiuntur,quia tales ſunt ſæui,crudeles & iniqui,& hoc maximè accidit tempore libidinis, id eſt quãdo ſunt luxurioſi & carnales. Vel pone de latronibus,qui in ſiluis ad litteram habitant, & beſtiolas, id eſt mercatores & alios tranſeuntes ſpo-
8 liant & occidunt. ¶ Quando catus cadit ab alto,ſuper pedes excipitur,& ſic vix cadendo lęditur.Sic verè chariſsimi,diuites quando ab alto,id eſt ab aliquo eminenti officio deijciuntur & expelluntur,vel etiam ab alto,id eſt a ſtatu proſperitatis mũdanæ,tunc vere pedes ſui, id eſt amici & fautores ipſos ſuſtinent atque fouent,& ideo nec lęduntur nec corriguntur. Ec-
9 leſiaſtici 13. Diuiti decepto multi ſunt recuperatores.¶ Fimus cati multũ fętet,& ideo poſtquam eum egerit, ſtatim eum abſcondit ſub terra cum pedibus & occultat. Sic verè faciũt peccatores. Nam quia fęces eorum, hoc eſt dictu, eorum mala opera, vſuræ & contractus,& cætera eorum vitia multum fœtent per infamiam, ideo ea abſcondunt, ſcilicet celando & excuſando,& per palliationes & cautelas vndiq; contegendo,quia tales vix aut nunquam ſua crimina confitentur,quia cum dulce fuerit in ore eius malum, abſcondet illud ſub ligua ſua. parcet illi &c. Iob 20. Vel allega quòd ſi quid fœtidum commiſerimus,quod turpe ſit & infame,ſaltem illud debemus celare,nõ per iactantiam propalare. Quod eſt contra illos de quibus Eſaiæ 3. Peccata ſua ſicut ſodoma prædicauerunt,nec abſcõderunt. ¶ Catus quando pulchram habet pellem, vagus effici-
10 tur,& de ea quaſi glorians extra domum vndique diuagatur, & quandoque propter pellis pulchritudinem occiditur & necatur. Veruntamen quando pellis aduritur ei,tunc in domo pacificè commoratur. Sic verè perſonæ iuuenes, & maximè iuuẽculæ mulieres,quando vident ſe habere pulchram pellem, id eſt pulchritudinem corporalem, vel habitum curioſum, tunc in domo ſua nõ remanent, imo ad ludos & choreas p vicos & plateas vndique diuagantur,de ſua pulchritudine gloriantes, & eam coram alijs oſtendẽtes. Et ideo propter huiuſmodi pellem & pulchritudinem multoties rapiuntur per violentiam, vel alias opprimuntur,& meretrices efficiuntur,& ſic quantũ ad famam & gratiam occiduntur. Exemplum de Dina. Geneſi 34. rapta & oppreſſa,q̃ iuerat videre mulieres regionis. Ideo de talibus vagis mulieribus dicitur 1.ad Timo.5. Diſcunt circuire domos, non ſolum ocioſæ, ſed & verboſę & curioſæ loquentes quod non oportet. Fallax enim gratia,& vana eſt pulchritudo Prouerbio. 31. Veruntamen quando pellis exuritur,quando,ſcilicet ſpecies & facies deſiccatur, & pulchritudo deficit & iuuentus,tunc ſaltem debent ceſſare vagari & ſe oſtentare,& in domibus ſuis debent pacificè remanere. Nam quicquid de laſciuia iuuentus adduxerit, debet ſenectus delere. Quod tamen eſt contra multas mulieres, quæ etiam in ipſa ſenectute nũquam ceſſant vagari & diſcurrere, nec laſciuiæ opera exercere. Ideo Threno.3. Vetuſtam fecit pellem meam, & carnem meam &c. Vel allega de hypocritis, qui propter pulchram conuerſationem vndique ſe oſtentant ad conuiuia & ad feſta.

De Noctiluca. Cap. 71.

NOCTILVCA ſecundum Iſidor. lib. 12. capit. de minutis animalibus, eſt parua beſtiola multipes & alata,quæ in tenebris lucet vt candela,et maximè circa poſteriora in luce aũt plena deſuper nitet & obſcura, manus tangentis inficit, & licet in tenebris luceat, tamẽ lucem odit,& de die ſe abſcondit,& ideo muſcę cõtrariatur,quæ eſt lucipeta,vt dicit ibidem. Plin.autem lib. 11.c.28.dicit eſſe certum genus ſcarabeorum,qui de nocte lucent cum alas extendunt, refulgentque igniũ modo.& forte iſti ſunt vermes in Italia de nocte lucentes,ita quod ſcintillarũ modo ipſos videas refulgentes, ſicut dicitur in libro de natura rerum. Rectè tales ſunt mundi ſapiẽtes & cauſidici,quia vere tales ſunt multipedes, per multiplices affectiones tales ſunt alati per ſuperbias & elationes, tales in tenebris huius vitæ lucent,ſcilicet inter alios peccatores,per ſeculares ſcientias & diſcretiones, vel per temporales affluentias & reputationes & maximè circa poſteriora, id eſt in ſenectute quæ eſt poſterius vitæ tunc enim lumine ſapiẽtiæ ſecularis,lumine affluentiæ temporalis, inter alios rutilant & coruſcant. Inter quos lucetis ſicut luminaria.ad Philip. 2. Sed pro certo licet modo videantur rutilantes & florentes, tamen quando nox præſentis vitæ ceſſauerit,& dies futurę manifeſtationis,ſcilicet poſt mortem aduenerit, tunc apparebunt viles & deformes per vitia & peccata: quia quando erunt in inferno,eorum vilitas & iniquitas apparebunt,iuxta illud Hierem. 13.Nudaui femora tua ante faciem tuam, & apparuit ignominia tua. Iſti etiam tangentes ipſos,id eſt eos imitantes & communicantes & diligentes,per mala ſua verba & exempla inficiunt & corrumpunt,quia quicquid tetigerit immundus, immundum faciet. Numeri. 19. Et licet tales luceant in tenebris, & licet iſti videantur eſſe lucerę huius tenebroſę vitæ,lucem tñ veritatis odiunt atq; timent, quod patet, quia qñ volunt facere falſos contractus ſuos vel actus luxurię nepharios,abſcõdunt ſe in ſuis cauernis & locis abſcõditis & priuatis,quia nolunt q̃ ſua iniquitas & falſitas declaretur. Iter.o.impiorũ tenebroſum. Prou.4. Quorũ ſunt in tenebris opera. Eſa. 29 Quia qui male agit,odit lucem,& non venit ad lucem,ideſt ad publicũ,ne manifeſtentur opera eios. Ioã.3. Vel dic de hypocritis qui lucent per bonam conuerſationem, qui tamen (ſi lux dierum fulgeret,id eſt ſi clarè poſſent videri & cognoſci) apparerent viles & deformes per diuerſa peccata, & ideo fugiunt lucem iſtam,ſcilicet manifeſtationem & veritatem,quia per hypocriſim ſe abſcondunt. Vel dic de ornatu & pulchritudine exteriori,ſub quo quandoque latitat vilitas horribilis & deformis. Vel ſi vis applica ad vermes,ideſt ad pauperes & humiles qui exemplis & bonis operibus lucent,noctemque huius vitæ illuminant,ſicut apparuit de apoſtolis, & etiam ſicut apparet de pauperibus prædicatoribus,quibus dicitur Matthei 5. Vos eſtis lux mundi.

De Onagro. Cap. 72.

ONAGER eſt aſinus ſilueſtris,& aſinus interpręta- 1
tatur ſecundum Iſido. & eſt animal valde velox, quod cum ſit imbelle & innocuum,ſolius tamen fugę beneficio leonem ſuperat perſequẽtem. In montibus altis & paſcuoſis.victum quærit,quem cum inuenerit,ſtatim rudit, & niſi perſecut9 fuerit,a talibus paſcuis non recedit,hominum aũt frequentiã valde fugit,loca ẽt ſolitaria valde circuit & frequentat, ſecũdum Philoſ. Rectè talis eſt bonus religioſus,quia verè iſte debet eſſe aſinus per patientiam & ſimplicitatem,ſilueſtris per pœnitentiam & auſteritatem,velox per obedientiam & agilitatem, imbellis & innocuus per innocẽtiam & benignitatem. Ille debet fugere hominum,ſ.ſecularium, frequentiam & communitatem,ſicut fecerunt eremitæ,& in locis ſolitarijs.ſ. in conuentibus a ſeculo ſequeſtratis habitare,quia curſor leuis explicãs vias ſuas,onager aſſuetus in ſolitudine. Hiere. 2. Et ſic ſi bene fugerit.i.ſi mundi ſolatia & negocia declinauerit, leonis, id eſt diaboli perſecutionem & tentationes poterit declinare,dicẽs cum pſal. Ecce elõgaui fugiẽs,& manſi in ſolitudine. Quia venatio leonis onager in eremo. Eccleſi. 13. In montibus autem altis.i.in cœlo & in paradiſo(vbi ſunt paſcua æternæ beatitudinis)debet conuerſari per deſiderium & affectum, & ibi per cõtemplationem iugiter commorari,& virorem cœleſtis bea-

titudiois deguſtare, oec exinde debet recedeie, ſed in ſtatu &
in actu contemplationis, quanto diutios poterit, remanere, &
ibi Deo perſeueranter inhærere. Ideo de Onag·o dicitur Iob
39. Circunſpicit mõtes paſcuæ ſuæ, & vitentia quæque perqui
2 rit. ¶ Ooager maſculus, quando fœmina ſua peperit, inſidiatur
paruulo ſuo maſculo, & teſticulos ſibi abſtrahit & præſciodit
quod forte facit quaſi zelotypus de vxore, quod cognoſceos
oiater paruulum abſcondit, ne a maſculo valeat inueniri ſecũ-
dum Iſido. Chariſsimi, maſculus ſigoificat religioſum vel per-
fectum virum, fœmina autem ſignificat mundum vel monda-
nos, qui per iucouſtaotiam ſuot fœminei, fluxibiles atque mol
les. Quando igitur habent aliquem paruulũ. i. aliquem clericũ
gratioſum iuuenem, tunc vere maſculus. i. religioſi ioſidiaotur
ſ. vt eũ rapiaot & attrahant ad religionem, & vt teſticulos. i. ſta
tum coniugalem & potentiam generandi ſibi abſcindant per
votum. ſ. caſtitatis. Veruotameo mater. i. mundus & parentes
eos abſcoodunt. ſ. in amore ſuo oe a maſculis huiuſmodi inue-
niantur, quia ſeculares optimè cauent oe mioores vel alij mẽ-
dicantes filios ſuos inueoiaot, & oe eos religioſos faciaot ſient
ipſi. Vel dic ꝙ mater eſt diabolꝰ, qui filios ſuos. i. peccatores ab
ſcondit. ſ. io amore muodi, oe maſculus. i. prælatus vel Chriſtꝰ
cum deotibus ſuæ prædicationis vel eruditioois, auferat eis te
ſticulos. i. actum luxuriæ & fęditaois, quia optimè cauet ne ta-
les vadãt ad ſermones, ne forte luxuriam deſerant & dimittãt.
Mater enim eius impulit eum vt impiè ageret 2. Paralip. 22.
3 ¶ Onager eſt animal valde patieos ſitis, quia bibere dedigoa-
tur, quouſque potum inueniat ſibi aptum. vnde (ſicut dicitur)
aquam turbidam nõ bibit, ſed dio expectat donec ioueniat cla
ram aquam, ſecũdum Pli. li. 8. Io locis altis paſcua ſibi quærit,
quæ cum inuenerit, ſtatim rudit, & eainde nõ recedit, niſi coa-
ctus fuerit vel compulſus. Chariſsimi, potus inconueoieos ani
mæ Chriſtiaoæ eſt ſapieotia ſecularis, ſiue proſperitas tempo-
ralis, & hæc eſt aqua turbida per fęculentiã vitiorum, quæ eã
comitaotur. Iſte eſt fluuius turbidus, qui irrigat Ægyptum. Io
ſuæ 13. Potus autem conuenieos & aqua clara eſt ſapientia di
uioa, ſeu proſperitas ęteroalis. Onager igitur. i. vir iuſtus, qui
in hoc muodo inuenit aquam turbidam. i. muodi proſperitatẽ
& ſecularem ſagacitatem, oõ debet eam potare, acquirere vel
ſibi incorporare per affectiooem, ſed in ſiti & peouria. i. in vo-
lontaria paupertate, vel cum ſiti. i. cum deſiderio & amore de-
bet expectare quouſq; inueoiat aptum potum. ſ. poſt hanc vi-
tam, quaodo aquam æternæ fœlicitatis poterit inuenire, &
ſcieotia Dei & lumine veritatis poterit illuſtrari. Ideo dicit ps.
Potabunt omnes beſtiæ agri, expectabunt ooagri in ſiti ſua.
Quaſi diceret, beſtiæ agri huius muodi. i. cauſidici & alij diui
tes & ſapientes potabuot. ſ. in vita præſeoti, aquam turbidã pro
ſperitatis & ſcientiæ mundanæ, ſed onagri. i. viri iuſti in ſiti. i. io
feruore & deſiderio expectabunt quouſq; habeant aliam aquã
. i. æteroam voluptatem. Iſti ergo io locis altis. i. in ſtatu perfe-
ctioois vel in paradiſo paſcua. ſ. oratioois & contemplationis,
doctrinæ & deuotionis debent ſibi quærere, & ea oullo modo
relioquere, ſed per confeſsionẽ & gratiarum actionem clama-
re iugiter & rudere. Iob 6. Rugiet ooager cũ habuerit herbã.
4 ¶ Onager eſt animal liberum, iodomitum & in laſciuum, leue
& velox, & circa montes & nemora aſſuetum, vbi paſcua ſibi
quærit, vt dicit Pli. Talis eſt vir muodaous, quia tales ſuot libe
ri. ſ. ſioe iugo diſciplinę vel obedientiæ, & indomiti per obſti-
natiooem, & ad literã inſtabiles & laſciui. Oſeę 7. Reuerſi ſuot
vt eſſeot ſine iugo. Circa montes. i. circa muodi dignitates cir-
cuoeuot per ſuperbiam & ambitionem, & ibi diuitiarum pa-
ſcua ſibi quæruut. Ideo dicitur Iob 11. Vir vanus in ſuperbiam
erigitur, & quaſi pullum onagri ſe liberum natum putat. &
Iob 39. Quis dimiſit onagrum liberum? &c. ¶ Secuodum Iſid.
5 onagri ſinguli fœminarum gregibus præſuot & vt dicit Phiſo
lo. ooager qualibet hora diei & noctis rudit. Vode in æquino-
ctio duodecies de die, & duodecies de oocte clamat. ſ. 15. die
Martij, & ſic per eius clamorem dinoſcitur ęquinoctiom apud
aphros. Rectè chariſsimi talis debet eſſe prælatus vel prædica
tor, quia pro certo gregibus fœmioarũ. i. ſimpliciũ ſecularium
& ſubditorum, debet præeſſe p regimeo & doctrinã & prælatio-
tionem. Iſti ẽt apud aphros. i. apud mundanos feruore auaritię
deſiccatos, debent rudere & clamare p prædicatiooem, & ho
ras diei & noctis. i. puncta, ſtatus & cooditiones peccatorũ, mũ
di & inferoi, gratiæ & paradiſi, pœnæ & gloriæ, debet homi-
nibus intimare, vt ſic horę noctis. i. cooditiooes peccati, mũdi
& inferni, horę ẽt diei. i. conditiones grę & glorię paradiſi per
prædicationem ipſius innoteſcaot, & æquinoctiũ diuinæ æqua
litatis iuſtitiæ vel iudicij eluceſcat. Eſa. 58. Clama, oe ceſſes,
quaſi tuba exalta vocẽ tuam. Vel ſi vis per onagrum intellige
Chriſtum, qui clamauit &c. ſicut ſupra, dicens. Duodecim ho
rę ſunt diei. Ioan. 11. Vel per iſtos intelligo bonos prædicatores
qui die & nocte. i. tempore proſperitatis & aduerſitatis debent
clamare & prædicare. Eſa. 62. Die & nocte non tacebuot, & na
rabunt populis fortitudinem meam. ¶ Item idem dicit ꝙ ona- 6
ger eſt odore ſagax, & mundus in olfactu. Vnde quaodo amo-
re feruet, & neſcit vbi ſit vxor eius, montem aſcendit, & aper-
tis naribus ventũ attrahit, & ſic odore diſcernit vbi degat eius
vxor, & ſic eam inquirit & inuenit. Chariſsimi, onager eſt hõ,
vxor aũt eius cui debet per affectũ copulari & coniungi, eſt vi
ta ęterna, vel Chriſtus, vel beata virgo: ſi igitur hõ feruet amo
re & deſiderio charitatis, ipſe debet aſcẽdere montẽ contẽpla
tionis. ſ. de Deo & de cœleſtibus contemplaodo, meditando &
cogitando, & oares cordis ſui aperire per affectionem, ventum
ſpiritusſancti attrahere per orationem, & ſic iſtam vxorem ſuã
odore ſentiet per deuotiooem, & eam quæret per bonam ope-
rationem, & eam inueniet per æternæ vitæ acquiſitionẽ & ade
ptiooem. Hier. 14. Ooagri ſteteruot io rupibus, attraxeruot vẽ
tum quaſi dracones. Vel ſi vis expone de Chriſto, qui io mun-
do iſto rudit per prædicationem, deinde voleos iouenire vxo-
res ſuas. i. animas Chriſtiaoas in limbo deteotas, mõtem. i. cru-
ceis aſcendit, & eas quæſiuit, & deſcendit ad ioferoum ad ea-
rum liberatiooem. Vel dic de prælatis, qui debeot aſcendere
in montem per contemplatiooem, & vbi ſit fœmina. i. ſubditi
ſoi, diſcernere per diſcretiooem, & ventum eorum & odorẽ. i.
ſui ſtatus conditiooem, famam & cooverſatiooem debent at-
trahere per inquiſitiooem. Hier. 2. Ooager aſſuetus io ſolitudi
ne, io deſiderio animæ attraxit ventum.

De Unocentauro. *Cap. 73.*

ONOCENTAVRVS ſecundum glo. Eſai. 34. 1
eſt animal mixtum ex tauro & aſino. Onos enim
dicitur aſinus. vode eſt animal laſciuum ad mo-
dum aſioi, ceruicoſum ad modum Tauri. Rectè
tales ſunt multi homines aſioini. ſ. quantum ad
pigritiæ tarditatem, & quantum ad laſciuiæ ſeu
luxuriæ fęditatem, taurini autem quaotum ad ſuperbiã & ela-
tionem, & quantum ad obſtioationem, quia tales nolunt corri
gi vel argui, quod potiſsimè patet de diuitibus ſuperbis. Et iõ
dicitur Eccl. 6. Ne te extollas in cogitatione tua, ſicut Taurus.
¶ Secundum Phiſo. Onocentaurus eſt animal monſtruoſum, 2
quod humanam oaturam continet & aſsimilat. Nam in prin-
cipio a parte capitis formam habet hoĩes, in fine aũt ab vmbi-
lico, & infra formam obtinet animalis. Centauros enim græcẽ
homo dicitur latinè. Ad quod etiam concordat Pli. li. 7. c. 3. di-
cens eſſe multa beſtiarũ genera quæ ex natura humana & alia
ſunt permixta, ſicut exẽplificat ibi. Rectè tales ſunt multi, qui
in parte ſunt homines, in parte ſunt beſtiæ, quia pro certo io fa
cie & capite. i circa principiũ & iuuẽtutem quidam ſunt homi
nes. i. viri rationabiles & benigni, ſed vere circa finẽ vitæ ſuæ,
circa pedes. i. in ſenectute inueniuntur aſini. i. viles, pigri, ſtoli-
lidi & luxurioſi, quia multi bene incipiunt, ſed male fioiunt. Iõ
Gal. 3. Cum ſpiritu cœperitis, carne cõſummamini. & Lu. 14.
Iſte homo cępit ædificare, & non potuit conſummare. Vel ta-
lis eſt hypocrita, qui habet faciem. i. exteriorem apparentiam
ſicut homo. i. ſicut vir iuſtus & rationabilis, ſed pro certo vmbi
licus ſuos. i. eius interiora, affectus ſcilicet & deſideria (quæ nõ
patent) ſunt ad modum aſini, ſcilicet luxurioſi & immundi.
Et ideo dicitur Eſaiæ 34. Onoceotauros & piloſus clamabunt
ibi, ſcilicet in religiooe. ¶ Hippocentaurus eſt aoimal mix- 3
tum ex equo & homine, quia primam partem habet ſicut ho-
mo, reliquam autem ſicut equus. Sed Iſidorus dicit hoc eſſe
falſum, quia ceotauros dicit fuiſſe equites Theſſalorum, qui ꝑ
eo quòd in equis velociter diſcurrebaot, quidam vnum corpus
hominum & equorum iudicabant, & inde centauros iſtos fi-
ctos fuiſſe dicit, vt patet libro 11. cap. de porteotis. Tales ſunt
luxurioſi, quia licet in parte ſint homines quantum ad actum
ſcientiæ & diſcretionis, in parte tamen ſunt equi quantum
ad actus ſuperbiæ, luxuriæ & iofectioois. Iſtud patet in ſa-
pientibus, mundi qui quia probaoerunt deum non habere in
notitia, tradidit eos Deus io reprobum ſenſum, ſecundum apo
ſtolum Ro. 1. quod maximè patet, quia licet io principio ſint
homines, ſ. quantum ad ſapientiam, veruntameo circa mortem
in fine

in fine & ſenectute ſunt beſtiæ quantum ad furorē & indiſcretionem, quia tunc circa mortem efficiuntur phrenetici, & deficit ſibi ſenſus. Doctrinam ſenum auferens. Iob 12. Corpora ēt eorum & corpus equorum videtur eſſe vnū, quia. ſ. ſicut equus eſt animal luxurioſum & ſuperbum, ſic & iſti. Eſa. 31. Equi eorum caro, & non ſpiritus. quia verè quantum ad multas conditiones pauca eſt differentia inter iſtos & equos.

De Orige. Cap. 74.

1 ORIX ſecundum glo. Eſa. 51. eſt animal paruum, ſimile muri, immundum, nec ſacrificijs aptū, qđ ad modum gliris tota hyeme dormit, & in ęſtatis initio ſuſcitatur. vnde dicit Pli. ꝙ oricem ęgyptus vocat, quæ in ortu canicule qñ incipit ęſtas .ſ. 8. kal. Iunij, de longo ſomno conſurgit, & ſtellam intuetur, ac ſi eam vellet adorare. Et declinatur, orix oricis, ſicut ſorix ſoricis, & hoc etiā videtur tāgere littera Eſa. 51. Tales ſunt mali prædicatores, qui ad ſacrificandum Deo p pęnitentiam minime ſe coaptant, imo immundi per luxuriam iudicantur. Iſti igitur in hyeme. i. in tēpore aduerſitatis dormiūt .ſ. ceſſando a prædicatione, in æſtate autem. i. in tempore proſperitatis euigilant. ſ. prædicationi vacando, quia iſti non curāt prædicare, niſi qñ ſibi ſperant proſpere ſucceſſurum, ſicut patet de multis mēdicantibus, qui optimē viſitant parochias in quibus bene recreari conſueuerunt, alias autem nunquam, & iſti pro certo quādo ad opus prędicationis exeūt, caniculā ſtellam calidam. i. mundi diuites proſperitatis lumine coruſcantes & ardore auaritiæ eſtuantes reſpiciunt & adorant. ſ. eis applaudendo, adulando, & fauendo, & palpando ipſos, quia repręhēdere nunquam audent. Vel dic ꝙ oria ſignificat humanum genus, quod p totam hyemem. i. p totum tempus vitæ mundanæ dormit. ſ. per mortem corporalem, ſed quādo incipiet æſtas vitæ futuræ, quando. ſ. feruens ſtella canicula. i. Chriſtus feruore iuſtitiæ eſtuans, apparuerit, in die. ſ. iudicij iudicatorus, tunc orix iſta. ſ. genus humanum, excitabitur a ſomno mortis per reſurrectionem generalem, & corā ſtella iſta perſonaliter comparebit, & eam etiam adorabit, quia ſicut dicitur 2. ad Corint. 5. Oēs nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti &c. Nam ſicut dr̄ Mat. 24. Sicut fulgur apparet i oriēte &c. Vel expone de falſo amore, q2 falſi amici in hyemę. ſ. aduerſitatis dormiūt, in æſtate vero proſperitatis apparent &c. ſicut ſupra de more. Vel dic ꝙ illi qui in hyeme. i. in tempore peccati, vel in tempore antichriſti ante aduentum dormiunt. ſ. in delicijs huius mūdi, in ortu tamen nunę ſtellæ Chriſti vel beatę virginis debent cōſurgere a ſomno peccati, & eam intueri per deuotionem, & adorare per gratiarum actionem, ſicut fecerunt reges viſa ſtella.

2 ¶ Orix ſecundum Iuuenalem Saty. 11. eſt auis pinguiſſima, itaꝙ ſua pinguedine hebetat cultellum, ſimilis gallinæ Aphricanę. Sic verè quando homo eſt pinguis per diuitias temporales, tūc pro certo dicitur hebetare ferrum, quia verè via eſt aliquis prælatus ita rigidus, ferreus atque durus, ſi inuenit in homine huiuſmodi pinguedinem, quin acies ſuæ iuſtitiæ hebetetur, quia. ſ. propter dona diuitum & eorum ſubſtantiam temporalem, eis a ſuperioribus parcitur, nec ſua demerita puniūtur, ſed ab eis contra iuſtitiam ſuſtinentur. Vel pone ꝙ diuitiæ & deliciæ hebetant ferrum. i. intellectum quamuis frigidū & acutum.

3 ¶ Secundum Britonem, oria origis, eſt animal mundum ſecundum legem. ſ. quo ad eſum, non tamen ad ſacrificium. vnde dicitur Deuter. 14. Comedetis origem. & ſecundum Pli. origem dicunt eſſe genus capreæ, quod villos habet verſos a dorſo verſus, caput cōtra naturam omnium beſtiarum. Tales ſunt boni diuites & actiui, quia villi & pili ſui. i. diuitiæ & poſſeſſio temporalis tēdunt verſus caput. i. verſus Chriſtum, & ad eum ordinantur, inquantum. ſ. ſecundum eius beneplacitū expendūtur, & per elemoſynas pauperibus diſperguntur. Quod tamē eſt contra naturam beſtiarum. i. diuitum peccatorum, quorum villi. i. diuitiæ non tendunt vt communiter ad caput. i. Chriſtū, ſed magis ad dorſum. i. ad carnalem parentelam. Et ideo tales origes ſunt mundi & puri, vt. ſ. ab alijs comedātur. i. vt ab alijs per imitationē incorporentur. Comedetis origem & camelopardum. Deuter. 14.

4 ¶ Omnis capra naturaliter eſt vigil, & parum dormit, & de facili excitatur, ſecūdum Ariſt. Sic vere nos debemus eſſe vigiles per diſcretionem, & non dormire per delectationem, & faciliter excitari. ſ. ad bonum p prędicationem. Excitauit eum dicens, ſurge velociter & ceciderunt catenæ &c. Actu. 12.

5 ¶ Secundum glo. Eſa. 51. Orix eſt genus muris vel gliris, qui in hyeme ita dormit ꝙ videtur mortuus licet viuat. Sic verè mundi diuites in hyeme præſentis vitæ dormiunt in delicijs & peccatis, ita ꝙ videntur eſſe mortui, licet viuant temporaliter, quia ſicut mortuus non videt, non odoratur &c. ſic nec iſti. Nomen habes ꝙ viuas, & mortu⁹ es. Apo. 3. In hyeme etiam. i. in aduerſitate poſt mortē dormiūt, & mortui ſunt, .ſ. in inferno, vnde perpetuo non reſurgēt. Ideo dicitur Eſa. 51. Dormierunt in capite omnium viarum ſicut oria illaqueat⁹.

6 ¶ Secundum Pli. li. 10. c. 73. Orix eſt aīal perpetuo ſitiens ea naturali loco Aphricę vbi oritur vbi eſt quaſi perpetua aquarū carentia, & tamen (quod mirum eſt) illud ad remedia ſitientium ſummè prodeſt. In corpore n. eius inueniuntur veſicæ liquore ſaluberrimo plenæ, quibus ēt ipſi latrones getuli contra ſitim vtuntur, qñ p deſertorum auia diuagantur. Tales origes ſunt auari, qui. ſ. in aphrica huius mundi perpetua auaritiæ ſiti laborant, quamuis veſicas plenas liquore ſaluberrimo contra ſitim .i. quamuis burſas pecunijs plenas habeānt, quibus ſitim auaritiæ extinxiſſe debuerant. Iſti igitur quādiu viuunt de ſuis veſicis & liquoribus. i. de ſuis pecunijs & opibus non ſolent ſatiari, latrones vero. i. ballivi raptores & alii tales poſt eorum mortem ſolēt de ipſorum diuitijs recreari. Eccl. 14. Iniuſte alijs congregat, & in bonis eius alius luxuriabitur. Et Iob 19. Simul venerunt latrones, & fecerunt ſibi viam per me.

De Oue. Cap. 75.

OVIS eſt pecus laniferum, animo placidum, corpore inerme, ſacrificijs aptum, & dicitur bidens ſecūdum Iſido. & Bedam, a duobus dentibus eminentibus, cum quibus dicitur naſci. Talis eſt anima vel religioſus, quia dicitur eſſe animo placido per benignitatem, lanam ēt virtutum portare per ſpūalem fęcūditatem, inermis corpore p patientiam & humilitatem, ſacrificijs Dei aptus poſt pęnitentiam, duos habent dentes. i. duo genera verborū, ſ. orationem & gratiarum actionem.

2 ¶ Ouis ſi impregnetur in vēto ſeptētrionali, maſculum parit, ſi in auſtrali, fęminam gignit vt dicit Ariſt. li. 6. c. 19. Sic verè qñ bū concipit. ſ. bonum propoſitum vel voluntatem, ſi ſit in vento ſeptētrionali frigido. i. in timore Dei vel in ſtatu aduerſitatis, pariet, faciet & emittet maſculum. i. bonum opus & perfectū, quod maximē patet ad ſimplices, quia magis bonum faciunt timore quām amore. Illę aūt oues. i. illi hoīes qui in vento calido & nebuloſo auſtrali. i. in p ſperitate mundana imprægnantur per conceptū boni propoſiti, vt ſunt illi quibus infunditur ſemen prędicationis in ſtatu p ſperitatis, tales non pariunt nec faciūt niſi fęmellas. i. opera vana & defectuoſa. A timore concepimus ſpiritum ſalutis. Eſai. 26.

3 ¶ Ouis ſecundum Ariſt. vſq; ad 8. annos parit, & imprægnatur qñ bibit aquam ſalſam, & ideo dant eis paſtores comedere ſal, vt magis bibentes melius imprægnētur. Sic verè chariſſimi nos ſemper debemus parere & producere bona opera vſq; ad 8. annos. hoc eſt, quādiu vixerimus, quouſq; ſimus ibi. Et ideo vt melius imprægnemur, debemus aquam deuotionis & compaſſionis bibere, & ſic fętus bonorum operum pietatis melius producemus. Et ideo paſtores noſtri. i. prælati & prædicatores debent nobis miniſtrare ſal. ſ. ſapientiæ & doctrinæ per prædicationem, vt ſic magis de iſta aqua bibentes, plus de bonis operibus producamus & pariamus, vt ſic dicamus illud Marci. 9. Habere in vobis ſal.

4 ¶ Ouis quales ſub lingua habet venas talis coloris parit fętus ſuos, ſimiliter & aries, ſicut ſupra de ariete. Sic pro certo fętus. i. opera quæ homo parit, ſunt talis coloris, talis naturæ, efficaciæ vel valoris, quales venas habet ſub lingua i. qualia ſunt verba ſua, quia vt communiter homines regulant linguam ſuam ſecundum ſuorum operum qualitatem, ſiue bona fuerint ſiue mala. Quomodo enim poteſtis bene loqui, cum ſitis mali? Mat. 12. Nam & loquela tua manifeſtum te facit. Mat. 26. Vel dic ꝙ tales cōcipit fętus cogitationum. i. taliter cogitat interius, ſicut profert exterius in loquendo. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Mat. 12.

5 ¶ Ouis impinguatur qñ per triduum a cibo abſtinens, poſtea multū comedit, & ad eam impinguandā valet lenticula cū ſale, & valet ei paſtus in fine diei, & datur ei cucurbita cum ſale, vt lac ei multiplicetur. Per oues intelliguntur ſimplices ſeculares. Nā licet iſti diu abſtinent a cibo ſacræ ſcripturæ & prædicationis (q2. ſ. non ſtudent neque legunt, & etiam parū audiunt ſermones) tñ qñ poſtea multum comedunt. i. quando inueniūt prædicatorem, melius impinguantur per gratiam & deuotionem, quia tales vt communiter magis proficiūt quām illi qui cōmuniter ſermo-

nes audiunt,& maximè ſi in ſermone detur eis comedenda cu
curbita quæ in ligno ſuſpenditur,& lenticula quæ melancho-
liam & triſtitiam gignit,hoc eſt dictu , ſi eis fiat mentio de ſu-
ſpenſione & paſsione Christi , & de triſtitia & tribulatione in-
ferni,quia hæc duo maximè mouent ſimplices , & eis pingue-
dinem,gratiæ,& lac deuotionis adminiſtrant,& maximè quan
do cum ſale diuinæ ſapientiæ ſibi dantur , vt.ſ.moderate & di-
ſcrete talibus prædicetur,iuxta illud.Sit omnis ſermo veſter ſa
le conditus.ad Colo.4.In fine autē diei.i.in ſenectute proficit
eis ſumere paſtum ſuum.i.audire prædicationem , vt ſic.ſ.ma-
gis præcaueant contra mortem. Veſpere comedetis illud. Exo.
6 16.¶ Secundum Ariſt.li.5.ouibus in æſtate valet aqua frigida
ſeptentrionalis , tempore autem autumni valet eis aqua tepi-
da meridionalis.Sic verè chariſsimi,illis ouibus.i.illis homini
bus qui ſunt in æſtate.i.in ſtatu proſperitatis,ſ.diuitibus huius
mundi,proficit aqua frigida.i.doctrina & prædicatio,frigus di
uini timoris continens,quæ.ſ. veniat a ſeptentrione.i.ab infer-
no,vt.ſ.tales cogitent & eis etiam prædicetur de aſperitate iu-
dicij,& de tormentis inferni.Sed pro certo illis qui ſunt in autū-
no.i.in ſtatu aduerſitatis & paupertatis debet dari aqua cali-
da.i.doctrina dulcis & conſolatoria, quæ veniat a meridie. i. a
paradiſo,quia tales debent conſolari,moueri & eleuari ad gau
dia paradiſi . Vnde generaliter, illis qui ſunt in proſperis,ne-
ceſſe eſt prædicare de inferno,ad comminandum , illis autem
qui ſunt in aduerſitatibus,eſt prædicandum de paradiſo, ad cō
ſolandum,vt deducantur in nube diei, & nocte in illuminatio
ne ignis.Figura de nube Exo. 13. quæ.ſ.de nocte erat clara cō-
tra obſcuritatem,de die autem obſcura cōtra calorem.Sed ve-
rè nubes doctrinę quando applicatur ad illos qui ſunt in nocte
aduerſitatis,debet eſſe clara.i.conſolatoria,ſi autem illis appli-
cetur qui ſunt in die proſperitatis,debet eſſe obſcura.i. commi
7 natoria.¶ Oues quando de nocte deſcēdunt nix & glacies ſup
eas,aliquę excutiunt niuem deſuper ſe,aliæ non,ſed illę quæ nō
excutiunt niuem(ſicut dictum eſt) nihil valent ad tranſeundū
hyemem,imo ibi communiter moriuntur.aliæ autem quæ ni-
uem excutiunt,viuere perhibentur.Chariſsimi , per niuem &
glaciem intelligūtur diuitiæ temporales, quæ faciūt illos quos
contegunt,floridos per proſperitatem,& frigidos per indeuo-
tionem & incompaſsionem.Si igitur nix iſta deſcendat.i.ſi veniat
proſperitas temporalis,& diuitiæ affluant, tunc verè illæ oues
.i.illę perſonæ quę iſtam niuem a ſe excutiunt per contemptū,
& eam per eleemoſynas pauperibus largiuntur , in hyeme.i. in
tempore poſt mortem viuunt,ſ.in paradiſo , quia eleemoſyna a
morte liberat.Tho.12.Sed verè illi qui non excutiunt iſtam ni
uem,ſ.diuites auari, qui diuitias non deſerunt nec diſtribuūt,
ſed eas pro ſe reſeruant quādo veniet hyems tribulationis in-
fernalis,tunc ibi perpetuo morientur, quia nihil proderunt di
8 uitiæ in die vltionis.Prouerbi.11. ¶ Oues quæ in locis aquoſis
paſcuntur, deteriores habent carnes , & illæ quæ habent cau-
dam longam,minus patiuntur hyemem.Illæ autem quæ habēt
caudam breuem,& maximè quādo habent paucos pilos & re-
flexos,melius ſuſtinent frigoris hyemis tempeſtates. Sic verè
chariſsimi illi qui in locis aquoſis & voluptuoſis.i.in proſperi-
tate & delicijs mundanis viuunt,deteriores ſunt,ſ.quantum ad
vitia & peccata,& maximè quia tales habent caudam longam
.i.finem ſuum & mortem a ſe elongatam,quia ſemper credunt
viuere nec de morte cogitant vllo modo . Et ideo tales hyemē
mortis æternæ non bene tranſeunt vel euadunt,imo ibi perpe-
tuo moriuntur.Ibi morieris,& ibi ſepelieris. Hierem.20.Sed
verè illi qui habēt caudam breuē.i.qui finem ſuum cito & bre
uiter cogitant affuturum, & qui paucis pilis. i. paucis diuitijs
ſunt veſtiti,videlicet pauperes & egeni , hyemem iſtam meli⁹
tranſeunt & euadunt,quia beati pauperes &c.Matt.5.quia cō-
culcabit eam pes pauperis, greſſus egenorum. Eſa.26.Bonum
eſt ergo diuitias ſuperfluas non habere , & mortem cogitare-
re , finemque noſtrum breuem & celerem æſtimare.Ideo be-
ne monetur Eccleſia.14. Memor eſto quoniam mors non tar-
9 dabit &c. ¶ Tonitruū ſecundum Ariſto. & Plin. ouibus ſum-
me nocet,quia ſi ſola fuerit,& impręgnata,abortier præ timo
re,& ideo vtile eſt talibus eſſe ſimul.Sic verè tonitruum tribu
lationum huius mundi,tonitruum etiam tentationum carna-
lium,tonitruum etiam hæreticę prædicationis vel hoſtilis ſug-
geſtionis,facit oues impręgnatas.i.perſonas ſimplices,qui per
bonum propoſitum diuinam gratiā perceperunt vel concepe-
runt, abortire , & talem conceptum perdere , & fructum bo-
norum impedire,quando.ſ.ſunt ſole.i.quando ſunt a ſocietate
bonorum operum ſeparatæ,quia ſecundum Senecam, Omnia
mala docuit ſolitudo. Et ideo talibus vtile eſt ſemper eſſe in con-
gregatione.i.in bonorum ſocietate,qui ſuis verbis & exemplis
ipſos contra tonitruum præmuniant & ſupportēt.Eccl. 37.Cū
viro ſancto aſsiduus eſto.& Eccl. 6. In medio præsbyterorum
prudentium ſta,vt omnem narrationē poſsis audire,& prouer
bia laudis.¶ Ouis in ſero auidius comedit quam in mane,& ei 10
eſt multum vtile in ſero pabula miniſtrare. Sic boni in ſero.i.
in ſenectute ſunt auidiores ad cibum doctrinæ & prædicatio-
nis ſumendum & audiendum,qui ipſos tunc temporis ſumme
iuuat.vide ſupra . Vel dic de auaris , qui in veſpere ſenectutis
auidius comedunt,ſ.mundi bona , quia tunc ſunt magis auari,
& plus cupiunt acquirere,quàm in mane iuuentutis,quia ſecū
dum Senecam,Alijs vitijs ſeneſcentibus, ſola auaritia iuueneſ-
cit ¶ Ouis nunquam plene ſatiatur in paſcuis et ideo in domō 11
comedit auidius plus quàm ante,& hoc quia habet duos ven-
tres.in paſcuis vero non implet niſi primum , & ideo alius va-
cuus remanet,ſed poſt dum eſt in domo,ipſa ruminat,et ſecun
dum ventrem implet,& ſic ibi perfectius ſatiatur.Chariſsimi,
ouis eſt homo,duo ventres ſunt burſa & conſcientia, prim⁹ be
ne repletur in hoc mundo,ſ.diuitijs & temporalibus , ſed vere
ſecundus venter,ſ.conſcientia,in paſcuis huius vitæ via poteſt
ſatiari ſiue repleri , quia ſcilicet temporalia non attingunt ad
iſtum ventrem , non.n.replent cor ſed burſam , & ideo breui-
ter niſi in domo paradiſi ouis comedat & ruminet æternam
voluptatem,nunquam poteſt habere ſatietatē æternam. Illud
patet in mundi diuitibus, qui nunquam diuitijs ſatiantur . vi-
de Aggei 1.Comediſtis, & non eſtis ſatiati. Vel dic ꝙ ouis eſt
homo,qui cum habeat duos ventres,ſ.corpus& anima,pro cer
to iſti taliter ſe habent ꝙ vno pleno ſemper eſt alius vacuus.
Nam ſi primus venter.i.corpus diuitijs impleatur,tūc pro cer
to ſecundus venter.i.anima,vacuus remanebit,& econuerſo , ſi
ruminando per contritionem homo impleat ſecūdum ventrē,
.ſ.animam virtutibus & gratijs,tūc verè neceſſe eſt primum,ſ.
corpus ſuis cibarijs i.mūdi diuitijs & delicijs vacuari,quia ve
re iſta duo inuicem ſe non compatiūtur, ſ.ꝙ hō impleatur quā
tum ad affectū tpalibus & ſpūalibus, quia nō poteſtis Deo ſer 12
uire & mammonę.Mat.6. ¶ Ouis in æſtate tondetur , ne forte
propter æſtum ipſam ſuffocari contingat. Sic verè chariſsimi
neceſſe eſt ꝙ diuites qui vellere diuitiarum ſunt induti,per ele
moſynas tōdeantur,alioquin tantus calor auaritiæ in ipſis po-
terit generari,ꝙ mortis æternæ periculum patientur. Eſai.15.
Omnis barba radetur in triuijs ei⁹.Figura de nazaræis , qui ad
ſanctificationem ſuam perficiendam tondebant criſtes capitis
ſui,quia vere illi qui ſanctitatem habere deſiderant,neceſſe eſt
ꝙ a ſuperflui diuitijs tondeantur. ¶ Ouis habet ſeptem condi- 13
tiones. Primo,quia eſt aīal timidum,animal fructuoſum,quie
tum,patientiſsimum,ruminans,& voguiā ſindens,cognoſcēs,
& lambens,& ſal comedens. Re vera chariſsimi talis debet eſ-
ſe homo,quia verè illas ſeptem conditiones debet habere ſpi
ritualiter per ſeptem dona ſpiritusſancti. Dico ergo ꝙ ouis eſt
aīal timoroſum . timet.n.mirabiliter lupū & leonem, & etiam
ſtrepitum pedū ſuorum , vt dicunt quidam , quia ſm aliquos,
multum curreret niſi quia ſtrepitum pedū ſuorū audiens val-
de timet. Sic verè chariſsimi nos debemus eſſe timidi per do-
num timoris,quia leonem & lupum.i.diabolum,& ſtrepitū pe
dum noſtrum.i.carnalium deſideriorum impetum debem⁹ in
giter formidare.Sapiens.n.in oībus metuit.Eccl.18. quia bea-
tus homo qui ſemp eſt pauidus. Prou.28.Itē ſcđo ouis eſt ani-
mal fructuoſum.omnia.n.quæ ſunt in ipſa ſunt vtilia,ſ.lana pel
lis,fimus, lac,& caro. Sic verè chariſsimi nos debemus eſſe
vtiles & nobis & alijs per donum pietatis , nihil. n. debet eſſe
in nobis quin vtilitatem aliquā ſortiatur.Nam caro ſignificat
mollitiem fluidam compaſsionis.Ezec.36.Auferā cor lapideū
de carne veſtra,& dabo vobis cor carneum.Pellis de qua fit li
ber,ſignificat exemplum cœleſtis & honeſtæ conuerſationis.
Extendes cœlum ſicut pellem . Lac ſignificat verbum dulcis
conſolationis.Canticor.4.Mel & lac ſub lingua eius. Fimus a
quo terra fit pinguior , ſignificat conſiderationem noſtrę vilis
conditionis. Lucæ 13. Fodiam circa ipſam , & mittam ſter-
cora . Pilus ſignificat indumentum temporalis poſſeſsionis.
vnde Eſaiæ 49. His omnibus indueris. Quia breuiter lo-
quendo chariſsimi, & pilus noſtræ temporalis poſſeſsionis, &
fimus conſiderationis noſtræ vilis conditionis , & pellis no-
ſtræ exemplaris conuerſationis , & lac noſtræ dulcis conſola-
tionis , & caro noſtræ pietatis & compaſsionis debent eſſe
talia,

talia, q & nobis & alijs ſint vtilia, & tunc erimus animal fru-
ctuoſum, ſicut dictum eſt, per donum pietatis. Item tertio eſt
animal pacificum & quietum, quia nullum lędit nec dente, nec
cornu, nec vngue, quia vere nos debemus eſſe quieti, pacifici
& modeſti, & hoc facit donum ſcientiæ, quod. ſ. docet homine
mature agere in agibilibus exterioribus. vnde dicitur Mat. 10.
Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum. eſtote er-
go prudentes &c. Item quarto ouis eſt animal patientiſsimum.
Omnia enim tormẽta ſine rebellione ſuſtinet. Sic verè & nos
debemus propter Deum & ſalutem animæ, omnia aduerſa ſu
ſtinere per donũ fortitudinis, vt de quolibet dicatur illud Iob
9. Si fortitudo quæritur robuſtiſsimus eſt. Item quinto ouis eſt
animal findens vngulam & ruminans, quia verè nos debemus
ruminare, findere, examinare & diſcutere vngulas (quę ſunt ex
tremitates pedum) .i. operationes noſtras, quæ ſunt illa extre-
ma ad quæ pedes affectuum terminantur, & hoc debemus fa-
cere per donum conſilij. Ideo dicitur Prouerbio. 24. Salus vbi
multa cõſilia. Item ſexto ouis eſt animal agnitiuum, cognoſcit
enim paſcentem ſe, & etiam agnum ſuum inter alios, & ei plus
quam alter vbera ſua præbet. Sic verè & nos debem⁹ eſſe agni
tiui per donum intellectus, quia ſcilicet per donum intellectus
debemus agnoſcere paſcentes nos, ſcilicet benefactores videli
cet Deum, prælatum, prædicatorem, & tẽporalia beneficia mi
niſtrantem. Agnos etiam noſtros .i. ſubditos debem⁹ cognoſce
re, vt. ſ. ſingulis reddamus viciſsitudinem ſi poſsimus, ſaltem
amorem & gratiarum actionem, ſi alias non poſsimus, quia ſi-
cut dicitur Prouer. 14. Acceptus eſt regi miniſter intelligens.
Septimo ouis diligit ſal, & ſal ei datur vt impregnetur, ſecundũ
Ariſt. Sic verè chariſsimi nos debemus diligere ſal prudentiæ
& diſcretionis, & hoc per donum ſapientiæ, quia per ſal, virtus
& donum ſapientiæ intelligitur in ſcripturæ. Et eſt ſapientia
quantum ad æternalia, intellectus quantum ad internalia, ſciẽ
tia quantum ad tẽporalia & agibilia. Et ſic chariſsimi ſi nos ha
beamus iſtas ſeptem conditiones, nos erimus vere oues, viri. ſ.
ſimplices & perfecti, & ſic de quolibet dicetur illud Zacha. 3.
Super lapidem vnum ſeptem oculi ſunt.

De Panthera. Cap. 76.

1 PANTHERA græcè idem eſt quod totum la-
tinè. Et eſt beſtia ſic dicta, eo quòd omniũ ani
malium ſit amica, præter draconem, quem val
de odit, ſeu eo quòd totum quicquid accipit,
ad alias de ſuo genere diſtribuit atque reddit.
Et eſt beſtia varijs maſculis atq; coloribus ſu-
perpicta, quia maſculis albis, flauis & varijs coloratur. Et iſtud
eſt ſibi proprium, quòd nunquam parturit, niſi ſemel, vt dicit
Iſido. Et ſecundum phiſologum, hæc dę ore ſuo odorẽ ſuauiſ-
ſimum emittit, propter quem omnes beſtię ipſam ſequuntur,
& ad vocem ipſius poſt eam vadunt, pręter draconem, qui odo
rem ipſius reputat pro veneno, & in cauernis victus & territus
ſe abſcondit, & in ſemetipſo deficit & torpeſcit. Rectè chariſ-
ſimi iſta panthera eſt beata virgo, quæ pro certo multorum eſt
colorum, quia varijs coloribus, id eſt varijs virtutibus eſt de-
picta. Habet enim maculas nigras, id eſt pœnitentiam & hu-
militatem, quæ hominem viliſicant & denigrant. Albas, id eſt
pudicitiam & caſtitatem, quæ hominem mundificant & deal-
bant. Varias et flauas, id eſt ſapientiam & ſagacitatem, quę ho
minem pulchrificant & honeſtant, & ideo ſibi poteſt dici illud
Ezech. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria, & ornata ea
eis. Iſta etiam omnium animalium, id eſt omnium hominum
eſt amica, iuſtorum ſcilicet & malorum, potiſsimè tamen illis
qui ſunt de ſua ſpecie. i. hominibus ſibi deuotis ſua bona di-
uidit & partitur. ſ. interceſsionem ſuam & orationem, auxiliũ
& iuuamen. Omnibus omnia factus ſum 1. ad Corint. 9. Et ad
litteram iſta non pepęrit, niſi ſemel, ſ. corpus domini precio-
ſum, quem tantummodo parturiuit. Iob 33. Semel loquetur
Deus, & ſecundo idipſum non repetet. Hæc etiam de ore ſuo
emittit vocem odoriferam. ſ. orationem aromaticam & deuo-
tam, & ideo draco .i. diabolus, quem ipſa perſequitur atque
fugat, quando audit iſtam vocem odoriferam. i. quando audit
q beata virgo ad filium pro peccatoribus intercedit, verè ip-
ſa fugit ad cauernam, & à tẽtationibus hominum deſiſtit, & in
ſeipſo deficit & terretur. Et ideo illi dicitur Eſa. 51. Percuſsiſti
ſuperbum, vulneraſti draconem. Quid ergo? Pro certo oĩa ani
malia .i. oẽs hoĩes & iuſti & peccatores pp odorem ſuæ bonæ
famæ, pp vocem ſuæ orationis, pp colorem ſuæ perfectionis,
propter amorem ſuæ benignitatis & compaſsionis, debent eã
ſequi p affectionem & deuotionem. Omnis exercitus cęlorum
ſequebãt eũ. Apoc. 19. Soli. n. dracones .i. ſoli obſtinati & deſpe
rati ipſam ſequi & ipſam requirere nolunt. Vel expone ſi via
de Chriſto qui oĩa diligit, quoniam ſua ſunt, & vocem prædi-
cationis & odorem bonæ famæ emiſit, & draconem luciferum
in cauernam inferni recluſit &c. ſicut ſupra. ¶ Panthera anima 2
lia ſuæ ſpeciei valde diligit, & eis prædam ſuam communicat
& diſpenſat, ſecundum eundẽ. Sic verè boni & iuſti oẽs debẽt
diligere, ſed potiſsimè illos qui ſunt de ſua ſpecie. i. de ſuo ge-
nere, & eis bona ſua debent diuidere, & in neceſsitatibus miſe
ricorditer ſubuenire, quia ſicut dicit apoſtolus 1. ad Timo 5.
Qui ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, fidẽ
negauit, & eſt infideli deterior. ¶ Secũdum Iſido. Panthera nõ 3
parturit niſi ſemel & filios generat imperfectos. & cauſa eſt,
q gulositas filiorum matricem deſtruit & corrumpit &c. Ex-
pone ſicut ſupra de leone & leena & de canicula, vel ſicut i ge
nerali, vbi dicitur q oĩa aĩalia acuti vnguis filios pariunt imp-
fectos. ¶ Secundũ Phiſologum, panthera draconem odit, et eũ 4
fugat, & draco eam fugit. Iſta quando ſaturata fuerit, deſcẽdit
in ſpeluncam, & quaſi per triduum dormit, & poſt triduum de
ſomno ſurgens emittit vocem, & de voce eius exit odor aroma
ticus ſupra modum, propter cuius ſuauitatem oĩa animalia eã
ſequuntur, præter draconem, qui odorem eius reputat pro ve-
neno, & eius vocem non ſuſtinens fugit ad cauernam, & in ſe-
ipſo deficit & torpeſcit. Et eſt panthera oĩbus coloribus pictu
rata, & amica eſſe dr̃ omnium beſtiarũ, ſm̃ Iſido. li. 12. Re vera
chariſsimi talis eſt Chriſtus, qui in ſe habet oẽs colores & oẽs
virtutes & perfectiones, & oẽs pulchritudines honeſtatis. Ve-
ſtiui te multicoloribus. Ezec. 16. Iſte etiam diligit oĩa aĩalia,
quia oẽs homines iuſtos & pctõres diligit & gubernat. Sap. 11.
Diligit omnia quæ ſunt, quoniam ſua ſunt. Iſte igitur draconẽ
.i. diabolum perſequutus eſt & fugauit, ſ. per mundũ corporali
ter prędicando, & contra eius inſidias alios inuniendo. Poſtea
tamen in paſsione iſta panthera ſaturata eſt cibis ſuis .i. iniurijs
& tribulationib⁹ paſsionis. Thre. 3. Saturabitur opprobrijs. Et
ideo poſt iſtam ſaturitatem .i. poſt ſuã paſsionẽ recluſit ſe in ca
uerna ſua, videlicet in ſepulchro, & ibi dormiuit mortu⁹ per
tres dies, quia ſicut Ionas fuit tribus diebus in vẽtre piſcis. Sic
fuit filius hominis in ventre terræ. Matt. 12. Sed pro certo
die tertia reſurrexit, ſcilicet a ſomno mortis, & tunc temporis
emiſit vocem ſuam, id eſt prædicatores & apoſtolos ſuos, qui
vox Chriſti dicuntur, quos emiſit vndiq; prædicare, & ſic cum
iſta voce exiuit odor aromatis, id eſt nomen ipſius celebre, &
gloria nominis Chriſtiani, & fides catholica q̃ prius erat igno
ta, & ſic omnes beſtiæ .i. oẽs gentes & homines .i. de omnib⁹ ali
qui ſequuti ſunt iſtum, fidem ipſius recipiendo. Ecce totus mũ
dus poſt eum abijt. Ioan. 12. Draco autem diabolus .i. lucifer in
cauerna inferni fuit incluſus. & virtute odoris Chriſti & no-
minis ſui fuit deuictus, territus & fugatus. vel draco .i. popul⁹
iudaicus ipſum fugit, nec eius fidẽ accepit, nec vocem audiuit
pſal. Contribulaſti capita draconum in aquis. Vel dic q quan
do panthera .i. homo intrat cauernam ſepulchri per mortem,
& ibi dormit, tunc quia ipſe clamat requirẽdo ſuffragia, nos de
bemus conuenire, & ei fauere. Draco tamen .i. mali de hoc nõ
curant, quia. ſ. falſi amici nunquam volunt hominem mortuũ
iuuare, nec elemoſynis vel ſuffragijs ad eum cõuenire. Vel dic
q panthera eſt vir perfectus, qui odorem famoſę conuerſatio-
nis, vocem dulcedinẽ benignę loquutionis & eruditionis emit
tit, & qui colores varios multiplicis pfectionis portat, q a pro-
certo tales debem⁹ diligere, eorum ſocietatem ſequi, & ad eos
conuenire, & in voce eorum .i. in doctrina & prædicatione, in
odorẽ .i. in famoſa reputatione, in colore .i. in honeſta conuer-
ſatione quàm plurimũ delectari. Sed verè multi ſunt ſicut dra
co. ſ. inuidi detractores & maligni, qui nullam vocem eruditio
nis poſſunt audire, nec odorẽ alicuius famoſæ conuerſationis,
imo ſi aliquid de talibus dicatur ipſi pro certo ſtatim fugiũt &
recedũt. Dicãt ergo boni illud Can. 1. In odorem vnguentorũ
tuorum curremus. ¶ Secũdum Sol. & Pli. li. 8. c. 17. Panthera & 5
Tigris varietate colorum ſuorum, animalia alia ad ſuũ aſpectũ
inuitãt, & propter earum varietatem, omnes aliæ beſtiæ ipſas
ſequuntur, & in earum aſpectibus delectantur, veruntamẽ tor
uitate ſuæ faciei terrẽtur, & ideo faciem occultant, & reliquũ
corporis oſtendunt, & ſic cęteras beſtias rapiunt & prædatur.
Odorem etiam ſuauem panthera emittit, quẽ ſolet draco fu-
gere. Et eſt beſtia q̃ cæteris ſibi ſocijs cõicat bona ſua, & nunq̃

parturit niſi ſemel,ſicut dicit Ariſt. Rectè talis eſt Deus pater,
quia iſte habet varietatem omnium colorum.i.omnium virtu
tutum & perfectionum. quia omnes colores & virtutes creatu
rarum in eo reſultant per ideas increatas,& ideo pro certo om
nes beſtiæ ſiluæ.i.oēs ſancti ipſum ſequuntur,& eius pulchritu
dinem admirantur,quia Pulchritudinē candoris admirabitur
oculus.Eccl.43.Et in iſtū deſiderant aſpicere & continuè con-
templari 1.Pet.1.Toruitate tamē ſuæ faciei,hoc eſt dictu, aſpe
ritate & rigore ſuæ iuſtitiæ,quam vident in reprobis exerceri,
terrentur,& dicunt Hiere.10.Quis non timebit te,o rex gen-
tium?Et ideo talis toruitas vel rigor eis non oſtenditur,quia.ſ.
erga eos non exercetur.vnde Exod.33. Faciem autem meā nō
videbis.Et ſic in amorem & admirationem ipſius rapiūtur &
conuertuntur,dicētes Heſter.15. Valde admirabiles es domi-
ne,& facies tua plena eſt gratiarum. Iſte etiam nō parturit niſi
ſemel,quia ſolum filium ſibi ſimilē & æqualem genuit ab æter
no.Et bona ſua alijs communicat,ſ.naturalia,tēporalia & æter
na,quia Deus pater (ſicut dicitur Matth.5.) Solem ſuum ori-
ri facit ſuper bonos & malos. Vel dic ꝙ panthera. ſignificat hy
pocritas & hæreticos , qui pulchritudine ſuæ pellis, id eſt ſuæ
exterioris conuerſationis,odore etiam ſuæ famæ, & fallaci dul
cedine ſuæ vocis, alios(& maximè mulieres)ad ſequēdum,ho
norandū & diligendum inuitant & inducunt , & ne toruitate
ſuæ nequitiæ ſi eam viderent terreātur,ideo faciem ſua.i.prauā
intentionem ſuam abſcondunt, & ſolam exteriorem conuerſa
tionem oſtendunt,& ſic tales ſe ſequentes & honorantes deci-
piunt & occidunt , inquantum ſub boni palliatione eis ſugge-
runt vitia & peccata,ſcilicet luxuriam vel errorem.ideo Atten-
dite a falſis prophetis. Vel dic de pulchris mulierib⁹, quę alios
attrahunt per exteriorem pulchritudinem,& per verborū ſuo
rum dulcedinem,& ſic eos decipiunt,& per diuerſas concupi
ſcentias perimunt & occidunt. Fauus enim diſtillans labia me
retricis,nouiſſima autem eius amara velut abſynthium . Pro-
6 uerb.5.¶ Secundum Plin.pantheram omnes aliæ beſtiæ ſequū
tur & admirantur propter colorem varium & pulchritudinē
ſuæ pellis,& maximè quando toruitatem ſui vultus abſcondit.
& ſecundum Phiſolog. quando clamat , de ore eius exit odor
aromaticus,quem aliæ beſtiæ diligunt & ſequuntur,præter ta-
men draconem,qui & vocem ipſius & odorem reputat pro ve
neno,& ideo tunc temporis fugit ad cauernam , vbi victus &
territus ſe abſcōdit. Sic verè chariſſimi quia Chriſtus habuit
in ſe(ſicut etiam nos debemus habere)variam colorem hone-
ſtæ conuerſationis,ſuauem odorem famæ & operationis,beni-
gnum clamorem feruētis prædicationis,& ideo cæteræ beſtiæ
.i.peccatores ipſum ſunt ſecuti per imitationem,& admirati ꝑ
contemplationem. Matt. 14. Secutæ ſunt eum turbæ pedites in
deſertum.Et ratio eſt pro certo,quia toruitatem ſui vult⁹, hoc
eſt dictu,rigorem ſuæ iuſtitiæ eis non oſtendit,quia omnia ope
ra ſua fuerunt in benignitate & dulcore.Patet Ioan.8. de adul
tera.& Lu.19.de Zacheo.Et ideo ipſum debemus ſequi per ſuę
vitæ imitationem.Canti. 1. In odorem vnguentorum tuorum
curremus.Sed verè illi qui ſunt dracones , ſcilicet ſitibundi ꝑ
auaritiam,inflammati per iracundiam effrenati per crudelita-
tem,tortuoſi per caliditatem,iſtum non ſequuntur, ſed fugiūt
& perſequuntur per vitia & peccata,quia verè tales non imitā
tur vitā ſuam , ſcilicet pœnitentiam, caſtitatem & huiuſmodi,
imo verè in cauernam ſuam.i.in amorem bonorum tempora-
lium ſe recludunt Eſa.2.Introibunt in ſpeluncas petrarum, &
in voragines terræ. Vel dic de bonis ꝙ ipſi debent imitari & aſ
ſociare pantheram.i.uiros qui habent colorem, odorem & cla
morem bonum & ſanum. Vnde quando panthera.i. iuſtus vel
prædicator clamat per prædicationem vel bonam eruditionē,
ipſi debent conuenire,& eum audire . Sed pro certo dracones
.i.perſonæ malę,& maximè cupidi & crudeles,non diligūt ſo-
cietatem pantheræ.i.bonorum hominum & religioſorum,imo
vere eam odiunt,fugiunt & declinant , quia Contra virum iu-
ſtum peccator. Eccl.33.& quando clamorem ſuæ vocis,prædi
cationis vel eruditionis audiunt , quando odorem ſuæ bonæ
famæ ſentiunt,ſtatim fugiunt & recedunt,quia non amat peſti
lens eum qui ſe corripit.Prouer.15. Iſtud patet in diuitib⁹ , qui
ſtatim ꝙ aliquis prædicator incipit clamare & prædicare , ec-
cleſiam exeunt,& diſcedunt. Dederunt humerum recedentē.
Neemiæ 9.& Actuum vlt.Cumq; non eſſent conſentientes,re
7 cedebant. ¶ Phanthera,licet ſit ſæua & crudelis , eſt tamē ſuis
benefactoribus multum grata. Vnde ſecundum Plin. ibidem.
quidam liberauit catulos ei⁹ de fouea, quem mater blandien-
do & quaſi gratias agendo,extra ſolitudinem conduxit. Sic ve
rè quantumcunq; prælatus vel alius ſit ſæuus & auſterus , ta-
men debet ſuis benefactoribus,ſ.prædicatoribus eſſe grat⁹. Vñ
quando catuli.i.ſubditi ſui ceciderunt in aliquam foueam ali-
cuius peccati,vel in cauernam & in amorem terrenorum , &
ex inde ab aliquo prædicatore verbis & exemplis extrahuntur,
tunc ipſum debent regratiari,diligere & amare. Quod eſt con
tra multos ſacerdotes, qui prædicatoribus inuident q̄ſi vident
eos in ſuis parochijs prędicare. Vel dic hiſtorialiter qūo quali
ter quātūcunq; ſęuus debet de beneficijs receptis eſſe gratus ,
quia qui ſuorum domeſticorum curā non habet, fidē negauit,
& eſt infideli deterior 1.ad Timo.5 ¶ Secundum Solin. Hyrca
ni volentes pantheras capere, quodam gramine venenoſo qđ 8
dicitur pardalianches,carnes illiniunt,quas inuentas in ſemi-
tis pantherę comdunt,& comeſto veneno pereunt. huic tamen
peſti medentur,quando ſtercus humanum inuenire & come-
dere poſſunt. Per ſtercus humanum intelligo conſiderationē
vilitatis humanæ. Igitur ſi hyrcani.i.demones carnibus vene-
natis.i.delicijs carnis te cupiunt intoxicare, adhibe ſtercus hu
manum.i.conſidera carnis fœtorem & vilitatem, & ſic procul
dubio ſanaberis, & veneno luxuriæ non peribis . Teſte enim
Hiero.nihil adeo valet ad domandum carnis vitia,quàm cogi
tare qualis futura eſt caro moritura . Figura Ezech.4. vbi ſibi
præceptum eſt ꝙ ſtercore quod egreditur de homine , operiat
panem ſuum. Ad denotandum ꝙ conſiderationem ſuæ ſterco-
reæ vilitatis debet quilibet ſuis delicijs immiſcere. Thre. 4. Qui
veſcebantur voluptuoſę,amplexati ſunt ſtercora .

De Tharando, quem per errorem Parandrum vocat. Cap. 77.

PARANDRVS eſt beſtia quæ villos habet ſicut 1
vrſus,caput & cornua ſicut ceruus, caudā ſicut
ſcorpio,quæ ſecundum Soli. in Æthiopia naſci-
tur,quę timore habitum vertit. Nam ad omnem
colorem rei ſibi præſentatę,ſiue ſit paries albus,
vel arbor viridis, vel pannus rubeus , proprium
colorem mutat. Cuius ſimile faciunt in mari polypi, & in ter-
ra cameleontes. Plin. autem li.8.c.34. mirum eſſe dicit ipſi cor
pori tam faciliter nouum colorem dari,ſed mirabilius dari vil
lo,& ideo(vt ait)difficiliter capitur,quia.ſ.nō cognoſcitur, dū
cuilibet rei ſub qua latet,concolor reperitur . Tales pro certo
ſunt multi inſtabiles & imperfecti,quia verè iſti ſunt villoſi ſi-
cut vrſus per temporalem poſſeſſionem, cornuti ſicut ceruus
per ſuperbiam & elationem , caudati ſicut ſcorpio per falla-
ciam & deceptionem,& habitum conuerſationis ſuæ ſæpe ver
tunt per leuitatē, inconſtantiam & mutationem, quia.ſ.in vna
conditione minime perſeuerāt. Nam tales inconſtantes ad co
lorem cuiuſlibet perſonę ſibi præſentatę vel aſſociatę,per imi-
tationem ſe conformant,de quibus poteſt dici illud pſal. Muta
uerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli &c. Vel expone
de bono religioſo,qui bonis ſe debet cōformare,& corpus in-
terioris intentionis & affectionis , & ēt villum exterioris con-
uerſationis bonis moribus immutare , & ſic diabolus eum nō
cognoſcet,nec per peccatū capiet aut ſubuertet 3 .Reg.14. Cū
muta habitum,ne cognoſcaris. Vel vide de cameleonte,& ex-
pone per omnia ſicut ibi.

De Pardo. Cap. 78.

PARDVS eſt animal velociſſimum,præceps ad ſan 1
guinem & crudele, more pantherę diuerſis macu-
lis picturatum , quas tamen habet nigriores quàm
panthera. Chariſſimi per pardum intelligo diuites
& tyrannos,qui ſecundum rei veritatem ſunt veloces & præ-
cipites ad ſanguinem & vindictam,ſ.in cauſis ſuis & negotijs,
quia ſine deliberatione multos ad ſanguinem & ad mortem iu
dicant et inuadūt , quia veloces pedes eorū ad effundendū ſan
guinem. Iſtud patet in malis iudicibus & aduocatis, qui mul-
tos ad mortē ſine deliberatione condemnant,contra illud, Oīa
cum diligentia facite.2.Para.19. Iſti etiam ſunt diuerſis macu-
lis picturati,hoc eſt dictu,diuerſis fallacijs & cautelis,quia to-
tum corpus in circuitu plenum erat oculis. Figura Ezechel.1.
de animalibus quæ habebant quattuor facies, & erant oculata
per totum ,& habebant in principio faciem hominis,in ſiniſtra
faciem bouis,in dextera faciem leonis, & deſuper faciem aqui
læ . Sic pro certo iſti mundi ſapientes ſunt pleni oculis & ma-
culis

culis.i. circumſpectione & diſcretione, malitia & cautela, quia in mundi negotijs optimè ſciunt quomodo poſsint pauperes ir retire. Illi etiam plures habent facies, hoc eſt dictu, plures conditiones, quia verè a parte ante.i. in principio & ingreſſu inueniuntur homines.i. benigni, affabiles, & compatientes, quia in principio applaudunt pauperibus, multa promittendo. Itē a parte ſiniſtra.i. quantum ad laborem & aduerſitatē huius mūdi, ipſi ſunt boues, f. fortes ad laborandum pro mūdo & pro diuitijs. Vt inique agerent, laborauerunt. Hier. 9. quia plus laborant pro mundo, circuneundo nundinas & aſsiſias, quā boni ꝓ Chriſto. Et ideo ſicut bos poſtquàm ſatis laborauit impinguatur, & poſt occiditur, et pellis detrahitur, & caro ipſius manducatur, ſic tales poſt multos labores impinguantur per diuitias, contra illud, Noli laborare vt diteris. Prouerb. 23. Sed tādem occiduntur per mortē, & pellis.i. temporalis ſubſtantia eis detrahitur, & caro.i. interior anima a demonibus deuoratur. Occidit vitulum ſaginatum. Lucæ 15. Item a parte dextra habent faciem leonis, quia verè in parte dextra.i. in ſtatu proſperitatis mūdanæ iſti ſunt rectè ſicut leones, crudeles. f. & ſuperbi. Leoni gentium aſsimilaui te. Eze. 32. Sed verè in parte ſuperiori.i. quando ipſi ponuntur in ſtatu eminentiæ & dignitatis & iudiciariæ poteſtatis, ipſi ſunt aquilæ, f. raptores ſuium innocentiū .i. pauperum & ſimplicium ſubditorum, quorum ſanguinem.i. ſubſtantiam temporalem appetunt atque bibunt per excoriationem & rapinam. Vnde iſti regnant ſuper alios, ſicut aquila ſuper aues, f. ad eorum dānum & grauamen, non ad eorum ſolatium & iuuamē. Et ſic patet bene ꝙ iſti ſunt pardi, f. varijs vitijs maculati, & ſanguinem ſitientes. Ideo Hiere. 13. Non poteſt æthiops mutare pellem ſuam, nec pardus varietates ſuas.

2 ¶ Pardus quando catuli ſui ſibi ſubtrahuntur, tunc ſummè dolet, & crudelis efficitur vltra modum. Et eſt pardus animal luxurioſum, quia cum vxore leonis fornicatur. Sic verè charisſimi, mundi diuites & auari quando filij ſui.i. temporales diuitię (quas tanquam filios diligunt) ſibi ſubtrahuntur aliquo caſu, tunc vere quaſi in rabiem conuertuntur, quia perdendo diuitias maximè cruciantur, nam ſecundū Grego. Sine dolore non perditur, quod cum tanto amore poſsidetur. Tales etiam ad literam ſunt luxurioſi, quia ad vxores inhiant aliorum. Vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat. Hierem. 5. Vel dic quòd quando filij diuitum ſecularium a religioſis rapiuntur vel ſurātur, & ad religionē cōuertuntur, tunc patres quaſi in furorē & rabiē cōuertunt. Quaſi pardus raptis catulis occurrā eis. Oſeæ 13. Vel dic de diabolo, qui tūc tēporis ſummè dolet, qñ filij ſui .i. peccatores ſibi per pœnitentiam ſubtrahuntur. ¶ Pardus eſt

3 animal libidinoſum, & ideo cum leena vxore leonis adulteratur, & generat leopardum. Quando autem infirmatur, ſtercora humana comedit. & ideo venatores ipſa in alta arbore ſuſpēdunt, & dum ſalit ſuperius vt ſtercus comedat, ipſum occidūt & capiunt, vt dicit Ariſto. lib. 9. cap. 6. Talis eſt rectè malus prælatus, quia cum leena, id eſt cum eccleſia vel religione vel prælatione (quæ rectè debet eſſe tātummodo vxor leonis, id eſt boni & iuſti prælati) fornicatur & commiſcetur, ſcilicet cum libidine dominandi, prælationis officium exercendo. & in tali vaore, id eſt in eccleſia cui ſic indebitè præſidet, generat leopardos, i. malos ſubditos, verſipelles & crudeles, quos ibi generat .i. beneficiat & inducit, quia mali ſemper malos promouent & exaltant. Genuit filium ad ſimilitudinem ſuam. Geo. 5. Illud videmus de impijs iudicibus & prælatis, qui totam eccleſiam vel patriā cui præſunt replēt leopardis.i. viris iniquis, crudelib⁹ & peruerſis, quos in beneficijs & officijs conſtituūt & exaltāt. vt de 1. Mach. 9. Elegit bacbides viros impios, & cōſtituit eos domiros regionis. Tales etiam ſtercora.i. mūdi diuitias diligūt & appetunt, & vt eas acquirant, ad altas arbores dignitatum ſcilicet & officiorū, per ambitionem ſaliunt & anhelāt, & ſic per diuerſa peccata, & maximè per auaritiam à venatoribus demonibus capiuntur. Amplexati ſunt ſtercora. Tren. 4. Vide ſupra de Leopardo.

De Piloſo. Cap. 79.

1 PILOSVS ſecūdum Iſidorum eſt hō ſilueſtris, idem quod ſatyrus, & tales grȩce dicuntur paniſci ſeu incubi, eo ꝙ multum ſunt luxurioſi, & mulierib⁹ improbi, & circa actus luxuriæ pluſquam cæteræ beſtiæ occupantur. Et quauis eſſe homines videantur tamen beſtiæ ſunt carentes ſenſu & vſu rationis, & ideo fauni ficarij a Romanis appellātur. Plin. vero lib. 7. c. 2. dicit ſatyros eſſe homines ſilueſtres in regione Cartadulorum in India, quorū ſunt pernices & veloces, & nuſi egri vel ſenes capi nequeunt vllo modo. Rectè tales ſunt luxurioſi, quia licet videantur eſſe homines.i. ratione habentes tamen beſtiæ poſſunt dici, quia non ratione ſed brutali ſenſualitate vtuntur, motibus carnalibus obedientes, circa quos libidines & actus luxuriæ quàm plurimum occupati, contra illud Apoſtoli ad Roma. 13 Curam carnis ne feceritis in deſiderijs. Et ideo iſti poſſunt dici homines ſilueſtres, qui in ſilua delectationum huius mundi volunt iugiter conuerſari. Eſa. 13. Piloſi ſaltabunt ibi. Difficiliter etiam capiuntur.i. cōuertūtur, & hoc ſolum quando ſeneſcunt, vel quando corporaliter infirmatur, vel tribulationibus affliguntur. pſal. Ipſi infirmati ſunt, & ceciderunt. ¶ Secundum Papiam, piloſus eſt animal monſtruoſum 2
quod ab effigie humana incipit, ſed in extremitatem animalis terminatur. Sic verè charisſimi, quidam in initio habent formam hominis.i. in principio & in iuuentute, in introitu & ingreſſu ſuo, quia tunc videntur eſſe homines.i. iuſti & rationabiles, in extremitate autem ſua.i. in ſenectute inueniūtur beſtiæ .i. luxurioſi, auari, & ſenſu debitę rationis priuati Baruch 6. Beſtiæ meliores ſunt illis. ad Gala. 3. Cum ſpiritu cęperitis, carne conſummani. Vel allega de hypocritis, qui licet videantur eſſe homines.i. iuſti & rationabiles, ſunt tamen beſtiæ.i. mali peccatores. pſal. Homo vanitati ſimilis, factus eſt, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. ¶ Secundū gloſ. 3
ſuper Eſa. 34. Piloſus idem eſt quod ſimia, quæ licet humanam prætendat effigiem, pilis tamen more pecudis eſt velata. vide intra de Simia. Sic verè diuites huius mundi, licet debeant eſſe homines ſecundū naturam, f. rationabiles & benigni, & nudi quantum ad affectū diuitiarum, ipſi tamen pilis & vellere diuitiarū conteguntur & inuoluunt more pecudis.i. ſicut peccator inſenſatus &c. pſal. Induti ſunt arietes ouium &c.

De Pygargo. Cap. 80.

PYGARGVS animal eſt de genere caprearum 1
ſiluestrium, non multum diſsimile damis, barbatum ſicut hircus, veloa & findens vngulā ſicut ceruus, & inhabitat nemora & deſerta, & ideo mundum quo ad eſum reputabatur Deut. 14. Tales debent eſſe religioſi & viri perfecti, quia verè tales debēt eſſe barbati ſicut hircus per conſtantiæ virilitatem, & per prudentiæ maturitatē. barba. n. ſignificat prudentiā atq; vires, quia hæc non ineſt infantibus, debilibus, & ignaris, ſed magis viris perfectis, fortib⁹ & diſcretis. Debēt etiā admodum cerui eſſe veloces per obedientiam & bonam operationē findentes vngulam per diſcretionem. Mundi etiam debent eſſe per puritatem & continentiam deſerta & nemora habitare per aſperitatem & pœnitentiam, & ſic erunt habiles vt ab alijs comedantur.i. imitentur. Dan. 13. Mūdus ego ſum a ſanguine. Vel allega hiſtorialiter de Ciſtercienſibus, qui ſunt barbati, & nemora inhabitant & deſerta. ¶ Secundum Hug. pygargus eſt auis parua & depreſſa, dicta a pyga, quod ē depreſsio, ſed hoc non ſupponitur Deuter. 14 & ideo nihil ad præſens, niſi ꝙ tales ſunt pauperes, q in mūdo ſunt parui quo ad diuitias, & depreſſi per tribulationes. 26

De Pygmeis ſeu Pomilionibus. Cap. 81.

PYGMEI ſūt homines parui, ſtatura cubitali, quos 1
greci a cubito pygmeos vocant, & in montibus Indiæ circa oceanum habitant, ſecūdum Papiam. Vt autem dicit Aguſ. tales ſæpe armati ferro, a gruibus occidunt, a quibus iugiter infeſtantur. Tales rectè ſunt peccatores & ſeculares quia tales ſunt parui, carētes. f. debitis dimēſionibus, videlicet longo fidei, lato charitatis, alto ſpei, profundo humilitatis. Iſti etiam in montibus Indiæ.i. in dignitatibus & officijs huius mundi circa oceanum.i. circa mundanæ proſperitatis fluxum hodie commorantur, vbi a gruibus.i. a demonibus vel tentationibus continuè infeſtantur, & ab eis per peccata & vitia multotiens occiduntur ſpiritualiter & necantur. Paruulum occidit inuidia. Iob 5. ¶ Pygmeis ſecundum Augu. 2
ſunt homines parui, qui tertio anno perfectæ ſunt ætatis, in ſeptimo anno ſeneſcunt. Et iſti ſecundum Plin. lib. 7. c. 2. cœlo ſemper vernante in regione habitant temperata, in montibus aquilonis, vbi a gruibus quam, multipliciter infeſtantur, & aliquotiens occiduntur. Rectè tales ſunt viri iuſti, quia iſti debent eſſe parui

ſe parui per humilitatem,& tribus annis debent fieri perfectæ
ætatis per bonam cogitationem, locutionem & operationem,
vel per contritionem,confeſsionem & ſatisfactionem, vel per
fidem ſanctæ Trinitatis,quæ bonos facit ſtrenuos & perfectos,
quia Funiculus triplex difficile rumpitur.Eccl 4. Quando aũt
habent ſeptem annos.i.perfectionem ſeptem virtutum vel do-
norum,tunc pro certo debent potiſsimè eſſe ſenes,ſ.ſapientes,
iuſti & maturi.Iſti etiam in temperata regione.i. in bono colle
gio & ſocietate debēt ſemper morari,quæ.ſ. ſit ſub vernāte cœ
lo.i.in bonis cœleſtibus occupata per deſiderium & affectum.
In montibus etiam perfectionis & contemplationis habitare
debent,& maximè in parte aquilonis.i.in ſtatu mundanæ pœ-
nitentiæ & tribulationis,vbi a gruibus.i.tētationibus & demo
nibus infeſtantur,quia Multæ tribulationes iuſtorum. vt tales
dicant.Eſa 14.Aſcendam ſuper altitudinem nubium,ſedebo in
3 monte teſtamenti in lateribus aquilonis. ¶ Pygmei ſecundum
Augu.a gruibus infeſtantur,a quibus etiam armati ferro mul-
totiens ſuperantur.Sic verè multi ſunt qui quamuis ferro.i.pę
nitentia dura ſint armati,tamen aliquando a gruibus.i.a demo
nibus vel carnalibus motibus ſuperantur , ſicut patet de mul-
tis,qui poſt longas pœnitentias fiunt mali, quod potiſsimè ac
cidit quando de proprijs virtutibus gloriantes , alios vilipen-
dunt,quia tūc Deus dimittit eos ſecūdum deſideria cordis eo-
4 rum,vt vadant in adinuentionibus ſuis.¶ Secundū Plin.grues
infeſtant Pygmeos,homines paruos, & ideo cōgregato agmi
ne,Pygmei verno tempore ad mare deſcēdunt,& oua & pul-
los gruum pro viribus deſtruunt & conſumunt, & ſuper dor-
ſum arietum inſident,armati iaculis & ſagittis . Iſtā autem ex-
peditionem faciunt tribus menſibus,quam ſi non facerent, fu
turis auium gregibus reſiſtere non valerēt.de ouorum autem
teſtis & putaminibus faciunt ſibi caſas ,& (vt ipſe dicit) Pyg-
meos in cauernis viuere Ariſtoteles tradit. Chariſsimi,p Pyg
meos intelligo,homines qui ſunt parui naturaliter quātum ad
gratias & virtutes. Iſti enim infeſtantur a gruibus.i.a demoni-
bus & tentationibus,& ideo iſti ſe debent inuicem congrega-
re per concordiam & amorem,& ad mare pęnitentiæ deſcen-
dere,& ſagittis pungentis contritionis ſe armare, & ſuper dor
ſa arietum , id eſt ſuper exempla iuſtorum & perfectorum ho-
minum inſidere, & ſic oua gruum, id eſt ſuggeſtiones & cogi-
tationes demonum penitus extirpare , quia niſi oua & vitia
malæ ſuggeſtionis caſſent per contritionem , tot & tanti ho-
ſtes & tentationes multiplicarentur contra nos, q̃ reſiſtere nō
poſſemus, quia niſi præueneris eos , paulatim maiora facient ,
& non poteris obtinere eos 1.Macha.6.& Grego. dicit. Si ten
tationi ſurgenti non reſiſtitur, via cum creuerit ſuperatur.
Tales autē expeditio facienda eſt in vere.i. in tempore gratiæ ,
vel in quadrageſima . & hoc per tres menſes. i. per tres partes
pęnitentiæ,quæ ſunt contritio,confeſsio & ſatisfactio. Viā triū
dierum ibimus,vt ſacrificemus Deo in ſolitudine. Exod.8.Et
ſic contra grues,id eſt demones præualebimus , & maximè ſi
in cauernis humilitatis voluerimus habitare ingredientur in
ſpeluncas. Eſa.2. De teſtis autem ouorum iſtorum.i.de memo-
ria peccatorum quæ per pœnitentiam conſumpſimus , debe-
mus facere domum noſtram, ſ. humilitatem , in qua debemus
verſari,quia.ſ.peccata præterita ſemper debemus recordari,&
exinde ad humilitatis officium inclinari.Eccl.5.De propitiatu
peccatorum noli eſſe ſine metu.& Hierem.2. Vide vias tuas in
conualli, ſcito quid feceris .

De Porco. *Cap. 82.*

1 PORCVS ſecundū Iſidorum dr̃ quaſi ſpurcus,
a ſpurcitia,vel a luto vbi ſe inuoluit,et inde di
citur ſpurius perſona vilis . Et eſt porcus aĩal
immundum , & in locis immundis & fœtidis
requieſcit.Secundum Pli. li.8. c.51.porci na-
ſcuntur dentati,& ſecundū Ariſto.porcus nū-
quam eijcet dentes omnino. Rectè chariſsimi tales ſunt luxu-
rioſi,quia verè tales ſunt ſpurcitia & vilitate pleni , & in locis
fœtidis & immūdis,hoc eſt dictu,in actibus carnis requieſcūt
& delectantur. Hiere.48.Requieuit in fęcibus ſuis. Et pro cer-
to iſti ſunt dentati, quia vere luxurioſi ſemper habent dētes.i.
ſtultiloquij leuitatem,detractionis crudelitatē,gulę & gaſtri-
margiæ voracitatem , quia pro certo tales leuiter loquūtur &
detrahunt , & gulæ diligunt voluntatem. Iaco.5.Epulati eſtis
2 ſuper terram,& luxurijs veſtris enutriniſtis cor . ¶ Secundum
Pli.porcus ſi perdiderit oculum, de facili extinguitur, vltra tri
matum non generat,vſque ad quindecim annos vel viginti vi
uere poteſt, multis infirmitatibus ſubiacet,& quando infirma
tur,caput tenet obliquum.Sic pro certo quando peccator per
dit oculum fidei,& diſcretionis & ſapientiæ , cito extinguitur,
.ſ.per vitia & errores,quia populus nō intelligens vapulabit.
Oſeæ 4.quia pro certo vltra trimatum.i.extra fidem ſanctę tri-
nitatis impoſsibile eſt generare,& bona opera procreare,quia
Omne quod nō eſt ex fide, peccatū eſt.ad Rom.14.Sine fide n.
impoſsibile eſt placere Deo . Et ideo tales ſubiacēt multis in-
firmitatibus peccatorum, ſ.auaritiæ & luxuriæ & huiuſmodi,
& tunc pro certo quando per peccata & vitia infirmantur,ca-
put eorum obliquū efficitur,quia verè caput talium.i.intentio
non eſt recta,ſed obliqua,quia cū deberet eſſe erecta & dire-
cta ad Deum obliquè tamen reſpicit ad terrena. Cor aũt eorū
non erat rectum cū eo,nec fideles habiti ſunt in teſtamēto ei⁹.
¶ Qñ porcus iacet in luto (dicit Pli.) plus iacet in latere dex- 3
tro quàm in ſiniſtro. Pingueſcunt autem porci in diebus 40.&
illi qui in principio ſaginationis per triduum ieiunarunt, me-
lius impinguantur. Rectè tales ſunt mūdi peccatores, quia ve
re ſunt infixi in luto profundi,vbi nō eſt ſubſtantia.i.in carnali
bus & delicijs huius mūdi,& cæteris peccatis ,vbi ipſi iacēt in
latere dextro, hoc eſt dictu , in conſideratione diuinæ miſeri-
cordiæ,quæ per dextrum latus deſignat. In latere autem ſini-
ſtro diuinæ iuſtitiæ nunquam iacent,quia vere tales non conſi
derant Dei iuſtitiam & rigorem,infernaliaque tormenta, imo
ſemper in Dei miſericordia confidunt,ſperantes in fine vitæ pę
nitere,contra illud Eccl.5. Nec dixeris miſericordia Dei ma-
gna eſt q̃a miſericordia Dei & ira ab ipſo cito properāt. Tales
etiā mundi peccatores in 40.diebus.i. in vita pñti (quæ per 40.
annos deſerti deſignatur) pingueſcunt.ſ.p diuitias & delicias
mundiales , quia ecce ipſi peccatores in ſeculo obtinuerunt di
uitias. Et hoc maximè illi qui in principio ieiunauerūt, vt ſunt
cauſidici . vſurarij & balliui , quia tales cōiter qui ſunt de vili
plebe,præ cæteris impinguantur ſubſtantia tēporali, & ad ma
iorem pinguedinem diuitiarum ſolent aliquotiens peruenire.
vnde Iob 15 Pingui ceruice armatus eſt . Vel expone ſi vis in
bono q̃ illi qui ſunt in luto.i.in aduerſitatibus & depreſsioni-
nibus huius mundi,ſemper debent iacere in dextero latere. i.
in conſideratione diuinæ miſericordię,& in ſpe futuræ glorię,
non in ſiniſtro.i.in conſideratione infernalium tormentorum,
ne forte in deſperationem vertantur. Eccleſi. 10. Cor ſapientis
in dextera eius , cor autem ſtulti in ſiniſtra illius . Vel dic q̃
illi qui primo ieiunant,ſ.abſtinendo a delicijs & diuitijs & pec
catis melius impinguantur per gratias & virtutes Vel dic q̃ fi
deles poſſunt per 40.dies.i.in tempore quadrageſimè virtuti-
bus impinguari , ſed verè ad hoc multum operatur ſi primo
per tres dies ieiunauerint & abſtinuerint a peccatis . Iſti autē
tres dies ſunt contritio,confeſsio & ſatisfactio. vnde Exodi. 8.
Viam tuam dierum ibimus, & ſacrificemus Deo noſtro in ſoli
tudine.¶ Porci mutuo ſe diligunt,quia ſi vnus clamat , omnes 4
alij occurrunt & ſuccurrūt,ſi vnus occiditur,omnes alij dolēt
& grūniunt. Veruntamen ſi offeratur eis furfur vel ſtercus,ſta
tim obliuioni tradunt mortem ſocij,& ad comedenda ſterco-
ra conuertūtur. Rectè tales ſunt mūdi peccatores, ſocij & ami
ci,quia vere dum viuunt,inuicem ſe diligunt & tuentur, & ad
vnius clamorem,petitionem,iuuamen & auxiliū alij multi ve
niunt & occurrunt & ſuccurrunt , quia peccatores diligentes
ſe diligunt. Luc. 6.Nam ſi vnus diues habet aliquod negociū,
omnes alij ſunt ex parte eius,& maximè cōtra pauperes. Quā
do etiam ſocij ſui & amici moriuntur, ipſi conueniunt , grun-
niunt atque dolent,& aliquantulum in morte cogitant,ſed ve
re ſtatim quòd diabolus offert eis per ſuggeſtionem ſtercus &
furfur,id eſt mūdi diuitias & delicias , ipſi ceſſant cogitare de
morte, & dolere de amico perdito , & ad priſtina vitia reuer-
tuntur . Iſtud patet in diuitibus, qui licet videant alios male
mori,mortem tamen non cogitant, nec attendunt. Threnor.1.
Sordes eius in pedibus eius,nec recordata eſt finis ſui. Vel dic
de bonis & pijs , qui quando vident alios in aliqua tribula-
tione & paupertate , & clamant ad eos auxilium imploran-
do ſtatim debent occurrere , & eiſdem ſuccurrere ſicut poſ-
ſunt,quia Qui obturat aurem ſuam ne audiat pauperem, cla-
mabit ipſe,& non exaudietur. Prouerbiorum 21.¶ Porci do- 5
mos ſuas cognoſcere diſcunt , & ſine duce ad eas veſpere re-
uenire , eundo & redeundo grunniunt , & etiam dormiendo
& iacendo , & maximè ſi ſint bene pingues. Secundum Aui-
cenn. autem porcus non eijcit dentes , & plures dentes ha-
bet ma-

bet maſculus quàm fœmina. ¶ Rectè chariſsimi tales ſunt car-
nales religioſi, quia verè licet cognoſcant & diligant domum
ſuam. i. conuentum & religionē, tamen eundo & redeundo. i.
ſua opera & onera perferendo, & cū alijs conuerſando, ſemper
grunniunt murmurando, & de ſtatu ſuo & ſocijs detrahen-
do, & impatientiam oſtendendo, & hoc ſiue iaceant ſiue am-
bulent. i. ſiue laborent, ſiue quieſcant, & maximè illi qui ſunt
pingues per carnalitatem. Vnde breuiter tales nunquam eij-
ciunt dentes. i. nunquam dimittunt verba detractoria & pungi
tiua, imo illi qui ſunt maſculi. i. qui ſe reputant perfectiores &
meliores, plus abundant in hmôi dentibus quàm fœmellæ. i.
quàm alij ſimplices minores, quia ſenes & alij qui debent eſſe
perfecti, præ cæteris murmurant & obloquuntur, & detractio
nis vitio ſunt infecti. Vel dic in bono q domum noſtram. ſ. pa-
radiſum debemus cognoſcere, & ad eam in veſpere mortis re-
dire, & ſemper grunnire per gratiarum actionem, & dentes. i.
honeſta verba non mutare, imo illi qui ſunt maſculi & perfe-
cti, qui etiam ſunt pingues & deuoti, debent in huiuſmodi grū
nitu & dentibus præ cæteris abundare, quia ambulando & dor
miendo. i. laborando & contemplando debent per orationem,
confeſsionem, laudem & gratiarū actionem continuè aliquid
6 ſuſurrare. ¶ Porcus plus dormit in malo quàm in aliquo alio tē
pore, anni & hoc accidit propter fumos calore vernali reſolu-
tos, in æſtate autem propter calorem conſumentem humores,
in hyeme vel autumno propter frigus humores conſtringens
non fit tāta vaporum & fumorum reſolutio ſicut in vere, quia
tunc propter ſufficientiam humoris in hyeme generati, & ca-
loris temperati naturalis, multa fit fumorum reſolutio, & ner-
uorum opilatio, & ſic neceſſario dormit porcus. In Æſtate aūt
etſi abundet calor, tamē non humor, quia conſumitur à calido
exteriori. In hyeme autem etſi abundet humor tamen non ca-
lor, & ſic non reſoluitur, vt dicit Ariſt. Chariſsimi per tempus
veris intelligitur proſperitas huius mundi quæ more verna-
lis temporis rutilat atque floret. Per tempus hyemis vbi non
ſunt fructus ſed frigus, intelligo ſtatum paupertatis, vbi defi-
ciunt fructus diuitiarum & frigus timoris diuini abundat. Per
tempus æſtatis vbi eſt æſtus & feruor, intelligo tempus aduer
ſitatis, vbi æſtus tribulationum abundat. Dic ergo pro certo q
porci. i. peccatores maximè dormiunt per vitia & peccata, car
nalitatem & voluptatem, in vere & in maio. i. in ſtatu munda-
næ proſperitatis. Nam quia tunc ab humoribus. i. a carnali vo-
luptate vel etiam a diuitijs exeūt multiplices fumi. i. multę ma
læ affectiones & delectationes, quæ ſenſus. i. debitam diſcretio
nem opilant, & vſum impediunt debitæ rationis, ideo dormiūt
in vitijs & quieſcunt. Figura Iudic. 4. de Siſara qui poſtquam
potauit lac ſtatim obdormiuit, & occiſus fuit. Sic verè qui lac
mundanæ proſperitatis bibunt præ cæteris dormiunt in deli-
ctis. Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil &c. Non ſic autem in
hyeme. i. in ſtatu paupertatis, quia verè frigus timoris diuini,
non ſinit fluuios malarum affectionum reſolui. Et ideo paupe-
res vt communiter in vitijs non quieſcunt. Non ſic etiam in
æſtate. i. in ſtatu aduerſitatis, quia vere calor & feruor tribula-
tionum omnes huiuſmodi fumus delectationum & affectionū
carnalium conſumit, deſtruit & abſorbet. Et ideo vtile eſſet
peccatoribus q ſemper eſſent in paupertate vel in aduerſitate,
ne. ſ. in vitiis dormirent. Nam de delicioſis peccatoribus dici-
tur Iob 40. In lecto dormit, in ſecreto calami, in locis humenti
7 bus. ¶ Porci pingues pluſquam cæteri dormiunt & grūniunt,
& minus habent de lacte & omni tempore. ſ. die & nocte poſ-
ſunt coitum frequentare, & dicit Ariſt. li. 5. c. 8. Sic vere homi-
nes deliciarum pinguedine circunfulti pluſquam cæteri dor-
miunt per pigritiam & torporem, & grunniunt per detractio-
nem & horrorem. & minus habent de lacte deuotionis & cō-
paſsionis, & pluſquam cæteri frequentant copulam carnalis li
bidinis & infectionis, quia. ſ. carnales homines omni tempore
. ſ. ieiuniis feſtis, & feriis, nocte & die actus luxuriæ exequun-
tur. Ideo Hie. 5. Magnificati ſunt & ditati, incraſſati ſunt & im
8 pinguati, & prætererunt ſermones meos. ¶ Secundum Ariſt. li.
5. ca. 24. porcus poſt octo menſes generat, & fœmina concipit
poſt annum, ſed quod generatur a maſculo ante vnum annū,
valde eſt debile, quia filii parentum ſenum prævalent filiis pa-
rentum iuuenum. Illi etiam filii qui generantur in hyeme, me
liores ſunt quàm geniti in æſtate. Chariſsimi, porcus ſignificat
prædicatores vel prælatos, qui debent alios in fidem & gratiā
generare prædicādo, ſed vere qñ iſti ſunt nimis iuuenes. ſ. ſtulci
ti & ignari, tunc non poſſunt perfectè generare, imo fœtus de
biles faciūt. i. ſubditos imperfectos. Illi autem qui ſunt ſenes. i.
ſapientes & maturi, quia verbis & exemplis faciūt ſuos filios.
. i. ſubditos meliores, quia generaliter boni prælati habent bo-
nos ſubditos, & mali malos, quia Secundum iudicem ciuita-
tis, ſic & hi qui habitant in ea. Eccl. 10. ¶ Porcus meliores filios 9
generat in ſenectute quam in iuuentute, meliores etiam ſunt
geniti in hyeme quàm in æſtate. Sic verè illi filii. i. illæ perſonæ
quæ generantur & a Deo inducuntur in hyeme. i. in ſtatu tri-
bulationis, timoris diuini & paupertatis, meliores ſunt quā ge
niti in æſtate proſperitatis, quia vt communiter meliores ſunt
pauperes quàm diuites, quamuis aliquando regula fallat. Vel
dic q illos quos nobis acquirimus filios & amicos in hyeme. i.
in tempore paupertatis noſtræ, meliores debemus reputare q̃
illos quos acquirimus in æſtate. i. in tempore noſtræ proſperi-
tatis. Vel expone q meliores ſunt filii in ſenectute quàm in iu-
uentute, & in hyeme quàm in æſtate, quia vere homo in ſene-
ctute & maturitate, in hyeme & aduerſitate meliorem fru-
ctum bonorum operum generare & facere cōſueuit, quàm in
tēpore iuuentutis & proſperitatis, quia vere iuuētus & proſpe
ritas impediunt bonum opus. Adoleſcentia. n. & iouentus va-
na ſunt Ecc. 11. Et nota q porco qñ generat, optimus cibus eſt
hordeū coctum. ſic ſacra ſcriptura expoſita. Et nota quare hor
deum dicitur. ¶ Porcus eſt animal voraciſsimum & guloſum, 10
& quando eſuriit, horribiliter grūnit, & domos inuadit vt ſub-
intret, & comedat. Sic verè multi ſunt ita guloſi, q nullam ab-
ſtinentiā poſſunt facere, imo importune niſi cibos inuenerint,
conquerunt Eccl. 36. Omnē eſcam māducabit venter. ¶ Por- 11
ca filio primo nato dat primam mamillam, & ſic ſm ordinem
natiuitatis, dat eis ordinem mamillarum. Et porca quanto eſt
pinguior, tanto minus habet de lacte. Chariſsimi, porca eſt præ
latus, filij eius ſunt ſubditi, mamillæ eius ſunt beneficia & præ-
bendę Bonus igitur prælatus debet filio primo nato. i. ſubdito
ſaniori, meliori & ſapientiori primam mamillam. i. primum &
dignius & etiam melius officium, præbendam vel beneficium
aſsignare. Et ſic ſm ordinem ſpiritualis ætatis. i. ſapientiæ, ma-
turitatis & bonitatis, debet ordo procedere dignitatis. Figura
Gen. 43. de Ioſeph, qui fecit fratres ſuos ſedere ſm ordinē eo-
rum ad menſam ſuam. Sic bonus prælatus ad menſam benefi-
ciorū eccleſiæ ſuæ debet facere ſedere fratres & ſubditos ſuos,
ſm ordinem natiuitatis. i. ſm q fuerint ſpiritualiter ſeniores. ſ.
vita ſcientia & moribus clariores. Miſcui vinum, & poſui men
ſam. Prouerbi. 9. Tales etiam prælati quando ſunt pingues per
gratiam & deuotionem, tunc lac mundanæ proſperitatis pau-
cius habent, quia. ſ. a lacte deliciarum & diuitiarum attrahunt
mentem ſuam. Vel ſi vis pone de Chriſto, qui in paradiſo me-
lius beneficiat meliores. Et pone figuram ſicut ſupra vide de
cane vel canicula, vbi ponitur. ¶ Porca non recipit porcum ad 12
generationis officium faciēdum, niſi prius viderit aures ipſius
inclinatas, ſm Ariſt. li. 6. c. 18. Sic vere religio vel eccleſia non
debet aliquem ad officium generationis ſpiritualis. i. prælatio-
nis vel prædicationis admittere, niſi aures per obedientia ſibi
viderit inclinari, quia ſecundum Greg. Præeſſe non meretur,
qui ſubeſſe non didicerit. ¶ Porci quadruplicem incurrunt infir 13
mitatem. ſ. carnis corruptionem, capitis grauitatem, corporis
inflaturam, & fluxum ventris. Sed contra carnem corruptam
quæ dicitur brancbos, oportet carnem iſtā abſcindere, & con-
tra inflaturam vtile eſt ſub lingua minuere. ſm Ariſt. li. 8. c. 21.
Sic verè chariſsimi, porcis. i. peccatoribus huius mundi iſta
quadruplex infirmitas accidit videlicet carnis corruptio. i. ga-
ſtrimargia, quæ carnem corrūpit per luxuriā, capitis grauitas,
hæc eſt cupiditas, quæ caput. i. intentionem deprimit ad terre-
na, corporis inflatura, hæc eſt ſuperbia, quæ facit hominem tu
midum & inflatū, ventris fluxus, hæc eſt luxuria, quę facit ho
minem fluidum atque mollem, quia verè iſtis quatuor vitijs
quaſi totum genus humanum infirmatur. pſal. Infirmati ſunt
& ceciderunt. Sed contra carnis corruptionem. ſ. gulę, valet q
talis caro abſcindatur. i. q a gulæ ingluuie ceſſetur. Contra in-
flaturam autem ſuperbiæ valet q ſanguis. i. temporalis ſubſtan
tia minuatur, quia ſæpe diuitiæ ſunt ſuperbiæ cauſa, quia ſm
Augu. Difficile eſt q ſuperbus non ſit, qui diues eſt. Ideo Leu.
17. Caue vt non comedas ſanguinem. ¶ Porci & porcę delectā 14
tur comedendo glādes, ſed ſi forte multum comederint de eis,
ſicut & oues facient abortum, & ideo vtile eſt talia ſubtrahere
fœminab', vt dicit Ariſt. Vide ſi vis ſupra de Apro, & infra de
Sue. Chariſsimi per glandes intelligo diuitias, quæ creſcunt
in arbore huius vitę, per porcos autē intelligo viros nullos, per
porcas

porcas intelligo ſimplices & ignaros. Porci ergo & porcæ.i.ſa-
pientes & inſipientes delectantur comedendo glandes, i. diui
tias acquirendo. ſed pro certo ſi porca. i. perſonæ ſimplices &
ignarę multas glandes.i.multas diuitias acquiſierint, comede-
rint & ſibi incorporauerint, ipſi faciũt abortum. Nam quia ta-
les neſciunt debitè eis vti, ipſi efficiũtur auari & ſuperbi, & ſic
fœtum mortuum. i. opera mortua & vitioſa faciunt & produ-
15 cunt. ¶ Porci ſubtus arborem libenter glandes comedunt, ſur-
ſum tamen ad eum qui glandes mittit, nunquam attendũt. Sic
verè ſunt multi, qui glandes.i.diuitias & temporalia beneficia
bene recipiunt, ſurſum tamen ad Deum a quo veniunt, non at-
tendunt quia licet ſubtus arborem circa terram.i.in mũdo iſto
glandibus & diuitijs impinguentur, non tamen reſpiciunt vn-
de veniunt, quia ad Deũ qui eas ſibi donat, nõ attendũt per gra
tiarum actionem. Non reſpexit ad dominum qui fecit illũ Eſa.
16 22. ¶ Diuerſi cibi impingnant porcos.i.malos, quia quidam ge
nerãt carnẽ, hę ſunt delicię, alię pingnedinẽ luxurię, hę ſunt di
uitiæ, aliæ inflant per ſuperbiam, hę ſunt eminentię. De ſiliquis
quas porci manducabant. Luc. 15.

De Pediculo. Cap. 83.

1 PEDICVLVS eſt vermis cutis, dictus ſic, eo ꝙ
cum pedibus noceat, ſcḋm Iſid. Et generatur pedi
culus ex humorib⁹ intercutaneis corruptis, poſ-
ſeſſorem autem ſuum pediculos inquietat & mo
leſtat, & vbi eſt multitudo pediculorum, ſignum
eſt corruptionis generalis.ſ.lepræ vel morpheę. Rectè talis ver
mis eſt peccatum, quia vere ex corruptis humoribus.i. de pra-
uis mentis & carnis affectionibus generatur, & poſſeſſorem
ſuum.i.conſcientiam in qua habitat, inquietat, ſtimulat & re-
mordet, quia ſicut ſagitta infixa fœmori canis, ſic verbũ in cor
de ſtulti. Ecc. 19. Et vbi apparet pediculorum talium multitu-
do, vere ſignum eſt interioris corruptionis, quia ſignum eſt ꝙ
interior conſcientia eſt corrupta, quãdo multis criminibus eſt
2 repleta. Corrumpetur putredine peſſima. Micheæ. 2. ¶ Secun-
dum Commen. ſuper viaticum Conſtant. quidam pediculi ge
nerantur, de ſanguine, & hi ſunt rubei & groſsi, quidam de ma
teria phlegmatica, & iſti ſunt albi & molles, alij de cholerica,
& iſti ſunt nigri, ſicci molles & pungentes, alij de melancholi
ca, & iſti ſunt terrei, macilenti & tardi. Sic verè charisſimi, in
corpore eccleſiæ ſunt plura genera hominum peccatorũ, quia
quidam ſunt rubei & ſanguinei, iſti ſunt luxurioſi, quidam al-
bi & molles, iſti ſunt molles & delicioſi, quidam nigri choleri
ci & leues iſti ſunt cupidi & auari qui pungunt & excoriãt per
rapinam in quibus cholera.i. ardor auaritiæ dominatur, quidã
ponderoſi & terrei, iſti ſunt pigri & deſidioſi, qui non poſſunt
ad bonum aliquod ſe mouere. Pedes eorum pigri ſunt ad am-
3 bulandũ. Sap. 15. ¶ Omnis pediculus tanto acrius pungit, quã-
to magis eſurit & macreſcit. Pediculus etiam poteſt vrina di-
ci, ab vrendo, quia vbi mordet, adeo ardet vt ibi veſicæ fiãt. Re
ctè tales ſunt balliui & raptores, quia vere tales quãto ſunt ma
criores per paupertatem, tanto plus pungunt per rapinam &
crudelitatem. Vnde tales poſſunt dici vrina, ab vrendo quia
alios per rapinã exurunt & corrodunt, quia iſti ſunt ſicut ignis
4 qui comburit ſiluam, & ſicut flãma comburens montes. ¶ Cõ-
tra pediculos ſcḋm Conſtan. valet frequens ablutio capitis, pe-
ctinatio, medicinę purgatio. Nam argentum viuum cum cine
re ſalicis eos necat. Item lithargyrus. i. plumbum vſtum cum
oleo & aceto, & maximè quando ex cauſa calida generantur.
Sic verè charisſimi contra vitia & tentationes & conſcientiæ
remorſus valet ablutio lachrymarum, pectinatio confeſsionis,
& pœnitentiæ medicina. Nam argentum uiuum.i. eloquium
Dei, quod eſt argentum igne examinatum, & cinis ſalicis.i.me
moria mortis, ſunt remedium peccati. Similiter ſi plumbũ gra
ue.i.ſi corpus noſtrum (quod eſt graue & corruptibile) vratur
igne pœnitentiæ & macerationis, & ſi adhibeatur oleum pie-
tatis & compaſsionis, & acetum mortis recordationis, tunc a
capite intentionis & a carne affectionis poterũt pediculi.i. pec
cata & vitia relegari, & maximè quando de calida materia.i.
5 de proſperitate mundi vel carnali voluptate naſcũtur. ¶ Aqua
ſalnacida cũ aceto, vel auri pigmentum cum ſtaphide agria &
cum aceto valet contra pediculos ſi ſint ex humore frigido. Et
ſecundum diuerſitatem animalium, eſt diuerſitas pediculorũ,
quia alios porcus alios anſeres, alios homines in ſe habent. Sic
ſecundum diuerſitatem hominum variatur diuerſitas malarũ
affectionum, quæ rectè ſunt pediculi in anima, qui faciunt pru
ritum delectationis, quia alias habẽt porci.i.delicioſi, alias an-
ſeres.i.detractores, iracundi & clamoſi, alias hoies.i.mundi ſa-
pientes, & molles religioſi. Nam delicioſi habent pediculos &
affectiones luxuriæ, iracundi diſcordiæ, mũdi ſapiẽtes inanis
gloriæ. Sed contra hmôi pediculos valet auri pigmentũ.i. Dei
ſapientia quæ eſt quaſi pigmentum aureum, acetum.i.mortis
amarę memoria, aqua ſalſa.i.pœnitentia. hęc.n. omnia liberant
homines a peccatis.

De Pulice. Cap. 84.

PVLEX eſt modicus vermis, moleſtus homini- 1
bus & infeſtus. & dicitur a puluere, quia tpe fri-
gido & hyemali in puluere abſconditur & nutri
tur, & tunc in ſeipſo deficit & pigreſcit, in æſtiuo
tamen tempore inſoleſcit, & cum ſit miræ leuita
tis, vndique circuit atque ſalit. Rectè tales ſunt balliui princi-
pum & prælatorum, quia tales ſunt modici.ſ. quantum ad di-
uitias & temporalem facultatẽ, hominibus tñ.i. pauperibus &
ſubditis ſunt moleſti, quia ſicut pulex homines pungit & infe-
ſtat vt ſanguinem eorum ſugat, & ſugendo poſt ſe veſtigium
derelinquit ſic vere tales alios pungunt per rapinas & exactio
nes, vt ſanguinem eorum ſibi attrahant.i. eorũ ſubſtantia tem-
poralem quod quidem faciendo, veſtigium malorũ exemplo-
rum poſt ſe alijs derelinquunt. Non accubabit donec rapuerit
prædam, & occiſorum ſanguinem bibat. Nume. 23. Et ſicut vi
demus ꝙ pulex non parcit alicui perſonę, nec pauperi nec diui
ti, nec regi, principi vel prælato, ſic pro certo iſti balliui in iu-
riſdictione ſua non dubitãt perſonas bonas & honorabiles infeſta
re. Exemplifica bene contra balliuos regum, qui nihil reputant
principes vel nobiles, quia Deũ non timent, & cunctis aduer-
ſantur. 1. ad Theſſa. 2. Exemplum de iudice iniquitatis, Luc. 18.
qui Deum non timebat nec, homines reuerebatur. ſic nec ta-
les officiales. ¶ Pulex in hyeme & frigore in puluere abſcondi 2
tur & nutritur, & tunc homines non moleſtat, ſed tandem in
æſtate de puluere exit & ſalit & inſoleſcit, & acriter cruciat at
que pungit, & maximè in tempore pluuioſo. Rectè charisſimi,
ſic faciunt vſurarij & balliui. Iſti.n.in puluere nutriuntur, qa
pro certo tales a ſtatu vili & paupere communiter veniũt. Vn
de dum ſunt in hyeme.i.in paupertate & aduerſitate, ipſi tunc
temporis nõ nocẽt, quia.ſ.non poſſunt, ſed in ſeipſis deficiũt &
pigreſcunt. ſed vere qñ exeũt de hmôi puluere vel hyeme qñ.ſ.
veniũt ad ſtatũ ꝓſperitatis, vtpote qa ſunt iudices vel balliui
vel diuites quoquõ, tũc ꝓ certo ipſi inſoleſcũt ꝑ laſciuiã & leui
tatẽ, & vndiq; circũeunt.ſ.pauperes pungendo, excoriando &
infeſtando. Ortus eſt ſol, & auolauerunt. Naum. 3. In tempore
autem pluuioſo. i. quando apud agricolas ſentiunt eſſe pluuiã
diuitiarum, tunc vere per rapinam pungunt acrius atque mor
dent. Vel in tempore pluuioſo.i.in tempore aduerſitatis, quia
.ſ.peruerſi tunc magis nituntur nocere, quando vident homi-
nem neceſsitatibus implicatum. Eccleſ. 12. Si occurrerint tibi
mala, inuenies eum primum. ¶ Pulex eſt animal leuisſimum, 3
quod leuisſime ſalit & diſcurrit, et ideo vix poteſt capi propter
ſuam maximam leuitatem. Re uera tales ſunt multi falſi & cau
teloſi, quia vere iſti ſaltus faciunt multos, quia de cautela ad
cautelam ſaliunt atque volant.ſ. ſe excuſando, & ſuam nequi-
tiam palliando, ſicut patet de vſurarijs & balliuis, & ideo pro
certo a nemine poſſunt capi vel concludi, quia.ſ. taliter ſalien-
do, manus perſequentium & corrigere ſe volentium fugiunt
& euadunt, quia ſicut quilibet videt, nullus poteſt de talibus
triumphare. Peruerſi.n. difficile corriguntur. Eccle. 1. Iſtud ẽt
poteſt allegari contra cauſidicos, vſurarios & iudices. Vel dic
contra detractores, qui bibunt & commedunt ſanguinem
ſicut pulex. i. vitam aliorum, & non parcunt regi vel principi
.i.iuſto vel peccatori. Allega vt ſupra. Et ideo tales ſaliendo va
dunt quia vere iſti ſemper bona aliorum tranſiliunt & omit-
tunt. Iuuenies homines ſalientes foueas 1. Reg. 10. ¶ Pulex car
nem incidit & terebrat, & ſanguinẽ ſugit, & poſt ſe veſtigium 4
derelinquit, & dormire volentes impetit acri morſu. Nulli etiã
generi hominum parcere conſueuit. ſed iſtis abſynthium eſt
venenum, ſicut dicit Conſtan. in viatico, ſi eum aqua rigatur,
quia odore ipſius perimuntur. Rectè talis eſt caro noſtra, vel
etiam diabolus, quia per malas ſuggeſtiones fodit & perforat
mentem noſtram, & ſanguinem noſtrum.i. gratiam & virtutes
euacuat & exhaurit. Et ideo iſta pulex.ſ. caro, poſt ſe dicitur
derelinquere veſtigium, quia.ſ. poſt concupiſcentias carnales
ſemper ſolet veſtigium luxuriæ derelinqui. Et illos qui volunt
dormire

dormire per contemplationẽ.ſ.bonos & iuſtos mordet per ten
tationem,inquietat atque turbat,& nulli generi hominum par
cit,quia omnibus viuentibus per tentationes officit & obſiſtit,
quia manus eius contra omnes. Gene. 16. Abſynthiũ ſ.i.ama
ritudo pœnitentiæ , ſi cum aqua contritionis & lachrymarum
miſceatur.huius pulicis.i. noſtræ carnis virtutem ſuperat & vi
gorem.Memor igitur eſto paupertatis meæ, abſynthij & fellis.
Thren.4.Vel dic ꝙ pulex eſt mors, quæ carnem noſtram infe-
ſtat,& illos qui volunt dormire.i. in mundi delicijs quieſcere,
impetit atque mordet , & nulli generi hominum parcere con-
ſueuit. Dan.11.Nec quẽquam deorũ curabit,ſed aduerſus vni-
5 uerſa conſurget.¶ Pulex multa oua generat,de quibus progre
dit multa proles.Et eſt pulex albus in ortu & in principio ſuo,
ſed ſtatim nigreſcit ſubito.Sic verè pulices.i.perſonę malę mul
ta oua hodie faciunt.i.multos ſuperuacuos cogitatus.Et quan-
doq; in principio.i.in iuuentute ſunt albi.i.floridi & caſti & ho
neſti , ſed vere ſtatim nigreſcunt per vitia & peccata, quia ſm
Lu.14.Homo cępit edificare,& non potuit conſummare, quia
ſm Ariſt.acres in principio,franguntur in fine.Multi.n.ſunt q
in principio ſunt boni , ſed finaliter fiunt mali, ſicut legitur de
6 Ioas rege Iſrael.4.Regum.14.¶ Vnus pulex ex ſe multos gene
rat.Nam per ouationem multiplicat vltra modum peſtiferum
genus ſuum. Sic verè vnus malus per ſui imitationem multos
alios malos conſtituit,generat pariter & inducit,quia ſicut di-
citur ad Romano.5. Per vnius inobedientiam præuaricatores
conſtituti ſunt multi.

De Rhinoceronte. Cap. 85.

1 RHINOCERON vel Monoceron idẽ eſt ſm
Iſidorũ quod vnicornis, beſtia ferox,quæ in frõ
te vnicũ habet cornu,cum quo ventilat elephã-
tem,vt dicit Iſid.li.12. Nam ſm Plin. Rhinoce-
ros vnicum cornu ſuum acuit ad ſaxa.& quia vẽ
trem elephantis ſcit partem eſſe corporis mol-
liorem,ideo ipſum cum cornu acuto in ventre percutit, & ſæ-
pe ipſum interimit & occidit . Rectè chariſsimi iſta beſtia eſt
diabolus,qui habet vnum cornu.i. vnicam & ſingularem potẽ
tiam inter creaturas inferiores , quia Nõ eſt poteſtas ſuper ter
ram quæ comparetur ei.Iob 41.Cum quo quidem cornu potẽ
tiæ ventilat & percutit elephantem.i.quemlibet virum iuſtum
per diuerſas tentationes & tribulationes, quia vere cornu ſuæ
potentiæ eſt acutum quantum ad inuaſionẽ & tribulationẽ,eſt
forte quantum ad perſeuerantiam & durationem,quia non ſta
tim vincitur,licet reſiſtatur,imo quia ſcit elephantem.i.homi-
nem eſſe debiliorem in ventre.i.quantum ad carnem tentatio-
nem,ideo ipſum erga ventrem. i. quantum ad carnis tentatio-
nes fortius impetit & impugnat , & ipſum ſæpe interimit per
peccatum luxuriæ ſic percuſſum.vnde Deut.33. Corona rhi-
nocerontis cornua eius ad ventilandas gentes. Iſta.n.eſt hoſtis
aſtutia,ꝙ in illa parte in qua videt eſſe debiliorem hominẽ ip-
ſum magis tentat,vt citius præualeat contra ipſum. Vel dic de
Paulo vel Chriſto, qui cum cornu ſuæ audaciæ & conſtantiæ,
quod limauit ad ſaxa.i.ad verba Chriſti & exẽmpla ſanctorũ,
impetiuit prædicando elephantem.i.iudeos & gentiles, & cõ-
tra eos victoriam obtinuit, inquantum eos ad fidẽ eccleſiæ re-
2 uocauit. Allega vt ſupra.¶ Vnicornis ſecundum Iſido.li.12.eſt
beſtia fortiſsima, quæ nullo ingenio poteſt capi , veruntamen
puella virgo in deſerti venienti vnicorni proponitur , & ei ſi-
num aperit , & tunc beſtia omni feritate depoſita , in eius gre-
mium ſe inclinat ac ſi ibi vellet dormire , & ibi a venatoribus
deprehẽditur & occiditur & necatur,& lanceis & iaculis vul-
neratur. Et eſt rhinoceros ſimilis elephãto in longitudine,ſed
crura habet mirabiliter breuiora,vt dicit Pli.lib.8.c.20.Rectè
chariſsimi per iſtam beſtiam intelligitur Dei filius, qui fortiſ-
ſimus Deus ſpirituum nuncupatur Nume.16.Vnde pro certo
venatores,hoc eſt dictu , iudei vel ſancti patres ipſum non po-
terant capere , & ad mundum attrahere aliqua arte vel inge-
genio,veruntamen quando virgo & puella.i. beata virgo Ma-
ria fuit in deſerto huius mundi poſita,& virtute ſancti ſpiritus
præparata,& ei ſinum.i.cor aperuit, & per amoris deſidesium
dilatauit(iuxta illud pſal.Ædificauit ſicut vnicornis ędificium
ſuum.) tunc pro certo Dei filius depoſuit omnem feritatẽ ſuã
.i.omnem rigorem iuſtitiæ qua primitus præpollebat , & in ſi-
num.i.in ventrem huius virginis ſe recluſit,vbi carnem huma
nam aſſumpſit , & ſic a iudeis venatoribus crudelibus eſt oc-
ciſus per lanceam & per clauos.vnde Nume.23. Deus ex Ægy
pto vocauit eum,cuius fortitudo eſt ſimilis rhinoceroti,& re-
quieſcẽs accubuit vt leo. Si vis pone figuram de Sunamite, in
cuius ſinu Dauid dormiebat &c.Vide infra lib.16.c.1.§ 1. Et
iſte ſimilis elephãte i.cæteris peccatoribus in corpore.i. in ex-
teriori apparentia humanitatis.Similis alijs hominibus. Sapiẽ
tiæ.7.Sed vere crura.i. affectiones & deſideria ipſius ſunt bre-
uiora,quia vere deſideria eius non ſe extenderunt ad tot & tã-
ta ſicut noſtra, quia iſta mundana nunquã concupiuit vllo mo
do.¶ Secundum Pli.li. 8.c.21. vnicornium multæ ſunt ſpecies 3
.ſ.monoceron,egoceron,& rhinoceron.Et eſt monoceron be-
ſtia aſperrima,ſimilis equo in corpore,ceruo in capite, in pedi
bus elephanti,in cauda apro,cum cornu nigro in fronte duorũ
cubitorum,et hanc feram (vt dicit)viuam negant capi,nam(vt
dicit)qñ aliquo caſu capitur , ſtatim præ indignatione morit.
Sic verè tales ſunt multi principes & prælati, & multi alij pec
catores, quia vere caput eorũ.i. principium & introitus vel iu
uentus ſimile eſt ceruo, quod eſt animal timidum , ſimplex &
benignum , quia iſti in principio ſunt iuſti & boni , ſed vere in
corpore.i.in progreſſu vitæ ſuæ ſimiles ſunt equo, quod eſt ani
mal luxurioſum ſuper cætera animalia,ſm Ariſt.quia vere ta-
les efficiuntur luxurioſi & inuidi, ſed vere quantum ad pedes,
id eſt quantum ad affectus & voluntatem ipſi ſunt ſimiles ele-
phanti qui habet pedes inflexibiles , quia. ſ. eorum affectiones
non poſſunt flecti ad compaſsionem & humilitatẽ. Non flecte
ris ſuper eã vlla miſericordia.Deu.25. Cauda eorũ.i.finis vitæ
& ſenectus ſimilis eſt apro,quod eſt animal crudele, quia vere
tales in ſenectute ſunt raptores crudeles per auaritiam & tirã-
nidem. Vnde tales in principio ſunt boni , ſecundo autem ſunt
delicati & luxurioſi, poſtea duri ſunt & auſteri, in fine aũt ra-
ptores efficiuntur & tyranni.Apo.9 Aculei erant in caudis ip-
ſarũ . Et ideo iſti habent cornu crudelitatis & poteſtatis iudi-
ciarie,& hoc in frõte.i.aperto & publico,quia ſ.ſtatim ſine de-
liberatione frontoſe & ceruicoſe volunt cum cornu iudiciariæ
poteſtatis alios impetere & ferire , ſicut patet de multis qui ſi-
ne deliberatione excõmunicant vel puniunt.Ideo dicebat Da-
uid.A cornibus vnicornium ſalua me.Tales etiam viui non ca
piuntur,quia vere dum viuunt in hoc mundo,nunquã poſſunt
capi , corrigi vel conuerti , quia nolunt audire correctores &
ꝑdicatores,ſed eos potius perſequũtur,quia Oderunt in porta
corripientem. Amos.5. Vel allega contra obſtinatos vel mali-
tioſos,qui non poſſunt capi vel concludi , ꝙ ſi per violentiam
capiuntur, præ indignatione & deſperatione ſpiritualiter mo-
riuntur,inquantum.ſ.impatienter ſuſtinent qñ corriguntur,&
inquantum ex hoc deteriores efficiuntur , & ad multa alia vi-
tia conuertuntur.vnde ad Eph.4. Deſperantes ſemetipſos tra-
diderunt impudicitiæ,in operationem auaritiæ.Vel allega cõ-
tra non perſeuerãtes,qui habent caput cerui, & caudam apri,
quia in principio boni in fine ſunt mali.ad Gal.3. Cum ſpiritu
cęperitis,carne cõſummamini.¶ Egoceros dicitur ab aiga,qđ 4
eſt capra,& ceras, quod eſt cornu,quia eſt animal puſillum &
velox,ſimile caprę vel hedo,cum vno cornu in fronte. Sic ve-
rè in mundo iſto ſunt tales capræ vel vnicornes.ſ. luxurioſi,q a
illi ſunt capræ quantum ad fœtorem infamiæ malæ vitæ , ſunt
etiam puſillanimes & teneri quantum ad pœnitentiam tolerã-
dam,veloces aũt ſunt & acres quantũ ad laſciuiam & leuitatẽ,
& in fronte.i. in apparentia , in introitu & prima facie habent
cornu.i.obſtinationem,inuerecundiã & incorrigibilitatẽ,quia
tales ſunt obſtinati,inuerecundi & incorrigibiles. Ideo Hie.3.
Frõs mulieris meretricis facta eſt tibi,noluiſti erubeſcere. Vel
Hędus iſte eſt peccatum luxuriæ,in quo eſt cornu inuerecun-
diæ & obſtinationis,quod eſt in frõte ſuprà oculos,q a.ſ.oculos
intellectus excęcat &c. Figura de hirco cũ vnico cornu. Dan.
8.vide ſupra vbi agitur de ariete. ¶ Secũdum Pli.in India ſunt 5
vnicornes boues,habẽtes vngulas ſolidas, ſicut equi,& habẽt
maculas candidas.Sunt etiam ibi aſini ſm Auicen . Ariſto. &
Plin.qui vnum habẽt cornu inter aures . Sic rectè chariſsimi,
in India.i in eccleſia illi qui ſunt prælati &c.vide ſupra de aſi-
no.Et nota ꝙ rhinoceron græcè, latinæ dicitur cornu in nare
.i.in fronte ſecundum Iſid.

De Rana. Cap. 86.

RANA a garrulitate ſic dicitur, quia importunis cla 1
moribus ſemper coaxat , & maximè in aqua vel in
paludibus,vbi.ſ.gignitur & nutritur,& ſunt plures
ſpecies & genera earundem ſecundum Iſid. lib.12.
quia aliæ in nemoribus,quæ ſunt ſine voce, aliæ in aqua , quæ
ſemper

ſemper clamitant, aliæ in terra.ſ.rubetæ vel buſones, quæ pa-
rum clamant, & ſunt pręcæteris venenoſę. Sic verè chariſsimi,
in mundo ſunt diuerſa genera peccatorū, quia vere aliqui ſunt
in paludibus deliciarum, vt ſunt luxurioſi, alij in terra diuitia-
rum.ſ.auari venenoſi & malitioſi, alij in arboribus eminentia-
rum, vt ſunt ſuperbi & ambitioſi, & iſti nunquam clamant per
gratiarum actionem, vel orationē. Sed pro certo illæ ranæ quæ
verſantur in aqua deliciarum.ſ.luxurioſi, per ſtultiloquia gar-
ruli ſunt & loquaces. Garrula inquit & vaga, quietis impatiēs.
Prouerb. 7. Luxurioſi.n. præ cæteris abundant ſtultiloquijs &
2 quærelis. ¶ Ranarum aliæ ſunt penitus ſine voce, quæ.ſ. circa
frutices abundant, alię autem nimis ſunt clamoſę, quę in aquis
verſatur. Nam quādo mittunt inferiorem mādibulam in aquā,
& ſuperiorem tenent ſuperius, tunc fortius clamant, vt dicit
Ariſt.li.4 c.9. Maximè autē clamat tempore coitus omnis rana
ſm Iſido.li.12. Sic vere in mundo iſto ſunt duo genera princi-
palia hominum peccatorum, quidam qui habitant circa fruti-
ces.i. circa mundi fructus & diuitias.ſ. diuites & auari, & pro
certo tales videntur carere voce.ſ.bona voce orationis, confeſ
ſionis, laudis & gratiarum actionis, carent etiam voce mala.ſ.
iactantiæ & elationis, quia auari non ſe iactant de diuitijs, imo
eas abſcondunt atque celant. Erls mutus, nec quaſi vir obiur-
gans. Ezech.3. Alij autem ſunt qui verſantur in aquis.i.in mū-
di delicijs.ſ. guloſi & luxurioſi, & pro certo tales ſunt garruli
& loquaces, cantando.ſ.& iactando, & maximè quando ſunt in
aqua.i.in ciborum et potuū fluxibilitate, videlicet in taberna,
& ſimiliter tempore coitus.i. cum circa actus luxuriæ occupā-
tur, quia tunc ſunt maximè garruloſi. Ideo mala mulier dici-
tur Prouerb.7. garrula & vaga &c. Vel dic ꝙ quidam ſunt qui
nunquam loquuntur, alij qui nimis tacent. Nam quidam exce
dunt in taciturnitate. Eccl.20. Eſt tacens nō habens ſenſum lo
quelę, & eſt procax ad loquendum. Alij autem excedunt in lo
3 quacitate. In ore fatui verba inenarrabilia. Eccl.21. ¶ Rana mi-
rabiliter eſt clamoſa, oculos habet lucentes, & maxime de no-
cte, & ſaliendo fugit omnis rana præter buſonem. Et ſm Iſi-
dorum eſt quędam rana quæ in os canis proiecta facit eum ob-
muteſcere. Et eſt rana aquoſa, lutoſa, clamoſa, venenoſa, timo-
roſa, ſub ventre maculoſa, & ideo cunctis abominabilis eſt &
odioſa. Timoroſa autem dicitur, quia ſi ab aliquo perſequitur,
ſtatim ad aquam fugere conſueuit. Rectè chariſsimi, tales ſunt
cauſidici & aduocati, quia vere iſti ſunt clamoſi, quia claman-
do litigāt adinuicem, & oculi eorum.i.intellectus & ſapientia
lucet per diſcretionem nocte.i.in negotijs huius mundi. Iſti ēē
ſaliendo fugiunt & loquuntur, quia vere iſti ſemper tranſiliūt
veritatem, & ſaliendo clamant.i. de cautela ad cautelam ſe cō-
uertēdo, quia cauſidici tranſiliunt vera, detractores bona, adu
latores mala. Et iſti etiam canes.i.bonos prælatos & iudices fa
ciunt obmuteſcere, & a motu executionis ceſſare, inquātum
.ſ.malas cauſas excuſant, & bonas accuſant. Iſti etiā ſunt timo-
roſi, quia vere tales multum timent mori, contra illud? Noli ti-
mere iudicium mortis. Eccl.42. Sonitus terroris in auribus im
pij. Iob 15. Et quando perſequuntur.i. quando ab aliquo præ-
dicatore arguuntur, ipſi fugiunt ad aquam.i. ad dulcorem diui
næ miſerationis dicentes ꝙ Deus dabit eis pœnitentiam & mi
ſericordiam, contra illud Eccleſ.5. Ne dicas, miſericordia do-
mini magna eſt. Iſti igitur ſunt aquoſi per gaſtrimargiam, lu-
tuoſi per auaritiam, clamoſi per diſcordiam & eloquentiā, ve-
nenoſi per malitiam, maculoſi per fallaciam, timoroſi per igna
uiam, & ideo cunctis hominibus cæteris odioſi. Et ſicut rana
non habet caudam, ſic iſti non habent memoriam mortis quæ
per caudam ſignificatur. Eſai.9. Auferet dominus a te caput &
caudā. Quia iſti non habent caput debitæ intentionis, nec cau
4 dam memoriæ ſuæ finis. ¶ Eſt quædam rana quę dicitur muta,
quæ ſm Iſid. proiecta in os canis, facit eum muteſcere. Chariſ
ſimi iſta rana ſignificat mūdi dona, quæ proiecta in os canū.i.
iudicum & ſuperiorum faciunt eos muteſcere, & a latratu cor
rectionis ceſſare. vnde Ecc.20. Quaſi mutus auertet correctio
5 nē. ¶ Rana primo eſt paruus piſcis, qui gallice dicitur chabot,
qui quaſi totus videtur eſſe caput, habens modicam extremita
tem pro cauda, ſed tandem illud caput dilatatur, & veniunt
ei pedes & cauda ſibi cadit, & ſic de piſce beſtia quadrupes ef
ficitur, & tunc circa aquas manens, iugiter clamat & coaxat.
ſm Iſidorum. Vnde Plin. lib.9.c.51. dicit ꝙ rana parit mini-
mas carnes nigras, quas gyrinos vocāt, oculis tm̄ & cauda inſi
gnes, mox pedes figurantur, cauda findente ſe in poſteriores.
Sic verè ſunt multi mali, qui in perfectione nō perſeuerāt, quia
in principio ſunt piſces.i. pij, fluidi & deuoti. Vnde in eis non
videtur niſi caput, oculi & cauda, hoc eſt dictu, debita et recta
intentio, quæ eſt caput, debita diſcretio, q̄ eſt oculus, & mortis
ſuæ memoria & recordatio, quę eſt cauda. Sed pro certo ꝓceſ-
ſu temporis ipſi mutantur de piſce in beſtiam.i. de bono in ma
lum, quia vere caput ſuum.i.intentio & conſcientia dilatatur.i.
ad amorem terrenorum per auaritiam, & veniunt eis pedes di
uerſarum affectionum & deſideriorum malorum, & cauda.i.
mortis memoria ſibi cadit, & ſic efficiuntur beſtia quadru-
pes per quattuor affectiones ſenſualitatis, quibus reguntur at-
que viuunt, & extunc pro certo iſti amant habitare in terra.i.
in diuitijs per auaritiā in aqua.i.in delicijs per luxuriā, & inci-
piunt coaxare per detractionem & aliorum infamiam, vanita-
tem & iactantiam. Iſtud maximè videtur in religioſis, qui pri-
mo in iuuentute ſunt piſces.i.deuoti, in ſenectute autē ſunt ra-
nę.i.detractores, quia pro certo chariſsimi ex quo homo per-
dit caudam.i.mortis memoriam, ſtatim efficitur auarus, luxu-
rioſus & clamoſus. Eſa.9. Auferet dominus a te caput & caudā.
Vel etiam poteſt exponi de cauſidicis, qui primo boni, in fine
fiunt ranę, quando perdunt caudam, & acquirunt vocem &c.
ſicut ſupra. Ideo dicitur in pſalm. Dedit terras eorum ranas in
penetralibus regum ipſorum. Vnde tales detractores vel cauſi
dici figurātur per illas ranas quæ infeſtauerūt Ægyptios. Exo.
8. quæ poſtea congregatæ ſunt inſimul, & computruerunt. Sic
verè tales ſuis clamoribus detractorijs vel deceptorijs infe-
ſtant Ægyptios, id eſt pauperes denigratos per pœnitentiam
& aduerſitatem, ſed pro certo finaliter congregabuntur in
inferno, vbi perpetuo computreſcent. Ideo Eſa.24. Congre-
gabuntur in congregatione vnius faſcis in lacum &c. ¶ Secun 6
dum Ariſtot omnes piſces & beſtiæ nutriunt pullos ſuos prę-
ter ranam. quæ.ſ.caret cauda. Sic verè omnes boni prælati nu-
triunt.ſ. per doctrinam exemplum & temporale ſubſidiū, fœ-
tus ſuos.i.ſubditos, præter ranam.i.præter illos qui carent cau
da.i.memoria mortis, & qui in aquis deliciarum habitāt per lu
xuriam, & ſunt clamoſi per iactātiam, diſcordiam & furorem,
quia tales omnino videntur de ſubditis non curare, ſed magis
eos rapinis & exactionibus infeſtare. Paſcet vnuſquiſq; eos qui
ſub manu ſua ſunt. Hiere.6. ¶ Rana qn̄ nihil videt, clamitat & 7
coaxat, ſed ſtatim ꝙ aliquis venit, ceſſat clamare, & eum fugiē
do trāſilit atque ſaltat. Tales rectè ſunt detractores, qui in ab-
ſentia hominum loquuntur & detrahunt, & in eorum præ-
ſentia nihil dicunt, quia ſi ſuperuenerint, ſubito obmuteſcunt.
Non fuit qui moueret pennam, & qui aperiret os, & gānniret.
Eſa.10. Saltando etiam loquuntur, quia vere tales ſemper de-
trahendo tranſiliunt, bona videlicet aliorum, quia nunquam
loquuntur niſi de malis. Et ſi vis dic quomodo generatur rana
.i. quomodo quis efficitur detractor, ſicut ſupra. ¶ Rana ſalien- 8
do clamat. Sic verè adulator qui tranſilit mala aliorum, detra-
ctor qui tranſilit bona, hæreticus vel mendax, qui tranſilit ve-
ra, vel etiam aduocatus. 1.Reg.10. Inueoies duos hominet ſa-
lientes magnas foueas &c.
Salamandra. vide ſupra. capitulo de Aſpide in fine.

De Sanguiſuga. Cap. 87.

SANGVISVGA eſt vermis aquatilis ſic dict⁹, 1
eo ꝙ qn̄ alicui inhæſerit, ſanguinem eius ſugit,
quo cum ſatiatus fuerit & repletus, ipſum reij-
cit & euomit, vt recētiore iterum repleatur, ſm
Iſid.li.12. Sic verè chariſsimi, tales ſunt diuites,
cupidi & auari, qui exiſtentes in aquis delicia-
rum & diuitiarum huius mundi, ſanguinem.i.ſubſtantiam tem
poralem illorum quibus adhęrent.i.ſuarum pauperum vicino
rum per rapinam vel vſuram, cauſidicam vel falſam mercatu
ram ſibi paulatim attrahunt atq; ſugunt. Prouer.30. Sanguiſu-
gæ duæ ſunt filiæ, dicentes, affer affer. Auarus.n.eſt ſanguiſu-
ga, cuius duæ filiæ ſunt, auaritia & ambitio, quæ.ſ.ſemper cla-
mant in corde ſuo, affer affer. Vel duæ filiæ ſignificant vxo-
rem & liberos auarorum, qui ſemper incitāt ad aliquid appor
tandum. Et ſicut (ſm Iſido.) iſte vermis habet fiſtulam in ore,
cū qua ſanguinē ſugit, ſic vere in ore iſtorū eſt fiſtula.i. verbo
rum fallacia & deceptio & dulcedo, cum qua ſanguinem.i. di-
uitias attrahunt aliorum. Pulli eius lambunt ſanguinem. Iob
39. cum autem ſunt iſti ſanguine bene pleni.i.qn̄ ſunt ſatiati di
uitijs aliorum, tunc vere eas euomunt, ſcilicet dando & lar-
giendo non pauperibus ſed diuitibus.ſ. principibus & præla-
tis, maioribus, quibus auari & cauſidici quādoque faciunt plu
ra do-

ræ dona, & hoc pro impetrandis officijs & beneficijs, ac etiam præbendis vt ſic poſsint recenti ſanguine.i. vbertatibus diuitijs impinguari, quia peccatores peccatoribus fœnerantur, vt recipiant æqualia. Luc.6. Et ſicut videmus quòd ſanguiſuga nunquam euomit ſanguinem niſi quando fortiter premitur, ſic vere auari nunquam volunt aliquid reſtituere de diuitijs male acquiſitis, vel aliquid confitendo vomere de peccatis comiſsis, niſi quando à Deo vel à prælatis fortiter premuntur infirmitatibus, tribulationibus & tormentis, quia.ſ. tunc aliquid ſolent reſtituere de diuitijs & aliquid confiteri de vitijs. Iob 20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de vẽtre eius extrahet eas
2 Deus. ¶ Sanguiſuga ſecundum Iſido. eſt vermis mollis, subniger, rubeis lineis diſtinctus, oblongus & flexuoſus, os habet triangulum, & in ore fiſtulam cum qua ſanguinem ſugit, venenoſis ſæpe inſidet, vt eorum humorem ſugat, & in aqua calida & tempore calido citius ſe applicat ad ſugendũ. Rectè tales ſunt adulatores, vtpote hyraudi & mimi & huiuſmodi, quia tales ſunt molles quantum ad delicias, nigri coloris per malam conuerſationem, rubei quantũ ad luxuriam & infectionem, longi quantum ad longæ durationis extimationem, flexuoſi quantum ad falſitatem & deceptionem, quia.ſ. ad omnem partem ſe flectũt. Iſti etiam habent os triangulũ, quia vere tres anguli.i. tria verborum genera in ore eorum poſſunt inueniri, videlicet detractio, mendacium & adulatio. Nam quando adulantur, neceſſe eſt vt de eorum inimicis mendaciter proloquantur. Tres ordines dentium erant in ore eius. Dan.7. Pone figuram ſicut ſupra de angue. Fiſtulam etiam habent in ore.i. dulcedinem verborũ falſorum & attrahentium. Vel fiſtulam ad litteram (vt patet de ioculatoribus).i. cantus muſicos & inſtrumenta, mediantibus quibus ſanguinem.i. dona & diuitias attrahunt aliorum. Et iſti venenoſis.i. malis & raptoribus hominibus inſident & principibus adulando & applaudendo, & eorum mala iuſtificando, vt ſic ſuis humoribus.i. donis & diuitijs ſatientur. Et in tempore calido.i. in tempore proſperitatis, & in aqua calida etiam.i. in delicijs voluptatis libentius ſe applicant ad ſugendum.i. ad adulandum. Prophetę eorum liniebant eos abſque temperamento. Ezech. 13. Vel omnia potes exponere de cauſidicis, qui cum fiſtula fallaciũ verborum & ſugunt acquirunt diuitias infinitas, ſicut ſupra. Vel dic quòd diabolus quando inſidet alicui membro.i. alicui peccatori, ſugit ſanguinem.i. compaſsionem & memoriam paſsionis Chriſti & ſanguinis, & hoc potiſsime in calido tempore.i. in tempore proſperitatis, quia tunc libentius ſugit & tentat. Vt ſugeret mel de petra. ¶ Sanguiſuga ali-
3 quando bibit ſanguinem venenoſum inſidendo alicui rei venenoſę, & ideo antequam apponatur ad aliquod membrum ſugẽdum propter medicinã, debet fricari cum vrtica & ſale vt ſic compellatur euomere ſi quid forte biberit venenoſum. Chariſſimi, ſanguiſuga eſt homo, qui aliquando inſidet rebus venenoſis.i. mundi delectationibus per amorem, quę rectè animę ſunt venenum, & ideo ſæpe bibit & ſibi incorporat multum de ſanguine venenoſo.i. de carnalitatibus, diuitijs & delicijs luxurioſis, & voluptatibus huius mundi Sed pro certo quãdo talis debet fieri medicina aliorum.ſ. prædicator vel prælatus, & in aliquo membro eccleſiæ.i. in aliquo officio vel præbenda debet poni, pro certo ipſe debet primo fricari in ſale & vrtica pœnitentiæ fortis & amarę, vt ſic euomat per reſtitutionem ſanguinem venenoſum.i. delicias & peccata, ſeu diuitias male acquiſitas, iuxta illud Eccl. 31. Si coactus fueris in edendo multum, ſurge de medio, & euome, & refrigerabit te. Vel dic quòd ſanguiſuga.i. homo, qui venenoſis.i. malis & peruerſis perſonis fuit ſocius & adhęrẽs, primo debet purgari quàm ad aliorum ſocietatem admittatur.

De Stellione. Cap. 88.

1 STELLIO eſt beſtiola ſic dicta, eo quòd guttis more ſtellæ lucentibus eſt depicta, ſcorpionibus autem intantum contrariatur, vt eo viſo pauorem eis inferat, vt dicit Iſido. li.12. Et ſecundum Plin. ſtellio maxime de cruore viuit. Rectè tales ſunt ſancti & perfecti, quia vere diuerſis guttis.i. diuerſis virtutibus & moribus ſunt ſtellati, Apoca.1. Habebat in dextera ſua ſtellas ſeptem.i. ſeptem virtutes. Et iſti contrariantur ſcorpionibus, quia vere tales ſunt contrarij ſcorpionibus.i. dæmonibus & peccatis, vel etiam malis hominibus & detractoribus, quia propter ſuam bonitatem malis terrorem incutiunt & pauorem. A voce Angeli populi fugerunt. Eſaiæ 33. Boni.n. ſunt peccatoribus terribiles & odibiles, nec libenter ab ipſis frequentant, quia ſicut dicitur Prouerb. 29. Abominantur impij eos qui in recta ſunt via. Et hoc maximè quia pro certo iſti viuunt de cruore.i. de Chriſti ſanguine, quo per ſuæ compaſſionem paſsionis iugiter nutriuntur. Vel de ſanguine.i. de gratia & deuotione, quia anima omnis carnis in ſanguine illius eſt. Leui. 17. Aduerte tamen quòd timeo magiſtrum de proprietatibus rerũ erraſſe & poſuiſſe cruore loco rore, quia.ſ. Plin. libr.11. cap.26. dicit quòd cameleon, ſtellio & cicada rore viuunt, quod etiam in duobus libris inuenitur. Vincentius etiam in ſuo ſpeculo naturali dicit Plin. dicere quòd ſtellio rore viuit. Dicit ergo ita quòd ſecundum Plin. vbi ſupra, ſtellio, qui eſt beſtia guttis ſtelleis inſignita, rore viuit. Veruntamen circa hoc poſſumus aduertere quòd dato quòd rore viuat, non propter hoc omittit quin ſemper venenoſus exiſtat, quinimo ipſe ros quẽ haurit, in venenoſos humores conuertitur, & ſic propter rorem nunquam ſua conditio immutatur. Tales procul dubio ſunt hęretici, quia.ſ. iſti rorem ſacræ ſcripturæ legunt, ſtudent & hauriunt, veruntamen exinde nunquam meliores fiunt, quin per corruptas expoſitiones ipſum rorem diuinæ ſcripturæ in venenum ſuæ hęreticæ opinionis conuertant, quod etiam de iudæis poteſt dici. Tales ergo ſolent guttis ſtelleis.i. ſtellea conuerſatione indui, & bonis exterioribus virtutibus picturari, licet ſint intus in conſciẽtia venenoſi. quod etiam de hypocritis dici poteſt, vel ad litteram de malis religioſis iſta expone, qui licet rorem ſcientiæ & doctrinę continuè hauriant, licet etiam rorem deuotionis & gratiæ pro libito habere valeant, & licet pelle conuerſationis quandoque per hypocriſim ſtellata fulgeant, venenum tamen ſuæ malitiæ nunquam mutant. Vnde Sap.12. Iniqua eſt natio illorum, & naturalis malitia, & quæ non poterat mutari cogitatio. Vel ſi vis dic de quibuſdam malis auditoribus, qui quauis rorem cęleſtem.i. ſanam & bonam doctrinam pro ſua ſpirituali vita recipiant, ipſi tamen per malas interpretationes ipſum corrũpunt, & exinde venenum ſibi faciunt, inquantum.ſ. deteriores inde fiunt. Exe.33. Audiunt verba tua, & non faciunt ea, quia in canticum oris ſui vertũt illa. Vel dic quòd ſtellio eſt vir iuſtus, qui ſtellatus eſt per bonam conuerſationem, rore viuit per gratiam, doctrinam & deuotionem, ſcorpiones.i. dæmones terret per ſanctitatem & perfectionem, & manibus ad ſumma repit.i. bonis operibus aſcendit ad cœleſtem habitationem. Prouer. 30. Stellio manibus nititur, & in domibus regum cõmoratur.
¶ Licet ſtellio pulcherrimis coloribus ſit depictus, ſummè ta- 2
men eſt venenoſus, & de cruore viuit, & quando in vino extinguitur, faciem illius qui vinum bibit lentigine obducit, & ob hoc eum in vino necant, qui formę inuidẽt mulierũ, vt dicit Plin. lib.29. c.4. contra quod valet oui luteum mel, & nitrum. Rectè tales ſunt hypocritę, quia vere licet habeãt pulchram pellẽ.i. honeſtam & ſtellatam conuerſationem, ipſi tamen ſunt interius venenoſi.ſ. per vitia & peccata, & de cruore.i. de luxuria & carnalitate, vel de cruore.i. detractione & mordacitate viuere dinoſcuntur. Dixi tibi in ſanguine tuo, viue. Eze.16. Et ideo quando in vino.i. in aliqua carnali voluptate ſunt per peccatũ mortui & extincti tunc vere illi qui iſtud vinum bibunt.i. qui iſtud malum exemplum ſibi per imitationem incorporant, lentigine diuerſorum peccatorum offuſcantur. Et ideo dæmones qui inuident formę mulierum.i. ſpirituali pulchritudini animarum, illos hypocritas ſic extinguunt, vt eorum deceptionibus mulieres.i. animæ deformentur, contra quod tamen valet vitellus charitatis, vel clementiæ & pietatis, nitrum pœnitentiæ & aſperitatis, vt.ſ. animę formoſitas reparetur. Vel dic quòd talis eſt prælatus, qui quando in vino (in quo eſt luxuria) per peccatũ extinguitur tunc mulieribus.i. ſubditis ſimplicibus eſt veneſium. Ideo monet Apoſtolus Ephe.5. Nolite inebriari vino, in
quo eſt luxuria. ¶ Secundum Pli. ibidem fel ſtellionum tritum 3
in aqua muſtelas dicitur congregare. & habet ſtellio pedes latos ad modum manus hominis, & mutat ſpolium ſicut ſerpentes quando ſeneſcit. Et eſt ſtellio genus lacertę, guttis ſtellaris picturatum. In hyeme iſte latitat in cauernis, vbi obſcuratur viſus eius; & ideo in vere exit cauernã, & mutat locũ, & quęrit ſibi locũ & cauernam ad oriẽtem, & oculis apertis ſolem reſpicit, donec humor ſuperfluus deſiccetur, qui oculis caliginem inducebat, vt dicit idem. Rectè talis eſt Chriſtus, prælatus, vel vir iuſtus, quia vere ipſe debet eſſe ſtellatus per rutilantem honeſtatem, pedes.i. affectus habere latos per excedentem & extenſam charitatem, & vetus ſpolium.i. conuerſationem veteris hominis debet mutare per pœnitentiam & aſperitatem, & ideo

fel.i.

fel.i.zelus inſtitiæ & rigor & correctio talium qñ cũ aqua cõ-
paſsionis & pietatis miſcetur, tunc muſtelas.i.peccatores con-
gregat ſ.ad charitatem, pacis & fidei vnitatem. Et congrega-
4 bit ad ſe omnes gentes. Abac.2. ¶ Secundum glo. Prouerb.30.
Stellio eſt animal paruum & velociſsimum, & tñ non penna-
tum, ſed tñ velocitate pedum repit ad ſublimitatem domorũ
vel murorum. Rectè tales ſunt ſimplices, quia pro certo dato
ꝙ non habeant pennas.i.altitudinem ſcientiæ, ipſi tñ ſunt velo-
ciſsimi quantum ad motum bonorum operum exequendum,
& ideo ad altitudinem domorum & murorum.i.ad ędificiũ pa
radiſi aſcendere præ cæteris dinoſcuntur. Ideo Prouer.30. Stel
lio manibus nititur, & in regum domibus commoratur. Iſti.n.
manibus.i.bonis operibus præ cæteris innituntur hominibus.
Vel ſi vis dic de ambitioſis, qui quamuis ſint venenoſi & viles,
ad altas tamen aſcendunt ſeculi dignitates.

De Serpente. *Cap. 89.*

1 SERPENS ſm Iſid. ſic dicitur eo ꝙ non rectè,
ſed occultis acceſsibus, incedat, cuius proprieta
tes ſupra de angue ſunt clarius explicatæ. Hic
tamen ponuntur generales & omnibus ferę no-
tę. Vnde ſm Ioan. ſancto Ægidio, ſerpens formi
dat hominem nudum, & inſilit in veſtitũ, & ſputum hominis
ieiuni reputat pro veneno, & loca muſcida.i.putrida lingit, &
vmbras & abdite ſemper quærit, & occulte incedit, venatur &
ſibilat, & eſt hoſtis auiũ, & nõ ceſſat vertere lingua ſuã. Rectè
chariſsimi talis eſt diabolus, quia verè ipſe ad tentationes ince
dit nõ publicè, ſed occultè, quia ſm Ambr. Nos occulta demo
num infeſtatio, velut quædã latronum obſidet multitudo. Iſte
ẽt formidat nudum & ieiunum, hoc eſt dictu, viros voluntariæ
pauperes, & per contemptũ a diuitijs denudatos, & viro ẽt ieiu
nos.i.abſtinentes, quia eorum ſputum.i.orationem, vel doctri
nam talium ieiunorum ſibi reputat pro veneno. Deijcient eũ
pauperes gregis. Zach.11. Iſte etiam loca putrida.i.conſcien-
tias per vitia corruptas habitat, & in vmbra.i.in perſonis igno
rantibus ſe abſcondit, quia nunquã quærit ꝙ videatur vel per-
cipiatur. Et eſt hoſtis auium.i.virorum ſpiritualium, quos per-
ſequitur atque tentat. Linguam etiam ſuæ malæ ſuggeſtionis
non ceſſat vertere, quia ſemper ſibilat per ſuggeſtionem, inue-
nenat per conſenſum, occidit per operationem. Tortuosè etiã
& cantelosè incedit in ſuis tentationibus, quia aliquando ſub
ſpecie boni tentat & intendit malum. Serpens mordet in ſilen-
tio Eccle.10. Vel dic de luxurioſis & loquacibus, qui ſemper
vertunt linguam, & ſibilant in loquẽdo, loca putrida.i.carna-
les actus diligũt, & vmbram.i. abſconſionem ſuorum pecca-
torũ quęrunt, & aues.i.viros ſpirituales odiunt. Oculus.n.adul
2 teri obſeruat caliginem. Iob 24. ¶ Serpens habet carnem frigi-
dam, quę comeſta lepram occultat, ſuper pectus & vẽtrem in
terra graditur, tortuosè incedit, vmbram diligit, venatur, & ſi-
bilat, & eſt hoſtis auium, & earum oua vorat, iacta autẽ & euo
mita iterum reſumere conſueuit, vt dicit idem Ioan. Obliquè
etiam reſpicit, quia non ante ſe, ſed circa latera intuetur. Tales
ſunt auari, quia iſti ſunt frigidi per indeuotionem & incompaſ
ſionem, lepram.i. peccata ſua abſcondunt per defenſionẽ & ex
cuſationem, & ſuorum contractuum palliationem, ſuper pectus
& ventrem terram tangunt per terrenorum indebitã affectio-
nem, tortuosè incedunt per malitiam & cautelationem, vmbrã
diligunt.i.ſuorum malorum actuum occultationẽ, aues.i.pau-
peres odiunt & corrodunt, oua.i. diuitias comedunt per vſurã
& excoriationem, ſibilant & venantur per fallacem ſuggeſtio-
nem & promiſsionem, & iacta vel euomita.i. ea quæ alijs reſti
tuerant, vel peccata quæ dimiſerant, reſumunt per ſuorum
malorum actuum iterationem. Quam vilis facta es nimis ite-
rans vias tuas. Hier.2. Obliquè reſpiciunt.ſ.ad bona mũdi, quę
lateraliter adiacent, per eorum appetitum & miniſtrationem,
quia.ſ. iſti nõ reſpiciunt antę ſe.ſ. ad æterna, ſed lateraliter.ſ.ad
terrena. Oculi ſtulti in fines terræ. Prouer.17. Vel dic de detra
ctoribus, qui aues.i.viros ſpirituales odiũt, & eorum oua.i.ſua
bona opera per detractionem deuorant & conſumunt, ſibilant
primo applaudendo, mordent poſtea detrahendo, inuenenant
diffamando, & obliquè reſpiciunt.ſ. inuide odiendo, quia non
3 rectis oculis aſpiciebat Saul Dauid 1.Reg.18. ¶ Serpens ſe re-
nouat, pellem veterem deponendo, & pro tuitionẽ capitis to-
tum corpus exponit morti. Vide alias conditiones ſupra. Sic ve
rè boni & iuſti debent ſe per pœnitentiam renouare, dimitten
do veterem pellem.i.veterem conuerſationem, & pro capite.i.
Chriſto ſe morti debent exponere per ſuæ fidei defenſionem,
& ſi neceſſe eſt, per martyrij tolerationem. Illi debẽt obliquè
reſpicere per circunſpectionem. Matt.10. Eſtote prudentes ſi-
cut ſerpentes. Sibilare per orationem, mordere per correctio-
nem, linguam vertere per prædicationem, eruditionem & fra
ternam conſolationem, vmbram diligere per humilitatem, &
virtutum ſuarum abſconſionem. Seneca: Eſto occultator vir-
tutum, ſicut alij vitiorum. Vnde Iob 40. In vmbra dormit. Tor
tuosè incedere per operum pietatis circularem executionem,
venena eiecta.i.cõfeſſa peccata reſumere per eorum iugem re-
cordationem, iuxta illud Hiere. 2. Vide vias tuas in conualli,
ſcito quid feceris.

De Simia. *Cap. 90.*

SIMIA ſm Iſidorum (vt dicunt) a ſimilitudine 1
rationis eſt dicta, eo ꝙ in multis ſuis actibus ho
minibus ſit conformis. Vel dicitur a naribus ſi-
mis & ſuppreſsis. Eſt etiam ſimia elementorũ ſa
gax ſm Iſidorum. Talis eſt.n. naturæ ꝙ in noua
luna exultat, media & caua triſtatur. Chariſsimi per ſimiam pi
loſam intelligo diuites & mundi ſapientes, qui in multis ſuis
actibus vſum diſcretionis & rationis habent, & pilis diuitiarũ
ſunt operti, & nares.i.odoratũ deuotionis valde habet modicũ
& ſuppreſſum. Per lunam autẽ quæ fluit & refluit, intelligo vi-
tam vel proſperitatem quæ ſemper eſt in fluxu. Tales ergo mũ
di diuites in luna noua.i.in tempore iuuentutis, vel in princi-
pio mundanę proſperitatis exultant.ſ. lętitia temporali, quan-
do.ſ. in principio vident ꝙ proſpere ſibi incipit ſuccedere. Sed
verè quando talis luna efficitur media.i.plena, quãdo.ſ. homo
venit ad medium vitæ, vel ad plenitudinem proſperitatis, tunc
triſtatur per curas & ſollicitudines ampliores, & potiſsime quã
do humana vita vel mundana proſperitas declinat & venit ad
ſeniũ, tunc vere mirabiliter fiunt triſtes, quia vere quanto plus
talis luna.i. vita vel proſperitas ſenuerit, & ad occaſum mortis
vel paupertatis appropinquauerit, tanto amplius cõtriſtantur,
quia ad litteram iuuenes & de nouo diuites, ſunt in lætitia, ſe-
nes vero & pauperes & etiam multum diuites ſunt in triſtitia,
& maximè poſt mortem triſtabuntur. Vbique relinquamus ſi-
gna lętitiæ noſtræ. Sap.2. ¶ Secundum Iſido. lib. 12. quando ſi- 2
mia habet duos filios, & oportet eam fugere, illum quem plus
amat, inter brachia ſua portat, alium autem ad collum retro
dorſum ponit, ſed quando ab inſequente arctatur, primum di-
mittit prædilectum, alium autem qui pẽdet ad dorſum, nequit
dimittere, & ideo pondere eius preſſa, a venatore capitur & li-
gatur. Simia eſt homo, duo filij ſui ſunt mundus & peccatum.i.
mala delectatio & mala operatio, venator eſt mors vel diabo-
lus, qui ab ipſo ortu natiuitatis hominem inſequitur & impu-
gnat. Simia igitur.i. homo qui per viam vitæ huius fugit mor-
tem ad hoſtem, filium prædilectum.ſ. mundum, delectationem &
proſperitatem ponit inter brachia & amplexus, quia habet eũ
in affectionem, ſed alium filium.ſ. peccata & mala opera ponit
retro.i.in obliuione, de eis non curando, quia non habet ea an-
te faciem per memoriam & recordationem & dolorem. Facti
ſunt retrorſum, & non in ante. Hiere.7. Sed vere quando vena
tores, mors.ſ. & diabolus inſtant, tunc prædilectum filiũ.ſ. mun
danã proſperitatem & delectationem dimittit, quia.ſ. ſeçũ ne-
ſcit portare, ſed vere alium filium.ſ. peccatum vel mala opera
non poteſt dimittere, quia fortiter hęrent ſibi, ſed oneribus eo
rum preſſus, in infernum capitur & ligatur. Eſa.24. Grauabit eã
iniquitas ſua. ¶ Plura ſunt genera ſimiarũ.ſ. quinq; ſm Iſido-
rum. Vnde inter cæteras ſunt quædam quæ habent caudã, ſed 3
(prout dicit Ariſt. & Auicen.) tales ſunt alijs peiores, & in ma
litia potiores. Sic verè chariſsimi multa ſunt genera ſimiarum
.i. hominum peccatorum, ſed ibi ſunt quidam qui longam ha-
bent caudam.i. ſpem habendi longam vitam, quia caudam
.i. poſterius ſuę vitæ credunt eſſe longũ, vt ſunt diuites & mun
di ſapientes, qui nihil de morte cogitant, ſed longo tempore vi
uere ſemper ſperant, contra illud Eccleſi. 14. Memor eſto qm̃
mors non tardabit. Et pro certo iſti ſunt alijs hominibus de-
teriores, & in cautelis, malitijs & fallacijs potiores. ¶ Sũt quę-
dam ſimiæ quæ habent caput canis, & totum corpus ſicut ſi- 4
mia & dicuntur cynocephali, dẽtes etiam habent ſicut canis.
Sic verè multæ ſunt ſimiæ.i. multi hypocritę, qui rectè ſunt ho
mines ficti, & habent caput.ſ. intentionis ſicut canis, quantum
.ſ. ad morſum & latratum detractionis, habentes ſimilitudinẽ
rationis, & non veritatem. Tales.n. hypocritæ conſueuerũt ve

commu-

communiter eſſe detractores & murmuratores, & ideo cani-
aum caput videtur babere, quia non eſt caput nequius ſuper
5 caput colubri. ¶ Sunt quædam ſimię ſm Iſid.ibidem.quæ ad-
modum ſunt villoſę,& comas habent prominentes,& magnas
mammas & pendentes. Rectè tales ſunt adulatores, qui mam-
mis.i.ſuis verbis dulcibus & fallacibus inebriant audiẽtes,qui
etiam villoſi & comati dicuntur per diuitias & ornatus. Vel
iſti diuites ſunt iuuenes luxurioſi & curioſi, qui babent mam-
mas.i.verba deceptoria & allicientia alienos. Ezech.16. Vbe-
ra tua intumuerunt & pilus tuus germinauit. Vel dic ſi vis de
6 hypocritis.¶ Sunt quædam ſimiæ dictæ ſatyri quæ faciem ha-
bent mirabiliter gratam, geſticulantibus motibus inquie-
tam. Sunt etiam aliæ dictæ Callitriches, quæ barbam babent
prolixam,& caudam latam. Sic verè in mũdo iſto ſunt tales ſi-
miæ,quia ibi ſunt iuuenes & iuuenculæ,quorum facies eſt pul
chra & grata, & ideo tales ſunt inquieti per laſciuiam & moti-
ui. Vnde Hiere.14. Dilexit mouere pedes ſuos,& domino non
placuit. Sunt etiam ibi aliæ ſimię.i.ficti homines.ſ.mundi ſapiẽ
tes,qui habent barbam.i.mundi ſapientiam prominentem,cau
da vero & ſenectus & finis talium eſt lata per amplitudinem
poſſeſsionum & diuitiarum,quia ipſi peccatores in ſeculo ob-
tinuerunt diuitias. Vel etiam cauda.i.ſequela ſuorum fami-
liarium valde eſt lata & magna, quia.ſ.mundi ſapientes abun-
7 dant hodie & in familijs & in diuitijs. ¶ Secundum Plin.libr.
8.c.54. Simiarum ergo fętus ſuos maxima eſt affectio. Nam ca
tulos quos pariunt iuxta domos,omnibus demonſtrant,tracta
rique ab hominibus gaudent, gratulantes & applaudẽtes, qđ
eſt contra naturam omnium beſtiarum, quia aliæ de hoc non
gaudent, ſed triſtantur. Chariſsimi ſimia quæ homini in ali-
quibus conformatur, non tamen in ratione, ſignificat hypo-
chritas,qui bonis ſunt ſimiles in apparentia, non tamen in boni
tate,quia vere tales iuxta domos hominum.i.in publico & pa-
lam pariunt ſuos catulos.i.opera ſua bona, vt.ſ. ab hominibus
videantur. Omnia.n.opera ſua faciunt vt videantur ab homi-
nibus. Matth.23. Et ideo quando aliqui tractant iſtos catulos.i.
quando aliqui faciunt mentionem de ſuis bonis operibus.ſ. ip
ſa cõmendando,pro certo ipſi gratulantur, gaudent & applau
dunt,quod eſt contra naturam omnium beſtiarum.i.bonarum
perſonarum, quia bonæ perſonæ abſcondunt catulos & opera
ſua bona,ne forte ſibi per inanem gloriam auferantur. Matt.6.
Attẽdite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus,quia
ſm Gregoriũ, deprędari deſiderat qui theſaurũ publice in via
portat. Vel dic de vanigloriosis,qui omnia opera ſua volunt vi
deri vt videantur & cõmendentur, & hoc quia tales fętus ſuos
.i.talia ſua opera diligunt & appreciant vltra modum. Diligit
8 mortuæ imaginis effigiem ſine aĩa. Sap.5. ¶ Secundum eundẽ
li.8.c.21. In India ſunt quædam ſimiæ toto corpore candentes,
& iſtas Indi orſei comedunt & venantur. Rectè tales ſunt hy-
pocritę qui in India.i.in mundo iſto ſunt candidi per fictam ca
ſtitatem, & tamen ab orſeis.i.a dęmonibus comedũtur & per-
petuo deuorantur. Candidi facti ſunt nazarei eius. Thre.4. Vel
pone ꝙ illi qui hic ſunt candidi & floridi per mundanam pro-
ſperitatem,a demonibus finaliter deuorantur. Cibus eius ele-
9 ctus. Abac.1. ¶ Secundum Pli. Ibidem, ſimiæ maximè ſunt ſol-
lertię,& viſa ſingula facere nituntur. Et ideo calciare ſe ſolent
calceis venatorum,& tunc a venatoribus non poſſunt ſe expe-
dire,& ſic multotiens capiuntur, & tunc capta ſimia trunco al
ligatur,ad ſaltãdum & ludendum inſtruitur, & a magiſtro ſuo
ſæpiſsime verberatur. Simiæ ſunt homines, venatores ſunt de-
mones,calceamenta ſunt bona mundi, vincula eorũ ſunt malæ
delectationes,complacentiæ & conſuetudines, pedes ſimiarũ
ſunt affectiones. Coram ergo ſimijs.i.coram hominibus ponũt
& exponunt demones venatores per malas.ſ.ſuggeſtiones, cal
ceamenta ſua.i.mundi bona, quæ etiam ipſe princeps demonũ
ſua vocat. Lu.4. Mihi inquit tradita ſunt, & cui volo do ea. Et
ideo ſatuæ ſimiæ homines ponunt pedes ſuos, id eſt affectio-
nes & deſideria in talibus calceamentis.i. in bonis mundi & in
eis cum vinculis malarũ delectationum & conſuetudinum for
titer ſe conſtringunt,& per malas conſuetudines ſe alligant cũ
calceis ſupradictis,& tunc venator diabolus eos inuadit per tẽ
tationes, & eos capit per malos conſenſus & operationes, &
tunc trunco.i. mundi ponderoſis negocijs apponuntur, & ad
ludendum coram magiſtro ſuo diabolo, videlicet ad ſaltandũ
de peccato in peccatum inſtruuntur, & ab eo diuerſis labori-
bus & tribulationibus multotiens verberantur. Ideo præcipi-
tur Exo. Solue calceamenta de pedibus tuis.& Luc.10. Nolite
portare ſacculum,neque pecuniam,neque calceamenta. ¶ Si- 10
mia ſm Auicen.communicat in forma cum homine, in villoſi
tate cum lupo,dentes habet ſicut canis,& eius morſus eſt ma-
litioſus,& maximè illius quæ habet caudam. Tales ſunt diui-
tes,quia licet habeant formam hominis & naturam:tamen cõ
tra naturam hominis ſunt villoſi i. pleni diuitiarum vellere &
contecti. Homo.n.inter animalia nudus naſcitur, ad deſignan-
dum ꝙ pilos diuitiarum non debet quærere vel amare,& ideo
contra naturam hominis eſt ꝙ diuitiarum vellere ſit veſtitus,
& tales ſimiæ ſunt diuites mali & ficti. Dan.7. Dentes eius dẽ-
tes ferrei. Et habent dentes.i. verba more canis.ſ. pungitiua
per detractionem,mordacia per rapinam, & hoc maximè qui
habent caudam.i.qui habent ſpem longæ vitæ, quia tales ſunt
præ cæteris malitioſi & praui.¶ Secundum Auicen.libr.2.ſunt 11
aliquæ ſimiæ villoſæ pręter faciem,quam habent nudam ſicut
homo,dentes etiam habent ſicut homo, & omnia alia, oculos
habent ſubrufos, aſperos & acutos, & mammas habent in pe-
ctore,manus pedes,& digitos ſicut homo, & poſſunt incedere
erectè ſuper duos pedes, quia habent calcaneum ſicut homo, 12
quod raro in animalibus, & maximè quadrupedibus inueni-
tur, vt dicit Ariſto. Rectè chariſsimi talis debet eſſe per omnia
bonus diues, quia vere licet ſit per totum corpus villoſus.i.li-
cet habeat multas diuitias,facies tamen eius.i.intentio & con-
ſcientia debet eſſe ſine hmõi villis, quia non debet ibi ponere
cor vel intentionem. pſal. Diuitiæ ſi affluant,nolite cor appone
re. Et ideo tales ad modum hominis.i.ad modum virorum ra-
tionabilium & ſpiritualium debent habere faciem.i. intentio-
nem,vbera.ſ.compaſsionem,pedes.i.affectionẽ, manus.i.ope-
rationem, & ideo iſti debent ſe erigere.ſ. ad æterna per con-
templationem, oculos.ſ.intellectus debent habere acutos per
diſcretionem,& ſuper duos pedes.i.ſuper amorem Dei & pro-
ximi debent incedere per dilectionẽ,& calcaneum.i. finem vi-
tæ & ſenectutem ad modum hominis.i. ad modum rationabi-
lium perſonarum habere per boni finis conſummationem, &
per ſapientiam,maturitatem & perfectionem. Eze.1. Plãta pe-
dis eorum quaſi planta pedis vituli. Neceſſarium eſt.n. ꝙ cal-
caneus finis vitæ noſtræ ſit bonus & humanus, quia tunc ſolet
diabolus nobis magis inſidiari,ſicut dictum eſt ſerpenti. Gen.
Tu inſidiaberis calcaneo eius. quod tamen raro in beſtijs in-
uenitur, quia.ſ. diuites raro habent bonum finem, & raro etiã
bene moriuntur,quia mortuus eſt diues, & ſepultus eſt in in-
ferno. Luc.16. ¶ Simia eſt beſtia monſtruoſa, hominis naturæ 13
reprę ſentatiua,cibis omnibus veſcens, & immunditijs delecta
tur. vnde caput hominis ſcrutatur, & vermes quos ibi reperit,
in os ſuum ponere non abhorret. Rectè tales ſunt detractores
& hypocritę,iſti.n.ſunt monſtruoſi,quia licet ſint beſtiæ.i. ho-
mines beſtiales & carnales,videntur tamen eſſe homines.i.vi-
ri rationabiles atque iuſti. Iſti etiam omnibus cibis vtuntur,
quia vere omnia opera quæ vident in alijs,ſiue bona fuerint ſi-
ue mala,volunt comedere,& in ore ſuo ponere, de eis loquen
do,& ea deuorare & conſumere detrahendo. Omnem eſcam
manducabit venter. Eccl.36.& ad Ro.14. Alius credit ſe om-
nia manducare. Et ideo inter capillos.i. inter opera hominum
aliorum quærunt & ſcrutantur pediculos.i.vitia & opera per-
uerſa & defectuoſa, vt ea in ore ſuo ponant, detrahendo.ſ. &
loquendo,quia vere multi mali ſcrutantur vitã & mores alio-
rum,vt ſemper inueniant qualiter detrahant de eiſdem. pſalmi
ſta. Scrutetur fęnerator omnem ſubſtantiam eius. contra illud
Prouer.24. Ne inſidieris & quæras impietatem in domo iuſti,
neq; vaſtes requiem eius. ¶ Simia naturaliter eſt indomita, & 13
ideo carbonis & verberibus per violentiam edomatur, trunco
alligatur.& libere diſcurrere non permittitur, vt eius inſolen-
tia reprimatur. Sic vere leues & inſolẽtes qui ſunt indomiti &
incorrigibiles,debent a magiſtris ſuis.i.prælatis vel etiã a Deo
duris verberibus. i. caſtigationibus & correctionibus edoma-
ri. Trunco etiam. i. oneri religionis quilibet talis eſt ſubdẽdus,
vinculis mandatorum & ſtatutorum eſt ligandus, ludere per
bona opera eſt docendus, & diſcurrere & vagari ſecundũ pra
ua deſideria non eſt permittendus, ſed a vanis diſcurſibus re-
primendus. Ideo Eccle.33. Seruo maleuolo tortura & compe-
des,mitte illum in operationem ne vocet. vbi dicit glo. vt qui
verbis non corrigitur, verberibus corrigatur. ¶ Leo infirmus 14
comedit ſimiam.&c.ſicut ſupra de leone. ¶ Simia vult omnia 15
facere quæ videt ab alijs fieri. Vnde quædam volens facere ad
modum ſutoris, ſotulares eius diſsipabat, & tandem ſutor ille
cum nouacula acuta verſo dorſo fricabat guttur ſuũ, quod vi-

uens

dens ſimia poſt eius receſſum voluit guttur ſuum fricare, ſed non vertit dorſum nouaculæ, & ideo cum acie guttur ſibi ſcindit. Iſtud poteſt allegari cõtra præſumptuoſos, qui oïa attentant facere, ſicut vident alios facere, & de aliorum officijs ſe intromittunt, & cum hoc facere neſciant, totum deſtruũt & corrumpunt, ſicut potiſsime ſunt multi qui officiũ prælati vel prędicatoris accipiunt, & ſeipſos nouacula propria interimũt, decipiũt, vulnerãt & occidunt, ſimiles armigero Saul, qui pro-
26 prio gladio ſe occidit. ¶ Simia alligata trũco videtur eum ſeruare, ſed econtra ipſa ab eo ſeruatur. Sic diuites a diuitijs tenẽtur. Vide ſupra de auaritia. Et dic ꝙ quando diabolus cepit ſimiam. i. mundanũ, alligat eum trunco. i. diuitijs, vt. ſ. ab eis cuſtodiatur. Diuitiæ. n. ſunt ſicut præpoſitus diaboli, quæ in carcere auaritię ſeruãt captiuos ſuos. i. diuites ab eo captiuatos. Sap. 17. Cuſtodiebatur in carcere ſiue ferro recluſus. 3. Reg. 20. Cuſtodi virum iſtum. &c.

De Sirenibus. *Cap. 91.*

1 SIRENES ẜm Phiſologum, ſunt monſtra marina, quæ in mari dulciſsime cantant, ita ꝙ nauigantes faciunt obdormire, & tunc nauem ingrediuntur, & dictos dormientes aggrediũtur. Hominem. n. dormientem rapiũt, & eum ad ſiccã terram deferũt, & ſecum ipſum cohabitare carnaliter faciunt, quod ſi facere nequeat, ipſum deuorant & occidunt, & carnes ipſius comedunt atq; rodunt, & ideo ẜm Hug. ſiren dicitur a ſirao, quod eſt traho, eo. ſ. ꝙ ſuo cantu trahat ad interitum nauigantes. Tales ſirenes ſunt falſi amici, demones, ambitioſi, & mulieres, falſus. n. amicus ſuis fallacijs amicũ ſuũ incantat, & hoc totum facit vt ex eius copula, ſocietate & amicitia poſsit habere aliquod emolumentum, & vt finaliter carnibus eius. i. temporali ſubſtantia per acquiſitionẽ proprij cõmodi valeat ſatiari. De talibus loquitur Apoſt. Philip. 2. Omnes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Iſtud fuit figuratum in Dalila, quæ Sanſonem primo fecit obdormire, vt ipſum poſſet rõdere. Sic verè falſi amici per adulationis & blãditias conſopiunt auditores, vt vellus eorum. i. temporalẽ ſubſtantiã eiſdem ſubtrahant atq; tollant. Vel dic ꝙ ſirena eſt diabolus vel hæreticus, qui ſuis cantibus. i. ſuis malis & fallacibus ſuggeſtionibus & tentationibus illos qui ſunt in naui fidei. religionis & eccleſiæ, & qui per mare. i. per amaritudinem pœnitentiæ debent nauigare ad æterna, facit obdormire, & in mundi proſperis delectari, & ſic eos a naui. i. a ſtatu fidei per hæreſim, vel a naui. i. a ſtatu religionis per apoſtaſiam, vel a naui. i. a ſtatu gratiæ per peccatum & nequitiam extrahit & educit, & ad littus huius mundi, & ad ſiccitatem indeuotionis ipſos per auaritiam attrahit & perducit, & eos ad ſui coniunctionem & copulam (quę fit per plura vitia & peccata) extũc ſollicitat & inducit. Sed vere finaliter poſtquam eos ad ſui nephariam copulam admiſerit, & poſtquam eis ſatis in hac vita arriſerit, ipſos p mortẽ corporis & aïæ atrociter deuorabit. Et ideo de hęreticis dicitur ad Ro. 16. Per dulces ſermones & benedictiones decipiunt mentes innocentium. Vel dic ꝙ ſirena eſt ambitioſus, qui ſuis cantibus, applauſibus, adulationibus & nutibus ita decipit illos qui ſunt in naui eccleſiæ, religionis vel collegij, ꝙ recte facit eos obdormire. i. in ſuis conditionibus delectari, & ad eius fallacias non aduertere, & hoc totum facit vt in nauem iſtam. i. in collegium vel conuentum ad aliquã præbendam vel dignitatem ſeu officium ipſum recipiãt & admittant. Sed vere ſæpe accidit ꝙ quando iſta ſirena. i. iſte ambitioſus tñ poteſt ſuis fallacijs facere ꝙ nauem iſtam poſsit intrare, ſtatim pro certo conuertitur ad alios impugnandum, ita ꝙ q̃ſque ipſos de naui. i. de ſtatu proprio, de officijs. ſ. & beneficijs. ſ. & beneficijs ſuis expellit, & ad ſiccũ. i. ſterilitatẽ paupertatis deducit, & eos per rapinas, fraudes exactiones & turbationes deuorat & conſumit. Nam ſæpe accidit ꝙ mali & ambitioſi cum ſe in naui alicuius officij vel beneficij viderint introductos, totam nauem cũ nauigantibus. i. totum collegiũ cũ ſuis ſubditis ad paupertatem pertrahunt & perducũt. Exẽplũ Iud. 9. de Abimelech ſpurio filio Gedeonis, qui fallaciter fact' eſt rex, & ſtatim. 70. fratres quos habebat occidit. Sic verè charíſsimi ambitioſi & ſimoniaci, qui re uera Gedeonis. i. Chriſti non ſunt legitimi filij, ſed baſtardi, q̃n contingit ꝙ ad prælaturam, officiũ vel iudicaturam aſſumũtur vel promouentur, ſtatim incipiũt fratres ſuos. i. ſubditos & vicinos occidere, hoc eſt dictu pſequi & tribulare, & eos per rapinas & exactiones multipliciter infeſtare. Prouer. 29. Cum impij ſumpſerint principatũ, gemet popul'. Vel dic ꝙ ſirene ſunt mulieres, quæ ſuis cantibus. actibus geſtibus, tactibus & nutibus faciunt iuuenes obdormire. i. in delicijs & carnalitatibus, & maximè illos qui in naui. i. in ſtatu eccleſiæ nauigant ad æterna, ipſoſq; deducunt ad ſiccum. i. ad ſtatum ſterilitatis & paupertatis, & occidunt eos & priuant vita, vita dico. ſ. gratiæ & bonæ famæ, & finaliter vita gloriæ, & eorum carnes. i. ſubſtantiam temporalem furando & rapiendo deuorant & manducant. Ideo ſicut Vlyſſes tranſiens per locum Sirenarum obturatis auribus ſine periculo pertranſiuit, vt narratur in quadam hiſtoria: ſic vere aures noſtras debemus talium cantibus obturare, ne per eas ad inferni periculum pertrahamur. & ideo talibus debet dici illud Amos 5. aufer a me tumultum carminum tuorũ, cantica liræ tuæ non audiam. Vnde Hieron. in prologo. Nos autem ad patriam properantes, mortiferos ſirenarum cantus ſurdis auribus tranſeamus. Vel allega contra mundanas, qui iuuenes de naui religionis ſuis ſuggeſtionibus extrahunt & edu-
cunt. ¶ Sirene ẜm gloſam Eſa. 13 ſunt ſerpentes criſtati & ala- 2
ti. Papias etiam dicit ꝙ ſirene ſunt dracones magni & alati, & hi in Arabia inueniũtur: ſecundũ Iſidorum. vide. c. de Angue.
¶ Secundum Iſid. li. 11. vbi agit de portentis, ſirene fuerunt tres 3
ex parte virgines & ea parte volucres, quarum vna tibia, alia voce, alia lira canebant, & ſic homines ad paupertatem & penuriam pertrahebant, & ideo fictę ſunt eſſe volucres & virgines ſub ſpecie cantus nauigantes ad periculum pertrahentes. Chariſsimi per iſtas tres virgines intelligo triplicem concupiſcẽtiam, videlicet mundum, carnem, & hoſtem. Cãtus iſtarum ſunt earum ſuggeſtiones. Inſtrumenta autem earum ſunt mundi deliciæ diuitiæ & honores. Cãtat ergo prima puella demõ & aſſumit inſtrumentum ſuum. ſ. eminentias huius mundi, & ſic ſonat & reſonat cantum ſuum, videlicet ſuggeſtiones de ſuperbia. Erit Tyro canticum meretrices. Eſa. 23. Secundo venit ſecunda meretrix. ſ. caro, & arripit inſtrumentum ſuum. ſ. mũdi delectabilia, potus & comeſſationes, quietem & oblectationes, & emittit ſonum ſuum, videlicet ſuggeſtionem ad luxuriã & ad gulam, dicẽs Eſa. 22. Comedamus et bibamus, cras. n. moriemur. Tertio cantat alia puella. ſ. mundus, & aſſumit inſtrumentum ſuum. ſ. diuitias, & emittit vocem ſuam. ſ. ſuggeſtionem ad auaritiam & rapinam, dicens. Eſai. 8. Accelera, ſpolia detrahe, feſtina prædari. Et tũc pro certo per huiuſmodi cantus miſeri peccatores mare huius fluctuoſæ vitę nauigãtes obdormiunt & delectantur in ſomno multiplicium peccatorum, & ad paupertatem & penuriam virtutũ ducuntur, hoc eſt dictu ꝙ ſic a virtutibus depauperantur; ꝙ ad periculum mortis
perpetuæ deducunt. Et iõ cuilibet iſtarũ dr̃ Eſaiæ 23. Circui ci- 2
uitatẽ meretrix obliuioni tradita, bene cane, frequẽta canticũ.

De Scorpione. *Cap. 92.*

SCORPIO eſt vermis terrenus, habens in cau- 1
da aculeum armatum, & dicitur a ſcorte, quod eſt dulce & pio pis quod eſt fingere, eo ꝙ in parte anteriori blanditias fingit, in poſteriori autẽ aculeo dure pungit, vt dicit Iſidorus. Rectè tales ſunt fallaces, doloſi & adulatores, quia vere ſunt vermes terrę. i. in terrena cupiditate totaliter implicati. & tales in parte anteriori. i. in principio & in ingreſſu & in apparentia & in manifeſto fingunt blãditias per fallacia ſua verba, ſed vere a parte poſteriori, in aliorum. ſ. abſentia, vel in fine habent aculeum. ſ. rapinæ vel detractionis. Iſtud patet in detractoribus, qui in præſentia hominibus blandiuntur per adulationem, ſed in abſentia quando ſunt retro eos, ipſi inueneuant per detractionem. vel etiam in principio quando incipiunt loqui de aliquo blandiuntur, ipſum cõmendando, ſed in fine pungunt ipſum diffamãdo. Patet etiam in doloſis vſurarijs et alijs, qui in parte anteriori. i. in principio blandiũtur. ſ. pauperibus, vt eos attrahant ad peccatum, cõtractum & obligationes ſuas, ſed in cauda. i. in fine faciunt eos ſentire aculeum ſuæ fraudis, quia eos exhæredant & prædantur. Apocali. 9. Caudæ earum. ſimiles ſcorpionibus, & aculei erant in caudis earum. Nota etiam de falſis fratribus, qui in facie & apparentia blandiũtur, vt ſecreta hominum inueſtigent, & in fine pungunt eos &
accẽdunt. Eccl. 12. Labijs ſuis indulcat inimicus. ¶ Proprium 2
eſt ſcorpioni ẜm Iſidorum ꝙ volam manus ſeu palmam non ledat. Sic verè chariſsimi ſcorpio. i. diabolus nullo modo poteſt ſuperare vel lędere illos qui ſunt ſicut palma manus. ſ. qui

ſunt

ſunt oſſei per fortitudinem,carnoſi per pietatem,et qui in ſeip-
ſos plicantur & inuoluuntur per humilitatem, & per conſide-
ratam ſuæ conditionis vilitatem . Claude ergo oſtia tua ſuper
3 te.Eſa.26.¶ Venenum ſcorpionis ſecundum Pli.li.11.c.25.mul-
tum affligit per tres dies,ſicut & ſerpentis , & tandem perimit
lenta morte niſi citius occurratur,& eſt venenũ eius album,&
occulto ictu & inflexo perimit & tranſfigit . Sic verè caro vel
diabolus qñ percutit aliquem per tẽtationem, pro certo ipſum
mirabiliter ſollicitat & affligit, & hoc eſt per tres dies, hoc eſt
dictu,per malã ſuggeſtionẽ cogitationẽ & delectationẽ, & tan
dem occidit eum ꝑ cõſenſum,niſi citius occurratur, ſ. rumpen
do huiuſmodi tentationem per orationem, & eius malitiam re
primendo.Eſt aũt eius venenũ album.i.alicuius bonitatis ſpe-
cie dealbatum,quia ſub boni ſpecie infigit tentationis venenũ,
& io flexuoſe.i. per diuerſas circunſtantias circũeundo exequi
tur opus iſtud.Apoc.9.Cruciatus eorum ſicut cruciatus ſcor-
pionis,cum percutit hominem.Vel dic ꝙ iſti ſunt hæretici,qui
ſub ſpecie ſanctitatis alios inuenenant,& niſi caueatur, mortis
æternæ periculum adducunt 2.ad Timo.3. Habentes ſpeciem
pietatis,virtutem autem eius abnegantes . ¶ Scorpiones letali
4 ictu percutiunt virgine,ſimiliter fœminas,ſed non tantum,vi-
ros autem maximè ledunt in matutino tempore cum exeũt de
cauernis,vt dicit idem. Rectè talis ſcorpio eſt caro noſtra,quia
vere virginis irrecuperabiliter percunt,inquantum.ſ.facit eas
perdere caſtitatem,quæ eſt irrecuperabilis.tales enim plus cõ
muniter tentantur de carne,quam aliæ,quia ſecundum Hiero
ny.dulcius putant eſſe quod neſciunt.Fœminas autem.i.ſecu-
lares actiuos infeſtat,ſed non tantum , quia viros etiam.i.ſpiri-
tuales & contemplatiuos obſidet & inuadit, & hoc ſumme qñ
exit de cauerna.i.de ſtatu paupertatis , pœnitentiæ vel aduerſi
tatis,exterius.ſ.ad mundi proſperitatem & delicias,& maximè
in mane.i.in tẽpore iuuentutis, quia in iuuentute & in proſpe
ritate magis nos percutit caro noſtra & magis maſculos quàm
fœminas.i.magis ſpirituales quàm carnales, magiſque virgines
quàm corruptos.Ideo Eze.9 non miſereamini,ſenem , iuuenẽ
& virginem interficite.& 2.Cum ſcorpionibus habitas . ¶ Itẽ
5 Ibidem ſcorpio ſumme nocet in mane quando exit de cauer-
na & eſt ieiunus , quia tunc licet facie blandiatur , cauda ta-
men eius ſemper eſt parata percutere , ſi ſibi detur occaſio fe
riendi. Rectè tales ſunt balliui,quia vere in mane i.in princi-
pio vel in iuuentute quando ſunt ieiuni.i.pauperes & a diui-
tijs vacui tunc ſumme.nocent & pungunt & lædunt per rapi-
nam & excoriationem, quia tunc licet blandiantur alijs facie
.i.vultu & verbis parati tamen ſolẽt pungere per rapinã in cau
da , id eſt a parte poſt in abſcentia , quia in facie & præſentia
aliis blandiuntur in abſentia autem eos cum principibus accu
ſant. Quaſi arridens interrogabit te de abſcõditis tuis, & ſi in-
uenerit cauſam,non parcet a malitia & a vinculis. Eccleſi.13.
Vel pone contra malitioſos , qui ſemper ſunt parati venenum
ſuæ malitiæ infundere,ſi detur occaſio licet arrideant alijs &
applaudant.Vel dic de diabolo , qui ſemper præſto eſt nocere
6 per tentationem.¶ Inter ſcorpiones nouem ſunt genera , ſecun
dum Plin.vt dicit Appollodorus, quia ſunt quidam qui gemi-
nos habent aculeos, & inter iſtos mares ſunt alijs ſæuiores &
crudeliores,& maximè nocet venenum ſuum tempore coitus
& in meridie,quando ſolis ardoribus inſoleſcũt,& quando ſitĩ
afficiuntur.Sic verè in mundo ſunt quidam qui geminos ha-
bẽt aculeos,ſcilicet adulationis & detractionis,ſicut balliui &
officiales,qui aliis in præſentia blandiuntur & eos in abſcen-
tia cum ſuis magiſtris accuſant. Væ duplici corde . Eccleſiaſti
2.Iſti enim maximè nocent aliis per rapinam,malitiam & cau
telam in tempore coitus.i.quando primo ad vxorem.i.ad bal-
liuiam promouentur.Item in ſiti & eſurie paupertatis quando
ſcilicet adhuc paupertate & eſurie macerantur.Item in meri-
die proſperitatis quando ſcilicet temporali poteſtate iocundã
tur,quia tunc ſitis auaritiæ magis creſcit,ideo tunc magis in-
uenenant & cruciant alios per rapinam . Iſtud etiam patet in
cauſidicis,iudicibus,raptoribus & auaris,qui ſiti auaritiæ cre-
ſcente in meridie proſperitatis ſolent alios amplius infeſtare.
Illi etiam inter iſtos qui ſunt mares,id eſt virtuoſiores & potẽ
tiores,ſunt aliis crudeliores.Crudelis eſt , & non miſerebitur.
Hiere.6.Vel dic de detractoribus religionum, qui duplici acu
leo.i.duplici detractione , ſ.quantum ad bonos & malos vtun-
tur,& illi qui ſunt mares.i.qui deberent eſſe perfectiores, ſcili
cet antiquiores,ſunt in hoc opere ſæuiores,quia ſicut ſecundũ
Plin.ſcorpio infeſtat virgines,fœminas,& viros, ſic verè iſti pũ
gunt iuuenes,peccatores,& perfectos Lactantẽ quoq; cũ vir- 7
gine,iuuenem ſimul cum hoĩe ſene.¶ Secundum Pli.vbi ſupra
.ſ.li.11.c.25.ſcorpiones habent plura internodia,ſena.ſ.vel ſe-
ptena,ſed quanto plura,tanto plus noxia ſunt venena. Per iſta
internodia corporis ſcorpionis intelligo internodia diſtractio
nis & multiplicis poſſeſsionis hoĩum reproborum, quæ hodie
multa ſunt,quia quãto iſta magis creſcũt, & quãto mali de di-
uitiis plus habuerint,tãto plus ſunt venenoſi vitiaꝑ & pctã,&
tanto ſunt plus malitioſi,auari pariter & iniqui. pſalm. Prodiit
quaſi ex adipe iniquitas eorum.& 2.Macha.4 Ætate pariter &
malitia prouecto.¶ Secundum Pli. Apollodorus tradit ſcor- 8
piones quoſdam in Aphrica habere pẽnas, et iſti ſunt maximè
nociui.Et quidã portare conati ſunt tales in regionem.Siciliæ,
ſed ibi uiuere nequiuerũt, in Italia aũt qſtꝰ gratia deportati,ibi
viuere comprobantur,& ibi aliquotiens videtur , q tñ ſunt in
nocui,quia veneni malitiam ꝑdiderunt.Tales ſunt ſupbi & ad
uocati,qui in Aphrica.i.in mundo iſto ardoribus auaritiæ deni
grato verſantur. Iſti.n.habent duas alas, ſ.ſcientiam ſecularẽ,
& potentiam vel affluẽtiam temporalẽ. Et ideo pro certo ſum
me aliis ſunt nociui,quia.ſ.per excoriationes, fraudes & rapi-
nas,alios cruciant & infeſtant.Sed verè ſi tales ad regionẽ Ita
liæ.i.ad inſulam & ad ſtatum religionis (vbi.ſ.per contempla-
tionẽ hõ eſt in mẽtis exceſſu)vel pfectionis cõuertãtur,extunc
non debent eſſe aliis nociui ſed potius proficui atq; boni . vn-
de Eſa.11.Non nocebunt in vniuerſo monte ſancto meo . Vel
iſti ſuperbi & nobiles aliis vanæ gloriæ eleuati, in regione Ita-
liæ.i.in ſtatu religionis non poſſunt pœnitentiam ſuſtinere,&
ideo pauci tales ſolent religionem intrare,veruntamẽ ſi ibi de
ferantur.i.ſi religionem intrauerint,oportet ꝙ ibi ſint aliis in-
nocui,quia.ſ.propter ſuam nobilitatem vel ſcientiam non de-
bent alios infeſtare 1.ad Corin.1.Videte fratres vocationẽ ve
ſtram,quia non multi nobiles ſecundum carnem.Vel dic quã-
do mali ad fidem vel religionem adducũtur , neceſſe eſt ꝙ mo
riantur,ſ.apoſtatando,vel ꝙ malitiam deſerãt & ꝑeccata.Iſtud
notoriũ eſt apud aliquos religioſos, vbi opportet ꝙ mali exeãt
vel ꝙ emendẽtur.¶ Quando ſcorpio pungit aliquem, ille ciuꝰ
moritur ſi poſt punctură in aqua immergatur, ſecundum Pli.
Ibidem.Sic verè quando hõ pungitur a demonibus & tẽtatur,
ſi ipſe tentatus aquã deliciarum carnalium frequẽtauerit,& ibi
ſe immiſerit,pro certo citius moritur ꝑ conſenſum,quia carna
les citius conſentiunt peccatis & tentationibus , maximè lu-
xuriæ,q̃ alii.Figura Leui.11.vbi ſi aliquid immundum tangeret
ſemen aliquod,non polluebatur.Sic verè quãdo demon immũ
dus nos tãgebit per tẽtationes,nos nõ polluimur ꝑ cõſenſum,
ſi ab aqua carnalium delectationum liberi fuerimus & immu-
nes.Nam vt dicit idem Plinius, Scorpio nullum aĩal lædit qđ
careat ſanguine.Sic verè diabolus non põt aliquem lædere per
tentationes,qui ſanguine carnalium affectionum eſt priuatus.
Vel per ſanguinem(qui iracibilem inflammat, intelligo crude
litatem,qua carentes a demone non læduntur. Ideo Deutero.
12.Caue vt ſanguinem non comedas.¶ Quando ſcorpio pun-
git aliquem , remedium eſt ꝙ cinis vnius combuſti cum vino 10
epotetur,vel ꝙ viuus in oleo extinguatur,& deſuper apponа-
tur,ſecundum Pli.Sic verè ſi aliquis raptor vel diues aliquem
pupugit per rapinam,multum prodeſt homini percuſſo ad do
lorem ipſius mitigandum,ꝙ accipiat cinerem alterius combu
ſti.i.ꝙ audiat & conſideret qualiter alij ſcorpiones.i.alii diui-
tes vel raptores ſunt incinerati per mortem , & combuſti per
damnationem æternam , & maximè ſi iſta bibat & ſibi incor-
poret cũ vino.i. cum ſpe æternæ retributionis & conſolationis
quia verè magna eſt conſolatio pauperibus malã mortem diui
tum intueri.Lætabitur iuſtus cum viderit vindictam.Eſt etiam
eis remedium quando tales ſcorpiones.i.diuites immerguntur
in oleo compaſsionis & pietatis per diuinam inſpirationem ,
quia tunc eis reſtituunt, & ſe emendant . pſal. Intingatur pes
tuus in ſanguine.Vel dic ꝙ quando diabolus pungit aliquẽ per
tentationem,vtile eſt ꝙ eius & combuſtio.i.mors & damna-
tio hominum vel demonum attendatur. Qui in mari operãtur
longe ſteterunt, & fleuerunt videntes locum incendii eius.Apo
cal.18.Sicut ẽt ſecundum Auicena.ſputum hominis ieiuni in-
terficit ſcorpionem,contra puncturam etiam eius valet rapha
nus,vel abſynthium in vino potatum vel radix albæ ſpinæ ma-
ſticata,& ſuper omnia herba quæ dicitur gẽtiana,ſic verè con
tra diabolum,carnem & mundum, & contra eorum tentatio-
nes valet ieiunium & abſtinentia,abſynthium & raphanus,id
eſt amaritudo contritionis & pœnitentia,radix ẽt albæ ſpinæ.i.

conſiderata diuina punctura & iuſtitia, gentiana etiam. i. di-
uina ſcriptura & ſapientia. Cuilibet.n.tali dicitur illud Lu. 10.
Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcor-
11 piones. ¶ Item idem ibidem dicit, quòd quidam ſcorpiones
pariunt vndenos fœtus, ſed mater eorum ipſos nititur deuo-
rare, ſed vnus eorum magis ſollers ſuper clunes matris aſcen
dit, vbi tutus eſt à morſu ipſius & cauda, & matrem ſuam in-
terficit, fraterneq; cædis vltro exiſtit, & hoc facit natura, ne pe
ſtifera proles nimiũ propagetur. Et nota ꝙ ſcorpio parit vermi
culos ouorum ſpecie. Mater iſta ſignificat mundum vel mor-
tem, filij 11. ſignificant homines mortales, qui intelliguntur ꝑ
numerum 11. qui eſt primus numerus qui tranſgreditur dena-
rium, quia.ſ. naturaliter ſunt denarij.i. decalogi tranſgreſſores.
Iſta ergo mater, ſ. mors omnes filios ſuos deuorat & conſumit,
veruntamen vnus de filijs ſuis ſibi præualuit, ſ. Chriſtus, qui
frater fuit aliorum quantum ad naturam humanam, quia quã-
do ab iſta matre, ſ. a morte debuit deuorari, tunc verè ab ea nõ
fuit deuoratus, ſ. in inferno per pœnam nec in ſepulchro ꝑ cor-
ruptionem, imo ſuper eam aſcendit quantum ad præſidentiam
poteſtatis ſibi datam a patre, & eam occidit & deſtruxit. vnde
ipſe dicit, Oſeæ 13. Ero mors tua o mors, morſus tuus ero infer
ne. Et ſic mortem fratrum ſuorum, ſ. patriarcharum & aliorũ
vindicauit, quod plenius in die iudicii exequetur. Vel dic ꝙ
iſta mater ſignificat malum prælatum, qui re vera omnes filios
.i. ſubditos excoriat, deuorat & infeſtat. Thren. 2. Matres come
dent paruulos ſuos ad menſuram palmæ. Veruntamen quan-
doque reperitur ibi vnus de filiis ſuis. ſ. aliquis bonus ſubditus
& aſtutus, qui contra iſtam matrem militat, ipſamq; facit qñ-
que deponi, & præualet contra ipſam, & ſic vltor eſt omnium
aliorum. Figura 4. Reg. 11. vbi Athalia occidit omne ſemen re-
gium in Iſrael, libidine dominandi, paruus tamen filius Ioas q
fuit abſconditus, tandem medio Ioiadæ ſacerdotis fuit occaſio
mortis ſuæ. Sic verè iſtæ iniquę matres, ſ. mali ſuperiores, poſt-
quam ſubditos deuorauerunt & moleſtauerunt, ſæpe Dei iudi
cio fit ꝙ aliquis ſubditus abſconditus, de quo nõ cauerant, eos
punit. Marc. 13. Conſurgent filij in parentes, & morte eos affi-
cient. Ad hoc tamen debet cooperari Ioiada ſacerdos. i. epiſco
pus ſiue papa. Vel mater iſta eſt mundus, qui filios ſcilicet ho-
mines occidit per diuerſa peccata, & etiam per mortem tem-
poralem, ſed vnus iſtorum, ſcilicet Chriſtus, in mundo natus,
ſuper matrem. i. ſuper mundum aſcendit per contemptum ip-
ſius, & maximè ſuper eum aſcendet in die iudicij, & ſic mortẽ
fratrum ſuorum. i. damnationem hominum, a mundo & a mũ-
danis deceptorum vindicabit, mundum perpetuo condemnã-
nando, dicens. Væ mundo a ſcandalis. Matth. 18. Nota etiam
quòd tales a diabolo parti & emiſsi ſunt ſicut vermes, quia ſci-
licet more vermium moriuntur. Iob 17. Putredini dixi, pater
12 meus es, mater mea & ſoror mea vermibus. ¶ Secundum Ari-
ſtotelem, quidam ſunt ſcorpiones qui comedunt venenoſa, &
tales ſunt peſsimi. Sic verè detractores qui venena. i. peccata
aliorum comedunt & ſibi incorporant detrahendo, peſsimi de
bent dici. Et nota quare detractor ſcorpioni comparatur, quia
ſcilicet lambit, & pungit, primo hominem commendando, &
in cauda. i. in fine eum per infamiam veneoando. inflexuoſe ẽt
vulnerat cum aculeo ſuo curuo, nunquam. ſ. directe diffaman-
do, ſed flexuoſe & lateraliter adhibitis circunſtantiis vulnerã-
13 do, & de aliis obloquendo. &c. ſicut ſupra. ¶ Secũdum Ariſto-
te. quidam ſunt dracones qui comedunt ſcorpiones, & iſti peſ-
ſimi ſunt veneni. Sic verè quidam ſunt principes qui comedũt
& ſibi incorporant per complacentiam ſcorpiones. i. detracto-
res & falſis accuſatores, ſcilicet ipſos libenter audiendo, &
in ſuis domibus nutriendo, & tales pro certo peſsimi ſunt ſci-
licet ſuis ſubditis & nocui, quia princeps qui libenter audit
verba mendacij, omnes miniſtros habebit impios. Prouer. 29.
14 ¶ Secundum Iſidorũ lib. 12. Scorpius eſt ſignum in cœlo, ſcor
pios eſt rubus aculeatus, ſcorpius eſt ſagitta venenata, ſcorpius
eſt vermis venenatus. Vnde Aratus. Scorpiꝰ eſt vermis, ſignũ,
ſagitta, flagellum. Rectè tales ſunt peccatores, quia iſti ſunt ru
bi aculeati per peccatorum remorſionem, ſunt flagella ad bo-
nos flagellandos per illatam tribulationem, & maximè contra
pauperes ſunt ſagitta venenata per puncturam & detractionẽ,
ſunt vermis in terra per auaritiam & ambitionem. Iſtud ſum-
me patet in detractoribus, qui habent aculeos malorum ver-
borum & pungentiũ, qui in cœlo. i. in ſtatu prælationis ſunt ſi-
gnum & effigies, non realitas prælatorum. Ideo de talibus po-
teſt dici illud Ezech. 2. Impij & ſubuerſores ſunt tecum, & cũ
ſcorpionibus habitas. ¶ Scorpiones timent ſtellionem & cæte 15
ra ſicut ſupra de ſtellione.

De Sue. *Cap. 93.*

SVs ſecundum Iſidorum ad ſubigendo dr̃, eo ꝙ 1
cum roſtro terram ſubigit, propter cibum, & ter
ram ſulcat dentibus, vt ſic perueniat ad radices.
Sic ſunt multi peccatores, ſ. cauſidici & mali præ
dicatores, qui roſtro. i. cum eloquentia ſua terrã
& radices. i. terrenas diuitias ſibi quærunt. ¶ Sus
animal eſt immundum, in luto & ſtercore delectatur, & ibi ſe
volutat, balneat & inuoluit, & ibi impinguatur, & maximè quã
do quieſcit, & filios ſuos ſumme diligit, & pugnat pro eis con-
tra lupum. Tales ſunt diuites huius mundi, quia vere in ſterco
ribus diuitiarum, in luto deliciarum hodie quietantur, & ibi
ꝑ affectionem delectantur & inuoluuntur, & ideo per carnalia
deſideria impinguantur, & maximè quando per pigritiã quie
ſcunt, quia tunc magis carnalia deſideria inſoleſcunt. Impin-
guantur etiam et replentur diuitiis et beneficiis, quia oẽs ſui ci
bi. i. omnes ſui temporales redditus et prouentus tranſeunt in
pilos et in carnem. i. ſubſtantiam temporalem acquirendam
et multiplicandam. Hier. 47. Fertilis fuit moab, requieuit in fę
cibus ſuis. Et iſti filios ſuos mire diligũt, et pro eis ditandis et
tuendis contra Deum & homines ſe opponunt. Vel expone de
bonis prælatis ſicut de apro. ¶ Sus quando concipit, macreſcit, 2
& hoc quia nutrimentum ſuum nõ tranſit in pinguedinem ſed
in lac, vnde filij nutriuntur, ſecundum Ariſtote. Sic verè ſunt
aliqui qui quando concipiunt bonum propoſitum. i. quando a
Deo conuertuntur, tunc macreſcũt. ſ. quantum ad diuitias tem
porales Et hoc quia pro certo pinguedo ſua & nutrimẽtũ. i. di
uitiæ, redditus & prouentus extunc tranſeunt in lac. i. in elemo
ſynas & pietatis opera, quibus nutriunt filios, ſ. Chriſti & eccle
ſiæ pauperes & egenos, pro quibus etiam extunc pugnant con-
tra lupos. i. contra impios & raptores. Omnia iſta patent de bo
nis diuitibus. Ideo Iob 29. Oculus fui cęco, pes claudo, bene-
dictio perituri veniebat ſuper me contereba molas leonũ. &c.
¶ Sus in vere concipit, quattuor menſibus ventrem portat, bis
aliquando in anno parit. Sic anima in vere. i. in ſtatu gratiæ cõ-
cipit per bonam voluntatem, & fętum boni propoſiti in ventre
.i. in cõſcientia nutrit per quattuor menſes, qui ſunt cogitatio,
delectatio, complacentia, & conſenſus, & deinde eum parit &
emittit per bonam operationem, & hoc bis in anno. i. per dupli
cis charitatis frequentationem. ¶ Sus aliquando multos filios 4
parit, ſ. 20. & quando non poteſt eos nutrire propter multitudi
nem, idcirco quandoque omnes deuorat præter primum, quẽ
nutrit diligit & impinguat, vt dicit Ph. Ariſto. & Solinus. Re-
ctè tales ſunt hodie multę religiones, quæ primo in ventre ſuo
.i. in clauſtro concipiunt multos filios. i. multos iuuenes quia. ſ.
vellent ꝙ omnes ingrederentur ventrem ſuum, & ꝙ omnes ac
ciperent ſtatum illum, & ideo vere tot & tanti ſunt hodie ꝙ ta
les matres tales non poſſunt nutrire, quia vere non poſſunt eis
prouidere nec de temporalibus, nec de ſpiritualibus, ſicut pa-
tet apud mẽdicantes, & ideo pro certo ipſos hodie deuorant ꝑ
tribulationes, angustias & tormenta, pręter primos, id eſt præ
ter principales & prælatos, quos nutriunt in delicijs & impin-
guant. Figura Leuitic. 26. vbi comminatur dominus mulieri-
bus delicatis quòd ad tantam deuenient paupertatem, quòd
cogẽtur proprios filios deuorare. Sic verè tales religiones quę
primo ſolebãt delicijs ſpiritualibus abũdare, hodie filios ſuos
deuorant perſequendo. Ideo Numeri 13. Terra quam vidimꝰ,
deuorat habitatores ſuos. Vel expone de malis prælatis, q ſub-
ditos perſequuntur præter primos. i. præter autenticos & prin
cipales, quibus contradicere non audent, vel eos caſtigare, ſed
eos impinguant, ſcilicet beneficijs & præbendis, vt eos adiuto
res habeant & fautores. ¶ Porca aliquãdo omnes filios ſuos de 5
uorat præter primum, quem ſibi magis reputat naturalem, &
ideo ſiue deuoret alios, ſiue non, iſti ſemper porrigit primam
mammam. Sic verè mali prælati ſubditos ſuos deuorant & per
ſequuntur iniquè perſequendo, & huiuſmodi, præter illos qui
ſibi ſunt connaturales. i. præter ſuos cognatos & affines, & præ
ter primos, autenticos & principales, quibus primas mãmas. i.
prima beneficia & meliora donant. Cito proferte ſtolam pri-
mam, & induite eum. Lu. 15. Cum tamen iſti deberent talibus
dicere illud Marci 10. Sedere ad dexteram meam non eſt meũ
dare vobis, ſed quibus paratum eſt a patre meo. Figura de Io-
ſeph & Beniamin, ſupra de cane. vide alia ſupra de por-
co, &

7 co,& ſupra de apro.¶ Quædam ſunt ſues quæ primum fœtum
quem pariunt,ſolent penitus deuorare. Sic verè diabolus &
mundus illos qui apud eos ſunt primogeniti, ſeu primi, ſ. di-
uites & maiores,morti æternæ exponunt. Figura de Moab 4.
Reg.3.qui primogenitum filium interficiens,demonib⁹ immo
lauit. Patres immolauerũt filios & filias ſuas demonijs.ps.105.

De Tauro. *Cap. 94.*

1 TAVRVS ſecundum Iſidorũ li.12.eſt bos non
caſtratus,aĩal.ſ.ceruicoſum, ſuperbũ, indomi-
tum,& elatum. Vñ Pli.li.8.ca.21.dicit ꝙ in In-
dia ſunt tauri fului coloris, velocis curſus, ca-
put habentes flexibile circunquaq;, & dorſum
ita habent durum ꝙ muniti quaſi firmitate ſili
cea,reſpuunt omne telum.Veruntamen qñ ſub ficu alligantur,
ſubito manſueſcũt. Vide ficu. Chariſsimi ficus ſignificat arbo-
rem crucis,quę fructum dulciſsimum protulit Ieſum Chriſtũ.
Per Taurum ergo intelligo principes & tyrannos,& mundi di
uites ſuperbos,& etiam cæteros peccatores. Licet.n.ante Chri
ſti aduentum iſti fuerint & etiam nunc ſint non caſtrati per ca
ſtitatem,ſed ceruicoſi per crudelitatem,ſuperbi & elati per va
nitatem,velocis curſus per inſtabilitatem,& animi leuitatem,
fului coloris per veſtium curioſitatem, capitis flexibilis ꝑ inẽ
tionis mutabilitatem,dorſi duri per incorrigibilitatem(quia.ſ.
omne telum.i.omne verbum correctionis per duritiam obſti-
nationis reſpuunt & cõtemnunt) veruntñ quia huiuſmodi tau
ri modo ſunt ſub ficu.i.ſub fide crucis Chriſti alligati.ſ.vincu-
lus diuinorum mandatorum, & maximè quãdo eis de Chriſti
crucifixione fit mentio ſpecialis,ideo pro certo debent dimit-
tere omnem ſuam feritatẽ,rapinã.ſ.crudelitatem & pro crucis
& Chriſti crucifixi compaſsione manſueſere ꝑ benignitatẽ.Li
gauerunt eũ ad arborem. Iudith 6.& Canti.8.Sub arbore ma-
lo ſuſcitaui te. Quod eſt contra principes & tyrannos,qui pl⁹
ſunt crudeles quàm infideles. ¶ Secundum Pli. inter Taurus il
2 le debet dici generoſus,qui frõtem habet cornutam, aſpectum
ferocem,aures acutas,& qui dimicationem alijs pręoffert,& q
in altum ſpargũ arenam,quia præ cunctis aĩalibus in huiuſmo
di delectatur. Fortitudo aũt Tauri maxima eſt in cornibus, &
in collo,vt idem dicit li.8.c.45.Sic verè hodie illi dicuntur ge-
neroſi & nobiles,& magis etiã inter nobiles generoſi, qui ſunt
frontia duræ ꝑ obſtinationem,cornuti ꝑ elationem,aſpect⁹ fe-
ri per aliorum cõtemptũ & abominationem & dedignationẽ ,
acutę auris.ſ.ad audiendum adulationẽ,& detractionem, & q
dimicationem.i.litẽ loctã & iurgia alijs pręofferunt per fatuã
audaciam & præſumptionẽ,& qui arenam.i.diuitias ſuas ſpar
gunt in altũ.ſ.faciendo conuiuia & feſta ꝑꝑ vanam gloriatio-
nem. Tales.n.qui ſpargunt diuitias & abundanter non in imũ,
.ſ.pauperibus,ſed in altum.i.diuitibus non indigentibus, ſ.mi-
mis,ſcutiferis & aduocatis,& qui parati ſunt luctari in tornea-
mentis & bmñi,vel alios impetere per rapinã, generoſi & no-
biles appellantur , & ideo pauperes poſſunt dicere illud pſal.
Tauri pingues obſederunt me contra illud Eccl.6.Ne te extol
las in cogitatione tua velut Taurus. Item Hier. 50. Effuſi eſtis
ſicut vituli ſuper terrã. Vel dic ſi vis de bonis prælatis, qui ha-
bent frontem duram per conſtantiam & firmitatem,aſpectum
ferocẽ per maieſtatem & iudicij auctoritatem,arenam.i.diui-
tias debent ſpargere per elemoſynã & largitatẽ , aures acutas
habere.ſ.ad audiendum cauſarum oĩum veritatem, cornuti do
bent eſſe per doctum teſtamẽtorum notitiam & ſagacitatem,
alios debent impetere per pc̃tõrum correctionem,punitionem
& ſeueritatem,quia.ſ.per timorem mortis nõ debent iuſtitiam
& fidem omittere. Tauri mei & altilia occiſa ſunt Matth.22.qa
ſicut dr̃ Prouer.20. Rex qui ſedet in ſolio iudicij,vultu ſuo om
ne malum diſsipat. Talis.n. Taurus fuit Chriſtus, & etiã ſancti
& perfecti viri. Vñ Deu.33. Quaſi primogeniti tauri pulchri-
3 tudo eius,cornua rinocerotis cornua illius.¶ Item ibidẽ. Tau-
rus cum maribus paſcitur ante tempus coitus,ſed tunc vaccis
ſe aſſociat,& pro eis contra alios durè pugnat,& qui vincit,ſal
tat ſuper fœminam. Sed quando debilitatur, venit victus,& ip
ſum impetit atq; vincit,& ſaltat ſuper fœminam,quaſi glorias
de triumpho,vt dicit Ariſt.li.6.c.18.Sic verè inter mundi ſup-
bos accidit ꝙ ſemper fortior vincit debiliorẽ , ſed ſępe accidit
ꝙ ille qui prius vicerat,debilior efficitur,& alius obtinet con-
tra ipſum. Deus.n.perdet multos & innumerabiles , & regna-
4 re faciet alios pro eis Iob 34.¶ Taurus ſm Ariſt.lib.8. c. 7.im-
pinguatur a cibis qui generant ventoſitatẽ.ſ.de fabarũ ſummi-
tatibus,& huiuſmodi, & ſi quis eius corẽ inciderit,& cũ fiſtu-
la ſufflauerit,& poſtea ei ad manducãdum dederit impingua-
bitur,& maximè ſi ſibi dederit cibos dulces , vtpotè ficus vel
vuas paſſas. Tales ſunt ſuperbi & hypocritę, quia verè iſti im-
pinguantur.i.delectantur & recreatur a cibis.i. verbis quæ vẽ
toſitatem generant & inducunt,ſ.ſuperbiæ & vanæ gloriæ, vi-
delicet verbis adulatorijs. Nã qñ fiſtula.i.adulator ſufflat adu-
lando,tunc ſua cutis.i.faſtus ſuus exterior eleuatur a carne.i.a
carnis fragilitate,& a ſuæ vilitatis conſideratione ſeparatur,&
ſic miſer hõ Taurus ſuperbus impinguatur & recreatur,& ma
ximè ſi cibis dulcibus.i. carnalib⁹ delicijs educatur. ¶ Bos,vac 5
ca & Taurus ſunt talis cõditionis ꝙ plus diligunt aquam clarã
quàm turbidam,& citius eam bibunt,equus aũt & camelus cõ
trariæ ſunt naturæ. Chariſsimi , per bouem quæ iugo ſubiicit,
intelligo prælatos & religioſos & contemplatiuos,per vaccam
& Taurũ intelligo ſeculares & actiuos,quia vere iſti plus dili-
gunt aquam claram.i.gratiæ venuſtatem,gloriæ voluptatẽ , &
diuinæ ſcientiæ claritatem,quàm turbidã.i.q̃ mundi proſperi-
tatem,pc̃ti fęditatem,ſecularis ſcientiæ falſitatẽ. Sed pro certo
equi hinniẽtes.i.luxurioſi,cameli gibbũ poteſtatis & caput ere
ctum habentes.i.ſuperbi & ambitioſi contrariũ diligunt & af-
fectant,quia bona terrena appetunt,ſpũalia contemnentes. Vñ
Hiere.2. Quid tibi vis in via Ægypti,vt bibas aquam turbidã?
¶ Secundum Ariſtote. Tauri quandiu non caſtratur, elati ſunt 6
& ſuperbi,ſed qñ caſtrantur,pigri & maturi redduntur,imbel
les & manſueti,creſcũt in corpore & virtute, & ſub iugo & ara
tro manſueſcunt. Sic verè Tauri. i. homines qui propter re-
gnum cęlorum non caſtrantur , ſcilicet actus luxuriæ abdican
do ſuperbi ſunt & elati, ſed verè quando ſunt caſtrati, ſcilicet
per emiſsionem voti caſtitatis , tunc efficiuntur domiti & ma-
turi,imbelles, benigni & mãſueti,creſcẽtes,ſcilicet meritis &
virtutibus,& iugo pœnitentię melius ſe ſupponũt. Pulchra eſt
ergo generatio,caſta cum charitate. Sap.4. ¶ Taurus audacior 7
eſt & fortior quàm bos caſtratus . Nam omnes beſtiæ propter
amotionem teſtium emolleſcunt. Vnde in corde Tauri aliquã
do inuenitur os,ſicut in corde cerui. Tales ſunt martyre, qui ꝓ
cæteris fuerunt conſtantes & audaces quãtum ad martyrium
tolerandum,quia pro certo os forte & inſtabile.i. Chriſtus vel
Chriſti amor in eorum cordibus latitabat. Charitas Dei diffu
ſa eſt in cordibus noſtris ad Roma.5. ¶ Taurus poſt annum ge
nerat,propter coitum vaccis ſe aſſociat,& pro eis contra alios 8
ſæpe pugnat. Sic verè luxurioſi poſt annum.i.ab ipſo tempore
iuuentutis in actibus luxuriæ ſe exercent , & vaccarum. i. fœ-
minarũ ſocietati ſe coniungunt, & alter cõtra alterum ſæpe pu
gnant. Pulchras habent mulieres, & ideo pro eis debemus pu
gnare. Iudith 10.¶ Secundum Plin.lib. 8. ſunt in India Tauri 9
atrociſsimi agreſtes,cæteris maiores & velociores, colore fu-
lui,oculis cerulei,pilo in contrarium verſo, linguam vſque ad
aures extendunt , cornua habent mobilia , quæ alternatim in
pugna mouent,dorſum habent ita durum,quòd nullo poſſunt
iaculo vulnerari,feras omnes venantur , nec aliter poſſunt ca-
pi,quàm in foueis,vbi quãdo cęciderint, præ indignatione mo
riuntur . Taurus iſte ſignificat principes & tirannos , ſui pili
ſunt diuitiæ , cornua ſua ſunt officiales , iudices & balliui,me-
diantibus quibus per eos pauperes impugnantur . Iſti igitur
ſunt Tauri agreſtes & ſilueſtres , quia in ſilua & agro mundi
huius habitant & morantur,& ſunt atroces per crudelitatem,
cæteris hoĩbus maiores.ſ.quantum ad potentiam & dignitatẽ,
& velociores,ſ.quantum ad præcipitem inſtabilitatem,colore
fului,ſ.per veſtium curioſitatem,oculos ſuus.i.intellect⁹ eſt ce
rulens quãtum ad malitiã et cauteloſitatẽ,dorſum eorum.i.cor
eſt durũ per obſtinationẽ, ita ꝙ a nullo venatore poſſũt capi.i.
a nullo pręlato vel prædicatore poſſunt vulnerari per contri-
tionẽ, penetrari per cõpaſsionẽ, licet ab eis feriantur per prę-
dicationem. Cor eius indurabitur quaſi lapis. Iob 41.¶ Tauri 11
indici ſm Pli. habent pilos in contrarium verſos,quia,ſcilicet
non tẽdunt inferius verſus terram, ſed ſuperius verſus caput.
Tales ſunt diuites, quia vere pili eorum. i. diuitiæ tẽporales in
contrarium ſunt verſę,quia.ſ.non tendunt verſus terram , ſ.ad
pauperes per elemoſynas , ſed verſus partem ſuperiorem , &
verſus caput.i.ad alios diuites & ſuperbos,quia eas non expẽ-
dunt in pauperũ ſuſtẽtationẽ,ſed in feſtorũ & donorũ multitu
dinẽ. ¶ Scd̃m Pli. Tauri indici habent linguas ita lõgas,ꝙ vſq; 12
ad aures protẽdũt eas. Sic verè multi ſunt ita verboſi,ꝙ lingua
.i.eloquẽtia & verba eorũ tãgũt aures.i.illa q̃ audierũt,qa.ſ.ni-
hil poſsũt audire de alijs de eo quin velint loq , & detrahere,

12 & referre,contra illud Eccl.28. Sepi aures tuas ſpinis.¶ Tauri
indici ſecondum Pli.habēt cornua mobilia, & ipſa alternatim
pugnando mouent.Sic verè mundi tyrāni habent cornua.i.of-
ficiales cum quibus alios impugnant,mobilia quia ipſis alter-
natim vtuntur ad alios impugnandus . Vel dic ꝙ cornua.i.eo-
rum officiales ſunt mobilia,ſ.de officio & in officium, de loco
ad locum,quia quandu per rapinas contra rapinas pugnant, il
los ſæpe mutant & transferunt,ne.ſ.eorum nequitiæ nimis ap-
13 pareant eminentes.¶ Tauri indici ſunt fortiſsimi, omnes feras
venantur,& capi nequeunt, niſi in foueis, & tunc etiam qñ ſe
vident captos,præ indignatione moriuntur. Sic verè mūdi ty-
ranni omnes feras venantur.i.omnes homines perſequuntur,
quia deo nō placent,& cūctis hominibus aduerſantur. Et ideo
capi in mundo iſto vel caſtigari non poſſunt,niſi quando in fo
ueam ſepulchri vel inferni ceciderint,vbi præ indignatione &
deſperatione perpetuo moriuntur. Ibi morieris, & ibi ſepelie-
tis.Hierem.20.Vide ſupra de beſtia quæ dicitur tale quæ vide
tur eſſe talis Taurus.

De Tragelapho. Cap. 95.

1 TRAGELAPHVS ſecūdum Iſidorum li. 12. eſt aīal
ſimile cerno in corpore,caput n.habet barbatū,
ſcapulas habet hirſutas ſicut hircus, & ſecundū
Ariſt.facies ſua declinat ad terrā,& creſcunt ſua
cornua ſicut ceruis,& ſua cornua ſunt ſicut cor
nua hinnuli.Et dr̄ a tragos quod eſt hirc⁹,& ela-
phos,quod eſt ceruus,quaſi habens ſimilitudinem hirci & cer
ui,vt dicit Iſid.Sic verè quidam ſunt in mūdo,qui ſunt ex par-
te cerui , & ex parte hirci.i. ex parte iuſti , & ex parte iniuſti,
quia corpus.i.vita ſua ſimilis eſt ceruis.i.iuſtis, veruntamē vil
loſi ſunt.i.pleni diuitijs ſicut hircus.i.ſicut peccatores , & bar-
bam.i.ſecularem ſapientiam habent ſicut hirci. i. ſicut munda
ni,& ideo facies.i.intentio iſtorum declinat ad terram.i.ad tē-
poralia & terrena,quia multi ſunt qui licet ſint boni quantum
ad vitam, ipſi tamen volunt vilis diuitiarum abundare, barba
ſecularis ſcientiæ ornari,& intentionem ad temporalia decli-
nare,contra illud Leui.19. Nec radetis barbam. &c.

De Talpa. Cap. 96.

1 TALPA ſecundum Iſid.li.12.eſt beſtiola ſimilis mu
ri in corpore,porco in roſtro, cum quo radices ſub
terra quærit,& terram fodit & egerit, ſub terra mo
tatur,nec pōt diu viuere ſuper terrā,& eſt talpa cç-
ca naturaliter,& non videt.Tales ſunt auari, quia verè ſub ter
ra.i.in amore terrenorum habitant, vbi radices.i.mundi diui-
tias ſibi quærunt,& cçcitate ignorantiæ perpetuæ ſunt damna
ti,roſtrum.i.verba ſua,ſimile eſt porco, quantum.ſ.ad grunni-
tum detractionis,& quantum ad appetitum ſtercorum.i.diui-
tiarum.Et ideo finaliter poſt mortem ſub terra.i.in inferno vi
uent,vbi cçcitate & tenebris damnabuntur, & ſup terram.i.in
præſenti diu viuere non valebunt,quia ſicut ait pſalmiſta.Viri
ſanguinum non dimidiabunt dies ſuos.Vel ſi vis,dic de hæreti
cis,qui oculum fidei habent per errorem penitus excçcatum.
2 ¶ Talpa pellem habet nigram,mollē & villoſam , pedes & cru
ra habet breuiſsima,& pedes eius more man⁹ homines per di-
gitos ſunt diſtincti.Et ſecundum Ariſt.li.1.c.9.talpa habet ocu
los ſub corio,& ſi coriū ſcindatur,apparebunt ibi veſtigia ocu
lorum.Et ſicut dicunt aliqui,qñ moritur,per anguſtia corium
ſcinditur,& ſic aperit oculos moriēdo,quos clauſos habuit in
viuendo.Sub terra aūt manet,& raro ſupra . Tales ſunt mundi
diuites & ſapientes,quia vere pellis eorum.i.apparentia & cō-
uerſatio nigra eſt per peccatorum offuſcationē , mollis quo ad
delicias,villoſa quo ad diuitias,crura eorum.i.affect⁹ ſunt val-
de breues,quia nihil diligunt niſi iuxta ſe.ſ.tēporalia, nō æter-
na,terrena non cœleſtia,amicos non inimicos,& pedes eorum
.i.affectiones per multos digitos.i.per multa deſideria ſunt di-
uiſi.Diuiſiſti pedes tuos oī tranſeūti.Ezec.16.Iſti ēt habēt ocu
los.i.ſapientiam & diſcretionem naturalem & ſecularem , ſed
qa iſti oculi modica pelle.i.mundi & carnis affectione & amo
re ſunt incluſi,ideo vere iſti non vident per debitam diſcretio
nem,ſ.ea quæ videre tenentur,videlicet propriam vilitatē , in-
fernt tormenta,Dei iudicia.&c.huiuſmodi, quia quātum ad il
la quæ ad ſalutem pertinent aīarum, cçcitate perpetua ſunt dā
nati,ſed pro certo qñ iſti morientur,& corium mundanæ pro-
ſperitatis ſcindetur, tūc oculus ſui intellectus aperietur,ſ.ad vi
dendum & cognoſcendum ea quæ primitus non videbant, qa
leuauit oculos diues cum eſſet in tormentis , & vidit Abrahā.
Luc.16. Vel dic ꝙ illi quorum oculi a pelle.i.a carne , peccato
vel proſperitate velantur , qñ corium huiuſmodi ſcinditur ꝑ
tribulationes & pçnitentiam temporalem,tunc incipiunt vide
re,& ſtat⁹ ſui cognoſcere vilitatem . Exemplum de Antiocho.
2.Machab.9. qui in agnitionem ſui ductus eſt,percuſſus a do-
mino plaga.Ideo Eſa.28.Vexatio dabit intellectū . ¶ Talpa eo 3
ꝙ oculi eius ſunt aperti, neſcit ſe regere extra terrā, quia lucē
non videt,& ſolē odit & fugit:in terra aūt optimè ſe regit,quia
tot habet foueas & diuerticula,ꝙ vix in terra capiť à quocūq;.
Rectè tales ſunt auari & mundi ſapientes , qui non vident nec
habent lucem gratiæ & veritatis,quia.ſ. ipſi ſunt per auaritiam
excœcati,& ideo ſolem.i.Chriſtum odiunt & declinant,vel ſo
lem.i.manifeſtationem veritatis quod patet,quia cōtract⁹ ſuos
non faciunt palā ſed occultè,quia qui male agit, odit lucē. Io.
3.Et ideo propter defectum lucis gratiæ & diſcretionis , extra
terram & terrena.i.quantum ad bona ſpūalia & æterna neſciūt
ſe aliqualiter gubernare.Veruntamen in terra.i.in terrenis ne-
gocijs optimè ſe regunt,quia tot habent diuerticula diuerſarū
cautelarum,ꝙ via poſſunt concludi, ſicut patet in cauſidicis,
quia ſapientes ſunt vt faciant mala.&c.Hier.4.¶ Secundū Plin. 4
talpa eo ꝙ viſu caret,melioris eſt auditus, quia ſi hominem lo
quentem audierit,ſtatim a remotis ad terram fugit,& intra ter
ræ viſcera ſe abſcondit. Sic verè hodie illi qui carent viſu , id
eſt ſimplices,qui carent mundi diſcretione, bonum habent au
ditum , quia.ſ.libenter audiunt verbum Dei , & ideo quando
hominē.i.prædicatorem loqui audiunt,mundi pericula & pec
cata fugiunt,& intra terram.i.in mortis vel inferni memoriam
ſe recludunt,& ſic per terram.i.per humilitatem,pçnitentiam
mortis vel inferni memoriam liberantur.Ideo Naū.3. Intra in
lutū,& calca.i.in cōſiderationē propriç vilitatis, mortis,& in-
ferni.&c.Prouer.1.Audiens ſapiens ſapientior erit.&c. ¶ Tal- 5
pa dum viuit prata hoīum fodit,& ideo a venatoribus capitur,
& ꝑ caudam ſuſpenditur,& fame cruciatur,& ſic famis inopia
euacuatur.Sic verè mundi diuites, & auari , qui dum viuunt,
prata hoīum.i.temporales ſubſtantias pauperum per rapinas
& vſuras effodiunt & ſubuertūt,a venatore diabolo per diuer
ſa vitia rapiuntur,in altum etiam ſuſpēduntur.ſ. per caudam.i.
per ſpem longæ vitæ, & fame auaritiæ cruciantur, & ſic ꝑ aua
ritiam fameſcendo morte temporali & æterna damnantur.In-
terierunt fame,multitudo ſiti exaruit.Eſa.5.

De Taxo ſiue mele & vulgo fouina. Cap. 97.

TAXVS idē eſt quod melis, cui⁹ pellis eſt mul 1
tum hiſpida,& dicitur melota,ſicut dicitur in
glo.ad Hebr.11.Et eſt animal paruum , ſimile
vulpi in quantitate,vt dicit Iſidorus li.12. Cu
ius ſolertia eſt ſecundum Pli.li. 8.c.38.ꝙ quā-
do a canibus vel hominibus inſequitur, anhe
litum in flatum retinet, & cutem extēdit, & ſic morſus canum
& ictus hominum minus timet.Sic verè chariſsimi, nos debe-
mus habere pellem.i.habitum hiſpidum,aſperum.ſ.et incultū,
ſicut habuerunt ſancti & çremitæ,de quibus dr̄ ad Heb.11.Cir
cuierunt in melotis & in pellibus caprinis . quia habentes ali-
menta & quibus tegamur, his contenti ſumus 1.ad Tim.6.Qđ
eſt cōtra religioſos curioſos in veſtibus. Et qñ homines.i.iuſti
& boni,canes.i.detractores & mali,nos perſequūtur,ſ.morſib⁹
detractionū,ictib⁹ tribulationū,latratibus iniuriarum,pro cer
to nos debemus anhelitū noſtrū.i. appetitū vindictæ & furorē
& iracundiam retinere, & cutem per patientiam extendere, ſ.
iniurijs fortiter obſiſtendo,& ſic poterimus morſus detractio-
nis & ictus tribulationis & correctionis leuius ſuſtinere.Patiē
tia enim nobis neceſſaria eſt.ad Heb.11.Et circuierunt in me-
lotis &c.vt ſupra.¶ Taxi ſecundum Plin.ibidem,futuram præ- 2
uident tempeſtatem,& ideo cauernas ſubterraneas ſibi faciūt
ingreſſum duplicem continentes,& quando flat tempeſtas au
ſtralis, tunc foramen meridionale caudarum villoſitate obtu-
rant,& aquilonare dimittunt apertum , & econuerſo quando
flat ventus aquilonaris.& ſic contra vtranque tempeſtatem ſi-
bi præuident prout poſſunt. Chariſsimi,per auſtrum ventum
nebuloſum & calidum intelligitur proſperitas , per ventum
aquilonarem intelligitur aduerſitas. Cauerna noſtra eſt ſe-
cretum conſcientiæ , foramina ipſius ſunt affectiones & appe-
titus. Nos igitur chariſsimi debemus nobis prouidere & prç
cauere contra mundi tempeſtatem ſcilicet contra auſtralē pro
ſperitatem,ne ſcilicet alliciat vel attrahat, & contra aquilona-
rem fri-

rem frigiditatem & aduerſitatem, ne.ſ.pes deſiderationem nos
deiiciaus vel detrahât, quia ſecundum Grego. Omnis fortuna
timenda eſt proſpera vel aduerſa. Et ideo quando videmus hu
iuſmodi tempeſtatem imminere, in cauernam noſtram.i. in ſe-
cretum conſcientiæ noſtræ debemus intrare, per eius ſ.ingem
examinationem, & ſi auſter proſperitatis flauerit, claudamus
introitum illius partis.i. affectum & appetitum qui naturaliter
attrahitur ad proſpera, & eum cum cauda.i. cum memoria fi-
nis & mortis obſtruamus, & introitū qui reſpicit ad aquilonē
.i. conſiderationem aduerſitatis, ſ. huius vitæ, mortis iudicii &
inferni, dimittam* apertā, quia vere vtile eſt proſperis de mor
te, inferno & iudicio cogitare. Eccleſ.7. In omnibus operibus
suis memorare nouiſsima tua. &c. Si autem viderimus vētum
aquilonarem imminere.i. mūdi tribulationes & aduerſitates,
tunc vere ad obſtruendum introitum & conſiderationem iſti*
partis, debemus caudam.i. mortis memoriam apponere, & in-
troitum auſtri.ideſt conſiderationem æternæ futuræ proſperi-
tatis aperire, & ſic poterimus omne periculum euitare. Quia
breuiter in mundi proſperis debemus conſiderare futuram ad
uerſitatem, & in mundi aduerſis futuram proſperitatem. Cœpi
3 ſti cogitare quid futurum eſſet poſt hæc. Dan.2. ¶ Taxus in ca-
uernis ſuis præparat contra hyemem ſibi cibos, & quando de-
ficit ſibi cibus, eſt ei ſomnus pro cibo. Eſt.n. de illis animali-
bus quę ſomno impinguantur, & in hyeme abſconduntur. Sic
pro certo nos debemus in cauernis & domibus noſtris cibos.i.
temporales diuitias ad ſuſtentationem huius vitæ cōgregare.
Sed pro certo qn̄ huiuſmodi cibi deficiunt.i. qn̄ tpalis ceſſat af
fluentia, tunc ſomnus contemplationis debet nos nutrire, quia
.ſ. per contēplationem debemus cibos æternæ beatitudinis de-
guſtare, & ſic in hyeme præſentis vitæ donis & gratiis impin-
guari Ecc 5. Dulcis eſt ſomnus laborāti. Vel dic q in cauerna
conſciētię debemus cibos.i. virtutes & gratias aggregare, vt in
hyeme.i in tpe poſt mortē poſsimus nutriri, & ſomno æternæ
4 beatitudinis impinguari. ¶ Eſt ſpecies taxi ſm Phiſologū, qui
vna cū vxore cibos contra hyemē recolligit & reponit, ſed ve-
niente algore hyemis, timens maſculus ne cibi collecti nimis
cito deficiant, fœminam reprimit, & eā ad ſaturitatē comede-
re nō permittit, & ideo illa quaſi pacem ſimulans, & quaſi ma-
ſculo cedens, per partem oppoſitā cauernam ingreditur, & diu
congregatos cibos deuorat & conſumit. Sic eſt rectè de vſura-
riis & auaris, quia illi & vxores ſuę congregant & accumulant
ſibi cibos.i. diuitias temporales, vt in hyeme vitæ præſentis va
leant enutriri, ſed vere qn̄ iſti maſculi, ſ. auari vident immine-
re algorem hyemis.i. tempus cariſtiæ, tunc timentes q cibi tē-
poralium deficiant, fœminam ſuam vna.ſ. cum filiis & familia
ab eſu reprimunt, & eos ad litteram ſaturari non permittūt.i.
laute comedere vel abunde, & ideo ſæpe accidit q vxor iſta, ſ.
familia, per aliquem locum occultum ad cibos huiuſmodi in-
greditur.ſ. ad cellarium & ad bladum, & ibi plus qn̄q; una die
furatur & expendit, quàm iſte auarus maſculus aggregare po
tuis vno anno. Ideo Eccleſi.34. In bonis ipſius alius luxuriabi
tur. Vel dic de inſidiis ſociis, qui bene recipiūt alios ad ſe adiu-
uandum, ſed non ad comedendum. Figura 4. Regum 6. de mu-
liere quæ de filio alterius bene comederat, ſed in caſtrinum cū
deberent comedere filium ſuum, ipſum abſcondebat, & com-
municare non valebat, quia.ſ. ingrati bene volunt aliena parti-
cipare, ſua tamen nolunt communicare, contra illud Eccle.4.
Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandū col
5 lecta. ¶ Tax* (vt dicit idem) naturaliter odit vulpem, & vulpes
contra eum pugnat, ſed quia non poteſt de eo viribus præuale
re, ideo ad malitiā conuertitur, nam quando ad prædam ſuam
iuerit taxus, tunc vulpes cauernam ipſius intrat, ibi ſtercori-
zat, & fęces proiicit & vrinam, & tunc taxus veniens & locum
ſuum inueniens defędatū, ipſum abhorret, & ſic neceſſario cō
pellitur q locū aliū ſibi quærat, & ita contra eum malitia prę-
ualet nō virtute. Chariſsimi, taxus eſt bona pſona vel prælat*,
vulpes aūt eſt malus ſubditus, inter quos eſt perpetua pugna,
quia contra malū bonū eſt, & cōtra vitā mors. Eccl.33. Et ideo
qn̄ talis tax*.i. bona perſona eſt in ſua cauerna.i. in ſuo officio,
beneficio vel præbenda, tūc vulpes.i. malitioſus & malus ſuus
ſubditus vel ſoci* nititur eū expellere, & locū ipſius extirpare.
Iſtud patet inter officiales & balliuos, inter canonicos & cleri
cos, quia vnus ſæpe pugnat & laborat vt alteri* vēdicet ſibi lo-
cum. Exemplum de Zambri, qui occidit dn̄m ſuū, & regnauit
pro eo 3. Reg.16. Sed verè quia iſti non poſſunt pręualere con-
tra taxos, i. cōtra bonos ſocios vel prçlatos virtute.i. iuſtitia, ſiue

iure, ideo vtūtur malitijs quibus poſſunt, & iō ſtercus infamiæ
& detractionis in nido ſuo ponunt. vtporè quia eis aliqua falſa
crimina imponūt, & ſic propter infamiā, & pp fętorē illius in-
famiæ neceſſe habent aliquando taxi.i. tales bonæ perſonæ di-
mittere & perdere locum ſuum, & ſic ab alijs impijs vulpibus
occupatur, quia impius præualet aduerſus iuſtum. Abacuch 1.
Vel dic q taxus eſt Chriſt*, cauerna eius eſt cor humanum, in
qua quando vulpes.i. diabolus ſtercus diuitiarum, vrinam de-
liciarum, & fętorem vitiorum imponit, taxus i. Chriſtus hor-
ret & deſerit locum iſtum, & ſic a diabolo neceſſario occupa-
tur. Iſte.n. taxus Chriſtus diligit locum mundum. & ideo libē-
ter non habitat cor immundum Dicamur ergo Cor mūdum
crea in me Deus, quia ſicut dicitur Prouer 22. Qui diligit cor
dis munditiam, propter gratiā labiorum, habebit amicū regē

De Tigride. Cap. 98.

TIGRIS tigridis, beſtia eſt velociſsima, & ſe- 1
cundum Iſid. a tigri.i. a ſagitta Perſicè eſt dicta,
& ab ea fluuius tigris dicitur, eo q ſit rapidiſsi-
mus. Et eſt beſtia varijs maculis diſtincta, virtu-
te & varietate mirabilis, quā hyrcania regio gi
gnit, vt dicit Iſid.li. 12. Tales ſunt impij iudices
& tyranni, qui ſunt veloces & præcipites ad rapinam exercen
dam, & ad ſententias promulgandas, & tales multis varietati-
bus.i. multis cautelis & falſitatibus colorantur, & in hyrcania
(vbi ſecundum Iſid. homines viui ſolebant homines mortuos
deuorare).i. in mundo iſto verſantur, vbi pauperes a diuitibus
deuorātur, quia venatio leonis onager in ſolitudine, & paſcua
diuitum ſunt pauperes. Eccl.13. ¶ Scd̄m Pli.li.8.c.18. Tigris eſt 2
beſtia tremendæ velocitatis, quæ dum in paſcuis commoratur
venator aliquotiens vadit ad cubiculū ſuum & catulos eius ra
pit, & in equo velociſsimo fugit, at vbi beſtia cubile ſuum va-
cuum reperit, fertur præceps odorem ferentis catulos inueſti-
gans, qui audiens fremitum beſtiæ perſequentis, vnum de catu
lis ſibi eiicit, quem illa ſtatim ad cauernam portat, & interim
ille nauem conſcendens cum reſiduis recedit. Et dum illa re-
uertitur, pro nihilo vltra furit. Beſtia iſta eſt diabolus, cubile ei*
eſt infernus, catuli ſui ſunt ſancti patres, venator eſt Chriſtus.
Cū ergo tigris diabolus eſt occupatus circa paſtū.i. circa fide
les & gentiles vitiis & tentationibus deuorandos, venator Xp̄s
aſcēdit equū.i. corpus humanū per beatam incarnationē, & ve
nit ad cubile ſuum.i. ad infernum per beatam paſsionem, & ibi
rapuit catulos, ſ. ſanctos patres, & equum iſtum, ſ. corpus ſuum
iterum aſcendit per beatam reſurrectionem, & ſic eos ad nauē
.ſ. paradiſi detulit per beatam aſcēſsionem, aliquos tamen ſibi
dimiſit, videlicet damnatos in inferno, & peccatores in mūdo,
quos pro certo iſta tigris diabolus toto affectu ad cubile infer
ni detrahit & reportat. Sed contra alios.ſ. contra ſanctos libe-
ratos pro nihilo vltra furit. In medio catulorum leonum enu-
triuit catulos ſuos. Eze.19. Vel dic q cubile eſt mūdus, in quo
Chriſtus rapuit catulos, videlicet apoſtolos & cęteros pecca-
tores, & ideo dum beſtia diabolus fureret contra eum median
tibus membris ſuis.ſ. iudęis perſequendo in paſsione, vnum de
catulis rapuit ſibi dimiſit, ſ. iudā, cæteros ſuper aūt nauem.i. cru
cem aſcendens, ad portum detulit paradiſi. Pone ſi vis figuram
de equo albo Apoc.19 ¶ Aliquando etiam accidit (vt dicit idē)
q venator occultè rapit catulos tigridis, quod illa percipiens, 3
venatorem perſequitur furibunda, ſed venator ſpecula in via
dimittit, in quibus dum beſtia ſuam videt effigiem, credit ſuos
eſſe catulos, & ea lambendo delectatur, & dū taliter circa ſpe-
cula occupatur, venator catulos importat, & nauem ingrediēs
ſic euadit. Chariſsimi, beſtia eſt mundus, venator eſt religio, ca
tuli ſunt mūdani, ſpecula verba ſacræ ſcripturę, in quibus oſtē
ditur ipſis vmbra propria. Accidit ergo chariſsimi aliquando
q religio quæ eſt Chriſti venatrix, furatur & ad ſe trahit catu-
los tigridis.i. filios mundanorum, ſicut patet in mēdicantibus,
qui vellent omnes filios diuitum ſuſtuliſſe, & cum iſtis effu-
git, ſcilicet eos transferendo de conuentu, de loco ad locum,
quod quando tigris.i parentes percipiunt, vertuntur in furo-
rem, & eos ſequuntur, vt retrahant & reportent, veruntamen
venator.i. religio & religioſi oſtendunt eis ſpecula.i. verba ſa-
cræ ſcripturæ, in quibus ipſis oſtenditur vmbra propria.i. cōſi
deratio proprię fragilitatis & vanitatis, & vmbra mundanę va
nitatis, & ſic dum circa hæc intendunt, dimittunt catulos & ve
nantes. Mittam vobis multos venatores &c. Hierem. 16. Ideo
dicit Chriſtus, Dimitte mihi paruulos tuos. Hierem.49. Vel

dic ꝙ tigris eſt hō, filij eis ſunt opera bona, & venator eſt dia-
bolus, ſpecula ſunt alij diuites homines, vmbra ibi apparēs eſt
ſtatus & eminentia ſecularis. Quando ergo venator diabolꝰ ra
puit, ſ. per peccatum, filios tigris. i. opera bona noſtra tunc vere
quando ipſa ſequi & recuperare volumus per pœnitentiam, ꝓ
certo diabolus oſtendit nobis in ſuggeſtione ſpecula & exem-
pla diuitum & aliorum, in quibus relucet vmbra ſtatus & emi
nentiæ ſecularis, in quibus nos miſeri delectamur, ſ. lambēdo ea
per affectionem & deſideria, & circa vmbram huiuſmodi ſa-
tuè occupamur, & ſic curſumꝰ pœnitentiæ & boni propoſiti
relinquimus, nec filios noſtros, ideſt bona opera per pecca-
tum perdita reſtauramus. Quaſi qui apprehendit vmbram,
& perſequitur vētum. Eccl. 34. Vel per ſpecula intelligio crea-
turas, in quibus videtur vmbra diuitiarum & deliciarum, quæ
fluunt & refluunt, quia, tranſeūt omnia velut vmbra, circa quæ
occupamur, nec tamen acquirimus quod optamus, quia quod
quærebat Iſrael, non eſt aſſequutus. ad Ro. 11. Vel dic ꝙ diabo
lus eſt venator, catulus eſt gloria paradiſi, quā. ſ. perdimus dū
in mundi ſpeculis occupamur. Vel dic ꝙ raptor eſt diabolus,
catulus anima, opus virtus vel paradiſus, vmbra autem & ima
go ſunt filij, ſpecula ſignificant vxores. quia vere dum homo
delectatur in ſpeculis. i. in vxoribus ſuis, & in imaginibus ſuis
. i. in filiis, qui ex iſtis ſpeculis videntur emanare, ſæpe accidit
ꝙ diabolus prædictos catulos ei tollit, ſ. animam vel bona ope
ra & virtutes, vel etiam gloriam paradiſi, quia ſępiſsimè acci-
cidit ꝙ per amorem vxorem & filiorum perdunt homines pa-
radiſum, animam & virtutes. Proprius. n. filius noſter eſt para-
diſus, vel anima, quam diabolus rapit. Filij autem qui ſunt in
hoc mundo, ſunt filii imaginarii ſeu picti, quia. ſ. non habēt du
rabilem qualitatem. pſal. Veruntamen in imagine pertranſit
homo, ſed & fruſtra cōturbatur. ¶ Tigris maſculꝰ (vt dicit idē)
4 nihil penitus curat de filiis ſuis. Sic verè prælati mali maſculi
& luxurioſi nihil curant hodie de ſuorum vtilitate & regimi-
ne ſubditorum. Vnde, Iob 39. Duratur ad filios ſuos, quaſi non
ſint ſui. ¶ De tigride & canicula generanī fortiſsimi canes &c.
5 vide ſupra de cane. ¶ Tigris tantæ eſt velocitatis, ſecundum So
6 linum, ꝙ nihil tam longum eſt, quod non breui penetret, nihil
adeo antecedit, quod non ilico aſſequatur. Talis eſt mors, quæ
celerrime nos ſequitur, nulluſque eſt ita longe ab ea, quin fa-
cillime conſequatur, nulluſque poteſt, fugere, quin ilico com-
prehendatur.

De Tinea. Cap. 99.

TINEA eſt veſtimentorum vermis, ſic dictus ſe-
1 cundum Iſido. a tenendo, eo. ſ. ꝙ teneat ſe cū ve-
ſte, & eo ꝙ veſtibus ea quarū corruptione gigni
tur, inſidet & inſiſtat. Nam qnq; ex corruptione
veſtis tinea gignitur, q̄ inuiſibiliter & quaſi in-
ſenſibiliter panni ſuperficiem deuorat & corro
dit. Veſtis eſt caro, qua anima eſt veſtita, tinea eſt peccatū ori-
ginale. Quia ergo veſtis noſtra, ſ. caro, fugit ab Adam corru-
pta. i. corruptibilis facta & mortalis per eſum pomi vetiti, idcir
co fuit ibi tinea peccati originalis generata, quæ veſtē carnis
inſenſibiliter & inuiſibiliter per carnalem concupiſcentiā cor
rodit, & pilis. i. moribus & virtutibus eam priuat. Eccleſ. 42. A
veſtimento procedit tinea, & a muliere iniquitas. Et ideo a te-
nendo pōt dici, quia veſti noſtræ. i. carni ſe tenet immobiliter
2 & innate. ¶ Quādo veſtis diu in groſſo aere dimittitur, nec vē-
to vel puro aeri explicatur, tunc ibi tinea generatur, quæ veſtē
inſenſibiliter corrodit. Et cū ſit animal ſenſibile, tñ vix permit
tit ſe videri. Rectè chariſsimi ſic eſt de anima, quia vere qñ aīa
diu in corrupto aere. i. in mundi deliciis dimittitur, & per labo
rem & pœnitentiā non explicatur, nec vēto tribulationū expo
nitur, nec puro aere. i. diuina ſciā exſufflatur, tunc vere in ipſa,
tinea. i. peccatum ſeu malū propoſitū generatur, a quo ipſa ve-
ſtis. i. anima per remorſum corroditur & vexatur, & pilis. i. vir
tutibus ſpoliatur. Et tamen iſta tinea, ſ. peccatum, licet ſenſibi-
liter noceat & affligat, non tamen ſe permittit videri. ſ. ab ocu-
lis peccatorum, quia peccator non videt peccatum ſuum per
contritionem, licet ei maximum inferat nocumentum. Oculos
habentes non videtis Mar. 8. & Eſa. 6. Excęca cor populi huiꝰ.
Et ideo ſicut veſtis tineis corroſa nihil valet, & inutilis reputa
tur, ſic verè nec aīa perforata tineis peccatorū. Figura Leu. 13.
vbi veſtis in qua oriebatur lepra, debebat igne comburi, & ma
ximè ſi abraſa iterum oriretur. Sic verè aīa in qua oritur lepra
peccati, igne perpetuo cōburetur, & maximè ſi abraſa per pę-
nitentiam, iterato reiteret vias mala. Hier. 2. Quàm vilis facta
eas iterans vias tuas. ¶ Quando veſtis ponitur in loco vbi ſunt 3
ſpecies odoriferæ, tunc ibi non gignitur progenies tinearū, &
ideo folia lauri, cypreſsi, & huiuſmodi in ciſtulis reponuntur,
vt libri & veſtes a tineis non lędātur, quia oīa odorifera tineis
opponuntur. Sic verè veſtes. i. hoīes non corrumpuntur quan-
do cum ſpeciebus odoriferis. i. in ſocietate virorum ſpiritualiū
vel cum ſpeciebus ſacræ ſcripturæ adiunguntur. Et ideo in ci-
ſtis. i. in conuentibus & religionibus ſolēt folia lauri & cypreſ-
ſi. i. verba Chriſti & ſanctorum poni & exponi, vt libri. i. hoīes
litterati, veſtes. i. ſimplices & ignari non corrumpantur tineis
peccatorum. Vel per ſpecies odoriferas intelligo gratias & vir
tutes, quæ in ciſta cordis poſita ſeruant conſcientiam a pecca-
to. Cantico. 4. Odor vnguentorum eius ſuper omnia aromata.

De Teredine. Cap. 100.

TEREDO teredinis eſt ligni vermiculus, in ligni in- 1
terioribus ex humore ſuperfluo generatus, ſic dictꝰ,
eo ꝙ terēdo edat, vt dicit Iſid. Et cum ſit vermis ſile
molliſsimus cū tāgitur, licet etiā faciliter enecetur,
tamen cum paulatim ipſe tangit, eſt duriſsimus, & ligna etiam
duriſsima puluerizat. Rectè talis eſt mala affectio, quæ ī ligno
. i. intra cor humanum gignitur, quādo humor ſuperfluꝰ. i. car
nales deliciæ merito plus abūdāt. Et huiuſmodi vermes. ſ. pra-
uę affectionis & deſideria, a terendo poſſunt dici, quia vere li
cet ſint mollis & vilis, naturæ, tamen ligna duriſsima. i. fortes
& conſtantes conſcientias aliquando deterunt & corrodunt,
in puluerem. i. in vanam naturam conuertunt, ita vt vento mo
dicę tentationis decidant in peccatum. Fugit enim tanquā pul
uis ante faciem venti. pſal. ¶ Quando lignum non plātatur vel 2
colligitur tempore opportuno, tunc ea humore ſuperfluo te-
redo in eo ſolet gigni. Vnde ſi in plenilunio plantetur, cum
tunc omnia magis humida abundent, ita ꝙ regi nequeat a na-
tura, ideo ex ſuperfluo gignitur talis vermis. Sic verè chariſsi-
mi, Omnia tempus habent. Eccl. 3. quia ſi aliquid plātetur vel
radicetur in plenilunio. i. in amore mundanæ proſperitatis, tūc
vere quia plus abundat humidū. i. carnalitas vel diuitiæ, dele-
ctatio vel affectus, quàm neceſſe ſit, ita ꝙ a natura & a debita
diſcretione vel a gratia nequeat gubernari, oportet ꝙ ibi gene
rentur teredines. i. praua deſideria vel peccata, a quibus lignū
. i. conſcientia diſsipetur. ideo bene dicitur Proue. 1. Proſperi-
tas ſtultorum perdet eos.

De Teſtudine. Cap. 101.

TESTVDO eſt animal ſecum ferens propriū do 1
micilium, mure teſte. Et ſunt quattuor genera te
ſtudinum, ſ. marinę, terreſtres, fluuiales, & palu-
dales. Et creditur a quibuſdam ꝙ tardius naui-
gium incedat ſi ſecum ferat teſtudinis pedē dex-
trum, licet incredibile videatur, vt dicit Iſid. li. 12. Vide ſupra
de limace. Tales ſunt hypocritę, & etiam cæteri peccatores, q
in teſta malarum excuſationum & occultationum iugiter in-
uoluuntur, quorum quidam ſunt marini. i. mari per detractio-
nem, ſalii fluuiales. i. delicioſi per carnalem infectionem & per
luxuriam, alii terreſtres per auaritiā, alii paludales per carna-
les delicias ſeu gulam. Et ſi nauigium aliquod. i. conuentus vel
religio ſecum tales deferat, tardius propetat ad æterna.

De Tortuca. Cap. 102.

TORTVCA ſecundum Iſido. inter teſtudines cō 1
putatur, & ſic dicitē, eo ꝙ inter teſtas duriſsimas
ſit contenta, intra quas ſe recolligit quando ab
aliquo moleſtatur. Et eſt animal quadrupes, ha-
bens pedes paruos ſicut rana, caput paruum ſicut
ſerpens, deformis eſt & horribilis ad videndum propter hiſpi
ditatem teſtę ſuæ, ſapida tamē & comeſtibilis reperitur, & oua
bona & comeſtibilia ponit vt gallina, quæ ſunt aliis nutrimen
ta, & ſunt carnes eius medicinales, & virtutis reſumptiuæ, &
ideo valent pthiſicis & ecticis & cōſumptis, hoc eſt verum de
illis tortucis quæ habitant in domibus & in ſiluis, quia quædā
ſunt quæ habitant in fluminibus, quæ aliis ſunt venenoſa. Verè
chariſsimi talis ē religioſus, qui intrat teſtudines duras. i. inter
opera dura pęnitentiæ & afflictionis ſe debet iugiter contine-
re, & in eis ſe inuoluere, & per ſui conſiderationem ſe in ſeip-
ſum recolligere, quoties ab aliquo obſtaculo. i. ab aliquibus tē
tationibus moleſtatur. Ingredimini in cauernas. Eſaiæ 2. Iſte
debet quattuor pedes habere, id eſt quattuor cardinales vir-
tutes,

tutes, quibus ad paradiſum proficiſcatur, qui tamen de-
bent ſimiles eſſe ranæ, ſ. quantum ad ſaltum bonæ operationis,
& quantum ad immerſationem in aqua lachrymarum & deuo
tionis. Caput autem eius.i. intẽtio debet eſſe ſimilis ſerpenti.ſ.
quantum ad actus ſapientiæ & diſcretionis. Eſtote prudentes
ſicut ſerpentes. Matth.10. Et eſt iſte horribilis ad videndum.ſ.
ſecularibus hominibus propter reſte ſuæ horribilitatem.i. pro-
pter habitus vilitatem. Intrauit pauper in ſordido habitu. Iaco.
2 2.¶ Carnes tortucæ ſunt medicinales & reſumptiuæ, ſed hoc eſt
verum de illis tortucis quæ habitant in domibus et in ſiluis, q̃a
illæ quæ habitant in fluminibus & in aquis non ſunt alijs medi
cina, ſed venenum. Re vera tales ſunt boni & religioſi viri, quia
vere carnes iſtorum.i. bona vita, oua eorũ.i. bona opera & ver
ba quæ interius concipiuntur et exterius emittuntur, ſunt alijs
.ſ. ſecularibus medicina, & etiam ſpirituale nutrimentum, quia
.ſ. pthiſici & ectici conſumptiq́;.i. ab humore gratiæ & deuotio
nis pauperati, ſi oua & carnes.i. vitam & operationem iſtorum
accipiant per imitationem, inuenient ſpiritualem medicinã, &
reſumere poterunt humorem perditum & virtutes. Erunt fru
ctus eius in cibum, & folia ad medicinam. Ezech.47. Iſtud ta-
mẽ eſt verũ de illis tortucis.i. religioſis, qui in terra & in ſiluis
.i. in aſperitate pœnitentiæ conuerſantur, quia pro certo illi q̃
habitant in fluminibus.i. in delicijs & carnalitatibus, non ſunt
alijs medicina, ſed venenũ, quia per ſuã malam vitã & exẽpla,
alios.ſ. ſeculares intoxicant & occidunt. Eſa.59. Qui comede-
3 rit de ouis eorum, morietur.¶ Tortuca marina teſte Ariſto. li.
8.ca.2. habet fortius orificium omni alio animali, & comedit
omnia, quia etiam ſi acceperit cum ore lapidem, ipſum fran-
git. Vnde etiam Plin. li.11.c.37. dicit q́ tortuca, caret dẽtibus &
lingua, & tamen oris ſui fortitudine frangit & diſsipat vniuer-
ſa. Iſta etiam ſecundum Ariſto. exit ad ripam, & ibi herbis pa-
ſcitur, & quando eſt in mari, non ſe profundat in aqua amara,
ſed in ſuperficie ſemper natat, ita quod teſta eius ſolis ardori-
bus exſiccatur. Chariſsimi, mare eſt religio, vbi amaritudo pę
nitentiæ dẽt eſſe, ripa eſt mundus, herbę ſunt mundi deliciæ &
diuitię, tortuca eſt detractor. Illę igitur tortucę quę ſunt in ma
ri.i. illi detractores, qui ſunt in religione, habent os cęteris for
tius.i. verba, quia vere cum ore ſuo.i. cum verbis ſuis detracto
rijs omnia deuorant & conſumunt, ſ. bonos & malos, religio-
ſos & ſeculares. De omnibus.n. detrahunt & loquuntur. Pote-
ſtas eorum in ore ipſorum & in caudis. Apoca.9. quia etiam il-
los qui ſunt lapides ſanctuarii.i. viros perfectos, ſtabiles atque
firmos frangunt & diſsipant detrahendo. Deuorabat & com-
minuebat. Dan.7. Carere enim videntur lingua.i. blãda loqu
tione, dente.i. ſeuera correctione, ſed ſolum pollent ore.i. dura
& detractoria obloquutione. Lingua.n. ſignificat dulcem moni
tionem, Deus vero ſeueram correctionem, quorum vtroq́; iſti
carent. Duritia aũt oris ſignificat detractionẽ, qua procul du-
bio iſti valẽt. Eſa 49. Poſuit os meum dominus quaſi gladium
acutum. Et ideo de mari ad ripam tales exeũt, quia vere illi ni
hil aliud petunt, niſi in ripa mundi paſci, & ſatiari herbis.i.
diuitiis & deliciis honoribuſq́; mundanis, et ad dignitates ſecu
li promoueri. Eze.47. Aquæ eius exibũt de ſanctuario, & intra
bunt mare. In mari autem vbi ſunt.i. in religione non ſe profun
dant in aqua amara pœnitentiæ per humilitatem, imo ſemper
volunt ſuperius in ſuperficie.i. in ſtatu prælationis ſuper alios
enatare, & alios ſibi ſuppeditare, vt ſic calore ſolis.i. mundi ꝓ-
ſperitate fruantur. Iſta patent ad oculum, quia tales ſemper vo
lunt aliis dominari 3. Reg.1. Adonias eleuabatur dicẽs, ego re
gnabo. Vel dic etiam de detractoribus, vel de diuitibus, qui in
amara pęnitentia non ſe inuoluũt, ſed natant ſurſum per ſuper
biam, & herbas.i. mundi diuitias depaſcuntur. In circuitu.n.i.
4 in ſuperficie impii ambulant.¶ Secundum Ariſto. li.3. de par-
tibus aialium. c.8. Nullum aĩal habens ſquamas, teſtas vel plu-
mas, habet veſicam, propter potus paucitatem, pręter tortucã,
quia ſuperfluitas potus tranſit in talium pellium nutrimẽtum.
Veruntamẽ quia tortuca duriſsimè eſt teſte, & pulmonem ha-
bet ſanguineũ & calidum, ideo data eſt ſibi veſica ad euacua
tionem ſuperflui humoris. Sic verè illi qui habent plumas ſu-
perbiæ & elationis, teſtam duritię & obſtinationis, ſquamas di
uitiarum & temporalis poſſeſsionis, non habent veſicam con-
feſsionis, vel pietatis & compaſsionis, qua.ſ. veſica ſuperfluitas
peccatorum & diuitiarum euacuetur. Nã quia parum potant,
.ſ. de aqua ſacræ ſcripturæ & prædicationis, ideo non habẽt ve
ſicam ſpiritualis euacuationis, præter tortucam.i. præter ali-
quos raros bonos diuites, qui quia habent pulmonẽ & ſangui-
nem Chriſti & dominicę paſsionis, ideo dedit eis natura.i. De⁹
q́ ſe per veſicam pœnitentiæ de peccatis, & ꝑ veſicã elemoſy-
nę de diuitiis vacuarẽt. Vide de teſtudine tractatu de piſcibus.

De Vacca. Cap. 103.

VACCA fœmina Tauri dicta eſt quaſi boacca ſe-
cundum Iſid. li. 12. Et eſt aĩal luxurioſum petul-
cum & laſciuum, & ſtatim poſt annũ mouetur ad
coitum, & ſorte ante, tempore aũt coit⁹ efficitur
ſilueſtris, ita q́ nõ poſſunt eas edomare paſtores,
& per frequentes mugitus ardorem ſuæ libidinis manifeſtant,
vt dicit Ariſt. Talis eſt mulier mala, quæ ad litteram petulans
eſt & laſciua, & ſtatim poſt annum.i. ab ipſo tp̃e iuuentutis mo
uetur ad coitum.i. ad luxuriam exercendã, & ardorẽ ſuæ libi-
dinis oſtendit per mugitus ſuorum cãtuum & verborũ, & per
ſaltus ſuorũ geſtuũ laſciuorum, quia ſicut ſm Ariſt. vacca tp̃e
coitus ſalit aliquotiens ſup taurum, deſiderans cum eo copula
ri, ſic vere iſtæ ſaliunt ad colla iuuenum, quaſi eos rapientes &
cogentes ad actus luxuriæ perpetrandos 1. Regũ 20. Fili mu-
lieris vltro virum rapientis. Et ideo pro certo tales nõ poſſunt
a paſtoribus.i. a parentibus & amicis cuſtodiri, quia mala mu-
lier ſeruari non põt, nec etiam caſtigari. Ideo dicit Theophra-
ſtus li. de nuptiis. Stultum eſt erga mulierem cuſtodiam adhi-
bere, cum bona ſeruari non debeat mala nequeat Et ideo pro-
uer.7. Ecce mulier &c. Et ideo quandoq́; ſilueſtres fiunt.i. ora
liter publicę meretrices. Vel dic de malis ſubditis religioſis, q̃
non poſſunt domari a paſtoribus & prælatis, imo q̃nque fiunt
ſilueſtres apoſtatando & per mugitus ſuos.i. per ſua luxurioſa
verba libidinẽ manifeſtant. Ideo prælatis dr̃ Eccl.42. Super fi-
liam luxurioſam firma cuſtodiam.¶ Vacca portat 9. menſibus 2
vel 10. ſecundum vulgum, & in 10. parit, & ſi ante pepererit, fę-
tus non viuet, nec ſuæ vngulę complebũtur. Et viuit vacca 15.
annis & bos ſimiliter, ſed ſi caſtrati fuerint, magis viuũt.i. 20.
Sic verè aĩa debet fœtus ſuos, ſ. bona opera portare & nutrire
10. menſibus.i. in obſeruantia 10. mandatorum, & illa quæ alias
parit & facit, non viuunt.ſ. per gratiam, quia quicquid fit extra
ambitum 10. mandatorum, principaliter vel acceſſoriæ, nõ eſt
acceptabile coram Deo. Quindecim etiam annis.i. in quinario
ter ducto, hoc eſt dictu, in obſeruantia quinq́; ſenſuum, in fide
Trinitatis habet per gratiã viuere, & maximè ſi caſta fuerit &
caſtrata, ſ. quantum ad munditiam cogitat⁹ & oprationis & lo
quelę, quia vere illi qui ſunt caſtrati per votum & actum caſti
tatis, diutius viuunt.i. diutius in gratia perſeuerãt. ideo Sap.4.
O q̃ pulchra eſt generatio cum caſtitate.¶ Vaccã vt cõiter pa- 3
rit vnum fœtũ, & aliq̃n duos, & q̃n vaccę plures fętus conci-
piunt & pariunt, ſignum eſt (vt dicũt homines) in hyeme mul
tam pluuiam affuturam, ſicut dicit Ariſt. ibidem. Sic verè quã
do vaccæ.i. boni Chriſtiani iugo domini ſubacti pariunt & fa-
ciunt plures fętus.i. plura bona opera, ſignũ eſt q́ in hyeme.i.
in ſtatu poſt mortem pluuia ęternę beatitudinis maior erit, q̃a
Deus (ſecũdum pſal.) reddit vnicuiq́; ſecũdum opera ſua. Idẽ.
Torrente voluptatis tuæ potabis eos. & iterum. Pluuiam volũ
tariam ſegregabis Deus hæreditati tuæ.¶ Vacca non habet lac 4
vt communiter antequam imprægnetur, quod ſi habuerit, ni-
hil valet, & lac vaccę aliquotiens induratur ſicut lapis, & coa-
gulatur, & hoc q̃n ſibi miſcetur aqua, vt dicit idem ibidem. Sic
verè hõ niſi per bonũ propoſitũ imprægnetur, & niſi pariat ꝑ
bonum opus, non poteſt habere lac doctrinæ & pręedicationis,
gratiæ & deuotionis q́ ſi lac doctrinæ vel ſciẽtiæ alias habue-
rit, nihil valet, ſicut patet in quæſtuarijs prædicatoribus & hy
pocritis. Lac etiam vaccæ, id eſt prædicatio & doctrina bono-
rum coagulari debet ſicut lapis, ſcilicet per duritiã correctio-
nis, ad percutiendum duros peccatores & obſtinatos. Hierem.
23. Verba mea quaſi ignis, & quaſi malleus conterens petram.
quia verè ſicut dicitur Iob 41. talibus in ſtipulam verſũtur la-
pides fundæ.¶ Vacca in ſocietate viuit & ſi a grege receſſerit, 5
ſæpe a beſtiis deuoratur. Sic verè homo quandiu eſt in grege
.i. in ſocietate bonorum vel in religione, poteſt viuere per gra
tiam. Si autem ab huiuſmodi grege ſe ſeparauerit per partiali
tatem, diuiſionem & apoſtaſiam, & appellationem, tunc a be-
ſtiis.i. a demonibus & vitiis enecatur. Actu.27. Nõ poteſtis ſal
ui fieri, niſi in naui manſeritis.¶ Vacca habet vocem groſsiorẽ 6
quàm bos, quod eſt contrarium omnium animalium. cornua
ẽt habet duriora & nodoſa, quę tñ poſſunt mollificari ꝑ ignẽ &
ſi vacca infirmetur in pedibus ꝑ podagrã, vel alias, vtile eſt q́
inter cornua ſibi medicina vel oleũ apponatur, vt dicit Ariſt. Sic

verè in oĩ genere hominũ illi qui ſunt vaccę.i. imbecilles & im
perfecti,ſunt groſsioris mugitus per iactantiam & loquacita-
tem,durioris cornu per obſtinationem & auſteritatem, q̃ bo-
ues.i.q̃ illi qui ſunt boni,iuſti & perfecti,quia ſicut dr̃ Eccl.21.
In ore fatui verba inenarrabilia. Et quia ſæpe tales in pedibus
per pigritiam ægrotant, quia etiam cornua ſuæ obſtinationis
multum ſunt dura.i.ꝑ malas conſuetudines indurata,ideo vti-
le eſt ꝙ eis ignis correctionis & oleum compaſsionis appona-
tur,vt ſic cornua ſuæ duræ ſuperbiæ molliantur, & pedes ſua-
rum affectionũ ad greſſum bonorũ operum reducantur. Oleũ
de capite tuo non deficiat. Eccl. 9. Expone ſi vis aliter ſicut ſu-
pra de cornu vel de boue. Vel dic ꝙ vaccæ.i.pauperes balliui
& mali iudices duriora habent cornua.i.duriorẽ punitionẽ &
correctionem q̃ boues.i.q̃ autentici & maturi,quia ſm̃ Poetã,
7 Aſperius nihil eſt humili cũ ſurgit in altũ. ¶ Vacca habet cor-
nua fortiora,& vocem acutiorem q̃ bos,& ẽt groſsiorẽ. Sic ve
rè ſæpe inueniuntur multæ mulieres quæ ſunt bobus.i. multis
hoĩbus meliores,clarius.n.& apertius vociferant confitẽdo,&
deũ laudando,& fortius operantur vitijs reſiſtẽdo. Prouer. 31.
8 Mulierẽ fortem q̃s inueniet? ¶ Vacca diligit bibere aquã cla-
9 ram &c. vide ſupra de Tauro,& expone ſicut ibi. ¶ Vacca ali-
qñ in pedibus patitur podagrã, cuius ſignum eſt qñ ſubmittit
aures,& comedere ceſſat. In fimo iacẽs proprio impingueſcit,
& quanto plus ei a labore parcitur,tanto torpet amplius & pi
greſcit. Impinguata ẽt iugum abijcit,ſed minus ſolito paſta,iu-
go ad vltimũ ſe ſupponit. Rectè tales ſunt mali ſubditi, vel ca-
ſo noſtra,quia aliqñ fiunt podagrici per accidiam,& tunc ſub-
mittunt aures.i.auditum per inobedientiam,quia.ſ.non liben-
ter audiunt quæ mandantur,& ceſſant comedere,ſ. cibum gra
tiæ & doctrinæ,ſicut patet,quia tales non vadũt ad miſſam, ne
que ad ſermones. Pedes eorum pigri ſunt ad ambulandum. Sa
piẽ.15. Et in fimo.i. in lecto & in delicijs carnalibus requieſcũt
Requieuit in fęcib⁹ ſuis. Hier.48. Et ibi per carnis deſideria im
pingueſcunt. Et quanto plus Deus vel prælatus iſtis parcit a la
bore.ſ.& tribulatione & pœnitentia & correctione & huiuſmo
di,tanto magis ac magis impingueſcunt, & a labore bonorum
operum retardant, ita quòd per impinguationem deliciarum,
iugũ Christi & mandatorum reijciunt & contemnunt. A ſecu-
lo confregiſti iugũ. Hier.2. Deut.32. Impinguatus eſt dilectus,
& recalcitrauit. Et ideo neceſſe eſt ꝙ paſtus deliciarum & diui
tiarum a Deo vel a prælatis vel ab aĩa talibus ſubtrahatur, vt
ad iugum mandatorũ Dei iterum reducant. Et ideo qñ Deus
videt diuites ꝑꝑ impinguationem bonorũ temporalium inſo-
leſcere & pigreſcere, ſępius ſubtrahit ea ſibi per pluuiã vel ꝑ
10 gelu. Iniquitates.n.noſtræ prohibuerunt bonum a nobis. Hie.
5. ¶ Qñ vacca eſtro.i.muſca vacina pũgitur,caudam erigit, &
miro modo inſaniens ꝑ campos circuit & diſcurrit ſine paſto-
ris licentia & mandato. Sic verè qñ muſca.i.diabolus cum aco
leo deſperationis vel tẽtationis pungit vaccam.i. religioſum,
tunc per apoſtaſiam extra gregem religionis fugit, & per cam
pos.i.per mundũ diſcurrit ſine paſtoris ſui Christi vel prælati
conſilio vel mãdato,& hoc,quia caudam.i.finem vitę erigit ad
paradiſum.ſ.ſua reputatione, & quia in fine ſperat pœnitere, &
ad eum reuerti. Vel poteſt dici de homine auaro vel diuite,qui
per campos.i. per mundi diuitias currunt extra Christi volun
tatem, qñ.ſ.a diabolo ꝑ aculeum auaritiæ inſtigantur. Vitula
formoſa Ægyptus, ſtimulator ab aquilone veniet ei. Hier.46.
Vel expone de mulieribus, quæ aculeo malorum verborum
& ſuggeſtionum a luxurioſis vel a diabolo punctæ vndique
diſcurrunt, & meretrices fiunt, & hoc maximè in æſtate.i.in
ſtatu proſperitatis, ſine licentia paſtoris.i.viri ſui &c. Ideo
Amos 4. Vaccę pingues quæ eſtis in monte Samariæ.

De Vacca agreſti, quam nihil aliud eſſe putem quàm bonaſum. Cap. 104.

1 VACCA agreſtis ſecundum Ariſto. & Auicennã
inuenitur in terra Parthorum, & habet crines in
collo ſicut equus,& ideo a multis dr̃ equiceruus.
In montanis habitat,cornib⁹ caret,ſtercus eijcit,
& canes perſequentes vrit. Nam quia ſibi natura
defenſionem a cornibus denegauit, dedit ſibi eijcere ſtercora
vrentia,vt a canibus minime ſequeretur. Aliquando tamen ha
bent cornua tales vaccæ,ſed ſunt parua, contra dorſum verſa.
Re vera tales ſunt viri perfecti,& maximè tales ſunt boni cle-
rici & religioſi,qui in ſiluis pœnitentiæ vel in ſacræ ſcripturę,
& in montibus perfectionis habitant & verſantur,qui cornib⁹
ſuperbiæ vel temporalis potentiæ carentes,crinibus.i. virtuti-
bus decorantur,& oculos intellectus habent pulchros per di-
ſcretionem, & ne a canibus.i.a mundi raptoribus perſeqnãtur
debent ſtercus diuitiarum eijcere per contemptũ, & ſic a canĩ
bus iſtis ſe tueri,quia vere contra mundi raptores tutiſsimum
eſt remedium nil habere,ſecundum Senecã. Veruntamen ali-
quando(ſicut patet)habent cornua potentiæ ſecularis, ſed q̃a
non ſufficiunt vt ſe a canibus.i.a principibus tueantur,ideo nõ
eſt melius remedium niſi ꝙ diuitiarum ſtercora vilipendant.
quod quia non faciunt,ideo a cunctis principibus infeſtantur,
vt dicant illud pſal. Circundederunt me canes multi. &c. Vel
dic ꝙ iſta vacca ſignificat diuites,qui qñ a canibus.i.a iudicib⁹
perſequuntur,vt de exceſsibus puniantur, ſtatim proijciũt cõ
tra eos ſtercora.i.dona & munera,& mundi diuitias,quæ dicũ
tur ſtercora ab apoſtolo. Ad Phil.3. Et ſic eos per auaritiã vrũt
& excœcãt & inflammant,& ita ipſos compellunt retrocedere
& a punitione ceſſare. Prouer.22. Victoriam & honorem acq̃-
rit qui dat munera,animas vero accipientium rapiet. ¶ In cor 2
de vaccę aliqñ accipitur os,ſicut ĩ corde cerui vel cameli & tau
ri,& illud os quando incaleſcit ſanguis,titillando mouet cor-
dis ſubſtantiam,& ex tali titillatione vacca quaſi ſubito ſe eri-
git,& exultando & lętando ſalit velocius & diſcurrit. Sic verè
chariſsimi quando in corde noſtro eſt os ſcilicet Christus(qui
eſt os de oſsibus noſtris,& caro de carne noſtra Gene.2.) tunc
quando ſanguis.i.affectio noſtra incaleſcit per diuinum amorẽ
os illud mouet ſubſtantiam cordis noſtri per bonam inſpiratio
nem & tunc cauſatur in nobis lætitia ſpiritualis, & ſubito nos
erigimur ad æterna per contemplationem, ſaltamus per affe-
ctionem,diſcurrimus per bonam operationem. pſal. Exultatio
nes Dei in gutture eorum.

De Vitulo. Cap. 105.

VITULUS ſecundum Iſidor. a virtute nomen ſum- 1
pſit, eo ꝙ ſtatim ꝙ naſcitur, virtute ꝓpria ad quæ-
renda matris vbera erigitur & leuatur, matris vberi-
bus reficitur & lactatur,& a matre lambitur & pur
gatur, vitulus matrem & ei⁹ vocem ſequitur & cognoſcit,vbe
ra fronte excutit, & ſic vberiorem lactis abundantiam a ma-
tre ſibi quærit,ante & circa matrẽ ſuam ſalit & diſcurrit,ſed ſa
liendo a matris veſtigijs non diſcedit. vt dicunt Ariſto. Iſid.&
Auicẽna. Vitulus eſt homo,mater eſt Christus,eccleſia,vel p̃-
latus. Quia igitur nos ab vberibus Christi & eccleſiæ.i.ab ei⁹
pietate reficimur & nutrimur & ſpiritualiter & temporaliter,
ab ipſo etiã per baptiſmum ab omni culpa abſtergimur & laua
mur,ideo ab ipſa natiuitate.i.a tempore iuuentutis debemus
caput intentionis per contemplationem & affectionem erige-
re,& ab vberibus miſericordiam Christi lac ſuæ gratię exqui-
rere,& illud lac quaſi violenter per orationem excutere, & il-
lum totis viſceribus diligere,vocem eius & prædicationem co
gnoſcere & implere,& eum per bonam operationem & imita
tionem ſequi,& ab eius veſtigijs nullaten⁹ elongari. ideo Ioã.
10. Vocat proprias oues nominatim,& vocẽ eius audiũt, alie-
num autem non ſequuntur. Et coram iſto,(.ſ.in cõſcientia vbi
ipſe videt)debem⁹ ſpiritualiter exultare, & per bona opera di
ſcurrere,& de virtute in virtutem coram eo ludere vel ſalire.
Ludens coram eo,ludens in orbe terrarum. Prouer.8. Vel per
lac intelligo temporalia,quæ qñ deficiunt,a deo per proceſsio
nem & orationẽ ſunt quærenda. Vel dic contra ambitioſos &
carnales vitulos.i.clericos & religioſos,q̃ ab ipſa iuuentute hę
rent ad vbera matris. i.ad præbendas & beneficia eccleſiæ, &
cum fronte.i.cũ duritia & auſteritate,ſ.ſuæ appellationis,rixæ
& diuiſionis,& hmõi,excutiunt ſibi lac iſtud & matrem ſuã.i.
carnalẽ prælatũ eos affectuosè promouentẽ diligunt & ſequũ-
tur,& ab eius conſortio vix diſcedũt, ſicut patet ad litterã de
aliquibus carnalibus prælatis,& de ſua carnali familia & parẽ
tela,a qua tota die circundantur,& vberibus ſuis.i.tp̃alibus be
neficijs impinguãtur. Nã vt dr̃ Prouer.19. Multi colunt perſo
nã potentis,& amici ſunt dona tribuentis. Vel dic ꝙ mater eſt
eccleſia vel prælatus,a quib⁹ nos qui ſumus vituli ſui, lacte do
ctrinæ & tp̃alium beneficiorum continuè educamur,& ab eis
per correctionem & ꝑ baptiſmũ & confeſsionẽ a cũctis immũ
ditijs ſpũalib⁹ abſtergimur & lauamur, & ideo iſtam matrem
debemus diligere et defendere,et lac ipſius.i.doctrinam quæ-
rere & amare. ¶ In fronte vituli (ſicut Iſido. dicit) naſcitur 2
quædam

quædſm caruncula quæ a magis amoris aſſeritur incentiuum,
quam ſtatim ſcindit ei mater cum dentibus, nec ipſum dimit-
tit ab vbera, quouſq; ablatum fuerit tale virus. Idem dicit Ari.
& Auicen. de pullo equi, & ideo vide ſupra de equa, & expone
ſicut ibi. ſ. de originali peccato, vel de prælatis, vel de vitulis.
3 ¶ Si vitulus in iuuentute non caſtretur, erit paruus, ſicut dicit
Ariſto. lib. 9. de animalibus. c. vltimo. Caſtratio. n. animalibus
dat crementum. Sic verè chariſsiimi illi qui non ſunt caſtrati
per continentiam vel virginalem, vel coniugalem, vel vidua-
lem, vt communiter non ſunt magni. ſ. in virtutibus meritis &
gratijs, imo parui. vel magni etiam nõ ſunt in temporalibus &
diuitijs, ſicut patet de luxurioſis, qui vt cõiter in diuitijs & in
moribus non ſunt magni. Luc. 19. Non poterat videre Ieſum,
quia ſtatura puſillus erat.

De Vitulo marino. Cap. 106.

1 VITULUS marinus eſt belua in terra & in mari
commorans, in terra parit, & nunquã pluſquam
duos, & fœtum mãmis educat, ſed poſt. 12. diem
ducit eum ad mare, & eum aſſuefacit de cætero
ad natãdum, vt dicit Pli. li. 9. c. 13. Vitulus iſte eſt
prælatus, filij eius ſunt ſubditi, terra eſt ſtatus pœ-
nitentiæ, mare eſt mundus. Prælatus ergo vel religio in prin-
cipio ſolebat filios ſuos. ſ. ſubditos, in terra. i. in aſperitate pœ-
nitẽtiæ parere vel locare, & hoc quãdiu in ſpatio 10. dierũ. i. in
adimpletione decalogi & perfectione perdurauit, ſed quia (iã
diu eſt) ipſa venit ad vndenariũ, qui eſt primus numerus trãſ-
greſsionis denarij. i. ad tranſgreſsionem 10. mandatorũ, & mul
titudinem omnium vitiorum, ideo nunc filios ſuos non ducit
per terram. i. per pœnitentiam & laborem, imo vere ad mare
fluctuoſum huius mundi. i. ad mundi negocia exercenda ipſos
attrahit & inducit, quia ſicut patet, hodie defecit in religione
pœnitentia & afflictio, decẽ mandatorũ obſeruatio, & ibi abun
dat fluctus litium & obiurgatio. Figura. Eze. 47. vbi Ezechiel
vidit aquas quæ egrediebantur de ſanctuario, & intrabant ma
re. Sic verè religioſi receſſerunt a ſanctuario. i. a ſanctitate &
perfectione vitæ, & iam intrauerunt mare. i. amorem mundi,
vbi eſt fluctuatio iurgiorum. ideo eis põt hodie dici illud pſal.
In mari viæ tuæ, & ſemitæ tuę in aquis multis. Vel dic de diui
tibus, qui filios ſuos in terra. i ad temporales diuitias acquiren-
das, in mari. i. ad mundi fluctuoſa litigia exequenda inſtruunt
& informant. Vel dic ꝙ prælatus filios ſuos qui in terra. i. in
amore terrenorum diu ſteterunt, debet ad mare. i. ad contritio
nem & lachrymas inuitare. Vel dic ꝙ Chriſtus filios ſuos qui
erant in terra. i. in pœnitentia & humilitate, vel ſubtus terram
. ſ. in inferno duxit ad mare. i. ad affluentiam opulentiæ paradi-
ſi, vbi perpetuo ſecum natant. Vel dic ꝙ iſte eſt diabolus, qui
poſtquam in terra. i. in vita iſta concepit per ſuggeſtiones & tẽ
tationes, nutriuit per delectationes filios ſuos. ſ. peccatores, tã-
dem facit eos tranſgredi denariũ decalogi per malos conſen-
ſus & operationes, & ſic in vndecimo die. i. in plenitudine om-
nium peccatorum ducit eos ad mare. i. amaritudinem inferna-
lem, vbi in fluctibus tormentorum, & in aquis miſeriæ perpe-
tuo ſecum natant, vt dicant tales illud Pſal. Super aquam refe
ctionis educauit me. & Eſai. 25. Extendit natans ad natandum
2 manus ſuas. ¶ Vitulus marinus eſt animal ſummè diſciplinabi
le, quia voce & viſu dicitur populum ſalutare, quia tranſiens
coram aliquo, vel ei obuians, vultum ſibi inclinat aliquantulũ
mugiendo, Pli. ibidem. Sic verè chariſsimi multo magis homo
rationabilis debet alios benigniter & affabiliter ſalutare, & de-
bitam reuerẽtiam exhibere, & maximè maioribus & prælatis.
ideo Eccle. 4. Congregationi pauperum affabilem te facito, &
magnato humilia caput tuũ. Debet etiã diſciplinabilis eſſe, &
diſciplinã ſuſcipere. & ſub diſciplina viuere & manere, quia ſi
cut dicitur Sap. 3. Diſciplinam qui abijcit, infœlix eſt. ¶ Vitulus
3 marinus ſuper omnia animalia graui ſomno opprimitur, vix
aut nunquam interimitur vel vulneratur, niſi forte caput ip-
ſius illidatur. In aqua antẽ & mari habitat & verſatur, & quaſ-
dam habet pinnulas quibus vtitur in natãdo, vt dicit idem. Sic
vere peccator graui ſomno delectationis & vitiorum opprimi
tur, in aqua & in terra. i. in delicijs & vitijs conuerſatur, & in
mari deliciarum cum ſuis pinnulis. i. cum ſuis malis affectioni
bus voluptuatur, vix etiam aut nunquã poteſt vulnerari. i. per
contritionem, niſi forte caput eius. i. intẽtio interior a Deo per
inſpirationem primitus vulneretur, licet prædicator ſibi iaciat
multos ictus correctionis. ideo Iob 41. Non fugabit eũ vir ſa-
gittarius, in ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundę. Vel dic de vi
ro iuſto, qui debet eſſe ſomnolentus per contemplationem &
deuotionem, fortis & patiens. ſ. contra tribulationem, in ter-
ra incedere per pœnitentiã & macerationem, in aqua natare
per lachrymas & deuotionẽ, potiſsimẽ in aqua maris per ama
ritudinem & contritionem, & ibi cum pinnulis. i. cum bonis af
fectionibus & delectationibus ſe immergere vel lauare. Laua-
re ergo & vngere. Ruth. 3. ¶ Vitulus marinus habet duas pin- 4
nulas, cum quibus in mari regitur ad natandũ, ſed ſi quis dex-
teram ſuam pinnulam capiti ſuo ſuppoſuerit, ſtatim vehemen
tiſsimo ſomno ſopietur, vt dicit Plinius ibidem. Chariſsimi vi
tulus iſte eſt Chriſtus, duæ pinnulæ ſuæ cum quibus mare hu-
ius mundi peragrat atque regit, ſunt miſericordia & iuſtitia,
dextra miſericordia, ſiniſtra iuſtitia, vel ęterna proſperitas dex
tra, & æterna aduerſitas ſiniſtra. Si igitur dextra pinnula iſtius
vituli. i. paradiſi gloria & Chriſti miſericordia noſtro capiti. i.
intentioni noſtræ fuerit ſuppoſita, pro certo ſomnum contem-
plationis & ſpiritualis delectationis in nobis faciet & cauſa-
bit, quia vere ad contemplationem & deſiderium æternorum
mirabiliter homo mouetur, quando Chriſti miſericordiam &
æternam affluentiam intuetur. Iob 11. Requieſces, & non erit
qui te exterreat. ¶ Vitulus marinus talis eſt naturę, quòd pellis 5
eius ſemper ſequitur motum maris. Vnde vbicunq; pellis iſta
fuerit, ſemper ſecundum motum maris regulatur, quia ſi ma-
re plenum & pacatum fuerit, tunc pili eius ſunt pacati, ſi autẽ
ęſtus maris receſſerit, tunc pellis huius vituli inhorreſcit, vt di
cit Pli. Ibidem. ſ. li. 9. c. 13. Chariſsimi, vitulus iſte eſt diabolus:
pellis eius ſunt omnes reprobi quibus circundatur & veſtitur,
mare eſt mundus, aquæ eius ſunt diuitiæ & deliciæ, quæ fluunt
& variantur vt aqua. Pellis igitur vituli. i. reprobi huius mun-
di ſequuntur motum maris. i. ſecundum motus & regulas, ſta-
tus & conſuetudines huius mundi ſeipſos regulant & confor-
mant. Vnde ſi mare. i. mundus fuerit plenum. ſ. aquis proſperi-
tatis, diuitiarum & deliciarum, tũc vere iſta pellis pacificatur,
gaudet. ſ. & lętatur, quia mali in proſperitate ſua valde gaudẽt
quando ipſam ſtare & non defluere vident, ſed vere quando
ęſtus & abundantia aquarum huiuſmoni recedit. quãdo. ſ. mũ-
di proſperitas deficit, vtpote qñ ad ſtatum deueniunt pauper-
tatis, & quando per aliquod infortunium eis proſpere non ſuc-
cedit, tunc vere pellis huiuſmodi inhorreſcit, quia. ſ. tunc defi-
ciunt & triſtantur. Inhorruerunt pili carnis meæ &c. Iob 4.
¶ Vitulus marinus ſecundum Plin. libr. 11. c. 37. habet oculos 6
in mille colores vertibiles, duplicem habet linguam, & in me-
dio renunculorum non habet pinguedinem, auribus caret, &
in oſsibus ſpinę ſolijs inter aquatica habet medullam, ſicut di-
cit Pli. in diuerſis locis capituli ſupradicti. Tales videntur eſſe
mundani, quia pro certo iſti ſunt qui oculos intentionis & mẽ
tis multipliciter variant, linguam etiam ſuæ locutionis diuer-
ſimode. ſ. adulando & detrahendo duplicant, aures obedientię
non habent, pinguedinem deuotionis abdicant, et medulla car
nalitatis abundant. Ideo breuiter Eccl. 20. dicitur ꝙ oculi inſi-
pientis ſeptemplices ſunt. Eccl. etiam 5. dicitur ꝙ peccator co
gnoſcitur in duplici lingua.

De vncia. Cap. 107.

VNCIA (ſicut dicitur in libro de natura rerũ) 1
eſt animal non altius cane, ſed longius, cuius
mirabilis eſt natura, quia ſi dum eſt in calore
coitus hominem vulnerauerit, ſtatim venient
mures & mingent ſuper eũ, & morietur. Vnde
de quodam legitur ꝙ ab ea vulneratus, ad ma
re ſe portari fecit, vt cum mures ad mare veniſſet, ipſum pro-
pter mare attingere non valerent, ſed cũ ad mare fugeret, mu-
res innumerabiles cum eo nauem intrauerunt, & dum nauem
roderent, & nautæ mergi timerent, ipſum militem ad terram
reduxerunt, quem mures protinus corroſerunt & occiderunt,
ſicut ponitur in chronica martiniana, & etiã Vincentius ponit
li. 26. c. 117. vbi addit ꝙ in aſiaticis regionibus ſi leopardus ho
minem mordet, mures contra eum congregantur. Vnde ponit
vnum mirabile, ꝙ cum quidam taliter eſſet vulneratus, & ab
infinitis muribus inuaderetur, ab amicis portatus eſt in mare,
mures vero pluſquam mille venientes ad littus, & cortices ma
lorum granatorum inuenientes, & eos in mari ponentes, in ip
ſis nauigare cœperunt, ad nauemque & ad hominem veniẽtes
perueniſſet, niſi nautæ eos in fluctibus ſubmerſiſſent. Nam (vt
ait) ſi mures per nouem dies arceantur ne homini læſo noceant,

nocere

nocere amplius non attentant. Per vncias & leopardos intelligo mundi principes & potẽtes, per mures vero intellign balliuos & officiales & alios inferiores maliuolos & mordaces, quia pro certo ſi contingat ꝙ aliquis potens momorderit aliquem hominem.i.geſſerit aliquod odium contra aliquem, ſtatim inſurgent contra eum mures.i. ipſorum potentum balliui, familiares & detractores, qui.ſ. non ceſſant vrina fœtentiũ infamationum ipſum acconſare & ſedare, & eum etiam rapinis & iniurijs corrodere & mordere, ita ꝙ neceſſe habet fugere vel perire. Timẽdus eſt ergo morſus et indignatio malorum, quia ex hoc ſequitur morſus & rapina, detractio & diffamatio malorum inferiorum, & malorum relatorum & adulatorũ. Iſtud etiam videmus in religione, quia ſi quis a prælato ſuo oditur, omnes alij contra eum prouocantur. Iſtud etiam videmus in illis qui fuerunt in officijs regum & magnatum, quia ſi magiſtri ipſorum mordeant, deponant vel affligant eos, ſtatim ſolẽt omnes mures.i.omnes qui habẽt aliquam poteſtatem rodẽdi, obloquendi, & nocendi, eos inuadere, & eos diffamare, & lætaliter infeſtare, contra illud Naum.1. Non conſurget duplex tribulatio, & Eſa.42. Calamum quaſſatum non conteret. Vel dic ꝙ tales beſtię ſignificant Chriſtum & angelos, qui ſtatim ꝙ aliquem peccatorem per dãnationis ſententiam momorderint, præſto ſunt mures.i.demones ad eum rodendum, & æternaliter affligendum, & ſic duplicem habent tribulationem.ſ. morſum Chriſti.i.excluſionem a regno, & morſum muſium.i. afflictionem in inferno. Vel dic ꝙ morſus & tentatio muriũ id eſt demonum non vitatur niſi nauis Crucis Chriſti auxilietur & mare pœnitentiæ ſubintretur, vel niſi nouenatius.i.angelorum auxilium ſuffragetur.

De Vrſo. *Cap. 108.*

1 VRSVS ſm Iſido. dicitur ab vrgendo, eo ꝙ illud quod apprehendit, fortiter ſtringit, quandoque incedit erectus, & eius maxima eſt fortitudo in manibus & lumbis, & ſm Ariſto. Vrſus comedit omnia indifferenter, & pugnat cum canibus & cum tauro, caput autem vrſi ſumme eſt debile. Talis eſt diabolus, quia vere quando diabolus aliquem apprehendit per vitia & peccata, ſtringit eum fortiter atque ligat per malas conſuetudines & complacentias peccatorum. Tyrãni etiã illud quod rapuerunt, ita fortiter tenent, ꝙ reſtituere perpetuo nihil volunt. Canti.3. Tenui eum, nec dimittam. Iſte etiam incedit erectus per ſuperbiam, & comedit omnia & ſibi incorporat per rapinam & auaritiã. Nam ipſe impugnat canes.i.fideles viros & prælatos, tauros.i.ſimplices & ignaros. Manus.n.ipſius contra omnes, Gen.16. Et iſti habent fortes manus, & fortitudinẽ in lumbis, quia vere fortes ſunt ad libidinem lumborum, & ad mala opera manuum, tamen in capite ſunt debiles.i. in bonis ſpiritualis, & in fide vel oratione, quæ caput morũ ſunt & principia. Iſtud patet de diuitibus, qui ſunt erecti per ſuperbiam, et alios fortiter ſtringunt ſuis contractibus & cautelis.ſ. tauros.i. agricolas & vicinos, canes.i.pauperes & famelicos. Vel pone de detractoribus, qui oĩa comedunt, & pugnant cũ tauro &c. ſicut ſupra.

2 ¶ Vrſa catulis imprægnata parit & emittit eos informes.ſ.quandam maſſam carneam ſm Iſido. Vnde ſm Pli.li.8. c.36. naſcuntur parui ſicut mures, ſine oculis, & ſine pilo, vngues tamen prominent, ſed poſtquam nati ſunt, mater eos lambendo format, & cum lingua lineat & figurat, & ipſos in ventre perfici non dimittit, ne forte propter guloſitatem ab eis necetur, & ideo quia.30.die parit, præcipitata fecunditas filios parturit imperfectos, vt dicit Iſid.li.12. Chariſsimi, vrſa eſt religio vel prælatus, filij eius ſunt ſubditi & affines carnales, venter eius eſt clauſtrum, partus vel emiſſo eſt promotio ad aliquã dignitatem, beneficium vel præbẽdam. Vrſa igitur.i. mollis & affectuoſus prælatus parit & emittit per promotionẽ, & extra ventrem ſuum ponit.i.extra clauſtrum, filios informes, hoc eſt dictu, ſuos carnales nepotulos, inſcios & indignos, qui rectè ſunt maſſa carnea per luxoriam & carnalitatem, ſunt etiam ſine oculis ſcientiæ & diſcretionis per ignorantiam & imbecillitatem, ſunt ſine pilis.i. ſine virtutibus per bonorum operũ paucitatem. Ezec.16. In die ortus tui non eſt præciſus vmbilicus a re.i.carnalitas, eris ergo nuda, & confuſione plena. Ecce capillorum nuditas. Nã quia nimis cito iſti pariuntur & promouentur, ita ꝙ in ventre.i. in clauſtro perfici non dimittuntur, ideo (vt dictum eſt) exeunt imperfecti. Nã quia ſunt guloſi per auiditatem ambitionis, ideo timent prælati vngues ſuæ diſcordiæ & diſſenſionis, & ſic eos pariunt ante tempus. Non parturiui & non peperi, & non enutriui iuuenes, nec ad incrementũ perduxi virgines. Eſa.23. Veruntamen quãdo tales affectuosè pepererunt & promouerunt, tũc nituntur eos formare & perficere.ſ.mittendo eos ad ſcholas, & eos lambendo per affectiones, & ſic quandoq; accidit ꝙ eos quantum ad mores lineẽne & figurent, & ſic eſt ordo præpoſterus, quia primo deberent perfici, & poſtea promoueri, ſed iſti faciunt econuerſo. Omne .n.animal non guloſum primo format in vẽtre, poſt parit. Vel dic ꝙ iſta mater eſt eccleſia, quæ omnes filios parit imperfectos.ſ.quãtum ad imperfectionem originalis peccati. Vnde ab ortu & a natura homo eſt carnalis, cęcus & ignarus, & a pilis & a virtutibus nudus, veruntamen mediante lingua.i. prædicatoribus, iſti fœtus formantur, & per mores & ſcientias paulatim figurantur. Vel dic de religione contra ambitioſos, ſic ut ſupra de animalibus in generali.

3 ¶ Vrſus & vrſa coeunt nõ more aliorum animalium, ſed more hominum.ſ.cum amplexibus alternatis, & tũc alter ab altero ſeparatur, & ſeparati dormiũt in ſpeluncis, vbi maſculus triginta diebus, & fœmina quatuor menſibus latitare perhibentur. Nam fœmina vſq; ad filiorum informationem, ad maſculũ nõ accedit, & ei partus gratia tũc maſculus parcere ab amplexibus conſueuit. Vnde etiam Solinus dicit ꝙ tunc ſecreti honore reuerentur mares fœminas, procreatos autem informes filios mater lambit, & cum lingua ipſos perficere debet & formare, ſm Pli.lib.8.c.36. Rectè talis dẽt eſſe regula inter cõiuges & actiuos, quia verè iſti non debẽt cõiungi carnaliter more pecudũ.ſ. ardenter & libidinosè, ſed more hominum.i. perſonarum rationabilium.ſ.propter bonum prolis, vel propter aliam iuſtam cauſam. Nolite fieri ſicut equus & mulus. Exemplum de demonio aſmodeo. Thobiæ 8. Et iſti tempore amoris debent ſe occultare, non ſuom fomitem publicè demonſtrare, contra illos qui peccata ſua ſicut ſodoma prædicant. Eſa.3. Et contra illos qui de huiuſmodi actibus gloriantur. Et nota ad hoc exemplum de quodam vrſo, ſicut narrat Iacobus de Loſaona, qui cum vidiſſet ꝙ quidam homo inuenerat ipſum cum vrſa in actu carnis, voluit eum occidere, quod feciſſet, niſi homo fortiter ſe defendiſſet, & arborẽ aſcendiſſet. Et tunc ad litteram debent alter ab alterius amplexibus abſtinere, & in ſeparatis cubiculis dormitare. Separemini abinuicem, vt vacetis orationi. 1.ad Cor.7. Nec debẽt alter ad alterum accedere, niſi forte tentatus timeat incurrere maius malum. Filios autem ſuos informes inſcios & ignaros, debent cum diligentia figurare, & cum verbis benignis ipſos inſtruere & docere, & ipſos virtuoſos & moroſos facere & perfectos. Doce filium tuum, & curua ceruicem eius dum infans eſt. Eccleſiaſt.30. Vel dic quòd vrſa eſt eccleſia vel religio, cum qua non debet coire vel coniungi vrſus, id eſt prælatus more pecudum, ideſt more virorum beſtialium peccatorum.ſ. cum ardore vel libidine dominandi, ſed more hominum.i.ratione vtentium, vt.ſ.omnia ordinatè faciat & diſcretè. Fętus autẽ ſuos informes.i.ſubditos ignorantes, carnales & imperfectos debet cum lingua.i. cum verbis & prædicationibus formare & perficere.ſ. quo ad gratias & virtutes dicens illud Eſai.50. Dedit mihi dominus linguam eruditam, vt ſciam eum ſortare eum qui laſſus eſt verbo. Vel dic quòd vrſa quæ parit 30.die & quæ pariendo ſe ſumme occultat, ita ꝙ Pli.li.8.c.36. dicit ꝙ nihil rarius eſt quàm videre vrſam parientem, ſignificat viros iuſtos, qui bona opera die triceſimo(q conſtãt ex denario ter ducto).i. in fide trinitatis & obſeruãtia decalogi debẽt parere, & ad hoc debent ſe occultare, & viſus & laudẽ hominum fugere & vitare. Matt.6. Attendite ne iuſtitiam veſtrã faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. Vel dic ꝙ nihil eſt rarius quàm ꝙ vrſa.i. peccator videatur parere bonũ opus.

¶ Vrſus mirabiliter delectatur in lambendo pedes ſuos, ſicut ad ſeoſum patet. Iſtud etiam eſt ei pro cibo dum eſt in cauerna, vt dicit Plin. Chariſsimi, pedes qui ſequuntur hominem, ſunt filij & familiares, quia vere mundi diuites lambendo & fouendo pedes huiuſmodi. i.familiares & liberos delectantur. 4

¶ Vrſus & vrſa in initio hyemis generant, & tempore illo a cũctis aliorum animalium viſibus ſe abſcondunt, & cubicula ſua herbis & frondibus circumponunt, & ne imbrem percipiant, ſumme cauent, & tunc per quindecim dies ſomno taliter opprimuntur, ꝙ via poſſunt etiam vulneribus excitari, & tunc mirabiliter impinguantur, ſecundum Pli. ibidem. Sic pro certo ſunt luxurioſi, quia vere in occulto volunt exercere actum illum, 5

illum, quia oculus adulteri obſeruat caliginem, dicens, nõ me
videbit oculus. Iob 24. Cubicula erlã ſua, domos.ſ. & loca ſua
frondibus, herbis & floribus ædificant & componunt, quia ta-
les in talibus delectantur. Prouer. 17. Myrrha & aloe & cinna-
momo aſperſi cubile meum. Et Sap. 2. Nõ prætereat nos flos tẽ
poris. Et ideo imbrẽ diuinę gratię non recipiunt, imo miro mo
do dormiunt & delectantur in vitijs & peccatis, ita ꝙ per vul-
nera tribulationum & correctionum quas eis Deus ingerit &
pręlati, a ſomno iſto nequeunt excitari, ſed ibi per carnales de-
licias impinguantur. Dormi mecum ſoror mea 2. Reg. 13. Et
hoc ſumme accidit in principio hyemis.ſ.i. in tempore deuo-
tionis & compaſsionis, quando calor diuinę dilectionis in ipſis
6 deficit, & recedit. ¶ Vrſi ſm Plin. ibidem, in principio hyemis
taliter per dies. 15. dormiunt, ꝙ vix poſſunt vulneribus excita-
ri, & tunc miro mõ pingueſcunt, & tamen ſi tunc aperirentur,
nihil inueniretur in ventre niſi aliquantulũ de humore, & cir-
ca cor de ſanguine paucæ guttæ, & tunc hebetantur oculi eo-
rum, & conſtringitur venter ſuus. Chariſsimi, vrſus eſt homo,
hyems eſt peccatum, vel indeuotio, ſomnus peccati complacẽ
tia & delectatio, vulnus tribulatio vel correctio, ſanguis me-
moria Chriſti paſsionis, & humor gratia & deuotio. Quando
igitur venit tempus hyemis.i. peccati & indeuotionis, tunc ve-
re vrſi diuites & peccatores incipiunt dormire. i. delectari &
quieſcere in delectationibus & complacentijs peccatorum &
voluptatum huius mundi.ſ. in luxuria & alijs, ita ꝙ a tali ſom-
no.i. a talibus delectationibus & peccatis non poſſunt excitari
vel extrahi aliquibus vulneribus. i. tribulationibus, prælato-
rum correctionibus, & prædicatorum iaculis & ſermonibus.
Hier. 2. Fruſtra percuſsi filios veſtros, diſciplinam non recepe
runt. Et Hiere. 5. Domine percuſiſti eos, & non doluerunt. Et
ratio tantę obſtinationis & ſomnolentiæ eſt, quia pro certo pa
rum habent de humore.ſ. gratiæ & deuotionis & clementiæ &
compaſsionis, & quaſi nihil habent de ſanguine.i. de memoria
diuini ſanguinis & cõpaſsionis, & ideo tunc impinguantur per
luxuriæ voluptatem, tunc oculi intellectus ſui hebetantur per
ignorantiæ cœcitatẽ, tunc conſtituitur venter ſuus.i. conſciẽ-
tia & voluntas per auaritiæ parcitatem vel obſtinationem &
propoſitum malum, & per non confitendi voluntatem. Vnde
Iob 20. cum ſatiatus fuerit, arctabitur, vel dic ꝙ vrſus eſt ho-
mo iuſtus, qui in tempore hyemis.i. aduerſitatis debet dormire
.ſ. per contemplationem, & à tali ſomno non excitari per vulne
ra.i. per aliquam tribulationem, ſed ibi debet impinguari per
deuotionem & venter eius.i. conſcientia ſtringi, nõ aperiri per
peccatorum excluſionem. Et huc quia debet parum habere
de ſanguine vel humore. i. paucam vel nullam carnalem affe-
ctionem & delectationem. In pace in idipſum dormiam & re
quieſcam. Et Iob 11. Requieſces, & nõ erit qui te exterreat, &
7 habebis fiduciam, propoſita tibi ſpe. ¶ Quando vrſus in hye-
me diu dormiuit.ſ. poſtquam filios genuit vel concepit, ita ꝙ
venter eius ſtrictus eſt, & oculi hebetati, in vere exit de ſpelũ-
ca, & herbam Aron laxatiuam ſibi quærit, vt venter eius laxe-
tur, & fauos apũ comedit, & ab ipſis pungi ſe permittit, vt ſan-
guine defluente, oculorum obſcuritas illuſtretur, & tunc fru-
ctibus & alijs neceſſarijs viuit, & ſuper filios volucris more cu
bat, vt Dicit Plin. ibidem. Sic vere chariſsimi homo qui in hye
me.i. in ſtatu peccatorum dormiuit.ſ. per malas complacentias
& delectationis, & filios ſuos.ſ. vitia & peccata, procreauit, qñ
venit tempus veris.ſ. in quadrageſima, vel in tempore gratiæ,
ipſe debet ſurgere a ſomno peccati per ſui ſtatus conſideratio-
nem, & a ſpelunca. i. ab amore mundi exire per delectabilium
abominationem. Et quia venter conſcientiæ ſuæ eſt ſtrictus in
vitijs, & malis conſuetudinibus induratus, ideo debet herbam
laxatiuam.ſ. contritionem comedere & ſibi incorporare, vt ſic
expellat vitia & peccata, & ideo debet appetere mella apum id
eſt verba doctorum & prædicatorum, vt iſtorum apum pun-
ctionibus, correctionibus & arguitionibus vulneretur, & ſan-
guis. i. ſuperflua carnalitas defluat per carnis macerationem,
vel vt ſanguis.i. peccatum exeat per confeſsionem, & ſic clari-
ficetur oculus intellectus ſui per ſcientiam & diſcretionem.
Tunc etiam debet pœnitens ſuper filios ſuos iacere.i. ſuper ma
la præterita opera, per peccatorũ ingem memoriam & recor-
dationem, & fructibus.ſ. gratiæ & deuotionis vel æternæ glo-
riæ & conſolationis enutriri per contemplationem & deuo-
tionem. Ideo talibus dicitur Hiere. 2. Vide vias tuas in conual-
li, ſcito quid feceris. ¶ Vrſus ſecundum Plin. ibidem, habet ce-
8 rebrum venenoſum, & ideo quando apprehenditur, caput cũ
ſcapulis comburitur ne ſi quis inde comederet, in vrſinam ra-
biem conuerteretur. Vrſus eſt diabolus, cerebrum eius (quod
eſt ſedes fantaſię & imaginationis) ſicut hęretici, ſcapulę eius
ſunt hęreticorum defenſores, qui pro certo ſunt venenoſi pro-
pter hęreſim et errores & ideo ne alij ſimplices iſtorum pereãt
fallacijs & venenis, ipſi quando deprehenduntur, merito com
buruntur, quia melius eſt vt vnum membrum pereat, quàm to
tum corpus mittatur in gehennam ignis. Matthei 5. Et bene di
citur ꝙ melius eſt ꝙ pereat vnus quam vniuerſitas. ¶ Vrſus ſecun- 9
dum Plin. ibidem habet caput debile. Vnde ſi ab aliquo vrgea-
tur præcipitari, de facili propter debilitatem capitis enecatur.
Vnde etiam ibidem Plin. ait ꝙ præcipitari manus capiti ſolent
imponere, vt ſic debile caput poſsint defendere. Sic verè mul-
ti ſunt qui caput motum.i. fidem habent debilem, & ideo quã-
do a diabolo præcipitantur.ſ. a ſtatu gratiæ in peccatum, tũc oc
ciduntur & moriuntur.ſ. per deſperationem & errorem. Ca-
put meum doleo. 4. Regum 4. Niſi forte manus ſuas prępo-
nant, ipſas ad Deum per orationem eleuando, vel per bona
opera occupando. Sic enim per manus fractionem capitis pro-
hibẽt, & ſic orationes & bonæ operationes animæ ſtatum ſal-
uant. 2. Regum. 13. Impoſitisque manibus ſuper caput, ibat
egrediens & clamans. Vel dic ꝙ quando quis præcipitatur a
ſtatu proſperitatis, ſtatim debet manus ſurſum ad Deum per
orationem & gratiarum actionem adhibere & extollere, & ſic
poterit a deſperationis & doloris periculo liberari. Vel dic ꝙ
quando aliquis ad infortunium & paupertatem præcipitatur,
eſt neceſſarium ꝙ manus apponat, & manualiter laboret, vt ca
put vitæ manuteneat. Vel dic ꝙ caput eſt intentio, quæ quia
debilis eſt multum, ideo præcipitatur faciliter in peccatum.
¶ Vrſus ſecundum Plin. eſt fortiſsimus quando ſol in leone, 10
& pugnat cum ceruis, tauris & canibus, & ſæpe eos vincit. Sic
verè diabolus erit fortiſsimus & ſęuiſsimus quando ſol id eſt
Christus erit in leone. i. in ſtatu & rigore & crudelitate iudi-
cij, quia tunc aduerſus tauros.i. pęnitentes, ceruos.i. viros per-
fectos, canes.i. peccatores conſurget, ſcilicet accuſando eos, &
impellendo, & contra eos per crudelitatem & ſuperbiam eri-
getur. Daniel. 11. Nec quemquam deorum curabit, ſed aduer-
ſus vniuerſa conſurget. Vel poteſt exponi de antichriſto, qui
omnes infeſtabit, & canes.i. carnales deuorabit ad ſe attrahen-
do. Iſtũ.§. inueni aliter in Plinio, ſcilicet ꝙ vrſus habet caput
debiliſsimum, quod leoni eſt fortiſsimum. Et ſic dic quòd vr-
ſus eſt peccator qui caput intentionis habet debile & inuali-
dum. Leo autem.i. iuſtus ipſum habet conſtans & ſolidũ. Pro-
uerb. 30. Leo fortiſsimus beſtiarum ad nullius pauebit occur-
ſus. Dimitte ſi vis alium textum, quia timeo ꝙ falſus eſt. ¶ Vr- 11
ſus pugnat contra tauros & ceruos, apros & canes & vadit cõ-
tra eos erectus, & tenet cornua eorum, & eos in terram deij-
cit, & carnes eorum deuorat, & manducat, vt dicit Plin. & eſt
ſolers ad maleficia plus cunctis animalibus, ſicut dicit. Et ſe-
cundum Ariſto. libr. 8. c. 5. vrſus comedit omnia, fructus ſcili-
cet atque carnes, & aluearia apum frangit, & non obſtante ꝙ
eum pungant & lacerent, mella tamen earum comedit, deuo-
rat & conſumit, licet pungat os ipſius atque linguam. Rectè ta-
les ſunt officiales & balliui & mali principes & tyranni, quia
verè iſti pugnant per lites & controuerſias contra ceruos &
apros qui ſiluas habitant. i. contra religioſos. item contra tau-
ros, qui terram colunt, i. contra agricolas, & contra famelicos
canes.i. contra cupidos vſurarios & auaros. Nam contra om-
nes iſtos pugnant, vt extorqueant munera ſiue dona, & ideo
contra iſtos eriguntur per ſuperbiam & crudelitatem, & cor-
nua eorum.i. potẽtiam temporalem talium tenent & accipiũt,
ſicut patet, quia tales iudices prohibent vſum & expletum in
redditibus & iuriſdictionibus religioſorum, clericorũ, & alio-
rum inferiorum, vt aliquid extorqueant per rapinam, & hoc
quia ſunt ſolertiſsimi & cautiſsimi ad maleficia per malitiam
& falſitatem, & ideo ſępe ipſos ad terram.i. ad ſtatum pauper-
tatis deijciunt, & carnes ipſorum.i. temporalem ſubſtantiam
per exactiones deuorant & conſumunt. Gladius meus deuo-
rabit carnes. dixit Pharao. Exo. 15. Quia recte iſti ſunt gladius
diaboli Pharaonis. Apes etiam.i. viros iuſtos & pauperes ſub-
ditos infeſtant, & eorum aluearia.i. domos & habitacula ſępe
frangunt, vt ſic mella ipſorum.i. diuitias temporales rapiant
& deuaſtent licet ab ipſis apibus pungantur.i. licet ab eis ſuę
crudelitati (inquantum eſt eis poſsibile) reſiſtatur. Impius.n.
præualet aduerſus iuſtum. Abac. 1. Vel expone omnia de de-
tractore, qui infeſtat detrahendo tauros.i. diuites, canes la-
trantes

trãtes.i.peccatores,& ceruos cornutos.i.prælatos,apros ſilue-
ſtres.i. mundi principes & tyrannos , apes mellificantes i. bo-
nos & iuſtos viros , quia vere tales per infamiam & detractio-
nem omnes aliox impetunt & inuadunt,& carnes,i.vitam eo-
rum,mella.i.bona opera ſua per detractionem deſtruunt. Et li
cet lingua eorum.i.peſsima ſua verba ſæpe puogantur , argoã-
tur & reprehendãtur ab apibus.i.a viris bonis & iuſtis , tamen
ab huiuſmodi detractionis officio nõ deſiſtunt, quia licet ſciãt
ſe diffamatot propter huiuſmodi detractionem , nunquam ta-
men ex hoc ceſſant,& ideo bene dicitur ꝙ ipſe comedit omnia
quia vere de omnibus & bonis & malis detrahunt & loquun
tur. Manus eius cootra omnes. Geneſ. 16. Vel poſſunt omnia
12 exponi de diabolo.vide ſupra.§.1. ¶ Carnes vrſi dicuntur cre-
ſcere quando dormit. Vnde ſecundum Plin. dicit Theophra-
ſtus quòd ſi tunc occideretur , carnes ipſius coctæ & mortoæ
creſcereot, vbicumque ponerentur,quod eſt mirabile, ſicut di
cit. Vrſus eſt Chriſtus , earnes eius myſticæ ſont fideles , ſed
pro certo quando Chriſtus fuit occiſus per paſsionem,& dor-
miuit per ſepulturam,tunc de cætero incœperunt creſcere car
nes ſuæ. i. fideles multiplicari , quia plures crediderunt poſt
mortem quã ante. Figura Iudic. 16.de Sanſone, qui plures oc-
cidit moriens,quàm viuens.vbi dicit Gloſ. quòd Sanſon ſigni-
ficat Chriſtum, qui moriẽdo aduerſus plures prævaluit quàm
viuendo. Et ſicut ſecundum Ariſto. Vrſos quando eſt infirmus
comedit formicas & cancros , vt ſanetur , ſic vere Chriſtus
quando infirmitates & languores noſtros. ſ. in paſsione porta-
uit,tunc formicas & caneros.i. pauperes & retrogrados pecca
tores comedit , & ſibi per fidem incorporauit , & corpori ſuo
myſtico adiunxit , quia pauperes elegit Deus &c. Iacobi.2.
13 ¶ Vrſus eſt animal impatiens & de omnibus qui tangunt eum
volt ſe vindicare,& ideo ſi quis tangit eum, ſtatim eum ſequi-
tur,vt inde ſumat vindictam,ſed ſi alius ſuperueniens eum te-
tigerit , dimittit primum , & ſequitur ſecundum , ꝙ ſi tertius
eum tetigerit,omiſsis alijs poſt eum currit,& ſic de alijs vt di-
cit Ariſtoteles . Rectè tales ſunt iracuodi ꝙ impatientes , quia
de omnibus volunt ſumere viodictam , noluntq; alicoi indul-
gere,contra illud: Dimittite,& dimittetur vobis. Lucæ 6.& Ec
cleſiaſt.28. Dimitte proximo tuo noceoti te . Quiſquis autem
eos tetigerit. i. quiſquis aliquam iniuriam fecerit vel irrogaoe
rit,ſtatim volunt de eo vindicare,contra illud. Mihi vindictã,
& ego retribuam eis dicit dominus.ad Rom.12. Et ideo timeãt
illud Eccl.28. Qui vindictam vult,inueniet vindictam a domi
no. ¶ Vrſus quando a venatore capitur,peluis ardentis aſpectu
14 excęcatur deinde verberibus edomatur , cathenis & vincolis
colligatur , ludere compellitur & docetur & ad truncum vel
ſtipitem cooſtringitur & arcetur , & cum ſit aoimal multum
inſtabile,tota die circa eum circuit & mouetur. Per vrſum vil
loſum & piloſum intelligo diuites huius mondi , qui diuitiarũ
pilis & velleribus ſunt veſtiti . Per peluim ardentem intelligo
dioitias mundi.ſ. vaſa aurea,& huiuſmodi,quæ effectioè ardẽ-
tia poſsiot dici,quia per ardorem auaritiæ faciunt homines in-
flammari. Cathenę ſunt malę delectationes & conſuetudioes,
quæ hominem vinciunt atque ligant . ſtipes autem eſt ſua poſ-
ſeſsio & ſubſtantia temporalis. Quando ergo vrſus.i.diues ca-
pitur a venatore diabolo per peccatum,tunc vere quando aſpi
cit peluim candeotem.i.diuitias huius mundi, ipſe per auari-
tiam excœcatur,& tunc a magiſtro ſuo diabolo verberibus. i.
muodi laboribus,vinculis.i. malis complacentijs & conſuetu-
dini bus cõſtringitor, & ab eo ſaltare.ſ.de vno peccato in aliud
compellitur,& ad trũcum.i. ad temporalem ſuam poſſeſsionẽ
cathenis malę affectioois & complacentiæ cõſtringitur,& cir-
ca eũ quotidie circuit & mouetur. ſ. ad ferias & mercata quo-
tidie diuertendo. Pſalm. In circuitu impij ambulant. Vel po-
ne quomodo iudices excœcantur , & a viſo recti iudicij impe-
diuntur,quando pelues ardentes.i.cyphi argentei & dona alia
præſentantur. Munera.n.excęcant oculos iudicum ſapientum.
Deutero. 16. Vel pone ꝙ peluis eſt mala mulier,in qua ardor
luxuriæ oculos & mentem excœcat intuentis. ¶ Vrſus licet ſit
15 animal pooderoſum,tamen miro modo ſcit ſcandere vſque ad
arborum ſommitates , vbi ſperat mellis abundantiam inueni-
re. Nam quandoque in arboribus altis & concauis mellificant
apes,quod odore deprehendens aſcendit arborem,& cum vn-
guibus aperturam ſibi facit,& faoos extrahit,quos manducat,
& ad eum locum quando fameſcit , ex conſuetudine redire ſæ-
pius conſueuit,quod attendens venator circa pedẽ arboris ſu
des & palos acutiſsimos vndique circunfigit , ante aperturam
vero malleum valde ponderoſum cum reſte ſuſpendit . Veniẽs
xũt vrſus valde eſurieos,& malleũ ante introitum inueniẽs,ip-
ſum cum pede reijcit, ſed malleus rediens ipſum ad aures tan-
git,quo indignatus fortius malleum repellit , qui impetuoſius
redieos eum ferit,et tandiu contra malleum fit contentio quã-
diu caput quod habet debile,ex frequenti ictu deficit,& cadẽs
ſuper palos inferius propria ſtultitia ſe occidit. Iſtum modum
venandi vrſos tradit Theophraſtus,& idem a venatoribus ger
manicis intellexit. Vrſus eſt diues,vel clericus,vel mundanus,
arbor eſt mundus,mel quod ibidem reperitur , ſignificat mun
di delicias & diuitias & honores , malleus ſignificat huius mũ
di tribulationes , pali acuti ſunt tormenta inferni , reſtis quæ
tenet malleum,eſt iuſtitia & prouidentia occulta & æquitas di-
uina. venator eſt Deus . Quia igitur vrſi.i.ambitioſi vident ꝙ
in arboribus.i.in dignitatibus tam eccleſiaſticis quàm mun-
danis eſt mel diuitiarum & deliciarum temporalium pro api-
bus.i.pro mundi pauperibus congregatum , ideo totis affecti-
bus illuc ſcandunt,quia.ſ.procurant ꝙ promoueantur ad offi-
cia dignitatum , & ſic fit ꝙ mella pauperum deuorent & con-
ſumant , ſcilicet in ſuis pompis & expenſis exceſsiuis , ſicut ad
litteram patet de malis eccleſiaſticis & pompoſis. Prouerbio-
rum 24. Comede fili mel, quia bonum eſt. Quia igitor Deus
videt quòd vrſi. i. mundi diuites & auari mirabiliter & immo
deratè diligunt mella mundanæ proſperitatis , & ꝙ propter
ipſa in huius mundi arbore non ceſſant apes. i. vicinos & pau-
peres moleſtare , appoſuit ibi malleum temporalium tribula-
tionum, vt ſic.ſ.ab huiuſmodi delicijs indebitis homines retra
hantur , vtpotè quia facit eos infirmari vel tribulari , & tunc
ceſſant aliquantulum, & ad Deum per pœnitentiam ſe conuer
tunt , & ſic malleum tribulationum a ſe reijciunt & elongant,
inquantum diuina bonitas ſibi parcit . Sed quia ſtatim ad mel
iterato id eſt ad mundi delicias & diuitias ſe conuertunt ſcili-
cet quando ſanantur , & quando tribulatio recedit , ideo redit
malleus diuinæ iuſtitia, & eos per tribulationem & infirmita-
tem durius percotit atque ferit, ita ꝙ iterum promittunt emẽ-
dare, & pœnitent ſicut prius , & ideo ſæpe accidit ꝙ iterum li-
berentur,& ſic frequenter Dei pietas eis parcit. Sed quia ſem-
per reiterant vias malas , nec propter Dei percuſsionem ceſ-
ſant a mundi delectabilibus & a vitijs & a peccatis , ideo vlti-
mo percutit grauius,quia ſcilicet dat eis mortem,& ſic cadunt
ſuper palos acutos.i.inferius in inferno ſuper acutiem tormen
torum , vbi perpetuo vulnerantur , moriuntur & occiduntur.
Et ideo talibus dicitur Hieremi. 2. Fruſtra percuſsi filios ve-
ſtros,diſciplinam non receperunt. Et 2. Per. 3. Patienter enim
expectat Deus, nolens aliquem perire. ¶ Vrſus ſecundum So- 16
lions,ſi mandragoram comederit,moritur, veruntamen ſi for
micas poſtea comedat,liberatur. Mandragora quæ facit dor-
mire , ſignificat mundi proſperitatem, quæ ſoporat hominem
in peccatis: Vrſus autem ſignificat peccatorem , vel hominem
imperfectum, cuius caput.i. ratio valde debilis eſt & infirma.
Formicæ autem ſignificant viros iuſtos , & bonos & diligen-
tes actiuos. Prouerbiorum 6. Vade ad formicam o piger &c.
Dico ergo ꝙ mandragora herba id eſt bona proſperitas vrſis
id eſt imperfectis hominibus.& diſcretione carentibus eſt lęta
lis,quia ſcilicet cum ipſa vti neſciant, ſolet ipſis multorum cri-
minum eſſe cauſa. Prouerbio. 1. Proſperitas ſtultorum perdet
eos. Veruntamen ſi comedunt id eſt ſi ſibi incorporant formi-
cas id eſt viros iuſtos & bonos actiuos,ipſos ſcilicet imitando,
& circa vitam actiuam cum diligentia laborando , tunc reci-
piunt medicinam, & tunc mundi proſperitas nunquam nocet.
Igitur iuxta illud prædictum . Vade ad formicã o piger , &
conſidera vias eius,& diſce ſapientiam. Vel ſi vis per formicã
intellige virtutem diligentiæ , vel prudentiæ , vel vitam acti-
uam &c. ¶ Vrſus caput habet debiliſsimum ſecundum Plin.
vbi ſupra,& ideo ſi in capite percutitur, facilìter ſuperatur. Vn 17
de audiui modum venandi vrſos ſatis notabilem in partibus
Aruernorum. Ibat enim puer cum paruula claua & ſaculo ci-
nere plena ad locum vbi ſciebat vrſum latere,quem videns vr
ſus ſtatim veniebat vt luderet cum eodem , valde enim appe-
tit ludere , potiſsime cũ pueris igitur cum ludẽdo puerum am
plexatur,proijcit puer cinerẽ in oculos eius, ad ipſum interfi-
ciendum ſine mora . Vrſus eſt diabolus vel peccatum , cuius
procul dubio caput id eſt ingreſſus, ſcilicet ſuggeſtio & cogi-
tatio quam immittit, debilis eſt,& ideo ſi ibidem percutitur id
eſt ſi peccato vel diabolo in principio obuietur, faciliter ſupe
ratur. Igitur ſi iſte credens te puerũ. i. ſimplicem & ignarum,

nitatur

nitatur tecum ludere,tibiq; applaudere,& te decipere,ſtatim
percute eum iu capite, ſuggeſtioni primarie fortiter reſiſtēdo.
Eaemplo illius ancillæ quæ cum fragmento mole percuſsit
Abimelech in capite,& occidit &c. Iudi.9. Eapone. Obijce ei
cintrem pœnitentiæ vel memoriam mortis tuæ, & ſic ipſum
poteris ſuperare. Figura de puero Dauid,qui dicit de ſeipſo 1.
Reg.17. Nam leonem & vrſum inter feci ego ſeruus tuus.

De Vrſa. *Cap. 109.*

1 VRSA eſt beſtia ſæuiſsima, & maximè quando
catuli rapiuntur. Nam catulos miro modo dili-
git, nutrit diligentius atque lambit, & contra
perſequentes pro viribus ſe caponit. Sic ecclo-
ſia vel prælatus debet ſubditos diligere, & eoa
doctis verbis & eaemplis enutrite, & cōtra mū
di tyrannos & eorum perſecutores totis viribus coutraire. Vel
vrſa eſt dines, qui filios ſuos.i.diuitias quas genuit acquiten-
do,multum diligit & cuſtodit,ipſaſque nutrit multiplicandoq;
& ideo quando ei rapiuntur, furautur vel eatorqueutur, qua-
ſi rabidus efficitur per triſtitiam & furorem,quia teſte Grego.
ſine dolore non perditur, quod cum tanto amoris deſiderio
poſsidetur. Et ſicut patet,pro huiuſmodi filijs pugnant & liti-
2 gant & debellant ¶ Vrſa amoris tempore ſe occultat, & ibi cū
maſculo videri ab alijs amoris tempore erubeſcit, ibique fœ-
tus perficit atque nutrit,ſecundum Plin.libr.8. Sic verè anima
quando cum maſculo Chriſto couiungitur per fidem & dile-
ctionem, ſi ab ipſo vult concipere per gratiam & deuotionem,
& parere per bonam operationem, ipſa ſe debet occultare per
humilitatem, & nulli præterquam iſti viro ſuo Chriſto ſe oſtē
dere per vanitatem. vnde Matth 6. Intra in cubiculum tuum,
3 & claude oſtia tua ſuper te. vide alias ſupra de Vrſo. ¶ Secun-
dum Pliu.libr.11.ca.73. vrſus & vrſa nou bibuut ſicut alia ani
malia quæ habent ſerratos dētes, ſcilicet lambeudo, nec ſorbēt
ſicut habentia continuos, ſed aquam mordendo vorant. Ta-
les rectè ſunt detractores, qui aquam ſacræ ſcripturæ, prædica
tionia & doctrinæ non bibuut, ſcilicet recipiendo vel ſibi in-
corporando, ſed vere illam mordent, & deuorant, de prędica-
toribus & eorum ſermonibus detrahendo. Eapone ſi vis aliter
ſicut ſupra de animalibus in generali, & dic ꝙ aquæ ſunt diui-
tiæ, quas auari & tyranni mordendo & rapiendo rapiūt & ac-
quirunt. Iſti enim ſunt ſicut ceraſtes, qui mordet vngulas equi
vt cadat aſcenſor eius retro. Gen.49.

De Vulpe. *Cap. 110.*

1 VLPES dicitur quaſi volipes, eſt.n. volubi-
lis pedibus, & nunquam rectis itineribus, ſed
tortuoſis anfractibus inceſsiua, ſemper etiam
claudicat propter dextrorum crurum breuita
tem. Nam eius crura deatra ſunt alijs breuio-
ra, pellē habet mirabiliter villoſam, & caudā,
quam in ore canū ab eis arctata proijcit, qui inuenientes pilos
reputántea ſe deluſos, ſibi ſpatium tribuunt fugiendi. Loca ſub-
terranea habitat, & beſtias domeſticas plus infeſtat, quàm ſil-
ueſtres. Eſt autem amica corui, & ideo coruus pugnat pro ea
contra taaum, ſecundum Iſido.libr.12. Rectè charíſsimi tales
ſunt vſurarij, & viri fraudulenti, malitioſi & auari, quia in ſuis
contractibus & actiuus nou rectè, ſed tortuosè, fallaciter ſci-
licet & cautelosè incedere dinoſcūtur. Dexter enim pes id eſt
intentio ſemper claudicat, ſemper enim claudicant per falſita-
tem, quia loquendo & operando ſemper vnum oſtendunt, &
aliud intendunt. Eaemplifica de pauperibus, quomodo ab eis
decipuntur per falſas promiſsiones. Ideo illis dicitur illud 3.
Regum 18. Vſquequo claudicatis in duas partes? Pellis autem
iſtorum id eſt ſubſtantia temporalis eſt multum villoſa id eſt
pilis & villis diuitiarum vndique circumlepta, & maaimè cau-
da id eſt finis vitæ ſuæ, & ideo quando a canibus id eſt mundi
principibus perſequuntur, replent os eorum pilis id eſt mune
ribus atque donis, quæ prauis iudicibus offerunt, quibus inuē
tis ſtatim eos deſerunt & dimittunt, quia Munera eacęcāt oco-
los ſapientum, & mutant verba iuſtorum. Deut.16. ſed talibus
munerum acceptoribus per prophetam dominus commina-
tur dicens: Vę qui iuſtificatis impium pro muneribus. Eſaiæ 5.
Iſti loca ſubterranea inhabitāt, quia vere in terra id eſt in amo
re terrenorum totaliter ſe inuoluunt, & beſtias domeſticas ſci-
licet pauperes & agricolas pluſquam ſilueſtres. i. pluſquam
alios raptores odiunt & infeſtant, quia viri impij oderunt ſim-
plicem. Prouerbio.29. Coruus autem.i.mundi clamoſi, cauſi-
dici & aduocati talium ſunt amici, ſcilicet propter dona quæ
percipiunt ab eiſdem, & pro iſtis pugnant contra taxum.i.cō-
tra pauperes, & ideo eorum auxilio præualent contra omnes.
Impius præualet aduerſus iuſtum. Abac.1. Eaemplifica bene
quomodo tales aduocati, & iudices fouent tales. Vel per vul-
pem intelligo aduocatos, & dic ſicut ſupra. Per coruum autem
intelligo mundi principes, & prælatos &c. Vel iſta vulpes eſt
diabolus, qui tortuosè incedit per diuerſas circunſtantias ten-
tando, & ideo dicitur coluber tortuoſus. Iob 26. Et iſte loca
ſubterranea inhabitat.i.corda auarorum, quæ ſemper ſunt ſub
terra per terrenorum amorem, & plus infeſtat in mundo iſto
per tribulationes domeſtica animalia.i.bonos, quàm ſilueſtria
.i.peccatores. ¶ Naturale eſt odium inter vulpem & taaum, ſi- 2
cut ſupra patuit de taao. Et ſi vis per iſtos intellige malos, quo-
rum alter alteri inuidet, & locum eius occupat, ſicut patet, &
cætera vide ibi. quia Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt. Pro-
uerbio.13. ¶ Item ſecundum Iſidorum ibidem, vulpes eſt ani- 3
mal fraudulentum, ſemper tortuosè incedeut, & ſemper clau-
dicans pede deatro, quia crus deatrum habet breuius quàm
ſiniſtrum. Et iſta aliquādo mortuam ſe fingit, & ideo dum aui-
culę deſcendunt ad eam ſicut ad cadauer, ipſas ſtatim deuorat
atque rapit. Vulpes eſt hypocrita, per dexter eſt interior inten
tio, ſiniſter eaterior ficta perfectio. Iſti igitur tortuosè.i.caute-
losè & malitiosè in actibus ſuis ſemper incedunt, quia nunquā
aut raro rectè vadunt ſcilicet per veritatem. Ambulauitque
non rectè 2. Paralipomenon 21. Pes.n.eorum deater.i.inten-
tio ſemper claudicat, quia ſcilicet quicquid dicāt vel quicquid
faciant eaterius, tamen aliud intendunt vel eacogitant inte-
rios. & ideo cum tales ſint fraudulenti, cauteloſi & malitioſi,
finguntſe mortuos id eſt per pœnitentiam mortificatos, & ſic
auiculæ id eſt alij homines ſimplices qui ſunt in eccleſia vel in
religione, iſtos frequentant & honorant, & ipſos quandoque
ad ſtatum prælationis promouent & exaltant, quod cum factū
fuerit pro certo illos deuorant & moleſtant, & ſic ſe viuos ma
nifeſtant. Ideo fabuloſe dicitur quòd ruſtici qui in quadriga
pullos portabant, inuenientes vulpem quam mortuam eſſe cre
debant, proiecerunt eam cum pullis in quadriga, quæ ſtatim
incępit pullos deuorare. Sic verè multi hypocritę fingunt ſe
mortuos id eſt humiles & deuotos, vt in quadriga prælationis
ponantur, quo facto, ſtatim pullis id eſt ſubditis incipiunt eſſe
intolerabiles & peruerſi, quod vtique patet de religioſis ad
pręlationem ſublimatis. Nam vt dicitur Eccleſiaſti.19. Eſt qui
nequiter ſe humiliat, & interiora eius plena ſunt dolo. Vel dic
quòd auiculæ ſignificāt iuuenculas mulieres, quæ dum ad fal-
ſos religioſos accedunt, ſcilicet pro confeſsione vel alio reme-
dio ſalutari, ſtatim eas rapere nituntur per verba & ſuggeſtio-
nea, & eas occidunt per malos conſenſus & operationes. Ideo
bene dicitur. Attendite a falſis Prophetis. Matth.6. & Ezech.
13. Prophetę tui ſicut vulpes in deſerto erant. ¶ Vulpes eſt ani 4
mal guloſum. & ideo filios generat cœcos. & nota rationem
quare omne animal guloſum generat filios imperfectos, ſicut
ſupra de animalibus in generali, & eapone ſicut ibi. ¶ Vulpes 5
ſecundum Iſidorum, eſt animal fœtidum & corruptum, &
ideo loca quæ habitat, reddit ſterilia & corrupta, guttur &
ventrem habet album & delicatum, caudam autem & ter-
gum habet ruſum, anhelitum habet fœtidum, & morſum
aliquantulum venenoſum, vt dicit Plin. Tales etiam ſunt de-
tractores & luxurioſi, & hypochritæ & hæretici, qui quamuis
ſint rufi in dorſo id eſt in exteriori apparentia, & burelli ſcili-
cet quantum ad habitus aſperitatem, ſunt tamen delicati &
molles in gutture quantum ad gaſtrimargiam & voluptatem,
in ventre quantum ad luxuriam, & quia ſunt corrupti & fœti-
di per vitia & peccata, ideo alios per mala verba ſua & exem-
pla inficiunt & corrumpunt, & hoc quia anhelitus ſont.i.ver-
bum & mala ſuggeſtio fętet, quantum ſcilicet ad infamiā alio-
rum quæ ab ore ſuo egreditur, & morſus id eſt mala detractio
alijs ſimiliter eſt venenum. pſalm. Corrupti ſunt & abomina-
biles facti ſunt &c. Ideo 1. ad Corinthio.5. Modicum fermen-
tum totam maſſam corrumpit. Vbi dicit Chryſo. Fermentum
in paſta eſt hęreticus in eccleſia. Vel poteſt dici de diabolo, cu
ius morſus id eſt tētatio, & anhelitus id eſt ſuggeſtio alijs ſunt
venena. Nam quia corruptus eſt per malitiam & peccatum,
ideo

ideo alios per quos tranſit, inficit & corrumpit ſimiliter per
peccatum,& ipſos facit ſteriles, & a fructu bonorum operum
6 vacuos & inanes &c. ¶ Vulpes quando a canibus perſequitur
& arctatur, mingit in cauda ſua villoſa, & vrinam fœtentem
contra canes proijcit, quod abhorrens multitudo canum, ab
ea aliquantulum ſe elongat,& fugiendi ſpatium ſibi præſtat,ſe
cundum Plin. Sic verè quando canes id eſt prælati & prædi-
catores perſequuntur vulpes. i. mundi peccatores,ſcilicet pu-
niendo & corrigendo & arguendo,& contra eos prædicando,
tunc pro certo contra eos proijciunt vrinam ſuam, ſcilicet ma
la verba & detractoria,fœtida & diffamatoria, & ſic aliquan-
do canis, id eſt prædicator vel prælatus timens fœtorem vri-
næ ſuæ, id eſt infamiam verborum ſuorum, dimittit eos, ſci-
licet incorrectos & impunitos. Nulli enim dubium quin ma-
li ſæpe ſuos infament correctores, quia non amat peſtilẽs eum
qui ſe corripit.Prouerbio.15.Vel per vrinam intellige dona &
munera,quæ proiecta in oculis canum,id eſt iudicum, faciunt
eos ceſſare,ne vulpes.i.vſurarios & diuites perſequantur.Mu-
7 nera enim excœcant oculos ſapientum.Deu.16.¶ Licet vulpes
ſit in pluribus inutilis,in multis tamẽ vtilis reperitur,ſecundũ
exercitium medicinæ, quia adeps ipſius & medulla valent cõ-
tra profluuium capillorum,ſanguis eius eſt diereticus,& ideo
valet ad frangendum lapidem in veſica.Lingua eius in annulo
vel armilla portata facit quòd qui portat eam,non patiatur,ca
liginem oculorum,ſecundum quod dicunt magi,vt dicit Plin.
libr.28.c.10.vbi ponit de vulpe alias magorum plures opinio-
nes,quas hic inſerere non curaui. Expone ſicut vis. Et ad hoc
poteſt allegari,quia nõ eſt dare aliquem tam peruerſum, quin
in pluribus ſit vtilis atque bonus.¶ Vulpes(ſicut dicit Pli. li.8.
8 cap.28.vbi agit de prænoſticis animalium,cautiſsimum eſt ani
mal ad pericula præcauenda. Vnde ſi ſuper glaciem ſit tranſi-
tura,ſolet aurem ad glaciem applicare, & vtrum audiri poſsit
tumultus aquæ ſubterlabentis,attendere, & ſic de glaciei for-
titudine iudicare.ſi igitur glacies fortis eſt, tranſit,ſi vero debi
lis,retrocedit. Glacies ſignificat mũdi ſtatus & proſperitatem
vitæ,quæ pro certo facile frangitur.Igitur ſi ſis glaciei te com-
miſſurus,& alicui ſtatui, officio vel proſperitati te crediturus,
vtpotè quia ad dignitatem vel officium vocaris, adhibe aurẽ,
& audi quomodo tumultus aquæ ſacræ ſcripturæ clamat tibi
iſtam eſſe debilem atque vacuam, igitur ab ingrediẽdo caueas,
ne forte fracta glacie mundanæ proſperitatis, ſuccumbas, illi
ergo glaciei id eſt illi ſtatui te committe,de quo potes perpen-
dere & ſentire ꝙ te poterit ſuſtinere, & quòd deſuper pote-
ris tute & ſtabiliter viam huius vitæ tranſire,ſcilicet ſtatu reli-
gionis vel paupertatis,vel etiam affectui cęleſtis gloriæ & æter
næ refectionis,necnon fiduciç Dei,& auxilio ſuç protectionis.
Iſta.n.ſunt fundamenta ſolida & non ficta. Idem poſſumus di-
cere de amicis familiaribus & coniunctis, quia ſcilicet ante-
quam nos eis committamus,debemus attendere ſi ſunt ſolidi et
fideles.Eccl.6.Si eſt tibi amicus in tentatione,poſside eum, &
non facile credas teipſum ei.

De Verme. Cap. III.

VERMIS dicitur a vertendo vel a vere, eo ſcili-
1 cet quòd hinc inde ambulãdo ſe vertat, eo quòd
in vere exeat de lateribus & de antris. Et gene-
ratur vermis aliquando ex ſola humorum corru
ptione, aliquando ex ſexuum commixtione, ali-
quando ex ouatione, vt patet in ſerpentibus, ſcorpionibus &
tortucis,vt dicit Iſido.li.12.Talis eſt peccator,qui in vere pro-
ſperitatis exit,inſoleſcit & diſcurrit,& vndique ſe vertit per vi
tia & peccata,& efficitur homo talis vermis aliquando ex hu-
morum corruptione id eſt ex proprijs corruptis malis affectio
nibus & carnalitatibus,aliquando ex ſexuum commixtione id
eſt ex aliorum mala ſocietate, aliquando ex aliorum ouatione
id eſt ex malis ouis id eſt exemplis & operibus aliorum, iuxta
illud Eſai.59.Quod confotum eſt, erumpet in regulum. ¶ Di-
2 uerſa ſunt genera vermium,quia quidam in herbis, vt erucæ,
quidam in arboribus,vt teredines,quidã in carnibus, vt man-
dones,quidam in veſtibus,vt tineæ,quidam in animalibus,ſci-
licet in viſceribus, vt lumbrici, alij in manibus, vt chirones,
alij in capitibus,vt pediculi,pulices ſeu lendes,quidam in fru-
ctibus,vt gurguliones, quidam in arboribus, vt cantharides,
quia ſcilicet ſunt vermes virides et aurei,in fraxinis naſcentes,
qui ita corroſiuæ ſunt naturæ, quòd ſtatim ſunt puſtulas gene
rantes,& corrodendo cauteria facientes, qui omnes ex corru-
ptis humoribus in animalium corporibus interius vel exte-
rius generantur. Sic verè ſecundum diuerſitatem hominum
producitur diuerſa quantitas ſeu qualitas peccatorum,quia in
herbis id eſt in pauperibus & depreſsis generatur eruca cor-
rodens id eſt impatientia. In arboribus id eſt in altis & eleua-
tis prælatis & principibus generatur teredo deterens id eſt ſu-
perbia.In carnibus id eſt in carnalibus & delicioſis produci-
tur mando ipſas carnes attenuans,hoc eſt luxuria. In veſtibus
id eſt in religioſis & clericis generatur tinea conſumens, hoc
eſt inuidia.In animalibus id eſt in perſonis beſtialibus generã
tur in ventre lũbrici gulæ & voluptatis, hoc eſt geſtrimargia.
In capite id eſt in intentione generantur pediculi peruerſita-
tis & falſitatis. In manibus id eſt in operibus generatur chiro
hypocriſis & vanitatis. Vel in capite id eſt in prælatis generan
tur pediculi iræ & ſuperbiæ.In manibus id eſt in militibus chi
ro vanę gloriæ,qui facit eos prurire.In vẽtre id eſt in alijs ſub-
ditis lumbrici inuidiæ,qui habent eos interius torquere 2.Ma
chabe.9. Apprehendit eum dolor viſcerum.Circa etiam altas
arbores id eſt homines ſuperbos,ſcilicet circa prælatos & prin
cipes generantur cantharides id eſt balliui corroſiui, & alios
cauterizantes per puncturam rapinæ & ſæuitiæ,vel etiam cir-
ca eos fiunt corroſiones iræ & diſcordiæ.Vel etiam dic ꝙ ſunt
vt communiter detractores & inuidi corroſores. Et generali-
ter omnia talia generantur de prauis & corruptis humoribus
id eſt affectionibus ſuperfluis atque vanis. Ideo de talibus di-
citur Actuum 12.Conſumptus a vermibus expirauit. ¶ Sunt 3
alii dicti terrelongi,qui vocantur vermes terræ, ſcilicet athemi,
molles & lubrici,quos venantur talpę,& quibus piſces capiun
tur quando eis ineſcantur. & ſecundum Conſtan.tales ſunt vti
les medicinæ.Vermes iſti terrenæ ſunt diuitiæ, quæ ſicut ver-
mes cor per ſollicitudinem corrodunt, quæ rectè ſunt quaſi
ineſcatio dæmonum pro piſcibus id eſt pro hominibus capiẽ-
dis,quæ tamen bene vtentibus poſſunt eſſe remedium & iuua
men.vnde Eccl. 13. Bona eſt ſubſtantia cui non eſt peccatum
¶ Sũt quidã vermes annuloſi corporis, in quibus non ſunt oſſa 4
vel cartilagines,ſpinę vel ſanguis,& oẽs tales ſcdm Ariſt.in oleo
moriũtur, & in aceto reuiuiſcũt, & ſunt aliqui qui generãtur
& generãt,alij qui generãtur & nõ generãt, vt ſalamãdra & ta
les carent ſexu. Et ſic patet ꝙ diuerſimodæ naturæ vermiũ ge
nerãtur.Sic verè inter homines ſunt quidam annuloſi & rotun
di,ſcilicet mobiles, inſtabiles & inſolentes,qui carent oſsibus
fortitudinis & perfectionis, ſpinis id eſt conſcientiæ remorſi-
bus & cartilagine flexibiles obedientiæ & ſubiectionis,& ſan-
guine pietatis & compaſsionis, vel memoria diuinæ paſsio-
nis,& ideo tales quando ſunt in oleo deliciarum, faciliter per
peccatum,& maximè per luxuriam moriuntur,& tunc neceſ-
ſe eſt ꝙ per acetum, id eſt per acrem pœnitentiam reuiui-
ſcant.Quidam etiam generantur per prædicationem,& gene-
rant per boni operis productionem,ſcilicet boni actiui & pœ-
nitentes.Alij autem licet generentur per conuerſionẽ ad pœ-
nitentiam, non tamen generant per bonorum operum fœcũ-
ditatem,& hoc maximè Salamandræ id eſt cupidi,in igne aua-
ritiæ viuentes & conuerſantes, quia vere tales cupidi & auari
parum de bonis operibus generant & producunt. Ignis enim
conſumpſit ſpecioſa deſerti,ſicut dicitur Iohel.1.¶ Sunt mul- 5
tæ ſpecies vermium aliorum, ſcilicet muſcæ ſanguinem & dul
cia diligentes,in æſtate apparentes, & in hyeme morientes,lu
cem amantes,& tenebras fugientes, & caput & alas ſuas cum
pedibus diligentiſsimè pectinantes. Sic vere ſunt malę mulie-
res,quæ dulcedinem deliciarum diligunt,& in æſtate proſpe-
ritatis homini apparent, ſi vero hyems id eſt ſtatus aduerſita-
tis & paupertatis ingruerit,tunc recedũt,lucem id eſt apparẽ-
tiam & publicum amant, & ibi apparere & ſe oſtendere ſem-
per volunt, & ad ſe pectinandum & ornandum vacant conti-
nue & intendunt. Quæ etiam omnia de noſtris iuuenibus do-
micellis poſſumus dicere, qui in publico ſemper quærunt ſe
oſtendere, & ſe pectinare & depingere, & in tenebris & ab-
ſcondito nõ manere. Quod etiam dic de hypocritis,qui in pu-
blico videri volunt, delicias amant, & conuerſationem ſuam
depingunt, & more muſcarum alios per detractionem mole-
ſtant & pungunt. Matth.23. Omnia opera ſua faciunt vt videã
tur ab hominibus.¶ Alij ſunt vermes dicti multipedes, paruu- 6
li, in locis humidis habitantes, qui tamen extenſi multos pe-
des habere noſcuntur, qui quando volunt ita complicantur,
quòd vnum granũ piſi in rotunditate videntur. Tales ſunt hy-
pocri-

pocritę, quia vere cum pedes affectionum habent plurimos &
immenſos, ita tamen ſciunt ſe per hypocriſim complicare, ꝙ
nullos pedes.i.nullas affectiones videntur habere, nec aliquid
7 terrenum diligere vel amare ¶ Aliqui ſunt vermes qui ſcara-
bei dicunt, qui corio nigro veſtiti, & quádoq; cornuti, & alati
volare noſcuntur. hi circa ſtercora conuerſantes, ſolent ſterco
rum pilas cum pedibus voluere, volando mugitum facere, re-
gem vt apes non ſolent habere, propter quod ſolent multis pe-
riculis ſubiacere, ſecundum Pli. Iſtis negatus eſt aculeus ſicut
ait, & quando aliquis non poteſt ſtercora voluere, ipſe retroce
dens poſt ſe trahit. Applica iſta contra diuites & auaros, qui.ſ.
per malam conuerſationem ſunt nigri, per ſuperbiam alati, &
per proteruiam ſunt cornuti, per iactantiam ſunt cubantes, &
per auaritiam ſunt ſtercora.i. mundi diuitias amplexantes, ip-
ſaſque ſecum & poſt ſe trahentes, & in cumulis aggregãtes, &
rege.i.rationis regimine ſunt carentes. Thre.4. Qui veſceban-
8 tur voluptuoſè, amplexati ſunt ſtercora. ¶ Alij ſunt vermes qui
ſpoliatores dicuntur, parui admodũ, qui contra ſerpentes præ-
ualere noſcuntur, quapropter nomen iſtud ſortiuntur. Videns
.n. ſpoliator ſerpentem dormire, ſolet quaſi eum ſcalpẽdo, per
ſpinam vſque ad caput aſcendere, & ibi mordendo eum inua-
dere, & vſque ad interiora cerebri perforare. Serpens auté ip-
ſum deſuper ſedentem non poteſt expellere, & ideo neceſſe eſt
ipſum ſuccumbere & perire. Per ſerpentes intellige iniquos
vſurarios, aduocatos, & malitioſos, per ſpoliatores autem intel
lige alios iuniores ſubtiliores, & maliuolos, quia.ſ.ſæpe fit ꝙ
contra tales ſerpentes & diuites malos quando ad ſenectutem
veniunt, alij iuniores cauſidici vel balliui quamquã ſint iuue-
nes & pauperes, inſurgunt qui ipſos litibus & exactionibus im
petunt, & eos & eorum ſtatum excerebrant & ſubuertunt. Vel
dic de diabolo qui quaſi ſcalpendo & delectando ſerpentem. i.
hominem inuadit, & cerebrum.i.rationem ei tollit, ipſumque
per peccatum confundit. Vel dic etiam de adulatoribus, qui
ſcalpendo homini ſe adiungunt, & poſtea ipſum ad peccata tra
hentes, & cerebro.i.debita diſcretione priuantes, morti æter-
næ ſubmittunt. Eſa 9. Erunt qui beatificant, ſeducentes, & qui
beatificantur, præcipitati. Vel dic ꝙ iſte eſt Chriſtus, qui per
humanitatem vermis.i.mortalis affectus, de ſerpente, id eſt de
diabolo triumphauit. Vel dic de ambitioſo, qui adulando in-
greditur, & cum ſe videt non poſſe deponi, non ſolum cõtra ip
9 ſum ſuſtentatorem, ſed contra prælatos inſurgit. ¶ Alius eſt ver
mis qui dicitur typula, qui ſecũdum librum de natura rerum,
quadrupes eſt, & in terris & aquis habitat, in quo illud eſt mi-
rabile, quia ſuper aquas ſicco veſtigio graditur, ſi etiam ſub
aqua detinetur inuitus, non propter hoc ſuffocatur. Si vis ap-
plica iſta ad Chriſtum, qui ſuper aquas ſiccis pedibus ambula-
uit, & in terra perſonaliter habitauit. Baruch. 3. Poſtea in ter-
ris viſus eſt. Vel dic ꝙ talis eſt vir perfectus, qui ſcilicet ſuper
aquas diuitiarum ſicco veſtigio ambulat, ipſas contemnendo,
nec in eis immerſus ſuffocatur, ipſas plus debito diligendo.
Exemplo Petri Apoſtoli: Matth. 14. qui ex præcepto domini
10 ſuper aquas ſine periculo ambulauit ¶ Alius eſt vermis qui di
citur veſpa, qui quamuis videatur apibus ſimilis, facit tamen
ceras inutiles, & hoc quia non de floribus ipſas facit, diligit.n.
cadauera, quod nõ faciunt apes, acriter autem pungit &c. Sic
mali religioſi licet apibus, id eſt bonis religioſis ſint in habitu
ſimiles, in ceris tamen & in operibus ſunt diſſimiles, & hoc
quia ceræ ſuorum operum ſunt inutiles. Iſti enim cadauera
carnalitatis diligunt flores autem bonorum documentorum,
virtutum & exemplorum contemnunt. Non poſſunt er-
go bonas ceras, id eſt bona opera facere, qui nolũt flores, id eſt
viros ſanctos et eorum documenta et opera frequentare. Apes
autem, id eſt boni religioſi bonas ceras & bona opera faciunt,
quia bonos flores, id eſt bona bonorum exempla colligunt &
aſſumunt. Matth e. 7. Arbor bona bonos fructus facit, ſimiliter
11 & mala malos. Sequitur. A fructibus eorum cognoſcetis eos.
Sap. 3. Opera eorum opera inutilia. ¶ Eſt alius vermis dictus
tabanus, gallicæ taon, & eſt illa groſſa muſca quæ boues infe-
ſtat, de qua dic ſicut ſupra de muſca. Thamar eſt ille vermis cũ
cuius ſanguine Salomon lapides ſcidit, de quo vide infra de
mundi mirabilibus. De alijs autem vermibus, ſcilicet cyniſi-
bus qui idem ſunt quod culices, tineis, cynomyis, erucis, & de
papilionibus, bombycibus, pediculis, & alijs, vide in ſuis titu-
lis ſpecialibus in hoc libro.

De Vermiculis. *Cap. 112.*

VERMICVLVS a verme diminutiuè dicitur, 1
qui in lignis & fructibus generatur, & alias te-
rebuntia appellatur, & ſecundum glo. 2. Reg. 23.
nihil eo mollius dum tangitur, nihil autem du-
rius dum tangit, quia ligna duriſſima perforat.
Ex ligno & fructibus, ex humo & humoribus
generatur, & finita hyeme caterius progreditur, omnia amarã
fugit, in dulcibus delectatur, ſalſa & aromatica non lædit. Vilis
eſt vermis flexibilis, & exanguis, & vt dicit Plin. eius extrema
ſunt gracilia, media groſſiora. Talis eſt Chriſtus per omnia:
qui in lignis & fructibus, id eſt in virginis viſceribus fuit ex
ſuis humoribus, & ex puriſſimis ſanguinibus generatus. Et fi-
nita hyeme infidelitatis, vel aſperæ legis ſcriptæ, & aduenien-
te vere, id eſt tempore gratiæ, de latebris ſuis, id eſt de ven-
tre virginis egreſſus, & cũ hominibus eſt conuerſatus. Et ideo
molliſſimus per benignitatem & miſericordiam reperitur, qñ
per orationem & veniæ implorationem ab aliquo tangitur
& palpatur. Vnde 2. Regum 23. Et ipſe tanquam tenerrimus
ligni vermiculus. Veruntamen quando tangit ſcilicet in die iu
dicij, quando reprobos puniet, tunc erit duriſſimus & ſeueriſ-
ſimus per iuſtitiam & ſeueritatem, quia tunc ore ſuo ſententiæ
perforabit omnia ligna dura, id eſt omnes illos qui duri ſunt
per crudelitatem & indeuotionem & incompaſſionem. Iudi-
cium ſine miſericordia fiet illi qui non fecerit miſericordiam.
Iaco. 2. Ille igitur omnia amara, id eſt omnes qui ſunt amari
per vitia & peccata, deſerit atque fugit, in dulcibus autem, id
eſt in habentibus dulcem conſcientiam delectatur, & illos qui
ſunt ſalſi per pœnitentiam, qui ſunt aromatici per caſtitatem,
& per bonam famam, non percutit ſcilicet æternis iaculis, ne-
que lædit. Extrema autem eius, ſcilicet natiuitas & mors fue-
runt valde gracilia, ſcilicet per humilitatem & per pauperta-
tem, quia pro certo tunc fuit vilis & ſine ſanguine, ſcilicet in
paſſione. Vidimus eum, & non erat aſpectus Eſaiæ. 53. Ideo ip
ſe dicebat illud pſalm. Ego autem ſum vermis, & nõ homo, op
probrium hominum, & abiectio plebis. Vel dic econuerſo de
diabolo, qui licet ſit mollis & vilis, tamen ligna dura, id eſt cõ-
ſtantes & perfectos tentationibus perforat, & in vere, id eſt in
proſperitate magis tentat, flexibilis eſt per ſalſitatem, dulcia,
id eſt delicioſos diligit, amara autem, id eſt contritos, ſalſi, id
eſt pœnitentes vel ſapientes, aromatica, id eſt caſtos non po-
teſt lædere. Et eſt ſine ſanguine, id eſt ſine pietate, & occultè
mordet arborem, id eſt bonam perſonam per tentationem &
conſumit, audito autem ſonitu, id eſt prædicatione lateſcit, nã
inter vermes eſt ſenſus guſtus & auditus, ſecundum Pli. ¶ In-
ter vermes eſt differentia, quia alij vnguibus & roſtris rapiũt, 2
alij acumine excauant, alij ſorbent, alij ſugũt, alij vomunt, alij
mandunt, alij etiam quotidie non ceſſant diſtrahere & rapere,
terram fodere vel ſulcare, vt dicit Plin. libr. 10. cap 71. Sic ve-
re inter peccatores eſt differentia, quia vere alij ore, id eſt ver
bis rapiunt, vt ſunt cauſidici, alij vnguibus, id eſt manibus, vt
principes & balliui, alij ſugunt, vt adulatores, alij ſorbent, vt
publici raptores, alij terram, id eſt terrena fodiunt, vt auari &
mercatores. Et ſic patet ꝙ diuerſimode quærunt tẽporalia pec-
catores. Vnuſquiſque.n. proprium habet donum, alius ſic alius
autem ſic 1. ad Cor. 7. Vide ſupra de Teredine.

De Vipera. *Cap. 113.*

VIPERA ſecundum Iſidorum libr. 12. ſic eſt di-
cta, eo ꝙ vi pariat, nam (vt dicit Auicen.) hæc in 1
ſeipſa concipit multitudinem filiorum, ſcilicet vi-
ginti, qui propter guloſitatem totum humorem
& nutrimentum matris ſugunt & bibunt, & quia
eis non ſufficit paucus humor, ideo partum debitum & naturę
ſolutionem non expectantes, corroſis matris lateribus vi erum
punt, vt dicit Iſidorus ibidem, & etiam Auicen. & Solin. Plin.
vero libr. 10. cap. 62. dicit quòd vipera oua in vtero concipit,
quæ intra ventrem infra triduum excludit, catuloſque ſingu-
los diebus ſingulis parturit & emittit, alij autem tarditatis im-
patientes, prorumpunt per latera occiſa parente. Vipera eſt re
ligio vel eccleſia, venter eius eſt clauſtrum, humor illius ven-
tris eſt deuotio, lectio & temporalium ſuſtẽtatio, filij eius ſuo-
diti ſunt ambitioſi. Vipera ergo, id eſt eccleſia vel religio in
ventre, id eſt in ſuo clauſtro recipit & concipit multos filios.i.
multos

multos malos ſubditos & ambitioſos, quia ſtultorum infinitus
eſt numerus. Eccleſiaſt. 1. Sed pro certo iſtis malis filijs nō ſuf-
ficit hodie humor vētris, id eſt humor deuotionis & ſeruitij di-
uini, & victus ſufficientis, imo vere ſunt ita guloſi per auari-
tiam & ambitionem, quòd ipſi ſumme cupiunt exire ventrem
& exire clauſtrū, habere ſcilicet aliquod beneficium extra, &
ideo ipſi non expectant quòd mater ſua, id eſt religio eos emit
tat & pariat, id eſt quòd eos promoueat ad aliquod exterius be
neficium vel præbendam ſecundum merita perſonarum, imo
pro certo ante tempus debitum volunt exire, & propter hoc
ventrem matris. i. clauſtrales obſeruantias corrodūt & exeunt
per appellationem & turbationem, & ſic matrem, id eſt reli-
gionem vel eccleſiam per lites & per expenſas diſsipant & cō-
ſumunt, ſicut patet ad ſenſum, quia per lites ambitioſorū multę
religiones ſunt pauperes & conſumptæ. Ideo. Baruch. 4. Exa-
cerbaſtis eum qui nutriuit vos, & contriſtatis nutricem veſtrā
Hieruſalem. Actuum 7. Genimina viperarū, quem propheta-
rum non ſunt perſecuti patres veſtri? Figura de Iacob & Eſau.
2 in vtero pugnantibus &c. ¶ Dicitur (prout dicit idem Iſidor.)
g vipera maſculus generando, per os ſuum ſemen in os fœmi-
næ proijcit, illa autem voluptate libidinis in rabiem conuerti-
tur, & caput maris dentibus truncat, ſicut dicit Plin. libr. 10. c.
62. ſed hoc non impune, quia filij concepti vētrem matris cor
rodunt & exeunt, & ſic neceſſario mater moritur pariendo, ſi-
cut maſculus perierat generando, vt dicit Iſido ibidem. libro.
22. Et hoc (vt dicunt Solin. & Plin.) facit natura, ne peſtife-
rum ſemen nimis multipliciter. Maſculus eſt malus ſuggeſtor,
ſcilicet diabolus, hæreticus, vel malus doctor vel prædicator,
fœmina autem anima vel ſimplex ſubditus. Iſti igitur maſculi
cum ore ſuo, id eſt cum malis verbis & ſuggeſtionibus ponūt
in ore fęmellæ, id eſt in corde auditorum ſemen ſuū, id eſt ma-
lam doctrinam vel tentationem, & ſic ipſi concipiunt fœtus
ſuos, ſcilicet mala opera & mala propoſita per cogitationē, &
ipſa in ventre fouent per delectationem, ſed vere dum iſta pa-
riuntur & emittuntur per conſenſum & operationem, ipſi mo
riuntur. ſ. per peccatum mortale, & vita gratiæ ſpoliantur, &
ſic parentes, id eſt mali ſuggeſtores moriuntur per peccatum
mortale taliter generando, iſti autem moriuntur fœtus malo-
rum operum emittendo. pſalm. Conceperunt dolorem, & pe-
pererunt iniquitatem. ¶ Eſt quædam ſpecies viperæ, quæ dici-
3 tur tyrus, ex qua fit tyriaca, quæ eſt remedium contra venenū.
Nam ſerpens primo apprehenditur, & cum virga diutius ver-
beratur, & tunc venenum totum deſcendit ad caudam, quæ
tunc ei præſcinditur, & ſic de reliquo tyriaca præparatur, & ſe
cundum Plin. tyrus in India repetitur. Sic verè chariſsimi q̄ſ-
que accidit, quòd quidam ſunt ſicut tyrus, ſcilicet venenoſi
per vitia & peccata, qui habent caudam longam, id eſt ſpem
longæ vitæ in futuro, ſed pro certo Deus volens facere tyria-
cam, & contra peccata & vicia medicinam quādo, ſcilicet vult
eos conuertere, verberat, eos ſcilicet cum virga tribulationum
& correctionum, & poſtea caudam, id eſt ſpem longæ vitæ eis
abſcindit, quia ſcilicet facit eos cogitare de morte, & ſic ceſſan
te veneno peccatorum, vita ſua exemplis & doctrina alijs effi-
citur medicina. Iſtud maximè patuit in tyro Iudeæ, id eſt in
beato Paulo, qui fuit de genere iudeorum, qui primo fuit ve-
nenoſus per peccatum, ſicut ipſe dicit 1. ad Timo 1. Primo fui
perſecutor & blaſphemus &c. ſed percuſſus a domino virga
tribulationum, ſcilicet cœcitate (Actuum. 9.) factus eſt alijs
medicina per doctrinam & exempla, ſicut ipſe dicit 1. ad Cor.
4 4. Spectaculum facti ſumus mundo &c. ¶ Secundum Plin. lib.
8. cap. 39. vipera ſola inter ſerpentes in terrę cauernis latitat,
cæteræ autem in ſaxorum & arborum concauitatibus ſe abſcō
dunt. Nam vipera adueniente hyeme venenum euomit, & in
terra ſe occultat, ſed vere adueniente & æſtate terram exit, &
venenum in ea generatur, & pernicioſior fit quàm ante. Sic ve
rè multi ſunt viperei peccatores, qui quando venit hyems, id
eſt aliqua tribulatio vel infirmitas, tunc vere quādoque acci-
dit quòd ipſi euomūt venenum peccatorum ſuorum, & in ter
ra, id eſt in pœnitentia & humilitate & in memoria mortis ſe
abſcondunt, ceſſando ſcilicet a vitijs & a peccatis, confiten-
tur, & faciunt teſtamentum, & proponunt ſe emendare, ſed
vere quando ceſſat hyems illius infirmitatis, quando ſcilicet
venit ver, id eſt tempus proſperitatis & ſanitatis, tunc iterum
creſcit in eis venenum peccatorum, & exeūt de terra, id eſt de
ſtatu pęnitentiæ & humilitatis, & de mortis memoria, & ſic
efficiuntur peiores quàm ante, id eſt magis peccatores & rapto
res & auari. Ideo dicitur Eccleſ. 20. Eſt qui præ inopia vetatur
peccare, & ſi inuenerit tempus, maleſaciet. ¶ Secundum Pini. 5
vipera quando in hyeme dormiuit in terra, & videt viſum ſuū
hebetatum, exit in vere cauernam, & fœniculum comedens,
illinit oculos ſuos ſucco eius, & ſic viſum recuperat & vigo-
rem. Sic verè anima Chriſtiana quando dormit & delectatur
in terra, id eſt in negocijs terrenis in hyeme, id eſt in tempore
peccati & indeuotionis, ipſa pro certo hebetatur per indeuo-
tionem & indiſcretionem, quia vere mundi negotia, et ſomnus
deliciarum et peccatorum hebetant oculos intellectus. Et ideo
in vere, id eſt in tempore gratiæ debet exire per confeſsionem,
& fœniculum comedere, id eſt ſacram doctrinam & prædica-
tionem, & ſic poterit oculos intellectus clarificare per ſerenitā
& diſcretionem. Collyrio inunge oculos tuos, vt videas. Apo.
3. ¶ Vipera ſecundū Ariſto. lib. 8. cap. 17. pellem mutat ſucceſ- 6
ſiue, totam in vna die, & ſe ita renouat, g eſt quaſi exitus em-
brionis, & incipit a capite. Sic verè anima quando habet pellē
veterem. i. malam conuerſationem, ipſa debet eam deponere
per confeſsionem, & ſe per pœnitentiam renouare, ſed iſta re-
nouatio debet fieri a capite. i. a principio vitæ, quia. ſ. quando
homo confitetur, debet incipere a capite. i. a tempore iuuentu-
tis, & omnia reſidua totaliter explicare. vnde pſalm. Renoua-
bitur vt aquilæ iuuentus tua. ¶ Vide ſupra de Angue, vbi inue-
nies modum renouationis ſecundum Phyſol. ¶ Item Ariſtote. 7
libr. 8. cap. 29. dicit quòd inuenitur paruus ſerpens, quem om-
nes ſerpentes fugiūt quamquam magni, qui quādo aliquē mor
det, ſtatim in circuitu morſus omnia alia putreſcunt. In India
etiam (vt dicit) eſt ſerpens modicus, contra cuius morſum nō
reperit aliquis medicinam. Tales ſunt malitioſi, qui licet ſint
parui quantum ad potentiam ſecularem, tamen a magnis per-
ſonis timentur & verentur, ſicut patet in cauſidicis, detracto-
ribus & peruerſis hominibus, qui ab omnibus timētur, & hoc
quia quando aliquem mordent per detractionem, ſtatim fa-
ciunt eum putreſcere per infamiam et vilem reputationem. Et
illi ſerpentes qui ſunt de India (quæ interpręttatur confeſsio),
id eſt illi qui ſub ſpecie confeſsionis diffamant alios confiten-
tes, peſsimi ſunt. Si mordeat ſerpens in ſilentio &c. Eccleſiaſti.
10. ¶ Secundum Ambro. in hexameron, eſt quoddam genus vi 8
peræ, quæ cum voluntatem coeundi habet, murenæ copulam
requirit, progrediturque ad littus aquæ vbi credit murenulā
latitare, & ipſam ſibilo euocat & prouocat ad amplexum, ſed
poſt expleto coitu, iterato reuertitur ad venenum, & ipſo re-
ſumpto reuertitur ad cauernam, & ſic murena concipit, non
tamen fœtum venenoſum ad modum ſerpentis, ſed bonum at-
que congruum, ſicut ipſa. Vipera eſt malus & hypocrita, vel
quæſtuarius prædicator, venenum ſunt mala & inhoneſta ver
ba ſua, murena eſt ſimplex & deuota perſona. Iſti ergo viperei
& hypocritæ prædicatores volentes g murena, id eſt boni ſe-
culares eis copulentur & coniungantur per affectum, hoc eſt
dictu quando volunt acquirere eorum beniuolentiam & fauo
rem, ſibilant per prædicationem, bonam & honeſtam locutio-
nem, & dimittunt venenum, id eſt peſsima verba ſua, & ideo
murenę, id eſt ſimplices ſeculares audito ſibilo ſuæ prædicatio
nis, ſtatim aſſunt, & eiſdem per amorem coniunguntur & co-
pulātur. Sed vere iſta vipera, id eſt iſte hypocrita ſtatim poſt
illum coitum. i. poſt actum prędicationis, quando ſcilicet receſ
ſit murena i. quando eſt in abſentia aliorum, tunc vere venenū
ſuum. i. ſtatum & verba infamiæ & peccata iterum recipit &
reſumit. Canis reuerſus ad vomitum. Prouerb. 26. Veruntamē
murena, id eſt ſimplices, qui ab iſtis viperis fœtū boni propoſi
ti conceperunt, non faciunt propter hoc fœtus venenoſos, id
eſt opera mala, ſed bona, congrua & honeſta, & hoc quia non
cōceperūt ex prędicatorū malorū operibus, ſed ex ſuis verbis
bonis, iuxta illud: Quæ dicunt vobis, ſeruate & facite, quę au
tem faciunt, nolite re facere. Matt. 23. Vel dic g ſerpens eſt pec
cator, murena eſt corpus Chriſti in ſacramento. Ad iſtam igi-
tur murenam attrahendam in paſchate, vipera, id eſt peccator
ſibilat per orationem, & venenum, id eſt peccatū euomit per
confeſsionem, & ſic ad copulam eius admittitur per ſacramen
talem communionem, ſed vere quando ceſſat iſta copula, ſcili
cet ſtatim poſt paſcha, tunc ad venenum euomitum, id eſt ad
peccata confeſſa & dimiſſa iterū reuertitur. Iudi. 10. Filij Iſrel
peccatis veteribus iungentes noua &c. Eccl. 34. Qui baptiza-
tur a mortuo & iterum tangit eum, quid prodeſt ei niſi labor?
Iſtud patet, quia ſtatim poſt paſcha efficiuntur luxurioſi & cu
pidi ſicut ante. Vel dic g vipera eſt diabolus, qui ſibilo ſuo, id
eſt ſuis

eſt ſuis malis ſuggeſtionibus & tentationibus prouocat murenam.i.animã, quæ eſt in aqua.i.in ſtatu gratiæ, vt exinde exiẽs ſibi per peccatum mortale coniungatur, & cum ea fornicetur: quod ſæpe miſera murena.i.anima facit, & ipſum ſequitur, & ei obedit. Prouer.7. Statim eã ſequitur: quaſi bos ductus ad victimam. Vel vipera eſt luxurioſus, murena mulier &c. ſicut ſupra de diabolo. Vel expone de Dei filio & beata virgine, ſicut habes in titulo de Murena. Vel expone de apoſtatis: quos ſuis ſuggeſtionibus diabolus extrahit de aqua deuotionis, & de flumine religionis, vt cũ eis in terra.i. in bonis terrenis coeat per peccatum. Vel expone de coniugio: quia verè coniuges quando inſimul conueniunt, debent omne venenum libidinis euomere: quia ſcilicet ad bonum finem debent illud opus non ad
9 libidinem ordinare. ¶ Secundum Plin. libro 29. capit. 4. vipera quendam precioſum lapidem deglutit terrua, quem diligenter extrahunt Scythę, & eo vtuntur contra venenum. Sic verò diabolus aliquando deglutit & ſibi incorporat lapides precioſos, ſcilicet viros iuſtos & bonos, tamen Scythę, id eſt viri iuſti & prælati diligenter ſe extrahunt & retrahunt de ventre diaboli, id eſt de peccato, & ſic efficiuntur per bonam vitam remedium contra venenum, id eſt contra vitia & peccata. Exemplum de Paulo: quia lapis reſolutus calore in æs vertitur. Iob 28. Ideo ipſe de ſeipſo dicit ad Galat.1. Cum autem placuit ei, qui me ſegregauit ex vtero matris meæ, & vocauit me per gra
30 tiam ſuam &c. ¶ Item idem ibidem dicit, ſi quẽ draco momorderit vel aſpis, caput viperæ appoſitum vulnus ſanat, & econtrario caro aſpidis attrahendo venenum viperę, morſum ſanat & ſic vix inuenies ita magnum malum, quin ad aliquid ſit bonum. Eccleſiaſt.33. Vnum contra vnũ, duo contra duo. Cuncta enim fecit bona in tempore ſuo. Eccleſiaſt.39. Nam etiam ipſi mali ſunt quandoque remedium contra alios malos: quia ſicut dicitur ad Roma.8. diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Vel poteſt allegari quòd contraria cõtrarijs curantur. Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus
31 aduerſus carnem. ¶ In libro de agricultura chaldea. capit. 50. dicitur quòd ſi vipera Smaragdum vnum reſpicit, oculis exeuntibus viſum perdit. Iſtud autem de illa vipera intelligitur quæ caput ad glandis ſimilitudinem gerit. Talis vipera videtur eſſe mundus, non poteſt enim Smaragdum, id eſt hominẽ fœlicem, precioſum & virtuoſum reſpicere, quin oculi ſui per inuidiam lædantur, & quin cœcus, id eſt deſolatus & triſtis efficiatur. vnde Seneca: Vtinam oculi inuidorum eſſent in omnibus ciuitatibus, vt de fęlicitatibus omnium torquerentur. Vel dic quòd Smaragdus eſt beata virgo, cuius ſcilicet præſentia viperam, id eſt diabolum excœcat, inquantum vires eius attenuat & eneruat.

LIBER VNDECIMVS

De terra & eius partibus, necnon de gemmis & lapidibus precioſis, & primo de terra in generali. Cap. 1.

1 TERRA ſecundum Iſidorum in modo eſt poſita, & a centro cœli interuallis æqualibus ſeparata. Et dicitur terra, quia teritur, & humus, quia humore maris, cui coniungitur, humectatur. Tellus etiam dicitur, eo quòd fructus eius tollimus. Arida autem dicitur, eo quòd natura propria arida ſit & ſicca, vel quia araturæ & cultuiæ ſit dedicata. Et dicitur ops, eo quod opem conferat mortalibus & creaturis, quas nutrit & ſuſtentat, ſecundum Iſidor. lib. 14. capi. 1. Rectè per omnia talis eſt beata virgo Maria: quia verè ſemper eſt in medio per ſui interuentionem: quia ſemper ſe ponit mediam & concordiam Dei & hominum faciat & componit. Ezechi.5. Iſta eſt Hieruſalem in medio gentium poſui eam. Eſt etiam ſemp in medio: quia eſt virtus, vel quia eſt æqualitas. Et iſta dicitur terra: quia verè ipſa fuit paupertate & tribulationibus ſemper trita. Humus etiam dicitur: quia verè ſemper fuit per deuotionem & gratiam humectata, & hoc quia cum mari.i.cum Deo, vel cum amaritudine pœnitentiæ fuit per charitatis vinculum colligata. Qui fundauit terram ſuper aquas. Dicitur etiam tellus: quia pro certo fructus eius, ſ. gratiam & miſericordiã tollimus & recipimus ab ea: quia terra dedit fructum ſuum. pſal. 66. Et ideo dicitur ops: quia opem & auxilium fert & confert omnibus deſolatis. Arida etiam dicitur: quia verè iſta fuit ſiccã ſine humore voluptatis per caſtitatem, & arata per pœnitẽtiæ auſteritatem. Vocauitq; aridam terram, Gen.1. Vel pone de eccleſia: quæ eſt in medio mundi, multis tribulationibus triturata, chariſmatum humoribus irrigata, donis ac virtutibus fœcũdata: & ad opem cũctorum hominum dedicata. Vel poteſt exponi de prælato, qui debet eſſe medius per æquitatem: quia per acceptationem perſonarum nõ debet plus ad vnam partem quam ad alteram declinare. Vel etiam de anima vel iuſto: qui debet eſſe in medio virtuoſitatis &c. ſicut ſupra. ¶ Secundum Baſiliũ 2
in Hexameron, terra eſt corpus fructiferum & fœcundũ, ſphericum, elementorum infimum & medium, & ideo dicitur ſcabellum a ſcriptura, & mundi centrum a ſapientibus eſt vocata. quia. ſ. in terra impreſſum apparet veſtigiũ Dei.i. ſua ſapiẽtia, ſ. in creaturarum ipſius productione, ſicut in ſcabello pedũ, & more centri a circunferentia vndiq; eſt æqualiter diſtãcta, & mundi ſtabile fundamentũ. Eſt.n. naturaliter quieta & immobilis quo ad ſui totum, frigida, ſicca & corpulenta, licet in ſuis partibus recipiat ſæpe motum. Sic verè prælatus, vel vir perfectus, vel etiam beata virgo fuit infima per humilitatem, media per cõcordantiæ vnitatem, fructifera & fœcunda per grãtiarum & virtutum multiplicitatem, per quã pctõres aluntur & nutriuntur, centrũ & fundamẽtũ ſtabile & immobile per fidei firmitatem, & ſpei lõganimitatẽ, frigida per diuinũ timorẽ reprimẽtẽ, ſicca per caſtitatis nitorem, corpulenta per perſeuerãtiæ & firmitatis vigorẽ. pſal. Qui fundaſti terrã ſuper ſtabilitatẽ ſuã. Et iõ ipſa fuit ſcabellũ: quia verè Deus pater in ipſa impreſſit veſtigium & imaginem ſuã.i. ipſum filiũ bñdictum: q.ſ. eſt imago & ſapientia Dei patris: quia Terra ſcabellũ pedum meorũ, dicit dñs Eſa.66. Et ſic ẽt dico quod ipſa fuit quieta per pacẽ, cõcordiã & amorẽ, & ſpherica per obediẽtiã & timorẽ. Et hæc fuit optimè figurata in quadam imagine quã antiqui terræ fecerunt & dedicauerunt: quã almam matrem vocauerunt. Nam quia eã dicebant matrem eſſe deorum, iõ ſummis honoribus coluerunt, attendentes maximam terræ fœcunditatem & virtutem, & vnã imaginem fœminã ſibi fecerũt: quã almam matrem dixerũt: quæ corona turrium decorabaẽ, & ei leones domiti ſubijciebanẽ, ipſam galli ſequebanẽ, & ipſa in curru ſedere fingebaẽ, & in manibus clauem & tympanũ portare videbaẽ, cuius aurigæ vibrabant gladios, quos portabant, vt dicit Iſid. li. 8. c. 11. de dijs gentium. Illam almã matrẽ dicebant, eo quod oĩm aĩalium ſit mater principium & origo, & quod oĩa alat & nutriat. Coronã habet turritã, eo quod turribus & ciuitatibus ſuperpoſitis decoraẽ, leones ſibi ſubijciuntur, eo quod nullum ſit tam fęrox aĩal, quin in morte ei finaliter ſubmittaẽ, ipſam galli ſequebantur, quia ẽt volucres cœli, terræ ſeminibus indigent, & ad eã deſcendunt grãa nutrimenti. Sedere etiã dr̃: quia fixa & immobilis perſeuerat. in curru vehibili trahitur & vehitur: quia in medio aliorũ elementorum quæ ſunt mobilia, ſituatur, cunctis ẽt ſe mouentibus, terra penitus fixa manet. Iſta clauẽ habere dr̃: quia in hyeme ſe claudit, in verè aũt ſe aperit, & fructũ emittit. Tympanum etiã habet, ad ſignificãdum quod dum ferramentis & ligonibus colitur, ſonus & ſtrepitus obaudiẽ. Aurigæ aũt eius gladios portant, ad ſignificandum quod pro terra acquirẽda bella ſæpe concitantẽ, in quibus gladij extrahunẽ. ¶ Talis per oĩa beata virgo dicĩẽ, quia mater filij Dei nũcupaẽ. Alma redemptoris mater. Mater etiã eſt & nutrix oĩm pctõrũ, & iõ leones tyrãni & pctõres, galli.i. ſpirituales viri & angeli & ſancti ipſam ſequuntur, honorãt & venerantẽ, & fructibus ſuæ grãæ & miæ recreantẽ. Bernar. Maria oĩbus oĩa eſt facta, & in ea peccator veniam, iuſtus grãm, angelus lętitiam inuenit &c. Et iſta clauem habere dr̃: quia verè ſe ipſam, vel terram paradiſi cuicũq; voluerit aperit ſeu claudit, Habet.n. clauem Dauid, qua claudit & nemo aperit, aperit & nemo claudit &c. Apocal.3. Tympanum etiam portat: quia verè ſonus laudis & iubili & orationis in ſuis auribus continuè eſt promendus. Laudate eam in tympano & choro. Et iſta corona turrita inſignitur, quia verè ciuitates & caſtra, religiones & cõuentus ſuper ipſius ſpem & fiduciam ſunt fundata, & omnia ſuis precibus ſuſtinet & ſupportat. Et iſta etiã cæteris montis ſedere dicitur: quia verè dum Apoſtoli voluerẽtur & dubitarent in morte Chriſti per incredulitatem, iſta tñ in fide fixa & ſtabilis ſtetit & permanſit. Et ideo aurigæ ipſius.i. ipſius cultores & deuoti, debent habere gladios in manibus.i. opera virtuoſa, vt ſuam acquirant gratiam & conſeruent. Gladij an-

cipites in manibus eorum, vt faciant vindictam in nationibus.
Iſti etiam debent pugnare côtra demones, vitia & peccata. Et
poteſt de Deo dici, qui eſt pater & nutritor omnium, & turres
.i. mundi ciuitates & ſtatus per ſuam prouidentiá dirigit & gu
bernat. Leones.i. demones & peccatores, galli.i. Angeli & bo-
ni eidem ſunt ſubiecti, & cû omnia ſint mobilia & variabilia,
tamen inuariabilis & immutabilis perſeuerat. Dic de cæteris
ſicut ſupra. Vel expone ſi vis de bono prælato: q debet eſſe alio
rum mater & nutria, ſtabilis, æquus, medius, habens clauem iu
riſdictionis, & ei etiã tyrãni debent ſubijci. Vel de eccleſia mi
3 litãte, quæ eſt veſtigium Dei & ſcabellum &c. ¶ Terra eſt cor-
pus infimum ſummè a cœlo diſtans, immobile, opacum & ob-
ſcurum, durum, groſſum & corpulentum, frigidum & ſiccum,
ſerpentum & animalium contentiuum, diuitiarum & fructuũ
præ elementis cæteris productiuum, aratri & culturę præ cæte
ris ſuſtentatiuum, in maris medio permanſiuum. Rectè talis
eſt peccator: quia verè ab ipſo cœlo, ſ. Deo, ſummè diuidit atq;
diſtat. Eſa. 59. Iniquitates veſtræ diuiſerunt inter vos & Deum
veſtrum. Et tamen iſtius cœli influẽtiam, ſ. beneficia Dei tem-
poralia & naturalia participat atq; ſumit, quia. ſ. Deus facit ſo-
lem ſuum oriri ſuper bonos & malos, ſicut dicitur Mat. 5. Iſte
eſt ergo immobilis per pigritiam & tepiditatem, obſcurus per
ignorantiam & ſtoliditatem, durus per incompaſsionem, fri-
gidus per indeuotioné, ſiccus per humoris gratiæ priuatioué,
groſſus per ſuperbiam & inflationem, corpulentus per pigritię
& auaritiæ ponderationem, & etiam tales ſunt pleni beſtijs &
ſerpentibus, id eſt carnalibus affectionibus & motibus, quæ in
carne ſua ſerpunt, & culturę & labori.i. mundi tribulationibus
ſunt dediti: quia non eſt pax impijs, dicit dominus. Eſaiæ 48. Et
in medio maris, id eſt in medio amaritudinis peccatorum ſunt
locati, vel in medio fluctuum huius mundi. Ideo dicitur ibidẽ.
Impij tanquam mare feruens: quod quieſcere non valet. Sic
iſti a cunctis raptoribus conculcantur & contemnuntur. vnde
Tranſierunt beſtiæ ſaltus, & conculcauerunt carduum 4. Reg.
14. Sed pro certo licet iſti ſint tot & tantis vitijs pleni, tamen
præ cæteris hominibus, fructibus & diuitijs ſunt repleti. pſalm.
Impleta eſt terra poſſeſsione tua. Sunt etiam immobiles & ſta
biles: quia verè nõ poſſunt moueri, ſcilicet de malo ſtatu in bo
num, per quancunque correctionem, monitionem vel prædi-
cationem, imo ſemper plus ſtabiliũtur per obſtinationem. pſal.
Fundauit terram ſuper ſtabilitatem ſuam, nõ inclinabitur &c.
4 ¶ Terra in medio mari eſt ſita, & frigidæ & ſiccæ eſt naturæ,
aratrorum culturis ſcinditur & colitur, vt fructificet, a cęlo eſt
remota & infima, & viliſsima omnium elementorum. Sic verè
homo pœnitens eſt in medio maris, id eſt amaræ contritionis,
frigidus per diuinum timorem, ſiccus per pœnitentiæ auſteri
tatem, & infimus per humilitatem, & ſui reputatione a cœlo.i.
a Deo remotus & viliſsimus reputatus, & ideo diuerſis cultu-
ris, id eſt bonis operibus excolitur, vt ſic p gratiam fructibus,
id eſt meritis fœcundetur, & a ſterilitate vitiorum penitus libe
retur. quia Qui operatur terram, ſaturabitur panibus. Prouer.
12. Et ſic ipſe poteſt dicere illud Ezechiel 27. Perfecti decoris
5 ego ſum, & in corde maris ſita. ¶ Terra eſt corpus ſphericum,
reſpectu cœli minimum, & tamen in ſe maximum, & licet ſit a
cœlo remotũ, & infimũ, tñ eſt influẽtiarũ cœleſtiũ receptiuũ,
& ideo fœcundiſsimum inter cætera elementa reperitur. Nam
cum ſit in cœli medio, ideo ab eo recipit influentiam a quali-
bet ſui parte, & ſic multis & diuerſis ſpeciebus ſenſibilibus eſt
ornata. Veruntamen ad hoc quòd fructificet, neceſſe eſt vt cul
turis & laboribus exponatur. Sic verè boni & iuſti, infimi &
humiles a cæteris calcati & contempti, licet ſint minimi reſpe-
ctu cœli, id eſt reſpectu Chriſti per humilitatem tamen in ſe
ſunt maximi per virtutum multiplicitatem. Nam licet a cœlo
& a paradiſo & a conſortio Chriſti ſint remoti in vita iſta, ta-
men illius influentiam, ſcilicet Chriſti & ſanctorum, per gra-
tiam & deuotionem recipiunt & percipiunt vndequaque: quia
verè quælibet pars cœli, id eſt quilibet ſanctus qui eſt in para-
diſo, in iuſtos influit per orationem & gratiæ impetrationem.
1. Regum 18. Ecce (inquit) places regi, & omnes ſerui eius di-
ligunt te. Et ideo tales ſunt fœcundi per bonorum operum pro
ductionem, & multiplicibus ſpeciebus, id eſt gratijs & virtuti-
bus ſunt ornati. Et maximè quando culturis & laboribus pœ-
nitentiæ ſunt exculti. Et ideo dicitur Eſaiæ 55. Deſcendit im-
ber & nix de cœlo, & illuc vltra non reuertitur, ſed inebriat
terram, & germinare eam facit. Et iſti ſunt infimi per humili-
tatem: quia ſcilicet ſe cunctis reputãt baſsiores, & ſpherici per
obedientiæ velocitatem, & ſolidi per conſtantiæ firmitatem.
vnde Eccleſ. 1. Terra autem in æternum ſtat. ¶ Licet cœlum a 6
terra videatur ſummè diſtare, tamen in eam occulte influit, &
eſt cauſa quare ibi lapides & fructus generãtur & arbores. Sic
verè licet aperte non videatur, tamen cœlum.i. ipſe Deus per
ſuam occultam prouidentiã influit in homines terrenos, & eſt
cauſa omnium quæ in eis ſpiritualiter producuntur, quia ſm
Hiero. omnia prouidentia Dei aguntur. ¶ Licet cœlum ſit pul 7
cherrimum, ſupremum & luminoſum, tamen terra, quæ eſt in-
fima, ſm quid eſt nobilior, qa. ſ. rebus ſenſibilibus & fructibus
eſt ornata. Sic verè licet prælati & ſuperiores ſint clari p ſcien
tias & honores, tamẽ a fructu bonorum operum ſunt ſteriles,
& ideo terra.i. ſubditi ſunt hodie talibus meliores: quia licet ca
reant lumine diſcretionis & ſapientiæ, tamẽ fructibus bonorũ
operum ſunt fœcundi. Vel allega ſi vis de clericis & laicis, vel
de religioſis & ſecularibus. ¶ Terra eſt immobilis atque firma. 8
Nam ſm Ariſ. Terra eſt proprijs equilibrata ponderibus. Cũ
.n. ſit frigida & ſicca, ideo omnes partes eius tendũt & mouẽ-
tur naturaliter verſus centrum, ideo motu iſtarum partium cir
ca centrum æquilibrata ſuſpẽditur, & ſic ſtabilis & immobilis
perſeuerat. Et cum (ſecũdũ Iſido.) ſit corpus ſolidum, ideo om
nia ponderoſa ſine fractione ſuſtinet & ſuſtẽtat. Rectè ſic eſt de
anima perfecta: quia ipſa verè debet eſſe immobilis & ſtabilis
per perſeuerantiam & conſtantiæ fortitudinem & virtutẽ. Nã
quia ſecum debet habere frigus diuini timoris, quod omnia ſu
perflua reprimit & deſiccat, ideo oẽs partes eius.i. omnes affe-
ctus & voluntates debent tendere naturaliter & ordinari ad
centrum.i. ad Deum, & circa eum ſuſpendi per contemplatio-
nem & delectationem, & ſic ſuis ponderibus adæquabitur, &
perſeuerans & ſtabilis ſtabit. Quia verè homo q perfectè con-
iungitur cum centro Deo per charitatem, ſtabilis efficitur per
conſtantiam & firmitatẽ. Quis nos ſeparabit a charitate Chri
ſti? neq; mors &c. ad Rom. 8. Ideo Pſal. Fundauit terram ſuper
ſtabilitatem ſuam. Iſtud patet in beata virgine: quæ ita fuit ſta-
bilis per perſeuerantiæ & fidei firmitatem, q in morte filij cũ-
ctis apoſtolis per infidelitatem vacillantibus, nullatenus fuit
mota. Et ideo ſabbato in honoré ipſius a carnibus alicubi ieiu-
natur: quia in ſabbato paſchę Chriſto mortuo ipſa fuit ſola fi-
dei fundamentum. Et ideo perſona quæ taliter eſt firmata, om-
ne põdus tribulationis & tentationis potens eſt ſuſtinere. Oĩa
ſuffert, omnia ſuſtinet 1. ad Corint. 13. Vel dic de eccleſia: quæ
quia circa centrum Deum eſt fundata per charitatem, ideo in
fide firma & ſtabilis perſeuerat, licet quantũ ad aliquas ſui par
tes & perſonas, per errores & hæreſes patiatur multotiens ter-
ræmotum. Terra mota eſt. ¶ Terra eſt fundamentum omnium 9
grauium, & omnia quæ ſunt, mouẽtur præter terram, & quæ-
cunque grauia mota quando ad terram peruenerint, quietan
tur. Et ideo propter eius notabiles effectus, gentiles ipſam an-
tiquitus tanquam deam coluerũt, eo. ſ. quòd omnia nutrit, om-
nia cibat, & in ea omnia vegetabilia radicantur & nutriuntur,
& ſuis occultis humoribus vegetantur. Vnde nullum vegeta-
bile poteſt viuere, niſi in terra interius infigatur. Rectè talis eſt
Deus, qui pro certo eſt rerum omnium fundamentum, princi-
pium & origo: quia verè omnia alia ſunt naturaliter mobilia
& mutabilia præter ipſum: quia Ecce inter ſanctos eius nemo
immutabilis. Iob 15. Ipſe autem eſt immobilis, immutabilis &
incorruptibilis. Ego dominus, & non Mutor. mala. 3. Ideo Nu
meri 23. Non eſt Deus vt homo, vt mentiatur, neq; vt filius ho
minis, vt mutetur. Et ideo omnia ponderoſa.i. omnes homines
virtuoſi & maturi ad eum mouentur per affectum, & in eo tan
tummodo quietantur, quando. ſ. ei per gratiam in præſenti, &
in futuro per gloriam copulantur. Et ideo iſte honorãdus eſt:
quia verè omnia cibat & nutrit & tẽporaliter & ſpiritualiter,
qa ſuis occultis humoribus.i. p occultos modos ſuæ prouiden
tiæ, ipſe nutrit & vegetat vniuerſa: qa Ipſe dat ſemen ſeminãti,
& panem comedẽti 2. ad Corint. 9. Vnde verè nullus poteſt vi
uere per gratiam vel gloriam, niſi in eo per fidem & charitatẽ
fuerit radicatus. Ad odorem aquæ mittit radicem. Iob 14. Et
ſicut terrę leones & alia animalia in fine ſubijciuntur, & ad ter
ram reuertuntur in morte, ſic mundi principes eccleſiæ fidei
& poteſtati Dei. Vel dic de eccleſia, in qua inuenitur nutrimen
tum ſpiritualium gratiarum, & in qua homines radicantur, &
niſi in fide ipſius ſint plantati, nunquam vita gratiæ vel gloriæ
viuunt. Vel dic de paradiſo, ad quem omnia tendunt, & in eo a
motu tribulationum omnium, quietantur, & ibi cibãtur & nu
triuntur, & per ſpẽ radicantur, & tamen inuariabilis & immu-
tabiles

tabilis eſt. Et ſicut pro acquirenda terra homines pugnant, ſic
pro acquirenda gloria paradiſi, homines debent contra vitia
& peccata dimicare. vnde 1. Machabeo. 3. Pugnemus pro hæ-
reditate noſtra. Ideo de tali terra dicitur Deuter. 4. Vos tranſi-
10 bitis, & poſsidebitis terram egregiã. ¶ Terra in hyeme frigo-
re & gelu cõſtringitur, niue & glacie operit, a fructibus & flo-
ribus denudatur, & ideo decore & decentia ſpoliatur, ſed adue
niente ſole iterum innouatur, & virorem florum & arborũ re-
cuperat & decorem. Sic verè aĩa in tempore hyemis. i. in ſtatu
peccati frigore indeuotionis gelatur, induratur & ſtringiť per
obſtinationem & incompaſsionẽ, & ideo fructibus & floribus,
id eſt gratijs & virtutibus ſpoliatur, & a decore perfectionis,
honeſtatis & gratiæ ſpoliatur, niue tamen. i. bonis temporali-
bus adornatur: quia ſcilicet mali plus quam boni diuitijs fœ-
cundantur. Iob 12. Abundant tabernacula prædonum. Sed pro
certo quando ver gratiæ reuertitur, & ſol Chriſtus ei per cha-
ritatem appropinquat, tunc recuperat virorem honeſtatis, flo-
res bonarum cogitationum, & fructus bonarũ operationum.
Producat terra herbam virentem, & facientẽ ſemen &c. Gen.
11 1. ¶ Licet terra ſit fixa & ſtabilis ſecundum ſitum, ſummè tamẽ
eſt paſsibilis per effectum. Terra etiam licet exterius vilis ap-
pareat & deformis, intus tamen latitãt multa precioſa, ſcilicet
lapides & metalla, quæ ibi per ſolis influentiam generãtur. Sic
verè boni & iuſti & humiles, qui fixi ſunt & ſtabiles per gratiæ
firmitatem, multa in hoc mundo patiũť: quia more terræ cal-
cantur ab alijs per contemptum, & teruntur per tribulationẽ:
quia Multæ ſunt tribulationes iuſtorũ. pſal. 33. Fructibus. i. bo-
nis temporalibus ſpoliantur per rapinas & excoriationes. Sed
pro certo licet iſti exterius videantur viles & depreſsi, interius
tamen in conſcientia precioſis lapidibus, id eſt gratijs & virtu-
tibus ſunt repleti, quæ per Chriſti influentiam in talibus pro-
ducuntur, & in eis ſub deformitate humilitatis occultantur.
Matth. 25. Abſcondit talentum in terra. Vel dic de inſolẽtibus
vel ſecularibus: qui licet habeant turpem colorem, id eſt leuẽ
conuerſationem: & licet quandoque exterius quãtum ad exte-
riorem apparentiam nullius ſint momenti, tamen quandoque
interius diuinis chariſmatibus ſunt repleti. Vel dic de ruſticis,
qui occultant diuitias ſuas, quibus interius in domibus pleni
12 ſunt, licet colore deformi, i. burellis veſtibus ſint induti. ¶ Li-
cet terra exterius frigida videatur, intus tamen aliquotiens ma
gnis & igneis ardoribus inflãmatur, ſicut patet in mõte Ethna
in Sicilia: qui perpetuis incendijs ſemper ſpirat. Sic verè licet
aliquando aliquis videatur exterius eſſe frigidus per indeuo-
tionem, ſicut ſunt leues & loquaces, aliquando tamen interius
totus feruet & ardet per dilectionem, & ab eo exit ignis per bo
nam operationem. Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. Vel
dic de illis qui videntur exterius eſſe humiles & benigni, &
pauperes ſpiritu: qui tamen interius ardore auaritiæ, malitia
iræ & diſcordiæ ſunt accenſi. Eccleſiaſt. 19. Eſt qui nequiter ſe
13 humiliat. Vel allega hiſtorialiter de inferno. ¶ Terra licet natu
raliter ſit ſicca, tamen vndique mari cingitur, & ſuis brachijs
percutitur & vallatur, & per occultos meatus eius aquis & hu
moribus humectatur, & ne præ ſiccitate in puluerem reduca-
tur, præſeruatur. Chariſsimi, per mare intellige Deum, pro-
pter plenitudinem omnium bonorum: qui fluctibus tribulatio
num terram, id eſt bonos percutit, ſed per ſuam occultam pro
uidentiam humoribus conſolationum ipſos interius irrigat &
humectat, quia ſemper facit cum tentatione prouentum 1. ad
Corint. 10. Et quanto tales huiuſmodi fluctibus amplius vapu
14 lant, tanto in bono per virtutem conſtantiæ ſolidantur. ¶ Licet
terra ſit naturaliter ſtabilis atque firma, aliquando tamẽ diſcu-
titur vehementer & mouetur. Nam quãdo in ventre terræ va-
por ſiccus & frigidus incluſus per adiunctionem igneam agita
tur, tunc ipſam terram commouet, & generat terræmotum, &
vapore exeunte, ſonus atq; tonitruum auditur, vt dicit Ariſt. li.
Meteororum 3. c. 5. Sic verè chariſsimi ſpiritualiter quando in
terra. i. in corde terreno peccatoris includitur vapor ſeu vẽtus,
hoc eſt dictu, diuina inſpiratio ſpiritusſancti, & quãdo ignis fer
uentis contritionis ibi adiungitur, tunc verè licet iſta terra ſit
fixa & ſtabilis, hoc eſt dictu, licet peccator ſit durus, incorrigi-
bilis & obſtinatus in malo propoſito, tamen per Dei gratiam
mouetur per ſui ſtatus diſcuſsionem, auditur tonitruum per
confeſsionem, exit vapor & fumus. i. vitia & peccata, & terra,
id eſt corpus ſcinditur & aperitur per pœnitẽtiam & afflictio-
nem. Ideo Prouerbiorum 30. Per tria, id eſt per contritionem
confeſsionem & ſatisfactionem, mouetur terra. i. peccator, ſ. a
ſtatu peccati in ſtatum gratiæ. Pſalm. Terra mota eſt, etenim
cœli diſtillauerunt. Vel dic aliter ꝙ. ſ. quãdo in ventre & corde
terræ, id eſt peccatoris generatur vapor ſuperbiæ, tunc verè ip
ſum mouet per irã & præſumptionem & elationem, & ſic ape-
ritur per iactantiam & ſuorum actuum manifeſtationem, & to
nitruum tribulationum & comminationum ab eo commouet.
Vna tonitruieius verberauit terram. Eccl. 43. Vel dic ꝙ quãdo
terra. i. corpus ſuperborum in morte finditur, tunc verè vẽtus
ſuperbiæ euaporat & tonitruum æternæ condemnationis & di
uinæ ſententiæ in eis generatur. Aperta eſt terra, & deglutiuit
Dathan. ¶ Quãdo diuerſi vapores & venti in ventre terræ cõ- 15
cluſi inuicem concutiunt, tunc ibidem ex tali colliſione ſo-
nus tonitrui generatur, & tandem per violentiam vaporũ terra
illa ſcinditur, & ſic vapor ille exit. Et dicit Ariſtot. ibidem ꝙ in
locis multarum cauernarum, & vbi eſt refluxus maris, genera
tur de facili terræmotus. Vnde dicit ꝙ tẽpore Herculis in qui-
buſdam inſulis incœpit eleuari terra ad ſimilitudinem collis, &
poſtea ſciſſus eſt mons ille, & exiuit vapor fortis, qui deſtruxit
proximam ciuitatem. Terra eſt religio vel eccleſia, vapores
ventoſi ſunt ſuperbi religioſi & clerici, qui verè quando ſunt
in ventre terræ. i. in clauſtro religionis, tunc non ſunt contenti
loco & ſtatu proprio, imo volũt exire, ſ. ad exteriora beneficia
& officia, ad quæ cupiunt promoueri, & ideo alter contra alte
rum commouetur, ſ. per iras & diſcordias atq; lites, diuiſiones
& odia, & ſic tonitruum. i. vox appellationum emittitur & au-
ditur, vel etiam vna infamiæ & detractionum, & ſic terra & ci
uitas. i. illa eccleſia vel religio eorum rixis & diſcordijs diſsipa
tur, & ipſi vapores. i. ipſi mali quaſi violenter exeunt, ſ. prælatio
nis officia occupando, & per lites & diſcordias beneficia acqui
rendo. Cõſtat. n. ꝙ per lites malorũ, religiones hodie deſtruũ-
tur, vt talibus dicatur, Tu terram tuam diſperdidiſti, tu popu-
lum tuum occidiſti. Eſa. 14. Et hoc ſummè accidit in illis parti
bus vbi eſt refluxus maris. i. affluentia diuitiarum, ſ. in religio-
nibus diuitibus & rendatis. ¶ Quando efficitur terræmotus, 16
ſemper accidit tenebroſitas tegens ſolem, & ante eum appa-
ret eius ſignum, ſ. nubes lõga in cœlo, quæ videtur ad modum
lineæ ante ſolis ortum, ſecundum Ariſtot. ibidẽ. Sic verè quan
do terra, id eſt peccator mouetur per iram vel ſuperbiam, tũc
verè in eo oritur tenebroſitas ignorantiæ, quæ tegit ſolem, id
eſt claritatem ſui intellectus: quia verè tales non videntur ha-
bere oculos: quia. ſ. non vident fragilitatẽ propriã, infernũ &c.
Excœca cor populi huius. Eſai. 6. Vel dic ꝙ quando terræmo-
tus contritionis accidit, tunc ignorantia generatur, quia. ſ. Ho-
mo neſcit vtrum amore vel odio dignus ſit. Ecclſ. 9. ¶ Accidit 17
quandoq; terræmotus in eclipſi: quia quando per lunæ inter-
poſitionem ſolaris radius impeditur ne perueniat ad aerẽ, tũc
vapor qui eſt cauſa terræmotus, non conſumitur, & ſic neceſ-
ſario generatur terræmotus, vt dicit idem. Sic verè quando in-
ter nos & ſolem iuſtitiæ Chriſtum interponitur luna, i. mun-
di proſperitas per eius affectionem, tunc verè radius ſuæ gra-
tiæ impeditur ne ad aerem conſcientiæ noſtræ perueniat & at-
tingat, & ſic vapor ſuperbiæ, in corde noſtro non conſumitur,
ſed per eius augmẽtationem terræmotus tribulationis & ira-
cundiæ, tonitruum comminationis & iactantiæ generatur.
Vel vapor eſt tentatio vel mala affectio, tonitruum eſt detra-
ctio, vel infamia, vel mala operatio &c. ſicut ſupra. Vel terræ-
motus eſt mors temporalis & æterna. ¶ Secundum Ariſtotel. 18
in libro vegetabilium, terræmotus non fit in locis exterius po-
roſis & raris: quia vapor interior qui eſt cauſa terræmotus, cõ-
tinuè egreditur & exhalat, quanquam ibi generatur, & ſic non
fit tanta vaporis congregatio, quòd poſsit facere terræmotum.
Sic verè licet multi vapores, id eſt multa peccata congregen-
tur in ventre & conſcientia peccatoris, tamen ſi ſit poroſus &
ſabuloſus per pœnitentiam & confeſsionem: vt quia continuè
vapores emittit confitendo, nec in corde ſuo manere permit-
tit, pro certo nunquam patietur mortis æternæ terræmotum,
quia homo pronus ad confeſsionem, nunquam patitur damna
tionem. Exemplifica benè &c. ¶ In locis ſummè ſolidis atque 19
firmis non accidit terræmotus, & hoc quia propter ſubſtantiæ
ſoliditatem vapor nullus poteſt interius generari, cum non ſit
ibi concauitas in qua poſsit contineri, ſecundum Ariſto. ibidẽ.
Sic verè aliqui ſunt firmi & ſtabiles per conſtantiæ & perſeue
rantiæ & fortitudinis firmitatem, & hoc tantum ꝙ in ſuis inte-
rioribus. i. in conſcientia & voluntate non generatur aliqs ma-
lus vapor. i. mala affectio, ſuperbia & peccatum, & pro certo ta
libus non accidit terræmotus. i. damnatio ſempiterna: quę ter-

ram.i.peccatorem cōcutit & deterret. Fūdauit terrā ſuper ſta
bilitatem ſuā,& non inclinabitur &c. Et hoc qn̄ interius in cō-
ſcientia,& exterius in apparentia fortes ſunt, ſtabiles & ratio-
nabiles. econtra de hypocritis, qui ſimiles ſunt montibus &c.
20 ¶ In locis montuoſis ſm Ariſtot. ibidem,ſepius accidit terrę-
motus, & hoc maximè in bis q exterius ſunt firmi & ſolidi, in-
terius autem ſunt cauernoſi & ſpongioſi: quia tunc in concaui
tate aggregatur multus vapor: qui propter ſoliditatem ſuperfi
ciei vetatur exire,& ſic fit coagitatio,& terra ſcinditur & mo-
uetur. Tales ſunt hypocritæ,qui videntur eſſe montes.i.eleua-
ti per contemplatinnem,& terrenorum contemptum, qui etiā
ſunt mōtes per ſuperbiam & elationem. Nam licet exterius in
apparentia videantur eſſe firmi & ſtabiles,fortes.ſ.& iuſti , ta-
men interius in conſcientia ſunt cauernoſi , falſi.ſ.& curui, &
a virtutibus inanes & vacui , & ideo pro certo tales patiuntur
faciliter terræmotum.i.damnationem æternam,& hoc quia va
por malus incluſus.i.interiora vitia & peccata nō exhalant per
confeſsionem,nec exterius videntur propter ſoliditatem exte-
riorem.i.propter apparentē perfectionē, & ideo ipſi ſunt cau-
ſa ꝙ terra iſta monetur & finaliter ſcinditur per concuſsionem
mortis æternæ. Amos.3. Circuietur , agitabitur & tribulabitur
21 terra &c.¶ Patet ergo vt communiter ꝙ terræmotus non acci-
dit in locis qui ſunt tales in exiſtentia,quales in apparentia : vt
quia ſunt ex tuto rari & poroſi, vel ex toto exterius & interius
ſolidi atq; firmi, ſed in locis exterius ſolidis, interius autē con-
canis conſueuit accidere terræmotus. Sic verè motus apoſta-
ſiæ non accidit communiter in illis ꝑſonis quæ ſunt tales qua-
les ſe oſtendunt,ſ.in locis raris.i.in perſonis leuibus,dū tamen
ſæpe euaporentur per confeſsionem,nec in locis ſolidis atque
firmis.i.in iuſtis & perfectis: quia in iſtis non oritur vapor ten-
tationis,ſed in mōtuoſis & cauernoſis.i.in hypocritis qui ſunt
extra fortes & boni,interius concaui & inanes. In talibus dico
conſueuit accidere motus apoſtaſiæ: quia tales facilius quā alij
mouentur & cadunt a ſtatu proprio: quia Deus nolēs amplius
ſuſtinere huiuſmodi fictiones,reſpicit terram,& facit eam tre-
mere &c. In alijs autem non accidit niſi per violentiam: quia ſi
cut terra licet ſtabilis aliquando mouetur per fortem motū to-
nitrui a ſuperioribus ventis,ſic aliquando quantūcunq; fortis
ſit perſona,motus tamen tonitrui & tribulationum qui venit a
ſuperioribus & prælatis, ipſos facit moueri per apoſtaſiam , &
a ſtatu proprio vacillare.¶ Terra diuerſimodè variatur : q a ali
22 bi alta,alibi depreſſa,alibi calida,alibi frigida , ſed tamen hoc
regulare eſt & generale ꝙ terra depreſſa calidior eſt & fœcun
dior,q̄ alta, & hoc ſm Macrobium : quia in vallibus fit maior
radiorum ſolis aggregatio quam in montibus,quæ eſt cauſa fœ
cunditatis & caloris. Radij.n.ſemper vadunt ad centrum,& in
locis anguloſis & valloſis magis comprimuntur & multiplicā-
tur. Sic verè chariſsimi,in terra.i.in eccleſia vel religione ſunt
aliquæ partes.i. aliquæ perſonæ altæ per dignitatem,ſ. prælati,
alij ſunt infirmi & depreſsi,ſ.ſubditi. Vel dic ꝙ quidā ſunt ele-
uati per proſperitatem & honores,alij depreſsi per triſtitias &
dolores,miſerias & tribulationes,ſed verè tales ſunt cæteris ca
lidiores per charitatem, & fœcūdiores per bonorum operum
fertilitatem,& hoc quia tales radiorum diuinæ gratiæ maiorē
percipiunt quantitatem: quia pro certo radius diuinæ gr̄æ ſem
ꝑ tēdit ad valles & angulos.i. ad ꝑſonas humiles & depreſſas.
Ad quem.n.reſpiciam (dicit dn̄s) niſi ad humilem trementem
verba mea? Eſa.66. Vel ſi vis per montes intellige religioſos &
23 clericos,per valles laicos & ſeculares &c. ſicut ſupra. ¶ Variat
etiam terra ſm ſolis propinquitatem vel longinquitatem: quia
illa eſt fertilior,quæ ad ſuſceptionem radiorum ſolariū magis
diſponitur per culturam vel naturam,& quæ eſt ſoli magis ꝓ-
pinqua,illa autem quæ eſt a ſole remota & indiſpoſita ſicut eſt
Noruuegia &c. huiuſmodi,paucam vel nullam habet fertilita
tem. Sic verè illa terra , religio vel anima quæ eſt propè ſolē.i.
propè diuinam ſcripturam & ſapientiam,vel etiam propè diui
nam gratiam per charitatem,fœcunda per bona opera reperi-
tur,& maximè quando per pœnitentiā & laborem,tribulatio-
nem & paupertatem excolitur,diſponitur & purgatur . Illi aūt
ſtatus vel perſonæ q longè ſunt a ſole diuinæ ſapientiæ vel gra
tiæ,ſ.peccatores & huiuſmodi , a fructu bonorū operum ſunt
ſteriles: & maximè quando per pœnitentiā non coluntꝛ. Qui.n.
appropinquant pedibus eius,ſument de doctrina ipſius. Deut.
33. ¶ Item variatur terra ſm ventos: quia terra quam ventus
24 orientalis perflat,temperata eſt inter quattuor qualitates,& iō
fructibus & floribus,ſpeciebus & aromatibus eſt magis apta,
& habitaculis hominum opportuna. Illa autē quæ a vento oc
cidentali perflatur,magis eſt humida & frigida,& ideo minus
eſt fœcunda. Ventus eſt diuina ſcientia vel gratia,quæ ab oriē-
te,id eſt a Deo defluit & emanat. Occidentalis autem eſt ſcien
tia ſecularis,vel proſperitas mundana , quæ ſemper occidit &
declinat. Illa ergo terra.i.ille ſtatus qui vento oriētali,id eſt di-
uina ſciētia vel gratia perflatur , pro certo magis eſt alijs tem-
perata (per diſcretionem.ſ.& maturitatem) inter quattuor qua
litates quattuor affectionum , & ideo aromatibus bonæ famæ,
fructibus bonæ operationis, floribus bonæ conuerſationis præ
cæteris ſtatibus & religionibus eſt completa, vt patet in religio
nibus mendicantibus. Et ideo ſanum & congruum ſunt habita
culum animarum & etiam perſonarum. Sed verè illa terra quę
vento occidentali & pluuioſo.i.mundanis ſcientijs & proſperi
tatibus eſt ſufflata , vt eſt mundus cum ſuis ſapientibus , plus
abundat in frigore indeuotionis, & humore carnalis infectio-
nis,& ideo plus eſt ſterilis a fructu bonæ operationis. Fecit ſta
re ventum ab occidente : qui arreptas locuſtas proiecit in ma-
re rubrum. Exod.10. Sic verè ventus iſte facit peccatores de-
ſcendere vſque ad mare,id eſt vſque ad amaritudinem inferni.
Vel ſi vis accipe animam vel hominem per terram &c. ſicut ſu
pra. Vel terra orientalis quæ abundat in fructibus æternæ vo-
luptatis,in floribus æternæ venuſtatis,in lumine æternæ clari-
tatis,eſt paradiſus,terra autem occidentalis eſt mundus &c. vt
ſupra. Geneſ.2. Plantauerat autem dominus Deus paradiſum
voluptatis ad orientalem plagam Edom. Vel ventus orientalis
eſt ætas iuuenilis,occidentalis eſt ætas ſenilis : quia quidā ſunt
boni in iuuētute,mali in ſenectute &c. ſicut ſupra. ¶ Terra aqui 25
lonari vento perflata licet ſit inſœcundior, tamen populos ge-
nerat & nutrit nobiliores , maiores , meliores , pulchriores &
audaciores,ſicut patet in Alemannis . Sic vere illi homines &
perſonæ qui ſunt in vento frigido aquilonis, id eſt in ſtatu tri-
bulationis & paupertatis,ſunt cæteris nobiliores & meliores,
ſcilicet quātum ad gratias,licet circa eos fructus,id eſt diuitiæ
& deliciæ non abundent. Iſti autem qui ſunt in vento auſtrali,
id eſt in ſtatu proſperitatis mundanæ , cæteris ſunt minores &
viliores ſcilicet per vitia & peccata,licet fructibus diuitiarum
& deliciarum temporalium plus abundent . ¶ Variatur item 26
terra per appropinquationem vel elongationem ad mare . Nā
terra vicina mari meridionali calidior eſt & humidior quam
cæteræ,quia vapor ſalſus a mari reſolutus,eā calefacit . Vapor
autem maris aquilonaris propter frigoris prædominium terrā
propinquam infrigidat & conſtringit. Mare ſignificat tribula-
tionem,pars meridionalis ſignificat paradiſum & bona ſpiri-
tualia, aquilonaris autem ſignificat mundum vel bona tempo
ralia,terra autem eſt anima vel homo. Quando ergo mare me
ridionale,id eſt tribulatio quæ ſuſtinetur pro Deo & bonis ſpi
ritualibus & pro meridie æternæ lucis paradiſi, tangit terram
id eſt animam,tunc verè vapore diuinæ gratiæ qui inde proue
nit,iſta terra calore dilectionis inardeſcit, & humore pietatis,
& deuotionis humectatur. Sed pro certo quando a mari aqui-
lonari , id eſt a tribulationibus quæ pro mundo & mundanis
negocijs ſuſtinentur,tangitur,tunc verè non caleſcit per dile-
ctionem,ſed frigeſcit per indeuotionem, non humectatur per
compaſsionem, ſed ſtringitur per parcitatem , non mollifica-
tur per contritionem,ſed duratur per obſtinationem. Frigidus
enim ventus aquilo flabit,& gelabit cryſtallus ab aquis. Eccl.
43. Vel per meridiem intellige ſtatum gratiæ , per aquilonem
ſtatum peccati: quia verè mare tribulationis quod in meridie,
id eſt in ſtatu gratiæ ſuſtinetur,animam calefacit &c. ſicut ſu-
pra. Illa autem terra,id eſt anima quæ eſt in aquilone, id eſt in
ſtatu mortalis peccati,ſuffocatur ipſam indurans.&c.¶ Varia- 27
tur terra ſecundum diuerſam culturam: quia quanto plus fodi
tur,euertitur & aratur , tanto magis diſponitur ad receptionē
cœleſtis influentiæ,& ſic fructus amplior generatur , quando
autem ocioſa ſine cultura permittitur, tunc a ſuſceptione cœ-
leſtis influentiæ indiſponitur, & ſic fructibus minimè fœcun-
datur , ſed ſpinis & vepribus & herbis inutilibus adimpletur.
Sic verè caro noſtra vel anima,eccleſia vel religio quando per
tribulationem,pœnitētiam,exercitium & laborem teritur,fo-
ditur & aratur,tunc diſponitur ad ſuſceptionem luminis gra-
tiæ,ſcientiæ & virtutis,& ſic per bona opera fœcūdatur : quia
qui operatur terram ſuam,ſaturabitur panibus . Prouerbiorū
28. Sed verè quādo ocioſa dimittitur, & labor tribulationis &
pœnitentiæ omittitur,tūc lux diuinæ gratiæ ibi non influit, &
ꝑ conſequens fructu bonorū operū non ornatur,ſed ꝑ diuerſa

peccata ſterilis redditur,& ſpinis & veptibus,id eſt diuerſis vitijs & peccatis oppletur. Eſaiæ 8. Montes qui ſarculo ſarrien-
28 tur, non aſcendent ſuper eos ſpinæ & vepres. ¶ Terra bona ſi rore fuerit perfuſa & compluta,mollitur & perfundit, & ad vltimum fœcũdatur.Si autem arenoſa vel lapidoſa fuerit, tũc ex hoc magis induratur,nec per rorem vel pluuiam fœcũdat vel mollitur.Sic verè bona perſona ſtatim ꝙ perfunditur rore vel pluuia diuinæ ſcientiæ vel prædicationis,ipſa pro certo ſtatim remollitur per contritionẽ, & fœcundat per bonã operationem. Sed verè illi qui ſunt arenoſi & ſabuloſi ꝑ auaritiam, qui.ſ.habent arenam diuitiarum, & illi qui ſunt lapidoſi ꝑ obſtinationem:tales dico non molliuntur nec fœcundantur per rorem prædicationis ſed ea hoc magis & magis indurantur & obſtinantur,& deteriorantur. Quia cui vult miſeretur, & quẽ vult indurat.ad Roma 9. Ideo Ezec.22. Tu es terra immunda,
29 & non compluta. ¶ Terra in medio cœli eſt ſita, fixa & ſtabilis frigida & ſicca,& naturaliter a mari vndiq; circũſepta, & ſuis fluctibus verberata,omnium grauium & omnium viuentium eſt ſuſtentatiua,fructibus & floribus, metallis & lapidibus eſt fœcundata,& ideo cibum cunctis mortalibus adminiſtrat, & interius humoribus humectata,fructum & cibũ procreat omni carni,& quãto magis teritur,tanto fœcũdior reperitur. Sic verè religio vel eccleſia in medio cœli ſita eſt per contemplationem & ſpem,fixa eſt per fidei firmitatem,frigida per caſtitatem,ſicca per pœnitentiæ auſteritatem,& a mari.i.a mundo circũdatur,& tribulationum fluctibus verberatur,& ideo locus eſt & habitaculum grauium perſonarum per maturitatẽ, & omnium viuentium per gratiam & charitatem, & quia hũmoribus compaſsionis gratiæ & deuotionis irrigatur,ideo fructibus & lapidibus.i.gratijs & virtutibus adornatur, & cibum prædicationis & doctrinæ cunctis viuentibus adminiſtrat, & quanto plus teritur per tribulationes, tanto plus fœcũdat per bonas operationes. Dabit ergo dominus nobis terram, in quã nullius rei ſit penuria. Iudicum 18.

De Montibus in generali. Cap. 2.

1 MONS eſt tumor terræ, ſolo pede tangẽs terram verſus cœlum ſuperius eleuatus,& ideo dicuntur montes,quaſi eminentes,ſm Iſidor. Et ſunt montes ſolidi,compacti,verſus cœlũ erecti, cum terra coniuncti:quandoq; interius ſunt concaui & cauernoſi,& ideo ratione vacuitatis aquas ſibi attrahunt atq; ſugunt,quas tandem emittentes efficiuntur ſempiternorum fontium & fluminum principium & origo. Et ſunt montes metallorum & lapidum contentiui, aromatum & fructuum productiui,radiorum ſolarium præ cæteris ſuſceptiui, & ſolaris illuminationis diutius retẽtiui. Tales ſunt viri ſancti & perfecti:quia verè verſus cœlum eriguntur per contemplationem,ſpem & affectionẽ,terram tamẽ.i. infernum tangũt inferius per timorem & conſiderationem. Vſq; ad cœlos attingebat ſtans in terra.Sap.18. Vel terram.i.propriam vilitatẽ tangunt per humilitatem. Iſti ſunt cõcaui per humilitatem, vacui per paupertatem,& ideo aquas deuotionis & gratię,ſciẽtiæ,lachrymarum & compaſsionis attrahũt a Deo & acquirunt,& ſic fluuiũ ſacræ doctrinæ alijs defluunt & emittunt,ſicut patet de Auguſtino & alijs doctoribus. Fluuius igneus rapiduſque egrediebatur &c.Dan.7. Iſti etiã ſunt ſolidi per conſtantiæ firmitatem,per vitæ & doctrinæ ſanctitatem. Eſa.40. Super montem excelſum aſcende. Currentium aquarum & metallorum & precioſorum lapidum.i. virtutũ & meritorum ſunt interius contentiui.Deute.8.De montibus eius ęris metalla fodiuntur. Aromatum autem & fructuum.i.bonæ famæ & bonarum operationum ſunt exterius poſſeſsiui.Cant.4. Vadam ad montem myrrhę.Illuminationis & claritatis,diſcretionis & ſapiẽtiæ, & radiorum,ſolis.i.gratiæ & influentiæ Dei ſunt præ cæteris ſuſceptiui & diutius per perſeuerantiam cõtentiui. Sol irradiãs illuminans montes.Eccl.43. ¶ Montes fumorum & vaporum
2 ſunt ſepius emiſsiui,& nubium & pluuiarum in aere productiui. Et ſunt montes ventis & fulminibus nebulis & turbinibus expoſiti,& ideo vt communiter ſunt frigidi pluſquã valles, & hinc eſt ꝙ in quibuſdam altis montibus niues perpetuo perſeuerant, vt eſt Caucaſus & Libanus. Sic verè chariſsimi, ſancti & boni fumum & vaporem deuotę orationis ſæpe emittũt, & ideo in aere.i. ſocietate contigua vel in eccleſia cauſant nubes bonorum exemplorum,& pluuiam bonorum documẽtorum, & ſic ardorem concupiſcentiæ refrigerant & temperant. Exo.19.Totus mons Sinai fumabat. Iſti fulmina & ventos.i. mundi impetus & tribulationes ſuſtinent,& ab eis ſepius feriũtur:quia multæ tribulationes iuſtorum. Et ideo frigidi ſunt per Dei timorem,& niue.i.florida caſtitate præ cæteris candidati. Candi
di facti ſunt Nazarei eius. Threno.4. ¶ Montes ſunt ſolidi, du- 3
ti,ſicci,alti & eleuati, lumine & niuibus præ cæteris cãdidati, frigidi,& ventis & turbinibus & fulminibus & ardoribus expoſiti,& ſepius nebuloſi. Tales ſunt mũdi diuites & potentes, quia alti ſunt per ſuperbiam & elati,ſ.ſuperius ad officia & ſeculi dignitates pſalm. Montes excelſi ceruis. Duri ſunt per crudelitatem,duritiam & parcitatem, lumine autem.i.mundi ſapientia, & niue.i. mundi candore & proſperitate præ cæteris ſunt repleti. Nebuloſi tamen ſunt.i.obſcuri & ignorantes, ſcilicet quantum ad Deum,& quantum ad illa quæ pertinẽt ad ſalutem:quia ſapientia huius mundi, ſtultitia eſt apud Deum 1. ad Corinth.3. Iſti igitur ſunt frigidi per indeuotionem, ſicci ꝑ incompaſsionem,compacti & ſolidi per obſtinationem,& ventis.i.adulatorum flatibus expoſiti,& mundi vanitatibus ventilati,pluuijs autem,id eſt mundi delicijs ſunt imbuti, quia ros Hermon deſcendit in montem Sion. Metallis.i.mundi diuitijs ſunt repleti,fulminibus tamen.i.mundi tribulationibus, & diuini iudicij tremendis ſententijs & ictibus ſepius quam cæteri ſunt percuſsi. Et licet ſint ſurſum eleuati in ſtatu prælationis vel dignitatis, terræ tamen inferius.i. mũdi terrenis bonis per affectionem & auaritiam ſunt coniuncti. Et ſicut a montibus veniunt & turbines,ſic verè a maioribus deriuãtur hodie turbines tribulationum, excoriationum, rapinarum &c. quibus alij feriuntur. Hiere.51. Ecce ego ad te mons peſtifer,qui con-
turbas vniuerſam terram. ¶ Secundum Ariſt.mons accidenta- 4
liter ſolet fieri tribus modis: quandoque.n. aqua fluens cauat molles partes terræ duræ,aut non poſſunt cauari,ſed remanẽt, & fiunt mons:quandoque mare quando terram cooperit, magnos aggregat cumulos arenarum, recedenteque mari remanent,& fiunt mons:quandoque etiã ex forti terræmotu aggregatur terra,& fit mons. Mons eſt vir perfectus: qui pro certo poteſt fieri mons tribus modis,ſcilicet per terræmotum diuini timoris,& ſui diſcuſsionis,per mare,i.per amaritudinem pœnitentiæ & contritionis, per flumina lachrymarum & deuotionis,ſcientiæ vel compaſsionis. Nam per iſta terra mollis, id eſt corpus & carnalis voluptas conſumitur, & arena & terra id eſt pœnitentia & humilitas in eo aggregatur,& ſic mons,id id eſt altus efficitur,iuſtus & perfectus. Vel dic quòd mons eſt ſuperbus:qui tunc efficitur mons,quando mare, id eſt mũdus arenas.i.diuitias ſibi adiungit,& quando fluctus.i.mundi tribulationes terram propinquam,id eſt ſuos ſocios & vicinos conſumunt,deprimunt atq; rodunt:quia ea ſuis diuitijs & ex aliorum depreſsionibus ſolent mali ſuperbire. Superbia tua decepit te,qui habitas in cauernis petræ,& apprehendere niteris al-
titudinem collis. Hierem.49. ¶ Mons eſt locus tutior, roratio- 5
ne humectior,paſcuoſior,altior,& ſpeculationi aptior, quam ſit vallis. In monte enim lux eſt clarior,& ideo hoſtes vndique ibi melius contemplantur. Item ros eſt ibi dulcior, & aer purior,& ibi meliora paſcua pro nutriẽdis animalibus generantur. Item ibi locus eſt altior,& ad ſtandum difficilior, & ideo fortalitia,caſtra & munitiones ibi contra hoſtium impetus fortiſsima fabricãtur. Ibi etiam maior eſt ſiccitas, & ideo illa quæ ibi ſunt facilius deſiccãtur. Ibi fructecta ſunt depreſsiora,& cauernæ plures, & ideo tam aues quam feræ ibi ſolent refugere quando a venatoribus infeſtantur. Mons iſte eſt religio, vel ſtatus perfectionis,qui pro certo eſt ſecurior, & lumine ſcientiæ clarior,cœlo & cœleſtibus propior,quam ſit vallis,id eſt mundus. In iſto.n. plus abundat lux diuinæ ſapiẽtiæ & ſcientiæ,& ideo locus eſt aptior illis qui volunt ſpeculari & prænidere,ſcilicet loca remota, id eſt terram paradiſi ad deſiderandum, & ad illuc eundum. Figura Numeri 27. vbi præcipitur Moyſi q̃d aſcendat in montem Abarim, ad contemplandum terram promiſsionis. Abarim interpretatur montes tranſeuntium,& ſignificat religionem vel perfectionem, vbi ſunt illi qui mundum contemnunt,& ad terram promiſsionis paradiſum properant atque tendunt. Deutero 32. Aſcende in montem iſtum Abarim &c. Item ibi ſpeculantur & prætudentur hoſtes, ſcilicet mundus,caro,demonia, vt præcaueantur, & vt eorum inſultus alijs intimentur. Eſaiæ 40. Super montem excelſum aſcende. In monte etiam religionis & ſtatu perfectionis abundat aer purus,id eſt bona,pura & ſancta ſocietas, & viri ſpiri-

 tuales.

tuales. Itē ros dulcis, id eſt bona & ſua doctrina & etiam ros deuotionis gratiæ & cōpaſsionis, & ideo ibi bona ſunt paſcua, & fœcunditas herbarum.i.virtutum, documentorum & exemplorum, & ideo animalia, id eſt Chriſti fideles ibi apte nutriuntur, & donis & virtutibus impinguantur. Mons Dei mons pinguis. Figuratus per montem Hermon, qui ſitus ſuper Iordanem in paſcuis abundabat, & ideo ibi animalia impinguabātur, quæ poſt in monte Sion in templo offerebantur. Sic in monte iſto qui ſitus eſt ſuper Iordanem, id eſt ſuper fluuium deuotionis, gratiæ vel doctrinæ, abundant paſcua, id eſt fœcūditas meritorum & virtutum, & ideo boni ibi nutriuntur & paſcuntur, vt tandem in tēplo paradiſi præſententur. Ros Hermon deſcendit in montem Sion. Item mons religionis vel ſtatus perfectionis eſt locus tutior: quia hoſtes ſpirituales, ſcilicet diuitiæ & deliciæ ibi non aſcendunt. Sunt etiam ibi caſtra fortia, id eſt ſcientiæ & virtutes, ſcilicet lectio, humilitas, pœnitentia & cætera ſimilia, quæ omnia ſunt animæ munimenta, & ideo homo ibi eſt tutus contra omnia criminum nocumenta. Qui confidit in domino ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum &c. Et ideo homines, id eſt viri rationabiles, aues id eſt mundi ſapientes, beſtiæ, id eſt ſimplices qui ſe vident in valle mundi infeſtari ab hoſtibus venatoribus & aucupibus, & a demonibus & tentationibus, ad refugium iſtud debent venire, & ibi a ſpiritualibus hoſtibus ſe ſaluare. Figura Gene. 19. vbi dictum eſt Loth quòd ſi vellet periculum Sodomę euitare, vrbem exiret, & in montem conſcenderet, iuxta illud: Ne ſtes in omni circa regione, ſed in monte ſaluum te fac. Sed in ue be contra illos qui retro reſpiciunt ad bona mundi per affectum, ſicut vxor Loth, & ideo deſtruuntur. Luc. 17. Memores eſtote vxoris. Loth. Vel dic quòd mons eſt paradiſus, vbi eſt lux æterni ſplendoris, & perfectæ cognitionis, & ibi delectabiliter ſpeculatur curſus cœli, id eſt eſſentia Dei: quia claritas Dei illuminat ciuitatem. Apocal. 21. Item hic eſt locus tutus, quia nullus hoſtis, ſcilicet tribulatio vel tentatio, ibi poteſt aſcendere, & ideo ibi poſſunt (& non alibi) mentes hominum perfectè requieſcere. Pſalm. Requieſcet in monte ſancto tuo. Item locus eſt paſcuoſus, quia ſcilicet ibi abundant paſcua æternæ voluptatis, & ideo ibi debemus aſcendere per ſpem & affectionem, & finaliter per præſentialem poſſeſsionem, vt ſecuri requieſcamus, vt ibi Deum videamus, & vt bonis & delicijs æternis affluamus Ezech. 34. In montibus Iſrael paſcam eas, ibi requieſcent in herbis virentibus. & Eſa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, in requie opulen
6 ta. In iſtum autem montem difficiliter aſcenditur, & cum labore: quia per multas tribulationes &c. Act. 14. ¶ Montes alti licet metallis & lapidibus ſepius ſint repleti, multis tamen ſubiacent incommodis: quia ventis & flatibus, nebulis & turbinibus, ignibus & fulminibus præ cæteris terræ partibus exponūtur. Sunt tamen aliqui montes ita alti, quod a nullis malis impreſsionibus talibus impetuntur, ſicut eſt Olympus & inſulæ fortunatæ. Montes ſunt dignitates, alta & nobilia mundi officia, quæ pro certo licet abundent in metallis & lapidibus, id eſt in diuitijs & delicijs, multis tamen incommodis ſubiacent. Ibi enim flat ventus elationis, vanitatis & præſumptionis, & adulationis. Ibi ſunt turbines temporalis tribulationis. Ibi eſt ignis auaritiæ & ambitionis. Ibi flumina voluptatis & carnalis affectionis, & tandem ibi cadit fulmen, id eſt ictus cœleſtis vindictæ & damnationis. Sol triplex exurens montes. Eccleſiaſt. 43. Chriſtus dicitur ſol triplex, propter triplicem naturam in vna perſona: qui montes, id eſt mundi dignitates euacuat & conſumit. Et ibi difficiliter aſcenditur & cum labore, licet inde facilitér homo cadat. Eſt tamen mons vnus, id eſt vna dignitas vbi non aſcendunt talia nocumenta, ſcilicet paradiſus, vbi nullum eſt malum, quia ſcilicet eſt ſuper omnia elementa eleuatus. Ideo Eſaiæ 14. Aſcendam in montem teſtamenti ſupra aſtra cœli &c.

De Monte Marath. *Cap. 3.*

MARATH eſt mons Armeniæ, vbi arca poſt diluuium requieuit, & ideo Armeni locum hunc egreſſorium dicunt. Hic eſt paradiſus, vbi arca, id eſt anima vel eccleſia poſt diluuium tranſacto fluctu vitæ præſentis & tribulationum, perpetuo requieſcit. Requieuit arca ſuper montes Armeniæ. Geneſis 8.

De Montibus Bethel. *Cap. 4.*

BETHEL mōtes ſunt germinoſi, herbis & aromatibus pleni, vicini Hieruſalem, & ideo ab hinnulis, ceruis & capreis frequentantur. Talis eſt religio vel ſtatus perfectionis, qui vicinus eſt Hieruſalem.i.paradiſo, & herbis & aromatibus.i. virtutibus & gratijs eſt fœcundus, & ideo a ceruis & hinnulis.i. a bonis viris & perfectis colitur & frequentatur. Ideo præcipitur Canticor. 8. Similis eſto capreæ hinnuloque ceruorum ſuper montes Bethel. Vel expone de ſacra ſcriptura.

De Monte Caucaſo. *Cap. 5.*

CAVCASVS eſt mons ab India vſque ad Taurū, dictus a candore, quia eſt perpetuis niuibus candidatus, ſecundum Iſidorū. Expone ſi vis vt ſupra de montibus in generali, vide ibi.

De Monte Ebal. *Cap. 6.*

EBal eſt mons trans Iordanem, vbi ſteterūt ſex tribus ignobiliores, ſcilicet filij ancillarum, ad maledicendum tranſgreſſoribus legis. Expone vt poteris.

¶ Hermon. vide ſupra de montibus in generali.

De Monte Ebron. *Cap. 7.*

EBRON mons & ciuitas eſt in Iudæa, vbi quōdā viri fortiſsimi habitauerunt, ſcilicet gigantes, filij Enach, & ibi ſanctorum Adam, Abraam, Iſaac & Iacob corpora ſunt ſepulta, & ibi Dauid primitus regnauit ſuper Iudam, tādem ad totius regni Iſraelis faſtigium eſt perductus, vt dicitur 2. Regum 2. & 5. Hic eſt religio vel ſtatus perfectionis, vbi gigantes.i. viri perfecti & ſancti habitauerunt a principio. Ibi fuerunt gigantes &c. Baruc. 3. vbi Dauid.i. Chriſtus regnum eccleſiæ primò tenuit, & deinde ad regnum triūphantis eccleſiæ eſt promotus. Vel Dauid.i. quilibet bonus homo &c. quia de pœnitentia venitur ad paradiſum.

De Monte Ethna. *Cap. 8.*

ETHNA mons eſt Siciliæ: qui perpetuis incendijs ſemper ſpirat. Sunt.n. ibi cauernæ plenæ ſulphure, ideo ratione fluctuum maris propinqui ventus ibi recolligitur, & ſic aer præ agitatione & præ caliditate ſulphuris inflammatus, ſecundum Iſidorum. Sic verè mundus perpetuo videtur ſpirare ignem luxuriæ & auaritiæ & iracundiæ. Nam ibi ſunt multę cauernę.i. multi homines qui per vitia ſunt cauati, qui ſulphure.i. ardore concupiſcentiæ & malis affectionibus ſunt repleti, & ideo ad flatum venti.i. ad motū & ad agitationem tentationis vel exterioris occaſionis faciliter his ignibus inflammantur: quia luxurioſi ignem luxuriæ, diuites ignem auaritiæ, potentes ignem crudelitatis & ſæuitiæ ſemper ſpirant: quo alij per iniurias rerum & corporum comburuntur. Apertio oris eius inflamatio. Eccleſ. 20. Figura Dan. 3. vbi de fornace Babylonis erupit ignis qui circunſtantes deuorauit; bonis tamen qui intus erant, non nocuit, ſed eorum vincula diſsipauit. Sic verè de fornace mundi exit iſte triplex ignis, quo circunſtantes.i. mundani diſsipātur & ſpiritualiter & temporaliter, boni tamen inde purgantur, & eorum vincula, id eſt peccata dirumpuntur, & ibi nullum ſpirituale nocumentum patiuntur. Pſalm. Diruptiſti vincula mea &c. Et ſicut ſecūdum Iſidorum, circa montem hunc audiuntur ſæpe planctus & voces querulosæ, & ideo ab aliquibus locus locus purgatorij fertur eſſe, ſic verè in mundo boni qui ibi purgantur, plangunt & gemunt & hoc quia aut temporalibus aut ſpiritualibus tentationibus deprimuntur Hierem. 3. Vox in Rama audita eſt, ploratus & vlulatus multus. Vel ſimpliciter per iſtum mōtem intelligo principes & potentes: qui quia cauerna ſuæ conſcientiæ &c. ſicut ſupra. Et ideo ſubditi eorū vel vicini dolent & gemunt. Figura vt ſupra. Iob 24. De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Et ſicut ſm Solinū, iſte mōs cum ſuis perpetuis incēdijs niues pfert, ita in vtroq; inuicta violentia, q nec calor frigore mitigat, nec frigus calore diſſoluitur, ſic verè iſti cū prædictis incendijs iræ, auaritiæ, & luxuriæ, niuē & frigus indeuotionis proferunt,

proferũt,& vnum cum alio ſecum gerunt. Iob 24. Ad calorem oimium deſcendũt ab aqs niuium. Vel dic iſte mons eſt infernus, vbi ſunt incendia ardentium, & voces qoærulæ deſperantium: quia pro certo ibi ſimul ſunt frigus iotolerabile, & incendium inextinguibile. Allega vt ſupra.

De Monte Effraim. Cap. 9.

MONS Effraim eſt mons fœcũdus, pulcher & gratioſus, vbi Ioſuæ hæreditatem accepit, & vbi cultros lapidens quibus populus circuncisus eſt in deſerto, repoſuit, & vt dicitur Iudicum 7. ibi principes Madian a Gedeone ſunt occiſi, & eſt prope. Sichen, quæ erat locus & ciuitas refugij. Ibi moratus fuit Samuel, vt dicitur 1. Regum 7. Ibi fuit Delbora prophetiſſa ſub palma, vt dicitur Iudicum 4. Talis eſt religio vel pœnitentia vel ſtatus perfectionis, vbi certo Ieſus Chriſtus filius Mariæ, filius ſcilicet Dei patris fuit, & ibi quandiu vixit, moratus eſt, & ibi cultros, id eſt prædicatores fortes & firmos, quibus in deſerto huiusmũdi alij a ſuis ſoperfluitatibus circunciduntur, vult abſcondi. Ibi etiam priocipes Madian, id eſt demones mundi rectores impugnati ſunt & deuicti. Ibi Samuel, id eſt viri iuſti & ſancti a principio ſunt morati. Ibi delbora, id eſt ſancta anima ſub palma ideſt ſub crucis memoria debet quieſcere, & hoc quia iſte locus eſt prope. Sichen, ideſt propè paradiſum: qa eſt refugij & ſecuritatis &c.

De Monte Seir. Cap. 10.

MONS Seir vel Eſao eſt in Idumea, vbi filij Eſau pulſis gigantibus habitauerunt, ſicut dicitur Deuter. 2. Et ſunt illi montes ita feruẽtes in æſtate incolę in cauernis & terræ fooeis ſe abſcondunt. Talis eſt mondus, vbi filij Eſau. i. diaboli & peccatores habitãt & morantur. Nã qoia in æſtate, id eſt in tempore proſperitatis abundat ibi ęſtos & ardor cupiditatis, carnalitatis, & crudelitatis, idcirco illi qui ab iſto æſtu cupiũt ſe ſalnare, neceſſe eſt quòd in cauernis terræ, id eſt in memoria mortis & inferni abſcondantur. Ingredere io cauernas petræ. Eſa. 2.

De Monte Phaſga. Cap. 11.

PHASGA eſt mons io quem aſcendit. Moyſes moriẽs, & terram promiſsionis viſurus, ſicut patet Deutero. vltim. Mons eſt in quo Balaam ductus a Balach populo benedixit. Continet enim multos moutes particulares, ſcilicet Nebo & Abarim &c.

De Monte. Galaad. Cap. 12.

GALAAD eſt mons trans Iordanem, vbi habitauit tribus Gad, & Ruben, & media pars tribus Manaſſes. & eſt mõs medicaminis quia ibi multum abundat reſina medicinalis, mons reconciliationis, quia ibi Laban & Iacob ſunt reconciliati. Geneſ. 31. Item mons eſt lucri & negociationis: quia ibi mercatores propter aromata cõfluunt vndequaque, vt patet Gene. 37. Talis eſt eccleſia vel pœnitentia vel paradiſus: quia ibi homo Deo reconciliatur, & a vulneribus ſuis medelã recipit & reſinam, & ideo a negociatoribus & medicis. i. a bonis viris debet frequentari. Nunquid reſina uon eſt Galaad, aut medicus non eſt ibi? Hiere. 8.

De Montibus Iſrael. Cap. 13.

MONTES Iſrael ſunt generaliter montes totius terræ promiſsionis, qui oliuis, balſamis & ſpeciebus & fructibus exteri9 ſunt referti. metallis autem & lapidibus interius ſunt opulenti, & ideo terra lacte & melle manans antiquitus dicebat, eo. ſ. quòd ibi copia apum & pecudum abundabat. Tales ſunt viri ſancti: qui oliuis pietatis, balſamo odoroſo famoſitatis, froctibus booorum operum & ſanctitatis ſunt repleti, ſcilicet exterius in conuerſatione, interius autem in conſciẽtia metallis, id eſt gratijs & virtutibus ſunt referti, & ideo lacte ſacræ doctrinæ, & melle deuotionis affluunt atq; manãt, Et colles fluent lac & mel. Iohel 3. Vel dic quòd montes Iſrael ſunt boni ſtatus & religiones &c. per omnia ſicut ſupra. Et iõ ab apibus. i. a viris ſaoctis & ſpũalibus, & a pecudibus. i. a bonis ſimplicibus frequentantur. ¶ Hyperborei montes, vide de Gryphibus in libro de animalibus.

De Monte Carmeli. Cap 14.

CArmelus eſt mons duplex in Iudæa, fertilis in fructibus, frugibus & herbis.

De Monte Moria. Cap. 15.

MORIA eſt mons in Hieruſalem, vbi ædificatum fuit templum. 2. Paralip. 3. Ibi etiam obtulit Dauid holocauſtum ceſſante plaga 1. Paralip. 21. Ibi immolauit Abraam pro filio, ſecundum Hebrens. Ibi vidit Iacob ſcalam, ſecundum glo. Geo. 28.

De Monte Thabor. Cap. 16.

THABOR eſt mõs pulcherrimus, fertiliſsimus, fontibus & fluminibus irriguos, auibus modulantibus iocundus, fructibus & arboribus fœcondus, & hic eſt ſecũdum Hieronymom, vbi Chriſtus docuit, & ſe trãsfigurauit, a multis tñ venatoribus propter aues & feras quę ibi ſunt, frequentatur, ſicut dicit Gloſſ. ſuper Oſeæ 5. ibi. Laqueus facti eſtis ſpeculationi, & retè expanſum ſuper Thabor. Expone ſi vis de religione, vel de pœnitentia.

De Monte libano. Cap. 17.

LIBANVS eſt mons altiſsimus in phœoicia, & interprętatur candidatio, eo. ſ. perpetois niuibus candidatur, & hyeme & æſtate. Et eſt mons opulentiæ & fœcuoditatis: quia herbis & paſcuis abuodat. Item redoleotiæ & aromaticitatis: quia thus & herbæ odoriferę ibi generantur. Item mons eſt eminentiæ & ſublimitatis, ſm Rabanũ, qoia a nauigantibus a remotiſsimis partibus videtur. Item eſt mons humiditatis: quia fluminibus & fontibus irrigatur, & ab eo footes & flumina emittuntur. Item eſt mons fiduciæ & ſecuritatis: quia cedri & aliæ arbores aromaticæ fugant omnia venenoſa, ſecundum Hierony. Item mons eſt pulchritudinis & amenitatis, quia herbarum & arborum perpetua viriditas, fructuum ſuauitas, fluctuum viuacitas, auiũ garrulitas, ipſum faciunt decorum & iocuodum. Item mous eſt medicioæ & ſanitatis: quia ibi arbores abundant medicinales, ſcilicet cedri, cypreſsi, palmæ, & oliuæ. Item mons eſt lætitiæ & iocunditatis: quia. ſ. in eius lateribus creſcũt vina optima, & ibi abuodãt aues dulcifluæ modulantes, quæ lætitiam geoerãt & amorem, vt dicunt Hierooymus, & Ioſephus. Moos iſte eſt vir iuſtus & perfectus, & maximè beata virgo Maria: quæ niue. i. cãdore caſtitatis candidatur, nec in hyeme aduerſitatis, nec æſtate proſperitatis eam perdidit quoquo modo. Ideo de virgine dicitur Cant. 4. Ferculum fecit ſibi (. i. corpus) rex Salomou (. i. Dei filius) de lignis libani. i. de puriſsimis ſanguinibus virginis. Mõs eſt ergo hæc fœcunditatis: quia gratijs & virtutibus & bonis operibus extitit opuleuta. Hæc eſt mõs redolentiæ ratiooe bonæ famæ, mons emioeotiæ ratiooe ſublimis vitæ, mons humiditatis, quia in ea abundat aqua lachrymarum & deuotionis, miſericordiæ & compaſsionis, mõs fiduciæ, quia odor ſuæ virtutis deprimit venenoſa. i. demones & tentationes, & ſic tutum eſt io ea per deuotionem quieſcere. Iſta eſt ſicut turris libani, quæ reſpicit contra Damaſcum. Can. 7. Item mons eſt pulchritudinis quo ad conſcientię & apparẽtiæ venuſtatem. Ipſam. n. facit decoram fluxus miſericordiæ vel ſciẽtiæ, qui ab ea fluit. Puteus aquarum viuentium, quæ fluũt impetu de libano. Cao. 4. Honeſtatis viriditas, laudis diuinæ garrulitas, fructuum bonorum operum ſuauitas & dulcedo. Eſt etiam mõs medicinæ, quia io ea ſunt exempla & documenta, quæ ſunt aliorum medicina. Eſt. n. in ea Cedrus contemplationis, cypreſſus firmitatis, palma virentis honeſtatis, oliua fluentis pietatis. Dedi in ſolitudine cedrum &c. Eſa. 41. Item moos eſt iocunditatis, quia vinum ſpiritualis conſolationis in ea abundat, & aues. i. Angeli circa eam ſuis laudibus modulantur. Vel aues. i. gratiarũ actiones, laus, confeſsio, oratio, & ſimilia in ea ſunt reperta. Expone ſi vis de Chriſto, vel de quolibet ſancto vel iuſto. Vel dic quòd mõs iſte eſt religio vel eccleſia, vbi niues, ideſt frigus pœnitentiæ & candor caſtitatis debent eſſe perpetuo. Et hic eſt mons opulentiæ quia in herbis virtutum exemplorum & documen-

torum debet abondare,vt ſic ſeculares in ea poſsint paſci. Vbi paſcas,vbi cubes in meridie. Cant.1. Hic etiam debet eſſe aromaticitas & redolentia bonæ famæ: quia ibi debet eſſe thus.i. viri ſancti & famoſi,cedrus.i.viri alti & cõtemplatiui, cypreſſus.i.viri fortes & conſtantes, oliua.i. viri pij & miſericordes: qui omnes odorem bonę famæ debent emittere,& ſerpentes.i. dæmones & vitia fugare. Et ſic benè ſequitur aliud,ſ. ꝙ hic eſt locus ſecuritatis,q.a.ſ.ratione bonæ ſocietatis homo ibi poteſt tutius viuere quam in mundo. Item ibi eſt altitudo & ſublimitas eminentiſsimę ſanctitatis, pulchritudo & viriditas gratioſiſsimæ boneſtatis. Ibi debet eſſe perpetua humiditas lacbrymarum,deuotionis,ſcientiæ & pietatis: quia fontes miſericordiæ,flumine ſcientiarum,a religione debent diſtillare. Allega vt ſupra. Puteus &c. Itẽ mons eſt lætitiæ quia ibi ſunt vina ſpei, ſcripturæ,& conſolationis. Ibi ſunt aues.i. viri contemplatiui, qui diuerſos cantus promunt.ſ.orationem,confeſsionem, gratiarum actionem,doctrinam,& prædicationem. Super ea volucres cœli babitabunt,de medio petrarum dabunt voces. Petrarum.i.duorum teſtamentorum. Eſt etiam locus ſanitatis:q.a ibi abũdant viri ſancti:qui ſunt alijs medicinales doctrina, moribus & exemplis. Debet ergo homo dicere illud Deute.3. Vadam & videbo terram hanc optimam, & montem illum egregium & libanum. Vel dic ꝙ mõs iſte eſt paradiſus, vbi pro certo perpetua eſt iocunditas,fœcunditas, amenitas, aromaticitas,ſublimitas,& dignitas,& ſaturitas. Ibi eſt.n.fluuius æternæ voluptatis,eminẽtia ęternæ dignitatis,candor & niuetas æternæ ſcientiæ & claritatis,vinum æternæ iocunditatis & ebrietatis. Vinum lætificat cor hominis. Arbores & herbæ.i. ſancti & ſanctæ ſemper in virore charitatis virentes, aues ſemper modulantes.i. Angeli Deum ſemper laudantes, perpetuus viror, immarceſsibilis gloria ſeu decor,ibi nullum venenum.i. nulla tentatio vel tribulatio moratur,& ideo eſt tutiſsimũ ibi eſſe. Eſa.35. Ibi non erit leo,nec mala beſtia. Et ideo nos qui nauigamus per mare mundi buius, debemus montem iſtum videre per contemplationem,& ad eum accedere per ſpem & affectionem & bonam operationem. Eleuans Abraam oculos, vidit procul locum &c. Gen.22. Vel dic ꝙ hic eſt mundus,qui in niuibus.i.in diuitijs(quæ mentẽ infrigidant per indeuotionẽ) in fluuiis.i.in delicijs(quæ mentẽ imbuũt per carnis infectionem)in rupibus.i.in eminentiis,& in herbis.i.in ſcientijs abundat. Ibi ſunt aues.i.ſuperbi & garruli. Ibi eſt arborum & herbarum.i. hominum & mulierum copia. Ibi beſtiarum crudelium.i.raptorum abundantia commoratur,& interpretat̃ candidatio:quia candore proſperitatis ſtatus mundanorum hodie candidatur ſeu etiam decoratur.

De Monte Oliueti. Cap. 18.

OLIVETVM mons iuxta Hieruſalẽ:qui ita fuit propè templum, ꝙ nocte templi luminaribus illuſtrabatur. Abundat autem in oliuis & ideo ſm Aug.ſuper Ioannem,mons eſt luminis, refectionis,& curationis:quia.ſ.ea oliuis diſtillat oleum quod eſt vulnerum medicamentum,ciborũ condimentum,ignis & luminis nutrimentũ,ſm Iſido. Hæc eſt eccleſia vel religio,quæ propè templum paradiſi per ſpem & deuotionem eſt ſita,& iſta eſt mons luminis, ſcientiæ & diſcretionis,fidei & doctrinæ:quia a templo paradiſi per reuelationes Angelorum quotidie illuſtratur. Eſt etiã locus refectionis: q.a ibi bonæ animæ doctrina & gratia nutriuntur & impinguant̃. Et eſt mons curationis, quia ibi peccatores per pœnitentiam emẽdantur,& oliuæ.i.viri ſancti & miſericordes,ſ. Chriſtus & ſancti & iuſti ibi affluunt,quorum ſuccus.i.opera, doctrina & exempla ſunt alijs nutrimenta, condimenta & medicamenta.

De Monte Olympo. Cap. 19.

OLYMPVS eſt mons altiſsimos in Macedonia qui nubes tranſcendit,in tantum,quòd nec ventus,nec plunia,nec grãdo, nec aliæ aeris impreſsiones illuc poſſunt attingere, & ideo ibi aſcendebant philoſophi,vt curſus ſyderum cõtemplarentur,& in tantum eſt locus ille quietus, ꝙ litteræ impreſſæ pulueri,ſine deletione p annũ integrum perdurarẽt,vt dicit magiſter in hiſtorijs. Solinus ẽt dicit ꝙ in ſummitate olympi fuit ara Ioui dicata,vbi quicquid ſacrificabatur,incorruptum poſt annum inueniebatur. Exta ẽt .i.viſcera animalium,talia ibi reuoluto anno inueniebant̃,qualia ibi dimittebantur. Talis eſt paradiſus: quia verè nubes tranſcendit ad litteram: & ibi non eſt ventus alicuius tentationis, grando & tonitruum alicuius tribulationis, plunia carnalis infectionis, nec aliqua impræſsio.i. aliquod vitium vel peccatũ. Neq; mors erit vltra &c. Apocal.21. Et ideo philoſophi.i. viri ſancti,& Angeli & beati ibi ſine perturbatione aliqua cœlum & eius curſum.i. Deum & proprietates ipſius & naturam continuè ſpeculãtur,& litterę in eis ſcriptæ.i.ſuæ ſcientiæ,merita, virtutes & gr̃æ quæ in eis ſunt inſertæ,perpetuo non delentur, nec pc̃tõ aliquo amplius deſtruuntur. Locus eſt.n Ioui.i. Chriſto dicatus,& ideo illa quæ ibi domino conſecrantur, incorruptionis perpetuo munere lætantur,ſm Grego. Vnde pſa. Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Vel dic ꝙ hic mõs ſignificat viros ſanctos:qui ita ſunt alti per contemplationẽ, ꝙ impreſsiones aeris.i.tentationes carnis ad eos nõ attingũt, nec eos inquietant,& ideo litterę ibi ſcriptæ.i.virtutes eorũ & merita ab eis non perduntur &c.

De Monte Sinai. Cap. 20.

SINAI eſt mons cuius pars eſt Oreb in Arabia in prouincia Madian, paſcuis & herbis optimis fertilis ſm Ioſephũ. In hoc habitabat Deus ſpiritualiter. Hinc appropinquans Moyſes prodigiũ vidit. In hoc apparuit Deus in igne & nube. Circa hunc Hebrei fixerunt tentoria ſua. Ibi legem a Domino receperunt. Ibi lumen & caliginem viderunt. Ibi Deum promittentem bona,& comminantem mala audierunt. Ibi clangorem tubæ timorem incutientẽ viderunt. Ibi Deo orationes & ſacrificia obtulerunt. Mons autem eſt altiſsimus, & quaſi inacceſsibilis,vt omnia patent Exodi.3. & 19. Expone oĩa de ſacra ſcriptura,vel de religione vel eccleſia, vbi De⁹ habitat & videtur, & circa eum Moyſes & hebrei.i. Chriſtus & ſancti morantur,ibi ignis & lumen ſcientiæ & ſapientiæ, ibi tamen nebula obſcuritatis & ignorantiæ, ibi tonitrua diuinarũ comminationum,ibi coruſcationes miraculorum,ibi pmiſsiones æternorum gaudiorum,ibi timor tormentorum,ibi lex ſtatutorum,ibi oportet orare,& Deo ſacrificare. Eſt tamen tantæ altitudinis & difficultatis,ꝙ quaſi eſt inacceſsibilis & impenetrabilis,& ideo rarus eſt ibidem hominum acceſſus:quia pauci difficultates ſcripturę vel religionis penetrãt atq; ſubintrãt. Cacumina.n.montium ſoli ibicibus peruia ſunt 1.Reg.24.

De Monte Sion. Cap. 21.

SION eſt mons in Hieruſalem,in quo fuit turris & ara Dauid. Et quia tẽplum (quod erat in decliui latere mõtis)ciuitas etiã inferior(quæ erat in valle)ea illa turre poterat defendi, ideo Hieruſalẽ in ſcriptura filia Sion ſepius nuncupatur, q.a ſ.a Sion & eius arce ſicut a matre filia defendebatur.vt dicit Hiero. Talis eſt Deus vel prælatus, vel etiam curia paradiſi,a quibus templum eccleſię & ciuitas.i. fidelium vnitas debet protegi & defendi. Vel dic ꝙ Sion eſt aĩa ſancta, in qua debet eſſe turris contemplationis, & templum orationis,& ibi debet Deus cõtinuè ſpeculari. Et ſicut Sion fuit mõs altitudinis,pulchritudinis,ſecuritatis & fœcunditatis,ſic paradiſus vel eccleſia,deus,pręlatus vel anima debet babere altitudinem contemplationis,pulchritudinem conuerſationis, fortitudinem conſtantiæ,perſeuerantię, & durationis, ſecuritatẽ ſpei & conſolationis,fœcunditatem virtutũ & bonę operationis. Eccl.24. Et ſic in ſion firmata ſum.

De Agris. Cap. 22.

AGER, rus,campus,noualis,alluuius,pro eo- 1
dem ſupponunt,ſed differenter. Et eſt ager locus laboris & ſudoris:quia ligone percutitur, vomere aperitur,euertitur,foditur,ſemine ſeritur,rore & imbre perfunditur,ſpinis circũdatur,gelu conſtringitur,ęſtu exuritur,& ſic fructum facere quaſi violenter compellitur, & ideo dicit̃ ager ab agendo,ſm Iſidorum Ager eſt conſcientia,quæ debet percuti per correptionem,ſcindi per contritionem,& cum vomere.i.cum lingua propria aperiri per confeſsionem, ſemine bonæ doctrinæ ſeri per prædicationem,rore cœleſtis gratiæ rigari,ſpinis diſplinæ & pœnitẽtiæ ambiri,gelu diuini timoris conſtringi,ęſtu diuini amoris exuri,& ſic bonis operibus & ſpiritualibus fructibus poterit fœcundari. Et ſicut ager in vere colitur, vt in autumno fructibus fœcundetur, ſic homo debet in vere iuuẽtutis coli, corrigi,caſtigari: vt fructũ bonorum operum,

rum,doctrinæ & ſapientiæ in autumno fœcundetur.i. in tem-
pore ſenectutis.Vel per ver intelligo vitam præſentem, p au-
tumnum futuram &c.Diligenter exerce agrum tuum. Prove.
24.Sed ibidem dicitur.Per agrum hominis pigri trãſiui,& ec-
2 ce totũ operuerãt ſpinæ & vepres &c.¶ Ager eſt locus planus,
qui arboribus vndique eſt vallatus, intus autem ſegetibus re-
pletus, ibiq́ue colliguntur ſegetes ad hominum nutrimen-
tum &c. Talis eſt mundus vel religio vel ſacra ſcriptura, vbi
ſunt ſegetes.i.diuitiæ,deliciæ,vel ſcientiæ,& arbores.i. dignita
tes & eminentiæ inueniũtur,quæ ſunt diuerſimodè hominum
nutrimentum &c. Exierat Iſaac ad meditãdũ in agro.Gen.24.

ANtrum ab atro dictum eſt,eo ꝙ atris tenebris & horridis
eſt ſuffuſum.vt dicit Iſido.vide vbi ſpelunca.

De Campo. Cap. 23.

CAMPVS eſt terra plana inculta,iuxta ciuitates,
ad pugnandum vel ſpatiandum pro vſibus publi
cis deputata.Talis eſt mundus,qui iuxta ciuitatẽ
paradiſi vel eccleſiæ ad vſus vel vtilitatem publi
cam deputatur.Ibi.n.mali ſpatiãtur & delectan-
tur:quia.ſ.ibi ſuum accipiũt paradiſum, & ibi ẽt
boni pugnant & præliantur.ſ.contra mundi tentationes & tri-
bulationes,quibus quotidie affliguntur,& ideo ibi ſuum reci-
piunt purgamentum.Et iſte locus pro certo non eſt cultus,l. p
pœnitentiam & diſciplinam,imo incultus eſt & deſertus.Eze.
37.Ecce campus plenus oſsibus mortuorum.

De Cauerna. Cap. 24.

CAVERNA eſt terra perforata & cauata:quia
.ſ.ſub terra mures & reptilia ſuas faciunt man-
ſiones,& ad cauernas terrarum & arborum re
fugiunt cuniculi,hericij,columbæ,turtures &
mures,ſerpentes & cætera ſimilia quando exte
rius percipiunt venatorem,vel aliud nocumẽ-
tum.In cauernis etiam arborum vel petrarum apes nidificant.
Latitant tamen ſepius in cauernis reptilia vel ſerpentes:qui ſæ
pe pungunt,mordent & inuenenant propinquantes. Cauerna
eſt religio vel ſtatus humilitatis & perfectionis, vel memoria
mortis & inferni:in qua reptilia.i.viri iuſti,qui per bonas affe-
ctiones repunt,ſibi faciunt manſiones,& terram.i.terrenas di-
uitias eijciendo,cauernas.i.ſtatus perfectionum a principio fa
bricarunt,ſicut ſunt ſancti qui religiones fundauerunt, & ideo
volucres.i.viri ſpirituales,beſtiæ.i. ſimplices & rurales ſtatim
ꝙ vident venatorem.i.diabolum inſidiantem, debent ad cauer
nam.i.ad ſtatum religionis, pniæ & humilitatis, vel ad mortis
vel inferni recordationem refugere, ſicq; ab eius inſultibus &
tentationibus eruentur.Apes etiã.i.viri ſancti in talibus cauer
nis debent mel.i.dulcedinem compaſsionis & deuotionis face
re,& ibi per affectum & deſiderium cõmorari.Ideo Eſa.2. In-
gredientur fiſſuras petrarum,& cauernas ſaxorum a facie for-
midinis domini &c. Verũtamen in talibus cauernis aliqñ ſunt
ſerpentes & reptilia.i.detractores & hypocritæ:qui oẽs appro
pinquantes.i.oẽs ſocios ſuos pungunt ſuis detractionibus & in
feſtant.In foraminibus aſpidis & in cauerna reguli &c.Eſa.11.

De Colle. Cap. 25.

COLLIS eſt latus vel decliue montis. & eſt locus
illuſtratior,altior bonis fructibus fœcũdior, quam
ſit vallis,minus tamen quam ſint montes, nam col-
lis inter mõtes & valles videtur medium obtinere.
Tales ſunt viri ſancti & iuſti,qui inter montes.i.ſanctos, & val
les.i.infimos peccatores tenent medium:quia licet minus mon
tibus,tñ plus vallibus ſunt luminoſi per diſcretionem, alti per
contemplationem,fœcundi per bonam operationem. & iſtud
maximè dic de prælatis vel prędicatoribus,q ſunt mediũ inter
Deum & mundum.Vel dic ꝙ colles ſunt religiones,quæ inter
montem paradiſi & vallem mundi ſunt mediæ &c.ſicut ſupra.

De Deſerto. Cap. 26.

DESERTVM, ſolitudo,hæremus eſt terra incul
1 ta & ab hominibus nullatenus frequentata,& iõ
dicitur ſolitudo,quaſi ſola,deſertum,quaſi terra
derelicta,hæremus ab hærendo,eo ꝙ terra ſicca
ſolida ſit & hærens.Nã aliquando contingit pro
pter terræ ſoliditatem, vel ꝑꝑ aquarum & fon-
tium, defectibilitatem,aliquando propter aeris intemperiẽ,ali
quando propter hoſtium vaſtitatẽ ꝙ terra eſt ſterilis & incul-
ta,ſpinis & ſentibus occupata.Et eſt deſertum terra ſitis & ari
ditatis,caloris & vaſtitatis.Talis eſt peccator:qa ſolus ſine con
ſortio Dei & ſanctorum,deſertus eſt a Deo & contemptus, &
hærens obſtinatus & compactus.Sed verè aliquando fit homo
deſertum & peccator duplici ratione,ſ. aliquando propter ter
ræ.i.conſcientiæ ſuæ ſterilitatem & prauitatem : quia quidam
ſunt ita peruerſi,ꝙ nolunt aliquod bonum facere. Aliquando
propter aquarũ.i.doctrinæ & prædicationis defectum : quia.ſ.
non habent q eis prædicet,dicentes. Nemo nos cõduxit. Mat.
20.Item aliquando propter aeris circunſtantis.i. propter ſocie
tatis adiacentis prauitatem.Aliquando propter hoſtium.i. de-
monum & tentationum vaſtitatem,Conſtat.n. ꝙ homo fit pec
cator & deſertum iſtis quattuor cauſis,ſ.ex conſcientiæ praui-
tate,ex doctrinæ raritate,ex mala ſocietate,& ex tentatione &
aduerſitate.Ideo de hoſte dicitur Iohel.2. Ante faciẽ eius vo-
rans,& poſt eum ſolitudo deſerti. Iſte eſt ergo terra ſterilis ab
omni fructu bonæ operationis,incultus quo ad pœnitẽtiam,&
ideo ſpinis & ſentibus.i. vitiis & peccatis cõſcientiam mordẽ-
tibus eſt repletus.Per agrum hominis pigri tranſiui,& ecce to
tum operuerant ſpinæ & vepres.Prouer.24.Et hic eſt terra ari
da per incompaſsionem,terra ſitis & auaritiæ, terra ardoris &
luxuriæ,terra vaſtitatis & omnis boni carẽtiæ. Inuenit eum in
terra deſerta,in loco horroris & vaſtę ſolitudinis.¶ Deſertũ eſt 2
locus incultus,vbi paucæ ſunt vel nullæ bonæ arbores, multæ
autem malæ,ſ.ſpinæ myricæ & cætera ſimilia,terra eſt ſitis,ar-
doris,ſiccitatis,ſterilitatis,& vaſtitatis, & eſt latronum habita
culum & ferarum,ſunt etiam ibi viæ incertę,& idcirco ibi faci
liter erratur.Talis eſt mundus,quia per pœnitentiam & diſci-
plinã non colitur, ideo ab omni bono eſt ſterilis & inanis. Ibi
etiam paucæ ſunt bonæ arbores.i.hoĩes boni valde pauci,mul-
ti autem mali:quia ſtultorum infinitus eſt numerus. Eccleſi.1.
Ibi.n.ſunt ſpinæ.i.pũgẽtes detractores vel raptores & alij pec-
catores fructum bonorum operum non portantes.Ibi eſt ſicci
tas indeuotionis & incompaſsionis,ſitis & ardor auaritiæ, lu-
xuriæ,iracundiæ,& malæ inflammationis,& ideo ibi ſunt latro
nes.i.fallaces vſurarij & auari,feræ.i.crudeles raptores & iniu
ſti,qui tranſeuntes.i.bonos ſimplices nudant & ſpoliant bonis
ſuis.Nudos dimittunt homines, veſtimenta tollentes. Iob 24.
Eſt etiã locus deuij & erroris:quia verè propter viarum.i. ſta-
tuum diuerſitatem ibi faciliter erratur & decipitur: quia.ſ. ſæ-
pe credit homo accipere bonum ſtatum & ſanctum,& bonam
viam eundi ad paradiſum:qui tamen aliquando ducitur ad in-
fernum. Inuenit eam Angelus domini errantem in ſolitudine.
Gen.16.Vel dic ꝙ deſertum eſt ſtatus pœnitentiæ vel religio-
nis, vbi eſt ſterilitas paupertatis,ardor & ſiccitas pœnitẽtiæ &
aduerſitatis,ibi tamen quandoq; ſunt latrones.i.detractores,q
famam aliorum furantur,& ferę.i.crudeles & mali prælati,qui
alios deuorant & conſumunt &c.¶ Hæremus dicitur,ab hęren 3
do,quia pauci ibi hærent,ſolitudo etiã dicitur, quia ab hoĩbus
non frequentantur,& quaſi ſola relinquit, & ideo propter ho-
minum raritatem & nemorum denſitatem in ferę tutius cõmo
rantur.Ibi etiam auium canoritas modulatur,& ibi aues quie-
tius commorantur.Illic tamen habitantes multis laboribus ex
ponuntur,quia nunc æſtu,nunc gelu,nunc vento,nunc pluuia
feriuntur,& ibi ẽt ſæpe circũeunt venatores, qui laqueos ten-
dunt pro auibus decipiendis.Talis eſt religio vel ſtatus perfe-
ctionis,vbi pro certo pauci hęrent,& eum ſolum derelinquũt,
nec hodie a pluribus frequentatur. Hie.2.Sequuta es me in ter
ra deſerta,vbi nullus hominum vadit.Et ideo feræ.i.ſimplices
boni ibi tutius habitant,aues etiam.i.viri ſpirituales & cotem-
platiui ibi quietius conuerſantur,& ibi per orationem, cõfeſ-
ſionem,Dei laudem,& gratiarum actionem gratioſius modu-
lantur.Æſtate perpetua requieſcent volucres ſuper eum.Eſai.
18.Veruntamen illi qui habitant, multis incommodis tempo-
ralib⁹ exponunſ,q a ęſtu tẽtationũ,gelu tribulationũ affligunſ
& pluuia ſacræ doctrinæ & prædicationis, vento ſpiritusſancti
& ſuæ inſpirationis rigantur & ventilantur.ibi tamen ſunt au-
cupes & venatores.i.demones,qui laqueos tẽtationũ ponũt,vt
ſic decipiãt bonos viros.Hie.5.Inuẽti ſunt in populo meo im-
pij inſidiãtes velut aucupes, laq̃os ponẽtes ad capiẽdũ viros.

De Prato. Cap. 27.

PRATVM eſt locus vbi fęna colliguntur, & eſt lo-
cus riuis & fontibus irrigat⁹, herbis & floribus ve
nuſtatus, & ideo virore ſuo delectat viſum, odore
florum recreat olfactũ, ſapore herbarũ allicientium
delectat

delectat guſtum. flores.o. pro melle conficiendo apibus mini-
ſtrat,& lactis abundantiam animalibus ibi paſcentibus tribuit
atq; præſtat,medicina etiã vtentibus, herbas ſalutiſeras. Talis
eſt vir perfectus:quia fęna.i.virtutes & doctrinæ in eo creſcũt,
quibus animalia.i.alij ſimplices nutriuntur per bona eius exẽ-
pla,& verba,& in lacte.i.in operibus miſericordiæ fœcundan
tur,& apes.i.viri ſpirituales, flores.i.bona exempla in eo acci-
piunt,ex quibus mel deuotionis componãt. Infirmi etiã & vul
nerati.i.peccatores in eo.i.in documẽtis ſuis & exemplis inue
niunt medicinam.Eſt.n.locus fontibus deuotionis, fluuijs do-
ctrinæ & eruditionis irrigatus,& iõ herbis.i. virtutibus & gra
tijs,floribus.i.ſcientijs eſt fœcundus,& ſic tam odore bonæ ſa
mæ quam virore & decore honeſtatis alios recreat & delectat.
Ideo Proue.27.Aperta ſunt prata,& apparuerunt herbæ virẽ
tes,& collecta ſunt fęna de montibus.Vel dic ꝙ pratum eſt re-
ligio vel eccleſia vbi ſunt herbæ.i.viri ſancti,qui florẽt per do-
ctrinam & exempla.Vel pratũ eſt paradiſus, vbi perfectæ ani-
mæ nutriuntur & impinguantur per æternam voluptatem.

De Rupe. Cap. 28.

1 RVPES ſunt altiſsimi montes & ſolidiſsimi,tem
peſtatum impetus & fluxus imbriũ continuè re
cipientes.duri ſunt exterius,interius tamẽ cauer
noſi & ſpongioſi,& ideo ſæpe ſunt aquarum fon
tium & fluminum emiſsiui. Sunt etiam qñq; me
tallorum & lapidum contentiui. Rupibus etiam
fluxus maris ſiſtuntur,& ibi aquarum impetus colliduntur.Ta-
lis eſt bonus prælatus & quicunq; perfectus:quia ſolidus eſt p
conſtantiam & firmitatem,altus per cõtẽplationem & tempo-
ralem dignitatem,durus exterius per correptionem & auſteri
tatem,intus tamen debet eſſe cauernoſus per humilitatẽ,aquo
ſus & fluidus per pietatem,& ideo fontes lachrymarum,deuo
tionis & cõpaſsionis & doctrinæ debet cõtinuè diſtillare, qui-
bus debet tam ſe quam alios irrigare. Ego ſapientia effudi flu-
mina.Eccleſ. 24. Intus etiam in conſcientia debet habere me-
talla & lapides precioſos.i.gratias,merita & virtutes, & fluxus
maris.i.motus & tentationes proprię carnis,vel motus & irra-
tionabiles diſſenſiones & affectiones ſubditorum debet ſiſtere
& refrenare,& per debitam correptionem & regimen oia tem
2 perare.Ibi confringes tumẽtes fluctus tuos.Iob 38.¶ In cauer-
na rupium quandoq; includitur ventus,& eſt cauſa terręmo-
tus.Sic in cordibus prælatorum(qui ſunt rupes præ alijs emi-
nentes)ſæpe intrat ventus ſuperbiæ & vanitatis, & ſic per eo-
rum impetus ſunt cauſa quare terra.i. eccleſia vel religio mo-
uetur.ſ.de bono ſtatu ad malũ,& quare per diſtenſiones & di-
ſcordias concitatur,& quare ciuitates.i. conuentus cadũt.ſ. ad
paupertatem & diſsipantur.Ideo malo prælato vel principi di
citur Eſa.14.Tu terram tuam diſperdidiſti, tu populum tuum
3 occidiſti.¶ Rupes ſunt loca alta,& ad aſcendendum difficilia,
& ideo ſæpe ſolis auibus ſunt peruia.Sunt autem loca tuta, ra-
dijs ſolaribus illuſtrata,imbribus expoſita, & ad ædificationẽ
caſtrorum & munitionum valde apta.Et dicuntur ſuprema ru
pium ſcopuli,a ſcopein,quod eſt ſpeculari:qa de illis locis lo-
ca remota euentuſq; hoſtium ſpeculãtur, ſm Iſido. Per rupes
intelligo ſtatus perfectionis:quæ ſunt loca alta per eminẽtiam
ſanctitatis.Sunt etiam loca tuta: quia.ſ.ibi nõ poſſunt aſcende-
re hoſtes.ſ.carnales deliciæ & diuitiæ,& ideo tutum eſt ꝙ ho-
mo ibi ponat & caſtrum & habitaculum ſuum,vt a pctis, ten-
tationibus & vitijs ſit ſecurus. In arduis ponet nidum ſuũ. Iob
39.Difficile tamen eſt ibi aſcendere, & ad ſtatum perfectionis
vel religionis attingere,& ideo ſolis auib᷒.i. viris ſpiritualibus
ſunt peruia loca iſta,& ſunt lumine ſapientiæ diuinę illuſtrata,
rore diuinæ gratiæ irrigata, & ad ſpeculandum.i. ad Deum &
cœleſtia contemplandũ ſunt apta. ſterilia tñ ſunt,& mundi fru
ctibus & delicijs carentia,ventiſq; & turbinibus.i.mũdi tribu-
lationibus exponunẽ.Vel expone de mundi dignitatibus ſicut
ſupra de monte,vel de paradiſo,ſicut ibidem.

De Foſſa vel Fouea. Cap. 29.

1 FOSSA vel fouea a fodiendo eſt dicta, eo ꝙ ter-
ram fodiendo & cauando efficiẽ, & tanto eſt p-
fundior inferius, quanto circa ſe plus habet de
terra ſuperius. In foueam autem faciliter cadiẽ,
ſed inde difficiliter releuatur. Foſſa eſt peccatũ,
in quod pro certo faciliter cadit homo, licet in-
de difficiliter releuetur. Et quanto plus de terra.i. de terrenis
diuitijs habet homo,tanto maiorem in cõſcientia habet foueã
pctõrum.Hæc ẽt difficiliter & cũ periculo pertrãſitur: qa qui
ſe explicuerit de laqueo,cadet in foueam.Eſaiæ.24. Nota ſi vis
quomodo leo in fouea capitur, ſicut ſupra de leone. vel dic qđ
fouea eſt mundi proſperitas,vel etiam auaritia: quæ quãto hõ
plus abundat in diuitiis maior eſt &c.vt ſupra. ¶ Foueæ vtiles 2
ſunt ad ciuitates,& caſtra vndiq;(ne hoſtibus pateant) muniẽ
da.Item ad piſces nutriendo,quando.ſ.aquis ſunt repletæ. Itẽ
ad terras diuideodas.In foueis autem ſolent aquæ indefectibi-
les ſcaturire. In foueis habent flumina loca ſua & tranſitos,&
meatus.Fouea terra infima & depreſſa eſt humilitas,quæ facit
hominem ſe cæteris infimiorem reputare,& iſta eſt caſtr.i.ani
mæ tutiſsimum munimentum,& maximè quãdo aqua lachry
marum & deuotionis eſt repleta: quia tunc hoſtes.i. demones
ad animam non poſſunt accedere. Ibi etiam piſces.i.virtutes &
merita nutriũtur. Ibi etiam fluuius & fons.i. ſpiritus ſancti gra
tia habet proprium habitaculum,tranſitum atque loca.Eſ.65.
Super quem requieſcet ſpiritus meus,niſi ſuper humilem?&c.

De Spelunca. Cap. 30.

SPELVNCA eſt locus ſubterraneus,clar᷒ & aper 1
tus in ingreſſu, hiſpidus & obſcurus in progreſſu,
fuſcus & turbidus in egreſſu,ſi tamen,egreſſus va-
leat inueniri.Eſt.n.locus habẽs ingreſſum,ſed nul-
lum vt communiter egreſſum,& dicitur a ſpeculãdo, qoia ibi
beſtiæ inſidiantur & ſpeculantur qualiter rapiãt prædas ſuas:
& ideo eſt locus periculoſus,obſcurus,incertus, ad occultatio
nem reptilium animalium,& ad congregationem immunditia
rum valde aptus. Talis eſt mũdus: quia verè licet in principio
in iuuentute & in ingreſſu videatur pulcher, delectabilis atq;
clarus,tamen quando homo eſt ingreſſus, videtur turbidus &
obſcurus:quia obſcuritas ignorantiæ ibi viget, In tantum, ꝙ in
fine & egreſſu & in morte non apparet ibi lux ſcientiæ vel di-
ſcretionis,imo obſcuritas ignorantiæ, ſicut patet de mundi ſa-
pientibus,qui in fine perdunt ſenſum & rationem, in tãtum ꝙ
de mundo & mundanis ſe neſciunt explicare, & de mundo ne
ſciunt egredi vel exire. Moti ſunt ſicut ebrius,& omnis ſapien-
tia eorum deuorata eſt. Ideo Iob.24. Quaſi in tenebris ſic pal-
pabont in meridie. Et hic locus eſt periculoſus:qa ibi ſunt im
munditiæ.i.vitia & peccata, ibi etiam ſunt reptilia.i. demones
venenoſi,ibi ẽt beſtię.i.cupidi & auari & carnales huius mun-
di ſedent & quieſcunt,ſpeculantur & inſidiantur, vt prædas.i.
aliorum bona rapiant & furentur. Pſal. Inſidiatur quaſi leo in
ſpelunca ſua vt rapiat pauperem & inopem.Figura 1. Reg.24.
vbi Saul rex Iſrael ingreſſus ſpeluncam fuit in periculo ne ab
inimicis ſuis occideretur. Sic homo in mundo ſemper eſt in pe
riculo vt occidatur a demonibus & peccatis. ¶ In locis vbi ef- 2
fodiuntur lapides & metalla,maximè ſunt ſpeluncæ: quæ quia
remanent vacuæ ratione ſubtractionis lapidum,ideo ſolent co
lumnis ne corruant appodiari & fulciri,quando tamen colũnę
ſunt putridę,tunc faciliter inde ſpeluncæ premũtur,& ſic ſpe
lunca cadente omnes qui intus fuerant opprimũtur. Similiter
etiam fit quando volunt minare & diruere caſtrum.cauernam
.n.ſub caſtro faciunt,& ne moles ſuper eos cadat,columnas li-
gneas ibi ponunt,tandem verò ignem colũnis adhibent, & ſic
columnis combuſtis cadit ædificium quod ſuſtentabat.Spelun-
ca eſt eccleſia vel religio, vbi metalla & lapides.i. viri ſancti
fortes & ſtabiles a principio ſunt inuẽti,ſed verè iſti hodie in-
de ſunt ſubtracti:quia pauci ſunt ibi hodie tales, & ideo hodie
ibi ponuntur columnæ.i.prælati,ne corruat, & ne per vitia de
ſtituatur.Sed pro certo quia multæ ſunt hodie colũnæ putridę
.i.multi prælati mali & corrupti, quia etiam diabolus adhibet
ignem cupiditatis & auaritiæ,in tantum ꝙ omnes pro maiori
parte ſunt accenſi & inflammati,ideo iſtæ columnæ frangunẽ
per diuerſa vitia & peccata,& ſic per defectum eorum cadit &
perit eccleſia Dei ſancta,& illi qui intus erant.i.ſubditi pereũt
& necantur per eorum mala exempla & documenta,

De Valle. Cap. 31.

VALLIS eſt locus terræ infimus & depreſſus, in
medio montium ſituatus,& imbrium qui a monti- 1
bus defluunt receptiuus,& ideo propter montium
irrigationem ſunt valles fœcũda frugibus & her-
bis & floribus adornatæ. Sunt etiam valles calidiores,pinguio
res & fœcundiores,& ideo niues in eis leuius & facilius reſol
uũtur,vt dicit Nicolaus. Vallis eſt vir humilis,qui ſe infimum,
vilem

vilem reputat & depreſſum, & hic circa montes.i.circa paradi
ſum vel circa Chriſtum & ſanctos eſt ſitus per deuotionē. vel
per montes intellige duo teſtamenta. Zach. 6. Montes, montes
ærei. Et ideo ab eis recipit aquas & imbrē gratiæ & doctrinæ, &
ſic fœcūdat & in fructibus & in frugibus bonæ operationis, &
in floribus honeſtæ conuerſationis. Eſt.n. pinguis per deuotionē
vel benignitatē, calidus per charitatē, fertilis per bonorū ope-
rum fœcunditatem, & niues.i.diuitiæ in eo cito reſoluuntur &
2 diſperguntur per eleemoſynæ largitatem. ¶ Vallis eſt locus ſecu-
rior & tutior quam ſint montes: quia domus ibi ſitę non tātum
a ventis & turbinibus infeſtantur. Sunt etiā valles ſolidę & cō-
preſſę, & minus cauernoſæ quam mōtes, & ideo terremotu in-
colæ vallium raro concutiuntur. vt dicit Ariſtot. quia.ſ.ventus
nullam ibi inuenit cauernam, vt ibi intrās faciat terręmotum.
Vallis eſt ſtatus depreſsionis, humilitatis & ſubiectionis, q pro
certo ſecurior eſt quam mons.i.quam ſtatus dignitatis, prælatio-
tionis & ſublimitatis, & hoc quia ibi non flat ventus vanitatis
vel adulationis: quia nemo pauperibus adulatur, & ideo domus
.s.homines ibi ſiti non faciliter corruunt per ſuperbiæ impul-
ſionem, terręmotus etiam.i.turbatio vel iracūdia vel motio tē-
tationis ibi tam faciliter non accidit. Vel dic q vallis eſt vir hu
milis: qui pro certo ſolidior, fortior & conſtantior eſt q̄ mon-
tes.i.quam mundi maiores vel ſuperbi, & ideo quia ventus va-
nitatis nō inuenit eum cauernoſum & perforatū per mala de-
ſideria, ideo non poteſt in eo creare terræmotū fortis tentatio-
5 nis, qui eum diſsipet & ſubuertat. ¶ Vallis plus eſt vt communi
ter turbulenta, aquoſa, lutoſa, nebuloſa, & ideo ſm Cōſtan. ha
bitantes in vallibus ſæpe cōtrahunt humidas paſsiones. Aer.n.
eſt ibi groſsior, & ideo mons eſt locus ſanior quā ſit vallis. Pro
pter ſuperfluam etiam humiditatē ſæpe abundat in herbis in-
fructuoſis, & in valle ſordes facillime congregantur, ibiq; diu
tius reſeruantur, & valles plus quam montes a cœlo elongant,
& inferno propius appropinquant. Vallis eſt mundus, mōs eſt
religio vel paradiſus. Sed verè iſta vallis eſt lutoſa per diuitias,
aquoſa per delicias, turbulēta per diſcordias, obſcura & nebu
loſa per ignorantias, & ideo illi qui ibi habitant.ſ. mundani ſæ
pe contrahunt paſsiones humidas.ſ.vitia gulæ & luxuriæ. Aer
.s.i. mūdi proſperitas vel exterior ſocietas eſt ibi groſſa & cor-
rupta per diuerſa peccata, & ideo non eſt ibi locus ſanus pro ani
ma, ſed inſanus. Mōs autem.i.religio vel etiam paradiſus locus
eſt clarus, purus & ſanus, & ideo ibi debet anima manere p af-
fectum. Non maneas in omni circa regione, ſed in monte ſaluū
te fac. Gen. 19. Nam quia ibi abundat lutum diuitiarum, aqua
deliciarum, idcirco creſcunt ibi herbæ & arbores infructuoſæ.
.i.mundi peccatores, fructum bonorum operum non portātes
Sordes etiam.i.viles luxurioſi & alij peccatores ad vallē mun-
di confluunt & accedunt. Vel dic q vallis eſt peccator: qui eſt
obſcurus per ignorantiam, vbi ſordes & peccata confluunt. &
aqua & lutum.i.diuitiæ & deliciæ in eo plus abūdant. Aer aūt
.i. ſua conſcientia, groſſus eſt & corruptus per diuerſa pctā, &
ipſe a cœlo.i.a paradiſo & Deo eſt multū diſtās: quia longè eſt
dñs ab impijs. Prouer. 15. Inferno autem & diabolo eſt multum
propinquus: quia anima eorum inferno appropinquauit.

De Arena. Cap. 32.

1 ARENA ſm Iſidorū. ab ariditate eſt dicta. eſt
.n. terra dura & ſicca, & ideo ſtridorē quādo
tangitur facere conſueuit, & propter defectū
humoris ſemper arena ſterilis reperitur. Ta-
lis eſt peccator: quia verè ſiccus eſt per inde
uotionem & incompaſsionem, durus eſt per
crudelitatem & obſtinationē, & ideo talis ſtridorem murmu-
rationis, impatientiæ & detractionis emittit, quando ab aliquo
corrigitur, tangitur & arguitur: quia nō amat peſtilens eū qui
ſe corripit. Prouer. 15. Patet de detractoribus & obſtinatis. Et
ideo tales propter defectum humoris deuotionis & cōpaſsio-
nis & caloris dilectionis & affectionis a fructu bonorū operū
vacui ſunt & inanes. Et ſicut arena frigida eſt & ſicca & ponde
roſa, ſic iſti ſunt ponderoſi, & alijs importabiles, vel etiam pon
deroſi per pigritiam, & frigidi per odium & torporem. Arenā
& ſalem & maſſam plumbi facilius eſt portare quam virū ſtul
tum. Eccleſ. 22. Grauis eſt nobis etiam ad videndū Sap. 2. Are-
2 na cōpluta magis ſolidatur, & vide de terra. §. pe. ¶ Ille locus
in quo arena multa ſpargitur, vt littus maris, ſolet eſſe ſterilis
ſine fructu. Arena etiam faciliter diſpergitur, ſed non faciliter
congregatur. Dicit tamen Iſidorus q quādo arena ſuper veſtē
albam ponitur, nullum poſt ſe fœditatis ſeu ſordis veſtigium
derelinquit. Rectè tales ſunt diuitiæ, quæ pro certo loca in qui-
bus ſunt.i.ipſos diuites q circa mare.i. mundi negocia fluctuſ-
que proſperitatis verſantes ſunt ſicci, faciunt ſteriles.ſ. a fru-
ctu bonorum operum virtutū, & licet difficiliter & laborioſè
congregentur vel acquirantur, tamen facillime ad modicū fla-
tum, alicuius aduerſitatis vel mortis diſperguntur & perdun-
tur. Eſa. 40. Subito flauit in eos & aruerunt. veruntamē quādo
ſuper veſtem albam ponuntur.i.quando alicui bonæ perſonæ,
quæ eis benè ſcit vti, committuntur, tunc verè nullū relinquūt
veſtigium fœditatis, ſordis.ſ. vel peccati, quia vitium nō eſt in
opibus, ſed in vſu, ſm Hieronymum: quia verè diuitiæ nō pol
luunt niſi malos. Ideo benè dicitur Eccl. 31. Beatus diues qui
inuentus eſt ſine macula, & qui poſt aurum non abijt. ¶ Arena 3
in aquis marinis ab oī humiditate & viſcoſitate abluit, & propter
vincentem ſiccitatem in lapidem durari nō permittitur: quia
propter exceſſum ſiccitatis, & paucitatem humiditatis inuicē
non coniungitur, vt in lapidis ſubſtantiā induretur, & ideo are
na eſt terra durior, ſed lapide mollior & tenerior, & in partes
innumerabiles diuiſibilior. Arena q̄ eſt ſterilis, ſignificat hu-
milem pauperem pœnitentem, qui pro certo ab aquis maris.i.
ab amaritudine pœnitentiæ & contritionis, vel ab amaritudi-
ne paupertatis & tribulationis, & ab omni viſcoſitate carnali-
tatis abſtergitur, & mundatur, & quia parum habet de humo-
re temporalis delectationis vel conſolationis, & multū de ſic-
citate paupertatis & depreſsionis & corporalis macerationis,
ideo non cōuertitur in lapideam duritiam obſtinationis. Et iō
licet tales ſint terra bona.i. viris iuſtis duriores & ſicciores per
indeuotionē & ruditatem, ſunt tamen lapidibus.i. frigidis pec
catoribus molliores per compaſsionem & benignitatem. Et iō
de talibus dicitur Sap. 7. In cōparatione eius arena eſt exigua.
Vel dic q peccator q eſt ſterilis a bonis operibus vt arena, qn̄
a mari.i.a mūdana proſperitate tangitur, tūc eius viſcoſitas &
limoſitas.i.memoria ſuæ vilis cōditionis ab eo tollitur, & quia
nō eſt humidus per gratiam & deuotionem, ſed ſiccus per in-
compaſsionem & obſtinationem, ideo non efficitur lapis.i.vir
iuſtus & pfectus, ſtabilis atq; fortis. ¶ Arena eſt terra minuta, 4
frigida & ſicca, depreſſa & ponderoſa, quæ quanto plus aqua
mergitur, tanto amplius comprimitur, & inuicem ſolidatur, &
propter defectum caloris & humoris, ſterilis reperitur. Aqua
etiam per arenam tranſiens, ſapidior efficitur, & metalla arena
fricata clariora redduntur. Sic verè vir paruus & humilis atq;
iuſtus frigidus eſt per caſtitatem, ſiccus per pœnitentiæ auſte-
ritatem, ſterilis per paupertatē, & hoc quia caret humore car-
nalis voluptatis, & calore mētalis cupiditatis, & ideo fructum
diuitiarum non acquirit, imo pauper & ſterilis inuenitur. Eſt
etiam ponderoſus per diuinū timorem, quia.ſ. continuè deſcen
dit vſq; ad infernum per tormentorum conſiderationem. Pſa.
Deſcendant in infernum viuentes. Aquæ etiam.i. peccatores q
per ipſos tranſeunt, & eorum ſocietatem frequentant, ſapidio-
res & meliores efficiuntur, & metallæ etiam.i. viri perfecti cla-
ritatem ampliorem per eos conſequūtur. Et licet talis arena.i.
vir perfectus ab aqua vel pluuia.i. a mundana proſperitate ri-
getur & mergatur, exinde tn̄ non diſſoluitur per vitia & pctā,
ſed magis & magis per humilitatem comprimitur, & per Dei
timorem deprimitur, & per firmitatem & conſtantiam ſolidat.
Conſolidatę ſunt baſes eius. Act. 3. ¶ Arenarū multitudine ma 5
ris impetus ſiſtitur, & ad eius cumulos ſe refringens, ne tranſ-
ſcēdat aſsignatos a Deo terminos, impeditur. Aqua etiam per
arenā colata, dulcior, clarior & ſapidior reperitur, vt dicit Hie
ronymus ſuper Hie. 5. Et habet arena virtutem metallorū pur
gatiuam, & ſuæ rubiginis conſumptiuam: quia qn̄ cum arena
fricantur, lucidiora efficiuntur. Habet virtutem repercuſsiuā,
infrigidatiuam, opilatiuam, tumoris ſedatiuam, vt dicit Con-
ſtant. de quodā genere arenæ quæ ab eo cimolia ponderoſa no
minatur. Rectè charisſimi per arenam duram & aſperam pœna
vel tribulatio, paupertas vel mortis conſideratio deſignatur: quę
pro certo ſiſtit & terminat fluxū maris.i. fluxum vitiorum vel
proſperitatis mundanæ: quia tales fluxus & fluctus per pœnam
reſtringuntur, & ne ſubmergant terram.i. corpus & animā per
peccata coarctantur & retardantur, & ne terminos debitę ne-
ceſsitatis excedant, per arenam huiuſmodi repelluntur. Poſui
terminum mari arenam, præceptum ſempiternū &c. quod nō
præteribit. Hie. 5. Et ideo pro certo iſta arena,ſ. tribulatio vel
pœnitentia, paupertas vel mortis memoria habet virtutē pur-
gatiuam, quia verè aqua.i. anima vel perſona quæ per eam eſt
colata,

colata, dulcis eſt per benignitatem & pietatem. Didicit ex his
quæ paſſus eſt, obedientiam. ad Hebr. 5. Metalla etiam. i. viri iu
ſti & perfecti qui arena iſta ſunt fricati, a rubigine omniũ pec-
catorum purgantur, & per diſcretionem & gratiam clarifican
tur, & per honeſtatem lucidi efficiuntur. Vel per aquam intel-
ligo animam, per metallum intelligo corpus: quæ oĩa per pœ-
nitentiam emundantur. Itẽ arena iſta, ſ. mortis cõſideratio vel
tribulatio habet virtutem repercuſſiuam: quia verè omnes va
nos cogitatus vel affectus repercutit & refrenat. Item infrigi-
datiuam: quia verè frigus diuini timoris inducit. Item opilati-
uam: quia affectus & ſenſus exteriores vel etiam ipſos fluxus vi
tiorum opilat & reſtringit, & ideo ſequitur ꝙ virtutem habet
tumoris ſedatiuam: quia pro certo tumorem ſuperbiæ & præ-
ſumptionis tribulatio reprimit atq; ſedat. Et ideo de arena dici
tur & de mari. Iob 38. Circundedi illud terminis meis, & dixi,
huc vſq; venies, & hic cõfringes tumẽtes fluctus tuos. Vel dic
ꝙ arena eſt aſperitas mortis, quia. ſ. homo ponitur ſub arena. i.
ſub terra, & ideo pro iſta eſt quæ terminat, finit, caſſat & limi-
tat fluctus maris. i. curſum iſtius amarę vitæ, vel mũdanæ pro-
ſperitatis, & ideo virtutem habet purgatiuã &c. quia verè me-
moria mortis ad omnia iſta valet. & dic ꝑ omnia vt ſupra. Vel
6 per arenam ſterilem intelligo paupertatẽ &c. ſicut ſupra. ¶ In-
ter arenas maris & fluminum quandoque inueniũtur lapides
precioſi, qui arenarum attritu politi, meliores & clariores effi-
ciuntur. Sic verè in ſocietate arenarum. i. ſterilium peccatorũ
inueniũtur lapides precioſi. i. viri iuſti & perfecti: quia vix teſt
aliqua tam nequã ſocietas, quin ibi ſint aliqui boni. Exemplũ
de Loth in Sodomis. Gen. 19. quinimo attritu arenarum. i. tri-
bulationibus ipſorum malorum, per virtutes & gratias poliun
tur, & exinde meliores & ſanctiores efficiuntur, quia omnes q
pie volunt viuere in Chriſto, tribulationes patiuntur 2. ad Ti-
7 mo. 3. ¶ Arena quando in oſtijs fluminum interponitur, impe-
dit ne fluant aquæ ad mare, ſicut patet in Nilo, ſicut dicit Hie-
ronymus ſuper Amos 8. Sic verè mortis memoria vel tribula-
tio vel pœnitentia impedit ne homo cadat in mare peccati vel
inferni. Sed pro certo ſicut (ſm Hieronymum ibidem, ſ. ſuper
Amos 8.) quando arena de oſtio fluminis tollitur, tunc aqua re
tenta in mare impetuoſius profundatur, ſic pro certo ſi arena
tribulationis, pœnitẽtiæ, paupertatis vel mortis memoriæ ceſ-
ſauerit, & a nobis elongata fuerit, tunc a mari peccati per inte-
riorem cogitationem, ad mare voluptabilium mundi per pro-
ſperitatis affectionem, ad mare inferni per mortem & vitæ
terminationem profundius deſcendemus: quia verè quanto
quis aliquando per virtutes melior efficitur, tanto per pecca-
ta (ſi ad ea poſtea deuenerit) deterior inuenitur, ſicut patet in
apoſtatis, qui ſunt cæteris nequiores. Vnde Eze. 47. Aquæ quæ
egrediuntur de ſanctuario, intrabunt mare. Vide de Nilo vbi
8 ponitur. ¶ Quandoq; in ventre terræ generantur vapor fortis,
qui rumpit terram, & exit, & exterius euaporat. quandoq; etiã
accidit ꝙ in ventre nubis vapor igneus generatur, qui rumpit
nubem, & exit. Filij etiam viperæ ventrem matris dilacerãt, vt
exterius ꝓcedant. Sic mali religioſi vel chriſtiani lacerato ven
tre, id eſt fide vel clauſtro vel regulari obſeruantia religionis
vel eccleſiæ matris ſuæ, exterius apoſtatant & recedũt. &c. Vi-
de de vipera, de terra, & de nube.

De Argilla. *Cap. 33.*

1 ARGILLA eſt terra tenax, glutinoſa & viſcoſa, &
ad ſuſceptionem impreſsionis & ſigillorum magis
apta. Sed tñ quãdoq; in lapidem induratur, nã per
actionem caloris qui humorem conſumit, in laterẽ
conuertitur, per actionem autem frigoris quod humorem con
gelat & conſtringit, in lapidis duritiam commutatur, ſicut pa-
tet 4. Meteororum. 5. & 6. & 7. Argilla ſignificat perſonam mol
lem, fragilẽ & carnalem: in qua eſt viſcoſitas carnalis volupta-
tis: quia verè tales ſunt apti ad quancunq; vitiorum impreſsio
nem faciẽdam, quia verè quicquid diabolus vult eis ſuggere-
re per tentationem, totum in corde eorũ imprimitur per dele-
ctationem, conſenſum & operationem. Iſti. n. ſunt qui ſuſcipiũt
characterem beſtiæ. Apoc. 14. Et ideo quando iſti calore auari
tiæ vel luxuriæ incaleſcunt, qñ frigore indeuotionis tepeſcunt,
tunc verè quia humor gratiæ in eis conſumitur vel congelatur,
ideo nunc in lapidem, nunc in laterem indurantur, hoc eſt di-
ctu ꝙ per obſtinationem, inuerecundiam, crudelitatem & ma
lam conſuetudinem & incorrigibilitatẽ duri & ſolidi efficiunt.
Cor eius indurabitur quaſi lapis. Iob 41. Vel dic in bono ꝙ ta-
les carnales perſonæ qñq; per Dei gratiam recipiunt diuinum
calorẽ charitatis & dilectionis, & frigus diuini timoris, & ſic
humor carnalitatis in eis conſumitur, & ſic ipſi delicati, per
pniam duri, fortes & ſtabiles efficiuntur. Vel ſi vis, per calorẽ
& frigus intelligo mũdi tribulationes, in quibus boni indurãt
tur per cõſtantiam & perfectionem, mali aũt per deſperationẽ
& obſtinationem. Exemplum de Pharaone. Exo. 7. Induratum
eſt cor Pharaonis. & Hie. 19. Indurauerunt ceruicem ſuam ne
audirent ſermones meos. ¶ Argilla ſeu lutum viſcoſum ꝑ actio 2
nem caloris duratur & efficitur ſicut lapis, ſicut dicitur 4. Me-
teororum. vbi ſupra. Sic verè peccator & carnalis qñ in calore
mundi tribulationum ponitur, tunc per obſtinationem & de-
ſperationem fortius induratur. Vnde Hie. 5. Indurauerũt faciẽ
ſuam ſupra petrã, noluerunt reuerti. Vel dic ꝙ homo in iuuen
tute eſt ſicut argilla, ſ. mollis & cõuertibilis & corrigibilis, ſed
verè qñ per calorem naturalem humidum radicale in eo con-
ſumitur, ſ. in ſenectute, tunc verè per malas cõſuetudines indu
ratur, & impreſsiones correptionis non recipit, ſed potius per
mortem frangitur q̃ per correctionem aliqualiter immutetur.
Cor durum malè habebit in nouiſsimo. Eccl. 3. ¶ Secundũ Cõ 3
ment. ibidẽ, argilla frigiditate ſua eſt ſanguinis reſtrictiua. Vn
de dicit Conſtantinus in Viat. ꝙ argilla cũ forti aceto diſtem-
perata, & fronti & tẽporibus applicata, ſanguinis a naribus flu
xum reſtringit. Argilla iſta eſt charitas, quæ more argillæ ſtrin
git & ligat. diuerſa corda inuicem, & ideo ſi cũ iſta acetum for
tẽ. i. mortis amaram memoriam miſcuerimus, tũc verè fluxus
ſanguinis, id eſt fluxus vitiorum a nobis deficiet & ceſſabit. Vn
de Eccl. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouiſsima tua
& in æternum non peccabis.

De Alabaſtro. *Cap. 34.*

ALABASTRVM eſt lapis candidus, tinctus va 1
rijs coloribus, firmus & ſolidus, & frigidus, qui
vnguenta cuſtodit peroptimè incorrupta, qñ
de eo fit vas pro vnguentis aromaticis reſeruan-
dis. Sic verè qñ aliquis eſt firmus & ſolidus per
conſtantiæ & perſeuerantiæ & patientiæ firmita
tem, candidus per caſtitatem, tinctus varijs coloribus & virtu-
tibus per exteriorem pulchritudinem & honeſtatem, tunc ve-
rè efficitur optimum vas ad cuſtodiendum vnguentũ aromati
cum. i. deuotionem, compaſsionem, charitatem & pietatẽ. vel
vnguentum. i. bona temporalia, quibus pauperes inunguntur,
quia. ſ. boni & perfecti meliores ſunt ad temporalia conſeruan
da, quam alij: quia. ſ. vngunt ea ipſis pauperes & egenos. Vnde
Marci. 14. Accepto alabaſtro vnguenti effudit ſuper caput Ie-
ſu. ¶ Secũdum Dioſcori. alabaſtrum dicitur valere ad victoriã 2
obtinendam, & conſeruat amicitiam, & eã etiam generat atq;
nutrit. Chariſsimi per alabaſtrum qui eſt lapis durus & candi-
dus, intelligo duritiam & firmitatem patientiæ, & candorẽ ca-
ſtitatis: quam pro certo ſi nobiſcum portauerimus & habueri-
mus, pctã & vitia, tentationes & tribulationes vincemus, nec
eis ſuccumbemus, quod principaliter facit patientia: quia me-
lior eſt patiens viro forti. Prouer. 17. Amicitiam etiam genera
bit & ſeruabit, ſ. Dei & aliorum hominum & ſanctorum, quod
principaliter facit cãdor & ſpecies caſtitatis. Ex lapide precio
ſo omnis circuitus murorum eius, ex lapide candido & mũdo
omnes plateæ eius ſternentur, & per vicos eius alleluia canta-
bitur. Thobiæ 14.

De Auro. *Cap. 31.*

AVRVM dicitur ab aura, eo ꝙ in aura ſeu in aere 1
plus luceat, obryzum autem dicitur aurum lu-
cens, ſplendens, rutilans bractea autem dr̃ lami
na auri tenuiſsima, de qua inciduntur fila, vt di-
cit Alber. de metallis lib. 16. Secundum Ariſto.
autem ad compoſitionem auri concurrit ſulphur rubeũ, & ar-
gentum viuũ album. Talis eſt iuſtus rutilans & honeſtus: quia
verè in aura. i. in publico & aperto coram alijs fulget & rutilat
atq; ſplendet ꝑ ſpeciem honeſtatis. Sed verè ad hoc requirit ꝙ
concurrat ſulphur rubeum. i. rubedo & ardor charitatis, quæ
ſit viua, ſ. per vitã grãæ & veritatis, hoc eſt dictu, ꝙ nõ ſit ſicca,
ſicut caſtitas hypocritarũ: quæ vita dr̃ carere: quia caret effica
cia & virtute, & ſic poterit dici aurum mundũ Eſa. 13. Precio
ſior auro erit vir, & hõ mũdo obryſo. Nam ſicut color aureus
eſt cæteris nobilior & clarior, & magis delectat viſum, ſic verè
color honeſtatis & q̃tum ad ſe & quantũ ad alios in viſu & re-
præſen-

præſentatione pulcberrimus debet dici. Et ſicut aurũ lepram
palliat ne cognoſcat, ſic verè honeſtas vitia & peccata coope-
rit, palliat atq; cœlat. Pulcbritudinem candoris admirabitur
2 oculus.&c. Eccl.43. ¶ Auro (ſicut dicit Richardus) quo ad ſub
ſtantiam nihil inter metalla ſolidius, & ideo in igne poſitũ nõ
euaporat, nec in pondere minoratur, ſed ibi virtute caloris li-
queſit, & ab omni ſorde ſi quã habuerat depuratur, & clarius
& lucidius reperit. Verè ſic de viro iuſto & de quolibet debet
eſſe: qa verè quilibet debet eſſe per fortitudinẽ, patiẽtiã & pſe
uerantiam ſolidus & cõpactus. Iuſtus.n.qñ in igne & in aſperi
tate tribulationum ponit, tunc verè non euaporat per deſpera
tionẽ, impatientiã, murmurationẽ, nec in pondere.ſ.morum &
virtutum minuitur, ſed liqueſit p contritionẽ, deuotionẽ, com
paſsionem, & ab oĩ ſorde vitiorum & pctõrũ depuratur, & ſic
clarior & purior & ſanctior efficitur dũ purgatur: qm̃ in igne
probatur aurũ, hoĩes verò receptibiles in camino humiliatio-
nis. Eccl.2. ¶ Et ſicut (ſm Platearium) aurum dum malleat, nõ
3 rumpitur nec ſcinditur, nec emittit ſonitum vel ſtridorem, ſed
potius in laminas tenuiſsimas dilatatur, ſic vir iuſtus & patiẽs
qñ a Deo percutitur & malleatur p tribulationes, tentationes
& iniurias & paupertates, nõ ſcinditur vel rumpitur per pctã
vel per impatientiam, ſed magis p charitatẽ & per ſpũale gau-
dium dilatatur 2.ad Corint.6. Cor noſtrũ dilatatũ eſt. & ſoni-
tum vel clamorem iurationis, ſtridorẽ detractionis & murmu
rationis penitus nõ emittit. Vnde ipſe eſt tanq̃ vas auri ſolidũ,
ornatum oĩ lapide precioſo. Eccl.50. Exemplũ de Iob & Tho.
Quod eſt contra iurantes & impatiẽtes, qui ſunt ſimiles ęri &
non auro.&c. ¶ Auro inter metalla nihil ductilius. Nam aurũ
4 ſub malleo non finditur, ſed inter malleum & incudem ſine ru
ptione vel diſcõtinuatione in bracteas tenuiſsimas ſm votũ ar
tificis æqualiter dilatatur, niſi forte ęs vel aliud metallum inte
rius fuerit mixtum ſibi: quia tũc rumpitur & finditur, & for-
mæ imprimendæ inobediens inuenitur, & ideo tũc neceſſe eſt
vt poſt decoctionẽ ignis illa impuritas auferatur, vt ſic efficiat
ductile, & exinde forma debita producatur. Rectè talis debet
eſſe oĩs verus obediens, ſubditus vel religioſus: qa verè ad vo-
luntatem artificis, ſ. Dei vel prælati, debet eſſe ductilis per obe
dientiam & ſubiectionem, vt ſm eius imperium ducatur & re
gatur circunquaq; per bonam operationem, & æqualiter, ſ.ad
oẽs amicos & inimicos dilatetur per charitatem & dilectionẽ.
Et ideo licet ſit inter malleum & incudem in conflatu tribula-
tionum, & licet ab artificẽ.i. a Deo vel prælato per correptio-
nes & aduerſitates malleętur, tñ non debet rumpi per diſconti
nuationem, ſ. ceſſando a bono opere, vel apoſtatando, nec reſo
nare per impatientiam & murmurationem, ſed in oĩbus prout
poterit obedire. Prouer.3. Non deficias cum a Deo corriperis,
quia quem Deus diligit, corripit.&c. Veruntamẽ aliqñ adiun
gitur ſibi interius in corde aurichalcũ.i. intentio mala vel hy-
pocriſis, & tunc verè non eſt ductilis per obedientiam, ſed ru-
dis & inobediens, & ſtatim ꝙ percutitur modica tribulatione,
frangitur per impatientiam, & rumpitur per bonorũ operum
diſcontinuationem, & ſic ad votum artificis, Dei.ſ. vel prælati,
non regitur, imo aliqñ ex toto frangitur per deſperationem &
apoſtaſiam & obſtinationem. Vnde Eze.22 Oẽs iſti vt ferrũ &
ſtannũ & ęs in medio fornacis conſumpti ſunt. Et ideo neceſſe
eſt ꝙ prius per ignem diuinæ charitatis & internæ cõtritionis
& per virtutem ſpiritusſancti huiuſmodi interior impuritas ex
trahatur, vt ſic bonus, iuſtus & obediẽs eſſe poſsit, & in eo for-
ma debita, ſ. gloria paradiſi finaliter inducat. Auro.n. locus eſt
in quo conflat. Iob 28. Fac ſi vis duos.§. ¶ Auro nihil inter me-
5 talla pulchrius in colore, nihil efficacius in valore, & ideo om-
nium colorum & metallorum pulchritudo dicitur atq; decor.
Nam inter colores & inter metalla primum & præcipuum ha
bet locum. Et ſm Platearium, aurum virtutem habet conforta
tiuam, ſuperfluitatum coadunatarum in corpore abſterſiuam,
ſyncopis curatiuam, a lepra præſeruatiuã, vel ipſius curatiuã,
vel ad minus ipſius occultatiuam, ſi.ſ. limatura auri in cibo ip-
ſius aſſumatur. Chariſsimi, aurum quod ſplendet, eſt diuina ſa
pientia ſeu charitas, a quibus ſplendor honeſtatis progreditur
& emanat: quia pro certo iſta eſt principalior & efficacior in-
ter cæteros colores & metalla.i. inter cæteras gratias & virtu-
tes, quia a charitate tanquã a principaliori oẽs virtutes cæteræ
fluunt & exeũt, ſicut a radice, & oẽs ẽt colores exteriorũ exem
plorum, & ideo per virtutem ſapientiæ vel charitatis deſolati
confortantur, ſuperflua.i. diuitiæ per elemoſynas educuntur
quia.ſ. facit hoĩem miſericordem & largum, & ſyncopis.i. re-
morſus conſcientiæ ſedatur, & lepra.i. pctã curantur, vel etiam
præſeruantur. Charitas.n. cooperit multitudinem pctõrum 1.
Petri.4. & ſicut ignem ardentem extinguit aqua, ita elemoſy-
na reſiſtit pctĩs. Eccleſ.3. Vel expone de ſapientia vel doctrina:
quæ ſi in eſu.i. p prædicationem aſſumatur, efficit oĩa ſupradi-
cta. ¶ Laminę aureæ candentes in vino extinctæ faciunt vinum 6
vtile contra vitia ſplenis, & multas alias paſsiones, ſm Platea
rium. Vinũ quod lætificat cor hoĩs, ſignificat ſpũalem conſola-
tionem, doctrinam & eruditionem, quæ pro certo ſi a laminis
auri.i. a viris perfectis cãdentibus & ardentibus per charitatẽ,
tacta fuerit ſeu facta, tunc contra vitia ſplenis.i. contra melan-
cholia & mundanã triſtitiam adiuuat & confortat, & cõtra vi-
tia & pctã, quæ ſunt animæ paſsiones. Iõ viris perfectis dr̃ 1.ad
Theſſa.5. Conſulamini puſillanimes.&c. Mœror.n. in corde vi-
ri humiliabit eum, & ſermone bono lætificabitur. Prouer.12.
Et iõ perfectus vir & effabilis dicit: Eſa.50. Dedit mihi domi-
nus linguam eruditam, vt ſciam conſolari eum qui laſſus eſt,
verbo. ¶ Inſtrumentũ aureũ melius eſt ad faciendũ vſturam in 7
aliquo membro, q̃ alterius metalli: quia ſm Platearium, virtu
te eius cuſtoditur locus vulneris a fœtore. Sic verè qñ aliquod
membrum.i. aliqua perſona, eſt vrendum & cicatrizandum per
correctionẽ, tunc verè iſta vſtura eſt melior & perfectior ſi in-
ſtrumentum.i. ille qui vrit & perforat corrigendo, ſ. prælatus,
fuerit aureus, ſ. q̃tum ad ſplendorem ſciẽtiæ & veritatis, quan-
tum ad ruborem amicitiæ & charitatis, quantum ad ſoliditatẽ
conſtantiæ & firmitatis, quantum ad pondus prudentiæ & ma
turitatis, quantum ad colorem decentiæ & honeſtatis, & quan
tum ad valorem virtutis & grĩæ & bonitatis: quia verè oẽs iſtæ
virtutes debẽt in prælato & quolibet correctore vel iudice re
lucere. Aurum.n. & rubeum, ſplendens, ſolidum, ductile, pul-
chrum, & ponderoſum. Nã quia prælatus perfectus & virtuo-
ſus qñ facit vſturam correctionis, per diſcretionem ſcit nõ ex-
cedere, iõ fœtor infamiæ ibidem minimè gñatur. Vnde Pſal.
Corripiet me iuſtus in miã, & increpabit me, oleum aũt pecca
toris non impinguet caput meum. ¶ Puluis auri oculorum ma 8
culas corrodit, & licet membris non incorporetur nec ea nu-
triat, ipſa tñ cõfortat, & a ſuperfluitate exonerat, ſm Platearium.
Sic puluis ſacræ ſcripturæ.i. doctrina & p̃dicatio ab oculo cor
dis abſtergit maculas pctõrum, & membra.i. peccatores cõfor
tat, & eos facit a ſuperfluis.i. a diuitijs exonerari per elemoſy-
nas, licet eos non nutriat per gratiã & deuotionem, nec eis in-
corporetur per retentionem: quia verè licet peccator audiẽdo
prædicationem vel ſcripturam, ex toto non emendetur, tñ ali-
qualiter in ſpũalibus conſolatur, & ad elemoſynas clargat. Vel
aurum pulueriſatum intelligo malũ prædicatorem.&c. ¶ Au- 9
rum calefactum ſi aliquod membrum exinde tangatur & frice
tur vel vratur, pilos auferi, & eos amplius creſcere nõ permit-
tit. Sic verè qñ prælatus vel p̃dicator calore charitatis ęſtuans
tangit, ſ. corrigẽdo & prædicãdo, carnẽ.i. carnales pctõres, tũc
p certo exinde facit cadere pilos.i. exteriores diuitias, & pau-
peribus elargiri, vel ẽt exteriorẽ malam conuerſationẽ facit
cadere & ceſſare, & pro poſſe ſuo amplius ibi creſcere non per
mittit. Vel dic ꝙ qñ aurum.i. prælatus, caleſit in igne auaritiæ,
tunc verè a ſubditis abſtergit per rapinam & exactionẽ pilos
diuitiarũ & exterioris ſubſtantiæ tẽporalis. Aĩa.n. calida quaſi
ignis ardens nõ requieſcet donec aliqd glutiat. Eccl.23. ¶ Qñ 10
lamina argentea eſt cum aurea aliqua de cauſa coniungenda,
tunc ab humore, vento vel puluere ſummopere eſt cauendũ:
qa ſi aliquid iſtorũ inter argentũ & aurum ſe poſuerit, nequaq̃
vnum cũ altero ſe tenebit, & iõ in loco valde mundo eſt hmõi
coniunctio facienda quod ſi fiat, ita põt vnum cũ altero copu-
lari, vniri & coniungi, ꝙ nunq̃ poſſunt vlterius ſeparari. Aurũ
eſt Deus, argentum eſt aĩa: quæ pro certo ſi inuicem volũt cõ-
iungi & vniri per charitatem & grĩam in præſenti, & gloriã in
futuro, ſummè cauendũ eſt a vẽto vanitatis & ſuperbiæ & ela
tionis, item ab humore deliciarum & luxuriæ & carnalis infe-
ctionis, item a puluere cupiditatis & auaritiæ, vel ab amore tẽ-
poralis poſſeſsionis: quia verè ſi aliquod iſtorum inter Deũ &
aĩam interponatur, vt quia aĩa eſt ſuperba, auara & luxurioſa,
nunq̃ per charitatis vinculum cum Deo perfectè poterit con-
iungi, & iõ in loco mũdo.i. in perfecto ſtatu vel religione ſe de
bet quilibet ponere, vt hmõi copulam valeat colligare. Re-
ponetis cineres ad orientem in loco mũdo extra caſtra. Leui.6.
Quia verè aĩa quæ debet eſſe cinis perfectæ & amarę cotritio-
nis, debet poni in loco mundo.i. in ſtatu grĩæ & deuotionis, vel
in ſtatu eccleſiæ vel pfectæ religionis, extra caſtra.i. extra tu-
multum

multum mundanæ conturbationis, & ſic perfectè cũ Deo con
iungetur per charitatem, nec ab eo amplius diuidet. Quis nos
11 ſeparabit a charitate Chriſti? ad Ro. 8. ¶ Aurum ergo eſt metal
lum ſolidum, ductile, ſplẽdens, rubeum, pulchrum, ſuper me-
talla oĩa ponderoſum, non ſonãs, medicinale, & virtuoſum. Sic
verè iuſtus vel religioſus prædicator vel ꝓlatus debet eſſe ſoli
dus per conſtantiam & perſeuerantiam, ductilis per obedien-
tiam, ſplendens per ſapientiam & prudentiam, non ſonãs per
impatientiam, rubeus per charitatem, pulcher per honeſtatẽ,
ponderoſus per ſapientiam & maturitatem & bonorum exem
plorum exhibitionem, virtuoſus per grãm & perfectionẽ. Vn-
de 2. Paralyp. 9. Vaſa domus ſaltus Libani erant ex auro puriſſi
mo. Talis potiſſimè fuit Chriſtus & etiam ſancti. Pone ſi vis fi-
guram de candelabro aureo ductili cũ lucernis, & applica de
prælato ſicut vis. Et nota ꝙ aurũ malleatũ dilatatur æqualiter.
Sic bonus prælatus debet æqualiter dilatari per affectionẽ ad
12 oẽs ſubditos. quod eſt contra acceptores perſonarũ. ¶ Aurum
tũc ſuper oĩa metalla rutilat, qñ a ſole repercutitur, & intñ ẽt
tunc refulget, ꝙ in proximos parietes diffundit fulgor eius. Sic
verè beata virgo tunc ſummè rutilauit per omnimodam honeſta
tem & virtutum luciditatem, qũ ſol. i. Dei filius in eam eſt infu
ſus. Nam tunc & extunc fulgor ſuæ grĩæ & virtutis per oẽs par
tes mundi mirabiliter ſe diffudit 1. Mach. 6. Reſulſit ſol in cly-
peos aureos, & reſplenderũt mõtes ab eis. Clypei. n. aurei ſunt
pura viſcera virginis glorioſæ, in qua ſol. i. Dei filius carnẽ aſſu
mendo refulſit, & in mõtes. i. viros iuſtos & perfectos ſplendor
ſuæ gratiæ redundauit. &c. Adiũge ſicut ſupra de perfectione.

De Aurichalco. Cap. 36.

1 AVRICHALCVM ſm Iſid. ſic dicitur, eo ꝙ cũ
in veritate ſit ęs ſeu cuprum, rutilans, tñ eſt ſicut
aurum. vnde habet auri ſpeciem, non valorẽ: nã
cum auripigmẽto & alijs ſpeciebus efficitur ru-
tilans ſicut aurum, ſed verè iſte color nõ diu per
ſeuerat. Vaſa. n. exinde facta in ſua nouitate pul-
chra videntur, & lucentia quaſi aurum, ſed verè paulatim defi
cit color eius, & rubiginantur vaſa huiuſmodi & offuſcãtur, &
ſuam originalem materiam ꝓteſtantur. Illa aũt quæ in iſtis va-
ſis diu ſeruata fuerint, horribilẽ odorem cõtrahũt & ſaporem.
Rectè tales ſunt hypocritæ: quia verè licet ſint cuprum & ęs. i.
viri duri, indeuoti & pctõres, tñ propter fulgorem & colorem
exterioris honeſtatis videntur eſſe aurũ. i. viri iuſti & perfecti.
Vnde iſti habent colorem aureũ, non valorẽ. Nã tales ꝓ ſpe-
ciẽ fictæ honeſtatis, ita ſophiſticant ꝙ vident eſſe aliud ꝙ̃ ſint,
contra quos Chryſoſt. Hypocrita, aut appare quod es, aut eſto
quod appares. Sed verè talis fulgor fictæ honeſtatis cito trãſit:
quia licet in nouitate & in principio videantur pulchri & ho-
neſti, tñ in fine rubiginatur color ſuæ conuerſationis, & natu-
ram ſuæ iniquitatis & malitiæ proteſtatur. Nã vt dicit Seneca,
nihil quod ſimulatum & fictũ eſt põt eſſe diuturnũ. Vnde Eſa.
54. Ego vocaui interfectorem ad diſperdendum oẽ vas quod fi
ctũ eſt. Illa ẽt quæ in iſtis vaſis continent, ſ. eorũ verba & ope-
ra, finaliter inueniuntur & percipiũtur horrida per prauitatẽ,
& fœtida per infamiæ fœditatem. De cadaueribus eorũ aſcen-
det fœtor. Eſ. 34. Vel dic de nouitijs & alijs qui in nouitate ſua
. i. in iuuentute videntur aurei per virtutẽ & honeſtatẽ, ſed con
tinuè paulatim deficiunt, ita ꝙ quoq; in fine rubiginant per vi-
tia & pctã, & perdunt pulchritudinem & honeſtatem, per inſo
lentiæ læuitatem. Beſtia quã vidiſti, fuit & nõ eſt. Apoca. 17. Ita
2 ꝙ quicquid in eis continet. i. verba & opera, ſunt horida & fœ
toſa. ¶ Aurichalcum ad modũ auri rutilat, & ad modũ æris ſo-
nat, & ſm Platear. collyria & oculorũ medicinæ in vaſis de au
richalco optimè ſeruantur, & æris fortitudine acuũtur. Rectè
tales ſunt boni prædicatores. Nã quia ſplendent per aureã ho-
neſtatẽ, ſonãt ſicut æs ꝑ canorã eloquẽtiã & loquacitatẽ, iõ col
lyria & medicinæ oculorũ. i. verba & doctrina ſacræ ſcripturæ
a quibus oculus intellectus acuitur & clarificatur per diſcre-
tionem, in talibus optimè reſeruantur: quia verè tales debent
eſſe apotheca & cuſtodia ſcripturarum. pſal. In corde meo ab-
ſcondi eloquia tua, ne peccem tibi.

De Auripigmento. Cap. 37.

1 AVRIPIGMENTVM eſt genus lapidis fragilis
ſeu vena prætẽdens auri ſpeciẽ in colore. Et eſt du-
plex, rubeus & citrinus, & habet virtutem ſulphu-
ris in calefaciendo, & ſi ſulphur ei additur, conti-
nuo virtute ſulphuris dealbatur. Et eſt auripigmentũ ita corro
ſiuum, ꝙ oĩa metalla rodit & exurit, præter aurũ. Nã virtutem
habet attrahendi & diſſoluẽdi, & ad vltimum corrodẽdi. Alio
aũt nomine lapis arſenicus nominatur. Rectè talis eſt caro hu-
mana: quia verè iſta nihil eſt niſi terra fragilis. ſ. ad reſiſtẽdum
vitijs & pctĩs, licet exterius in colore. i. in apparentia videatur
eſſe aurea, ſ. per ſpeciẽ & pulchritudinem corporalẽ. Et iſta qñ
ſibi adiungitur ſulphur fœtens, hoc eſt dictu pctm̃ luxuriæ, ca-
lefacit per tentationes, diſſoluit per delectationes, corrodit &
diſſipat per conſenſus & operationes, & in albũ colorẽ mutat
per exteriores curioſas veſtes & cõuerſationes. Vnde breuiter
nullũ eſt metallũ, nullus. ſ. hõ, quin a carne ꝓpria corrodat &
tentet præter aurũ. i. præter ſanctos viros atq; firmos. Quis po
terit pugnare cum beſtia? Apoc. 13. Caro. n. concupiſcit aduer
ſus ſpiritũ, ſicut dr̃ ad Gala. 5. Vel dic ꝓ oĩa de mulieribus: quę
ſunt aureæ per corporis pulchritudinẽ, citrinę & rubicundæ,
& qñ ſulphur luxuriæ eis adiungit tũc fiunt albæ. i. curioſæ ꝙ̃-
tum ad ornatus & veſtimẽta, & ſic alios calefaciũt ꝑ deſideria
& tentationes, diſſoluũt ꝑ delectationes, attrahũt per mala ver
ba & ſuggeſtiones, & ſic in fine corrodunt per rapinã & exco-
riationes: quia verè bona naturæ, fortunæ, & gratiæ, luxurioſi
auferunt atq; tollunt, & iõ oẽ metallũ quod tangunt. i. oẽm per
ſonam cuius ſocietatẽ frequẽtant, diſſipãt & ſubuertũt, niſi for
tè fuerit aurũ. i. vir ſanctiſſimus & perfectus. Exẽplũ de Adã,
Sanſone, & Dauid & Petro, qui per mulieres ſunt decepti. Fi-
gura de beſtia Apoca. 13. &c. Quis. n. poterit ex vobis habitare
cum ardoribus ſempiternis? Eſa. 33. ¶ Auripigmentũ ſm Pla- 2
tearium, habet virtutem calefaciendi, diſſoluendi, mundifican
di, corrodendi. vnde valet cõtra multas corporis paſſiones. Ve
rè talis eſt pnĩa: quia verè pctõrem calefacit per dilectionem,
diſſoluit per delectationem, mundificat per confeſſionem, cor
rodit per corporis afflictionem & macerationem, & iõ procer
to valet contra multas paſſiones & contra vitia & pctã, a qui-
bus liberat pctõrem. ¶ De auripigmẽto mixto cum calce viua 3
& aqua fit vnguẽtum depilatorium, ꝙ pſilotrũ dr̃, quo ſi quis
imbutus fuerit, pilos ſine dolore faciliter amouebit. Chariſſi-
mi, per iſtud auripigmentũ quod eſt corroſiuũ, intelligo mor-
tem, quæ oĩa deſtruit & corrodit. Per calcẽ aũt viuã intelligo
charitatem, quæ calefacit, & vitã grĩæ præſtat. Si ergo iſta duo
ſimul iungantur, ſ. dilectio Dei & proximi, & mortis memoria
& aqua pietatis eis admiſceatur, tunc verè pili diuitiarum ſine
dolore dimittuntur & ſpernuntur, & pauperibus erogant, q̃a
ſm Hiero. in prologo ſuper Ioſuæ, Facile cõtemnit oĩa, qui ſe
cogitat moriturum. Nam iſtis duobus maximè mouetur hõ ad
pietatem & largitatẽ, ſ. ex charitate, & memoria mortis ſuæ, iu- 4
xta illud Eccl. 14. Ante mortẽ exporrigẽs da pauperibus. ¶ Au
ripigmentũ valet cõtra impetiginem & ſerpiginem, ſi locus cũ
auripigmento & ſapone leuiter vngat, veruntñ ſtatim ablnen
dus eſt locus ille: q̃a ſi diu ibi maneret, bonas carnes corrode-
ret ſicut malas. Virtutem. n. habet corroſiuam & inciſiuã, ſm
Peatariũ. Per auripigmentum quod rutilat ſicut aurũ, intelli-
go detractores, qui ꝓ certo fingunt ſe eſſe aureos q̃tũ ad ſplen
dorem honeſtatis, & quantum ad ruborem charitatis: quia. ſ. ſe
fingunt oĩa dicere ex charitate, ſed pro certo iſti habẽt virtutẽ
corroſiuam: quia verè oĩa alia rodunt & deuorant linguis ſuis.
Et ideo qñ aliquis habet ſerpiginem ſeu pruritũ inanis gloriæ,
tunc vtile eſt ꝙ auripigmẽto vtatur. i. ꝙ ei detractorum corro-
ſio admittatur, vt ſic ille pruritus tranſeat & deſiſtat. Non ſunt
aũt tales diu ſuſtinendi in corpore eccleſiæ vel religionis, vel
in auditu cuiuſlibet perſonæ: quia verè carnes bonas corrode
rent ſicut malas: quia ſi delectabiliter audiantur, de bonis de-
trahunt & de malis, & iõ non ſunt audiẽdi. Prouer. 4. Amoue a
te os prauum, & detrahentia labia procul fac a te. ¶ Secũdum 5
Plat. Auripigmẽtum vngues deformes, & turpes facit cadere,
& creſcere meliores. Sic ardor pnĩæ vetera opera deſtruit &
peccata, & facit creſcere noua, ſ. gratias & virtutes. Aufert pri
mum vt ſequens ſtatuat. ad Heb. 10. Vngula. n. quæ eſt pedis ex
tremitas, finem ſignificat, ad quem cuiuſlibet operis effectus
terminatur, quem ſcilicet per pedem deſigno.

De Argento. Cap. 38.

ARGENTVM latinè, argyros græcè dicitur, & eſt 1
metallum album & ſonorum, vel vnctũ (quod mirũ
eſt) impreſſum corpori, lineas nigras facit, & ĩ eius
compoſitione (ſm Ariſt.) cõcurrit argentũ viuum
& ſulphur. Nullum autẽ aliud metallũ dulcius reſonat quam
argentum,

argentum, vt dicit Iſidorus. Talis eſt hypocrita, quo pro certo
nullus dulciua reſonat, ſ. quo ad fictam eloquentiam vel prædi
cationem, qui licet ſit albi coloris & honeſtæ & pulchræ appa
rentiæ, lineas tamen nigras. i. opera mala & iniqua generat, &
producit: quia non põt arbor mala bonos fructus facere. Matt.
7. & Luc. 6. Et verè ideo ſulphur. i. fœtens ardor luxuriæ, & ar-
gentum viuum. i. leuitas inconſtantiæ in eius ſubſtantia & con
ſcientia dominatur, & ideo non mirum ſi opera nigra & vitio-
ſa ab eo producuntur. Vel dic quòd argentum (quod dicitur quaſi
ardens gentem) ſignificat diuitias vel mundi proſperitatẽ: quę
pro certo in ſe continent ſulphur. i. auaritiæ ardorem & cupidi
tatis, & ideo licet alba, pulchra. ſ. & delectabilis videatur, tamẽ
corpori cui imprimitur. i. mẽti quæ ei per affectum innititur,
lineas facit nigras. i. multa nigra vitia & peccata, a quibus con-
ſcientia denigratur. Nigræ fiunt facies eorum de fumo qui in
2 domo fit. Baruc. 6. ¶ Argẽtum eſt metallum albũ & ſonorum,
clarum, purum, ductile, balſami potiſsimè ſeruatiuum, virtutis
in aſpide iuuatiuum, quia plus valet iaſpis in argento quam au
ro, in igne reſolutiuum, & multarum ęgritudinum curatiuum,
nã ſecundum Plateariũ, ſpuma eius vulnera ſanat, & carnes ſuperfluas
in eis creſcere non permittit, matricem educit, fluxibilia mem
bra fortificat, & corpus mundificat atq; purgat. Verè talis de-
bet eſſe prælatus vel prædicator, quia debet eſſe albus per ca-
ſtitatem, clarus per honeſtatem, purus per innocentiã, ſonorus
per eloquentiam, ductilis per obedientiã, balſamũ. i. odorẽ bo-
næ famæ debet ſeruare per bonam conuerſationẽ, in igne. ſ. tri-
bulationis & dilectionis debet liquefieri per compaſsionẽ, &
ſic erit infirmitatum. i. peccatorum curatiuus per bonũ exem-
plum & per bonam informationem. Nã ſpuma. i. eloquentia &
doctrina taliũ, vulnera. i. pctõres vlceroſos ſanat, & in eis carnẽ
ſuperfluam. i. carnales delicias & voluptates creſcere non per-
mittit: quia ab iſtis mundat hõ per bonam eruditionem. Et ideo
iſte dr matricem. i. interiora vitia educere: quia. ſ. ea facit educi
per confeſsionẽ, debilia mẽbra. i. leues & fluxibiles & inferio-
res conſolidat per cõſolationẽ & inſtructionẽ. Corpus ẽt mun
dificat, inquantum. ſ. introduci facit mundam & pulchrã con-
uerſationem. Ideo de talibus dr in Pſal. Argentum igne exami
natum, probatũ terræ, purgatũ ſeptuplũ. Vel ſi vis per argẽtum
album intelligo cãdorẽ caſtitatis: quæ eſt ſine dubio virtus pu
ra, munda & honeſta, & balſamũ. i. bonam & odoriferã famam
ſeruat, & corporis. i. exterioris cõuerſationis honeſtatẽ & mun
ditiam ſeu decentiã introducit, & carnes ſuperfluas. i. volupta-
tes carnales prorſus adnihilat & cõſumit. Pſal. Eloquia inquit
3 dñi, eloquia caſta, argentum igne. &c. vt ſupra. ¶ Argentum in
igne poſitum rubet, & liqueſcit, ſed infrigidatũ ſoliditatẽ pri-
ſtinam recipit & candorem. Sic verè ſunt aliqui qñ in igne tri-
bulationis ponuntur, tunc liquefiunt per contritionẽ & compaſ-
ſionem, & rubẽt per charitatẽ & dilectionẽ: qñ aũt ceſſat ignis
tribulationis, tunc infrigidantur per indeuotionem, ſolidatur
& indurantur per obſtinationem, candidantur & dealbanẽ per
curioſam conuerſationem, & iõ vtile eſſet talibus quòd ſemper du
raret ignis tribulationis. Vnde Eccle. 2. In igne. n. probatur aurũ
& argẽtum, ſic & hoĩes receptibiles in camino humiliationis.
Pſal. Imple facies eorũ ignominia, & quærẽt nomen tuum dñe.
Vel dic quòd iuſtus qñ ceſſat hmõr ignis & refrigeratẽ, tũc ſolidatẽ
per conſtantiæ firmitatẽ & albatur per cõtinentiæ caſtitatẽ, &
ſic bñ ſe habet in igne. i. proſperitate, & nõ in aduerſitate. Vel dic
quòd pctõr in igne cupiditatis vel tentationis vel proſperitatis li-
queſcit per mala deſideria & delectationes: quæ tñ in frigore pnĩæ
& tribulationis ſolidatur & albeſcit per conſtantiam & caſtita
4 tẽ. &c. ¶ Argentum qñ cũ terra cõiungitẽ, eandem rubiginẽ con-
trahit, ſed ſi cũ arena fricatum fuerit, tunc priſtinã recuperat
claritatem. Sic verè qñ terra. i. amor terrenorum cõiũgitur cũ
argento. i. cum aĩa vel aliquo viro iuſto, tũc verè exinde cõtra-
hit rubiginẽ auaritiæ & pcti. Veruntñ ſi cum arena. i. cũ aſpera
pnĩa fuerit confricatus, tunc claritatem perfectionis & hone-
ſtatis quã amiſerat, recuperat, & rubigo quã acquiſierat, euaporat.
5 ¶ Iaſpis in argẽto plus valet quã in auro, & ibi ſua virtus melius
eluceſcit. Iaſpis eſt ſacra ſcriptura, quæ viſum & intellectum
acuit & confortat. Sed pro certo iſta plus valet & proficit, ſcili
cet quantum ad vtilitatem mundi, quãdo eſt in argento. i. in vi-
ro iuſto & perfecto, ſonitum tamen eloquentiæ, ſuauem haben
6 te. Eſt n. tacens non habens ſenſum loquelæ. Eccl. 20. ¶ Argen
tum eſt ſonorum, ſed aurum penitus nihil ſonat, & tamen aurũ
prænalet. Sic verè illi qui quando percutiuntur & corrigũtur,
non murmurãt nec clamant, ſunt alijs vt cõmuniter meliores.

De Argento viuo. *Cap. 39.*

ARGENTVM viuum eſt argẽtum ſimplex & 1
incompoſitum, & habet argentũ viuum ſicci-
tatem, ſubtilitatem, puritatẽ, & albedinẽ. Nam
in ipſo eſt ſiccitas ex ſubſtantia terræ, ſublimi-
tas & mobilitas, & fluxibilitate aquæ, & albe-
do ex aeris corporatione. Nã aer, aqua, terra,
ad eius compoſitionem conueniunt, & indiſſolubiliter coniun
guntur, & ideo propter vincẽtem ſiccitatẽ, in ſuperficie plana
non liqueſcit, nec adhæret tãgenti, ſicut id quod eſt aquoſum,
vt dicit Ariſto. Talis debet eſſe vir perfectus: quia verè debet
eſſe albus per caſtitatem, lucẽs per proſperitatem, ſubtilis per
diſcretionem, ſiccus per pœnitentiam & macerationem, mobi
lis per obediẽtiam & ſubiectionem, vel etiam per bonam ope-
rationem, & hoc quia verè in ipſo debet eſſe aqua fluida pieta-
tis, terra ſolida conſtantiæ & firmitatis, & aer lucidus. i. claritas
ſcientiæ, & puritas ſubtilitatis, quæ indiſſolubiliter debẽt in eo
inuicem colligari. Et ideo tales viri perfecti quando ponuntur
in terra vel in loco plano. i. in adminiſtratione rerum & nego-
ciorum terrenorũ, non liquefiunt nec defluunt per vitia & pec
cata, ſed intra debitos terminos diſcretionis & prudentiæ iugi
ter continentur. quod eſt cõtra mũdi diuites & prælatos, quos
terrena proſperitas facit ſtatim defluere, nã permittit quòd de vno
officio ad aliud faciliter promoueantur, in nullo cõtentata ines-
plebilis auaritiæ cupiditate, & hoc cum nullius vſquam aduer
ſitatis incurſu. Pſal. Folium eius non defluet, & omnia quæcun
que faciet, proſperabuntur. ¶ Argentum viuum hoc habet pro
prium, quòd per ſe nõ coagulatur, ſed qñ ſulphuri & plumbo con- 2
iungitur, tunc facile congelatur. Sic verè multi ſunt qui non co
agulantur & indurantur per peccatum & obſtinationem quan
do ſunt ſoli & per ſe, ſed pro certo quando aſſociantur cũ ſulphu
re. i. cum perſonis luxurioſis & fœtẽtibus, cũ plũbo pondero-
ſo. i. cum importabilibus & inſolentibus, tunc paulatim coagu
lantur & indurantur per obſtinationem, & etiã per malã con-
ſuetudinem & peccata: quia qui cũ ſtultis ambulat, ſimilis eſſi
cietur. Prouer. 13. ¶ Argẽtum viuum eſt ſimplex reſpectu om- 3
nium metallorum: quia ſecundum Ariſto. in libris Meteororum, vna
cum ſulphure eſt elementum & materia omnium aliorũ me-
tallorum. Chariſsimi, argentum viuum & album ſignificat in
nocentiæ puritatem: quæ pro certo eſt origo & principiũ om-
nium bonorum, gratiarum. ſ. & virtutum. Vel dic quòd argentum
viuum eſt bona vita, quæ fluit & decurrit, & habet candorẽ in
nocentiæ & caſtitatis, & calorem amicitiæ & charitatis. &c. ſi-
cut ſupra. ¶ Secũdum medicos & Plateariũ, argentũ viuum
quia tactu inuenitur frigidum, ideo naturæ frigidæ eſſe dicitẽ à 4
quibuſdam, ſed hoc nõ eſt verum, imo eſt calidum & humidũ
in tertio gradu, quod patet ex effectibus: quia vrit, perforat &
incidit, & ſic eſt fluxibile, intelligo perſonas affabiles atq; lætas,
quæ propter ſuam mobilitatem videntur eſſe leues & inſolẽtes,
ſed pro certo licet exterius videantur eſſe frigidi. i. tepidi & in-
deuoti, tñ aliqñ eſt contrarium: quia verè calorem habent fer-
uoris & charitatis, & candorem munditiæ & caſtitatis, & hu-
morem deuotionis & pietatis, & probatur hoc ex effectibus &
operibus aliquibus exterius exercitatis. Veſtimenta tua calida
ſunt cum perflata fuerit terra auſtro. Iob 37. Nolite ergo iudi-
care ſecundum faciem, ſed iuſtum iudicium iudicate. Ioan. 7.
¶ Argentum viuum in terra gignitur, & quaſi aqua profluens 5
procreatẽ, in vaſe ſolido & frigido diutiſsimè reſeruatur, tantæ
eſt ſiccitatis, quòd niſi extinctum fuerit, rei alteri non miſcetur, &
in igne poſitum in fumũ faciliter reſoluitur & mutatur, nec po
teſt ignis violẽtiam ſuſtinere. Rectè talis eſt hypocrita vel aua
rus: quia in terra. i. in amore terrenorũ ſemper inuenitur, & in
vaſe frigido. i. in mundo vbi eſt frigus indeuotionis, diu perſe-
uerat & viuit: quia impius longo viuit tẽpore ſuper terram. Ec
cleſ. 7. Et quia tales ſunt magnæ ſiccitatis, hoc eſt dictu, ſine hu
more deuotionis vel cõpaſsionis, ideo rebus alijs, ſ. ſuis vicinis
non miſcentur per coniunctionem amicitiæ & charitatis, imo
tales ſingulariter eſſe quærunt. Vnde Eccleſ. 11. Manducabo de
bonis meis ſolus. Et quando in igne tribulationis ponũtur, tũc
verè ipſum nequeunt ſuſtinere, imo per impatientiam, iuratio
nem & deſperationem continuo in fumum & nihilum euapo-
rant. In igne conſumptum eſt plumbum. Hie. 6. Vel poteſt dicĩ
ad totũ de hypocritis, qui ſunt albi per exteriorem honeſtatẽ,
fluidi per delicias & carnalitatem, calidi per auaritiam & cupi
ditatem, vrentes & incidentes per detractionem & loquacita-
tem, ſoli

tem ſoli per impatientiam, & ideo in igne tribulationis poſiti
euaporant, ſ. per apoſtaſiam, vel per ſuperbiæ vanitaté, & exin
de exit fumus. ſ. infamiæ & mali exempli, qui alios ſcandalizat.
Vnde Hie. 6. Argentú reprobū vocate eos, quia dñs proiecit il
los. Et dic ſicut ſupra de diuite & auaro q̄ eſt calidus per cupi
ditatem, vrēs per rapacitatem, fluidus per carnalitatem, albus
6 per veſtium curioſitaté. ¶ Argétum viuum tantæ eſt adhæren-
tiæ & fortitudinis q̄ nulli rei pōt admiſceri, niſi primitꝰ ſit ex-
tinctū, & niſi cū diuerſis ſpeciebꝰ ſua viuacitas ſit repreſſa. Ex-
tinguitur aūt ſi cum ſaluia, & cinere ſaluiæ, & puluere oſsis ſe
piæ confricef, ſm Platea. Sic verè in mundo multi ſunt ita par
tiales, q̄ nulli rei, nulli perſonæ, nec Deo nec hoī poſſunt admi
ſceri vel coniungi per ſocietatis & cōcordiæ vnitatem, vel per
amicitiam & charitatem, imo ab oī ſocietate aliorum reſiliunt
& recedūt, & hoc maximè qñ præſumūt de ſuis meritis & gra-
tijs, vel honoribus & diuitijs, & ex hoc alios contēnentes, eos
habere ſocios dedignantur. Et ideo Deus aliqñ extinguit eos. i.
extingui permittit p̄ vitia & pctā, vel per paupertatem & ad-
uerſitatem, & tunc per cōſiderationē propriæ fragilitatis plus
efficiuntur alijs ſociales. Et iſta fortè eſt rō quare Deus multos
ſuperbos diuites in paupertatem cadere permittit, vt. ſ. diſcant
quanta ſit fortuitorum inſtabilitas, ne alios vilipendant. Vnde
dicit Iſido. li. 2. de ſummo bono. c. 33. Vtiliter qñq; peccatur in
minimis, vt a maioribus vtilius caueaf. Iob 18. Lux impij extin
guetur. Lux dico. i. proſperitas & grã. Vel dic q̄ bona & perfe-
cta perſona nunquam rebus mundi, ſ. diuitijs & hmōi cōmi-
7 ſcetur per amorem, niſi fortè extincta fuerint pctā. ¶ Argétum
viuum qñ eſt per ſe, non diſſoluitur, ſed pulchrum & lucens &
mundum videtur, veruntñ qñ in igne ponitur, tūc ſtatim defi-
cit & euaneſcit, & exinde exit fumus qui alios lędit, & paralyti
cos efficit quos contingit, vt dicit Plate. Sic verè multi qñ ſunt
ſine igne tentationis, ipſi ſtant, ſ. in ſtatu gratiæ, & ſunt pulchri
& lucidi per honeſtaté, ſed verè qñ diabolus applicat eis ignē
tentationis vel temporalis tribulationis, tunc per conſtantiam
tentationibus non reſiſtunt, ſed per conſenſus & delectationes
in vitia euaneſcunt, exinde fumus infamiæ & malorum exéplo
rum emanat, qui alios ad quos peruenit, inficit & corrūpit. Iſti
.n. ad tempus credunt, & in tēpore tentationis recedunt. Lu. 8.
8 Vel dic ſicut de hypocrita ſupra. ¶ Argentum viuum ore bibi
tum vel auri immiſſum occidit & interficit patiētem, interiora
oīa corrodendo. contra quod ſummè valet (ſm Plat.) lac capri
num in magna quantitate potatum cum continuo motu patien
tis. Ad idem ēt valet vinū in quo abſynthiū & Hyſſopū eſt de-
coctum. Talis eſt mala & hæretica doctrina, vel ēt tentatio dia
bolica: quia verè bibentem. i. recipientē & credētē, vel auribus
infundentem. i. audientem interficit & cōſumit per culpam in
præſenti, & per pœnā in futuro, & iō oportet q̄ talibus detur ad
bibēdum lac ſanæ doctrinæ & prædicationis, & vinum diuinæ
conſolationis & confeſsionis, & ſic liberabunf a periculo mor
tis æternæ, dum tñ ſe moueant iugiter per laborē pię operatio-
nis & bonæ occupationis. Accipite ergo ſine argéto vinum &
lac. Eſa. 55. Et illud argétum habet virtutem inciſiuā. Sic verè
mala doctrina vel tentatio diabolica rodit & incidit corda fir-
9 ma. ¶ Argentum viuum eſt albū, liquidū, fluxibile, mobile, ca-
lidū & humidū, oēs ferè materias penetrans & corrodens, ſm
Iſido. Talis eſt mala mulier: quia alba eſt per pulchritudinē &
curioſitaté, fluxibilis per mollitiem & fragilitaté, & appetitiuā
variabilitaté, mobilis per inconſtantiā, læuitaté, & vagabilita-
té: quia ſicut dr̄ Proue. 7. Nunc in foris, nunc in plateis. &c. Exé-
plifica qūo diſcurrunt. Iſtæ ſunt calidæ per luxuriæ & cōcupi-
ſcentiæ ardorem, & humidæ per voluptatis humoré, & iō oēs
materias quantūcūq; fortes. i. oēs viros quantūcūq; perfectos
corrodunt per tentationes luxuriæ, & deſtruūt & ſubuertunt,
dū tñ eis cōmiſceanf per ſocietaté continuā. Exēplū de Dauid
2. Reg. 11. qūo adulteriū cū Bethſabea cōmiſit. Mulieres dñatæ
ſunt eis. Eſai. 3. Vel dic oīa ſi vis de carne. ¶ Inuenif argentum
10 viuum (ſm Iſid. li. 16.) in vetuſtiſsimo ſtercore cloacarū, & in
fornacibus argentarijs. Sic verè mali & pctōres alios p̄ detra-
ctioné corrodétes, vel p̄ exhæredationé & rapinam vel tētatio
né, finaliter inuenienf in cloaca & fornace incendij infernalis.
Iſtud pōt adiūgi ad. §. de diuite vel de planitate, vel de mulie-
re. &c. ¶ Argentū viuū talis eſt naturæ, q̄ ſi ſuper ipſum maxi-
11 mū ſaxū in centuplū ſupponas, ſtatim reſilit, ſi aūt aliquantulū au
ri poſueris, ſtatim oneri cedit. ex quo patet nō pōdus eſſe, cām
ſed naturā occultā. Saxū eſt pōdus & tribulatio quæ ſuſtinetur
p̄ mundo: quæ admodū ſaxi parū hēt meriti vel valoris. Aurū
.ſ. eſt tribulatio quæ ſuſtinetur p̄ Chriſto, quæ eſt aurea, me-
ritoria & precioſa. Sunt ergo q̄ optimè ſuſtinēt ſaxa pōderoſa,
hoc eſt, magnos labores & tribulationes p̄ mūdo & pro terre-
nis, ſed p̄ certo ſi minimū aurū. i. minima tribulatio vel pnīa p̄
Chriſto eis imponif vel iniungif, ſtatim verè cedunt, & totū ca
dere permittūt, quia. ſ. nolūt p̄ Deo vel p̄ ſalute aīæ quippiam
aduerſitatis ſuſtinere, cū tñ dicaf Iaco. 5. Beatificamus eos qui
ſuſtinuerūt. dicaf ēt de labore mundi, Prou. 27. Graue eſt ſaxū,
& ponderoſa arena. ¶ Aliqñ cōponitur argentum viuum artifi 12
cialiter. ponitur. n. miniū in patella ferrea, & teſta terrea ope-
ritur, & tunc ad latera carbones apponūtur, & ſic argétū viuū
incipit diſtillare. Sic verè qñ in patella ferrea. i. in corde duro
obſtinato imponitur rubeū miniū. i. memoria ſanguinis Chri-
ſti, & rubeus ardor charitatis, & deſup ponif teſta terrea. i. me-
moria mortis & fragilitatis humanæ, a latere autem adhibenf
carbones ardentes. i. feruens cōtritio & exterior tribulatio, vel
ignis infernalis recordatio, tunc verè exinde diſtillat argétum
viuū. i. pietas & compaſsio & lachrymarū emiſsio, ſicut patuit
in Magdalena, quæ inuenit ſagittas potentis acutas, cū carbo-
nibus deſolatorijs. Nullus. n. eſt tā durus, quin cōſiderata mor-
te Chriſti, & morte propria, & adhibitis carbonibus. i. igne &
tormentis inferni, efficiatur pius, fluidus & diſtillans, ſ. eleemo-
ſynarū largitatem, vel lachrymarū quantitaté. Manus meæ di-
ſtillauerunt myrrham. Cant. 5. ¶ Nullum metallum pōt deau- 13
rari ſine argento viuo, & in vaſe vitreo iſtud melius q̄ in alijs
conſeruaf. Sic verè ad hoc q̄ hō efficiatur aureus per perfectā
honeſtaté, oportet q̄ habeat argentum viuum. i. gratiā & cha-
ritaté & caſtitatem & pietaté, quæ per argentū viuū ſignifican
tur, quod eſt calidum, humidū & albū. Et notanter in vaſe vi-
treo. i. in hoīe qui ſe reputat vitreū & fragilem, melius hmōi ar
gentum. i. gratia conſeruatur: quia Deus tales humiles cuſto-
dit a peccato, & in eis gratiam ſeruat, quia ſm Bernar. Magna
eſt firmitas apud Deum, infirmitatem propriam cogitare.

De Adamante. Cap. 40.

ADAMAS eſt lapis paruus ad quantitaté auella- 1
ne, & nunquam plus, ferri habens colorem, cry
ſtalli ſplendorem. Hic ita eſt durus, q̄ nulli peni
tus cedit materiæ, quia nec ferro frangitur, nec
igne caleſcit. Sed licet ſit ferri & ignis cōtēptor,
ſanguine tñ calido rumpitur & caſtatur, & eius fragmētis ſcul
ptores in ſignandis & perforandis lapidibus vtunf, vt dicit Iſi
do. li. 16. c. de cryſtallis. Iſte lapis ſignificat peccatorem, qui ve
rè colorem dr̄ habere ferreum per turpem & infamé conuer-
ſationem. Iſte aliqñ eſt ita durus per malam conſuetudinem &
obſtinationem, q̄ nō pōt vinci, caſtigari & domari nec p̄ ignē
nec per ferrum. i. per quancunq; tribulationé vel correctioné.
In ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundę. Iob 41. Et iō qñ hō indu
ratur, non eſt per aſperitatem a prælato contra eū procedēdū,
imo verè debet adhibere ſanguinem. i. dulcé, mitē & benignā
monitionem, vt ſic ſcindatur per cōtritioné, & domef p̄ corre-
ctionem. Et ita etiam facit Deus qñ vult pctōres & obſtinatos
conuertere, ſicut patuit in beato Paulo: qui fuit adamas, attra-
hens. ſ. ad fidem ferrum. i. pctōres, quem Chriſtus ab obſtina-
tione tam dulciter reuocauit. Act. 9. Et iō fragmēta iſtius lapis
.i. memoria & exemplum conuerſionis & fractionis iſtius bea
ti Pauli valent modo ad perforandos & conuertendos alios la
pides. i. peccatores duros & obſtinatos. Deus. n. qñq; vult pec-
catorem obſtinatum cōuertere, & ideo interius ipſum linit ſan
guine ſuæ paſsionis, & humore ſuæ gratiæ, & ſic ſcinditur per
contritioné, & aperif per cōfeſsioné, diuidif per eleemoſynarū
largitioné, & rumpitur per pniæ macerationé. Lapides. n. exca
uant aquæ, & alluuione terra conſumif. Iob 14. Vel dic q̄ licet
adamas. i. vir iuſtus ſit paruus per humilitaté, ferrugineus per
pniæ auſteritatem, cryſtallinus per ſplendentem honeſtaté, &
ita durus per cōſtantiæ firmitaté q̄ igne tentationis interioris,
ferro tribulationis exterioris non vincatur, ſ. a diabolo, tñ ſan-
guine calido. i. infectione luxuriæ, & mollitiæ mundanæ pro-
ſperitatis aliquando vincitur & mollif, ſicut patuit in Dauid 2.
Reg. 11. Vide ſupra de hirco. § 1. Sæpe. n. accidit q̄ qui tribula-
tionibus non frangitur, proſperitatibus emollitur. ¶ Adamas 2
habet virtutem attrahendi ferrum quod tangit, & ſimiliter ma
gnes, veruntñ qñ adamas ferro coniungitur, tunc licet magnes
ipſum ferrum tetigerit, ab eo tamen non attrahitur, imo virtu-
te adamantis a magnete violenter retrahif & aufertur, vt dicit
idem Iſidor. Adamas eſt Chriſtus vel beata virgo, magnes eſt
diabolus

diabol⁹ ſeu mũdus, qa vere vterq; habet virtuté attrahẽdi fer-rũ i.pctõres, qa beata virgo attrahit ad gratiã, Xp̃s ad gloriam, mũdus attrahit ad delectamentũ, diabolus aũt ad infernũ & ad tormentũ. Sed verè licet ferrũ.i.pctõr, coniunctũ fuerit cũ ma-gnete.i.cũ mundo vel diabolo p peccatũ, tñ vere ſi verus ada-mas, Chriſtus.ſ.vel beata virgo, eidẽ ferro ſe apponat p ſuã gra tiã & mĩam, & ſuæ auxiliationis impenſionẽ, tũc vere a magne te.i.a poteſtate diabolica & affectione mũdi ipſũ violẽter retra hit & educit, qa.ſ.ipſum nũc p gratiã, & in fine p gl̃am ad ſe tra hit, & non ecõuerſo, qa non obſtãte poteſtate diabolica ipſum ferrũ.i.pctõrem q cum adamante.i.Chriſto coniungitur p gra tiã & charitatẽ, vel cũ beata virgine p fiduciã & deuotionẽ, nõ põt magnes.i. mũdus vel ẽt diabolus ab eo ſeparare, nec ad ſe trahere p pctã, ſuggeſtionẽ, & delectationẽ. Ideo dicit Chriſt⁹ Ioã.10. Nemo tollet eos de manu mea. Et nota cõditiones ada-mãtis ſicut ſupra.§.præcedẽti, & applica de Chriſto vel de bea ta virgine. Vel ſi vis, p ferrũ intelligitur genus humanũ, quod magnes.i.diabolus detinebat, ſed ipſum Chriſt⁹ verus adamas
3 liberauit.&c.ſicut ſupra. ¶ Virtus adamantis ſm Iſidorũ ibidẽ eſt venena deprehẽdere, met⁹ expellere, maleficis artibus obu iare, & ſm Dioſc. gẽma eſt recõciliationis, amicitiæ & amoris, quia ſi mulier a viro ſuo digreſſa fuerit, p virtutẽ huius lapidis ad ſpõſi gr̃am facilius reuocatur. In brachio ẽt ſiniſtro portat⁹ valet contra hoſtes, contra inſaniam, contra rixas & iurgia, cõ-tra incubos & pantaſmata, cõtra vana ſomnia & venena. Talis ẽ beata virgo, quę fuit parua, firma & ſtabilis atq; fortis. Nã qñ iſta geſtatur, ſ.in corde per fiduciam & deuotionẽ, tũc vere iſta facit venena.i.pctã corrigi & deprehendi & emẽdari, vanos ẽe metus hoſtiũ excutit, & maliſicorũ artibus.i. demonũ tenta-tionibus obuiat & reſiſtit. Et ideo iſta iuuat hoiem ſibi deuo-tum contra hoſtes & cõtra venena.i.contra demones, tentatio nes & pctã. Valet ẽt cõtra inſaniã & iurgia. Itẽ valet cõtra incu bos.i.cõtra luxuriã, & cõtra phantaſmata & ſomnia.i.cõtra mũ di vanã proſperitatem, quia pro certo beata virgo adiuuat & ſupportat hoiem ſibi deuotum, ne lædatur a vitijs ſupradictis. Et iſta pro certo dr̃ lapis recõciliationis, qa vere qñ aliqua aĩa eſt ſciuncta a ſponſo Chriſto p pctm̃, tunc vere ſi iſtũ lapidẽ ſe cum p deuotionem portauerit, in ſponſi ſui gr̃am reuertetur. Vñ iſta fuit Heſter, quę reconciliauit Iudeos Aſſuero. Heſter 8. Pone ſi vis p modũ figuræ, qa ſm Bern. Iſta dedit cęlis gloriã, angelis lętitiã, pctõribus veniam, pacem hoĩbus, terris Deum. Vel per oĩa expone de influẽtia boni prædicatoris. Vel dic de Chriſto, qui reconciliauit patri pctõres. & pone de quolibet cõ ditionis viri pfecti ſicut ſupra.§.a. Vel p oĩa expone de pęniten tia, vel ẽt de charitate, quæ ſunt virtutes reconciliatiuæ & vir-tuoſæ. ¶ Scd̃m Dioſco. ſi adamas caute ſupponatur a marito ca
4 piti vxoris ſuæ dormienti, ipſa ſi in caſta fuerit maritũ dormiẽ do virtute lapidis amplexatur, ſi aũt luxurioſa fuerit & inca-ſta, tunc tanquam indigna præſentia lapidis, ab ipſo reſilit, & extra lectũ decidit atq; fugit. Chariſsimi, ſponſus eſt Chriſtus, ſpõſa eſt aĩa, quæ ſibi matrimonialiter coniũgitur in baptiſmo. Oſeæ 2. Sponſabo te mihi in fide. Lectus iſtorũ eſt fides eccle-ſiæ, carnalis aũt copula ſignificat charitatẽ, quę aĩam cũ Chri-ſto copulat atq; vnit. Adamas aũt qui eſt lapis duriſsim⁹, ſigni ficat tribulationem huius mundi. Qñ ergo aĩa ſponſa Chriſti iuxta ſponſum ſuum Chriſtũ in lecto.i.in fide eccleſiæ dormit, & qñ pace & quiete lætatur, tunc vere maritus iſte Chriſtus volens eam probare, qñq; apponit ſibi iſtum adamãtẽ.i.tribu-lationes & aduerſitates, & tũc pro certo ſi aĩa caſta fuerit & iu ſta, & cũ diabolo p pctã fornicata non fuerit, verũ ſpõſum ſuũ Chriſtũ amplecti, ſ.ei regratiando de tribulatione, cogitur per amorẽ, ſi aũt incaſta fuerit & peccatrix, & cũ mundo vel dia-bolo fornicata & cõiũcta per diuerſa genera peccatorũ tunc ſi tribulatio ei imponitur vt caſtigeẽ, ipſa caſtigari & corrigi ab iſto lapide tribulationis & a marito Chriſto refugit & contem nit, & lecto fidei & eccleſię, qñq; per deſperationẽ cadit atq; fu git, contra illud, Non deficias cũ a Deo corriperis, quia quẽ di ligit dñs, corripit. Proue.3. Aĩa aũt iuſta tribulata dicit Deo re gratiando illud Michea 7. Iram dñi portabo, quia peccaui ei. Quia re vera chariſsimi pctõres non digni præſentia iſtius la-pidis, ſ.tribulationis, nõ merentur a Deo corrigi vel puniri, ſ.in præſenti. Figura in legibus vbi vxor quæ publice proſtitueba-tur, non erat digna q a legibus puniretur, & ideo adulterii rea nõ puniebatur, aliæ aũt ſic. Sic verè qñ aĩa ex toto proſtituitur, & ad amorem mũdi & ſubiectionẽ diaboli totaliter inclinatur qñ.ſ.ſe exponit ad mũdi voluptibilia & pctã, tunc nõ eſt digna q a ſponſo ſuo Chriſto puniatur & corrigatur, ſ.in pręſenti, qa non viſitabo ſup filias veſtras cũ fuerint fornicatæ Oſeæ 4. Ve-runtamen pœna ſibi æterna ſeruaẽ. Et iſta eſt ratio quare mun di diuitibus & peccatoribus proſpere ſuccedũt omnia, quia.ſ. Deus non dignatur eos reſpicere vel punire, ſed ad diem iudi-cij eos reſeruat perpetuæ condemnandos. Iob 21. Ad diem vl-tionis ſeruatur malus. Iob 35. Nunc autem non infert Deus fu rorem ſuum, nec vlciſcitur ſcelus valde.

De Lapide Amethyſto. *Cap. 41.*

AMETHYSTVS eſt gẽma rubẽs, cuius ſunt quinq; 1
ſpecies, purpureo & violaceo colore punicea, q̃ ſi roſa virens, quaſdam flãmulas ſcintillãdo fundit, & inter cunctos lapides rubeos obtinet principa tum. Nã ſm Dioſ. iſte facit hoiem vigilem, bonũ confert intellectũ, valet cõtra ebrietatẽ, malã co-gitationẽ repellit, & ineſt ei mollities ad ſculpẽdũ. Iſte lapis ſi-gnificat charitatẽ, quæ flãmas bonorum exemplorũ emittit, & inter virtutes obtinet principatũ. Et coloris eſt rubei pp igneũ feruorẽ deſideriorũ cęleſtiũ, quẽ procurat. Et ideo pro certo ſi quis iſtũ lapidẽ habuerit, ſ.feruorẽ charitatis, ipſum efficiet vi gilẽ per bonorũ operũ diligentiã, & boni intellectus p diſcre-tionem & prudentiã, & ipſum non permittet inebriari (.ſ.vino in quo eſt luxuria) ſed ipm̃ faciet oẽs malas cogitationes penit⁹ reſecare. Scd̃m.n.Grego. Nunq̃ eſt amor Dei otioſus. &c. Vel põt dici de abſtinentia & ſobrietate, q̃ ebrietati & gulæ reſiſte-re cõprobatur, & hoiem ẽt vigilẽ efficit, & ſomnolẽtiã repellit. Vel dic de timore & cõſideratione, q̃ ad oĩa iſta valet. ¶ Ame- 2
thyſtus eſt gemma rubea & roſea, flãmulas emittens, cui⁹ ſunt multę ſpecies, illa tñ eſt melior, quæ rubicundior reperitur. ha-bet aũt mollitiem vt facile poſsit ſculpi. Vere talis debet eſſe p̃-latus, prædicator vel religioſus, vel ẽt quilibet iuſtus, quia iſte debet eſſe rubeus & roſeus per ardentẽ charitatem, flammeus per bonorum exemplorum luciditatem & honeſtatem, mobi-lis per compaſsionẽ, ſculptibilis per obedientiã & ſubiectionẽ, & ideo Apoc.21. iſte lapis numeratẽ in ædificio nouę hieruſalẽ, qa vere boni habẽt eſſe de ciuitate ſuperna paradiſi. Dabo oẽs muros tuos in lapides ſculptos. Eſa.54. Vel dic de beata virgi-ne. & adiunge.ſ.q facit hominem vigilem. &c.ſicut ibi.

De Achate. *Cap. 42.*

ACHATES eſt lapis ſic dictus, eo q iuxta achatem fluuiũ Sicilię primitus eſt repertus, & eſt nigri co 1
loris, albas habens venas, cuius tres ſunt ſpecies, ſm Iſidorum, ſm hoc q in varijs regionibus in-ueniunẽ, in efficacia differẽtes. Nã ille de Sicilia (de quo ſupradictũ eſt) valet magicis artibus. Nã cũ ipſo tem-peſtates auertũt, & ſiſtunt flumina, ſicut dicũt. Et ſm dioſ. iſte valet ad regũ formas & ſimulacra monſtrãda ſomniorum. Iſte lapis ſignificat malã mulierẽ, q̃ cũ ſit nigri coloris.i. malę & de formis conuerſationis, tñ albas habet venas.i.maculas, inquan tũ p corporalẽ pulchritudinẽ dealbatur, & per curioſitatẽ ve-ſtiũ tingitur & ornatur. Et ideo talibus vtũtur magi.i.demo-nes in ſuis maleficijs & tẽtationib⁹, qa rectę iſtę nõ ſunt niſi de monũ inſtrumẽta. Nã mediãtibus iſtis tẽpeſtates tribulationis & diuini timoris auertunẽ, & flumina lachrymarũ, deuotionis & cõpaſsionis ſiſtuntur, & a corde hoĩum auferũtur, & ibi pro certo ſomnia & phãtaſmata.i.amor deliciarũ & mũdanæ pſpe ritatis introducũtur. Nã ipſarũ allocutio, ſocietas & tẽtatio, flu uiũ diuinæ mĩæ, & tẽpeſtatẽ diuini timoris faciũt perdere, & p uanos affect⁹ ſemper pſpera ſomniare. Sicut ſomniator & ha-riolus exiſtimat qd̃ ignorat. Prouer.23. Vel dic q flumina ſunt hoĩes, q per malas mulieres & per alia pctã ſiſtũtur, ne per pfe ctũ bonorũ operũ ad mare paradiſi diſcurrãt. Vel dic q iſte la-pis eſt timor Dei, q nigredinẽ humilitatis portat, & zonã candi dã caſtitatis generat atq; nutrit. Iſta.n.tẽpeſtatem furoræ dam nationis a nobis auertit, flumina ẽt carnalis infectionis repellit & ne in animam diſcurrant, ipſa ſiſtere facit. In ſomno etiam.i. in tempore mortis figuras regũ & imagines.i.viſionem Dei & angelorum & ſanctorum oſtẽdit. Vel dic q iſte lapis eſt humi-litas vel mortis conſideratio, q̃ flumina.i.hoĩes ne fluendo per pctã in mare inferni & peccati deſcendant, facit ſiſtere & ceſ-ſare. Vel dic totũ de pęnitẽtia. Sap.10. Oſtendit illi regnũ Dei. Et pſalm. Iordanis conuerſus eſt retrorſum. ¶ In Creta eſt ge-
n⁹ achatis coloris nigri, maculis ceruleis, q ſm Dioſ. mutat pe 2
ricula, gratũq; facit hoiem & placentem, affabilẽ & facũdũ, &

vires cõfert. Rectè talem virtutē habet diuina ſcīa vel ſcriptu-
ra,qa ꝑ certo licet ſit nigri coloris , & licet vilis a fatuis repu-
tet,tñ facit hoīem placentē,ſ.Deo angelis & hoīb⁹,& ſibi vires
præſtat,ſ.cõſtantiam & virtutes,& ſic pericula.ſ. culpæ & pę-
næ ab eo tollit,& cū litterā facit gratū,affabilē & eloquentem.
3 Stude ergo ſapiētiæ fili mi,& lætifica cor meū,vt poſsis eapro-
branti reſpondere ſermonē. Prou.27. ¶ Achates indicus viſum
fouet,ſitim tollit,venenū reprimit,in igne poſitus odorē emit-
tit,& eſt lapis guttis ſanguineis diſtinctus, ſm̄ Dioſc. Talis eſt
vir ꝑfectus & ꝑdicator,qa vere ſua vita & doctrina in alijs vi-
ſum diſcretionis & fidei nutrit & fouet,ab ardore ſitis.i. auari-
tiæ eos reprimit,venena pctōrum & delectationū cōpeſcit,gut
tas ſanguinis.i.memoriā paſsionis Chriſti in ſeipſo continet,&
in igne charitatis vel tribulationis poſitus,odorē bonę famę &
exēpli boī fundit & emittit,vt ſibi dicatur illud Cant.1.In odo
rē vngentorū tuorū curremus. &c. Vel dic ꝙ iſte lapis ſignifi-
cat ſcientiā diuinā,quæ oīa ſupradicta facit, vel contēptū mun
4 di,q ſitim auaritiæ tollit,vel cõſiderationē mortis.&c. ¶ Acha
thes ab aquila in nido ſuo ponitur contra tonitruū,ne oua eius
5 lędantur,& contra reptilia.&c. Vide de aquila. ¶ Secundū Soli
nū,in annulo Pyrrhi regis inuētus ē achates mirabilis , in quo
nouē Muſę cū proprijs inſignijs erāt pictę , & Apollo cū citha
ra,nō impreſsis figuris ſed ingenitis. Rex iſte eſt Chriſtus, an-
nul⁹ quo ſubarrat aīam,eſt fides, quæ pro certo cōtinet Apolli
nē cum cithara.i.Chriſtū cum ſacra ſcriptura. cōtinet ēt nouē
muſas.i.nouem angelorū ordines , & credulitatē de ipſis, cum
proprietatibus eorundem. Vel dic ꝙ iſte annulus eſt gloria pa
radiſi,quæ conſiſtit in Chriſto cum cithara gaudiorum , & in
nouem ordinibus cum gratitudine ſociorum .

De Lapide Asbeſto. Cap. 43.

ASBESTOS eſt lapis Arcadiæ ſm̄ Iſidorū, ab igne ſic vocatus,eo.ſ.quia ſi ſemel igne ſucenſus fuerit, extingui perpetuo non valebit. Et ideo facta fuit de eo quædam lucerna in quodā tēplo idolorum , quæ nulla tēpeſtate vel imbre poterat deſtrui et extingui,vt dicit Iſidor⁹ li.16.c.4. de lapidibus inſignioribus. Rectè talis eſt aīa dānata,qa vere ex quo ſemel eſt accēſa,ſ.in igne infernali pro certo extingui perpetuo non valebit. Vñ Eſa.1. Succendetur vtrūque ſimul,& non erit qui extinguat. Nā in ipſo tēplo idolorum & demonū,ſ.in inferno (qui locus eſt demonum atq; templū) ſunt talia candelabra.i.aīæ damnatæ,quæ nec vēto.i.inſpiratione & flatu ſancti ſpiritus, nec imbre miſericordiæ diuinæ impetuum extinguentur. Ideo Matth. 25. Ite maledicti in ignem æternū,quia ſicut dr̄ Eſa.56. Vermis eorū nō morietur,& ignis eorum non extinguetur. Vel dic ꝙ iſte lapis ſignificat bonā pſonam,quæ pro certo ſi ab igne charitatis & diuini amoris ſemel accēſa fuerit,ita firma & perſeuerans deinceps debet eſſe, ꝙ non amplius per peccatum deſtruatur vel extinguatur,quia charitas nunquā excidit 1.ad Corint.13. quia in præſenti inciditur,in futuro cõſummatur. Vñ in templo Chriſti & eccleſiæ debent eſſe tales lucernæ viri ſancti,& prælati perfecti , quorū lux.i.virtus & perfectio & bonum exemplū reſpectu aliorum nec imbre mundanę proſperitatis,nec vento tribulationis, tentationis vel aduerſitatis debet deſtrui vel extingui , imo debet ardorem dilectionis,& ſplendorem diſcretionis perpetuo conſeruare. Eccl.50. Effulſit ſicut ſol in conſpectu Dei.& Leuiti.6. Ignis in altari meo ſemper ardebit. Vel dic contra auaros obſtinatos,qui ſemel accenſi igne cupiditatis,nunquam pl⁹ extinguuntur nec vento tribulationis,nec imbre doctrinæ vel prædicationis. Ignis nunquā dicit ſufficit. Proue.30. Et ideo in templo huius mundi iſti ſunt candelabra & lucernæ mali exempli oībus alijs,quia.ſ.eis oſtendunt viam iniquitatis,cuius nouiſsima ducunt ad mortem. Prouerb.14. Ignis.n.auaritiæ in talibus non extinguitur,ſed magis iugiter augmentatur,quia ſecundū ligna ſiluę exardeſcit ignis. Eccl.28. Vel per ignem intelligo luxuriam. Et dic aliquid de auro.

De lapide Abſito quem Pli. Apiſton vocat. C.44.

ABSITVS eſt gemma nigra pōderoſa, rubeis diſtincta venis,quæ ſemel calefacta , ſeptem diebus calorem ſeruat,vt dicit Iſidorus.li.16.c. de nigris gemmis. Sic verè nos demus eſſe nigri per humilitatem, quia nigredo eſt color humilis & deſpectus rubri per charitatem, ponderoſi ꝑ prudētiā & maturitatē , & ſi ſemel accenſi & calefacti fuerimus per charitatis incendiū & amoris,pro certo ꝑ ſeptē dies.i.ꝑ totum curriculum huius vitæ nunꝗ̄ debet deficere calor iſte. Vñ Eſaiæ vlti. Ignis eorum non extinguetur. Vel dic de auaris & pctōribus,qui ſunt nigri per malam cõuerſationem,ponderoſi per pigritiam,rubri per luxuriam,ſemper calefacti per auaritiam & concupiſcentiam,crudelitatē & ſęuitiam. Vnde Oſeæ 7. Omnes calefacti ſunt quaſi clibanus.

De Lapide alabandico, quem ſuos imitatus auctores,alabaudiam vocat. Cap. 45.

ALABAVDIA eſt lapis clarus & ſubrufus , ſimilis carchedonio , ſed rarior , cuius virtus eſt ſanguinē augmētare ſm̄ Iſidorū. Sic vere ſi volumus in corde nr̄o augmētare ſanguinē.i benignitatē & cōpaſsionē, vel ſanguinē.i. gratiā & deuotionē (quæ ſunt aīę nutrimenta, qa vita omnis carnis in ſanguine eſt Leui.17.) vel ſanguinē.i.memoriā ſanguinis Chriſti oportet ꝙ habeamus lapidē iſtū alabaudiā.i. beatam virginē,vel ēt Chriſtum, q pōt dici alabaudia, quaſi alauda audiēs, quia ipſa eſt alauda quantū ad hilaritatem laudis diuinę,& annunciationem diei æternæ proſperitatis, & fuit audiēs ꝑ obedientiam,fuit clara per honeſtatē.ſubrufa per pęnitētiā & humilitatē,vel ad litterā (ſicut dr̄) rufa fuit. Vel pōt dici de Chriſto,vel dic de beato Ioanne, vel etiam de charitate, vel poteſt allegari de deuotione ad quemlibet ſtatum, per quam ſanguis prædictus in cordibus noſtris generatur.

De lapide argyrite ſecūdum Iſidorum, qui forte nihil eſt aliud, quā argyrodamas,et quāquā argyritis ſpuma ſit argēti,teſtibus Dioſ. & Pli. C.40.

ARGYRITES eſt lapis argēto ſimilis in colore , habēs ſtigmata aurea,& eſt fortis vt adamas, figurę quadrāgularis,& valet ad motus iracūdiæ refrenādos,vt dicit Iſidorus. Eſt aūt ali⁹ lapis dict⁹ androdamas,q eidē ē ſimilis in colore. Talis debet eſſe vir ꝑfectus & iuſtus , & maximè prælatus & prædicator,qa debet eſſe argēteus quantū ad eloquentiā laudis diuinæ & ꝑdicationis,adamātib⁹ ſimilis qntū ad fortitudinē cõſtātiæ,patientię & durationis,quadrāgularis quātū ad q̄draturā virtutū cardinaliū & ꝑfectionis,& ſic poterit ſuis verbis cõſolatorijs & oronib⁹ iracūdorū iurgia refrenare, & maximè ſi ſtigmata aurea.i.memoriā ſtigmatū & paſsionis Chriſti ſecū habuerit & portauerit ꝑ feruorem cōpaſsionis. Vir.n.iracūdus ſuſcitat rixas,q aūt patiēs eſt,mitigat ſuſcitatas. Prouer.15. Vel expone ꝑ oīa de beato Franciſco, q ſecum tulit ſtigmata paſsionis Chriſti. Vñ Paulus ad Gala.6. Ego ſtigmata dn̄i Ieſu in corpore meo porto Et ideo alij lapidi precioſo (ad Romanos 1.) ipſi.ſ.Chriſto fuit ſimilis in colore.i.in exteriori apparētia carnis ſuæ. Similis ero altiſsimo. Eſa.14.

De Lapide Aſtrio,qui Iſido. aſtriō dicitur. Ca.47.

ASTRION eſt gemma indica,cryſtallo propinqua in colore in cētro aūt eius lucet ſtella fulgore lunæ plene, & ideo dr̄ ab aſtris , eo ꝙ eis oppoſita, fulgorē rapit & regerit,vt dicit Iſidorus li. 16.c. 13.de cryſtallis. Luna ſignificat tp̄s.pſal. Fecit lunā in tp̄a. Iſta gemma ſignificat glorioſam virginē, quæ ꝑ certo quantū ad fulgorē honeſtatis & exēplorū , cryſtallo ſimilis pōt dici. Qñ ergo luna fuit plena.i.qñ venit plenitudo temporis,tunc vere in centro.i.in vtero iſtius gemmę apparuit ſtella Iacob Dei filius per incarnationem,qui per miracula & ſanctā vitā ſplenduit ſicut ſtella,qa tunc miſit Deus filiū ſuū factum ex muliere.&c.ad Gala.4. Et ideo qñ iſta fuit oppoſita & coniuncta ipſis ſtellis,ſ.Deo,ſctis & angelis,in aſſumptione.ſ.tūc vere ſplendorem æternæ gloriæ ſibiipſi rapuit & aſſumpſit. Figura Apo.12.de muliere amicta ſole,& luna.&c. Vel dic ꝙ iſte lapis eſt aīa glorificata,quæ propter fulgorem gloriæ quē acquirit quando coniungitur alijs ſtellis.i.ſanctis,poteſt dici cryſtallo ſimilis in fulgore,quia pro certo ſtatim ꝙ ipſa venit vſq; ad lunam plenam.i vſq; ad plenitudinem gloriæ paradiſi,tunc in medio eius reſultat ſtella.i.Deus,ſ.tāquam in ſpeculo , quia in beatis tanquam in ſpeculis ſpiritualibus videbitur Deus ſicut dicit Apoſtolus 1.ad Corin.15. Erit Deus omnia in omnibus. Ideo Eccleſia.50. Sicut luna perfecta in diebus ſuis lucet. Vel

dic ꝙ

dic ꝙ talis ſtella debet quilibet eſſe, quia.ſ. lucem debet habere ſicut cryſtallū ꝑ morum honeſtatem, & in centro cordis noſtri debet eſſe ſtella Iacob Chriſtus ꝑ gratiam & charitatem, vel ſtella.i. diuina ſcientia ꝑ ſagacitatem. Et ſi ſtellis.i. ſanctis, ſapiētibus & diſcretis adiungimur per ſocietatē, eorum fulgorē debemus rapere,ſ. eorum vitam & ſanctitatem addiſcendo, & eorum ſapientiam & bonitatem. Vñ Eccl.50. Quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, & quaſi luna perfecta in dieb⁹ ſuis lucet.

De Gemma Alectoria. Cap. 48.

ALECTORIA ſeu alectorius lapis eſt qui inuenit in uentricolis gallinaceis, ſimilis obſcuro cryſtallo ad quantitatē fabæ ad plus, & ſecundū magos, facit certantem inuictum & inſuperabilem. Secūdum Dioſ. aūt iſte lapis excitat venerē gratum facit & conſtantē, victorem, diſcretum & oratorē, & amicos recōciliat, & reprimit in ore ſitim. Iſte lapis ſignificat quātum vel ēt diuinam ſcientiā & ſcripturam, quæ pro certo in ventre gallorum.i. virorum ſpiritualium perfectorum vel cantantium, & laudem gloriæ deo annunciātiū.i. prædicatorū debet iugiter reperiri, quia vere iſte lapis.ſ. ſacra ſcriptura ſi ꝑfecte memoretur, facit hoīem inuictum per perſeuerantiā, & victorē.ſ. contra hoſtis tribulationes & tentationes, & ad litteram gratū eloquentem & diſcretum, & ad venerem.i. ad ſpūalem gratiam prædicationis excitat, ſitim ēt auaritiæ reprimit, & ſi ab amico noſtro Chriſto ſegregati fuerim⁹ per peccatū, nos eidē reuniet & coniunget. Et iſta ſcriptura dicitur cryſtallus obſcura, quia vere in iſta eſt claritas ſapientiæ, & tñ cū hoc difficultas & obſcuritas inuenitur. Vel expone de charitate, q̄ facit inuictū. &c. ſicut ſupra, & amicos reconciliat, quia.ſ. facit iniurias faciliter indulgere &c. Charitas.n. omnia ſuffert, oīa ſuſtinet 1. ad Corin.13. Vel dic de patientia vel perſeuerantia, quæ vincere facit & obtinere,ſ. gloriam finaliter, & facit hominē gratioſum, & ei reconciliat inimicos. Vnde Prouerb.16. Melior eſt patiens viro forti. vel expone totum de viro perfecto & prædicatore, vel etiam de Chriſto vel beata virgine, qui fuerūt cryſtallini,ſ. ſplendentes per honeſtatem, & tamen obſcuri per humilitatem &c. ſicut ſupra. Nā ſuis verbis & orationibus homo reconciliatur amico ſuo Deo &c. ſicut ſupra.

De Aſterite gemma, quam Plin. lib.37. c. 9. aſteriam vocat. Cap. 49.

ASTERITES eſt gemma cādida, incluſam cōtinens lucē, ſicut ſtellā ambulantē, quę reddit ſolis radios cādicātis, vt dicit Iſid. li.16. ca.10. Talis eſt beata virgo, quia pro certo ipſa fuit candida per florentē caſtitatē, & ideo lux & ſtella Iacob.ſ. Dei filius, intra eius vterū ſe incluſit,ſ. per incarnationē, qa orta eſt ſtella ex Iacob. Numeri.24. Et ideo iſta reddit ſolis radios cādicātis, hoc eſt dictu ꝙ qñ aliquis eſt et deuotus, pro certo ipſa ſibi impetrat ꝙ per ſolis radios.i. per virtutem & gratiā Ieſu Chriſti candidetur & dealbetur per caſtitatem & honeſtatē. Ecce nubes candida operuit eū. Mat. 17. Vel expone de aīa vel perſona caſta, q̄ in ſe continet lucē boni exēpli, & ſic alios cādidat & illuſtrat quātū in ſe eſt,ſ. ꝑ boni exēpli dationem. Oī tempore ſint veſtimenta tua candida. Eccl.9.

Amanton dicitur hic lapis Iſido. li.16. c.4. Plinio vero & Dioſcoridi amianthus. Cap. 50.

1 AMARITES ſecundum Iſid. eſt lapis quo ſi ve-
ſtis cōtacta fuerit, nō ardebit, vt dicit Iſi. Hic oī-
bus magorū maleficijs reſiſtit. Rectè talis eſt vir-
tus patiētiæ, conſtantiæ & perſeuerantiæ, qa vere
ſi veſtis.i. aīa fuerit iſta virtute benetacta, & ei ꝑ-
fecte coniuncta, tunc non ardebit nec conſumetur per pctm̄, li-
cet ignem tētationis vel tribulationis fuerit ꝑeſſa. Nā magorū
maleficijs.i. demonū tētationibus hęc obuiat & reſiſtit. Vel dic
ꝙ iſta eſt charitas, vel timor Dei, vel ēt ipſe De⁹. Timor.n. Dei
expellit peccatum. Eccl.1. Et Deus de ſe dicit Eſa.43. Si ambu
laueris per ignem, non cōbureris, quia ego tecum ſum. Eſt igit
iſte lapis Deus habendus.ſ. per charitatē & gratiā. Vel expone
ſi vis de gratia aſsiſtēte martyribus in tormētis, & cęteris ſan-
2 ctis in tribulationibus & in pęnis, vel de humilitate vel tribula
tione. ¶ Item ſecūdum Iſi. ibidē,ſ. li.16. Amatites ſi in igne po-
natur nunquam combutitur, ſed accepto ſplēdore nitidior reperitur. Et eſt lapis ſimilis alumini. veſtis ēt ab eo contacta nō cōburitur igne. Vere chariſsimi tales debemus eſſe quia vere nos debem⁹ more aluminis trāſlucere per honeſtatem, & ſi in igne tribulationū ponimur, tantā debemus habere cōſtātiæ & patientiæ firmitatem, ꝙ non debemus comburi,ſ. ꝑ impatiētiā, iracundiā vel concupiſcentiam, vel ꝑ peccata. Oībus.n. ignibus.ſ. tentationum tribulationū, iracundiæ, crudelitatis, cupiditatis & carnalitatis debemus viriliter repugnare, nec ab ipſis debemus per aliquod vitiū permittere nos cōburi, quinimo ſemper debemus in ignibus meliorem.i. maiorē recipere claritatem,ſ. gratiæ & virtutis. Exemplū de Iob & Tobia & Laurētio. Igne me examinaſti &c. Exo.3. Rubus ardebat, & non comburebatur. Et talis per omnia fuit Chriſtus & ideo illi qui ab eo ſunt tacti per ſuam gratiā & amorē, huiuſmodi ignibus non lęduntur.

De Berillo lapide. Cap. 51.

BERYLLUS eſt lapis indicus, ſmaragdo ſimilis in 1
virore, pallidus eſt, & quanto pallidior, tāto melior
ſecundum Dioſc. & hic fulgorem nō habet niſi ſcin
datur, & ideo ab indis in ſex angulos ꝑparatur. Et
eſt quædam ſpecies berylli ſm Iſido. cuius pallida viriditas in
colorem aureum reſplendet, oculos aūt miro modo confortat.
Sic vere ſunt hodie multi qui nullū habent fulgorē honeſtatis
vel bonę cōuerſationis,ſ. pctōres, donec ſcindatur.i. donec mul
tis tribulationibus a Deo vel prælato percutiantur, & ideo in
ſex angulos a Deo ſcinduntur, quia.ſ. Deus adhibet pctōribus
ſex genera tribulationū,ſ. famē, ſitim, dolorē, laborem, amiſsio
nes rerū & amiſsiones amicorum. Iſtę.n. ſunt ſex ſagittę quibus
ſagittat Deus pctōres, & tunc hō correctus efficitur ſplendid⁹
per honeſtatem, pallidus per humilitatē, vel per timorē & pę-
nitentiæ aſperitatē, quæ hoīem pallificant & deſiccant. Viridis
eſt per honeſtam & bonā conuerſationē, & ſic qñq; reſplendet
vt aurū per ſapientiam & diſcretionē, quia ſicut color viridis
ſumme recreat viſum & delectat, ſic bona conuerſatio bonorū
aliorum viſum dr̄ confortare, quia pulchrum eſt videre hone-
ſtū hoīem & maturum. Ideo dr̄ Iob 5. In ſex tribulationibus vi
ſitabit te, & in ſeptima non tanget te malum.ſ. in morte, quę
eſt ſeptima tribulatio, quia.ſ. illi qui modo a Deo corrigūtur &
viſitantur, in morte finaliter non lędūtur. Vñ Pſal. Viſitatio tua
cuſtodiuit ſpiritum meum. Hæc oīa apparent in beato Paulo,
dicentes ad Hebreos 12. Flagellat Deus omnem filium quem
recipit (quia ſicut ipſe dicit Act.14.) per multas tribulationes
oportet nos intrare in regnum cęlorū. ¶ Beryllus ſecundū Dio 2
ſco. facit hoīem mitem, inuictum, & adhibet bonum ingeniū,
valet contra hoſtes & lites, & contra vitia hepatis, & contra vi
tia oculorum, & hoīem magnificat & exaltat. Chariſsimi, be-
rillus, qui coloris eſt pallidi, ſignificat virtutem humilitatis, qa
pro certo ſeipſam reputat ſemper pallidam & deformē, & hæc
facit hoīem mitem & benignum, & valet contra hoſtes,ſ. contra demones & tentationes inuictum efficit hoīem ab eiſdem,
quia vere ſoli hoīes humiles & infirmitatem & vilitatē ꝓpriā
cōſiderātes, tētationib⁹ reſiſtūt ne ab eis vincātur, & hoc qa ta
les a dño prę cęteris adiuuantē. Ad quē.n. reſpiciā, niſi ad humi
lē corde? Eſa.56. Et facit ēt hoīem ingenioſum, quia ſicut dicit
Prouer.11. Vbi fuerit humilitas, ibi & ſapientia. Et vitijs hepa
tis (vbi eſt ſanguis).i. voluptati & luxuriæ, vitijs ēt oculorū.i.
inuidiæ iſta virtus reſiſtere cōprobatur. Humilis.n. nulli inui-
det, qa ſe reputat alijs viliorē. Quā ſine inuidia cōico.ſ. ſapien-
tiā. Sap.7. Et ideo ſequitur hoc vltimū,ſ. ꝙ hoīem magnificat,
qa vere ſola humilitas extollit,ſ. ad magnificentiam paradiſi.
Qui ſe exaltat humiliabitur. Matth 23. Lucæ 18. Et ideo Iob 5.
Ponit humiles in ſublime. & Prouer.15. Gloriā pręcedit humi
litas. ¶ Beryllus ſolis radijs oppoſitus, manum tenentis exurit. 3
Sic verè ſunt multi qui opponuntur ad ſolem.i. ad proſperitatē
mundanam, ſtatim volunt alios comburere per detractionem
vel rapinam vel tribulationē. Vel dic ꝙ iſte beryllus ſignificat
ſpem quæ tacta radijs ſolis.i. per influentiam & gratiæ ſpūalis,
per feruorem & deſiderium æternorum ſuum exurit poſſeſſo-
rem, & ideo ſicut ſecūdū Dioſc. Beryllus tollit ſuſpiria, & amo
rem coniugalē dirigit, ſic vere ſpes æternorum tollit ſuſpiria
& triſtitiā quæ ex mundi tribulationibus cōcipitur, & cōiuga-
lē amorē.i. cōiugiū & copulā charitatis dirigit & cōſeruat. ¶ Itē 4
Beryllus q̄ pallidior eſt melior eſt. Sic inter hoīes ille q̄ ē palli
dior ꝑ pęnitētiā corpalē, vel ꝑ mortis conſiderationē triſtior,
apd̄ Deū melior iudicatr̄. pſa. Poſteriora dorſi eius pallore auri.

De Bitumine. *Cap. 52.*

1 BITVMEN eſt terra tenaa, viſcoſa & limoſa, in locis paluſtrib⁹ præcipuè inuenitur, vt dicit Iſido. Tale eſt peccatum luxuriæ, quia vere iſtud eſt tenax & glutinoſum, quia hoiem luxurioſum ita tenaciter inuoluit, q vix ſe pôt de hoc vitio liberare ſi ſemel fuerit irretitus. Eccl. 24. Homini fornicario oīs panis dulcis, non fatigabitur tranſgrediens vſq; ad finē. Eſt ēt limoſa p carnalem affectionē & delectationē, & in locis paluſtribus. i. in delicioſis & carnalibus inuenitur. Et iō iſta eſt ſimilis bitumini de Iudea quod circa mare mortuū inuenitur, cuius natura eſt ardēs, igniū cognata, q̄d tātę eſt tenacitatis, q nec aqua nec ferro ſtūpatur, & eſt nigrum & fetidū & pōderoſum, & virtutē habet attrahēdi & conſumēdi, ſm Plat. Sic verè luxuria eſt ardēs & inflāmans, & fortiter ligat & tenet p infamiā, & hoīem attrahit, p delectationē, & ſic eū conſumit. ſ. corporaliter vitā abbreuiādo, & corpus deſtruēdo, & tpaliter & æternaliter p peccatum, & ideo in mari mortuo. i. in pctōribus qui carent vita gratię, inuenitur tale bitumē. i. luxuriæ tenaciſsimæ ligamētum. Ideo de iſtis pôt intelligi illud Matth. 22. Ligatis manibus & pedibus, mittite eum in tenebras exteriores. Iſti. n. videnē præ cęteris pctōribus magis eſſe in tenebris, & viſum penitus amiſiſſe. Vel dic q talis eſt mala mulier & luxurioſa, & ēt quicūq; luxurioſus, quia vere limoſa eſt p carnalitatem & voluptatē, & in paluſtribus. i. in mūdi delicijs inuenitur, & ideo iſta eſt ſicut bitumen maris mortui, q a pro certo ardens eſt in ſe per deſideriū & libidinem, & igniū. ſ. infernaliū eſt cognata, quia finaliter ad eos deuoluetur. Ardet ēt & inflāmat alios p tentationes, quia eloquiū eius ſicut ignis exardeſcit, & ideo dr̄ attrahens, q a vere attrahit, allicit & ſeducit. Prouer. 7. Statim eā ſequitur. &c. Et dr̄ eſſe tenax, quia vere hoiem ita fortiter tenet, q vix ſe pôt de ea liberare, & hæc ne p aquā doctrinæ, monitionis vel p̄dicationis, nec ferro tpalis tribulationis ſeparari pôt, ſicut ad ſenſū patet. Ideo dr̄ Eccl. 8. Inueni mulierē morte amariorē vincula ſunt manus eius. Et pp hoc bene ſequitur aliud, ſ. q habet virtutē conſumēdi, quia vere mala mulier conſumit hoīem & quātum ad corpus, & quantum ad aīam, & quantū ad ſubſtantiā tpalem, quia nūquam hō luxurioſus diues eſt. Exēplifica bene. Et ideo dicuntur eſſe fętidę, pp earū infamiam, pōderoſę pp ſuam pigritiam, & nigræ & deformes pp malam conuerſatiōnē & inſolentiā, vt Baruch

2 6. dr̄. Nigræ fiunt facies eorum de fumo qui in domo fit. ¶ Fumus cōbuſti bituminis Iudaici valet ad eductionem menſtruorum, & ſomnolentis & phlegmaticis prodeſt, quia phlegmata educit, & ſomnolētos excitat. Bitumen eſt pctōr luxurioſus, q in inferno comburitur, & ideo fumus talium. i. memoriā mortis malorum valet. ſ. ad educēda mēſtrua & phelgmata. i. ad dimittendū luxuriā & carnalitatem, & ad ſomnolentos excitandum, & ad deponendum omnem pigritiam & tepiditatē. ¶ Bi-

3 tumen & ſpāliter illud quod eſt in Iudea, hēt naturā ardētē, & tātę eſt tenacitatis, q nec aqua nec ferro pôt diſſolui, ſed tm̄ ſanguine menſtruali, & ideo valet ad naues inungendas & liniendas, & iſtud virtutē habet attrahēdi, conſolidandi, & cōſumendi, multū valet ad vulnera conſolidanda, qn̄ puluerizatū ſuper ponitur, ſicut dicit Pla. §. de aſphaltite. Rectè talis eſt charitas, quia vere naturam habet ardentē, quia oēm hoiem accēdit & inflammat, & naturam habet tenacem, quia vere nihil fortius ſtringit aut ligat per concordiā & vnitatem q̄ amor, quia illi q iſto bitumine ſunt perfecte liniti, & qui perfecte ſe diligunt, nūquam poſſunt ſeparari nec per aquā proſperitatis, nec per ferrū & duritiā cuiuſcūq; aduerſitatis. & ideo vtile eſt q in nauibus. i. in religionibus & eccleſiaſticis ſtatibus bitumen amoris ponatur, vt ſic ibi vnitas & concordia conſeruetur. Iſtud. n. bitumē habet virtutē attrahendi, quia vere nullus diligit alium, quin ſtatim alter naturaliter attrahatur ad eius dilectionē. Vn̄ Seneca dicit, Ama ſi vis amari. & Prouer. 8. dicit Deus. Ego diligentes me diligo. Virtutem ēt habet conſolidandi, quia vere oīa vulnera. i. mundi tribulationes conſolidat atque ſanat, quia amor oīa aduerſa facit leuia. Vn̄ alius dicit q ſolus amor difficultatem neſcit. Et ideo bene ſequitur q habet virtutem conſumēdi, quia vere oīa peccata, iniurias ēt factas annihilat & cōſumit. Charitas operit multitudinē peccatorū 1. Pet. 4. & Prouer. 10. Et hoc maximè bitumen de Iudea hoc eſt dictu, amor charitatis, qui in iudea. i. in eccleſia reperitur. Veruntamen ſanguis mēſtrualis, hoc eſt dictu, infectio luxuriæ & violatio ſanguinis & cōſanguinitatis, ſ. inceſtus, iſtud bitumen deſtruit & corrūpit, quia vere amorē & cōcordiā Dei & hoium amor iſte ſeu furor poti⁹ rūpit. Sępe. n. accidit q ſub ſpecie amoris & ſanguinis luxuria cōmittitʼ, & ſic amoris veritas corrūpitʼ. Ideo bñ dr̄ Leuit. 18. Vnuſquiſq; ad proximā ſuā ſanguinis nō accedet. Vel dic q bitumē eſt terra tenaciſsima, & ſignificat pſeuerantiā &c. ¶ In mari mortuo inuenitʼ bitumē ita tenax q nec ferro nec aq̄ ſoluitʼ. Sic verè in inferno ē tāta tenacitas, q nullus peccator pôt exinde liberari vel exire &c. Vide de lacu aſphaltite. 4

De Calculo. *Cap. 53.*

CALCVLVS eſt lapillus rotūdus & leuis, dict⁹ a calcādo, eo q ſine moleſtia ppter eius leuitatē pôt conculcari. Iſte. n. eſt purus, planus & lenis ex oī parte, ſm Iſid. Talis eſt vir perfect⁹, q a vere rotundus eſt p obediētiā & perfectionem, lenis eſt p benignitatē, purus p caſtitatem, plan⁹ per veritatem, & ideo ſine moleſtia poteſt talis calcari & vilipendi. Humiles enim & perfecti non lędunt alios ſe calcantes contemnētes vel caſtigantes. Et ideo tales fuerūt figurati Eſa. 6. vbi Eſaias vidit calculum ignitū. & Apoc. 2. vbi Ioānes vidit calculum candidū vbi erat nomē Chriſti ſcriptum. Sic verè tales pfecti ſunt igniti per charitatem, & candidi per caſtitatē, & ideo in eis ſcribitur nomē Chriſti. i. Chriſti imitatio per perfectionē & ſctitatem. Vel p calculū intelligo gloriā æternā, vbi ē rotūditas motus & agilitatis, & claritas & lenitas ſubtilitatis. & duritia impaſsibilitatis. Figura Apoc. 2. Qui vicerit, ego dabo ei calculū cādidū. i. gloriā æternā. ¶ In calculo non videtur eſ- 2 ſe ignis & tm̄ qō tangitur & alliditur ferro, tūc ignis exinde prorumpit. Sic verè chariſsimi in aliquibus non videtur eſſe ignis diſcordiæ & iracundiæ, q a videntur eſſe lenes & benigni, ponderoſi & maturi frigidi. i. humiles & timoroſi, tm̄ qn̄ tāguntur . ſ. aliquo verbo vel iniuria, tunc vere ſtatim exilit ignis iracundiæ & impatientiæ, q alios deuorat & corrodit, vel ēt ignis crudelitatis & rapinę, quia vere multi ſunt principes & prælati, q quamuis videantur eſſe boni & ſancti, tm̄ inuēta occaſione crudeliter puniūt & inflammant. Figura Iudic. 6. vbi ad tactū virgæ angeli aſcendit ignis de petra, qui omnia deuorauit. Sic verè ad modicum tactum occaſionis vel modicæ iniuriæ, vel ad tactum virgæ angelicę. i. correctionis prelati & ſuperioris, de petra. i. de malis egreditur faciliter ignis iræ, diſcordiæ, impatientiæ & clamoris, a quo circumiacentia deuorantur, ſicut patet de malis qui correctiones prælatorum nolūt in patientia ſuſtinere, ſed p rixas & appellationes ſtatim nituntur alios deuorare. Amos 5. Oderunt in porta corripientē. Vel ſi vis pone figurā de rāno Iudic 9. applica. Vel dic de viris pſectis a quib⁹ exit ignis diuini amoris, qn̄ pcutiunt p tribulationes. ¶ Scru- 3 pulus eſt paruolus lapillus aſperrimus, qui tangētē qſq; perforat & corrodit. Sic falſi humiles & detractores ſunt aſperrimi quia vere nō poſſunt tāgi vel corrigi, quin ſtatim lędant alios, & diffamēt. Calculus aliquando generatur in corporibus animalium &c. vide ſupra li. de paſsione renum. §. de calculo.

De Lapide coticula, nam eſt & cotes ſeu lapis naxius, quem aliud eſſe putant a coticula, teſtè Hermolao. *Cap. 54.*

COS græcè, inciſio dicitur latinè, eo. ſ. q gladios 1 acuit ad ſcindendū, ſed cos alia indiget oleo, alia aqua, ſed oleum lenē facit gladium, aqua acutū. Talis ē doctor vel prædicator, quia vere gladios . i. intellectus humanos acuit p ſubtilitatē, & eos 1 ad ſcindendum, ſ. carnem propriam. i. ad eam macerandā præparat & diſponit. Exacuere in mucro dñi. Eze. 21. Et quidā vtūtur ad hoc aqua miſeriæ & tribulationis, ſ. illi qui prædicāt cōminando, alij oleo diuinæ miæ, vel quidam aqua ſacræ ſcripturæ, alij oleo adulationis &c. Et ſicut cos gladios acuendo ſeipſam conſumit, ſic mali prædicatores alios exhortantur, ſed ipſi p vitia cōſumūtur, dicūt. n. & non faciūt. Mat. 23. ¶ Cos in hoc 2 q ſeruit, ſeipſam conſumit. puluis aūt ab eius ſubſtantia reſolutus, virtutem habet deſiccatiuam, repercuſsiuam, et ſanguinis reſtrictiuam. Talis eſt malus prædicator, qui verè alijs prædicando et docendo ſeipſum conſumit per vitia et peccata ſicut patet in hypocritis Puluis iſte eſt doctrina, q̄ a cote. i. a doctoribus reſoluitʼ, q̄ valet alijs, ſ. ad repercutiendū malas affectiones, ad reſtringendū ſanguinē & luxuriā & carnales infectiones, &

nes,& ad deſiccandũ voluptates & delectationes. Fac. §.& dic
ꝙ puluis qui reſoluit̃ a cote.i.a doctorib' & prædicatorib' &c.

De Calce. Cap. 55.

1 CALX eſt lapis aduſtus, ex cuius cõmixtione cũ
arena & cũ aqua,fit cemẽtum aptũ in ædificijs &
ſtructuris.Lapis.n.non põt melius lapidi copula
ſi,q̃ calce cõiunctus. Calx aũt quæ de duro la-
pide fit,melior eſt ſtructuris . Illa aũt quæ fit de
molli lapide,vtilior eſt in tectis,ſm Iſid.li. 16.c.
3.Calx quæ calidæ eſt naturæ, ſignificat charitatẽ, & ideo ſi in
ædificio religionis vel eccleſię deficiat cemẽtũ cõcordię & vni
tatis,tũc debẽt accipere calcẽ charitatis,aq̃ pietatis,arenã.i.põ
dus pęnitẽtiæ vel humilitatis,& ſic poterit fieri cementũ con-
cordiæ,quo alter alteri vniat̃,ſicut dr̃ de turre Babylonis.Ge-
ne.11.vbi habuerũt bitumẽ pro cemento . Vel ꝑ calcẽ quæ eſt
acutæ naturæ,intelligo correctionẽ,q̃ vitia corrodit,ex qua cũ
aqua pietatis & arena humilitatis fit cementũ cõcordię vel cha
ritatis,quæ ſi de lapide duro.i.a prælato rigoroſo elicitur , vti-
2 lis eſt ad ſtructuram fidei atq; morũ . ¶ Calx eſt naturæ calidæ
& ſiccæ in quarto gradu,& ideo virtutẽ habet corroſiuã . vul-
nera.n.putrida ſanat,ſupfluã carnẽ corrodit & conſumit,mix-
ta cũ aqua & auripigmẽto pilos cadere facit,ſm Plat. Talis eſt
cõtritio corroſiua,quia vere carnes ſupfluas. i. carnalẽ volupta
tem cõſumit,& vulnera.i.ipſa pctã ſanat,& ſi cũ auripigmento
.i.cũ aſpera pœnitentia,ſi cũ aqua.i.cũ Dei mĩa miſceatur , tũc
pilos i.mundi diuitias facit cadere,hoc eſt dictu,contẽni & vili
pendi,& erogari pauperibus , vlcera ẽt.i.læſiones & remorſus
3 conſcientiæ mitigat atq; ſanat.¶ Calx viua exterius videtur eſ-
ſe frigida,quæ tñ eſt interius multũ feruens,& hoc patet , quia
pſula aqua,ſtatim apparet ibi ignis incẽdiũ, l.per calorẽ & fu-
mũ,& diſſoluitur & aperitur,& calor & fumus emanant,& ex
terius euaporant.Talis eſt vir humilis,qui ſcit ſuas virtutes oc
cultare,quia vere licet exterius quantũ ad apparẽtiã videatur
eſſe frigidus.i.tepidus & indeuotus,intus tñ in corde eſt multũ
feruidus per charitatem . Namq̃ñ aqua deuotionis & diuinæ
gratiæ vel ẽt prædicationis vel doctrinæ, vel ẽt aqua exterioris
tribulationis,vel aqua ẽt temporalis conſolationis propenſius
ãrrigatur,tunc diſſoluitur per contritionẽ,aperitur ꝑ confeſſio-
nem,rumpitur & diuiditur ꝑ miſericordiam & ſatisfactionẽ,
& tunc exinde exit fumus orationis , & calor feruoris & dile-
ctionis,& ſic apparet eſſe calidus,licet frigidus videretur. Qđ
ẽt põt applicari de perſonis leuibus,quæ videntur eſſe exteri'
malæ quantũ ad leuẽ conuerſationẽ,quæ tñ qñq; ſunt interius
valde bonæ.Ideo talib' põt dici illud Pſal. Probaui te apud aq̃
cõtradictionis. Boni.n.quanto talibus aquis magis ſpargũtur,
tanto feruores ſuæ charitatis melius oſtenduntur, & tanto per
laudẽ orationẽ & gratiarũ actionẽ aperiũtur & dilatãtur. Sap.
19.Ignis in aqua valebat ſupra ſuã virtutẽ, & aquæ extinguẽtis
4 naturę obliuiſcebatur.¶ Calx cũ ſit igneæ naturæ,tñ ꝑ aq̃ accẽ
ditur,& ꝑ oleum extinguitur.Sic vere calor charitatis qui per
calcẽ deſignatur,in aqua.i.in fluctibus tribulationũ & pauper
tatum accenditur & augetur,in oleo aũt.i.in mũdanis delicijs
extinguitur & necatur,cum tñ alij ignes , ſ.auaritia & luxuria
in aqua tribulationis extinguantur & deficiant,& in oleo pro-
ſperitatis conualeſcant.Ideo de charitate dr̃ Sap.16. In aqua q̃
5 oĩa extinguit,plus ignis valebat.¶ Calx ita conſueuit fieri , qa
lapis durus accipitur,& in forti igne ponitur , vbi exuritur &
coquitur,& tunc ab igne extrahitur,& aqua aſpergitur , & ſic
ſtatim diſſoluitur & aperitur,tabeſcit & fumeſcit,& exinde fit
cementum & etiam medicina. Sic vere qñ Deus vult conuer-
tere lapidem durum.i.peccatorem obſtinatum , primo coquit
ãpſum in igne fortis tribulationis,deinde irrorat eum aqua ſuæ
gratiæ & internæ inſpirationis,quia alias non valeret tribula-
tio,& ſic diſſoluitur per contritionem,& aperitur per confeſ-
ſionem,diuiditur per largitatem & elemoſynarum largitionẽ,
caleſcit ꝑ dilectionẽ,& fumat per orationẽ , & ſic efficitur vir
iuſtus & perfectus,& quo ad verba & exempla fit alijs medici
na,& etiam cemẽtum concordiæ & amoris,ſicut patet in Pau
lo.Lapis ſolutus calore in æs vertitur.Iob 28.

De Cemento. Cap. 56.

CEMENTVM eſt illud cũ quo iunguntur lapides in
pariete,& eſt colorum principiũ & fundamentũ,qa
niſi primo ponatur cementum,nunquam põt perfe-
cte paries colorari.Melius autem adhæret parieti qñ
primo paries eſt humidus & maximẽ cementũ quod dr̃ gyp-
ſum ſiue plaſtrũ.Chariſſimi,tale cementum eſt charitas, quæ
pro certo eſt illud mediante quo in ędificatione eccleſiæ vel re
ligionis lapides ſanctuarij.i.bonæ perſonæ inuicem coniungũ
tur per cõcordiæ vnitatẽ,quia vere qñ deficit cementum cha-
ritatis, alter ab altero per diſcordias et partialitates diuidi-
tur.Ideo docet Apoſtolus.Coloſ.3.Super oĩa aũt charitatẽ ha-
bete quæ eſt vinculus perfectionis.Et iſtud cementum eſt colo
rũ fundamentũ,quia vere omnis color perfectionis & virtutis
& honeſtę conuerſationis parum aut nihil proficit, niſi ſit fun
datus ſuper cementum interioris charitatis . Pater.n. familias
ædificat domum ſuam ſupra petram.Matth.7.Iſtud ẽt cemen-
tũ melius inhæret parieti.i.perſonę quæ humore pietatis natu-
raliter humectatur,quia inter homines pios & benignos meli'
charitas præſeruatur Vide quomodo fit cementum, ſ.de calce
.§.1.& de plaſtro infra vbi agitur de francia.

De Carbunculo. Cap. 57.

CARBVNCVLVS eſt lapis ꝓcioſiſſimus, ignei 1
coloris,qui ita fulget,ꝙ nec nocte vincitur ful
gur eius.Lucet.n.de nocte ita ꝙ vſq; ad oculos
radios vibrat.Et cũ ſint multę eius ſpecies,ſ.12.
ille tñ eſt potior qui plus fulget & ſimilat more
ignis vt dicit Iſid.Talis eſt vir perfect', quia ve
re eſt igneus per feruentẽ charitatẽ, fulgidus per lucida hone-
ſtatem,& maximẽ talis debet eſſe prælatus,prædicator vel re-
ligioſus,quia vere vſq; ad oculos aliorum debet radios ſuos.i.
exẽpla ſua & bona opera deriuare. Vñ nulla nox.i.nulla igno-
rantia vel aduerſitas debet eũ extinguere per peccatũ. Nõ ex-
tinguetur in nocte lucerna eius Prou.31.quia vere luce ſuæ ſa
pientiæ & diſcretionis,ſplẽdore ſuæ bonæ vitæ & cõuerſationis
debet noctẽ aduerſitatis vel ignorãtiæ aliorũ efficaciter illu-
ſtrare,exẽpla & documẽta ſuis dãdo.Ioan.1. Lux in tenebris lu
cet &c.Et quãto rubicundior eſt & ſplẽdidior.i. quãto in cha-
ritate & honeſtate feruẽtior, tãto melior dici debet.Luceat er-
go lux veſtra corã hoĩb',vt videãt opera veſtra bona &c.Mat-
th.5.Vel ſi via per carbũculum intellige virtutẽ charitatis,quę
perficitur in aduerſis , & radios bonorũ operũ & exẽplorũ ex
ſe ꝓducit.¶ Eſt q̃dam ſpecies carbũculi cæteris nobilior , ignei
coloris, zona cãdida circumcincti , cuius eſt propriũ ꝙ in igne 2
poſitus velut inter carbones mortuos extinguitur,ſed aqua ſu-
perfuſus iterũ inardeſcit,vt dicit Iſid.li.16 c.13.Talis fuit Chri
ſtus,quia colorẽ habuit igneũ ꝑ feruorẽ charitatis,cinctus fuit
zona candida caſtitatis, in igne paſſionis poſitus extinctus fuit
per mortem,ſed tãdem per aquæ infuſionem i. per cęleſtis gra
tiæ infuſionẽ iterũ reuixit. Vñ Eccle.48.Surrexit Helias quaſi
ignis cõſtans. Vel dic ꝙ iſte eſt bonus religioſus, qui habet cha
ritatẽ,& caſtitatem,qui ſi aliqñ in igne tribulationis & tẽtatio-
nis poſitus extinguatur ꝑ vitia et pctã,qñ tñ ipſum iterum De'
ꝑfundit aqua ſuæ miſericordiæ & gratiæ, contritionis & cõfeſ
ſionis,vel ẽt deuotionis,tũc vere iterum exardeſcit,& iterũ re-
uiuiſcit.Ignis in aqua valebat &c.Sap.19.quia tunc recipit pri
ſtinã virtutem,pulchritudinem & honeſtatem. Vel expone ſi
vis de malis,quorum fulgor.i.ardor concupiſcentiæ in igne tri
bulationis & aduerſitatis extinguitur atq; ceſſat,et in aqua mũ
danę proſperitatis iterũ inualeſcit.Vel expone de multis imꝑ-
fectis,qui ignẽ tribulationis nequeũt ſuſtinere,ſed ibidẽ poſiti,
ꝑ deſperationẽ,impatientiã,& per alia diuerſa vitia extinguũ-
tur,qui tñ in aqua proſperitatis viui & ardentes ꝑ charitatem
& gratiã inueniunt. Allga ſicut ſupra de calce § 4.¶ Eſt quædã 3
ſpecies carbunculi in India,dicta ſandaſeros,in cuius ſpecie ve
lut inter lucidos ignes apparent guttæ aureæ relucentes,& eſt
precij incomparabilis. Eſt ẽt quædam carbunculi ſpecies cęte
ris nobilior, quæ zona candida eſt præcincta. Ois aũt carbun-
culus nocte & die rutilat atq; fulget,& more ignis iugiter inar
deſcit. Et eſt quædam alia ſpecies quę folia librorũ & paleas at
trahit,cum a ſole vel attritu digitorum fuerit calefacta,ſm Iſi.
Talis fuit beata virgo,q̃ pro certo habuit ſplẽdorẽ honeſtatis,
ruborem charitatis,zonã cãdidam floridæ caſtitatis,& ideo ꝓ-
cij incomparabilis & ineſtimabilis fuit , qa vere nec in nocte
aduerſitatis,nec in die proſperitatis ceſſat radios ſuæ gratiæ &
miſæ emittere , & folia librorũ.i clericos & litteratos, paleas.i.
laicos & peccatores ad ſe attrahere vel leuare , & hoc qñ a di-
gitis noſtris.i.a noſtris bonis operibus & orationibus fuerit in-
ſtigata ſicut dicitur Cant. 1. Trahe me poſt te , in odorem vn-
guentorum tuorum curremus.Iſta aũt in ſe repręſentauit gut-

taa aureas.i. vniuerſitatẽ bonorũ operũ virtutum & exẽplorũ, quæ poſſunt in ea reperiri. Vñ Sap.7. Cognoui qm̃ nium bono
4 rum mater eſt.¶ Eſt quædã ſpecies carbũculi q̃ lychnites dr̃,& remiſſus carbunculus nũcupar̃,eo ꝙ a rubore aliorũ declinat, quæ ita dura eſt,ꝙ ſculpturę reſiſtit, & ſi aliqñ ſculpatur, & ei cera apponatur,velut aiali morſu ſemꝑ ceræ partem ſecum retinet,atq; rapit, caleſfactus ẽ a ſole vel a tritu digitorũ, paleas & folia librorũ eleuat atq; trahit. Sic verè inter carbunculos.i. inter viros iuſtos & religioſos ſunt aliqñ tales lychnites.i. perſonæ pigræ & remiſſæ,quæ a rubore charitatis deficiunt & declinant,qui ita ſunt duri & obſtinati,ꝙ ſculpturæ.i.impreſsioni monitionis vel doctrinæ vel gratiæ ſpũſancti reſiſtunt,& iõ ſi cera vel palea.i.aliqua mundi bona vel aliqua adminiſtratio temporalis eis apponatur vel cõcedatur,tunc verè calore auaritiæ caleſacti,ſemꝑ aliquid ad ſe trahunt,& partẽ retinent cõmiſſorum,more Ananiæ defraudantis de precio agri. Actu.5. Iſtud patet in malis prælatis & diſpenſatoribus, qui bona ſibi cõmiſſa non diſpenſant pauperibus, ſe accumulant in turrib⁹, & ſuis parentibus diſtribuunt patrimonium crucifixi. Ioã. 20.
5 Cũ exaltatus fuero a terra,oĩa traham ad meipſum. ¶ Baladi⁹ eſt ſpecies carbunculi quæ in vena ſapphiri inuenitur, vbi virtute cœleſti generatur,ſecundũ Iſid. Sic verè Chriſtus in vena.i.in ventre virginis(quæ ſapphirus dr̃) eſt inuentus, vbi ex myſtico ſpiramine ſine virili ſemine eſt genitus & productus. Vnde Iob 38. Quis poſuit in viſceribus hominis ſapientiam?

De Chryſopaſſo lapide. Cap. 58.

1 **C**HRYSOPASSVS eſt lapis æthiopicus, quem lux celat & prodit obſcuritas. Nã de die videtur aure⁹,de nocte ignei ẽ coloris. Nã de die quaſi ſplẽdorẽ amittẽs,in auri ſpeciẽ ea palleſcit. Sic verè boni & iuſti debẽt de die.i. in manifeſto & in publico & in aliorũ apparentia ſe occultare,& ſuas virtutes celare ꝑ humilitatẽ,in nocte aũt.i.in occulto & abſcõdito debẽt ſuũ ruborẽ.i.ardorẽ ſuæ charitatis ꝑ bona opera declarare,qa pater tuus q̃ videt in abſcõdito reddet tibi. Matt.6. Et ideo Seneca. Eſto occultator virtutũ,ſicut alij vitiorũ. Vel dic ꝙ iſte lapis eſt charitas, quæ pro certo in die.i. in proſperitate mũdana deficit & palleſcit, in nocte aũt.i.in tpe tribulationis proficit & rubeſcit, quia vere multi ſuorũ in proſperitate deteriorantur,in aduerſitate iterũ emendantur. Caſtigaſti me dñe,& eruditus ſum. Hier.31. Vel dic ꝙ iſte eſt vir ꝑfectus,qui in die proſperitatis debet eſſe aureus ꝑ ſplendentẽ honeſtatẽ, in nocte aũt aduerſitatis debet eſſe igneus ꝑ feruentem charitatem,& ſic in vtroq; tempore debet ſe debite regulare. Nocte
2 & die non extinguetur. Eſa.34.¶ Eſt in India ſpecies chryſopaſſi viridis coloris ſicut praſius ſeu porrum, guttas habens aureas &c. Sic verè nos debemus eſſe virides per honeſtatem, & habere guttas aureas.i.virtutum vniuerſitatem.

Apud Plinium legitur carchedonius, item venerabilis Beda ſuper Apo. 21. ita legit. Cap. 59.

1 **C**ALCEDONIVS eſt lapis pallidus.& hebetis coloris, q̃ diuino imbre gignitur, & repercuſſu luoæ plerũq; inuenitur,q̃ perforatus & portat⁹ facit vincere cauſas, & reſiſtit illuſionibus demonũ,& virtutes conſeruat,ſm̃ Iſid.et dioſc. Et iſte nunq̃ niſi tricolor reperit̃,vt dr̃ in lapidario. Iſte recte eſt Chriſtus,qui pro certo ea rore cęleſti.i.ꝑ ſupernalẽ virtutẽ in corde terræ.i.in vtero virginis exiuit procreatus,quia nõ ex virili ſemine &c. Et ideo in iſta terra in luna plena.i.in plenitudine tẽporis & in principio tẽporis gratiæ eſt inuẽtus,qa Vbi venit plenitudo tẽporis miſit Deus filium ſuũ.ad Galathas 4. Et iſte fuit ꝑforatus,ſ.quantũ ad perpeſſa vulnera tempore paſsionis, & tunc factus eſt ad litterã coloris pallidi & hebetis, ſ.ꝑꝑ defectũ ſanguinis. ideo Eſa.53. Vidimus eũ,& non erat aſpect⁹,virũ deſpectũ,& ſcientẽ infirmitatẽ. Et ideo pro certo ſi ſic conceptus & ꝑforatus portetur in corde.i.ſi memoria ſuæ natiuitatis & paſsionis habeatur, tunc pro certo ꝑ eius influentiã hõ in cauſa ſuæ ſalutis obtinet contra hoſtes,& demonum illuſionibus & tẽtationibus reſiſtit, & virtutes & gratias ſeruat & cuſtodit,quia vere memoria paſsionis & natiuitatis ſummũ eſt refugiũ pctõris. Et ſicut ſm̃ eundẽ iſte lapis caleſactus paleas attrahit,ſic verè Chriſt⁹ qñ fuit calefactus iſto igne.i.amore quo ſic mundũ dilexit vt hõ fieret,tũc attraxit,ſ.ſecũ ad paradiſum, paleas.i.vanos & miſeros pctõres. Et iſte tricolor eſt.i. habens tres ſtatus & circunſtantias & conſiderationes,ſ.ſtatum natiuitatis, vbi apparuit color humilitatis. Item ſtatum paſsionis, vbi apparuit color patientiæ & firmitatis. Item ſtatum iudicij, vbi pro certo apparebit color iuſtitiæ & æquitatis. Veſtiui te multis coloribus. Eze.16. Vel tricolor dicitur Chriſt⁹, propter tres naturas quæ in ipſo conueniunt, ſ.natura deitatis, natura aiæ,natura corporis,quę quidem in Chriſto in vna perſona cõueniunt,& ſunt vnum. Vel dic ꝙ iſte lapis ſignificat humilitatem,quæ ſe pallidã & vilẽ reputat,& cũ rore diuinæ gratiæ gignitur,& ꝑ eius influentiam demonibus & tentationibus reſiſtitur & peccatis. Et iſta habet tres colores.i.tres ſpecies, quæ ſunt ſpernere mundum,ſpernere nullum,ſpernere ſe ſe.

De Lapide Chryſolito. Cap. 60.

CHRYSOLITVS eſt lapis decimus in rationali,ſicut dr̃ Exo.28. qui erat quartus (ſicut dr̃ Eze. 1
28.)in operimẽto primi angeli, qui erat ſeptimus in fundamẽto ciuitatis Hieruſalem, ſicut dicitur Apoc.21. Et eſt lapis æthiopicus,vt aurum lucẽs, vt ignis ſcintillãs,in colore mari ſimilis, declinãs ad virorem. In auro poſitus & in ſiniſtro latere geſtatus valet cõtra melancholiã & timores nocturnos,& cõfortat intellectũ & dr̃ demones terrere & fugare,ſm̃ Iſid.li.16. Talis eſt vir ꝑfectæ ſpei,qa verè lucet & ſcintillat ꝑ ſctã deſideria,& ideo ſi auro diuinæ ſapientiæ adiungatur,vt ſ.ſ. hõ ſapienter ſe habeat in ſperando, tunc ſi habeatur hæc ſpes in latere ſiniſtro.i.in tẽpore aduerſitatis (quæ per ſiniſtram deſignatur) pro certo ſumme valet & iuuat,quia vere melancholia & timor.i.triſtitia & deſperatio depellit,intellect⁹.i.ſapiẽtia & diſcretio confortat̃, & demones ſine dubio deterrent, quia vere qñ demõ videt hoiem q̃ in aduerſitate ſperat de ęternis,& ibi figit cor ſuũ, ipſum deſerit & dimittit. Spes aũt non cõfundit. Ad Ro.5. Vel dic ꝙ iſte eſt vir ꝑfectus,qui eſt coloris viridis ꝑ honeſtã apparentiam,ſplẽdet vt aurũ per ſapientiã, rutilat vt ignis per charitatẽ & amicitiã, & ideo talis valet contra triſtitiam & timorem,ſ. alios confortando, & cõtra intellectus ignorantiam, alios inſtruẽdo, & ſic demones ipſum fugiũt atq; timẽt. Iaco.4. Reſiſtite diabolo, & fugiet a vobis.¶ Eſt ſpecies chryſoliti dicta chryſolectrus, quæ de mane pulchrior eſt,ſed poſt color ipſius hebetat̃,et ignis eſt 2
rapaciſsim⁹,quia iuxta ignẽ poſitus,ipſum cõtinue in ſe rapit, vt dicit Iſid.li.16. de gemmis aureis. Sic verè ſunt quidã qui in mane.i.in iuuentute videntur ſplẽdidi ꝑ virtutem & perfectionem.ſed tñ poſtea deficiunt & palleſcunt per vitia & peccata & hoc qa ignis.ſ.tentationis ſunt multum rapaces,quia qñ iuxta ignẽ tentationis ponuntur,tunc vere ipſum ſtatim rapiunt, ſ.conſentiendo huiuſmodi tentationibus,& ab ipſis ſe permittunt protinus inflammari. Vel dic ꝙ iſta eſt caro, in iuuentute pulchra, põſt pallida, quę igni luxuriæ eſt peruia,quia ſ.ab eo faciliter inflãmatur, ſi carboni ardenti.i.ſi alicui perſonæ luxurioſæ fuerit ſociata. Vnde Prou.6. Nunquid poteſt hõ abſcondere ignem in ſinu ſuo, vt veſtimenta eius non ardeant? &c. Ignis conſumpſit ſpecioſa deſerti. Iohelis 1.

De Cholidonio lapide, quem Chelidoniam Pli. vocat. Cap. 61.

CHELIDONEVS ſecundũ Iſido. & Dioſc. eſt lapis paruus q̃ de ventre hirundinũ extrahitur,q̃ 1
licet ſit in corpore modic⁹ & deſpectus, tñ virtutibus eſt inſignis. Duæ eius ſunt ſpecies, ſ.niger & ruſus. Niger cõtra febres & malos humores valet, & lotus aqua, ſanat oculos. Ruſus autem valet contra lunaticam paſsionẽ & inſaniam, & antiquum ſanat lãguorem, & facit hoiem gratũ,facũdũ & eloquentẽ & placentẽ. Talis eſt vir humilis, qa vere licet ſit ruſus vel niger.i. careri⁹ deſpecti coloris & apparentiæ (quia hodie pęnitẽtia & humilitas nõ appreciãtur)tñ ꝑ certo nõ modicę ſunt virtutis,q oia verè valent cõtra febres & ardores auaritiæ, contra humores et luxuriæ, & cõtra vitia oculorũ i.cõtra peccatũ inuidię. Inuidia.n.eſt vitiũ oculorum,quia inuidi non poſſunt videre bonum aliorũ. Valet ẽt contra lunaticã paſsionem,& contra leuitatẽ inconſtantiæ, cõtra inſaniã iracũdiæ,& cõtra antiquũ dolorẽ inueterati odij & malitiæ,& ſic facit hoiem eloquentem & placentem, ſ. Deo & angelis & hominibus. Exemplũ de Paulo, qui docebat placere omnibus per omnia 1.ad Corin.10.

De La-

De Lapide Ceraunio. *Cap. 62.*

1 CERAVNIVS ſecundum Iſid. & Dioſc. eſt lapis germanicus vel hiſpanicus, rutilans vt flamma, qui in locis tonitrui generatur, & exinde inferius deriuatur, cuius virtus eſt ꝙ perſonam, domũ & locum in quo fuerit, a fulmine tutum reddit. facit ẽt vincere cauſas & dulciter dormire. Iſte lapis ſignificat patientiam vel perſeuerantiã, quæ pro certo in loco tonitrui. i. in conflictu & tribulationibus huius mũdi generatur, quia iſta valet contra fulmẽ aduerſitatis æternæ, quæ omnia penetrat, vel contra fulmen. i. contra ſentẽtiam ruditatis, vel contra tentationes hoſtis, quia vere ſi patientiæ conſtantiam habuerimus & perſeuerãtiam, huiuſmodi fulminibus lędemur, & cauſam ſalutis noſtræ lucrabimur & vincemus, & per contemplationem in præſenti, & per gloriam in futuro per eius virtutem dulciter dormiemus, quia ſola perſeuerantia facit vincere, & ſomnum æternæ beatitudinis obtinere. Requieſces, & non erit qui te exterreat &c. Iob 11. Vel ſi vis expone de timore vel de charitate vel de humilitate, vel dic ꝙ illi qui primo fuerunt in tonitruo. i. in ſtatu peccatorum, & exinde deriuantur, extunc per conuerſionem efficiuntur optimi cõtra huiuſmodi tonitruum, fulgur & tempeſtates. i. contra vitia & peccata, ſicut patuit in Paulo. Vel expone de Chriſto, veniẽte de ventre virginis, qui valet &c. vt ſupra, quia virginis thalamus eſt locus vbi ceraunius iſte extitit generatus.

De Cryſtallo. *Cap. 63.*

1 CRYSTALLVS eſt lapis frigidus, ſplendidus, lu-
cidus, ſolidus & pur⁹, quia litteras & alia quæ in eo
ponuntur, manifeſtat, & aliquãdo ex fortiſſimo fri-
gore, aliquãdo ex calore feruentiſſimo generatur,
ſecundum Iſido. Talis eſt per omnia vir perfectus,
quia vere in eo eſt ſplendor atq; luciditas honeſtatis, frigiditas
caſtitatis, ſoliditas conſtantiæ & firmitatis, puritas veritatis vel
ſenſus & ſagacitatis, quia vere quilibet vir iuſtus eſt pur⁹. i. ſim-
plex & tranſparens, quia eius intima alijs innoteſcũt, quod eſt
contra falſos & opertos, quorum conditiones & voluntates nõ
poteſt aliquis cogitare vel videre, litteras etiam ſuas. i. ſcientiã
quæ in eis ponitur, alijs non manifeſtant, ſ. docendo & prædi-
cando, quia ſecundum ſapientem Eccleſ. 20. Melior eſt ſtultus
qui abſcondit ſtultitiam ſuam, quàm ſapiens qui abſcondit ſa-
pientiã ſuam. ¶ Cryſtallus ita rapit ignẽ & flãmam, ꝙ radijs ſo-
2 lis oppoſitus, ignem in propinquis aridis materijs accendit. Sic
iuſti in ſe rapiunt ignem, ſ. diuinæ charitatis, & amoris, & ideo
quando radijs ſolis. i. diuinis inſpirationibus incaleſcunt, tunc
alios propinquos inflammãt per ſuum exemplum & doctrinã,
& eos accendunt. ſ. ad Dei amorem, dicentes. Luc. 12. Ignem ve-
ni mittere in terram. Et tales generãtur & fiunt cryſtalli. i. viri
perfecti in frigore & calore. i. in mundanis tribulationibus &
tormentis. boni. n. in mundi tribulationibus emendantur. Vn-
de Gen. 31. Gelu & æſtu vrebar. Pone ſi vis per diuerſos. §. ſ. de
3 puritate & ignẽ &c. ¶ Cryſtallus ſecundum Greg. aliquãdo fit
ex aqua quia licet aqua ſit naturæ fluxibilis, quandoque tamẽ
per fortitudinem frigoris ita induratur & gelatur ꝙ Cryſtal-
lus firma lucẽs & fulgida inuenitur. Sic verè licet homo ſit ali-
quando aqueus. i. mollis & carnalis & fluxibilis ad peccata, ta-
men quando frigore pœnitentiæ, tribulationum & aduerſitatũ
& diuini timoris eſt percuſſus paulatim induratur per conſtã-
tiam & firmitatem, ita ꝙ ad vltimum efficitur lucidæ honeſta-
tis. Ideo Eccl. 43. Frigidus ventus aquilo flabit, & gelabit cry-
ſtallus ab aquis. Vel dic ꝙ licet caro humana ſit aquea mollis
. ſ. & fluxibilis, tamen per virtutẽ Dei in vltima reſurrectione ef-
ficietur in beatis cryſtall⁹. i. ſolida, lucida & glorificata. ¶ Cry-
4 ſtallus ſecundum Dioſc. virtutem habet infrigidandi, & tollen-
di ſitim, & ſi trita melli mixta fuerit, tunc potata lacte replet
vbera, & maximè ſi lac ex cauſa calida ſit ablatum, & valet ẽt
contra colicam paſſionem, & contra viſcerum paſſiones. Cry-
ſtallus ſignificat gloriam æternam, vbi eſt claritas, ſoliditas &
firmitas æternalis: quia pro certo iſta habet virtutem infrigidã-
di, quia vere ſi ipſam perfecte attendimus, tũc omnis ſitis. i. om-
nis ardor & appetitus bonorum temporalium & auaritia miti-
gatur, & ſi cum melle deuotionis ipſam nobis incorporauerí-
mus, tũc vere vbera miſericordiæ noſtræ lacte. i. dulcedine pie-
tatis & compaſſionis replebit, & eleemoſynis temporalis ſub-
uentionis, & maximè ſi ex cauſa calida. i. ex ardore auaritiæ lac
eleemoſynæ ſit ablatum. Valet etiam contra dolorem viſcerum
. i. contra mentis ſollicitudines triſtitias & mœrores. Conſtat ſ.
ꝙ ex conſideratione gloriæ paradiſi auaritia diminuitur, & ele-
moſyna elargitur, & mũdi ſollicitudo penitus abdicatur, & oĩs
dolor viſcerum. i. omnis deſperatio & impatientia ſubmouetur,
ideo Grego. Si conſideremus quæ nobis promittuntur in cœ-
lis, vileſcunt oĩa quæ habentur in terris. Vel dic ꝙ cryſtall⁹ eſt
ſacra ſcriptura, quæ facit deponi ſitim auaritiæ, & mundi ſolli-
citudines, & vbera prædicatoris. i. labia ſua facit affluere lacte
doctrinæ & ſcientię & ſpiritualis eruditionis & maximè ſi mel
deuotionis & gratiæ ſecũ portet. Mel & lac ſub lingua tua Cã-
ti. 4. Et iſta eſt dura per fidei immutabilem firmitatem, clara
& manifeſta per infallibilem veritatem, hominum inflammati-
ua per inextinguibilem charitatẽ. ideo dicitur Apo. 4. ꝙ in cir-
cuitu ſedis erat mare vitreũ ſimile cryſtallo. Nam circa ſedem
eccleſiæ vbi Chriſtus ſedet, eſt mare ſacræ ſcripturæ, quod vti-
que cõtinet vitreã claritatem & cryſtallinã firmitatem. ¶ Cry- 5
ſtallus pura & peruia ſi ſolis radijs tangatur, ſtatim rapit ignẽ,
& ſic materias propinquas inflammat. Sic verè conſcientia pu-
ra & viridis ſi radijs diuinæ gratiæ, vel ſi radijs. i. verbis prædi-
catoris tangatur, ſtatim in ſe rapit & concipit ignem charita-
tis & diuini amoris. Hierem. 11. Ad vocem loquelæ grandis
exarſit ignis in ea.

De Lapide corallio. *Cap. 64.*

CORALLIVS quãdiu tegitur aquis, lignũ eſt, 1
ſed ſtatim ꝙ eſt extra aquam, lapis efficitur præ-
cioſus. In mari rubro naſcitur, & exinde extract⁹
cum retibus, in lapidem induratur, & ſunt rami
eius ſub aqua albi & mollis, qui exinde extracti
rubeſiunt & dureſcunt. ſecundum Iſido. Sic verè chariſſimi, in
mari rubro. i. in mundo per carnalitatem rubificato, inueniun-
tur multi peccatores, qui quãdiu ſunt ſub aquis deliciarum &
voluptatum & proſperitatis mundanæ, ſunt molles & fluxibi-
les & carnales, lignei & fragiles tamen cum retí prædicationis
iſti exinde extrahuntur, & ad littus pœnitentiæ vel religionis
deducuntur & conuertuntur, tunc efficiuntur optimi, & quo
ad virtutes lapides precioſi, quia tunc rubeſiunt per charita-
tem, & dureſcunt per conſtantiam & firmitatem. ideo Iob 38.
In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ, & ſuperficies abyſſi
conſtringitur. Iſta omnia patent in Paulo & Magdalena. Vel
dic quod multi quandiu ſunt in mari, id eſt in amaritudine pau-
pertatis & tribulationis, & in aqua ſacræ ſcripturæ & deuotio-
nis, ipſi ſunt lignei & molles, id eſt benigni & compatientes,
quia ſicut dicitur Prouer. 19. Vir indigens miſericors eſt. Sed
verè ceſſante iſta amaritudine & tribulatione, quando exeunt
mare pœnitentiæ, paupertatis & infirmitatis, tũc ad ſimilitudi-
nem lapidis indurantur per auaritiam & obſtinationem, & ru-
beſcunt per luxuriam & infectionem. Iob 41. Cor eius indura-
bitur quaſi lapis. Patet in diuitibus, qui dum ſunt infirmi. i. in
aduerſitate, & timent mori, faciunt teſtamenta, dant eleemoſy-
nas, reſtituunt alienum, ſed verè quando de aquis iſtis extrahũ-
tur, quando. ſ. ſanantur & proſperãtur, tunc duriores quàm an-
te & magis lapidei efficiuntur. Hiere. 5. Indurauerunt faciem
ſuam ſupra petram, et noluerunt reuerti. ¶ Virtus corallij ſecũ- 2
dum Iſido. & ſecundum Lap. eſt quia ſi ab aliquo geſtetur, vel
in naui vel in domo habeatur, tempeſtates & fulmina repellũ-
tur & rufus corallius ſumme valet ad ſiſtendum quemcunque
fluxum ſanguinis, & contra epilepſiam, & contra etiam diabo-
lica figmenta & monſtra dicitur valere multiplicat fructus, &
expedit fines & negociorũ principia. Per corallium qui eſt ru-
bei coloris, intelligo ſanguinẽ Chriſti Ieſu, qui ſi in domo vel
in naui cordis noſtri fuerit per memoriam & compaſſionẽ, pro
certo a tempeſtate vitiorum & peccatorum, a fulmine æternę
damnationis nos ſaluabit, & contra diabolica figmenta & tẽ-
tationes iuuabit, fluxum ſanguinis luxuriæ reſtringet, caſum
epilepſię. i. ſuperbiam impediet & negocium ſalutis noſtrę ex-
pediet, & ipſum faciet terminari, & ad finem debitum applica-
ei. Quod bene figuratum eſt Exo. 12. vbi domus ſignatæ ſangui-
ne agni, ab angelo non ſunt leſæ, aliæ autem ſic, quia vere cor-
da quæ ſanguine agni immaculati Chriſti ꝑ ſuæ paſſionis me-
moriam tinguntur, a morte æterna & a fulmine ſui futuri iudi-
cij ſeruabuntur. Vel dic ꝙ corallius ſignificat charitatem, quę
in naui religionis vel eccleſiæ vel etiam cordis operatur & per-
ficit ſupradicta &c. ſicut ſupra. ¶ Corallius in mari rubro inue- 3
nitur. Sic ſanguis Chriſti vel charitas in amaritudine paſſionis.

De Lapide Corneolo ſeu Cornelio, vtroque enim modo legi teſtatur Vincentius. *Cap. 65.*

1 CORNEOLVS eſt lapis rufus precinſus', qui
in digito portatus mitigat iras ſurgentes in di-
ſceptandu,& ſiſtit quẽcunq; fluxum ſanguinis,
& maximè mulierũ vt dicitur in lapydario. Ta-
lis eſt rufedo pęnitentię, quia vere ſanguinis flu
xum.i.fluxum luxuriæ refrenat & reſtringit, &
maximè in mulierib'.i.in perſonis piis & miſericordibus. Vel
dic q hic eſt Chriſtus qui per benignitatẽ nẽm irã aliorũ miti
gabat,& fluxum peccatorum a peccatorib' abſtergebat.Figu-
ra Matth.9.Marci 5.& Luc.8.vbi ad tactum Chriſti ſanata eſt
mulier hemorrhoiſſa.i.aĩa peccatrix &c.Vel dic q iſte ſignifi-
cat benignitatem,quæ vilis hodie videtur eſſe lutis.i. apprecia-
tionis,quia inter ſeculares nihil appreciatur,imo idiotiſis ap-
pellatur.Hæc.o.valet ſummè ad ſiſtendum aliorum iracundiã
& furorem.Vnde Prouer.15.Reſponſio mollis frangit irã. Ser
mo dulcis multos amicos.&c.Eccleſia.6.

De Gemma Dionyſia. *Cap. 66.*

1 DIONYSIAS eſt lapis fuſcus cum rubentibus
venis,qui cum aqua tritus, vinũ fragrat, & (qđ
mirum eſt) ſm Iſid.ebrietati reſiſtit. Tales ſunt
hypocritæ,qui fuſci exterius videntur quantum
ad maciem corporalem. quidã ſunt in aqua deli
ciarũ mundi, qui fragrare videntur & redolere
& ſapere vinũ æternę voluptatis quantũ ad dicta & ficta facta,
ſed pro certo propter ſua vitia & peccata illi ebrietati.i.æter-
næ voluptati obuiant & reſiſtunt.Bibiſtis multum, & nõ eſtis
inebriati. Aggei 1.Vel dic q multę leues perſonæ, quãdo ſunt
in aquis deliciarũ,videntur ſapere & deſiderare vinũ & ebrie
tatem carnalis voluptatis,qui tamen aliquando melius quam
cæteri maturi ebrietati iſti reſiſtent,& a carnalibus iſtis cauẽt.
Nos autem ebrii non ſimus 1.ad Theſſa 5.

Vincentius in ſpeculo ſuo naturali lib. 8.c.65. lapidem hunc dyacodon appellat. *Cap. 67.*

1 DIADOCHOS eſt lapis pallidus,lucens vt be-
ryllus,& eſt aptus ad reſpõſa a demonibus obti
nenda.Excitat.o.demones & fantaſmata. Sed ſi
quis cũ ad aliquem mortuũ applicauerit, & eũ
cum lapide tetigerit,ſtatim lapis vires perdit,ſi
cut dicitur in lapidario.Nam lapis hic ſacer eſt,& quod mors
ſternit,abhorret. Chariſsimi,per demones damnatus intelligo
peccatores in vitiis induratos,per corpus mortuum & fętens,
intelligo perſonam infamem & luxurioſam,corruptam & infe
ctã,per iſtum lapidẽ intelligo virum iuſtũ & perfectum. Licet
igitur aliquis ſit pallidus per pęnitentiam & macerationem li-
cet ſit lucidus per bonam conuerſationem, licet excitet, ſ.per
bonam prædicationem & eruditionem,demones.i.peccatores
ad bonam operationem, & licet eos compellat reſpondere.i.
peccata ſua dicere p confeſsionem,tñ qñ alicui mortuo appli-
catur & adiungitur,& ab eo tangitur.i.quando alicui malæ p
ſonæ aſſociatur,& ſuam malam ſocietatem ſectatur,tunc verè
perdit vires & gratias & virtutes, quia non eſt aliquis ita bo-
nus,quin mala ſocietas ipſum ſtatim inficiat & corrumpat,qa
qui tetigerit picẽ,inquinabitur ab ea.Eccl.13.ideo Leui.21.pręcipitur q ſacerdos ad mortuum nõ accedat, q̃q̃ ſibi ſit cogna
tus vel affinis.Q oia verè chariſsimi nos potiſsimè ſacerdotes
& eccleſiaſtici non debemus mortuorum.i. perſonarum mala
rũ conſortiũ frequentare,ẽt ſi propinqui fuerimus eorundem.

Cap. 68.

1 ÆS eſt metallum rubeum & ſonorum',&ex lapi-
de duro p fortes flagrationes ignis excoquitur &
generatur & ſic ductile efficitur, & in tubas vel
tympana fabricatur,cum quibus hoſtes ad præliũ
animantur,& ad eccleſiam appellantur, vt dicit
Iſid.Tales ſunt multi boni,qui pro certo ante cõuerſionem ad
pœnitentiam,fidem vel religionẽ,ſunt lapides duriſsimi.i.pec
catores per obſtinationem & malam conſuetudinem indurati.
Veruntamen qñ deponit eos in forti igne tribulationis vel
contritionis,tunc vere ibi purgantur & decoquuntur, & in na
turam æris.i.in bonam perſonam mutantur, & efficiuntur ru-
bei per charitatem,ductiles per obedientiã,ſonori per eloquẽ
tiam,& ſic fiũt tubę & tympana hoc eſt dictu,viri perfecti & p̃
dicatores,p quos peccatores ad eccleſiã.i.ad ſtatum gratiæ ad-
uocantur,& ad p̃liandum cõtra vitia & demones excitãtur,ſi-
cut oĩa patuerunt in beato Paulo.ideo Iob 28. Lapis ſolutus ca
lore in æs vertitur.¶ Scđm Iſid.li.16.Antiqui cũ ære terrã pri- 2
mitus coluerunt,antequã ferri vſus haberetur & æram ipſum
ęs p̃ cunctis metallis habuerũt.vñ tũc aurũ & argẽtũ nõ appre
ciabantur,modo aũt ex quo venit ferrũ,eius appreciatio defe-
cit,qa (ſicut dicit) voluẽdo ętas commutat pręcia rerum. Cha
riſsimi ęs qđ rubet & reſonat,ſignificat iuſtos & prędicatores,
ferrum aũt qđ eſt durũ & frigidum,ſignificat obſtinatos & te-
pidos pctõres.Antiqui ergo prælati terrã.i.in eccleſiã cũ ęre.i.
cũ viris perfectis & bonis clericis & prædicatorib' coluerũt.ſ.
eos ad dignitates eccleſiaſticas promouendo, & eos in ſummis
honoribus habuerunt. Et iſtud fuit in primo tpe qñ ferrũ non
inueniebat.i.qñ viri obſtinati,'& pctõres in eccleſia nõ promo
uebant,& qñ aurũ & argentũ.i.tpales diuitiæ ibi nõ apprecia
bãtur, nec in eccleſia.i.a viris eccleſiaſticis diligebantur vel q̃
rebantur, hoc eſt dictu in principio' religionis vel eccleſiæ,
ſed vere ex quo ferrum fuit inuentũ.i.ex quo mali fuerunt in
eccleſia poſiti & promoti,& ex quo aurũ & argentum fuit di-
lectũ & reputatũ,pro certo æs.i.viri perfecti, ſcientifici & reſo
nantes,cęperunt vilipendi,abhorreri, nec honore ſolito vene-
ri,ſicut hodie patet ad ſenſum.ideo Iaco.2.Vos aũt exhonora-
ſtis pauperem.¶ Itẽ ſm Iſid.æs ſi fuerit admixtũ aliis metallis,
vincet colore pariter & virtute,& inde eſt q eius plura genera 3
ſunt.ſ aliud albũ, aliud rubeũ,aliud fuluũ,aliud ductile, aliud
fuſile,aliud cuprũ,aliud aurichalcum. Rectè talis eſt quælibet
leuis perſona,quia verè cito & faciliter conuertit ad conditio
nes illorum quibus adiungitur & aſſociatur,& inde eſt q qui-
dam p ſocietatẽ cui admiſcentur efficiũtur albi p curioſitatem
fului & rufi p malitia & falſitatẽ, quia color fuluus & rufus
ſignificat malitiam & cautelam, ſm Ariſtote. in phiſionomia.
Alii efficiuntur rubei per luxuriã & carnalitatem. Qui.n.cũ
ſtultis graditur,ſimilis efficietur. Prouer.13.Vel dic econuer-
ſo q per bonã ſocietatẽ alii ſunt fului per honeſtatem, alii ru-
bei per charitatẽ,alii albi p caſtitatem,alii ductiles per obediẽ
tiã & humilitatem,quia cũ ſancto ſanct' eris.&c. ¶ Æs ſm Ari
ſtu.cõponitur'ex ſulphure rubeo & argento viuo, & vaſa æris 4
guſtu & odore ſunt horribilia,niſi ſtagno ſint pmixta & linita,
& cito robiginem cõtrahũt, licet ſplendida videantur. Per
iſtud'ęs quod ſonat durũ dũ percutitur, intelligo iracũdos,cla
moſos & detractores,qui pro certo cõponuntur in mente ſua
ex ſulphure qđ eſt naturæ ardentis.i.ex ardore auaritiæ, iracũ
diæ vel luxuriæ,& ex argento viuo quod eſt fluxibile & mobi-
le.i.ex leuitate inconſtantiæ.Et ideo pro certo tales iracũdi &
detractores licet videãtur ſplendidi p honeſtatem,tñ guſtu &
odore.i.vitia & fama ſunt aliis horribiles & abominabiles, qa
abominatio hominum detractor.Prouer.24.Et cito rubiginantur
p malam conuerſationẽ,niſi forte cũ ſtãno albo.i. cũ caſtitatis
albedine ſint liniti.Vel expone ſi vis de hypocritis & detracto
rib'.¶ Eſt quoddã genus æris qđ dr̃ coronariũ,quod in tenues
laminas ſubtiliat,& felle Tauri inficit, & ſic in colorem aureũ 5
cõmutatur, & inde fiunt coronæ, quibus hiſtriones & fatui co
ronãtur.Sic vere ſunt hypocritę,quia vere qñ felle Tauri.i.ma
litia diaboli ſunt infecti,ita fiunt aurati per honeſtã cõuerſatio
nem,vt de talibus fiant aliorũ coronæ,ſ.prælati,ita q in capite
.i.in dignitate ponũtur per promotionẽ ad pręlationẽ. Eſa.22.
Coronans coronabit te tribulatione. Et ſicut percuſſus ſonat,
& faciliter rubiginatur,ſic iſti percuſsi modica iniuria, ſtatim
ſonant per impatientiã, & faciliter rubiginantur per malam cõ
uerſationẽ.ideo dicitur Eze.14.Multo labore ſudatũ eſt, & nõ
exiuit de ea nimia rubigo eius.¶ Æs quod faciliter funditur,et
ad ignẽ liqueſcit, fragile eſt ſub malleo, et percuſſum faciliter 6
diſsipatur,et ecõuerſo illud qđ nõ eſt fuſile, nõ eſt ſub malleo
fragile,ſed doctile. Sic verè illi qui ſunt ita molles et infirmi q
ſtatim ad ignẽ tẽtationis liqueſiũt p delectationes,et diſſoluun
tur per affectiones,tales dico percuſſuras et malleos tribulatio
nũ nõ ſuſtinẽt,imo ſtatim frãguntur per impatiẽtiã, clamãt p
blaſphemiã,iurationẽ et iniurias,et hmõi, diſsipantur per vi-
tia,et rumpuntur per peccata. Econuerſo illi qui ſunt duri et
perfecti,ſtabiles et conſtantes,qui in igne tentationum non li-
queſiunt nec diſſoluuntur,tales dico non franguntur nec pe-
reunt per peccata, nec malleis et mundi tribulationibus fran-
guntur,ſed ex hoc ductiles et obedientes efficiuntur, ita q a
prælatis vel Deo quolibet ducuntur'. Ideo de talibus dr̃ Hie-
re.5.De-

te t.Dedi te iu murum æreũ, & præliabuntur aducrſum te,'&
uó præualebunt.Imo tales per malleos rribulationum efficiun
tur ductiles per obedientiam,quia ſic ducuntur a domino per
7 ſemitas æquitatis.¶ Æs ad hoc ꝙ ductile fiat, oportet ꝙ in igne
pluties dcenquaẽ,& ab omni ſpurcitia depuretur. Sic vere ad
hoc ꝙ aliqua ſit ductilis per obedientiã,& ꝙ poſsit duci a Deo
vel a prælato per viam iuſtitiæ, neceſſe eſt ꝙ in igne fortis tri-
bulationis vel cõtritionis ſeu dilectionis primitus decoquatnr
Vnde Eſa.48.Excoai te,ſed non quaſi argcutum, elegi te in ca
8 mino paupertatis.¶ Vas æreũ cito rubiginator,niſi oleo inun-
gatur,vel niſi cum arena ſepius confricetur.Æs etiã ſi ſine ſtao
no fuerit,faciliter comburitur & crematur. Sic vere anima ci-
to & faciliter contrahit rubiginem peccatorum, niſi oleo com
paſsionis & elemoſynę vngatur,vel arena duræ pœnitentię cõ
fricetur,de faeili vritur.ſ.per luxuriæ ardorem,niſi ei ſtannum
.i.cãdor caſtimoniæ ſit adiunctum.Ideo bene pręcipitur Eccl.
9.Omni tempore ſint veſtimenta tua candida, & oleum de ca-
9 pite tuo non deficiat. ¶ Vas æreum rubiginoſum horribilis eſt
odoris & ſaporis,niſi ſit linitum ſtanno.Sic verè peccator luxu
rioſus,impatiens & clamoſus,alijs eſt horribilis & fętidus per
infamiam,& maximè luxurioſus, qui ſtanno albo caſtimoniæ
10 non linitur.¶ Lapis de quo ſit ęs vel cuprum,eſt duriſsimæ na-
turę,& ideo oportet ꝙ in igne fortiſsimo octies ſeu nouies de-
coquatur antequam in metalli ſpeciem conuertatur. Sic verè
quidam ſunt ita indurati per malas conſuetudines & obſtina-
ti, quòd quando Deus vult eos liqueſacere per contritionẽ,&
eos per pœnitentiam conuertere in aliam naturam,oportet ꝙ
in forti igne tribulationis non ſemel,ſed pluries decoquantur.
Vnde Dan.3. Fecit ſuccẽdi fornacem ſepties. Et ſic quandoq;
efficiuntur æs.i.viri boni & perfecti 1.Reg.10.Mutaberis in vi
11 rum alterum.¶ Æs melius funditur & liqueſit in tempore frigi
gido quàm calido.Sic verè homo melius liquefit per contritio
nem & dilectionem in tempore frigido. i. in ſtatu aduerſitatis
& paupertatis,quã quando eſt in tempore calido.i.in ſtatu pro
ſperitatis.Patet de diuitibus, qui vix conteruntur vel conuer-
tuntur vel emendantur quando ſunt in proſperitate.ideo dici-
tur Ezec.24. Pone eam ſuper prunas vacuã(.ſ.a diuitijs) vt in-
12 caleſcat æs eius,& liquefiet. ¶ Æs quando bene eſt purgatũ,ſo
nore & durabilis eſt naturæ,& quando percutitur, altè ſonat,
& vtilis eſt pro tubis & timpanis componẽdis.Sic verè illi qui
habent duritiam conſtantiæ & ſtabilitatis, durabilitatem per-
ſeuerantiæ & longanimitatis,ſonoritatem eloquentiæ & affabi
litatis, tales dico vtiles ſunt vt fiant tubæ & tympana.i.prædi-
catores & clamatores catholicæ veritatis, & maximè quando
ſunt purgati.ſ.a cunctis fęcibus carnalis voluptatis. vide ſupra.
13 §.1.Excoquam ad purum ſcoriam tuam.Eſa.1. ¶ Æs ſi percu-
tiatur,ſtatim reſonat.Sic verè viri perfecti quando percutiun-
tur a Deo.ſ. tribulationibus huius mundi, ſtatim reſonant per
gratiarum actionem,dicentes cum Iob 2. Si bona ſuſcepimus
de manu Dei,mala autem quare non ſuſtineamus? Econtra au
tem mali percuſsi ſtatim reſonant per impatientiam, blaſphe-
miã & murmurationem, quando a Deo vel a quocunque alio
iuſtè vel iniuſtè percutiuntur modica tribulatione vel iniuria
vel correctione,ſicut ille qui argutus a Moyſe: Exod.2.ſtatim
dixit: Nũquid occidere me vis ſicut heri occidiſti Ægyptium?
14 ¶ Æs vſtum(ſm Plat.)habet virtutem diſſoluendi,conſumen-
di,vulnera purgandi, oculos abſtergendi, & carnes ſuperfluas
corrodendi,& eas creſcere non permittendi. Talis eſt pœnitẽ
tia,quia diſſoluit per contritionem, purgat per confeſsionem,
conſumit per ſatisfactionem, carnales etiã voluptates deſtruit,
& eas creſcere non permittit,& caliginem oculorum.i. ignorã
tiam adnollat & ſubuertit. Vel expone de viro perfecto,qui eſt
adoſtus per pœnitentiam vel charitatem.

De Electro. Cap. 69.

1 ELECTVM eſt metallum cæteris nobilius,ſm
Iſidor.& argento lucidius & fulgentius. Nam
electrum naturale in conuiuio ad lumina cęte-
ris metallis omnibus clarius fulget,vt dicit Iſi.
& venenum dicitur prodere, quia ſi vaſi ex ele
cto infundatur venenum,ſtatim ſtridorẽ emit-
tit, & in colores varios ad modum arcus cœleſtis ſe mutare
conſueuit.Rectè talis eſt prædicator & vir perfectus,quia vbi-
cunque ſit,ſi ſint ibi lumina.i. ſi ſint ibi qui eum debeant reſpi
cere & videre,& ad eius cõuerſationem exemplum accipere,
tunc præ cæteris cõſueuit per honeſtatem clarius relucere, ſi-
cut de beato Ioanne,Ioan.5.dicitur,Erat lucerna ardens & lu
cens.Et ideo quando eſt in conuiuio.i.in aliqua ſocietate, tunc
verè venenum detractionis quo alij per infamiam occidũtur,
prodit & manifeſtat:quia verè vir iuſtus ſtatim ꝙ videt tale ve
nenum in menſa apponi, ipſe debet mutare colorem vultus
& faciei,oſtendendo ꝙ ſibi diſplicet quod auditur, & ſtridorẽ
reprehenſionis emittere & ſonare.Prouerb.25. Ventus aquilo
diſsipat pluuias,& facies triſtis linguam detrahentẽ. Quia ſm
Gl.ibidem,Diſcit detractor non faciliter dicere, quod te ſciue
rit non libenter audire.¶ Tria ſunt genera electri. Eſt.n.vnum 2
principale & naturale: qđ ſuccinũ dicitur, & de arbore pino
(ſm Iſid.& Solinum)in inſulis germaniæ emanat: quod in ſuo
exitu eſt liquidum ſicut gummi, ſed poſt induratur calore vel
frigore,& in lapidis conuertitur duritiã vel cryſtalli, ſm Iſid.
& eſt perſpicuum atque ſplendens. Talis eſt caro noſtra, quia
licet primo oriatur liquida & fluſibilis, licet ſit primum vilis,
mollis & fragilis, tamen in reſurrectione vltima fortis atq; du
rabilis,ſplendens atque rutilans apparebit quando.ſ.per calo-
rem ignis fuerit indurata, ad ſtatum glorioſum Dei omnipo-
tentis reducta. Tunc.n.erit dura per impaſsibilitatem,perſpi-
cua per claritatem & ſubtilitatem, quia in ſimilitudinem lapi-
dis durantur aquæ.Iob 38.Vel dic ꝙ licet in iuuentute & in or
tu ſuo ſit homo mollis, fluſibilis & decliuus ad vitia & pecca-
ta,tamen quando ſuſtinuit frigus diuini timoris,& ęſtum mun
danæ tribulationis, tunc vere quandoque efficitur fortis & du
rus per conſtantiæ & perſeuerãtiæ firmitatem, & lucidus per
apparentiæ venuſtatem.Frigidus ventus aquilo &c.Eccleſ.43.
Vide eam ſupra de cryſtallo.Ideo inter tria ignota ponebat ſa
piens(Prouer.30.)viam viri in iuuentute ſua,quia.ſ quandoq;
ſenectus eſt rota contraria iuuentuti.¶ Electrum innaturale ſit 3
ſecundum Greg.ſuper Ezec.de duabus partibus auri, & vna
argenti, quia aurum ſuam virtutem in tali mixtione non per-
dit,argentum autem auri virtute rutilat & ſplendeſcit. Sic ve-
rè eſt de bona ſocietate,quia ibi debet eſſe vna pars auri.viro-
rum perfectorum, qui aliorum adiunctione non peioranrur,
imo argẽtum.i.minus boni per eos ſiunt meliores &c. Vel dic
ꝙ aurum ſapientiæ & argentum eloquentiæ habent conueni-
re in homine perfecto,& ſimul conſtari.i. virum iuſtum faciũt
ſimul iuncta.Eze.1.Vidi quaſi ſpeciem electri, velut ſpeciem
ignis intrinſecus.¶ Electrũ eſt naturę mirabilis, quia de facili 4
tincturam recipit & colorẽ ſiue deformis fuerit ſiue pulchra,
attritu etiam digitorũ calefactũ, paleas & cætera leuia ad ſe
trahit.Sic vere perſonæ leues ſunt mutabiles,quia ſtult⁹ muta
tur vt luna.Eccl.27.Nã de facili recipiunt aliũ colorem.i. bo-
nam vel malam conuerſationem, & cum calefacti fuerint per
auaritiã,tunc paleas.i.mundi bona nihil valẽtia volunt acqui-
rere,attrahere & habere. Vnde Exo.5. Diſperſus eſt populus
per oẽm terram Ægypti ad congregãdas paleas.Vel dic ꝙ iſte
eſt Chriſtus qui calefactus.ſ.ardore nimię charitatis, ad ſe tra
hit per ſuã miſericordiã paleas.i.vanos peccatores. Ozeæ.11.
In funiculis Adam traham eos,in vinculis charitatis.

De Etite lapide. Cap. 70.

ETITES eſt lapis in nido aquilarum repertus, 1
& eſt duplex.ſ.maſculus, & fœmella. Nam ſine
iſtis lapidibus aquila parere nõ poteſt,& ideo in
nido ſuo ponit eos, & inde eſt ꝙ ſemper duo in-
ueniũtur in nido eius,maſculus maior & durior
quàm fœmella. Iſti duo lapides ſignificant duo
præcepta charitatis.ſ.Dei & proximi,qui pro certo faciunt pa
rere.i.fructum bonorum operum emittere ipſam aquilam.i.vi
rum iuſtum & perfectum,& ideo in nido cordis ſui debet iſtos
duos lapides iugiter enutrire. Expone ſi vis de prælatis ſicut de
aquila,vel dic aliter ꝙ aquila eſt bonus & iuſtus prælatus, qui
ſemper debet habere in nido cordis duos lapides etites, vnũ.ſ.
maſculinum,hoc eſt iuſtitiam, alium fœmininum,hoc eſt mi-
ſericordiam,vt ſic dicat illud Pſal. Miſericordiam & iuſtitiam
cantabo tibi domine. Vel dic ꝙ nidus prælati eſt ſuũ collegiũ
vel conuentus, in quo procerto prælatus ſemper debet ſerua-
re lapides duplicis charitatis, vt ſic filij ſui & ſubditi a ſerpen-
tibus.i.a demonibus non lędantur.ſine iſtis.n. lapidibus.i.ſine
virtute duplicis charitatis non poteſt partus boni operis partu
riri,quia in iſtis duobus tota lex pendet & prophetæ. Matthei.
22.¶ Etites iuuat mulierem parituram, & partum accelerat ſi
bi alligetur, veruntamen quandoque facit fieri abortiuum, & 2
lædit matricem ſi ibi nimium teneatur,ſm Iſid.lib.16.Talis eſt
iuſti-

iuſtitia, quia vere fœtus bonorum operum accelerat & eos facie fieri & emitti, veruntamen ſi nimis teneatur.i. ſi homo nimis iuſtus & rigidus efficiatur, tunc vere matricem.i. voluntatem & conſcientiam lædit per crudelitatem, & fœtum mortuum.i. mala opera facit naſci quia.ſ. quandoque facit hominem deſperare, & in vitijs obſtinari. ideo bene dicitur Eccleſiaſt. 7. Noli eſſe iuſtus multū &c. Vel expone ſi vis de meditatione mortis vel inferni, vel de conſideratione & timore diuinæ iuſtitiæ, quæ facit bona opera parturire, ſi tamen indiſcretè conſideret, facit hominem deſperare, & ideo bonū eſt ſimul Dei
3 iuſtitiam cum diuina clementia cogitare. ¶ Etites ſm Dioſco. eſt lapis qui prægnans eſt alio lapide, qui virtute cœleſti in eius medio incluſus generatur, & ibidem ſine fractura lapidis intro ducitur & creatur, & cōfert ſobrietatem, diuitias & amorem, facit victorem & effabilem, & caducorum prohibet caſum, & iuuat mulierem parituram. Talis eſt beata virgo, quia vere ipſa fuit lapis præcinſus, plena.ſ. gratijs & virtutibus, & virtute cœleſti.ſ. ſpiritusſancti generata.i. in ipſa generatione a labe originalis criminis deputata vel etiam præſeruata, quia vere iſta fuit prægnās & prægnata alio lapide præcinſo ſcilicet Dei filio Chriſto, qui per beatam incarnationem ſine fractione ſuæ virginitatis, in eius vtero virtute ſancti ſpūs eſt incluſus. Vnde Eſaiæ 7. Ecce virgo concipiet & pariet filium. Et iſta pro certo facit hominē ſobrium & maturum, & diuitem.ſ. quantum ad gratias & virtutes, victorem.ſ. contra demones & tentationes, effabilem.ſ. quantum ad laudem diuinam, & caſum in peccatum impedit, quia.ſ. eum tenet in ſtatu gratiæ, & fœtum bonorum operum eum facit velociter parturire. Vnde Eſaia. 66. Nunquid ego qui alios parere facio, ipſe non parturiam? Vel
4 etiam iſta ad litteram mulieres in partu iuuat. ¶ Hic lapis prodit venenantem, quia ſi aliquis de veneni fraude ſuſpectus fuerit, & iſte lapis ſub cibo caute poſitus fuerit ipſum cibum deglutire non poterit, ſi autem reus non fuerit, ſtatim ſine difficultate aliqua māducabit, vt dicit Iſid. & Dioſ. Iſte lapis ſignificat diuinam iuſtitiam, vel etiā ipſum Chriſtum iuſtiſſime iudicantem, quæ quidē iuſtitia in nido aquilæ.i. in pectore Chriſti inuenitur. Cibus iſte ſignificat refectionem æternæ beatitudinis. Quando ergo iſte cibus erit paratus.ſ. poſt mortem, tūc vere ſi homo non fuerit reus veneni.i. peccati mortalis iſtū ſtatim percipiet & manducabit. Pſalm. Paraſti in conſpectu meo menſam. Si aūt reus fuerit, tūc vere per virtutem iſtius lapidis .i. per rigorem diuinæ iuſtitiæ qui in cibo iſto inuenitur, impeditur ne cibum æternæ percipiat voluptatis. Vnde 4. Reg. 7. Videbis oculis tuis, & non comedes ex eo. Vel dic q iſte lapis eſt prælatus, qui cibis.i. bonis tēporalibus eccleſiæ præficitur, adiungitur & donatur. Quia vere chariſſimi iſte debet arcere a talibus cibis.i. a dignitatibus & beneficijs eccleſiæ, illos qui rei ſunt veneni.i. qui veneno peccati mortalis proprias animas inficiunt & corrumpunt, quia vere cibus eccleſię debet eſſe talis, q nulli denegetur digno, & q nulli conferatur indigno, ſicut dicit Aug. de gloria paradiſi.

De Lapide hematite. *Cap. 71.*

1 EMATITES eſt lapis ferrugineus, qui reſolutus, in colorem ſanguineum mox erumpit. Hic valet contra dolorem oculorum, ventris & veſicæ, & contra fluxum ſanguinis eſt remedium ſingulare, vt dicit Iſid. & Plat. Frigidę.n. & ſiccę eſt complexionis, & ideo multum reſtringit. Et dicitur ab hema quod eſt ſanguis, & tithein, quod eſt ſiſtere, quaſi ſiſtens ſanguinem. Vere chariſſimi iſte lapis eſt Chriſtus, qui pro certo in igne paſſionis apparuit ſanguineus atq; rubeus, quia factus eſt ſudor eius ſicut guttę ſanguinis decurrētis in terram. Lucæ 22. Et ideo modo valet (ſi.ſ. deuotè conſideretur) contra fluxum ventris, hoc eſt luxuriæ, contra dolorem oculorum hoc eſt inuidiæ, contra venenū & morſum ſerpētis, hoc eſt detractionis vel malitiæ, & omnem fluxum ſanguinis .i. omnem carnalem delectationem habet penitus eliminare. Et quia frigidę & ſiccæ naturæ eſt, ideo omnem ardorem luxuriæ & concupiſcentiæ refrigerat, & omnem humorē gulæ vel luxuriæ deſiccat. Pſal. Tu ſiccaſti fluuios ethan. Vel dic q iſte lapis eſt conſideratio & timor mortis iudicij & finalium tormentorum, quæ pro certo poteſt dici hematites, quaſi ſiſtens ſanguinem, quia vere ſanguis carnalis voluptatis & mundanæ proſperitatis, vel fluxus cuiuſcunque iniquitatis per eam arreſtatur. Marci. 5. Siccatus eſt fons ſanguinis eius. Vel dic q iſte lapix eſt pœnitentia vel abſtinentia &c. ſicut ſupra. Figura de hemorrhoiſſa, quę ad tactū veſtimēti Chriſti a fluxu ſanguinis eſt ſanata. Veſtimentum Chriſti eſt abſtinentia, quæ re uera ſanat ab iſtis fluxibus animam peccatricem.

Lapis hic heliotropium Plinio dicitur *Cap. 72.*

ELITROPIA gemma eſt viridis, guttis & venis ſanguineis ſuperfuſa. hæc in effectu eſt mirabilis quia ſi in aqua ponatur, & ſolis radijs perfundatur, ſtatim aerem ita immutat, q ſol ſanguineus eſſe videtur, eiuſq; radios obnubilat, ita q ſol pati videtur eclipſim, vt dicit Iſid. Vnde dicitur in lapidario: Sanguineum reddit mutato lumine ſolem: Eclipſinique nouam terris effundere cogit. Talis pro certo fuit beata virgo, quæ pro certo fuit viridis per honeſtatem, ſanguine reſperſa per benignitatem, quia ſanguineus humor qui eſt mollis & dulcis, benignitatē & pietatem deſignat. Hæc fuit poſita in aqua.ſ. deuotionis, gratiæ & compaſſionis, fuit ēt illuſtrata radijs ſolis.i. influentia Dei.ſ. lumine ſapientiæ & diſcretionis, & maximè qñ fuit ab Angelo ſalutata. Et ideo pro certo ſolem facit eſſe ſanguineum, quia vere ſolem iuſtitię Dei filium fecit accipere colorem ſanguinis.i. carnem ſanguineam & humanam, & ſic per ipſam & in ipſa ipſe fuit quaſi eclipſatus, & quaſi a claritate æterni luminis obſcuratus & priuatus, inquantum creator factus eſt homo, quia ſicut dicitur Iohel. 3. Sol fuit ibi conuerſus in tenebras, & luna in ſanguinem. hoc eſt dictu q filius Dei (qui dici poterat ſol & luna propter æternitatē) fuit conuerſus & incluſus.ſ. in tenebras.i. intra latebras ſanguineæ carnis noſtrę, quia Verbum caro factum eſt. Ioan. 1. Et ideo bene poteſt dici beata virgo elitropia.i. ſolis cōuerſio, quia per eam fuit ſol Chriſtus conuerſus & inclinatus ad carnem aſſumendam. Figura Apoca. 8. vbi tertia pars maris facta eſt ſanguis. Sic verè mare.i. Chriſtus per paupertatem amaricatus, habet tres partes.ſ. diuinitatē, animam, & corpus, & tertia eius pars.ſ. caro, facta eſt ſanguis.i. compoſita de puriſſimis ſanguinibus virginis benedictę. Vnde Pſalm. Conuertit aquas eorum in ſanguinem. Vel dic q iſte lapis eſt crux, quæ guttis ſanguineis.ſ. ipſius Chriſti fuit ad litteram conſperſa, quia vere per ipſam ipſe ſol iuſtitiæ Chriſt⁹ factus eſt rubei coloris, quātum ad ſanguinem quem emiſit, & per eius etiam virtutem.i. per crucis ſupplicium eclipſari fuit viſus, quia.ſ. per mortem quam ibi ſubijt, lumen ſuum.i. vitam corporalem perdidit & amiſit, lumen etiam deitatis viſus fuit quantum ad apparentiam non habere. Figura Apoc. 16. vbi Angelus effudit phialā irę Dei in ſolem, & factus eſt ſanguis. Sic verè angelus.i. diabolus cum iudeis effudit phialam irę Dei.i. tormenta paſſionis, in ſolem.i. in Chriſtū, & ſic factus eſt ſanguis.i. ſanguineus & rubicundus, & ideo dicitur elitropia.i. ſolis cōuerſio, ſicut ſupra. Vel dic q iſte lapix eſt Chriſtus qui pro certo quando fuit guttis ſanguineis ſuperſparſus.ſ. in paſſione, & quādo in aqua.i. in miſeria paſſionis & tribulationis fuit poſitus, tunc vere ad litteram fecit eclipſari ſolem, quia tunc tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terram. Luc. 23. ideo Eze. 32. Solem nube tegam, & luna non dabit lumen ſuum. Quia vere quando luna.i. humana Chriſti natura non dedit lumen ſuum.ſ. in morte, tunc ſol nube & tenebris fuit tectus. Amos. 8. Nigreſcere faciam ſolem in die luminis &c. ¶ Elitropia eſt talis naturæ q poſita in aqua 2
in pelui ad ſolis radios, ſtatim facit aquam bullire, & in nebulam facit eam euaporare, tandem in guttas pluuiales ſoluitur illa nebula ſeu nubes, ſecundum Iſid. Talis eſt contritio, quia vere ſi in pelui cordis noſtri fuerit impoſita, & ibi aquam pietatis inuenerit, & radijs ſolis.i. diuina gratia percuſſa fuerit, cor noſtrum tunc vere ſtatim ebulliet per feruorē & dilectionem, & faciet nebulam aſcendere.i. vaporem peccatorū emittere & euaneſcere per cōfeſſionem, & ſic generabitur pluuia .i. irrigatio lachrimarum, ſeu deuotio ſalutaris. Vnde 3. Reg. 18. Ecce nubecula parua aſcendebat de mari. Et ſequitur ibidem q ſequuta eſt pluuia largiſſima. Vel per aquam (& melius) intellige carnalia peccata, quæ euaporant per confeſſionem virtute contritionis. Vel ſi vis per elitropiam intellige paſſionem Chriſti, quæ facit cor ebullire per compaſſionem, & peccata euaporare, & pluuiam inducit lachrymarum per confeſſionē. & adiunge ad. §. de Chriſti paſſione, vel de cruce ſi vis. Vel dic q qñ aliqui volunt habere pluuiam in tempore ſiccitatis, ipſi debent ponere in pelui cordis ſui elitropiam.i. Chriſtum per deuotionem et amorem, debent etiam ibi habere aquam.i.

pietatis

pietatis & compaſsionis & elemoſynæ dulcorem, & debet tūc
ebullire per contritionem, & ſurſum ad Deum vaporem emit
tere.i.orationem, & ſic deſcendet pluuia requiſita. Pſal. Pluuiā
voluntariam ſegregabit Deus &c. Vel dic ꝙ iſte lapis ſignifi-
cat iracundiam, quæ in pelui cordis poſita, ſtatim facit ipſum
per appetitum vindictæ bullire. Vel dic de malo amore, qui ra
diante ſole mundanæ proſperitatis, facit cor in quo eſt per ma
las concupiſcentias ebullire, & ipſum per auaritiam & luxu-
riam æſtuare. Vnde Iob 41. Ferueſcere faciet quaſi olam pro-
3 fundū maris, & ponet quaſi cum vnguenta bulliunt. ¶ Eluro-
pia ſm Iſidorum eſt lapis qui ita illudit oculos hominum, ꝙ
ſol videtur eis eſſe ſanguineus ſicut & elitropia. Iſte lapis ſigni
ficat odium, quia vere quando in corde alicuius ponitur, ita il-
ludit oculos eius.i.rectum iudicium, ꝙ ſol.i.bona perſona quā
ipſe odit, videtur ei ſanguinea.i.peccator & carnalis dicitur ēt
elitropia.i.ſolis auerſio, quia vere tales auertunt & peruertunt
quātum ad ſuum falſum iudicium, ſolem.i.homines virtuoſos.
4 Fac.§.de reliquo. ¶ Elitropia.i.ſponſa ſolis, eſt quædam herba
quæ ſm Iſidorum cum quibuſdam carminibus dicitur homi-
nem inuiſibilem facere. Talis eſt omnia affectio ſeu amor, quia
vere ſi amor alicuius circa perſonam aliquam applicat, ſtatim
facit eam inuiſibilem, quia.ſ.talis amans alium non videt per
rectum iudicum, quia ſemper exiſtimat bona ſua eſſe maiora
6 quàm ſint. Ideo dicit Seneca ꝙ amor verum iudicium tollit.
Et hoc maximè quando incantatores.i. adulatores ibidem ſua
carmina congeſſerunt.ſ.commendando & laudando in conſpe
ctu aliorum huiuſmodi perſonas, patet de prælatis acceptori-
bus perſonarum, qui per nimiam ſuorum parentum vel fami-
liarium affectionem videre ipſos nequeunt, in quantum.ſ.ipſos
vltra quàm requirunt merita, promouent & extollunt. Et ideo
iſta dicitur ſponſa ſolis.i.ſuperiorum, quia carnalis affectio cū
ſuperioribus eſt hodie deſpōſata. Vel dic ꝙ qñ aliquis ſecū por
tat elitropiam.i.dona & munera, & quando adhibet incantatio
nes.i.adulationes, tunc vere efficitur inuiſibilis.i.incognoſcibi
lis, quia tales ab alijs non videntur vt corrigantur. Nam præ-
lati & iudices qui ſibi ſponſant hodie munera, alios non vidēt
per rectum iudicium, quia munera excæcant oculos iudicum.
5 Exod.23.& Deut.16. ¶ Elitropia eſt gemma valens ad multa,
quia ſanguinem ſtringit, venena pellit, nec falli poterit qui eā
ſecum portat, ſm Dioſco. Talis eſt prudentia, quia pro certo ſi
diſcretionem & prudentiam habuerimus, tunc ſanguinem.i.
ſuperfluitatem deliciarum & voluptatem (ne in nobis fluant
vltra quam debeant) reſtringemus, venena i.peccata & vitia
repellemus, nec per tentationes diaboli decipiemur.ſ. quantū
ad hæreſes & errores. ad Rom.8. Prudētia ſpiritus vita & pax.
Vel ſi vis expone de paſsione Chriſti vel de beata virgine, &
adiunge ad.§.ſupradictum.

De Lapide enydro. *Cap. 73.*

1 ENYDROS eſt lapis paruus, qui ſemper ſine
diſcontinuatione lachrymas emittit, nec tamen
liqueſcit omnino, nec efficitur alio modo mi-
nor. Vnde dicitur in lapidario: Perpetuis fletus
lachrymis diſtillat enydros: Qui velut ex pleni
fontis ſcaturiginē manat. Talis eſt beata virgo,
vel etiam ipſe Deus, quia vere ab iſtis ſine aliqua diminutione
& diſcontinuatione ſemper emanat & exit ſtillicidiū ſuæ per-
1 petuæ miſericordiæ & largitatis, & ſuorum beneficiorum irri
gatio vel medela, a quibus miſeræ animæ continue irrigan-
tur &c. Nam ſicut ex quodam pleno fonte ſemper ſtillat ex vir
gine affluentiæ gratiarum. Eſa.58.& Hiere.31. Erit quaſi hor-
tus irriguus, cuius non deficient aquæ. Vel dic ꝙ iſte lapis ſi-
gnificat animam damnatam, quæ perpetuis lachrymis habet
lugere in inferno, nec tamen conſumetur, nec deficiet in æter-
num. Ibi.n.erit fletus & ſtridor dentium. Matth.13. Ideo dici-
2 tur Iob 20. Luet quæ fecit, nec tamen conſumetur. ¶ Enydros
per ſuam occultam virtutem aerem contiguum congelat & cō
denſat in aquam, & ſic videtur ſemper aquam emittere & gut-
tatim deſtillare, & ſine ſui diminutione aquam & ſtillas perpe
tuo generare, ſm Iſidorum & lapida. Sic vere ſi nos ſimus eny
dri.i. lapides precioſi.ſ.iuſti & boni & pij, totum aerem con-
tiguum.i.temporalem exteriorem noſtram ſubſtantiam debe-
mus conuertere in aquam & pluuiam. i. elemoſinas, quibus
debemus alios irrigare, & ſic licet iſtam aquā continuè emitta
mus, tamen non diminuemur per paupertatem, quia ſicut dici
tur Luc.6. Date & dabitur vobis. quia qui dat pauperi, non in-
digebit. Prouerbiorum 28. Quia ſicut circa illum lapidem no-
uus ſemper aer introducitꝰ & ſic ſtillæ ſemper cōtinuantur: ſic
vere Deus ſemper introducit per ſuam occultam prouiden-
tiam, nouum aerem.i. nouas diuitias circa illos qui affluūt pie
tate, & ita poſſunt ſemper emittere ſtillas elemoſynarum ſine
ceſſatione. Vnde dicitur de Ioanne elemoſynario quòd quan
to plus dabat, tanto plus abundabat. Vel ſi vis per aerem intel
ligo ſcientiam, per ſtillas prædicationem vel doctrinam &c.
per omnia ſicut ſupra. Vnde Iohe.3. In illa die ſtillabunt mon
tes dulcedinem, & colles fluent lac & mel.

De Epiſtite lapide. *Cap. 74.*

*Has Epiſtitis proprietates apud Iſidorum non comperio, vbi ſal-
tem illi de gemmis eſt ſermo, ſed meminit efeſticis lapidis (qui Pli-
nio hepheſtites dicitur, ſicut & Hermolaus legendum docet, cum
prius hepiſtites legeretur) quem naturā dicit habere ſpeculi in red-
dendis imaginibus, quamquam rutilet, cuius & experimentū eſſe
dicitur ſi feruenti aqua additus ſtatim refrigeret, aut ſoli oppoſi-
tus, aridam materiam accendat.*

EPISTITES eſt lapis rutilās & rubicūdus, 1
qui ex parte cordis geſtatus, tutum hominem
reddit, compeſcit ſeditiones, & a fructibus ter
ræ coercet locuſtas & volucres, & ſteriles ne-
las & grādines, vt dicit Iſidorus. Iſte eſt Chri
ſtus, quia ipſe fuit rubicundus & ſanguineus
quo ad paſsionem. Et fuit rutilās & ſplendidus quantum ad re
ſurrectionem & aſcenſionē, quia verè ſi ipſum in corde noſtro
habuerimus per gratiam & affectionem, tunc a cunctis aduer-
ſantibus tuti ſumus, iuxta illud Eſai.43. Noli timere, quia ego
tecum ſum, dicit dominus. quia vere ſi in terra conſcientiæ no
ſtræ fuerint fructus.i.gratiæ & virtutes, tūc per virtutem eius
exinde fugabuntur volucres.i.demones & tentationes, & ne-
bulæ ſteriles.i.malæ affectiones & delectationes, & ſeditiones
iracundiæ compeſcentur. Vel ſi vis per iſtum lapidem intelli-
go feruorem charitatis, & expone ſicut ſupra, quia ipſa rutilat
atque ſplendet. Vel dic ad litteram de fructibus terræ, quia
ſi in corde noſtro Chriſtus per deuotionem fuerit, exinde om-
nia mala fugat, & nebulas & pluuias noxias expellit, & etiam
ſeditiones guerras & lites ſedat, quia ſicut dicitur Prouer. 21.
Cum placuerint Deo viæ, hominis inimicos eius conuertet
ad pacem &c. ¶ Epiſtites eſt lapis qui proiectus in aquam fer- 2
uentem, facit eam a bullitione ceſſare, & poſt modicum fri
geſcere, & ſeditiones dicitur reprimere, ſm Iſid. Talis eſt me-
moria mortis, vel etiam virtus benignitatis, quia vere ſi ali-
quis ſit feruens per iracundiam & appetitum vindictę, ſi iſte la
pis.i.memoria mortis vel etiam virtus benignitatis in eo pona
tur, & per diuinam inſpirationem immittatur, tunc ſtatim ceſ-
ſabit ebullire per iracūdiam & furorem. Ideo dicitur Eccl.28.
Memento nouiſsimorum, & deſine inimicari. Et ideo ſeditio-
nes dicitur mitigare. Vel ſi vis expone per omnia de benigni-
tate & patientia, quia qui patiens eſt, iras mitigat ſuſcitatas.
Prouerbiorum 15.

De Excolicero. *Cap. 75.*

*Hexecontalithos forſitan legendum eſt, de quo Pli.libr.37.c.10.
Nam & eaſdem ei tribuit proprietates Arnoldus apud Vincen-
tium, quas hic noſter autor excolicero.*

EXCOLICEROS eſt lapis paruus. 60.co- 1
loribus decoratus, qui diligenter reſpectus,
oculos intuentis efficit tremulos, vt dicit
Iſido. Rectè talis eſt Deus, quia vere habet in
ſe 60. colores, hoc eſt dictu, vniuerſitatem
virtutum & perfectionum, & ideo qui bene
reſpicit eum attente. i. qui bene cōſiderat virtutes eius & per-
fectiones, iuſtitiam.ſ. & maieſtatem, ipſe pro certo ſtatim ha-
bet oculos intellectus tremuloſos & timoroſos. Quis enim nō
timebit te o rex gentium? Hierem.10. quia vere ex conſidera-
tione diuinæ maieſtatis, ſuæque ocultè prouidentiæ, præde-
ſtinationis & poteſtatis, intellectus tremuloſus efficitur vacil-
lans & timoroſus. Ideo dicitur Eccleſiaſti.43. Pulchritudi-
nem coloris eius admirabitur oculus &c. Vel dic per om-
nia de beata virgine.

De Ferro. Cap. 76.

1 FERRVM eſt metallum duriſſimum, & ad
remolliendum & diſſoluendum difficillimũ,
& ideo dicitur ferrum a feriendo, eo ꝙ ſua
duritiæ omnia feriat, côteriat atque domet,
quia licet de terra oriatur, tamen durius cœ-
teris metallis terreis inuenitur, vt dicit Iſido.
Frigidę n. & ſiccę eſt naturę, duræ pariter & compactę. Rectè
tales ſunt mundani tyranni & peccatores, quia vere licet oriã
tur ea terra & carne terrea, tamen ſunt duri & obſtinati, & in
malis conſuetudinibus indurati, vnde non poſſunt remolliri
vel diſſolui per contritionem vel compaſsionem, quamquam
a prælatis & prædicatoribus verbis & reprehenſionibus mal-
leentur, niſi forte a Deo in igne forti.i. in aſperis tribulationi-
bus decoquantur. Et ratio eſt, quia verè frigidæ & ſiccæ ſunt
naturę, quia pro certo iſti ſunt frigidi per indeuotionẽ, & ſicci
per crudelitatem & incõpaſsionem, & ideo inueniũtur duri.i.
crudeles & obſtinati, parci pariter & auari, & omnia alia me-
talla.i. omnes alios homines, ſubditos.ſ. vel vicinos duritiæ ſuę
crudelitatis feriunt, malleant & comprimunt per tribulatio
nes & exactiones. Ideo dicitur Danielis.2. Ferrum omnia do-
mat & vincit. Ideo tales mundi principes & tyranni fuerunt
optimè figurati Dan.7. vbi vidit beſtiam quartã, quæ habebat
dentes & vngues ferreos, & deuorabat & comminuebat, & re
liqua pedibus conculcabat. Sic verè ſunt iſti, quia habent
dentes.i. verba, & vngues.i. verbera ferrea. i. dura & crudelia;
ideo omnes alios ſuis crudelibus rapinis & exactionibus con-
cutiunt & deterrent, conculcant & vilipendunt. Ezech.34. Re
liqua pedibus conculcabatis. Eſai.45. Scio quia durus es tu, &
2 neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. ¶ Ferramenta de-
bent cum oleo temperari, ne aquę frigiditate nimium indurẽ-
tur. Oleum quod ſanat laſſa membra, ſignificat pietatem, quæ
pauperes laſſos & languidos confortat. Per aquam autem in
qua homines ſubmerguntur, intelligo mundi proſperitatem.
Ne ergo ferramenta.i. mundi diuites nimis indurẽtur per par
citatem mundanam, ideo ſæpe debent vngi cum oleo miſeri-
cordiæ & pietatis, hoc eſt dictu ꝙ ſæpe debet eis prædicari de
elemoſyna & pietate, & in iſtis ſe debent iugiter exercere. Vn-
3 de Deut.33. Tingat in oleo pedem ſuum ferreum. ¶ Ferrũ ex
contactu ſanguinis citius quàm alias inficitur, cõſumitur & ru
biginatur, & maximè ſanguine humano, quia ſm Iſidorũ, ſan-
guis humanus ſe de ferro vlciſcit, quia ſicut ſanguis per ferrũ
effunditur ſic nulla re ferrum ita cito conſumitur, ſicut cũ hu-
mano ſanguine infęcdatur. Sanguis ſignificat crudelitatem. Nã
licet ferrum.i. duri & ferrei tyranni effundant ſanguinẽ.i. mul
tas faciant crudelitates, tamen ab huiõi ſanguine & crudelita
tibus rubiginantur, conſumuntur & peiorantur & temporali-
ter & ſpiritualiter, & maximè ſanguine humano.i. cũ ſanguinẽ
humanum fuderint. i. cum bonis & iuſtis crudelitatem fece-
rint, quia.ſ. tunc neceſſe eſt ipſos perire vel temporaliter vel
æternaliter & conſumi. Vnde Pſal. Viri ſanguinum & doloſi
non dimidiabunt dies ſuos. Ideo dicitur Eze.35. Cum ſangui
nem oderis, ſanguis te perſequetur. quia vere ad litteram pa-
tet ꝙ multorũ crudelitas cauſa eſt mortis ſuæ & temporalis &
4 æternæ. ¶ Ferrum ſm Iſid. habet concordiam cum adamante,
ipſumque attrahit adamas, etiam ſi in vaſe ligneo vel argẽteo
ſit incluſus. Adamas lapis duriſſimus & nulli cedẽs eſt diabo-
lus q nulli parcit, ferrũ aũt frigidum & durũ ſunt mundi pec-
catores & obſtinati & indeuoti, quia pro certo iſti videntur ha
bere cõcordiam cum adamante, i. cum diabolo, quia quamuis
ipſi ſint in vaſe ligneo vel argenteo.i. in ſtatu religionis vel ec-
cleſiæ, ipſos tñ attrahit, ſ. per vitia & peccata ad infernũ, & ipſi
ſibi obediunt atq; parent. Vnde Eſai.28. Pepigimus fœdus cũ
morte, & cum inferno fecimus pactum. Vel dic ꝙ adamas ſi-
gnificat duros & crudeles ſuperiores, ferrum autem crudeles
balliuos, ſuperiores & inferiores, qui vere inter ſe habent cõ-
cordiam, quia.ſ. ad nocendum alijs inuicem ſunt concordes.
Pſal. Conuenerunt in vnum aduerſus dominum. ¶ Etiam prę-
5 ſente auro vel argento, ferrum ſequitur adamantem. Sic verè
magis debemus ſequi diligere & eligere adamantem.i. Chri-
ſtum vel duritiam pœnitentiæ, quàm aurum vel argentũ. Pro-
uerb.8. Melior eſt fructus meus auro & lapide precioſo. Ioan.
6 8. Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris. ¶ Ferrum bene
politum ſi aceto & alumine linitum fuerit, erit ſimillimũ æri,
vt dicit Iſidorus. Sic verè ſi ferrum.i. peccator primo poliatur,
& ab omni rubigine peccati purgetur per pœnitentiam, tunc
ſi aceto.i. amara mortis memoria, & alumine claro.i. diſcretio-
ne & ſapientia liniatur, tunc vere efficitur ſimilis æri.i. viro iu
ſto & perfecto, hoc eſt dictu ꝙ efficitur ſonorus per prædica-
tionem, rubicundus per dilectionem, ſplendidus per honeſtã
conuerſationem. Eſa.14. Similis ero altiſsimo. ¶ Ferrum (vt di- 7
cit Iſidorus) rubiginem non attrahit, ſi ceruſſa vel medulla
cerui fuerit ſuperlinitum. Sic verè homo limatus & fulgidus
per conuerſationem & conſcientiæ puritatem, rubiginem ma
læ conuerſationis vel peccatorũ non contrahit, quãdiu medul
la.i. dulcore gratiæ vel deuotionis, pietatis vel conuerſationis
fuerit perlinitus. Iob 21. Medulla oſſa ipſius irrigantur. ¶ Fer- 8
rum candens in lacte vel vino extinctum, facit ipſum medici-
nale ſpleneticis, ſm Conſtã. Sic verè homo charitatiuus & fer
uens facit lac ſacræ doctrinæ, vel vinum conuerſationis & ver
borum, vtile & medicinale illis qui patiuntur melancholiã tri
ſtitiæ vel deſperationis. Vel dic ꝙ ſplen (qui ridere facit) ſigni
ficat proſperitatem mundi. Ferrum ergo.i. peccator damnatus
& accenſus in inferno, qui in lacte & vino.i. in mundi delicijs
fuit extinctus & ſubmerſus facit huiuſmodi delicias medicina
les.ſ. ad eas præcauendum, ſpleneticis.i. illis quos mundi pro-
ſperitas allicit, & quibus arridet, quia damnatio reproborum
eſt caſtigatio peruerſorum. Pſal. Manus ſuas lauabit in ſangui
ne peccatoris. ¶ Item ferrum accenſum cito corrumpitur, niſi 9
malleis induretur. Sic verè peccator qui eſt accenſus & inflam
matus per tentationes & concupiſcentias & malas affectiones,
cito corrumpitur.ſ. per malos conſenſus et operationes, niſi cũ
malleis tribulationum vel correctionum, vel cum malleis.i. cũ
conſideratione tormentorum infernalium percuſſus fuerit & in
duratus. Cor eius indurabitur quaſi lapis Iob 41. ¶ Ferrum ru 10
bens in igne non eſt vtile ad tondendum, niſi donec incipiat
albeſcere. Sic verè illi qui in igne tentationum rubent per car-
nales & ſanguineas affectiones & delectationes, non ſunt apti
vt a Deo malleentur per tribulationes, quia.ſ. nimis ſunt infir-
mi. Sed illi qui in igne iſto apparent albi per caſtitatem, quam-
quam eſtuent & caleſcant, apti tamen ſunt ad tribulationes
pro domino ſuſtinendas, & vt diuinis vſibus deputentur. Cãdi
di facti ſunt nazarei eius. Thren. 4. Vel dic ꝙ quamdiu homo
rubet.i. quamdiu eſt in furore ſuo & feruore, non eſt percutiẽ-
dus aut corrigendus, quia.ſ. tunc non reciperet correctionem.
debet ergo expectari ꝙ albeſcat.i. quòd a furore ſuo tepeſcat.
¶ Ferrum in multis vtilius eſt hominibus, quàm ſit aurum, li- 11
cet plus diligatur auri ſpẽs ab auaris. Nam ferro res publica
gubernatur, malorum audacia coercetur, bonorum ſecuritas
etiam cuſtoditur. Ferrum iſtud ſignificat iudiciariam poteſta
tem, Dei.ſ. & hominum, quę dura & auſtera inuenitur, quia
vere iſta eſt in mundo plus neceſſaria quàm aurum & argen-
tum, vel quæcunque diuitiæ temporales, & hoc ad litteram, vt
bonorum ſimplicitas tueatur, & vt ſic res publica. i. commu-
nis ſtatus hominum debitè gubernetur. Ideo Sap. 1. Diligite
iuſtitiam omnes qui iudicatis orbem. ¶ Sine ferro ędificia nõ 12
fabricantur, agriculturam non exercetur, panis non acquiri-
tur, & acquiſitus, ſine ferro non diuiditur, ſcinditur vel parti-
tur. Per ferrum durum intelligo pœnitentiam & mundi tribu
lationes, quæ durę ſunt, quia (vt eſt ad Hebreos. 12.) Diſcipli-
na omnis non videtur in præſenti eſſe gaudij, ſed mœroris. Iſte
ergo volent vt agriculturam bonorum operum exerceamus,
vt terram carnis noſtrę ſcindamus debitè & maceremus, vt ſic
inde fructus meritorum & virtutũ reportemus, vt panes æter-
næ refectionis acquiramus, & vt in cœlo ædificia manſionis
perpetuę præparemus, quia per multas tribulationes oporret
nos intrare in regnum Dei. Act. 14. ¶ Ferrum licet ſit durum, 13
tamen cum ferro alio acuitur, vt ſcindere valeat & truncare.
Sic verè licet aliquis ſit ferrum.i. durus & obſtinatus, obſcu-
rus per ignorantiam, hebetatus per neglig̃etiam, frigidus per
indeuotionem, ponderoſus per pigritiam, tamen quando alio
ferro.i. duris mundi tribulationibus purgatur, aliquando acui
tur & politur per gratias & virtutes, & diſponitur vt ſcindat
carnes.ſ. proprias per pœnitentiæ macerationem, & vt ſcindat
panẽ i. diuitias temporales, eas diuidendo per elemoſynarum
largitionem. Prouerb 27. Ferrum ferro acuitur. Vel dic ꝙ fer-
rum.i. durus & ferreus intellectus acuitur & ſubtiliatur ferro
.i. per laborem ſtudij & exercitationis, quia ſicut dicitur Eccl.
10. Si hebetatum fuerit ferrum, multo labore exacuetur. ¶ Fer 14
rum quando igne excoquitur, tunc mollitur & reſoluitur, &
ſcoria ſiue immunditia ex eius ſubſtantia ſeparatur. Sic quan-
do du-

do durus peccatot in igne contritionis vel tribulationis poni-
tur, tunc mollitur per pietatem, reſoluitur per deuotionem, &
a ſcoria.i.a peccatorum ſuorum ſpurcitia depuratur. ſ. per cō-
15 feſsionem. Eſa. 1. Excoquam ad purum ſcoriam tuam. ¶ Ferrū
durante igne eſt rubeum & molle & ductile, ceſſante autem
eo iterum nigreſcit & induratur. Sic diuites dum ſunt in igne
infirmitatis vel tribulationis, molleſcunt per pietatem, rube-
ſcunt per charitem, ſed quando ſanantur vel proſperantur, ad
priſtinam duritiam, frigiditatem & malitiā reuertuntur. Pro-
uer. 26. Sicut canis qui reuertitur ad vomitum, ita ſtultus qui
iterat ſtultitiam ſuam.

De Ferrugine. *Cap. 77.*

1 FERRVGO ſm Iſidorum eſt illud quod a fer-
ro quando percutitur decidit, vel ferrugo dici-
tur ferri rubigo, quæ ferrum quamquam durū
rodit, maculat & inficit, & etiā fœdat alios con-
tingentes, & quāto ferrum fuerit plus politum,
tanto rubigo ei facilius inhęret, & difficilius re-
mouetur. Ferrum durum & ſtabile eſt vir perfectus, qui quan
tum ad animam durabilis eſt ſine morte. Rubigo autem quæ
ſibi generatur & inhæret, eſt peccatum, quod in anima gigni-
tur & nutritur. Licet ergo anima ſit dura per conſtantiæ firmi
tatem, licet ſit polita per honeſtæ apparentiæ venuſtatem, ta-
men rubigo peccati ei de facili adhęret, & nō de facili remoue
tur, quia vere ferrum. i. animam conſumit & corrodit per cō-
ſcientiæ remorſum, & eam fœdat & inficit per malæ conuerſa
tionis fœditatem, intantum, ꝙ etiam alij contingentes aſtātes
& aſſociantes per malum exemplum corrumpuntur & inficiū
2 tur. ¶ Ferrum quanto clarius eſt, & melius politum, tanto faci
lius rubiginatur, & exinde rubigo difficilius extirpatur. Sic ve
rè quanto quis clarior eſt quantum ad ſcientiam vel parente-
lam, vel nobilitatem, tāto rubigo peccatorum ſibi facilius ad-
hæret, & per eā deformius maculatur, & ab ea difficilius per
pœnitentiam remouetur, quia ad ſenſum patet ꝙ nobiliores et
ſapientiores qn̄ peccatorum rubigine maculantur, difficilius
emendantur. Ezec. 24. Non exiuit de ea nimia rubigo eius. Ta
les. n. difficilius quā alij corriguntur. ¶ Rubigo de ferro nō tol
3 litur, niſi tripliciter. ſ. per ignis excoctionem, per ferreæ limæ
dentatæ corroſionem, vel per arenæ vel lapidis ſeu metalli cō-
fricationem vel percuſsionem. Sic vere peccatum ab aīa non
tollitur, niſi per excoctionem contritionis, vel per limam den-
tatam. i. cum lingua & dentibus confeſsionis, & per fricationē
4 vel percuſsionē pœnitentiæ ſatisfactionis. ¶ Ferrugo ſm Pla-
te. habet virtutem attenuandi, fluxum ſtringendi & conſumen
di, & vomitum prouocandi. Talis eſt contritio, quia fluxum vi
tiorum reprimit, ipſa etiam peccata deſtruit & conſumit, & vo
mitum confeſsionis procurat atq; facit.

De Gleba. *Cap. 78.*

1 GLEBA eſt terra coniuncta & globata, quæ ſm
Greg. dum ſic eſt compacta, ſeminum & fru-
ctuum impedit productionem, confracta vero
tegit ſemina atque fructus. Tales ſunt diuitiæ,
quia dum ſunt inuicem compactæ & ligatæ in
ſcrinijs cupidorum impediunt germina gra-
tiarum, & ſemina virtutum, vel ſemina bonarum cogitationū,
fructus etiam bonarum operationum, quando vero frangun-
tur, tunc germina & ſemina & fructus virtutum & gratiarum
perficiunt & procurant, & maximè qn̄ pluuia doctrinę vel gra
tiæ irrigantur. Et tunc de tali gleba dicetur illud Iob. 28. Lo-
cus ſapphiri lapides eius, & glebę ipſius aurū. Sicut. n. ſm Ari.
gleba quandoque eſt aurea, ſic verè talis gleba diuitiarum qn̄
per elemoſynas confringitur, tunc aurea debet dici. Vnde Iob
28. Locus ſapphiri &c.

De Gemmis in generali. *Cap. 79.*

1 GEMMAE dicuntur eo ꝙ luceant ſicut gummi,
precioſæ etiam dicūtur, eo ꝙ raræ ſint & pau
cæ, quia omne rarum precioſum. Gemmę au
tem qn̄ iunguntur, decorem maximum ſibi
conferunt & miniſtrant, vt dicit Iſidorus. Ta
les ſunt virtutes, quia ſi ſint in aliqua bona
perſona, ſemper lucem boni exempli vel boni operis emittūt,
& aurs. i. ipſius animæ ſunt nobiliſsimum ornamentum, & ad
litteram ſunt raræ atq; paucæ. Ideo de anima poteſt dici illud
Eccl. 50. Tanquam vas auri ſolidum, ornatū omni lapide pre-
cioſo. ¶ Gēmę in diuerſis locis inueniuntur, quia aliquando de 2
terra cum metallis effodiuntur, aliquando in maris littoribus,
aliquando in fluuiorum glareis inueniuntur, aliquando in ani
malium vel volucrum corporibus procreantur. Qualitercū-
que tn̄ ſit, virtus lapidum a Deo ſingulariter deriuatur, & eis a
Deo virtus & efficacia ſpecialiter dedicatur, quia dicitur in la
pidario Ingens eſt herbis virtus data, maxima gemmis; vt di-
cit Iſidorus. Rectè ſic eſt de virtutibus, quia aliquando inue-
niuntur in terra. i. in ſimplicibus & humilibus, aliquādo in lit
tore maris. i. in viris amaris, contritis & pœnitentibus, aliquā-
do in glareis fluuiorum. i. in viris deuotis & ſapientibus, aliquā
do in corporibus auium. i. in viris contemplatiuis & ſpirituali-
bus, aliquando in corporibus animalium. i. in bonis actiuis &
ſecularibus. Nam in omni ſtatu & conditione hominum inue-
niuntur gemmæ. i. gratiæ & virtutes, & in eis occultè per Dei
influentiam procreantur. earumq; virtus & efficacia. i. virtutū
valor & meritum a Deo principaliter & immediate, diſponi-
tur, inſtituitur & diſpenſatur, quia ſicut dicitur. 1. ad Corin. 7.
Deus. n. dat vnicuique donum ſm virtutem ſuam. ipſe. n. ſolus
nouit qualiter & quomodo eſt virtus quælibet acceptanda.
¶ Gemmæ quādo nobiles ſunt & verę, virtute incredibili, ſunt 3
a Deo inſignitæ, ſed quandoque artificialiter fiunt falſæ gem-
mę, ita veris gemmis in apparentia ſimiles, ꝙ vix inter eas po-
teſt diſtingui quātum ad exteriorem ſpeciem & decorem, vir-
tus tamen & efficacia iſtarum differentiam manifeſtat, ſm
Iſidorum. Rectè ſic eſt loquēdo ſpiritualiter, quia illi qui ſunt
veræ gemmæ. i. viri iuſti & perfecti, pro certo ſunt virtutū ple-
nitudine decorati, & ideo diligendi ſunt & honorandi. Verun
tamen inueniūtur multæ falſæ gemmæ. i. multi hypocritæ & fi
cti homines, qui in colore & exteriori apparentia ſunt bonis
ſimiles & conformes, & ideo difficile eſt cogitare & iudicare
qui ſint veri, & qui falſi, qui boni, & qui mali. Verumtamen ſi
virtus & efficacia quorūlibet attendatur, hoc eſt dictu, ſi ope-
ra conſideremus, tunc bonorum & malorum differentiam di-
lucide cognoſcemus, quia ex fructu arbor cognoſcitur. Luc 6.
A fructibus. n. eorum cognoſcetis eos. Matth. 7. ¶ Inter gem- 4
mas difficile eſt iudicare, quia multæ ſunt ſplendidæ & lucidę,
quæ tamen ſunt modicę virtutis. Quædam etiam vilis & hiſpi-
di coloris, quæ tn̄ ſunt maximæ virtutis. Nam plus quandoque
latet de virtute in vno paruulo & ferrugineo adamante, quàm
in Sardio lucidiſsimo vel beryllo, ſm Iſi. Sic verè inter homi
nes eſt hodie difficile iudicare, quis. ſ. bonus ſit, & quis malus,
quia vere multi ſunt ſplendidi per honeſtam conuerſationem,
qui vere modicæ ſunt virtutis, ſicut ſunt hypocritę. Sunt etiam
multi qui licet, ſint (more adamantis) vilis coloris. i. paruæ ap-
parentię, vel etiam leuis cōuerſationis, interius tn̄ in corde &
in oculto ſunt bonæ & magnæ pfectionis. Vel dic ꝙ multi ſunt
lucidi quantum ad ſcientiam, qui paucæ ſunt virtutis, & econ-
uerſo multi ſunt obſcuri & ignorantes & ſimplices, qui tamen
præcellunt alios in virtute. ideo nolite iudicare ſm faciem, ſed
iuſtum iudicium iudicate. Ioan. 5. Vel per claros intellige di-
uites, per obſcuros pauperes, quia multi ſunt viles & humiles
pauperes, qui in ſcientijs & moribus, claris & diuitibus ſunt
meliores, quia melior eſt pauper ſufficiens ſibi, quā diues glo-
rioſus & indigens pane. Prouerb. 12. Vel dic quòd multi clari
ſunt & maximę apparentiæ, qui tn̄ modicę ſunt virtutis. ſ. quā
tum ad diuitias temporales, & econuerſo multi ſunt ruſtici mi
noris apparentiæ, virtutis tn̄ ſunt maximæ quoad diuitias, licet
ſub obſcuro burellu lateat ſua virtus.

De Lapide gagate. *Cap. 80.*

GAGATES eſt lapis viridis, glaucus vel ni- 1
ger, & eſt de facili cōbuſtibilis ferè ſicut thus.
fumus aūt eius ſerpentes fugat, demoniacos
prodit & demonibus contrariatur, ſm Iſido-
rum. Sic verè quando aliquis eſt rudis per ex-
terioris habitus vilitatem, niger per humilita-
tem, glaucus per pœnitentiæ auſteritatem, quæ. ſ. hominem fa
cit hiſpidum & pallentem, de facili combuſtibilis per amoris
incēdium & per charitatem, tunc vere fumus. i. oratio quæ ab
iſto emanat, & ad Deum eleuatur habet fugare ſerpentes. i. ve
nenoſas carnis delectationes, & demones. i. demonum ſugge-
ſtiones & tentationes. Vnde Thob. 3. Fumus. n. eius fugat om-
nia genera demoniorum. ¶ Gagates ſm Dioſ. virginitatē pro- 2
dit, quia ſi quis aquam eius biberit, ſi ſit virgo, non vrinabit, ſi

autem virgo non fuerit , ſtatim etiam contra voluntatem vri-
nam emittet,& ſic veritas per lapidem eaperitur. Tales ſunt
muodi deliciæ vel diuitiæ , quia vero ſi aliquis homo virgo &
caſtos.i.purus & iuſtus eas biberit & acquiſierit , aqua huiuſ-
modi ſibi procul dubio non nocebit , quia proſperitas bonos
nõ nocet, imo iuuat. Si autem homo non ſit caſtus,ſed impius
& iniuſtus,tunc vere ſi aquam mundanę proſperitatis biberit,
ſtatim incipiet vrinam. i. vitiorum & peccatorum fœditatem
producere,facere & emittere, & ſic ſuæ mētis corruptio pate-
fiet. Figura Numeri.5.vbi ſi molier ſuſpecta de aliquo adulte-
eio non eſſet rea,non nocebāt ei aquæ maledictionis , ſi autem
eſſet adultera,ſuus vterus tumeſcebat , femur ipſius putreſce-
bat,& ſic ipſa adulterio deperibat . Sic verè ſi mulier.i.anima
adulterata non fuerit per vitia & peccata,tūc licet bibat aquā
maledictam muodanæ proſperitatis, tñ ab ea non læditur nec
inficitur quoquo modo, ſi autem fuerit adultera , vt quia cum
diabolo & rebus mundanis per diuerſa mala deſideria fornica
tur,tunc vere ſi aquam muodanæ proſpetitatis biberit, ſtatim
intomeſcit per ſuperbiam, cõputreſcit per loxuriā, & adulte-
eio moritur per mortem temporalem pariter & æternam. Apo
calyp.8. Multi homines mortui ſunt ex aquis,quia amarę factę
3 ſont.¶ Gagates caleſactus paleas attrahit & eleuat, puluis eius
dentes laxatos roborat & confirmat , doloris ventris ſedat , &
carmina & maleficia irrita facit & eneruat. Sic verè vir perfe-
ctus per bona ſua eaempla paleas.i.peccatores attrahit.ſ.ad bo
num & maximè quando caleſactus eſt per charitatem . dentes
etiam vacillaotes.i. deſperatos & timoroſus confortat & robo-
eat per conſolationem , maaimè ſi tritus & puluerizatus fue-
rit per humilitatem. Vnde Iob 4. Vacillantes confirmauerunt
manus tuæ. Dolores etiam veneris.i. miſeriam & triſtitiā alio-
rum iſti per verba & opera ſua conſolatoria atque per elemo-
ſynarum liberalitatem auferunt, & carminibus.i. deceptioni-
bus malorom & hæreticorum oboiant & reſiſtunt per ſcien-
4 tiæ veritatem,& per fidei firmitatem. ¶ Gagates noxios humo
res conſumit,hepar confortat,menſtrua prouocat , & partum
valde accelerat,dolorēq; ſtomachi ſedat,ſm Dioſco. Talis eſt
cootritio, quia vere per eam conſumitor noaius humor carna
lis delectatioois,confortatur hepar ſpiritualis affectionis(quia
hepar amare cogit)prouocatur menſtruum.i.peccatorum io-
fectio,ſ.ad eaitum confeſsionis,partus etiam.i. bonorum ope-
rum procreatio per eam acceleratur,& dolor ſtomachi.i.con-
ſcientiæ remorſus & corroſio per eam ſedatur. ¶ Gagates va-
5 let cootra nocturnas demonum veaationes , contra carmina
& incātationes,& dentes laſſos roborat puluis eius,ſm Dioſc.
Sic diuina ſcientia vel ſcriptura valet cootra incantationes hę
reticorum,cootra veaationes demonum & tentationū, & den
tes.i. homines in fide vacillantes roborat & confirmat. Iob 4.
6 Genua trementia roboraſti. ¶ Gagates in aqoa accenditur ,
in oleo autem extinguitur,ſm Iſidorum. Sic charitas &c ſicut
7 ſupra de calce.§.charitas,de charitate.¶ Patet ergo ꝙ gagates
licet ſit lapis rudiſsimus, tamen pretioſiſsimus eſt,& ideo ꝓp
ruditates eateriorem oollatenus condemoandus. Sic vere mul
ti licet ſint rudes & ſimplices,& incompoſiti,tñ quandoq; ſub
eateriori humilitate latitat copia gratiarum . Non ergo ſpee-
nas hominem in viſu ſuo. Eccl.15.

De lapide galactite. Cap. 81.

1 GALACTITES eſt lapis colore cinereus , gu-
ſtu ſuauis,qoi attritus,lacteum emittit humorē,
qui elauſus in ore,mentem turbat , circundatus
collo,vbera lacte replet,alligatus etiam femori,
facilem facit partum,ſm Iſidorum & Dioſ. Ta-
lis eſt ſacra ſcriptura , quia vere licet color eios
& apparentia ſit cinereus.i. vilis & deſpectus quantom ad re-
putationem ſatoorum (quia ſapientiam atq; doctrinam ſtulti
deſpiciuot. Prouerb.1.)tñ his qui gaſtant eam , & ibi ſtudent,
inuenitur ſapida ſeu dulcis. Eccle.24. Spiritus meus ſoper mel
dulcis . Et licet ad litteram mentem habeat turbare proptee
ſui difficultatem, & comminatiooem futurorum tormentorū,
tñ vbera. i. labia replet lacto doctrioæ & affluentia verbali,&
partum bonorum operū facit ab aoima parturiri. Figura Apo.
10.vbi liber dulcis in ore facit amaricari veotrem. Sic verè ſcri
ptura quæ dulcis eſt io ore facit in loquutione ventrem.i. con-
ſcientiam amaram per contritionem,& ſui diſcuſsionem. Eze.
2 3. Factum eſt in ore meo dulce tanquam mel.¶ Galactites ſm
Dioſc.ſi cum aqua teratur , & exinde ouile ouium aſpergatur.
replet oues lacte,& ſcabiem ab eis fugat . Iſte etiam lapis hu-
morem emittit lacteum,& vbera lacte replet, & clauſus in ore
mentem turbat,ſm Iſidorum & Dioſc. Iſta eſt cõſideratio no-
ſtræ incinerationis & mortis, quia vere iſta facit vbera noſtræ
miſericordiæ lacte elemoſynarum redundare mentem etiam
per diuinum timorem turbat & concutit,& ouibus.i.ſimplici-
bus lac deuotionis & gratiæ tribuit,& ab eis ſerpiginem vitio-
rum tollit & maaimè ſi in aqua lachrymarum & compunctio
nis fuerit temperata . Vel dic ꝙ talis eſt doctrina vel prædica-
tio , quia vere ſi teratur vel exponatur , & eaode oues.i.ſim-
plices aſpergaotur, ipſi pro certo lacte deuotionis compaſsio-
nis & gratiæ replebuntur , & a ſcabie.i. a prurigine luxuriæ li-
berabuntur. Effuodam ſuper vos aquam muodam &c. Ezech.
36 ¶ Solinus cap.de Græcia,dicit ꝙ galactites lapis eſt qui cir 3
ca flumina Nilum & Acheolum tātummodo reperitur, cuius
color ater ſi teratur,lacteū emittit humorem & ſaporem , qui
intra os receptos liqueſcit,veruntamen com ſoluitur , memo-
riæ bonum perimit,ſicut dicit. Talis eſt mala mulier, quæ quā-
uis ſit atra per malam cõuerſationem , ſolet tñ lacteom ſaporē
emittere per verborom fallacem deceptionem. Prouerb.5 Fa
uus diſtillans labia meretricis. Si ergo talem lapidem.ſ.malam
mulierem io ore receperis,& ſecum colloqoia & familiaritatē
habueris,ſolet per fictum amorem tota liqueſcere, dicēs illud
Cant.5. Aia mea liquefacta eſt,vt dilectus meus loquutus eſt.
& ſic bonum memoriæ ſuo ſatuo dilectori ſolet auferre,inquā
tum & Dei & ſuæ ſalutis obliuionē ſolet inducere vel inferre.

De Gemma galacia ſeu gallaxia: quæ Plin. Chalazias dicitur. Cap. 82.

GALATIAS gemma eſt cādida,habens ſpe 1
ciem graodiois in figura , quæ tantę eſt frigi-
ditatis.ꝙ nunquā ab igne caleſit, vt dicit Iſi-
dorus & Dioſco. Sic verè multi ſunt ita frigi-
di per indeuotionem, ꝙ licet in igne tribula-
tionum ponantur,ipſi tñ nunquam caleſiunt
in Dei amore,ſed ſemper frigidi & obſtinati & indeuoti rema
nent & iniqui,& hoc maaime illi qui ſont caodidi.i. illi qui cā
dore mundanæ proſperitatis ſuot veſtiti.ſ.diuites, qui etiā grā
dini ſunt ſimiles,quia.ſ. ad modum graodinis bona vicinorum
ſuorum par rapinas deuoraot & conſumunt . Grando magna
ſicut talentum deſcendit de cœlo. Apo.16. Vel dic ꝙ iſte ſignā
ficat bonos & iuſtos,qui ſunt candidi per caſtitatem , grandinē
ſimiles per lucentem honeſtatem, & tanto frigore pleni.i.tan-
to diuino timore compreſsi,ꝙ licet ponantur io igne tentatio-
num , ipſi tñ non caleſcunt per ardorem concupiſcentiæ , ſiue
carnalis ſiue mundialis,quia.ſ.boni diuites quamuis ſint in ſta
tu proſperitatis nunquam propter hoc per aoaritiam aot loau
riam incaleſcunt. Vnde 3. Reg. 1. dicitur de Dauid ; Cumque
operiretur veſtibus, non caleſiebat.

Capitulum. 83.

*Lapis hic Alberto dicitur garatidem, quem hieratitem eſſe pu-
tē aut non multum ab eo differre: nam & Ariſtoteles in l1.de ani
mali.(vt eſt videre in horto ſanitatis)hieratites inquit ſi ab homi-
ne geſtetur, a muſcis vel apibus non mordetur.*

GRATITEN eſt lapis niger , ſed virtute ſupe-
rat colorem. Quem prius ablutum ſi qois geſta 1
uerit ore Dicere mea poterit qoid de ſe cogitat
alter, vt dicitor in lapidario. Iſte lapis ſignificat
paupertatem , qoæ pro certo licet nigra & vilis
& deſpecta videatur, tñ non modici eſt valoris , quia ſi quis eā
portauerit & ad litterā pauper fuerit, ſtatim cognoſcet & ſciet
quid de ſe cogitent circunſtantes , hoc eſt dictu, qoia ipſe co-
gnoſcet quale cor & qualem affectiooem alij habeant ad eon-
dem, quia vere in tempore paupertatis et aduerſitatis veri ami
ci nõ derelinquunt hominem, mali autem amici & falſi ipſum
deſeruot & dimittont. & ideo dicit Hiero.& Sen. Ob hoc ſolū
amaoda eſt paupertas, quia a quibus quis ametur oſtendit .
¶ Gratiten facit portantem ſe amabilem . Vnde ſic probatoe,
nam ſi inunctum fuerit corpus alicuius melle,& muſcis expo- 2
ſitum,relinquunt eum muſcę ſi præſens fuerit lapis ille, ſed ſi
lapidem aliquis ſubtraxerit, ſtatim a moſcis pungitur & valla
tur, vt dicitur ibidem. Talis eſt naturę humilitas vel memoria
mortis,& timor Dei , quia vere iſta faciunt hominem amabi-
lem.ſ.

lem.ſ.apud Deum & homines, & ideo ſi quis inunctus fuerit dulcore deuotionis vel gratiæ, & a muſcis.i. a malis cogitationibus & tentationibus infeſtetur, ſi lapidem iſtum habuerit.ſ. humilitatem vel timorem Dei, & huiuſmodi, ſtatim a muſcis huiuſmodi liberatur, ꝙ ſi eum a ſe ſubtraxerit, ab eis infeſtabitur, & melle deuotionis & gratiæ paulatim priuabitur & carebit, quia ſicut dicitur Ecc.27. Niſi in timore dñi tenueris te inſtanter, cito ſubuertetur domus tua. Ideo Hiere.2. Scito quàm amarum ſit te reliquiſſe dominum Deum tuum, & non eſſe timoré eius apud te. Vel dic ꝙ iſte eſt amor Dei vel deuotio &c. Vel dic ꝙ iſte lapis ſignificat affectionem vel adulationem, vel etiam diuitias ſeu dona, quæ pro certo faciunt hominé ab alijs diligi & amari, quia diuitiæ addunt amicos plurimos. Prouer. 18. Nam ſi quis melle.i. carnali voluptate inunctus fuerit, & a muſcis.i. a balliuis & iudicibus inſequatur vt puniatur & corrigatur, pro certo ſi lapidem iſtum portauerit.i. ſi dona & munera eis abtulerit, vel bene adulari ſciuerit, vel cum eis carnali affectione coniunctus fuerit, tunc ab omnibus tutus erit. ſi autem dona ſubtraxerit, tunc eum ſine dubio crudeliter perſequentur, quia ſicut dicitur Prouerb.18. Donum hominis dilatat viam eius, & ante principes ſpatium ei facit. Vel dic ꝙ per mel intelligo diuitias, propter quas homines a muſcis.i. ab viuſ tarijs latronibus & balliuis & a cæteris impijs infeſtantur. Per lapidem autem intelligo bonum principem vel prælatum, per quem ſubditi a muſcis talibus liberantur, quia vere muſcæ iſtę in præſentia boni prælati non poſſunt nocere, quia.ſ. per ipſum eorum iniquitas coercetur, alias ſi lapis iſte precioſus abſens fuerit, & ſi bonus princeps vel prælatus defuerit, tunc talium muſcarum malitia exardeſcit, & ad bonorum nocumentum fortius conualeſcit, quia ſicut dicitur Prouerb.11. Vbi non eſt gubernator, populus corruet.

De Iaſpide. *Cap. 84.*

1 IASPIS eſt lapis viridis ſicut ſmaragdus, ſed groſsioris eſt coloris. hic inter pericula tutum facit hominem, maleficijs & incantationibus reſiſtit, oculos acuit, efficacior eſt in argéto quàm auro, fantaſmata fugat, & ardorem interioré refrigerat. ſm Iſidorum. Recte talis eſt fides, quia vere iſta facit hominem tutum inter omnia aduerſa & maleficijs. i. demonum & hæreticorum tentationibus & deceptionibus obuiat, viſum intellectus acuit per diſcretionem, ardorem etiam auaritiæ vel luxuriæ refrigerat, & vtilior eſt in argento .i. in viro ſonoro & eloquente, quàm in auro.i. quàm in homine aureo & perfecto, quia.ſ. iſtorū fides valet plus alijs, inquátum loquuntur & prædicant. Et ideo bene dicitur Apocal.21.
2 Fundamentum primum iaſpis. ¶ Iaſpis quando caſte geſtatur, interiorem ardorem temperat, febres & hydropyſim reprimit fluentem ſanguinem & ſudorem compeſcit, luxuriam cohibet menſtrua ſtringit, vlcera & hemorrhoidas ſanat. Talis eſt pœnitentia, quia vere ſi caſte & a perſona bona & caſta portetur, ardorem interiorem & mentis concupiſcentias reprimit, quia per eam ſanatur febris luxuriæ, hydropiſis & ſitis auaritiæ, & per eam compeſcitur ſudor malarum cogitationum, ſanguis malarum delectationum & affectionum, méſtruum infectę conuerſationis, vlcera infamis operationis. Vel per iaſpidé intelligo mortis memoriam, vel etiam paupertatem, quæ hæc omnia operatur. Vel dic ꝙ hæc eſt largitas reprimens hydropiſim auaritiæ, vel caſtitas reſtringens ſanguinem & febres lu-
3 xuriæ &c. ¶ In capite aſpidis inuenitur quidam iaſpis paruus, & multis coloribus coloratis, qui præcioſiſsimus reputatur, quia ſole habere tot valores quot colores. Sic verè illi qui extrahuntur de capite aſpidis diaboli. i. de ſtatu damnationis & peccati, optimi ſunt & precioſi, ſicut patet in Paulo. Nam iſti ſunt colorati per bonam conſuetudinem, & virtuoſi per ſanctitatem & perfectionem.

De Hyacinto. *Cap. 85*

1 IACINTHVS eſt lapis ceruleus, nec nimis clarus, nec nimis obſcurus, ſed inter duo téperatus, in tempore nebuloſo obſcurus. Nam ſm temporis qualitatem, diuerſimode variatur color eius, ſm Iſid. Talis eſt vir iuſtus & perfectus, quia vere ipſe debet eſſe temperatus inter claritatem ſubtilitatis rationis, & obſcuritatem ignorantiæ, quia.ſ. non debet plus ſapere quàm oportet, ſed ſapere ad ſobrietatem. ad Roma.12. & Eccle.7. Ideo Prouer.23. Prudentiæ tuæ pone modum. Debet etiá ſecūdum diuerſa loca & tempora, colorem ſuum.i. apparentiá mutare, quia ſi ſit in tempore ſereno.i. ſi habeat ipſe & ſui proſperitaté, tunc debet apparere lætus & clarus, ſ. congratulando & Deum regratiando. Si autem tépus.i. ſtatus ſuus vel aliorū, fuerit obſcurū per aduerſitatem, tunc ſimiliter debet oſtendere colorem & apparentiam obſcurá per cópaſsioné, vt ſic gaudeat cum gaudétibus, fleat cum flentibus. ad Roman.12. Quia vere iuſti & boni in proſperis aliorum debent congaudere, in aduerſis autem eorum debent compati & triſtari. Quod eſt contra inuidos, qui faciunt econuerſo. Vel applica contra mundanos, qui ſm tempus.i. ſm curſum proſperitatis mundanæ, lætantur vel triſtantur, quia eos ſerenum.i. proſperitas importune facit lætari, aduerſitas autem triſtari, quia ſtultus mutatur vt luna. Eccleſ.26.
¶ Iacinthus eſt lapis duriſsimus ad ſculpendum, ab adamante tñ vincitur & ſignatur, in ore miſſus, ſentitur frigidus, virtuté habet confortatiuam, & triſtitiæ ſeu melancholiæ fugatiuam, & ſuſpitiones vanas pellit, & contra aeris peſtilentias ſumme valet. Talis eſt vir perfectus, quia ipſe debet eſſe durus per cóſtantiæ firmitatem, non debet ſculpi vel pœnetrari vel terreri quacunque duritie mundanæ tribulationis, ſed ſolo adamáte.i. ſolo timore diuino. Qui.n. timet Deū, nihil trepidat. Eccl. 34. Iſte etiam debet eſſe frigidus per caſtitatem, vel per modeſtiam & maturitatem, non feruēs per luxuriam vel leuitatem. Et ideo talis habet virtutem confortatiuam, quia vere boni & iuſti ſciunt ſuis ſermonibus meſtos confortare, eorum triſtitiam temperare, & malas ſuſpectiones & timores de corū cordibus remouere, quia ſicut dicitur Prouerb.12. Mœror in corde viri deijciet eum, & ſermone bono lætificabitur. Vel dic ꝙ iſte lapis eſt lætitia ſpiritualis vel etiam cóſolatio verbalis &c. Vel per iacinthum intelligitur ſpes firma, quæ tribulationibus non cedit, & omnem triſtitiam & deſperationem tollit. Spes .n. non confunditur. ad Roma.5. Nam iſta contra aeris peſtilétias.i. contra mundi tribulationes & aduerſitates valet, neruos etiam affectionum vegetat & confortat, quia vere per ſpem bonorum æternorum voluntas interior roboratur & cóſortatur per deuotionem, & per gratiam vegetatur. Et ſicut iſte lapis dulcem efficit ſaporem ſic ſpes facit in rebus cœleſtibus et etiam in mundi tribulationibus ſaporem & delectationem inueniri. Habemus anchoram. &c. ad Hebr.6. ¶ Iacinthus ner- 3
uos vegetat, & membris dat vigorem, & ſalutiferum dat ſaporem, ſecundum Dioſc. Sic deuotio vel contemplatio dat vigorem & fortitudinem contra peccata, & vegetat animam per gratiam, & ſaporem æternæ voluptatis iam in præſenti facit ſentiri. ¶ Iacinthus tanto eſt melior, quanto in colore & ſub- 4
ſtantia ſapphiro eſt propinquior & ſimilior. Sic verè anima tá to eſt melior & ſanctior, quanto ſapphiro.i. Chriſto per virtutes & gratias eſt ſimilior. Similis ero altiſsimo. Eſai.14. ¶ Ia- 5
cinthus ſecundum Dioſcoridem, veneno obuiat, & toxico cótrariatur. Talis eſt gratia Dei, quæ veneno peccatorum obuiat, & eis ſine dubio opponitur. & adiunge. §. de deuotione.
¶ Iacinthus eſt lapis precioſiſsimus, & eſt ſecundum Dioſco- 6
ridem quædam herba eiuſdem nominis & coloris, & in multis ei ſimilis, licet non per omnia ſit æqualis. Iſta eſt Chriſtus, qui ſanctiſsimus debet dici, in terra tamen.i. inter homines terrenos fuit ei quædam herba ſimilis. ſ. beatus Franciſcus, qui in colore.i. in exteriori apparentia & ſtigmatibus fuit ei ſimilis, & etiam in valore.i. quantum ad humanitatem & benignitatem, licet non per omnia, cum ſit impoſsibile creaturæ. Figura Dan.3. vbi inter cæteros vidit vnum ſimilem filio Dei. Sic iſte in fornace paupertatis vel feruentis charitatis eſt quantū ad ſtigmata factus filio Dei ſimilis & conformis. Vel expone ſi vis de anima iuſta, quæ Deo eſt ſimilis & conformis. Vel expone ſi vis de anima humana ſimpliciter, quæ Deo eſt ſimilis quo ad imaginem trinitatis. Geneſ.1. Faciamus hominem &c.
¶ Iacinthorum plures ſunt ſpecies colores & apparentiæ diffe- 7
rentes, tamen omnes ſunt precioſi, ſecundum Iſidorum. Sic verè bonorum hominum plures ſunt ſpecies & differentiæ, quia ſcilicet alij clerici, alij laici &c. qui colore & habitu abinuicem ſunt diſtincti, quia non omnis caro eadem caro. 1. ad Corinthiorum 15. Omnes tamen ſunt precioſi quocunque nomine cenſeantur. Stella enim differt a ſtella in claritate. ibidem. Vel ſi vis expone de virtutibus, quarum ſunt plures differentiæ &c.

De Margarita. Cap. 93.

1 MARGARITA ſecundum Iſidorum li.16.eſt la
pis candidus,inter oẽs lapides caodidos præci-
puus,qui alio nomine vnio dr̃, eo ꝙ vnꝰ & nun-
quam duo inſimul reperiuntur, & eſt clarns, ꝑ-
ſpicuns & rotuodus,virtutem habet confortati-
uã,& ſyncopis & cardiace curatiuã,vt dicit Pla.
Teliseſt ꝑ oĩa beata virgo,quia vere ipſa fuit candida per puri
taté & virginitatem,clara per honeſtaté , perſpicua per plani-
tié &,veritaté,quia.ſ.eius intima poterant videri, rotunda per
obedientiæ & boni operis volubilitatem,vua fuit & præ cæte-
ris præcipua,quantũ.ſ.ad ſanctitatis ſiogularitaté.Ideo dr̃ Vir
go ſingularis.& Canti.6.Vna eſt columba mea. Et virtuté ha-
bet cõfortandi,ſ.omnes miſeros peccatores, & ſyncopim.i.tre
morem cordis triſtitiam.ſ & deſperationem ſanandi & curan-
di,& fluxum ventris.i.luxuriam reſtringẽdi. Sapiens ergo fuit
ille qui inuenta iſta precioſa Margarita, vendidit omnia bona
ſua & comparauit eam.Matt. 13. Vel expone ſi vis de qualibet
2 virgine,& de quolibet viro perfecto.¶ Margarita ex rore cœ-
leſti in maris conchylibns generatur.Sic Chriſtus &c.vide de
conchylibus,& adiunge conditiones Margaritę ſicut ſupra. §.
3 r.¶ Item ſecundum Iſidorum ibidem inter Margaritas quæ-
dam inueninntur mere candidę,quædã flauę,ſed illæ quæ ſunt
ex toto candidę,ſunt alijs meliores.Sic verè inter perſooas ca-
ſtas quædam ſunt mere candidę & caſtę,ſ.virgines, quædã fla-
uę,& oon ex toto albę,ſ.coniuges,quę licet cõiugium caſtè ſer
uent,tameo virginitatis candorem ooo habent, ſed proccrto
meliores & perfectiores ſunt ex toto cãdidæ,quàm aliæ, hoc é
dictn,ꝙ melior eſt ſtatus virginalis.Bono.n.melius inuenitur.
4 Eccl.36.¶ Margarita quæ io mane concipitur,melior eſt, pul-
chrior & caodidior,quàm illa quę veſpertino tempore genera
tur,vt dicũt Iſidorus & Dioſc.& ét Plinius & Solinus , qui ait
ꝙ candor ſenecta diſperit,& grandeſcentibus cõchis flaueſcũt
Margaritæ.Sic verè illi qui mane.i.in tempore iuuentutis effi-
ciuntur Margaritę.i.viri iuſti & perfecti & religioſi , meliores
ſunt alijs qui io veſpere.i.in ſenectutis tempore conuertuntur.
Nam iſti ſunt meliores quo ad vitæ ſanctitatem,& vitæ bonita
tem,pulchriores quo ad honeſtatem,caodidiores quo ad caſti
tatem.Ideo bene dicitur Eccle.11. Mane ſemina ſemen tuum.
Vel dic quòd Margaritæ.i.opera bona quæ in mane iuuentu-
tis fiunt præferũtur alijs quæ fiunt in veſpere ſenectutis , ſunt-
que apnd Deũ lucidiora & precioſiora & virtute maxima po-
5 tiora.Eſaiæ 58.Tunc erumpet quaſi mane lumen tuum. ¶ Mar
garita virtnrem habet ſpiritus confortandi , & fluxum ventris
reſtringendi,& ſuperfluns humores abſtergẽdi,ſecũdum Pla-
te.Talis eſt candor caſtitatis,quia mentem confortat & robo-
rat,ſpiritum etiam cootemplationis ſummè iuuat , fluxum lu-
xuriæ reſtringit,hnmores carnalitatis abſtergit. Vel idem dic
6 de pęnitẽtia,vel ſacra ſcriptura. ¶ Quaodo corpus eſt debilita
tum,en potiſsimè ex ſolutione medicinæ, tunc ſumme confor-
tat & soborat Margarita,& ſummè iuuat cõtra cardiacam paſ
ſionem & ſyncopim,& contra tremorem cordis, ſecũdum Pla
te.Margarita cãdida eſt gloria æterna,vbi eſt cãdor lucis æter-
næ,& ſpeculum ſine macula,ſcilicet ipſe Deus. Medicinę ſunt
mundi tribulationes, quę pro certo (ſecundum Hierony-
mum)ſunt animæ medicinæ.Quando igitur ex iſta medicina,
id eſt ex mundi tribulatioonibus aliquis eſt debilitatus & deſo-
latus , ita quòd cor eius eſt tremuloſum & timidum, accipiat
Margaritam,id eſt conſideret gloriam æternam, & ſic pro cer
to ſtatim per ſpem confortabitur & roborabitur , & ab his tri-
bulationibus cooualeſcet, quia ſcilicet videbit quòd non ſunt
condignæ paſsiones huius temporis ad æternam gloriam ad
Romao.8.Iſtam ergo Margaritam bene inuenerat ille qui pro
7 ea cõparanda vendidit vniuerſa,ſicut dicitur Matth.13.¶ Mar
garita aliqnando inuenitur naturaliter perforata , aliquando
etiam artificialiter perforatur, & ſic vſibus huminum coapta-
tur.Sic verè ſunt qui qnaſi a natura ſunt perſorati , hoc eſt di-
ctu,correcti & inſtructi,& per diuinam gratiam penetrati, ali-
quando etiam artificialiter & actualiter a prælatis & prædica-
toribns perforantur & diſponuntur,ſ.doctrinis & correctioni-
bus,& ſic diuerſimode ad vſus Chriſti & eccleſiæ præparant,
iuxta illud.Parauerunt lapides in ædificium domus 3. Reg.5.
8 ¶ Margarita virtute cœleſti,ex rore cœli in ventre cõchylis cõ
cipitur,ſed qnanto maior fuerit hauſtus roris,tanto Margarita
generabitur ibi maior,ſecundum lapidarium , ſecundum Pli-
nium libro 9.c.35.& ſecundnm Solinnm ca.de Taprobane in-
ſula.Margarita ſignificat gratiam vel virtutem. Per aerem in-
telligo prædicatorem,qui debet eſſe vir ſpiritualis. Per rorem
qui iode venit,intelligo ſcientiam & doctrinam. Quanto ergo
maior ros recipitur.i.quanto qnis plus percipit & recipit de ro
re doctrinæ & prædicationis,tanto vere in eo maior Margari-
ta.i.maior gratiarum & virtutũ copia geoeratur. Vel ſi vis per
rorem intelligo Dei gratiam,per Margaritam intelligo meri-
tum & virtutes, vel etiam bona opera, quia quãto homo de ro
re diuinæ gratiæ magis hauſerit , tanto Margaritam boni ope-
ris maiorem concipit & producit.Gen.27.Det tibi Deus de ro
re cœli abundantiam.¶ Qnando conchyle eſt apertum ad ro 9
ris receptionem,& Margaritę geoerationem,tuuc (ſecundum
Plin.vbi ſupra,& ſecũdum lapidarium) ſi fiat forte tooitruum
vel coruſcatio,cõchyle præ timore clauditnr,& ſic lapidis ge-
neratio impeditur.Sic verè qñ aliquis aperuit cor ſuum ad re-
ceptionem roris.i.diuinæ gratiæ vel doctrinæ , vt ſic Margari-
tam.i.bona & precioſa opera generet & producat,tunc qñque
fit coruſcatio tentationis , vel tonitruũ tribulatioois , & ſic ſe
clandit & retrahit ab hmõi roris receptione, & ſic cõceptio &
productio bonorũ operũ impeditur.Hiere.13. Ciuitates auſtrĩ
clauſę ſunt,& nõ eſt qui aperiat.¶ Scd̃m Pli.li.9. c.35. concha
quæ Margaritam ꝑortat,ſtatim ꝙ videt aliquem manũ appone 10
re cõprimit ſe,operitq; opes ſuas,ſciẽs ꝑꝑ eas ſe peti,fitq; qũq;
ꝙ ſi manũ pręueniat in claudẽdo,ipſam acutiæ ſua laniat & ab
ſcindit,nulla(inqnit)iuſtiore pœna &c.Sic faciunt mundi diui
tes,quia.ſ.ſeipſos claudunt & præmuniunt qñ aliquẽ ſuis Mar
garitis.i.ſuis diuitijs inſidiari cernunt,& quia propter eas ſe pe
ti & moleſtari a latronibus ſciunt, quandoq; fit ꝙ taliter ſe de
fendunt ꝙ etiam ipſis raptoribus maous & mẽbra præſcindũt.
quod etiam de diuitijs ſpiritualibus debemꝰ facere, quia.ſ.nos
debemus claudere per humilitatem, & per diligentem cuſto-
diam nos ſerare,quando mannm diabolicæ tẽtationis propter
eas tollendas cõſpicimus minas dare.Thre.1.Manum ſuã miſit
hoſtis ad omnia deſiderabilia eius.

De Magnete. Capi 94.

MAGNES eſt lapis ferruginei coloris,& attrahit 1
ferrum ét mediante alio ferro , ita vt cathenam
faciat annulorum , & ideo ferrũ viuum a vulgo
nũcupatur,vt dicit Iſidorus, & habet virtutem
reconciliandi mulierem cũ marito, & valet con
tra hydropiſim,ſplenem,alopeciam,& arſuram ſm̃ Dioſ. Ta-
lis eſt prædicator & quilibet vir perfectus , qa vere ipſe debet
eſſe ferruginei coloris ꝑ pœnitentiam & macerationé,ferrum
.i.ferreos peccatores debet attrahere,ſ.per doctrinam & exem
plum & prædicationem,mulieré etiam.i.aĩam peccatricé cum
Chriſto ſponſo ſuo reconciliat & reiungit, & hydropiſim aua
ritiæ,ſplenem melancholiæ & ſecularis triſtitiæ,alopeciam in-
ſolentiæ(quæ.ſ.capillos exterioris booeſtatis facit cadere) ſa-
nat & tollit,arſurã luxurię facit perduci ad ſanitatem,ſ.docen-
do & prædicando,& ad bona opera alios informando , & ideo
ferrum viuum,viuum.ſ.vita gratiæ, dici poteſt . Vita viuet,&
non morietur.Ezech.18.Vel dic ꝙ iſta eſt Chriſtus ſimilis fer
ro.i.peccatoribus in colore & in carne & apparentia humani-
tatis.In ſimilitudinẽ carnis peccati.ad Ro.8.Et ideo iſte attra-
xit ad ſe in paradiſum ferrum.i.peccatores, mediãte alio.i.me
diãtibus peccatoribus primo conuerſis,ſicut patet de Paulo,&
Apoſtolis,quos primo attraxit & conuertit,& deinde per illos
alios ad ſe traxit,ſicut ſupra,peccatores etiam Deo patri recõ-
ciliauit ad Roman.5.Reconciliati ſumus Deo per mortem fi-
lij eius.Hierem.15.Fœderabitur ferrom ferro. Vel dic quòd
iſte eſt diabolus,qui attrahit peccatores ſecum ad damnatio-
nem,& vnum mediante alio per mala exempla, verba & con-
uerſationem. Figura de dracone qui cum cauda ſua trahe-
bat tertiam partem ſtellarum. Apocal. 12. Quia vere draco
diabolus mediante cauda ſua , id eſt ſuis malis ſeqnentibus in
interitum trahit multos. ¶ Magnes lapis eſt reconcilia-
tionis,& attrahit ferrum.vnde dicit Auguſt.quòd ſi etiam ſue 2
rit ſubtus aliquod vas æneum vel argenteum, & ferrum deſu-
per fuerit , ſi lapis ſubtus vas motus fuerit, ſtatim ferrum
quod ſupra eſt mouebit. Vnde ſecundum eum, factum fuit
quoddam ſimulachrum in qnodam templo quod videbatur
in aere pendere,& hoc propter virtutem iſtius lapidis de quo
erant parietes circunſtantes,qui ferrum medium æqualiter at
trahebant, & quia nõ erat plus de influẽtia in vna parte quàm

alia, ideo ferrũ quaſi ſuſpenſum in medio ſtabat, ſicut dr̃ de caſ
ſa machometi vbi eſt corpus ſuum. Talis virtus eſt bonũ exem
plũ, vel bona cõuerſatio, quia vere vir iuſtus & honeſtus ꝑ ſuã
bonam conuerſationẽ, ferrũ.i. ferreos pctõres attrahit, ſ. ad bo-
nũ, quia ſi ſit in quodam vaſe æneo vel argenteo, hoc eſt dictu,
in argento.i. in albedine caſtitatis, in ęre.i. rubedine charitatis,
& motus fuerit per bonum exercitium & operationem, tunc
vere ad exẽplum eius ferrũ quod eſt extra iſta vaſa.i. pctõr qui
eſt extra ſtatum gratiæ, mouebitur, ſ. per contritionẽ & bonam
operationem. Vnde pro certo ſi in aliquo templo.i. in aliqua re
ligione vel ſocietate ſint multi tales lapides circunſtantes, &
multi viri iuſti & perfecti, ad bonum alios attrahentes, tunc li-
cet ſit ibi ſimulachrum ferreũ.i. aliqua perſona importabilis &
grauis, dura & obſtinata, virtute bonorum monitionis & ora-
tionis & exempli dationis, ipſe efficietur ſuſpenſus per contẽ-
plationem, eleuatus a terra per terrenorum abdicationem, &
ſic per influẽtiam aliorũ impedietur ne cadat per apoſtaſiam,
pctm̃ vel deſperationem. Vos ergo qui ſpũales eſtis, huiuſce-
modi inſtruite. ad Gala.6. quia ſicut dicit Auguſtin⁹ de verbis
Apoſtoli, Suauitas te trahit. Nonne ouis trahitur cui eſurienti
herba monſtratur? & puto quia corpore non pellitur, ſed deſi
derio colligatur. Vel dic ꝙ lapis hic eſt beata virgo, quæ pctõ-
3 res attrahit, & eos Deo reconciliatq́, & prohibet ne ipſi cadant
per deſperationẽ. ¶ Eſt quædam ſpecies magnetis in æthiopia
quæ ferrũ reſpuit, & a ſe fugat. Inuenitur ẽt magnes q̃ vno ſui
angulo ferrum attrahit, & alio ferrum a ſe reijcit & repellit,
vt dicit Iſid. Sic verè inueniuntur aliqui in æthiopia hui⁹ mũ-
di, qui ferrum.i. pctõres ferreos tangere dedignantur, & eorum
ſocietatem ſectari, & eos attrahere ad bonum verbis & exem-
plis, imo eos contemnendo reijciunt & repellunt, dicẽtes illud
Eſa.65. Recede a me, non propinques mihi, quia immũdus es.
Aliqui etiam ſunt qui vno angulo eos attrahunt, ſ. quãtum ad
verba, & alio angulo ſui.i. ſuis malis operibus eos reijciunt &
repellunt, ſicut ſunt hypocrytę, qui prædicant verbis, & de-
ſtruunt exemplis. Neemiæ 4. Vna manu faciebat opus, & alte-
ra manu tenebat gladium. Vel dic contra falſos amicos, qui in
vno angulo.i. in vno tempore attrahunt alios, ſ. eis applauden-
do, præſertim quando eis indigent, & alio tempore eos repel-
lunt, ſ. quando ſunt in paupertate vel aduerſitate, nec poſſunt
eis aliquid valere, quia ſi habueris, conuiuet tecum, ſi nihil ha
bueris, derelinquet te. Eccl.13. Vel dic contra detractores, qui
in vno angulo & loco attrahunt adulando, in alio autem angu
lo repellunt detrahendo. Iſti.n. ſunt (ſicut dicitur Micheæ 3.)
qui prædicant pacem, & ſi quis non dederit in ore eorum quip
piam, ſanctificant ſuper eum prælium. Vel dic ꝙ iſte eſt Deus,
ſecundum diuerſos angulos ſuæ occultæ prouidentiæ, vnum
ferrum.i. vnum hominem attrahit conuertit & ſaluat, aliũ re-
pellit, dimittit & damnat, q̃a ſicut dicitur ad Rom.9. Cui vult
4 miſeretur Deus, & quem vult indurat. ¶ Magnes dicitur con-
ferre gratiam in ſermone. Sic bona conuerſatio facit verbum
hominis eſſe virtuoſum, quia ſecundum Gregorium, loquen-
tis auctoritas perditur, quando vox opere non iuuatur. Vel dic
ꝙ iſte lapis eſt gratia Dei quæ reconciliat animam Deo, & gra
5 tiam confert nobis, & trahit hominem ad paradiſum. ¶ Puluis
magnetis commouet cerebrum. vnde ſi ſuper carbones in qua
tuor angulis domus ponatur, ſtatim videbitur tota domus rue
re, deſtrui & caſſari, propter vertiginem cerebri, vt dicit Iſido
rus. Iſta eſt caro, puluis eius ſignificat memoriam mortis, quia
.ſ. in morte caro in puluerem reducetur. domus eſt cor, anguli
quatuor ſunt quatuor affectiones. ſ. amor & odium, & timor &
gaudium, ſeu dolor & gaudium, timor & ſpes. Si igitur in quat
tuor angulis noſtris.i. in quocũq; amore & timore, odio & gau
dio, poſuerimus puluerem.i. memoriam noſtræ mortis & pul-
uerizationis, & maximè ſi ibi ſint carbones ardentes.i. memo-
ria ignis infernalis, pro certo ſtatim commouebitur cerebrum
ęſtimationis, ſcilicet præ timore, & ſtatim videbitur nobis do-
mus noſtra, ſcilicet corpus & mundi proſperitas, ruere & cade
re hoc eſt dictu, quòd ſtatim ęſtimabimus nos morituros, quia
6 de morte cogitantes, vitam iſtam ſtatim reputant finiendam.
Vnde Eſa.19. Miſcuit nobis dominus ſpiritum vertiginis. ¶ Ma
gnes mulierem caſtam prodit, quia ſuppoſitus cautè capiti mu
lieris dormientis, ſi caſta eſt, maritum amplexatur, ſi autem
incaſta, ab eo refugit, & extra lectum cadit. Sic tribulatio &c.
7 vide per omnia ſicut de adamante. ¶ In aliquibus partibus ma
ris ſunt montes & ſcopuli dẽ lapidibus magnetis, & ideo tan-
to impetu naues attrahunt propter ferrum quod ibi eſt, quòd
contra eos franguntur, & penitus diſſoluuntur, ſecundum Iſi-
do. & Dioſc. mare eſt mundus, naues ſunt conuentus & religio
nes, ferrum frigidum & durum ſunt mali peccatores & inde-
uoti, duri & obſtinati, montes ſunt mundi officia & dignita-
tes, quæ pro certo ſunt de natura magnetis, quia vere ad ſe tra
hunt, inclinant & alliciunt ferrum.i. ferreos peccatores, quia
mali ſemper appetunt mundi officia & proſperitatem, & ſem-
per volunt alijs dominari, & ideo naues in quibus eſt tale fer-
rum.i. religiones vel eccleſiæ quibus ſunt mali & ambitioſi. ꝓ-
pter attractionem huiuſmodi diſsipantur, quia cum tales fer-
rei cupiunt ſe trahere ad iſtos montes, tunc per eorum lites, di
ſcordias & appellationes nauis eccleſiæ diſsipatur. pſal. In ſpi-
ritu vehementi conteres naues Tharſis. Vel per montes intelli
go mundi proſperitatem, quæ malos religioſos attrahit & de-
lectat, & ibi deſtruitur nauis religionis &c. ſicut ſupra Naues
Ioſaphat regis inda quæ vadebant in Tharſis quærere aurum,
confractę ſunt 3.Re.vlt. Sic verè illæ perſonæ & illi ſtatus reli
gionis qui deſiderant ire in tharſis.i. in mundum, & in mundi
dignitatibus exaltari, vt ſic auro poſsint ditari, per diuerſa vi-
tia confringuntur. Vel dic de auaris, qui ſunt mundi naues dia-
bolicæ, quia vere dum iſti immoderato affectu volunt acquire
re aurum per auaritiam, ſubito, quandoq; confringũtur ꝑ mor
tem temporalem & æternam. Eſaiæ 30. Subito dum nõ ſperan-
tur, veniet contritio eius. ¶ Secundum Dioſc. magnes pulueri 8
zatus calidus eſt & ſiccus, & virtutẽ habet attrahendi ferrum,
& ideo illis qui vulnerati habẽt ferrum in corpore, ſumme eſt
vtile apponere puluerem eius. Talis eſt contritio, quia quando
aliquis eſt vulneratus per tẽtationem & peccata, ita ꝙ ferrum
.i. peccatum mortale eſt in corpore eius. ideſt in interiori con-
ſcientia, ipſum pro certo attrahit, ſ. vſq; ad os, vt ſic expellatur
per confeſsionem. Figura 4 Reg.6. vbi ferrum quod ceciderat
ad profundum aquæ, ſtatim per virtutem ligni ſuperius enata
uit. Sic verè virtute contritions ferrum peccati mortalis ena-
tat & euomitur per virtutem confeſsionis &c. Vel per magne-
tem intelligo carnem, quæ eſt calida per luxuriam, & ſicca per
auaritiam, puluis aũt eius eſt memoria mortis, quæ pro certo
(ſi eã nobis appoſuerimus) ferrũ pcti mortalis per confeſsionẽ
protinus extrahet. Figura ſicut ſupra, qua verè ſi lignum.i. fra
gilitatem carnis noſtræ cõſiderauerimus, ſtatim ferrum pecca
torum mortalium per confeſsionem euomemus. Iob 20 Diui-
tias quas deuorauit, euomet, & de ventre eius extrahet eas
Deus. ¶ Magnes eſt talis virtutis ſicut polus arcticus ſtella ma 9
ris, quia. ſ. ferrum attrahit. Nam ſi acus in feſtuca figatur, &
cuſpis eius magnete fuerit tacta, ſemper ſe vertit vel ad lapi-
dem, vel ad ſtellam, & ideo cum eo nautæ in maris periculis di
riguntur, & verſus quam partem ire debebat, inſtruuntur, ſi-
cut ſenſu percipitur & videtur. Chariſsimi, per hanc ſtellam q̃
eſt immutabilis, intelligo immutabilem gloriam paradiſi, per
iſtum lapidem durum & rudem intelligo duritiem mortis, vel
influẽtiam tormentorum. Iſta ergo ſunt virtutis attractiue, q̃a
vere gloria æterna attrahit ferrum.i. peccatorẽ ad bonum alli-
ciendo, pęna autem æterna vel mors ipſum ad bonum attrahit
deterrendo. Acus aũt ferrea ſignificat animam peccatricem, in
qua eſt foramen.i. voluntas, quæ omnia recipit quæ ſubintrãt,
& acuties.i. intellectus qui oĩa peccata cognoſcere poteſt & pe
netrare. Per feſtucam aũt in qua ac⁹ figitur, intelligo fragilem
carnem noſtram, in qua anima deportatur. Per aquam autem
intelligo gratiam & deuotionem. Quando ergo acus.i. anima
bene tangitur iſto magnete.i. memoria mortis temporalis vel
æternæ, quando. ſ. bene cogitat de tormentis inferni, vel de ꝓ-
pinquitate & duritia mortis, item quando figitur in parua fe-
ſtuca.i. quando conſiderat ſe infixam in fragili & vili carne, tũc
vere ſi ſit in aqua.i. in ſtatu gratiæ, ſtatim vertet ſe & reſpiciet,
anhelabit & ambiet ad polum arcticum.i. ad immobilem glo-
riam paradiſi. vnde anima iuſta quæ eſt in ſtatu gratiæ, ſemper
debet habere oculum ad gloriã paradiſi, vel ad tormenta mor
tis & inferni, vt per illa ad bona attrahatur, vel vt per hæc a
malo retrahatur. Suſpice cœlum, & numera ſtellas ſi potes.
Gen.15. Vel dic quòd aqua eſt mundana proſperitas, in qua ſi
anima iuſta fuerit, ſemper pro certo debet reſpicere vel para-
diſum vel infernum. Vel dic quòd ſtella eſt beata virgo, vel
etiam Deus, ad quem pro certo ſemper reſpicit vir deuotus
per gratiarum actionem, & per ſui auxilij implorationem, quo
tiens videt ſe tactum duritia magnetis, id eſt a iuſtitia diuina
per tribulationem, vel duritia diaboli per tẽtationem. Quod
eſt contra multos, qui etiam percuſsi tentationibus vel
tribulatio-

tribulationibus, p̄ deuotionē vel auxilij implorationē ad virgi
nē & ad Deū nō recurrūt, cōtra quos pſal. Ad te leuaui oculos
meos, q habitas in cęlis. Vide in tractatu de cęlo & ei⁹ partib⁹,
10 titulo de Polo. ¶ Sicut ponit Albert⁹ ſcđo mineraliū. c. 11. q̄dā
ſunt magnetes q trahūt hoīes. Vn̄ ēt ego audiui q̄ cū q̄dā rex
legatos ſuos ad aliū regē mitteret, contigit q̄ p̄ quędā loca vbi
erat magnetes hmōi trāſierunt, q ſtatim violenter a rupib⁹ tra-
cti, ibi ppetuo remāſerūt. Idē ēt Albert⁹ in tertio tractatu ſcđi
libri. c. vlt. allegās lapidariū, dicit q̄ q̄dā ſunt magnetes q tra-
hūt plumbū, q̄dā æs, q̄dā oleum, q̄dā vinū, q̄dā & fœces vini.
Audio ēt q̄ nūc hic Pariſijs inueniūtur cultelli tali paramēto
fabricati, q more magnetis ferrū trahūt. Rectè videt q̄ talis ma
gnes eſt diabol⁹, caro, mūdus. Iſti. n. ad ſe trahunt hoīes, & eos
ad ſua delectabilia alliciūt & inducūt, ita, q̄ re vera iā nos (qui
ſm Apl̄m, p̄ Xp̄o legatione fulgimur) in hac vita ab iſtis tanto
impetu trahimur ad pc̄tm̄, & ad mūdi bonorū deſideriū & am
plexū, q̄ ad ipſum p̄ grām nō redimus, ſed ibi vſq; ad mortem
potius remanem⁹, qđ ēt videm⁹ de legatis ſpūalib⁹ regis Chri
ſti, ſ. de p̄dicatoribus & p̄latis. Iob 21. Poſt ſe oēm hoīem tra-
hit. Et bene oēm hoīem, q̄a. ſ. iſti tractores trahunt ſecū oleū. i.
pingues & luxurioſos, plumbū. i. graues & deſidioſos, vinum. i.
gaſtrimargos & ebrioſos, fęces vini. i. auaros & terrenorū affe-
ctuoſos, q. ſ. ſunt fęces oīum pc̄tōrū. Quid plura? Pro certo iſti
ſunt ſicut gladij vel cultelli, q hoīes primo attrahunt delectan
do, vt eos in inferno ſcindant perpetuo cōdēnando. Prouer. 7.
Neſcit q̄ ad vincula ſtultus trahat. Vel dic q̄ talis eſt mala mu
lier, quia p̄ certo primo & ante oīa trahit hoīes ad ſui amorem
& delectationē, tandē vero trahit ad ſe plūbum, æs, vinum &
oleū. i. totā aliorū pecuniā & tpalem poſſeſſionē. Abac. 1. Totū
in hamo ſubleuauit, traxit illud in ſagena ſua. Vel dic q̄ talis ē
vſurarius, qui. ſ. hoīes attrahit per contractus, & tandē ęs, vinū
& oleum. i. ipſorum diuitias ſecū tollit. Idem aūt facit adulator
& falſus amicus. non curant. n. homines trahere, niſi quia ſpe-
rāt lucrum & cōmodum reportare. Vel dic q̄ talis eſt Deus, q
hoīes valde diligit, & eos documētis & bn̄ficijs ad ſe trahit. Vn̄
ipſe trahit hoīes. i. rōnabiles, & diſcreto, oleū. i. pios, vinū. i. con
ſolatores, æs qđ ſonat. i. p̄dicatores, q̄nq; ēt attrahit fęces vini
. i. ipſos putridos peccatores. Ioan. 12. Oīa traham ad meipſum.

De Lapide Memphite. Cap. 95.

MEMPHITES ſm Iſidorū li. 16. eſt lapis Ægyptia
cus, q eum aqua vel aceto tritus, & ſup̄ loca vel
mēbra vrenda vel ſecāda linit⁹, facit mēbra iſta
obſtupeſcere, ita q̄ nō ſentiatur corporis crucia
tus. Talis pęna æterna, q̄ in ęgypto (vbi eſt regio
feruida). i. in inferno reperitur. Nā ſi iſtū lapidē
. i. memoriā pęnę æternæ cū aceto. i. cū memoria amaræ mortis
miſceam⁹, & eā nobis p̄ iugē recordationē apponamus, tūc ve
re licet vramur & ſecemur p̄ mundanas tribulationes, nos non
ſentiem⁹ nec ledemur, quia vere oīs mūdana tribulatio dulcis
ſentitur & leuis, cum æterna cruciato memoratur. Verberaue
runt me, & non dolui, vulnerauerunt me, & non ſenſi. Prouer.
23. Vel dic q̄ hic lapis ſignificat paſſionē, Chriſti quia vere ſi
paſſionē Chriſti & acetū qđ bibit in cruce, memoremus, tunc
cruciatum mundanarū tribulationum & pęnitētiæ facilem re-
putamus, & eum ſine lęſione & diſplicentia ſuſtinemus, quia
ſecundum Chryſo. parua ſunt quę toleramus, ſi conſideremus
quod bibit ad patibulum, qui nos inuitat ad cęlum.

De lapide Melanite, qui forſitan is eſt quem Pli. Melicholoron appellat. Cap. 96.

MELANITES ſm Iſid. eſt lapis bicolor, q in vna
parte eſt viridis, in alia aūt ē mellei coloris. Suc
cū aūt emittit melleū atq; dulcē. Talis eſt bon⁹
prędicator, quia color eius. i. conuerſatio debet
eſſe viridis per honeſtatē, & melleus per dulco
rem & benignitatem, quia. ſ. ſe debet oſtendere
honeſtum & benignū, & ſic poterit emittere prædicare. ſ. & di
cere ſuccū dulcem. i. doctrinam melliſluam & ſuauem. Cant. 2.
Vox. n. tua dulcis, & facies tua decora.

De Myrmetica lapide. Cap. 97.

MYRMETICES eſt lapis myricę ſimilis in colore,
& inde ſecundum Iſido. ſic eſt dictus, qui compreſ-
ſus ſpirat odorem ſicut nardus. Sic verè illi qui mo-
re myricę ſunt amari per contritionem, quando ter
runtur per aliquā temporalem tribulationem, tūc per bonam
patientiam quā habent, ipſi emittunt odorem bonæ ſmæ. Gut
tur eius ſuauiſſimum. Canti. 5.

De Medo lapide, quem Medeam Plin. vocat, Vincent. autem Mediam. Cap. 98.

MEDVS eſt lapis de Media regione, nigri vel viri
dis coloris, q valet contra aliquas paſſiones, ſed
ſi aqua calida reſolut⁹ in potu aſſumatur, interfi-
cit vomitu ſic potantem, ſtomachumq; ſubuer-
tit, ſi vero frōs inde lauetur, mirabiliter excoriat
& viſum tollit & lędit, inducentes penitus cęci-
tatem. vt dr̄ in Lapidario, & ſm Dioſc. Iſte lapis ſignificat ma-
lam mulierem, vel pſonam luxurioſam, quæ re vera quando
in aqua carnalis voluptatis reſoluitur, tunc alijs venenoſa effi-
citur, ſ. pp̄ ſua mala verba & exempla. Nā q eam biberint & ſi-
bi incorporauerint eā imitando, & frontē. i. exteriorē appatēn
tiam & conuerſationē ea ea linierint ſe ei cōformādo, & ſocie
tatē eius ſectādo, ſtatim pro certo ſtomachus. i. conſcientia ſub
uertitur per inordinatam affectionē vel cogitationē, frons. i.
exterior appatentia lędit & excoriatur per malā conuerſatio-
nē, & ſic iſti excęcantur per ignorantiā & obſtinationē, & vſq;
ad mortem. i. quamdiu viuunt, ſemper vomunt per bonorum
documentorū reiectionē, quia vere per malam mulierē multi
alij pereunt & excœcantur, obſtinantur & diffamātur. Iden ta 1
libus dr̄ Hiere. 3. Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, noluī
ſti erubeſcere. Vel dic totum de peccato luxuriæ.

De Melchite. Cap. 99.

Lapidem hunc Plinius Molocitem vocate Vincentius vero Melochitem.

MELCHITES ē lapis viridis, ſimilis ſmarag-
do in colore multū eſt mollis, & valet ad cuſto
diendum infantiū cunas, & prohibet a nociuis
caſibus, ſecundū Dioſc. Talis eſt mollities pie-
tatis & cōpaſſionis, q̄a vere prohibet a noxio
caſu pc̄ti & inferni, & infantes. i. hoīes pios &
humiles cuſtodit. ſ. ab oībus nocumentis. Vel dic q̄ hic eſt &
debet eſſe bonus p̄latus, quia vere ipſe debet eſſe ſimilis ſma-
ragdo. i. Chriſto, colore. i. exterius quātum ad ſtigmata, debet
eſſe mollis per pietatem, viridis per honeſtatē, & ideo cunabu-
la infantium ſuorū. i. eccleſiā vel religionē ſibi commiſſam de-
bet illæſam cuſtodire, & a caſu etiam pc̄tōrum ipſam ſuis pre-
cib⁹ ſemper ſeruare, vel ēt a caſu temporalis aduerſitatis. Ideo
ipſe debet cuilibet dicere illud Hiere 49. Relinque mihi par-
uulos &c. & viduæ tuæ in me ſperabunt.

De Marmore in generali. Cap. 100.

MARMOR eſt in lapis eximius, q maculis & colori-
bus cōmendat, & quorū multa ſunt gña, alia alba, 1
alia nigra, alia virida, alia purpurea, quæ non tm̄ a
rupibus exciduntur, verūetiam in locis planis ſæ-
pius inueniuntur, vt dicit Iſid. Sic verè boni & iu-
ſti diuerſimode ſunt variati, q̄a alij ſunt nigri p̄ humilitatē, alij
albi per caſtitatē, alij virides p̄ honeſtatē, alij purpurei p̄ chari
tatem, vel per ſanguineam martyrii acerbitatem, alii ēt colo-
ris aurei p̄ ſapiētiæ claritatē, alii ſunt duri p̄ cōſtantiæ firmita-
tē, alii molles p̄ clemētiæ pietatē, & ſic in ædificio domos ec-
cleſiæ, diuerſimode ſituantur, q̄a ſm illud Eccl. 37. Nō oībus
oīa cōueniūt, q̄a ſm Apl̄m 1. ad Corint. 12. Diuiſiones gratia-
rū ſunt &c. Et illi nō ſolū inueniūtur in rupibus. i. in ſtatib⁹ p̄-
fectis & religionibus, imo ēt in locis planis. i. in mūdo & in ſta
tibus ſecularibus. ¶ Marmor eſt lapis cæteris lapidibus fortior
& ſolidior, pulchrior & lucidior, & ēt frigidior, & ideo exin- 2
de fiunt colūnę fortiſſimę ad ſuſtinendū ędificia. Fiūt ēt exin-
de vaſa ad continendū & ſeruandum aromata. Fiunt ēt inde al
taria ad celebrandum tumbę ad mortuos tangendum, menſæ
pulchræ ad conuiuandū. Et in venis marmorum ſecundum Iſi
do. inueniuntur multoties lapides precioſi. Talis eſt vir pfectus
quia fortis eſt & ſolidus p̄ perſeuerantię lōganimitatem, & pa-
tientiæ vel conſtantiæ firmitatē, lucidus p̄ ſcientiæ claritatem,
frigidus p̄ caſtitatē, pulcher p̄ honeſtatē, & in eius venis inte-
rius. ſ. in corde debet habere lapides precioſos. i. virtutū multi
plicitatem. Et ideo ex talibus marmoribus & perſonis debent
cōſtrui colūnæ ędificii eccleſiæ. i. prælati, q more colūnæ habēt
eccleſiā ſuſtētare. Eccl. 26. Colūnæ aureæ ſup̄ baſes argenteas,

 funda-

fundamenta æterna ſup petrã ſolidã. Nã iſti ſunt colũnæ ad ec-
cleſiã ſuſtinendũ, altaria ad celebrãdũ.ſ. eccleſiaſtica ſacramen
ta. Iſti ẽ ſunt vaſa ad aromata virtutũ continendũ, tũbę ad pec
catores & pauperes ſubditos ſpũaliter & tpaliter tegendum &
defendendũ, menſę ad pauperes reficiendũ, qa vere talis debet
qlibet vir pfect⁹ & maximè plātus eſſe. ¶ Marmor eſt lapis du
3 rus & frigidus, q pp ſui duritiẽ de facili nõ ſculpitur nec cela-
tur. Sic multi ſunt ita duri p obſtinationẽ, & frigidi p indeuo-
nẽ, q nõ poſſunt de facili ſculpi vel celari per correctionẽ. Eſa.
48. Sciui.n. qa dur⁹ es tu. ¶ Marmorei lapides nõ ferro ſed plũ
4 bo ſecantur. Nã pp ſui duritiẽ nec calybe, nec ferro, nec ſerra,
nec malleo ſerrant aut ſecant, ſed qđ mirũ eſt, p laminã plum-
beã molliſsimis aſſeribus interſertã, ab artificibus ſcindunt &
ſecantur, ſm Iſidorũ. Sic verè ita ſunt qdam duri & frigidi per
obſtinationem & indeuotionem, q non poſſunt ſcindi, corri-
gi.ſ. vel domari ab ipſis artificibus & prælatis ferro aut chaly-
be.i. duris & aſperis verbis & correctionibus, & ideo tunc de-
bet adhiberi plumbum molle.i. dulcis & benigna monitio, &
ſic melius ſcindentur & corrigentur, quia ſæpiſsimè accidit q
ille qui per auſteritatem non corrigitur, per benignitatem fa-
cilius emendatur, quia ſecũdum Greg. Pleriq; inter tormenta
remanẽt incorrecti, qui dulci monitione adhibita corrigũtur.

De Nitro. Cap. 101.

1 NITRVM eſt lapis ſubalbidus & lucidus, ſali ſi-
milis in ſapore & valore. Virtutem.n. habet at-
tractiuã, diſſolutiuam, & conſumptiuam & ab-
ſterſiuam, & ideo de eo fiunt mdicinæ, & exinde
veſtium ſordes abſtergunt, ſm Iſid. li.16. c.2. Per
iſtud nitrũ chariſsimi qđ eſt amarũ, intelligo pę-
nitẽtiã & correctionẽ, q̃ ſm Apſm ad Heb. 12. nõ videt in pñti
eſſe gaudii, ſed mœroris. Quia vere iſta eſt aĩæ medicina. Nãq;
iſta vitia & pctã diſſoluit p cõtritionẽ, abſtergit p cõfeſsionem
cõſumit p ſatisfactionẽ & ſordes veſtiũ.i. maculas malę exterio
ris cõuerſationis (q̃ p veſtes denotat) eluit atq; lauat. Leuit. 15.
Lauabit veſtimenta ſua, & immũdus erit vſq; ad veſperã. ¶ Ni
2 trũ eſt vena terræ, q̃ licet ſit ſalſa & amara, tñ multũ eſt medici
nalis, eſt.n. leuis & alba vel rubea, viſcoſitatẽ conſumit, faciem
clarificat, pediculos de capite tollit, vermes auriũ necat, calígi
nẽ oculorũ detergit, hydropiſim & paralyſim linguæ ſanat, ve
nenũ mortificat atq; fugat, ſm Dioſc. & Pla. talis debet eſſe p-
latus & qliber vir pfectus, qa vere debet eſſe leuis p volunta-
riã paupertatẽ, albus p caſtitatẽ, rubeus p charitatẽ, mollis per
pietatẽ, ſalſus & amarus p correctionis auſteritatem, & ſic erit
aliis medicinalis p doctrinę & vitę ſctitatẽ. Nã bonus prælatus
caliginẽ ignorantię tollit, qu a.ſ. ſubditos inſtruit pdicando, pa
ralyſim pigritiæ & hydropiſim auaritiæ tollit, & pediculos.i.
malos affectus de capite intẽtionis aufert, vermes auriũ.i. adu-
latores exterminat, viſcoſitatẽ carnalitatis & luxuriæ eliminat
& abſtergit. Vel expone de contritione vel correctione, q̃ licet
amara, tñ medicinalis eſt, qa faciẽ cõſcientiæ mũdificat, pedi-
culos malarũ affectionũ necat, viſcoſitatẽ luxuriæ cõſumit, hy
dropoſim auaritiæ tollit, & paralyſim linguæ.i. verecũdiã con-
fitendi ſanat. Vel expone de memoria mortis, vel de correctio
ne. Hier. 2. Si laueris te nitro, & multiplicaueris. ¶ Nitrum de
3 aqua maris in ęgypto calore ſolis coagulatur, ſicut & ſal. Et eſt
nitrũ albũ, leue & tenerũ, mundificatiuũ & medicinale. Sic ve-
rè aqua maris.i. vir amar⁹ & pctõr qñ calore tribulationũ ſic-
cat, & ſolis Chriſti influẽtia & inſpiratione tangit, tũc cõuertit
in nitrũ.i. i virũ pfectũ & iuſtũ & fit alb⁹ p caſtitatẽ leuis p pau
ptatẽ, tener p pietatẽ, amar⁹ p cõtritionẽ, ſordiũ & pctõrũ mũ
dificatiuus per prædicationẽ, & ſic fit aliis medicina p ſuam bo
nam doctrinam & conuerſationem, ſicut omnia patet in Pau-
lo, quia altiſsimus de terra creauit medicinam &c. Eccl. 38.

De lapide Noſeth, ſeu Noſe ſecundũ Vincentiũ, ſeu alias Botrace, quem Alb. Niſum vocat, vt eſt in horto ſanitatis. Nec aliã eſſe putẽ hanc gem mã quã Batrachitã, de qua Pli. li. 37. c. 10. C. 102.

NOSETH .i. capraldina, lapis eſt ſubalbidus vel va-
ri⁹, qui in bufonis capite reperitur, & inde extrahi-
tur, & forti vino mũdificat, & in eo qñq; forma bu-
fonis & figura apparet, & valet contra venenũ, quia
ſi venenũ præſens fuerit, iſte lapis (& maximè varius) manum
tangentis adurit, ſm Dioſc. Buffo eſt diabolus, cuius corpus eſt
inuidus, lapis hic eſt hõ q pro certo in corpore buffonis diabo
li i. in ſtatu pcti, vel in amore mundi multotiens inuenitur, ſed
qñ exinde extrahitur, & ad pęnitẽtiã vel religionẽ cõuertitur
p prædicationem vel Dei inſpirationẽ, & a veneno pctõrum
mundificat p confeſsionẽ, tũc vere efficit optimus cõtra vene
nũ pctõrum, qa ſicut dr ad Rom. 5. vbi abundauit delictũ, ibi
ſupabundauit & grã. In ipſo tñ ſemper debet apparere forma
buffonis.i. cognitio & recordatio ſui mali ſtat⁹ pręcedentis per
amarã contritionẽ. Recordamini prioris ſeculi. Eſa. 46. Vel dic
q multi licet de buffone.i. de mundo extrahant, & ad religionẽ
conuertantur, ipſi tñ ſemper reprę̃ſentant per ſuam mala con-
uerſationem formã buffonis.i. vitam & apparentiã ſecularẽ, ſi-
cut patet de multis religioſis & clericis, qui ſunt mercatores &
vſurarii, ita q in ipſis primæ cõuerſationis ſigna ſemp apparẽt.

De Onyce lapide. Cap. 103.

ONYCHINVS lapis eſt rubeus vel niger, ſemper ta- 1
men eſt Zonis candidis circuncinctus. vt dicit Iſid.
Sic verè ſiue ſimus nigri per pęnitentiam & humili-
tem, ſiue rubei per feruorem & charitatẽ, tñ ſemper
debemus eſſe cincti Zona candida caſtitatis. Zonã habebat au-
ream ſup renes. Apoc. 1. ¶ Onychinus ſm Dioſc. multas habet 2
malas conditiones, qa in portante ſe excitat triſtitiã & timorẽ,
nutrit iracundiã & furorẽ, generat diſcordiã & lites, & de ore
infantium facit cadere ſuperfluam ſaliuã. Talis eſt mũdana pro
ſperitas, quia vere ad literram hæc excitat triſtitiã & timorem,
ſp.n. timet diues q ſua ſibi pecunia ſubtrahatur. Eccl. 5. Saturi
tas diuitis nõ ſinit eũ dormire. Exemplum de Cain, qui in tem
pore poſſeſsionis ſemper habuit caput tremulum. Saliuam et
malorum verborũ & impudicorũ facit emitti, ſ. ab infantibus
.i. ab immundis luxurioſis. Matt. 21. Quotiẽs apprehẽdit eum,
allidit eũ, & ſpumat & ſtridet. Lu. 9. Marci. 9. Et ſicut ad oculu
videtur, iſta generat diſcordias & lites, qa propter talem poſſeſ
ſionẽ & mundi proſperitatẽ oẽs mũdanorũ diſcordię generant
Figura Gen. 13. vbi Loth & Abrahã nequibant habitare com-
muniter, eo q eſſet poſſeſsio eorũ nimia. Vel per onychinum
qui eſt ardentis coloris intelligo amorẽ mundanũ, & dic oia ſi-
cut ſupra. Vel dic q onychynus q erat vnus de lapidib⁹ in ve-
ſte Aarõ ſignificat cõſiderationẽ mortis iudicii & inferni, quæ
re vera timorẽ & mœrorẽ inducit, triſtitiã & dolorem de pctis
generat per contritionẽ, & ſpumam pctõrum facit de ore emit
ti per confeſsionẽ, & Aarõ.i. quilibet eccleſiaſticus vel ſacer-
dos ſemper debet iſtũ lapidẽ.ſ. conſiderationem in ſeipſo porta
re, dicẽs cum ps. Timor & tremor venerunt ſuper me, & conte
xerunt me tenebrę. Et iſte lapis dicitur niger per mortis conſi
deratę pallorem, rubeus per ignis inferni cõſiderati ardorem.
¶ Onychinus naturæ ſpecularis eſt polite, & ideo more ſpecu 3
li imagines & repræſentat, obſcure tamen, vt dicit Dioſco. Ta-
lis eſt ſcientia ſecularis, quia vere licet reprę̃ſentet imagines.i.
rerum veritatem, non tamen dulcidè neq; planè, ſed inuoluitè
& obſcurè, & iſta lites & iras ſuſcitat. Vel iſta eſt ſcriptura vel
fides &c. ſicut ſupra. Vnde 1. Corint. 13. Videmus nunc per ſpe-
culum in ænigmate &c.

De Orite lapide, quem Plin. a quibuſdam & Syderitem vocari dicit. li. 37. c. 10. Ca. 104.

ORITES eſt lapis niger, vel viridis, vel varius, cuius
ſubſtãtia eſt quaſi ferrum, geſtatuſq; cuſtodita mor
ſibus reptilium, & mulierem ſe portãtem prohibet
imprę̃gnari, & ſi imprægnata fuerit, faciet abortiuũ.
Tales eſt malus prælat⁹ vel princeps, quia eſt niger per malam
cõuerſationem, varius per falſitatem & cauillationem, ferreus
per indeuotionem, crudelitatem & obſtinationem. Iſte.n. ſub
ditos ſuos ſupra quos portatur, & quib⁹ præeſt, licet eos ſeruet
a reptilium.i. a raptorum aliorum morſibus & rapinis, tamen
quia ipſe eos rodit & deuorat per rapinam, ideo prohibet ne
imprę̃gnentur per diuitias, imo ſi ſint prægnantes.i. pleni & di
uites, ipſos facit abortire, & fructum diuitiarum perdere &
exire, quia regnãtibus impiis ruinæ hominum. Prouer. 28. Ipſi
.n. ſeruant eos ab aliis, vt eos ſoli rodant. Vel dic q hic lapis eſt
peccatum mortale, quod non ſinit animam imprægnari gratia
& virtute, imo fœtum bonæ voluntatis & cõparationis necat,
interficit & occidit. Vel expone de tentatione.

De

De Optalio lapide, quem Plin. li.37. c. 6. Opalum vocat. Cap. 105.

1 OPTALIVS eſt gemma diuerſatum gemmarū
coloribus fulgens. Nam in ea carbunculi ignis,
purpura amethyſti, viriditas ſmaragdi, & ſingu-
li colores ſub quadam diuerſitate. ſplendent, &
quot colores tot creditur habere virtutes, ſecun
dum Iſido. Sic vere vir perfectus debet habere
colores. i. apparentias & imitationes diuerſorum lapidum &
ſanctorum. Nam hic debet habere ignem feruentis charitatis,
purpuram ridentis alacritatis, virorem fulgentis honeſtatis, q
.ſ. viſum recreat & conſortat, & quot habet colores apparentię
et cōuerſationis exterius, tot dēt habere valores & virtutes ſan
ctitatis & exiſtentiæ interius. Illa patent in beato Martino, qui
in ſtatu militari fuit purpureus & affabilis & gratioſus, in ſta-
tu clauſtrali fuit igneus & charitatiu', in ſtatu pontificali fuit
honeſtus, viridis & delectabilis. Eze. 16. Veſtiui te multis colo
2 ribus. ¶ Optalius oculos ſe geſtantis acuit & clarificat, ſed ocu
los circunſtantium obnubilat & offuſcat, intantum q nec per-
cipiunt nec audiunt vel vident quæ circa ſe fiunt, & ideo ſecun
dum Lapidarium, Aſſeritur furtis tutiſsimus eſſe patronus. Ta
lis eſt ſcientia mundana, quia vere licet acuat oculos & intelle
ctus eorum qui eam habent, tamen oculos eorum qui eam nō
habent, ſ. ſimplicium, obnubilat & offuſcat. Nam iſti fures cal-
lidiſsimi qui iſtum lapidem habent, ſ. ſcientiam mundanam, ita
incantant & obnubilant ſuos pauperes vicinos & alios circun
ſtantes, ſuis. ſ. fallacijs & cautelis, q pro certo ipſi neſciunt qd
circa ſe agatur, ſ. de negocijs quæ tractātur, & ideo iſte lapis. i.
iſta ſcientia, tutiſsimus eſt patronus ipſis furibus. i. fallacibus
& iniquis, quia. ſ. mediante ea faciunt de alijs quicquid volunt,
quia & principes & alios ducunt ad ſuæ beneplacitum volun-
tatis. ad Roman. 16. Per dulces. n. ſermones decipiunt mentes
innocentium.

De Petra in generali. Cap. 106.

1 PETRA dicitur ſolida latinè, & dr̄ petra, quaſi pe
netrans pedes, lapis, quaſi lędens pedem, ſilex dr̄
ab exiliendo ignem quando percutitur, ſaxū ēt dr̄,
eo q de rupibus excidit. Talis debet eſſe vir p
fectus, quia vere debet eſſe ſolidus p cōſtātiæ fir-
mitatē & pedes affectuū ſuorum debet penetrare per diſcuſsio
nem, & lędere per eorum reſtrictionem, & ex eo debet egredi
ignis, ſ. diuini amoris, qn̄. ſ. percutitur p tribulationem. Ex eis
2 egredietur ignis in oēm domum Iſrael. Eze. 5. ¶ Silex ēſt lapis
durus & frigidus, & tamen qn̄ ferro vel alio lapide percutitur,
ignis exinde videtur egredi vel exire, quia pp duorum corpo-
rum colliſionē, aer intermedius inflāmmatur, ſm̄ Iſid. Sic verè
licet hō ſi frigidus per indeuotionē, & durus per obſtinationē,
tamen qn̄ Deus eum percutit, ſ. interi' p inſpirationē, exterius
per tribulationē, tūc ignis diuini amoris in eo generatur. Ignē
veni mittere in terram. Luc. 12. Vel dic, qn̄ ferrū & lapis. i. duo
mali principes & tyranni colliduntur inuicem, ſ. pp terras &
tributa, tunc vere exinde generatur ignis rapinæ & crudelita-
tis, ex quo & per quem aer intermedius. i. ſui propinqui ſubdi-
ti & vicini comburuntur & igniuntur, & p rapinam & exco-
riationem penitus deuaſtātur, quia vere guerrę tyrānorū ſem-
per ſunt in prę iudicium aliorū. Egrediatur ignis de Ramno, &
deuoret cedros libani. Iudicum 9. Vel dic de impariētibus, ſi-
cut ſupra de calculo. ¶ Lapis fit ex terra quæ p fortem congluti
3 nationem pp ſiccitatē &c. Itē lapis ex luto viſcoſo &c. ſicut ſu
4 pra de argilla. ¶ Lapis igitur fit ex terra quæ p fortem congluti
nationem, & commixtionē humoris, conuertitur in lapidem,
qui ex diuerſitate terræ, diuerſorum colorū recipit qualitatē.
Sic verè qn̄ in aliquo eſt terra. i. memoria ſuæ terreſtreitatis, &
mortis, & humor. i. gr̄a & deuotio, tunc vere in eo generatur
5 lapis. i. conſtantia & pfectio. ¶ Scd̄m Ariſto. Aliqn̄ fit lapis ex
aqua. Nam aliqua ſunt loca & aliquę venę terræ in quibus pp
quandā vim mineralē aquæ ibi cadentes, ſtatim in lapidē con-
uertuntur. Chariſsimi p iſta loca intelligo ſocietatē, quia licet
hō ſit aqua. i. vir mollis & fluxibilis ad pctā, tn̄ qn̄ cadit ſuper
bonā venam terræ. i. qn̄ frequentat bonam bonorū ſocietatem,
tunc eorum virtute, doctrina & exemplo efficitur lapis, vt. ſ. for
tis & conſtans & pfectus. Iob 38. In ſimilitudinem lapidis, du-
rātur aquæ. Vel e contra econtra, q qn̄ aqua. i. bona perſona flui
da & pia frequentat loca terræ. i. mundi diuitias & bona terre-
na, vel ēt malas terrenorū ſocietates, tūc efficitur lapis, q. a. ſ. fit
dur' p obſtinationē, ſiccus p incompaſsionem, frigidus p in-
deuotionem, durus p parcitatē, duritiam & crudelitatem. Cor
eius indurabitur quaſi lapis. Iob 41. ¶ Inter lapides quidā ſunt 6
raræ cōpoſitionis, qdā fortis, ſolidę & durę, & hoc eſt quia qui
dam generantur tardius, qdam facilius, & hoc ſm̄ fortitudinē
agētis, & debilitatē reſiſtentis. Sic inter hoīes quidam ſunt de-
biles & faciles ad peccandū, quidā fortes ad reſiſtendū, qdam
faciliter conuertuntur & gn̄antur ad pœnitentiā, quidam aūt
difficiliter, & hoc totū dependet a qualitate agentis virtutis. i.
a diuina gratia influente, vel prędicatore docente, & a reſiſten
tia materiæ. i. ab obedientia audientis &c. ¶ Lapides diuerſifi- 7
catur in virtute & colore, ſm̄ commixtionem interiorum qua-
litatū, & inde eſt q quidā ſunt virtuoſi, alii nō, quidā colorati,
alii non. Inter coloratos ēt qdā rubei ſunt alii nigri, alij ſplen-
didi, & cętera hmōi. Sic verè hoīes variantur & diſponuntur
ſm̄ qualitatem interiorū, ſ. affectuū, cogitationū & volitionum
& quātum ad virtutē operationis, & quantū ad colorē conuer
ſationis, quia cor hoīs immutat faciem eius, ſiue in bono, ſiue
in malo. Eccl. 13. Et ideo quidam ſunt boni & colorati p virtu-
tem & honeſtatē, alij nō. Inter bonos ēt quidam ſunt rubei per
charitatē albi p caſtitatem, alij nigri p pęnitentiam & humili
tatem, alij lucidi p ſapientiam & honeſtatem, & cętera hmōi,
quia ſm̄ Apoſtolum 1. ad Corin. 15. Stella differt a ſtella in cla-
ritate. Et 1. ad Corin. 7. Vnuſquiſq;. n. propriū habet donum.
¶ Virtus cęleſtis influens in terrā, aliqn̄ ibidem lapidem gene- 8
rat, & tanto nobiliorē & meliorē, quanto ibi inuenit materiam
aptiorē, & minus ſuæ influentię reſiſtentē. Et ideo qdam lapi-
des precioſi ſm̄ naturā planetarū & ſtellarum ſe repræſentant
& diſponūt, ſicut dr̄ de Topazio, q ſentit curſum lunæ, ſm̄ Al-
ber. & Baſil. Sic verè in terra. i. in hoīe terreno & pctōre aliqn̄
influit virtus cęleſtis. i. diuina gr̄a, & orationes ſtellarum. i. ſan-
ctorū, & tūc ibi gn̄atur lapis pcioſus, q. a. ſ. ipſe efficitur bonus
iuſtus & virtuoſus, & tanto melior, quanto melius diſponitur
p bonam opera, & quanto minus reſiſtit virtuti & gr̄æ ſpiritus
ſancti, contra illos qbus dr̄ Actuum 7. Dura ceruice & incir-
cunciſis cordibus & auribus, vos ſemp ſpūi ſancto reſiſtitis. Et
ideo tales lapides viri iuſti & ad bonū conuerſi, ſemp debent
ſequi naturam planetarū. i. Chriſti & ſctōrum, hoc eſt dictu,
q ſemp ſe debent conformare eorū operibus & exēplis. Mat.
8. Magiſter, ſequar te quocunq; ieris. Vel dic q cęlū eſt prælatus,
terra malus ſubditus, planetæ boni ſunt & iuſti viri, quo-
rū. ſ. influentia, doctrina, exēplis correctione & oratione terre-
nus pctōr efficitur aliqn̄ precioſus, & ideo conuerſationi ſe dēt
talium cōformare &c. ſicut ſupra. ¶ Lapis igitur naturæ eſt fri- 9
gidę & ſiccę, ſolidę, durę & compactę, grauis & ponderoſæ, &
ideo centrum petit, & terrā cōprimit & coarctat. Sic vere viri
mali ſunt frigidi p indeuotionem, ſicci p incompaſsionē, pon-
deroſi p pigritiam & tepiditatem, ſolidi per obſtinationē, duri
per crudelitatē & parcitatem, & ideo ad terram. i. ad amorem
terrenorū ſemp deſcendunt & defluunt per cupiditatem. Vel
expone in bono q lapides ſunt viri pfecti, quia frigidi ſunt per
caſtitatem, ſicci per pœnitentiæ auſteritatem, ponderoſi p ma
turitatem, ſolidi & duri per conſtantiæ firmitatem, & terrā pe
tunt per humilitatem. Exodi 15. Deſcenderunt in profundum
quaſi lapis ¶ Petræ etiam ſecundum Ambro. dicuntur oſſa ter
ræ, quia. ſ. more oſsium terram ſuſtentant, & comprimunt, ne
ſua nimia ſiccitate defluat & ſoluatur. & ideo ſecundum Am-
bro. qd̄ oſſa faciunt in corpore, hoc petrę faciunt in terra. Cha
riſsimi, p terram fęcundam intelligo aīam viri iuſti, quæ gra-
tiis & virtutibus eſt fęcunda. p petrā aūt quę dr̄ a penetrando,
vel p lapidem qui dr̄ a lædendo pedem, intelligo mundi tribu
lationes, quæ nos penetrant atq; lędunt. Sed pro certo illi poſ-
ſunt dici oſſa terræ, quia vere terram. i. animam ſuſtinent, ne. ſ.
propter ſiccitatem indeuotionis diſſoluatur &c. diſsipetur p vi-
tia & peccata. Conſtat. n. q per tribulationem multi arcentur a
malo. pſal. Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen
tuum domine. Et ſicut lapides terram percutiunt, comprimunt
& compungunt, ſic mundi tribulationes nos percutiunt atq;
premunt, & nos faciunt compactos & fortes, Multæ. n. tribula
tiones iuſtorum. pſal. 33. Item; per terram intelligo peccatores,
qui lapidibus æternæ & temporalis tribulationis læduntur, per
cutiuntur & præmuntur. Et dabo lapides præ grandes &c.
Ezech. 13. Et ideo de Gog dicitur Ezech. 38. Igne & pe-
ſte iudicabo eum, & lapidibus immenſis. Et ſicut lapis

quanto plus elongatur a terra, tanto rediens ipſam magis
ferit, ſic æterna tribulatio vel ſententia iudicis quanto plus a
terra i. a peccatore videtur eſſe longe, tanto eos acrius vulnera
bit, quia modo patienter expectat Deus, nolés aliquem perire
2. Pet. 3. Vel dic quod petræ ſunt viri iuſti & pfecti, prædicatores
& prælati, qui more oſsium terram. i. eccleſiam ſuſtinent & ſup
11 portant. ¶ Petra aqua ſuperfuſa non diſſoluitur, veruntamen
ſi aqua guttando & ſtillando perſeuerauerit, paulatim conſu-
mitur & cauatur, vt dicit Grego. Sic viri conſtantes & perfe-
cti non diſſoluuntur per aquam mũdanæ proſperitatis, licet in
ea ſint abluti, veruntamen ſi ibidem perſeuerauerit, paulatim
conſumuntur & deteriorantur, quia lapides excauant aquæ, &
alluuione paulatim terra cõſumitur. Iob 14. Vel expone de do
12 ctrina ſicut de prædicatore. §. Gutta. ¶ Lapides candentes in vi
no extincti vinum corrumpunt, & in acetum conuertunt. Sic
verè clerici & prælati quando efficiuntur candentes per luxu
riæ & auaritię ardorẽ & extinguũtur per vitia & peccata, tunc
vinum. i. alios ſubditos vel ſeculares per mala ſua exempla de-
13 ſtruunt & corrumpunt. ¶ Lapis quanto a terra altius & longius
ſeparatur, proijcitur & leuatur, tanto rediens ad terram, in eã
fortius ſe infigit, & eidem profundius copulatur. Sic verè pec-
cator lapideus quanto ad terra. i. a Deo (qui eſt ſuum fundamẽ
tum principium & origo) magis elõgatur per peccatum, quan
do tandem redit & conuertitur per pœnitentiam ad eundem,
tanto ei fortius per charitatem & amorem coniungitur & ad-
hęret, ſicut patet in Paulo & Magdalena. Ad Romanos 5. Vbi
abundauit delictũ, ibi ſuperabundauit & gratia. Vel dic quod ter-
ra ſignificat terrenas diuitias, quas quãto quis plus contemnit
quando eſt bonus & perfectus, tanto dum eſt peccator, ad eas
per auaritiam conuertitur ardentius & ipſas quærit, ſicut pa-
tet de multis religioſis, Deum timentibus & a temporalibus
elongatis, qui quando fiunt prælati vel diuites, prę cęteris ſunt
14 auari &c. ¶ In lapide inuenitur multiplex vtilitas. Sunt. n. vti-
les in ędificijs conſtruentis, in plateis ſternendis, pro pontibus
faciendis, pro hoſtibus expugnandis, pro lupis & beſtijs effu-
gandis, pro theſauris regum ampliandis, pro caſtris & ciuitati
bus muniendis, & etiam pro infirmitatibus ſanandis. Talis na-
turæ ſunt bona opera vel virtutes, quia vere per eas cœleſtis
ædificij manſionem nobis conſtruimus, plateas animæ. i. ipſam
conſcientiam ſternimus, pontem bonorum meritorum ad trã-
ſeundum in cœlum facimus, hoſtes noſtros, ſ. mundum, carnẽ
& diabolum per eas impugnamus, & lupos & beſtias. i. tribula
tiones & tentationes per eas affugamus, caſtrum noſtræ con-
ſcientiæ munimus, & theſaurum cordis noſtri ex eis ditamus
& etiam ampliamus, & eis inde animam ſanamus, & peccatorũ
infirmitates curamus. Ideo de anima canitur, Fundabo te in ſa
phiris, & ponã portas tuas in lapides ſculptos, & oẽs terminos
15 tuos in lapides deſiderabiles. Eſa. 54. & Apo. 21. ¶ Licet lapides
ſint vilis & rudis naturæ, tamen ad vſus hominum vtiles ſunt,
& ad conſtruenda ædificia ſpecialiter ſunt dicati. Sic licet bo-
ni & humiles in mundo iſto ſint pauperes & viles & nullius ap
preciationis, tñ apud Deum vtiles reputantur pro ædificijs ec
cleſiæ & militãtis & triumphantis congruæ fabricãdis. Vel dic
de peccatoribus, quod licet ſint viles & mali, bonis tamen ſunt vti
les quo ad multa, quia omnia bonis in bona conuertuntur. Ec-
16 cleſi. 39. ¶ Lapides igitur primo de minera extrahuntur, extra-
cti quadrantur, & multis ictibus poliuntur, deinde ordinatè in
ędificio collocantur, maiores minoribus ſupponuntur, mediã-
te cemento inuicem colligantur, & deinde varijs coloribus pi-
cturantur. Sic verè chariſsimi adhoc quod ædificium paradiſi con
ſtruatur, neceſſe eſt quod primo lapides. i. peccatores de minera. i.
de amore mundi & ſtatu peccati extrahãtur & cõuertãtur, de-
inde ictibus tribulationum & pęnitentię in hac vita ſculpãtur
& per virtutes & perfectiones celentur & quadrentur, & ſic
poſt mortem in ędificio cœleſtis Hieruſalem ordinate, ſ. quili-
bet ſecundum proprium meritum locabuntur, & cemento in-
diſſolubilis charitatis inuicem ligabuntur, & picturis. i. varijs
dotibus & corporis & animæ depingentur. Ideo de iſta ciuita
te canitur. Tonſionibus, preſſuris expoliti lapides, ſuis co-
aptantur in locis &c. In hymno. Nam per multas tribulatio-
nes oporter nos intrare in regnum Dei. Actuum 14. Vel dic quod
in eccleſia vel religione illi qui primo extracti ſunt de amore
mundi, & per pœnitentiam politi, debent poni & ordinari, ſci
licet in officijs & dignitatibus vniuſquiſque ſecundum meri-
tum & virtutem, & cemento charitatis ita debent vniri, vt nũ-
quam per lites & diſcordias diuidantur, & picturis bonæ con-

uerſationis debẽt eſſe colorati, & illi qui ſunt maiores, ſ. in gratijs & virtutibus, officijs & dignitatibus, debent eſſe alijs inferiores, ſ. per humilitatem, quia quanto maior es, humilia te in omnibus. Eccleſiaſtici 3.

De Marmore pario. Cap. 107.

PARIVS eſt genus marmoris ſecundum Iſidorum candidum ſecundum glo. Heſter 1. & ideo in regum ædificijs habet locum. Talis eſt virtus caſtitatis, quia candorem continet puritatis, & ideo in ædificitio regio Chriſti præcipuum habet locum, ſcilicet in paradiſo, vel in anima. Figura Heſter 1. vbi dicitur quòd in conuiuio regis Aſſueri & in palatio ſuo erat lapis parius. Sic in æterno Chriſti conuiuio caſtitas vel perſona caſta.

De Praſio lapide. Cap. 108.

PRASIVS eſt lapis viridis ſicut porrum, & quãdoque inuenitur cum guttis ſanguineis & candidis, & ideo propter viriorem viſum habet confortare. In lapidario autem dicitur, Vtile nil præfert niſi quòd viret, & decet aurum. Iſte lapis ſignificat honeſtatem, quę in conſpectu aliorum viret & ridet per ſpecioſitatem, & maximè quando ibi reſultãt guttæ candidæ caſtitatis, & guttæ ſanguineæ charitatis, quia tunc viſum aliorum confortat & delectat, quia delectabile eſt oculis videre lumen. Eccleſiaſticis 11. Et ideo aurum, id eſt perſonam iuſtam & ſapientem & decet habere talem lapidem, ſcilicet honeſtatem.

De Pyrite lapide. Ca. p 109.

PYRITES eſt lapis colore et quaſi valore igneus & fulmineus, quia ſi quis ei approximat, ignem ſtatim ſcintillãs emittit. Et de hoc dicitur in lapidario? Tãgi vult leuiter, blandaque manu retineri, Nam preſſus nimium digitos tangentis adurit. Tales ſunt impatientes & iracundi, quia vere naturam habent fulminis ſeu ignis, ſcilicet ad alios deuorandum & diffamandum. Nam ſi aliquis eis applicet ignem hoc eſt dictu, ſi eis det aliquis occaſionem iraſcendi, ſtatim pro certo emittunt ſcintillas, id eſt verba & opera iracundia inflammata. Eccleſiaſtici 20. Apertio oris eius inflammatio. Et ideo oportet quòd tales tangantur blande & leniter, quòd ſcilicet ſupportentur & ſuſtineantur, & eis blandiatur, quia ſi dure tangerentur vel corrigerentur, ſtatim tangentem, arguentem ſcilicet vel improperantem comburerẽt diffamando, & per verba vel opera inuadendo. Eccleſiaſtici 9. Colloquium enim eius quaſi ignis exardeſcit. Et ideo bene docet ſapiens Eccleſiaſtici 8. Ne incendas carbones peccatorum, arguens eos.

De Pionice. Cap. 110.

Lapis hic apud Vincentium Peanites dicitur, & allegat Arnoldum & Lapidarium. Plinio vero in Solino Peantides.

PIONICES eſt lapis qui dicitur eſſe fœminei ſexus. Nam certo tempore concipit & parit conſimilem lapidem, & confert prægnantibus, ſecundum Dioſco. Talis eſt pro certo beata virgo, quæ cum ſit fœminei ſexus, ſine tamen adiunctione ſeminis virilis, certo tempore, ſcilicet præfinito a patre, alium lapidem precioſum, ſcilicet Chriſtum Dei filium peperit & concepit, quia Ecce virgo cõcipiet & pariet filium. Eſaiæ 7. Et ideo prægnantibus dicitur valere, ſcilicet ſuis piis orationibus & deuotionibus eas in partu & in aliis periculis adiuuando. Eſaiæ 66. Nunquid ego non parturiam, qui alios parere facio? quaſi diceret, ſic. Vel dic quod iſte lapis eſt bonus prædicator, qui. ſ. debet eſſe fęmineus per pietatem, & alios lapides, ſ. viros iuſtos debet generare & producere, ſ. ad charitatis vel fidei vnitatem ſuis doctrinis & exemplis 1. ad Corint. 4 Per euangelium ego vos genui. Et ad Gala. 4. Quos iterum parturio. Et ideo talis eſt vtilis prægnantibus. i. qui bonum propoſitum conceperunt, quia. ſ. vtile eſt talibus audire prædicationem.

De Panthero lapide. Cap. 111.

Phanterus dicitur hic lapis apud Vincentium ex lapidario, & ex libro de natura rerum Panthera. Et forſitam lapis hic eſt quem Plin.lib.37.c.11.a colore pellis panthera pardalium vocat, niſi forte Panchros legatur, quem idem ex omnibus penè coloribus dicit conſtare.

1 PANTERON eſt lapis multorum colnrum. Nam niger & rubeus, viridis, pallenſq; videtur, purpureus, roſeus, & hic ſi io ortu ſolis inſpiciatur, hominem illa die facit inuictum, ſecundum lapidarium. Talis eſt Chiiſtus vel beata virgn, quia vere in ea reſultant omnes colores virtutum & pſectionũ. Eſt.n.in ea rubor charitatis, pallor honeſtatis, viror caſtitatis, purpura patientiæ & firmitatis, & roſa etiam fragrãtiæ & famoſitatis. Et ideo ſi in mane ad litteram per orationem & denotionem conſideretur & requiratur, hoiem pro certo facit audacem ad booũ aggrediendũ, & inuictum.ſ.a mundi tribulationibus & tentationibus. vnde Bern. Taceat tuas miſericordias beata virgo, qni te fideliter inuocatam, in ſuis neceſsitatibus oõ ſenſerit adiutricem. Vel põt exponi de quolibet ſancto. & per purpuram intellige martirium, ſi ſit martyr.

De Plumbo. Cap. 112.

1 PLVMBVM in terra inuenit, & eſt primo quædam terra nigri & calculoſa, quæ per decoctionem purgatur, & in plumbi ſubſtantiam tranſmutatur. Sic verè multi qui in principio ſunt terra quantum ad vitia & pctã, nigri per malã conuerſationem, quando decoquuntur in fornace tribulationis, efficiontur plumbum.i.viri iuſti, molles & teneri per pietatem, & ponderoſi per maturitatem. Iob 28. Ferrũ de terra tollitur.
2 ¶ In locis vbi effoditur aurum inueniũtur quidã lapilli cũ mina auri, qui cũ in fornace flagrãt, tunc mina in aurum, lapides vero in plumbum penitus diſſoluũtur, & ſic plumbum & aurum ab eiſdem locis & mineris extrahũtur, ſecundum Iſidorum. Iſte locus eſt mundus, vbi pro certo inuenitur minera auri & plumbi.i.perfectorum & imperfectorum cõgregatio, quia in eadem ſocietate ſemper ſunt boni & mali, nec etiã alter ab altero diſtinguitur, niſi quando iſti ponũtur in fornace tribulationis vel religionis, q̃a tunc incipiũt ab inuicem diſtingui. Nam boni conuertuntur in aurum, quia.ſ.in tribulatione efficiuntur aurei & rutilantes per bona exẽpla, mali autem fiunt plũbum & plumbei, ſ. ponderoſi per auaritiam, nigri per malam conuerſationem, tingentes & maculantes ſe contingentes per mali exempli dationem. Idem.n. fons emanãt dul-
2 cem & amaram aquam. Iaco.3. ¶ Quandoq; de eadem minera conflatur album plumbum & argẽtum, & plumbum nigrum. Nam quando terra illa in fornacem mittitur, tunc primo exit plumbum nigrum, vt dicit Iſido. Fornax eſt religio. Illa terra ergo quę in iſta fornace ponitur.i.illi qui de mundo ad religionem conuertuntur, diuerſimode finiuntur, quia quidam fiunt plumbum album per caſtitatem, alij argentum per eloquentię & ſcientiæ ſonoritatem, alij autem fiunt plumbum nigrum, quod.ſ.inficit tangentem per malæ ſuæ conuerſationis fœditatem, ſicut ſunt luxurioſi. Ezec.22. Omnes iſti æs & ſtannum &
3 ferrum & plũbum in medio fornacis conſumpti ſunt. ¶ Plumbum vel æs in India non inuenitur, ſed margaritis & auro India eſt referta, ſecundum Iſido. Sic vere in India.i.in paradiſo non inuenitur plumbum.i.inficientes & inſolentes, æs.i.viri clamoſi & impatientes, ſed aurum & argentum & gemmæ.i. viri perfecti & rutilantes. Vel expone de religione vel de eccleſia, vbi tales non debent inueniri. Eſa. 25. Non erit ibi leo,
4 vel mala beſtia. ¶ Plumbum & ferrum licet ſint vilia inter metalla, tamen multis vſibus ſunt vtilia, & ad opera laborioſa opportuna, ſecundum Iſido. Sic vere mundi pauperes licet viles reputentur inter alios, tamen ad vſum reipublicæ ſunt multum vtiles. Quæ inhoneſta ſunt membra, vtilitatem habent. 1.
5 ad Cor.12. ¶ Secundum Ariſto. ſulphur groſſum & fœtidum, & argẽtum viuum & impurum, ſunt materia plumbi, & ideo propter ſuę materię groſſam impuritatem, plumbum eſt groſſum & nigrum, fœculentum & impurum, & contingentem maculat atque fœdat, quę impuritas licet poſsit a plumbo ablui, nunquam tamen poteſt ab eo penitus amoueri. Sulphur iſtud ſignificat carnem corruptam, argentum iſtud ſignificat ſanguinem menſtrualem. Quia ergo plumbum.i.homo componitur ex carne & ſanguine fœtidis & impuris, idcirco pro certo habet in ſe fęditatem peccati originalis, & vilitatem naturæ, & obſcuritatem ignorantiæ, & propter ſuam originalem fœditatem, illa quæ eum tangit.ſ.anima quæ ei vnitur, inficitur & fœdatur, quia per corruptionem carnis, anima contrahit originale. Et licet plumbum iſtud poſsit lauari.ſ.in baptiſmo a fœditate originalis quantum ad culpam, nunquam tamen penitus poteſt auferri quantum ad pœnam, quia ſemper remanet pondus.i.pronitas ad peccandum, & concupiſcentia carnalis, & obſcuritas ignorantię. Hiere.2. Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam borith, maculata es. Vel dic q̃ illi qui ex ſulphure & argento viuo.i.ex malis parentibus generantur, ſunt plumbum, fœtidi ſcilicet & infecti per malam conuerſationem, & hoc totum procedit a fœditate materiæ ſuæ.i.parentum ſuorum, qui ſcilicet eos non bene correxerunt nec inſtruxerunt. In filijs ſuis cognoſcitur vir. Eccl.11. vnde. Actuũ.7. Quales patres veſtri, ita & vos. ¶ Licet ſulphur & ar- 6
gentum viuum ſint fętida & venenoſa propter exceſſum caliditatis, ſunt tamen ſecundum Ariſt. materia omnium metallorũ, quæ ſunt virtuoſa & precioſa. Sic verè licet aliq̃ ſeculares ſint venenoſi p̃ diuerſa vitia & peccata, ita q̃ rectè poſſunt dici ſulphur propter fœtorem infamiæ, argentum viuum propter ardorem auaritiæ, ex iſtis tamen quandoque generantur metalla.i.boni filij virtuoſi & perfecti, qui ſunt aurei per rutilantem charitatem, argentei per candida caſtitatem, ferrei per firmitatem, plumbei per humilitatem &c. Exẽplũ de iuſtiſsimo Ezechia, qui fuit filius peruerſiſsimi Achab.4.Reg.18. Et ſic de talibus poteſt dici illud Ecc.7. Melior eſt finis orationis quã principium. ¶ Plumbum eſt metallum groſſum & obſcurum & põ 7
derosũm, fędum, & maculans ſe tangentem. vnde nũquam ſic lauari poteſt vel artificialiter dealbari, quin ſemper ſit aptum tangẽtem maculare. Talis eſt rectè peccator, quia ipſe eſt groſſus per ſuperbiam & vanitatem, compactus per auaritiam & tenacitatem, obſcurus per ignorantiam & ruditatem, ponderoſus per malam conſuetudinem, per pigritiam & tepiditatem, fedus & fędans per luxuriam & carnalitatem. Nam per malam vitam & cõuerſationem & per mala ſua exẽpla alios contingẽtes, ſocios.ſ. & vicinos fœdat & inficit & corrũpit, & maximè vir luxurioſus, quia quicquid tetigerit immundus immũdũ faciet. Nu.19. Licet etiã dealbetur per exteriorem conuerſationem, ita q̃ videatur eſſe argentum.i.vir iuſtus per ſuam hypocriſim & palliationem, manet tamen ſemper plumbum.i.peccator & iniquus, & malæ interius inſunt ei qualitates.i. affectiones, & ſic alios eſt ſemper aptus corrumpere per exẽplum. Fac.S.de hypocriſi, & dic q̃ plumbum artificialiter aliquando fit album ſicut argentum, ſed tamen nõ deſinit propter hoc eſſe plumbum, quia ſemper in eo dominantur plumbeæ qualitates. Expone. ¶ Secundum Hermetem in alchymia ſua, ſi plũ-
bum ſuper acetum ſuſpenderis, cõdemnat eum, quia per acu- 8
men aceti plumbum ſuſpenſum corrumpitur & penetratur, & in album puluerem diſſoluitur & mutatur, & ſic efficitur color qui ceruſſa publicè nuncupatur. Plumbum quod eſt compactum & maculat contingentem, ſignificat peccatorem, qui eſt tenax & compactus per auaritiæ parcitatem, & obſtinationis ſoliditatem, & alios maculat per malę conuerſationis fęditatem per acetum autem aſperum intelligo amarã mortis memoriam, inferni vel iudicij. Nam ſi homo plumbeus & peccator ſuſpendatur per cogitationem & frequentem meditationem ſuper acetum.i. ſuper memoriam ſuæ mortis, ſtatim pro certo diſſoluetur per contritionem, puluerizabitur per humilitatem, hoc eſt dictu q̃ ſe puluerem reputabit & dealbabitur per bonam conuerſationem & caſtitatem, & ſic efficietur color & coloratus per honeſtatem. Accede ergo huc, & intinge bucellam ſuam in aceto. Ruth 2. Vel per acetum intelligo memoriam paſsionis Chriſti, & ſui aceti, potati &c. per omnia ſicut ſupra. ¶ Item idem. Si acetum ſuper plumbum fuderis, per 9
det virtutem ſuam. Sic verè ſi acetum.i.amarã correctionẽ vel prędicationem fuderis ſuper plumbum.i.ſuper incorrigibiles prædicatores, perdit virtutem ſuam, quia.ſ.tales nec corriguntur nec emendantur, & ſic in vanum & pro nihilo arguuntur. Peruerſi enim difficile corriguntur. Eccleſ.1. ¶ Licet plumbũ 10
ſit nigrum vel vilis coloris, quandoq; tamen per ignem moderatum in vermiculum ſeu colorem rubeum trãſmutatur. Si aũt ignis fortis nimis perſeuerauerit, tũc totaliter deſtruitur, & in terram & in cinerem & ſuam materiam primitiuam conuerti-

tur atque redit. Ignis eſt aſpera correctio, quia vere licet ho-
mo ſit plumbeus & peccator, & nigri coloris & malę conuer-
ſationis, tamen virtute ignis correctionis & tribulationis effi-
citur pulcher & rubeus, coloratus. ſ. & charitatiuus. Veruntа-
men ſi ignis iſte nimis durauerit, ſi. ſ. tribulatio vel correctio
exceſſerit, tunc corrumpitur & deſtruitur per deſperationem,
& in primam materiam. i. perſonam vilem & peccatricem ite-
rum commutatur. vnde Hierem. 6. Fruſtra ſufflauit conflator,
in igne cōſumptum eſt plumbum. Sicut. n. prodeſt homini cor-
rectio temperata, ita ei nocet ſi fuerit exceſſiua. Vel dic quòd
homo naturaliter vilis & de vili ſemine nat⁹, virtute tamē ignis
& caloris naturaliter efficitur rubeus & pulcher, ſ. iuuentute,
ſed quotidie per iſtum diſiccatur corpus, & tandem per mortē
in ſuam priſtinam materiam, ſ. in terram & cinerem tranſmuta
21 tur. Gen. 3. Puluis es, & in puluerem reuerteris. ¶ Argētum in
fornace a conſumptione ſeruatur, quando ſibi plumbum ad-
iungitur, & ideo artifices argento purgando plumbum iūgūt,
& ſic plumbum ab igne conſumitur, & argentum illęſum per-
manet & purgatur. Argentum eſt anima, plumbum quod pon
derat, eſt peccatum, quod intantum ponderat q facit deſcende
re in infernum. Argentum igitur. i. homo qui in fornace tribu
lationis & pœnitentię eſt purgandus & vitiis & peccatis, ne for
te ab iſto igne lædatur & grauetur, adiungat ſecum plumbum
. i. pondus & grauitatem ſuorum peccatorum, conſideret in-
quantum deliquit, & tunc vere iſta fornax non lędet eum nec
grauabit, imo patienter omnia ſuſtinebit, & dicet cum Iob 33.
Peccaui, & vere deliqui, & vt eram dignus, non recepi. & Mi-
cheæ 7. Iram domini portabo, quoniam peccaui ei. Ipſum ta-
men plumbum. i. ſua vitia & peccata deſtruentur & conſumē-
tur, & ipſe per pœnitentiam purgabitur & emundabitur. Vel
dic q plumbum eſt peccator, argentum eſt iuſtus, qui quando
in fornace tribulationis & tentationis ponuntur, malus ibi con
ſumitur per impatientiam & deſperationem, iuſtus autem ibi
purgatur per patientiam & virtutem, & corrigitur & emenda
tur. Vel dic quòd plumbo molle & tenerum eſt vir plus & cō-
patiens, qui pro certo ſæpe ſe exponit igni tribulationis, vt ar-
gentum. i. viri boni & iuſti non lędantur, & maximè bonus prę
latus pro ſubditis, ſicut Chriſtus pro peccatoribus liberandis
22 mortuus eſt. Exemplo Apoſtoli dicentis ad Rom. 9. Optabam
ego ipſe anathema eſſe a Chriſto pro fratribus meis. ¶ Plum-
bum ſecundum Hermetem, in ſua ebulitione omnia corpora
quanquam ſolida penetrat, & ſoluit etiam duritiam adamantis.
Talis eſt caro quando ebullit per carnalem concupiſcētiam &
tentationem, tunc corpora quanquam dura. i. corda hominum
23 quanquam firma, conſtantia & perfecta, ſoluit & penetrat &
emollit. Eccl. 24. Penetrabo inferiores partes terræ. ¶ Plumbū
licet ſit nigri coloris & vilis in igne tamē liquefactum apparet
rubeum atque pulchrum, ſed quando ignis ceſſat & plumbum
frigeſcit, tūc niger priſtinus color redit. Sic verè multi qui lunc
nigri per vitia & peccata, & vilis coloris per malam conuerſa
tionem, quando ponuntur in igne tribulationum, tunc lique-
fiunt per contritionem, & rubent per charitatem & dilectionē,
ſicut patet de diuitibus, qui quādo infirmātur, tunc pœnitent &
conteruntur, faciunt teſtamenta, & proponuntur emendari. ps.
Cum occideret eos, quærebant eū. Sed vere quādo ceſſat ignis
infirmitatis vel tribulationis, quādo iſti refrigeſcunt & veniūt
ad ſtatum proſperitatis vel ſanitatis, tunc vere nigredo pecca-
torum & priſtinus color redit, quia ita ſunt mali ſicut ante, &
aliquādo peiores. Exemplum de Pharaone, qui in flagellis pro
mittebat emendari, ſed ceſſante flagello, nihil. Fruſtra percuſsi
24 filios tuos, diſciplinam non receperunt. Hiere. 2. ¶ Plumbū eſt
frigidū & humidū, ſm Conſtant. nigrum & pōderoſum, & vti-
le eſt multis vſibus medicinę. Talis eſt vir perfectus, quia frigi
dus eſt per caſtitatem, humidus per pietatem, ponderoſus per
humilitatem, grauis per maturitatem, niger per pœnitētiæ ma
cerationem, vtilis medicinæ per doctrinæ Chriſti & vitæ perfe
25 ctionem. ¶ Si plumbi lamina ſuper lumbos ponatur, veneris im
petum reſtringit, vt dicit Conſt. Plumbū eſt onus æternarū pę
narum, vel eſt etiam pondus pęnitentiæ. Eccl. 22. Super plum
bum quid grauabitur? Quod ſi pro certo ſuper lūbos. i. in cor-
de ſuper affectiones carnales poſueris, ſtatim venerem. i. appe-
titum luxuriæ refrenabit, & caſtitatem melius obſeruabit.
Vel ſi vis, per plumbum intellige caſtitatem, quæ habet reſtrin
26 gere venerem, vel etiam abſtinētiam. ¶ Puluis plumbi valet ad
multas paſsiones. ſecundum Conſtā. quia valet contra apoſte-
mata calida, fluxū ſanguinis ſiſtit, oculos autem abſtergit, ict⁹

etiam ſcorpionum mitigat & draconum. Plumbum fędum eſt
caro, puluis ei⁹ eſt memoria mortis & ſuę puluerizationis, quæ
pro certo eſt homini medicinalis, quia exinde ſanatur apoſte-
ma ſuperbię, fluxus ſaguinis luxuriæ, dolor oculorum inuidiæ,
& ictus ſcorpionum. i. morſus detractionis & malitiæ exinde le
niua ſuſtinentur, quia ſecūdum Hiero. Facile cōtemnit omnia,
qui ſe ſemper cogitat moriturum. Vel expone de pœnitentia,
vel de humilitate.

De Puluere. Cap. 113.

PVLVIS dicitur a pulſando, eo. ſ. q vento vndique 1
pulſetur, & quando cum humore miſcetur, tunc lu
tum ex eo generatur, & poſt aliquando in lapidē in
duratur. Talis eſt perſona leuis, quia vere propter
ſuam inſtabilitatem a vento tentationum vanitatis vel elationis
diſcutitur & pulſatur, vel etiam a vento malarum cogitationū
& affectionum, & quando cum humore deliciarum & carnali-
tatis miſcetur, tunc vere efficitur lutum. i. vir lubricus & luxu-
rioſus, & deinde paulatim efficitur lapis durus. i. vir incorrigi-
bilis & obſtinatus, quia verè ex leuitate voluptas, ex voluptate
luxuria, ex luxuria obſtinatio generatur. Iob 38. In ſimilitudinē
lapidis durantur aquæ. ¶ Ex puluere pes polluitur, oculus læ- 2
ditur, aer inficit, & ne ſol appareat impeditur, puluis faciliter
diſpergitur, non faciliter congregatur, in puluere venenoſa re-
ptilia latitant & verſantur, & in eo nutriuntur, veſtis etiā pulue
re maculatur. Tales ſunt diuitiæ, quia vere non facile, ſed cum
labore congregantur, facile tamen modico vento tribulatio-
nis auferuntur, perduntur & diſperguntur, & exinde (quando
ſcilicet nimium diliguntur) pes interioris affectionis, veſtis
exterioris conuerſationis inficitur & fędatur. Ideo bene perci
pit dominus Matthei 10. Excutite puluerem de pedib⁹ veſtris.
Iſte etiam oculos intellectus excœcant, & viſum ſpiritualis di-
ſcretionis turbant, & aerem conſcientiæ obnubilant, ita quòd
ſol, id eſt æterna paradiſi claritas ibi non videtur, nec a diuiti-
bus cogitatur, quia vere amor diuitiarum ipſos intantum excę
cat, quòd non poſſunt niſi de præſentibus cogitare. Ioā. 12. Te-
nebræ excœcauerunt oculos eorum. Et ideo in iſto puluere, id
eſt in amore diuitiarum verſantur, quantum ſcilicet ad amorē
& affectionē, vermes & reptilia venenoſa. i. peccatores & aua-
ri, qui ibi nutriuntur & fouentur, & finaliter moriuntur. Eſaiæ
65. Serpenti panis eius puluis. Vel per puluerem intelligo pec-
catum, quia pedes, veſtes, aerem & oculos maculat vt ē dictū,
& in eo peccatores mali viuūt & delectantur & verſantur. Eſa.
66. Anima eorum in abominationibus ſuis delectata eſt. ¶ Pul- 3
uis concuſſus naturam rei a qua reſoluitur, manifeſtat odore,
valore & ſapore, & ideo ſpecies aromaticæ teruntur & pulue-
rizantur, vt earum virtus intrinſeca ſe oſtendat, & vt melius in
uicem miſceantur, compingantur & conficiantur, vt ſic guſtū
comedentis ſuauius afficiant & delectent, & contra morbos &
vulnera medicinæ. Puluis qui parum appreciatur, ſignifi-
cat humilitatem, quæ pro certo parum vult reputari & ap-
preciari. Sed verè iſta ſecundum naturam rei a qua reſolui-
tur, id eſt ſecundum virtutem & perfectionem illius qui ſe hu-
miliat, valorem contrahit & decorem, quia ſcilicet plus debet
humilitas nobilis & ſapientis quàm alterius appreciari, nā me-
lioris eſt valoris & meriti, & ſuauiores famę & odoris. Propter
hoc dicebat ſapiens Eccleſiaſtici 3. Quanto maior es, humi-
lia te in omnibus. Et ideo Deus terit per tribulationes in hoc
mundo ſpecies aromaticas, id eſt viros iuſtos & perfectos, vt
ſic puluerizentur per humilitatem, & vt ſic ſua virtus interior
id eſt perfectio & patientia declaretur, ſicut patuit in Iob,
& vt ſic inuicem melius vniantur et coniungantur per concor
diæ vnitatem, et vt ſic dulcius fragrent per bonam famam, et
vt ſic ſint ſuis exemplis et documentis alijs medicinæ. Ideo
dicebat Iob 7. capitu. Ecce nunc in puluere dormio. et Can-
tic. 4. Veni auſter, perfla hortum meum, et fluent aromata
illius. ¶ Ex pulueribus fiunt antidota & vnguenta carnis 4
mortuæ corroſiua, ſanitatis inductiua, & infirmitatis præ-
ſeruatiua. Puluis eſt memoria mortis & carnis pulueri-
zationis, ex qua pro certo anima ad ſanitatem gratiæ redu-
citur, caro ſuperflua, id eſt carnalis voluptas abſtergitur, &
peccatorum infirmitas præcauetur, quia in omnibus operi-
bus tuis memorare nouiſsima tua, & in æternum non pecca-
bis. Eccleſiaſtici 7. Vel expone de humilitate vel pœniten- 5
tia. ¶ Myrrha & thus ad hoc puluerizantur, vt cremata ſu-
per carbones Deo offerantur, & exinde fumus odoriferus

ad Dei

ad Dei gloriam eleuetur. Sic vere boni & iuſti teruntur per
aduerſitatem, puluerizantur per humilitatem, ſuper ſ carbones
incenduntur per charitatem; & ſic Deo offeruntur
& immolantur, & ex eis exit odor odoriferus.i. deuota oratio,
quæ.ſ.in conſpectu Dei & ſanctorum redolet atq; fragrat. Ecc.
6 50. Quaſi thus redolens in diebus æſtatis.¶ Ex pulueribus aromaticis
confectis liniuntur corpora mortua, ne.ſ.putreſiãt, vel
in terram ac cinerem reſoluantur. Sic verè ex dictis & verbis
ſacræ ſcripturæ confectis, expoſitis & ordinatis, vnguntur & liniuntur
per prædicationem mortui peccatores, ne.ſ.putreſcãt
& diſſoluantur per damnationem æternam, & ne putreſcãt per
vitia & peccata. Vel ſi vis pulueres iſti ſignificant virtutes vel
exempla ſanctorum mortuorum, quæ per bonam famam redolent
atq; fragrant, & ſunt peccatoribus medicina.

De Lapide quirim. Cap. 114.

Quirinus apud Vincentium legitur in ſpeculo naturali libro 8.cap.92.

QVSRYM ſecundum Dioſc.eſt lapis qui in nidis
Vpuparum inuenitur, qui ſuppoſitus capiti alicuius
dormientis, facit dicere & reuelare omnia
pectoris ſui ſecreta, & quod ſomnia, dicet dormiendo,
& ideo magi diligunt illum lapidẽ, quia
per eum multa maleficia operantur, auget.n.mirabiliter
fantaſias. Vpupa auis immunda eſt homo luxurioſus
& delicioſus nidus eius eſt taberna, lapis huius nidi eſt ebrietas,
quam pro certo ſi quis ſibi appoſuerit, & dormierit in delicijs
huius mundi, ſtatim ſecreta ſua pandet & reuelabit, quia
ſicut dicitur Prou. 31. Nullum ſecretum eſt vbi regnat ebrietas.
Et ad litteram auget ſomnia & fantaſmata.i. vanas affectiones
& æſtimationes, & ideo magi.i.demones iſtum lapidem diligunt,
quia multa maleficia.i.tentationes & vitia per eum operantur.
Conſtat.n. quod per ebrietatem diabolus inducit hominẽ
in multa vitia & peccata. Vel dic quod vpupa auis immunda eſt
diabolus, in cuius nido.i.in mũdo inuenitur quirim.i.vana gloria,
quę vere facit dici & reuelari cordis ſecreta, quia.ſ.facit occulta
bona ſiqua ſint, dici, iactari et dilatari, & fantaſias vanarũ
præſumptionum auget, contra illud Sene.qui dicit: Eſto occultator
virtutum, ſicut alij vitiorũ. Vel dic quod hic lapis eſt timor
Dei, qui facit reuelare.ſ.in confeſsione ſua ſecreta vitia & peccata.
Diſcooperi humerum, reuela crura, denuda turpitudinem
tuam. Eſai.47. Et ideo valet magis.i.prædicatoribus, qui
incantant ſpiritualiter peccatores.

De Quanidro lapide. Cap. 115.

Quadras etiam dicitur hic lapis Alberto, ſimiliter & Quadratus, ex horto ſanitatis, vbi auctor Plinium allegat in hunc modum. Quadratus in Aegypto inuenitur ſimiliter & in æthiopia, & exalbidus eſt.

QVANIDROS eſt lapis vilis coloris, ſed eximię
eſt virtutis, ſm Dioſc. & inuenitur in capite
vulturis, & valet contra quaſlibet cauſas nociuas,
& vbera lacte replet. Talis eſt ſacra ſcriptura,
quæ valet contra omnia nociua, & vbera.i.labia
replet lacte.i.ſcientia & doctrina, quia.ſ.hominem eloquẽtem
facit, & ideo in capite vulturis qui optime odorat.i.intentione
hominum deuotorum, qui odorant ęternam ſuauitatem,
debet inueniri, quia licet ſit vilis coloris quãtum ad apparentiam
exteriorem, tñ eximię eſt virtutis quantum ad intelligentiam
ſpiritualem. Sed contra dicitur Iob 28. Nec intuitus eſt
eam oculus vulturis. vel expone totum de contemplatione &
oratione. Vel dic quod hic lapis eſt elemoſyna, quæ pro certo valet
contra omnia ſpiritualia & temporalia nocumenta. Elemoſina.
n.a morte liberat, Thob.4. Etiam vbera.i.homines miſericordes
replet lacte, ſcilicet temporalis proſperitatis. Lucæ.
6. Date & dabitur vobis. Deus enim plenius eius donat, qui
alis miſerentur, quia fœneratur Deo qui miſeretur pauperis.
Prouerbio. 19. Et ideo vultores id eſt carnales peccatores iſtũ
lapidem, ſcilicet pietatem & compaſsionem & elemoſynam
ſemper debent in capite intentionis habere. Lucæ 11. Date ele
moſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Vel dic quòd iſte
lapis eſt oratio, quæ tunc temporis eſt habenda quando lac tẽporalis
ſubuentionis deficit, & bona temporalia deſtruuntur
per pluuiam & ardorem, vt virtute eius lac bonorum temporalium
augeatur.

Capitulum. 116.

Ramni legendum eſt, ex Vincentio. Tu vide Hermolaum in Corollario, c.941.

RAM .i.bolus Armenicus, vena eſt terræ quæ virtutem
habet conſtringendi ſanguinem, vndecũque
fluat, naturæ.n. frigidæ eſt & ſiccæ. Talis eſt
munditia & abſtinẽtia, in qua eſt frigus diuini timoris,
& ſiccitas.i. carnis maceratio. Iſta enim
habet poteſtatem reſtringendi ventrem & ſanguinem.
i.omnes gulæ & luxuriæ voluptates.

Capitulum. 117.

Vide num eadem ſit hæc gemma cum Aſtroite, quam Ariſtobolon Sudines apud Plinium oculis piſcium ſimilem eſſe dicit, nam nihil apud alios reperio.

RABEN eſt lapillus qui in capite cancri reperitur,
& eſt rotundus eſt mollis ſicut pupilla piſcis,
frigidus eſt et humidus, virtutemq; habet
contra morſus ſcorpionum & canis rabidi, &
mundificat dentes, & eſt planus exterius, & interius
concauus. Talis eſt vir perfectus, quia
planus eſt per ſimplicitatem & veritatem & deuotionẽ, rotundus
per obedientiam & ſubiectionem, & ideo talis ſuis verbis
& exemplis eſt alijs medicinalis, quia contra morſus venenoſos
tentationum interiorum & tribulationum & detractionum
exteriorum, ſcit alios adiuuare, & dentes id eſt detractores
corrigere & purgare. Eccleſia.38. Altiſsimus de terra creauit
medicinam.

De Sapphiro. Cap. 118.

SAPPHIRVS eſt lapis ceruleus, cœlo ſereno 1
ſimillimus in colore, cęteros excellit ſpecie &
valore, ideo gemma gemmarum in lapidario appellatur,
ſtellam habet relucentem, per cuius refulgentiam
eius virtus & efficacia declaratur.
Aliqñ autem habet quoſdã pulueres aureos intermixtos.
Hic multas & innumerabiles habet virtutes, quia
virtutẽ habet diſcordium recõciliatiuã, caloris & ardoris interioris
refrigeratiuam, ſi.ſ. iuxta cordis venas pulſatiles appendatur,
quia ſicut dicitur in lapidario, hic membra vegetat, &
integra membra reſeruat, febris ardorem refrigerat interiorẽ.
Talis eſt per omnia beata virgo, quia vere cœlo.i. Deo fuit
cæteris viuentibus ſimilior quantum ad virtutes & perfectiones.
Nam iſta omnes alias creaturas excellit & in ſpecie bonę
conuerſationis, & in valore virtutis & perfectionis, quia vere
illum qui eſt ſtella candida, ſplendida & matutina, (Apo.22)
.i.dei filium in ſeipſa continuit & portauit, & virgo virginum
dici poteſt. Nam ipſa habet pulueres aureos.i. occultas virtutes
& perfectiones, per quas rutilat ſicut aurum. Hæc ergo habet
virtutem reconciliationis, quia vere per eam reconciliatus
eſt Deus cum humano genere, & etiã ipſa cum Deo quotidie
peccatores reconciliat & concordat. Membra etiam.i.fideles
qui membra ſunt eccleſiæ (vegetat per ſuam gratiam atq; nutrit,
quod ea ſeruat integra & illæſa contra tentationes. Nam quãdo
circa cor ſuſpenditur, tempore acceſsionis.i. tẽtationis, per
deuotionem.ſ.& amorem, tunc ardorem interiorem.ſ. concupiſcentiam
carnalem & temporalem refrigerat per ſuam gratiam
atque ſedat. Eccl.18. Ardorem refrigerabit ros. Vel dic quod
ſapphirus eſt virtus concordiæ & benignitatis, quæ pro certo
quando ſuper cor alicuius ponitur, tunc ardorem iracundiæ
temperat, & diſcordes reconciliat & concordat, quia verbum
dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Eccle.6. Vel dic
de Chriſto qui tentationes ſedat, & peccatores Deo patri recõciliat,
& membra etiã temporaliter & ſpiritualiter vegetat per
gratiam & humectat, ſi.ſ.circa cor per amorem & deuotionẽ
ponitur & ligatur. Ideo dicit ipſe Canti.8. Pone me ſignaculũ
ſuper cor tuum.¶ Inuenitur ſapphirus aliquãdo in mineris la- 2
zury, & in ipſis venis & mineris ſapphiri aliquando lapis reperitur
qui carbunculus a pluribus nominatur, ſm Dioſco.co
.ſ.quod naſci venis ipſius perhibetur. Et ideo ex natura ſapphiri
creditur eſſe carbunculus quadam ſcintilla cerulea obumbratus.
Carbunculus eſt Chriſtus, propter ardorẽ charitatis, Sapphirus
eſt beata virgo. In venis ergo ſapphiri.i.in vtero virginis
benedictæ fuit inuẽtus carbũculus Dei filius per incarnationem,

tionem,& ideo pro certo mater carbunculi.i.Dei mater & ge-
nitria nuncupatur, quia vere ea natura & puris ſanguinibus
iſtius ſapphiri ipſe carbunculus Chriſtus contraxit illas fauil
las ceruleas quas circa ſe habet.i.illam carnem humanam cui
eſt vnitus,quam.ſ. ea virgine Maria matre ſua ibi ſumpſit. vn-
de ipſe poteſt dicere: In vtero matris meæ figuratus ſum caro
3 Sapien.7.¶ Sapphirus virtutem habet conſortatiuam, vnde va
let contra tremorem cordis, virtutem etiam habet reſtricti-
uam & lætificatiuam, vnde valet ad ſanguinem, de naribus,
& ſudorem de corpore ſtringendum, ſicut dicitur in lapida-
rio.Talis eſt ſpes de æternis,quia vere iſte eſt quæ triſtitiam &
deſperationem tollit, & mundi deſolationes & tribulatio-
nes conſortat,& timorem ſeruilem tollit. pſal. Sperate ergo io
eo omnis congregatio populi. Sanguinem inſuper mundanæ
voluptatis, ſudorem etiam vanarum affectionum habet peni-
tus refrenare. Vel dic q̃ ſapphirus eſt abſtinentia vel pœniten
tia,quæ ſanguinem & ſudorem.i.carnales affectiones eliminat
4 atque tollit.Matth.9.Siccatus eſt fons ſanguinis eius.¶ Sapphi
rus apoſtematum reprimit inflaturas, & maximè valet contra
anthracem,quod eſt apoſtema venenoſum: quia eius venenoſi
tatem & fumoſitatem ad cor aſcendere non permittit, & hoc
certum eſt ſm Dioſco.Talis eſt virtus humilitatis: q̃a verè om
nem inflaturam & tumorem ſuperbiæ reprimit atq; ſedat,an-
thracem etiã (qui propter ardorem maximum eſt venenoſus)
.i.furorem & ardorem iracundiæ & crudelitatis reprimit, &
eius fumum.i.ipſius malos motus & affectiones ad cor aſcende
re nõ permittit:quia verè vir humilis (qui.ſ.conſiderat cauſas
humilitatis ſuæ. ſ.natiuitatem, mortem, infernum. &c.) non
faciliter dat cor ſuum nec in ſuperbiam, nec in irã, iuxta illud
5 Eccl.28.Memento nouiſsimorum,& deſine inimicari. ¶ Sap-
phirus vim habet veneno contrariatiuam, nam ſi araneam in
pyxide poſueris,& verum ſapphirum in eius orificio aliquan-
diu tenueris, aranea virtute eius victa quaſi ſubito morietur.
Talis eſt oratio vel confeſsio, quia vera ſi ipſam in ore tuo te-
nueris, ſtatim aranea. i. peccatum mortale quod eſt in pyxide
conſcientiæ,deſtruetur. Vel dic q̃ hic eſt Chriſtus vel beata
virgo, vel etiam quilibet ſanctus, qui quãdo in ore tenetur per
deuotionem,orationem & inuocationem, tunc araneam pyxi
dis.i.tentationem & peccatum cordis,, vel tentationem carnis
6 interficit atque necat.¶Sapphiros vim habet oculorum cõfor
tatiuum,quia ſcriptum eſt in lapidario.Ex oculis ſordes tollit;
de fronte dolorem. Tales eſt fides quia vere de oculo intelle-
ctus tollit ſordes.i.hęreſes & errores,& ipſum ſanat per diſcre
7 tionem,illuminat et extergit.¶ Sapphirus tollit dolorẽ de fron
te,& volnera ſanat. Sic pœnitentia de fronte. i. de conſcientia
(quæ Deo apparet,tollit dolorem remorſus,& vulnera quę oc
cidunt animam.i.peccata ſanat. A vulneribus tuis ſanabo te.
8 Hier.30.¶ Sapphirus creditur valere,ſm antiquos) ad reſpon
ſa diuina obtinenda,& ad gratiam a dijs impetrandam, quan-
do.ſ.præſens eſt quando quid a dijs petitur. Et ſicut dicitur in
lapidario: Hic lapis vt perhibent,educit carcere vinctos. Ob-
doctasq; fores & vincula tacta reſoluit.Fertur & ad pacẽ bo-
nus eſſe conciliandam.Sed qui portat eum,caſtiſsimus eſſe iu-
betur. Nam pp immunditiam portantis virtutem ſuam perde
re conſueuit. Iſte etiam oculos conſortat,mentem lętificat,a-
morem ſedat,vlcera ſanat,venenoſa necat, facit hominem au-
dacem & victorem,animum in bonis firmat, tollit inuidiam,
facit hominem humilẽ & benignum. Talis eſt per omnia bea-
ta virgo,quia vere ſi volumus a dijs.i.a Deo & angelis aliquid
impetrare per orationẽ pro certo nos debemus adhibere iſtú
lapidem.ſ.virginem Mariam,per eius memoriam deuotionem
et orationem,quia vere eius præſentia nobis Deum & Ange-
los placat, & facit quod petimus obtinere. Figura de Heſter,
per cuius interuentionem Iudei Aſſueri gratiam habuerunt.
Vinctos etiam de carcere. i.illos qui ſunt in carcere diaboli.i.
in ſtatu peccati, & cathenis & vinculis malæ conſuetudinis &
complacentiarum ſunt ligati,extrahit & educit.ſ. per ſuam in-
terceſsionem & orationem.Exemplum de Theophilo. Eſa.45.
Portas æreas conteram,& vectes ferreos cõfringam. Hæc etiã
oculos conſortat per ſuam bonam cõuerſationem, dulcorẽ &
compaſsionem,quia delectabile eſt oculis videre ſolem. Eccl.
11. Mentem etiam triſtem & deſolatam lætificat,tumorem ſu-
perbiæ,vlcera luxuriæ,venenum malitiæ & inuidiæ ſanat,tol-
lit & abſtergit,facit hominem audacem ad bonum aggredien
dum,victorem etiam contra tentationem & tribulationes hu-
milem pariter & benignum, quia vere beata virgo quando de

uote requiritur, ſeruitur & honoratur, hæc omnia beneficia
ſuo tribuit ſeruitori,ſi tamen caſtè & puro corde & corpore
portetur & requiratur,quia ſi ſit immundus, & luxurioſus,vir
tutem eius non percipiet imo perdet.vnde ad Titum 1. Coin-
quinatis.n. & infidelibus nihil eſt mundum. ¶ Sapphirus di- 9
ſcordes conciliat,ardorem ſedat, ſanguinem & ſudorem ſtrin
git,cor & mentem lętificat deſolatam,tumorem apoſtematum
ſedat,venenoſa occidit, vinctos dicitur de carcere educere &
tacta vincula diſsipare.Talis eſt pœnitentia, quia per eam di-
ſcordia Dei & peccatorum tollitur, & inuicem recõciliantur a
ſanguis etiam & ſudor carnalis voluptatis per eam abſtergi-
tur,ardor tentationis extinguitur,hæc etiam tumorem ſuper-
biæ,venenum detractionis inuidiæ & malitiæ, & vlcera luxu-
riæ ad ſanitatem perducit,& vincula peccatorum per eam frã
guntur & diſsipantur, & peccatores de peccati carcere liberã
tur,& ſic mentem deſolatam & deſperatam merito lætificat &
confortat, quia ſ.ſtimulos conſcientiæ timorem mortis & de-
ſperationis pellit,& ſpem ſalutis & gloriæ introducit. Pœnitẽ
tiam ergo agite,appropinquabit.n.regnum cœlorum. Matth.
3.Luc.30.Mar.1.Vel expone de Chriſto, qui vinctos peccato-
res de carcere diaboli liberauit, & cathenas peccatorum diru
pit & confregit, & maximè in paſsione, vbi captiuos & vin-
ctos qui erant in cathenis inferni, liberauit penitus & abſol-
uit.Ideo Zach.9.Tu autem in ſanguine teſtamenti tui eduxiſti
vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Et adiunge ſi vis.§.
ſupra de charitate.¶ Sapphirus eſt lapis precioſus, valens cõ- 10
tra multiplicia nocumenta,veruntamen oportet q̃ ille qui por
tat eum,ſit caſtus,quia ſi immũdæ & luxurioſæ ſit vitæ,ſapphi
rus circa eum virtutem ſuam perdet, nec aliquid operabitur
aut valebit,ſicut dicitur in lapidario.Sapphirus iſte ſignificat
bona opera vel deuotionem ad Deum vel ſanctos, vel etiã ſciẽ
tiã diuinã,quæ pro certo omnia ſunt precioſa apud Deũ & vir
tuoſa.Sed vere niſi homo qui habet iſta, teneat caſtam vitam,
nihil ſibi prodeſt, quia per infectionem & immunditiam lu-
xuriæ quicquid habet de gratijs & virtutibus,diſsipatur,& ad
nihilum reputat.Vnde Hierenymus in epiſtola: Quacunque
virtute polleas,quibuſcunque bonis operibus niteas,ſi cingu-
lo charitatis careas,omnia per terram trahes.

De Smaragdo. *Cap. 117.*

SMARAGDVS eſt lapis viridis coloris, ad vi- 1
rorem cuius aliqua herba vel lapis non attingit.
Nam præ virore aerem iuuiridat cõtingentem,
& viroris radios circummittit, ita q̃ nec etiã ful
gore ſolis viror ipſius hebetatur, & q̃ô eſt bene
terſus & politus, tunc more ſpeculi imagines re
pręſentat,vt dicit Iſid.Nero cæſar(inquit idem) gladiatorum
pugnas in ſmaragdo ſpectare conſueuit.Chariſsimi,per viro-
rem qui ſumme inter colores delectat viſum,intelligo honeſta
tem,quæ viſus aliorum & aſpectus reficit & delectat. Smarag
dus eſt vir perfectus, qui pro certo debet habere virorem ho
neſtatis,& dato q̃ radijs ſolis.i.proſperitate mundana perfun-
datur,nunquam tamen debet omittere iſtum virorem.ſ.virtu-
tem honeſtatis,imo debet tergi per pœnitentiam, vt ſic efficia
tur aliorum ſpeculum & exemplum,vt ſic imago cuiuſlibet in
eo reluceat,hoc eſt dictu q̃ per comparationem ad vitam ſuã,
alij cognoſcant quales ſunt.ſ.mali vel boni, ſibi ſimiles vel diſ-
ſimiles.Exemplifica de quolibet ſancto.Sap.7.Candor.n.eſt lu
cis æternę.&c.Vel per iſtum lapidem qui per cęteris viret,in-
telligo puritatem naturæ angelicæ,ad quam.i.ad cuius ſimili-
tudinem, alia herba vel lapis. i. alia quæcunque creatura non
attingit.Iſti.n.ſunt ſpecula polita & munda,ſm Dionyſium,in
quibus imagines & notitiæ & ſpecies rerum naturalium relu-
cent,quia.ſ.ipſi cognoſcunt res per ſpecies innatas, ſecundum
aliquos,vel imago.i. Dei & trinitatis in eis relucet & apparet.
Sunt.n.ſpeculum ſine macula,& imago bonitatis Dei.Sapien
tię.7.¶ Meliores ſmaragdi de Scythia veniunt,ſm Iſidorũ.Nã 2
ibi colliguntur & inueniuntur,& maximè in vento aquilona-
ri,quia tunc per ventũ iſtum arenæ diſcooperiuntur,& ſic ap-
parẽt lapides & ſmaragdi.Scythia regio frigida ſignificat ſta-
tum aduerſitatis, aquilo ventus durus & frigidus ſignificat
mundi tormenta & tribulationes. Illi ergo ſmaragdi.i.viri ſan
cti & perfecti qui veniunt de Scythia.i. de ſtatu aduerſitatis,
ſunt alijs meliores.Nam ventus aquilo.i.tribulationes mundi
& aduerſitates ab eis reijciunt arenam.i. mundi diuitias &
proſpe

proſperitatẽ, & iõ ſunt alijs puriores & meliores, ſicut patuit
in martyribus, & patet quotidie in Chriſti pauperibus. Vẽtus
3 .n. aquilo diſsipat pluuias. Prouer. 25. ¶ In Ægypto in fodinis
ærarijs inueniuntur quãdoque ſmaragdi, qui tamen nunquam
attingunt ad aliorum decorem, & hoc quia ſemper quibuſ-
dam maculis terreis ſunt infecti, & æri vel plumbo vel ſali ſimi
les notas habent. Ægyptus eſt mundus, qui ardore auaritiæ &
luxuriæ eſt peruſtus. Licet ergo in Ægypto .i. mundi proſperi-
tate inueniantur ſmaragdi .i. aliqui viri iuſti inter mundi diui-
tias & metalla, iſti tamen pro certo ſemper ſunt alijs deterio-
res .i. minus boni, quia .ſ. quaſi impoſsibile eſt quin ex ęre plum
bo & ſale .i. ex mundi diuitijs quas adminiſtrant, contrahãt ali
quas notas .i. aliquas maculas vitiorum, quia ſi diues fueris, nõ
4 eris immunis a peccato. Eccl. 31. ¶ Licet ſmaragdus ſit natura-
liter viridis, tunc tamen maximè fulget eius viriditas, qñ me-
ro vel oleo abluitur & lauatur ſm Iſidorum. Sic verè licet om
nes boni naturaliter vireant per gratiam & honeſtatem, illi tñ
qui mero ſpiritualis iocunditatis, qui oleo miſericordiæ & pie
tatis ſeipſos abluunt atque lauant ſunt meliores, & pulchrio-
5 ris etiam honeſtatis. Gen. 49. Lauabit in vino ſtolã ſuã. ¶ Sma-
ragdi propter ſuam precioſitatem ſunt hominibus vtiles, ve-
runtamẽ in Scythia propter gryphorum immanitatem, ad eos
rarus hominũ eſt acceſſus. Vide de gryphibus. Smaragdi ſunt
virtutes, quæ pro certo ſunt hominibus vtiles & valentes &
ſpiritualiter & temporaliter, ſed vere tanto eſt in mundo iſto
gryphorum .i. crudelium demonum immanitas, tentatio .ſ. &
malignitas, ꝙ pauci ſunt homines qui virtutum copiam valeãt
adipiſci, quia .ſ. propter tentationes demonum prohibentur.
6 ¶ Secundum Dioſc. & lapidarium, hic lapis auget opes, & ſa-
nat hemitriteum, & morbum caducum, & dat in cauſis perſua
ſoria verba, ſi ad collum teneat eum quis ſuſpenſum, viſum cõ
fortat, memoriam acuit, laſciuos motus refrenat, contra illu-
ſiones demonum valet, ſanguinem ſiſtit, valet ad diuinandum.
Talis eſt per omnia gratia ſpiritusſancti, quia re vera ipſa au-
get opes virtutum & meritorum, & ſanat hemitriteum .i. febrẽ
peracutam auaritiæ, & morbum caducum ſuperbię, & dat ver
ba placentia .i. in oratione, & memoriam acuit .ſ. in gratiarum
actione, quia facit recordari beneficia a Deo nobis data, viſum
intellectus & cogitationem confortat per fidem & diſcretio-
nem, laſciuos motus luxuriæ reprimit per caſtitatem, illuſio-
nes .i. tentationes demonum refrenat, & ſanguinem crudelita-
tatis compeſcit, & iuuat hominem diuinare .i. de futuris rebus
ſcilicet paradiſi & inferni cogitare. Vel dic quòd ſmaragdus
eſt beata virgo, propter virorem ſuæ honeſtæ conuerſatio-
nis, vel etiam quilibet vir perfectus, qui pro certo ſuis ver-
bis & exemplis viſum aliorum recreat & delectat, & in eis
vitium luxuriæ refrenat.

De Sardio. Cap. 118.

SARDIVS lapis eſt rubei coloris, ſimilis terræ
rubeæ, cuius virtus eſt ſm Dioſc. ꝙ in conſpectu
eius & præſentia onyx qui habet aliquas pro-
prietates nociuas, nõ poteſt nocere, pellit timo-
rem, & facit hominem audacem, valet contra
incantationes. Talis eſt Chriſtus, in Cruce ſan
guine rubricatus, quia vere terræ rubræ, id eſt peccatoribus
carnalibus fuit ſimilis in colore, ſcilicet quantum ad naturam
carnis. Quia miſit Deus filium ſuum in ſimilitudinem carnis
peccati. ad Roma. 8. Si quis autem lapidem hunc habuerit .i. ſi
quis ruborem & paſsionem deuote recordatus fuerit, pro cer
to ſibi onyx .i. mundus vel diabolus non nocebit, timorem etiã
ſeruilem, triſtitiam & deſperationem pellet, & audax erit
ad bonum aggrediendum, & malum tolerandum, & ab in-
cantationibus demonum, & carnis vel mundi tentationibus
non lædetur.

De Sardonyche. Cap. 119

1 SARDONSX ex duobus lapidibus nomen ſum-
pſit .ſ. ſardio & onyche, quia iſtorũ duorum co-
lores repręſentat. Nam iſte tres habet colores .ſ.
nigrum in imo, candidum in medio, rubeum vt
miniũ in ſupremo. hic ſolus in ſignando de ce-
ræ ſubſtantia nil abſtrahit: ſecundum Iſidorum.
Hic eſt Chriſtus, qui nomen habet ex duobus lapidibus pre-
cioſis .i. ex duplici natura, diuina .ſ. & humana, ex quibus exti-
tit compilatus, & tres habet colores .i. tres conſiderationes,
quia .ſ. in ipſo eſt diuinitas, aĩa & corpus, vel tres colores ſunt
tres virtutes, quibus Chriſtus principaliter ſplenduit .ſ. nigre-
do humilitatis, candor innocentiæ & puritatis, & rubor feruẽ
tiſsimæ charitatis, & hic de cera cui appoſitus eſt .i. de mundi
diuitijs nihil penitus ſecum tulit, quia .ſ. per paupertatem vo-
luntariam omnia dereliquit .ſ. quantum ad affectum, & relin-
qui docuit & mandauit, dicens. Qui non renunciauerit omni-
bus quæ poſsidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Luc. 14. Vel
de cera .i. de beata Virgine nihil virginitatis abſtulit vel corru
pit. Vel poteſt dici de quolibet ſancto, qui eſt niger per humi-
litatem, candidus per caſtitatem, rubeus per charitatem, & ni
bil de cera .i. de bonis ſibi commiſsis ad diſpenſandum, ſecum
aufert per cupiditatẽ, ſed omnia dimittit per voluntariam pau
pertatem. Quod eſt contra auaros prælatos, qui bona eccleſiæ
ſibi & ſuis tribuunt. &c. Geneſ. 14. Non accipiam aliquid de
omnibus quæ tua ſunt. Vel dic ꝙ hic lapis eſt eſſentia diuina,
in qua ſunt tres colores .i. tria ſuppoſita. ¶ Sardonyx quot ha- a
bet colores, tot habet valores, & compeſcit luxuriam, & facit
hominẽ humilem & pudicum, ſm Iſidorũ. Talis eſt caſtitas,
quæ plures habet colores honeſtatis & reputationis, & luxu-
riam compeſcit, & hominem pudicum & maturum & humi-
lem reddit. Eapone ſi vis de honeſtate, in qua relucent plures
colores bonorum exemplorum. Eccleſ. 43. Pulchritudinem
candoris eius admirabitur oculus.

De Gemma ſolis. Cap. 120.

SOLIS gemma eſt lapis candidus, ſic dictus, eo
ꝙ ad ſimilitudinem ſolis in orbe lucentis ſplen-
deat & emicet, vt dicit Solinus. Hæc eſt beata
virgo quia cum ſit candida per caſtimoniæ pu-
ritatem, radios tamen ſuæ gratiæ ſemper emit-
tit, & continuè nobis mittit, & gemma ſolis iuſtitię dici poteſt.
Vel eapone de qualibet virgine, quæ candida eſt per caſtita-
tem, ſplendet per vitæ ſanctitatem, exemplum & honeſtatem.
Fulgebunt iuſti ſicut ſol. Sap. 3.

De Lapide ſelenite. Cap. 121.

SELENITES eſt lapis viridis ſicut herba, in 1
quo apparet imago lunæ, quæ candido colore
depicta, creſcente luna creſcit, decreſcente de-
creſcit. Talis eſt amor mundi, in quo ſemper eſt
imago lunæ .i. quidam reſpectus ad lunam. i. ad
mundi mutabilem proſperitatem, quia ſecundum ꝙ lumen in
luna creſcit. i. ſecundum ꝙ amicorum noſtrorum plus abun-
dat proſperitas, tanto maior eorum imago in corde aliorum
præſentatur. ꝙ ſi luna .i. amicus noſter & lumine proſperitatis
defecerit, tunc vere in corde ſelenitis. i. falſi & mundani ami-
ci, imago eius. i. amor & reputatio imminuitur, quia diuitiæ
addunt amicos plurimos, a paupere autem & hi quos habue-
rat, ſeparantur. Prouerbio. 19. ¶ Selenites eſt lapis virens con- a
tinens lunę imaginem candidam, & valet ad reconciliandum,
& adiuuat phthiſicos & conſumptos, ſecundum Dioſcor. Ta-
lis eſt beata virgo, quæ in ſe continuit imaginem lunæ. i. Dei
patris imaginem, ſ. ipſum filium, color eius fuit candidus per
innocentiæ puritatem. Candor enim eſt lucis æternæ, & ſpe-
culum ſine macula, & imago bonitatis ipſius Dei. Sapien. 7.
Iſta igitur fuit viridis per honeſtatem, & Deo reconciliat pec-
catores, quibus etiam quia per vitia ſunt conſumpti. ſumme
valet, quia ſcilicet ſuis precibus illis humorem gratiæ reſti-
tuit & reſtaurat. Vel dic de viro perfecto vel prædicatore,
qui debet eſſe viridis continuè per deuotionem & contem- 2
plationem, & lunæ id eſt Chriſto vel cuilibet viro ſancto ſi-
milis per obedientiam, & per ſuæ conuerſationis imitatio-
nem, & ſic poterit ſuis doctrinis reconciliare Deo peccato-
res. pſalm. Veruntamen in imagine pertranſit homo. Vel dic
quòd luna ſignificat malos, mutabiles atq; vanos, quibus pro
certo fatui libenter ſe conformant, & eorum mores & imagi-
nem in ſe portant: Vel dic quòd iſta luna ſignificat mundum,
cui mali religioſi & clerici ſtudent ſe totis viribus conformia-
re, & imaginem eius, id eſt mores & habitus ſumere, ſi-
gurati in illis qui acceperunt imaginem beſtiæ, & ideo miſsi
ſunt in ſtagnum ignis. Sic verè qui mores & imagines be-
ſtiarum, id eſt ſecularium in ſe accipiunt, finaliter igne in-
ferni peribunt.

De Stanno. Cap. 122.

1 STANNVM ſecundum Iſidorum metalla mix-
ta diuidit, & vnum ab alio diſgregat & diſcer-
nit, & candidi coloris atque pulchri, & cum eo
ſpecula temperantur, & ceruſſa qui eſt color cã-
didus, ex eo generatur, & per ipſum metalla a
combuſtione ſeruantur. Talis eſt bonus præla-
tus, quia vere ipſe debet eſſe candidus per caſtitatem, mollis
per pietatem, & ideo ceruſſam. i. candorem caſtitatis debet in
ſe & alijs generare. ſ. verbis & exemplis, & debet eſſe tantæ di-
ſcretionis, ꝙ ſciat metalla mixta. i. ſuos ſubditos diſgregare, qñ
per malam ſocietatem inuicem copulantur, & eos ab inuicem
ſeparare & inter eos debite diſtinguere & diſcernere, & quis
& qualis ſit quilibet, indagare. Diſcretionem habeatis mundi
& immundi. Leuitic. 11. Et ideo ipſa ſpecula i. ſubditos & reli-
gioſos qui ſunt exemplar & ſpeculum aliorum, debet tempe-
rare, & debitè gubernare, & eos a combuſtione ignis luxuriæ
vel auaritiæ præſeruare. vnde Iudas in canonica: Saluare eos
2 de igne rapientes. ¶ Stanni ſubſtantia ſecundum Ariſtotelem
ex ſulphure & argento viuo componitur, & eſt album ſicut ar
gentum, argenti tamen nõ habet valorem, & quando duo me-
talla ſunt coniuncta, tunc ſi ſtannum miſceatur, ipſa penitus ſe
parat, diuidit & diſtinguit. Talis eſt hypocrita quia in eo con-
currit ſulphur luxuriæ & fœditatis, argentum viuũ vanæ glo-
riæ & leuitatis, et ideo habet candorem & pulchritudinem ho
neſtatis, ita ꝙ videtur eſſe argentum. i. bonus homo, licet non
ſit. Et quia tales ſunt communiter reportatores verborum &
bilingues, ideo metalla mixta. i. illos qui ſunt mixti & coniun
cti per concordiam & amorem. ſoluunt per diſcordiam & di-
ſiungunt, quia vir verboſus ſeparat principes. Prouerbiorũ 16.
3 ¶ Stannum metalla quibus admiſcetur, ſeruat a combuſtione.
Sic bona perſona & caſta illos q ſunt in ſocietate ſua, ſuis ver-
bis & exemplis ſeruat ne comburantur per tentationes et pec-
cata, & finaliter per tormenta ignis infernalis. Eſa. 43. Flamma
4 non ardebit in te, quia ego tecum ſum. ¶ Stannum liquefactũ
& bulliens omnia corpora frangit quibus admiſcetur, quam-
quam ſolida ſeu dura. Sic verè illi qui ſunt liquefacti per luxu-
riam, inflammati per iracondiam, omnes illos qui ſibi miſcen-
tur, & qui ſuam ſocietatem frequentant, per mala verba & exẽ
pla deſtruunt, quia qui cum ſtultis graditur, ſimilis efficietur.
Vel capone ſi vis de carne ſicut ſupra de plumbo. §. caro. Vel
5 dic ꝙ ſtannum eſt luxurioſa mulier. &c. ſicut ſupra. ¶ Secundũ
Hermetem, ſi ſtanno argentum viuum miſcueris, facit ipſum
albeſcere, ſed poſt denigrat & condemnat. Sic multi quando
eis adiungitur argentum viuum. i. correctio vel doctrina, albe
ſcunt per caſtitatem & honeſtatem, quia aliquando emendan
tur, ſed vere poſtmodum deſtruuntur per vitia & peccata, &
denigrantur per malam conuerſationem. Et fiunt nouiſſima
6 hominis illius peiora prioribus. Matth. 12. ¶ Ex ſtanno fit mi-
nium quando comburitur igne forti. &c. ſicut de plumbo. §.
7 tribulatio ¶ Modico ſtanno mediante, diuerſa inuicem iungũ-
tur & conſolidantur, & maximè quando ei vnctuoſum aliquid
admiſcetur. Sic vere mediante viro iuſto & perfecto diſcordes
ad concordiam reuocantur, & maximè quando ſibi vnctio. i.
gratia ſancti ſpiritus admiſcetur. Vel ſtannum eſt virtus beni-
gnitatis teneræ atque mollis, quæ omnia conciliat & concor-
dat. Ideo de bonis dicitur Zacha. 4. Videbunt lapidem ſtanneũ
in manu Zorobabel.

De Sulphure. Cap. 123.

1 SVLPHVR. eſt vena terræ, naturæ igneæ & ca-
lidæ, cuius ardorem aqua quamquã frigida ſen-
tit, quia tranſiens venas ſulphureas, colorẽ con-
trahit a ſulphure & eſficaciam & odorẽ, & ideo
fontes calidi qui de talibus ſubterraneis meati-
bus ſcaturiunt, qualitates venæ ſulphureæ ſecum ferunt, ſecun
dum Iſidorum. Sulphur ſignificat bona mundi, in quibus eſt
igneitas auaritiæ & ardoris, quia vere licet quis ſit aqueus per
pietatem, frigidus per temperantiam & maturitatem, ſi tamen
tranſeat per venas ſulphuris. i. per adminiſtrationem bono-
rum temporalium (quæ. ſ. non ſunt niſi venæ terræ) ſtatim pro
certo contrahit calorem auaritiæ, & odorem malæ famæ, &
ideo ratione iſtiua ſulphuris multi ſunt hodie ſicut fontes cali
di. i. multi ſunt qui ardore auaritiæ ſunt penitus inflammati.
Nonne veſtimenta tua calida ſunt cum perflata fuerit terra au
ſtro? Iob 37. Vel dic ꝙ ſulphur fœtens eſt perſona infamis &
luxurioſa, quæ aquam frigidam. i. perſonam caſtam, lucidam
& honeſtam, quando ſibi iungitur & aſſociatur, per ſua mala
exempla inflammat per luxuriam & corrumpit, & valorem
ſuæ perfectionis & odorem ſuæ famæ & cõuerſationis deſtruit
& immutat, quia qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccl.
13. Vide de fonte. ¶ Sulphur ſecundum Iſidorum igneæ eſt na 2
turæ, & ideo ſuper omnia quæ ſunt ſulphurea, faciliter igne ap
poſito inflammantur, & ideo inſulæ Eoliæ quę dicũtur eſſe ſul-
phureæ, perpetuis incendijs ſemper ſpirant. Talis eſt ſulphu-
rea fœtida caro noſtra, quia vere appoſito igne tentationis, fa-
ciliter inflammatur & ignitur per malos luxuriæ appetitus, &
ideo illæ inſulæ. i. illi ſtatus in quibus eſt multum de ſulphure
. ſ. de viris carnalibus incendio luxuriæ continuæ conflagrant.
Vel dic ꝙ ſulphur eſt voluntas humana, quæ verè oppoſito
igne. i. data occaſione faciliter inflammatur per deſiderium &
mouetur, ſiue ad bonum ſiue ad malum. Vel dic quòd ſulphur
eſt anima luxurioſa vel auara, quæ quia eſt igneæ naturæ per
luxuriam vel auaritiam, ideo faciliter inflammatur. ſ. poſt mor
tẽ igne infernali, & propter hoc illa inſula vbi eſt ſatis de iſto
ſulphure. ſ. infernus. vbi luxurioſi & auari deſcendunt, per-
petuis incendijs ſemper flammat. Ezech. 15. De igne egredien
tur, & ignis conſumet eos. ¶ Quattuor ſunt genera ſulphuris, 3
ſed vnum ſolum genus a medicis acceptatur, quod. ſ. dicitur
ſulphur viuum, tranſlucidum atque clarum. Alia autem impu-
ra ſunt, & ideo ad alios vſus valent. Sulphur ſignificat amo-
rem & affectionem, quæ vere igneæ eſt naturæ ſicut ſulphur,
quia. ſ. in ſe non ſiſtit, ſed ad alia ſemper tendit. Sed vere iſtius
lapidis ſunt multæ ſpecies quia. ſ. homines diuerſimode ſe di-
ligunt, quia quidam fictè, quidam vere, quidam propter ſe,
alij propter ſua, quidam ſecundum mundum, alij ſecundum
Deum. Sed inter omnes iſtos amores nullus eſt medicinalis
animæ, niſi viuus. ſ. amor ſecundum Deum & charitatiuus, qui
dicitur ſulphur viuũ, quia. ſ. vita gratiæ informatur, omnes au
tẽ alij amatores ſemper habẽt aliquid impuritatis, quia alij lu
xuria ſunt infecti, alij auaritia, & ſic de alijs. Peccatores enim
diligentes ſe diligunt. Luc. 6. Et ideo tales animæ non tribuunt
medicinam, ſed magis toxicum & venenum. ¶ Sulphur inflã- 4
matum fœtorẽ emittit & fumum, qui faciem quam contingit,
facit apparere horribilem, pallidam & deformem, & colorem
mortui repræſentat. Talis eſt caro noſtra, quia vere quando
igne luxuriæ inflammatur, tunc fœtorem infamiæ & fumum
mali exempli emittit; a quibus facies. i. exterior apparentia &
conuerſatio inficitur & mutatur. & adiunge ſupra ſi vis alium.
§. de carne. Vel dic ꝙ ſulphur eſt peccatum luxuriæ vel hypo
criſis, quod quandoque comitatur fœtor luxuriæ quo cum ali
quis inficitur & corrumpitur, tunc facies eius per hypocriſim
palliatur, ſicut patet de hypochritis, qui exterminant facies
ſuas, vt appareãt hominibus ieiunantes. Matthei 6. ¶ Sulphur 5
aliquando eſt putum & groſſum & fæculentum, aliquando
clarum lucidum & purum, & ſecundum iſtam differẽtiam, ex
ſulphure & argento viuo diuerſa metalla differentia generan-
tur, ſecundum Ariſtot. Sulphur ſignificat homines, qui vere
diuerſimode variantur, quia quidam ſunt puri, quidam impu
ri, quidam boni, quidam mali, & ideo ſecundum iſtorum bo
norum bonitatem & prauitatem, metalla quæ exinde generã-
tur. i. filij qui a talibus procreantur, differunt in ſpecie & va-
lore, quia vt communiter ſecundum qualitatem patrum varia
tur conditio filiorum, quia ſi radix ſancta, & rami. ad Roman.
11. ¶ Sulphur aliud viuum, aliud mortuum artificialites effici 6
tur. Eſt autem calidum & ſiccum, & virtutem habet attrahen
di, diſſoluendi & conſumẽdi, & ideo tuſsim prohibet, ſcabiem
purgat, caducos iuuat, læthargicos excitat, venenis obuiat, ar-
teticos & podagricos & paralyticos iuuat, ſecundum Auic.
Dioſco. & Plat. Sulphur quod de terra naſcitur, ſignificat car-
nem, quæ quando comburitur & conſumitur per calorem na
turalem, tunc fœtet ad litteram & putreſcit, & iſta etiam ali-
quando viua, aliquando mortua reperitur, quia nemo eſt qui
ſemper viuat. Eccleſiaſt. 9. Per ſulphur autem quod fœtet, in-
telligo memoriam mortis & fœtoris quam incurrit mortua
caro noſtra, quia vere memoria mortis noſtræ habet virtu-
tem attrahendi. ſ. ad bonum, diſſoluendi. ſ. cor per contritionẽ,
conſumendi. ſ. vitia & peccata. Nam ſi bene ſulphur. i. mortem
in corde noſtro incorporauerimus, tunc pro certo ſcabies lu-
xuriæ & pruritus inuidiæ minuitur, morbus caducus ſuper-
biæ ſanatur, & læthargus pigritiæ excitatur, venenum malitiæ
deponi-

deponitur,& artetica parcitatis (quæ manus contrahit) laxa-
tur & paralyſis auaritiæ mitigatur. Memor ergo eſto quon.am
mors non tardabit Eccleſiaſt. 14. Vel ſulphur eſt ſœtor infer-
nalis incendij,quia.ſ.ibi eſt ſtagnum ignis & ſulphuris. Apoc.
19. Cuius receptio & memoria & timor poteſtatem habet at-
trabendi. &c. ſicut ſupra. Vel per ſulphur calidum intelligo
pœnitentiam , quæ vrit & affligit , quæ valet, per omnia ſicut
7 ſupra. ¶ Per ſulphur quod horribiliter ſœtet & faciliter ar-
det,intelligitur ardor inferni, vbi eſt ardor ineatinguibilis, &
ſœtor intolerabilis.&c. Vide Apocalypſis quartodecimo cap.

De Sale. Cap. 124.

1 SAL a ſaliendo dicitur,eo ꝙ ab igne exiliat.licet
enim ſit igneæ naturæ & igne tamen reſugit &
reſultat. Sit autem ſal de aquis maris in eatre-
mis littoribus calore ſolis induratis , aliquando
etiam ex puteis ſalſis aqua hauritur,& per deco
ctionem fortem in ſal conuertitur & mutatur,
vt dicit Iſidorus.Sal quo cibi condiuntur, ſignificat virum ſa-
pientem & perfectum , qui alios moderatur per prudentiam
atque condit.Licet ergo iſte ſit igneus per charitatem,ab igne
tamen tentationis,auaritiæ,luxuriç & malç occaſionis propoſ
ſe ſuo reſilit & recedit. Recedite de medio Babylonis. Hiere.
50. Econtra multi non fugiunt ab igne, & ſimiles ſunt ſali Si-
2 ciliæ.&c.ſicut ſupra.fac.§.de reſiduo.¶ Sal ſic efficitur. &c.ſi-
cut ſupra . Mare ſignificat mundum, propter fluctus tribula-
tionum qui ibi ſunt,puteus ſignificat carnē , quia puteus pro-
fundus.&c.Prouerbio.22.Aquæ iſtorum ſunt peccatores.Pec
cator igitur a mari & puteo, id eſt de ſtatu peccati extrahitur
per conuerſionem & diuinam inſpirationem, & tunc ſol Chri
ſtus feruore & calore ſuarum tribulationum ipſum vrget per
correctionem , & omnem humorem carnalitatis in eo deſic-
cat,& ſic eum conuertit in ſal.i.in virum iuſtum & perfectum
alijs vtilem & profienum.Ideo viris perfectis ſic conuerſis di-
citur Matthei. 5. Vos eſtis ſal terræ Et ſicut ſal ab igne reſilit
3 licet ſit igneum.&c.ſicut ſupra de tentatione.§. 1. ¶ Aliquan-
do inuenitur ſal ſub arenis.ſunt etiam quidam montes de qui-
bus fodiuntur duri & ſalſi lapides,qui in ſal poſt modum con-
fringuntur,ſicut in Pannonia, & ſunt tantæ duritiæ lapides il-
li,ꝙ domus de eis fabricātur:ſecundum Iſidorum. Arenç ſunt
diuitiæ,montes ſunt dignitates & eminentiæ , quia vere & in
diuitijs & in honoribus aliquando inuenitur ſal, viri.ſ. iuſti &
boni & diſcreti. Nam licet iſti primo ſint duri per parcitatem
& obſtinationem , quando tamen a Deo franguntur per inte-
riorem cōtritionem, vel exteriorem tribulationem,tunc ſiunt
ſal aliorum.ſ.conditores , directores & rectores ſuis exemplis
& doctrinis . Arenam & ſalem & maſſam plumbi facilius eſt
4 portare. Eccleſ. 22. ¶ Eſt in Sicilia quoddam genus ſalis quod
contra naturam aliorum in igne fluit, nec ab eo reſilit,in aqua
autem crepitat,& ab ea reſilit , ſecundum Iſidorum. Ignis eſt
ardor tentationis, aqua eſt humor deuotionis. Sunt igitur qui
ignem tentationum non declinant , nec ab eo reſiliunt , ſed in
eo per mala deſideria liquefiunt, ab aqua autem deuotionis re
ſiliunt,& quando in ea ponunt. i. quando aliquid quod ad de-
uotionem pertineat eis iniungitur,tunc vere per murmuratio
nem & impatientiam crepitant & rixantur , & hoc eſt contra
aliorum bonorum naturam , quia boni ab igne tentationis &
mundani ardoris fugiunt , & in aquam deuotionis ſe mergūt ,
& ibi per contritionem penitus liqueſiunt.Canticor.3.Anima
mea liquefacta eſt,vt dilectus meus locutus eſt . E apone ſi vis
econuerſo,& vide de Sicilia. & per ignem intelligo tribulatio
nem , in qua boni debent liquefieri per contritionem & com-
paſsionem,per aquam intelligo mundi voluptatem & proſpe-
ritatem,a qua debent continuè reſilire.Eccleſiaſt.21. Quaſi a
facie colubri fuge peccatum . Et hoc eſt contra naturam alio-
rum ſalium.i.peccatorum , qui.ſ.ab igne tribulationis & pœ-
nitentiæ reſiliunt, & in aqua mundanç proſperitatis per diuer
5 ſa vitia liquefiunt. ¶ Sal variatur in colore,quia aliquando al-
bum,aliquando rufum, aliquando rubeum, aliquando croceū
eſt ſecundum Iſidorum. Inuenitur etiam aliquando ita ſplen-
didum, ꝙ ibi virgines ſpeculantur, ſ.in aliquibus partibus Si-
ciliæ.Sic verè boni & iuſti aliquando variantur quantū ad co-
lorem perfectionis & virtutis, quia quidam ſunt rufi per pœ-
nitentiam ,quidam rubei per charitatem , alij albi per caſtita-
tem, alij ſplendidi per honeſtatem. Vel dic ꝙ religioſi & homi
nes alij variantur quantum ad colorem & habitum exteriorē,
quia quidam albi,alij rufi, alij varij. &c. quod etiam patet de
religioſis. ¶ Sal variatur quantum ad ſaporem , quia alicubi 6
ſuaue,alicubi ſalſiſsimum, alibi amarum reperitur , & quanto
ſalſius & amarius,tanto calidius. Et generaliter ſal habet vir-
tutem diſſoluendi,mundificandi,& conſumendi.Nam vento-
ſitatem attenuat , humores ſuperfluos conſumit carnes putri-
das corrodit,& putrefactioni reſiſtit. Talis eſt pœnitētia,quia
vere in aliquibus inuenitur leuis & ſuauis, in aliquibus autem
acuta & fortis,quia diuerſi diuerſimode eam habēt, ſed quan-
to quis eam habet amariorem & fortiorem,tanto calorem di-
uini amoris participat ampliorem.Sal etiam pœnitentiæ diſſol
uit per contritionem,mundificat per confeſsionem,conſumit
& rodit per ſatisfactionem . Hæc enim exterminat ventoſita-
tem ſuperbiæ & vanitatis , humores deliciarum & voluptatū,
carnes putridas luxuriæ & carnalitatis. Et ſicut ſecundum Iſi-
dorum ſale nihil vtilius reperitur, ſic nihil eſt pœnitentia vti-
lius animæ peccatrici. Et ſicut ſal per ſe manducatum inueni-
tur ſalſum & amarum,ſed in aqua moderate ſumptum,vel ci-
bis dulcibus admixtum,eius acuties non ſentitur,ſic verè ſi pç
nitentiam cum aqua diuinæ conſolationis, gratiæ & deuotio-
nis miſcuerimus , ipſam non grauem ſed facilem inueniemus,
alias autem amara & importabilis inuenitur.Iudith.5. Fontes
amari obdulcati ſunt.& Exod.5. ¶ Sal ſumme eſt hominibus 7
neceſſarium.Nam ſale cibi condiuntur, & in eis ſapor delecta
bilis inducitur , & ſine ſale omnis cibus inſipidus inuenitur .
Nam pulmētis dat ſaporem,& prouocat appetitum. Sal iſtud
eſt diſcretio,quæ pro certo habet ſummam virtutem,quia per
eam omnes cibi.i.omnia noſtra opera moderantur,& vt debi-
tum ſaporem & valorem habeant,condiuntur. Nam ſine ſale
diſcretionis & prudentiç omnis cibus vel actus quamquam de
ſe bonus ſit inſipidus & inutilis reperitur. Nam quia diſcretio
conſiderat locum,tempus,modum,circumſtantiam, conditio-
nem,ideo ſaporem dat actibus & valorem, & omnium noſtro
rum actuum dicitur condimentum. Nam res quæ indiſcretè
ſiunt,licet de ſe ſint bonæ,non habent tamen valoris efficaciā
vel virtutem.Marci.9.Bonum eſt ſal.habete ergo in vobis ſal,
& pacem habete inter vos.¶ Sale ſecundum Iſidorum,appeti- 8
tus confortatur, & ſale pecudes ad paſtum prouocantur & ad
potum,& per ſal melius impræegnantur,& ſalis beneficio lacte
& caſeo plus dotantur , ſale carnes a putredine ſeruantur , per
ſal humores in corpore diſſoluuntur,ſtomachus mūdificatur,
carnis putredo & corruptio deſiccatur . Talis eſt doctrina ſa-
cræ ſcripturæ, quia vere quando pecudes.i.auditores iſtud ſal
ſibi in prædicatione oblatum recipiunt,& ſibi incorporant re-
tinendo,tūc appetitus eorum.i. affectus & deſiderium ad æter
na amplius vigorantur , & cibum æternæ refectionis auidius
deſiderant, & potum gratiæ & deuotionis plenius ſumunt , &
ſic per virtutes & merita melius impinguantur, & lacte miſe-
ricordiæ & compaſsionis, caſeo bonæ operationis ditius fçcū-
dantur . Nam per ſal bonæ doctrinæ & prædicationis,humo-
res peccatorum diſſoluuntur per contritionem , ſtomachus
conſcientiæ depuratur & mundatur per confeſsionem , & ca-
ro ſuperflua.i. carnalis voluptas deſiccatur per ſatisfactionem
& pçnitentiæ macerationem, & ſic caro a putredine vitiorum
& criminum doctrinæ beneficio præſeruatur . Cætera ſalie-
runt.&c.Thob.6.Ideo ad Coloſ.4. Omnis ſermo veſter ſale ſit
conditus.¶ Sal quando eſt exuſtum,maiorem habet virtutem, 9
quia tunc ſumme carnem putridam corrodit,loca ſanioſa mū
dificat. ſal. n. vſque ad interiora penetrat , & habet virtutem
mollificādi & mordificandi ventrem , & humores compactos
ſoluendi,& finaliter exire cogēdi.Talis eſt vir perfectus,& ma
ximè prælatus , quia quando igne ſancti ſpiritus & charitatis,
igne etiam pœnitentiæ & aduerſitatis eſt exuſtus , tunc maio-
ris eſt virtutis & perfectionis , quia tunc carnem mortuam.i.
carnales ſubditos vita gratiæ priuatos,corrodit per correctio-
nem,& eos a ſanie luxuriæ & carnalitatis mundificat & depu
rat.¶ Sal habet virtutem penetrandi. &c. Sic contritio , quia 10
vſque ad intima cordis penetrat , & ventrem conſcientiæ re-
mollit per deuotionem , & mordicat per diſplicentiam & re-
præhenſionem , & ſic humores compactos. i. vitia & peccata
inuicem conglobata diſſoluit , diuidit & diſtinguit per ſeram
diſcuſsionem & eaactionem , & ſic eos repellit.ſ.a conſcientia
per confeſsionem.Eccleſ.1.Timor domini eapellit peccatum .
¶ Sal virtutem habet venenoſis humoribus reſiſtendi,quia cū 11
oleo & aceto lichenas & ſcabiem ſanat , faciei etiam maculas
abſtergit , & pruriginem & ſerpiginem tollit , ſi ſaponi fuerit
mixtum.

humoribus, carnalibus tentationibus & infectionibus reſiſtit, faciē conſcientiæ mundificat, & pruriginem malorum deſideriorum tollit, ſi cum melle gratiæ & deuotionis. & cum ſapone
12 dulcis conſolationis fuerit intermixta. ¶ Sal in igne poſitum ab eo reſilit, & ibi non reſoluitur, in aqua autem poſitum ſtatim diſſoluitur & liqueſcit. Tales ſunt multi, quia ſi in igne tribulationum ponantur, ibi per vitia non ſoluunt, nec per mala deſideria liqueſiunt, ſi autē in aqua mundanę proſperitatis ponantur, ſtatim liqueſcunt per mala deſideria & reſoluuntur, quia plus nocet bonis proſperitas quàm aduerſitas. Naum. 2 Portę fluuiorum apertę ſunt, & templum ad ſolum dirutum eſt.

De Lapide topatio: nam per t in penultima ſcribitur, non per z. Cap. 125.

1 TOPAZIVS eſt lapis ſplendens & rarus, fulgidus, omnium gemmarum ſuperans claritatem, cæteris maior & pulchrior, aſpicientes delectat, & eo in theſauris regum nihil precioſius inuenitur. Tantę. n. magnitudinis (ſecundū Plinium) eſt inuentus, q Ptolomæus Philadelphus ex eo fecit ſtatuā quattuor cubitorū. Hic eſt Chriſtus, cuius eſt ſplendor gloriæ inæſtimabilis, quia omnium creaturarum ſuperat claritatem. Nam præ ſui æterna claritate & pulchritudine aſpicientes beatos in patria, & contemplatiuos in via afficit & delectat. In quem deſiderant Angeli proſpicere 1. Pet. 1. Hic enim eſt cæteris maior & dignitate & natura, quia ſecundum Iob 11. Altior eſt cœlo, profundior abyſſo, longior terra, & latior mari. Et hic duplicem habet colorem. i. naturam ſpiritualem, ſ. & corporalem & ideo Philadelphus i. Deus pater vel ſpiritusſanctus ipſum fecit imaginē quattuor cubitorum, quia Chriſtus conſtat ex quatuor rebus, duabus. ſ. corporalibus carne & ſanguine, & duabus ſpiritualibus. ſ. anima & diuinitate, & ideo in theſauro regis æterni. ſ. in paradiſo, nihil eo precioſius poteſt eſſe, nec etiam in theſauro regum terræ. In corde virorum indoctorum. Precioſior eſt cunctis opibus, dicitur de ſapiētia Dei. Prouerbio. 3. ¶ Topazius eſt gemma clariſsima, aliarum ſupe-
2 rans claritatem, gemmarum ſibi obiectarum in ſe recipit claritatem, inſpiciētes delectat, formam habet ſpecularem, idolum enim in ſe receptum inuerſum videtur, ſicut in ſpeculo concauo. Talis eſt beata virgo, quia iſta cæteris gemmis. i. ſanctis clarius emicat & reſplendet, & hoc quantum ad conſcientiæ puritatem, quantum ad caſtimonię claritatem, quantum ad apparentiæ venuſtatem, & quantum ad ſapientiæ ſynceritatem, & ideo non immerito debet inſpicientes. i. deuotos et contemplatiuos non modice delectare. Nam tantam habet ſanctitatis & conſcientiæ claritatem, q gemmarū aliarum claritatem. i. aliarum mulierum virtutem & ſanctitatem ſuperauit, quia nec primam ſimilem viſa eſt. &c. & gemmarum ſibi obiectarum gratiam & ſplendorem reddit, & maximè in beata incarnatione, vbi per ſuam gratiam ſpiritusſanctus ſuperuenit in eam, & per ſuam præſentiam Dei filius (qui eſt claritas Dei patris) in eam ſubintrauit. Iſta. n. eſt ſpecularis naturæ, quia eſt ſpeculum ſine macula Sap. 7. Et ideo quando Deus pater in eam reſpexit per ſuam gratiam; ipſa pro certo ad modum ſpeculi eius imaginē . i. filium in ſeipſa recepit per beatam incarnationem, & eum tandem in natiuitate præſentauit hominibus & oſtendit. Veruntamen iſtam imaginem receptam oſtēdit nobis inuerſam, quia ſicut in re inuerſa illud quod eſt ſupremum, efficitur infimum, ſic vere in Chriſti incarnatione iſta imago fuit inuerſa, quia. ſ. Dei filius qui omnium rerum eſt ſuperior dignitate, factus eſt inferior humilitate. Deutero. 28. Ipſe deſcendet, & erit inferior. ¶ Topazius ſequitur motum lunę, quia. ſ. maioris eſt
3 virtutis vel minoris ſecundum q luna plus vel minus recipit incrementi. Et valet ſecundum Dioſco. contra lunaticam paſſionem. & eſt topazius gēma ſplendidiſsima, & maximè quando ſolis radijs eſt percuſſa, quæ aliarum gemmarum in ſe recipit claritatem, inſpicientes autem ſummè reficit ac delectat. Topazius eſt virtus honeſtatis, quę præ cęteris rutilat exterius per boni exempli dationem, & ſumme delectat inſpicientes, quia vere pulchrum eſt videre perſonam honeſtam & maturā, & maximè quando ſolis radiis i. gratia ſpiritusſancti repercutitur & illuminatur, in ſe etiam claritatem aliorum. i. bona exempla & virtutes quæ in alijs videt, per imitationem recipit, & ſibi ea incorporat & adiungit. Per lunam ergo quæ mutabilis & variabilis, intelligo humanam voluntatem, quæ vere ſemper mutatur de vna cogitatione ad aliā, & cętera huiuſmodi. Quāto ergo luna plus abundat in lumine gratię Dei, tanto vere topazius. i. bona & honeſta cōuerſatio plus habet de efficacia & virtute, quia parum valet bonitas exterior & honeſtas, niſi interius lumen cœleſtis influat maieſtatis. Ideo bona perſona dicit illud Iob 31. Vidi ſolem cum fulgeret, & lunam incedentē clare &c. Quia ſicut dicitur Iob 8. Non poteſt viuere carectū ſine aqua. Et ſicut topazius habet formam ſpecularem, ita vere honeſtas eſt aliorum ſpeculum & exemplar. Splendor enim eſt lucis æternę, & ſpeculum ſine macula Sap. 7. ¶ Topazius vn- 4
has bullientes compeſcit, & bullire non permittit, iram & triſtitiam reprimit, & phreneſim & mortem ſubitam expellit ſecundum Dioſcor. & lapidarium. Talis eſt virtus benignitatis, quia vere illos qui per furorem & iracundiam bulliunt atque feruent, reprimit atque ſedat, & ideo cōtra phreneſim, & iram . i. contra peccatum furoris & crudelitatis ſumme valet, & per conſequens mortem facit euadere ſempiternam, quia vir iracundus ſuſcitat iras, qui autem patiens eſt, mitigat ſuſcitatas. Prouerbio. 15. Vel expone de patientia ¶ Topazius ſanguinem 5
ſtringit, & valet contra lunaticam paſsionē. Talis eſt abſtinentia vel caſtitas, quæ ſanguinem carnalis voluptatis reſtringit, & valet cōtra lunaticam paſsionem. i. contra mentis leuitatē & mutabilitatē. ¶ Topazius geſtatus ſanguinem ſtringit, triſtitiā 6
tollit, & a mortem ſubitaneam impedit. Sic beata virgo geſtata per deuotionem, ſanguinem luxuriæ reſtringit, & iracundiam ſedat, & a morte ſubitanea nos præſeruat. Exemplum de Normano flagitioſo qui ieiunabat ſabbatum in virginis honorem, cuius caput ab inimicis ſubito truncatū, tamen confeſſum fuit. ¶ Topazius ſequitur motum lunæ, & ſecundum eam ſuam vir- 7
tutem regulat & diſponit, & cum ſit naturæ ſpecularis, imaginem tamen receptam inuerſam repræſentat. Tales ſunt multę leues perſonę, quia verè ſm lunam. i. ſecundum mutabilitatem ſuæ vanæ voluntatis (ad Ephe. 1. Omnia operatur ſecundum conſilium voluntatis ſuæ) vel etiam ſecundum lunam. i. ſecundum curſum mutabilis proſperitatis ſeipſos regunt. Ecc. 27. Stultus autem vt luna mutatur. Et quādo aliqua imago vel ſpecies eis offertur. i. quando aliquod bonū exemplū vel mandatum tribuitur; ipſum pro certo inuerſum repræſentat, quia . ſ. totum faciunt contrarium omnium quæ viderūt vel ab alijs audierunt. Mandata. n. domini audientes omnia facere cōtra- 8
ria. Iudicum 2. ¶ Plin. dicit q ſi topazium polias, ipſum obtenebras & obſcuras, ſi vero propriè naturæ relinquitur, tunc clarior & ſpecioſior inuenitur. Sic verè multi ſunt qui ſibijpſis relicti, nec linguis adulatorum politi, clari ſunt & virtuoſi, qui ſi per adulationem poliantur, tunc ſæpe fit quòd concepto inanis gloriæ ſpiritu a claritate, id eſt a virtute quam habuerant, obſcurantur. & ideo Exo. 20. præcipitur fieri altare de lapidibus non politis. Vel dic q Deus, beata virgo & ſancti ita ſunt clari & precioſi, q ſi ipſos polire. i. commendare voluerimus, claritatem eorum magis minuimus quàm augemus claritasq; & honor ſuus nullatenus conualeſcit per quacunque polituram laudis quam lingua hominis ſibi facit quinimo (ſicut dicit Greg. quicquid dici poteſt, eo ipſo quod dici poteſt laudis diuinæ indignum eſt. Vel dic q multi ſunt qui ſi per proſperitatem & gloriam poliuntur, a claritate virtutum & bonorū operum minuuntur, qui ſi ſibijpſis relinquantur, & in ſuo ſtatu & paupertate dimittantur, in claritate virtutum perſeuerare noſcuntur, & ideo Deus multos impolitos. i. impromotos, rudes & pauperes ſine opulentia & ſine ſcientia dimittit, quia talem polituram ipſis non proficere ſentit. Vel dic q politura ſeu fricatura eſt correctio. quæ quàuis generaliter proficiat, multi tñ ſunt quos magis lędit quàm iuuet, & quos magis obſcurat quā poliat. Vel dic q politura eſt fama. &c. ſicut ſupra.

De Lapide Turcoi, nam ita apud Vincentium ex Arnoldo legitur, vnde auctorem noſtrum hæc excerpſiſſe puto. Cap. 126.

TVRGOOIS eſt lapis flauus, qui viſum cōfortat, & hilaritatem generat. Talis eſt vir perfectus, flauus & pallidus per pœnitentiæ macerationem, quia viſus aliorum confortat per honeſtam conuerſationem, & in eis hilaritatem efficit & lætitiam ſpiritualem, ſcilicet ſuis verbis conſolatorijs atque factis. Gaudete cum gaudentibus. &c. ad Roman. 12.

De Terra ſigillata. *Cap. 127.*

TERRA ſigillata eſt vena terræ medicinalis, cuius virtus eſt reſtringere ſanguinẽ, & valet cõtra arteticam & inflaturam, ſm Plat. Talis eſt humilitas, vel etiam memoria mortis, qñ.ſ.terra.i.corpus ſigillabitur in ſepulchro, quæ vere naturæ eſt reſtrictiuę, quia per memoriam mortis ſanguis voluptatis carnalis reſtringitur, inflatura ſuperbiæ mitigatur, & artetica pigritiæ penitus abdicatur. Ideo Eccl.13. Memor eſt quoniam mors non tardabit.

De Tartaro. *Cap. 128.*

In maſculino legitur tartarus in lib. de proprietatibus rerum, vt eſt videre in horto ſanitatis.

TARTARUM eſt fęx vini ſiccata contra doliũ & eſt calidum & ſiccũ, & virtutem habet laxãdi mundificandi & conſumendi, & valet contra ſerpiginem, ſcabiẽ, & capitis immunditias. Vinum eſt proſperitas & voluptas mundana, eius ſex & reſidentia ſignificat pœnã æternã, quæ finis eſt mundanæ voluptatis. Tartarum ergo eſt calidæ & ſiccæ naturæ, quia vere illa pœna eſt calida per ignem inextinguibilem, & ſicca per abſentiam oĩs humoris & voluptatis. Sed vere iſtud tartarũ eſt modo medicinale.ſ.illis qui ipſum habent in memoria, quia vere per eius timorem homo laxatur per contritionem, mundificatur per confeſsionem, & conſumitur per corporis & carnis macerationẽ & pœnitentiæ ſatisfactionẽ, & ſic a ſerpigine & prurigine.i.a pruritu deſideriorũ carnalium liberatur. Ideo iſtã fęcem debent peccatores bibere per eius cõſiderationem. Eſ.51. & Eze.23. Calicem vini furoris dñi bibiſti & potaſti vſq; ad fęces. Iſtam etiã fęcem bibent in inferno ſenſibiliter illi qui modo nolunt eam portare mentaliter. vnde pſal. Fęx eius non eſt exinanita, bibent omnes peccatores terræ.

Cap. 129.

2 VITRUM ſm Auicennam eſt inter lapides, ſicut ſtultus inter hoies. declinat. n. ad oẽm tincturã. Nam qñ in fornace liquefit, in quęcunq; colorẽ faciliter tranſmutaſ, ita q ſmaragdi vel hyacinthi quque ſpecies reprę ſentat, & hoc accidit ex ſubſtantiæ puritate, quã in fornace acquirit, ſm Iſidorum. Vitrum eſt homo, quia vere qñ in fornace diuinæ dilectionis & contritionis, vel tribulationis conflatur, tunc contrahit tantam ſubſtantiæ.i. conſcientiæ puritatem, & habilitatem, quòd a Deo in quemcunque colorem bonæ, & honeſtæ conuerſationis faciliter tingitur, & mutatur: ita quòd per ſuã bonam conuerſationem lapides precioſos, id eſt ſanctos, qui præceſſerunt repreſentat. Veſtiui te multis coloribus. Eze.16. Vel dic q vitrum ſignificat perſonam leuẽ, quæ non ſeruat determinatum colorẽ, perſeuerãdo.ſ.in vno propoſito vel verbo, imo ſi qñ in fornace iracundię vel tẽtationis vel mundanę proſperitatis cõflatur, ſtatim a diabolo in quęcunq; colorẽ.i. in varietatẽ propoſiti trãſmutatur. Iſtud patet in iracundis, qui ſubito veterum amicorũ fiunt inimici, et illos quos primo dilexerant, perſequuntur. Patet in adulatoribus, qui in fornace proſperitatis ad oẽm colorẽ.i.ad oẽm volutatẽ aliorum per mendacia ſe conuertunt. Sap.16. Ad quod quiſq; volebat conuertebatur. Applica contra iracundos. Eze.1. Cũ euntibus ibant, & cũ ſtãtibus ſtabant. Quia.ſ.tales ſemper ſe ſolent cõformare dictis, factis & volũtatibus aliorũ, & maximè principũ & magnatũ.

a ¶ Vas vitreũ pulchrius eſt cæteris & ſplẽdidius, facile tñ frãgiẽ, nec ampli9 reſtauraẽ. Nã niſi faciliter frãgeretur, precioſi9 & nobilius quã vaſa aurea putaretur. Vnde dicit Iſid. q quidã fecit vitrũ ductile & malleo reparabile. Vnde corã Tiberio Cęſare phialã vitreã quã fecerat, proiecit, quã nõ fractã ſed plicatã malleo reparauit, quod videns Cæſar, ſtatim eum iuſsit decollari, ne dũ hoc agnitũ eſſet auri p̃cioſitas deperiret, quia reuera ſi vaſa vitrea nõ frãgerentur, meliora quã aurea putarentur, vt dicit ibidem. Chariſsimi, vas vitreũ eſt proſperitas mũdana, quæ pro certo licet videatur ſplendida & glorioſa, tñ facile perditur.ſ. per mortẽ vel per tribulationẽ, nec tñ amplius reſtauratur, ſed iſta ſui fragilitas facta eſt, ne vaſa aurea i.cœli gl̃ia & vita æterna vilia putarentur, quia vere niſi mũdi proſperitas cito perderetur, precioſior quã æterna a fatuis putaretur. Vnde pſal. Pro nihilo habuerunt terrã deſiderabilẽ. Vel dic q vitrũ eſt hypocrita, qui vere ſplẽder exterius, & pulcher videẽ per bonã ſuã conuerſationẽ, faciliter tñ frãgitur, & deſtruitur per apoſtaſiã, nec vnquã amplius reſtauratur, quia tales vt cõmuniter ad pęnitẽtiã minimè reuertũtur qñ cadũt, & hoc De9 patitur, ne tales reputẽtur ab hoĩbus meliores quã vaſa aurea .i.quã viri boni & iuſti, q̃a vere ſi hypochritæ durarẽt, boni reſpectu eorũ nihilũ putarẽtur. Thre.4. Filij Syon inclyti reputati ſunt in vaſa teſtea. Vel dic q vas vitreũ eſt diues mundanus, qui videtur pulcher quãtũ ad proſperitatẽ mundanã & gl̃am tẽporalẽ. vas aũt aureũ ẽ vir iuſtus & perfectus. Illi ergo vitrei mũdani faciliter frãguntur & diſsipãtur per mortẽ tẽporalẽ et æternã, nec tñ amplius reparãtur, q̃a nõ reuertẽtur de tenebris ad lucẽ. Iob 15. Vas aũt aureũ.i.iuſtus, etũ per mortẽ frãgatur, tñ a Deo in die iudicij reſtauraẽ, vt cũ Deo perpetuo perſeueret. Ecc.50. Tanquã vas auri ſolidũ, ornatũ omni lapide precioſo. Et hoc eſt neceſſariũ, quia alias vitrei mundani diuites meliores putarẽtur, quã aurei viri ſancti. Vñ Cæſar & imperator Deus occidit illũ.ſ.diabolũ q̃ voluit facere vas vitreũ durabile .i. peccatorũ ſemper viuentẽ, dicendo Adã: Gen.3. Nequaquã moriemini, ſed eritis ſicut dij.

3 ¶ Vitrũ ergo eſt lucidũ & perſpicuũ, & ideo imaginũ reprę ſentatiuum, quapropter et de vitro ſpecula cõponuntur. Talis eſt vir perfectus & honeſtus, quia iſte rectè eſt ſpeculũ aliorũ, q̃a.ſ.quilibet põt in eo videre imaginẽ ſuam, quia.ſ.per cõparationẽ ad ſtatũ & vitã eius, quilibet põt cogitare quis & qualis debet eſſe. Vnde iuſtus (Sap.7.) ſpeculum ſine macula, & imago bonitatis Dei dr̃. Vel dic q vitrũ eſt ſacra ſcriptura, quę clara & perſpicua dr̃, p̃p omnimodam veritatem, quia.ſ.imagines rerũ futurarũ, vel imagines oĩm bonorũ documentorum & exẽplorum in ea dilucide cognoſcuntur, & ideo ſcriptura fuit figurata in mari vitreo qd̃ fecit Moyſes in introitu tabernaculi, vt ibidẽ ſacerdotes miniſtraturi lauarentur & ſpecularentur. Et ſic in ſcriptura viri eccleſiaſtici poſſunt accipere ſpeculum & loturam. Vel vitrum eſt paradiſus, in quo eſt perſpicuitas viſionis, & claritas & puritas cõditionis, & vbi imagines Dei & ſanctorũ perfectè vidẽtur in propria quiditate. Ideo dr̃ Apo.21. Ipſa vero ciuitas aurum mundum, ſimile vitro mundo. & ſequitur, Plateæ ciuitatis tãquam aurum, & tanquam vitrum perlucidum. Vel dic q beata virgo quæ recepit imaginẽ filij Dei & eum nobis repræſentauit. &c. & adiunge ad.§.Maria Et ſicut vitrum coloratur faciliter, ſic vir perfectus colores virtutũ & perfectionum & bonorũ exemplũ faciliter recipit & oſtendit. Vel dic q nos debemus aliorũ imagines & bona exẽpla recipere per imitationẽ, & ea repræſentare per bonę operationis exhibitionem.

¶ Eſt quidam lapis 4
dictus obſianus, ſeu obſidiana, de natura vitri, qui nũc viridis, nunc niger inuenitur, de quo falſi artifices faciunt gẽmas, quæ ſ.ſunt alijs ſimiles in colore, ſed nullatenus in valore. Sic falſi artifices diaboli de lapideis peccatoribus faciunt videre gemmas per hypocriſim & palliationem, qui licet in colore apparentiæ, non tamen in valore perfectionis & virtutis ſunt ſimiles bonis gemmis.i. viris iuſtis.

De Lapide Vdachite. *Cap. 130.*

In exemplaribus quibuſdam legitur ydachites & verachitẽ, quod eſt in capite ſequenti, in alijs Ydachites, ſed parum id refert, quoniam y ſępe in v tranſit.

VDACHITES eſt lapis colore fuluus figura rotũdus, qui in ſe continet aliũ lapillũ, qui tinnire & ſonare intra eũ audiẽ, & hic lapis perpetuis aquę ſudoribus ſemper ſtillat, & ideo ab aliquib9 crediẽ q ſit idẽ quod enydros. vide ſupra. Talis eſt beata virgo, quæ fuit rotũda & volubilis per obedientiã, fulua per pœnitẽtiã. Nam iſta intra ſe.ſ.in ſuo ſacro vtero, continuit alium lapillum precioſum.ſ.Dei filium incarnatũ, & hic ſudorem miſericordiæ perpetuo nobis ſtillat. vide ſupra de enydro.

Videtur is lapis quem gratitem ſupra appellauit. *Cap. 131.*

VERACHITEN eſt lapis qui geſtatus ab hoĩe nõ mordetur a muſcis, nec ab apibus infeſtatur, & creditur valere cõtra venenũ, ſm Dioſ. Sic eſt Chriſt9, vel beata virgo, vel ẽt quicunq; ſanctus, quia ũ geſtatur per deuotionẽ, muſcæ & apes.i.tentationes & dæmones

vel

vel malę cogitationes homini uuu nucebunt. Nam hic cuntra venenū peccatorū valet. Vel dic ꝙ hic lapis ſignificat munera vel adulatiunem, quorum alterum ſi quis ſecum portauerit, a muſcis.i.a prauis balliuis & iudicibus oon lędetur, & per correctionē ab his nō pungetur. Donum enim hominis dilatat viā eius & ante priocipes ſpatium ei facit Prouer.18.

Zimeniellazuri legitur apud Vincentium ſimiliter & in herto ſantitatis. *Cap. 132.*

1 ZVMETH idem eſt ꝙ lapis lazuri, quædam ſ. vena terræ medicinalis, quę tāto melior, quantu colori cœleſti vicinior, & valet cuntra multas paſsiones, primo autem debet optimè teri, & multotiens ablui, deinde dari patieuti. mire .n. ſoluit & purgat. Talis eſt ſacra ſcriptura, q̄ optime debet teri per expoſitionē, lauari per uīs adulationis eliminationē, & deiude dari infirmo peccatori per prædicationē, & ſic ſolnetur per cuntritiunē, & purgabitur per confeſsionē,
2 & ab infirmitate peccati ſanabitur per ſatisſactionem. ¶ Lazuenim, azur, fit de iſto lapide vel de laminis argenteis & aceto, ſicut fit ceruſſa de plumbo. Vide ſupra, & eapone ſi vis.

Apud Vincentū ſimiliter et auctor borti ſanitatis zignites legitur non zingrites. *Ca. 133.*

ZINGRITES eſt lapis vitreus, qui ſuſpenſus ad collū, ſanguinē ſtringit, mentis altenationē depellit, & appoſitus ad lignū accenſum, eius flāmā extinguit, ſm Diuſco. Lapis iſte ſignificat abſtinentiam vel caſtitatē, quæ vitrea eſt per puritatē, & ſanguinē ſtringit.i.carnis delicias & voluptatē, & mentis alienationē.i.feruorē volūtatis reprimit, quia ſi ad lignū accēſum .i.ſi homini accenſu per carnalia deſideria adiūgitur, iſte lapis, virtus.ſ.caſtitatis vel abſtinentia, flammā malorū ſuorū deſideriorū & tentationū extinguit. Vel dic ꝙ iſte lapis eſt virtus benignitatis, quæ flamā iracundiæ in alijs extinguit. Vel dic ꝙ memoria mortis extinguit auaritiæ & luxuriæ flammā, vel virtus patientiæ, quia ſicut dicitur Prouer.15. Vir iracuudus prouocat rixas, qui autem patiens eſt, mitigat ſuſcitatas.

LIBER DVODECIMVS
de herbis, plantis & arboribus.

De arboribus in generali. *Cap. 1.*

1 ARBOR ſm Iſidurū dicitur ab aruis, eo ꝙ in eis naſcatur & generaliter ſm Ariſtotelem, duæ ſunt arborū ſpecies.ſ.maſcul' & fęmella. & huc eſt verū in omni ſpecie tā arborū quā herbarū. Et eſt maſculus fęmina durior, ſolidior, ramoſior, dēſior, ſiccior, & fructus eius maturabilior, ſed breuior, & folijs eſt fœcundior, ſed aſperior, & hoc totū pp maiorē caliditatē & ſiccitatē, quæ partes plantę diuidit, ſecat & exaſperat & deſiccat, ſm Ariſt. Arbor eſt homo, ſed duę ſunt eius ſpecies & naturę, quidā maſculi, & hi ſunt prçlati vel religioſi vel perfecti, quidā fœmelli, & iſti ſunt ſubditi reſpectu prælaturū, ſeculares reſpectu religioſorū, imperfecti et peccatores reſpectu pfectorū. Sed vere maſculi iſti ſuut fęmellis iſtis validiores per cōſtantiæ firmitatē, ramuſiores per bonarū affectiouū multiplicitatē, ſicciores per pęnitētiæ vel abſtinentiæ auſteritatē, in folijs.i.in verbis aſperiores per correctiouis aſperitatē, in fructibus.i.in diuitijs breuiores per voluotariā paupertatē, & hoc totū facit calor charitatis, ſiccitas pœnitētiæ vel auſteritatis, qua debēt præ alijs abundare. ¶ Qn̄ arbor eſt multū ſolida & cōpa-
2 cta, tūc bumor nō finitur a ſiccitate, fluere exterius, et ſic minus abundat talis arbor ēt in fructibus & in ramis. Sic verè in illis qui ſunt ſolidi per cōſtantiæ firmitatē.ſ.in viris perfectis, ſiccitas diuini timoris, pœnæ vel abſtinētiæ vel macerationis nō ſinit humorē.i.affectiouē interiorē exire exterius ad terrena.ſ.p vanos auaritiæ appetit', ſed ipſam reſecat & refrenat, & iō hodie boni viri & iuſti non abuudant iu ramis tpalium poſſeſsionū, nec in fructibus diuitiarū, quia.ſ. ſancti & boni erāt in hoc mūdo quaſi nihil habeutes & oīa poſſideotes 2.ad Cor.6. ¶ Maſcu 3
lus diſcernitur a fęmella (ſm Aluredū) per pullulationē citiorem. citius.n. pullulat maſculus quā fœmella. Itē per odorem, quia mas odoroſior eſt vt cōiter quā fęmella. Sic verè prælati a ſubditis, boni a malis, & religioſi & ſecularibus debent diuidi & diſtingui & quo ad pullulationē bonę operationis, & quo ad odorē bonæ famæ & conuerſatiunis, quia vere citius & promptius & facilius debēt per boua opera & affectiones pullulare, & odurē bonæ famæ fortius diuulgare. Ideo dr̄ Eccl.49. Fructificate quaſi libanus, odorē ſuauitatis habete. ¶ Folia palmę ma 4
ſculę, ita copulantur cum folijs fœminæ qn̄ inuicem coniūguntur, ꝙ vix poſſunt abinuicē ſeparari, ſm Aluredū ibidē. Sic verè ſi tu ſis imperfectus, mundanus, fœmineus vel peccator, neceſſe eſt tibi ꝙ cum folijs palmę maſculę.i. cum bonis & perfectis viris per ſocietatem & amicitiā indiuiſibiliter te coniūgas, quia ſm Senecā: Sic diligamus quaſi deſinere non liceat. Et ad Ro.8. Quis uos ſeparabit a charitate Chriſti? ¶ Sunt quædā ar 5
bores quæ conferunt alijs quæ iuxta eas ſunt plantatę. vnde malogranatę oliuis conferuot, ſi iuxta eas ſiot plantatę.ſ.quia malogranata abundat in calore, qui naturæ cumpetit oliuarū, vt dicit Ariſt. Vere tales ſuut boni et iuſti, quia ſemper iuuant verbis, operibus & exemplis alios ſibi iunctos.i. ſocios & vicinos. Vnde ſi malogranatæ, id eſt viri religioſi perfecti & contemplatiui granis virtutū repleti, oliuis.i.bonis perſonis actiuis & miſericordibus coniunguntur, ita ꝙ alter alterius ſocietatē ſectetur, tunc vere eis confert, quia per bonā ſocietatem ſemper ad melius peruenīūt, quia cum ſancto ſanctus eris Et hoc totū accidit pp calorem charitatis. qui in viris perfectis abundat, qui 6
bonitatē perficit aliorum. ¶ Secundum Ariſt. li. animal. 18 Arbor quæ cito & multum facit fructum, citu deſiccatur, qn̄.ſ. cibus tranſit iu ſemen.i.qn̄ humor cibalis & nutritiuus tranſit in fructum vel ſemen. Sic verè multi ſunt qui citu.ſ.a iuuentute, faciunt fructum bonorū operum & multum, qui.ſ.in iuuentute præ cæteris ſunt ferueutes, & tales pro certo ſepiſsimè accidit ꝙ cito deſiccantur & priuātur profectu bonorū operū per peccatum & imperſeuerantiā, quia ſubſtantia ad quā feſtinatur in principio, in fine beuedictione carebit. Prouer.20. ¶ Se- 7
cundum Iſid. arbur dicitur ab adhęrendo, quia terræ adhęret, & inde primo naſcens eſt herba, tandem creſcit in fruticē, poſt in plautulam nouellam, & tandem eſt arbor magna. Sic homo qn̄ primo generat a terra.i.a matre vel eccleſia, paruus eſt quo ad merita, ſed tandem ſemper debet de bono in melius proficere, ita ꝙ in fine.i.in ſenectute magnus ſit quo ad merita et virtutes, vt ſic ad magnitudinē paradiſi finaliter deducatur 1. ad Cor.13. Cum eſſem paruulus, loquebar vt paruulus, qn̄ aūt factus ſum vir, euacuaui quæ erant paruuli. Fons paruus creuit in fluuium magnum. Heſter.10. ¶ In arboribus eſt aīa vegeta- 8
bilis, ſicut in aialibus, ſed differunt, quia in plantis eſt occulta & imperfecta, in aialibus aūt manifeſta, perfecta & completa, ſm Ariſt. Chariſsimi, vis vegetabilis & nutritiua ſignificat graciā, quæ aīam vegetat atq; nutrit. Aīalia aūt ſunt viri perfecti, qui vident per prudentiam, audiunt per obedientiam, loquuntur per orationem, confeſsiunem & gratiarum actionem, & cætera ſimilia. Arbures aūt ſuut viri ſeculares actiui & imperfecti, more arborū terræ & terreuis negocijs adhęrētes. In vtriſque aūt eſt vis nutritiua vel vegetabilis.i. gratia, ſed differēter, quia in ſecularibus eſt occulta, quia.ſ. parum ſe per bona opera manifeſtant. In aīalibus aūt.i.in perfectis & contemplatiuis eſt completa & perfecta, & per opera exterius manifeſtata. vnde Paulus 1.ad Cor.15. Gratia Dei in me vacua non fuit. ¶ Ar 9
bores nū mouentur motu voluntario nec progreſsiuo, ſicut animalia, nec ſm motum delectatiunis vel triſtitiæ, quia nou dolent qn̄ ſcinduntur, nec delectantur qn̄ cibantur, nec vigilant, nec dormiuot, neque ſpirant, vim.n. ſenſitiuam uun habent, cui oīa hæc attribuuutur, nec generat arbor nec generatur per ſexuum commixtiooem, vitam tn̄ habet vegetatiuam, per quam fit attractio humorum a terra ad ipſius nutrimētum, ſm Ariſt. Chariſsimi, arbores ſignificant huius ſeculi peccatores, potiſſimè diuites ſeculares vel mundauos, qui pro certo non mouētur per obedientiam & ſubiectionē, nec progrediuntur per bonum profectū & operationē, nec delectantur per ſpē & contēplationem, nec triſtantur per timorem & mortis recordationem, non vigilant per diſcretionem, non dormiunt per deuotionem, non reſpirant per orationem. Nam licet iſti cibētur & nutrian-

nutriant pabulo doctrinæ & prædicationis in hoc tñ nõ dele-
ctant,qa abominabilis fit eis in vita ſua panis,& cibus deſide-
rabilis.Iob 33. Qñ etiã ſcindunt p correctionẽ, tribulationẽ,
infirmitatẽ vel caſtigationẽ,tunc verè nõ de hoc dolent, neqꝫ
p contritionẽ triſtant, qa vulneraſti eos, & nõ doluerunt,at-
triuiſti eos,& noluerunt reuerti.Hier.5.Et iſti etiã non cõmi-
ſcẽtur ſexualiter per concordiã & charitatẽ & dilectionẽ , vt
ſic generẽt per bonã operationẽ.Sed quare hæc oĩa? Verè qa
non hñt vitã ſenſitiuã i. grãm Dei per quam ſentiãt ſua mala,
vel ſapientiã diuinam,p quam rectè ſapiant ſentiant & diſcer
nãt. & idẽ Eſ.27. Non eſt populus ſapiens,ideo nõ miſerebitur
eius qui fecit eũ.Sed verè iſti hñt bene vim vegetatiuam.i.ſa-
pientiam terrenã & mundanam, per quam attrahũt & acqui
runt humorẽ terræ.i diuitias tpales ad ſui nutrimentũ,quia ſe-
cundum Lucã 16. Filij huius ſeculi ſapientiores ſunt filijs lu-
cis in generatione ſua. Vel dic ꝙ arbor eſt vir perfectus & re-
ligioſus,qui non generat carnaliter, quia.ſ.ſeruat caſtitatem,
nec mouetur voluntariè,quia ſubiacet obediẽtiæ Dei & præ-
latorum. Non fuit qui moueret pennã.Eſa.10.Et licet ſcindat
per tribulationem, tamen eſt patiens, ꝙ non ſentit nec dolet p
impatientiam & murmurationem. Qñ etiam cibatur & nutrit
humore mũdanæ proſperitatis,nõ delectatur nec recreat per
cõplacentiã & conſolationẽ, quia ſ.eũ proſpera nõ attrahunt,
& aſpera nõ deterrent.Idẽ 2 Reg 14.Tu es dñe mi rex ſicut an-
gelus Dei , vt nec benedictione nec maledictione mouearis.
20 ¶ Omnis arbor hẽt in ſe vim ſeminariam, p quam facere põt
fructum,& ſuã ſpeciem in eſſe debito conſeruare.Veruntñ ad
hoc ꝙ iſta virtus exeat in actum, pluribus indiget.ſ.hyeme ad
humoris ſeminalis aggregationẽ,itẽ verè ad eius emiſſionem,
calore ſoluente ad eius exterius attractionem & depuratio-
nẽ,terra ad ſui nutrimenti cõtinuationẽ. Sic verè licet homo
habeat interius in corde ſemen.i.bonũ propoſitũ,cogitationẽ
vel affectionẽ,ad hoc tñ ꝙ eã poſſit in actũ.i.in bonã operatio
nẽ producere, neceſſaria ſunt plura, & primo hyems.i.ſtatus
paupertatis vel pœnitentię vel tribulationis,ver.i.ſtatus con-
ſolationis,ſol.i.lux ſpiritualis grãæ & deuotionis, terra.i.humi
litas propriæ terrenæ conſiderationis, & ſic ſemen boni pro-
poſiti poterit aggregari, inſpirari,vegetari, nutriri pariter &
emitti, & ſic erit hõ ſicut lignũ quod plantatũ eſt ſecus decur
21 ſus aquarũ,quod fructũ ſuum dabit in tpe ſuo.¶ Secundũ Ari
ſto.ſol eſt pater,& terra eſt mater oĩum arborũ & plantarũ,qa
ſol influẽdo calorem, ſe hẽt more prĩs,terra aũt miniſtrando
humorẽ ſe hẽt loco mrĩs.Plantę ſunt fideles & boni, ſed verè
iſtorũ pater eſt ſol Chriſtus , q calorẽ charitatis & gratiæ eis
confert,mr aũt eorũ eſt terra.i.eccleſia,quæ humore doctrinę
eos nutrit Pater tuus amorrheus,mater tua cethea.i.fixa. Ezec.
16.Vel dic ꝙ terra eſt beata virgo,quę humorẽ ſuę miſericor
diæ nobis præſtat, quia re vera Chriſtus & beata virgo ſunt
parentes oĩum fideliũ & perfectorũ . Idẽ põt ipſa dicere cuili-
bet pctõri illud Luc 2.Ego & pater tuus dolentes quærebam⁹
te.Vel dic ꝙ ſol ſignificat charitatẽ,terra humilitatẽ,quæ pro
certo ſunt pater & mater.i. principiũ,fundamentũ & origo ar
borũ & herbarũ.i.virtutũ & meritorũ.¶ Arbor humorẽ a ter
22 ra recipit ad ſui nutrimentũ,& tñ ipſum non retinet ſibi totũ,
imo folia & fructus oĩbus annis emittit ad hoĩum alimẽtum,
renouat etiam arbor vt cõſuet oĩ anno.Sic verè boni diuites &
alij qui a terra humorẽ bonorum tpalium recipiunt & acqui-
runt, nõ debent eũ ſibi totũ per parcitatẽ & auaritiã retinere,
imo debent eũ p elemoſynas emittere,& pauperibus elargiri.
Ficus protulit groſſos ſuos.Cãt.7. Et ſic poterũt cõtinuè reno
uari p grãs & virtutes,vel etiã renouati,qa noua pro veterib⁹,
æterna pro caducis, ſpũalia pro terrenis recipient poſt hanc vi-
tam. Vel dic ꝙ arbor.i. hõ qui a terra.i.Deo recipit humorẽ.i.
grãm vel doctrinã, dẽt eũ oũdere in folijs locutionũ,& fructi-
23 bus operationũ. ¶ Scdm Ariſt.animal eſt planta multo nobi-
lius planta.n alligata eſt terræ, & non hẽt motum in ſe, nec in
ſuis partibus, nec hẽt diuerſas partes diuerſis officijs deputa-
tas,ſicut in aĩali eſt auris ad audiendũ, oculus ad videndũ, &
hoc qa planta non hẽt aĩam perfectam . Sic verè aĩalia.i boni
grã & charitate animati & viuificati,multo ſunt plãtis.i.pctõ-
ribus inſenſibilibus meliores, quia verè platæ i.pctõres in ma
lis cõſuetudinibus plantati,ſunt alligati terræ.i.mũdo & tpali
bus p affectũ & ideo non hñt motũ bonæ operationis,nec eo-
rũ partes.i.actus & affectiones ſunt determinatę vel ordinatę,
ſed confuſæ penitus & ineptæ,quia.ſ. nec in volẽdo nec in ope
rando ſolent debitam formã & ordinem conſeruare,imo ſunt
ſicut terra tenebrarũ,in qua nullus ordo ſed ſempiternus hor
ror inhabitat Iob 10.¶ Scdm Ariſt. quædã arbores hñt gũmi 14
vel reſinã,qa humor interior intantũ abundat, ꝙ pp ſui abun
dantiam totũ non põt cedere in arboris nutrimentũ,& ideo ſi
cut ſuperfluũ, foras a natura expellitur, & ſic reſina efficitur,
quæ ſcdm diuerſas ſuas ſpecies valet contra varias paſſiones .
Sic verè ſunt quædã arbores.i.diuites qui ſunt gũmoſi & gluti
noſi per pietatẽ,quia humor diuitiarũ ſuarũ non totus conuer
titur in ſui & ſuorũ nutrimentũ,nec eum totũ expendunt,imo
eum exterius emittunt:& de eo faciũt gũmi.i.pias elemoſynas
atqꝫ dulces,quæ vulnera tribulationũ & paupertatũ in paupe
ribus ſanant.Tollite reſinã ad dolorẽ eius,ſi forte ſanetur Hie
re.51.¶ In arbore ſunt venæ interius in quib⁹ ſeruatur humor 15
& ad partes ſingulas deriuatur.Sunt etiam nodi exterius,me-
diãtibus quibus ptes ſucceſſiuę gñatę inuicẽ colligant.Sic ve
rè chariſſimi,in arbore eccleſiæ ſunt venæ.i.prædicatores,qui
humorẽ ſacræ ſcripturæ continent & doctrinæ,vnde totũ cor
pus eccleſiæ vegetant atqꝫ fouent . Sunt etiã ibi nodi.i.pacifici
viri,charitatiui & perfecti,per quos aliqñ concordantur & no
dantur & vniuntur,& charitate & concordia colligantur.Vel
dic ꝙ arbor eſt aĩa,quæ interi⁹ in corde dẽt habere venas.i.bo
nas affectiones,humorẽ deuotionis & cõpaſſionis continẽtes,
quo ſpũaliter vegetẽtur. Nodos etiã dẽt habere.i.bonorũ ope
rũ diſtinctiones exterius per quæ ſucceſſiuè creſcat,vt p meri
ta & virtutes augmẽtetur.¶ Arbor hẽt interius medullã quam 16
quidã vocant eius vẽtrẽ vel viſcera, quidã cor arboris, quia.ſ.
ibi humor decoquitur, & purũ ab impuro diuiditur, vt fruct⁹
& folia procreentur:qa etiã in ea ſicut in matrice humor ſemi
nalis plãtæ gñatur,& inde vita arboris,ſicut a corde vita,pro
uenit aĩalis.Qñ aũt humor deficit in ramis exterius,ſtatim fit
recurſus interius ad medullã, ſicut dicit Aluredus ſup lib. de
vegeta. Sic vere in arbore eccleſiæ eſt medulla.i.doctores qui
humorẽ ſciẽtiæ in ſe ſeruãt,& mẽbris alijs adminiſtrãt, & in-
de purũ ab impuro.i.hęreticũ a ſano diuidũt & ſeiungũt,& ſic
vitã gratiæ toti arbori.i. toti corpi eccleſiæ cauſaliter admini-
ſtrant.Eze.13.Viuificant aias q nõ viuunt.Vel medulla eſt prę
latus,qui dẽt eſſe ſicut medulla humidus per pietatẽ,mollis p
benignitatẽ,albus p caſtitatẽ,in quo pro certo velut in vẽtre,
corde vel matrice dẽt eſſe vita grãæ & deuotionis,ſemen ſcien-
tiæ vel lectionis,humor clemẽtiæ vel cõpaſſionis, & per eum
dẽt alijs.ſ.ſubditis tribui & transferri ac etiã deſtinari,& ideo
qñ in ramis & ſubditis eſt defectus huius humoris , ad medul
lam.i.ad prælatos dẽt eſſe recurſus,vt ab eis ſicut a fonte acci-
piant in ſuis neceſſitatibus ſupplementũ . Vnde Ambro.in ſer
mone. Quicquid in plebe hac poteſt eſſe virtutis ac gratię,de
hoc ſicut de fonte emanauit &c. Vel p humorẽ intellige tem-
porales diuitias,quas debent prælati habere & in neceſſitate
ſubditis diſpenſare &c. Vel per medullã intellige Chriſtũ, &
dic per oĩa ſicut ſupra. Vel dic ꝙ medulla ſignificat pios diui-
tes & medulloſos,q humorẽ diuitiarũ ad hoc reſeruat,vt rami
.i.pauperes neceſſitatis tpe ad eos recurrant. Idẽ docebat Apo
ſtolus 1.ad Theſſ.5.Laboret manibus ſuis,vt habeat vnde tri-
buat neceſſitatem patiẽti.Vel dic ꝙ medulla in arbore eſt cor
vel voluntas in aĩa, vbi continet humor affectionũ, volitionũ
& cogitationũ,ſed vere iſta dẽt eſſe vẽter,quia ibi debent coq
affectiones & cogitationes per diſcretionẽ & examinationẽ,&
vnum ab alio,purũ ab impuro,malũ a bono debet diuidi,& di
ſtingui,antecq̃ ad opus exterius emittat.exinde etiã dẽt deriua
ri & infundi fructus bonæ operationis,& foliũ honeſtæ locutio-
nis,& flos bonæ cõuerſationis,motus etiã & vita grãæ & deuo-
tionis. Ideo Prouer.3. Oĩ diligentia ſerua cor tuũ: qm ab ipſo
vita procedit. ¶ In arbore eſt cortex ad interiorũ defenſionẽ, 17
& ſui terminationẽ, quia qđ facit coriũ vel cutis in aĩali , hoc
facit cortex in plãta, vt dicit Iſi.Sic verè i hoĩe requirit cortex
.i.exterior bona cõuerſatio,quę interiora cõtegat & defendat,
.i grãs & virtutes,& hoĩem terminet p bona opa,& ne p vio-
lentiã defluat,eũ arctet. Vel p cor intelligo prælatum,qui dẽt
alios.ſ. totũ corpus eccleſiæ circuire p diſcretionẽ, defendere
a nocumẽtis vitiorũ tpalium tribulationũ per iudicialẽ prote
ctionẽ,& terminare,regere.ſ.& arctare per correctionem.Vel
dic ꝙ cor eſt exterior pœnitentiam,quæ animam interius de-
fendit a vitijs & peccatis , & eã terminat & arctat ne exterius
per vanas affectiones defluat circumquaque. Et ſicut arbores
quæ hñt durũ corticem , multũ creſcunt & eleuant , ſicut pa-
tet in pino,abiete & palma, & hoc quia humor nõ ſinitur de-
fluere in latum,propter durum corticem circunſtantem,& ſic

in altũ cogiẽ eleuari : ſic illi qui duro cortice pœnitẽtiæ vel tri
bulationũ inuoluunẽ, quo ad virtutes & merita præ alijs aug-
mentanẽ, & in altum p cõtẽplatione & affectione æternorũ ſu
peri⁹ eleuenẽ, & hoc quia humor affectionũ ſuarũ dilatari cir-
cũquaq; ad tpalia nõ ſinitur, qa per timorẽ & pęnitentiã repri
mitur, & ſic dico q̶ hẽt ſuperius ad æterna dirigi & leuari. Iob
40. Circunda tibi decorẽ.i. pœnitentiæ macerationẽ, quæ.ſ. de
corat atq; polit, & in ſublime erigere per æternorũ affectionẽ
& conceptionem, & ſpecioſis induere veſtibus per bonã con-
18 uerſationẽ. ¶ Lignũ & ſtipes eſt pars arborum fortior, ſolidior
& rectior & albior, quæ a radice exiens, vſq; ad ſummitatẽ ar-
boris ſe protendit, & oẽs ramos arboris in ſe portat, & a radi-
ce humorẽ hauriens atq; ſugẽs, ipſum ſtatim ad ramos nutriẽ
dos dirigit & tranſmittit. Et ſtipes etiã quãuis durus & ſolidus
ſit exterius, interius tñ habet medullã tenerã atq; mollẽ, exte-
rios hẽt corticem, folia, flores, fructus. Et eſt ſtipes totius arbo
ris fundamentũ, & eſt ſtipes medius inter radicẽ & ramos. Et
dicitur lignũ, eo q̶ faciliter accenſum præbeat cito lumen. Di
citur etiã ſtipes, eo q̶ p fortitudinẽ magis ſit ſolidũ & ſtipatũ,
ſm Iſid. Talis eſt p oĩa bonus prælatus & etiã quilibet vir pſe
ctus, & maximè eccleſiaſticus vel religioſus: quia verè ipſe eſt
medius inter radicem.i. Deũ, & ramos.i. populũ. Deut. 5. Ego
ſequeſter & medius fui inter vos & Deum. Et ideo a radice
Deo debet ſugere per deuotionẽ, humorẽ doctrinæ & conſola
tionis, vel humorẽ etiã tpalis ſubuentionis, quæ ſtatim dẽt ad
ramos.i. ad ſubditos mittere, eos.ſ. docendo, & eis tpaliter ſue
currẽdo. Ipſe.n. totius arboris eccleſiæ vel collegij dẽt eſſe ſta
bile fundamentũ, & ſua diſcretione, doctrina & ſapientia dẽt
ramos.i. ſubditos portare in bonis operibus, & in ſtatu gratiæ
vegetare. Ego quaſi nutritius effratm portabã eos. Oſeæ 11. Et
iſte pro certo debet eſſe alijs perſonis & ramis collegij ſolidior
p conſtantiæ firmitatẽ, rectior per iuſtitiæ æquitatem, albior p
munditiæ caſtitatẽ. Et licet ſit in apparentia durus per rigoris
auſteritatẽ, interius tñ in conſcientia debet habere medullam
.i. dulcorem & pietatẽ. Nam q̃uis exterius rigorem oſtendat,
interios tñ in corde ſemper dẽt benignitatẽ, charitatẽ & pieta
tem habere. Vnde Auguſt. Plus operetur charitas q̃ ſeueritas.
Iſte etiam exterius dẽt habere corticẽ bonę conuerſationis, fo
lia ſanæ loquelæ & prædicationis, & fruct⁹ bonæ operationis,
& ſic dicetur lignũ, eo q̶ faciliter debet accendi per charitatẽ,
& lumen bonorũ exẽplorũ oſtendere alijs p vitæ honeſtatẽ.
Secundũ ligna ſilnæ exardeſcit ignis. Eccl 28. Expone ſi vis p
oĩa de viris perfectis, qui ſunt medij inter Deũ & pctõres. Vel
expone de Chr̃o, qui medius eſt inter Deum patrẽ & hoĩes, &
totius arboris eccleſiæ fundamentũ &c. ſicut ſupra. Mediator
19 Dei & hoĩum homo Chriſtus Ieſus 1. ad Timoth. 2. ¶ Arbor
domeſtica niſi culta fuerit, ſit ſilueſtris: ſilueſtris etiam ſi bene
culta fuerit, in domeſticam conuertitur. Expone hoc per oĩa ſi
20 cut de vinea vel de roſa. ¶ Quædã arbores faciunt oleũ & fru-
ctum, & hoc propter humorẽ vnctuoſum & aereũ ſufficientẽ,
quędã aũt nõ, pp talis humoris defectũ. Sic vere in quibuſdã
hoĩbus eſt humor.ſ. affectionis, vnctuoſus.i. dulcis, pius & cha
ritatiuus, & ideo tales non tm̃ faciunt fructum bonæ operatio
nis, imo etiam oleũ elemoſynarũ & cõpaſſionis. Alij aũt qui
humorem vnctuoſum pietatis & dulcedinis in corde ſuo non
hñt, oleo & fructu iſto exterius ſæpe carent. Oleum ergo de ca
21 pite tuo nõ deficiat. Eccleſ. 9. ¶ Diuerſificantur arbores in for
ma, quia quædã ſunt æquales, quædam vero non, quædam pe-
ſtiferum afferunt fructum, quædam ſalubrem, quædam ſolia
multa, quędam pauca, quædam aſpera, quædam plana, quædã
etiã arbores habent ſpinas, quędam non, quædam habent fru-
ctus rubeos, quædam albos, & quædã nigros. Similiter de flo-
ribus. Sed tota iſta diuerſitas prouenit ea diuerſitate humorũ
interiorum, & caloris diuerſimodè agentis in humorem, quia
ſecundũ interiora arborum lignum exterius variatur. Chariſ
ſimi, per arbores intelligo hoĩes. Mar. 8. Video hoĩes quaſi ar-
bores. Sed verè iſti diuerſimodè hodie variantur, quia non oĩs
caro eadem caro &c. 1. ad Corin. 15. Quidam enim ſunt æqua
les per iuſtitiæ æquitatem, quidam inæquales per acceptiones
perſonarum, & iuſtitiæ iniquitatem. Item quidã hñt ſalubres
fructus.i. opera bona & Deo accepta: alij aũt mala & peſtife-
ra, quidam nigra.i. vilia & infamia, ſicut luxurioſi, quidam
rubea & alba & pulchra & famoſa & honeſta, quidam etiam
habẽt ſpinas.i. peccata, quidã non, quidã habent folia.i. verba
multa p loquacitatẽ & garrulationẽ, aſpera p murmurationẽ,
punctionẽ & impatientiã, inuoluta per falſitatẽ & calliditatẽ,
quidam autẽ ecõuerſo hñt verba pauca, plana, veracia, lenia
& benigna. Sed verè hæc oĩa ſic exterius in apparentia in ho-
minibus variantur pp varietatem humoris.i. affectionis quam
interius ſortiuntur, & pp diuerſitatem caloris cœleſtis gratię
& inſpirationis, qui in diuerſis diuerſimodè inuenitur, quia
generaliter ſecundũ interiores affectiones, exteriores mores
& conditiones variantur & diuerſificantur. Eccle. 13. Cor ho-
minis immutat faciẽ eius, ſiue in bono ſiue in malo. Vnde Gre
go. Per hæc quæ foris apparent, quid intus lateat aperitur.
¶ Fructuũ alij ſunt angulares, alij rotundi, alij rubei, alij nigri, 22
alij albi & hoc totũ ex diuerſite humorũ & calorũ hẽt fieri, qa
ſecundum q̶ calor inuenit humorem magis digeſtibilẽ, ſecun
dũ hoc fructũ in ſuis conditionibus variat & diſponit. Et inde
etiam ſit q̶ quidã fructus citius q̃ alij maturãtur. Sic verè qui-
dã hoĩum ſunt angulares per conſtantiæ firmitatẽ alij rotundi
per obedientiæ velocitatẽ, alij rubei p charitatem, alij nigri p
humilitatem, alij albi per caſtitatem, alij cito maturabiles per
vitę ſeueritatem, & morum honeſtatem. Sed hoc totum proce
dit ex humore interioris affectionis & gratię, & calore diuinæ
inſpirationis, quæ in diuerſis diuerſimodè operãtur. Diuiſio-
nes.n. gratiarũ ſunt, vnus aũt ſpũs diuidens ſingulis prout vult
1. ad Corin. 12. ¶ Quidã fructuũ cito, alij tarde matureſcunt, 23
& hoc quia qñ calor inuenit humorẽ diſpoſitũ & bene digeſti
bilẽ tunc introducit citius maturationem. patet in ceraſo & in
moro. Si aũt humor groſſus fuerit, cõpactus & indigeſtus, tũc
qa calori agenti faciliter non obedit, neceſſe eſt q̶ maturitas
retardetur, ſicut patet in fructibus autumnalibus, & etiã eadem
eſt ratio de cita vel tarda productione foliorũ & florũ. Arbor
eſt bõ, fructus ei⁹ ſunt opera bona & honeſta, folia ſunt bona
verba, flores aũt bona conuerſatio, florida & decora. Sed verè
hæc oĩa citius in quibuſdã q̃ in alijs inueniuntur, qui quidẽ ci
tius acquirunt vitæ, doctrinæ, conuerſationis & morũ maturi-
tatẽ & ſanctitatem, q̃ alij. Nã quidã ſunt qui hñt humorẽ.i. affe
ctionẽ dulcẽ & digeſtibilẽ.i. ad bonũ cõuertibilẽ, & calori.i. di
uinæ inſpirationi & prædicatorũ monitioni & prælatorũ cor-
rectioni faciliter obediẽtẽ, & iõ tales cito ad maturitatẽ perfe
ctionis deducuntur, dicẽtes cũ Pſal. Præueni in maturitate, &
clamaui. Illi aũt qui humorẽ voluntatis & affectionis hñt groſ
ſum, rudem, cõpactum & obſtinatũ, & diuerſis monitis & in-
ſpirationibus nõ obediẽtẽ, raro ad iſtã maturitatẽ pertingunt,
quia non in vere iuuentutis, imo oportet q̶ expectent vſq; ad
autũnũ ſenectutis. Et ſicut multi ſunt fructus qui pp duritiam
& indigeſtibilẽ humorẽ nunq̃ matureſcũt nec vere nec ęſtate
nec autũno, & ideo frigore hyemis cõgelanẽ, & ab hoĩbus nõ
colligũtur, ſed pro nihilo reputantur, ſic multi ſunt qui pp du
ritiã & cõpactionẽ & obſtinationẽ volũtatis ſuæ nũq̃ veniunt
ad vitæ & morũ pfectionẽ & maturitatẽ, qa nec in vere iuuen
tutis, nec in autũno ſenectutis, imo in hyme.i. ĩ ſtatu poſt mor
tẽ ab hoĩbus i. angelis & ſctĩs rõnabilib⁹ nõ colligũtur in para
diſum, ſed velut inepti relinquunẽ, & frigori æternorũ tormen
torũ dimittunẽ & exponuntur. Vnde Eſa. 37. Exaruit antequã
matureſceret. ¶ Oĩs arbor generaliter habet radicẽ, & eſt ra- 24
dix ſicut caput arboris, a quo regitur, ſicut os arboris, quo ci-
batur, ſicut pes arboris, à quo portatur. Nã radix a terra reci-
pit & ſugit humorẽ, & totius arboris nutrimentũ, & iõ ad mo
dũ capitis habet nodos.i. paruos ramos, ſicut capillos, quibus
terræ adhæret. Radix etiam à græcis dr̃ arboris eſſe vita, quia
per eã viuit & vegetatur arbor. Chariſſimi, radix in arbore ec
cleſiæ eſt pręlatus, qui dicitur os arboris, quia a terra.i. a Deo
ſugere debet humorẽ deuotionis, gratiæ & ſcientiæ, quo arbo
rem eccleſiæ vegetet atq; nutriat, docẽdo, prædicãdo & oran
do. Dicitur ẽt vita, quia per eius doctrinã & exempla mortui
pctõres per gratiã reuiuiſcunt. Mortuos ſuſcitate. Matth. 10. Di
citur etiam caput, quia.ſ. totam iſtã arborem habet more capi
tis gubernare. Dicitur etiam pes, quia.ſ. exemplis & doctrinis
totam habet eccleſiã ſupportare. Et iõ iſte debet habere mul-
tos ramuſculos.i. multas bonas affectiones, quibus terrę.i. ip-
ſi Deo adhæreat per amorẽ, dicens cum Pſal. Mihi autem ad-
hærere Deo bonũ eſt, & ponere &c. Vel dic q̶ radix eſt Chri
ſtus, qui medius eſt inter terram.i. Deum patrem, & arborem
eccleſiæ, & iõ dicitur arboris os & vita quia.ſ. eã viuificat per
gratiam, & cibat per doctrinam. Cibauit eum dñs pane vitæ
& intellectus. Eccleſ. 15. Et ideo ſibi poteſt dici. Os noſtrum
& caro nr̃a es 2. Re. 5. Vel dic de prædicatione eius, q cibat &
nutrit alios per doctrinã. ¶ Arbor hẽt quaſdã partes ſupfluas
quæ nõ ſunt de eſſentia eiuſdẽ, ſicut ſunt folia & fructus, & iõ 25
tempore

tpe vernali gn̄aliter iſta cadūt. Nam quia humor arboris non
ſufficit tūc tpis intus & extra, iō retrahit eū natura a partibus
exterioribus nō neceſſarijs: ne deficiat interioribus & neceſſa
rijs. Natura.n. magis nitit ſeruare interiora q̄ exteriora, & iō
humoré in neceſsitate & frigore ab exterioribus ad interiora
retrahit, & ſic ceſſante humore exterius, fruct' & folia deflue
re permittuntur. Sic vere hō quādoq; habet partes ſuperfluas
.i. diuitias, quæ q̄nq; in eo tm̄ abundant, q̄ vltra neceſsitatem
ei ſupfluere pōt dici, & ideo vere qñ venit tp̄s hyemis, vbi eſt
defectus fructuū & victualiū .i. tp̄s paupertatis vel aduerſitatis
vel cariſtiæ, tūc dēt iſtas dimittere, & erogādo paupibus emit
tere, & exinde humorem affectionis & amoris retrahere, & p
elemoſynas eas pauperibus erogare. Nā ab iſtis exterioribus
& temporalibus eſt humor affectionis retrahendus, ſicut a ſu-
perfluis & non neceſſarijs, & ad interiora .i. ad conſcientiam
& animam principaliter conuertendus, quia .ſ. iſta magis de-
bent diligi & ſeruari, iuxta illud. Qūo poteris, ita eſto miſeri-
26 cors, neq; auertas faciē tuā vllo paupere. Thobiæ 4. ¶ Sed ſci-
tis quid eſt? Sunt quædam arbores quæ habent humorem vi-
ſcoſum, qui a folijs exterioribus leuiter non retrahitur a natu-
ra, ſicut patet in pino & ſimilibus. Quandoq; etiam arbor eſt
multum ſolida atq; dura, & ſic impedit humorem retrahi a fo
lijs, & ita cadere non ſinunt, ſicut patet in buxo & ſimilibus.
Sic vere quādoq; homo habet humorem .i. affectionem viſco-
ſam per carnalitatem, eſt etiam compactus & ſolidus per ob-
ſtinatam voluntatem, durus per crudelitatem & impietatem,
& tenax per auaritiæ parcitaté, & ſic vere impedit ne humor
ſuæ affectionis a folijs .i. exterioribus diuitijs retrahatur, & ſic
ipſa folia cadere p elemoſynas nō dimittit, datoq; hyems .i. tp̄s
cariſtiæ & paupertatis inſtet. Iſtud patet de malis diuitibus, q
etiam tempore maximæ paupertatis pauperibus non emittūt
nec diſtribuūt bona ſua, ſed per parcitaté & auaritiā ipſa con
tinue retinent & reſeruant. Ipſi enim ſunt lignum quod plan-
tatum eſt ſecus decurſus aquarum .i. mundanæ proſperitatis,
& folium eius non defluet &c. Vel dic q̄ arbor .i. hō qui eſt ra
ræ & debilis & inconſtantis naturæ, quādoq; tpe hyemis .i. tri
bulationis, ſpoliatur fructu bonæ operationis, & folijs ſanæ lo
quutionis, & hoc quia tales homines humorem interioris affe
ctionis, gratiæ vel deuotionis habent debilé atq; rarum, qui ci
to repercutitur p timoré, & ſic cadūt folia fructus ſupradicta.
Veruntamen qñ talis arbor .i. hō eſt ſolidus per conſtantiæ fir
mitaté ſicut buxus, interius gūmoſus per glutinoſam charita-
tem vel pietatem ſicut pinus, tūc vere licet veniat tp̄s hyema
le aduerſitatis & tribulationis, ita tñ perſeuerabit, & in ſtatu
gratiæ firmus erit, q̄ fructus & folia gratiarū virtutū & bono
rum nunq̄ perdet. Hiere. 17. Erit folium eius viride: nec aliq̄n
deſinet facere fructum. Vel dic generaliter quòd hō in ſtatu
hyemis .i. pc̄ti mortalis, perdit fructū bonę operationis, foliū
honeſtæ locutionis, floré decoræ cōuerſationis, & hoc totum
propter defectū interioris humoris .i. gratiæ & deuotionis, q
27 tunc repercutitur, retrahit & ſiccatur. ¶ In hyeme natura re-
trahit humoré a folijs, quæ ſunt partes ſuperfluę & non neceſ
ſariæ, & ipſum attrahit interius ad lignū & radicem, & ideo in
hyeme folia vt cōiter cadunt & palleſcunt, ſiccantur & putre
ſcunt, radix aūt licet ſit inferius in terra, manet tñ & vegetat
& viuit. Chariſsimi, arbor eſt eccleſia, radices ſunt boni & iu
ſti, q hodie ſunt infimi, contépti & depreſsi, ad modū radicis,
rudes, pauperes & deſpecti, folia aūt quæ parum valent, ſunt
pc̄tóres, qui mō virent p proſperitatem, & vēto vanitatis p ia
ctantiā mouentur, & fructibus bonorū tpaliū circūquaq; mu
niuntur. Sed vere qñ hyems .i. tp̄s mortis aduenerit tunc natu
ra naturās .i. Dei iudiciū & prouidētia, ab iſtis retrahet humo
ré voluptatis & proſperitatis, & ipm̄ mittet ad radicé .i. ad pau
peres & alios bonos & iuſtos, q ſunt ei chari & neceſſarij, q a
mali ſunt ei quaſi ſuperflui, iuxta illud Eccl. 16. Nō.n. neceſſa
rij ſunt ei hoīes impij. Et iō vere tunc .ſ. poſt mortem, iſta folia
cadēt & defluent de arbore vitę huius .ſ. inferius vſq; in infer-
nū, & ibi cōputreſcēt & palleſcēt p tormēta æterna, & ab hu
more oīs voluptatis ſiccabūtur. Exſiccatū eſt fœnū, & cecidit
flos. Eſa. 40. & 1. Pet. 1. Radices aūt .i. viri boni & iuſti tūc tpis
humore æternæ voluptatis potati, viuēt & vegetabunt in æter
nū, quia iuſti in perpetuū viuent. Sap. 5. Vel dic quòd natura
eſt prælatus, q tpe hyemis .i. in hac doloroſa vita debet accipe
re humoré bonorū tpaliū a partibus non neceſſarijs .i. a ma
lis diuitibus, eum iniuſte detinēt .ſ. auferēdo eis ſua benefi
cia pinguia, & ab eis emendas accipiendo, & ſuper eos iuſtas
talias faciendo, & hoc vt radicibus .i. bonis pauperibus va-
leat prouidere, quia tpe famis & neceſsitatis boni prælati dn̄t
malos ſpoliare, vt bonis valeant prouidere, ſicut fecit deus, q
ſpoliauit ægyptios, vt ditaret hebræos, vt dicitur Exo. 12. Vñ
Sap. 10. Tulerunt iuſti ſpolia impiorum. Vel dic quòd natura
eſt Deus, qui tpe hyemis .i. mortis detrahit ab arbore vitę pr
ſentis folia .i. mundi diuites peccatores, vt ſic ſaltem radices .i.
boni vel pauperes de humore ſuarum diuitiarum qui eis ſub-
trahitur, aliqualiter gaudeant, & per elemoſynas, quæ ſaltem
in morte eorum erogantur, aliquod ſortiantur emolumētum.
Conſtat.o. quòd ſæpe Deus vult quòd mali moriantur, vt bo
ni ſuis diuitijs, præbendis & beneficijs recreētur, quia reſerua
tur iuſto ſubſtantia pc̄tórum. Prouerb. 13. Vel dic quòd radix
quæ eſt ſub terra, adueniente hyeme a ramis qui ſunt exterius
adiuuatur, quia .ſ. mittunt ſibi humoré, & folia & fructus ſuos
dimittunt cadere verſus eā, ad eā nutriendā & impinguandā.
Sic vere chariſsimi qñ in hyeme .i. in tpe mortis videmus ra-
dicem noſtram .i. parentes & amicos noſtros latitare inferius
in ſepulchro vel purgatorio, tunc vere cōpatiēdo eis fructus
.i. elemoſynas, folia & humores .i. orationes debem' facere &
eis mittere, & eos conſolari, fouere & impinguare, & eos pro
viribus adiuuare. ¶ Differunt arbores in quantitate, q a quædā 28
creſcunt in latitudine, & maximè illę quæ habent humoré la-
cteū ſicut ficus, quædā in altitudine, & maximè quæ hn̄t hu-
moré piceū, ſicut pinus, aliæ in latū & altū, ſicut illæ quæ hn̄t
humoré penetratiuū & acutum, calidū & ſubtilé, & maximè
qū hn̄t durum corticem, ſicut quercus, quia talis humor habi
lis eſt ad altitudiné & dilatationem, aliæ aūt non creſcunt nec
in altū nec in vtrunq;, pp taliū humorū priuationem, ſicut ſpi
næ & ſimilia. Sic verè boni diuerſimode creſcunt p merita &
virtutes, quia quidā in altū per contemplationem, quidā in la
tū per charitaté & dilectioné, quidā in vtrunq;, quia .ſ. & con-
templatiui & charitatiui ſunt per eūmodā perfectioné, ſed hoc
totū accidit ſcd̄m quòd hn̄t humoré affectionis lacteum p pie
taté, piceū & glutinoſum p charitaté, acutum & penetratiuū
per diſcretioné & ſagacitaté. Alij aūt ſunt qui neq; ſunt alti p
contēplationé, nec dilatati per dilectioné, pp defectū taliū hu
morum, imo ſunt parui & depreſsi, ſine quantitate virtutis &
perfectionis, ſicut ſunt ſpinæ .i. pc̄tóres, q pungunt alios & af-
fligunt. Ideo de bonis dicitur. Creuit in vineā grandem. Eze.
17. Vnde Dan. 4. Poteſtas tua creuit in terra. De malis aūt dicit
tur Gene. 44. Ruben nō creſcas &c. ¶ Quædā arbores faciunt 29
fructū ſuper folia, quædā ſubtus. Nā fructus qñ eſt fortis, indi
get quòd calori exponatur, ſi autem ſit debilis, indiget vt ſub-
tus folia reponatur, ne forte a calore nimium exuratur. Sic
quidam ſunt qui hn̄t fructus & opa fortia & bona, & iſta ex-
terius exponunt & oſtduntur, vt .ſ. alij accipiāt ibi bona exem-
pla, iuxta illud. Luceat lux veſtra coram hoīhus &c. Matth. 5.
Alij aūt hn̄t tales fructus debiles .i. opera minus bona & im p-
fecta, & ideo ea tenent interius in occulto, & folijs palliationū
& excuſationum ea contegunt atque celant, ſicut ſunt hypo-
critæ, qui ſemper celant opera ſua mala, & ea verbis palliant
atque velant. Celabit illud ſub lingua ſua Iob 20. ¶ Arbores 30
ſilueſtres plus fructificant vt communiter quàm domeſticæ,
ſed fructus domeſticarum pręualet, quia ex humore dulci &
vnctuoſo prouenit, ſilueſtrium autē fructus ex humore proue
nit fluido & aquoſo. Chariſsimi, domeſticæ arbores ſunt boni
& perfecti, ſilueſtres ſunt pc̄tóres, ſed vere iſti plus abundant
in fructibus .i. in diuitijs tpalibus q̄ domeſtici ſeu iuſti, quia
de malis dicitur Hier. 12. Proficiunt & faciunt fructum, plan
taſti eos, & radicé miſerunt. Veruntñ fructus domeſticarū .i.
diuitiæ bonorum meliores ſunt & melius acquiſitæ, quia me-
lius eſt modicum iuſto ſuper diuitias peccatorum multas. Vel
dic quòd fructus ſilueſtres ſunt opera malorum, quæ multum
hodie abundant, fructus aūt domeſtici ſunt bona opera iuſto
rum, quæ parū hodie abundant, veruntamen alijs præualent
& præcellunt. Vel dic quòd arbores ſilueſtres ſunt religioſi, q
præ alijs ſunt ſilueſtres & ſolitarij, qui re vera in fructu bono
rum operum debent pluſq̄ domeſtici .i. pluſq̄ ſeculares & laici
abundare. Iſtis enim dicitur illud Matth. 5. Niſi abundauerit
dauerit iuſtitia veſtra. Vnde & illud, Abūdetis in omne opus
bonū. Vel dic q̄ arbor ſilueſtris eſt mundus: qui hodie multos
fructus .i. multos filios & peccatores portat & nutrit. Arbor
domeſtica eſt religio vel eccleſia, q̄ licet habeat pauciores, ta
mē habet, vt cōmuniter meliores, & hoc quia iſti humore dul
ci deuotionis & lectionis nutriunt, illi autē humore fluido &

frigido carnalis voloptatis impinguantur. ideo Sap. 4. Fructus
31 eorum inotiles, & acerbi ad manducaodum. ¶ Quædam arbo
tes naſcuotur io locis ſiccis, & iſtæ ſuot minoris quãtitatis, ꝑ
defectum bumoris, quædam autem creſcunt io locis paloſtri
bus & aqooſis, & iſtæ ſuot maioris quantitatis. Sic verè illæ ar-
bores. i. hoĩes q̃ ſunt io locis ſiccis. i. io ſtatu paupertatis vel hu
militatis, vbi humor diuitiarum & deliciarum deficit, vt cõiter
ſunt parui per humilitatem. Vnde Prouer. 18. Cum obſecratio
bus loquitur pauper. paupertas. n. humilitatẽ parit. Illi aũt qui
circa paludes mundaoæ proſperitatis ſunt plantati, vbi talis hu
mor abondat, magis in diuitijs & potentia per ſuperbiam præ
alijs ſoot elati. Aquæ notrieruot illum, abyſſos exaltauit illum.
Ezec. 31. Vel dic q̃ illi qoi ſuot io ſiccitate indeuotioois & in-
compaſsionis, parui ſunt quo ad merita & virtutes, illi aũt qui
circa fluuium deuotionis & compaſsionis nutriuntur, meritis
& virtutibus ſuot maiores. ¶ Arbores iuxta mare cõiter ſoot
32 paruæ, propter terræ ſalſedinem, & humoris paocitatem. fallit
tñ in mari robro, iuxta quod arbores altiſsimæ ſuot ſtaturæ, vt
dicit Iſido. Mare eſt mundus, vbi ſunt fluctus iurgiorũ, & ama
ritudo tribulationum. Mare robrũ eſt Chriſti paſsio, qoæ ma-
re dicitur. i. amara, & rubra. i. ſanguinolenta. Illi igitur qoi cir-
ca mare muudi ſuot ſiti per deſiderium & amorem, & io arena
diuitiarum plantati, pro certo nõ creſcuot per merita & virtu-
tes, & ad magnitudinem perfectionis nooattinguut, & hoc q̃a
humor deuotionis & gratiæ eis deficit, & ſiccitas crudelitatis,
iodeuotionis & iocompaſsioois io eis abondat. Iſta. n. eſt terra
ſalſa, quæ non ſinit creſcere filios ſuos. Illi aotem qui circa ma
re robrum pœoitẽtiæ vel domioicæ paſsionis ſuot ſiti per deſi
deriom & affectom, pro certo ad magoitudinem perueoiunt
ſanctitatis, quia Deos facit magnalia io terra Cham, mirabilia
in mari rubro. ¶ Arbor aliqñ eſt aromatica io aliqua ſui parte,
33 aliqñ in cunctis ſuis partibus, ſicut arbor balſami, cuius ligñ
cortex, folium, ſuccus & ſemen odorem aromaticũ euaporant.
Sic verè quidam ſunt aromatici & odoroſi quãtum ad bonam
famam in aliqoa parte, vtpote quo ad conuerſationem vel do-
ctrinam, vt ſuot hypocritæ, ſed pro certo iuſti ſancti & pfecti
habeot omoia odoroſa: quia & lignum cõſcienœ interioris, &
cortex apparẽtiæ exterioris, & folia doctrioæ & locutionis, &
ſemen ioterioris affectionis, vel cogitatioois, & ſuccus ſuæ inte
rioris gr̃æ & deootioois, apud Deum & hoĩes redolent atque
fragrant. Creatura Dei bona eſt, & nihil reijciendum in ea. 1.
34 ad Tim. 4. ¶ Arbores diuerſimodè naſcuntor, quædam ex ſemi
natione, quædam ex plantatione, quædam ex ioſertione, quædã
per ſe & elementorum debita cõmixtiooe. Sic verè pctõres di-
uerſimodè naſcontur in gr̃am, & ad pnĩam conoertũtur. Qui-
dam per ſemioationem prædicationis: qñ. ſ. ſemen verbi Dei in
eis ſeminatur. Quidã ex plãtatione correctionis & punitionis,
qñ. ſ. a prælatis & maioribus vel etiam a Deo per correctiooem
& tribulatiooem de vna terra. i. de peccato euellũtur, & io alia
. i. in ſtatu gratiæ plantantur, vel qñ de mundo ad religionem
transferuntur. Item qoidam ex inſertione bonæ ſocietatis: vt
quia bonos ramus & bona ſocietas eis adſigitur, & ſic io eius
ſimilitudinẽ conoertuntur: quia cum ſancto ſaoctos eris. Qui-
dam autem per ſe & ex influẽtia diuinæ ioſpirationis. Vltro. o.
terra fructificat. Mar. 4. ¶ Qñq; ſit q̃ arbor vnios naturæ cõuer
35 titur in aliam per inſertionem: quia dato q̃ arbor ſit ſterilis vel
ſilueſtris, ſi tñ ramus alterios booæ arboris ei inſertus fuerit,
tunc ſtipitis ſurculo iocorporatur, & in eius oaturam conuerti
tur & mutatur, & ſic tota arbor naturam ſurculi comitaſ. Vn-
de etiam in olere vel beta aliqñ inſeritur ramus oliuę, & virtu-
te rami beta fortificatur, & ſic inde arbor oliuæ fortis efficitur
& fœcuodatur, vt dicit Ariſt. Arbor ſilueſtris eſt religio vel ec
cleſia, deſtructa, & ꝑ vitia diſsipata. Sed verè qñ ramus bonus
. i. boous prælatus ei inſeritur & adiungitur, tunc ipſius malitiã
mutat, reficit & reformat: q̃a ſ. ꝑ bona ſua exẽpla & documen-
ta totum corpus eccleſiæ reformatur, & in naturam aliã com-
mutator. Et ecõuerſo ſi arbor religioois vel eccleſiæ fuerit bo-
na, ſi tamen ſibi adiuogitur ſurculus. i. prælatus malus & ſilue-
ſtris, touc etiam naturã ipſius ſtipes, qui tali ſurculo inſidet, ſor
tietur, quia ſm iudicẽ ciuitatis, ſic & hi qui habitãt in ea. Eccl.
10. Stipes. o. ſeqoitor naturam ſurculi, noo econuerſo: quia ve-
rè eccleſia vel collegium quæ ſe habet ad modum ſtipitis, con-
formatur ſurculo. i. prælato ſiue io bono ſiue in malo, oon tamẽ
ecoouerſo: quia vt cõiter ſurculus. i. prælatus ſi malus fuerit,
nuoqoam propter bonitatem ſtipitis. i. collegij coi præficitur,
immutatur: quia ſm Grego. Vita prælatorum a ſubditis trahiẽ
in exemplom. Et ſicut tonc eſt ioſertio optima qñ ſimilia ſimi-
libus inſerontur, vt ficus io ficum, vitis in vitem, vt dicit Alu-
redus, ſic ille ſurcolos vel prælatus debet reputari melior, qui
eiuſdem eſt naturæ, & ſimilis alijs reperitur, qui. ſ. de eodẽ ſta-
tu & gremio accipitur & præferĩ. De gremio. o. eccleſiæ debet
accipi ſurcolus. i. prælatus, ſi ibi ſufficiẽs inoeniatur, nec debet
alibi vẽdicari. Vnde Deot. 17. Noo poteris alterius gentis ho-
mioem regem facere, qoi oon ſit frater tuus. Vel dic q̃ arbor
ſilueſtris eſt pctõr, qui pro certo qñ ſibi boous ſorculus. i. bona
ſocietas vel booa doctrina adiungitur, tunc in oaturã illius cõ-
moratur, & de malitia ad bonitatem, de ſterilitate virtutum &
bonorum operum conuertitur ad fœcuoditatem, & econuer-
ſo de malo ſurcolo. i. de mala ſocietate qoia qui ſtultorũ ſocius
eſt, ſimilis efficietur. Proue. 13. Vel dic q̃ beta debilis & infir-
ma eſt humana natora: qoæ eſt ſicot arbor ſterilis, & fructu bo
norum operum priuata. Surculus oliuæ bonus eſt Dei filius: q̃
ei inſertus per incarnationem, eam fortificauit, & io bonis ope
ribus fœcuodauit, & truncum vbi inſertus eſt. i. ipſum hoĩem
Ieſum in ſui naturam conuertit: qoia. ſ. eum Deũ fecit, nos etiã
chriſtianos deos. i. ſpirituales & Angelos nominat. Vnde Pſal.
Ego dixi, dij eſtis, & filij excelſi oẽs. Et iõ dr̃ Eſai. 44. q̃ bõ iuit
ad ſiluam, tolit ilicem, & de parte eius poſuit io igne, & exit pa
nes, & de reliquo Deũ fecit. Sic verè Deus Dei filios venit ad
ſiluam mondi huius, & tulit ilicem. i. homanam naturam, & de
aliqua eius parte. i. de reprobis & damnatis accendit ignem, ſ.
a oaritiæ, luxuriæ & iracuodiæ in præſenti, & ignem gehenoa-
lem in futuro, & de reliquo. i. de oarora p eũ aſſumpta, Deum
fecit: quia. ſ. Chriſtus eſt Deos, & econuerſo. Vel dic de pecca-
tore qñ fit iuſtus, ſicut io titulo de oleaſtro. §. 1. ¶ De bono ſe- 36
mioe non prouenit faciliter niſi bona plãta, licet io aĩalibus ſæ
pe contrarium videatur, cuius eſt ratio ſm Alured. qoia plan-
tæ terræ ſunt affixæ, & vniformæ recipiuot outrimẽtum, aĩalia
autem mouentor vndiq;, & ideo ſemen facilius in eis variatur.
Plantæ ſunt boni & ioſti parẽtes: qui pro certo de ſcientia loa
raro producont malam plaotam. i. malum filiom: quia. ſ. filios
ſuos bñ ioſtruuot, & ſic efficiontur boni, & bonorum parentũ
imitatores. Io filijs ſuis cognoſcitur vir. Eccl. 11. Iſtod tñ fallit
in animalibus. i. in hoĩbus ſimplicibos & carnalibos, qui q̃uis
ſiot in ſe boni, quia tñ nõ corrigũt filios vt deberẽt, iõ ipſos ſæ-
pe occaſionaliter faciunt eſſe malos, & ſic de bono ſemine na-
ſcitur malum germeo. Vel dic q̃ ſemen eſt doctrina, prædica-
tio vel gratia, vel etiam voluotas, qoæ oĩa ſunt principio & ori
go plantarum. i. bonorum operum & virtutum: qoia verè ex ta
libos boois ſeminibus non prouenit niſi booa planta & bonũ
opus, & econuerſo ſi ſemen. i. cogitatio, affectio vel volitio, vel
etiam doctrina ſuſcepta fuerit mala, tunc verè planta. i. opera-
tio quę exinde prouenit, cõiter & ſimpliciter erit mala, q̃a nõ
eſt arbor bona quę facit fructus malos, nec arbor mala quæ fa
cit bonos. Matt. 7. & Luc. 6. Io animalibus tñ. i. in peccatoribus
fallit iſtud: quia dato q̃ ſuſceperint ſemẽ bonum. ſ. bonã doctri
oam, vel q̃ habuerint bonã voluntatẽ & propoſitũ, ſæpe tñ ac-
cidit q̃ bonũ froctũ boni operis non producũt, & hoc cõtingit
ꝑꝑ motus ſuos. i. propter exercitia & oegotia mũdana qoæ ad-
miniſtrant, per quæ ſæpe deſtruitur illud ſemen, nec ad debitũ
perueoit complementum. Semẽ cecidit ſuper ſpinas, & ſimul
& exortæ ſpioæ ſuffocauerũt verbum. Lu. 8. Spinæ. i. negocia &
erumnę & diuitiæ mundi. ¶ Secũdum Ariſt. Arbor quæ habet 37
groſſum corticem, cito ſit ſterilis, & hoc accidit propter defe-
ctũ vnctuoſi homoris, vel propter duritiã corticis, quæ prohi-
bet euaporationem groſsi humoris, qui eſt cauſa ſterilitatis.
Cortex eſt exterior poſſeſsio, qoæ verè quãdo eſt groſſa & ma
gna. i. quando homo abuodat in diuitijs, tonc faciliter ſterile-
ſcit a fructu bonorum operum & virtutum, & hoc quia talis
cortex. i. aboodantia diuitiarũ nõ ſinit exhalare, deficere & eua
porare malos & groſſos humores. i. malas eios interiores affe-
ctiooes & aoaras quas habet homo de diuitijs augmentãdis &
ſeruãdis, quæ pro certo cauſa ſunt quare in bonis fructibus &
operibus non abuodat: qoia verè auaritia quam introducũt di
uitiæ, prohibet & impedit ne homo ſit pius, largus, humilis &
pœnitens & cætera ſimilia: quia radix omnium malorum eſt
cupiditas 1. ad Tim. 6. Et maximè quia vt cõiter iſti carent hu
more vnctuoſo deuotionis, compaſsionis, gratiæ & charitatis.
Et ſicut talis arbor groſsi corticis vt cõmuniter multũ ſurgit
io altũ, ſicut patet in pino & quercu, & ſic verè qui habent cor
ticem diuitiarum multum groſſum & magnũ, leuiter & facili-
ter aſcẽdunt in altum. i. ad altas dignitates & officia, bñficia &
præbendas,

prębendas,aſcendunt in quá in altũ per ſuperbiá pręſumptio-
nem & vanitaté,quia Aug. Difficile eſt vt ſuperbus nõ ſit q̃ di
ues eſt.Et ſicut tales arbores multos habẽt ramos, maximé ſu
peri᷒,ſic veré diuites multos ramos habẽt.i.multos famulos &
amicos, & maximè ſuperi᷒ qñ ſunt in officio dignitatis: q̃a di-
38 uitiæ addũt amicos plurimos &c.Proue.19.¶ Qñ arbor eſt ſte
rilis,medicatur in radice &c. Vide infra de amygdalo. ¶ Ma
39 logranata qñ eſt ſterilis , ſolet aperiri radix & diſcooperiri , &
tunc adhibetur fimus porci,& aqua dulcis,& ſic priſtinam re-
cipit vbertatem,ſicut dicit Alfredus ſuper librum de vegeta-
bilibus.Arbor iſta chariſsimi eſt pctũr,a bonis operibus ſteri-
lis,vacuus & inanis,& ideo vt fertilitatem recipiat ſpũalem,ne
ceſſe eſt primo ꝙ radicem.i. cor diſcooperiat per confeſsioné,
deinde ꝑ fimum.i. mortis & humanæ cõditionis ſibi adiungat,
vilitatem per conſiderationé,tandem ꝙ aqua dulci pietatis, de
uotionis,gratiæ,ſpei vel lachrymarũ irrigetur,& ſic fertilitaté
bonorum operum iterum ſortietur.Suffodiá circa ficũ,& mit-
40 tam ſtercora.Luc.13. ¶ Multæ ſunt plantæ quæ proficiunt per
tranſplãtationem.patet de porro, olere & boleto.i. iuſquiamo,
de quo dicit Ariſt. ꝙ licet ſit in perſide & Ægypto & vbiq; ali-
bi venenoſus,tranſplantatus tñ in Hieruſalem, hui efficitur co
meſtibilis atq; ſanus.Sic verè chariſsimi , hõ debet fieri bonus
per tranſplantationem: quia quamuis in terra in qua natus eſt
.i.in mundo & ſtatu mundano fuerit malus:qñ tñ ad Hieruſa-
lem.i.ad ſtatum religionis tranſplantatur , extunc pro certo de
bet eſſe bonus.Pſal. Vineam de ægypto tranſtuliſti.Sequit̃. Et
impleuit terram. Vide de porro & iuſquiamo.§.vltim.¶ Ad ar-
41 borem plantandam maximè cooperantur tẽpus,locus, & cul-
turæ modus: quia ſcḋm hoc ꝙ aptiori tempore, pinguiori & me
liori loco,laborioſiori & electiori modo eſt plantata , fructum
portat & perficit plenioré & meliorem . Sic verè ad hoc ꝙ hõ
plantetur in gr̃am,& conuertatur ad Deum , tria requirunt̃.ſ.
aptum tempus,& iſtud eſt iuuentus,vel ẽt tempus ante morté
quia ante mortem & in tempore iuuentutis debet hõ pœnite-
re,& ad religionem vel pñiam ſe tranſplantare.Seruiá Deo dũ
adhuc iunior ſum. Eccl.51.Item requiritur aptus locus.i.apta
ſocietas bonas ſeu ſtatus.Mat.13. Semen cecidit in terram bo-
nam. Item apta cultura,vt.ſ.modo debito per laborem & exer
citium excolatur.Vnde Prouer.24. Diligenter exerce agrum
42 tuum.&c.¶ Arbores vt cõiter plantantur in vere:quia tunc eſt
aptius tp̃s. paucíſsimè aũt in autumno aut hyeme:quia tũc ꝑꝑ
abundantiam frigoris,tempus penitus eſt ineptũ.Sic verè plã-
ta.i.hõ tunc eſt aptior ad plantandum in ſtatu gratiæ vel pñiæ,
qñ eſt in vere.i. in iuuentute : quia tunc melius conuertitur &
& domatur.Sed verè qñ eſt in autumno vel hyeme ſenectutis,
tunc quia regnat indeuotionis ſiccitas, & incompaſsionis frigi
ditas,vt quia hõ eſt in vitijs antiquatus,tunc mala & inepta eſt
plantatio:quia.ſ.hõ tunc difficiliter cõuertitur & domatur:q̃a
adoleſcens iuxta viam ſuam,etiam cum ſenuerit,nõ recedet ab
43 ea.Proue.22.¶ In æſtate paucíſsimæ plantantur plãtæ, & hoc,
quia tunc ſummè abũdat calor,& maximè in ortu ſtella feruẽ-
tis caniculæ,& ſic humor radicalis conſumit̃ in planta noua &
nondũ radicata,in iſto ẽt tp̃e vix aut nunq̃ proficit tranſplãta-
ta.Æſtas eſt proſperitas mũdi, ſed verè illæ arbores.i.illi hoies
qui ibi ſunt,non ſunt apti vt in terra.i.in paupertatem, humili-
tate,religione & pñia plãtentur vel conuertãtur,& hoc q̃a tũc
oritur canicula.i.auaritia,quæ more canis habet inſatiabilé ap
petitum,& iõ tũc abundat æſtus malorũ deſideriorũ,& inflam
matio ambitionis & cupiditatis,luxuriæ & iracũdiæ , & ſic ſic-
catur humor radicalis.i.gr̃a deuotio,compaſsio in ipſis plãtis.
i.in diuitibus,& ita non poſſunt in terra.i.in pñia vel religione
radicari per bonum propoſitum & affectionem,ſed ſiccãtur &
moriuntur per mortem culpæ & pœnæ,& ita nihil valent niſi
vt in igné perpetuũ deponant̃. Quid fiet de ligno vitis?&c.Se-
quitur.Igni datũ eſt in eſcá.Eze.15.¶ Arbores diuerſimodè ꝓ-
44 ducunt frondes:quia quædã iuxta terrã,quædã in medio:quę-
dam in ſummitate:quod contingit ex humoris diuerſitate . Sic
quidam habent ramos.i.affectioné ſuã inferius ad radicé,ſ.ad
bona temporalia & mundana,alij in medio.i.ad amicos,paren
tes & cognatos,alij ſurſum in ſummo.i.ĩ paradiſo,ſ. ad ſanctos
& bona æterna,& hoc totum accidit ſcḋm diuerſitatem humoris
.i.gratiæ Dei:quæ diuerſimodè tribuitur diuerſis: quia diuiſio
nes gratiarum ſunt 1.ad Corint.12.Eccl.12.Ego quaſi terebin
thus extendi ramos meos.¶ Quædam ſunt arbores quæ faciũt
45 fructũ bis in anno,ſicut ficus,& fructus vltimi ꝑꝑ hyemé non
matureſcunt,& iõ ſemel in anno fructũ facere magis eſt cõſue
tũ,q̃a calor magis ſufficit, vt ſemel in anno fructus valeat ma-
turare. Annus eſt vita præſens.Sic verè in illo anno q̃dã faciũt
fructum bonorum operum bis.i. bino & duplici ſtatu,ſ.primo
in ſtatu gr̃æ,ſecundo in ſtatu pcti.Sed veré primi fructus.ſ.ope
ra quæ fiunt in ſtatu gr̃æ , plus valent & Deo magis placent q̃
illa quæ ſecundo fiunt,ſ.in ſtatu pcti:quia ad maturitaté perfe-
ctionis vel diuinæ acceptionis non veniunt, imo ab hyeme.i.a
pctõ mortali deſtruuntur & pereunt & ſiccantur: quia.ſ.opera
facta in ſtatu gr̃æ ſunt bona,illa verò quæ fiunt in pctõ,Deo nõ
ſunt accepta. Vnde 4.Reg. 19.Arefacta eſt anteq̃ veniret ad ma
turitatem. ¶ Quædam arbores diu perſeuerat in fructificãdo, 46
quædã aũt ſi per vnũ annum fructificauerint, per aliũ requie-
ſcunt,ſicut oliuæ:quia.ſ.ita debilitantur in primo anno, ꝙ req-
ritur ſecundus annus ad humoris reſtaurationé . Sic veré ſunt
quidã qui diu perſeuerant in fructu bonorũ operum procrean
do,ſ.toto tp̃e vitæ ſuæ. Vnde Hier.17.Nec aliqñ deſinet facere
fructum.Et huiuſce rei cauſa eſt abundantia humoris.i.gr̃æ &
deuotionis,& caloris.i.charitatis & dilectionis.& hi ſunt ſicut
ficus.i.viri iuſti & perfecti.Alij aũt ſunt qui licet fructũ bono-
rũ operũ faciant vno anno.i.vno tp̃e,in alio tñ ſterileſcunt: q̃a
multi ſunt qui ſunt multũ feruentes aliqñ:qui tñ nõ ſunt ſtabi-
les vel perſeuerantes,imo deſerunt & interrũpunt bona opera
per pctm̃:quia hodie eſt rex,& cras morietur.Eccl.20.Vel dic
ꝙ primus annus eſt vita præſens,ſecũdus vita futura. Multi er-
go ſunt q̃ nũ in anno vitæ huius habent de fructibus.i.de mũ-
di diuitijs & temporalibus,ꝙ pro certo deficiẽte humore gr̃æ,
deuotionis & cõpaſsionis,ipſi neceſſario carent fructibus fœli-
citatis & gloriæ in futuro anno.i.in tp̃e poſt morté. Exẽplũ de
diuite, Lu.16 qui dum viueret, epulabatur quotidie ſplẽdide,
& poſt mortem non habuit guttam aquæ.Quidam tñ ſunt viri
iuſti & perfecti,qui ita abundãt in humore diuinæ gr̃æ ꝙ licet
habeant fructus.i.diuinas in præſenti, fructibus tñ non carent
æternæ gloriæ in futuro:quia beatus diues qui inuentus eſt ſi-
ne macula.Eccl.13.¶ Quædam ſunt arbores quæ plus abũdãt 47
in iuuentute in fructibus q̃ in ſenectute: quia.ſ.humor facilius
digeritur,& calori obedit,& ſic arboré fœcundat,qui tñ in ſe-
nectute deſiccatur,& ſic arbor hmõi ſterileſcit , ſcḋm Ariſtot. &
Alfredum.Sic verè ſunt multi qui in iuuentute plus abundãt
in fructibus bonorum operum q̃ in tp̃e ſenectutis, & hoc quia
in iuuẽtute humor ſuæ affectionis bñ obedit calori,ſ.diuinæ in
ſpirationis,in ſenectute aũt ſæpe accidit ꝙ deſiccantur per in-
deuotionem & incompaſsionem,& ſic fructibus bonorũ ope-
rum nudantur.Nequaq̃ vltra ex te naſcatur fructus . Matt.21.
¶ Quædam arbores plus in ſenectute fructificant q̃ in iuuẽtu- 48
re. Nã aliqñ in arbore eſt multus humor groſſus, & calori in-
obediens,& iõ ꝑꝑ ſuam abundantiam in iuuentute non põt di
geri,in ſenectute tñ ſiccat̃ , minuitur & digeritur talis humor,
& ſic melius obedit calori,& ſic arbor efficitur magis tũc tem
poris fructuoſa,ſicut eſt in amygdalis & in pyris. Sic verè qui
dam ſunt qui plus fructificant in ſenectute,q̃ in iuuentute : q̃a
verè multi ſunt qui dũ ſunt iuuenes, humor ſuæ interioris affe
ctionis eſt groſſus & carnalis , durus & obſtinatus , & calori.i.
Deo vel prælato faciliter non obedit,& iõ tunc priuantur fru-
ctibus bonorum operum,veruntamen qñq; in ſenectute dige-
ritur & conuertitur,corrigitur & emendatur humor ſuæ car-
nalis affectionis, & ſic recipiunt bonorum fructuum vbertaté.
¶ Arbor habet raritatem & poroſitaté, ſoliditatem , firmitaté, 49
& leuitaté. Nã arbor eſt naturaliter poroſa,& aer in poros eius
dilabitur & ſubintrat,& ſic efficitur leuis , intm̃ ꝙ lignũ maxi-
mũ in aqua poſitũ non mergitur, vbi tñ lapillus modicus petit
fundũ.Et habet lignũ quattuor elementa:quia ex aere habet le
uitaté,& igne raritaté ex aqua cremẽtũ & q̃titatem,ex terra ſo
liditatem,ſcḋm Ariſt.& Alfredũ. Talis eſt vir iuſtus & ꝑfectus,
in quo quattuor cõcurrũt elemẽta,ſ.ignis charitatis & dilectio
nis,aqua diuinæ gr̃æ & deuotionis,terra.i.ſiccitas pñiæ & ma-
cerationis,aer ſanæ ſcientiæ & diſcretionis. Et iõ pro certo ex
iſtis elementis habet plures cõditiones & virtutes , quia.ſ.talis
eſt rarus & penetrabilis per obedientiam & ſubiectionem,po-
roſus & apertus per bonum deſiderium & æternorum affectio
nem,ſolidus & ſiccus ꝑ cõſtantiæ firmitaté,creſcẽs & augmẽ-
tans ſe ꝑ bonorũ actuũ ꝓfectũ & multiplicitaté, & leuis ꝑ vo-
luntaria paupertaté , vel ꝑ æternorũ affectũ & contẽplationé,
quę.ſ.eleuat & alleuiat volũtaté,& iõ licet talis in flumine mũ
danę ꝓſperitatis ponatur,ibi tñ ꝑ affectum nõ immergit̃ , imo
eã vilipendens,ſurſum ad ęterna ꝑ contemplationé & deſide-
rium ſupernatat. Amice aſcẽde ſuperius.Lu.14. Lapilli autem

id eſt peccatores ſtatim ibi immerguntur per complacentiam
& delectationem,& ad fundum.i.inferius ad terrena deſcẽdũt
per auaritiam.Deſcenderunt in profundum quaſi lapis.Exo.5.
50 ¶ Omne pingue & aereum habet ſupernatare, & ideo lignum
quod eſt poroſum ꝑ ſubintrationẽ aeris, in aqua nõ ſubmergi
tur,ſed ſuperius ſupernatat: quia proprium eſt aquæ aerẽ ele-
uare. Veruntñ qñ lignũ eſt vltimæ ſoliditatis & cõpactionis,vt
eſt buxus & hebenus,tũc ſubmergitur, & ſtatim in aqua poſi-
tum ſe profundat,vt dicit Ariſt.Et iõ bñ dicit ꝙ ab hebeno ni-
gro expirauit aer, & iõ ſubmergiẽ. Sic verè illi q ſunt vnctuoſi
per pietatem,benignitatem,charitatẽ vel dilectionẽ,aerei per
gr̃am & deuotionem,ſemper habent ſurſum ferri ad æterna ꝑ
affectum & cõtemplationem,& iõ lignũ.i.vir perfectus q̃a eſt
poroſus & apertus ꝑ bona deſideria,ab aere.i. a diuina gr̃a vel
ſcientia ſubintratur,& ſic in aqua deliciarũ & proſperitatis nõ
ꝓfundatur,nec ibi per auaritiã,mergiẽ aut dãnatur, ſed aquas
titas calcando & contemnendo ſuperius eleuatur. Iube me ve-
nire ad te ſuper aquas.Mat.14.Veruntñ aliqñ fit ꝙ hõ eſt ſoli-
dus per obſtinationem,durus per crudelitatem & incõpaſſio-
nem,compactus per parcitatem & tenacitatem,& talis pro cer
to nõ ſupernatat per contemplationem & æternorum affectio-
nem,imo in aqua mundanæ proſperitatis ſtatim immergiẽ per
carnis dilectionem,& ad fundum.i.inferius ad terrena deſcen-
dit per auaritiã & ambitionem.Iõ de differentia bonorũ diuitũ
& malorum,quorũ quidã ſupernatãt,alij merguntur,dr̃ Deut.
28.Ipſe aſcendet,& erit ſuperior,tu aũt deſcendes, & eris infe
rior.Et tales ſunt hodie quaſi hebenus,lignum nigrum.i.mũdi
diuites & pctõres,qui ſunt nigri per malam cõuerſationẽ, nam
quia aer diuinæ gr̃æ & ſapientiæ a talibus expirauit, iõ in aqua
mundanæ voluptatis ſe mergũt penitus & inuoluunt. Submer
ſi ſunt quaſi plumbum in aquis vehementibus. Exo.5. Vel dic
econuerſo ꝙ illi qui ſunt vnctuoſi per carnalitatẽ, aerei & ven
toſi per ſuperbiam,iactantiam & vanitatem, ſemper habẽt ſur
ſum ferri per præſumptionem,ſuperbiam,ambitionem:quia.ſ.
alios ſemper volũt ſuppeditare,& eis præferri, & ſemper ad di
gnitates & officia eleuari. Illi aũt qui ſunt põderoſi per maturi
tatem,ſolidi per conſtantiæ firmitatem,ſemper habent deſcen
dere per humilitatem:quia.ſ.fundum.i ſtatũ infimũ quærũt, &
alijs ſe ſubijciunt & ſupponũt,iuxta illud. Deſcenda in inferio
res partes terræ.Eccl.24.Et tales ſunt ligna hebena.i.viri perfe
cti,precioſi & vnctuoſi,a q̃bus aer.i.oĩs ſuperbia & vanitas ex
55 pirauit,& iõ fundum humilitatis ſemper petunt. ¶ Plãta in ter
ra gignitur & humore dulci & calore, quia per calorem terræ
naturalem & per calorem ſolis humor digeritur & diſponiẽ,&
in plãtæ ſubſtantiã cõmutatur.ad hoc aũt proficit cœli influen
tia,vt dicit Ariſt.Et quia in montibus eſt humor dulcior,iõ ibi
plantæ creſcũt meliores,& cibis aĩalium ſaniores. Terra eſt hõ
plantæ & arbores quæ terrã ornant,ſunt gratiæ,ſcientiæ & vir
tutes, ſed verè iſte gñantur & in hoĩe producũtur ex cauſa tri-
plici.ſ.ex interiori humore vel affectione obedientiæ, ex calo-
re ſolis.i.Chriſti gr̃a interius inſpirante,ex influentia cœleſti.i.
eum ſuperiorũ ſanctorum & prælatorũ oratione & prudentia
cooperante. Et iõ quia montes.i. viri perfecti habẽt humorem
interioris affectionis dulcẽ,deuotum & benignũ, idcirco me-
liores herbæ virtutum,operũ & exemplorum in eis producun
tur,quæ paſcentibus.i.alijs eos imitantibus ſunt vtiles atq; ſa-
næ.Deus.n.producit in montibus fœnum & herbam ſeruituti.
52 hoium.¶ Aliqñ ex ſolo aere & aqua gñatur planta, ſicut patet
in quibuſdã herbis q̃ aquas tegũt.Sic verè qñq; ex aqua lachry
marum vel deuotionis,& aere diuinæ gr̃æ vel inſpirationis ge
53 neratur planta.i.bonũ opus & virtutes & perfectiones.¶ Sanio
res & vt cõiter meliores herbæ & fructus naſcuntur in monte
q̃ in valle:quia in mõte aer eſt purus,& humor dulcis, in valle
aũt ecõuerſo aer eſt groſſus & corruptus, humor ẽt eſt terreus
& impurus,vt dicit Ariſt. Vallis eſt mundus, mons eſt religio
vel eccleſia,quia cœlo & cœleſtibus propinquior,& iõ plantę
.i.humores debent eſſe & ſunt vt cõiter in religione vel in mõ-
te.i.in ſtatu eccleſiaſtico meliores, ſaniores, & ẽt ſanctiores,q̃
in valle mundi:quia ibi eſt humor deuotionis, gr̃æ & cõpaſſio
nis bonus & dulcis,eſt ẽt ibi aer.i.ſciẽtia diuina, pura & ſancta
& ſic plantæ.i.religioſi melius ibi reperiunt nutrimentum.¶In
valle aũt mundi eſt impurus humor carnalitatis & mundanæ
proſperitatis,& aer groſſus.i.ſapientia ſecularis,& iõ fit ꝙ plã-
tæ.i.hoĩes qui ibi verſanẽ,deteriores efficiantur:quia ibi ꝑ mul
ta vitia corrumpuntur.Iõ bñ conſulitur.Gen.19. Non maneas
54 in oĩ circa regione,ſed in mõte ſaluum te fac &c. ¶ Aqua dulcis
propter ſui puritatem & ſubtilitatem leuius attrahitur q̃ ſalſa,
& iõ in montibus aqua dulcior q̃ in vallibus reperitur: quia.ſ.
ibi aqua dulcis attrahitur & leuatur, ſalſa aũt ꝑꝑ ſuam groſſi-
tiem inferius remanet & moratur. Mõs eſt ſtatus perfectionis
eccleſia vel religio,ad q̃ pro certo leuiter aſcendunt aquæ dul
ces.i.viri boni iuſti,benigni & deuoti,& iõ ibi tales debent ho-
die præcipuè reperiri. Vallis aũt eſt mundus, vbi ꝓ certo aqua
groſſa & ſalſa.i.hoĩes ſalſi ꝑ vitia & amari remanẽt & moranẽ,
quia tales ad montẽ religionis & perfectionis ꝑꝑ ſuam impuri
tatem & prauitatem attrahi non merentur. Ideo boni dicunt.
Eſa.2. Venite, aſcendamus ad montem dñi &c. Vel dic ꝙ mõs
eſt paradiſus,vbi ꝓ certo aquæ dulces.i. viri deuoti & boni tra
huntur poſt mortem & leuantur,aquæ aũt ſalſæ.i. pctõres infe
rius dimittuntur. Vel dic ꝙ mons eſt prælatio vel dignitas, vbi
pro certo boni & dulces debent leuari & promoueri,ſalſi autẽ
& mali debent in valle.i.in ſtatu infimo detineri. ¶ Secundum 55
Ariſt.Lutum vnctuoſum & tenax cito producit plantã: q̃a ſm
Aluredum talis humor eſt habilis vt inde planta faciliter pro-
ducatur.Sic verè qñ hõ eſt vnctuoſus per benignitatem & pie
tatem,tenax per charitatem,tunc de facili producit plãtã.i.bo-
nam operationem:quia humor ſuæ gr̃æ eſt habilis ad plantam
boni operis procreandã. Fructificauit in palmites,& emiſit ꝓ-
pagines.Ezec.17.¶ Plantæ quæ habent humorem vnctuoſum 56
& bñ digeſtum,ſatis poſſunt durare, illæ aũt quarũ humor eſt
crudus & indigeſtus,parum durãt, & cito a frigore deſiccanẽ,
ſicut paret in olere,quod non durat vltra triennium. ſi tholeri
ſurculus arbori inſeratur, tunc virtute ſurculi fortificabiẽ &
durabit,vt dicit Ariſt.& Aluredus.Sic verè ad hoc ꝙ hõ poſſit
durare per perſeuerantiã in gr̃a,oportet ꝙ humor ſuæ affectio
nis ſit bñ digeſtus,maturus,cõuerſus,& in bono propoſito fir-
matus,alioquin adueniente frigore tribulationis,faciliter are-
ſceret per pctm̃,& virore gratiæ priuaretur:q̃a verè illi quorũ
humor & interior affectio eſt cruda,leuis, mutabilis & indige
ſta,faciliter pereunt & ſiccanẽ. Vnde olus.i.perſona leuis,mol-
lis,fluxibilis & carnalis,non diu durat nec in gratia ꝑſeuerat,
niſi fortè bonus ſurculus.i.Dei ſpecialis gr̃a,vel bona ſocietas,
vel doctrina ſibi inſeratur,quia tunc qñq; fortificatur per con
ſtantiam & fortitudinẽ,& ſic põt diutius perſiſtere virtute ſur
culi ſibi iuncti.Bñ igitur docet Iac.1.c.ſuæ canonicæ, In man-
ſuetudine ſuſcipite inſitum verbum, quod põt ſaluare aĩas ve- 57
ſtras.¶ Plãta aliqñ in duro lapide gñratur. Nam qñq; aer in la-
pide incluſus,mouetur & diſcutitur & caleſit,& ita humorem
lapidis digerit,& ſic caloris cœleſtis adiutorio planta inde ꝓ-
ducitur exterius & cauſatur,ſm Ariſt.& Aluredum. Veruntñ
nõ diu durat talis plãta, niſi aquæ & terræ adminiculo foueaẽ,
vt dicit Ariſt. Sic verè ex duris,obſtinatis & lapideis & pctõri
bus qñq; fit & producitur planta.i.bonum opus.Nam qñq; aer
.i.interior ſua conſcientia moueẽ & diſcutiẽ per ſui ſtatus cõſi-
deratione,tũc caleſit per dilectionẽ,& ſic humor.i.interior af-
fectio digeriẽ per contritionẽ, tãdẽ aperiẽ talis lapis per cõfeſ-
ſionem, & gñat ex ſe plantã.i.bonã operationẽ cum adiutorio
cœleſtis gratiæ & virtutis, veruntñ neceſſe eſt vt aqua dulci.i.
dulci monitione,prædicatione & doctrina,& terra.i.humilita
te vel pnĩa vel mortis memoria fomẽtetur,alioquin cito depe-
riet ſua planta.ideo dicitur Matt.3.Potens eſt Deus de lapidi-
bus iſtis ſuſcitare filios abrahæ. ¶ Dicit Aluredus ꝙ in tẽpore 58
& loco multum humido non benè creſcit plãta:quia ſuperflua
humiditas poros opilat,& prohibet ad arborem aſcendere nu
trimentum.ſi aũt nimia fuerit ſiccitas, tunc pori ſtrictificãtur,
& ſic nutrimento nõ aſcendente,planta debitè non nutriẽ. Sic
vere qñ tempus.i.ſtatus hoĩs eſt multum humidus per proſpe-
ritatem,tunc pori.i.affectiones exinde opilantur & claudũtur
per carnalitatem,& ſic nutrimentum doctrinæ gratiæ & deuo
tionis ad eum non ſubintrat.qñ aũt tempus eſt nimis ſiccũ per
paupertatem,tũc ſimiliter conſtringitur homo per impatien-
tiam & deſperationẽ,& ſic ſimiliter non debitè per gratiam ve
getatur,& iõ oportet ꝙ tempus.i.ſtatus,ſit inter paupertatẽ &
diuitias temperatũ:quia multi ꝑꝑ inopiam deliquerunt. Eccl.
19.Ideo petebat ſapiens,Prouer.30.Nec diuitias nec pauper-
tatem dederis mihi dñe, tribue tantum victui meo neceſſaria.
¶ Quattuor requiruntur ad hoc ꝙ planta in eſſe debito produ 59
catur,ſ.ſemen bonũ & perfectũ,terra bona & bñ culta, aqua ẽt
ad irrigandũ,calor ad digerendũ,vt Ariſto.Sic verè ad hoc ꝙ
hõ in gr̃am gñeẽ, & per pœnitentiam conuertatur, neceſſaria
ſunt plura,& primo ſemen verbi Dei ſanum & catholicũ,non
corruptum vel hæreticum. Bonum ſemen ſeminaſti in agro
tuo.Matth.

mo.Mat.13.Secũdo bona terra.i.bona ſocietas, beoe culta per
mores & prudentiam & diſciplinam.Io bona terra plãtata eſt,
vt faciat fructum.Ezec.17.Tertio indiget aqua vel bumore la-
chrymarum & deuotionis,quo irrigeẽ. Quis dabit capiti meo
aquam?Hie.9.Quarto indiget calore charitatis & dilectionis,
vt foueatur,iuxta illud. Petrus autem calefaciebat ſe ad ignẽ.
Et ſic poterit generari,& per pœnitentiam perfici & conuerti.
60 ¶ Secundum Aluredum planta quaoto eſt magis medicinalis,
tanto minut nutrit.Sic verè plantæ medicinales.i. poĩa & ope-
ra ſpũalia, licet parum nntriãt quo ad temporale emolumẽtũ,
& licet oon ſint delectabiles ad ſuſtinendum , tõ ſunt vtiles ad
ſpũs reſtaurandum. Vel dic ꝙ illi qui ſunt medicinales quo ad
exemplum & doctrinã,ſicut ſunt boni prædicatores & viri ꝑ-
fecti, parum ſunt nutritiui quo ad elemoſynas: quia.ſ.iſti pau-
cas babent vel nullas temporalitates. Act.3. Argentum & au-
61 rum ooo eſt mibi,quod autem habeo,hoc tibi do. ¶ Item ſm
Ariſt.Loca ſoli propinqua abundant in plantis,ꝓpter ſufficien
tem humorem & calorem,loca autem remota a ſole,& plantis
& omni alia fœcunditate carẽt,ſicut patet in vltimis partibus
ſeptẽtrionis,vbi propter ſolis nimiam remotionem,paucæ vel
nullæ plantæ procreantur. Sic verè in illis qui ſunt prope ſolẽ
Chriſtum per gratiam & deuotionem , benè creſcunt plãtæ.i.
gratiæ & virtutes,& hoc quia abũdant in humore deuotionis
vel pietatis,& in calore cbaritatis.Illi autẽ qui ſunt remoti ab
iſto ſole Chriſto per pctm̃,ſ.mundi pctõres,ꝓ certo paucas ha
bent plantas virtutum,& hoc quia ſiccitas incompaſsionis , &
frigiditas indeuotionis in talibus abundat. Stultus perdit veſti
mentum ſuum in die frigoris.Prouerb.25. Vel dic ꝙ illi q̃ ſunt
propè ſolem iuſtitiæ,ſ. clerici qui ſibi oĩ die in ſacramento alta
ris vel in miniſterio eccleſiaſtico appropinquaot,debent remo
tioribus,ſ.ſecularibus eſſe virtutibus fœcundiores,& bonis ſpi
ritoalibus pleniores.Deu.33.Qui appropinquãt pedibus eius
62 accipient de doctrina ipſius.¶ Sunt quædã plantæ quæ produ-
cunt fructũ ante folia,& hoc qa abundant in humore vnctuo-
ſo,qui eſt materia fructuum,quædam econuerſo producũt fo-
lia ante fructum,& hoc quia plus abnodant in bumore aqueo
& crodo,qui eſt materia foliorom,& ſic faciunt folia ante fru-
ctos.Chariſsimi folia ſigoificãt verba,loquutionem & doctri-
nam , froctus autem ſunt opera bona. Sed verè quidã ſunt qui
volunt prins producere folia q̃ fructum:quia.ſ.prius volũt ha-
bere verba quam opera,& prius docere & prædicare quam fa-
cere,& boc quia pro certo abuodaot in hnmore aqueo crudo
.i.in caroalibus affectiooibus leuibus & vanglorioſis, quæ re-
ctè ſunt materia foliorum.i.verbornm.Vnde 1.ad Tim.1. Vo-
luot fieri magiſtri,anteq̃ intelligant de quibus affirmant , neq;
de quibus loquuotur.Vnde Seneca in epiſtola,Sic factum eſt,
vt magis diſceremur loq̃ q̃ viuere.Alij autem,ſ.boni, prius ꝓ-
ducunt fructus operum,q̃ folia verborũ , & hoc quia abũdaut
in humore vnctuoſo charitatis,quæ eſt materia fructuũ & vir-
tutum,& ideo prins volunt facere q̃ docere, exemplo Chriſti,
& exemplo Pauli,dicentis.ad Ro.15.Non audeo aliquid horũ
63 loqui,quæ per me Cbriſtus noo operatur.¶ Quædam arbores
ſunt quæ fructum & folia producunt ſimul,ſ.illę quæ humorẽ
vnctuoſum & aquoſum habẽt ꝓportionaliter, & in quibus ca-
lor agit æqualiter.Sic verè multi ſunt qui faciuot ſimul & folia
doctrinæ & loquutioois, & fructus bonæ operationis,ſ. pfecti
& diſcreti viri,ſicut fuerũt eccleſiæ doctores,qui ſimul habue
rũt verba & opera virtuoſa,& maximè qñ a calore diuinæ in-
ſpirationis vniformiter perfunduntẽ.Cœpit Ieſus facere & do-
cere. Act.1.Quod eſt contra hypocritas,qui habẽt folia, & nõ
fructus, ſicut euangelica illa ficulnea io qua nõ inuenit dñs fi-
cus,ſed folia,& iõ ſibi maledixit,& exaruit,ſicut dr̃ Mat.21. &
Mar.11.Sic verè tales babent folia.i.verba & apparentiã,& oõ
fructus operũ & virtutũ,& iõ ſunt maledicti,& faciliter exare
64 ſcunt.¶ Secundũ Ariſt.oõ eſt de intentione naturæ ꝙ arbor ali
qua ſit ſpinoſa , imo ſpina in arbore quaſi accidentaliter gñaẽ
ꝑꝑ ſolis coagulationem,& arboris raritatẽ,humoriſq; ſiccita-
tẽ.Spina eſt pctm̃ originale,vel ẽt actuale,ꝙ pũgit & ſtimulat
carnem oostrã per cõcupiſcentiã naturalẽ , ſed iſtud oõ fuit de
intentione oaturæ.i.creatoris,imo actualiter ex ſiccitate inde-
uotionis interioris , ex calore & feruore tentationis exterioris
extitit introductũ. Deus.n.mortem noo fecit, nec lætatur in ꝑ-
65 ditione viuorũ. Sapi.1. ¶ Gñaliter oĩs arbor interius eſt alba,
& exterius eſt viridis.Sic hõ cbriſtianus ioterius in cooſciẽtia
debet eſſe albus ꝑ innocẽtiæ puritatẽ & exterius io apparẽtia
debet eſſe viridis per decentiæ honeſtatẽ.Erit folium eius vi-
ride.Hie.17.¶ Quarundam arborum rami tendunt in ſurſum 66
pyramidaliter,quarundã aũt inferius deprimuntur, cuius cau
ſa eſt humor abundans interius in medulla:quia ſi fuerit ſubti
lis & calidus,io ſuperius attrahiẽ, & ſi fuerit groſſus & impu-
rus,inferius inclinaẽ.Arbor eſt hõ , raoi eius ſunt deſideria &
affectus,medulla eſt cor,bumor eſt ſciẽtia vel gratia vel pctm̃.
Nam ſi in medulla cordis abundat humor ſubtilis.i. Dei ſcieo
tia vel gr̃a,tunc verè rami.i.affectio & deſideriũ ſurſum læua-
bitur ad æterna.Quæ ſurſum ſunt quærite.ad Colo.3.Si aũt ibi
ſit bumor groſſus & impurus.i.vitia vel pctã,vel ſcientiæ ſecu
lares,tunc verè rami affectuom & deſideriorũ noſtrorum infe
rius inclinabuntur ad terrena per auaritiã,ſicut patet ad litterã
de mũdi ſapientibus & pctõribus,qui non quærũt niſi terrena.
pſal.Oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terrã . ¶ Quædã ſunt 67
arbores quæ faciunt fructũ, & nõ flores,ſicut pinus,ſicut quer
cus &c. quædã econuerſo flores & non fructum,ſicut roſa, Li-
lium & ſalix &c.quædam vtrunq; ſicut pyra,poma , & quædã
neutrum, ſicut tremulus & cæteræ ſimiles,& hoc totũ ꝓcedit
ſm ꝙ humor eſt magis tenax vel viſcoſus, multus ſeu paucus,
crudus vel digeſtus.Sic verè ſunt quidã qui habẽt flores bonæ
conuerſationis,ſed nõ fructus bonæ operationis,vt hypocritę,
quidam qui habent econuerſo,ſ.fructum bonæ operationis,ſed
non flores bonæ conuerſationis,vt inſolentes,quidam qui non
habeot nec vnum nec aliud,vt publici pctõres: quidã qui ſunt
vtrunq; habẽtes,vt boni & iuſti,ſed hoc totũ accidit ſm ꝙ hu
mor interior.i. affectio & cõſciẽtia diuerſimodè in diuerſis va
riatur. Eccl.13.Cor hoĩs immutat faciẽ eius, ſiue in bono ſiue
in malo.¶ Sunt quædam arbores quæ tm̃ alterantur ſm tẽpus, 68
Vnde in æſtate creſcunt,in hyeme palleſcunt,& tñ folia ſua nõ
perdunt:quod accidit ꝑꝑ fortitudinem viſcoſi & glutinoſi hu
moris , fugit tñ calor ad interiora arboris a facie frigoris hye-
malis,& ſic remanẽt exteriora pallida atq; glauca, vt dicit Ari-
ſto.& Alured.Tales ſunt boni amici & veri,qui in æſtate pro-
ſperitatis amicorũ ſuorũ vireot & ridenẽ & cõgaudenẽ, in hye
me aũt.i.in tribulatione eorundẽ palleſcunt,triſtanẽ & murẽt.
Gaudere cum gaudentibus,flere cũ flentibus.ad Ro.12.Nã qñ
humor affectiooĩs eſt glutinoſus & fortis & tenax ꝑ amorẽ ve
racem & tenacẽ, tuoc licet palleſcat & triſteẽ vidẽs aliorũ de-
ſolationem,folia tñ ſua.i.verba & opera conſolatoria & adiuto
ria oon dimittit,ſed vna cũ pallore ſuæ cõpaſsionis & triſtitiæ
ea conſtanter ſeruat,& alijs impendit. Vel dic de amicis mun-
danis,qui licet in aliorũ deſolatione palleanẽ,triſtenẽ & compa
tianẽ,tñ folia ſua.i.diuitias non dimittunt nec eis largiuotur vt
eos ſubleuent & ſupportent, & hoc ſit quia bumor ſuæ affectio
nis eſt tenax per auaritiã & parcitatẽ,& iõ in ſuorũ tribulatio-
ne amicorũ licet eis condoleant, folia tñ.i. diuitias ꝑ exteriora
adiutoria nõ impendũt,boni aũt & veri amici non tm̃ pallẽt &
condolent, imo & folia & diuitias ſuas diſtribuũt & impẽdũt,
vt ſuorũ amicorũ releuent nocumentũ. Impendã & ſuper im-
pendar ꝓ animabus veſtris 2.ad Corint.12. ¶ Arbores in prin- 69
cipio faciunt fructus acidos,& nõ plenè ſapidos ſeu bonos,ſed
tandẽ confortato calore,humor terreſtris digeritur,& ſic fru-
ctus debitũ recipit cõplemẽtum,& efficiẽ ſapidus & maturus,
ſm Ariſt.Sic verè hõ qõ nouiter eſt plantatus in ſtatu gr̃æ vel
religionis,nõ pleoe facit fructũ bonorũ operũ: qa humor ſuæ
affectionis adhuc eſt terreus & impurus,verũtñ per calorem
charitatis digeriẽ & conuertiẽ , & ſic tãdẽ facit bonos fructus.
Vel dic ꝙ fructus ſunt hoĩes in arbore religionis vel eccleſiæ
procreati,qui quamuis in principio iuuentutis ſint crudi,acidi
& indeuoti,tandẽ tñ digeruntur,cõuertuntur & diſponunẽ,ita
ꝙ in fine ſenectutis fiunt aliquotiens ſapidi & maturi. ¶ In lo- 70
cis acidis,frigidis & ſiccis aliqñ producunẽ fructus dulces &c.
In locis temperatis fructus citius matureſcunt. Sic io booo ſta
tu & religione vel booa ſocietate tẽperata & diſcreta ſunt bo-
ni hoĩes citius maturi,perfecti,honeſti & diſcreti. ¶ Sunt quæ- 71
dã arbores quæ primo faciunt fructus dulces, qui tamen poſt-
ea fiuot amari : quia calor excedens bumorem ita decoquit &
adurit,ꝙ in amaritodinem coouertuotur, ſicut ſuot myrobala
ni.Sic quidam in priocipio ſunt dulces & boni,ſed propter ca
lorem & ardorẽ coocupiſcentiæ vel tentatioois, tandẽ in mali
tiam & amaritudinẽ cõuertũtur . Nouiſsima eius amara velut
abſynthiũ.Prouer.5.vide infra de fructu.§.apoſtaſia.¶ Qñ ar- 72
bor in pleniluoio vel nouilunio plantatur vel exciditur , tunc
fructũ vel lignũ faciet vermiculoſum,& facilius a vermibus &
teredinibus perforatur,corroditur & putreſcit, & hoc qa tũc
ſummè abuodat humidũ,intantum ꝙ regi non prævalet a na-

tura,& ideo tempus eſt ad hoc Intermedium eligẽdum. Dic ꝙ
plenilunium eſt proſperitas, nouilunium eſt iuuentus, in quo-
rum vtroq; abundat humor ſuperfluus carnalitatis. vide infra
73 de teredine,& ſupra de luna.¶ Fructus quando eſt iuuenis fa-
cilitter cadit ab arbore ad impulſum venti: qñ tamẽ creuerit &
fortificatus fuerit, tunc non ita faciliter cadit. Sic verè quando
homo eſt iuuenis & nouitius, ad impulſum tentationis vel ma-
lè ſuggeſtionis faciliter cadit de arbore religionis, vel de ſtatu
gratiæ, no.i ſic autem quando creuerit per augmentum merito
rum,& ad perfectionis peruenerit complementum, quia tunc
magis fortis, conſtans & ſtabilis inuenitur. Cum autem factus
74 ſum vir, euacuaui quæ erant paruuli 1.ad Corin.13.¶ Fructus
adhæret arbori cum quodam retinaculo ſeu cauda, ſed tãdem
fructu maturo, humor eius conſumitur a calore, & ſic tenacu-
lum illud rumpitur, & fructus ab arbore ſe ſeparat atq; cadit.
Sic verè homo arbori vitæ præſentis adhæret cum quodam re
tinaculo.i.coniunctione animæ & corporis, ſed quia humor ra
dicalis a calore naturali & innaturali conſumitur, ideo qñ hõ
maturatus & antiquatus fuerit, rumpitur iſtud retinaculum.i.
coniunctio animæ & corporis, & ſic homo neceſſario moritur
atq; cadit, ſ.inferius ad terram & ſepulchrum,& quãdo eſt bo
nus & iuſtus, tunc recolligitur & ab angelis in paradiſo recon-
ditur. ſi autem corruptus & malus fuerit, a porcis infernalibus
deuoratur. Vel dic ꝙ homo eſt arbor, fructus eſt mundus, tena
75 culum eſt vita &c. ſicut ſupra. ¶ Quanto arbor profundius ra-
dicatur, tanto plus ſugit de humore,& tanto fortius ſtabilitur,
tanto etiam altius creſcit & eleuatur. Sic homo habẽs radicem
cordis profundam per humilitatem, humorem deuotionis &
gratiæ magis ſugit & fortior & ſtabilior in gratia reperitur,& al-
tius per contemplationem & affectionẽ & per finalẽ ꝓmotio-
nem ad cœlũ & cœleſtia ſe exaltat: quia Qui ſe humiliat, exal-
tabitur. Matth.23. ideo Eſai.37. Mittet radices deorſum, & fa-
76 ciet fructum ſurſum.¶ Arbor reſecatis ſuperfluis, melius fructi
ficat &c. Expone ſicut infra de palmite & vite.

De Amygdalo. Cap. 2.

1 AMYGDALVS cũctis arboribus prius floret
& præ alijs in vere citius profert fructum, fru-
ctus autem eius corpus nutrit,& calorem febri
lem reprimit, ſtomachum iuuat, ebrietati reſi-
ſtit. Talis debet eſſe prælatus vel religioſus: q̃a
verè flores affectionum bonarum cito, ſ.a tem-
pore iuuentutis debet emittere, vel cito & citius quam cæteri
parturire,& florem bonorum exemplorum & virtutum oſten-
dendo, alios præuenire, vt ſic ardorem febris.i.luxuriæ vel aua
ritiæ poſſit in alijs tẽperare,& eos ſpũaliter nutrire. Tales.n.
debent ſtomachum conſcientiæ iuuare per innocentiæ purita
tem,& ebrietati reſiſtere per abſtinentia & ſobrietatẽ, & alios
in floribus.i.in bonis operibus præcedere, exemplum dando,
per omnimodam ſanctitatem. ideo Eccle.12. Florebit amygda
lus impinguabitur locuſta. Vel dic generaliter ꝙ per amygda
lum intelliguntur boni iuuenes, qui in virtutibus prius florẽt,
veruntamen ſicut iſti flores facilius quam alij præoccupantur
a gelu, ſic ſæpe fit ꝙ illi qui a iuuentute præ alijs florere volũt,
citius per inconſtantiam palleſcunt & deſiſtunt. Vnde Ariſto.
2 Acres in principio, franguntur in fine.¶ Amygdalus ſm Ariſt.
lib. de plantis, indiget cultura, & maximè quando eſt antiqua,
& quando eſt præ antiquitate ſterilis: quia ſi ipſa clauis in radi
ce figatur, tunc humor ſuperfluus & malus more gummi exit,
& ſic humor qui eſt materia fructus, depurat̃, & ita fertilis ef-
ficitur arbor illa. Sic verè quãdo aliquis eſt antiquatus in vitijs,
& inueteratus dierum malorum, ita ꝙ a fructu bonorum ope-
rum penitus eſt ſterilis, tunc ſummè indiget cultura pœniten-
tiæ & diſciplinæ,& ideo radix eius.i.cor debet per contritionẽ
cum clauis ferreis configi.i.cum memoria mortis, vel tormen
torum inferni, vel etiam paſſionis Chriſti, vel cum verbis præ
dicationis: quia verba ſapiẽtũ quaſi ſtimuli. Eccl.12. Et ſic hu-
mor peſſimus.i.vitia & peccata, emanabit per cõfeſſionem, &
ita radix cordis depurabitur, & fructus bonorũ operũ produ-
cetur. Ezec.17. Fructificauit in palmites,& emiſit propagines.
Vel dic ꝙ iſta arbor eſt crux, quæ primo fuit ſterilis & deſpe-
cta, ſed ex quo fuit clauis in paſſione Chriſti trãſfixa, facta eſt
fructuoſa: quia.ſ. fructum vitæ Chriſtum portauit, vel quia fru
ctũ æternæ gloriæ nobis profert. Figura Marc.17. vbi amygda
3 lus ſicca floruit & protulit fructum. ¶ Duplicem fructum fert
amygdalus, ſ. dulcẽ & amarum, ſed dulcis vtilis eſt in cibum,
amarus in medicinã. Talis pro certo eſt eccleſia. Iſta.n. fructũ
habet duplicem.i.duo genera bonorum. Habet.n. amaros.i. vi-
ros iuſtos & ſpirituales, qui ſunt amari per pœnitentiã & con-
tritionem, iuxta illud. In indignatione ſpiritus mei. Eze.3. Alij
autem ſunt dulces per conſolationem, ſ. boni actiui: q̃ ſunt dul-
ces quantum ad opera pietatis, & ideo valent ad nutriẽdum, ſ.
pauperes per eleemoſynas, alij autem ad medicinam ſpiritualẽ,
.ſ. ad alios in ſpiritualibus dirigendum, & verbis & exẽplis ſpi-
ritualibus nutriendum. Erit fructus eius in cibum. Eze.47. Vel
dic ꝙ iſte eſt Chriſtus: qui primo profert fructus amaros.i. pœ
nitentiam & aſperitatem, quæ vtilis eſt animæ & medicinalis:
ſed deinde fructus dulces.i. gloriam ſempiternam: qua iuſti ci-
bantur hic per ſpem & contemplationem, ibi per beatitudinẽ
& fruitionẽ. Can.2. Fruct⁹ eius dulcis gutturi meo. ¶ Amygda 4
lus fert aliquando fructum amarum, valde medicinalem, aliq̃ñ
fructũ dulcẽ, qui licet nutriat & delectet, tñ ſi recens cum ſuo
folliculo comedatur, caput grauat, caliginem inducit, venerẽ
accendit, ſomnũ facit. Sic verè in arbore mundi huius & in via
præſentis vitæ ſunt fructus amari, ſ. tribulatio & paupertas: qui
pro certo ſunt animæ medicinæ. ſunt ibi etiam fructus dulces
& delectabiles, mundi. ſ. deliciæ, quæ pro certo ſunt nociuæ: q̃a
inducunt grauedinem auaritiæ, caliginem ignorantiæ, ſomnũ
pigritiæ & tepiditatis, venerem luxuriæ carnalitatis. Suauis eſt
hoi panis mendacij. Proue.20 ¶ Vulpes ſi comederit amygda- 5
lum moritur. Nam ſæpe quod vni prodeſt, alteri nocet. Vulpes
dicitur peccator: quia per fallaciam dicitur vulpes. Iſte.n. ſi co
mederit amygdalum.i. mundi delitias vel diuitias, morit̃. ſ. per
vitia & peccata: quia verè peccator neſciens vti proſperis, eis
impinguatur; & tũc per ſuperbiam, auaritiam & luxuriam in-
de ſæpiſſime veneñat̃: quia verè ſæpe accidit ꝙ illud quod bo-
nis eſt remedium, malis eſt venenum. Vnde, Inuentũ eſt mihi
quod erat ad vitã, hoc eſſe ad mortẽ. Vel dic de corpore Chri-
ſti, qui eſt illa amygdalus quam virga Aaron.i. beata virgo no
bis protulit, q̃ quãuis ſit hoibus bonis & perfectis cibus & me
dicina ſpiritualis, vulpibus tamen.i. malis peccatoribus hæreti
cis & fraudulentis eſt mors animæ per peccatum, & etiam fina
liter corporis & animæ per tormentum: quia qui mãducat cor
pus & bibit ſanguinem domini indignè, iudicium ſibi mandu-
cat & bibit 1.ad Corint.11. Vel dic ꝙ fructus amygdali.i. cru-
cis, eſt Chriſtus, per quem vulpes.i. fraudulentus diabolus eſt
occiſus. Vel dic generaliter ꝙ illud quod prodeſt vni per cau-
ſam, nocet alteri per occaſionem, ſicut apoſtolus de ſeipſo dicit
2.ad Corint.2. Alijs ſumus odor mortis in mortẽ, & alijs odor 6
vitæ in vitam ¶ Arbor amygdalus amara eſt tota medicinalis:
quia & radix & cortex & folia & fructus & gũmi eius & oleũ
diuerſis competunt vſibus medicinæ. Sic verè quicquid eſt in
viro perfecto amaro per contritionem & pœnitentiam, totum
eſt alijs medicina, & in ſe bonum & virtuoſum. ſ. radix cordis
& cogitationis, flos interioris affectionis, cortex exterioris con
uerſationis, folia ſuæ locutionis, fructus ſuæ operationis, gũmi
vel oleum ſuæ dulcis compaſſionis. Iſta.n. in viris ſanctis ſunt
medicinalia atq; ſancta, iuxta illud. Omnis creatura Dei bona
eſt, & nihil reijciendum in ea 1.ad Tim.4. Vel expone de Chri
ſto vel de quolibet ſancto.¶ Amygdalus amara ſummè eſt me 7
dicinalis. Valet.n. ad mundificandum extenuandum, ſanguinẽ
ſtringendũ, & cætera multa. Sic verè amara pœnitentia mun-
dificat & purificat a vitijs animam peccatricem, & purgat eam
per confeſſionem, & reſtringit ſanguinem voluptatis carnalis.
¶ Oleum de amygdalo amara vermes in vẽtre necat, mẽſtrua 8
prouocat, aurium ſaniem mundat, ſi calidum inſtilletur. Sic
per oleum pietatis vermes inuidiæ, menſtrua luxuriæ, ſanies
gulæ ſanatur.

Capitulum. 3.

ABIES eſt arbor leuis, alta & recta, parũ acci 1
pit de terreo humido & groſſo, ſed multũ de
humido ſubtili & leui, & iõ faciliter a calore
interiore poteſt eleuari in altũ. Diſtillat etiã
gummi quod dicitur reſina, & de talibus fiũt
naues & ædificia, & mali in nauibus. Iſta etiã
arbor propter hyemem non perdit folia vel virorem. Vnde &
ſm Iſido. abies ab abeundo dicitur, eo ꝙ faciliter in altũ abit,
& creſcendo leuatur. Folia etiã eius parua ſunt & acuta, ſicut
pini, vt dicunt Iſido. & Ariſto. Talis debet eſſe vir perfectus, &
maximè prælatus vel religioſus: quia verè talis debet eſſe leuis
per paupertatem. Nam de groſſo humido.i. de bonis terrenis
huius

huius mondi debet ſibi parom incorporare per affectiooē, ſed
tamen debet accipere bumidū ſubtile & leue.i. bona ſpiritua-
lia & virtutes,& ſic ꝑ certo eleuabitur , & erit arbor alta,ſ.hic
per contemplationem,vel temporalem etiam prælationem, &
in patria per æternam ſublimationem, : quia humiles & pau-
peres digni ſunt temporali & æterna exultatione. Qui enim
ſe bumiliat,exaltabitur.Luc.14.& Matt.5. Beati pauperes ſpi-
ritu.Iſte etiam debet eſſe rectus per iuſtitiā:quia nō debet eſſe
tortus per iniuſtitiam.non.n.debet declinare ad vnam partem
plus quam ad aliam per acceptionem perſonarum.Non decli-
netis,neq; ad desteram,neq; ad ſiniſtram.Eſa.30. Iſte etiā de-
bet ſemper habere reſinam pietatis : quia prælatus debet ſemꝑ
miſcere rigorem cum dulcore:quod eſt contra multos.Hier.8.
Nunquid reſina non eſt in Galaad?&c.Et iſte etiam virorē bo
neſtæ conuerſationis non debet deponere propter quancunq;
hyemem tribulationis vel tentationis,& folia eius.i. verba de-
bēt eſſe acuta, ſcilicet correctionis. Et ſic iſte dicetur abies,ab
abeundo, & a ſe ſurſum ad cœleſtia ſubleuando , in virtutibus
proficiendo,& de mundo ad patrem ſe transferendo, & per di
ligentiam & obedientiam ſe mouendo. Ioan.9. Abij & laui &
video.Can.1.Egredere & abi.Et ideo talibus abietibus.i.de vi
ris ſanctis & perfectis debent fieri mali nauiū.i. prælati eccle-
ſiarum:q̃a reuera tales debent eſſe in naui eccleſiæ vel religio-
nis mali.i.principales & prælati.Ideo dr̃,Pro ſaliunca aſcendet
abies.Eſa.55.Fac ſi vis vnum.§.de paupertate, & aliū de præ-
lato ¶ Abies humorē habet viſcoſum, qui a calore æſtiuo tem-
2 pore exterius eijcitur,& in gummi & reſinam conuertitur,pro
pter quod abies præ cæteris lignis igni appoſita facilius inflā-
matur.Sic verè quando aliquis habet interius in corde humo-
rem pietatis & compaſsionis,tunc verè in æſtate.i. in tempore
feruoris tribulationis,quādo.ſ.videt pauperes indigere, debet
eum emittere per elemoſynas , & de bonis ſuis reſinam facere
ad curanda vulnera & miſerias egenorum per dulces conſola
tiones.Tollite reſinam ad dolorem eius.Hie.51. Et iſti etiā pij
& compatientes faciliter inflammantur, igne.ſ. diuini amoris,
vel etiam igne alienæ miſeriæ & tribulationis,per flāmam inte
rioris compaſsionis.Iudicum 9.Egrediatur ignis de ramno,&
deuoret cedros libani.Tales etiam valent ad fabricā nauis ec-
cleſiæ paradiſi &c.Ezec.27.Abietes de Sanir dolauerunt in re
mos tuos.¶ Abies propter liquorem reſinæ faciliter inflamma
3 tur,pineas antē pulcherrimas portat, quæ tamen intus non ha
bent aliquem fructum,imo penitus nihil valent.Sic verè illi q̃
ſunt interius viſcoſi & liquidi per carnalem voluptatem,facili
ter inflammantur per luxuriæ carnalitatem: quòd maximè pa
tet in hypocritis , qui videntur facere pulcherrimum fructū,ſ.
bonorum operum:quæ pro certo interius nihil valent : quia.ſ.
quantum ad meritum,apud Deum minimè ſunt accepta. Ope
ra.n.eorum opera inutilia.Eſa.59.Vel dic ſi vis ꝙ abies de qua
fiunt mali nauium,ſignat crucem:quæ emittit liquorem medi-
cinalem.i.ſanguinē Chriſti:qui eſt liquor precioſiſsimus, quo
nauis animæ vngitur per deuotionem , & eius vulnera ſanat
per ſanctitatem & perfectionem.vnde Hier.46. Tolle reſinam
virgo Ægypti.Et ideo iſta eſt in naui eccleſiæ.i.animæ, malus:
qm̃ etiam fit in modum crucis.Vel dic ꝙ Abies alta,leuis & re
cta,eſt Chriſtus,altus dignitate,leuis paupertate, rectus æqui
tate:qui.ſ.liquorem pietatis vel proprij ſanguinis nobis fudit,
quando.ſ.æſtas & æſtus paſsionis eum infeſtauit: qui pro certo
eſt animæ medicina.

De Aloa ligno. *Cap. 4.*

1 ALOA eſt lignum ſummè aromaticum , quod in
fluuio babyloniæ cui tigris paradiſi fluuius con
iungitur,inuenitur, & ab incolis cū retibus ex-
trahitur,& medicinæ vſibus reſeruaẽ.Vnde cre
ditur ꝙ a paradiſo in Indiam per fluuiū deriue
tur,vt dicit Plat.Fluuius babyloniæ eſt munda
dana proſperitas , in qua pro certo ſunt aliquando aloæ.i. boni
& ſancti viri ſeculares: qui ſunt odoriferi per bonā famam , &
qui mundi proſperis benè ſciunt vti,& ideo tales ſunt medici-
nales alijs,ſ.per bonam doctrinam & exemplum, quando cum
retibus prædicationis exinde extrahuntur,ſ.quando ad cœle-
ſtium amorem & ad religionem vel pœnitentiam conuertuntẽ.
Extendam ſuper te rete meum, & capieris in ſagena mea. Eze.
12.& 37. Vel expone de Chriſto : q̃ a paradiſo ad babyloném
huius mundi per fluuium.i.per beatam virginem exiuit depor
tatus,& in reti ſuorum viſcerum inuolutus , & vſibus medici-
narum ſpiritualium deputatus. Ideo poteſt dicere illud Eccl.
24.Ego quaſi fluuius dorix exiui de paradiſo.Vel dic ꝙ iſta eſt
ſacra ſcriptura,quæ de paradiſo deſcendit, valens contra mor
bos omnium vitiorum,quando a ſtudētibus cum retibus inge-
2 niorum recipitur.¶ Aloa eſt lignum amarū,ponderoſum,odo
riferum,& ſummè medicinale,quod ſi maſticatum fuerit,ama
rum inuenitur,tamen ſuo aromatico odore totum replet cere-
brum maſticantis.Iſtud etiam ſtomachum frigidum & cere-
brum adiuuat & confortat, & contra debilitatem cordis ſum-
mum remedium eſt vinum decoctionis eius , veruntamē pro-
pter amaritudinem debet ſemper miſceri aliquod dulce,ſ.mel
vel ſaccarum,vt dicit Plat. Talis eſt arbor crucis vel paſsio ſal
uatoris: quia verè licet ſit grauis & amara ad guſtandū vel ſu-
ſtinendum : eſt tamen ſuauis & aromatica ad odorandum per
deuotionem & ſentiendum: quia verè quando deuotè maſtica
tur & recordatur , ſtatim cerebrū.i. interior affectio odore de-
uotionis maximè recreatur.Vnguentis & varijs odoribus de-
lectatur cor.Prouer.27. Eſt ſummè medicinalis,ſ. contra vitia
& peccata:quia cerebrum.i.ſenſum & intellectū,cor.i. volun-
tatem & affectum calefacit per dilectionem, confortat ꝑ deuo
tionem,& fortificat ſ.ad bonam operationem. ¶ Aloa eſt lignū 3
amariſsimum,tamē eſt medicinale & odoriferum, calefacit.n.
confortat,verūtamen cum accipitur, ſemper debet ei aliquod
dulce miſceri,ne propter eius amaritudinem guſtus grauetur,
ſm̃ Plat.Talis eſt pœnitentia vel tribulatio : quia verè licet ſit
ponderoſa,grauis & amara,tamen ſummè eſt medicinalis , q̃a
.ſ.valet cōtra vitia & peccata,ſi quis ea debitè ſciat vti, verūtñ
ſemper debet miſceri mel.i.dulcedo ſpiritalis conſolationis,ſ.
ſpes veniæ,& conſideratio gloriæ paradiſi, vt ſic amaritudo ip
ſius temperetur.Vel dic ꝙ vinū eſt ſacra ſcriptura, in qua aloę
.i.amaritudo pœnarum infernalium,& ponderoſitas & graui-
tas mandatorum Dei continetur,quæ ſunt alijs medicina. Ne
tamen infirmi peccatores iſtam amaritudinē abhorreant,ſem-
per debet medicus.i.prædicator adiungere mel ſpūalis conſo-
lationis & compaſsionis.Fundetq; deſuper oleum.Leui.2.Vel
dic ꝙ aloa eſt amara & grauis correctio,quā ſemper debet co-
mitari dulcedo pietatis. Myrrha & aloæ & cinamomo aſperſi
cubile meum.Prouer.7.¶ Aloa eſt lignum odoriferum, graue 4
& amarum,cuius plures ſunt ſpecies , colore pariter & valore
differentes,ſed tamē omnes ſunt medicinales,& illa eſt virtuo-
ſior,quæ eſt amarior.Et hoc lignum qñ frangitur,tunc ſummè
redolet,& licet ſit durum,tamen non reſiſtit dētibus maſtican
tis:loca etiā thymiamatis adoletur,vt dicunt Iſido.& Plat.Ta-
les ſunt per oīa viri perfecti,ſ.amari per contritionem,ponde-
roſi per humilitatē,graues per maturitatē, odoriferi per famæ
& vitæ ſanctitatem.Nam qñ tales teruntur & incenduntur per
tribulationes & temporales aduerſitates, tunc odorē bonæ fa-
mæ emittunt Quaſi thus ardens in igne & redolens . Eccl.50.
Et cum boni electi inter ſe differant & odore bonæ famæ,& co
lore bonæ conuerſationis, & valore bonitatis & perfectionis,
oēs tñ ſunt boni & virtuoſi , ſed gñaliter ille qui plus eſt ama-
rus per contritionē,plus eſt bonus reputādus q̃tum ad perfe-
ctionem.Pone ergo tibi amaritudines, ſtatue tibi ſpeculā.Hie.
31.Tales ēt qñ dentibus.i. duris verbis maſticanẽ & arguūtur,
non reſiſtunt.ſ.non obediendo vel ſe excuſando,ſed dētibus cedūt
ſe emendando & acquieſcēdo.Acquieſce ergo ei,& habeto pa
cem &c.Iob 22.¶ Aloa aliqñ ſophiſticaẽ, quia loco eius aliud 5
lignum ſibi in pondere ſimile venditur,quod taliter præpara-
tur,ꝙ vix ab optimo diſcernatur.diſcernitur tñ,quia maſtica-
tum dentibus,per duritiam reſiſtit,& amarū nō ſentitur.Tales
ſunt hypocritæ:quia verè ita ſunt ſophiſticati & præparati per
exteriorem cōuerſationē,ꝙ vidētur eſſe vera aloa.i. boni & iu
ſti:quia tales difficiliter ab alijs diſcernunẽ , veruntñ ipſi poſ-
ſent cognoſci & diſcerni:quia verè qñ mordenẽ per correctio-
nem,tunc ꝑ duritiā obſtinationis reſiſtūt dentibus.i. verbis &
correctionibus per impatientiam & murmurationem, vel per
falſam excuſationem,& etiam nō inueniuntur amari per con-
tritionem.Actuum 13.Reſiſtebat eis Elimas magus.

De Aloæ Succo. *Cap. 5.*

ALOAE eſt ſuccus vnius herbæ quæ aloa diciẽ, quæ
in India vel Perſia reperitur,cuius ſuccus exprimi
tur,& ad ignem vel ſolem fortiter deſiccatur,vt di
cit Plate.cuius plures ſunt ſpecies,ſ.tres , valore &
efficacia differentes.Oīs autem aloæ licet ſit amariſsima, ſum-
mè tamen

mè tamen eſt vtilis medicinæ, & quaſi coōtra infirmitates cor-
poris valet. Tales ſuot martyres atq; ſancti: quia verè exquo ab
herba.i.a matre ſua exprimootur & exeunt per natiuitaté, vel
a matre ſua.i.mundo per coouerſionem, ipſi ignis & ſolis ardo
ribus.i.pœnitentiæ & martyrij tribulatioōibus exſiccantur, &
ſic fiunt per virtutes & gratias alijs medicinales. Iſtud patet in
Chriſto, coius paſsio licet ſit amara, tamen vtilis eſt contra oīa
vitia & peccata. Eſa.38 Ecce in pace amaritudo mea amariſsi-
ma. ¶ Tria ſunt aloes genera, ſ. citrinū vel croceum, hepaticū,
5 & caballinū, ſed primum eſt cæteris virtuoſius & melius, nec
ita eſt amarum. Sic verè plures ſunt martyrum ſpecies, bonita-
te differentes, citrinus tamen.i. Chriſtus qui primus eſt marty
rum & principalis, cæteris eſt melior &c. Vel ſi vis dic ꝙ iſti ſi
gnāt tres eccleſiæ ſtatus, ſ. actiuos, cōteoplatiuos, & prælatos,
quorū. ſ. primi boni ſunt, ſecundi meliores, tertij optimi. ſ. præ-
lati. Iſti.o. complectuntur duos alios inquantum contemplati-
3 ui pariter ſunt & actiui. ¶ Aloe eſt ſpēs, & ſuccus herbæ quæ
amariſsimi eſt ſaporis, horribiliſq; odoris, eſt tñ ſummè medi-
cinalis, quia phlegma, choleram & melancboliam purgat, vi-
ſum acuit, neruos confortat, ſtomacbum mūdificat, menſtrua
prouocat, bonum colorem in corpore geoerat, ſplenem & he-
par deopilat, ab hydropiſi præſeruat. Talis eſt pœnitentia: quia
licet ſit amariſsima ad guſtandum & ad ſuſtinendum, tñ vtilis
eſt ad medicioam ſpiritalem: quia verè per eam phlegma pigri
tiæ, melancholia triſtitiæ, cholera iraeundiæ extirpatur, & ſto-
machus conſcientiæ a prauis humoribus peccatorum penitus
vacuatur. Per eā etiam acuitur viſus diſcretionis, reſtauratur co-
lor bonæ conuerſationis, confortatur oeruus.i.ſenſus cōpaſsio-
nis vel deuotionis, & p iſtā ſplenē vel hepar.i.ioterior affectio-
deopilatur, & hydropiſis.i.ſitis auaritiæ preſeruatur. Vel p oīa
expone de amara memoria mortis vel inferni, vel de amaritu-
dine cootritionis, vel de vitture amare Chriſti paſsionis. Ideo
conſulitor Hie.31. Statue tibi ſpeculā, pone tibi amaritudines,
dirige cor tuum io viam rectam in qua ambulaſti. Allega vt ſu
pra. Myrrha & aloe &c. Prouer.7. ¶ Aloe puluerizata & cum
4 melle mixta caſum capillorum prohibet, vermes ventris necat,
arteticos iouat, putredinem oris & gingiuarum mūdat, ſtoma-
chum confortat, digeſtiooem adiuuat. Talis eſt amara cōtritio,
quia verè ſi cum melle.i.cū dulcore ſpei veniæ miſceatur, ver-
mes veotris.i.remorſus conſcientiæ ſedat & necat, caſum ca-
pillorum.i.virtutom prohibet, putredinem oris.i.malorū ver-
borum fœtorem exterminat, arteticos.i.pigros iuuat, ſ. ad benè
operaodum, & ſtomachom.i.ioteriorem cōſcientiam adiuuat
atq; ſanat. Vel per oīa expone de amaritudine pœnitentiæ vel
correctioois vel memoriæ mortis, vel mortis Chriſti. Diſcipli-
nam ergo Dei ne abijcias &c. Prouer.5. ¶ Cum plura ſint ge-
5 nera aloes, ſ. caballinum, hepaticum, & ſubruſum, qnandoque
ſit ꝙ caballinum quod cæteris minus valet, ita ſophiſticatur, ꝙ
citrinum vel hepaticom reputatur, quod tunc ſolet fieri, quan
do in croci puluere decies tingitur & fricatur, veruotamen in
hoc cognoſcitur, quia fractum fœtidiſsimum ſentitur, & guſtu
amariſsimū reperitur. Sic verè multi ſunt in ſeculo & in clan-
ſtro, qui quamuis reſpectu aliorom parum aut nihil valent, q.
ſ. dici poſſunt propriè caballioi & equini, ioquātum facti ſunt
ſicot equus & mulus quibos non eſt iotellectus, ipſi tameo dia
bolo per hypocriſim & ſallaciam ita ſophiſticātor, & extertus
in apparentia palliantur, ꝙ boni & optimi eſſe creduotur, & ꝙ
pro bonis & optimis recipiuntur, veruntñ ſi quis ipſos frāge-
ret.i.ſi quis eos examinaret & diſcuteret, ipſos pro certo ama-
ros & fœtidos, viles, infames & malitioſos interinſecus ioueoi-
ret. quando etiam per mortem frangeotur, tuoc fœtidi coram
Deo videbuntur, ſicut hæc oīa de hypocritis & hæreticis com
probantur. Mat.23. Similes eſtis ſepulchris dealbatis &c.

De Arundine. *Cap. 6.*

Arvndo dicitor ab arendo, ſm Iſidor. eo ꝙ
1 faciliter areſcat. Et eſt aruodo leuis, coocaua,
nodoſa, ventis & turbinis cedens, & de facili
maoum lædens. Talis eſt mūdaoa proſperitas,
qa verè de facili areſcit, deficit atq; perit, hæc
.n. ventis tribulationum coocutitur & mouet,
& eſt concaua, vacua atq; vana, oullum præbens homini fulci
mentum: quia de facili frangitur, & per multa mala deſideria
& peccata ſuom lædit & vulnerat poſſeſſorem. Figura Eſa. 36.
vbi dicitur. Confidis ſuper baculum arundineum Ægypti, cui
ſi homo innixus fuerit, confringetur, & perforabit manū eius.

Sic verè chariſsimi, mundi proſperitas dicitur baculus: quia ſ.
per ipſam peccatores per confidentiam inituntur. dr arundi-
neus: quia booa eius faciliter coofringunt, ſicut patet de diui-
tijs, delicijs, hooorib⁹, fortitudioe, pulchritudine ſapiētia &c.
Dicitur baculus ægypti quod interpratatur anguſtia: quia ve-
rè mundi bona anguſtiæ comitantur. Et ideo benè dicit ꝙ qñ
homo ei innititur, tunc frangitur: quia qñ credit ve pſperis vta
tur, tunc ei deficiunt, & ſic ſuos poſſeſſores decipit, & eos per
ſollicitudinem vulnerat atq; lædit Eze.29. Fuiſti baculus arun
dineos filijs Iſrael, qoem com apprehendiſſent manu, confra-
ctus es. Vel dic ꝙ aruodo eſt peccator, qui faciliter areſcit, ſ. a
ſtatu & virore gratiæ & honeſtatis, & eſt vacuus, ſ. ab omni bo
no, fragilis. ſ. ad reſiſtendum vitijs & peccatis, & facilis ad fran
gendum, ſ. per impatientiam, leuis per inconſtantiam, & in pa
luſtribus & mundi delicijs moratur per luxuriam, flatu etiam
venti. ſ. vanitatis vel ſuperbiæ vel adulationis faciliter commo
uetur per incooſtantiam. Naues cum magnæ ſint, modico ven
to mouentur. Iaco.3. Iſta potiſsimè dic de hypocritis, qui exte
rius per honeſtatem & fictam benignitatē ſunt plani, intus ta-
men omni virtute ſunt vacoi, & in paludibus immunditiarum
volunt viuere, faciliter verò ſolent frangi, & a ſtatu ſuo defice-
re & perire, omni etiam vento adulationis ceduot, & ad flatum
muodanæ gloriæ animum ſuum vndiq; deflectunt, & ſe tāgen-
tes.i.ſe corrigere volentes, brigis & detractionibus lædūt, alios
etiam ſuis malis exemplis ſcaodalizaot, vulnerāt & cōfundūt. 2
¶ Arundo eſt media inter herbam & arborem, herba quidem
robuſtior, ſed arbore fragilior. In India autem ſunt quidā arun 5
dines de quarum radicibus incolæ expreſſum ſuaoiſsimum bi
bunt ſuccū, vt dicit Varro. Talis debet eſſe vir perfectus & re-
ligioſus: qa inter arbores.i.ſanctos & Angelos, & herbas.i.fra-
giles peccatores debet eſſe medius: qa licet ſit iſtis arboribus
fragilior, herbis tñ.i.mollibus ſecularibus fortior debet eſſe, vt
ſic poſsit dici mediator Dei & hominum.1.ad Timo.2. De radi
ce etiam talium.i.de eorū cordibus debet exprimi & exire ſuc
cus ſuauiſsimus.i.verba & opera virtuoſa, quæ alijs dulcia de-
bent eſſe. Poteſt etiam dici de prælatis vel prædicatoribus, de
qbus eliquat dulcedo ſapiētiæ & doctrinæ, quæ alios inebriat
atq; potat. Et ſicut arundo eſt leuis, concaua, mobilis & nodo-
ſa, ſic vir perfectus debet eſſe leois per paupertatem, cōcaous
per humilitatem, mobilis per obedientiæ velocitatem, ventis
agitatus per ſpiritus ſancti ventilantem ſerenitatem. Et talis 3
fuit beatus Ioaooes. Matth.11. Quid exiſtis in deſerto videre?
arundinem veoto agitatam? Vel ſi vis dic iſta de quibuſdam
perſoois fragilibus & imperfectis, quæ ſcilicet mediæ ſunt in-
ter booos & malos.

De Amomo. *Cap. 7.*

Amomvm vt dicit Iſido.lib.17. eſt herba colo-
ris ſubruſi, odoris ſuauiſsimi, fructus copioſiſsi
mi, floris albi, more violę, & eſt vtilis medicinæ
& ſummè virtuoſa. In ſpeciali.n. reſiſtit ictibus
ſcorpionum, & io omnibus nobilibus antidotis
admiſcetur. Talis eſt virtus pœnitentiæ vel charitatis, quia. ſ.
odorē bonæ famæ emittit, & fructū æternæ gloriæ copioſum,
& ideo in omnibus virtuoſis operibus debet præcipuè adhibe
ri: quia nihil valet bonum opus quod non comitatur charitas
vel humilitas. Si charitatem non habuero, nihil ſum. 1. ad Co-
rint.13. Et valet contra multimoda geoera morborum.i.vitio-
rum & peccatorum. Idem expone de pœniteotia, idem de ora
tione. Vel dic ꝙ talis eſt vir perfectus: qoia debet eſſe rufus p
pniam & auſteritatem, boni odoris per famoſitatem, floris albi
per caſtitatem, fructus copioſi per boni operis multiplicitatē. 2
Ecce arbor io medio terræ, & fructus eius nimius. Dan.4. Scor
pionibus ēt.i.detractoribus & iniquis dicitur reſiſtere, inquan
tum talis ſolet iniuſtorum verbis & malitiis non cōſentire, ſed
potius obuiare. Iacob.4. Reſiſtite diabolo, & fugiet a vobis. Et
ideo talis eſt ſommè medicinalis: quia ſcilicet exempla ipſius
& doctrina ſunt alijs medicinæ. Ezec.47. Erunt fructus eius in
cibum, & folia eius ad medicinam.

De Aneto. *Cap. 8.*

Anatvm eſt herba vel herbæ ſemen: qnod virtu-
tem habet apertiuam, compactorum diuiſiuā, ven- 2
toſitatis exterminatiuam, torſionis & inflationis vi
ſeerum mitigatiuam, & valet contra multa genera
infirmitatum. Talis eſt contritio: quia pro certo cōpacta.i. vitia
& peccata

& peccata inuicem cumulata diuidit per eorum diſcuſsionẽ,
aperit etiam,ſ.os per confeſsionem,ventoſitatem ſuperbiæ exterminat per humilitatem,& torſiones ventris.i.remorſus conſcientiæ mitigat atque ſedat,ſ.per reſtitutę innocẽtiæ puritatẽ,
& valet contra omnes infirmitates i.cõtra vitia & peccata. Vel dic ſi vis de pœnitentia,quæ diuidit per contritionẽ,aperit per confeſsionem,& attenuat per ſatisfactionem. Vel dic de humilitate,quæ habet ventoſitatẽ ſuperbiæ refrenare. ¶ Radix aneti viridis aliquid valet, ſiccata aũt penitus nihil. Sic multi ſunt qui in iuuentute aliquid valẽt, ſed nihil in ſiccitate ſeuectutis, quia multi ſunt qui primo ſunt boni,finaliter fiunt mali. Oleæ. 9. Radix eorum exſiccata eſt,fructum nequaquam facient.

De Aniſo. *Cap. 9.*

ANISVM eaſdem habet virtutes ſicut anetũ, & ſaporis eſt dulcis,virtutẽ habet diſſoluendi,aperiendi,ventoſitatem conſumendi, calculum frangendi,oẽs interiores meatus aperiendi. Talis eſt virtus charitatis:quia verè ipſa eſt dulcis & ſapida voluntati:quia nihil eſt delectabilius quam amare,& iſta habet diſſoluere per contritionem,meatus.i.cordis & oris aperire per confeſsionem,ventoſitates,elationis & calculum etiam obſtinationis.i.dura vitia & peccata confringere & conſumere per ſatisfactionem. Ecce ſpiritus fortis conterens petras 3.Reg.19.

De Allio. *Cap. 20.*

1 ALLIVM licet aſperum ſit guſtu, tamen ſummè eſt medicinale.eſt.n. calidũ & ſiccum, virtutem habet diſſoluendi,conſumendi,diuidendi,expellendi,aperiendi,& hydropiſim ſanandi,& vulnera putrida deſiccãdi,& contra multas alias ægritudines eſt medela, vt dicit Conſtant.& Plat.ſi eo debitè quis vtatur. Talis eſt pœnitentia, tribulatio,correctio vel memoria mortis: qa verè licet ſit grauis & aſpera ad ſuſtinendum,tamen eſt medicinalis animæ peccatrici;quia verè iſta diſſoluit,i.cor per contritionem,aperit.ſ.os per confeſsionem,cõſumit.ſ. vitia & peccata per ſatisfactionẽ, iuxta illud: In igne conſumptum eſt plumbum. Hier.6. Et ideo cõtra vulnera putrida & fœtida luxuriæ & carnalitatis, & contra hydropiſim.i.cõtra ſitim auaritiæ & cupiditatis ſummè valet. Nam humores nociui.i.diuitiæ per iſtam diuidunt,& pauperibus largiuntur,& expelluntur.i.contẽnuntur & reſtituuntur:quia ſm Hiero. Facile contemnit omnia,qui ſe ſemper co-
2 gitat moriturum. ¶ Allium habet odorem fortiſsimum, q cunctos alios odores ſuperat & fœtores, & ideo qui volunt p loca fœtida & corrupta tranſire,ſolent ſe munire fortiſsimis alleatis. Talis eſt odor ſiue fœtor carnis mortuæ, vel etiam infernalium tormentorum,quæ pro certo omnia alia fœtida ſuperant & excellunt. Si ergo times fœtorem & corruptionem tribulationum vel infirmitatum temporalium, comede & aſſume alleata.i.cogita fœtorem mortis vel inferni, & ſic pro certo omnia leuiter ſuſtinebis. Aſcendere feci fœtorem cadauerum veſtrorum in nares veſtras. Amos.4. Et ſicut allium habet multas virtutes medicinales,ſic verè mortis vel inferni memoria va-
3 let contra vitia & peccata.& dic ſi vis ſicut.§.præcedenti. ¶ Allium ſummè valet contra venenum. Nam ſi cum ſale & ruta & nucibus miſceatur & cum vino ad quãtitatem nucis detur,venenum conſumit & deſiccat,& maximè quãdo ſupra morſum reptilis apponitur eodẽ: quia venenũ attrahit & cõſumit,ita efficaciter ſicut theriaca, ſm Conſtan.& ideo allium dicitur theriaca ruſticorum. Talis eſt pœnitentia:quia verè iſta valet contra morſus canis rabidi.i.contra tentationes diaboli. Item contra morſus ſerpentum.i.contra motus carnales,qui in nobis ſerpunt,& omnia venena peccatorum extenuat & conſumit. Nã ſi accipiatur cum ruta amaræ contritionis,cum ſale prudentiæ vel diſcretionis,cum nucibus de quibus ſit oleum.i.cum dulci ſpe veniæ & diuinæ miſerationis,& cum vino ſpiritalis conſolationis,tunc efficitur theriaca animæ peccatrici, & eam a veneno liberat peccatorum,& a periculo mortis æternæ. Nam ipſum venenum facit extrahi per confeſsionem,& cõſumi per ſatiſfactionem. Ante languorem para medicinam. Eccl.18. ¶ Al
4 lium multas habet malas proprietates: quia ſi nimis frequẽter aſſumatur in cibo,ſtomachum inflammat, corpus deſiccat,lepram generat,maniam & phreneſim excitat,viſum lædit, cerebrum turbat,anhelitum etiam facit fœtidum & corruptũ, choleram etiam generat atq; nutrit: Talis eſt per omnia amor vel proſperitas huius mundi:quia verè ſtomachum cordis accẽdit & inflammat per auaritiam & per ardorem concupiſcentiæ & tẽtationis, corpus etiam.i.mentẽ deſiccat,ſ. ab humore deuotionis & compaſsionis,& generat lepram luxuriæ, & hæc excitat phreneſim iracũdiæ,hæc cõmouet maniã ſuperbiæ, & nutrit choleram.i.ardorem auaritiæ,hæc etiam turbat cerebrũ.i. ſenſum & imaginationem,lædit viſum.i.intellectum & diſcretionem,& corrumpit anhelitum.i.verbum & locutionem.omnia.n.vitia a mundi proſperitate generantur, quando indebitè & in nimia affluẽtia accipitur:quia verè ex inde efficitur homo ſuperbus,auarus,ignorans & luxurioſus, & ſic per conſequẽs efficitur per inſaniam fœtidus & corruptus. De cadaueribus eorum aſcendet fœtor. Eſa.34. Et tamen carnales petũt porros
cępe & allia ægyptiorum. Nume.11.& 21. ¶ Allium non pro- 5
ducit ſemen in anno illo in quo plantatur, ſed tantum in ſecundo. Sic verè boni & iuſti non accipiunt nec acquirunt ſemẽ i. præmium de laboribus ſuis in primo anno ſuæ plantationis.i.in tempore præſentis vitæ in qua plantantur generanẽ & naſcuntur,ſed verè quando ſecundus annus venerit.i ſecunda vita,ſ. poſt miſeriam præſentem,tunc ſemen ſuum.i.bonorum laborũ ſuorum præmium reportabunt. pſalm. Seminauerũt agros,&
plantauerunt vineas. ¶ Allium ſemel tantum producit ſemen, 6
& non niſi in ſecundo anno poſtquam ſeminatur. Et allium ex toto ſe renouat:quia & radicem & folia & ſemẽ totaliter renouatur. Idem n.allium non valet ad bis fructificandum. Sic verè vir iuſtus quando in terra humilitatis pœnitentiæ vel religionis vel memoriæ mortis ſeminatur,ipſe ſe debet penitus renouare & quantum ad radicem affectionis & cogitationis, & quantum ad folia locutionis,& quantum ad fructum vel ſemẽ
operationis. Renouamini ſpiritu mentis veſtrę ad Eph.4. ¶ Al 7
lium ſemel tãtummodo producit fructum. Nam ſi precioſum fuerit,ſemen eius cadit,& radix non valet ad iterũ fructificandum. Sic multi ſunt qui ſemel tantum per bonum opus fructificant,vtpote magni mundi pctõres,quando.ſ.quaſi per miraculum ad virtutes conuertuntur:quia ſi rurſum in peccatum decidant,non valent ad iterum fructificandum per bona opera: quia licet raro producant ſemen boni operis, ſi tamen eis abſcinditur(quod ſit quando recidunt in peccatum poſt ſuã conuerſionem & plantationem) vix aut nunquam releuant,vel ad pœnitentiam reuertuntur, & ſic ſemel fructũ facere dinoſcũtur. Boni autem non ſic,imo quotidie reuiuiſcunt. Si precisũ
fuerit lignum,iterum virescit. Iob 14. ¶ Allium in ſua nouitate 8
tunicas habet multum pingues & carnoſas, & tunc radicẽ ſeu fructum habet tenuem atq; paruum:quando autem ad maturitatem peruenit,tunc illæ tunicæ deſiccantur & euaneſcunt, & fructus augmentantur,& accreſcunt, quia.ſ. tunicarũ carnoſa humiditas in fructus conuertitur nutrimẽtum. Allium eſt homo,tunicæ eius ſunt exteriores diuitiæ & deliciæ & ſubſtantia temporalis,fructus autem ipſius ſunt merita & virtutes. Quãdo ergo allium.i.homo habet carnoſas tunicas & groſſas.i.pinguem ſubſtantiam temporalem, quia.ſ.abũdat in proſperitate mundana,tunc verè modicum & paruum habet fructum,ſ.virtutum & meritorum,& hoc maximè ſi ſit in nouitate iuuentutis corporalis vel moralis,ſed quando maturatur per ſapientiã & perfectionem,vel etiam per ſenectutem & diſcretionẽ,& tunicæ ſubſtantiæ temporalis euaneſcunt: quia.ſ.eas euacuat & pauperibus erogando per eleemoſynarum largitionẽ,tunc pro certo creſcũt fructus meritorum & præmiorum:quia.ſ.huiuſmodi tunicæ vel diuitiæ pauperum efficiũtur nutrimẽta. Ideo bene præcipit dominus Matt.10. Nolite portare duas tunicas. & Luc.22. Vendat tunicam,& emat gladium. Vel per tunicas ea qbus fructus generatur & cuſtoditur,intelligo opera laborioſa & virtuoſa,quæ fructũ æterni præmij cuſtodiunt & augmentant,quæ habent ceſſare quando præmium creſcet in futu
ro. ¶ Radix allij multas habet coſtas inuicem cõiunctas,quælibet tamẽ coſta ꝓpria tunicula eſt operta, & in qualibet eſt vis 9
ſeminaria,quia de qualibet planta creſcit. Talis eſt religio vel eccleſia,quia multæ coſtæ.i.multæ perſonæ ibi ſunt inuicẽ coniunctæ & vnitæ,& per concordiam cõglobatæ,& ſub vna ſunt pelle.i.ſub vna obſeruantia regulari inuicem commorantur,& tamẽ quælibet habet tuniculam propriam.i. propriam grãm, virtutem & valorem,officium etiam vel beneficium,per quod poteſt altera ab altera diſcerni vel cognoſci:quia vnuſquiſque
proprium

prnprium habet donum.i. ad Coriot.7. Quilibet etiam habet
in ſe virtntem ſeminariã.i.gratiam & charitatem,virtute cuius
poteſt producere & facere plantam & bonnm opus & virtuo-
ſum:quia ficut dicitur ad Ephe.4.Vnicuique noſtrum data eſt
20 gratia ſm menſuram donationis Chriſti.¶ Allinm ſummè no-
cet oculis.vnde verſus.Allia,vina,venus,puluis, ventus, faba,
fumus,Iſta nocẽt oculis,ſed vigilare magis.Sic verè oculus in-
tellectus humanis ab iſtis octo ſummè læditur & offuſcatur,ſ.
ab allio.i.ab iracundia & furioſitate,a vino.i.a gula vel ebrieta
te,a venere.i.a luxuriæ fœditate,a puluere.ſ.diuõiarum vel co
piditate,a vento.ſ.ſuperbiæ & vanitatis,a faba ponderoſa.i.a pi
gritiæ grauitate,a vigilia.i.a malitia & calliditate , quæ.ſ.ſemp
vigilat ad alios confundendos.Iſta.n.omnia excœcant intelle-
ctum & tollunt ſapientiam ſpiritalem . Perdam ſapientiam ſa-
pientum,& intellectum prudentium reprobabo. Eſai 29. & 1.
21 ad Corint.1.¶ Allinm germinat per ſummitatem ſui,Liliũ au-
tem per medium lateris profert germen . Sic mali dilatantur
lateraliter ad mundana , ſed boni ſurſum ſe erigunt ad æterna,
iuxta illud Apoſtoli ad Colo.3.Quæ ſurſum ſunt quærite,non
quæ ſuper terram.

De Abſynthio. *Cap.* 11.

1 ABSYNTHIVM eſt herba amara,calida & ſic
ca,multum efficax in medicina & hæc ſm Plat.
habet virtutem contrariam,laxatiuam.ſ.& con-
ſtrictiuam . Nam ſi inuenit in ventre materiam
compactam,ipſam magis indurat,ſi inueni,ma-
teriam mollẽ,ipſam ſoluit & laxat. Talis eſt tri-
bulatio mundi vel correctio: quia.ſ.amara eſt & difficilis ad ſu-
ſtinendum:quia ſicut dicitur ad Hebr.12.Omnis diſciplina in
præſenti non videtur eſſe gaudij,ſed meroris. Et iſta vtilis eſt
ad medẽdum animam peccatricem.Sed verè iſta habet dupli-
cem virtutem:quia verè ſi inuenit hominem compactum.i. du
rum,auarum & obſtinatum,ipſa verè eum magis cõſtringit &
indurat:quia tales tribulationibus non emendantur,ſed magis
indurantur & obſtinantur.Exemplum de Pharaone.Induratũ
eſt cor Pharaonis &c.Exod.8.Sed verè ſi homo ſit mollis,pius
.ſ.naturaliter & benignus,tunc verè adueniens amaritudo tri-
bulationis ipſum magis mollit per contritionem & compaſsio
nem.Et ideo dicitur ad Ro.9.Cui vult miſeretur Deus,& quẽ
vult indurat.Vel dic ꝙ tribulatio habet vim reſtringentẽ quã-
tum ad carnem,vim laxatiuam quantum ad animam carnẽ.n.
mortificat,voluntatem dilatat 2.ad Corint.6.Quaſi mortifica-
ti,& ecce viuimus.Et ſicut ſm Dioſcor. ſyrupus de abſynthio
factus ſtomachũ iuuat,appetitũ inuitat,ebrietati reſiſtit,& co-
lorem perditum reparat & reſtaurat,ſic & tribulatio,vel pœni
tentia:quia ipſa eſt animæ medicina:nam quando eſt amara ꝑ
contritionem,calida per dilectionem,ſicca per carnis macera-
tionem,tunc verè ſtomachum.i.conſcientiam confortat,ebrie
tati.i.carnali voluptati reſiſtit,appetitum.ſ.bonorum ſpiritua-
lium prouocat,& colorem bonæ conuerſationis reſtituit & re
ſtaurat,& valet contra multa vitia & peccata.Ideo de tali ſyru
po dicitur Hie 23.Ecce ego cibabo eos abſynthio, & potũ da-
bo eis aquam fellis.Vel totum potes exponere de tribulatione,
2 vel de memoria mortis.¶ Virtute abſynthij , ſi quis eo bñ vſus
fuerit,ſi ſuccus eius auribus inſtillatus fuerit,auditum emẽdat
dolorem capitis ſedat,potatus viſum clarificat,& in ciſta repo
ſitus libros & veſtes a muribus ſeruat, & venenoſis morſib' re
ſiſtit & obuiat,vt dicit Macro.Talis eſt ſacra ſcriptura,vel me-
moria mortis æternæ:quia verè ſi auribus inſtilletur per prædi
cationem,auditum.i.voluntatem audiẽdi verbi Dei reparat &
emendat,vt viſum diſcretionis & cogitationis clarificat.Erunt
oculi tui videntes &c.Eſa.30.Et libros.i.viros litteratos,& ve-
ſtes.i.ſimplices ſeculares a muribus & demonibus ſeruat , ſi in
ciſta conſcientiæ per iugem memoriam reponatur. Morſus &
venenoſos.i.tentationes quæ animam inuenenant , eliminat &
abſtergit.Vel dic de pœnitentia,contritione, correctione, vel
tribulatione.Eſ.38.Recogitabo tibi omnes annos meos in ama
ritudine animæ meæ.¶ Abſynthium eſt herba amariſsima,quę
3 ſuo acumine & ſua amaritudine lædit & guſtum & olfactum,
omne etiam cum quo admiſcetur,ſiue lac ſiue mel,reddit inſi-
pidum & amarum.Talis eſt mors æterna & etiam tẽporalis:qa
verè amariſsima eſt ad odorandum per meditationẽ, & ad gu-
ſtandum per perſonalem flagellationẽ, & ideo licet lac & mel
.i.mundanæ deliciæ ſint dulces & delectabiles, tamen quando
abſynthium iſtud eis miſcebitur.i. quãdo ꝑpter eas mors tem-
poralis vel æterna infligetur,tunc verè in amaritudinem con-
uertentur.Fauus.n.diſtillans labia meretricis.i. voluptas mun
dana,ſed verè nouiſsima eius amara velut abſynthium.Proue.
5.Vel ſi vis per abſynthium intellige peccatum , quod ſummè
amarum eſt animæ ſanctæ.Multi hoium mortui ſunt ex aquis:
quia amarę factæ ſunt. Apo.8.Vel abſynthiũ eſt peccator ama
rus alijs & crudelis,qui alios verbis,& dictis exaſperat atq; læ-
dit,& omnem ſocietatem cui admiſcetur,amarã facit & contur-
bat,figuratus in illa ſtella Apoca.8.quæ vocabatur abſynthiũ,
& aquas in quas cecidit fecit amaricari .

De Apio. *Cap.* 12.

APIVM eſt herba in multis medicinalis,valet.n.cõ
tra venenum,calculum frangit,meatus aperit,colo 1
rem reſtaurat , hydropicis & phreneticis conuenit
& ſubuenit.Iſta eſt pœnitentia:quæ valet cõtra ve-
nenum.i.contra peccatorum infectionem,frangit duritiam ob
ſtinationis per feruentem contritionem,meatus aperit per cõ-
feſsionem,reſtaurat colorem.i.apparentiam per bonam cõuer
ſationem,hydropiſim ſedat.i.ſuperbiam & inflationem, phre-
neſim etiam curat.i.iracũdiam & turbationem.Facite ergo di-
gnos fructus pœnitentiæ.Lu.3.¶ Eſt quædam ſpecies apij quæ 2
dicitur apium riſus, quod ſi quis in magna quãtitate comede-
rit,ipſum vſq; ad mortẽ facit ridere,& ita moritur in ridendo.
Apium.o.mirabiliter diſſoluit & remollit,& ideo pueris eſt no
ciuum:quia.ſ.morbum caducum in eis efficit & procurat, ſm
Plate.& Dioſco.Talis eſt mũdana proſperitas:quia verè ſi im-
moderate ea quis vtatur,ipſum facit ridere,hoc eſt dictu ſupꝑ-
fluè gaudere, & gratulari:quia ſicut dicitur Eccl.21.Fatuus in
riſu exaltat vocem ſuam, ſapiens autem vix tacite ridebit. Di-
cit.n.Eccl.11.Lætare iuuenis in adoleſcentia tua &c. Ita ꝙ iſti
moriuntur ſpiritaliter & etiam corporaliter in ridendo,quia.ſ.
vſq; ad mortẽ in mũdana lætitia perſeuerãt,& ex tali riſu mor-
tem incurrũt ſpiritualem & æternã: quia riſus dolori miſcebi-
tur,& extrema gaudij luctus occupat.Prouerb.14.Et ideo iſta
herba eſt multum nociua pueris.i.ſimplicibus & indoctis per-
ſonis,carnalibus & inſenſatis : qui.ſ.ea neſciunt vti: quia verè
mirabiliter diſſoluit cor & eneruat, & ipſum per multa carna-
lia deſideria diuidit & remollit,& caſum epilepticum.i.caſum
peccati & mortis æternæ in eis efficit & procurat . Prouerb.1.
Proſperitas ſtultorum perdet eos.¶ Apiũ eſt ſummè nociuum 3
pueris,ideo ſm Dioſ.& Plat.nutrices debent cauere ne come-
dant ipſum & aſſumant.Sic verè quia mũdi proſperitas eſt no-
ciua ſimplicibus,infantibus ſecularibus,q ea neſciũt vti , ideo
nutrices.i.prælati & prædicatores debent ab ea abſtinere,ne.ſ.
eorum exemplo pueri ſui pereant & necẽtur: quia.ſ.ſubditi &
inſipientes faciliter trahuntur ad peccata per mala exẽpla præ
latorum.Actuum 7.Sicut patres veſtri,ita & vos.

De Ariſtologia,ſeu Ariſtolochia herba, nam vtrunque legitur. *Cap.* 13.

ARISTOLOCHIA herba amara, multũ eſt 1
medicinalis: quia diſſoluit, & veneno contra-
riatur,& fętum mortuum de vtero expellit, &
cætera multa.Sic amara contritio vel pœniten
tia diſſoluit mentem per compaſsionem, & ve
neno obuiat peccatorum , fœtumq́; mortuum
.i.peccatum mortale facit expelli per confeſsionem,ſplenem.i.
triſtitiam deſperationis remollit per cõſolationem, anhelitum
bonum facit per ſanctam locutionem.Et ſicut ſm Dioſc. radix
ariſtolochiæ magis eſt medicinalis q̃ folia , ſic plus valet apud
Deum intentio quam conuerſatio,& bona corda quam verba.

De Herba Agnocaſto. *Cap.* 14.

AGNVS caſtus eſt herba ſemper virẽs,quæ ſuo odo
re & vſu caſtum facit hominem & pudicum , quia
portata libidinem dicitur refrenare.Vnde etiã Ro-
manæ mulieres ſolent iſta herba vti, & ſecum eam
in conuiuijs & exequijs portare,vt eius virtute poſsint caſtius
& honeſtius ſe habere, vt dicunt Plin.& Plate. & valet contra
multas infirmitates . Talis eſt beata virgo , q̃ reuera fuit agnus
per pietatem & benignitatem, caſta per integerrimam purita-
tem.hæc.n.fuit ſemper virens per rutilãtẽ honeſtatem , & ideo
ſi iſta odoretur per deuotionem,& ſi comedatur per imitatio-
oem,ſi

nem,ſi portetur per ſpecie,confidentiam & inuocationẽ, facit
hoiem caſtum & corporaliter & ſpiritualiter,& iuuat eũ con-
tra infirmitates omnium peccatorum.Erit folium eius ſemper
viride.Hie.17.Vel allega de Chriſto,vel de quolibet viro per-
fecto caſto & benigno. Vel dic ſi vis ꝙ iſta eſt abſtinentia vel
temperantia,quæ cauſat in hominibus caſtitatem.

De Artemiſia. Cap. 15.

ARTEMISSA ſm Dioſc.eſt mater herbarũ
dicta, calida eſt & ſicca, quæ multũ valet ad
medicinam,calculum frangit,fœtum mortuũ
expellit,dolorem mitigat. Talis eſt charitas,
quæ verè mater eſt herbarum omnium.i. vir-
tutũ,quæ calida dicitur, quia cor inflammat.
& hæc calculum.i.hominem durum & obſtinatum habet fran
gere & mollire:quia Fortis eſt vt mors dilectio.Cant.8. Et fœ
tum mortuum peccati mortalis facit expelli per cõfeſſionem,
& omnem dolorem mitigat & confortat. Amor.n. difficultatẽ
neſcit,ſm Aug. Et ſicut ſm Pli.artemiſia dicitur demones fu-
gare,& incantationibus reſiſtere,ſic verè charitas demones fu
gat:quia.ſ.cum demon ſit ſemper in odio & rancore, nũquam
poteſt ſtare in loco vbi perfectus eſt.amor incantationibus, id
eſt tentationibus obuiat & reſiſtit: quia Charitas omnia vin-
cit &c.1.ad Corint.13.

De Auena. Cap. 16.

AVENA eſt dicta a veniendo,quia ſcilicet ſemi
nata cito renaſcitur & reuenit, & equorum vſi
bus eſt apta,& vtilis medicinæ. Talis eſt ſim-
plex doctrina:quia equi.i.rudes ſeculares ea in
digent,& cito facit & emittit fructum,& ad me
dicinam animæ eſt vtilis &c.

De Balſamo. Cap. 17.

1 BALSAMVS ſm Iſido.lib.17.eſt arbor vel fru-
tex ſimilis viti in corpore, in folijs autem ſimilis
rutę. Hæc ſine aliquo adminiculo ſe ſuſtẽtat,quę
tota eſt aromatica & medicinalis: quia & lignũ
& cortex & ſemen & liquor ſeu ſuccus ſumma
ſunt remedia medicinæ,vt dicit Iſid.Talis eſt vir
perfectus:quia verè ipſe debet eſſe ſimilis viti.i.Chriſto(qui di
cit,Ego ſum vitis vera) quantum ad virtutem & perfectionẽ,
folia autem.i.verba debet habere ad modum rutæ.ſ.amara per
contritionem,vt viridia per honeſtatem,& minuta per humili
tatem,& hic debet ſeipſum ſuſtentare per conſtantiam & ſtabi
litatem, & debet etiam totus bonus eſſe.i. in toto bonus medi-
cinalis:quia lignũ interioris affectionis,cortex exterioris con-
uerſationis, folia ſanæ locutionis, fructus bonæ operationis,
oĩa ſunt bona,& alijs conferunt medicinam,& maximè liquor
ſuæ doctrinæ & dulcis conſolationis,vel ſui ſanguinis & com-
paſſionis.omnia.n.quæ ſunt in viro ſancto vel eccleſiaſtico, de
bent eſſe famoſa,ſancta & vtilia,vt dicat illud Eccleſ.24. Sicut
2 cynamomum & balſamum aromatizans odorem dedi. ¶ Bal-
ſamum eſt liquor puriſſimus & etiam odoriferus,ad multa va
lens,& maximè ad corpora cõdienda,& a putredine reſeruan-
da.In aqua autem poſitum,ſi purum fuerit,fundũ petit,& hoc
tantum ſm Plin.In Iudæa reperitur. Veſtem etiam quam tan-
git,non maculat neq; fœdat.Talis eſt gratia Dei quia verè ſem
per emittit odorem bonæ famæ,& quando anima eſt mortua p
pctm̃, ipſa ſi ſuperuenerit,corruptione mortis æternæ eam ſer-
uat, veſtem etiam mundam.i.conſcientiam puram non polluit,
imo purgat,& fundum vaſis.i.profundum cordis & humilita-
tem ſummè petit,& in Iudæa.i.in perſona cõfitente,ſ.pctã ſua,
vel Deum glorificante,reperitur.Berna.Puriſſimum balſamũ
eſt gratia,ideo profundum & ſolidũ vas requirit. Vel ſi vis dic
ꝙ balſamum eſt pnĩa vel elemoſyna, quæ virtutẽ habet a pctĩ
putredine conſeruandi.Tho.4.Elemoſyna a morte liberat &c.
3 ¶ Balſamum purum ſi in aqua poſitum fuerit, fundum petit,ſi
autem fictum & adulteratum fuerit.ſ.cũ melle vel oleo mixtũ,
tunc in aqua vel in lacte poſitum ſupernatat,ſm Pli.lib.12.ca.
26.circa ſi.Sic verè homo ſi purus & pfectus, iuſtus & bonus
fuerit,tunc in aqua mundanæ proſperitatis ponatur, ſtatim ad
fundum humilitatis deſcendit.ſ.conſiderando de profundo in-
ferni,& vilitate conditionis,& morte & ſimilibus. Sicut etiam
& verum balſamum eſt ponderoſum & odoriferum,ſic vir iu-
ſtus per bonam famam eſt odoriferus,per humilitatem põde-
roſus.Ideo qlibet talis poteſt dicere,Eccle.24. Quaſi balſamũ
non mixtũ odor meus.Sed verè illi qui ſunt fictũ balſamũ,ſ.hy
pocritæ,qui ſecũ habent mel carnalis voluptatis,& oleũ adula
tionis,tales dico non petunt fundũ per humilitatẽ,imo ſi in la-
cte vel aqua mundanæ proſperitatis ponantur, ipſi ſupernatãt
per ſuperbiã,quætendo.ſ.alijs dñari. Ideo de veris & fictis põt
dici illud Deut.28.Ipſe deſcendet, & erit inferior,ſ.bonus, tu
aũt aſcendes,& eris ſuperior,ſ.hypocrita. ¶ Balſamus ſm Pli. 4
lib.12.c.26.tantum in Iudæa reperitur,& dudũ in duobus hor
tis regijs fuit tantũ,ſed tandem Romanis imperantibus in mul
tis collibus eſt vinea balſami diſperſa.Vinea aũt iſta ſine aliquo
adminiculo ſe ſuſtentat, vltra duos cubitos non creſcit, cortex
eius in æſtate ſcinditur,vt diſtillet liquorem precioſum, q tũc
ab incolis recolligitur & ſeruatur.Iudæa quæ interpretat̃ con-
feſſio, ſignificat fidem eccleſiæ, quæ Deũ trinũ & vnũ cõfitet̃,
duo horti regij ſignificant regnum Iuda,& regnum Iſrael, bal
ſamus autem eſt Chriſtus vel fides: quia verè iſte in principio
non potuit inueniri niſi in Iudæa.i. in fide eccleſiæ, vel etiã in
Iudæa.i.in terra & gente Iudæorũ,in duobus hortis regijs.i.in
regno Iuda & Iſrael,vel in Hieruſalem & Samaria,quia ibi tm̃
& non alibi Deus primitus credebatur. vnde Amos 3. Tãtum-
modo vos cognoui ex oĩbus cognationibus terræ.Sed tandem
Romanis.i.ſanctis apl̃is & doctoribus regnãtibus & prædican
tibus,vel modo quando ſummi Romani pontifices imperant,
vel dudum etiã Romanis ad litterã imperantibus per diuerſas
mundi partes,iſta vinea,ſ.fides vera, per multa mundi climata
eſt diffuſa.vnde 2.Paral.26.Egreſſum eſt nomẽ eius procul. Et
iſta ſine aliquo adminiculo.i.ſine alicuius rei indigentia in ſeip
ſa ſubſiſtit,quia neq; adiectũ eſt, neq; minuitur, neq; eget ali-
cuius conſilio.Eccl. 42. Et hæc duorum dicitur eſſe cubitorũ:
quia.ſ.ſacra fides eſt principaliter de duobus.ſ.de Chriſti diui
nitate & humanitate. In his.n.duobus tota lex pendet & pro-
phetæ.Matt.22. Vel dic ꝙ vinea iſta ſignat eccleſiam,vel etiam
ſtatum iuſtorum: qui.ſ.ſine terreno adminiculo, ſolius Dei in-
niati adiutorio ſe ſuſtentant.Ioan.15.Ego ſum vitis, & vos pal-
mites. ¶ Vinea balſami in æſtate ſcinditur, & ſic liquor precio- 5
ſiſſimus diſtillat,& ab incolis in ampullis recolligitur & ſerua
tur,ſm Iſido.& Pli.lib.eodem. & eſt iſta vitis duorum cubito-
rum.Chariſſimi,talis eſt Chriſtus:quia reuera iſte fuit duorũ
cubitorum.i.duplicis naturæ,diuinæ.ſ.& humanæ, & tempore
æſtatis.i.feruore tribulationis & paſſionis fuit cortex ei'.i.hu-
manitas cultellis ferreis.i.clauis & lanceis perforata, & ſic li-
quor eius.i.ſanguis precioſiſſimus diſtillauit, qui a pijs cordi-
bus recolligitur, & per deuotionem & cõpaſſionem ſeruatur.
Vinum nouum in vtres nouos mitti debet. Lu.5. Vel dic ꝙ vi-
nea eſt crux,quæ.ſ.protulit botrum cypri Chriſtum,quæ in Iu
dæa.i.in Hieruſalem fuit plantata, & in duobus hortis regijs.i.
in ſcientia duorum teſtamentorum recondita,tandẽ in paſſio-
ne clauis ferreis perforata,quæ humorem ſanguinis Chriſti &
liquorem grãæ nobis fudit, & tandè per multos colles.i.p mul-
tas mundi partes per fidem hodie eſt vulgata. Vel vitis iſta eſt
beata virgo,quæ balſamum precioſi Chriſti corporis per nati
uitatem nobis fudit,quæ etiam quotidie balſamum.i.pietatem
& gratiam nobis fundit. ¶ Balſami in æſtate ſcindit̃ cortex,vt 6
ſtillet liquorem precioſum,veruntamen ſummè debet cauere
agricola ꝙ lignum interius nõ lædatur,quia ſi lęſum fuerit,to-
tum perit,& ideo cum cultellis oſſeis vel ligneis nõ ferreis eſt
ſcindendum,ſm Pli.vbi ſupra vbi ait ꝙ ſtatim moritur,ampu-
tari ſuperuacua patiens.Sic verè qñ aliquis ſcinditur & pſorat̃
per correctionẽ, vt diſtillet p contritionẽ & lachrymarũ emiſ-
ſionem,ſummè debet cauere ne interius lignum.i. interior con
ſcientia lædatur & corrumpatur,quia.ſ.non debet nimis corre
ctio profundari vel intendi:quia tũc per impatientiã vel deſpe
rationem totum periret,ſi ſuperbia vel auſteritas a parte præ-
lati vel iudicis intereſſet,& ideo cum cultellis ligni vel oſſis.i.
cum miti & benigna flagellatione debet quilibet ſcindi, corri-
gi vel domari,quia alias poſſet per deſperationẽ deſtrui vel ſic
cari,& per apoſtaſiam in deterius commutari:quia ſm Senec.
generoſus eſt animus hoĩs,& facilius ducitur quam trahatur.
¶ Illud balſamum eſt optimum,quod graue eſt pondere,mor- 7
dens guſtu,fragrans odore,feruẽs in ore,colore roſum.Sic ve-
rè ille debet dici optimus & perfectus qui eſt ponderoſus per
humilitatem,mordax per correctionem,fragrans per bonã fa-
mam,feruens per dilectionem,rufus per pœnitentiæ macera-
tionem,non maculans veſtem quam tangit.i. ſocios per ſpũalẽ
infectionem. ¶ Secundum Dioſco.eſt quædam ſpecies balſami 8
quæ creſcit

quæ creſcit circa babyloniam, vbi ſunt ſeptem fontes, ſed ſi alibi transferatᷣ, nec flores nec fructus facit. Chariſsimi, locus vbi ſunt ſeptē fontes. i. ſeptē dona ſpiritusſancti vel virtutes, eſt grē ſtatus vel deuotionis, vel ſtatus eccleſiæ vel religionis. Balſamus ergo. i. hō qui circa iſtos fontes plantatᷣ, pōt fructificare p bonā operationē, & florere per bonam cōuerſationē, ſed verè ſi alibi tranſplantatᷣ, ſi. ſ. de ſtatu eccleſiæ per pctm̄ mortale tollatur, vel de fide & religione per apoſtaſiam, tunc verè nō pōt plus facere nec florem bonæ affectionis, nec fructū bonæ operationis. In terra bona plantatū eſt ſup montes Iſrael, vt faciat fructum. Eze. 17. Vel ſi vis dic contra quoſdam ineptos, qui. ſ. extra patriā ſuā nihil valent, cum tñ deberet eſſe contrarium, iuxta ſniam ſaluatoris, qui ait ꝙ Nemo propheta acceptus eſt in patria ſua. Lu. 4. Vel dic contra malos ſeculares: qui in mūdi babylonia florent, & fructum diuitiarū habēt. Hier. 12. Proficiunt & faciunt fructū. qñ verò in alium mundū per morte m

9 tranſplantabuntur, tunc florere per proſperitatem ceſſabūt, & inanes & vacui dimittētur. Lu. 1. Diuites dimiſit inanes. ¶ Balſami primo cortex ſcinditur in æſtate, & tunc incolæ applicant ibi phialas & ampullas vitreas, & recipiūt quod diſtillat. Chariſsimi balſamū eſt ſacra ſcriptura vel philoſophia, cortex eius eſt exterior hiſtoria vel littera, quæ pro certo primo ſcindit, diuiditur & exponitur, & tunc incolæ. i. ſtudentes applicant ampullas, corda. ſ. & intellectus, & ſic liquorē doctrinæ recipiunt, qui vtilis eſt & precioſus. Et ſicut balſamum habet diſſoluere, cōſumere, confortare &c. ſimilia, ſic doctrina &c. cōfortat per promiſsiones, conſumit & diſſoluit per correptionē & conuer

10 ſionem. ¶ Balſamum eſt lachryma arboris, quæ multiplicis eſt virtutis. Itē aplica ſi vis de lachrymis quātæ ſint virtutis apud Deum. Ideo pſal. Lachrymis meis ſtratū meū rigabo. Nā ſicut vitis inciſa balſamū emittit, ſic cor per contritionē ſcinditur, &

11 lachrymas diſtillat. ¶ Gutta veri balſami oſtēſa et expoſita ſoli, ita efficitur feruens, & in manu nō pōt teneri, poſita etiā in palato, totū cerebrū facit mirabiliter calefieri, corpora mortua a putredine ſeruat, & veſtē q̃ tangit, non maculat, ſm Iſid. Talis eſt conſcientia pura, quia verè qñ radio diuinæ grē tangitur, tunc inflāmat per dilectionem, & cerebrū. i. totā mentē facit caleſcere per deuotionem a corruptione pcti præſeruat p perſeuerantiæ durationē. quod ēt de ſanctis hoībus pōt dici, quorū guttæ. i. orationes ita ſunt feruētes & deuotę, ꝙ a demonib' nequeūt ſuſtineri. Vñ diabolus legitᷣ dixiſſe beato Bartholomeo. Incendūt me orationes tuæ. vnde Eccl. 48. Eloquiū verbi eius ſicut facula ardebat. Vel dic ꝙ talis eſt feruēs contritio, vel ſcripturæ meditatio, quæ mentē inflāmat, & a pctō præſeruat. Hie. 20. Facta eſt in corde meo quaſi ignis æſtuans, clauſusque in oſsibus meis, & defeci ferre non ſuſtinens.

De Bdellio. Cap. 18.

1 BDELLIVM eſt arbor nigra, ſimilis oliuæ in folijs & in vigore, gūmi habēs aromaticum & medicinale, attractiuū & reſtrictiuum, & vtile medicinæ, cui ſimilis eſt vernix quo pictores vtuntᷣ. Sic vir iuſtus debet eſſe aromatic' p bonā famā, niger p pniæ auſteritatē, ſimilis oliuæ per pietatē, & gūmi. i. opera bona, dulcia & pura debet emittere, & alios ad bonū exēplis ſuis attrahere, & malos reſtringere vt ſic pictores. i. illi qui volunt aīam ſuā pingere & ornare, eo vel ſibi ſimilibus vti valeāt, ſ. exēplū accipiēdo, & eum imitando. Gen. 2. Ibi quoq; inuenit bdelliū & lapis onychin'. ¶ Bdel-

2 lium gūmi eſt arboris ſeu lachryma, quæ ſummè eſt medicinalis. Valet. n. contra apoſtemata, calculū rumpit, tuſsim ſedat, reptilium morſibus occurrit, dolorē inteſtinorū lenit, ſm Plate. Talis eſt lachryma deuotionis vel contritionis: quia iſta valet contra oīa vitia & pctā, cōtra. ſ. apoſtema ſuperbiæ & elationis, contra calculum obſtinationis, cōtra reptilia detractionis, contra tuſsim. i. contra remorſum conſcientiæ & deſperationis, & contra infirmitatem inteſtinorum. i. contra vitia interioris affectionis. De tali lachryma loquitur Caſsiodo. Lachryma cibus eſt animarum, corroboratio ſenſuum, lauachrum culparum, refectio mentium, ablutio peccatorum.

De Buxo. Cap. 19.

1 BVXVS eſt arbor dura, ſolida, nodoſa, nunquā perdens folia, quæ in aquam miſſa, petit fundū, eſt. n. ita ſolidæ naturæ, ꝙ nō habet poros apertos, p quorū ſubintrationem aer ipſam poſsit in aquæ ſuperficiem eleuare, ſm Iſid. lib. 17. Talis eſt vir perfectus quia debet eſſe albus per caſtitatem, durus & ſolidus per conſtantiæ firmitatem, iuxta illud, Eſto firmus in via dñi. Et non debet perdere folia. i. grām, virtutē & honeſtatē. pſa. Et folia eius nō defluent. Pōderoſus etiam debet eſſe per maturitatē, qa verè ſi in aquā mundanæ pſperitatis miſſus fuerit, ſtatim debet ad fundū inferius deſcēdere per humilitatē, & ſe alijs ſubijcere, & præ alijs contēnere, quia verè pori eius. i. mundiales appetitus nō debēt eſſe aperti, ſ. ad mūdanā voluptatē, ita ꝙ aer. i. vana gloria & vanitas poſsit ſubintrare, & eos per ſuperbiam eleuare, & ſic ſemper remaneant humiles & depreſsi, iuxta illud, Deſcende, ſede in puluere virgo filia babylonis. Eſa. 47. ¶ Buxus eſt arbor du- 2
ra, quæ ſtatim in aqua poſita petit fundū & ſubmergitᷣ, & hoc eſt qa pori eius ſunt clauſi & cōpacti, & habet folia multa: quę nunquam cadunt niſi raro, fructum aūt habet pauciſsimū ſeu nullū. Talis eſt pctōr: quia verè ita eſt durus & induratus per malam cōſuetudinem, ſolidus & compactus per obſtinationē, ꝙ in aqua pſperitatis mūdanæ ſtatim immergitur per dilectionem, & ad fundum. i. ad infernum deſcendit per deſperationē, vel ad profundū pctōrum per omnimodā corruptionē. Quia. n. pori. i. ſpūales affectiones iſtorum ſunt clauſi & obſtructi, iō aer. i. diuina grā nō ſubintrat, quæ ipſos eleuet ad æterna, & iō deſcendunt inferius ad terrena. Deſcenderunt in profundum quaſi lapis. Exo. 15. ¶ Buxus habet multa folia, fruct' tñ habet 3
modicos ſeu nullos. Sic verè mundi pctōres vt cōiter habent multa folia. i. verba, ſed verè fructū bonorum operum paruum habent ſeu nullum, qa ſicut dicitur Prouer. 14. Vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas. Tales. n. multas habent pmiſſiones, pauca verò opera & exhibitiones. Magnilog. n. ſiue pmittant ſiue minentur, parum tñ reddere cōprobantur. Proue. 25. Ventus & pluuia non ſequentes, vir glorioſus, & promiſſa non cōplens. ¶ Buxus humorem habet tenacem & viſcoſum, 4
& ideo folia eius in hyeme non cadunt licet pp frigus repercutiens aliquantulum palleſcere videātur, & ideo propter continuam viriditatē buxus viſum reficit & delectat. Sic verè boni qui interius habent humorem tenacem. i. charitatem ligantem & perſeuerantem, non amittunt exteriorem virorē gratiæ & honeſtatis, vel bonæ conuerſationis, ſ. propter hyemem tribulationis vel tentationis, imo ſemper ſunt virētes per grām & honeſtatem, licet aliquotiens palleſcere, & ab iſto viore deficere videantur. Et ideo tales viſum aliorum per bona ſua exēpla recreant & delectāt, Delectabile. n. eſt oculis videre lumē. Eccleſ. 11. Vel dic ꝙ folia ſunt verba iuſtorum, quæ pro certo non debent in terram cadere. i. incaſſum dici vel diſſolute fluere vel laxari. Iob 29. Lux vultus mei non cadebat in terrā. vnde Sen. de moribus ait, ꝙ qualis vir talis eius oratio. ¶ Buxus oritur in locis petroſis & ſiccis, & ideo habet multum duritiei & 5
firmitatis, & ideo de buxo fiunt tabulæ, quæ faciliter pinguntᷣ, & faciliter delētur, fiunt pyxides, fiūt etiam exinde imagines, & fiunt ēt ea inde diuerſa muſicæ inſtrumēta. Sic verè chariſsimi eſt de bono viro, & iuſto: quia talis in locis petroſis & ſiccis. i. in ſtatu & ſiccitate pniæ & abſtinentiæ commoratur, & ideo durus, fortis & ſtabilis eſt ad aduerſa oīa toleranda, & ideo tales ſunt imagines & exēplaria vitæ ſanctorum repręſentatiua: quia bñ recipiunt aliorū impreſsiones, doctrinas & correctiones, & ſic diu imaginē retinent aliorum. Sunt etiam muſicæ. i. ſacræ ſcripturæ inſtrumenta, quia. ſ. melodiam prædicationis alijs faciunt. Sunt ēt tabulæ ad ſcribendum, ſ. diuina mandata, & ſcientiam & eruditionem aliorum. & fiūt etiam pyxides ad continendū aromata grārū, & virtutū, dicentes illud 2. ad Corin. 3. Habemus theſaurū iſtū in vaſis fictilib'. Primo ergo fiūt imagines boni exēpli & conuerſationis, deinde tabulæ ſciæ & diſcretionis, tandem inſtrumenta melodiæ prædicationis. Scribe ei ſuper buxum. Eſai. 30.

De Balauſtia, ſeu Balauſtio, ſecundum Plinium & alios. Cap. 20.

BALAVSTIA ab arbore cadit, ſed a medicis recolligitur, & tempore hyemis in magna efficacia reſeruatur. Sic verè chariſsimi quamuis viri iuſti ab arbore mundi per mortem cadāt, tunc tñ ab angelis colliguntur, & in apotheca paradiſi reconduntur, & ei tempore hyemis. i. in ſtatu poſt mortem in magna efficacia reſeruantur. Vel dic ꝙ iſti ſunt pfecti, q in hyeme tribulationis virtutē & efficaciam 1

non am

3 non amittunt.¶ Balanſtia.i.flos mali granati, virtutē habet reſtrictiuam, & vulnerum ſanatiuam &c. multa. Hæc eſt abſtinentia, quæ reſtringit carnis voluptatem, & ſic ſanat omnem ſpiritalem infirmitatem.

Capitulum. 21.

BETA eſt herba vtilis eſui & medicinę, quę licet ſit fragilis naturæ, tamē ſi ſurculus arboris ei inſeratur, fortificatur, & in naturam plantæ & arboris tranſmutatur, ſm Ariſto. vide ſupra in generali. Sic verè licet homo ſit fragilis ad reſiſtendum vitijs & pctīs, tñ ſi ei inſeratur ſurculus verbi Dei, ſic fortificat, & in naturā plātæ.i. in bonā perſonā cōuertit & mutat. Iac.1. Suſcipite inſitū verbū &c. Vel ꝑ ſurculū intelligo grām & inſpirationē. Vel expone de natura humana & verbo incarnato, vel de ſurculo adiuncto.i.de bona ſocietate, quæ quando homini adiungitur, tunc eius virtute in melius commutatur.

Capitulum. 22,

1 CEDRVS eſt lignū magnæ ſoliditatis, & diu durās, ita q̄ a vermibus vel a teredinibus nunquam corroditur vel caſſatur. Arbor eſt cæteris altiſsima, odore iocundiſsima, cuius odor fugat omnia venenoſa, & eſt etiam aſpectu pulcherrima: quia.ſ. virorem nunquam perdit, fructu eſt ſuauiſsima, & in medicina vtiliſsima, & hæc in libano reperitur præcipuè, vt dicit Iſido. Talis eſt per omnia vir perfectus, & maximè talis debet eſſe prælatus: quia verè ipſe debet eſſe ſolidus per conſtantiam, quia debet eſſe fortis & conſtans contra aduerſa, imputribilis per perſeuerantiam, quia.ſ. a teredinibus.i.a peccato vel a corroſionibus inuidiæ vel luxuriæ nullatenus debet rodi. Item iſte debet eſſe altus per contēplationem & terrenorum abdicationem, vel ēraltus eſt quantum ad prælationem, odoroſus debet eſſe per bonam famam & per affectionē, ita q̄ odor bonæ famæ debet repellere venena & toxica detractorū. Cant.5. Odor eius vt libani, electus vt cedri. Hic etiam eſt aſpectus delectabilis per bonam conuerſationem: quia virorem honeſtatis ſemper debet ſeruare. Et erit folium eius viride. Hie.17. Et fructus eius.i.bona opera & exempla, ſunt alijs ſuaues & commodi, & ideo medicinalis alijs pōt dici. Et erit fructus eius in cibum &c. Et hic in libano.i. in candore caſtitatis debet iugiter & perpetuo reperiri. Figura Eze.47. vbi vidit Ezec. ex vtraq; parte fluminis lignū pulcherrimū, quod erat ſemper viride, & folia eius nunquam cadebant, & faciebat ſingulis mēſibus fructus duodecim, & erāt fructus eius in cibum, & folia in medicinam. Flumen eſt deuotio vel ſacra ſcriptura, circa quam pro certo debent iugiter verſari cedri.i. viri perfecti, eccleſiaſtici & prælati, qui virorē etiam honeſtatis & pulchritudinem conuerſationis nunquam debent amittere, ſed pecuniam, & facere fructum bonorum exemplorum & operationis, & habere folia medicinalia bonæ & ſanæ locutionis & prædicationis, quæ.ſ. nunquam debent cadere in terrā .i.ad terrena ordinari vel fluere. Ideo dř Ezec.17. Super aquas multas plantata eſt vt faciat fructum. Et ſicut cedrus emittit liquorem medicinalem, ſic iſti debent ſemper habere & emittere liquorē & grām fluidæ pietatis.¶ Cedrus ſm Rab. ꝓpter ſuā altitudinem & pulchritudinem, omnium arborum eſt regina, hæc.n. nunquam a vermibus corroditur, & gummi medicinale emittit, quo libri liniti nec a tineis corroduntur, nec tempore antiquātur, & hæc facit fructum dulcem & ſuauem, qui triplicis eſt ſaporis. Nam interius eſt acetoſum, ſ. medium circa grana, exterius.ſ. cortex eſt dulcis, caro autē ſeu medulla eſt inter dulce & acetoſum mediocris, vt dicit Iſid. Talis eſt per oīa beata virgo, nam propter altitudinem contemplationis & ſingularis dignitatis, propter fortitudinem conſtantiæ fidei & firmitatis, propter virorem & pulchritudinem honeſtatis, ꝓ pliquorē fluidę pietatis, & propter odorem ſuæ famoſiſsimæ ſanctitatis, regina angelorum.ſ. & hoīum debet nuncupari. Eccl.24. Quaſi cedrus exaltata ſum in libano. Ideo cantař. Regina cœli &c. & ideo pſa. Aſtitit regina a dextris tuis. Hæc.n. nunquam fuit a vermibus.i.a pctīs & vitijs corroſa: quia non contraxit originale vel veniale, imo ſemper fuit firma, integra, caſta & pura. Vnde etiam ipſa fuit ſolidiſsima fidei noſtræ columna. Arbor etiā fuit pulcherrima. vnde Cant.4. Tota pulchra es amica mea, & macula nō eſt in te. Et iſta liquorem ſ. gratiæ & fluidæ miæ nobis ſtillat, per quam pro certo libri.i. diſcreti viri, & maximè eccleſiaſtici & litterati, a tineis pctōrum & a ſenectute malæ conſuetudinis liberantur. Manus meæ diſtillauerūt myrrhā. Cant.5. Vel libri.i. conſcientiæ & corda, de quibus dř Apo.20. Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt. Et ſicut odor cedri fugat ſerpentes, & in libano (quod interpretatur candor) potiſsime reperitur, ſic odor ſuę gratiæ & auxilij ſerpentes.i. demones & tentationes a nobis compeſcit, & iſta etiam in libano.i. in cādore puriſsimę caſtitatis quam diu vixit, permāſit. Vnde etiam ꝓpter excellentiam caſtitatis, ipſa q̄nq; libanus nuncupatur. vnde Eccle.24. Quaſi libanus nō inciſus odor meus. Fructus ēt iſtius, ſ. Chriſtus, quem nobis protulit atq; dedit, eſt dulcis & ſuauis ꝑ pietatem & cōpaſsionem, & iſte triplicis eſt ſaporis.i. triplicis naturæ: quia.ſ. in eo eſt natura animæ, natura corporis, & natura deitatis. Funiculus triplex difficile rumpitur. Eccl.4 Figura Eze.17. vbi dicitur q̄ aquila grandis longo membrorū ductu, plena plumis, venit ad libanum, tulit medullam cedri, & ſummitatem frondium eius auulſit, & in vrbem negotiatorum portauit eam. Sic verè aquila Dei filius, cuius granditas & longitudo infinita eſt, venit ad libanum puræ & candidæ caſtitatis, & de cedro.i. de corpore virginis tulit medullam.i. humanitatē, q̄ ibi aſſumpſit, & eam portauit, ſ. in aſcenſione, in vrbē negotiatorum.i. in paradiſum, vbi ſancti quærunt negotiari. Et ideo dř Dan.4. Ecce arbor in medio terræ, & fructus ei⁹ nimius.¶ Cedrus ſm Iſido. & Pli. arbor altiſsima, odoris eſt ſuauiſsimi, quē fugiunt oīa venenoſa, fructum portat dulciſsimum, qui triplicis eſt ſaporis, & hæc emittit ſuccum precioſum & liquorē qui dř cedria ſeu cedreum, quo libri liniti nunquam ſeneſcunt, nec a vermibus corroduntur. Si etiam corpora mortua iſta lachryma iunguntur, & in ligno cedrino reponantur, a vermibus & putredine ſeruantur, & hoc gummi contra morſus ſerpentum & contra multa alia eſt medicina. Et eſt cedrus arbor pulcherrima, nunquam perdens virorem. Hæc arbor eſt crux, quæ verè eſt altiſsima & excellentiſsima dignitate. Altitudo cedrorū altitudo eius. Amos.2. Eſt etiā pulcherrima: q̄a ſanguine Chriſti picturata. Et iſta fructum dulcem, ſ. benedictum Dei filium portauit: q̄ triplicis eſt ſaporis.i. triplicis naturæ, ſ. animæ, corporis, & deitatis: qui animæ deuotæ dulcis & ſapidus inuenitř. Fructus eius dulcis gutturi meo. Canti.2. Ab iſta ēt diſtillauit gūmi precioſum.i. ſanguis ipſius Chriſti, quo pro certo ſi liber noſtræ conſcientiæ fuerit vnctus & linitus, nunq̄ a tineis peccatorum & vitiorum corrodetur, nec vetuſtate malę conſuetudinis conſumetur: quia vere liquor ſanguinis Chriſti ſummè eſt medicinalis contra infirmitates oīm pctōrū. Nam odor huius arboris.i. memoria crucis, & liquor eius.i. ſanguis Chriſti, fugant oīa venenoſa.i. oēs hoſtis tentationes, & ſerpentum.i. motuum carnalium morſus ſanant ſimiliter & medentur. Oīa fere in ſanguine mundantur. ad Heb 9. Et ſi hō mortuus.i. pctōr: q̄ eſt in pctō mortali, in iſto ligno fuerit repoſitus per ſpē & fiduciam, & liquore iſto.ſ. ſanguine Chriſti fuerit vnctus per deuotionem & compaſsionem, nunquam pro certo finaliter cōputreſcet.ſ. putredine mortis æternæ: quia hō circa paſsionē deuotus, nunq̄ dānabiř in æternū. Et iſta arbor figurata eſt Dan.4. vbi ipſe dicit, Ecce arbor in medio terræ.i. crux in medio eccleſiæ vel cordis humani, & fructus eius nimius.ſ. Chriſtus, q̄ naturæ eſt infinitæ, & eſca vniuerſorum in ea.ſ. deuotio, gratia & merita infinita, & volucres cœli habitabant in ea.i. viri iuſti & & ſpiritales & contemplatiui, & beſtiæ terræ.i. miſeri pctōres, ſub vmbra i. ſub fiducia ipſi⁹ habitabāt, eratq; arbor pulcherrima, & altitudo ipſius vſque ad cœlum: quia iſta eſt ſcala Iacob, cuius ſummitas tangit cœlū: quia ſcilicet per iſtam poſſumus aſcendere paradiſum. Sap.18. Vſque ad cœlos attingebat ſtans in terra. Vel dic q̄ cedrus eſt Chriſtus, altiſsimus quo ad dignitatē, duriſsimus quo ad immutabilitatem, pulcherrimus quo ad honeſtatem, fœcūdiſsimus quo ad bonorum ſpūalium & æternalium vbertatem, odoroſus quo ad bonæ famæ iocūditatem, & liquorem doctrinæ, grǣ vel pietatis, vel etiā liquorē proprij ſanguinis nobis ſtillat, q̄ liquores ſunt contra vitia medicinæ. Et dic de virtute iſtorum liquorum ſicut ſupra de ſanguine & de cruce. Figura ſicut ſupra. Ecce arbor in medio terræ.i. eccleſiæ vel beatæ virginis. Et hic fuit altiſsimus, ſ. ſuper oēm terram: quia licet eſſet in terra quo ad humanitatē, tñ cœlū tāgebat quo ad diuinitatē. Eccl.1. Vnus eſt altiſsimus, & ſm non habet. Et in iſto eſt eſca vniuerſorū, ſ. voluptas æterna. fructus autē eius.i. ipſius merita ſunt nimia: quia.ſ. ad oīa pctā delenda ſufficiunt, & ideo volucres cœli.i. Angeli, beſtiæ terræ.i. pctōres & hoīes circa hunc debent verſari & habitare per deuotionem & dilectionem. Subter eam habitabant aīalia & beſtiæ, &

ſtiæ,& in ramis eius conuerſabantur volucres cœli. Dan.3. Vel
dic q cedrus eſt religio vel eccleſia , vbi debet inueniri ſoliditas firmitatis, viriditas honeſtatis, ſolitudo contemplationis,
liquor & gummi gratiæ & compaſsionis, vel ſcientiæ & deuotionis,& fructus bonæ operationis. Figura ſicut ſupra . Quia
in ramis arborum eccleſiæ.i.in dignitatibus, præbendis & officijs debent poni volucres,i. viri ſpiritales & boni, inferius aũt
in ſtatu ſubdito debent eſſe beſtiæ.i.rudes & peccatores. cuius
hodie fit quandoq; contrarium. vniuerſi tñ,ſ. boni & mali debent ibi inuenire eſcam.i.nutrimentum temporale & ſpirituale. Vel dic q cedrus eſt alta dignitas paradiſi , vbi eſt altitudo
dignitatis,ſoliditas impaſsibilitatis,viriditas claritatis,fructus
dulcis æternæ voluptatis,habens triplicem ſaporem,ſ. fruitionis,viſionis,& delectationis. Figura Danie.4.ſicut ſupra. Ecce
arbor.i.gloria æterna,in medio terræ Paradiſi , vbi volucres.i.
Angeli,beſtiæ.i.ſancti homines conuerſantur,eſtq; arbor pulcherrima,& fructus,ſ.æternæ voluptatis, ibi copioſiſsimus inuenit.¶ Cedrus eſt arbor altiſsima,duriſsima , imputribilis, &
4 ſemper virens,omniumq; arborũ regina. Tales ſunt mundi diuites & potentes:qui ſunt alti per ſuperbiam & elationem,duri per crudelitatem & obſtinationem, ſemper virentes quantũ
ad mundi proſperitatem,& imputribiles per vitæ diuturnitatem:quia.ſ.tales nunquam credunt mori,nec cogitant de futura corruptione . Et ſicut cedrus fructus habet multos , & folia
nunquam emittit,niſi raro,ſic iſti abundant in fructibus & folijs deliciarum & diuitiarum,quæ ita tenẽt per auaritiã & parcitatem,q ea nunquam emittunt per eleemoſynam & largitatẽ.
Figura. Ezec.31. Ecce aſſur quaſi cedrus. Vide figuram,& ap-
5 plica:quia optimè congruit.¶ Eſt quædã ſpecies cedri ſm Pli.
quæ ſeruat omni tempore fructum:quia omni tempore inuenitur fructibus plena. vnde ſemper alij ſunt in flore, alij ſunt acidi,alij ſunt maturi,& iſtã multi aſſyriam vocant . Talis eſt religio vel eccleſia;quia verè nunquam eſt ſine fructu.i.ſine bonis perſonis. Vnde quidam ſunt in flore.ſ.incipiẽtes & nouitij,
alij ſunt acerbi,ſ.pficientes,alij ſunt maturi,ſ.perfecti vel perficientes. Vel dic q cedrus eſt hõ perfectus,& dic de perfectione ſicut ſupra , qui ſemper debet eſſe plenus fructibus.i.bonis
operibus:quia alia debent florere per propoſitum & cogitationem ,alia debent virere per conſenſum & operationem,alia debent eſſe matura per conſuetudinem & perfectionem,& p prudentiam & diſcretionem. Et ſic figurabitur in illa arbore. Dan.
4.cuius fructus erat nimius,& eſca vniuerſorum in ea:quia verè tot fructus bonorum exemplorũ debent in nobis eſſe,q omnes alij poſsint ibi inuenire eſcam ſuam.i.de quo poſsint ſpiritualiter nutriri,ſ.auarus largitatem,crudelis pietatem , ſuper-
6 bus humilitatem &c. Ioan.15. Hic fert fructum multum.¶ Aliqui volũt dicere q iuniperus idem eſt quod cedrus , quãq iſta
infima & lata ſit arbor,illa autem altiſsima reputetur. Cũ ergo
poma talia cedrina in regno valentiæ abundare dicantur, & tã
exinde quam a Nicia ad nos in Auinionem annis ſingulis deferantur,vnum audiui ſatis mirabile de his iuniperis, ſeu etiã cedri pomis. Quamuis.n. fructus ſit groſsiſsimus inter poma alia
nobis nota,& qñq; in maxima copia in aliqua exili & tenui arbore naſcatur,nunquam tñ ſit(vt audiui ab incolis) q dum dicti fructus in arbore ſani & integri perſeuerant , ipſa arbor ipſorum pondere grauetur,vel ad vnam partem plus quã ad aliã
inclinetur. ſi autem cõtingat aliquem illorum fructuũ lędi,putrefieri vel incidi,vel ramũ eius torqueri vel frangi, & ob hoc
pomum areſcere vel corrumpi , ſtatim ad illam partem vbi eſt
pomum illud,arbor deflectitur, & a rectitudine quã antea habuerat,inclinat̃ , ita q tota arbor & omnes alij fructus ſani ad
fractionis periculum propter ipſum deputantur. Sic verè dico
q in arbore religionis & eccleſiæ iſtius patriæ quãdiu omnes
fructus.i.omnes perſonæ ſunt bonæ,integræ atq; ſanæ, & a vitiorum læſione vel corruptione liberę atq; tutæ, tota talis congregatio tuta.recta ſtabilis,& ſine periculo pſeuerat , ita q ad
terram.i.ad amorem terrenorum nõ flectitur,nec ad ruinę ſeu
caſus periculum inclinatur. Si vero fiat q ibi ſit vnum pomũ.i.
vna perſona corrupta & mala , ſtatim ſua nequitia ſuiſq; malis
exẽplis & malitia totã arborẽ & omnes alios bonos fructus.i.
ipſum totũ collegium & omnes bonas perſonas ad ſe & ſui imitationem trahit,ipſosq; ad caſum peccati & ad ruinam tribulationis ſuo pondere flectit & a rectitudine & ſtabilitate quam
hactenus habuerant,vacillare,curuari & deficere eos cogit. Sicut.n.ſenſus patet,vnus malus quandoque eſt cauſa & occaſio
ruinæ multorum bonorum,& etiam deſolationis ſpiritualis &
temporalis patriæ vel collegij in quo manet. Exemplũ de Iona
a facie domini fugiente, & in fundo nauis dormiente , propter
cuius culpam tota nauis peribat,& omnes homines ibi exiſtẽtes periculũ inuolnebat. Ionæ 1.& 2. Ideo benè dicitur ad Ro.
5. q per vnum hominem peccatores conſtituti ſunt multi.

De Cypreſſo. Cap. 23.

CYPRESSVS eſt arbor cuius ſummitas a ro- 1
tundo terminatur in acutum , & eſt imputribilis,& ſolidæ naturæ . Ita.n.eſt firma, quòd oneri
nunquã cedit , ſed ſemper in ſua prima remanet
firmitate,& ideo de cypreſſo ſolent columnæ in
templis & ædificijs fieri & erigi . Et iſta etiam arbor perpetui
viroris,& etiam iocundiſsimi eſt odoris,ſm Iſidor. Talis debet
eſſe vir pfectus;quia verè ſummitas eius.i.ratio, debet ſurſum
erigi & acui per æternorum affectionem & contemplationem,
Quæ ſurſum ſunt ſapite.ad Colo.3. & Eccleſi.50. Quaſi oliua
pullulans,& quaſi cypreſſus in altitudinem ſe extollens. Et hic
debet eſſe imputribilis: quia ſcilicet per virtutem perſeuerantiæ ſemper debet eſſe ſine corruptione peccati mortalis, & ita
debet eſſe firmus & ſolidus per conſtantiam & fortitudinem,
quòd nunquam debet cedere oneri pœnitentiæ , tribulationis
& mandatorum:quia licet ſibi pondus grauiſsimum imponat,
nunquam tamen debet frangi per impatientiam vel aliud peccatum,ſed ſemper fortis & ſolidus debet eſſe, iuxta illud. Et fortem vt corriperes fundaſti eum Abacuch.1.& Iob 11. Eris ſtabilis,& non timebis. vnde Sene. Vtere officio quod ſemel ſumpſiſti,turpe eſt oneri cedere . Tales potiſsimè fuerũt martyres
& iſte etiam debet eſſe pulcher per honeſtatem,& ſuauis odoris per bonam famam. Et ideo de talibus debent hodie fieri columnæ.i. prælati & principales in templo eccleſiæ vel religionis. Et ideo iſtis dicitur Iob 40. Circunda tibi decorẽ,& in ſublime erigere,& ſpecioſis induere veſtibus.& 1. Regũ 18. Eſto
vir fortis,& præliare prælium domini. ¶ Cypreſſus eſt arbor 2
medicinalis & quantum ad folia & quantum ad fructus,& eſt
arbor multum odorifera , & ideo antiqui ſolebant eius ramos
incendere , vt ſua fragrantia repellerent fœtorem cadauerum
mortuorum,vt dicit Iſido. Sic verè quilibet debet eſſe medicinalis per gratias & virtutes:quia & folia noſtrarum locutionũ,
& poma noſtrarum operationum debent eſſe alijs medicina,
odor etiam noſtræ famæ debet eſſe bonus & ſuauis , & debet
alios delectare,quia Chriſti bonus odor ſumus 2. ad Corinth.
2. Canti.4. Odor eius ſuper omnia aromata. Nam Deus qui dudum vidit fœtorem malorum hominum abundare,accendit &
& inflammauit ſanctos ſuos igne charitatis, æſtu tribulationis
& paupertatis, vt odore ſuæ bonæ famæ malorum infamia fugaretur. Cant.5. Odor eius vt libani,electus vt cedri . Vel dic
quòd cypreſſus eſt vir perfectus,vel ſancti & ſanctæ, vel Chriſtiani qui redolent per bonam famam,& ideo quãdo nos ſumus
infeſtati a fœtore & infamia cadauerum.i.peccatorum & luxurioſorũ,tunc debemus accipere & conſiderare ramos cypreſſi
.i.exempla & opera ſanctorũ , & eos igne zeli & dilectionis in
corde noſtro inflammare,& ſic odore famæ ſuæ & vitæ taliter
recreabimur,q aliorũ infamia non lædemur, quia contra malum bonum eſt,& contra vitam mors &c. Eccl.33. ¶ Secundũ 3
Plin. cypreſſus eſt arbor ramoſa, aſpectu pulchra , odore violenta,folia habens amara,& fructum nullum. baccas enim habet quæ fructibus ſteriles & vacuæ inueniuntur. Talis eſt hypocrita: quia verè licet habeat aſpectum pulchrum per bonã
conuerſationem odorem fragrantem per famæ vanę acquiſitionem , folia & verba amara per fictam contritionem & correctionem, ipſe tamẽ eſt ſterilis a fructu omnis gratiæ, & hoc quia
poma ſua ſeu baccæ.i.exteriora opera vacuæ ſunt & inanes, carentes ſcilicet recta intentione & merito vel valore & diuina
acceptatione. Vana ſunt opera,& riſu digna. Hiere.51.& Eſai.
59. Opera eorum opera inutilia. Et ſicut cypreſſus habet folia
aſpera & pungitiua,ſic hypocritæ vt communiter habent verba detractoria,& aliorum pungitiua & læſiua.¶ Cypreſſus eſt 4
arbor aſpectu pulcherrima,& odore gratiſsima, ſicut etiam dicitur de cedro. Eſt etiam altiſsima,fortiſsima & ſolidiſsima,&
in ramis latiſsima:qui omnes ſurſum ſunt pyramidaliter eleuati. Sic verè beata virgo vel etiam quælibet alia virgo fuit pulcherrima & corporaliter & mentaliter. Ideo dicitur . Pulchra
es & decora filia Hieruſalem. Cant.6. vbi Bernard. dicit quòd
quamuis eſſet beata virgo pulcherrima , a nullo tamen potuit
concupiſci , Hæc fuit odorola per famoſitatem, fortiſsima per
ſtabilita-

per ſtabilitatem, latiſsima per dilectiooem, altiſsima per contē
plationcm. Ideo Eccl. 24. Quaſi cedrus exaltata ſum in liba-
3 no, & quaſi cypreſſus in moote Sion. ¶ Cypreſſus in ſe habet
maſculum & fœmellam, vtraque tñ repullulat, ſi cedatur. Sic
verè boni qoorum quidam ſunt maſculi.i.perfecti, alij fœmi-
næ.i.ſimplices & idiotę, ſi contingat ꝙ per peccatum ſcindan-
tnr, debent iterum repullnlare, & ad flatum gratiæ per pœni-
tentiam reuenire. Iob 4. Lignũ habet ſpem, ꝙ ſi præciſum fue-
rit rurſus vireſcet, & ad odorem aquæ germinabit, & faciet co
mam qnaſi cum primum plantatum eſt.

De Cypro ſeu cypero, nam vtrunque legi-tur. *Cap. 24.*

1 CYPRVS eſt arbor ſimilis oliuæ in folijs, cũ flo-
re nigro, & ſemine caodido, quæ ſm Iſid. & Pli.
ſuauiſsimi eſt odoris, cuius ſemē ſi cum oleo co-
ctum fuerit exprimitur vnguenrum regiũ quod
ſumme redolet. Sic vere nns debemus eſſe ſimi-
les nliuæ per pietatē, & maximè in folijs.i.in exteriori apparen
tia, quia ſemper debemus eſſe virides per honeſtatem, & ſemē
noſtrum.i.opera debeot eſſe candida atq; pura per innncentiā
& puritatem, flos autem.i. conuerſatio debet eſſe nigra per hu
militatem, & odnr famæ noſtræ debet eſſe redolens & ſuauis ꝑ
ſanctiıatem, & ideo nos dcbemus nobis adiungere oleum cō-
paſsionis, & ſi vnguentum regis Chriſti. i. opera pietatis a no-
bis elicientur, quo.ſ.miſeri pauperes inunguotnr, qđ ante Deũ
& angelos vnguentum regium reputatur. Et ideo in Ægypto q̃
eſt regio peruſta.i.in feruore tribulationis debent tales arbores
inueoiri, & ſic erimus quaſi oliua ſpecioſa in campis. Eccl. 24.
Vel dic ꝙ hæc arbor eſt Chriſtus, vel etiam qnicunq; ſanctus
martyr, qni fuit booeſtus, pius, innocens & famoſus, qui quan
do fuit præſſus.ſ.per mortem & paſsionem tuoc ex eo fuit elici
tum vnguentum regium, ſ.ſanguis. Canti. 4. Cypri cum nardo
2 dederunt odorem ſuum. ¶ Eſt arbor alia io cypro ſimilis iſti,
quæ dicitur aſpalathos, ſimilis roſæ in flore, albæ ſpinæ in cor-
pore, & eſt rubea in colore, quæ ſuauiſsimi eſt odoris, & de cu
ius flore & radice nobile ſit voguentum. & iſta arbor quando
arcns cœleſtis fulgore tangitur, odor eius mirabiliter augmen
tatur, ita ꝙ redolet quaſi ad modum caſtorei, vt dicit Plin. lib.
12. c. 25. Iſta eſt virgo Maria, quia flos eius.i.pura ſanctitas eſt ſi
milis roſæ.ſ.qoantum ad odorem & famoſitatem, ſpinæ quan-
tum ad pœniteotiæ aſperitatem, candidæ quantum ad caſtita-
tem, colore ignea quantum ad ruborem & charitatem, & ex
ipſa emanat voguentum regium dulciſsimę pietatis. Nam qñ
arcus cęleſtis.i. Dei filius iſtam tetigit, carnem homanam acci
piendo, tunc odor ſuæ bonæ famæ fuit infinities augmeotatus.
& hæc pro certo dici poteſt aſpalatbos quaotum ad aſperita-
tem, pœnitentiæ, & veſtium ruditatem, & dicitur fragrare
quaſi caſtoreum, propter ſeruatam caſtimonię puritatem. Ideo
de ea poteſt beae dici illud Eccleſiaſti. 50. Quaſi arcos reful-
gens inter nebulas gloriæ, & quaſi roſarum flos io diebos ve-
ris. Ideo Caoticorum. 1. In odorem vngueotorum tuorum
curremus.

Cinamomo. *Cap. 27.*

1 CINAMOMVM ſm Iſid. li. 17. Et glo. Exo. 30. eſt
arbor parua, duorum cubitorũ, nigri coloris, &
in Æthiopia vel India generatur, & hæc quando
fraogitur ramus eius, ſpirameo odoriferũ admo
dum nebulæ emittit, virgas ſeu ramos habet te-
nues ac ſubtiles. Talis eſt vir perfectus, ſ.breuis & paruus per
humilitatem, duorum cubitorum per duplicem charitatē, ni-
gri coloris per pœnitentiæ auſteritatē, & ramos habet tenues
.i. poſſeſsionis temporalium paucitatem, & qñ frangitur & cō-
cotitur per tribulatiooem & aduerſitatem, tunc emittit ſpira-
men & nebulam ſuauis orationis & gratiarum actionis, ita ꝙ
odor booæ famæ comitatur per fragrantiſsimam Sanctitatem.
Sicut cinamomum & balſamum aromatizans odorē dedi. Ec-
cleſiaſtic. 24. Vel dic quòd quaodo cinamomum id eſt homo
ſanctus fraogitur per mortem corporalcm, tunc exinde eua-
porat oebula odorifera, i. pura aoima atq; ſaocta, quæ per gra-
tias & virtutes in conſpectu redolet angelorum. Eccl. 43. Aper
ti ſuot theſauri.i. corpora, & euolaoerunt oebnlæ quaſi aues.
Expone ſi vis de Chriſto vel de quilibet ſancto. Et ſic in mor-
te talium odnr bonæ famæ, exemploium & ſuæ ſanctitatis ſpi-
rat ad alios atque fragrat. quod vtique in martyribus & ſan-
ctis apparet, quorum virtus & miracula poſt mortē melius vi-
dētur, quā ante: vt de tali qnalibet dicatur illud Eccl. 48. In vi
ta ſua facit monſtra, & in morte mirabilia operatus eſt. ¶ Cina- 2
momum quanto magis eſt tenue & gracile, tanto melius & ac-
ceptius medicinę, quanto autem groſsius & rudius, tāto deſpe
ctius, ſm Pli. li. 12. ca. 20. Sic verè homo quanto eſt plus tenuis
per paupertatem, plus gracilis per bumilitatem, taoto melior
apud Deum, quāto autem eſt groſsior per ſuperbiam & infla-
tinnem, quanto rudior quantum ad exteriorcm poſſeſsionem,
tanto vere deterior apud deum iudicatur, quia cœleſtis medi-
cus humiles & pauperes eligit, non ſuperbos. Pauperes elegit
Deus. Iac. 2. Superbum.n.ſequitur humilitas, & bumilem ſpiri
tu ſuſcipiet glnria. Prnuerb. 29. ¶ Cinamnmum ſm Plioium ſic 3
citate gaudet, & humiditate ſterilis eſt contra naturam omniũ
arborum, & tunc redolet cum areſcit, parum aut nihil redolet
dnm vireſcit. Sic verè chariſsimi vir iuſtus ſiccitate pauperta-
tis & abſtinentia voluptatis debet gaudere, & tunc præcipuè
fructu bonorum operum abundare, humorem autem volupta
tis vel mnodanę proſperitatis debet adhorrere, quia vere per
eam ſæpe homo ſterilis a bonis operibus efficitur, qui in ſicci
tatem paupertatis fertilis habebatur. Eſt quaſi diues, cum nihil
habeat, & quaſi pauper cum in multis diuitijs ſit. Prnuerbi. 13.
Quia vere tunc eſt homo diues ſpiritualiter, cum eſt pauper
temporaliter & mentaliter, & tunc eſt pauper ſpiritualiter, qñ
in multis diuitijs eſt temporaliter & mentaliter, & quando ſic-
catur per temporalem aduerſitatem & diuitiarum paucitatē,
tuoc redolet per bonam famam, qni tamē dum virebat per tē-
poralem proſperitatem, fama & vita minime redolebat. Sicut
thus redolens in diebus æſtatis. Eccle. 50. ¶ Cinamomum dum 4
eſt in virore non redolet, ſed quando incipit deſiccari, tuoc in-
cipit redolere, ſecundum Plin. li. 12. ca. 20. Sic verè multi dum
ſunt virides per iuuentutem, teneri.ſ. atque molles, non redo-
lent per famoſitatem, veruotamen quando bumor carnalis vo
luptatis attenuatur, & ſiccitas approximat ſenectutis, tunc in-
cipiunt per bonam vitam famam boni nominis obtinere. Ideo
1. ad Corinth. 13. Cum eſſem paruulus, ſapiebam vt paruulus
cum autem factus ſum vir, euacuaui quæ erant paruuli. ¶ Ci- 5
namomum ſecundum Pli. in terra, ſicca oritur inter vepres &
rubos denſiſsimos, & ideo ſine difficultate non tollitur nec ha
betur. Sic verè vir iuſtus in ſiccitate paupertatis plantatus, ſem
per habet circa ſe ſpinas pungētes diuini timoris, & vepres vr
gentes pœniteotiæ & laboris, & ideo talis a terra, i. a ſtatu gra-
tiæ per carnis vel hoſtis tētationes vix tollitur vel auferrur. Se
piam viam tuam ſpinis Oſeæ 2. Vel dic quòd ciuamomum eſt
æternæ gloriæ fragrans ſuauitas, quæ pro certo circundata eſt
ſpinis & vepribus.i.aſperitate pœnitentiæ & laboris. Nam qui
vult eam habere, colligere & acquirere neceſſe eſt quòd ſpi-
nis iſtis primitus compungatur, quia per multas tribulationes
oportet oos intrare io regnum cœlorum. Act. 14. Et ideo dif-
ficulter acquiritur & habetur. ¶ Secundum Plini. vbi ſupra: 6
Nulli licet colligere cinamomum ante ſolis ortum, nec poſt,
ſed tantum dum dies durat, & Sol lucet. Sic verè meritorum
copia vel etiam æterna gloria non quæritur oec acquiritur ni-
ſi in die vitæ præſentis, oec ante, vel ante ortum ſolis & lucis
gratiæ.ſ.in originali, nec poſt eius occaſum.ſ.io peccato morta
li eſt tempus merendi, nec cinamomum æteroæ gloriæ colligē
di. Omni enim negocio tempus eſt & opportuoitas. Eccle-
ſiaſtic. 8. Tempus enim ſpargeodi & tempus colligeodi. Ec-
cleſiaſti. 3. Quia a mane vſque ad veſperam immutabitur tem-
pus. Eccleſi. 18. Dum tempus habemus, operemur bonum. ad
Galat. 6. Vel ſi vis dic quòd cinamomum eſt pœnitentia, quæ
ſolum dum hic viuitur, babet locum. ¶ Quando Troglodytæ
cinamomum collegeruot, tunc ſacerdos legis eorum, partem
Deo diuidit & conſecrat, & reliquum in vſus colligeotium
cedit, & mercatoribus venditur, ſecundum Plini. & Solin.
Sic verè quando cinamomum noſtrum, id eſt bona tempora-
lia colligimus, primo debemus aliquam partem eorum, ſ. deci-
mam Deo conſecrare, & eam ad vſus tradere ſacerdotum &
Deo ſeruieotium, & de reliquo noſtris vſibus prouidere, &
mercatoribus.i. Chriſti pauperibus veodere.ſ. elemoſynas lar
giendo, & ab ipſis gloriam æternam mercando & compa-
rando. Vnde 4. Regum 4. Vende oleum, & redde credi-
toribus tuis, tu autem & filij tui viuite de reliquo. Vide
de decimis. Numeri. 8. Ideo Ezechiel. 45. Omnis aoima

8 tenebitur primitijs his principi ¶ Cinamomũ multos habet ra
mos, alios alijs groſsiores, ſed illa pars arborum quæ groſsioré
habet corticem, minus valet. Illa autem quæ tenuẽ habet cor-
ticem, peroptimi eſt valoris, ſm Pli. libr. 12. c. 20. Sic in arbore
eccleſiæ multi ſunt rami. i. fideles & christiani, qui ſunt virtuti-
bus & ſtatibus differentes, quia multa membra in vno corpore
habemus, oĩa aũt membra non eundem actum habẽt. ad Ro.
12. & 1. ad Cor. 12. Sed vere illi qui habent corticem groſſum
exterioris poſſeſsionis vel diuitiarũ ſ. mundi diuites & poten-
tes, ſunt alijs peiores. Ideo Eccl. 11. Fili mi ſi diues fueris, non
eris immunis a delicto. Vel dic q cortex cinamomi qui eſt par
uus & tenuis, eſt melior & laudabilior groſsiore. Sic tenuis &
tẽperata poſſeſsio melior & vtilior eſt homini quam nimia vel
abundãs. Ideo Prou. 30. Nec diuitias nec paupertatem dederis
mihi domine, tribue tãtũ victui meo neceſſaria. Relinquo pri-
9 mam expoſitionem. ¶ In cinamomo rami qui ſunt ſuperius in
arbore, prævalent illis qui ſunt inferius circa terrã. ſm Pli. Et
rami tales quanto altiores, tanto graciliores. Sic verè charisſi-
mi, in arbore ſanctæ eccleſiæ illi qui ſunt ſuperiores dignitate
& gradu ſicut ſunt prælati & maiores, vel etiam clerici & reli-
gioſi, tales dico debent eſſe cæteris meliores, & vita & ſancti-
tate, fama pariter & bonitate fragrãtiores, quam. ſ. illi qui ſunt
inferius. i. quàm inferiores & ſubditi, vel etiam quàm ſecula-
res & actiui, qui ſunt circa terram & terrena cõtinuè occupati.
Ideo ad Colo. 3. Quæ ſurſum ſunt quærite, non quæ ſuper ter-
ram. Et ſicut cinamomum confortat cerebrum, morbida mor-
dicat, oculos mundat, ſic vir perfectus mordicat, corrigendo,
10 confortat conſolando, illuminat erudiendo &c. ¶ Cinamomũ
totam virtutem habet in corticẽ exteriori lignum autem inte-
rius pauci vel nullius eſt valoris: ſecũdum Plin. Sic verè hypo
critè totum bonum ſuum habent exterius in cortice exterioris
conuerſationis, quia cortex & apparentia talium redolet atque
fragrat, ſed vere lignum interius. i. interior conſcientia nullius
eſt valoris, quia. ſ. interius ſunt praui, exterius ſunt boni. Iſti ap
parent exterius hoĩbus ſpecioſi, intus autem ſunt pleni ſpurci-
11 tia, ſicut dicitur Matth. 23. ¶ Secundum Pli. vbi ſupra: Cinamo
mum quamuis difficiliter colligatur, incolę tñ ad finem q dif-
cultate precium augeant, collectionem eius magis difficilem
mentiuntur. Dicunt. n. alij q plumbatis ſagittis de auium nidis
excutitur. Alij autem dicunt q a diro veſpertilionum genere
alegeriſqꝫ ſerpentibus cuſtoditur. Alij dicunt q ſiluæ eius par-
tim a Barbaris, partim ab auſtro ibi ſpirante, & per ſe arbores
accendente ſunt combuſtæ, & cætera ſimilia, quæ tam de cĩna-
momo quàm de caſia dicit incolas mendaciter dicere, vt ex ta-
libus cõmentis poſsint rerum precium augmẽtare. Sic pro cer-
to faciunt hodie multi, qui in operibus ſuis q̃ faciunt pro alijs,
fingunt & ſimulant multas difficultates fuiſſe, & ad collectio-
nem vel aſſecutionem difficillime perueniſſe, vt ſic poſsint fa-
cta ſua amplius ponderare, & ſibi magis homines obligare. Di
cunt. n. illud Eccl. 1. Cunctæ res difficiles, nec poteſt eas homo
12 explicare ſermonibus. ¶ Solinus. ca. de Æthiopia dicit q cina-
momo collecto, ſacerdos cum haſta ad hoc conſecrata, ſarmẽ-
ta diuidit, aliquam autem portionem eius ſoli conſecrat, q ſi
rectè diuiſum fuerit ſacrificium, voluntarie ſe accendit, quod
etiam dicit Pli. lib. 12. c. 20. Iſta poſſunt applicari quomodo ſa-
cerdos. i. ſacer dux. i. quilibet bonus prælatus debet cinamomũ
ſuum. i. bona ſua eccleſiaſtica iuſtè diſtribuere & diuidere, &
partem ſibi partem Deo, partem proximo diſpenſare. quod ſi
iuſte fecerit, ignis diuini amoris ipſum ſacrificiũ ſui boni ope-
ris acceptabit, & per acceptionem placidam ſibi cremabit &
vendicabit. 3. Reg. 18. Cecidit ignis domini, & vorauit holo-
cauſtum. Vel dic q ſacrificia illorũ qui cũ lancea iuſtitiæ bene
ſcindũt, iudicant & diuidũt inter partes, reddentes. ſ. vnicuiqꝫ
quod ſuũ, eſt eorum bona opera Deus acceptat, in cuius ſignũ
ipſos per amorem ſuam concremat, & ignem ſui amoris ad ip-
ſa opera ſacrificata deriuat & deſtinat.

De Caſia. *Cap. 26*

1 CASIA (de qua Exod. 30.) eſt frutex ſaporis &
odoris iocundi, q̃ triplicis eſt coloris, quia. ſ. pri-
mo eſt candida, deinde rubea, tertio nigreſcit. Et
cognoſcitur bona caſia per colorem, per odoré,
per ſaporem. Illa. n. eſt eligenda, quæ dulcis eſt ſa
poris, ſuauis odoris, nigri vel purpurei coloris & quæ faciliter
non frangitur, ſed plicatur, ſm Pli. & Iſid. Talis dicitur eſſe vir
perfectus, quia vere debet habere triplicem colorem. ſ. cando-
rem caſtitatis, ruborem charitatis, nigredinem humilitatis. Nã
iſte debet habere odorem boni nominis atque famæ, quia ſicut
dicitur Eccl. 7. Melius eſt nomen bonum quàm vnguenta pre-
cioſa. Nam vt dicit Sen. Fama bona aliud eſt patrimonium. Et
hic pro certo non debet frangi per impatientiam et murmura-
tionem, ſed debet plicari per obedientiam et ſubiectionem, vel
per pietatem & compaſsionẽ. Ideo bene dicit apoſtolus. Miſe-
ricordes, modeſti, humiles. ¶ Eſt quædam caſia ita dura q ci- 2
tius frangatur quàm plicetur, & hæc nunquam a medicis eligi-
tur. Alia eſt aũt q̃ qñ tangit̃, tũc plicatur, & hæc a medicis acce
ptatur. Sic quidã ſunt hodie ita duri q citius poſſent frangi per
mortem, quàm plicarẽtur & inclinarentur ad compaſsionem,
pietatem vel humilitatem, ſicut ſunt auari & obſtinati. Eſa. 48.
Scio. n. quia durus es tu. Sed vere cœleſtis medicus de talibus
non curat. Quidam tamen ſunt qui quando tanguntur per mi-
ſericordiæ implorationem, vel per ſuperiorum correctionem
vel monitionem, ſtatim plicantur per compaſsionem, obediẽ-
tiam & ſubiectionem, & ad miſericordiam inclinantur & tales
pro certo a medico cœleſti præcipuè diliguntur, quia beati mi
ſericordes, quoniam miſericordiam cõſequentur. Matt 5. ¶ Eſt 3
quædam ſpecies caſię candidi coloris, quę inter cęteras ſpecies
minus eſt laudabilis, quia propter mollitiem & teneritudinem
faciliter a vermibus perforatur. Sic verè inter homines qui-
dam ſunt albi per exteriorem pulchritudinẽ & ornatum, ſed
vere iſti ſunt ſpũaliter deteriores, quia teneri ſunt per carnalẽ
voluptatem, & ideo faciliter a vermibus malarum tentationũ
corroduntur, & faciliter corrũpuntur. ¶ Caſia eſt ſpecies mul 4
tum odoroſa, nunc candida, nunc rubea, nunc nigra. ſed nigra
cæteris pręexcellit. Eſt autem omnis caſia multum vtilis medi
cinę, & valet contra multimodas paſsiones. Sic verè inter ho-
mines illi qui ſunt nigri per humilitatem, alijs pręexcellũt. Vel
ſi vis dic q iſtę tres ſpecies ſignificant triplicem eccleſiæ ſtatũ
. ſ. martyrum, virginum, & viduarum &c.

De Caſia fiſtula. *Cap. 27.*

CASIA fiſtula ſm Dioſcor. eſt fructus cuiuſdam 1
arboris, interius nigra & dulcis exterius dẽſa &
fortis, quæ quanto eſt ponderoſior, tanto in me-
dicina vtilior, quæ ſignum eſt q humore & me-
dulla eſt plenior. reijcienda eſt autẽ illa quæ eſt
leuis & ſonora. Sic verè illi ſunt ad medicinam ſpiritualem vti
les, & Christo medico accepti, qui ſunt dulces per benignita-
tem & deuotionem, ponderoſi per maturitatem & humilitatẽ,
pleni medulla deuotionis & humore pietatis et compaſsionis,
habentes grana virtutũ & meritoriæ perfectionis. Et ſicut iſta
vtilis eſt pluribus medicinis, ſic viri perfecti vtiles omnibus iu
dicantur. Ideo talibus põt dici illud pſal. Bonus eſt tu, & in bo
nitate tua doce me &c. Illi autem qui ſunt leues per inſolentiã
& mutabilitatem, & ſonori per impatientiam & garrulitatem,
non ſunt vtiles ad medicinam, quia. ſ. iſti per vitã, doctrinam &
exemplum nõ ſunt alijs medicina. Ideo de talibus erat illa mu-
lier garrula & vaga, quietis impatiens. Prouer. 7.

De Calamo aromatico. *Cap. 28.*

CALAMUS aromaticus (de quo Exo. 30. Eſai. 1
43. Hie. 6.) eſt alij calamo ſimilis odoris eſt ſua-
uis, & maximè quando frangitur, mirabilem
virtutem habet confortandi, feruentis eſt natu-
re, creſcit in India, valet ad multos vſus medi-
cinę. nodoſus eſt, & quando frangitur, in partes
plurimas concaſſatur. valde. n. ſiccæ & calidæ eſt naturæ, ſecũ
dum Plate. & Pli. Talis debet eſſe prædicator vel vir perfectus,
quia debet eſſe feruẽs & calidus per charitatem, ſiccus per pę
nitentiæ auſteritatem, vel per caſtitatem, vel etiam per abſtinẽ
tiæ parcitatem, medicinalis per vitæ & doctrinæ virtuté & ſan
ctitatem, odoroſus per famoſitatem, confortatiuus per eloquẽ
tiã & cõſolationẽ, & ſi fractus fuerit p tribulationẽ, debet pul-
uerizari per humilitatẽ, & diuidi multipliciter p pietatẽ & lar
gitatẽ & cõitatẽ 1. ad Cor. 12. Diuidẽs ſingulis prout vult. ¶ Se
cundũ Pli. in cõcauitate calami eſt aliqñ aliquod gũmi qđ ni- 2
hil valet, ſed exinde auferri debet. Sic ſi in cõcauitate cõſciẽtiæ
vel cordis gũmoſitas carnalitatis vel malæ affectionis inuenit̃,
ſtatim exinde debet auferri, cum nihil proficiat. Auferes malũ
de medio tui. Deut. 13. Vel p calamũ intelligo virtutẽ charita
tis, q̃ redolet et fragrat, feruet et inflãmat, iuuat et cõfortat. Vel
dic de quacunqꝫ alia virtute, & maximè caſtitate vel doctrina.

Non

Non obtuliſti mihi calamum ſuaue redolentē. Eſa.43. Vel dic ꝙ talis eſt beata virgo, concaua per humilitatem &c.

De Calamo vſuali. Cap. 29.

CALAMVS vſualis idem eſt quod ſtipula, illud.ſ. quod inter radicem & ſpicam eſt, mediante quo ſpica nutritur, & a terra recipit nutrimentū vt dicit Iſidorus. Per ſpicas ſegetis & meſſis fideliū, intelligo bonos & religioſos, in quibus ſunt grana virtutum & meritorum. Per calamum autem intelligo ſeculares & alios peccatores, qui pro certo licet de ſe ſint fragiles ad reſiſtendum, mobiles ad cadendum, & licet vento vanitatis faciliter moueātur, ſunt tñ vtiles ad nutriēdum & ſupportandū quo ad temporalia ipſas ſpicas.i. bonos et iuſtos & ſpūales, quia per ſeculares religioſi, per laicos clerici in temporalibus nutriuntur. Vel talis eſt prædicator, mediante quo alij ſpiritualē recipiunt nutrimentum.

De Calamo ſcripturali. Cap. 30.

CALAMVS ſcripturalis idem eſt quod atūno, ſic dictus, eo ꝙ antiqui arundine ſcribere ſolebant. Nam propter ſuam concauitatem & duritiam eſt habilis ad ſcribendum, cuius pars prima ſcinditur, & ad ſcribendū acuitur, & aliquātulum ſinditur, & in ſiniſtra parte pluſquam in dextera detrūcatur, & ſic arundine, vel penna ſic parata fit ſcriptura. Talis eſt prædicator, quia vere mediante eo Deus ſcribit in libris.i. in conſcientijs hoīm lamentationis, carmen & væ. Et iſti debēt eſſe concaui per humilitatem parati.ſ.ad recipiendum encauſtum doctrinæ, ſcientiæ & ſcripturæ, debent eſſe vacui per voluntariam paupertatem, in prima parte.i. intellectu debēt acui per ſtudium & doctrinam, & ſcindi debent per ſuperfluorum reſecationem, & maximè in ſiniſtra parte.i. quantū ad bona tēporalia vel peccata, quia talia debent eis reſecati vel minui, & debent etiam ſindi per compaſsionem, & ſic poterunt ſcribere per prædicationem vel doctrinā, & aliorum corda ſcripta reddere per virtutem, ſcientiam & perfectionem. pſal. Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis.

De Calamo arundine. Cap. 13.

2 CALAMVS vel arundo creſcit in locis aquoſis, & etiam aliquotiens in non aquoſis, & eſt intus vacuus, exterius durus, politus, lucens, nodoſus, leuis & planus, & valet ad multos vſus.ſ.ad homos tegendum in ſeptentrione, ad bella gerendum in oriente ad ſcribendum in omni parte mundi, ſm vſum antiquorum. Nam populi ſeptentrionales calamis domos tegunt, & eos in ſuis cameris pro ornatu ſuſpendere conſueuerunt. Calami etiam apud indos tantæ ſunt fortitudinis & longitudinis. ꝙ exinde faciunt lanceas atque tela. Talis debet eſſe bonus religioſus, concauus per humilitatem, vacuus per paupertatem, planus per veritatem & ſimplicitatem, lenis per obedientiæ & boni operis mobilitatem, lenis per benignitatem, lucens per honeſtatem, nodoſus per pęnitentię auſteritatem, durus per conſtantię firmitatem, & in humidis locis.i. in humiditate deuotionis & compaſsionis debet creſcere & nutriri, et ſic erit alijs vtilis per doctrinam & exempla & ſic tales erūt ppl̃is ſepteotrionalibus & orientalibus in ornatum, iuuamen & tegimeo, quia.ſ. tales ſunt alij pro vmbra & tegumento contra ardorem tentationum, & pro lancea contra prælium temporaliū & ſpiritualium tribulationum. Vnde Ecc.34. Adiutoriū caſus,
2 tegimen ardoris, vmbraculum meridiani. ¶ Calamus habet radicem viuacem, quia ſi præciſus fuerit, iterum faciliter reuireſcit, & ad priſtinam reuenit quantitatē. Sic debet habere bonus chriſtianus radicem cordis viuacem per gratiam & charitatē, quia.ſ. ſi fuerit abſciſſus per peccatum, & ſi aliqñ a ſtatu gr̃æ ceciderit, ſtatim debet iterū per pnīam reuirere, & ad ſtatū & pfectionem priſtinam reuenire. Iob 14. Lignum habet ſpē, quia ſi præciſum fuerit, iterum reuireſcit &c. Sed ſicut videmus ꝙ ſi calamus ex toto eradicetur, & a terra tollatur, nō pōt ampli⁹ vireſcere, ſic verè qñ hō de terra ecclīæ penitus eradicatur per deſperationē, non poteſt per pnīam reuirere. Vel dic ꝙ qñ pctōres per mortē corporalem a terra penitus ſunt extracti, tūc nō pñt reuirere per pniam, quia.ſ. ſtatus merendi penitus tūc deſiſtit. Oſeæ 9. Radix eorū exſiccata eſt, fructum nequaquā faciēt.

Vel dic ꝙ calamus eſt hō, radix quæ eū portat, eſt aīa, quæ pro certo ita eſt viuax, ꝙ licet hō præciſus fuerit per mortē, ipſum tñ faciet iterū in die iudicij reuenire ad priſtinam quantitatē, qñ.ſ. per reſurrectionē vltimā corpori infundetur. Vñ Eze.16. Tu reuerteris ad antiquitatē tuā. Vel allega ſicut ſupra Iob 14. Lignū habet ſpē &c. vt ſupra. ¶ Aliqui ſunt calami qui penitus 3
ſunt vacui, aliqui autē medulla dulciſſima ſunt repleti.ſ. illi in quibus ſaccarū reperitur circa Nilū. Oīs tñ calamus faciliter frangitur, ſed vix aut nunquā poſtmodū reſtauratur. Sic inter hoīes quidā ſunt vacui ab oī virtute interioris perfectionis, quidā aūt pleni ſunt medulla dulci gr̃æ & deuotionis, clementiæ & cōpaſsionis, veruntñ oīs calamus.i. oīs hō q̄diu eſt in hac vita faciliter caſſatur & diſsipatur per tentationē & pct̃m, ſed difficiliter per pnīam integratur, quia facile eſt peccare, ſed nō eſt facile de vitijs ſe leuare. Vnde ſic intelligitur illud ad Heb. 6. Impoſsibile eſt eos qui ceciderunt etc. per pnīam reſurgere. Impoſsibile dicit.i. difficile. Vide infra de ſaccaro.

De Cappari. Cap. 32.

CAPPARIS eſt herba ſm Dioſ. ſpinoſa, ſuper 1
terrā expāſa, ſapore ſub amara, colore rufa, quę ſuper oīa valet ad ſplenis & ventris duritiā molliendam. Talis eſt cōſideratio mortis & inferni, quia ſpinoſa eſt & pūgitiua, amarā & turbatiua, ventrē tñ conſcientiæ, duritiā ſplenis, obſtinationem triſtitiæ, deſperationis & melancholię, tollit, tēperat et remollit &c. Vel per capparē intelligo peccatum, quod ſpinā remorſus cōſcientiæ ſemper habet, & ſuper terrā humanæ conſcientiæ ſe expandit. De vtroq; pōt dici ſed diuerſimode illud Eccl. 12. Florebit amygdalus impinguabitur locuſta, diſsipabiē capparis. ¶ Cap 2
paris eſt frutex ſpinoſus, flores habens medicinales, tñ clauſæ ſunt colligendi, quia ſi dilatati fuerint, penitus nihil valēt, ſm Dioſ. Sic ſunt quidam qui flores pñt dici per bonā vitam & cōuerſationem, qui in cappari.i. inter ſpinam pñiæ in arbore religionis vel ecclīæ ſunt reperti. Iſti tñ clauſi debent eſſe per humilitatē.ſ. bona ſua occultādo & celando, iuxta illud Senecæ: Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. Et tales ſic clauſi debent ab alijs colligi per ſuorū exemplorū imitationē. Nam ſi dilatati fuerint per iactantiā, inanem gl̃iam & adulationē, perdunt virtutem & perfectionē, quia qñ homo de virtutibus ſuperbit, & eas per vanam gl̃iam pandit, tunc ipſas perdit. Vñ dicit quidam Poeta. Virtutem ſeruare ſi vis, tu nemini pandas.

De Cardomomo. Cap. 33.

CARDAMOMVM eſt ſemen arboris naſturtij, dulce & medicinale, quia valet ad confortandū, & cōtra multas paſsiones. Talis eſt ēt prædicatio, q̄ de arbore ſacrę ſcripturę nobis ſeminatur, & ibi colligitur, qa valet cōtra vitia & pctā, & cor triſtitiæ deſperans & deſolatū roborat & cōfortat. Vel dic ꝙ hæc eſt gratia, quæ debet colligi in arbore cordis noſtri, vel Chriſtus in arbore paſsionis &c.

CAlamētū eſt herba medicinalis, calida & ſicca, quę virtutē hēt diſſoluēdi & cōſumēdi &c. ſicut ſupra in multis locis.

De Carice. Cap. 34.

CAREX eſt herba dura, acuta, triāgula, et in trib⁹ ſuis partib⁹ ſcindēs & ſecās ſi ab aliquo cōprimat, formā pyramidalē more gladij repſentat, radicē habet odoriferā, & licet ſit herba valde dura, in loco tñ humido ſemp creſcit, ſm Iſi. Et ſm Pli. idē ē qđ cyprus. loc⁹ aūt caricū carectū noiat. Talis eſt hypocrita vel detractor, qa vere durus eſt exteri⁹ per fictā pnię auſteritatē, verūtñ in loco molli et humido.i. in carnalib⁹ delicijs vult verſari. Talis ēt ē odorifer⁹, qa vere hypocrita odorē bonæ famæ immeritus ſæpe tenet, & ille in trib⁹ ptibus ſcindit, qa.ſ. ſi tāgat ab aliquo modica iniuria, correctione vel rephēſione, ſtatim ſcindit & pūgit p detractionē et malitioſā pſecutionē, ſicut patet de obſtinatione iſtorū, qa.ſ. iſti ſunt ad modū gladij, qa ſicut dr̃ in ps. Lingua eorū gladi⁹ acut⁹. Vel dic de malis religioſis, vel clericis, q q̄uis ſint in loco humido.i. ī ſtatu ecclaſtico, vbi pōt humor deuotionis, gr̃æ lectionis & cōpaſsionis haberi. ipſi tñ p̄ cęteris ſunt ſicci p indeuotionē, ſcindentes per detractionē, iō faciłr ſiccātur per mortem & dānationem. Vnde Iob 8. Carectum ſine aqua cum adhuc ſit in flore, ante omnes herbas areſcit. Hic eſt triangularis, quia vero verba eius & opera in tria reflectuntur.

fallacem adulationem,qñ.ſ.eſt ante & in præſentia,itē in mor-
dacem detractionem.ſ.retro & in abſentia, item in cautam pal
liationem,quia.ſ.ſiue aduletur,ſiue detrahat, ſiue alias loqua-
tur,ſemper ita palliat verba ſua, ꝙ ex charitate loqui videtur.
habebat tres ordines dentium in ore. Dan.7. Et Eccle.28. Lin-
gua tertia multos commouit &c.

De Carduo. *Cap. 35.*

1 CARDVVS ſm Iſid.eſt herba ſpinoſa, mordax &
auſtera in ſummitate ſpinoſa hñs capitella,& eſt
herba vilis,quæ ab aſinis comeditur, & a beſtijs
cōculcatur,aculeos habet recuruos, & iō a veſti
bus partē tollit qñ cum ea cōfricant, tota æſtate
floret,quia qñ flos vnus decidit, alius ſemp ſurgit flos tñ facilr
decidit,& a vento tollitur & penitus euaneſcit. Tales ſunt cu-
pidi & auari,& maximè nr̄a capitella. i. nr̄i capitanei & magi-
ſtri,ſuperbi principes & tyranni, quia vere mordacis ſunt acu
lei & recurui. Aculei dico ad pungendum et rapiendū & attra
hendum,recurui aūt ad alienum & ſuū fortiter retinendū. Res
.n.curua faciliter rapit & retinet quod accepit. Sic iſti rapiunt
per crudelitatē,& retinēt ꝑ parcitatē. Nemo tollet eos de ma-
nu meo. Ioā.10. Et ideo tales illis qui tangunt eos ſunt infeſti.
quia vere vicinis ſuis ſubditis & ꝓpinquis qui tāgunt fines hę
reditatis eorū,ſunt nociui,& hinc q̄ a de veſtibus eorū.i.de ſuis
poſſeſſionibus ſemper aliquid retinēt,rapiunt & extorquēt, &
maximè de illis quæ ſibi ſunt coniuncta, cōtigua & vicina. Vñ
dr̄. Iob 24. Nudos dimittunt hoīes, veſtimenta tollētes. Et iō
iſti ſunt viles inter alias herbas.ſ q̄ium ad Deū,& ab omnibus
conculcantur & vilipenduntur,quia oēs de talibus murmurāt
& loquuntur. Indignatę beſtiæ ſaltus conculcauerunt carduū.
4. Reg.14. Aſini tamen rudentes.i.ipſi demones barrientes,
in talibus delectantur,quia.ſ.in inferno ipſos comedunt & de-
paſcuntur. Deut.32. Dentes beſtiarū immittā in eos. Et iſti ſem
per videntur florere.ſ.per tēporalē proſperitatē, quia vere dū
durat æſtas pręſentis vitæ,florē mundanæ proſperitatis,hono-
rū,ſcientiarū, diuitiarū & deliciarū ſemper videntur habere,
quia dum vnus cadit,alius ſemper creſcit. Nam ſi in vno latere
perdunt,in alio ſubleuantur. Veruntñ talis lanugo & talis ſua
proſperitas faciliter deſtruitur,& per mortem dilabitur & au-
fertur. Sap.5. Sicut lanugo quæ a vento tollitur. ſed ex toto tan
dem deſtruetur, qñ.ſ.ventus infernalis tribulationis ipſos ſuf-
flauerit in profundum,& tunc dicetur Eſa.40. Exiccatum eſt
fœnum,& cecidit flos. Vel dic de detractoribus qui ſunt mor-
daces & pungētes per detractionē & murmurationē,& iō tan
gentibus.i. ſuis ſocijs ſunt infeſti, quia.ſ.de veſtibus eorū.i. de
bona conuerſatione, vita & fama ſemper aliquid detrahunt &
conſumunt,& ideo merito tales ab alijs conculcantur. Prouer.
24. Abominatio boīum detractor. Vel dic ꝙ carduus eſt mun-
dus,qui ſpinis tribulationū & paupertatum eſt munitus,qui li
cet floreat per temporalem proſperitatē,iſta tñ lanugo vel flos
facillime diſsipatur,& ideo a beſtijs.i.a viris perfectis contem
nitur & calcatur, veruntñ ab aſinis.i. a peccatoribus diligitur
& amatur. Iſta etiā tranſeuntes attrahit & retinet,quia.ſ. ad ſui
amorem hoīes attrahit & inuitat, veruntñ veſtes.i.virtutes eo-
rum depauperat atque nudat: Allega. Iob.22. Et nudos ſpolia-
2 ſti veſtibus. ¶ Radix cardui cum aqua coctus potatores inci-
tat ad potādum, valet etiam mulieribus & matricem diſponit,
& ad procreationem adiuuat maſculorum, ſm Dioſ. Carduus
pungens eſt ſtimulus conſcientiæ qui mentem pungit,radix au
tem eius oīumq; principium & origo eſt timor Dei, qui pro
certo ſi in aqua conſolationis & ſpei diuinæ miſericordiæ mi-
ſceatur, tunc appetitum potus æternæ voluptatis incitat & fœ
tus maſculos.i.bona opera facit a mulieribus.i. a perſonis ſim-
plicibus parturiri, quia per timorem dñi declinat oīs a malo.
Eccl.1. Vel per carduum intelligo pungentem pœnitentiā, vel
conſiderationem mortis & inferni &c. quæ re vera ſunt cauſa
in homine ꝙ poſſit fętus maſculos.i.bona & pfecta opera par-
turire. Hierem.20. Natus eſt tibi puer maſculus. ¶ Cardui ſunt
3 frugibus inimici,& abundant in ſemine, vnde vix aut nunquā
poſſunt extirpari eaiſde vbi ſemel fuerint radicati, niſi culto-
ris diligentia extirpentur, in eradicando autem eos cultor læ-
ſionem patitur & punctura. Tales ſunt hęretici vel alij pecca-
tores,quia vere iſti ſunt frugibus.i. bonis hominibus inimici,
quia contra bonum malum eſt, & cōtra vitam mors,ſic & con
tra iuſtum peccator. Eccleſiaſti. 33. Iſti etiam abundant in ſe-
mine.i.in malis filijs & imitatoribus,quia.ſ. mali multos habēt
filios & amicos, & multos etiam imitatores & ſequaces Eſaia
54. Multi filij deſerte. Et 1.ad Regum.2. Sterilis peperit plu ri
mos. Vel etiam abundant in ſemine.i. in ſua mala ſcientia & do
ctrina, & ideo genus talium quando in horto alicuius religio-
nis vel eccleſiæ vel patriæ radicatur nunquam niſi difficiliter
extirpatur,& quando agricultor prælatus vult tales extirpare,
corrigere vel punire, tunc vere neceſſe eſt ꝙ puncturam & læ
ſionem ab eis patiatur,quia peruerſi difficile corriguntur. Ec-
cleſiaſti.1. Et ſicut carduus pungit,& in æſtate floret, ſic mali
pungunt alios per detractionem vel rapinam, & florent per tē
poralem proſperitatem. Hiere.12. Bene eſt omnibus qui male
agunt & præuaricantur. ¶ Carduus licet ſit aculeatus & pun- 4
gitiuus, eſt tñ in plurib⁹ mulieribus adiuuatiuus, matricem.n.
confortat,& ad procreationem maſculorum adaptat,cum car
duis etiam panni præparantur, & ad vſus hominum adaptan-
tur. Sic vere mali licet ſint aſperi & pungitiui, & aculeis rapi-
narū pleni, mulieribus tamen. i. ſimplicibus ſunt quandoque
ſpiritualiter proficui,& matricis ſuæ conſcientiæ purgatiui, &
ad concipiendum maſculum.i. bonū & forte propoſitum vel
opus meritorium adiutiui. Conſtat enim ꝙ mali bonis profi-
ciunt,& ꝙ mala quæ ab eis tolerant, ipſos meliores reddunt.
Ad Roman.8. Diligentibus Deum,omnia cooperantur in bo-
num. ¶ Eſt quædā ſpecies carduorum quæ ſolum pungit dum 5
recens eſt,quando autem areſcit,tunc pungere ceſſat. Sic verè
mali dum ſunt recentes & virides. ſ. dum durat vita præſens,
ipſi affligunt & pungunt alios per rapinam, ſed vere quando
per mortem fuerint areſacti, tunc ceſſabunt pungere & noce-
re. Vel dic ꝙ dato ꝙ homo in recentia iuuentutis quandoq; ſit
pungitiuus,& aliorū moleſtatiuus, in ſiccitate tamen ſenectu-
tis nulli prorſus debet eſſe nociuus, & punctionis verbalis vel
realis nullatenus illatiuus. pſalm. Senectus mea in miſericor-
dia vberi.

De Caricis. *Cap. 114.*

CARIGA ſecundum Iſido. eſt fructus ficuum, 1
qui multum præ cæteris fructibus ſolet abunda-
re,quia ter vel quater in anno procreatur. Ficus
enim quaſi continuè habet ficus, quia dum vna
colligitur, alia generatur. Vnde aliæ caricæ ſunt
virides,aliæ maturæ,& cætera ſimilia. Talis na-
turę ſunt fructus bonorū operū,quia vere iſti debent in nobis
pluſquam aliqua alia abundare. Nam in ficu.i.in anima debent
tales fructus continuè reperiri, quia & in æſtate proſperitatis,
& in hyeme aduerſitatis nunquam debet a nobis deficere fru-
ctus iſte. Non apparebis in conſpectu Dei tui vacuus. Exo.23.
Afferens fructus duodecim per menſes ſingulos. Ezec.47. Nā
alij ſemper debent eſſe in flore per propoſitum & cogitatio-
nem,alij in maturitate per exteriorem executionem,ita ꝙ quā-
do vnus per operationem emittitur, alius per bonum propo-
ſitum generetur, vt ſic ſemper proficiamus de virtute in virtu
tem &c. Et ſicut carica eſt dulcis & nutritiua & corpus impin
guat,ſic bonum opus, & maximè opera pietatis ſunt dulcia,&
animę per gratiam,pauperum per eleemoſinam nutritiua. Vel
dic ꝙ ficus eſt religio vel eccleſia,quæ.ſ.ſemper habet fructus,
ſcilicet bonos viros, nam alio pereunte per peccatum, alius
oritur per gratiam & ſuccedit. Vnde ibi ſunt alij in flore.ſ.in-
cipientes,alij acerbi.ſ.proficientes,alij in maturitate.ſ.perficiē
tes. Vel dic ꝙ quidam ſunt maturi.ſ.boni,alij acerbi, ſcilicet
mali. Fructus eorum inutiles,& acerbi ad mādu candum. Sap.
4. ¶ Caricæ ſecundum Dioſc. dulces ſunt & nutritiuæ,& anti-
quis conueniunt,quia rugas eorum diſtendere feruntur. Cha-
riſsimi,ruga ſeu plica ſignificat falſitatem & duplicitatem,ca-
rica autem ſignificat virtutem,aut dulcedinē ſcientiæ vel cha-
ritatis,quæ dulcis eſt voluntati, & animam nutrit per gratiam
& impinguat, & ideo inueterati dierum malorum.ſ. peccato-
res qui rugis cautelarum & duplicitatum ſunt pleni, debent
ſibi incorporare caricas iſtas.ſ.dulcedinem dilectionis, ſeu do
ctrinę & veritatis, & ſic a talibus rugis poterunt liberari. Ve-
ritas enim non quærit angulos. Et ſicut carica clarificat vo-
cem, & pectus lenit & mitigat, ſic ſcientia vel charitas lenit
per benignitatem,mundificat per puritatem,confortat per pie
tatem.& cætera.

CVminum eſt ſemen herbæ medicinalis,quia ventoſitatem
extenuat,& digeſtionem confortat &c. Omitto gratia bre
uitatis,quia commune eſt.

De

De Coriandro. *Cap. 37.*

1 CORIANDRVM eſt ſemen quod in vino in-
dulcatum,ſm Iſidor.libr. 17.comedentem facit
ad venerem procliuiorem.Cauendum eſt tamē
ne nimis in cibo aſſumatur, quia abſque dubio
amentiam induceret & furorem. Talis eſt mun-
dana proſperitas,quia vere ſi cum vino(in quo eſt luxuria).i.
cum ebrietate & voluptate ea quis vtatur, ſtatim ad venerem
& luxuriam inclinatur, & ſi etiam aliquis nimis indiſcrete &
immoderate iſto ſemine. ſ. mundana proſperitate vſus fuerit,
procerto faciliter in amentiam ſuperbiæ,in furoremq; iracun
diæ tranſmutatur, quia vere mundana proſperitas quando ni-
mis abūdat,ſuperbiam,luxuriam & iracundiam dicitur gene-
rare.Nam vt dicit ſeneca.Fortuna quem nimium fouet,ſtultū
facit.Ideo conſulit Apoſtulus Eph.5. Nolite ergo inebriari vi
2 no,in quo eſt luxuria.¶ Coriandrum eſt ſemen candidū & mi-
nutum.,quod odoriferum eſt dum eſt integrū,ſed quando fri-
catur,fœtet,ſm Macro.Sic eſt caſtitas candida atque pulchra,
quia vere ipſa eſt odorifera quamdiu eſt integra & famoſa, &
coram Deo & angelis dicitur redolere, ſed vere quando teri-
tur & fricatur,& quando per luxuriā corrumpitur,tunc fœtet
per infamiam & horrorem.Exo.5.Fœtere feciſtis odorem no-
ſtrū coram Pharaone. ¶ Coriandrū eſt ſemen dulce album &
3 odoriferum,quod vtile eſt medicinæ,quia eſt reſtrictiuum,ca
lefactiuum,ſomni prouocatiuum,& ſi cum aceto ſumatur,lū-
bricorum eſt in corpore necatiuum,ſm Dioſ.Talis eſt Æucha
riſtia ſeu hoſtia altaris, quia alba per immaculabilem purita-
tem,odorifera per famoſitatem, medicinalis per virtutē & ſan
ctitatem,quia vere iſta eſt medicina peccatorum, ſi debite ſu-
matur.Hæc.n.reſtringit fluxum vitiorum, & procurat calorē
affectionis & charitatis,& ſomnū contēplationis æternæ quie-
tis,& ſi cum aceto.i.cum amara mortis Chriſti memoria ſuma
tur,& cum vino.i.cum ſpe conſolationis & miſerationis, lum-
bricos & vermes peccatorū de ventre conſcientiæ enecat atq;
tollit.Figura Nu.11. vbi dicitur ꝙ māna datum filijs Iſrael in
deſerto,erat ſimile coriandro.Per manna.n.quod erat dulce et
album de cœlo veniens, & ita virtuoſum ꝙ ipſum comedēdo,
non incurrebatur nec fatigatio, nec infirmitas, nec veſtiū cō-
ſumptio(ſicut dicitur Deut.8.)Intelligitur corpus Chriſti vel
Æuchareſtia,quæ eſt dulcis & ſapida cordi deuoto,& de cœlo
.i.a cœleſti & æterna pāte venit.Ioan.6.Ego ſum panis viuus,
qui de cœlo deſcendi. Quod ſi digne ſumatur,tollit omnē ſpi-
ritualem infirmitatem.Sed ſcitis quid?ſm Iſid.& Papiam hæc
herba ſeu ſemen licet ſit homini ſanum & congruum,eſt tñ ca
nibus venenoſum,& mortis etiā inductiuum.Sic verè licet Æu
chareſtia ſit homini. i. viro iuſto & rationabili ſana & medici-
nalis, ſi tñ canis.i.immundus peccator eam guſtauerit,& eam
receperit, mortis æternæ tormētum ſibi parat quia qui recipit
corpus aut ſanguinem domini indigne,reus erit.1.ad Cor.11.
vel allega generaliter ꝙ multa ſunt quæ bonos iuuant,quæ tñ
malis ipſis vti neſcientibus,nocent.

De Coloquintida, ſeu coloquinta ſeu colocynthide, vt eſt apud Dioſcoridem et Pliniū. *Cap.38.*

COLOQVINTIDA .i.cucurbita agreſtis,eſt
1 herba multum amara,& tñ vtilis medicinę,quia
virtutem habet penetrādi,diſſoluendi,diuidēdi,
ventrē purgādi,&c.ſi debite fuerit pparata.Talis
eſt pœna,vel tēporalis tribulatio vel correctio,q;a
vere licet ſit amara & grauis ad ſuſtinendum, eſt tñ medicina-
lis aīæ peccatrici. hæc.n. penetrat hoiem per contritionē,diſ-
ſoluit per compaſſionem, diuidit per elemoſynarum largitio-
nem,purgat per confeſſionem.Sed ſicut videmus ꝙ cum medi
cina amara ſemper ponitur mel vel aliquid dulce,ne a patiente
reijciatur, ſic vere cum amaritudine iſtius coloquintidæ ſem-
per debet homo accipere & cogitare mel æternæ recreationis,
vt ſpe illius tēperetur. Figura 4. Reg.4.vbi ſeruus Helizei de-
dit comedere coloquintidam filijs prophetarum, ſed illi pro-
pter eius amaritudinem comedere nequierunt,ſed dixerunt:
Mors in olla vir Dei.Et tūc Heliſeus poſuit in olla farinam,&
ſic dulcorata eſt eius amaritudo,& ab eis eſt comeſta. Sic verè
ſeruus Heliſei.i.ſacerdos vel prælatus ſeruus & miniſter Chri
ſti aliqñ dat filijs prophetarum.i.ſubditis chriſtianis coloquin
tidam amarā comedere. i. amarā correctionem pœnam vel tri-
bulationem,ita ꝙ præ amaritudine ipſam non poſſunt comede
re vel ſuſtinere,imo dicunt:Mors in olla &c.Et ideo tunc He-
liſeus.i.Chriſtus imponit farinā.i.ſpem & conſiderationē æter
næ dulcedinis & gloriæ paradiſi, & ſic ſiunt leuia ad ſuſtinen-
dum,quia ſm Apłm ad Ro.8. Non ſunt cōdignę paſſiones hu
ius temporis ad æternā gloriā &c. Vel dic ꝙ Heliſeus eſt præ-
latus vel ſacerdos,qui ſemper debet miſcere farinā dulcis cōſo
lationis & cōpaſſionis cum amaritudine correctionis,vt ſic ſit
cum tentatione prouentus.1.ad Cor.10. & cum dolore conſo-
latio &c. ¶ Coloquintida aliqñ inuenitur ſola, & illa ſemper 2
eſt vt cōiter mortifera & venenoſa, ſicut herba quæ dr̃ ſquilla
.i.cœpa marina.qñ tñ cum multis inuenitur, tunc ea toto non
ſic eſt peſtifera vel nociua, ſm Dioſ.Sic verè ſunt quidā inter
peccatores qui ſemper volunt eſſe ſoli et ſolitarij per ſingula-
ritatem & partialitatem,& iſti pro certo ſunt peſſimi,quia per
detractionem & mali exempli dationē ſunt alijs venenoſi. Illi
tñ qui in ſocietate ſunt,qui.ſ.ducunt vitam communē, & alio-
rū moribus ſe conformant, nō ſunt penitus ſic nociui,quia ſm
Senecā:Oīa mala docuit ſolitudo. Bona.n.ſocietas etſi ex toto
nō poſſit hoiem malū mutare, ſuā tñ ſolet maliciā temperare,
& ipſum in multis a ſuis malis actibus refrenare. Ecce ergo q̃
bonum & quā iocundum habitare fratres in vnū.Vel dic ꝙ illi
qui volunt eſſe ſolitarij,& ſocietatē refugiūt aliorum,alijs ſunt
peiores,quia ex ſocietate aliorū ſua prauitas tēperaretur. Vel
dic ꝙ illi qui ſoli ſunt.ſ. diuites & cauſidici, qui nolunt aliquē
habere ſocium vel vicinū.imo totā patriā volunt occupare, vt
ſoli in terra valeant in gloria reperiri,ſunt alijs nequiores,figu
rati per leproſum:Leui.3.qui ſolus extra caſtra habitare iube-
batur.Vel dic ꝙ illi qui ſunt ſoli per odium vel inuidiam, quę
.ſ.compatiatem vnitatis, & ſocietatem refugiunt charitatis,
alijs ſunt peiores.Eccl.4.Væ ſoli &c.

De Croco. *Cap. 39.*

CROCVS eſt herba floris cerulei,cuius maxima
virt' eſt in flore,odoris boni, cui inter alias eius 1
virtutes duplex ineſt proprietas, vna quia qñ
cępa.i.radix ipſius matura eſt, in multas radices
& cępas diuiditur,& ea qualibet planta genera-
tur,& ſic patet ꝙ habet vim ſeminariā in radice. Alia eſt pro-
prietas,quia tota hyeme viret maxima virtute,in æſtatę autem
deficit & ſiccatur,ſed in medio autumni incipit iterum reuire-
re,nam tunc folia perdita recuperat & reſumit.Fac de hoc plu
res.§.Crocus ergo eſt vir iuſtus, qui florem.i.exteriorem con-
uerſationem habet pulchram, odoriferam & famoſam.Iſta ēt
in hyeme.i.in tempore,tribulationis,paupertatis & aduerſita-
tis ſemper floret per gratiæ venuſtatem:veruntamen aliquādo
accidit ꝙ quando venit æſtas, id eſt tempus proſperitatis,tunc
vere deſiccatur ab humore deuotionis, & pauperatur à viro-
re gratiæ & bonę conuerſationis,veruntamen quando iterum
venit autumnus vel hyems aduerſitatis,tunc incipiunt iterum
reuirere, & flores virtutis & gratiæ rehabere, quia vere multi
ſunt quibus tempus aduerſitatis proficit,& ſtatus proſperita-
tis officit,& qui durante proſperitate ſunt mali,qui tñ in aduer
ſitate ſunt boni.pſalm.Cum occideret eos,quęrebant eū. Vel
dic generaliter de bonis, qui.ſ.in hyeme.i. in aduerſitate ſunt
fortes,in æſtate vero.i. in proſperitate ſunt ſicci.i. temperati &
humiles.ad Philip.4.Scio abundare,& penuriam pati. ¶ Cœ- 2
pa croci multas habet radices, quando autem maturatur,findi
tur,& ea qualibet parte planta generatur,& ſic patet ꝙ virtus
eius ſeminaria ſit in radice. Sic verè virtus charitatis habet
multas radices. i. multas bonas affectiones, quibus mediauti-
bus in terra eccleſiæ eſt plantata, quando autem maturatur
vel antiquatur, tunc in multas particulas diuiditur & multi-
plicatur.De qualibet tamen eius parte.i.de qualibet eius bona
affectione vel deſiderio exit planta, id eſt aliqua bona operatio
ſeu virtus. ¶ Croci flos reſiſtit ebrietati ſi potetur,ſertum etiā 3
de eo factum, ebrietati dicitur obuiare.Iſta eſt abſtinentia vel
virtus ſobrietatis, quia vere iſta eſt virtus quædam ſpiritua-
lis quæ ebrietati & voluptati carnali reſiſtit. Nam ſi quis iſto
flore & virtute fuerit coronatus, nunquam ab ebrietate ſu-
perabitur vel lædetur. Ideo dicit Apoſtolus 1. ad Theſſalo.
5. Non dormiamus ſicut cæteri, ſed vigilemus & ſobrij ſimus.
Vel dic quòd crocus eſt timor Dei, qui ſcilicet in hyeme tri-
bulationis valet, quia re vera iſte eſt qui potatus & incorpo-
ratus, vel capiti mentis appoſitus, non ſinit hominem ine-

briari, nec ſalutem propriam obliuiſci, nec in mûdi volnptatibus implicari. Dicitur.n.illud Apoſtoli ad Ephe. 5. Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria.

De Cœpa. *Cap. 40.*

1 COEPA eſt herba cuius vis tota eſt in radice. Nã radix eius principalis groſſa eſt & carnoſa, multas hẽt paruas radices, velut capillos, & multis tunicis eſt induta. Talis debet eſſe vir perfectus, qnia in radice cordis ſui debet eſſe præcipua virtus ſua, quia vere iſta radix debet eſſe carnoſa p piam compaſsionem, capillata per multiplicẽ affectionem: &
2 multis tunicis.i.multis virtutibus ſuperte cta &c. ¶ Cœpa multas malas habet conditiones, caput.n.lædit, maniam prouocat, & lachrimas indncit, & viſum turbat. Talis eſt mundi proſperitas, quia vere caput Intentionis lædit, maniam.i.furorem iracũdiæ prouocat, lachrimas æterni luctus in fine inducit, viſum etiã diſcretionis lædit. Ideo fatui erant filij Iſrael qui dicebant:
3 Num. 11. In mentẽ nobis veniunt porri, cœpe, & allia. ¶ Cœpa eſt herba lachtymoſa, comedentem.n. facit faciliter lachrymari. Sic vere virtus feruentis contritionis ſi comeſta & bene incorporata fuerit, facit hominem faciliter laehrymari, qñ.ſ.cõſiderat mala quę commiſit, bona quę amiſit & quę omiſit, Deũ quem offendit, pęnam quam incurrit. Ideo dicebat Dauid. Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo.

De Cœpa canina. *Cap. 41.*

1 COEPA canina vel marina idem eſt qnod ſquilla, creſcit.n.iuxta mare. inuenitur aũt qñq; ſola, & tunc mortifera eſt & venenoſa, niſi ſua malitia reprimatur & temperetur. Eſt autem herba venenoſa.ſ. exterius pp nimiam caliditatẽ, interius pp nimiam ſiccitatem, vt dicit Plat. Talis eſt rectè peccator, quia iuxta mare.i. iuxta fluctus huius ſeculi ſemper verſatur per affectionem, & hic eſt alijs venenoſus per ſua mala opera & exempla, & maximè qñ ſolus.i.in ſtatu peccati mortalis ſine ſocietate charitatis inuenitur, vel ſolus quantum ad partialitatem & ſuperbiam, vel aliorum dedignationem, ſicut patet in ſuperbis & auaris, qui volunt eſſe ſoli in dignitate vel proſperitate, quia vnus non quærit alium ſibi parem in ſua patria reperire. Alter alterum non quæſiuit. Eſa. 34. Soli etiam ſunt, qnia bona ſua ſoli comednnt. quia.ſ.alijs & maximè pauperibus non communicant bona ſua. Nunc manducabo de bonis meis ſolus. Eccleſiaſt. 11. Et ideo iſti ſunt venenoſi, & alijs mortiferi, exterius.ſ.in conuerſatione & operatione propter calorem auaritiæ & crudelitatis, & interius in cogitatione & affectione propter ſiccitatem indeuotionis & cupiditatis. Nam qnia carent interius humore deuotionis vel compaſsionis, ideo habent exterius feruorem crudelis operationis. Vnde Iob 37. Nonne veſtimenta tua calida ſunt cum perflata
2 fuerit terra Auſtro? ¶ Squilla venenoſa eſt & mortifera, tamen a medicis taliter præparatur ꝙ vtilis eſt pluribus medicinis. Nam quando in vino & oleo immergitur, & in multas partes ſcinditur & diuiditur, & in hortis ſeritur & plantatur, tunc venenoſitas ſua temperatur, ſecundum Plat. Sic verè licet peccator ſit in ſe venenoſus per vitia & peccata, & alijs mortiferus per mala opera & exempla, tamen aliquando taliter a Chriſto medico pręparatur conuertitur & emendatur, ꝙ alijs efficitur medicina per bonitatem vitæ, doctrinę & exempli, ſicut patet in Paulo. Nam quando ſcinditur per exteriorem tribulationem, & per interiorem contritionem, & in horto plantatur .i.in paradiſo per contemplationem, vel in horto eccleſiæ & religionis per conuerſionem, per gratiam & deuotionem, tunc vere temperatur & emẽdatur, & maximè quando in vino ſpei & conſolationis, & in oleo clementiæ & compaſsionis immergitur, quia.ſ. peccator non tantum debet ſcindi per tribulationem, imo vere ſemper debet adhiberi oleum compaſsionis, & vinum conſolationis. Vnde Treno. 2. Conſolabor te virgo filia ſyon qnia magna velut mare contritio tua. Vel dic ꝙ quando peccator auſertur, de littore maris id eſt de mundo, & in horto religionis plantatur, tunc efficitur medicinalis, & ſua prauitas temperatur, & maximè ſi contritione & pœnitentia ſciſſus fuerit & ſecatus, & oleo pietatis irrigatus &c. ¶ Secundum
3 Plin. omnis cœpa ante annum non facit ſemen poſtquam plãtatur, & eſt cœpa melior cocta quàm cruda, alba quam ruſa, acris tamen eſt ſaporis & odoris, & ante plenam maturitatem de terra colligitur, & vt matureſcat, ad fumum ſuſpenditur, & aqua ſalſa aliquotiens irrigatur, & ſic ad ſeruandum melior, & ad comedendum efficitur magis ſana. Sic verè cœpa, id eſt peccator qui eſt acris ſaporis per malam vitam, grauis odoris per malam famam, debet primo de terra, ideſt de amore terreno eradicari per prædicationem & conuerſionem, & hoc ante maturitatem.i.ante tempus ſenectutis.ſ. dum eſt adhuc in vigore iuuentutis, & tunc debet poni ad fumum compunctionis, & lauari aqua ſalſa doloroſæ pœnitentiæ & confeſsionis, & ſic ad maturitatem perueniet perfectionis, & fiet moribus & conditionibus vtilis atque ſanus. Vnde Eccleſiaſt. 9. Veteraſcet, &
cum ſuauitate bibes illud. ¶ Cœpa ſicut & allium germinat ẽt 4
extra terram, ex quo germine fructus nullatenus procreatur, & ideo debet cœpa ad fumum ſuſpendi, ne huiuſmodi mala et inania germina producantur. Sic vere homo licet ſit extra terram, id eſt extra amorem terrenorum, producit tamen aliquãdo inania germina, id eſt vanas & inutiles affectiones, & inanẽ gloriam & cætera huiuſmodi, & ideo ad inferni fumum, id eſt ad conſiderationem tormenti & incendij infernalis debet ſuſpendi per meditationem, vt ſic a productione horum vanorum germinum retrahatur. Impleta eſt domus fumo. Eſaiæ 6. Et ſicut cœpa quando ſcinditur, plorat, ſic boni ſciſsi per tribulationem, plorant per contritionem & lachrimationem, dicentes cum pſalm. Lachrymis meis ſtratum meum rigabo.
¶ Cœpa ſicut & alliũ non facit ſemen in illo anno in quo ſemi 5
natur, ſed in ſequenti, quòd ſi in primo anno ſemen faciat, nihil valet, ſecundum Plin. In vita hominis ſunt duo anni, ſcilicet tempus præſens & futurum, ſed cœpa, id eſt homo non poteſt fructum ſeu ſemen æternæ gloriæ producere in primo anno, id eſt in præſenti vita, imo oportet quòd expectetur ſecundus, vbi viuemus non deficientes. Nam fructus qui in vita præſenti inuenitur, ſcilicet mundana proſperitas, penitus nihil valet. Vel dic ꝙ cœpa acerba ſignificat pœnitentiã vel tribulationem, quæ pro certo in vita iſta non facit fructum, ſed in futura, quia oĩs diſciplina in pręſenti nõ videtur eſſe gaudij, ſed męroris, poſtea autem fructum pacatiſsimum exercitatis per eam reddet. ad Heb. 12.

De Cucumere. *Cap. 42.*

CVCVMER ſeu cucumis eſt fructus herbæ eiuſdẽ 1
nominis, qui frigidæ eſt naturæ, ardorem reprimit, ventrem ſoluit, qui in iuuentute eſt conueniens & bonus & vtilis ad edendum, in maturitate autem parum aut nihil penitus valet, nec eſt delectabilis ad edendum. Sic verè multi ſunt qui in ortu ſuo.i. in iuuentute ſunt boni & vtiles, & ad comedendum per imitationẽ ſapidi atque dulces, & hoc quia ſunt frigidi per caſtitatem, ardorem luxuriæ in ſe & in alijs reprimentes. Sed verè proceſſu temporis in maturitate ſenectutis deteriorantur, ita quòd fiunt alijs importuni. Fructus eorum inutiles, & acerbi
ad manducandum. Sap 4. ¶ Aliquando inueniũtur cucumeres 2
amari, ſecundum Iſido. ſed ſi ſemen lacte mellito perfundatur, tũc fructus qui de ſemine naſcitur, dulcoratur. Arbor iſta chariſsimi ſignificat mundum. Iſtud autem ſemen eſt homo: qui verè de natura ſua facere habet fructus amaros.i.opera praua, quando tamẽ lacte doctrinæ & gratiæ & melle deuotionis perfunditur & rigatur, tunc fructus dulces.i. bona opera generat & producit. Vnde ad Hebre. 5. Facti eſtis quibus lacte opus ſit. & Cant. 4. Mel & lac ſub lingua tua.

De Cucurbita. *Cap. 43.*

CVCVRBITA eſt herba quæ ad modum vineæ 1
ſe diffundit, & alijs herbis vel arboribus quibuſdã ligaminibus ſe cõnectit, flores albos facit, quos emittit præcipuè circa noctem, & licet ſine appodiatione florere poſsit, fructus tamen non poteſt facere, quòd ſi fructum non appodiata faciat vix aut nunquam plenarie matureſcit, vt dicit Iſidorus. Sic verè vir iuſtus ſuper terram humilitatis ſe diffundit, et herbis ſibi adherentibus id eſt ſuis ſocijs & vicinis cum charitatis vinculis ſe connectit, floreſque puræ & honeſtę conuerſationis emittit, & præcipuè circa noctem.id eſt circa tempora ſenectutis. Florete flores, quaſi lilium date odorem. Eccleſiaſtic. 39. Quia tamen dum durat vita præſens, debilis eſt & mollis & fragilis ad cadendum, ideo debet in palo firmo, id eſt in ligno Crucis ſuſpendi,

ſuſpendi, vel Chriſto inniti per dilectionem, vel per ſpẽ confidentiam & meditationẽ, & per contemplationem & cõpaſſionem in eo ſuſtentari, quia licet homo poſsit florere per bonã affectionem, & boneſtã conuerſationem, nunquã tñ poteſt perfecte fructificare per bonã operationẽ, niſi ligno crucis per compaſsionem paſsionis & per ſpem & fiduciã innitatur. Vidi dominum meum in ſummitate ſcalę. Gen. 28.

2 ¶ Cucurbitę ſemen proiectum in terrã, primo facit herbam, deinde florem album, deinde fructum medulloſum qui, vtilis eſt cibo & medicinę. Sic verè qñ homo in terra eccleſiæ vel religionis ſeminaſ, tunc primo efficitur herba. i. mollis & fragilis, deinde perficitur in moribus & cõpletur, ita ꝙ flores bonarum affectionũ, fructus bonarum operationum parturit et emittit. Vel dic ꝙ qñ ſemen verbi Dei in terra cordis proijcitur, tunc primo ibi oritur herba cogitationis, deinde flos bonæ operationis, tandem fructua bonæ affection.s.

3 ¶ Fructus cucurbitę primo eſt mollis, plenna medulla & ſemine, ſed inde duratur exterius ſicut lignum. Sic verè quidã in principio & ingreſſu ad ꝑlationẽ vel ẽt ĩ ſuo principio iuuẽtutis ſunt molles & teneri ꝑ benignitatẽ, pleni ſemine verbi Dei & doctrinæ & ꝑdicationis, & medulla charitatis, grẽ & cõpaſsionis, ſed verè ſępe accidit ꝙ qñ ſiccanſ. i. qñ ſeneſcũt & antiquanſ, tũc efficiunſ duri per crudelitatẽ & auſteritatẽ, & ſicci per auaritiæ parcitatẽ. Cor ei⁹ indurabiſ quaſi lapis. Iob 41. Iſtud patet in malis ꝑlatis, q in principio ſunt benigni et pij, ſed poſt iniq & crudeles, ſimiles Ioas regi, q ante regnũ et principio regni bon⁹ erat, poſtea mal⁹, vt patet 4. Reg. 12. Patet ẽt in multis iuuenibus bonis, qui in ſenectute ſiunt mali. Iõ talibus põt dici illud 1. ad Cor. 11. Nõ laudo ꝙ non in melius, ſed in deterius cõuenitis. Vel dic ꝙ boni in iuuentute ſunt molles per pietatem, in ſenectute aũt duri per cõſtantiæ & perſeuerantiæ firmitatẽ. Vnde Eze. 3. Dei frontem tuã duriorem frontibus eorũ.

4 ¶ Fructus cucurbitę vtilis eſt ad eſum, & ſemen valet ad multiplicem medicinam &c.

De Chelidonia. *Cap. 44.*

CHELIDONIA dr̃ a chelidon græcè qđ eſt hirũdo latinè, eo. ſ. ꝙ in aduentu hirundinũ renaſcatur, vel quia ſucco eius oculi pullorũ hirundinũ eruti ſanantur, & ad viſum & ſanitatẽ priſtinã reuertuntur. Et eſt herba multũ medicinalis, quãquã amara. Habet. n. virtutẽ diſſoluendi, purgandi, cõſumendi, & cõtra multas proficit paſsiones, vt dicit Iſid. & Plat. hirundo quæ certo tꝑe venit, ſignat prædicatorẽ, pulli aũt ſunt pctõres, quos per euãgeliũ genuit, & quibus nutrimẽſũ ſacræ ſcripturæ tribuit & miniſtrat. Herba iſta eſt amara pęnitẽtia, quæ vere medicinalis eſt aĩæ peccatrici, quia iſta diſſoluit per contritionẽ, purgat per confeſsionẽ, cõſumit per ſatisfactionẽ, & iſta tũc debet ſumme reuirere & renaſci, qñ hirũdines. i. ꝑdicatores veniunt ſuper terrã. ſ. in quadrageſima vel in tꝑe aduentus, qñ vadunt prædicare. Nã qñ pulli hirundinũ. i. ſeculares pctõres ſunt excęcati per pctm̃ & ignorantiã, tunc vere debent ſucco iſtius herbę. i. amara pœnitentia ſe linire, & lumine grẽ dotabuntur. Collyrio inunge oculos tuos, vt videas Apo. 3. Vel dic de aduentu Chriſti.

CEntaurea ſeu fel terræ eſt herba amariſsima multum; medicinalis &c.

De Diptamo herba quam Plinius Dioſcorides & cæteri Dictamum vocant. *Cap. 45.*

DIPTAMVS eſt herba multũ medicinalis cõtra venenũ, ipſum. n. attrahit & cõſumit. Iſta virtutẽ habet ferri et pulſinã, ſi in corpore ſit inſertũ. Vñ ſm̃ Pli. & Iſid. Auic. & baſiliũ in exame. qñ cerua vult parere, iſtã comedere cõſueuit, vt facili⁹ pariat, qñ ẽt ferrũ habet in corpore, iſtã depaſcitur, vt ſic virtute herbæ ferrũ eaciat vel ſagittã. Et iõ ſm̃ Pli. virtutẽ huius herbæ ceruæ primitus prodiderunt. Talis herba eſt ſpes diuinæ miæ, quia vere iſta repugnat veneno pctĩ, & ipſum deſtruit & cõſumit, & iuuat etiã ad pariendum, quia vere mediante ſpe de æternis, partum bonorum operũ facilius parturimus, ferrum etiã. i. duritiã deſperationis vel triſtitiæ, & ſagittas acutas. i. tormentum infernaliũ timorem ſeu mortis excutit & expellit, & ideo cerui & ceruæ. i. illi qui ſagittis talibus vulnerantur, debent recurrere ad diptamum. i. ad ſpem miſericordiæ ſaluatoris. Vel dic ꝙ diptamus eſt contritio vel timor Dei, quę facit ferrum peccati mortalis excuti per confeſsionẽ, & partum bonorum operum produci. Eccl. 1. Timor dñi expellit pctm̃. Vel dic ꝙ diptamus eſt charitas, quæ ſagittas timoris expellit, quia perfecta charitas foras mittit timorẽ 1. Ioã. 4. Vel dic ꝙ Chriſtus vel Chriſti paſsio eſt diptamus, quia de corpore cerui. i. diaboli, ſ. de mundo vel inferno extrahit ferrũ. i. peccatores, ipſos de inferno liberando, vel eos ad pœnitentiã conuertendo: Eccl. 1. Timor Dñi. expellit peccatum.

De Draconte a ſeu dracuntio, vt eſt apud Dioſcoridem. *Cap. 46.*

DRACONTEA vel ſerpentina eſt herba ſic dicta, eo ꝙ ſua cutis exteri⁹ maculis ſit variata more colubrorum vel ſerpentũ. Hãc viperę timent & hæc multiplicis eſt virtutis. Virtutẽ. n. habet vulnera ſanandi & ſiccandi & dilatandi, & ſi ſucco eius fuerit quis linitus, a ſerpentibus nõ mordetur. Florem habet purpureum, diuiſum & apertũ velut os ſerpentis, de cuius medio procedit quaſi lingua ſerpentina acuta & nigra & rotunda, vt dicit Iſid. & Dioſ. Herba iſta eſt Chriſtus: qui pro certo floridus erat per honeſtatem, linguatus per doctrinam et veritatem, medicinalis per omnimodã ſanctitatem, & iſte pro certo exterius in cortice. i. quantum ad humanitatem fuit ſimiles ſerpentibus. i. peccatoribus venenoſis, venenum tñ pctĩ nullatenus habuit vel portauit. quãtum etiã ad naturã intellectualem, ſimilis fuit ſerpẽtibus. i. demonibus, ſed vere eis & eorum machinationibus contrariatur & reſiſtit, & eorum venenis & malitijs contradicit, & iõ ab iſtis ſerpentibus non diligitur, ſed potius refugitur & timetur. Miſit. n. Deus filium ſuum. in ſimilitudinem carnis pctĩ. ad Ro. 8. Et iſte fuit multum medicinalis quantũ ad ſanctitatem vitæ & doctrinæ, quia ipſe vulnera peccatorum ſanauit, corda hoim per charitatẽ dilatauit, & humorem carnalis voluptatis in pctõribus deſiccauit, ſicut patet in Magdalena, & ſerpentibus. i. tentationibus & demonibus reſtitit, ipſos quoq; deſtruxit & fugauit. Nam ſi quis ſucco eius fuerit delibutus per eius recordationem & compaſsionẽ, ipſe pro certo a ſerpentibus iſtis non poterit vulnerari. Figura Numeri 21. vbi qñ populus poſt pctm̃ ſuum infeſtabatur & necatur a ſerpentibus, ex iuſſu diuino ſuſpenſus eſt ſerpens æneus in palo, qui. ſ. erat ſerpens ſimilitudine, nõ re, ad cuius intuitũ morſi ab alijs ſerpentibus curabantur. Sic verè quia hoĩes dudum & etiam nunc infeſtantur a tentationibus & demonibus, ideo voluit Deus pater ꝙ Chriſtus, qui fuit ęneus quãtũ ad ſonorã eloquentiã prædicationis) ſuſpenderetur in palo. ſ. crucis, vt ſic eũ recordando & vidẽdo per compaſsionem ſuæ paſsionis, ab his poſſemus morſibus liberari. Sicut exaltauit Moyſes ſerpentem in æremo &c. Ioan. 3. Vel dic ꝙ tales ſunt balliui & officiales dñorum, quia vere dato ꝙ ipſi ſint ſimiles ſerpentibus. i. alijs pctõribus vſurarijs et raptoribus tam in cortice quam in lingua. i. tam in cõuerſatione quam in loquutione, ipſi tñ tales ſerpentes impugnãt, & ipſi mali cõtra alios malos certant. Luc. 11. Sathanas ſathanã eijcit. Vel dic totũ de viro ꝑfecto, q quãuis ſit ſimilis in apparentia alijs, non tñ in efficacia &c. Vel dic ꝙ iſta herba ſignificat hypocritam, qui quamuis demonibus ſerpentibus ſit ſimilis, ipſos tñ bene prędicãdo expugnat &c. Succus draconteæ potatus abortum facit. Sic bona doctrina fœtũ diabolicum. i. malum propoſitum abortiri.

Dicitur hæc herba dragagantum, vt patet in horto ſanitatis.

DRagantum eſt gummi cuiuſdam arboris quod per quadraginta annos ſeruari poteſt, & multum eſt medicinale, vt dicit Plat. vide ſi vis, quia tranſeo cũ nihil habeat inſolitum.

De Hebeno ligno. *Cap. 47.*

EBENVS eſt lignũ Æthiopicum vel indicũ, nigrum, lene ponderoſum, quia. ſ. in aqua petit fundum, & ꝑꝑ pororũ cõpactionẽ, ſtatim ſubmergitur & deſcẽdit. In igne faciliter inflãmatur, & odorẽ ſuauiſsimum tunc emittit, & ſm̃ Iſidorũ, ſi cęſum diu fuerit, in lapidẽ induraſ. Talis eſt vir perfectus, quia vere color eius. i. exterior apparẽcia debet eſſe nigra. i. humilis & contẽpta. planus ẽt debet eſſe per veritatẽ, odoroſus per famoſitatẽ, inflãmabilis per charitatem, & ſi in aqua mundanæ proſperitatis poſitus fuerit, ſtatim

debet ad fundum deſcendere per humilitatē,& non ſuperna-
tare per ſuperbiæ vanitatē,& ſi cęſus fuerit per mundanas tri-
bulationes,in lapidem induratur.i.per conſtantiæ & perſeuerā
tię firmitatē fortis efficitur atq; durus. In ſimilitudinē lapidis
2 durātur aquę.Iob 38.¶ Secundum Pli.ebenus eſt lignum prę-
cioſiſsimum,auro & ebori apud Æthiopes cōparatum , & iō ſo
lent Æthiopes lignū iſtud cū auro & ebore afferre imperatori-
bus pro tributo. Virtutē habet purgatiuā & cōfortatiuā,& iō
ſm Dioſc.vtiliter collyrijs admiſcetur.Talis eſt erua,quia ve-
re apud Æthiopes.i. apud æſtuantes & deſiccatos pœnitentes,
auro vel ebore precioſior iudicatur. Hæc.n. purgat.ſ.a pecca-
tis,& confortat per ſpē miæ,& ideo collyrijs.i. medicinis intel
lectus ſpūalibus admiſcetur. Nā imperatori Chriſto debemus
iſtud lignū. i. memoriā crucis ſemper offerre & præſentare cū
auro ſapientiæ vel exterioris honeſtatis,& cum ebore interio-
ris puritatis & caſtitatis. Figura 3.Re.10.vbi regina Saba attu
3 lit regi Salomoni talia ligna.Sic pctōr &c.¶ Secudū Iſid.Iſtud
lignū crepundijs alligatur, vt infantes viſa nigra non terreant.
Sic verè infantes.i.nouitij & imperfecti debent habere iuxta ſe
ebenū lignum,i.memoriam crucis Chriſti,vt ſic nigra quæ vi-
debunt.i.demones qui eis apparebunt , non poſsint eos terre-
re,pſal.Non timebis a timore nocturno.

De Hædera. Cap. 48.

EDERA eſt arbor ſemper virens, & ei cui inniti
1 tur fortiter adhærens , & illi ſuis ligaminibus ſe
cōnectēs, & ideo ſm Iſidorum ædera dicitur ab
hærendo. Et licet ſit in ſe mollis & tenera duriſ-
ſima tn̄ pœnetrat ſua radix . Folia eius raro ca-
dunt,& ſemper virent,& caprarum ſunt optima nutrimēta,&
lac in eis multiplicant & augmentant. Talis debet eſſe vir per-
fectus,& maximè prælatus , quia ſemper debet virere per ho-
neſtatem rebus ſibi vicinis.ſ.ſuis ſubditis vel ſocijs debet firmi
ter hærere & connecti per charitatē,folia eius.ſ. verba debent
eſſe ſtabilia per veritatem,& non caſualia per mendacium , &
falſitatē.Viridia etiam debent eſſe per venuſtatem & maturita
tem,& capras. i. ſimplices debent nutrire per prædicationē &
conſolationē,& in eis lac deuotionis & gratię generare.Mel &
lac ſub lingua tua Can.4.Et iſte debet eſſe in ſe mollis & tener
per compaſsionem & benignitatē , & tn̄ duriſsima.i.duros &
obſtinatos pctōres debet penetrare & findere per correctionē
& punitionem,quia non debet aliorum potentiam formidare,
ſed omnes quantūcunq; duros & obſtinatos corrigere & puni
re.Ecc.24.Profundū abyſsi penetraui.Vel expone de Chriſto,
qui talis fuit per oīa, vel de prædicatore per oīa, qui debet du-
ros pctōres ſuis verbis & doctrinis penetrare per contritionē
& conuerſionem,quia ſicut dr̄ ad Heb. 4. Viuus eſt ſermo Dei
& efficax,& penetrabilior omni gladio ancipiti . ¶ Duæ ſunt
ſpecies ædere.ſ.fœmina & maſcula,alba & nigra,& diſcernun
2 tur per fructum,quia alba fructum facit album,nigra ſimiliter
nigrum.Sic verè in mundo ſunt duo genera hominum.ſ.alij al
bi per innocentiæ vel caſtimoniæ puritatem,alij nigri per vitæ
deformitatem & prauitatem.Sed vere iſti diſcernūtur per fru-
ctus.i.per opera,quia nigri.i.mali faciunt fructum nigrū.i.ope
ra tenebrarum,& boni faciunt fructū albū.i.opera lucis.Matt.
3 7.Ex fructu arbor cognoſcitur,nō eſt.n.arbor bona &c.¶ Æde
ra antiquitus in magnis honoribus habebatur, quia poetę in ſi
gnum viuacis ingenij , ædera coronabantur, eo.ſ.quia ſemper
virent.Alexander etiam magnus ſuos milites ædera coronauit
quādo de India triumphauit, vt dicit Plinius,exemplo.ſ.Libe
ri patris,qui galeas ſuorum militum thyrſo ædere, ſm Pli.lib.
16.cap.35. Et ſimiliter coronati ædera incedebant illi qui in
ſacris Bacchi miniſtrabant,quia Deo vini fuit ædera principa-
liter conſecrata , vt dicit idem. quod etiam bene ſupponitur.2.
Macha.6.vbi dicitur q̄ cum Liberi.i.Bacchi feſta celebraren-
tur,cogebantur Iudei coronati ædera Libero circuire.Per ęde
ram quæ ſemper viret intelligo immarceſsibilem gloriam pa-
radiſi, quia vere iſta eſt præmium & corona trium generū ho-
minum.ſ.poetarum.i.prophetarum & apoſtolorum, qui ſacræ
ſcripturæ carmina prodiderunt. Item militum & pugnato-
rum.i.martyrum & victorum, illorū.ſ.qui pugnas contra mun
di tribulationes & tentationes vicerunt. Item illorum qui in
templo Dei vini miniſtrant.i. religioſorum prædicatorum &
bonorum eccleſiaſticorum , qui in templo religionis & eccle-
ſiæ Deo ſeruiunt, vbi.ſ.vinum deuotionis & ſpiritualis conſo-
lationis affluit & abundat.Nam imperator Alexandri.i. Deus
milites ſuos. i. fideles ſibi ſeruientes & militantes iſta ædera. i.
gloria paradiſi coronat , & perfectiſsimè finaliter coronabit,
quando.ſ.in die iudicij de India. i. de iſto prauo ſeculo trium-
phabit.Pſalm.Gloria & honore coronaſti eum domine.¶ Æde 4
ra eſt arbor in ſe debilis & fragilis, habens folia concita & an-
guloſa,grauis odoris, exterius plana ſed amara, frigidæ eſt na-
turæ , & ſub folijs eius ſæpe latent ſerpentes & reptilia vene-
noſa,illis quibus adiungitur fortiter ſe connectit,ita q̄ media-
tibus arboribus ſeu muris altiſsimè ſe extollit . ſerpentis enim
eſt naturæ,& ideo paulatim ſerpendo,extollit ſe ſuperius & di
latat.Sic verè in eccleſia Dei multi ſunt ſicut ædera,quia ſcili-
cet ſunt fragiles ad cadendum , & debiles ad reſiſtendum,fri-
gidi per indeuotionem,grauis odoris per infamiam. Folia etiā
eorum id eſt verba ſunt diuiſa per varietatem,quia ſcilicet nūc
dicunt,vnum nunc aliud , & licet videantur plana per ſimpli-
citatem & veritatem , ſunt tamen amara per falſitatem . & ta-
les naturæ ſunt adhærentis & ſerpentis , quia vere circa mu-
ros & arbores , id eſt circa prælatos optimè adhærent, ſcilicet
eis adulando , & alios falſo accuſando , quia ſcilicet tales ſem-
per quærunt eſſe in officijs principum & magnatum , & hoc
vt poſsint ſerpere per ambitionem , vt ſcilicet iſtis medianti-
bus poſsint ſuperius extolli & eleuari ad aliquam altam digni-
tatem,& ſe dilatare per diuitias & temporalitatē,quia licet ho
die ſint multi poſiti in eccleſia tamen mediantibus muris &
arboribus quibus adhærent. i. mediantibus prælatis & princi-
pibus quibus ſeruiunt & adulantur, & maximè qui ſunt de pa-
rentela eorum,alta ſcandunt pinnacula dignitatum. Patet quia
Epiſcopi & abbates & affectuoſi prælati parentes & familia-
res & cōpatriotas quāquam indignos promouēt & dilatāt. Vel
expone de mundi diuitibus & auaris officialibus & balliuis, q
ſunt debiles et frigidi,ſicut ſupra, qui faciliter adhærēt,quia ſ.
ſtatim q̄ vident pratum vel vineam,adhærent ei per concupi-
ſcentiam & affectionem.mediantibus etiā muris quibus adhæ
rent.i.principibus quorum exercent officia,exaltantur quo ad
dignitates,& dilatantur quo ad tpales facultates,ſicut patet in
aduocatis.Folia etiā iſtorū.i.verba quibus principibus adula-
tur,ſunt varia & diuiſa,falſa & anguloſa. Vel per æderam intel
ligo hypocritas, qui licet exterius vireant per honeſtatē,intus
tn̄ latēt vermes & ſerpentes.i.vitia & pctā.¶ Ædera folia habet 5
pulchra,ſed amara,quæ caprarū ſunt cibus,& ſub eis ſæpe la-
tent reptilia venenoſa. Vmbra ēt eius nociua eſt dormientibus
& dānoſa, vt dicit idem. Talis eſt mundus,quia licet videatur
pulcher & delectabilis,ſua tn̄ folia.i.tēporales diuitiæ vel deli-
ciæ fœtidæ ſunt & amaræ, quia.ſ.difficiles ad acquirendum,do
loroſæ ad perdendum.&c. Capræ tamen.i.fœtidi luxurioſi,ſer
pentes.i. fallaces cupidi & auari , iſta folia.i. mundi diuitias &
delicias diligunt atq; quærunt,& in eis nutriuntur & delectā-
tur,& ſub eis habitant & verſantur . vmbra etiam eius.i.emi-
nentia temporalis vel proſperitas mundana , eſt hominibus
eam diligentibus dānabilis & nociua. Figura Ionæ 4.vbi dici-
tur q̄ data eſt ei ædera ſub qua lætatus eſt lætitia magna, ſed
percuſſa ædera verme corrodente ſole deſiccante , vt ven-
tō vrente,tunc triſtatus eſt Ionas vſque ad mortem. Ionas qui
interpretatur columba,ſignificat ſimplicē hoīem,qui vere q̄n-
que ęſtuat per auaritiam & tentationem, & ideo q̄n inuenit vm
bram ęderę.i.proſperitatem mundanā,diuitias & delicias tunc
lætatur lætitia magna , quia.ſ. q̄n poteſt venire ad ſtatum pro-
ſperitatis,lætatur & delectatur, Vnde Eſa.9. exultant victores
capta præda,quando diuidunt ſpolia &c.Sed vere quando ver
mis mortis arborem mundanæ proſperitatis corroſerit quan-
do ventus vrens.i.extrema tribulatio eam conſumpſerit,& quā-
do feruor ſolis. i. incendium tormentorum infernalium ſuper
Ionam.i,ſuper fatuum diuitem exarſerit,tunc triſtabitur & de
flebit,& ſic patebit q̄ folia ædere & eius vmbra erant ei dāna-
biles & amarę.Prouerb.5.Nouiſsima eius amara velut abſyn-
thium.¶ Secundum Pli.li.16.c.35.ſi fiat vas de ędera, vtile erit 6
ad vina experienda, quia.ſ.ſi vinum mixtum aqua infundatur,
vinū defluet,& aqua remanebit. Talia vaſa ſunt hodie multi in
eccleſia , quia quando vinum vtilis doctrinæ & prędicationis
eis offertur,pro certo ſi ibi ſit mixta aqua.i.aliquod verbum io
culatorium vel leue, quod dicat prædicator cauſa conſolatio-
nis vel alias, iſtam aquam tātummodo retinebūt, ſed vinum.i.
bonam doctrinam & bona documenta defluere & obliuiſci di
mittent,quia vere multi ſunt qui de verbis prædicatorum non
retinent niſi vana,vt de eis valeant garrulare. Ideo Ezech.14.
audiunt verba tua,& non faciunt ea , in canticum oris ſui ver-

tũt ea. Ideo Eſa.1. Vinum tuum mixtum eſt aqua. Vel dic quòd
vinum eſt æterna conſolatio vel deuotio, aqua aũt eſt tempora
lis proſperitas, quæ a malis eligitur & retinet̃, vinum aũt æter-
næ beatitudinis contemnitur & horretur. Vel dic econuerſo
ꝙ vinum calorem accendens, eſt proſperitas mũdi, quæ augen
do ardorem auaritiæ, inebriat pctóres, aqua aũt quæ multum
abũdat, & ardorẽ extinguit eſt ęterna gloria, quæ præ copia &
affluentia omnem ardorem & appetitũ ſatiat & extinguit. Ioã.
4. Qui biberit de aqua quam ego dabo, non ſitiet in æternum.
Boni ergo viri q̃ ſunt vaſa ſpiritusſancti, quando Deus offert
iſta duo, ſ. vinũ voluptatis præſentis, & aquam gloriæ futuræ,
ipſi certo vinum iſtud reijciunt, & aquam per ſpem in præſen-
ti, & per adeptionẽ in futuro ſibi retinent & reſeruãt. ad Ephe.
7 5. nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria. ¶ Hirc⁹ nutritus æde
ra, ſecundum Dioſc. ſanguinem habet acutiorem ad frangen-
dũ calculum in veſica. Sic ſanguis Chriſti qui fuit nutritus æde
ra, quæ ſemper viret. i. immarceſsibili gloria paradiſi, vel æde-
ra ſacræ ſcripturæ, habet ſanguinem virtuoſum ad calculũ du-
ræ deſperationis in veſica cõſciẽtiæ confrigendum. vide de hir
8 co. ¶ Folia æderæ licet ſint amara, tamen ſunt multum medici-
nalia, & ad multa valent. Sic verba iuſtorũ, & maximè prælato
rum, licet ſint dura & amara p correctionem, ſunt tamen con-
tra vitia medicina. Folia eius ad medicinam. Apo.22.

De Helloboro *Cap. 49.*

1 ELLEBORVS eſt herba multorum violẽta, q̃a ſi
indiſcrete ſumatur, faciliter interficit atq; necat
& maximè quando poſt eius comeſtionẽ patiens
dormit, quia tunc ita fortiter ſoluit corpus, ꝙ ſpi
ritus euaporant, & ſic hõ ſuffocatur, ſi tamen de-
bitè & diſcretè ea quis vtatur, vtilis eſt medici-
ne, quia optimè purgat & vacuat ſuperfluos humores. Et eſt
duplex eius ſpecies, ſ. albus & niger, vt dicunt Iſidorus & Plat.
Secundum aũt Hippocratẽ, ſi vis elleboro ducere, moue cor-
pus. Herba iſta eſt mũdi proſperitas, quæ vere multum eſt vio
lenta & nociua, quia ſi quis indiſcretè ea vſus fuerit, ipſum in-
terficiet & necabit, & maximè ſi poſtquam eã habuerit, & obti
nuerit, dormierit. i. ſe delectauerit in carnalibus deliciis & pec
catis, & dormiens. i. negligens & indiſcretus fuerit & incircun
ſpectus, quia vere mundi proſperitas ita diſſoluit mentẽ & ani
mum, ꝙ ſpiritus. i. interiores bonę affectiones euaporant, & ſic
2 homo per diuerſa vitia ſuffocatur. Vnde Iudicum 4. Et ſoporẽ
mortis ſocians, defecit, & mortuus eſt. Pone ſi vis figuram de
Siſara, ſicut habes de aſpide. Si tamen hõ iſtam diſcretè acce-
perit, vt. ſ. ea non vtatur ad ſuperfluitatem, ſed ad neceſſitatẽ, &
ſi corpus ſuum mouerit, ſ. per laborem pęnitentię & bonã ope
rationem, tunc erit ſibi vtilis, non nociua. Ea pone ſi vis totũ de
2 amore, & applica per omnia vt ſupra. ¶ Ellebori duplex eſt ſpe
cies, ſ. albus & niger, herba eſt multum violenta & mirabiliter
diſſoluit corpus, ſi indiſcretè ſumatur, intãtum ꝙ mortem indu
cit, ſi tamen diſcretè ſumatur, tunc multum eſt vtilis medicinę,
quia corpus euacuat atq; purgat. Talis eſt mundana tribula-
tio vel paupertas, quia vere multum eſt violẽta, & multum diſ
ſoluit mentem per triſtitiam & deſperationem, intãtum quòd
quandoque mortem deſperationis inducit, ſi indiſcretè ſuma-
tur, ſ. quando ſine ſpe futuræ cõſolationis & ſine conſideratio-
ne diuinæ miſericordiæ. &c. hmôi. ſi tamen iſta cum diſcretio-
ne ſumatur, tunc vtilis eſt peccatori, quia. ſ. ipſum a corruptis
humoribus. i. a vitijs & peccatis euacuat atq; mundat.

De Helitropio, ſeu eliotropio potius ſecundum Pli-nium & Dioſcoridem. *Cap. 50.*

ELITROPIVM. i. conuerſio ſolis, ſolſequium, ſeu
1 ſponſa ſolis, idem ſunt, & eſt herba multum medici-
nalis, quæ ſic dicitur, quia ſecundum motum ſolis ſe
regulat & mouetur. ſemper. n. pẽdere videtur, & ver
ſus illam partem in qua ſol fuerit, inclinatur. Nam ſole oriente,
flores ſuos aperit, ſole autem occumbente, iterum ſe recludit,
& ideo dicitur ſolſequium, a ſolem ſequẽdo & ſe ſecundũ eum
conuertẽdo. Hęc etiam multum valet ad verrucas de manibus
extirpandas, quapropter a multis verrucaria nũcupatur, ſecun
dum Iſido. & Plat. Talis debet eſſe anima fidelis, quia vere ſpõ
ſa ſolis Chriſtum per baptiſmum efficitur. Oſeæ 2. Spõſabo te
mihi in fide. Hæc. n. debet aperire cor & mentem ad ſolem iu-
ſtitię Chriſtum per deſiderium deuotionem & affectionem, vt
& radiis ſuæ gratię perfundatur, deinde ſe debet recludere per
humilitatem & ſe a vanis affectionibus coercere. Claude oſtia
tua ſuper te. Eſa.26. Nunquam. n. ſe debet aperire per affectio
nem & amorem, niſi ſoli Chriſto, & iſtum etiam debet ſequi p
imitationem, & ad eum ſe conuertere per deuotionem, & gra-
tiarum actionem. Nam ſecundum curſum ſolis. i. ſecundum vi
tam Chriſti ſe debet anima regulare, & per omnia puncta vitę
ſuæ debet eum ſequi & imitari, quia quãtum ad eius ortum &
ingreſſum debet eum ſequi per humilitatem, item quantum ad
vitæ progreſſum ſequatur eum & imitetur per pœnitẽtiæ aſpe
ritatem, quantũ autem ad occaſum & egreſſum ſequatur eum
per patientiam & conſtantiæ firmitatem iuxta illud, Magiſter
ſequar te quocunque ieris. Matthei 8. Vel dic ꝙ iſta fuit beata
virgo, quia ſponſa fuit ſolis Chriſti, & ante eius ortum & poſt
ortum fuit clauſa per pudicitiam virginalem. Vidi portam in
domo clauſam. Ezechielis 44. Et eum ſemper eſt ſecuta p imi-
tationem & affectionem, & ad eum ſe conuertit per deuotio-
nem. Vel ſi vis expone totum de quolibet ſancto, vel de quali-
bet virgine. Vel dic quòd mulier debet ſpõſum ſuum ſequi, &
ei obedire, & ſole occumbente. i. mortuo & occumbente vi-
ro ſponſo ſuo debet ſe claudere per caſtam viduitatem, & ſe
nulli alij aperire, quia ſecundum Apoſt. 1. ad Corin.7. Beatior
erit ſic permanſerit.

De Eſula. *Cap. 51.*

De hac herba habes apud auctorẽ horti ſanitatis, quæ apud Vincentium ex Plateario forſitã ea eſt quam enulam campanã vocãt.

ESVLA eſt quædam arbor cuius radix eſt me-
dicinalis & purgatiua, eſt calida & ſicca in me
dio gradu, & valet ad purgandum phlegmati-
cos humores. Sic pęnitentia quando eſt calida
per feruorem contritionis, ſicca per auſterita-
tem macerationis, tunc purgat malos humores
per officium confeſsionis. &c.

De Eruca. *Cap. 52.*

ERVCA eſt herba vtilis in cibo, & medicinalis,
& ideo flores eius ſolent apes præ cæteris frequẽ
tare. Herba eſt alba, apertiua & confortatiua. Ta
lis eſt beata virgo vel quilibet perfectus, alba ſci-
licet per caſtitatem, medicinalis per bonorũ exẽ
plorum ſanctitatem, confortatiua per ſuæ gratiæ impartitio-
nem, & ideo ab apibus. i. a bonis perſonis debet frequẽtari per
deuotionem & dilectionem.

ENVLA herba eſt duplex, campeſtris & hortulana, quæ ſi-
bet eſt medicinalis. &c.

De Epithymo. *Cap. 53.*

EPITIMVM flos eſt thymi. thymus. n. eſt her-
ba cuius tota virtus eſt in flore, quia flos ſolum
a medicis colligitur & ſeruatur, Tales ſunt hy-
pocritę, quia non habent aliquam virtutem, niſi
in flore. i. in exteriori florida cõuerſatione, & illa
tantummodo eſt ab alijs colligenda & imitanda.

De Ebulo. *Cap. 54.*

EBVLVS eſt herba ſimilis ſambuco, fętida eſt & 1
amara, & tamen multum medicinalis. Nam ſi ho
mo per caſum concuſſus et confractus, in ei⁹ de-
coctione foueatur & inuoluatur, tumorem ipſi⁹
ſedat, virtutem & robur neruis & oſsibus admi-
niſtrat, ad alia etiam multa valet vt dicunt Plat. Dioſco. & Pli.
Talis eſt pœnitentia, quia vere licet ſit grauis & amara ad ſu-
ſtinendum, eſt tamen medicinalis animę peccatrici, quia ſi ho
mo confractus & concuſſus fuerit per diuerſa peccata, virtu-
te tamen pœnitentiæ in integrum reparatur. Idem de corre-
ctione. ¶ Ebulus eſt herba fœtida & amara, cuius fructus ni-
ger eſt & contagioſus, quia fœdat & inficit contingentes. vti- 2
lis eſt tamen ſutoribus, quia ſotulares de ſucco eius liniunt at-
que tingunt. Et hæc herba in terra pingui & fructifera præci-
puè reperitur. Talis eſt luxurioſus, quia vere fœtidus per infa
miam & amarus aliis reperitur, & fructus eius. i. opera & exẽ-
pla nigra ſunt p deformitatem, et obſcuritatem, quia. ſ. opera ta
lium præcipue fiunt in nigredine. i. in obſcuro caliginis vel oc
culto, quia oculus adulteri obſeruat caliginem Iob 24. Tales
tamen

tamen fructus.i.talia ſua opera & exempla alios contingentes
.i.ſocios & vicinos inficiunt & corrumpunt. Qui.n.tetigerit pi
cem, inquinabitur ab ea. Eccleſ.13. Sutores tamen.i. dæmones
iſtos diligũt, quia.ſ.per eorum verba & exẽpla ſotulares.i.pec-
catores qui ſemper ſunt in luto peccati, tingunt & denigrant ꝑ
malam conuerſationem. Cõſtat.n.ꝙ vna perſona luxurioſa eſt
cauſa infectionis & perditionis multorũ. Baruch 6. Nigræ ſunt
facies eorũ de fumo. Et ſicut pellis tincta primo ſcinditur, dein
de ſubtilis conſuitur & ꝑforatur, ſic ſutor diabolus primo ſcin
det per mortem tales denigratos peccatores, deinde eos in in-
ferno aculeis perpetui remorſus & tormentis infernalib⁹ per-
forabit. Apoc.9. Aculei erant in caudis earum.

De Ficu. *Cap. 55.*

1 FICVS dicitur a fœcunditate, quia ter vel quater
in æſtate profert fructum, humorem habet la-
cteum & vnctuoſum, qui in vim habet coaguli
ad caſeos faciendum propter vnctuoſitatẽ mul-
tę eſt fecũditatis, quia.ſ.talis humor tranſit in fru
ctus. Fructus etiã eius dulces ſunt & nutritiui, &
ideo tempore Pythagorę athletę ficubus alebantur, vt dicit
Iſidorus, eo ꝙ fortitudinẽ generãt & vigorem. Talis fuit Chri
ſtus, & debet eſſe quilibet vir perfectus, & maximè prælatus
quia vere fęcundiſsimus debet eſſe quãtum ad productionem,
bonorum operum. Nã humor eius.i.interior affectio debet eſ-
ſe lacteus per caſtitatem, vnctuoſus per pietatem, coagulans
per charitatem. Charitas.n.coagulat & coniungit, et pietas le
nificat & inungit. Et ideo talis qui interius habet caſtitatem, fę
cundus eſt & fertilis in fructu bonorum operũ & virtutum, qa
.ſ.humor interior affectionis tranſit in fructum bonæ opera-
tionis, & ideo athletę.i.illi qui pugnant contra vitia & pecca-
ta, talibus fructibus, id eſt exemplo bonorum hominum & per
fectorum debẽt ali, quia vere opera pfectorum & prælatorum
talia eſſe debent vt poſsint eſſe aliorũ ſpũalia nutrimenta. Dan.
4. Ecce arbor in medio terræ, & fructus ei⁹ nimius, & eſca vni
2 uerſorum in ea. ¶ Ante tempora. Pythagorę athletę ficubus nu
triebantur, ſecundum Iſidorũ eo ꝙ fortitudinem generãt & vi
gorem. Per ficus qui ſunt dulces, intelligo dulcedinem pieta-
tis, vel dulcedinem deuotionis. Nam athletę Chriſti, qui.ſ.pu-
gnant contra vitia vel contra mundanas tribulationes, iſtis de
bent ali, quia vere opera pietatis vel deuotionis augmentant
ſpũalem fortitudinem & vigorem, & poteſtatem reſiſtendi tri
3 buunt & pugnandi ¶ Lignũ ficus Ægyptiacæ in aqua poſitum
ſtatim ſubmergitur, cum aũt madefactum fuerit, tunc cõtra na
turam aliorum lignorum iterũ reuenit & reſurgit ſecundũ Pli.
li.13 c.7. Talis eſt vir iuſtus, quia qñ in aqua mundanæ proſpe-
ritatis vel voluptatis ponitur, aliqñ ex ipſa fragilitate humanę
conditionis cadit vel ſubmergitur per peccatum, veruntamen
poſtq̃ madefactus fuerit.i. poſtquam fuerit inebriatus & imbu
tus delicijs & pctĩs, tunc per Dei gratiam qñq; & etiam vt cõ-
muniter iterum releuatur, quia ſicut dicitur Prouerb. 24. Se-
pties in die cadit iuſtus, & reſurgit. Et iſtud eſt cõtra naturam
aliorum, ſ. peccatorũ, quia.ſ.qñ ſunt inebriati & madefacti de-
licijs & peccatis, tunc difficiliter reuiuiſcunt, quia vbicunque
ceciderit lignum, ibi erit. Eccl.11. quia ſicut dicitur Prouer.18.
Impius cum in profundum peccatorum venerit contẽnit. Vel
dic in malo ꝙ licet primo aliqui deſcendant per humilitatem,
qñ.ſ.ſunt ſicci per paupertatem, quando tñ vident ſe madefa-
ctos per diuitias & proſperitatem, tunc aſcendunt per ſuper-
biæ vanitatem & pompoſitatem. pſal. Aſcendunt vſq; ad cęlos,
& deſcendunt vſq; abiſſos. Vel dic ſi vis in bono ꝙ iuſtus po-
ſitus in aqua proſperitatis, ad fundum deſcendit per humilita
tem, vel deſcendit.ſ.ad actiua negocia adminiſtranda, & inde
iterum reſurgit ꝑ gratiarũ actionem & contemplationem. Exẽ
plo Moyſi, qui aliquando deſcendebat ad populũ, & aliquan-
do deſcendebat ad dominum. Prælatus n. de vna ad aliam de-
bet aſcendere, & ſe vtriq; loco tpe conformare. ¶ Ficus folia
4 habet ampla, aſpera & diuerſa humoris lactei contentiua, quo
rum ſucco genitalia plinita, ad libidinem inardeſcunt, vt dicit
Ariſto. Et inde eſt (ſecundum magiſtrum hiſtoriarũ) ꝙ Adam
& Eua fecerunt ſibi perizomata de folijs ficus, ſicut dr̃ Gene.
3. & ipſis genitalia texerunt, poſtquam de fructu vetito guſta
uerunt, in ſignum ꝙ illę partes iam cõtra rationem libidinem
ſentiebant. Sic verè folia.i.verba ficus.i.viri iuſti debent eſſe la
ta per charitatem, aſpera per correctionem & aſperitatem, qa
verba ſapientum quaſi ſtimuli. Eccleſ.12. humorem tamen la-
cteum debent cõtinere.i.dulcem & lactam pietatẽ. Cant.4. Mel
& lac ſub lingua tua. Sciſſa tñ dẽt eſſe & diuiſa ꝑ diſcretã varie
tatẽ, quia.ſ.ſecundum loca & tempora debent diuidere verba
ſua. Si etiam aliorum membra generatiua.i.affectus & deſi-
deria, talibus verbis iuſtorum vngantur & moueantur, tũc ad
op⁹ generationis bonorum operũ inardeſcunt. Vel dic ꝙ ficus
eſt mundus folia eius ſunt diuitię, ſuccus qui a talibus exprimi
tur, ſunt delicię, quib⁹ pro certo ſi aliquis imbuatur, ſtatim ad
libidinem & luxuriam excitatur, quia deliciæ libidinẽ incitant
& inducũt, iuxta illud pſ. Sedit populus mãducare & bibere,
& ſurrexerunt ludere. Nã & iniquitas Sodomę erat ſaturitas pa
nis, & abundantia, vt dr̃ Eze. 16. ¶ Ficus aliquando ſterileſcit
5 duplici cauſa quia aliqñ pp defectum humoris, aliqñ propter
humorem ſuperabũdatẽ, ſed ſibi agricola ſubuenit, quia qñ hu
mor deficit, tũc per fimũ & aquam dulcem ſibi ſuccurritur, qñ
autem ſuꝑabundat, tũc clauis ꝑforatur, vt humor ſuꝑfluus va
cuetur, vt dicit Ariſt. Sic verè ſunt quidã hoies qui ſterileſcũt
a fructu bonorum operum pp defectũ humoris.i.diuitiarum
vel tpalis ſuſtentationis, ſicut multi pauperes, q ratione pau-
pertatis delinquũt, qa multi pp inopiã deliquerunt. Eccl. 27. Alij
ẽt ſteriles fiunt pp ſuperabundantiam & ſuperfluitatem illius
humoris.ſ.diuitiarum & mundanæ proſperitatis ſicut ſunt di-
uites, quibus mũdana proſperitas occaſio eſt delinquendi. pſ.
Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorũ. Sed vere vtroq; caſu de-
bẽt remedia adhiberi, qa agricolę.i.p̃dicatores & p̃lati debent
paupes cũ aq̃ dulci benignę cõſolationis & cũ fimo bonorum
tpaliũ & mũdanæ ſuſtẽtationis miſericorditer fomẽtare, diuites
aũt cum clauis durę reprehẽſionis, diuini timoris, & cõminatio
nis infernalium tormentorum debẽt pungere & penetrare, vt
ſic per elemoſynas ſe euacuent ab iſto humore diuitiarum, &
ſic tam pauperes quàm diuites fęcunditatem bonorum operum
obtinebunt, & ipſam poterũt rehabere. Figura Lucę 13. vbi pa
terfamilias habens ficum ſterilem in horto, præcepit eam ſuc
cidi. Vt quid inquit ẽt terram occupat? Agricola aũt dixit, Sine
fodiam circa eam, & mittam ſtercora. Sic verè quando in hor
ſo Dei.i.in eccleſia vel religione eſt ficus.i. hõ ſterilis per pec-
catum, ita ꝙ iam a Deo præcipitur ſuccidi per mortẽ ſpiritua-
lem & æternam, tunc vere agricola prædicator vel prælat⁹ de-
bet circa eum fodere per correctionem, & ſtercora propriẽ vi
litatis ei immittere per ſui ſtatus conſiderationem, vel etiam
ſtercora diuitiarum ſuarum apponere per tẽporalem ſubuen-
tionem. Fili hominis fode parietẽ. Ezec.8. & 12. ¶ Ficus cypriæ 6
ſecundum Pli. li.13 c.7. ſimiles ſunt vlmo in folijs, & quater in
æſtate proferunt fructum, ſed groſſus earum non matureſcit,
niſi primitus incidatur, & lactis ſuperfluitas emittatur. Idẽ au-
tem de ficu Ægyptiaca dicit ꝙ quando vngulis ferreis ſcalpi-
tur, tunc fructus eius maturatur, qui fertiliſsimè tunc abundat
fructus autem ſuos dulces & ſuaues portat in caudice.i. in li-
gno ſeu ſtipite, nõ in ramis. vno aũt fructu collecto, ſolet alius
ſuccedere, & ſic ſolet fœcunditatem perpetuam cuſtodire. Fi-
cus eſt religio vel eccleſia, quæ multos hodie profert fructus
.i.homines, alios maturos, alios immaturos ſed vere ad hoc ꝙ
fructus eius.i.homines poſsint matureſcere per perfectionem
& mores, neceſſe eſt ꝙ primo incidantur per contritionem, &
emittant ſuperfluum humorem peccatorum per cõfeſsionem,
vngulis ferreis.i.aſperitate pęnitentię ſcalpãtur per ſatisfactio
nem, & ſic maturabuntur per morum perfectionem, opulenti
que erunt ꝑ bonorum operum productionem, & per continuã
eorum ſucceſsionẽ. Leuit. 26. Nouis ſuper venientibus vetera
proijcietis. vel dic ꝙ neceſſe eſt eos incidi per compaſsionem,
& ſuperfluum humorem diuitiarum emittere per elemoſyna-
rum largitionem. vnde pſal. Dirupit petrã, & fluxerunt aquæ.
¶ Ficus indica lata & peltea habet folia, ramos facit multos, q
ſuo pondere inferius inclinantur, & circa ſtipitem in terra in- 7
figuntur, & ad modũ vnius ſiluę circa parientẽ germinãtes, tã-
tam faciunt vmbram, ꝙ ſub ea paſtores ab æſtu & turbine pro
tegantur, poma etiam parua ad quãtitatem fabæ facit, quę præ
ſui dulcedine digna miraculo reputantur, vt dicit Pli. li. 12. ca.
5. Talis eſt Chriſtus, cuius folia ſunt verba, fructus ſunt opera
& exempla, quæ præ pietate & charitate benigna & dulcia di-
ci poſſunt. Rami eius ſunt fideles quorum quidam ſuperius re
ſident circa matrem.ſ.contemplatiui, qui in ſublimibus medi-
tantur, quidam ad terram.i.ad terrena & temporalia inferius
inclinantur, ſ.actiui oẽs tamẽ fructificant, & circa matrẽ Chri
ſtũ per charitatẽ & gratiã plenerãt, ita ꝙ ſub eorũ vmbra.i.ſub
eorũ exemplis alij delectantur. Volucres cœli habitabant ſub
vmbra

vmbra eius. Dan 4.& Mar.4. Vel ſi vis per iſtam matrem intel
lige religionum fundatores,& eorum contéplatiuos & actiuos
ſucceſſores,ſub eorum vmbraculo.i. in eorum ſtatibus conuer
8 ſantes.¶ Sunt quædam ficus ſilueſtres quarum fructus nunquã
mატureſcit,qui,caprifici dicuntur. Si tamen tales iuxta locum
domeſticarum ficuum plantentur,ita ꝙ ventus per eas tráſiés,
ad alias deuoluatur,tunc ficus domeſticæ melius fœcundãtur,
ſecundum Pli.& ſic iſta arbor fœcunditatem quam exſe non
habet,alijs adminiſtrat.Chariſsimi,caprificus eſt malus prædi
cator, qui licet ſit ſterilis a fructus bonorum operum, facit tñ
bonos melius fructificare per bona opera q̃ñ aere ipſius.i. ver-
bis & exéplis eius tales tanguntur & informantur, quia tales
9 mali dant alijs quod non habent. ¶ Ficus teneræ eſt naturę, &
ideo frigore faciliter lęditur, & maximè quando eſt in frigida
regione. vñ in pte aquilonis paucę vel nullę ſunt ficus,q̃a frigi
ditate talis venti humor lacteus earum conſumitur, & ſic ar-
bor faciliter exſiccatur. In parte autem & vento meridionali fi
cus melius fęcundatur,vt dicit idem.Sic multi ſunt hodie qui
ſunt ita teneri & molles & debiles ad cadendú ꝙ ſtatim ad mo
dicum frigus aduerſitatis vel tribulationis lędunť,& ab humo
re gratiæ deſiccantur,& maximè illi qui adhuc ſunt in germi-
ne iuuentutis. & ideo ad pars aquilonaris.i.ſtatus paupertatis
vel aduerſitatis non conuenit talibus debilibus vel infirmis,
imo pars meridionalis.i.ſtatus ſufficientis proſperitatis talibus
neceſſarius eſt & conformis. vnde Eccleſi.43. Frigidus ventus
aquilo ſlauit,& gelauit cryſtallus ab aquis.

De Fraxino. Cap. 56.

1 FRAXINVS eſt arbor alta & procera, quæ ad
haſtas optima eſt fabricandas,vnde etiam ſe-
cundum Iſido.iſta arbor haſta achillis fuit no
bilitata,& ꝙ ad haſtas valeat,approbata.Hæc
arbor contrariatur ſerpentibus, nam eius vm-
bram matutinam vel veſpertinam non attin-
gunt. Nam ſi ſerpens inter folia eius & ignem poſitus fuerit, fa
cilius ignem intrat q̃ eius inter folia ſe imponat. Fructus eius
eſt vtilis medicinæ, & valet contra multas paſsiones, ſm Pli.
lib.16.c.14. Prædicta autem dicit idem Pli.ſe expertum, vbi ad
dit ꝙ mira eſt circa hominem naturæ benignitatis, quia priuſ-
quam ſerpentes prodeant floret fraxinus, folia vero eius non
prius deficiunt quàm iterum ſerpentes in terra condantur, vt
ſic dum ſunt ſuperſunt, e fraxino remedium cum neceſſe fue-
rit habeatur. Talis eſt crux Chriſti,quia vere ipſa eſt haſta vel
lancea ad impugnandum hoſtes ſpirituales,nam ſerpétes. i. de
mones eam timent,quia vere facilius in ignem inferni intra-
rét,quàm in vmbram vel folia.i.in locum vel perſonam vbi ſit
verbum vel memoria crucis. Vnde Achilles.i.Chriſtus,tali ha
ſta.ſ.cruce fuit vſus,quando hoſtes ſuos demones ſuperauit.
Fructus.n.iſtius.i.Chriſt',vel Chriſti ſanguis qui in cruce pe
pendit,vtilis eſt ad ſpiritualem medicinam contra omnia vitia
& peccata. Vel dic ꝙ fraxinus eſt vir iuſtus,cuius folia ſunt ver
ba,cuius vmbra ſunt exempla. Nam ſerpentes.i. peccatores,
odiunt & fugiunt folia.i.verba iuſtorum,& vmbram exemplo
rum ſuorum quia libentius in ignem luxuriæ & cupiditatis im
merguntur,licet ibi ſpiritualiter occidantur,quàm ad folia fra
xini.i.ad verba iuſtorum & exempla per imitationem & con-
formitatem conuertantur. Mali.n.de bonorum documentis &
exemplis vel de eorum ſocietate non curant,imo ipſos fugiunt
& declinant. Viri iniqui odiunt ſimplicé & deteſtanť impij eos
qui in recta ſunt via. Prouer. 29. ¶ Fraxinus autem prius facit
flores quàm folia. Sic vir iuſtus producit flores honeſtę conuer
ſationis vel ſanę affectionis,& fructum bonæ operationis, ante
quam habeat folia doctrinæ vel eruditionis, vel cuiuſcunque
locutionis. Act.j. Cępit Ieſus facere & docere.¶ In Gręcia ſunt
3 fraxini quorum folia ſunt iumentis venenoſa, quæ tamen ani-
malibus ruminantibus minime ſunt nociua, vt dicit Plin. vbi
ſupra. Fraxinus eſt mundus,folia ei' ſunt diuitiæ,quæ pro cer-
to iumentis.i.carnalibus peccatoribus,qui.ſ.eis neſciunt vti di
ſcrete,ſunt mortiferę & nociuę. Illi tamen qui ruminant ꝑ di-
ſcretionem,qui.ſ.actus ſuos maſticant,examinant & diſcernũt,
de iſtis folijs non accipiunt nocumentum,quia diuitiæ non no
cent bonis, ſed tñ malis,quia omnia bonis in bona conuertun
tur,ſimiliter malis in mala. Eccl.39.¶ Quædá ſunt aliquib' vti-
4 lia quę alijs ſunt venenoſa. Coriandrú.n.hoíes cibat canes ne-
cat,ferula hominibus eſt medicina, murenis mors inſaniamus
paſſeribus eſt cibus, hominibus venenum, amygdalus vulpé
occidit,quæ hoíem nutrit. Quædam fraxinus eſt in gręcia cu-
ius folia iuméta interficiunt, beſtijs aũt ruminantibus nõ no-
cent. Sic verè in moralibus diuerſa diuerſis conueniunt, quia
ſicut dr̃ Eccleſi. 37. Non oíbus omnia expediunt. quia ſicut dr̃
ad Ephe.4. Vnicuique data eſt gratia ſecundũ menſuram dona
tionis Chriſti. Expone de quolibet per ſe in titulis ſuis.

De Fago. Cap. 57.

FAGVS eſt arbor glandifera,cuius glandes cor 1
ticem habét aſperum,fructum tamen interius
multũ mollem album, ſuauem,|delicatum ,&
triãgularem,qué maximè mures & glires dili
gunt,& eo impinguãtur,carnes etiam anima
lium quæ eo nutriũtur, magis coctibiles inue
niuntur,vt dicit Pli.li.16 c 7 Et ideo fagus a phagein quod eſt
comedere dicitur,eo ꝙ antiquitus homines iſtis glãdibus ale-
bantur,vt dicit idem. Talis eſt ſacra ſcriptura,quia hæc eſt re-
ctè quaſi fruct' fagi.i.Dei,a quo nobis immediate producit,&
hæc licet habeat corticem exteriorem.i.ſenſum hiſtorialem ru
dem & aſperum,tamen fructus.i.intellectus interior eſt dulcis
& ſuauis,mollis & delectabilis pio cordi,& hæc eſt triangula-
ris.i.triplex quantum ad expoſitionem, ſ. quantum ad ſenſum
moralem,myſticum,& allegoricum,& ideo glires dormientes
.i.viri deuoti & contemplatiui, iſtum fructum diligunt,& fre-
quétant,quia.ſ.in ſacræ ſcripturæ expoſitionibus ſe delectãt,&
nutriti tali fructu.i.illi qui in ſacris literis occupantur faciliter
decoquunť.ſ.per correctionem,& faciliter digeruntur per con
uerſionem. Fructus eius dulcis gutturi meo Cant. 2. ¶ Fagus 2
eſt arbor cuius lignum interius eſt planum,& bene & faciliter
ſcinditur & dolatur. non durat tamé multũ,quia faciliter a ver
mibus perforatur,& hoc lignum ſuper omnia alia valet ad ar
tem vitreæ præparandę.&c. Expone ſi vis de fago quõ fiunt ex
ea tabulę & diuerſa vtenſilia ſeu vaſa. Sic verè multi quamuis
videantur,plani,viri benigni & ſancti,ſunt tamen nimis tene-
ri,quia.ſ.per vitia & peccata faciliter computreſcunt.

De Faba. Cap. 58.

FABA ſecundum Dioſco.genus eſt leguminis cuius 1
haſta eſt anguloſa, foliũ pingue & acutum,flores al
bi,purpurei & nigri,thecas habet carnoſas & oblõ
gas,in quibus fabę ſunt in diuerſis domicilijs ordi
natę,& flores ei' ſunt odoriferi,qui ab apibus pręcipuè frequẽ
tantur. Talis eſt vir perfectus,triangularis per triplicem virtu
tem theologicam,ſ.fidem ſpem,& charitatem. Flores eius.i.ho
neſta conuerſatio eſt alba per caſtitatem, nigra per humilita-
tem,purpurea per charitatem. Folia eius.i.verba ſunt pinguia
per pietatem,carnoſa & mollia per benignitatem, acuta tamé
per correctionem & auſteritatem quantum ad malos. Fructus
autem eius.i.bona opera & virtutes in quibuſdam thecis repo
nuntur & abſconduntur per humilitatem,quia.ſ.boni ſemper
occultant & celant bona ſua,ne forte per vanam gloriam eam
perdant. Seneca, Eſto occultator virtutum,ſicut alij vitiorum.
¶ Fabę quãdo ſunt primo in theca,molles ſunt & teneræ, & in 2
quadam carnoſa ſubſtantia ſecundum ordinem ſunt diſtinctę,
quando tamen ſeneſcunt, tunc indurantur & ſiccantur & tan-
dem cũ flagello de theca excutiuntur,& ab animalibus come-
duntur,& tunc inordinate vna ſuper aliam ponuntur. The-
ca eſt religio,fabę quę ſunt ibi,ſunt religioſi,qui vere in princi
pio iuuentutis ſunt molles & teneri per benignitatem & obe-
dientiam & pietatem, quia faciliter maſticantur, corriguntur
& conuertuntur,& hoc quia tunc inuoluuntur in carnoſa hu-
miditate deuotionis,& tũc ẽt ordinate ſedent, quia quilibet cõ
tentus eſt loco,ſtatu & dignitate ſua, ſed vere tãdẽ indurantur
per obſtinationé,deſiccantur per in deuotioné & ſic q̃ñ flagel-
lo tentationis percutiuntur, tunc extra cõuentum,& extra the
cam ſuam exeunt & exire volunt,per ambitionem.ſ.ad exterio
ra officia & beneficia, vt quia volũt fieri priores.&c. huiuſmo-
di,& tunc quãdoq; inordinatiſsimi ſedent, quia.ſ.ſæpe accidit
ꝙ deteriores ſunt in maiori, meliores in viliori dignitate, & iõ
tales finaliter & a beſtiis & porcis infernalibus deuorãtur. De
moliuit eam aper de ſilua.&c. Vel dic ꝙ theca eſt mundus, in
quo fabæ.i.peccatores primo in iuuentute ſunt molles & debi
les ad cadendum,& in carnoſitate luxuriæ inuoluuntur, finali
ter tamen a calore auaritiæ per parcitatem indurãtur & ſiccan
tur,& tandem cum flagello mortis a theca.i.a mundo eijciun-
tur,&

tur,& a beſtijs demonibus comedunt. Vel dic in bono ꝙ reli-
gioſi primo ſunt molles & fragiles, ſ. in iuuentute, ſed quando
calore charitatis ſunt ſiccati, tunc efficiuntur duri, fortes & fir
3 mi ad reſiſtendum. ¶ Faba eſt fructus inflatiuus, & groſſum &
malum generat ſanguinem & humores, & tamen flos eius ab
apibus frequentatur. Talis eſt mundana ſapiētia, quia licet ſi in
flatiua per ſuperbiam, licet groſſos humores malarum affectio
num generet (quia ſecundū Apoſt. 1. ad Cor. 8. Scientia inflat,
charitas ædificat) tamen apes. i. mundani ſeculares ipſam ho-
die præcipuè frequentant, ſicut. n. patet, omnes currunt ad le-
ges & ſcientias ſeculares. Et ſicut ſecundum Varronem non li
cebat pontificem flaminem vti faba, ſic verè illi qui ſunt dedica
ti flammę. i. Deo (qui ignis conſumens dicitur Deutero. 4.) reli
gioſi. ſ. & clerici, non debent vti faba. i. ſcientia legali vel mun
diali, niſi forte inquantum eſt neceſſarium ad regimen eccle-
4 ſiæ Dei. ¶ Fabarum colatura faciē mundificat, & ad alia mul-
ta valet, & flores eius odoriferi ab apibus frequentantur, &
cū pane quidam admiſcent fabas, vt ponderoſior fiat. Talis eſt
ſcientia philoſophiæ, quia vere ipſa mundificat faciem, id eſt
intellectum, & ideo apes. i. theologi eam frequentant, & eam
cum pane vitæ. i. cum ſacra ſcriptura miſcent, vt magis ponde-
5 ret & appareat eius valor. ¶ Secundum Plin. faba etiam exciſa
creſcēte luna creſcit & repletur, & in hoc ſola eſt inter fruges,
vt dicit idem. In aqua autem ſalſa nunquam decoquitur. Tales
ſunt multi qui ſe regulant ſecundum lunam. i. ſecundum mu-
tabilem proſperitatem mundanam, quia vere licet exciſi ſint
a terra. i. a tēpalibus negocijs, vt qa ſunt facti religioſi, tñ ſecun
dum lunam mundanæ proſperitatis creſcunt, per eam ſe regu-
lant & diſponunt. Vel dic & melius, ꝙ ſunt quidam qui profi-
ciunt, creſcunt & augmentantur creſcente mundana proſperi
tate, & plus valent in meritis & virtute, quia. ſ. ea ſciunt bene
vti, in aqua autem ſalſa. i. amaritudine tribulationum non poſ-
ſunt coqui vel digeri, conuerti. ſ. corrigi vel domari, quia viles
ſecundum Senecam, magis proſperis attrahuntur, quàm aſpe-
ris terreantur, quia vere multi ſunt quibus proſperitas proficit
& aduerſitas nocet. Dicit. n. Seneca ꝙ generoſus eſt anim' ho-
6 minis, & facilius ducitur quam trahitur. ¶ Faba ſecundū Plin.
dum eſt in flore, diligit aquam, quando autem effloruerit, dili-
git ſiccitatem. Sic verè homo quando p̄rimo floret per bonum
deſiderium propoſitum & affectum, tunc neceſſe eſt ꝙ habeat
aquam. i. doctrinam & prædicationem, cum autem iam efflo-
ruerit, & bonum propoſitum & bonam operationem emiſerit,
tunc indiget ſiccitate. i. pœnitentiæ auſteritate. Vel dic ꝙ ho-
mini qui eſt in flore. i. in iuuentute, neceſſaria eſt aqua doctri-
næ & eruditionis, ſed cum iſte flos trāſierit, tunc ſiccitatem re
quirit correctionis & macerationis, quia iuuenes debent dul-
citer tractari, vbi ſenes debent acriter macerari. Vnde Sap. 11.
Hos quidem tanquam pater monens probaſti, illos autem tan
7 quam durus rex interrogaſti. ¶ Faba terram in qua ſeminatur,
fœcundat ſtercorum vice, & ideo in aliquibus partibus tunc
agri euertuntur, quando fabę ſunt in flore, vt dicit Pli. Sic verè
boni fœcūdant per bona opera & virtutes, terram. i. ſtatum vel
ſocietatem in qua fuerint ſeminati, poſiti & plantati, fęcundāt
ēt & locupletant quo ad diuitias temporales, ſicut patet de ſan
ctis, qui ſuis meritis & virtutibus eccleſiā et religionē & tēpo-
raliter & ſpiritualiter ditauerunt. Vnde Zacha. 14. Pax erit cū
venerit in terra noſtra. &c. Vel dic ꝙ faba eſt Chriſtus, qui pro
certo terram. i. humanam naturam fœcundauit quo ad virtu-
tes, quando in ea per incarnationem fuit ſeminatus, qui prius
ſterilis habebatur, maximè quando adhuc exiſtens in flore iu-
uentutis fuit per paſſionem euerſus, quia. ſ. proprio ſanguine
ipſam irrigauit, & per conſequens fœcundauit. Illa terra incul
8 ta facta eſt velut hortus voluptatis. Exe. 36. ¶ Faba naſcitur per
ſe in aliquibus partibus, & maximè in Mauritania, in inſulis ēt
ſeptentrionis per ſe naſcitur, ſed ita dura eſt, ꝙ vix poteſt co-
qui, ſm Pli. li. 18. ca. 12. Sic verè quidam per ſeminationē præ
dicationis naſcuntur in fidem & gratiam vel religionem, quia
. ſ. ad inſtantiam aliorum ad bonum conuertuntur, quidam au
tem ſunt qui ex proprio inſtinctu & voluntate naſcūtur & con
uertuntur, & tales qui ex diuina inſpiratione boni efficiuntur,
ita ſunt duri per conſtantiam & firmitatē, ꝙ vix a diabolo poſ
ſunt coqui vel ad malum conuerti per tentationem. Fruſtra
ſufflauit conflator. Hiere. 6. & iſtud eſt maximè in inſulis. i. in
religionibus quæ ſunt in ſeptentrione. i. in frigore paupertatis
& mundanæ aduerſitatis conſtitutæ. Terra. n. vltro fructificat.
9 Mat. 4. ¶ In Ægypto eſt faba decem cubitorū, quæ ſpinoſa eſt,
cuius folia ampla, fructus ſubamarus, radix comeſtibilis cru-
da vel cocta, & habet caput ſimile papaueri cum capitello in
quo ſunt fabæ, & hæc a crocodilis refugitur, ne ſpinis ſuis vi-
ſus eorum lędatur. Talis eſt vir perfectus, qui decem cubitis. i.
decem mandatis conſtat, & ſpinoſus eſt per pœnitentiam, &
ideo a crocodilis. i a demonibus refugitur & timetur, radicem
cordis habet dulcem per pietatem, folia verborū lata per cha-
ritatem, fructus etiam portat. i. bonorum operum multiplicita
tem. ¶ Secundum Virg. vt dicit Pli. faba ſi in amurca & nitro
madefiat, melius creſcit. Si etiā triduo in vrina & aqua mace 10
retur antequam ſeminetur, tunc creſcit citius & prorumpit,
ſecundum Pli. Si quando homo in agro religionis debet ſemi
nari, tunc ſi in vrina. i. in amara pęnitētia ſit maceratus, & hoc
per tres dies. i. per cordis contritionem, oris confeſſionem, ope
ris ſatisfactionē, tunc melius creſcit per merita & virtutes. Cre
uit per & ablactatus eſt 1. Regum 1.

De Frumento. Cap. 59.

FRVMENTVM dicitur a fruendo, eo ꝙ fruenti 1
bus ſit aptū ad nutrimentū, cuius ſpica quibuſ-
dā in ſummitate ſpiculis & ariſtis munitur, gra-
num etiam in theca recolligit, ne ab auib' ſpica
ſuis fructibus ſpolietur, vt dicit Iſido. Talis eſt
ſacra ſcriptura, qa ab oībus debet frui & audiri, qa ipſa eſt opti
ma ad aīæ nutrimentum, & in hac eſt ſpica. i. exterior apparen
tia & hiſtoria, intra quam in proprijs thecis. i. in varijs libris
granū purū. i. doctrinæ veritas occultatur. Sunt. n. hiſtoria acu
lę ſpicę. i. difficultas intellectus & ſenſus, & hoc ne aues cęli. i.
hæretici eam diripiant, & ne faciliter granum ſani intellectus
penetrēt & corrūpant. Vel dic ꝙ frumentū eſt vir pfect', q pri
mo ſuit herba. i. fragilis & impfect', ſ. in principio cōuerſionis,
deinde perficitur & augetur. Grana autem eius ſunt gratiæ,
ſcientiæ & virtutes, quæ ſunt aliorum nutrimenta. Sed vere
iſta ſunt recondita in ſpicis. i. in aſperitate pęnitentiæ, & in the
cis. i. in occultatione humilitatis, quia. ſ. boni ſemper celant bo
na ſua, ne ab auibus demonibus eis per vanam gloriam ſpoliē-
tur. Seneca, Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. Re-
linque ſi vis primam expoſitionem. ¶ In frumento non tantum 2
eſt granum, ſed etiam palea: Palearū autem aliqua pars ad pa-
ſtum ignis, alia pars ad paſtum animalium reſeruatur. Et hæc
palea tantum eſt frigida, ꝙ niues ſuppoſitas diſſolui vel deflue
re non permittit, & ita calida, ꝙ poma matureſcere compellit,
vt dicit Iſido. lib. 17. Sic verè in frumēto. i. in numero fidelium
in agro mundi religionis vel eccleſię non tantum ſunt grana. i.
viri perfecti, ſed etiam paleæ. i. peccatores & imperfecti. & ſi-
cut palea ē neceſſaria grano ſic mali bonis 2. ad Tim. 2. In ma-
gna domo non tantum ſunt vaſa aurea & argentea, ſed lignea
& fictilia. Et tales palea. i. peccatores, ita ſunt frigidi per inde-
uotionem, ꝙ niuem. i. ſua vitia & peccata non deponūt nec diſ-
ſoluunt per cōfeſſionem. Ita etiam ſunt calidi per ambitionem
& auaritiam, ꝙ poma. i. bona temporalia maturant & ſibi præ-
parant per acquiſitionem. Et tales paleæ finaliter quādo Deus
in die iudicij triturauerit meſſem eccleſiæ, in paſtū beſtiarum
infernalium & ignis inextinguibilis conuertentur. Matth. &
Lu. 3. Purgabit aream ſuam & triticū cōgregabit in horreum
paleas autem extinguet igni inextinguibili. Vel dic ꝙ palea al
ba & leuis & prædicator, qui leuis & per paupertatem, albus
p̄ caſtitatē, qui quantum ad vitam & doctrinā cedit in paſtum
aliorum, & in nutrimentū ignis charitatis, & tenet niuem. i. ma
los ne diſſoluantur per vanas affectiones, & hoc cum frigidita
te diuini timoris quē immittit, poma autem. i. bona facit ma-
tureſcere per perfectionem, & hoc cum caliditate diuini amo
ris quem continet & emittit. Idem ſi vis dic per omnia de ſcri-
ptura. Vel dic ꝙ palea eſt mūdi proſperitas, quæ faciliter diſ-
ſipatur, & a beſtiis. i. a peccatoribus comeditur, & igni finali-
ter cōburetur, ſ. in iudicio. Hæc eſt. n. palea quam adminiſtra-
bat Pharao filiis Iſrael, qui ei in luto & latere ſeruiebant, quia
. ſ. Pharao. i. diabol' paleas bonorū temporalium bonis offert,
vt in luto vitiorum & peccatorum eidem ſeruiant in hac vita.
Iſtam autem paleam mundanæ proſperitatis comitatur rātum
frigus indeuotionis, ꝙ niues. i. peccatores non ſinit liqueſce-
re per contritionem & confeſſionē & tamen poma. i. viros iu-
ſtos qui ea ſciunt vti, maturat & meliorat per perfectionē. Mit
te falcem tuam, quoniam maturauit meſſis Apo. 14. ¶ Frumen 3
tum dicitur etiam omne bladum, ſ. triticum, hordeum, ſiligo,
& cætera

& cætera omnia,ſed quædam iſtorum io vna terra proficiunt,
io alia deficiunt. Nam ordeũ in noualibus proficit, vbi triticũ
deficit & areſcit,vt dicit Pli.& ſic de alijs intelligendũ eſt. Per
iſta blada intelligo varias & diuerſas ſciẽtias & doctrinas. Per
noualem iotelligo perſonam iuuenem, vel onuitium conuer-
ſum.Cum ergo ſint plures ſcientiæ vel doctrinæ, debet tamen
quælibet ſecundum modum debitum ſeminari, & agricola.i.
doctor & prædicaror debet io vnoquoque ſecũdum virtutem
propriam ſcientiarum ſpargere qualitatẽ, quia vere licet hor-
deũ.i. ſimplex & rudis doctrina proficiat in noualibus.i.in no-
uitiis & incipientibus vel iuuentbus, ſi tamen triticum.i. ſubti
lis ſcientia ibi ponatur,ipſa pro certo deficit & areſcit, qnia nõ
omosbus oĩa expediuot.&c.Eccleſi.37. Vel dic ꝙ per ordeum
intelligo ſcientiam mundi, per frumentum ſcientiam theolo-
gicam: quæ non proficit ſed deficit io ooualibus,id eſt io ſecu
larib us.Animalis.n.homo non percipit ea quæ ſunt ſpirit' Dei
4 1.ad Corin.2.¶ In ſeminando blada tẽpora ſuot ſeruanda, quia
alia citius,alia tardius ſeminãtur,quædam ante hyemem quæ-
dam poſt,quædam etiam in terra profundius ſeminãtur, & q̃-
dam leuius proſundãtur, quia ſecundum ſeminum qualitatem
diuerſimode ſunt ſerẽda.Sic inter hoĩes diuerſi diuerſimode ſe
minantur in agro fidei vel charitatis per conuerſionem,qa qui
dam citius quidam tardius. quidam.n.cito credunt, quidã tar-
de,quidam in iuuentute,quidam in ſenectute.Itẽ quidam pro-
fundius,quidã leuius,quia quidam beoe radicantur, quidam
faciliter euellunt̃. Non.n.omnis caro eadem caro 1. ad Corin.
5 15.¶ Blada tunc melius & vtilius ſeminantur vel colliguntur,
quando luna eſt interlunaris, nec plena.ſ.nec noua. Similiter
homines melius in charitate ſeminantur,conuertuntur & emẽ
dant̃,quando luna.i.proſperitas mundana eſt intermedia.i.ſuf
ficiens,nec plena.ſ.nec caua.i.nec deficiens per nimiam pau-
pertatem, nec abundans per diuitiarum ſuperfluitatẽ,quia nec
diuitias nec paupertates dederis mihi domine.Prouer.30. Vel
dic ꝙ luna mutabilis eſt vita humana.Seminandi ergo ſunt ho
mines.i.conuertendi,dum luna eſt iotermedia. i. dum vita oo-
ſtra noo eſt oimis iuuenis vel antiqua,quia omni negocio tem
6 pus eſt & opportunitas.Eccl.8.¶ Frumento ſolent nocere mul
ta,primo ventus,& maximè quãdo floret vel matureſcit. Nam
ex flatu ooxio ſpica extinguitur & euaneſcit, & de fructu ſuo
patitur abortum.Sic verè booo viro nocent multa, & maximè
ventus vanitatis & inanis gloriæ, quia quando floret per bonã
conuerſationem,quando matureſcit per virtutem & perfectio
nem,tũc ſi flatu noxio ioanis gloriæ feriatur, a fructu virtutum
ſuarum faciliter ſpoliatur. Vel per ventum intelligo tentatio-
nem vel tribulationem,quæ tunc maximè nocet quãdo homo
eſt in flore iuoeotutis. Vel per flatũ iotelligo mala verba & ſug
geſtiones.&c.ſicut ſupra. Aggei 2.Percuſsi vos vento vreote.
7 ¶ Frumento oocet pluuia ſuperflua, quia propter abuodaotiã
humoris calor naturalis extinguitur,& corrodentes vermicu-
li generantur.Sic verè nocet homini oimia abuodantia muo-
danæ proſperitatis,quia per eam calor charitatis extinguitur,
& vermiculi.i.vitia plurima generantur, quæ pungnot animã
& corroduut.Portæ fluuiorum apertæ ſunt,& templum ad ſo-
lum dirutum eſt. Nau.2.Vel dic ꝙ pluuia eſt voluptas carna-
8 lium deliciarum.¶ Nocet frumento calor immoderatus,& tẽ-
pus ſiccum,quia.ſ.tuoc depauperatur ab humore,& tunc pro-
pter defectũ nutrimenti deperit atq; ceſſat,& in eo quædã mu
ſcę generantur,quæ dicuntur cantharides, quæ frumenti ſub-
ſtantiam deuoraot & corrodunt. Sic verè quando in homioe
abundat calor auaritiæ & cupiditatis,& ſiccitas iodeuotionis,
tunc humor compaſsionis,deuoooois & gr̃ę io oobis conſumi
tur & areſcit,& muſcę virides.i.motus iræ & crudelitatis in no
bis generantur,& ſic a fructu booorũ operũ retardamur, vnde
Eſa.14.Subtus te ſternet̃ tinea & operimentũ tuũ erũt vermes.
9 ¶ Nocet frumeoto abuodãtia vermium oociuorum, quia qñq;
taotum abundant locuſtæ & bruci, ꝙ omnem eius virorem diſ
ſipãt,& eius ſubſtantiam ſterilizant.Sic verè bonis nocent ver
mes.i.mali & peccatores,quia vere propter locuſtarum.i. bal-
liuorum & officialium abundantiam,& brucorum.i.hæretico
rum,ſæpe fit ꝙ homo a fructu bonorum operum & tempora-
lis proſperitatis penitus vacuatur. Venit locuſta & brucus, cu
ius noo erat oumerus.Figura Exodi.10. de locuſta quæ come-
dit omne viride.&c. ¶ Semina frumenti ſi oleo pice vel adipe
10 tangantur,tuoc illico corrumpuntur, & ideo oportet ꝙ a tali-
bus caueatur,ſicut dicit Pli.Sic verè aoima corrumpitur, & a
fructu booorum operum impeditur, ſi pinguedine deliciarum
vel carnalitatis,oleo adulationis, pice corruptæ ſocietatis fue-
rit ſuperfuſa.Figura Leuitic. 11.vbi ſemen madefactum ad ta-
ctum morticini polluebatur.Sic etiam luxurioſi madefacti per
delicias,polluũtur per peccatum quando tanguntur per tenta-
tionem a mortuo diabolo vel mala ſocietate.pſal.Prodijt quaſi
ex adipe iniquitas eorum.vnde Eccl. 13. Qui tetigerit picem,
inquinabitur ab ea.¶ Frumento nocet malarum herbarum ſo 11
cietas. Nam quandoque cum eo lollium ſeu lappa inuenitur,
ita ꝙ vix vnum ab altero ſeparatur,& ea per ea bladi ſubſtan-
tia ſuffocantur,niſi per agricolę diligentiam extirpẽtur. Sic verè
bonis nocet malorum ſocietas, quia hodie in omni gradu ſeu
ſtatu lollium vel lappa.i.mali cum bonis pariter ſunt commix
ti,ita ꝙ vix abinuicem diſtinguuntur. Nam per eos boni ſuffo-
cantur & deſtruuntur per mala ſua exempla,niſi forte per bo-
num agricolam prælatum tales de agro religionis vel eccleſiæ
extirpent̃. Exortę ſpinę ſuffocauerunt triticum. Mat.13.Mar.4.
Lu.8.vel per lolliũ intelligunt̃ hæretici.¶ Nocet frumento cor- 12
ruptus ros vel nebula,quia exinde aurugo a qua ſpica corrum
pitur, generatur. Sic verè nocet homini doctrina corrupta &
hæretica,quia aurugo vitiorum exinde generatur,a qua color
bonæ conuerſationis perditur.¶ Frumento ergo nocent mul- 13
ta,primo ventus diſsipans florem,nimia pluuia extinguens ca
lorem,nimis calor deſiccans humorem, vermis & locuſta cor
rodens virorem,ros corruptus generãs ſqualorem,mala ſocie-
tas ſuffocans valorem.Sic bonæ perſonæ nocet ventus vanita-
tis,qui tollit florem honeſtatis,item pluuia mundanę proſperi
tatis,quę extinguit calorem charitatis,item calor cupiditatis,
qui ſiccat humorem perfectionis & ſanctitatis.

De Farina. Cap. 60.

FARINA a frumento vel a farre eſt dicta, nam 1
far primo mola confringitur,deinde furfur ſepa
ratur,tandem exinde diuerſa nutrimentorũ ge-
nera præparantur.Exind.n.fiunt pultes pro pue
ris,medicinę pro infirmis,panis ſolidus pro pro
uectis,ſecundum Iſidorum.Far eſt ſacra ſcriptu
ra,quia primo frangitur cum mola ſubtilis intellectus per ex-
poſitionem,deinde furfur.i.omnis vana meodacitas exinde tol
litur,& ſic in cibos doctrinę & prædicationis cõuertitur,& ſic
exinde fit puls.i.leue documentum puerorum.i. incipientium,
medicina infirmorum,& panis ſolidus perfectorum. Perfecto
rum.n.ſolidus ẽ panis.ad Heb.5. ¶ Farina ergo primo molitur 2
& frangitur, deinde a furfure diuitur, aqua calida aſpergitur,
& fermentũ ei vt ſit ſapidior adiũgitur, melli ẽt vel oleo aliqñ
admiſcetur,deinde in formam redigitur,in clibano, qñq; de-
coquitur,quandoq; io cinere & carbonibus,vel io patella fri-
gitur,& ſic per multos labores panis efficitur.& in vſus homi-
oum cõuertitur & mutatur.Farina eſt aoima ſeu homo,qui pri
mo inter molam ſuperiorem timoris deprimeotis, & molã in-
feriorem ſpei ſubleuantis,molitur & caſſatur per contritionẽ,
deinde a furfure peccatorum ſegregatur per confeſsionem,tã-
dem aqua calida lacrymarum aſpergitur per compũctionem,
fermentum.i.mortis memoria acris & amara ei adiũgitur per
conſiderationem,tãdem per tribulationes piſtatur, & in cliba
no charitatis & io patella tẽpalis aduerſitatis frigitur & coqui-
tur,tandem aſpergitur melle deuotionis & oleo pietatis & cõ-
paſsiooois, & io clibaoo delectionis, & in patella tribulatio-
ois pooitur,& ſic efficitur panis & nutrimentum aliorum, qa
.ſ.per doctrinã & exemplum alios reficit atq; outrit. io menſa
etiam cœleſti ſuperius in paradiſo ponitur, vt exinde ſancti &
aogeli coosolentur.Figura Leui.2.vbi farioa primo oleo miſce
bat̃,deinde in patella frigebatur,tandem domino offerebatur,
& thus ei adiũgebatur,& pars eius à ſacerdotibus comedeba-
tur.Sic verè quando in farina.i.io anima vel in homine perfe-
cto ponitur oleum compaſsiooois,& thus orationis, & in patel
la frigitur tribulationis,tuoc aptus efficitur vt Deo in paradi-
ſo offeratur, & vt ab aliis per exempli acceptionem comeda-
tur.vnde Ezec.16.Similam & mel & oleum comediſti.¶ Ex fa 3
rina fiuot diuerſa geoera panum diuerſimode præparata,& ei
fermentum appooitur,vt panis ſapidior habeatur. Omnis au-
tem panis cor habet confortare,corpus nutrire, deperdita re-
ſtaurare,& vires laborantibus miniſtrare.Sic ex ſacra ſcriptu
ra fioot panes.i.varii ſermones & doctrinæ, quibus aliquando
fermentum ſcientiæ philoſophicæ miſcetur,vt apparẽtior ha-
beatur.Omnis autẽ panis doctrinæ vel prædicationis cor con-
fortat

fortat & conſolatur,animam nutrit virtutibus & impinguat,
vires & fortitudinem ad laborandum per pœnitentiam mini-
ſtrat,& deperdita.ſ.gratias & virtutes reſtaurat. Si vis iũge lu-
pra cum § ſcriptura. Et ſicut paterfamilias ſcindit panem filiis
cuilibet ſecũdum propriam exigentiam,ſic prædicator ſacram
ſcripturam debet vnicuiq; diuidere ſecundum exigentiam ſui
ſtatus,quia aliter pauperibus, aliter diuitib⁹, & aliter ſciẽtibus
aliter ignorantibus.&c.

De Fermento. *Cap. 61.*

1 FERMENTVM a feruore dicitur ſecundum Iſi
dorum.Paſtam.n.facit feruere & eleuari,& eam
in ſui naturam conuertit.& ſecundum Dioſc.hu
mores de corpore extrahit,& mixtũ cũ ſale apo-
ſtemata diuidit & maturat. Talis ẽ charitas,quia
vere quando paſtæ.i.aiæ adiungitur,tunc eam fa
cit feruere per bona deſideria,& eam per contemplationẽ ele-
uat ad æterna,& in ſui naturam eam mutat & conuertit,& ſi la
le amaræ pœnitentiæ vel mortis memoria miſceatur, tunc ſa-
uat apoſtemata ſuperbiæ, & humores facit defluere peccato-
rum.¶ Fermentum latinè, græcè zime dicitur,& eſt paſta calo
re corrupta,& in acetoſitatem conuerſa, quæ vim habet con-
2 uerſiuam,quia paſtam cui adiungitur,corrumpit,perforat,di-
uidit & eleuat,& feruere facit,& in ſui naturam & ſpeciem cõ
uertit. Talis eſt malus amor, vel mala & corrupta doctrina,
vel etiam malum verbum,vel tentatio, quia.ſ. feruere facit p
mala deſideria,& eleuat per ſuperbiam,diuidit per diſcordia,
penetrat per inuidiam,corrumpit per luxuriam,& licet modi
cum de ea inſit,totã tamen maſſam animæ vel eccleſiæ deſtruit
& corrumpit. Non ergo in fermento nequitiæ & malitiæ,ſed
in azimis ſinceritatis & veritatis 1.ad Cor.5. Vel dic q fermẽ
tum eſt mala perſona,per calorem luxuriæ vel auaritiæ corru-
pta,quæ pro certo ſi in paſta.i.in ſocietate vel collegio fideliũ
miſceatur, licet ſint puri & azimi,tamen ipſos per mala exẽpla
& verba inficit & corrumpit,& diuidit per diſcordiam & ſeiũ
git,& in ſui ſimilitudinem eos mutat s.ad Corinth.5. Modicũ
fermẽtum totam maſſam corrumpit. Quia qui tetigerit picem
inquinabitur ab ea. Eccl.13.

De Fumo terræ. *Cap. 62.*

FVMVS TERRAE eſt herba amariſsima,quæ eſt vi
ridis multum eſt medicinalis.exſiccata autẽ nul
lius eſt valoris,grauis odoris,& horribilis eſt ſa
poris,vt dicit Platearius. Tales ſunt multi,quia
dum ſunt virides per iuuentutem,tũc ſunt ama-
ri per contritionem, & alijs medicinales per doctrinam, vitam
& perfectionem, tamen quando ſiccantur per ſenectutem, tũc
ſuus valor & efficacia adnullat,quia,multi qui in iuuentute p-
ficiunt,in ſenectute deficiunt,& in malos hoĩes conuertuntur,
& fiunt nouiſsima illorum peiora prioribus.&c.Matth.12.

De Fœniculo. *Cap. 63.*

FOENICVLVS eſt herba medicinalis, quæ valet
contra venenum & caliginem oculorum. Nam
ſucco eius ſerpentes oculos liniunt, & herbã ei⁹
in paſtu ſumunt,& ſic viſum clarificant, & virtu
te eius pellem veterem deponentes ſe renouant
& immutant,& iterum iuueneſcunt,vt dicit Plin.li.20.c.23.&
Iſidorus. Tale eſt verbũ Dei, vel ſacra ſcriptura,quia vere ip-
ſa repugnat veneno peccatorum,& caliginem ignorantiæ ab-
ſtergit.Nam quando ſerpens.i.peccator eſt excœcatus, & lu-
mine fidei vel diſcretionis per ignorantiam priuatus,& in pec
catis & vitijs antiquatus, tunc debet ſibi adiungere herbã ſa-
cræ ſcripturæ & verbi Dei,& ſic excœcatus oculus intellect⁹
ſui clarificabitur per gratiam & diſcretionẽ,& pellis malæ cõ-
uerſationis deponetur, & per conuerſionem iuuentus perfe-
ctionis inducetur,& ſic renouari poterit & mutari.vnde Apo-
ſtolus,Exuamus veterem hominem,& induamus nouum, qui
ſecundum Deum creatus eſt.ad Ephe.4.Vel per fœniculũ in-
telligo contritionem,vel aliam virtutem quam volueris.

De herba ferula. *Cap. 64.*

FERVLA eſt herba homini multum medicinalis,&
contra multas valens paſsiones, murenis tamen eſt
nociua, quia ſi de lacte eius comederint, ſtatim mo
riuntur,vt dicit Pli.Et eſt ferula ex qua fluit galba-
ni reſina,& in Amano monte Syriæ reperitur,ſecundum Pli.
Chariſsimi, per ferulam intelligo corpus Chriſti,per lac eius
Intelligo ſanguinẽ in ſacramẽto altaris, quia vere licet ſit me-
dicinale homini.i.cuilibet iuſto & ratione vtẽti, qui.ſ.eſt in ſta
tu gratiæ,eſt tamen murenis.i.fluxibilibus peccatoribus carna
libus & voluptuoſis damnabile & nociuum, quia ſi tales indi-
gni, qui ſunt in peccato mortali,lac iſtud biberint, per mortis
æternæ iudicium moriuntur,quia ſicut dicitur 1.ad Corin.11.
Qui corpus domini manducat indigne, iudicium ſibi mandu-
cat & bibit.Et ſicut ferula cũ aceto & oleo ſumitur, ſic eucha-
riſtia debet ſumi cum aceto.i.cum paſsionis memoria, et cum
oleo.i.cum cõſideratione diuinę miſericordiæ.Vel ferula.i.ad-
uerſitas,vel etiam diſciplina,vel correctionis ſeueritas(quia.ſ.
ferula à feriendo poteſt dici) nam.ſ.iſta ſunt quæ bonos iuuãt,
malos autem occidunt ſpiritualiter & indurant exemplo Pha
raonis,qui fuit ſub diuina ferula induratus. Vnde Eſ.9. Popul⁹
non eſt reuerſus ad percutientem ſe.

De Fœno. *Cap. 65.*

FOENVM cibus eſt propriè iumentorum.Fęnum 1
.n.quandiu viret & frondet, montes & prata ve-
ſtit & ornat, & tã floris varietate quam viroris ve
nuſtate ad ſui aſpectum oculos allicit & inclinat.
tamen propter ſuam raritatem & debilitatem fa-
cilitet ardore ſolis ſiccatur, & ſua pulchritudine ſpoliatur, &
finaliter in fimum & puluerem conuertitur, aliquando etiam
ignis incẽdijs deputatur.Talis eſt per omnia vita humana,quæ
primo in iuuentute videtur virere per pulchritudinem & de-
corem,ita q propter ſui ſpeciem ad ſui aſpectũ attrahit intuen
tes,(quia delectabile eſt videre perſonam iuuenẽ ſpecioſam)
multum tamen eſt debilis & fragilis naturæ, quia vere fallax
gratia,& vana eſt pulchritudo. Prouer.31. Nam per calorem
naturalem continuè conſumitur, & ad vltimum per ſenectu-
tem deſiccatur,& a ridenti pulchritudine ſpoliatur, tandè per
mortem exciditur & falcatur,& in fimum & puluerem & pu-
tredinem commutatur.Exſiccatum eſt fęnum, & cecidit flos.
Eſa.40.Omnis.n.caro fęnum, ſicut dicitur ibidem. Primo in
paſtum animalium.i.vermium & talparum,& quandoque de-
monum infernalium deputatur, & quandoq; etiam igne pur-
gatorij vel gehennæ comburit & crematur.Vnde Matth.9.Fę
num quod hodie exciditur,& cras in clibanũ mittitur.Vel dic
q fœnum eſt proſperitas & gloria mũdana,quæ vere eſt cibus
& paſtus animalium & brutorum.i.hominum peccatorum,&
iſta dum viret & durat in ſui ſpecioſitate, mirabiliter dele-
ctat intuentes Nam prata & montes. i. mundi diuites & potẽ
tes qui talis fęno ſunt induti,& mundana gloria cooperti, pro
certo delectabile eſt videre, ſed vere iſta facillime deſiccatur
& conſumitur,quia ardor paupertatis & tribulationis,& maxi
mè mortis & finalis inferni vexationis, ipſã penitus deſtruit &
cõſumit,& ab ea mõtes.i.diuites exuit & denudat.Vnde Prou.
27.Aperta ſunt prata,& collecta ſunt fœna de montibus.¶Fę- 5
num quanto altior loco naſcitur,& minus in terra figitur,tan-
to citius deſiccatur.Vnde fœnum vel herba quæ ſuper tecta na
ſcitur,faciliter exareſcit. Sic verè hõ quãto altius per ſuperbiã
eleuatur et in altiori dignitate ponitur & locatur,tanto ab hu
more gratiæ & ab humore etiam temporalis ſubſtantiæ faci-
lius deſiccatur,ſicut patet in multis qui ſuper tecta.i.in altis of
ficijs ſunt locati,quos tamen fortuna deſtruit ſubito & deſic-
cat.Exemplum de Amon & Heloferne. pſal. Fiant ſicut fœnã
tectorum,quod priuſquam euellatur exaruit. Iſti q̃nq; areſcũt
per paupertatem & depreſsionem, antequam euellantur per
mortem.Vel iſta dic contra illos qui de nobilitate generis glo
riant̃,quia pro certo quandoque ſit q illi qui altius & nobilius
oriuntur,a virore virtutum facilius exſiccant̃,& in fortunis tẽ
poralibus & æternis facilius deputantur Allega vt ſupra.¶Fœ 3
nũ primo abſcinditur, deinde ſoli exponitur, & ne propter ſu
perfluam humiditatem corrumpatur, furcis & raſtris ſæpius
commouetur. Fœnu autem ſiccato,per aceruos recolligitur,
& tandem ad domum in vehiculis deportatur,& in vſus neceſ
ſarios reſeruatur.Sic religioſus primo per votum & perfectio
nem de terra.i.de mundo abſcinditur,deinde ſoli Chriſto per
deuotionem.ſ.& contẽplationem oſtẽditur & exponit̃ tandem
p furcas & raſtra.i. per prælatos ſæpe p viſitationem reuolui-
tur,& ſic humore carnalitates ſiccato, in aceruos.i.in diuerſis
conuentibus recolligitur, & tandẽ ad domũ paradiſi deuehit̃,
vt ibi ad vſus Dei ppetuos reſeruet̃. Eſa.40. Vere fęnũ ppłus.

Cap. 66.

1 FOLIA arborem ornant, flores & fructus prę-
ſeruant, ne a vento, calore vel pluuia diſsipen-
tur. Folium caterius virẽs ſignificat bonam &
honeſtã conuerſationẽ, q̃ pro certo eſt hois or-
namentũ, & flores bonarũ affectionũ, fruct⁹ bo
narũ operationũ abſcondũt & ſeruãt, ne.ſ.a vẽ-
to ſupbiæ, pluuia luxuriæ, calore auaritiæ deſtruantur. Vel per
folia intelligo verba, q̃ hoiem ornant. &c. Erit foliũ eius viri-
de. Hierem.17. ¶ Folia modico vento mouentur, in vere virẽt
2 & æſtate, in hyeme pallent, & tandem cadũt & putreſcunt. Ar
borũ ſunt paramentũ & ornamentũ & indumentũ, & ſub fo-
lijs fructus qſiq; matureſcunt. Folia ſunt diuitiæ, quæ vere ho-
minis ſunt paramentũ & indumẽtum. vñ Eſa.49. His nibus ve-
ſtieris. Sed vere iſte faciliter mouentur, tollũtur & perduntur,
quia vere licet in æſtate præſentis vitæ vireant & ſint delectabi-
les, in hyeme tñ.i.in ſtatu poſt mortem ſunt deteſtabiles atq; vi
les. Et ſicut vmbra foliorũ eſt delectabilis viatori, ipſum tñ re-
tardãt ab itinere, ſic verè ſtatus & eminẽtia diuitiarũ eſt nobis
delectabilis in hac vita, a curſu tñ bonorũ operum nos retar-
dat. Ideo de malis diuitibus dr Iob 40. Sub vmbra dormit in ſe
creto calami in locis humẽtib⁹. Vel dic q̃ folia ſunt hoies, qui
in arbore huius mundi depẽdent, qui vere licet in æſtate huius
vitę vireant p proſperitatẽ, tñ faciliter vẽto tribulationis mouen
tur, ſ. de ſanitate ad infirmitatem, de vita ad mortem, & tãdem
in hyeme mortis cadũt de iſta arbore, ſ. de mũdo, & putreſcũt,
& in terram & ad nihilum deducunt. Vel dic q̃ in autumno ſe
nectutis & palleſcunt, licet vireant in iuuentute, & in hyeme
3 mortis cadunt Eſa.64. Cecidimus quaſi foliũ. &c. ¶ Folia arbo
rũ aliqñ ſunt medicinalia, aliqñ ẽt ad nutriendũ aĩalia ab agri-
colis ordinant. Sic verba iuſtorum ſunt alijs medicina & p do
ctrinã ſunt eis ſpũalia nutrimenta. Vel p folia intelligo exem-
pla iuſtorum, quæ ſunt alijs vtilia. &c. Adiũge ſuperiora de con
uerſatione. Folia eius ad medicinam gentium. Eze.47.

De Flagellis. *Cap. 67.*

FLAGELLA dicuntur ſomitates arborũ & ramo
rũ nodi aũt oculi dicuntur, ſic dicti, eo q̃ ven-
torum flictibus exponuntur. Flagella aũt apta
ſunt vt cum ipſis pueri flagellentur. Allega q̃
illi qui alios habent corrigere & flagellare, ſ.
iudices & prælati, ſolent multorum flatibus.i.
murmuri & oblocutionibus ſubiacere, quia ſicut dr Prouerb.
15. Non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Vel dic q̃ tales fla-
tibus adulatorum vel ventis inanis gloriæ prę cęteris vẽtilant.

De Floribus in generali. *Cap. 68.*

1 FLOS multiplicem habet virtutem. habent.n.flo
res colorẽ, odorem, ſaporem, & lenitatem. odore
delectant olfactũ, & ſapore guſtũ, colore viſum,
lenitate tactum. Flores.n. arborẽ ſeu ſiluam, pra
tum vel locum in quo ſunt, pulchrificant & de-
corant, ex cœleſti ẽt rore quem concipiunt flo-
res, mel apibus adminiſtrant, & ideo apes præcipuè flores viſi
tant & frequẽtant. Flores ẽt ſunt vtiles medicinæ, & cõtra mor
bidas paſsiones hoĩes adiuuant & confortant. Tales ſunt p oĩa
viri iuſti & perfecti, quia vere iuſti ſunt virtutis magnę & per
fectionis, quia in eis apparet odor famoſitatis, calor exempla-
ris honeſtatis, ſapor & dulcor pietatis, & lenitas manſuetudi-
nis & benignitatis, & ideo odoratu ſuæ deuotionis, viſu luæ
cõtemplationis, tactu ſuæ compaſsionis, guſtu ſuæ dilectionis
non modice alios reficiunt & delectant. boni.n. recreantur qñ
Chriſti & ſanctorum & hoĩum perfectorum merita meditan-
tur, dicentes, Cant.2. Flores apparuerunt in terra noſtra. Et Sa
piẽ.2. Non prætereat nos flos tpis. Et ideo pro certo tales locũ,
pratum vel ſiluam.i.ſtatum religionem vel collegiũ in quo mo
rantur, ſpecificant & decorant. pſal. In atrijs dom⁹ domini Dei
noſtri florebunt. Iſti ẽt ex rore cęleſtis gratiæ quem concipiũt,
mel & dulcem doctrinam apibus.i.Chriſtianis fidelibus admi
niſtrãt, quia tales alios inſtruunt & informant dum ſunt in via,
illi autẽ qui ſunt in patria, mel gratiæ & deuotionis impetrãt &
procurant, & iõ tales debent per amorẽ & affectionẽ, per deuo
tionem & aſſociationem, per orationẽ & imitationẽ ab alijs fre
quentari & viſitari. Tales.n. bonæ vitæ, exẽpli & doctrinæ, ſunt
alijs medicina. Dicamus ergo illud Cantic.7. Egrediamur ad
agros, videamus ſi vinea floruit. ¶ Flos ſecundum Iſidorum di 2
citur a fluendo, eo q̃ faciliter defluit & ſiccatur. Flos quandiu
eſt in arbore, ipſam ornat, ſed adueniente calore, incipit palle
ſcere & ſiccari, & finaliter vento deijcitur atq; cadit. tempeſti
uus ẽt & nimis velox ortus flores ſignum eſt defectus & carẽ-
tiæ fructus exterioris conſequentis, quia qñ arbor multum co-
pioſe & cito floret, vt communiter fructũ vlterius non produ-
cit, ac ſi contenta eſſe debeat florida prima venuſtate, ſecundũ
Pli.li.17.c.1. Talis eſt mundana proſperitas, quia vere pulchra
eſt & delectabilis ad videndum, & arbores quæ eam hẽt.i.diui
tes & potentes ornat & decorat, ſed vere faciliter defluit &
ſiccatur, quia quando ventus tribulationis & mortis flauerit,
qñ calor & ardor tribulationum exarſerit, tunc flos iſte facili-
me diſsipatur. Exſiccatum eſt fœnũ, & cecidit flos. Eſa.49. Qñ
etiam in aliqua arbore.i.in aliquo hoĩe eſt abundantia & velox
copia talis floris.i. proſperitatis mundanæ diuitiarum delicia-
rum & honorum. &c. huiuſmodi pro certo ſignum eſt q̃ fru-
ctum æternæ beatitudinis non acquiret, ac ſi contẽtus eſſe de-
beat iſta pręſenti floriditate, quia ſm Amb. Continuus ſucceſ-
ſus temporalium, ęternæ damnationis eſt indiciũ Prouerb.20.
Subſtantia ad quã feſtinatur in principio, in fine benedictio-
ne carebit 1. Petri.1. Gr̃ia eius tanquam flos fęni. Vel dic q̃ flos
eſt vita humana, quæ vere licet in iuuentute pulchra, ridens &
gratioſa videatur, tamen faciliter deperit, & areſcit, quia quan
do calor naturalis vel mũdanæ tribulationis vel corporalis in-
firmitatis eam exuſſerit, tunc vere ſtatim palleſcit & deficit, &
tandem per mortẽ decidit, & in terram putreſcit & deſcendit.
vnde Iob 14. Quaſi flos egreditur & conteritur. Vel per flo-
rem intelligo pulchritudinem corporalem, quæ corpus ornat
& polit. &c. ſicut ſupra. Iacobi 1. Exſiccatum eſt fœnum, & ce
cidit flos, & decor vultus eius deperijt. ¶ Flos ad fructum or- 3
dinatur naturaliter. vnde vbi eſt flos, ſpes eſt fructus ſequetur.
Et eſt flos arboris paramentum, faciliter tamen deperit, & ven
to vel ardore vel pluuia faciliter diſsipatur. Flos enim ſem-
per præcedit fructum, de puro humore arboris originem con-
trahit, & erumpens de arbore, ipſam non violat, ſed eam perfi
cit & decorat, & aſpicientes reficit & delectat. Talis eſt gratia
vel meritum, quia vere iſta præcedit & ordinatur ad fructum
æternæ beatitudinis, quia vbi eſt flos gratiæ & meriti, ſpes de-
bet eſſe q̃ fructus æternæ gloriæ ſubſequetur. Meritum.n. præ-
cedit præmium, non econuerſo. Et iſte flos, ſ. meritum, gra-
tia ſeu virtus, de puro humore.i.de bona cordis affectione pro
ducitur, & arbor.i.anima eo mirabiliter adornatur. Ideo dice-
bat ſponſa. Canti.2. Stipate me floribus, fulcite me malis: Iſta
tamen flos in hac vita faciliter deperit, & p peccatum penitus
diſsipatur. Nam frigore inuidiæ, vento ſuperbiæ, pluuia luxu-
riæ, calor auaritiæ faciliter deſtruitur atq; cadit, & ſic fructus
non ſequitur expectatus. Iob 8. Cum adhuc ſit in flore, ante
omnes herbas areſcit. Vel dic quòd flos eſt bona affectio, quæ
in arbore cordis creſcit ex humore gratiæ vel charitatis, & ip-
ſum perficit atque ornat. Nam iſta præcedit fructum boni ope
ris, et eum ſignificat affuturũ, faciliter tamen deperit & deficit
per peccatum, ſcilicet frigore vel calore, pluuia ſeu vẽto. &c.
ſicut ſupra. Vel dic q̃ flos eſt honeſta conuerſatio, quæ vere ar
borem.i.hominem in quo eſt perficit atq; ornat, & fructũ inte
riorum virtutum ſignificat atq; monſtrat, alioſq; reficit & dele
ctat, tamen finaliter per peccatum. &c. ſicut ſupra. ¶ Flos ſine 4
arboris corruptione de ipſa oritur, & cum ortus fuerit, arbor
ſua per eum decoratur. Et pro certo ſic eſt de Chriſto. Virga
.ſ. ex qua oritur flos, eſt beata virgo, ex qua Chriſtus fuit na-
tus, qui tamen in ſuo ortu virginitatem non corrupit vel viola
uit, ſed eam perfecit & decorauit. Eſa 11. Egredietur virga de
radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet. ¶ Flos ex rore cęle
ſti mel concipit, & id apibus adminiſtrat, & ideo ab apibus fre 5
quentatur. Sic beata virgo ex cœleſti rore.i.gratia, mel.i.Chri
ſtũ dulciſsimũ miniſtrauit, & ideo a nobis debet p deuotionẽ
ſummopere frequentari. Vel p mel intelligo deuotionem vel
gratiam, quam Dei genetrix nobis præſtat. Et adiunge ſi vis. S.
t. ¶ Flos in ortu ſolis ſe aperit, & in eius occaſu iterum ſe reclu 6
dit. Quidam ſunt etiam flores qui ſolem ſecũdum omnia puo-
cta ſequuntur, ſ. ſollequium. Sic vir perfectus ſe aperit per amo
rem ad ſolem.i. ad æternam beatitudinem, quæ eſt incommu-
tabilis, ad noctem autem ſeu lunam.i. ad mundum & eius mo-
tabilem pſperitatẽ ſe claudit, & ad eam nullatenus ſe expãdit.
Expone ſi vis aliter ſicut infra de ſolſequio. ¶ Flos cãpi eſt flos
ſtipite gracilis, colore rubicundus & ſanguineus, ad vidẽdum
eſt ami-

eſt amicabilis,& in medicina eſt vtilis,in locis campeſtrib' cre
ſcit incultis & vomere non penetratis, nec ſtercore impinguatis.
Talis eſt Chriſtus,qui in locis deſerti.i.in beata virgine fuit
natus, quæ pro certo fuit ſterilis p caſtitatem, deſerta per pau
pertatem,incu'lt per virginitatem,quæ vomere carnalis volu
ptatis non fuit perforata,nec ſtercoribus diuitiarum tempora-
lium impinguata,& de tali Chriſtus natus eſt.Eſa.41.Dabo in
ſolitudiné cedrum.Et iſte fuit modicus per humilitatem, rubi
cundus per charitatem,ſanguineus per carneam humanitaté,
& multum medicinalis per vitæ & doctrinæ ſanctitatem.ſ.Ideo
Can.2.Ego flos campi,& lilium conuallium.Vel dic q iſte flos
eſt beata virgo,modica per humilitatem,rubens per charitaté
ſanguineam p pietatem,medicinalis peccatoribus per ſancti-
tatem.Et ſicut flos iſte & ſuccus eius viſum clarificat, inflatio-
nes ſedat,morſus venenoſos ſanat, apoſtemata venenoſa tem-
perat,ſic beata virgo & ſuccus ſuæ gratiæ acuit viſum diſcre-
tionis,tollit inflaturam elationis,ſanat morſus venenoſus dia-
bolicæ tentationis.Ideo dicit Auguſtinus in ſermone. Iſta eſt
flos campi,de qua ortum eſt precioſum lilium conuallium.

De Fructibus in generali. Cap. 69.

1 FRVCTVS herbæ vel arboris ſic producitur,qa
primo humor nobilior & vnctuoſior, q ſit in plá
tatá in medula quàm in radice, a calore attrahi-
tur,vt inde fructus ſuo tempore generetur,& vt
humoris & caloris beneficio nutriatur, foliorú
protectione & coperculo defenſetur,& tádem ſolis & cęli in-
fluentia maturetur.Chariſsimi,fructus ſignificat bonum opus
quod hoíes boni portant & producunt.Ná primo per calorem
charitatis humor grę qui eſt radice & medulla cordis,attrahi-
tur & in fructum bonorum operum conuertitur, qui humore
pietatis et calore charitatis perficitur et nutritur,folijs.i.verbis
prędicatorum & doctorum protegitur & fouetur,vel folijs hu
militatis & exterioris honeſtæ conuerſationis contegitur & ce-
latur, & per ſolis Chriſti gratiam & influentiá ad maturitatem
virtutis & meriti deducitur & informatur , & tunc ad vſum &
eſum æternæ refectionis finaliter homini reſeruatur. vnde Pro
uer.12.Vnuſquiſq; fructu oris ſui replebitur bonis.Et ſicut fru
ctus bonus & maturus vtilis eſt aliquotiens eſui & medicinæ,
ſic bona noſtra opera & exempla paſcunt alios & medentur.
2 ¶ Fructus quando ſunt crudi & acidi, corporibus puerorum
debilium ſunt nociui,ſunt.n.inflatiui,lumbricorum & vermiú
generatiui,malorum humorum in corpore nutritiui,guſtus na
turalis corruptiui.Nam quando hó talibus immaturis fructib'
primo vtitur,tunc ſaporem non percipit in maturis.Talia ſunt
per omnia bona mundi,quia vere iſta ſunt acerba,acria & im-
matura,& ideo comedentibus.i.ea diligentibus ſunt nociua,&
maximè quando ſunt pueri.i.ſimplices & indiſcreti. Per iſtos
.n.diuitiarum fructus generatur inflatura ſuperbiæ,quia ſecun
dum Auguſt.difficile eſt vt ſuperbus non ſit qui diues eſt . Per
iſtos generantur vermes corrodentes inuidiæ, mali humores
carnalitatis & luxuriæ,guſtus ét.i.interior amor & affectio per
eos mutatur & inficitur,quia vere illi qui iſtis vtuntur, ſ.diui-
tes huius mundi,habent guſtú voluntatis & affectionis ita cor
ruptum q in fructibus maturis & in bonis ſpúalibus & æter-
nis delectationé non inueniunt nec ſaporé. Vñ Hiere.31.Qui
comederit vuam acerbam,obſtupeſcent dentes eius. Vel per
fructus acerbos intelliguntur mala opera & exempla,quæ pro
certo comedentibus,i.imitantibus ſunt nociua.&c.ſicut ſupra.
Fructus illorum inutiles,& acerbi ad manducandum. Sapi.4.
3 ¶ Fructus primo ſunt acerbi, virides, pallidi , duri immaturi,
amari,& acetoſi , tandem virtute caloris digeruntur & deco-
quuntur, & diſponitur humor naturalis & ſic ad maturitatem
debitá perducunt , & ſapor dulcis in eis introducitur, & calor
melior generatur. vnde color immutatus , & fructus mollities
& teneritudo,maturitatem atteſtunt & declarant.Sic verè ho-
mo in principio iuuentutis vel conuerſionis ad pœnitentiá vel
religionem,eſt acerbus & amarus,rudis.ſ.& imperfectus,tunc
.n.habet colorem conuerſationis viridem p curioſitatem,tunc
eſt immaturus per inſolentiam & leuitatem,durus per incom-
paſsionem,obſtinationem,crudelitatem vel parcitaté, ſed quá
do calore charitatis vel múdanę aduerſitatis,diſcretionis & p-
fectionis digerit,tunc color bonæ cóuerſationis, odor bonæ fa
mæ,ſapor deuotionis,& dulcedo cópaſsionis,molliti eſq; beni-
gnitatis & leuitatis in eo gñatur.Ná ſicut fructus maturos tágé
ti cedit,& molliſsimus reperitur,ſic vir perfectus qñ tangitur p
correctionem,vel quácunq; tribulationé, ſtatim cedit obediẽ-
do,& mollis reperitur p benignitaté in reſpódendo,iuxta illud
Prouer.15.Reſponſio mollis frangit iram.¶ In arbore varian- 4
tur fructus,quia illi fructus qui altius collocantur & ſoli dire-
ctius exponuntur,facilius & melius maturantur, illi aút qui in
ferius ſunt circa terram,acerbiores ſunt ad manducandum, &
magis immaturi.Sic verè in arbore eccleſiæ ſunt duo genera
fructuú.i.fidelium.quidam inferius,ſ.ſeculares actiui,qui circa
terram & terrena occupantur , quidam ſuperius, ſ. clerici re-
ligioſi & contéplatiui.ſed vere illi qui ſunt altiores quo ad con
templationem,& ſoli iuſtitiæ Chriſto magis expoſiti per amo-
rem & affectiuné,tales citius mатureſcút p vitæ & morum pfe
ctiuné, iuxta illud Ge.40.Videbam creſcere paulatim gémas,
& poſt flores vuas matureſcere.Illi aút q ſunt inferi' circa ter
rá,ſ.ſeculares,ad maturitatem & pfectiuné tardius perducútur
quia.ſ.ſæpe accedit q tales eſt circa tpalia occupati , maturita-
tem morú & virtutú nunq̃ acquirunt,imo p multa pctá in acre
dine ppetua perſeuerant.Vel dic q illi qui ſunt ſuperiores ſta-
tu & gradu,ſ.plati & clerici vel religioſi,qui ſunt maiores & al
tiores honore & dignitate,& ſoli Chriſto magis expoſiti(qa.ſ.
ad eius ſpále ſeruitiú dedicati)tales dicu debent melius & per-
fectius maturari & pfici quo ad mores,q̃ illi qui ſunt circa ter-
ram.i.q̃ ſubiecti vel laici ſeculares . Vel dic q arbor eſt eccle-
ſia,pars inferior eſt eccleſia militans pars ſuperior eſt trium-
phans.fructus inferiores ſunt bona mundi,quæ vere ſunt acer
ba & immatura,fructus aút ſuperiores ſunt bona eccleſiæ,quę
dulcia ſunt & delicata,iuxta illud. Et erit fruct' terræ ſublimis
Eſa.4.Sed ſicut fructus acerbus.&c. Vide ſupra.§.2. ¶ Maturi- 5
tas fructus cognoſcitur per ſaporé,odoré,coloré , & tactú &c.
vide ſupra.§.4.de mouitio.¶ Fructus qui creſcunt in montib', 6
ſunt alijs meliores & ſaniores,& hoc pp cóuenientius nutrimé
tum quod a montibus hauriunt atq; ſugunt.Sic veré illi qui in
mótibus.i.in ſtatibus perfectis & leuatis ſunt,ſ.viri contéplati-
ui,boni clerici & prælati & religioſi,ſunt alijs meliores,ſ.ſecu-
laribus,& hoc quia nutrimentum gratiæ & deuotionis, ſciæ &
eruditionis conuenientus & melius inueniunt atq; ſugunt.Ideo
dicat religio.Fructus mei fructus honoris & honeſtatis . Eccl.
24.Vel p montes intelligo viros perfectos , p fructus intelligo
opera &c.ſicut ſupra.¶ Fructus aliqui ſunt qui cótra naturam 7
omnium aliorum in principio ſunt dulces & delectabiles, ſed
qñ maturati ſunt, túc in amaritudinem conuertútur,ſicut ſunt
myrobalani,ſecundum Plate.Sic verè ſunt multi qui primo in
principio ſuæ conuerſationis ad pœnitentiam vel religionem,
vel ét in principio ſuæ iuuétutis ſunt boni dulces & deuoti,ſed
vere qñ maturantur & antiquantur tunc qñq; per vitia corrú-
puntur,& in amaritudinem cóuertuntur,ſicut patet in apoſta
tis & multis alijs, q meliores ſunt in principio q̃ in fine.ad Ga
la.3.Sic ſtulti eſtis vt cum ſpiritu cepetitis, carne conſummemini.
¶ Multi ſunt fructus acetoſi & acerbi qui licet ſint amari 8
& horribiles ad guſtandum , ſunt tamen vtiles ad medicinam.
Multi ét ſunt fructus dulces, licet ſint delectabiles , ornamen
corpori ſunt nociui.Sic veré opera ſpúalia & actus pęnitentiæ
licet ſint amari & acerbi.i.difficiles ad ſuſtinendum & graues,
ſunt tamen vtiles ad medicinam corporis & animæ , & contra
vitia & peccata.Multi etiam ſunt fructus dulces,ſ.diuitiæ & de
litiæ tpales,qui licet ſint delectabiles ad guſtádum & vtendú,
ſunt tamen damnabiles,& infirmitatem culpæ, & mortem pę-
næ generant ſempiternæ Prouer.23.Ingreditur blande nouiſ-
ſimè autem mordebit vt coluber , & tanquam regulus venena
diffundet.¶ Fructus maturi facius de arbore cadunt quàm im 9
maturi,& facilius de nocte q̃ de die , quia tunc nocturno rore
perfuſi póderoſiores ſiút,& ad cadédú p conſequés magis apti
Sic uere de arbore mundi facilius cadunt fructus.i. viri, matu
ri.i.pfecti.ſ.eum dimittendo & contemnendo, & uitam cótem
platiuam eligendo,& religionem intrando,& facilius in nocte
tribulationis,quàm in die proſperitatis,et hoc quia magis ſunt
ponderoſi per humilitatem, & rore cœleſtis gratiæ ſuperfuſi.
Vel dic q arbor eſt uita iſta, a qua pro certo facilius ut cómu-
niter cadunt per mortem illi qui ſunt maturi per ſenectutem,
quia quod antiquatur & ſeneſcit,prope interitum eſt. ad Heb.
8.Et maximè quando rore nocturno.i.aduerſitate uel corpo-
rali infirmitate fuerint ſuperfuſi,quia tunc ſunt magis ponde-
roſi & graues. Vnde Seneca, Nullum habet remedium, quem
ſenectus ducit ad mortem. Vide ſupra in generali , ubi multa
de fructibus inſeruntur;

De Germine. Cap. 70.

1 GERMEN eſt principium plantæ, floris, folij &
fructus, illud. ſ. quod primo oritur a radice. Nã
virtute caloris cœleſtis humor radicis attrahi-
tur, & exterius in germen conuertitur: & quia ra-
dix ſemper humorem terræ contigue non ceſſat
attrahere & ad germen tranſmittere, idcirco germen cõtinuè
dilatatur, quouſq; debitum recipiat cõplementum. Eſt autem
teneræ naturæ & fragilis, & ideo facillimè læditur, qñ vero vel
grandine, corrupto aere vel rore infecto tangitur & fœdatur,
& qñ germen corrumpitur, tunc fructus & floris ſpes amplius
non habetur. Et ideo ſm Iſid. Germen dr̃ a generãdo, eo q; ab
eo flos & fructus generetur. Chariſsimi, per germen intelligo
ſtatum iuuentutis, quæ pro certo eſt principiũ hominis & ori-
go, & etiam principale fundamentum floris honeſtæ conuerſa
tionis, folij bonæ loquutionis, & fructus bonæ operationis: quia
a iuuentute & conſuetudine iuuentutis dependent oĩa iſta. Vñ
Eccl. 25. Quæ in iuuentute congregaſti, in ſenectute reperies.
Nam qñ radix. i. prædicatores & prælati humorẽ deuotionis a
terra. i. a Chriſto continuè attrahunt, & tandem ad germen. i.
ad filium iuuenem ipſum tranſmittunt, ſ. per bona documẽta,
tunc germen iſtud perficitur: & ſcientia & moribus & comple
tur, quia ſicut dicitur ad Ro. 11. Non tu radicem portas, ſed ra-
dix te. Talia tñ germina, ſ. iuuenes homines, ſunt multum debi-
les & fragiles ad reſiſtendum, & faciles ad cadendum, & ideo
aere corrupto. i. mala ſocietate, rore infecto. i. mala doctrina &
loquacitate, vento vel frigore. i. tẽporali aduerſitate, calore vel
pluuia. i. præſenti proſperitate faciliter vitiatur. his. n. omnibus
cauſis poteſt corrũpi iuuenis & turbari, quia ſicut dr̃ 1. ad Co
rinth. 5. Modicum fermẽtum totam maſſam corrumpit &c. Et
qñ germen iuuentutis deſtruitur, tunc vix aut nunquam poteſt
fructus bonorum operum expectari: quia ſicut dicitur Prouer.
22. Adoleſcens iuxta viam ſuã & cum ſenuerit, non recedet ab
ea. Vel dic q; radix eſt pater, germẽ eſt filius, qui primo à radi-
ce. i. a patre, exterius ſ. ad ſcholas emittitur & tranſmittitur, &
humor qui a terra concipitur. i. temporalis ſubſtantia quæ a pa
rentibus acquiritur, & a terra. i. a ſuis terrenis prouentibus re-
cipitur, ei continuè deriuatur, & ſic per doctrinam & ſcientiã
perficitur & dilatatur. Debent. n. patres filijs theſaurizare, non
filij patribus 2. ad Corinth. 12. Vel dic q; germen eſt bona affe-
ctio, cogitatio vel propoſitum, quæ principiũ eſt floris, folij &
fruct⁹ &c. ſicut ſupra. Et hæc ex humore gratiæ & deuotionis
a radice cordis generatur, & cõtinuè nutritur & cõpletur. Eſt
tñ multũ debilis & teneræ naturæ: quia verè faciliter corrum-
pitur & deſtruitur per peccatũ, ſ. ab aere, rore &c. ſicut ſupra,
& ſic fructus boni operis impeditur: quia qñ bona cogitatio, pro
poſitum & affectio deſtruitur, tunc fructus boni operis nõ am
plius expectatur. Vnde in pſa. Iuſtus germinabit ſicut Liliũ, &
2 florebit &c. ¶ Germen licet ſit modicæ quantitatis, tñ qñq; præ
cipuæ eſt virtutis. Nam tũc herbæ ſunt magis vtiles medicinæ,
qñ ſunt in germine vel flore. & ſunt germina ornat⁹ terræ, prin
cipium fructuum, ſequentis æſtatis indicium, finis hyemis, &
æſtatis initium. Talis eſt gratia Dei: quia verè illi ſunt medici-
nales. i. boni & virtuoſi qui eam ſecum portant. Iſta. n. terram
. i. animam ornat, & fructum æternæ gloriæ præcedit, & eũ ex-
pectandum ſperare facit. Sed quando germẽ iſtud a locuſtis. i.
a tentationibus & demonibus corroditur, tunc ſpes fructus
iſtius enernatur. Vel germen ſignificat virtutem vel etiam ho-
neſtatem, quæ humore gratiæ ab radice cordis exeunt, & vir-
tute caloris charitatis gignuntur &c. ſicut ſupra.

De Gramine. Cap. 71.

1 GRAMEN eſt herba minuta, quæ ſuper terræ ſu
perficiem eſt diffuſa, & hoc qm̃ per ſe naſcitur,
quia primo virtute cæleſtis caloris radix eius in
terra producitur, tãdẽ humorem terræ ſibi in-
corporat ad nutrimentum & augmentum, & q;
ſuperfluum eſt de humore, in folia conuertitur, & ſic per ſe in
terra tales herbæ oriuntur, & multa gramina ſe inuicem cõple
ctuntur, & terræ ſuperficies ab eis induitur & veſtitur. Terra
eſt religio, gramina eius ſunt religioſi: qui verè ibi virtute ca-
loris cœleſtis. i. per inſpirationem ſancti ſpiritus generãtur, &
ad ſpirituale nutrimentum ſugunt humorem religionis. i. gra-
tiam & deuotionem, doctrinam & lectionẽ, & eandẽ cauſant
folia. i. bonã locutionẽ & prædicationẽ, & honeſtã cõuerſatio-
nem, florẽ & fructũ &c. & ſe inuicẽ cõnectunt per charitatẽ &
dilectionem. Vna vni cõiungitur. Iob 41. Et ſic terrã. i. religio-
nẽ veſtiunt & adornãt per moralem pfectionẽ. ¶ Tã in herbis 2
q̃ arboribus illud quod eſt de humore ſuperfluũ, de medulla
ad pductionẽ mittitur foliorũ. Sic verè tam in religioſis quam
in ſecularibus qñ in medulla cordis eſt abundantia humoris. i.
bonarum vel malarũ affectionũ, tunc exinde prorũpit foliorũ
. i. verborum exteriorũ affluentia & natura. Matth. 12. Ex abun-
dantia cordis os loquitur. ¶ Quãto radix herbæ vel arboris in 3
terra profundius ſe infigit, tanto herba altius ſe exaltat, & diffu
ſius ſe dilatat. Sic verè quãto radix cordis in terra. i. in ſtatu in-
fimo magis profundatur per humilitatem, tanto latius dilatatr̃
per charitatem, & finaliter in cælo altius eleuatur ad æternam
dignitatem: quia qui ſe humiliat, exaltabitur. Matt. 23. & Iob 5.
Ponit humiles in ſublime &c. ¶ Quãdo gramen incipit germi 4
nare, tunc melius ſe multiplicat & fœcundat ſi cõpreſſum fue-
rit & mediocriter conculcatum, ſi autem prò libito creſcere et
luxuriari permittitur, tunc de facili prorumpit in ſemen, et in-
duratur, et ſuã perdit pulchritudinem et decorẽ, vt dicit Plin.
Sic verè quando homo primo incipit germinare per bona ope
ra, tunc vtile eſt ei vt ab alijs deprimatur per tribulationes, et
conculcetur per cõtemptum, ne. ſ. ſuperbiat aut præſumat. Nã
quando pro libito voluntatis dimittitur, tunc faciliter in ſemẽ
prædicationis erumpit et luxuriatur, ſ. ante tempus: quia nimis
cito alios vult docere, non ſeipſum, et ſic quãdoq; per præſum
ptionem vel alia peccata perdit decorem gratiæ, et honeſtatis
pulchritudinem et virorem. Egreſſæ beſtiæ ſaltus conculcaue-
runt carduum 4. Re. 14. Vel dic q; quando aliquis eſt in germi
ne iuuentutis, tunc verè vtile eſt q; ab aliis conculcetur et de-
primatur per correctionem et tribulationem, et q; ſub pede te
neatur per ſubiectionem: quia alias de facili nimis creſceret p
ſuperbiam, deſiccaretur per auaritiam, et ſemen emitteret per
luxuriam, et ſic perderet virorem pulchritudinis et virtutis. iõ
Thren. 3. Bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcen
tia ſua. ¶ Herbæ exterius in ſuis qualitatibus variantur ſm va 5
rietatem humorum interiorũ, et in ſuis virtutibus diuerſimo-
dè diſtinguuntur. Sic verè opera exteriora ſm naturam humo
rum. i. affectionum cordis variantur: quia ſm q; homo ſe gerit
interius, ſm hoc operatur et ſe diſponit exterius. Vnde Eccleſ.
13. Cor hominis immutat faciem eius, ſiue in bono ſiue in ma
lo. ¶ Herbæ variantur ſecundum ſitum. Nam illæ quæ naſcun- 6
tur in montibus et locis ſiccis, ſunt breuiores et graciliores, et
ſunt ſimpliciter cæteris meliores, et ad eſum animalium ſanio-
res. Herbæ autem quæ in paluſtribus et vallibus oriuntur, ſunt
maiores et groſsiores et longiores, tamen ad eſum et vſum ani
malium minus ſanæ, ſicut dicit Iſaac in dietis. Chariſsimi, mõs
eſt religio vel eccleſia, vallis eſt mundus. Nam illi qui ſunt in
mõte religionis et ſtatu pfectionis, licet ſint minores et breuio
res quo ad delicias et diuitias temporales, tamen ſunt cæteris
meliores, et ad eſum. i. ad imitationem aptiores. Illi autem qui
in vallibus et paluſtribus. i. in mundo et mundana proſperita-
te verſantur, licet ſint maiores quo ad diuitias, tamẽ ſunt groſ-
ſiores per ſuperbiam, et ſicciores per auaritiam, et ſic quo ad
dandum nutrimẽtum bonorum exemplorum ſunt alijs minus
apti. Vel dic q; herbæ quæ ſunt in monte religionis, ſunt pau-
pertas, pœnitentia, deuotio, lectio. Herbæ autem quæ ſunt in
valle. i. in mundo, ſunt diuitiæ, deliciæ et cætera mundi bona,
quæ pro certo ſunt aliis minus bona, et ad nutrimẽtum minus
apta. Vnde Ezec. 34. In montibus Iſrael paſcam eas, in herbis
virentibus. ¶ Inter herbas ſecundum Iſaac in dietis, illa quæ 7
vel cuius radix nutrit, ſemen eius non eſt nutritiuum, ſicut pa-
tet de rapa, cuius radix nutrit, non ſemen. Cuius autem ſemen
nutrit, eius herba vel radix non eſt nutritiua, ſicut patet de fa-
ba, cuius ſemen et non herba nutrit. Sic verè multi ſunt quorũ
virtus nutritiua, id eſt virtus aliorum iuuatiua et confortatiua
eſt in ſemine, non in rebus, ſicut ſunt multi qui ſemen prædica
tionis, conſolationis et inſtructionis habent bonum, quorum
tamen reliquum corpus. i. quorũ virtus et vita non proficit ne-
que nutrit, ſicut ſunt hypocritæ. Alij autem ſunt quorum cor-
pus et non ſemen. i. quorum facta et non verba ſunt alijs nutri
menta, ſicut ſunt boni ſimplices, qui habent opera, et non ver-
ba. ¶ Herba tempus auſterum, ventoſum et pluuioſum diligit, 8
et in eo fortius conualeſcit, vt dicit Beda. Sic verè herbæ, id eſt
vitia et peccata et malæ affectiones tunc fortius inualeſcunt,
quando tempus. i. ſtatus eſt ventoſus per honorum vanitatem,
et pluuioſus per mundi proſperitatem. Sed verè qñ ſtatus ho-

ſ ctionem, licet ſit viridis per honeſtam conoerſationem. Hic
.n. terram & patriam in qua eſt, fęcundat per ſuam bonam præ
dicationem: quia. ſ. alijs benè viuere præcipit, quamnis ipſe mi
nimè benè viuat, cito tameo & faciliter ſiccatur & deſtruiť per
peccatũ, & ſic ſua ficta honeſtas deperit & pulchritudo: & qa
noo cõuenit ad ædificium paradiſi, idcirco infernalibus inceo-
dijs deputatur. Igni datum eſt in eſcam. Ezech. 15.

De Grano in generali. *Cap. 76.*

1 GRANVM eſt minima pars diſtincta quæ ſit in
planta, ſed granũ quamuis modicum q̃titate, tñ
maaimum eſt virtute, nam in quolibet grano eſt
ratio ſeminalis & virtus: quia põt educi de qnoli
bet grano plãta, & in quolibet eſt cortex & me-
dulla. Talis eſt vir perfectus: quia vere quantum
ad ſuam repntationem, ipſe eſt paruus & minimus per humili-
tatem, corticẽ habet. i. eateriorem honeſtatem, medullã habet
.i. interiorem pietatem vel charitatem, & ſic in iſto eſt rõ ſemi-
oalis. i. principiũ virtutis & doctrinæ vel prædicationis, per ꝙ
põt prodncere plantam. i. exteriorem bonam operatiooem, vel
plantã ꝓducere. i. per q̃ põt alios gñare in fide & charitate. Per
euaogelium ego vos genui. Vel per rõnem ſeminalẽ intelligo
charitatẽ, per q̃ planta. i. bona opera gñanť. ¶ Grana ſm Ariſt.
2 lib. de plantis, diuerſimodè variantur: quia quidam apparẽt in
arbore, & ſunt expoſita & aperta, vt in cumino & fęniculo, quę
dam aũt in thecis & in folliculis includnntur, vt ſunt fabæ & ſi
milia, & quædam in ſubſtantia carnoſa continentur, vt piſa &
ſimilia. Sic verè inter herbas ſpũales. i. homines, qnidam habẽt
grana. i opera aperta & eapoſita per boni exempli dationẽ: qui
dam ea habenr occulta & recluſa per humilitatem & celatio-
nem, quidam ẽt in ſubſtãtia carnoſa. i. in mollitie pietatis ea re
eludunt per benignitatem & deuotionem &c. Vel dic ꝙ homĩ
num quidam ſunt aperti & expoſiti, ſ. ſeculares, alij clauſi & in
uoluti, ſ. religioſi & regulares: qui in thecis & cõuentibus ſunt
tncluſi ſub clauſura ſtatutorũ. Vel inter religioſos quidã ſunt
penitus iocluſi, ſicut eremite vel recluſi, vel certhuſienſes, alij
aũt nõ ex toto, ſed ex parte, ſicut cæteri, qui quandoq; eaterius
exeunt ad mundana, vt ſuis bonis eaemplis ſeculares alliciant
3 ad virtutem. ¶ Grana incluſa variantur, quia licet oĩa ſint debi
tè ordinata, ſunt tamen aliqua ſine medio pariete cõiũcta, alia
aũt mediante pariete ſunt diſtincta, alia aũt habent parietẽ ſic-
cum & ligneum, ſicut patet in nnce: alia aũt caroofum, ſicut pa
tet in malogranato, cuius grana per carnoſas partes diſtinguũ-
tur, ſm Ariſt. ibidem. Sic inter illos qui in cõuentibus ſunt io-
cluſi, quidam ſunt immediate coniuncti per charitatem, & de-
bitè ordinati. Alij aũt per partes ſunt diſtincti & diuiſi per par
tialitatem. Nam quoſdam dioidit abinuicem paries ſiccus & li
gneus. i. affectio diuitiarum, quoſdam aũt paries carnoſus. i. af-
fectio carnalium deliciarum ſeparat & ſeiungit. Vide 1. Reg.
11. Separati ſunt ita & diuiſi, vt oon remanerent duo pariter.
Boni autem ſine aliquo medio ſe coniungunt. Iuncti ſunt pari
ter &c. Vel dic ꝙ quidam ſe amant nullo intermedio, ſicut bo-
ni, & alij ſe coniungnot & diligunt aliquo intermedio, ſ. carna
litate vel diuitijs &c. ſicut ſupra: quia ſicut dicitur Lucæ 6 Pec
4 catores diligentes ſe dilignnt. ¶ Grana variantur ſecundũ for-
mam: qoia alia rotnnda, alia triangula, alia oblonga, alia qua-
drata, ſed omne granum longũ ſemper eſt in vna parte ſiſſum,
ſecundum Ariſtot. ibidem. Sic verè boni variantur, quia qui-
dam ſunt rotundi per obedientiæ velocitatem, alij oblongi per
perſeuerantiæ longanimitatem, alij quadrati per quattuor vir-
tutes cardinales, alii triangulares per tres virtutes theologicas
Adiunge iſtud ſi vis ſupra com. §. 1.

De Gith ſeu Nigella. *Cap. 77.*

1 GITH ſeu oigella eſt herba nigra, quæ cum frumen
to naſcitur, quæ virtutem habet diſſoluendi & con
ſumendi. eſt enim calida io tertio gradu, formã ha-
bet qnaſi triangularem, & in multa quantitate ſum
pta interficit comedentem, abortum etiam facit & procurat,
vt dicunt Dioſco. Plin. & Ariſto. Sic verè cum tritico, id eſt cũ
viris iuſtis in agro eccleſiæ vel religioois eſt quandoque mixta
nigella. i. aliquis inſolens & peccator, qui nigri coloris dicitur
quantum ad malam conuerſatiooem, triangularis quãtum ad
mutabilem conditionem, quia nunc in voo latere, nunc in alio.
Et iſte virtutem habet diſſolnendi & diſiũgeodi, ſ. per charita-
tem fęderatos, per detractionem & per verborum relationem:
quia. ſ. verborum relatores, alios ab alijs ſeparãt & diſiũgunt,
quia vir linguoſus ſeparat principes. Prouer. 16. Conſumit. n. &
occidit per detractionem & diffamationem. Iſte ẽt quo ad ma
la exempla eſt alijs mortiferus, ſi ſumatur per imitationem vel
per ſuæ ſocietatis frequentationem: quia. ſ. per ſua mala verba
& eaempla facit alios a fœtu boni concepti propoſiti abortire.
ideo dicitur Eſai. 59. Qui comederit de ouis eorum morietur.
Vel dic ꝙ gith eſt bonus religioſus, niger per humilitatem, ca- 2
lidus per charitatem, triangulns per triplicem virtutẽ, & mul-
tum medicinalis per vitæ & doctrinæ & exempli ſanctitatem.
¶ Gith eſt genus leguminis quod dulcorationis gratia ſpargiť
in pane, & eſt herba calida, apertiua, diſſolutiua, virtutem ha-
bens plurimã medicinæ. Talis eſt pietas, quæ caleſacit per cha
ritatem, diſſoluit per compaſsionem, aperit per affectionem &
deuotionem, & valet in medicina, ſcilicet contra vitia & pecca
ta: quia pietas ad omnia valet 1. ad Timo. 4. Vel dic totum de
charitate vel humilitate.

De Ilice. *Cap. 78.*

ILEX eſt ſpecies quercns glandifera, cuios fru- 1
ctus ſm Pli. multas reficit nationes. Nam (vt di-
cit idem) antiquitus viuebant hoĩes glande ao-
tequã vſus frumenti eſſet iuuentus. Hic eſt mun
dus, cuius fructus, ſ. diuitię & deliciæ, multos nu
triunt & reficiunt: quia multi ſunt qui tantũmo-
do bonis temporalibus nutriuntur, & maximè porci. i. delicio-
ſi & carnales. Antiqui ẽt. i. patres veteris teſtamenti, iſtos fru-
ctus diligebant & acquirebant. Patet in Abraam, Dauid, Salo
mone, Iob & cæteris, qui fueruut ditiſsimi, & hoc quia adhuc
non venerat vſus farris. i. bonorum ſpũalium & æternorũ, vel
vſus etiam farris i. ſacramenti altaris Chriſti. Sed verè qa mo-
do poſſumus inuenire frumentũ. i. delicias vitæ æternæ, & bo-
na ſpũalia, vel ẽt corpus dñi in altari, ideo tales glandes. i. bona
temporalia amplius comedere non debemus. Vel dic ꝙ far &
euchariſtia &c. per omnia ſicut ſupra. Vel dic ꝙ glandes ſunt
ſcientiæ legales vel phyſicæ, far autem eſt ſcientia diuina, qua
modo debemus vti: quia. ſ. quamuis nos alii dum eſſemus ſecu
lares, vteremur glãdibus. i. ſcientiis ſecularibus, modo tñ qõ fa
cti ſumus religioſi, eccleſiaſtici & prælati, debemus vti farre. i.
ſcientia ſacræ ſcripturæ. pſal. Adipe frumenti ſatiat te &c. ſicut
ſupra Sapientia. n. modo ædificauit ſibi domum, ſ. eccleſiæ, po-
ſuit menſam, miſcuit vinum &c. Prouer. 9. ¶ Ilex eſt arbor pro- 2
fundę radicis, corticis duri & ſpiſsi, magnæ rotunditatis, ramo
ſitatis & vmbroſitatis, magnæ eſt etiã ſoliditatis, & imputribi-
lis firmitatis, ſm Pli. Talis eſt per oĩa vir perfectus, & maximè
prælatus: quia radices fidei debet habere ꝓfundas & benè fi-
xas & firmas, corticem etiam. i. exteriorẽ apparentiã debet ha-
bere groſſam & rudem: quia nõ debet eſſe in veſtibus curioſus
vltra q̃ deceat exigentiã ſui ſtatus. Debet ẽt eſſe ramoſus ꝑ bo
nas affectiones, fœcnodus per bonas operationes, vmbroſus ꝑ
bonorum exemplorũ dationes, & per tẽporalium bñficiorum
conſolationes: quia vmbra eius. i. eminentia ſui ſtatus debet via
tores recreare & confortare, vel vmbra. i. bonis ſuis temporalĩ
bus debet pauperes confortare, vt dicatur illud Dan. 4. ꝙ ſub
vmbra eius habitabant oẽs beſtiæ terræ. Et hic debet eſſe ſoli-
dus ꝑ conſtantiæ firmitatẽ, & imputribilis ꝑ perſeuerãtiæ lon-
ganimitatẽ: quia nunq̃ debet putreſieri per pctm̃, ſ. intertũpen
do bonã vitã & ſanctitatẽ. Vnde Amos 2. Altitudo cedrorũ al-
titudo eius, & fortis ipſe quaſi quercus &c. ¶ Ilex eſt lignũ for-
tè, durabile, & quaſi imputribilè. Nã truncus eius ſub aqua & 3
terra defoſſus, in ſoliditatẽ, lapidis indurať, & q̃to lõgius ibi ſte
terit, tãto efficitur magis durus, & iõ de talibus lignis ſolebant
in tẽplis deorũ & io palatijs regũ fieri imagines & colũnæ, vt
dicit Pli. Talis debet eſſe boous Chriſtianus, & maximè eccle
ſiaſticus: qa verè debet eſſe fortis per firmitatẽ & cõſtantiã, du
rabilis & imputribilis ꝑ perſeuerantiã. Nã licet iu aqua & flu-
xu tribulationũ poſitus fuerit, nũq̃ tñ debet ibi putreſieri ꝑ im
patientiã vel murmurationẽ, vel aliud pctm̃, ſed magis per fir
mitatẽ cõſtãtiæ fortius indurari. Iob 38. In ſimilitudinẽ lapidis
durantur aquæ. Et iõ de talibus viris perfectis, fortibus, & ad
tribulationes duratis, fiebanr antiquitus in tẽplo Dei. i. in eccle
ſia, imagines & colũnæ. i. prælati: qui debent eſſe imagines re-
præſentãdo vitã ſanctorũ per ſuã bonã vitã, & debẽt eſſe colũ-
næ, ſ. Chriſti ædificium ſuſtẽtãdo. Figura Exo 26. vbi in tẽplo
tabernaculi erant columnę de cedro &c. Vide & expone. Vel
vide de duabus columnis 3. Regum 7. & 2. Parali. 4.

De Iuſquiamo ſeu hyoſcyamo ſecundum paritio-res. *Cap. 82.*

1 IVSQVIAMVS eſt herba peſtifera & vene-
noſa,ſomnũ prouocans,& mortẽ inducẽs, ſi qs
ea indebitè vſus fuerit. Nam comeſta vel bibita
mentem alienat,& inducit inſaniam & furorem.
ſemen eius eſt nigrum, mortiferũ & peſsimum.
ſomnum.n.inducit, & præ frigiditate calorẽ ex-
tinguit,vt dicit Iſido.& Dioſc.flores habens purpureos ſeu al-
bos. Talis eſt per oĩa mundus,quia verè ipſe eſt peſtifer & ve-
nenoſus.licet.n.habeat flores albos & purpureos.i. licet videaẽ
exterius pulcher & delectabilis,floridus & ornatus,illis tñ qui
indiſcretè eo vtuntur,ſ.fatuis pctõribus,qui ipſum diligunt &
affectãt,eſt mortiferus & nociuus. Inducit.n.inſaniam iactan-
tiæ & vanæ gloriæ,furorem etiam iracundiæ,& ſomnum delc-
ctationis carnalis & luxuriæ,& tandem mortem æternã: quia
verè mundus primo facit fatuos dormire in delicijs, demũ eos
interficit & occidit,& calorem charitatis extinguens, vita gra
tiæ priuat eos. Vnde Eſa.59. Qui comederit de ouis eorũ,mo-
rieẽ. Semen aũt iſtius ſeu fructus.ſ.mũdi diuitiæ, eſt præcipuè
venenoſus,mortiferus & nociuus. Vnde 1.ad Tim.6. Admone
diuites huius ſeculi non ſperare in incerto diuitiarũ,quæ mer-
2 gunt hoĩem in interitũ.¶ Licet iuſquiamus ſit venenoſa, vt cõi
ter,tñ ipſa multũ eſt medicinalis ei qui ea debitè nouit vti. Sic
verè licet mundus ſit malus,qui tñ vult eo bñ vti,vtilis & pro-
ficuus inuenitur. Vitiũ.n.non eſt in opibus,ſed in vſu,ſm Hie.
3 ¶ Iuſquiamus eſt herba habẽs folia pinguia,mollia, lata & ma
gna,flores purpureos & albos,ſemẽ nigrum & mortiferum, &
quaſi oĩbus animalibus venenoſum,ſm Dioſc.& Iſid. Talis eſt
luxurioſus: quia folia eius.i. exterior conuerſatio mollis eſt &
delicata,pinguis & carnalis. Flores etiam eius.i.exteriora veſti
mẽta ſunt purpurea vel alba.i.precioſa & curioſa, quia iſti con
ſueuerunt eſſe curioſi. Semen autem eius.i. ſua mala verba &
opera & exempla quæ ſeminat vndequaq;, alijs ſunt venenoſa
per malum exemplum & per malam ſuggeſtionẽ. Conſtat.n.ꝙ
per verba & exempla talium multi ſpũaliter & æternaliter mo
riuntur. Vel dic ꝙ hic eſt hæreticus,qui licet habeat flores con
uerſationis pulchros, folia etiam loquutionis mollia & pia,ſe-
men tñ ipſius.i.doctrina comedentibus.i.credentibus eſt vene
num,quia cõmedẽtes.i.audiẽtes,per errores inuenenat & oc
cidit: quia ſicut dicitur 1.ad Corin.15. Corrumpunt bonos mo
res colloquia praua.¶ Iuſquiamus habet ſemẽ venenoſum, &
4 herba eſt mortifera in Perſide vel Ægypto vt cõiter, verũtñ
in Hieruſalem vel Iudæa poteſt innocuæ manducari,ſm Ariſ.
Sic verè licet homo ſit peccator & vitioſus, & per mala verba
& exempla alijs venenoſus & pernicioſus, tñ qñ eſt in Hieruſa
lem (quæ interpretatur pacifica).i. in bona ſocietate & pacifi-
ca,tunc bonus & innocuus inuenitur. In terra bona plãtata eſt
vt faciat fructum. Ezec.17. Vel dic ꝙ licet homo in mundo fue
rit venenoſus,tñ qñ conuertitur ad Hieruſalem.i.ad religionẽ
vel ſtatum eccleſiaſticum,tunc ibi innocuus debet effici ſeu bo
nus.¶ Iuſquiami ſemen cibus eſt paſſerum, tñ eſt mors omniũ
5 animalium aliorum,ratio eſt: quia ſm Ariſt venæ paſſerũ ſunt
ſtrictæ,& ideo fumus iuſquiami non põt tranſire de ſtomacho
ad cor,& ideo nõ nocet ſibi.ſed venæ aliorum animalium ſunt
latæ,per quas fumus iſte mortiferus ad cor aſcendit, & ita cor
mortificat & occidit. Sic verè diuitiæ q̃ois ſint venenoſæ & no
ciuæ aĩalibus.i.illis qui habent venas cõſcientiæ latas,& q con
ſcientiam habent largam (& hoc quia in talibus fumus iuſquia
mi.i.amor diuitiarum aſcendit ad cor, & ipſum per auaritiam
inficit & corrumpit) paſſeribus tamen.i. illis qui habent venas
ſtrictas,id eſt conſcientiam ſtrictam,non nocet,& hoc quia fu
mus iſte,ſ.amor diuitiarum,ad cor eorum non aſcendit. Vnde
iſti habent iuſquiamum in ſtomacho non in corde.i. iſti habẽt
diuitias non in animo ſed in domo, iuxta illud Pſalm. Diuitiæ
ſi affluant,nolite cor apponere.

De Caſtanea. *Cap. 83.*

1 KASTANEA eſt arbor multũ vtilis: quia lignũ
valet ad ædificiũ,fructus eius ad cibum, & folia
cum cortice ad medicinam, & ſi kaſtanea eſt ex-
ciſa,iterum reuenit & creſcit,ſm Iſidor. Talis eſt
vir iuſtus, quia lignum.i.interior anima valet ad
ædificandum ciuitatem Hieroſalẽ.i.paradiſum,& fructus eius
.i.opera,folia eius.i.verba,cortex eius.i. conuerſatio & exẽpla
valẽt alijs ad eos ſpũaliter nutriendos & medicandos. Erũt fru
ctus eius in cibum &c. Ezec.47.¶ Fructus kaſtanæ in quadam 2
theca exterius ſpinoſa & aſpera ſunt incluſi, intus autẽ iterum
quadam pelle nigra ſunt cooperti,calidi ſunt & ſicci,dulces &
nutritiui,& maximè qñ ſunt in aqua vel igne cocti. Theca iſta
eſt religio,quæ exterius eſt ſpinoſa per pniæ aſperitatẽ. fructus
ſunt religioſi,qui intus ſunt ſub pelle nigra.i.ſub humilitate,&
ſub nigra pelle.i.ſub humili habitu & cõuerſatione.ꝙ maximè
expone de monachis nigris ſub iſta dico pelle debent eſſe albi
per caſtitatem,calidi per charitatem,ſicci per abſtinẽtiæ auſte
ritatem,dulces per benignitatem,nutritiui per vitæ, doctrinæ
& exẽpli ſanctitatẽ, & maximè qñ in igne charitatis vel in ca-
mino tribulationis & paupertatis,vel in aqua deuotionis & pie-
tatis cocti fuerint vel bolliti: quia tunc melius ꝓficiunt come-
denti.i.imitãti. Pſa. Trãſiuimus per ignẽ & aq̃. Vel ſi vis expone
de quolibet iuſto, & per exteriorem corticẽ intelligo aſperam
conuerſationẽ &c.¶ Qñ kaſtanea in igne decoquitur, ſemper 3
eſt incidenda in vna parte, & aliquid de cortice ſibi mouẽdũ,
vt ſic fumus ꝑ ignẽ gñatus valeat euaporare, alioquin ab igne
reſiliet,& tonitruũ faciet & clamorẽ, & ita cõminueẽ & cõfrin
getur,ꝙ ad nihil amplius vtilis erit. Sic verè qñ hõ in igne pau
pertatis & aduerſitatis coquiẽ & aſſaẽ, oportet ꝙ ſit apertus
per cordis deſiderium & affectionẽ,& fumus orationis exinde
expiret & exeat per deuotionẽ,& ſic nõ frangeẽ per impatiẽtiã
& deſperationẽ,ſed coquetur per correctionẽ & cõuerſionẽ &
emendationẽ.niſi aũt taliter apertus fuerit,atque taliter fuma-
uerit, tunc ignis iſtius,ſ. paupertatis vel aduerſitatis violentiã
abhorrebit,& eum ſi põt deſeret & dimittet,& ad proſperitatẽ
ſtatim ſi põt tranſibit,ſicut patet de multis mendicantibus,qui
ad religiones diuites tranſeunt,vt ignis tribulationis non ſen-
tiant nocumentum. Iſte etiam ſic ignitus clamabit & tonabit ꝑ
impatientiã & murmurationẽ,& frangetur & cõminuetur per
deſperationem. Nam qñ homo in tribulatione poſitus non eſt
apertus per ſpem & deſideriũ æternorũ,& non fumat per ora-
tionẽ,faciliter diſsipatur per murmur & deſperationẽ,& iõ bo
num eſt habere huiuſmodi fumum. Vnde Leui.16. Non morie
tur,operiente fumo oraculum. Vel dic ꝙ ignis eſt religio vel ſi
des,exitus aũt & exilitio eſt apoſtaſia &c. ſicut ſupra.¶ Kaſta- 4
nea in igne poſita,eius ſubſtãtia dilatatur, rareſit & elargatur,
& ideo pellis eius non poteſt eam continere, nec loci ſui arcti-
tudo ipſam includere vel tenere,& ideo niſi fiat ſibi via in pel-
le per apertionem, violenter exit pellem rumpẽdo, & exterius
proſilit,comminuitur,frangitur atq; perit. Sic verè qñq; acci-
dit ꝙ homo exiſtens in pelle ſua.i.in ſtatu arcto religionis, in-
flammatus igne cupiditatis vel carnalitatis,per mala deſideria
dilatatur,& ideo abhorrens eſſe in tam arcto loco & in tam hu
mili ſtatu,rũpit pellem.i.obſeruantiã regularẽ,& exterius exit
apoſtatat & recedit, & ideo vtile eſt ꝙ talibus aperiatur exi-
tus & via,& detur eis licẽtia tranſeũdi ad alios ſtatus,vel ꝙ ꝓ-
moueantur ad aliqua bñficia exteriora,ne fortè per apoſtaſiã
totũ rũpant. Vel dic ꝙ kaſtanea eſt ambitioſus: qui per appella
tiones & rixas totum collegiũ deſtruit, vt poſsit exterius pro-
moueri. Apoca.9. Exiuit fumus quaſi fornacis magnæ.

De Lauro. *Cap. 84.*

LAVRVS quæ alio nomine dr̃ daphne,eſt arbor
multum aromatica,quæ nunq̃ deponit viridita- 1
tẽ: quia æſtate & hyeme ſemꝑ viret,& hæc (vt
credit vulgꝰ) ſola inter arbores ictũ fulminis nõ
incurrit, nec ab eo percutiẽ vel crematus. Folia
eius & fructus vtiles ſunt medicinæ. Nam de baccis eius elici-
tur oleũ,quod valet contra multas & maximè frigidas paſsio-
nes,vt dicũt Iſid.& Dioſ. Talis eſt per oĩa vir ꝑfectus, qa odo-
riferus eſt ꝑ famoſitatẽ, ſemꝑ viridis ꝑ honeſtatẽ: qa.ſ.nec in
æſtate ꝓſperitatis,nec in hyeme aduerſitatis deponit viorem
floridæ venuſtatis, & folia ſuæ loquutionis, fructus ſuæ tẽpalis
poſſeſsionis ſunt alijs medicina, qa verè boni ſuis verbis ſciũt
triſtes confortare,& ſuis diuitijs pauperes ſuſtentare. Nã de di
uitijs & baccis ſuis oleũ pietatis & elemoſynæ eliquatur,a quo
pauperũ calamitas medicatur,& ideo tales ſoli fulmen ſenten-
tiæ æterni iudicis non ſentiunt,nec ab eo lædenẽ vel percutien
tur,quia ſoli miſericordes a iudice æterno recipiũtur,ſicut di-
citur Matt.25. Venite &c. Nam vt dicitur Mat.5. Beati miſeri-
cordes: qa ipſi miam conſequenẽ.¶ Laurus antiquitus vocabaẽ 2
laudus a laude,eo ꝙ victores lauro coronabantur,& cum lau-
de recipiebantur. hæc arbor non fulminatur,ſm Pli.15.ca.30.

Vnde terra vbi lauri ſunt plãtatę, vel dom⁹ vbi in ædificio ſunt inſertę, a fulmine tuta manet, & iõ Cæſares manere ſolebãt ſub lauro tpe tempeſtatis. quod bñ ſupponit Ouidius li. r. Met. vbi inducit Phęb um loquentem lauro, ſic Poſtibus auguſtis eadẽ fidiſsima cuſtos, Ante fores ſtabis, mediamq; tuebere quercũ. Fuit etiam laurus in tanto honore apud veteres, ꝙ eam expendere non licebat in vſus inhoneſtos Nam (vt dicit) magno Ioui & Apollini fuit a principio conſecrata. Talis eſt arbor crucis, quia verè iſta dicitur a laude, qoia. ſ. laudari debet & extolli. Iſta. n. eſt triumphus & corona certantiũ contra vitia & tentationes & tribulationes: qa nullus pòt acquirere paradiſi gloriã, niſi ꝑ virtutẽ crucis. Iſta. n. eſt Ioui magno. i. Deo patri, & apollini ſeu ſoli. i. Chriſto ſpãliter dedicata, & iſta reſiſtit fulmini. i. diabolicæ tentationi, vel æternæ tribulationi: quia verè terra cordis & domus conſcientiæ in qua arbor iſta fuerit ſeminata vel plãtata per deuotionem & fiduciã, & paſsionis cõpaſsionẽ, nunq̃ a fulmine æternæ mortis & futuræ iudicis ſniæ ferietur, nec ẽt a fulmine. i. ab hoſtis tentationibus vel mundi tribulationibus deſtruetur, & iõ Cæſares & reges. i. viri iuſti q ſe cedũt per pñiam atq; regunt, debent ſub lauro. i. ſub crucis memoria permanere, quotiens tempeſtatem tentationis vel tribulationis viderint imminere, vt ſic virtute ipſius liberent, iuxta illud Gen. 18. Lauentur pedes veſtri, & requieſcite ſub arbore, Sed de hoc vide inf. li. 14. c. 63. §. 17. & . j. libr. 15. c a. §. 4. ¶ Laurus in viles vſus dudum non expendebatur, ſed in magnis honoribus habebatur. & eſt arbor ſemper virens &c. Sic verè vir iuſtus non debet ſe exponere vel occupare in vilibus vſibus. i. in adminiſtratione rerum tpalium, & maximè religioſus, & qa dudum hoc non faciebant, iõ tũc honorabantur a ſecularibus, ſed nunc econuerſo, cauſa contraria. & iſti debent virere &c. ſicut ſupra §. r. ¶ Laurus ſm opinionem antiquorum valebat ad
4 reſponſa diuina accipienda. Vnde ſine lauri præſentia Apollo nullotiens reſpondebat, ſm Pli. Sic verè qñ nos petimus aliqd ab Apolline. i. a ſole, ſ. a Chriſto per orationẽ, ſi volumus ꝙ nobis reſpõdeat per precum noſtrarum exauditionem, & per ſuę gratiæ largitionem, neceſſe eſt ꝙ laurum. i. crucis & paſsionis memoriã habeamus, & ſic obtinebimus quod rogamus. Figura Gen. 25. ſm magiſtrum hiſtoriarum, vbi dr̃ ꝙ Rebecca volens habere diuinum reſponſum, accepit tripodem. i. laurũ, & ſuppoſuit capiti ſuo, & agno caſto incubuit, & ſic viſiones veras vidit. Sic verè nos debemus laurum. i. memoriã crucis aſſumere, & agno caſto. i. virtuti caſtitatis incumbere, & ſic a Deo impetrabimus quod oramus. Pſal. Habe fiduciã in dño, & dabit tibi petitiones cordis tui. ¶ Narrat Pli. lib. 15. c. 30. ꝙ Cæſar
5 Auguſtus ſemel ſub lauro ſpatiabatur, Aquila autẽ de cœlo in gremium eius dimiſit cadere vnam gallinam albiſsimam, quæ in ore ſuo portabat ramũ lauri onuſtũ baccis, qui de cõſilio augurum fuit plãtatus, & ex inde venit laurorũ ſilua, de qua imperatores Romani poſt triũphũ ſemꝑ fuerũt poſtmodũ coronati. Per laurũ quæ ſemꝑ viret, de qua coronabãtur dudum victores, intelligo ſemꝑ virentẽ immarceſsibilẽ gloriã paradiſi, quæ victorũ vitiorũ & tribulationũ eſt ſine dubio præmiũ & corona. Per Cæſarem intelligo genus humanum, per gallinam Dei filium, per aquilam Deũ patrẽ. Qñ ergo Cæſar. i genus humanum dudum requieſcebat ſub lauro. i. ſub ſpe gloriæ paradiſi, tunc aquila Deus pater miſit gallinã albam. i. filiũ ſuũ incarnatũ, candore caſtitatis & innocentiæ renitentẽ, qui pro certo in ore ſuo portabat grana lauri. i. verba & doctrinam de gloria paradiſi, dicens. Regnum Dei appropinquabit. Mat. 4. &c. ſimilia. Et iõ talia grana. i. doctrina Chriſti, hodie ſunt plantata in horto eccleſiæ, ita ꝙ iam multũ ibi inuenitur de lauro. i. de ſpe futuræ gloriæ, ex qua victores finaliter coronantur. Apoc. 6. Data eſt ei corona, & exiuit vincens vt vinceret data. i. ꝓmiſſa. Vel dic ꝙ laurus eſt crux. imperator qui ſub ea recubuit, eſt Chriſtus ibi crucifixus. aquila eſt diabolus. gremium Chriſti eſt religio vel eccleſia vel eius protectio. gallina eſt vir iuſtus, albus per caſtitatem, ferẽs laurum. i. crucem in ore per deuotionẽ & inuocationem. Quando ergo aquila. i. diabolus vel mũdus inuenit tales gallinas i. viros perfectos & cruci deuotos, ipſe pro certo non lædit eos, quia non poteſt, imo in gremium imperatoris Chriſti. i. in ſtatu eccleſiæ vel religionis ipſos illæſos deferit, abijcit & dimittit, vbi a Chriſto fouentur & proteguntur. Vel dic ꝙ gallina eſt beata virgo, quæ fuit albiſsima & caſtiſsima, quæ verè ab aquila. i. a Deo patre ad Cæſarẽ fuit miſſa. i. ad humanum genus: quæ pro certo ramum lauri i. Dei filiũ per beatam incarnationẽ protulit: qui baccas. i. fructus, verba & opera pietatis, & finaliter æternæ voluptatis hominibus apportauit, & ſic victores. i. de mundi tribulationibus & vitijs triumphantes honorauit, & eos finaliter coronauit. Et iõ iſta gallina eſt figurata in columba quæ venit ad arcam veſpere, ramum oliuæ viridis portãs ſecũ. Sic vere chariſsimi colũba. i. mitiſsima beata virgo, venit in mundi veſpere ad arcam eccleſiæ militantis, & ramum oliuæ viridis. i. ſacroſanctum corpus dñi ſecũ tulit. Vel per arcã intelligo templum, per Noe Symeonem &c. Iſta ẽt poſſunt dici de beatiſsima virgine gallina & matre noſtra: quæ nos cõtinuè ſub alis ſuæ miſericordiæ fouet: quia pro certo iſta hodie ad Cæſarem. i. ad peccatorem ſibi deuotum per aquilã. i. Chriſtum quotidie mittitur, ſ. ei gratiã & virtutes impetrando, ſibiq; per eam laurus. i. victoria contra vitia, & baccæ. i ſpiritualia alia beneficia conferuntur Luc. 19 Gallina congregat pullos ſuos ſub alis. ¶ Secundũ Pli. li. 17 c. ſi. propè pon- 6
tum iuxta tumulum Amyci regis Bebrycum interfecti eſt laurus quæ dicitur inſana, & hoc ideo (vt ait) quia ſi quis ramum de ea in nauem poneret, tempeſtas ſtatim inſurgebat, quouſq; eijceretur. Si quid (inquit) ex ea decerptũ inferatur nauibus, iurgia fiunt donec eijciatur. Pro certo tales lauri. i inſani ſunt hodie in mũdo multi, ſ. viri litigioſi, impatientes & brigoſi, detractores, accuſatores & ſeditioſi: quia ſ. tales in quacunq; naue i. in quacũq; religione, ſocietate, collegio vel patria fuerint, ſolent tempeſtates & iurgia ſuſcitare, charitatem turbare, lites & diſcordias generare. Proue. 17. Semper iurgia quærit malus, angelus autem crudelis mittetur contra eum. Neceſſe eſt ergo ꝙ tales eijciantur & caueantur, & ꝙ eorũ ſocietas declinetur, vt pax & tranquillitas generetur. Figurati in Iona, quo in naui manente tempeſtas, pax eiecto fiebat. Ionæ 2. Sed de hoc vide infra in loco ſuo li. 16. Vnde Proue. 22. Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgium, ceſſabuntq; lites & cõtumeliæ. Vel dic ꝙ talis laurus eſt inuidia, quæ vbicunq; fuerit, eſt brigoſa &c. vt ſupra. & ſic de alijs vitijs. De ficu nata in lauro vide de mirabilibus prodigiorum & arborum infra lib. 14.

De Lentiſco. Cap. 81.

LENTISCVS ſeu cinus arbor eſt medicinalis calida & ſicca, folia eius labiorũ ſciſſuras & alia vlcera cõglutinãt & reiungũt, fructus eius oleũ deſudat, & cortex eius reſinã quæ maſtichæ dr̃, quæ multas habet virtutes. Nã in æſtate cortex ſcinditur, & ſic maſtichæ diſtillat. & habet maſtichæ virtutem conſolidatiuam & coniunctiuã: quia reſoluta cõiungit, & cõſolidat quicquid tãgit, ẽt gẽmas fractas, virtutẽ habet purificãdi & cætera multa. Hæc arbor eſt Chriſtus, ramoſus ꝑ bonas affectiones, medicinalis per bonas operationes, calidus n. eſt ꝑ charitatem, ſiccus per pœnitentiæ auſteritatem. Nam folia eius. i. verba habent vim coniunctiuam & conſolidatiuam labiorũ. i. verborum aliorũ: quia ſi labia noſtra ſunt vlceroſa per inſolentiã & leuitatẽ, adhibeamus folia cini. i. verba Chriſti, cogitando. ſ. qualiter & quõ eſt locut⁹, & ſic poterimus ſanare verba vr̃a. Folia eius ad ſanitatem. Eze. 47. Fructus eius. i. ipſius opera diſtillant pro certo oleum pietatis, quia oĩa Chriſti opera affluũt pietate. Patet de Zacheo Lu. 19. de Magdalena Lu. 7. de adultera Ioannis 8. Manus meæ diſtillauerunt myrrham. Can. 5. Cortex etiam eius. i. ſui corporis humanitas maſtichem. i. ſuũ precioſum ſanguinem nobis fudit, qñ. ſ. in æſtate & feruore paſsionis ſciſſus & apertus fuit, lancea. ſ. & clauis, qui pro certo bñ dicitur maſtichæ, quia. ſ. ſemper debet per deuotionẽ maſticari, qui etiam dr̃ eſſe gummi medicinale & precioſum, quia. ſ. purificauit Adam a peccato, & lapides precioſos. i. ſanctos patres fractos & depreſſos in inferno redintegrauit & cõiunxit. Nos etiam ſi fracti fuerimus per peccatum, maſtiche iſta, ſcilicet ſanguis Chriſti, reparat & reiungit. Solidabitque &c. vide 1. Petri 5. Vel dic ꝙ cinus eſt beata virgo, cuius folia &c. ſicut ſupra, & cuius fructus. i. Chriſtus nobis emanat oleum pietatis. Fructus eius dulcis. Cant. 2. Vel dic quòd cinus eſt crux, quæ perforata ſtillat maſtichem. Vel dic ꝙ cinus eſt vir perfectus, & maximè prælatus, ſ. ramoſus, calidus, & medicinalis &c. ſicut ſupra. cuius folia. i. verba debent ſciſſos & vlceroſos peccatores ſanare per prædicationẽ & eruditionẽ, & fructus eius. i. diuitiæ debent emittere oleum piarum elemoſynarum, & cortex eius i. exterior cõuerſatio & operatio maſtichem dulcitudinis pietatis vel benignitatis vel charitatis diſtillare, quæ fractos, diuiſos & diſcordes conſolidet atq; vniat per concordiã & amorem. ¶ Secundum Plin. cinus eſt arbor alta, & in multas partes 2
diuiſa,

diuiſa,ſpinoſa,fructus eius mire rubeus eſt quãdo eſt maturus,
cuius ſuccus ſanat fluxus mulierum. Talis eſt crux, quæ ſpino-
ſa eſt & aſpera. Per multas tamen mundi partes hodie per fidẽ
eſt diuiſa,& ita alta,ꝙ cœlos tangit. Altitudo eius vſque ad cœ
lum. Dan.4. Cuius fructus fuit Chriſtus ibi pendens,robicun-
dus & ſanguineus. Succus autem eius.ſ.ſanguis Chriſti, ſanat
fluxum vitiorum a mulieribus.i.a uiris peccatoribus imperfe-
ctis. Vnde Chryſoſtomus in ſermonibus Homelia 5. Crux in-
ualidorum virtus,crux ægrotantium medicus, crux emũdatio
leproſorum,'crux laborantium requies,crux eſurientiũ panis.

De Lilio. Cap. 86.

1 LILIVM eſt herba viridis,florem habens can-
didum more lactis. Nam de radice procedit ha-
ſta interdum triũ cubitorũ,& de ſummitate pen
det flos ſuperius ſe dilatans, & inferius ſe incli-
nans,more cãpanellę reſupinæ. Flos iſte ſex ha-
bet folia candida,pinguia & mollia,odorifera,medicinalia,in-
tus autem habet ſemen aureum, quod continet ſeptem grana.
Radix autem lilij,folia & flos,ſunt multiplicis medicinæ,ſicut
dicunt Plin. Dioſco.& Iſid. Chariſsimi, lilium ſignificat eccle
ſiam,cuius ſtipes ſignificat officia & dignitates. Flos autẽ eſt
prælatus:qui debet eſſe albus per caſtitatem,lenis per benigui
tatem,pinguis per pietatem,dilatatus per charitatem,ſuperius
apertus per cœleſtium deſiderium & affectiunem,inferius au-
tem inclinatus per humilitatem & ſubiectionem,odoroſus de-
bet eſſe per bonæ famæ diffuſionem. Florete flores,ſicut lilium
date odorem. Eccl.39. Et iſte debet habere ſex partes:i. ſex ope
ra pietatis,quæ in iſto verſu continentur. Veſtio,poto,cibo,re-
collego, viſito,condo. Et intra ſe debet continere colorem au-
reum charitatis,& ſeptem grana.i.ſeptem dona ſpũſſancti, vel
etiam ſeptem virtutes quæ ſeptem vitiis mortalibus opponun-
tur. Vnde Eſa.4. Apprehẽdent ſeptem, mulieres virum vnum.
Et ſicut,flos lilij integri redolet,fractus autem fœtet,ſic vir iu-
ſtus & maxime prælatus,ſi ſit integer per continentiã,tunc re-
dolet per bonam famam,ſi autem fractus fuerit per luxuriam,
tunc valde fœtet per infamiam. Vnde Exod.5. Fœtere feciſtis
odorem noſtrum coram Pharaone. Et ſicut iſtę flos a parte in-
feriori eſt clauſus,a parte verò ſuperiori folia eius expandunt,
& inferius recuruantur,ſic verè iuſtus quo ad inferiora & ter-
rena debet ſe claudere, & nihil terrenum diligere, nec ad ali-
quid mundanum ſe debet per deſiderium aperire. Mat.6. Clau
de oſtium tuum ſuper te. Superius vero,ſ.ad bona cœleſtia &
æterna debet affectio dilatari,& ad Dei cognitionem & amorẽ
& dilectionem ſpiritualiter elargari 2.ad Corin.6. Os noſtrum
patet ad vos o Corinthij:cor noſtrum dilatatũ eſt. Quia reue-
ra mentis in Deum dilatatio facit omnia inferiora parua vide-
ri,& quicquid creatum eſt,modicum reputari, ſicut patet per
Greg.2.dial. vbi ait ꝙ animæ videnti Deum,anguſta eſt omnis
creatura. quamlibet etenim parum de luce creatoris aſpexerit
breue ei fit omne quod creatum eſt: quia ipſa luce viſionis in-
timę mentis laxatur ſinus,tantúq; expanditur in Deo, vt ſupe-
rior fiat omni mundo. Ad quod adducit idem exemplũ de bea
to. Benedicto,cui ſub vno radio totus mundus oſtenſus eſt,qđ
.ſ.factum eſt dilatatione interiorum, non coarctatione elemen
torum,quo.ſ.modo cęli legũtur aperti fuiſſe Petro, Stephano,
Ioãni,& Ezechieli. Talis etiã flos,ſ.hõ iuſtus,ex tali mentis di-
latatione debet in ſeipſum reflecti, & per ſui conſideratione in
vilitatem propriam incuruari,& per cõſiderationem cœleſtiũ
ad meditandum quam indignus exiſtat,debet mentaliter incli
nari; Eſa.51. Incuruare vt tranſeamus. Vel etiam ſi vis dic ꝙ iſti
particulares floſculi affectiones deſignãt,quæ modo prædicto
ſunt ſuperius dilatandę,inferius claudendæ,& in poſterius re-
curuandę. Et ſicut flos quanto altius eſt in ſtipite, tãto inferius
inclinatur,ſicut dicit idem,ſic verè bonus homo quanto altius
eleuatur quo ad dignitatem,tãto inferius inclinatur per humi-
litatem. Quanto maior es,humilia te in omnibus. Eccle.3. Vel
dic ꝙ flores lilij ſignificãt viros iuſtos & perfectos: qui ſunt flo
res eccleſiæ,& expone per omnia ſicut ſupra. Vel dic de beata
virgine,& adiunge.S.pc. ¶ Lilium quo ad omnes partes ſui eſt
2 medicinale. virtutem.n. habet apoſtematum maturatiuam,do-
loris mitigatiuam,faciei mundificatiuam,duritiei remollitiuã,
pororum apertiuam,compactorum diſſolutiuam,humorũ re-
percuſsiuam & repreſsiuam,veneno contrariatiuam, & vulne
rum ſanatiuã, ſi uis lilio debitè vti, & eius diuerſas partes di-
uerſimode applicare. Talis eſt gratia Dei: qa verè dolorẽ tri-
bulationum mitigat per ſpei conſolationem,faciem intellectus
mũdificat per pniæ ablutionem,poros cordis & oris aperit per
laudem & cõfeſsionem,apoſtemata.i.peccata maturat p cõtri-
tionem,duros & crudeles remollit per compaſsionẽ,cõpactos
& obſtinatos reſoluit per compunctionem,tumorem ſuperbię
reprimit per humilitatẽ, & vlcera luxurię ſanat per caſtitatẽ,
& venenis pctõrum obuiat per charitatẽ,quæ.ſ.ſecũ non com-
patitur aliquod pctm̃ mortale. Iſta ergo põt dicere illud Cant.
2. Ego flos campi,& lilium cõuallium. Et ideo Eccl.50. Sicut
lilia quæ ſunt in tranſitu aquæ. ¶ Lilium aliud eſt domeſticum, 3
aliud ſilueſtre. domeſticorum autem aliud habet flores candi-
dos,aliud rubeos vel purpureos. Oĩs ergo flos lilij odore eſt
ſuauis,colore delectabilis veruntñ q̃diu eſt integer, redolet,ſi
aũt fractus fuerit,fętet. flos aũt lilii ſex habet folia. Talis eſt per
oĩa virtus caſtitatis:quia aut eſt mere candida quo ad ſtatũ vir
ginalem, aut purpurea quo ad ſtatũ vidualem, aut rubea quo
ad ſtatũ coniugalem. Prima eſt puriſsima,ſecunda purior, ter-
tia pura. Oĩs tñ flos lilii.i.oĩs caſtitas hoĩs qñ eſt integra, tunc
redolet per bonã famam,ſi aũt fracta fuerit per luxuriã,tũc fœ
tet per infamiã. Flos aũt iſte lilii,ſ. caſtitas, diſtinguitur in ſex
folia vel ſex partes:qa.ſ.ſex ſunt partes caſtitatis,contra ſex par
tes luxuriæ & fœditatis,vna cõtra fornicationẽ,alia cõtra ince
ſtum,tertia contra adulteriũ,quarta cõtra defloratione,quinta
contra ſacrilegiũ,ſexta contra naturã,& ſic diuerſimodè varia
tur flos caſtitatis. Vel dic ꝙ iſte flos caſtitatis habet ſex folia.i.
ſex ſpeciales virtutes,quæ ſemen ſuũ.i.virtutẽ ſuã & meritũ cu
ſtodiũt,quæ ſunt abſtinentia,occupatio,lectio,contẽplatio,ſen
ſuũ cuſtodia,occaſionũ fuga. Vel dic ꝙ ſemen aureũ eſt chari-
tas vel ſapiẽtia diuina,quæ ſeptẽ grana.i. ſeptẽ dona ſpũſſancti
continet:quia verè iſta ſemper vult habere circa ſe ſex folia al
ba pinguia.i.ſex opera pietatis,cum albedine caſtitatis,nam vo
dr̃ Sap.7. Candor eſt lucis æternæ,& ſpeculũ ſine macula. ¶ Li 4
lium habet radicẽ ex multis bulbis,ſicut alliũ, in qualibet aũt
coſta eſt vis ſeminaria,ita ꝙ de qualibet põt ꝓduci plãta,vt di-
cit Ariſto. Radix iſta eſt eccleſia vel religio,vbi plures bulbi.i.
plures bonæ perſonæ vniuntur & iunguntur per charitatẽ &
cõcordiã. In quolibet tñ fideli eſt vis ſeminaria.i.grã vel chari-
tas,virtute cuius põt produci planta.i.aliquod bonũ opus,me-
ritũ ſeu virtus &c. vide ſupra de allio. ¶ Si haſta lilii curuetur 5
& operiatur terra,ita tñ ꝙ hoc ſit anteq̃ ſemen eius aperiatur, &
ꝙ radix eius non eradicetur,infra paucos dies inuenies ꝙ qui
libet nodus haſtę germinauerit, & ꝙ ex quolibet prorumpit
vnus bulbus ſeu coſta,quod eſt mirũ valde vt dicit Ariſ. Haſta
iſta eſt bon⁹ hõ habẽs plures nodos.i.plures bonas affectiones
& iõ ſi talis incuruetur p humilitatẽ,& terra.i.memoria mor-
tis cooperiatur,tunc ex quolibet nodo.i.ex qualibet bona affe-
ctione creſcit & oritur vnus bulbus.i.vnum bonũ opus. Vnde
Ioan.12. Si granũ frumenti cadens in terrã mortuũ fuerit,mul
tum fructũ affert. quia Iuſtus germinabit ſicut liliũ, & florebit
in æternum ante dñm. ¶ Si ſtipes lilii a radice abſciſſus fuerit, 6
tunc flos eius dirigitur: quia humor ſe expandit ad ſuperiorẽ
partem plantæ,& ſic dilatatur floſculus,& albeſcit. Si aũt her-
bæ argilloſæ fuerit infixus,tunc diutius conſeruatur,quia gle-
bę humore flos infixus diutius perſeuerat,vt dicit Ariſt.lib.de
plantis. Talis eſt bonus religioſus,& maximè quicunq; vir per
fectus:quia cum fuerit abſciſſus & ſeparatus, abſtractus & ſe-
iunctus a radice.i.a mundo per eius contemptũ,tunc verè flos
eius.i.interior affectio incipit dilatari per charitatem,& albe-
ſcere per caſtitatẽ,& maximè qñ in gleba humida.i. in humo-
re pietatis,vel in gleba terræ.i.in memoria mortis fuerit inuo-
lutus,nam tunc perfectius germinat & albeſcit. vnde Matth.6.
Conſiderate lilia agri quomodo creſcunt. ¶ Lilium non habet 7
vim ſeminariam in ſemine ſed in radice,alliũ aũt & cœpe non
tantum in radice, ſed etiam in ſemine habent vim ſeminariã,
vt dicit Ariſtot. Sic boni & ſimplices & perfecti intus in radice
cordis tantum habent ſemen charitatis & bonitatis.i. in corde
& affectione,perfecti autem homines qui more allii ſunt ferui
di per charitatem non tantũ intus, ſed etiam exterius in ope-
re & locutione. ¶ Flos lilii eſt aſpectu delectabilis, odore ſua- 8
uis,intus continens ſemen aureum,& eſt multum medicinalis
candidus,purus,& mollis. Sic eſt beata virgo, quæ ſemen au-
reum,id eſt Dei filium in ſe continuit & portauit, quæ ſeptem
granis.i.ſeptem donis ſpiritus ſancti eſt dotata, candida etiam
per caſtitatem &c. Vide per omnia ſicut ſupra de prælato vel
viro perfecto. Et nota quomodo habuit ſex folia, id eſt ſex vir-
tutes quæ cuſtodiunt caſtitatem.

De Lactuca. Cap. 87.

1 LACTVCA eſt herba de facili digeſtibilis, bo-
num generans ſanguinem, & ardorem ſtomachi
refrigerans. in viris luxuriã reprimit, in mulieri-
bus lac augmẽtat, & ideo dicitur lactuca, a lacte
vt dicit Iſidorus humorem etiã continet lacteũ,
& frigida eſt & humida, humorem venereum congelat, & ma
ximè ſi ſit antiqua. ſemen etiam eius ſepius in potu ſumptum,
idem operatur, vt dicit Dioſc. Chariſsimi, talis eſt bona doctri-
na ſimplex: quia bonum ſanguinem. i. bonas affectiones gene-
rat, ardorem concupiſcentiæ refrenat, & in mulieribus. i. in ſim
plicibus ſecularibus lac miſericordiæ adminiſtrat, in viris au-
tem. i. in perfectis & religioſis ſemen. i. actus luxuriæ refrenat.
Vel idem dic totum de gratia. Eſa. 55. Accipite ſine argento vi-
2 num & lac. ¶ Lactuca agreſtis multum eſt amara, menſtrua tñ
prouocat, & humores crudos expellit, vt dicit Dioſc. Talis eſt
contritio: quia licet ſit amarã & compungens, tamen humores
crudos. i. vitia & peccata expelli facit ꝑ cõfeſsionẽ. vnde Exod.
12. Cum lactucis agreſtibus comedetis illud. Et ſicut lactuca
humorem lacteum emittit, ſic contritio pietatem & Dei gratiã
3 procurat. ¶ Eſt ſpecies lactucæ ſm Plin. lib. 20. c. 7. quam capri
nam vocant, quæ ſponte naſcitur: qua proiecta in mare, proti-
nus necãtur piſces qui ſunt in vicino. Talis eſt peccator, & ma-
ximè hæreticus, qui per ſe corrumpitur, & in vitia generatur
Iob. 34. Qui quaſi de induſtria receſſerunt a Deo. Quia verè ſi
talis in mari. i. in aliqua ſocietate ꝓiiciatur, ſtatim quicquid eũ
tangit. i. omnes illi qui eius ſocietatem frequentant, corrũpun-
tur & moriuntur, ſ per eius mala verba, opera & exempla. Vn-
de Numeri 19. Quicquid tetigerit immundus, immundum fa-
ciet. Hoc etiam patet maximè in luxurioſis &c. Vel per iſtã la-
ctucam accipe malam & hæreticam doctrinã &c. ſicut ſupra.
4 ¶ Eſt quædam ſpecies lactucæ dicta Hieracia ſm Pli. lib. 20. c.
7. quam accipitres ſcalpunt, & de ſucco eius facta ſuccoſa ocu-
los liniunt, & ſic viſum recuperant. Sic verè ſi viſus fidei vel di
ſcretionis in nobis fuerit hebetatus, oculum cordis ſucco ſacrę
ſcripturæ inungamus, & ſic clare videbimus & cernemus.
Apoc. 3. Collyrio inunge oculos tuos, vt videas. vel per lactu-
cam intelligo pœnitentiam &c. ¶ Semen lactucæ domeſticæ
5 vel ſiluestris in cibo vel potu ſumptum, venerem reprimit, ta-
men oculos lædit ſi ſepius aſſumatur. ſua enim frigiditate calo-
rem mortificat, & ſemen congelatur, & ideo generantibus eſt
nociua, corpuſque pollui non permittit, ſi in cibo ſæpius aſſu-
matur. Lactuca eſt herba frigida, & ſignificat Chriſtũ: qui fuit
frigidus per caſtitatem, & ſemen eius. i. Chriſti doctrina facit
hominem caſtum, & ardorem concupiſcentiæ, luxuriæ & aua-
ritiæ refrenat. Vel dic ꝙ lactuca eſt beata virgo, lactea per pie-
tatem, frigida per caſtitatem, humida per benignitatem, cuius
ſemen, id eſt gratia facit hominem caſtum &c.

De Lappa. Cap. 88.

1 LAPPA eſt herba cũ foliis magnis & latis expan
ſis circa terram, habens quædam capitella rotun
da & ſpinoſa, quæ veſtibus tranſeuntium faciliter
adhærent, & ideo gracè dicitur philanthropos,
quaſi amans hominem, quia. ſ. amare videtur ho-
minem, ex quo faciliter ſibi adhæret, ita ꝙ vix a veſtibus eradi-
tur. Folia eius ſunt horribilis ſaporis & odoris, & naſcitur cir-
ca muros, ſm Iſido. libr. 17. Talis eſt peccator, quia folia. i. ver-
ba habet magna & lata per iracundiam & loquacitatem: quia
in ore fatui inenarrabilia verba. Eccleſi. 21. Amara tamen ſunt
per detractionem, punctionem & iniuriam, fœtida per inhone
ſtatem & luxuriam, circa terram. i. circa bona mundi expanſa
per auaritiam: quia tales valde libenter loquuntur de terrenis
delicijs vel diuitijs, de luxuria & detractione, & de aliorum vi
tijs. vnde Ioann. 3. Qui de terra eſt, de terra loquitur. Et ideo,
1. Ioan. 4. Ipſi de mundo ſunt, ideo de mundo loquunt̃, & mun
dus eos audit. Iſti etiam multa habent capitella. i. diuitias, quæ
pro certo ſunt ſpinoſæ, & ſpinis a Chriſto comparatæ. Lucæ 8.
quia cor ſuis ſollicitudinibus lacerãt atq; pungunt, & de facili
adhærẽt. ſ. ad hoĩs deſiderium & affectionem: quia faciliter dili
gunt̃ & appetunt̃. Lappa & tribulos in tabernaculis eorũ Oſeæ
10. Et tales circa muros & domos & circa mũdi dignitates &
officia cõmorantur. Vel dic ꝙ lappa eſt mundus, capitella eius
ſunt ſeculares & falſi & mundani amici, qui pro certo vidẽtur
hoĩem diligere: licet nõ diligant: quia. ſ. ꝙdiu ipſum inueniunt
veſtitum exterioribus diuitijs & ꝓſperitate, ei adhærẽt ꝑ fictũ
& falſum amorẽ multa promittentes, ipſum frequentantes, &
ei obſequentes. & ideo tales philanthropi poſſunt dici. Sed ſi-
cut lappa non adhæret homini nudo, ſic verè nec iſti diligunt
aliquem qui ſit a temporalibus denudatus. Ideo Prouerbi. 14.
Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit, amici verò diuitum
multi. Et ſicut iſta vix poſſunt amoueri a veſtibus, ſic verè fal-
ſi amici vix poſſunt eradicari a diuitibus, ſicut patet de diuiti-
bus & prælatis: qui circa ſe ſtatim habent tot adulatores, quòd
mirum eſt. Prouer. 19. Multi colunt perſonam potẽtis &c. Vel
ſi vis per iſtam lappã intelligo peccata, quæ faciliter adhærẽt
animæ, ſed non faciliter amouentur. ¶ Lapparum duo ſunt ge- 2
nera, vtrunque tamen multum eſt medicinale, quanquam ama
rum, & valet contra multa ſecundum Dioſco. & Plat. & Plin.

De Lappathe. Cap. 89.

LAPPATHES eſt quidam cibus de quibuſ-
dam bonis herbis domeſticis confectus, vt di-
cit glo. ſuper Iudith 10 cuius virtus eſt ſingu-
laris reſiſtere ebrietati, ſi ante cibum aſſumat̃.
Ideo dicit Alexander nequam, Lappathes ci-
bus eſt, & olus componit eundem. Fit. n. de ole
re albo dulci, cuius folia ſunt inuoluta cum ſinapi & melle &
aceto, & ſi ante cibum ſumatur, ab ebrietate præſeruat, & cra-
pulam etiam compeſcit, vt dicunt Iſido. & Pli. valet etiam con
tra multa alia, quia. ſ. lactis vbertatem præbet, venenum depel
lit, ſerpentes fugat. Talis cibus eſt prædicatio vel doctrina, q̃a
primo oportet quòd ibi ſit olus, id eſt ſacra ſcriptura & ſciẽtia.
Qui infirmus eſt, olus manducet. ad Rom. 14. Ibi etiam debẽt
contineri ſinapis aſperę correctionis, acetũ i conſideratio æter
næ damnationis, mel, id eſt promiſsio & allectio ſupernæ con-
ſolationis, & ſic ſi homo omnia iſta comederit, & per iugem cõ
rum meditationem ea ſibi incorporauerit, nunquã vino in quõ
eſt luxuria. l. mundanis delicijs ſopietur. Qui enim bene conſi
deraret quod dicit ſacra ſcriptura: guſtaret etiam per medita-
tionem qualis eſt ſinapis. i. amaritudo iudicij & pœna æterna,
& oleum. i. dulcedo gloriæ Paradiſi, nũquam inebriaretur vel
imbueretur mundi delicijs vel peccatis. vnde 1. ad The. 5. Qui
ebrij ſunt, nocte ebrii ſunt, nos autem qui diei ſumus, ebrij nõ
ſumus. Iſta etiam lac miſericordiæ & gratiæ cõfert, peccata ve
nenoſa pellit, ſerpẽtibus, id eſt demonibus reſiſtit. Vel expone
de abſtinentia, quæ reſiſtit ebrietati.

De Leguminibus. Cap. 90.

LEGVMINA ſm Iſido. dicuntur ab eligendo, & 1
ſunt legumina dicta oĩa grana quæ in ſiliquis clau
ſa eſui deputant̃, ſicut ſunt fabæ & ſimilia. & ſunt
legumina naturaliter cõpacta, dura & ſicca, tñ ꝑ
decoctionem mollificantur, & eſui coaptãtur, ad
decoquendũ tñ ſunt dura, vnde in aqua puteali nõ poſſunt ꝑfe
ctè coqui, imo pluuialis requiritur vel fontana. Licet aũt diffici
le in ſtomacho digerantur, qñ tñ ſunt digeſta, bñ nutriunt &
& confortant. Tales ſunt mũdi pctõres: quia verè duri ſunt &
obſtinati ad digerẽdũ & coquendũ ꝑ conuerſionẽ & correctio
nẽ, verũtñ qñ in aqua ſacræ ſcripturæ & prædicationis ponunt̃
& igni. i. tribolationi vel pniæ exponunt̃, tunc ꝑ cõpaſsionẽ &
cõtritionẽ molliunt̃, & ſic digerunt̃ & cõuertunt̃, ita ꝙ alios ſæ
pe ſuis exẽplis, doctrinis & operibus, elemoſynis & pietatibus
nutriũt & cõfortant. Vel dic ꝙ legumina ſunt opera pniæ, quæ
dura ſunt ad ſuſtinendũ, verumtñ ſi quis in igne æternæ tribula
tionis (q̃ ꝑ ea euadit̃) & in aqua ſupernæ cõſolationis (quæ per
ea acquirit̃) ea poſuerit, tũc ſibi erũt mollia & leuia, & eũ ſpũa
liter nutriẽt & cõfortabũt. Iõ (ſm aliam lrãm) dr̃ Eſ. 47. Habẽs
carbones ignis, ſedebis ſuꝑ eos, & erũt tibi in adiutorium. Fi-
gura Danie. 1. vbi pueri de ſemine Iſrael cibos de menſa regis
Nabuchodonoſor noluerunt accipere, ſed ſibi legumina elege
runt, & tñ pulchriores & ſapientiores cæteris ſunt reperti. Sic
verè illi qui cibos & delicias diaboli renuunt & contẽnunt &
legumina. i. bona opera pniæ eligunt, ſunt ſapientiores in di-
ſcretione, & pulchriores ĩ cõuerſatione, & ſuperiores in præla
tione. Dan. 1. Da nobis legumina, & ꝓba nos ꝑ decẽ dies. ¶ Dif 2
ferũt legumina quo ad colorẽ & q̃titatẽ, figurã & ſaporẽ. quę-
dã. n. ſunt magna, quædã parua: quædã alba, quædã nigra q̃dam
rufa, q̃dã rotũda, quædã anguloſa, q̃dã oblõga: q̃dã dulcia quæ-
dã ſubamara, ſm Pl. Sic verè inter Chriſti fideles eſt multiplex
dfia: q̃a quidã ſunt magni ꝑ charitatẽ, alii parui per pauperta-
tẽ, quidã nigri ꝑ humilitatem, quidã rufi per martyriũ vel pniæ
auſteritatẽ, quidã rotundi per obedientiæ velocitatem, quidam
anguloſi

anguloſi per conſtantiæ firmitatem, quidam oblongi per perſeuerantiæ longanimitatem, quidam amari per contritionem, quidam dulces per deuotionem, & ſic patet quòd variè variantur. Omnia.n.membra non eũdem actum habent.ad Rom.12.

De Lente. *Cap. 91.*

1 LENS eſt genus leguminis, & ſcribitur cum t.ad differentiam vermis capitis. frigidæ & ſiccæ eſt naturæ, groſſum & melancholicum gignit ſanguinem, & eſt cauſa horribilium ſomniorũ, triſtitiam excitat & timorem, & peſſimum præſtat corporibus nutrimentum, multas & magnas generat paſſiones ſi ea continuè quis vtatur, vt dicit Iſaac in dietis. corpus enim deſiccat, & oculos ſumme lędit. Talis naturę ſunt temporalia mundi bona, quia vere quando eis quis indiſcretè vtitur, groſſum ſanguinem.i.malas affectiones in eis generant, & triſtitiam & timorem: quia ſecundum Sene. Quantum acceſſimus ad ſucceſſum, tantum acceſſimus ad metum. Vana etiam ſomnia.i. vanas opiniones & æſtimationes inducunt, vtpotè quia faciunt pręſumere de longa vita, &c. ſimilia. Multas etiam generant ſpirituales infirmitates peccatorũ: q̃a corpus.i.conſcientiam deſiccãt ab humore gratiæ & deuotionis, & oculum intellectus ſumme lædunt. Et ſicut lens (ſecundum eũ) aliquando proficit, quando.ſ. debitè & non nimis
2 quis eã vtitur, ſic mundi bona bonis bene eis vtentibus proficiunt, malis autẽ nocent: quia hæc bonis in bona, malis autem in mala conuertentur. Eccleſ.39. Cerebrum autem.i.imaginationem & intellectum replent fumo ſuperbiæ & elationis &c.
2 Vel expone totum de ſapientia mundi &c. ¶ Lens ſecundum Plin. ſicut & omnia alia legumina, diligit aquam ante florem: ſed poſt ſiccitatem &c. ſicut ſupra de faba.

De Lino. *Cap. 92.*

1 LINVM eſt herba quæ in locis planis & humidis vult ſeminari. in vere ſeritur, in æſtate colligitur, flores habet flauos, & quædam in ſummitate capitella vbi ſemen ipſius continetur. Primo igitur dum eſt viride, colligitur, & poſt a ſuo ſemine carpinatur, per faſciculos colligitur, & in aqua vt maturetur diu tenetur, tandem ad ſolem deſiccatur, & poſt multis tonſionibus, carpinationibus & lotionibus & deſiccationibus a ſuis ſuperfluitatibus depuratur, & ſic partes deſiccatæ in fila extorquentur, tandem in caldaria bullitur, & poſt iterum & iterum in aquis varijs lauatur, & ſic per multos labores de virore ad albedinem deducitur & mutatur. Linum eſt homo, qui in locis humidis.i.in mũdi delectationib' generatur, & ibi ſeminatur & ponitur in vere, id eſt in tempore iuuentutis, & exinde colligitur per mortem in æſtate, quod eſt tempus ſiccum, ideſt in tempore ſenectutis. Iſte ergo dum eſt viridis.i. iuuenis, a terra.i.a terrenis abſtrahitur per eorũ cõtemptum, vel per votum religionis & paupertatis, & tunc a ſemine.i.a diuitijs exuitur, quia q̃n peccator colligitur vel cõuertitur, ſtatim & primo debet diuitias dimittere, & pauperibus erogare, deinde debet vnus cum alio colligari per cõcordiæ coniunctionem, & in aqua deuotionis immergi, & ibi maturari per diſcretionem & perfectionẽ, deinde ad ſolem Chriſtum debet exponi per contemplationem, tandem debet tundi per tribulationem & pœnitentiam, carpinari per correctionem, bulliri per contritionẽ, deinde in aqua lachrymarum & in cinere.i. in memoria mortis tandem lauari per confeſsionem, & ſic debet a ſuis ſuperfluitatibus.i.a vitijs & peccatis expurgari, & ſic per multos labores pœnitentiæ acquirere poterit albedinem.i. pulchritudinẽ honeſtatis, & candorem innocentiæ, puritatis & caſtitatis, & relinquet viriditatem carnalitatis. Vel per albedinem intelligo gloriã paradiſi, quæ per multos labores acquiritur: quia per multas tri
2 bulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Act.14. ¶ Byſ-
c ſus eſt genus lini quod in ægypto gignitur, quod ſecundũ Pli. eſt cæteris nobilius & melius, quia nimi in cãdore dicitur comparari. Et de iſto fuerunt ſacerdotalia veſtimenta. Talis eſt caſtitas, quæ albiſsima eſt & puriſsima inter oẽs virtutes, & maximè quando creſcit in ægypto, quæ eſt regio feruida.i.in feruore pœnitentiæ: quia de tali byſſo debent pręcipuè veſtiri & ornari ſacerdotes, illi.ſ. qui ſunt in ſeruitio Dei. Byſſus & purpura indumentum eius. Prouer 31. quia vere tales debent habere byſſum caſtitatis, purpuram charitatis, & veſtimentum honeſtatis. Figura in lege Exod.28. & 29. vbi de byſſo retorta fuerunt facta indumenta ſacerdotum, & vela templi, pulchra varietate diſtincta. Sic verè in eccleſia Dei ſacerdotes & miniſtri debent ornari præcipuè caſtitate, & pulchra varietate honeſtæ cõuerſationis velari, vt ſint ſicut filiæ regis in fimbrijs aureis circũamicti varietatibus. ¶ Linum ſuper oẽs her- 3
bas eſt hominum vſibus aptũ & neceſſarium, & in plures conuertitur vſus. Nam ex lino fiunt veſtimẽta ad induendum, vela ad nauigandum, retia ad venandum & piſcandum, fila ad conſuendum, funes ad ligandum, chordulæ ad ſagittandum, ligamina ad connectendum, lineæ ad menſurandum, lintheamina ad quieſcendum, cortinæ ad ornandum, ſacculi & burſę ad neceſſaria reponendum. vnde nulla eſt herba quæ tot & tantis vſibus coaptetur. Vere ad omnia iſta ſunt neceſſaria merita & virtutes: quia vere iſta ſunt animæ indumenta & paramenta, quæ eam ſeruant a frigore indeuotionis, & a pluuia luxurię, & a vento ſuperbiæ & elationis, & a tempeſtate æternæ damnationis. Vnde dicitur in Pſal. Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu &c. Iſta etiam ſunt vela ad nauigandum & tranſeundum ſine periculo mare mundi. Retia ſunt ad piſcandum & venandum prædam.ſ. gloriæ paradiſi. Iſta ſunt fila quibus debet anima eſſe ſuta per longanimitatem, funes quibus debet eſſe ligata per charitatem, chordę quibus ſagittæ.i.animæ ſuperius extolluntur, lintheamina in quibus anima requieſcit, lineæ quibus opera noſtra menſurantur, cortinæ quibus animę inuoluuntur, ſacculi vbi animæ reponuntur. Vel linum eſt ſacra ſcriptura, ex qua fiunt retia prædicationis ad piſcandum animas, & funes vel ligamina mandatorum Dei, quæ ipſam vinciunt, chordæ etiam quæ eam corrigunt & ſagittant &c.

De arbore loto. *Cap. 93.*

LOTOS arbor eſt dulcis, cui' fructus comeſtus aduenis patriæ obliuionem inducit, & hic ante maturitatem ſæpe colores variat. Taliter ſe habet pęnitentia reſpectu peccatoris noniter conuerſi. Expone.

De malo arbore. *Cap. 94.*

MALVS eſt arbor ſolida ligno, rugoſa cortice, frondium denſitate vmbroſa, fructus ſuauitate 1
iocunda, florum amenitate decora, vſui & guſtui grõſa, in diuerſis medicinis efficax & virtuoſa, & dicitur malum græce, quod eſt pomũ latinæ, eo.ſ.q̃ fructus eius ſit rotundus, vt dicit Iſid. Malus vel pomus ſignificat virum perfectum, qui eſt ſolidus per conſtantiæ firmitatem, cortice.i.conuerſatione rugoſus per veſtium vilitatem, ramoſus per bonas affectiones, vmbroſus per bonorũ exemplorum dationes, fructuoſus per bonas operationes: floridus per bonam conuerſationem, guſtui .i.amorialiorum gratioſus per ſuam benignam conditionem, medicinalis quo ad doctrinam & eruditionem, & fructus eius .i.opera debent eſſe rotũda.i perfecta & alijs ſuauia & placentia per bonitatem & perfectionem. Et fructus eius dulcis gutturi meo. Cant.2. ¶ Malus faciliter ſterileſcit, niſi putetur, & a 2
ſuis ſuperfluitatibus emundetur, & hoc quia humor arboris qui deberet cedere in nutrimẽtum & naturam fructus, cedit in ramorum ſterilium nutrimentum, vt dicit commentator ſuper primum vegeta. Malus eſt prælatus, rami eius ſunt nepotes & parentes, qui de eadem ſunt natura, vel cæteri de familia, fructus eius ſunt virtutes & merita. Quãdo ergo malus hẽt multos ſuperfluos & ſteriles ramos.i.multos malos parentes & cognatos vel familiares ſecum, tunc vere a fructu gratiarum & virtutum efficitur ſterilis & infęcundus, & hoc quia humor ſuæ affectionis vadit ad ramos iſtos nutriendos, non ad fructũ producendum, quia.ſ. mali eccleſiaſtici non vacant nec intendunt quomodo bona opera & fructuoſa faciant, ſed quomodo ramos.i.parentes, compatriotas & familiares nutriant. Vtile ergo eſt homini q̃ tales rami ſibi auferantur. vnde Ezech.17. Summitatem frõdium eius auulſit. Vel dic q̃ nulli qui ſecum habent multos huiuſmodi ramos, faciliter fiunt pauperes & ſteriles, & hoc quia rami huiuſmodi attrahũt quanto plus poſſunt humorem ſuæ ſubſtantiæ temporalis, quia.ſ. bona temporalia talium tranſeunt in nutrimentum ramorum ſterilium.i. ſuorum parentum & famulorum & nepotum, & ſic efficitur ſterilis atque pauper, inquantum.ſ. de bonis pauperum ſuos ditat, & iõ neceſſe eſt q̃ oẽs tales abijciat & abſcindat. Abijce

eam

eam & proijce a te. Vel per ramos intelligo adulatores & malam ſamiliam eorundem &c. Vel dic ꝙ malus eſt homo, rami ſuperflui ſunt peccata, a quibus pro certo neceſſe eſt ꝙ putetur & mundetur per pœnitentiam, ad hoc ꝙ fructum bonorũ operum poſsit emittere. Sea annis putabis vineam tuam, & ſe primo colliges fructus eius. Leuit. 25. Humor enim, id eſt interior affectio ad talia conuertitur nutrienda. Tempus putationis aduenit. Cantic. 2. Vel per malum iotelligo parentes ſeculares, quibus nõ eſt vtile quantum ſcilicet ad Deum, habere multos filios vel parentes, quia vere humor ſuæ affectionis
3 & cætera. ſicut ſupra. ¶ Malorum vel pomorum diuerſa ſunt genera, alia domeſtica, alia ſilueſtria, alia fructum dulcem, alia acetoſum habent, & diuerſitas fructuum exteriorum procedit ex diuerſitate humorum interiorum. Sic multa ſunt genera hominum, quidam domeſtici & boni, alij ſilueſtres, id eſt mali qui diuerſimodè fructum operum ſuorum emittunt, quia alij fructus bonos & dulces faciunt, alij malos. Ex fructu arbor cognoſcitur. Lucæ 6. Varietas enim fructuum, id eſt exteriorum operationum procedit ex varietate interiorũ humorum, id eſt affectionum, quia ſi radix ſancta, & rami. ad Romano. 11. A corde enim exeunt (ſicut dicitur Marci 7.) furta, homicidia & cætera ſimilia.

De Malogranata. Cap. 9ſ.

1 MALVSGRANATA eſt arbor cuiꝰ fructus malogranatum vel malum punicũ dicitur, & eſt arbor dura & nodoſa, plus in latum quàm in altũ ſe protendens. Fructus autem durum habet corticem, & interius ſubſtantiam carnoſam, in qua ſunt multa grana. fructus autem habet alios albos, alios purpureos, alios roſeos, & cortex & fructus & flores competunt medicinæ, vt dicit Iſidorus. libro 17. Talis eſt vir iuſtus & perfectus, durus per conſtantiæ firmitatem, latus per charitatem, non altus per ſuperbiam & vanitatem, ſed breuis per humilitatem, cuius fructus, id eſt opera ſunt incluſa in quodam duro & rudi cortice, id eſt in virtute humilitatis, quæ ipſa velat & occultat, ne exinde glorietur, quia ſecũdum Senecam: Eſto occultator virtutum, ſicut alij vitiorum. Et in iſtis fructibꝰ eſt carnoſitas pietatis, & plura grana. i. plura merita & virtutes. Iſte etiam habet flores. i. interiores affectiones, aliquãdo albos per continentiæ puritatem, aliquando rubeos per iuſtitiam vel charitatem, aliquando roſeos per patientiam & longanimitatem. Roſa enim quæ fricata ſedolet, patientiam ſignificat. Canti. 2. fulcite me floribus, ſtipate me malis. Et iſte quo ad corticem conuerſationis, quo ad flores affectionis, quo ad folia locutionis, quo ad fructus operationis, medicinalis & virtuoſus inuenitur, quia ſicut dicitur 1. ad Tim. 4. Omnis creatura Dei
2 bona eſt, ꝙ nihil reijciẽdum in ea. ¶ Maluſgranata maximè eſt frigoris impatiens, & flores coquuntur & depereunt faciliter a pruina. Sic multi ſunt ita debiles in bono, ꝙ frigus aduerſitatis, tentationis vel pœnitentiæ nequeunt tolerare, imo ad modicum tale frigus flores ſuarum bonarum affectionum, propoſitorum & volitionum deficiunt & ſiccantur. Vnde Iob 15. Lędetur quaſi vinea in primo flore botrus eius & ibidem 8. Cum adhuc ſit in flores, nec carpatur manibus, ante omnes herbas areſcit. Vel per florem intelligo iuuentutem, quæ contra frigora tribulationum vel tentationum maximò eſt debilis & inepta. ¶ Fructus maligranatæ ſunt operti dura teſta, & interius
3 ſunt carnoſi, habentes multa grana, hæc licet parum nutriant, ſunt tamen multum medicinalia. virtutem enim habent confortandi, conſolandi, fluxum ſiſtendi, deſiccandi, & ſitim in febribus & alias compeſcendi. huiuſmodi etiam fructus valet contra multiplices paſsiones, ſecundum Dioſco. Talis eſt prædicator, quia in cortice exterioris apparentiæ debet eſſe clauſus, & intus habero multa grana. i. multas virtutes & merita, carnoſus etiam & humidus debet eſſe per pietatẽ & deuotionem, & licet parũ nutriat alios. ſ. quo ad temporalem ſubuentionem, vtpotè quia pauper eſt, tamen eis eſt vtilis ſpiritualiter & medicinalis, quia ipſos ſuis dictis & informationibus cõfortat & conſolatur, & conſolidat in fide & roborat, & fluxum in eis vitiorũ compeſcit, & eos a voluptate carnali deſiccat, & in febricitãtibus. i. cupidis ardentibus & auaris ſitim auaritiæ refrenat atq; ſedat, quia ſicut ex iſtis pomis eliquatur ſuccus delectabilis guſtui, & valẽs cõtra multas infirmitates, ſic vere ſuccus iſtoſũ. i. doctrina q̃ ab eis emanat, valet cõtra vitia & pctã. Vel dic ꝙ pomũ iſtud ſignificat ſacram ſcripturam, quæ licet ſit exterius rudis quo ad literã, interius tamen eſt granoſa quo ad intellectum &c. ſicut ſupra per omnia. ¶ Duo ſunt genera
malorum punicorum. quædam dulcia, quædam acetoſa, vtraque tamen medicinalia. Nam licet iſta poma ſint exterius dura, rudia & diſcolorata, interius tamen ſunt rubea, mollia, humida, ſapida & iocunda, & miro naturæ artificio per cellulas ſunt granula ordinata. Succus autem iſtorum appetitum prouocat, naturam & calorem deficiẽtem reparat, & ad alia multa valet. Sic duo genera ſunt bonorum, dulces. ſ. i. contemplatiui, acetoſi. i. actiui, ambo tamẽ boni & iuſti, quia licet exterius in conuerſatione inueniantur rudes quo ad humilitatẽ, & etiã aliquando leues & in aliquibus inſolentes, & diſcolorati quo ad habitus vilitatem vel nimiam curioſitatẽ, duri quo ad correctionis auſteritatem, interius tamen in corde ſunt rubei per charitatem, humidi per pietatem, molles per benignitatem, ſapidi per vitæ ſanctitatem, & grana eorum. i. interiores cordis affectiones optimè ſunt ordinatæ per ſapientiam & maturitatem, & ideo tales ſunt medicinales per vitæ & doctrinæ bonitatem, & ſuccus. i. eorum ſubſtantia temporalis deficiẽtes pauperes reparat & confortat per pietatem & largitatem. Canti. 4. Emiſsiones tuæ ſicut malorum punicorum. 4

De Moro. Cap. 96.

MORVS eſt arbor quaſi tota medicinalis fructum habens dulcem, primo viridem, tãdem album, tandem rubeum, tandem nigrum, quã dentes & manus comedentium tingit, & ſecundum Pli. ventrem ſoluit. ad ſolem autem exſiccatus, ipſum ſtringit, folia etiã ſunt medicinalia, quia folia mori ſilueſtris ſecundum Iſido. ſuperiecta ſerpenti, ipſum interimunt, & a vermibus libentiſsimè comeduntur, & ideo vermes qui ſericum ex ſe egerunt, eo aptiſsimè nutriuntur. fructus etiam eius paſtorum in deſerto releuãt 1
famem. Quando etiam elephãtes ſuccum fructus eius qui eſt rubeus vident, tunc ad prælium animantur, & vt dicit Raba. in glo. ſuper 1. Machab. 6. Morus eſt crux, q̃ vere multũ eſt medicinalis animæ peccatrici. fructus iſtius arboris eſt Chriſtus, qui in ea pependit. & iſte fuit primo albus per munditiam virginalis complexionis, tandem rubeus per ſanguinem paſsionis, tandem niger & pallidus amiſſo ſanguinem per deformitatem mortis. Eſa. 53. Vidimus eum, & non erat aſpectus. Ibidem 63. Quare rubrum eſt veſtimentum tuum? Folia eius ſignificant crucis memoriam, quæ in corde noſtro debent vmbram eius & imaginem præſentare per compaſsionem, vt ab æſtu tentationũ nos refrigeret. Fructus igitur eſt Chriſtus crucifixus, rubeus & ſanguineus, qui pro certo quãdo aliquis eũ comedit & ſibi incorporat per compaſsionem & affectionem & deuotionem tunc dentes eius. i. verba, manus eius. i. opera rubricat, colorat atq; pingit, quia. ſ. facit eum loqui modeſtè, & operari honeſtè: ipſum etiam ſoluit & reſoluit per pietatẽ & deuotionem, & tandem eum ſtringit & refrenat a fluxu malarum affectionum & actionum: & hoc quia ad ſolem fuit expoſitus & ſiccatus, quia. ſ. extra ciuitatem fuit crucifixus. vnde dicitur in pſal. Aruit tanquam teſta virtus mea. Et Eccleſ. 38. Vapor ignis vrit carnes eius. vel etiam ventrem mentis ſoluit per fletum compaſsionis, tandem eum ſtringit per fortitudinem conſtantiæ & perfectionis. Et hic fructus duo facit, quia vere paſtores. i. prælatos & prædicatores in deſerto huius mũdi reficit, & elephantes. i. alios bonos & ſimplices fideles ad repugnandum ſ. per virtutes & bona opera contra mundum & carnem & hoſtẽ acuit & inducit, quia vere per aſpectum ſucci huius fructus. i. per conſiderationem & deuotionem ſanguinis Chriſti, homo pugnat audacius atque vincit. 1. Macha. 6. Oſtenderunt elephantibus ſanguinem vuę & mori. Et per huiuſmodi memoriam & virtutem ſerpentes. i. tentationes & demones ſuperantur, & exinde vermes ſericum facientes. i. boni 2
& vtiles nutriũtur. ¶ Fructus mori primo in flore albet, ſecundo viret, tertio rubet, quarto nigreſcit, & quãto maturior, tanto nigrior. & ſunt mora immatura frigida & ſtyptica, confortatiua & conſtrictiua, quũ autem maturantur, tunc fiunt calida & humida, & quanto plus, tãto plus, vt dicunt Dioſc. & Pli. Sic homo primo in flore. i. in iuuentute debet albere per caſtitatem, deinde virere per honeſtatem tandem rubere per charitatem, vltimo nigrefieri per humilitatem & pœnitentiæ auſteritatem, & ſic ſemper debet procedere de virtute in virtutem,

donec

dooec videat Deum Deotum Et quanto eſt maturior.i.ſapien
tiot vel antiqnior,tanto nigtior & bumilior debet eſſe,quia li
cet dum erat immaturus.i.dum eſſet iuuenis, inſolens atq; le-
uis, eſſet frigidus per indeuotioné, ſiccus per incompaſsioné,
tamen quando efficitur maturus.i.ſenex & prouectus,tunc de
bet eſſe calidus per feruorem charitatis, humidus per dulco-
rem pietatis.Mutatus eſt in virum alium 1.Reg.10.Vel dic q
fructus mori ſicut & ceraſi eſt nouitius, qui quádo eſt imma-
turus.i.in ſtatu incipientis & nouitiatus , tunc adhuc eſt viri-
dis per carnalitatem,immaturus per inſolentiæ leuitatem,ſic-
cus & durus & frigidus per incompaſsionem,obſtinationem.
& indeuotionem:ſed vere tandé quando fit profeſſus,ipſe de-
bet quaſi totaliter immutari , quia debet maturari per diſcre-
tionem,molliri per cópaſsioné, nigreſieri per habitus vilitaté
3 & deiectioné,& debet fieri calidus per dilectionem,& humi-
dus per deuotioné.Vel dic idem de quolibet iuuene vel anti-
quo.¶ Morus eſt arbor alta,quæ quaſi tota eſt medicinalis: q a
& fructus & radix & cortex & folium cópetunt medicinæ.Ná
radix eius inciſa gummi emittit quod multum eſt medicina-
le, ſecundú Pli.li.16.c.26.vbi de moro inquit: Nouiſsima vr-
banarum arborum germinat, nec niſi exacto frigore, & ob
hoc ſapientiſsima arborum eſt dicta.ſed cum cęperit,vniuer-
ſa germinatio ita erumpit,vt vna nocte etiam cum ſtrepitu to
tum peragat. Sic vir perfectus medicinalis eſt & virtuoſus
quo ad omnes ſui partes:quia radix cordis vel affectionis,cor-
tex conuerſationis,folia locutiones,fructus operationes medi
cinalia ſunt.folia enim.i. verba, fugant & eneruant ſerpétes.i.
detractores,& vermes,id eſt ſimplices nutriunt per doctriná.
Radix etiam eius , id eſt cor quando finditur per compaſsio-
nem, tunc emittit gummi, id eſt eleemoſynarum largitionem,
quæ.ſ.eſt pauperib[9] medicina, & ſic quo ad omnia eſt alijs fru
ctuoſus.Cúcta fecit bona in tpe ſuo.Eccle.39 Et ſicut fructus
mori reficit atq; nutrit:ſic exépla bonorú alios recreát & delc
ctant.Iſte ergo ſapientiſsimus arborum,id eſt hominum dici-
tur , pro eo q frigora & pericula tribulationum tranſire per-
mittit,vt liberius fructus ſuorú operum proſequatur. Vel iſta
poſſunt applicari ad quoſdam qui fructificare per bona opera
nouiſsimi incipiunt,& hoc quia frigore indeuotionis ſunt ple
ni,ſed tádem ad fructus bonorum operum taliter operant, q
tarditatem temporis virtutum abundantia recompenſant, ſi-
cut de Paulo apoſtolo apparuit , qui vltimus inter apoſtolos
4 conuerſus dicebat.1.ad Corinth.15.ſe abundantius alijs labo
raſſe,quia ſicut dicitur Matth.10. Erunt nouiſsimi primi &c.
¶ Succus mori ſeu vinum multum eſt vtile medicinæ, quia
ex inde fit vinum electuarium , quod dicitur diamorum ſeu
panchreſtros,quod valet contra ſquinántiam ſeu anginam,quæ
tollit reſpirationem,& hominem cito necat. Squinantia ſigni
ficat verecundiam cófitendi, quæ interſecit ſine remedio pec
catorem.ſed vere quádo ſuccus mori, id eſt gratia Chriſti vel
memoria ſanguinis eius adhibet,tunc deponit verecundiá,&
ſic a periculo liberat.Cant 2.Fructus eius dulcis gutturi meo.

De Mirto. Cap. 97.

1 MYRTVS eſt frutex creſcens potiſsimè circa ma
re,cuius fructus, flores & frondes conueniunt
medicinæ,ſed fructus magis. Fructus auté eius
quanto recentiores, tanto ſimpliciter meliores,
qui melius ſeruantur in calore ſolis quàm in vm
bra, vt dicút Iſid. & Pli. Talis eſt vir perfectus:
quia iuxta mare.i.iuxta amaritudinem contritionis vel pœni-
tentiæ debet eſſe,& flos eius.i.conuerſatio,frondes eius.i.locu
tio,fructus eius.i. exempla vel operatio bona ſunt, medicina-
lia & virtuoſa , fructus tamen eius.i.operationes verba pręcel
lunt. Et iſti etiam fructus quanto ſunt recentiores per iuuen-
tutem,tanto meliores, quia vere bona opera iuuentutis apud
Deum præ cæteris ſunt accepta. Ideo dicat quilibet. Ambula
uit pes meus iter rectum a iuuentute mea.Eccl.51.Et iſti fru-
ctus.ſ.bona opera , melius conſeruantur ad calorem ſolis.i.in
feruore charitatis, vel in ardore tribulationis & paupertatis,
q̃ in vmbra mundanæ proſperitatis. pſal. In ſole poſuit taber-
naculum ſuum. ¶ Myrtus ſecundum Iſidor.iuxta mare naſci-
2 tur,& ſecundum Plin.de baccis & fructibus eius efficax oleú
eliquatur.Secundum autem Hiero.in gl.Eſa.41.& 55.myrtus
eſt imputribilis & aromatica , & feſſa membra conſolidat &
cóſortat.mitigatiuę enim, refrigeratiuę & temperatiuę eſt na
turæ. Talis debet eſſe vir iuſtus, quia vere iuxta mare.i.iuxta
miſerias aliorum per compaſsioné debet morari,& ex fructi-
bus eius.i.ex ſuis bonis téporalibus debet eliquari oleum pie-
tatis,eleemoſynæ & largitatis,& ſic p virtutem pietatis & miſe
ricordiæ efficiet aromaticus per famoſitatem, & imputribilis
p bonæ vitæ & perſeuerátiæ longanimitaté.Ná tales pij.& mi
ſericordes feſſa mébra.i.pauperes deſolatos cóſolidant & con
fortát,& ſquinantiá & dolores eorú & deſolationes mitigát,&
ęſtus ſuatum paupertatú p eleemoſynas téperant , refrigerant
& refrenát.Eſa.55. Pro ſaliunca aſcendet abies , & pro vrtica
creſcet myrtus. Vrtica enim quæ vrit & rodit, ſignat auaritiá,
loco cuius debet in noſtris cordibus myrtus pietatis creſcere.
Vel ſi vis dic q myrtus eſt virtus ſpei,quæ ſemper habet locú
circa mare.i.in ſtatu amaritudinis & tribulationis. & iſta con
ſolidat ne deficiant feſsi in tribulatione , eorumque dolores
temperat,mitigat & confortat.Figura Zach.1.vbi vir qui ſta-
bat inter myrteta, dixit angelo verba bona & cóſolatoria &c.
Vide & expone.¶ Myrtus eſt arbor iuxta mare creſcés, multú 3
medicinalis,& ſtypticæ ſeu reſtrictiuæ eſt naturæ, valet có
ictus ſcorpionis,& cótra multas alias paſsiones. Talis eſt abſti
nétia vel pœnitétia,quæ pro certo ſemper debet eſſe iuxta ma
re.i.circa amaritudiné contritionis,& iſta pro certo habet vir
tutem ſtypticá & reſtrictiuam oíum ſuperfluitatum vitiorú &
peccatorú, & morſus & ictus tentationú carnalium ſanat &c.

De Myrrha. Cap. 98.

MYRRHA eſt arbor quinque cubitorum in al- 1
titudine, cuius folia ſimilia ſunt oliuæ, ſed ma-
gis criſpa, ſpinoſa & aculeata.& hæc quoddam
gummi diſtillat quando ſcinditur,quod licet ſit
amarum , eſt tamen ſummè medicinale & vir-
tuoſum,quia omnia vlcera & morbos ſanat,ſi debitè apponat.
& hoc gummi viride eſt & aromaticum , ſed amarum. Sic eſt
Chriſt[9],quia folia eius.i. verba ſimilia ſunt oliuæ quod quo ad
pietatem,aculeata tamen quo ad iuſtitiam & auſteritatem, &
quando iſte fuit inciſus in paſsione,lancea ſ.ſeu clauis,tunc ve
re exinde ſtillauit myrrha.i.ſuus ſanguis precioſiſsimus,qui li
cet ſibi fuerit amariſsimus,nobis tamen eſt vtiliſsimus,& nos
a peccatis liberat & abſoluit. Et ſicut myrrha corpora ſeruat
ne putreſcat, ſic ſanguis Chriſti animam liberat peccatricem
ab omni putredine peccatorum. Vel dic q arbor eſt prælatus
cú folijs &c.ſicut ſupra.& ab iſto debet diſtillare liquor ama-
rus.i.amara correctio ſubditorum delinquentium , quæ ipſos
liberet a peccato.Manus meæ diſtillauerút myrrham.Can.5.
¶ Plures autem ſunt myrrhæ ſpecies.ſ. ſeptem, colore & effi- 2
cacia differentes.Virtuté aút habet diſſoluendi, confortandi,
conſumendi,& mortua corpora a putredine præſeruádi,deſic
cádi,cóſolidádi,conglutinandi,roborandi,& carnem mortuam
corrodendi:vt dicit Dioſcorid. & Plin.Et eſt myrrha ſpecies
amara:ſed mirabiliter precioſa, quæ de arbore quandoque vo
luntariè ſtillat,& tunc eſt precioſiſsima, & dicitur myrrha ele
cta,ſeu ſtacte.Aliquando auté arbor inciditur,& ſic inde ema
nat myrrha,quæ licet ſit bona, nó eſt tamen ſimilis bonitatis.
Myrrha eſt pęnitentia, quæ multum eſt amara & grauis ad ſu
ſtinendum, verumtamen multum vtilis & medicinalis animæ
peccatrici . Ipſam.n diſſoluit per cópaſsionem vel cótritioné,
confortat & conſolidat per ſpei conſolationem,cóſumit & de-
ſiccat per carnis corporalem afflictionem , carnem ſuperfluá
rodit.i.carnalem delectationem, & ſic corpus mortuum.i.pec
catoré vita gratiæ priuatú ſeruat & purificat, ne putreſcat per
æternam damnationem,& ne fœteat per infamiæ diuulgatio-
nem.& in ſignú huius , Chriſtus mortuus myrrha & aloe fuit
vnct[9].Prou,7.Myrrha & aloe & cinamomo aſpſi cubile meú.
Et huius ſpeciei.ſ.pœnitentiæ, ſunt multa genera & multimo-
di omnes tamen ſunt boni & vtiles animæ vna.n.eſt vigila
re,alia ieiunare,alia diſciplinam accipere, alia corpus in pere
grinationibus exercere , alia profunde conteri & pœnitere,
alia obedientiæ alicuius propter Deú,ſe ſupponere , altera ca-
ſtitate ſe domare & cruciare,& iſtę poſſunt eſſe ſeptem ſpecies
myrrhæ pœnitétiæ multæ.n.tribulationes iuſtorum. ¶ Stacte 3
vel myrrha eſt ſpés ſuauiſsimi odoris, ſed amari ſaporis, quæ
de arbore &c.ſicut ſupra §.pręcedenti.Sic verè ab homine po
teſt emanare duplex myrrha pœnitentiæ vel paupertatis,vna
ſine coactione,quádo.ſ.ex proprio motu aliquis intrat religio
nem,vel aggreditur bonum opus vel aliud ſimile. Alia inuo-
luntarie , & coacte ,quando.ſ.homo primo a Deo vel prælato
inciditur per mundi tribulationes & correctiones & quando
compel-

compellitur emittere myrrhã pœnitentię, vt quia in agnitio-
nem ſui ducitur percuſſus a dño plaga, ſicut dr̃ de Anthiocho
2.Mach.9. Sed vere illa prima eſt melior & Deo acceptior &
odoroſior & famoſior, q̃ illa quã inuolnntariè aliquis perficit
flagellatus, & in iſta dr̃ electa. Vnde Eccleſ.24. Quaſi myrrha
electa dedi ſuauitatem odoris. ¶ Septem ſunt myrrhę ſpẽs, om
4 nes tamen ſunt animæ medicinales, licet amaræ. Sic tribulatio
nes mundi ſunt plures .ſ. fames, ſitis, frigus, ęſtus, laſſitudo, in-
firmitas, & mors. Iſtæ ſunt ſeptem ſagittæ Madian &c. Vide
de pœnitẽtia ſupra. Vel dic q̃ myrrha eſt gratia Dei, quæ con
glutinat per charitatem, conſolidat per cõſtantiæ firmitatem,
conſumit p pœnitentiæ aſperitatẽ, diſſoluit per pietatem &c

De Myrrho vnguento. *Cap. 99.*

1 MYRRHVM eſt vnguentum de mirrha & alijs ſpe
ciebus aromaticis confectũ quod hẽt virtutẽ hu
mores in iuncturis conſumendi, & ex aromatici
tare animales ſpiritus reparandi, & ex amaritu-
dine vermes & pediculos interficiendi, ſudores
etiam per ipſum compeſcuntur, & inũcta corpora a putredine
conſeruantur. Talis eſt pœnitentia, quæ ex myrrha amarę con
tritionis & alijs ſpeciebus .ſ. confeſsione & ſatisfactionẽ com-
ponitur. Iſtud enim vnguentum deſiccat malos humores car-
nalis voluptatis, expellit vermes inuidiæ, & putredinem luxu
riem compeſcit, & quia eſt aromatica per bonã famam, ideo
ſpiritus interiores i. bonas affectiones reparat & reſtaurat. Im
pleta eſt domus ex odore vnguenti. Ioan.12. Iſtud.n. vnguen-
2 tum habuit Magdalena quæ fuerat peccatrix. Luc.7. ¶ Palmi-
tes arboris myrrhæ quãdo comburuntur, ex fumo tali morbi
mortiferi contrahuntur, niſi ſtoracis beneficio liberentur. Sic
verè quando prælatus comburitur in igne luxuriæ vel auari-
tiæ, tũc ex fumo ſuæ infamiæ & malorũ ſuorum exẽplorũ alij
occidũtur. Apocal.9. Obſcuratus eſt ſol & aer de fumo putei.

De Mandragora. *Cap. 100.*

1 MANDRAGORA eſt herba habens exterius
mala vel poma ſuper folia, & dicitur ſecũdũ
Pythag. anthropomorphõ, & ſic vocatur, eo
.ſ. quia habet radicem formæ hominis in mul
tis ſimilem. Folia habet expanſa ſuper terrã,
betæ vel lactucæ ſimilia. Mala eius odorifera
& colore crocea, guſtui tamen ſunt inſipida,
& ideo eſui non ſunt apta, ſecundum Iſido. vim tamen habent
ſomniferam, & ſomnũ olfacientibus inducunt, & maximè cor
tex eius cum vino bibitus, ſed ſi nimis quis eo vtitur mortem
procurat, vt dicit Iſid. lib.17. Habet etiam virtutem mandra-
gora dolorem minuẽdi, quia ſi quis eam potauerit, ita ſopitur
& obdormit, q̃ licet ſcindatur & ſecetur, non ſentit, & ideo ſe
candis offertur, vt non ſentiant inciſurã. Mandragora eſt mun
dus cuius rami vel folia ſunt mundani, cuius poma & fructus
ſunt diuitiæ & deliciæ. Habet ergo mandragora .i. mundus fo
lia ſua .i. filios ſuos mundanos, expanſa ſuper terram, quia ve-
re iſti non curant niſi de terrenis, & circa ea iacẽt per affectũ.
Iudith 14. Ecce holofernes iacet in terra. Et iõ in talib⁹ folijs
ſunt poma mãdragoræ .i. diuitiæ mundi, q̃a mali & pctõres ob
tinent diuitias in hoc mũdo. Vñ pſal. Ecce ipſi pctõres in ſecu
lo obtinuerũt diuitias. Iſta aũt poma .ſ. mũdi diuitię & deliciæ
ſunt pulchrę & odoriferę & delectabiles pctõri, ſed vere gu-
ſtui .i. bonis viris & ſpũalib. inſipidę ſunt & amarę. Iſta tñ her
ba cũ pomis ſuis .i. mũdus cũ bonis ſuis hñt vim ſomniferã, q̃a
vere qñ p amorẽ & affectionẽ aliqs ea potat, & ſibi incorpat,
ſtatim dormit i pctõ & delicijs, & in iſtis q̃eſcit & delectat̃, &
hoc intantũ q̃ licet ſcindat̃, & ſecetur p labores & tribulatio-
nes, p diuinas correctiones & flagellationes, tñ non ſentit nec
dolet. Iſtud patet quia mũdi diuites plus laborãt pro mũdo, q̃
boni pro Chro, & tñ de hoc nõ cõqueruntur nec dolẽt, ſed in
hoc delectant̃ & gaudẽt. Iõ Hier.5. Dñe percuſsiſti eos, & nõ
doluerunt. Et Hier.2. Fruſtra pcuſsi filios vr̃os &c. Figura de
Iona, q̃ in naui dormiens, nõ ſentiebat periculũ donec in ma-
re eſſet proiectus, & a ceto abſorptus. Sic pctõr in mari mũdi
dormiẽs, nõ præſentit periculũ maris & cetl .i. inferni & diabo
li. Iſti.n. in amore mũdi ita dormiũt, delectant̃ & inuoluunt̃, q̃
tribulationes, labores & miſerias quas eis immittit Deus, vili
pẽdunt, nec pp hoc corrigunt̃. Verberauerũt me, ſed non do-
lui, traxerũt me, ſed nõ ſenſi. Prouer.23. Vel dic q̃ mãdragorę
ſunt diuites, & iſti ſunt duplices, maſculus .ſ. & fœmina ad li-
terã, & ſimilitudinẽ hñt hoĩs, non virtutẽ, quorũ folia .i. verba
circa terram .i. circa tpalia ſunt expanſa, & iſti ſunt onerati po-
mis .i. tpalibus diuitijs: quæ pro certo vim habent ſomniferam
& mortificatiuam .ſ. malè eis vtẽtibus. Vel dic q̃ mandragora
ſignificat mundi proſperitatem: quę facit hoĩes in pctĩs dormi-
re: quia reuera vim habet mortificatiuam, quia hõ ſopitus iſtis
& imbutus, infrigidatur per indeuotionẽ & mortificatur per
æternã dãnationẽ. & pone figuram, (quæ optimè ad hęc facit.)
Iud.4. de Sizara, qui potato lacte obdormiuit, & occiſus eſt. vi
de eam ti. de aſpide. Et ideo ſecandis & vulnerãdis .i. illis quos
diabolus vult perpetuo in inferno damnare & ſecare, offert ip
ſe talem mandragoram .i. mundi bona, vt nõ ſentiant nec præ-
uideant iſtas pœnas &c. Ordina melius. Vel dic q̃ mandra-
gora eſt amor Dei, vel etiam mundi, qui pro certo ſi bñ bibat̃
& incorporet̃, ita facit hoĩem dormire & delectari, q̃ nõ ſen-
tit q̃cquid ei inferatur, imo ſuſtinet ſine dolore tribulationes
& vulnera patienter. patet in martyribus, q̃ iſto potu ebrii, nõ
ſenſerunt vulnera & tormenta. Allega ſicut ſupra. De amore
etiam mundi patet: quia qñ aliquid amatur, nullus labor diffi-
cilis reputatur. Nam ſm Aug. Solus amor nomen difficultatis
erubeſcit. Nã vt dicit idem, Labor amãtibus eſt dulcis. Vel dic
q̃ mãdragora eſt vir perfectus, cuius folia .i. verba ſunt expãſa
circa terram .i. ſunt humilia & depreſſa. oneratus eſt etiam po-
mis .i. bonis operibus odoroſis & virtuoſis & famoſis. Cant.7.
Mandragoræ dederũt odorẽ ſuum in portis noſtris. Radix aũt
eius .i. cor hoĩs ſimilitudinem repręſentat: quia ſicut homo eſt
aĩal rationale & benignum, ſic iſte eſt in corde rationabilis &
benignus. Dan.7. Super pedes quaſi hõ ſtetit, & cor eius datũ
eſt ei. Vel dic qđ mandragora eſt paradiſus, cuius poma ſunt
æternæ diuitiæ & deliciæ. Sed verè herba iſta habet vim ſomni
feram: quia qñ per ſpem bibitur & incorporatur, tunc hõ ob-
dormit per deuotionem & contẽplationem, & dolores & mun
di tribulationes non ſentit, ſicut patet in martyribus. Et iõ me-
dici .i. prælati & prædicatores cum vino conſolationis & præ-
dicationis debent iſtam offerre ſecandis & vulnerandis .i. corri
gendis & puniendis, dicentes ad Rom.8. q̃ nõ ſunt condignę
paſsiones huius temporis ad æternam gloriam, quæ reuelabit
in nobis. Vel per mandragoram intelligo virtutem patientiæ,
quæ facit oĩa leuiter ſupportare &c. Vel dic q̃ mandragora eſt
Chriſtus, cuius cortex .i. cõuerſatio, folia .i. loquutio, fructus .i.
operatio, faciunt nos dormire per deuotionẽ & dilectionẽ, ſi .ſ.
bene conſiderentur, & mala mundi non ſentire per fortitudinẽ
& perfectionẽ. Et ſicut ſuccus mandragorę virtutẽ habet infri
gidandi, & ignẽ ſacrũ extinguẽdi, & choleræ impetũ mitigãdi:
ſic ſuccus .i. Chriſti gratia vel doctrina infrigidat ab ardore lu
xuriæ, & choleram & ignẽ auaritiæ mitigat & refrenat, & ma-
ximè ſi cum lacte .i. cũ gratia mulieris maſculum nutrientis ſu-
matur .i. beatę virginis. ¶ Mãdragora matricẽ diſponit ad con- 2
ceptionem, virtutem habet ſm Pli. & Pla. infrigidãdi, repercu
tiendi, ſomnũ prouocandi, oẽm fluxum ſuperius & inferius re
ſtringendi. Talis naturæ eſt doctrina vel prædicatio: quia verè
hæc diſponit matricẽ .i. conſcientiã audiẽtis ad cõceptionẽ bo-
ni propoſiti vel gr̃æ meriti & virtutis, fluxum vitiorũ ſtringit,
ſomnũ contemplationis inducit, malos cogitatus repercutit, &
ad fœcunditatem virtutũ diſponit. Figura Gen.30. vbi Rachel
erat ſterilis, nec poterat parere, ſed fili⁹ Liæ ſororis ſuæ attulit
ſibi mandragoras de agro, quæ comedens concepit & peperit
plures natos. Sic verè qñ Rachel .i. aliqua perſona eſt ſterilis a
fructu bonorum operũ, tunc debet comedere & ſibi incorpo-
rare mandragoras .i. doctrinam & prædicationem, q̃ filius Liæ
.i. prædicator filius pœnitentiæ, in agro ſacræ ſcripturæ colli-
git, & ſic poterit impręgnari. Idem per oĩa dic de gr̃a Dei, quã
filius Liæ .i. Mariæ, Chriſtus .ſ. nobis de agro paradiſi attulit, &
nos bonis operibus impręgnauit, & hæc ſomnũ prouocat &c.
ſicut ſupra. Vel expone de ſpe cœleſtis gloriæ, quæ omnia ſu-
pradicta facit, & hoĩem fœcũdat per virtutes &c. Figura ſicut
ſupra, & expone. ¶ Mandragora diſponit ad conceptionẽ mu- 3
lieres calidas & humidas, ſed frigidas & ſiccas impedit & re-
tardat, vt dicit Plato. Sic diuitiæ illos qui ſunt per pietatem hu-
midi, calidi per charitatem, diſponunt ad bonorum operũ fœ
cunditatem, illos tñ qui ſunt ſicci per incompaſsionem, frigidi
per indeuotionẽ, impediunt, quia .ſ. bonis diuitiæ proficiunt,
malis obſunt. Eccl.39. Hæc oĩa bonis in bona cõuertunt̃, ſimi-
liter malis in malam. Nam ſicut ſm Plin. poma iſta ſolo odore
inferunt ſomnum, ſic diuitiæ & bona mundi ſola imaginatione
& cogitatione faciunt hoĩem in ipſis dormire & delectari. Et
ſicut ſi

ſicut ſi quis mádragora indiſcretè vſus fuerit, per eá mortem
incurrit, ſic mundi diuitiæ mortē æternā inducunt, ſi indiſcre
tè eis quis vtatur & male. Ideo 1. ad Theſſ. 5. Non dormiamus
4 ſicut cæteri, qui ſpem non hñt. ¶ Scd'm Pli. caueant foſſores mã
dragoræ contrariũ flatum venti in eius foſsione, & tres circu-
los gladio circunferunt & circa eã faciunt, & expectant fode-
re vſq; poſt occaſum ſolis, & ſic credũt eius præcipuas eſſe vir
tutes. Succus eius in ſole deſiccatur, & mala eius in vmbra, &
ſic medicinæ vſib' deputãtur. Et ſicut inueni in lapidario, iſta
herba qñ colligitur, clamat & cõqueritur, & ſi quis vocē eius
audiat, moriť: & ideo neceſſe eſt vt cautè a foſſoribus colliga-
tur. Mandragora eſt hõ, qui pro certo qũ eſt in terra. i. in mun
do radicatus per malã cõſuetudinem vel malam affectionem,
ſi prælatus vult eũ exinde auellere & colligere per correctio-
nem, tunc ipſe clamat & cõqueritur per murmurationē & ap
pellationē, quia non amat peſtilens eũ qui ſe corripit. Prouer.
15. Et etiam ipſum correcturem & alios audientes & aſtantes
interficit per diffamationē: quia Qui arguit deriſorē, ipſe ſibi
iniuriã facit. Proue. 9. Et ideo neceſſe eſt vt tales inueterati in
malis conſuetudinibus & radicati, euellãtur & corrigant cau
tè & ſapienter a prędicantibus & prçlatis: & iõ debent cauere
ne ibi ſit flatus venti. i. motus ſuperbiæ, vel impetus iracundiæ
vel furoris, imo primo debent circũfodere cum gladio verbi
Dei, ipſum. ſ. per verba ſacræ ſcripturæ circunducendo & vo
cando & concludendo, & ad bonum incitando, quia. ſ. circa ta
les non eſt auſterè ſed benigniter procedendũ, & ſic tandem
poterunt colligi. i. corrigi, & ad vſus medicinæ ſpiritualis ſer-
uari. quia ſ. tales ſic conuerſi quo ad vitã ſunt alijs medicina-
les, & ſuccus. i. carnalitas iſtorum ad ſolem. i. ad ardorem pœ-
nitentiæ deſiccatur, & fructus ſeu poma. i. eorum opera in vm
bra humilitatis ſeruantur. Omnia iſta patent in Paulo, qui pri
mo fuit tribus circulis. i. tribus diebus excæcatus, & tandem
poſt occaſum ſolis, id eſt poſtquam fuerat lumine priua-
tus perfectè eſt correctus, baptizatus & conuerſus. Circum-
dedi illud terminis meis. Iob 38 Vel dic ꝙ religioſus quando
de terra. i. de mundo tollitur a Deo per conuerſionem, tribus
circulis, id eſt tribus votis adſtringitur, & ſic poſt ſolis occubi
tum, id eſt poſt vitæ exceſſum a Deo colligitur, & in apothe-
ca ponitur paradiſi, fructus autem eius & ſuccus &c.

De milio. Cap. 101.

1 Milivm eſt herba ſimilis canuę, cuius grana
valde ſunt minuta & parua, concaua, ſicca ſi-
ne vnctuoſitate, & ideo paruum dant corpori
nutrimentum, imo ſtomachum infrigidant &
deſiccant, & eum conſtypant & conſtringũt.
Milium eſt mundus, cuius fructus ſunt auari
& peccatores, qui pro certo parui ſunt quo ad merita, frigidi
per indeuotionem, ſicci per incompaſsionem, & ſine vnctuoſi
tate charitatis, & ideo tales paruũ dant corpori. ſ. eccleſię, nu-
trimentũ: quia iſti alios ſuis elemoſynis nõ nutriunt, imo per
rapinam & auaritiam ipſos infrigidant & deſiccant, & humo-
re bonorum tpalium eos priuant. Milium ſignificat diuitias,
quæ pro certo animæ dant paruum ſpirituale nutrimentum,
imo ſtomachum voluntatis & conſcientiæ infrigidant per in-
deuotionem, deſiccant per crudelitatē, & conſtypant per aua
ritiæ parcitatem, & ſanguinem bonarum affectionum non ge-
2 nerant nec producunt. Nil proderunt diuitiæ in die perditio-
nis, iuſtitia autem liberabit a morte. Prouerb. 10. ¶ Milium va
let ad confortandum ſtomachum propter ſiccitatem, aſſatum
autem virtutem habet torſiones ventris ſedandi.

De Menta. Cap. 102.

1 Menta eſt herba calida & ſicca, & ſtomacho
proficit, & eſt duplex. ſ. domeſtica & ſilueſtris.
ſed ſilueſtris eſt calidior, & dř a latinis napita
vel calaminta. Alia ſunt eius gña quæ creſcũt
in paluſtribus & in pratis, quę nõ ſunt tãtæ effi
caciæ vel virtutis nec coloris, odoris aũt ſunt
grauioris pariter & ſaporis. Menta eſt hõ: ſed iſtius ſunt plures
ſpecies. ſ. domeſtici. i. boni ſeculares, item ſilueſtres. i. boni reli
gioſi, & hi calidiores ſunt per charitatem, ſicciores per caſtita
tem, vtriq; tñ valent quo ad vitæ ſanctitatem, & ſtomachũ ec-
cleſiæ roborant & confortant. Alij ſunt paluſtres. ſ. delicioſi &
2 luxurioſi, & hi reſpectu aliorũ parũ aut penit' nihil valēt &c.
¶ Menta eſt herba calida & ſicca, ſtomachum iuuans, calefa-
ciens, diſſoluens, cõſumens, purgans, & appetitum prouocãs,
venenis obuians, & ad alia multa valens: & hæc multũ ſe mul
tiplicat: quia ſi haſta eius in terrã reflexa humo cooperiatur,
cito ſe multiplicat, & ex ſe nouam radicē generat ſeu prolem.
Talis eſt charitas, quia ſtomachũ. i. conſcientiã iuuat & con-
fortat per ſpei conſolationē, calefacit per deſideriũ & bonã af
fectionē, diſſoluit per contritionē, purgat p confeſsionē, conſu
mit per pęnitentiã, ſatisfactionē & afflictionē, & appetitum. i.
deſideriũ æternorũ prouocat p deuotionē & cõtēplationē, &
venenis pctõrũ obuiat & repugnat, et valet cõtra multa vitia
et pctã, & hęc multiplicat ſeipſam & augmētat: qa hõ charitati
uus & amãs alios attrabit ad amorem. Sene. Ama ſi vis amari.
Multiplicat etiã ſe per bonã operationē: quia ſi inclinet̃ p hu-
militatē, & terra i. memoria mortis operiat̃ p cõſiderationē, tũc
ſtatim emittet radicē. i. bonã affectionē, & faciet plãtã & nouã
prolē. i. bonã opationē. Vel dic ꝙ mēta eſt bonus hõ, qui incli
natus &c. ſicut ſupra. Vel dic ꝙ mēta eſt virt' humilitatis &c.

De Malua. Cap. 103.

Malva dř a molliẽdo vētrē: nam cũ ſit humida
& tēperata, idcirco virtutē habet mollificatiuã,
mundificatiuã, & maturatiuam. Si quis aũt ſucco
eius iũctus fuerit a ſcorpionibus vel aranea nõ
mordetur. ſucco etiã eius & oleo linitus, punctu
ras apũ non patitur neq; ſentit, vt dicit Iſido. & Plat. Talis eſt
virtus benignitatis: quia vere ventrem. i. voluntatē mollificat
& humectat, & eã temperat & maturat: quia beati mites &c.
Matth. 5. Omnē etiam duritiã ruditatis, crudelitatis, & obſti-
nationis remollit: quia Reſpõſio mollis frãgit iram. Proue. 15.
Et ideo pro certo ſi quis iſta iunctus fuerit, a ſcorpionibus. i.
a detractoribus, & ab aranei. i. a venenoſis & malitioſis non
mordebitur, ab apibus etiã. i. ab adulatoribus q̃ mel in ore ge-
runt, non lædetur, & maximè ſi oleũ miſericordiæ ſibi iungat.
Vel dic ꝙ hæc eſt pœnitentia, quæ mollificat per contritionē,
mundificat p cõfeſsionē, maturat p vitæ perfectionē, & apun
cturis. i. a tentationibus, apũ. i. carnis araneæ. i. mundi ſcorpio-
nis. i. hoſtis liberat, & maximè ſi oleo iuncta fuerit pietatis.

De Nuce iuglandæ. Cap. 104. 1

Nvx dicitur a nocendo, quia. ſ. vmbra eius & ſtil
licidia circunſtãtibus herbis & arboribus ſunt
nociua, folia eius amara ſunt & fœtida, fructus
autē eius eſt dulcis, verontñ amaro cortice cir-
cumtectus. vmbra etiã eius ſub ea dormientib'
eſt nociua, & multarũ infirmitarũ generatiua, vt
dicit Iſid. Talis eſt mundus, quia vere folia eius. i. diuitiæ ſunt
amarę: quia. ſ. in eis eſt labor in acquirendo, timor in poſsiden
do, dolor in amittẽdo: & ideo ſtillicidia eius. i. deliciæ, vmbra
eius. i. eminentia, arboribus circunſtantibus, & hominibus ibi
dormiẽtibus. i. illis qui in talibus delectant̃ eſt nociua, & mul
tos morbos generat peccatorũ: quia. ſ. ex inde procedit ambi-
tio honorũ, cupiditas diuitiarũ, voluptas deliciarum, &c. mul
ta: quia radix oĩum malorum eſt cupiditas 1. ad Timoth. 6. Et
ideo Eſa. 30. Væ qui confiditis in vmbra ægypti. Et licet fruct'
huius arboris. i. mundi bona ſint dulcia & delicata, cortice ta-
men amaro. i. multis doloribus & amaritudinib' ſunt operta,
quia amariſsima erũt peccatoribus quando propter ea dãna-
bũtur. Prouer. 5. Nouiſsima eius amara velut abſynthium. Vel
dic ꝙ nux eſt peccator, cuius vmbra. i. ſtatus & eminentia cu
ius ſtillæ. i. mala doctrina alijs circunſtantibus ſunt nociua: qa
. ſ. arbores circunſtãtes. i. vicinos, item ſub vmbra ſuæ eminen
tiæ dormientes. i. ſubditos damnificat per extorſiones, fraudes
& rapinas. patet in aduocatis & raptoribus. Vel expone de hæ
reticis, qui alijs nocent, & eos corrumpunt per ſtillas ſuæ cor-
ruptæ doctrinæ folia enim eorum. i. verba ſunt amara, & licet
fructus eorum. i. opera videantur eſſe boni & dulcea, ſunt ta-
men amaritudine & falſitate & hypocriſi & mala intentione
inuoluti. Sap. 4. Fructus eorum inutiles, & acerbi ad mãducan
dum. Vel dic de luxurioſis perſonis, quę corrumpunt alios cir
cunſtantes, & folia eorum. i. verba ſunt fœtida & inflammati-
ua & amara, fructus aũt eorum. i. deliciæ quas frequentãt, ſem
per amaritudine ſunt reſperſæ: quia vere plus eſt ibi de amari
tudine q̃ de dulcedine, oĩbus computatis, quod oſtẽditur Pro-
uer 7. vbi mala mulier cubile ſuum aſperſerat vna ſpecie fœti
da. ſ. aloe, alia amara ſ. myrrha alia dulcis. ſ. cynamomo Myr-
rha inquit & aloe & cynamomo aſperſi cubile meum. ¶ Nux 2
lata

eſt arbor alta & procera, habēs ramos & nodos diffuſos, folia
lata & numeroſa, pyramidalia & acuta, cuius radix, cortex &
fructus cōpetunt medicinæ. valet.n. ſuccus corticis & radicis
ad vrinandū, & cōtra rigorē febris & multa alia. Fructus eius
eſt multū medicinalis, intantū ꝙ ea cibo cui admiſcetur oē ve
nenoſum & virulentū effundit & extrahit & extinguit. Multū
.n. valet cōtra venenū, & ſemper ſub amaro cortice in dura te
ſta ſeu capſula continet. Et ſicut dicit Iſid. iſta arbor quōdam
fuit Ioui ſpecialiter dedicata. Talis eſt vir perfectus: quia altus
ꝑ contemplationē, diffuſus per charitatē, ſolitus per eloquen
tiæ claritatē, medicinalis ꝑ vitæ & doctrinæ ſanctitatē, nā ra-
dix eius.i. affectio, cortex eius.i. cōuerſatio, fructus.i. operatio,
vſui conueniunt aliorū, & eis ſunt vtilis medicina. Nā ſuccus
ſuæ bonæ doctrinæ & eruditionis, fructus ſui boni exempli &
operationis, alijs ſubuenit & medet, & eos facit vrinā.i. diui-
tias emittere per elemoſynarū largitionē, & rigorē ſeu frigus
febris.i. frigiditatē indeuotionis & auaritiæ nō ſentire, & a ve
neno peccatorū mortaliū liberari. Itē fructus & opera bono-
rū debent ſub duplici cortice cōtineri. primus & interior eſt
humilitas, quæ dēt eſſe alba ꝑ caſtitatē, dura ꝑ conſtātiæ firmi
tatē. exterior aūt qui multū eſt amarus, ſignificat pœnitentiæ
aſperitatē, quia ſub velamēto pęnitentiæ & humilitatis dēt ve
lari & celari fructus bonorū operū & virtutis. Prouer. 31. Om
3 nes domeſtici eius veſtiti ſunt duplicibꝰ. ¶ Fructus nucis eſt in
terius dulcis & vnctuoſus, mollis & virtuoſus, calidus. ſ. & hu
midus, & triplex hēt veſtimētum, quia interius immediate ha
bet quandā albā pellē ſeu camiſiā, tandē hēt quandā durā te-
ſtā & rudē, tandē habet corticē amarū & groſſum, & quanto
plus antiquat & maturat tanto interius camiſia ſibi magis in
corporatur & vnitur. Talis dēt eſſe bonus chriſtianus, & maxi
mè religioſus, qui eſt fructus arboris eccleſiæ vel religionis, q
dēt eſſe interius mollis ꝑ pietatē: quia. ſ. ex eo debet emanare
oleū miſericordiæ & elemoſynarū, mollis ꝑ benignitatē, vn-
ctuoſus ꝑ charitatē, albus ꝑ innocentiæ puritatē, & hic dēt ha
bere triplex ſpūale veſtimentū, quia primo dēt interius indui
camiſia cādida puræ caſtitatis: & quāto plus maturabit & ſe-
neſcet tanto talis camiſia dēt eidē firmius inhærere. Amictus
ſyndone ſup nudo. Mat. 14. Scđm indumentū eſt durū & ru-
de, & ſignificat duritiā & firmitatē boni propoſiti & volunta-
tis, quod dēt eſſe rude ꝑ humilitatē, quia. ſ. nō dēt de proprijs
viribus cōfidere, quia magna eſt firmitas, propriā infirmitatē
cogitare. Tertiū indumentū ſignificat amaritudinē exterioris
pœnitētiæ et aſperitatis, in qua pro certo dēt eſſe inuolutus. et
ſic per iſta tria poterit a nocumentis exteriorū vitiorū tueri.
Ezech. 16. Sūpſiſti veſtimēta tua multicoloria. Et ſicut quāto
nux plus maturat, tāto cortex iſta ab ea plus elongat, et finali-
ter ab ea cadit, et remanet pulchra et mūda, ſic hō quāto plus
antiquat ꝑ perfectionis et ſenectutis ætatē, tanto cortex pœni
tentiæ ab eo plus elongat. i. quia ipſam leuiorē reputat et inue
nit, quia. ſ. eā non hēt propè cor ꝑ grauitatē, et finaliter in mor
te ab eo cadet et ceſſabit, et mūdus et purus in æterna requie
remanebit, quia tūc abſterget Deus oēm lachrymā etc. Apoc.
7. Et ſicut cortex eſt amara et humida, ſic pœnitētia debet eſſe
4 amara per contritionē, et humida per lachrymationē. ¶ Nux
qū eſt viridis, interius eſt mollis et leuis, et exterius eſt viri-
dis. ſ. in cortice, amara tū et fœtida, et tingit et inficit cōtingen
tē. corticem etiā et teſtam interiorē habet duram et nodoſam,
exinde tū nucleus extrahitur, et a cornicibus ſæpius deuorat.
Sic verè qū homo eſt viridis per luxuriā et carnalitatē, et im-
maturus per inſolentiæ leuitatem, tunc interius eſt mollis et
delicatus per voluptatem et delectationē exterius autē in cor
tice conuerſationis eſt viridis per curioſitatem. interius itē ha
bet duram teſtā.i. obſtinationē et incorrigibilitatem, et cortex
eius.i. exterior conuerſatio fœtida eſt per infamiam et contin
gentes.i. vicinos inficit et corrumpit per mali exempli datio-
nem. et ideo de talium incorrigibilitate, duritia et obſtinatio-
ne dicitur Eccleſ. 23. Homini fornicatio omnis panis dulcis,
non fatigabitur tranſgrediens vſq; in finem. Finaliter tū extra-
hitur et frangitur per mortem, et a cornicibus demonibus de-
uoratur. Effodiant eum corui de torrentibus etc. Prouerb. 30.
5 ¶ Coruix nucē eleuat, vt dimittendo eam cadere, ipſam fran-
gat. Sic verè diabolus videns ꝙ non poteſt hominem frangere
per peccata, procurat eum eleuari ad dignitatē et proſperita-
tem, et ſic facit eum per ſuperbiam cadere, et ſic per mortem
corporis frangitur, et per damnationem æternam finaliter de-
uoratur. Iob 30. Eleuaſti me, et quaſi ſuper ventū ponens eliſi
ſti me valide. ¶ Licet nux dum eſt viridis, amaram et fœtidam 6
habeat corticem, quādo tū maturatur, cadit ab ea talis cortex,
& remanet munda, dura & fortis exterius, & interius alba, vn
ctuoſa, calida & ſicca & medicinalis, & oleū inde fit optimum.
Sic verè licet hō in ſua viriditate.i. in ſua iuuentute habeat fœ
tidam & vilem corticem.i. malam & infamem exteriorem cō-
uerſationem, quādo tū antiquatur & ſeneſcit, tūc dēt talis cor
tex cadere & deficere. Exuite vos veterē hoīem. ad Ephe. 4. Et
debet effici exterius durus per pœnitentię auſteritatem, mun
dus per conuerſationis honeſtatem, interius autē in conſcien-
tia albus per caſtitatem, vnctuoſus per benignitatem, mollis ꝑ
pietatem, calidus per charitatē, ſiccus per abſtinentiæ macera
tionem, emittens oleum i. elemoſynarum largitionem, medici
nale contra venenum peccatorum per vitæ & doctrinæ perfe-
ctionem. pſal. Senectus mea in miſericordia vberi. Vel per ſta-
tum viridem intelligo ſtatum mundi, vel etiam ſtatum nouitia
tus, per ſtatum autem maturitatis intelligo ſtatum religionis,
vel ſtatum profeſſionis. Vel dic ꝙ viriditas eſt ſtatus peccati,
maturitas ſtatus pœnitentiæ & conuerſionis. &c. ¶ Nux arbor 7
(ſicut patet intuenti) in formam crucis figuratur vt communi
ter. Fructus autem eius quaſi in formam crucis inuenitur fiſ-
ſus, in fiſſuris etiam interioris nuclei eſt quoddā tenue lignū,
quod ſimiliter cōtinet formam crucis. Sic verè homo debet eſ
ſe ſpiritualiter diſpoſitus more crucis: quia debet eſſe ſuperius
extenſus ad cœleſtia per contemplationem, inferius ad infer-
num & terram. i. ad mortem per timorem & mortis recorda-
tionem, a dextris autem & ſiniſtris.i ad amicos & inimicos de
bet extendi per charitatem & dilectionem. Corpus ſuum cru
cifigentes &c. ad Galat. 5. In fructibus etiam eius.i. in operi-
bus debet ſemper reſultare lignum crucis.i. ſimilitudo & im-
preſsio crucis Chriſti & paſsionis, vt. ſ. ibi appareat humilitas,
perſeuerantia, pœnitentia &c. ſimilia. Chriſto confixus ſum
cruci. ad Galath. 2. ¶ Nucis fructus ſi temperatè ſumantur, be 8
ne nutriunt & proficiunt comedenti, ſi autem immoderatè &
nimis lautè quis eis vtatur, choleram & malos humores gene-
rant, & capitis cauſant grauedinem & dolorem. Sic mundi di
uitiæ ſi debitè quis eis vtatur, & non nimis, ſed temperatè ex
eis habuerit, ſcilicet ad ſufficientiam, tunc conueniunt & pro
ficiunt, & ſpiritualiter & temporaliter nutriunt, ſi quis autem
nimis ea eis comederit & habuerit, & ſine diſcretione eis vſus
fuerit, tunc choleram.i. ardorem auaritiæ, malosq; humores
carnalitatis & luxuriæ in eo generant, & dolorem capitis.i. la-
borem, & ſollicitudinem in eo cauſant. Ideo bene poſcebat
ſapiens, Prouer. 30. Nec diuitias nec paupertatem &c. Diuitiæ
congregatę in malum domini ſui. Eccleſ. 5. ¶ Nuces ſunt cali- 9
dæ & ſiccæ & vnctuoſæ, & valent contra venenum & multa
alia &c. Sic charitas &c. ¶ Illud quod eſt bonum in nuce, nun 10
quam fœdat contingentem: ſed illud quod nihil valet, ſcilicet
corium ſeu cortex. Sic mali & non boni fœdant alios et cor-
rumpunt, verbis ſcilicet et exemplis, quia ſicut dicitur Eccleſ.
13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. ¶ Nota ꝙ hoc agi 11
tur de nuce magna et gallicana. Omnis enim fructus habens
durum corticem, dicitur nux, ſicut caſtanea, auellana &c.

De Nuce auellana. *Cap. 105.*

NVx auellana dicitur ab aliquibus nux ſilueſtris, 1
et dicitur ab auellere, eo quòd in loco publico
creſcēs, a tranſeuntibus auellatur, minus eſt ca
lida et vnctuoſa et nutritiua quàm domeſtica.
eſt dura ad frangendum, difficilis ad digeren-
dum, digeſta tamen bene nutrit, et multum eſt
medicinalis, vt dicit Iſaac et Conſtant. Cortex etiam eius va-
let contra alopeciam, ſi melli miſceatur, et capillos creſcere fa
cit. Tales ſunt ſilueſtres ſeculares: quia. ſ. alijs religioſis et cle-
ricis minus ſunt calidi per charitatem, minus vnctuoſi per pie
tatem, minus nutritiui per elemoſynarum largitatem. Dur.n.
ſunt per obſtinationem, difficiles ad frangendum per corre-
ctionem, et ad digerendum per conuerſionem, digeſti tamen
et conuerſi, emendati et correcti, tunc bene nutriunt per ele-
moſynas. ſ. pauperes, et corpori eccleſię proficiunt atque pro-
ſunt. Cortex enim eorum.i. ſubſtantia temporalia quando mel
li.i. dulcedini pietatis commiſcetur, tunc medicinalis efficitur
illis qui pilos.i. diuitias perdiderunt. ſ. pauperibus, quos ſuis
elemoſynis reficiunt atque iuuant. Pſalm. Adiuuit pauperem
de inopia. ¶ Auellana non ex toto cortice includitur, ſed ex 2
parte, et dicitur auellana, ab auellēdo &c. ſicut ſupra. Sic mul-
ti ſunt

ti ſunt qui ſe cortice pœnitentiæ penitus non includunt: quia
corpus in choro, cor habent in foro, vt ſunt multi mali religio
ſi, & ideo quia iuſti in loco publico, id eſt in mundo commo-
rantur, vt quia mundi negocijs ſe exponunt, idcirco a diabolo
faciliter auelluntur, vel alias remouentur. Eſa. 7. Eamus ad Iu
dam, & auellamus eum ad nos.

NVX muſcata eſt fructus cuiuſdam arboris Indiæ qui in
teſta dura ſub cortice detinetur, & tam cortex quàm in-
terior nucleus virtutem habet calefaciendi, confortandi cere-
brum, & ſpiritualia recreandi, ventoſitatem extenuandi, vt di
cit Plin. Dioſcor. & Platea.

De Nardo. *Cap. 106.*

1 NARDVS eſt herba modica, ſpinoſa & odorifera quę
maſticata linguam deſiccat, virtutem habet confor
tandi, ſpiritus odoratu reparandi, oris fœtorem tol
lendi, linguæ paralyſim tollit, conceptionem adiu-
uat, opilationes ſplenis aperit, epilepticos iuuat, & ad alia mul
ta valet, quæ omnia etiam facit oleum quod ex ea eliquatur, vt
dicit Iſid. li. 17. & Plat. Nardus parua eſt humilitas, ſpinoſa eſt
pœnitentia, calida eſt charitas, omnes tamen ſunt odoriferę p
bonam famã, & ideo cor confortant per ſpem de æternis, ſpiri
tus. i. gratias & virtutes reparant, & oris fœtorem. i. infamiam
verborum amputant & eorum inhoneſtatem, paralyſim lin-
guæ. i. verecundiam cõfitendi & loquendi ſpiritualiter tollũt,
conceptionem boni propoſiti procurant, & ad alia multa va-
lent. Idem dic de qualibet virtute, & maximè de Dei. Vel dic
quòd nardus eſt perſona bona & perfecta, parua per humilita
tem, calida per charitatem, ſpinoſa per pœnitentiæ auſterita-
tem, odorifera per famæ & vitæ ſanctitatem. Et ideo de beata
virgine canitur: Nardus odorifera quæ fundit odorem. Cy-
prus cum nardo dederunt odorem ſuum.

De Olea. *Cap. 107.*

1 OLEA eſt arbor, oliua eſt fructus, oleum ſucc⁹. Ee
eſt olea arbor viridis, habens folia ſubalba, æſta-
te & hyeme virentia, flores habet minutos & re-
dolẽtes, fructus eius pingues ſunt, ſapidi atq; dul
ces, & radix ei⁹ amara eſt, & ex radice amara ſur
git oliua in nutrimentum ignis, in medicamẽtum infirmi, & in
pabulum eſurientis, vt dicit Iſid. lib. 17. Talis eſt Chriſtus vel
vir perfectus: quia vere folia eius. i. exterius conuerſatio ſemp
viret per honeſtatem: quia. ſ. in hyeme tribulationis & in æſta-
te proſperitatis debet durare viror ſuus. i. decor ſuæ honeſtatis
& ſuæ gratiæ & virtutis. Eccl. 24 Quaſi oliua ſpecioſa in cam
pis &c. Sunt etiam ſubalbida per caſtitatem. Flores eius. i. inte
riores affectiones minuti ſunt per humilitatem, odoriferi per
famoſitatem, fructus eius. i. operationes pingues ſunt per pie-
tatem, dulces per benignitatem. Cant. 2. Et fructus eius dulcis
gutturi meo. Radix eius. i. cor amarum eſt per cõtritionem, &
ex eo ſurgit fructus bonæ operationis, qui ignẽ charitatis ſuis
exemplis accẽdit, infirmos in fide & moribus corroborat atq;
ſanat, & eſuriẽtes ſ. pauperes, pietatis operibus reficit atq; nu-
trit. Pſal. Satiauit animam inanem & animam eſurientem. Vel
dic ꝙ oliua eſt beata virgo, cuius origo & radix eſt populus
Iudæorum, qui amarus eſt p vitia & peccata, & tñ ex eo pro-
ceſsit iſta olea vel oliua, quæ fructus dulces. i. opera miſericor-
diæ ſemper hẽt &c. ſicut ſupra. Ideo dr̃ Hiere. 11 Oliuerã vbe
rem, pulchram, fructiferam, ſpecioſam, vocauit dominus no-
men tuum. ¶ Oliua radicem habet amaram, & corticẽ ſimili-
2 ter, fructus tñ eius dulcis eſt atq; pinguis, ex quo fit oleum, ci-
bus & medicina. Sic verè qñ homo eſt amar⁹ in radice cordis
per contritionem, in cortice cõuerſationis per exteriorem ma
cerationem, tũc fructus dulces. i. opera bona profert, & oleum
miſericordiæ & pietatis fundit. Petra fundebat mihi riuos o-
lei. Iob 29. dic ſicut ſupra. §. de virgine, ꝙ fructus huius oliuæ
eſt Chriſtus, dulcis, pius & benignus, qui oleum miſericordię
nobis ſtillauit. Infundẽs oleum & vinum. Lu. 10. & ignem cha
ritatis accendit. Ignem veni mittere in terrã. Lu. 12. & eſurien
tes pabulo & etiam pane in deſerto pauit. Mat. 12. & infirmos
3 peccatores ſanauit. Figura de ſamaritano. Luc. 10. &c. ¶ Oliua
multæ eſt duritiæ & firmitatis, & quaſi imputribilis, ſed li-
cet ſit magnę duritiei exterius in ſubſtantia, multæ tamen eſt
humoroſitatis interius in medulla ex eius enim fructu oleũ eli
4 quatur. Sic verè nos debemus eſſe duri & fortes contra omnia
vitia & tormenta per conſtantiam, fortitudinem & virtutem,
ita quòd non debemus ſuccumbere nec cedere nec putrefieri
per peccatum, ſed per perſeuerantiam imputribiles permane
re. Seneca: Vtere officio quod ſemel ſumpſiſti, turpe eſt oneri
cedere. Interius tamen in medulla, id eſt in corde debemus eſ
ſe teneri & humidi per fluidam pietatem (illi enim qui ſciunt
alijs compati & miſereri, melius durant & perſeuerant in cha
ritate, oleum etiam, id eſt abundantiam elemoſynarum & ope
rum pietatis ex nobis iugiter diſtillare. Eccleſ. 9. Oleum de ca
pite tuo nõ deficiat. Vel dic quòd licet prælatus ſit exterius in
conuerſatione & cortice amarus & durus per correctionem,
intus tamen debet eſſe mitis & benignus & pius per compaſ-
ſionem. Exemplum de Moyſe qui pie Deum orauit pro popu
lo delinquente in vitulo, & tamen eos durè & ſeuerè puniuit,
quia ſecundum Senec. Plus debet eſſe ſeuerus dominus, pius
pater, mandatorum cultor, vitiorum vltor. ¶ Secundum Pli- 4
nium arbores oliuarum fructiferarum non volunt ſolum ni
mis pinguæ vel macrum, ſed temperatum, nec regionem fer-
uentem nec frigidam, ſed temperatam. volunt enim eſſe in lo-
co temperate calido & ſicco, pingui & macro, ſoli expoſito, ro
re cœli etiam humefacto. multum enim eis confert cœlum, id
eſt cœleſtis influentia temperata. Sic verè illi qui ſunt fructi-
feri per bona opera, non debent appetere ſolum, id eſt ſtatum
qui ſit nimis pinguis per diuitias, nec nimis macer per pauper
tatem, nec regionem vbi ſit nimius calor auaritiæ & cupidita-
tis, nec nimium frigus indeuotionis & tepiditatis, ſed locum
& ſtatum temperatum & ſufficientem, exemplo Salomonis
(Prouerbio. 30.) qui a Deo petiuit ſibi dari nec diuitias nec
paupertatem, ſed ſufficientiam. Tales enim maximè debent
petere ſolum ſeu ſocietatem vel ſtatũ qui ſit temperatus quo
ad vitæ ſufficientem neceſsitatem, ſoli, id eſt Chriſto & bonis
æternis expoſitus per contemplationem, & rore cœleſtis do-
ctrinæ humectatus, & ſic erit ſecundum illud Eccle. 50. Qua-
ſi oliua pullulans, & quaſi cypreſſus &c. ¶ Secundum Pliniũ 5
multum confert oliuæ temporis & aeris ſerenitas. Nam ſi im-
brium fiat copia quãdo oliuę maturescunt, oleum faciliter vi-
tiatur, niſi forte per ſubſequentem ſerenitatem temporis emen
detur, per quam liquoris ſuperfluitas deſiccetur. Sic etiã mul
tis bonis confert ſerenitas, id eſt proſperitas: quia quando ve-
hementes imbres, id eſt fortes tribulationes ingruunt, facili-
ter corrumpuntur & vitiantur per impatientiam & deſpera-
tionem, niſi fortè ſubſequens ſerenitas, id eſt ſpes futuræ fœli-
citatis eis ſubueniat & ſuccurrat. Nimia enim tribulatio nocet
niſi ſpes remedietur. Naum. 2. Portæ fluuiorum apertę ſunt, &
templum ad ſolum dirutum eſt. ¶ Secundum Pli. oliua nõ in- 6
diget raſtro vel falce vt putetur more vitis, ſed ſoli & rori cõ-
mittitur, verno tempore gaudet, & incipit tũc florere, fructus
autem eius circa hyemem colligitur. & circa radices eius cre-
ſcunt quædam falſę & adulterinæ radices quas agricolæ terra
aperta præcidunt poſt fructus collectionem, & ſic mirabiliter
emẽdantur. Oliua eſt vir perfectus, qui pro certo non indiget
raſtro vel falce, id eſt aſperitate correctionis & tribulationis,
& hoc quia nulla ſunt in eo ſuperflua, quæ debeant reſecari,
imo ſoli Chriſto per dilectionem, rori cœleſtis gratiæ per de-
uotionem eſt totaliter cõmittendus. In verno enim tempore. i.
in principio iuuentutis floret p bonas affectiones, & circa hye
mem mortis (. i. in ſenectute) colliguntur fructus eius, id eſt bo
næ operationes quia. ſ. in ſenectute fiũt maximè honeſti & apti
ad alios ædificandũ. Veruntamen quando fructus talium ſunt
collecti. i. quãdo per bona opera fructificauerũt, tunc quia cir
ca radices cordis & affectionis creſcunt quandoq; falſæ radi-
ces & adulterinæ. i. aliqui motus inanis gloriæ & præſumptio-
nis de meritis, vel malæ affectiones terrenorum &c. ideo agri
colæ prædicatores vel prælati debent eis prædicando terram
aperire, id eſt ſuam vilem & terrenam conditionem & natu-
rã oſtendere, vt ſic poſsint radices huiuſmodi extirpari, & om
nis vana gloria eliminari, & ſic meliores & fęcundiores in bo
nis operibus fiunt. Luc. 13. Sine fodiam circa eam, & mittam
ſtercora. Vel dic ꝙ quando malæ radices. i. malæ affectiones
& vitia & peccata impediũt fructum bonorum operum in ali
quo, tunc debet prælatus fodere per correctionem, & terram
aperire, & talia præſcindere & auferre. Sex annis putabis vi-
neam tuam. Leui. 25. ¶ Quando fructus ſunt in oliua, non de- 7
bet oliuans eam cum virgis durè percutere, vt fructus excu-
tiat: quia anno ſequẽti ſterilis fieret. minus enim fructificat ſic
percuſſa, vt dicit Plin. Sic verè quando in aliquo ſubdito ſunt
fructus diuitiarum, oliuans ſuus. i. princeps, dominus vel præ-
latus

latus non debet eum cum vlrgis.i.eum fortibus tribulationi-
bus & inuaſionibus percutere,vt fructus diuitiarũ eatorqneat
per tapinam , ſicut faciunt tyranni , & hoc quia ſteriles eos
facerent per paupertatem , ita ꝙ in anno ſequenti inuenirent
minus de fructib' ad ſuam neceſsitatem , ſicnt patet in impijs
principibns,qui ita denudant ſubditos ſuos per rapinas,ꝙ ip-
ſi nec pro ſe nec pro eis nihil habent.Prouer.28.Regnantibua
impijs ruinæ hominum . Vel dic ꝙ prælatus non debet nimis
dnre percutere & corrigere ſubditum,vt fructus bonorũ ope
rũ ab eo extorqueatiquia multi ſnnt qui a bonis operibus ſte-
rileſcunt ꝑ obſtinationem,impatientiam & etiam apoſtaſiam,
quando nimis durè corriguntur & tribulantur. Hiere.15.Vul
nerani & deſtruai populũ meum, & tñ a vijs ſuis non ſunt re-
ucrſi.vnde Eſa.9. Populns non eſt reuerſus ad percutienté ſe.
8 ¶Olea mnlios portat fruct', quoſdam immaturos & virides,
alios matutos & nigtos, alios mediocres & rubeos , omnis ta
men oliua quanto exterius nigrinr,tanto interius maturior &
vnctuoſior,& ad exprimẽdnm olenm aptior, vt dicunt Iſaac.
Iſid.& Dioſc.Arbnr iſta eſt eccleſia vel religio,quę pro certo
mnltna frnctus.i.multos ſubditos cõtinet & fideles, qnia qui-
dam ſuni immaturi & virides.ſ.nnuitij & incipienies, qui ad-
huc ſunt immaturi ꝑ inſnlentiæ leuitatem, virides per carna-
lem voluptatem . Alij ſunt rubei & mediocres.ſ.proficientea,
qni debent eſſe rubei per charitatem. Alij ſunt matuti & nigri
.ſ.perfecti,qni debent eſſe nigri per humilitaté,matuti per vi-
tæ & morum honeſtaté & ſanctitaté.Iden dicit pſal. Ego qnaſi
oliua fnctifera in domn dñi. Et quanto quis eſt nigrior humi
litate,tanto pro certo interius eſt vnctuoſior pietate, & matu-
rinr ſanctitate.Vnde exterior humilitas interioré denotat ſan-
9 ctitaté:quia vbi humilitas,ibi eſt ſapientia. Pouer.11.¶Secun
dum Ariſt. fiuctus nliuæ nunquam in arbnre perfectè matu-
reſcunt,etiã ſi ꝑ multos annos ibi eſſent & iden opnrtet ꝙ fru
ctus collecti in vna cõgerie cnngregẽtur , & ſic confortato ca
lore per mutuã cnmpreſsionem maturabuntur.Sic verè hnmi
nes vix aut nunquam põt maturari per vitę ſanctitatem & mo
rum,q̃ diu ſunt in arbore vbi naſcuntur.ſ.in mundo,imo verè
neceſſe eſt ꝙ inde auellantur per terrenorum cõtemptum, &
ꝙ in congerie religionis vel ecelcſiæ vna cum alijs cõgregen-
tur,& ꝙ inuicem per vnitatem & concordiam comprimatur,
& ſic calor charitatis in eis mntuo confortabitur,& ad perfe-
ctam morũ peruenient maturitatem. Geneſ.1.Congregentur
aquæ qnæ ſub cœlo ſunt,in vnum locum. Vel dic ꝙ homo nõ
põt fieri maturus per ſapientiam & diſcretionem in arbore.i.
in patria vbi naſcitur,imo oportet ꝙ inde exeat,& ꝙ longè ad
ſtudia ſe conuertat,& ꝙ ibi vna cum alijs cnmmoretur,& per
plures dies ibi in ſtudio in ſocietate ſcholarium perſeueret,&
ſic cnnfortabitur & conualeſcet calor.i.ingenium naturale,&
ad maturitatem diſcretionis poterit peruenire. Ioan.& Lu.4.
Nemo propheta acceptus eſt patria ſua. Ideo Abrahã dictum
10 eſt.Geo.12.Egredere de terra tua &c. ¶Oliuæ rubeæ nec mul
tum matnræ, nec multũ vnctuoſæ vtiliores ſunt ſtomacho (ſe
cundum Iſaac) q̃ maturæ & nigræ: quia licet maturæ plus nu
triant,tñ propter vnctuoſitatem ſupernatant, nec ad locũ de-
coctionis deſcendũt,& ſic in humores ſnperfluos & putridos
conuertuntur.Sic verè quãdoq; accidit ꝙ illi qui ſunt medio-
criter rubei per charitatem, maturi per ſanctitatem & hone-
ſtatem,vnctuoſi per pietatem,ſunt meliores q̃ illi qni ſunt per
fectè maturi per ſamæ & vitæ honeſtaté, & hoc quia licet iſti
multum nutriãt corpus eccleſiæ ſ. pauperes ſuis elemoſynis ,
peccatores ſuis doctrinis & exemplis, tñ quia propter vnctuo
ſitatem pietatis quam ſe vident habere, volunt ſupernatare ꝑ
præſumptioné.i.alijs præeminere, ideo non deſcendunt ꝑ hu
militatem, nec perfectè digerunt vel ad bonũ conuertuntur,
imo aliquando in humores putridos luxurię diſſoluũtor:quia
.ſ. Deus ſæpe tales dimittit cadere de ſnis viribus præſumen-
tes.Ideo Eccl 7.Noli eſſe iuſtus multũ. & Iudith 6. Humilias
11 præſumentes de ſua virtute.¶Secundum Plin baccæ oliuæ q̃
diu ſunt in arbore , non pereunt : ſed q̃ diu ibi permittuntur,
fiunt meliores,ſemper enim nouas vires recipiũt,& difficilius
inde cadũt. Sic verè homo quàm diu in arbore crucis reſidet
per eius recordationem & deuotionem, vel in Deo vel in ec-
cleſia per fidem,gratiam & dilectionem,vel etiam in religio-
ne,nunquam perit per deſperationem,vel etiam peccati cor-
ruptioné, imo quãto diutius ibi perſeuerauerit,tãto magis no
uas vires recipiet & virtutes,& melior efficietur,& ibi fortius
& tenacius adhærebit, vnde 1.ad Corinthio.6. Qui adhæret
Deo,vnus ſpiritus eſt. ¶Oliua ex triplici ſubſtantia conſtat.ſ. 12
ex oſſe duro, exteriori carne & cortice, & oleo ſeu ſucco. Sic
homo conſtat ex duro oſſe,& ex oleo.i.ex ſanguine liquido,&
ex carne.Vel dic ꝙ oliua eſt Chriſtus,qui habuit os durum.i.
fortem diuinitatem,& carnem & oleum.i.animam. Vel dic ꝙ
in anima debet eſſe oleũ fluidæ pietatis,caro tenerę benignita
tis,& os duræ & ſolidæ firmitatis.Vel dic ꝙ oliua eſt eccleſia,
vbi ſunt quidam oſſei per duritiam & obſtinationem,quidam
carnei per luxurię voluptatem,quidam ſicut oleum per ſuper
biæ vanitatem. Oleum.n.ſemper ſupernatat . ſic multi volunt
alijs eminere.Et ſicut porci impinguantur oſsibus oliuarũ,&
inde etiam ignis nutritur,ſic verè ex iſtis obſtinatis ignis infer
ni,& porci.i.demones depaſcunẽ. Erit in combuſtionem & ci
bus ignis.Eſa.9.¶Oliua nobis mittit & fundit oleũ,quod vul- 13
nera lenit & ſanat,& eſurientes reficit,& eſt arbor pacis & vi-
ctoriæ. Nam ſm Vale.maxi.legati Romanorum qui pro pace
obtinenda vel concedenda mittebantur,ſine ramis oliuæ non
mittebantur. Victores ſm Pli.apud Athenas oliua coronaban
tur. Talis eſt virtus pietatis:quia oleum dulcis cõſolationis &
clementiæ nobis ſundit , & ex quo eſurientes & pauperes per
elemoſynas recreantur, & morbi peccatorum curantur: quia
elemoſyna extingnit peccatum.Eccleſ.3. Et iſta pro certo eſt
virtus pacis & victoriæ: quia ſ. Deum nobis pacificat & con-
cordat,& nos facit de vitijs triumphare. Et ideo legatus pacis
Chriſtus cum iſta oliua fuit à Deo miſſus.i. cum dulcore cle-
mentię & pietatis, legata etiam pacis beata virgo oliuam cle-
mentiæ ſecum habet, victores etiam vitiorum & tribulationũ
oliua i.per opera miſericordiæ coronantur . Patet Matth.26.
vbi in iudicio tantum fit mentio de operibus pietatis . Et hæc
fuerunt figurata Geneſ.8.vbi poſtquam Deus fuit conciliatus
& pacificatus cum humano genere,columba venit ad Noe in
arcam cum ramo oliuæ viridis. Sic verè quando Deus fuit no
bis concordatus , ipſe miſit in arcam , id eſt beatam virginem
columbam,id eſt filium ſuum,cum oliua fluidæ pietatis. vnde
Ozeæ.13. Erit quaſi oliua gloria eius .

De Oleo. Cap. 108.

OLEVM eſt ſuccus oliuæ,qui quanto recentior, 1
tanto melius. Nam ſm Plin.per ſenectuté & an
tiquitatem corrumpitur,& quãto oleũ citius de
torculari exit,tãto eſt laudabilius. Et eſt oleum
liquor dulcis,lenis,pinguis & ſuauis,cuius vir-
tus eſt cibos condire, feſſa mẽbra recreare,ignẽ
nutrire, pãnos induratos remollire, & apoſtemata maturare,
& tanto melius,quanto terrenæ ſubſtantiæ minus eſt intermi-
xtum,vt dicunt Iſaac & Dioſc. Per oleũ intelligitur opus mi-
ſericordiæ,qđ eſt ſuccus & opus oliuæ.i.hoĩs pij & miſericor-
dis:quia talia ſunt dulcia,& lenia,& alijs placentia,feſſa.n.mẽ
bra.i.hoĩes depreſſos,pauperes & afflictos iuuant, fouẽt & pa
ſcunt.ſ.per elemoſynas & alia opera pia,ignẽ charitatis in no
bis nutriunt & accendunt,& morbos & apoſtemata peccato-
rum curant & ſanant,& duritiem crudelitatis remolliunt atq;
tollunt.Oleum ergo de capite tuo non deficiat. Eccleſ.9.Sed
ad hoc ꝙ illud oleum ſit Deo bene acceptabile,tria requirun
tur. Primum ꝙ ſit recens.i.ꝙ fiat in nouitate vitæ.i.in ſtatu io
uentutis,vel in nouitate gratię & virtutis:quia quando homo
eſt antiquatus per ſenectutem, vel etiam per malam vitam &
conſuetudinem,vt quia eſt in ſtatu peccati,tunc oleum elemo
ſynarũ & pietatis nõ eſt ita Deo acceptum , nec ita meritoriũ.
Ideo Iob 31.Ab infantia creuit mecũ miſeratio. Aliud neceſ-
ſarium eſt,ꝙ cito debet exire de torculari.i.de arca vel burſa:
quia.ſ.homo debet cito & celeriter dare elemoſynam,nec de-
bet facere pauperes expectare.Prouer.3. Non dicas proximo
tuo,vade,& cras dabo tibi, cum ſtatim poſsis dare. Tertiũ eſt,
ꝙ a terra.i.a terrenis glorijs & affectionibus debet eſſe depu-
ratũ: quia.ſ.non debet fieri elemoſyna pro terrena gloria , ſed
æterna,ſicut faciunt hypocritæ.Ideo Matth.6.Cũ facis elemo
ſynam,noli tuba canere.Vel dic ꝙ oleum quod ꝑ ſenectutem
corrũpitur,ſignificat quoſdã qui in iuuentute ſunt boni,in ſe-
nectute autem corrumpuntur,de quibus ad Gal.3.Cũ ſpiritu
cęperitis,carne cõſummamini. Vel dic ꝙ illi ſunt quo ad Deũ
meliores,q minus cum terrena ſubſtantia.i.cũ bonis tpalibus
ſunt mixti ꝑ affectioné & amoré,& qui de torculari.i.de mun
do citius & libẽtius exeunt & procedunt, quo a Deo inſpiranẽ,
& a prædicatore mouenẽ.¶Baccę oleæ cũ mola fortiter conte 2
runt,deinde aqua feruentiſsima cõſpergunẽ.Nã per talé aquã
vnctuoſitas

vnctuoſitas ab amurca(quę eſt fęx olei)& a nucleis diuiditur,
& ſic oleũ leuius eliquatur. Ipſa aũt aqua ab oleo poſtmodum
artificialiter ſeparatur. Oleum eſt opus miſericordiæ, quod
pro certo qñ Deus ab aliquo auaro vult extorquere, aliqñ te-
rit eum per tribulationem, & perfundit aqua gratiæ ꝑ interio-
rem inſpitationem, & ſic inde extrahit oleum.i. elemoſynã &
3 compaſsionẽ.¶ Oleum eſt naturæ lucidæ & ſpecularis. Vñ ſe-
cundũ Pap. ſi quis in profundũ maris immerſus fuerit, & oleũ
(& maximè oliuarũ) in ore habuerit, tunc ſi ipſum emiſerit,
reſpirabit, ita circumiacentia illuminabit, ꝙ ſe clarè videbit &
gubernabit. Talis eſt pura & vera ſcientia & doctrina, quia ve
re ſi quis eam habuerit, dato ꝙ in profundo maris peccato-
rum immerſus fuerit, tamen virtute eius illuminabitur per
diſcretionem, & reſpirabit per orationem, & ſic a periculo
poterit liberari. Vel dic ꝙ oleum eſt gratia Dei, vel virtus pie-
tatis, quam pro certo ſi quis habuerit, quanquam ſit in profun
do pctõrum, tñ poterit liberari & ſaluari. Ideo dicit Hiero. ꝙ
non meminit ſe legiſſe hominem male mortuum qui libenter
4 exercuit opera pietatis. ¶ Diuerſa ſunt genera oleorum, ſ. myr-
tinum, nardinum & cætera ſimilia, quæ habent in ſe diuerſas
virtutes contra diuerſas infirmitates. Nam ſicut patet, vnũ va
let contra febrem, aliud contra paralyſim, & ſic de alijs, aliud
infrigidat, aliud calefacit, aliud reſtringit, aliud maturat, & cæ
tera ſimilia. Sic verè variæ ſunt gratiæ & virtutes, quæ varijs
infirmitatibus peccatorum opponũtur. Alia.n. calefacit, ſicut
charitas, alia refrigerat, ſicut caſtitas, alia maturat, ſicut diſcre
tio & prudentia, alia reſtringit, ſicut temperantia & abſtinen-
tia, alia ſoluit paralyſim pigritiæ, ſicut occupatio, alia febrem
auaritiæ, ſicut pietas & compaſsio, alia rumpit apoſtema ſuper
biæ, ſicut humilitas, alia putredinẽ luxuriæ, ſicut continentia,
alia ẽt inducit ſomnũ, ſicut oleum papaueris, hoc eſt deuotio
& contemplatio, alia inſenſibilitatem, ſicut mandragora, ſ. pa-
tientia vel benignitas. Ideo de tali oleo dr̃ Deute. 33. Tingat in
oleo pedem ſuum. Et 1. ad Corin. 12. Diuiſiones gratiarũ ſunt.
5 ¶ Oleum ſm qualitatem rei cui miſcetur, ſuas mutat vel tẽpe-
rat qualitates. Vñ(ſicut dicitur in compendio Salerni) ſi caro
leonis in oleo ſit decocta, illud oleũ ita efficit calidũ, ꝙ ſi exin-
de volæ manus & venę pulſatiles inungantur, febrem inducit.
Oleum ẽt in quo poma mandragorę ſunt decocta, ita efficitur
frigidũ, ꝙ ſi membrũ aliquod eo inungatur, inſenſibile & ſtu-
pidũ efficitur, ita ꝙ nõ ſentiet ſi ſcindatur. Oleum ẽt papaueris
ſomnum prouocat & inducit, vt dicit Plat. Oleũ ſignificat mũ
di proſperitatẽ, in qua caro leonum. i. principum tyrannorũ,
& poma mandragorę.i. mundi filij & diuites ſunt decocti per
luxuriam & auaritiam, quia vere tale oleum inducit ſomnum
pigritiæ & tepiditatis, febrem auaritiæ & cupiditatis, ſtuporẽ
malę cõſuetudinis, obſtinationis & incorrigibilitatis, quia ſta-
tim ꝙ inde aliquis eſt inunctus, & ꝙ eſt in mundi proſperitati
bus inuolutus, efficitur dormiens per delicias & luxuriam, fe-
bricitans ꝑ auaritiam, & inſenſibilis ꝑ obſtinationem & duri-
tiam, quia licet ſcindatur ꝑ correctiones & tribulationes, ita
eſt tñ obſtinatus ꝙ non ſentit nec percipit nocumentum ꝑ con
uerſionem vel contritionem, aliorum ẽt miſerias non ſentit ꝑ
cõpaſsionẽ, nec eis in aliquo per pias elemoſynas ſubuenit aut
ſuccurrit 2. Reg. 19. Non vigent ſenſus mei ad diſcernendum.
Vel dic ꝙ oleum eſt hõ, qui pro certo ſecundum qualitatẽ eo-
rum qui adiũguntur ſibi.i. illorũ quorum ſectatur ſocietatem,
ſua qualitas vel conditio variatur, quia ſi caro leonis. i. aliqua
crudelis perſona ei adiuncta fuerit & ſociata, tunc efficitur
ita calidus per auaritiam & crudelitatem, ꝙ etiam ſuis verbis
& exemplis alios facit febricitãtes & auaros, ſicut patet de ma
lis principibus & iudicibus, qui per ſocietatem crudelium cõ-
ſiliariorum fiunt crudeles & tyranni, & ſubditos faciunt febri
citare.i. tremere & ardere diuerſis exactionibus & tormentis.
Si aũt mandragora.i. aliqua perſona frigida & indeuota ſibi ſo
cietur, tunc ſimiliter efficitur frigidus & indeuotus, & alios fa
cit inſenſibiles & obſtinatos, quia qui ſtultorum ſocius fuerit,
6 conſimilis efficietur. Prouerbiorum 13. ¶ Oleum multum ha-
bet leuitatis & aereitatis. vnde oĩ liquori ſuperfertur, & alijs li
quoribus ſubeſſe penitus dedignatur, & ſemper alijs ſuperna-
tat. Sic vir iuſtus multum eſt leuis per paupertatem, aere' per
ſanctitatem, & ideo non vult reſidere per affectionem & amo-
rem in fundo.i. inferius in mondo, ſed in ſuperficie, ſ. ſuperius
in paradiſo per contemplationem, ſpem & affectionem. Habi-
taculum ei' ſurſum. Iudith. 8. Et ſicut oleũ ex eo ꝙ aquę cedit
ſuper eam eleuatur, ſic hõ ex hoc ꝙ aliorum verbis & iniurijs
cedit per patientiam, & eo ꝙ alijs facit locum per humilitatẽ,
ſæpe accidit ꝙ ipſe eleuatur & creſcit per temporalem & æter
nam dignitatem, quia ſicut dr̃ Iob 5. Deus ponit humiles in ſu
blime, & merentes erigit ſoſpitate. Vel dic ꝙ oleum eſt ſuper-
bus, quia vere ſemper vult alijs ſupereſſe & dñari, & ſub alijs,
.ſ. in ſtatu infimo & humili remanere penitus dedignatur, ſed
per ambitionem ſemper quærit aſcendere ad dignitates & of-
ficia. Et ſicut oleum incendit ignẽ, ſic iſti ignem riſę & diſcor
diæ in religione vel eccleſia nutriunt & accendunt, ignis ẽt in-
ferni erunt finaliter nutrimentũ. De igne.n. egredient, & ignis
conſumet eos. Eze. 15. ¶ Oleũ eſt naturæ penetratiuæ, quia vas
ligneũ in quo eſt, penetrat & ſubintrat, niſi forte fuerit vitreũ 7
vel vitreatum. eſt ẽt naturæ infectiuę & contagioſę, quia oẽ qđ
tangit, & maximè veſtem, ita inficit, ꝙ ibi quaſi perpetuo hu-
iuſmodi veſtigium derelinquit, ignem aũt accendit & nutrit.
Sic pro certo talis naturæ ſunt deliciæ, quæ vere naturam ha-
bent ſubintratiuam, quia ſi hõ eas habuerit & continuerit, ip-
ſum intrant vſq; ad cor, quia. ſ. eas diligit, & pro eis eſt ſolicit'.
Naturam ẽt habent contagioſam, quia vere quando per immo
deratum affectum tangunt aliquam perſonam, ipſam per luxu
riam inficiunt & corrumpunt, & veſtes.i. exteriorem conuer-
ſationem per infamiam quaſi inſeparabiliter maculant & inq-
nant. Ideo de bonis dicitur Apoc. 3. Hi ſunt qui non inquinaue
runt veſtimenta ſua. & Apoc. 7. Hi qui amicti ſunt ſtolis albis,
qui ſunt' &c. Tales ẽt nutriunt ignem.i. carnalem concupiſcen
tiam, quia vere mundi deliciæ ſemper luxuriam excitãt & in-
ducunt. Eccl. 28. Secũdum ligna ſiluę exardeſcet ignis. Vel dic
ꝙ oleum eſt peccator, qui pinguis eſt per carnalitatem, ſuper-
natans per ſuperbiæ vanitatem, lucidus per veſtium curioſi-
tatem, quia vere talis eſt contagioſus per ſuam malam conuer
ſationem, & maximè luxurioſus, qui exẽplis & dictis alios inſi
cit. Eſt etiam nutrimentum ignis. ſ. auaritię & cupiditatis in ꝑ-
ſenti, & ignis æterni infernalis in futuro. Ezech. 21. Igni eris ci
bus, & non eris in perpetuum. Eſt etiam naturæ penetratiuæ,
quia ſemper volũt ſubintrare. ſ. ad nouas dignitates & officia.
ſicut patet de ambitioſis, qui ſe ingerunt in curijs & officijs, di
gnitatibus, beneficijs & præbendis. Patet etiam in luxurioſis,
qui etiam fortiſsimas perſonas ſubintrant & ſeducunt. Ideo di
citur Eccle. 28. Lingua tertia mulieres viratas deiecit &c. Vel
dic quòd oleum eſt tentatio vel peccatum, quod faciliter ani-
mam penetrat vel ſubintrat, niſi forte fuerit vitrea, ſcilicet lu-
cida per honeſtatem & puritatem, ſolida per conſtantiæ firmi
tatem ipſam etiam inficit per malas affectiones, & poſt ſe ve-
ſtigium, id eſt conſcientiæ remorſum vel etiam malã conſue-
tudinem derelinquit. Iob 41. Poſt eum lucebit ſemita. Vel dic
quòd oleum eſt vir perfectus, pinguis per pietatum, nutriens
in alijs(ſcilicet exemplis & dictis) ignem.i. charitatem, & eos
penetrans per contritionem, & lucens per bonam conuerſa-
tionem, ſupernatans per contemplationem. Patet de bonis
prædicatoribus. Et eris ſemper ſupra, & non ſubtus. Deutero.
28. Vel dic ꝙ oleum eſt diabolus, qui ſuis ſuggeſtionibus & tẽ
tationibus penetrat omnem mentem, & eam inficit & corrum
pit per peccatum, & hic eſt ſupernatans, & cibus ignis &c. ſi-
cut ſupra de peccatore. ¶ Oleum eſt lene & ſuaue, et vulnera 8
mitigat & dolorem, apes et cætera anuloſa extinguit. Talis eſt
adulatio vel verbum adulatoris, ſ. blandum & lene, quia ſem-
per dicit placentia, et ſic dolorem adulati.i. remorſus conſcien
tiæ, et vulnera ſua.i. malos ſuos actus mitigat atq; lenit, inquan
tum. ſ. iuſtificat opera eius, et eum palpat et lenit. Ezec. 22. Pro
phetæ eorum liniebant eos abſq; temperamento. Et ideo tales
ſermones extinguunt et exanimant apes. i. mundanos diuites
et potentes, quia conſtat ꝙ verba adulatorum multa iniqua
committunt. Sed ſicut ſecundum Ariſto. talia extincta oleo, ſi
aceto ſuper aſpergantur, reuiuiſcunt, ſic verè neceſſe eſt ꝙ ta-
les ſic extincti per adulationem, reuiuiſcãt per acetum. i. durã
et acrem prędicatorum correctionem. Ideo pſal. Corripiet me
iuſtus in miſericordia et increpabit me, oleum aũt peccatoris
non impinguet caput meum. ¶ Oleum purũ et ſapidum et odo 9
roſum cibos condit, et ferrum politum a rubigine ſeruat, ſi au-
tem impurum et corruptum fuerit, mali ſaporis, grauis odoris
tunc ad cibos non conuenit, et ferrum etiam rubiginat et cor-
rodit, ſecundum Pli. Sic verè doctrina pura vera et ſana cibus
eſt et nutrimentum pctõrum et iuſtorum, et ferrũ politũ.i. ani
mam iuſtam et ſanctã ſeruat et rubigine vitiorum. ſi aũt corru
pta fuerit per hæreſim, et errorẽ, tũc econtrario nõ nutrit, imo
occidit, & rubiginem ignorantiæ introducit, & animam per pec-

catum & hæreſim corrumpit Vel dic ꝙ oleum purum eſt ſcien
tia theologica,oleum impurũ & corruptum mũdana. Vel dic
ꝙ oleum purum eſt gratia Dei,quę animã nutrit ſeruat,oleum
impurum deliciæ mundi vel mundi proſperitas,quę ipſam in-
20 ficit & corrumpit,& quę ẽt apes necat,ſicut ſupra. ¶ Plin. li.2.
ca.106.in fine dicit ꝙ oẽ ſalſum oleo temperatur,& inde eſt(vt
ait)ꝙ vrinantes.i.natatores & nauigantes in mari,ſolent oleum
in ore ponere,vt poſsint naturam ſalſam & aſperam mitigare,
lucemq; in maris profundo deportare. Tale oleum eſt ſpes fu
turorũ bonorum. iſta eſt.n.quę omnem ſalſedinẽ tribulationis
& contritionis lenit & temperat,& quæ lucem gratię cordi ꝓ-
curat. & ideo ſine ea fatuus eſt qui ſalſedinem maris tentat.i.
qui tribulationum & correctionũ & amaritudinẽ potat & por-
tat.vñ Grego.ait ꝙ cõſideratio pręmij minuit vim flagelli.Vel
oleũ eſt diuina gratia vel conſolatio & pietas prælati, quæ ſem
per debet in correctionibus & ſalſis punitionibus intereſſe, vt
omnem poſsit rigoris amaritudinem temperare.

De Oleaſtro. *Cap. 109*

1 OLEASTER eſt ſilueſtris olea, ſterilis, inculta &
amara,cui⁹ folia ſunt cęteris latiora,ſtyptica &
amara,qñ tñ inſeritur ei ramus oleę bonæ,tunc
in naturam rami conuertitur. Talis eſt pc̃tõr,
ſilueſtris & ſterilis a fructu bonorum operum,
incultus quo ad pęnitentiã. & amarus ꝑ pecca-
tũ,qa vere folia.i.verba taliũ latiora ſunt. i. plura & maiora q̃
folia oleæ.i.quàm verba iuſtorum & bonorũ, qñ tamen ramus
bonæ oliuæ.i.gratia Dei vel doctrina prædicatorũ ei inſeritur
ꝑ inſpirationẽ & ꝓdicationẽ.tunc qñq; efficit fructuoſus & bo
nus.Patet de Paulo et alijs.Vel dic ꝙ oleaſter,eſt natura huma
na,quæ quõdam fuit ſterilis & inculta,plena vitijs & peccatis,
ſed qñ ramus bonæ oliuæ.ſ.Dei filius qui eſt vnus de tribus ra
mis trinitatis,fuit huic oleaſtro inſertus ꝑ incarnationem,tunc
factus eſt fertilis & fęcundus ꝑ bonam operationem, quia ex
tunc incęperunt in humano genere virtutes & gratiæ abunda
re.Et ideo humano generi põt dici illud ad Roma.11.Ex natu
rali exciſus oleaſtro,contra naturam inſertus es in oliuam bo-
2 nam.¶ Oleaſter licet ſit ſterilis & amarus, eſt tamen multum
medicinalis quo ad frondes,corticem & gummi. Duo.n.gene-
ra gummi deſtillat,quæ valent ad medicinam, folia ẽt ſunt ſty
ptica & reſtrictiua &c. Talis vir perfectus, qui ſterilis eſt per
paupertatem,viridis ꝑ honeſtatem. & duo genera producit la
chrymarum & gummorum,quia cum ſit amarus ꝑ contritio-
nem,ideo lachrymatur & ſuſpirat,ſ.pro incolatu præſentis mi
ſeriæ,& pro dilatione patriæ. Figura Iudi.1. vbi Caleph dedit
Axæ filiæ ſuæ irriguum ſuperius & irriguum inferius. Axa fu-
ribonda ſignificat aĩam pęnitentem,quæ ex amaritudine con-
tritionis tota vertitur in furorem,& ideo pater ſuus Deus ſibi
dat irriguum ſuperius.i.lachrymas pro dilatione patriæ,ſecun
dũ Greg.& inferi⁹.i.lachrymas pro incolatu præſentis miſeriæ
tota tñ arbor iſta,& quo ad corticẽ cõuerſationis,& quo ad fo-
lia locutionis,& quo ad gũmi ſuæ lachrymationis medicinalis
ẽ & ſc̃tã,& quo ad ſe & alios congrua atq; ſana. Vel dic ꝙ olea
ſter eſt vir pęnitens & amarus & cõtritus. Eſa.38. Recogitabo
tibi oẽs annos meos &c. Duæ lachrymæ ſunt vna pro omiſsis,
altera pro commiſsis, vel vna pro pœna.ſ.inferni adepta, alia
pro gloria amiſſa.pſal. Lachrymis meis ſtratum meum rigabo.

De Olere ſeu braſsica. *Cap. 110.*

1 OLVS dicitur ab alendo, eo.ſ.ꝙ oleríb⁹ hoĩes ale
rentur anteq̃ piſcea & carnes ad vſus hominũ
concederentur,pomis.n.& oleribus hoĩes an-
te diluuiũ nutriebantur. Et eſt olus vtile quo
ad cibum & medicinã,& multę ſunt eius ſpẽs.
corpus.n.nutrit,ventrẽ aliqñ mollit, aliquãdo
ſtringit,ebrietati reſiſtit,lactis abundantiam præſtat, veneno
cõtrariatur,& ad cętera multa valet,vt dicit Plin. lib.20.ca.9.
Talis eſt ſacra doctrina,quia vere vtilis eſt ad nutriendum ani
mam, & eã impinguandum ꝑ gratias & virtutes,& ideo illi q-
bus carnes & fruges.i.mundi diuitiæ & deliciæ non ſunt con-
ceſſę,talibus debent vti,ſ.mundi pauperes, & maximè religioſi
Valet ẽt ad medicinam,ſ.contra infirmitates peccatorum, ven
trem.n.i.conſcientiam mollit per contritionem,aliquando etiã
eam ſtringit quando nimis eſt lata, ebrietati. i. mundi delicijs
reſiſtit,& lactis.i.pietatis & miæ,vel ẽt diuinæ gratiæ affluen-
tiã adminiſtrat,& veneno pc̃ti mortalis obuiat & reſiſtit. Qui
infirmus eſt,olus manducet.ad Rom.14.Vel dic ꝙ olus eſt gra
tia Dei &c.ꝑ oĩa ſicut ſupra.¶ Subſtãtia caulis groſſa eſt & du 2
ra ad digerendum,groſſum & melancholichum ſanguinẽ ge-
nerans & inducens,ius tamen eius naturæ eſt laxatiuæ, & ven
tris humectatiuę,& ideo vtilius eſt iure eius vti q̃ ſubſtãtia, vt
dicit Iſaac in dietis. Tales ſunt multi mali prædicatores, q quo
ad ſubſtantiam.i.quantum ad vitam ſunt duri ꝑ obſtinationẽ,
ſicci ꝑ incompaſsionem,frigidi per indeuotionẽ, & indigeſti-
biles.i.incorrigibiles,ius tñ iſtorum.i doctrina ab eis eliquata,
eſt bona.ſ.audientibus,qa ventrem.i.conſcientiã eorũ ſoluit ꝑ
compaſsionem & contritionem,& cum laxat & euacuat ꝑ con
feſsionẽ,& ideo vtile eſt ꝙ non accipiatur de tali ſubſtãtia, ſed
ius.i.non vita, ſed doctrina, quia quæ dicunt facite, quæ au-
tem faciunt,nolite facere. Matth 23.¶ Olus eſt herba quæ cre- 3
ſcit ꝑ tranſplantationẽ. Nam ſi qñ eſt paruum & tenerum,era-
dicetur a loco vbi natum eſt,& humum bonã transferatur,cre
ſcit in efficacia & quantitate. Sic verẽ hõ creſcit & proficit ꝑ
tranſlationem & tranſplantationẽ de loco ad locũ, de terra ad
terram,de mundo ad religionẽ,de ſtudio ad ſtudium, de ſtatu
ad ſtatum. Nam qñ in vno loco fuerit ſeminatus, generatus &
productus,tunc ſi in iuuentute inde aliunde transferatur,pro-
ficit & conualeſcit. Patet in religioſis,de mundo ad religionem
tranſeuntibus,patet de ſcholaribus, q de patria ſua ad remota
ſtudia ſe conuertunt,& ſic de alijs.vñ Ezech.17. In terra bona
plantata eſt in montibus Iſrael vt faciat fructum.¶ Olus plus ꝓ- 4
ficit in hyeme q̃ æſtate. Nam in æſtate ab erucis & vermibus
corroditur,in hyeme aũt a talibus compeſcitur & defenditur
& quia gelu & pruina conſtringitur,ideo calor interius reuo-
catur,& ſic tenerius efficitur, & ad coquendũ & digerendum
molli⁹ inuenitur. Æſtas ſignificat ſtatum proſperitatis, hyems
ſtatũ aduerſitatis.ſed vere multi ſunt quibus ad modum oleris
plus proficit hyems q̃ ęſtas,aduerſitas q̃ proſperitas,quia in
æſtate proſperitatis ab erucis.i.a carnalibus & mundialibus af
fectionibus corroduntur,& conſumuntur ꝑ pc̃tã, & a vigore
gratiæ ſpoliantur,in hyeme aũt.i.in tpe aduerſitatis,calor.i.in
terior affectio reprimitur, & pruina & gelu.i. tribulationibus
exterioribus comprimit̃,ita ꝙ nõ ꝑmittitur exterius exire ad
voluptaria mundi,quia.ſ.paupertas vel aduerſitas impedit ne
talia appetantur,& ſic hõ efficitur tenerior ꝑ pietatem,et me-
lius decoquitur ꝑ contritionẽ,et digeritur per conuerſionẽ et
correctionem, quia vere multi ſunt qui tpe proſperitatis pe-
reũt per peccatum,tpe aũt aduerſitatis per grãm conualeſcũt,
quia ſecundum Aug. quod lima ferro flagellum grano,hoc fa-
cit tribulatio viro iuſto.¶ Caulis ſecundum Pli.parum coctus 5
ſoluit vẽtrem,multum aũt coctus ſtringit. Sic verè correctio ſi
fuerit parum & temperate cocta.i.modeſtè aſpera & rigida, et
non nimis,ſoluit comedentẽ ꝑ contritionem et compũctionẽ,
ſi aũt cocta nimis fuerit.i.multum aſpera et violenta,tunc vere
ipſm conſtringit, quia multi ſunt qui benigniter correcti emen
dantur et corrigũtur,aſpere aũt et dure reprehenſi conſtingunt̃
indurantur et obſtinantur. vnde Prouer.17. Plus proficit cor-
rectio apud ſapientem,quàm mille verbera apud imprudentẽ.
¶ Olus quod ꝑ ſe naſcitur ſine ſeminatione,ſ.agreſte, vtile eſt 6
ſecundum Plin.medicinę. Sic verè Chriſtus q ſine virili ſemi-
ne natus fuit,eſt melior vniuerſis. Vel dic ꝙ illi q per ſe naſcũ
tur.i. q ex proprio motu ad bonũ & ad religionẽ conuertũtur,
meliores alijs iudicantur. Mar.4. Vltro.n.terra fructificat.

De Ordeo. *Cap. 111.*

ORDEVM eſt granum exterius in cortice rude et
aſperum,interius aũt in medolla dulce molle,al- 1
bũ et ſapidũ, et ad nutriendũ tam hoĩes q̃ aĩalia
multũ aptum. Nam apud græcos panis ſit ex or-
deo præcipuus. Nã ordeũ frangunt,corticem di-
uidunt,farinamq; purã extrahunt,et aqua eam aſpergũt,et ſic
panem et pultes faciunt de eodem, vt dicit Pli. Talis eſt diuina
ſcriptura,qa exterius in cortice.i.in hiſtoria eſt rudis et groſſa,
interius tñ in medulla.i.in ſenſu et in intellectu ſpũali eſt dele-
ctabilis et delicata,et eſt nutrimẽtũ ſpũale boiũ.i.bonorũ,et
iumentorũ.i.peccatorum. Nã qñ græci.i.peccatores eam triue
rint ꝑ expoſitionẽ,et a cortice hiſtorialis medullam eius ſepara
uerint,tũc iuncta aqua diſcretionis et ſapientiæ naturalis, exin
de conficiunt panẽ.i.doctrinã prædicationis,ex qua filij eccle-
ſiæ nutriũtur. Apoc.6. Vinũ & ordeum ne læſeris. vide de Pti-
ſana. ¶ Ordeũ eſt granũ quod licet ſit in cortice vile & aſperũ 2
eſt tñ in medulla molle tenerũ & album, & dr ordeum ab ordi-
ne,quia

ne,quia.ſ.qnandoq; ſex habet ordines granorum,qñq; duos.cí
tiſsimè aût creſcit,& propter mollitiem naturalem cito rapitur
ad maturitatem.Nã in vere ſeminatur,& in vere colligitur an-
te alia blada.Talis eſt ꝑ omnia vir perfect⁹, quia vere licet ex-
terius in cortice conuerſationis ſit rudis & humilis quo ad habi
tum & cætera ſimilia interius tñ in medulla.i.in corde eſt mol
lis ꝑ pietatem,& albus per caſtitaté.& dr̃ ab ordine, quia.ſ.or-
dinatus eſt per prudentiæ maturitatem,quia.ſ.duos habet ordi
nes.i.duplicem charitatem,vel ſex.i.ſex opera pietatis , & ideo
talis quando ſeminatur ꝑ ingreſſum religionis, vel conuerſio-
nem ad pœnitentiam , citiſsimè creſcit & maturatur ꝑ bonam
vitam & perfectionem,temperantiam & diſcretionem.In vere
.n.iuuentutis ſeritur & conuertitur,& ſtatim in æſtate. i. in me
dia ætate perfectus efficitur & maturus. Vel dic ꝙ ordeum eſt
hypocrita,qui licet exterius ſit rudis & vili habitu tectus quo
ad fictę pęnitentiæ auſteritaté,interius tamen in corde eſt mol
lis & delicatus per carnalitatem,& ideo talis ante omnes alios
deficit & areſcit,quia talium ficta perfectio non põt perſeuera
re,imo per apoſtaſiam vel alias pereunt & tabeſcũt. Iob 8. Cũ
adhuc ſit i flore nec carpatur manu ante omnes herbas areſcit.
3 ¶Ordeum ſecundum Plin. propter ſubſtantiæ mollitiem cito
rapitur ad maturitatem. Sic illi qui ſunt molles.i.pij & benigni
cito fiunt maturi & perfecti.

De Palma. Cap. 112.

1 PALMA eſt arbor victorialis, quæ quondam in ſi-
gnum honoris & gloriæ victorib⁹ dabatur. arbor
eſt ſempiternæ pulchritudinis & viroris , aliquo
tempore pulchritudinem non amittens.arbor eſt
annoſa, durans in virore & virtute per multa tẽ-
pora,& ideo ad ſimilitudinem phenicis(quæ eſt auis diutiſsi-
mè viuens)phenix a græcis eſt vocata.fructus habet dulciſsi-
mos,qui dactyli nuncupanť,quos multum diligũt elephãtes.
cortex eius dura & quaſi ſpinoſa eſt & ideo cũ difficultate ꝑtin
gitur ad eius fructus,vt dicit Iſid.& glo. ſuper pſal. Talis eſt ꝑ
oĩa paradiſus,quia vere victorialis eſt arbor, & illis qui vincũt
tentationes & tribulationes mundi , conceditur & præſtatur
in ſignum victoriæ & triumphi.Apoc.7.Et palmæ in manibus
eorum.& hæc pro certo immarceſsibilis eſt & decora, & diu-
tiſsimè durat,q2 perpetuo nõ deſiſtet nec marceſcet.Ideo dr̃ j.
Pet.1.Immarceſsibilem cõſeruatã &c.Fructus aũt eius, ſ.æter
na voluptas & proſperitas,dulciſsimus eſt,hic.ſ.per ſpé, & ibi
per ſpeciem,& ideo elephantes.i.viri pfecti & ſancti iſtum fru
ctum diligunt & affectant.Dicunt n.illud Cant.2. Aſcẽdam in
palmã,& apprehendam fructus eius.ſequitur. Et fructus eius
dulcis gutturi meo.Sed pro certo iſta arbor habet corticẽ du-
ram.i.exteriorem pœnitentiã,quæ eſt quaſi cortex iſtius arbo
ris,quæ pungitiua eſt & dura,& ideo cum difficultate acquiri
tur iſte fructus,& aſcendiť iſta arbor.Actuũ 14.Per multas tri
bulationes oportet nos intrare in regnum cęlorum.Licet tamẽ
inferius in mundo iſte cortex pœnitentiæ ſit durus & aſper &
rudis,palma tñ iſta ſuperius eſt decora,& ꝑꝑ fructus & frõdiũ
dulcedinem eſt iocunda,intantũ ꝙ hõ cum illuc aſcendit, pri-
ſtinę aſperitatis corticis non reminiſcitur.Ioan.16.Mulier cum
parit,triſtitiã habet &c. Vel dic ꝙ palma eſt crux,cuius cortex
eſt pœnitentia , cuius fructus eſt æterna gloria. Iſta ergo licet
ſit pungitiua & aſpera ad ſuſtinendũ, fruct⁹ tñ qui inde ſeqniť,
.ſ.æterna gloria,eſt delectabilis ad guſtandum, licet cum diffi-
cultate habeatur & ideo elephantes.i.viri ſancti eam diligũt &
frequentant.Vel fructus eius eſt Chriſtus,q̃ eſt ibi crucifixus,
q̃ dulcis eſt delectabilis pio cordi.Vel dic ꝙ palma eſt religio,
quæ licet exterius in cortice & apparentia videatur rudis & vi
lis,qñ tñ aſcenditur & intratur,dulcis decora & ſapida reperi-
tur.Ibi.n.eſt viror perpetuę honeſtatis,fructus dulcis deuotio
nis,conſolationis & locutionis, & ideo ab elephantibus.i.a vi-
ris perfectis dudum fuit non immerito frequentata. Requieſci
2 te ſub arbore &c.Gen.18.¶Palma eſt arbor perpetuę viridita
tis,diutiſsimè durabilitatis,ſolidiſsimè firmitatis , & imputri-
bilis ſoliditatis,aſperę corticis, & exterius magnæ rugoſitatis,
inferius rudis & aſpera,ſuperius autem pulchra & fructifera,
iocũdæ fęcunditatis & fructuoſitatis, & folia eius decoræ ſunt
ẽt venuſtatis,vt dicit Plin. Vere talis debet eſſe quilibet vir ꝑ-
fectus,viridis.ſ.per conuerſationis honeſtatem, & vitæ & gra-
tiæ ſanctitaté.Hiere.17.Erit folium eius viride.Hic debet diu-
tiſsimè viuere per perſeuerantiæ lõganimitaté, quia perpetuo
debet vita grã & ſaodẽ gloriæ viuificari,qm̃.ſ.nunquam debet
mori per peccatum.Iob 29.Sicut palma multiplicabo dies. Itẽ
debet eſſe ſolidus,durus & firmus per fortitudiné & conſtan-
tiam,ſ.ad mala toleranda,& bona facienda,non debet putreſie
ri ꝑ luxuriã,non debet frangi ꝑ impatiẽtiã,& cætera ſimilia, li
cet tangať tribulationibus atq; pęnis,iniurijs atq; verbis & ten
tationibus. Hier.1.Dedi te in murum ferreũ,& in colũnã æreã,
& prælia buntur aduerſum te,& præualere nõ poterunt . Itẽ in
cortice.i.in habitu & apparẽtia debet eſſe rudis & ſpinoſus ꝑ
pęnitentiæ aſperitatem,& geſtus humilitaté ſuperius aũt quan
tũ ad ſupremũ rõnis & intellectus,decorus eſt per morũ ſctitaté,magnæ ẽt eſt fęcũditatis quantũ ad bonorũ operũ multipli-
citaté,& folia eius.i.verba decorę ſunt honeſtatis & maturita-
tis.Folia eius ad medicinã.Apoc.22. Et ſic cuilibet tali poterit
dici illud Cãt.7.Statura tua aſsimilata eſt palmæ.Vel dic ꝙ pal
ma eſt beata virgo,cuius fructus eſt dulciſsimus,ſ.Chriſt⁹.Vel
expone de Chriſto, vel de quolibet ſancto,vel pręlato. ¶Folia 3
palmæ ad ſimilitudiné gladij ſunt formata,& in modum pyra
midis diſpoſita,longa ſunt,plana & ſpiſſa,flexibilia et connexa,
ad ſportulas faciendas(ſm Hiero.)Valde apta,in angulis late-
ralibus ſunt incidentia,& tẽdentia ſuperius verſus cœlũ.Cha-
riſsimi,per folia intelligitur locutio ſeu verbũ.Vñ palma.i.qui
libet bonus chriſtianus debet folia verborũ habere acuta per
correctionem,ſ.malos arguendo,& ex feruore loquẽdo, quod
maximè pertinet ad prædicatores & prælatos,& ideo ad ſimili
tudinẽ gladij debent eſſe formata,qui ſ.eſt planus , ſcindens &
ſplendens.Sic verba pfectorum debent eſſe plana ꝑ veritatem,
ſcindẽtiã ꝑ auſteritatem,ſplendentia ꝑ honeſtaté . vñ ad Héb.
4.Viuus eſt ſermo Dei & efficax,& penetrabilior oĩ gladio an
cipiti.Etiam plana debent eſſe ꝑ veritatẽ & ſimplicitatem,non
inuoluta per cautelã & calliditatem . Connexa debent eſſe per
vniformitatẽ & identitatem,non diſiuncta ꝑ varietaté. Eccleſ.
32.Si bis in te rogatus fueris,habeat caput reſponſum tuũ.Fle-
xibilia aũt debent eſſe ꝑ pietatem.inciſa in lateribus ꝑ diſcre-
tã maturitatem,quia ſm latera i.ſm qualitatem illorũ qui ſunt
circa nos et qui nos audiunt,debent eſſe diuiſa & ſciſſa,vt.ſ.ſa-
pientibus arduè,ſimplicibus ſimpliciter colloquamur,quia ſi-
cut dr̃ Pro.10.Qui moderatur labia ſua prudẽtiſsimus eſt Sur
ſum aũt verſus cęlum debent tendere,quia de cęleſtibus nõ de
tpalibus debemus loqui.Ioan.3.Qui de terra eſt, de terra lo-
quitur &c.Perpetuo aũt deberẽt eſſe folia.i.verba noſtra viren
tia per floridam honeſtatem , & nunquã cadere per ſtolidam
lenitaté.pſal.Et folium eius nõ defluet &c. ¶Palma profundas 4
habet radices.Nam radix eius rotunda eſt & aſpera, & in pro-
fundo terræ valde fixa, & ideo altiſsimè creſcit , licet ad cedri
altitudiné non pertingat,vt dr̃ ſupra.Talis debet eſſe quilibet,
quia vere radix eius.i.cor debet eſſe aſperũ ꝑ contritionem, ro
tundum ꝑ perfectionem, & in terra.i. in ſtatu infimo valde fi-
xum ꝑ humilitaté & ſubiectionem,vel in terra.i.inferius in in-
ferno debet eſſe fixum ꝑ timorem & meditationem , & ſic cre-
ſcere poterit per æternã ſublimationé,& prælationé,quia De⁹
ponit humiles in ſublime.Iob 5.Qui ſe humiliat,& exaltabitur
Luc.13.Expone ſi vis de beata virgine,quę quia fuit humillima,
ideo ſuper choros angelorũ ẽ eleuata,licet ad cedri. i. ad Chri
ſti altitudiné non attingat. Vel dic de quolibet ſancto . ¶Fron-
des palmæ in modũ pyramidis ordinantur, & verſus cęlũ vni- 5
formiter eleuantur.Ideo ſecundum Iſid.elatę dicuntur &c.Sic
verè frondes noſtrę.i.interiores affectiones deberẽt ſuperius ad
cęlum & cęleſtia iugiter eleuari ꝑ deſiderium & affectionem,
& nunquam inferius ad terrena debent inclinari ꝑ auaritiam
& cupiditatem.vñ Cant.5.Comę tuæ ſicut elatę palmarũ. Vel
dic ꝙ palma eſt religio,cuius frondes ſunt religioſi , q̃ ſurſum
ad cęleſtia ꝑ affectioné & contemplationem ſunt erigendi , &
virore honeſtatis debent perpetuo circuntegi & velari . Ideo
Iob 40.Circũda tibi decorem,& in ſublime erigere &c.¶Fru- 6
ctus palmæ dulces ſunt & ſuaues,& dactyli nuncupãtur,& iſti
quanto maturiores,tanto vnctuoſiores,& quanto ſoli directius
exponuntur,& eius radijs appropinquant,tãto ſapidiores ſunt
& dulciores inueniuntur,vt dicunt Pli.& Iſid. Palma eſt Chri
ſtus,eccleſia vel religio,quorũ fructus ſunt viri iuſti & perfecti
qui vere dulces ſunt,boni & medicinales ꝑ gratias & virtutes,
& quanto ſunt maturiores ꝑ ſenectutem,tãto vnctuoſiores ſunt
per pietatem.pſalm.Senectus mea in miſericordia vberi. Illi ẽt
q̃ ſoli Chriſto magis exponuntur ꝑ cõtemplationé , & ei plus
appropinquant ꝑ affectioné,ſunt cæteris meliores quo ad vitæ
perfectionem, dulciores quo ad benignã cõuerſationé.¶Sunt
quidam fructus qui dicunť myrobalani,qui in aliq̃bus videnť 7

exterius ſimiles fructibus palmæ, verum ſapor inter eos diſcernit, quia dactyli ſunt dulciſsimi & ſapidi, myrobalani aũt ſunt ſaporis horribilis & amari, vt dicit Iſid. Sic verè multi ſunt hypocritę, qui exterius in conuerſatione videntur eſſe boni dactyli. i. viri iuſti, ſed vere interius in corde diſtinguuntur & differunt quo ad vitæ perfectionem, qui. ſ. boni ſunt dulces & benigni ꝑ miſericordiam, deuotionem, & ſanctitaté, hypocritę aũt ſunt horribiles & amari ꝑ vitia et pctã, & per detractionem, inuidiã & peruerſitatem. vñ Iaco. 3. Nũquid ex eodẽ fonte procedit dul-
8 cis & amara aqua? Vel expone melius. ¶ Secundum Pli. ad hoc ꝙ palma fructificet, tria requiruntur, ſ. ꝙ ſit in ſolo non fimoſo & pingui, ſed macro & ſabuloſo. Item ꝙ ſit in regione non frigida ſed feruida, & ſolis radijs repercuſſa. Item ꝙ ſit in ſocietate alterius, & non ſola. Sic verè adhoc ꝙ hõ fructificet per bona opera, neceſſaria ſunt iſta tria. Oportet ergo primo ꝙ ſolum ipſius. i. ſtatus non ſit fimoſus per diuitias, non pinguis per delicias, ſed macer & ſabuloſus ꝑ pœnitentias & abſtinẽtias, & per paupertates & miſerias, quia pauperẽ vitã gerimus &c. Thob. 4. Item oportet ꝙ regio eius. i. ſtatus in quo eſt, non ſit frigidus per indeuotionem, ſed feruidus per dilectionem, peruſtus per pœnitentiæ macerationẽ, radijs ſolis Chriſti expoſitus per contemplationem. Item oportet ꝙ bonam habeat bonorũ (ad litteram) aſſociationem, quia cum ſancto ſanctus eris &c. Et hõ qui ſic eſt plantatus in feruore pœnitentiæ & aduerſitatis, in macredine paupertatis, in coniunctione bonæ ſocietatis, fructificabit ꝑ bona opera, & ꝑ gratiam & virtutes. Ezech. 17. In terra bona plantata eſt, vt faciat fructum. Vel dic ꝙ ad hoc ꝙ palma. i. hõ poſsit fructum ſcientiarum in ſe portare, neceſſe eſt ꝙ habeat terram feruidam. i. ꝙ ſit feruens & diligens. Item ꝙ habeat bonam ſocietatem, ſ. bonorum magiſtrorũ & ſociorum, quæ multum proficit. Item ꝙ ſit abſtractus a pinguedine diuitiarum & deliciarum, & ꝙ habeat macredinem. i. ſtatũ paupertatis. Ideo dicit Sene. ad Lucil. Multis ad philoſophandum obſtitere diuitiæ. Pauper ergo ſis aut pauperis ſimilis, ſi animo vacare vis.
9 ¶ Palmarum ſecundum Plin. & Ariſt. duæ ſunt ſpecies, maſculus. ſ. & fœmina, fęmina aũt non ita cito floret vel fructificat ſicut maſculus, & ad hoc ꝙ fructificet, neceſſe eſt vt iuxta maſculum taliter ſit plantata, ꝙ odor & ventus maſculi eam perfundat & impregnet, & ſic floret & fructificat abundanter, maſculo aũt exciſo, fęmina ſterileſcit. Chariſsimi, ꝑ maſculum qui eſt perfectioris naturæ & virtutis in oĩ genere vt cõiter, intelligo prælatum vel virum perfectum, qui cæteris perfectior debet eſſe. Per fœminam aũt mollem, fragilem & fluxibilem, intelligo ſimplices & ſubditos ſeculares, qui ſunt molles ad cadendum in peccatum, & fragiles ad reſiſtendum. Fęmina ergo. i. vir ſimplex, ſubditus imperfect⁹, indiget ſocietate maſculi. i. virorum perfectorum, & maximè bonorũ prælatorum. Nã per vẽtũ qui ab eis flat. i. ꝑ eorum bonas ſuggeſtiones, informationes, prædicationes & inſtructiones, per odorẽ ẽt eorum. i. per eorũ famã & exempla & operationes impregnatur ꝑ bona propoſita floret, per bona deſideria, fructificat per bona opera. Ideo Ecc. 6. In medio ſacerdotum ſapientium ſta, vt poſsis omnem narrationem audire. Et quando maſculus. i. prælatus exciditur ꝑ peccatum, tunc alij exemplo ipſius a bonis operibus ſterileſcunt. Exemplo 1. Reg. 31. de Saul & ei⁹ armigero, qui viſa morte magiſtri irruit ſuper gladium ſuum. Vel dic ꝙ maſculus eſt Chriſtus, fœmina eſt aĩa quæ qñ Chriſto ſociatur ꝑ charitatem, & eius odore ꝑ deuotionem, & flatu. i. gratia ꝑfunditur ꝑ grãæ inſpirationem, tunc & non alias fructificat ꝑ bonam operationẽ.
10 ¶ Palma eſt arbor quæ conualeſcit ꝑ ſocietatem, fęmina. n. non fructificat ſi maſculo non ſit iuncta, & ideo ſemina plantarum bina & bina plantantur, ſemꝑ maſcul⁹ cum fœmina, & ex quolibet creſcit planta. Vñ qñq; quattuor inſimul naſcũtur, & inuicem coadhęrent, & ad modũ retis miro naturæ artificio connectuntur, & ſic altera per alteram fęcundatur, quàm diu talis ſocietas perſeuerat, ſi aũt maſculus abſcindatur, tunc fœmina infra biduum ſterileſcit, vt dicunt Pli. & Ariſt. Sic verè palmæ. i. hoĩes proficiunt quantum ad gratias, ſciẽtias & virtutes, per bonam alter alterius ſocietatem, & ideo fœminæ. i. ſimplices & imperfecti, maſculi. i. virtuoſi & perfecti, bini & quaterni debent ſimul ſeminari & ſituari per duplicem charitatem, & ſic creſcent & proficient quo ad morum ſanctitatem, ꝙ vnus alteri adhęrebit & connectetur ꝑ concordiam & vnitatẽ, & ſic per bonorũ ſocietatẽ fęmellę. i. ſimplices & imperfecti fęcondabũtur quo ad virtutum, meritorum & operũ fertilitatẽ. Vna vni coniũgit. Iob 41. Sed vere talis fęcunditas ꝑſeuerabit ꝗ diu talis bona ſocietas perdurabit, ſed vere qñ talis bona maſculorũ. i. ꝑfectorũ ſocietas diuiditur & ſoluit, & ſimplices fęminæ ſolę remanẽt, & ab alijs per diuiſionem, ꝑtialitatẽ, rixã & diſcordiam diſtinguunt, tunc a bonis operibus ſterileſcunt. Exemplũ 4. Reg. 14. & 2. Parali. 24. vbi quàm diu vixit Ioiada bonus ſummus ſacerdos, tandiu Ioas rex & populus Deo ſeruierunt, ſtatim aũt ꝙ mortuus eſt dictus Ioiada, & rex & populus ad idololatriam ſunt conuerſi. Sic verè ꝗ diu durat in aliqua ſocietate bonus ꝑlatus vel alius ꝑfectus, tandiu alij Deo ſeruiunt, & ſuis exemplis & doctrinis fertiles & boni ſunt, ſi aũt ex inde ablatus fuerit, vel per rixã & diſcordiam, vel ꝑ mortẽ abſtractus, tunc alij ſterileſcunt, & ꝑ multa vitia defluunt & oberrant. Zacha. 13. Percutiam paſtorem & diſpergentur oues gregis. ¶ Fęmina palmæ non fructificat ſine maſculo, & ideo maſculo ſociatur, vt per eum fęcundetur, ſi aũt mas abſcindatur, tunc fęmina infra biduum ſterileſcit, ſi tñ folia & flores maſculi circa eã aſpergantur, tunc quaſi ex nouo coitu iterum fęcũdatur, vires recipit & reſumit. Maſculus eſt Chriſtus, fœmina aĩa, q̃ per ſocietatem charitatis cũ eo, ꝑ bona opera fit fœcunda. Verumtñ qñ maſculus Chriſtus ſibi abſcinditur & ſubtrahitur ꝑ peccatum mortale, tunc vere a fructu bonorũ operum ſterileſcit. Veruntamen ſi agricola prælatus vel prædicator eã aſperſerit & circundederit ꝑ doctrinam & informationem floribus maſculi. i. Chriſti exẽplis, & folijs. i. ſuis doctrinis, tunc aliqñ iterum ꝑ fructum bonorũ operũ fęcũdatur, & iterum ꝑ gratiam vires ſumit qa vere aĩa quanquã peccatrix, qñ conſiderat flores & folia. i. verba & exẽpla Chriſti mariti ſui quem ꝑdiderat ꝑ peccatum, ad bonũ ſtatũ conuertit faciendum. Cant. 5. Aĩa mea liquefacta eſt, vt dilectus meus locutus eſt. Vel dic ꝙ maſculus eſt bonus ꝑlatus fęmina eſt eccleſia, quæ pro certo ꝑ eius ſocietatẽ, exemplum, vitam & doctrinã, bonis operibus ſit fęcunda quia ſicut dr̃ Eccl. 10. Qualis rector ciuitatis, tales qui habitant in ea. Qñ aũt talis moritur & abſcinditur ꝑ mortem, tunc fęmina. i. eccleſia a fructu bonorũ operũ, & a fructu ẽt palis proſperitatis & diuitiarum temporalium ſterileſcit, ſicut ad ſenſum patet de multis aĩabus. Veruntñ qñ folia doctrinæ, & flores bonorum exemplorum ipſius prælati ibi remanent, tunc qñq; iterũ ꝑ grãm fęcundatur. Vel ꝑ folia & flores intelligo bonos filios & imitatores bonorũ prælatorum & virorũ ſanctorũ, qui qñ in religione vel eccleſia remanẽt poſt mortẽ aliorũ, tũc virtutibus totũ collegiũ cõualeſcit. Vel dic ꝙ palma ſignificat homines, q ꝑ certo in maſculos, et fœminas diſtinguunt, qa maſculũ et fęminã creauit illos. Gen. 1. Fęmina aũt nõ põt ꝑ ſe fructificare, nec prolem aliquã procreare, et ideo cũ maſculo iungit & ſociatur, ſ. ꝑ copulam coniugalem, vt ſic ab eo impregnata, humana ſpẽs conſeruetur, ſed vere qñ maſculus abſcinditur per mortẽ, & ipſa vidua remanet atq; ſola, tũc debet ſterileſcere ꝑ caſtitatem, et in viduitate permanẽs, fructũ carnis non debet amplius procreare, qa ſm Apoſtolũ 1. ad Corin. 7. Beatior eſt ſi ſic remanſerit. Ideo Eſa. 47. Venerunt tibi hæc duo ſimul, ſterilitas et viduitas. Sed ſcitis quid? qñ poſt maſculi abſciſsionem, et fœminæ ſterilitatẽ, ſibi adiunguntur flores et folia alterius palmæ maſculi, tũc iterũ quaſi ex nouo coitu fęcundatur, vt dicit Pli. Sic verè ſunt mulię ſteriles et viduæ et ẽt beguinę, quib⁹ ſi adiũgant folia. i. verba, flores. i. curioſitates et mala exẽpla aliorũ maſculorum. i. laſciuorum et luxurioſorũ, tũc denuo coeunt et luxoriantur, et iterum qñq; fructum et prolem faciunt et emittunt. Ideo 1. ad Timo. 5. Honora viduas quæ vere viduæ ſunt. Et ſequitur ibidẽ. Vidua viuens in delicijs, mortua eſt. Sequitur. Diſcunt circuire domos, et cum luxuriatæ fuerit, volunt nubere. ¶ Secundum Pli. eſt quædã ſpẽs palmæ in meridiano orbe, q̃ creditur eſſe vna et ſola arbor, et non multiplicatur alia ex ipſa, ſed qñ pręſenectute oĩno perit et deficit, tũc vere iterum ea ſe renaſcitur et reuiuit, et ab ipſa credit phęnix illa ſola auis nomẽ ſumpſiſſe, qa phęnix græcè idem eſt ꝙ palma latinè, vt dicit Pli. li. 13. c. 4. Talis eſt rectè Chriſtus, qui vn⁹ eſt et ſingularis, non habens ſimilem in natura. Vnus eſt: et ſecundum nõ habet. Eccl. 4. Hic etiam non ſe multiplicauit per carnis propagationem, quia caſtiſsimus ſemper fuit. Hierem. 22. Scribæ virum iſtum ſterilem. Quando tamen ipſe deperijt per mortem corporis, tunc ex virtute propria redijt et reuixit et idem numero reſurrexit. et ſic ſe perpetuo renouauit. pſa. Iuuentus tua renouabitur vt aquilæ. Vel dic ꝙ palma eſt hõ, qui quando præ ſenectute deperit et moritur, tandẽ finaliter in vltima reſurrectione idẽ numero reuiuiſcet. Vel dic ꝙ palma eſt anima, quę debet eſſe vna per affectuum ſimplicitatem, ſterilis etiam

etiã eſt,quia.ſ.ſeipſam nõ multiplicat p generatione, nec alias,
imo ſemper manet vna p identitatem. Licet ergo iſta ſeneſcat
per paccata & malas cõſuetudines,ita q aliqñ cadat & pereat
per peccatum mortale,ſemper tñ debet innouari & reſurgere
per pœnitentiam,& eſſe ſuum ſpũale ppetuo conſeruare,vt di
cat illud Iob 29.Gloria mea ſemp innouabit,& arcus meus in
manu mea inſtaurabitur,& ſicut palma multiplicabo dies.Vel
dic q palma eſt hõ,qui licet ſeneſcat exterius quo ad corporis
infirmitatem,interius tñ quãtum ad aĩam ſemp debet renoua-
ri per gratias & virtutes,& ſpũalem acquirere iuuentutem 2.
ad Corint.4.Licet is qui foris eſt hõ noſter corrumpatur,is ta-
men qui intus eſt renouatur de die in diem.Et 12. Cũ.n.infir-
mor,tunc fortis ſum.Vel dic q palma eſt eccleſia vel religio,q
licet deficiat quantũ ad perſonas,tñ continuè alijs ſuccedenti-
bus innouatur,& ſic perpetuo perſeuerat.Iob 34 Perdet mul-
13 tos & innumerabiles,& regnare faciet alios pro eis. ¶ Secun-
dum Pli.in India & Æthiopia ſunt diuerſæ ſpecies palmarum,
non tã raritate quàm ſuauitate mirabiles,quædã.n.ſunt quæ ha
bẽt fructus vberrimos,ex quarum fructu vina vberrima expri
muntur.Sic verè inter palmas.i.inter alios hoĩes illi ſunt præci
pui,de quorum fructibus.i.operibus & doctrina,vina bonorũ
exemplorum documentorũ(quibus auditores inebriantur)ex
primuntur,ſ.ſancti & doctores,quorũ vita & doctrina eſt alijs
nutrimentum,quia.ſ.eis prædicant, & eos ſpũaliter nutriunt.
14 ¶ Licet palma ſit inferi⁹ rudis & ſpinoſa reſpectu terræ de qua
exit,eſt tñ pulchra & delatata ſuperius verſus cœlum.Sic licet
pauperes ſint hic inferius rudes,viles & depreſſi, ſuperius tñ
in cœlo poſiti erunt pulchri,nobiles & diffuſi. Beati pauperes
15 ſpũ Mat.5.¶ Terra in qua plantatur palma, eſt qñq; cauſa ſuæ
ſterilitatis. Vñ palma quæ eſt in loco frigido & humido pingui
& fimoſo,non fructificat quoquo modo, quia terram macram
& arenoſam diligit,& non pinguem. Vñ ſm Pli.ſi humum pin
guem habuerit,neceſſe eſt vt ſal circa radices aliquantulum lõ
ge aſpergatur,vt ſic calore ſalis terræ ſuperfluitas deſiccetur,&
ſic eius humiditas & pinguedo tñ non faciet nocumẽtum. Sic
verè hõ aliquando a bonis operibus fit ſterilis propter terræ
pinguedinem.i.propter ſtatum diuitiarum & deliciarũ in quo
eſt.Nam in terra macra.i.in ſtatu paupertatis & pœnitentiæ &
aduerſitatis melius fructificat,& ideo ſi habeat ſtatum humi-
dũ & pinguẽ per delicias,& fimoſum per diuitias, vere neceſ-
ſe eſt q ei adhibeatur ſal.i.diſcretio ſapientiæ,vel ſalſedo pœni
tentiæ,vt ſic.ſ.diſcretè vtatur eiſdẽ,& ſuperflua pinguedo deſi
deriorum carnalium tẽperetur. Ponent ſuper eos ſacerdotes
ſal. Ezec.43.Et ſic ſi ſal diſcretionis vel pœnitentiæ diuites ha-
buerit,propter proſperitatem nunquam ſterileſcẽt, quia vitiũ
non eſt in opib⁹,ſed in vſu,ſm Hiero.Figura ad hoc 4. Reg.2.
vbi licet terra Hierico eſſet optima,tñ fons & aqua fontis erat
peſſima, quæ eam ſterilẽ faciebat,& ideo Heliſeus in illo fon-
te poſuit ſal,et ſic fuit terræ fertilitas reſtituta.Sic verè licet ter
ra.i.aliqua perſona ſit bona & iuſta,ſi tñ aqua fontis Hierico.i.
mundi proſperitas vel voluptas ei addatur, a fructu bonorum
operum ſterileſcet.Veruntamen ſi Heliſeus.i. Deus ſibi adiun
xerit ſal.i.diſcretionem & ſapientiam,vel ẽt temporalem tribu
lationem,tunc poterit fœcundari.Ideo bene conſulitur Leuiti.
16 2. In oĩ ſacrificio tuo appones ſal. ¶ Palma non fructificat niſi
in regione calida & feruida.Nam in regionibus frigidis ſemp
ſterilis inuenitur,ſicut patet in Italia,vbi nunq̃ facit fructus,q
ſi fruct⁹ fecerit,nunq̃ tñ poterunt maturari, vt dicit Pli.Sic ve
rè hoĩ nocet ad fructificandum ſpũaliter frigiditas indeuotio-
nis,& eum iuuat feruor deuotionis.Nam ſi in terra frigida.i.in
ſtatu & ſocietate indeuota fuerit,vix aut nunquam poterit fru
ctus bonorum operum parturire,q ſi forte fructus bonos emi
ſerit,nunquam poterunt maturari nec ſeneſcere per perſeue-
rantiam diuturnam, quia.ſ.tales indeuoti non perſeuerant in
bene agendo,& ſic fructus eorum debitum non percipiũt im-
plementum.Vel per feruorem intelligo diligentiam, per frigi-
ditatem intelligo pigritiam & negligentiam,feruor.n.diligen-
tiæ facit per bona opera fructificare,& frigus corporis & pigri
tiæ facit a fructu bonorum operum retardari.Vel terra frigida
17 eſt mundus terra feruida religio &c.ſicut ſupra. ¶ Palmarum
ſm Iſaac in dietis,plures inueniuntur fructus,quidam imma-
turi,qui ſtomacho nocent,alij mediocres,qui parũ iuuant,qui
dam perfecte maturi,qui corpus nutriunt & delectãt,ſi eis de-
bitè quis vtatur,ſunt aũt oẽs dulces,ſed præcipuè tertii, ſ.ma-
turi ſunt cæteris dulciores,mediocres aũt ſunt multi ſunt mul
tæ humiditatis,& ideo multos crudos & groſſos humores ge-
nerant et inducunt.Palma eſt eccleſia,vel De⁹,vel ẽt mundus,
in quibus tria ſunt gña fructuum.i.bonorum,ſ.temporalia,quæ
ſunt immatura,naturalia,quæ ſunt mediocria, matura & dul-
cia.i.ſpũalia & æterna. Sed vere prima inferunt hoĩ multas læ-
ſiones pctõrum & vitiorũ,ſ.bona tpalia,diuitiæ,deliciæ & ho-
nores,bona ẽt naturæ,ſ.pulchritudo,fortitudo & cætera ſimi-
lia qñq; nocent,nam ex iſtis generantur crudi & duri mali hu-
mores luxuriæ & aliorũ vitiorum.ſed vere fruct⁹ maturi,ſ.bo-
na ſpũalia & æterna,cor & aĩam nutriunt & delectant in præ-
ſenti p ſpem,in futuro p ſpeciẽ,& ſunt cæteris dulciores.Et de
talibus dicebat felix aĩa Canti.7.Aſcendam in palmam,& ap-
prehendam fructus eius.Vel dic q inter hoĩes quidam ſunt im-
maturi per inſolentiæ leuitatẽ,alij aũt maturi &c.Non.n. oĩb⁹
oĩa conueniunt &c.Eccl.37.Vel primi ſunt incipientes, ſecun
di proficientes,& tertij perfecti.¶ Palma quanto annoſior, tan 18
to fructus eius melior eſt. Vñ palma nõ fructificat quouſq; ha-
beat centũ annos,& tunc plenas & perfectas habet vires,vt di
cit Plin.Sic verè quanto quis annoſior & antiquior quo ad mo
res(quia ſicut dr̃ Sap.4.Cani ſunt ſenſus hoĩs)tanto fruct⁹ ope
rum ſuorum eſt melior,& ideo quouſq; habeat centum annos
.i.perfectionẽ virtutũ & gratiarũ,quæ numero cẽtenario deſi-
gnatur, perfecta & bona opera non fructificat nec producit.
Vel dic ad litterã q quanto qs eſt antiquior & maturior & ſe-
nior,tanto meliores fructus bonorũ operum debet parturire.
Et ideo ſapiens odit & merito(Eccl.25.) ſenem fatuum & in-
ſenſatum.Vel dic q palma ſignificat virtutes vel ẽt victoriam
vitiorum,quia ſm Plin.lib.de naturali hiſtoria 16.c.25.palma
victoriam triumphoſq; portẽdit,ſicut ibidem exemplificat de
palma nata in baſi cæſaris dictatoris,ante eius bella ciuilia,quæ
victoriã deſignauit.Palma igitur.i.victoria ſeu virtus,non ſta-
tim fructus portat.i.non ſtatim a deo præmium aut emolumẽ-
tum reportat,oportet.n.q primitus ſeneſcat, & aliud ſeculum
expectet & ſuſtineat. Eccl.2. Vſq; ad tp̃s ſuſtinebit patiens, &
poſtea redditio iocũditatis ¶ Fructus palmæ immaturi nõ con 19
ueniunt eſui,imo nocent. Vñ dicit Plin.q quidam de militibus
Alexandri ſe palmarum fructibus ſtrangularunt. virtutem ha
bent ſtypticam, tamen ſi debitè accipiantur, conueniunt me-
dicinæ,vt dicit Dioſc.Talia ſunt bona mũdi,quæ virtutem ha-
bent ſtypticã i.reſtrictiuam,quia vere hoĩem ſtringũt per aua
ritiæ parcitatem,ſicut patet de diuitibus parcis,& ideo iſta nõ
conueniunt eſui,quia.ſ.non eſt vtile q ea quis comedat vel ſi-
bi incorporet per deſiderium & affectum, quia vere multi de
militibus Alexandri.i.Chriſti,ſ.multi religioſi & clerici, ſecũ
iſtis ſtrangulant & occidunt per diuerſa vitia & peccata, quia
diuitiæ mergunt hoĩem in interitum 1.ad Timo.6.Si quis tamẽ
eis debitè vſus fuerit per elemoſynas & alias, ſibi erunt medi-
cinales & bonæ,quia Eccl.13.dicitur. Bona eſt ſubſtantia cui
non eſt peccatum.¶ Fructus palmæ maturi dulces ſunt nutriti- 20
ui,gutturis & ventris aſperitatem leniunt,& vocem clarificãt.
Sic verè doctrina & opera Chriſti vel ſanctorum dulcia ſunt
& ſapida pio cordi,& ideo ipſum leniunt per benignitatem,&
vocem eius clarificant,quia.ſ.faciunt eum clarè cantare p ora
tionem,prædicationem vel gratiarum actionem.Canti.2.Vox
.n.tua dulcis.Vel per ea intelligo bona paradiſi,vel dulcem de
uotionem &c. ¶ Elephas diligit fructus palmarum &c. Vide 21
de Elephante.

De Palmite. *Cap. 113.*

PALMES. tis.eſt ramus,cuius folium pampin⁹ 1
nuncupaẽ,cuius ſubſidio palmes a ventis & tur
binibus defenſatur,qui ideo alicubi eſt interci-
ſus,vt ſolis influentia poſſit ad fructus faciliter
ſubintrare,vt eius beneficio maturentur. Om-
nis aũt palmes a radice habet virtutẽ & nutrimentum. Nã ra-
tione ſubſtantialis & viuacis caloris palmes humorẽ attrahit a
radice,q̃ in ſubſtantiã ſui & nutrimentũ conuertit,reſiduũ aũt
in naturam folij,floris & fructus conuertitur,vt dicunt Iſid.&
Pli.li.14.Radix eſt Chriſtus, palmes eſt Chriſtianus, qui pro
certo qñ habet calorem naturalem,ſ.charitatem,tunc a radice
Chriſto attrahit & acquirit per orationem & deſiderium & af
fectum humorem gratiæ & deuotionis,& eo reficitur & nutri
tur,& inde producit germen bonæ cogitationis, florem bonæ
affectionis,fructum bonæ operationis,& folia honeſtæ conuer
ſationis, quæ fructum bonorum operũ protegit & defendit a
vento inanis gloriæ,& a cæteris nocumentis. Bona.n.conuer-
ſatio eſt bonorum operum tutamentum, & vmbram etiam

bonorũ exemplorum alijs adminiſtrat. Et ſicut palmes quã diu eſt in vite & coniunctus radici pôt fructificare, abſciſſus autẽ nihil, ſic hõ quàm diu viti & radici Chriſto eſt coniunctus ꝑ charitatem, pôt per bona opera fructificare, ſi aũt per peccatũ mortale ab eo fit abſciſſus, fructus virtutũ & meritorũ amplius non emittit, niſi ſibi iterũ ꝑ pœnitentiam reiungatur. Ideo Ioã. 15. Ego ſum vitis, vos palmites. Et ibidem. Sicut palmes nõ poteſt ferre fructum a ſemetipſo, niſi manſerit in vite, ſic nec vos niſi in me manſeritis. Folia ergo palmitis ſunt verba noſtra. ſ. oratio, gratiarum actio, prædicatio, confeſsio &c. quæ pro certo ſunt hoĩs ornamentum, & fructus bonorũ operũ, velamentũ & iſta debent eſſe lata ꝑ charitatem, mollia per benignitatem, ſuccoſa per pietatem, interciſa per modeſtiam & maturitatem, quia. ſ. non debent eſſe continua. Non. n. debemus continue loqui, ſed interciſè, paulatim & maturè, & ſic ſolis radius. i. Chriſti gratia & influentia ſubintrabit, & fructus virtutum ꝑficiet, & maturabit, quia ſicut dicitur Eccl. 5. In multis verbis erit fa

2 tuitas. ¶ Licet palmes habeat naturaliter producere fruct⁹ certi coloris, ſ. albos vel nigros vel ſimiles, tamen artificialiter poteſt fieri ꝙ idẽ palmes fructus coloris alterius generabit. Nam in Martio qñ humor aſcendit in palmitem a radice, debet incidi circũquaq; palmes, & inter cutem & lignum color immitti ſiue rubens ſiue flauus, & tunc debet optimè ligari, velari & claudi cum argilla, vel alias, ne humor defluat ad terram, & ſic humor per illum colorem circumpoſitum tranſiens, eundẽ colorem in fructibus præſentabit, & ita palmes vel quæcunq; alia planta pôt in fructus variari, & fructibus coloris alterius fœcũdari. Pôt etiam ſic fieri vt plantę naturaliter reſtrictiuę efficiãtur laxatiuę, vt habetur ex compendio Salerni, & hoc quia qualis fuerit humor nutrimentalis in radice, talis erit exterius fructus plantę. Palmes eſt hõ, fructus eius naturalis eſt opus carnis, ſ. dormire, inebriari, luxuriari, & cætera vitia quæ habet homo ex corruptione naturæ. Erat malitia eorum naturalis. Sapientiæ 12. Ideo ad Galat. 5. Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immunditia &c. Sed vere licet hõ habeat tales fructus & tales operationes producere naturaliter, tamen poteſt fieri artificialiter. ſ. per gratiam, ꝙ contrarios fructus producat, ſ. bona opera & ſpũalia, vigilare, orare & cætera ſimilia, quæ ſunt contrarij coloris, ſimilitudinis & valoris. Nam in vere, tempore, ſ. iuuentutis, debet hõ cum gladio verbi Dei ꝑ contritionem ſcindi & penetrari & per prædicationem, aperiri ꝑ confeſsionẽ, & ibi debet immitti color alius, ſ. bona eruditio & informatio, quæ talibus eſt faciẽda in cõfeſsione & ꝑdicatione, & tũc dẽt velari & claudi per humilitatẽ, & maximè cũ argilla .i. memoria mortis, quæ introducit humilitatem, & ſeruat ne affectiones defluãt ad vanitatem, & ſic humor. i. interior affectio quæ a radice cordis aſcendit, & per tales immiſſos colores bonorum documentorum tranſibit, immutabitur, ita ꝙ fructus & operatio exinde procedens in naturam contrariam conuertetur, & ſic fructus bonos faciet loco malorum, & quæ erãt reſtrictiua per auaritiam & parcitatem, fient laxatiua per eleemoſynæ largitatem. Vel per ver intelligo tempus quadrageſimæ. Vel per colorem intelligo gratiã Dei, et bonã inſpirationẽ &c. ſicut ſupra Figura 1. Reg. 21. vbi mutauit ſe Dauid corã Achis & defluebat ſaliua ex ore eius, & ſic euaſit mortem &c. ea pone Et 3. Re. 14. Commuta habitum, ne cognoſcaris. Et 1. Reg. 10. Mutaberis in virum alterum. ¶ Palmites in principio multum

3 ſunt fragiles, ita ꝙ ſe nequeunt ſuſtinere, ſed ad terram cadunt & defluunt, & ideo natura dedit eis quædam vimina ſeu vincula quibus ſe cum arboribus vicinis vinciant & connectant, ne ad terram defluant ſeu cadant, & vt ſic eorum adiutorio contra flatus & turbines muniantur, ne eorum impulſibus diſsipẽtur. Palmes eſt hõ, arbores ſunt ſancti & boni vicini & ſocij, Chriſtus ẽt vel crux, vimina aũt ſunt vincula charitatis. Quia igitur palmes. i. hõ eſt fragilis naturæ, ita ꝙ ad terram. i. ad terrena diligenda & appetenda, & maximè in principio iuuentutis faciliter per auaritiam inclinatur, idcirco natura. i. Deus dedit ei qͣdã vimina & ligamina, ſ. tenacula fidei, ſpei & charitatis, cum quibus pôt cum arbore. i. cum Deo & ſanctis, cum cruce etiam & gloria æterna ſe ligare & coniungere, & ſic ad terrena ꝑ auaritiam defluat, ſe ſaluare. Conſtat. n. ꝙ qui eſt bene ligatus per ſpem cum cruce vel cum gloria æterna, vel per charitatem cũ Chriſto & ſanctis, omnia iſta infima vilipendit, & ſic nõ cadit nec defluit per peccatũ. Ideo dicitur Oſeæ 11. In vinculis Adã

4 traham eos, in funiculis charitatis. ¶ Palmites ſingulis annis indigent reſecatione ſuperfluorum, ſic enim plus fructificat, & diffuſius ſe dilatant. ſi autem non purgentur nec putentur, tũc degenerant in labruſcam, & finaliter ſterilizant. Sic verè homo ſingulis annis indiget ꝙ purgetur per confeſsionem, & ꝙ eius ſuperflua, ſ. vitia & peccata reſecentur & deponantur. Nã ſic diffuſius dilatatur per charitatem, & fructu bonorum operum magis fœcundatur. Ioan. 15. Et purgabit eum, vt fructum plus afferat. Illi autem qui taliter non purgantur, & qui contẽnũt annis ſingulis confiteri, degenerant in diuerſa peccata, & a fructu bonorum operum ſterileſcunt, & ideo finaliter in ignis infernalis incendio comburuntur, quia ſicut dicitur Ioã. 15. Omnem palmitem non ferentem fructum tollet eum &c. ¶ Cogno 5
ſcitur palmes generoſus ſecundum Plin. per nodorum vicinitatem &c. Vide infra de Vite.

De Propagine. *Cap. 114.*

PROPAGO eſt nouellus vineæ ramuſculus ſurgens è palmite prius terræ infixo. Nam palmes vitis, facta circa radicem fouea, in eã deprimitur & inclinatur, tandẽ terra cooperitur, & ſic ibi vim germinatiuam concipit, & illud quod ſub terra eſt, conuertitur in radicem, & ex ea noua vitis propagatur qͣ propago appellaĩ, vt dicit Iſido. Et circa radicẽ primæ vitis fiunt ex palmitibus tales ꝓpagines, & ita vinea propagaĩ, & diffuſius dilataĩ, & ſic fit ꝙ palmes q̃ more filiæ de radice manabat, iã emiſſis radicibus, more matris palmites circa ſe velut filias circunfundat. Chriſtus eſt radix ſeu vitis, palmites eius ſunt ſancti & fideles & boni Chriſtiani, qui ab eo procedũt, quia inquit Ioã. 15. Ego ſum vitis, vos palmites. Sed vere iſti palmites fuerũt in principio inclinati per humilitatẽ, terra. i. mortis memoria cooperti per meditationẽ, & ſic vim germinandi bona opera conceperunt, & ea emiſerunt. quod maximè patet in patribus qui religiones fundauerunt, q̃ a radice Chriſto procedentes facti ſunt radices & primordia aliorũ, ſ. religioſorum qui modo ſunt ſicq; fuit vinea eccleſiæ dilatata & ampliata. Eze. 17. Facta eſt ergo vinea, & fructificauit in palmites, & emiſit ꝓpagines &c. Vel dic ꝙ radix eſt cor, rami ſunt bonæ affectiones, q̃ pro certo qñ inclinantur ꝑ humilitatem, & terra. i. mortis memoria cõteguntur, tunc ex illis fructus bonorũ operũ propagatur, et ſic vinea. i. aĩa dilatatur. Allega. vt ſupra Vel dic ꝙ qñ rami Chriſti fideles inclinantur ꝑ humilitatem, plicantur ꝑ pietatem, terra conteguntur ꝑ memoriã mortis. tunc emittunt radices bonarum cogitationũ, & concipiunt ꝑ bonum propoſitum florem bonæ affectionis, & fructus emittũt bonæ operationis. Vel dic ꝙ radix eſt doctor, palmes eſt ſcholaris, qui verè circa matrem ita perficitur per ſciẽtias, ꝙ tãdẽ efficitur radix & doctor aliorum. Primo tũ oportet ꝙ plicetur & humilietur. In circuitu meo pueri mei. ad Heb. 12. & Prou. 22. Si inclinaueris aurem tuam concipies doctrinam.

De Platano. *Cap. 115.*

PLATANVS eſt arbor cum folijs latis & planis ad modũ vitis, feruida eſt & ſicca, medicinalis cõtra cauſas calidas & humidas, rheuma calidum compeſcit, dolori dentium ſubuenit, acutos dolores mitigat atq; lenit, alta eſt & magna, iuxta aquas proficit atq; creſcit, ſicut dicunt Iſid. & Dioſc. & glo. Eccl. 24. Mollis eſt naturæ & ad ſculpendum apta, & præciſis ſummitatibus, in longum latumque ſe diffundit, vt dicit Iſidor. quòd idem dicit de ſalice & populo. Talis per omnia debet eſſe qui liber chriſtianus, quia debet eſſe feruidus per charitatem, ſiccus per pœnitentiæ auſteritatem, mollis per compaſsionem & benignitatem, & ideo faciliter debet ſculpi & domari per correctionem, quia ſcilicet non debet reſiſtere, ſed cedere per obedientiam & ſubiectionẽ. altus debet eſſe per contemplationem, & iuxta aquas gratiarum & ſcientiarum debet nutriri ꝑ deuotionẽ, folia aũt eius. i. verba vel ẽt exterior conuerſatio debent eſſe plana per virtutem & ſimplicitatem, nõ inuoluta ꝑ ſimulationem vel falſitatem, & lata eſſe debent per charitatem. Eccl. 24. Quaſi platanus exaltata ſunt iuxta aquas. Cętera ea pone de gratia Dei, quæ lenit ꝑ benignitatem, reſtringit per caſtitatem, ſiccat ꝑ pœnitentiæ auſteritatem, & qñ ſummitates. i. exteriores diuitiæ & temporalitates præciduntur per eleemoſynam, tunc vere hõ creſcit ꝑ gratias & virtutes, & dilatatur per charitatem & dilectionem, & eleuatur ꝑ ſpem æternorum & cõtemplationem. Vel dic ꝙ ſummitates ſunt affectiones, quæ debent reſecari per obedientiam & ſubiectionem.

De

De Populo arbore. Cap. 116.

1 POPVLVS eſt arbor mollis et tenera, folia habens
in vna parte alba, et in alia nigra, noctiſq; et diei
ſpēm in ſe gerit. In ortu.n.ſolis vnū prætendit colo
rem, et in occaſu alium gūmi ex ſe emittit medici-
nale, et ex eo fit vnguentum medicinale, quod po-
pulcon nominaẗ, ſm Dioſc. Et dr̃ populus, eo ꝙ ex radice eius
magna progenies propagetur, & more populi emittatur, ſicut
dicit Iſid. Folia eius tenuia ſunt & ſubtilia, & ideo ad quantum
cunq; modicū flatū venti ſemꝑ tremūt, ſicut patet in tremulo, q̃
certe ſpēs eſt populi, licet eius folia ex oī pte ſint nigra. Arbor
iſta eſt ecclesia vel religio, cuius folia ſunt hoīes & fideles, qa
vere repręſentant noctem & diem, nā quidā ſunt nigri per pec
catum, alij albi per grām, quidā ſunt mali, qdam ſunt boni. Et
dr̃ populus, qa ex ea radice creſcit multitudo filiorum. Figura
Mat. 13. vbi in reti fuerunt congregati piſces boni & mali, ſed
mali inde fuerunt eiecti. Sic modo in reti vel ſagena Chriſti (q̃
eſt eccleſia) boni ſunt & mali, ſed in die iudicij mali expellunẗ,
& boni in æternæ gloriæ viuarium recludentur. Elegerunt
bonos in vaſis ſuis &c. ibidē. Vel dic ꝙ popul⁹ eſt religio vel ec
cleſia, folia eius ſunt ficti religioſi et hypocritę, qui vere in vna
parte, ſ. exterius in apparentia ſunt albi ꝑ bonam conuerſatio-
nem, in alia aūt parte, ſ. interius in aīa & conſcientia ſunt nigri
ꝑ vitia & pctā. Et ſicut folia iſta ſunt ſemꝑ tremula quanquam
tps ſit quietum, ſic verè hypocritę ſemper ſunt in tremore & ti
more, ſ. ꝙ ſuæ fictiones appareant & ſciantur. vñ Iob 15. loqués
contra hypocritas dicit. Sonitus terroris in aurib⁹ impij, & cū
pax ſit, ille ſemꝑ inſidias ſuſpicatur. Tales tñ emittunt bonum
gūmi. i. bonam doctrinam & prædicationem, quæ pro certo ſa-
na eſt & vtilis audienti: bene.n.docent, & male viuūt &c. Ideo
2 quæ dicunt facite, quæ aūt faciunt, nolite facere. Matt. 24. ¶ Tre
mulus eſt arbor cū folijs nigris, q̃ continue tremūt, quia ad mo
dicum flatum venti mouentur &c. ſicut ſupra. Talis eſt mund⁹,
cuius folia ſunt mundi pctōres, qui ſunt nigri ꝑ infamem con-
uerſationē. Iſti ēt ſunt tremuli & inſtabiles ꝑ leuitatē, quia ad
modicū ventum tentationis mouentur de bono ſtatu. ſunt etiā
tremuli ꝑ timorem, quia ſemꝑ timent & tremunt ſeruiliter qñ
vidēt flatum modicæ tribulationis inſtare. Patet de auaris, qui
ſemper timent diuitias amittere &c. quia ſm Sene. Videt regē,
extimat prædonē, videt pauperem, extimat latronē. Patet ēt de
alijs pctōribus, qui timent per deſperationem, mortē. ſ. & dam
nationem. Nō credit ꝙ redire poſsit de tenebris ad lucem, cir-
cunſpectans vndiq; gladium. Iob 15.

De Pino. Cap. 117.

1 PINVS eſt arbor magna, recta, leuis, tenera, hu-
moroſa, & ēt interius viſcoſa, reſinam emittēs, de
facili inflammabilis, poroſa, & tñ multum fortis
& nodoſa, oī tempore virēs, quia hyeme & æſta
te habet folia virida, acuta nunq̃ cadentia, & de
ea optimi fiūt mali in nauibus. Et ſm Iſid. hæc arbor dr̃ prodeſ
ſe oībus rebus quæ ſub ea ternantur, ſicut ficus econtrario dici
tur nocere, vt dicit Iſid. li. 17. Talis eſt vir pfectus, qui debes eſ
ſe viridis ꝑ honeſtatem, rectus ꝑ iuſtitiam & æquitatem, leuis
per volūtariam paupertatem, humoroſus interius per pietatē,
viſcoſus ꝑ charitatem, poroſus ꝑ clementem compaſsionis be-
nignitatem, quia. ſ. totus debet eſſe perforat⁹ miſerijs aliorum,
fortis & ſtabilis ꝑ conſtantiæ & perſeuerantiæ firmitatem, no-
doſus & rugoſus ꝑ pœnitentiæ aſperitatē, & ideo de talibus de
bent fieri in nauibus religionis vel eccleſiæ. i. in collegijs vel cō
uentibus, mali. i. prælati, quia vere bonus prælatus debet om-
nes iſtas conditiones habere, & ſic verificabitur quod ſequitur
. ſ. ꝙ ꝑ pini. i. boni prælati influentiam oia ſubiecta ſeruātur, qa
vere vita & doctrina bonorum prælatorum debet illos qui ſub
eis ſunt ſubditos cuſtodire & ſpūaliter a peccato & temporali-
ter a temporalibus nocumentis, & eis debēt reſinā. i. dulces ele
moſynas quantum ad pauperes, vel dulcem doctrinam quan-
tum ad diuites diſtillare. Hier. 6. Paſcet vnuſquiſq; eos qui ſub
manu ſua ſunt. Folia aūt eius. i. verba debēt eſſe aſpera ꝑ corre
ctionē, & viridia ꝑ honeſtatem, & ſemper ſtabilia per pruden
tiam & maturitatem & veritatem, non cadentia per mendacia
2 & leuitatem. Verba aūt mea non tranſibunt. Matth. 24. ¶ Pin⁹
exterius habet durum corticem & rugoſum, interius autē hu-
morem pinguem & viſcoſum, reſinamq; deſudat & picem, &
ideo propter ſuam pinguem humiditatem & de facili inflam-
matur, & cum ſit arbor pinguiſsima, in locis tamē creſcit mon
tuoſis & arenoſis, vt dicit Iſid. Sic verè bonus Chriſtianus de
bet eſſe exterius in cortice. i. quantum ad habitum, rugoſus &
rudis per veſtium vilitatem & humilitatem, & pœnitentię aſpe
ritatem, interius in conſcientia debet eſſe pinguis ꝑ gratiam,
deuotionem & charitatem, & humidus ꝑ pietatē & benignita
tem, & iō exteri⁹ debet emittere reſinā. i. ptas eleemoſynas pau
peribus erogare. Hier. 8. Nūquid reſina nō eſt in Galaad? &c.
Et ideo talis debet faciliter inflāmari per charitatē & feruorē
bonorum deſideriorum, qa vere tales qui ſunt pij & benigni,
faciliter inflāmant & mouentur ad benè operandum, Deum
diligendum, & cætera ſimilia. Qñ ēt audiunt clamorem & mi
ſerias pauperum, ſtatim inflammantur per feruorem cōpaſsio-
nis. &c. Ideo Hier. 11. Ad vocem loquelę grandis exarſit ignis
in ea. Et ideo ſicut pinus prodeſt omnibus quæ ſub ea, & circa
eam ſunt ſecundum Iſidorum, ſic viri pij & miſericordes pro-
ſunt omnibus qui ſunt ſub eis. ſ. ſubditis ſuis, & qui circa eos,
. ſ. & vicinis. Hiere. 6. Paſcet vnuſqui'q; eos qui ſub manu ſua
ſunt. ¶ Pinus eſt arbor alta, oī tpe virens, & hyeme ſ. & æſtate, 3
ſuperius eſt rotunda, fructifera eſt & vtilis medicinis, & odori
fera eſt ēt, & odoriferum facit fumum. Sic verè nos debem⁹ eſ-
ſe alti ꝑ contemplationem, & æternorum contemptum, ſ. ſupe-
rius ad cœleſtia eleuati ꝑ ſpē & deuotionē, & in æſtate proſpe-
ritatis & in hyeme aduerſitatis virere ꝑ gratiam interius, & ꝑ
honeſtatē exterius, & ſic odorē bonæ famæ ad alios diuulgare,
& ita ēt ædificio paradiſi & ēt eccleſiæ militantis poterimus eſ
ſe apti. Et erit folium eius viride. &c. Hiere. 17. ¶ Pinus eſt ar-
4 bor viridis exterius, pinguiſsima interius, & ideo de facili inflā
matur. Sic verè illi qui ſunt virides exterius per curioſitatem,
veſtium, & pingues interius per delicias & carnalitatem, ſicut
ſunt multi & maximè iuuenes leuis naturæ per inconſtantię &
inſolentiæ immaturitatem, poroſæ ꝑ malorum affectuū multi-
plicitatē, tales dico faciliter inflāmantur ꝑ luxuriæ fœditatem,
auaritię cupiditatem, vel iracundiæ ferocitatē. A ſcintilla vna
augetur ignis. Eccl. 11. ¶ Pinus in locis arenoſis creſcit & pro
5 ficit, & mōtuuſis & ſiccis, licet ſit pinguiſſima. Sic verè hō qui
eſt iuſtus, ꝑ gratiam & charitatem & deuotionē proficit in ter
ra. i. in ſtatu montuoſo & alto per terrenorū abdicationem, are
noſo & ſterili per paupertatem & depreſsionē, ſicco ꝑ pœniten
tiæ macerationem. In montibus Iſrael plantata eſt, vt faciat fru
ctum. Eze. 17. Ideo Eſa. 41. Dedi in ſolitudinē cedrū, & pinum
6 & myrtū & lignū oliuæ. ¶ Pinus eſt arbor multū ramoſa, ſed
quanto plus de ramis inferioribus perdit, tanto plus in altum
creſcit, & quanto plus circa terram inferius detruncatur & de-
trūcaẗ, tāto plus ad cęlū exaltatur, & creſcēdo diffuſius dilataẗ.
Pin⁹ ē hō, rami ei⁹ inferiores ſūt diuitiæ, delitiæ, honores, ami
ci carnales, & cætera mūdi bona, q̃ circa terrā & terrena ver-
ſantur. Rami aūt ſuperiores ſunt diuitiæ ſpūales. ſ. gratiæ, virtu
tes, deuotio, cōtemplatio, oratio, & amici ſpūales. ſ. ſancti & an
geli. Sed vere quanto hō plus ꝑdit de iſtis conſolationibus infe
rius, tanto plus acqrit de cęleſtibus ſuperius, quanto plus hic
detruncatur per temporale aduerſitatē, paupertatē, & tribula-
tionē, tanto magis ſuperius exaltaẗ ꝑ ſpē & contēplationē, &
æternorū deſiderиū & affectionem, & meritorū & virtutū cu-
mulationē & finalis gl̃iæ adeptionē. Ideo pōt dicere, Eſa. 9. La-
teres ceciderunt, ſed quadris lapidibus ędificabimus. & Eſaię
60. Erit pro argento aurū, & pro ferro æs, & pro lapidibus fer
rū. &c. Nā ſm Grego. quanto plus in tpalibus deficimus tanto
magis in ſpūalibus proficim⁹. ¶ Cortex pini eſt groſſa & ſpiſſa, 7
veruntñ pinus in ea nō bene ſeruaẗ, imo faciliter putreſcit, qa
ex abundantia humoris vermes inter corticem & lignū generā
tur, q lignū corrodunt, & ideo ſolēt agricolę corticē penit⁹ ex
trahere, & ſic ſine corruptione melius cōſeruatur. Pinus ſigni
ficat mundi diuites & potentes, quorū cortex. i. exterior ſubſtā
tia tpalis magna eſt, groſſa & rudis ꝑ diuitias & prouētus, ſed
vere ſub ipſa faciliter cōputreſcūt ꝑ peccatū. ſ. luxuriæ & aua-
ritiæ & ſuperbię, nā quia tales vt cōmuniter ſunt viſcoſi per de
licias et carnalitatem, ideo vermes malarū affectionū & deſi-
deriū, ſ. quantum ad luxuriam & auaritiam, in eis ſepius gene-
rātur. Veruntñ qñ cortex diuitiarū ab eis auffertur, vel quia eā
pauperibus diſtribuunt, vel qa eā ꝑ tribulationē perdunt, vel
quia eā quo ad affectū deſerūt, licet nō quo ad effectū, tūc dico
meli⁹ a tali putredine ꝓſeruātur. Cōſtat.n.ꝙ multis & in mul-
tis nocent diuitiæ, & eorū catētia iuuat. Prodijt quaſi ex adipe
iniquitas earū. Ideo bñ cōſuluit p̃s. Diuitię ſi affluāt, nolite cor
apponere. ¶ Liquor qui emanat a pino, dicitur reſina, quæ eſt

primo ſubalbida & odorifera, poſt modũ aũt decoquitur ſup
ignẽ,& efficitur valde nigra,& fętorẽ recipit pro odore. Tales
ſunt multi, qui in principio qñ cadũt de arbore.i. de matre ſua,
in tpe iuuẽntutis, vel de ſtudio vel de collegio, qñ.ſ.de nouo p-
mouentur, vel de mũdo, qñ.ſ.de nouo religionem, intrant ipſi
pro certo ſunt albi p caſtitatem, odoriferi per famoſitatem, ve-
runtamen quia tandem decoquuntur in igne auaritiæ vel car-
nalis concupiſcentiæ, ideo finaliter in ſenectute denigrant per
malam conuerſationẽ exterius, perdunt odorem bonæ famæ,
& fœtore infamiæ maculãtur. Et ſicut p picem ignis inflãma-
tur qñ ei apponitur, ſic verè mediantibus luxurioſis ignis luxu
riæ in alijs inflammat. Et ſicut pix liqueſacta tangentem inficit
& inquinat, & mundas veſtes maculat atq; fœdat, ſic verè ta-
les infames luxurioſi qui in igne carnalis luxuriæ reſoluuntur
alios contingentes, ſ. ſocios & vicinos corrũpunt ſuis verbis &
exemplis, ſicut ad litteram patet de pſonis luxurioſis. Ideo de
talibus põt dici illud apoſtoli ad Gala.3. Cum ſpiritu cęperitis
carne conſummamini. Et Eccl.13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Vel dic q iſte liquor eſt vetula ruffiana & lena,
quæ fuit primo alba per pulchritudinem corporalem, tandem
decocta igne luxuriæ, facta eſt nigra per corporalem deformi-
tatem, in alijs tamen.ſ. iuuenculis, ignem luxuriæ accendit, &
veſtes mundas.i. bonas & caſtas perſonas inficit dictis ſuis per
luxuriam & corrumpit, quia ſicut dicitur Leuiti.19. Quicquid
tetigerit immundus, immundum faciet. Vel dic q pix eſt caro,
quæ pro certo ignem carnalis concupiſcentiæ ſemp ſeruat, &
eum accendit atq; nutrit & ideo quicquid tangit.ſ. animam ſibi
vnitã inficit primo p originale tandem per actuale. Et licet hęc
in principio efficiatur alba & pura p baptiſmũ & regeneratio-
nem, tamen qñ tandem igne carnalis concupiſcentiæ reſolui-
tur, denigratur per malam conuerſationem & peccati infectio
nẽ, & ſic veſtes candidas.i. ipſam aiam per baptiſmum candida
tam & purgatã inficit & inquinat, quia quicquid tetigerit im-
mundus, immundum facit Nume.19. ¶ Pinus in hyeme habet
fructus, ſed poſt adueniente æſtate eos perdit. Sic multi ſunt
qui in hyeme tribulationis & paupertatis ſeruant fructus gra-
tiarum & virtutum, quos tamen veniente æſtate proſperitatis
ſepius perdere dinoſcũtur. ¶ Pinus eſt arbor quæ ſumme dum
10 eſt iuuenis deſiderat aquam. nunquam.n. põt creſcere niſi con
tinue irrigetur. Sic verè iuuenes dum ſunt in iuuentute, ſum-
me habent neceſſe q aqua doctrinæ & gratiæ & deuotionis cõ
tinuè irrigentur, quia aliter à cremẽto & profectu virtutum fa
ciliter retardantur. vnde Eſa.44. Plantauit pinum, quam plu-
11 uia nutriuit. ¶ Pinus leuiter & tarde creſcit, & ratio eſt pp eius
viſcoſum humorem, qui ita eſt groſſus, q ſe cito a calore dige-
ri non pmittit, & ſic pinus a cremento cito impeditur, ſecundũ
Iſidorum. Sic verè multi ſunt qui tarde creſcunt per profectũ
bonorum operum, & lente perueniunt ad complementum per
fectionis & ſanctitatis, & ratio eſt, quia vere humor interior.i.
ſua intrinſeca affectio ita eſt pinguis & viſcoſa per carnalitatẽ,
q non ſe permittit digeri vel conuerti a calore charitatis, vel a
gratia ſpiritusſancti, vel ẽt a bono prælato per correctionem,
& ſic non recipiũt nec acquirunt ſpũale debitũ cõplemẽtũ. Rubẽ
12 non creſcas.&c Gen 49. ¶ Scd̃m Iſidorum li.17. pinus diu du-
rat ſub tecto, vbi a pluuia non tangitur, nec faciliter admittit te
redinem ſeu vermem, ſi aũt exterius ad vẽtũ ad pluuiã exponi
tur, tunc pp ſui teneritudinem naturalem faciliter corrũpitur,
& putreſcit, veruntamen ſi ſub terra in aqua profunda merga-
tur, tunc ſine corruptione diutiſsime conſeruatur. Et ideo ſi ca
netur pinus ad aqueductus, & ſub terra profundius abſcondaẽ,
tunc multis durat annis, ecõuerſo aũt abies in aqua & ſub terra
cito putreſcit, firmiſsima vero eſt in tectum, vt dicit Plin.li.15.
c.43. Idem ẽt apparet de alno, quæ in aqua multum durat, &
ibi induratur, extra aquam aũt facilime computreſcit. Pin' eſt
hõ, qui quandiu eſt exterius in vita iſta pluuijs & ventis tribu-
lationum expoſitus, parum durat, imo cito p mortem corporis
deficit & putreſcit. Paucitas dierum meorum finietur breui.
Iob 10. Veruntamen qñ ſub terra eſt incluſus & ſepultus. & aia
eſt in aquis æternæ voluptatis (quo ad beatos in paradiſo) vel
in aquis æternæ miſeriæ (quo ad damnatos in inferno) tunc diu
tiſsime, imo perpetuo durat nec morte ampli' diſsipatur, quia
iuſti imperpetuum viuent. Sapien.5. De malis ẽt dicit pſal. La-
borauit inęternum, & viuet adhuc in finem. & Iob 40. dr̃, Ecce
gigantes gemunt ſub aquis, & q habitant cũ eis. Vel dic q hõ
expoſitus pluuijs & ventis i. mundi tentationibus, proſperita-
tibus & honoribus cito putreſcit p peccatum, abſconditus tñ
p humilitatem, timorem, deuotionem & mortis conſideratio-
nẽ, non deperit, imo durat. Eccl.27. Si non in timore dñi tenue
ris te inſtanter, cito ſubuertetur domus tua. Vel expone econ-
uerſo q multi ſunt qui in pluuia & vẽto aduerſitatum pereũt,
qui tamen in aqua deliciarũ diuitiarum a vitijs ſalui fiũt, quia
multi ſunt quibus nocet aduerſitas, prodeſt proſperitas. Abieti
aũt.i. alijs econuerſo. Idem expone de alno, quæ eſt arbor cu-
ius cortex dura, lignũ rubeum, rami inferius tendunt, & hæc
extra aquam cito putreſcit, & maximè ad pluuiam, infra aq̃ aũt
diutiſsimè durat. Sic hõ rubeus p carnalitatem, ſpiſſę corticis p
exteriorẽ temporalitatem, in proſperitate et pluuia.&c. Vel ho
mo rubeus per charitatem, in pluuia proſperitatis deficit. &c.

De Pinea. Cap. 108.

PINEA eſt fructus pini, & eſt oĩum nucum maximè
rotunda, & in pyramidẽ ſtricti ficata. groſſum habet 1
corticẽ & durũ, & ideo faciliter non frangitur nec
aperitur, niſi qñ ſupra ignem diſſoluitur, intus autẽ
pro fructu continet grana multa, quæ dulcia & mollia ſunt in-
terius, nutritiua & lenitiua & medicinalia ſunt pthiſicis & cõ
ſumptis, vt dicit Dioſco. Talis eſt vir perfectus, quia in pyrami
dem contẽplationis finiẽ, & corticẽ exterioris habitus & appa
rentiæ habet durum p conſtãtiæ firmitatem, & rudem p humi
litatẽ, & ideo non faciliter frangitur p impatientiã & aduerſita
tẽ, nec aperitur ad mundanã pſperitatẽ p auaritiã & cupidita
tem. Hiere.13. Ciuitates auſtri clauſæ ſunt, & non eſt qui ape-
riat. Intus aũt habet multa grana i. virtutũ & meritorum fęcũ
ditatẽ, & ſciarũ & exemplorũ & bonorum operũ firmitatẽ, qui
bus pauperes cõſumpti & pctõres nutriũtur & leniunẽ ſpũali
ter p documenta & exẽpla, & tpaliter p elemoſynarum largita
tem. Vel dic q pinus eſt auarus.&c. Vide infra. ¶ Pinea conti- 2
net teſtas plures duras & fortes in quibus grana in alijs teſtis
duris ordinatiſsimè ſunt incluſa, & ab inuicem quibuſdam pa-
rietibus miro naturę artificio ſunt. diſtincta, ita ſit q maiora ma
iorem & groſsiorem partem occupant, & minora minorẽ. Mi-
nora.n. ſunt pinella quæ ſunt in gracili parte pineæ, quam illa q̃
ſunt in groſsiori & latiori parte. Talis pinea eſt religio vel ec-
cleſia, quæ duro cortice.i. dura exteriori pęnitentia eſt veſtita.
Nã iſta plures habet cellulas.i. plures conuentus & collegia,
præbendas & officia, dignitates & beneficia, in qbus grana ei'
.i. clerici & religioſi debent ordinate & diſcrete locari, promo
ueri & aſsignari. Hier.30. Templum in ordine ſuo fundabitur.
Et vnus ẽt ab altero debet diſtingui quantum ad naturam offi
ciorũ, vt.ſ. quilibet ſciat quid debeat facere, & de quo ſeruire,
ne ſit confuſio in officijs, vnus decanus, alius canonicus, vnus
prior, alius cerellarius.&c. Numeri.4 Sciat vnuſquiſq; cui de-
beat oneri ſubiacere. Veruntñ ita debet eſſe ſemp vt illi q ſunt
meliores & groſsiores & ſcientiores quo ad mores & ſcientiã,
in groſsiori pte pineę.i. in meliori & in pingiori beneficio col-
locentur, illi aũt qui ſunt minores quo ad virtutes & ſcientiam,
in parte minori ſimiliter eſſe debent, & minus beneficium obti
nere. Vñ Matthei 25. Diſtribuit illis bona ſua, vnicuiq; ſm pro
priam virtutem. Et ſicut videmus q vnum pinellũ non occu-
pat locum alterius, nec eũ inuadit, ſed eſt cõtentũ loco ſuo, ſic
verè nec boni eccleſiaſtici debent ambire ad aliorũ loca habẽ
dum vel bñficia, ſed quilibet debet eſſe cõtentus loco ſuo & be
neficio ſibi dato 4. Reg.14. Contentus eſto gloria tua & ſede in
loco tuo. Et ſicut in maioribus teſtis plura ſunt pinella q̃ in mi
noribus, ſic verè in maioribus beneficijs plures debẽt eſſe qui
Deo ſeruiant, q̃ in minorib'. Numeri.33. Pluribus maiorẽ par-
tem dabis, paucioribus minorem. ¶ Pinea licet conſtet ex plu- 3
ribus granis & teſtis, ſunt tamen ita dura, & ita fortiter inuicẽ
conglutinata, q via aut nunquam poſſunt abinuicem ſepara-
ri, nec pinea diſsipari, & hoc quia quodam liquore viſcoſo &
tenace inuicem ſunt coniuncta. Et ideo quando aliquis grana
eius vult comedere, & pineam diſsipare, ponitur eam ſuper car
bones, vbi leuiter reſoluitur et caleſcit, et ſic ſtatim diſſoluitur,
& humor ille qui cauſa erat ſuæ adhærentiæ deſiccatur, & ſta-
tim nucleus a nucleo, granum a grano ſeparatur, et ſic faciliter
extrahuntur. Pinea eſt religio vel eccleſia, q̃ conſtant ex pluri-
bus granis et nucleis.i. ex pluribus pſonis, in qbus grana.i. vir-
tutes et merita cõtinenẽ, q ſunt duri p cõſtãtiæ firmitatẽ, et me
diãte viſco charitatis inuicẽ ſunt cõiuncti p cõcordiæ vnitatẽ,
ita fortiter, q vn' neq; ab alio ſeparari p diuiſionẽ, rixã et par-
tialitatẽ, ſed oẽs i vnũ corp' pſeuerãt, et vnũ corp' faciũt p ami
citiã et cõitatẽ. Iob 41. Vna vni cõiũgiẽ, et nec ſpiraculũ incedit per

dit per eas ſpiraculũ.ſ. detractionis vel inuidia. Et ſic diabolus
non pôt eos ſeparare abinnicem per odium & diuiſionem, nec
de pinea religionis vel eccleſiæ extrahere per apoſtaſiam & ap
pellationem, & hoc totum facit viſcus & humor amoris & cha
ritatis qui vnum cum alio conglutit & coniungit. Sed verè dia
bolus hodie poſuit iſtam pineam. i. ſtatum eccleſiaſticum ſu-
per carbones deſolatorios, ſuper mundi proſperitatem diui-
2 tias & delicias in quibus hodie per affectum eſt eccleſia & re-
ligio quaſi totaliter occupata, quia hodie magis vacant ad tem
poralia clerici & religioſi, quam ad ſpiritualia, in quibus ſicut
in carbonibus continetur ignis & calor auaritiæ luxuriæ & ira
cundiæ, & ſic conſumitur viſcus & liquor tenacis charitatis a
religione & eccleſia, & vnus ab alio ſeparatus per rixas, diſcor
dias & lites, partialitates & diuiſiones, & ſic pineæ.i. eccleſiæ
vnitas diſſipatur, et pinella.i.clericorum & religioſorum virtu
tes a diabolo per vitia deuorantur. Conſtat.n.q per ardorem
ambitionis, auaritię & luxurię charitatis vnitas diſſipat. Ezec.
24. Pone eam ſuper prunas vacuam, vt incaleſcat æs eius, & li-
queſiat. & q exinde vnitas & amor rumpitur & laniatur. Ideo
qñ Cõſtãtinus ditauit eccleſias, audita eſt vox dicẽs. Supereffu
ſum eſt venenum in eccleſia. Vel dic q pinea eſt vir perfectus,
qui ita eſt durus per conſtantiã & firmitatem, ita coniunctus &
ligatus per charitatẽ, q diabolus non poteſt eum frangere per
peccatum, nec fructus eius.i.merita & virtutes ei auferre, ve-
runtamen qñ ponit eum ſuper prunas diuitiarum temporaliũ
vel deliciarum, tunc eum calefacit per tentationes, & ſic diſ-
ſoluitur & aperitur per mala deſideria & affectiones, & ſic diſ-
ſipatur per vitia & peccata, & grana eius. i. virtutes & merita
ei a diabolo ſubtrahuntur. Vnde Zacha. 11. Aperi libane por-
tas tuas, & comedet ignis cedros tuas. Vel dic q pinea eſt di-
ues auarus, qui eſt durus per obſtinationem, ita q non pôt ape
rire per confeſsionem, nec frangi per correctionem. eſt etiã ita
ſtrictus per parcitatem q non aperitur per elemoſynarũ lar-
gitionem, quia nullus poteſt grana ſuæ temporalitatis vel fru-
ctus deliciarum extrahere vel habere. nulli. n. pauperi ſubue-
3 nit aut ſuccurrit, & ideo neceſſe eſt q Deus ponat eum ſuper
carbones ignis temporalis, & ſic aliquando liqueſit per com-
paſsionem & viſcoſitas conſumitur, & ſic tandem aperitur per
elemoſynarum largitionem, & alijs communicat bona ſua. 1.
Mac. 3. Aperuit rex ærarium ſuum & dedit ſtipendia militibus
ſuis. Vel dic q qñ homo eſt durus per obſtinationem, ita q vi-
ſcoſitas carnalitatis eũ tenet clauſum ne confiteatur, tunc po-
nit eum Deus ſuper ignem fortis aduerſitatis, & ſic diſſoluitur
per contritionem, & aperitur per cõfeſsionem. Vel dic q quã-
do Deus videt hominem ita parcum & durum, q non vult ſe
aperire alicui pauperi per compaſsionem, nec ei aliquam ele-
moſynam elargiri, frangit eum per mortem temporalem &
æternam, quia ponit eum in igne inferni, & tunc ſaltẽ eius gra
na vel diuitiæ cedunt in vſus pauperum & aliorum aliquali-
ter, quia exinde tunc percipiunt aliquod emolumentum, & ali
quas elemoſynas temporales. Eccl. 43. Aperti ſunt theſauri, &
euolauerunt nebulæ. Theſauri.i.diuites auari, qui eum ſeruãt,
aperti ſunt. ſ. per mortem, & ſic nebulæ.i.ſuæ vanæ diuitiæ ad
4 alios euolant & diuertunt. ¶ Pinella in pinea duplici teſta for-
tiſsima ſunt contecta.ſ.exteriori & interiori, & ideo difficiliter
extrahuntur. ſunt autem interius alba & mollia, calida & hu-
mida, & multum medicinalia, vt dicit Dioſc. Sic verè religioſi
debent eſſe incluſi duplici dura teſta. ſ. duritia pœnitentiæ ex-
terius, & humilitate conſcientiæ interius, & ſic a diabolo dif-
ficiliter comedentur, & debent eſſe albi per caſtitatem, molles
per pietatem medicinales per vitæ ſanctitatẽ, calidi per charita
2 tem humidi per benignitatẽ. Eſa. 26. Claude oſtia tua ſuper te.

De Pici. Cap. 119.

1 PIx eſt gummi quod de pino ſtillat, quæ primo
alba eſt, deinde per ignis decoctionem efficitur
nigra. Eſt aũt tenacis naturæ, & ideo naues ex ea
liniuntur, & earum rimæ ne aqua ſubintret pice
obſtruuntur, & multum eſt medicinalis, quia vir
tutem habet diſſoluendi & conſumendi, ſecun-
dum Dioſc. Talis eſt charitas, quæ pręcipuè a pino.i.a Chriſto
diſtillauit. Iſta.n.habet virtutem tenacem & coniunctiuã, quia
ligat & conſtringit per concordiæ vnitatem, & ideo naues.i.vi
ri boni, vel ſtatus & collegia debent iſta eſſe linitæ & coniun-
ctę, ne aqua peccator ſubintret, quæ eos deijciat & ſubmergat.
Hier. 30. Obducam cicatricem tibi, & a vulneribus tuis ſana-
bo te. Virtutem etiam habet diſſoluendi per pietatem, deuotio
nem & compaſsionem, & conſumẽdi omnia vitia & peccata,
quia charitas operit multitudinẽ peccatorũ 1. Petr. 4. ¶ Pix in- 2
quinat contingentem. &c. Vide ſupra de pino. Et ſi vis, per picẽ
intelligo proſperitatem mũdi, quæ inficit & maculat quicquid
tangit. Eccl. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.

De Pyro. Cap. 120.

PYRVS dicitur a pyr, quod eſt ignis, eo q fru 1
ctus eius more ignis in acutũ tendit. Et eſt fru-
ctus ſm Iſaac in diet. frigidę & ſiccæ naturæ,
aquoſæ & põderoſæ. nullus.n. fructus alius tm̃
ponderat ſicut pyrum. Vnde ſm Iſid. pauca py
ra videntur plus ponderare quàm multa po-
ma. Et ideo licet ex ſe parum valeant ad corporis nutrimen-
tum, tamen ſumpta poſt cibum, ipſum ſuo pondere compri-
munt, & ad locum decoctionis eum impellunt, vt dicit Iſaac.
Pyrus eſt mũdus, cuius fructus ſunt mũdani, ſed vere iſti ſunt
frigidi per indeuotionem, ſicci per incompaſsionẽ, aquoſi per
luxuriæ & deliciarum infectionem, terreſtres per auaritiæ &
diuitiarum compactionem, & ideo tales ſunt multum ponde-
roſi.i.inclinabiles ad peccatũ et ad mundi bona appetẽda. &c.
Sunt etiam ponderoſi.i.graues & importabiles ad ſuſtinendũ,
quia vere grauius eſt ſufferre & ſuſtinere paucos malos & pec
catores, quàm multa poma.i.quàm multos bonos & iuſtos. Ec-
cle. 22. Arenam & ſalem & maſſam plumbi facilius eſt ſuſtine-
re quam virum iniuſtum. Et ideo licet iſti nihil valeant in cor
pore eccleſiæ quantum eſt de ſe, & licet ipſum non nutriãt per
elemoſynas, doctrinas & exempla, ſunt tamen vtiles ſecundũ
quid, quia.ſ. alios cibos.i. viros bonos præmunt multis tribula
tionibus in hoc mundo, & ſic eos compellunt deſcendere per
humilitatem, & coqui per charitatem, & ſic eos faciunt digeri
.i.corrigi & conuerti, & ſic ſunt vtiles inquantum per eorum
vexationes fiunt cæteri meliores. ad Ro. 8. Diligẽtibus Deum,
omnia cooperantur in bonum. Vel dic q pyra ſunt opera mi-
ſericordiæ, & timor Dei, quæ grauia ſunt & difficilia ad ſuſti-
nendum, tamen vtilia ſunt animæ & viris bonis, quia.ſ.eos de-
primunt per humilitatem, & inferius deſcendere compellunt
per mortem.ſ.ad conſiderandum mortem & infernum. &c. &
ſic eos coquunt per contritionem, & digerunt per conuerſio-
nem. Prouer. 27. Graue plumbum, & importabilis arena.i. mũ
dana tribulatio & pœnitentia, ſed ira ſtulti.i.diaboli, vtroque
grauior. Et ſicut pyra ſunt dulcia, licet grauia, & ventrem com
primendo liberant atq; laxant, ſic vere tribulatio vel peniten-
tia licet ſint graues quo ad ſuſtinendum, eſt tamen in eis dul-
cedo ſpei & ſpiritualis conſolationis, quod Deus cõſolator nos
in omni tribulatione noſtra 2. ad Cor. 1. & ventrem.i.conſcië-
tiam ſoluunt & liberant a peccato. Sed ſicut cum pyro & poſt
pyrum vtile eſt bibere vinum, quia ſecundum illum verſifica-
torem: Fer pyra noſtra pyrus, ſine vino ſunt pyra virus, ſic ve-
rè cum mundanis tribulationibus vtile eſt q bibamus & hau-
riamus vinum ſacræ doctrinæ & ſpiritualis cõſolationis, quia
alias poſſent eſſe virus & venenum ipſi animæ, & eam occide-
rent per deſperationem. Ideo Eſai. 40. Conſolamini conſolami
ni popule meus, dicit Deus veſter. ¶ Sunt pyra & etiam poma
domeſtica & ſilueſtria, ſed ſilueſtria dura ſunt & terreſtria, & 2
acetoſa, inſipida, ſi tamen bulliantur in aqua dulci, & cum
melle vel alia dulcedine, tunc ſecundum Iſaac eorũ terreſtrei-
tas temperatur. Sic licet ſint aliqui mali, & aliqui boni, mali ta
men quando in aqua dulcis contritionis & lachrymoſę com-
punctionis bulliuntur & cum melle ſpei & conſolationis con-
diuntur, tunc ſua malitia temperatur, quia.ſ. ſic emendantur,
corriguntur & cõuertuntur. ¶ Pyra licet ſint dulcia & ſapida,
tamen nimis comedentibus ſunt nociua, multum.n.ſunt pon- 3
deroſa, & cæteris fructibus grauiora, & corpus inflant maloſ-
que humores inducunt. talia ſunt mundi bona, quia vere licet
ſint dulcia & delectabilia, ſunt tamen nociua eis vtentibus in-
diſcrete, quia inflationem ſuperbiæ, crudos humores luxuriæ
generant & inducunt. ſunt etiam ponderoſa, quia vere pon-
dus & inclinationem auaritiæ introducunt. Illis tamen qui
eis bene vtuntur, medicinalia ſunt & bona, quia Date ele-
moſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis Lucæ. 11. ¶ Py- 4
ra cocta cum fungis malitioſis, omnem ab eis auferunt læ-
ſionem. & cætera.

De Pruno. *Cap. 121.*

PRVNVS eſt arbor cuius multę ſunt ſpecies,
& quædam portant fructum rubeum, quædã
nigrum, quædam album, ſed inter omnes ſpe
cies melior eſt Damaſcena. frigida ſunt & hu
mida omnia pruna, & ideo dantur contra fe-
brilem calorẽ, & contra ventris conſtipatio-
nem, quando ſunt matura. Et hæc ſola arbor gummi diſtillat
glutinoſum & compactiuum, quo vtuntur medici & ſcripto-
res, vt dicit Iſid. li. 17. Prunus eſt crux, cuius fructus Chriſtus
eſt medicinalis, quia peccatorẽ liberat a febre auaritiæ & cõpa
ctionem parcitatis, & etiam gummi nobis precioſum ſtillauit
.ſ. ſanguinem Chriſti qui nos per charitatẽ conglutinat & cõ-
pingit. ad Colo. 1. Pacificans per ſanguinem ſuum quæ in ter-
ris ſunt. Vel dic ꝙ prunus eſt Chriſtus vel quicũq; ſanctus, qui
gummi charitatis nobis ſtillauit, cuius fructus .i. opera fuerũt
alba caſtitate, rubea charitate, nigra humilitate, & ideo contra
febrem peccatorũ valuerũt. Vel dic ꝙ eſt beata virgo, vel qui-
libet vir perfectus. &c.

De Papyro. *Cap. 122.*

1 PAPYRVS eſt quidam iuncus creſcens in palu
ſtribus & in pratis, & eſt herba exterius viridis
& rotunda & valde plana, interius habet medul
lam albam, ſiccã, bibulam & poroſam, & dicitur
papyrus, quaſi pabulũ pyros .i. ignis, quia ex eo
fiunt ellychnia ad lampadum ignes nutriendos. &c. ſm Iſi. Ta
lis eſt per omnia vir perfectus, qui in locis humidis creſcit .i. in
humore deuotionis & compaſsionis, & hic debet eſſe exterius
in conuerſatione viridis per honeſtatẽ, rotundus per obedien-
tiæ velocitatem, planus per veritatem & ſimplicitatem, lenis
per benignitatem, interius autem debet habere medullam vo
luntatis & conſcientiæ albam per innocentiæ puritatem, mollẽ
per clementiæ lenitatem, ſiccam per abſtinentiæ aſperitatem,
leuem per voluntariam paupertatem, poroſam per bonarum
affectionum multiplicitatem, bibulam .ſ. cœleſtis gratiæ & de-
uotionis vel etiam ſcientiæ & doctrinæ per deſiderium & cupi
ditatem. vnde Deut. 33. Qui appropinquant pedibus eius, ac-
cipient de doctrina ipſius. Ideo Eſai. 35. Orietur iunci viror &
calami Et ideo tales medullæ .i. bonę & puræ conſcientiæ ignẽ
charitatis nutriunt & accendunt, & in lampadibus .i. in eccle-
ſijs & cõuentibus lumen bonorum faciũt exemplorum. Actuũ
2 20. Erant autem plures lampades in domo. ¶ Papyrus ſeu iun-
cus primo a cortice ſpoliatur vſque ad medullam, & ſic deſic-
catur, parum tamen relinquitur de cortice in vno latere, vnde
medulla tenera ſubleuetur & ſuſtentetur, & ſic efficitur el-
lychnium ad cõburendum in lampade. Oleo .i. immergitur, &
in lampade accenditur, & ſic in templis lumen adminiſtrat,
& quãto minus habet de cortice, tãto clarius in eo lucet ignis.
Vere chariſsimi talis eſt peccator, qui in paludibus mundanæ
proſperitatis creſcit, qui primo ſpoliatur cortice bonæ conuer
ſationis, & ſiccatur ab humore gratiæ & deuotionis, in oleo po
nitur carnalis voluptatis & delectationis, & ſic accẽditur igne
auaritiæ & ambitionis, luxuriæ & infectionis, iracundiæ & tur
bationis, & ita lumen malorum exemplorum alijs repręſentat.
Eſa. 50. Ambulate in lumine ignis veſtri. Et ſicut talis papyrus
eſt naturæ ſiccæ & bibulæ, ſic vere iſti ſunt ſicci ab humore
pietatis & compaſsionis, & ſemper appetunt bibere, ſequitere
& ſugere diuitias & delicias tẽporales, quia ſicut dicitur pro-
uer. 13. Venter impiorum inſatiabilis. ¶ Lampas eſt vitrum lu-
3 cidum & fragile, quod oleo impletur & ſic in quodam ferro
qui mergulus dicitur, papyrꝰ ponitur, in oleo imbibitur, & ſic
in vno capite accenditur, & ita lumen in eccleſia miniſtratur,
lampas autem cum chorda ſuperius ſuſpenditur & ligatur. Ta
lis eſt homo iuſtus, qui quantum ad corpus eſt lampas .ſ. natu-
ræ fragilis per mortem, eſt tñ purus per caſtitatem, & lucidus
per honeſtatem. Iſte autem interius eſt plenus oleo pietatis, in
quo eſt papyrus ſuæ bibulę volũtatis, quæ ardet & feruet igne
feruidæ charitatis, & hic eſt ſuſpenſus per contemplationẽ ſu-
perius ad æterna cum chorda ſpei & conſolationis & conſide-
rationis, & ſic lumen bonorum exemplorum alijs tribuit, vel
lumen doctrinæ & prædicationis. Sũpſerunt ſecum oleum cũ
lampadibus. Matth. 25. Vel dic ꝙ lampas eſt peccator, fragilis
.ſ. ad reſiſtẽdum peccato, lucidus per curioſitatem, interius cõ-
tinens oleum .i. carnalem voluptatem, & papyrum .i. ſuam bi-
bulam & appetentem, & auaram voluntatem, quæ ſemper ar-
det per concupiſcentiam et cupiditatem. Adhuc ignis in domo
impij. Micheæ. 6. Et qui etiam ſemper eſt in pendulo per incer
tam ſui ſtatus dubietatem, vel per ſuperbiam et vanitatem. Iob
7. Elegit ſuſpendium anima mea. Vel lampas eſt mundi proſpe
ritas, quæ faciliter diſsipatur, quæ continet oleum carnalitatis
& luxuriæ, & ignem cupiditatis & auaritiæ, & tamen pulchra
& lucida reputat. Vide de papilione in ti. de eruca. ¶ Sicut pa- 4
pyrus ponenda in lampade non ex toto decorticatur, imo ali-
quantulum de cortice ei dimittitur, vt medulla tenerè ſuſten-
tetur, ſic cortex bonorum temporalium nunquam eſt ab homi
ne corporaliter auferenda per extremam paupertatem, imo ne
ceſſarium eſt vt de iſtis aliquid retineat ad ſufficientiam neceſ-
ſitatem. Prouer. 30. Tribue victui meo neceſſaria. ¶ Iuncus in 5
lampade quanto minus habet de cortice, tanto clarius lucet.
Sic verè homo qui eſt in lampade religionis, quanto minus
habet de cortice bonorum temporalium in corde & affectio
ne, tanto magis rutilat apud Deum. Beati ergo pauperes ſpi- 6
ritu. Matthei 5. ¶ De papyro ſm glo. Eſai. 18. & ſm Pli. fiunt
diuerſa vaſa & vtenſilia. Nam exinde fiunt chartę ad ſcriben-
dum, naues ad nauigandum, & diuerſa vaſa ad alia reponen-
dum. In Ægypto .n. in paludibus Nili ſunt tãtæ magnitudinis,
ꝙ exinde nauigia contexuntur. Inde etiam faciunt funes ad na
ues & ad vela, & etiam veſtimenta, & habent tales papyri ra-
dicem triangularem, & creſcunt in altitudine. 10. cubitorum,
vt dicit Pli. Papyrus eſt homo, cuius radix eſt anima, quæ tres
habet angulos .i. tres potentias naturales, intellectum, memo-
riam, voluntatem, & ideo in Ægypto .i. in ſtatu tenebrarũ pau-
pertatis, aduerſitatis, et maximè in religione, circa fluuium de-
uotionis debet creſcere per profectum, virtutum & gratiarum
vſque ad 10. cubitos .i. ad complementum decem mandatorum
legis, & ſic ad varios vſus eccleſiæ transferetur. Fiet .n. charta,
vt in eo ſcientia diuina ſcribatur, quia fiet vir diſcretus & lit-
teratus. fiet etiam nauis .i. vir perfectus, qui repletus meritis &
virtutibus ad portum ſalutis quantocyus tranſmigrabit. &c.
Eſa. 18. Mittentes in mari legatos ſuos ad populũ qui eis pro-
deſſe non poterit, in vaſis papyreis. ¶ Papyrus ſm Plin. naturę 7
eſt bibulæ & poroſæ, & naturaliter bibit & ſugit aquã, & ideo
valet ad aquam de antibus extrahendam, aquam etiam a vino
ſeparat & diſiungit, aquam .n. bibit & ſecum portat, vinum au
tem relinquit, vt idem dicit. Aqua quæ extinguit ignem chari-
tatis eſt mundana voluptas & proſperitas, vinum autem eſt glo
ria æterna & fęlicitas, quæ lętificat cor hominis. Quidam ergo
ſunt fatui & potatores ſicut papyrus, quia .ſ. aquam mundanæ
proſperitatis ſugunt, attrahunt atque quærunt, vinum autem
æternæ beatitudinis deſerunt & omittunt. Prouerb. 1. Stulti ea
quæ ſibi ſunt noxia cupiunt. Vel ſi vis per aquam quæ ſumme
abundat, & ignem deſideriorum ſatiat & extinguit, intelligo
gloriam æternam. Per vinum quod ſenſum & rationem tollit,
& hominem inebriat & corrumpit, intelligo ſtatum mundanæ
voluptatis & proſperitatis. Papyrus ergo .i. vir perfectus, vinũ
ab aqua diuidit & diſcernit, & vino mũdanę voluptatis relicto,
aquã æternę glię ſibi p ſpẽ & cõtẽplationẽ incorporat & adiũ
git. ad Eph. 4. Nolite inebriari vino, in quo ẽ luxuria & Eccl. 2.
Propoſui abſtinere a vino, vt animũ meũ trãſferrẽ ad ſapiẽtię
lucẽ. Vide de hædera ſi vis quõ cũ vaſe hędere probantur vina
Vel dic ꝙ qñ ĩ pdicatione vel ĩ dictis alicuꝰ viuũ & aqua .i. bo
na doctrina & verba iocularia ſunt pmixta, papyrus .i. viri ſtul
ti non attrahunt nec bibunt nec retinent niſi aquam .i. niſi ver-
ba inepta & iocularoria, quia ſi prædicator dixerit aliquod ver
bum iocularorium & truffatorium, illud retinent, & non bona
ipſius documenta, & de ipſo iocularitur et truffantur. ¶ Charta 8
papyrea ſicca diu durat, aqua autem merſa ſtatim ad tactũ mo
dicum diſsipatur & denigratur. Sic homo merſus in delicijs, fa
ciliter diſsipatur per peccatum, qui tñ diu duraret ſi in ſiccita-
te paupertatis & abſtinentiæ permaneret.

De Paliuro. *Cap. 123.* 1

PALIVRVS eſt carduus ſumme ſpinoſus & acu-
leatus, pedemq; vulnerat tranſeuntis, qui ita eſt
aculeatus, ꝙ ſe tangi vel comedi ab aſinis non
permittit, imo omnem tangentem vulnerat atq;
pungit, ſecundum Iſid. Tales ſunt multi malitio
ſi, qui ita ſunt pleni ſpinis .i. verbis pungitiuis & murmuratio-
nibus, rixis etiam & diffamationibus, ꝙ omnes eos calcantes .i.
prælatos vel prædicatores eos corrigentes & arguentes & pu-
nientes,

nientes,& omnes eos per quancunque modicam inſtnt iam tan
gentes pungunt per murmurationes & diffamationes,& vulne
rant per temporales vel corporales rapinas,iniurias & inuaſio
nes.Et ideo tales ab aſinis.i. a ſimplicibus prælatis & predica-
toribus nō ſe permittunt corrigi vel puniri, ſicut patet de mul
tis ſecularibus,qui prædicatores diffamant ſi aliquid prædicāt
cōtra eus, ſicut etiam patet de obſtinatis & in ſeculo & in clau
ſtro, qui a prælatis & iudicibus non permittunt ſe corrigi vel
puniri. Vrtica & paliurus in habitaculis eorū. Oſeæ 9. Vel dic
ꝙ paliurus eſt vir perfectus , qui ita eſt ſpinoſus per exteriorē
pœnitentiā & afflictionem , ꝙ ab aſinis. i. a demonibus nō pōt
comedi per peccatū , imo illęſus continuè perſeuerat. Micheæ
7. Qui optimus eſt in eis,eſt quaſi paliurus. vide de carduo.

De Papauere. Cap. 124.

1 PAPAVER eſt herba ſomnifera. habet.n. capi-
tella quædam ad modum maligranati,in quibus
ſemē ipſios continetur,ex quo eliquatur oleum
quod ſomnum languentibus adminiſtrat , & ex
folijs extrahitur ſuccus qui ſimiliter ſomnū fœ-
bricitātibus tribuit & procurat , vt dicit Pla.Pli.
& Dioſco. Talis eſt vir perfectus,cuius ſemen eſt doctrina,cu-
ius folia ſunt diuitię exteriores & ſubſtantia temporalis.ſed ve
re ex vtroque extrahitur ſuccus vel oleum medicinale & ſom-
niferum. Nam ex ſemine doctrinæ ſuæ eliquatur oleum dulcis
conſolationis & prædicationis , quod languentes.i.peccatores
facit requieſcere per gratiam,& dormire per cōtemplationes.
Ex folijs etiam eius.i.ex ſuis diuitijs temporalibus , vel etiā ex
ſuis exemplis exterioribus educitur ſuccus elemoſynarū & bo
narum ſubuentionum,per quem languentes.i.pauperes,qui fe
bre & æſtu paupertatis premuntur, recreantur & dormiunt &
lętantur. Vnde Apo.2. Ecce ego mittam eam in lectū.vt.ſ. dor-
2 miat. ¶ Papauer eſt herba cuius ſemen & ſuccus ſomnū faciunt
& inducunt,& languentes & febricitantes quieſcere faciunt et
dormire,veruntamen virtutem habent mortificatiuam , infri-
gidatiuam,& opilatiuam , & ideo cautè & diſcretè debet quili
bet eis vti,vt dicit Dioſc.Pla.& Plin. Papauer eſt mundus,eius
ſemen ſunt diuitiæ,cuius ſuccus ſunt delicię. Nam iſte ſomnū
delectationis faciunt & inducunt,quia vere ipſos qui ſunt lan-
guentes & infirmi.i.peccatores mundi, & maximè febricitan-
tes.ſ.auaros ita delectant,ꝙ eos dormire faciunt & ſopiri.ſ.per
obſtinationem,quia.ſ.ſicut dormiens vana ſomniat,non ſe mo
uet,non loquitur,non ſentit,nō recordatur de debitis,licet tē-
pus inſtet computi & ſolutionis,ſic iſti ita dormiunt ꝙ nec lo-
3 quuntur per confeſſionem, nec ſe mouent per bonā operatio-
nem & ſatisfactionē,quinimo de debitis ſuis.i.de peccatis non
recolunt,licet tempus ſolutionis.ſ. mortis inſtet. ſomniant etiā
& exiſtimant multa vana & falſa. ſ. longam vitā & ſimilia pſal.
Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt oēs viri diui-
tiarum in manibus ſuis. Et talia pro certo mundi bona refrige-
rant per indeuotionē,& opilant per incōpaſsionem, parcitatē
vel obſtinationē , & ſic peccatorē mortificant atq; necant per
diuerſa vitia & peccata.ſ. per ſuperbiā,luxuriā, & mortalē cor
ruptionē. Iud.5. Et ſoporē morti ſociās defecit,& mortuus eſt.
Pone ſi vis figuram de Silara,quæ eſt.tit.de aſpide , & vide ſu-
pra de mandragora. Et ideo talibus diſcretè eſt vtendum.i.par
cè non ſuperfluè nec lautè.

De Plantagine. Cap. 125.

PLANTAGO eſt herba frigida, habens folia
longa & obtuſa,mollia & ſuccoſa,de quorū me-
dio ſurgit haſta quæ ſurſum habet quaſi clauam,
in qua ſemen plantaginis continetur. Eſt aūt her
ba multū medicinalis contra multos morbos, vt
dicit Dioſ.& huius ſimilitudo erat in mitra ſummi pontificis,
& in eius infula,vt dicit magiſter hiſtoriarum ſuper Exo. ſimi
liter dicit de iuſquiamo. Vocatur aūt herba iſta a græcis arno-
gloſſa.i.agni lingua,ſm Iſid. & Dioſ. Talis eſt ſacra ſcriptura ,
cuius folia.i.verba ſunt ſuccoſa per pietatē, lōga per incōmuta
bilem durabilitatem. Semen autē eius quod eſt in medio.i.do-
ctrina vel intellectu,ſurgit velut haſta,quia.ſ.eſt haſta vel gla-
dius ad vulnerandum vel corrigendū peccatores,& eſt virtuo
ſum & medicinale contra vitia & peccata. Et iſta dicit̄ lingua
agni,qa vere iſta non eſt niſi lingua.i. loquela & p̄dicatio agni
Xp̄i vel cuiuſlibet viri iuſti. Vel dic ꝙ plātago ē vir perfectus.

De Petroſelino. Cap. 126

PETROSELINVM eſt herba hortenſis , vtilis ad
eſum & ad medicinā Eſt.n aperitiua et diſſoluti-
ua,& ideo calculū frangit,& meatus aperit vri-
nales, ſm Dioſcor. Iſta eſt pœnitentia vel timor
Dei, quæ lapidem duræ obſtinationis frangit et
diſſoluit per contritionem,& aperit per cōfeſsionem , & vrinā
.i.peccata fœtida facit euacuari . Ezec.37. Aperiam tumulos
veſtros,& educam vos de ſepulchris veſtris.

De Pipere. Cap. 127.

PIPER eſt fructus arboris vel fruticis in meri-
1 dionali parte caucaſi montis creſcens, & eſt grā
num naturaliter albū & planum, ſed vt dicit Iſi-
dorus,ſerpentes ipſum cuſtodiunt, qui in illis lo
cis habitant ita copioſi vt nō poſsit aliquis illuc
ire nec de pipere emolumentū habere,ſed in æſtate pipere ma-
turo,incolæ ſiluas accendunt , & ſic ſerpentes fugiunt propter
ignem,& ita piperis grana recolligunt,quæ fiunt nigra et rugo
ſa propter ignis cauſtionem,licet naturaliter eſſent alba, vt di-
cit Iſidorus li. 17. Chariſsimi per piper intelligo mundi bona,
quæ in feruido monte Caucaſi. i. in mundo iſto vbi eſt feruor
& ęſtus auaritiæ,reperiuntur. In iſto tamen monte ſunt ſerpen
tes.i.mundi diuites & auari,qui ea ita ſeruant per auaritiam &
parcitatem, ꝙ nullus pauper poteſt inde habere emolumentū
per elemoſynę largitatem , nec etiam ipſi exinde fructum per-
cipiunt,quia nō audent comedere ad ſaturitatem. Eccl.14. Qui
ſibi nequam eſt,cui alij bonus erit? Ideo Eccl.6. Non tribuit ei
dominus poteſtatem vt comedat de bonis ſuis. Sed vere incolę
terræ.i. Deus qui colit & gubernat terram & orbem,qñ hoc vi
det,apponit ignem infirmitatis & mortis circa iſtos ſerpentes,
& ſic compelluntur fugere & exire de mundo,& grana.i.diui-
tias dimittere, & tunc alij inde accipiunt & tunc etiā inde pau
peres habent emolumentum , quia vxor & filij & alij rapiunt
iſta grana. Iuſti tulerunt ſpolia impiorum. Sap.10. Ideo Eccle.
24. In bonis eius alius luxuriabitur . Vel dic ꝙ grana piperis
ſunt homines,qui naturaliter ſunt albi per caſtitatē , plani per
veritatem, calidi per charitatem , & hoc quamdiu a ſerpenti-
bus.i.a prælatis bonis & prudentibus cuſtodiūtur, ſicut patuit
de bonis religioſis & chriſtianis qui dudum fuerunt,quos prę
lati & prædicatores ita ſeruabant,ꝙ a diabolo non poterāt ex-
trahi per peccatum. Sed vere adueniente æſtate mūdanæ pro-
ſperitatis,vtpote quando ditata eſt eccleſia vel religio,tunc ap
poſuit diabolus in iſta ſilua.i.in mundo vel religione ignem cu
piditatis & ambitionis , & ſic ſerpentes.i.boni prælati defece-
runt,& grana.i. ſubditi igne auaritiæ & luxuriæ denigrati ſunt
per infamiam cōuerſationis & inhoneſtatis,& rugoſi facti ſunt
per cautelas & duplicitates. Baruch.6. Nigræ fiunt facies eorū
de fumo qui in domo fit. Et ſic ab iſtis incolis demonibus ac-
cipiuntur,& ſecum ad inferos deportātur . Vel dic ꝙ piper eſt
homo,qui a natura eſt albus per curioſitatem,& a ſerpentibus
.i.a demonibus cuſtodit̄,& eis eſt ſubiectus per originalis pec-
cati corruptibilitatem. Veruntamen quando Chriſtus & præ-
dicatores ignem charitatis vel feruorem pœnitentiæ & contri
tionis in ſilua huius mundi accenderunt , tunc ſerpentes.i. de-
mones fugerunt,& dominium piperis perdiderunt, & ita pec-
catores in vſus Dei & eccleſiæ ſunt conuerſi,& facti ſunt nigri
per humilitatem,rugoſi per pœnitētiæ aſperitatem, calidi per
charitatem. Ideo dicit Chriſtus: Lu.12. Ignem veni mittere in
terram,& quid volo niſi vt ardeat. ¶ Piper eſt granū naturali- 2
ter calidum,& multum feruens,licet exterius frigidum videa-
tur. Et iſtud quanto ponderoſius,tanto recentius & melius,ni-
ſi fortè ſophiſticè fiat ab aliquo ponderoſum, vt dicit Iſidorus.
Sic verè boni & iuſti licet exterius in conuerſatione videātur
eſſe frigidi per indeuotionem , ſunt tamen calidi per dilectio-
nem,& hi quantò plus ponderant & magis ſe inclināt per hu
militatem & maturitatem,tantò fiunt meliores per vitæ ſancti
tatem,niſi fortè ſint ſophiſticè.i.fictè & hipocriticè humiles &
ponderoſi,quia ſicut dicitur Eccl.19. Eſt qui nequiter ſe humi
liat,& interiora eiꝰ plena ſunt dolo. ¶ Teſte Pli.li.12 c.7. Piper 3
naturaliter eſt album,ſed ex cęli & temporis intēperie , & per
longam ſolis aduſtionem,nigrum efficitur & rugoſum. Hoc au
tē permittunt incolæ, vt melius & diutius conſeruetur. Sic ve-
re homo qui naturaliter habet eſſe albus. i. delicatus & curio-
ſus,quandoq; efficitur niger per humilitatem , & rugoſus,per
pœnitentię

pœnitentiæ aſperitatẽ, & hoc quãdo a ſole.i.a Chriſto diu per
fortes tribulationes eauritur, coquitur & corrigit̃, vt ſic in ſta-
tu gratiæ melius cõſeruetur, & ſic efficiatur vir perſectos. Eſa.
1. Eacoquã ad purum ſcoriam tusm. & Eſa.58 Escoai te in ca-
4 mino paupertatis. ¶ Piper eſt nigrum & rugoſum, cslidum &
ioſęcundum, quis.ſ.ſeminstum nõ portat nec producit aliqua-
liter ex ſe fructum, & hoc nõ naturaliter fit, ſed accidentaliter,
quia cum naturaliter habeat eſſe album & fiuctuoſum, ſarace
ni tñ in quorum terra creſcit, ipſum in clibano decoqoũt, oe in
alijs regionibus valeat germinsre ſi ibi fuetit ſeminatum, vt di
cit Dioſc. & ſic propter exuſtionem fit nigrũ & infructuoſum.
Sic vere cum homo habeat eſſe a natura albus per innocentiæ
puritatem, & fructuoſus pet bonorum operuoi fœcũditatem,
tamen quia ſaraceni.i.demones (in quorum terra bomo gigni-
tur & nutritur, ſ.in muodo, cuius ſunt principes & magiſtri) ip
ſum in clibano luſuriæ & auaritiæ quanto plus poſſunt deco-
quunt, ideo efficitur niger per vitia & peccats, & etiã per coo-
uerſatioois vilitatem, & inſęcundus & ſterilis ab omni opere
ſsnctitatis, quia tales fructum bonorum operum, elemoſyosrũ
.ſ. & pęnitentiæ non producunt. Ideo Ezech.7. Omoes adulte-
rãtes quaſi clibsnus ſuccẽſus. Vel dic q̄ ſsracenus.i. Chriſtos,
qoi fuit de genere Sare, quando vult q̄ piper.i. homo fiat ſteri-
lis & non fructificans.i.caſtus, ponit eum in clibano pauperta-
tis & mundsnę adnetſitatis, & ſic virtutem ſeminatiam.i.car-
nis concupiſcentiã perdit, et ſterilitatem recipit caſtiratis, quia
ſicut dicitur Sap.3. Fęlia eſt ſterilis & incoinquinata, quæ ne-
ſciuit thorum in delicto. ¶ Piper multum eſt calidum, & ideo
5 ſtomachum caleſacit & inflammat, & habet virtutem diſſoluẽ
di, conſomendi, attrshendi, purificandi, corrodendi, & ad alia
multa valet, vt dicit Dioſc. Talis eſt gratia Dei, quæ caleſacit
per chariratem & dilectionem inflanimat ſtomachum volun-
tatis per bonum deſiderium & affectionem, diſſoluit per con-
tritionem, attrahit per ſpem & cooſolationẽ, purificat per cõ-
feſsionem, conſumit per ſatisſactionem, corrodit per timorem
& mortis conſiderationem, & ideo valet cõtra omnes morbos
6 peccatorum. ¶ Piper virtutem habet corrodendi, caleſsciendi,
conſumendi, & appetitum prouocãdi, & ideo perſonis chole-
ricis & calidæ naturæ multum nocet, quia ſanguinem exurit et
deſiccat, & leprã in eis generat & alias peſsimas paſsiones, fri-
gidis tamẽ & humidis proficit ſi temperate ab eis comedatur,
vt dicitur Dioſc. Talia ſunt bona mundi & diuitię temporales,
quia vere licet proficiant illis qui ſunt frigidi per caſtitatẽ, hu-
midi per pietatem, quia.ſ. ſciunt bene vti pet elemoſynarũ lar-
gitatem, calidis tamen & cholericis i.mundi copidis auaris &
iracundis non proficiunt, imo nocent. Nsm ſsnguinẽ.i. humo-
rem pietatis in eis adoullant & conſumunt, & eos per ſollicitu
dioes conſumunt & corrodunt, ſtomachum etiam.i. volunta-
tem eorum inflammant per copiditarem, & appetitum.i. ardo-
rem habendi incitant, quia quãto plus diuitiarum habuerint,
tanto ad amplius incitsntur, quis Ignis nunquam dicit ſufficit.
Prouer.30. Venter.n. impiorum inſsturabilis. Prouerb.13. Co-
mediſtis, & non eſtis ſaturati. Aggei.1. Et leprã loxoriæ & inſe
ctionem generant & alia vitia multa nimis. Eccl.5. Diuitiæ cõ-
7 gregarę in mslom domini ſui. ¶ Piper ergo granũ eſt exterius
vile & rugoſum & nigrum, interius autem album, ſapore acu-
tum, odore amsrom, in quantitste modicum, in virtute maxi-
mum, tactu frigidum, potentis calidiſsimom, cuius virtus non
ſentitor quãdiu eſt integrom, ſed cum fractum fuerit vel con-
tritum. Tslis eſt per omnia vir perſectus, quia exterios in con-
uerſatiooe eſt niger & vilis per homilitatem, rugolus per pœ-
nitentiæ macerationem & aſperitstem, interins autem in coo-
ſcientia eſt albus per caſtitstem. & licet ſit modicus ſua repu-
tatione, eſt tñ maximus quo ad Deom virtute & perfectione.
& licet videatur eſſe frigidus exterius per indeuotionẽ, eſt ta-
men calidiſsimus per interiorem affectionem. Et quia talis vir
tutes ſuas & perfectiooes celat & abſcondit per humilitatem,
non quæreos mundo placere, ſed Chriſto, ideo perfectio eius
& virtus non dinoſcitor quamdiu eſt integer.i. qoamdiu viuit
in mundo, ſed vere quando teritur & frangitur per mortem,
tũc eius valor apparet & ſentit̃ & maximè ſuperius corã Deo,
qnia ſecundum pſal. Precioſa in conſpecto domioi mors ſan-
ctorum eius. Vel dic q̄ tunc vir perfectus propriè cognoſci-
tur, quando per muodi tribulationes teritur & caſſatur, quia
8 patientia babita virtutem Ipſius maoifeſtat. &c. ¶ Secundum
Plin. libr. 12. c.7. in Italia viuit piperis arbor, non portat tamẽ
fructum, licet viuat. Sic vere multi ſunt quibus placet in ec-
cleſia vel religione vioere, fructum tamen bonorum operum
nolunt facere.

De Pulegio. *Cap. 128.*

PVLEGIVM eſt herba multum aromatica, &
apod Indos piper præcioſior, ſm Iſidor. cslida
eſt & ſicca, & multum medicinalis, menſtrua
educit, calculum frangit, conceptum adiuuat,
tuſsim ſedat. Talis eſt ſapiẽtia Dei vel ſcriptura,
quia redolet per bonam famam, & pipere.i.mũ-
di diuitijs præcioſior eſt apud iuſtos. Præcioſior eſt cũctis op-
bus. Prouerb.3. Hęc.n. purgat menſtrua carnalia infectionis, et
frangit calculum obſtinationis, & iuuat conceptum bonę ope-
rationis, tuſsim etiam.i. remorſum conſcientiæ ſedat. &c. Ex-
pone de gratia. &c.

De Porris. *Cap. 129.*

PORRVM eſt herba quę conuenit eſui & me- 1
dicinæ. caput habet carnoſum, & terræ multis
radicibus iohęrens, proficit per tranſplantatio
oem, non primo ſed ſecundo anno facit ſemen,
acris eſt ſaporis, valet cõtra multas infirmita-
tes, & contra ebrietatem, & alia multa, vt dicit
Dioſc. Talis eſt vir perfectus, quia caput intentionis debet ha-
bere carnoſum per pietatem, terræ.i. mortis memorię vel hu-
militati inhæret per plures radices bonarum intentionum, affe
ctioonm & conſiderationum, & proficit per tranſplantatio-
nem. &c. ſicut de olere, & ſecuodo anno facit ſemen. &c. ſicut
de cępa & allio. Vel dic q̄ portum eſt pænitentia, cuius ſapor
acer eſt ad ſuſtinendum valet tamen contra multas infirmita-
tes peccatorum & mɑximè contra ebrietatem carnalis volu-
ptatis, quæ meotem inebriat, & fœcunditatem bonorum ope-
rum adminiſtrst. Vel dic q̄ portum eſt mortis vel inferni me-
moria & conſideratio. ¶ Porrum multas habet malas cõditio- 2
nes, quia viſum lædit, inflãmationem generat, ſitim prouocat,
ſtomachom lędit, ſanguioem iocendit & inflammat ſi frequẽ-
ter & nimium aſſumatur, vt dicit Pli. Talia ſunt per oĩa mun-
di bona, quia viſum ſapientiæ & diſcretionis hebetant inflatu-
ram ſuperbiæ generant, ſitim auaritiæ prouocãt, ſanguinem.i.
affectionem per luxuriam inflammant & ſtomachũ.i. conſcien
tiam per remorſum deſtruunt atque grauant, et tñ fatui es de-
ſiderant. Numeri.11. & 21. In mentem nobis veniunt. &c. Se-
quitur. Porri cępę & allia. Vide in titulo de cępa.

De Quercu. *Cap. 130.*

QVERCVS eſt arbor glandifera, annoſa, ſolida 1
& compacta, medullã interius nullam habens. ra
dicem habet profundã in terra, tortuoſam & du
ram, corticem groſſum & rudem, glandes por-
tat multas, quibus porci nutriuntur. Et hæc fuit
dudũ Ioui conſecrata. Et dicitur quercus a quę-
rendo, qnia antiquitus in eis reſpooſa demonum quęrebantur,
vt dicit Iſid. lib.17. Et hæc in glandium fœcunditate in duritia
magnitudine & fortitudine arbores alias præexcellit, vt dicit
glo. Hierony. ſuper Amos 2. Tales ſuot mundani peccatores,
qui vere annoſi ſunt, qoia Impius multo viuit tempore in ma-
litia ſua. Eccl.7. Duri ſunt per crudelitatem, compacti per ob-
ſtinationem, quia.ſ. non poſſuot corrigi, penetrari vel conuer-
ti per contritionem & emendationem. Cor eius indurabitur
quaſi lapis. Iob 41. Et ideo bene ſequitur q̄ interius nullam ha
bent medullam compaſsionis, dulcoris vel pietatis. nulli.n. pau
peri largiuntur elemoſynam aliqualem. Radix autem.i. cor &
affectio eſt dura per parcitatẽ & duritiam, & in terra.i. in amo
re terrenorum fortiter radicata, quia in talibus ſunt penitus
inuoluti. Cortex autẽ iſtorum.i. exterior conuerſatio, rudis eſt
& turpis, mala.ſ. & infamis. Veruntñ iſti ſuot glandiferi, quia.ſ.
glandes diuitias temporales vel ſcientias ſeculares habent &
obtinent pluſquã boni, quia ecce ipſi peccatores in ſeculo ob-
tinent diuitias, ſicut præcipuè patet in aduocatis. & ideo ta-
les dicuntur a quærendo, quia reſponſa demonum.i. mundana
ſapientia (quæ a demone macolatur, & malis inſpiratur) aliqñ
per demonem per iſtos alijs reſpoodetur, ſicut patet in cauſidi
cis, per quos omnes malitiæ & cautelæ muodsnæ ſapientiæ (q̄
rectè nihil ſunt niſi verba demonum) alijs ſuggeruntur. Et ſi-
cut folia quercus ſunt criſpa & inuoluta, ſic vere verba talium
(quæ per folia deſignantur) ſunt inuoluta per varias falſitates,
& ideo

& ideo in fortitudine mundanę poteſtatis, in magnitudine di-
uitiarum & temporalitatis alios præexcellunt, ſicut patet. Ideo
Amos 2. Fortis ipſe quaſi quercus, & altitudo eius ſicut cedri.
Vel dic quòd quercus eſt vir perfectus, cuius radia. i. affectio de-
bet eſſe in terra radicata & profunda per humilitatem. &c. Vi-
2 de ſupra de ilice quæ idem eſt quod quercus. §. perfectio. ¶ Glã
des ſunt fructus quercus, & ſunt frigidæ & ſiccæ, & multũ ſty
pticę, ventrem conſtipantes, & fumos groſſos in corpore gene
rantes, & tales comeduntur a porcis. Sic ſunt mundi diuitiæ, q̃
licet ventrem. i. voluntatem humanam infrigident per indeuo
tionem, ſtringant & ſiccent per incompaſsionem parcitatẽ &
crudelitatem, & licet fumos groſſos generent. i. ſuperbiã & va-
nitatem, tamẽ a porcis. i. a mundi voluptuoſis & peccatoribus
comeduntur & diliguntur, quia ſerpenti puluis panis eius. Eſa.
65. Figura Luc. 15. de filio prodigo qui cupiebat mãducare de
3 ſiliquis quas porci manducabant. ¶ Glandes exterius ſunt lu-
cidę & politę in cortice, & in quadam capſa intus plena exte-
rius hirſuta continentur, & iſtę in quercu naſcuntur, nullo flo-
re penitus præcedente. Iſtæ duræ & indigeſtibilis ſunt naturę,
a porcis tamẽ diliguntur & comeduntur, quando tamẽ in igne
vel aqua coquuntur, tũc earum malitia temperatur. Tales ſunt
mundi peccatores, quia ſunt exterius politi per curioſitatem,
& in capſula. i. in mundana proſperitate ſunt incluſi, & iſti ſunt
duri per crudelitatem parcitatem et incompaſsionem, & indi-
geſtibiles per obſtinationem, quia. ſ. ita ſunt obſtinati, quòd ab ali-
quo non poſſunt digeri per correctionem, conuerſionem, vel
emendationem, licet decoquantur per redargutionem & prę-
dicationem, & ideo a porcis. i. a demonibus infernalibus deuo
rantur, & penitus occiduntur. Vel dic quòd glans eſt homo perfe-
ctus, qui in capſula pœnitentiæ continetur, quæ licet exterius
ſit multum dura & aſpera quo ad temporalem macerationẽ,
interius tamen eſt multum lenis et plana per ſpiritualem con-
ſolationem. Et iſti ſunt politi exterius per bonam conuerſatio-
nem, duri per conſtantiam & perfectionem. iunge ſupra. §. prę
cedenti. Et tamen quando iſti ponuntur & coquuntur in aqua
diuinæ gratiæ, & deuotionis, & igne mundanæ tribulationis,
tunc digeruntur & conuertuntur, corriguntur & emendãtur.
4 ¶ Glandes ſunt medicinales, quia humores putridos ſiccãt, &
fluxum prohibent menſtrualem.

De Quiſquilijs. Cap. 131.

1 QVISQVILIÆ ſunt purgamenta frumenti, quę ca
dunt quando frumentũ purgatur, quæ adiũcta fru-
mento, ipſum inficiunt, & nihil ſibi afferunt niſi põ
dus, & hoc quia vacua ſunt, a vermibusq; corroſa,
ideo non dant hominibus nutrimentum, ſed tñ ab auibus & porcis
& animalibus comeduntur. & de eis loquitur glo. ſuper Amos
8. Tales ſunt mundi diuitiæ & bona temporalia, quæ frumento
. i. bonis viris non proficiunt, imo nocent, & eos aggrauant per
auaritiam & inclinant, & hæc non ſunt nutrimenta hominum
. i. virorum rationabilium, ſed porcorum. i. peccatorum. vacua
enim ſunt & corroſa, & fructum gratiæ & meritorum non fa-
ciunt neque pariunt poſſeſſori. Allega. Amos. 8. Quiſquilias
frumenti vendamus, quia qui amat diuitias, fructum non ca-
piet ex eis.

De Rubo. Cap. 132.

1 RVBVS licet generaliter ſit nomen ſpinarum &
veprium, appropriatur tamen ſpinoſo frutici fe-
renti mora agreſtia, primo alba, tandem rubea,
finaliter nigra & dulcia, quæ paſtorum famẽ re-
leuant in deſerto. Ramos autem habet multos,
interius molles, exterius ſpinoſos, et in omni par
te ſui aculeis & ſpinis eſt plenus. folia etiam eius ſpinis recur-
uis paruulis ſunt munita. fructus eius dulcis eſt, ex quibuſdam
granis ordinatiſsimis conſtans, medicinalis & nutritiuus, tin-
gens manus, dentes & digitos comedentis, & valet contra mul
tos morbos, vt dicit Pla. & Conſtan. Talis eſt per oĩa vir perfe-
ctus, quia vere more rubi debet eſſe intus in corde mollis & me
dulloſus per pietatem exterius ſpinoſus per ſeueritatem, vel ẽt
ſpinis diuini timoris & aſperitatis pœnitentiæ circundatus &
munitus a radice vſque ad verticem. i. a principio vſq; ad mor-
tem. Sepiam vias tuas ſpinis. Oſeæ 2. Flexibiles tamen eſſe de-
bet per pietatem & benignitatem, & ad terram inclinatus per
obedientiam & humilitatem. Eſai. 2. Poſuiſti vt terram corpus
tuum, & quaſi viam tranſeuntibus. Folia eius. i. verba debẽt eſ-
ſe breuia & non multa, & ſpinis. i. duris & aſperis correctioni-
bus circunſepta, quia. ſ. tales, & maximè prælati & prædicato-
res, debent alios pungere & arguere, verbis non palpare vel
adulari. Quod eſt contra multos, qui ſic non faciunt 2. Tim. 4.
Argue, obſecra, increpa. Fructus autem eorum. i. opera & exẽ
pla debent alios nutrire per elemoſynas & informationẽ, gra-
tijs & virtutibus compoſita & formata. & hæc primo ſint alba
per innocentiam, rubea per charitatem, nigra per humilitatẽ.
Vel dic quòd rubus ſeu morus agreſtis eſt crux, quæ licet ſit ſpi-
noſa. i. difficilis ad tolerandũ, fructus tamen eius Chriſtus ſua-
uis eſt & medicinalis. Vide de moro ſupra. Vel dic quòd rubus eſt
prælatus, qui quãuis ſit exterius ſpinoſus per pœnitentiæ aſpe-
ritatem & correctionis auſteritatem, interius tamen mollis &
pius debet eſſe & benignus. Figura Exo. 3 vbi Moyſes vidit ru
bum qui ardebat, & in quo exterius videbatur eſſe ignis, & tñ
non comburebatur, nec vt videbatur conſumebatur. Sic verè
licet prælatus vel vir perfectus videatur exterius habere ignẽ
crudelitatis, & inflammari & ardere per ſęuitiam & furorẽ, qñ
tamen virtus manſuetudinis eum lenit interius, licet puniat ri
gidè delinquentẽ, non tamen comburitur nec conſumitur per
impatientiam vel peccatum, vel per vindictam & crudelitatẽ,
quia quamuis correctio & aſperitas ſit exterius, virtus tamen
mãſuetudinis eum lenit interius. Vel dic quòd rubus eſt beata vir
go, quæ vere fuit circundata ſpinis per pœnitentiæ aſperitatẽ,
inclinata per humilitatem, medulloſa per pietatem. & ideo fru
ctum dulcem. i. Chriſtum nobis protulit & portauit. Figura
Exod. 3. &c. Quia vere licet iſta viſa fuerit & credita ardere &
inflammari per concupiſcentiam carnalem in partu & conce-
ptione filij, ipſa tamen integra virgo & caſta ſine combuſtione
carnalis concupiſcentiæ perdurauit. Ideo canitur: Rubum quẽ
viderat Moyſes incombuſtum. &c. Et ſicut rubus oritur in ter
ra ſterili, ſic beata virgo & ſancti in ſterilitate paupertatis vixe
runt, iuxta illud Thobiæ. 5. Pauperem vitam gerimus, ſed mul
ta bona habebimus, ſi timuerimus Deum. ¶ Rubus propter ſpi 2
narum ſuarum denſitatem tutiſsimum eſt camporum & hor-
torum munimentum, quia intrare volentes & nocere, vulne-
rat atque pungit. Sic aſperitas pœnitentię vel correctionis opti
ma ſunt munimenta bonorum & iuſtorum, religionum etiam
& clauſtrorum, quia aues. i. ſuperbiam, beſtias. i. luxuriam non
permittunt ibi ſubintrare. Ideo Eccl. 28. Sepi aures tuas ſpinis.
Vel per rubum intelligo prælatum aculeatum & auſterũ, qui
munit alios atque ſeruat. ¶ Rubus multos habet aculeos recur 3
uos, quibus veſtes tangentium & lanam ouium tranſeuntium
lacerat, & ſemper retinet ſibi partem, & propter ſui denſitatẽ
ſerpentibus eſt amicus, qui ſub vmbra eius latitant, et ideo iux
ta eum dormire nõ eſt tutum. Tales ſunt raptores, qui habent
aculeos recuruos. i. punctiones rapinarum, ad veſtes & lanam
, i. poſſeſsiones aliorum, & maximę ſimplicium, rapiendum &
retinendum. Ipſi. n. & etiam rami ſui. i. filij & famuli habẽt ma
nus aculeatas. i. manus acutas & curuas, acutas ad rapiendum,
& curuas ad retinendum, & ideo ſub vmbra iuriſdictionis &
eminentiæ taliũ habitant buffones venenoſi & ſuperbi adula-
tores, & ſerpẽtes. i. malitioſi detractores. quod maximè patet in
malis principibus, & prælatis, qui tales habent in familia ſua.
Vel iſti rubi ſunt detractores, qui veſtes. i. conuerſationẽ & fa-
mam deſtruunt alienam. Vide & capone ſicut de carduo.

De Roſa. Cap. 133.

ROSA eſt arbor parua & ſpinoſa, q̃ tota eſt me- 1
dicinalis quo ad florem, quo ad folia. quo ad ſe
men. duæ ſunt eius ſpecies, domeſtica & ſylue-
ſtris. Sylueſtris flores & folia habet ſubalbida
pauca & plana, & parum rubea, domeſtica au-
tẽ flores habet omnino rubeos, vel omnino al-
bos, habentes folia multa inuicem cohęrentia & connexa. Ta-
lis eſt vir perfectus & iuſtus, quia cum ſint duæ eius ſpecies, ſyl
ueſtris. i. ſeculares, domeſtici. i. regulares, omnes tamẽ ſunt me
dicinales. i. boni & virtuoſi, parui per humilitatem, ſpinoſi per
pœnitentiæ aſperitatem. Nam ſemen ſuæ doctrinæ & prædica-
tionis, & flores ſuæ bonę conuerſationis ſunt alijs medicinales,
& etiam folia ſuę honeſtę locutionis. Folia eius ad medicinam
gentium. Eze. 47. ¶ Roſarum florum duæ ſunt ſpecies &c. ſicut 2
ſupra. Sic verè fidelium duæ ſunt ſpecies. i. boni & mali, ſed ve
re ſylueſtres peccatores nec ſunt plenè albi per caſtitatem, nec
plenè rubei per charitatem, nec multi inuicẽ connexi per con-
cordiæ vnitatem. Econuerſo autem boni & domeſtici ſunt ex

toto

toto albi per innocentiæ puritatem, ant ex toto rubei per cha-
ritatem,& multa folia ſunt in flore.i.multi ſunt inuicē conglo-
bati & connexi per concordiæ vnitatem , & ideo iſti ſunt alijs
meliores quo ad vitæ bonitatem,odoroſiores quo ad famoſita-
tem,pulchriores quo ad honeſtatem, & ſic iſtorum quilibet di
citur (iuxta illud Eccl.51.) quaſi roſatum flos in diebus veris.
3 ¶ Eſt roſa ſilueſtris & domeſtica . ſed domeſtica ſi more vineæ
culta nō fuerit & putata,& a ſuperfluis purgata , degenerat in
ſilueſtrem. ſilueſtris vero per frequentem mutationem & cul-
turam efficitur vera roſa. Sic verè duo ſunt hominum genera
.ſ.ſilueſtres.i peccatores,& domeſtici.i.boni & iuſti . Sed vere
ſi iſti domeſtici iugiter non excolantur per pœnitentiam , non
purgentur per confeſsionem , ipſi fiunt degeneres & ſilueſtres
.i.mali & peccatores. Luc.13. Niſi pœnitentiam egeritis,omnes
ſimul peribitis. Silueſtres autem.i.peccatores, ſi culti per pœ-
nitentiam fuerint,& de ſtatu peccati mutati, vel de mundo ad
religionem conuerſi , vel in paradiſum per ſpem plantati,effi-
ciuntur verę roſę.i.viri boni & iuſti,]& fiunt (ſecundum illud
Eccl.24.)quaſi oliua ſpecioſi in campis, & quaſi plantatio ro-
ſe in hierico. Et ad hoc facit illud Pauli.c.11.ad Ro.vbi loquitur
4 de olea & oleaſtro. ¶ Roſa domeſtica,aut alba eſt penitus aut
rubea , ſummè odorifera & medicinalis , de ſpina dura naſci-
tur,tamen naturam ipſius nullatenus imitatur , imo odore &
decore nobilitat ſpinam ſuā,mollis eſt & tenera,multa habens
folia,exterius autem ſunt quinque folia viridia, dura & acuta,
quibus flos interior eſt munitus, & ſunt iſtorum duo ſine bar-
ba,alia duo cum barba,& quintum in vna parte barbatum, in
alia non. vnde verſus. Fratres ſunt quinque , medius partitur
vtrinque: Sunt duo barbati,ſine barba ſunt duo nati. Et in me-
dio floris eſt ſemen aureum,odoriferum & minutum. Talis eſt
per omnia beata virgo,quia pro certo eſt flos purus, & ex mul
tis folliculis.i ex multis gratijs & virtutibus compoſitus & for
matus. Iſta.n.licet de ſpina.i.de duro populo Iudeorum fuerit
nata ipſorum tamen naturam nullatenus eſt ſecuta , quia vere
non fuit ſpinoſa per ruditatem & crudelitatē,ſed lenis & mol-
lis per pietatem & benignitatē.alba fuit per caſtitatem , rubea
per charitatem,odoroſa per famoſitatem,decora per conuer-
ſationis decentiſsimam honeſtatem, & ideo ſpinam ſuam.i.to-
tam Iudeorum progeniem & etiam totum humanū genus no
bilitauit & penitus decorauit, ſemen aureum.i. Dei filium in
ſe continuit,genuit & portauit,quia ſemen cecidit in terrā bo-
nā.Mar.4. Ideo Ecc.39. Quaſi roſa plantata ſuper riuos aqua-
rum fructificate. Et in iſta fuerunt quinque folliculi.i.quinque
principales virtutes in quibus ipſa fuit contenta & ſituata.ſ.hu
militas,caſtitas,benignitas,pietas,& charitas, & iſtæ ſunt bar-
batę per pœnitentiæ auſteritatem & hirſutę. Vel dic ꝙ iſte flos
ſignificat eccleſiam,cuius.ſ.folia ſignificāt eccleſiaſticos vel fi
deles. Iſti.n.ſunt in triplici differētia , quia.ſ.quidā ex toto ſunt
barbati per prudentiam & veritatem.ſ.interius in corde,et ex-
terius in opere. Quidā vero ex toto ſunt nudi.ſ.peccatores pu-
blici,qui.ſ.nihil virtutis ſibi vendicant nec intus in cōſcientia,
nec exterius in apparentia. Quidam vero tenent medium,qui
.ſ.exterius ſunt boni,intus mali, & qui pro parte ſunt virtuoſi,
& in alio diminuti,ſicut ſunt hypocritę,figurati 2.Re.10.in ſer
uis Dauid,media barba raſis,vel in miphiboſeth,cuius fuit hę
reditas dimidiata.2.Reg.19.Luc.19. Dimidium bonorū meo-
rum do pauperibus. Vel expone de qualibet virgine, & per ſe-
men intellige interiores gratias & virtutes & bonas affectio-
5 nes.&c.¶ Roſa qn̄ terit & fricatur, tunc odor eius & valor me
lius percipitur & ſentitur. Sic verè boni & iuſti quando teruntur
tur per tribulationes,tunc fiunt in omnibus meliores,nam per
bonam patientiam ſuam,odorem bonæ famæ diffuſius circun-
fundūt. Ideo dicitur alibi: Sicut odor roſarum,& ſicut dies ve
6 ris circundabant eam flores roſarum,& lilia conuallium ¶ Ro
ſa ante facit fructum, quàm flores eius exterius oſtendātur,&
hominibus propalentur . Nam flores roſę primo ſunt incluſi,
deinde exterius expanduntur & aperiūtur. & proficit roſa per
inciſionē & tranſplantationē,vt dicit Pli. Sic vir iuſtus & per-
fectus primo facit fructus bonæ operationis, quàm emittat flo
res doctrinæ & prædicationis,vel etiam flores honeſtę conuer
ſationis & bonorum exemplorum. Nam primo ſe tenet clau-
ſum per humilitatem , deinde ſe dilatat per bonam affectionē,
& expādit & exponit per bonorum exemplorum oſtēſionem,
& talis proficit ſpiritualiter per inciſionem pœnitentiæ & tri-
7 bulationis, & per tranſplantationem imitationis . ¶ Roſa inter
omnes flores obtinet principatum,& hoc rationem virtutis le-
nitatis,odoris & coloris. Nam ſuo odore olfactum afficit,ſuo
decore aſpectum reficit,ſua lenitate tactum demulcet,ſua vir-
tute infirmis ſubuenit & ſuccurrit.ex roſis.n.per decoctionem
ignis,extrahitur aqua roſacea , vtilis in medicina. ex eis etiam
fit ſaccarum roſaceum,& multa alia antidota,quæ valent con-
tra multiplices paſsiones. Virtutē.n.habet confortandi & mun
dādi,ſm̄ Platea. Talis eſt per omnia beata virgo,q̄ inter alios
ſanctos obtinet principatum ratione virtutis & bonitatis , co-
loris & honeſtatis,odoris & famoſitatis,lenitatis & benignita-
tis. Color.n.& decor ſuæ honeſtæ conuerſationis aliorum aſpe
ctum reficit & delectat , odor ſuæ bonæ famæ alios recreat &
confortat. In odorem vnguentorum tuorum &c. Canticor. 1.
Virtus autem ſuæ ſanctitatis & efficacię infirmos.i.peccatores
releuat & ſupportat. Nam quia iſta roſa calefacta eſt igne fer-
ventiſsimæ charitatis, ideo nobis ſtillat aquam fluidæ pietatis,
per quam ab infirmitatibus omnium criminum ſubleuamur.
Expone ſi vis de Chriſto, vel de quolibet ſancto. Et ideo ſicut
propter roſę nobilitatem nobilior pars hominis inde adorna-
tur.ſ.caput,ſic vere anima ſemper debet habere in capite.i.in-
tētione & corde & affectione roſam.i. virginem glorioſam per
affectionem & deuotionem . Coronemus nos roſis antequam
marceſcant. Sap.2. Vel dic ꝙ roſa eſt charitas,quæ inter cæte-
ras virtutes obtinet principatum, & ideo debemus eam nobis
circūdare,& ea principaliter adornari. Et ſicut roſa trita plus
redolet,ſic charitas in tribulationibus magis feruet. Et hæc ēt
valet contra multas infirmitates peccatorum. Vnde: Circun-
dabat eam flores roſarum.& lilia conuallium . Vel roſa eſt ho-
neſta conuerſatio,quæ circunſtantes afficit & delectat,& ideo
ea debemus adornari.&c.¶ Quādo roſa ponitur ſuper ignem 8
in capella,tūc inde virtute ignis euaporat fumus, qui ſuperius
inſpiſſatus conuertitur in aquam , quæ inde deſinit & diſtillat.
Sic verè qn̄ homo ponitur in capella pœnitentiæ ſuper ignem
feruentis contritionis, tunc ex eo aſcendit fumus compunctio
nis , ex quo tandem aqua producitur lachrymarum.¶ Roſa in 9
quinque folliculis continetur. Sic roſa charitatis in quinq; ope
ribus ſatisfactionis cuſtoditur, quę ſunt diſciplina , vigilia,ie-
iunium,elemoſyna, oratio. vnde verſus. Verberor, & vigilo
ieiuno,largior,oro.

De Radice. *Cap. 134.*

RADIX eſt principium arboris ſiue plantæ. 1
& eſt radix mollis,poroſa,humoroſa,de facili
plicabilis , tenera, tortuoſa villoſa,terræ for-
titer inhærens, & inde humorem recipiēs ad
totius corporis nutrimentū. Talis eſt vir per-
fectus,& maximè bonus prælatus,quia alio-
rum debet eſſe principium & origo , quia virtus & perfectio
aliorum a prælatis & clericis deriuatur, & ideo iſti debent eſ-
ſe molles per benignitatem , humidi & teneri per pietatem,de
facili plicabiles per obedientiæ ductibilitatem, villoſi etiā per
bonorum operum multiplicitatem,quia.ſ. plures villos.i.plu-
res bonas affectiones debet habere,quibus terræ.i. Chriſto in-
hæreat fortiter per charitatem , vt inde humorem deuotionis
attrahat,humorem etiam dilectionis , vel etiam humorē tem-
poralis poſſeſsionis, quibus corpus arboris reliquum.i.fideles
alios reficiat & ſuſtentet.quod maximè pertinet ad prælatos &
prædicatores , qui more radicis quanto plus in terra infigūtur
per humilitatem, & quanto inferius inclinantur tanto alios ſo
lidius & firmius ſuſtinent et ſuſtentant. Vel dic ꝙ radix eſt bea
ta virgo, quæ ita eſt humida per pietatem, ꝙ ſtatim inclinatur
ad quicquid concedendum. ¶ Secundum Ariſt.radix eſt tor- 2
tuoſa , vt fortius terræ adhęreat. Et eſt radix in arbore ſicut os
in animali,quia mediante radice quando radix a calore cęleſti
penetratur,tunc humorem a terra attrahit,& exinde procreā-
tur & nutriuntur ſtipes & rami & flores,folia atque fructus,et
ſecundum variam diſpoſitionem radicis totius plantę qualitas
variatur. Tale eſt cor et interior affectio,quę terræ.i. Deo de-
bet inhærere per dilectionem, & more oris exinde attrahere
& ſugere humorem.i.gratiam & deuotionem, quando penetra
tur calore cœleſti.i.per diuinam inſpirationem , et ſic ex radi-
ce procedit ſtipes bonæ operationis,flos bonæ conuerſationis,
folium bonę locutionis. Math. 12. Ex abundantia cordis os lo
quitur. Nam ſecūdum cordis et interioris affectionis diſpoſi-
tionem,tota exterioris conuerſationis diſpoſitio variatur, quia
ſicut dicitur Eccl.13. Cor hominis immutat faciem eius , ſiue
in bono ſiue in malo.¶ Radix aliquando eſt dura,aliqn̄ mollis, 3
aliquando

aliquando leuiter radicata, aliquando profundè, aliquando hu
mide, aliquando ſicca. ſed iſte varietates proueniunt ſm com-
mentatorem de vege. ſm varietatē caloris agentis, cœli influē-
tis, materię obedientis, & terræ ſuſcipientis. Nā radices in ter-
ra dulci & ſicca ſitę, & aqua dulci mediocriter irrigatæ, ſunt
meliores illis quæ in terra paluſtri generantur, & in cibo & in
medicina vtiliores. Sic verè inter hoīes quidam ſunt ſicci per
indeuotionem, quidam molles per compaſsionem, quidā duri
per obſtinationem, quidā boni, quidā mali. &c. Sed vere iſtā di
uerſitatem acquirunt multipliciter ſm calorem charitatis quę
in eis abundat, ſecundum influentiam diuinæ inſpirationis, &
ſm materiā temporalis poſſeſsionis, & ſm terram in qua ſunt
.i. ſm varietatem ſuæ ſocietatis. Conſtat. n. q̄ mores hominum
variantur per uia iſta. Si. n. terra. i. ſocietas in qua ſunt, ſit dulcia
& irrigata pluuia gr̄arum, tunc meliores ſunt q̄ illi qui in palu
ſtribus. i. mundi diuitijs & delicijs conuerſantur. ¶ Radia ſub
4 terra latitat ab aſpectu, & ſuam virtutem manifeſtat in fronde
& flore & fructu, in terra ocultata viuit & proficit, à terra aūt
extracta deficis & ſiccatur. Terra ſignificat memoriam mortis,
vel etiam aſperitatem pœnitentiæ, vel vilitatē humilitatis, ſub
qua quilibet debet abſcondi, vt ſic viuat per gratiam, & fructi
ficet per bonam operationē, quia vere ſi inde quis extrahitur,
ſtatim ab humore gratiæ deſiccatur, & a fructificatione bono-
rum operum induratur, quia pro certo qn̄ dimittit humilitatē,
pœnitentiam & mortis memoriam, nunquā poteſt in ſtatu gr̄ę
perdurare. Vnde Ionę 4. Vermis corroſit radicē hędere, & ſta-
5 tim exaruit. ¶ Pars totius arboris deſpectior & vilior eſt radix,
& tn̄ para eſt vtilior, & mater eſt arboris atq; nutrix. & eſt ra-
dix in arbore pars inferior, & quanto in terra profundius infigi
tur, tanto eſt arboris ſolidius & firmius firmamentum, & tanto
arbor exinde melior generatur. Sic verè ſunt multi in eccleſia,
qui licet ſint viles & deſpecti, humiles & depreſsi, tn̄ ſunt arbo
ris eccleſiæ fundamentum. ſ. boni pauperes & humiles et iuſti,
qui corpus eccleſiæ ſuis meritis ſuſtinent atque fouent, & ſuia
doctrinia nutriunt & ſuſtētant. Et tales quanto magis inferius
in memoria mortis & etiam in ſtatu depreſsionis infiguntur,
& profundantur per humilitatem, tanto ſunt virtuoſiores in
ſe, & tanto melius in alijs influunt, & eos ſuis meritis plus ſup-
portant. Vnde ad Rom. 11. Non tu radicem portas, ſed radix
te. Vel dic q̄ radix eſt cor: quod quanto inferius infigitur per
humilitatem, vel quanto in terra. i. in Deo magis infigitur per
ſpem & charitatem, tanto arborem. i. aiam & congeriem virtu
tum melius ſuſtinet & ſuſtentat. Vel dic q̄ radix eſt prælatus,
qui quanto humilior, & in Deo radicatior, tanto arbor ſui col-
legij eſt firmior, fœcundior & melior. vnde ad Ro. 11. Si radix
6 ſancta, & rami. ¶ Radia in ſe eſt nobiliſsimæ naturæ, & tn̄ duriſ
ſimas petras perforat & ſubintrat, & ſubtilitate innati caloris
lapidea duriſsimos penetrat atq; findit. Sic debet eſſe prælatus
vel prædicator, vel vir perfectus, quia vere in ſe debet eſſe mol
lis per benignitatem, & humidus per pietatē, & ſic lapides du-
ros. i. obſtinatos & lapideos peccatores melius ſubintrabit &
penetrabit, conuertet, corriget & domabit, quia tales melius
corriguntur per benignitatem, quā per auſteritatem. Eccleſ. 6.
Verbū dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Vel dic.
q̄ prælatus in ſe licet ſit mollis & mitis, debet tamen lapides. i.
duros peccatores penetrare, corrigere & punire. ¶ Tempore
7 hyemali fugiens humor & calor frigiditatem aeris, ad interio-
ra radicis ſe recolligit, & ibi multiplicatur, & a ramis retrahi-
tur, & ramorum humor ad radicem reuertitur, & ſic fortior ef
ficitur, vt iterum in vere valeat germinare. Vnde radia in vere
renouat plantam ſuam, quæ in hyeme mortua & arida videba
tur. Radia eſt cor, rami eius ſunt exteriòres ſenſus & operatio-
nes, vel etiam exterior ſubſtantia temporalis. Humor & calor
ſignificant exteriores affectiones. Sed in hyeme. i. in tp̄e aduer
ſitatis p̄p frigus paupertatis & tribulationum quæ ibi vigent,
iſte calor & humor. i. affectio & amor ab exterioribus retrahi-
tur, & ad cor interius reuertitur, quia. ſ. homo nō inueniēs ex-
terius proſperitatem, ſed aduerſitatem, retrahit affectum ſuū
& amorem ab exterioribus bonis, & cōuertit eum ad radicem
cordis examinando conſcientiam propriam, & ſe ad Deū con-
uertendo, & ſic efficitur cor forte & habile per gratiam & cha
ritatem, ita q̄ tandem adueniente tp̄e veris. i. proſperitatis, fru
ctificat per bonam operationem. Conſtat. n. q̄ in tribulatione
homo corrigitur & emendatur, ita q̄ quando Deus ſibi reſti-
tuit proſperitatem, fœcundior & melior efficiatur. ad Hebr. 4.
Didicit ex his quæ paſſus eſt, obedientiam. Vel radix eſt præla-
tus, qui pro certo in hyeme huius vitæ debet humorem diui-
tiarū attrahere, & moderate cōgregare, vt ſic qn̄ venerit æſtas
.i. tempus feruentis aduerſitatis vel alicuius ariditatis, vel cari
ſtiæ, vel paupertatis, ipſum poſsit ramis ſuis. i. ſubditis indi-
gentibus diſpenſare. Eſt. n. vtile q̄ prælatus diuitias habeat, vt
neceſsitatis tempore inueniat quid impendat. Exemplum de
Ioſeph Gen. 41. qui annis fertilitatis congregauit victualia pro
ſequenti tempore ſterilitatis. Vnde Eccle. 11. In die bonorū ne
immemor ſis malorum. Et Eccleſ. 18 Memento paupertatis in
die abundantiæ. Vel dic q̄ radia ſignificat parentes vel præla-
tos, qui ad ramos. i. ad filios nutriendos & promouendos conti
nuè mittunt humorem ſuum. i. diuitias temporales, & ideo qn̄
venit tempus hyemis. i. ſtatus aduerſitatis & paupertatis, tunc
vere vice reciproca rami. i. filij debent humorem temporalis
ſubuentionis radici. i. prælatis & parentibus miniſtrare. Eccle.
7. Memento quoniam niſi per illos non fuiſſes, & retribue illis
quomodo & illi tibi. ¶ Secūdum radicis qualitatem flos & fru- 8
ctus exterius variatur ſiue in bono ſiue in malo, & ſæpe accidis
q̄ in fructu apparet quicquid lateat in radice. quandoq; tamen
accidit q̄ ex radice amara naſcitur fructus dulcis, ſicut patet
in oliua & in vitæ, quia amaritudo humoris digeritur benefi-
cio caloris & aeris ſubintrantis, vt dicit Iſaac in dietis. Radix
eſt prælatus vel parentes, quia vere vt communiter ſecundum
bonitatem vel prauitatē eorū, fructus. i. filij & ſubditi bene vel
male diſponuntur & morigerantur, quia ſi radia ſancta, & ra-
mi. ad Rom. 11. Nam vitium radicis. i. mala exempla & opera
prælati vel parentis in fructu. i. in filijs & ſubditis reuelantur,
quia filij parentes, ſubditi prælatos faciliter imitantur. Actu. 7.
Quales patres veſtri, ita vos. Et Ioan. 5. Quæcunque viderit
patrem filius facere, hæc & filius facit. & Eccleſiaſti. 11. In fi-
lijs ſuis agnoſcitur vir. Veruntamen aliquando accidit q̄ licet
radix iſta ſit amara. i. licet parens vel prælatus ſis peccator &
iniquus, fructus tamen eius. i. filij & ſubditi dulces & boni re-
periuntur. Exemplū de iuſto Ezechia filio nequiſsimi Achaz.
4. Regum 18. Et hoc quia virtute caloris & aeris. i. virtute diui
næ gratiæ & inſpirationis humor eorum. i. ſua affectio digeri-
tur, conuertitur & mutatur. Vnde quando ex malis parētibus
videntur boni filij, ſignum eſt diuinæ gratiæ & virtutis. Vnde
Iob 14. Quis poteſt facere mundum de immundo, cōceptum
ſemine) Nonne tu qui ſolus es? ¶ Quando arbor eſt ſterilis & 9
infirma, ſolet ſibi medicari in radice, quia radix finditur, & in
fiſſura lapillus ponitur, & ſic velut decoctura defluit groſſus
humor, & ſic attracto nouo humore, virtute aeris ſubintrantis
fit arbor illa fertilis & fœcunda, ſm Iſaac in dietis. Sic vere qn̄
homo per peccatum efficitur ſterilis a fructu bonorum ope-
rum, tunc poteſt medicari & ſanari per pœnitentiam, quia pri
mo debet radia. i. cor ſcindi & perforari per contritionem, de-
bet etiam imponi lapis. i. memoria mortis, & duritia tormento
rum infernalium per recordationem, & ſic emitter groſſum
humorem. i. vitia & peccata per confeſsionē, & ſic attracto no-
uo aere. i. bona & ſana doctrina audita, ſubintrabit nouus hu-
mor. i. diuina gratia, quæ ipſum in bonis operibus fœcunda-
bit. Canticorū. 4. Veni auſter, perfla hortum meum, & fluent
aromata illius. Et ſic arbor, id eſt peccator renouabitur per
gratiam & ſanabitur. ad Romanorum 12. Renouamini ſpiri-
tu mentis veſtræ.

De Rapa. *Cap. 135.*

1 RAPA ad cibum valet, raphanus autem ad me
dicinā, et ſunt radices ſimiles. Et eſt rapa ca-
lidæ et humidæ naturæ, mollis & dulcis, cor
pus præ cæteris radicibus melius nutrit, infla
tionem tn̄ generat, et maximè cruda comeſta.
Talia ſunt mundi bona, quæ licet ſint dulcia,
& licet nutriant corpus, inflationem tn̄ ſuperbiæ generant &
2 inducunt. ¶ Herba cuius radia nutrit, ſemen nou, et econuer-
ſo. etc. Vide ſupra de gramine.

De Ramno. *Cap. 136.*

1 RAMNVS eſt arbos parua et nodoſa, dura, ramo
ſa et ſpinoſa, folia habet multa, ſpinis acutiſsimis
circūſepta, et ideo manū ſolet lædere cōtingētis,
et pedes pūgere cōculcantis. Ramos habet mul-
tos, in quibus ſunt aculei circūquaq; in ſuo prin
cipio folia habet mollia, et ſpinas parū pungitiuas, ſed quanto
plus creſcit et ſeneſcit, tāto in acutiorē aculeū indureſcit, ſm

Pli.

Pli. Tales ſunt multi mondi principes et prelati, quia vere par
ui ſunt quantum ad virtutem & perfectionem, nodoſi per pec
catorum multiplicationem, duri per parcitatem & incōpaſsio
nem, vel per incorrigibilitatē & obſtinationem, ſpinoſi per cru
delitatem & eacoriationem, multa habent, folia.i. verba per ia
ctantiam & elationem, quæ iñ ſunt aculeis rapinarum vndique
circunſepta, quia vere oia verba talium ſemper comitatur ex-
coriatio vel rapina, quia.ſ. ipſas defendunt, augmētat, acquirūt
& multiplicant per rapinam, & ideo tāgentes eos & conculcan
tes.i. vicinos ſuos qui eorum fines & poſſeſsiones tangunt, pun
gunt & lacerant & corrodunt.ſ. rapiendo, exhęredādo, & alias
quolibet inuadēdo. & propter hoc de iſtis loqoitur Iob 24. Io
fortitudine manus ſuę præparant panem liberis, agrum nō ſuū
demetūt, de ciuitatibus fecerunt viros gemere &c. Iſti etiā ha
bēt ramos.i. filios vel officiales balliuos & ſeneſchalos multos,
quia multi colunt perſonam potentis. Prouer. 19. Sed pro cer-
to in omnibus iſtis ramis vigent aculei.i. punctiones & ſtimuli
rapinarum, quia & ſeneſchali & balliui quantum ad principes
& clerici quantum ad prælatos, & vxor & filij quantū ad diui-
tes ſeculares nituntur ad rapiendum, & alios pungendum &
inuadēdum. Iob 39. Pulli aquilę lambunt ſanguinē. Vel dic ꝙ
ramnus ſignificat mormuratores & impatientes, qui duri ſunt
per obſtinationem, ramoſi per multiplicem malam affectionē,
multum folliti per multiplicem locutionem & garrulationem,
quia tales volunt ſemper habere oia verba, quæ per folia deſi-
gnantur, & circa iſta folia.i. circa verba ſua iſti ſemper inue-
niūtur ſpinoſi & aculeati per murmurationem, detractionem,
iniuriam & impatientiam, quia vere ſtatim ꝙ tanguntur modi
ca occaſione vel iniuria, contingentē pungunt verbis iniurio
ſis & murmuratorijs & cruentant, illos etiam qui eos calcant
per correctionē.ſ. prelatos pungunt per murmurationē & diſ-
famationem, & per infamiæ lacerationem, quia qui tetigerit pi
2 cem, inquinabitur ab ea. Eccl. 13. ¶ Ramnus in principio habet
ramos molles & teneros, ſed quanto plus antiquantur, tāto am
plius indorantur, & tanto pungentibus aculeis plus vndiq; mu
niuntur. Tales ſunt multi prælati & alij, quia vere in principio
.i. in iuuentute & ingreſſu folia.i. exemplū & conuerſatio eorū
mollis eſt & benigna, ſpinas etiā.i. rapinas vel duras correctio-
nes tunc temporis nondū habent, ſed vere quanto plus viuunt
& antiquantur, quāto plus creſcunt in diuitijs & honoribus &
augmentantur, tāto aculei duritiei & rapinę in eis plus doran-
tur, quia multi ſunt qui in iuuentute ſunt boni, qui in ſenectute
ſunt iniqui. Exēplū de Saule, qui primo.ſ. ante regnū erat opti-
mus de toto Iſrael, ſicut dr 1. Re. 9. ſed poſt in ſenectute factus
eſt peſsimus. Sic multi ſunt in iuuētute boni, & maximè anteꝗ
promoueātur.ſ. ad aliquam dignitatem, ſed poſt qñ ſunt digni-
tate promoti, & ætate prouecti, ſpinoſi & duri & crudeliſsimi
fiunt. Iſte homo cœpit ędificare, & non potuit cōſumare. Luc.
14. Vel expone contra illos qui in principio qñ veniunt ad re-
ligionē; ſunt mites & manſueti, ſed poſt efficiuntur duri & ob-
ſtinati, pungitiui, murmoratiui, iniuriantes & impatientes, &
tales in ardore tentationis faciliter per luxuriam inflammant.
3 Adiunge ſi vis vt ſupra. §. de detractione. ¶ Ramnus habet na-
turam igneam, ſicut tangit magiſter hiſto. ſuper Iudi. 9 ſm Io-
ſephum. Nam propter nimiam eius ſiccitatem, folia & rami ip
ſius qñ cadunt & deſiccantur in calidis regionibus, ad fortem
repercuſsionem ſolis ignem pariunt & emittunt, ex quo tā ip-
ſi quàm proximę ſiluę, ſepius mirabiliter accenduntur, diſsi-
pantur penitus & vruntur. Sic vere ſunt furibundi, iracundi
& impatientes, quia vere ignem iracundiæ, impatientiæ, cru-
delitatis & rapinæ de facili pariunt & emittunt, quia qñ ſunt in
calida regione.i in ſtatu proſperitatis, & æſtu.i. feruore auari-
tiæ inſtigantur, tunc vere ea ſe emittunt ignem.i. verba & ope
ra crudelia, raptoria atque dura, intantum ꝙ pro certo arbo-
res circonſtantes. i. ſui ſocij & vicini per eos exuruntur & de-
ſtruuntur per iniurias, exhęredationes, & ſimilia, de quibus
Pſal. Priuſquam intelligerent ſpinæ veſtræ rānum, ſicut viuen
tes ſic in ira abſorbet eos. Iſtud patet etiā de luxurioſis, q ignē
luxuriæ in ſe continēt, ita ꝙ ad calorem ſolis.i. ad ardorem ten-
tationis inflammantur per mala deſideria, & comburuntur
per mala opera. Leuiti. 10. Cunque quæreret hircum.i. fœtidū
luxurioſum, combuſtum reperit. Et ideo ſiluę circunſtantes.i.
bonę perſonę & caſtę per tales malos vicinos accendunt igne
luxuriæ & peccati. Conſtat.n. ꝙ luxurioſi & luxurioſæ alios vi
cinos deſtruunt & corrumpunt verbis, operibus & exemplis.
Vel dic ꝙ ramnus eſt ambitioſus religioſus, qui licet dum eſt
in religione vel eccleſia, videatur eſſe ficcus per caſtitatē, par-
uus per humilitatem, ſpinoſus per pęnitentiæ auſteritatem, in-
tus tamen in corde continet ignem.i. appetitum ambitionis &
ardorem dominandi, & ideo quando talis poteſt obtinere pre-
lationem, tunc quando ardor auaritiæ inſpiratur & inſtigatur,
ignem crudelitatis ex ſe emittit, & omnia ligna ſiluę in qua eſt
.i. omnes bonas perſonas ſuę religionis vel ſui ſtatus vel patrię
deſtruit, perſequitur, adnihilat & conſumit, quia regnantibus
impijs ruinę hominum. Prouer. 28. Iſtud patet tam in mundo
quam in religione. Figura adhoc Iudic. 9. vbi parabolicę dici-
tur ꝙ ligna ſiluę volentia eligere regem, venerunt ad oliuam,
ad vitem & ad ficum, & rogauerunt quamlibet iſtarum per ſe,
vt regina arborum fieret & plantarum, illę autem arbores pe-
nitus reſpuerunt, & hoc (ſicut ibidē ſupponitur) quia pinguedi
nem ſuam oliua, fructus ſuos ficus, vinum ſuum vitis, ſi regna
rent, perdere timuerunt. Finaliter autem venerunt ad ramnū,
rogantes vt ſuper eos regnaret, qui ſtatim acquieſcens, dixit
eis ꝙ omnes venirent, & ſub vmbra eius quieſcerent & dormi
rent, tunc autem quando vidit alias arbores ſub ſe, egreſſus eſt
ignis de eo, & omnes ipſas etiam cedros libani deuorauit. Sic
verè aliquando accidit ꝙ ligna vnius ſiluæ. i. homines vnius
collegij volunt eligere prelatum, & volunt ꝙ regnet ſuper eos
oliua.i. vir miſericors, vitis.i. vir diſcretus, qui vinum ſacræ do
ctrinæ eis propinet, ficus. i. vir in bonis operibus fœcundus,
iſti tamen regnum refugiunt & repellunt, quia vere boni & iu
ſti non quęrunt alijs dominari quod ſi quærant, hoc non vt p-
ſint; ſed vt proſint. timent.n. ſi alijs dominarentur, perdere dul
cedinem compaſsionis & deuotionis, fructus bonæ operatio-
nis, & vinum doctrinæ & ſcientificę eruditionis, quia re vera
iſta faciliter perduntur, quando homines ad dignitates ſeculi
promouentur, & ideo ſe debēt excuſare, & non ſe ingerere vel
inferre, dicētes illud. Eſa. 3. Nō ſum medicus, & in domo mea
non eſt panis, neque veſtimentum, nolite me conſtituere prin-
cipem populi. Iſta potiſsime debent eſſe quando ligna ſiluę.i.
ſeculares eligunt arbores domeſticas.i. viros ſpirituales & re-
gulares. Sed vere quandoque veniunt ad ramnum. i. quando-
que eligunt aliquam malam vilemque perſonam, prius mollē
& teneram & tractabilem, poſtea vero durum & mordacem,
pungentem & crudelē, & tunc vere talia non recuſat, imo gau
denter recipit & acceptat, quia tales gaudent dominari, non vt
habeant onus, ſed honorem, non vt proſint, ſed præſint, & ideo
finaliter accidit ꝙ quando tales habent ſub ſe arbores ſiluę. i.
ſuos ſocios, & cœdros libani.i. viros iuſtos & perfectos, altos
vel quo ad mores vel quo ad dignitatem.ſ. priores & decanos,
tunc vere ex eis prodit ignis crudelitatis, excoriationis, aua-
ritiæ, inuidiæ & extorſionis, rapinæ & excoriationis, per quem
ſiluæ.i. religio vel eccleſia conſumitur et deſtruitur, et ligna ſil
uę.i. bonę perſonæ ab eo perſequuntur, deponuntur et depri-
munt, mali autem et indigni ab eo promouentur, quia cum im
pij ſumpſerint principatum, gemet populus. Prou. 29. Applica
ſi vis de malis iudicibus et principibus idem. ¶ Ramnus eſt ar-
bor parua, nodoſa, dura, ſpinoſa, ramoſa de facili inflammabi- 4
lis. Sic vir perfectus eſt paruus per humilitatem, ſpinoſus per
pœnitentiæ auſteritatem, durus per conſtantiæ firmitatem, ra-
moſus per bonarum affectionum multiplicitatem, et de facili
inflammatur per bonum deſiderium et charitatem. Vel ram-
nus eſt caro, quæ quia ſpinas.i. carnales motus in ſe continet,
ideo per feruorem concupiſcentiæ et luxuriæ faciliter inflam-
matur, quando ardore tentationis aliquantulum inſtigatur.
¶ Ramnus propter multitudinem ramorum nō poteſt ſurſum
altè creſcere, et ratio eſt, quia vere humor qui deberet ſurſum 5
aſcendere, et arborem eleuare, vadit ad ramos circunquaq;, et
ſic incrementum arboris impeditur. Chariſsimi, per ramnū
intelligo diuitem auarum, per ramos eius intelligo filios, vxo-
rem et hęredes. Nam pro certo humor eorū.i. amor et affectio
cordis qui deberet ſurſum aſcendere ad Deum, declinat ad ra
mos.i. ad filios et parentes, quia vere omnis iſtorum amor, affe
ctio, cogitatio vel attentio eſt in filijs ſuis.ſ. eis acquirēdo quo-
modo poſt ſe poſsint eſſe diuites in hac vita, et fiūt pro eis aua-
ri, vſurarij et doloſi raptores et balliui, et intantum pro eis cir-
ca temporalia occupantur, ꝙ ad contemplationem et deſide-
rium cœleſtium non leuantur. Ideo de iſtis dicitur Iob 24. Vi-
gilantes inquit ad prædam præparant panem liberis, agrum
non ſuum demetunt etc.

De Reſina. Cap. 137.

RESINA dicitur omnis liquor qui de arboribus
defluit & diſtillat, ſicut balſamum, maſtiche, gal
banum, & cætera ſimilia, quorum quædam rema
nent liquida, quædam autem calore aut frigore
indurantur, licet in principio mollia & liquida
videantur ab arbore diſtillare. Omnis autem re-
ſina vtilis eſt & medicinalis. Virtutes ſingularum vide in ſuis
locis. Reſina ſignificat gratias & virtutes, quæ ab arbore Chri-
ſto nobis ſtillant, quæ variæ ſunt & diuerſæ. omnes tamen vti-
les & medicinales ſunt contra infirmitates peccatorũ 1. ad Co
rinc. 12. Diuiſiones gratiarum ſunt. ideo conſulitur Hiere. 51.
Tollite reſinam ad dolorem eius, ſi fortè ſanetur

De Ruta. Cap. 138.

1 RVTA eſt herba feruentis naturæ, virtutis multæ, ſe
cundum Iſido. & Pli. qui eam præ cunctis herbis ex
tollit. veneno n. repugnat, & ideo muſtela poſt eius
eſum inuadit & interficit baſiliſcũ. fœtum mortuũ
expellit, matricẽ mundificat, & caſtitatẽ gñat & inducit. quod
ei comperit ſm medicos, a tota ſpecie & natura & occulta pro-
prietate, cum ſit calida & ſicca, oculos clarificat, & eorum ru-
borem mixta cum aqua roſacea mundat mirabiliter continuo
atque ſanat. Talis eſt pœnitentia: quæ licet ſit amara & grauis
ad ſuſtinendum, eſt tamen ſuper omnes alias herbas medicina
lis.i. ſuper omnes alias virtutes contra vitia & pctã. venenis. n.
malarum tentationũ repugnat, & ea paſti & nutriti, more mu-
ſtelæ de baſiliſco.i. de carne vel diabolo triũphat. Hæc eſt igi-
tur feruida per contritionem, fœtum mortuum.i. peccatũ mor
tale educit per confeſsionem, & ſic matricem.i. conſcientiam
mundificat & depurat per peccatorum abſterſionẽ. Pſal. Laua-
bis me hyſſopo, & mundabor. Ad litteram autem caſtitatẽ ani-
mæ & corporis introducit: quia opera pœnitentiæ carnem ma
cerant atque domant. Oculos etiam intellectus mundificat &
clarificat per diſcretionem, & omnem ruborem carnalis volu-
ptatis inde diluit atq; tollit, & maximè quando cum aqua roſa
cea.i. cum aqua lachrymarũ permixta fuerit & adiuncta. & ſic
poterit dicere pœnitens illud Eſai. 38. Ecce in pace amaritudo
mea amariſsima. Expone omnia ſi vis de cõſideratione mortis
2 vel inferni, quæ eadem operatur. ¶ Solus odor rutæ fugat de
horto bufones & alia venenoſa. Sic memoria & odor mortis,
quæ amara eſt & aſpera, de horto conſcientiæ fugat bufones.i.
omnes tentationes venenoſa animæ peccatricis. Et ſicut ruta
comeſta facit hominem caſtum, ſic mors comeſta per recorda
tionem, & incorporata per iugem meditationem, facit homi-
nem caſtum & corporaliter & ſpiritualiter. ¶ Ruta vult ſeri
3 in æquinoctio autumnali, odit hyemem frigidã & humidam,
ſiccis gaudet temporibus, ſecundum Iſido. lib. 17. ca. vltimo. &
ſecundum Pli. li. 19. c. 8. Talis eſt vir perfectus: quia debet eſſe
amarus per contritionem, viridis per honeſtã conuerſationem,
& iſte nunquã debet deſiccari ab humore gratiæ per bonæ vi-
tæ diſcontinuationem, ſed ſemper eſſe virens per gratiæ perſe-
uerantiam & durationem. Iſte debet odire hyemem.i. ſtatum
peccati, in quo eſt frigus indeuotionis, & humor carnalis infe-
ctionis, & ſicco tempore.i. ſtatu abſtinentiæ vel caſtitatis debet
gaudere, vel etiã de ſiccitate paupertatis & aduerſitatis, iuxta
illud Prouerb. 12. Non contriſtabit iuſtum quicquid ei accide
rit. ¶ Ruta diligit terrã lateritiam, & in tali terra & cinere vult
4 nutriri. Vnde ſecundum Plin. cum ſemine eius debet adiungi
cinis quando ſeminatur, vt careat erucis. Reuera talis eſt vir
perfectus: quia verè in terra lateritia & cineritia.i. in ſtatu pœ-
nitẽtiæ (qui per aſperos lateres intelligitur) & humilitatis (quę
per cinerem deſignatur, vult ſeminari & locari. Nam cum ſe-
mine eius.i. cum interiori bona affectione ſemper debet miſce-
ri cinis, id eſt memoria amara noſtræ mortis & incinerationis,
& etiam cinis, id eſt virtus humilitatis, vt ſic ab erucis.i. a tenta
tionibus & demonibus nullatenus comedatur. ¶ Ruta habet
5 conuenientiam cum ficu, nam ſub ficu lętios atque virentior
inuenit̃ ſm Pli. Sic verè iuſtus habet conuenientiam & amici-
tiam cum ficu, i. cum arbore crucis: quia quando ſub ea plan-
tatur per compaſsionem & deuotionem, tunc melius viget per
bonam operationem, & ſanctam conuerſationem. Sub vmbra
illius quem deſiderabam ſedi, & fructus eius dulcis gutturi
6 meo. Canti. 2. ¶ Ruta in quolibet ramo ſui habet vim ſemina-
riam; quia ramo eius in terram curuato, ſtatim oriuntur ibi ra-
dices, & in terra radicatur. Iſta etiã herba difficillimè areſcit,
ſm Pl. Ruta eſt Chriſtus, cuius rami ſunt fideles chriſtiani, ſed
verè in quolibet debet eſſe vis ſeminatiua.i. virtus charitatis &
bonum propoſitum, & ſemen gratiæ & virtutis, & ideo quãdo
inclinatur per humilitatem, & in terra.i. in memoria paſsionis
& mortis figuntur, tunc radicem bonarum affectionum & co-
gitationum producunt, & tandem fructum bonorum operum
faciũt & emittũt. Eze. 17. Poſuit de germine eiꝰ &c. ¶ Sculpto- 7
res rutam comedũt, vt viſus eorũ acuatur: & ideo errauit Py-
thagoras, qui putauit rutam oculis nocere. Muſto etiã rutaceo
ſolebant vti antiqui Romani contra venenum, & contra alias
paſsiones. Illi etiam qui ſucco rutæ liniuntur, ab araneis, ſcor-
pionibus, veſpis & apibus non punguntur. ruta tamen mulieri
bus prægnantibus eſt nociua: quia fœtum interficit & occidit,
vt dicit Pli. li. 20. c. 13. Talis eſt ſacra ſcriptura: quia verè viſum
.i. intellectum hominis acuit per fidem & diſcretionẽ, licet Py-
thagoras.i. mundani ſapientes contrarium arbitrentur. ſculpto
res. n. i. ſancti prædicatores, qui in duris cordibus peccatorum
ſculpunt mãdata diuina per correctionem & prædicationem,
iſta ruta vtuntur, & in ſacra ſcriptura occupant̃, quia ſm Apo-
ſto. 2. ad Timor. 3. Oĩs ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad
docendum, ad arguendum &c. Romani etiam antiqui.i. ſan-
cti patres confeſſores & eremitę, muſtum.i. doctrinã, rutaceũ
.i. ſacram ſcripturam compoſitam bibebant contra venenum
hæreſis & erroris, & contra infirmitates oĩm peccatorũ. Bibe-
bant aũt de ſpũali 1. ad Corint. 10. Caueant tamen mulieres.i.
ſimplices & idiotæ ne rutam comedant.i. ne de ſacra ſcriptura
inquirant & diſputent, ſ de ſecretis eius: qa faciliter fœtus con
ceptus.i. ſuum bonũ ꝓpoſitũ necaret: quia multa ſcripturę ver
ba eſſent eis occaſio delinquendi. Proue. 25. Qui perſcrutator
eſt maieſtatis, opprimetur a gloria. Valet autem ſuccus eius.i.
doctrina contra muſcas & araneas.i. contra carnis & mũdi ten
tationes & peccata. Vel dic ꝙ ruta eſt pñia vel conſideratio.

De Saltibus in generali. Cap. 139.

SALTVS ſunt loci alti in nemoribus, paucis ar-
boribus circũſepti Saltus. n. altus locus eſt & in-
cultus, ab acceſsibus hoĩm ſeparatus, verſus cœ
lum eleuatus, & in iſtis caſtra fortiſsima ſituan-
tur, quæ ſunt contra aduerſa omnia munimẽta,
ſm Iſido. lib. 17. Sic eſt ſtatus ꝑfectionis vel religionis: quia ve
rè iſte eſt altus per cõtemplationẽ, & a terra.i. a terrenis eleua
tus per eorum contemptum & abdicationem, incultus eſt per
pœnitentiæ macerationẽ: quia. ſ. nõ cultus per curioſam hoĩm
conuerſationem. & iſte paucis arboribus.i. paucis perſonis ho-
die eſt circumſeptus: quia verè pauci ſunt hodie qui viam per-
fectionis aggrediantur. talia loca tamẽ ſunt fortiſsima & tutiſ-
ſima bonis & iuſtis ibi habitantibus cõtra omnes impetus ten
tationum tam hoſtilium quam mundanarum iõ dicitur 3. Reg.
7. Vaſa domus ſaltus libani erant ex auro puriſsimo.

De Siluis in generali. Cap. 140.

SILVA, lucus & nemus idem ſunt, ſed ſilua dici- 1
tur a ſilendo: quia propter rarum hominum ac-
ceſſum ibi non eſt tumultus, ſed ſilẽtium. Lucus
dicitur a lucendo, per antiphraſim, quaſi lucna
.i. luce carens; quia ibi ſolis claritas non videtur.
Nemus dicitur a numinibus, quia numina, & idola dudum in
nemoribus colebantur, vt dicit Iſidor. Vel poteſt dici nemus a
nemine, eo ꝙ a nemine frequentantur. Talis eſt mundus. Iſte
.n. dicitur ſilua a ſilendo, quia verè ibi ſunt pauci homines.i. vi
ri rationales & iuſti, & ideo ibi non eſt vox laudis, confeſsio-
nis & orationis, ſed ſilẽtium omnium iſtorum. Vnde Amos 8.
In omni loco proijcietur ſilentium. Iſte etiam dicitur lucus,
quaſi luce carens: quia verè luce.i. claritate gratiæ & veritatis
caret, & vmbra falſitatis & obſcuritatis abundat. Apocaly. 18.
Lux lucernę non lucebit tibi. Dicitur etiam nemus, a numine:
quia verè idola.i. mundi diuites & potentes ibi ſicut numina
coluntur, & a fatuis honorantur; quia multi colunt perſonam 2
potentis. Prou. 19. ¶ Silua eſt locus vaſtus & incultus, vbi ſunt
plures arbores infructiferę quam fructiferę vt communiter, &
infructiferę maiores ſunt & altiores quam fructuoſæ. Silua eſt
mundus qui eſt locus incultus: quia caret cultura pœnitentiæ
& diſciplinæ. Item locus vaſtus: quia. ſ. ibi non eſt abundantia
virtutum & grãrum, & ibi pro certo plures ſunt arbores infru
ctuoſæ.i. peccatores homines qui fructu bonorum operum &

gratiæ carent quam fruct noſæ.plures.n.ſunt mali quam boni: qa ſtultorú infinitus eſt numerus.Eccle.1.Et iſti infructuoſi,ſ. mali & peccatores, pro certo ſunt alijs altiores.i. in diuitijs & bonoribus potentiores:quia impij hodie proſperãtur , & bene
3 eſt omnibus qui præuaricantur.Hie.12. ¶ Silua a feris & ſęuis beſtiis incolitur,&a latronibus qui ibi latitãt habitatur: qui.ſ. tranſeuntibus inſidiantur,& eos ibi ſpoliant, perimunt & occidunt.In ſiluis etiam eſt locus ſeductionis & deceptionis : quia propter aues & beſtias capiendas ſilua ab aucupibus & venatoribus frequentatur.Arbores ibi in æſtate virent & florent, in byeme pallidę ſunt atq; ſiccæ: ſicut bæc omnia patenediligentius intuenti.Talis eſt mundus,qui a ſęuis beſtijs.i.diuerſis peccatoribus babitatur.In ſiluis.n.ſunt lupi & leones.i.tyranni raptores:qui cai oes comedunt.ibi ſunt apri & cerui,qui fructus diuitiarum quærunt.i.vſurarij & auari &c.Item glires & hericij,qui arbores ſcandunt.i.ſuperbi & ambitioſi , qui in arboribus eminentiatum delectantur.Pſal.In ipſa pertranſibunt oẽs beſtiæ ſiluæ.Item ibi ſunt latrones: quia verè ſilua huius mũdi a demonibus & a falſis mundi raptoribus & ſecularibus habitatur,a quibus tranſeuntes.i.pauperes & ſimplices ſpoliantur, .ſ.a gratiis & virtutibus per demones , a bonis aũt tẽporalibus per tyrannos & raptores denudantur , & ſpoliantur. Ideo Iob 24.Nudos dimittunt homines,veſtimenta tollentes.Locus etiã iſte locus eſt deceptionis:quia verè ibi decipiuntur boni & iuſti temporaliter a fraudulofis auaris,& ſpiritualiter a demonibus.Nam quia ibi ſunt aliquæ aues.i.aliqui viri contemplatiui aliquæ beſtiæ.i aliqui boni actiui , idcirco pro eis capiendis & ad æternum periculum deducendis,ſilua huius mundi a venatoribus.i.a demonibus frequẽtatur, qui bonos laqueis ſuarum tentationum capiunt & ſeducunt.Aucupes etiã.i.mundi auari & vſurarii alios ſimplices in reti ſuorum falſorum cõtractuum irretiunt & inuoluunt.Hier.5.Inuenti ſunt in populo meo impii inſidiantes velut aucupes , laqueos ponentes ad capiendos viros. Arbores autem huius ſiluæ.i. mundi diuites & potentes in æſtate mundanæ proſperitatis rutilant atq; fulgent per mundi diuitias & honores,ſed verè in tẽpore hyemis.i. in ſtatu aduerſitatis,ſ poſt mortẽ,erũt nudi & ſiccati ab omni virore pulchritudinis & ab omni humore voluptatis,quando.ſ.erunt inferius in inferno.Iaco.1.& Eſa.40.Exſiccatum eſt fœnũ,& cecidit flos. Nota quomodo decipiuntur tranſituri nemus per falſos latrones quos inueniunt in ſpecie bonorum &c. vide alibi. ¶ Silua dicitur a ſilendo , quia ibi non eſt tumultus hominum.
4 Silua etiam ab auibus cantantibus iocũdatur,ab arboribus virentibus venuſtatur , in ſilua herbæ medicinales inueniuntur, ad ſiluam aues fugiunt vt nidificent , & ab aucupe protegant, apes etiam vt ibi mella faciant & componãt , viatores etiam in ſiluis ardoris tempore delectantur , & ibi ſub vmbra arborum quam plurimũ recreãtur.Talis eſt religio:quia dr̃ ſilua a ſilendo: quia ibi nõ eſt tumult' litiũ & diſcordiarũ,multiloquii vel garrulationis,ſed ibi ſilentiũ,pax & cõcordia debet eſſe.Apoc. 12.Factum eſt ſilentiũ in cœlo . Ibi etiã debet eſſe cantus auiũ .i.laus,confeſſio & oratio contemplatiuorum.Eſa.51.Gaudiũ inuenietur in ea,gratiarum actio , & vox laudis. Ibi debet eſſe curſus aquarũ & fontium,ſ. lachrymarum vt deuotionis, gratiæ & lectionis,miæ & compaſſionis. Fluminis.n.impetus lætificat ciuitatem Dei.Ibi debent eſſe herbæ medicinales.i. bona exempla & documenta,quæ ſunt aliis medicina,& ideo aues.i. viri ſpũales & contemplatiui ad iſtam ſiluam refugiunt , vt ibi nidificent & morentur,& ab aucupe diabolo tueãtur . Apes ẽt .i.viri pii & miſericordes ibi inueniunt,qui mel.i.dulcorẽ eleemoſynarũ aliis adminiſtrãt, vel apes.i.humiles prædicatores, qui mel ſacræ doctrinæ ibi aliis influũt.Canti.4.Mel & lac ſub lingua tua.Et idcirco viatores.i. mundi peccatores qui ſunt in æſtu tentationum & tribulationum poſiti,qñ ad iſtam ſiluã diuertunt,tunc ſub vmbraculis arborum.i.ſub exemplis bonorũ a ſuorum deſideriorum æſtibus temperantur.Multi tñ ſunt ibi aucupes & venatores.i. multi demones & tentatores , qui auibus.i. viris cõtemplatiuis inſidiantur, vt eos per pctm̃ capiant & prædentur,ſicut dicitur Hiere.5.Decipula auibus plena,ſic domus eorum plenę ſunt dolo. Inuehe contra oĩa , quia hodie pro cantu auiũ eſt ibi cãtus murmurationis & diſſenſionis &c. pro fonte eſt ibi gula,gaſtrimagia & luxuria.pro virore honeſtatis eſt ibi inſolentia & infamis cõuerſatio, & cætera ſimilia. pro auibus ſunt ibi luxurioſi &c. Vel dic ꝙ ſilua eſt paradiſus, vbi ſunt angeli velut aues.Æſtate perpetua erunt volucres ſuper eam.Eſa.18.vbi ſunt ſancti velut apes,vbi ſunt fontes æternæ voluptatis ſcilicet ipſe Deus,qui eſt omnia in omnibus 1 ad Corin.15.Pſalm. Sicut ceruus deſiderat ad fontes &c.Ibi ſunt herbæ & gramina.i.ſatietas voluntatis.In montibus Iſrael paſcam eas in locis virentibus.Ezec.34. Et ibi eſt refrigeriũ omnis æſtus aduerſitatis:qui nos qui ſumus viatores in æſtu tentationum & tribulationum huius mundi,ibi perfectè recreabimur,delectabimur & viuemus: quia tunc auferet Deus omnẽ lachrymam &c. Nec cadet ſuper eos ſol , neque vllus æſtus. Apocal.7.¶ In ſiluis propter viarum multitudinem & incerti- 5
tudinem ſepius deuiatur : & quia aliquando via incerta & incognita eligitur,ideo ſæpe ad latronum latibula non ſine periculo deuenitur, & ideo in talibus viis publicis ſolent fieri nodi & poni cruces,vt viatores recto itinere dirigantur.Latrones tamen quandoque tales nodos immutant,& ſic per ſignorũ falſitatem multi deuiant & oberrant,& a latronibus ſeducuntur. Sic verè in ſilua huius mundi ſunt multæ viæ.i. multi ſtatus & multi modi viuendi,ſ.via mercatorũ,via clericorum,via agricolarum &c. Sed verè multæ ſunt periculoſæ homini & incertæ : quia per multas deuenitur ad latibulum latronum demonum,ſ. inferius ad infernum , vbi peccator occiditur & necatur,& a ciuitate paradiſi quo tẽdebat deuiat & oberrat,& ideo Deus qui nõ vult ꝙ oberremus a ſemita veritatis, poſuit in ſilua iſta ſigna,nodos & cruces,quæ debemus ſequi per imitationem,bonos.ſ.viros & perfectos,quos & quorum vitam ſequendo & imitando,a veritatis ſemita non erramus.Eſ.30. Hæc eſt via , ambulate in ea , non declinetis neque ad dexteram neque ad ſiniſtram.Sed hic pro certo modo accidit deceptio: quia latrones,id eſt demones poſuerunt multos falſos nodos in iſta ſilua, id eſt multos falſos hypocritas , quos diaboli loco bonorũ in mundo & eccleſia vel religione ſubſtituerunt,& ideo p eos decipiuntur : quia eos & eorum vitam ſequendo & imitando, ad æternum periculum deducuntur 2.ad Corinth.11.Periculum in falſis fratribus.¶ Latrones in ſiluis ſic decipiunt viato- 6
res:quia vna pars latronum in nemore ſe occultat , alia autem ſub ſpecie bonæ ſocietatis in itinere viatoribus ſe adiungit , & tunc quando ſunt in ſiluæ profundo , exeunt occulti latrones, & eos occidunt,& illi qui videbãtur eſſe ſocii,ad eos ſpoliandũ ſe cõuertunt. Sic verè in ſilua huius mũdi ſunt duo genera deceptorum.quidam ſunt occulti,ſ.diabolus & mors; quidã ſunt publici , ſcilicet vxor, filii & falſi amici . Iſti enim in principio homini ſe adiungunt , & in ſilua huius mundi fingunt ſe eſſe veros ſocios & amicos : ſed verè quando homo intrauit vſque ad profundum ſiluę,quando.ſ.benè eſt intricatus in mundi negociis,diuitiis,& deliciis,tunc ſubito inuadunt eũ & occidunt occulti latrones,ſcilicet mors & diabolus, & tunc etiam iſti latrones qui videbantur eſſe amici,ſ. vxor & filii executores & amici,conuertuntur ad eum ſpoliandum , & ad quicquid poſſunt furandum & rapiendum. Vnde Iob 24. Nudos dimittunt homines,veſtimenta tollentes.

De Salice. Cap. 141.

SALIX eſt arbor ſic dicta a ſaliendo,eo ꝙ plantata celeriter ſaliat atque creſcat. Arbor eſt lẽta & mollis,de facili plicabilis , & ideo de eius ramis fiunt ligamina ad ligandum palmites vinearum. Hæc quo ad fructum eſt ſterilis, verum tamen in ramorum multitudine nunquam eſt infœcunda . Eſt etiam ſm Plate. vtilis medicinę quia calorem febrilem reprimit & ad alia multa valet,& ideo circa febricitantes vtile eſt ramos ſalicum circundare. Per ſalicem quæ in loco humido creſcit,intelligo virũ perfectum & maximè religioſum: qui in humore gratiæ & deuotionis debet nutriri : quia verè quãdo iſte fuerit plantatus in eccleſia religione vel pœnitentia celeriter debet per profectum bonorum operum creſcere in virtutibus & ſalire. Et hic debet eſſe lenius per maturitatem,mollis per pietatem,tener per benignitatem,exterius viridis per honeſtatem,interius albus per caſtitatem, de facili plicabilis per obedientiæ promptam voluntatem, ſterilis per voluntariam paupertatem , ramoſus per bonarum affectionum multiplicitatẽ, & ideo tales debent eſſe vimina ſuis dictis & exemplis, p quos alii debent ligari & cõiungi inuicẽ per charitatem,& ſuis exẽplis debent eſſe aliis medicinales,ſ. febricitantibus peccatoribus huius mũdi: quia febrem & ardorẽ malorum deſideriorũ debent in ſe & in aliis mitigare,& ideo peccatores febricitantes debent adiũgere ſibi tales,& ſocietatẽ eorum diligere & ſectari,vt dicãt cũ Dauid , Sup flumina babylonis &c. in ſalicibus in

2 bus in medio eius ſuſpendimus organa noſtra.i.deſideria ¶ Sa
lix qñ multum antiquatur, proceſſu temporis computreſcit, &
incipit putrefactio interius in medulla, & tunc licet ſit pulchra
& viridis exterius, eſt tñ interius concaua, ita ꝙ in ea ſæpe latẽt
reptilia venenoſa, & ideo dormire iuxta ſalices non eſt tutum.
Sic verè multi ſunt qui licet in iuuentute ſint boni, ſolidi atq;
iuſti, qñq; tñ in ſenectute putreſiunt per vitia & peccata. Nam
interius in medulla.i. in corde corrumpuntur per hypocriſim
& per malam intentionem, & ideo licet exterius videantur vi-
rides & boni per fictam conuerſationem, interius tñ in corde a
gratijs & virtutibus ſunt vacui & inanes, pleni reptilibus ve-
nenoſis.i.malis affectionibus, deſiderijs & propoſitis & vitijs
& peccatis, & ideo non eſt tutum ꝙ homo circa tales & in eo-
rum ſocietate dormiat & quieſcat, quia verè per eorũ verba,
opera & exempla faciliter deperiret. Cum ſtultis non habeas
3 conſilium. Eccl.8. ¶ Teſte Iſido. ſemen ſalicis talis eſt virtutis,
ꝙ in potu ſumptum, hominem facit ſterilem, ita ꝙ nec mulier
cõcipere, nec vir poterit amplius generare. In cauernis etiam
ſalicum ſæpe latent reptilia venenoſa & iſta valet ſm Pli. ad fe
bricitantes mitigandũ. Salix eſt mundus, ſemen eius ſunt mũdi
bona, ſ. diuitiæ, deliciæ, & ſcientiæ ſeculares, quæ ꝓ certo ſuos
potatores, amatores, auditores & poſſeſſores a fructu bonorũ
operum faciunt ſteriles & inanes, ſicut patet in mundi ſapienti
bus & diuitibus. Lu.1. Diuites dimiſit inanes. Salix etiã.i.mun-
dus facit febricitantes dormire.i.auaros quieſcere in peccatis,
& ideo in iſta ſalice.i. in amore mundi non latent nec habitant
niſi reptilia venenoſa.i. homines peccatores, q̃ dictis & factis
alios intoxicant & occidunt, ſ. vſurarij, detractores inuidi & ra
ptores &c. & ideo dormire, delectari & quieſcere ſub ſalice.i.
in mundo, non eſt bonum nec tutum, propter venenoſos pec-
catores qui habitant in eodem 1.ad Theſſ.5. Non dormiamus
ſicut cæteri, ſed ſobrij ſimus & vigilet. ¶ Inter ſalices quãto ali
4 qua eſt iunior & gracilior, tanto eſt dulcior & plicabilior. Sic
inter homines illi qui ſunt dulciores per benignitatem, graci-
liores per humilitatem, ſunt præ cæteris plicabiliores per obe-
dientiæ velocitatẽ. Eſa.11. Filij Amon obedientes erunt. ¶ Oĩs
5 ſalix tanto in ramis eſt fœcundior quanto terræ vicinior, & qñ
in vere circa terram per duos cubitos truncatur & decorticatˀ,
tunc non creſcit in altum, ſed multum vndiq; ſe diffundit in la
tum, & de ſalice decorticata & ſic dealbata fiunt diuerſa vten-
ſilia, ſ. ſportulæ & alia vaſa ad vſus hominum multũ apta. Cir-
ca febricitantes etiam valent ſalices, & ſomnum prouocãt, mi-
tigantq; calorẽ. Tales ſunt boni & perfecti viri: quia verè quan
to ſunt terræ viciniores per humilitatem & timorem.i. quanto
plus cõſiderant noſtram terreſtreitatem, mortem & vilitatem,
tanto ſunt fœcundiores in ramis bonarum affectionum. Iſti ẽt
quando a cortice.i. a diuitijs ſpoliantur per contemptum mun
di & voluntatem paupertatis, tũc in multos vſus Chriſti & ec
cleſiæ conuertuntur, quia efficiunt ſportulæ quibus alij in cœ-
lum deferuntur, quãdo.ſ. ſunt prædicatores. Submiſſus ſum in
ſporta. Act.9. Iſti etiam ſi in verè iuuentutis ſcindantur per tri
bulationes & correctiones, & circa terram.i. in ſtatu infimo te
neantur & deprimantur, tunc verè non creſcunt in altum per
ſuperbiam & præſumptionem, ſed in latum per charitatem &
dilectionem, intãtum ꝙ ſine ſcala.i. ſine difficultate poſſunt de
cætero ſcindi, corrigi & emendari. Et quanto ſalix.i. homo eſt
iunior per humilitatem, tanto eſt flexibilior per obedientiam.
Ideo benè dicitur Threnor.3. Bonum eſt viro cum portauerit
iugum ab adoleſcentia ſua.

De Sambuco. Cap 142.

1 SAMBVCVS habet flores odoriferos, ſed fru-
ctus habet nigros, fœtidos & deformes, duplicẽ
etiam corticẽ dicitur habere. Sic hypocritæ &
falſi homines duplicem habent corticem: quia
tales pleni ſunt duplicitate, contra illud Eccl.2.
Væ duplici corde. Et pro certo licet flos ſuæ conuerſationis re
doleat, & ſit bonus, fructus tñ ſuæ operationis fœtet, niger eſt
& infamis & malus. Vnde ad Eph.5. Quæ in occulto ab eis fiũt
turpe eſt dicere. Vel expone ſimpliciter de luxurioſis, quorũ
& folia & verba ſunt fœtida, vilia, carnalia, & inhoneſta, & li-
cet flores eorũ.i. exterior ornatus & veſtitus ſit pulcher & gra
tioſus, fructus tñ.i. ſua mala opera fœtida ſunt per infamiã atq;
nigra i. vilia & cõtempta. Omnes.n. talium luxuriam vilipen-
dunt. Fructus eorum inutiles, & acerbi ad manducãdum. Sap.
2 4. ¶ Sambucus habet duas cortices, vnam groſſam & liuidam
exterius, vnam ſubtilem, & viridem interius circa lignum, ſed
iſta eſt multum purgatiua humorum phlegmaticorũ. Sed vnũ
eſt ibi multum mirabile: quia ſi cortex radatur a ligno verſus
ſuperius, tunc per partem ſuperiorem purgat, ſ. per vomitum,
ſi verſus inferius, tunc per partem inferiorem, ſ. per ſeceſſum,
vt dicit Plin. Dioſc. & Plat. quod eſt mirabile. Pellis iſta ſignifi
cat virtutẽ largitatis. Pars inferior eſt mundus, & diuites mun
dani. Pars ſuperior eſt cœlum & diuites cœleſtes, ſ. mundani
pauperes. Quando ergo aliquis homo eſt plenus malis humo-
ribus.i. multis diuitijs, ita ꝙ eas vult expellere, diſtribuere &
emittere, tunc verè ipſe debet comedere & ſibi incorporare
iſtam pellem.i. virtutem largitatis. Sed verè ſi iſta collecta &
raſa fuerit verſus inferius.i. verſus mundum, hoc eſt dictu, ſi
ad gloriam mundi & non Dei ipſe mouetur ad largitatem &
liberalitatem, tunc verè ipſe purgabitur inferius: quia ſcilicet
humores diuitiarum diſtribuet illis qui ſunt inferius.i. mundi
diuitibus & mundanis. Si autem a parte ſuperiori, id eſt ad lau
dem Dei iſta pellis fuerit abraſa, vt quia vult eſſe largus ad glo
riam Dei & vtilitatem animæ, tunc mittet humores ſuos, id eſt
diuitias ad partem ſuperiorem, id eſt ad pauperes, qui ſunt hæ-
redes regni ſuperni.

De Saliunca. Cap. 143.

SALIVNCA eſt herba acuta & pungitiua, creſcẽs 1
in locis aridis & incultis, quædam etiam habet capi
tella quæ circunquaq; ad modum calcaris ſunt acu
leata, & ideo ſaliunca dicitur, quia ſe calcantem fa-
cit tripudiare & ſaltare, vt dicit Iſi. gallicè etiam dicitur chauſ
ſe trappe. Scorpius etiã dicitur a multis: quia ſ. pungit vt ſcor-
pio ſe tangentem. Radicem autem habet longam, mollẽ & car
noſam & pinguem, & ab alijs dicitur eryngiũ. Tales ſunt per
omnia mundi officiales, cauſidici & balliui: quia verè ipſi ſunt
pungitiui per rapinam & excoriationem: quia omnes ſe cõtin-
gentes, vicinos. ſ. & ſubditos pungunt, ſpoliant & cruentãt. Po-
pulum meum exactores ſui ſpoliauerunt. Eſ.3. In medio etiam
iſtorum ſunt capitella.i. principes & capitanei, qui iſtos fouẽt,
iudices etiam & prælati: quia vnus fauet alteri. Micheæ 7. Prin
ceps poſtulat, & iudex in reddẽdo eſt. Quinetiam capitales iſti
ſunt acutis aculeis circuncincti.i. duris excoriationibus & ra-
pinis. Et ſicut ſaliunca in vijs publicis inuenitur, ſic tales in of-
ficijs publicis ſtatuuntur &c. Nã ſicut talia capitella in ſe ſunt
pungentia, & ramos etiam habent circunquaque pungẽtes, ſic
tales principes in ſe ſunt raptores, & ideo ramos.i. familiam ra
pacem nutriunt & pungentem. Et ideo dici poſſunt ſaliuncæ:
q̃a verè pauperes ſubditos faciũt ſalire ſuis excoriationibus, &
rapinis. Iob 24. De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Vel dic
quòd iſti ſunt detractores, impatientes, & obſtinati: qui circun
quaque habent aculeos, id eſt verba iniurioſa, pungitiua, diffa
matoria & detractoria, & ideo dicuntur chauſſe trappe: quia
verè illos qui volunt ipſos calcare, id eſt corrigere & punire,
vulnerant, diffamant & lacerant, ſicut patet. Prouẽ.15. Non a-
mat peſtilens eum qui ſe corripit. Iſti tñ habent radicem affe-
ctionis mollẽ & carnoſam per carnalia deſideria & voluptatẽ.
STACTE idem eſt quod myrrha electa & prima. vide ſu-
pra de myrrha.

De Storace. Cap. 144.

STORAX eſt gũmi cuiuſdam arboris in Arabia 1
quæ dicitur ſtyrax. multum eſt efficax in medi-
cina. virtutem.n. habet glutinoſam, confortati-
uam, attractiuam, corrupti aeris purgatiuam.
De arbore autem ſtillat in ortu caniculæ, cuius
tres ſunt ſpecies, ſcilicet calamitis, chrymatias, & aſpros, vt di-
cit Iſido. & contra multas paſſiones valet, ſecundum Dioſ. Ta-
lis eſt virtus pietatis & compaſsionis: quia in tempore feruidæ
æſtatis, id eſt in ſtatu aduerſitatis & in miſerijs aliorum de ar-
bore, id eſt nobis debet ſtillare & emanare, & hæc virtutem ha
bet confortatiuam: quia pauperes confortat, glutinoſam: quia
nos cum Deo & hominibus glutinat, pacificat & concordat, at
tractiuam: quia nos ad bonum attrahit & inuitat, & corrupti
aeris.i. corruptæ cõſcientiæ purgatiuam, & odoris boni famæ
emiſsiuã. Vel dic per oĩa de viro perfecto, & præcipuè de præ-
dicatore. Vel dic de gratia Dei: quæ conglutinat per charitatẽ,
confortat per ſpem, purgat per pœnitentiam, attrahit per con
templationem, & fluxum.i. luxuriam ſtringit per caſtitatẽ &c.

De Sycomoro. Cap. 145.

1 SYCOMORVS eſt ficus fatua,ſeu ſilueſtris,mo
ro ſimilis in folijs,ſed longè eſt moro procerior
& altior.lapide concuſſa,gummi quoddã emittit
quod valet contra venena,vt dicit Iſid. Talis eſt
crua:quia ficus fatua dr̃ apud Iudæos & gẽtiles.
Stultum.n.reputanr adorare lignum & hoiem ſu
ſpenſum r.ad Corin.1.Verbũ.n.crucis pereũtibus eſt ſtultitia.
Ex iſta tñ qñ fuit in paſſione Chriſti percuſſa, & clauis pfora-
ta,ſtillauit quoddam gummi.i.ſanguis Chriſti preciosus:q va-
let contra venena oium vitiorum.ideo Zacheus volens videre
Chriſtum,aſcendit in arborem ſycomorũ.Lu.19.Et ſic remiſ-
ſionem oim pc̃tõrum impetrauit.Quia verè illi qui aſcendunt
arborem crucis per fiduciam & cõpaſſionẽ , vident Chriſtum
per contemplationem,& pc̃tõrum acquirunt remiſſionem.Re
2 quieſcite ergo ſub arbore,& lauẽt pedes veſtri.Gen.18.¶Sy-
comorus ficus fatua multũ abundat in deſerto Iudeæ, ſicut in-
nuitur 3.Reg.9.& 10.Fico ſimilis eſt præter folia, quæ ſimilan
tur moro eſt tñ fico longè procerior & altior.fructus quoſdam
profert ſubdulcea,qui nunq̃ perueniunt ad maturitatem,vt di
cit Pli.Ficus inquit ſilueſtris nunquã maturatur.Aliqui tñ co-
medũt tales fructus.Tales ſunt mundi pc̃tõres : quia verè licet
moro & fico.i.bonis hoibus ſint ſimiles,ſ.quo ad naturam,non
ſunt tñ morus vel ficus.i.non ſunt boni & iuſti,& ideo ficus fa-
tua poſſunt dici:quia fatui ſunt.i.vſu rectè rõnis carentes: qa.ſ.
diligunt temporalia,nõ æterna.Proue.1.Stulti ea quæ ſibi ſunt
noxia cupiunt.Iſti tñ in deſerto huius mundi multum abũdãt,
quia ſtultorum.i.pc̃tõrũ infinitus eſt numerus.Eccl.1.Sunt al-
tiores & maiores etiam quãtum ad honores & diuitias , quam
morus vel ficus i.quam viri boni & iuſti, quia tales plus habet
de mundi proſperitate quam ſancti viri.Eccl.10. Vidi ſtultum
in dignitate ſublimi.Fructus aũt iſtorũ.i.opera licet videantur
dulcia & gratioſa, nunquam tñ perueniunt ad maturitatẽ per
fectionis:quia.ſ.non perſeuerãt in bono. Vel dic q iſti ſunt hy
pocritæ:qui in deſerto religionis ſunt alijs celſiores , licet non
ſint ficus.i.viri boni.fructus etiam eorum non maturatur.i.eo-
rum opera non ſunt accepta apud Deũ.Vel dic q hic eſt mun-
dus,cuius filij ſeculares & mundani nunquam veniunt ad ma-
turitatem perfectionis ſenſus & diſcretionis.Sap.4.Fructus eo
rum inutiles,& acerbi ad manducandũ.Vel per fructus intelli
go filios diuitum & peccatorum , qui nunquam perueniunt
ad maturitatem ſapientiæ & perfectionis , & hoc quia tales vt
cõmuniter malè informantur & inſtruuntur a parentibus.Vn-
de Sap.4.Spuria vitulamina non dabunt radices altas.

De Spina. Cap. 146.

SPINA eſt arbor aculeata vel etiã ipſe aculeus vel
1 ſpiculum,non eſt tñ de intentione naturæ q aliqua
arbor ſit ſpinoſa , ſed iſtud fit ex arboris raritate,qa
humor paucus & frigidus exterius attractus a ſole,
induratur in ſpinam,vel in ſpiculum tranſmutatur,vt dr̃ ſuper
librum vegetabi.Spina pũgens ſignificat pc̃tm̃ originale,quod
pungit per carnis ſtimulum pc̃tõres.Iſtud tñ nõ eſt de intẽtio-
ne naturæ.i.Dei,imo accidentaliter extitit introductum.Deus
.n.mortem non fecit.Sap.1.Nam ex humore carnalitatis & ca-
lore tentationis efficitur ſpina.i. pc̃tm̃ & concupiſcentia corpo
2 ralis.¶Spinæ in terra,ſterili & inculta naſcuntur . & eſt gñale
q oẽa arbores ſpinoſæ ſe inuicem complectuntur, & alterutra
muniunt & defendunt, contra manus impugnantium pugnãt,
& eas vulnerãt,nunquam tñ ſeſe lædunt, propter ſuam denſi-
tatem radios ſolares & roris guttas intercipiũt, ne terra in qua
ſunt,illuſtrari valeat vel rigari, & ideo quæ circa ſpinas vel in-
ter eas ſeminantur , nullatenus conualeſcunt . ſpinarum etiam
puncturæ manus & pedes lædũt & vulnerant,& non ceſſat do
lor niſi ſpinæ totaliter extrahantur.Tales ſunt diuitiæ:quia ve-
rè in terra ſterili.i.in malis & pc̃tõribus plus abundant.Pſa.Ec
ce ipſi pc̃tõres in ſeculo obtinuerunt diuitias . Veruntñ radios
ſolis.i.Chriſti ſapientiam,rorem etiam cœli.i.Chriſti gratiam
& deuotionem impediunt,ſ.a ſuis poſſeſſoribus , nec eos per-
mittunt illuſtrari per ſapientiam,nec per gratiam irrigari,imo
dato q in tali terra iaciatur bonum ſemen,ſ. bonæ doctrinæ &
prædicationis,nihil tamen proficit,imo propter ſpinas diuitia-
rum deſtruitur & ſuffocatur. Figura Matt.13. vbi ſemen quod
cecidit ſupra ſpinas,extitit ſuffocatum:quia exortæ ſpinæ ſuffo
cauerunt verbum.Et ideo dicitur Hier.4.Nouate vobis noua-
le,& nolite ſerere ſuper ſpinas.Iſtæ etiam ſpinæ pungunt & la-
cerant:quia verè diuitiæ quando intrant cor per nimiũ earum
affectũ,ipſum pungunt & inquietant per ſollicitudines curio-
ſas, ſicut patet ad ſenſum : quia ſaturitas diuitis non ſinit eum
dormire.Eccl.5. Et iden dolor huiuſmodi.i.cordis ſollicitudo
non deficit,quouſque ſpinæ huiuſmodi.i.diuitiæ de corde.i.de
affectione & amore penitus expellantur & extrahantur. ideo
dicitur Ezec.28.Nec erit ſpina dolorem inſerens.¶Spinæ inui 3
cem ſe complectuntur &c.Sic verè arbores & homines qui ha
bent ſpinas diuitiarum,ſeſe diligunt & amplectũtur,quia om-
ne animal diligit ſibi ſimile.Eccle.13.Seſe etiam defendunt &
tuentur:quia nẽs alios vicinos ſuos pungunt per rapinas & ex
coriationes,ſe autem inuicem non vulnerant neq; lædũt : quia
verè ſunt ita inuicem conglobati,q nullus poteſt de talibus ac
quirere iura ſua . ideo Nau.1. Sicut ſpinæ inuicem ſe comple-
ctuntur,ita conuiuium eorum pariter potantiũ. Diuitiæ.n.ad-
dunt amicos plurimus.Proue.19.Et ſicut ſpinæ faciliter accen
duntur,ſic iſti igne luxuriæ,cupiditatis vel iracundiæ. Vel dic
q ſpina eſt peccatum , quod conſcientiam inquietat & remor-
der,donec per cõfeſſionem fuerit expulſum &c. ſicut ſupra de
diuitijs.Habentes autem peccata ſeſe connectunt contra alios
& defendunt,& ſe inuicem per cõſpirationes copulant & con-
iungunt,quia ſicut dicitur Lu.6.Pc̃tõres diligentes ſe diligũt.
¶Spinæ propter ſuas punctiones via ſine falce vel ſarculo fer- 4
reo euelluntur , quia ſuum pungunt collectorem . Tales ſunt
mundi peccatores,qui verè tot habent aculeos verborum puo
gitiuorũ,tot habent detractiones,diffamationes , & iniurioſas
inuaſiones, q de terra & de ſolo pc̃ti non ſe permittunt a præ-
dicatore vel prælato erui vel euelli,qa.ſ.ſuos collectores i.cor-
rectores pungunt & vulnerant verbis ſuis: quia qui arguit de-
riſorem,ipſe(.ſ.deriſor)ſibi iniuriã facit. Prouer.9.Iſtud patet
de illis qui diffamant prælatos & prædicatores , qñ eos arguũt
& emendant.¶Flores quandoq; ſunt in ſpinis , ſed nunq̃ ſiunt 5
ſpinæ propter hoc teneriores, imo in duritia priſtina perſeue-
rant deficientibus etiam floribus duræ remanent atq; ſiccæ,&
ideo tales ab agricolis euelluntur:& quia propter ſuam natu-
ralem ſiccitatem faciliter inflammantur,ideo per faſciculos al
ligantur,& in ignem mittuntur,& in cinerem rediguntur. Iſti
ſunt auari,duri per obſtinationẽ & incompaſſionem : qa alios
pungunt per excoriationẽ,& iõ licet habeant flores.i. munda-
nã proſperitatem,nunq̃ tñ propter hoc molliũtur ad pietatem
vel cõpaſſionem,& ideo agricola horti eccleſiæ,ſ.Chriſtus fa-
cit eos euelli per mortem corporalẽ, & quia iſti faciliter inflã-
mantur hodie.ſ.igne auaritiæ luxuriæ & iracundiæ,iõ finaliter
poſt mortem per faſciculos alligabuntur,hoc eſt dictu,per di-
uerſas diſtinctiones inuicẽ cõprimenſ,quia.ſ. ſimiles ſimilibus:
& in pœnis ſimilibus adiũgentur,& in fornace inferni ppetuo
comburentur.Matt.13 Alligate ea per faſciculos ad cõburen-
dum . Vel terra in qua ſunt ſpinæ.i. peccata non faciliter ab eis
purgatur,nec ipſa exinde extirpantur, per correctionẽ niſi for-
tè agricola.i. prælatus habeat falcem vel ſarculũ.i. duritiã fla-
gellorum, quia multi ſunt qui non corriguntur niſi per violen
tiam.Eſa.7.Omnes montes qui ſarculo ſarriuntur , non aſcen-
dent ſpinæ & vepres ſuper eos. ¶Spina in principio mollis eſt, 6
tãdem induratur &c. Expone ſicut ſupra de ramno.§. iuuẽtus.
¶Spinarum oĩa genera ſunt pungitiua,quædam tñ rectæ ſunt, 7
& illa quæ pungunt vel perforant,ea inde faciliter extrahũtur,
quædam ſunt curuę,vt patet in rubo,carduo,& ſimilibus,& iõ
quod iſtę pungunt,non faciliter ab eis extrahitur vel aufertur.
Sic verè duo ſunt genera raptorum qui alios pungunt per rapi
nas & excoriationes:quia quidam ſunt recti.i. extenti per largi
tatem:quia illud quod pungunt & rapiunt de facili alijs dimit
tunt,& ſibi parum retinent de eodẽ,ſicut patet in multis prin-
cipibus,qui de rapinis faciunt lauta conuiuia & feſta , nec ſibi
aliquid retinent,quia ſemper ſunt pauperes & inanes.Prouer.
11.Alii rapiunt non ſua,& ſemper in ęgeſtate ſunt.Itẽ ſunt alii
qui ſunt curui per parcitatem:quia.ſ.illa quæ pupugerũt & ra-
puerunt & fraudulenter acquiſierunt, non diſtribuunt ſed re-
tinent,& in abditis colligunt & in arcis, ſicut patet in vſurariis
& auaris,qui non diſtribuũt bona ſua.Hie.49 Omnes quæ ce-
perunt , retinent : nolunt dimittere eos.i.diuitias &c. ¶Spinæ 8
ſunt pungitiuæ & inquietatiuæ, & iõ de eis fiũt optima ſepium
munimenta , quibus horti & arbores a beſtiis tranſeuntibus
proteguntur.Talis eſt pœnitentia, quæ pungit & inquietat cor
per feruorem contritionis , & ideo hortus.i.bona anima debet
ſpinis.i. duris pęnitẽtiæ operibus eſſe clauſa, ne a beſtiis.i.car-
nalibus

nalibus tentationibus denotentur. Vel per ſpinam intelligo timorem,ſ.conſiderationẽ mortis,iudicij & inferni,quæ inquietant cor, & ipſum in peccato dormire vel proſperitate mundi quieſcere non permittunt,quia per timorem Dei declinat omnis a malo.ideo Oſeæ 2 Sepiam vias tuas ſpinis.

De Lignis Sethim *Cap. 147.*

SETHIM ligna ſunt in deſertis Arabiæ ad ſimilitudinem albæ ſpinæ,ſm Comeſtorẽ: quæ incremabilis & imputribilis ſunt naturæ,de quibus altare thymiamatis & arca cũ propitiatorio ſunt effecta. Iſta ergo ſignificant viros ſanctus, qui.ſ. per pœnitentiam ſunt ſpinei,& per caſtitatẽ albi: qui tanta fortitudine,patientia & pſeuerãtia ſunt firmati, ꝙ nec igne cupiditatis deficiunt,nec aqua voluptatis putreſcunt, & ideo in tẽplo eccleſiæ & paradiſi quieſcũt, & apud Deũ vaſa ſctificationis fiũt.Et potiſsimè tales ſunt ſcti q ſunt in patria, qui ꝑpetuo perſeuerãt & viuunt.Sap.5.Iuſti aũt imperpetuum viuent &c.

De Sentibus. *Cap. 148.*

SENTES ſunt quædã arbores ſpinoſæ,leues,imputribiles,quarũ ſunt aſpera folia, & habẽt capitella ſicut carduus,folia habẽt pũgitiua & diuiſa vt eruca,in locis incultis & duris creſcũt,virgas habẽt duorũ cubitorũ,& radicẽ medicinalẽ, vt dicit Dioſ. Tales ſunt mũdani,q aſperi ſunt ꝑ ruditatẽ & crudelitatem,& folia eorũ.i.verba ſunt pinguia per carnalitatẽ,& diuiſa per varietatem & mẽdacitatẽ, & ideo in locis incultis.i. in mũdo(vbi cultura pœnitentiæ non exercet) habitãt & morantur. Vel dic ꝙ ſentes ſignificant ſcientias & diuitias, quæ in locis deſertis.i.in malis hoibus abundant,quæ tñ ſunt pungitiuæ:quia cor pungunt per ſollicitudines & labores. Ideo de diuitibus dicitur Iob 30. Eſſe ſub ſentibus delicias computabãt.

De Sepibus. *Cap. 149.*

1 SEPES ſepis idẽ eſt qđ vallum ſeu ſeptũ. genus eſt munitionis ex palis & ſudibus & ſpinis circa ſegetes ſeu hortos. Nã pali primo ĩ terra figunt̃, deinde ſpinæ & virgulæ circunquaqꝫ plectunt̃, & ſic horti & domus ſepis bñficio muniunt. Sic vere ſi oes hortũ conſcientiȩ incolumẽ ſeruare a vitijs & pctis volumus,neceſſe eſt vt ei ſepẽ.i.diſciplinã,correctionẽ & pœnitentiã circũdemus & vallemus. Iſta aũt ſepes debet cõponi ex tribus.ſ.ex palis rectis.i.ex mãdatis diuinis,quæ in terra cordis nři debẽt eſſe fixa ꝑ eorũ cõſiderationẽ & recordationẽ. Itẽ ex virgulis i.ex afflictione pniæ,quæ ꝑ virgulã deſignat̃. Et iõ de iſtis duobus dicit Pſal. Virga tua & baculus tuus ipſa me cõſolata ſunt. Itẽ ibi dẽt eſſe ſpina.i.timor Dei vel feruor contritionis,quæ pungit & ſtimulat cor humanũ. Ideo Oſeæ 2. Sepiam vias tuas ſpinis.quia ſicut dř Eccl.36. Vbi nõ eſt ſepes,diripietur poſſeſsio. ¶ Sepes ꝗdiu eſt ſana & integra, hortũ claudit & munit,& a beſtijs defendit,ſed qa vento pluuiæ & calori exponitur,iõ faciliter putreſit & ſiccat̃ & cito deficit,niſi renouetur & dũ res alienas cuſtodit,ſeipſam dilaniat & conſumit,& ideo tunc ad nihil valet,niſi ad incendiũ vel ad ignẽ. Circa ſepes ẽt ſæpe latent reptilia venenoſa,ſ bufones & ſerpentes, & iõ dormire iuxta ſepes non eſt tutum. Vnde a ſepe dř ſeps,qui eſt ſerpens cuius venenum nõ tm̃ carnẽ putrefacit, ſed oſſa etiam liquefacit,vt dicit Iſido.& Lucanus. Sepes eſt prælatus, qui pro certo quandiu eſt ſanus & integer.i.bonus & iuſtus, hortũ religionis vel eccleſiæ munit,claudit & defenſat cõtra oĩa tẽporalia & ſpũalia nocumẽta,ſed verè qa iſti dum.ſ tẽporalia adminiſtrant,exponunt̃ pluſquam alij vento ſuperbiæ & vanitatis, quia habent humores pluuiæ,luxuriæ & carnalitatis,quia habẽt delicias ignis & ardoris auaritiæ & cupiditatis,quia habẽt diuitias & temporalia in manibus,idcirco ſæpe accidit ꝙ tales deſiccantur ab oĩ humore gratiæ & deuotionis & compaſsionis,& putreſiũt per diuerſa vitia & pctã, intm̃ ꝙ multi ſunt de talibus putrefactis, qui ad nihil aliud valent præterꝗ vt ignem nutriant gehennalem. Hortum.n.eccleſiæ non defendunt, ſed ſuis negligentijs ipſum violari permittunt, ideo iuſtũ eſt vt ꝑ hæc perpetuo moriantur,quia Oĩs arbor quæ non facit fructũ bonum,excidetur,& in ignem mittetur. Et ſic accidit ꝙ multi prælati faciendo aliorum ſeruitium,ſ.alios corrigendo,prædicando & informando,ſuũ incõmodũ effecerunt.Luc.23.Alios ſaluos facit,ſeipſum non pñt ſaluũ facere Et circa tales.i.circa principes peſsimos & prælatos habitant hodie multa venenoſa.i. multi mali pctõres. Ibi.n.ſunt bufones.i.inuidi, qui odorẽ vineæ.i.bona aliorũ non poſſunt pati. Iob 24. Nõ ambulet per viã vinearũ. Ibi ſunt ſerpẽtes.i.detractores, qui morſibus ſuarum diffamationum & detractionum alios liqueſaciũt & occidũt. Nã circa malos prælatos & principes & in eorum familia tales vt cõiter cõuerſant̃,ſ.adulatores & detractores. Expone de ſepe ſi vis ſicut.c.de angue vel aſpide § ſuo. Ideo de talibus malis ſepibus i. de malis prælatis,iudicibus & principibus dicitur. Eccleſ.36. Vbi non eſt ſepes, diripietur poſſeſsio.

De Sudibus. *Cap. 150.*

SVDES ſudis eſt palus acutus, qui in ſepibus coaptatur,qui tanto firmior eſt in ſepe, quanto terræ profundius eſt infixus. Sic verè in ſepe religionis illi qui in terra.i.in memoria terreſtreitatis noſtræ mortis & conditionis humanæ ꝓfundius figuntur per humilitatem tãto ſunt firmiores & fortiores ad reſiſtendum vitijs & pctis,& maximè vento elationis & vanitatis,& iſti prius mundantur ꝑ conſcientiæ puritatẽ, deinde acuũtur ꝑ ſapiẽtiæ ſubtilitatẽ,& ſic melius figuntur per humilitatẽ:quia ſicut dř Prouer 1. Vbi eſt humilitas, ibi & ſapiẽtia.

De Siliquis. *Cap. 151.*

SILIQVA eſt genus leguminis cũ ſonoris folliculis,quod magis inflat ꝗ reficiat. Secũdũ Hug. aũt ſiliqua eſt folliculꝰ cuiuſqꝫ leguminis & purgamentum:quod a porcis manducat̃. Secũdum Iſid.aũt & Pli. ſiliqua arbor eſt cuius fructꝰ ſunt præ dulces,quæ in Syria reperitur. Talis eſt per omnia ſapientia vel proſperitas mũdana, quȩ pro certo nõ eſt niſi fex & purgamentum proſperitatis vel ſapientiȩ diuinȩ. Iſta.n.habet folliculos.i.verba ſonora & eloquentia, quæ tamen magis onerant per auaritiam,magis inflant per ſuperbiam, quam reficiãt per gratiam,& ideo hæc tantum a porcis.i.a voluptuoſis mundi ſapientibus comeditur & amatur. Ideo de fatuo filio prodigo dicitur Luc.15. Cupiebat ſaturari de ſiliquis quas porci manducabant. Dulcis tñ eſt & ſapida fatuis peccatoribus & mũdanis.

De Sinapi. *Cap. 152.*

SINAPIS ſm Pli.prima eſt & principalis inter herbas qbus Pythagoras laudẽ dedit, cȩteriſqꝫ efficacior in virtute. Herba eſt feruẽtiſsima,virtutem habet diſſolutiuã,apertiuã,cerebri purgatiuã,conſumptiuã,lethargicorum excitatiuã, contra multas infirmitates iuuatiuã,& licet ſit aſpera, apes tñ flores eius diligunt & frequentant,quæ tñ flores oliuæ nunquã tangunt,vt dicit Pli. Talis eſt pnia per oia, quia ad modũ ſinapis aſpera eſt & acuta. Hæc.n.eſt feruentiſsima ꝑ feruorẽ compunctionis,& iõ diſſoluit mentẽ ꝑ cõtritionẽ, aperit & purgat ꝑ confeſsionẽ,cõſumit per ſatisfactionẽ,calefacit per dilectionem, excitat lethargicos i.pigros ꝑ timoris diuini incuſsionẽ, & licet hæc ſit aſpera & acuta, apes tñ.i.ſancti viri ipſam diligunt & frequentant:qui tñ flores oliuæ.i.mũdi ꝓſperitatẽ refugiũt atqꝫ cauent,dicentes cum Ezechia, Eſai.38. Recogitabo tibi oẽs annos meos in amaritudine aĩæ meæ. Vel dic ꝙ ſinapis eſt charitas,vel ſapientia diuina:quæ hæc oĩa operãtur,vel cõſideratio mortis vel timor. ¶ Semen ſinapis eſt minimũ quantitate,ſed maximũ virtute,eſt.n.feruentiſsimæ naturȩ, & eſt ſui multiplicatiuũ:quia vbi ſeminatur,vix inde amplius extirpat̃, & eſt ſui augmẽtatiuũ:quia cum ſit paruũ ſemẽ,tñ in arborem magnã creſcit. Flores aũt eius ab apibus frequentantur. Talis eſt vir perfectus,qui eſt paruus per humilitatẽ,feruens ꝑ charitatẽ,niger exterius per pniȩ auſteritatem, albus interius per caſtitatem,ſui multiplicatiuus per bonorum operum fœcunditatem,& ſui augmẽtatiuus per virtutũ & meritorũ multiplicitatẽ,& flores eius.i.ſua bona exẽpla & conuerſatio ab apibus.i. a bonis ſecularibus frequentantur. Figura Lu.13. vbi granum ſinapis creuit in arborẽ magnã,& requieuerunt volucres ſubtus eam. Sic verè ſubtus vmbram.i.in bonis exẽplis bonorum, alij.ſ.volucres & beſtiȩ.i.boni & mali requieſcunt. Vnde Dan. 4. In ramis eius habitabãt volucres cœli,& de ſubtꝰ beſtiȩ terrȩ. Vel dic quòd ſinapis eſt doctrina bona vel mala, quȩ vix extirpat̃ a loco vbi fuerit ſeminata. Vel dic ꝙ ſinapis ſignificat ballinos:q faciunt ruſticos flere,gallicè q font les villains plorer. qui tñ ſe multiplicant & abundant,ꝙ nunquã poſſunt deficere vel ceſſare:quia ſtultorum infinitus eſt numerus. Eccl.1.

De Semine in generali. *Cap. 153.*

1 SEMEN illud eſt melius ad ſeminandum & fru
ctificandū,quod eſt ponderoſius, & interius al-
bius.Nam qñ ſemē ponitur in aqua, illud quod
ſupernatat, nihil aut parū valet,illud autē quod
ſuo pondere ad fundum ſubſidet, melius repu-
tatur,vt dicit Pli.li.18.c.23.Sic verè illi qui ſunt ponderoſi per
humilitatem, intus albi per caſtitatem vel innocentiæ purita-
tem,boni ſunt ad ſeminandum per pœnitētiam, & ad fructum
æternæ gloriæ promerendum:quia humilem ſpū ſuſcipiet glo-
ria.Proue.29.Nam qñ plura grana.i. plures perſonæ in aqua.i.
in muodana proſperitate ponuntur,illi pro certo qui ſuperna-
tant per ſuperbiam & vanitatem,qui.ſ.volunt præeſſe, & ſupe
rius in dignitatibus enatare tales nihil valent ad fructificandū
per boaa opera,& ad fructum æternæ gloriæ accipiēdom . Illi
aūt qui inferius deſcendunt per humilitatem,ſunt alijs melio-
2 res.ideo Eccl.3.Quanto maior es,humilia te in oībus. ¶Semē
ſm terræ qualitatem debet variari.ſ.vel denſius vel rarius , vel
citius vel tardius ſeminari. In terra.n.humida eſt tardius ſemi
naodum,ne ſemen imbribus corrūpatur, ſi aūt fuerit terra ſic-
ca,tunc eſt citius ſeminandū,vt ſemper imbribus ſuperueniē-
tibus irrigetur. Sic illis qui ſuut humidi per deuotionem & gra
tiam,non eſt tantum prædicandum nec totiens,nec ſemen do-
ctrinæ in eis ita abundanter iaciendum , ſicut illis qui ſunt ſic-
ci per indeuotionem & incompaſsionē: quia.ſ.magis indigent
peccatores quam iuſti: quia non eſt opus valentibus medicus,
3 ſed malè habentibus,ſicut dicitur Mat.9. ¶ Rarius eſt ſeminao
dum in terra pingui quam in macra . pinguis.n. ſemen iactum
multiplicat,& non macra,& ideo ſi multum ſit ſemen,tūc præ
nimia multitudine ſe cōfundet. Sic verè in illis qui ſunt macri
per indeuotionem,ſ. in nouis & imperfectis plus eſt ſeminan-
dum de ſemine verbi Dei,quam in illis qui ſunt humidi & pin
gues per gratiam & deuotionem,ſ.in viris perfectis. Nā quia
illi multum pullulant per bonam operationem, ideo pauca do
ctrina & prædicatio ſufficit talibus. Tradidit illis bona ſua,vni
cuique ſm propriam virtutem.Matt.25.Vel dic ſicut ſ præce
denti:ꝙ illis qui ſuot pingues,i. mundi diuitibus, parū eſt dan
dum de ſemine verbi Dei:quia.ſ.de eo non curant.Nolite ſan-
ctum dare canibus,ne ipſi dirumpant vos.Mat.7.Terræ autem
macrę.i.pauperibus ſatis dēt de eo dari:qa tales plus & diutius
volunt prædicationem audire . Eſurientes impleuit bonis &c.
Lu.1.Vel per ſemē intelligo gratiam & charitatem , quā Deus
vt cōiter magis dat pauperibus q̄ diuitibus. Vel per ſemen in-
telligo bona tpalia & eccleſiaſtica, quæ pauperibus non diuiti
4 bus debēt dari. ¶ Agricola ſemen ſpargit æqualius q̄ pōt ſuper
terram,& ideo manum cum greſſu concordat & compēſat , vt
poſsit æqualius ſeminare.Sic prælatus qui habet ſemen bono-
rum temporalium in agro eccleſiæ diſpenſare & ſeminare,de-
bet hoc facere æqualiter,vt.ſ. per perſonarum acceptionē non
det alijs plus,alijs minus,& ideo greſſus ſuos.i.affectiones, ma
nus.i.operationes debet limitare,concordare & cōpenſare per
iuſtitiæ æquitatem,& ſic ſemen æqualiter diſpenſabit. Poſside
bitis eam ſinguli æque vt frater ſuus. Ezec.47.& Leui.6. Cun-
ctis filijs Aaron æqualiter per ſingulos diuidetur. Ad ꝙ Deut.
18 Eandem partem ciborum &c.Æqua erit diſtributio &c. 2.
Parali 24 Quod eſt contra multos,qui tantum dant vni,ꝙ alij
parum habent,iuxta illud Amos 4.Super vnam ciuitatē pluit,
5 & ſuper aliam non pluit. ¶ Semen quod in terra macra ſeritur,
parum facit de fructu , & ſpicam minutā , & ſtipulam generat
inanem,in terra aūt pingui fertiliter creſcit ſeges.Sic ſemē do-
ctrinæ quod in terra macra.i. in peccatoribus indeuotis ſemi-
natur(qui pinguedine gratiæ & charitatis carent) parum fru-
ctificat ſeu nihil , in pinguibus aūt.i. in bonis fructū bonorum
operum multum profert.Semen cecidit in terram bonā, & at-
tolit fructum centuplum.Matt.13.& Lu. 8. Vel ſemen eſt inſpi
6 ratio boni propoſiti,& gratia Dei. ¶ In æquinoctio autumnali
& etiam hyemali eſt tēpus rectū & aptū ſeminationi. In prui-
na aūt ſerendum non eſt:quod patet ſm Plin.quia ſemina ante
pruinam ſata,infra ſeptem dies erumpunt , poſt pruinam vero
vix infra 40.naſcuntur.Semen eſt verbum Dei,quod oī tēpore
& oībus perſonis eſt prædicandum , præterquam in pruina.i.
hæreticis vel obſtinatis,qui illud malitioſè repellūt & inficiūt
& corrumpunt per detractiones.Hie.2.Secuta es me per terrā
quæ non ſeminatur. Talibus.n.obſtinatis non eſt prædicandū,
7 quia fructum non faciūt. ¶ Semen ergo licet ſit modicū quan-
titate, eſt tñ maximum virtute : qa in vnoquoq; eſt vis multi-
plicatiua.in immēſum.n.creſcit & multiplicatur, & ex ſemine
in terra iacto & ibi mollificato & humectato ꝓcedit ſpica, flos
fructus & folium.Sic eſt bona cogitatio: quia eſt quaſi ſemē &
principium oīm bonorum.Nam qñ in terra cordis iactata fue-
rit per bonam inſpirationem,humectata per grām & deuotio-
nem,tunc turgeſcit & creſcit per bonam affectionē.& ſic inde
exit tota planta.i.congeries morū,ſ.ſtipes boni propoſiti , foliū
bonæ locutionis,flos honeſtæ conuerſationis,fructus virtuoſæ
operationis. Quæ.n.ſeminauerit hō, hæc & metet 2.ad Corin.
9.¶Semen a ſtultis putatur perdi qñ ſeminatur & in terra ſpar 8
gitur,ſed nullo meliori modo q̄ per ſeminationem cuſtodit. In
terra.n.ſeruatur & cuſtodit & multiplicatur , & licet minimū
quid ſpargatur,eſt tñ multum & maximū quod a ſemine gñat.
Sic verè ſunt multi pctōres fatui, qui putant eſſe perditū quod
ſeminatur in terra.i.quod depreſsis pauperibus ꝑ elemoſynas
erogatur , ſed hi decipiuntur: quia verè ſemina.i.mundi bona
non poſſunt melius cuſtodiri q̄ ſi per elemoſynas in terra.i.in
pauperibus diſpergantur,ibi.n.ſeruantur:quia quod pauperi-
bus datur,tutum eſt,& ibi multiplicatur:quia verè licet ſit mo
dicū quod dat pauperi in hoc mūdo,tñ immenſum eſt qđ acci
pitur a Chriſto in futuro. vnde Gen 26.Seminauit Iſaac in ter
ra illa,& inuenit in anno illo centuplū. Vel per ſemen intelligo
gratiam & meritum:quæ ſui ſunt multiplicatiua, quia nō poſ-
ſunt eſſe ita modica,quin fructū immēſum æternæ gloriæ me-
reantur,ſi in eis finaliter perſeuerent. Vnde 1.ad Corin.15.Grā
Dei in me vacua nō fuit. ¶ Semen ad hoc ꝙ fructificet, in terrā 9
proijcitur,vento æſtui & pluuiæ exponitur,tandem virtute ca
loris in eo germen producitur,ex quo fructus, flos, folium ge-
neratur.Sic verè ad hoc ꝙ homo fructificet ꝑ bona opera, ne-
ceſſe eſt ꝙ in terram.i. in depreſſum ſtatū proijciatur , & ꝙ ab
alijs contemnatur:quia homo ad nihil valet niſi vt cōculcetur
ab hominibus.Matt.5.Et ꝙ æſtui pluuiæ,pœnitentiæ & tribu-
lationi exponatur,& ſic tandem germinabit germen bonæ vo-
luntatis,& propoſiti, ex quo ſequetur fructus bonorum operū
in præſenti,& fructus gloriæ in futuro. Inſipiens tu quod ſemi
nas &c.1.ad Corint.15.& ibidem. Quod ſeminatur in corru-
ptione,ſurget in gloria. Vel dic ꝙ ſemen eſt homo:q in terram
per mortem proijcitur , vbi putreſcit & corrumpitur, ſed tan
dem in die iudicij renouabitur & reſurget ; Quæ ſeminauerit
homo hæc & metet 2.ad Corinth.9.

De Spica. *Cap. 154.*

SPICA eſt illud in quo reponitur & perficit ſe 1
men ſeu granum,diuerſis ſpiculis circummuni-
tum,ne granum ſuum ab auibus deuoretur, qua
rū ſunt plures ſpecies,quia aliæ latæ, aliæ, rotū-
dæ,aliæ quadrangulæ,aliæ triangulæ. Eſt aūt ve
rum in oī ſpica ꝙ q̄to eſt a granis magis vacua,tanto magis ſu-
perius verſus cœlū eſt erecta,,& quanto plus habet de granis,
magis inferius inclinatur. Tales ſunt viri iuſti:quia ſemē.i. vir-
tutes & grē & merita & ſcientiæ in eis habent locum,& ab eis
poſsidentur,& ſpiculis exterioribus.i.duris & acutis pniē ope-
ribus ſunt muniti,ne fructus eorū ab auibus.i. dæmonibus per
tentationes eis & per vitia ſubtrahantur . Et iſtorū plures ſunt
ſpecies:quia quida ſunt lati per charitatē, quidam rotondi per
obedientiæ velocitatē,alij quadrati ꝑ conſtantię firmitatē, alij
trianguli ꝑ votorū religionis trinitatem. Stella.n.differt a ſtel-
la in claritate 1.Corin.15. Iſtud eſt tō verū ꝙ q̄to plus habent
de granis.i.de virtutibus & ſcientijs,tanto debent eſſe inferius
inclinati per humilitatē & timorē,quia quanto maior es,humi
lia te in oībus. Eccl.3. Illi aūt qui parū aut nihil habent de iſtis
granis,ſuperius eriguntur per ſuperbiam , pręſumptionem &
vanitatē. Cucurrit cōtra Deum erecto collo.&c. Iob 15.Figu-
rati in illo Adonia qui eleuabatur,dicens,ego regnabo 3.Reg.
1.Vel dic ꝙ ſpicę.i.homines qui non habent grana.i.mundi di
uitias,ſunt erecti ꝑ iuſtitiā & ęquitatē ſuperius verſus cœlū,&
ad cœleſtia eleuati per cōtēplationē & ęternorū affectionē. Il-
li aūt qui iſta grana habent, inferius inclinātur,ſ. ad terrena ꝑ
auaritiam & ambitionem. ¶ Spica aliqñ corrumpitur qñ eſt te 2
nera & in flore , ex corrupto,ſ.aere,vel corrupto rore. qñ autē
rore & aere congruo circunfouetur,tunc perficitur & comple
tur,vt dicit Plin.Sic verè homo quando eſt in flore.i.in iuuen-
tute,faciliter corrumpitur per malas conſuetudines & pecca-
ta,& ad hoc maximè facit aer circunſtans.i.ſocietas in qua ver
ſat,& ros.i.doctrina & informatio qua irrigat, quia verè ſi illa
corrupta

corrupta fuerint, tunc neceſſe eſt q; hic ſimiliter corrumpatur. Iſtud patet de iuuenculis quæ frequentāt ſocietatē vetularum macquerellarū, quæ rore ſuorum verborum & exemplorum corrumpuntur per luxuriam, & ſic de alijs, quia Corrumpunt bonos mores colloquia praua 1. ad Corint. 15. Si autem ſpica.i. iuuenis habeat bonum aerem.i. bonam ſocietatem, bonum rorem.i. bonam informationem, tunc perfectè poterit per mores & gratiam perfici & compleri, quia cū ſancto ſanctus eris &c.

De Stipula. *Cap. 155.*

STIPVLA eſt illud quod in agris remanet, ſpicarū multitudine recollecta: quod multi ad ignem & ad ſtramentum & ad alia plura colligunt. concaua eſt, vento peruia &c. Vide ſupra de frumento & calamo vſuali.

De Simila. *Cap. 156.*

SIMILA eſt farina tritici purgatiſsima & delicata mollis & alba, tenuis & munda, diuerſis cibis & medicinis apta, & de ea fit panis nobilium. Vide ſupra de farina. Talis eſt diuina ſcriptura &c. vide ſupra de farina. Vel dic q; hæc eſt aīa, purgata per pn̄iam, mollis per clementiam, alba per caſtitatem, munda per innocentiæ puritatem, tenuis per humilitatem &c. Idem dic de ſcriptura, quæ eſt medicinalis peccatori, & cibus etiam animarum deuotarum. Nam panis & pultes doctrinæ inde componunt, quo nobiles.i. viri perfecti, puri.i. viri imperfecti a prædicatoribus nutriuntur. Perfectorum ſolidus eſt cibus. ad Heb. 5. & Leuit. 6. Simila erit eius oblatio.

De Scopa. *Cap. 157.*

1 SCOPA quæ gallicè dicitur balay, a quibuſdam dicitur bith. arbor eſt multas habens virgulas duras & nodoſas, q̄bus pueri dorſis denudatis ſæpius verberātur, exinde etiam domus a puluere & ſordibus vacuant̄. Talis eſt pœnitentia vel correctio vel diſciplina, quæ ex pluribus virgulis & partibus conſtat.i. ex pluribus punctionibus & tormentis, quæ dura ſunt & grauia ſuſtinenti. Fatui ergo pueri.i. hoīes imperfecti vel pc̄tōres, ab iſtis virgulis.ſ. a correctione Dei vel prælati debent ſæpius verberari, & dom⁹ conſcientiæ ex tali ſcopa debet mundari & purgari a ſordibus oīm vitiorum, & a puluere.i. ab affectu diuitiarum temporaliū, deliciarum & bonorum. Inuenit domum ſuam ſcopis mundatam.

2 Matt. 12. ¶ Scopa more tremuli folia habet tenuia & leuia, quæ ad modicum flatum venti mouent̄ & tremūt, & in iuuētute habet corticē albū & delicatū, ſed q̄to magis antiquat̄, tāto cortex rudior & nigrior efficitur. fructus aūt habet inutiles & inanes. Tales ſunt multi: quia verè folia eorū.i. verba plurimum ſunt tenuia & leuia per multiloquiū: quia ad modicū ventum vanitatis & inanis gloriæ mouentur p iactātiā, vel ad flatū modicæ iniuriæ mouentur p iracūdiā & furorē. Iſti etiā q̄nq; in iuuentute habent corticē.i. exteriorē apparentiā & conuerſationem albā.i. bonā, mundam & caſtam, ſed verè in ſenectute habēt eā nigrā & rugoſam.i. turpem & infamem: quia multi ſunt qui benè incipiūt, qui tn̄ malè finiūt. Iſte hō cœpit ædificare, & nō potuit cōſummare. Lu. 14. ¶ Scopa fructū habet inſipidū & inanē

3 qui tn̄ ſm Pli. ſiluanis hoībus præbet panē. ſuccum aūt habet acidū, qui eis præbet potum. Nam cortice inciſo, ſuccū eius recipiunt in æſtate, & eo viūtur. Succus ēt iſte calore ſolis corruptus conuertit̄ in vnguētū horribile & nigrū, quo vtūtur loco olei vel oliuæ, & ſic præter ſcopā nihil aliud quærunt, ex ſemine habentes panem, ex ſucco vinū, ex liquore & vnguēto annonam, vt dicit Pli. lib. 15. vbi agit de arborum ſuccis. Scopa eſt mundus, fructus eius ſunt diuitiæ temporales, vnguētum ſunt eius deliciæ corporales, ſuccus eius ſunt ſciētiæ ſeculares. Sed verè licet iſta ſint inania & inutilia, ſiluani tamē homines.i. ſeculares iſtis contenti ſunt pro omni nutrimento. Nam p omni cibo victualium non requirunt niſi ſemen diuitiarum, & vnguentum deliciarum, pro potu aūt doctrinæ non quærunt niſi ſuccum ſcientiarum ſecularium, & ſic annonam aliam, ſ. cœli gloriam non quærunt, ſed iſtis pro omnibus ſunt contenti.

De Stupa. *Cap. 158.*

1 STVPA dr̄ ſm Iſid. a ſtipādo: quia inde rimę ſtipentur. Et eſt purgamentum canabis vel lini, quod difficiliter ab eo ſeparat̄. Et eſt groſsior, nodoſior, hiſpidior, & ad nēdum ineptior inuenitur, tn̄ ſiūt inde fila groſſa, rudia & nodoſa, quæ de facili rumpuntur & inflāmantur, & iō ex inde fiunt ellychnia candelarum. Tales ſunt pc̄tōres: quia rectè nō ſunt niſi purgamēta & fęces lini & canabis.i. bonorū, q tn̄ hodie in eccleſia inuicē ſunt permixti, idcirco alter ab altero difficillimè ſegregantur, & boni a talibus diuiduntur. Iſti ergo ſunt breues per imperſeuerantiā: q̄a nō durant longè per longanimitatē, pleni ſunt nodis.i. vitijs & pc̄tis, groſsi ſunt per ſuperbiā, & iō de facili non filantur nec præparātur per correctionē. q; ſi fiat.i. ſi aliqualiter corrigant̄ & connectant̄ & emendent̄, ſemper tn̄ ſunt debiles ad reſiſtēdū, & faciliter rūpuntur per pc̄tm̄, & q̄a ſicci ſunt p incōpaſsionē & indeuotionē, iō faciliter inflāmant̄ p malā affectionē, p luxuriā, auaritiā & iracūdiā &c. & idcirco tales deputabunt̄ ad ignem candelarū infernaliū nutriendum. Eccle. 21. Stupa collecta ſynagoga peccātiū, & cōſummatio illorū flāma ignis. ¶ Stupa eſt 2
fex lini, & eſt multum ſicca, & iō inflāmat̄ & diſsipat̄ & incineratur. Talis eſt mūdi pſperitas, quæ nō eſt aliud q̄ fex reſpectu lini.i. reſpectu æternæ fœlicitatis, nā iſta facillimè perditur & diſsipatur, & igne & flamma tribulationis, mortis vel infirmitatis penitus adnullatur, & ideo in die creationis papę ſtupa coram eo comburitur, & ei dicitur, Sic tranſit gloria mundi. Vel dic q; ſtupa eſt vita humana. Iudicu. 16. Quō ſi rumpat aliquis filum de ſtupa tortum ſputamine, cum ardorem ignis acceperit. & Eſa. 1. Erit fortitudo veſtra vt fauilla ſtupæ.

De Taxo arbore. *Cap. 159.*

TAXVS eſt arbor venenata, ex cuius fructu eliquatur venenū, nimis. n. laxat caro ſeu lignum eius. ignē græcum ſeruat inextinguibilē, vmbra eius nociua eſt & mortifera dormiētibus ſub eadem, vt dicit Dioſc. Arbor eſt magna & proceſa, ramos habens groſſos, flexibiles & lōgos, ex quibus Parthi faciūt arcus ſuos, vt dicit Iſid. li. 17. & poeta dicit: Taxi torquētur in arcus. Pli. sūt li. 16. ca. 11. dicit q; taxus eſt arbor minimè virens, triſtis aſpectu, cuius maſcula ſola inter arbores baccas portat, ex quibus potiſsimè in hiſpania lætale eliquatur venenū. Vaſa ēt vinaria ex ipſo in gallia facta fuiſſe mortifera compertum eſt. Hanc græci ſmilacem vocant, & eſt in Arcadia tā præſentis veneni, vt ſi q ſub ea dormiunt, cibūve capiant, moriantur. Iſta ergo taxus ſeu taxica dr̄, ex qua toxicum nominat̄. Taxus eſt mundus, lignū vel caro eius ſignificat diuitias tēporales, fructus eius ſignificat delicias corporales, ſuccus eius ſignificat ſcientias ſeculares, vmbra eius ſignificat eminētias populares, rami aūt eius ſunt mundi filii, ſ. diuites mundiales, nā ex iſtis oībus conſtat mūdus, ſ. ex diuitiis, deliciis, ſciētiis, honoribus & pſonis, ſed verè oīa iſta ſunt venenoſa aīæ chriſtianæ, ipſam. n. intoxicāt per vitia & pc̄tā, fructus. n. eius.i. deliciæ, ſuccus eius.i. ſcientiæ ſunt mortiferę: quia verè hoīem intm̄ laxāt & reſoluūt per mala deſideria & affectiones, q; mortē diuerſorū pc̄tōrū inducunt, nā deliciæ faciūt hoīem pigrū & luxurioſum, ſcientiæ aūt faciunt eum inflatum & ambitioſum. Ideo dicitur ad Rom. 8. Prudentia carnis mors eſt. Nota de potu Sedechiæ laxatiuo. Item caro eius & ſubſtantia.i. mūdi diuitiæ ſunt nociuæ: quia verè ignē græcū.i. ardorē auaritiæ nutriūt inextinctum. Vnde nota q̄uo non minuunt, ſed augēt auaritiā. Vermis eorū nō morietur, & ignis eorū nō extinguetur. Eſai. 66. & Mar. 9. Item vmbra eius.i. mundanæ eminētiæ & honores ſunt nociuę, quia verè illos qui dormiūt de ſubtus.i. illos qui in honores ſe delectant, interficit & occidit, ſ. per peccatum ſuperbiæ & præſumptionis, & crudelitatis & elationis. Ideo Eſaiæ. 30. Habentes fiduciam in vmbra Ægypti &c. Et ſic patet mundum eſſe nociuum: quia quicquid eſt in mundo, aut eſt concupiſcentia oculorum, aut concupiſcentia carnis, aut ſuperbia vitæ 1. Ioan. 2. Et ideo dicitur ibid. Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt. Rami ēt iſtius.i. mundani pc̄tōres ſunt nociui: quia verè flexibiles ſunt per falſitatē & varietatē, & ideo Parthi.i. demones de iſtis faciūt arcus ſuos.i. ſua inſtrumenta ad occidendum alios per peccatum, ſ. per eorum malas doctrinas & exempla, & ad alios vulnerādū, ſ. per rapinas &c. Mundi. n. peccatores qui tot & tanta mala faciunt aliis & temporaliter & ſpūaliter, non ſunt rectè niſi demonum arcus & inſtrumenta, mediantibus quibus ipſi aliis officiunt atque nocēt. Exemplifica de raptoribus & vſurariis &c. Ideo de diabolo dicitur Eſai 5. Omnes arcus eius extēti, ſagittę eius acutæ &c. vide ibi. Vel dic q; taxus eſt peccator, corruptus & venenoſus, & maximè hæreticus, cuius fructus & ſuccus & vmbra, id eſt

cuius vita,doctrina & fama circũſtantibus ſunt venena. vnde
etiam vinum.i.doctrina & verba quæ de talibus extrahuntur,
mortifera bibentibus & audientibus inueniuntur, inquantum
malè credendo per vitia corrumpuntur. Si quis etiam ſub ip-
ſis dormierit vel comederit,hoc eſt dictu, ſi quis ſocietatẽ eo-
rum frequẽtauerit,mortis culpæ periculum reportabit. Vel ſi
vis dic omnia de mala muliere,quæ intoxecat quit quid tangit.
Eccl.13.Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea.

De Tabula. Cap. 160.

1 TABVLA dicitur aliquando menſa diuitum,in qua
ſunt diuerſa fercula,diuerſa vaſa,diuerſi ſeruitores
quæ etiam quodam limbo exterius circunducitur
& ambitur. Sic ſacra ſcriptura eſt menſa Dei, vbi
ſunt fercula diuerſarum auctoritatum, vaſa ſunt libri noui &
veteris teſtamenti,ſeruitores ſunt ſtudentes,diſcumbẽtes ſunt
doctores & prædicatores.In iſta mẽſa debent refici amici do-
mini,ſcilicet pauperes & tribulati, vbi vinum ſpiritualis con-
ſolationis bibant.pſalm.Paraſti in conſpectu meo menſam &c.
Prouerbio.9.Sapientia ædificauit ſibi domum,miſcuit vinum,
2 & poſuit menſam.¶ Tabula aliquando dicitur aleatoria in qua
luditur &c. Expone ſi vis de ludo & tabulis hincinde pictis.
3 ¶ Tabulæ dicuntur parui aſſeruli ad ſcribendum, qui primo
cauantur,& alter alteri in vna parte connectuntur, deinde ce-
ra replentur,& ſic ibi ſcribitur,& quanto ex ſolidiori planiori
& leuiori fiunt ligno,tanto ſunt meliores ad ſcribendum. Ta-
les debent eſſe clerici & litterati:quia cauati per humilitatem,
Inuicem iuncti per charitatem,cera.i. mollitiæ pietatis repleti
per benignitatem . plani per veritatem, leues per ſpiritualem
paupertatem ſolidi per conſtantiæ firmitatem,& ſic erunt apti
ad hoc vt ſcribantur & exarentur cum ſtillo.i. cum lingua do-
ctoris per doctrinæ ſuſceptionem.Prouer.7. Scribe illam in ta
bulis cordis tui. Quis mihi det vt exarentur in libro ſtilo fer-
4 reo?&c.Iob 19.¶ Tabulæ dicuntur aſſeres ſerris diuiſi & ſecti,
cum ſecuribus dolati.hę enim dolantur & ſculpuntur, & poſt
multiplicem ſuperfluorum reſecationem ad vſum ædificij di-
ſponuntur,& valent ad naues fabricandum, ſolaria conſtruen
dum,& arcas & multa alia componendum,cum clauis inuicẽ
compaginantur. ad tabulas etiam confugiunt nautæ poſt ma-
ris naufragium,& ſic ſæpe mortem euadunt. Tabulæ ſunt ſan-
cti,qui pro certo fuerunt in mundo iſto ſecti multis pœnis,tor
mentis & tribulationibus,& maximè martyres, & hoc cũ ſer-
ris & ſecuribus.i.per manus mundi principum & tyrãnorum,
& ſic per multas dolaturas tribulationum purgati fuerunt ab
omnibus ſuperfluis.i. a vitijs & peccatis, diuitijſque terrenis,
& ſic ad ædificium ordinantur paradiſi, & ibi in ſolario æter-
næ beatitudinis & dignitatis eleuantur, & clauis amoris inui-
cem colligantur,& nautæ.i. mundi peccatores poſt naufragiũ
vitiorum,& poſtquam nauis animæ ſuæ per vitia eſt deſtructa,
aliquando mortem æternam euadunt quando ad vnam tabulã
.i.aliquem ſanctorum per deuotionem conuertũtur,& eorum
orationibus liberantur,ſicut patet de multis. Ideo Iob 5. dici-
tur de talibus,Clama ergo,ſi fortè ſit q exaudiat, & ad aliquẽ
ſanctorum cõuertere. Expone ſi vis de fidelibus præſentibus,
qui debent tribulari per pœnitentiam, & compaginari p cha-
5 ritatem &c.¶ Tabulatum ſeu ſolarium ex coniunctis aſſeribus
tabulis componitur,& ne propter onus ſuperpoſitum deficiat,
trabes tabulis ſupponuntur,ſuper quos ſiuæ ne decidant ſuſtẽ-
tantur. & licet ſolarium cunctis in eo exiſtentibus proficiat,
eoſque ſuſtineat,ab illis tamen omnibus conculcatur, vna cũ
tabulis & trabibus quæ tabulis ſupponuntur. Solarium eſt ec-
cleſia,quæ ex pluribus tabulis.i.ex pluribus perſonis fidelibus
conſiſtit,quæ inuicem debẽt eſſe iunctæ per charitatem, & ne
propter pondus ſuperpoſitum.i. propter mundi tribulationes
deficiant,neceſſe eſt q trabibus.i. diuinis promiſſionibus ſuiſ-
que mandatis & comminationibus proprijſque meritis & vir
tutibus innitantur,& ſic contra aduerſa omnia tueantur. Binę
baſes ſingulis tabulis ſupponentur. Exod.26. Et licet iſtę tabu-
læ.i.boni & ſancti in eccleſia proficiant omnibus quantum ad
verba,opera & exempla,tamen(quod dolendum eſt)hodie ab
omnibus conculcantur & vilipenduntur, & idiotę ab alijs re-
putantur. Pone figuram hic vel ſupra §.alio, de tabernaculo.
fœderis, quod conſtabat ex pluribus tabulis ex omni parte au
ratis,cœlatis,& a latere iunctis & incaſtratis,& hę ſuperius in
altum erigebantur, vectibus ne caderent connectebantur, &
binis baſibus ſingulæ ſuſtentabantur. Sic verè in tabernaculo
eccleſiæ debẽt eſſe multæ tabulæ.i. multi boni viri ſancti & p-
fecti:qui debent eſſe aurati per ſanctitatem in omni parte,ſ. &
corde & corpore,inuicẽ debent eſſe iuncti per concordiæ vni
tatem, vectibus.i. diuinis præceptis & cõſiderationibus debẽt
eſſe muniti. & per ſpem & contemplationem & affectionẽ ſu-
perius ad cœleſtia erecti, & duabus baſibus.i.duobus præce-
ptis charitatis debent eſſe fulciti. Expone totũ ſi vis de religio
ſis.Exo.36.Fecit & duas tabulas tabernaculi de lignis ſethim.

De Trabe. Cap. 161.

TRABS eſt lignum tranſuerſum in ædificiõ a pa
riete in parietem, tectũ ſuperpoſitum ſuſtinẽs,
& parietes ne cadãt iungens & ligans. Debet au
tem trabs eſſe fortior alijs lignis, & maximè in
medio,ne propter onus curuetur,& ideo quãque
ſolet in medio ſtipite ſuſtentari. Et dicitur a traho trahis: quia
a pariete in parietem trahitur in tranſuerſum,ſm Iſidor. Talis
eſt rectè bonus prælatus: quia totum ædificium eccleſiæ habet
ſuſtinere ſuis doctrinis,operibus & exemplis, & duos parietes
.i.duplicem vitam,ſ. actiuam & contemplatiuam tangit, nunc
per actiuam temporalia miniſtrãdo,nũc p contẽplatiuã de cę-
leſtibus meditãdo. Sap.8. Attingit a fine vſq; ad finem fortiter,
& diſponit omnia ſuauiter. Et hic debet eſſe fortis per conſtan
tiæ firmitatem, & maximè in medio.i.in corde, ne incuruetur
& ne deficiat ſub onere quod ſupportat,& ideo quadam colũ-
na.i. cruce Chriſti & eius memoria debet in corde ſuſtentari
per deuotionem. Fulcite me floribus, ſtipate me malis. Cant.2.
Vel per columnam intelligo bonos prælatos, adiutores.ſ.prio
res & officiales &c. Vel dic q trabs eſt vir perfectus,qui pon-
dus tribulationũ ſuſtinet,& ideo ne deficiat, debet habere in
medio.i.in corde columnam vel ſtipitem.i.virtutem ſpei, quæ
eum ſubleuet & ſupportet. Vel etiam colũnam crucis &c. vel
virtutem conſtantiæ et fortitudinis.

De Terebintho. Cap. 162.

TERBBINTHVS eſt(vt dicit Iſido.li.17.)ar-
bor reſinã ſudans,oĩbus alijs præſtantior, eſt.n. 1
arbor medicinalis quo ad folia,fructus,& corti-
ces,& ſemina,& quo ad gũmi,materia eius len-
ta eſt & multum durabilis,vetuſtate.n.nigreſcit
& ſpiſſeſcit,fructus eius parui ſunt ſicut faba, odore iocun-
di,& tactu pingues & reſinoſi,vt dicit Plin.lib.13.c.6.Talis eſt
vir perfectus:quia verè reſinam.i.dulcorem pietatis & miſeri-
cordię debet emittere & ſtillare, & medicinalis dẽt eſſe.i. vir-
tuoſus & bonus quo ad ſingulas ſui partes, & quo ad corticem
ſuæ conuerſationis,& quo ad folia locutionis, quo ad fructum
operationis, quo ad ſemen doctrinæ & eruditionis, & quo ad
gummi eleemoſynæ vel compaſſionis. Iſte debet eſſe lẽtus per
prudentiæ maturitatẽ, durabilis per conſtantiæ & perſeueran
tiæ firmitatẽ:quia nunq̃ debet deficere per pctm̃. Et non defe-
ciſti etc. Apoc.2.pſal. Anni eius non deficiẽt. Et iſte in antiqui-
tate et ſenectute debet ſplendeſcere per vitæ & conuerſationis
lucidã honeſtatẽ. Deus qui facit de tenebris lumen ſplendeſce
re 2.ad Corint.4.Fructus aũt.i. opera iſtius debent eſſe odori-
fera per famoſitatẽ, pinguia & reſinoſa p mellifluã pietatẽ, vt
dicat a pauperibus,Can.2.Fructus eius dulcis gutturi meo. Vel
per terebinthũ intelligiẽ beata virgo quo ad oĩa, & per fructũ
eius intellige Chriſtũ: q fuit paruus p humilitatẽ, odoriferus
p famoſitatẽ,pinguis p charitatẽ, reſinoſus p pietatẽ:qa reſinã
grẽ miæ & ẽt liquorem ſui ſanguinis nobis fudit,qua ſanantur
vulnera pctõrũ. Tollite reſinã ad dolorẽ eius, ſi fortè ſanetur.
Eſa.51.Ideo ipſa põt dicere illud Eccl. 24. Ego quaſi terebin-
thus extendi ramos meos. Vel terebinthus eſt crux, medicina-
lis & virtuoſa contra vulnera peccatorum, quæ fructũ Chri-
ſtum portauit &c.ſicut ſupra de virgine. ¶ Terebinthus eſt ar 2
bor a qua emittitur quædã reſina quæ dr̃ terebinthina,medici
nalis & virtuoſa,& eſt arbor habẽs multa folia,ſed inter ea ſunt
quidam folliculi in quibus quædam animalia ſicut culices ge-
nerantur,quæ tandem corticem arboris terebrant & perforãt,
& ſic reſina diſtillat in æſtate, et colligitur & ſeruatur vſui me
dicinæ.eſt.n.odorifera,& vulnera ſanat & purgat, & duritiam
laxat diſſoluit & remollit,vt dicit Plin.ibidem. Talis eſt Chri
ſtus,folia quæ ab eo dependent,ſignificant terras,regiones,ſe-
ctas & ſtatus populorum,quæ omnia a Deo procedunt & gu-
bernantur, cortex eius eſt caro humana, gummi eius eſt ſan-
guis precioſus. Habet ergo terebinthos Chriſtus multa fo-
lia,quia

lia:quia verè multæ nationes ſunt ei ſubiectę:quia populi & tri
bus & linguę ſeruient ei in æternum. Daniel.7.Sed verè inter
alios habuit quoſdam folliculos ſpirituales,ſ. ſtatum & ſectam
Iudæorum, quos a principio dilexit,& in fide ſua ſtabiliuit, &
eis ſcripturam ſacrá commiſit. Sed pro certo in iſtis folliculis
.i.in ſtatibus & ſectis Iudæorum generati ſunt culices.i.iniqui
principes ſacerdotum,Phariſei & alij iniqui Iudæi, q pro cer-
to in paſsiones vulnerauerunt,terebrauerunt & perforauerũt
lancea,ſpinis & clauis corticem arboris quæ eos portauerat &
generauerat.i humanitatẽ Chriſti,patris & Dei ſui. Filios enu
triui & exaltaui,ipſi autem ſpreuerunt me &c.Eſai.1.Et ſic in-
de manauit reſina.i.ſanguis Chriſti,qui eſt preciſus & medi-
cinalis pro cordi:quis ſoluit & laxat per cõpaſsionem , purgat
& ſanat vulnera peccatorum , & omnem duritiá obſtinationis
deſtruit & remollit,& per odorem ſuæ famæ & ſanctitatis olfa
ctum deuotionis recreat & cõſortat.In odorem vng.t.cur.&c.
Cant.1.Vel ſi vis dimitte totũ de folijs,& dic ſimpliciter q te-
rebinthus generat aliquæ animalia &c.

De Lignis thijnis. *Cap. 163.*

THIINA ligna ſunt quædam ſpinoſa ſicut alba
ſpina,quæ nec in aqua putreſcũt, nec in igne cre
mantur,rotunda,candida,valde fulgentia, & po
lita inſtar ſpeculi ſeu vnguis , & in eis imagines
reſultant,ſicut in vngue,& multi credunt q ſint
ligna ſethim,vt dicit gloſſ.ſuper 3.Reg.10.Tales
debent eſſe viri iuſti,& perfecti,ſ.candidi per caſtitatẽ & con-
ſcientiæ puritatem,politi & lucentes per apparentiæ venuſta-
tem:quia imagines.i.exempla ſanctorum & eorum virtutes de
bent in eis relucere,& ipſi debent eſſe ſpeculum aliorum,ſicut
fuit Chriſtus & alij ſancti.vnde Sap.7 Cãdor eſt lucis æternæ,
& ſpeculũ ſine macula, & imago bonitatis Dei . Iſti debẽt eſſe
rotundi per obedientiæ velocitatem,imputribiles & increma
biles per perſeuerantiæ longanimitatem. Nam ita debent eſſe
fortes & ſolidi,conſtantes & firmi,q in igne aduerſitatis nun-
quam debent cremari per impatientiam & deſperationem &c.
Odor ignis non nocebit te. Eſai.43.Et ita debent eſſe modeſti,
abſtinentes & tẽperati, q in aqua mundanæ proſperitatis nun
quam debent putrefieri per luxuriam,ſuperbiam,auaritiá &c.
Et ideo ſicut Salomon fecit in templo plura vtẽſilia de talibus
lignis,ſ.fulcra & gradus,ſic verè in templo eccleſiæ vel religio
nis debent fieri vtenſilia,id eſt prælati (qui ad vſum ſunt alio-
rum deputati)de talibus lignis & perſonis . Effulſit ſicut ſol in
templo.Eccleſiaſt.50.

De Thyrſo. *Cap. 164.*

THYRSVS eſt frutex medius in olere,arbore
ſeu herba,ſecundũ Pap.gallicæ trõs vel troys.
& eſt pars cœlo vicinior,rore perfuſior,a ter-
ra remotior , in ſe tenerior , in medicina vti-
lior.Expone ſi vis de religioſis & bonis q ſunt
in arbore eccleſiæ cœlo viciniores per ſpẽ &
contemplationem,a terra & terrenis plus remoti per eorũ con
temptum & abdicationem, rore gratiæ vel doctrinæ plus per-
fuſi,& plus medicinales per ſanctitatem &c.

De Tignis. *Cap. 165.*

TIGNA gallicè cheurons , ſunt quædam ligna
quæ in domorum tectis ponuntur,quæ bina in
uicem coniunguntur,& verſus cœlum erigun
tur,a lateribus vſq; ad parietes inclinãtur,qui-
buſdam aſſulis quæ tegulæ dicunt cõtegũtur,
clauis eius tegulæ affigũtur:exterius vilibus la
teribus vel ſtramentis cooperiuntur, interius autem pulchris
laquearijs decorãtur. & dicũtur laquearia aſſeres qui interius
ad decorem cameræ tignis inſiguntur,ſ.gallicè les lambris , vt
dicit Pap.Tigna ſunt viri iuſti & perfecti:qui debent in domo
eccleſiæ vel religionis inuicem coniungi per charitatem,ſupe-
rius erigi per contemplationem,inferius inclinari per humili-
tatem , clauis diuini timoris figi, & tegulis.i.diuinis mandatis
eſſe ſupertecti : q.a.ſ. eis debemus eſſe ſubiecti.& licet exterius
in conuerſatione ſimus tecti ſtramentis vilibus.i.vili habitu &
humili,interius tamen in conſcientia debemus habere laquea
ria virtutum & gratiarum, quibus camerę noſtræ conſcientiæ
debent eſſe paratę & ornatæ.Cant.1.Tigna noſtra cedrina, la-
quearia cypreſsina. Lateribus etiam.i. aſperitate pœnitentiæ
debent operiri,& quandoque lapidibus, id eſt memoria mor-
tis.Poſuerunt lapidem ſuper me.Threno.3.

De Tritico. *Cap. 166.*

TRITICVM dr̃ a tero teris,eo q teritur ad 1
hoc vt edatur. & eſt duplex,albũ.ſ.& rubeũ.
& eſt triticũ in vna parte ſciſſum graue & põ
deroſum: vt dicit Iſid.lib.17. Tales ſunt ſcti:
quia verè in mundo iſto terunt̃ diuerſis tribu
lationibus & tormẽtis: & ideo duo ſunt eius
genera.ſ.rubei.i.martyres ſanguine rubricati,& albi.i.confeſ-
ſores albedine caſtitatis pollentes,nẽs tñ ſunt interius albi per
innocentiæ puritatẽ, graues & põderoſi per humilitatem & vi
tæ maturitatẽ.Ideo Lu.3. Triticum cõgregabit in horreũ ſuũ.
Quia tales recondunt̃ in horreo paradiſi . In vna aũt parte.ſ.
exterius in corpe ſunt ſciſsi p tribulationẽ & paupertatẽ &c.
¶ Triticũ variatur ſecundum qualitatem ſoli vbi ſeminatur , 2
nã ſi terra fuerit pinguis & humida,tunc granũ erit pinguius,
põderoſius & nutribilius, & econtrario, ſi terra macra fuerit,
tunc erit granum imperfectũ.Sic verè homo variatur in boni
tate morali,ſecundũ terram.i.ſecundũ ſocietatẽ in qua morat̃,
& qua ſeminatur,& quã ſectatur.Nã ſi terra.i.ſocietas ſua fue
rit pinguis & humida.i.iuſta & bona plena pinguedine gratia
rũ:tunc ſimiliter erit pinguis per charitatẽ,põderoſus per hu-
militatem,& nutritiuus per pietatẽ.ſi aũt econtrario terrã ma
cram habuerit.i.ſi malam & indeuotam ſocietatẽ ſecutus fue-
rit,tunc verè imperfectus efficietur,quia qui ſtultorum ſocius
fuerit,ſimilis efficietur.Prouer.13.¶ Variatur triticum ſecun 3
dum tẽpus & ætatem,nam nimis nouũ præ viſcoſitate non be
ne nutrit,ſi fuerit nimis antiquũ, tunc præ nimia ſiccitate non
bene nutrit,illud aũt quod eſt mediocre, bene nutrit & profi-
cit comedenti.Triticũ eſt doctor vel prædicator,qui verbis &
doctrinis nutrit alios & confortat:ſed vere quidam ſunt nimis
antiqui,qui.ſ.nimis tardè incipiunt prædicare,q a multi ſunt q
non ſtudent in theologia niſi in ſenectute , nec ad religionem
conuertunt̃,& ideo iſti non bene nutriunt vel prędicant:quia
.ſ.nimis ſunt ſicci per indeuotionem.Alij ſunt nimis noui per
iuuentutẽ,& iſti ſimiliter non bñ prædicant nec proficiũt præ
dicando,& hoc quia ſunt viſcoſi per carnalitatẽ:quia nemo iu
uenes eligit ſibi duces,eo q non cõſtat eos eſſe ſapientes,teſte
Ariſto. Et ideo oportet q hõ ſit mediocris, nec nimis iuuenis
nec nimis ſenex, ſicut Chriſtus , q in ætate media prædicauit,
.ſ.30.annorum &c.¶ Triticum hoc habet proprium: quia ſup 4
oia grana melius nutrit hoiem , & hoc propter ſimilitudinem
quam hẽt cum humana cõplexione.& habet triticum virtutẽ
colatiuá & mundificatiuá,& valet ad multa ĩ medicina, & de
eo elicitur oleum precioſum,vt dicit Iſaac.Sic verè ſacra ſcri-
ptura ſuper oia grana .i. ſuper omnes ſcientias nutrit & reficit
cor humanum,& eſt etiam efficax in ſpirituali medicina:quia
conſcientiam lauat & purificat a peccato, & exinde eliquatur
oleum ſacræ doctrinæ & prædicationis.¶ Triticum nouum vi 5
ſcoſum eſt,& crudus humores generat,inflat ſtomachum,ro-
gitum commouet & dolorem.Sic ſcientia mundi humores lu
xuriæ,inflaturam ſuperbiæ,vermeſq; inuidiæ generat &c.

De Ptiſana,nam ita apud eruditos legi-tur. *Cap. 167.*

TISANA eſt hordeũ decorticatũ & in pila tu
ſum,& ſit inde cibus vtilis illis qui carent den
tibus. Inde etiã ſit potus vtilis febricitãtibus,
qui dicit̃ Tiſana . ſitim.n. reprimit atq; ſedat,
vt dicit glo.ſuper 2.Reg.17. Sic verè qñ hor-
deũ.i.ſacra ſcriptura a cortice.i.a ruditate hi-
ſtoriæ denudatur p expoſitionẽ, tunc ſit cibus illorũ qui carẽt
dẽtibus.i.diſcretione.ſ.ſimpliciũ,& potus doctrinæ febricitan
tium.i.auarorũ & luxurioſorũ,q ęſtu cõcupiſcentię feruẽt:q a
.ſ.ſitim auaritiæ, ardoremq; cõcupiſcẽtiæ tẽperat & refrenat.

De Tribulo. *Cap. 168.*

TRIBVLVS eſt frutex durus & breuis , aculeis 1
acutiſsimis in cunctis ſuis partibus munitus, ra-
mos habet & virgolas a ſummo vſq; deorſũ acu-
leis circũſeptas & ſunt duæ ſpecies, quædam ma
gnæ, aliæ minutæ. Tales ſunt mundi raptores &
principes,pungitiui & aculeati per rapinam,& ideo virgulas
& ramos

& ramos.i filios, famulos & officiales hãt multos, qui tamen
oẽs ſunt pleni aculeis.i.punctionibus & rapinis: quia ſicut pa-
tres veſtri, ita & vos. Act.7. Vide de râno & expone ſicut ibi.
2 ¶ Tribuli alio modo dicuntur vepres, ſeu mori agreſtes, quæ
quando naſcuntur de terra, tũc rectè tendunt ſuperius verſus
cœlum; ſed quanto plus antiquãtur, tanto amplius ad terram
inclinantur. Sic ſunt multi qui in principio & iuuentute ten-
dunt verſus cœlum.ſ.affectãdo bona æterna: ſed vere finaliter
inclinantur ad terrena p auaritiam, & quãto plus viuũt & an-
tiquantur, tanto inclinatio auaritiæ magis creſcit, quia ſm Se-
ne. Auaritia i ſenectute iuueneſcit. & ſicut vepres aculeata ve
ſtes & lanã lacerat cõtingẽtis, ſic &c. Vide de Rubo. §. rapina.

De Thymo, *Cap. 169.*

Thymus eſt herba multum aromatica, cuius
flos eſt medicinalis. & dicitur epithymum. Vide
de eo ſupra. Sic vir ſanctus eſt aromaticus & re-
dolens per bonam famam, & flos ſuæ conuerſa-
tionis & exemplorum eſt alijs medicina.

De Thymiamate. *Cap. 170.*

Thymiama eſt quædam compoſitio & confe
ctio precioſa ex onycha, thure & ſtacte & gal-
bano præparata, ſicut dicitur Exod 30. quæ ſolo
Deo offerebat ſuper altare thymiamatis, & non
licebat ſub pœna mortis eã nec ſimilem ad vſus
hoĩum conuerti. & inde fit hodie in eccleſia q
de thure benedicto non adoletur niſi altare & ſacerdos, popu
lus autem incenſatur appoſito thure non benedicto. Cõfectio
iſta ſignificat orationem, quæ in altari cordis in igne dilectio-
nis & thuribulo deuotionis Deo eſt offerenda, & hæc compo-
nitur de quatuor ſpeciebus.ſ. de myrrha ſeu ſtacte amaræ cõ-
tritionis, de thure &c. expone & vide in locis ſuis. Vel dic q
iſta confectio ſignificat ſcripturam ſacram, quæ tãtum in vſus
Dei eſt explicanda ad ſalutem animarum, non in vſus homi-
num.i. in ſecularibus negotijs & terrenis Vel dic q iſta confe-
ctio eſt gloria Dei, quæ ſoli Deo & nulli creaturæ debet offer
ri. Gloriam meam alteri non dabo. Eſaiæ 42.

De Thure. *Cap. 171.*

1 Thus eſt arbor gũmi in Arabia. ſecundum Iſid.
arbor eſt magna, leuiſsimi corticis, ſimilis lauro
in folijs & in cortice, in altis & inacceſsis rupib⁹
ſine aliquo cultore naſcitur, & terram diligit ar-
gilloſam, vt dicit Plin. lib. 12. c. 14. & Iſid. lib. 17.
& in æſtate ad ortum caniculæ gummi iſtud quod thus dr̃, ex
ſe emittit. Talis eſt Chriſtus, quia pro certo magnus eſt & infi
nitus. Erat vir ille magnus inter omnes orientales. Iob 1. Cor-
tex aũt eius.i. exterior poſſeſsio fuit multum leuis & tenuis &
pauca: quia pauperrimus fuit. Vulpes inqt foueas habent &c.
Luc.9. Et ideo lauro fuit ſimilis; quia ſicut laurus non amittit
viroꝛem hyeme vel æſtate, ſic nec Chriſtus ſanctitatem & ho
neſtatem. & iſte in terra argilloſa & alta natus fuit.ſ. in beata
virgine, quæ fuit alta per contemplationem, argilloſa.i. mollis
p compaſsionem, tenax & ligans p charitatem & dilectionẽ,
& tñ in iſta terra ſine cultore.i. ſine virili opere fuit nat⁹. Ideo
Eze.36. Illa terra inculta facta eſt ſicut hortus voluptatis. Iſte
etiam adueniente æſtate.i. feruore paſsionis, quando.ſ. canina
ſtella.i. rabies inuidiæ in iudæorũ cordibus fuit nata, tunc emi
ſit & ſtillauit nobis gũmi odoriferum.ſ. ſanguinem ſuum pre-
cioſum, qui ſummè redolet animæ deuotæ. Ecce odor filij mei
ſicut odor agri pleni. Gene.28. Vel dic q hic eſt vir perfectus,
magnus per virtutum ſanctitatem, corticis leuis per volunta-
riam paupertatem, ſimilis lauro per virentem honeſtatẽ, gum
moſus per pietatem, & in acceſsis rupibus.i. in ſtatu contem-
plationis & eminentiæ perſeuerans. in æſtate.n. id eſt in feruo-
re tribulationis & paupertatis aliorum emittit gũmi.i. eleemo-
ſynas pias, quæ redolent corã Deo. Sicut thus redolens in die-
2 bus æſtatis. Eccle.50. ¶ Libanus ſecundũ medicos, eſt arbor a
qua thus fluit & gummi quod ſecundũ medicos olibanum ap
pellatur: ſed arbor iſta bis in anno facit gummi. primo in prin
cipio æſtatis: quia tũc facit voluntariè thus album & bonum.
item in autumno ſcinditur cortex eius, & ſic iterũ emittit thus
ruſum, quod tñ non eſt tantæ efficaciæ ſicut primum, ſicut di
cit Iſid. & Plin. ibid. c. 15. Libanus eſt hõ thus eius & fructus
ſignificat opera eiuſdem. Sed verè iſte facit opera duplici mo
do: quia aliquãdo in æſtate iuuẽtutis emittit voluntariè thus.i.
aliquod bonũ opus, & hoc pro certo eſt optimum & Deo pla-
centiſsimũ; quia opus: quod fit in iuuentute, & maximè quan-
do eſt ex propria voluntate, ſumme Deo placet, & eſt odoriſe
rum & famoſum. Item aliqñ facit fructũ in autũno.i. in fine an
ni vitæ ſuæ in ſenectute: quia tunc Deus nolens eũ dãnari ali-
qñ eũ incidit & vulnerat tribulationibus & tormentis, & tunc
emittit thus.i. bona opera.ſ. quaſi coactè & violenter, percuſ-
ſus a dño plaga. & licet iſtud ſit bonũ, non tñ eſt ita bonũ ſicut
primũ: quia plus placẽt Deo opa voluntaria q̃ coacta, & plus
illa quæ fiũt in iuuentute q̃ in ſenectute: quia tunc nec eſt ita
candidũ, nec ita purum. Seruiam ergo Deo dum adhuc iunior
ſum. Eccl.51. Vel dic q libanus iſte eſt btã virgo, quæ fuit ma-
gna, ramoſa &c. Dic oĩa ſicut. §. 1. Et iſta pro certo ſine inciſu
ra & corruptione pudicitiæ in æſtate .i. in tp̃e gratiæ emiſit vo
luntariè gummi ſuũ.ſ. Dei filium ſine ferramento virilis opis.
& iſtud fuit aromaticũ per famoſitatem, album per innocẽtiæ
puritatẽ &c. Ideo de ſeipſa dicit Eccl.24. Ego ſicut libanus nõ
inciſus ¶ Thus illud eſt optimũ, quod maſticatũ non liquefit, 3
nec dentibus adhæret, & qđ in igne poſitũ ſtatim ardet & in-
flãmatur & fumat, & hmõi ſunt duo genera.ſ. albũ & rufum.
melius eſt aũt illud quod eſt candidũ & tranſlucidum. Sic ve-
rè illi ſunt optimi in eccleſia, qui qñ dentibus detractorũ ma-
ſticantẽ, eis non adhærent, hoc eſt dictu q in hoc nõ ponũt cor
ſuũ, nec detractionibus eorũ curant, imo tunc puluerizantẽ p
humilitatẽ.ſ. cõſiderando puluereitatẽ humanæ fragilitatis &
mortis. pſal. Cõuerſus ſum in ærumna mea, dũ cõfigitẽ mihi ſpi
na. Iſti etiã qñ in igne fortis tribulationis vel tẽtationis ponun
tur, non liqueſiunt p mala deſideria: ſed ſtatim inflãmantur p
charitatẽ, & fumum odoriferũ deuotæ orationis & gratiarum
actionis tũc emittunt: quia in tentatione & tribulatione tẽpus
eſt orationis & gratiarũ actionis. Aſcendit fumus aromatũ in
conſpectu dñi de manu angeli. Apocal.8. Duo tñ ſunt iſtorum
genera.ſ. albi.i. puri & innocentes, & rufi.i. macri, & pœniten-
tes, licet vtrunq; ſit bonũ, illi tñ qui ſunt candidi p innocentiæ
vel caſtimoniæ puritatẽ, tranſlucidi, p ſanctimoniæ vel appa-
rẽtiæ venuſtatẽ, odoriferi per famoſitatem, ſunt alijs meliores.
Omni ergo tẽpore ſint veſtimẽta tua cãdida. Eccle.9. ¶ Tanta 4
eſt ſimilitudo inter reſinã albã & thus, q vix põt vnum ab alio
diſtingui, imo ſæpe vnũ pro alio cõparatẽ, ignis tñ probat, quia
qñ in igne ponitur, ſi ſit thus, ſtatim flagrat, fragrat & fumat, ſi
aũt ſit reſina, liquefit ſup ignem, nec tm̃ odorem emittit, vt di-
cit Iſido. Thus eſt vir iuſtus, reſina alba eſt hypocrita. ſed vere
hodie eſt tanta ſimilitudo inter iſtos q vnus pro alio reputatẽ,
& q propriè neſcitur quis ſit hypocrita ſeu iuſtus, imo vnus
pro alio recipitur & mercatẽ, veruntñ ignis.i. ardor tribulatio-
nis diuidit inter iſtos, nã ſi thus fuerit qui in igne tẽtationis &
tribulationis ponitẽ, tunc vere ſtatim inflãmabitur per charita
tem, fumabit per orationẽ, fragrabit per bonã famã. Si autem
fuerit reſina.i. hypocrita & fictus, tũc ſi adiungatẽ ignis iſte, ſta
tim liquefiet per mala deſideria, & defluet in pctm̃, & ſic ignis
probat & oſtdit quis ſit bonus. pſal. Probaſti &c. igne me exa-
minaſti &c. & 1. ad Corint.3. Vniuſcuiuſq; opus quale fuerit,
ignis probabit. ¶ Creditur ſm Plin. lib. 12. c. 15. q thus nouel- 5
læ arboris eſt cãdidũ: ſed veteris efficacius & odoratius. Thus
redolens ſignificat bonã famam, vel deuotã orationẽ, qui pro
certo in arbore nouella.i. in iuueni perſona eſt cãdidior.i. pul
chrior & gratioſior: ſed in vetere & antiquo efficacior: quia li
cet ſit magis gratioſum q iuuenis ſit famoſus & odoroſus, ora
tio tñ & fama ſenũ eſt perfectior & feruentior. Vel dic q thus
ſignificat bonũ opus, &c. ſicut ſupra. In antiquis.n. eſt ſapien-
tia. Iob 12. ¶ Secundũ Plin. credunt quidã melius thus in inſu- 6
lis naſci, alij aũt negant ibi thus naſci. Inſula eſt religio, quæ
mari.i. amaritudine pœnitẽtiæ circũcingitur. ibi ergo melius
thus.i. meliora opera generãtur, q̃ in mundo. quidã tñ negant
.ſ. ſeculares, qui religioſis detrahunt & obloquuntur. Vel thus
eſt oratio. Vel dic q thus.i. opus vel oratio, quę emittitur ab ar
bore antiqua.i. a viro maturo & perfecto, eſt melior & effica-
cior, & maximè ſi arbor iſta ſit inſula.i amaritudine pœniten-
tiæ circunſepta. Cum eſſet anna amaro animo, orauit ad dñm,
flens largiter 1. Reg. 1. ¶ Secundum Plin. vbi ſupra c. 14. dicũt 7
Arabes q thus arbor qñ debet incidi vt fructum & gũmi emit
tat, hoc non debet fieri niſi a ſacris ſacerdotibus & religioſis,
tunc tẽporis cum mulieribus non pollutis, & ſic credunt vir-
tutem ipſius meliorem. vel iſta Arabes faciũt, vt religione pre
cium augeant. Arbor eſt hõ, qui vere quãdo debet incidi per
correctio-

correctionem vt fructificet per bonā operationem, iſta inciſio
.i. iſta correctio debet fieri a religioſis .i. a viris ſanctis & perfe-
ctis & diſcretis, qui ita caſti ſint ꝙ contactu mulierum nō ſint
polluti per luxuriā nec fœdari, & ſic meli⁹ proficiet correctio
vel inciſio ſupradicta, quia vere quādo prælatus vel prædica-
tor qui corrigit, arguit & incidit, eſt caſtus & bonus, tunc alij
melius corriguntur & cōuertunt & emendant. pſal. Corripiet
me iuſtus in miſericordia, & increpabit me. Vel ſi vis dic con-
tra multos religioſos, q in actibus ſuis multas religiones & fi-
ctiones ſimulant, vt ipſos actus ſuos per inanē gloriam & hy-
pocriſim alijs magis vendant, hoc eſt dictu, vt alij ipſa ſua opa
plus valere reputent atq; credant, iuxta illud Matth. 23. Dila-
tant philateria &c. Quia .ſ. phariſæi multam religionē, finge-
8 bant, vt ipſos & eorū opera hoīes plus laudarent. ¶ Collectum
thus ſm Pliu in ciuitatem quæ Sabota dicitur, defertur p vnā
portam, nec per aliā viam licet diſcedi, ibiq; a ſacerdotibus de
cimatur, & pars Deo ſuo ibi offertur, quem inuocāt, nec licet
illud vēdere mercatoribus donec ſacerdos inde habuerit par-
tem ſuā. Decimatur aūt (vt dicit) non pondere, ſed menſura.
Sic verè quando tu collegiſti thus tuū .i. bona tēporalia, tu de-
bes venire ad ciuitatem tuā .i. ad eccleſiam, & ibi partē debes
offerre Deo tuo .ſ. faciendo oblationes, dando paramenta alta
ris, candelas & cereos &c. ſimilia: ſacerdotibus etiam & reli-
gioſis, quibus de iure diuino teneris debes ſimiliter decimam
horū dare. ideo dicitur Num. 18. Decimā partē dabis dño &c.
9 vide ibi. ¶ Thus dr̄ a tūdēdo, eo ꝙ tūdit̄ ſæpius & mollit̄, minu
tim aūt tritū in igne mittitur, & tūc fumus aromaticus emit-
titur: & eſt fumus iſte inferius ſtrictus, ſuperius latus, multum
mobilis, & anfractuosè ſuperius tendens, aerem obnubilans,
odoris ſui fragrantia fœtorem cadauerū auferens, ad cerebrū
directè penetrans, ſpiritum animalem recreans & confortans,
fluxum humorum & lachrymas ſtringens, & ad alia multa va
lens. Talis eſt vir perfectus: quia vere quando per tribulatio-
nes tunditur, & in puluerem .i. in humilitatem redigitur, & ſu
per ignē charitatis & feruoris incenditur, tunc verè ex ſe emit
tit fumum odoris, id eſt deuotas orationes, quæ ſuperius ad cę
lum eleuantur, & ſic aer, id eſt conſcientia obumbratur per
Dei gratiam, & fœtor cadauerum, id eſt motus & tentationes
carnis virtute eius repelluntur, ſpiritus animales, id eſt inte-
riores gratiæ & virtutes & affectiones recreantur & confor-
tantur, & fluxus humorum id eſt luxuria, fluxus lachrymarū,
id eſt triſtitia per eam reſtringuntur, cerebrum, id eſt cōſcien
tia & intellectus per eā cōfortatur, & ad alia multa valet: quia
multum valet deprecatio iuſti aſsidua. Iaco. 5. Et iſta eſt mobi
lis & penetrabilis: quia vſq; ad cameram paradiſi penetrat co
ram Deo, vt ibi coram angelis audiatur, quia oratio humilian
tis ſe, nubes penetrat. Eccle. 35. Figura Apoc. 8. Data ſunt (in-
quit) angelo incenſa multa, & aſcendit fumus aromatū in con
ſpectu Dei de manu angeli. Incenſa & aromata ſunt viri ſan-
cti, fumus eorum ſunt deuotæ orationes, quæ pro certo de ma
nu angeli, id eſt per miniſterium angelorum coram Deo ſupe
rius eleuantur: quia orationes ſanctorum Deo ab angelis præ
ſentantur, ſicut patet Danie 9 & Thob. 12. Tu cum orares, &
Sara nurus tua, ego obtuli orationes veſtras in conſpectu Dei.
Vel dic ꝙ fumus eſt bona affectio & deſiderium æternorum,
quod a ſanctis in tribulatione emittitur, & ſuperius in cœleſti
bus dilatatur. ad Coloſſ 3. Quæ furſum ſunt quærite, non quæ
ſuper terram. Et ſic inde cor & voluntas per ſpem conforta-
tur, & fluxus lachrymarum, id eſt triſtitia & deſperatio in-
de fugat̄, fluxus etiā luxuriæ temperat̄. Pone ſi vis .ſ. figurā de
fumo iecoris piſcis. Thob. 6. q fugauit demonē qui dicebatur
Aſmodęus, q occidebat luxurioſos: qa vere fum⁹ deuotę orō-
nis quæ a iecore .i. ab affectione piſcis .i. viri deuoti emittitur,
Aſmodęum, id eſt ſpiritum fornicationis ſuperat & extinguit.

De Vimine. *Cap. 172.*

VIMEN, gallicè oſiere, talis eſt naturæ, ꝙ licet
ſiccum & mortuum videatur, in aqua tamen
poſitum reuiuiſcit & emollitur, ita ꝙ ad ligan
dum circulos & dolia coaptatur. Sic verè ſi ho
mo ſit ita ſiccus per indeuotionem, ꝙ non poſ
ſit plicari per obediētiam & ſubiectionem, de
bet poni in aqua deuotionis, gratiæ vel doctrinæ, & ſic fiet pli
cabilis, humilis, obediens atque ſanctus. Vide ſupra de ſalice,
vbi agitur de viminibus. Vel dic de opere mortificato per pec
catum, quod ad aduentum gratiæ reuiuiſcit.

De Virga. *Cap. 173.*

VIRGA dicit̄ a virore vel a virtute, eo ꝙ in ea mul 1
ta ſit virtus, & ꝙ habeat eſſe viridis. & eſt ex ſub-
ſtantiæ ſuę teneritudine flexibilis & inclinabilis in
quamuis partem. ex quo autē naſcitur, ſemper cre
ſcit, & ſemper tendit ſuperius verſus cœlum, quouſque ve-
niat ad ſuum debitum complementum. & quanto plus erigi-
tur vel extenditur, tanto in fine & ſummitate gracilior reperi-
tur. Talis debet eſſe anima: quia vere in ea debet latere multa
virtus gratiarum & meritorum, & viror gratiæ interius, & vi
ror honeſtatis exterius. Iſta debet eſſe tenera per benignita-
tem, flexibilis per obedientiæ facilitatem: quia ad quācunque
partem prælatus, prædicator vel Deus voluerit, ſtatim debet
inclinari. Inclinabitur ex hoc in hoc. Item iſta ſemper debet
creſcere per profectum bonorum operum: quia ex quo de ar-
bore Deo egreſſa eſt per creationem ſemper debet augmenta
ri per gratias & virtutes, & ire de virtute in virtutem, quouſq;
implementum ſuum ſcilicet æternam gloriam valeat obtine-
re. Semper etiam debet ſurſum verſus cœlum erigi per cōtem
plationem & deſiderium æternorū. & licet in ſuo ortu ſit groſ
ſa per ſuperbiā, in fine tamen ſuo .i. in ſenectute debet eſſe gra
cilis per humilitatem. ¶ Virga quanto in arbore eſt altior, tan 2
to gracilior, & quanto gracilior, tanto flexibilior. Virga enim
ratione teneritudinis de facili plicatur ad quamuis partem, &
licet virga exterius videatur rudis, ſicca, & nodoſa, intus ta-
men humore plena eſt & medulla. Sic verè quanto homo per
fectus eſt in arbore eccleſiæ in celſiori loco, gradu vel dignita
te, tanto vere debet eſſe magis tenuis per humilitatem, magiſ-
que flexibilis per pietatem: quia quanto maior es, humilia te
in omnibus. Eccleſia. 3. Debet eſſe tener per benignitatem, &
ſic faciliter ad omnem partē quam petens iuſtè rogauerit, fle-
cti poterit per exauditionem & pietatem. Nam licet exteri⁹ ſit
rudis & ſiccus .i. durus & auſterus in cōuerſatione, interius ta
men in conſcientia ſemper debet eſſe plenus medulla & dul-
cedine pietatis & benignitatis. Miſericordia & veritas præce-
dent faciem tuam. ¶ Virga ſine ſui violatione florem concipit,
non ex commixtione ſeminis: ſed virtute cœleſtis influentiæ 3
vel caloris. Sic beata virgo Chriſtum peperit ſine violatione
virginitatis, virtute ſpiritusſancti, non humana. Vide de flore
.§. Maria virgo, & adiunge ſi vis .§. præcedentem, & etiam de
anima. ¶ Virga autem dicitur quaſi vi regens. Plures au- 4
tem vtuntur virga, ſcilicet magi ad ſerpentes placandos
ſeu incantandos, virga etiam vtuntur philoſophi ad oſtenden
dum, reges ad imperandum, magiſtri ad pueros verberādum,
paſtores ad gregem regendum, viatores ad ſe ſuſtentandum,
pauperes ad ſe de canibus defendendum. virgam autem odiūt
canes & pueri, eo ꝙ inde ſæpius verberantur. Virga eſt corre-
ctio vel poteſtas iudiciaria Dei vel prælati, qua pro certo di-
uerſi diuerſimodè debent vti, & primo magi .i. prædicatores
vt ſerpentes .i. mundi malitioſos valeant ad charitatē & ad gra
tiam conuertere: quia ſcilicet iſti debent eis oſtendere virgam
diuinæ iuſtitiæ & correctionis & punitionis vt ſic territi a no
xijs compeſcantur. Iſta etiam vtitur rex Chriſtus ad malos pu
niendum, regendum & gubernandum: quia reges eos in virga
ferrea. Iſta etiam vtuntur magiſtri .i. prę̨lati ad pueros .i. fatuos
ſubditos verberandum & puniendum & corrigendum: quia
qui parcit virgæ, odit filium. Tales tamen pueri .i. fatui & indo
cti virgam iſtam diſciplinæ odiunt & deuitant: quia ſicut dici-
tur Prouerb. 15. Non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Ca-
nes .i. mundi tyranni & inſatiabiles vſurarij iſtam non amant.
Illi etiam qui ſunt paſtores, & rectores gregis dominici, cum
virga iudiciariæ poteſtatis debent alios debitè gubernare. &
ideo dicitur quaſi vi regēs: quia vere virga correctionis debet
vi vel violenter regere illos qui præ inſolentia nolūt per man
ſuetudinem ſe domare. Onus & virga curuant collum durum.
Eccle. 33. Pauperes etiam .i. peccatores virtutibus depaupera-
ti debent vti virga correctionis vel pœnitentiæ .ſ. ſeipſos affli-
gendo & caſtigando, vt panē ſuum .ſ. ęternam gloriam valeant
a canibus demonib⁹ defenſare. Virga directionis virga regni
tui. Vel dic ꝙ virga eſt crux Chriſti, vel etiā ſpes æternæ glo-
riæ, quæ pro certo ſuſtentat viatores .i. mūdi peccatores, ne ca
dant per deſperationem, & cū ea defendunt ſe pauperes Chri
ſti a canibus .i. demonibus & peccatis: quia per crucis memo-
riam ab eis defenſamur. canis .ſ. diabolus timet hāc virgam .ſ.
crucē Chriſti: quia ex ea fuit dudum durè verberatus & victus.
Eſa. 30.

5 Eſa.30. Pauebit Aſſur virga percuſſus. ¶ Virga cõſtat ea corti
ce, ligno & medulla, & cũ virga verberatur canes, pueri & aſi
ni, canes vt puniantur, aſini vt operari compellantur, pueri vt
erudiantur, veſtes etiam vt a pulueribus emundentur, & ideo
pueri & canes virgam oderunt atq; timent. Virga eſt prælatus,
in quo pro certo debet eſſe cortex bonę cõuerſationis exteriꝰ,
lignum iuſtitiæ & ęquitatis interius, & etiam medulla pietatis
& benignitatis. ſ. interius in corde: quia licet appareat eſſe du-
rus & auſterus per iuſtitiam & rigoré, ſemper tamen interius
in corde debet eſſe medolloſus per melliſluam pietatem. vnde
Gregorio. lib. Moral. c. 7. Diſciplina vel miſericordia multum
deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur. Sit ergo in correctori-
bus iuſtè parcẽs miſericordia, & pie ſeuiens diſciplina. Et per
iſtam virgam. ſ. per prælatum, verberantur & corriguntur aſi
ni. i. rudes & pigri, & hoc vt bene operentur Eccleſ. 33. Onus
& virga & cibus aſino. Item pueri. i. fatui iuuenes inſolentes,
vt erudiantur: quia tales debent teneri ſub virga. i. ſub aſpera
correctione prælati. pſal. Virga tua correxit me in finem, & di
ſciplina tua ipſa me docebit. Item canes. i. peccatores & mali-
gni, & hoc vt puniantur, vel de domo religionis vel eccleſiæ
eijciantur, ne. ſ. boni per eos infeſtentur. Item veſtes. i. homi-
nes ſancti & boni: quia per prælatos ſæpe accidit ꝙ boni viri
tribulantur etiam iniuſtè, & hoc vt puluis & tineæ i. peccata
vel affectus terrenorum cadant & decidant ab eiſdem. Et ideo
de talibus virgis & prælatis poteſt dici illud pſal. Virgam vir-
tutis tuæ emittet dominus ex ſion. Dicitur enim virga quaſi vi
regens: quia iſti vi & violenter debent corrigere & guberna-
re ſubditos obſtinatos &c. Adiunge ſi vis. $ ſecundum & pri-
mum. Et ſicut virga eſt media inter ſtipitem & ramos, ſic verè
prælatus eſt medius inter Deum, qui eſt ſtipes, & populum,
qui ſunt rami. Deutero. 5. Ego autem ſequeſter & medius fui
inter vos & Deum. Et ſicut virga humorem haurit a ſtipite,
quo ramos nutrit, ſic prælatus humorem doctrinæ debet hau-
rire a Chriſto per deuotionem, & inde ſubditos nutrire ꝑ præ
dicationem. Infantes tñ. i. ſtulti & inſolentes, canes. i. detracto
res & malignantes, virgam. i. prælatum odiunt & declinant, &
hoc quia non amat peſtilens eum qui ſe corripit. Prouerb. 15.
6 ¶ Virga quanto plus creſcit, tanto plus a terra extollitur &
elongatur, & quanto ſuperius tollitur, tanto gracilior inueni-
tur, & maximè in acumine ipſius ſeu fine. Sic verè homo quan
to plus creſcit per dignitates tẽporales & ſpirituales, tãto plus
debet eleuari ſuperius per contemplationem, & a terrenis ſe-
parari per eorum abdicationem, contemptum & abominatio-
nem, tanto etiam debet eſſe gracilior per humilitatem, & ma-
ximè in fine. ſ. in tempore ſenectutis, vbi eſt finis vitæ. Eccle. 3.
7 Quanto maior es, humilia te in omnibus. ¶ Virga de ſe babet
eſſe recta: ſed quandoq; ad terram quãdo nouella eſt, incurua
tur, & tunc quando in curuitate huiuſmodi induratur, vix po
teſt amplius rectificari, imo ſæpe facilius frangitur ꝙ rectifice
tur. virga tamen torta & dura & antiqua quandoq; rectificat:
quia primo in igne ponitur, vbi mollificat, & a calore ſua du-
ra ruditas reſoluitur, & ſic in cõtrarium plicatur, & ita ad for
mam rectitudinis reſtauratur. Virga hæc eſt anima, quæ pro
certo de ſui natura habet eſſe recta per æquitaté & veritatem
ſynteresis & intellectus. Eccl. 7. Hoc inueni ꝙ fecerit Deus ho
minem rectum. Sed vere quando accidit ꝙ in iuuentute & no
uitate incuruatur ad aliquod delectabile per aliquod peccatũ
. ſ. per auaritiam ad diuitias, per luxuriam ad delicias, & ſic de
alijs, & ſic quãdoq; in tali curuitate & peccato induratur per
malas conſuetudines, intãtum ꝙ via poteſt amplius reparari,
nec ad ſtatum ſalutis & gratiæ reuenire: veruntamen quando
in igne contritionis interioris vel tribulationis exterioris po-
nitur, tũc mollitur per benignitatem & compaſsionem, & ſic
ad rectitudinem rationis per miniſterium prælati corrigentis,
vel prædicatoris arguentis, vel Dei inſpirantis poterit reueni
re. Qui autem rectus eſt, dirigit viam ſuam. Proue. 21. Vel dic
ꝙ virga eſt prælatus, qui habet eſſe rectus per iuſtitiæ æquita
tem, tñ aliquando incuruatur per acceptionem perſonarũ, ita
ꝙ vix aut nunq̃ põt ad rectitudiné iuſtitiæ peruenire: quia ſi
quis eum arguendo voluerit rectificare, ſtatim frangetur per
impatiẽtiã, & ideo neceſſarius eſt ignis ſpiritusſancti, qui inte-
rius inſpiret: qa alias nũ poterit ad rectitudiné reuenire. Quõ
confracta eſt virga fortis, baculus glorioſus? Hier. 49. Et nota
ꝙ virga non lædit hoiem niſi nudũ, nec iſti acceptores mune-
rum & perſonarũ lædunt veſtitos. i. diuites: ſed nudos. i. paupe
res: quia donum hominis dilatat viam eius. Prouerb. 18.

De virgulto. Cap. 174.

VIRGVLTVM dicitur a virga: quia virga ori
tur a ramo, virgultum autem a radice magnæ a
arboris generatur & eſt eiꝰ natura, ꝙ ſciſſum
iterum renaſcitur, & a radice ſuperius eleua-
tur, ſm Iſid. Sic homo licet per mortem inci-
ſus fuerit a radice. i. a vita præſenti, iterum tñ
in die iudicij ꝑ reſurrectioné renaſcetur, ſicut fecit Chriſtus,
quia ſi Chr̄s reſurrexit, ita & nos reſurgemus 1. ad Corin. 15. 2
¶ Virgultum ſine violatione de radice naſcitur, ſciſſum renaſ-
citur, & tandem altè de terra ſuperius eleuatur. Sic Chriſtus
de radice i. de beata virgine ſine eius violatione & corruptio
ne natus eſt, tandem ſciſſus & abſciſſus renatus eſt per reſurre
ctionem, & poſt a terra ſe leuauit per aſcenſionem. ¶ Viretum
idem eſt quod hortus vel viridariũ, de quo quere in loco ſuo. 3

De Vite. Cap. 175.

VITIS dicitur a vinciendo, ſm Iſid. eo ꝙ vinci a
tur & ligatur, & eo ꝙ cum proximis arboribus
ſe vincit atq; ligat. Dicitur etiam a vi tenendo,
quia quaſi vi tenent & apprehendunt ſeſe inui
cem & arbores circunſtantes, naturæ enim li-
gantis ſunt & tenentis, & ideo cum quibuſdam
ligaminibus, quę capreoli dicuntur, omnibus circunſtantibus
ſe innectunt. Sic verè boni & iuſti debent eſſe naturæ ligantis
per charitatem: quia vere cum vinculis charitatis debent inui
cem & etiam circunſtantibus socijs & vicinis connecti & liga
ri per concordiæ vnitatem. Si fieri poteſt, cum cunctis homi-
nibus pacem habentes. ad Rom. 12. Dicuntur etiã a vi tenen-
do: quia quaſi violenter debent alios tenere in amore & pace.
Tenui eum, nec dimittã Cant. 3. Quia. ſ. ſemper debẽt in amo
re & cõcordia permanere: quia ſm Sene. Sic diligamus, quaſi
deſinere non liceat. ¶ Vitis multis culturis indiget. Prima eſt 2
ablaqueatio, & circa radicem terræ foſsio, & radicis apertio,
vt ſic calor ſubintret & penetret melius ad radicem. Secunda
eſt putatio, & ſuperfluorũ reſecatio. Tertia eſt propaginatio,
& ſui multiplicatio. Quarta eſt paſtinatio. i. ad palos alligatio,
ne. ſ. palmite in terra remanente, fructus eius putreſcat. Quin
ta eſt fimatio: quia. ſ. fimus & ſtercora ad radicem debent cir-
cummitti. Sexta eſt foſsio, & terræ circunſtantis circummo-
tio cum ferro & ligone Septima eſt pampinatio: quia. ſ. pampi
ni & folia ſuperflua debent reſecari quando nimis abundant,
vt fructus melius matureſcat calore ſubintrante. Octaua eſt
vindemiatio, & fructus collectio: vt dicit Iſid. Vitis eſt homo,
qui pro certo ad hoc vt poſsit fructum bonorum operum face
re, pluribus indiget. Neceſſe eſt enim primo ꝙ radix diſcoo-
periatur: quia vere cor quod eſt radix animæ, debet reuelare
& detegere per confeſsionem, vt ſic calor cœleſtis gratiæ va-
leat ſubintrare. Diſcooperi humerũ, reuela crura, denuda tur-
pitudinem tuam. Eſa. 47. Item debet putari: quia vere omnes
ramos. i. omnes affectiones & conſuetudines ſuperfluas & in-
debitas debet penitus extirpare. Tempus putationis aduenit.
Cant. 2. Tertio debet propaginari, quia. ſ. rami eius. i. affectio-
nes & cogitationes debẽt ſub terra deprimi per humilitatem,
vt ſic multiplicentur per bonorum operum fœcunditatem.
Quarto debet paſtinari: quia vere ad palum crucis debet liga
ri per ſpem & deuotionem, & paſsionis compaſsionem, vt ſic
ſuſtentetur ne deficiat & cadat per deſperationem. Vel per pa
lum intelligo gloriam æternam, cum qua debet homo ligari
cum vinculo ſpei per contemplationem vel etiam Chriſti mi
ſericordiam, cui debet homo vinciri per ſpem & charitatem.
Vineam paſtinauit homo. Mar. 12. Quinto debet fimari: quia
vere circa radicem cordis ſui debet ponere per meditationem
fimum ſuæ vilis conditionis, fragilitatis & mortis: quæ homo
debet iugiter recordari, vt ſic per gratiam valeat humectari.
Fodiam circa eam, & mittam ſtercora. Lucæ 13. Sexto debet
fodi per pœnitentiæ auſteritatem: quia vere terram. i. corpus
& carnem debet fodere cum ſarculo diſciplinæ. ſ. ieiunando,
orando, &c. ſimilia. Fili hominis, fode parietem. Ezechiel. 8.
Circunfodit in vmbra eius. Eſa. 34. Septimo debet ſe pampina
re: quia vere pãpinos & folia, id eſt exteriores diuitias ſuper-
fluas debet deponere, & eas pauperibus per elemoſynas ero-
gare. Erit quaſi quercus defluẽtibus folijs. Eſa. 1. Et ſic octauo
poterit vindemiari, & in eo boni fructus bonorum operum &
exemplorum poterunt a quolibet inueniri. Leuiti. 26. Sex an-
nis puta-

nis putabis vineam tuam, & ſeptimo edes de fructibus eius.
3 ¶ Vitis ſuper terram vndiq; ſe extendit, & arbores circunſtan
tes ita connectit & apprehẽdit, ꝙ vix poteſt ab eis ſeparari, &
ideo dicitur vitis, quaſi vi tenens. Sic ſunt multi, qui ſupra ter-
ram. i. in deſiderio & amore terrenorum vndiq; ſe extendunt,
& arbores vicinas. i. poſſeſsiones & diuitias alienas ꝑ vſuram
& rapinam ſibi accipiunt & cõiungunt, & ideo dicuntur a vi
tenendo, quia vi vel violenter rapiunt & detinent alienũ. Om
4 nes quæ ceperunt, tenent, nolunt dimittere. Hier. 48. ¶ Vinea
indiget putatione, nam ſi debito tempore rami ſuperflui præ-
ſcindantur, tunc vires recipit, & cõcipit materiam ex qua fru
ctus & flores parturit in futurum, ſi autem ceſſet debita puta-
tio & præciſio, tunc vere multos ramos ſuperfluos generat, &
velociter ſterileſcit, vt dicit Plin. Sic verè quando homo a ra-
mis ſuperfluis. i. a peccatis & malis cõſuetudinibus & affectio
nibus & etiam diuitijs temporalibus putatur & purgatur per
tribulationem temporalẽ vel ꝑ correctionem, tunc recipit vir
tutem & vires ſpirituales: quia cum infirmor, tunc fortis ſum.
2. ad Corin. 12. Tunc etiam concipit materiam boni fructus. i.
bona deſideria & affectiones & bona propoſita, ex quibus tan
dem ſequitur flos bonæ conuerſationis, & fructus bonæ opera
tionis &c. A timore tuo cõcepimus. Eſa. 26. Si autem correctio
Dei vel prælati ceſſauerit, tũc quia producit multos ramos ſu
perfluos. i. multa vitia & peccata, multas etiã diuitias, &c. ſimi
lia: ideo a fructu bonorum operum ſterileſcit & flore honeſtę
5 conuerſationis priuatur. ¶ Nihil eſt ita auidum ad naſcẽdum
& fructificandum, ſicut vitis. vnde natura eius eſt vt magis ve
lit parere q̃ viuere: & ideo quod a ramis ſuꝑfluis demitur, fru
ctui accedit. Sic verè boni viri auidè volunt creſcere per aug
mentum virtutum & meritorum, & fructum bonorũ operum
celeriter procreare, & ideo ſuperflua. i. peccata & diuitiæ ſunt
ab eis reſecanda, vt ſic fructus bonorum operum vberior re-
portetur. Vel dic contra illos qui ſunt auidi & ambitioſi, volũt
enim creſcere per dignitates, vt honorentur & reputentur, &
maximè quia tales diligunt parere per prędicationem, & alios
in gratiam emittere. Vnde ad hoc ꝙ iſtud poſsit bene fieri, ne
ceſſe eſt vt reſecentur a ramis ſuperfluis per correctionem &
depreſsionem. i. a ſuperfluis affectionibus & ambitionibus, &
ꝙ ad libitum creſcere, promoueri, & parere non ſinantur, ne
a bonis operibus ſterileſcant. Multi enim ſunt ita auidi de præ
dicationis officio obtinendo, ꝙ plus diligunt parere q̃ viuere,
parere dico per doctrinam, q̃ viuere per gratiam, & plus vo-
lunt docere q̃ facere, cum tamẽ dicatur Act. 1. Cœpit Ieſus fa
6 cere & docere. ¶ Vitis tempore putationis quanto citius puta-
tur, tãto plus emittit de materia. ſ. ligno, ramis & folijs, & quã-
to tardius, tanto plus de fructu, dum tamen putationis termi-
num non tranſcendat. Sic verè ſunt multi qui quãdo putãtur,
corriguntur & conuertuntur nimis cito. ſ. in tempore iuuentu
tis, tunc licet multum faciant & acquirant de folijs. i. de ſcien-
tijs & doctrinis, & de ramis. i. de amicis proſperitatibusq; mũ
danis, ſicut patet in illis qui a iuuẽtute veniunt ad religionem,
tamen ſæpe accidit ꝙ parum de fructu bonorum operum ta-
les faciunt & producunt. Illi autem qui ſero & tardè conuer-
tuntur, corriguntur, & a ſuperfluis depurantur, econtrario, q̃a
q̃nq; accidit ꝙ tales multũ faciunt de fructu bonorũ operũ, li
cet in folijs. i. in ſciẽtijs & eminentijs minus abundent, dũ ta-
men tempus debitum nõ excedat. Matth. 20. Erunt nouiſsimi
primi, &c. Subſtantia enim feſtinata minuetur. Prouerbio. 13.
7 ¶ Vites graciles citius oportet putare, validas autem nouiſsi-
mè, & quanto vitis eſt tenuior & macrior, tanto plus de ea eſt
putandum, vt dicit Pli. lib. 17. c. 22. Et quicquid erumpit aliàs
q̃ a nodis, oculis ſiue gemmis, eſt tanquam ſpurium detrũcan
dum. Iſtæ vites macræ ſunt viri peccatores, debiles & fragiles
& macri, ſine humore deuotionis, vites autem validę ſunt viri
iuſti & perfecti, ad bene operandum fortes. A macris ergo vi-
tibus. i. a mundi peccatoribus plus eſt de ligno ſuo. i. de ſuis ſu-
perfluis mundi proſperitatibus, de malis ſuis deſiderijs & affe
ctionibus auferendum: quia. ſ. talibus neſciunt vti niſi ad dam
nationem ſuam, vt ſic ſaltem poſsint fructum bonorum ope-
rum procreare. Purgabit eum, vt fructum plus afferat. Io. 15.
Tales etiam citius q̃ alij ſunt putandi, corrigendi & domandi,
quia. ſ. magis indigẽt. Illi autem qui ſunt validi, fortes & boni
rarius ſunt a prælatis corrigendi, cum non indigeant, & minus
etiam de ramis ſuis. i. de temporalibus diuitijs eſt eis auferen-
dum, cum. ſ. eis bene ſciant vti. Matth. 13. Omni habenti dabit̃
& abundabit, ei autem qui non habet, etiam quod habere vi-
detur, auferetur ab eo. Vel dic ꝙ hodie in mundo illi qui ſunt
macri, ſcilicet pauperes & depreſsi, plus putantur, & magis a
ramis bonorum temporalium ſpoliantur per tyrannos & ra-
ptores, quàm illi qui ſunt validi, diuites & potentes: quia ſicut
dictum eſt, qui non habet, etiam id quod habere videtur, aufe
retur ab eo. ¶ Secundum Plin. lib. 17. c. 24. Viti multa accidũt 8
nocumenta, per quæ a fructificatione retardat̃, & primo quan
do germina ſua ei nimis tempeſtiuè auferuntur. ſecundo quan
do rore noxio quando eſt in flore perfundit̃. tertio quando flo
res eius pruina vel frigore decoquuntur. quarto quando radi-
ces eius ab indiſcretis foſſoribus læduntur & decorticantur. ſu
per omnia autem læduntur, quando fortis imber percutit pal-
mitem floreſcẽtem: quia tunc ſimul defluit flos & fructus. Ve-
re hæc omnia nocumenta accidũt homini ſpiritualiter, ne fru
ctum bonorum operũ producat: & primo quando ſibi ſua ger
mina. i. mundanæ ſuæ diuitiæ auferuntur intempeſtiuè per ra-
pinam: quia tunc per impatientiam impeditur, per murmura-
tionem & deſperationem: quia nolumus expoliari, ſed ſuper-
ueſtiri 2. ad Corint. 5. Item dum eſt in flore. i. in bona affectio-
ne, quãdo. ſ. habet bonum propoſitum & voluntatem, vel etiã
in flore. i. in iuuentute, tunc ſibi triplex accidit nocumentum:
quia tunc quandoque rore malæ & corruptæ doctrinæ & infor
mationis inficitur, vt patet in illis qui ſequuntur malorum ſo-
cietatem. Item quando nimio frigore. i. quando violenta tenta
tione & tribulatione decoquitur. Item quando nimio imbre. i.
proſperitate ſuperflua percutitur, quia verè tũc ex iſtis tribus
cauſis a vinea florente. i. a iuuenibus & inſipiẽtibus fructus bo
norum operum impeditur. Iob 15. Lædetur quaſi vinea dum
adhuc ſit in flore botrus eius. Item quando foſſores & agrico-
læ. i. prælati & iudices indiſcretè lædunt radicem eius. i. cor ꝑ
indiſcretam correctionem & corticem bonorum temporaliũ
ab eo tollũt. Eſa 3. Populum meum exactores ſui ſpoliauerũt.
Et ſic per impatiẽtiam deſtruitur, & a fructu bonorum operũ
retardatur. ¶ In tempore nimis humido ex rore corrupto ge- 9
nerantur in vinea vel in vite erucę & teſtudines, quæ vitis ger
mina depaſcunt, & ſic depaſtam facilè derelinquunt, vt dicit
Plin. Accidit etiam tunc temporis telarum aranearum multi-
tudo, quæ circa vitem faciunt retia ſua, & ibi nutriunt peſtife-
rum ſemen ſuum, & ſic fructus vineæ conſumitur & aduritur
& vaſtatur. Sic verè circa vites. i. circa mundi prælatos & prin
cipes & etiam alios diuites quando tempus eſt humidum per
proſperitatem, generantur & congregantur vermes. i. mali hõ
mines. ſ. erucæ. i. detractores, qui dicuntur ab erodendo, tales
enim rodunt alios & conſumunt. Item teſtudines & limaces,
iſti ſunt adulatores, qui lambunt & liniunt, & liniẽdo inficiũt
& corrumpunt. Prophetæ eorum liniebant eos abſque tempe-
ramento. Ezech 22. Item araneæ, & iſti ſunt mali parẽtes præ
latorum & eorum familiares & famuli, qui circa eos tempore
proſperitatis aggregantur, & in eorum officijs collocantur, &
ibi retia cautelarum texunt ad muſcas i. pauperes ſubditos ca
piendos. ſicut enim dicitur Prouerb. 19. Multi colunt perſo-
nam potẽtis. & ſic verè propter iſtos vermes, detractores, adu
latores, malos famulos, parentes, nepotulos & familiares, ho-
die ſit ꝙ germina vitis. i. temporales diuitiæ prælatorum ro-
duntur & conſumuntur, ita ꝙ pauperes efficiuntur, & a fru-
ctu bonorum operum retardantur, veruntamen quando ger-
mina ſunt corroſa. i. quando diuitiæ ſunt vaſtatę, tunc pro cer-
to vitẽ derelinquũt, q̃a nec de prælatia nec de alijs amicia plꝰ
curant quando inde commodum ſuum non poſſunt amplius
facere vel habere. Si habueris, conuiuet tecum, ſi nihil habue
ris, derelinquet te. Eccleſ. 13. Figura Exo. 10. vbi locuſtæ vene
runt cum vento auſtrali, & comederunt omne viride in terra
ægypti, ſed flante vento occidentali, omnes penitus de terra
ægypti ſunt abraſæ. Sic verè quando auſter. i. mundana proſpe
ritas, ſcilicet diuitiæ, deliciæ, honores & dignitates flant erga
aliquem, tunc multiplicantur circa eum locuſtæ. i. adulatores,
qui totum virorem diuitiarum comedunt & corrodunt: ſed
flante vento contrario. i. adueniente ſtatu paupertatis & aduer
ſitatis, tunc eum penitus derelinquunt: quia etiã proximo ſuo
pauper odioſus erit, amici vero diuitum multi. Prouerbio. 14.
Ideo dicit Senec. Ob hoc ſolum amanda eſt paupertas: quia a
quibus ameris oſtendit. ¶ Quando vinea eſt pampinanda & 10
folia eius reſecanda, illa quæ ſunt circa fructum, non ſunt ei
auferẽda: quia ſunt ei neceſſaria propter fructum: ſed illa quæ
ſunt remota, nec ſunt fructui neceſſaria, ſunt ei auferenda. fo-
lia ſunt diuitiæ. Quando ergo princeps vel prælatus vult pam

pinare vineam & terram ſuam, quando.ſ.a vitibus.i.a ſubditis
ſuis vult eaigere aliquod tributum, talliam vel ſubuẽtionem,
ipſe non debet accipere folia neceſſaria.i.bona quæ ſunt ad ne
ceſsitatem,ſed tantum illa quæ ſunt ſuperflua. Contra multos
qui totum & neceſſarium & ſuperfluum auferunt a ſuis ſubdi
tis.Miche.3. Violenter tollitis pellem eorum deſuper oſsibus
11 eorum.¶ Folia vineæ ſunt æſtuãtibus vmbraculum,febricitao
tibus medicins,calorem enim febrilem mitigant,ſi in aqua co
quantur, vulnera purgant, conceptum adiuuant, & ad alia
multa valẽt.Folia ſunt verba bona,quæ febrilem calorem aua
ritiæ temperant.ſ. in audientibus, æſtumq; carnalis concupi-
ſcentiæ mitigant in eiſdem,& vmbram bonorum documento
12 rum eis donant &c.Vide & adiunge de palmite.§.loqui.¶ Se-
cũdum Plin.vuis odit raphanum,caulem,& omne olus: quia
quando talia vitibus ſunt vicina, triſtes & ægrę efficiuntur.oi
trum etiam & alumen & aqua marina & folia fabarum, & vi-
ciæ putamina, vitium ſunt venena, ſecundum eundem. Vi-
tis eſt bonus homo,raphanus & olus ſignificant mundi pecca
tores, qui more oleris ſunt virides per curioſitatem & mun-
di proſperitatem, molles & pingues per carnis voluptatem,
quos pro certo vitis.i.bonus homo debet odire: quia.ſ.ſuã ma
lam vitam & ſocietatem debet declinare: quia vere ea eorum
ſocietate efficitur homo ęger & infirmus,& per vitia & pecca
ta ſterilis & ineptus, quia cum peruerſo peruerteris. Nitrum
etiam qui eſt lapis ſalſus & cõſumptiuus.i.mundi diuitiæ,quæ
cõſumunt per ſollicitudinem & deſiccant, aqua amara.i.mun
di deliciæ,quæ multum continent amaritudinis & doloris, fo-
lia fabarum.i. mundi ſcientiæ, quæ habent inflare ſicut fabæ,
per ſuperbiam & præſumptionem, vitium.i. bonorum homi-
num ſunt venena, nam diuitiæ intoxicant per auaritiam,deli-
ciæ per luxuriam, ſcientiæ per ſuperbiam, & ideo vitis a tali-
bus debet cauere:quia ſciẽtia tua hæc decepit te. Eſa.47.Ideo
1.Ioan.2.Nolite diligere mundũ,neq; ea quæ in mundo ſunt.
13 ¶ Secundum Plin.lib.14.c.1.in quibuſdam regionibus ſunt vi
tes ita magnæ, ꝙ ea earum truncis fiant ſtatuæ & columnæ,ſi-
cut patet de ſtatua Iouis in vrbe Populonio. ſuper tẽplũ etiã
Dianæ per vnam vitem ſcandebatur,& dicit ꝙ columnę tales
diutiſsimè durant, quia(vt dicit)in paucis lignis natura æter-
nior eſt quàm in vite Et(vt dicit)tantum creſcunt, ꝙ circa do
mos & villas circunduci poſſunt. Vitis etiam inter omnes ar-
bores ſuccum meliorem profert,ſ.vinum.Sic verè hodie in ec
clesia tantum creſcit aliquando vitis.i.tantum promouetur ali
quis homo,ꝙ ipſe efficitur columna.i.prælatus, qui habet ec-
cleſiam ſuſtentare meritis & exemplis.Vnde ipſe efficitur ſta-
tua & ſimulachrum Iouis.i.vicarius Chriſti, & locum eius te
net in eccleſia.Poſuit ſtatuam in lecto Dauid,& operuit eam
pellibus 1.Reg.19.capone. Efficitur etiam ſcala ad aſcenden-
dum in templum: quia mediante eo & per eum oportet ꝙ om
nes intrent. Ego ſum oſtium. Ioan.10. Sed vere ea quo ſic ho-
mo factus eſt columna eccleſiæ, ſtatua ſeu ſcala, ea tunc ipſe
debet durabilis eſſe & æternus.i. fortis & conſtans, & in ſtatu
gratiæ perpetuo perſeuerans, nunquam per aliquod vitium
computreſcens. Rex in æternum viue. Danie.2.Iſte etiam de-
bet circumcingere villas:quia vere villam & domum religio-
nis in qua eſt perfectus debet circũcingere per correctionem
malorum & bonorum defenſionem, & per omnis inuaſoris re
pulſionem,& per omnis diligentiæ adhibitionem. Ego ero ei
murus ignis in circuitu.Zacha.2.Quia vere melior murus &
protectio quã eccleſia poſsit habere, eſt bonus prælatus, ſuc-
cus autem eius.i.doctrina debet eſſe vinum.i.conſolatio alio-
14 rum.pſal.Vinum lætificat cor hominis. ¶ Vitis auidiſsimè cre
ſcit, finem enim non habet in creſcendo limitatum a natura,
quia ſemper creſcit, & ſe extendit & dilatat quàm diu viuit ſi
debitè fuerit culta. & inde vſque ad altiſsimas ſummitates ar-
borum aliquando ſcandit, & circa domos poteſt circunduci.
Sic verè homo debet auide creſcere per merita & virtutes,&
ſine fine quàm diu viuit, per profectum bonorũ operum aug-
mentari, & ita poterit ad ſummitatem arboris eccleſiæ mili-
tantis,& ad dignitatem æternæ eccleſiæ triumphantis attinge
re & leuari,& ibi per charitatem perpetuo dilatari. Poſſeſsio
eius creuit in terra.Iob 1.Vel dic ꝙ vitis ſine fine creſcens eſt
ambitio & auaritia, vel allega contra inſatiabilẽ cupiditatem
15 ambitioſorum & auarorum. ¶ Vitis in vere primo ſcinditur,
deinde ex ea lachryma emittit, ex qua emiſsione humor ſub-
ſtantialis in ea deputatur,& ſic tandem fructus dulcior gene-
ratur.& valet iſta lachryma cõtra caliginem oculorum,& col
lyrijs admiſcetur, cum oleo etiam mixta pilos eradicat atque
tollit ſicut pſilothrum vnguentum: vt dicit Plin.lib.23.Sic ve-
rè quando homo ſcinditur per contritionem interius, vel per
tribulationem exterius, tunc aliquãdo emittit lachrymas per
compaſsionem vel præ dolore, & ſic humor interior.i.cordis
affectio purificatur,& ſic fructus bonorum operum procrea-
tur.Iſte tamen lachrymæ oculos cordis purificant, & pilos.i.
diuitias,quando oleum pietatis eis admiſcetur, per elemoſy-
nas eradicant & euellunt. Lachrymis ergo meis ſtratũ meum
rigabo.Ideo Thren.1.Lachrymæ eius in maxillis eius. ¶ Vitis 16
eſt arbor multum habens de medulla,parum de cortice,mul-
tum flexibilis,& tenacis & ligantis naturę,fructum & ſuccum
optimum profert,& verſus terram continuè ſe inclinat. Talis
eſt vir perfectus, quia parum habet de cortice diuitiarum per
paupertatem,medulloſus eſt per pietatem,ligans & tenax per
charitatem,inclinatus per humilitatem,flexibilis per obedien
tiam & benignitatem,medicinalis per doctrinę & exempli ſan
ctitatem. Et talis potiſsime fuit Chriſtus. Vel dic de beata vir
gine.vnde Eccleſ.24.Ego quaſi vitis fructificaui.

De vite agreſti ſeu labruſca. *Cap. 176.*

VITES agreſtis dicitur labruſca, eo quòd in 1
labro terræ,id eſt in margine generatur.Iſta
licet ſit ſimilis domeſticæ in folijs, non ta-
men in fructu: quia fructum facit modicum
ſeu nullum.& ſi quem fecerit, durus eſt,ſty-
pticus & amarus. bona autẽ vitis ſi ſine cul-
tura dimiſſa fuerit, cito degenerat in labru-
ſcam. Labruſca etiam vitis fit vinifera per culturam. Sic ſunt
quidam vites domeſticæ,ſcilicet boni & iuſti,qui fructum bo
norum operum producunt. Labruſca ſignificat peccatores,
qui nullum vel paucum faciunt fructum bonum. Domeſtici
autem id eſt boni niſi iugiter colantur per pœnitentiam & di
ſciplinam,cito fient agreſtes & labruſcæ, id eſt mali & pecca-
tores. Expectaui vt faceret vuas, & fecit labruſcas. Eſa.5.La-
bruſcæ, id eſt peccatores etiam poſſunt per culturam pęniten
tiæ fieri boni & iuſti &c. Exponę ſicut de roſa,vt ibid.dicitur.

De vitulaminibus. *Cap. 177.*

VITVLAMEN eſt illa plãta quæ naſcitur ad 1
radicẽ vitis iuxta ſtipitem, & tales rami ſunt
degeneres & infructuoſi,& ideo vitem ener-
uant & deſtruũt,& fructũ impediunt, humo
rem enim attrahunt a radice, qui deberet
transferri ad fructum nutriendum,& ideo de
bent citius extirpari,ne tales diutius creſcen-
tes,diminuant fructum vitis. & iſtæ alio modo dicũtur adul-
terinæ plãtationes,vel ſpuria vitulamina.Vitis eſt eccleſia vel
religio, radix eius eſt prælatus, palmites ſunt bonæ perſonæ,
quæ fructum bonorum operum faciunt & emittunt. Sed verè
hodie accidit quòd circa radicem,id eſt circa prælatum gene
rantur multa vitulamina.i. multæ perſonæ quas ipſe promo-
uet & exaltat,ſcilicet nepotuli,compatriotæ,affines, adulato-
res & cæteri,qui in vite, id eſt in eccleſia a prælatis hodie pro
ducunt,& pro certo iſti ſunt degeneres:quia ſcilicet non ſunt
veri clerici vel religioſi, ſed ſunt adulterini:quia in eccleſia le
gittimè a viro eccleſiæ,id eſt a Chriſto nõ ſunt geniti vel pro-
ducti,imo a cõcubina, id eſt ab affectione carnali ibi ſunt in-
troducti. Item ſunt infructuoſi, quia tales fructum bonorum
operum non producunt,imo in pompis & luxurijs expendũt
patrimonium crucifixi:& ideo videntur eſſe ficus maledicta,
cui dictum eſt Matth.21. Ex te fructus nunquam naſcatur am-
plius in perpetuum. Et iſti etiam impediunt ne alij palmites,
id eſt boni per bona opera fructificẽt: quia vere a radice,id eſt
a prælato accipiũt & acquirunt humorem vnde alij deberent
nutriri, ſcilicet temporales diuitias, beneficia & præbendas,
officia & dignitates,quæ bonis viris deberẽt dari,qui inde fru
ctum bonorum operum & elemoſynarũ procrearent.Iob 15.
Bibent alieni diuitias eius. Et ideo vitis,id eſt eccleſia ratione
talium a bonis fructibus depauperatur, quapropter vtile eſſet
ꝙ iſti de ea penitus tollerentur:quia non ibi faciunt niſi malũ.
Et agricola Deus in die iudicij tales extirpabit,& igni perpe-
tuo concremabit. Sapien.4. Adulterinæ plantationes non da-
bũt radices altas & profundas.vide ibi. Vel dic quòd vitis eſt
anima,cuius palmites ſunt bonæ affectiones, è quibus fructus
bonorum operum procreatur. Sed quia quandoque circa ra-
dicem

dice in cordis generantur vitulamina,id eſt carnalia deſideria
& affectus: ideo ſunt talia penitus extirpanda, ne vitis, id eſt
anima ſterileſcat.

De Vinca. *Cap. 178.*

1 VINEA ſecúdum Pap.eſt locus vbi ſunt vites.
diligenter excolitur,a ſuperfluis expurgatur,
a cultoribus ſepius viſitatur,ne ſubintrent be
ſtiæ ſepibus circuitur,& ne diripiãtur fructua
eius, cuſtos in ea ſuper ſpeculam ordinatur.
Sic eccleſia vel religio diligenter debet coli ꝑ
pęnitentiam, ſuperflua inde debét reſecari per correctionem,
& a cultoribus.i. a prælatis & prædicatoribus debet ſepius vi
ſitari,& ne beſtiæ.i.vitia carnalia ſubintrent, ſepibus diſcipli-
næ & ſtatutorũm regularium debet cingi,& ne fructus eius.i.
bona ſpiritualia & temporalia indebitè deuaſtentur, cuſtos &
ſpeculator.i. prælatus debet ſuper eam ordinari, qui per cla-
ram diſcretionem debet circumquaque reſpicere diligenter
quæ ſunt boua & quæ mala &c. Hie.31. Pone tibi ſpeculã &c.
Ezech.3. Speculatorem dedi te domui Iſracl. Sed heu, multi
poſſunt dicere illud Cantico.1.Poſuerunt me cuſtodem in vi
2 neis, vineam meam non cuſtodiui. ¶ Vinea quãdiu in ea ſunt
fructus,optimè cuſtoditur,a pluribus viſitatur,ſepibus claudi
tur & vallatur, tunc enim viret,pollet, redolet atq; placet,ſed
quando fructus ibi non eſt,ſ.in hyeme,tunc pallet & turpis ef
ficitur,a nemine viſitatur,ſed quaſi penitus relinquitur,aper-
ta vndiq; deſeritur,& a lupis & beſtijs nullatenus defenſatur.
Sic eſt anima:quia vere quãdiu habet fructus.i.gratias & vir-
tutes,a Deo cuſtoditur & diligitur,ab angelis etiam viſitatur,
& ſepibus.i. Dei & angelorum cuſtodia circuitur,& a nociuis
omnibus defenſatur, & hoc quia tunc viret per gratiam inte-
rius,pallet per honeſtatem exterius, & per bonam famam re-
dolet atq; fragrat.Ideo dicebat ſponſa ſponſo.Cantic.7. Veni,
egrediamur ad agros, videamꝰ ſi vinea noſtra floruit &c.Sed
verè in hyieme.i. in ſtatu peccati quando fructus virtutum &
gratiarum perdidit, tunc a Deo & angelis derelinquitur, nec
ab eis viſitatur, ſepibus.i. Dei & angelorum cuſtodia ſpoliatᷣ,
turpis & pallens per malam conuerſationem efficitur, & ideo
lupis & beſtijs & omnibus etiam vitijs exponitur,& ab eis diſ
ſipatur. Deſtruam ſepem eius,& erit in direptionem. Eſaiæ 5.
Vel ſi vis per ſepem intellige pęnitentiam & diſciplinam, quę
iu ſtatu peccati deſtruitur & ſic anima vitijs diſſipatᷣ, quia vbi
non eſt ſepes,diripietur poſſeſsio.Eccleſi.36. Vel dic ꝙ vinea
ſunt ſancti,qui in hyeme.i.in præſenti vita pallent, & viles re-
putantur, fructibus mundi huius.ſ. delicijs & diuitijs non di-
tantur, & beſtijs & lupis.i.mundi tyrannis & tribulationibus
eorum exponuntur,ſed econuerſo in autumno.i.in tẽpore quo
fructus colliguntur.i.in alia vita in paradiſo tũc habebunt fru
ctum æternæ gloriæ,& a Deo & angelis viſitabuntur & cuſto
dientur,nec amplius mũdi tribulationibus turbabuntur, quia
neq; luctus neq; clamor erit vltra,quia prima abierunt. Apo.
21. Vel dic quòd vinea eſt eccleſia, quæ quãdiu habet fructus
temporales,a ſuis cuſtodibus.ſ.ſacerdotibus viſitatur & cuſto
ditur, ſed collectis fructibus in æſtate & habita diſtributione,
ſtatim eã derelinquunt,& ad ſcholas & alibi diuertunt.Eſa.1.
Relinquetur filia ſion ſicut vmbraculum in vinea,& ſicut tu-
gurium in cucumerario. Vel dic ꝙ vinea eſt homo, qui quam
diu habet fructus.i.diuitias multas,multos inuenit viſitatores
& amicos,alias non &c.quia diuitiæ addũt amicos,plurimos.
3 Prouer.19. ¶ Odor florentis vineæ omni venenoſo contraria-
tur, & ideo tunc exeunt vineam colubri & buffones ſuſtinere
eius fragrantiam non valentes. Sic verè odor & fama bonorũ
contrariatur omnibus peccatoribus venenoſis: & ideo colu-
bri & buffones.i.inuidi quando vident aliquam vineam.i.per
ſonam vel ſtatum florere per bonã conuerſationem,vel opera
tionem,vel temporalem proſperitatem,ſtatim fugiunt per in-
uidiam,& fragrantiã ſuæ bonæ famæ nequeunt ſuſtinere,quia
ſecundum Senec. Et ſi nullos inimicos facit iniuria,multos ta
4 mẽ facit inuidia. ¶ Vinea coloris amenitate reficit viſum, odo
ris ſuauitate delectat olfactum,fructus dulcedine recreat gu-
ſtum,foliorum mollitie afficit tactum.Sic vir perfectus viro-
re ſuæ perfectionis & honeſtæ conuerſationis recreat intuen-
tes,odore etiam bonæ famæ afficit odorantes.i.audientes, dul
cedine & bonitate fructuum & operũ recreat guſtãtes.i.exem
pla ipſius imitantes & ea ſibi incorporantes, tangentes etiam
id eſt ſocios & vicinos lenitate ſuæ benignitatis afficit & de-
mulcet,quia ſicut dicit Greg.de prælatis. Miſcenda eſt lenitas
cum ſeueritate, faciendumque eſt quoddam ex vtraque tem-
peramentum. ¶ Vinea ad hoc ꝙ bene fructificet,plura requi- 5
rit,ſcilicet aerem purum & ſerenum, & tempus odit nubilo-
ſum:item terram non nimis macram,nec nimis pinguem: ſed
mediocrem. In terra.n.pingui luxuriat in ramos & in folia,&
paucos fructus habet.In terra autem macra cito deficit & are
ſcit,non inueniens debitum nutrimentum. Sic verè ad hoc ꝙ
vinea Sabaoth.ſ.chriſtianus poſsit facere fructum bonum, ne
ceſſe eſt primo ꝙ habeat aerem purum & ſerenum .i. bonam
& ſanam doctrinam,non nubiloſam,erroneam: vel obſcuram,
terram etiam, id eſt ſtatum diligit mediocrem: quia ſcilicet
non debet ſtatus ſuus eſſe pinguis per ſuperfluam proſperita-
tẽ,quia tunc emitteret multos ramos vanarũ affectionũ mul-
ta folia vanarum locutionum,paucum aũt fructum bonarum
operationum. Si aũt nimis macer fuerit per paupertatem,tũc
ſimiliter propter defectum ſufficientis victus & nutrimenti ꝑ
impatientiam deſiccatur,& ſæpe ab humore gratiæ priuatur:
quia propter inopiam multi deliquerunt. Eccl.27. Et ideo be-
ne petebat ſapiens: Prouerbio.30. Nec diuitias nec pauperta-
tem dederis mihi dñe &c. ¶ Vinea diligit terrã dulcem & tem 6
peratam. Nam ſi ſalſa fuerit & amara, corrumpitur radix pro-
pter humidi malitiam ſubintrantis: & ideo montes alti ſoli be-
ne expoſiti ſunt optima loca: qa ibi calor fortis & humor dul
cis reperitur. Nam quanto vinea ſoli magis exponitur, tanto
fructibus dulcioribus fœcũdatur. Terra ſalſa eſt mũdus,ama
rus & ſalſus ꝑ tribulationes,humor eius eſt mũdi proſperitas,
.ſ.diuitiæ & deliciæ,quã ſemper comitatur ſalſedo & amaritu
do pctõrum & tribulationum. Montes aũt ſignificant ſtatum
perfectionis & religionis,vbi eſt fortis calor charitatis & dile
ctionis, & dulcis humor deuotionis, cõpaſsionis & lectionis.
Vinea ergo.i.anima non debet diligere terram ſalſam.i. mun-
dum 1.Io.2.Nolite diligere mundũ &c.Et hoc quia radix cor
dis faciliter corrũperetur ꝑ diuerſa peccata, ſi humor eius.i.
mundi proſperitas ibi per affectioẽ ſubintraret. Apoc.8 Mor
tui ſunt ex aquis: quia amaræ factæ ſunt. Sed mõtes.i.ſtatũ reli
gionis & perfectionis debet appetere,vbi ſoli Chriſto expona
tur ꝑ contẽplationẽ, & humore & dulcedine doctrinæ & de-
uotionis etiã nutriatur: quia quanto plus expoſita ſoli iuſtitiæ
per amorẽ & affectionem & contemplationẽ fuerit,tanto me-
lius fructificat ꝑ bonam operationẽ. Vel ſi vis per montes in-
tellige paradiſum. vbi debet eſſe anima plãtata ꝑ deſideriũ &
affectum.& ideo de vinea dr̃ Ezec.17. In monte ſublimi iſrael
plantabo illud,vt erũpat in germen,& faciat fructũ. Vel ꝑ ter
ram ſalſam intellige pctõres, qui amaritudine ſuæ malæ vitæ,
humore corrupto ſuæ malæ doctrinæ vites bonas.i. q ſui ſunt
ſocij, inficiunt & corrumpunt: & ideo tales non ſunt ſequẽdi,
ſed montes alti.i.viri ſancti & contẽplatiui,in quibus põt inue
niri humor bonæ doctrinæ,& dulcis fructus conſolationis. ps.
Montes excelſi ceruis, petra refugium herinacijs. ¶ In vineis 7
aliqñ latẽt vulpes,fructus eius auidè deuaſtãtes,aliqñ ibi ſub-
intrãt porci, aliqñ canes & lupi,qui oẽs fructus deuorãt,& vi
neã ſuis ſtercoribus inficiunt & corrũpunt: & ideo cuſtodes
ſummè cauẽt ne porcus, vulpes, lupus & canis aliqualiter ibi
intrent. Sic verè in vinea eccleſiæ vel religionis alqñ latẽt vul
pes.i.falſi & cauteloſi hypocritæ vel hæretici, aliqñ ſubintrãt
porci.i.voluptuoſi, luxurioſi & delicioſi, aliqñ canes.i.detra-
ctores mordaces,qui alijs ſemper allatrant, aliqñ lupi.i.tyran
ni, prælati crudeles & rapaces, qui oĩa deuorãt & conſumũt,
& ideo ꝑ iſtos malos fructus,vineæ eccleſiæ ſpirituales & tem
porales hodie conſumuntur,deuorantᷣ & vaſtantur. De hypo
critis aũt dicitur Ezec.13. Prophetæ tui quaſi vulpes in deſer
to iſrael erant.& Thren.4.de monte ſion dr̃: Vulpes ambulaue
runt in eo. Et ideo tales debẽt de eccleſia eijci. Cant.2.Capite
nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. ¶ Fabuloſæ 8
dr̃ ꝙ quidã fatuus cuſtos poſuit in vinea ſua canes,vt eã a vul-
pibus tuerentᷣ,canes aũt vites cũ ramis inuenientes,de eijcien
dis vulpibus minimè curauerunt,ſed oẽs fructus vineæ vaſta-
uerunt. Sic hodie Deus ponit in vinea eccleſiæ canes.i.præla-
tos,vt inde vulpes & lupos.i. malitioſos & tyrannos coerceãt,
& vites.i. bonos & iuſtos a malis protegant & defendant, ſed
vere quia hodie in vitibus vineæ.i.in ſubditis ſuis & bonis ſim
plicibꝰ inueniũt racemos.i.diuitias tpales, ideo eos ꝑ rapinas
diripiunt & conſumunt,& plus nocẽt vitibus.i.ſubditis q̃ vul
pes.i.fraudulenti vſurarij, vel q̃ lupi.i.mali tyrãni. Ipſos etiam
non curant de vinea effugare vel eijcere,nec a nocumento bo
norum

norum reprimere, imo qood peius eſt, eos hodie ſuſtinēt atq; fouent, corrupti ſuis muoeribus atq; donis, quia prælati, indices & balliui multi ſunt hodie de quibus dicitur Eſa. 56. Vniuerſi caoes multi oon valentes larrare. Vel dic quòd dominus vineæ eſt prælatus, qui in terra & eccleſia ponit caues, id eſt balliuos & officiales, vt iode latrones & raptores arceantur, ipſi autem multo magis ſubditos deuorant & prædantur, oec alios eijciunt vel repellunt & cętera. Figura 1. Machabeornm 9. vbi iniquus Alchimus (qui interpræratur fermentum vani conſilij) conſtituit viros iniqoos dominos regionis, qui multo maiora mala fecerunt filijs iſrael quàm geotes & extranei. Sic mali prēlati inſtituūt io terra ſua viros iniquos, ſcilicet malos balliuos & officiales domioos & magiſtros, qui pro certo multo plus nocent ſubditis quàm raptores publici & latrones, quia inimici hominis domeſtici eios. Micheæ 7. Tu terram tuam diſperdidiſti, to populum tuum occidiſti. Eſaiæ 14. Pone ſi vis figuram booam Matth. 21. de vioea & filio & ſeruis a cultoribus occiſis. Vinea eſt eccleſia, filij & ſerui ſubditi, cultores, mali prælati & balliui &c. Vel applica aliam figuram Ezech. 17. vbi dicitur: Facta eſt ergo vinea, & fructificauit in palmites, & emiſit propagines.

De uua. Cap. 179.

1 VVA dicitur quaſi humida & eſt vua quæ conſtat ex pluribus granis, quæ acini dicuntor, & iu ea grana io vectæ, id eſt en la grappe gallicè, inuicem coniunguntur & vniuntur. Botrus autem dicitur racemorum congeries, gallicè mnyſsine. Racemus idam eſt quod vua vel granum vuæ, ſecundum Iſido. Dic ſi vis quòd vua eſt vir perfectus, qui ex pluribus granis, id eſt virtutibus coostat, & botros eſt eccleſia, vbi ſunt tales plures voæ per concordiam adunatæ. Vel dic etiam quòd vua eſt eccleſia, qoæ conſtat ex
2 pluribus granis, id eſt perſoois & cætera. ¶ Botros eſt congeries racemorum iouicem coniunctorum, qui aliquando ſunt diuerſæ oaturæ & coloris, tameo iouicem coniunguntur, vt ad domum de vioea deferantur. Sic verè Chriſtus fuit ſicut botrus & congeries racemorum: quia ſcilicet plores racemi, id eſt plures naturæ variæ & diuerſæ iouicem ſunt vnitæ, ſcilicet corpus, aoima, & diuinitas, in vnitate perſonæ, & ſic de vinea paradiſi ad domum eccleſię io incaroatione fuit tranſlatus. Botrus cypri dilectus meus mihi. Caoticorum 1. Figura Numeri 13. vbi duo viri attulerunt de terra promiſsionis in deſertum vnum botrum io vna vectæ, vt ſic filij iſrael ad terram illam aſcenderent, & eos ad illā fructus fœcnoditas animaret. Sic verè de terra promiſsionis, id eſt de paradiſo vſque ad deſertum mundi buius ſuit allatus botrus, id eſt Chriſtus in vectæ, id eſt in perſona filij, & hoc per duos viros, id eſt per duas perſonas, & iſtę ſunt Gabriel ouocians, & Maria ſuſcipiens. quia mediantibus iſtis duobus delatus eſt de paradiſo io mondom botrus, id eſt Chriſtus. Ecce duo viri aſtiterunt in veſtibus albis. Actuum 1. id eſt io caſtiſsima puritate, & hoc factum eſt, vt filij iſrael, id eſt fideles chriſtiaoi animētor ad terram illam, ſcilicet paradiſum, & eam diligant & affectent. Sed de multis dicitur: Pro oibilo haboerunt terram
3 deſiderabilem. ¶ Racemus quattuor habet partes, ſcilicet pellem ſeu corticem, glaream, ſuccum & acinos, id eſt grana interiora, quorum graoorum quidam racemi babent plus, quidam minus. Sic verè boni & iuſti habeot io ſe diuerſas partes ſpirituales, ſcilicet corticem bonæ cooverſationis, glaream dulcoroſæ pietatis & compaſsionis, ſuccom doctrinæ & veritatis, & grana, id eſt merita & virtutes, quæ ſunt interius in conſcientia. iſta tamen plus ſunt io vno quàm io alio, qoia conſtat quòd quidam plures habēt gratias & virtutes, quàm alij, quia vnicuique data eſt gratia ſecuodum menſuram donatio-
4 nis Chriſti. ad Ephe. 4. ¶ Racemorum qoidam ſunt nigri, quidam rubei, quidam albi, omoes tameo ſunt vtiles & outritiui, & de omnibus ſuccus peroptimus exprimitur, ſcilicet vinum. & ſunt aliqui qui citius alijs maturantur, & dicuotur præcoquę vuæ, quaſi primo coctæ. aliæ aotem tardius aliæ mediocrius. Iſtud tamen eſt generale quòd omnis vua qoaoto maturior, tanto melior, & tanto melius præbet homioi notrimentum, ſecuodom Iſaac io dietis. Sic in muodo ſunt multa hominum genera perfectorum, quidam ſuot albi per caſtitatem & innoceotiæ puritatem, quidam ſunt rubei per charitatem, quidam oigri per humilitatem, & tameo omnes ſunt boni in ſe, & notritiui qoantum ad alios per elemoſynas & bona exempla & documenta. Item quidam cito maturantur & conuertuntur per perfectionem, ſcientiam & amaritudinem, ſcilicet ab ipſa iuuentute, & tales Chriſto ſummè placent. Micheæ 7. Præcoquas vuas deſiderauit anima mea. Alij tardius maturantur, coouertuntur, & booi efficiuntur: quia ſcilicet expectant vſque ad ſenectutem. omoes tamen ſuot boni & iuſti & ſuccum peroptimum ſcilicet Dei gratiam in ſe contioēt atque fouent, veruntamen quanto homo eſt maturior, id eſt perfectior, ſapientior & diſcretior, tanto quo ad Deum & homines eſt melior & acceptior. Sapientia enim melior eſt cunctis opibus. Prouerbiorum 3. ¶ Sunt quædam ſpecies racemo- 5
rum qui ſuot valde dulces: ſed tales præ alijs magis ab apibus, muſcis & veſpis roduotur & comeduntur. Sic verè ioter homines illi qui ſunt dulciores, mitiores & ſanctiores & meliores, magis hodie comeduntur ab apibus muſcis & veſpis, id eſt a detractoribus & a mundi raptoribus vſurarijs balliuis & ſimilibus: quia multæ tribulationes iuſtorum & cætera. Et qui iuſtus erat, prædæ patuit. Eſaiæ 59.

De uua. Cap. 80.

VVA immatura vel acerba frigida eſt & ſicca, & ſua ſtypticitate percutit oeruos dentiū, ita quòd quodammodo videntur congelari. Virtutem habet conſtriogendi, calorem hepatis extinguendi, ſitim minuendi, vt dicit Iſaac in diet. Vua iſta eſt mundi proſperitas, quæ dicitur frigida & ſicca: quia continet in ſe frigus indeuotionis, & ſiccitatem incompaſsionis. deotes hominis qui babent cibos diſtinguere & diuidere, ſignificant diſcretionem, ſapientiam & prudentiam, quæ habet diſtinguere & maſticare de cibis, id eſt de actibus & operibus quale eſt & quid vnumquodque. Vua ergo acerba, id eſt mondi proſperitas facit dentes, id eſt diſcretiouem hominis congelari & obſtupeſcere, hoc eſt dictu, deficere & adnihilari, ſicut patet io mundi ſapieotibus, qui ſapientes ſunt vt faciant mala. Hieremiæ 4. Et quare? certe quia mundi proſperitas obſtupefacit & hebetat deoies, id eſt ſapientiam eoruodem: quia qui comederit vuam acerbam, obſtupeſceot dentes eius. Hieremię 31. Iſta etiam extinguit calorem charitatis, ſitim id eſt deſideria æternorum minuit, & ſtomacbum, id eſt conſcientiam & voluntatem per parcitatem cooſtringit. Vnde Seneca: Nouerca virtutom proſperitas, beatulis ſuis taliter obſequitur, vt io ſioe perniciem operetur.

De uua paſſa. Cap. 81.

VVA paſſa fit tribus modis quandoqoe ſcilicet a ſole, quia vitis vbi dependet vua, torquetur, ita quòd bumor non poteſt amplius ad vuam aſcendere, & ſic vua per aliquot diea permittitur ſiccari, & calorem pati, & ſic dr̄ vua paſſa. Secundo fit io clibano, qoia pane extracto, & calore temperato, vua io pampiois iouoluta ibi pooitur, & ſic huoior ſuperfluus deſiccatur, & vua paſſa efficitur. Tertio modo fit io fumario ſimili modo. Ideo dicit Alexaoder. Daot vuas paſſas clibaons fumaria phębus. Sunt autem magnæ virtutis in medicina, ſecūdum Iſaac. Vua paſſa eſt vir iuſtus & perfectus, qui mundi tribulationes & aduerſiates ſuſtinet & patitur, & a ſuperfluo humore carnalis voluptatis ſiccať, & dulcedine deuotionis & gratiæ præ cæteris plus repletur. Sed verè iſta deſiccatio habet fieri tribus modis, quia qoandoque vitis per quam venit bumor carnalitatis, id eſt muodi proſperitas vel amici, ſibi torquetur & luberabitor, vtpotè quia deuenit ad paupertatem, & ſic humor carnalis impeditur, & maximè quando ſoli Chriſto per contemplationem & affectionem expooitur, & ab eo per bona deſideria caleſcit, caleſit & accenditur, quia tunc efficitur vua paſſa, qoia paupertatem patitur atque ſuffert. Fuſca ſum, quoniam decolorauit me ſol. Cant. 1. Item aliquaodo pooitur so clibano, hoc eſt dictu, io ardore muodanarum tribulationum, & ſic ſimiliter humore caroalitatis priuatur, & efficitur vua paſſa, id eſt vir iuſtus & boous. Pones eos vt clibanum igois &c. Item qoaodoque ad fumum (qui oculos facit flere) id eſt ad memoriā tormētorum infernalium & mortis ſuſpenditur par meditationem: quia verè per illos tres modos, ſcilicet paupertatem, aduerſitatem, & mortis inferoi iugem memoriam, efficitur homo ſanctus & iuſtus.

De

De Vino. Cap. 182.

1 VINVM dicitor ſecundum Iſi.quaſi a vena na
tum,vel a vite.racemus enim primo fraguur
& ſic inde vini ſubſtantia eliquatur. Vinum
autem ſecnodnm Iſaac inter omnes ſuccos
arborum & herbarum obtinet prinicipatum.
virtutem.n.corporis roborat,corp⁹ nutrit, pu
ros humores generat,& impuros deputat,mentem valde læti-
ficat,intellectum clarificar,interiora mundificat,hominem fa-
cit lętum,liberalem & audacem,& dolorem & triſtitiam facit
obliuiſci,calorem augmentat,corpus ſiccum humectat, humi
dum quandnque deſiccat,& vt breuius cõcludatur,vinum mo
derate ſumptum,corporis eſt & animæ medicina,& ideo om-
nibus ętatibus conuenit,& maaimè ſenibus,qnia humorem &
calorem perditum reparat & reſtaurat, vt dicit Iſaac in diet.
Talis eſt per omnia ſanguis Chriſti,qui de racemo.i.de corpo-
re quando fuit fractum per moctem,eatitit eliquatua. & iſte ꝓ
eerto inter omnes ſuccos herbarum.i.inter ſanguioem omniũ
martyrum obtinet priocipatum.Iſte.o.nutrit & bumectat per
gratiam & deuotionem,roborat & firmat per cõſtaotiam,for-
titudinem & perfectionem,puros humores geoerat interius.i.
patientiam & bonam affectionem,interiora.i.coolcientiã mun
dificat,& eam a vitijs depurat per confeſsionem, meotem etiã
lętificat per ſpem & cõſolationem,hominem facit audacem.ſ.
ad pugnãdum cootra vitia per bonam operationem, lætum &
liberalem per pietatem,elemoſynam & compaſsionem,& do-
lorem tribulatiouum facit non ſentiri per patientiam & firma
tionem,triſtitiam.i.omnẽ deſperationem tollit per ſpem & con
templationem, angmẽtat etiam calorẽ & bumorem.i.gratiam
pietatem & dilectionem,& ideo ſeoibus.i.inueteratis peccato
ribus conueoit,quia humores deperditi, ſ.gratiæ & virtutes ꝙ
perditę fuerant per peccatum,reſtituit & reſtaurat.Ideo Eccl.
31. Æqua vita hominibus vinum in ſobrietate potatum.Vel dic
ꝙ per omnia de gratia, a qua fluunt oẽs aliæ virtutes & eapo-
ne de omnibus ſicut ſupra.Vel dic de ſcieotia diuina,quę inter
omoes alios ſuccos.i.inter omnes alias ſcieotias obtinet princi
patũ.Iotellectum.o.clarificat per diſcretiooem,& per oĩa ſicut
ſupra.Vel dic ꝙ vinũ ẽ æterna gloria,ꝗ inebriat & delectat,ꝗa
ſi quis ea repletus fuerit per ſpem omnem dolorem mundana
rum tribulationum facit obliuiſci,animã autem lętificat,& tri-
ſtitiam deſperationis tollit&c.ſicut ſupra.Ideo Prouer.31.Da
Mœrentibus bibere vinum,ſequitur. Bibant,& obliniſcantur
2 egeſtatis ſuæ,& paupertatis vlterius oon recolant. ¶ Vioorum
plures ſuot ſpecies,ſ.album,rubeom,nigrom citrinum,omoia
tamen ſunt bona & nutritiua & lętificatiua & iotellectus ſubti
liatiua,ſi eis debitè quis vtatur. Sic ſcientiarum vel virtutum
plura ſunt genera, ſcilicet rubeum, ecce cbaritas, album,ec-
ce caſtitas,nigrum,ecce humilitas,omnes tamen valent ſpiri-
tualiter & animam nutrinot, & eam dotant meritis & impin-
guant.Vel dic ſi vis de ſcientijs,quæ diuerſę ſunt,& tameo om
nes valent & proficiunt debitè eis vteotibus,et intellectum cla
3 rificant.&c.Gen.49.Lauabit in vino ſtolam ſuã.¶ In vino cõſi-
deratur odor.nam odoriferum vinũ plus cęteris valet,& meo-
tem melius lętificat,outrit etiam melius & confortat.vinũ au-
tem quod odorẽ bonum oon habet, illaudabilis eſt outrimen-
ti,qnia nec ſanguinem clarificat,nec auimum cõfortat,nec hu
morem purificat turbidum & corruptum.Sic verè odor bonę
famæ multum facit io bomioe,& maaimè religioſo & prędica
tore,ꝗa tunc alios melius lętificat & confortat,& eos ſuis exẽ-
plis & verbis impiognat atq; nutrit.Si autem odorem bonæ fa
mę oon haboerit,tunc vere alijs parũ proficiet,nec eos bene a
corruptis humoribus peccatorum purificabit,quia cuius vita
deſpicitur, reſtat vt eius prædicatio contemnatur. Gregorius.
¶ Vinom temperatum cibus eſt & medicina. paſsiones etiam
4 animæ alterat,quia animam vertit ab impietate ad pietatẽ, ab
auaritia ad largitatem,a ſuperbia in humilitatem,de timore &
deſperatione in animoſitatẽ,ſecundum Iſaac in dietis.Hæc oĩa
ꝓ certo facit iu anima gratia Dei, vel ſanguis Cbriſti,vel mor
tis memoria,vel doctrina & ſcientia audita & potata. Ideo ſa-
pientia miſcuit vinum,& poſuit menſam. Proue.9. Vinum in-
quit miſcuit, quia.ſ.aqua ſpiritualis ſpei & conſolatiogis ei eſt
admiſceoda.¶ Vinum quanquam ſit forte & bonum, tantum
5 tamẽ poteſt ei admiſceri de aqua, ꝙ perdet efficaciam & virtu
tem.Sic verè licet homo vinum.i.gratiã Dei habeat,quę babet
odorem famoſitatis,colorem honeſtatis,ſaporẽ & dulcedinem
charitatis, tantum tamen poteſt quotidie in vaſe cordis ſui de
aqua.i.de peccatis venialib⁹ apponere quòd vini efficacia cor
rumpetur & diſsipabour per peccatum mortale. Eſaiæ 1. Vi-
num tuum mixtum eſt aqua,argentum tuum verſum eſt in ſco
riam. ¶ Vinum rubeũ & forte multum lędit caput & percutit, 6
mentem & fortem facit ebrietatem,& iõ ſummè indiget aquę
admixtione,nutrit tamen & confortat,& bumores deperditos
reparat, cor & mentem lętificat & delectat, ſecondum Iſaac.
Vinum iſtud ſignificat pœnitentiam dolotoſam quæ pro cer-
to mentem percutit per contritionem, & eam facit ebriam et
ſopitam per ſtuporem & compunctinnem,ſcilicet quando faci
nora ſua conſiderat & peccata,& ideo ne forte occidat per de-
ſperationem,neceſſe eſt quòd ibi aqua,id eſt ſpiritualis conſo-
latio & ſpes de veoia adiungatur. Miſcuit vioum &c. Proner-
bio.9.Iſta tamen outrit animam, & eam purificat per confeſ-
ſionem,& lętificat per ſpem & conſolatiooem, & bumores, id
eſt virtutes & merita quæ ſunt deperdita per peccatum, reſti-
tuit & reſtaurat.Venite ad me amici mei comedite panẽ meũ,
& bibite vinum quod miſcui vobis,& inebriamini &c.Prouer
uerbio.9.Bibite & inebriamini Hiere.25. ¶ Vinum habet ine- 7
briare,& mentem lętificare,omnemque facit dolorem & triſti
tiam obliuiſci, amorem eacitat, & humores deperditos re-
parat & reſtaurat. Talis eſt gloria æterna,quæ pro certo ani-
mam inebriat & atque replet.pſalm. Inebriabuntur ab vber-
tate domus tuæ &c. Et omnem dolorem præcedentem.i d eſt
omoes mundi miſerias & tribulationes perpeſſas facit penitus
obliuiſci. Flebitis & lugebitis vos,ſed triſtitia veſtra vertetur
in gaudium. Ioan.16.Et ideo bene ſequitur quòd mentem lęti
ficat, quia ibi perpetuo triſtitia nulla erit.Eccleſiaſtic.40.Vi-
nom & muſica lętificaot cor. ¶ Vinum qoaodoque propter ae 8
ris calorem corrumpitur,& ſic perdit odorem,colorem,& ſa-
porem,efficitur enim nigrum,fœtidum,groſſum,turbidum &
pôticum vel amarum,& iſtud nõ generat humores in corpore
laudabiles,ſed corruptos,ſecundum Iſaac.Sic verè quando ho
mo corrumpitur ea calore concupiſcentiæ carnalis vel tempo
ralis per luxuriam vel auaritiam & cætera ſimlia, tunc perdit
odorẽ bonæ famæ,colorẽ conuerſatioois,ſaporẽ bonæ, vitæ &
perfectionis, & efficitur niger & vilis ꝑ inſolentem coouerſa-
tionem,fœtidus per infamiam vel luxuriam, groſſus per ſup-
biam,turbidut per iracundiam quæ,ſcilicet mentem turbat,et
ideo tales non nutriunt ſuis eaemplis alios, ſed corrumpunt.
De iſtis Mich.2.Propter peccata ſua corrumpetur putredine
peſsima.¶ Vinum licet moderatè ſumptum proficiat, ſi tamen 9
immoderate ſumitur,nullum peroicioſius eſt veneoum. men-
tem.o.mutat in furorem,in mali impetum, in obliuionem bo-
ni,lingoam facit ligatam,manus tremulas,& de ore facit eru-
ctationes fędas exire,ſitim etiam prouocat, quia ebrietatis &
vini talis eſt conſuetudo, vt aſsiduitas bibendi, auiditatem pa-
riat rebibeodi,vt dicit Pli.li.14.Vinum eſt mundi proſperitas,
quæ pro certo ſi ea moderatè quis vtatur, vtilis eſt & proficua
ad ſalutem,ſed vere ſi ſuperflua fuerit,& indebitè & indiſcre-
tè quis ea vtatur,tunc vere animæ eſt venenum, nam iſta facit
hominem iracundum,& ſic mentem motare, dicitur in furorẽ
& in mali impetum.Oaeæ 7. Cœperunt principes furere a vi-
oo. Item efficit hominem ingratum,& ſic io eo cauſare dicitur
obliuionẽ boni.i.beneficiorum a Deo & ab alijs perceptorum.
Succedentibus proſperis oblitus eſt interpretis ſui. Geneſ.40.
Item linguam ligat,quia.ſ.tollit rectitudinem loquelę,ſ.confeſ
ſiooem,orationem,gratiarum actionem. Conſtat.n.ꝙ diuites
neſciunt aliqnid de tali loquela. Neemię vlt. Neſciebant loqui
iudaicè, ſed azoticè. Item facit manos tremulas.i. debiles ad
bene operandum,& de ore etiam talium facit fędas eructatio-
nes.i.fęda & inboneſta verba ſepi⁹ emanare,quia ſaggitta vul-
nerans lingua eorum.Hierem.9.Item iſta ſitim prouocat.i.ar-
dorem & deſideriũ mũdanorũ, quia vere quanto qnis pl⁹ vſus
fuerit vino mũdauæ proſperitatis,ſ.diuitijs delicijs &c.tanto ta
lem potum magis appetit iterari,quia ſomniat ſitiens ꝙ bibat,
& cũ eapergefactus fuerit,laſſus adhuc ſitiet. Eſaiæ 29 Vel dic
ſi vis omnia biſtorialiter de ebrietate. ¶ Secundum Iſaac au-
tem, ebrietas lumen rationis extinguit, vſque brutales 10
confortat, & ſic remanet corpus ſicut nauis ſine rectore, &
ſicut militia ſine duce. Ebrietas item caput lædit, oculos
turbat, & de ſapientibus facit ſtultos, de benigois peruer-
ſos, de caſtis impudicos, nam ebrietas eſt omuium vitio-
rum fomes & cauſa. Incidunt enim ebrij io multa crimi-
na, de quibus tandem pœnitent atque dolent, & vt breuius

concludatur, omnium malorum cauſa eſt ebrietas atq; fomes
Sic per omnia mundi proſperitas tollit vſum debitè rationis,
& lædit oculos prudentiæ & diſcretionis, ſicut patet de mundi
ſapientibus & diuitibus, qui videntur ſine ratione eſſe & peni
tus excæcati, quia nec ſe nec ſua, nec mortem, nec infernũ cõ
ſiderant vel attendunt. Non eſt enim populus ſapiẽs, ideo non
miſerebitur eius qui fecit illum. Eſaiæ 27. Ideo dicitur Eſa. 28.
Neſcierũt pre ebrietate, abſorpti ſunt a vino. Iſta etiam caput,
id eſt intentionem lędit per conſcientiæ remorſum vel alias, &
virtutem brutalem, id eſt mot^9 carnales & carnis voluptatem
& luxuriæ fœditatem excitat & inducit, quia ſaturaui eos, &
mœchati ſunt Hierem. 5. Et ideo in mundi proſperis inuolu-
tus, eſt recte ſicut nauis ſine remige, & ſicut militia ſine duce,
quæ ſcilicet cito ſubmergitur vel diſsipatur. Sic homo qui per
proſperitatem perdiderit rationẽ, in aquis voluptatis ſubmer-
gitur, & per diuerſa vitia diſsipatur. Vbi non eſt gubernator,
populus corruet. Prouer. 11. Iſta etiam facit de ſapientibus, ſe-
cũdum Deum ſtultos i. de bonis peccatores, de beniuolis per-
uerſos ad literam, & de caſtis incaſtos. Conſtat.n. q multi ſunt
in ſtatu paupertatis & aduerſitatis boni, q in proſperitate fiũt
peſsimi & iniqui. Exemplum de Dauid, quæ in guerris & prę-
lijs fuit bonus, ſed data ſibi pace in Hieruſalem iniquè pecca-
uit, ſ. in Vriam & eius vxorem. Nã ex ebrietate iſta proueniũt
cuncta vitia. ſ. adulteria, homicidia &c. ſicut patuit in eodem.
Prouerb. 1. Proſperitas ſtultorum perdet eos. & Eccl. 31. Mul-
tos enim exterminauit vinum. Et ideo bene dicitur 2. Macha.
6. Non ſinere peccatoribus ex ſententia agere, magni beneficij
21 eſt indicium. Vel dic hiſtorialiter de ebrietate. ¶ Vinum corru
ptum corpus deſtruit, humores malos generat & corruptos, &
morbos varios inducit. Sic doctrina corrupta per hæreſim &
errorem, animam deſtruit, & humores. i. affectiones interiores
corrumpit, & morbos etiam diuerſorum generat peccatorũ.
Idem dic de ſapientia mundi ſi vis. Eſa. 28. Super verticem val
22 lis pinguiſsimè errantes a vino. ¶ Antiquitus Romæ non lice-
bat mulieribus vinum bibere, & hoc ſecundum Plin. lib. 14. c.
13. ne forte inebriatę aliquid aut dicerent aut facerent inho-
neſti. Vnde inuenimus (ait) inter exempla, Egnati metentini
vxorem eo quòd vinum bibiſſet è dolio, a marito interfectam
fuiſſe, eumque cedis a Romulo abſolutum. Ibidem etiam dici
tur quòd quædam pro eo quòd claues cellę vinarię reſignaſſet
a ſuis inedia mori fuiſſe coactam. De quadam etiam alia poni-
tur ibi, quæ quia vinum biberat, ipſam dicit a iudice dote ſua
fuiſſe mulctatam. Cato etiam aiebat introductum fuiſſe quòd
fœminabus oſculum a ſuis parentibus daretur, vt ſi vinum ole
rent, oſculo ſentiretur. Ad hoc autem facit quod dicit Hippo-
crates, mulieres & adoleſcentes non calueſcere, nec podagram
incurrere, eo ſcilicet quia non bibunt vinum. Iſta omnia poſ-
ſunt applicari exemplariter ad temperantiam mulierum, quia
ſi ebrietas eſt in viro vituperabilis, in fęmina tamen ſummè eſt
deteſtabilis. Veruntamen ſi illę quæ bibunt vinum, morte ple-
cterentur, paucę remanerent hodie quæ non cã huius moreret ẽ-
tur, quia (quod horrendum eſt) multę ſunt fœminæ viris vino
lentiores, & ebrietatis vitio pleniores. Apoca. 17. Vidi mulierẽ
ebriam. Regula etiam Hippocratis euanuit, q a mulieres lautiſ
ſima vina potant, & ideo ad litteram podagrizant, ſicut de plu
ribus experitur, quod. ſ. non fieret ſi ipſarum conditio a vini po
culis abſtineret.

De Vino nouo ſeu muſto. Cap. 183.

1 VINVM nouum dicitur muſtum, a mus quod eſt
terra, & teneo tenes, quaſi tenens & habens mus
. i. terram, quia. ſ. vinũ in principio eſt terreis par
tibus admixtum, quando. ſ. nouum de torculari ex
trahitur, ſed quia poſt magna fit in eo ebullitio,
ideo partibus calidis & aereis ſurſum tendenti-
bus, terreſtribus autem inferius deſcendentibus, fit puri ab im
puro ſeparatio, & ſic efficitur vinum verum. Talis eſt hõ, quia
in principio qñ de torculari. i. de ſtatu peccati vel mũdi, expri-
mitur, & ad pęnitentiã vel religionem conuertitur, adhoc eſt
terræ mixtus. i. terrenis affectionibus & delectationib^9 implica
tus, ſed qñ fit in eo fortis ebullitio cõtritionis, tunc calor chari
tatis in eo ſeparat purum ab impuro. i. impuritatem vitiorum
a puritate animæ, & ſpumam. i. vitia & peccata per confeſsio-
nem emittit, & ſic efficitur bonus, purus & ſanctus & iuſtus.

Faciet dominus conuiuium vindemiæ defęcatę. Eſai. 25. ¶ Vi- 2
num nouum quandiu eſt impurum, ita feruens eſt q nũquam
ceſſat ab ebullitione, donec pęnitus depuretur, quinimmo do-
lia in quibus eſt dirumpit, niſi ſpiraculum habeat per quod ſu
vapor igneus emittatur. ſed quando eſt bene purum, tunc ab
ebullitione ceſſat pęnitus & quieſcit. Sic verè homo nouus &
iuuenis nunquã debet ceſſare ab ebullitione contritionis, a ſpi
ratione confeſsionis, & a ſpirituali purgatione, quandiu impu
ritatem peccati habeat aliqualem, quia. ſ. dolium quantumcun
que forte. i. conſcientiã quantũcũq; obſtinatã & induratam de-
bet ſemper dirumpere & aperire per confeſsionem, & omnem
malam ſpumam vitiorum continuè emittere & purgare, quia
venter meus quaſi muſtum abſq; ſpiraculo, quod lagenas no-
uas dirumpit. Iob 32. Quando autem purgatus fuerit, iuſtus. ſ.
factus et perfectus, tunc (& maximè quando erit in patria) ceſ-
ſabit ebullitio & ſpiratio, quia perfecti, & maximè in patria, nõ
indigent feruore contritionis, nec clamore cõfeſsionis, ſed tan
tum requie contẽplationis. Requieſces, & non erit qui te exter
reat &c. Iob 11. Vel dic q illi qui ſunt noui & iuuenes, impurĩ
& carnales, & fęcibus carnalis voluptatis vel terrenę cupidita
tis admixti, nunquam ceſſat ab ebullitione impatientiæ, rixæ,
& diſcordiæ, & a ſpumatione malorum verborum, quia os fa-
tui ebullit ſtultitiam. Prouerbio. 15. Quinimmo etiam dolia in
quibus ſunt. i. ſtatus ſuos per rixas & diſcordias diſsipant & di
rumpunt, niſi libertatem habuerint reſpirãdi. i. verba ſua inſo-
lẽtia proferẽdi. Sed vere illi qui ſunt puri & defecati. i. boni iu
ſti & ſancti, huiuſmodi ebullitionem & tumultus non faciunt,
imo in dolio religionis vel eccleſiæ pacificè requieſcunt. Ma-
lac. 2. In pace & ęquitate ambulauit mecum. Vel dic q tunc in
dolio religionis vel eccleſiæ ceſſat ebullitio diſcordiæ, & fit
pax concordiæ & vnitatis, quando virtute caloris. i. boni præ-
lati, partes terreſtres. i. peccatores, ab igneis. i. a viris ſanctis &
lucidis diuiduntur & diſtinguũtur, & quando ipſi mali inferi^9
deſcendunt, & ad ſtatũ depreſsionis & ſubiectionis incuruan-
tur, boni autem & ſancti ſuperius in dignitatibus & officijs ele
uantur & promouẽtur. Et iſtud maximè fiet in iudicio, vbi ma
li a bonis perpetuo ſeparabuntur, & illi in fundo. i. inferno re
trudentur, iſti autem in dignitate paradiſi ſuperius leuabũtur.
& ideo tunc ceſſabit omnis ebullitio rixarum & diſcordiarum
quæ modo eſt inter bonos & malos, & erit tunc bona tranqui
litas reſtituta. Deuter. 28. Ipſe deſcendet, & erit inferior, tu au
tem aſcendens, & eris ſuperior. ¶ Vinum nouum & adhuc im- 3
purum non competit ad corporis nutrimentum, ſed quando
defęcatum eſt & purgatum, tunc efficitur corporis nutrimen-
tum, & quanto plus antiquatur, tãto calidius, purius, odoroſius
& ſaporoſius efficitur, niſi forte ex accidenti aliquo corrumpa
tur. Sic verè quando homo de nouo extrahitur de torcolari,
id eſt de mundo vel de peccato, & ad pœnitentiam vel religio-
nem conuertitur, tunc ſtatim non eſt bonus nec perfectus, imo
adhuc eſt impurus, carnalis & fragilis, & ideo non eſt aptus
ad nutriendum alios, ſcilicet doctrina & exemplo, ſed vere
quanto plus antiquatur in bono per perſeuerantiam tanto fit
calidior per charitatem, purior per caſtitatem, odoroſior per
famoſitatem, & ideo tunc dat bonum alijs nutrimentum, niſi
forte per peccatum aliquod corrumpatur. Ideo eccleſiaſtici 9.
Vinum nouum amicus nouus. veteraſcet, & cum ſuauitate bi-
bes illud. ¶ Vinum quandoque corrumpitur duplici cauſa, ſci 4
licet quandoque ex calore exterius abundante, & ex malitia va
ſis in quo eſt, quia ſecundum corruptionem vaſis, vinum no-
uum ſaporis contrahit corruptelam, corruptum autem vinum
homini eſt nociuum, & quandoque deterius quàm venenum.
Sic verè vinum nouum, id eſt perſona iuuenis dupliciter cor-
rumpitur, & per peccatum inficitur, quandoque ex calore
aeris, id eſt ex feruore concupiſcentiæ iuuenilis. Item quan-
doque ex corruptione dolij in quo eſt, id eſt ex prauitate ſocie-
tatis in qua eſt & moratur, quia ex mala ſocietate cito corrũpi
tur vnus puer. ſic autem corruptus & peccatum infectus alijs
eſt venenum, quia ſuis verbis & exemplis alios inficit & cor-
rumpit, ſicut patet in iuuenibus luxurioſis. Et ſic vinum in no-
uitate corruptum nunquam poteſt perfectè emendari, ſic ve-
rè nec homo qui in iuuentute inficitur, amplius emendatur.
Vinum nouum in vtres nouos mitti debet. i. in bona ſocietate
nutriri. Luc. 5. ¶ Vinum multum antiquum excedit in calidita 5
te & ſiccitate, & ideo ſuo acumine caput lędit, corpus inflãmat
humiditatem conſumit. Sic mali ſenes & in vitijs antiquati ex-
cedunt in calore auaritiæ, & ideo corpus eccleſiæ inflammant

& lædunt p crudelitatem, auaritiam & vſuram, & humurem.i.
bona remporalia diripiunt & conſumunt. Patet ēt iu malis ſeni
bus iu religione, qui læduut caput.i.prælatum &c.

De Vino condito. Cap. 184.

V INVM cooditum fit artificialiter, quando. ſ. herbæ
vel ſpecies vino iucorporauiur, quarum virtute vi-
uum immutatur, & ſapidius & ſalubrius efficituc
tam iu cibo quàm in medicina, vr patet iu vino mal
uatico. Tale vinum eſt bona doctrina, quia verè ibi ſunt plures
herbæ.i.plura exempla ſanctorum, plures ſpecies. i. plures au-
ctoritates ſanctorum & ſacræ ſcripturæ, & ideu talis eſt vtilis
ad animam uutriendam & impiuguaudam per merira & virtu
tes. Can.8. Dabo tibi poculum ex vino condito. Vel dic φ tale
vinum eſt anima, in qua debent eſſe aromata.i.gratiæ & virtu-
tes, bona opera & exempla, & ſic melior fiet & perfectior.

De Aceto. Cap. 185.

1 V INVM acetum fit ex vino dulci corrupto, nam
quādo vinum bonum aeri calido exponitur tūc
per ralorem innaturalem calor oaturalis ipſiua
coriumpirur, & ſic vinum quod erar naturaliter
calidnm, efficitur naturaliter frigidum, ſecundū
Iſaac. Sic verè aliquando accidit φ homo dulcia
bouus & ioſtus calorem uaturalem.i.charitatem continens in
ſeipſo, corrumpitur per peccaium, & hoc quando aeri calido
.i.mundanæ proſpeiitati & caloti auaritiæ & luxuriæ exponi-
tur, qnia tnoc per iſtos malos calores calor charitatia deperit,
& frigus iodeuotionis, pigritiæ & tepiditatis ſubintrat, & ita
fit ille qoi prius erat dulcis & deuoius, calidus & chaiitatinua
frigidus, iodeuotns, incompatiens, obſtioar' & acetoſus, id eſt
amarus, iracundus &c. In igne conſumptum eſt plombum.
2 Hierem.6. ¶ Acetum magnæ efficaciæ in medicina. virtutem
enim habet mordicatiuam, diſſolutiuam, penetratiuam, in-
frigidatiuam, & deſiccatiuam, & ideo valet contra multipli-
ces paſsiooes, carnem enim ſuperfluam io vlceribus corrodit,
& ad alia multa valet, ſecundum Iſaac in dieris. Talis eſt pœ-
niteotia, quia mordicat per cōſcientiæ remorſionem, penetrat
per conſcientiæ examinationem, & timoris incuſsionem, diſ-
ſoluit per coutritionem, mnodificat per confeſsionem, deſiccat
per carois macerationē, infrigidat per caloris auaritiæ vel lu-
xuriç repreſsionem, & ideo valet contra multas paſsinnes pec
catornm, & carnem ſuperfluam.i.voluptatem carnalem adni-
hilat & cooſumit. Ideo bene dicitur Ruth. 2. Accede huc, &
intinge buccellam tuam in aceto. Vel ſi vis per acetum poeea
intelligere ſacram doctrinam, vel conſiderationem mortis &
inferni, vel amarç mortis Chriſti, & expone de quolibet pec
3 omnia ſicut ſupra. ¶ Acetum fortiſsimum luper terram, ferrū
vel lapidem proiectum, ſtatim ebullit. Sic pęnitens & perſe-
ctus homo ſtatim quòd ſuper terram & ferrum, id eſt ſuper du
ritiam tribulationum proijcitur.i.quando mundi tribulationi
bus exponitur, tunc ſtatim ebullit per bona deſideria & affe-
ctus. Vel dic quòd acetum eſt peccator, qui quando proijcituc
in terram.i.in ſtatum humilem, quando.ſ.ab officio ſuo depoui
tuc vel ab alijs contemnitur, runc ſtatim ebullit per iram, indi
gnationem, rixam & appellationem. Vel terra eſt terrena pro-
ſperitas, in qua ſi homo fuſus & expoſitus fuerit, ſtatim p aua-
ritiam, luxuriam & mala deſideria ebullit. Allega vt ſupia. Vic
prudens & diſciplinatus non murmurabit correctus. Eccleſia
4 ſtici 10. ¶ Acetum oculos clarificat, ſanguinem ſtringit, metal-
la dura corrodit, & in eis moltos colores generat, ſcilicet ceruſ
ſam ex plumbo, viride græcum ex cupro, Lazurum de argen-
to. ouum etiam ſi in aceto per plures dies teneatur, ita mollifi-
cat, quòd teſtam duram facir quaſi pellcam deueoire, venenis
etiam ceraſte & canis rabidi & crocodili fœx aceti dicituc
obuiare, ſecuodum Plio. lib.23. capit.2. Talia virtutis eſt mor-
tis conſideratio, quia oculos intellectus clarificat per diſcre-
tiooem, quia vexatio dabit intellectum. Eſaiæ.28. Sanguinem
id eſt carnis voluptarem ſtriogit per caſtitatem, vel pœniteo-
tiæ macerationem, metalla dura.i.induratos peccatores corro
dit per contritionem, & in eis multos ſæpe colores generat, id
eſt multiplicem perfectionem. Nam licet ouum, id eſt pecca-
tor albus & curioſus exterius mollis & luxurioſus interius,
habeat teſtam.i.conuerſatiooem duram & obſtinatam, ſi tamē
in aceto.i.in mortis conſideratione diutius ſe immerſeris, ſua
pro certo teſta dura & obſtinatio mollificabitur, & mollis, te-
ner, obedieus, contritus, pœnitens & compatiens efficietur.
Iſtud etiam acetum cōtrariatur morſibus venenatis.i.tentatio
nibus, quæ animam inuenenāt & occidunt. Ideo per omnia be
ne dicitur Eccl.7. In omnibus operibus tuis memorare nouiſ-
ſima tua &c. Expone ſi vis totum de pęnitentia, vel de contri-
tione, vel de doctrina & prædicatione.

De Vinaceis. Cap. 186.

V INACEVM ſecundum Ebiardū, eſt pellis vuę 1
quæ poſt eliquationem vini remauet iu torcula
ri, vino de eo deflnente, & in dolijs repoſito, &
iſtud licet parum valeat, & nullū præbeat cor-
pori nutrimentum, quia ſcilicet plus inflat quā
nutriat, tamen a ſuibus delectabiliter māducatur. Torcular eſt
muodus, vbi vinum.i.boni iuſti præmuntor tribulationibus at
que pęnis, & inde eijciuntur & expelluntur, ſed tamen ab an-
gelis ſuſcipiuntur, & dolijs beue ligatis.i.in bonis religionibus
in præſenti, & in æternis manſionibus in futuro recolligūtur.
Vinacea iſta ſunt mundi bona quæ pro certo licet vina.i.homi
nes de muodo eijciantur per mortem, iſta tamen ſemper ibi re
manent quia cum diues mortu' fuerit, nihil ſecum afferet. Iob
27. Et vere licet iſta parum aut nihil valeant, & licet inflēt per
ſuperbiam, tamen a ſuibus.i.a carnalibus & mundanis præci-
puè diliguntur. Vel dic φ iſtę pelles ſignificant mundani pec-
catores, qui in mundo iſto remanent, bonis inde exeuntibus, &
iſti a torculari mundi huius finaliter eijciuntur per mortem,
nō vt iu dolio paradiſi reponaotur, ſicut vioum, ſed vt a ſuibus
.i.demonibus deuorentur, & vt igni perpetuo comburantur,
quia paleas comburet igni inextinguibili. Matth.3. ¶ Torcular 2
eſt inſtrumentum quo præmuutur racemi, & vinum emittere
compelluntur, & eſt ibi prælum lignum quoddam magnum
& ponderoſum, per cuius deſceuſum racemi præmuntur. Ve-
runtamen eſt ibi quædam vectis, mediāte qua dictum lignum
eleuatur & deprimitur, ſecundum quòd magis vel minus race
mi debent ſtringi. Torcular eſt mundus, vbi racemi, id eſt ho-
mioes diuerſimode præmuntor & tribulantur. Lignum graue
ſignificat mundi tribulationes, quæ graues ſunt & difficiles ad
ſuſtinendnm. Graue plumbum & importabilis arena Prouer-
bior. 27. Vectis eſt occulta Dei prouidentia, mediante qua li-
gnum, id eſt grauitas tribulationum aliquando intenditur, ali-
quando laxatur, quia non eſt malum in ciuitate quod non fa-
ciat dominus. Amos 3. Quando ergo Deus vult quòd racem',
id eſt homo emittat vinum, id eſt bona temporalia pauperibus
largiendo, vel etiam lachrymas doloroſas, tunc vere ponit eū
ſub ligno torcularis, id eſt mundi tribulationibus & infirmita-
tibus, & conſtringit eum & compellit corrigi & emendari. In
agnitionem ſui ductus eſt percuſſus ad domino plaga 2. Ma-
cha.9. Veruntamen in iſto torculari tribulationum ſemper eſt
vectis voluens, id eſt occulta Dei prouidentia, quia ipſe Deus
operatur omnia in omoibus 1. ad Corin.12. Quę ſcilicet iſtud
relaxat vel ſtringit temperat vel intendit, ſemper faciens cum
tentatione prouentum 1. ad Corinth. 10. Et ſicut aliquando
ex toto lignum relaxatur, vt ſecundo veniens fortius ab eo vin
demia comprimatur, ſic aliquando Deus ex toto tēperat pon-
dus, vt fortius homo alias tribuletur vel hic uel io futuro. Si-
lui, patiens fui, ſed quaſi parturiens loquar, diſsipabo & abſor-
debo ſimul. Eſaię 42. Quia quanto diutius expectat, tanto ra-
diens acrius ferit. Et ſicut in torculari ripa ſecuribus incidi-
tur, ſic in actu tribulationis homo debet ſcindi gladijs contri-
tionis. ¶ Vinaceum dicitur uinum rappatum, quod aqua in
uindemia eliquatur, quod parū aut nihil ualet. Tales ſunt mun 3
di ſcientiæ reſpectu ſcientiæ diuinæ &c. Allega. Ozeæ 3. Dili-
gunt uinacea vuarum.

De Vinaria cella. Cap. 187.

V INARIA cella dicitur locus ubi repoounotur
vina quanto autem eſt frigidioc & ſiccior, tan-
to ad vinum ſeruaodum eſt aptior, & ideu ſolēt
luca lapidoſa & ſubterranea cauari, vt ibi vina ſe
curiua recondantur. Talis eſt eccleſia vel reli-
gio, vbi vina, id eſt bonæ animæ reponuntur, & a corruptione
peccati ſeruantuc. Sed quanto iſta plus eſt ſicca per pauper-
tatem, frigida per aduerſitatem, baſſa & profunda per humi-
litatem, tanto vinum, id eſt bona perſona ibidem melius con-

ſeruatur a vitijs & pctis,& ideo vtiliores ſunt ad ſalutem ſtat°
& religinnes pauperes q̃ diuites. Vel dic q cella vinaria eſt pa
radiſus,vbi eſt vinum æternæ voluptatis & iocunditatis. Ideo
Cant.1.introduait me rex in cellam vinariam &c.Vel cella vi-
naria eſt vir perfectus,in quo vinum doctrinæ & gratiæ conti-
netur,qui quanto frigidior,ſiccior & profundior &c. ſicut ſu-
pra,tanto melior.

De Viola. Cap. 188.

VOLA eſt herba parua,in terra depræſſa, cuiux
triplex eſt ſpés,quędã cum flore albo,q̃dam cũ
purpureo,alia mellino.oẽs tñ flores ſunt mul-
tum odoriferi & medicinales.& quãto virtuo-
ſiores,tanto magis verſus terram inferius in-
clinanẽ,vt dicit Dioſc.Et iſta herba melior eſt
recẽs q̃ antiqua,& multum valet in medicina.Talis eſt vir pfe
ctus,qui debet eſſe p humilitatẽ circa terrã inclinatus, virtua-
lis & medicinalis p vitæ & exempli & doctrinæ ſanctitatem,&
hic habet florem.i.eateriorẽ conuerſationem odoriferam p ſa-
moſitatẽ,& quanto iſta eſt recẽtior & iunior,tanto melior, qa
.ſ.acceptius eſt Deo q hõ ſit bonus in iuuentute, q̃ in ſenectu-
te,& iſtorum.ſ virorum perfectorum,ſunt plures ſpẽs,quidam
ſunt rubei p charitatem,albi p caſtitatem quidam mellini per
melliſluam pietatem, omnes tñ quanto ſunt virtuoſiores per
ſanctitatem,tanto plus ſunt inclinati per humilitatem.

De Vlmo. Cap. 189.

a VLMVS eſt arbor mollis, tenera & humida,quę pli
catur faciliter & torquetur,& ideo dr̃ ſm Iſid. vl
mus ab humore, eo q in locis humidis & valle-
ſtribus proficit plus quam montuoſis. radices in
terra profunde figit, & inde humorem ſugat ad
nutrimentum frondium ramorum foliorũ dẽſitate gratiſsimã
vmbrã æſtuantibus facit.Flores habet odoriferos, q ab apibus
frequentantur.exterius in cortice rudis eſt & dura, tamen inte
rius multum eſt mollis & tenera, ad ſculpẽdum multum apta
ſicut tiliæ,ſecundum Iſid.Talis debet eſſe quilibet bonus ſecu
laris,qui.ſ.in valle mundi habitat,& radices ſuas. i. affectiones
in terra.i.in terrenis negocijs figit & inde humorem bonorum
temporalium ſugit.Sed hoc debet eſſe vt ramos. i. bonos pau-
peres per elemoſynas nutriat & ſuſtentet,nam ex foliorum ſuo
rum denſitate.i.diuitiarum ſuarum multitudine debet ęſtuãti-
bus tranſeuntibus.i.mundi pauperibus & depreſsis vmbrã &
refrigerium miniſtrare,& mollis & humidus.i.dulcis,benign°
& pius debet ab omnibus reperiri.Sub vmbra eius habitabãt
omnes beſtiæ terræ.Dan.4.Et ideo vlmus plus in valle proficit
quàm in monte,quia boni actiui plus proficiunt in valle mun-
di,quàm facerent in monte religionis. Vlmus igitur eſt vir per
fectus,qui tener eſt & humidus per pietatem, mollis per beni-
gnitatem, de facili plicabilis & inclinabilis per obedientiam,
& humilitatem. Ad quod quiſque volebat,conuertebatur. Sa-
pient.16.Radia inſuper eius, ſ. cor debet eſſe in terra profun-
dum per mortis meditationem. Vmbroſus etiam debet eſſe per
bonam conuerſationem,follens per honeſtam locutionem,flo
ridus per ſcientiam & diſcrętionem, & odoroſus per bonæ ſa-
mæ diffuſionem,exterius in cortice.i.in apparentia ṛudis & du
rus per pœnitentię macerationem,interius autẽ in conſcientia
mollis & tenellus per clementiam & compaſsionem, & etiã de
facili ſculptibilis per correctionem,quia.ſ.non eſt durus vel ob
ſtinatus. Et ideo iſta eſt vna de arboribus quæ in ſolitudine de-
bebant eſſe.Eſa.41.Dabo in ſolitudinem myrtum,cedrum,pi-
a num,lignũ oliuæ,buxum & abietem,& vlmum ſimul. ¶ Vlm°
eſt arborũ null fructum bonum portãs,radices in terra profun
de figens,eſt tamen vtilis vineæ circunſtanti,quia per eam ſu-
ſtentatur.Sic mundi peccatores nullum fructum bonorũ ope-
rum in ſe portant,veruntamen vineæ propinquæ.i. bonis viris
ſunt quandoque vtiles, quia eos ſuis elemoſynis ſuſtinent &
ſupportant.

De Vrtica. Cap. 190.

VRTICA dicitur ab vrẽdo.eſt enim herba igneę
naturę,cum haſta & folijs villoſis,& tangentem
ſe adurit & pungit, ita etiam quòd poſt eius re-
ceſſum remanet vſtio vel pruritus. Folia habet
aſpera & acuta,ſemen autem habet quod dici-
tur venerem excitare,ſecundum Plini. & hæc herba per ſe na-
ſcitur,& vbi ſemen eius fuerit,vix inde eatirpatur.cito creſcit,
ſed cito etiam poſt areſcit.Tales ſunt hodie luxurioſi,quia ve-
rè ſunt naturæ igneæ,quia ſuis verbis & exemplis vrunt alios
& inflammant,ſcilicet malis ſuggeſtionibus, geſtibux & nuti-
bus,intãtum quòd etiam poſt receſſum ſuum remanet vſtio,id
eſt mala ſuggeſtio & impreſsio in animo audientis. & ideo be
ne dicitur quòd ſemẽ eius venerem eacitat, quia vere ſemen.i.
verba & doctrina taliũ venerem incitant & incendũt.Eloquiũ
eius quaſi ignis exardeſcit.Eccleſiaſtici 9.Et iſti per ſe naſcun-
tur quia vere aliquando homo per ſe ſine alterius adminiculo
poteſt fieri vrtica,id eſt luxurioſus. Et ſicut vrtica interdũ ita
multiplicatur,quòd extirpari non poteſt, ſic etiam hodie luxu
rioſi ita ſeipſos dilatant & diffundunt, quòd vix poſſunt extir-
pari,ſi alicubi fuerunt ſeminati. Stultorum enim infinitus eſt
numerus. Eccleſiaſtici 1.Vel dic quòd vrtica eſt detractor,im-
patiens, quærulosus, vel etiam raptor & auarus, qui pro cer-
to igneæ ſunt naturæ, quia omnes contingentes, id eſt ſocios
& vicinos vrunt & mordent ſuis detractionibus, iniurijs &
murmurationibus vel rapinis.Folia enim.i. verba talium ſunt
acuta.i. pungitiua,& ideo etiam poſt receſſum ſuum. vſtionem
& arſuram ſuæ iniuriæ vel rapinę vel detractionis relinquũt. ſ.
in cordibus aliorum qui lęduntur & inuaduntur. Vnum tamẽ
eſt ſolatium,quia quamuis iſti cito creſcant & augmententur
quo ad dignitates & temporales diuitias,cito tamẽ rurſum de-
ficiunt & decreſcũt.Iſtud patet in raptoribus & auaris in mun
do,qui non dimidiant dies ſuos,imo iuuenes & ſubito moriun
tur.Patet de detractoribus in religione,qui quoniã vt commu
niter ſunt hypocritæ,ideo ſæpe & cito deficiunt aliquando p
apoſtaſiam,& ſic ſua prauitas declaratur. Ideo pſal. Vidi im-
pium ſuper exaltatum & eleuatum ſicut cedros libani, tranſi-
ui,& ecce non erat &c.

De Zizania. Cap. 191.

ZIZANIA herba quædam eſt ſecundum Iſi- a
do. quæ a poetis infęlix lollium nuncupatur
& eſt hęrba creſcens cum tritico, quæ dum ẽ
in hęrba,vix diſtinguitur a tritico,imo qui eã
tunc vellet eradere,ſimul propter ſimilitudi
nem poſſet triticũ extirpare,& ideo dimitten
tenda eſt quouſq; in meſſe vnum ab alio cognoſcatur, & tunc
triticum in horreo reconditur, zizania autem alligata per fa-
ſciculos comburitur.Habet autem vim vinoſam, inebriatiuã
& mortiferam,ſi multum de ea ſit aſſumptum. Ager eſt eccle-
ſia,triticum ſunt boni,zizania ſunt mali & iniqui. Sed iſti mo-
do ſunt in herba.i.in initio & probatione dũ ſumus in vita iſta,
& ideo vero mõ tanta eſt ſimilitudo quãtum ad exteriorẽ con
uerſationẽ,inter vtroſq;.i.inter bonos & malos, q vix alter ab
altero cognoſcitur. quod maximè verum eſt de hypocritis &
hęreticis,qui videntur eſſe boni,& ideo prælatus vel iudex nõ
debet modo tales publice eatirpare vel punire, cum eorum fa
cta ſint occulta,ſed in meſſe.i.in die iudicij quando boni metẽt
manipulum gloriæ ſempiternæ,tunc quia tales publice cogno
ſcentur & diſcernentur ab alijs per fructus & mala opera quæ
tunc oĩbus patebunt,ideo a tritico & a conſortio bonorũ ſepa
rabuntur,quia tunc ſeparabit eos Chriſtus ſicut paſtor, qui ſe
parat agnos ad hædis.Matt.25.& triticũ.i.boni in horreo para
diſi reponentur. Triticum congregabit in horreum ſuũ. Lu.3.
Zizania aũt.i.mali cõburẽtur,ſ.in igne æterno per faſciculos.i.
p varias diſtinctiones,qa luxurioſi cũ luxurioſis,auari cũ aua-
ris cõiungenẽ.34.Ibi cõgregati ſunt milui alter ad alterũ.Figu
ra Matth.13. vbi paterfamilias bonum ſemẽ ſeminauit in agro
ſuo,inimicus aũt ſuus ſeminauit zizania cum tritico. cum aũt
pr̃familias videret in agro vtrunq; natũ noluit q ſerui ſui era-
dicarent zizaniã,ne forte triticũ lęderetur,imo pcepit q vſq;
ad meſſem inuicem pmitterentur,& q tunc diuiſa per faſcicu
los vrerentur,triticum aũt in horreum conderetur. Sic vere pa-
terfamilias Deus in agro eccleſiæ ſeiauit bonum ſemen.i.mul-
tos bonos viros,ſed vere inimicus eius diabolus introduxit &
ſeiauit ibidẽ multos malos. non vult tñ hodie Deus ꝗ ſerui.i.
pręlati vel angeli ipſos ab inuicẽ ſegregẽt, ſed q vſq; ad diẽ iu
dicij expectent,& mittet tunc ſeruos.i.angelos,qui eos ab alijs
ſeparabunt,& in igne æterno comburent pariter & cremabũt
tunc.n.dicet Chriſtus illud Apoca.14.Mitte falcẽ tuã, quoniã
maturauit meſsis. ¶ Zizania eſt herba q̃ in multis proficit exte
rius appoſita,& ad multa valet in medicina.ſi autẽ interius ap-
ponatur,

ponatur,tunc inflat & inebriat & omne malũ generat in edente & tandem mortificat comedentem. Sic eſt mundi proſperitas,quia exterius ſumpta tantum.i.ſuperficialiter dilecta & exterius debitè adminiſtrata proficit atq; iuuat, ſ. debitè ea vtenti,ſed ſi interi⁹ ſumatur.ſ.in corde & affectione.i. ſi hõ ponat in ea cor ſuum & affectionem,tunc ſummè nocet, quia inflat per ſuperbiam,inebriat ꝑ ſpiritualem ſtultitiam, quia.ſ. priuat hominem ſenſu & debita ratione,& facit hominem ebrium.i.malum peccantem. Pſal. Turbati ſunt et moti ſunt ſicut ebri⁹ &c. Et finaliter hoiem occidit,ſcilicet morte æterna. Patet in mundi ſapientibus & diuitibus &c. Inebriabo eos abſynthio &c. Hierem. 9.

De Zinzibere. Cap. 142.

ZINZIBER eſt radix herbæ multũ efficax & virtuoſa in medicina,calida eſt & humida,ſed ꝑꝑ nimiam humiditatem qñq; qñ antiquatur,corrumpit,& a vermibus perforatur, & ideo q eã vult bñ ſeruare,neceſſe eſt vt cum pipere teneatur, vt ſic piperis ſiccitate ſua humiditas ſuperflua tẽperet. Sic ſunt multi,qui licet ſint calidi ꝑ charitatem,& multum medicinales per vitæ & doctrinæ ſanctitatem, ſunt tñ qñq; multum humidi ꝑ carnalem voluptatẽ, & ideo tales ſimiliter putreſcunt per luxuriam,& pſorantur per auaritiam, niſi forte piperi.i.bonæ caſtæ & perfectæ perſonæ ſunt adiuncti & ſociati,quia tunc alterius bonitas ſuam temperat prauitatem, quia cum ſancto ſanctus eris &c.

De Zaccaro. Cap. 143.

ZACCARVM eſt ſuccus quarũdã cannarũ quæ ſunt in littore Nili,nã piſcatæ cãnæ ponuntur in lebete & decoquunt ad lentũ ignẽ,& tũc totũ videt euaneſcere in ſpumã, ſed tandẽ illud qđ eſt ſpiſsius & melius,fundũ petit, qđ autẽ deterius,ſurſum mouet, & illud nõ eſt ita virtuoſum ſicut illud qđ eſt in fundo &c. Et eſt zaccarũ dulce, calidũ & humidũ &c. Nil⁹ eſt mundus vel vita pñs,q̃ ſemp fluit cannę ei⁹ ſunt hoies.ſuccus canarũ ſunt aiæ. Qñ igit cannę Nili.i.hoies huius vitæ ponunt in lebete mundanæ proſperitatis, tũc vere oẽs vident primo bullire & ſpumare ꝑ mala deſideria auaritiæ,& ſurſum aſcẽdere ꝑ vanitatẽ,veruntñ illi q ſunt meliores deſcẽdũt inferi⁹ ꝑ humilitatem & ab ebulitione auaritię quieſcunt. deſcende, ſede in puluere. Eſai. 47. Illi autem qui praui ſunt & peccatores ſuperius per ſuperbiam remanent & per vanitatem nec inferius deſcendunt per humilitatem. Eris ſemper ſupra, & non ſubtus. Deut. 28.

LIBER DECIMVS TERTIVS de naturæ accidentibus, & primo quidem ponitur prologus.

QVONIAM illa quæ ad rerum ſubſtãtias & ꝓprietates pertinent,de opitulante moralizaui, reſtat vltimo dicere de quibuſdã accidentibus, rerum ſubſtantias concomitatibus, vel dependentibus ab eiſdem. Intẽdo igitur hic aliquid inſerere de proprietatibus colorum odorũ,ſaporum,liquorum,& motuum,necnon menſurarum,numerorum, ponderũ, inſtrumentorum,vaſorum,& ſonorum.

De Colore. Cap. 1.

1 COLOR ſecundum Ariſtotelem in ſenſu & ſenſibili.cap. 3. eſt extremitas perſpicui in corpore terminato. Color.n. ſuperficiæ rei terminatæ naturaliter habet ſedẽ. Aer.n. & alia corpora interminata,nõ ſunt propriè colorata, licet per reſplendẽtiã corporum aliorũ in eis appareat aliqualis figura colorũ. Quamuis aũt color naturaliter & eſſentialiter ſit in rebus,non põt tñ manifeſtari vel videri niſi ꝑ lucem ſup eius ſupficiem radiantem. Color.n.indiget lumine manifeſtante,& ſpẽm eius ad viſus organum deferente. lux vero colore nõ indiget, qa vbicunq; fuerit,ꝑ ſe patet. Per colorẽ moraliter loquẽdo, pot intelligi conuerſatio virtuoſa. Iſta eſt.n.color q propriè eſt obiectũ viſuum & aſpectuũ aliorũ,iuxta illud Eccl. 43. Pulchritudinẽ coloris admirabit oculus. Quia ſ.color conuerſationis exterioris eſt illud in qđ intuentiũ oculus ſemꝑ fertur. Sed procul dubio adhuc ꝙ aliqđ corpus.i.aliqua pſona poſsit ꝓpriè virtutibus colorari,neceſſe eſt ꝙ ſit corpus terminatũ.i.ꝙ hẽat ſenſus & affectus ordinatos & limitatos, & intra rationis terminos quietatos,qa pro certo illi q non ſunt terminati,diſciplinati & ordinati,ſed magis more aeris ꝑ hypocriſim & vanitatẽ intermінati,& vagationibus ſenſuũ & affectuũ capitiſti, non ſunt vt côiter virtutibus colorati,nec ꝑ conuerſationẽ ẽt picturati. vñ de terminatione obedientiæ,ſufficientiæ,prudentiæ & diſciplinæ qua viri colorati & iuſti terminãt ſemetipſos, põt dici illud p̃s. Terminũ poſuiſti eis,quẽ non tranſgredient. Sed qđ? Pro certo iſtud eſt verum,ꝙ ad colorem honeſtę apparentiæ ſemꝑ requiritur lux diuinæ grẽ. Color. n. conuerſationis quamuis regulariter exiſtat in hoie,nunq̃ tñ a Deo videtur vel inſpicitur, nec ipſius aſpectibus acceptat,niſi ad ipſum ꝑ lucẽ cõcomitantis grẽ deferatur,qa breuiter color conuerſationis nihil valet ſine grẽ lumine, lux vero grẽ ꝑ ſe apparet & valet ẽt ſine exterioris conuerſationis colore. Bñ ergo dr̃ Matt.5. Luceat lux veſtra corã hoibus,vt videant opera veſtra bona. Vel dic ꝙ color ſignificat pulchritudinẽ corporalẽ, quæ.ſ.more coloris faciliter deturpatur, qa ſicut dr̃ Prouer. 31. Fallax gratia,& vana eſt pulchritudo. Iſta igit quãuis naturaliter exiſtat,tñ ſine lucę gratiæ non placet nec apparet apud Deũ, nec ad ſalutem proficit ſeu iuuat. Vel dic ꝙ color qui eſt accidẽs valde defectibile, ſignificat humanam naturam.defectibilem atq; vanam. Iſta eſt.n. quæ non valet ſine luce gratiæ, quia.ſ.natura non valet ſine gratia,lux aũt gratiæ ꝑ ſe valet,nec depẽdet virtus ipſius a natura. Ioannis 1. Lux in tenebris lucet &c. ¶ Color realiter exi- 2
ſtit etiam in tenebris. vñ ſi color ſemper non appareat, non eſt defectus ipſius,ſed potius oculi intuentis,& carentiæ lucis,colorem non oſtendentis. Vnde cum a doctorib⁹ dicitur ꝙ color non eſt actualiter niſi per lucem,iſtud intelligendũ eſt de actu manifeſtandi,non exiſtendi,ſicut dicit hic magiſter. Per colorem intelligo virtutes,quæ.ſ.animam colorant atq; pingũt. per lucem vero intelligo ſplendorem conuerſationis honeſtę,quia pro certo poſsibile eſt ꝙ aliquis realiter habeat colores virtutum,& exiſtentiam perfectionis,quamuis quandoq; non appareat propter defectum lucis exterioris bonę conuerſationis,ſicut apparet de multis,qui in ipſis tenebris.i. in abſcondito cordis habent multos colores virtutũ,ſed quia lux exterioris conuerſationes eis deficit, ideo ipſos tales eſſe non videt populus neq; credit. Ideo dominus docet habere talem lucem, dicens. Sint lucernæ ardentes in mãnibus veſtris. Vel dic ꝙ color eſt vir iuſtus,qui in tenebris.i.in abſcondito humilitatis ſolet exiſtere, & dato ꝙ in luce. i. in publico non videatur ad hominibus,non propter hoc ceſſat in ſtatu gratiæ permanere. Non eſt ergo defectus talium colorum. i. talium hominũ coloratorum & perfectorũ ſi ab alijs non videntur vel cognoſcuntur,ſed potius defectus eſt cęcitatis intuentium peccatorum,qui propter defectum lucis gratiæ & ſcientiæ quibus carent, talium virtutes non percipiunt neque vident,nęc ipſas reputant aut approbant,ſed potius contemnunt,fugiunt & deuitant, quia breuiter iſtud eſt verum, quòd virtutes perfectorum mali non vident nec cognoſcunt,qa luce verę ſcientiæ vel gratiæ nõ ſplendeſcunt. Ioan. 1. Lux in tenebris lucet,& tenebræ eam non cõpreheenderunt. ¶ Ad colorem eſt neceſſaria duplex lux, ſ.lux 3
cœleſtis,quæ eſt coloris cauſatiua,& lux ſolaris, quæ eſt coloris oſtenſiua. Virtus.n.lucis cœleſtis inuiſibiliter in corporum ſuperficię colores procreat,lux vero ſolaris illos viſibiliter manifeſtat. Sic verè colores.i.virtutes & perfectiones noſtræ duplici luce diuina indigere naſcuntur, videlicet luce cœleſti.i. gratia diuina,ipſarum cõſtitutiua,& luce ſolari.i. honeſta conuerſatione & apparentia,ipſarum virtutum declaratiua. Gratia enim diuina ſicut lux cœleſtis colores virtutũ ſolet in mente inuiſibiliter procreare, honeſta vero conuerſatio ſicut lux ſolaris ſolet colores noſtrarum virtutum per bona exempla & opera alijs viſibiliter demonſtrare. & ſic loquitur apoſtolus ad Epheſ. 5. Omne quod manifeſtat, lumen eſt. ¶ Secun- 4
dum diuerſitatem actiuorum & paſsiuorum, generatur diuerſitas accidentium & colorum, & inde eſt quòd ſi frigiditas in materia humida dominetur & agat, albedinem in-

troducit & generat, ſicut patet in niue, ſi vero in ſicca mate-
ria dominetur, tunc econuerſo nigredinem operatur. Econtra
aût calor prædominans ſolet in materia humida nigredinẽ in-
troducere, ſicut patet in igne lignum humidum comburente,
qui carboni nigredinem introducit, in ſicca vero materia ſolet
albedinem generare, ſicut patet de igne oſſa & calcem inflam-
mantem, qui ipſa in albedinem commutat & conuertit, q̃a bre
uiter frigiditas eſt mater albedinis in materia humida, & nigre
dinis in ſicca, calidas vere mater eſt in humida materia nigre-
dinis, in ſicca vero albedinis, ſicut exemplificat hic magiſter,
allegans Ariſtotelem & Auicenam. Per frigiditatem quæ con
trahit, intelligo tribulationem, quæ per timorem mentem con
trahit, & ipſam a malo retrahit & reducit. Per caliditatem au-
tem poſſum intelligere proſperitatem, quæ ſolet mentem diſ-
ſoluere, & eam ad vitia relaxare. Iſtud eſt igitur generale, q̃ fri
gus tribulationum ſi inuenit materiam humidã. i. ſi agit in pſo
nam flebilem & deuotam, ſolet albedinem & puritatem inno-
centiæ & continentiæ generare, ſi vero materia ſicca. i. perſona
cruda, obſtinata & indeuota fuerit, tunc ſolet vitiorum nigre-
dinem inducere, & mentem per vitia offuſcare, quia breuiter
hoc eſt verum q̃ tribulatio bonis proficit, & albedinem puri-
tatis & innocentiæ in eis introducit, ſiccis vero & malis officit
& eos per deſperationem & impatiẽtiam nigros facit. Sed pro
certo caliditas proſperitatis facit contrarium, quia. ſ. iſta eſt q̃
de humidis. i. de carnalibus ſolet nigros & peccatores facere,
de ſicci vero. i. de abſtinentibus & temperatis ſolet albos, inno
centes & continentes homines procreare, quia. ſ. proſperitas
ſolet nocere humidis. i. intẽperatis & carnalibus, proficere ve-
ro ſiccis. i. moderatis & abſtinentibus. Vel dic quòd caliditas
ſignificat charitatiuum prælatum, qui pro certo in humidis. i.
in carnalibus ſubditis debet nigredinem tribulationum indu-
cere, in ſiccis, id eſt in pauperib⁹ & depreſſis debet albedinem
conſolationum & claritatem promotionum cauſare, quia ſcili-
cet ad bonum prælatum pertinet quòd peccatores deprimen-
do & corrigendo denigeret, & quòd humiles & depreſſos deal
bet, promoueat & honoret. Sed pro certo frigiditas. id eſt ma-
lus prælatus ſolet contrarium facere, quia ſcilicet humidos, id
eſt fragiles peccatores ſolet per mũdi proſpera dealbare. Mat
th. 23. Similes eſtis ſepulchris dealbatis. Siccos vero. i. abſtinen
tes & pauperes ſolet tribulationibus denigrare. Eſaiæ 13. Fa-
cies eorum ſicut nigredo ollæ. Vel poteſt dici de Deo, qui mo-
re caloris, humidos, id eſt carnales & diuites in inferno deni-
grabit, ſiccos vero. i. pauperes & abſtinentes in gloria dealba-
bit. Pſal. Niue dealbabuntur in ſelmon. i. in paradiſo. Econtra
autem diabolus more frigoris, humidos. i. carnales & diuites in
præſenti per proſperitatem dealbat, ſiccos vero, id eſt paupe-
5 res deprimit tribulationibus & denigrat. ¶ Quidã videntes q̃
color non habet apparentiam ſine luce, voluerũt dicere quòd
lux erat de eſſentia coloris, quod tamen falſum eſt, quia ſcilicet
color etiam in tenebris veraciter manet, & eſſe ſuum niſi ſo-
lum pro manifeſtatione a lumine non dependet. Sic verè ſatui
mundani videntur hodie credere quòd nullus color, id eſt nul
la virtus eſt aliquid, niſi ſit ibi lux publicę manifeſtationis. non
enim reputant virtutem eſſe, niſi in luce & manifeſto, ſcilicet
ante faciem hominum ipſam viderint apparere. De virtutis
enim eſſentia dicunt eſſe quòd videatur, & quòd ab homini-
bus cognoſcatur. quod tamẽ falſum eſt, quia ſcilicet in tenebris
conſcientiæ poteſt color virtutum latere, dato quòd in homi-
num præſentia non videatur lucere. Ideo pulchrè dicit Sene-
ca libro de moribus. Eſto occultator virtutum ſicut alij vitio-
6 rum. ¶ Quamuis calor agens in humidum, vt communiter ni-
gredinem introducat, iſtud tamen fallit quando illud in quod
agit, aliquo medio tangitur, ita q̃ caloris impetus impeditur,
ſicut patet de ouo cocto, cuius albumen album efficitur, quan-
do a calore mediante teſta vel aqua tãgitur dum coquitur. Sic
verè licet calor concupiſcentiæ in materia humida, id eſt in de
bili & fluxibili perſona nigredinem luxuriæ & malæ conuer-
ſationis fuliginem introducat, iſtud tamen fallit quando ca-
lor concupiſcentiæ inuenit medium reſiſtens, ſcilicet teſtam
& clauſuram cuſtodiæ & humilitatis, & aquam etiam clemen-
tiæ & pietatis, vel lacbrymoſæ voluntatis, quia pro certo ſi
ouum, id eſt homo humiliter ſe cuſtodiat & recludat, & in
aqua lachrymarum & compunctionis vel compaſſionis ſe te-
neat, nunquam albumen carnis ſuæ color concupiſcentiæ
per luxuriam inficit aut denigrat, quinimmo per maiorem
conatum virtutis, ipſum accidentaliter per maiorem caſti-
tatem decorat & dealbat. Pſal. Lauabis me, & ſuper niuem
dealbabor. ¶ Aliqui ſunt colores principales, aliqui medij & 7
collaterales, nam ſecũdum ſubiecti & agentis diſpoſitionem,
neceſſe eſt fieri in colore variationem & mutationem, & ſe-
cundum quòd materia diuerſimode diſponitur, color princi-
palis vel medius generatur. Sunt igitur duo extremi & princi
pales colores, ſcilicet albedo & nigredo. Quinque vero ſunt
colores inter medij, qui inter iſta duo extrema ſunt conſtituti,
ſcilicet color glaucus, mineus, rubeus, purpureus & viridis.
Rubeus enim ſtat in medio iſtorum duorum extremorum, &
ideo inter album & rubeum ſunt duo colores, ſcilicet glaucus,
qui magis appropinquat albo, qualis color eſt in folijs caden-
tibus, & mineus qui magis appropinquat rubeo. Item inter ru
beum & nigrum ſunt alij duo colores, ſcilicet purpureus a par
te rubei, & viridis a parte nigri. Sic ergo ſecundum Philoſo-
phum nõ eſt dare colores, niſi ſeptem tam medios quàm extre
mos, ſcilicet album, glaucum, mineum, rubeum, purpureum,
viridem & nigrum. Iſta poſſunt applicari ad ſeptem principa-
les virtutes, quarum ſcilicet tres ſunt principales, & quattuor
ſubalternę. Sunt enim ibi duæ extremæ, & vna media, quæ ſci-
licet ſignificant tres virtutes theologicas, quæ ſunt præ omni-
bus principales. Albedo enim ſignificat fidem cuius claritas
& veritas magis ſplendet. Media autem rubedo ſignificat cha-
ritatẽ, cuius caliditas magis ardet, & more igneo magis rubet.
Extrema vero, ſcilicet nigredo, eſt ſpes, quæ in aduerſitatum ni
gredine magis viget, quia pro certo ſecundum Apoſtolum 1.
ad Corinth. 13. Nunc autem manent fides, ſpes, charitas, tria
hæc. Quattuor vero intermedij ſignificant quattuor virtutes
cardinales. Glaucedo enim quæ magis declinat ad album &
ad clarum ſignificat prudentiam, in qua viget claritas intelle-
ctus. Mineitas vero quæ magis declinat ad colorem igneum
ſignificat iuſtitiam, quæ ſcilicet cõburit & corripit ſicut ignis.
Purpura vero quæ ad roſeitatem declinat, ſignificat fortitudi-
nem, quæ ſcilicet more roſę quanto plus teritur, magis valet,
iuxta illud 2. ad Corin. 12. Cum autẽ infirmor, tunc fortis ſum.
Viridis vero qui magis delectat viſum ſignificat tẽperantiam,
quæ inter virtutes alias magis placet. Ideo de iſtis poteſt dici
figuraliter illud 3. Regum 7. vbi dicitur quòd Salomon fecit
domum ſaltus ſuper tres ordines columnarũ, & quattuor deã-
bulatoria inter columna cedrinas. Domus enim ſaltus eſt ec-
cleſia, de qua ſaltatur in cœlum. vel etiam anima, quæ ſcilicet fi
naliter ſaltat & euolat in paradiſum. Iſta eſt enim quę tribus or
dinibus columnarum. i. tribus virtutibus theologicis fulcitur,
& quæ quattuor deambulatorijs. i. quattuor virtutibus cardina
libus ſpaciatur, vt ſic animæ vel eccleſiæ tot coloribus pictura
tę dicatur illud Ezech. 16. Veſtita es byſſo & polymito et mul
tis coloribus. ¶ Colores medij bene proportionati delectant 8
viſum, extremi vero lędunt & debilitant, ipſum, ſecundum
Ariſtote. Albedo enim intenſa diſgregando ſpiritum, viſum
confundit, & oculum lacbrymare facit. Nigredo vero ſpiri-
tum aggregando, viſum obtundit, & obſcuritatem gignit, &
etiam ſi perſeueret, cœcitatem generat & inducit, ſicut patet
de diu incarceratis, & in tenebris incluſis, qui extracti ad lu-
cem parum aut nihil poſſunt videre. Sic verè oculus volunta-
tis & cordis ſpiritualiter delectatur & proficit, quando ad me-
dios colores. i. medios ſtatus & gradus affectũ ſuum cõuertit,
& quando mediocritatem rerum conſiderat, deſiderat & atten
dit. Intenſa enim albedo & claritas proſperitatis ſpiritum & af
fectum mentis diſgregat, & eum per multa mala deſideria diſ-
ſoluit, & ad vitia multa laxat, & ſic lympiditatẽ viſus, i. clarita-
tem cognitionis impedit & retardat. Exceſſiua etiam nigredo
aduerſitatis ſolet per triſtitiam mentem obtundere, & clarita-
tem prudentiæ tollere, & per peccatum & deſperationem ocu
lum mentis aliquotiens excœcare, iuxta illud Eccleſiaſtici 21.
Non eſt ſenſus vbi eſt amaritudo. Non eſt. n. albedo proſperita
tis & mundanæ claritatis attendenda, nec nigredo tribulatio-
num eſt etiam appetenda, ſed medios colores. i. mediocrita-
tem ſtatus debem⁹ appetere, in qua ſine periculo ſe poteſt mẽ-
tis oculus delectare. quod bene figuratum eſt Dan. 3. vbi dici-
tur q̃ Deus fecit medium fornacis quaſi ventum roris flãtem,
ita q̃ tres pueri ibi poſiti nullaten⁹ ſunt combuſti, illi vero qui
extra medium fornacis erant, ſ. miniſtri regis babylonis, qui in
extremitate ipſius fornacis fuerunt, flammis erumpentibus
ſunt conſumpti. Ad denotandum q̃ ſancti viri qui in fornace
huius mundi medium mediocritatis & temperantiæ ſtatus te-
nent, ventũ roris. i. mẽtis refrigerium ſemꝑ habẽt miniſtri ve-
ro regis

ro regis babylonis.i.diaboli,regis confuſionis,ſ. mali hoíes, q
in extremitate hui⁹ fornacis.i.in ſummitate & exceſſu proſpe-
ritatis vel ẽt aduerſitatis cõſtituuní, & flãmis diuerſorũ deſide
riorum vruní,a flammis infernalibus finaliter abſumentur, vt
ſic de populo medium diligẽte dicaí a dño illud Micheæ a.Po
nam illum quaſi gregem in ouils,quaſi pecus in medio caula-
9 rũ.¶ Scd̃m aliquos,color eſt in omnibus rebus in potentia,ſed
non educií ad actũ,niſi p lumen.Ignis.n.q de ſe eſt lucidus,in
oibus rebus eſt,& p conſequens & color, cõ nihil aliud ſit co-
lor q̃ lux incorporata corpori terminato. velatur tñ iſte ignis
& iſte color a partibus tenebroſis, & ideo nõ educitur ad actũ
niſi mediante aliquo eiuſdẽ generis actualiter exiſtente,ſ. p lu-
cẽ actualẽ,& ponont exemplum de ſulphure, vbi eſt calor po-
tentialis innatos,qoi tñ ad actum non egreditur, niſi p actualẽ
exteriorẽ calorẽ de potentia educaí.Sic verè iſtud eſt verum q
in oĩ hoíe ẽ lux gr̃e,ignis charitatis,& color virtutis in potẽtia,
qa.ſ.nullus eſt qnin poſſit facere bonum, & eſſe bonus.Ioan.1.
Dedit eis poteſtatẽ filios Dei fieri,his q credũt in nomine eius.
Veruntamen quidam ſunt q tot obſcuritatibus malarum con-
ſuetudinũ & vitiorũ operti ſunt, q colorem virtutum q̃uis ha
beant in potentia, nũqnam ad actum educunt. Neceſſe eſt er-
go q cooperetur eis lux exterioris doctrinæ,& exẽplaris regu
lę & diſciplinæ,quæ lucẽ & colorẽ virtutũ de potentia ad actũ
educat,& bonitatẽ moralẽ quæ interius latitabat,exterius ape
riat & oſtẽdat.Quia breuiter multi ſunt qui nunq̃ boni effi-
ciuntur,virtuſq; eorum nũqnam de potentia ad actũ educitur,
niſi de foris ab alijs adiuuentur,& niſi p̃dicator,rector aut cor
rector ad hoc cooperetur.Ideo q̃libet talis põt de tali eductio
ne dicere illud Eſa.49.Eduxit me de laco miſeriæ,& de luto fę
cis.Vel dic.q color in potentia eſt gratia gratis data, q̃ p cer-
to ad actũ non educitur,niſi p locem actualem.i. p gratiã gra-
10 tũ facientẽ inuetur.¶ Color proportionalis varietatis eſt aſpe-
ctus intuẽtium attractiuus,& multipliciter allectiu⁹. Vñ dicit
Pli.q oia aĩalia pantheram videre deſiderant,pp colorum va-
rietatem,& decorem pellis ſuæ. Item color ſi fuerit ẽt mẽbris
& corpori correſpondens, ſi pulcher fuerit & ſuauis, ſummè
eſt corporis pulchrificatiuus, ſi vero incompoſitos & confu-
ſus fuerit,econuerſo turpitudinis eſt in corpore inductiuus, ſe
cundum Auicen. Vñ dicit Auguſt. q pulchritudo eſt elegans
corporis habitudo cum coloris ſuauitate. Itẽ color eſt paſſio-
num aiæ manifeſtatiuus,ſicut patet q color pallidus ſignificat
mentis timorem,rubicundus vero deſignat verecundiæ rubo-
rem,vel iracũdiæ furorem.In timore.n.interiora cordis lędun
tur,ad quæ dum ſanguis pro adiutorio lęſi cordis mittitur,co-
lor pallidus pp ſanguinis defectum in exterioribus generatur.
Ecõtra aũt in ira & in iracundia lędũtur exteriora, & ideo ſan
guis eo miſſus colorat & rubificat vniuerſa. Item color eſt ma
teriæ in qua eſt oſtenſiuus, quia.ſ.oculus ſubſtantiam non co-
gnoſceret,niſi qualis eſſet,color exterior declararet. Item co-
lor eſt materiæ in qua eſt ornatiuus, & ois deformitatis ipſius
velatiuus. In multis.n.rebus deformitates variæ viderentur,
niſi picturis & coloribus tegerentur, ſecundum Auicen. Item
color eſt luci ſui ipſius conformatiuus.color.n.(ſicut filia ma-
tri)lucis actui ſe configurat,ita q cum intẽſa luce color inten
ſior apparet,cum remiſſa vero remiſſior eluceſcit. Per colorũ
qui eſt accidens exterius adiacens rebus, põt intelligi exterior
cõuerſatio,quia pro certo iſta eſt quæ ſi bona & honeſta & pro
portionata fuerit,ſolet intuentes delectare, totum hoiem pul-
chrificare,& in eo decorem & pulchritudinẽ generare,ſi vero
inhoneſta fuerit,tunc ſolet totum hoiem deturpare.nihil.n.eſt
pulchrius perſona honeſta,& oihil turpius iohoneſta. Et bre-
uiter p colorem conuerſationis cognoſcitur animus,& ſignifi
catur interioris & exterioris hois tota virtus. Võ 2. Macha.3.
Color immutat⁹ declarabat internum animi dolorẽ.Igitur per
colorem & picturam exterioris bonę conuerſationis ſolet mul
totiẽs turpitudo morom celari,& qoicquid vitioſum eſt occul
tari,ſicut patet io hypocritis,qoi(Matth.23.) dicuntur ſimiles
ſepulchris dealbatis,intus plenis ſpurcitia & oſſibus mortuo-
rum.Fit tñ vt communiter q color ſequitur locem.i. q conuer
ſatio ſequitur volũtatem,ſicut filia ſequitur matrẽ, quia gene-
raliter & communiter color loci,& conuerſatio volũtati ſe ſo-
let conformare,& ſiue intenſa ſiue remiſſa.i.ſiue bona ſiue ma
la fuerit,ſe ſm eam regulare,quia ſicut dicitur Eccleſ.13. Cor
11 hois immutat faciem eius ſiue in bono ſiue io malo.¶ Color in
rebos mutatur multis modis.aliquando ab exterioribus, ſicut
patet in fructibus, qui ſm maiorem & minorem caloris ſola-
ris operationem,& caloris naturalis confortationem,& humo
ris digeſtionem,primo virides,deinde rubei, tandem nigri ef-
ficiunt,ſicut patet in moris &c.Sic verè ſm q calor charitatis
interi⁹,& calor correctionis exterius nos digerit,ſm hoc colo
res variarũ virtutũ in noſtris mẽtibus introducit,inquantũ.ſ. p
honeſtatem virides,p charitatem rubentes, & p humilitatem
oos nigros efficit & pallentes. Vel econtra dic de calore con-
cupiſcentiæ malę, quia.ſ. ſm q intus in hoibus plus abundat,
ſm hoc ipſos facit p carnalitatem rubere,p infamiam denigra
ri,vel p inuidiam & triſtitiam pallere. Thre.4. Quomodo ob-
ſcuratũ eſt aurũ,mutatus eſt color optimus? ¶ Exteriores tem- 12
porum & regionum qualitates ſolẽt colores corporum varia-
re,& inde eſt q ſeptẽtrionales pp exceſſum frigoris fiunt albi,
meridionales vero propter caloris præ dominium fiunt nigri,
ſicut patet in æthiopibus, qui propter continuã ſolis aduſtio-
nem nigri ſunt,& qui naſcuntur ab eis,ab aduſtione continuæ
ſolaris radij nigri fiunt. Primus.n. habitator illarũ regionũ ex
aduſtione ſanguinis intercutanei niger factus eſt, q.ſ.nigredi-
nem trãsfudit in poſteros,& maximè in illos q in illis feruidis
regionibus pſeuerãt.ſi.n. æthiops in regione frigida gñaret, fę
tus ei⁹ paulatim a nigredine deniaret.Sic verè naturaliter loquẽ
do, frigus timoris diuini & exterioris tribulationis ſolet illos
quos pſſat,albos & puros,innocẽtes & caſtos facere, & ab eis
oẽm pcti nigredinẽ tollere vel fugare,ecõtra vero calor cõcu-
piſcentiæ nigredinẽ malę conuerſationis & vitiorũ generat,&
mentẽ interius p ignorantiã obnubilat, & cõuerſationem eius
offuſcat. Et inde eſt q in æthiopia mundi huius hoies per pctã
ſunt nigri,qa p exceſſiuum concupiſcentiæ calorem humores
ſuorũ interiorũ affectuũ ſunt cõbuſti. Thren. 4. Denigrata eſt
facies eorum ſuper carbones. Primus.n.hõ illius æthiopiæ, ſ.
Adã,q primo calore cõcupiſcẽtiæ fuit aduſtus & denigratus,
filios nigros & pctõres genuit,& nigredinẽ ſuã & aduſtionem
.i.concupiſcentiã & pctm̃ in poſteros deriuauit,& inde eſt q a
nigro pr̃e nigri filij naſcũtur, & maximè qa continuo ardore
auaritiæ & cõcupiſcẽtiæ inflãmamur.ad Ro.5. Per vnũ hoiem
pctõres cõſtituti ſunt multi. Neceſſe eſt.n.q æthiops æthiopes
gñet, & q malus pater,p̃dicator vel p̃latus malis exẽplis & di
ctis ſuis nigros & malos filios procreet atq; formet, qa.ſ.patrẽ
ſequií ſua proles. Veruntñ qñq; fit cõtrariũ,qñ tales mutant re
gionẽ.i.qñ fugiunt malã ſocietatẽ & congregationẽ,quia.ſ.tũc
fit q filij æthiopũ.i. filij & ſubditi & ſucceſſores malorũ,ratio-
ne frigoris diuini timoris quẽ concipiunt,albi & boni efficiun
tur,& a paterna nigredine tẽperantur. ¶ Scd̃m diſpoſitionẽ hu 12
morum in corpore,varij colores generant in cute, & inde eſt
q humor ſanguineus cauſat ruborẽ, cholerich⁹ citrinitatem,
melãcholicus liuiditatẽ,phlegmaticus albedinẽ,& ſimilia. Iſta
ẽt eadẽ rõ eſt de diuerſitate coloris vnguiũ & pilorũ, quia ſm
q fumi cordis qui ſunt materia eorũ,diuerſificant interius, ſm
hoc & vngues & pili inueniunt in diuerſis diuerſi,& nũc albi,
nunc nigri,nunc rubei ſeu flaui. Sic vere gñaliter ſm naturã &
cõditionẽ interiorũ humorũ & fumorũ.i. interiorũ affectuũ &
animorum,neceſſe eſt q in hoie diſponaí cõditio exteriorũ co
lorũ.i.exteriorũ actuum atq; morũ, qa.ſ.exterior conuerſatio
ſolet ab internis affectibus dependere,& ſm ipſos deficere vel
vigere,iuxta illud p̃dictum Eccle.13.Cor hnis immutat faciem
eius.expone magis particulariter ſi vis ſicut ſupra. c. de fumo, 13
de pilis,de cõplexionibus. c.de humore.¶ Ex interiore infectio
ne & corruptione corporis vitiatur exterius color cutis, ſicut
patet in hydropicis & leproſis.vide ſupra io titulis ſuis. Sic ve
rè qñ mens interior p malam intentionẽ & affectionem infici-
tur,neceſſe eſt q cutis conuerſationis diſcoloretor, & q color 14
inhoneſtæ vitæ & cõuerſationis immũdę in hoie gñerui.¶ Co
lor canus accidit in capillis aliqñ ex defecto caloris,ſicut fit in
ſenibus,aliqñ ex abundantia phlegmatis,ſicut in iuuenibus ca
put phlegmaticum habẽtib⁹. Sed iſtud eſt generale q qñ cani
ties venit ex defectu caloris,capilli primo incipiunt caneſcere
ab extremitate,quando vero ex phlegmate accidit,tunc cane-
ſcere incipiunt a radice.Per colorem canũ intelligo defectum
virtutũ moraliom,pro eo.ſ.q canities ſignũ eſt antiquitatis,&
defectus virtutũ naturaliũ.Sed pro certo iſtum colorẽ.i.iſtam
defectuoſam conuerſationẽ duo principaliter introducũt, ſ.de
fectus caloris charitatis,& abũdantia phlegmatis carnalitatis.
diſcernitur tñ differentia inter iſtos,qa.ſ.ſi phlegma carnalita
tis abundat,facit capillos virtutum caneſcere, & deficere a ra
dice cogitationis,defectus vero caloris charitatis ab extremi
tate operationis,quia.ſ.carnalitas ſuper omnia malas cogitatio

nes immittit, charitatis vero carentia bonas operationes confundit. Et breuiter, carnalitas corrumpit radicem cogitationũ, & carentia charitatis eneruat virturem exteriorũ extremitatũ
15 .i. operationum. ¶ De coloribus aũt oculorum omitto, quia ſupra ſatis de oculis eſt tractatum. Dicendum eſt igitur de coloribus in particulari, & primo de albedine & eius collateralibus.

De Albedine. Cap. 2.

1 ALBEDO eſt color ex luce clara & multa generatus, origo & fundamentum oium mediorum colorũ, q quanto in materia magis pura & pſpicua ponit, tãto clarior, intẽſior & nigro impmixtior inuenit. Color. n. medius in nullo ita bene fundatur, ſicut in albo. Albedo. n. eſt colorũ incrementũ & pcipuum fundamentũ, quinimmo quanto albedo intenſior fuerit, tanto color ſuperpoſitus & ſupeipict⁹ fortius adhęrebit, & pulchrior apparebit. Talis eſt innocentia, quia pro certo iſta ex luce gratiæ clara & lympida cõponitur, & in materia. i. in mente pura atq; perſpicua generatur. Et ideo iſta eſt colorũ. i. virtutũ oĩum fundamentũ, quia pro certo nullus medius color. i. nulla moralis virtus (quę. ſ. in medio conſiſtit) ita vtiliter alicubi fundatur, ſicut qñ cum innocentiæ albedine ſituat, quia. ſ. quanto iſta fuerit intenſior, tãto erit virtus adiũcta firmior atq; maior. Et ideo bene dicit Hugo q puritas innocẽtiæ conſeruata fons
2 eſt & origo oĩs ſcientiæ & virtutis. ¶ Albedo eſt color cæteris purior, & tñ eſt ad maculandum facilior. Res. n. alba faciliter inficitur, & macula in ea plus apparet, & difficilius amouetur. Talis eſt puritas caſtitatis, quia pro certo cum iſta ſit virtus inter cæteras puriſsima & pulcherrima, & oculis oĩum gratiſsima, faciliter tñ ſolet p luxuriã infici, & vix aut nũquã amplius depurari. In albedine. n. caſtitatis ſolet macula valde male ſedere, & ita ſolet ibi p infamiam adhęrere, & quicquid ibi vitioſum fuerit, ita ſolet aliorum aſpectib⁹ ſe offerre, q vix põt illud aliquis amplius amouere, ſicut patet ad litterã de quacũq; macula vel infamia luxurię, quæ vix amplius tollitur, & quę inter cæteros defectus notabilior, infamior & apparentior inuenit.
3 ¶ Albedo licet oculis placeat, ipſos tñ lædit mirabiliter atque grauat. ſolet. n. albedo pp claritatem & lucem incorporatã viſum ſeu viſualem ſpiritum diſpergere, & actum videndi mirabiliter impedire. Sic verè lux, ſplendor & albedo mundanæ proſperitatis non prodeſt intuentibus, imo nocet. q̃uis. n. oculo affect⁹ placeat, ipſumq; recreet & delectet, ſolet tñ ipſum diſſoluere, & viſum diſcretionis diſgregare, et p mundi delectabilia diſpergere, & totã mẽtis faciẽ offuſcare. Stultũ eſt ergo talẽ albedinẽ aſpicere, & ad mundi proſperitatem mentales oculos eleuare. Prou. 23. Ne erigas oculos tuos ad opes. ¶ Cãdor eſt il-
4 la portio albedinis quæ eſt in illo primo & præcipuo gradu, q̃ ſine lęſione & corruptione ſenſus, põt ſenſui ſubiacere. Sicut enim dr̃ in libro de ſenſu & ſenſato, colores in ſua extremitate videri non poſſunt. Senſus. n. noſter (cuius virtus eſt in medio) colorem in ſua extremitate videre non põt, & ideo candor proprie dr̃ illa albedo quæ ab extremo recedens, viſui cõtemperatur, & in qua ſenſus organi delectatur. Significare ergo põt candor puritatẽ conſcientiæ, virtutemq; innocentiæ & continẽtiæ humanę. illam dico, ad quam põt ſenſus & virtus humana ptingere, quæ. ſ. oculos & intuitus aliorũ ſolet non lędere, ſed iuuare, & ipſos mirabiliter recreare. Non. n. loquor de albedine puritatis in ſuo extremo & ſummo, qualis fuit in beata virgine & in Chriſto. Talis. n. albedo caſtitatis ſeu puritatis non põt humano ſenſu videri, nec humana indagine pſcrutari, ſicut admirando canit eccleſia dicens, Sancta & immaculata virginitas, q̃bus te laudibus efferã neſcio, quia quem cęli capere non poterant, tuo gremio cõtuliſti. Et ideo de illa puritate & de illa candida caſtitate ad quã põt humana virtus & humanus ſenſus attingere, dr̃ Sap. 7. Candor eſt lucis æternæ, & ſpeculũ ſine macula. &c. ¶ Color flauus & color pallidus non differunt niſi per
5 maiorẽ & minorẽ intẽſionẽ. Sunt. n. colores ab albedine in nigredinẽ declinãtes. Accidit. n. interdũ q timore vel ſolicitudine interiori, labore vel frigore exteriori, ſanguis & calor ad interiora recurrit, & ſic ſupficies corporis flaua vel pallida reperitur, ſicut patet in timoroſis & in amoroſis. timore. n. cor conſtrictione lęditur, & amore vltra debitũ aperit, & ſpiritibus vacuat. Natura. n. calorẽ & ſanguinẽ ad ſupplẽdũ vtrunq; defectũ ad cor mittit, & ſic corporis ſupficiẽ flauã vel pallidã derelinquit. Et ſic generaliter loquendo, pallor defectũ virtutis ſolet innuere, & caloris & ſanguinis paupertatẽ deſignare. Per talem pallorẽ deſignare poſſum moraliter loquendo, ſtatũ et cõditionem pctĩ, in quo hõ ab albedine innocentiæ recedit, & ad mortis ęternę obſcuritatẽ & nigredinẽ accedit, iuxta illd̃ Apoca. 6. Ecce equ⁹ pallidus, & q ſedebat ſup eũ, nomen illi mors. Multa. n. ſunt q̃ iſtum pallorem pcti & iſtum malę conuerſationis liuorem efficiũt & procurant, videlicet timor male deijciens, amor male inflãmans, frigus. i. tribulatio male afficiẽs & affligens. Iſta ſunt. n. quæ calorem charitatis tollunt, & q̃ ſanguinẽ diuinæ grĩæ repcutiunt, & quæ pallorẽ triſtitiæ & deſperationis, & ẽt pallorẽ vilis & inhoneſtę cõuerſationis inducũt. Et talis pallor figurat Leu. 14. vbi dr̃ q lapides parietis, qui erãt pallore vel rubore deformes, leproſi iudicabantur, & ideo de domo proijciebantur. In quo notatur q nos qui lapides ſanctuarij debem⁹ eſſe, ſi p virtutum mortificationẽ fuerimus pallidi, & per carnalitatem & luxuriam rubicundi, apud Deum leproſi & corrupti iudicabimur, & de domo eccleſiæ & paradiſi finaliter expellemur. Vel dic q pallor ſignificat abſtinentiam & pęnitentiam, quæ ad litteram faciunt hoiem pallere, quia p certo amor Dei & timor ſupplicij talem pallorem ſolent inducere, & hoiem ad abſtinentiã & pęnitentiam incitare. & ſic de perſona abſtinente & pœnitente dr̃ in pſalm. Poſteriora dorſi eius in pallore auri. Pallor. n. dicitur aureus, quia. ſ. nullus eſt ita precioſus color in pęnitentibus, ſicut pallor.

De Rubeo colore. Cap. 3.

RVBEVS color medius eſt inter album & nigrũ, 1
& ab vtroq; etiã ęquẽ diſtat. reſultat. n. iſte color ex incorporatione luminis ignei in materia pſpicua, concordi mediocritate inter albũ & nigrum. gñaliter. n. iſte color ſp denotat prædominiũ caloris in materia in qua manet. Talis calor videẽ eſſe charitas, quæ. ſ. igneũ lumẽ. i. ſpiritumſanctũ continet, quæ. ſ. vbi charitas & amor, ibi Deus eſt, ſicut canit eccleſia. Materiam ẽt pſpicuam. i. conſciẽtiã purã inhabitat, & inter album & nigrũ. i. inter perſonas contrarias mediũ & cõcordiã ſeruat, qa pro certo propriũ eſt charitatis, ignem ſpũſſancti & feruorẽ bonorũ deſideriorũ habere, purũ cor inhabitare, & mediũ cõcordiæ iugiter obſeruare. Vel dic q rubor ſignificat verecũdiã, quæ ad litteram facit rubere. Illa. n. ſolent ita pulchrã facere & ornare, ſ. ignis charitatis, pſpicuitas innocentiæ & puritatis, & mediocritas temperantię et æquitatis. Canti. 5. Dilectus meus candidus et rubicundus. ¶ Rubedo ſemp ſignificat cali- 2
ditatem in ſubſtantia in qua manet, et quamuis roſa ſit frigida, rubedo tñ quæ ibi eſt, a caliditate procendit. Calor. n. naturalis frigiditatẽ pdominantẽ fugiens, exteriora ſolet petere, et ibidẽ rubedinem generare. Sic verẽ dico q rubedo verecundiæ ſemper a calore contritionis & dilectionis procedit. In roſa. n. i. in bona pſona frigus diuini timoris calorem feruoris et contritionis ſolet vſq; ad ſuperficiẽ i. vſq; ad faciem expellere, et ibi ruborem verecundiæ generare. Luc. 14. Incipies cũ rubore locũ
nouiſsimum tenere. ¶ Licet rubedo ſit media inter albedinem 3
et nigredinẽ, magis tñ videtur ſapere naturam albedinis quã nigredinis tranſlucendo. Intenſe. n. rubeum, ſicut et album, ſolet viſum diſgregare, et viſus iudicium deludere et turbare, et inde eſt & mercatores pannorũ pannos rubeos ante lucem ſolent ſuſpendere, vt ſic poſsint emptorũ oculos deludere, ne de colore pannorum poſsint veraciter iudicare. Talis rubedo eſt carnis & ſanguinis carnalitas. Iſta. n. ſi in animo dñatur, viſum diſcretionis taliter diſgregat & diſpgit p varios cogitat⁹, q verum iudicium ſibi tollit, & ideo mercatores inferni, qui peccatoribus volunt vendere pannos ſuos. ſ. mundi bona & ipſos cõmutare cũ pcio valde caro, ſ. cũ gloria paradiſi, ſumme ſtudent in feneſtra mẽtis humanæ rubedinẽ carnalitatis ponere, vt ſic hõ deceptus, de veritate & de colore & valore rerũ mundialiũ nõ valeat iudicare, ſed vnũ colorẽ pro alio, malũ pro bono poſſit recipere & habere. qd̃ figuratũ eſt 4. Reg. 3. vbi dr̃ q Moabitę videntes rubeas aquas fluminis, crediderũt eſſe ſanguinẽ inimicorũ ſuorũ, qui ſe inuicem occidiſſent, & currẽtes ad prædã occiſi ſunt. Sic verẽ Moabitę. i. mundi pctõres rubedine aquarũ carnalitatis decepti, ſæpe nituñ pdam bonorum terrenorũ quærere, loco cuius ſolent mortẽ ppetuã reportare. Matth. 16. Hodie eſt tẽpeſtas. rutilat. n. triſte cęlũ. Vel dic q iſte color rubeus ſignificat affectionẽ carnalẽ, q̃ qui in feneſtra cordis, p q̃ lux verę ſciæ, & notitiæ intrare debet, habuerint, & ſm ipſam lucẽ ſuæ cogitationis impſſerint & tinxerint, nunq̃ de reb⁹ veraciter iudicabũt, ſicut patet qa illos quos p carnis affectionẽ diligimus,

dilig*,meliores quã ſunt eſſe credim*,defectuſq; ipſorũ mino
res quam fuerint extimamus, quia pro certo ille qui aliũ men-
te carnali &affectione cõſiderat,in eius notitia ſemp errat.Lux
.n.conſiderationis quæ tali affectione immutatur, in iudican-
do faciliter deluditur & fraudatur,& per ipſam viſus veri iudi
cij perturbatur.Ideo Petro vere iudicanti de Chriſto dictũ eſt
Matt.16.Beatus es Simon bariona, quia caro & ſanguis non re
4 uelauit tibi.¶Croceitas & citrinitas & puniceitas non differũt
niſi ſm maiorẽ vel minorẽ rubedinis intenſionẽ.Sũt.n.colores
rubedinis ſubalterni. Omitto aũt hic quod hic ponit magiſter
de coloribus vrinarũ. Hoc ſolũ addo qđ dicit & croceitas cho
lericã paſſionẽ deſignat, cuius ſignũ eſt quia aues prędę roſtra
& vngues habent crocea, quod accidit ex abundãtia fumi cho
lerici,quẽ natura proijcit ad extrema. Sic verè aues prædę.ſ.ra
ptores,officiales,aduocati & balliui,quæ præ cęteris ſunt cho
lerici & crudeles, habent hodie & roſtra & vngues.i.& verba
& opera crocea.i.aurea,eloquentia & honeſta,quia.ſ.hodie ta
lium dicta & facta aurea & ſolemnia reputantur, & hoc quia
quicquid dicunt vel agunt,ſub ficta aureitate iuſtitiæ & prudẽ
tiæ operantur,quod tamẽ totum facit fumus cholericus.i.ma
la & fallax intentio,quæ de corde talium generatur. Vel dic ꝙ
iſti ſunt prædicatores, qui prædant a diabolo peccatores,quo-
rum.ſ. & dicta & opera debent eſſe aurea & honeſta. Color
mineus qui fit de terra rubea,idem eſt quod vermiculus,color
.ſ.igneus quo vtuntur ſcriptores & pictores. Eſt ergo vermicu
lus mina ſeu vena terrę rubeæ ignei & ſplendentis coloris,quę
in rubri maris littoribus inuenitur,quæ primo a terrę fœculen
tia depuratur, tandem inter lapides ſubtiliſsime commolitur,
& cum claro oui diſtemperatur,& ſic pictorum & ſcriptorum
vſibus deputatur.Scriptores.n.inde libros ſuos illuminant, &
principia capitulorum & verſuum inde ornant,ſententiaſque
verſuum exinde diſtinguunt,diuidũt atque ſignant.Iſte autem
color coccus dicitur,a quadam herba ſic dicta, cum qua aliqñ
acuitur. dicitur etiã vermiculus, pro eo ꝙ cum cuiuſdam ver-
miculi ſanguine ſolebat acui, ſicut in purpura ſanguis conchy
lis pro acumine ſolet poni.Mare rubrum ſignificat mariã,quæ
interpretatur mare,& quæ per charitatem extitit rubricata.Ve
na huius maris ſeu minium ſignificat Chriſtum,qui realiter vi
ſcerum virginis fuit vena. Iſta.n.ab omni contagio terræ.i.ab
omni vitio humanę naturę fuit liber & expeditus,inter lapides
.i.in duritia paſsionis fuit tritus, & cũ glarea oui.i.ſputis iudeo
rum diſtẽperatus,& ſic in colorẽ rubeum per effuſionem ſan-
guinis commutatus.Eſa.63. Quare ergo rubrum eſt veſtimen
tum tuum?Iſte ergo dictus eſt coccus,propter herbam cocci-
neæ & igneæ charitatis,qua fuit exacutus. Fuit etiã dictus ver
miculus,propter excellentiam deiectiuæ humilitatis, qua fuit
exinanitus,iuxta illud pſal. Ego autem ſum vermis & non ho-
mo.Igitur tali minio.i.memoria ſanguinis & paſsionis Chriſti
debemus librum conſcientiæ noſtræ diſtinguere, & inde capi
tales literas cordis.ſ.intellectum,memoriam,& voluntatẽ pin-
gere,& totam mentis paginam adornare, necnon corporis pa-
rietes per exteriorem conuerſationem cum diligentia picturare.
Sapien.13.Liniens rubrica,& rubicundo faciens fuco colo-
rem.&c.Et breuiter iſte eſt color optimus, dum tamen cocco
5 charitatis & vermiculo humilitatis ſit mixtus. ¶ Color puni-
ceus & purpureus quaſi ijdem ſunt,excepto ꝙ purpureus ma-
gis appropinquat ad rubedinem, puniceus vero ad nigredinẽ.
Eſt autem purpureus color quaſi roſeus, & acuitur cum ſan-
guine conchularum.Sunt.n.in mari oſtreę ſeu conchulę admo
dum paruę,quæ in extremitatibus præciſæ, quaſdam emittunt
guttas ſanguineas,quæ recollectæ ſericum tingunt, omneſque
colores rubros acuunt. Ex iſto ergo ſanguine pannus purpu-
reus tingitur,in quo regum gloria declaratur,vt dicit gl.ſuper
cantica.c.7.Per purpureum autem colorem poteſt intelligi pa
tientiæ virtus quę rectè dicitur roſea,pro eo ꝙ more roſę quã-
to plus teritur, magis fragrat. Iſta eſt.n.veſtis regia,de qua.ſ.
rex noſter Chriſtus in paſsione fuit indutus, inquantum ſum-
ma patientia ibidem fuit armatus.in cuius etiam ſignum, veſti
bus ibidem purpureis,ad litteram eſt veſtitus.Ioã.19.Exijt Ie
ſus portans ſpineam coronam,& purpureum veſtimẽtum.Ta-
li etiam veſte,ſ.patientia,debent indui illi qui volunt ſpiritua-
liter eſſe reges.i.qui diſcretè volunt regere ſemetipſos. Canti.
7.Comę tuę ſicut purpura regis. Sed pro certo ad iſtam acuẽ-
dum & perficiendum multum proficit ſanguis cõchularum &
oſtrearum.i.ſanguis et paſsio Chriſti martyrum et ſanctorũ,
qui.ſ.in mari amaritudinis vixerunt, & gladijs truncati & inci
ſi fuerunt,& ſanguineas lachrymas de ſuis corporibus effude-
runt. Talem ergo ſanguinem.i.Chriſti & martyrum paſsiones
debemus recolligere,& in noſtris corporibus reſeruare. Pur-
pura enim noſtræ patientiæ exinde acuitur, & ex tali conſide-
ratione ad ſuſtinendum pro Chriſto animus excitatur & ſic
dicetur de nobis illud Prouerb.31.Byſſus & purpura indu-
mentum eius.

De Viriditate *Cap. 4.*

VIRIDITAS eſt color medius inter rubeum et 1
nigrum.Calor enim non valens materiam ex to-
to adurere, & nigredinem inducere, materiam
indigeſtam relinquit,& virorẽ introducit, ſicut
patet in folijs & recentibus fructibus,qui ratione
crudę & indigeſti humoris, virides inueniuntur,& ideo viridi
tas cruditatem materiæ proteſtatur. Et ſic etiam quandoquę
ſumitur viriditas non pro colore,ſed etiam pro plantę recen-
tia vel humore.Planta.n.quamdiu terræ adhęret,viridis dici-
tur,& etiam quãdiu materia indigeſta, terrena & humida ve-
getatur.Per virorem paſſum intellige carnalitatem, & carna-
lis vitæ voluntatem. Calor.n.Charitatis quandoque non po-
teſt hominem perfectè digerere vel conuertere, nec etiam ip-
ſum in humilitatis nigredinẽ commutare,& ideo propter ino-
bedientiam materiæ.i.voluntatis ipſius, quæ.ſ.calori ſpiritus-
ſancti vel correctioni prælati reſiſtit, crudus & indeuotus &
moribus incompoſitus dimittitur, & viriditas carnalis vitæ in
eo generatur, & ſicut herba viridis finaliter ad comedendum
beſtijs, id eſt demonibus applicatur. Et ſicut videmus quòd
res viridis multum habet de humore, quapropter faciliter
putreſcit, & faciliter plicatur, & in ſoliditate aliqua non per-
ſiſtit, ſic vere peccator carnalis qui adhuc eſt recens in mori-
bus, & viridis, & in mente indeuotus & crudus, faciliter per
luxuriam ſolet corrumpi, & per inconſtantiam plicari, & in
quodcunque peccatum tentationis impulſibus commutari.
Eccl.14.Omnis caro ſicut fœnum veteraſcet,& ſicut foliũ fru
ctificans in arbore viridi.Vel dic ꝙ viror ſignificat gratiã Dei.
Res.n.quamdiu viret,ſemper habet vitam vegetatiuam,& vir
tutem oculorum delectatiuam. Ad denotandum ꝙ ille viri-
dis dicitur,qui vita gratiæ vegetatur,& per cuius honeſtã cõ-
uerſationem aſpectus intuentium delectatur. Calor.n.concu-
piſcentiæ non poteſt talium mentes exurere,nec in eis vitiorũ
nigredinem inducere,& ideo neceſſe eſt in illis virorem hone
ſtatis & gratiæ apparere. Et ſicut res ſunt virides & virentes
quamdiu in terra radicantur,ſtatim vero ꝙ eradicatę fuerint,
deſiccantur,ſic vere homo tandiu viret per gratiam,quamdiu
in terra.i. in Chriſto adhęret & radicatur per fidem & chari-
tatis perſeuerantiam.Si.n.per peccatum eradicatur,ſtatim vi-
ror ſuæ honeſtatis & gratiæ deſiccatur. Viror.n.valde tenerę
eſt naturæ,& ideo neceſſe eſt ꝙ humore compunctionis,com-
paſsionis & deuotionis cõtinuè vegetetur,& ꝙ in ipſa terra.i.
in Deo per fidem & charitatem radicetur,ne per peccatum &
per ardorem concupiſcentiæ deſiccetur.Apo.8. Omne fęnum
viride combuſtum eſt. Vel dic ꝙ viror ſignificat pulchritudi-
nem iuuentutis quæ.ſ.facillime perditur, quia ſicut ſcriptum
eſt Prouer.vlti.Fallax gratia & vana eſt pulchritudo. ¶ Viridi- 2
tas eſt color inter rubedinem & nigredinem medius. qui ſu-
per omnes colores aſpectũ attrahit & delectat,viſumq́ue acuit
& cõfortat,& ideo cerui & animalia ſilueſtria loca viridia di-
ligunt,& non ſolum propter paſtum , imo etiã propter viſum
ipſa frequentant & quærunt, quapropter venatores ſe ſolẽt ve
ſtimentis viridibus induere , vt propter aſpectum viroris quẽ
beſtię naturaliter diligunt, minus poſsint inſidias præcauere.
Talis color eſt virtus honeſtatis. Iſta eſt.n.inter rubedinẽ cha
ritatis & nigredinem humilitatis ita media ꝙ præ cunctis co-
loribus virtutum iſta ſolet aſpectus hominum magis allicere,
& eiſdem præ cæteris complacere. Nihil.n.eſt placentius vel
delectabili' aſpectui bene ordinato, quàm videre virum hone
ſtum bene morigeratum,compoſitum & digeſtum. Eccle.40.
Gratiam & ſpeciem deſiderabit oculus tuus, & ſuper hoc viri
des ſationes. Venator ergo diaboli.ſ. hypochrita , ſolet veſtes
virides.i.honeſtam conuerſationem induere,vt prætextu exte
rioris honeſtatis poſsit beſtias.i. ſimplices ad ſe attrahere, &
dum inſidias malitiarum ſuarum non præcauent,ipſos decipe
re & fraudare.Ideo bene dicitur Matt.7. Attẽdite vobis a fal-
ſis prophetis,qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium,intrin-
ſecus autem ſunt lupi rapaces. ¶ Color liuidus ſeu plumbeus 3
genera-

generatur in corpore ea totali defectu caloris naturalis, ali-
quando ea concuſsione caſus & ictus, ſanguinem intercutaneũ
corrumpentis, & exterius colorem ſubnigrum vel liuidũ indu
cẽtis. aliquãdo ea anguſtijs doloris, calorem & ſanguinẽ ad in-
teriora reuocantis, & exteriorem liuedinem propter ſanguinis
paupertatẽ in facie inducentis, ſicut patet in inuidis & alijs con-
triſtatis. Aliquando etiam contingit propter abundantiam cor
rupti & melancholici ſeu cholerici ſanguinis, ſub cute ſe inte
rius aggregantis. Per liuorem loquendo moraliter, poteſt in-
telligi conuerſatio, quæ tunc pro certo ſolet accidere, qñ calor
charitatis ſolet deficere, & ex ictu tentationis ſanguis affectio-
nis ſe interius congelare, qñ etiam cor per inuidiam anguſtia-
tur, & qñ ſanguinis corrupti. i. malorum affectionum copia in-
terius congregatur, vt ſic de tali liuore intelligatur illud Eſai.
1. Vulnus & liuor & plaga tumens. &c. Vulnus. n. eſt qñ exte-
rius eſt apertum, liuor vero eſt qñ ſub cute caro eſt læſa, & ma
lum eſt abſconditum & opertum: & ideo liuor illud peccatum
proprie ſignificat, quod non ea toto ſe exterius manifeſtat, ſed
ſolum per ſigna & cõiecturas varias ſe declarat. Vel dic ꝙ per
liuorem poteſt quæcunque tribulatio deſignari, & maximè il-
la quæ ſub cute. i. ſub pallio iuſtitiæ intentatur, & quæ nõ aper
tè, ſed quaſi ſub quodã velamine perpetratur, & ſm hoc Chri
ſti paſsio dicta eſt liuor, pro eo. ſ. ꝙ iudæi ſub figmento iuſtitiæ
pro tranſgreſsione legis ipſam fecerũt, & Chriſtum ſub fictis
accuſationibus occiderunt, & ideo Eſa. 53. de Chriſti paſsione
dicitur ꝙ diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & liuore eius ſa-
4 nati ſumus. ¶ Color indicus, venetus, & blauius, ſunt colores
medij inter liuidum & nigrum. Sunt autem ad cœleſtem colo-
rem pertinentes, ſicut eſt lazurium & hyacinthus & ſimiles. Si
gnificant igitur conuerſationem cœleſtem, qua nos debemus
colorari vel pingi, quia debent cœleſtes virtutes in noſtris mo
ribus inueniri, iuxta illud Philip. 3. Conuerſatiõ noſtra in cœ-
lis eſt. Vide de hyacintho ſupra libro de lapidibus, & libro
de arboribus.

De Nigredine. *Cap. 5.*

NIGREDO ſeu color niger eſt priuatio albedi
1 nis in perſpicuo, ſicut amaritudo eſt priuatio
dulcedinis in corpore humido: & eſt nigredo
ſpiritus viſibilis aggregatiua, repercuſsiua, &
eiuſdem niſi exceſſerit confortatiua. Significat
ergo nigredo tribulationem, quæ albedinẽ pro-
ſperitatis priuat, viſum diſcretionis cõfortat & aggregat, & ip-
ſum ne diſpergatur ad mundi delectabilia, repercutit & refre
nat. Conſtat. n. ꝙ tribulatio ſi non excedat, ſenſum & diſcretio
nẽ acuit, & viſum mentis ab exterioribus retrahit & cuſtodit,
iuxta illud Eſa. 28. Vexatio dabit intellectum. Vel per nigredi-
nem intellige deiectionem humilitatis, vel obſcuratiõnẽ pœ-
nitentiæ, quæ. ſ. facit omnia ſupradicta. de quo ſponſa in canti-
cis dicit: Nigra ſum, ſed formoſa filiæ Hieruſalem. Sicut. n. ni-
gredinem & obſcuritatem introducit calor in materia humi-
da, frigus vero in ſicca, ſic humilitatem quandoque introducit
calor & feruor dilectionis, & quandoque frigus & algor tribu
lationis. &c. Baruch. 6. Nigræ fiunt facies eorum de fumo qui
2 in domo fit. ¶ Nigredo eſt priuatio albedinis & claritatis, quã
nunc caliditas, nunc frigiditas introducit. & eſt nigredo color
viſus hebetatiuus, & repercuſſus & aggregatiuus, & qñ exce-
dit vltra debitum, tunc eſt viſus totaliter ablatiuus, ſicut patet
in incarceratis, qui ex obſcuritate & nigredine diuturna ali-
quotiens viſum perdunt. Niger etiam color in vrinis ſignũ eſt
mortis, maximè in febre acuta, ſm Egidium. Sic vere nigredo
peccati & obſcuritas ignorantiæ necnon malæ conuerſationis
fuſcoſitas, quam. ſ. nunc introducit calor concupiſcentiæ & ma
læ inflammationis, nunc vero frigus indeuotionis, albedinem
& claritatem diuinæ gratiæ priuat, & viſum diſcretionis obnu
bilat & obumbrat. qui. n. diu in nigra obſcuritate carceris pec
cati manſerit, veræ diſcretionis neceſſario viſum perdit. Talis
. n. color mortem infernalem ſignificat, & ipſam affuturã præ-
dicat & deſignat. Naum. 2. Defectio in cunctis renibus, & fa-
cies omnium quaſi nigredo ollæ. Vel dic quòd nigredo ſigni-
ficat obſcuritatem tribulationis, quæ pro certo ſi exceſſerit,
viſum mentis obnubilat & confundit, & faciem conuerſatio-
nis deturpat, inficit & corrumpit. Threnorum 4. Denigra-
ta eſt facies eorum ſuper carbones, & non ſunt agnita in
plateis.

Da Pictura. *Cap. 6.*

PICTVRA non fit ſine coloribus varijs & diſtin 1
ctis. ſunt autem varia & diuerſa pigmenta, qui-
bus pictores vtuntur, ſicut ſunt ſinopis, rubrica,
minium, cinobrium, purpura, quæ omnia colorẽ
habent rubeum, licet inter ſe varium & diuer-
ſum, ſicut etiam praſium, mina viridis, ſicut por
ſum, ſyricum, mina violacea, atramentum nigrum arſenicum,
ſeu auripigmentum, croceum, & alia ſimilia. Sed de his omni-
bus ſuperſedeo, pro eo vel ꝙ modicæ ſint vtilitatis, vel quia ali
bi ſunt tractata. de purpura. n. ſupra. c. de rubedine. §. vlt. dictũ
eſt, & etiam alibi multis locis de arſenico ſeu de auripigmen-
to, ſupra ti. de lapidibus, de minio ſupra de rubedine, & ſic de
alijs. hic ſolum dicam de cinobrio, atramento, & ſtibio. ¶ Cino 2
brium quod dicitur græcè cinabaris, dicitur eſſe vena terræ
ſanguine draconis & elephantis rubefacta. cõtingit. n. ſm Aui
cen. ꝙ dum draco & elephas confligunt, vtroque cadente vel
mortuo, ex effuſione ſui ſanguis terra rubefit & inficitur, fitq́;
pigmentum coloris rubei, quicquid de terra draconis ſangui-
ne humectatur, quæ quidem terra ſic tincta pictoribus eſt vti-
lis, & exinde parietes colorantur. Sic verè quando elephantes
& dracones. i. mundi potentes inuicem ſolent confligere, ſæpe
fit ꝙ ipſi ſimul vel ſigillatim ſolent per diuerſas clades perire
& deficere, ita ꝙ ſanguis ſuus. i. infamia ſuæ mortis ſanguinis
& cladis ſolet terram & circuniacentem patriam inficere, tin-
gere & rigare. Quid ergo? Pro certo pictores. i. viri iuſti ſolẽt
per conſiderationem accipere talem ſanguinem. ſ. mortem &
vindictam talium cogitando, & inde animas ſuas pingere, exẽ
pla talium memoriæ commendando, & præ timore ſimilis pœ
næ ſe ad bona opera conuertendo, & ſic loquitur pſal. vbi di-
cit ꝙ lætabitur iuſtus cum viderit vindictam, manus ſuas laua-
bit in ſanguine peccatoris. ¶ Stibiũ eſt color fictitius ex ceruſ 3
ſa & quibuſdam alijs mixtis compoſitus, qui ad tempus faciei
rugas diſtendit, et faciem albedine reſplendere facit. cito tamẽ
talis fictitia pulchritudo deficit, & modico flatu. vel anhelitu
totum perit. & ſic ſæpe fit ꝙ mulier quæ pulchra & ornata ve-
nerat, turpis & diſcolorata recedit. Talis color ſignificat hypo
criſim. Iſta eſt. n. quæ ad tempus faciem cõuerſationis pulchri-
ficat & decorat, cito tamen flatu tentationis vel tribulationis
deſtruitur, & rugis vitiorum apparentibus, quicquid in ipſis
pulchrum & virtuoſum apparuerat, deturpatur. Figurati in Ie
zabele peſsima regina, quæ ſtibio pinxerat oculos ſuos, vt pul
chrior appareret, quibus tñ non obſtantibus, Iehu regi nõ le-
gitur placuiſſe, ſed ab ipſo præcipitata, & finaliter a canibus de-
uorata fuiſſe, ſicut dicitur 4. Regũ. 9. Sic verè tales vt mundo
placeant, ſtibio hipocriſis ſe ſolent pingere, propter quod ta-
men conſtat eos regi Iſrael Deo aliqualiter nõ placere, & ideo
de arce fictarum virtutum ſolent cadere & præcipitari, & ca-
num infernalium morſibus finaliter ſubiacere. Hier. 4. Si pin-
xeris ſtibio oculos tuos fruſtra componeris. ¶ Generaliter igi- 4
tur pictura & imago primo quibuſdam lineis protrahitur, tan
dem coloribus depingitur, colores vero vt firmius adhæreant
& maneant, oleo temperãtur, & ſic talibus imaginibus res ve-
re abſentes & præteritæ repræſentantur, & de ipſis rem ſancto-
rum ſuperficialiter adornãtur. Sic verè vir iuſtus imago pro-
prie poteſt dici, quia. ſ. primo ſolet per pictores. i. per prælatos
& prædicatores bonis documentis protrahi, & ſic virtutibus
colorari, necnon in compoſitione ipſius ſolet oleum miſericor
diæ apponi, vt in ſtatu virtutum poſsit melius & tenacius cõ-
firmari. Prouer. 21. Oleum in habitaculo iuſti. Et ſic talis ve-
ras res. i. Deum & ſanctos per imitationem repræſentat, & tẽ-
plum eccleſiæ nobilitat & adornat, vt ſic de tali imagine poſ-
ſit dici illud Sap. 7. Splendor. n. eſt lucis æternæ, & ſpeculũ ſine
macula, & imago bonitatis Dei. Vel dic ꝙ imago quæ non eſt
res vera ſed potius ficta, quæ. ſ. apparentiã non exiſtentiam ha
bet, & quæ non poteſt ſe mouere imo ſm motum rei cui adhæ
ret ſole, diſcurrere vel moueri, ſignificat viros hypochritas,
vanas varios atque fictos, qui non habent exiſtentiam verita-
tis, ſed ſolum apparentiam vanitatis, qui. ſ. quantum ad bonũ
ſunt immobiles, licet alijs ſe ſuperficialiter conformando vi-
deantur eſſe mobiles. Non mouentur. n. per ſe bene operãdo,
ſed mouentur motu alterius, ſe alijs fictitiè conformãdo, quia
breuiter tales vita gratiæ & operatione ſolent carere, licet vi-
deantur motu alieno non proprio, ficto nõ vero per bona ope
ra ſe mouere. Sap. 13. Imago. n. eſt. & opus eſt illi adiutorium.

Vel

Vel dic ꝙ per imagines poſſunt intelligi quidam qui. ſ. per ſe
neſciunt aliquid boni facere vel dicere, & ideo illis quibus ad-
hęrent, ſ. ſuis conſiliarijs & balliuis ſe ſolent in omnibus cõfor
mare, & motu & conſilio eorum in oĩbus ſe mouere. Quod ẽt
de adulatoribus poteſt dici, qui rectè ſunt ſicut imagines pictę
& fictæ, qui in omnibus ſolent alijs placere, & aliorum moti-
bus & voluntatibus ſe mouere, & illorum volũtatibus quibus
adhærent, ſe in omnibus coaptare. Imago.n. quæ relucet in ſpe
culo, ſi riſeris, ridet, ſi appropinquaueris appropinquat, ſi fu-
geris, fugit, ſi acceſſeris, accedit. Sic verè adulatores ſemper
tentant ſe alijs conformare, & mores ſuos aliis coaptare 3. Eſ-
dre 4. ſi arriſerit ei, ridet, & ſi indignata fuerit ei, blãditur. Vel
dic de Deo, qui more talis imaginis hominibus ſe conformat,
& ipſis arridentibus arridet, recedentibus recedit, & appro-
pinquantibus appropinquat, diligentes diligit, fugientes ſe fu
git. vnde Iaco. 3. Appropinquate Deo, & appropinquabit vo-
bis. Vel talis eſt bonus prælatus, qui mores ſuos ſubditis con-
format, & ſm ꝙ ipſos ridere vel flere, bñ vel male facere videt,
ſe eis diuerſimodè manifeſtat, exẽplum Apoſtoli, qui dicit 1.
ad Corint. 8. Oĩbus oĩa factus ſum, vt oẽs lucrifacerem. & ad
Ro. 12. dicitur. Gaudere cum gaudẽtibus, flere cum flentibus.

De Odoribus. *Cap.* 7.

1 POST colores de odoribus eſt dicendum. Eſt
.n. odor fumoſus vapor a rei ſubſtantia reſolu-
tus, mediãte aere ad cerebrum delatus, qui ol-
factus organũ immutat, ipſumq́ue ſm ꝙ aro-
maticus vel fœtidus fuerit, triſtificat aut dele-
ctat. Quattuor igitur requiruntur ad perce-
ptionem odoris. ſ. calor reſoluens, fumus de ſubſtantia euapo-
rans, aer deferens, & neruus vel cerebrum delatum fumum
percipiens, & de eo iudicium faciens. Odor poteſt mihi ſigni-
ficare famam, quæ. ſ. de ſubſtantia. i. de vita & de moribus ho-
minum diſſoluitur, & mediante aere. i. vicinia circunſtante ad
nares aliorum defertur. olfactusq́; . i. diſcretio bonorũ ſi odor
bonæ famæ fuerit, delectatur, ſi non, contriſtatur, iuxta illud
Prouer. 27. Vnguẽtis & varijs odoribus delectatur cor. Igitur
ad odorem bonæ famæ quattuor requiruntur. ſ. calor charita-
tis quæ hominem inflammet, vapor virtutum qui exterius ex-
halet, aer bonæ viciniæ quæ odorem famæ ad alios portet, &
neruos cordis aliorum bene diſpoſitus, qui odorem iſtum rece
pret, & de eo diſcretè iudicet. Quattuor.n. iſtis odor famę per-
cipitur, & ſine iſtis odor verus. i. fama odorifera non habetur.
2 Can. 1. Nardus mea dedit odorem ſuauitatis. ¶ Ad hoc ꝙ odor
ſiue bonus fuerit, ſiue malus, exterius ſentiatur, neceſſe eſt ꝙ
ſubſtantia ſit ſubtilis, quia. ſ. de ſubſtantia groſſa frigida &
compacta, ſicut ſunt lapides & metalla, non poteſt fumus eua-
porare, nec aliquid quod ipſius manifeſtet ſubſtantiam, ea ha-
lare. Per ſubſtantiã ſubtilẽ intelligo perſonas ſufficiẽtes & no-
tabiles, per ſubſtantiã vero groſſam intelligo perſonas ruſticas
atq; viles. dico igitur ꝙ vt cõiter verum eſt ꝙ odor famæ ſeu
fœtor infamię tunc ſummè emittet & apparet, quando de ſub-
ſtantia ſubtili. i. de perſona notabili & ſolemni emanat ad alios
atque reſplendet. de ſubſtãtia.n. groſſa. i. de perſonis vilibus &
rudibus non euaporat odor vel fœtor. i. fama vel infamia, quia
.ſ. de virtutibus vel de vitijs talium vt communiter non cura-
tur, quorum ſtatus & conditio apud hoĩes minime reputatur.
¶ Odor in aere ſubtili & puro faciliter recipitur, ſed faciliter
3 diſpergitur, in aere vero groſſo difficilius recipitur, verunta-
men diutius retinetur. Sic verè fit de aere puro & impuro. i. de
nobilibus & de ruſticis, vel de clericis & de laicis. Tales.n. pu-
ri. ſ. clerici, nobiles & ſubtiles, faciliter recipiunt odorẽ bonorũ
documentorum, veruntamen nunquam diutius ipſum ſeruãt,
impuri vero. i. rudes & laici licet tardius credant vel obediãt,
& licet cum difficultate odorem paradiſi per deuotionem re-
cipiant, poſtquam tñ ſuſceperint, diutius ipſum ſeruant, & in
ſuſceptis virtutibus ſtabilius perſeuerant. Conſtat.n. ꝙ hodie
ruſtici magis quàm nobiles, & laici magis quam clerici ſolent
in bono perſeuerare, licet difficilius poſsint odorem ſpiritua-
lium intelligere, ſapere vel habere. Hiere. 48. Permanſit gu-
ſtus eius in eo, & odor eius nõ eſt immutat'. Vel dic ꝙ in ſciẽ-
tijs illi qui ſunt magis puri & ſubtilis intellectus, facilius reci-
piunt & intelligunt quæ dicuntur, veruntamen de eorum me-
moria facilius elabitur & auſertur, econtra vero illi qui aerem
intellectus habent impurum & groſſum, ſolent ſcientias tar-
dius recipere, & difficilius retinere, veruntamen cum retinue-
rint, ſolent diutius obſeruare, & memoriæ fortius cõmendare.
Ad quod etiam facit exemplum de ferro & ligno. Ferrum.n.
difficilius ignitur, ſed diutius ignem ſeruat. lignum vero igni-
tur facilius, ſed ignem & calorem perdit velocius. ¶ Ad odorẽ 4
percipiendum requiritur ꝙ ſenſus olfactus ſit bene diſpoſitus
& ordinatus. Nam ſi neruus odorabilis ſit male complexiona-
tur, vel caſu aliquo læſus, vel corruptis humoribus opilatus,
tunc vel omnino peruertitur, vel omnino corrumpitur iudi-
cium odoratus, & inde eſt ꝙ melancholici corrupti in quibus
mala complexio dominatur, ſolent in odoriferis contriſtari, &
in fœtidis delectari. Mutilati etiam vbi neruus iſta eſt præci-
ſus, ſolent aliquotiens nihil ſentire, & de odoribus vel de fœ-
toribus non iudicare. leproſi item & charatrizati quorum olfa
ctus plenus eſt corruptis humoribus, parum aut nihil ſentiũt,
& inter odores debitè non diſcernunt. Re vera ſic eſt loquen-
do ſpiritualiter, quia pro certo nullus olfactus. i. nullus ſenſus
poteſt bene de odore vel fętore. i. de virtutibus & vitijs, ſeu de
gloria paradiſi & pœna inferni, ſeu etiam de fama & infamia
aliorum iudicare, niſi fuerit bene diſpoſitus, & a vitijs alienus.
Quando.n. olfactus imaginationis noſtræ per inuidiam infici-
tur, vel per triſtitiam ſcinditur, vel etiam per luxuriam corru-
ptis humoribus carnalitatis obſtruitur, tunc vera diſcretio ip-
ſius impeditur, & verum iudiciũ peruertitur & auſertur. Me-
lancholici.n. i. detractores triſtes & inuidi, propter vitioſam
ſuam complexionem & conditionem ita habent olfactum di-
ſcretionis peruerſum, ꝙ odorem bonæ famæ aliorum odiunt,
fœtorem vero infamiæ diligunt, nam in odore proſperitatis et
famę aliorum triſtantur, in infamia autem fœtida delectantur.
Eſa. 66. Anima eorum in abominationibus delectata eſt. Eſa. 3.
& erit pro ſuaui odore fœtor. Quod etiam de alijs peccatori-
bus poteſt dici, qui magis amant fœtorem carnalium delicia-
rum, quam odorem ſpiritualium virtutum, magisq́ue vidẽtur
diligere fœtidum ſeculum vel infernum, quã odoriferum pa-
radiſum. Illi etiam quorum olfactus diſcretionis per ignoran-
tiam ſcinditur, vel per hęreſim mutilatur, vel etiam per leprã
luxuriæ opilatur, odorem ſuauitatis æternæ, fœtoremq́; inferna-
lis miſeriæ, vel etiam odorem virtutum, & fœtorem vitiorum
odorare non poſſunt, nec de ipſis iudicant atque diſcernunt,
nec ad ipſa reſpiciunt aut attendunt, dicentes illud Amos. 5.
Non capiam odorem cętuum veſtrorum. ¶ Odoratus nõ per- 5
cipit medios odores, ſicut nec viſus piſcium medios colores,
ſm Iſaac in diet. Piſces.n. inter medios colores non iudicant,
pro eo ꝙ oculi eorum ſemper ſunt aperti, & ſic ſpiritus viſibi
les continuè diſcerpuntur, & ideo magis ſunt debiles & ine-
pti. Sic etiam olfactus ſemper eſt patulus, & ideo ſpiritus odo
rabilis continuè diſpergitur, quapropter ad iudicandũ de me
dijs odoribus inſufficiens & debilis inuenitur. Iſta poſſunt ap
plicari contra illos quorum olfactus & viſus. i. cor' & deſideriũ
ſemper eſt patulum & apertum. ſ. ad delectabilia mũdi huius,
quia pro certo tales ſunt inſufficientes ad iudicandum de me-
dijs coloribus & odoribus. i. de magnis & ſecretis negocijs at-
que rebus. Extrema.n. vident & odorant, non media & mani-
feſta percipiunt, non occulta. Spiritus.n. ſuorum affectuũ pp
continuam apertionem & vagabilitatem ſuorum ſenſuũ con-
tinuè diſperguntur, & ad mũdi negocia & delectabilia diffun
duntur, & ideo fit ꝙ viſus & olfactus ſuæ diſcretionis in ſpiri-
tualibus debilis eſt. i. ad rectè iudicandũ inutilis & inanis, iux-
ta illud 1. ad Cor. 2. Animalis homo non percipit quæ ſunt ſpi
ritus Dei. ſtultitia eſt.n. illi, & non poteſt intelligere. ¶ Dato ꝙ 6
de duobus extremis odoribus poſsit fieri odor medius ſm ra-
tionem & intellectum, nunquam tñ poteſt percipi ſm ſenſum.
Dato.n. ꝙ duæ ſubſtantiæ, vna odorifera & alia fœtida æquali-
ter miſceantur, odor tũ ille nũquam a ſenſu medius iudicatur.
cuius ratio eſt, quia ſenſus olfactus citius naturaliter fertur in
odorem ſuauem, quàm in fœtorẽ, odorq́; ſuauis propter hoc
ꝙ emanat à ſubſtantia ſubtiliori, ſolet ſe ſenſui citius præſen-
tare, & ſeorſum citius informare, quapropter nunquam põt de
odore & fętore aliqualiter iudicare. quia.n. in odore ſuaui de-
lectatur amplius quàm fœtenti, ideo ipſum citius recipit, & in
eo delectabilius ſe infigit. Sic verè videtur facere malus iudex
ſeu mali iudicis odoratus. Iſte.n. nunquam inter partes bene iu
dicat de medio odore. i. de iuſtitiæ æquitate, & hoc quia affe-
ctione deceptus, libentius recipit illud quod eſt ſuaui' & pla-
centius, quàm illud qđ eſt fœtentius & grauius, quia pro cer-
to iudices acceptores perſonarum nolunt hodie recipere nec
admittere allegationem niſi placidam & ſuauem, adulatoriam
atque

atque lenem. qnicqnid.n.fętidum.i.quicquid ſuo appetitui cô-
trariũ proponitur,totum ab eis refutatur & reſpuitur. Et ideo
de negocijs non poſſunt æqualiter iudicare,qui merita partiũ
non poſſunt ęqualiter audire,nec æqualiter ponderare. Iſti.n.
ſunt qui videntur dicere illud Eſa.30. Loquimini nobis placẽ-
tia.&c. Vel dic φ ſenſus olfactus ſignificat ſenſum & diſcretio-
nem viri iuſti,quia pro certo iſte multo plus debet delectari in
odore bonæ famæ quàm in fętore infamiæ aliorũ,& ideo mul-
to citius & facilius quando ſimul de fama & infamia alicuius
agitur, debet odorem ſuauis & bonæ famæ recipere & audi-
re, quam fœtorem detractionis & infamiæ admittere vel ſuf-
ferre. quod maximè ptinet ad prælatos & alios viros magnos,
qui.ſ.bonas opiniones ſubditorum debent libenter recipere,
malas vero & fœtidas adhorrere,iuxta illud Eccl.29. Sepi au-
res tuas ſpinis,& noli audire verbum nequam. ¶ Eſt itaq; odor
7 ſui ſubiecti manifeſtatiuus,aeris per incorporationem ſui im-
mutatiuus,ſpiritus animalis recreatiuus,vſque ad profundita-
tem cerebri per flatũ aeris penetratiuus, ſuo calore nociui hu
moris comſumptiuus,& fluxus ſuperflui conſtrictiuus, cordia
cõfortatiuus,fœtoris repercuſsiuus,& putredinis palliatiuus,
delectationis animalium ſicut & hominum cauſatiuus, quia.ſ.
piſces,formicæ & apes ſolent aromatica diligere, fœtida vero
fugere & horrere.ſola.n. venenoſa & immunda alia odoriſera
fugiunt,fœtida vero diligunt atque volunt, ſicut patet de ſer-
pentibus,qui odorem rutę abhorrent,de rubetis,quæ odorem
florentis vineæ non ſuſtinent,& de porcis,quibus fœtentia ſter
cura ſummè placent. Talis odor eſt ſuauitas deuotionis,contẽ-
platio æternæ conſolationis. Iſta eſt.n.quæ ſubiectum ſuum a
quo procedit.ſ.ipſam gloriam paradiſi manifeſtat, aerem con-
ſcientiæ immutat: ſpiritum affectionis recreat, cerebrum di-
ſcretionis penetrat, ipſumque reſocillat & confortat.calore ẽe
ſui feruoris ſolet humores carnalitatis ſiccare,fluxus vitiorum
reſtringere,cor & dilectionem confortare, fœtorem tentatio-
num repercutere,& ipſa animalia.i.ipſos ſanctos viros per gra
tiam animatos ſolet ſummopere delectare, quia breuiter odor
deuotionis & fragrantia æternæ gloriæ & ſpiritualium bono-
rum deuotis cordibus proficit, & nocumenta omnia inde tol-
lit. Prouer.27. Vnguẽtis & varijs odoribus delectatur cor. Ve-
nenoſis tamẽ.i.peccatoribus & inuidis non placet, ſed eos con
triſtat potius & deterret.

De Fœtore. *Cap. 8.*

FOETOR eſt vapor reſolutus ex re corrupta,ae
1 rem inficiens & corrumpens, ſpiritũ aïalem effi
ciens & contriſtans. ſicut.n. ſenſus bonis odori-
bus delectatur,ſic grauibus fœtoribus contriſta
tur. Quando.n. humores rei corruptę naturales
exuunt qualitates,fiuntque corrupti, & humanę
complexioni contrarij,tunc fumi exinde reſoluuntur corrupti
& fœtidi,qui aeri ſe incorporãt,& ad odoratum delati, ipſum
ſuo horrore triſtificant atque grauant. & ſic generaliter fœtor
ſolet qualitatem ſubiecti ſui manifeſtare,& rem cuius eſt,ſolet
corruptam & infectam declarare, quia vt communiter res cor
rupta nunquam ſuauem fundit odorem,res vero ſana raro cor
ruptum fundit fœtorem. Per fœtorẽ poteſt mala fama ſeu in-
famis & immunda conuerſatio deſignari, quia procul dubio
iſta eſt quæ ſolet a re corrupta.i.a mala vita procedere, & ſe in
aerem.i.in viciniam diffundere,& vſque ad nares.i.ad præſen-
tiam & auditum aliorum attingere, & olfactum opinionis ſuæ
offendere & grauare. Sicut.n.odor bonæ famæ & virtutum re
dolentia bonos delectat, ſic fœtor ipſos contriſtat, & manife-
ſtat qualis eſt ſubſtantia.i.perſona de qua manat, quia.ſ.perſo-
næ viles vitioſæ & corruptæ ſolent fœtorem infamiæ fundere,
& ſic mala fama ſolet malę vitæ & improbę ſignũ eſſe. Humo-
res.n.i.affectiones quando in aïa corrumpuntur,tunc tota ſub-
ſtantia vitæ putreſcit & inficitur,& ſic neceſſario exhalat fœti-
dus infamię fumus,quo grauatur aliorum olfactus & auditus,
ſicut de peſſimo Antiocho legitur 2.Macb.9.φ.intantum erat
putridus & corruptus, φ fœtorem eius etiam proprius exerci
tus ſuſtinere nequibat. Vnde Eſa.3. Erit pro ſuaui odore fętor.
Et breuiter raro fit quin res corruptę.i.perſonę vitioſę exhalẽt
infamiæ fœtorem,& contra naturam eſt φ bonæ famæ habeãt
odorem.& econtra perſonæ ſanæ & ſanctæ nunquam vt cõmu
niter per infamiam ſolent fętere,ſed per bonam famam potius
2 redolere. ¶ Quamuis res corrupta vt communiter fœteat,põt
tamen actualiter fieri φ non fœtebit,& φ ad tempus aliquali-
ter redolebit.qñ.n. res corrupta forti frigore congelatur, ita φ
clauſis & conſtrictis poris fumi exhalare non permittũtur,tũc
fit φ vapor eius fœtidus non ſentitur,quinimo ſi talis res tunc
rebus aromaticis inuoluatur, fieri poterit φ redolere & habe-
re fragrantiam videatur, veruntamen qñ talis conſtrictio per
calorem ſuperuenientẽ diſſoluitur,tunc fœtor qui latitat,ape-
ritur. Sic verè licet generale ſit & cõmune φ illi qui vitijs cor
rupti ſunt,per infamiam fœteant, poteſt tñ corruptio vitiorũ
taliter per hypocriſim palliari, φ talis fœtor non ſentietur,
ſed potius ſanctus & odoriferus extimabitur & credetur. Iſti
.n.per coactam abſtinentiam ſe conſtringunt, & forti frigore
pœnitentiæ ſe affligunt, & poros ſenſuum ſuorum taliter per
violentiam obturant & claudunt, quòd aliquem fœtidum va-
porem.i.aliquod fœdum & inhoneſtum dictum vel factum
exterius egredi non permittunt. In rebus etiam odoriferis,id
eſt inſictis bonis verbis & virtutibus & in odoriferę conuerſa-
tionis operibus taliter ſe inuoluunt, φ fœtor ſuæ infamis vitæ
non percipitur nec ſentitur,quinimo odor & redolentia bonæ
famæ in eis inuenitur,ita φ multis talibus dicitur illud Can.4.
Odor veſtimentorum tuorũ ſuper oïa aromata. Sed quid? Pro
certo talis odor famæ non ſolet diu durare,& talis fœtor infa-
miæ non ſolet diutius latitare,nam ſtatim φ calor concupiſcẽ-
tiæ ſolet inſurgere, iſti per mali deſideria reſoluuntur, ita φ po-
ri affectuum aperiuntur,corrupti fumi.i. corrupta dicta & fa-
cta euaporantur,& ſic odor famæ qui apparuerat, perditur,&
fœtor infamiæ qui latuerat ſub conſtrictione abſtinẽtiæ,omni-
bus declaratur. Tales.n. in tali conſtrictione non diu perſeue-
rant,imo vel per luxuriam vel alias fœtidam vitam ſuam alijs
cito monſtrant. Eſa 34. De cadaueribus eorum aſcendet fœ-
tor. ¶ Quamuis odor odori non contrarietur,fœtor tamen fœ 3
tori contrarius inuenitur, & inde fit φ fœtor ſterquilinij ex fę
tore alij effugatur.homines etiam fœtentes fœtores non ſenti-
re dicuntur,eo φ fœtor a fœtore ſorbetur. Sic verè in morali-
bus fit φ vnus fœtor alium tollit, quia.ſ.ille qui per peccatum
eſt fœtidus,fœtorem ſui peccati & etiam fœtorem tormento-
rum inferni non percipit neq; ſentit,& ideo diabolus dat pec
catoribus allium & res fœtidas,ſ. carnales delicias comedere,
vt fœtorẽ luxuriæ ſuæ,fœtorẽ ẽt ſuæ miſeriæ vel ẽt carnis mo-
ſiturę nõ valeãt perſentire. Et ideo talib⁹ videt̃ loqui dñs illud
Amos 4. Aſcendere feci putredinem caſtrorum veſtrorum in
nares veſtras,& non rediſtis ad me. Vel poteſt dici φ vnus fœ
tor contrariatur alteri,quia pro certo qui fœtorem allij.i.acre
dinem futuri iudicij vel fœtorem futuræ mortis comederit,&
ſibi per conſiderationem incorporauerit, procul dubio fœto-
rem vitiorum non ſentiet in præſenti, nec fœtore tormentorũ
grauabitur in ſequenti. ¶ Fœtor multas habet illaudabiles ꝓ- 4
prietates. Eſt.n.corruptionis proteſtatiuus,aeris infectiuus,&
ſpiritus odorabilis corruptiuus,vomitus prouocatiuus, dolo-
ris capitis generatiuus, complexionis diſtemperatiuus, hor-
roris,& triſtitiæ ſenſibus animalium inductiuus,& ideo piſces
fugiunt ſportulas fœtidas & antiquas, libenter vero ſubintrãt
nouas. Apes etiam fœtorem fugiunt,& taxi foueam ſuam fœ-
datã fętentibus vulpis ſtercoribus deſerunt & dimittunt. Hæc
omnia facit fœtor infamię hominũ peccatorum,quia pro cer-
to iſta eſt quæ multum nocet alijs,& complacentiam inficit &
corrumpit. Igitur fœtor iſte corruptionem ſubiecti in quo
eſt, ſolet oſtendere, aerem circunſtantem, id eſt viciosam
ſolet inficere, & ſpiritum animalem & odorabilem, id eſt au-
ditum aliorum ſolet offendere, vomitum diſplicentiæ gi-
gnere, & in bonis perſonis dolorem & horrorem & triſti-
tiam generare, quia pro certo viri iuſti qui ſunt ſicut pi-
ſces in aquis ſcripturarum natantes,ſicut apes mel pietatis ha-
bentes,ſicut taxi vellus conuerſationis per humilitatem hiſpi
dum poſsidentes,debent fœtorem alienæ infamiæ fugere, fœ-
tidasque ſportulas & alia loca.i. fœdas infames & inhoneſtas
ſocietates horrere,& ipſas pro viribus declinare. Vel dic per
oïa φ fœtor ſignificat peccatum luxuriæ,quod.ſ. prę omnibus
magis fœtet,quod facit omnia ſupradicta, quapropter eſt me-
rito fugiendum. ¶ Fœtor eſt totius complexionis aliquotiens
corruptiuus vt patet de fętido anhelitu leproſorum. Eſt etiam 5
fœtus animalium in vtero peremptiuus,vt patet de fœtu ęque
qui fœtore extinctæ candelæ necatur, ſm Ariſt. Eſt inſuper vi
tæ odorantium aliquotiens deſtructiuus, vt patet de quodam
ſerpente cuius fœtor horribilis interficit odorantem,ſicut vi-
ſus baſiliſci interficit videntem, vt dicit Auicen. Sic verè fœ-
tor luxurię & infamię,necnon exempla & verba fętida & im-
munda

munda alijs mirabiliter ſunt nociua. Leproſi.n.i.luxurioſi, candelę lucentes.i.ſuperbi & ambitioſi, ſerpentes terræ adhęrentes.i.cupidi & malitioſi, ſolent quandoque anhelitum & flatū fętidorum verborum emittere, fumum vanarum oſtentationū oſtendere, & fœtorem luxurioſæ vitæ & infamiæ taliter diffundere, ꝙ omnes alios circunſtantes ſolent corrumpere, & ad peccatum inducere, & mortem culpæ & pœnæ in eis generare, quia pro certo qñ fama, verba & opera ſunt fœtentia, neceſſe eſt ꝙ alijs ſunt periculoſa & nocentia. Vnde cuilibet perſonæ ſic infami dicitur Eze.32. Implebo valles ſanie tua, & irri
6 gabo terram fœtore ſanguinis tui. ¶ Quamuis fœtor per ſe & principaliter noceat, contingit tñ ꝙ aliquando iuuet & proficiat. Multa ſunt.n. medicamina magni fœtoris, quę tamen ſunt magni & præcipui valoris, ſicut eſt aloe caballinum, ſulphur, & aſa fœtida, & ſimilia. Natura.n. abhorret naturaliter humores corruptos & fętidos, verūtñ quia tales humores in corpore abundantes necdum actualiter ſunt corrupti, licet corruptioni ſint diſpoſiti, ideo quaſi ſopita ipſos non nititur expellere, nec ſuam fortitudinem contra eos demonſtrare, veruntamen qñ fœtor fœtori adiungitur, & fœtor medicinæ ad humores fœtidos adhibetur, tunc natura quæ prius erat contra fœtores huiuſmodi ſopita, ſtimulatur, & contra ipſos totis viribus nititur, & ſic ad eorum expulſionem conualeſcit, & ſic vnus fœtor per alium euaneſcit. Iſta poſſunt applicari ad vnum quod diuina prouidentia aliquotiens operatur, inquantum de peccato ſanat peccatum, & de vitio vitium medicatur. Conſtat.n.ꝙ aliquando in corpore mentis noſtræ ſunt aliqui fœtidi humores & corrupti. i. aliqua vitia communia, quæ quia non videntur eſſe grauia, ideo natura.i. voluntas quaſi ſopita & pigra nō laborat ipſa per confeſsionem expellere, imo permittit ipſa ſecū quaſi habitare. Videns ergo cœleſtis medicus ꝙ homo tales fętidos humores parum reputat, & ꝙ ſe de eis expedire non curat, adhibet exterius fœtidam medicinam. i. fœditatem alicuius enormis peccati, in quod permittit hominē cadere, & tūc multiplicato fœtore ſcelerum, videns natura ſeu voluntas criminum pondere ſe grauatam, ſtatim abhorret, & de peccatis pœnitet atque dolet, & ſic totis viribus contritionis contra enormitatem criminum nititur, ꝙ & de primis & de vltimis liberatur. Et ſic fœtor eſt accidentaliter contra fœtorem remedium, & malum medicina eſt contra malum. ad Ro.8. De peccato damnauit peccatum in carne, vt impleretur iuſtificatio legis in nobis. Iſta potiſsimè videntur in illis qui de virtutibus ſuperbiunt, & qui de ſe præſumendo, fœtorē ſuperbiæ induunt, quos Deus aliquando permittit cadere, vt concepta ad eis humilitate, & cognita propria fragilitate, ille fœtor cōmiſsi
7 peccati poſsit remedium eis eſſe. ¶ Res fętidę multū proficiūt ad medelam contra aliqua genera paſsionū. Nam dum vnum fœtidum aſſumitur, cum illo aliud fœtidum expellitur, & ideo ſm medicos, cōtra ſoporē lethargicum valet lanę vſtę & aliorum fœtidorum ad nares appoſitio, quia.ſ. dum animales ſpūs fœtorem refugiunt, ad interiora cerebri ſe recludunt, & ibidē humores qui cauſa morbi ſunt, digerunt & conſumunt, & ſic accidentaliter fœtores proficiunt, & ſoporem excitant atq; tollunt. De matrice etiam planum eſt ꝙ fœtor vel res fętida ſi naribus apponatur, facit matricem nimis elatam ad locum ſuum deſcendere, & dum fœtorem refugit, ſolet ad locum ſuum vnde exierat reuenire. Iſtud poteſt applicari ad conſiderationem mortis & tormentorum inferni, quia pro certo ſi contingat ꝙ homo ſopiatur & dormiat in vitijs & peccatis, & ꝙ lethargus peccati mortalis & malæ conſuetudinis ipſum per obſtinationem comprimat, ſi etiam accidat ꝙ matrix voluntatis per ſuperbiam eleuetur, & ꝙ a loco humilitatis per ſuperbiæ vitium erigatur, pro certo valde proficit ad nares cordis lanam vſtam .i. vſtionem & concremationem inferni, fœtorem que morituræ carnis & horrorem miſeriæ infernalis per conſiderationē apponere, & de futuris miſerijs cogitare. Spiritus.n. affectionis per timorem repercutitur, & humores carnalitatis qui cauſa ſunt morbi peccati, per contritionem digeruntur, & ſic ſopor pigritiæ & obſtinationis tollitur, & homo ad bona opera excitatur, Actuum. 12. Excitauit eum, dicens, ſurge velociter. Matrix etiam voluntatis quæ per ſuperbiam metas humilitatis tranſierat, tunc ſolet ad locum ſuum redire, & fœtorem huiuſmodi refugere & horrere, & per timorem ſeipſam deprimere & arcere, iuxta illud Eccl.2. Deprime
8 cor tuum, & ſuſtine. ¶ Hæc igitur quæ dicta ſunt, ſufficiant de odoribus, & conſequenter tractandum de ſaporibus.

De Sapore. *Cap. 9.*

SAPOR eſt rei proprietas quæ guſtus eſt proprium obiectum quæ ſm ſuam qualitatem ſenſum guſtus triſtificat vel delectat. Sapores igitur in rebus inueniuntur diuerſi, ſm ꝙ ſubſtātiæ ſuæ ſubtiles, mediocres vel groſſę, & qualitates contrarię & diſtinctę. Omiſsis ergo diuiſionibus quas hic ponit magiſter, quæ paruum videntur habere de myſtico intellectu, procedendum eſt ad particulares ſapores, qui.ſ. a philoſophis nouē vel octo ſunt deprehenſi, ſ. ſapor dulcis, vnctuoſus, ſalſus, amarus, acutus, acetoſus, pōticus, & inſipidus. Et de his omnibus eſt aliquid extrahendū, & ad intellectum myſticū reducendum, & ſic de dulcedine ante omnia eſt tractandum.

De Dulcedine. *Cap. 10.*

DVLCEDO eſt ſapor qui ex calore temperatè in groſſa ſubſtantia generatur. Eſt igitur dulcedo a
præ alijs ſaporibus naturæ ſocia & amica, deperditorum in corpore reparatiua, virtutum & ſpirituum debilium confortatiua, omnium membrorū præcipuè nutritiua, vocis clarificatiua, & oīs aſperitatis lenitiua, canalium gutturis & pectoris apertiua, & omniū immunditiarum vuę & gutturis abſterſiua, catharri & humoris ſuperflui diſſolutiua, & omnium organorū vitalis ſpiritus ad debitam conſiſtentiam reductiua. Et breuiter, dulces ſapores ad multa ſolēt proficere, & ad medicinā iuuare, & ad nutrimēta valere. Per dulcedinem quę eſt amica guſtui, poſſunt intelligi oīa illa quæ placent menti vel intellectui. Et ſic dico ꝙ in bono ſignificato dulcedo poteſt ſignificare virtutem clementiæ & benignitatis, & maximè illam quam habēt ſuperiores & prælati, quia pro certo iſta eſt toti naturę.i. toti collegio ſubditorū cōſona & amica, & bonorū innumerabiliū effectiua, quia pro certo nihil eſt amicabilius collegio ſubditorum, quam dulcedo benignitatis & clemētiæ magiſtrorum. Per iſtam.n. deperdita bona ſpiritualia reſtaurantur, & corda debilia & eneruia confortantur, & per iſtā omnia bona & vitalia nutriuntur vnde dulcis & pius prælatus dicit illud Eze.34. Quod confractum fuerat alligabo, quòd infirmum erat conſolidabo, quod pingue & forte, cuſtodiam & paſcam. Iſta eſt etiā quæ voces aliorum clarificat, inquantum ſolet eos ad orationem & gratiarum actionē prouocare. aſperitatis lenit, inquantum ſolet tribulatos & deſolatos confortare. Canales pectoris & gutturis aperit, inquantum corda & ora aliorum facit per confeſsionem reſerare, immunditias vitiorum tollere, & totā moralem conſiſtentiam in alijs reformare, quia pro certo vt communiter plus proficit ad correctionem ſubditorum, & ad reformationem malorum dulcor quàm rigor, plus benignitas quam ſeueritas, plus conſolatio quā obiurgatio. Vnde de prælatis & ſubditis dicitur, Iohel.3. Stillabunt montes dulcedinē, & colles fluent lac & mel. Vel iſta poſſunt dici de dulcedine gratiæ & miſericordiæ diuinæ, quæ cauſa eſt omnium prædictorū, iuxta illud pſal. Dulcis & rectus dominus, propter hoc legem dabit dominus delinquentibus in via. Vel dic ꝙ dulcedo ſignificat ſuauitatem glorię paradiſi, quæ amica & conſona eſt naturæ humanæ, quia.ſ. iſta eſt quæ nutrit, reparat, clarificat & delectat. Ideo in pſal. dicitur, Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quā abſcondiſti timentibus te. ¶ Quā- 2
uis res dulces per ſe & principaliter conſueuerint proficere, ſolent tamen quandoque accidentaliter nocere & officere. dulcia n. ſunt naturaliter inflatiua, & groſsitiæ ſuæ ſubſtantiæ vacuitatum impletiua, & meatuum opilatiua, cholerę rubeæ generatiua, & putredinis inductiua, calculi in veſica & in renib⁹ gignitiua. Talia vitia videntur eſſe generaliter bona mundi, quia pro certo dulcedo mundanæ proſperitatis licet quantum eſt de ſe ſit vtilis, accidentaliter tamen.ſ. propter abuſum dānoſa eſt & inutilis, quia pro certo talis dulcedo ſi abundet, ſolet inflaturam ſuperbiæ inducere, meatus oris per verecundiā confitenti obſtruere, & vacuitatem cordis malis affectibus replere, choleram iracundiæ facere, & putredinem luxuriæ procreare, & calculū obſtinationis & malitiæ in veſica conſciētiæ generare. Et breuiter, vix eſt dare aliquod vitium quod non a proſperitate rerum generetur, qñ ipſa quis abutitur & qñ ſeipſum per temperantiam & prudentiam minime moderatur. Ideo de tali dulcedine dicitur Iob 21. vbi de quodam fluuio dicitur ꝙ dulcis fuit glareis cocyti, & poſt ſe omnem hoiem trahit, &c.

hit.&c. Vel dic omnia de dulcedine carnalium deliciarum, de quibus dicitur Eccleſ.23. Homini fornicario omnis panis dulcis. Quia.ſ.talis dulcedo facit omnia mala prædicta. Vel etiam poteſt dici de dulcedine verborum, & de adulatione & verbali deceptione, quæ quandoque eſt cauſa om̃ prædictorũ, ſicut
3 de mala muliere dicit Prouer.7.ꝙ verba ſua dulcia facit. ¶ Licet dulcedo de ſe ſit bona, tñ quia ſub dulcedine latent aliquotiens venenoſa, ideo ſunt cũcta dulcia periculoſa. Illi.n.qui volunt alios intoxicare, ſolent veneno aliquam dulcedinem immiſcere. Natura.n.quæ dulcia diligit, ipſa auidè ad ſe trahit, & ſic dum haurit dulcia, venenum immiatum pariter ſecum ducit, quod.ſ.ipſam ſub dulcedine perimit & occidit, & ideo ſm Pli. Natura in multis herbis & floribus venenũ poſuit, vt auiditatem noſtram timore periculi poſſet aliqualiter cohibere. Sic vere vt communiter omnia quę hic in hoc mũdo inueniuntur, viris prudentibus ſunt ſuſpecta. vt cõiter.n. illi qui volunt decipere, ſolent venenũ intentionis ſuæ ſub aliqua dulcedine palliare. patet de diabolo, qui venenum peccati mortalis vel venenũ pœnæ infernalis homini non præſentat, quin ipſum ſub alicuius delectationis dulcedine inuoluat. Patet etiã de mundo & de mundana fortuna, quę qñ vult venenum tribulationũ infundere, ſemper ſolet dulcedinem proſperitatum præcedentium adhibere, & vt homo ad futuras aduerſitates non poſſit attendere, proſperorum dulcedinem immiſcere. Patet etiã de carne.i.de carnalibus & luxurioſis & etiã adulantibus & proditoribus. qui dum verbo dulcedinẽ oſtendunt, ſemper ad venenum deceptionis intendunt. Simplex.n.eſt natura volũtatis quæ tales dulcedines diligit, ipſas libẽter admittit & recipit, et ſic dum non aduertit, periculum incurrit. Eſa.5. Vę qui diligitis malum, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.

De Sapore Vnctuoſo. Cap. 11.

1 VNctvosvs ſapor ſubalternatur dulcedini, & cauſatur ex calido & humido in ſubſtantia ſubtili. Generaliter ergo vnctuoſa aliquando inueniuntur vtilia. Habent.n.dolorem exteriorẽ mitigare, aſperitatem lenire, apoſtemata diſſoluere, & ſaniem maturare. magis.n.ſolent diſſoluere quàm conſumere, & ideo ſolẽt putredinem generare, quia calor debilis & humiditas multa ſolent putredinis cauſa eſſe. Talis vnctuoſitas ſignificat benignitatem verborũ prædicatoris, qui.ſ. dolorem deſperantium mitigat per conſolationem, aſperitatẽ tribulatorum lenit per ſpei promiſſionẽ, apoſtema ſuperbiæ diſſoluit per contritionem, ſaniem vitiorũ maturat & educit per confeſſionem. Vel dic omnia de vnctione ſpiritusſancti & diuinę gratiæ, quia.ſ. ſicut vnctuoſa ſunt ignis nutritiua & inflammatiua, ſic iſtæ vnctiones calorem & ignem charitatis nutriũt & accendunt, quia procul dubio talis vnctio lenit & mitigat conſolando, diſſoluit & maturat.ſ.interiora peccata, contritionem inſpirando, & emiſſionem ſaniei peccati procurat, ipſum
2 per confeſſionem educẽdo. ¶ Vnctuoſa cibaria ſolent appetitum debilitare, & faſtidium generare. ſuperenatant enim, & reſoluunt in fumum aereum, & replẽt os ſtomachi vbi eſt ſedes appetitus, et ſic faſtidium generant, et minorant appetitum. Iſta enim ſolent digeſtionem aliorum ciborum impedire, quia.ſ.ſua viſcoſitate replent villos ſtomachi, ita ꝙ cibi recepti nõ poſſunt retineri nec decoqui, & ideo indigeſti conſueuerunt emitti. Item parum ſolent proficere & nutrire. cito.n. replent venas, & ideo parum de eis aſſumitur, & propter ſubtilitatem illud quod aſſumptum eſt, cito conſumitur. Item ignem & calorem ſolent inflammare, & ideo carnes prohibentur in febre acuta, quia timetur vnctuoſitas intermixta, Item poros ſplenis & hepatis ſolent opilare, nam propter ſuam dulcedinem cito a natura attrahuntur, & propter ſuam actualem groſſitiẽ poros opilare, noſcuntur. Item dolorem capitis ſolent procreare. cito.n.reſoluuntur in fumum, qui ſurſum tendens lędit animalem ſpiritum. Et breuiter, magis ſolent vnctuoſa cibaria nocere quàm proficere, quapropter bonum eſt a talibus abſtinere. Cibaria vnctuoſa poſſunt optime ſignificare delicias corporales, vel etiam proſperitatem ſeu ſubſtantiam temporalem, quia procul dubio iſta ſunt quæ ſpiritualiter nocent, & ſanitatem gratiæ deſtruunt atque turbant, & primo quidẽ quia appetitum bonorum ſpiritualium ſolent tollere, & ipſorum faſtidium excitare, & hoc quia fumi malarũ complacentiarum quæ reſoluuntur ex iſtis, ſolent ſtomachum voluntatis implere, & ſic peccator ſolet bona cibaria.i. bona ſpiritualia abhorrere. pſal. Omnem eſcam abominata eſt anima eorũ. Quia pro certo illud eſt generale ꝙ illi ſpiritualia & cœleſtia deſtituuntur, qui vnctuoſitate carnalium & temporalium impinguantur. Et ideo bene ſequitur ꝙ talia cibaria digeſtionẽ impediũt, quia pro certo villos affectionum taliter inuoluunt, ꝙ cibum verborum Dei non retinent, nec per conſiderationem decoquunt, ſed cruda & indigeſta ſinere prætermittunt, & retinere vel incorporare de ipſis aliquid ſibi nolunt. Ioan.7. Verbum eius non habetis in vobis manens. Item iſta bona parũ dicuntur nutrire, quia conſtat ea cito deficere vel perire, & mentem non reficere nec replere: Item iſta dicũtur ignem & calorem inflammare, quia pro certo deliciæ & diuitiæ ignem auaritiæ nutriunt, & febrem luxuriæ introducunt, & ideo infirmis & inconſtãtibus ſimplicibus carnes.i. delicię carnales non debẽt concedi, ne forte ipſos contingat per mala deſideria inflammari. Pſal. Inflammabit in circuitu inimicos eius. Item iſta ſolent poros cordis & oris per obſtinationem opilare, dolorem capitis.i.remorſum conſcientiæ inducere, & morbos diuerſorũ vitiorum in aĩa generare. Natura.n.i.voluntas dum dulcedinem proſperitatis diligit & attrahit, poros cordis & oris ne homo confiteri valeat, per obſtinationem opilat atque claudit, & ſic finaliter conſcientiæ caput lędit. Et breuiter tales vnctuoſitates.i.tales deliciæ vel proſperitates aĩæ non proficiunt, ſed potius ipſam inficiunt & occidunt, & mortem æternam finaliter introducunt. Heſter.14. Pro vnguentis varijs ſtercore impleuit caput. Vide de pinguedine ſupra in loco ſuo.

Da Salſedine. Cap. 12.

SAlsedo ſeu ſalſus ſapor fit ex caliditate ſeu ſiccitate in ſubſtãtia mediocri. Salſedo.n.ex aduſtione & ſiccatione ſubſtãtiæ gignitur, ex quibus acredo ſequitur & creatur. Licet igitur ſalſa ſint aliquantulum acria & aſpera quo ad guſtũ, ſunt tñ ſana & vtilia quo ad effectum, quia.ſ.ſalſedo eſt mundificatiua, & propter acredinem quæ inteſtina ad expulſionem ſtimulat, eſt fęcium a corpore expulſiua. Item iſta ſubſtantię durę remollitiua & diſſolutiua, & tandem per maiorem humiditatis cõſumptionem deſiccatiua & induratiua, ſicut patet in carnibus quæ primo propter ſalſedinem diſſoluũtur & mollificantur, & tandem per conſumptionem humidarũ partium indurantur. Item ſalſedo eſt rei conſeruatiua, & omnis corruptionis & putredinis conſumptiua, & ſic eſt per conſequens humores intercutanei eductiua, & ſcabiei & ſerpiginis ablatiua, eſt etiam hydropiſis repreſſiua, & morſus canis rabidi curatiua, & venenoſitatis cuiuſlibet extractiua, ſi.ſ.cito poſt morſum vulnus in aqua ſalſa & marina lauetur, vt venenum extrahatur & conſumatur. Per ſalſedinem poſſum intelligere acredinem contritionis interioris, vel etiam morſuram correctionis ſeu tribulationis exterioris, quia procul dubio licet iſta ſalſedo non ſit guſtui, appetitui delectabilis, eſt tamen aĩæ ſalubris atq; vtilis, quia pro certo ſalſedo, acredo ſeu aſperitas contritionis, correctionis ſeu tribulationis habet diſſoluere per compunctionem, mollire per compaſſionem, mundificare per confeſſionẽ, ſiccare & conſumere per ſatisfactionem, & mentis ſubſtantiam indurare per perſeuerantiæ ſtabilitionem, & ſic pro certo omnem ſcabiem malæ conuerſationis ſolet abſtergere, & hydropiſim.i. inflaturam ſuperbiæ deprimere, morſumq; rabidi canis.i.tentationem diaboli remouere, quia pro certo vulnus tentationis tollitur, quando aquæ ſalſa.i.acris contritio correctio vel tribulatio adhibetur, vt ſic de vtilitate huius ſalſedinis dicatur illud Pſal. terram fructiferam in ſalſuginem. ¶ Caro multum ſalſa ad temperamentum re- 2
ducitur, quando in aqua multum ſalſa ponitur, & ibidem aliquo tempore temperatur. Salſedo.n.aquæ, carnis ſalſedinem ratione ſimilitudinis attrahit, & ſic carnem a ſua ſalſedine liberat, & eam ad dulcedinem diſponit. Chariſſimi moraliter loquendo, per ſalſedinem intelligitur tribulatio, ſed quia multiplex eſt tribulatio.ſ. temporalis & æterna, ideo procul dubio ſi caro noſtra.i. vita noſtra fragilis & carnalis, tribulationum & deſolationum ſalſedine ſit repleta, ad ipſam tolerandam & temperandam ſummè proficit ſalſedinem aquę tribulationem miſeriæ æternæ adhibere, & ipſam conſiderare & cogitare, quia pro certo ſalſedo deſolationis temporalis tollitur, & in mundo nihil aſperum reputatur, quando ſalſedo futura.ſ.pœna & tribulatio mortis, inferni & iudicij meditatur. Vel dic ꝙ ſalſedo aquæ ſignificat acredinem paſſionis Chriſti, quæ pro

certo

certo ſi conſideratur, tuoc omnis ſalſedo temporalis miſeriæ temperator, quia ſicut dicit Gregorius: Panca ſunt quæ toleramus, ſi cogitamos quæ pro nobia ſuſtinuit Chriſtus &c. Vel dic q ſalſedo aquę ſignificat acrediné compunctionis lachrymoſę, quæ pro certo a carne.i.a carnali conſcientia ſalſedinem peccati tollit, & eam ad ſaoitatem gratiæ retrahit & reducit. reliqua vide.e.de ſale ſupra li.de lapidibus.

De Sapore amaro. *Cap. 13.*

1 SAPOR amarus fit ea ealiditate & ſiccitate in tertio gradu. Haber.n.multum igneitatis, & ideo multum ſolet liogue ſubſtantiam penetrare, & guſtū lędere vel grauare, veruntamen licet omnia amara ſint guſtui deſolabilia, ſont tñ quaodoque proficua & vtilia, quia.ſ.amara ſont cholerę purgatiua, appetitus excitatioa, lumbricorom & vermium in corpore interſectiua, paralyſis & arcteticę coratiua, ſcabiei deſiccatiua, meatuum corporis apertina & exopilatiua, calculi diſſolutiua, matricis confortatiua, & menſtruorum prouocatiua. Et breuiter, magia ſolent amara quàm dulcia ad medicinam proficere, & contra infirmitatum diſcrimina plus valere. Per talem amaritudinem ſeo per res amaras poteſt iotelligi amaritudo contritionis, correctionis vel tribulationis, quia pro certo talea amaritodines vel tolerate vel conſideratę licet guſtum appetitus noſtrī triſtificare ſoleant, animam tñ ſanant liberant atque iuuāt, qoia pro certo ſi talis amaritudo in pręſenti tempore ſentiatur, dulcedo perpetua finaliter reportaſ. Iudith 5. Fontes amari obdulcati ſunt. Per talé.n.amaritudiné cholera iracundiæ porgatur, appetitus cœleſtium excitaſ, vermes remorſus conſcientiæ necantor, paralyſis & arctetica pigritiæ coratur, meatus cordis & oris per confeſsionem aperitur, & opilationes obſtinationis tolluntor, calculus mentalis duritiæ mollitor, matrix conſcientiæ conſortatur, & menſtrua luxuriæ purgātur, & ſcabies exterioris immunditiæ & inhoneſtę apparentiæ exporgator. Et breuiter, magis proficit contritioois, correctionis, tribolationis vel futurorum conſiderationis amaritudo, qoàm moodanæ proſperitatis dulcedo, quia ſicut dicitur Prouerbior. 14. Cor quod nouit amaritudinem animæ ſuæ, in
2 gaudio eius oon miſcebitur extraneus. ¶ Amara quando oimia exceduot, guſtum vltra debitum exaſperant atque lędont, ſpiritualia grauant, & aſpera faciont, vocemq; raucificant & cōfunduot. Sic veré eſceſsiua correctio & tribulatio per impatientiam & deſperatiooem ſolet animam lædere, & aſperitatem triſtitiæ ioducere, & vocem lætitiæ confundere, & iubilationia lætitiam ioraucare. Ideo bene dicitur Eccleſia. 21. Noo eſt ſenſus vbi eſt amaritudo. Vel per amaritudinem intelligo inuidiam, quæ guſtum voluotatis peruertit, & vocem per detractionem exaſperat & confondit. Ideo illi Symoni mago dixit Petrus, Act. 8. In felle eoim amaritudinis & obligatiooe iniquitatis video te eſſe. Vel per amaritudinem intelligo mortem, quæ pro certo non eſt delectabilis ad guſtandum, ſed magis aſpera ad ſeotiendom, & vocis aſperatiua ad fletum & triſtitiam ioſtigendum. Ideo bene dicitur Eccleſiaſti. 41. O mora quàm amara eſt memoria tua. Vel dic q amaritudo ſignificat miſeriam infernalem, qua nihil poteſt amarius cogitari, oec guſtui voluntatia deteſtabilius iouenini, quia.ſ.iſta eſt quæ omnem mundi dulcedinem deſtruit, & guſtum appetitus ita amaricat & peruertit, q nihil dulce inuenit atque ſentit. Vnde de anima damnata dicitur Thren. 1. Omnes portę eius deſtructę, & ipſa repleta amaritudine.

De Sapore acuto. *Cap. 14.*

1 SAPOR acutus multum habet de ignea caliditate ideo ſuo acumine ſenſum habet pungere & penetrare, partem a parte diuidere & ſegregare, ſubſtaotiā in quam agit, corrodere & moleſtare, appetitū ſtimulare & eacitare. Talis acuties poteſt ſignificare acuriem contritioois, quæ pro certo cor per compunctiooem pungit, partem a parte.i.peccatum a peccato per diſcuſsionem diuidit, appetitum bonorum æternorū & ſpiritualium inducit, & per carnis maceratiooem hominé ſtimulat & corrodit. Vel iſta poſſunt dici de acutie verbi Dei, de qua Eſa. 66. Poſuit os meum dominus quaſi gladium acutum. Vel dic de correctione aſpera & acuta, vel etiam de tribulatione, quæ facit omnia ſupradicta. Pſal. Sagittę poteotis acutę cum carbonibus deſolatorijs. Vel dic q ſapor iſta acutiem pœnæ infernalis ſignificat, quæ.ſ.pongit & penetrat, & animā a Deo diuidit & ſeparat, ipſamq; per perpetuum remorſum corrodit, & ſtimulat. Vel poteſt dici de peccato, quod.ſ.animā a Deo diuidit, & eam per remorſum corrodit, ſtimulat atque pungit. Vnde Prouerb. 5. Nouiſsima eius amara velut abſynthium, & acuta velut gladius biceps. Vel dic q talia acuties ſignificat acuta & pungitiua verba detractorum, quæ ſcilicet aliorum famam punguot & lacerāt, et homines per diſcordias ſciodūt & ſeparant, & omnes homines rodont & lacerant. pſ.
2 Lingua eorum gladius acutus. ¶ Sapor acetoſus venie poſt acutum. & fit iſte ſapor ex frigiditate conſtringente, & ſubtili ſubſtantia aperieote & ſubintrante, & ſic res acetoſæ quia ex contrarijs cooſtāt, cōtrariæ operantur, quia.ſ.ex frigiditate & ſiccitate conſtringunt ex ſubſtantiæ vero ſubtilitate penetrant, diuidunt & diſſoluunt, & iode eſt q acetoſa ſolent ventrem plenom ſoluere, veotrem vero vacuum conſtringere. Qñ.n.inueniuot ventrem plenum ipſum ex ſubtilitate ſubſtantiæ ſcindūt & laxant, ſi vero ipſom vacuum iooenerint, tunc non inueniētes quid ſcindant, ipſum ſua frigiditate & ſiccitate conſtriogunt & opilant. Iſtud poteſt applicari ad rigoré ſeueritatis bonorum prælatorum, quia pro certo illi qui ſunt acetoſi.i. iuſti, rigidi & ſeueri debent io diuerſis materijs.i. io diuerſis ſubditis actus & effectus ſuos diuerſimode variare, quia pro certo talis acuties plenos.i. diuites & terrenis honoribus & opibus conſtipatos debet per clementiam & compaſsionem laxare, et per elemoſynam vacuare, ieiunos vero & paoperes debet ad pœnitentiam cōſtringere, & per abſtinentiam coarctare. Iſtud potiſsimè pertinet ad confeſſores & prædicatores, quæ pro certo ſm conditiooem perſonarum debent variare modum & iniunctionem pœnetentiarum, vt.ſ.dioites qui ieiunare neſciūt, moueant ad pietatem, pauperes vero qui non habent quid tribuant, eacitent ad pœniteotię aſperitaté, & ſic ſpiritualiter plenos laxabunt, & ieiuoos & pauperes coarctabunt, quia.ſ. exemplo Chriſti, prælatus diuerſis infirmis debet adhibere diuerſa medicamenta &c. ſm Greg. De alijs proprietatibus ſaporis acetoſi vide ſuperius de aceto. Vel dic q talis acutus ſapor ſignificat conſiderationem acutiei & rigoris futuri iudicij, quæ pro certo plenos.i.dioites facit per elemoſynas laxari, vacoos autem.i.pauperes facit per diuinum timorem conſtringi.

De Pontico ſapore. *Cap. 15.*

PONTICVS ſapor fit ex frigido & ſicco, & 1
ſm Iſaac ponticus ſapor hoc habet proprium quia coniunctus cum ſapore delectante magis delectat, & com ſapore contriſtante coniunctus magis cootriſtat, cuius ratio eſt, quia rōne ponticę ſiccitatis magis cōſtringit, & ſic illud cui admixtos eſt, ita cito tranſire nō permittit, & ſic magis morari & perſeuerare ſaporem huiuſmodi facit, & ita vel maioré triſtitiam vel maioré delectatiooem inducit, & inde eſt q agreſta quæ ponticum habet ſaporem, io ſalſamētis apponitur, quia ſaporem ſpecierum acuit & cuſtodit talis ſapor. Per talem ponticitatem poteſt intelligi deliberatio, qoæ pro certo hoc habet proprium, qoia vbicunque addatur facit illud magis vtile vel inutile, quia pro certo bona & vtilia tunc magis delectāt & valent, qñ ponticitatem deliberationis habent. amara etia.i.opera vitioſa & mala tunc temporis magis amara & vitioſa ſunt, qñ in ipſis agendis ponticitas. i. deliberatio & intentio ſimul adſunt, quia breuiter ex intentione & deliberatione fiunt oia opera deteriora vel etiam meliora. Iſta.n. ſuperaddita faciunt opera moraliter ſupercreſcere, & io ſuis qualitatibus abuodare. ioxta illud Matth. 13. habenti dabiſ, & abundabit. Vnde videtur, quòd intentio ſeu deliberatio ſit ille calathus Hieremiæ qui facit ficus bonas valde bonas, & malas ſimiliter valde malaa, ſicut dicitur Hieremi. 24. ¶ Res ponticę (ſicut 2
ſunt fructus immaturi) ſumptę ante prandium, ſolent ſtringere, poſt praodium vero laxare, quia ſcilicet ſi venter ſit vacuus, ſtringitur, & opilatis meatibus coarctatur, ſi vero venter ſit plenus cibis, inferius comprimitur, & quaſi compulſus ad exitum relaxatur. Tales res ponticę ſunt mundi bona, quæ pro certo ſunt immatura & inſipida guſtui ſanę voluntatis. Iſta enim ſolent proficere vel nocere ſecundum quòd venter mentis interioris hominis pleous fuerit gratia vel ieiunos. bona eoim terrena ſi ab homine ieiuno & gratijs & virtutibus vacuo aſſumantur & acquirantur, tunc ſolent ipſum per cupiditatem ſtringere, & per auaritiam coarctare, ſi vero ven-

trem, id eſt voluntatem hominis pranſam, & gratia ſpiritusſan
cti plenam inuenerint, tũc ſolent eum per elemoſynas relaxa-
re & per largitates ad pauperes vacnare, quia breuiter iſtud
eſt verum ꝙ mundi bona malis nocent, bonis vero & eis bene
vtentibus multum valent. Sicut.n. dicit Seneca lib. de pauper-
3 tate. Non eſt in rebus vitium, ſed in animo. ¶ Res ponticę ſua
groſſitie ſplenem opilant, calculum generant, vomitum ſedãt,
guttur exaſperant, dentes, percutiunt & acerbant. Sic verè fa-
ciunt mundi bona, quia pro certo iſta ſplenem cõſcientiæ per
non confitendi propoſitum faciunt opilari, vomitum confeſ-
ſionis faciunt ſedari & retardari, calculum duritiæ & obſtina-
tionis faciũt in animo generari, guttur deuotionis faciunt exa
ſperari, et dẽtes maſticatiuę et deliberatiuę diſcretionis faciũt
exacerbari & enturbari. Hie..31. Qui comederit vuam acer-
bam, obſtupeſcẽt dẽtes eius. ¶ De ſtyprico ſapore (qui octanus
eſt in ordine) qualem habent coctana & ſorba & ſimiles fru-
ctus, nihil pono hic, quia ſubalternatur ſapori pontico, de quo
actum eſt, quia etiam Conſtantiuus qui non ponit niſi octo ſa-
pores ponticum & ſtypticum ponit vnum ſaporem.

De Sapore inſipido. *Cap. 16.*

1 SAPOR inſipidus.i. ſine ſapore, ſiue dicatur pri
uatiuè, eo ꝙ careat omni ſapore, ſicut aqua, vel
poſitiuè, eo ꝙ ſapor eius ita eſt remiſſus ꝙ non
poteſt ſenſus iudicare ad quem pertineat ſapo-
rem, ſicut eſt dare in albugine oui, in cucurbi-
tis, cucumeribus & ſimilibus, ſemper habet fieri in ſubſtan-
tia frigida & fluxibili, & ideo talia naturaliter parum habent
nutrire, modicam delectationem ſolent facere, phlegma gene
rare, ſitim tollere, & paſſiones frigidas procreare. Sic verè po
teſt dici de rebus temporalibus & mundanis, quæ.ſ. inſipidę
poſſunt dici, eo ꝙ ſano appetitui & perfecto cordi parum de-
bent ſapere vel placere. Iſta.n. parum ſunt animæ nutritiua, pa
rum delectatiua, ſed potius phlegmatis carnalis immunditiæ
ſunt generatiua, ſitis.i. appetitus verbi Dei ſublatiua, & frigi-
2 darum paſſionũ.ſ. indeuotionis & pigritiæ productiua. ¶ Hæc
igitur excerpta & extracta de proprietatibus ſaporum ſufficiat
ad præſens, & ſubiungamus ſeu extrahamus aliquid de pro-
prietatibus liquorum, inquantum.ſ. ſunt applicabiles ad pro-
prietates conditionum & morum.

De Liquoribus. *Cap. 17.*

1 LIQVOR eſt liquidus humor de plantis ſeu fru
ctibus ſeu etiam de animalium corporibus per
digeſtionem generatus, & naturæ vel artis vio-
lẽtia exterius eliquatus, ſicut eſt lac & vrina de
animalibus, oleum & vinum de arboribus, mel
de floribus, ſicera de fructibus, ceruiſia de gra-
2 nis ſiccis, & exſiccata de pomis agreſtibus. ¶ Liquores ergo ſe-
cundũ ſuas varias qualitates varios contrahunt ſapores & odo
res, nam illi liquores in quibus dominatur calidum cum humi
do, ſunt dulciores, illi in quibus calidum cum ſicco, ſunt acu-
tiores, illi in quibus dominatur frigidum cum ſicco, ſunt ace-
toſiores, illi in quibus dominatur frigidum cum humido, ſunt
ſtypticiores, ſicut patet in ptiſana, quia breuiter iſtud eſt verũ
ꝙ ſecundum qualitatum prædominium in liquoribus diuerſi-
tas ſit ſaporum. Sic verè ſecundum ꝙ qualitates.i. virtutes in li
quoribus.i. in hominibus dominantur, ſecundum hoc in ipſis
ſapores & cõditiones varię generantur, & inde eſt ꝙ calor cha
ritatis & humor lachrymoſę compunctionis dulcedinem cõ-
templationis efficit, calor vero iuſtitiæ & ſiccitas pauperta-
tis voluntariè acutiem ſeueritatis inducit, frigiditas vero diui-
ni timoris & ſiccitas pœnalis laboris ſaporem acetoſum.i. tri-
ſtitiam meditationis & conſiderationis ſolet inducere. Frigidi
tas autem tribulationis & humiditas cõpaſſionis & flebilis mi
ſerationis ſtypticitatem.i. reſtrictionem vitiorum ſolet cauſa-
re. Expone ſi vis melius, quia non bene placet. ¶ Liquores de
3 quibuſdam arboribus inciſis corticibus ſolaris attractionis be
neficio educuntur, ſicut eſt balſamum & terebinthina. Quidã
autem per combuſtionẽ ignis de quorundam lignorum extre-
mitatibus diſtillare coguntur, vt eſt colophonia, pix liquida,
oleum iuniperi &c. Quidam de fructibus arborum per expreſ
ſionem colliguntur, vt eſt vinum & oleum. Quidam de ſuccis
herbarũ exprimũtur, & igni poſtea decoquuntur, vt eſt aloe.
Quidã in florum ſuperficie ex rore cœleſti gignunt, vt eſt mel
& manna. Quidã autẽ in venis terræ inueniuntur, vt eſt aqua
ſalnacida, nitroſa & aluminoſa, & ſimilia, quæ de terræ abditis
hauriũtur. Per illas diuerſitates liquorum poſſunt intelligi di-
uerſitates lachrymarum, quia ſicut varij liquores inueniũtur,
ſic varię ſpirituales lachrymę a fidelium mẽtibus eliquantur.
Et primę quidẽ ſunt per radios ſolares.i. per diuinæ gratiæ in-
ſpirationem. Alię ſunt per combuſtionem ignis.i. per præſen-
tem tribulationem & afflictionem. Alię ſunt de fructibus arbo
rum.i. de Chriſto pendente in arbore crucis, per ſuæ paſſionis
compaſſionem. Alię ſunt quæ exprimuntur de ſuccis herbarũ
.i. de dictis ſacrarum ſcripturarum, per conceptam exinde cõ-
punctionem. Alię inueniũtur in florum.i. in ſanctorum, ſuper-
ficie, per ſuæ flebilis & amarę vitæ imitationẽ. Alię inueniũtur
in venis terræ.i. in memoria mortis & inferni, & etiam in ve-
na conſcientiæ noſtræ per ipſarum iugem recordationem &
examinationẽ. Conſtat.o. ꝙ in omnibus iſtis locis rebus & ne-
gocijs poteſt inueniri materia lachrymandi, & liquorem fle-
tus & lachrimarum ſpiritualiter hauriendi. Et ideo mundus
iſte vallis lachrymarum dicitur, eo ꝙ ipſis iuſtis lachrymandi
materia ibidẽ multiplex inuenitur. Et breuiter, liquor lachry
marum bonarum aut prouenit a ſuperiori inſpiratione, & a ſo
lis Chriſti gratiæ attractione, aut a mundanæ miſeriæ combu-
ſtione, & pro incolatus prolongatione, aut ex Chriſti in cruce
pendentis compaſſione, & ſupernæ miſeriæ cõſideratione, aut
ẽt ex ſcripturarum lectione & inueſtigatione: ſicut patet Apo.
10. vbi liber comeſtus fecit amaricari vẽtrem. aut ex ſanctorũ
imitatione, aut ex mortis & inferni necnon cordis & peccato-
rum noſtrorum meditatione. ex iſtis.n. cauſis omnibus iuſti la
chrymantur, & in hoc mũdo ſpiritualiter deſolantur. quæ qui-
dem lachrymę liquores præcioſi dicuntur, ex quibus ſanctita-
te animæ medicantur. pſalm. Fuerunt mihi lachrymæ meæ pa
nes die ac nocte. & alibi. Lachrymis meis ſtratum meum riga-
bo. ¶ Incipiamus igitur dicere de liquoribus in ſpeciali, & pri
decedum eſt de melle.

De Melle. *Cap. 18.*

MEL ſecundum Iſi. li. 20. dicitur a melleſę gracè, 1
quæ ſunt apes latinę, eo.ſ. ꝙ mel ex apum ſoler-
tia miro naturæ artificio componatur, quod tñ
primitus ex rore cœleſti in florum & foliorũ ſu-
perficie diſtillat, & exinde ab apib' recolligitur
& paratur. Et ideo virgilius vocat mel, cœleſte
donum, dicens ſic. Protinus aerei mellis cœleſtia dona. Vnde
etiam ſecundum ipſum, in Arabia & India mella inueniuntur
ad modum ſalis in arboribus dependentia, ibi cœleſti munere
præparata. Quod etiam in anno iſte 1341. in Auinione gal-
lię Narbonenſis ciuitate, in magna quantitate cecidit, & ſuper
folia & ramos arborum more gommi deſcendit, ſicut alibi re-
colo me dixiſſe. Tale mel ſpiritualiter loquendo, poteſt ſi-
gnificare diuinam gratiam, quam.ſ. Deus ex ſuo cœleſti dono
nobis ſolet concedere, & ſuper flores & folia arborum.i. ſuper
floridas conſcientias iuſtorum inuiſibiliter diſtillare, ad cuius
etiam compoſitionem ſolent apes.i. ſancti & angeli ſuis inter-
ceſſionibus adiuuare, quia.ſ. dato ꝙ mel diuinæ gratiæ cœle-
ſti munere propinetur, ſic tamen ſit ꝙ apum.i. ſanctorum & an
gelorum interceſſio ibidẽ mirabiliter operetur. Vel dic ꝙ mel
ſignificat Chriſtum, quẽ nobis cœleſtis gratia miſit, apis tamẽ
.i. beata virgo ipſum quantum ad humanitatem ſuo miniſterio
mirabiliter procreauit, & in aluear i proprij corporis ipſum re
cepit, & ſanctiſsimè ſine viri copula collocauit & ideo ipſe eſt
qui dicit Ioan. 6. Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi.
¶ Quáuis omne mel generaliter debeat eſſe dulce, iſtud tamẽ
deficit in Sardinię regione, vbi quia abũdat herba quę dicitur 2
abſynthium, ideo apes quæ vt cõmuniter de ipſius floribus nu
triuntur, faciunt in illis partibus mel amarũ, ſicut dicit Iſi. li.
20. Iſtud poteſt applicari cõtra illos qui malè ſunt nutriti & in
formati, quia pro certo dato ꝙ aliquę apes.i. aliquę perſonę de
ſui conditione & natura, & quantũ eſt ex ſuis naturalibus, vel
ſuorum propagatione parentum, habeant & debeant facere
mella dulcia.i. opera bona vtilia & honeſta, contingit tñ in re-
gione Sardinię.i. in hoc mundo ꝙ ratione nutrimenti & docu
menti ipſi faciunt mella amara.i. opera inutilia atq; mala. Nã
quia herbę abſynthiales.i. homines mali in iſto mundo abun-
dant, & iſti de talium floribus.i. exemplis & dictis malorũ ſeip
ſos nutriunt & impinguant, inquantum.ſ. eorũ malis moribus
ſe conformant, ideo neceſſe eſt ꝙ virtutum dulcedinẽ perdãt,
& ꝙ mel amarũ.i. mala opera faciant & componant. quod etiã
de hęre

de hæreticis poteſt dici: quia.ſ. illi qui ipſorum amaris floribus
.i. ipſorũ corruptis doctrinis & operibus nutriti ſunt, mel ama
rum.i. doctrinam & vitam amaram & corruptam faciunt, &
ea alijs derelinquunt. Conſtat.n.ꝙ hæretici & ſchiſmatici cor-
ruptionem doctrinæ ſuæ ab alijs primis hæreticis acceperunt,
& ſic totum mundum melle amarę & corruptæ doctrinæ hæ-
reticæ repleuerunt, quod bene figuratur Apoc.8. vbi dicitur ꝙ
ſtella magna ardens ſicut facula, cecidit de cœlo, & nomẽ ſtel-
læ abſynthiũ, & cecidit in aquas, & amaræ factæ ſunt, & mor-
tui ſunt multi homines ex aquis. Quia pro certo quando ſtella
.i. ille qui videtur ſplendere per doctrinã & conuerſationẽ, ca-
dit de cœlo eccleſiæ per hæreticam corruptionem, tunc aquæ
ſcripturæ per ipſum amaricantur per corruptam interpretatio
nem, & ſic moriuntur potantes.i. audientes, per malę credulita
tis obſtinationem. vt ſic diabolus dicat de talibus illud Hier.9.
Cibabo populum iſtum abſynthio, & potum dabo eis aquã fel
3 lis. ¶ Secundum Iſid. ibidem Galienus aiebat mel eſſe nociuũ
iuuenibus & pueris, & illis qui nimia caliditate abundant, ſeni
bus verò & frigore ſenili confectis dicebat mel cum vino vete-
ri bibitum conuenire, & eorum paſsionibus ſubuenire. Mel ẽt
licet in multis poſsit proficere, ſolet tamen quandoque decipe
re & nocere: quia.ſ. venefici ſolent venenum ſub mellis dulce-
dine abſcondere, & ſic per mel ſolẽt comedẽtem decipere vel
fraudare. Mel etiam nouum & nõ bene deſpumatum ſm Iſaac
in dietis, inflat, rugitum generat, malos humores procreat, ſple
nis & hepatis meatus opilat, choleram inflammat, febrem exci
tat, & colicos & iliacos valde grauat. Tale mel poteſt ſignifica
re dulcedinem mundanæ proſperitatis: quia pro certo dato ꝙ
iſta ſenibus.i. viris maturis & prudentibus & ea vti ſcientibus
ꝓficiat, iuuenes tñ.i. minus diſcretos & per mala deſideria fer-
uidos, & cupiditatum caloribus inflãmatos, non adiuuat, imo
grauat. Conſtat.n.ꝙ proſperitatis dulcedo inſipiẽtibus nõ pro-
ficit, ſed eos potius decipit & occidit. Prouer. 1. Proſperitas ſtul
torum perdet eos. Venefici.n.i. dæmones, venenum peccati ſub
tali dulcedine fatuis offerunt, & dum huiuſmodi mellis dulce
dinem appetunt, venenis vitiorum quæ non præcauent, ſe occi
dunt: quia procul dubio mel mũdanæ proſperitatis ſolet indu-
cere inflationem ſuperbiæ, rugitum iactantiæ, humores corru
ptos luxuriæ, inflammationem & febrem auaritiæ, colicam &
torſionem inuidiæ, & opilationem obſtinationis & malitiæ. Et
ideo breuiter bene videtur loq̃ de tali melle ſcriptura Prouer.
25. vbi dicitur ꝙ comedere mel multum, nõ eſt bonum. Et iſta
bene apparẽt, q̃a illi qui ſunt deteriores, ſunt hodie melle pro-
ſperitatis pleniores. quod figuratum fuit in leone quem occide
rat Sanſon, in cuius ore mel copioſum inuenit. quia.ſ. illi q̃ ſunt
hodie crudeles & leonini, & a Sanſone.i. a Chriſto occiſi ſpiri-
tualiter & reprobati, melle temporalis opulentiæ præ cæteris
ſunt repleti. Vel dic ꝙ tale mel ſignificat ſciẽtias ſeculares, quę
magis nocent animæ quam valeant, niſi fortè ſenes.i. prudẽter
eis vtentes exiſtant. Iſtę.n. inflant decipiũt &c. ſicut ſupra 1. ad
Corint.8 Scientia inflat &c. Vel dic ꝙ mel ſignificat dulcedi-
nem adulationis, ſub qua quandoque latet venenum proditio-
nis, quæ.ſ. animæ eſt nociua. Et ideo ſicut ſcriptum eſt Leuit.2.
in ſacrificio Dei mel nullatenus ponebatur. in quo adulationis
fallacia in omni diuino opere damnabatur: quia ſicut dicitur
Prouer.5. Fauus diſtillans labia meretricis, & nitidius oleo gut
tur eius, nouiſsima verò illius amara velut abſynthium. Et no-
ta ſi vis quomodo adulator dicitur meretrix, quæ nõ quærẽs
4 ſi proprium lucrum. ¶ Mel multas habet laudabiles proprieta
tes, nam quia de diuerſis florum ſubſtantijs cõponitur, ſatis ve-
riſimile eſt ꝙ varijs virtutibus prædotatur. Eſt igitur mel ma-
ximè dulcedinis continentiuum, aliqualis tamen acuminis effe-
ctiuum, inteſtinorum pungitiuum, fœcium & groſſorum hu-
morum inciſiuum & expulſiuum, vulnerum mundificatiuum,
membrorum debilium confortatiuum, oĩs amaritudinis tem-
peratiuum, fluxus humorum interceptiuum, & pororum lati-
tudinis conſtrictiuum, naturæ bene inſtitutæ cuſtoditiuũ, & ni
hilominus (vt dictum eſt) mel eſt nociuorum humorum relaxa
tiuum. contrarias.n. habet qualitates, & ideo contrarias habet
virtutes, ſm ꝙ inuenit materiæ contrarias diuerſitates, ſicut di
cit Iſaac in diet. vbi agit de mellis conditionibus & naturis.
Iſta omnia poſſunt applicari & dici de melle ſacræ ſcientiæ &
& ſcripturæ, quæ.ſ. de diuerſis apũ floribus.i. de diuerſis docto
rum & prophetarum auctoritatibus eſt compoſita, & ideo nõ
mirum ſi contra infirmitates diuerſorum vitiorũ ſit vtilis atq;
ſana. Contrarias.n. videtur habere efficacias & virtutes, vt ſic
diuerſorum hominũ ſanet ſpirituales infirmitates. & ideo iſta
nunc dulcis, nunc acuta & pungitiua dicitur, eo quòd per pro
miſsiones & conſolationes dulceſcat, & per comminationes fe
riat atque pungat. Igitur dico ꝙ iſta habet dulcedinem, ſ. con-
ſolando, veniam promittendo, & ad cœleſtia inuitando. Item
iſta habet puncturam & acutam, ſ. peccata arguendo, & pęnas
temporales & perpetuas comminando. Iac.3. Ex eodem fonte
procedit dulcis & amara aqua. Iſta ergo incidit humores vitio
rum per contritionem, expellit eos per cõfeſsionem, mundifi-
cat mentem per lachrymarum ablutionem, reſtaurat perditas
virtutes per plenam ſatisfactionem, debiles & infirmos cõfor-
tat per excitationem, amaritudinem tribulationum temperat
per conſolationem, fluxus humorum.i. carnalitatem intercipit
per continentiæ iniunctionem, poros appetituum conſtringit
per cordium & ſenſuum refręnationẽ, naturam ſanã cuſtodit
per virtutũ conſeruationem, noxios humores.i. malas affectio
nes eijcit per diuini timoris immiſsionem. Ad hæc.n. omnia
mel diuinæ ſcientiæ & ſcripturæ & ſpũalis eruditionis & do-
ctrinæ. Et ideo Dauid in pſal. congaudendo dicebat ꝙ manda-
ta Dei ſunt deſiderabilia ſuper aurum & lapidem precioſum
multum, & dulciora ſuper mel & fauum. Vel dic ꝙ mel poteſt
ſignificare bonum prælatum, dulcem ſimul & acutum, mitem
pariter & ſeuerum: quia.ſ. iſte ad omnia prædicta proficit, & tã
verbis quã exemplis alijs benefacit. Vel dic quòd mel eſt ipſe
Chriſtus &c. ſicut ſupra. Vel dic ꝙ mel eſt gloria æterna, cuius
dulcedo omnem amaritudinem ſuperat & temperat, & omnes
languores animæ eijcit & ſanat. Eccleſiaſ.24. Spiritus meus ſu
per mel dulcis, & hæreditas mea ſuper mel & fauum. ¶ Fauus 5
dicitur cera dum adhuc eſt cum melle, qui ſecundum Iſido. di
citur a fouendo, eo ꝙ mel foueat, item quia ratione mellis val-
de eſt lambentibus ſaporoſus. Significat igitur prædicatorem
vel etiam verbum eius, in quo dulcedo doctrinæ lambitur, qñ
tamen placenter & patienter auditur, iuxta illud Can.4. Fauus
diſtillans labia tua, mel & lac ſub lingua tua. Sed tam de melle
quam de fauo vide ſupra de apibus in multis. §. ſicut inuenies
in tabula annotatum. ¶ Secundum Iſidor. apes fugãt ſuperflua 6
fauorum ſuorum, & dicitur ꝙ ſi hoc non facerent, corrumpe-
rentur, & aranea exinde generaretur, ipſæ verò apes poſtea mo
rerentur. Cauent igitur (vt ait idẽ) & ſollicitè cuſtodiũt fauos
ſuos, ne talis aranea inualeſcat. Omnia alia quæ ponit hic ma-
giſter de fauis, poſita ſunt ſupra de apibus in locis ſuis. Sic ve-
rè ſi nos ſimus bonæ apes.i. viri iuſti, neceſſe eſt quòd cũ omni
ſolertia caueamus ne in fauis.i. in bonis operibus noſtris ara-
nea.i. aliquod vitium, vtpote inanis gloria vel aliud oriat, pro-
pter quod ipſe fauus boni operis corrumpatur, & mors culpæ
ſequatur. Fit.n.ꝙ in bonis operibus noſtris inanis gloria facili
ter gignitur, niſi ſuperfluitas eorum tollatur, & omnis vanitas
caueatur. Nam vt dicit Gregorius, Valde cauendum eſt vitiũ
quod ex victoria naſcitur vitiorũ, ſ. vana gloria, quæ naſcit ex
virtutibus. Vel dic ꝙ faui ſignificant dicta ſcripturarũ, vbi pro
certo aranea.i. intellectus hæreticus faciliter ſe immiſcet, niſi
homo deſuper ſedeat ſtudendo & meditando & intelligendo:
quia alias ſi aranea.i. hæreticus intellectus ſuboriri pmittitur,
totus fauus ſcripturæ corrũpitur, & mors culpæ & pœnę malè
credentibus reſeruatur 4. Regum 4. Mors in olla vir Dei. ¶ De 7
diuerſis potibus qui fiunt & condiuntur ex melle, tractat hic
magiſter, ſicut eſt mulſum, medo, claretum, pigmẽtum, ſed ip-
ſa moralizare inutile reputaui, excepto de oxymelle, de quo
poſui quæ ſequũtur. ¶ Oxymel eſt potus ſeu ſyrupus laxatiuus 8
& diſſolutiuus: qui pro eo oxymel dicitur, q̃a ex aceto & mel-
le cõponitur. Acetum.n. primo cum herbis & radicibus diu-
reticis diu bullitur & coquitur, & tandem addito melle deſęca
to iterum per decoctionem ad ſpiſſitudinẽ deducitur, & cum
albumine oui cum aceto diſtemperato & cũ oxymelle mixto
tota ipſius oxymellis ſubſtantia depuratur, albumen.n. omnes
immunditias extrahit, & tandem pigmentarius cum penna ip
ſas extrahit, & ſic oxymel ad medicinas cuſtodit, & durat, &
compactas materias cum ipſo digerit & diſſoluit. Talis medici
na videtur eſſe bonus prælatus, quia pro certo in compoſitio-
ne ipſius debẽt concurrere acetum & mel.i. correctio & com-
paſsio: quia.ſ. aceto acris correctionis debet mordicare & pu-
nire proteruos, melle verò dulcis compaſsionis & conſolatio-
nis debet confortare & delinire deuotos. Iſte igitur debet de-
coqui per contritionem, debet purgari per cõfeſsionem, & de-
bet aliorum vſibus reſeruari per patientiam & durationem.

De Cera. *Cap. 19.*

1 Cera eſt fœx mellis, intra cuius ſubſtantiã liquor
melleus ab apibus colligitur. ibidem tamen ſm
Ariſ. li. 9. c. 40. faciliter vitiatur & corrumpitur,
niſi inde cum diligentia ſeparetur. Qui. n. vult
mel in ſua puritate ſeruare, debet ipſum a ceræ
ſubſtantia ſegregare. Per mel põt intelligi dulcedo intellectus
moralis & ſpũalis, per ceram verò intelligitur ruditas intelle-
ctus litteralis & hiſtorialis. Quia pro certo apes. i. ſancti, mel
ſpiritualis doctrinæ in cera rudis & litteralis apparẽtię abſcon
derunt, & ipſum ibi mirabiliter confecerunt. Veruntamẽ mel
doctrinę non proficit neq; valet, quandiu cera. i. litteralis rudi-
tas ipſum tenet. Cera igitur litteralis apparentię ſubtrahatur,
vt mel ſpiritualis intelligentię purũ & nitidũ habeatur, iuxta
illud Prouer. 25. Aufer rubiginẽ de argento, & egredietur vas
puriſſimum. Vel dic ꝙ cera ſignificat fœces inanis gloriæ, vel
ſpem lucri temporalis & terrenæ ſubſtantię, in quibus. ſ. mel. i.
ſacrę doctrinę veritas aliquotiẽs eſt admixta: quia. ſ. multi ſunt
qui mel doctrinæ & prædicationis non habent niſi cum cera. i.
ex cauſa inanis gloriæ vel temporalis vtilitatis, & ab ipſis nihil
prædicatur aut dicitur, quin cũ cera. i. cum ſpe lucri vel inanis
gloriæ miſceatur. Eſa. 1. Vinum tuum mixtum eſt aqua, argen-
tum tuum verſum eſt in ſcoriam. Tale igitur mel. i. talis doctri-
na ſpiritualiter corrumpitur, & quantum ad vtilitatem animæ
deſtruit niſi a cerę. i. ab inanis gloriæ & auaritiæ & fęcibus ſe-
paretur. Vel dic ꝙ cera ſignificat malam ſocietatem, quæ ꝓ cer
to mel. i. bonos corrumpit & maculat, niſi exinde quis ſollicitè
ſe ſubtrahat atq; tollat. Numeri 16 Separamini a tabernaculis
hominum impiorum. Hier. 15. Si ſeparaueris precioſum a vili,
quaſi os meum eris. Vel dic ꝙ cera ſignificat bona temporalia,
quæ. ſ. mel. i. dulcedinem deuotionis ſolẽt corrumpere, niſi ho-
mo ſciat alterum ab altero, ſpiritualia a temporalibus ſegrega-
2 re. Allega vt ſupra. ¶ Cera licet dicatur fœx mellis, habet tamẽ
hoc proprium ꝙ ſemper vult ſupernatare. cum. n. alijs liquori-
bus fuerit mixta, & in aqua feruida liquefacta, nunquam ſolet
fundum petere, ſed ſe ſurſum ad ſuperficiem eleuare. Item ce-
ra faciliter eſt liquefactibilis, & ſecundum formam ſigilli, cui
apponitur, in diuerſas figuras conuertibilis, vel ſi perſeueret
calefactio, ex toto fluxibilis & defectibilis. Igitur iſtud eſt ve-
rum ꝙ ceræ magis proficit frigus quam calor: quia. ſ. in calore
diſſoluitur & perditur, in frigore verò coagulatur & ſeruatur.
Per ceram poteſt intelligi vir peccator, qui quamuis ſit fœx &
ſterquilinium aliorum, & quamuis reſpectu mellis. i. reſpectu
bonorum parum habeat efficaciæ vel virtutis, ſemper tamen
vult per ſuperbiã ſe erigere, & in gradu & ſtatu alijs ſupereſſe.
Habet. n. partes aereas. i. ventoſitatem ſuperbiæ, quæ ipſum eri
git, & quæ mentem eius eleuat & extollit. Iob 11. Vir vanus in
ſuperbiam erigitur. Liquefactus. n. per mala deſideria, nunquã
vult fundum humilitatis petere, ſed magis ſuperficiem vanita-
tis. Igitur talis per calorem concupiſcentiæ & per feruorẽ pro
ſperitatis & opulentiæ faciliter diſſoluitur, & per mentis molli
tiem totaliter eneruatur, & tunc in diuerſas vitiorum formas
conuertitur, ſm ꝙ diuerſis characteribus. i. diuerſis tentationũ
generibus informatur, & ſecundum ꝙ ad diuerſa ſigilla. i. ad di
uerſos malos homines per imitationem applicatur. pſal. Factũ
eſt cor meum tanquam cera liqueſcens in medio ventris mei.
Talibus ergo ceris liquefactibilibus & debilibus & in peccata
conuertibilibus magis proficit frigus aduerſitatis quam calor
proſperitatis: quia ſolet eos per tentationes diſſoluere, frigus
verò aduerſitatis ſolet eos per timorem coagulare & recollige
re, & a vitiorum fluxibus cohibere. Pſal. Coagulatum eſt ſicut
lac cor eorum. Vel dic ꝙ cera eſt vir iuſtus: qui naturaliter ſur
ſum tendit per cœleſtium affectionem, faciliter igne ſancti ſpi-
ritus liqueſcit per deuotionẽ & dilectionem, & cito molleſcit
per clementiam & compaſsionem, & in diuerſas bonas virtu-
tum formas tranſit per bonam conuerſationem & conuerſio-
nem, & per aliorum ſanctã imitationem, & per ſigillorũ. i. per
hominum bene formatorum conformationem. ad Ro. 8. Con-
formes imaginis filij Dei. ¶ Cera quanto nouior & recentior,
3 tanto albior, odoratior, dulcior & purior, & tanto ad ſuſcipien
das diuerſas formas eſt aptior, & in forma ſuſcepta durabilior,
& tanto etiam in medicinis eſt vtilior, ſicut patet de cera virgi
nea. Valet ergo cera ad corporis medicamentũ, ad luminis nu-
trimentum, ad ſcripturæ documentum, & ad pannorum lineo
rum lenimentum, necnon ad ſigillorum formulas, & ad ſecre-
torum tutamentum & velamentum. Iſta poſſunt applicari ad
ſtatum iuuentutis, quia pro certo quanto cera. i. humana natu-
ra (quæ naturaliter eſt fragilis & cerea) eſt nouior & recentior
(vt eſt in pueris & iuuenibus) tanto debet eſſe albior per inno
centiam, odoratior per famæ redolentiam, dulcior per clemen
tiam, purior per continentiã, & in medicinis ſpiritualibus effi-
cacior per vitæ & morum ſanctimoniam, necnon ad ſuſcipien-
das impreſsiones bonorum morum, exemplorũ & documen-
torum aptior per diſciplinæ obedientiam, & ad eas retinẽdum
durabilior per perſeuerantiam, quia in multis non durat inno
centia niſi dum noui ſunt. i. iuuenes, teſte Seneca. Quia bre-
uiter iſtud eſt verũ, ꝙ cera virginea & recens. i. pſona iuuenis,
virginalis & caſta, ad oĩa bona eſt habilis, & ad omne bonum
magis conuertibilis, quam antiqua. magis eſt etiam naturaliter
innocens & munda, & ad virtutum impreſſarum cuſtodiã ma
gis apta, iuxta illud, Quod noua teſta capit, inueterata ſapit. Et
ſic igitur talis erit vtilis ad alios medicandum per prædicatio-
nem, ad alios illuminandũ per honeſtã conuerſationẽ, ad alios
leniendum per clementiam & cõpaſsionem, ad ſcripturã reci-
piendum per docilitatis diſpoſitionem, & ad formas virtutũ in
ſe ſuſcipiendũ per imitationẽ, necnon ad ſecreta claudendũ &
ſigilladum per prudentiã & diſcretionẽ. Ad oĩa. n. iſta valet ce-
ra virginea. i. perſona virgo, pura & ſancta. Vel dic totũ de vir-
gine glorioſa, vel de qualibet virgine. Vnde bene canitur de ea
dem. Sancta & immaculata virginitas, quibus te laudibus effe-
ram neſcio. Et Sap. 4. O quam pulchra eſt caſta generatio cũ
claritate. ¶ Cera valet ad luminis nutrimentũ, & ideo cera ſer- 4
uit Dei templis & aris, & dominorũ cameris & mẽſis, & ideo
a cera dicuntur cerimoniæ. i. obſeruantiæ templorũ cereopho-
ri. i. portitores luminum & cereorũ, & primicerij in curijs do-
minorum. De cera etiã induuntur tabulæ, vt ibi fiant lineæ vel
ſcripturæ. Pannos ẽt lineos cum cera imbuunt & liniunt, & ſic
quicquid intus eſt, ab aquæ periculo cuſtodiunt. Aqua n. pan-
nos ceratos non penetrat: quia cera humida fugit & frigida,
ſiccis verò & calidis ſe aſſociat, & eis adhærendo ſe coniungit
& ligat. Chariſsimi per ceram ſignificatur diuina gratia, quam
. ſ. in alueari cordis noſtri apis i. beata virgo ꝓcurat. Iſta eſt. n.
quæ nutrit lumen bonorum exemplorũ, & ſic cauſat ſplendo-
rem in templis hominum & deorum. Tandiu. n. lux honeſtæ vi
tæ & ſcientiæ in nobis ſplẽdet, quãdiu cera diuinæ gratiæ ignẽ
charitatis nutrit & promouet. pſal. Accedite ad eum, & illumi
namini. Quia. ſ. ille qui accedit per gratiã illuminatur p ſcien-
tiam. Item iſta cera diuinæ gratiæ mediante, tabulas cordis no
ſtri diuinis mandatis deſcribimus, & ibi illa quæ ad ſalutẽ per-
tinent, per memoriam exaramus. Prouer. 7. Liga legem in digi-
tis tuis, & ſcribe eam in tabulis cordis tui. Item ſi pannos inte-
riorum affectionum iſta cera linierimus, tunc aquam proſperi
tatis mundanæ & fluxum carnalitatis humanæ interius non ti-
memus: quia pro certo mens illa talium aquarum diluuijs non
ſubmergitur, quæ cera diuinæ gratiæ perlinitur, & merces vir
tutum tandiu ſunt ſine periculo, quãdiu inuolutæ ſunt in cereo
panniculo. i. in diuinæ gratiæ tabernaculo. Eſa. 34. Cum tranſie-
ris per aquas, tecũ ero, & flumina non operient te. ¶ Cera nun 5
quã adhæret humidis, ſed tenaciter adhęret ſiccis, ipſam. n. in-
durant humida, ſed eam mollificãt ſicca & calida. Sic verè de-
bet eſſe de cera. i. de fluxibili mente noſtra: quia pro certo iſta
nunquam debet humidis. i. delicijs carnalibus adhærere, cum
ſiccis verò. i. cum pœnitentijs & abſtinentijs debet efficaciter
ſe tenere: quia. ſ. mens viri iuſti carnalitates odit & refugit, &
cũ ipſis nullatenus ſe coniungit, tribulationes vero & pauper-
tates & alias ſiccitates amat & diligit, & cum eis ſe copulat &
connectit: quia proculdubio iſta eſt quæ a calore tribulatio-
num mollitur & reſoluitur, ab humore verò deliciarum dura-
tur obſtinatur & peruertitur. tribulatio enim mollit mentem
per contritionem, proſperitas verò & carnalitas ipſam durat
per obſtinationem. Pſalm. Montes ſicut cera fluxerunt a facie
domini. Montes enim ſunt corda tumida & ſuperba, quæ tunc
temporis ſolent per contritionem fluere, quando dominus ip-
ſa ſolet tribulationibus calefacere. Micheæ 1. Montes conſu-
mentur ſubtus eum, & valles ſcindẽtur ſicut cera a facie ignis.
¶ Cereolus diminutiuè a cereo eſt dictus, & eſt cereus cande- 6
la longa de cera facta, a lato in ſtrictum pyramidaliter ordina-
ta, & ad illuminandum & tenebras nocturnas fugandum prin
cipaliter inſtituta. Ad ipſius ergo compoſitionem tria conueniũt
runt, quæ ipſum conſtituunt & componunt, ſ. ellychnium vel
filum ſtupeum, quod eſt proprium cerei fundamẽtũ, cera qua
inuoluitur,

inuoluitur.quæ eſt proprium luminis nutrimentum, ignis quo
accenditur, qui eſt proprium cerei complementum. Sic igitur
formatus cereus ſuper candelabrum conſtituitur, & ad lucen
dum ſuper aut circa altaria vel etiam menſas collocatur. Talis
cereus eſt Chriſtus, qui.ſ. perſeuerando fuit longus, & ſemper
quanto plus durauit & vixit, fuit per abſtinentiam & pœniten
tiam coarctatus. Iſte.n. tres habuit partes ſeu ſubſtantias quæ
ipſum compoſuerunt.ſ. ellychnium interius, hoc eſt animam,
quæ interius latitabat, ceram exteriorem, hoc eſt carnem, quæ
circunſtabat, ignem ſuperiorem, hoc eſt diuinitatẽ, quæ vtriq;
ſe coniũgebat, & ſe corpori & animæ copulabat. Iſte igitur ſic
formatus, in candelabro eccleſiæ collocatur, & ad illuminan-
dum ſeculum corã omnibus ordinatur, quia ſicut ſcriptũ eſt,
Lucerna non ponitur ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt lu
ceat omnibus qui in domo ſunt. Vel dic ꝙ cereus eſt vir iuſtus,
qui.ſ. eſt per cõtemplationem erectus, per iuſtitiam rectus, per
ſimplicitatẽ planus, per perſeuerantiã longus: per charitatem
inferius latus: per abſtinentiã in fine ſtrictus, per prudentiam
moderatus, per ſcientiam illuminatus, & ad illuminandũ alios
præparatus, ex triplici ſubſtantia.ſ. ſpe fide & charitate mora-
liter compoſitus & formatus, quia.ſ. in cereo.i. in viro iuſto de-
bet eſſe ellychnium.i. fides quæ eſt occultior, & eſt ipſius fun-
damentum. cera quæ ſupernatat.i. ſpes, quæ eſt apparentior, &
eſt ipſius indumentum. ignis.i. charitas, quæ eſt perfectior, &
eſt ipſius moralis hominis complementum. Sic ergo formatus
& compoſitus cereus dignus eſt benedici, thure orationis in-
cenſari, cruce ſignari, & in aqua baptiſmatis, id eſt, in lachry-
marum lauacro balneari, necnon in candelabro alti regis col-
locari, & ad lumen exemplorum & documentorum præben-
dum omnibus deputari. Matth. 5. Vos eſtis lux mundi. Eſaiæ
49. Dedi te in lucem gentium, vt ſis ſalus mea vſque in extre-
mum terræ.

De Lacte. Cap. 20.

1 LAc eſt liquor dulcis & candidus, in mamillis
animalium actione caloris ex ſanguine genitus,
& ex glandularum albedine dealbatus, ibidẽ di-
geſtus atq; decoctus, & pro nutriendo fœtu in
dulcedinem cõmutatus. Cibos.n. omnium ani-
maliũ nihil eſt niſi dulce & valde digeſtũ, vt di-
cit Ariſt. Et ideo natura poſtquã fœtum qui in vtero per vm-
bilicum nutriri ſolebat ſanguine menſtruali, exterius in lucem
peperit & produxit, pro eius nutrimento lac ordinat & cõpo-
nit, & in mamillarũ glandulis ipſum ponit. Per lac poteſt in-
telligi ſcientia & doctrina, ſeu verbũ lacteum & proficuũ ad ſa
lutem: quia.ſ. in mamillis.i. in prædicatoribus & doctoribus di
geritur & decoquitur, componitur & diſponitur, & pro nutri-
mento animarum & ſpiritali refectione audientiũ exterius di-
ſtillatur. Fœtus enim.i. infirmus homo qui in vtero carnalita-
tis menſtruo vitiorũ fuerat enutritus, poſtquã in gratiam per
pœnitentiã eſt parturitus & natus, & ab vmbilico peccati ori-
ginalis ſeparatus, neceſſe habet lacte doctrinæ nutriri, vt ſic
poſsit in virtutibus proficere & augeri. Eccl. 39. Initium neceſ-
ſariæ rei vitæ hominum lac & ſal & panis ſimilagineus. Igitur
tale lac.i. lacteum documentum & verbum, debet habere can
dorem caſtitatis, calorem charitatis, dulcorẽ benignitatis, de-
corem honeſtatis, & digeſtionem deliberatæ maturitatis, iuxta
illud Pſal. Eloquia domini eloquia caſta, argentũ igne exami
2 natum, probatum terræ, purgatum ſeptuplum. ¶ Lac primo eſt
ſanguis menſtrualis & vilis, veruntamen quia ſanguis ille per
mamillas quæ albæ & glandulosæ ſunt, colatur, ideo de ſua car
nea rubedine in lacteam albedinem commutatur. Sic verè da-
to ꝙ res de qua agitur, ſit menſtrualis.i. fœtida & inhoneſta &
vilis, nihilominus tamen quando per mamillas & per glandu-
las albas.i. per labia honeſta & caſta tranſit, tunc formam al-
bã induit, & per honeſta verba inde procedit & tranſit: quia.ſ.
non eſt res ita inhoneſta, quin honeſtè ab honeſtis hominibus
poſsit dici, & nihil ita robeum quin poſsit in ore honeſtorum
hominũ candidari: quia.ſ. iuſti ſciunt de rebus immundis mun
da verba formare, & naturalem immunditiam quadam verba-
li pulchritudine palliare, & in cãdorem lacteum commutare.
Cantico. 4 Fauus diſtillans labia tua, mel & lac ſub lingua tua.
3 ¶ Nullum animal ouans vt communiter habet lac. volatilia et
lacte carent, excepto tamen veſpertilione. Maſculorum etiam
animalium mamillæ vt communiter lac non habent, quinimo
etiam mammas homo ſolus è maribus habet, ſicut dicit Plin.
libr. 11. cap. 39. Per lac poteſt intelligi dulcedo gratiæ, clemen-
tiæ & doctrinæ: quia pro certo tria inueniũtur genera perſona
rum quæ tale lac non conſueuerunt habere, nec ſe nec alios ta-
li dulcedine refouere. Primi ſunt aues & volatilia.i. viri ſuper-
bi & eminentes. Secundi ſunt ouantes.i. diuites & auari: qui.ſ.
onis diuitiarum ſunt pleni. Tertij ſunt maſculi.i. viri carnales
& luxurioſi, generationis operibus aſſueti: quia procul dubio
luxurioſi & carnales, auari ſeu diuites temporales, ſuperbi vo-
latiles & inanes, lacte gratiæ, clementiæ & doctrinæ non abun
dant, nec alios dulcificant aut humectãt. Vel dic ꝙ maſcul. &
volatiles ſignificant illos q ſtatu & gradu ſunt altiores, ſ. mun-
di diuites, nobiles clericos & potentes. Fœminæ verò ſignificãt
infirmos, ſimplices, pauperes, & impotẽtes: quia pro certo ho-
die iſti maſculi & volucres pennatę.i. iſti maiores prælati & di
tiores, non habent lac ſcientiæ & doctrinæ: quia.ſ. neſciũt præ-
dicare, vel nolunt. Fœminæ vero.i. ſimpliciores magis ſolent
lacte doctrinæ, ſcientiæ & elemoſynæ abundare, & alios tem-
poraliter & ſpiritualiter lautius educare 1. Regum 6. Accepe-
runt duas vacas quæ lactabant vitulos. ¶ Cum lac indureſcit 4
in mamillis, peſsimam generat paſsionem, nec ſanatur quouſq;
molleſcat & ſtillet. Sic verè cum lac miſericordiæ coagulatur
in mamilla cordis, vtpote quando homo ad pauperes & miſe-
ros induratur, & lac bonorum ſuorum temporaliũ conſtrictio
ne auaritiæ emittere prohibetur, tunc dolor triſtitiæ & ſollici-
tudinis in eo gignitur: qui tandiu perſeuerat, quouſq; auaritiæ
durities molliatur. Cõſtat.n. ꝙ auari diuites ſemper ſunt in do
lore, & vt acquirant ſeu perdant diuitias, ſemper ſunt in ſollici
tudine & timore. Vnde Iob 20. de diuite dicitur, Cum ſatiatus
fuerit, arctabitur, & æſtuabit, & nis dolor irruet in eum. ¶ Nul
lum animal vt communiter habet lac ante conceptum & par- 5
tum, præter capras, quæ ſecundum Ariſt. in aliquibus regioni-
bus habẽt lac ſine imprægnatione & partu. Sic verè generale
eſt ꝙ nullus homo habet lac ſanæ doctrinæ, niſi primo habeat
partũ boni operis & gratiæ: quia videlicet partus boni operis
debet præcedere antequã lac bonę doctrinæ poſsit exterius ap
parere, iuxta illud Act. 1. Cœpit Ieſus facere & docere. Iſtud tñ
fallit in capris.i. in hypocritis hiſpidis & fictis: qui.ſ. quandoq;
lac ſanæ doctrinæ diffundunt, & tamen conſtat ꝙ nunquã pec
gratiã impregnantur, & ideo nec per bona opera pariunt. Vn-
de talis poteſt dicere illud Eſai. 66. Qui alios parere facio, ipſe
non pariam. Vide titu. de capra § 6. ſupra libr. 10. ¶ Multitudo 6
lactis nocet lactantibus, niſi fuerit qui ſugat, ſi.n. plus debito re
tinetur, morbus non modicus generatur. Sic verè multitudo
ſubſtantiæ temporalis nocet diuitibus: quia pro certo niſi affue
rint pauperes qui p elemoſynas ipſum ſugant, paſsiones vitio-
rum protinus appropinquant, quia.ſ. ſi lac diuitiarum plus de-
bito retinetur, tunc tumor ſuperbiæ, durities auaritiæ dolor trĩ
ſtitiæ finaliter ſanies luxuriæ in homine producitur & creatur.
Eccl. 5. Diuitiæ cõgregatæ in malum domini ſui. ¶ In lacte in-
ueniuntur tres ſubſtantiæ inter ſe contrariæ & diſtinctæ, ſcili- 7
cet vnctuoſitas, butyroſitas, caſeitas & ceroſitas. Butyroſa
enim ſubſtantia calida eſt & humida, & ideo mollificatiua.
Caſeitas autem frigida eſt groſſa, & ideo opilatiua. Ceroſitas
verò acetoſa eſt & acuta, & ideo ſubtiliatiua & mundificatiua.
Igitur lac in ſuis tribus ſubſtantiis temperatum, eſt groſſorum
humorum inciſiuum, viſcerum lauatiuum, inteſtinorum mor-
dicatiuum, ventris ſolutiuum, fęcium expulſiuum: opilationis
ſplenis apertiuum, hydropiſia curatiuũ, carnis augmentatiuũ,
& pulchritudinis in corpore cauſatiuum. Tale lac põt ſignifica
re doctrinã ſacræ ſcripturæ, quę pro certo q̃uis ſit vna, tres tñ
habet ſubſtantias ſeu partes. habet.n. vnctuoſitatẽ promiſſorũ,
habet ceroſitatem ſeu acredinem cõminationis tormẽtorũ, ha-
bet etiam caſeitatem.i. groſsitiem hiſtoriarũ & documẽtorum.
Cõſtat.n. ꝙ tota intẽtio ſcripturarũ in his tribus verſatur, aut
.n. promittit, cõſolatur & lenit, aut ẽt incidit, increpat, cõminat
& arguit, aut inſup nutrit ſpũaliter & inſtruit, iuxta illud 2. ad
Timot. 4. Argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctri-
na. Igitur dico quòd lac ſacrę ſcripturę & doctrinę habet inci-
dere per contritionem, lauare mentis inteſtina per lachrymo-
ſam compũctionem, mordicare per vitiorum recordationem,
ſoluere & expellere per cõfeſsionem, opilationẽ duri cordis.i.
obſtinationem mentis aperire per plenam ad Deum conuer-
ſionem, carnes etiã.i. virtutũ ſubſtantiam reparare & augmen
tare per morum vegetationem, & pulchritudinẽ conuerſatio-
nis cauſare per honeſtorum operum compoſitionẽ & ordina-
tionẽ. Et ideo de animabus quæ tali lacte imbutæ fuerint atq;

loię, dicitur Cant.5. ꝙ ipſę ſunt ſicut columbæ, quæ ſunt ſuper riuos aquarum, quæ lacte ſunt loię, & reſidēt ſuper fluenta pleniſsima. Vel dic quòd lac ſignificat dulcedinem pietatis, quæ.ſ. tres præcipuas habet partes, inquantum.ſ. homo miſeretur ſibi, amico, & inimico, quæ.ſ. cooperatur ad omnia ſupradicta: quia ſecundum Apoſtolum 1.ad Timot.4. Pietas ad omnia valet. ¶ Lac non ſolet corpori proficere, niſi mundatum fuerit & purgatum, & niſi tempus fuerit opportunū. ſi n. lac a corpore
8 non mūdato ſumitur, faciliter in humores corruptos quos inuenit conuertitur, & in fumos cholericos reſoluit, & in phlegma putridum commutatur, ſolet etiam dolorem capitis cauſare, calorem febrilem inflammare, & acetoſitatem in ſtomacho generare. Lac igitur comedere nō conuenit, niſi fuerit corpus vacuum & ieiunum, & a malis humoribus liberum atque mundū, ſecundū Iſaac in dietis. Per lac poteſt intelligi potus ſcientiæ & proſperitatis ſecularis: quo.ſ. lactantur a diabolo peccatores. Oſeæ 2. Ego lactabo eam, & ducam in ſolitudinem. Quia pro certo tale lac non eſt vtile niſi perſonis quæ ſunt vitijs vacuæ & ieiunę, & ab omni fœculentia depuratæ. Nam ille qui tale lac bibit, corruptis vitiorum humoribus fit repletus, tunc non proficit, imo nocet. generat enim phlegma putridum luxuriæ, fumos cholericos ſuperbiæ, calorem febrilem auaritię, dolorem triſtitiæ & inuidiæ. Et breuiter iſtud eſt verum quòd lac proſperitatis & ſapientiæ mundanæ valde ſolet malis eſſe nociuum & infirmatiuum, & multorum criminum inductiuum. & ſic loquitur Apoſtolus: qui dicit ad Hebreo.5. quòd omnis qui lactis eſt particeps, expers eſt ſermonū iuſtitiæ. Vel dic generaliter ꝙ lac prædicationis & doctrinæ non eſt dandum niſi ieiunis.i. animis feruentibus & auidis, ad recipiendum ſitientibus & paratis, & non faſtidientibus & indignis: quia.ſ. iſtud ſolet proficere bonis viris, nocere verò deriſoribus, faſtidiētibus atque vanis. Prouer.27. Anima ſaturata calcabit fauum. Et ideo bene dicitur Matth.15. ꝙ non eſt bonum ſumere panem filio-
9 rum, & mittere canibus. ¶ Nullum lac eſt ita bonum & temperatum, ſicut fœmineum. natura.n. lactis variatur ſecundum naturam complexionis & nutrimenti. & quia natura humana eſt complexionis purioris & temperatioris, nutritur etiā cibis ſubſtantiæ dulcioris, ideo tale lac eſt naturaliter efficaciæ melioris. Talis fœmina ſignificat virginem glorioſam, de qua.ſ. ſcriptum eſt Hie.31. Fœmina circundabit virum. Per lac verò intelligitur clemētia ſuæ miſericordiæ dulciſsimæ: quis pro certo non eſt dare aliquod lac.i. aliquam miſericordiam ita dulcē, ſicut eſt huiuſmodi fœminæ benedictæ. quod vtiq; facit humanitas quam in ea Chriſtus ſuſcepit, & ſuauitas quam in paſcuis æternæ gloriæ ſurſum cum angelis recipit & recepit. Ideo ipſa
20 eſt quæ dicit. Eccl.24. Spiritus meus ſup mel dulcis. ¶ Lac corruptum vel plus debito ſumptum, varias generat paſsiones, & maximè in pueris qui de eo nutriuntur. Sic verè ſcientia corrupta hæretica & damnata, vel etiam adulatio vel eloquentia lactea, & mala intentione infecta ſolet potatores.i. auditores ſuos per errores corrū pere, & in ipſis multos vitiorum morbos diuerſimodè generare 1.ad Corin.5. Corrumpunt bonos mores
21 colloquia praua. ¶ Lac eſt liquor dulciſsimus, albiſsimus, & ad nutriēdū corpus aptiſsimus. Sic verè gloria æterna habet dulcorem ſuauitatis, candorem claritatis, valorem æternitatis, & nutribilitatem perpetuæ voluptatis. Ioh.3. Colles fluent lac &
22 mel. ¶ Aliquæ ſunt lactis ſpecies quæ plus debito potatę in ſtomacho coagulantur, ſicut eſt lac caprinum, & ſic coagulatę aliquando firmitatem inducunt. Sic verè quandoq; fit ꝙ lacteum & mulcebre verbum auditū in coagulum malę retētionis conuertitur, de quo tandem vitia plurima generantur &c. Sufficit de lacte in genere. vide ſupra de mamilla, de puero, de animali
23 bus & in alijs ſimilibus titulis. ¶ Aſinę prægnantes continuo lacteſcunt, pulli tamen ſi in primo biduo quo nati ſunt, lac matrum biberint, letale eſt, ſicut dicit Pli.11.c.41. Iſtud etiam lac creditur cutem extendere, & candorem & pulchritudinem generare. Vnde Pompeia coniunx Neronis quingētas aſinas per loca omnia ſecum ducebat, & ſe in lacte earum quotidie balneabat, vt dicit idē ibidem. Aſinæ poſſunt ſignificare iuuenes prædicatores: qui.ſ. continuo ꝙ ſunt prægnantes.i. continuo ꝙ aliquid de ſcientia cōcepiſſe ſe credunt, ſtatim lacteſcere.i. prædicare volunt, lac tamen.i. doctrina talium eſt inutilis: quapropter pulli.i. auditores aliquando per peccatum pereunt, dū id bibunt, inquantum.ſ. tales quãque in ſuis prædicationibus fatua verba dicunt, & inquantum cutē extendere.i. auditoribus placere quærunt. Iſtud eſt ergo lac de quo dicitur ad Hebre.5. ꝙ omnis qui lactis eſt particeps, expers eſt ſermonū iuſtitiæ. Vel dic ꝙ lac aſinarū ſunt verba carnalia, vel etiam deliciæ carnales, q pullis i. ſimplicibus ſunt periculoſæ &c. Expone. ¶ Quæ- 14
dam ſunt animalia quæ longo tēpore lactant pullos, ſicut equa alia quæ ſtatim poſt ſex mēſes arcent eos, ſicut aſina: quia.ſ. iſta grauari dicitur in lactando, ſm Pli. ibidem .c.40. Sic verè inter parentes.i. inter prælatos quidam ſunt puri & boni: qui.ſ. lōgo tempore volunt pullos.i. ſubditos temporaliter & ſpiritualiter lactare, & lacte doctrinæ & elemoſynę enutrire. Alij verò ſunt mali & impij: qui de lactatione ſubditorum nō curāt, ſed ipſos deſpiciunt atq; fugant, & lac doctrinæ & tpalis ſubſtātiæ ipſis denegant atq; vetant. Lu.23. Vbera quæ non lactauerunt.

De Butyro. *Cap. 21.*

BVTYRVM eſt flos lactis: qui ſ. dum lac bullierit, & poſt aliquantulum refrigeratum fuerit, in ſuperficie per modum cuiuſdam telę recolligitur, & in vaſe modo repoſitum, atq; tritum & ſalitum, ad cibum & medicinam ſeruat. Eſt igitur butyrum vnctuoſa lactis ſubſtantia, naturaliter calida & humida, humanæ complexioni vicina, corporis humectatiua, apoſtematum remollitiua, pectoris mundificatiua, venenis contrariatiua, morſurę renum & inteſtinorū mitigatiua, neruorum contractorū relaxatiua, ſicut per oīa dicit Iſaac in dietis. Secūdum etiam Auicennam, contra venenū interius ſumptum ſingulare remedium eſt butyrum in lacte reſolutum, in magna quantitate bibitum, & hoc quia ſua vnctuoſitate poros habet opilare & claudere, & ſic venenum nō permittit ad cor tranſire. Venenum etiam habet ad ſe attrahere, & ipſum per vomitum expellere. Tale butyrum videtur eſſe mīa ſaluatoris: quam.ſ. de lacte ſuæ gratiæ recipimus & haurimus. miam.n. domini quādo cum bullitione charitatis ipſam extrahimus, & ſal diſcretionis adiungimus, & ad oīa neceſſariā inuenimus & ſentimus: quia pro certo iſta ſolet corpus mentis humectare per deuotionem, apoſtēma ſuperbiæ mollificare p humilem ſubiectionem, pectus & cor mundificare p cōfeſsionē, neruos contractos.i. virtutem perditam relaxare ad bonā operationem, & ſic morſuram inteſtinorum.i. remorſum conſcientiæ tollere per omnimodam ſatisfactionem, & venenis vitiorū obuiare p ſuæ vnctuoſitatis.i. per ſuæ gratiæ repletionē: qa pcul dubio ſi quis venenum pctī mortalis per tētationem hauſerit, & in ſe per malā complacentiā receperit, ſtatim debet ad butyrum diuinæ miæ per orationē recurrere, ipſumq; per feruorē contritionis reſoluere, & cum lacte.i. cū conſideratione lacteæ diuinæ ſcientiæ recipere, & ſic pro certo pori & viæ affectionū clauduntur, ita ꝙ venenum tentationū ad cor per conſenſum nullatenus deferetur. Vel dic ꝙ butyrum ſignificat charitatē, vel etiā pietatem: qua qui inunctus fuerit, venenum tētationis vitabit, & vitiorum infirmitates curabit. Eſai.7. butyrū & mel comedet, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum.

De Caſeo. *Cap. 22.*

CASEVS eſt quaſi fęx lactis. Groſsior.n. materia lactis, illa.ſ. pars quæ frigida eſt & ſicca, in caſeū conuertitur, qui ſm Iſido. a carendo, ſm Hugo. verò a cadēdo caſeus nūcupatur, pro eo.ſ. ꝙ tandiu præmitur, quouſq; ſero & humiditate careat & pro eo ꝙ dū præmitur, faciliter inter manus collabitur & cadit. Fit ergo caſeus de fluxibili lactis ſubſtātia, quæ ptr virtute caloris coagulatur, tandē in fiſcella ſeu in formula preſſa inter manus induratur, & ſic in caſeū transformatur: qui.ſ. quanto recentior, tanto melior, & quāto antiquior & ſiccior, tanto deterior ad ſanitatē corporis inuenitur. Talis caſeus eſt hō. conſtat.n. ꝙ iſte de lacte.i. de ſanguine lacteo cōpingitur in corpore, & ſicut in fiſcella coagulatur & formatur in ventre, & iſte procul dubio a carendo & a cadendo dicitē, eo.ſ. ꝙ virtutibus careat, cū ſit naturaliter filius iræ, & eo quòd per mortem preſſus, a vita cadere compellatur. Iob 10. Sicut caſeū me coagulaſti, pelle & carnibus veſtiſti me. Iſte igitur quādiu recētior eſt & iunior, tandiu eſt vt cōiter ſanctior atq; melior, quia hodie ad huc delapſa eſt humana natura, ꝙ quanto homo amplius antiquatur, tāto in vitijs induratur, & deterior in omnibus inuenitur. Ideo dicit Beroard. med. Cur tanquam tanto de- 3
ſiderio appetimus vitam iſtam, in qua quanto plus viuimus, tāto plus peccamus? ¶ Caſeus nimis antiquus ad comedendum 2
non eſt congruus, ſed nociuus, difficiliter.n. digeritur, & opilationes

tiones inducere comprobatur. Recẽs verò & lacti vicinus me-
lior eſt, & maximè ſi fuerit ſine ſale. Salſedo.n.quando excedit
in caſeo, ſiccitatem ipſius augmentat, & ſic comedentẽ (vt præ
dictum eſt) magis grauat. Cum ergo omnis caſeus malus ſit, ſe
cundum Iſaac, antiquus tamen deterior eſt quam recens, & ſal
ſus periculoſior quam dulcis. Ad hoc ergo ſolum caſeus profi-
cit: quia ſumptus poſt prandium, ſuo pondere cibum præmit,
& ad locum digeſtionis deſcendere ipſum cogit. Sic verè dato
ꝙ omnis caſeus (qui a cadendo dicitur, vt dictum eſt.) i. omnis
peccator malus ſit, illi tamen qui ſunt in ætate & vitijs antiqua
ti, ſunt vt communiter magis mali. illi etiã qui minus ſunt ſal-
ſi.i. qui minus præſumunt ſe habere de ſale ſapientiæ, ſunt vt
communiter meliores quam illi qui ſe reputãt doctiores: quia
generaliter inter malos minus mali ſunt recentes, quã veteres,
iuuenes quam ſenes, & illi qui ſe reputant inſcientes, quam illi
qui ſe extimant ſapientes. Ideo bene dicitur Iob 13. Vtinam ta
ceretis, vt putaremini eſſe ſapientes. Et Prouer.3. dicitur. Ne ſis
ſapiens apud temetipſum. Igitur tales mali ad hoc ſolum boni
ſunt, quia ſunt ad exercitium aliorum vtiles. pondere.n. tribu-
lationum quas inferunt, faciunt bonos cibos.i. bonos viros ad
locum decoctionis & digeſtionis.i. conuerſionis, ſ. ad fundum
humilitatis deſcendere, & ſic ſolent per accidens ſalutis ipſo-
rum cauſa eſſe: quia ſecundum Grego. Vtilitati bonorum mili
3 tat nequitia reproborum. ¶ Caſeus cõtrariatur veneno, ſecun
dum Dioſco. Vnde ſi caſeus recens ſupra morſum canis rabidi
vel ſerpentis apponatur, venenum ad ſe attrahit. Patet: qa can
dor eius in nigredinem commutatur. Igitur valet caſeus cõtra
morſus canũ, & apoſtemata venenoſa, & hoc vel ſuperpoſitus
vel comeſtus. Iſtud poteſt applicari contra quoſdam malos iu
dices vel prælatos, qui.ſ. dum alios bonos faciunt, ſeipſos cor-
rumpunt & inficiunt. Nã quando cõtingit aliquod membrũ.i.
aliquem ſubditum eſſe aliquo crimine venenoſo deprauatum
& morſum, iſti pro certo ſtatim volunt ſe ad corrigendum &
puniendum apponere, & ſe ad examinandum negotium appli-
care, & ſic fit ꝙ ab alijs ſua correctione venenum peccati tol-
lunt, ſed quia zelo auaritiæ non iuſtitiæ hoc faciunt, ideo alijs
liberatis nigri & peccatores fiunt. Vel hoc põt dici de illis qui
iuſtificant impium pro muneribus, qui.ſ. dum alium liberant,
ſe occidunt & dum illum immunem iudicãt, peccatum ſuum
in ſe recipiunt & transfundunt, exemplo giezi 4. Reg.5. qui a
leproſo curato ſalariũ accepit, & ideo lepram eius in ſe & ſuos
pſo liberato recepit. Ideo bene dicitur Eſa.5. Væ qui iuſtifica-
tis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti aufertis ab eo.

De Coagulo. Cap. 23.

1. COAGVLVM eſt lac in quorundam animaliũ ſto-
macho inſpiſſatum, cuius virtute lac aliorum ani-
maliũ coagulatur, & lactis caſeitas a feroſa ſubſtan-
tia ſequeſtratur. Animalia.n. ruminãtia quandiu la-
ctant, habẽt coagulum, quod de eorum ſtomacho extrahitur,
& ſale admixto ad fumum ſuſpenditur & ſiccatur, & eius mo
dica portione, lactis tepidi magna quantitas coagulatur. Vnde
ſecundum Ariſto. quod facit ſemen maſculi in infantis genera
tione, hoc facit coagulum in lactis coagulatione, & caſei factio
ne: quia ſicut per ſemen maſculi ſanguis menſtruus & ſemẽ fę
minæ induratur, & in carnis ſubſtantiam cõmutantur, ſic per
coagulum lac fluxibile compingitur & in groſsiorem ſubſtan-
tiam commutatur. quod bene viderat Iob, qui dicebat Iob 10.
Nõne ſicut lac mulſiſti me, & ſicut caſeum me coagulaſti? &c.
Per coagulum poteſt intelligi ſapiẽtia, prędicatio & doctrina,
quæ.ſ. in ſtomacho.i. in corde & interiori conſcientia animaliũ
ruminantium & lactãtium.i. ipſorum doctorum & ſanctorum
reperitur: qui.ſ. per ſtudium & inueſtigationem ruminauerũt,
& ab vberibus ſacræ ſcripturæ matris ſuæ lac ſapientiæ extra-
xerunt, ſicut.ſ. fuerunt Auguſtinus, Paulus & alij ſancti docto-
res. Talis.n. doctrina ſanctorum propriè coagulum dicitur, qa
.ſ. virtute ipſius etiam lac aliorum animalium.i. ſapientia philo
ſophorum coagulatur, & in diuinæ ſapientiæ coagulum cõmu
tatur, inquantum.ſ. per expoſitiones ſanctorũ ad ædificationẽ
eccleſiæ applicatur. Talis.n. ſanctorum doctrina poteſt dici co
agulum atqꝫ ſemen, quod.ſ. lac & ſcientias poetarum & philo-
ſophorum in vtilitatẽ eccleſiæ habet conuertere, & exinde ca-
ſeos facere.i. fideles in gratiam generare. Vel dic ꝙ lac eſt fluxi
bilis affectio peccatorum: quæ.ſ. per coagulum gratiæ vel do-
ctrinæ duratur, & in ſtabilitatem cõſtantiæ commutatur. Sap.
7. Decem menſium ſpatio coagulatus ſum caro. Vel dic quòd
iſtud coagulum ſignificat mala verba & mollia vetularũ: quę ſ.
lac.i. lacteam & benignam affectionem iuuencularum ſolẽt co
agulare & conuertere, & a puritate ſui ꝓpoſiti immutare. Qđ
etiam de quibuſcunque verbis adulatorijs & blandientibus, &
maximè luxurioſis ſermonibus poteſt dici, qui.ſ. mẽtes audito-
rum coagulant, & eos in malũ conuertunt & mutant. Pſã. Co-
agulatum eſt ſicut lac cor eorum. ¶ Non inuenitur coagulum 2
in aliquo animali niſi ſugente & ruminante. Sic verè ſciẽtia nõ
inuenit niſi in ſtudente. Qui.n.a mamillis ſcripturæ lac ſapien
tiæ non ſuxerit, & per ſtudium & recordationem non rumina-
uerit, coagulum doctrinæ & ſcientiæ non habebit. Vel dic ꝙ co
agulum eſt diuina gratia: quæ.ſ. non inuenitur niſi in illis qui
per cõſiderationem mortis, iudicij & inferni, ruminare, & per
deuotionem ſugere dinoſcuntur. Ioh.2. Congregate paruulos 3
& ſugentes vbera. ¶ Inter omnia animalia quæ dentes habent
in vtraqꝫ mandibula, ſoli lepores habent coagulum, ſicut dicit
Plin. Sic verè inter animalia ſpiritualia & intelligibilia illi ſoli
poſſunt coagulum diuinæ gratiæ habere, qui lepores.i. fugitiui
occaſionum malarum ſtudent eſſe: quia pro certo vir imperfe-
ctus niſi efficiatur lepus, & niſi fugiat morſus & latratus canũ
.i. tentationum, & niſi vitet impetus malarum occaſionũ, nun-
quam poterit habere coagulũ diuinæ gratiæ, & ſpiritualis cõ-
ſolationis. ideo Cant.4. dicitur: Fuge dilecte mi, ſimilis eſto ca-
preæ hinnuloqꝫ ceruorum. ¶ Aliquæ herbæ habẽt vim coagu- 4
latiuam, ſicut patet de flore illius herbæ quæ vulgo dicitur car
doneta. Lac etiam ficuum aliud lac ſolet coagulare, nam quan
do lana lacte ficuum intingitur, & tandem illa ſiccata modico
lacte imbuitur, ſi illud lac in alio lacte ponitur, coagulari pro-
culdubio cõprobatur. Lana in ſcriptura ſignificat conuerſatio
nem exteriorem: quæ.ſ. mores interiores operit ſicut lana. Igiť
ſi iſta lana.i. noſtra cõuerſatio imbuatur lacte ficuum.i. diuinæ
gratiæ dulcedine, & adhibeatur aliud lac.i. dulcedo ꝓprię be-
nignitatis & clementiæ, tunc verè ſufficiens efficiet ad coagu-
landum & conuertendum ad bonũ lac alterius fluxibilis con-
ſcientiæ: quia pro nihil magis ad coagulationem & conuerſio-
nem hominum proficit, quam quãdo prædicator vel prælatus
dulcem benignitatem & clementiam, lacteamqꝫ eloquentiã in
exterioribus moribus oſtendit, ita ꝙ ei poſsit dici illud Can.4.
Mel & lac ſub lingua tua. &c. Vel dic ꝙ talis lana ſignificat mu
lierum conuerſationem, lac verò primum ſignificat earum dul
cem & lacteam loquutionem: quia pro certo quodcunqꝫ lac.i.
quæcunque carnalis perſona tali lana & lacte.i. talibus mulie-
rum verbis & conuerſatione tangitur, de facili per malũ con-
ſenſum coagulatur, & in malum propoſitum commutatur. Vn
de cuilibet tali poteſt dici illud prædictũ Iob 10. Sicut lac mul
ſiſti me, & ſicut caſeum me coagulaſti. ¶ Coagulum de ventre 5
animalis lactantis extrahitur, ſal eidem apponitur, & ſic ſicca-
ri ad fumum permittitur, & ita ad coagulationem lactis diſpo-
nitur & paratur. Sic verè illi qui de lactante animali ſunt extra
cti i. qui a lacte carnalitatis ſunt abſtracti, & cum ſale diſcretio
nis admixti, & ad fumum inferni per conſiderationem ſuſpẽſi,
iſti dico ad coagulandum & conuertendum alios diſponũtur,
& per ipſos alij conuertuntur.

De Diuerſis rerum virtutibus & qualitatibus. Cap. 24.

SVNT autẽ aliquæ virtutes liquoribus & humo 1
ribus inhærentes, de quibus aliquid eſt dicẽdũ.
Eſt igitur in rebus quædam virtus quæ dicitur
apertiua, quæ operatur per calidũ & ſiccum in
ſubtili ſubſtantia, ſicut patet in porris & cepis &
alumine, quorum confectione venę aperiuntur,
& Hemorrhoides ſanantur. Sic verè in nobis debent eſſe mul-
tæ particulares & ſpũales virtutes, & maximè virtus apertiua:
quæ nihil eſt aliud ꝙ̃ veritas: quæ.ſ. habet aperire cor per con-
feſsionem, & ſenſus per diſcretionẽ, ad quod.ſ. facit calor cha-
ritatis, ſiccitas timoris, & ſubtilis ſubſtantia ſcientiæ, & ſplẽdo
ris. Iſta.n. tria ſolent oĩa aperire & quicquid latet, alijs declara-
re, ſ. charitas & amicitia, timor & reuerentia, ſubtilitas & ſapiẽ
tia. Ideo de tali apertione cordis & oris dr̃ Apo.11. Apertũ eſt
templũ Dei in cœlo, & viſa eſt arca teſtamenti. ¶ Virtus rarefa 2
ctiua ſeu diſſolutiua operať per calidũ & humidũ. calor.n. ſub
ſtantiam penetrat, & diſſoluẽdo humiditatẽ ſibi obedientẽ, ip
ſam aperit & dilatat, vt patet in malua & ſambuci cortice: quæ
cutẽ rarefaciunt & extẽdunt. Ecõtra aũt opilatiua virtus ope-

raſ p frigidū & ſiccū in obtuſa ſubſtantia, patet iu albumine ouí
& ſimilibus: quæ obtuſitate ſubſtautiæ potos replent, & ſua fri
giditate conſtringunt. Talis virtus videtur eſſe cōtritio: quam
.ſ. calor dilectionis, & humor lachrymoſæ compunctiouis in-
troducere ſolent: quia pro certo quando calor charitatis ad in
teriora penetrar, humiditas compuuctionis obedit & obtempe
rat, tunc conſcieutia rareſit, & per contritiouem ſe diſcutit, &
per confeſsionem dilatat. Econtra autem facit virtus opilatiua
.i. obſtinatio: quia ſcilicet quādo frigiditas indeuotionis, & ob-
tuſitas ignorantiæ abuudant, tunc potos cordis & oris per ob-
ſtiuatiunem opilant, & apertiouem cuuleſsiouis & rarefactio-
3 nem contritionis retardant. ¶ Item iu rebus iuuenitur virtus
induratiua, quam .ſ. aliquando inducit frigiditas partes con-
ſtringendo, & a circunferentia ad centrum mouendo, aliquan
do ipſam introducit caliditas, partes humidas cunſumendo,
groſſas verò partes & terreſtres deſiccando. Talis virtus lo-
quendo moraliter, eſt patientia: quæ pro certo induratiua dici
tur, pro eo quòd mens per eam iu ſoliditatem conſtantiæ indu
ratur: quam .ſ. quandoque introducit & cauſat caliditas ferueu
tis amoris, & quandoque frigiditas ſtringentis timoris calor
enim charitatis humiditatem carnalis fluxibilitatis conſueuit,
& ſic a mente omuem voluptatem deſiccat & tollit, & ita du-
ritiam conſtantiæ & patientiæ introducit. Frigus etiam diuini
timoris vel etiam frigus tribulationis ſolet meutem & partes
mentis, id eſt affectus reſtringere, & ad centrum .i. ad conſide-
rationem ſuiipſius, mortis etiam & inferui reducere, & ſic ſo-
let duritiam patientiæ generare, & ipſam mentem per conſtan
tiam indurare. Conſtat enim quòd meus ad ſuſtinendum labo
res fortis & dura efficitur, quando amore præmiorum inflam-
matur, & quando timore tormentorū terretur. Patuit in mar-
tyribus: qui duriſsimi ad labores ſuſtiuendum fuerunt, & hoc
quia ipſos accendebat charitas amoris, & ipſos præmebat fri-
giditas timoris. Et ideo cuilibet ſic durato dicitur Ezechi. 3.
Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum, & faciem tuā
valentiorem faciebus eorum, quaſi ſilicem & adamantem de-
di faciem tuam. Vel dic ꝙ calor & algor ſignificant mundi tri-
bulationes: quæ pro certo animum eis aſſuefactum durum fa-
ciunt, & ad tolerandum terribilia fortem reddūt. exemplo in-
cudis, quæ ex percuſsione malleorum efficit magis dura. Iob
41. Cor eius indurabitur quaſi lapis, & ſtringetur quaſi mallea
toris incus. Homo .n. qui mundi tribulationibus eſt aſſuetus,
efficitur vt communiter contra eas magis durus. Vnde etiam
in aliquibus partibus aquilonia ſolent infantes ſuos in aquis fri
gidiſsimis balneare, vt aſſuefacti frigoribus, poſsint ea melius
fortius tolerare. Vnde etiam iu hiſtoria tripertita lib. 8. c. 1. di-
citur ꝙ cauſa quare eremitæ & monachi in deſertis in tanta
aſperitate viuere potuerunt, erat quia a principio coacti tribu
lationibus illuc fugerunt, & ſic paulatim ibidem viuere in tali-
bus penurijs aſſueuerunt. Sicut enim dicit Seneca, Nihil miſe
rum quod in naturam conſuetudo perduxit. Vel dic in malo ꝙ
induratio mentis & obſtinatio habet fieri quandoque a frigo-
re & calore mundi tribulationum, quia pro certo multi ſunt q
quanto plus a Deo vel a prælato frigoribus & caloribus, id eſt
mundi tribulationibus feriuntur, tanto duriores & obſtinatio
res efficiuntur, Exemplo Pharaonis: qui quanto magis tribula
batur, tanto magis cor eius in malitia durabatur. Allega. Vel
dic ꝙ calor ſignificat mundanæ cupiditatis inflammationem,
frigiditas verò deſignat mentalis indeuotionis mortificationē,
quia pro certo mens quandoque ex iſtis duabus cauſis duraſ,
& per parcitatem ſtringitur, & per obſtinationis duritiam in
malitia ſolidatur. Calor .n. cupiditatis humiditatem gratiæ, de-
uotionis & compaſsionis deſiccat, & terreſtreitatem auaritiæ
accumulat atque firmat. Frigus etiam indeuotionis mentem
ſolet ad centrum .i. ad mundum & ad terrena reducere, & ip-
ſam per obſtiuationem & parcitatem indurare, & ad mūdana
per auaritiam inclinare. Eſaiæ. 48. Sciui .n. quia durus es tu, &
neruus ferreus ceruix tua, & frōs tua ærea. ¶ Item in rebus eſt
4 virtus maturatiua & mollitiua, quæ .ſ. operatur per calidum &
humidum, quibus ſubſtantia dilatatur & diſſoluitur, & pars a
parte ſeparatur & diſiungitur, & ſic generata mollitie matu-
ratur, ſicut patet in dialtea & ſimilibus. Sic verè quādoque eſt
in homine virtus & gratia alios mollendi, & a ſua duritia &
malitia immutandi, & eos maturandi & tēperandi, & hoc pro
certo fit quando in eo abundat calor & humor. calor .ſ. feruen-
tis dilectionis, humor verò compaſsionis & deuotionis. Viri .n.
pij & charitatiui quadam ſua naturali dulcedine ſolent proter

-uos mollire, & per verba benigna & dulcia tēperare, & ab ob-
ſtinationis duritia immutare. Vel dic in malo de proditoribus
& adulatoribus, qui alios blandiendo molliūt, & mediante ca-
lore cupiditatis quem intendunt, & humore carnalitatis quā
oſtendunt, ipſos ſæpe decipiunt & peruertunt. pſal. Molliti ſunt
ſermones eius ſuper oleum, & ipſi ſunt iacula. ¶ Item in rebus 5
quandoque eſt virtus aſperatiua, quæ .ſ. per calidum & ſiccum
operatur. Calor .n. ſubſtantiam vel ſubſtantiæ partes eleuat,
ſiccitas verò ipſas deprimit & incuruat, & ideo ex tali duplici
contrario motu in ſuperficiē inæqualitas gignitur, & vna par-
te depreſſa, alia autem eleuata, tota ſuperficies aſperatur. Talis
virtus pōt ſignificare acceptionē perſonarū: quæ .ſ. inæqualita-
tem generat inter partes: quia .ſ. alius eleuat promouēdo, alios
autem deprimit ſubmittendo. Quando .n. in iudice vel prælato
abundat calor & inflammatio cupiditatis, & ſiccitas indeuotio
nis & crudelitatis, tunc ſolet alios per cupiditatem munerum
erigere, alios verò per odia & crudelitates deprimere, & ſic ſo
let inæqualitatem acceptionis inducere, & inter ſuos ſubditos
aſperitatem & diſcordiam generare. Diſcordia .n. & aſperitas
triſtitiæ & inuidiæ inter homines gignitur, quando per iudi-
cem vel prælatum perſonarum vel munerum acceptoré vnus
plus debito deprimitur, & alius plus debito ſublimatur. Vel
dic in bono quòd iſta virtus poteſt iuſtitiam denotare: qua .ſ.
fit vt inæqualitas inter homines obſeruetur: quia .ſ. bonos ha-
bet per promotionem erigere, malos verò punire & deprime-
re. Superbos enim de ſede debet deponere, iuſtos verò & humi
les exaltare. Lucæ 1. Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit hu
miles. ¶ Item in rebus inuenitur virtus attractiua, corroſiua, 6
retentiua, expulſiua, mollitiua, laxatiua, & aliæ ſimiles: quia
breuiter res ſecundum quòd in diuerſis qualitatibus remittun
tur vel intenduntur, ſecundum hoc in diuerſis virtutibus au-
gentur vel minuuntur Sic verè variæ morales virtutes debent
in homine reperiri, ſecundum quòd bonis qualitatibus ipſum
contigerit inſigniri. & ſic in ipſo debet eſſe virtus attractiua
benignitatis, virtus corroſiua ſeueritatis, virtus retentiua gra-
tiarum actionis, virtus expulſiua confeſsionis, virtus laxatiua
& mollitiua miſericordiæ & compaſsionis. ¶ Putrefactiua vir- 7
tus operatur per calidum & humidum. Calor enim innatura-
lis agens in humidum tantum ſuperabundans quòd non regi-
tur a natura, putrefactionis eſt cauſa. diſſoluit enim magis quā
digerere poſsit, & ideo illud quod ſupereſt ad digerēdū, cuius
a natura propter ſui malas qualitates regi non poſsit, neceſſe
eſt quòd putrefactionem incurrat. Sic verè moraliter loquen-
do, generatur putrefactio vitiorum. Quando enim humores .i.
interiores affectiones vel exteriores paſsiones intantum abun-
dāt in homine, qđ a natura, id eſt a ratione gubernari non poſ-
ſunt, tunc calor innaturalis .i. concupiſcentia vel mentalis aua-
ritia diſſolutionem malorum deſideriorum generat, & putre-
factionem vitiorum cauſat. Nulla enim putrefactio vitiorum
gignitur, niſi quando humor a calore, id eſt quando affectio a
concupiſcentia laceſsitur. Micheæ 2. Propter malitiam ſuam
corrumpetur putredine peſsima. ¶ Quattuor ſunt quæ putre- 8
factioni reſiſtunt, ſcilicet motus, frigus, partium congregatio,
& caloris intenſio. Res enim quæ ſunt in continuo motu, non
putreſcunt. patet in mari. Res etiam quæ maximo frigore ſtrin
guntur, putrefactionem non patiuntur, ſicut patet de cry-
ſtallo intenſo frigore congelato. Res inſuper cuius partes ſi-
mul perſeuerant, putrefactionem non percipiunt. patet in li-
gno quod non vermeſcit aut corrumpitur, quouſque partes a
partibus diuidantur. Mare etiam ſimul aggregatum non pu-
treſcit: quod tamē per particulas diuiſum calor innaturalis cor-
rumpit. Res nihilominus quæ valde ſunt calidæ, non putre-
ſcunt, ſicut patet de igne & de venenoſis ſerpentibus, qui ſe-
cundum Senecam non vermeſcunt. Sic verè dico quòd quat-
tuor poſſunt eſſe cauſæ quæ faciunt hominem moraliter impu
tribilem, & in virtutibus immortalem, videlicet motus bonæ
occupationis, frigus paupertatis & tribulationis, integritas
concordiæ & communionis, & calor amicitiæ & dilectionis.
Iſta enim quattuor hominem per peccatum putrefieri non per
mittunt: quia ſcilicet ille qui continuè mouetur, & in bonis
operibus ſe occupat, ille quem frigus tribulationis coarctat,
ille qui per concordiam alijs ſe copulat, & in fidei vnitate per-
ſeuerat, ille etiam quem feruor charitatis inflammat, nun-
quam ſolet per peccatum putreſcere, nec vitiorum corru-
ptionem ſentire. Pſalmus. Non dabis ſanctum tuum vide-
re corruptionem, notas mihi feciſti vias vitæ. Econuerſo au-
tem qui

tem qui a motu laborum per accidiam torpeſcunt, qui frigo-
re tribulationum non algeſcunt, qui per inuidiam & diſcor-
diam & ſingularitatem & partialitatem ſe diuidunt, qui per
odium & maleuolentiam ab amicitia refrigeſcunt facilitér
procul dubio in vitijs computreſcunt. Ideo Iohelis 1. dicitur,
9 Computruerunt iumenta in ſtercore ſuo. ¶ In re putrida gene
rantur vermes. calor enim innaturalis partes a partibus ſepa-
rat, & ſic corruptione inducta, virtus cœleſtis vermes generat
atque cauſat. Sic verè quando quis per peccatum putreſcit, ver
mis, id eſt remorſus cōſcientiæ protinus ipſum rodit. Fit enim
ex virtute cœleſti, id eſt ex ordinatione diuina, vt in illo q per
peccatum calore concupiſcentiæ corrumpitur, vermis remor-
ſus conſcientiæ protinus generetur. & inde eſt quòd in inferno
vbi eſt vitiorum & tormentorum corruptio, nunquam ceſſat
vermium conſcientiæ remorſio; quia ſicut dicitur Iudith 16.
Dabit eos dominus ignem & vermes in carnes impiorū. Ac
ſi diceret quòd vbi datur ignis concupiſcentiæ, ſemper ſequi-
16 tur vermis remorſus conſciētiæ. ¶ Res igitur putridæ ſunt aſpe
ctu horribiles, guſtui deteſtabiles, & ſtomacho abominabiles,
mali ſunt ſaporis, grauis ſunt odoris, defectuoſi coloris. Et bre
uiter illa quæ ſunt corrupta & putrida ſolent manus contin-
gentis inficere, & illa quæ ſunt ſana, corrumpere, ſolent tamen
ſerpentibus & vermibus cibus eſſe. Tales ſunt per omnia pec-
catores; quia pro certo vitiorum corruptio ipſos facit apud
Deum & homines abominabiles & fœtentes. pſalm. Corrupti
ſunt, & abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis. Iſti enim defi-
ciunt in ſapore gratiæ & virtutis, in odore redolentiæ & famo-
ſitatis, & in calore amicitiæ & charitatis, & ideo ſtomachus ra
tionis benè diſpoſitæ tales abominatur, ipſosque iuſtorum ocu
los deteſtatur. Iſti enim ſanos & iuſtos contactu ſuæ malæ ſo-
cietatis aliquando corrumpunt, ſerpentibus verò, id eſt demo-
nibus & alijs peccatoribus cibus & delectamentum ſunt, in-
quantum ſuis malis operibus ipſos delectant & reficiunt. po-
tiſsimè autem iſtud erit poſt mortem, quando ſerpentes, id eſt
demones in inferno & vermes in ſepulchro malos deuorant &
corrodunt. Eccleſiaſt. 10. Cum enim morietur homo, hæredi-
tabit beſtias & vermes.

De Virtute Ouatiua. *Cap. 25.*

1 OVATIVA virtus eſt in quibuſdā animalibus, ſ.
in auibus, piſcibus & ſerpentibus ſeu vermibus.
Omnia. n. iſta animalia faciunt oua, quæ tamen
inter ſe ſunt varia & diuerſa. Sūt enim aliqua al-
ba, alia viridia, alia glauca, alia rotunda, alia ob-
lōga, alia ſana, alia venenoſa. Generale eſt ergo
q aīalia ſana oua ſana & vtilia faciūt, animalia verò venenoſa
oua etiam venenoſa ponunt. Per oua poſſunt intelligi opera,
quæ. ſ. mens primo per cogitationem concipit, & poſt per ex-
ecutionem ſtatim exterius ea ponit. Oua ergo. i. opera ponunt
& faciunt tria genera perſonarum, ſ. volucres. i. boni, piſces. i.
mediocres & minus perfecti, ſerpētes verò. i. peccatores & ini-
qui. omnes enim illi per operationem ſolent ouare, & oua ope
rum ſuorū diuerſimodè variare. Generale eſt igitur q ouum
operis conditionem ſequitur ſui progenitoris: quia ſi animal
ouans. i. homo operans, ſanus & bonus fuerit, tunc ouum ſui
operis ſimiliter bonum erit. Econtra autem illi qui per pecca-
tum venenoſi ſunt, oua & opera venenoſa producunt. Eſai. 59.
2 Qui comederit de ouis eorum, morietur &c. ¶ Ouorum variæ
ſunt virtutes. inter cætera autem, ſecundum Iſidor. auium ouo
rum tantam vim eſſe aliqui dicunt, quòd lignum aut veſtis ſi ta
libus ouis perfuſa & humefacta fuerint, nō ardebunt, fragmen
ta etiam ouorum ſi calcis glutino linita fuerint, adhærebunt.
Per oua auium poſſum intelligere opera & exempla iuſtorū,
quæ pro certo ſi lignum aridæ noſtræ affectionis, & veſtem no
ſtræ exterioris conuerſationis linierint, & ſe per eorum imita-
tionem nobis applicuerint, ardorem tentationis & futuræ tri-
bulationis impedient, & fracturam ſeu diuiſionem inter nos &
3 Deum reunient & reuincient. ¶ Generaliter omnes aues ouant
in fine veris, & principio, æſtatis, præter auem quæ dicitur hal
cyone, quæ ſecundum Ambroſ. & Baſilium & Iſidor. ouat in
principio hyemis. Sed de hac vide ſupra de auibus in littera. a
Sic verè commune & generale eſt q omnes homines oua bo-
norum operum faciunt, quando tempora temperata accedūt.
Finis. n. veris & principium æſtatis tempora tēperata ſunt, &
ideo ſtatum temperatæ proſperitatis denotant & oſtendunt, in
quo boni fructificant, qui nec proſpera nec aduerſa cupiunt.
Iſtud tamē fallit in halcyone. i. in homine peccatore, qui. ſ. oua
bonorum operum non emittit, niſi quando hyemem tribula-
tionis ſentit: quia pro certo peccator bene operando non pulli
ficat, niſi hyems. i. tribulatio ipſum cogat, iuxta illud pſa. Cum
occideret eos quærebant eum. ¶ Aliquæ ſunt aues quæ ouant 4
bis vel pluries, vt ſunt hirundines. ſed prima oua corrumpunt
propter hyemem, poſteriora verò complentur. Sic verè ſæpe
fit q prima opera iuuentutis ſunt inania & corrupta, poſterio-
ra verò ſenectutis ſunt vtilia & completa: quia multi ſunt qui
in principio & iuuentute propter hyemem indeuotionis imp-
fecta opera faciunt, in fine verò bona & vtilia producūt; iuxta
illud Apoc. 2. Poſteriora tua plura prioribus. Et Eccleſ. 7. Me-
lior eſt finis orationis quam principiū. ¶ Aues paruæ & domo- 5
ſticæ ſunt maioris ouationis quam rapaces & magnæ. Aues. n.
vncorum vnguium pauca oua ſolent producere, & paucos fi-
lios gñare. Sic verè generale eſt q aues. i. perſonæ paruæ. i. pau-
peres, humiles & deiectæ, plus ouant bene operando, quam no
biles, diuites & excelſæ: quia pro certo aues. i. homines nobiles
& rapaces faciunt hodie pauca oua. i. pauca bona opera & ho-
neſta: quia. ſ. (ſicut patet ad ſenſum) plura bona opera faciunt
ſubditi quam magiſtri, pauperes quam diuites, ſimplices q̄ ſa-
gaces. Vel dic de rapacibus. i. de multis pdicatoribus, qui alios
rapiunt prædicando: qui tamen minus ouant quam alij vtiliter
operando: quia ſicut dicit Aug. in perſona ipſorum. Simplices
& idiotæ rapiunt cœlos, & nos cum litteris noſtris mergimur
in profundum. ¶ Auium quædam ponunt oua ſua in nidis, aliæ 6
in paluſtribus & in iuncis, aliæ in marium arenis, aliæ in arbo-
rum ramis. Sic verè homines diuerſimodè ponunt & ordinant
oua. i. affectus & deſideria, ſeu etiam opera ſua & facta, quia. ſ.
quidam ponunt & ordinant ea in gleba & arena diuitiarū, qui
dam in paluſtribus deliciarum, quidam verò in arboribus emi
nentiarum. In iſtis. n. tribus locis ponūtur oua affectuum mun
danorum: quia ſicut dicitur Ioan. 2. Omne quod in mūdo eſt,
aut eſt concupiſcentia carnis, aut concupiſcentia oculorū, aut
ſuperbia vitæ. Vel dic q nos debemus oua affectionum & ope
rationum noſtrarum ponere & conſtituere in arena humilita-
tis, in paluſtribus flebilis pietatis, & in frondibus contemplati
uæ ſublimitatis. ¶ Oua auium quæ nutriuntur in ſicco, plus ha
bent quaſi in duplo de rubeo quam de albo. Econtra autē oua 7
auium fluuialium & paluſtrium plus habent de albumine quā
vitello. Sic verè cum in mundo ſint duo genera auium. i. hoim
ſ. terreſtres & fluuiales. i. penurioſi & delicioſi, pauperes & di
uites, conſtat q oua. i. affectus & opera ipſorū diuerſimodè va
rientur, & in albumine vel vitello. i. in prauitate vel merito mi
nuuntur & augentur, quia pro certo in ouis fluuialiū. i. in ope-
ribus & affectibus mūdanorum diuitumque & delicioſorum
plus abundat albumen quam vitellus. i. vitium quam virtus, &
defectio quam profectus. Econtra autem in ouis & operibus
terreſtrium. i. pauperum & ſimplicium, qui. ſ. in ſicco pauperta
tis aluntur, plus abundat gratia quam culpa, & ibi amplior eſt
vitellus charitatis quam albumē vanitatis: quia breuiter plus
abundant opera delicioſorum & diuitum in malo, quā in bo-
no, pauperum verò opera in bono potius quam in malo. ¶ Ex 8
ouis quandoque generatur pullus virtute ſolari vel cœleſti ſine
cubatione & fomento parentū. in calidis. n. regionibus ponunt
in fimo vel ad ſolē, vel in plumis calidis, vel in vaſe calefacto,
& complentur ibi pulli, ſecundum Ariſt. lib. 6. de animali. c. 2.
Vnde quidam potator poſuit ouū ſub puluinari, & tandiu con
tinuauit potum, quouſque exinde naſceretur pullus, ſicut dicit
Pli. lib. 10. c. 54. quod dicit accidiſſe Syracuſis in Sicilia, vbi ēt
de multis alijs exemplificat idem. Cuius etiam ſimile dicit ille
in ſuo libello de diſpoſitionibus terræ ſanctæ, q ipſe in Cayro
ciuitate Babylonis Ægyptiacæ vidit furnū artificialiter factū,
vbi oua in diuerſis interſtitijs ponebantur, & igne temperato
caloreque ſolis ibi fouebantur, ita q pulli perfectè generabant,
& ſic terra illa (vt ait) in gallinis & caponibus opulenta habet,
& ſic etiam generatur pullus ex ouo ſtruthionis in ſabulo dere
licto. Sic verè quādoque fit q homo concipit pullū boni propo-
ſiti vel operis ex ſola virtute cœleſti & ſolari. i. ex ſola inſpira-
tione & gratia ſaluatoris ſine incubatione & inſtructione præ-
lati vel prædicatoris. Quando. n. feruida eſt regio cordis ſui p
charitatem, & quando ponitur in fimo per conſideratam pro-
priam vilitatem, ſeu ſub puluinari per mollitiem & benignita-
tem, ſeu etiam in ſabulo per pœnitentiam & paupertatem, tūc
fit q pullum boni propoſiti procreat, & q etia per ſe ſine in-

ſtructore vel compolſore bona opera producit & generat.pſa.
Volũtariè ſacrificabo tibi. Et Mar.4. Vltro.n. terra fructificat.
9 ¶ Vnum poſſum hic adiungere quod dicit Pli.lib.10.ca.54.ꝙ
.ſ.oua quæ in aqua fluitant, nihil valent ad pullificãdũ,illa aut
quæ ad fundum deſcendunt,ſic.Sic verè ſupernatantes & flui-
tantes per ſuperbiam & ambitionẽ,non poſſunt per bona ope-
ra pullificare, illi verò qui per humilitatem fundum petunt,
poſſunt pullos bonorum operum procreare.Bene ergo dicitur
10 Eccl.3. Quanto magnus es,humilia te. ¶ Oua quandiu ſunt in
ventre & incompleta, ſunt rubea & mollia, extracta verò &
completa efficiuntur alba,& quadam teſta dura innoluta. Sic
verè iuuenes qui adhuc ſunt imperfecti & in ventre carnalita-
tis mundanæ. per inconſtantiam ſunt molles, & per luxuriam
rubei & carnales,tandem verò quãdo perfecti fuerint & com-
pleti,& de ventre proſperitatis & carnalitatis extracti, tũc fiũt
per caſtitatem candidi,per conſtantiam ſolidi atque duri. Vti-
le eſt ergo boĩ ꝙ de vẽtre ꝓſperitatis & voluptatis extrahat, vt
ſic in fide & moribus ſolidetur, vt ſic dicat domino illud pſal.
Quoniam tu es qui extraxiſti me de ventre, ſpes mea ab vberi
11 bus matris meæ. ¶ Oua impediũtur a pullificatione multis mo
dis,videlicet quando ipſa ſunt oua venti,ſeu ſubuentanea,quæ
ſunt quando humor ſeminalis in corpore fœminæ ſuperabun-
dat.talia enim oua per incubationem non alterãtur, nec in pul
li ſubſtantiam transformantur. Item impeditur pullificatio
quando hora incubationis fit tonitruum,& quando etiam plus
debito palpantur tactu manuum. Item impeditur quando ho-
ra incubationis auditur vox accipitrum,ſicut de tonitruo & ac
cipitre dicit Plin.lib.10.c.54. Iſta quattuor chariſſimi morali-
ter intellecta ſunt cauſa quare oua operum noſtrorum pullos
meritorum & præmiorum non proferunt,& quare fructũ gra-
tiæ vel gloriæ non producunt,videlicet quando per inanẽ glo
riam ventoſa efficiuntur,ſicut ſunt opera hypocritarum, quæ
fiunt ad ventum vanæ laudis.Oſeæ 12. Effraim paſcit ventum,
& ſequitur æſtum.Item quando dum incubantur, tonitruo ia-
ctantiæ perſonantur:quia.ſ.dato ꝙ quis bona oua.i. bona ope-
ra fecerit,ſi tamen tonitruum iactantiæ ſuperueniat,totum de-
ſtruit & corrumpit.Eccl.43. Vox tonitrui eius verberauit ter-
ram Item quando dum adhuc ſunt incõpleta, plus debito ma-
nu tanguntur,& ab hominibus palpantur,& aſpectibus homi-
num propalantur:quia ſcilicet qui ex ouis operum ſuorũ pul-
lum præmiorum vult recipere,non debet ea propalare, ſed po
tius occultare, iuxta illud Matth.5. Attendite ne iuſtitiam ve-
ſtram faciatis coram hominibus &c.Item quando vox accipi-
tris,id eſt adulatorum laus ſuperuenit & auditur.tũc enim ho-
mo inanem gloriam concipit,& oua.i.opera vt per multa pul-
lificet perdit.Eſa.3. Popule meus,qui beatum te dicunt, ipſi te
decipiunt,Vel dic quòd ouum eſt bonum propoſitum, quod.ſ.
per bona opera non perficitur, quando tonitruum diabolicæ
tentationis,vel vox accipitris,id eſt vox hæreticæ vel malę ſug
geſtionis auditur. Ideo bene dicitur Eccleſiaſt.28. Sepi aures
tuas ſpinis,& noli audire verbum nequam. Vel dic ꝙ quattuor
genera perſonarum impediunt a pullificatione bonorum ope
rum & virtutum,ſcilicet illi qui inanis gloriæ habent ventoſi-
tatem, item illi qui tonitrui diſcordiæ vel tẽtationis diabolicæ
ſentiunt peruerſitatem,item illi qui palpationis & adulationis
recipiũt tactum & verboſitatem,vel etiam qui accipitris,id eſt
hæretici vel mali ſuggeſtores audiunt & attendunt loquacita-
tem.quod potiſſimè verum eſt de ouis quæ adhuc fouentur,id
eſt de nouitijs qui adhuc imperfecti iudicantur, quia ſcilicet
tales citius per peccata pereunt, quando talia impedimenta
concurrunt.Iob 15.Lædetur quaſi vinea in primo flore botrus
eius. Tales enim dato quòd prædicator vel prælatus prædican
do vel corrigendo incubet ſuper ipſos, nunquam tamen fa-
ciunt ſpiritales pullos,videlicet actus bonos. Hieremi.17.Per-
dix fouit quæ non peperit. Vnum tamen aduerte quod dicit
Plinius ibidem,quòd ſi clauus vel terra de aratro ponatur ſub
ſtramine ouorum dum incubantur,remedium eſt contra toni-
truum,quod eſt nocumentum. Sic verè ſi clauus diuinæ iuſti-
tiæ,& terra humani aratri,id eſt conſideratio mortis,quæ cor-
pus noſtrum arat,in nido cordis ponitur,tunc tonitruum ten-
tationis diabolicæ non nocet,nec eius periculum tũc time-
tur. Eccleſiaſt.7. Memorare nouiſſima tua, & in æternum non
peccabis. Miror autem quomodo tantus doctor iſtud in tam
ingenti volumine poſuit, cum non videatur aliqua ratione ful
12 citum. ¶ Oua in quibus ſunt duo vitelli, producunt vt com-
muniter duos pullos. vide ſupra de auibus in generali. Aues
quæ comedunt carnes, non ouant nec pullificant bis in anno,
præter hirundinem. Vide ſupra de hirũdine. ¶ Aues quæ ſunt 13
multæ generationis et carnoſitatis, faciunt ſepius oua ſubuen-
tanea ſeu venti,ſicut patet de gallinis,anſeribus,pauonibus et
columbis. Aues autem nobiles et vncorum vnguium,et quæ
ſunt boni volatus, nunquam faciunt oua venti. ſuperfluitas.n.
iſtarum auium tranſit in plumas & vnguea & alas,& ideo ma-
cilentæ ſunt & pauci coitus, & raræ ouationis,& ideo oua ſua
non ſunt vt communiter imperfecta. Sic verè aues.i. homines
qui ſunt multæ generationis.i.multæ acquiſitionis, ſcilicet di-
uites huius mundi, faciunt oua, id eſt opera imperfecta, ven-
toſa.ſ.& inepta.Sed pro certo illi qui ſunt aues nobiles.i. perſo
næ bonæ, ſanctæ & honeſtæ, quæ ſcilicet ſunt paucæ carnoſi-
tatis per abſtinentiam, & ſiccæ conditionis per paupertatis
indigentiam,& pauci coitus per continentiam, & fortis vola-
tus per contemplationis eminentiam, non faciunt oua venti,
id eſt opera inania & ventoſa. ſuperfluitates enim cogitatuum
& affectuum ſuorum conuertuntur eis in plumas, id eſt virtu-
tes & ſcientias,quibus ſcilicet per contemplationem volitant,
& ſic oua venti, id eſt opera imperfecta non faciunt ſeu gene-
rãt:quia breuiter nullus virtuoſus homo debet facere oua ſua,
id eſt dicta & opera ſua ad ventum & gloriam mundanam,ſed
potius ad fructum & vtilitatem bonam. Vnde Iob 15. Nũquid
ſapiens reſpondebit quaſi in ventum loquens? Quod vtique
eſt contra multos,qui in diſputationibus & alijs ſuis factis non
quærunt niſi vẽtum. ¶ Aues magnæ corpulentiæ faciunt pau- 14
ca oua,aues verò parui corporis faciunt oua multa.cibus enim
iſtarum in oua conuertitur,cibus verò grandium auium in nu
trimentum ſui corporis commutatur.Sic verè homines magni
& diuites,& maximè illi qui ſunt per carnalitatem corpulenti,
pauca oua bonorum operum faciunt, parui verò & humiles
plura fœtificãt & producunt. Vel dic quòd hodie illi qui ſunt
maiores & ſtatu & genere,paruuli ſunt in ouis diuitiarum tem
poralium,econtra verò illi qui ſtatu & genere paruuli ſunt, in
ouis diuitiarum magis abundant & creſcunt:quia vt commu-
niter plus abundant hodie in ouis, id eſt in diuitijs burgenſes
quam nobiles,& magis ſimplices quam potentes. Vel dic quòd
parui,ſcilicet quantum ad merita,vt peccatores, plus abundãt
hodie in ouis diuitiarum, quam illi qui ſunt magni, id eſt qui
ſunt in virtutibus augmentati: quia ſicut dicitur in pſalm. Ec-
ce ipſi peccatores in ſeculo obtinuerunt diuitias. ¶ Aliquæ 15
ſunt aues quæ olfaciendo mares, & audiendo eorum voces,
ponunt & concipiunt oua ſua.mouentur enim ad amorem, &
ſic ſuperfluitas ſeminalis in oua conuertitur vi caloris, ſicut de
perdice dicit Plinius. & ſicut de columba dicitur, quæ quan-
doque concipit oſculando. Sic verè multi ſunt qui oua bono-
rum propoſitorum & operum concipiunt quando mares, id eſt
viros perfectos & eorum documenta audiunt, & odorem fa-
mæ ſuæ ſentiunt & attendunt. Vel dic econuerſo quòd ſolo au-
ditu & olfactu maſculorum concipiunt quandoque malæ mu-
lieres oua malorum propoſitorum. Hierem.11. Ad vocem lo-
quelæ grandis exarſit ignis in ea. ¶ Oua valde conuertibilis
ſunt naturæ,conuertuntur enim in complexionem quam inue 16
niunt,ſiue bona fuerit ſiue mala, & ideo iſta ſunt ſana ſanis, &
econuerſo inutilia ſunt infirmis. Talia ſunt bona mundi: quia
pro certo ſi a ſano ſtomacho, id eſt a diſcreta & munda con-
ſcientia comeduntur, & ſi a iuſto homine poſſidentur, ſibi in
bonum conuertuntur, econtra verò ſi homo iniquus & aua-
rus ipſa acquiſierit, deterius quam antea ſibi erit: quia breui-
ter iſtud eſt verum quòd mundi bona,bona ſunt bonis, qui ſci
licet ipſis ſciunt bene vti,mala autem & inutilia ſunt infirmis.
Eccleſiaſt.39. Hæc Omnia ſanctis in bona, ſic impijs & pecca
toribus in mala conuertuntur. Vel dic de euchariſtia,quæ bo-
nis proficit,malis nocet. ¶ Oua quando generantur ſine copu-
la carnali,& dicuntur hyponemia,& fiunt ex mutua fœmina- 17
rum inter ſe oſculatione, & ex ſola libidinis imaginatione,&
hoc non ſolum contingit columbis, immo etiam anſeribus &
gallinis & perdicibus & pauonibus & multis alijs, & talia
oua,oua venti dicuntur:quia propter maſculi carentiam ex eo
rum generatione nunquam inde pulli producuntur, ſicut di-
cit Plinius libro 10.cap.58. Oua ſunt opera, maſculus eſt Chri
ſtus vel bonus prælatus, fœminæ verò ſunt ſubditi, vel gene-
raliter omnes homines,qui pro eo fœminæ poſſunt dici, quia
natura ſunt debiles & exortes. Igitur ſi fœmina, id eſt ſi aliqua
perſona perfectum ouum.i.perfectũ opus vult parere, de quo
ſcilicet poſſit pullus.i. fructus & vtilitas debita ſequi, neceſ-
ſe eſt

ſe eſt ꝙ interueniat maſculus.i.Chriſtus, ſuam gratiam inſun
dendo, vel etiam pręlatus vel vir iuſtus auxilium & conſilium
impendendo. Nam quando ſolę fœminæ.i.ſimplices & ſubdi-
ti ſine deliberatione vel ſine maiorum conſilio & auctoritate ,
ex ſola ſcilicet libidine & voluntate aliquod ouum pariunt.i.
aliquod opus faciunt, quod ſcilicet tanquam ouum venti ad
ſolum ventum inanis gloriæ conſtituunt, nō ſolent exinde pul
lum.i.vtilitatem & fructum reportare, imo finaliter omnia ta
lia opera vana & inutilia ſolēt eſſe. Iſtud patet in moribus, vbi
hypocritæ & indiſcreti ſine Chriſto faciunt opera ſua vana ,
quæ fructu æterni præmij nullatenus ſunt fœcunda. Patet etiā
in agibilibus, vbi quæ ex libidine ſine conſilio & interuentu
maiorum a fatuis fiunt, inutilia ſunt & vana: quia ſicut dicitur
Eſa 59 Oua aſpidum ruperunt, & telas araneæ texuerunt. Se-
quitur. Opera eorum opera inutilia. Oua ergo noſtra ſine ma-
ſculis non ponamus, & opera noſtra ſine fortiū & prudentium
virorum conſilio non agamus, quia alias diceretur de nobis il
18 lud Sapien.3. Superuacua eſt ſpes illorum, & labores ſine fru-
ctu, & inutilia opera illorum. ¶ Oua non ſolum valent in cibū,
ſed etiam competunt medicinæ. habent enim virtutem reſtau
ratiuam , pectoris & gutturis mitigatiuam, virtutis generati-
uæ iuuatiuam, combuſtionis ſanatiuam, & anthracis & vene-
noſi apoſtematis curatiuā . de vitellis enim ouorum coctis ex-
trahitur oleum vtile combuſtoris. Crudus etiam vitellus cum
ſale mixtus anthraci impoſitus, ſanat ipſum . Albumen etiam
oui calorem mitigat, tumorem reprimit, fluxum reſtringit, &
podagricis ſubuenit & ſuccurrit. Per oua poſſunt intelligi ver
ba prædicatorum, & etiam dicta ſanctorum, quæ ſcilicet in di
uerſis libris poſuerunt & digeſſerūt : quia pro certo iſta ſunt
quæ mentem nutriunt, & quæ etiam contra morbos vitiorum
medicina & remedia fiunt . Per iſta enim virtutes perditæ re-
ſtaurantur, corda arida per deuotionem humectantur, genera
tio bonorum operum iuuatur & vſtura tribulationum conſo
lationis oleo mitigatur, & anthrax quod eſt apoſtema calidiſſi
mum & venenoſum.i.feruor auaritię tēperatur. Item iſta ſunt
quæ calorem concupiſcentiæ reprimunt , tumorem ſuperbiæ
deprimūt, fluxum carnalitatis reſtringunt, & podagram pigri-
tiæ auferunt atq; tollunt. Ad iſta enim omnia valent oua.i.di-
cta & exempla Chriſti & ſanctorum, & verba & opera ſapien
19 tium doctorum. ¶ Oua aſpidum venenoſa ſunt, fœtida, liuida,
ſanioſa, ſimul iuncta & pariter conglobata. Cōtingit autem (vt
dicit Pli.) ꝙ aliquis ali⁹ vermis venenoſus, ſicut eſt rubeta vel
bufo, inuenit oua aſpidis, & fouet ea tanquam propria, & cu-
bat etiam ſuper ea, & exinde procreatur vermis, qui flatu & vi
ſu more baſiliſci vel reguli interficit vniuerſa . Malitiam tamē
vermis taliter procreati primo ſentit qui fouit. Nam in primo
eius ortu quando ſe fouentem aſpicit, ipſum ſe generantem oc
cidit. & ad hoc videtur alludere ſcriptura Eſa.59. vbi dicitur:
Qui comederit de ouis aſpidis, morietur, & quod confotū eſt
erumpet in regulum. vbi dicit gl. ꝙ de ouis aſpidis generatur
regulus, & ex Iudæis naſcetur antichriſtus. Iſta poſſūt applicari
contra quoſdā venenoſos & malos, q̄ alios malos fouent, vt ip
ſos habeant fidos & amicos , & tñ iuſto Dei iudicio ſæpe fit ꝙ
ipſos tandem ſentiunt inimicos. Accidit enim quòd vermis ve
nenoſus.i.peccator malitioſus inuenit ouum aſpidis , id eſt ali
quem filium diaboli per vitia ſanioſum, & per malitiam vene-
noſum, quē quia videt ſibi ſimilem: ipſumq́; reputat ſibi & ſuis
futurum vtilem, ſtatim nititur ipſum fouere, & in ſuis malitijs
ſuſtinere , & ſic fit quòd eum in eſſe producit , & ſuis malitio-
ſis fomentis ipſum vermem venenoſum , id eſt vſurarium vel
aduocatum , balliuum vel officialem vel etiam beneficiatum
& diuitem facit, qui ſcilicet flatu & viſu , id eſt verbo & ſenſu
alios afficit atque lædit . Sed pro certo ſæpe fit quòd illi ijdem
qui tales fouerant & promouerant, vel in ſe vel in ſuis filijs &
nepotibus & amicis primo ab eis perturbātur, & viſu ſuæ ma
litiæ ad paupertatem & infortunium deducuntur. Commune
eſt enim quòd ille qui malos promouet , ipſos primo & ante
omnes aduerſarios habet. Malus enim regulus, id eſt homo ve
nenoſus, infidelis ingratus & iniqu⁹ ſtatim quòd ſe videt pro-
creatum & promotum, & ad ſtatum proſperitatis primogeni
tum & exortum, non veretur contra proprium benefactorem
inſurgere, & genitorem proprium impugnare. vnde illud ſæpe
dictum Eſa.59. Oua aſpidum ruperunt, & telas araneæ texue-
runt. Vel dic generaliter de malis & ingratis filijs & infideli-
bus, qui ſuos parētes impugnant, & ſuos progenitores exaſpe
rant atque grauant. Vel dic de infidelibus & ingratis, qui ſoci,
creati & ad ſtatum producti, proprios genitores & benefacto
res deſpiciunt, & contra ipſos inſurgunt . Vel dic de Chriſto
verme ſpirituali, qui dicit Pſal. Ego ſum vermis, & nō homo⁹
opprobrium hominū, & abiectio plebis. qui oua aſpidis, id eſt
iudæos fouerat & promouerat, & filios ſuos ſpeciales fecerat,
qui tamen ipſum occiderunt, & viſu ſuę inuidiæ peremerunt.
Thob.1. Occiderunt regem filij eius. ¶ Oua aranearum modi- 20
ca ſunt & multa, quæ ſi caſu fuerint pdita vel diſperſa, ſtatim
aranea ſolet ea quærere, & ipſa in loco proprio cōgregare. Sic
verè ſi aranea diabolus perdit aliquod ouum ſuum.i. aliquem
peccatorem, vtpotè quando conuertitur ad pœnitentiam, vel
ad fidem, non ceſſabit ipſum per tentationes quærere, quouſq;
eum poſſit per peccatum ſibi iterum aggregare. Vel dic ꝙ ſic
nos debemus facere, quia ſcilicet ſi oua virtutum noſtrarum
perdiderimus, ipſa debemus per pœnitentiam quærere, vt ea
poſſimus integraliter rehabere. Figura de dragma pdita: Lu-
cæ 15. &c. Vide ibi infra lib.16. Ideo dicitur Matth.7. Quæri-
te & inuenietis. ¶ Ex vno ouo naſcuntur araneæ infinitæ, quæ 21
ſtatim quòd natæ ſunt, texere incipiunt, & hoc ita ſubtiliter, ꝙ
ſenſus humani ad faciendum ſimile non attingunt . Ouum eſt
vſurarius primus, pater ſcilicet aliorum: ex quo pro certo mul
tæ araneæ, id eſt multi vſurarij generātur. Patet: quia ſi vnus
vſurarius haberet centum filios , omnes vellet eſſe vſurarios,
& ideo tales vſurariorum mali filij & ſucceſſores ſtatim quòd
nati ſunt, ſolent telam malitiarum texere , & ſe in perpetuum
in patrum operibus exercere, iuxta illud: Patrem ſequitur ſua
proles. Et telam ſuam, id eſt negocia vſuraria tam ſubtiliter &
ſagaciter facere, quòd vix poteſt aliquis fraudes eorum cogno
ſcere vel videre: quia ſicut ſcriptum eſt Lucæ 16. Filij huius ſe
culi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt. ¶ Oua a- 22
quilæ non ſunt vltra tria , quorum etiam dicitur aliqua eijce-
re, ne ipſam grauari incubando contingat. Sed de hoc vide ſu
pra de aquila . Hic tamen dic quod dicit Plin. quòd aquila in
nido ſuo ideo ponit vnum lapidem precioſum, ne oua ſua per
tonitruum corrumpantur. Sic verè ſi timemus quòd per toni-
truum tentationis oua bonorum cogitatuum & propoſiti ſan
cti quæ Deus in nido cordis noſtri poſuit, corrumpantur, lapi
dem precioſum , ſcilicet orationem adhibere debemus, & ſic
corruptelam & caſum peccati nullatenus ſentiemus. Nihil e-
nim adeo liberat a tentationis tonitruo, ſicut feruens oratio &
deuotio: quia pro certo tentatio faciliter non corrumpit illum
qui per orationem deuotam domino ſe committit, & qui eam
in nido & ſinu cordis ſui collocat & reponit. Pſal. Oratio mea 23
in ſinu meo cōuertetur. ¶ Quomodo bubo furetur oua mone-
dulæ de nocte, & econuerſo monedula oua bubonis de die, vi
de ſupra de monedula & bubone. Quomodo coruus ouat in
medijs æſtatis feruoribus, vide ſupra de coruo. Quomodo co
lumbarum mas cubat ſuper oua de nocte , & fœmina de die ,
vide ſupra de columba . Quomodo perdix furatur oua alia-
rum perdicum , & cætera . vide ſupra de perdice . Quomodo
oua formicarum ſunt medicinalia, vide ſupra de vrſo. De ouis
autem gallinarum , vpupæ & auium aliarum vide in titulis
ſuis ſupra in libro de auibus quia illa quæ de diuerſis generi-
bus ouorum ponit hic magiſter , non videntur multum nota-
bilia ad moralizandum, & ideo ipſa ad præſens omiſi. ¶ Quiſ- 24
cula eſt auis dicta a ſono, cuius ouis inſidiatur muſtela ſub gle
bis, vbi quiſcula ponit ea : & ideo docente natura, quiſcula ſo-
let in diuerſis locis oua ſua ponere, & ne muſtela omnia deprę
detur, in varijs locis occultare, & ſic maſculus in vno loco, fœ
mina vero in alio ſolent dicta oua calefacere & fouere . Iſta
poſſunt applicari ad viros prouidos & diſcretos, qui pro cer-
to contra inſidias muſtelæ, id eſt diaboli , ſe ſolent debitè prę-
munire, & ipſius malitias præcauere: & ideo oua virtutum &
bonorum operum debent facere , & ipſa in locis varijs a vi-
ſu hominum abſcondere , vt ſi forte muſtela diabolus aliqua
deſtruxerit, & per tentationem rapuerit, alia valeant ſupereſ-
ſe. Figura de Iacob Geneſi.32. qui timens Eſau , diuiſit oues
ſuas in tres turmas, ad finem quòd ſi Eſau vnam turmam per-
cuteret, alia remaneret . ad denotandum quòd plures turmas
virtutum debemus habere, ad finem quòd ſi aliquas per mali-
tiam Eſau diaboli contingat perdere, nobis poſſint aliæ rema
nere . Vel idem dic de amicis , qui habendi ſunt plures , & in
pluribus locis, ad finem quòd ſi per muſtelam , id eſt per de-
tractores & inuidos aliqui ſubtrahantur , alij in amicitia con-
ſeruentur . Pone figuram de Iacob ſicut ſupra . Vnde Seneca
libro de remedijs fortui. inuehit contra illos qui vnicum ha-
bent

bent amicum. Amicum inquit perdidiſti? fortem animum habe ſi vnum, erubeſce ſi vnicum. Quid (inquit) in tanta tempeſtate ad vnam anchoram ſtabas. Vel dic de diuitibus ſapientibus, qui timentes muſtelas, id eſt infortunia vel latrones, non tenent res ſuas in vno loco, ſed in pluribus & occultis, nec habent diuitias ſuas in vno ſolo genere rerum, ſed in pluribus, nec totum cuſtodit maritus, imo & vxor, ad finem quod ſi latrones vel exactores vel infortunia, illa quę ſunt in vno loco ſubtrahant, alia quæ ſunt alibi, remaneant. Pone & expone figuram de Iacob & tribus turmis, qui in plures partes diuitias
5 ſuas voluit diuidere, ne ſimul anima poſſit perdere. ¶ Oua crocodilis tanta ſunt quanta oua anſerum, & mirum eſt quod de tam paruo ouo creſcit animal ad quantitatem viginti cubitorum. vnum etiam aliud valde mirabile inueni de iſto animali in ſpeculo hiſtoriali Vincentij, vbi agitur de captione Damniatæ per beatum Ludouicum, quod alibi non inueni. Dicitur enim ibi quòd in ciuitate capta fuit inuentus quidam crocodilus ligatus, & dicitur ibi quòd iſtud animal ponit, & ſolo aſpectu ea fouet, & pullum generat & producit. pullus tamen ſtatim vt natus fuerit, patrem ſuum tanquã hoſtem ſolet fugere, & ſe ab ipſius conſortio abſentare. Ipſa poſſunt applicari cõtra ingratos, qui pro certo ſicut filij degeneres, illos qui eos de ouo .i. de humili ſtatu, aſpectu ſuæ clemẽtię educũt, & ad gradũ & ſtatum promouent, ſtatim quòd ſe vident extra ouum, id eſt extra paupertatis & humilitatis ambitum, & fugiunt, ipſoſq; amplius videre nolunt, ſed potius ipſos deſpiciunt & contemnunt, iuxta illud Eſa. 1. Filios enutriui & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me. Iſta eſt enim peſtis humanæ ingratitudinis; quia homo nunquam vellet amplius videre illum a quo beneficium ſe nouerit recepiſſe, ne forte gratias iure naturæ compellatur referre. Vel dic de ingratis pctõribus quo ad Deũ, quia ſcilicet dato quòd ipſe pater Deus ipſos aſpectu ſuæ miſericordiæ foueat, & ad ſtatum gratiæ per baptiſmum educat, ipſi tamen ipſum fugiunt, & ab eius dominio per peccatum recedunt. Iob 33. Quaſi ea induſtria receſſerunt a Deo. & Quaſi nihil poſſet facere omnipotens, æſtimabant eum. Vel dic contra ingratos filios, qui proprios parentes fugiũt & contemnunt. Vel dic econtra quòd crocodilus eſt diabolus, qui in ouo carnalitatis fouet fatuum peccatorem, veruntamen ſtatim quòd peccator eum videt & cognoſcit, & eius fomenta & figmenta percipit, ipſe debet eum fugere, & ipſius malitias euitare, & tanquam hoſtem nequiſſimum declinare: quia pro certo peccator qui talem patrem ſuum diabolum bene cognoſcit, ipſum nequaquam diligit, imo fugit quia ſicut ſcriptum eſt: Qui non odit patrem & matrem ſuam, non poteſt Chriſti eſſe diſcipulus. Deuteronomium 33. Qui dicit patri ſuo, neſcio vos, & fratribus ſuis, ignoro illos. Hæc igitur ſufficiant de ouis & virtute etiam ouatiua. Nunc igitur dicendum de numeris & menſuris, & etiam de inſtrumentis muſicis atque ſonis.

De Numeris. Cap. 26.

1 NVMERVS (ſicut dicitur in principio arithmeticę) eſt multitudo ex vnitatibus aggregata. & eſt numerus ſecundum Iſidorum libro 3. illud quo vnum ab altero diſtinguitur, & per quod omnia quæ ſunt, ſiue ſint ſubſtantiæ ſiue accidentia, in ordine componuntur. Super omnia enim neceſſaria eſt mortalibus ſcientia numerandi: quia homo a pecude non videtur differre, qui neſcit res & negocia numerare. Sola enim ratio res numerat, & inter numeri partes diiudicat & diſpenſat. Per numerationem ſpiritualiter loquendo, poſſum intelligere conſiderationem, & perfectam rerum notitiã & cognitionem: quia pro certo iſta eſt ſcientia valde ad ſalutem neceſſaria, & vtilitati hominum opportuna, quia procul dubio vir diſcretus debet omnia quæ ſunt, ſcilicet virtutes & vitia, merita & præmia, opera & ſupplicia numerare, & in corde ſuo diſcutere & videre: quia ſicut non eſt dare rem quin ſiſtat ſub aliquo numero: (cum ſcriptum ſit Sapient. 11. quòd Deus fecit omnia in pondere, numero, & menſura) ſic verè de omnibus quæ omittimus, cõmittimus, vel amittimus, nihil debet eſſe quin conſiſtat ſub noſtræ numerationis & conſiderationis officio. Eccl. 42. Quodcunque trades, numera & appende, datum vero & acceptum omne deſcribe. Vel dic quòd nihil eſt quin apud Deum conſiſtat ſub aliquo numero, ſcilicet vel ſaluandorum vel damnãdorum: quia ſicut videmus quòd campſor pecunias bonas & malas numerat, vt ſciat quantum de qualibet habeat, ſic Deus ſua occulta diſtinctione numerat bonos & malos, vt ſciat vbi finaliter ponat ipſos. Matt. 10. Capilli capitis veſtri omnes numerati ſunt. ¶ Numeratio præ- 2
cipuè ſe extendit ad res proficuas & honeſtas. ſicut enim patet ad ſenſum, homo ſolet numerare illud quod præcipuè diligit & affectat, & illud quod bonum & precioſum reputat, illud autem quod vile & reprobum eſt, in numero ſuo non computat, quinimmo illud vilipendit, & numerare non curat. Talis numerus videtur eſſe computus prædeſtinationis diuinæ. conſtat enim quòd illos ſolos ſolet in tali numero ponere, quos bonos & ſibi vtiles nouit eſſe, illos vero tali numeratione indignos, quos viles fore cognoſcit & reprobos, & quos extra proprium theſaurum decreuit ponendos. Vnde de bonis dicitur in pſal. Dinumerabo eos, & ſuper arenam multiplicabuntur. De malis dicitur item in pſal. Circundederunt me mala, quorum nõn eſt numerus. ¶ Campſores ſolent pecunias pondera- 3
re antequam numerare, & ſecundum quod plus habent de bono põdere ſolent eas burſis & loculis aſſignare. Illam enim pecuniam quæ legitimè ponderat, ponunt ad partem, ipſamq; numerant in theſauro reponẽdam: illam vero quæ deficit in pondere, ad aliam partem ponunt, ipſamque expendendam vel in igne etiam refundendam ordinant & diſponũt. Igitur pondus videtur numerum præcedere, quia prius campſor ponderat quàm incipiat numerare. Per numerationem intelligo prædeſtinationem vel reprobationem diuinam, qua ſcilicet æterna prouidentia oẽs animas numerat & compenſat. Pſal. Numerat multitudinem ſtellarũ, & omnibus eis nomina vocat. Per pondus vero intelligo ſufficientiã vel inſufficientiã meritorũ. Igitur dico quod põderatio numerationẽ præcedit: quia ſcilicet diuina ſapientia in ipſa ſua immenſa æternitate prius rationis ordine, quamuis non prius re vel tempore, pondus meritorum quàm numerum præmiorum vel tormentorum attendit, quia ſcilicet Deus ab æterno videt quæ ſunt futura in hominibus meritorum pondera, & ſecundum hoc ab æterno ordinat & numerat quæ ſunt futura ipſorum tormenta vel munera. Ordo enim diuinæ ſapientiæ quanquam ſimul omnia videat, prius tamen attendit quãta eſt futura virtutũ vel vitiorum ponderatio, antequam ſequatur prædeſtinationis vel reprobationis numeratio. Et ſecundum quod in meritorum pondere variantur, ſecundum hoc ad vnam partem vel aliam numerantur, vt ſcilicet in paradiſi theſauro reponantur, vel in inferni incendio refundantur. Bene ergo dicitur Sapient. 11. quòd Deus omnia diſpoſuit in menſura, numero & pondere.

De Vnitate. Cap. 27.

1 VNITAS eſt radix & principium numerorum. Nihil enim eſt numerus, niſi collectio vnitatum. ab vnitate enim procedunt & oriuntur numeri vniuerſi, ſicut a principio radicali, ipſa vero vnitas a nullo oritur, nec ab alio perficitur aut cauſatur. Nam licet vnitas ſummam & indiuiſibilem habeat ſimplicitatem, cauſat tamen & principiat omnem multitudinem & vniuerſitatem, & ideo omnis multitudo ſeu numerus ab vnitate oritur, & in vnitatem reſoluitur & reducitur, & in vnitate ſicut in ſuo principio potentialiter continetur. Proprietas enim vnitatis eſt multitudinem efficere, & eam retinere & põcere, & in omnibus multitudinis partibus exiſtere & manere, ſicut dicit Auicen. lib. 4. c. 2. & c. 30. Sicut etiam dicit Ariſt. 8. Phyſic. totalitas & perfectio debetur vni, & perfectum ſufficit eſſe vnum. Et ideo cum vnitas ſit rerum principium & origo, quanto plus res appropinquat vnitati, tanto magis appropinquat veritati & ſimplicitati, & quanto res plus ab vnitate recedit, tanto magis ad diuerſitatem & ad corruptionem accedit. Per talem ſimplicitatem poteſt intelligi illa ſimpliciſſima vnitas diuinæ eſſentiæ & naturæ, de qua dicitur Deuterono. 6. Audi Iſrael, dominus Deus vnus eſt. Quia procul dubio iſta eſt omnium numerorum, id eſt omnium creaturarum numerabilium principium & origo, & tamen ab aliquo non progreditur nec emanat, quia ſcilicet omnis multitudo creaturarum ab iſta ſicut a ſuo principio originaliter producitur, & in iſtã ſicut in ſuum finem reſoluitur, & in eam ſicut in ſuum terminum terminatur, & in ipſa ſicut in ſua cauſa virtualiter continetur ad Coloſſenſ. 1. Omnia per ipſum & in ipſo creata ſunt, & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtat. Iſta etiam vnitas Deus

tas Deos eſt in omnibus numeris.i.in omnibus creaturis,& in ipſis principaliter & potentialiter & etiam intrinſecè & eſſentialiter habitat atque manet. Vnde Apoſtolus dicit q ipſe eſt omnia in omnibus. Igit ſine tali vnitate.i.ſine Deo nullus numerus.i.nulla creatura poteſt conſiſtere, nec in eſſe reali vel etiam morali aliqualiter permanere, & quanto plus ad ipſum per charitatem accedimus,tanto ſimplicitatem, innocentiam & veritatem ampliorem acquirimus,& quanto per terrenos affectus & per peccatum ab eodem recedimus, tanto ad diuerſitatem, diſcordiam & contrarietatem malorum appetituum & habituũ amplius appropinquamus, cum procul dubio iſti vnitati ſit omnis perfectio tribuenda, & omnis totalitas aſſeribenda. Bonum eſt ergo ad talem vnitatem accedere, & in ea per affectum conſiſtere, & cum ipſa per deuotionem quieſcere & manere,dicendo cum vxore Thobiæ, illud Thobiæ 10. Omnia in te vno ſimul habentes, non te debuimus dimittere. Nam ſicut vnitas inter cæteros numeros habet dignitatem, quia primus eſt numerus, indiuiſibilitatem, quia ſimplex,ſingularitatem,quia ſolus,ſic verè Deus eſt vnus,primus, indiuiſibilis, & etiam in omnibus ſolus & ſingularis,iuxta illud Eccleſiaſtic. 1. Vnus eſt altiſsimus creator omnium, Allega Auguſtin.infra eod.§.6. Vel dic quòd iſta vnitas ſignificat prælatum, qui in eodem genere prælaturæ vnus & vnicus eſſe debet,quia ſcilicet alij numeri,id eſt ſubditi ab eodem dependent, & in ipſo ipſiuſque regimine reſident atque manēt, ipſe etiam in ipſis ſubditis per charitatem debet manere, & eſſe perfectionis & gratiæ,ſuis exemplis & verbis ipſis omnibus debet dare. Ipſi etiam numeri & ſubditi ſicut ab ipſo oriuntur dependendo, ſic & in ipſum reſolui debent eum diligendo,ei obediendo,& ſe ei conformando,vt ſic de tali vnitate dicatur illud 1. Machabeorum 8. Omnes obediunt vni, & zelus & inuidia non eſt inter ipſos. Et quia perfectio,totalitas, primitas, ſingularitas & ſimplicitas, & productiua bonitas, ſui etiam communicatiua diffuſibilitas attribuitur vni (ſicut dictum eſt) reſtat quòd prælatus qui in collegio eſt vnicus,vel etiam quilibet vir iuſtus, qui in ſe reſidet ſicut vnus, nec ad mundana diuiditur, debet eſſe perfectus, integer & totus, ad omnia bona opera ſemper primus. debet etiam eſſe ſingularis in bonitate,ſimplex in humilitate,ſui per charitatem cõmunicatiuus,& bonorum operum productiuus. Sapien.7. Cum ſit vna, omnia poteſt.

2 ¶ Vnitas ſummè eſt neceſſaria in rebus cõpoſitis atque mixtis. ſine iſta enim nihil poteſt conſiſtere,quia niſi partes in vnum maneant, neceſſe eſt quòd deficiant & pereant. Homo enim qui ex anima & corpore componitur, & etiam lignum vel lapis quod ex diuerſis elementis compingitur, nunquã in eſſe ſuo perſiſteret, niſi in vnitate integra permaneret, ſicut patet in pariete, vbi ſtatim quòd vnitas deficit, & pars a parte recedit, ſtatim eſſe etiam virtus & perfectio parietis deſtruitur atque perit. Igitur virtus cœleſtis occultè operatur in rebus, quæ in mixtis vnitatem cuſtodit, & diuerſitatem elementorum conciliat & coniungit. in aggregatis etiã cementum ponitur,quo mediãte vnitas conſeruatur. Per vnitatem poſſum intelligere virtutem concordiæ ſeu pacis. Iſta eſt enim quædam virtus quæ eſſe virtuoſum & morale in hominibus conſtituit & cuſtodit. quando enim mediante virtute cœleſti, id eſt diuina gratia & cemento etiam charitatis illa quæ diuerſa ſunt, fiunt vnum, id eſt vnanimes & cõcordes, vtpotè quando homo vnitur cum Deo per fidem & deuotionem,& etiam cum proximo per concordiam & pacis communionem, tunc procul dubio talis homo perſeuerat in eſſe gratiæ & virtutis, vt ſic tandem perueniat ad fœlicitatem gloriæ & ſalutis. Vnitas.n. charitatis & pacis cuſtodit virtutum integritatem, ſi autem iſta deficit, neceſſe eſt quòd homo perdat moralem gratiæ entitatem. Nam ſi a Deo & ab vnitate fidei & charitatis nos diſiungimus, & a fraterna communitate & charitate nos diuidimus, ſtatim pro certo quantum ad eſſe gratiæ deſtruimur & perimus. & ſic loquitur Boetius de conſolatione proſa 11. vbi dicit ſic: Noſti ne omne quod eſt tandiu manere, atque ſubſiſtere, quamdiu ſit vnum, diſſolui vero & deſiſtere, vbi vnum eſſe deſtiterit? Vel dic quòd homo quamdiu eſt vnus, id eſt ſimplex, integer & perfectus, & ad ſe ſolum redactus, & in vno & ſolo Deo fixus, tandiu perſeuerat integer & perfectus, quàm cito vero vnitatem perdiderit, & ad mundana diuiſus per deſideria fuerit, ſtatim eſſe virtutum amittet, & corruptioni diuerſorum criminum ſubiacebit. Talis ergo vnitas ſimplicitatis perfectum hominem facit, & perſeuerantiam perficit & cuſtodit. Vnde Boetius ibidem. Patebit vnumquodque ſubſiſtere, dum eſt vnum.

3 ¶ Multis modis ſecundum Bernard. dicitur aliquid eſſe vnum, ſcilicet collectiuè, ſicut multi lapides faciunt vnum aceruum. conſtitutiuè, ſicut multa membra faciunt corpus vnum. coniugatiuè ſicut vir & mulier vna caro efficiuntur. ſuppoſitiuè, ſicut anima & corpus vnum hominem conſtituunt. imitatiuè, ſicut duo homines vnum dicuntur quando ſe inuicem imitãtur. Sic verè licet nos alij diuerſi conditione & genere ſimus, vnum tamen per charitatem & concordiam eſſe debemus. Sit igitur in nobis concors vnitas collectiua, & iſta eſt vnitas religionis, quia ſcilicet religioſi & clerici ſunt partes quæ aceruum religionis conſtituunt, & vnum collegium faciunt & componunt. Item ſit ibi vnitas conſtitutiua, & iſta eſt vnitas intentionis, quia dato quòd perſonæ quæ ſunt in communitate, diuſæ ſint, & inter ſe aliquotiens inimicæ, vnum tamen debent eſſe in ſuo corpore conſtituendo, & in vtilitatem ſuæ reipublicæ procurando. Item ſit in nobis vnitas coniugatiua: & iſta eſt vnitas ſocietatis: qua ſcilicet vnus alteri coniungitur, & per amicitiã vnitur. Item ſit ibi vnitas ſuppoſitiua, & iſta eſt charitas, qua ſcilicet homo & proximus vnum efficiuntur. Item ſit ibi vnitas imitatiua, & iſta eſt vnitas imitationis, qua ſcilicet Deum & viros iuſtos imitamur, & eos imitãdo vnũ cum eis efficimur, inquantum ſuis moribus conformamur. Vnitatem igitur collectiuam facit fides, quæ de diuerſis ſectis & perſonis facit vnum aceruum eccleſiæ vel religionis. Pſalm. Congregati ſunt in vnum. Vnitatem conſtitutiuam facit iuſtitia & amor reipublicæ, qua ſcilicet omnes canonici vel ciues ſunt vnius voluntatis pro corpore conſtituendo, & pro negocio publico vtiliter procurando. De quo ad Romanorum 12. Vnum corpus multi ſumus in Chriſto. Vnitatem coniugatiuam facit ſocietas, quæ ſcilicet quadam familiaritate diuerſas pſonas vnit & iungit, & maximè ad litteram vnitas coniugalis, quæ de viro & muliere facere debet vnum, iuxta illud Geneſ.2. Erunt duo in carne vna. Vnitatem perſonalem facit perfecta charitas, quę de diuerſis naturis, i. de diuerſis cordibus facit vnum. Actu.4. Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. Vnitatem autem cõuerſatiuam ſeu imitatiuam facit humilis conformitas, qua ſcilicet Deum & prælatos & alios viros perfectos imitamur, & vnum per imitationem efficimur cum eiſdem; vt ſic dicat quilibet illud Ioannis 10. Ego & pater vnum ſumus.

4 ¶ Illud propriè & ſimpliciter dicitur eſſe vnũ, quod nec actu nec intellectu põt diuidi vel partiri, ſicut eſt punctus. Eſt enim iſta proprietas vnitatis, quòd quamuis alijs vnitatibus coniungatur, in ſe tamen ſemper vna & indiuiſibilis permanet, & in ſe ſimplex & integra cuſtoditur. Talis eſt vir perfectus, qui ſcilicet per vana deſideria non debet diuidi, nec per duplicitatem huc & illuc partiri quinimmo iſte debet eſſe ſimplex, indiuiſibilis & vnicus, & perſeuerantia & conſtantia mentis integer & perfectus. vbicunque enim coniungatur & ponatur, vel in quocunq; collegio, conſortio vel negocio inſeratur, ſemper debet mens ipſius vna manere, & nunquam ad mundi appetibilia ſe diuidere nec extendere, nec per mundi delectabilia ab vnitatis ſuæ conſtantiæ tramite ſe mouere, nec quacunque occaſione a firmitate amicitiæ & fidelitatis ſe duplicare, ſed in omnibus & per omnia vnus eſſe. Ioann.6. Eſt puer vnus hic. Vel dic quòd vnitas ſignificat malam ſingularitatem quorundam, qui ſcilicet ſeipſos nolunt ad alios per charitatem diuidere vel partiri, ſed per partialitatem & ſingularitatem volunt indiuiſibiles & incommunicabiles inueniri. Eccleſiaſtic.4. Vnus eſt, & ſecundum non habet, nec tamen ſatiantur oculi eius diuitijs. Qui dato quòd alijs hominibus coniungantur, & quòd in collegio vel ſocietate alijs copulentur, in ſe tamen partiales & ſingulares permanent, & nulli alij intrinſecè per charitatem miſcentur, nec per beneficentiam diuiduntur. Ideo bene dicitur ibidem. Vnus quomodo calefiet? ſcilicet per charitatem. Quaſi diceret. nunquam.

5 ¶ Multos modos vnitatis ſecundum quid, ponit hic magiſter. Dicit enim quòd eſt vnum genere, vt bos homo vnum ſpecie, vt Sortes & Plato, vnum accidente, vt vernix & ceruſſa, vnum proportione, vt auriga & nauta, vnum ſubiecto, vt album & dulce & cætera. Sed de his omnibus nihil ad præſens. ¶ Quamuis ſecundum philoſophos ex duobus actu exiſtentibus non fiat vnum poteſt tamen vnum fieri ex duabus ſubſtantijs quando vna ſe habet ad aliam per modum dependentis & accidentis, & quando per vnam alteri datur eſſe,

ſicut

ſicut patet in corpore & anima, quæ duæ ſubſtantiæ ſunt, & ta
men vnus homo fiunt, pro eo quòd anima corpori dat eſſe, &
ab anima dependeat ipſum corpus. Sic verè dato quòd huma
nitas & diuinitas in Chriſto duæ ſint ſubſtantiæ, quia tamen
humanitas per modum dependentis & quaſi accidentis ſe ha
buit, idcirco de ipſis duobus vnus Chriſtus Deus & homo fie
ri potuit qui vnus & vnicus ſemper fuit: quia ſecundum Atha
naſium, iſte eſt vnus non confuſione ſubſtantiæ, ſed vnitate
perſonæ. vnus autem non conuerſione diuinitatis in carnem,
ſed aſſumptione humanitatis in Deū. Nam ſicut aīa rōnalis &
caro vnus eſt homo, ita Deus & hō vnus eſt Chriſtus. Vnus eſt
enim Chriſtus, quo ad diuinitatē, vnus etiam quo ad humani-
tatem, vnus & vnicus quo ad perſonæ ſingularitatem. Vnde
Auguſtin. lib. 4. de Trinit. cap. 7. dicit ſic. Oportebat inquit vt
multi vocturum clamarent vnum, & a multis conclamatus ve
niret vnus, & vt multa conſtituerentur veniſſe vnum, & a mul
tis exonerati veniremus ad vnum, & vt peccatis mortui, ama-
remus pro nobis mortuum vnum, & credētes iuſtificatemur,
7 in vno iuſto facti vnum. ¶ Vnitas hoc habet proprium, quia ſi
paritati additur, facit imparitatem, ſi vero imparitati additur,
generat paritatem, ſicut patet: quia vnitas addita binario (qui
eſt par) generat ternarium, qui eſt impar, & econuerſo ſi ter-
nario impari additur, quaternarius qui eſt par numerus gene
ratur. Per pares poſſum intelligere illos qui in æqualitate, pa-
ce & amore & proſpera tranquillitate perſeuerant, per impa-
res vero illos qui in inæqualitate morum, paupertate, & tri-
bulatione & diſcordia. a ſe inuicem diſſonant & diſcordant.
Per vnitatem autem intelligo illos qui ſunt ſingulares & par-
tiales, & ab aliorum communitate diuertuntur: quia pro cer-
to tales ſi paribus, id eſt illis q̃ ſunt in proſperitate & pace iun
guntur, inæqualitatē diſcordię & inuidię ſtatim inducere cō-
probantur, ſi vero imparibus, id eſt miſeris deſolatis & diſcor
dibus ſe iungunt, tunc æqualitatem pacis & amoris inter eos
inducunt, inquantum ſcilicet ſe eis conformāt, & vna cum eis
concorditer viuunt. Et breuiter iſtud eſt verum quòd mali &
partiales cum paribus, id eſt cum bonis adiuncti inæqualitatē
diſcordiam faciunt, alijs vero malis imparibus aſſociati, æqua
liter & concorditer ſimiles fiunt: quia ſcilicet ille qui eſt vnus
id eſt ſine charitatis binario & ab alijs diuiſus, viuit diſcordi-
ter & inæqualiter, cum alijs vero viuit æqualiter & concordi
ter. Vel dic quòd vnitas concordiæ, ſocietatis & coniunctio-
nis ſi illis qui pares ſunt in diuitijs & honoribus addit̃, ſtatim
inæqualitas & imparitas inuidiæ inter eos generatur, quia ſci-
licet facilè eſt quòd pares per inuidiam diuidantur, quando
ſimul in eodem collegio villa vel ciuitate viuunt, veruntā-
men ſi perſonæ quantum ad ſtatum & gradum ſunt impares,
tunc adiuncta vnitas cohabitationis facit eos per concordiam
eſſe pares. Cōcorditer enim ſolent inuicem viuere illi qui ſunt
ſtatu & gradu impares, & hoc quia ſcilicet minores non dedi
gnātur obſequi maioribus, q̃ illi qui per oīa ſunt pares: quia
.ſ. pares dedignantur obedire æqualibus. Et ideo bene dicit
cōmune prouerbium quòd ſemper regnat inuidia inter pares.
Vnde bene dicit alter quòd facilè eſt pares paribus inuidere.

De Dualitate. Cap. 28.

1 DVALITAS ex vnitate combinata conſurgit.
eſt enim numerus poſt vnitatem ſecundus, & ei
immediatè coniunctus, & inter vnitatē & trini-
tatem medius, & vtrique contiguus & vicinus.
Sic verè eſt dualitas charitatis: quia ſcilicet iſta
eſt quæ ex combinatione oritur animorum duo
rum, quia teſte Gregor. Charitas minus quàm inter duos ha-
beri non poteſt. Iſta eſt enim virtus quæ media eſt inter eſſen-
tiæ diuinæ vnitatem, & perſonarum trinitatem, quia pro cer-
to perfecta charitas ab vnitate, i. a Deo immediatè oritur, &
in ternario, id eſt in fide trinitatis terminatur & perficitur.
Vel dic quòd illi q̃ ſub binario charitatis ſunt poſiti, ipſi Deo
vni & trino ſunt contigui & vicini. quod bene figuratur in di-
ſcipulis quos Chriſtus ſecum habuit, & quos ad prædican-
dum mittendos binos & binos inuicem copulauit. Ideo bene
dicitur Eccleſiaſtic. 4. quòd melius eſt eſſe duos quàm vnum,
quia ſi duo ſint, ſimul fouebuntur mutuo, vnus autem quo-
2 modo calefiet? ¶ Dualitas eſt numerus infamis, pro eo q̃ pri-
mus ab vnitate recedit. Sic verè dualitas diſſenſionis & diſcor
diæ infamis merito poteſt dici, quæ ſcilicet vnitatē & pacem
fugit, & ab ea ſe elongat & recedit, quia procul dubio illi qui
duo ſunt & non vnus, id eſt illi qui diuiſi ſunt & non vniti, ſci
licet diſcordes, maleuoli & inuidi, ab vnitate pacis & concor-
dię & etiam ab vnitate, id eſt a Deo recedunt, & ad ternarium
id eſt ad triplicem concupiſcentiam mundi accedunt, & ideo
infames ſunt quia vnitatem amoris frangunt. Eccleſiaſtic. 33.
Duo contra duo, vnum contra vnum. Ideo Eccleſiaſt. 26. dicī
tur. In duobus contriſtatum eſt cor meum. ¶ Ternarius nume 3
rus ex vnitate addita dualitati conſurgit, & eſt numerus in na-
tura ſacratus, pro eo quòd omnia quæ ſunt, in quadam trinita
te conſiſtunt, inquantum ſcilicet in numero, pondere & men-
ſura facta ſunt. Iſte numerus in bono ſignificato beatam trini-
tatem deſignat, in qua ſcilicet ſummè manet dualitas charita-
tis & veritas deitatis: & ideo iſte ſacratus numerus debet di-
ci, quia ratione trinitatis debet præcipuè benedici. Vnde etiā
Ariſtotel. lib. de cœlo & mundo, in ternario numero Deū ſu-
blimē & glorioſum magnificare adhibuit, in quo ſcilicet bea-
tæ trinitatis fidē dilucide declarauit: quia ſcilicet tria ſunt quæ
teſtimonium dant in cœlo: pater, verbum, & ſpiritusſanctus:
& hi tres vnum ſunt, ſicut dicitur 1. Ioan. 5. Vel dic quòd iſte
numerus ſignat tres virtutes theologicas, ſcilicet fidem, ſpem,
charitatem: de quibus dicitur 1. ad Corinth. 13. Nunc autem
manent fides, ſpes, charitas, tria hæc. Vel ſignat tres potentias
vel tres partes pœnitentiæ, ſcilicet contritionem, confeſſio-
nem, ſatisfactionem, vel tres hierarchias angelorum, vel tres
ſtatus ſaluandorum, vel tres dotes gloriæ paradiſi, ſcilicet vi-
ſionem, fruitionem, tentionem, & cætera ſimilia. Vnde Eccle
ſiaſt. 25. In tribus beneplacitum eſt ſpiritui meo. Vel dic quòd
ternarius in malo ſignificat tres concupiſcentias, ſcilicet con-
cupiſcentiam oculorum, concupiſcentiam carnis, & ſuperbiā
vitæ, quæ figuratæ ſunt Apocalipſ. 16. in tribus ſpiritibus im-
mundis, qui de ore beſtiæ, id eſt a ſuggeſtione diabolica per-
hibentur exire. ¶ Quaternarius numerus eſt ſolidus, ex quat- 4
tuor enim vnitatibus, vel ex duabus dualitatibus, vel ex terna
rio & vnitate conſtat, & inter ternarium & quinarium medius
perſeuerat. Iſte igitur numerus virum perfectum ſignificare
poteſt, qui ſolidus eſt & conſtans in moribus & in fide, & qui
quattuor vnitates, id eſt quattuor cardinales virtutes vel do-
ctrinam quattuor euangeliorum continet, & binarium chari-
tatis, ternarium fidei trinitatis, & vnitatem, id eſt fidem vnius
deitatis continuè ſecum habet, ita quòd inter ternarium trini
tatis, & quinarium quinque librorum legis Dei reſidet atque
manet. quod bene figuratur Ezechiel. 1. vbi ſancta animalia
quattuor alas & quattuor facies habere dicuntur pro eo quòd
ſancti viri & in alis, id eſt in volando per contemplationem, &
in facie, id eſt in cognoſcēdo per diſcretionem, quaternarium
virtutum & ſoliditatem mentis habuiſſe noſcuntur. Ezec. 42.
Per quatuor ventos menſus eſt murum. Vel dic quòd iſte nu-
merus ſoliditatem eccleſiæ ſignificat quæ oīa ſupradicta con-
tinet atque portat. Vel dic in malo ſignificato quòd per quat-
tuor malæ affectiones regnant, qui ſcilicet ſoliditatem obſtina
tionis, binarium diſſenſionis, ternarium concupiſcentiarum
(quibus ſcilicet concupiſcuntur diuitiæ, deliciæ, & honores)
& vnitatem partialitatis & diuiſionis habent 4. Regum 7.
Quattuor erant viri leproſi iuxta introitum portæ. ¶ Quina- 5
rius numerus ex quaternario & vnitate conſiſtit, & in bono ſi-
gnat illos qui quinque libros Moyſi ſpiritualiter obſeruant, &
qui quinq; ſenſus ſuos ab illicitis appetitibus cuſtodiūt & præ
ſeruant: Figurari in quinque prudentibus virginibus, quæ ob-
uiam exituræ ſponſo, lampades exemplorum cum oleo merito
rum ſecum portauerunt, propter quòd ad nuptias intrauerūt.
Poteſt etiam iſte numerus ſignificare legem Moyſi, quæ in
quinque libris continetur, vel etiam paſsionem Chriſti, quæ
in quinque vulneribus terminatur, vt ſic figuretur in probati
ca piſcina, quæ habebat quinque porticus. Ioan. 5. paſsio vero
Chriſti figuretur in pera Dauid cum quinq; lapidibus 1. Reg.
17. Vel dic quòd quinarius ſignificat viros carnales, qui a quin
que ſenſuum illecebris detinentur, & qui in quinq; fatuis virgi
nibus, in quinq; iuga boū emittentibus figurantur. Mat. 25. &
Luc. 14 ¶ Senarius numerus (qui dr̄ numerus perfectus, pro eo 6
quòd conſtat ex ſuis partibus aliquotis, qui ſecundum Boe-
tium, nihil habet ſuperfluum, nihilque diminutum,) ſignat vi
ros iuſtos, qui per ſex ætates præſentis vitæ ad ſeptimam mor-
tis curſitant, & octauam reſurrectionis expectant, et nihil di-
minutum aut ſuperfluū ſecum portant, figurati in Cherubin,
quæ ſex alas habebant, & ſanctus, ſanctus, domino decātabāt.
Eſaiæ 6. Vel dic quòd iſte numerus ſignificat laborem præſen
tis miſe-

tis miſeriç, pro eo ſcilicet quòd dominus ſex diebus laborauit,
& in ſeptima requieſcere decreuit. vnde Luc. 13. Sex dies ſunt
7 in quibus operari oportet. ¶ Septenarius eſt numerus qui cre
ſcit vltra ſenarium, & eſt tertius numerus inter impares, & po
teſt ſignificare tempus præſentis vitæ, quæ ſeptem dierum cur
riculo voluitur 4. Regum 3. Circuierunt per viam ſeptem die
rum. Vel poteſt ſignificare ſeptenarium virtutũ, ſcilicet quat-
tuor cardinales, & tres theologicas, vel etiam ſeptem dona ſan
cti ſpiritus, vel etiam illos qui in tali ſeptenario conſiſtunt, do
quibus dicitur Zachar. 4. Ecce candelabrum aureum totum,
& ſeptem lucernæ ſuper illud. Vel poteſt deſignare vniuerſita
tem bonorum terrenorum: quia ſcilicet ſecundum Gregor.
Septenarius numerus vniuerſitatem deſignat. Omnia autem
terrena in ſeptem climatibus mundi, & ſub ſeptẽ planetis con
ſiſtunt. Vnde de bonis terrenis poteſt dici illud Mar 8. Quot
panes habetis? dicunt ei, ſeptem. Vel poteſt ſignificare vniuer
ſitatem futurorum gaudiorum. Iſtę ſunt ſeptem ſtellę quas ha
bebat filius hominis in dextera ſua. Apocalip. 1. quia ſcilicet fi
lius hominis Chriſtus ſeptem ſtellas, id eſt vniuerſitatem gau
diorum & præmiorum & pręcipuè ſeptem dotes, quattuor ſci
licet corporis, & tres animæ diſtribuit animabus. Vel poteſt ſi
gnificare vniuerſitatem ſanctorum & iuſtorum. Apoca. 8. Vi-
di ſeptem angelos ſtantes in conſpectu Dei. Vel poteſt ſignifi-
care vniuerſitatem vitiorum, & ſic dicitur quòd Chriſtus de
Magdalena eiecit ſeptem demonia. Luc. 7. Vel poteſt ſignifica
re vniuerſitatem hominum malignorum & etiam demonio-
rum. vnde Matt. 12. Aſſumit ſeptem ſpiritus nequiores ſe. Vel
poteſt ſignificare vniuerſitatem infernalium tormentorum.
Deuterono. 16. Septem diebus comedes afflictionis panem. &
Leui. 26. Percutiam vos ſepties propter peccata veſtra. Et bre
uiter oĩs vniuerſitas & generalitas ſiue bona fuerit ſiue mala,
poteſt per ſeptenarium deſignari. ¶ Octonarius numerus qui
8 ex octo vnitatibus, duobus quaternarijs, & quattuor dualita-
tibus cõſiſtit, multa pôt ſignificare: ſignificat enim viros perfe
ctos, qui ſcilicet iam ſunt mente in octaua ætate futuræ reſur-
rectionis, quia pro certo iſti habẽt octo beatitudines, duas cha
ritatis paritates, & quattuor cardinales virtutes. Iſtę autem
quattuor virtutes duplicatæ ſunt, inquantum in dualitate cha
ritatis exiſtunt. Dualitas autem charitatis in eis quadruplica-
tur, inquantum enim quattuor virtutibus & quattuor euan-
geliorum doctrina iſtorum charitas replicatur. Vnde 4. Reg.
22. Octo annorum erat Ioſias cum regnare cœpiſſet. Vel dic
quòd octonarius ſignat beatitudinem & tempus futuræ reſur-
rectionis quãtum ad bonos, quæ in octaua fiet ætate. Nume-
ri 29. Die octauo offeretis munus veſtrum. quia ſicut octona-
rius ſuccedit ſeptenario, & appropinquat ad nouenarium, &
conſtat ex duabus paritatibus, ſcilicet ex bis quattuor, vel ex
duabus imparitatibus, ſcilicet tribus & quinque, ſic verè reſur
rectio futura & beatitudo æterna ſeptenaria temporum & die-
rum, donorum, virtutum vel ſacramentorum dicitur ſuccede
re, & illis qui in tali ſunt ſeptenario, prouenire. Nouenario au-
tem, id eſt nouem angelorum ordinibus appropinquat, & ip-
ſis homines ſociat atque ligat. Veruntamen iſta octaua reſur-
rectionis in duplici eſt differentia: quia ſcilicet quãtum ad bo
nos duplicem continet paritatem, inquantum ſcilicet paritati
meritorum reſpondet paritas præmiorum. Quantum ad ma-
los vero duplicem habet imparitatem, inquantum ſcilicet me
ritorum imparitati inæqualitati & diſſonantiæ reſpondet im-
paritas & diſſonantia pęnæ & miſeriæ. Ideo de iſta octaua bea
titudine poteſt intelligi illud Ioann. 20. Poſt octo dies iterum
erant diſcipuli Ieſu intus. ſcilicet in paradiſo. Et ſequitur quòd
venit Ieſus ianuis clauſis, & dixit eis pax vobis. Vel per octona
rium intellige tempus legis antiquæ, vbi die octaua pueri cir-
cuncidebantur. Gene. 17. Infans octo dierum circuncidetur.
9 ¶ Nouenarius numerus conſtat ex ternario ter ducto, & po-
teſt ſignificare ſtatum angelorum, qui nouem conſtat ordini-
bus, & tres habet ternarios, id eſt tres hierarchias, in quarum
ſcilicet qualibet tres ordines continentur, vt ſic ipſi beati ſpi-
ritus ſub triplicitate triplici conſtituti, beatæ trinitati propriè
conformentur. Et ideo dicitur Act. 10. quòd hora nona ange-
lus Cornelio apparuit, pro eo quòd angelica natura ſub noue-
nario conſiſtit. Numerus autem iſte denario immediatè con-
iungitur, inquantum ſcilicet ipſum Deum angelica natura im
10 mediatius contemplatur. ¶ Nota autem quomodo numerus
nouenarius videtur eſſe humanę naturæ appropriatus. Homo
enim ſine cibo dicitur nouem diebus poſſe viuere, pediculus
etiam qui de homine naſcitur, totidem diebus viuit. Aliquæ
etiam ſunt infirmitates humanæ quæ vſque ad nouenarium
numerum ſemper creſcunt. Homo etiam dicitur nouem die-
bus in aqua vbi ſubmerſus eſt, latere, & poſtea enatare. Ho-
mo etiam qui morſus a leopardo vel vncia, a muribus ad cor-
rodendum impetitur, liber remanet, ſi nouem diebus ab ipſo-
rum murium impetu defendatur. Vide de vncia. Multæ ſunt
etiam infirmitates ſanctorum, de quibus in ipſis ſanctorũ ora-
culis infirmus nouem diebus aut moritur, aut ſanatur, ſicut de
ſancto Antonio & Maxentio & multis alijs eſt expertum. In
hoc igitur poteſt moraliter intelligi quòd nouenarius nume-
merus, id eſt nouem ordines angelorum habent quãdam na-
turalem amicitiam ad humanam naturam, & quandam confę
derationem ſpecialem, & hoc quia homo particeps eſt ratio-
nis ſicut ipſi, creatus ad beatitudinẽ ſicut ipſi, & cum ipſis ad
reformationem ſuorum ordinũ aſſumendus, & ipſis in præſen
ti commiſſus ab eis defendendus & cuſtodiendus. In ſignum
cuius dicitur Actuũ 10. quòd ſymon coriarius vidit quaſi ho-
ra nona angelum domini introeuntem ad ſe. ¶ Denarius nu- 11
merus ſuper nouenarium per vnitatẽ excreſcit, & ſimplicium
numerorum finis, compoſitorum vero principium exiſtit. ſine
replicatione enim denarij, nullus numerus vlterius genera-
tur, ipſo autem replicato, in infinitum numerus propagatur.
Talis eſt Deus, qui ſcilicet omnium numerorum, id eſt omniũ
creaturarum numerabilium principium eſt & finis: quia ſcili-
cet ab iſto & per iſtum continuatur & propagatur omnis crea
turarum numeratio, & ſine iſto nulla fit creaturarum multipli
catio. Ioann. 1. Sine ipſo factum eſt nihil. Vel dic quòd dena-
rius ſignificat complementum legis, quæ ſcilicet continet de-
narium mandatorum. Vnde lex diuina figuratur in pſalterio
Dauid, quod dicebatur pſalteriũ decachordum, pro eo ꝙ de-
cem chordas, id eſt decem mandata ſpecialia continebat. Vel
dic quòd denarius qui eſt finis ſimplicium numerorum, ſigni
ficat gloriam paradiſi, quæ finis eſt & complementum omniũ
animorum. Iſte eſt enim denarius diurnus quẽ pro labore vi-
neæ beati recipiunt vniuerſi. Matt. 20. Nonne ex denario con-
ueniſti mecum? Vel dic quòd in malo iſte numerus ſignificat
tranſgreſſionem decem mandatorum, & ſic beſtia abyſſi dici
tur decem cornua habuiſſe. Apocalip. 13. De alijs autem nu-
meris potes per teipſum exponere per replicationem ſimpli-
cium ad denarium, ſicut vndenarius poteſt ſignificare illos q
vltra decem mandata ſuperexcreſcunt, & ſuperaddunt conſi-
lia. Vel poteſt ſignificare decalogi tranſgreſſores. Duodena-
rius vero poteſt ſignificare duodecim fidei articulos, vel illos
qui cum denario decalogi duo charitatis mãdata ſeruant. Ter
tiuſdecimus ſignificat illos qui cum fide trinitatis decem man
data cuſtodiunt, vel etiam illos qui duodenarium articulo-
rum per hæreſim tranſgrediuntur & prætereunt. Et ſic potes
in omnibus numeris aliquod intelligere ſecretum, vel ſecun-
dum quòd ad præmiſſa replicantur, vel ſecũdum etiam quòd
ex vſu ſcripturæ diuerſimodè accipiuntur, ſicut eſt quadrage-
narius, qui ſignificat laborem vitæ præſentis, pro eo quòd filij
Iſrael 40. annis per deſertum circuierunt. quinquagenarius ve
ro ſignificat gloriam paradiſi, pro eo quòd illum annum pro
iubileo & pro perfecta requie filij Iſrael habuerunt, & ſic de
alijs, quæ omitto gratia breuitatis.

De Menſuris. Cap. 29.

DE MENSVRIS autẽ geometricis multa inſe 1
rit hic magiſter, quæ omnia omitto, excepto ꝙ
de circulo, angulo, triãgulo, & quadrangulo ali
quid ſuperaddam. Eſt ergo circulus figura ſim-
pliciſſima, capaciſſima, ab anguloſitate remotiſ
ſima, exterius conuexa & gibboſa, interius conca-
ua & cõnexa, motui apta, & reuolutioni congruiſſima, omniũ
figurarum perfectiſſima, ſuiipſius circa cẽtrum æqualiter ex-
tenſiua, omnium poteſtatiuè contentiua, & ad ambitum om-
nium competentiſſima. & ideo ſagax natura cœlo & cœleſti-
bus orbibus dedit circularem dimenſionem, circularem reuo
lutionem, & circularem in idem reductionẽ. etiam omnia infe
riora. ſ. anni, menſes & tempora circulariter tranſeunt, & cir-
culariter reuertuntur. in quibus omnibus cõmendatur circu-
laris figura, & ſuper omnes figuras reputatur ingens & nobi-
lis in natura. Talis circulus videtur eſſe Deus, qui. ſ. ſe intelli-
gendo & amãdo, more circuli reflectitur in ſeipſum, & etiam
ad modum circuli caret principio atq; fine. Vnde etiam phy-
loſophus

lolophus quidam legitur Deum ſic deſcripſiſſe. ſ. ꝙ Deus eſt
circulus incircumſcriptibilis, cuius centrum vbiq; eſt, circū-
ſerentia nuſquam: quia pro certo iſte eſt omni perfectione ma
ior & capacior, & ab omni angulositate. i. ab omni defectu re-
motior. omnia enim quæ ſunt, ſua infinita capacitate ambit &
continet, omnia poſsidet atq; tenet: & ideo omnia debent iſtū
circulum æmulari, & ipſum pro viribus imitari: quia. ſ. omnes
debent per ſui conſiderationem in ſeipſos reflecti, & continuè
per conſiderationem natiuitatis, mortis, iudicij, inferni & pa-
radiſi circulariter circumuerti. Eccleſ. 1. Oritur ſol & occidit,
& in circulos ſuos reuertitur. Vel dic ꝙ circulus eſt vir iuſt⁹ i
qui angulositate falſitatis carens, circa cētrum. i. circa Deum
per affectionem & contemplationem continuè circumfertur.
Iſte igitur p charitatem eſt capaciſsimus, quia. ſ. bonos & ma-
los continet diligendo, per obedientiam eſt volubilis, quia. ſ.
de facili mouetur bene operando, & maioribus obtemperan-
do, & obedientiam frequentando. Interius etiam eſt cōcauus
per humilitatem, exterius vero rotūdus & eleuatus per eleua
tam ad Deum voluntatem, & in puncto tāgens terram per vo
luntariam paupertatē, & per aſſumptam de rebus terrenis ſtri
ctam neceſsitatem. Et ſic tales figurabuntur in circulis aureis
qui in arcæ lateribus inſerebantur. Exo. 25 quibus mediātibus
portabatur. quia pro certo iuſti qui ſunt ſpirituales circuli, in
arcæ. i. in eccleſiæ lateribus ſunt inſerti, & ad eam deferendum
& ſuſtinendum ſunt ſpiritualiter deputati. Vel dic ꝙ circulus
qui cum re recta non poteſt cōiungi, niſi in modico vel in pun
cto, ſignificat peccatores, qui cum iuſtitiæ rectitudine nunquā
volunt aliqualiter applicari, nec alicui ſocietati iuſtè & rectè
ſocialiter copulari: quia. ſ. ſecundum Apoſto. Non eſt conuen-
tio iuſtitiæ cum iniquitate 2. ad Corin. 6. Talis igitur p ſuper-
biam eſt gibboſus, per auaritiam capax, per inſtabilitatem mo
bilis atque leuis. Tales enim ita ſunt capaces per auaritiam,
ꝙ vellent quicquid habent alij continere. Ita etiam ſunt volu-
biles per inconſtantiam, ꝙ in eodem ſtatu nunꝗ poſſunt ſiſte-
re vel manere, ſed poti⁹ impetuosè volubiliter & circulariter
ſe habere. vnde 1. Reg. 25. Impij rotabūtur quaſi in impetu &
2 circulo fundę. Et in pſal. In circuitu impij ambulant. ¶ Angu
lus eſt duarum linearum mutuus & alternus cōtactus. Eſt au-
tem angulus præ cæteris domus partibus maioris fortitudinis
& virtutis. Virtus enim duarum linearum in angulo coniun-
gitur, & fortitudo duorum parietum, in angulo copulatur,
& ideo angulus eſt naturaliter fortior, & ad coniungendum
lineas vel parietes aptior, & fortibus lapidibus cōpactior. Ta-
lis angulus eſt Chriſtus, qui de duabus lineis. i. de duabus na-
turis eſt compoſitus, & ad cōiungendum in fidei vnitate duos
parietes. i. duas hominum ſectas. ſ. Iudæos & Gentiles, ſpecia-
liter deputatus, & ideo ille lapis angularis dicit, pro eo ꝙ pro
ſtabiliendo domum eccleſiæ fortiſsimus reperitur, & pro eo
etiā ꝙ ad copulandū diuerſos aptiſsimus inuenit. ad Epheſ. 2.
Ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo omnis ædifi
catio conſtructa creſcit in templum ſanctū in domino. Vel dic
ꝙ angulus eſt prælatus, vel etiam quilibet vir perfect⁹, qui ex
duabus lineis. i. ex duobus charitatis mandatis conſtituitur, &
ideo ad coniungendum diuerſos per cōcordiam, habilis inue
nitur, ipſoſq; mediante partes diuerſæ ad concordiam redu-
cūtur, & totum eccleſiæ ædificium ſtabilitur. Eſa. 28 Mittam
in ſion lapidem angularem. Vel ſi vis dic ꝙ angulus qui eſt lo-
cus in quo facilius adunātur ſordes, ſignificat peccatorem, in
quo. ſ. adunantur & aggregantur fæces & immunditiæ vitio-
rum, & in quo plus abundat vmbra falſitatis, & minus ſplen-
det lumen & ſplendor veritatis. Ideo bene dicit ꝙ veritas non
quærit angulos. Angulus enim falſitatem ſignificat, vbi mala
intentio ſe occultat. Vel dic ꝙ angulus qui. ſ. eſt locus immun
dus, locus obſcurus, locus ſtrictus & arctus, ſignificat mundū,
vbi. ſ. regnat immunditia vitiorum, obſcuritas ignorantiæ, ar-
ctitudo ſeu preſſura tribulationum & pœnæ. Vel dic ꝙ angu
3 li ſunt virtutes, vel etiam cordis affectiones &c. ¶ Triangulus
eſt figura trium angulorum, & habet triangulus vnicā ſuperfi
ciem, & tres angulos. Illa autem ſuperficies cū ſit vna, tribus
angulis eſt communis & tamē in quolibet angulo manet tota,
& etiam quilibet angulus triāguli videtur alios duos angulos
continere. quod patet ſic: quia. ſ. angulus eſt cōtactus duarum
linearū, qui incipit ab vno termino & terminatur ad duas ba-
ſes, & ſic per conſequens neceſſe eſt concludere ꝙ in triangu-
lo ſemper duo anguli ſunt baſes, & ſic tota ſuperficies contine
tur a quolibet angulo, & etiā quilibet angulus eſt in quolibet

angulo. Talis triāgulus eſt beata trinitas, quæ. ſ. vnicam habet
ſuperficiē. i. vnicam diuinitatē, quæ tribus angulis. i. trib⁹ per-
ſonis eſt cōis, & in qualibet eſt tota, & tn̄ non eſt omnibus niſi
vna, & quod plus eſt, in iſto dato triangulo trinitatis tres angu
li. i. tres perſonæ adinuicem ſunt diſtinctę, vna tn̄ ab alia conti
netur. Vna vero ſuperficies. i. vna tota eſſentia a ſingulis angu
lis. i. a perſonis ſingulis poſsidet: iuxta illud quod canitur. To-
tus in patre filius, totus in verbo pater. Ideo bene dicitur 1. Io.
5. ꝙ pater verbum & ſpiritusſanctus hi tres vnum ſunt. Vel dic
ꝙ triangulus eſt anima rōnalis, quæ vnam habet eſſentiam &
tres potentias, vel etiam tres virtutes theologicas, quia. ſ. tres
ſunt q teſtimoniū dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis. ſ. ſpi-
ritus fidei, aqua baptiſmatis & ſanguis dominicæ paſsionis.
Vel dic ꝙ triangulus pōt ſignificare in malo hominē peccato
rē, qui tres habet angulos. i. tres cōcupiſcētias carnales. Prou.
30. Tria ſunt mihi difficilia. ¶ Quadrangulus eſt figura ſolidiſ
ſima, quattuor enim habet angulos, & in qualibet parte ſui eſt 4
recta, & ideo vbicunq; voluatur, ſemper eſt ſolida atq; firma,
& ideo res quadrangulæ firmiſsimæ ſunt, & ad ſuſtinendū om
nia ſunt ſolidiſsimum fundamentum. Talis figura moraliter lo
quendo debet eſſe quilibet homo, quia pro certo iſte debet ha
bere quattuor angulos. i. doctrinam quattuor euangeliorum,
vel etiā quattuor cardinales virtutes, & ſic pro certo iſte erit
per conſtantiam ſolidus, & in fide & moribus ſemper firmus,
& vbicunq; voluatur, ſiue ad proſpera ſiue ad aduerſa, ſtabilis
& immotus debet eſſe, figuratus in altari Ezech. 43. vbi dici-
tur ꝙ Ariel. i. altare, erat duodecim cubitorum quadrangulo-
rum, æquis lateribus, ad denotandū ꝙ illi qui altare Deo ef-
ficiuntur, & in quibus Deo ſacrificia bonorum operum immo-
lantur, duodecim cubitos debet habere. i. duodecim articulos
fidei credere, & per cōſtantiam eſſe quadranguli tenentur, in-
quantum. ſ. in quattuor euangelijs & quattuor virtutibus ſoli-
dantur, æquis tn̄ lateribus, inquantum per æquitatem & iuſti-
tiam menſurantur. Apocal. 21. Ciuitas erat in quadro poſita.
Et ibidem dicitur ꝙ latera ciuitatis erant æqualia. ¶ Hic ſub- 5
iungit magiſter de menſuris quibus mēſurantur tam liquida
ꝗ arida, & ſic ponit hic proprietates & nomina omniū vaſorū
& inſtrumentorū quibus vtuntur homines, & quorū adiuto-
rio trāſigitur vita pñs, ſicut eſt cyathus, cotyla, hemina, ſexta-
rius, modius, amphora, vrna, corus, cophinus, calathus, & alia
ſimilia infinita. Subiungit etiam de menſuris ſpatiorum, ſicut
eſt digit⁹, pes, paſſus, pertica, ſtadium, miliare & ſimilia. Sub-
iungit inſuper de ponderibus & ponderum inſtrumētis & no
minibus. ſ. de ſtatera, obulo, vncia, dragma & ſimilibus. De his
enim omnibus ſummatim loquitur magiſter, ſed gratia breui-
tatis, & pro eo ꝙ moralizatio & expoſitio taliū inproficua &
ſterilis videbatur, omiſi, & ſolum de modio, thuribulo, via, ter
mino, pondere & ſtatera aliqua ſubiunxi. ¶ Modius igitur ſe- 6
cūdum Iſid. erat in lege menſura quadragintaquattuor libra-
rum. i. viginti duorum ſextariorum. & ordinata fuit iſta menſu
ra in typum viginti duorum generum rerum quæ Deus fecit
primis ſex diebus, quia. ſ. prima die fecit ſeptem. ſ. materiā in-
formem, angelos, lucem ſiue ignem, cęlos ſuperiores, aquam,
terram, & aerem: ſecunda vero die fecit firmamentum ſolum:
tertia die fecit quattuor: ſ. maria, ſemina, ſationes, & plantaria:
quarta die fecit tria. ſ. ſolem, lunā, ſtellas: quinta die fecit tria. ſ.
piſces, reptilia aquarum, & volucres: ſexta vero die fecit quat-
tuor. ſ. beſtias, reptilia terræ, iumenta, & hominem, & ſic fa-
cta ſunt viginti duo genera rerū ſex diebus. Vigintiduæ gene-
rationes ſunt ab Adam vſq; ad Iacob, vigintiduæ litteræ ſunt
in alphabeto, & viginti duo ſunt libri veteris teſtamenti. In ty
pum ergo iſtorum Moyſes modium viginti duorum ſextario-
rum menſuram ordinauit, ad denotandum ꝙ ille modio diui-
næ menſuræ menſurari meretur, qui vniuerſitatem creatura-
rum recolit, & qui libros legis cuſtodit, & qui ad Chriſti ge-
nerationē attēdit. ¶ Thuribulum eſt vas metallinum duplum,
inferius clauſum, ſuperius vero perforatū, concremando, thu 7
ri aptum, & ad thurificandum circa altaria deputatum, tribus
cathenis cōcathenatum, & ſurſum cum eis poſitum & ſuſpen-
ſum. Tale debet eſſe cor & conſcientia viri iuſti, quod pro cer
to inferius ad terrena clauditur, & ſurſum ad cœleſtia per deſi
derium aperitur, vbi ignis charitatis accenditur, & a quo thus
orationis ad altare paradiſi euaporare cogitur, a cuius. ſ. fra-
grantia tota eccleſia iocundatur. Figura Apoca. 8. vbi angelus
habebat thuribulū aureum in manu ſua, & data ſunt ei incen-
ſa multa. Iſtud ergo thuribulum cordis noſtri tres debet habe
re ca-

re cathenas,ſ.fidem,ſpem & charitatem, quæ ipſum.ſ.habent
conſtringere,ad contemplationem ſuſpendere,& per cœleſtia
deſideria ſubleuare.Iob 7.Elegit ſuſpendium anima mea. Vel
dic q thuribulum diaboli eſt adulator,qui igne concupiſcen-
8 tiæ plenus non ceſſat alios incēſare.¶ Lampas eſt vas vitreum,
tenuè,fragile,planum & perſpicuum,rotundum,latum ſupe-
rius & apertum,inferius vero ſtrictum & clauſum,continen-
tiæ olei,& nutrimento luminis præparatum, & ad illuminan-
dum in tenebris deputatum,, & in alto loco poſitum & ſuſpen
ſum.Talis lampas poteſt dici quilibet vir perfectus,qui.ſ.in ſui
conditione eſt fragilis & tenellus, & per honeſtam conuerſa-
tionem ſplendidus , non obſcurus: quia.ſ.talis eſt perſpicuus,
& luci veritatis peruius per diſcretionem,rotundus & ſine an
gulo per ſimplicem intentionem , planus per veram & beni-
gnam cōditionem, ſurſum a parte cœleſtium latus & apertus
per ſuperiorum deſiderium & cordis affectionem, inferius ve
ro a parte terrenorum clauſus & ſtrictum p bonorū vſum, &
per contemptum eorum & deteſtationem , ignis charitatis &
olei pietatis contentiuus per amorem & compaſsionem, & ad
illuminandum alios deputatus per exempli & doctrinæ illu-
ſtrationem,ſurſum in eccleſia ſuſpenſus per contemplationē,
& ſemper ante altare poſitus per orationem, & deuotionem,,
& ideo viri iuſti bene figurantur in ſanctis animalibus Ezech.
1.de quibus dicitur q ſimilitudo & aſpectus eorum quaſi car-
bonum ignis ardentium , & quaſi aſpectus lampadarum. Vel
dic q lampas eſt peccator fragilis & facilis ad cadēdum: quia
.ſ.in ipſo eſt ſplendor curioſitatis,oleum carnalitatis,ignis cu-
piditatis.Ipſe enim ſurſum aperit ad mundi honores per affe-
ctionem,inferius vero ad pauperes ſtringitur & clauditur per
parcitatem & incompaſsionem, ſurſum vero ſuſpenditur per
ſuperbiam & elationem. Vnde Naum.2.de peccatoribus dici
tur q aſpectus eorum quaſi lampades, & quaſi fulgura diſcur
rentia. Vel per lāpadem intelligo conuerſationem honeſtam,
quæ ſi oleum diuinæ gratiæ habeat,ſolet illuminare,ſi vero ip
ſo careat,non ſolet proficere vel valere. & inde eſt q pruden-
tes virgines lampades & oleum habuerunt , propter quod ad
nuptias intrauerunt,fatuæ vero lampades habebant, ſed oleo
caruerunt, propter quod nuptiarum introitum perdiderunt,
ſicut dicitur Matth.25 quia pro certo lampas & claritas hone
ſtæ conuerſationis hypocritis non ſufficit,quando oleum diui
næ gratiæ deficit: ſed tunc bonorum operum & exemplorum
lampades introitum regni cœlorum merentur, quando ipſas
9 oleum gratiæ & meriti comitatur. ¶ Laterna eſt inſtrumentū
ad deferendum lucernam ne extinguatur a venti flatibus or-
dinatum.& eſt laterna dicta a latendo,eo q intus lumen laten
ter contineatur. Et ſit laterna de cornu lucido vel de vitro,vt
.ſ.lumen exterius illuminet , ventus vero interius non ſubin-
tret. Talis laterna fuit beata virgo,quæ ignem.i. Dei filiū con-
tinuit,& per ſanctitatem & merita ſemper luxit, & tamē ven-
tus inanis gloriæ nūquam in eam ſubintrauit. Talis etiam de-
bet eſſe quilibet homo iuſtus, quia.ſ.ignē charitatis & lumen
honeſtatis debet continere, & tñ ventum alicuius inanis glo-
riæ nunquam debet recipere vel habere,,quod lumen ſuæ per.
fectionis poſsit extinguere vel vrgere.Prouer.vlt. Non extin-
10 guetur in nocte lucerna eius.¶ Via eſt ſpatium per quod vehi
cula tranſeunt & vehuntur,& ideo dicitur via quaſi vehia.er-
go accipiendo viam pro publico itinere,per quod de loco ad
locum pertranſitur,notandum ſecundum Lucre. q via debet
eſſe mūda,ſolida,recta,pacifica,& ſecura,omnibus cōis & pu
blica,cunctis aperta & expoſita, nulliq; clauſa vel interdicta.
Talis via videtur eſſe ſtatus pœnitentiæ,vel etiam ſtatus ſalu-
tis & locos eccleſiæ:quia.ſ.iſta eſt via per quam itur ad ciuita-
tem paradiſi,& per quā iuſti tranſeunt & diſcurrunt.Iſta enim
habet munditiā continentiæ, ſoliditatem patientiæ,pauimen-
tum iacentis humilitatis vel honeſtæ apparentiæ , rectitudinē
iuſtitiæ,latitudinē amicitiç,ſecuritatē pacis & cōcordiæ. Tali
.n.via eſt ambulandum,& ad paradiſi domiciliū properandū.
Eſa.30.Hæc eſt via,ambulate in ea,nō declinetis ex ea neq; ad
11 dexteram neq; ad ſiniſtram . ¶ Via publica differt a via priua-
ta,ſeu a ſemita . Via enim publica eſt vt cōmuniter magis im-
munda & lutoſa,montuoſa & pulueroſa,magis prolixa & di-
ſpendioſa,& quamuis ſit vt cōiter magis lata,non eſt tñ ad am
bulandum magis proficua ſeu tuta.Semita autem vt cōiter eſt
tutior, eſt mundior, eſt ſecretior, eſt breuior, eſt ſecurior. In
vijs aūt publicis ſolent latrones inſidiari,& ibi etiam multa ſo
lent biuia inueniri,ita q qui per talem viam ambulat, ſemper
eſt in periculo vel q ab inſidiātibus occidatur,vel q per viam
qua non debet ingrediatur,quæ ſcilicet ceſſant in ſemita,quia
propter paucitatem viatorum pauci ibi inſidiantur, & pauca
ibi ſunt biuia,per quæ ambulantes errare vel deficere compel
lantur.Via publica ſignificat mundum,priuata vero vel ſemi-
ta denotat pœnitentiæ vel religionis ſtatum . Differunt igitur
iſta duo:quia ſcilicet via publica,id eſt mūdus, eſt via per car
nalitatem lutoſa,per ſuperbiam mōtuoſa, & per auaritiam pul
ueroſa, per inſidiantes demones periculoſa, & propter biuio-
rum,id eſt propter ſtatuum diuerſitatē magis eſt dubia, & am
plius tœdioſa.& quamuis ſit lata & ſpatioſa , eſt tamē propter
cauſas iam dictas multoties inutilis & damnoſa.Matth.7.La-
ta eſt via quæ ducit ad mortem , & multi ingrediuntur per eā.
Semita autem religionis eſt mundior per cōtinentiam,rectior
per iuſtitiam,ſecretior per ſolitudinem,breuior per morū re-
ctitudinem,& offendiculis carētior per terrenorum & per oc-
caſionum mali paucitudinem.Eſa 26.Semita iuſti recta eſt,re
ctus callis iuſti. ¶ Veſtigium eſt ſignum plantarum pedum,in 12
terra vel in puluere impreſſum , & etiam largo modo ſumen-
do,veſtigium dicitur omne ſignum quod poſt receſſum rei cu
iuſcunque remanet.Manifeſtat ergo veſtigium illud cuius eſt
veſtigium . Vnde etiam in veſtigijs ferarum remanet aliquod
odoris indicium,quo a canibus venaticis deprehenduntur, &
aliquotiens capiūtur.Per veſtigia ergo poſſunt intelligi exem
pla ſiue bona fuerint ſiue mala, quæ ſcilicet in locis in quibus
ſumus , imprimimus, ipſaque poſt nos relinquimus , propter
quod quales ſumus qui præceſsimus, adorantibus & intuenti
bus declaramus.Daniel.14. Animaduerte cuius veſtigia ſunt
hæc. Vel dic quòd veſtigia Dei ſunt eius creaturæ, in quibus
pro certo clare apparet qualis eſt virtus & bonitas creatoris.
Sapient. 13. A magnitudine creaturæ poterit creator cogno-
ſci.Vel dic quòd veſtigia Chriſti & ſanctorum ſunt eorum di-
cta & opera ,in quibus apparet odor & redolentia ſuæ famæ.
Nos autem ſi boni canes fuerimus , iſtorum odorem & veſti-
gia , id eſt iſtorum famam & exempla debemus ſentire,& ea-
dem ſequi & imitari,quouſq; poſsimus quod petimus compre-
hēdere & habere.Iob 23. Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus,
viam eius cuſtodiui,& non declinaui ex ea.

De Ponderibus. Cap. 30.

PONDVS dicitur a ponendo,eo q omnia collo 1
cat atq; ponit.vnde nihil eſt aliud pondus quàm
impetus rei tendentis ad locum ſuum. Et ſic di-
co quòd pondus eſt in duplici differentia , ſcili-
cet pondus quod eſt leuitas, & pondus quod eſt
grauitas. Leuitas.n.eſt pondus elementorum no
bilium,quç motum ſuum habent a centro ad circumferentiam
ſicut eſt ignis & aer , naturaliter.ſ.mouētur ſurſum:quia pon
dus ſuæ inclinationis ipſa naturaliter portat ſurſum. Grauitas
autem pondus eſt elementorum ignobilium , ſicut eſt terra &
aqua. Iſta.n.ſuo pondere mouentur deorſum,& deſcēdunt na
turaliter de ſuperius & de ſurſum. Per tale pondus pōt intelli
gi amor,quia pro certo iſte eſt qui voluntatem & aīam portat
& collocat,& vbicunq; vadat,eam ſituat atq; pauſat. Veruntñ
quia ſunt duo genera rerum & perſonarū.ſ. elementa groſſa i.
pctōres,qui ſunt ſicut terra per frigiditatē indeuotionis, & ſi-
cut aqua per labilitatē inconſtantiæ & defectionis, & elemen
ta ſubtilia.i. viri iuſti, qui ſunt ſicut ignis p charitatis feruorē
& ſicut aer per veritatis ſplendorē:ideo duæ ſpecies ponderis
& amoris inueniuntur, quo.ſ.mentes iſtorū diuerſimodè mo-
uentur & inclinantur. Eſt igitur pondus leuitatis, & iſtud eſt
amor ſpūalis & ſctūs,qui eſt amor virorū iuſtorum,qui portat
mētes eorū ſuperius ad æterna. Eſt etiam pondus grauitatis.i.
amor carnalis & mundialis, qui mentē mouet inferius ad ter-
rena:quia pro certo iſtud eſt verū, q amor & affectio bonorū
qui per paupertatē voluntariā alleuiātur,ipſos ſuperius in cœ
lis collocat,dicens ad Coloſſ.3.Quæ ſurſum ſunt quærite,non
quæ ſuper terrā . Amor vero & affectio malorū ipſos inferius
in terris & terrenis deprimit & ſupprimit,qui per vitia aggra-
uant:quia ſicut dicitur Eccle.3.Spūs filiorum hoīum aſcendit
ſurſum,& ſpūs iumentorū deſcendit deorſum.¶ Statera eſt in-
ſtrumentū ad ponderandū deputatum. & dr̃ ſtatera a ſtando, 2
eo q lancibus æqualiter pōderantibus,ſtatera ſtare vr̃.Lances
.n.dñr illi duo cyphi ærei,in quorum vno ponitur pōdus,& in
alio pōderāda.Momentū vero ſtaterç dr̃ illa lingua recta quæ
faciliime,ſe vertit ad partē amplius ponderantē,quæ quidem
liogua

lingua in medio vnius regulæ ſiat,& in medio p longū perfo-
ratæ ponitur,& q̄ diu adæquata ſunt pōdera, lingua illa recta
& cóformis regulæ reperitur, ſi vero inæqualitas ibi fuerit,&
vna pars alteri præponderauerit,ſtatim lingua illa ſe ad partē
quæ magis ponderat, inclinabit, & a conformitate regulæ ſe-
continue ſeparabit. Per ſtateram poteſt intelligi conſcientia,
vbi.ſ.ſunt duæ lances.i.intellectus & voluntas, & vna lingua,
.ſ.ſpiculum ſeu ſynteresis rationis, & vna recta regula.ſ.iuſti-
tia,quæ in duo eſt diuiſa, inquātum.ſ.docet declinare a malo,
& facere bonum. Igitur dico ꝙ ſtatera conſcientiæ debet dici
a ſtādo, ſtare enim debet,nec ſe magis ad vnam partem quàm
ad aliā inclinare,quàm diu enim in lancibus intellectus & vo
luntatis non eſt aliquod inæquale pondus peccati,tamdiu ſta-
tera conſcientiæ eſt pacifica,& econtra,& ſynteresis ſtat recta
& certa,& regulæ veritatis & iuſtitiæ conformata,ſtatim vero
ꝙ virtuti & merito pondus peccati in lance voluntatis vel in-
tellectus præponderat,lingua ſynteresis ſe excitat, & dolens a
iuſtitia ſe ſeparat,& verſus illam partem vbi eſt pondus pecca
ti,per remorſum conſcientiæ continuę ſe inclinat. Leuitic.19.
Staterę iuſta & æqua ſint pondera. Vel dic ꝙ ſtatera eſt iuſtus
iudex vel prælatus,cuius lingua & affectio ſemper debet incli
nari & pēdere ad illam partem ſeu perſonam vbi videt de vir
tutum & meritorum pondere magis eſſe,exemplo iuſtitiæ di-
uinæ,quæ ſemper inclinatur magis ad meliores,quia ſicut di-
citur Prouerb.16. Pondus & ſtatera iudicia domini. Vel dic ꝙ
ſtatera ſignificat iudices & aduocatos,qui quamuis debeāt eſ-
ſe ſtabiles atque iuſti,lingua tamen ipſorum inuenitur inſtabi
lis & incerta. Non ſtat enim in vno propoſito, quinimmo vbi-
cunque magis eſt de pondere pecuniæ, ſe ſolet amplius incli-
nare, & pro illa parte loqui vel etiam iudicare. Vnde de mul-
tis linguis & linguatis hominibꝰ videmus ꝙ dato ꝙ ad vnam
partem ponderaut propter pōdus & propter lucrum quod ibi
ſperant, ſi tamen in parte oppoſita plus de pondere ponitur,&
ſi a parte cōtraria plus offertur, ſtatim lingua talis dimiſſa pri
ma parte,ad oppoſitam inclinatur,& ad ipſam conuertitur &
mutatur ſicut patet in proditoribus iudicibus & aduocatis, q
muneribus corrupti ab vtraque parte accipiunt,vel de vna ad
aliam ſe conuertunt.& ideo illis qui minus offerūt,poteſt opti
mè dici illud Dan.5. Appēſus es in ſtatera,& inuentus es mi-
nus habens.& ſequitur. Diuiſum eſt regnum tuum, & datum
eſt Medis & Perſis. Quia pro certo regna.i.cauſa & iuſtitia il
lorum qui minus habent & qui minus dant,hodie a iudicibus
& aduocatis diuiditur & truncatur, & Medis & Perſis.i.eorū
aduerſarijs conceditur atque datur,iuxta illud Matth.25. Ha
benti dabitur,& abūdabit,ei autem qui non habet,& id quod
habere videtur,auferet ab eo. Vel dic ꝙ ſtatera eſt homo,cu-
jus duæ lances ſunt corpus & anima,quæ.ſ.contrario modo ſe
habent:quia.ſ.quotiens vna deprimitur,alia eleuatur,& econ
tra, quia re vera ſi corpus ad mundi honores & fęlicitates ele
uaueris, animam tunc temporis per pęccata deprimes & gra-
uabis,ſi vero corpus per pœnitentiam & tribulationem depri
mitur,tūc anima per virtutes ſpiritualiter eleuatur. Vel dic ꝙ
ſtatera eſt mundus, cuius.ſ.duæ lances ſunt diuites & paupe-
res, & quia diuites in præſenti plus ponderant, ideo alios per
violentiam ſecum portant,in fine tamen pauperes magis pon-
derabunt,& amplius reputabuntur,& diuites ecōtrario a ſuo
pondere minuentur. Vel dic ꝙ ſtatera eſt diuina iuſtitia &c.
ſicut ſupra. Allega vt ſupra. Nunc enim diuina iuſtitia non
ponderat merita,ſed temporalia bona,non gratiam, ſed fortu
nam, & nunc videntur diuites pauperibus præponderare, in
fine, ſcilicet in iudicio, ponderabit merita, non fortunam, &
ideo tunc pauperes præponderabunt, & diuites minus habe-
5 bunt.Figura Dante.5.ſicut ſupra. ¶ Quandoque inuenitur ſta
tera doloſa,cuius brachia tranſuerſalia interius ſunt concaua,
& intus eſt aliqua quantitas argenti viui incluſa, quæ occultè
per illum canalem diſcurrit, & illam partem ad quam flecti-
tur,amplius ponderare facit,dato quòd in veritate res quę eſt
in lance, tantum ponderare nequeat. Tales ſtateræ doloſæ
ſunt mali iudices, perſonarum & munerum acceptores: quia
ſcilicet iſti ſunt per falſitatem concaui,& ad recipiendum ar-
gētum viuum,id eſt pecuniam ſemper prompti, & ideo dum
iſtud argentū occultę per eos colatur, ſtatim pars illa in qua
fuerit,id eſt quæ argentum obtulerit,magis pōderare,& plus
de iuſtitia habere iudicabitur,pro eo quòd iſta ſtatera doloſa,
.i.ipſe iudex iniquus argenti pōdere aggrauatus,ad partem ip
ſius inclinatur. Vnde quòd cauſa illius partis præponderet al
teri,non eſt propter pondus, id eſt propter iuſtitiam illius par
tis,ſed propter falſitatem ſtateræ ſeu iudicis,ſe ad eā inclinan-
tis,ipſamque fouentis & ſuſtinentis, & partem oppoſitam re-
nuentis.pſal. Mendaces filij hoīum in ſtateris,vt decipiāt &c.
vnde Ozeæ 12. Canaan in manu eius ſtatera doloſa. Et tamen
ſcriptum eſt Prouerb. 21. quòd ſtatera doloſa abominatio eſt
apud Deum. ¶ De alijs autem ſpeciebus ponderum, ſicut eſt
libra,vncia,dragma & ſimilia,nihil ad præſens: quia non inue
ni in illis circa quod debeam immorari.

De Sonis *Cap. 31.*

SONI & ſonorum inſtrumenta inter rerum pro 1
prietates contineri noſcuntur,muſicęq; diſcipli
næ neceſſaria comprobantur. Habet igitur mu
ſica ſeu harmonica diſciplina quandā latentē,et
ſpiritualem virtutem, qua ſolet animos mulce-
re,& a ſuis ineptis affectibus & motibus tempe
rare,ipſoſq; cōſolari & lætificare,& non ſolum homines, imo
etiam volucres,ſerpentes & delphinos mirabiliter delectare.
Debet tamen ineſſe melodia,ſoni debita ſuauitas,& vocum di
uerſarum concors & proportionata communitas, alioquin ſi
inter ſonos & voces ſit diſcordia,potius eſt clamor quàm me-
lodia. Vna.n.vox ſeu vna chorda ſi ſit diſſona multarum alia-
rum melodiā turbat,& quantum aliæ audientes delectant,iſta
illos attediat & contriſtat. Per melodiam pōt intelligi laus di-
uina,actio gratiarū, vel etiam prædicatio vel admonitio ſalu-
taris. In inſtrumēto ergo.i.in religione vel eccleſia conueniūt
multæ chordæ i. multæ perſonæ ad prædictam melodiā facien
dam,quæ.ſ.auditores lætificat,animos malè motos ſedat & im
mutat,& ad Dei laudem mentem ſollicitat & inuitat. Verun-
tamen ad hoc ꝙ plures chordæ.i. plures perſonæ faciant gra-
tam melodiam coram Deo, & laudis, orationis & gratiarum
actionis lætificum ſonum reddunt,neceſſe eſt ꝙ inter ſe debi-
tè concordentur,& ꝙ per virtutes & merita proportionentur
pariter & tēdant,quia pro certo in collegio eccleſiæ vna chor
da.i.vna pſona praua, diſſona & dyſcola,ſolet harmoniam &
concordiam aliorum turbare,& coram Deo & hominibus to
tam eorum melodiam,amicitiam & cōcordiam diſcordare,&
totum aliorum conſortium diffamare: quia.ſ.vnus malus totū
vnum collegium turbat,& propter vitā ſuam diſſonam omnes
grauat,ſicut ad litteram videmus de religioſis modernis,quo-
rū cantus & cultus eſt hominibus odibilis.ſ.propter diſſonan-
tiā ſuæ vitæ abominabilis, ita ꝙ multis dicitur illud Amos 5.
Aufer a me tumultum carminū tuorum, cantica liræ tuæ non
audiam. ¶ Organum eſt inſtrumentum muſicum ex multis fi- 2
ſtulis compoſitum,& cum duobus follibus inſufflatum,cæte-
ris inſtrumētis repudiatis ab eccleſia acceptatum,& eccleſia-
ſticis officijs deputatum. Per organum pōt intelligi ſacra ſcri-
ptura,quam eccleſia ſola recipit, alia vero inſtrumēta muſica
hiſtrionum.i.alias ſcientias poetarum & philoſophorum non
recipit neq; legit. In iſta igitur ſunt plures fiſtulæ bonorū do-
cumentorum.ſ.conſiliorum, ſacramentorum,& mādatorum,
quibus.ſ.mediantibꝰ ſonus prædicationis & diuinæ laudis gra
tus & acceptus Deo redditur,qñ diuino inſufflāte ſpiritu,prę
dicator tāgit,prædicat & loquitur.2.Paralip.29. Steterūtq; le
uitæ tenentes organa Dauid. Ad hoc.n.ꝙ ſonus debitæ melo-
diæ de ſcripturæ organo extrahatur, duo hoīes requiruntur,
vnus a parte poſt ſpiritus.ſ.ſanctus, qui occultè duos folles.i.
intellectum & voluntatem inſufflet & inſpiret,& vnus a parte
ante.i.in aperto,videlicet prædicator,qui manifeſtè tangat,lo
quatur & prædicet 2.Reg.6. Dauid pcutiebat in organis. ¶ Tu
ba eſt inſtrumentum muſicum æreum, corneum vel teſteum, 3
ad fortiorem ſonum faciēdum ordinatum,& in bellicis nego-
tijs neceſſarium,& in feſtis & conuiuijs opportunum. Eſt au-
tem tuba interius concaua, exterius plana & rotunda,circa tu
bantis orificium valde ſtricta, in parte vero anteriori quæ au-
dientes reſpicit,valde ampla. Iſta igitur manu clāgentis ad os
ponitur,erigitur & tenetur,& prius a clangente tangitur q̄ ab
alijs audiatur. Eſt autem vſus tubę & in prælijs,& in cōuiuijs.
Vtuntur.n.homines in bellis ipſis tubis ad hoſtium terrorem,
ad commilitonum conuocationem,ad pugnantium animatio-
nem, ad equorum bellicorū excitationem,ad bellorum inien-
dorum cōgreſsionem,ad fugitiuorum reuocationem, & ad vi
ctoriæ habitæ ſignificationem. In feſtis vero & cōuiuijs vtun-
tur tuba ad conuocationem & lætificationem populi,ad laudē
Dei,& ad pronunciationem præſentis vel futuri ſolēnij. Vnde
etiam

etiam apud Indęos Neomenia.i.ſolennitas nouæ lunæ cum tu
barum clãgore celebratur, & annus ẽt iubileus cum tubarum
ſonitu prouũciabaẽ.Per tubam põt intelligi prædicatio, quæ.ſ.
& tempore belli & tpe conuiuij ſeu feſti eſt neceſſaria,dum tñ
modo ſi debito fabricata . Tuba ergo prædicationis debet eſſe
plana, non vltra modum ſubtilis , longa , & non vltra modum
breuis,rotunda & diſtincta,& non vltra modum confuſa,con-
caua , & non vltra modum ſolida ſeu rigida,¦vacua & ab oiſpe
lucri temporalis penitus aliena , a parte tñ tubantis ſeu prædi-
cantis debet eſſe arcta & ſtricta, a parte aũt auditorũ debet am
plius eſſe lata. Sibi.n.debet arctitudinem pęnitentiæ prædica-
tor retinere,alijs vero debet latitudinẽ miſericordiæ præſenta-
re.Cum.n.prædicatio duas habeat partes,ſ.iuſtitiam & miam ,
prædicator ſemp debet ſtrictitatem iuſtitiæ & pęnitentiæ a p-
te ſua ſumere,alijs vero debet clementiæ latitudinem præoffer
re.Manu.n propriæ operationis debet tubam prædicationis ad
os locutionis applicare, & quod docet & loquitur , manu exe-
cutionis debet tangere & palpare , & prius tangere quàm tu-
bare,priuſq; manualiter facere q̃ docere 3. Eſdræ 5. Steterunt
ſacerdotes habentes ſtolas cum tubis. Igitur tuba ſacræ doctri
næ & prædicationis ad multa valet,& proficit,quia in bello tẽ-
tationum & tribulationum huius mundi,iſta eſt quæ hoſtes no
ſtros demones terret,quę milites & equos.i.bonos & malos fi-
deles & infideles ad pugnandum contra vitia cõuocat & exci-
tat,quæ congreſſum contra vitia ordinat, & quæ fugitiuos , &
pęnitentiæ cedentes reuocat, & quæ modum & ſignum victo-
riæ manifeſtat.Iſta eſt p quam triſtes & deſperantes p ſpem lę
tificãtur,per quam Deus laudatur,p quam mãdata regis Chri
ſti edicuntur,& p quam æternæ gloriæ futura ſolẽnitas prædi-
catur.Et ſic dr Iohel.2.Canite tuba, congregate ſenes &c. Iu-
bileus.n.& Neomenia.i.remiſsio & nouitas paradiſi,cum tuba
prædicationis debet edici,& illa quæ ad ſalutem pertinent,cõ-
ſtitui & indici,& ſonus diuinæ laudis turbari,effici ſeu dici.ps.
Buccinatę in neomenia tuba.Vel dic q tuba eſt prædicator,¦p
abſtinentiam ſtrictus,per charitatem latus, per benignitatem
planus,per paupertatem vacuus cuius vox & ſonus eſt prædi-
catio vel doctrina,quę.ſ.valet ad omnia ſupradicta.Ideo ſibi di
citur Eſa.58.Clama,ne ceſſes , quaſi tuba exalta vocem tuam,
annuncia populo meo ſcelera eorum.Vel dic q tuba ſignificat
iactatores & comminatores,qui bona ſua tubicinãt & promul
gant,aliosq; terrificant & conturbant, quod eſt contra illud
Matthei 6.Cum facis elemoſynam,noli tuba canere. ¶ Fiſtula
4 eſt inſtrumentum muſicum,quod alio modo calamus nomina
tur,qua.ſ.vtuntur auceps &,venatores,vigiles & paſtores. Me
diante.n.dulci ſonitu fiſtularum aucupes aues decipiunt, vena
tores ceruos a curſu ſuo retrahunt,paſtores oues leniunt,& vi
giles ſeſe ad vigilandum excitant & inducunt. Talis fiſtula eſt
laus diuina,vel etiam ſacræ ſcripturæ prædicatio vel doctrina.
Iſta enim debent vti aucupes & venatores. i. prædicatores ad
homines ſpiritualiter decipiendum, & cautè ad laqueum pœ-
nitentię conducendum, dicentes cum Apoſtolo illud,¦Cum eſ
ſem aſtutus,dolo cepi vos. Iſta etiam debent vti paſtores.i. prę
lati ad oues.i.ſubditos leniendum & docendum & conſolan-
dum. Vigiles etiam.i.cõtemplatiui debent vti fiſtula ſacræ ſcri
pturæ ad ſe inuicem ad bonum exhortandum,& ad ſuæ ſalutis
vigilias proſequendum. Vel dic quòd fiſtula eſt adulatio , qua
pro certo hodie vtuntur quaſi omnia genera perſonarum , &
prædicatores & prælati & religioſi & contemplatiui,omnes.n.
ſuo modo blande & ſuauiter fiſtulant & alios decipiunt & de-
lectant.vnde Catho.Fiſtula dulce canit, volucrem dum deci-
pit auceps.Pone figura de fiſtula Dan 3.cui⁹ audito ſonitu po
pulus ſtatuam adorabat. quia.ſ.dum adulator fiſtulat populus
ſubditorum prælatos iudices & homines ſtatuales neceſſario
veneratur & laudat.¶ Tympanum eſt lignum aridum , in quo
5 pellis extenſa & ſiccata ſonum habet facere. Cithara autem &
lira & pſalterium ligna ſunt in quibus per extenſionem chor-
darum ſolet homo cantus & modulos (dum tamen tãgat cum
digitis)reſonare.Talia.n.inſtrumenta totam melodiam ſuã red
dunt per tactum , quia in iſtis niſi tactus digitorum interue-
niat,nulla fit melodia cantuum vel ſonorum.Tales vidẽtur eſ-
ſe religioſi viri,qui rectè ſunt ſicut lignũ aridum per abſtinen
tiæ ſiccitatem,in quibus pellis & chordę.i.¦venę ſunt extenſę p
pœnitentiæ macerationem, quia pro certo tales ſunt qui p ap-
poſitionem & tactum manualis operationis reddunt ſonum &
cantum confeſsionis,& gratiarum actionis,quia breuiter ¦nul-
lus eſt qui coram deo caticum dulce reddat,vel qui melodiam
laudis diuinæ debitè faciat niſi manum per bonam operationẽ
apponat & niſi inſtrumentum corporis proprij per pœniten-
tiam feriat atq; tangat.quod bene figuratum eſt in Iacob Gen.
32.vbi poſtquam angelus domini tetigit fęmur eius emarcuit,
& poſt in ſonum diuinæ laudis prorupit , dicendo ,¦Vidi Deũ
facie ad faciem,& ſalua facta eſt anima mea. Quia procul du-
bio poſtquam quis per pœnitentiam corpus proprium tetige-
rit ipſumque marceſcere per pœnitentiam fecerit, mox facili⁹
in ſonum diuinæ laudis prorumpit. Iob 1. Tange os eius &
carnẽ,niſi in faciem benedixerit tibi vel ſi vis dic q multa ſunt
inſtrumenta muſica.i.multæ perſonæ quæ nullum ſonum diuo
oæ laudis,confeſsionis,orationis & gratiarum actionis modu-
lantur,niſi a Deo vel prælato per tribulationem vel correctio-
nem tangantur. pſal.Tangit montes,& fumigant. ¶ Iſta eſt om 6
ni melodiæ mira proprietas,quia lętum reddit lætiorem,& tri
ſtem efficit triſtiorem,cuius rationem reddit Augu. dicens q
hoc accidit ex quadam proprietate occulta quam habet anima
rationalis cum armonia,propter quam paſsiones ipſius animę
intẽduntur,& ad lętitiam ſeu triſtitiam fortius conuertuntur.
Talis eſt melodia verbi Dei. Siue.n.anima ſit læta per ſpiritua-
lem conſolationem, ſiue triſtis per pœnitentiam & contritio-
nem,talis ipſius bona paſsio in ſuis qualitatibus intenditur,qñ
in cordis auribus verbi Dei ſymphonia modulaẽ.Triſtis enim
.i.vir pœnitens & contritus magis triſtificatur ex verbi Dei
ſonitu,lętus vero & ſpiritualiter conſolatus lętior efficitur ex
auditu,quia ſecundum q verbum Dei nunc terrendo,nũc cõ-
ſolando diuerſimode intonat,ſecundum hoc animam lętificat
aut contriſtat. Vel dic q illi qui ſunt triſtes & deſperati & ob-
ſtinati,ex auditu melodiæ verbi Dei fiũt aliquando triſtiores,
& deſperationis vitio pleniores,illi vero qui ſunt lęti,& ſpe ve
nię conſolati,fiunt ex tali auditu lętiores,& ſpe venię & miſe-
ricordiæ gaudẽtiores,iuxta illud Apoc.22.¦Qui audit audiat,
& qui quieſcit quieſcat, & qui in ſordib⁹ eſt, ſordeſcat adhuc,
& qui iuſtus eſt,iuſtificeẽ adhoc.ac ſi dicat,ex tali auditu fiunt
peccatores & ſordidi deteriores, iuſti vero et puidi meliores.
Quod etiam de mundi lætitia dici poteſt,quæ.ſ.lętos. i. bonos
& iuſtos¦(qui.ſ.omnia mundi gaudia ſciunt in Deum reduce-
re) lętificat, & facit meliores, triſtes vero. i. peccatores , qui
omnia ad malum reducunt,facit deteriores. Allega vt ſupra.

LIBER DECIMVS QVARTVS IN QVO AGITVR *de Naturæ mirabilibus.*

PROLOGVS.

QVIA Deos quottidie facit magnalia in 1
Ægypto,mirabilia in terra Cha,terribi
lia in mari Rubro, ita q illi qui nauigat
mare in nauibus,facientes operationes
in aquis multis, ipſi viderunt opera dñi
& mirabilia ei⁹ in profundo: hinc eſt q
mundi mirabilibus intendo aliqua dice
re,ipſaq; ad mores ad ſpiritalem intelli-
gentiam reducere, vt ſic quãto ipſę res
magis nouæ, mirabiles & inſolitę prædicantur , tanto poſſunt
animum plus mouere,vt & ſic natura hominum(quæ ſecun-
dum Plin.lib.12.cap.1.nouitatis eſt auida) de inauditis rebus
& inſolitis admiretur,& tandem morali expoſitione percepta,
in Dei laudem amplius eleuetur. Moralizare ergo intendo ſe-
cundum titulos regionum,quibus aſſcribentur ipſa mirabilia.
Sed quia multa ſunt de quibus neſcio in qbus regionibus fiũt,
cum¦nomina regionum quæ ponuntur a doctoribus , nunc vt
communiter ſint mutata. ideo poſt titulos regionum ipſa mira
bilia ſub particularibus rerum titulis finaliter diſtinguere di-
gnum duxi. Iſta igitur quæ hic pono, vna cũ infinitis alijs, quæ
ſupra in titulis diuerſis de rerum proprietatibus aſsignaui,in-
ueni in Plinio,Solino,& Geruaſio,in libris & voluminibus eo
rundem. Notandum tamen q non intendo moralizare mirabi
lia fantaſtica,ſed realiter in natura exiſtẽtia, atque vera. Verum
tamen dicerem & moralizarem aliqua de phantaſijs,de quib⁹
mirabilia ponit Geruaſi⁹ , niſi quia neſcio an ſint res in natura
exiſtens,vel demones hominibus illudentes. Ponit enim idem
de dracis ſub aquis habitantibus , & ibi catulos ſuos nu-

trientibus, in varias formas ſe transformantibus, lactantes mulieres pro nutriendis filijs rapientibus, & tandem adultis filijs ipſas cum ſalario reducentibus, viros vero cum rapiunt comedentibus, ſicut exemplificat de quadam muliere in Rodano circa Tarraconem rapta & in domo draci ſub aqua per ſeptenniũ ad nutriẽdum draci filium occupata, & poſtea reducta, quæ. ſ. dominũ ſuum poſtea in foro de Bellicadro cognouit, & de domina & alumno ſuo interrogans, miraute draco quomodo ipſum cognouerat, reſpondit ꝙ cum in domo ſua quadam die paſtilium anguillarum comederet, & oculum ſuũ eũ pingui digito tetigiſſet, extunc clarũ viſum ad videndum ſub aquis habuerat, aſſerens ꝙ non illos oculo ipſum videtat. Quo audito digitum oculo eius dracus impreſsit, & ſic eum amplius non cognouit. Addit etiam ꝙ iuxta Arelaten. ciuitatem ſub domo militiæ ad portam borealem in quadam voragine Rhodani vox quædam per triduum audita eſt, tam de die quàm de nocte, ac ſi eſſet vox humana, per ripam fluminis diſcurrens & dicẽs Hora præterijt, & homo non venit. Die vero tertia circa horã nonam, ecce iuuenis celeri curſu ad ripam adueniens, totus immergitur, & vox illa amplius non auditur. Audiui etiam ego in campaniæ partibus, non diu eſt, puellam faro ſimiliter raptam eſſe, & cum per ſeptẽnium fuiſſet perdita, & in quodam puteo in quadam crypta ad latus putei a draco nutrita, accidit (ſicut poſtea referebat) ꝙ dum quadam die dracus & vxor ſua transformati exteri⁹ exijſſent, & pueri quaſi ludẽdo de illo puteo cũ ſitula aquam extrahærent, ipſa ſe in ſitula poſuit, & foris extracta omnia quæ contigerant, enarrauit. Tandem vero in illo puteo puella non reperta, tumultus maximus eſt auditus. Ponit etiã de Delphinis, quos dicũt milites eſſe maris, ſicut exemplo cuiuſdam narrat dicens ꝙ cum nautę quidam multitudinẽ delphinorum circa ſe vidiſſent, vnum cum lãcea vluerauerunt, & ſtatim facta tempeſtate horribili, aſtuit quidam miles ambulãs ſuper aquas, qui illum qui ſocium ſuum delphinum percuſſerat, requiſiuit, quo ſtatim ſuper equum ſuum rapto, ipſum ſub aqua in palatium grande portauit, vbi quendam militem vulneratum in lecto reperiens, illum eſſe delphinum quem percuſſerat aſſeruit. præcepit ergo nautæ ꝙ telum quod immiſerat extrahæret, quòdque perpetuo delphinum non læderet, cum re vera ipſos eſſe ſub aquis homines ſeu milites certum eſſet, quo facto hominem apprehendit, & ipſum tandem ad ſocios ſanſum reduxit. Si. n. iſte ſint illuſiones demonũ, nulli dubium eſt quin poſsint iſta facere. Si vero ſint aliquæ occultę generationes in natura realiter exiſtẽtes, mirum videtur ꝙ taliũ notitia ad hominem non peruenerit, & ꝙ de iſtis in ſacra pagina nihil habeatur. Eſt tamen poſsibile (ſicut poſſet ab aliquib⁹ opinari) ꝙ ſicut in igne. i. in ſplendida cœleſti natura habitant creaturæ rationales, ſ. angeli, in aere demones, in terra homines, ſic & in aqua ſint aliquæ rationales effigies habitantes. Ad quod etiam videtur alludere ſcriptura dicens Iob 26. Ecce gigantes gemunt ſub aquis, & qui habitant cum eis. Poetę etiam videntur iſta ſenſiſſe, qui ſcilicet iſta numina, Neptunũ, Glaucum, Protheum, & Nereides videntur in aquis poſuiſſe, & ibidem dominium accepiſſe. Seneca etiam ad hoc videtur facere de naturalibus quæſtionibus lib. 6. vt dicit quòd in natura ſunt multa quæ nondum ad hominum notitiam peruenerunt, quæ tamen finaliter peruenient, ita quòd poſteri qui tunc erunt, mirabuntur nos ea ignoraſſe. Veniet (inquit) tempus quando iſta quæ nunc latent, in lucem dies extrahat, & longioris ęui diligentia. Multa enim ſunt quæ eſſe concedimus, qualia aũt ſint, ignoramus. & exemplificat de anima. Dicit etiam quòd in natura præter illa quæ cognita ſunt, multa per ſecretum eũt, nunquam humanis oculis orientia, neque enim omnia De⁹ humanis oculis nota fecit. ſequitur. Rerum natura ſacra ſua non ſimul omnia tradit. Scriptura etiam ſacra poſtquam de mirabilibus Dei operibus mentionem feciſſet Eccl. 43. finaliter addit, Multa inquit abſcõdita ſunt maiora his, pauca. n. vidimus operum eius. Poſſet ergo concedi ſecundum iſtos, fore poſsibile ꝙ prædicti draci & milites & alia ſimilia ſint quędam portio naturæ, quę adhuc hominibus eſt ignota. Iudicia. n. Dei abyſſus multa, & Dei mirabilia ſunt opera. Addit & Geruaſius idem de Lamijs & Strygibus, quas dicimus de nocte incedere, per clauſa oſtia intrare, pueros de cunis educere, ipſoſque aliquando cõburere, vinum de dolijs bibere, & bibitum integrum reſtituere. Addit & de Portunis, qui erant phantaſiæ, quæ de nocte facie rugata, ſtatura puſilla ſolebant apparere, & negocia domus cum quadã ſollicitudinis apparentia tractare, & in nullo ſolebant hominem lędere. Ego autem ſenem vidi, qui multitudinem talium ſe aſſerebat vidiſſe. Addit etiã de Fadis, quæ pulcherrimę mulieres videbantur, amplexus maritales cũ hominibus quęrentes, quæ fœminæ eſſe credebantur, quas quàm diu viri celabant, ſecretaque ſua non reuelabant, proſperitate maxima perfruebãtur. ſi vero ipſa prodebant, vel pacta q̃ erãt inter eos violabant, ipſe in ſerpentes conuertebantur, & ab eorum oculis euaneſcentes, nunquam ab ipſis amplius videbantur, ipſos vero maritos mox infortunia ſequebantur, ſicut exẽplificat de Raimundo domino caſtri de Ruſeto in prouincia Aquen. qui iuuentam Fadam pulcherrimam cum tali pacto in vxorem duxit, ꝙ eam nudam nullo pacto videre præſumeret. qua ſic in coniugio perſeuerante, & marito in omnibus proſperante, poſt multa tandem temporum curricula ipſam in balneo nudam videre voluit, quod vt factum eſt, ſtatim ipſa in ſerpẽtem mutata, immiſſo ſub aquã capite, receſsit & euanuit, ſimulq; tota militis proſperitas abijt & defecit. In mea vero patria Pictauia fama eſt caſtrum illud fortiſsimum de Liſiniaco eadem fortuna per quendam militem cum fada coniuge fundatum fuiſſe, & de fada ipſa copioſam nobilium & magnatũ originem ſuſcepiſſe, & exinde reges Hieruſalẽ, & Cypri, necnon comites Marchię, & illo de Pertiniacho originaliter proceſſiſſe. Fada tamen viſa nuda a marito, in ſerpentẽ mutata eſſe fertur. Et adhuc fama eſt quòd quãdo caſtrum iſtud mutat dominum, ſerpens in caſtro videtur. De alijs phantaſijs multa potuit idem Geruaſius, quòd. ſ. in monte qui dicitur Equa, qui eſt in terra Delphinate Viẽnen. qui ita eſt altus & vndiq; lateraliter ita preruptus, quòd nonquam ad ipſum eſt homini acceſſus, viſi ſunt ab alio monte alto iſti propinquo in eius ſummitate, vbi ſemper apparet herba viridis, panni extenſi, & ad ſolem vt ſiccarentur ea poſiti. In prouincia etiam Aquen. dicit eſſe rupem in cuius ſummitate eſt quaſi paries intercisſus, vbi duæ feneſtræ eſſe videntur, in quibus ſi a lõgè reſpexeris, quaſi duas pulcherrimas dominas videbis ſimul colloquentes, ſi vero ad rupem appropinquaueris euaneſcit ſpectaculum, nihilque de dominabus videri poteſt. Narrat etiam quòd in Anglia erat locus vbi quicunque clamabat, Veniat miles contra militem, ſtatim alius miles aderat ad inſtandum. De quodam etiam monte narrat, vbi quicunque ſitibat, ſi petebat bibere, vſque ad ei⁹ os cornu plenum vino offerebantur, miniſter vero non videbatr, quod cornu quidam retinuit, nec miniſtro reſtituit, quod a pluribus poſtea viſum fuit. Audiui etiam ego in Prouincia iuxta ripam cuiuſdam fluminis apud caſtrũ de Tricis quandã ignotam mulierem viſam a paſtoribus pannos lauare, & appropinquantibus illis fugere & euaneſcere, quæ tandem iterum prodiens, quendam puerum ſecum duxit, cui paſtores inſidiantes, ipſum rapuerũt, & ad caſtrum portauerunt, qui per tres annos nutritus nequaquã loquebatur. quadã vero die dum illi ſui nutritores eſſent ad menſam, puer vero ſederet ad ignem, ſubito audita eſt quædam vox exiſtens in platea, quæ vocauit bis Gabitte, gabitte, quo audito puer in ſemetipſo conſurgens, & ad carreriam fugiens, nũquam amplius fuit viſus. Quod dicã de mirabilibus quæ in hiſtorijs Galuagni & Arturi ponunt, quorum vnum de omnibus recito, ſ. de palatio quod Galuagn⁹ ſub aquam caſu raptus reperit, vbi menſam refertam epulis, & ſedem poſitam inuenit, oſtium vero per quod exire valeret, non vidit, qui cum fameſceret & comedere vellet, ſtatim caput hominis mortui poſitum in lance affuit, & gigas in feretro iuxta ignem iacuit, giganteque ſurgente, & palatium capite concutiente, capite vero clamante, & cibos interdicente, nunquam de cibis comedere auſus fuit q poſt multa miracula exiuit, ſed neſciuit qualiter exiuit. Iſta ſtupenda & mirabilia videntur & moralizatione digna, niſi quia ignotum eſt vtrum ſint demonum illuſiones, vel aliquarum rerum nobis incognitarum generationes, vel aliquę friuolę hominum fictiones. Melius ergo arbitror de iſtis tacere, quàm de ipſis aliqua narratiue aſſerere, ne forte videar fabulas hominum, vel etiam opera demonum pro naturali veritate narrare. Iſta ergo ad præſens ommittam, niſi forte quando de fabulis poetarum tractabo, inſeram aliquid de pręmiſsis. Dicendum ergo puto de mirabilibus, & primo ſecundum ordinem regionum.

De Aphrica. *Cap. 1.*

1 APHRICA generaliter eſt tertia pars orbis,
ad meridiẽ conſtituta, in qua ſunt multæ
latiſsimę regiones. Eſt.n.ibi Lybia, Nu-
midia. Mauritania, & prouincia Pœno-
rum, in qua ſuit Carthago maxima ſita,
quæ alterum poſt vrbem Romam, orbis
terrarũ decus, a Solino extitit nuncupa-
ta. Igitur in Aphrica eſt mõs Atlas, q ver
ſus meridiem e medijs arenis combuſtis
conſurgens porrigitur, diuerſis feris repletur, & in quibuſdam
ſui partibus ſyluis & nemoribus obumbrat. Huius cacumina
Herculi & Perſeo fuerunt peruia, cæteris vero hoibus inacceſ
ſa. In hoc ergo duo eſſe notabilia Soli. recitat. Alterum, quia di
cit ꝙ mons iſte ſilet ꝑ diem vniuerſus, & mirabiliter eſt ſolita-
rius & ſecretus, de nocte vero ignibus illuminat, & ibidem ti-
bijs & cymbalis ꝑſonatur, hoc tñ quis ſaciat ignoratur. Alterũ
ẽt notabile eſt, quia ibi creſcunt q̃dam arbores ad ſimilitudinẽ
cupreſſorum, q̃ quadam lanugine veſtiunt, et ſericis velleribus
induuntur, ex quibus q̃dem velleribus veſtes bombecynæ vel
ſericæ præparant, ſicut ẽr dicit Pli. cum Solino. Dicit ẽt idẽ So
li. ꝙ fruges ſponte naſcuntur ibidem. Per iſtum montẽ intelli-
go paradiſum, qui procul dubio arenis pœnitentiæ circunda-
tur, cum ibi nullus intret, quin illuc ꝑ pęnitentiã transferatur,
& iſte eſt locus q in die præſentis vitæ nobis eſt incognitus, &
multum ſolitari⁹ & ſecretus, in nocte vero mortis ibi ignis cha
ritatis videtur, lumen veritatis emicat, & cantus æternę laudis
& iocunditatis audit pſal. in die mandauit dñs miſericordiam
ſuam, & nocte canticum eius. Ita ꝙ ipſi ſancti pñt dicere illud
pſal. Nox illuminatio mea in delicijs meis. Ibi ẽr ſunt fruges la
titiatis æternæ, ſ. fruitio deitatis, q̃ ſponte ſingulis miniſtratur.
Ibi etiam ſunt arbores. i. ipſi ſancti, de quorũ lanugine. i. de quo
rum ſcientijs & exemplis ꝑfecti qui ſunt in hoc ſeculo, veſtiun
tur. Vel dic ꝙ iſtę veſtes arborum ſignificant dotes corporum
beatorũ. Vñ de iſto triplici bono btõrum dr̃ in pſal. Induti ſunt
arietes oniũ. ecce veſtium honeſtas. & valles abundabunt fru-
mento. ecce victuum fertilitas. clamabunt, etenim hymnũ di-
cet. ecce mentium iocunditas. ¶ Hic ponit Solinus de natura
elephantum, vrſorum, leonũ, hyenarũ, ſed omitto, quia de ip-
ſis in tractatu de aialibus extitit ſatis dictum. De onagris etiam
2 hic & de angnib⁹ meminit, de quibus dr̃ ſuo loco. ¶ Syrtes ma
iores & minores ſunt in Aphrica, & ſunt ſyrtes quædam peri-
cula arenarum. Sunt.n. arenę in deſertis lõgiſsimis circa mare,
quæ ad modum aquæ fluctuant orora, & propter ventum inte
rioribus terræ cõtinuæ vaporãtẽ, ipſæ arenæ perpetuo ſunt in
motu. Vñ (ſicut dicit hic Soli.) ſi qs inter ſyrtes maiores & mi-
nores quæ ducentis millibus paſſuum a ſe diſtãt, iter facere vo
luerit, neceſſe eſt ꝙ ſyderibus dirigatur. non põt.n ibi appare-
re veſtigium ſemitę ſeu vię, quia ad modicum flatũ venti ſitus
locorum mutatur, & qui montes fuerant, valles efficiuntur, &
econtra montes in valles tranſeunt, ita, ne agnitioni vlla loco-
rum indicia relinquantur. Fundus etiam maris cõtigui a pro-
fundo arenis ebullit, ita ꝙ ibi nauis ſine periculo nulla tranſit,
quamuis claſſem Romanam ſub Cn. Seruilio. & C. Sempronio
conſulibus per iſta loca vadoſa impune fortuna ꝑduxit. Et bre
uiter ſic fit ſm Soli. ꝙ ad exitium viatorum in terris ventus, in
mari terra ſeuiat. Et credo ꝙ iſtud periculum ſit mare areno-
ſum, de quo faciunt ſimplices mentionem. Iſtę etiam ſunt are-
næ ſub quibus (ſicut alibi dixi) perijt exercitus Cambiſis re-
gis, quem mittebat ad ſpolia templi Iouis hammonis, vt refert
Sen. de naturalibus quæſtionibus li. 2. Chariſsimi per iſta loca
perículoſa poteſt intelligi præſens mũdus, qui pro certo ſyrtis
dicitur a ſyrein, quod eſt trahere, eo ꝙ ad periculum gẽtes tra
hit. Iob 21. Poſt ſe omnem hoiem trahit. & ante ſe innumerabi
les. In iſto.n. ſunt arenæ bullientes i. mũdi diuitiæ, quæ propriẽ
bulliunt & fluctuãt, quia nunquam in eodem ſtatu permanẽt,
imo vento & ſpiramine fortunę flante nunc cumulantur, nunc
ſparguntur, nunc acquiruntur, nunc perduntur, ita ꝙ (ſicut in
multis videmus) nihil de præcedentibus cumulis inuenit. pſal.
Nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus ſuis & breuiter,
nulla eſt inter arenas diuitiarũ ſeculi certa via, nec põt hũ co-
gnoſcere quo pergat ad terminum paradiſi, niſi forte ad ſyde-
ra. i. ab bona ſuperiora & æterna, vel etiam ad ſanctorum eaẽ-
pla & documenta dirigat oculos mentis ſuæ, iſta videlicet affe
ctando, & illa fluxibilia cuntemnẽdo. Gen. 15. Reſpice ſtellas,
& numera eas ſi potes. Si ſic.n. fecerit, per mare huius ſeculi
non obſtãtibus diuitiarũ arenis, ſine periculo pertrãſibit, & ad
paradiſi terminos applicabit. Per mare aũt adiacens, religionẽ
vel ſtatum eccleſiæ intelligo, vbi. ſ. aduerſitatum amaritudo re
dundat. in illa n. fundus eſt arenoſus, quia. ſ. ibi ſicut in ſeculo
fluctuant diuitiæ abundanter, & ideo ibi eſt etiam periculũ ꝑ-
tranſire, ne forte cũ diuitiarum arenis contingat hoiem deperi
re. Et breuiter in terra & in mari eſt hodie periculum, & tam
in ſeculo quàm in clauſtro, quod. ſ. totum cõtingit propter ven
tum vanitatis, & propter arenas terrenę ſaecularitatis. vñ 2. Corin.
11. Periculum in terra, periculum in mari, periculum in ſolitu
3 dine. ¶ Secundũ Solinũ, in Apbrica ſupra Garamãtes fuerunt
quidã populi qui Pſylli vocabantur, ſic dicti a pſyllo quodã re
ge, cuius adhuc ſepulchrũ inter ſyrtes maiores ſm Pli. li. 7. c. 2.
oſtenditur. Qui contra virus ſerpentum erant muniti incredi
bili corporum firmitudine. ſoli.n. inter hoies anguium morſib⁹
non peribant, quamuis ab eis letaliter morderẽtur, quinimmo
ſecundum Plinium ibidem, ſolus odor iſtorum ſerpentes ſo-
piebat, & ipſorũ corpori ingenitũ erat tale virus ſerpentibus
ipſis erat. Volẽtes ergo probare ſi filij ſui paruuli ex adulterio
nati erant & procreati, ipſos anguibus exponebant, qui ſi erãt
adulterini morſus illis exitialis, erat, ſi vero legitimi, priuilegio
paterni ſanguinis tuebant. Iſta gens (vt aiũ) hodie perijt, & a
Naſamonibus capta fuit, aliqui tñ ſm Pliniũ remanſerunt, vel
qui a prælio fugerunt, vel tunc temporis non affuerunt. Tales
procul dubio fuerunt ſancti patres quia pro certo tanta firmi-
tate conſtantiæ viguerunt, ꝙ q̃uis a ſerpentibus. i. a demonib⁹
ꝑ tentationes & tribulationes varias morderentur, nunquam
tñ per peccatum inficiebantur, ſed incolumi conſcientia ſerua
bãtur. Mar. 16. Serpentes tollẽt, & ſi mortiferum qd̃ biberint,
non eis nocebit. quinimmo ipſi demonibus erant venena, & ſo
lus odor. i. ſola fama vel oratio eorum dabat eis nocumenta.
filij ẽt iſtorũ. i. eorũ ſucceſſores in religione vel eccleſia, q ve-
ri & legitimi ſunt. i. boni & iuſti, a talibus tentationum morſi-
bus non pereunt, illi vero qui ſunt pctõres & ex adulterio car-
nalis affectiones vel ſimoniæ in eccleſia procreati, demonum
morſibus i. tentationibus & tribulationibus non reſiſtunt, ſed
protinus morſi ꝑ conſenſum & opera pereunt & ſuccumbunt,
quia ſicut dr̃ Sap. 4. Adulterinę plantationes non dabunt radi-
ces altas. Tales tñ pſylli. i. tales pr̃es ſcti hodie ab eccleſia deſe-
cerunt, & a Naſamonibus. i. demonibus perierunt, iuxta illud
Mich. 7. Perijt ſanctus de terra, & rectus in hoibus non eſt, vel
dic ꝙ filii Dei legitimi, & filij adulterini taliter probantur,
quia ſcilicet expoſiti morſibus tentationum & tribulationum,
boni ſtant & perſeuerant, mali vero pereunt & vacillant, ſicut
patet de Chriſti martyribus, qui ſcilicet mortem incurrere
non metuunt, & de ſacerdotibus idolorũ, qui pro lege ſua nul-
latenus mori volunt. ¶ Hic agit Soli. de Baſiliſco, de quo dixi 4
ſupra in lib. de animalibus ſatis plene. Veruntamen hic ponit
vnũ notabile, ꝙ locum vbi ad cadauer baſiliſci, nõ intrãt aues
neq; muſcæ. vñ dicit ꝙ ꝑgameni qui templũ inſigne Apollini
ædificauerant, reliquias baſiliſci cõpararunt, vt dictũ tẽplũ nec
araneę intexerent nec aues inuolarent. Baſiliſcus iſte ſignificat
mortẽ, cui. ſ. nihil viuum põt reſiſtere. Si.n. reliquiæ ei⁹. i. me-
moria ipſius in tẽplo cõſciẽtiæ reponatur, & ſi ibi de morte me
moria habeat, tũc & ab araneis malarũ cogitationũ, & à volu-
crib⁹ diabolicarũ tentationũ incolumis ꝑſeruat. volucres n. i.
demones, araneæ i. malę cogitationes in tẽplũ cõſcię nunq̃ in-
trãt, vbi mortis reliqę & memoriæ ꝑſeuerant. Ideo bñ dr̃ Eccl.
7. In oibus operibus tuis memorare nouiſsima tua, & in æter-
nũ non peccabis. ¶ Garamantia eſt apbricæ prouincia, vbi eſt 5
fluuius de die algens, de nocte ardens, de quo dictum eſt in ti-
tulo de fontibus ſupra li. 8. §. 15. Dicit ẽt Solinus ꝙ armẽta gen
tis huius obliquis ceruicibus pabulantur, cornua.n. armento-
rum iſtorum ita ſunt protenſa & curua, & verſus terram incli-
nata & prona ꝙ impediunt ne ad herbam carpendã attingant,
ora aũt recta ſunt, & ideo neceſſe eſt caput obliquare, ſi aial vo
luerit mãducare. Per iſtam pabulationẽ poſſum intelligere re-
fectionẽ gloriæ paradiſi, quia pro certo iſtud hodie eſt verũ ꝙ
multa ſunt armenta hominum in garamantia mundi huius, q
cornua ſuperbiæ & elationis talia & tanta habent, ꝙ pabula di
uinæ gratiæ, ſcientiæ, euchariſtiæ & æternæ gloriæ comedere
vel attingere nunquam valent. igitur ſi talibus pabulis volunt
paſci, neceſſe eſt ꝙ caput ſuæ elatę intentionis obliquẽt & ver
tant, & ꝙ ꝑ humilitatem ad iſta pabula ſe præparẽt, & ꝙ a cę-
pta ceruicoſitate ad humilitatis limites ſe conuertant.

De Amazonia. *Cap.* 2.

1 AMAZONIA eſt regio fęminarum, quæ nullum ma
ſculum inter ſe viuere permittunt, ſed prolis gratia
cum maritis certis temporibus conueniunt, & ſi ma
ſculū pepererint, ipſum eijciunt vel occidunt, ſi aūt
filiam habuerint, ipſam nutriunt & reſeruant. Amazones autē
iſtę octauo anno filiabus ſuis dextram mamillam exurūt, ne ad
ſagittandum valeant impediri. & duas reginas ſuper ſe habent,
quibus obediunt, ita ꝙ vna cum exercitu debellante, altera in
regno remanet, & earum publicam rem gubernat, vt dicit Iſi-
do. & eſt iſta regio in Scythia ſuperiori, & hæ fœminæ ita bel-
latrices affectæ ſunt, ꝙ per centū annos tenuerunt regnū orien
tis. Oroſius autem dicit duos reges iuuenes de Scythia in Pon
tum & Cappadociam veniſſe, ibiq; patria domita regnauiſſe, q
fraude finitimorum occiſi fuerunt, & ſic vxores eorum cū pau-
cis maſculis remanſerunt. Iſtæ ergo ad vltionem virorum, ar-
ma ſumunt, & vt omnibus ex ſimili conditione animus fieret,
viros qui ſuperfuerant, interficiunt, paceq; armis quæſita, alie-
nos coitus prolis gratia expetunt, paruulos mares enecant, &
fœminas cuſtodiunt. Vna autē reginarum iſtarum fuit illa no-
bilis Pentheſilea, quæ in bello Troianorum contra Græcos cū
puellis ſuis fortiſsimè legitur pugnaſſe, & ibi etiam deceſsiſſe.
Iſta regio eſt mundus in quo mulieres. i. molles & fluidi pecca
tores, nullum maſculum. i. nullum virum iuſtum diligunt, ſed
fęmellas. i. alios peccatores ſibi ſimiles eligūt atq; volunt. Ideo
Naum. 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Figura Exod. 1.
vbi Pharao fecit fœminas reſeruari, maſculos ſubmergi. capo-
ne &c. Et ſi iſtæ fœminæ. i. homines mundani aliquem filiū ma
ſculum. i. virtuoſum & Deum timentem habuerint, ipſum eij-
ciunt & contemnunt, maximè quādo intrauerit religionē &c.
huiuſmodi. ſed ſi pepererint fœmellam. i. ſi filij eorum mali effi-
ciantur, & vſurarij ſicut ipſi, tūc eos diligunt & reſeruāt. Qua-
lis mater, talis & filia eius. Ezech. 16. Duæ mamillæ iſtarū filia
rum iuuenum ſunt amor Dei & amor mundi, ſed pro certo ma
tres earum dextram mamillam, amorem. ſ. Dei eis auferunt, ne
forte ad ſagittandum pauperes per vſuras & huiuſmodi impe-
diantur, & vt ad bella negotiorum mundi plus habiles ha-
beantur, & ideo dicuntur Amazones, quaſi ſine miſericordiæ
mamma. Vel dic ꝙ mamma dextra eſt pietas ad pauperes, quæ
in eis exuritur. ſiniſtra eſt affectio ad parentelam, quæ in eis re-
ſeruatur. Duæ reginæ iſtius regni ſunt luxuria & auaritia, ſed
luxuria domi remanet & quieſcit vna cum luxurioſis altera
autem regina, ſ. auaritia cum exercitu auarorū per fora & nun
dinas bellum gerit. vt luxurioſis dicatur illud Nume. 32. Fra-
tres veſtri. i. auari, vadent ad pugnam, & vos hic ſedebitis. Iſti
etiam habent regnum orientis, quia mali plus quàm boni ha-
bent aliquando regimē mundi. Ideo Eſa. 3. Mulieres domina-
tę ſunt eis. Sic ergo dico quòd in regno eccleſiæ vel etiam mun
di, duæ malę dominantur reginæ, ſ. auaritia & luxuria, quæ. ſ. a
fœminis ſuis. i. a mollibus & effeminatis perſonis dextera ma-
millam. i. Dei amorem ſeu miſericordiā ad pauperes auferunt,
& ſiniſtram carnalis affectionis eis inſerunt & dimittunt. Vel
dic quòd iſtæ reginæ ſunt moderni mali & effęminati prælati,
qui reuera non merentur reges dici, ſed reginæ potius, ſeu fœ-
minæ nuncupari. vnde illud prædictum Eſaiæ 3. Mulieres &c.
Iſti ergo viros. i. virtuoſos homines non diligunt, imo ipſos pſe
quuntur & odiunt, & in regno eccleſiæ ipſos dominari nō per-
mittunt, fœminas autem. i. ignorātes & effęminatos cuſtodiūt,
& eos in regno eccleſiæ retinent, promouent & extollunt. Nu-
me. 31. Cur fęminas reſeruaſtis? Et ideo breuiter quaſi tot' po-
pulus eccleſiæ eſt hodie muliebris. i. ſciētijs & virtutibus imbe
cillis. Naum. 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Pharao. ſ.
rex Ægypti. i. diabolus viros. i. perfectos præcipit occidere vel
fugare, & ab eccleſia deficere vel ceſſare, fœmineos vero. i. fra
giles & ignaros iubet malis prælatis & promotoribus reſerua-
re, quibus etiam (vt apparet) mamma dextra. i. pietas eſt auul-
ſa, ſiniſtra vero. i. carnalium parentum affectio eſt ſeruata. ps.
Obliuiſcatur mei dextera mea. Eiuſdem enim conditionis vo-
lunt eſſe, & ideo mares. i. perfectos ſecum nolunt aliquo pacto
intereſſe, ſicut ad litteram videmus de ignorantibus religioſis
& clericis, qui inter ſe clericos ſcientificos non diligūt, ſed eos
occidunt. i. deprimunt & contemnunt, & omnes eiuſdem con-
ditionis & ignorantiæ eſſe volunt. Exod. 1. Si quicquam maſcu
li ſexus fuerit, interficite.

De Anglia. *Cap.* 3.

ANGLIA eſt Britannia maior, in qua ſunt & fiunt 1
multa mirabilia & ſtupenda. Dicit n. Geruaſ. in lib.
ſuo de Ocijs imperialib', ꝙ in villa dr̄ Venichium,
in dioceſi Vigornienſi, ſunt putei ſalſi, de quorum
aqua p decoctionem fit ſal Sed vnū eſt ſatis mirabile, q̄a aqua
illa p medium annum eſt ſalſa. ſ. a natiuitate dñi vſq; ad feſtum
ſcti Ioānis Baptiſtę, p aliud vero mediū tpis eſt dulcis. Sed qđ
mirabilius eſt pro illo tpe quo eſt ſali neceſſaria, ſi non hauri-
tur, ſupfluit, p aliud vero tps via ſup excreſcit. Chariſsimi per
iſtam aquam intelligitur ſcientia, q̄a pro certo illa ſcientia quę
ad ſal ſapientiæ & ad condimētum & documentū hoīum p do-
ctrinam & p̄dicationē ordinat̃, creſcit, affluit & augmentat̃, il-
la vero q̄ ad vtilitatē aliorū non ordinat̃, & q̄ in aliorū vſib' nō
diſtribuitur, in ſe decreſcit & diminuit̃, quia ſciētia cōicata p̄-
ficit, ſcientia vero occultata deficit. ideo bñ dr̄ Eccl. 41. Scien-
tia abſcondita, & theſaurus abſcōditus, q̄ vtilitas in vtriſq;? Vel
dic ꝙ iſta aqua ſignificat diuitias, q̄ pletūq; ſi p largitatem &
elemoſynam diſtribuantur, & hoīum vtilitatibus deputentur,
creſcunt, ſi vero aliorū vtilitatibus non ordinent̃, ſed in ſuo pu
teo. ſ. ab auaro ſeruent̃, pereunt & decreſcūt. Ideo Prou. 11. Alij
diuidūt propria, & ditiores ſunt, alij rapiūt nō ſua, & ſp in ege- 2
ſtate ſunt. ¶ Dicit ēt Geru. ꝙ in Anglia prope Londinas in vico
qui dr̄ Alpele, eſt ſilua cuius lignū ſectū ſi in aqua riuuli iuxta
fluentis, vel in terra arida iuxta riuum p annū ſepeliatur & di-
mittatur, in lapidis pōdus & duritiā cōmutatur, quod tñ nō fit
ſi ſectū non fuerit, ſed plātatū. Sic verè ſi quis p correctionē &
cōfeſsionē fuerit ſectus, & a vitiorū ſupfluitatibus detruncat',
& tādē in riuo deuotionis vel ſacræ ſcripturę poſitus & immer
ſus, vel ſub terra. i. ſuæ terreitatis & mortis memoria p conſide
rationem, ſepultus, fiet per cōſtantiā & fortitudinē ſaxeus, & p
maturitatem & prudentiā pōderoſus Iob 38. In ſimilitudinē la
pidis durant̃ aquæ. Vel dic ꝙ ſi quis ligneus. i. iuſtus & bonus,
& ad fructificandum per bona opera aptus, ſub aqua deliciarū
& ſub terra temporalium negociorum & diuitiarū ponitur,
ſi ibi diu implicatus dimittitur, paulatim per obſtinationē du-
ratur, & in lapidem. i. in hoīem peccatorem, durum, crudelē &
impium transformatur. Iob 41. Cor eius indurabitur quaſi la-
pis. ¶ Item idem Gerua. (qui ex dictis apparet anglicus fuiſſe, 3
vel multum in Anglia commorat') dicit ꝙ in Anglia in dioceſi
Linconen. loco dicto Rodeſtum, eſt quidam magnus riuus in
quo ſi duos equos ſeptennes adaquaueris, quātumcunq; in al-
titudine ſint diſsimiles, ipſos tñ æqualiter humectatos tam in ti
bijs q̄ in laterib' videbis. In ripa vero illius riui eſt vnū ſepul-
chrum apertū, ad vnum hoīem recipiendum aptum, qđ tñ ad
oēm plenę ætatis hoīem (q̄cunq; quātitate ſint diſpares) inue-
nies opportunū. In monaſterio vero Cluniacē, dr̄ eſſe vnus lo-
cus ad lauandum monachos mortuos p̄paratus, ſed hoc mirū,
q̄a ſm quantitatē lauandi mortui diſponitur loc' ille, ita ꝙ ſiue
magnus fuerit ſiue paruus, corpori lauando p̄dictū lauatoriū
coęquat̃. Per iſtā aquā & per iſta ſepulchra poſſum intelligere
pręmiū glorię paradiſi. Iſta. n. eſt aqua in qua beati adaquātur,
& in qua ſitis deſideriorum oīum temperatur, iuxta illud pſal.
Torrente voluptatis tuæ potabis eos, qm̄ apud te eſt fons vitæ.
Iſta eſt ſepulchrum in quo aīa ſepelitur, & in quo a mundi hu-
ius fluxibus quietatur. Eſai. 11. Erit ſepulchrū eius glorioſum.
Dico ergo ꝙ iſta aqua voluptatis æternæ ęqualiter ſe habet ad
magnos equos & ad puos. i. ad diuites & ad pauperes, q̄a. ſ. oēs
recipit, & oībus ęqualiter bona ſua diſtribuit & impendit, dū
tñ in ætate. i. in meritis ſint ęquales & p virtutū ſeptenariū ſint
ſeptēnes, q̄a breuiter ibi altitudo ſeu dignitas quam habuerant
non attēdit, ſed p̄mia ęqualiter diuidūtur, dum tñ ſint æqualis
ætatis & ęqualis meriti. Leu. 6. Cunctis filijs Aaron ęqualiter p
ſingulos diuidet̃. Et breuiter, æterna gloria eſt quædā ſpūalis
& perpetua ſepultura, quæ bonum quantitatibus. i. virtutib' &
meritis ſe coaptat, oībuſq; aptā & ſufficientē ſe p̄parat atq; do-
nat. Figurata in illa māna de qua dr̄ Sap. 16. Vniuſcuiuſq; volū
tati deſeruiens, ad quod quiſq; volebat conuertebatur. Vel dic
ꝙ talis riuus & talis lapis ſepulcorius vel lauatorius eſt bonus
prælatus vel iudex, quia. ſ. iſte ſine perſonarum acceptione ad
magnos & paruos, nobiles & ignobiles, æqualiter ſe debet ha-
bere, & ſm diuerſas cās & merita, ſe debet diuerſis diuerſimo-
de coaptare, dicēs cū Apoſtolo 1. ad Corin. 9. Oīb' oīa fact' ſū,
vt omnes lucrifacerem. & Sap. 6. Æqualiter eſt ei cura de omni
bus. ¶ Item idem Gerua. dicit quòd in Anglia in comitatu dē 4
Stanfort,

Stanfort,ad radicẽ montis Manl, eſt quædã palus cuius aqua
lympidiſsima in reſumendis viribus eſt mirabiliter virtuoſa,
nã(vt ait)equites & vectores q̃q̃ in currẽdo fuerint fatigati &
laſsi,ſi in ipſo ſolis ardore aq̃ iſtam guſtauerint,& equis biben
dã capoſuerint,ita amiſſas currendi vires recuperant, ac ſi nul
latenus cucurriſſent.Ad qđ ẽt dicit valere panẽ calidũ, & her-
bã quę dr̃ trifoliũ,q̃a ſicut ait,muſtela ex diuturna pugna cum
ſerpẽte laſſata,ad iſta herbam ſe confricat,& ſic vires deꝑditas
recuperat & reſtaurat. Re vera talis aqua eſt ſacra ſcriptura,
Chriſti gr̃a,cęli gloria.ſcriptura.n.dr̃ aqua ſatians,gr̃a aqua ve
getans,gloria aqua refrigerans.Igitur dico ꝙ iſtę aq̃ vires ſpũa
les hñt in hoĩe reparare,q̃a ſi quis currendo ꝑ progreſſum bo-
norũ operum laſſatus fuerit & tribulationibus & tẽtationibus
fatigatus,ad iſtas aqua recurrerit,& eas ꝑ ſtudium vel deuotio
nem guſtauerit,mõa fortitudinẽ recuperabit,& ad curſum vir
tuoſum leuis & agilis apparebit.Eſaiæ 40.Qui ſperant in dño,
mutabunt fortitudinẽ,aſſument pennas vt aq̃læ, currẽt & non
laborabunt,ambulabunt et nõ deficient.Trifoliũ.n.diuinę gr̃ę,
& panis diuinæ ſcientiæ & æternæ gloriæ diligenter attentus,
& ꝑ deuotionẽ guſtatus,nos cõtra ſerpentẽ.i.diabolũ roborat,
5 & vires noſtras reparat & confortat.¶ Vnũ valde mirabile nar
rat idem. Dicit.n.ꝙ in Anglia eſt caſtrum qđ dr̃ Pecb,in quo-
dam monte ſitum,in cuius montis latere eſt foramẽ apertum,
de quo ſicut de quadã fiſtula ventus nõ modicus ſępe ſpirat,cu
ius dñs dictus Guillermus penerelli,cum in aĩalib' diues eſſet,
& ſubulcus eius vnã grauidam ſuem in paſcuis amiſiſſet,ꝑ ip-
ſa quærẽda dictum foramẽ intrauit,qđ tñ needũ aliquis ꝑſcru
tatus fuerat.Cum ergo ꝑ opaca foraminis ꝑcurriſſet,tandẽ in
locũ lucidum deuenit,ſ.in cãporum platiem ſpatioſam, ad quã
ingreſſus,meſſores colligentes maturas ſegetes reperit, inter
quos ſuem perditã,q̃ ſuculas ediderat,adinuenit. Habito ergo
verbo cũ præpoſito terræ illius,ſcropham recepit, & dimiſſus
ab illis,ipſam cũ nouo grege ꝑ idem foramen ad domũ dñi ſui
reduxit.Mira res(ait Gerua.)de meſsibus ſubterraneis vene-
rat,& in noſtro hemiſperio hyemalia frigora videt.Iſtud autẽ
abſentiæ & vicinitati ſolis aſſcribit̃. Et iſtud mirabile a quodã
religioſo viro,qui de loco oriundus erat,audiuiſſe ſe dicit. Per
iſtã ſuem poſſum intelligere carnẽ,vel ẽt aĩam carnalẽ & pec-
catricem,quæ nobis ad cuſtodiam eſt commiſſa.verũ q̃a iſta fa
ciliter ꝑditur ꝑ peccatum,ſi ipſam recuperare volumus,neceſ-
ſe eſt ꝙ foramen mortis ꝑ conſiderationem intremus, & ꝙ de
morte profundus cogitemus, & ꝙ vltra progrediendo, vſque
ad meſſores angelos,& ad meſſem gloriæ paradiſi ꝑ contẽpla-
tionem tranſeamus,& ſic ex cõtemplatione paradiſi, & ex con
ſideratione mortis,contritionem concipiemus,& ſuem.i.aĩam
perditam cum adiunctione fętnũ bonorũ operum recuperabi-
mus,& indignationem dñi euademus,dicendo illud Matt. 15.
Congratulamini mihi q̃a inueni dragmã meam, q̃ perdiderã.
6 ¶ Itẽ idẽ Gerua.dicit ꝙ in Anglia ẽ ſtagnũ qđ dr̃ Vulfreſmer,
quaſi mare.Vulfi regis,quod ſi oĩbus piſcantibus paſsim expo-
nitur,piſcibus abundat,ſi vero piſcantes inde arceantur, tunc
aut nullus,aut rarus piſcis in eo reperitur. Iſta poſſunt appli-
cari ꝙ illa bona quæ magis communicantur,& q̃ liberali' ero-
gantur,a Deo amplius multiplicãtur,iuxta illud Luc.6. Date,
& dabitur vobis.Econtra vero ſæpe fit ꝙ Deus piſces.i.diuitias
illi ſubtrahit,qui ipſas ſibi retinet,& alijs non impendit, quia
breuiter multa ſunt ſtagna.i.multæ perſonæ, quæ quanto plus
tribuunt,plus abundant, & alij qui quanto ſua auarius cuſto-
diunt,minus habent 2.ad Corinth. 7. Qui multum habuit,non
abundauit,& q̃ modicum,non minorauit.Ac ſi diceret.Ille qui
multum cupit habere & propterea vult parcere & non retine-
re,non abundat,ille vero qui modicum velle habere videtur,
inquantum bona ſua elargitur alijs, minorationem non pati-
tur,ſed redũdat. Vel ſi vis dic ꝙ talis lacus eſt hõ ſcientific',cu
ius poſſeſsio.ſ.ſcientia,cõmunicando creſcit,retinẽdo vero mi-
nuitur & decreſcit.Bñ ergo dr̃ ꝙ melior eſt ſtultus qui abſcon-
7 dit ſuam ſtultitiã,q̃ ſapiens qui ſapiẽtiam.Eccl.41. ¶ In Anglia
eſt ſignum circa regionẽ prædictã,in quo ſi quis nauigans dixe
rit ipſi aquæ,aueringemer,quod.ſ.in lingua illa eſt opprobriũ,
ac ſi diceretur ſtagno,mare aneringi, ſtatim ſubita tempeſta-
te correptus,cum ſuo nauigio ſubmergeretur. In Aruernia ẽt
audiui lacum eſſe,vbi ſi lapidem ieceris,tẽpeſtates & tonitrua
mox audies.Quod etiam de quodam puteo qui eſt prope Vien
nam dr̃,vbi Pilatus poſt mortem ſuam proiect' affirmatur.Eſt
& in Britannia minori quidam fons, a quo ſi aquam ſumptam
ſuper lapidem effundas,ſtatim nubes & tempeſtates audies &
videbis.Mirum.n.eſt ꝙ aquæ indignationem concipiunt,& ꝙ
opprobrium,ſibi factum ꝑpendunt.Illa poſſunt applicari con
tra multos,q̃ fingunt ſe beniuolos & perfectus, & more aq̃ in-
ſenſibiles & ignaros, veruntamen taciturnitatem & ſilentium
ſolum ſeruant qũ nulli ipſos percutiunt, vituperãt ſeu grauãt,
ſed pro certo ſi quis aliquod vituperium eis dixerit,vel lapidẽ
alicuius tribulationis vel correctionis,vel quãcunque modicã
iniuriã in eos iecerit, vel de aquis ſuorum bonorum tempora-
liũ aliquis ſuſtulerit vel effuderit,ſtatim tempeſtates rixarũ &
diſcordiarũ,& tonitrua impatientiæ & malorum verborũ au-
diet,ita ꝙ ab eorum iniurijs via euadet Eccl.19.Eſt qui nequi
ter ſe humiliat,& interiora eius plena ſunt dolo.Vel dic ꝙ iſtę
ſunt aquæ ſcripturæ,baptiſmi & diuinæ gratiæ, quibus ſi quis
iniuriam fecerit,vel contra eas blaſphemauerit, æternæ dãna-
tioni,tempeſtatem incurret. ¶ Narrat idẽ ꝙ in Anglia in dio- 8
ceſi Londinen.eſt caſtrum dictum Augra,vbi ſemel de auibus
cygnis accidit ſpectaculum valde mirum.Cũ.n.quadã die mi-
lites ſtantes ad feneſtrã reſpicerent ſupra pratum,ecce cygno-
rum aduenit multitudo,& cum q̃dam femella cum alio q̃ cum
cygno ſuo cõcubuiſſet,facto prius inter eos longo garritu, lo-
co cõſilij,ſtatim venit vn' corã alijs ſicut accuſator, poſtea ve
nerunt duo alij ſicut teſtes.miſsi ergo duo alij reã adducunt,&
ſtatim contra adulterã inſurgunt,ipſamq; deplumant penit' &
confundũt,& morti & frigori ipſam adijciunt & exponũt. Illa
pñt applicari exẽplariter cõtra adulteras,quas.ſ.viri debent cõ
dẽnare,& amotis plumis.i.dote & tꝑalibus bonis,frigore & tri
bulationi exponere,& eas acriter caſtigare. Vel id põt dici de
aĩa pc̃trice,quæ cum ſit ſponſa Chriſti ſibi in baptiſmo con-
iuncta,(iuxta illud Oſeę 2.Spõſabo te mihi in fide.)ipſa tñ per
malos conſenſus & vitia cum diabolo adultero fornicat̃.In die
iudicij ergo vel in morte,cygni.i. Deus & angeli eius cõtra eã
congregabũtur,& plumis donorũ & virtutũ,bonorũq; tꝑaliũ
ſibi amotis, ipſam æterno frigori & ſupplicio condemnabunt,
Eze.23.Viri ergo iuſti ſunt,hi iudicabũt eã iudicio adulterarũ
Vel dic ꝙ iſta adultera ſignificat perſonã hæreticã à fide prę-ua
ricantẽ,& diabolo adultero adhęrentẽ, q̃ profecto debet con-
gregatis cygnis.i. Ep̃is & alijs viris iuſtis condemnari, & per
cõfiſcationẽ plumis.i.bonis tꝑalibus ſpoliari. ¶ Vnũ valde mi- 9
rabile dicit Geruaſius ſemel in Anglia accidiſſe. Dicit.n. ꝙ in
quadã eccleſia plebana cum populus audita miſſa egrederet̃,
tꝑe quidem multum tenebroſo & obſcuro,ecce de nubibus q̃-
dam anchora nauis inferius corã ipſis ante eccleſiã in ipſo ce-
miterio deſcendit,& fune in aere ꝑtenſo & pendulo.infer' vni
tumulo adhęſit,tandem dum admirãs pp̃ls de hoc inter ſe con
ferret,incępit anchora moueri,& audiri vox in aere quaſi nau
tarum ad euulſionẽ anchorę cum multu cõtẽdẽtium. Nec mo
ra, vnus nautis deſuper per funem ad reuocandam anchoram
demittitur,qui cum ipſam a tumulo euulſiſſe, & a populo ca-
pitur inter eorum manus ac ſi in mari naufragium pateretur,
humectatione noſtri craſſi aeris ſuffocatur. Sed & ſuperiores
nautæ credentis ſocium ſubmerſum eſſe poſt vnius horę ſpa-
tium funem præciderunt, relicta anchora nauigantes. De illa
vero anchora feramenta oſtij eccleſię ad perpetuam rei me-
moriam fuerunt fabricata. Aliud item ſimile ponitur ab eodẽ,
ꝙ quidam nauta de caſtro Briſcoldo in canonicatu clauduca-
ſti cum eſſet in remotis oceani partibus,cultellus ſuus in aquã
cęcidit,qui eadẽ hora per feneſtram tecti domus ſuæ corã vxo
re ſua in mẽſa ſe infixit, ſicut poſt viri reditũ cõpoto dierũ fa-
cto,vterq; repit & cognouit.Ex his ergo intẽdit concludere ꝙ
mare q̃nq; ſurſum in aere vehit.qđ tñ ſi verũ ẽ,a me, multiſq;
alijs ignoratur. Iſta libẽter exponerẽ,ſi fidẽ adhiberẽ.Et ſi vis
dic ꝙ nautę in aere nauigãtes ſignificãt viros iuſtos, in cęleſti-
bus mentaliter vitã ducentes. Ad Phi.3.Conuerſatio nr̃a in cę
lis eſt.Per iſtã aũt anchorã q̃ ad terrã protẽdit̃,intelligo aliqđ
terrenũ negociũ,ꝑ quod tota nauis.i.totũ ipſorũ collegiũ circa
inferiora vacat,& a virtutũ itinere retardat̃, quia ꝓ certo ter-
rena negocia nõ ſunt niſi q̃dam anchorę per quas mẽtes bono
rũ reſidẽtia virtutũ ꝓgreſsibus arreſtatę Per demiſſum hoĩem
ꝑlatos & officiales intelligo,qui ad terrena negocia expedien-
da mittũtur,vbi quia manib' hoĩum.i.laudib' adulatorũ attre
ctant̃,ꝑ diuerſa vitia ſuffocant̃,quo fit vt alijs ſe ſaluãtib',& an
chorã terrenorũ negotiorũ dimittẽtib', hi diuerſis vitijs mo-
riãtur,& inferi' cũ mũdi pc̃tõrib' in mũdo morã trahẽtib' in
craſſo deliciarũ aere ſpũalr̃ ſuffocent̃. Diſplicet mihi moraliza
re iſta,q̃a timeo nõ fuiſſe vera ſed cũ ſint multa naturæ mirabi
lia,q̃ hoĩb.ſũt ignota,idcirco ea nec penit' repudio,nec ẽt ad-

mito.¶ Scđm eundé. Merlinus in Anglia iuxta monté Ambrũ
choreá gigantũ poſuit, & ſuis incátationibus ſub diuo lapides
ad ꝑpetuá admirationé ſuſpédit. Tales ſút adulatores, q.ſ.iſti
ſuis incátationib᷑.i.adulationibus, gigátes.i.múdi potétes quo
volút tráſferút, & qđ mirũ eſt, lapides.i.ipſos q̄q̄ lapideos atq;
duros, a ꝓpoſitis impediút & ſuſpédút, ipſoſq; p ſpei vanitaté
& ſuperbiá ſurſum tollút. Vel dic ꝙ iſte eſt diabolus, q gigátes
.i.viros ꝑfectos & potétes ſuarũ tétationũ incátatione de bono
in malũ tráſferr, & ipſos lapides ſanctuarij p vana deſideria in
altũ ſuſpendit. Iob 30. Eleuaſti me, quaſi ſuper vétum ponens.

De Arabia. Cap. 4.

1 ARABIA é regio, myrrha, cinamomo & alijs me-
dicinalibus opulenta, precioſis lapidibus reple
ta & ſonoris auib᷑ iocuńdata, vbi fęnix auis pul
cherrima reperit, multis tñ beſtijs & ſerpétib᷑
infeſtata, nam ſm Iſid. ibi ſunt q̄dam aſpides, in
quarũ viſceribus precioſi lapides gñantur. Et dr̄ Arabia, quaſi
thurifera, ſm illá linguá, qa thura & alia odorifera ibi affluút
& abundát. Ibi eſt.o.regio vbi creſcit thus, q̄ eſt vicra Sabeam,
cuius populus habitat in tentorijs cilitijs, q porcum nó come-
dit, imo ſi porcus aliunde fuerit inuectus, ilico moritur ibique
porci viuere nunq̄ poſſunt, ſicut dicit Soli. Iſta igit̃ ſpũaliter lo
quendo, eſt eccleſia vel religio, in qua ſunt myrrha pœniten-
tiæ, thus oŕonis, cinamomũ qđ cerebrũ cóforcat, deuotionis, la
pides precioſi gratiarũ & virtutũ, medicinæ ſacramentorum,
aues.i.viri contemplatiui, inter quos eſt vnica fęnix.ſ. Chriſt᷑,
vel ét papa, vel prælatus, in quo oés alij vniuntur 1. Macha. 8.
Oés obediunt vni, & zelus & inuidia nó eſt inter eos. Iſta tñ a
multis beſtijs.i.vitijs pc̄tóribus & demonib᷑ infeſtatur, ſed qñ
ipſę aſpides & dracones.i.mali diuites, vel etiá mali philoſophi
vel hæretici cóprehenduntur p prædicationé & conuerſioné,
tunc in eorũ viſceribus.i.cóſcientia lapis precioſus Chriſtus p
fidem gignitur & creatur, ſicut patuit in Paulo. vel lapis ſcien-
tiæ & diſcretionis, qui poſt morté vtilis reperit̃, ſicut patuit in
Auguſtino. In iſta aút regione.ſ.in eccleſia inuenitur thus de-
uotionis & orationis, ibi ét eſt populus habitans in tentorio ci
licio.i.in ſtatu pęnitentię, & mortis meditatione & carnis ma-
ceratione, a quibus non comeditur nec diligitur porcus.i. im-
múditia carnalis delectationis, & ſic apud eos p tentationé in-
trauerit, ſtatim ab eis necatur p appoſitioné pęnitentiæ & mor
tis meditationis. & hoc bñ figuratur Leui.11. vbi porc᷑ immun
dus Dei populo ne ipſum comedat, interdicitur, qa pro certo
q Dei populus eſſe volút, porcos.i.carnales immunditias non
debét diligere, ſed eas interimere & auferre. Auferte malũ de
medio veſtri. Vel dic ꝙ porci ſunt delicioſi, q certe ſi in tento-
ria cilicia.i.in religioné vel ſtatú pęnitentiæ intrent, ilico mo-
riunt̃.i.mortuos ſe reputant, vel ét nutriuntur.i. mébra ſua ſup
terrá mortificát, & mortui carnaliter ꝑſeuerant. Vel dic ꝙ iſta
regio eſt paradiſus, vbi thus ꝑpetuæ frangrantiæ redolet, qué
certe nullus immundus pc̄tór intrat. vñ Apoc. 21. Nihil coin-
2 quinatũ intrabit in illá. ¶ Scđm Solinũ Cinnamulgus auis eſt
Arabiæ, q̄ in locis altiſsimis in ramis arborũ ſubtilibus de ele-
ctioribus cinamomi ramuſculis nidũ facit, quo cũ nullus aſcé-
dere valeat, incolę lapides proijciunt, nidũ deſtruunt, & illud
cinamomũ tanq̄ electiſsimum vendunt. Idé dicit Pli.li. 10. ca.
33. Sic veré Chriſt᷑ in altiſsimo ꝑfectionis vertice habitat, vbi
de cinamomis.i.de odoriferis virtutibus nidũ facit. Cum ergo
noſtrę fragilitati non ſit poſsibile ad tantę vitæ & perfectionis
celſitudiné attingere, ſalté debemus illuc lapides noſtros.i.ora
tiones & deſideria ad ipſum proijcere, vt ſic de iſtis ramis ele-
ctis.i.de ſpũſſancti donis & virtutibus poſsimus aliqd impetra
re, & ab eodé grãm obtinere. ſicut.n.dr̃ Eccl.35. Oratio humi-
liátis ſe nubes penetrabit, & non deſcendet, donec reſpiciat al
tiſsimus. ¶ Arabes in tali plaga ſunt ſiti, ꝙ vmbræ q̄ nobis dex-
3 træ ſunt, illis ſunt ſiniſtrę, & econtra quæ nobis ſiniſtræ, illis ſi-
militer dextrę ſunt, ſm Solinũ. vñ ſm Lucanũ cum milites de
Arabia Roma ad imparatoris ſubſidiũ aduenissent, mirabátur
ꝙ vmbræ ad aquiloné vertebant. Per Arabes viros ſc̄tós intel
ligo, qui thure deuotionis abũdant. Per vmbras vero, oia mun
dana tá proſpera q̄ aduerſa, q̄ oia ſunt in quodam tráſitu velut
vmbra tuata Sap.5. Tranſierút oia velut vmbra. Vmbræ ergo
dexterę ſignificát múdi proſperitaté, ſiniſtræ vero aduerſitaté.
Igitur Arabes.i.ſc̄ti dexteras habent ſiniſtras, & ſiniſtras dex
teras, quia.ſ.illud qđ nos dexterũ & proſperũ credim᷑, ipſi ha-
bét pro ſiniſtro & aduerſo, & econtra illa q̄ nos aſpera credi-
mus, ipſi reputant proſpera & ſc̄da, q.a.ſ. viris ſc̄tis mundi pro
ſperitates ſunt aſperę, aſpiritatea vero et aduerſitates proſperę.
vñ ipſi ſunt q dicunt múdo, Gene. Si ad ſiniſtrá ieris, ego dex-
terá tenebo. ¶ In Arabia ſunt dracones & aſpides, quibus mor 4
tuis in eorũ viſcerib᷑ inueniunt̃ lapides ꝓcioſi. Talis arabia e ſt
múdus, vbi dracones & aſpides.i.auari, ſurdi, ſitibũdi, q ſi occi
dunt̃ p morté, in eorũ viſcerib᷑.i.arcis & abditis inueniunt̃ la-
pides ꝓcioſi.i.diuitiarũ oium plenitudo, q̄ licet ſibi nó ꝓficerét
dũ viuebát, poſt ipſorũ tñ obitũ ſiue morté alijs proficiunt. &c.

De Aſia. Cap. 5.

ASIA eſt tertia pars orbis, ſm numerũ quo orbis
in tres partes eſt diſtinctus, ſm Iſi. & Oroſiũ,
ſm vero quátitaté, media pars orbis eſſe dino
ſcit̃. q̄ ab oriétali oceano incipiés, ad Nilũ flu-
uiũ Ægypti a parte meridiei terminat̃, a ſepté
trione vero flumine Tanai claudit̃, & meoti-
dis paludib. limitat̃. In iſta ergo ſunt maximę regiones orbis, ſ.
India, Perſia, Parthia, ſupior Scythia & aliæ infinitę, q̄rũ mi-
rabilia i ſuis locis ponent̃, & ió ad pñs nihil hic de Aſia dicę.

De Bactria ſeu Bactris. Cap. 6.

1 BACTRIA eſt regio in Aſia vbi naſcuntur cameli, ita
duros pedes hñtes, ꝙ nunq̄ atterantur. Sic in regio
ne eccleſiæ vel religionis, pedes affectuũ nŕorũ de-
bent eſſe p firmitatem & cóſtantiam ita duri, ꝙ nun
quá atterant̃ vel remolliantur. Vel hæc regio eſt múdus in quo
pedes.i. finis & ſenectus auarorũ & gibboſorũ ſupborũ ita per
crudelitaté & auaritiam indurant̃, ꝙ nulla pietatis mollitie re
molliuntur. In ſiſitudinem lapidis durant̃ aq. Iob 39. ¶ Bactria 2
eſt regio in Aſia, ita fertilis, ꝙ ibi iacta ſemina in centuplum
augmentantur. Sic ſi ſemina virtutum & meritorũ in aia iece-
ris, fructum centuplũ.ſ. æternæ gloriæ reportabis. Gen.25. Se-
minauit Iſaac in terra illa, & inuenit in anno illo centuplum.

De Beotia. Cap. 7.

BEOTIA eſt regio dicta a boue, quia cum Cad-
mus filius Agenoris regis Tyri ſororé ſuá Euro
pá a Ioue raptá ex ꝓcepto patris quæreret, cũ nó
reperiret, iram pr̄is formidás, exiliũ elegit, & dũ
caſu bouis veſtigia ſequeretur, ipſam inuenit, &
ſic eandem terrá illam Beotiam noiauit. Eſt aút ibi qdam lacus
furialis, de quo qui biberit, ſtatim furore libidinis inardeſcit.
Regio iſta eſt mundus, in quo lacus deliciarũ eſt, ex quo hó ef
ficitur ad litterá libidine furibundus. Iupiter qui Deus finge-
batur, eſt diabolus, qui ſi ſororem tuá aiam rapuerit p pecca-
tum, & in regionem Beotiæ.i.in mundi amorem detulerit, ſi
Dei patris irá formidas, ſequere veſtigia bouis Chriſti, quæ in
iſta regione tenuit.i.pęnitentiá, pauptaté & hmói & ſic ſororé
tuá pditá poteris recuperare, & irá Dei pr̄is euadere. Inuenit 3
eá in terra deſerta, in loco horroris & vaſtæ ſolitudinis. Vel de
Beotia.ĩ.de flumin᷑ & lacubus, & titulo de pdice. §. 5. & vlti.

De Boemia. Cap. 8.

BOHEMIA eſt regio Germaniæ, in qua eſt quæ-
dam fera q̄ dicit̃ loz in lingua illa, q̄ ſub ore io
gutture habent quandá foueá vel veſicá, & cũ
a canibus & venatoribus ꝑſequitur, in ore aq̄
recipit, & currendo & fugiendo ſic eá calefacit
ac ſi bulliret, & ideo ſe vertens ad canes & ve-
natores, ſup ipſos aquam illá proijcit, & quemcunq; tetigerit,
depilatur, & ſic canes & venatores fugere cópelluntur. Vena-
tor eſt ꝓlatus, loz eſt ſubditus corrigendus, canes ſunt accuſa-
tores. Cũ igitur loz.i.malus ſubditus a venatore ꝓlato ꝑſequit̃
vt capiatur & corrigatur, túc fugiẽdo excuſando & palliando
aq̄ malitiarũ in gutture cordis ſui p iras & diſcordias calefa-
cit, & tandé cótra corrigentes ſe eijcit, & aquá malitiarũ ſuarũ
apto ore p impatientiá & improperia proijcit ſup illos, appel-
lando, repugnádo, cóquerédo & hmói, & ſic canes & venator
.i. iudex & accuſator timétes eius impetũ retrocedút, & eũ in-
correctũ dimittunt, qa ſicut dr̃ Prou.15. Nó amat peſtilés eũ q
ſe corripit, nec ét ad ſapientes gradit̃. &c. Vel dic ꝙ canes ſunt
deuotiones, cótra quos aqua deuotionis eſt in gutture p cogi-
tationé ſumenda, & p feruoré dilectionis, & boni opis curſum
calefaciéda, & cótra venatoré & canes.i.cótra diabolum & té-
tationes p orationem proijcienda, quia pro certo tunc hoſtes
ſpirituales fugiunt, quando feruentem orationem ſentiunt.

De Britannia. *Cap. 9.*

1 BRITANNIA .i.anglia,inſula eſt maxima, de qua
dicit Solinus ꝙ ora Gallici littoris finis orat or-
bia,niſi Britanniæ magnitudo nomen alterius or
bis mereretur. Dicit.n.ꝙ octoginta millia paſſuũ
babet ipſius lõgitudo. Eſt ergo regio vndiqꝫ inſu
lis circunſpecta. Dicit ergo idem ꝙ iuxta Britan
niam eſt incluſa quedam dicta ſilura,cuius terra cootrariatur an-
guibus,ita ꝙ quocunqꝫ innecta fuerit,angues necat. cuius po-
pulus fuit mirabilis.pecuniam.n.et eius vſum penitus refuta-
bant, res pro rebus dabant, & magis mutationibus quã precija
neceſſaria procurabãt,ſcientiãqꝫ futurorũ fœminæ & viri oſten
tabant. Per iſtã inſulã intelligo religionẽ,& maximè mẽdican-
tẽ. Per terrã q̃ victum miniſtrabat eiſdem, intelligo ſcientiã ſcr
pturarũ,q̃ ſerpentibus.i.vitijs & tẽtationibus obuiat, ipſaſqꝫ pe
rimit atqꝫ necat. Iſti ergo ſolebant pecunias nõ curare,ſed mu-
tuãdo.i.mendicando neceſſaria,q̃rere, & de futuris ſolũmodo
2 cogitare. Sap.8. Nouit præterita,& de futuris æſtimat. ¶ Circa
Britanniam ſunt quinqꝫ inſulæ,q̃ hebudes antiquitus vocaban
tur,quarũ popoli dudũ fuerunt mirabilis diſciplinæ,nã(vt di-
cit Solinus)oĩa erant vniuerſorum. Rex ẽt iſtarũ inſularũ nihil
habebat proprij , ſed alebatur a publico , ac ne auaritia diuer-
teret a vero diſcebat paupertate iuſtitiã ſeruare, vtpote cui ni-
hil erat rei familiaris. Nulla illi fœmina dabatur propria,ſed ꝑ
viciſsitudines,in quãcunqꝫ cõmotus fuerat,vſurariã ſumat,vñ
ei nec votũ,nec vlla ſpes cõcedebat liberorũ. Iſta poſſũt appli-
cari ꝑ modũ hiſtorialis exẽpli,ꝗ.l.illi qui ſunt reges,prælati,&
principes aliorũ,non debent circa ꝓpria lucra intendere , nec
circa liberos aut nepotes vacare,ſed ſolũ vtilitatẽ communem
q̃ propriã. Quod tñ eſt contra multos modernos,qui liberis &
amicis carnalibus occupati,magis diligunt vtilitatẽ domuũ pa
ternarũ q̃ Chriſti eccleſiarũ, q̃ cõitatũ ſuo dño ſubditarũ,iuxta
ta illud ad Phi.2. Oẽs quæ ſua ſunt quęrunt,nõ q̃ Ieſu Chriſti.
Vel dic de religioſis,quorũ debẽt eſſe oĩa vniuerſorũ, q̄a ſicut
dr̃ Act.4. Erant eis oĩa cõia,nec quiſq̃ eorũ q̃ poſſidebant, ſuũ
eſſe aliq̄d dicebãt. Vel dic de illis ſctĩ pr̃ibus, apl̃is.ſ. diſcipulis
eccłiæ primitiuę,& de rege eorũ Chr̃o, q̄a.ſ.inter illos oĩa fue
runt cõia. Rex ẽt vnus Chriſtus nihil rei familiaris habuit, ſed
toto vitæ ſuæ tp̃e pauper fuit. Qđ ẽt de illis primis regibus &
ꝑlatis eccleſię dici põt,q̄ nihil propriũ habuerunt,& pauꝑtate
iuſtitiã didicerũt,iuxta illud Zac 9. Ecce rex tuus venit tibi iu
ſtus & mãſuetus,ipſe pauper,& ſedẽs ſuper aſinã. Vel ſi vis,ap-
plica id cõtra principes luxurioſos,q̄ nõ ſolũ vxores ꝓprias ſi-
bi vendicãt,ſed in oẽs volunt ſuã libidinẽ exercere. Vel dic de
clericis & ꝑlatis malis,q̄ cũ vxores nõ habeãt,in oẽs cũ poſſunt
3 inuehere ſe delectãt. ¶ Circa Britãniã inſulę plurimę ſunt qua
rũ q̄dã orchades nominant̃,vltra quas nauigio ſex dierum Thi
le inſula ponit̃,vbi dies ꝑ ſex menſes,& ꝑ totidẽ nox dilatatur.
Sed de hac vide in ſuo titulo ſpeciali,& de Ibernia q̃ eſt inſu-
la Britanniæ adiacens,vide infra,vbi in hoc libro de ea ſpecia
liter fit tractatus. ¶ Scd̃m Solinum ibidem, in Britãnia ſolebat
4 eſſe templum deæ Mineruę,cuius ignes ꝑpetuo nunq̃ caneſce
bant in fauillas,ſed vbi ignes tabeſcebant,in globos ſaxeos ver
tebantur. Si vis dic ꝙ iſta Dea Minerua eſt beata virgo , cuius
tẽplũ eſt conſciẽtia viri iuſti,in quo procul dubio debet ignis
perpetuæ charitatis ardere, qui non debet in fauillas peccato-
rum euaneſcere,ſed in ſaxeã perſeuerantiã ſe mutare. Leuiti.6.
5 Ignis in altari meo ſemꝑ ardebit. ¶ In Britannia ſolebant eſſe
q̄dam populi barbari,qui in ſtatu pueritiæ varias aĩalium effi-
gies in ſuis corporibus depingebat, ipſaſqꝫ ſuis mẽbris incor-
porabant,nec magis patientiæ loco eſſe aliq̄d reputabant q̃ ꝙ
ꝑ memores cicatrices artus ſui plurimum ſucci biberent,ipſiſ-
que creſcentibus imagines ꝑcreſcebant. Ad hoc facit Pli.li.22.
c.1.vbi ait ꝙ plurimi barbarorũ, ẽt apud dacos & ſarmatas cor
pora ſua herbarum ſuccis tingebat. Vñ ẽt ait ꝙ apud Britones
mulieres in q̄buſdam ſacris ſucco glaſti toto corpore oblinitę
nudę incedebant. Æthiopũ colorem imitantes. Nũc ẽt inter ſa-
racenos mauros ſunt qui ſolẽt vngues ſuos ſucco vnius herbæ
vngere,& in colorem croceũ vertere. Per iſtos barbaros pec-
catores intelligo, qui ꝓcul dubio ꝑ varios malos mores diuer
ſorũ aĩaliũ imaginẽ in ſe pingũt,luxurioſi quidẽ imaginẽ equi,
pigri bouis,iracũdi vrſi, ſuꝑbi leonis, auari lupi,& ſic de alijs.
A pueritia.n.ſolent tales imagines.i.tales mores in ſe pingere,
& per malorũ operum incrementa ſecũ ſolent iſta creſcere &
augeri. Iſti figurati ſunt in illis de q̄bus dicit̃ Apoc.19.qđ ipſi
acceperãt imaginẽ beſtię & characterẽ eius , & ideo in ſtagnũ
ſunt miſsi cum eadẽ.quia.ſ qui demonũ impſsiones & vitiorũ
imagines acceperint,cũ ipſis in inferno cremabunt̃ & peribũt.

De Campania. *Cap. 10.*

CAMPANIA Italiæ eſt prouincia , in qua ciuitas 1
Neapolis eſt ſita,vbi fuerunt abſqꝫ dubio anti-
quitus multa mirabilia & ſtupenda;quorũ q̄dã
a natura facta ſunt,q̄dam vero a Virgilio ꝑ artẽ
mathematicã ſunt inuenta. Dicit igit̃ Gerua. ꝙ
Virgi.in ciuitate Neapoli vnã muſcã ęream fe-
cit,q̃ quandiu integra manſit,nulla muſca ciuitatem ingredie-
bat̃. In macello ẽt ciuitatis in pariete vnũ fruſtũ carnis inſeruit,
qđ q̃diu ibi erat,in illius macelli continẽtia nulla caro quantũ-
cunqꝫ vetuſta nec nares olfacientis,nec aſpectũ intuentis, nec
guſtũ comedẽtis aliqualiter offendebat. Per muſca ęreã intelli
go Xp̃m ad iudiciũ aduẽturũ. tunc.n.more æris ſentẽtiando ſo
nabit,& more muſcę dãnatos puniet vel granabit. Per muſcas
vero carneas intelligo cogitationes & tentationes. Per carnem
in piete intelligo carnẽ nr̃am in ſepulchro futuram.ꝑ alias ve-
ro carnes intelligo aliorũ conditionem carnalẽ. Quia ſi in ciui
tate,cordis noſtri muſcã.i. Chriſtum ad iudiciũ venturũ ꝑ con
ſiderationẽ ſtatuerimus,nullã profecto muſcã carneã , hoc eſt
carnalẽ tentationẽ aut cogitationẽ in eo ſentiemus,nã q̄ iudi-
cis ſeueritatem bene reſpicit,carnalia deſideria raro ſentit. Iſta
eſt.n.muſca quæ alias fugat,& cui⁹ comitinã nulla mala cogita
tio frequẽtat.vñ Eſa.7. Sibilabit dña muſcæ q̃ eſt trans flumen,
& api quæ eſt in terra Aſſur. Muſca.n.quæ immũda frequẽtat,
eſt carnalis delectatio,apis q̃ flores paſcit, ẽ inanis gloriæ dile-
ctio. Ad iſtas ergo dñs ſibilat,qñ de nr̃is cordib⁹ ipſas fugat. Itẽ
ſi in hac cordis noſtri ciuitate carnẽ in pariete.i.carnẽ nr̃am in
ſepulchro futurã appoſuerim⁹,de alijs carnib⁹.i.de aliorũ mor
talium conditionibus,quanquã ſint viles & in vitijs veteratæ ,
nullũ horrorẽ habemus, ſed ex conſideratione noſtræ proprię
vilitatis , ſic fiet ꝙ nec odoratu nec guſtu alios carnales hoĩes
contẽnemus,iuxta illud Eccl.31. Diſce ea teipſo quæ ſunt pro-
ximi tui. Ideo bene conſuluit Eccl.29. Memento nouiſsimorũ,
& deſine inimicari. Vel dic ꝙ caro in pariete eſt conſideratio
noſtræ vilis & carnalis conditionis in corde.&c. vt ſupra ¶ Di 2
cit idem Geru. ꝙ in iſta ciuitate Virgilius in vna portarũ duas
imagines lapideas poſuit,vnam. ſ. lætã & ſpecioſam a dextris,
aliam vero vultũ triſtem prætẽdentem poſuit a ſiniſtris. Iſtius
ergo portę ꝑ mathematicã influentiã ea virtus erat,ꝙ ſi quis ꝓ
aliquo negocio ciuitatẽ ingrediens,a caſu vel a fortuna , non a
propoſito ꝑ partem dexterã illius portę ingrederetur,negociũ
ſuum ꝓſpe expediret̃,ſi vero a ſiniſtra pte,vbi triſtis erat ima-
go,ciuitatẽ intraret,negociũ ſuũ aduerſè & non proſperè pro-
ueniret. Iſta.n.dicit Geruа. in anno quo fuit xcon obieſſa, ex-
pertũ ſe fuiſſe,ſicut ẽt ꝑ quandam prolixã narationẽ declarat,
quam hic ponere non curaui. Per iſtã portam ciuitatis intelli-
go chariſsimi ingreſſum in eccleſiæ ciuitatẽ, & introductionẽ
ad eccleſiaſticas dignitates , in cuius ingreſſu eſt duplex ima-
go,lęta.ſ.q̃ a dextris ſedet,quæ eſt innocentia vel iuſtitia, & triſ
ſtis,quæ ad ſiniſtrã reſidet,q̃ eſt iniuſtitia vel ſimonia. Igitur ꝓ
certo dico ꝙ ſi quis in eccleſiã vel in eccleſiaſtica bñficia ꝑ ptẽ
dexterã intrauerit.i.ꝑ iuſtitiã vel innocentiã,vtpotè q̄a ritè, iu
ſtè & canonicè eſt promot⁹, tũc proſperè expediet facta ſua,&
in pace fiẽt ei dies eius. Si vero ecõuerſo ꝑ ſiniſtrã intrauerit,et
mediãte triſti imagine ſ.ſimonia,prece vel fauore,violẽtia vel
iniuſtitia bñficiũ obtinuerit,tũc procul dubio in factis ſuis nõ
proſperabitur,imo vt cõtter in paupertate vel in briga vel in
aduerſitatibus ſemꝑ erit. Dei.n.iuſtitia non patit̃ vt q̄ bñ intra
uit confundat̃,nec q̄ male intrauerit,proſperet̃.vñ de male in-
trante eccleſiaſtico vel ꝑlato dr̃ Hier.22. Scribe virum iuſtum
ſterilem,q̄ in diebus ſuis non proſperabitur. ¶ Dicit idẽ ꝙ cir-
ca Neapolim eſt mons excelſus mari inſtans,terrã laboris pro- 3
ſpectans,q.ſ ꝑ in Maio fumum terribilẽ & interdũ cinerẽ arden
tiſsimũ & ligna cõbuſta eructat,ita ꝙ terrã fertilem in ſterilita
tem mutat. Virgilius igitur in oppoſito mõte ſtatuã æreã cũ tu
ba erexit,quæ cũ ad flatum venti vndiqꝫ verteret̃ , ad primum
ventilati cornu ſonitũ,& in ipſa tuba flatus ſubintrantis impul
ſum,nothus repulſus vi matheſis caſſabat̃, & totũ prædictũ pe
riculũ ne noceret ſegetibus,tollebat̃. Verũ q̄a ꝑdicta ſtatua vel
antiquitate eſt cõſumpta , vel inuidorũ malitia demolita, ideo
ſæpe prædicta incommoda reiterantur. Sic verè dico ꝙ a mon
te.i.a mundi dignitatibus fum⁹ ſuꝑbiæ,arena ardens luxuriæ,

& earbonet auaritiæ, q̃bus virtutũ ſegetes cõburuntur. Virgi-
lius ergo.i.virgineus Chriſto iu oppoſito monte i. in dignitati
bus eccleſiæ ſtatuas ęreas.i. ſonoros & ſciẽtificos ꝓlatos poſuit,
q̃bus tubã ꝓdicationis in manu tradidit, & p ipſorũ flatũ & ꝓ-
dicationẽ, ꝓdictũ malũ impediri & auferri voluit. Verũ q̃a iam
tales ſtatuæ.i.boni ꝓlati ab iſto mõte eccleſiæ defecerunt, ideo
2 ꝓdicta mala quaſi totũ ſeculum deſtruaerunt, & diuerſis vitijs
4 inflãmauerunt. ¶ Itẽ dicit idẽ q̃ Neapoli inuenit̃ q̃dã faba quæ
inuerſa dr̃, q̃ more aliarũ fabarũ in ſiliquis q̃dẽ creſcit, ſed iſti⁹
ſiliquæ pẽdent inferius, aliarũ vero ſuperius eleuant̃. Eſt ergo
huius fabæ potẽtia ſatis ridiculoſa, vt ait idẽ Gerua. Si.n. ipſam
cũ oratione dñica ter repetita genu flexo collegeris, orãs vt qualẽ
vultũ ꝓtendis talẽ comedẽs de ipſa ꝓtẽdat, ſine dubio hoc eue-
nire conſpicies. Vñ ſi colligẽdo, riſum cõtinues, guſtãs vſq; ad
ſolis occaſum inceſſanter ridebit. Si vero vultũ lachrymantis
ꝓtẽdas, ẽt & lachrymabit̃ falſa pietate turbatus, & ſic de alijs.
Iſta aũt dicit Gerua. ſe eaperimentaliter probaſſe, & pro faba
reperienda cauernã montis ſub caſtro q̃d Sõma dr̃, ſubintraſ-
ſe. Iſtud eſt mihi difficile ad aliq̃d morale applicare, poſſem tñ
dicere q̃ faba iſta eſt ſacra ſcriptura, q̃ faba inuerſa dicitur, eo
q̃ p varias eapoſitiones quotidie inuerſatur, q̃ ẽt cũ oratione dr̃
colligi, & cũ humili reuerentia a Deo poſtulari, iuata illud Ia
co.1. Si quis indiget ſapiẽtia, poſtulet a Deo. Ille ergo qui per
auditũ ꝓdicationis fabã ſacræ doctrinæ a nobis recipit, facili-
ter ad nr̃i vultus.i. ad noſtræ conuerſationis ſimilitudinẽ ſe cõ-
uertit, q̃a.ſ. auditores ſolent ꝓdicatores imitari & ad ipſorũ ver
ba in melius cõmutare. Ideo bñ dicebat apoſtolus, Imitatores
mei eſtote, ſicut filij chariſsimi. Vel dic q̃ faba inuerſa ſignifi-
cat verba verſuta & cauteloſa & inuerſata hoium proditorũ,
adulatorũ vel ẽt hæreticorũ, q̃a hi procul dubio mediantibus
hmõi verbis ſuis & fallaci inuerſatione ſermonũ ſuorũ decepti
uorũ, guſtatoribus.i. auditorib⁹ eorũ qualẽ vultũ volũt, faciũt
ꝓtendere, & eorũ volũtatẽ (q̃ vultus eſt aiæ) in q̃ formã volue-
rint, faciũt immutari. Patet.n. q̃ proditores conſiliarij ſuis ma-
lis & inuerſis & fraudulentis cõſilijs immutãt vt volunt facies
amicorũ, adulatores vero mẽtes magnarũ et ſuperiorũ, q̃a.ſ. q̃ũ
volũt, faciunt eos vel triſtari vel ridere. Hæretici ẽt inuerſant
verba ſua.i. intellectũ ſacræ ſcripturæ, & ſic aliorũ vult⁹ & mẽ
tes ꝓ voto ad riſum vel ad triſtitiã mutãt. Ideo de talibus mo-
res ſuos ad indignorũ ſimilitudinẽ mutãtib⁹, dr̃ in ps. q̃ muta-
uerũt gl̃iam ſuã in ſilitudinẽ vituli comedẽtis fęnũ.i. in simili-
tudinẽ illius ꝓditoris, adulatoris vel hæretici, q̃rentis propriũ
5 lucrũ. ¶ In Cãpania ciuitas ẽ Puteolana, vbi Vir. multa balnea
ad curaa diuerſarũ infirmitatũ cõgrua miro mõ cõſtruait, titu-
loſq; ſingulis balneis ſubſcripſit, & cõtra q̃ infirmitatẽ valerẽt,
oſtẽdit, verũ cũ ſtudiũ medicinæ Salerni vigere cępiſſet, ducti
inuidia medici, titulos balneorũ deſtruaerũt, ne forte practicã
tibus lucrũ auferrẽt. Iſta poſſunt applicari cõtra inuidos, qui ſi
vidẽt aliq̃d balneũ.i. aliquam ꝑſonã valere & ꝓficere, & eain-
de titulũ laudis & famæ acq̃rere, ſolẽt hmõi titulũ p detractio
nẽ quãrũ poſſunt deſtruere, ne forte ipſum contingat eorũ lu-
cro, famæ & vtilitati detrahere, & de laude & gl̃ia plus hr̃e, q̃a
ſicut dicit Alanus de plãctu naturæ, inuidi famã aliorũ aut de-
tractione lacerãt, aut taciturnitate furant̃. Sapiẽtiæ.n. gl̃ia de-
houeſtat liuor inglorius. ¶ Itẽ dicit Gerua. ibidẽ q̃ circa Nea-
6 polim eſt mons p mediũ ꝑforatus, ad modũ vnius cryptæ, de
latere in latus ad volentiũ trãſitũ concauatus. Cũ ergo tãta ſit
illius opaci itineris lõgitudo, vt ſi in medio caſteres, duos in-
troit⁹ via videres, id virtute mathematica Virgilius ꝑpat⁹ eſt,
q̃ ſi ſibi in illa via, q̃uis ſit ſecretiſsima, duo inimici obuiarent,
nullo dolo, nullis inſidijs, nulla malitia ſibi mutuo nocendi po
teſtatẽ haberent. Iſtud põt applicari ad nos religioſos & cleri
eos & quoſlibet ẽt Chriſtianos, q̃.ſ. infra montẽ dñi (q̃ eſt eccle
ſia) in eadẽ crypta & fouea.i. in eodẽ collegio, conſortio vel ho
ſpitio viã huius ſeculi ꝑtranſimus, nã dato q̃ aliq̃d odiũ inuicẽ
habeamus, nunq̃ tñ debemus nos nocere, vel nos verbis & fa-
ctis inuadere, aut dolum & inſidias alter alteri parare, ſed ma-
gis ſine tumultu pacificè ꝑtranſire. Eſa.2. Nõ leuabit gẽs con-
tra gentẽ gladiũ. Vel dic q̃ via hæc obſcura ſignificat mũdum
7 vt ſupra. ¶ Vnũ mirabile refert hic Geruaſius. Dicit.n. circa ci
uitatẽ Puteolanã eſſe lacũ cuius aqua teterrima eſt, ſed ſi infun
datur oleũ, clariſsima efficitur, quẽ indigenę lacũ Icãnis appel
lant. Cum ergo bonæ memoriæ Ioannes epũs puteolanus quã
dã die ad lacũ acceſſiſſet, vt videret q̃d ſub aqua lateret, in cu-
ius infimo multa lamentationũ voces frequenter audiebat, ca-
dũ olei puriſsimi aquę ſuꝑfundit, ſtatimq; velut accenſa lucer

na ęneas portas maximę quantitatis, & vectes ferreos proſtra-
tos ſub aqua vidit cępitq; mente cogitare vir ſanctus has eſſe
portas inferni, quas dñs confregit, q̃ñ inferos ſpoliauit. Iſte la- a
cus chariſsimi mundum deſignat, ſub quo abſq; dubio latent
portę inferorũ, & lamentationes & gemitus damnatorũ. Hæc
tñ aqua mũdanæ proſperitatis & obſcura cęcitas fluaibilis for
tunę viſum vel conſiderationem impediunt prædictorum, q̃a
procul dubio in lacu huius mũdi fortuna vel proſperitas im-
pedit ne hõ infernũ & inferni ſupplicia conſideret aut attẽdat.
vñ neceſſe eſt hoi q̃ oleũ diuinæ gratiæ infundat̃, & ſic lucer-
na fidei & ſapientiæ illuſtrabitur, & q̃d inferius lateat, ab eo p
conſiderationis ſcrutiniũ agnoſcet̃. De tali ergo oleo mẽtis illu
minatiuo poſſunt pctõres Deo & ſctĩs dicere illud Matth. 25.
Date nobis de oleo veſtro, q̃a lampades noſtræ extinguuntur.

De Regione cedar. Cap. 11.

CEDAR eſt regio quę ſolis ardoribus eſt perusta,
in qua Iſmael primogenitus Abraã cum poſteri-
tate ſua dr̃ habitaſſe, & eã a cedar primogenito b
ſuo ſic vocaſſe. & ſm gl. Gen. 16. Onagro pp ſuã
feritatẽ fuit cõparatus, ideo dr̃ ibi. Hic erit hõ fe
rus, quia ſm Iſid. li. 9. in tabernaculis & nõ in do
mibus habitabat. & nunc eius poſteri tanquã hoĩes ferales per
vaſtas ſolitudines euagantes, oẽm ferarũ ſęuitiam ſuperant &
eacellunt. Hi ſm Methodiũ ſemel egreſſuri deſertis orbẽ per
octo annorum hebdomadas obtinebunt, & vocabitur via iſto
rum via anguſtiæ, nã ciuitates & regna ſubuertent, in locis ſa-
cris inficient ſacerdotes, & ibi cũ mulieribus dormient, & ad
ſepulchra ſanctorũ iumenta ligabũt. Et hoc ſm ipſum accidet
propter Chriſtianorum nequitiam, q̃ tunc erũt. Cedar eſt in-
fernus, propter ardorem tormentorum, vbi Iſmael primogeni
tus Abrãę.i. lucifer (qui eſt principium viarũ Dei. Iob 40.) cũ
ſua poteſtate.i. cum angelis ſibi fauẽtibus & damnatis hoibus
conuerſatur. Hi ſunt Iſmaelitæ demones ferociſsimi, qui p de-
ſerta mũdi huius ad malorũ ſupplicium & bonorũ eaercitium
euagantur, & in fine.ſ. tẽpore Antichriſti, q̃ñ ſeruetur ſathanas
de carcere, egreſſuri ſunt de deſertis inferni, & ſibi ſubijcient
totum orbem, & tunc ciuitatẽ & regnum eccleſiæ deſtruent &
ſubuertent, ſacerdotes.i. ſacros duces bonos Chriſtianos inter
ficient & occident p Antichriſtum & ſuos, & ad litterã ſepul-
cra ſanctorum diruent, & cũ mulieribus.i. cum peccatricibus
aiabus dormient & quieſcent.i. p diuerſa vitia ſe coniungent.
Ideo tunc poterunt dicere Chriſtiani. Egreſsi mures de cauer
nis ſuis, auſi ſunt ad prælium nos vocare. Iudith. 14.

De Cypro. Cap. 12.

CYPRVS (ſicut Geruaſius dicit) inſula eſt q̃ non a
ſolebat aliq̃d cadauer hoĩs mortui ad ſepulturã
recipere, ſed ſtatim ſepulta corpora euomere &
eijcere, quouſq; venit Helena Conſtantini impe
ratoris mater, & Coli regis maioris Britanniæ
filia, quæ de Hieruſalẽ rediens crucem boni latronis, quam cũ
Chr̃i cruce inuenerat, in Cypro reliq̃t. virtute cui⁹ ꝓdicta cor b
porũ eoomitio ceſſauit, & terra Cypri mortuos ſepeliẽdos re-
cepit. Hęc poſſent ad laudẽ dñicę crucis referri, q̃a ſi crux la-
tronis ſolũ pp ſocietatẽ crucis dñicę, cũ qua iacuerat ſub ter-
ra, talẽ acq̃ſiuit virtutẽ, & pp vicinitatẽ q̃ habuit cũ Chr̃i cor-
pore crucifixo, multo maiorẽ virtutẽ habet Chriſti crux, a qua
talis virtus in aliã emanauit. Vel ſi vis eapone moraliter, & dic
q̃ inſula Cypri ſignificat quẽlibet hoiem, q̃ idcirco inſula dr̃, c
q̃a in mari fluaibilis mortalitatis poſitus, tribulationũ fluctib⁹
undiq; affligit̃. Per ſepulturã mortuorũ intelligo mortis memo
riã, q̃a.ſ. tũc epis in corde nr̃o mortuos ſepelim⁹, q̃ñ mortes ꝓce
dẽtiũ hoium, mortiſq; cõditiones tenaciter cogitam⁹. Per cru-
cẽ vero latronis põſſunt cruciat⁹ malorũ.i. infernorũ pœnę &
tormenta intelligi, vbi pp delicta ſua impij cruciantur. Crux
.n. ſm Grego a cruciatu eſt dicta. Dico igitur q̃ inſula Cypri
.i. peccator mortuos ad cordis ſui ſepulturam nõ vult q̃nq; re-
cipere, nec de morte ſui ſuorũq; cogitare, quinimmo ſi q̃ñ mor
tuũ quid per cogitationẽ in ſe ſepelit, hoc eſt ſi q̃ñ de morte co
gitat, ſtatim a cepto reſilit, & huiuſmodi cogitationem euomit
& repellit. Hier. 7. Eijcient oſſa eorũ qui habitauerunt in Hie-
ruſalem de ſepulchris ſuis. Sed q̃d? Pro certo ſi iſtos mortuos
velit retinere.i. de morte cogitare, neceſſe ẽ q̃ ante oĩa median
te Helena Conſtantini matre.i. Maria Chriſti genetrice crucẽ
latronis.i. cruciatum malarum & pœnas infernales per conſi-
derationẽ habeat, & q̃ dãnationẽ reproborũ diligẽter intelli-
gat, &

gat & perpendat. Quod ſi fecerit, mortuos.i.mortis memo-
riam nó amplius reijciet,ſed ipſam in corde ſuo recipiet & in-
uoluet, quia procul dubio ille nunquam memoriá mortis euo
mit.qui crucem latronis habet. i. qui malorum cruciatum &
dánationem attendit.Gen.23.Sepeli mortuum tuum. Vel dic
ꝙ iſta terra ſignificat vaniloquos iactatores, qui.ſ.aliquod ſe-
pultum. i. aliquod ſecretum retinere non poſſunt, ſed totum
quicquid auditu receperunt,exterius euomere,& per reuela-
tionem in publicum declarare nituntur. Crua ergo & crucia-
tus talibus debentur, quibus ad celandum commiſſa ſecretius
coerceantur.Quod potiſsimè verum eſt de ſacerdotibus, qui
mortuos ſepultos.i. peccata eis confeſſa euomunt reuelando.
Crua itaque talibus.i.cruciatus & pœna dari debet. Ideo be-
ne conſulitur talibus,& Eccl.19.Audiſti verbum aduerſus ꝓ-
ximum tuum,commoriatur in te,fidens,qm̃ te non dirumpet.
A facie.n.verbi perturbatur fatuus. Vel dic ꝙ iuſtus debet eſſe
ſicut iſta terra,quia nullum mortuum.i.nullum peccatum de-
bet in corde ſepultum ſiue occultum retinere, ſed ſtatim per
confeſsionem euomere & auferre,dicendo cum Chriſto Laza
ro mortuo illud Ioan.21.Lazare veni foras. Et reſedit qui erat
2 mortuus. ¶ De cruce boni latronis dicitur Gerua. aliud mira-
bile,videlicet ꝙ in cypro ab Helena(ſicut dictum eſt)fuerit di
miſſa, & in quadam eccleſia collocata, vbi ſine aliquo firma-
mento in aere pendula manet,& ſe ad oſculum & non ad con-
tactum manuum prębet.Si.n.ipſam oſculari volueris,ſine mo
tu in aere ſtabit,ſi vero manu tractare tentaueris,ſtatim vel ad
latus fugiet,vel ſurſum attolletur. Per iſtam crucem intelligo
ſacram ſcripturam, quæ crua dicitur, quia in ea intelligenda
animus cruciatur. Et dicitur crua boni latronis.i.cuiuſlibet bo
ni prælati & prædicatoris, animas.ſ.diabolo ſurripientis & fu-
rantis,iuxta illud Apoſtoli.2.ad Cori.12. Cum eſſem aſtutus,
dolo cepi vos.Per ſe etiam dicitur ſtare,quia non cótingit eam
deficere vel perire,alteriuſque fulcimento non indiget,quia.ſ.
diuino munere per ſe viget.Iſta eſt ergo veritas, ꝙ ſi ad iſtam
crucem.i.ad ſacram paginam veneris, & cum humilitate eam
quæſieris,& oſculum reuerentię & amoris eidem impenderis,
ipſam procul dubio ſe tibi præſentantem,& verum ſui intelle-
ctum manifeſtantem,& tibi applaudenté videbis.Sap.6.Pręoc
cupat.n.quærentes ſe. Quod ſi forte manu tractare.i.cum præ
ſumptione diſcutere curaueris,ſtatim a te refugiet, ita ꝙ verú
intellectum apprehendere non valebis. Vnde legi ꝙ quidam
magnus doctor ſemel multum laborauit pro intellectu vnius
ſententiæ habendo, & nunquá ipſum poterat inuenire.In cra-
ſtino vero voluit adire quendam alium, vt ab ipſo peteret ſuú
intentum,& in via ſibi reuelatum eſt per angelú, qui dixit ſibi
3 ꝙ magis meruerat ſua humilitas quam habuerat ab alio illam
difficultaté inueſtigare volendo, quàm tota ſua ſubtilitas quá
adhibuerat in inquirendo & ſtudendo. Iſta potiſsimè de Deo
vel de ſecretis quæ ad diuinitatem pertinent,poſſumus dicere,
quia pro certo plus inde nouit & cognoſcit humilitas oſcula-
trix,quá curioſitas inueſtigatrix.Deus.n.hominibus ſibi oſcu-
lum charitatis porrigentibus ſe præſentat, ipſum vero manu
tractantibus.i.curioſe inueſtigantibus,& quaſi ea ſua ſubtilita
te in ſua manu habere prætendentibus ſe occulcat, & ab ipſis
ſe eleuat & elongat,iuxta illud pſal. Accedet homo ad cor al-
tum,& exaltabitur Deus. Iſta etiam eſt crua latronis eo ꝙ la-
trones & peccatores cruciat in inferno.Iſta per ſe ſtat, & nulli
rei innititur,ſed ſine alio fundamento perpetuo perſeuerat, &
mortuos etiam impedit euomi,inquantú morté non vult abeſ-
ſe a memoria vel ab aío interiori.Exodi 12. Neque.n.erat do-
mus in qua non iaceret mortuus. Vel dic ꝙ crua latronis eſt
mulier pulchra,quia etiam iſta eſt ad modum crucis facta, ex
ipſa ſua humana forma. Et etiam ipſa eſt cruciatus ipſorum fa
tuorú,qui pro eo latrones dicútur, quia Deo proprias animas
ſubtrahunt & furantur,et quia per fatuum amoré in tales cru-
ciatus mentaliter ſuſpendútur. Iſtę ergo cruces ſunt in aere ſu
ſpenſę.i.in pendulo poſitæ,& nulla firmitate boni propoſiti ſta
bilitę. Et breuiter iſtę ſunt quæ licet manuum attrectationem.i.
carnalem copulam refugiant, oſculum tamen libenter porri-
gunt atq; præſtant. Vel dic in bono ꝙ iſta eſt bona mulier,quæ
quamuis illis de genere ſuo ſoleat oſculum porrigere, nunquá
tñ debet illis manuum,tactum,attractationemve impudicam ac
diſſolutam permittere,quinimo bonæ mulieres debent talibus
dicere illud Thren.4. Recedite polluti clamauerunt eis, rece-
4 dite,abite,nolite tágere. ¶ In Cypro intellexi eſſe arborem cu
ius fructum ſeu pomum quotcunque partes incideris, ſem per

in qualibet particula crucifixi imaginem videbis. Talis debet
eſſe voluntas & conſcientia viri iuſti,quia.ſ.quotcunque tribu
lationibus ſcindatur, vel in quæcunque particularia negocia
diuidatur, neceſſe eſt ꝙ ſemper crucifixi memoria & ſuæ paſ-
ſionis deuota imaginatio in eo inueniatur, exemplo illius qui
dum in paſsione ſua ſemper Ieſum nominaret, dixit ſibi tyran
nus ꝙ nomen Ieſus ab ore ſuo ceſſare faceret.Sanctus vero re-
ſpondit ꝙ ſi ex ore recederet,nunquá tñ a corde ceſſaret.quod
& factum eſt, quia poſt mortem eius cor ipſius eſt inciſum, &
nomen Ieſus in medio eſt inuétum. De alio etiam legi ꝙ cum
omnia loca in quibus Chriſtus perſonaliter fuerat viſitaſſet,&
vltimo eſſe in monte oliueti, vnde dominus aſcendit in cœlú,
nec amplius ſequi eum valeret,niſi poſt ipſum in cœlum aſcé-
deret, ſummo ſuccenſus gaudio, & ſummo amoris deſiderio
expirauit ibidem. Medicis ergo prodentibus quód amor ſeu
gaudium fuerat cauſa mortis, apertum eſt cor ipſius,& in me-
dio ſcriptú erat: Amor meus Ieſus. Poterat.n.iſte dicere illud
pſal.Cor,meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.

De Creta inſulta. *Cap. 13.*

C RETA eſt inſula nobiliſsima, quæ quondá fuit 1
centú vrbibus decorata, quæ inter Ægyptum &
Gręciá ſituatẽ.Hęc prima remis & armis claruit
& ſagittis.Prima melodiá inuenit,prima docuit
vias equeſtres, prima litteris iura ſignauit. Hic ca
præ & oues multę,cerui & capreæ valde paucę. Lupos & vul-
pes & alia ferarum genera nunquam gignit, ſerpentes & vene
noſa non habet, præter quaſdam araneas, quæ ibi naſcuntur,
quæ ab Iſidoro phalangia nominantur. Hic nulla auis clamo-
ſa nycticorax, & ſi aliunde venerit,ſtatim perit. Hæc gemmis
& herbis medicinalibus eſt referta,& cunctis bonis & diuitijs
opulenta,ſicut dicunt Plin.& Iſid. Ibi etiam ſm Solinum eſt
herba alimos quæ admorſa diurná prohibet famem.Sic para-
diſus vel etiá eccleſia centú vrbibus.i.diuerſis diuerſarum ſta-
tuum manſionibus eſt decorata, quia in domo patris mei man
ſiones multę ſunt.Ioan.14.Ipſa inſuper eccleſia multarum di-
gnitatú diſtinctionibus eſt diuiſa.Ibi ſunt remi.i.eccleſiæ con
feſſores,arma.i.eccleſiæ defenſores, ſagittę.i.ſacrorú eloquio-
rum prædicatores. Eze.27. In aquis multis adduxerunt te re-
miges tui. Ibi eſt melodia angelorum, equitatura martyrum
& apoſtolorum,literatura doctorum & prædicatorú. Vel ex in
de prodijt melodia deuotionis, equitatura prædicationis,lite-
ratura ſacræ ſcripturæ & eruditionis. Ibi ſunt capræ & oues,
quia ſm Aug.Surgunt indocti,& rapiunt cœlum, & nos cum
literis noſtris mergimur in profundum. Cerui tamen.i.cornu-
ti ſuperbi,capreæ.i.inſtabiles vel immundi luxurioſi,lupi.i.ra
ptores & vſurarij, qui prædam. i. bladum abſcondunt donec
putreſcat, vulpes.i.malitioſi & ficti ibi nullatenus apparent,
nec aliqua genera venenoſorum.i.peccatorum,quia ſicut dici
tur Apo.22.Foris canes & venefici.&c. Ibi tñ generata ſunt &
nata phalágia venenoſa.i.mali Angeli,qui ſtatim exinde repul
ſi ſunt. Ibi non eſt nicticorax.i. aduocati, qui litigando & cla-
mando cibum ſuum, hoc eſt diuitias acquirunt, & clarius vi-
dent in nocte temporalium,quàm in die ſpiritualiú.Ideo. Eſa.
35.Non erit ibi leo nec mala beſtia.&c.Herbis etiam medici-
nalibus.i.ſanctis hominibus,& lapidib' precioſis.i.angelis,vel
virtutibus hæc inſula eſt repleta.Ibi etiam eſt herba alimos.i.
ſatietas gloriæ,quam qui ſemel admorſerit, famem nequaquá
amplius ſuſtinebit. Apocal.7. Non eſurient neque ſitient am-
plius.&c.¶ Item Plinius ait li.21.c.14. ꝙ in Creta eſt aliud mi
raculum.eſt.n.ibi quidam mós dictus Carina, circa quem per 2
nouem millia paſſuum muſcę non reperiuntur, & qđ mirabi-
lius eſt, mella quæ in iſto ſpatio nata ſunt nunquam a muſcis
tanguntur,dato ꝙ alio transferantur. Sic verè in creta.i in in-
ſula eccleſiæ ſunt montes.i.viri alti,contemplatiui & perfecti,
quos procul dubio & quorum ſocietatem muſcę.i.homines im
mundi & luxurioſi, qui cadaueribus & lacte mundi delicia-
rum ſunt ſatiati,nolunt tangere vel frequentare, quinimo etiá
mella.i.verba, documenta & exempla talium nunquam volút
recipere vel guſtare,quia mali nunquam libenter frequentát
conſortia bonorum,nec etiam guſtant mella ſuorum exemplo
rum & verborum.Ideo dicitur Prouer.27. Anima ſatiata cal-
cabit fauum.Illi.n.qui mundi delicijs ſatiantur, fauum.i.dul-
cedinem ſanctorum verborum & exemplorum abominantur.
Amos.5.Loquentem perfecte abominati ſunt. Vel dic ꝙ mons
eſt ſacra ſcriptura,cuius mella.i.dulcia verba,muſcę.i.peccato
res tao-

res tangere vel audire nolunt, nec etiam ibi frequētare vel ſtu
dere quærunt. Vel dic ꝙ muns ſignificat paradiſum quo muſ-
ſcę.i.peccatores non intrant,qui etiam mella.i.bona ſpiritualia
.ſ.virtutes & ſacramenta, quæ exinde ad iſtum mundum trāſla
ta ſunt,non recipiunt neq; guſtant. Eccle.10.Muſcę morientes
perdunt vnguenti ſuauitatem. De Dedalo & labyrintho Cre-
tę vide infra lib.10. cap.8.§.4.

De Ægypto. *Cap. 14.*

1 AEGYPTVS eſt regio duas habens partes,ſupe
riorem.ſ.& inferiorem , quarum vna fructibus,
frugibus,fontib⁹ & fluminib⁹ repleta eſt, in qua
duorum monſtrorum genera habitant.ſ. hippo
potami & crocodili . Sed in alia ægypti verſus
ortum ſolis ſunt pardi & tigrides,ſatyri & baſi-
liſci,aſpides & ſerpētes,ſm Plin. & maxime circa fluuium Ni
grin,qui creditur eſſe Nilus,vbi eſt quædam parua beſtia,quę
dicitur catoblepas,corpore quidem modica,membris iners &
pigra, caput habēs ita graue, ꝙ ipſum ſemper defert ad terræ
ſuperficiem inclinatū.Quod a natura mortaliū ſaluti eſt proui
ſum,quia tantę venenoſitatis eſt,ꝙ nihil eā in facie videre pōt,
quin continuo expiret. Iſtud aūt animal apud heſperios æthio
pes inuenitur,ſm Plin.ſed ſm Solinū iuxta Nigrin,ſeu Tigrin
fluuiū inuenitur.Sic vere terra habet duas partes , mundum.ſ.
qui fluminibus deliciarum,fontibus ſcientiarum, fructibus di
uitiarum multipliciter eſt refertus , in quo hippopotami equi
fluuiales. i. homines luxurioſi , & crocodili ſuperbi & tumidi
cōuerſantur. Alia autem pars iſtius ægypti.ſ.terræ, eſt inferius
intra terram.i.infernus,vbi dānati ardore igneo comburūtur ,
vbi circa fontem Nigrin.i. in puteo abyſsi, nigerrima beſtia &
venenoſiſsima lucifer eſt incluſus . Quod ipſa natura naturās
.i. Chriſtus ipſi ad ſalutem mortalium procurauit,quia nullus
poterat ſibi vel tentationibus ſuis reſiſtere,dū hic erat. Iob 41.
Non eſt poteſtas ſuper terram quę comparetur ei.Ibi ſunt etiā
baſiliſci,& multa alia monſtra.i.diuerſa demoniorum genera,
qui ſagacitate & venenoſitate malitiæ differentes,cruciant aui
mas quę ſunt ibi.Vel expone de diuerſis peccatoribus,qui ſunt
ibi,ſicut infra cap.de Æthiopia.Ideo Hiere. 8. Mittam eis ſer-
pentes regulos,quibus non eſt incantatio. De ibidibus ſugan-
tibus ſerpentes ab ægypto vide li.de auibus titu.ſuo , ſimiliter
de Nilo,crocodilo,hippopotamo,ficu ægyptia & palma , vide
in tit.ſuis.De Api vero boue quem colebant ægyptij, qui fauē
do petentibus,pabulum de ſuis manibus accipiebat,& reſpon
ſum eis dabat quod ſi nollet,malum illis portendebat,ſicut ap
paruit de Cęſare Germanico,cui nec reſpondere,nec ab eo ſu
mere cibum voluit,qui cito poſt occiſus fuit, de ritu etiam hu
ius bouis de quo meminerunt Plinius & Soli. nolui aliqua mo
ralizare,propterea ꝙ diabolicus omni ea parte erat . Allega ta
men hic,ſi vis,ꝙ tales boues ſunt magni tyranni , qui ſi nolint
homini loqui,vel reſpondere,vel ſacrificia & munera capere,
ſatis poſſunt ab eis indignationē & periculū expectare.¶ Pha-
ros eſt turris altiſsima in portu Alexandriæ,in cuius ſummita
2 tate lumen ponitur,vt de nocte dirigat nauigātes. ¶ Sic in por
tu huius mundi viri ſancti poſiti ſunt,vt per lumen ſcientiæ &
bonorum exemplorum ad portum ſalutis trahuntur ij qui per
mare huius ſeculi currunt.Et ſicut ſecundum Solinum iſti py
ramides propter ſuam altitudinem vmbras non faciunt , ſic
nec ſancti vmbras malorum exemplorum alijs præbuerunt .
Vel dic ꝙ talis eſt Chriſtus,qui vmbram alicuius peccati non
habuit,ſed altiſsimæ vitæ fuit.in laterna humanitatis continēs
lumen diuinitatis,quo iter ſalutis & portus oſtenditur .

De Ægypti mirabilibus. *Cap. 15.*

1 AEGYPTVS in ſuis deſertis ſuperioribus multa
habet notabilia.Refert.n.Poſtumianus,ꝙ circa
Syrtes quæ ſunt inter Libyam & ægyptum,quę
terra eſt arenoſa, & ad flatum venti ad ſimilitu-
dinem aquæ mobilis , ita ꝙ modico venti flatu
maius in illis terris quā in vllo mari naufragiū
fit , incolę aliqui in locis aliquantulum ſolidis commorantur .
Ibi tamen nulla ſeges præter hordeum naſcitur , quod a die ia-
cti ſeminis,die 30 maturatur, & propter maturitatem præcipi
tem a ventorum impetu liberatur.Ibi etiam (vt idem ait) inue-
nitur herba quædam dulciſsima ſimilis menthæ,quæ ſaporē mel
lis prætendens,ab incolis mandocatur . Vnde ipſe Poſtumia-
nus ſe dicit circa ſyrtes vnum ſenem in vno tugurio reperiſſe,
qui ſibi talem herbam obtulit ad edendum. ¶ Dicit etiam Ger 2
uaſius,ꝙ quidam miles prouincialis dominus caſtri delphini,
pro ducenda vita ęremitica deſerta ægypti petijt, cui poſt lon
ga ieiunia coruus affuit , qui ereptam radicem cuiuſdā herbæ
ad pedes eius poſuit,quam omni plenam dulcedine reperiens,
vitam ſuam in ęremo cum ea ſuſtentauit. ¶ Iſta poſſunt appli- 3
cari,ꝙ non eſt dare ita malam patriam ſeu terram , in qua bo-
num aliquod non reperiatur, nec aliquā tribulationē ita aſpe-
ram,vbi dulce aliquid & cōſolatorium non inueniatur. Quod
etiam non ſolum eſt verum temporaliter, ſed etiam ſpirituali-
ter. Dato.n.ꝙ mundus more Syrtium ſit mobilis & inſtabilis,
arenoſus & ruinoſus,ſterilis & nō fertilis, ibi tū inuenitur hor
deum ſacræ ſcripturæ,in qua.ſ.ſub palea, litterę iacet medulla
ſcientiæ. Herbæ etiam dulces.i.virtutes & gratiæ , & eccleſia-
ſtica ſacramenta , quæ.ſ. a coruis.i. a ſctis patribus pœnitentia
denigratis nobis ſunt oſtēſa & tradita, quibus.ſ.iſtius deſerti.i.
iſtius vitæ miſeræ ſpiritualis penuria releuatur,& quibus mēs
deuota reficitur & nutritur.Pſal. Nunquid poterit Deus para
re menſam in deſerto? ¶ Dicit idem Poſtumianus ꝙ ipſe vidit 4
in deſertis ægypti cęnā quæ a viro Dei parabatur, ſine igne fer
uere,tanta quippe vis ſolis illic eſt,ꝙ quibuſlibet coctis,etiam
ad gallorum pulmenta ſufficiat. Sic vere olla cordis noſtri ſi-
ne igne concupiſcentiæ,per virtutem ſolis iuſtitię,& ſuæ infu-
ſæ gratiæ, debet feruere per bona deſideria & non ab inferiori
imo de ſurſum debet quærere ſpiritualia incendia. Actoū. 18.
Feruens ſpiritu loquebatur quæ ſunt Ieſu. ¶ Dicit idem Poſtu 5
mianus ſe vidiſſe in quodam ægypti monaſterio vnam arbu-
ſculam in clauſtro,quæ de virga ſicca fuerat generata.. Volens
.n. quidam abbas probare vnius nouitij obedientiam , præce-
pit ei ꝙ quandam virgam ſiccam acciperet , & in terram fige-
ret,& tandiu irrigaret, donec lignum aridum in ſolo arido re-
uiuiſceret. Nouitius ergo omni die a flumine Nilo per duo mil
liaria aquam vehebat , & virgam ſicut pater iniunxerat irriga
bat, quod cum duobus annis feciſſet , nec aliquid profeciſſet ,
tandem continuans in tertium annum virga floruit, & in arbu
ſculam tandem creuit. Hæc poſſunt applicari exemplariter ad
virtutem obedientiæ. Vel dic ꝙ dato ꝙ aliquis peccator ſit ari
dus & indeuotus,& humore gratiæ ſpoliatus,non debet tamē
prædicator vel plāta ab irrigatione ſeu prædicatione ceſſare,
quia dato ꝙ diu in ſua arida indeuotione permaneat,poterit tū
fieri ꝙ finaliter per gratiam reuireſcat,& ꝙ in arborem.i.in vi
rum iuſtum & fructiferum diuino munere ſe conuertat . ideo
dicebat Apoſtolus 1.ad Corin 3.Ego plantaui , Apollo riga-
uit,Deus autem incrementum dedit. quia breuiter ſicut ibidē
dicitur,Neque qui plantat,neque qui rigat,eſt aliquid,ſed qui
incrementum dat Deus.¶ In deſertis ægypti beatus Antonius
dum iret videre Paulum primum eremitam,inuenit vnum ho 6
minem equo mixtum , cuius quamuis verba non intellexerit,
manu tū dextra eidem iter oſtendit , & ſtatim veloci fuga ab
oculis mirātis euanuit. Satis cito poſt inuenit paruum homun-
cionem,naribus aduncis,fronte cornuta,& pedibus caprinis ,
qui ſibi dactylos porrigebat,a quo cum peteret quiſnam eſſet ,
reſpondit: Mortalis ego ſum, vnus ex accolis eremi , quos va-
rijs erroribus deluſa gentilitas , Faunos ſatyroſque colit & in-
cubos , Legatione fungor gregis mei, precamur vt communē
Deum pro nobis depręceris. Salutem mundo olim veniſſe co-
gnouimus,& in vniuerſam terram ſonus eius exiuit . Quibus
dictis aufugit & receſsit. Vnū vero tale animal ſub rege Con-
ſtantino ad Alexandriam fuit adductum , & magnum popu-
lo ſpectaculum præbuit,& tandem mortuum, & ſale conditū,
vt ab Imperatore videri poſſet, ad Antiochiam delatum eſt,ſi
cut recitat Geruaſius. Ex hoc ergo pōt cōcludi ꝙ beſtię Chri
ſtum prædicabant, quem tamen homines credere contemne-
bant. Vel ſi vis moraliza,& dic ꝙ iſte homūcio ſignificat mun
di ſimplices , qui parua habent cornua.i.modicam poteſtatem
ſecularem , qui in caprum deſinunt per ſimplicitatem beſtia-
lem. Homines vero ſignificant rōuales homines,vt clericos &
religioſos,quia pro certo homines ſimplices et ſeculares Chri
ſtum melius recognoſcunt quàm clerici , & orationibus ſan-
ctorum deuotius ſe committunt , & ipſis religioſis & Chriſti
pauperibus dactylos.i.bona ſua tēporalia per eleemoſynas ſplos
impendunt. Figurati in aſina Balaam, quæ melius vidit ange-
lum quam propheta. vnde Auguſt. Surgunt indocti , & rapiūt
cœlum , & nos cum literis noſtris mergimur in profondum .
¶ Sicut ponit Pomponius.ca.de ægypto,ægyptiorum fuit opi-
nio ꝙ ipſi erant vetuſtiſsimi populorum,dicentes ꝙ a tempo- 7
re quo

re quo inceperat regnum eorum, ſtellę quater mutauerāt cur
t ſus ſuos, fuerātque ſolis ortus ubi nunc eſt occaſus, & occaſus
ubi nunc ortus, ita q regnū in ſuum per 13. millia annorū præ-
ceſſiſſe dicebant. Iſtud ergo ad fatuitatem quorundam alle-
gari poteſt, qui de antiquitate generis glorian tur, & qui ſyde-
ra & ſtellas .i. alios nobiles & eorum ſtatus mutabiles aſſerunt,
ſuos vero ſtatus & geneta, vt ſtabiles metiuntur. Vel dic q iſta
a falſa opinio de ortu & occaſu ſolis reciproco, poteſt verificari
de Gentilibus et Iudeis. conſtat. n. q dudum ortus ſolis iuſtitię
Chriſti. i. fides incarnationis eius, ſaltem futuræ, & lumen ſuæ
gratiæ reſplenduit in iudeis, occaſus vero & errorum obſcuri-
tas gentiles tunc temporis occupabat. Sed vere nunc verſa vi-
ce Iudei habent occaſum, & gentiles credentes ortum, quia ip
ſi fidē negauerunt, & errores conceperunt: Gentiles vero cre
t diderunt, & lumen fidei receperunt, & ſic occaſum ſuū in or-
tum mutauerunt. Vnde de Iudeis dicitur illud Hiere. 5. Occi-
dit eis ſol, dum adhuc eſſet dies. Quod etiam de clericis & ſe-
cularibus poteſt exponi, quia vere clerici antiquitus fuerūt bo
ni & ſancti & orientales, & eorum reſpectu laici erant occiden
tales, nunc vero ita cōuerſi ſunt in errorem prauum, q laici ſunt
8 eis meliores. ¶ De illis ægyptijs qui mortuos ſuos non cremāt
t nec ſepeliunt, ſed potius ſpeciebus & aromatibus condiunt, & in penetralibus cuſtodiunt, omitto, ſed credo q de talium ca-
dauere fit mumia. i. caro humana confecta, qua medici vtūtur.
9 ¶ In ſuperiori ægypto refert Pomponius eſſe lacum qui Chen
nis dicitur, in quo erat quædam inſula natatilis, quæ lucos &
ſyluas portabat, & quæ Apollinis. i. ſolis grande templū geſta-
bat. hæc per lacum natando vagatur, & quocunque venti im-
pulerint, agitatur. Téplū ſolis iuſtitiæ Chriſti eſt quilibet chri
ſtianus, & maximè eccleſiaſticus, Deo præcipuè dedicatus 1.
ad Cor. 3. Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Lacus iſte
mundum ſignificat, inſula vero religionem vel eccleſiam deſi-
gnant, quæ. ſ. & ſyluas & lucos. i. bonos ſimplices & laicos, &
téplum ſolis. i. religioſos & clericos in ſe portat. Iſta eſt ergo ve
ritas, q iſta inſula eccleſia cum ſuis fidelibus debet eſſe natati-
lis in hoc lacu, quia. ſ. in hoc mundo non debet ſiſtere, nec tem
poralia quærere, nec terræ ſeu terrenis bonis adhærere, ſed po
tius quaſi natando tranſcurrere, & per temporalia ad venti. i.
ad ſpiritusſancti flatū, tanquam peregrina libere pertranſire, di
cens cum filijs ſuis illud Hebr. 13. Non habemus hic manétem
30 ciuitatem, ſed futuram inquirimus. ¶ In ægypto ſolebat coli
Apis, & erat Apis bos niger maculis certis inſignis, cauda &
lingua diſſimilis alijs, quem ex coitu natum non credebāt, ſed
diuinitus igne cœleſti dieſque quo gignebatur, erat maxime
feſtus, vt ponit Pomp. c. de ægypto. Igitur dico q ſi iſti tantos
honores exhibebāt boui corporeo, quāto fortius nos debemus
boui ethereo. i. Chriſto, (cum ipſe ſit nos oro peccatoribus im
molatus, & niger & decolor pro nobis factus, maculis tamē. i.
varietatibus virtutum inſignitus, ex carnali coitu nō genitus,
ſed diuinitus datus, & ex cęleſti igne. ſ. ex ſpiritusſancto natus)
honorem & laudem offerre, & diem natiuitatis eius vel conce
ptionis ſolenniter feſtiuare?

De Helleſponto. Cap. 16.

8 LESPONTVS eſt prouincia in Græcia, de
qua dicit Crates ibi eſſe genus hominum, qui
ſolo contactu ſanant morſus ſerpentum, & ſo-
la manu extrahunt quęq; mortifera & venena.
Etetiam Varro ibi quoſdam homines eſſe di-
cit, quorum ſaliuę ſanant a morſibus anguium
& ſerpentum. hæc autem a Plinio dicuntur. c. de India, & etiā
li. 7. in principio, qui allegat Varronem. Sic verè in regione ec
cleſiæ, iuxta pontum & mare pœnitentiæ ſunt homines. ſ. ſacer
dotes, qui ſola manu appoſita per abſolutionem, & ſaliua boni
documenti expoſita, morſus ſerpentum, hoc eſt demonum, &
diuerſa peccatorum geneta & venena, virtute clauium extra-
hunt & educunt 4. Reg. 5. Putabam q egrederetur ad me, &
manu ſua tāgeret locum lepræ. Vel per tactum intelligo corre
ctionem & viſitationem, qua mediante prælatus venena extra
hit de cordibus ſubditorum, mediante ſaliua verborū. Vel dic
9 ſaliua eſt confeſſio, qua ea eremiſſa, mentem a morſibus &
tentationibus demonum ſanamus. ¶ Prope regionem Helle-
ſponti a parte Aſſyriæ fuerunt antiquitus populi Moſini, ſm
Pompon. quorum mos erat in patulo veſci, & promiſcue con-
cumbere, reges pro voto eligere, & electos, vinculis aſtringe-
re, & in arctiſſima cuſtodia detinere, atque vbi culpam prauè
imperando comiſerant, ſolebant eos unius diei ieiunio & ine-
dia caſtigare. Iſtud poteſt allegari quomodo mūdi reges pro-
prie non ſunt liberi, ſed potius multis cōpedibus allegati, quia
re vera vbi quis in regem & ſuperiorem eligitur, ex ipſo vincu
lis legum & ſtatutorum præ cæteris obligatur, & a ſubditis eſt
cuſtoditur, inquantum ad eius facta oculi omniū ac opera di-
riguntur. Iſte etiam ſi male imperando delinquit, vnius diei. i.
totius futuri temporis ieiunio in inferno punitur. pſal. Ad alli-
gandum reges eorum in compedibus.

De Eolijs inſulis. Cap. 17.

EOLIAE ſunt nouem inſulæ in mari mediterra-
neo, ſic dictę ſm Iſid. ab Eolo; quem poetę finxe
runt regem fuiſſe ventorum, eo q ſm q videbat
vapores eleuari ſm hoc vētos prædicebat. Sunt
etiā dictę vulcanię, eo q ea ipſis exeat ignis, ſicut
dicitur de monte Ethna. Sic in mari mediterraneo. i. in medio
terræ & maris circa cētrū ſunt Eolię inſulæ. ſ. infernus, de quo
ignis perpetuus emanat. quæ a rege ventorum. i. ipſo rege ſuo,
lucifero (qui rex eſt vētorum tribulationum & vanitatum) ta-
liter poſſunt dici. De ipſis egredietur ignis. &c. Ezec. 10. Ideo
Deut. 32. Ignis ſuccenſus eſt in furore meo. Vel dic q iſtę inſu
lę ſunt peccatores, qui inſulę dicuntur eo q mari. i. tribulatio-
num amaritudine cinguntur. pſal. Multa flagella peccatoris. In
iſtis. n. ignis irę, auaritiæ & luxuriæ ardet. fumus ſuperbiæ emi
net, & ventus æternæ damnationis imminet, quia abſque du-
bio fumus & elatio ſuperborum ſignum eſt ſuorum immi-
nentium tormentorum.

De Æthiopia. Cap. 18.

ETHIOPIA eſt regio in meridie, q ſerpenti-
bus, baſiliſcis, draconibus, vnicornibus, cæteriſ-
que beſtijs crudelibus eſt repleta, & quia ſolis ar
doribus continue aduritur, ideo illius incola ni-
ger eſt, horribilis ac deformis, ibique ſunt multi
homines monſtruoſi, quia ſ. alij ſolem quondā
dira imprecatione propter eius ardorem maledicūt, quorum
aliqui troglodytæ vocantur, ita celeres, q beſtias curſu ſupe-
rant, qui loco domorum cauernas inhabitant, & ſerpentes co-
medunt venenoſos. alij more pecudum ſine lege paſſim cum
mulieribus dormientes matrimonij ſunt expertes, qui gara-
mantes ab Iſido. nominantur, quos ſolę matres recognoſcunt,
nam paterni nominis nulla reuerētia apud eos, ſicut dicit Sol.
c. Æthiopia. alij incedunt nudi, & nullo exercitio occupantur,
hicq; Gamphaſantes dicuntur. Alios qui Blemmeij dicuntur,
fama eſt capite carere, ſed os & oculos habere pectoribus in-
fixos ac infixos. Sunt ibi etiam ſatyri, qui figura habentes hu-
manam, ſunt penitus inhumani. Apud Sambros autem omnes
beſtiæ quadrupedes ſine auribus naſcuntur, etiam elephanti.
Alij ſunt qui canem pro rege habent, & de eius motibus augu
rantur quidam imperitet. Aliqui Agriophagi dicuntur, leones
& pantheras venantur, & eis etiam veſcuntur. Alij locuſtis ſa-
le & fumo induratis viuunt. Alij draconibus nutriuntur. In
Æthiopia etiam in aliquorum draconum cerebro inueniun-
tur lapides precioſi. ſ. hyacinthus, chryſolitus, & topazius, ibi
etiam & cinamomum medicinale reperitur. Hęc omnia Iſido.
& Soli. Æthiopia mundus eſt, vbi feruore auaritiæ & luxuriæ
populi taliter aduruntur, q pellis conuerſationis per violen-
tiam multipliciter decoloratur. Ibi ſunt ſerpētes. i. malitioſi, ibi
baſiliſci, qui viſu interficiūt. i. luxurioſi, ibi rhinoceron, qui cor
nu petit. i. ſuperbi, ibi draco, qui flatu adurit, & ignem vomit. i.
auari, qui flatu verborum ſuorum fallacium, & ardore auariti-
tię ſiue bona pauperum diſſipant & comburunt. Ibi etiam ſunt
homines monſtruoſi, quia ibi ſunt inuidi, qui ſolem proſperi-
tatis alienę nequeunt ſuſtinere, & ei qū obuiare nequeunt, ſal
tem detractionibus maledicunt. Ibi ſunt troglodytæ curſu ce-
leres. i. leues & inſtabiles, qui vno ſtatu vel officio, præbenda
vel beneficio non ſunt contenti, ſed ab vno ad aliud ſe conuer-
tunt, & ideo venenoſa. i. peccata comedunt & committunt.
Prouer. 1. Pedes eorum ad malum currunt. Figura 2. Paralip.
12. vbi cū Seſach rege ægypti venerunt Troglodytę & Æthio
pes ad regem Iſrael impugnandū. Sic iſti ſunt de exercitu dia-
boli. &c. Exponę. Item ibi ſunt Garamantes adulteri, more pe
cudum matrimonium non ſeruantes, & ſuam adulterinam ſo
bolem ſolis matribus nutriēdam relinquentes. Ibi ſunt Gam-
phaſantes

phaſantes.i.otioſi, qui nullo exercitio boni operis occupãtur, ab omnique veſte & ornatu virtutum non abhorrent neq; me tuunt eſſe nudi. Mich.1. Vadam diſcalciatus & nudus. Ibi ſunt Blemmij.i.hypocritę, qui caput rectę intentionis non habent, licet oculos diſcretionis, os pulchrę locutionis habeant in pectore.i. in apparentia & conſpectu aliorũ. Vel hi ſunt mali prelati, qui non habent oculos intentionis in capite Christo.i. ſurſum ad Deum elevatos, & hoc quia eum ſior in peccato mortali, caput Chriſtum ſecum non habent, ſed oculos habent in pectore circa cor, i.ad illos quos habent cordi.ſ. ad carnalem parentelam, per acceptionem perſonarum. Ideo Iudith.14. Ecce Holopbernes iacet in terra, & caput eius non eſt in ipſo. Itẽ hi ſunt piloſi, hoc eſt, crudeles excoriatores, qui licet ſint homines a natura, tñ quo ad mores ſunt inhumani. Eſa.13. Piloſi ſal tabunt ibi. Item ibi ſunt beſtiæ quadrupedes ſine auribus, hi ſunt religioſi inobedientes, qui ſine auribus cũ quattuor pedibus propriarum affectuum vndique ſe inflectunt. Eze.23. Naſum tuum & aures tuas præcident. Alij ſunt gulaſi, qui de cane inſaturabili.i. de ventre propri in faciunt Deum & regem, cuius motu & inſtigatione faciunt quodcunq; Philip.3. Quorum Deus venter eſt. &c. Vel per canem intellige auaritiã, cui obediunt cupidi & auari. Eſa.56. Canes impudẽtiſsimi neſcie runt ſaturitatem. Item ſunt ibi Agriophagi.i. principes & barones, qui pantheras & leones. i. ipſos ſuos balliuos & bedellos deuorant & denudant. Iob 29. Conterebam molas leonum, & dentibus eorum auferebam prædam. Alij.o. principes ipſis ſitibundis draconibus.i. auaris & vſurarijs terræ ſuæ veſcuntur, de quorum cerebro.ſ. abſcondito extrahunt lapides precioſos .ſ. munera & emendas per extorſiones & hmõi, pſal. Dediſti eum eſcam populis Æthiopum. Vel ſi vis per Æthiopiam acci pe infernum, vbi eſt populus niger.i. deformis & triſtis prę ardore infernalium tormentorum, vbi ſunt multa genera hominum peccatorum &c. vt ſupra. Vel Æthiopia eſt eccleſia, feruore tribulationum exuſta & denigrata. Baruc.6. Nigrę ſiunt facies eorum de fumo qui in domo fit. & Naum.2. Facies eorum ſicut nigredo ollę. Cant.1. Fuſca ſum. &c. vbi qñ dracones capiuntur.i. qñ peccatores ad pœnitentiam conuertuntur, in eorum cerebro, id eſt in eorum ſapientia & ſcientia gemmę precioſę diuerſarum virtutum inueniuntur, vt patet in Paulo, cuius ſcientia quam prius acquiſierat, multum eccleſiam decorauit. Ibi cinamomũ ſanctitatis, topatius honeſtæ vitæ, chryſolitus ſapientiæ. &c.

2 ¶ In AEthiopia ſunt duo fontes, quorum vnus obliuionem, alter memoriam inducit, vt Iſid. ait. Sic verè in mundo, qui propter æſtum concupiſcentiæ AEthiopia põt dici, ſunt duo fontes ſcientiarũ.ſ. ſcientia mundi & diuina, ſed mundana Dei obliuionem, diuina autem eius recordationem inducit. Figura Exo.2. vbi ſm Ioſephũ & magiſter hiſto. Moy ſes exiſtẽs in AEthiopia fecit duos annulos, vnum qui induce bat obliuionem, quem tradidit filiæ regis ethiopum, & ſic eius oblita eſt. huiuſmodi eſt ſapientia mundana. alterum qui memoriam inducebat, quem apud ſe retinuit. hæc eſt ſapientia diuinã. Primum ergo annulum.i. mundanam ſapientiã, Dei obliuionem inducentem, alijs debemus dimittere, ſciẽtiam autem Dei & gratiarum actionem, qui eſt annulus recordationis, debemus retinere. De iſta ergo ſcientia obliuionis dicitur Prou. 31. Bibant, & obliuiſcantur egeſtatis ſuæ. &c. & Hier.2. Popu-

3 lus meus oblitus eſt mei diebus innumeris. ¶ In Æthiopia ſm Solinum, ſunt populi dicti Syrbotę, qui.12. in longitudine pedes habent, & vt Gerua. ait, coloris aurei corpus habent. Sunt etiam alij qui dicuntur Aſachei, qui elephantes vẽnãtur, & carnes deuorant. Tales fuerũt apoſtoli, qui 12. pedes.i.12. articulos habuerunt, & menſuram ſuæ perfectionis ex eis ſtatuerũt, & colorem aureum honeſtę conuerſationis ſeruauerunt. 2. Machabe.11. Apparuit eques eos præcedens in veſte candida armis aureis. Et iſti elephantes.i. mundi principes per prædica-

4 tionem cœperunt, & fidei legibus ſubieceruot. ¶ In AEthiopia ſunt Agriophagi, quorum rex vnum in fronte oculum habet, vt Soli. ait. Tales ſunt moderni principes & moodi reges, qui duos oculos.i. duplicem conſiderationem deberent habere, alteram qua propriam, alteram qua ſubditorum quærerẽt vtilitatem, ſed vere hodie non habent niſi vnũ, & non niſi propriam curant vtilitatem, nihil vero de ſubditorum ſalute, atq; ideo vere dicuntur monoculi. ad Phil.2. Omnes quæ ſua ſunt, quærunt. Vel dic q ſi boni reges eſſe volumus, nos.ſ. & alios bene regendo, vnum ſolum oculum.i. vnam & ſimplicem intentionem habere debemus, & duplicitatem fugere. Matth.5. Melius eſt.n. tibi cum vno oculo intrare in vitam æternam, quàm duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. ¶ In AEthio 5
pia ſm Soli. ſunt quidam populi qui lingua carent, quidã qui viſum ignis habere nõ ſolent. Sic verè in mundo iſto ſunt multi qui ad Deum laudandum, vel aliquid bonum dicendũ linguam non videntur habere, & alij qui ignem charitatis & eius viſum nõ videntur cognoſcere vel ſentire. Sap.17 Et ignis quidem nulla vis poterat eis lumen præbere. ¶ In AEthiopia ſm 6
Soli. eſt vnus mons editus, qui ingenito & perpetuo igne flammat, cuius ſimile facit mons Ethna in Sicilia, mons veſuuius in Campania, mons chimera in Lycia, & ſic ſunt quattuor, montes ſemper ardentes. Sic vere ſunt quattuor genera peccatorũ ſemper ardentium diuerſis ignibus vitiorũ.ſ. cupidi, luxurioſi, iracundi, & inuidi. Iſtos.n. ſolet ardor malorum deſideriorum ſemper comburere, & diuerſis vitijs infeſtare. ¶ In AEthiopia 7
ſm Soli. ſunt Macrobij homines.ſ. longiſsimæ vitæ, qui iuſtitiã amant & colunt apud quos eſt locus Heliutrapezia, abundantibus epulis ſemper plenus, quæ etiam diuina virtute cõtinuè augentur. Tales ſunt iuſti, qui.ſ. in vita gratiæ diu viuunt, & verè Deus adminiſtrat talibus cibos ſuos, & victum ad ſufficientiã præſtat, quem ipſis multiplicat & augmentat. Exemplũ de 2
Helia, cuius farina & oleum non extitit diminutum. Prouerb. 10. Non affliget dñs ſame animã iuſti. ¶ In AEthiopia ſm Sol. 8
ſunt dracones in quorũ cerebris inuenitur lapis qui dracontias nominatur, qui bonus non eſt niſi viuentibus detrahatur, nam ſi obeat prius ſerpens cum eius anima euaneſcit hic lapis. Iſte lapis ſignificat pœnitentiam, quæ certe nihil valet dum in hac vita ſumus. Si.n. mors corporis aduenerit, ea tunc fructus pœnitentiæ nullus erit. neceſſe eſt.n. vt a nobis dum viuimus extrahatur, alioquin euaneſcit, & nihilũ reputatur. Vel dic q lapis iſte ſignificat bona opera, quæ ſi dũ in vita gratiæ ſumus, fecerimus, & a nobis extraxerimus, proficiẽt, ſi vero mors peccati mortalis ſuperueniat, euaneſcent. Hierem.51. Vana ſunt opera & riſu digna. Vide multa alia. cap. de faunis, de ſatyris & huiuſmodi.

De Æthiopiæ mirabilibus. Cap. 19.

AETHIOPIA, vt Solinus ait, in ſuis deſertis adutis habet quoſdã populos qui Ichthiophagi dicuntur, qui ac ſi eſſent marinæ beluæ, natando in mari volant. Nam ita exquiſito oceano Atlantico, vſq; ad occaſum etiam ad Gorgones inſulas venerunt natando. Di- 1
cit ad hoc Geruaſius li. ſuo de mundi mirabilibus, q quidam Nicolaus cognomine piſcit, de Apulia oriundus, eo q valde diligebat eſſe in mari, à matre ſua extitit maledictus, & q de mari perpetuo non recederet imprecatus, qui ſtatim veſte reiecta, in mare ſiculum ſalijt, & ex tunc continuè cum piſcibus natando notus & familiaris belluis in mari habitauit, qui qñ nautas ambulantes videbat, ſtatim de mari ſurgebat, & ab eis aliquantulũ olei ad ponendũ in ore ſuo pro explorando profundo abyſſi petebat. Eſſe autem in profundo maris arbores glandiferat, valles & montes & flumina dolcia, & ſuper oẽs piſces anguillas longiſsimas aſſerebat, nautiſque tempeſtates imminentes denunciabat. Per iſtos poſſunt intelligi viri theologi, quib⁹ vere placet natare & diſcernere profunda maris ſcripturarum ibique inueniunt dulcia flumina ſcientiarum diuinarũ, necnon fructus & arbores vtiliũ doctrinarum. ideo cuilibet tali dicitur in pſal. In mari viæ tuæ, & ſemitę tuę in aquis multis. Vel dic exemplariter quomodo matrem & parentum maledictio eſt cauenda. ¶ Gorgones ſunt inſulę in oceano Atlantico, quas antiquitus Gorgones monſtra babitauerunt, & 2
adhuc gens ea habitat mõſtroſa. Tradit ergo xenophõ Lãpſacenus q Hanno Penorum rex ad eas permeauit, ibiq; fœminas quaſdam hirſuti corporis, & pernicis velocitatis inuenit, de quibus tantummodo duas cœpit, quarũ pelles miraculi grã in donarijs Iunoni dedit, & apud Carthaginẽ in Iunonis templo ſuſpendit, quarum ſpectaculum vſque ad excidium carthaginis durauit. Illę inſulę mundum ſignant, vbi mulieres bilutę pellis.i. vilis & infamis conuerſationis multę ſunt, quæ vere per inconſtantiam leues & agiles valde nimis exiſtũt. Iſtas vero diabolus iſtas per mortem capit & excoriat, & pellem ſuæ malę conuerſationis alijs pro exemplo monſtrat, ipſaſque hodie in templis et eccleſijs coram fatuis clericis manifeſtat. ¶ In AEthiopia in inſula Meroe eſt ciuitas Syenę, in qua Moyſes 3
incluſit AEthiopes qñ regnum AEthiopũ ſibi in deditionem ſubegit.

ſubegit. Hic ergo factus eſt a philoſophis quidam puteus pro-
fundus cubitorū.60.in cuius profundo ſplendet ſol recto gra-
du in menſe Iunio, nullamque penitus facit vmbram, & in tali
etiam diſpoſitione dicitur eſſe puteus illæ Samariæ, ſuper quē
ſedit dn̄s fatigatus. Ioan.4. Diametraliter.n.reſpicit ſol locum
illum quando peruenit ad æſtatem. hoc etiam dicit Pli.li.2.vbi
3 nominat alia multa loca per quæ ſol directe tranſit. Per talem
puteum poſſum intelligere humiles & deuotos, qui.ſ. aquam
deuotionis & gratię continent, & profundum humilitatis ha
bent, qui.ſ.ſexaginta cubitorum dicuntur, quia fructum ſexa-
geſimum producunt. Per ſolem autem intelligo Chriſtum, &
per ęſtatem feruentem iudicium. Tunc.n.erit ſol in leone, quia
tunc erit Chriſtus in leoninę feritate iuſtitię. Igitur dico quòd
qn̄ ſol iuſtitiæ Chriſtus ad mēſem Iunij.i. ad feruorem iudicij
veniet, tūc directe ad puteum.i. ad humiles perſonas reſpiciet,
& illis ſplendorem æternæ gloriæ influet in profundum, & ab
ipſis vmbrā mortalitatis.i.omnis aduerſitatis auferet, quia nul
lus eſt qui a Deo directe per miſericordiā reſpiciat, & cui gra-
tiæ & ſcientiæ & gloriæ lumen influatur, & a quo vmbra igno
rantiæ & aduerſitatis tollatur, niſi qui puteus humilitatis effe-
ctus, in timore domini profundatur. pſal. Excelſus Deus, & hu
milia reſpicit. Vel dic econtra, ꝙ putei æthiopię ſunt auari, qui
cautelis & malitijs ſunt profundi, quos ſol Chriſtus in iudicio
reſpiciet directè, & feruorem ſuæ iuſtitiæ contra eos diametra
liter mittet. Iudith.8. Venit æſtus ſuper caput Manaſſe, & mor
4 tuus eſt. ¶ In Æthiopia teſte Geruaſio, eſt quædam prouincia
dicta Theonochemā, quæ perpetuis incendijs ſemper flāmat,
ſicut etiam Plinius dicit lib.2.c.109.circa finem. Oceanus etiā
ibi propter maximum ſolis feruorem ſicut cacabus perpetuo
feruet, quod etiam in confinio Heliopolis inuenitur, & non ſo
lum homo ibi tranſire non poteſt, ſed nec humanus oculus ſali
quandiu reſpicere. nigrę etiam & exuſtæ ſunt ibi arenę, quæ ſo
lis ardoribus ſunt deſertę, & ibi ſunt ſerpētes & beſtię, quę pe
nitus hominibus ſunt ignotę. Circa partes autem illas popu-
lus Gaulolum peruagatur, & vltra iſtas partes fuit inſula ma-
xima quę ſm̄ Plat. cum ſuo populo eſt ſubmerſa, quæ Africam
& Europam magnitudine vincere dicebatur. Iſta ad infernum
poſſunt applicari vbi eſt perpetua ignis inflammatio. Eſaia.66.
Ignis eorum non extinguetur. Ibi eſt maris.i.triſtitiæ & ama-
ritudinis ebullitio. Iob 41. Ferueſcere faciet quaſi ollam pro-
fundum maris. Ibi eſt arenarū. i. peccatorum cōbuſtio & de-
nigratio. Naum. 2. Facies eorum quaſi nigredo ollę. Ibi eſt in-
ſulatum.i.magnorum & potentum ſummerſio, & ſuæ famæ &
nominis abſorptio & obliuio. Exodi. 15. Summerſi ſunt quaſi
plumbum in aquis vehementibus. Vel dic ꝙ tales ſunt pecca-
tores, qui.ſ.per auaritiam ſemper ardent, & per ſuperbiam &
iracundiam feruent. Eſaia.57. Impij quaſi mare feruens, quod
quieſcere non valet. Per infamem conuerſationem denigran-
5 tur, per carnis delicias ſummerguntur. ¶ In æthiopia ſuperiori
verſus mare rubrum ſunt quædam mulieres horrendę, barbas
vſque ad mamillas habentes, quæ pellibus animalium pro ve-
ſtibus vtuntur, equos habent & venatrices ſunt, & tigrides &
leopardos domant, & ipſis loco canū vtuntur vt Geruaſ. ait. qui
etiam dicit ꝙ circa vicinos montes ſunt aliæ mulieres, quę den
tes habent aprinos, capillos vſq; ad talos, in lumbis caudas bo-
uinas, altę ſunt pedibus 7. corpus etiam piloſum habent vt ca-
melus. Iſta poſſunt applicari contra malas mulieres, quæ.ſ.bar
bas habere dicuntur, eo ꝙ virorum ſuorum officijs vti nitun-
tur, & inquantum regimen domus (quod ad barbam virilem
.i. ad viri ſapientiam pertinet) vſurpare noſcuntur, ſicut vulga
riter de talibus dicimus, ꝙ brachas maritorū portant, qn̄.ſ. de
illis quæ ad viros pertinent, ſe intromittere diligentius curāt.
Iſtę ergo ſunt mulieres barbaræ.i. virorum officijs implicatę,
contra illud Deut.22. Non induetur mulier veſte virili. Igitur
malę mulieres de pellibus animalium.i. de ſubſtantijs fatuorū
beſtialium ſe veſtiunt, & leopardos & tigrides.i. homines vt-
cunque fortes & conſtantes ſolent ſuperare & domare, & ad
venandum.i.inter retia ſui amoris capiendum ſolent intēdere
& vacare. Vnde Aug. libro de cohabitatione clericorū & mu-
lierum: O quantos leones domuit vna infirmitas delicata, quæ
cum ſit vilis & miſera, de maximis facit prædam. Iſtę ergo per
malitiam ſunt caudatę, dentibus aprinis.i.rapaci auaritia ſunt
munitę, capillis longiſsimis ornatę, & per ſuperbiam ſunt altę
& elatę, & ſeptem pedibus.i.ſeptē vitijs menſuratę, & in exte-
riori pelle.i.in exteriori apparentia ex infami conuerſatione hi
ſpidę & hirſutę. Vel dic ꝙ camelus qui gibbum habet & tumo
rem in dorſo, ſignificat tumorem ſuperbiæ, & ideo iſtę ad mo-
dum camelorum dicuntur veſtitę, eo ꝙ ſuperbo faſtu & orna-
tu incedere volunt. ideo de auaritia, malitia, ſuperbia & poten
tia talium mulierum loquitur ſapiens Eccleſ.25. Breuis omnis
malitia ſuper malitiam mulieris. ſequitur. Mulieris ira & irre-
uerentia & confuſio magna mulier ſi primatū habuerit, con-
traria eſt viro ſuo. ¶ In confinio Briſſonis fluuij, qui ab æthio- 6
pia deſcendit in ægyptum, ſm̄ Geruaſ. ſunt homines ſeu beſtię
formam humanam habentes, quorum fęmora 12. in longitudi
ne pedes habēt, & reſiduum corporis totidem, qui brachia ha
bent candida vſque ad humeros, pedes vero rubeos, caput ro-
tundum, & naſum procerum. hi autem homines (ſicut ait) ſm̄
famam populi, certis temporibus in ciconias trāsformātur, &
apud nos annis omnibus fętificant & peregrinantur. Ad quod
propoſitum ſatis fecit quod audiui circa tempus regis Rober-
ti in Achaia accidiſſe, quum.ſ.frater ducis Burgundiæ per ma
trimoniū hęres principis Achaię factus fuit. Huic.n.in Acha-
ia principanti adductus fuit quidā ſacerdos more ciconiæ plu-
mis indutus, qui aſſerebat per quandam magnam in quadam
patria quam nominabat, per appoſitionem cuiuſdam ferrei la-
quei in collo ipſius dormientis appoſiti, in ciconiam ſe muta-
tum, deinde etiam vſque ad Gallias cum alijs ciconijs volaſſe.
Sed tandem cum quadam die more ſolito, cuſtodia ciconiarū
aliarū ſibi incubuiſſet, ipſe vero eū vigilare deberet, obdormi-
uiſſet, contigit ꝙ a lupo trāſeunte vna de ſororibus fuit capta.
mane ergo reperto numero diminuto, omnes contra prædictā
vigilem ſurrexerunt, & eam interficere voluerunt, prima ta-
men illum laqueum qui adhuc erat in collo ſuo, cū roſtro car-
pens extraxit, & ſic ille de ciconia in hominem reuerſus fuit,
ſed quia nimis ſubito actum fuerat, fati termino non expecta
to, præter quàm in facie, vbique remanſerunt ſibi plumæ. Per
tales intelligo hypocritas, qui lōgiſsimi eſſe videntur per per-
ſeuerantiæ diuturnam durationem 12. pedum per 12. articu-
lorum fidem & cognitionem, naſi proceri per cœleſtium odo
ratricem deuotionem, capitis rotundi per ſimplicē intentio-
nem, & per malitiæ abdicationem, brachiorum niueorum per
mundam & innocentem operationem, veruntamen pedū ſunt
rubeorum per immundam & carnalem affectionem, quia pro
certo iſti habent certum tempus, qn̄.ſ.ſunt in abſcondito, quo
in ciconias conuertuntur, hoc eſt in perſonas viles & immun-
das, inquantum cadaueribus.i. immundis delectationibus ve-
ſci volunt, quia quamuis homines. i. perſonæ rationabiles eſſe
videantur, ſæpe tn̄ ciconiæ.i. perſonæ viles & miſerę efficiun-
tur. Hiere.8. Hirundo & ciconia cognouerunt tempus aduen-
tus ſui. ¶ In AEthiopia eſt quædam ciuitas dicta Heliopolis.i. 7
ciuitas ſolis, de qua videtur recordari ſcriptura Eſa.19. vbi di-
citur ꝙ erunt in AEgypto quinque ciuitates loquentes lingua
Canaan, ciuitas ſolis vocabitur vna &c. Ibi.n.ſunt palatia ſolis
& lunę ex auro, argento, & lapidibus pretioſis, ibi ēt eſt lectus
ſolis ex auro obryzo & ebore, ibi etiam eſt quædam vinea vbi
in vitibus aureis pēdent racemi facti de vnionibus & margari
tis. Sacerdos vero qui ſolē colit, thure & opobalſamo veſcitur,
& ſub vinea in pauimento dormit, & nulli extraneo aditū pan
dit, ſicut dicit Geruaſius. quod vbi inuenerit, neſcio. non.n.re-
colo me alibi id legiſſe. Talis ciuitas dicitur eccleſia, quæ eſt in
AEthiopia huius mundi ſita, quæ vere ciuitas ſolis dicitur, eo
ꝙ ibi ſol iuſtitiæ Chriſtus creditur & timetur. Hæc.n.eſt palatiū
.i.habitatio, ſolis & lunæ.i.Chriſti & virginis glorioſæ, quæ.ſ.
de auro charitatis, & argento candidæ caſtitatis & lapidibus
precioſis virtutum cōſtituitur. Et hic eſt lectus ſolis Chriſti.ſ.
conſcientia bonorum fidelium, qui de auro ſapientiæ & ebore
candidæ innocentiæ præparatur. Cant.1. Lectulus noſter flori
dus, Ibi etiam eſt vinea ſacræ ſcripturæ, quæ re vera de marga
ritis.i.præclaris dictis & ſententijs eſt confecta, & ad eliquan-
dum vinū diuinæ ſcientiæ præparata, ſub qua ſacerdotes.i. viri
eccleſiaſtici & prælati debēt manere, & diuinis litteris diligen
ter attendere & ſtudere, nullum vero debent intra palatiū ec-
cleſiæ, hoc eſt ad eccleſiaſtica beneficia introducere, niſi illos
quos de Heliopoli. i. de ipſa eccleſia per fidem & perfectionē
nouerint natos eſſe. Vnde Eze.44. Omnis alienigena & incir-
cuncisus carne non intrabit ſanctuarium meum. ¶ In AEthio 8
pia ſunt homines cornua & pedes vt capræ habentes, quos alij
Gorgones alij Gauloles vocant. Sic verè multi ſunt in mundo
qui quamuis homines. i. rationales videantur, cornua tn̄ ſua.i.
ipſorum præſumptio & pedes eorum.i. ipſorum affectio, eos eſ
ſe captiuos.i.ignorantes & hebetes proteſtantur. ¶ In AEthio 9
pia circa

pia circa ciuitatē Heliopolim ſunt homines mirabiles, qui 16. pedes habent in lõgitudine.7.in latitudine, quorum corpus eſt caudidum, caput vero magnum, & bi ita protenſas & erectas habēt aures. q alas potius eſſe crederes, quas ſiquem viderint erigunt, ita vt volare velle videantur. Tales debēt eſſe boni religioſi, quia caput.i.rationem debent magnā habere, & per caſtitatem & innocentiam albi eſſe. Illis ergo debent eſſe magnę aures, i.audiendi & obediendi virtus magna, qua.ſ. ſurſum ad Deũ & prælatorum mandata audienda debent erigi, & ac ſi volare & correre velint ad executionem eorum, ſuperius erigi & leuari. Neam. t. Sint oculi tui videntes, & aures tuæ attentę.

10 ¶ AEthiopia Aphricæ eſt prouincia, vbi ſunt multa mirabilia et ſtupenda, quæ libro de animalibus.c.de Faunis & Satiris & in locis alijs pluribus iam ſunt dicta. Vnum tñ dicit Solinus q in iſta patria inuenitur animal quod Hyſtria dicitur, quod illud eſſe credo quod a Gallis porcus ſpinoſus appellatur. nam (vt idem ait) iſtud animal eſt ſpinoſum, & lõgis iaculis circũſeptũ, quæ.ſ.pro voluntate ſolet emittere, & exinde de inſequentes canes percutere, & ſic eos compellere retroire. Tales ſunt vſurarij & auari, qui ſpinis.i.diuitijs (quæ.ſ.a Chriſto dicũtur ſpinę) vndique ſunt armati, & ideo ſi contingat iſtos a canibus .i.a iudicibus vt puniantur inſequi, ſtatim ſolent per munera diuitiarum ſpinas & iacula ipſis mittere, & ſic eos faciunt retrocedere.i.a correctione ceſſare, & eos non amplius infeſtare. Dona enim & munera ſunt quædam ſagittę quę pungunt vſq; ad cor, quas.ſ.peſtiferi ſolent iacere & opponere, vt ſic manus corrigentium iudicum & maiorum poſſint fugere & euadere, ſicut in Pſal.dicitur, Sagittæ potentes acutæ cum carbonibus deſolatorijs. Vel dic q iſtę ſpinæ ſunt verba pungétia detractoria & iniurioſa, quibus multi taliter ſunt armati, q ſi quis canis.i.prædicator vel prælatus velit eos capere, arguere vel corrigere ita incalũtur eum verbis, infamationibus & appellationibus, q neceſſe eſt q retrocedat, & q eos incorrectos dimittat, quia ſicut dicitur Prouer.9. Qui arguit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit.ſ.deriſor.

11 ¶ In AEthiopia eſt quædam auis quæ pegaſus dicitur, qui in fabulis equus alatus fingitur, eo q iſta auis equo in aoribus aſsimulatur. ſicut.n.dicit Solinus, nihil habet equo ſimile præter aures. Plinius tñ li.8.c.21.dicit pegaſos eſſe equos pennatos, & cornibus armatos. Ibi etiam inuenitur alia auis quæ dicitur tragopan, aquilis maior, q cornibus arietinis armatum habet caput. AEthiopia feruentiſsima regio eccleſiam ſignificat vel religionem, quæ feruore tribulationum adnritur. Ibi.n.ſunt hæc duo genera alitum.i.perſonarum, pegaſus.ſ.ſimilis equo.i.homines furentes & luxurioſi, & tragopā cornuta.i.homines ſuperbi & ceruicoſi. Iſta.n.genera perſonarum abundant hodie in eccleſia ſancta Dei.ſ.luxurioſi, qui more equorum ad luxuriam ſunt feruentes, de quibus dicitur Hiere.5. Equi amatores in fœminas, vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat. Et ceruicoſi cornuti, qui more tragopanos per ſuperbiam ſunt cornuti & tumentes, & alios verbo vel verbere ferientes, de quibus Eze. 34. Cornibus veſtris ventilabatis omnia. Et maximè iſti ſunt ceruicoſi ſeculares, qui portant alas ſupercilíorum, & cornua eminentiarum.

12 ¶ In quibuſdam partibus æthiopię ſm Solinum ſunt quidā populi qui dicuntur atlantes, qui ab humano ritu prorſus exulant, nulli.n. inter eos proprium vocabulum, nulli ſpeciale nomen, & iſti ſolem continua imprecatione maledicunt, & vſti torrenti ſidere, oderunt Deum lucis, & hi dicuntur ſomnia nõ videre. Per nomen intelligitur bona fama, iuxta illud Eccl.41.c. Curam habe de bono nomine. quia pro certo multi ſunt qui ſolem iuſtitiæ Chriſtum iurando & blaſphemando continuè maledicũt & maximè qñ ardorem alicuius tribulationis ab ipſo ſibi inſerri ſenſerint. Iſti ergo ſine nomine bonæ famę viuunt, nomen et ſuum angeli in libro vitæ nunquam ſcribunt, nec iſti etiā ſomnia.i.conſiderationem futurorũ percipiunt aut attendunt. Vel dic q iſti ſunt damnati, quorũ nomen & fama delata eſt a memoria Dei & hominum. Pſal.nomen eorum deleſti in æternū. & qui præ ardore tormentorum Deũ maledicunt. Figurati Apo. 16. vbi dicitur q datũ eſt ſoli affligere homines æſtu & igne, & aruerunt homines æſtu magno, & blaſphemauerunt Deũ, quia pro certo dānati dum ardore a ſole iuſtitiæ eis immiſſo æſtuāt, præ deſperatione ipſum blaſphemant.

13 ¶ Troglodytæ populi ſunt Aethiopię qui ſm Solinum in cauernis habitant, paupertate voluntaria diuitijs abſtinent, in quodam lapide precioſo qui dicitur hexecontalithos, qui infinitis pollet coloribus, gloriantur & gaudent. Tales debet eſſe religioſi, & maximè mendicantes, quia.ſ.in cauernis ſepulchrorum ſuorum debent per conſiderationem mortis & peccatorum ſuorum manere, paupertatem volũtariam diligere, diuitias contēnere, & in ſolo lapide precioſo Chriſto gloriari & gaudere 2.ad Corio.10. Qui gloriatur, in domino glorietur. Vnde Hie.9. Non glorietur ſapiens in ſapientia ſua, nec diues in diuitijs ſuis, nec fortis in fortitudine ſua, glorietur autem ſcire & noſſe me.

14 ¶ Augyle fuerũt populi AEthiopię, qui (vt Solinus ait) ſolos colebant inferos, qui vxores primis noctibus nuptiarũ adulteria pati cogebāt, & ipſas adulteris exponebant, non vero eas ad perperuam pudicitiam legibus ſeueriſsimis aſtringebant. Per iſtos intelligo demones, qui .ſ.ſolos inferos colunt & frequentant. Per vxores eorum intelligo animas peccatrices, quas dum cum eis nuptias contrahũt, in hac.ſ. vita, & eas ſibi per malos conſenſus conglutinant & cõiungunt, ipſas faciunt cum omnibus vitijs adulterari, & per omnes voluptates improbe delectari mox vero.ſ. cũ ipſas poſt mortem in inferno tenebunt, eas a voluptatibus coercebũt, & vt abſtineāt a delicijs crudeliſsimis damnationis legibus prohibebunt. Vnde de Babylone dicitur Apo.18. Quantum glorificauit ſe, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum.

15 ¶ Himantopodes populi ſunt AEthiopiæ, vt Solinus ait, qui flexibilia habent crura, & ideo potius repunt quàm incedunt, & pergendi vſum labendo magis deſtinant quā eundo. tales videntur homines otioſi & pigri, qui a pro certo crura.i. virtutem videtur debilitatem habere, quia ad nullum bonum exercitium poſſunt incedere, ſed potius per auaritiā circa terrena repere, & præ pigritia ſolũ lapſu flexibili ſe mouere. Sap. 15. Pedes eorum pigri ſunt ad ambulandum.

De Europa. Cap. 20.

1 EVROPA eſt tertia pars orbis, a parte ſeptētrionali poſita, & ipſi Aphricæ quæ ſolis ardoribus vritur, contrariè oppoſita. In ipſa aũt (vt Herodotus ait) ſunt homines corpore maiores, virib⁹ fortiores, animo audaciores, forma & ſpecie pulchriores, quàm in Aphrica. Nam quia ſolaris æſtus ſuper aphros longius cõmoratur, ideo conſumendo humores, ipſos efficit corpore breuiores, facie nigriores, crine criſpiores, & propter euaporationem ſpirituũ per apertos poros, animo defectiores. Econtra apud Europeos & aquilonares ex frigiditate poros exteriores opilante generantur humores in corporibus, & ſic efficiuntur corpulentiores, & quia frigiditas eſt mater albedinis, ideo ſunt albiores in facie, & ca repercuſſione caloris & ſpirituum ad interiora, per antiparistaſim efficiuntur calidiores interius, & per conſequens audaciores. Europa eſt religio vel eccleſia, ſub frigore pœnitentiæ & diuini timoris cõſtituta. Aphrica vero eſt mundus, ardoribus auaritiæ inflammatus. Sed vere boni eccleſiaſtici ſunt alijs maiores quo ad merita, fortiores quo ad opera, audaciores ad bonum aggrediendũ, & fortiores ad perficiendum, & ſic ſunt pulchriores quo ad honeſtatis apparentiā. Quia.n.frigus timoris diuini in eis poros ſenſuũ & appetituũ claudit, iō humor deuotionis interius augmentatur, & ſic boni efficiuntur, maioriſq; corpulentiæ & magnitudinis meritorũ. Quia ēt frigiditas iſta eſt mater albedinis.i.caſtitatis, ideo ſunt cæteris albiores.i.caſtiores. Et quia frigus diuini timoris vel pœnitentiæ & tribulationis exterioris calores et ſpũs.i.affectiones interiores repercutit, nec eas ad mundana euaporare permittit, iō per charitatem ſunt calidiores, & per conſequēs ad bona opera aggrediēda audentiores. Sed econtra quia calor auaritiæ & cupiditatis qui ſuper Aphros & mundanos quotidie moratur, poros ſenſuũ & appetitum aperit, ipſoſque per diuerſa negotia & delectabilia occupari cõpellit, ideo deuotionis humor in eis cõſumitur, calor dilectionis ab eis euaporat, & ſic efficiũtur impotentiores ad bene agendũ, minoris quantitatis quo ad virtutē & meritũ, facie nigriores quātũ ad mala cõuerſationē, & morā b⁹ pigriores q̄ũ ad bonā operationē. Sunt tñ crine cæteris criſpiores p diuitias & tēporaliũ ampliationē. Per pilos.n.q tāq ſuperflui abſcindi poſſunt ſine capitis leſione, diuitiæ intelligunt, in qb⁹ mũdani & mali pl⁹ q̄ religioſi & boni affluũt & abũdāt.

De Friſia. Cap. 21.

1 FRISIA eſt regio in germania, cuius fortis & magni corporis eſt populus, caſtitatis emulus, & luxuriæ deteſtatiuus, nam iuuenes ſuos vſque ad adoleſcentiam & perfectam etatem a matrimonio faciũt abſtinere,

abſtinere,& tunc eos matrimonio copulant,& ſic magis com-
pletos filios generant & producunt. Iſti libertatem multum di
ligunt, ita vt nullũ inter ſe ſub militiæ titulo erigi permittant,
judices tamen eligunt annuatim, magis amantes mori, quàm
iugo ſeruitutis deprimi. audaces ſunt, mortem vilipendunt, co
mam in rotundo tondent, & quanto nobilior quis, tanto ton-
deri altius, glorioſius arbitratur. & eſt gens viribus fortis, ſe-
uera animo, corpore agilis & procera &c. Talis eſt religio vel
eccleſia, quia pro certo populus eius debet eſſe caſtus, & gra-
tiæ libertatem diligere, & magis amare mortem corporis ſuſti
nere, q̃ peccati deprimi ſeruitute. Debet ẽt militiã. i. prælatio-
nẽ & ſuperbiã abhorrere, ſed iudicibus de gẽte ſua. i. ſuis præla
tis & maiorib⁹ dẽt ſubijci, & eiſdẽ humiliter obedire, capillos
ẽt qui circa collũ pendent. i. diuitias ſuperfluas dẽt per pauper
tatis obſeruantiam abradere & tõdere, quia quanto religioſus
altius tõſus fuerit. i. quàm per paupertatem plus fuerit pilis tẽ-
poralium denudatus, tanto in genere ſuo nobilior reputatur.
Nu. 5. Radetur Nazareus ante oſtium tabernaculi fœderis &c.

De Fortunatis inſulis. Cap. 22.

1 FORTVNATAE inſulæ ſic ſunt ſecũdum Iſido
rum dictæ, quia omnium bonorum fœcundita-
te ſunt fortunatæ. Et ſunt in oceano cõſtitutæ. Ibi
pomorum & fructuum copia, ibi dulcis auium
melodia, ibi mellis & lactis abundantia, ibi ca-
prarum & ouium multitudo, & canum maxima
fortitudo. Et ideo ſecundũ Iſido. & Plin. poetæ & gentiles cre-
diderunt ibi eſſe paradiſum. Sic in paradiſo, qui in oceano. i. in
empyrei circulo continetur, mel eſt & lac deuotionis. Cantic.
4. Mel & lac ſub lingua tua. Melodia contemplationis & gra-
tiarum actionis, & maximè auium. i. angelorum. Poma & fru-
ctus bonæ fruitiones. Cantico. 7. Omnia poma mea ſeruaui ti-
bi. Capræ & oues quæ gregatim vadunt, perfectę concordię et
vnitatis. Canes qui dominum diligunt, amicitiæ & fidelitatis.
Vel capræ & oues ſunt ſimplices, canes aũt prælati &c. Fortu-
natæ autem ab alijs dicuntur, quia caſu & fortuna quandoque
reperiuntur, ſi autem a propoſito quærantur, raro aut nunquã
inueniuntur. Applica ſi vis contra vnum infortunium quod ſę
pe accidit homini, quia ſi aliquid ex certo ſcientia ardenti deſi
derio quęrimus, illud difficiliter aut nunquam inuenimus, ſed
cum non quærimus, tunc plerumque facile inuenitur. Cant. 3.
Quæſiui quem diligit aĩa mea, & non inueni. & infra. Paulu-
lum cum pertranſiſſem inueni quem diligit anima mea.

De Galliis. Cap. 23.

1 GALLIA europæ eſt prouincia, quæ ab oriente
Alpibus, ab occidente mari Britannico. ab au-
ſtro Pyreneis mõtibus, ab aquilone Rheno ter
minatur. Iſta eſt ergo regio quę ſecundum dicta
omnium auctorũ qui de regionibus vel homi-
num moribus tractauerunt. ſ. Iſidori, Plinij, He
rodoti, Iulij Solini, ferrociſsimam naturaliter habent gentem.
vnde etiam (ſicut apparet per Solinum vbi de fundatione Mar
ſiliæ agit) Gallici feræ gentes quodam ſpeciali vocabulo dice-
bantur. Mira eſt ergo virtus fidei chriſtianæ, quæ iam galliarũ
populos ita domuit ꝙ præ multis nationib⁹ ſenſum, diſcretio-
2 nem, fidem ac conſtantiam eis dedit. ¶ Cum igitur regio gal-
liarum multas habeat prouincias in quibus ſunt multa notabi
lia & mirabilia, quorum quædam ſunt naturalia, quædam ve-
ro ſanctorũ virtutibus introducta, primo occurrit mihi quod
dicit Geruaſius, ꝙ. ſ. in Gallijs in prouincia Aluerniæ ciuitate
Amicien. eſt ſolennis eccleſia beatæ Mariæ, circa quam eſt do-
mus canonicorum, in qua tale fertur mirabile, ꝙ in eorũ refe-
ctorium nulla muſca ingreditur. ꝙ ſi inferatur, neceſſe eſt vel
ꝙ fugiat, vel ꝙ moriatur celeriter. De latrina etiam eorũ nul-
lus fętor eructat, & tñ nullius aquæ profluuium ipſam lauat. Si
militer in Prouincia in villa de Bariolis in canonicorum refe-
ctorium nec muſca ingreditur, nec illata viuere poteſt, vt fer-
tur. In Pictauia etiam in refectorio & clauſtro eccleſiæ Mal-
leacenſis quę ſita eſt in locis paludoſis, culices non ſubintrant.
quod monachi illius loci a beato Rigonio Abbate quondã lo-
ci a Deo impetratum affirmant. Iſta. n. loca quæ domino ſunt
dedicata, ad maiorem quietem ibidem reſidentium, fuerũt ab
impugnatione talium animalium diuino munere liberata. Sic
vere dico ꝙ cum cor & conſcientia noſtra ſit refectoriũ Chri-
ſto & beatæ virgini ſpecialiter dedicatũ (iuxta illud 1. ad Co-
rinth. 3. Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos) ad finem
vt habitatores iſtius. ſ. interiores affectiones noſtræ, in pace &
tranquillitate maneant, nullæ muſcæ vel culices. i. nullæ in-
mundæ cogitationes, nulliuſque peccati immunditiæ vel fœ-
tores ibi debent ingredi vel admitti, ſed inde potius repelli &
fugari. Apocal. 21. Nihil coinquinatum intrabit in illam. ¶ Itẽ 3
in Gallijs in prouincia Narbonenſi eſt caſtrũ dictum de Ro-
melius, in quo ſunt duæ turres, ad quarum alteram ſingulis an
nis ſcarabeorum infinita confluit multitudo. ſ. circa feſtũ Ioan
nis Baptiſtę, quorum. ſ. corpora alijs ſunt maiora, & qui vt plu
rimum ſunt cornuti. Iſti ergo per ſeptem vel octo dies tãto im
petu ſe mutuo flagellant, ꝙ de mortuis ex ipſis via plateæ po-
ſtea mundari poſſunt, ſicut ponit idem Geruaſius in de mundi
mirabilibus, & ſicut etiã ego audiui ab hominibus patrię fide
dignis. Iſta breuiter poſſunt allegari contra mundi principes
& tyrannos, cornutos dyſcolos & ſuperbos, quia pro certo ſi-
cut quotidiè videmus, iſti pro turribus & occaſione turrium
& caſtrorum, terrarum & poſſeſſionum & aliorũ huiuſmodi,
congregantur cum multitudine ſuorum exercituum, & inter
ſe taliter debacchantur, ꝙ ipſorum plurimi moriuntur. Mar.
13. Surget gens contra gentem, & regnum aduerſus regnum.
¶ Item ſẽm Geruaſium, in gallijs in prouincia narbonenſi pro- 4
pe montẽ peſſulanum eſt caſtrum de monte ferrãdi, in quo eſt
vnum ſatis mirabile, quia ibi filice ſucciſa & cõbuſta, more no-
ualiũ terra colitur, aratroq; ſciſſa, vineas & vites ſine plãtatore
producit, q̃ per trienniũ optima vina facit, ex hinc vero ad ſteri
litatem ſilueſtrem dicitur redire, niſi iterum ignem & culturã
ſicut prius ſtudeant adhibere. Sic verè qñque fit ꝙ nos (dum
tamen ſimus per contritionem accenſi, & filis vitiorũ noſtrorũ
per confeſſionem ſucciſa, & terra corporis noſtri per ſatisfa-
ctionem exculta) ſine alio exteriori plantatore ſeu doctore, ſed
ſolum Dei gratia vineam virtutũ concipimus & producimus,
& per triennium. i. in fide ſanctę trinitatis vinũ quod lętificat
angelos, hoc eſt bona opera producimus. Mar. 4. Vltro. n. terra
fructificat. Veruntamen ſæpe fit ꝙ vinea virtutum noſtrarum
in ſilueſtreitatem vitiorum degenerat, niſi ignis contritionis,
correctionis & dilectionis, ſeu infernalis meditationis iteratus
nos exurat, & diſciplinę ſarculus nos excolat, quia breuiter hoc
eſt verum, ꝙ nullus eſt ita bona vinea, nec ita ſancta perſona,
quin ſyluestris & peccator infructuoſus efficiatur niſi ſcti ſpi-
ritus, dilectionis, correctionis & meditationis ignibus ſepius
comburatur, & etiam niſi ſæpe per pœnitentiam & prælato-
rum viſitationem & diſciplinam colatur, vt ſic virtus ipſius ſpi
ritualiter renouetur. Ideo de tali multiplici igne dicebat dñs,
Lucæ 12. Ignem veni mittere in terram & quid volo niſi vt ar-
deat? ¶ Hic ponit Geruaſius ꝙ quidã homines certis tempori- 5
bus in lupos trãsformantur, & ingluuiem lupinã induere prę-
dicantur. ad quod etiam facit verbum Iſidori. cap. de transfor-
matis, vbi dicit ꝙ quidam homines non fantaſtica fictione, ſed
vera & formali tranſmutatione tranſmutantur in lupos. Ger-
uaſius hic ponit exemplum, & dicit ꝙ in Gallijs in Aruernia
in dioce. Claramonten. quidam miles ſtrenu⁹ dñs Reybaldus
de Puleto, a nobili viro Põtio de Capitolio, fuit exhęredatus,
qui vagus factus & profugus, vna nocte cum ſaltus luſtraret,
nimio terrore turbatus, cum mentis alienatione in lupum ver-
titur, & infantes comedens, prouectos vero dilacerans, ita de-
bacchabatur in homines ꝙ multæ domus patrię deſertę ab in-
colis dimittebantur, tandem a quodam fabro lignario graui-
ter attentatus, ictu ſecuris pede truncatur, qui ſtatim in homi-
nem reuertitur, & truncatori ſuo gratias agit, aſſerẽs ꝙ ratio-
ne truncationis prædictę, a fato tantæ miſeriæ fuerat liberatus.
& ſubiungit ꝙ tales qñ aliquod membrum perdunt, ſtatim
forma priſtina humana induuntur, & aliud exemplum ponit
de quodam accola caſtri Luth: prope viuarium dictum Calce
narta, qui certo tempore veſtes ſuas ad pedẽ vnius montis di-
mittebat, & ſe diu in arena volutãs, lupi formam induebat, &
ore patulo ad prædam protinus inhiabat. Dicebat autem lu
pos ideo ore patulo incedere, quia os non niſi cum labore &
cum pedum auxilio poſſunt aperire, & propter hoc ipſum te-
nent apertum, ne difficultas aperiendi poſsit periculi cauſa eſ-
ſe. Infinita alia ſunt exẽpla. nã & ego audiui a quodã Aruerni-
gena, ꝙ dũ quidã nobilis per quoddam nemus trãſiret, & in-
uaſus a lupo & duobus lupellis patrem occidiſſet, tandem in
exitu nemoris quandam vetulam inuenit, quæ illis lupis car-
nes & cibaria deferebat, quæ cum audiſſet ab alio ꝙ lupũ occi
derat,

derat,ſtatim clamare cœpit, & apprehenſa, lupum ſuum ma-
ritum,& lupellos ſuos filios eſſe dicebat, quos triſtis ſors cer-
tis quibuſdam temporibus in lupos transformare cõſueuerat.
Igitur cum per hæc & alia exempla dicta mutatio appareat eſ
ſe vera,non videtur ex toto reprobabile dictum illud, ꝙ.ſ.ali-
qui homines mutentur in ciconias(vt ſupra.c.de Æthiopia po
nitur)fœminæ in ſerpentes:Delphini vero in milites,ſicut ali-
bi poſt dicetur. Aduerte tñ ꝙ Pli.li 8.c.22. de naturali mundi
Hiſt.iſtud repudiat,& miratur illa Græciam credidiſſe,ſed ſi-
cut ibidem dicit idem: Nullum iam impudens mendacium,vt
teſte careat. De Nabuchodonoſor etiam non videtur impoſſi-
bile ꝙ formam & figuram mutauerit, maximè cum ipſe dicat.
Daniel. 4. Figura mea reuerſa eſt ad me,& optimates mei re-
quiſiuerunt me. Quamuis ergo iſta videãtur extranea rationi,
poſſunt tamẽ humanis moribus adaptari. Et ſic dico quòd per
tales homines in lupum tranſeuntes poſſunt intelligi impij &
tyranni,& maxime homicidę & publici raptores. Dato enim
ꝙ iſti ſunt homines naturaliter,tñ lupi fiunt actualiter, & hoc
quia iſti tãtam ingluuiem crudelitatis accipiunt, ꝙ nihil pror-
ſus humanitatis,hoc eſt,rationis & benignitatis habere viden
tur,quinimo quantum ad mores,in lupos mutantur, & ad ho-
mines corporaliter occidendos, vel temporaliter deprædãdos
toto impetu conuertuntur. Vnde Tulius li.de offic. 3. dicit ſic.
Quid intereſt vtrum ex homine quis in beluam ſe conuertat,
an ſub hominis figura immanitatem beluę gerat? Quaſi dicat,
nihil intereſt. Iſti.n.veſtes virtutum dimittũt, & in arena diui-
tiarum per complacentiam ſe inuoluunt, & ſic pro ipſis acqui
rendis rapaces lupi fiunt.ideo bene de talibus dicitur Soph. 3.
principes eius in medio eius quaſi leones rugientes,iudices lu
pi. Quid ergo? certè talibus eſt vtile ꝙ membra eis truncentur
.i.ꝙ aliquę tribulationes a Deo vel a mundo ipſis infligantur,
vt in agnitionem ſui ducti,iterum commutentur, & mores hu
manos,benignos & rationabiles quos prę crudelitate exuerãt,
amplexentur 2.Macha 9 In agnitionem ſui ductus eſt,percuſ-
6 ſus a domino plaga.vide infra eo.cap.72.§.4 ¶ In Galliarum
Narbonen.prouincia iuxta ciuitatem Viennã eſt vinea ad Epi
ſcopum Viennen. pertinens, de cuius racemis nec canis nec
porcus nec aliud animal guſtare põt, & tamẽ facit vinũ opti-
mum,ſicut dicit idem Geruaſius. Iſta vinea ſignificat hypocri
tam,cuius racemi.i. fructus & operationes ſunt ita malę & peſ
ſimę quòd non ſunt dignę vt ab ipſis canibus & porcis.i.pecca
toribus debeant manducari.i.per complacentiam imitari, ve-
runtamen ſæpe fit ꝙ talis bonum vinum. i. bonam doctrinam
proferunt, & quòd ad vtilitatem auditorum multa ſalubriter
dicunt. ideo bene dicitur Mat.23. Quæ dicunt facite,quæ autẽ
faciunt,nolite facere. Vel dic quòd iſta vinea eſt beata virgo,
quæ fructum ſuum.ſ.Chriſtum nobis protulit,qui vinum opti
mum.i.ſanguinem ſuum vel ſuam doctrinam vel gratiam no-
bis tribuit. Iſtũ ergo non debet nec porcus nec canis.i.nec im-
mundus nec inuidus peccator tangere nec in ſacramento al-
taris ad eum appropinquare. Mat.7. Nolite ſanctum dare cani
bos. Vel dic ꝙ iſta vinea eſt paradiſus,cuius fructũ nullus pec-
cator comedit, & tamen vinum ſuæ conſolationis quantum in
ſe eſt,cũctis fundit. Vel dic ꝙ iſta vinea eſt bonus prædicator,
cuius fructum & opera canes & porci nunquã comedunt imi
tando,tñ vinum ſuæ doctrinę bene hauriunt audiẽdo. Eze.33.
Audiunt ſermones tuos, & non faciunt eos, in canticum oris
ſui vertunt eos. Vel dic ꝙ vinea eſt eccleſia,cuius racemos,id
eſt cuius beneficia non debent canes & porci.i.mali & immun
di comedere vel habere, vinum tamen doctrinę quod effun-
dit,poſſunt percipere. ¶ In Gallijs in eodem epiſcopatu vien-
7 nen.eſt fons in quo ſi quid ſordidum immiſeris,ſtatim ſcaturi-
ginem ſuam mutat,& priorem locum ſuum deſerit, vnde pri-
mitus emanabat,vt Ger.ait. Tales procul dubio debemus eſſe:
quia ſi quis in loco in quo ſumus, & in ſocietate qua manemꝰ,
aliquid ſordidum proiecerit. i. aliquid immundum & inho-
neſtum fecerit, ſtatim debemus locum mutare, & ſocietatem
illam immundam dimittere,& ad alium locum & conſortium
quod careat infamia & immunditia, nos transferre. 1. Ioan.3.
Tranſlati ſumus de morte ad vitam. ¶ Item Geruaſius dicit ꝙ
8 in Narbonen. Gallia,epiſcopatu Lodon.eſt fons qui tempore
adaquandorum pratorum ad propinquum pratum irrigandũ
ſcaturit poſtquã vero herba tonſa fuerit,non apparet amplius,
ſed areſcit. Talis eſt fons pœnitentiæ,quia.ſ.dum ſumus ſupra
pratũ.i.dum viuimus in hoc mundo,nos irrigat,at ſi per mor-
tem tonſi fuerimus,areſcit & diſparet, & amplius nos non ir-
rigat. Aquæ enim Dei gratiæ vel pœnitentiæ poſt mortem nõ
proficit,ſed ſolum dum ſumus in ſtatu merẽdi.i.dum viuimus,
nos infundit, & ad crementum bonorum operum nos imbi-
bit.¶ Itẽ in Gallijs in prouincia Aruerniæ eſt caſtrum dictum 9
Creil, vbi qualibet nocte die ſabbati accidit vnum ſatis mira-
bile,quia.ſ. omnes fęces animalium mortuorum & occiſorum
demones de nocte exportãt, & de ipſis imperceptibiliter locũ
mundant. Sic vere in ſabbato quod eſt finis ſeptimanę,hoc eſt,
in fine mundi vel vitæ præſentis, demones ſecum fœtidos im-
mundos & impios portabunt, & ab ipſis mundum purgabunt
& mundabunt. ¶ Item idem dicit ꝙ in prouincia Narbonen. 10
in vico qui dicitur Aluiganus, ſunt duo fontes quorum vnus
nunquam bullit, alius vero penitus nihil coquit, & primus co
quit,licet non bulliat,ſecundus bullit,ſed non coquit. Procul
dubio ſimile quotidiè accidit in negocijs huius mundi. Vide-
bis enim duos homines quorum alter videbitur circa aliquod
negotium feruere & bullire, & præ ſollicitudine prætendet ſe
mirabilia facere,qui tamẽ in veritate nihil faciet, nec aliquod
negocium complebit aut decoquet. Cõtra autem videbis aliũ,
quæ nihil videbitur facere,& qui vel non vult vel neſcit ebul-
litionem facere, & feruorem ſollicitudinis oſtendere, qui ta-
men totum negotium comprobatur facere, ipſumq; coque-
re & complere, & in omnibus moderari. Iſtud etiam patet de
hypocritis & humilibus,quia.i. hypochritæ videntur feruere
& bullire per mirabilem deuotionem, non coquunt tamẽ ſeip
ſos per contritionem,aut dilectionem, vel per maturam con-
uerſionem aut diſcretionem econuerſo autem multi humi-
les exterius per deuotionem bullire non videntur, qui tamen
in veritate fortius operãtur,& ſe per morum digeſtionẽ, alios
vero per conuerſationem, correctionem & prædicationẽ me-
lius decoquere dinoſcuntur. Iſti ergo duo fontes.i.duo genera
perſonarum figurantur Matth. 21. in illis duobus filijs quibus
prȩcepit pater ꝙ irẽt fodere in vineam ſuam, quorum vnus di
ait: Vado,& non iuit. Alius vero dixit: Non vado ſed iuit. Iſte
tñ potius commẽdatur eo ꝙ patris mandatũ implevit. Sic pro
certo multi in negotijs videntur dicere,vado bullio,totum fa-
cio,qui tamen in rei veritate nec vadunt nec faciunt, nec Dei
mandatum exequuntur aut agunt. Matthe.23. Dicunt enim &
non faciunt. Alij vero videntur dicere,non vadam ſeu non fa-
ciam,inquantum.ſ. eorum opera non apparent nec videntur,
ſed in veritate virtualiter operantur. De quibus Seneca epiſto
la quadã pulchræ loquitur. Mihi crede,qui nihil agere viden-
tur,maiora agunt humanaq; ac diuina ſimul tractant. Illi ergo
qui non videntur facere, & faciunt,a Deo commendantur, at
illi qui econtra videntur facere,& non faciũt, a Deo reprobã-
tur. ideo bene conſulitur Mat.23. Quę dicunt,facite,quæ autẽ
faciũt,nolite facere. Vel dic ꝙ duo ſunt genera correctorum,
quidam.n.bullire, furere & auſterè reprehendere noſcuntur,
qui procul dubio alios non bene coquunt, emendant vel caſti
gant. Alij vero ſine bullitione, ſtrepitu vel furore, cum ſuaui-
tate & beneuolentia caſtigant, corrigunt & loquuntur, & ſic
alij per ipſos ſe melius decoquunt & ad maturitatem & ſalu-
tem deducunt. Quia breuiter plerumque accidit quòd in co-
quendo alios,& in eos corrigendo, & ad bonum conuertẽdo,
plus operatur prælati benignitas ſuauiter pertranſiens quã ſe-
ueritas ferociter ebulliens. Quia etiam teſte Greg. Quidã ſunt
qui per manſuetudinẽ conuertuntur,qui tamen inter tormen-
ta fortius indurantur. Vel dic de ſtultis, qui cum ebullitione
& ira volunt omnia facere, qui tamen ad intentum ſuum non
ſolent proſperè attingere, prudentes vero maturè & ſine bul-
litura & ſtrepitu facta ſua faciunt,& iſti melius decoquunt, &
ad complementũ ſuæ intentionis facilius perueniunt. ideo be-
ne dicitur Prouer.15. Lingua ſapientum ornat ſcientiam.os fa
tui ebullit ſtultitiam.¶ In Aruernia prouincia galliarum dici- 11
tur eſſe fons cuius aqua ad vini tendit ſaporem. Sic verè aqua
.i.doctrina bonorum ſemper debet vinum ſapere.i. aliquã ſpi-
ritualem conſolationem inferre: Ioan.2. Guſtauit Architricli-
nus aquam factam vinum. Vel dic ꝙ aqua bonorum noſtrorũ
terrenorum debet eſſe vinum. i. conſolatio pauperum & ege-
norum. ¶ In Gallia Belgica in ciuitate Parrhiſienſi eſt vnum 12
valde mirabile.ſ.cimiterium ſancti Innocentij: vbi nullum cor
pus ſepelitur, quin infra ſpatium nouem dierũ omnes corpo-
ris eius carnès in terram conuertantur: ita ꝙ oſſa nuda de fo-
uea extrahantur. Vnde plerunque contingit quatuor vel quin
que corpora in eadem fouea ſimul poni,& ſtatim poſt nouem
dies amotis eorum oſſibus, ibidem alios mortuos intromitti.
Iſtud

Iſtud autem attribuitur diuinæ potentiæ miraculo, quæ tā populoſæ ciuitati, quæ reuera hodie periſt dici) vt verbis Solini Carthaginem commendantis vtar) alterum poſt vrbē Romā (imo ſuper omnem aliam vrbem) orbis terrarum decus, voluit de cemiterio prouidere, & cum alias facile non eſſet tantā hominum multitudinem ſepelire. Alij verò conātur aſsignare rationem naturalem. Dicūt.n. ꝙ carnes hominis mortui, vel puluis factus ex ipſis, ſunt mirabiliter corroſiuę. Cū ergo tota terra illius cemiterij propter ſepultorum multitudinem de carnibus humanis exiſtat, hinc eſt ꝙ recentes cito corrodit & deuorat, & in ſimilitudinem ſui mutat. Igitur moraliter exponendo dico quòd iſti cemiterio ſunt ſimiles mundi raptores & principes & iudices impij & tyranni: quia videlicet omnesqui infra ſuum ambitum ſepeliuntur, id eſt qui infra ſuam iuriſdictionem morantur, iſti per rapinas & exactiones corrodunt, & eorum carnes.i. eorum temporales ſubſtantias deprædātur, ita ꝙ oſſa.i. perſonæ eorum pauperes & nudę dimittuntur. Vnde talibus raptoribus dicitur illud Mich.3. Violenter tollitis pelles eorum deſuper eis, & carnes eorum deſuper oſsibus eorū. Et quæ eſt ratio? pro certo quia nulla res eſt magis corroſiua, magis nociua vel læſiua quam caro humana mortua, & in puluerē reducta.i. quam carnalis homo per peccatum mortuus, & per auaritiam & terrenorum affectum in terrā mutatus & conuerſus, quia pro certo alios homines per vſuras & exactiones corrodit, & magis quam alia animalia ipſos impetit atq; lædit. Semel.n. fuit petitum a quodam philoſopho quid eſſet homini inimicißimum, qui reſpondit, alter homo. Quia breuiter nullus homini ita inimicatur ſicut homo qui in terram & puluerē per auaritiam commutatur. vnde de talibus poteſt dici illud Ezec.19 Leo factus eſt, & didicit capere prędam, hominesque deuorare. Et hoc valde reprehenditur Eccl.28. Homo homini conſeruat iram, & a Deo quærit medelam. in hominem ſibi nō habet miſericordiā, & pro peccatis ſuis deprecatur, ipſe cum caro ſit reſeruat iram, & propitiationem quærit a Deo. Quaſi dicat, pro nihilo a Deo ſperat veniam, qui alteri homini ſibi ſimili facit nequitiam. Vel dic contra detractores, qui cum ſint per peccatum mortui, & in ſe viles & terrei alios tamen ſolent rodere, & verbis detractorijs lacerare. Vel dic ꝙ mali balliui quāq; ꝑ peccatum ſint mortui, alios tñ mortuos.i. alios malefactores deuorāt, & ſic ſit ꝙ mortui mortuos.i. mali malos rodūt lacerāt & caſtigant. Et cōitet etiam iſti balliui ſunt deteriores quam ipſi quos puniunt vt malefactores. Vnde de quodā philoſopho audiui, ꝙ dum præpoſitus quidā duceret latronē ad ſuſpendiū, riſit philoſophus, dixitq;, rideo ꝙ magnus latro ducit paruum latronē ad ſuſpēdiū. Dimittamus ergo mortuos alios mortuos corrodere, & iuxta verbū dñi, mortuos ſepelire mortuos ſuos. Matt.8. Vel dic contra iſtos corroſiuos & rapaces, q. ſi aliquis in eorum cemiterium.i. in eorum iuriſdictionē vel patriā de nouo aliunde venerit, ſtatim volunt eum rodere, moleſtare & pungere, & pro eo ꝙ aduena eſt, ipſius carnem & ſubſtātiam rapinis & exactionibus deuorare, cum tñ ipſi deberēt eos benigniter recipere, & eiſdem nullatenus inuidere, & ipſos pluſquam alios diligere & fouere, iuxta illud Exo.22. Aduenā nõ contriſtabis, neq; affliges eū, aduenę.n. fuiſtis in terra aliena. Vel dic ꝙ nihil adeo corrodit & conſumit carnē noſtram.i. carnalitatem noſtram, ſicut caro mortua.i. cōſideratio mortis hominum aliorum, quia ſicut dicit Hiero. Nihil adeo valet ad domandum carnis vitia, ſicut cogitare qualis eſt futura caro

23 mortua.¶ In dicta prouincia franciæ circa ciuitatem. Parrhiſien. abundanter inuenitur illa materia terræ quæ gypſus ſeu plaſtrū appellatur, quæ cū ſit lapis perlucidus, coctus in igne, in puluerem cum malleis diminuitur, quis quidem puluis inter mirabilia numeratur, pro eo ꝙ cum aqua diſtemperatus, in lutum cito, & poſt in lapidis duritiam immutatur, ita vt mirabilia ædificia de eo fabricentur. Iſta poſſunt allegari de multis, q. quamuis quandoque per carnalitatem ſint lutei, & per decoctionē auaritiæ puluerei, tamen fiunt quandoq; per conſtantiā & fortitudinem lapidei atq; firmi, ita ꝙ de talibus poteſt ædificium eccleſiæ cōſtitui vel fundari. Vel ecōuerſo iſta poſſunt dici de alijs, qui ſunt lutei & carnales, & in fine ita fortiter per obſtinationē dureſcunt, ꝙ quaſi lapides duri fiunt, ita ꝙ ad ponendum in ædificio inferni vtiles ſunt &c. Vel gypſus eſt diuina gratia, quæ in principio eſt debilis, poſtea verò fortis efficitur atq; firma, & quæ ad modum gypſi eſt cementum pro ædificio animæ conſtruendo. Sicut autē gypſus melius adhæret rei infuſæ vel humidæ quā aridæ ſeu ſiccæ, & melius etiam lapideæ materiæ quam ligneæ, ſic verè gratia Dei humidis & lachrymoſis perſonis, nō indeuotis & aridis adhæret, lapideis etiā & fortibus & conſtantibus, ponderoſis & humilibus, & inferiora loca & ſtatus petentibus adiūgitur, à ligneis verò.i. leuibus & ſuperbis ſurſum enatantibus, & more ligni ad ſuperiora ambitiosè aſcendentibus ſeu anhelantibus diſgregatur, nec eis aliqualiter colligatur, quia ſicut dicitur 1.Petri 5 Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus aūt dat gratiam.¶ In Gallia autē multæ ſunt ꝓ-

14 uinciæ, in qbus multa ſunt mirabilia, ſicut eſt Prouincia & Pictauia, ſed de ipſis vide in ſuis titulis ſpecialibus ¶ In illa Gal-

15 liarum parte quæ Britannia dicitur, & quæ dudū Amorica dicebatur, circa villam quæ nominatur Falgeria Radulphi fertur eſſe quidam fons lacus ſeu fouea profunda, cuius ad experienda crimina mirabiles ſunt virtutes. Si quis.n. de homicidio vel alio crimine ſit ſuſpectus, ſtatim ad purgationem admittitur, ſi velit in dicta fouea ſe purgare. Proijcitur ergo nudus in foueam, & continuo ſi innocens fuerit, fundum petit, & ſi non extrahatur, eſt in periculo ſummergendi. Si verò nocens eſt, ad fundum nō poterit deſcendere, imo quaſi a fonte reiectus, neceſſe habebit ſuper aquas natare. Iſtud poteſt exponi in bono & in malo. in bono hoc pacto. Per iſtum fontem poſſum intelligere mundum iſtum, qui rectè probationis locus eſt. Eſt.n. illud diuinæ prouidentiæ clauſtrum, in quo nouitij.i. homines, ſi bene ſe gerant, & ad profeſsionem angelicæ religionis admittuntur. Si verò malè, in tenebras exteriores ligatis manib⁹ & pedibus expelluntur. Eccl.27. Vaſa figuli probat fornax. Igitur dico ꝙ ſi vis probare in iſto fonte.i. in iſto mundo qui ſint rei, & qui iuſti, qui nocentes, & qui innocentes, qui boni, & qui mali, vide quos iſte fons mundus ad fundum & ad infimū ſtatim deijcit, & quos ſurſum in aqua bonorum terrenorū ſuperuehit, & extollit, & in altis gradibus ſuſtinet atq; nutrit: quia reuera boni & innocentes hoīes tribulationes & ſubmergium patiūtur, & ad infimum paupertatis ſtatum cadere ꝑmittuntur, mali autē & nocentes a mundo fouentur & ſuſtinentur. Qñ tñ de hoc probationis lacu per mortē exiuerint, tūc a præpoſito.i. a Chriſto in inferni patibulo ſuſpenduntur, bonis verò qui primitus inferius deſcenderunt, iuſtitiæ ſtola datur. Ideo bene dicitur Iaco.1. Beatus vir qui ſuffert tentationem, qm̄ cum probatus fuerit, accipiet coronam vitę. Vel dic ꝙ talis eſt curia mali iudicis in qua innocentes grauantur & ſubmerguntur, nocentes verò liberātur & ſaluantur. Vel ſi vis dic ꝙ iſta aqua eſt mundi proſperitas, in qua ſ. innocentes & iuſti poſiti fundum per humilitatem petunt, mali vero ſurſum per ſuperbiam & elationem ſe tollunt. Præpoſitus ergo infernalis iſtos tanq̄ reos ſuſpendit, illos verò qui in humilitate vixerant, illæſos abire permittit. Boni.n. in proſperis humiliantur, mali autem in ſuperbiā efferuntur, & propter hoc poſt vitæ exitum illi liberantur, hi damnantur. De hac ergo probationis aqua videtur dñs dicere illud Iudicum 7. Duc populum ad aquas vt probem eos. Vel dic quòd iſta aqua ſignificat mundi aduerſitatē, in qua.ſ. vir bonus per timorē deſcēdit & humiliatur, malus aūt fluctuat & mouetur. &c. ſicut ſupra. Vel dic ꝙ iſte fons eſt Deus, qui.ſ. innocentes in ſe recipit & retinet, malos verò euomit, eijcit & abhorret. Idem aūt dic de paradiſo, vel etiā idē dic de aliquibus religionibus, quæ.ſ. malos recipere & retinere nolunt, bonos verò retinēt & cognoſcunt. Matt 13. Elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autē

16 foras miſerunt.¶ De muliere quæ ſine quocunq; cibo vel potu vixit plus quam 20. annis, quæ etiā nunc anno domini. M.345. (ſicut dicitur) adhuc viuit in Britannia minori prouincia Galliarum propè ciuitatem Tregoren. ſatis videtur mirabile, maximè cum per tantum tempus nihil ſuperflui a corpore emiſerit, & maximè per ſeceſſum, ita ꝙ pellis ventris ſui cum dorſo (ſicut dicitur) eſt coniuncta, hoc tñ excepto: quia qñq; viſa eſt lachrymari, quæ etiam dicit ſibi impoſsibile eſſe poſſe comedere quocūq; modo, ita ꝙ etiā ſemel in anno in minutiſsima quātitate vix poteſt recipere corpus Chriſti, quæ tamen his nō obſtantibus vultu læto & verbo facundo ſemper viuere comprobatur, ſicut a multis prælatis & alijs fide dignis cognitum extitit & probatum. Cuius ſimile ponit Vincentius.

De Germania. Cap. 24.

1 GERMANIA eſt maxima regio Europæ, multas continens prouincias. In iſta ſecundum Solinum eſt ſaltus Hercinius, vbi quædā aues gignūtur quę pennis lucentibus decorantur, in tātum quòd illarum pennarum lumine tenebræ illuſtrantur, ita etiam(ſicut

ait) ꝙ incolę de nocte ambulantes, illarum plumarum bene-
ficio diriguntur. Sic in eccleſia vel religione fuerunt antiqui-
ſus aues lucentes.i.viri lucidi & præclari, quorum pennę exte-
riores.i.exteriores operationes & conuerſationes ita per hone
ſtatem & doctrinam luxerunt, ꝙ noctem huius ſeculi illumina
uerunt, & illos qui ambulare ad paradiſum volebant, doctri-
nis & exemplis lucidè direxerũt, ita ꝙ de talibus dicitur illud
Matth.5. Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant ope-
ra veſtra bona. Vel dic ꝙ iſtę aues ſunt hypocritæ, quorũ con-
2 uerſationis pluma lucet &c. ¶ In Germania ſunt biſontes ani-
malia indomita, & vri, & alia quæ latiſsima habẽt cornua, quæ
ab imperitis bubali nominãtur. Expone ſicut de bubalo, & vi-
3 de de bobus germanicis capite de boue. ¶ In Germania ſunt
quædã animalia ad quãritatem mulorum, quæ alces dicuntur
quorum labrum ſuperius ita eſt protenſum & magnum, ꝙ pa-
ſci & herbam comedere non valent, niſi poſterius retrocedãt.
Per labia intelliguntur verba. Quidam ergo ſunt ſicut alces:
quia.ſ. labium ſuum ſuperius.i. iactantia & relatio verbalis &
præſumptio & ſuperbia quæ ſurſum ꝑ elationem eos mouet,
ita eſt protenſa & magna, ꝙ per doctrinã & gratiam paſci non
valent, niſi per humilitatem ad poſterius.i. ad finis cõſideratio
nem iterum retrocedant, quia pro certo nullus bene ſpirituali
ter paſcitur, niſi ad humilitatis ſemitam reuertatur. Ideo bea-
tus Andræas Egeæ legitur dixiſſe, Si vis noſce myſterium cru
cis, accipe formã diſcipuli &c. Vel dic ꝙ multi per promotio-
nes & beneficia paſcerentur, niſi per labium ſuum nimis pro-
tenſum.i. per ſua verba fatua & elata impedirentur a paſtu &
promotione & lucro quod poterant acquiſiſſe. Vnde Iob 15.
Nunquid grande eſt vt conſoletur te Deus? Sed verba tua ma
la hoc prohibent. Igitur neceſſe eſt retrocedere, & ad humili-
tatem redire, & a proceſſu ambitionis & elationis & fatuæ lo-
cutionis ceſſare, ſi paſtum quem appetimus, volumus obtine-
re. Pſa. Iordanis cõuerſus eſt retrorſum. Vel dic ꝙ ſæpe fit Dei
prouidentia ꝙ paſtus & lucrũ, bñficiũ vel officiũ ꝙ volumus,
melius acquiritur ſi a proſecutione retrocedatur, & tanquam
per contemptũ penitus dimittatur. Vel expone de retroceſſu,
ſicut ſupra de boue §.4 ¶ Secũdum Solinum ibidem, in quadã
4 inſula Aphricæ ſunt quædam animalia dictis alcibus ſimilia.
Sed vltra præmiſſa dicit ꝙ iſtud animal habet genua inflexibi
lia ſicut elephas, ſed in illo rigore poplitum ita currit, ꝙ nunq̃
capitur, niſi quando dormiendo arbori innititur, occultè a vn
natore ſecatę. Iſta expone ſicut ſupra de elephante §.18. Plini.
autem lib 8.c.55. dicit de vris, alcibus & biſontibus omnia ſu-
pradicta. ¶ Succinum ſecundum Solin. naſcitur in Germania
5 ex quadam arbore ſimili pino & eſt ſuccinum quędam ſpecies
electri, de quo vide ſupra.c. de Electro.

De Hiſpania. *Cap. 25.*

HISPANIA. In capitulo de hiſpania nihil aliud mĩ
rabile dicit Soli. niſi ꝙ circa Vlyſsipponem ciuita-
1 tem equæ laſciniunt mira fœcunditate, & ſpirante
vento Fauonio imprægnantur, & ſitientes viros au
rarum ſpiritu maritantur. Dicit etiam Geruaſius ꝙ in Cappa-
docia equæ ſimiliter concipiunt vẽto, ſed fœtus vltra trienniũ
nunquam viuit, & etiam idem dicit Plin.lib.8.c.42. Tales ſunt
multæ fatuæ mulieres, quas ſolus ventus & odor.i. ſolus audi-
tus & fama virorum, conceptu luxuriæ, & malæ voluntatis im
prægnat, exẽplo Helenæ, quæ Menelao rege viro ſuo abſente,
fama Paridis audita, cum pro eo videndo ad inſulam Cythe-
ron ſe transferret, ab eo fuit rapta. Vel dic ꝙ equæ ſunt bonæ
animæ, quæ.ſ. ſolo vento & flatu ſpiritus ſancti concipiunt fœ-
tũ boni propoſiti. Vel talis eſt beata virgo, quæ ſpiritu ſancto
concepit, & flatu ſermonis angelici prægnans fuit, & per trien
nium.i. per 30. Annorum ſpatiũ ipſe fœtus Dei filius vixit. Vel
dic ꝙ iſti ſunt hypocritæ, qui fœtum operũ ſuorum vento va-
nitatis & inanis gloriæ concipiunt. Sed pro certo tales fœtus i.
talia ſua vana opera parum durant, & cito pereunt & deſiſtũt,
quia ſecundum Sene. Nihil quod ſimulatum & fictum eſt, po-
teſt eſſe diuturnum. ¶ Hiſpania eſt Europæ prouincia, infra cu
2 ius ambitum in regno Aragoniæ in comitatu Cathaloniæ eſt
caſtrum quod dicitur cardona, vbi ſunt montes & lapides de
ſale, ita duri & ſolidi, ꝙ etiam cum inſtrumento ferreo difficili
ter ſodiuntur vel raduntur. Ibi ergo eſt vnum ſatis mirabile:
quia cum effodiendo ſalis ſouea vel cõcauitas efficitur, ſtatim
adueniente pluuia repletur, & in ſalis ſubſtantiam commuta-
tur, & ſic montis ſubſtantia in integrum & quantitate & ſalſe-
dine reparaĩ. Dato.n. ꝙ aqua pluuiæ ſit dulciſsima, tamẽ pro-
pter montem ſalſum cui adiungitur, efficitur ſalſiſsima, vt ait
Gerua. & etiam ego hoc ipſum audiui a pluribus Cathalanis.
Per iſtum montem ſalis ego poſſum intelligere diuitias tempo
porales: quæ.ſ. ad condiendum & moderandum dolores pau-
perum ordinãtur. Quid ergo? Certe ſic contingit ꝙ ſi mõtem
& cumulum diuitiarum noſtrarum dando elemoſynas vel ho
ſpitalitatem & liberalitatem ſectando minuamus, venient de
cęlo.i.a Deo pluuiæ.i. beneficia & gratiæ, quæ nobis taliter im
mittentur, ꝙ cumulus poſſeſsionum noſtrarum redintegrabi-
tur, & diuitiarum noſtrarum quantitas ad ſtatum debitum re-
ducetur. Fit.n. vt cõmuniter ꝙ illa quæ alijs communicamus,
& in aliorum vtilitatem expendimus, palam vel occultè a Deo
liberalius recipiamus, & ſi inde pauperiores facti fuerimus, ad
proſperitatem iterum reueniamus. bene ergo dicitur Lu.6. Da
te, & dabitur vobis. Vel dic ꝙ iſte mons ſignificat diuinam ſa-
pientiam, de qua.ſ. quanto quis magis hauſerit, tãto ipſum plu-
uia cœleſtis.i. diuina gratia magis augebit. Vel allega de ſocie
tate, q̃a dato ꝙ aliquis ſit aqua pluuialis & dulcis.i. homo pec-
cator delicioſus & fluxibilis, ſi tamen monti ſalſo.i. perſonæ ſa-
pienti & contemplatiuæ & moribus excelſę per ſocietatem ad
iunctus fuerit, cito ſapiens & ſalſus factus erit. Vel econtra po-
teſt dici, ꝙ quando homo dulcis & bonus ſalſis & amaris.i. pec
catoribus ſociatur & iungitur, ſtatim per imitationem in ſimi-
lem amaritudinem commutatur. Bene ergo dicit qui dicit, Cũ
ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo peruerteris. Vnde 4 Reg.
4 Anima eius in amaritudine eſt. ¶ Item idẽ dicit ꝙ in Catha- 3
lonia eſt mons canatũ altiſsimus, & quaſi inacceſsibilis, in cu-
ius ſummitate eſt lacus, cuius aqua eſt ſubnigra, & fundus im-
perſcrutabilis, vbi manſio demonum ab incolis fertur eſſe ſub
aqua ad modum palatij ædificata. Vnde fit ꝙ ſi modicum lapi-
dem in lacum ieceris, ſtatim quaſi offenſis demonibus, tempe-
ſtatem & tumultũ audies & videbis. In huius ergo mõtis con-
finijs eſt fluuius arenas traheos aureas. argenti etiam ſunt ibi
minerę, & in quadam eius particula eſt nix & glacies ſempiter
na, ibi etiam cryſtalli copia reperitur. Ibi (vt Gerua. ait) dudũ
accidit vnũ mirabile. Quidã.n. agricola de villa proxima quæ
dicitur Merchera Petrus de tabula nũcupatus, paruulam ha-
bebat filiam quæ ipſum perpetuo eiulatu turbabat, q̃ iratus ip
ſam demonibus cõmendauit, qui ſtatim inuiſibiliter affuerũt,
& puellam raptã in turbine abſtulerunt. Septẽnio ergo decur-
ſo, quidam viator ad pedem montis tranſiens vidit hominẽ ce
leriter decurrentem, & voce flebili proclamantem. He me in-
quit qui tanto pondere premor. Et requiſitus quis eſſet, reſpõ-
dit ſe in monte canatum iam ſeptennium ſub demonũ cõmen-
datione tranſegiſſe, qui ipſo quotidie pro vehiculo vtebantur.
Dixit etiam ſub eadẽ conditione eſſe puellam Petri prædicti,
& adiũxit ꝙ ſi pater ipſam in mõte requireret, demones ipſam
libenter reſtituerent. Quibus prædicto patri per dictum viato
rem relatis, is ſtatim montem aſcendit, demones adiurat vt fi-
liam reddant, & ſtatim repentino flatu filia prodit, procera ſta
tura, arida, tetra, oculis vagis, horrendo aſpectu, quæ tandem
paulatim extitit reformata. Non multũ verò poſt alius quo pro
vehiculo demones vtebantur, ſimili patris atteſtatione libera-
tus eſt: qui quia raptus fuerat ætatis & diſcretionis maioris, fi-
delius quæ apud demones gerebantur, expreſsit, aſſerens ſub
lacu eſſe palatium latum, vbi demones conueniebant, & quid
per mundum fecerant, ſuis maioribus nunciabant. Quia autẽ
maledictio parentum noceat filijs, vnum aliud pono mirabile,
quod nuper in Aruernia dr̃ accidiſſe. quidam.n. dum ſe indue
re nollet, mater ſua imprecata eſt ei maledicendo ꝙ nunquam
alias ſe induere valeret, quod & factum eſt: quia ſtatim verba
pondus habuerunt. veſtes.n. depoſuit, & extũc cõtinuè & æſta
te & hyeme nudus fuit, aſſerens & hyeme & æſtate neq; maio-
ra caumata neq; frigora ſuſtinebat, quam antea faciebat. Hoc
mihi narrauit vnus abbas meus, qui per clarũ montẽ tranſiẽs,
dictũ hoĩem poſt animalia nudũ vidit, ipſumq; ad ſe conuocãs
rei ſeriem inquiſiuit. vide ſimile ſupra.c.19. de Æthiopia.§ 1. de
Nicolao dicto piſcis. Iſta poſſunt allegari exẽplariter ꝙ paren
tes nullo modo debent filios maledicere, & maximè demoni-
bus commẽdare, ne fortè laxata diuinæ permiſsionis habena,
demones ipſos rapiant & eos ſaltem ad tp̃s indecenter affligãt.
Nam & ego audiui in patria mea Pictauia in parochia de fon-
tanis propè ciuitatem Malleacen. ſemel accidiſſe quòd vir qui
dam filium ſuum iuuenem demonibus commẽdauit vel dedit,
diabolus verò viſus eſt ipſum in palude circumiacẽti ſubmer-
gere, &

gere,& vix tam matre quam pluribus alijs ab oppoſito trahen
tibus,potuerunt puerum de manu diaboli liberare. Nam ſicut
antiquitus benedictio parentum ſolebat valere (ſicut dicitur
Eccle. 3. Benedictio patris firmat domos filiorum.)ſic econtra
præſumendum eſt q parentum maledictio ſaltem temporali-
ter poteſt nocere. Igitur bene dicit Apoſtolus ad Rom. 12. Be-
nedicite,& nolite maledicere. Vel ſi vis expone moraliter,&
dic q demones iſti ſignificant tyrannos,qui ſub aqua fluxibilis
proſperitatis habent palatia auro & argẽto circunſepta,in quo
rum lacu.i. in quorum poſſeſsionibus ſi quis lapidẽ modicum
proiecerit.i modicum damnum vel iniuriam eis intulerit, ſta-
tim tempeſtatem tribulationum,rapinarum & exactionũ con-
tra ſe inſurgere videbit. Iſti ergo circuniacentes homines &
mulieres ad onera & opera rapiunt,& eos ſeruitute opprimũt
& affligunt Iacob. 2. Nonne diuites per potentiam opprimunt
4 vos?¶ Narrat idem aliud mirabile.dicit.n.q in quibuſdam par
tibus Hiſpaniæ ſ.in Aragonia, ſingulis ſeptennijs demones ſo-
lebant habitatores inuadere, & nonnullos atrociter ſuffocare.
Vnde accidit q quidã miles dictus Petrus latro,de regno Ara-
goniæ, quadam nocte cũ ſuis commilitonibus in aula iacebat,
& alijs dormientibus,ipſe ſolus vigilabat:vidit ergo duos mau
ros horribiles domum intrare,& vnum de militibus dormien
tem iaculo percutere,cumque vellet alium ſimiliter lædere,re
ſpondit vnus ex mauris, in illo milite pro eo q illa die fœnicu-
lum tetigerat,ipſos poteſtatem aliquam non habere. Ille verò
miles qui percuſſus fuerat,in aurora euigilans,& dolorem ſen
tiens,nullum tamen vulnus,ſed ſolum in oculo liuorem inue-
niens,cum cauſam ſui doloris audiſſet a Petro ſupradicto, con
feſſus eſt,& viaticum ſuſcepit,& poſt paucos dies obijt. Quod
autem fœniculus vel etiam quæcũque herba virtutem habeat
naturalem coercendi demones,mirabile eſt,veruntamen allu-
dis ad hoc vocabulũ gallicum huiuſmodi herbæ, quia ſcilicet
benedicta in Frãcia nominatur. Dic ergo quòd fœniculus qui
oculos clarificat ſignificat fidem noſtram, vel etiam theologi-
cam ſcientiam aut ſcripturam, quæ.ſ.viſum intellectus clarifi-
cat & illuſtrat, quia ſi quis fœniculum fidei vel ſcripturæ gu-
ſtauerit vel tetigerit.i. crediderit vel ſtuduerit, & ibi mentem
ſuam per ſpem & deuotionem fixerit, a demonum incurſioni-
bus tutus erit firmitas.n. fidei & ſpei tutum reddit hominem à
demonibus,ipſumque ſaluat & liberat a ſuis tentationibus & il
luſionibus.ideo bene dicitur 1.Pet.5. Aduerſarius veſter dia-
bolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret,cui
reſiſtite fortes in fide. Vel dic q fœnicul⁹ eſt diuina gratia, quæ
5 ſanat oculos mentis noſtræ &c. ſicut ſupra. ¶ Item dicit Gua-
paſius q cum Carolus magnus Hiſpanias peruagaretur, om-
nia idola paganorum confregit, excepto vno quod erat in ter-
ra Andaluſia quod confringere non potuit. Erat.n.imago quæ
ſuper altam columnam lapideam in confinio maris ſita,quæ fa
ciem vertit ad auſtrum,& clauem in dextra manu tenet. quod
idolum Sarraceni Maumethem fabricaſſe dicunt,,& intus(ſi-
cut dicitur)legionem demonum incluſit, & ſibi tantam virtu-
tem dedit,q nunquam frangi potuit. Cum autem chriſtianus
appropinquat,ſtatim periclitatur,Sarraceni autem adorãt, &
ideo non moriuntur. Per iſtud idolum poſſunt intelligi multi
diuites vſurarij & tyranni,qui.ſ.mediantibus & ſuggerentibus
demonibus qui ipſos regunt,ſolent chriſtianos.i.bonos flagel-
lare & tribulare, Sarracenos autẽ.i.iniquos homines adorato-
res ſuos & adulatores non ſolent lædere,ſed iuuare. Hi ergo p
virtutem demonum tantæ virtutis & potentiæ ſunt, quòd nec
Carolus magnus.i.quicunque bonus prælatus poteſt eos fuga
re, vel ad bonum inducere, nec etiam pro voto corrigere vel
punire, & ideo iſti ſunt qui clauem & regimen patriæ portare
videntur,& ſupra mare mundi poſiti ſolum auſtrum munda-
næ proſperitatis intuentur.

De Ibernia. Cap. 26.

1 IBERNIA eſt inſula oceani, Britãniæ maio
ri contermina,ſecundum Iſid.lib. 14.& eſt in
Ibernia quidam lacus in quem ſi palum infi-
xeris,pars quæ in terra ſita,cõuertitur in fer-
rum,& quæ eſt in aqua, conuertitur in lapi-
dem,quæ autẽ exterius eſt,lignum manet.Sic
verè in lacu huius mundi ſi palus,hoc eſt anima, figitur per amo
rem in terra i.in amore temporalium, efficitur ferrea per duri
tiam & incompaſsionem:ſi in aquis deliciarum mergitur, effi-
citur lapidea per inuerecundiam & obſtinationem. Si autẽ ab
iſtis duobus eximat,in puritate propria perſeuerat,nec in par-
tem oppoſitam tranſmutatur. Vel expone aliter q ſi ſit in aqua
per deuotionem,in terra per humilitatem,tunc efficitur ferrea
& lapidea per conſtantiæ firmitatem. Si autẽ extra fuerit.ſ.ſur-
ſum in aere per ſuperbiam eleuata, tunc lignum remanet.ſ.le-
uis per iactantiam & ſuperbiam,mollis per luxuriã, putribilis
per malam conſuetudinem,frangibilis per tentationẽ. Vel dic
q talis palus ſeu virga eſt Chriſtus,qui poſtquam in lacu vteri
virginalis infixus fuit,ſtatim conuerſione mirabili triplex na-
tura in ipſo apparuit:quia.ſ.in vna perſona lignum.i.diuinitas,
lapis.i.anima immortalis,ferrum.i.corpus ponderoſum & gra
ue habuit,& ſic vna & eadem virga ſibi tres particulariter ſub
ſtantias vendicauit. Gen.40. Videbã ante me vitem in qua erãt
tres propagines. Vel ſi vis,dic de trinitate perſonarum & vni-
tate in diuinis &c. Vel de vna anima cum tribus potentijs, vel
vna eccleſia cum tribus ſaluandorũ ſtatibus &c.¶ Ibernia re- 2
gio eſt fertilis,fructibus & frugibus opulenta, quo ad cœli ſi-
tum temperata.nam parum aut nihil excedit in frigore vel ca-
lore.fluuijs & fontibus irrigua,pratis & ſiluis amena, gemmis
& metallis fœcũda:quia inuenitur ibi iris lapis precioſus, qui
ſoli oppoſitus,arcum in aere generat.ibi etiam gagates lapis &
margarita cãdida reperitur. Eſt ibi quædã inſula vbi mortuo-
rum cadauera non putreſcunt, & etiam alia vbi homines mini
mè moriũtur,ſed quando ſenio afficiuntur,exterius deportan-
tur. Ibi nec ſerpens nec rana nec bufo nec aranea nec aliquod
aliud venenoſum inuenitur,imo in tantum contrariatur vene-
nis ipſa inſula, q lana & veſtimenta ouium huius terræ fugans
omnia venenoſa, veruntamen mare per quod in iſtam inſulam
deuenitur,eſt inquietũ & vndoſum,& maximè a parte Britan-
niæ,nec eſt nauigabile niſi paucis diebus. Hæc omnia Iſid. So-
linus autẽ de mirabilibus mundi dicit q gens Ibernica eſt ha-
bitu ſingularis & inculta,victu parca,animo ſæua, vultu ferox
& torua,affatu aſpera,erga tamen ſuos liberalis & benigna. Ta
lis eſt in omnibus regio paradiſi,ſ.in omnibus tẽperata, fluuio
deliciarum omnium irrigata. Pſal. Torrente voluptatis tuæ po
tabis eos.& iterum. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei.
pratis etiam virentibus.i.exteriori pulchritudine,ſ. quantũ ad
dotes corporis decorata.ibi iris Chriſtus, Margarita candida
beata virgo,& diuerſi alij lapides pcioſi.i.diuerſi ordines bea-
torum inueniuntur.ibi ex quo cadauer noſtri corporis poſt iu
dicium poſitum fuerit,nunquam per firmitatem aliquam cor-
rumpetur,nec amplius morietur. Mors.n.non erit vltra.Apoc.
21. Ibi nulla ſunt venenoſa i.nullum genus hominum peccato
rum.ibi non eſt rana loquacitatis:quia Vir linguoſus non diri-
getur in terra illa. Nec aranea muſcas capiẽs.i.cupidus vel aua
rus pauperibus inſidians. Ibi nullus ſerpens malitioſus, imo la
na ſacræ ſcripturæ & bonorum documẽtorum quæ ab ouibus
huius terræ.i.ab apoſtolis & prophetis emanauit,& nobis poſt
eorum obitum remanſit,venena diluit peccatorum. Sed verè
antequam ad iſtam inſulam deueniamus,neceſſe eſt trãſire ma
re vndoſum & periculoſum.i.ſtatum pœnitentiæ. Quod quia
propter vndas & fluctus tribulationum multi metuunt ingre-
di,ideo in iſtam inſulam non intrabunt. Nam gens & populus
huius terræ, illi.ſ. qui per merita volunt ibi acquirere hæredi-
tatem æternam,debent eſſe victu parci per abſtinentiam, ani-
mo ſæui per iuſtitiam,& ad extraneos.i.peccatores affatu aſpe-
ri per correctionem,erga tamen alios ſibi conſimiles.i. bonos,
liberales per compaſsionem,affabiles per doctrinam & erudi-
tionem,& benigni per amorem & dilectionem. Vox.n.tua dul
cis. Cantico 2.¶ In Ibernia victores ſanguinem bibũt illorum
occiſorum de quibus triumphauerunt,& inde faciem ſuam li- 3
niunt,ſecũdum Solinum. Sic raptores vel vſurarij ſanguinem
.i.ſubſtantiam temporalem aliorum vorans contra quos præua
lent,& de quibus triumphant, & inde ſe liniunt.i.ſe delectant
& parant. vnde Hie.2. In alis tuis inuentus eſt ſanguis paupe-
rum. Vel dic de malis prælatis, qui multos occidunt vt habeãt
ſanguinem eorum.i.ſubſtantiam temporalem. Figura optima
de muliere ebriã ſanguine martyrum Ieſu. Apoc.17. Vide in-
fra in loco ſuo.¶ Gerardus autẽ in lib. ſuo de mirabilibus Iber 4
niæ dicit q iſta inſula viuentium, eſt in quodã loco Momoniæ,
quæ eſt Iberniæ prouincia. Ibi ẽt eſt alia inſula in quã nihil in-
trat fœmineum,quin ilico moriatur, ſicut de caniculis & catu
lis multorũ aĩalium eſt probatũ. Aues ẽt maſculæ in arboribus
inſulæ reſident,fœminæ,verò prætereuolãt. Simile dicit eſſe in
quodã cemiterio in prouincia Vltoniæ. Dicit ẽt inſulam adia-
cere Angliæ a parte Septentrionali, vbi mulieres concipiunt

qnidem,ſed nunquam ibi parere poſſunt,imn neceſſe eſt quòd tempore partus affectæ doloribus,alibi,vt pariant, tranſuehantur.Inſulam verò vbi corpora non putreſcũt, dicit Iberniæ adiacere,vbi.ſ.dicit quòd cadauera ſub diuo relicta, minimè corrumpuntur,& ideo homines mortuos ſub diuo cuſtodiunt, & & proauos & atauos recognoſcunt.Dic quòd tales inſulæ ſunt paradiſus,vbi nihil fœmineum.i.nihil imperfectum poteſt intrare.Apoca.21.Nihil coinquinatum intrabit in illam. vbi etiã nemo moritur aut putreſcit,vt dictũ eſt . Vnde iſta propriè eſt inſula viuentium,quia vt dicitur Sapien.5. Iuſti in perpetuum viuent.& alibi.Credo videre bona domini in terra viuentium. Vel dic quòd talis eſt religio,vbi viri i.iuſti & perfecti viuunt, fœminæ verò.i.imperfecti & luxurioſi apoſtatant & recedunt. Contrarium vide de Amazonia ſupra eod.libr.& infra lib. 16. Exod.1.ibi enim maſculi occidũtur,& fœminæ viuere permittuntur.De hoc autem quòd fœminæ bene concipiunt, ſed non pariunt,dic quòd talis inſula eſt mundus,vbi multi bonũ propoſitum concipiunt , qui nunquam parturiunt bonum actum, niſi fortè alibi,ſ.ad religionis patriam traosferantur . Egredere ergo de terra tua &c.Geneſ.12.

De India. Cap. 27.

1 INDIA eſt regio in oriente latiſsima,vbi multæ ſunt inſulæ auro & argento & precioſis lapidibus opulentæ, quæ nobiliſsimis fluuijs eſt irrigata,& arboribus ſemper virentibus decorata. Ibi elephantes fortiſsimi , ibi Monoceron beſtia inuincibilis,ibi hebenum lignum,ibi cynamomũ, piper,& calamus aromaticus,ibi diuerſi lapides precioſi,vt beryllus,chryſopaſſus,carbũculus,adamãtes,margaritæ,& vniones,ibi ſunt mõtes aurei,quos propter dracones ibi exiſtentes difficile eſt & impoſsibile adire,ibi reges potentiſsimi , ciuitates populoſiſsimæ & famoſæ,ibi bis in anno creſcunt fruges,& ibi bis æſtas & hyems in quolibet anno circulantur , ſicut omnia narrãt Iſidor.& Plinius,qui etiam dicit ꝙ India inter omnes mundi regiones eſt maior,potentior,opulentior,famoſior & ſicut dicit idem, Indorum quidam tellurem colunt , & quidam militiam capeſſunt,alij merces vendunt, alij emunt , alij regibus aſsident, alij reſpublicas gerunt, alij iudicia reddunt, alij religioni,alij ſcientiæ & diſciplinæ vacãt, & ſicut dicit idẽ Plin.libr.7.in locis Indiæ vbi non ſunt vmbrę , & vbi ſol directe ſuper capita tranſit,ſunt homines ſtaturæ maximæ, videlicet 5.cubitorum,& duarum palmarum,qui nec infirmitatibus exponuntur,nec capiti nec oculorum nec membrorum doloribus infeſtantur , nec ab immoderato calore ſolis eorum corpora læduntur, imo potius indurantur. Nã philoſophi eorum ab ortu ſolis vſque ad occaſum ſolem intuentur immobilibus oculis,in calidiſsimis arenis tota die commorantes . Ibi ſunt arbores tantæ proceritatis,ꝙ ſagittis nequeunt ſuperari. Vnde dicit ꝙ ſub vna ficu indica poſſunt.c.milites ſe armare , & ſuper ſingula internodia arundinum in fluuio nauigabiliter ni homines deferuntur . Ad quod etiam facit quod dicitur in epiſtola Alexandri qđ in India iuxta fluuium Odman tales arundines erant quòd vnam de illis 30.milites vix portabant.Hæc omnia pertinent ad eccleſiam , quæ militat & triumphat . Hæc.n.ad orientem luminis gratiæ & virtutum , ſcientiæ & diſcretionis eſt fundata, hæc inter omnes mundi regiones & ſectas eſt potentiſsima quo ad hoſtis vincibilitatem, latiſsima quo ad charitatem , opulentiſsima quo ad gratiarum vbertatem, populoſiſsima & famoſiſsima quo ad ſanctorum multiplicitatẽ,& bonorum operum probitatem.Ideo 1.Paralyp.22.Domus quam ædificare volo domino,talis debet eſſe,vt in cunctis terræ regionibus nominetur.Ibi etiam ſunt inſulæ.i.diuerſi ſtatus & religiones,quæ auro ſapientiæ, argento eloquentiæ , & precioſis lapidibus,id eſt diuerſis virtutibus ſunt repletę.Hæc enim nobiliſsimis fluuijs,i. prædicatoribus irrigatur,arboribus etiam, id eſt contemplatiuis per honeſtatem ſemper virentibus decoratur, elephantibus fortiſsimis,& ex aſpectu ſanguinis ad prælium animatis,id eſt ſacris martyribus venuſtatur. Ibi eſt Monoceron Chriſtus inuincibilis , cuius fortitudo ſicut rhinocerontis. Numeri 23. Ibi hebenum lignum precioſum & aromaticum ſanctæ crucis,ibi cynamomũ humilitatis & deiectionis, piper feruoris & dilectionis , calamus aromaticus deuotionis & orationis. Ibi ebur caſtitatis, ibi beryllus(qui lites facit vincere)patientiæ & benignitatis , carbunculus ardentis charitatis,Margarita puritatis, ibi Adamas cõſtantiæ & firmitatis. Ibi ſunt montes aurei.i.viri excelſi & contemplatiui,auro.i.ſcientiæ lumine decorati,qui.ſ.aurei ſunt per luculentiam exemplorum,quos tamen dracones.i.detractores in tantum circuneũt, quòd vix aurum bonorum exemplorum ab eis reportatur. Ad litteram ẽt ciuitates & reges & populi potentiſsimi in hac. India eccleſiæ commorantur. Vel ciuitates ſunt collegia,vbi ſunt ciuium vnitates. Reges autem & rectores ſunt prælati . Ibi eſt etiam duplex æſtas & hyems:quia in eccleſia eſt æſtas proſperitatis mundanæ quantum ad bene ipſa vtentes, & fœlicitatis æternæ,vel æſtas gratiæ in præſenti & gloriæ in futuro. Ibi etiã eſt duplex hyems.ſ.tribulationis mundanæ, & dãnationis æternæ quantum ad malos,prima culpæ,ſecunda pœnæ . Iudas in canonica, Arbores autumnales bis mortuæ. Quidam etiã terram excolunt &c. ad litteram ſi vis. Vel dic ꝙ tellurem corporis quidam excolunt per pœnitẽtiam,alij militiam Chriſti vel etiam martyrij frequẽtant, alij merces doctrinæ in merces virtutum conuertunt,vt prædicatores,alij reſpu.regunt vt prælati alij regibus.i. Chriſto & ſanctis aſsident , vt contemplatiui, alij iudicant,vt confeſſores & ſacerdotes,alij religioni & diſciplinæ vacãt ad litteram.ibi enim ſunt philoſophi.i.theologici doctores, qui ſolem.i.Deũ in rota ſua irreuerberatis oculis intellectus intuentur, inquantum de trinitate ineffabili determinant & loquuntur. Vel per iſtos intellige beatos,& maximè angelos,qui(ſicut dicitur Matthæi 18.)ſemper vident faciem patris.Apocal.22.Serui eius ſeruient ei, & faciem eius videbunt. Vel iſti ſunt boni & contemplatiui in mundo : qui licet ſint in arenis calidiſsimis tribulationum,tamen oculum cordis a mane iuuentutis vſque ad occaſum ſenectutis tenent ſemper ad ſolem iuſtitiæ eleuatum per deſiderium & affectum. Ibi ſunt homines ſtaturę magnæ, ad magnitudinem ſcilicet quinque cubitorum quo ad quinque ſenſuum diſcretum vſum & habitudinem.idem Baruch.3. Statura magna ſcientes bellum. Vel per quinque cubitos intellige quinque quæ ſunt in eccleſia triumphante,quæ ſunt viſio fruitio,tentio, Chriſti humanitatis contemplatio , & ſanctorum ſocietas vel conſolatio vel cohabitatio &c. Ibi nulla eſt vmbra obſcuritatis , ſed directa viſio ſolis Chriſti & ſuæ diuinitatis. Iſti nec ardore tribulationum,nec infirmitate tentationum perpetuo afficientur : quia neq; mors neque luctus erit vltra,quia prima abierunt.Apocalyp.21. Ibi etiam ſunt arbores ita altę.i.homines ita in Deum eleuati, ꝙ a ſagittis tentationum amplius nequeunt ſuperari. Figura Dan. 4.de arbore attingẽte cœlum &c. Pſalm. Altiſsimum poſuiſti refugium tuum. Ficus etiam ſunt ibi,quæ fructum bonorum exemplorum,folia aſpera durarum correctionũ portant,ſ.prædicatores,ſub quorum folijs & vmbra , verbis & exẽplis. 100. chriſtiani milites armis gratiarum & virtutum poſſent optimè ſe armare. Ibi etiam ſunt arundines vacuæ.i,pauperes voluntarij,quibus innitentes.i.quos imitantes,& in quorum orationibus confidentes, ſolent ad portum paradiſi per huius vitæ fluuium tutius nauigare.Prouer.31.Facta eſt quaſi nauis inſtitoris.¶ India eſt regio calidiſsima,maxima & opulentiſsima, vbi 2
licet ſint multa bona,tam ſunt multa mõſtruoſa, & quaſi incredibilia non videnti,prout dicit Iſidor.& Plinius. Nam ibi draconum & vnicornium & elephantum eſt maxima multitudo ibi arbores tantæ altitudinis & proceritatis , ꝙ ſagittis nequeunt ſuperari. In montibus eius ſunt quidam homines canina capita habentes:quidam etiam qui habent auerſas plantas, poſitas.ſ.retro poſt crura,ſecundum Pliniũ. & in pedibus ſunt octo digiti.Primi de ferarum pellibus ſunt induti & venatione & aucupio tantum viuunt,& latrant ad modum canis,& aliter nõ loquuntur, & ſunt in tanta multitudine ſecundum Plini. ꝙ 120.milia numerantur. Tales autem finxit ſe habere in ſuo exercitu quidam dux Lõgobardorum, & ad talium formã quoſdam milites parauit,& ſic eorum timore hoſtes ſuperauit. Et in aliqua Indiæ parte ſunt fœminæ quæ nunquam pariunt niſi ſemel,& ſtatim vt nati ſunt, caneſcunt infantes . Sic verè in mundo iſto qui ardore auaritiæ comburitur,ſunt diuerſa monſtra.i.diuerſa genera peccatorum. Ibi enim ſunt dracones ſitibundi per auaritiam,ibi vnicornes elati per ſuperbiam ibi elephantes cum genibus inflexibilibus per obſtinationẽ & crudelitatẽ,ibi arbores procerę per diuitiarũ & peccatorum multiplicitatem, in tãtum.ſ. ꝙ ſagittis diuinorum eloquiorum nequeunt penetrari per prædicationẽ:quia verè ſunt multi ita ſuperbi & obſtinati,ꝙ nulla ſagitta correctionis vel ꝑdicationis vel diuini eloquij valẽt a ꝑdicatoribus ſuperari. Iob 41. Nõ fugabit eũ vir ſagittarius,in ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundę.

Per illos

Per illos aũt qui canina habẽt capita, intelligo vſurarios, qui ca
put intentionis habent caninũ per crudelitatẽ & auaritiã: quia
.ſ. iſti more canis ſunt inſatiabilis appetitus. Iſti enim non lo-
quuntur vt homines: quia verba eorum nõ ſunt pia vel ratio-
nabilia vt hominum, imo ſunt latratus canum, quia.ſ. inhiant
ad pauperes deterrendos, & ad diuitiarum prædam capiendã.
Ideo iſti habent plantas auerſas: quia.ſ. pedes affectuũ qui de-
berent tendere ad interiora.i. ad ſpiritualia & æterna, in eis ver
tuntur ad poſteriora & terrena. Vel auerſas plantas habere di-
cuntur: quia.ſ. partem ſuperiorem pedum affectionum illam.ſ.
quæ de ſpiritualibus debet cogitare, habent ſubtus, & ad partẽ
inferiorem.i. affectionem ad temporalia, ei præficiunt & præ-
ponunt. Iſti in pedibus habent octo digitos: quia in pedibus.i.
in fine vitæ ſuæ ſperant venire ad octauam reſurrectionis, vel
ad octo beatitudines, cum proponant finaliter pęnitere. Iſti de
pellibus ferarum veſtiuntur.i. de diuitijs pauperum quos exco
riauerunt, & hoc quia dentibus falſorum ſermonum, & vngui-
bus excoriationum ſunt armati. ad Hebreos 11. Circuierunt
in melotis, & in pellibus caprinis &c. Vel ſi vis allega cautelã
illius ducis, quòd.ſ. vtile eſt in negotijs quandoque aliqua quę
non ſunt vera fingere & ſupponere, exemplo Dauid, qui finxit
3 ſe eſſet furibundum. ¶ In India vt ait Plinius quidam ſunt ho-
mines quorum corpora ſolis ardoribus non læduntur nec mol
leſcunt, ſed potius indurantur. Sic verè nec tu debes per ardo-
rem tentationum.i. tribulationum remolliri, ſed magis per con
ſtantiam indurari. Vel expone econuerſo de illis qui in ardore
tentationis vel tribulationis poſiti non remolliuntur per con-
tritionem & conuerſionem, ſed potius indurantur per obſtina
tionem. Hieremię 5. Indurauerunt faciem ſuam ſupra petram.
4 ¶ Secundum Plinium, in India ſunt quidam homines qui nun
quam ſeneſcunt, quia ſemper in ætate media moriuntur. Alij
ſunt qui in iuuentute caneſcunt, & in ſenectute nigreſcunt.
Alij ſunt qui ſtatim nati cani efficiuntur, quorum matres non
niſi ſemel pariunt. Ibi etiam ſunt homines qui carentes ore, ſo-
lum odore viuunt arborum, harumque lanugine veſtiuntur,
& malo odore cito moriuntur. India eſt mundus vel eccleſia,
canities eſt maturitas morum, quia cani ſunt ſenſus hominis ſi
cut dicitur Sapientiæ 4. Nigredo autem eſt infectio & exuſtio
peccatorum: Multi ſunt ergo qui non caneſcũt: quia verè mul-
ti ſunt in mundo & eccleſia qui ad canitiem & maturitatẽ mo-
rum non perueniunt, & hoc quia iuuenes per peccata & vitia
moriuntur, & ſemper in peccatorũ nigredine perſeuerant. Alij
etiam in iuuentute caneſcunt, illi:ſ. qui bene incipiunt & matu
rè, ſed pro certo in ſenectute nigreſcunt, quia tunc degenerant
a priſtina bonitate. Geneſis 42. Deducentes canos meos ad infe
ros cum dolore. quia.ſ. acres in principio, franguntur in fine.
Alij etiam ſunt qui ab ipſo ortu matris.i. a iuuentute morum
canitiem trahunt & amplectuntur, vt ſanctificati in vtero: quia
tales quaſi a natura ſunt honeſtæ vitæ. Illi autem qui os non ha
bent, ſunt pudici & verecundi: qui os detractionis, adulationis
& iactantiæ non habent, quia etiã vix audent loqui, & iſti odo-
re arborum & florum viuũt.i. exemplo & fama bonorum ope-
rum aliorum: quia ſcilicet bonum exemplum aliorum eſt eis ſi
cut odor qui a corpore bonorũ operum reſoluitur & emanat,
quo ſimplices nutriuntur. Et iſti malo odore.i. malo aliorum
exemplo cito pereunt per peccatũ. Vel odor eſt deuotio & dul
cis ſuauitas æternorum. Varijs odoribus delectatur cor. Proue.
27. Quæ potiſsimè vera ſunt de ſimplicibus, quos aliorũ exem
5 pla & fama recreant, infamia verò & vitia cito grauant. ¶ Item
dicit Solinus quòd in India vltra Paliboträ eſt mons Maleus,
in quo vmbrę non ſemper cadunt verſus ſeptentrionem, ſicut
apud nos, imo per medium annum, tẽpore ſcilicet æſtiuo, vm-
brę recidunt ad meridiam, alio verò dimidio anno, ſcilicet tem
pore hyemali cadũt & tendunt verſus aquilonem. Apud ipſos
etiam ſtellæ quæ dicuntur ſeptentriones, quæ nobis perpetuo
apparent, non videntur ibi niſi per 15. dies in anno. Per iſtum
montem poteſt intelligi Chriſtus, de quo dicitur in Pſa. Mons
Dei mons pinguis. Per vmbram poſſum intelligere bona eius,
quæ ſcilicet ab ipſo reſultant & emanant, ſiue ſint tempora-
lia, ſiue æterna per æſtatem intelligitur vita præſens, per hye-
mem verò intelligitur tempus mortis. Dico ergo quòd mons
Maleus eſt Chriſtus, q in inferno malleat peccatores: qui pro
certo dum durat æſtas præſentis vitæ, ſolet vmbram beneficio
rum & diuitiarum mittere ad meridiam, id eſt ad mundi diui-
tes & potentes: qui ad modum partis meridianæ luce proſperi
tatis fulgent, & ardore cupiditatis feruent: quia ſicut dicitur in
Pſalm. Peccatores in ſeculo obtinuerunt diuitias. Tempore ve
rò hyemis, ſcilicet poſt mortem, fit cõtrarium: quia vmbra hu-
ius mõtis, id eſt beneficia ipſius Chriſti verſus aquilonem par-
tem mundi frigidam, id eſt ad ipſos frigidos deſolatos & pau-
peres mittuntur, & tunc paradiſi refrigerium eis datur. Hæc
enim eſt diuinæ prouidentiæ mirabilis diſpẽſatio, quia ſcilicet
diuitibus ſolet vmbram bonorum ſuorum in vita iſta concede
re, & a pauperibus auferre & retrahere, tempore verò mortis
econuerſo vmbram refrigerij ſui pauperibus tribuit, & diuiti-
bus ipſam tollit. Ideo diuiti dicitur Lucæ 16. Fili, recordare qa
recepiſti bona in vita tua, & lazarus ſimiliter mala, nũc autem
hic conſolatur, tu verò cruciaris. ac ſi diceret, Oportet vt bona
cum malis compenſentur ¶ In India ſecundum Solinum, ſunt 6
quidam populi qui facillima inſultatione, velut equos tranſi-
liunt elephantes. Alij etiam ibi ſunt qui ſyluestrem agunt vi-
tam, & elephantes venantur, ipſiſque perdomitis aut ad ve-
hendum aut ad arandum vtuntur. Tales homines fuerunt apo
ſtoli, qui ſyluestria & auſterę vitæ fuerunt deditì, & virtutibus
& meritis fuerunt maximi. Iſti enim elephantes.i. mundi prin-
cipes per prædicationem venati fuerunt, ipſoſque æquitauerũt
id eſt ſuperauerunt, & per conuerſionem ad fidem domuerũt,
& terram proprij corporis arare per pœnitentiam docuerunt.
Vnde talibus potuit dominus dicere illud Iob 39. Nunquid al
ligabis Rhinocerontem ad arandum loro tuo, aut confringet
glebas vallium poſt te? ¶ In India ſecũdum Solinum, ſunt qui- 7
dam populi quibus non placet aliquod animal occidere, nec
carnes comedere. Plerique (inquit) tantum piſcibus aluntur,
& è mari viuunt. Tales ſunt fratres prædicatores & aliqui alij
religioſi, in India, id eſt in eccleſia commorantes, qui ſcilicet
vſum carnium & occiſiones animalium abdicauerũt, & ſolum
viuere de piſcibus.i. de cibis quadrageſimalibus decreuerunt.
vnde 1. ad Corinthio. 8. Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non
manducabo carnes in æternum. ¶ Hic dicit Solinus quòd ſunt 8
quidam in India qui parentum viſcera epulas habent, ſed vide
ſimile infra de Scythia. §. 8. Sunt etiam ibi quidam (vt ait) qui
voluntariè mortem accerſunt, rogis accenſis, quando ſenio fa-
tigantur, ſe inijcientes. Iſtud poteſt allegari contra ſenes, qui
nullo modo vellent mori, imo ſemper ſperant & optant magis
viuere. Vel expone ſicut infra titulo de Scythia. ¶ Itẽ Solinus 9
dicit q in India ſunt populi qui in arenis feruẽtiſsimis ab ortu
ſolis vſque ad occaſum cõtentis & apertis oculis orbem ipſius
ſolis candentiſsimi contuentur, & in globo igneo ſecreta quæ-
dam rimantur, & in ipſis arenis alternatim nunc ſuper vnum
pedem, nunc ſuper alium ſuſtentantur. Tales ſunt viri ſancti, &
tales ſunt boni religioſi: quia in arenis ſterilis paupertatis ſunt
fundati, & in feruore temporalis aduerſitatis poſiti, debẽtque
ſolem iuſtitiæ Chriſtum per contemplationem inſpicere, & ſe
creta ſuæ maieſtatis conſiderare & intelligere, & in hoc opere
ab ortu vſque ad occaſum, id eſt a iuuentute vſque ad mortem
manere. Alternis verò pedibus, id eſt nunc pede ſpei, nunc pe-
de timoris ſe ſuſtinere debent, & in arenis feruentibus mundi
tribulationum recti ſtare. Duo enim pedes noſtri ſunt ſpes &
timor, in quibus alternatim ſtandum eſt, nũc de ſuperioribus,
nunc de inferioribus cogitando. Quilibet ergo talis contem-
platiuus poteſt dicere illud Iob 31. Vidi ſolem cum fulgeret,
& lunam incedentem clare. Vel dic de beatis, qui ſolem Chri-
ſtum & orbem luminis, id eſt Dei contemplãtur, & cum duos
pedes habeant, ſcilicet & intellectum & voluntatem, in his al-
ternatim, id eſt nunc intelligendo nunc amando verſantur. 10
¶ In India ſecundum Solinum homo quilibet plures poteſt ha
bere vxores, ſicque fiebat (ſicut & apud antiquos mos erat) q
morientium corpora cremabantur abſque aliqua alia ſepultu-
ra. Igitur de vxoribus hominis moriẽtis, officioſior, caſtior &
melior eligebatur, quæ ignem defuncti viri intrabat, & in ſi-
gnum caſtitatis cum viro ſuo ſeipſam cremabat, & ſic cum eo
quandam regionem viuentium accedere tunc credebat, cæte-
ræ verò vxores quæ ſic non faciebant, tãquam illę quæ virum
ſuum minimè dilexerant, cum nota & infamia poſtea viuebãt,
ſicut dicit Solin. Quidam etiam amici cum mortuis ſe pone-
bant, & eius ignis fieri participes & cũ eo recedere cupiebant.
Vnde etiam narrat Plinius libro 7. capitulo. 38. de Publio
Catieno Philotimo, qui patronum ſuum ita dilexit, quòd videẽs
eum mortuum, in flammas vbi corpus eius cremabatur, ſe inie
cit, & ſic cum illo vitam finiuit. Solinus ſimilia ponit de vxori-
bus Thracum. Addit autem Pomponius q amici mortuorum
arma & opes iuxta ignẽ mortui ponunt. Parati (inquit Põpo.)

cum fato iacentis(ſi detur etiam manus) vel paciſci, vel decer
nere. Per ignem iſtum poſſum intelligere ignem purgatorij,
in quo quilibet bonus pro maiori parte ſtatim poſt mortẽ po-
nitur,&(quantum ad animam)ſepelietur:ibique a reatibus ex
uritur & purgatur. Eccl. 2. In igne probatur aurum & argen-
tum,homines verò receptibiles in camino humilitatis. Quare
pro certo dico ꝙ illa vxor & ille amicus qui mortuum dum vi
ueret dilexerunt,& ſibi fidem & amicitiam ſeruauerũt, nõ de-
bent iſtum mortuum dimittere, ſed in eundem ignem ſecũ in-
trare per compaſsionem,pœnam quam patitur cogitare,& ip-
ſam ſecum cõdolendo mẽtaliter ſuſtinere. Ruth. 2. Benedictus
ſit a domino,quoniã eam miſericordiã q̃ præbuerat viuis, ſer-
uauit & mortuis. Amici etiam eius per compaſsionem debent
comburi,& armis orationum vel opibus eleemoſynarum cũ fa-
to diuinæ iuſtitiæ vel mortis decernere vel paciſci. Tunc.n. ho
mo cum fato iacentis.i.cum morte vel cum purgatorio paciſci
tur aut dimicãt,quando per eleemoſynas ſatisfacit, vel per ora-
tionis pugnat Eſa. 28 Pepigimus fœdus cũ morte, & cũ infer-
no fecimus pactũ. Vel dic ꝙ vxor eſt anima,cuius vir eſt Chri
ſtus,qui igne paſsionis fuit crematus. Intret ergo anima & qui
libet Chriſti deuotus iſtũ ignem dominicæ paſsionis, ſibi offi-
cioſè compatiendo,& tormentorum ſuorum ſe participem fa-
ciendo. Vel poteſt dici ꝙ quando videmus amicum noſtrũ ad
ignem paupertatis & miſeriæ peruenire, ſtatim debemus cum
ipſo eundem ignem per dolorem & compaſsionem intrare, &
ſibi condolere totis viribus,& eum ſi neceſſe eſt, armis & opi-
bus adiuuare. Vel ſi vis allega contra multos,qui tunc amicis
ſuis arma & opes offerunt, & ꝓ eis ſe velle facere mirabilia aſ-
ſerunt,quando pericula tranſierunt,& qñ iuuare vel proficere
nihil proſunt. Qñ n. ſciunt ꝙ impoſsibile eſt ꝙ caſus de quo
agitur ſe offerat, tunc iactant ſe facturos mirabilia ſi occurrat.
11 ¶ In India eſt quædam inſula quæ dicitur inſula ſolis, tendens
verſus deſerta Carmaniæ,quæ ſemper rubet, & eſt omni gene
ri animalium inacceſſa. Quicquid.n. viuũ in eam ingreditur,i
lico moritur. Talis inſula eſt infernus,qui ignis ardoribus ſem-
per rubet.qui pro tanto inſula ſolis dicitur, quia ibi ſol iuſtitiæ
Chriſtus ardorẽ ſuæ iuſtitiæ exequitur. Nullus ergo qui vitam
gratiæ viuit, hic recipitur, & hoc qa quiſquis illuc intrauerit,
neceſſe eſt ꝙ morte perpetua pereat. Igitur cum homo qui vi-
tã gratiæ viuit,mortem perpetuã non incurrat,reſtat ꝙ ad in-
ferni inſulam non accedat, quodq; eius ingreſſum ſibi Dei iu-
ſtitia interdicat:quia ſicut dicitur Prouer. 2. Omnes qui ingre-
diuntur ad eam,ſ. inferni inſulam,non reuertentur. Vel dic ꝙ
talis inſula eſt mala mulier,quæ carnalitate rubet, & cupidita-
te feruet. Ille ergo qui vita gratiæ vult viuere,ad eam nõ debet
accedere,nam qui eam frequentauerit, neceſſe eſt eum mortẽ
12 culpæ ſentire. ¶ Chelonophagi populi ſunt Indiæ:qui per to-
tum corpus præter faciem ſunt hirſuti, qui carnibus teſtudinũ
nutriuntur,& corijs piſcium veſtiũtur. Per iſtos intelligo diui-
tes qui.ſ. diuitiarum vellere ſunt hirſuti. Eorum.n. pellis.i. exte
rior poſſeſsio multis diuitijs eſt hirſuta, ſola verò facies.i. ſola
cõſcientia vel anima miſera eſt atq; nuda, & virtutum diuitijs
nõ veſtita,namque hi quoad corpus ſunt diuites, quo vero ad
animam pauperes & inanes. Apocal. 3. Dicis quia diues ſum,&
nullius egeo,cũ ſis miſer & miſerabilis,& cæcus & nudus. Iſti
ergo carnes teſtudinum.i. pauperum ſubſtantias comedunt,&
de corijs.i. diuitijs piſcium.i. flebiliũ miſerorum ſe veſtiunt at-
que viuunt. Ezec. 34 Lac comedebatis, & lania operiebamini.
¶ In India adhuc ſunt multa mirabilia. Nam ſecundum Ger-
13 uaſi. in epiſtola Alexandri ad Ariſto. ſunt ibi certa loca vbi ho
mines ſemper viuũt,vbi vitæ tedio affecti, neceſſario extra por
tantur,vel ab amicis & parentibus occiduntur. Et iſta eſt for-
tè illa patria de qua dicit Ariſtot. quòd bonum eſt mactare pa-
trem in treballis. Dicit etiam quod ſacerdotes qui poma arbo-
rum ſolis & lunæ comedebant,quadringentis annis viuebant.
Iſta poſſum applicare ad eccleſiaſticos,qui pro certo in eccle-
ſia ſine morte culpæ ſemper per gratiam viuerent, dum tamen
arborum ſolis & lunæ, hoc eſt Chriſti & beatæ virginis poma
.i. bona exempla & documenta & opera per imitationẽ come-
derent,niſi proprij parentes ipſos morte culpæ & pœnæ neca
rent. Sed procul dubio filij ipſorum.i. nepotuli & cõſanguinei,
ad quos.ſ. eccleſiaſtici habent affectionem & carnalem, & pro
quibus ditandis non dubitant expendere patrimonium cruci-
fixi,ſunt cauſa ꝙ eccleſiaſtici per diuerſa vitia moriuntur,& ẽt
ꝙ quandoque de iſta patria.i. de ipſo ſtatu eccleſiæ efferuntur
& expelluntur. Iſti ergo mactant patrem in treballis, quando
ſunt occaſio ꝙ parens eorum prælatus vel eccleſiaſticus a dia-
bolo ſpiritualiter mactetur, & vita gratiæ & gloriæ priuetur.
Thobiæ 1. Occiderunt regem filii eius. Si vis ea pone prædicta
ſicut in capit. de Ibernia, vbi ſimile inuenies. ¶ Arbores ſolis & 14
lunæ erant duæ altiſsimæ arbores in deſertis vltra omnem ha-
bitationem hominum. Indiæ, quarũ altera ſoli,altera lunæ de-
dicata erat. Et arbor ſolis in mane oriente ſole,& radijs eius ar
borem tangentibus,concutiebatur vſque ad radices, & dabat
reſponſa petẽtibus. Similiter & arbor lunæ, vbi in ſero a radijs
lunaribus tangebatur, vſque ad fundamẽtum concuſſa, ad in-
terrogata reſpondebat,ſicut exemplificatur de Alexãdro, qui
ab arboribus iſtis audiit reſponſum mortis ſuæ. Iſtas arbores
ſeruabant & colebant quidã ſacerdotes, qui erãt corpore grã-
des,dentes vt canes habentes,& aures maximas & pendentes,
ſuper arenas nudi iacentes,de amomo & lazere(quod de qua-
dam propinqua ſylua ſtillabat)necnon de pomis arborum vi-
uentes,& nihil aliud comedentes, & tamẽ vitam ſuam diutiſ-
ſimè protendentes. Vſque.n. ad iſtas arbores penetrauit. Ale-
xander,& ab ipſis tam mane quam ſero,tempus,modũ & certi
tudinem mortis ſuæ reportauit. Reſponſum enim ei fuit ꝙ in-
fra annum Babylonẽ rediturus erat, & eam capturus, & ibi
ab amicis ſuis veneno periturus,quod & poſtea factũ eſt. Iſta
ſumpta ſunt ex hiſtoria Alexãdri. Per ſolem Chriſtum, & per
lunam beatam virginẽ intelligo,qui nunc ſurſum in cœlo mo-
rantur. Abacuch. 3. Sol & luna ſteterũt in habitaculo ſuo. Per
arbores ipſorum intelligo ipſos angelos,ſoli & lunæ.i. Chriſto
& beatæ virgini dedicatos. Nam pro certo iſti ſunt qui radijs
ſolis & lunæ.i. gratia Chriſti & Mariæ illuminati & tacti,mul-
ta occulta alijs reuelauerunt & prophetauerunt,& ipſos præ-
dicando vel inſpirando de his quæ ad mortem vel ad ſalutem
pertinent,docuerunt, pomaque ſua, hoc eſt bona documenta
& exempla, & etiam beneficia temporalia ſuis cultoribus &
imitatoribus præbuerunt. Dico ergo quòd ſacerdotes & reli-
gioſi, qui ſpiritualiter ſunt dedicati ad colendum ſolem & lu-
nam & eorum arbores.i. Chriſtum & Mariam, & eorum ſan-
ctos debent eſſe grandes per virtutum perfectionem, debent
habere magnos dentes.i. acuta verba per prædicationẽ & cor-
rectionem,debent habere aures longas per aliorum liberalem
exauditionem:quia.ſ. ipſi debent libenter audire pauperes ele-
moſynam petentes,peccatores confiteri volentes,& quoſcun-
que iuſtitiam requirentes. debent inſuper in arena pœnitentiæ
iacere per propriȩ carnis macerationem, & ſolo amomo & la
zere(quȩ ſunt ſpecies aromaticæ).i. aromatibus virtutum de-
bent ſpiritualiter viuere per deuotionem. De pomis etiam ar-
borum iſtarum.i. de beneficiis eccleſiaſticis quæ ab iſtis arbo-
ribus.i. a ſanctis eccleſiarum fundatoribus relicta ſunt, debent
viuere quantum ad corpus ſuſtentandum, & ſic vitam gratiæ
continuare debent per perſeuerantiam & durationem. Sapien
tiæ 3. Iuſti autem in perpetuum viuent. Vel dic quòd iſtȩ arbo
res ſunt æternæ dignitatis eminentiæ, a quibus reſponſa ſcri-
pturæ venerunt,& in quibus poma bonorum paradiſi creſcũt.
Illi ergo qui talia poma comedunt,& qui fructus æternæ glo-
riæ percipiunt,non amplius morientur aut deficient. vnde Deut.
33. legit Ioſeph fuiſſe benedictus de pomis & rore.dicit enim,
De pomis fructuum ſolis & lunæ,& de pomis collium æterno-
rum. Vel iſta poſſunt dici in principio ſermonum ſic, Sicut ar-
bores ſolis & lunæ antiquitus reſponſa non dabant,nec peten-
tibus reſpondebant, niſi quando ipſos ſolis & lunæ lumen &
radij tangebant,& corporaliter commouebantur, ſic verè prȩ
dicatores qui ſolis & lunæ.i. Chriſti & beatæ virginis ſunt ar-
bores,non poſſunt congrue aliis loqui & prædicare, nec ipſos
de his quæ ad ſalutem pertinent informare, niſi primo radijs
& influẽtiis ipſius lunæ & ſolis.i. ipſius beatæ virginis & Chri
ſti donis & gratiis cȩlitus illuſtrentur, & ab ipſis inuiſibiliter
moueant. Eſt igit iſta illuminatio prius petẽda,& vt habeatur,
ad ipſos oratio propinanda &c. Ad quod etiam poteſt applica-
ri de illuminationibus angelorum,quorum ſcilicet ſuperiores
illuminant medios,& illi inferiores, nam medij nunquam in-
feriores illuminarent niſi prius ipſi lumen a ſuperioribus reci-
perent. Cum ergo prȩdicator ſit medius inter Deum & ple-
bẽ, neceſſe eſt vt primo a ſuperioribus ſcilicet a Deo & ſanctis
illuminationem gratiæ recipiat,antequam illuminationem do
ctrinȩ auditoribus infundat. Rogabimus ergo vt Chriſtus nos
illuminet &c. ¶ Alexander accepto reſpõſo quòd Babylonem 15
erat rediturus,ibique moriturus,non propter hoc omiſit illuc
ire,ſed fatis eũ ad mortẽ ducẽtibus,fortunȩ ſe voluit exponere:
&tamen

& tamen iuxta reſponſum arborum, vitam ibidem opportuit
veneno finire. Cum enim Babylonem obtinuiſſet, & ibi lega-
tos de ſubiectione omnium partium orbis accepiſſet, in gloriâ
elatus, inebriatus fuit, & reſponſis deorum oblitus venenû cum
vino ſumpſit, & perijt. Iſta poſſunt applicari ad occultam Dei
prouidentiam: quæ pro certo ſi quid ordinauerit, neceſſe eſt
eueniat, nec aliqualiter impediri poterit. Vnde in nobis etiam
ſæpiſsimè percipimus dato ſciamus nobis in aliquo nego
tio non proſperè ſucceſſurum, & dato qđ cognoſcamus fatuè
agere, tamen ſpiritu & occulta Dei prouidentia ducti, illud fa
cere non omittimus, quinimo in fata noſtra ruentes illud ſæpe
facimus, vnde poſtea dolentes ſumus. Exemplum habemus in
Paulo, qui quamuis a ſpiritu ſancto didiciſſet ſe multa paſſurû
in Hieruſalem, illuc tamen contra omnium voluntatem iuit,
vbi multa tribulamina ſuſtinuit. Vnde ipſe dicit Actuum 20.
Alligatus ſpiritu vado in Hieruſalem: quæ in ea ventura mihi
ſunt, ignorans, niſi quòd ſpiritus ſanctus mihi proteſtatur quo
16 niam vincula & tribulationes Hieroſolymis me manent. ¶ Ale
xander in epiſtola ad Ariſtot. refert ſe vidiſſe in India multa mi
rabilia, & primò ſerpentes qui habent tria vel duo capita, quo-
rum erat groſsities vt vna groſſa columna, & erecto pectore in
cedebant, & de ore linguas triſulcas emittebât, & veneno ocu
lis ſcintillantibus, halitum peſtiferum emittebant. Quia igitur
caput in ſcripturis ſignificat intentionem, pectus verò cogita-
tionem, lingua locutionem, oculus cognitionem, videtur cha-
riſsimi quòd per ſerpentes iſtos poſſum intelligere quoſdam
nefarios peccatores, qui in mundo cæteris ſunt peiores. Inue-
niuntur enim quidam peſsimi qui habent plura capita. i. multi
plices intentiones, & plures linguas. i. duplices locutiones: qa
procul dubio in ſuis negotijs & malitijs perficiendis plura ca-
pita conſtituunt. i. plures fines & vias intendunt, & ſi in vna
deficiunt, ad aliam ſtatim vadunt. Contra quos Eccl. 3. Væ in-
gredienti terram duabus vijs. In linguis etiam. i. in verbis ipſo-
rû apparet dupſicitas, & in omnibus falſitas & varietas: quia
nunc detrahunt, nunc applaudunt, nûc vnû in præſentia, aliud
verò in abſentia dicunt. Apocal. 1. In ore eius gladius bis acu
tus. Iſti ergo vadunt erecti per ſuperbiam, oculi verò ſuæ ſub-
tilitatis venena ſcintillant per malitiam, halitus verò ſui mali
conſilij & ſuæ malæ famæ inficit patriam. Iob 41. Halitus eius
prunas ardere facit. Nam mala fama malorum & eorum con-
ſilium malum ignem concupiſcentiæ immittunt in animos au
ditorum. Vel expone ſicut libr. de animalibus capi. de Angue,
vbi agitur de Hydra quinque capitû, quam Hercules interfe-
cit. ¶ Alexander inuenit in India veſpertiliones columbis ſimi
17 les, habentes dentes qui arcus militum violabant. Apparue-
runt ſibi & mures ad quantitatem vulpium, quorû morſu qua-
drupedia, ſed non homines expirabant. Sic in eccleſia ſunt ve-
ſpertiliones. i. hypocritæ: qui lucem fugiunt veritatis, & in pu-
blico non faciunt facta ſua: q procul dubio dentes. i. verba de-
tractoria habent, quibus arcus militum. i. actus hominum bo-
norum impugnant, & detractoriè lacerant, & eos diminuunt
& obfuſcant. pſalm. Filij hominum, dentes eorum arma & ſa-
gittæ. Sunt etiâ ibi mures vt vulpes. i. homines malitioſi & do-
loſi: qui quadrupedia. i. ſimplices deſtruunt, homines verò. i.
perſonas rationabiles quæ ſuis ſciunt obuiare malitijs, non of-
fendunt. Vel dic iſti mures ſunt dæmones, qui morſibus ten-
tationum ſuarum benè poſſunt tam beſtias quâ homines. i. im-
perfectos & perfectos mordere, & omnibus tentationem infer
re, veruntamen homines. i. viri perfecti & diſcreti qui ſciunt
obuiare huiuſmodi morſibus, per malos côſenſus & opera nô
pereunt, quadrupedes vero. i. ſimplices, qui quattuor affectio-
nibus vehuntur, carnales. ſ. & beſtiales, iſtis morſibus tentatio
num ſuccumbunt. Vel dic tales mures ſunt balliui & vſura-
rij, qui non ceſſant rodere & rapere ſicut mures. & quia iſti nô
poſſunt homines. i. perſonas potentes & diſcretas inuadere,
beſtijs tantû, id eſt ſimplicibus & pauperibus ſe defendere ne-
ſcientibus ſolent omnia auferre 1. Regû. 15. Pepercerunt pin-
guioribus Amalech, & quicquid vile & reprobum fuit, demo-
18 liti ſunt. ¶ Alexâder in finibus Indiæ circa Imaridem fluuium
diluculo in campo patenti vidit homines more feſarum, pilo-
ſos toto corpore, nudos, vndis potius quam terræ aſſuetos, cru
dis piſcibus viuentes & aqua. Hos cum vellet videre, ſubito ſe
in fluuium immiſere volatibus. Et fortè iſti ſunt illi de quibus
dicit Solin. quòd ibi ſunt ſilueſtres quidam hirti corpora, cani-
nis dentibus, ſtridore terrifico. Iuxta alium verò fluuium qui
odmau vocatur, inuenit mulieres in fluuio habitantes, coloris
niuei, capillis poſt terga diffuſis: quæ ignaros natantes in flu-
mine vel ſubmergebant & poſtea deuorabant, vel portatos in
arundineta (cum eſſent mirabilis affectus) venere examina-
bant, ex quibus Alexander duas ſolummodo cępit, candidiſsi-
mas, ſimiles nymphis, reliquæ vero ſe in fluuium immerſerût.
Per iſtos hirtos (ſicut ſupra de Æthiopia) poſſunt intelligi di-
uites vſurarij, qui per diuitias hirſuti ſunt, & caninis verbis &
dentibus terrificis & comminatiuis ſtridoribus, piſces crudos
. i. pauperes viuos comedunt & corrodunt. Per iſtas autem mu
lieres poſſum intelligere mulieres huius ſeculi delicatas, quæ
ſunt ad litteram candidę, & plus debito capillatę, quæ etiam fa
tuos per fluuiû huius vitæ natantes, quando intra laqueos amo
ris ſui poſſunt apprehendere, ſolent infra fluuium deliciarum
ſubmergere, carnes eorum, id eſt temporalem ſubſtantiam cor
rodere, & in actibus venereis ipſos viliter exercere. Quid vl-
tra? Pro certo tam hirſuti prædicti, quam iſtę mulieres candi-
dæ, id eſt tam vſurarij quam dominę modernę in flumine deli-
ciarum, viuere quærunt, & ibi continuè perſeuerare volunt.
Sicut enim ſenſui apparet, ſunt duo genera perſonarum quę in
delicijs, volunt viuere, & extra deliciarum fluuium non mane 19
re. pſalm. Super flumina babylonis illic ſedimus. ¶ Inueni ſcri-
ptum in libro de hiſtoria Alexandri quæ eſt in lingua gallica,
quòd cum ad fines Indiæ verſus oriêtem iuiſſet, inuenit quod-
dam nemus pulcherrimum, vbi puellę ſpecioſsimę habitabât:
quæ ex illa ſylua nunquam recedebant, ſed ibi de odore arbo-
rum viuebant. Si verò arborum vmbram exirent, neceſſe erat
quòd incontinenti perirent. Fortè de iſtis loquitur Solin. di-
cens capit. de India. Ad Gangis fontem qui accolunt, odore
viuunt ſylueſtrium pomorum. Sylua iſta poteſt ſignificare ſta-
tum religionis, vbi arbores odoriferę, id eſt ſanctæ perſonæ an
tiquitus floruerunt, vbi ad viuendum puellę, id eſt ſanctæ mo-
niales & virgines ſe congregauerunt, & odore deuotionis nu-
tritę, ſub vmbra arborum, id eſt ſub exemplis ſanctorû & ſan-
ctarum quæ fuerunt ante eas, vitam honeſtam duxerunt. Sed
procul dubio iam videmus vmbram bonorum exemplorum
multas tales puellas contemnere, & ambitum & clauſurâ ſuæ
ſyluæ ſeu ſui clauſtri dimittere, & foras exire ad domos paren
tum, & ad conuictum ſecularium trâſire, ideo neceſſe eſt mul-
tas per diuerſa peccata perire, quæ tamen ſyluæ, pudicæ & inte
græ permanſiſſent, ſi ab vmbra & ſylua clauſtralis obſeruan-
tiæ non exiſſent. Ideo bene dicitur de talibus 1. ad Timo. 5. Di-
ſcunt domos circuire, non ſolum ocioſæ, ſed & curioſæ atque
verboſæ loquentes quæ nô expedit. Vel dic quòd vmbra arbo-
ris eſt memoria crucis, ſub qua pro certo qui per deuotionem
manſerit, nunquam mortis æternæ periculis ſubiacebit, econ-
tra verò ſi quis iſtam vmbram, id eſt crucis deuotionem & me
moriam dimittat, neceſſe eſt quòd mortis pœnæ & culpæ peri-
culis ſubiaceat. Dicat ergo illud Canticorum 2. Sub vmbra il-
lius quem deſiderabâ ſedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.
Vel dic vmbra iſtarum arborum eſt protectio Dei & ſan-
ctorum, in qua pro certo dum manſerimus, & nos eorum tu-
telæ fiducialiter commiſerimus, mortem culpæ & pœnæ non
timebimus, econtra verò ſi iſtam vmbram. i. in Deo ſpem & fi-
duciâ perdimus, in mortis æternę periculo ſtatim ſumus. Ideo
dicebat Eſai. 49. Sub vmbra manus ſuæ protexit me, & poſuit 20
me quaſi ſagittam electam. ¶ Item dicitur in dicta hiſtoria
mortem Alexandri magnum prodigium præceſsit. Cum enim
ab Indiis rediiſſet, & Babylonem in deditionem accepiſſet, &
oblitus reſponſi deorum, illuc proficiſci proponeret, contigit
 quædam mulier peperit infantem qui ſuperius vſque ad in-
guina erat homo, inferius verò diuerſorum animalium erat ca
pitibus circuncinctus. Erant enim ibi leonum, vrſorum, pardo
rum & draconum capita circunquaque, qualem formam Scyl
lam habere poetæ fingunt. Vocatus ergo interpres prodigiorû
dixit Alexandro prima pars in qua homo erat qui in beſtiâ
finiebatur, ſignificabat ipſum moriturum in breui, pars verò
inferior diuerſa habens animalia, ſignificabat principes ſuos
poſt eius mortem inter ſe diſcordaturos. Si volumus, per iſtud
monſtrum poſſumus intelligere eccleſiam vel religionem: qa
hæc a parte anteriori. i. in principio habuit formam humanam
inquantum ibi homines. i. perſonæ rationabiles & iuſtæ per-
manſerunt & temperatę. Sed verè nunc in ſuo poſteriori decli
ui formam beſtialem obtinet, inquantû perſonas carnales, bru
tales & beſtiales habet: quia procul dubio antiquitus in ec-
cleſia & religione ſolebat vigere religioſitas & ſanctitas, nunc
verò viget carnalitas & appetituû brutalitas. Figurata in ipſa

ciuitate Babylonis,de qua dicitur Eſa.13.Nō habitabit ibi vir
nec incolet eam filius hominis,ſed habitabūt ibi dracones,pi-
loſi &c.expone ſi vis.Per illa autem animalia intellige diuerſa
hominum peccatorum genera : qui.ſ.nunc in eccleſia habitāt,
quādo ſancti inde deficiunt atq; ceſſant.Sed adhuc quod peius
eſt,aduerte ꝙ iſta animalia erant crudelia,& inter ſe contraria
& diuerſa,ad denotandum ꝙ illi qui hodie ſunt in eccleſia, da
to ꝙ homines beſtiales & ignorantes eſſe noſcantur , ipſi tamē
crudeles & feri inter ſe eſſe noſcuntur, & diſcordes & contra
rij inueniuntur.Vnus.n.contra alium per lites & cōtrouerſias,
detractiones & inuidias repugnare probantur.Et hoc pro tan-
to : quia quidam ſunt leones , id eſt ſuperbi , qui volunt emi-
nentias , quidam vt vrſi dulcia diligentes, qui volunt delicias,
quidam vt leopardi verſi pelles,qui volūt cautelas & malitias:
quidam vt inflammati dracones.ſ.auari, qui ardent ad haben-
das diuitias.Quia.n.iſta animalia.i.illi animales habent cōtra
rios appetitus neceſſe eſt ꝙ inter ſe habeāt cōtrouerſias & cō-
flictus.vnde Dan.7.Quatuor venti cœli pugnabant in medio
mari. Vel dic ꝙ homines multi videntur hodie talia monſtra
eſſe,qui pro certo dato ꝙ in prima ſui parte.i. in iuuentute ſint
homines.i.iuſti & rationabiles,in parte tamē poſteriori.ſ.in ſe-
nectute,fiunt beſtiæ.i.irrationabiles & carnales, nec ſolum re-
putantur vnum animal,ſed plura, inquantum non ſolum appa
ret in eis vnum vitiū,imo multa:quia in ipſis inuenitur leo ſu-
perbiæ,draco auaritiæ , vrſus luxuriæ,& leopardus verſipellis
malitiæ.vnde Dan.7.Quatuor beſtiæ grandes aſcendebant de
21 mari diuerſæ inter ſe.¶ Geruaſius ponit in libello ſuo non ſo-
lum ſigna quæ fuerunt ante mortē Alexandri Macedonis,imo
etiam ſigna quæ fuerunt ante mortem Iulij Cæſaris, & etiā ſi-
gna quæ præceſſerunt mortem Caroli Francorum regis.Dicit
.n.ꝙ mortem Caroli præceſſit frequēs ſolis & lunæ eclipſatio,
& in ſole per 7.dies cuiuſdā nigræ maculæ apparitio , porticus
ſui palatij Aquenſis vſq; ad fundamēta deſtructio,ipſius quo-
que palatij frequens tremor,& domorum ſtrepitus,& laquea-
rium commotio,pontis Rheni per ſeptem annos ædificati ſubi
ta inflammatio,facis ardentis per aerem diſcurſio,& ipſius Ca
roli ab equo caſus,& ſui teli per 20. pedum ſpatium proſilitio,
pomi aurei quod erat ſupra aulam palatij per fulgur diruptio,
& epigrammatis baſilicæ (cuius finis erat , Carolus princeps
iſtius nominis princeps)per fulgur abraſio. De Iulio etiā Cæ-
ſare dicit ꝙ parum ante mortem ſuam de ſtatua ad laudē eius
a Romanis ſuper colūnam erecta,de nomine eius,ſ.Cæſar, ful
gur primam & capitalem litterā C.abraſit,omnes feneſtræ cā-
meræ ſubito apertæ ſunt,& cætera multa quæ ponuntur ibi.Et
breuiter iſta poſſunt exemplariter allegari ꝙ clades anteriores
& minores ſignificant quandoq; maiores & poſteriores : quia
dominus illis qui glorioſè vixerunt,ſolet clades ſuas imminē-
tes aliquibus ſignis oſtendere,vt ad Dei iudicia velint attende
re,& contra futura infortunia patientiæ clypeo ſe munire : ga
ſicut ait Grego.Minus feriunt iacula quæ præuidentur,& nos
tolerabilius mūdi mala ſuſcipimus,ſi cōtra hæc per prouiden-
tiæ clypeum munimur. Exemplum etiam prædictorum habe-
mus in Balthaſar rege Babylonis , cuius mortē nobile ſignum
22 præceſſit.ſ.manus quæ ſcripturam in pariete impreſſit.¶ Nar-
rat Odoricus in libello ſuo ꝙ opinio eſt apud orientales ꝙ ve-
ſtis facta de lana terræ Abrææ nunquam poteſt comburi.Vnde
cum in prouincia Chanaam quidā fratres minores(vt aſſerit)
in igne ponerentur,& diuina gratia non comburerentur,dice-
bant idololatræ ipſos habere veſtes de lana terræ.Abrææ,& iō
non comburi.Exuti ergo in ignem iterum proiiciūtur, ſed nec
ſic comburuntur,imo Dei munimine proteguntur. Quia lana
ouium terræ Abrææ ab igne protegat , poteſt ad pœnitentiam
applicari.Abraam.n.i. Chriſtus in terra paupertatis & humili
tatis natus,quaſdam oues habuit,i.ſanctos eccleſiæ primitiuæ,
quia.ſ.propter ſimplicitatem oues fuerūt, ſicut & ipſe eis dicit
Matt.10.Ecce ego mitto vos tanquā oues in medio luporū . Et
lanam bonorum operum & exemplorū mirabilem habuerūt.
Sic ergo eſt ꝙ ſi de iſta lana.i. de exemplis ſanctorum nobis ve
ſtem & munimentum fecerimus patientiæ , pro certo nunquā
igne tribulationis ſuperabimur aut ardebimus , ſed inde illæſi
mētaliter euademus.Ignis.n.tribulationis non ſuperat quos ve
ſtis patientiæ roborat atque firmat:quia quāuis iſto igne iuſtus
corporaliter affligatur,mens tamen eius per peccatum non læ
ditur, nec ad inhoneſta ꝑꝑ hoc inclinat̃ . Et hoc potiſsimè pōt
applicari ad illos ſanctos q̃ de igne virtute diuina expediti fue-
runt,propter hoc quia veſtem patientiæ & indumentum fidei,
& ornamentū ſpei mentaliter habuerunt, ſicut fuit beata Aga
tha,& Iuſtina.Iſtos.n.lana Abrææ.i.Chriſti fides quam crede-
bant,ſpes & fiducia quam in Chriſto habebant,& obediētia &
patientia quam ad tolerandū oīa prætendebant, ab ignis corpo-
ralis incendiis defendebant,& ignem etiam concupiſcentiæ &
impatientiæ in eis ſpiritualiter extinguebant.Ideo dicebant il-
lud Eccl vlt.Domine,liberaſti corpus meum a perditione &c.
ſequitur.Et a preſſura flammę quæ circūdedit me.& in medio
ignis nō ſum æſtuatus.Vel dic ꝙ iſta veſtis eſt caſtitas,quam.ſ.
Abraam.i.Chriſtus ſuis ouibus & diſcipulis cōmendauit.Iſta
eſt ergo quæ ab inflammatione luxuriæ defendit, & omnē ma-
lam concupiſcentiam in homine extinguit. Idem dic de abſti-
nentia quæ non ſinit corpus per cōcupiſcentiam caleſcere,imo
ſolet ipſum a carnalitatis incēdiis temperare,ſicut apparuit de
ſanctis confeſſoribus:qui quia veſtem abſtinentiæ habuerunt,
nunquam per luxuriam inflammati fuerunt.¶ Sicut dicit idem 23
Odoricus,in quibuſdam partibus orientis habent ſolem ꝑ ſe-
pultura.Dimittunt.n.corpora mortua in campis, vbi immode
ratus calor ſolis ipſa deſtruit & conſumit . Ad quod facit Soli-
nus,qui ait ꝙ apud Indos funerum nullus cultus.quod etiam a
pluribus audiui,ꝙ.ſ.cadauera non ſepeliunt , ſed ad ſolem vel
ad beſtias corpora mortuorum dimittunt.Talis videtur eſſe ſe-
pultura animarum in inferno,quia.ſ.ardor ſolis iuſtitiæ diuinę
ipſas per tormenta taliter exurit,ꝙ eas diſsipat & dirūpit.Vn-
de de beatis dicitur Apoc.7.quòd nō cadet ſuper illos ſol neq;
vllus æſtus.Feris.n.dæmonibus deuorandi proijciūtur, & nun
quam in paradiſi cœmiterio tumulantur. Hie.22 .Sepultura aſi
ni ſepelietur,putrefactus & proiectus extra portas Hieruſalē.
¶ In oriente prout dicit idē,ſunt mirabiles idololatrę. Vnde di 24
cit idem ꝙ in Polumbo ciuitate Indiæ adorant bouem, & præ
deuotione ex ſtercore & vrina bouis genas ſuas & faciem & et
oculos inungunt.Habent etiam idolum aureum,cuius vna me
dietas eſt hō,& alia medietas bos, quod eis loquitur , & quan-
doq; ſanguinem quadraginta virginum petit , quæ ei protinus
immolantur.Alij etiam ſunt(vt ait)qui idolum aureum maxi-
mum habent,ad quod de diuerſis Indiæ partibus pro adoratio
ne properant,dumq; idolum ſuper currū vehitur,multi ſe præ
deuotione ante currum proſternunt,& ſic mortē pro Deo ſuo
ſuſtinent,quorum corpora tandem in puluerem redacta alij ꝑ
ſanctis reliquijs habent.Alius eſt etiam ibi ritus : quia quidam
pro Deo ſuo mori volentes,amicos ſuos conuocant,qui q̃nque
cultellos ad collum ſuum pendentes, ipſum cum canticis ante
idolum collocant,qui ſtatim clamādo, Pro Deo meo morior,
de carnibus ſuis ſibi incidit,& in faciem idoli proijcit, & ex to
to ſe percutit & occidit,corpus vero eius ab amicis comburi-
tur,& extunc ſanctum ab omnibus reputatur . Iſtum errorem
poſſum applicare contra ballinos & familiares idolorum.i.ma
gnorum dominorum,qui in mundo ſicut dij coluntur & hono
rātur,& qui etiam pro parte homines & rationales,& pro par
te boues.i.beſtiales & brutales inueniuntur.Quia pro certo ta
les mali idololatræ.i.mali familiares idolo ſuo.i.magiſtro ſolēt
per lenocinium virgines adducere, & pro ipſo morti non ſolū
ſpirituali,imo etiam temporali ſe exponere.Nam ſæpe accidit
vt hi quo melius placeant magiſtris ſuis crimina & fatuitates
committant,propter quæ neceſſe eſt ipſos mortē culpæ & pœ
næ interdum ſuſtinere dicentes illud pſal. Propter te mortifi-
camur tota die ęſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.Vel dic ꝙ
ſi iſti fatui pro vanis idolis mortem libenter ſuſtinent , multo
fortius chriſtiani pro ſuo verò Deo loco & tempore pari de-
bent.¶ In India ſcḋm Odoricum, ſunt multæ prouinciæ vbi co- 25
medunt homines.Vnde cum quis in bello capitur,niſi ſe redi-
mat,ab eis manducatur.Vnde etiam fit quòd mercatores & pi
ratæ ſolent ad iſtas partes homines ducere , & eos illis impiis
hominibus vēdere, quos deinde emptos manducant & vorāt.
Iſtorum autem impiorū quidam(vt ait)nudi incedunt,& de-
rident alios qui aliunde venientes veſtiti vadūt,dicentes quòd
Deus hominem fecit nudum.Alij etiam(vt ait) facies canum
habent , qui etiam nudi ſunt, excepto hoc quòd circa verenda
tam viri quam mulieres vilem mappam tenent.Per iſtos homi
nes tam crudeles poſſum raptores intelligere, qui per rapinas
ſolēt homines deuorare, ſicut ad litteram videmus de multis
impijs principibus & prælatis,quibus carnes hominum.i. ſub
ſtantiæ ſubditorum ſunt cibus.Nam quicunq; ab eis deprehē-
ditur , & in eorum laqueis aliqua cauſa cōcluditur neceſſe eſt
ꝙ pecunia ſe redimat,vel ꝙ pœnas miſerabiles patiat̃.Michę
3.Carnes populi mei comederunt . Iſti etiam mali iudices
& præla-

& plati & principes ſolēt ſuos mercatores habere, vt inferiores & balliuos, qui explorando & diſcurrendo ſolent contra alios occaſiones quærere, & tandem detrahēdo & accuſando, adulando & ſuggerendo ſolent magiſtris ſuis eos vendere, & comedendos.i.exhæredandos & deprædādos exponere. quod etiam in religione de multis prælatorū familiaribus videmus, qui.ſ. ſecretè non ceſſant alios accuſare & vendere, & ſuæ vexationis & miſeriæ cauſa eſſe. Curiç etiam principum, adulatoribus & aliorum venditoribus nunquā carent, quinimmo ſemper habent iſti magni aliquos mercatores ſecretos, quibus credunt, & ad quorum relationem alios comedunt atq; mordēt, qui etiam ab ipſis lucrū, promotiones & honores ſuper alios reportant, quia.ſ. prælati & domini tales relatores præ cæteris diligunt & honorant. Iſti ergo vēditores debent attendere ad id quod præcipitur Deute.24. ꝙ homo qui accepto precio fratrem ſuū vendiderit, mortis re' erit. Ideo bene dicitur in pſal. Vendiderunt populum meum ſine precio, & non fuit multitudo in commutationibus eorum. Sine precio aūt vendi dicunt, quia liber homo nūquam debitè æſtimatur. In venditione vero multitudo nō dicitur intereſſe, quia tales qñ alios accuſant, ſemper ſolent cum dñis ſoli eſſe. Tales igitur hominum comeſtores veſtibus virtutū & executionum carere noſcuntur, inquātum ſua crimina & ſuæ verecundiæ cunctis ſine operculo demonſtrantur. Habent etiam caninas facies, inquātum more canum eſſe mordaces & inſatiabiles dinoſcuntur. Eſa.56. Canes
26 impudentiſsimi neſcierūt ſaturitatem. ¶ Secundum Odoricū, in India inueniuntur arbores quæ producunt mel. Plin. etiam dicit lib.12.c.8. in fi. Oneſicritum dicere in conuallibus Hircaniæ arbores eſſe quæ vocenť Occhi, ex quibus mel defluat horis matutinis duabus. Dicit etiam idem lib.16.c.9. ꝙ robora ferunt & viſcū & mella, vt auctor eſt Heſiodus, conſtatq; rores melleos è cœlo cadentes non alijs magis inſidere frondibus. Sunt etiam ibi arbores quæ producunt farinam ſecundū eundem Odoricum, quia.ſ. liquor ex ipſis exit, q; deſiccatus & tritus vtilis farina fit. Aliæ etiam arbores ſunt ibi quæ producūt venenum, a quo intoxicatus, vix liberatur, niſi humano ſtercore cum aqua bibito releuetur. Chariſsimi, per arbores poſſunt homines intelligi, iuxta illud Marc.8. Video homines velut arbores. Igitur dico ꝙ de iſtis ſunt aliqui qui diuerſos fructus.i. diuerſa opera diuerſimodè producunt, alij videlicet bona, & alij mala. Vnde ſic eſt ꝙ quidam producunt mel.i. deuotionis dulcorem, quidam vinum.i. bonæ doctrinç liquorem, quidam farinam.i. elemoſynarum ſaporem. Melle enim deuotionis ipſorum mentes dulceſcunt, vino doctrinæ aliorum corda inebriantur, farina vero & pane elemoſynarum, egenorum miſeriæ releuantur. Et ſic ratione iſtorum eccleſia poteſt dici terra frumenti, vini & olei, de qua dicitur Deute.8. Introducet te dominus in terram bonam, frumenti, hordei & vinearum, terram olei & mellis. Sed quid? pro certo cum iſtis bonis arboribus ſemper eſt dare alias quæ producunt venenum, quia ſemper eſt Sathan inter Dei filios, ſemꝑ eſt Iudas inter apoſtolos, ſemper ſunt mali aliqui inter bonos, quia in ipſa eccleſia vel regione ſemper eſt dare perſonas malas, quarū fructus, verba, opera & exempla ſuis comeſtorib'.i. ſuis imitatoribus vel etiā ſuis auditoribus & ſectatoribus ſunt venena. Eſa.59. Qui comederit de ouis eorum, morietur. Sed pro certo contra omnia venena & nocumenta malorum, remedium eſt ſtercus humanum.i. vilitatem conditionis humanæ per mentis conſideratione recipere, ipſamque incorporare & cogitare, vt ſic homo poſsit a venenatione vitiorū, quæ propter fructus malos malorum verborum & operum aliorum incurrit, ſe vtiliter liberare: quia procul dubio quicunque ſtercoreitatem, & vilitatem humanæ fragilitatis cogitat, a venenis vitiorū ſe liberat atque ſaluat. Vel ſi vis, per arborem intellige mundum, per fructus vero ipſius intellige diuitias, delicias & honores, a quorū nocumento liberat humanæ ſtercoreitatis conſideratio. Ideo dicitur Thre.4. Qui veſcebantur voluptuosè, amplexati ſunt
27 ſtercora ¶ Arbores quædam ſunt in India, in imperio magni canis (q; ſummus eſt inter Tartaros, & in ciuitate Cambelech dominatur, quæ eſt in ſuperioribus partibus Scythiç, quæ coniungitur regionibus Indiarum) quæ producūt omnia quæ ad vitam ſunt neceſſaria. Tempore enim domini Ioānis papæ 22. venerunt quidam legati nobiles homines Auenionem, ex parte Chriſtianorum qui erant in Cambelech, pro archiepiſcopo petendo, qui de illis regionibus inquiſiti, mira de illis arboribus referebant. Dicebant enim ꝙ ibi ſunt quædam arbores, de quarum corticibus ſi incidantur, exit lac ita dulce ſicut caprinum, de earum etiam ramis inciſis ſtillat quidam liquor ad ſaporem vini albi, quem homines gratiſsimè bibunt illic. Aliæ etiam arbores ibi ſunt quæ emittunt gummi ad colorem ſæpi albi, de quo fiunt candelæ ad illuminandum. Aliæ etiam ſunt ibi arbores quæ faciunt fructus ſicut auellanas, intra quas inuenitur farina bona & vtilis ad edendum. Ego etiam ab epiſcopo Turiſienſi audiui ꝙ nux Indica (arbor ſcilicet illa quæ iſtas nuces groſſas procreat, de quibus fiunt pocula dominorum) non ſolum illos fructus, ſed etiam ſuccum de ramis ſuis ſapidiſsimum producebat, de cuius etiam cortice filata & parata panni fiebant, quibus pro ſaccis homines vtebantur. Tales arbores videntur eſſe in patria paradiſi: quia pro certo pater & filius & ſpiritus ſanctus, angeli & ſancti qui ſunt ibi, producunt alijs animabus lac dulciſsimæ recreationis, vinum lætiſsimç conſolationis, ſepum.i. candelas & luminaria clariſsimæ cogitationis vel cognitionis, farinam ſplendidiſsimæ refectionis, vel etiam farina.i. humanitatem Chriſti, qui grano frumenti ſe comparat: & vſum ſuæ delectabilis viſionis. Et ideo Deus vt ad iſtam terram nos alliciat, dicit Eſa.55. Venite, emite abſque argento & abſque vlla commutatione vinum & lac. Vel dic ꝙ talis terra eſt eccleſia, vbi eſt lac compaſsionis, ſepum charitatis & dilectionis, vinum ſpei & conſolationis, & farina ſacræ ſcripturæ & ſpiritalis refectionis. Ibi enim ſunt arbores.i. bonæ perſonæ, quæ diuerſa diuerſimodè producunt. Quidam enim producunt lac, alios dulciter elemoſynis nutriendo, exemplo Pauli, dicentis 1. ad Corinthio.3. Tanquam paruulis in Chriſto lac dedi vobis potū. Quidam etiam producunt vinum lætitiæ benignè conſolando, quia ſicut in pſal. dicitur Vinum lætificat cor hominis. Vnde tales dicunt illud Prouerb.9. Bibite vinū quod miſcui vobis. Alij etiam afferunt ſepum conglutinatiuum.i. amorem & charitatem, ſe alijs confœderando, dicentes illud pſal. Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea. Alij vero producūt farinam.i. ſacram ſcripturam bene tritam & expoſitam, alios docendo, & eis prædicando 1. Reg. 28. Tollens farinam miſcuit ea, & coxit azima.
¶ Iſte Odoricus dicit aliam regionem eſſe in India, quæ Panthen nominatur, in cuius riparijs inueniuntur cannæ ſeu arun 28
dines, in quarum aliquibus inueniūtur aliquando quidam mirabiles lapides precioſi, qui tam eximiæ ſunt virtutis, ꝙ qui eos ſecum portat, nunquam ferreo gladio penetretur, quapropter (vt ait) homines iſti paruulis ſuis pellem incidunt, & lapidem in plaga ponunt, quæ tandem conſolidatur, & ſic lapidem infra carnem includunt. Et tunc ergo ferro inuulnerabiles efficiuntur, & ſic virtute talium lapidum iſti populi raro ab alijs ſuperantur, imo curſores ſunt in mari, & alios multotiens deprædantur. Habent tamen alij cautelam contra hoc, quia ipſos palis duris & acutis percutiunt, & ſagittis ſine ferro feriunt, & ſic non ferro, ſed ligno ab eis ſe defendunt. De iſtis potes facere duos. §. Dic ergo ꝙ per cannam intelligo virginem glorioſam, vel etiam lignum crucis, in quibus pro certo reperitur lapis angularis Chriſtus, in matre videlicet tanquam oriens, & in cruce tanquam moriens. Per iſtos igitur homines, martyres & viros conſtantes intelligo: quia pro certo iſti ſunt qui ipſum lapidem Chriſtum per ſpem & fiduciā portauerunt, & per deuotionem ipſum portandum pueris ſuis.i. ſuis auditoribus & ſubditis per prædicationem iniunxerūt, & pro certo contra ferrum.i. contra pœnas & vulnera, patiētiam & fortitudinem habuerunt, ita ꝙ vulnerari per impatientiam, vel vinci per inconſtantiam a tyrannis & eorum tribulationibus minimè potuerunt. ad Heb.11. Effugauerūt aciem gladij, extinxerunt impetum ignis, conualuerunt de infirmitate, fortes facti ſunt in bello. Vel dic quòd lapis iſte ſignificat duram obſtinationem: quam.ſ. quidam ita ſibi incorporant, ꝙ nullum ferrum.i. nullam correctionis duritiam formidant, ſed contra eam fortius ſe indurāt. Vnde de ipſis dicitur Iob 41. Quaſi ſtipulam æſtimabit malleum, & deridebit vibrantem haſtā. Debet igitur prælatus non ferrum, ſed lignū.i. non ſeueritatis acutiem, ſed benignitatis mollitiem adhibere, & ſic ipſos poterit ſuperare, ipſoſq; corrigere, conuertere & domare: quia in perſonis obſtinatis & induratis, conuertendis & corrigendis, magis ſolet benignitas proficere, quam rigor ferreus aut ſeueritas. Ideo Seneca libro de clemētia dicit. Obiurgationi ſemper aliquid blandi commiſce, melius.n. penetrant mollia quā aſpera. Vel dic quòd iſti ferro inuincibiles ſunt dæmones, quos nullum ferrum.i. nulla humana potentia vincit. Habeamus ergo ligna

ligna.i.memoriam dominicæ crucis ;& ſic pro certo cum iſtis
lignis ſuperabimus quos per noſtram potentiam nõ valemus,
quia iſte eſt de quo dicitur Iob 41. ꝙ ipſe reputabit quaſi pa-
29 leas ferrum. ¶ Dicit idem Odoricus ꝙ in prouincia Mãi ſunt
certa loca in quibus homines pro ſumma nobilitate reputant
longos habere vngues. Vnde etiam aliqui vnguem pollicis ita
creſcere permittunt quòd totam manum inde circũeunt. No-
bilitas autem mulierũ eſt habere pedes paruos. Vnde puellis
paruis pedes a parentibus ligantur, & nunquam eis creſcere
permittuntur. Vngues qui ſunt membrorum extremitates, ſi-
gnificant perſeuerantiam finalem, pedes verò ſignificant affe-
ctionem ſeu cõcupiſcentiam carnalem: quia pro certo viris.i.
prælatis & perfectioribus ſumma eſt nobilitas, longos vngues
habere.i.diu in bono perſeuerare, mulieribus verò.i. ſubditis
& ſimplicibus nobilitas eſt ꝙ paruos pedes habeant.i. ꝙ parũ
affectent, & ꝙ modicum concupiſcant, qua propter vtile eſt ꝙ
dum ſunt iuuenes, vinculis Dei mandatorum & regularium ſta
tutorum pedes affectuum ligatos teneant, ne vltra debitũ eis
creſcãt. Act. 21. Tulit zonam Pauli, & alligauit ſibi pedes. Zo-
na enim Pauli ſignificat ſtatuta Chriſti vel prælati, cum qui-
bus debemus pedes affectionum ſtringere, ne plus debito va-
leant euagari. Vel dic ꝙ hodie nobilitas hominum eſt, qñ ha-
bent magnos vngues.i.magnam rapacitatẽ, mulieres vero no
30 bilem putant ſtrictam pedum calciaturam. ¶ Dicit idem ꝙ in
India eſt vna inſula nomine Silan, vbi ſunt multa animalia fe
ra, veruntamen illos de inſula ſolum lædunt, alijs vero forenſi
bus nunq̃ nocent. Tales debẽt eſſe indices: quia.ſ.nunq̃ debẽt
eſſe ita crudeles vel feri, quin magis debeant ſe oſtendere fauo
rabiles forẽſib⁹ q̃ vicinis, & plus extraneis q̃ propinquis, imo
etiam in multis caſibus propinquos debẽt lædere, vbi debent
forenſibus indulgere. Vel dic contra aliquos reges, qui propin
quos & ſubditos rapinis deuorant, extraneos vero qui nõ ſunt
nec ſubditi nec familiares, diligunt & honorãt. Plerunq;.n.ac
cidit ꝙ a multis vicini contemnuntur, & remoti ad eorum ſer
uitia admittuntur. Iſti ſunt de quibus dicitur Deute. 33. Dicit
patri & matri ſuæ, neſcio vos, & fratrib⁹ ſuis, ignoro illos. ¶ In
31 iſta inſula Silan, ſunt aues ad ſimilitudinem anſerum, quæ ha-
bent duo capita &c. expone ſicut ſupra eodem de ſerpentibus
trium capitum quos Alexander in India vidit ſupra eod. §. 16.
¶ Item dicebat Odoricus ſe fuiſſe in quodam templo idolola-
trarum, vbi erat maxima multitudo idolorum & ſacerdotum
32 ipſis deſeruientium. Cum autem tempus eſſet prandij appor-
tabãt ſacerdotes cibos calidiſſimos ante faciem idolorum, ipſi
vero ſacerdotes cibos poſtea comedebant. Idola iſta ſignifi-
cant mundi principes, qui ſicut dij ab alijs honorant. Per iſtos
vero ſacerdotes intelligo ipſorũ familiares & adulatores, qui
ipſos colunt & eis famulantur. Iſtud eſt ergo verum ꝙ hodie
multa ſunt idola.i.multi fatui principes & diuites, coram qui-
bus omni die apponũtur plurima cibaria.i.magni redditus &
prouentus: ſed pro certo iſti non recipiunt niſi fumum.i. ima
ginationem & famam; quia pro certo ipſi ſacerdotes,.i.ipſorũ
familiares ipſos cibos comedunt, emolumentaq; recipiunt, &
exinde ſatiantur & ditantur, ipſi vero magiſtri eorum coram
quibus ſolus fumus.i.ſolum diuitiarum nomen tranſit, inanes
& pauperes dimittuntur. Quod bene figuratum eſt Dan. 14.
vbi dicitur ꝙ coram idolo Belis apponebantur quottidie mul
ta cibaria, ipſe tamen Bel de ipſis non comedebat, ſed turba ſa
cerdotum & vxorum ſuarum (qui ſeruiebant in templo) occul
tè de nocte veniebant, & omnia deuorabant. Sic verè in tem-
plo.i.in domo principum & magnatum cibaria appoſita.i.red
ditus & prouentus non tranſeunt in vtilitatẽ ipſorum, ſed po-
tius in cõmodum ſeruitorum, quia ipſi ſui familiares ſolent &
ſe & vxores ſuas nutrire, ipſe vero Bel.i.ipſi dñi ſolent eandẽ
cõmodum non ſentire. Vel dic ꝙ iſta idola ſunt hypocritę, qui
vñr eſſe, & non ſunt quorum cibus & nutrimentum eſt fumus
.i.inanis gloria, & ipſis exhibitus honor vanus: quia iſte eſt q
ipſos delectat, & qui mentem eorum reficit & cõfortat. Quod
etiã de ſuperbis & vanaglorioſis clericis & militibus videm⁹,
qui de eorũ cibis.i.de eorum laboribus & operibus non quæ-
runt niſi fumũ.i.vanam gloriã atq; nomen. Apocal. 15. Imple-
tum eſt templum Dei fumo. Templum.n. Dei.i.eccleſia eſt to-
ta plena hodie fumo ſuperbiæ & inanis gloriæ tam in ſeculo,
q̃ in clauſtro. ¶ Item dicit idem ꝙ in quadam ciuitate quæ dr̃
Fuco, ſunt gallinæ magnæ, quæ non habent pennas, ſed habẽt
lanã vt pecudes. Iſti ſunt boni religioſi & clerici, qui pro cer-
to non habent pennas ſuperbiæ & elationis ad altẽ volãdum
& præſumendum, ſed habẽt lanam bonorũ exemplorũ virtu-
tũ & documentorũ ad alios virtutibus veſtiendũ. Dan. 7. Ca-
pilli eius ſicut lana munda. ¶ Geruaſius autem dicit ꝙ in Ara 34
bia eſt caſtrũ Filoniæ, vbi ſunt gallinæ noſtris ſimiles, ſed qui
eas prendere voluerit, corpus ſuum comburet. Sic verè quan
doq; inueniuntur homines qui vñr eſſe gallinę.i.homines ſim
plices & benigni, & q penitus nihil habere de malitia vñr, ve
runtamen ſi ab aliquo comprehendantur vel reprehendãtur,
vel aliquo verbo vel facto tangantur, ſtatim ab ipſis per mala
verba comburitur & vexatur, quia ſicut dicitur Prou. 26. Ver
ba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa perueniunt ad intima cor
dis. Vel dic ꝙ gallina eſt pulchra mulier, quam pro certo qui
tangere & aſſociare voluerit, igne concupiſcentiæ vel ſuæ vo-
racis & rapacis auaritiæ faciliter vſtus erit. Eſa. 33. Quis poter
rit habitare de vobis cum igne deuorante? q.d.nullus. ¶ Item 35
dicit ſe in partibus orientis in terra quæ dicitur terra Iob, vi-
diſſe, ꝙ mulieres quieſcebant, hõies vero filabant & nebãt, &
opera muliebria faciebant. In alia etiã terra fuiſſe ſe dicit, vbi
mulieres vinũ bibebant, viri autẽ a vino abſtinebant. Cuius ſi
mile ponit Pomponius dudum fuiſſe in Ægypto ſuperiori, in
qua (vt ait) fœminæ forum ac negocia, viri penſa & domos cu
rabant illę humeris, hi capitibus onera deferebãt. Sic verè idẽ
hodie inter multos coniuges conſpicimus, quia mulieres viris
dñari, & viros effœminatos proprijs vxorib⁹ famulari videm⁹:
Vñ iſti propriè vñr filare, & ſe in muliebribus officijs implica
re mulieres vero vinũ potãt, vbi mariti earũ ieiunãt. Eſa. 3. Po-
pulũ meum exactores ſui ſpoliauerunt, & mulieres dominatæ
ſunt eis. Vel ſi vis per iſtos viros intellige prælatos effœmina-
tos, qui permittunt ſe a mulieribus.i.ab adulatoribus & ſubdi
tis ambitioſis & imbecillib⁹ gubernari. Quod etiam genera-
liter contra muliebres & inſufficientes pſonas poſſet dici, quę
viris ſufficientibus ambiunt dominari, contra illud Apoſtoli
ad Titum 2. Docere mulieri non permitto, nec in virum domi
nari. ¶ Item Odoricus dicit ſe fuiſſe in quadam parte chaldeę,
vbi viri erant pulcherrimi mulieres vero turpes, viri incede- 39'
bant compti, & ornati ſicut hic faciunt mulieres, fœminæ ve-
ro ibant diſcalciatæ, vna vili toballia coopertæ, quæ etiam tri-
cas non portabãt, ſed capillos ſparſos habebant. Eſt autem (vt
ait) conſuetudo ipſis mulieribus rogare & ſequi viros, ipſis ve
ro viris ſe reddere eis caros. Iſta conſuetudo videtur hodie ad
noſtrum hemiſphærium deuoluta, quia pro certo iam videm⁹
iuuenes noſtros comptos & ornatos incedere, fatuas etiã mu-
lieres poſt viros currere, & verſa vice mortalium, ipſos ad a-
ctus venereos inuitare, exemplo vxoris Putifaris, quæ oculos
in Ioſeph iniecit, & ipſum de carnali amore rogauit. Geneſi
39. Exemplum etiam de Helena, quæ pro videndo paride iu-
uene pulcherrimo, ad inſulam Cythereã venerat, vbi ab eo
fuit rapta. De multis enim iam non eſt neceſſariũ quòd rogen
tur, quia vel verbis vel ſignis alios rogare, & ſe eis offerre vi-
dẽtur. Gene. 49. Filius accreſcens Ioſeph, & decorus aſpectu,
filiæ diſcurrerunt ſuper murum.

De Inſulis in generali. *Cap. 28.*

INSVLA ſecundum Iſido. licet maris fluctibus
circunquaq; illidatur, ex hoc tñ non cõſumitur,
ſed potius ſolidatur, & licet ex hoc aliquantulum
exterius corrodatur, tamen ex hoc interius for-
tius & firmius adunatur, & quando aquæ dilu-
uio totaliter operitur, tunc ꝑ limi & terræ com
portationem potius augmentatur, & propter aquæ vicinitatẽ,
eius ſubſtantiam ſubintrantem, fœcundior & viridior inueni-
tur. Sic verè licet anima viri iuſti fluctibus tribulationum vn-
diq; feriatur, non tamen ex hoc diſſoluitur, ſed per conſtantię
firmitatem fortius roboratur 2. ad Corint. 12. Cum enim infir
mior, tunc fortis ſum. Nam licet boni exterius quantũ ad cor
pus, tribulationum fluctibus corrodãtur, tamen ex hoc inte-
rius quo ad virtutes animę in ſeipſis ampli⁹ & fortius adunan
tur, quia ſecundum Apoſtolum ad Corint. 4. Licet is qui foris
eſt homo noſter corrumpatur; is tamen qui intus eſt, & reno-
uatur, de die in diem. Qñ etiam inſula.i. anima tribulationum
fluctibus totaliter operitur, tunc ꝑ ſui conſiderationẽ terræ &
lim⁹ humilitatis in ea cõgregatur, & ſic ſemper ꝑ meritũ aug
mẽtatur. Et quia aqua circumiacens, hoc eſt aqua tribulationis,
virtutis vel gratiæ eã occultè ingreditur, ideo eſt fœcũdior ꝑ
opera & virtutes, & viridior per exteriorẽ lucidã honeſtatẽ.

De Iſelandia ſeu Iſlandia. *Cap. 29.*

ISELANDIA eſt terra perpetua glacie condemnata, mare enim in eius littoribus eſt congelatum. Ibi ſunt vrſi fortiſsimi, qui cum vnguibus glaciem frangunt, & de ſub aqua piſces extrahũt, quos manducant ſecundũ Iſid. Glacies eſt iſta vita multum fragilis, aqua inferius eſt mundi proſperitas. Vrſi ergo. i. demones glaciem vitæ per mortem frangunt, & inde de aqua deliciarũ piſces, hoc eſt voluptuoſos extrahunt, quos deuorant in inferno.

De Italia. *Cap. 30.*

1 ITALIA Europæ eſt prouincia, multis nobilibus vrbibus inſignita, ſyluis, pratis & fluminibus valde læta, & vt breuibus concludam, bonis omnibus opulenta. Omiſsis ergo multis mirabilibus regionis iſtius, de quibus alibi in diuerſis titulis dixi, hic inſerit Soli ꝙ in Italia ſunt quidam campi qui lapidarij nuncupantur, vbi fama eſt Iouem cum contra gigantes pugnaret, lapides de cœlo pluiſſe, & gigantes qui ſibi rebellauerunt, oppreſsiſſe. Poſsibile eſt enim ꝙ antiquitus gigantes a Deo lapidibus propter ſuam ſuperbiam fuerint ibidem oppreſsi, & ꝙ adhuc lapides illi maneant. Gentilis vero populus qui Iouem pro Deo colebat, factum iſtud eius potentiæ aſſcribebat. Iſti forte ſunt cãpi phlegrei, quos idem Soli. Italia dicit eſſe, de quibus tamẽ idem dicit infra vbi agit de Macedonia, ꝙ ibi monſtruoſus gigantum exercitus eſt ſepultus, quorum adhuc membra vltra humanum modum maxima per corroſionem fluminum eruuntur. Ibi etiam adhuc ſunt lapides maximi, quibus oppugnare cœlum ijdem monſtruoſi populi conabantur. Ad quæ ſatis facit hiſtoria turris Babylonis, per quam gigantes cœlum aſcendere crediderunt, ſicut dicitur Geneſ. 11. Moraliter ergo per gigantes poſſunt intelligi mundi principes & potentes, iuxta illud Geneſ. 6. Gigantes erant ſuper terram. Iſti ſunt potentes a ſeculo, viri famoſi. Per cœlum poſſum intelligere ſtatum eccleſiæ, vbi Deus ſpiritualiter cõmoratur. pſal. Dominus in cœlo ſedes eius. Iuppiter aũt qui interpretat̃ iuuans pater, ſignificat bonum prælatum qui non ceſſat ſubditos adiuuare. pſal. Adiuuit pauperem de inopia. Igitur iſtud eſt verum, ꝙ hodie gigantes. i. mũdi principes & potentes ſunt q̃ ſummè nituntur cœlum. i. religionem & eccleſiam impugnare, & ad eã & poſſeſſiones eius occupãdum lapides. i. ſuæ crudelitatis duritiam aggregare, & ipſa iura eccleſiæ ꝑ viribus vſurpare. Iuppiter ergo. i. bonus prælatus debet tales & talium audaciam reprimere, & ſaxa. i. excommunicationum & correctionum iacula contra eos pluere, & eos per ſeueritatem a ſua malitia cohibere. Ezech. 13. Dabo lapides prægnantes &c. Vel dic ꝙ iſti ſignificãt peccatores, qui per malam vitam ſuam non ceſſant cœlum & cœleſtia impugnare, quos tandem Deus per mortem delet, & ſaxis ſuæ duræ iuſtitiæ ipſos proſternit, opprimit & abſorbet. Vel dic ꝙ impij qui nituntur cœlum deſtruere. i. eccleſiã, a Deo finaliter deſtruuntur, & iſto cœlo ſemper manente, ipſi cum ſua poſteritate ad nihilum deducuntur. Quod bene figuratur Geneſ. 11. vbi gigantes qui cœlum per terram aſcendere voluerunt, & ibi celebrare nomen ſuum ſtatuerũt, a Deo confuſi & diſperſi ſunt: quia pro certo dum mali cœlum eccleſiæ nituntur occupare, & etiã bona ipſius vſurpare, & ibi gloriam ſuam celebrare, Deus ſolet eos confundere, & eorum potentiam eneruare. Eſa. 26. Terram gigantum detrahes in ruinam. Vel dic ꝙ iſti gigantes fuerunt lucifer & ſocij ſui, qui in campo paradiſi contra Iouem Deum voluerunt pugnare, cœlum & diuinæ æqualitatis gloriam vſurpare, dicẽtes Eſa. 14. Aſcendam in cœlum, ſimilis ero altiſsimo. & ideo ipſos voluit dominus ſubuertere & delere. Eſaiæ 14. Quo cecidiſti lucifer? &c.

2 ¶ Item dicit idem Soli. ꝙ in Italia in agro Faliſcorum fuerunt homines qui Hirpi vocabantur, quorum paucæ erant familiæ, quorum mira erat potentia contra ignes, nam in monte Soractæ, vbi erat templum Apollinis, iſti ſoli inter ignes ardentib⁹ lignorum ſtruibus exultabant, ipſoſq; tãquam ſacros, ignes ſacrificij non lædebant, quorum deuotionem Senatus Roman. miratus, ipſos liberos effecit, & vacationem a cunctis muneribus eis dedit. Dicit etiam idem Soli. ꝙ circa Cretam eſt inſula quæ Caryſtos dicitur, vbi ſunt quædam aues quæ Caryſtiæ nominantur, quæ impunè ignes ingrediuntur, nec ab ignibus læduntur. Caryſtiæ inquit aues ignes impunè inuolãt, carbaſa quoq; in igne valent. Mihi autem a quodam religioſo viro qui orientales incoluerat regiones, de pilis albis aliquid fuit datum qui igne quidem accendebantur, nunquam tamen conſumebantur. ille autem qui dedit, hoc eſſe de lana Salamãdræ dicebat, mihi vero eſſe de pennis auium videbatur. Ad quod etiam facit quod idem dicit de duob⁹ iuuenibus in Sicilia, q̃ cum ignis Ætnæ plus ſolito abundaſſet, & villam proximam inflammaſſet, duo iuuenes parẽtes ſuos de medio ignis extraxerunt, nihil vero læſionis ex incẽdio ſenſerunt. quod miraculum populi venerati, locum illum campum piorum nominauerunt. Dicit etiam in Sicilia fuiſſe collem Vulcani, locum videlicet vbi erat ara Deo ignium dedicata, vbi quando acceptum erat ſacrificium, ignis per ſe egreſſus in ara ſarmenta viridia impoſita accendebat, flammaq; circa aram epulantibus alludens, & ad ipſos vagabunda exiẽs, q̃q̃ eos tangeret, non lædebat. Iſta poſſunt applicari ꝙ ignis tribulationis non habet poteſtatem in aliquibus generibus perſonarum, quia pro certo illi qui ſacri & innocentes habentur, ſicut hirpi, illi etiam q̃ parentes ſuos adiuuãt, & eis in neceſsitate opitulãtur, ſicut iuuenes Siculi, illi inſuper qui ad amorem cœleſtium volitãt & leuantur, ſicut Caryſtiæ aues, illi nihilominus quorum ſacrificia. i. opera Vulcano Deo ignis. i. Deo principi charitatis accepta ſunt, ſicut Vulcano ſacrificantes, omnes iſti (dico) ignibus tentationum & tribulationũ non læduntur, & quamuis ab eis ſæpiſsimè conflagrent, in ſoliditate tñ conſtantiæ poſiti, nunq̃ per malam concupiſcentiã a tentatione, vel per impatientiam a tribulatione grauantur. Figura Dan. 3. de tribus pueris quos innocentes in igne poſitos incendium nõ grauauit, quia incendio tentationis vel tribulationis non læditur, qui prædictis virtutibus ſtabilitur. Eſa. 43. Cum tranſieris per ignem, flamma non ardebit in te &c. Vel dic ꝙ ignis ſignificat pœnam purgatorij a qua pro certo illæſi finaliter exeunt illi qui prædicta bona faciunt. Vel dic ꝙ talis ignis eſt ignis inferni, qui aduerſus illos non præualet, quos virtualis ſanctitas fouet. Vel dic de igne conflagrationis qui præcedet iudicem in iudicio, qui bonos non inflammabit, malos vero affliget & cremabit, iuxta illud pſal. Ignis ante illum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Vel dic ꝙ primi illi qui ſunt hirpi, & illi q̃ Vulcano ſacrificant, ſignificant bonos qui in monaſterio eccleſiæ igni. i. Deo (qui ignis conſumens dicitur) appropinquãt. Tales enim ab eo non læduntur, ſed potius defenduntur, & eorum opera ab eo accipiunt. Vel dic ꝙ Vulcanus Deus ignis. i. magiſter rapinæ & crudelitatis ſignicat principem impiũ & crudelem, illi vero qui ei ſacrificant, ſignificãt ipſorum officiales & balliuos, qui ſibi adulãtur & obtemperant, & illos qui ſibi munera offerunt & præſentant, quia procul dubio tales a ſuo igne. i. a ſua crudelitate non læduntur, imo iſta eſt quæ eis applaudit, & quæ eis in ſuis malitijs opitulatur. Conſtat enim ꝙ ignis Vulcani. i. crudelitas vel curioſitas mali principis vel prælati ſolet ſuis ſacrificatoribus. i. ſuis adulatoribus & munerum collatoribus parcere, ipſiſq; applaudere & fauere, & eos non lædere, ſed iuuare. Vel dic ꝙ iſte ignis ſignificat ſeueritatem iuſtitiæ prælati, qui pro certo illos non ſolet ꝑ correctionem lædere, ſed magis diſsimulare & applaudere, quos ſibi ſacrificatores. i. munerũ collatores ſe percipit habuiſſe. Contra quos Eſaiæ 5. Væ qui iuſtificatis impium pro muneribus &c.

¶ In Italia fuerunt antiquitus quidam populi qui Marſi voca- 3
bantur, quorum erat priuilegium ꝙ a ſerpentibus nõ læderentur, nec a quibuſcunq; venenoſis. quod etiam Plin. aſſerit lib. 7. c. 2. vbi dicit ꝙ omni homini contra ſerpentes ineſt venenũ, ſ. ſaliua. De iſtis autem Marſis (vt ait idem Soli.) non mirum, cum a Circe venefica & incantatrice (quæ per carmina homines in beſtias conuertebat, vt ait Ouidius, & ſicut etiam innuit Augu.) illi populi deſcendiſſent. Nam (vt dicit idẽ Soli.) de auita potẽtia iſtis debebatur ſeruitium venenorũ. Per iſtos poſſunt intelligi balliui & officiales principũ & potẽtum, qui Marſi a Marte. i. a bello quod mouent cõtra pauperes, ſunt vocati, & a Circe. i. ab incantatore diabolo, qui incantatione ſuggeſtionum ſuarum mutat hoies in beſtias, dum ipſos efficit beſtiales, ſunt ſpiritualiter procreati. Per ſerpentes autem intelligo malos principes & prælatos per venenum malitiæ ſerpentinos: quia pro certo dato ꝙ tales ſerpentes ſeu principes ſerpentini ſoleant omnes homines infeſtare: Marſos tamen. i. balliuos & aduocatos ſuos non ſolent per rapinas lædere, ſed potius auxiliante potentia circes. i. diaboli matris ſuæ, iſti ſolent talibus parcere & fauere. Nam pro certo iſtud eſt hodie verũ

ꝙ mali

quòd mali principes & prælati malos ſuos balliuos & aduoca-
tos & vſurarios ſuſtineant, nec ipſis officiunt, imo fauent. vnde
Marci vlti. videtur dici de talibus. Eijcient demonia, ſerpẽtes
tollẽt, & ſi mortiferum quid biberint, nõ eis nocebit. Vel dic ꝙ
marſi ſignificant adulatores, quos circe. i. incantatrix adulatio
generauit. Iſti n. ſunt quos mali non ſolent nocere, ſed potius
adiuuare. Ideo dicit verſificator. Si vis laudari, cupias chatuſ-
4 que videri, Diſcito adulati: q a tales ſunt mõdo chati. ¶ Quã-
uis Italis multis bonis abundet, multos tamen ſerpentes dici-
tur procreare. Vnde etiam dicit Soli ꝙ quidam populi qui di-
cebantur Amyclei, a ſerpentum multitudine ſunt fugati. Ad
quod facit ꝙ a quodam venerabili viro memoro me audijſſe,
ꝙ in Calabria ſeu Apulia cum quidam miles foſſata caſtri ſui
profundare vellet, perforauit vſque ad quaſdã terræ cauernas,
quæ ſerpentibus erant plenę, & tandẽ facta inundatione aqua-
rum, impletis foſſatis, ſupernatauerunt ſerpẽtes, villamque &
caſtrum tam horrenda multitudine impleuerũt, ꝙ omnes in-
colas penitus fugauerunt, & habitationem ipſis perpetuo ne-
gauerunt, ita ꝙ etiam nũc per caſtrum prædictum nullus per-
tranſire poteſt, niſi de nocte, quando ſerpentes contingit frige
ſcere vel dormire. Per iſtos ſerpentes intelligo malitioſos ho-
mines ſerpentinos, qui pro certo incolas patriæ quam inhabi-
tant ſolent exhæredare, & de ſuis habitationibus multotiens
effugare, & ibi loco eorum per violentiam habitare. pſal. Nu-
tantes transferantur filij eius, vt mendicent, & eijciãtur de ha-
bitationibus ſuis. Vnde etiam quandoque contingit ꝙ quando
aliquis miles vel dominus introducit in patriam ſuã, tales ſer-
pentes. i. malos familiares, quos primo in cauerna paupertatis
& in fouea humilitatis inuenit, intantum quãdoque præualẽt
inundatione proſperitatis fauente, ꝙ & caſtro & ciuitatibus ip
ſum priuant, habitatoreſq; exhæredant ſiq; fugant, & loco eo-
rum habitant atque manent, ſicut de facto aliquãdo videmus
ꝙ vſurarij & balliui villas & caſtra ſolent emere, & exinde ci-
ues & dominos amouere. quod etiã in religione videmus: quia
illi quos prælatus circa ſe & caſtrũ dignitatis ſuæ poſuit, quoſ-
que de cauerna paupertatis erexit, ſolent quandoque cõtra ip-
ſum & ſuos ſubditos inſurgere, & bona ipſorum per malitiam
occupare: quia ſicut ſcriptum eſt Hie. 9 Omnis frater ſupplan
tans ſupplantabit. & inimici hominis domeſtici eius. Matt. 10.
Vel dic ꝙ hodie caſtrũ & ciuitas regionis & eccleſiæ, quæ du-
dum hominibus. i. perſonis ratione vtentibus fuit plena, nunc
eſt plena ſerpẽtibus venenoſis. i. perſonis inutilibus & iniquis.
Nunc enim mali homines ſucceſſerunt, qui bonos & rationa-
biles fugauerunt. Pone ſi vis figuram de babylone, de qua di-
citur Eſa. 13. ꝙ non habitabit ibi vir, nec figet ibi tentoria A-
rabs. ſequitur. Sed implebũtur domus eorum draconibus &c.
5 vide eã. ¶ In Italia apud Rheginos cicadę ſunt mutæ, nec inue
niuntur mutæ cicadæ, niſi ibi, quinimmo apud Locrenſes, qui
vicini ſunt, cicadæ vltra cæteras magis ſonant. Cauſam autem
Gentilitas Herculi aſcribebat, qui cum ibi quieſceret, & cica
dæ ipſum clamando turbarent, iuſsit eas amplius non ſtrepe-
re, & propter hoc (vt aiunt) contingit in hoc loco mutas eſſe,
ſicut dicit Soli. Poſsibile enim fuit ꝙ Hercules qui ſe Deũ fin-
gebat, hoc arte diabolica vel mathematica fecerit, cũ eſſet a-
ſtrologus valde prudens, intantum ꝙ fingitur cœlum capite ſu
ſtinuiſſe, eo ꝙ cœleſtem ſcientiam dicitur agnouiſſe, & ſic gen
tiles populos errore vanę credulitatis infecit. Per cicades quę
gallicè dicũtur ſigales, poſſunt intelligi prædicatores, qui pro
certo vbiq; terrarum debent eſſe canori & ſonori. pſal. In om-
nem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba
eorum. Verum hodie ciuitas Rheginorum. i. eccleſia vel reli-
gio (quæ regit ſtatum hominum aliorum) habet cicadas mu-
tas. i. prædicatores qui nolunt vel neſciunt prædicare. Eſa. 56.
Vniuerſi canes muti, non valentes latrare. Hercules enim. i.
diabolus, qui. ſ. ſe Deum voluit reputari, dicens Eſa. 14. Aſcen
dam in cœlum, ſimilis ero altiſsimo. qui dudum in cordibus
peccatorum requieſcere ſolebat, videns ꝙ tales cicadæ. i. præ-
dicatores ipſum inquietabant, & peccatores monendo & exci
tando, ipſius quietem & cõplacentiam impediebant, iuſsit ip-
ſos non ſtrepere, nec ſonum prædicationis emittere, & ſic iſti
Herculi. i. diabolo obediẽtes videntur quaſi ſinguli muti eſſe,
& prædicationis ſonum non habere, vt ſic quilibet eorum poſ
ſit dicere illud pſal. Ego autem tanquã ſurdus non audiebã, &
6 ſicut mutus non aperiẽs os ſuum. Vide alio modo expoſitum
ſupra lib. 7. cap. 18. §. 1. ¶ Corſica eſt inſula in mari Italico, vbi
inuenitur quidã lapis dictus Cathochites, qui tantæ eſt quan-
titatis ꝙ non tam gemma ꝙ cautes dici poteſt. Sed ei ineſt (in-
quit Soli.) velut de glutino lentiore neſcio quid par atq; gum-
mi, manuſque ipſum tangentis ſimul coniungere perhibetur.
Nam ſi duas manus lapide in medio exiſtente cõiunxeris, vix
ipſas ab inuicem amouebis. Et ideo (prout idem dicit) Demo-
critus contra magos iſto lapide vtebatur ad probandum natu
ræ occultam potentiam, quando eis per diſputationis certami
na loquebatur. Talis lapis eſt Chriſtus, qui lapis angularis di-
citur, quia pro certo illi qui iſto medio coniunguntur, inter ſe
per charitatem fortiter colligantur. Iſte eſt enim qui glutino
charitatis induit, & ideo illi qui ſibi adhęrent per gratiam, per
charitatem inuicem coniunguntur, nec diuiduntur homines
per diſcordiam, niſi quia carent iſto lapide per nequitiam. Ta-
li ergo lapide. i. Chriſti adiutorio & gratia contra magos. i. con
tra demones eſt vtendum, & in tentationis certamina per de-
uotionem & orationem ad eum recurrendum. ad Epheſ. 2. Ip
ſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo omnis ædifica-
tio conſtructa creſcit in templum ſanctum in domino. Vel dic
ꝙ ſignificat virum iuſtum, qui alios per concordiam coniun-
git, & eos in charitate & amore cõnectit. ¶ Italia eſt lariſsima 7
regio in Europa ſita, quæ antiquitus magna Græcia vocaba-
tur, in qua ſunt multæ particulares prouinciæ, in quibus ſunt
multa nobilia & ſtupenda. Dicit ergo Geruaſius quòd in Ita-
lia dioceſi Taurinenſi eſt monaſterium Structuarienſe, in cu-
ius quodam cemiterio monachi ſingulariter ſepeliuntur, in
quo tale miraculum expertum eſt, ſicut à quodam religioſo
viro audiuit plures idem Geruaſius recitari, ꝙ ſcilicet ſi poſt
tres dies ſepulchrum aperueris, nihil penitus de ſepulto cor-
pore, nec carnem nec oſſa inuenies in eodem, & ſic videntur
illa corpora vel ex toto conſumpta, vel alicubi inuiſibiliter
tranſportata. Iſta poſſunt applicari ad ſepulchrum & ad mor-
tem Chriſti, quia certe mors Chriſti & ſepulchrum eius ſunt
illa ſepulchra & cemiteria in quibus monachi vel quicũq; vi-
ri religioſi & honeſti debent per conſiderationem ſepeliri, &
per dominicæ mortis & ſepulturæ memoriã mentaliter repo-
ni. 3. Reg. 13. Sepelite me in ſepulchro in quo vir Dei ſepultus
eſt. Et breuiter iſtud eſt ſepulchrum in quo corpus Chriſti
mortuum realiter fuit poſitum, ſed ibi pro certo vltra triduũ
non permanſit, quinimò tranſacto triduo nec os nec caro eius
inueniri potuit, quia per reſurrectionem alibi fuit corpus eius
tranſlatum, inquantum vitæ extitit reſtitutum. Marc. 16 Sur
rexit; non eſt hic. Vel dic quòd iſta ſepulchra ſignificant cor-
da noſtra, in quibus dominus ſpiritualiter ſepelitur, quando
per ſpem & deuotionem ibi memoriæ commendatur. Sed pro
certo ibi ſolum ſtat per ſpatium trium dierum ſpiritualium,
qui ſunt ſpes, fides, charitas, vel contritio, confeſsio, ſatisfa-
ctio. Si vero iſtud triduum defuerit, & per aliquod peccatum
a nobis tranſierit, tunc iſte ſepultus in ſepulchris noſtrorum
cordium amplius non erit, ſed protinus à nobis ſe abſentabit,
quia pro certo tunc nobiſcum deſinit eſſe Chriſtus, quando
triduum trium prædictarum virtutum contingit à nobis defi-
cere & abeſſe. Vnde dicitur 4. Regum 2. Cum quæſiuiſſet tri-
bus diebus, non inuenit Heliam. ſupple poſt illos tres dies.
Vel dic quod iſtud cemiterium ſignificat limbum patrum, vbi
ſepeliebantur eorum animæ ante Chriſti aduentum, ſed pro-
cul dubio poſt triduum mortis Chriſti nulli fuerunt ibi inuẽ-
ti, eo ꝙ à Chriſto inde fuerunt omnes extracti, & ad cœli glo
riam tranſportati, dicentes illud 1. Io. 3. trãſlati ſumus de mor
te ad vitam. ¶ Exemplum terribile eſſe circa Norſcam Italiæ 8
ciuitatem audiui pro vero & pro cẽties experto narrari à quo-
dam prælato ſummè inter alios fide digno. Dicebat enim in-
ter montes iſti ciuitati proximos eſſe lacum ab antiquis demo
nibus conſecratum, & ab ipſis ſenſibiliter inhabitatum, ad
quam nullus hodie præter necromanticos poteſt accedere,
quin à demonibus rapiatur. Igitur circa terminos lacus fa-
cti ſunt muri qui à cuſtodibus ſeruantur, ne necromantici pro
libris ſuis conſecrandis demonibus illuc accedere permit-
tantur. Eſt ergo iſtud ibi ſummè terribile, quia ciuitas illa
omni anno vnum hominem viuum pro tributo infra ambi-
tum murorum iuxta lacum ad demones mittit, qui ſtatim vi-
ſibiliter illum hominem lacerant & conſumunt, quod (vt
aiunt) niſi ciuitas faceret, patria tempeſtatibus deperiret.
Ciuitas ergo annuatim aliquem ſceleratum eligit, & pro tri-
buto illuc demonibus mittit. Iſtud autem quia alicubi non
legi, nullatenus crederem, niſi à tanto Epiſcopo firmiter aſ-
ſeri audiuiſſem. Dic ſi vis allegoricè quòd iſte lacus ſignifi-
cat in-

cat inferuum, qui eſt locus & lacus demonibus deputatus quo
nullus accedit quin ſit a demonibus deuoratus, & ideo murua
mandatorum Dei cum cuſtodibus, id eſt cum prælatis & præ
dicatoribus ibi ponitur, ad impediēdum ne illuc homines per
vitia dilabantur. Iſte eſt ergo lacus q homines viuos, id eſt ani
mas quæ mori nequeunt a Norſca ciuitate, id eſt ab iſto mun-
do pro tributo expetit, quos maximè ſceleratos mundus ſibi
continuè mittet & damnandorum animas ſibi ſoluit. pſal. De-
9 ſcendant in infernum viuentes. ¶ In Italia in ciuitate Landę ta
le eſt miraculum, ꝙ nūquam homo de illa ciuitate leproſus ef
ficitur, imo ſi leproſus illuc venerit, aut moritur, aut cito ſana-
tur. Sic in ciuitate religionis vel eccleſię non debet eſſe aliquis
infectus peccator vel hæretic⁹, imo ſi talis illuc intrauerit, aut
debet per pœnitentiam ſanari, aut certè ſi noluerit, debet mo-
10 ri id eſt realiter corrigi vel puniri. ¶ Vnum aliud valde mira-
bile dicit Geruaſius ibi eſſe in Italia in ciuitate Tridona, Di-
cit enim quòd iſta ciuitas Tridona dicitur, eo quòd tribus do
nis a Deo ſpecialibus decoratur. Nam (vt ait) in vigilia paſchę
cum iam hora baptiſmi euenit ſcilicet eo tempore quādo om
nes in vigilia paſchæ vel pentecoſtes baptizantur, in fonte ba-
ptiſmi ebullit aqua perlucida, & ad baptiſmum ſcaturiēs lym
pidiſſima. hoc eſt primum donum. Secundum eſt quòd ſi quis
in fontibus eccleſiæ ſancti Quirinij dictæ ciuitatis baptizatur,
vita eius ad minus vſq; ad annum 40. prolōgatur. Tertiū vero
eſt magis mirabile, quia ſi quis paterfamilias infra annum mo
ri debeat, ſi ſulcus terræ illius cū aratro ſcinditur, ſanguinem
manat, quod ſibi mortem eſſe propinquam præſagit & demon
ſtrat. Vnde in ipſa ciuitate dicunt ab antiquis fuiſſe cōſuetum
quòd patresfamilias bubulcos ſuos iurare faciunt quòd ſi ter
ram arando tale ſignum viderint, ſuo domino protinus indica
bunt. Iſta ſunt tria dona, a quibus dicitur Tridona, quæ neſcio
an adhuc maneant, quia pro certo valde ſunt cordis auribus
admiranda. Chariſſimi per fontes ebullientes intelligo lachry
mas prorumpentes, quia pro certo circa paſcha quando cor-
pus Chriſti ſumendum eſt, fontes lachrymarum debent in no
bis erumpere, vt baptizare poſsint aīam & mūdare. Per annos
40. intelligitur pęnitētia & ſtatus abſtinentiæ corporalis, quia
Chriſtus, Moyſes & Helias tali dierum numero ieiunarunt.
Igitur dico ꝙ quotiens videmus paſcha, id eſt corporis Chri-
ſti receptionē adeſſe, ſcilicet ab ipſo principio quadrageſimæ
fons lachrymarū debet in nobis bullire, in quo debemus con-
ſciētiam baptizare, vt ſic poſsimus iſtū cibum dignificè man
ducare. Tandē enim quadraginta annis. i. per totā quadrageſi-
mam vel in ſtatu pęnitentiæ & abſtinentiæ poterimus per gra
tiam viuere, & dum in iſto tempore ſeu ſtatu fuerimus, mor-
tem peccati non habebim⁹ formidare. Vnde de Helia dicitur
3. Reg. 19. Ambulauit in fortitudine cibi illius vſque ad mon-
tem Dei 40. diebus. Et ſic finaliter terra cordis noſtri terreni &
indeuoti ſanguinem debet fundere, inquantum. ſ. de Chriſti
morte & ſanguine debet præcipuè cogitare, & hoc ſpecialiter
circa paſcha, quando videmus patrisfamilias Chriſti mortem
ſeu ſupplicium imminere, quod potiſsimum debet eſſe quādo
videmus bubulcos patrisfamilias. i. prædicatores & prælatos
per prædicationem & correctionem pręſenti tempore nos ara
re. Igitur iſte paterfamilias videtur dicere illud Iob 16. Terra
terra ne operias ſanguinem meum. Vel ſi vis dic ꝙ terra fun-
dens ſanguinem, mortē dn̄i ſui propinquam denotat, quia pro
certo ſi terra corporis noſtri ſanguinem carnalium deliciarū
parturit, mortem ęternam nobis imminere demonſtrat. Illi. n.
faciliter morte culpæ & pœnæ pereunt, & infra annum. i. infra
tempus diuinæ diſpoſitionis inferni mortem incurrunt, in quo
rum terra. i. in quorum corpore ſanguis. i. ſanguineæ & carna-
nales deliciæ profluunt & concurrunt. Vnde Eſa. 34. Inebria-
bitur terra eorum ſanguine, & humus eorum adipe pinguiū,
quia dies vltionis dn̄i annus retributionis iudicij Siō. ¶ In Ita
11 lia circa ciuitatē Viterbien. eſt puteus ſemper è profundo bul
liens, & aquam feruentiſsimam terribiliter euomēs, in quem
ſi equum proieceris, carne ſtatim conſumpta ſola oſſa extra-
here valebis. Audiui etiā quòd cathena ferrea ibi conſumitur,
ita quòd vſq; ad fundum dimiſſa multo minoris ponderis ex-
trahitur, hic magnum riuum euomens, ripam habet vndique
lapideam, quinimmo ſi per terram cultam ſulculum feceris,
& de iſto riuo aquam duxeris, infra modicum tempus quic-
quid ab aqua tangitur, in naturam & duritiam ſaxeam conuer
tetur. Huius autē putei eſt tam vorax profunditas, quòd quic
quid in eum proijcitur, abſorbetur, & a nullo reficitur aut im
pletur, ſicut etiā dicunt p quendā imperatorē tentatum. Ta-
lis vr̄ eſſe infernus, qui igne inceſſabili bulliens, conſumit &
& adnihilat quicquid tāgit. equos. n. i. luxurioſos & ſuperbos,
cathenas etiam. i. illos qui alios incathenāt, tyrannos. ſ. taliter
conſumit, ꝙ carnē. i. delicias, & pondus. i. reputationē & famā
eis tollit. Lapideā etiam naturā inducit, inquantū duritiā obſti
nationis & deſperationis efficit in damnatis hoībus per quos
tranſit. Iob 41. Cor eius indurabitur quaſi lapis. Vel dic ꝙ iſte
puteus eſt luxuria vel etiā mala mulier, quæ p mala deſideria
ſemper bullit, quia carnē. i. ſubſtantiam tpalem conſumit, oſſa
vero. i. fatuorū corpa onda a diuitijs dimittit, ipſa etiā quicun-
que ferreus & fortis homo pondus reputationis perdit, & lapi
deitatem obſtinationis acquirit. Vel dic de mundi proſperita-
te, vbi bullit concupiſcentia triplex, quæ illos per quos trāſit,
facit lapideos, obſtinatos & duros. Vel iſta eſt mors quę carnē
conſumit, oſſa dimittit, pōdus & famam tollit &c. ¶ Item Ger 12
uaſius ait ꝙ in epatu Taurinen. in deſcenſu Alpium Apenina-
rum eſt lacus vnus in latiorem amnem prorumpēs, in quo (vt
ait) oſtenſus eſt ſibi beuer ſeu fiber, quod eſt animal a parte an
teriori greſsibile, a parte vero poſteriori deſinit in piſcem, &
ideo neceſſe habet a parte anteriori in terra ſtare, a parte vero
poſteriori in qua eſt piſcis, in aqua manere, & ideo iſtud ani-
mal in ripa fluminis in decliui ipſius littoris facit ſibi cauer-
nas. Vnde recordatur Bernardus verſificator, dicens. Martyr
es, & ſpolio non liuiore beuer. De iſto fac duos. §. vnum. ſ. quo
diuerſas manſiones ædificat, & hic expone ſicut libro de ani-
malibus 10. c. de Caſtore §. 3. alium autem de poſteriori parte
quæ aqua indiget, & hæc expone ſicut ibidem §. 4. quia. ſ. a ſi-
mili caſtor habet caudam de natura piſcis, & iō iuxta aquas
varias ædificat māſiones &c. vide ibi. ¶ In Italia poſt mortem 13
Iulij Cæſaris tres ſoles in oriente viſi ſunt in cœlo, qui cito
poſt in vnum corpus ſolis coacti ſunt, ſignificantes tria domi-
nia. ſ. M. Lepidi, M. Antonij & Octauij Cæſaris in monarchiā
ipſius Auguſti eſſe cōflanda, vel potius ſignificantes ꝙ in bre-
ui erat vnius & trini Dei fides vndique propalanda. Si vis au-
tem ſcire quomodo tres ſoles in cœlo appareant, vide Senecā
lib. 1. de naturalibus quæſtionibus, vbi dicit ꝙ nubes cum ſit
quandoque ſpecularis, imaginem ſolis in ſe recipit, & in aliam
propinquam nubem ſpecularem ſibi oppoſitam imaginem
transfundit, ſicut ponit exemplum de ſpeculo vbi relucet ima
go: quia ſi eidem ſpeculo aliud, & illi aliud oppoſueris, ſemp
in quolibet imaginem videbis. Nos igitur qui verum ſolem &
eius refulgentiam in nubibus videmus, plures ſoles eſſe credi-
mus, & ipſos plures in vnum credimus redire qn̄ ipſis nubi-
bus euaneſcentibus cum ſuis receptis imaginibus, ſolum verū
ſolem in cœlo credimus remanere. Iſta poſſunt applicari con
tra hypocritas. conſtat. n. ꝙ in cœlo eccleſiæ eſt dare verum ſo
lem, & nubeas & fictas imagines ſolis. Per verū. n. ſolem per-
petuū & indefectibilem poſſum intelligere viros iuſtos, in cla
ritate ſanctæ vitæ perſeuerantes & ꝑpetuos: ſicut dr̄ Eccl. 27.
Homo iuſtus in ſapientia manet vt ſol, ſtultus autem vt luna
mutat̄. Per alios vero ſoles intelligo hypocritas quia pro cer-
to non ſunt veri, ſed ficti, & picti, & ſole imagines & ſimilitu-
nes veri ſolis. i. hominum iuſtorum & bonorum. Sed pro cer-
to inter iſtos eſt magna differentia, quia licet propter exterio-
rem ſimilitudinem non facilè diſcernatur qui ſunt veri, & quī
ſunt ficti, paulatim tn̄ hypocritæ ficti & nubei p defectū perſe
uerantiæ euaneſcunt, & a cępto ſplendore bonæ conuerſatio-
nis deficiunt, boni vero & iuſti ſemper in bono perſeuerāt &
ſubſiſtunt, ſicut in religione videmus, vbi ficta apoſtatant &
recedunt, boni vero perſeuerant vbi ſunt. Et idem de amicis
cernitur: quia. ſ. veri ſoli nobiſcum maneat, ficti vero deficere
& euaneſcere comprobātur 1. Ioan. 2. Si fuiſſent ex nobis, per-
manſiſſent vtique nobiſcum. Vel dic ꝙ cum antiquitus appa-
rerent in mundo plures ſoles, id eſt plures Dij, quorum tamen
vn⁹ ſolus erat verus, alij autem omnes ficti & vani, ſic factum
eſt ꝙ idolis & fictis dijs euaneſcentibus, Chriſtus dominus ſo
lus lucet. Eſa. 2. Eleuatur dominus ſolus in die illa.

De Iudæa. *Cap. 31.*

IVDAEA eſt regio Paleſtinæ, de qua dicit Plin. ꝙ
ibi erat Hieruſalem, ciuitas vrbium orientis longè 1
clariſsima. Solinus vero dicit ꝙ in Iudæa fuit ciui-
tas Hieroſolyma, ſed exciſa eſt. Iudæa igitur ſecun
dum Solinum, eſt regio illuſtris aquis, vbi eſt fons Callirhoe,
& Iordanis fluuius (vt ait) miræ ſuauitatis, balſami vinea, &
infamis

infamis aſphaltites lacus, de quib' omnibus nihil ad præſens,
2 cum locis ſuis dixerim de eiſdem. ¶ Hic igitur dicit vnum val
de mirabile de quadam gente Iudeę, quæ gens dicitur Eſſeno
rum. (Plin, autem hæc omnia recitat ſicut iſte.) Dicit.n. ꝙ inte
riora Iudeæ verſus occidentē Eſſeni habitant, qui præditi me
morabili diſciplina, a ritu gentium vniuerſarum receſſerunt,
maieſtatis prouidentia ad hunc morem deſtinati pecuniā ne-
ſciunt, caſtitatem ſeruāt, de palmis viuunt, nullus ibi naſcitur,
nulla ibi fœmina, nec tamen deficit hominum multitudo, nul
lus cum eis admittitur, q̄q̄ admitti ſummopere deſideret, niſi
quē caſtitatis fides & innocentiæ meritum proſequatur. Qui-
nimmo ſi quis q̄q̄ leuiſsimæ culpæ reus ad ipſos intrare volue
rit, diuinitus ſummouetur. Itaq; per vniuerſum ſpatium ſecu-
lorum (incredibile dictu) æterna gens eſt, ceſſantibus puerpe
rijs. Cuius primo Engada oppidum fuit, ſed iam exciſum eſt.
Hæc Solinus. Si hæc vera fuerunt, valde miror, quia ſcriptura
quæ in illis partibus fuit facta, de hoc non meminit. Quia ta-
men in hiſtoria tripertita fit mētio ꝙ ab antiquo apud Iudæos
fuerūt monachi miræ perfectionis, in ſolitudine philoſophan
tes, ſicut dicit. Phil neſcio ſi forte occaſione iſtorum hæc præ-
dicta dixerint & Plinius & Solinus. Per iſtos poſſunt intelligi
religioſi, & maximè mendicantes. Iſti enim non habent filios
aut vxores, nec tamen deficit apud eos hominum multitudo.
Pecuniam debent horrere, & caſtitatem ſeruare, de palmis.i.
diuinis ſcientijs debent viuere, & hominum culpabilium con
ſortia non admittere, ſed per perſeuerantem ſtabilitatē in gra
tia viuere & manere. Sapient. 5. Iuſti autem in perpetuum vi-
uēt. Vel dic quòd iſti mendicantes qui ſunt ęterna gens, & ſuc
ceſsiue ſine defectu ſtatus ſui ſemper manent, dicūt quòd nul-
lus malus pōt ad eos ingredi & manere, quinimmo (vt aiunt)
illi qui mali ſunt apud eos, diuinitus ſummouentur. Diuina
enim prouidentia fit vel quòd tales corrigant, vel ꝙ per apo-
ſtaſiam exeant, vel quòd etiam moriantur. Eſa. 35. Via ſancta
vocabitur, non tranſibit per eam pollutus. Vel dic quòd talis
eſt patria paradiſi, vbi nullus parit, & vbi eſt æterna gens, &
quo nullus noxius ingreditur. Vnde illi qui ibi fuerunt noxij,
vt demones, ſummoti diuinitus dinoſcuntur. Eſa. 52. Non tran
3 ſibit per te incircunciſus aut immundus. ¶ Sicut dicit Geruа-
ſius, antiquitas ponit quòd lignum de quo facta fuit crux do-
mini, cum Salomon tēplum ædificaret, fuit inuentum ita ine-
ptum quòd nulli prorſus vſui erat aptum. Si enim artifices ip-
ſum alicubi locare volebant, ſemper ipſum aut nimis lōgum,
aut nimis curtum inueniebant, & ſic cum ad nihil ipſum aptū
iudicarent, intactum dimiſerunt. Regina vero Saba quæ de fi-
nibus terræ venit ad Salomonem, in ſpiritu vidit quòd in illo
ligno erat quidam occidendus, propter quem erat iudæorum
populus deſtruendus, quod eidem Salomoni prędixit, qui hoc
timens, ipſum lignum ſub terra profundè abſcondit, & in illo
loco poſtea probatica piſcina facta extitit. appropinquāte au-
tem aduentu Chriſti, lignum in aqua ſupernatauit, & exinde
(vt aiunt) cœpit motio quæ deſcendente angelo facta fuit, &
hoc lignū eſſe crucem domini dicunt, quia iſto ligno tandem
reperto, Iudæi inde crucem dominicam fabricauerunt. Aiunt
etiam iſtud fuiſſe de ramo ligni vetiti quem Adam de paradi-
ſo ſecum tulit, vel eū angelus paradiſi cuſtos vni de filijs Adę
plantandum tradidit, & ſic idem lignum quod homines dam-
nificauit, ſalutem eorum per crucem domini reformauit, & ve
vnde mors oriebatur, inde vita reſurgeret, ordinauit. Vide ſi
vis hiſtoriam in floribus ſanctorum, & allega iſta ſi vis ad lau-
dem crucis. Vel per iſtud lignum dyſcolos homines intelligo
& peruerſos, quos in religionis vel eccleſiæ templo video ho-
die abundare, qui pro certo ad nullum vſum nec vtilitatem
ſunt congrui, ſi quidem artifices templi, hoc eſt prælati, ſi ve-
lint de ipſis aliquid facere, & ipſos ad aliquod opus faciēdum
conſtituere, vel eis aliquid præcipere, nūquam iſtos aptos vel
vtiles reperiunt. Semper enim ſunt vel nimis longi, vel nimis
curti, quia ſemper ſunt ſuperflui vel diminuti, vel nimis inten
ſi, vel nimis remiſsi, & breuiter in actibus & voluntatibus ſuis
inueniuntur ſine menſura, nam aut plus quàm debeant vel mi
nus ſemper agunt, quo fit vt in omnibus tanquam inutiles
dimittantur, & nulli vſui, officio vel exercitio deputētur. Hie-
rem. 13. Ecce computruerat, ita vt nulli vſui aptum eſſet. Iſti
ergo videntur valere ad Chriſtum crucifigendum, id eſt ad bo
nos homines ſuis iniurijs cruciandos. Sunt quippe tales fatui
crux & flagellum bonorum, & afflictio & tribulatio ſociorum
Iohelis 2. A facie eius cruciabuntur populi. Vel ſi vis, narra
prædicta hiſtorialiter ad commendationem crucis, & ad oſten
dēdum quòd iſtud lignum quo fuimus damnati, eſt illud quo
fuimus ſaluati, vt vnde mors oriebatur, inde vita reſurgeret.
Vel poteſt allegari quòd non eſt ſcientia neque conſilium con
tra dominum. Salomon enim abſcondit lignum, ne malum a
regina Saba prænoſticatum poſſet euenire, adueniente tamen
tempore Deus aliter voluit ordinare. ¶ In Iudæa propè Naza 4
reth oſtenditur locus qui dicitur ſaltus domini, vnde Iudęi vo
luerunt ipſum præcipitare, vt dicitur Lu. 4. Et ſecundum Ger-
uaſium ibi eſt lapis in rupe quaſi latibulum, vbi rupes domi-
no ceſsit, & eum abſcondit, ita ꝙ ibi adhuc apparet forma ve-
ſtimentorum eius impreſſa. Iſtud applica & dic quòd illi qui-
bus dominus ſe committit ſub latibulo ſacramenti altaris. ſ. ſa-
cerdotes, debent veſtimentorum ſuorum. i. conuerſationis ſuæ
per imitationem veſtigia retinere, & ea in ſe repræſentare &
habere. Iob 23. Veſtigia eius ſequutus eſt pes meus.

De Libya. *Cap. 32.*

LIBYA eſt regio Aphricę, cuius partes meridio
nales feruidæ ſunt & deſertæ. Sunt enim aliquæ
regiones in Aphrica vbi ſunt tot dracones, leo-
nes & tigrides furioſi, quòd nullus mortalium il
luc vadit, quin protinus deuoretur. Quod maxi
mè in regionibus feruidis & deſertis accidit, vt
in Libya & Aethiopia, niſi forte qui illuc accedūt, armis & vi
ribus ſint muniti. Sic vere in inferno (quæ regio ignis ardo-
ribus eſt peruſta) ſunt tot dracones & leones. i. demones cru-
deles, quòd nullus peccator illuc deſcendit, quin protinus de-
uoretur, niſi forte armis charitatis, gratiæ & virtutis optimè
ſit munitus, vt ſunt illi qui ſunt in purgatorio, qui licet ab illis
animalibus tueantur, ardorem tamen ſentiunt regionis. Ionæ
4. Aeſtuauit Ionas æſtu magno &c.

De Liuonia *Cap. 33.*

LIVONIA eſt regio in finibus Germanorū,
cuius incolarū ritus fuit mirabilis antequā ad
fidei cognitionē per Germanos cogerētur, ꝗp
pe qui demonijs ſeruiebant, & cū aliquis eorū
moriebātur, corpus eorū ſepulturæ non trade
bāt, ſed facto igne maximo corpus cōburebāt,
oues & boues, ſeruos & ancillas cū eo incēdebāt, & ſi priceps
erat, conſiliarios & armigeros ſibi adiungebant, credentes ꝙ
ille defunctus vna cum alijs ſic perueniret ad quandam viuen
tium regionem. Chariſsimi, cemiterium in quo debent animę
ſepeliri, eſt paradiſus. Sed pro certo mundus eſt ſicut Liuonia,
quia cū peccatores moriuntur, animæ eorum in paradiſo non
ponuntur, ſed in igne per maximo ſepeliūtur. ſ. in incendio in
fernali, vbi perpetuo comburuntur. In Tophet enim ſepelien
tur, eo ꝙ non ſit alius locus ad ſepeliendum. Hiere. 19. Tophet
interpręta tur gehenna pauōris, hic eſt infernus, vbi eſt geheo
na & pauor ſempiternus. Sed boues & diuitiæ cum eis combu
rentur, vt ſecum eas deferant ad infernum, quia ad maximam
ſui cruciationem, damnati habebunt ſuas diuitias ſecum. ſ. in
memoria per remorſum conſcientiæ. & ideo dicitur Sapient.
14. Etenim quod factum eſt, cum illo qui fecit, tormenta pa-
tietur. Serui etiam ancillæ conſiliarij & periti cum principi-
bus inuoluuntur, quia diuite vel principe mortuo per impie-
tatem & damnato, tota eius familia ſimiliter moritur, ei con-
ſentiens & applaudens, quia princeps qui libenter audit ver-
ba mendacij, omnes miniſtros habet improbos. Prouerb. 29.
Et ideo quando finaliter moritur corporaliter, & in igne infer
ni ſepelitur, tunc miniſtri ſui qui ei in voluptatibus applauſe-
runt conſulendo, exequendo, vel quomodolibet adiuuando,
ei in ſupplicijs adiunguntur, quia qualis rector ciuitatis, tales
hi qui habitant in ea. Eccleſiaſtic. 10. & ad Romano. 1. Qui ta
lia agunt, digni ſunt morte, nō ſolum qui ea faciunt, ſed etiam
qui conſentiunt facientibus.

De Lithonia. *Cap. 34*

LITHONIA eſt regio in Scythia, in qua tantū eſt
de paludibus & de fœcibus, ꝙ in æſtate vix poteſt
capi, ſed adueniente hyeme paludes & flumina cō
gelantur, & ſic illa regio peruia efficitur. nil pręter
hoc habet quo ſe tueatur. Sic verè in æſtate proſperitatis mun
danæ Lithonia, id eſt ſtatus diuitum vix poteſt ſuperari, quia
per paludes deliciarum, per fœces diuitiarum ab omnibus ſe
defendunt,

defendunt, ſed adueniente hyeme mortis quando iſtæ aquę &
paludes frigore tribulationis gelabuntur quantum ad ipſos,
& eis penitus auferentur, tunc ab inimicis ſuis demonijs faci-
le poterunt ſuperari, quia præter lutum & fœces diuitiarū,
munitiones alias gratiarum & virtutum non habent. ideo po-
terit tunc dicere diabolus illud Ezech. 38. Aſcendam ad ter-
ram abſque muro, veniam ad quieſcentes habitanteſque ſecu
rè, vectes & portæ non ſunt eis &c.

De Macedonia. Cap. 35.

1 MACEDONIA eſt Græciæ prouincia, in qua
ſunt montes altiſsimi, & in ſurſum erectiſsimi,
quos gigantes vt cęlum aſcenderent, dicuntur
(ſecundum Solinū) antiquitus cōſtruxiſſe, atq;
hi ita alti ſunt quòd per Deucalionis diluuium,
aquę illuc minimè pertigerunt. Ibi in cauernis
adhuc inueniuntur reſtæ conchyliorum & alia quæ mare ex-
puere conſueuit, in ſignum præteriti diluuij, ita (prout dicit
idem) quòd licet illa loca ſint in facie mediterranea, apparent
tamen ſpecie littorali. Per Macedoniam vbi rex extitit Ale-
xander, intelligo ſtatum eccleſiæ, vbi Chriſtus Imperator re-
gnat. Per iſtos mōtes intelligo ſtatus perfectionis qui ibi ſunt,
quos gigantes, id eſt ſancti patres fundauerunt. Igitur qui a di
luuio damnationis & tentationis tutus eſſe deſiderat, montes
religionis & perfectionis aſcendat, vbi per contemplationem
ſurſum ad cœleſtia ſe extollat. Licet enim mare, id eſt mundus
vel diabolus ibi ſoleat ad tentandum aſcendere, & redundan-
tias malarum cogitationum ibi ſpuere, illos tamen qui ſunt in
cacumine contemplationis poſiti, nec poteſt tangere, nec no-
cere. ideo bene præcipitur, Geneſ. 19 Non maneas in omni
2 circa regione, ſed in monte ſaluum te fac. ¶ In Macedonia eſt
mons Athos altiſsimus, qui ſecundum Solinum altior eſt quā
vnde imbres cadunt. Quod ex hoc patet, quia in ara quæ in
eius ſummitate eſt, nunquam cineres eluuntur, ſed eodem
quo relictæ fuerint cumulo remanent. Et quod mirabile eſt
(vt ait) vmbra iſtius montis vſque in inſulam Lemnon in fo-
rum oppidi Mytina porrigitur, qui tamen locus ab ipſo mon-
te per ſex & octoginta millia paſſuum elongatur. In ſummita-
te autem eius fuit oppidum Acrothon, cuius accolæ Macro-
bij dicti ſunt, id eſt longæui, propterea quòd dimidio alijs vi-
ta ſunt diuturniores. Iſte mons ſignificat paradiſum, qui quā-
uis ſit ab inſula huius mundi remotiſsimus, vmbra tamen, id
eſt opinio famæ ſuæ & fides & credulitas de eodem peruenit
vſq; ad nos. hic eſt enim locus vbi diutiſsimè, id eſt perpetuo
viuitur, & vbi cinis noſtræ humanitatis poſtquam ibi aſcende
rit, flatu nullius tribulationis deſtruitur, ſed in eſſe perpetuo
confirmatur. Sapient. 5. Iuſti autem in perpetuum viuent.

De Melo inſula. Cap. 36.

MELOS ſecundum Iſidorum eſt inſula omnium
inſularum rotundiſsima, bonis omnibus opulen-
ta. Sic paradiſus iucundus eſt, quia in cœlo Empy
reo bonis omnibus fœcundatur.

De regione Media. Cap. 37.

1 MEDIA eſt regio orientis propè Perſidē, in qua
eſt quædam arbor quæ pomum portat ſummè
odoriferum & venenis contrarium, quæ arbor
ſpinoſa eſt, & pomum eius ſummè amarum:
Vnū tamen in hoc eſt mirabile, quia arbor hæc
tantæ fœcunditatis exiſtit, quòd pomo vno col-
lecto, ſtatim aliud naſcitur & conſurgit. Aliud etiam eſt ibi mi
rabile, quia ſcilicet arbor hæc non poteſt extra Mediam naſci,
quia multi eam alibi tranſplantare voluerunt, ſed (ſicut dicit
Solinus) beneficium terræ Mediæ datum, reſiſtente natura,
aliæ terræ vel patriæ mutuare nequiuerunt. De iſta etiam lo-
quitur Plinius libro 12. cap. 3. qui ſecundum omnia præmiſſa,
dicit ſimiliter quòd hæc arbor alibi quàm in Media vel Perſi-
de generari nequit. Iſtud etiam pomum, malum aſſyrium vo-
cat quod ad anhelitum conferre prædicat. Per Mediam intelli
go eccleſiam, quæ dicitur Media, quia medium iuſtitię & tem
perantiæ ſemper tenet, vel ſaltem tenere debet. Ezechi. 5. Iſta
eſt Hieruſalem, in medio gentium poſui eam. Arbor iſta ſigni
ficat quemlibet virum iuſtum, qui ſcilicet per pœnitētiam eſt
ſpinoſus, & per bona opera fructuoſus, intātum quòd vno fru
ctu, hoc eſt bono vno opere emiſſo & facto, ſtatim aliud per
bonum propoſitum naſcitur, & tandem per cōſenſum & com
plementum parturitur. Iſta.n. ſunt poma.i. bona opera quę per
difficultatem ſunt amara, veruntamen contra venena peccati
ſunt congrua & ſana. Igitur in illa terra nulla eſt patria, nulla
ſecta (pręter Mediam.i. eccleſiam) quę tales arbores.i. viros iu
ſtos valeat continere, quia iſtud beneficiū ſibi ſoli conceſſum,
nō poſſunt aliqui alterius ſectæ mutuare. Vel dic quòd Media eſt
religio, & expone per omnia ſicut ſupra. Vel dic quòd tales arbo-
res ſignificant quoſdam qui in aliena patria nō proficiunt, ſed
ſolum in patrio ſolo ſiſtere volunt, & vbertatem fructuum &
bonorum ſuorum, hoc eſt, ſcientiarum & virtutum alijs com-
municare nolunt. Prouer. 5. Habeto eas ſolus, & non ſint alie
ni participes tui. Vel dic quòd iſta terra eſt beata virgo, quæ arbo
rem Chriſtum ſola portare digna fuit, quod vtique natura na-
turās Deus, nulli alteri communicauit, quæ in bonis operibus
ita fuit fertilis quòd nūquam deſtitit aut ceſſauit, odorq; iſtorum
fructuum.i. operum ſuorum mirabiliter ſe diffudit, & quam-
quam eſſent amara & difficilia, & veneno hoc eſt peccato con
traria, guſtus tamen ſuæ deuotionis ſe in ipſis plurimum dele-
ctauit. ¶ Caſpiæ portæ ſunt in Media, quæ nihil aliud ſunt
quàm quidam trāſitus manu factu ex tranſuerſo montis Tau- 2
ri, qui per rupes ſciſſas per octo millia paſſuum protenditur,
& ita strictus eſt, quòd vix vni plauſtro permeabilis inuenit. Tran
ſitus ergo per iſtas portas in hyeme eſt difficilis, ſed in æſtate
eſt impoſsibilis. nam per viginti octo millia paſſuum circunqua-
que nec fons nec puteus reperitur. Tunc etiam tota illa via in-
finitis ſerpentibus laceſsitur. Ab illis etiam rupibus exundant
humores affluentiſsimi, qui ſtatim vt exiuerint, in ſalem con-
gelantur, & ſic tot malis concutientibus, iter præterquam in
hyeme denegatur, vt ponit Solin⁹. Per iſtas portas poſſum in-
telligere mundum, vel etiam mundi ſtatus, qui ſcilicet portæ
dicuntur, quia per eos vitæ iſtius ſpatium neceſſario pertranſi
tur. Veruntamen multa pericula ſpiritualia ſunt in iſto tranſi-
tu, & hoc plus in æſtate proſperitatis quàm in hyeme aduerſi-
tatis & paupertatis. In iſta enim proſperitatis æſtate tria præci
pua pericula vigent, ſcilicet puteorum & fontium.i. bonorum
ſpiritualium, gratiarū ſcilicet & ſcientiarum carentia, propter
quam ſurgit ſitis, id eſt ambitio & auaritia, ſerpētum, id eſt dę-
monum & malorum hominum abundantia, & aquæ ſalſæ.i. bo
norum temporalium opulentia, quæ in ſal conuertuntur, in-
quantum ex eis naſcuntur ſitibunda deſideria. Iſta enim terra
in portis & in tranſitu vitę huius dum durat æſtas proſperita-
tis, ſecurum iter impediunt, quæ tamen in hyeme aduerſitatis
ceſſant penitus & deficiūt. Tūc.n. cū fontes bonorum ſpiritua-
lium plus abundant, ſerpentes, id eſt demones minus tem-
tant, & mali homines & inuidi minus grauant, & ſales bo-
norum temporalium minus obſtant. Igitur plus valet ad
tranſitum huius vitæ hyems quàm æſtas, & plus aduerſitas
quàm proſperitas, quia ſicut Gregorius ait: Cum omnis fortu
na timenda ſit, magis tamen proſpera quàm aduerſa. ¶ Propè 3
Perſidem & Mediam eſt Seleucia prouincia quædam, vbi eſt
quidam mons altiſsimus dictus Caſius, de cuius vertice ſol an
te diem videtur, hoc eſt quarta vigilia noctis, ita vt radijs diſſi
pantibus caliginem, illic nox, hic dies cernatur, ſicut dicit So-
linus. Talis inquit ex Caſio ſpecula eſt, vt lucem prius videas,
quàm auſpicetur dies. Iſta eadem dicit Albertus de Caucaſo
monte, ſecundum Catholicon, vbi nox nunquam durat niſi
per quattuor horas. Vide ibi. Talis mōs videtur fuiſſe ſynago-
ga Iudæorum & ſcriptura veteris teſtamenti, quia pro certo
anteq̄ ſol iuſtitiæ oriretur, per fidē ibi videbatur & cognoſce-
batur, & durante nocte caligine diuerſorum errorum, vel no-
cte, id eſt obſcuritate & velamine legis antiquæ, antequam ſci
licet adueniret dies gratiæ, & claritas veræ fidei, ſol iſte Dei
filius inde per ſanctos patres videbatur, & venturus prædica-
batur. Vnde ipſe ſol Chriſtus Ioann. 8. de ſeipſo dicit. Abraam
exultauit vt videret diem meum, vidit, & gauiſus eſt. Et Eſaiæ
9. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam,
habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta eſt eis. Vel
dic quòd iſte mons eſt contemplatio vel ſcriptura, a qua pro
certo in nocte præſentis vitæ dies futuræ claritatis cernitur, &
in qua ſol, id eſt æternæ claritatis gloria per conſiderationem
videtur antequam realiter habeatur. Eſaiæ 33. Oculi tui vide-
bunt Hieruſalem, regionem opulentam, tabernaculum fidu-
ciæ &c. Forte mons iſte eſt de quo loquitur quaſi ſimile Pom-
ponius. vide in eodem libro cap. 68. in fine. ¶ In Perſide ſunt 4
multa

multa genera precioſorum lapidum, ſcilicet achates, pyrites, ſolis gemma, & alia multa, de quibus in libr. de lapidibus iam dixi. Quattuor tamen dicit ibi Solinus eſſe lapides, de quibus in tractatu lapidũ non feci mentionem, videlicet, ſagadam gloſſopetram, calchophthongum, ſyderitem. Eſt ergo ſagada iocundiſsimè virens, quæ quadam ingenita ſpiritus efficacia, ſupermeantes naues petit, & ita eis tenaciter ſe adcorporat, quòd niſi pars ligni abradatur, egrè ſeparetur. Iſta autem apud Chaldæos in maximo honore habetur. Iſta poſſent dici & exponi ſicut de echineide piſce, qui ſupermeantibus nauibus ita adhæret, vt ipſas retineat & arreſtet. vide ſupra libro 9. ca. 33. §. 1. De iſto etiam lapide dicit Solinus quòd non eſt facilis ad reperiendum, niſi ipſe ſe capeſſendum dederit. Per iſtum lapidem poſſum intelligere diuinam gratiam, quæ ſecundum veritatẽ a nullo poteſt reperiri & acquiri, niſi ipſamet ſe dederit inueniri. Sicut enim dicitur Romano 11. Si enim gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non eſt gratia. Veruntamen quandoq; fit quòd nauibus, id eſt peccatoribus per mare ſeculi nauigantibus ſe incorporat, & ſe eis voluntariè adiungit & donat, & tũc ipſos taliter ſtabilit & roborat, quòd motum ſuorum vanorum deſideriorum arreſtat, & eos a curſu vitiorum impedit & retardat. Sic ſe videtur dediſſe Paulo, qui in ipſo motu ſuorum malorum operum fuit conuerſus, in bono ſtabilitus, & a curſu malorum operũ arreſtatus. ideo ipſe dicit 1. ad Corinth. 15. Gratia Dei ſum id quod ſum. Vel ſagada ſignificat mundi diuitias, quæ non ſe dant capeſſendas cuicunq;, ſed cui fortuna conceſsit. Fit enim quandoq; quòd nauibus, id eſt hominibus per mundum nauigantibus iſte lapis, id eſt diuitiarũ precioſitas ſe adiungit, ſed pro certo ſic ipſos & ipſorum mentes per malam complacentiam rapit, quòd a profectu virtutum ipſos impedit, ita vt a virtuoſo progreſſu totaliter ceſſent & deſiſtant. Ad Gala. 5. Currebatis bene, quis vos impediuit? Vel dic idem de mala muliere, vel de alia re quacunque voluntatem immoderatè & indebitè delectante.

5 ¶ Gloſſopetra eſt lapis perſicus ad humanæ linguæ ſimilitudinem, qui lunis deficientibus de cœlo cadit ſecundum Solinũ. qui ſecundum magos, lunares motus dicitur excitare, vt dicit idem. Talis eſt ſpiritus ſanctus, qui Chriſto (qui eſt luna perfecta in æternum) deficiente, & de mundo recedente quantum ad ſuam præſentiam corporalem, de cœlo cecidit atque venit, & ad ſimilitudinem linguæ fuit, inquãtum apoſtolos loqui linguis varijs informauit. lunares etiam motus ſuit viſus excitare, inquantum ipſos apoſtolos fecit velut lunaticos cum exceſſiuo feruore ſpiritus prædicare: quia ſicut canitur, illi qui eos audiebant, ipſos ebrios reputabant, ſicut dicitur Actuum 2. & ideo canitur, Muſto madere deputant, quos ſpiritus repleuerat.

6 ¶ Calchophthongus eſt lapis perſicus, qui reſonat velut æra pulſata, qui ſi a caſto homine portetur, ſeruat vocis claritatem, vt dicit Solin. Talis eſt diuina gratia, quæ ſcilicet in prædicante reſonat, inquantum ipſa mediante prædicator melius verba format. Si enim caſtè & mundè ſeruetur, vox ſuæ prædicationis dulcior, clarior & placentior inuenit. Vel dic quòd iſte lapis eſt beata Virgo, quæ ſi per deuotionem portata fuerit, vocem prædicationis, orationis, & gratiarum actionis noſtræ gratam, claram & Deo & hominibus acceptabilem conſeruabit. Cant. 2. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora &c.

7 ¶ Syderites lapis eſt perſicus, qui nihil differt a contemplatione ferri. vnde maleficus eſt iſte lapis: quia vbicunq; infertur, diſcordias excitat ſecundum Solin. Sic verè faciunt detractores, falſi relatores & inuidi, & adulatores, quia ſ. iſti vt communiter ſunt ferrei. i. frigidi & indeuoti, duri & obſtinati, & vbicunq; fuerint, ſolent per ſua mala verba diſcordiam facere, pacem turbare, & illorum cũ quibus loquuntur, animos ad iracundiam excitare. ideo bene dicitur Eccl. 28. Suſurro & bilinguis maledictus, multos enim turbauit pacem habentes.

De Meſia. *Cap. 38.*

MESIA eſt quædam Europæ prouincia Panoniæ contermina vel vicina, quæ intantum fertilis eſt, quòd ab antiquis horreũ Cereris eſt vocata. Dicit ergo Solinus quòd in quadam parte illius regionis naſcitur quædam herba quaſi oleum infectum fueris vel immixtum, & ipſo oleo incendium fuerit excitatum, nulla aqua poterit extingui, ſed potius augmentari. Solo enim iactu pulueris extinguitur, alias inextinguibiliter crematur. Sic verè dico quòd in fertili Meſia, id eſt in ſtatu diuitum, qui abundant, inuenitur herba temporalium diuitiarum, quod oleum corporaliũ deliciarum, ea quibus ſimul iunctis ignis luxuriæ & auaritiæ gignitur, qui nullo artificio ſuperatur. Si enim iſti igni aquam, id eſt ſanctificationem adhibueris, ipſum procul dubio non extingues, ſed potius augmentabis. Patet: quia ſi auaro addas aquã flexibilem bonorum temporalium, luxurioſo aquam delectabilium, eorum cõcupiſcentia magis ardet, & amplius æſtuat atque feruet. Sapientiæ 16. Ignis in aqua ſupra virtutem valebat, & aqua extinguentis naturæ obliuiſcebatur. Vnicum eſt ergo remedium, ſcilicet puluerem noſtræ futuræ reſolutionis adhibere, & in morte & puluerem noſtra cogitare, & talem puluerem, id eſt talem mortis memoriã iſti igni apponere, & ſic contra ipſum poterimus præualere. Sola enim mortis & inferni conſideratio eſt concupiſcentiæ deſtructio. Bene ergo cõſulitur Mich. 1. In domo pulueris puluere vos conſpergite. Vel dic quod herba iſta eſt ſacra ſcriptura, cui ſi oleum diuinæ gratiæ adiungitur, charitatis incendium generatur, quod non faciliter extinguitur, niſi forte quãdo puluis terrenorum bonorum per auaritiam adhibetur. Diuitiæ enim quando plus debito diliguntur, ignem charitatis & gratiæ extinguere dinoſcuntur.

De Noerigia ſeu Noruegia. *Cap. 39.*

NOERIGIA eſt regio frigidiſsima in aquilone, carens frumento, vino & oleo, vbi diuerſa ſunt animalia crudelia vt caſtores, fibri, & vrſi, vbi fructuum & ſegetum rariſsima eſt annona propter frigus, & eſt ibi quidam fons vel lacus, vbi omne corium immerſum in lapidem induratur. Hæc regio eſt infernus, qui in aquilone, parte a ſole remotiſsima. i. longè a lumine gratiæ & veritatis, & a calore charitatis vel proſperitatis ſita, timoris & deſperationis frigore congelatur. Ibi ſunt beſtiæ, hoc eſt, crudeliſsimi dæmones, qui peccatores miſeros deuorabunt, qui propter ſæuitiam & crudelitatem vrſis & caſtoribus comparãtur. Caſtor enim licet carnem momorderit, nunquam tamen dentes laxat, quouſq; oſſa confringantur. Sic demones non tantum carnem, ſed etiam animam quæ ſubtus latet, diſsipant & confringunt. Ibi non eſt reperire oleum miſericordiæ vel pietatis, vinum lætitiæ vel iocunditatis, nec frumentum abundantiæ vel ſatietatis. Ibi eſt fons ſcilicet abyſsi frigidiſsimus, vbi corium, hoc eſt, mollis & carnalis peccator immerſus, in lapideam obſtinationis & deſperationis duritiam commutatur. In ſimilitudinem lapidis durantur aquæ. Iob 38. Vel dic quod Noerigia eſt mundus &c. vt ſupra.

De regione Ophir. *Cap. 40.*

OPHIR ſecundum glo. 3. Reg. 19 eſt regio in India, vbi ſunt montes aurei & multi lapides præcioſi, & diuitiarum omnium plenitudo. Sed tanta eſt ibi leonum, pardorum & tigridum immanitas, quod eo accedere nullus audet homines tamen in mari exiſtentes, ſibi contiguam terram auream a beſtiarũ vnguibus effoſſam in ſuis nauibus recipiũt, & cum beſtiæ veniunt, mare intrant, & euadunt, & ſic exinde aurum ad ſuas prouincias deferunt & deducunt. Ad prouinciam autem iſtam per longos maris rubri circuitus peruenitur, & per inſulã Aſiongaber pertranſitur. Sic verè in mundo ſunt multæ diuitiæ, aurum videlicet & lapides pcioſi: ſed quia leones & tigrides, hoc eſt, diuites, raptores, auari & ſuperbi eas habent in cuſtodia, ideo humanis vſibus nullatenus deputantur, niſi forte fortuna ab eis auferantur. Vel dic quod iſta regio eſt paradiſus, vbi eſt bonorum omnium plenitudo, ad quem nullus poteſt accedere, niſi per maris rubri. i. per pœnitẽtiæ & paſſionis amaræ, & rubei ſanguinis Ieſu Chriſti circuitũ & aſpectũ. Vel iſta regio eſt eccleſia, vbi ſunt montes aurei ſacræ ſcripturæ, a quibus leones. i. doctores & expoſitores cum vnguibus ſui intellectus arenas diuerſarum expoſitionum, prædicationum & eruditionum humanis vſibus aptauerũt, & ſic mercatores. i. prædicatores in mari pœnitẽtiæ exiſtentes, ad regiones diuerſas, hoc eſt parochias & eccleſias docendo & prædicando ipſas montium effoſsiones. i. ſanctorum ſcientias & doctrinas traijciunt & tranſportant. Qui tamen vult de ophir. i. de eccleſia vſq; ad hieruſalem & terram promiſsionis paradiſi venire, neceſſe eſt ipſum per mare rubrum paſsionis Chriſti memoriæ & amaræ pœnitentiæ circuire. Figura 3. Reg. 9. & 2. Para. 10. vbi dicitur quod Salomon rex hieruſalem mittebat mercatores

catores

catores & nautas ſuos per mare vſq; in Ophir vna cum nautis & nauis regis Tyri, & exinde aurum ſibi deferebant & lapides precioſos pauos & ſimias, & dentes eburneos, & lignum hebenum. Sic verè rex illius quæ ſurſum eſt Hieruſalem, Salomon pacificus Ieſus Chriſtus, per mare pœnitentiæ mittit nautas ſuos prædicatores, vt de ophir (quę interpræatur infernus) i. de eccleſia militate, quæ multis tentationibus & tribulationibus infirmatur, vſq; in Hieruſalem triumphantes pauos. i. nobiles & curioſos, ſimias. i. diuites & peccatores pilis diuitiarũ indutos ei deferant & deducant (inquantum iſti per prædicationem conuertuntur, & ſic ad cęleſtę palatium transferant) & vt ét aurum ſapientiæ, ebur cõtinentiæ, lignum hebenum. i. memoria crucis & pœnitentiæ, & lapides precioſi diuerſarum virtutum ꝑ mercatores & nautas huiuſmodi. i. per ſanctos vel prædicatores, vel ét per angelos regi Chriſto ſuperius in cœleſti Hieruſalem præſententur, quæ oĩa ab ipſis in montibus aureis ſacræ ſcripturæ in Ophir hauriũtur. Iſti tamen vadunt cũ nautis regis Tyri, qui erat paganus, quia pro certo cum bonis prædicatoribus ſunt vadunt & eis cooperantur philoſophi & ſcientiæ paganorũ. Vel dic ꝙ iſti pagani ſunt hypocritę & mali, qui cõmixti ſunt bonis, & ſunt ſerui diaboli regis Tyri, quæ interpretatur timor vel anguſtia, & ſignificat infernum, vbi anguſtia erit cum perpetuo timore &c. vide infra 3. Reg. 9.

De Paradiſo. Cap. 41.

1 PARADISVS eſt quidam locus & quędã regio orientis, longo mari & montium interiectu a noſtro habitabili ſeparat᷑. Vnde (ſicut põt colligi & dictis Baſilij et Ambroſij in ſuis hexame. & Iſid. li. 15. & magiſtri hiſtoriarum ſuper Gen. 2. & Damaſceni & aliorũ doctorũ, iſte eſt locus cæteris altior, quia attingit vſq; propè globũ lunarem, vt aiunt. Cæteris inſuper clarior, quia eo nubes non aſcendunt. Cæteris item pulchrior, quia ibi arbores flores & folia non deponunt. Cęteris ditior, quia ibi oĩum generum arbores ſunt. Cęteris temperatior, quia ibi fontes & flumina ſemper fluunt. Cæteris tutior, quia ibi hoĩes ſemper viuunt (vt patet de Enoch & Helia, & quia muri ignei ipſum locũ circũeũt, 2 & ipſum ét angeli cuſtodiunt & defendunt. Cæteris fęcũdior, quia ibi omniũ generum fructus ſemper ad ſunt, & maximè illi qui de ligno vitæ colliguntur, qui viuere ſem ꝑ faciũt, & qui in ligno ſcientiæ creſcunt, de quibus qui comederint, cuncta ſciunt. Pro certo talis paradiſus videtur eſſe homo iuſtus. is. n. cæteris eſt altior per contemplationem, clarior per diſcretionem, pulchrior per conuerſationem, ditior per virtutũ cumulationem, temperatior per prudẽtiæ moderationem, tutior per vitę gratię durationem, per ignis charitatis accẽſionem, & per Angelicam tutelam & protectionem, fęcundior per bonorum operum documentorum & exẽplorũ productionem. Iſte. n. paradiſus, hoc eſt, viri iuſti mens, vſq; ad orbem lunę. i. vſq; ad cęlum ꝑ affectionem eleuatur. In iſto non aſcendunt nebulę carnalium deſideriorum, propter quod nulla obſcuritate ignorantiæ obtenebratur. In iſto ſemper virent flores exemplorum & folia honeſtorum verborũ, propter quod ibi pulcherrimè conuerſatur. In iſto ſunt fontes deuotionis, compaſſionis & compunctionis, propter quod ab omni æſtu concupiſcentiæ moderatur. In iſto conſcientiæ puritas, murus igneus, id eſt charitas, Angelica cuſtodia & ſocietas, propter quod vita ſuæ gratiæ in eſſe continuatur, & a nulla hoſtis violẽtia impetitur, ſed tutiſſimè defenſatur. In iſto ſunt fructus virtutum & meritorum, quibus fęcunditas ſpiritualis augetur, ita ꝙ ibi eſt fructus ſcientiæ, quo alij per ipſum docentur, & fructus vitę, hoc eſt, eleemoſyna, qua alij per ipſum a morte & fame liberãtur. Iſte eſt ergo paradiſus voluptatis, de quo dicitur Gen. 2. Talis potiſſimè paradiſus fuit beata virgo, in qua dei filius voluit ſpatiari, & ibidem perſonaliter commorari. ideo Geneſ. 2. dicitur: Plantauerat domin᷒ paradiſum voluptatis a principio, in quo poſuit hoiem quem formauerat. Vel dic ꝑ oĩa de eccleſie, vbi eſt claritas & veritas fidei, & vbi errorum nebulæ nõ attingũt, & vbi etiam ſunt arbores ſcientiæ. i. doctores, arbores vitæ. i. ſancti viri, exempla vitæ dantes, vel eleemoſynis alios nutrientes &c. per oĩa ſicut ſupra. vnde Ezec. 31. Oĩa ligna voluptatis erãt ĩ paradiſo Dei. Vel dic ꝙ talis paradiſus terreſtris ſignificare põt paradiſum cęleſtẽ, vbi altitudo honoris, pulchritudo decoris, claritas ſplendoris, fœcunditas valoris, tutela ſecuri- 2 tatis, fructus voluptatis &c. ¶ Paradiſus cœleſtis habet multas proprietates, quæ poſſunt hic ad eccleſiam applicari. In paradiſo. n. quilibet & cõtentus gloria ſibi data, ita vt alter alteri oõ inuideat, nec officium ſuum occupet aut turbet. Itẽ eſt ibi charitas inæſtimabilis, trãquillitas imperturbabilis, claritas inoffuſcabilis, æternitas indefectibilis, ſecuritas immobilis, & ſimilia. Sic dic ꝙ in eccleſia debet eſſe contentatio ſufficientiæ, ꝗa quilibet debet eſſe contentus gloria, gradu & ſtatu ſuo. Itẽ charitas amicitiæ, claritas ſapientiæ, incorruptio perſeuerantiæ, tranquillitas pacis, & concordiæ, ſecuritas ſpei, & fiduciæ, & c. ſimilia. ¶ Infernus eſt regio in terræ medio, ſecũdum aliquos in centro inferius conſtituta: vnde nota ꝙ cæteris locis terrenis iſte eſt capacior ſeu inſatiabilior, periculoſior, crudelior, obſcurior, ardentior, doloroſior &c. Sic verè peccator, & maximè auarus poteſt dici infernus inſatiabilis, quia auarus diuitijs non ſatiatur. Prouer. 27. Infernus & perditio nunquam replentur &c. Abac. 2. Ipſe quaſi mors, & non adimpletur: de inferno loquitur. & Seneca, Cupiditates creſcunt dum replẽtur. Item in inferno eſt crudelitas, quia demones quos capit infernus, ſunt crudeliſſimi, ſic illi quos capit auaritia. Chryſo. Fugiam᷒ auaritiã, quia crudeliſſima. Si. n. propriã famã negligit, multo fortius alienam. Itẽ eſt ibi tenebroſitas. Sic in iſtis eſt tenebroſitas ignorantiæ. Patet quia in tenebris & occultis abſcõdunt pecuniam, & faciunt contractus ſuos. Patet etiam eorum cęcitas, eo ꝙ munera temporalia æternis præponunt. Cęci. n. ſunt, & duces cœcorum. Mat. 15. Item eſt ibi timor. Sic in auaro, qui ſemper timet perdere diuitias ſuas. Sen. Quantum acceſſimus ad ſucceſſum, tantum acceſſimus ad metum. Item eſt ibi fœtor. Sic auaros ſeruat omnia quouſq; fœteant & putreſcant. Item eſt ibi ardor. Sic in iſtis æſtus auaritiæ & iracundię. Adhuc ignis in domo impij. Mich. 6. Item eſt ibi dolor, quia ſecundum Hiero. Simulata lætitia mens intrinſecus auarorum ꝗ-tur. Item comparatur inferno ratione nominis. Tartarus. n. ꝺr, quia omnia turbata ſunt, quia conturbat domum ſuam qui ſectatur auaritiam. Prouer. 15. Item dicitur infernus, eo ꝙ infra ſit. Sic auaritia eſt infra terram quærens metalla. Item quia eſt ibi ignis. Mar. 9. Ignis eorum non extinguetur. Item quia omnibus pœna. Sic auari maximas pœnas ſuſtinent pecuniam acquirendo, ſeruando & perdendo. Exemplifica quomodo ab omnibus præpoſitis & balliuis conturbantur, & nota quomodo laborant. Pſalm. Laborabit in æternum, & viuet adhuc in finem.

De Pygmea. Cap. 42.

PYGMEA ſecundũ Plinium eſt prouincia in India, cuius gens eſt parua, vix bicubitalis, ęquitans ſuper arietes, & in quarto anno generant, in ſeptimo autem ſeneſcunt, & in æſtate collecto exercitu militant cõtra grues, & earum oua frangunt ne ſi pulli perficerentur, contra eos multiplicarentur hoſtes. Sic anima ſuper arietem. i. ſuper carnem militat contra diabolum vel contra peccata, & ideo oua gruum. i. carnis & demonum mala deſideria & cogitationes debet primo extirpare, & ſi habet quattuor annos. i. quattuor cardinales virtutes generabit per bona opera, & quando vlterius habebit alios tres annos. i. tres virtutes theologicas, ſeniũ perfectionis attinget. Vide in tractatu de animalibus, cap. de Pygmeis, vbi poſui ſatis plenè.

De Pictauia. Cap. 43.

PICTAVIA Galliarum prouincia eſt, quæ quamuis 1
videatur mirabilibus carere ego tñ qui de illa patria nat᷒ ſum, ſcio ipſam in multis mirabilibus nõ minus alijs abundare. Et ideo cum dicat apoſtol᷒ ꝙ inuiſibilia per viſibilia cognoſcũtur, non videntur mihi illa mirabilia, quæ de alijs narrãtur eſſe impoſſibilia, cum in partibus meis inueniam ęqualia vel maiora. ¶ Igitur dico ꝙ in oceano Aquitanico cui pictauia continuatur, ſunt aues 2
quæ lingua illa dicuntur crauans, quæ non ſunt poſitę ſeu fotæ. naſcuntur. n. de lignis abietinis in mari & fractura nauium putrefactis. Nam circa huiuſmodi ligna ex aquæ & ligni corruptione quædam puſtulę quaſi glareę gñantur, quæ paulatim in auicularum ſimilitudinem conuertuntur, quæ per roſtra ad ligna pendentes, penitus vita carent quamdiu ſic adhærent arbori. Succeſſione autem temporis tenaculum cui adhærebant rũpit, & in aꝗ cadẽtes viuificant̃, & paulatim ſumptis alis aues perfectę efficiuntur, quæ magnæ & tranſlucentes, carnes lympidiſſimas habere noſcuntur, ſicut ego poſſum ꝑhibere teſti-

momũ,qui comedi.Iſtæ ergo aues licet a ligno putrido orian-
tur,naturam tamen ipſius nullatenus imitãtur. Iſta poſſunt ap
plicare ad genus humanum. conſtat enim quòd nos omnes de
ligno putrido,ſcilicet Adam originem ducimus ; & eidem per
carnis propagationem adhęrendo,ſine vita gratiæ,imo cũ mor
te originalis crimis nati ſumus . Sed quãdo pro certo quando in
mare & in aquã baptiſmi merſi fuimus,diuina gratia nos viuifi
cauit;alias virtutum dotauit,& nigredine humilitatis & tranſ-
lucentia honuſtatis nos veſtiuit, & finaliter nos ad paradiſum
volare fecit.vnde de muliere quam draco perſequebatur, dici
tur Apocap. 12.quòd datę ſunt ei alæ,& volauit . quia mulier,
id eſt humanitas quæ a dracone diabolo fuerat perſecuta , alis
virtutum aſſumptis per baptiſmum,ab eius impetu eſt ſaluata.
Vel dic ꝙ lignum eſt crux in quo pro certo aoes.i.homines ſpi
ritualiter ſunt generati,& mediante mari pœnitẽtiæ vel baptiſ
mi vita diuinæ gratiæ & tandem gloriæ ſunt dotati . Vel dic ꝙ
iſtud poteſt exponi de multis qui licet ſint originaliter a ligno
putrido.i.a vili & ruſtica plebe oriundi,quandoque tamen ac
cidit quòd ipſi cadunt in mare mundanæ proſperitatis,vbi ac-
quirunt plumas.i.diuitias temporales , & tunc pro certo mu-
tantur in aues.i.in ſuperbos,volũtqꝫ fieri nobiles & milites, &
primam ſuã origioem obliuiſcentes,ſurſum per ſuperbiam ele
uantur,& volare cum alijs auibus.i. cum alijs nobilibus ad fe
ſta gloriantur.Datę ſunt illi alæ aquilę duæ volauit. Apoc. 12.
Vel dic quòd iſta auis eſt homo,qui quandiu ligno. i. mundo
coniungitur ꝑ deſideriũ,ſine vita & mortuus inuenitur,quan
do autem in mari pęnitentiæ rupto tenaculo mali amoris ſub-
mergitur,tunc in auem.i.in virum perfectum ſpiritualiter trãſ
formatur.Vel põt exponi de boni filijs,qui malorum & putri-
3 dorum patrum non imitantur naturam.vide ſupra lib.1. capit.
de frigiditate,vbi inuenies multa.¶ De iſtis autem vel alijs ſi-
milibus auib⁹ narrat Geruaſius aliter . dicit enim quòd in Bri
tannia maiori (quæ eſt Anglia) in comitatu Cãtiæ ad confinia
abbatię de Farrehiã in littora maris ſunt arbores paruę ad ſali
cum quantitatem, ex quibus nodi more germinum pullulant;
qui tandem in auiculas tansformantur, quæ per roſtra pendẽ-
tes ad arbores,tandem viuificatę facta aliquali ſui commotio-
ne,quaſi principio conſummatu,in mare decidunt vel per ae-
ra volantes liberè abeunt & recedunt . Sunt autem(vt ait)ad
quantitatem anſerum paruulorum , pennis varijs intermiatę.
De iſtis neſcio an eædẽ ſint cum prioribus , quia poſsibile eſt
quòd in natura ſint duæ ſpecies auium taliter generatę.Igitur
dico quòd talis videtur fuiſſe Chiſtus , qui ſcilicet ſine carnis
corruptione in parua arbore,id eſt in beata virgine fuit geni-
tus,ibique ſpiritu ſancto viuificatus,& in mare huius mundi ꝑ
natiuitatem cecidit,vnde tandem per aſcenſionem ad paradi-
4 ſum volauit.pſalm. Aſcendit ſuper Cherubin,& volauit. ¶ In
Pictauia omni anno veniunt quædam aues nigrę cum roſtris
lõgis rubeis & acutis, quæ ab incolis corgalerans in lingua gal
lica nominantur, quæ in altis turribus nidificantes, in paucis
locis eligũt ſibi ędas.In turribus enim de Malleſiaco,de Coſ-
dreio & de Claraualle ſolent aues huiuſmodi habitare, anno
quolibet circa hyemem recedere , & pullificationis tempore
reuenire. In iſtis ergo admiranda eſt prouidentia , quia ante
aduentum ſuum duos vel quattuor de ſocijs ſuis mittunt , qui
quaſi exploratores venientes , & vtrum loca vbi nidificarunt
bene ſtent cum diligentia contemplantes,tandem ad alias re-
deunt,& poſt modicum totum gregem ſecum deducunt, quæ
in æſtate pullos faciunt,& aduenięte hyeme quo ſe conferant
neſcitur.Pulli iſtarum ſunt pingues & boni, antiqui vero val-
de ſunt ſicci,inſipidi atque duri.Iſtę aues ſolas comedunt car-
nes.Vnde vidi aliquas quæ in domibus diuitum nutriebantur,
quæ in diebus veneris & ſabbati commedere piſces nolebant ,
ſed aut penitus ieiunabant,aut quodam naturæ ſenſu lũbricos
terræ ſub terra ſentientes,cũ ſuis roſtris acutis mirabiliter ex-
trahebant,& inde quouſqꝫ carnes dabant, vitam miſerã ſuſten
tabant.Talis auis videtur fuiſſe Chriſt⁹,q.a.ſ.de occultis regio
nibus paradiſi ad mondum iſtum venit & ante ſuos explorato
res & nuncios.ſ.prophetas miſit.& ſic ad mundũ iſtum veniẽs,
fideles per gratiam & ꝑ prędicationem in mundo pullificauit.
Nã carnes.i. carnales ꝑ cõpaſsionẽ comedit , & ipſos lũbricos
.i.ipos pctõres de terra.i.de amore terrenorũ cõ roſtro.i.cũ ver
bo ſuo rubeo & charitatiuo acuto & ſeuero extraxit,& tãdẽ in
aſcẽſione ad locũ vñ venerat,remeauit,dicẽs illđ Ioã. 16.Exiui
a pře & veni in mũdũ,iterum relinquo mũdũ,& vado ad patrẽ.
Vel dic quòd tales ſignificant religioſos , & maximè illos qui
habitus portant nigros . Iſti enim omni anno ad capitula ſua
conueniunt,& pro præparandis neceſſarijs aliquos ante ſe mit
tunt,poſt vero ad loca ſua redeunt.Iſti ergo in altis turrib⁹ ni-
dificant.i.in cœlo per contemplationem . Iſti etiam pullos ge-
nerant,iuuenes.ſ.inducendo ad ſuã religionem. Iſti in ſimul vi
uunt per concordiam & dilectionem. comedunt carnes.i.car-
nales per flebilem compaſsionem, & cum roſtris.i.cum verbis
ſuis rubeis & acutis & charitatiuis & ſeueris lumbricos.i.pecca
tores de terra.i.de amore terrenorum extrahunt per prædica-
tionem.ſicci ſunt & macilenti per carnis macerationẽ, niſi for
te dum ſunt iuuenes , quia tunc magis participant carnalem
impinguationem.Vel dic ꝙ iſti ſunt magni demones,qui cater
uatim ad nos veniunt , & carnes.i.carnales per tentationem co
medunt,& lumbricos.i. auaros de terra. i. de mundo per mor-
tem extrahunt,& eos in inferno deuorant & conſumunt.Deu-
tero.32.Deuorabunt eos aues morſu amariſsimo. Vel dic ꝙ in
religione ſæpe ſit ꝙ nouitij & iuuenes ſunt ſenibus per deuo-
tionem pinguiores,ſenes vero iuuenibus per obſtinationẽ du-
riores,& per indeuotionem ſicciores.Aduarte autẽ de iſtis aui
bus(ſicut a fide dignis audiui) quòd cum in quadam turri vbi
nidificare conſueuerant,homines vt meliorẽ eis pararent locũ
quaſdam cledas de virgis factas ibidem per modum ſolarij po
ſuiſſent,contingit ꝙ vna iſtarum auium inter virgas pedẽ im-
mittens caperetur,& capta inuẽta ab incolis necaretur. Quod
videntes aliæ,& hoc ex inſidijs factum eſſe credẽtes & ſibi ad
iniuriam imputantes,locum dimiſerunt,& per plures annos a
ſuo aduentu ſolito ceſſauerunt . Iſtud ergo applicari poteſt ꝙ
nos ſi fuerimus prudentes aoes,mundum iſtum, vbi nidificare
ſolemus,quem.ſ.planum inſidijs & periculis eſſe cognoſcimus
& vbi quàm plurimos periſſe & deceptos fuiſſe videmus , de-
bemus quantum ad affectum dimittere,& ad alium locum,vi-
potè ad religionem vel eccleſiã corporaliter , & ad paradiſum
ſpiritualiter nos transferre.pſal.Tranſibo vſqꝫ in locum taber-
naculi admirabilis,vſque ad domum Dei. Quod tamẽ eſt con
tra multos ſimiles columbis, quæ in loco vbi omnes prædeceſ
ſores ſuos vident pullus amiſiſſe,vel captos fuiſſe,propter hoc
nidificare non ceſſant &c. vide ſupra li.7.c. de columba. ¶ In 5
Pictauia in mari prope monaſterium ſancti Michaelis in ere-
mo,inuenta eſt quandoque vna auis quæ ab incolis lingua ga
lica dicitur Pes in ano,gallicæ,pid en cul, & hoc propter quia
iſta auis in parte poſteriori ſub cauda vnum pedem ad modũ
anſeris habet,quo in mari ſicut remigio ſe gubernat.Iſta ergo
per terram nunquam ambulat. Aut enim per mare natat, aut
per aera ſurſum volat . Non enim habet pedes ad ambulan-
dum , ſed pedem vnum quo ad natandum vtitur . Igitur cum
in ſcriptura per pedem intelligatur affectio, per volatum con-
templatio,per mare pęnitentia vel religio, per ambulationem
vero quæ in terra fit,intelligatur terrenorum negotiorum ad-
miniſtratio,poſſum dicere quòd auis iſta ſignificat mihi bonũ
religioſum,q vnico pede,i.vnico affectu hoc eſt, ſola affectio-
ne & deſiderio æternorũ debet eſſe contentus, qui circa poſte
riora.i.circa conſiderationem mortis debet eſſe munitus . Iſto
enim mediante debet per mare pœnitentiæ ſe dirigere, ad ter-
ram autem,id eſt ad terrena bona & negocia nunquam debet
accedere nec ſe in eis per auaritiam vel per adminiſtrandi ſol
licitudinem implicare,ſed ſolũmodo debet aut per contempla
tionẽ ſurſum aſcendere ad cœleſtia, aut per regularem obſer-
uantiam in mari pœnitentiæ tranſnatare.ideo tali videtur lo-
qui dominus Mat. 18.Bonum eſt tibi ad vitam ingredi debilẽ
& claudum,quàm duos pedes habentem mitti in ignem æter-
num.¶ In pictauia & etiam in multis partibus Galliarum ali- 6
qua ſunt flumina in quibus dicitur è cęlo cadere manna, id eſt
congregatio vermiculorum alatorũ,qui ſurſum in aere,quan-
tum tenet ſpatium fluminis & circa per vnum cubitum,gene-
rãtur,& certo anni tempore dum ſol eſt in virgine,de aere ca-
dentes & pluẽtes,ipſis piſcibus cibus efficiuntur, verum dum
cadunt viui ſunt,ſed poſtquam ceciderunt,exanimãtur & mo
riuntur.Vnum tamẽ audiui mirabile quòd vbi papiliones iſti
cadunt,ſi vnum in manu tua receperis,& diligenter attende-
ris,ipſum ſtatim in tres vel quattuor multiplicari videbis, &
primo parente in partes diuiſo,de qualibet particula vermen
alatum reperies,quem poſtquam aliquantulum volauerit , ad
terram cadere mortuum citu cernes . Aliqui vero dicunt ꝙ
iſti vermes quaſi de profundo fluminis ebulliendo naſcuntur.
Videtur tamẽ magis veriſimile quòd ſupert⁹ ſicut & aliæ mul
tæ impreſsiones in aere generentur . Piſces igitur fluminis
iſtum ci-

ſtum cibum cęlitus ſibi miſſum auidè recipiunt, & in illo tempore pingues & ſapidi valde fiunt. Piſcatores etiam illos qui caduntin littore, congregant, & de ipſis hamos ſuos inescant. Fluuius autem talis eſt màua in Pictauia. Sequana in Francia & Căpania, Ligeris in Turonia, Veronis in Tolosana prouincia. Talis vermiculus procul dubio fuit Chriſt⁹, qui dicit Pſal. Ego ſum vermis, & non homo. Nam iſte ſurſum in ſinu patris genitus, & in aere. i. in beata virgine de rore ſancti ſpiritus carne ſumpta, deſcendens ad mundi fluuium, homo factus, ipſis piſciculis. i. peccatoribus factus eſt in ſacramento altaris nutrimentum & cibus, dicens Ioan. 6. Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi. Et iterum. Caro mea vere eſt cibus. Iſte enim tunc ad nos deſcendit, quando ſol Dei filius ſignum virginis. i. ſignum virgineum perambulauit. Et illud procul dubio magis eſt mirabile, quia quamuis iſte vermis, ſcilicet Chriſtus in altari in plures particulas diuidatur, in qualibet tamen viuens vermiculus. i. ipſe Chriſtus totus inuenitur, qui diuiſionis detrimenta non ſentiens, totus & integer in qualibet particula reperitur, ſicut de cereo paſchali canitur, quòd licet ſit diuiſus in partes mutuati tamen luminis detrimenta nō nouit. Iſte er-
6 go poſtquam aliquandiu in mundo circuiuit & volauit, quo ad humanitatem mortuus fuit, & piſces. i. fideles donis & virtutibus impinguauit, quem vtique debemus in altari auidè & deuotè recipere, & etiam piſcatores. i. prædicatores debent hamos verborum ſuorum ad alliciendum piſciculos peccatores, cibo iſto ſpiritualiter inescare. pſalm. Tu das eſcam illorum in
7 tempore opportuno. ¶ Vnum mirabile ē in Pictauia, quod quia videtur incredibile, nullaten⁹ recitarem, niſi vulgatum & expertum a fide dignis audirem. Eſt. n. prope caſtrum quod dicitur Mirabellum, oppidum paruulum, quod in lingua gallica Puyialle, latinæ vero ſciſſuſpodius nuncupatur, cuius domin⁹ cum progenie ſua ſuper ſerpentes dicitur mirabile dominium habuiſſe. Vnde fit ꝙ ſi dominus dicti loci ad locū quātumcunque ſerpentibus plenum acceſſerit, & alte clamando ꝙ de loco recedāt, ex parte domini de podioſciſſo præceperit, nullus vnquam ibi amplius ſerpentem videbit: quinimo tunc recedētes inueniūtur, & facto edicto ibidem amplius nō morantur. Illud procul dubio non crederem, niſi a cunctis vulgatum & creditum eſſe ſcirem, & niſi etiam in ſcripturis ſimilia reperirē, ſed quia Sol. & Plinius de Marſis & pſillis maiora recitant, ideo ad iſta credendum me neceſſario inclinant. Iſta poſſunt applicari de exorciſmis eccleſiaſticis quia ſi ſacerdos exorciſmos ſacramētales fecerit, & ſerpentibus. i. demonibus ꝙ recedant ab homine præceperit, ipſi pro certo ſtatim fugient, & verba execrationis vel coniurationis eccleſiaſticæ ſuſtinere non valentes, hominem ſi ſe eis per peccatum non ſubiecerit, in pace & quietę dimittent. Quilibet. n. ſacerdos virtute clauium habet coercendi demones ptātem, iuxta illud Lu. 10. Ecce dedi vobis poteſtatem ſuper ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutē inimici. Vnde audiui narrari ꝙ diabolus qui quādam monialē ſpecie viri cognoſcebat, & eam de monaſterio clauſis ianuis extrahebat, poſtquam de parentum voluntate cōſecrata fuit, ipſam tangere non valebat, & tamen eidem a longè apparebat, & apoſtatare inducebat. Cognito ergo ꝙ diabolus eſſet,
8 pęnituit, & virtutem conſecrationis agnouit. ¶ In illa parte Pictauię quæ dicitur Santonia, inuentę ſunt aliquado Nereides, quæ ſunt piſces formam humanam habentes. Vnde audiui ꝙ in Oceano iuxta territorium quod dicitur Aruntū, tales piſces inueniuntur, qui capti pro miraculo reſeruantur. De quo etiā videtur recordari Plinius dicens li. 9. Nec paucio es inquit in Sanctonum littore. Sequitur: Nereides vero multas. Et ibidem dicitur ꝙ ſub diuo Auguſto plures in littore apparuere Nereides exanimes. Igitur poteſt dici ꝙ iſte Nereides formam mulierum habentes, ratione tamen humana carentes, ſignificant malas mulieres, quæ ſolum formam humanam & non rationē videntur habere, inquantum nunquam volunt actus rationis facere, ſed in aquis deliciarum cum piſcibus. i. carnalibus reſidere. Item ſicut a fide dignis audiui, in Sātonia prope Subiſiā eſt cemiterium ſanctt Amani, cuius ſatis eſt mirabilis cōditio, quia ſcilicet ſi quis de illa parochia moritur, cum ſepulchrum eius effoditur, nunquam mauſoleum reperitur, veruntamen ſi aliquis extraneus ſit ſepeliendus, ſtatim quòd in cemiterio cauare inceperis, a caſu mauſoleum præparatum inuenies. Atq; ita cemiterium illud extraneis ſepulchra præparat, quæ tamen a ciuibus ſuis abſcōdit & occultat. Iſta poſſunt applicari ꝙ magis debemus fauere extraneis quàm propinquis, quia pro cæteris paribus, magis debemus peregrinis & extraneis beneficia impendere quàm ciuibus atque notis, & hoc quia ciues melius poſſunt ſibi neceſſaria prouidere, extranei vero magis noſcuntur quam alij indigere. ideo bene præcipitur Deute. 10. Vos ergo amate peregrinos. Vel dic ꝙ illi cemiterio ſunt ſimiles multi, qui extraneos ſtipendiant & honorant, ipſoſque ſecum habere gloriantur & amant, ciues vero notos & familiares contemnunt, & dare eis ſeruitia vel officia nunquam volunt. familiaritas enim contemptum parit, & illa quæ de nouo veniunt, animus magis diligit, diuturna vero & ſi pluris valeant, vilipendit. Cuius tamen contrarium docet ſapiens. Eccleſi. 9. Non derelinquas amicum antiquum. nouus enim non erit ſimilis illi.

De prouincia. *Cap. 49.*

PROVINCIA eſt pars galliarum ſuperior, prope Italiam, quæ antiquitus Gallia Narbonenſis 1
eſt dicta. Illa ergo vſq; introitum Italię protenditur, & verſus Lugdunenſem Galliam taliter dilatatur, quòd etiam ciuitas Viennen. in Narbonenſi prouincia computatur, vt Plinius lib. 3. de naturali hiſtoria cap. 4. dicit. Eſt ergo Gallia Narbonenſis illa portio galliarum quæ nūc dicitur Prouincia, cum ſuis adiacentibus, in qua procul dubio ſunt multa mirabilia a natura creata, quæ ad mores redacta, ſunt ad ſalutem animarum vtilia atque ſana. Igitur ſecundum Geruaſium in Prouincia in ciuitate Arelaten. fuit antiquitus ante Chriſti aduentum valdę nefandus ritus, quia omni anno tres iuuenes de cōi emebantur & paſcebantur, & in fine anni Kalendis decembribus immolabantur, & ſanguis ſuper populum aſpergebatur, & ſic pro ſalute populi ſanguis innocens fundebatur ſuper aram quę inter duas columnas altiſſimas erat poſita in ſuburbio vrbis, in eo qui antiquitus rocheta dicebatur. Trophinus autem Chriſti diſcipulus regem & populum conuertit, & hunc ritum deteſtabilem aboleuit, & ſanguinem fundendum pro populo, Chriſti ſanguinem intelligendum monſtrauit. De iſto autem ritu videtur Plinius recordari. libr. 7. capit. 2. vbi ait. Nuperrimę trans Alpes hominem immolari, gentium earum more ſolitum. Chariſsimi quamuis iſte eſſet horror & error paganorū, potuit tamen eſſe figura diuinorum ſacramentorum. Per iſtos enim tres iuuenes intelligo Chriſtum, qui tres iuuenes, id eſt triplex iuuenis poteſt dici, cum triplicis ſit naturę inquantum continet animam corpus, & diuinitatem. Hic ergo pro ſalutę populi fuit immolatus, & aſperſione ſui ſanguinis popul⁹ a criminibus expiatus, quia ſicut dicitur ad Hebre. 9. Omnia penę in ſanguini mundantur, & ſine ſanguine non fit remiſsio pec-
catorum. ¶ Item Geruaſius dicit quòd in prouīcia Aquen, 2
caſtro quod dicitur Baldimentum, eſt rupes rubea inſtar corallij rubei, cuius fragmenta ſi fuerint accenſa, diuturnum lumen præbent, & quandiu materia durauerit, ſemper lucent, & ponitur hic de Aſbeſto lapide, qui ſemel accenſus ſemper ardet, de quodam etiam candelabro in templo veneris quod ſemper ardebat. Sed de hoc vide cap. de Aſbeſto. Adhuc ait Geruaſius quòd hic ſunt quidam cerei quos refert antiquitas a beata virgine cum domino præſentatos in templo, qui continuo ardentes nunquam conſumuntur. De candela etiam beatæ Mariæ Atrebaten. dicitur quòd quamuis ſæpiſsimè accendatur, nullatenus minoratur. Legi etiā in chronicis quòd tempore Henrici ſecundi imperatoris Romæ fuit inuentum corpus Pallantis gigantis integrum, quod plus quàm mille annis ſub terra fuerat, nec propterea corruptū, imo contra muros vrbis erectum ad murorum cacumina attingebat. In latere autem vulnus habebat ad latitudinem quatuor pedum, & habebat epitaphium inſcriptum. Hic iacet Pallas filius Euandri, quem lancea Turni militis interfecit. Fuit autem Euander de primis Romæ fundatoribus. In capite ergo ſepulchri inuenta eſt lucerna, quæ nulla aqua, nec vento aut liquore aliquo extigui poterat. Philoſophus autē quidam ſuum ingeniū probare volens, lapidem de ſubtus perforauit, & ſtatim ſubintrantes aere lumē extinxit. Per talia lumina chariſsimi poſſunt intelligi viri iuſti, qui exemplis & doctrinis illuminant totum mundum Mat. 5. Vos eſtis lux mundi. quia pro certo ſancti qui in igne charitatis fuerunt accenſi, lume & lucerna totius mundi fuerunt, qui in templo domini reluxerunt, & ad caput gigantis mortui Chriſti (qui duplicis ſubſtantiæ gigas dicitur) per ſuæ mortis memoriam iacuerunt, ſicut de Apoſtolis & pri-

diligentes & bonos ſed potius pigros & delicioſos, qui omni-
mo tales inde deponuntur, nec ibi viuere permittuntur. Alio
modo audiui de iſta turre, videlicet ꝙ cuſtodes nocturni quan
diu vigilant, nihil timent, ſi vero dormierint, ad ripam propin-
qui fluminis ſed poſitos in mane reperient. Illud ergo de pręla
tis poteſt dici, quia vere ſi in turri eccleſiæ ſibi cõmiſſa per dili
gentiam non vigilent, ſed in delicijs torpeſcant & dormiāt, in-
de deponi merentur. Si vero ſint diligentes & vigiles, ibi ma-
nere ſine moleſtia comprobantur. Ideo Apocalyp. 3. Eſto vigi
lans, & confirma cętera quæ moritura erant. Si ergo non vigi-
7 laueris veniam ad te tanquam fur, & neſcies. ¶ Item audiui
ꝙ in ciuitate Viennen. eſt turris quam demones fundauerunt
totam integram. Narratur autem (neſcio an vera narratione)
ꝙ cum in illa turri quendam clericum inimici ſui quibus inui-
ſus erat, incluſiſſent, de nocte facta demonũ inuocatione, Vien
nam ſe & turrim portari fecit, quæ adhuc ibi integra præſe-
uerat. Iſtud ſignificat ꝙ turres. i. alti principes & potentes, qui
clericos. i. res eccleſiaſticas iniuſte detinent, a diabolo portabū-
tur a ſua patria in aliā. i. de mundo ad inferos transferentur. Ad
litteram etiam tales eccleſiaſticarum rerum prædones videm⁹
terras & poſſeſsiones vendere & tandem locum & terram præ
paupertate mutare. Iob 14. Mons cadens defluit, & ſaxum trāſ-
8 fertur de loco ſuo. ¶ In prouincia in dioceſi Aquen. eſt quod-
dam caſtrum quod dr̃ Noth, in quo magna rupes eſt, quā ſi di
gito modico impuleris, totam ad facilem motũ duxeris, ſi vero
totum corpus aut infinita plauſtra boum admoueris, immobi-
lis perſeuerat, vt Geruaſius dicit. Plini⁹ vero ſimile videtur re-
cipere, dicens libro 2. c. 98. ꝙ iuxta barpaza opidum Aſiæ cau
tes ſtat horrenda, vno digito mobilis, eadem ſi toto corpore im
pellatur, reſiſtens. Iſtud poteſt applicari ad officium correctio
nis. Sũt enim multi ad modum rupium duri & obſtinati, & ad
omne malum ponderoſi & inclinati, qui tamen ſi digitu tāgan
tur. i. ſi oſtenſiuè & manuductiuè benignè tractentur, & ſua-
uiter & ſine violentia a prælato vel prædicatore vel confeſſo-
re arguantur & corrigantur, ſtatim mouentur ad bonum, & a
duritia ſui propoſiti remouentur, ſi vero cum toto ſuo conatu
& impetu, adhibitis ſcilicet violentis punitionibus & exaſpera
tionibus ipſos monere & corrigere contenderint, nihil profi-
ciunt, quia magis ac magis indurati, in ſuo malo propoſito ſta-
bilius & obſtinatius radicantur. Magis ergo proficit digitalis
& benigna monitio quàm humeralis & impetuoſa correctio.
ideo prælati qui magis vtuntur auſteritate quàm benignitate,
reprehenduntur a domino Matthęi 23. dicente quòd ipſi alli-
gant onera grauia & importabilia humeris hominũ, digito au
tem ſuo nolūt ea mouere. Ac ſi diceret quòd melius eſt digito
monitionis mouere, quàm grauibus oneribus homines fatiga-
re. Vel dic quòd hominibus qui cõtra fortes tribulationes præ
9 ualent, & contra leues minus conſtant. ¶ Vnum notabile dicit
Geruaſius quòd in dioceſi Naſionen. eſt caſtrum Dei Ioois,
quod in quadā valle vndique altis montibus circunſpecta poſi-
tum, vſq; ad tempora Caroli magni nullus venti flatus quanq̃
leuiſsimus intrauerat, propter quod ipſa vallis quæ glebam ha
bebat fertilem, in ſe penitus ſterilis erat, & omni humano com
modo inutilis permanebat. Verum cauſam ſterilitatis reperiēs
vir ſanctus Cęſarius Arelaten. Archiepiſcopus mare Ponticũ
adijt, & chirothecam vento maris impletam conſtrinxit. Acce
densq; ad dictam vallem inutilem, chirothecam contra quen-
dam ſcopulum iniecit, ventumque perpetuum in Chriſti no-
mine emittere eum iuſsit, ſicque factum eſt quòd rupes facto
foramine per ſciſſuram ventum ſemper eructat, quem Ponta-
num ventum, quaſi a ponto diuinitus illuc tranſlatum, vulgus
appellat. Certos autem habet terminos ille ventus, quos non
tranſgreditur. Vñ illi qui in valle ab ipſo flagellantur, ſi extra
vallē exeāt, ab ei⁹ impetu liberātur. Terra aũt illa virtute flatus
facta eſt ſalubris & fœcunda, quæ vſque ad Caroli magni tem
pora fuerat infœcunda. Dic quòd iſta terra ſignificat genus
humanum, quod nullum fructum bonorum operum antiqui
tus producebat, imo propter peccatum Adæ & propter caren
tiam boni flatus. i. ſancti ſpiritus, qui ipſam donis & gratijs non
perflabat, ſterilis ſpiritualiter permanebat. Eſa. 47. Venient ti-
bi ſimul duo hæc, ſterilitas & viduitas. Sed quid? Pro certo epi-
ſcopus noſter Chriſtus huic ſterilitati compatiens, de mari pa
radiſi ad ſcopulum huius mundi ventum. i. ſpiritumſanctum
attulit, ipſumque ſuper corda fidelium ſpirare iuſsit, & ſic me-
diante eo vallem humani generis donis & gratijs fęcundauit,
dicens illud 4. Regum 2. Sanaui aquas has, & non erit vltra in
eis mors neq; ſterilitas. ¶ Item idem Geruaſius dicit ꝙ mirabi 10
le eſt ꝙ aqua maris aliquando conſtringatur in glaciem, aliquō
condenſetur in ſalem. A parte. n. ſeptentrionis mare propter
intenſa frigora cōgelatur, a parte vero meridiei mare propter
calores inténſos in ſalem inſpiſſatur. & ſic vult concludere Ger-
uaſius ꝙ impoſsibile eſt oceanum in circuitu nauigare, & hoc
(vt ait) quia aqua eius in meridie calore denſatur, in aquilone
vero frigore conſtringitur & congelatur. Plinius vero lib. 2. c.
69. Naturalis hiſtoriæ alterius eſt opinionis, & oſtendit quo-
modo Oceanus fuit totus diuerſis temporibus nauigatus. Di-
cit enim ꝙ aliqui ex Hiſpania in Æthiopiā pro mercaturis na-
uigant, alij vero de Æthiopia in Indiam transfretant, & ſic illi
per partes orbis torridas tranſmeant. Dicit etiam quoſdā fuiſ-
ſe qui de India in Germaniam tempeſtate appulerunt. Et con-
ſtat de Germania in Hiſpaniam nauigijs iri poſſe, & ſic (vt ait)
eſt poſsibile totum circuitum oceani nauigaſſe. Dimiſſa ergo
iſta diſputatione, ſolummodo moralizemus verba Geruaſij, &
dicamus quòd valde eſt periculoſum & difficile tranſire Ocea-
num huius vitæ fluctuoſæ, nam quia ibi viget frigus indeuotio
nis, quod quoſdam per obſtinationem cogelat, viget etiam ibi
in alijs calor concupiſcentiæ, auaritiæ & ambitionis, qui quoſ-
dam per parcitatē cōdēſat, & in ſalſam amaritudinem ſalis eos
mutat, ideo difficile eſt ibi tute ſine peccato viuere, & inter tot
impedimēta ē quaſi impoſsibile virtualiter nauigare 2. ad Co
rin. 12. Periculum in mari. ¶ Item dicit idem quòd in prouin- 12
cia in caſtro de Pinolen eſt aqua lympidiſsima, quæ quamuis
omnia decoquat, nunquam tamen bullit. Expone ſicut ſupra
cap. de Gallia §. 10. vbi inuenies de fonte cuius aqua non bul-
lit, & tamen coquit, & de alio cuius aqua bullit, & tamen non
coquit. ¶ Item ponit Geruaſius de vermiculo quo tinguntur
precioſi panni, & dicit quòd in prouincia in aliqbus mariis cō-
finijs eſt arbor in lingua illa dicta Quas, cuius cortex, fructus
flores & folia cariſsimè venduntur, & eſt ad quantitatem du-
mi, cum folijs pungitiuis, circa cuius radicem circa menſem
Maij generantur quædam puſtulæ, molles, & humore rubeo
plenę, quæ rore cęleſti ibi generant, & inde magiſtraliter ne hu
mor defluat, euelluntur, & ad ſolem ſiccantur, & poſtea in co-
rio conſuuntur. Circa vero æſtuale ſolſtitium in vermiculos
conuertuntur, & de ſanguine illorum vermium color qui ver-
miculus dicitur, efficitur de quo (quod mirum eſt) nullus pan
nus line⁹ tingitur, ſed ſolũ in re quæ de re animata excerpitur,
vt in ſerico vel in lana color ei⁹ imprimitur, qui color vermicu
lus appellatur a vermib⁹. Re vera per iſtũ vermiculũ poſſum
Chriſti purpureũ ſanguinē intelligere, & per vermem poſſum
ipſum Chriſtum ſpiritualiter annotare, qui etiam dicit in pſal.
Ego ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abie-
ctio plebis. Igitur dico quòd de arbore paradiſi fuit aſſumpta
puſtula roris cęleſtis. i. ipſe Dei fili⁹ benedictus, qui calore ſan
cti ſpiritus excoctus, poſitus fuit in corio vteri virginalis, vbi
ſine virili ſemine per beatam incarnationē in vermem. i. morta
lem hominem eſt mutatus, quia ſicut dicitur 2. Regum 23. Ip-
ſe eſt ſicut tenerrimus ligni vermiculus. Sanguis igitur iſtius
vermis fuit extractus per paſsionem, vt exinde tingeretur ani-
ma per paſsionis diuinæ meditationem, & coloraretur & orna
retur per virtutum omnium perfectionem, ſicut dicebat illa
beata Agnes, Sanguis eius ornauit genas meas. Sed vnum eſt
aduertēdum quòd iſte precioſus color, hoc eſt tinctura ſangui
nis Chriſti, & ſuæ compaſsionis, non adhęret lino vel canabi. i.
affectioni & conuerſationi malorum inſenſibilium & mortuo-
rum, ſed ſolum adhæret lanæ vel ſerico, quæ de rebus animatis
excerpuntur, id eſt veſti & conuerſationi iuſtorum per gratiā
viuificatorum. Nam ſola lana. i. ſola affectio vel cõuerſatio vi-
ri iuſti, animati & viuificati per gratiam, virtute Chriſti ſangui
nis ſpiritualiter coloratur, mali vero obſtinati & ſpiritualiter
mortui conuerſatio, virtute huius ſanguinis nullo pacto immu
tatur. Ideo de iuſto dicitur Geneſ. 49. Lauabit in vino ſtola ſuā,
& in ſanguine vuę pallium ſuum. ¶ Gratia pręmiſſorũ Gerua- 13
ſius recitat de vermibus qui ſericum faciunt. Dicit. n. quòd illi
vermes ſunt a principio quaſi ſemina ſinapis, qui in vere pānis
inuoluti, in ſinu dominarum & virginum tenentur, & caloris
beneficio viuificantur, & in vermiculos transformantur, qui
folijs mori expoſiti, ipſa ſtatim rodere incipiunt: et ſuper tabu-
la expāſi cito in vermium groſsitiem creſcũt. Adueniente ergo
tempore operandi continuantes ieiunium ſericum ex ſe et ex
ſuis viſceribus conficiunt, circa ſe exinde globum faciunt
et in eius medio ſe includunt. Poſt pauca vero tempora in-

ſtar papilionum alati globom ſerici penetraot,& dum auolare patant,maſculi fęmiois ſe copulanr,ſicque tridoo caudatim in æſtu ſuæ libidinis perſeuerant, qni ambo moriuntur pariter & expirant,maſculus autē primo moritur, poſtea autem fœmina moriendo ſemē emittit,vnde eo(quo dictū eſt)ordine generatio tandē ereſcit. Proiectis eius cadaueribos ſemen generationis recipitur,& vſque ad veris tempora reſeruatur. Vincētiua vero huoc vermen videtur vocare laoiſicum vel bombicem, quod idem eſt,& inde facit titulum. De iſto etiam verme phyſiologus memioit,qui vermes iſtos bombyces vocat. Hæc autem miſcere hoc loco nolui,quia ſupra io libro de animalibus, de bōbyce ponitur. Per iſtud ſemeo quod ooo eſt de oatura humana,& tñ per calorē humaoū transformatur in vermē,intelligo Dei filiū benedictū,qoi de ſuę diuinitatis [illegible] narura nihil habebat homanum,imo ipſe ab æteroo fuit ſemeo cœleſte & diuinum.Iſtud ergo ſemē patris in tempore veris, vtpotè io martio,fuit in ſinu humano,in gremio. ſ. vteri virginalis poſitum, vbi diuina virtote fuit ſicut in terra aliena,in vermen. i. in hominem transformatum,& ad rodendum folia mori.i.cibos eateriores mortales, & ad lucē hui⁹ aeris editū & emiſſum,ita ꝙ propriè de iſto ſemine Dei patris poteramus dicere ipſi patri illud Gen.15.Scito ꝙ peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua.Iſte ergo vermis Chriſtus vbi vidit tempus faciendi opus ſalutis humanæ, ieiunium &,abſtinentiam continuauit.Matt.4.Cum ieiunaſſet 40.diebus.&c.Et de ore ſuo telam & ſericum doctrinæ euangelicę propinauit. Tandem amore vxoris ſuæ,ſ.animæ Chriſtianæ,mortem ſubijt, & ſemen filiorum Dei per gratiam generauit,ita ꝙ fideles poſſunt dicere illud Iob 8.Semen Abrahæ ſumus,& non ſeruiuimus vnquam. Vel dic ꝙ per iſtos vermes intelligo vſurarios & auaros,qui ꝓ certo in principio ſunt ſicur ſemen ſinapis.i.parui paupeies & minuti, & de humili plebe nati, & more ſinapis ad accipiendū ruſticos per naſum(iuata vrbaoum vocabulum)pręparati.Sed pro certo in ſinu hominum.i.in curia maguatum, per fomentum alicuios pſooæ,& per ſuſtētamentum alicuius prælati vel priocipis,iſti quandoq; in ſtatu ereſcūt,& vermes groſsi.i.magni indices & officiales,vel etiam vſurarij diuites ſiunt, q omnia folia.i.omues poſſeſsiones aliorum vſuris & rapinis corrodunt. Iſti etiam quaodoq; ieiunaut,& via ad ſaturitatem comedere volūt,& ſic habitaculum ſericum.i.domos plenas diuitijs ſibi cōſtruunt, & tādē alati papiliones.i.nobiles & milites fieri volūt, ſeque poſtea cum ad plenum ditati ſunt in libidine eaercere cootendunt,& io delicijs viuere proponunt.Sed vere cito venit mors temporalis & æteroa,per quam gaudia cnocta perdoot.Semeo autem ſuum improbum,ſ.malos parentes & filioa deſerunt poſt ſe,qui ſimili modo poſt parentes ſuos folia mori .i.pauperum poſſeſsiones diripiuot & cōſumunt. Ideo tam de patribus ꝗ de filijs pōt dici illud Eſa 1.Væ genti peccatrici,populo graui iniquitate,ſemini oequam filijs ſceleratis. Vel dic ꝙ multi ſunt qui licet diuina virtute geniti,ad gradum alicui⁹ perfectionis producti,filoſq; ſacræ ſcripturæ paſti fuerint,ieiunijſq; intenderint,& per pręedicarionem ſericum.i.multa bona documeota ea ore ſuo emiſerint,& tandem alis contemplationis receptis ſurſum ad cœlum per affectionem euolare propoſuerint, ſit tamen quandoq; ꝙ cum fœminis per luxuria ſe copulant,& ſic vitam gratiæ,famæ & gloriæ perdoot, & per culpam & æteroam miſeriam ſe occiduot & oecanr,& ſemen malorum eaemplorum alijs tribuunt & propioāt.& ideo dicit Auguſtinus, Nihil adeo virilem animum ab arce contemplationis eijcit,ſicut fœmioę blandimeota. Vel dic ꝙ bombyx quæ quādo vult operari,totum ſtercus de vētre ſuo eijcit,& tūc ad ſolem corpus eius luceſcit, & tāquam teator induſtrius, vt melius operi vacet, tunc comedere reouit,ſignificat bonum religioſum,qoi ſtercora diuitiarum debet de veotre ſuę affectionis per contemptum eijcere,& per hoeeſtam conuerſatiooem luceſcere,ieiunio & orationi iotendere, ſericum virtutum contexere,& ſic alis contemplationis receptis, ſpirituali generationi.i.prædicationi vſque ad mortem vacare & intendere exemplo Chriſti,qui poſt ieiuoum iuit ad prædicandum. Matth.& Luc 4.Vel dic quòd bombyx quæ ſepelit ſe in filis ſuis, vt melior renaſcatur,ſecundum phiſiologum,eſt vir humilis, qui in hoc muodo ſe ſepelit & recoligit in ſeipſo, vt tādem io reſurrectione alatus & glorificatus renaſcatur in paradiſo. Vel dic ꝙ iſte eſt bonus ſcholaris, qni folia mori, id eſt ſcieotias ſapientum debet per ſtudium rodere, & in filis, id eſt in libris ſuis ſe dēt per ſtudium inuoluere & abſcondere, & vt meli⁹ addiſcat,

aliqnotiens ieiunare, & ſic per acquiſitionem ſcientiæ poterit
alatus & fortificatus, alis ēt beneficiorum dotatus ad patriam
reuenire, & ſi neceſſe ſit, vaorem accipere,& generationi va-
care.Figura de Iacob,Gen.30.& deinceps,qui in terra aliena
diuitias & vaores ſeruiendo Laban acquiſiuit,& ad parētes po
ſtea diues rediuit. Qnia pro certo ſcholaris qui ſeruiendo La-
bau,hoc eſt doctoribus,io terra aliena moratur,vaorem.i.ſciē-
tiam acquirit, & diuitias cumulat, & ſic gaudens ad propria
reuenire comprobatur.Apoc.12.Datę ſont ei alæ duæ aquilę,
vt volaret.Duæ.n.alæ ſunt ſcientia & diuitiæ,quæ per ſtudium
acquiruntur.Vel dic ꝙ bombyx quæ moritur generādo,& ei⁹
fœmina pariendo,ſignificat hęreticos & malos ſuggeſtores,&
eornm ſubditos ſequaces & auditores.Iſti.n.dum generāt.i.dū
male doceot,ſuggerunt & prædicāt,per culpam & mortē ęter
nam moriuotur,fęminæ vero.i.ſequaces & auditores finaliter
runc pereunt, dum verba concepta patiunt.i.dum mala ta-
lium documeota eaequuotur.Quod etiam de qnibuſcunq; ma
lis ſuggeſtoribus poteſt dici,qoia doctor & diſcipulus,& præ-
ceptor & executor damnantur.ad Rom.1. Quoniam qui talia
aguot,digni ſuot morte æterna,non ſolnm ipſi,ſed qui eis con-
ſentiunt.¶ Adhuc gratia præmiſſorum(licet ſim eatra mate-
riam prouinciæ)occurrit mihi quod dicit Odoricus,videlicet 14
ꝙ circa montes Caſpios ſunt quædam loca vbi naſcuntur pe-
pooes maaimi,io quorum medio beſtiola ad modum chirogril
li naſcitur,quæ vna cum pepone matre ſua cibus incolis effici-
tur.Talis beſtiola eſt Chriſt⁹ qui ſine virili ſemine in vtero pe
ponis.i. virginis matris natus in ſacramēto altaris fuit homini-
bus cibus factus Ioan.6.Caro mea vere eſt cibus. ¶ Dicit Ger- 15
uaſius ꝙ in prouiocia eſt ioſula Irmēſis,vbi pollet religio mo
nachorū, in qnam inſulā nullus penitus vermis intrat. Sic ve-
rè dico ꝙ nullus vermis inuidiæ vel cogitationis pueriſę debet
intrare in locum vel collegiū vbi ſolitum eſt religioſos & mo-
nachos habitare.¶ Secundum Gerua.in prouincia eſt quidam
foos perlucidus,in quem ſi lapidem vel lignum vel aliquā hu- 16
iuſmodi materiam proieceris,ſtatim de fonte pluuia aſcendet
qua te totum aſperſum & humectatum videbis.Talis foos eſt
beata virgo,vel etiam Chriſtus,vel quilibet ſanctus,qoia pro-
cul dubio ſi in ipſo aliquem lapidem.i.aliquam orationem vel
deuotionem proijcimus, vel ſi proipſis elemoſynam vel pere-
grioatiooem,aut aliud bonum opus facimus,ſtatim pluuia ſuę
gratiæ veniet,aqua nos humectatos ſentiemus. Geoe.2.Fons
egrediebatur irrigās ſuperficiem terræ.Vel dic ꝙ talis fons eſt
homo impatiens,quia ſi ipſum lapide alicuius diſplicentiæ ꝑ-
cuſſeris,ſtatim ipſum cōtra te inſurgere,& te verbis & iniurijs
niteotē ſummergere videbis ita ꝙ tu poteris dicere illod pſal.
Super me confirmatus eſt furor tuus,& omoes fluctus tuos in-
duxiſti ſuper me.¶ Item Geruaſ.dicit ꝙ in prouincia in dioceſ. 17
Aquen.in caſtro Ponteoes tempore ſuo erat nux quę a coroice
ferebatur plantata,& cum aliæ noces fructificabāt,hæc globū
inſtar pomi vel pineę faciebat,quo fracto ſex vel ſeptem aut de
cem nuclei qnandoq; inde eliciebantur,& intra inueniebātur.
Talis nux videtur eſſe crux,quam coroix nigra.i.Iudeorum po
pulus plantauit & ereait,quia pro certo fruct⁹ eius, ſ. Chriſt⁹,
multos nucleos.i.multas virtutes in ſeipſo cōtiouit.Vode ſi vis
habere ſex nucleos.i.ſex opera miſericordiæ,vel ſeptem mora-
les virtutes,vel decem mandata legis omnia io illo fructu po-
teris reperire.Dan.4.Fructus eius nimius & eſca vniuerſorum
in ea.Vel dic quòd arbor eſt eccleſia,fructus eius eſt vir iuſt⁹,
qui de nucleis & de lignis ſpiritualibus.i.virtutibus plura con
tinet,& exemplariter exhiber.&c.ſicut ſupra.Vel dic ꝙ nuclei
eccleſię ſunt religiones & collegia,iotra quæ multę cootinen-
tur perſonæ.&c.Vel iſta nux eſt paradiſus,in qua vnus fructus
Deus multos miniſtrat nucleos,id eſt diuerſam multitudinem
præmiorum.¶ Item Geruaſius dicit quòd in prouincia ad con 18
finium vrbis Maſsilien. arbor erat quæ ad modum fabæ ſili-
quas faciebat,ſed in ipſis ſiliquis nihil præter lapides contine-
bat,ita vt ibi fructus expectanti,lapides ferret. Adhuc etiam
intellexi eſſe in prouincia tales arbores. Dictum eſt tamen mi-
hi quòd iſtæ ſiliquæ ſuot comeſtibiles, fructus tamē interiores
duri ſunt,& lapidei & infrangibiles.Pro certo tales ſunt mul-
ti, qui exterius in apparentia videntur habere ſiliquas, id eſt
videotur prætendere aliqua bona ſigna producendi bono-
rum operum bonos fructus, vtpotè quia habent bona verba
vel bona virtutum principia, ſed pro certo contrarium eſt,
quia ſi ipſos aperire & inueſtigare volueris, nihil boni in ip-
ſis inuenies aut videbis præter lapides duros, id eſt præter
obſtinationem

obſtinationem mentis, prærerq; dura verba & opera, quib' la-
pidant ſocios & vicinos. Vnde de talibus poteſt dici illud Eſa.
5. Eapectaui vt faceret vuas, fecit autem ſpinas. Vel dic q iſta
arbor eſt mundus, qui pro certo promittit tibi delectabiles di-
uitiarũ & deliciarũ fruct', quos in ſuis ſiliquis. i. io ſuis ſtatibus
& officijs ſupponit eſſe contentos, ſed pro certo ſi tu diligenter
inueſtigare volueris, illa quæ in talibus ſiliquis. mũdi ſtatib' &
officijs contenta ſunt, nõ fructus ſed lapides noo bona ſed ma-
la, non delectabilia ſed grauia eſſe videbis. Vnde breuiter mun
dus eſt ille a quo nos petimus cotidie panem, & ipſe nobis por
rigit lapidem. Luc. 11. Quis autem ex vobis patrem petit panẽ,
nunquid lapidem dabit illi? Vel dic q iſta arbor eſt diabolus,
vel etiam fortuna, qui beatulis ſuis vidẽtur multa promittere,
& obtinenda ſuggerere, cuius tamen cootrarium ſolent redde
re, quia diabolus promittit fructus bonorum temporalium, &
finaliter ipſe dat lapides tormentorum ſpiritualium & ioferna
19 lium. Luc. 11. Pro piſce ſerpentem dabit illi. ¶ Hic Geruaſi' ad
oſtendendum brutorum naturalem induſtriam, & quandam
rationis apparentiam, ponit eaemplum de quodam coruo, qui
talem diſcretionem habebat, q hoſtiles inſidias eaplorabat, &
tranſuolatis montibus ſi quid repentinum aut inſidioſum vide
rat, loquendo caſtri domino referebat. Pecuniam autem quam
inter rupes occultauerat, ad aleam ludentibus mutuabat. Hic
ergo cum dominam caſtri cuidam nimis eſſe familiarem com
periſſet, poſt multas denunciationes dominæ factas, ad vltimũ
adulteriũ prodidit, adulter vero coruum ſagitta petijt & occi-
dit. Simile autem audiui de anicula alia, quæ adulterum occul
tatum in domo domino ſubito venienti prodidit. De alia etiã
audiui q domino ſuo reuelauit q domina vnam anguillam co
mederat, quo domina indignata, caput auis depilauit, & pro-
pterea auis nunquam amplius loqui voluit. Poſt multum vero
temporis cum quidam caluus domum intraret, auis incępit cũ
eo loqui, & petere vtrum de anguilla locutus fuerat cum capi
te etiam depilatus eſſet. Audiui etiam ab homine fide digno q
in dioceſi Leodico. apud quendam qui vendebat ceruiſiam ſeu
godallam, erat auicula optimè loquens. Cum ergo io vaſe vbi
facta erat ceruiſia, cattus ſubmerſus fuiſſet, auicula in auribus
venientium ad emendum, cępit tantum & tãdiu clamare chat,
chat, chat, q homines rem perceperũt, pp quod indignata do-
mina domus auiculam in latrinam proiecit, & de ſup ſtercora
uit, ita q totam aniculam inquinauit. Auicula vero tandẽ de la
trina eaiẽs, & ſuper domos p villam fugiens vidit gregem vac
carum quæ ducebantur ad paſcua, & cum inter eas eſſet vna q̃
iacendo fuerat permerdata & fœdata, auicula cępit iuxta eam
volitare, & recordans qualiter pro eo q de ceruiſiæ vel godal-
la locuta fuiſſet, in latrina fuerat de merdata, cępit iuxta vaccã
clamare, vacca, vacca, tu locuta fuiſti de godalla. & hæc ſæpi'
replicauit Gallicè, vachę, vachę, tuas parle de godalle. In his
ergo apparet induſtris beſtiarum. Iſta poſſunt applicari, q ma-
lum eſt aliquando dicere veritatem, & q melius eſt multa ſub
diſsimulatione tranſire, quàm de perſonis maioribus veritatẽ
dicere. Dato. n. q aliquis coruus. i. aliquis familiaris vel ſeruus,
bonus & fidelis domino exiſtat, inſidias & pericula ſibi dicat,
non eſt tamen tutum de alijs maioribus ſibi loqui, quia vbi nõ
aduertet. ſagittam alicuius accuſationis contra ipſum proijciẽt
ita q ipſum a ſtatu & gradu ſuo ſi poſsint, deijcient vel forſan
interficient. Scriptum eſt. n. Mors & vita in manu linguæ. Pro-
uerb. 18. & Amos 5. Oderunt in porta corripientem, & loquen
tem perfectè abominati ſunt. Vnde audiui q cum in tẽplo ido-
lorum quidam theſaurum ſuum dimiſiſſet, & latro quidam ſur
ripuiſſet, & vnum idolum fuiſ domino detexiſſet, propter qđ
idem fuit idolo caput ſi egiſſet, & alius ab alio idolo veritatem
de quodam furto requireret, noluit reſpondere, ſed ſolum hoc
ſibi dixiſſe fertur, Malum eſt (inquit) loqui, malum eſt tacere,
tempora mala ſunt, quia ſi quis verum loquitur, caput ei fran-
gitur. Ideo Apoſtolus ad Gala. 4 Inimicus factus ſum vera di-
20 cens vobis. ¶ In prouincia dioceſi Naſion. circa caſtrum dictũ
tercicolem, eſt lacus altè profunditatis, vbi ad modum prati
excreuit cruſta deſuper, quæ omni anno herbam proferens, re
ſtibus ad littus trahitur, & inter plures cohęredes per partes ſe
cta & diuiſa, tandem libera dimiſſa iterum in vnum pratum re
iungit & vnitur, vt ait Geruaſius. Ego autem de iſto prato a re
ligioſis viris mirabilius audiui, videlicet q vbi particula prati
diuiſa fuerit, pro voluntate cuiuſcunque per lacum trahi pote
rit, & deſuper bos & aut ouis ad paſcendum ac ſi eſſet in ter-
ra, poni poterit. Cuius etiam ſimile audiui eſſe in Gallia circa
Narbonam, vbi eſt lacus profundiſsimus ſicut pute', & ibi cru
ſta ſuſtinens animalia. &c. Si etiam de illa particula aliqua gle-
bula eatracta, vſque ad aquam penetretur, & canabis pro ma-
defaciendo, vel aliquid aliud infra ponatur, & deſuper cũ eain
de eatracta glebula foramen obſtruatur, quomodocunque di-
cta particula prati tracta fuerit, ſemper illud quod in aqua ſibi
ſubiecta poſitum eſt, ſecum trahit. Et quod valde mirum eſt,
ſi plures manipulos canabis ibi poſueris, ipſus amoto cooper-
culo ordine quo poſiti ſunt a foramine eaire videbis. Per pra-
tum iſtud in lacu fluctuans, eccleſiam intelligo vel religionem
fluctuantem in mundo. Per particulas vero prati, perſonas par
ticulares ipſius. Per manipulos autẽ intromiſſos intelligo pec-
cata in corde interius occultata. Igitur ſi aliquã particulã, hoc
eſt, perſonam aliquam per diabolum contingat a ſuo toto, hoc
eſt, ab vnitate & communitate eccleſiæ vel regionis per pecca
tum vel per odium aut apoſtaſiam aut hæreſim ſeparari, & me
diante reſti improbæ voluntatis vndiq; per mundi lacum deue
hi & deduci, & a littora bonorum terrenorũ adduci & trahi,
vt. ſ. herba virtutum quæ in ipſo eſt poſsit ab ipſo diabolo de-
falcari, & beſtijs. i. carnalibus vitijs depaſcenda exponi, procul
dubio ipſa particula. i. ipſa perſona debet ad partum dimiſſum
. i. ad ſocietatem & communitatẽ religioois vel eccleſiæ a qua
fatuè receſſerat, per pœnitentiã reuenire, & per pacem & con
cordiam cum illa ſe iterum vnire, dicens illud Matth. 12. Re-
uertar in domum meam vnde eaiui. Verum quia diabolus tali
homini tradit manipulos canabis ſui, i. diuerſa vitia & pecca-
ta, q intus in eius conſcientiam immittit, & deſuper os per con
fitendi verecundiam ei claudit, & ſic ipſum faſciculum pecca-
torum quocunque vadat, ſecum ab ipſo trahit facit, ideo de-
bet talis pęnitens foramẽ oris apertum habere, & receptos ma
nipulos, id eſt intromiſſa peccata, eo quo ipſa receperat ordi-
ne, per cõfeſsionem emittere, & diſtinctè vnum poſt aliud ea-
plicare, & ſe ab eis vacuare, & diabolo qui ipſa ſibi commiſe-
rat, reſtituere, & ſe ipſis nequaquam ampli' onerare, dicẽs ipſi
diabolo illud Matth. 20. Tolle quod tuum eſt, & vade. Bonus
enim debito debet reddere quod recepit. ſic bon' peccator de
bet confitendo diabolo dimittere quod ſibi tradidit & commi
ſit. Quod boni potuit figurari Ioan. 8. vbi mulier adultera ac-
cuſatoribus vno poſt alium exeuntibus, poſt ſcripturam domi
ni quam faciebat in terra, remanſit ſola, & a Chriſto eatitit ab-
ſoluta. Sic verè adultera conſcientia poſtquam vitia a quibus
apud Chriſtum accuſatur, vnum poſt aliud in confeſsione eai
uerũt, ſolent libera manere, & abſolutioois beneficium a Chri
ſto vel a ſacerdote Chriſti vicario reportare. Et aduerte quòd
iſti accuſatores incęperunt a ſenioribus eaire. In quo notatur
quòd maiora & antiquiora vitia ſunt prius confitenda. eaem-
plo Eſau, quæ erat deterior, & tamen eaiuit primus de ventre.
Gene. 25. Vel dic quòd iſtud pratum ſignificat hominem gra-
tum, qui manipulos. i. beneficia quæ a Deo vel a ptoaimo reci-
pit, debet gratiarum actionẽ reprẽdere, & ipſa ſuo ordine ſuo
benefactori oſtendere & referre, & ſic neceſſe ſit ipſa reſtitue-
re, & pro viribus compenſare, iuxta illud Matth. 22. Reddite 22
ergo quæ ſunt Cęſaris Cęſari, & quæ ſunt Dei Deo. ¶ Adhuc
idem Geruaſius ait q in prouincia Aquen. circa caſtrũ prodij
Michaelis eſt pratum quod vbi primo paſſu tetigeris, totũ pra
tum mobile reddis, ipſumque vſq; ad ſuas extremitates cõtre-
miſcere facies. Incolæ ergo venientibus prædonibus ſolent il-
lic animalia ſua ponere, prædones vero motione prati perter-
riti non audent aoimalia inuadere. ſimilia etiam loca dicit eſſe
in montibus Valentin. Plinius etiam lib. 2. cap 96. dicit eſſe lo-
cũ in Gabinenſi agro nõ procul a Roma, qui ad ingreſſum fer
mè per. cc. iugera tremit. De Calamine etiam ioſula mobili
quæ eſt in lydia, dicit quòd bellu mitridatico multorum ciuiũ
fugientium illuc facta eſt ſalus. &c. Tale pratum videtur eſſe
mundus, in quo nihil eſt ſtabile, ſed cuncta ſunt mobilia & flu
xibilia ſiue ſtatu. Quia igitur mundi incolæ, id eſt demones
bona ſua temporalia in mobili huius mũdi varietate collocãt,
deberent prædones, id eſt auari timere, & ab iſtorum bonorũ
occupatione & acquiſitione abſtinere, quando ſcilicet omnia
mobilia & corruptibilia eſſe ſpectant, quia pro certo ſapiens
qui nobilitatem temporalium conſiderat, territus proſequi
ceſſat, & ad ipſorum obtentum per deſiderium non anhelat.
pſal. Mouebuntur omnia fundamenta terræ. ¶ In prouincia in 22
caſtro Rochamaura ſecundum Gerua. erant quædam ſpecies
vitium, quæ ab incolis vocantur brumeſtes, racemos groſsio-
res cæteris faciẽtes. Hi ergo botri florẽt, & pducũt racemos vt

cęterę vineæ,ſed vbi ad vigiliam beati Ioannis,ſ.in ęſtiuali ſol
ſtirio peruentum eſt nec floꝛ nec fructus in eis apparebit, imo
quicquid in eis ad fructus pertineat,euaneſcit. Tales ſunt mun
di diuites,quia nunc videntur florere, & in diuitiarum fructi-
bus abundare,quando vero ęſtiuale ſolſtitium.i.æſtus & ardor
diuini iudicij apparebit,tunc in iſtis nihil de diuitijs videbit,
imo flos ſuæ gloriæ & fructus ſuæ opulentiæ penit⁹ diſparebit.
pſal.Dormierũt ſomnũ ſuum,ſ.mortis,& nihil inuenerunt viri
diuitiarum in manibus ſuis ¶ In prouincia ſecundum Geruaſ.
qua Italiam reſpicit,via ęſtatis breuiori,ſed periculoſiori, val-
lis eſt dicta lentuſcula,in cuius apice ſiquis clamauerit,aut tuſ
ſierit,ſeu aliquid dixerit, ſtatim ex altis rupibus nix coagulata
deſcẽdit,& deſcendendo aliã niuẽ ſecũ trahẽs infinito cumulo
tranſcũtes obruit,& ad profundam abyſſum deiectos proſter-
nit.Multæ autem tales viæ dicuntur eſſe in alpibus illis in va-
rijs locis ſitę. Talis vallis videtur eſſe mundus, quia pro certo
ſi aliquis contra altas rupes.i.contra mundi prælatos vel prin-
cipes aliquo caſu clamet vel tuſsiat, vel de eorum violentia &
iniquitate loquatur aut conqueratur,vel aliquod verbum mur
muret ſeu dicat,ſtatim ab ipſis niuibus.i.accuſatoribus,impoſi
tionibus & tribulationib⁹ opprimitur,& per exactiones & ve-
xationes deponitur et caſſatur. Oportet ergo vt tales inferiores
in patientia tranſeant,& ꝙ de tyrannis & principibus nihil di-
cant, ꝙq; de eorum iniurijs & vexationibus nũquam clamẽt,
de quo etiam ipſi tyranni gloriari videntur,dicentes cum rege
Aſſyriorum illud Eſa. 10. Vniuerſam terram ego congregaui,
non fuit qui moueret pennam, & aperiret os & ganniret. Vel
iſta poſſunt applicari de ſilentio,quomodo illi qui ſuperflue &
non vt debent loquuntur,ira Dei deſuper opprimuntur. Ideo
24 Amos 5. Prudens in tempore illo tacebit,quoniam tempus ma
lum eſt. ¶ Secundum Geruaſium,in prouincia ſunt multi fon-
tes qui æſtate feruente ſcaturiunt,in hyeme vero ſiccantur, cu
ius ſimile dicit Plinius lib. 2. c. 7. ꝙ trans Apeninum in agro pi
tinate eſt fluuius Nouanus, qui oĩbus ſolſtitijs torrens eſt, &
bruma ſiccatur. Idẽ ẽt dicit eſſe in Caſinate de fluuio ſcatebra,
qui ſemper in æſtate eſt abundantior. Iſta poſſunt applicari ad
multos quibus plus proficit proſperitas q̃ aduerſitas, quia in
æſtate quando fructus abundant in proſperitatis tempore, iſti
ſunt abundantiores & aquis virtutum pleniores,in bruma ve-
ro.i.in hyeme, hoc eſt in aduerſitatis tempore iſti ſunt ſiccio-
res,& aquis clementiæ & compũctionis & deuotionis indigen
tiores,quia multi ſunt qui melius ſciunt viuere & vti proſperi
tatibus q̃ aduerſitate,quia in proſperis per gratiarum actionẽ,
& ꝑ temperantiam virtutibus abundant,in aduerſis vero ꝑ im
patientiam vel per obſtinationẽ ſe a virtutibus priuant. Iden ta
li aĩæ videtur dñs loqui Cantic. 2. dicens, Iam hyems tranſijt,
imber abijt & receſsit,ſurge amica mea, & veni. Vel dic ꝙ ta-
les fontes ſunt boni diuites,quia in æſtatis tempore ſicco quan
do terra indiget humore.i.in tẽpore paupertatis & cariſtiæ,qñ
humor bonorum temporalium deficit,magis debent fluere &
elemoſynarum irriguis abundare,q̃ tꝑe hyemali.i.q̃ tempore
abundantiæ,qñ terra.i.ſtatus pauperum non ſolet taliter indi-
gere, & qñ vbiq; videmus temporalium flumina redundare,
quia pro certo viri prudentes tꝑe abundantiæ diuitiarum ſua-
rum aquas retrahunt ad quodamodo ſiccitatis & parcitatis ſi-
militudinem oſtendunt,tꝑe vero cariſtiæ abundãter effundũt
ita ꝙ ſiccitatem pauperũ temperant elemoſynis & infundunt.
Et breuiter eſt certũ ꝙ oĩs hõ magis debet eſſe beneficus alijs
tꝑe indigentiæ,q̃ tꝑe abundantiæ ꝑs. Tu exurgens dñe miſere
beris Syon,quia tꝑs miſerendi eius. ¶ In prouincia in comitatu
25 Aquen. villa de eapis,in territorio Argẽtino ſm Geruaſiũ, eſt
fons mirabilis, qui repentina ebullitione ſcatet, & poſt modi-
cum cum reſpicitur, locus ſcaturiginis non apparet, ita ꝙ vbi
primo fontem videras,ibi ne ſolum veſtigium fontis videbis.
Et quod magis eſt mirabile (ſicut ait) ſi ſignũ baculi vel pali ꝑ
nota dimiſeris,nec baculum nec palum, niſi forte poſt ſeptem
vel octo dies,& ſub eodem caſu inuenire poteris. Simile dicit
eſſe de inſula fortunata,quæ perdita vocatur, quia quãdo quæ
ritur,non inuenitur,a caſu vero quando non q̃ritur, reperitur.
Per iſtum fontem intelligo quoſdam quos videas ſubito & ex
inſperato apparere, & in mundo aquis diuitiarum abundare,
quos etiam videbis poſtea ſubito diſparere,fluxum ſuæ fortu-
næ ita inopinatè perdere,ꝙ de ipſis & eorum gloria vix pote-
ris veſtigium inuenire. Iſtud videmus de iſtis principum offi-
cialibus & alijs ſimilibus,quos contra oẽm rationem a caſu &
fortuna quandoq; videm⁹ ad alta officia promotos late & lęte
fluentes,& diuitijs abũdantes. Vertas aũt oculos, & videbis ꝙ
fortuna quæ ipſos aduxerat,eos retrahit,oẽm aquam proſperi
tatis in eis deſiccat & ſubtrahit,& acſi non fuiſſent, veſtigia ſuę
gloriæ de medio mundi tollit,ita vt nec baculum quidem, nec
palum.i.aliquid modicum de ipſorum diuitijs derelinquat. Ta
les ergo poſſunt dicere illud Sapien. 5. Nos nati continuo deſi-
nimus eſſe,& virtutis nullum ſignum valuimus oſtendere. Vel
allega ſimpliciter de vita humana,quæ vbi fluere videtur,ſubi
to ſolet dedecere,& nullum veſtigiũ in mũdo poſt ſe relinque-
re,quinimmo alias,ſ.in die iudicij, ſubito ex inſperato habebit
reſurgere,& de loco ad locum mirabiliter ſe immorare. Allega
vt ſupra. Vel allega iſtud pro illo cõmuni infortunio, quo fit vt
ſi aliquid cum diligentia quæras, vix inuenias, poſtea vero vbi
non quæſieris,a caſu reperias. &c. Vide ſupra de eodẽ de fortu
natis inſulis. c. 22. ¶ Item ſm Gerua. in prouincia Ebredunen. 26
in caſtro de Barlem,eſt fons cuius potu ſanantur gutturoſi. Eſt
autem gutturoſitas inflatura gutturis, quia in montibus Bur-
gundiæ,& etiam circa montes Pyreneos in Vaſconia contin-
git ꝙ propter exceſsiuam frigiditatem aeris & aquarum,guttu
ra inflantur incolarum,& ita ẽt dilatantur,ꝙ quandoq; ad ſimi
litudinẽ taurorum cum quadam pellis dependentia deformi-
ter extenduntur. Per tales gutturoſos, ſuperbos intelligo quo-
rum guttura per indignationem & ſuperbiam ſunt inflata. cui⁹
tamen contrariũ præcipitur Leui. 1. vbi dr̃, Veſiculã gutturis,
& plumas proijciet. Igitur dico ꝙ fons iſte põt humilitatem, ti
moremq; & mortis memoriam,vel etiã ſacram ſignificare ſcri
pturam,cuius pot⁹ & hauſtus ſolet gutturis ſtomachationem,
iramq; & ſuperbiam attenuare. Vel gutturoſi ſunt detractores
& oblocutores, quorũ guttur latum eſt ad mala verba promẽ-
dum,ſecundum illud pſal. Sepulchrum patens eſt guttur eorũ,
linguis ſuis doloſè agebant. Fons ergo iſte Dei gratiã vel pru-
dentiam ſignificat quæ talium gutturum latam loquacem capa
citatẽ ſedat. Vel dic ꝙ fons iſte eſt abſtinentia,quę capacitatem
gutturis & ventris reprimit,& gulę ingluuiem reſtringit. Biba
mus ergo iſtum fontem,iuxta illud Hiere. 2. Prohibe pedẽ tuũ
a nuditate,& guttur tuum a ſiti. ¶ Occaſione præmiſſorum,re-
cordor me in ciuitate Auenione in prouincia quandam autem 27
marinam vidiſſe albã, quę guttur latiſsimum ad modum palea
rij bouis habebat, & vnum gobellum plenum vino aperto
ore recipiebat & glutiebat,vinum vero retinebat & bibebat,&
gobellum protinus euomebat. Illa poſſunt dici cõtra guloſos,
qui.ſ.guttura habent ad latiſsima vina & cibaria glutiendũ, to
tum.n.quicquid apponitur,ſolent bibere & recipere,et vaſa va
cua dimittere & eijcere. Hieremi. 14. Reportauerunt vaſa ſua
vacua. Vel dic ꝙ iſte eſt bonus auditor, qui vinum doctrinæ ſi
bi oblatũ recipit,de vaſe vero.i.prædicatore qualis fuerit,non
attendit,quinimmo ſi non placent ſibi mores ipſius, ipſum re-
tento vino doctrinæ reijcit & dimittit,iuxta illud Apoſtoli 1. ad
Theſſ. 5. Omnia probate,quod bonum eſt tenete. Ab omni ſpe-
cie mala abſtinete vos.

De Sabea. *Cap. 44.*

SABEA eſt regio Arabiæ, vbi thus & optima myr-
rhę ſpẽs generatur, vbi fęnix auis &c. omnia vt ſu-
pra de Arabia. Sabea ergo eſt eccleſia. &c. Figura
3. Regum 10. vbi regina Saba venit ad Salomonem
audire ſapientiam ſuam,& attulit ei aurum & argentum & di-
uerſa aromata, & mirata fuit de nobilitate palatij Salomonis,
de ordine miniſtrorum, & de ciuitate Hieruſalem & templo.
Iſta eſt gentilitas,quæ regina fuit Sabeæ. i. illarum terrarum q̃
nunc ſunt eccleſia Dei. Sed hæc venit ad Salomonẽ.i.ad Chri-
ſtum per fidem, & attulit ſibi aurum philoſophicæ ſapientiæ,
argentum eloquentiæ,aromata moralis ſanctimoniæ. Et quan-
do fuit in Hieruſalem.i.in fide eccleſiæ,mirata eſt templum ſa-
crę ſcripturę,vel etiam paradiſi,ordinem ſeruorum,hoc eſt ꝓ-
phetarum,apoſtolorum,martyrum, confeſſorum. &c. hæc vi-
de plenius in libro vltimo 3. Reg. 10.

De Saxonia. *Cap. 46.*

SAXONIA eſt prouincia nobiliſsima in Ger-
mania herbis & graminibus armentis & pecudi
bus,fontibus & fluminibus,metallis et lapidib⁹,
fructibus & frugibus referta,caſtris, ciuitatibus
rupibus atq; montibus roborata. Nã iuxta mon
tem vbi cuprum foditur,eſt alius mons vbi redolent lapides ſi
cut ambra. In montibus etiam eius eſt maximus cõcurſus vrſo-

rum, ceruorum, & animalium cæterorum, & ideo ibi multa venationum genera exercentur. Sic in eccleſia ſunt grāmina virentia honeſtatis, greges ſimplicitatis, flumina ſcientiæ & veritatis, metalla ſeu lapides patientiæ cōſtantiæ & firmitatis, fruges & fructus bonæ & virtuoſæ operationis & probitatis, ciuitates & caſtra diuinæ & angelicæ protectionis, montes & rupes religionis & contemplationis, in quibus montibus religionum effoditur cuprum quod reſonat. i. boni prædicatores, lapides etiam redolētes. i. perfecti & morigerati homines, quorum redolet bona fama. In montibus etiam altis. i. in montibus dignitatum & honorum eccleſiæ circumeunt multæ feræ. i. multa genera hominum peccatorum, et ideo ibidem multa genera venationis & prædicationis à venatoribus. i. prædicatoribus exercentur. Deutero 8. Eius lapides ferrum ſunt, & de eius montibus æris metalla fodiuntur. tranſeo, quia illa ſunt nimis communia.

De Sardinia. *Cap. 46.*

SARDINIA eſt inſula in mari mediterraneo, ad modū hominis figurata, primo. n. ſtricta eſt, ſecundo lata, tertio ſtricta & longa. Nam in longu. 140. milliaria durat, & in lato tantummodo. 40. Ibi non eſt ſerpens nec lupus, nec aliud venenoſum excepta quadā herba quæ dicitur apiū riſus, ſeu herba ſardonia, quæ ridendo perimit comedētes. Ibi ſunt fontes calidi, oculis dantes ſanitatem, furibus autem cæcitatem, ſi. ſ. ſacramento dato, oculos aqua tetigerint, vt oīa dicit Iſidorus. Hęc eſt eccleſia, quę ad modum humani corporis eſt in mundi huius pelago ſituata. nam primo ſtricta fuit propter credentium paucitatem. i. in capite quantum ad Apoſtolos & martyres, in quib⁹ ſicut in capite fuit viſus diſcretionis, guſtus deuotionis, ſenſus compaſſionis, motus bonæ operationis. &c. Secundo dilatata eſt per credentium multitudinem, & etiam per latitudinem charitatis, & hoc quantum ad brachia . ſ. confeſſores & doctores, qui ſicut brachia fuerūt eccleſię defenſores. Ideo Gen. 24. Soror noſtra paruula es, creſcas &c. Heſter. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum. Tertio autem prolongatur quantū ad durationem, ſed tñ coarctatur quantū ad dilectionem, & quantum ad fidei diſcretionem. Figura optima Dan. 2. de ſtatua cuius caput fuit aureum, quia principium eccleſiæ aureum fuerit. ſ. per malleationem, purgationē & martyrij tolerationem. Brachia. i. confeſſores fuerunt per prædicationem ęrei, ſed pedes. i. nos alij ſumus terrei per incompaſſionem, & ferrei per indeuotionem. In hac autē inſula non eſt lupus. i. diabolus nec alia beſtia venenoſa. ſ. eius angeli, vel lupus . i. populus paganorum, aut ſerpens. i. populus Iudeorum, nec animalia venenoſa. i. mali chriſtiani. Iſti. n. non ſunt de numero eccleſiæ, inquātum per peccatum ab ea ſunt eiecti. Eſai. 35. Nō erit ibi leo nec mala beſtia. Per herbam autem ſardoniam intelligo ſpem vitæ æternæ, quæ ridere fecit martyres, & ideo riſus apium dicitur, quia boni qui ſunt apes mel gratiæ deferentes, de tribulationibus mundi rident, & eas vilipendunt. Et licet per eam vel eas aliquotiens moriuntur, tñ ridendo & gaudendo æquanimiter patiuntur. Iob 5. In vaſtitate & fame ridebunt. & ad Rom. 5. Gloriamur in tribulationibus &c. Per fontem calidū intelligo fontem pœnitentię & confeſſionis, in quo oculus intellectus a peccatorum albugine abluitur & ſanatur per calorem compunctionis & contritionis. Vel per illos fontes intelligo ardorem tribulationem, in quo boni ſanantur, ſed fures ideſt mali totaliter excæcantur. ſ. deſperantur. &c. Vel per fontem intelligo ſcientiā vel ſcripturam, quæ bonos iuuat, hæreticos autem & malos excœcat. quæ etiam gentiles per fidem illuminauit, & a cęcitate errorum curauit, fures vero. i. iudæos obſcurauit & excœcauit. Sap. 2. Excęcauit eos malitia eorum. Vel etiam ſignificat mundi proſperitatem, quæ bonos non lædit, fures autem. i. malos, & auaros occidit.

De Scythia. *Cap. 28.*

1 SCYTHIA tam Aſiæ quā Europæ eſt prouincia. Superior. n. eſt in Aſia, attingens ab oriente vſque ad meotides paludes, et fluuium magnum Tanaim, inferior vero Scythia eſt in Europa, & ab illo fluuio vſque ad vltimos fines Dacię protenditur. Teſte autem Plinio, Perſe Scythas vocant ſacas. Et ideo credo ꝙ Scythia eſt illa aquilonaris regio ab Iudia incipiens quam Tartari occuparunt, vbi magnus Chan dominatur, & in qua ciuitas magna Chābelech ſituatur, quę cathaym vulgari lingua appellatur. Vtcunque ergo ſit, Scythia maxima eſt regio, multis barbaris nationibus occupata, ſicut etiam colligit Apoſtolus ad Coloſſ. 3. dicens. In eccleſia non eſt barbarus neque Scytha, ſed Chriſtus idem in omnibus. Mores ergo quorundam hominum, qui varias ſcythiæ regiones habitāt, recitabo, & ad ſpiritualem intellectum pro viribus applicabo.

¶ Teſte ergo Solino. Neuria Scythiæ eſt prouincia, vbi fluuius 2
Boryſthenes permeat, de quo dictum eſt ſupra. cuius incolæ certis æſtatis temporibus transfigurantur in lupos: deinde exacto ſpatio quod huic ſorti attributum eſt, in priſtinam faciem reuertuntur. His populis Mars eſt Deus & pro ſimulachris enſes colunt, de oſſibus vero hominum ignes ſacrificiorū faciūt, & pro victimis homines cedunt. Hæc Pomponius. Plinius etiā facit mentionem de his. Tales. n. mores habuiſſe neuros apud Solinum comperio, ſi tñ ipſos adhuc habeāt, ignoro. Multę. n. nationes quæ antiquitus fuerunt barbaræ, nunc factæ ſunt ciuiles & domeſticæ, ſicut de gallicis reperio, qui antiquitus fuerunt ferociſſimi, qui tñ nunc ſunt ciuiliſſimi. Igitur per iſtos neuros poſſunt intelligi ſiccarij & latrones, qui cum ſint homines a natura, in lupos tñ mutantur, inquantum in lupinam rabiem immutantur, & in mores crudeles & beluinos efferātur. Iob 30. Mutatus es mihi in crudelem. &c. Hi ergo Martem & enſes. n. bella & arma pro Deo videntur colere, & in nullo alio ſpem habere. Marti. n. i. bellicę crudelitati immolant homines, & de illorum oſſibus. i. de eorum occiſione accendunt ſuæ crudelitatis ignes. Quod etiam generaliter contra homines armorum dici poteſt, qui in occiſione ſolent delectari, & plus in gladio quā in Deo gloriari, & magis ac magis ad crudelitatis incendium inflammari. Oſeę 13. Immolate homines vitulos adorantes. ¶ Gelonia Scythiæ erat prouincia Neuriæ proxima, cu- 3
ius incolæ qñ hoſtes poterant ſuperare, ſolebant excoriare, & eorum cutibus ſibi veſtes, & equis ſuis tegmina facere, & ſic ſolebant ad terrorem ſuorum hoſtium ſe ornare, & cutibus hoſtium cum capillo vti ſolebant pro baltelibus, vt ait Plinius li. 7. c. 2. qui ipſos anthropophagos vocat, &, ſupra Boryſthenē flumen per iter decem dierum dicit habitare: ſm Iſidorū Niceeoſem. Per iſtos intelliguntur raptores nobiles & potentes, qui geloni dicti ſunt, quia quantum ad Deum per indeuotionem gelidi ſunt & tepentes, & quantum ad proximum cūctis ſubditis & ſimplicibus inimici ſunt, & impugnant ſingulos tāquam hoſtes, quia iſti vt communiter homines iuſtos & ſimplices odiunt, & per rapinas & exactiones ipſos impetūt & inuadunt. Prouer. 29. Viri impij oderunt ſimplicem. Iſti ergo tales hoſtes ſuos, hoc eſt, ſubditos ſimplices & pauperes atq; iuſtos ſolent per rapinam excoriare, & cute & pilis bonorū temporalium ſpoliare, & ex inde ſe & equos ſuos ad litteram adornare, vt ſequos. i. vxores ſuas, vel ſe & equos qui ipſos portant & ſuſtinent. ſ. aduocatos, conſiliarios & ballinos induere & ditare. Iob 24. Nudos dimittunt hoſtes, veſtimenta tollentes. Vnde Micheæ 3. Comederunt carnem populi mei, & pelles eorū deſuper excoriauerunt & oſſa eorum confregerunt. Ab iſtis. n. tyrannis caro. i. ſubſtantia immobilis, pellis. i. bona mobilia, & oſſa. i. tota temporalis fortitudo quam habent alij, comeditur, & tota ſibi acquiritur, & ab eis vſurpatur. ¶ Sarmate & populi 4
ſunt inferioris ſcythiæ, qui a paludibus meoticis vſque in germaniam ſm Pomponium protenduntur, quorum mos (vt aiunt) fuit antiquitus mirabilis. Nam apud eos eaſdem artes exercebant fœminæ quas viri, ita vt ne quidem a militia vacarēt, quinimo viri pedites, fœminæ equites militabant. ferro non dimicabant, ſed quos laqueis intercipere poterant, trahendo conficiebant. Iſtę etiam vt nobiles fierent, non expectabant ętatem, ſed apud eos virgo nobilis dicebatur, quæ virgo manens hoſtē occidiſſet. Talis patria videtur ſpiritualiter eſſe mundus, quia re vera ibi videntur fœminæ. i. perſonæ effęminatæ & inſufficientes equitare, & in alijs officijs militare, viri vero. i. virtiles perſonæ & virtuoſæ peditant, & inferius in ſtatu infimo perſeuerant. Eccl. 10. Vidi ſeruos in equis, & principes ambulantes quaſi ſeruos ſuper terram. Igitur tales fœminæ. i. noſtri effęminati diuites, milites, domini & magiſtri, ferro non dimicant viriliter contra hoſtes pugnando, vel ſeueram iuſtitiam faciēdo, ſed potius laqueis. i. fraudibus & machinationibus pugnāt, ſimplices opprimendo, virgines rapiendo, vſurando, fraudando. Eſa. 3. Mulieres dominatę ſunt eis. Iſti ergo nō in ætate moralis maturitatis gloriantur, ſed tunc ſe reputant nobiles i. laudabiles, qñ ipſi ſic virgines. i. ſteriles in virtutibus, aliquem in

laqueis

ptaculis rigeutiſsima.Sola.n.terrarum non nouit vices tempo
rum,nec a cœlo aliud accipit,quàm hyemem ſempiternã.¦Iſta
regio põt ſignificare infernũ , vbi eſt nia frigus & hyems ſem-
piterna,quia grando,nix,glacies,ſpiritus procellarum,pars ca
licis eorũ,ſicut dr̃ in pſal. Dãnati.n.pars mundi eſt,& ad litte-
ram viciſsitudiné diei & noctis non percipit,& a cœlo.i.a deo
nihil aliud q̃ hyemé perpetuã & æternã caliginem ſeruat. Iob
10.Terra tenebroſa & operta mortis caligine, vbi vmbra mor
tis,& nullus ordo,ſed ſempiternꝰ horror inhabitat. Vel dic ꝙ
talis eſt peccator obſtinatus, qui noctu ignorãtiæ & gelu per-
12 petuæ indeuotionis arctatur.¶ Arimaſpi dicuntur quidã popu
li Scythię cõmorantes in loco dicto Geſglirron,qui vno oculo
in fronte dicuntur inſignes,qui in ripheis mõtibus dicunt̃ ſma
ragdos cuſtodire,& pro ipſis contra Gryphes pugnare, & eos
in vſum hominum veniant præſeruare. Vnde fit ꝙ Gryphibus
rapientibus & Arimaſpis cuſtodientibus , iſta lapides vix ha-
bentur, & in vſus hominum difficulter veniunt. Per iſtos lapi-
des intelligo diuitias temporales, per gryphes aues ferociſsi-
mas intelligo raptores principes & crudeles , per Arymaſpos
autem vſurarios infideles,quorum.ſ.oculus mentis eſt in fron-
te,inquantum cor eorum & intentio ſemper tendit ad bona p̃-
ſentia quæ ſunt ante,carẽt vero oculo dextro.i.diſcretione bo-
norum paradiſi, & oculo ſiniſtro.i.conſideratione tormentorũ
inferni,ſed habent vnicum oculum in fronte.i. ſolam conſide-
rationem ad præſentia bona mũdi. Dico ergo ꝙ ſmaragdi.i.di-
uitiæ temporales ad vſus hominum.i.pauperum & rationabi-
lium raro veniunt,quia gryphes & arimaſpi.i.raptores & vſu-
rarij ipſas inter ſe diuidunt, & propter hoc etiam pugnam ali-
quotiens inuicem faciunt & incurrunt , ipſasq; taliter ab alijs
cuſtodiunt,ꝙ nulli pręter eos ipſas accipiunt & acquirũt. Pro
13 uer.5.Habeto eas ſolus,nec ſint alieni participes tui. ¶ In Scy-
thia eſt quædam inſula quam incolunt quidam populi qui hip
popodes nominantur, qui teſte Solino , formam humanam ha
bentes,in pedes equinos deſinunt. Tales ſunt quidam qui per
totum corpus ſunt homines.i. per totam vitam ſunt boni,& ra-
tione vtentes,exceptis pedibus ſenectutis. Sed vere q̃nque fit
ꝙ illi qui in tota vita ſua fuerant homines.i.iuſti, in pedibus.i.
in fine fiunt equi.i. beſtiales & impij, ſuperbi & immundi,figu
rati in ſtatua Dani.2.quæ caput habuit aureũ, & pedes habuit
partim teſteos & lutoſos,partim ferreos atque duros. Ad deno
tandũ ꝙ iſti partim ſunt lutei & immundi,partim ferrei & ob-
ſtinati & ſuperbi. vnde talibus ſenibus dicitur Ezech.23.Sicut
fluxus equorum,fluxus eorum. Ideo bene dicit pſal. Nolite fie
14 ri ſicut equus & mulus,quibus nõ eſt intellectus.&c.¶ Quòd
in Scythia ſint phaniſij qui maximas habent aures , vide cap.
de fauois.§.7.

De Scotia. *Cap. 50.*

1 SCOTIA eſt regnum in finibus Britanniæ ma-
ioris in quo teſte Geruaſio,eſt ſtagnum in quod
oceanus fluit omni die,& dum aduenit,a ſtagno
taliter abſorbetur , ꝙ propter excreſcentiam ip
ſius ſtagni margines non merguntur ,verum cũ
aqua decreuerit,ad modum montis aquas abſor
ptas euomit & hoc in tanta copia,ꝙ etiam margines tunc ſub-
merguntur. Hic igitur eſt vnum mirabile , qua ſit tunc homi-
nes recta facie propè aſtent,tanta aſpergine profunduntur , ꝙ
mirum erit niſi pereant , ſi vero dorſum ad ſtagnum verterint
nihil timẽt. Iſta poſſunt contra multos dici,.qui.ſ. nullo modo
volunt reſpici vel videri,quia.ſ.dum nequitias ſuas parrant , ſi
facie recta ab aliquo aſpiciantur,timent ne forte ipſas reuelet,
& ideo ſuorum operum exploratores ab eis ſæpe inuaduntur,
& aliquotiens occiduntur. Si vero dorſum verterint,hoc eſt, ſi
de eorum malis nihil viderint, vel nõ vidiſſe diſsimulauerint,
tunc ab eis non lęduntur. Bonum eſt ergo facta aliorum nõ ni-
mis diſcutere nec videre , & ſub diſsimulatione procedere &
tranſire. Eccl. 3. Non eſt.n.tibi neceſſarium ea quæ abſcondita
ſunt & occulta,videre oculis tuis. Vel dic ꝙ iſtud ſtagnum qđ
abundantius reddebat aquas quàm acceperat,ſignificat homi
nes gratos, quæ beneficia ſibi collata abundantius remunerãt
quàm ea recipiunt.¶ In Scotia teſte Gerua.tẽpore Arturi erat
2 lacus 60.habens inſulas 60.flumina recipiens 60.habens rupes
60.aquilarum nidos , quæ omni anno conuenientes, prodigia
& noua quæ in regno futura erant ſuo clamore notificabant.
Iſti ſunt prædicatores,qui in diuerſis inſulis.i. in diuerſis con-
uentibus nidificant & habitant,& vẽtura pericula mortis æter
næ clamore ſuæ prædicationis declarant. Oſeæ 8. In gutture
tuo ſit tuba quaſi aquila ſuper domum domini.¶ Item idem di 3
cit ꝙ in Scotia erat modicum ſtagnum in cuius quattuor an-
gulis erãt quattuor ſpecies piſcium qui ſe inuicem non cõmi-
ſcebant,ſed ſingulæ ſpecies ſingulos ſtagni angulos ſeruabant
& habitabant. Hoc poteſt applicari ꝙ nos qui in ſtagno eccle-
ſiæ in diuerſis angulis.i. in diuerſis beneficijs & officijs , colle-
gijs & cenobijs ſumus poſiti, debemus in locis noſtris manere,
alia non inuadere , ſed propria ſtatibus contenti eſſe iuxta il-
lud 4. Regũ.14. Contentus eſto gloria tua,& ſede in loco tuo.
¶ Refert Gerua. ꝙ quidam rex Scotiæ vnum habebat aucupẽ 4
qui ſolo verbo & grues & aues alias capiebat . Odoricus vero
dicit ſe apud põtum vidiſſe hominem qui multitudinem per-
dicum ſupra ſe volantium quocunque ibat ſecum ducebat, &
quando volebat , ad terram deſcendere faciebat, & eas capie-
bat. Talis eſt Chriſtus,qui verbo prædicationis ſuperbos cœ-
pit , & eos ſecum adiunxit , & ad humilitatem deſcendere fe-
cit. Idem de Paulo.&c.

De Syria. *Cap. 51.*

SYRIA prouincia eſt oriẽtes circa Damaſcum , 1
quæ vnam habet eccleſiam quæ beatæ Mariæ di
citur de Sardenay,vbi eſt imago beatæ virginis
quæ mamillam habet carneam, diuino miracu-
lo factam,a qua vice lactis oleum ſtillat, vt dicit
Geruaſius. In hoc poteſt notificari miſericordia virginis glo-
rioſæ,quia pro certo mamilla ſuæ largitatis non eſt dura aut la
pidea,ſed carnea.i. mollis,tenera & benigna. Eze.11. Auferam
cor lapideum de carne veſtra,& dabo vobis cor carneũ. Oleũ
.n.miſericordiæ & gratiæ ab ipſa nobis cõtinuè ſtillatur, a qua
mẽs arida per indeuotionẽ, ſpiritualiter impinguatur. Iob 92.
Petra fundebat mihi riuos olei . Vel dic ꝙ imago virginis id
eſt quælibet mulier vel perſona quę per imitationem vult eſſe
imago virginis benedictæ, debet mamillã carneam pietatis ha
bere,cum qua debet alijs oleum elemoſynarum ſtillare. ¶ Di-
cit idem ꝙ in Syria naſcitur balſamum , & hoc tunc eſſe purũ 2
cognoſcitur , qñ duplo plus ponderare quàm terebinthus in-
uenitur. Sic vero minus vel æqualiter ponderat, tunc ſophiſti-
catum & friuolum reputatur. Per balſamũ liquorem alijs prę-
cioſiorem intelligo prælatum,cæteris maiorẽ & digniorẽ. Per
terebinthum vero & alios liquores intelligo ſubditos prælatis
& gradu & ſtatu inferiores. Dico ergo ꝙ balſamum.i.pręlatus
& vir eccleſiaſticus debet alijs præponderare, & ipſis in virtu-
re,fama & ſcientijs plus valere. Si.n.alijs in virtutibus nõ prę-
ponderat , vitioſus & ſophiſticatus videtur, & ſe indignũ bal-
ſami.i prælati nomine prædicat & fatetur. ideo eccleſiaſticis et
prælatis in perſona apoſtolorum bene dicitur Matth. 5. Si non
abundauerit iuſtitia veſtra pluſquam ſcribarum & phariſeo-
rum,non intrabitis in regnum cœlorum. Tales.n. qui non ha-
bet debitum pondus virtutum,digni ſunt regno ſuo.i.ſtatu ec
cleſiaſtico & etiam regno cœleſti priuari,& in manu demonũ
tanquam ſophiſtici,ficti & non veri derelinqui , ſicut illi Bal-
thaſari regi fatuo dicitur Dan. 5. Appenſus es in ſtatera,& in-
uentus es minus habens. Sequitur. Diuiſum eſt regnum tuum,
& datum eſt Perſis & Medis. ¶ In Syria in ciuitate Ebron eſt
campus cuius terra eſt rubea , quæ etiam foſſa comeditur , & 3
per Ægyptum deuehitur , & pro ſpecie cariſsima venditur .
ſed in hoc eſt mirabilis ille campus , quia quantum per totum
annum effoditur, tantum finito anno diuina diſpenſatione ex-
creuiſſe reperitur , ita ꝙ in integrum locus effoſsionis repara-
tur . Iſta poſſunt applicari ad corpus Chriſti,quod pro certo
campus dicitur pro eo quòd fructus gratiæ & ſcientiæ & glo-
riæ ab eo propinatur , qui per Ægyptum huius mundi porta-
tus a fidelibus manducatur. Sed quid?pro certo virtute diui-
na fit quòd poſtquam ipſum comeſtum credideris , ſanũ & in-
tegrum reperies & videbis,& ita fit quòd nullo modo conſu-
mitur,dato quòd a pluribus manducetur. ideo de ipſo in proſa
canitur: Sumit vnus,ſumunt mille, quantum iſti , tantum ille,
nec tamen conſumitur. &c. Vel dic ꝙ talis campus eſt homo
elemoſynarius & pius,qui.ſ.ſe alijs communicat,& cibos ſuos
alijs diſtribuit & diſpenſat,quia pro certo ſæpe fit ꝙ Deus oc
cultè ſibi redintegrat quicquid pauperibus largitur & donat ,
exemplo Ioannis Elemoſynarij,de quo dicitur ꝙ quanto plus
dabat,tanto amplius abundabat. ideo Prouer.28. Dicitur. Qui
dat pauperi,non indigebit.

De Serum prouincia. *Cap. 52.*

SERES eſt prima regio Orientis, quæ a cæteris mortalibus tantum diſtat, ꝙ rarus eſt illuc hominum acceſſus. Primo.n a parte noſtra profundæ ſunt niues mna longâ deſerta, ſequuntur Antropophagi, gens aſpertima, tandem deſerta ſeuiſſimis beſtijs efferata, inde promontorium Tabis, & ad hęc deſerta longiſſima, & poſt vltra humanos ſitus eſt regio Serum, de qua dictum eſt ſericum, quia in quibuſdã arboribus illic quædam lanugo naſcitur, quæ collecta & aptata lericum efficitur, quod magis ad oſtendendum quàm ad veſtiendũ corpora vtile reperitur. Eſt ergo iſte populus mitis & quietus, & aliorum hominem ſugiens cœtus. Vnde fit ꝙ qñ mercatores ad eorum partes veniunt, nulla inter ipſos verba interueniunt, ſed in ripa ſui fluminia mercatores noſtri merces ſuas ponunt, illi vero oculis ipſas merces ęſtimantes, ſua tradunt, & noſtra nõ emũt, ſicut dicit Soli. Per hanc regionem poſſum intelligere religionem, quæ populos habet. ſ. religioſos, qui pro certo profeſſione & moribus ſunt ad alijs hominibus diſtiocti, & deſertis pœnitentiæ intermedijs ab alijs ſeparati. Iſte ergo populus mitis & beneuolus debet eſſe, aliorum mortalium. i. ſecularium cœtus & ſocietatem non diligere, nec cum ipſis verba aut colloquia multa habere, mercaturas vel negotia nõ tractare, ſua bona hoc eſt documenta & eaẽpla debent alijs dare, & ſine multiloquio merces ſecularium. i. elemoſynas & beneficia pro neceſſitate vitę accipere, & de ſuis arboribus. i. de ſuis bonis perſonis lanuginem bonorum exemplorum colligere, quibus poſſint ſeculares induere & ornare. Vnde de diſtioctione & ſeparatione iſturum poteſt dici illud Neem. 9. ſeparatum eſt ſemen filiorum Iſrael ab omni alienigena.

De Trapo inſula. *Cap. 53.*

TAPO eſt inſula in India virens omni tẽpore. nam ibi arbores ſemper virentes ſunt & eſt repleta margaritis & lapidibus precioſis, & bis in anno habet hyemem & æſtatem. Et forte iſta eſt tylos, de qua dicit Sol. ꝙ hoc miraculo terras oẽs ſupergreditur, quia in illa nulla eſt arbor quę nõ ſemper vireat. Iſta eſt eccleſia, religio vel paradiſus, vel anima ſancta, quæ virorem honeſtatis ſemper retinet in ſeipſa, & æſtatem proſperitatis ſpirituales habet bis. ſ. in mundo iſto quantũ ad gratiam, & in futuro quantum ad gloriam. hyemem etiã habet duplicem, inquantum timet ꝙ in hoc mundo & alio tribuletur, quia ſapiens in omnibus metuit. Eccleſi. 18. licet dicatur Naum 1. Non conſurget duplex tribulatio &c.

De Thuſcia. *Cap. 54.*

THVSCIA italiæ prouincia, a thure (ut Iſidoro placet) dicta, quia ibi ſolebant thura & myrrhã comburere præ deuotione in exequijs mortuorum. Et eſt regio montana & fortiſſima quo ad ſitum, fertiliſſima quo ad fructua, ſaluberrima quæ ad cœlum fluuijs & fontibus irrigata, & fontibus calidis nobilibus inſignita. Sic bona aĩa quo ad ſitus orationis, montes fidei & perfectionis, cœlum contẽplationis, fontes calidos lachrymarũ & contritionis, flumina gratiarum & deuotionis, aromata odoriferæ conuerſationis, debet eſſe fortis & nobilis & decora. Hęccine eſt vrbs perfecti decoris? Thre. 2.

De Thyle ſeu thule inſula. *Cap. 55.*

1 THYLE eſt inſula vltra Angliam. circa quod nota ꝙ in aliquibus partibus aquilonis ſol apparet per medium annum, & per medium diſparet. Vnde de Norigia dicitur ꝙ ſol in æſtate per plures dies in ſolſtitio nõ videtur ibi occumbere, & in hyemali ſolſtitio ibidem per dies totidem non apparere, vnde tunc oportet ꝙ incole ad candelæ lumen faciant opus ſuum. Eſt igitur inſula thyle vltra angliam nauigio ſex dierum, quæ idcirco inhabitabilis dicitur, quia ſol per medium annum. ſ. in æſtiuali tempore ipſam exurit, & in hyeme per tantundem temporis ab ea occultatur. Et ideo quia eſt in æſtate feruentiſſima, & in hyeme frigidiſſima, a nullis hominibus habitatur. Per iſtam inſulam poſſunt intelligi mali diuites qui. ſ. in toto anno durationis ſuæ habent vnum diem proſperitatis. i. dum durat æſtas vitæ præſentia, & vnam noctem aduerſitatis. ſ. dum durabit perpetuum tempus mortis. Iſtis. n. in mundo iſto ſol & calor proſperitatis dum durat æſtas vitæ præſentia, ſemper apparet, quia diuitibus iſte ſol occidere non videtur. Non occidet vltra ſol tuus. Eſai. 60. Sed cum hyems mortis aduenerit, tunc certe ſol & luna proſperitatis mundanæ ab eis penitus abſcondetur. Hie. 15 Occidit eis ſol dum adhuc eſſet dies. Et quantum in ęſtate vitę pręſentis habuerunt luminis & proſperitatis, tantũ in hyeme mortis habebunt de tenebris & frigore aduerſitatis. Apo. 18. Quãtum glorificauit ſe, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentũ & luctum. nam quia in vita iſta ardore auaritiæ & luxuriæ cõburuntur, ideo in hyeme. i. poſt mortem in inferni frigoribus gelabuntur, quia flante Deo. i. iudicante, concreſcit gelu. Iob. 37. Et breuiter, inhabitabiles dicuntur, quia ipſos in hac vita Christus per gratiam non inhabitat, ipſosq; poſt mortem per gloriam non frequentat. Eſai. 13. Non habitabitur in ſeculum ſeculi. ¶ De hac inſula aliter ſentit Soli. Dicit enim ꝙ eſt locus 2
apud quem mundi cardines eſſe credunt, ſemeſtrem diem & ſemeſtrem noctem habens in anno, quẽ. ſ. incolunt gens beatiſſima, quibus è cœlo magnam clementiam auræ ſpirant ſalubriter, quæ nihil noxij flatus habent. Domus eorum nemora ſunt vel lucus, victum arbores ſubminiſtrant, diſcordiam neſciũt, ægritudine non inquietantur, innocentiæ nomen omnibus ęqualiter notum mortem acceſſunt, & voluntario interitu caſtigant moriendi tarditatem. habent certam rupem iuxta mare, de qua qñ nimis antiqui ſunt, ſatiati & delibuti, in mare ſe præcipitant, & hoc genus ſepulturæ optimũ, principiumq; vitæ eſſe putant. Iſta inſula eſt eccleſia, quæ hic per ſex menſes. i. per ſex ætates patitur noctẽ aduerſitatis: finaliter vero habebit diem infinitæ proſperitatis. Populi autem iſti ſignificant ſanctos patres eccleſiæ primitiuæ, qui nemora pro domibus incolebant, & victum de arboribus aſſumebant, ſicut fuerunt æremitæ, qui de cœlo clementiam & gratiam ſentiebant, quos quę auræ. i. dona ſpiritusſancti ſalubriter afflabant, ita ꝙ noxiũ flatum diabolicæ tentationis non ſentiebant, innocentiam ſeruabant, vitiorum ęgritudinem non habebant, diſcordiam neſciebant, & pro Chriſto ſe morti voluntariæ ſubmittebant, membraque ſua ſuper terrã mortificabant, & vnctione ſpiritus delibuti, paneque, doctrinæ vel eucharistię ſatiati, in mare pœnitentiæ voluntariæ ſe immittebant. Matthei 17. Tranſi hinc, & mitte te in mare. Vel allega de paradiſo, vbi non eſt diſcordia, infirmitas, Vel flatus noxius tribulationum, ſed innocentia ſempiterna. & cætera.

De Thracia. *Cap. 56.*

THRACIA eſt Europæ prouincia, circa helleſpontum, vbi nunc Conſtantinopolis, quæ prius dicta eſt byzantiũ, eſt conſtructa. in extimis igitur regionibus prouinciæ huius populi fuerunt barbari, quorum teſte Sol. mores ſunt mirabiles & ſtupendi. Ea quadam. n. naturalis ſapientiæ diſciplina vitã contemnunt, & in mortem voluntarie conſentiunt, & hoc (vt ait) quia animas poſt mortem viuere credunt. apud ipſos luctuoſa ſunt puerperia, & econtra læta ſunt funera. Cũ. n. puer naſcitur, cum fletu & triſtitia a parentibus recipitur, & econtra mortuum cum gaudio proſequuntur. Ad hæc addit Pomponius & ideo in ſuorum letantur mortibus, ꝙ alij obeũtium animas redituras, alij non extingui. ſed ad beatiora loca tranſire credant, alij emori quidem, ſed id melius eſſe quàm viuere. Iſta poſſunt allegari contra illos qui vitam iſtam diligunt, de morte vero tam ſui quàm ſuorum plus debito triſtes ſunt, & de natiuitate hominum hilareſcunt. Qui. n. bene conſideraret ꝙ præſens vita tot miſerijs eſt repleta, & ꝙ anima poſt mortẽ (niſi in ea deficiat) perpetuo eſt victura, præſentem vitã procul dubio contemneret & luctuoſa puerperia duceret, gaudioſa vero funera reputaret, & mortem fortiter expectaret, & vitæ mortem, natiuitatiq; obitum anteferret. ideo bene dicitur. Eccl. 7. Melior eſt dies mortis die natiuitatis, & melius eſt ire ad domum luctus quàm ad domum conuiuij. ¶ Teſte Solino, 2
apud Thraces barbaros de vxorũ numero ſe viri iactant, quia quanto quis plures vxores habuerit, tanto ipſum honorabiliorem populus reputat. Mulieres etiam (vt ait) non parentum arbitrio nubunt, ſed quæ ſpecioſę ſunt, ſubhaſtari volunt, & ad illum qui plus eis dederit, tranſeunt, & ſic nõ moribus, ſed pręmijs ſe coniungunt. Illę vero quæ turpes ſunt, maritos dotibus emunt. Iſta procul dubio videtur hodie eſſe inter luxurioſos, quia ad litteram viri ſe ſolent iactare de numero fœminarum,

fœminæ

fœminæ etiam ſine parentum licentia quandoq; tranſeunt ad
maritos, & per vetulas lenas ſubhaſtari ſe facientes, illũ præeli
gunt qui plurimos offert nummos. Et ad litteram quæ turpes
ſunt, emunt denarijs ſibi viros. de quo Eze. 16. Omnibus me-
retricibus (ſupple pulchris) dantur mercedes, tu autẽ dediſti mer
3 cedem amatoribus tuis. ¶ Quod vxores cũ viris ſe cõburant,
vide infra de taprobana inſula.

De Taprobana inſula. Cap. 57.

1 TAPROBANA eſt inſula adiacens Indiæ a par
te meridiei, media inter ortum & occaſum, quę
(antequam ab Alexandro illuc claſſem & lega
tos mittente, error purgaretur) vnus mundus
alius credebatur. Tũc.o.ibi per 20. Dies erat tráſi
tus, ſed poſtea multo breuior eſt inuentus. Dicit
ergo Solinus q̃ iſtis populis ſol oriens apparet ad dexterã, oc-
cidens ad ſiniſtram. Dicit etiam q̃ ibi ſeptentriones nunquã vi
dentur, & q̃ luna ſolum ab hora octaua in ſextamdecimam ap
paret. Lucet eis canopos, ſydus clarum & ampliſsimum. Igitur
cum iſti nunquam videant polum arcticum, ad ſtellam maris
difficulter poſſunt dirigi nauigando. Hoc igitur artificio vtun-
tur, quia alites quaſdam ſeu volucres ſecum in nauibus por-
tant, quæ naturaliter terram ſentiũt, et verſus terram reſpiciũt
& anhelant, & ſic ad inſtinctum alitum curſus ſuos dirigunt et
gubernant, vt dicit Sol. Talis inſula ſignificat mundum, popu-
li vero eius ſignificãt peccatores, qui in profundo maris.i. pec
cati ſunt poſiti & ſeiuncti. Illi.n. in ortu diei.i. in tempore præ-
ſentis vitæ (quæ non eſt niſi ortus durationis humanæ) ſolẽ iu-
ſtitiæ Chriſtum intuentur proſperum ſiue dextrum, & ad cõ-
cedendum eis temporalia valde paratum, ſed pro certo occi-
dente mortis adueniente, tunc iſte ſol Chriſtus ſibi in ſiniſtrũ
& in aſperum vertetur inquantum.ſ. æternam dãnationem ta-
libus impartietur. Iob 30. Mutatus es mihi in crudelem. Figu
ratus in Iacob, qui cãcellatis manibus de ſiniſtro fecit dextrũ,
& econuerſo &c. vide infra Gen. 48. Iſtis ergo luna.i. beata vir
go parum lucet, iſtos ſeptentriones. i. ſancti non illuminant,
iſtos ſtella maris.i. Deus, & ſeptẽtriones.i. ſancti in huius mũ-
di pelago non gubernant, ſed ſolum canopos ſtella clara, id eſt
mundi proſperitas & claritas eis lucet, quæ in eorum oculis ſo
la ſplendet. Iſti ergo per ſtellas.i. per ſanctos ad portum ſalutis
non diriguntur, imo ad terrã.i. ad amorem terrenorum per ali
tes.i. per demones quibus obediunt deducuntur. Vel dic q̃ iſte
populus ſignificat eccleſiæ fideles, qui quia in hoc ſeculo non
habent ſtellas.i. ſanctos quibus dirigantur ad cœlum, neceſſe
eſt q̃ alitibus.i. viris contemplatiuis & prudentibus ſe eredãt,
& regimen nauis ſox. Iſti.n. terram viuentiũ.i. paradiſum odo
re contemplationis ſentiunt, et ideo in abſentia ſtellarum.i. ſan
ctorum, ad portũ ſalutis homines deducunt. Pſal. Spiritus tuus
2 bonus deducet me in terram rectam. ¶ In Taprobana inſula, te
ſte Solino, ille rex eligitur, q̃ ſpectatior moribus inuenitur. eli
gunt.n. hominem inueteratę clementię, & in annis grauẽ. Vnũ
tamen attẽdunt præcipue in electione regis, vt.ſ. liberis careat.
Nam (vt dicit Solinus) qui pater ſit, etiam ſi vita & moribus
polleat, non admittitur ad regendum, quinimo poſtquam fue
rit in regimine conſtitutus, ſi velit educare liberos & habere,
ſtatim exuitur priſtina poteſtate. Iſtud autem cuſtodiunt (ſi-
cut ait) ne fiat hęreditariũ regnum ſuũ. Dicit etiã q̃ quamuis
rex ipſe maximam præferat æquitatem, nolunt tñ ſibi totum li
cere. imo 40. ſapiẽtes eligũt, qui regi habeant aſsiſtere, & cum
ipſo de cauſis capitalibus iudicare. Iſta poſſunt allegari de re-
gibus & prælatis, qui pro certo ſunt eligendi clementes ſapiẽ-
tes & veteres, & liberos. i. parentes & nepotulos non haben-
tes, vel ſaltem vltra debitum non amantes, nec regnum eccle-
ſiæ, nec ipſa beneficia & officia reipublicæ vel eccleſiæ ad eos
tranſmittentes, & non ſoli de negocijs iudicantes, ſed plurium
prudentium conſilium inſequentes, iuxta dictũ ſapientis Ecc.
31. Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.
Vel ſi vis, iſta poſſunt allegari contra multitudinem & affectũ
liberorum, & quòd raro illi in paradiſo regnant, qui liberos in
ſeculo obtinent, quia ſcilicet fit plerumque quòd pro ditandis
liberis ipſi animas ſuas damnificant, & ſic ad regni gloriã nun
quam intrant, ſicut videmus de vſurarijs & auaris. ideo bene
dicitur Eccleſiaſt. 16. Ne iocunderis in filijs impiis ſi multipli
centur. vide ſupra titulo de Britannia. §. de Hebudibus inſu-
3 lis, & earum rege, vbi ponitur ſimile. ¶ In iſta inſula ſunt
Margaritæ teſte Solino, ſed de earum natura vide ſupra. libro
de lapidibus titulo ſuo, & libro de piſcibus. c. de Conchis &c.
¶ Refert etiam idem q̃ ſunt ibi teſtudines maximę, quas homi 4
nes venantur, quia de carnibus earum viuunt, & de teſtis ipſa-
rum domos ſibi faciunt. de hoc vide libro de Piſcibus cap. de
teſtudine, vbi ponitur ſimile.

De Vulandia. Cap. 58.

VULANDIA eſt regio in montibus Noruegię,
cuius ciues ſunt ſeui & barbari, magicis artibus
occupati, qui nauigantibus propter defectũ ven
ti moram apud ſe contrahentibus, ventum vena
lem offerunt. Globum.n. de filo faciunt, plures
nodos in eo cõnectentes, & vſque ad tres nodus
vel plures filum extrahi & explicari præcipiunt, ſecũdum q̃
ventum magnum vel paruum voluerint habere, & ſic demo-
nes aerem concitant, & ventum producunt, & quandoq; nauẽ
illam diſsipant & ſubmergunt. Regio hæc eſt peccatum, ciues
demones, nauigantes peccatores, globus cor, ventus vanitas;
mare vita præſens, profundum infernus. Illi ergo qui per ma-
re præſentis vitæ volunt ad portum proſperitatis venire quiq;
veniunt ad vulandiam.i. ad ſtatum peccati, vbi eis a ciuibus.i.
a dominibus ventus inanis gloriæ venditur, ita vt quanto glo-
bum cordis ſui magis explicauerint & laxauerint ad munda-
na, tanto maior ventus vanitatis ipſos agitat atque mouet, in
tantum quòd quandoque per æternæ mortis periculum ſub-
merguntur. Matth. 7. Venerunt flumina, & flauerunt venti, &
irruerunt & cætera. & Ezechie. 27. Ventus auſter contriuit te
in corde maris.

De mirabilibus circa humanam natu-ram. Cap. 59.

CIRCA humanam naturam multa ſunt mira-
bilia, inter quæ Solinus connumerat q̃ vix eſt
dare aliquem qui in plura aduerſa ſuſtineat, quã
proſpera. vnde exemplificat de Caio Cæſare,
cuius (teſte Seneca) tanta fuit fœlicitas, q̃ ei
quicquid libuit, licuit, qui quaſi totius mundi
victor extitit. Hic tñ plus habuit de rebus aſperis, omnibus cõ-
ſideratis quàm ſecundis. Dicit ergo q̃ tot & tanta in vita eius
inueniuntur incommoda, vt non ſit facile diſcernere calamito
ſior an beatior fuerit. Item idem ait q̃ mulieribus prægnanti-
bus ſemper nocet pleniluniũ, & addit ſimiliter q̃ ſi mulier gra
uida ſalſiores eſcas comedit, vnguibus caret partus. Oſcitationẽ
etiam dicit noxiam parturientibus. Vnde dicit eſſe vtile ſpiri-
tum cohibere, & nullo modo in actu pariendi oſcitationem fa
cere, alias periculum eſſet. Plenilunium ſignificat plenitudinẽ
diuitiarũ temporaliũ, ſalſedo cõdimentũ ſcientiarũ ſecularũ,
oſcitatio vero ſeu ſpiritus emiſsio ſuperfluitatem affectuum &
deſideriorum pectoralium & mentalium. Igitur dico q̃ quũ ali
quis eſt prægnans, & de nouo concepit aliquod bonum propo
ſitum, & intendit parere bonum opus, illa tria ſunt principali-
ter ſibi noxia.ſ. pleniluniũ proſperitatis, ſalſedo præſumptę ſa
gacitatis, & oſcitatio concupiſcentiæ & carnalitatis. Illa.n. tria
partui boni operis officiunt, & vngulam finalis perſeuerantię
ſibi tollunt. Vtile eſt ergo ſpiritũ concupiſcentiæ cohibere, et
eſcas ſalſas i. ſalſedinem præſumptę ſapientiæ non habere, iux
ta illud ad Romi. 12. Non plus ſapere quàm oportet ſapere. &
proſperitatis plenilunio non gaudere. ¶ Item dicit idem quod 2
puer qñ præpoſitis pedibus naſcitur, malum omen eſt. Talis.n.
præpoſterus ordo contra naturam eſt, & ideo ſignificat (ſicut
ait) q̃ taliter naſcens proſpere non viuet, & q̃ cito de vita rece
det, & q̃ etiam multa mala faciet. Vnde etiam tales vocantur
Agrippę, vt dicit Sol. & Plinius li. 7. c. 8. vbi exẽplificat de Ne-
rone principe, ſic dicens: Neronem principem toto principatu
ſuo hoſtem humani generis, pedibus genitum ſcribit parens
eius Agrippa. Talis etiam fuit Herodes Agrippa. Quorũ alter
plures occidit, & tandem ſeipſum interfecit.ſ. Nero alter vero
paupertate, fame, carcere multotiẽs feſſus fuit. Iſta poſſent di-
ci ſi prædicares de apoſtolis Petro & Paulo, contra crudelita-
tem Neronis. Vel dic q̃ pedes ſunt affectus. Aug. Pes meus af-
fectus meus, eo feror quocũq; feror. Igit naturale eſt & rõnale
q̃ in omni actu caput rõnis præcedat, pes affectionis caput rõ-
nis præferat. Nã qui carnis deſideria iuſtitię anteponit, neceſſe
eſt q̃ proſperitate pacis & gratiæ careat & q̃ cito de vita gratiæ p
imperſeuerantiam recedat. Cõe eſt.n. q̃ illi in quibus affectio
ſuperat

ſnpetat rationem, & in quibus deſideria iuſtitiam antecedũt, in huc ſeculo proſperè non viuant, & vitam etiam gratiæ cito perdant iuxta illud Eccl. 18. Si præſtes animæ tuæ cõcupiſcentias eius, in gaudium te faciet inimicis tuis. Vel dic ꝙ illud corpus, illa perſona, vel illud collegium, val eccleſiaſtici non poſſunt proſperè viuere vel manere, vbi pedes præcedunt caput, ſubditi prẹlatus, mali bonos, & vbi in ſtatu & gradu & in promotionibus improbi præeunt virtuoſos. Vel dic contra ſimoniacos, qui non rectè nec ordinatè naſcuntur aut promouentur, ſed potius vt agripę et prępoſteri per ſimoniam ad dignitatem exeunt et naſcuntur, quia vere tales non ſolẽt in proſperitate viuere, ſed toto vitę tempore miſerię ſubiacere. Qui enim non intrat per oſtiũ in ouile, fur eſt et latro. Ioã. 10. Iſti.n. ſunt qui relinquunt iter rectum: & ambulant per vias tenebroſas. Prouer. x. ¶ Item Solinus inter mirabilia computat ꝙ aliquis
3 puer ante. 40. diem rideat. Dicit tamen quòd Zoroaſtres mox optimarum artium peritiſsimus, eadẽ hora riſit qua natus eſt. De craſſo autem auo ipſius qui nunquam riſiſſe viſus eſt, dicit ꝙ ipſum bella Parthica rapuerunt. Et ſic videtur concludere Solinus ꝙ riſus præoccupatos omen bonum eſt, tardus vero vel omnino excluſus ſignum eſt malum. Sic verè eſt de ſpirituali lętitia, & de gaudio in ſpũſſancto. Iſta.n. ſi affuerint, proſperitatem gloriæ paradiſi futuram ſignificant, ſi vero omnino defuerint, bella & tribulationem inferni deſignant. Bonum ergo ſignum eſt qñ quis per gratiam naſcitur, ſi tũc riſu & ſpũali lętitia perfundatur, quia ſic futura ſapientia et æterna proſperitas deſignatur, iuxta illud Eccl. 19. Riſus dentium, & ingreſſus hominis annunciant de illo. Et inde eſt ꝙ multi ſunt viri iuſti qui cæteris inueniuntur gaudentiores, & per cõuenientem affabilitatem ad proximos lętiores. ad Ro. 12. Spe gaudentes ¶ Item vt dicit idem, quidam fuerunt qui nunquã riſerunt,
4 qualis erat Craſſus. quidam qui nunquam ructauerunt, ſicut Pomponios Poeta. quidam qui nunquam ſpuerunt, ſicut Antonia Druſi. quidam qui dentes maxillę continuos habuerunt, ſicut quidam filius Pruſiæ regis Bithyniorum. Quidam qui cum dentibus nati ſunt: vt Cn. Papyrius Carbo. Quidam qui oſſa concreta & ſolida & ſine medulla habuerunt, & nũquam ſudauerunt aut ſitiuerunt ſicut, fuit Lygdamus Syracuſanus. Iſta omnia poſſunt applicari ad mores, quia pro certo illa poſſunt ſignificare viros perfectos & ſanctos, quorum aliqui fuerunt qui timorem Dei, mortis iudicij & inferni præ oculis habentes, nullã mundi lętitiam dilexerũt dicentes illud Eccle. 2. Riſum reputaui errorem, & gaudio dixi, quid fruſtra deciperis? Quidam nunquam ructauerunt aut ſpuerunt, ſicut fuerunt viri patientes, qui nunquam ſpuerunt aut reſpuerunt aliquid quod Deus vel prælatus mandaret. Quidam oſſa concreta & maxillas & dentes ſolidos & eiuſdem oſsis habuerunt, ſicut fuerunt iſti qui tanquam oſſe nunquam fuerunt feſsi pro Deo laborando, & tanquam maxillę ſolidę nunquam ceſſauerunt à benedicendo & prædicando, & iſti etiam nunquam ſudauerunt difficultatem in laboribus leniendo & nunquam ſitiuerunt temporalia apperẽdo. Quidam etiam cum dentibus nati ſunt, vt qui peccatores correctionibus memordetũt. ideo de talẽ diuerſitate dicitur illud ad Hebreos. 11. Alij ludibria experti. ¶ In occidente ſunt multa mirabilia. Vnde in hiſtoria
5 terræ ſanctę vbi comparantur mirabilia occidentis ad mirabilia orientis, dicitur ꝙ in francia fuerunt quidam homines cornuti, in Anglia quidam caudati. Vnde etiam Plinius lib. 7. c. 2. dicit ſimile. ſ. in quibuſdam partibus Indiæ cauda villola homines naſci pernicitatis eximię. In Italia etiam aliqui ſunt cũ buffone in fronte nati: teſte Geruaſio. ſine hoc vero nati, non legitimi thori eſſe cenſentur Ego etiam pro certo affirmari audiui quòd in Britannia minori eſt vnum altum genus nobilium, in quo omnes qui naſcuntur, ſunt in poſterioribus dealbati, ita vt ſi anum album non habeant, ex adulterio nati eſſe iudicentur. Sic vere in mundo ſunt diuerſa monſtra ſpiritualia. i. multi homines peccatores. Quidam.n. ſunt cornuti per proteruam ſæuitiam, & ad percutiendum alios ſemper promptì per violentiam. Vnde 3. Re. 22. Fecit quoq; ſibi Sedechias filius chanaam cornua ferrea. Item alij ſunt caudati per malitiam. Cauda.n. quæ retro venit, ſignificat malitiã. Eſai. 9. Propheta docens mendacium ipſe eſt caudatus. Item alij ſunt buffone in fronte notati per ſuperbiam. Buffo.n. inflatus ſuperbiã ſignificat. quæ etiam in fronte eſſe dicitur, eo ꝙ in publico & in apparentia cunctis manifeſtatur. x. Para. 26. Orta eſt lepra in fronte eius. Alij vero habent immunda ſua poſteriora alba per hypocriſim, & per fictam apparentiam, quia hypochritæ vbi plus ſunt per luxuriam immundi, ibi magis per fictionem hypochriſis iudicantur eſſe mundi. ideo tales maledicuntur a Chriſto dicente Matth. 23. Væ vobis ſcribæ & phariſei hypochritæ, qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ apparent hominibus ſpecioſa, intus autem ſunt plena ſpurcitię. Breuiter 7
ergo tanta hodie inualuit peruerſitas ꝙ illi viles & degeneres cenſentur, qui ſine talibus vitijs oriuntur, quia pro certo qui proteruiam, malitiam, luxuriam, ſuperbiam, & fictitiam verſutiam non habuerit, cunctis vilis & degener apparebit. Ille.n. q̃ 8
malos parẽtes ſuos non imitatur, ſpurius & degenere reputatur. ideo talibus dicit dominus illud Numeri. 32. Ecce vos ſurrexiſtis pro patribus veſtris incrementa & alumni hominum peccatorum. Item ibidem dicit ꝙ cadauera recentia in aqua reſident & deſcẽdunt, cum vero putrefacta fuerint, mox exurgunt. Sic verè illi qui ſunt recentes & nondum per vitia putrefacti, hoc eſt, viri iuſti, ſi in aqua proſperitatis ponantur, ſolent per humilitatẽ deſcendere, corrupti vero & peccatores ibi ſolent per ſuperbiã enatare Quanto.n. quis eſt melior, tanto humilior, & tanto etiam ſuperbior, quanto vilior atque peior. Eccleſ. 3. Quanto maior es, humilia te. Sicut mihi apparet, multum videtur Deus humanam naturã diligere, qui figurã eius videtur quandoq; ſtellis, quandoque lapidibus precioſis, quandoque animalibus viuis, quandoque beluis marinis, quandoq; radicibus & plantis mirabiliter deſignare. Sicut.n. infra c. 60. ponitur, inuenta eſt ſtella cometa humanam effigiem habens. Eſt etiam lapis dictus Camaheu: & etiã alius dictus cheruboles, formam humanam pretendens. Eſt etiam beſtia, vt Satyrus, piloſus, & ſimia, figuram hominum inſinuãs. Eſt etiam piſcis, vt ſyrena vel nereis, figura hominis gaudens. Eſt etiam herba ſeu planta, vt mandragora, formam hominis in radicibus reprẹſentans. Beoc ergo dicit Greg. ꝙ homo ois creatura dicitur, quia vix eſt dare aliquod rerum genus, quin ibi forma humana aliqua reprẹſentetur. Non debet ergo conditionem ſuam vilipendere, nec ipſam diabolo & vitijs ſubijcere, qñ videt ꝙ Deus ipſam tantum diligit ꝙ in cœleſtibus & terrenis ipſam reprẹſentare diſponit, ſuper oia vero pro eo ꝙ ipſam per beatã incarnationem aſſumpſit. ¶ His ergo præmiſsis, notandũ eſt ꝙ primũ 6
mirabile circa humanam conditionem dicit eſſe Plinius diſsimilitudinem facierum. Ait.n. li. de naturali hiſtoria. 7. c. 1. ꝙ cũ in vultu & facie humana ſint decem membra, nõ inuenitur in tot hominũ milibus duas facies omnino ſimiles poſſe exiſtere quinimo, neceſſe eſt ſemper aliquid diſsimilitudinis intereſſe. Cauſam autem tantę hominum diſsimilitudinis. c. 12. illius libri aſſignat, & dicit ꝙ imaginatio valde operatur in hois generatione, ſicut ponit exemplum de quodam Niceo poeta cuius mater ab æthiope genita ex adulterio fuerat, nihil cum æthiope ſimilitudinis habens, ipſe tñ filius eius in auum degenerauit æthiopem. Cogitabat.n. forte tunc ipſa mater in æthiope illo qui genuerat eam. Ego etiam audiui ſemel in Auenione factũ ſimile, ꝙ. ſ. cum quidam tabernarius caput ſarraceni turpe & nigrum ante oſtium ſuum pingi feciſſet: vxor cuiuſdam qui ex oppoſito morabatur, & illud caput omni die videbat, & circa illud ſua imaginatio tenebatur, ſimilem filium peperit. Cogitatio.n. (vt ait) fingere aut miſcere ſimilitudinem poteſt. Quod tñ in brutis rarius reperitur: nam (vt ait) plures ſunt differentiæ in multitudine hominum, quam brutorum, cuius rationem aſsignat, quia homo cum habeat liberum arbitrium, animũq; valde celerẽ & mobilem, quaſi videtur impoſsibile duos eſſe eandem ſimilitudinem continentes, quod in brutis non fit, cũ animos immobiles habeant, & libero arbitrio careant, & ideo quælibet in ſuo genere maiorum ſimilitudinem reprẹſentant. Iſta poſſunt applicari ad hoc quòd in facies exterioris cõuerſationis pauci ſunt in toto ſimiles & cõformes. Accipias enim duos quantũuis bonos, vel quantumcunque malos, ſemper in ipſis aliquam diſsimilitudinem & aliquam morum diuerſitatẽ inuenies. ideo bene dicitur 1. ad cor. 15. ꝙ ſtella differt a ſtella in claritate. Quod etiã de ſimilitudine & diuerſitate cordium & affectionum: item de diſcordia & controuerſia mentium poteſt intelligi, quia hodie pauci ſunt qui ſibi per concordiam conueniant, & quorum alter alteri in bonis moribus ſe conformant, quinimo & in eccleſia & in mundo homines non videntur eſſe filij eiuſdẽ patris Chriſti, qui ſcilicet in actibus in geſtibus, in veſtibus, necnon in litibus & contrarietatibus tanta ſunt diſsimilitudine variati. Et (quod plus eſt) maior inuenitur in hominibus iſta diuerſitas, quam in brutis, id eſt in clericis &

tis & eccleſiaſticis & ſapientibus perſonis, quàm in ſimplici-
bus & ignaris, quia pro certo quanto iſti habent animos magis
celeres & ſubtiles, tanto magis ſunt per diſcordiam & malos
mores diſsimiles & difformes, ſimplices vero animum habent
magis in bono ſtabilem, nec circa malitiarum ſubtilitates va-
gantem, & ideo maiorem habent inter ſe charitatis & concor-
dię ſimilitudinem & virtutem. Bene ergo poſſumus conclude-
re de hominibus.i. de mundi ſapiētibus inter ſe diſcordibus &
difformibus illud Baruch.6. Beſtiæ meliores ſunt illis. Vel to-
tum hoc applica ad intentionem, & dic ꝙ generatio.i. operum
factio & productio, a cogitatione, imaginatione & intentione
dependet, quia ſi intentio interior voluatur ad imagines pul-
chras.i. ad bona bonorum exempla, tunc ad ſimilitudinem eo-
rum concipiet foetum ſuum, et pariet opus bonum. ſi vero ima
ginatio & intentio conſideret imaginem turpem & ineptã, &
turpē habeat cauſam, vel mala malorū conſideret exēpla, tunc
ſimiliter parturiet turpē actū, nā etſi prædicatorē & genitorē
habuerint bonum fœtum tñ operum ſimilē genitori.i. bono do
ctori vel prælato voluntas non concipit; qñ ad alias imagines
.i. ad aliorū mala exēpla attēdit. Figura Gene.30. vbi dicitur ꝙ
oues Iacob ex virgis decorticatis dum adſpiciebant oſtenſis;
fœtum ſimilem virgis, & non genitoribus conceperunt. Quia
ouis.i. hō qñ virgas decorticatas.i. perſonas infames pro exem
plari reſpicit, tunc fœtus operum diſsimiles ſuis pr̄ibus.i. bonis
prælatis & prædicatoribus facit. Vel dic ꝙ filij turpes & mali à
pulchris & bonis parentibus naſcuntur qñ ſe non bonis paren
tibus, ſed malis & deformibus pctōribus conformant per imi-
tationem. Idē ēt de prælatis bonis pōt dici, qui multos turpes
& infames filios & ſubditos habent, & hoc quia non ſibi, ſed
malis boībus ſe conformant. Iſti ergo ad bonum patrē, non ad
malos deberent attendere, & ſe ſibi in moribus conformare
8 Eſa.51. Attendite ad Abrahā patrē veſtrū. ¶ Sarmatę ſm eun-
dem de naturali hiſtoria li.4.c.12 s. ſunt vltimi ppli Scythię &
& totius ſeptentrionis. Vnde ait ꝙ a ciuitate Meroe quæ eſt in
Aethiopia, ad terras Sarmatarum qui ſunt in Scythia, eſt latitu
do totius orbis habitabilis. Dicit ergo Plinius li.7. c.2. ꝙ Sar
matę tantę religionis ſunt, ꝙ de triduo in triduū ſolummō ci-
bum ſumūt. Tales debemus eſſe ſpūaliter, quia pro certo cibū
Euchariſtiæ non debemus ſumere niſi tridui ieiunium volue-
rimus celebrare, quia. ſ. a pctīs cordis, oris, operis, debemus ie
iunare. i. ceſſare, & contra iſtud triduum aliud triduum oppo-
nere. ſ. contritionē cōtra primū. confeſſionem contra ſm, ſatiſ-
factionem contra tertiū, vt. ſ. cordis vitium purget cōtritio, vi-
tium oris tollat confeſſio, vitiū operis auferat ſatisfactio. Si igi
tur iſtud triduanum ieiuniū præceſſerit, cibū Euchariſtiæ, gr̄ę
vel gloriæ dignè poterimus recipere, & ipſum debitè mandu-
care. De tali ergo triduo ſpūalis abſtinentiæ pōt dici illud Mat.
8. Iā triduo ſuſtinent me, nec habēt quid manducēt. Et Thobi,
9 6. Per tres dies continens eſto. ¶ Item Pli. de naturali hiſtoria
l.7.c.2. dicit ꝙ quibuſdam ineſt venenum in linguis & oculis:
Vnde dicit Iſidorum aſſerere in Aphrica eſſe quaſdam fami-
lias quarum laudatione intereant probata, areſcant arbores,
moriātur infantes. Ad quod etiam facit Geruaſius, qui dicit ꝙ
tempore ſuo erat quidam miles, in Cathalonia ſibi notus, qui
ſi quid probauerat aut laudauerat, ſtatim ei male cedebat. Di-
cit idem Pli. ibidem ꝙ quidā ſunt in triballis & illyrijs qui ſo-
lo viſu faſcināt interimuntq; ſi irati diutius intueātur. Hæc mi
hi friuola viderentur, niſi tantus doctor referret, & niſi etiam
verbū faſcinationis in ſcriptura poneretur, quia apoſtolus ad
Gal.3. dicit ſic: Inſenſati Galathę quis vos faſcinauit non obe-
dire veritati? ideo faſcinatio aliquid eſſe ſupponit. Quicquid
igitur ſit, per iſtos tum linguis tum oculis venenoſos intelligo
luxurioſos, quorum linguę dum applaudendo blandiendove
perſonā commendant, ipſam ſpūaliter faſcināt, & a bono pro-
poſito eam mutant, & ſic areſactionem virtutū ſuarum, & mor
tem culpę ſibi laudando procurant & propinant. Eſa.3: Popu-
le meus, qui beatum te dicunt, ipſi te decipiunt. Viſus etiam
talium venenoſus eſt, quia per impudicos aſpectus ſolent alios
inficere, & ad malum inducere, & ſic mortem culpæ & pœnæ
talibus procurare 2. Pet.2. Oculos habentes plenos adulterij.
Vel dic ꝙ primi ſunt adulatores, qui illos quos laudant, dū eos
fouent in pctīs, ſpūaliter occidunt. Secundi vero ſunt inuidi,
quorum aſpectus bonis hominibus ſunt maligni, cū ipſi quod-
cunq; malū poſſunt, his procurent, quos ironicè reſpiciūt. Vñ
Seneca li. de quatuor virtutibus: Sit tibi tā turpe laudari a tur-
pibus, ac ſi lauderis ob turpia. lętior eſto quotiēs diſplices ma-
lis.

lis. ¶ Item idem ait ꝙ ſunt quædā mulieres in Scythia quæ Bi- 10
thyę vocant, quæ duplices pupillas in ocl̄is habentes, ſolo aſpe
ctu interficiunt. quod idem Solinus affirmat, adducens Apollo
nidem pro auctore. Dicit etiā gn̄aliter ꝙ oēs quæ duplicem ha
bent pupillam, habent oculos venenoſos. Vnde etiā ponit Pli.
multos eſſe iſtius naturæ, quæ. ſ. in vno oculo duplicē habēt pu
pillam, in alia vero equi effigiem. Iſtos etiam non poſſe mergi
aſſerunt, dato ꝙ ſint etiā veſtibus degrauati. Teſte. n. Cicerone
Deo naturę non ſolum placuit morem comedēdi homines, in
hoie gn̄are, imo etiam venena in quorundā oculis & corpori-
bus ponere voluit, vt ne quid (inquit) mali eſſet, quod homini
deeſſet. Ait etiā idem eſſe genus Pharmaceum in Aethiopia (te-
ſte Damone) quorū ſudor tactis corporibus tabem afficiat. Dic
tales mulieres ſunt luxurioſæ perſonæ, quarum oculi ita ſcin-
tillant, & flammant ꝙ plures pupillas videntur habere, quę. s.
illos quos impudicè reſpiciunt, occidunt, quia per malos con-
ſenſus carnis concupiſcentiā in eis introducunt. In talibus. n.
oculis venenoſis effigies equi. i. ipſa petulantia luxuriæ appa-
rere videtur, inquantum per eorum aſpectus de eorum luxu-
ria iudicatur. Mergi etiam tales nequeunt, quia ex quo ſemel
per luxuriam corrupti ſunt, nunquam per lachrymoſam pœ-
nitentiam vel per loturam munditiæ mergi volunt. Igitur ſic
ſit ꝙ ſudor & lues ſuorum fœdorum operum & exemplorum
alios inficit, & quos per ſocietatem tāgit, ſpūaliter maculat &
corrumpit. Igitur bene pōt dici talibus illud Matt.6. Si oculus
tuus fuerit nequā, totum corpus tuū erit tenebroſum. Vel dic
ꝙ oculus eſt cor, vbi ſi duplex pupilla: i. duplicitas falſitatis, &
duplex intentio fuerit, alius. ſ. illos quibus iraſcitur, ſuis mali-
tijs nocet, afficit atq; lædit. Simplicitas ergo intentionis & in-
nocentiæ cōmendatur, duplicitas vero tam verborū quā ope-
rum, tam cogitationum quā intentionum, & ois fraus & mali-
tia reprobatur. ideo bene dicitur Matth. 6. Si oculus tuus fue-
rit ſimplex, totum corpus tuum lucidū erit. ¶ Sicut natura po- 11
ſuit venenū in aliquibus membris quorundā hoim, ſic in quo-
rundam membris aliqua remedia ſanitatum poſuit. Vñ ait Pli.
li.7. c.2. ꝙ pollex dextri pedis Pyrrhi regis tactu ſuo lienoſos
curabat, qui etiam pollex cum reliquo corpore cremari nō po
tuit, vnde in templo conditus fuit. Dicit etiā idē ꝙ Crates per-
gamenus aſſerebat adhuc in Helleſponto genus eſſe hoim qui
Ophiogenes vocabantur, ſerpentum ictus contactu leuare ſo-
litus. Varro etiam ait eſſe quoſdam quorum ſaliuę contra ictus
ſerpentum medeantur. Hæc Pli. lib.7.c.2. Hodie etiā apud nos
rex Francorū quicūq; ſit canonicè introductus, ſolo tactu ma-
nus infirmitatem guttoris curat, & glandes illas quæ ſtrumulę
dicūtur, attenuat atq; ſanat. Vide vltimū. §. illius capli. vbi agi
tur de gemellis Auſtriæ. Iſta poſſunt applicari ad virtutē reli-
quiarum ſanctorū ſic. Si igitur ſunt hoies qui adhuc pctōres &
mortales exiſtunt, & maximè prædicti, qui pagani & infideles
erant, quorum mēbra tam mirabilē virtutē habent, multo for
tius membra et reliquię illi qui iā cum Chriſto immortales re-
gnant, poterunt magna & mirabilia facere, & contra ſerpentū
.i. demonum tentationes & ictus, contraq; infirmitates & tribu
lationū fluctus remedium deuotis fidelibus exhibere. Vel dic
ꝙ tales homines ſignificāt eccleſiæ ſacerdotes & prælatos, qui
pro certo manu abſolutionis & correctionis, & ſaliuam verba
lis eruditionis & prædicationis, venena pctōrum adimunt, &
morſus ſerpentum. i. puncturas demonū tollunt. ideo bene di-
citur Mar. 16. Serpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint,
non eis nocebit. Super ægros manus imponent, & bene habe-
bunt. ¶ Sicut dicit idem ibidem: Quidam ſunt hoies in India 12
dicti Soritæ qui nullum cibum nouerūt præterquā piſces, quos
manibus diſſectos, ad ſolem torrent, & inde inde faciunt ſibi
panes. Piſces ſunt fluxibiles delicioſi, qui pro certo a Soritis. i. a
demonibus in inferno vorantur, & ſiccati ad ardorem inferni,
panis cotidianus eis efficiuntur. ¶ Vnū mirabile dicit hic Pli. 13
li.7. c.4. videlicet ꝙ ex fœminis mutari in mares non eſt fabu-
loſum. vnde ipſe ait ſe in annalibus Craſſi & longini conſulum
inueniſſe Caſini puerum factū ex virgine, & iuſſu Aruſpicum
in deſertam inſulam tranſportatū. Dicit etiā quendā Ariſton-
tem, cum prius foret mulier, nupſiſſe, ſed cum ei poſtea barba
proueniſſet & virilitas, vxorem duxiſſe. & hoc (vt dicit) Lici-
nius Mutianus prodidit, & a ſe viſum aſſeruit, & eiuſdem ſor-
tis etiam Smyrnæ puerum a ſe viſum dicit. Et ſubdit idē Plin.
Ipſe (inquit) in Aphrica vidi mutatum in marem nuptiarū die
Lu. Coſſutium ciuem Tiſdritanum. Ad iſtud aūt mirabile. ſ. ꝙ
fœmina mutatur in virum, facit fabula Iſidis: quam ponit Oui-
dius,

dius, quæ cum eſſet fœmina, & crederetur puer eſſe filius re-
gis & vxorem filiam alterius regis duxiſſet, die nuptiarū in tē-
plo veneris mutata fuit in virum, & ſic illud quod falſo crede-
batur, contigit eſſe verum. De Tireſia etiā dicit Ouidius q̄ de
viro in fœminam, & de fœmina in virum poſt ſeptennium eſt
mutatus. Poſsibile.n. fuit q̄ fœminæ quædam in viros mutatę
fuerint. cuius occaſione, poetę fabulas confixerunt. Ad hoc ēt
non modicum facit quod dicitur de Hyena beſtia, videlicet q̄
alternis annis de fœmina in marem transformat̄, teſte Plinio
& Solino. Rationem aūt pręmiſſorum aſsignare nequiuerunt,
niſi q̄ forte talis mulier multum habet caloris, naturęq; virilis,
qua continuè creſcente, tandē gradus virilis complexionis at
tingitur, & ſic natura inueniens materiam diſpoſitam, mutat
ſexum fœmineum in virilem. Alio etiam modo pōt continge-
re.ſ.q̄ a principio natura membra virilia formauit, & ſub pelle
formata ad effigiem membri virilis ipſa abſcondit, quæ tandē
roborata apparent & egrediuntur, & ſic fœminæ mutari in vi
ros exiſtimantur. Et circa hoc, a quodā religioſo honeſto viro
de ordine prædicatorum audiui q̄ dum ex parte ordinis ſui,
conuentus Cathaloniæ viſitaret, in quodam caſtro tale prodi-
gium comperit eſſe factum. Erat.n. puella ętatis decem & octo
annorū, quæ dum cum ſociabus luderet, ipſam dolor genitaliū
quaſi parturientis arripiebat, qd̄ cū pluries fieret, adhibuit pru-
dēs medicus, qui palpato ſexu fęmineo quē habere videbatur,
inuenit ſub pelle aliquid durū latere. ſcidit igitur nouacula pel
lē, & ſtatim membrū virile cum ſuis appendicijs apparuit. cu-
ius.ſ.foramen ita erat foramini mēbri muliebris applicatum,
q̄ per inde ſemper vrinaſſe repertus eſt. Sanatus igitur de vul-
nere vxorē duxit, & poſt annis plurimis vir vixit. Ad hæc pōt
allegari Oroſius, & ēt Aug.li.2.de ciui.Dei. vbi dicit q̄ & fœ-
minæ & gallinę in ſexum maſculinū ſunt mutatę. Iſta qia appli
ca ad hoc q̄ qñque de fęmina fiunt viri.i. de imperfectis iuſti.
Fœmina.n. virum imperfectum ſignificat, qui.ſ.more fęminę,
fragilis & inconſtās exiſtit, nec in bono propoſito perſeuerat.
Vir vero hoīem perfectū ſolet denotare, qui ſolet opera viri-
lia, fortia & ſtabilia perpetrare. Fęmina igitur in mare mutat̄,
qñ pctōr & imperfectus per diuinā inſpirationē vel per bonā
prædicationē in hoīem iuſtū, cōſtantē & ſtabilē trāsformatur.
Hier.31. Fęmina circūdabit virū. vide de Hyena.ſ.li.10.¶ Se
cūdū Pli.eodē li.7.c.7. Generatio hoīs valde eſt incerta, valde
vilis, & valde periculoſa. Incerta quidē, cū cætera aīalia defini
tum habeant tpš infra quod debent gigni, homo aūt nō habet
determinatū tpš, nā quidā ſeptimo menſe, quidā octauo, quidā
nono, quidā decimo vel vndecimo pariunt. Inuēta ēt qñq; eſt
mulier ſexdecim mēſibus in vtero portaſſe. Itē vilis eſt, quia
vili humore, videlicet ſanguine menſtruoſo nutritur, & de vi-
li ſpermate procreatur. Itē debilis, quia (vt ait Sol.) fumus can
delæ extinctæ vel ſola oſcitatio facta in hora pariendi interficit
fętum & facit abortiuum. Iſta igitur potes applicare ad vilita-
tem conditionis humanę, & contra ſuperbiam hominis. ſicut
etiā idē author Plin. pulchrè applicat ad hoc idē ſic dicēs. O q̄
friuola aīalium ſuperbiſsimi (.ſ.hoīs) origo, cū plerumq; abor-
tus cauſa fiat odor a lucernarū extinctu. His inquit principijs
naſcuntur tyrāni, his carnifex animus. Tu qui viribus corpo-
ris fidis, tu qui fortunę munus amplexaris, tu qui te Deū cre-
dis, aliquo ſucceſſu tumēs, tāti tñ perire potuiſti, atq; ēt hodie
minoris potes, quātulo ſerpentis ictu, aut acino vuę paſſę, ſicut
anacreon poeta, aut in lacte hauſto pilo, ſicut Fabius ſenator.
Is demū profecto vitam æqua lance penſitabit, qui fragilitatis
humanę memor fuerit. Vel dic q̄ hō ſignificat ſapiētes, cleri-
cos & diuites, brutum vero ſimplices & ignaros. Generatio er
go.i.ſaluatio brutorū.i.ſimplicium & pauperū, certior eſt quā
hoīum.i.quā diuitū & ſapientū: nam (teſte Auguſtino) Surgūt
indocti & rapiunt cœlum, & nos cum literis nr̄is mergimur in
14 profundū.¶ Item eodē li.c.15.dicit q̄ præter mulierem pauca
aīalia carnis copulam nouere grauida, quia vt cōiter fœminæ
quadrupedū ex quo grauidę fuerint, nunquā cognoſci ſe per-
mittunt quinimo maſculos fugant & abijciūt. Mulier vero nō
ſic, quę maiori luxuria cęteris laceſsitur, et tñ ſi ſit grauida, ma
gis q̄ alię abſtinere, & partui reuerētiā exhibere debet. Itē ibi-
dē dicitur q̄ ſigna parentū qñq; mittunt ad filios. Vnde exem-
plificat q̄ quarto partu Dacorū originis nota in brachio reddi
tur. In Lepidorū etiā gēte tres ſucceſsiuè nati ſunt qui mēbra-
na obductos oculos habuerūt. Sic verè boni debent in ſe bono
rum parentum ſuorum naturaliū, vel prælatorū & prædicato-
rum parentum ſpūaliū ſigna exempla & bona opera per imita
tionem repræſentare, & ſe eis quātū ad oculos diſcretionis, &
quantum ad brachia bonę operationis pro viribus conformare.
Exo.13. Erit quaſi ſignum in manu tua, & quaſi appenſum
quid ante oculos tuos. Vel econtra dic de malis, qui malos pa
rentes imitantur, & eis pro viribus conformantur. ¶ Tanta ſi- 15
militudo inuenta eſt qñq; inter hoīes, q̄ vnus eſſe alius crede-
batur, teſte Solino & Pli.li.7.c.12. Vnde Solin' ait q̄ Antiocho
regi Syriæ Artemon quidā de plebe ita ſimilis fuit, q̄ eius obie
ctu, Laodice vxor regia tandiu defunctum maritum diſsimula
uit, donec ad ſuam voluntatē ſucceſſor regni ordinaretur. De
multis etiā alijs ſibi inuicem ſimillimis, de patribus tñ diuer-
ſis natis ponunt exempla plurima & Plinius & Solinus. Sic ve
rè in morib' accidit q̄ qñque ſimilitudo decipit iudiciū, ſicut
patet de falſis amicis & veris, & hypocritis hoībus atq; iuſtis.
Tales.n. inter ſe tantā habent in exteriori apparentia ſimilitu-
dinem, q̄ mali pro bonis ſumuntur, & illud quod falſum & fi-
ctum eſt, verum eſſe creditur. Quod etiā in verbis inuenimus,
quia multi ſunt mendacia ſua ita palliantes, q̄ tantā habent ſi-
militudinem veritatis, vt ſæpe falſum pro vero ſumatur, & pro
talibus fictionibus regnū & dominiū poſsideatur. Ioan.9. Alij
dicebant quia hic eſt, alij, non ſed ſimilis eius eſt. Vel dic econ
tra q̄ Chriſto & ſctīs debemus ſimiles eſſe, & nos in moribus
eis conformare, vt ſic poſsimus regnum cœleſtis glīæ poſside
re.¶ Dentes ſeptimo menſe naſcuntur, & ſeptimo anno cadūt, 16
teſte Pli.ibidē.c.16. Iſti aūt fortiſsimè & durabilis ſunt virtu-
tis. Vnde etiam iſti ſunt qui nec igne facilè cōburuntur, nec in
terra ſicut oſſa alia corrumpuntur. Sic verè viri iuſti qui dētes
ſunt eccleſiæ (iuxta illud Cant.4. Dentes tui ſicut greges ton-
ſarum, quæ aſcendunt de lauacro) per ſeptenarium virtutū in
grām naſcuntur, & per ſeptenniū criminum capitaliū qñq; ca
dere cōprobantur. Prouer.24 Septies in die cadit iuſtus, & re-
ſurgit. Iſti ergo ſunt qui nec cōburuntur igne auaritiæ, nec cor
rumpuntur putrefactione luxuriæ. Vel dic q̄ dentes ſunt virtu
tes, quas.ſ.ſeptem virtutes vel ſeptem ſacramenta introducūt,
& ſeptem pctā mortalia cadere faciunt &c. ¶ Quidā etiā hoīes 17
maximę quantitatis fuerunt, ſicut narrat Pli.li.7.c.16. de quo-
dam corpore humano ſtante in quodam monte, cum pars eius
montis corruiſſet, erecto reperto, quod 46. cubitos longitudi-
nis habebat. de quo etiam meminiſſe videtur Solinus, qui cor-
pus 33. cubitorū dicit in Creta repertum in quodā monte flu-
minibus arroſo. Oreſtis etiā corpus iuſſu oraculi refoſſum, in-
uentum eſt ſeptem cubitos habuiſſe. Pallas etiam (ſicut ſupra
dixi) Romę ſub Henrico ſecundo repertus eſt, qui altitudi-
nē murorū vrbis dicitur exceſsiſſe. Nr̄is etiā tēporibus in fran
cia tempore Philippi regis pulchri audiui puellam in vmbra
cuiuſdam arboris dormientem, dum dormiret, vltra humanā
quantitatem creuiſſe, & ex tunc tanquam monſtrum pro mira
culo cum regina manſiſſe. Homerus etiam qui per tria milia an
norū ante nos fuit, conquęrebatur ſuo tēpore q̄ corpora mor-
talium nō erant ita magna ſicut priſca, ſicut Pli. ibi narrat. Itē
ponunt tā Pli. q̄ Sol. de illis qui fortiſsimi fuerunt, ſicut de Mi-
lone, qui currendo bouem ſupra ſe leuabat, & percuſſum pu-
gno occidebat, & vna die comedebat, & de multis alijs viris
fortiſsimis. Audiui etiam q̄ tempore dicti regis Philippi, cum
quidā ruſticus alemanus cum ſorore ad ſyluam, pro lignis de-
portandis iuiſſent, & ſuper vnum fontem panem medium inue
niſſent & comediſſent, fortiſsimi facti ſunt, ita vt onera lig-norū
quę ſecerant vilipendentes, per maximam ſtruem lignorum ad
villam tulerint, quorum alter a dicto rege Philippo vocatus et
ditatus, fortitudinem multorum hoīum habere eſt deprehen-
ſus. De Tritani ēt gladiatoris filio ponunt, qui neruos tranſuer-
ſos habuit, & armatum hoſtem vno digito ſuperauit, & digito
vno ad caſtra imperatoris ſui portauit. Itē ponit Pli. de illis qui
in curſu alios præceſſerunt, & ſic ponit de Philippide qui. M.
240 ſtadius.ſ. ab Athenis vſque Lacedemonem duobus diebus
cucurrit, & de quodam alio qui a meridie ad veſperam 75. mil
lia paſſuum cucurrit. Exemplificat etiā de alijs multis. Itē po-
nit de illis qui clariſsimè viderunt, & ſic exemplificat de Stra-
bone, qui claſſem exeuntem a portu Carthaginis per centū tri-
gintaquinq; millia paſſuum a promōtorio Siciliæ Lylibeo be-
lo punico videbat, et numerum nauium recitabat. De Callicra
te etiā dicit q̄ formicas de ebore ita tenues faciebat, q̄ partes
eorum alij non videbant. Item ponit de illis qui ſubtiliter audi
uerunt, & ſic ponit vnum exemplum mirabile, q̄ prælium quo
Sybaris deleta eſt, ipſo die quo factū eſt, auditum fuit olym-
piæ per ſpatia maris & terræ longiſsima, ſicut etiā Oroſius re-
citat,

citat, vbi agit de prælio Xerſis. Item ponit de illis qui torméta
patientiſsime ſuſtinuerunt, & exemplificat de Leæna meretri-
ce, quæ torta non indicauit Harmodiũ & Ariſtogitoné tyran-
nicidas. Et de Anaxarcho, qui tortus linguá ſibi amputauit, ne
reuelaret illos qui de tyranno occidendo tractauerant. Fuerũt
ergo ſm hoc, multi homines diuerſi in diuerſis viribus præpol
lentes, & alios hoies præcellentes. Iſta poſſunt applicari ad vi-
ros eccleſiaſticos & perfectos, qui.ſ. debent alios præcellere, &
in eis virtutibus prępollere, iuxta illud Mat.5. Niſi abũdauerit
iuſtitia veſtra pluſquam ſcribarum & phariſeorum, nõ intrabi
tis in regnum cœlorum. Debent ergo iſti alios præcellere ma-
gnitudine virtuali, & debent cæteris in virtutibus eſſe maiores
& in lato charitatis, lõgo fidei, & alto ſpei, cæteris grandiores.
Baruc.3. Ibi fuerunt gigãtes nominati, illi qui ab initio fuerũt
ſtatura magna, ſcientes bellum. Itẽ debent alios præcellere be
ne operãdi fortitudine. Demones.n.& vitia debent vincere, &
a nulla tẽtatione vel tribulatione penitus victi eſſe. ideo s. Ioã.
2. Scribo vobis iuuenes: quia fortes eſtis, qm viciſtis malignũ.
Itẽ debent præcellere alios in curſus celeritate, quia cito cũ pe
dibus bonorũ affectuum mandata celeriter exequi, & ad para-
diſum totis affectibus feſtinare debent. 1.ad Corint.9. Sic curri
te, vt cõprę hendatis. Itẽ debent præcellere alios in viſus lympi
tudine: qa viſum diſcretionis & contemplationis debent clarũ
habere, & de ꝓmõtorio huius mundi vſq; ad portum paradiſi
per contemplationẽ videre. Eſa.33. Oculi tui videbunt Hieru-
ſalẽ regionẽ opulentã, tabernaculũ fiduciæ, quod nequaq̃ trãſ-
ferri poterit. Itẽ debent præcellere in auditus prõptitudine, qa
.ſ. prõpti debent eſſe ad mandata Dei audiẽdũ, & ad bella mor
tis & iudicij cogitandũ. Abac.3. Dñe audiui auditum tuum, &
timui. Item debent præcellere in patientiæ fortitudine, quia.ſ.
prius debent mortẽ ſubire, quam fidẽ aut fidelitatẽ frangere,
iuxta illud Mat.10. Nolite timere eos qui occidunt corpus, ani
19 mã aũt non poſſunt occidere. ¶ Teſte Solino & Plinio quidam
fuerunt ſumma memoria prædíti, ſicut de Cyro rege exempli-
ficant, qui oĩbus militibus exercitus ſui nomina reddidit, & de
Mithridate rege, qui vigintiduarum gentium rex totidem lin-
guis iura dixit, & concionando ſingulas ſine interprete affatus
eſt. De multis etiam alijs exemplificant. Seneca vero de ſeipſo
dicit in principio declamationum, ꝙ tãta memoria pollebat, ꝙ
ducentos verſus ſolo auditu retinebat, & incipiẽdo ab vltimo,
reciprocando dicebat, ſ. duo etiã millia nomina eo quo dicta fue
rant ordine, retinens recitabat. Vnde (vt idẽ Seneca refert) Me
moria eſt pars animi valde delicata & fragilis, in quam primũ
ſenectus incurrit. Et ſm Pli.li.8.c.24. Nihil in homine morbo
aut caſu aut ictu aut metu facilius memoria perit. Ea exempli-
ficat de quodam q lapide percuſſus, litterarũ oim eſt oblitus,
itẽ de alio qui ex præalto tecto lapſus, matris & affinium pro-
pinquorum, & de alio dicto coruino, qui in quadã infirmitate
quam habuit, proprium nomen eſt oblitus. Procul dubio cha-
riſsimi ſpiritualiter loquendo, talis memoria debet in nobis vi
gere, quia.ſ. Deũ, ſanctos & bona æterna, & Dei etiam manda-
ta & beneficia, diaboli etiam verſutias, vanitatẽ mundi & miſe
rias pauperum debemus memorari, & per iugem meditationẽ
mentaliter recordari, qa procul dubio ille qui prædicta debitè
memoratur, apud Deum & homines commendatur, vt ſic ex-
ponatur illud Eccl.49. Memoria Ioſiæ in compoſitione odoris
facta eſt. Veruntamen talis memoria a corde humano faciliter
decidit, quia tam beneficiorum q̃ mandatorum, tam bonorum
receptorum, quam etiam vitiorum ꝑpetratorũ recordatio ci-
to perit. Vnde Seneca Memoria beneficiorum labilis, iniuria-
rum aũt tenax. Et hoc ꝓcul dubio facit ictus tentationis, caſus
pcti, & infirmitas ignorãtiæ, quia breuiter nõ eſt hodie virtus
in hoie quæ ita cito pereat, ſicut memoria tam bñficiorũ q̃ etiã
delictorum propriorũ. Vnde qnidã ſunt q matrẽ, ſorores, bñfa-
ctores & amicos obliuiſcunt, qñ.ſ. ingratitudinis vitio corrum
pũtur. Alij etiam ꝓprium nomẽ.i. chriſtiani omnis gloriã nõ
recordantur, inquãtum ipſum maculare per vitia dinoſcũtur.
Sap.2. Obliuionem nomen noſtrum accipiet. Vitium ergo ob-
liuionis, ingratitudinis & inaduertẽtiæ hodie faciliter incurri-
tur, & quod eſt deterius, vix curatur. Vnde de ingratis dicitur
in Pſal. Non ſunt recordati manus eius die qua redemit eos de
manu tribulantis. De illis etiam qui obliuiſcuntur illa quæ ad
ſalutem ſunt neceſſaria, põt dici illud Sap.17. In obſcuris pctis
20 tenebroſo obliuionis velamento diſperſi ſunt. ¶ Item Pli.li.7.c.
17. dicit ꝙ mares præponderant fœminis, mortua corpora vi-
uentibus, & dormiẽtia vigilantibus. Sic verè magis oneroſi &
importabiles ſunt mares quam fœminæ.i. diuites & ſuperiores
quã debiles & inferiores. Iac.2. Nonne diuites ꝑ violentiã op-
primunt vos? Itẽ mortui.i. pctõres, q̃ viui.i. q̃ iuſti, & dormien-
tes.i. pigri, quam vigiles.i. diligentes & aſtuti. Et procul dubio
hodie oneroſi ſunt diuites reſpectu ſimpliciũ, pctõres reſpectu
iuſtorũ, negligẽtes reſpectu ſtudioſorum 2 Reg.15. Si veneris
mecum, eris mihi oneri. Vel dic ꝙ plus ponderant.i. magis va-
lẽt mares & virtuoſi, q̃ fœminei & delicioſi, mortui per humi-
litatem, q̃ viui per mobilem voluntatem, dormientes per con-
templationem, q̃ vigilantes per negotiorum mundialiũ execu-
tionem. Eccl.4. Laudaui magis mortuos q̃ viuentes. ¶ Item ibi- 21
dem lib.7. de naturali hiſtoria.c.15. dicit ꝙ natura quaſdam le-
ges morbis impoſuit, & ſic ait ꝙ febris quartana nunquã bru-
ma, nunquam hybernis menſibus incipit. Febris quartana ſi-
gnificat damnationem æternam, quã tremor & deſperatio con
comitat, quia iſta eſt quæ menſibus hybernis & hyemalibus.i.
a frigore tribulationum mũdialiũ non ſumit initium, quia pro
certo mundi deliciæ & proſperitas, nõ aduerſitas initia ſunt fe
bris quartanę i. dãnationis æternæ Sene.li. de paupertate, Mul
tis quæſiſſe diuitias, non miſeriarũ finis fuit, ſed initium. ¶ Item 22
ibidem li.7.c.51.& 52. recitat de morte varia aliquarum. Dicit
.n. ꝙ quidam fulmine mortui ſunt, quidam ſerpentibus. Vnde
dicit ꝙ pherecides ſerpentũ multitudine de corpore eius erum
pente expirauit. Ponit etiam de quibuſdam qui reſurgere viſi
ſunt, ſicut de auiola cõſulari, qui in rogo reuixit, cui cum ſub-
ueniri nõ poſſet, viuus crematus eſt. De Corfidio etiã, qui por
tatus ad foneã, illum qui ſepelire eum volebat, domum repor-
tauit. Narrat etiam de quodam puero, qui feſſus ſpeluncam ad
dormiẽdum intrauit, & ibi 57. annis dormiuit, poſtea euigilãs,
mutatam faciem rerũ miratus eſt. De quadam etiã muliere nar
rat quam ſeptem diebus exanimẽ, Heraclides ad vitam reuo-
catam nobili volumine aſſerit. Ponit etiam de quodam q in Si
cilia decapitatus a Pompeio, poſtq̃ tota die iacuiſſet in littore,
tandẽ reuixit, & mandato deorum infernalium Pompeio reci
tauit, & ſtatim iterũ expirauit. Iſta poſſunt applicari ad reſur-
rectionem mortuorum, & dici ꝙ ſi apud paganos aliqui reui-
xiſſe inuenti ſunt, multo fortius diuina virtute & ſanctorũ in-
terceſsione hoc poterit fieri apud nos. Vel dic ꝙ ille q in igne
reuixit, ſed quia ibi nimis ſtetit, viuus crematus eſt, ſignificat
mihi quoſdam qui a morte peccati per ignem tribulationis &
feruentis cõtritionis reſurgunt, ſed quia ibi nimis perſeuerãt,
ſæpe fit ꝙ per deſperationem & impatiẽtiam pereunt. Contri-
tio.n.& etiã tribulatio vel maceratio ſi nimis perſeuerauerint,
deſperationem inducunt, & ideo bonum eſt qñq; dolorẽ con-
tritionis cũ gaudio ſpei miſcere, vt vnũ poſsit aliud tẽperare.
Breuiter ergo fieri põt ꝙ illi qui annis pluribus in vitijs & deli
cijs dormierũt, vel qui ex toto per grã carentiã ſpũaliter exani
mati fuerunt, ꝑ pniam reuiuiſcãt, & ad ſtatum ſalutis & vitam
grã reueniant. iõ ad Eph.5. Surge qui dormis, & exurge a mor
tuis, & illuminabit te Chriſtus. ¶ Itẽ idem ibidẽ ponit ꝙ qui- 23
dã viſi ſunt mori dolore quidam gaudio, quidã metu, quidam
amore. De dolore exẽplificat Pli. vbi ſupra de quodã qui dene
gato ſibi conſolatu interijt. De gaudio, vt de Chilone philoſo-
pho, qui audita victoria filij ſui apud olympiã, præ gaudio ex-
pirauit. Exemplificat etiã de Dionyſio tyrãno & de Sophocle,
qui ambo accepto tragicæ victoriæ nuncio, expirauerunt. & ẽt
de matre illa, quæ filiũ mortuum in prælio cãnenſi audiuerat,
quem poſtea vidẽs incolumẽ, præ gaudio mortua eſt. De amo-
re verò poſſumus ponere exẽplũ de Pyramo & Thyſbe, quo-
rũ hiſtoriã ponit Ouidius, & de illo quẽ Caſtellana quædã di-
ligebat. Vel melius de quodã milite peregrino, qui cũ loca oĩa
in quibus Chriſtus fuerat viſitaſſet deuotiſsimè, & tandem ad
montem Oliueti vnde Chriſtus aſcenderat, venisſet, cũ Chri-
ſtum amplius ſequi nequiret, ſummo gaudio & amore perfu-
ſus expirauit. Prodita ergo cauſa mortis per medicos, apertũ
eſt cor eius, & inuentũ eſt in eo ſcriptũ, Amor meus Ieſus. De
metu verò ꝙ interficiat, ad præſens exẽplũ nõ habeo. Si vis ex
pone iſta in malo, & dic ꝙ mors culpæ & pœnæ introducitur
multis modis, videlicet qñq; triſtitia & dolore ſtimulãte, & ad
vindictam vel inuidiam excitãte. de quo Eccl.38. A triſtitia.n.
feſtinat mors. qñq; gaudio malè diſſoluente, & ad inanem glo-
riam promouente. Prouer.14. Extrema gaudij luctus occupat.
Qñq; amore malè inflammante, & cor per mala deſideria ape
riente, & gratia & ſpũ euaneſcente. Prouer.21. Deſideria occi
dunt pigrũ. Quandoq; timore malè conſtringente, & in deſpe
rationem inducente. Pſalm. Timor mortis conturbat me. Vel

illud de milite allega ad feruoré deuotionis,& quomodo cha-
citas & amor Chriſtum ſibi in corde impreſsit, ſine quo viue-
24 re non adamauit.¶ Contra libidinem humanã poteſt applicari
quod dicit Plinius li.10.de naturali hiſtoria.c.63. vbi ſic dicit,
Cæteris animãtibus ſtatuta ſunt per tempora anni cõcubitus,
homini verò omnibus horis dierum noctiumq́;. Itẽ cæteris ſa-
tietas in coitu,homini vero nulla.& exemplificat de Meſſalina
coniuge Caudij Cæſaris, quæ experiri voluit ſi ſatiari poſſet,
ita ꝙ quandam meretricem vigintiquinq; concubitibus ſupe-
rauit. Itẽ q̃a(ſicut & ſupra ipſe alibi dixi)mares beſtiæ cũ præ-
gnantibus nõ coeunt,præter ſuẽ & æquam,hoĩes vero ſemper
Item quia malitia hoĩum voluptates contra naturã excogitat,
animalia aũt nunq̃. Vnde addit ꝙ in hac parte nocẽtiores quã
feræ ſumus.Seneca etiã in quadã declamatione dicit ꝙ natura
melius formauit cõcubitus animalium q̃ noſtros. Et breuiter,
quia homo libidine nõ ſatiatur , grauidas nõ reueretur,&(vt
dictum eſt)multa cõtra naturã adinuenit & meditaẽ,quæ tñ be
ſtiæ nõ faciũt , neceſſe eſt ergo cõcludere ꝙ hoĩes ipſis beſtijs
luxurioſiores ſunt . vnde Baruch 6. Beſtiæ meliores ſunt illis.
25 ¶ Cor inuentum eſt aliq̃n hirſutum in hoĩe. Vnde ait idem lib.
11.c.37.ꝙ Ariſtomenes qui trecentos Lacedemonios ſolus oc
ciderat,cum pluries captus euaſiſſet, tandẽ apprehenſus & oc
ciſus,inuentus eſt cor habuiſſe hirſutum . Quod fortè maximi
caloris & audaciæ ſignum fuit.Tale cor debemus habere,quia
hirſutum.ſ.& veſtitum velaminibus charitatis debet eſſe,& ſic
26 ſe poterit a demonibus liberare. ¶ Magiſter Arnaldus de villa
noua in ſuo ſpeculo.c.78.dicit ꝙ in Auſtria duo fuerunt gemel
li,quorum vnus vno latere,alius latere oppoſito clauſuras fer-
ceas ſine manuum adminiculo reſerabant. Reuera videtur ꝙ
Deus & homo.i.diuina & humana natura in Chriſto, ſimiliũ
nomen geſsit talium gemellorum quia pro certo vnus iſtorũ.ſ.
Deus,cum manu ſua.ſ.cum manu ſuæ iuſtitiæ ianuam paradiſi
clauſit,alius verò gemellus,ſ.Chriſtus homo,manu oppoſita,ſ.
manu ſuæ miſericordiæ iſtam ianuam reſerauit,nã ꝙ Deus per
iuſtitiã clauſerat,Chriſtus per miam reſerat & dilatat. Gemel
li.n.dicũtur Deus & hõ in Chriſto, propterea ꝙ ſimul in eadẽ
ꝑſona ſunt vniti,& de matris vtero ſimul nati.Eze.21. De ter-
ra vna egrediẽtur ambo. Vel dic ꝙ iſti gemelli in cruce poſiti,
vna manu.ſ.miæ , bono latroni veniã & paradiſum aperuerũt,
altera verò manu ipſum latroni alteri clauſerunt & obſtruxe-
27 runt. ¶ Albertus autẽ de iſtis gemellis dicit ꝙ vnus illorũ vno
latere ſola applicatione reſerabat clauſuras, latere verò oppoſi
to ipſas claudebat. Talis eſt Chriſtus,gemellus.i.gemina natu-
ra compoſitus , qui cum habeat duas manus.i. miſericordiã &
iuſtitiam, ſic fit ꝙ vna manu.ſ.mia,ipſam ad hoĩem applicãdo,
cœlum aliquibus aperit,a latere verò oppoſito ſe vertẽdo.i iu-
ſtitiam exequendo,alijs ipſam claudit. Quod vtiq; fiet in iudi-
cio,q̃n alijs dicet,ite, alijs, venite. quod etiam cotidie facit q̃ſi
alios ad fidem & gr̃am vocat,alios verò repudiat.ideo bene di
citur Apo.3.Ipſe claudit,& nemo aperit,aperit,& nemo clau-
28 dit.¶ Vnum mirabile dicit Pli.lib.2.c.65.Ait.n. ꝙ terra ſerpen
tem poſtquam hominem percuſſerit,vlterius non ſuſcipit,pœ
naſq; ab eo inertium nomine exigit. In quo quidẽ humanæ na-
turæ dignitas oſtenditur,quam terra taliter vindicare ꝓbatur.
vnde Geñ.4.Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra.&
Iob 15.Terra terra ne operias ſanguinem meum. Vel illud dic
contra homicidas,qui quando hominem percuſſerint & occi-
derint , non debent a terra.i. a terrenis principibus & prælatis
ſuſcipi vel ſeruari,ſed potius perimi aut puniri.Exo.22. Male-
ficos non patieris viuere.& Numeri 35.Nõ accipietis precium
ab eo qui reus eſt ſanguinis,ſtatim & ipſe moriatur.

De Mirabilibus in brutorum Natura. Cap. 60.

1 IN brutis animalibus multæ ſunt ꝓprietates mi-
rabiles, præter illas quæ in libro de aĩalibus ſunt
ſupradictæ. Vnde nota ꝙ experiolus ſiue ſcurru
lꝰ eſt beſtiola ſubruſa & agillima , in nemoribus
naſcens & habitans,& de arbore in arborem fa-
cillimè tranſiens qui captus & in cauea poſitus
& nutritꝰ,ipſam voluere & citiſsimè vertere gaudet, & ad hoc
diligenter attendit & ſtudet. Huiꝰ mirabilis fertur eſſe ſagaci
tas:quia.ſ.cũ aquã tranſire voluerit,ſommergi timens, lignum
vel aſſerem accipit,& tanquam in nauem ſuper aſſerem ſe im-
mittit,caudam vero q̃ habet latam,expãſam & piloſam , ꝓ ve-
lo erigit,& ſic flante vento mediante ſuo nauigio ſine periculo
aquam trãſit. Hæc a Vincentio & Geruaſio ponũtur.Talis pro
certo videẽ eſſe Deus & Dei filius benedictus: quia iſte eſt qui
caudã.i.machinã mũdi ſibi cõmiſſam nõ ceſſat vertere, & eam
ſumma prouidẽtia regere,& per volubilitatẽ fortunæ.i.occul-
tæ ſuæ ꝓuidentiæ, alta infima facere,& infima ſublimia, iuxta
illud Lu.1. Depoſuit potẽtes de ſede, & exaltauit &c. Mutatio
.n.fortunæ & conuerſio iſtius caueæ a Deo fit,qui pro volũtate
ſtatus rerum mundanarũ variat & cõuertit. Ille igiẽ eſt q̃ mira
biliter ſaltauit,qñ de arbore paradiſi ad arborẽ virginis, & in-
de ad arborẽ crucis,& poſt ad arborẽ cœleſtis culminis euola
uit. Verũtñ iſte qñ aquam huius fluxibilis vitæ tranſire voluit,
lignum crucis vel ipſam beatam virginẽ,quæ per ſiccitatẽ pau
pertatis diciẽ lignea,ſibi ꝓ naue elegit, & ſic cauda.i. finali in-
tẽtione ad patrem erecta, flatu ſpiritus ſancti aquam mortalis
vitæ tranſiuit,& ad littus paradiſi per aſcenſionem aduenit,di
cens de iſto ligno illud Gen.32.In baculo meo tranſiui Iorda-
nem. Vel dic ꝙ talis eſt vir perfectus, qui caueã cõſcientiæ ſuæ
per diſcuſsionẽ vertit & circuit , de bono opere ad bonũ opus
faciliter trãſilit,& ad tranſitũ aquæ fluxibilis vitæ præſentis li-
gnum.i.crucẽ Chriſti ꝓ naue eligit,& caudã ſuã.i.finis & mor
tis memoriã ꝓ gubernaculo ſumit,& ſic vento.i. ſpũſſancti in-
ſpirationi & flatui ſe cõmittit , & ita ſine periculo mũdũ trãſit.
Sap.14.Exiguo ligno credunt hoĩes animas ſuas , & tranſeun-
tes mare per ratẽ liberati ſunt . Vel dic ꝙ ille eſt ambitioſus &
auarus,qui non ceſſat voluere & circuire,& per mundi nego-
tia diſcurrere,& de officio ad officiũ ſaltare,caudamq;.i.ſecu-
larem potẽtiam erigere, & ſic ſuper lignum vitæ fragilis aquã
ſeculi pertranſire,ſed qñ venit in ſero mortis , nihil vtilitatis ſe
inuenit percepiſſe. Vel dic ꝙ cauda eſt finalis pnia , & lignum
eſt ſpes paſsionis dominicæ , ꝑ quas.ſ. tales in paradiſum ſe ire
credunt. Mali n.cauda erecta incedunt,qñ in fine pœnitere ſpe
rant,& ſic caudam.i.finẽ vitæ ſuæ ad Deum erigere & dirigere
tunc proponunt.¶ Camuſius teſte Geruaſio , eſt animal ſilue- 2
ſtre tãtæ quãtitatis vt Damula , quæ in altis rupibus depreheu
ſa a venatore,ipſam vt in præceps diruat , in ſemita expectãte,
qñ videt ꝙ nullũ habet ſpatiũ euadendi, ſummè attendit ſi in-
ter venatorem qui obſeruat ſemitam, & rupẽ , aliquid de luce
appareat,ꝙ ſi quid lucis viderit , tãto impetu inter venatorem
& rupem impinget,ꝙ malis gratibus pertrãſibit, & ipſum niſi
caueat,præcipitabit. Iſtud aũt aĩal eſt agillimũ , & coriũ habet
fortiſsimum Sic pro certo chariſsimi,ſi pctõr ſe videat a diabo
lo venatore comprehenſum,ſemitamq; viarum ſuarum taliter
a diabolo circũſeptam, ꝙ niſi caueat, neceſſe ſit ſibi incurrere
præcipitium ſempiternũ,debet attendere ſi aliquid de luce di-
uinæ gratiæ ſibi appareat,& ſi aliquam viam ſalutis apertã ha-
beat.ꝙ ſi aliquã ſcintillã ſibi relucere viderit,tanto conatu de-
bet illuc impingere,& ſe per illam viã ad Deum cõuertere ,ꝙ
periculũ pcti per pniam tranſeat, ipſumq; venatorẽ diabolum
effugiat & proſternat.ideo talẽ videtur inſtruere ſcriptura Ba-
ruc.3.dicens. Diſce vbi ſit ſapiẽtia &c.Sequitur, Vbi ſit lumen
oculorum & pax.Ergo licet te vndiq; a diabolo videas circun
ſeptũ,nõ deſperes tñ,q̃diu aliquid de luce præſentis vitæ vide-
cis ſupereſſe , quia.ſ. q̃diu ſcintilla præſentis vitæ ſplenduerit,
ſemper pctõr pœnitere poterit & euadere,& a ſe diabolũ repel-
lere.¶ De Onagro dicit Geruaſius ꝙ in Polonia valde abũdat, 3
& quòd ſit animal ſitis patientiſsimum . Cũ aũt cornua vena-
torum præſentit,currit ad fontem,& magno aquæ hauſtu ſe ſa
tiat. Et hoc(vt ait)ne propter curſum imminentẽ ſiccitate ſitis
immoderata grauetur.Cum ergo oportet currere,recentior &
humidior eſt,& etiam ſi canes appropinquant , tantum de illa
aqua ſuꝑ ipſos euomit,ꝙ eos retrocedere compellit. Sic verè
ſi cornua venatorum.i. inſultus & primos motus tentationum
præſentimus, ad fontẽ miæ Dei vel ad beatã virginẽ ꝑ oratio-
nem recorrere debemus,ibiq; contra ſotorã ſitim malorũ deſi
deriorum,& contra laborẽ mundi tribulationũ debemus aquã
deuotionis & gr̃æ bibere , qua mediãte poſsimus mala deſide-
ria tẽperare,& canes.i. demones a noſtri perſecutionibus elon
gare. Eccl.26.Sicut viator ſitiẽs ad fontem os aperiet , & de oĩ
aqua ꝓxima bibet. Credo ꝙ aĩal qđ dr̃ Loz , idẽ ſit. vide ſupra
de Boemia.¶ De Struthione mirabile quid ponit Gerua .& vi 4
detur accipere de hiſtoria ſcholaſtica. Dicunt Iudæi(vt ait)ꝙ
cum Salomon templum ædificaret , vt lapides citius ſculpe-
rentur , incluſit pullum Struthionis in vaſe vitreo , quem cum
ſtruthio habere nequiret,ad deſertum iuit , & exinde vermem
qui thamur dr̃,apportauit,cuius ſanguine vitrum liniuit, fra-
ctoq; ſtatim vitro,pullum recuperauit . Quo audito Salomon
de ſanguine illorum vermiũ lapides tẽpli fecit liniri , & ſic fa-
ciliter

ciliter potuerunt imprimi vel ſculpi. Idem verò Geruaſi. dicit
Romæ in quodam antiquo palatio fiala liquore lacteo plenam
eſſe inuẽtam, quo liniti lapides facillimè ſculpebant. Talis ver-
mis videtur fuiſſe Chriſtus. Pullus.n. ſtruthionis.i. homo) qui
erat per creationem pullus & filius Dei patris) ſuerat incarce-
ratus, & carceri culpæ & pœnæ a mundi principio deſtinatus.
Struthio ergo i. Deus pater a deſerto paradiſi vermẽ.i. Chriſtũ
hoiem factum adduxit, & ipſum per paſsionẽ occidit, vel occi-
di permiſit, & ſic cum iſto ſanguine portas carceris infernalis
fregit, & pullum ſuũ hoiem liberauit. Zach. 9. Tu aũt in ſangui-
ne teſtamẽti tui eduxiſti vinctos tuos de lacu. Igitur quicũque
voluerit lapidem.i. quicunq; cor ſuum durũ & lapideũ, ꝑ con-
tritionẽ ſcindere, & ꝑ conuerſationẽ ſculpere decreuerit, adhi-
beat ſanguinem huius vermis.i. dñicæ paſsionis memoriam, &
liquorem lacteum mixæ ſuæ benedictæ, & ſic nunq̃ erit ita du-
rum aut obſtinatum, quin recipiat cõtritionis ſciſſurã, & corre
ctionis ſculpturã. Eze. 36. Auferã cor lapideũ de carne veſtra,
5 & dabo vobis cor carneum. ¶ Geruaſius ponit vnam cautelam
vulpis valde magnã, nam cum ſe videt multitudine pulicum
infeſtari, & propter multitudinem pilorũ nõ facile poſſe libe-
rari, aquam intrat, & totũ corpus ſucceſsiue balneat, & primo
pedes, deinde ventrẽ, tandẽ caudã & latera, & finaliter totum
corpus præter os in aquam mergit, vt pulices aquã fugientes
& ſe ad partes ſiccas recipientes, poſsit vſq; ad os eius accede-
re. Vulpes verò tunc mulſam vel herbam in ore continet, vt fu
gientes aquam pulices in illa ſe inuoluant. Quas cũ oẽs eo con
fugiſſe videt, & in mulſa vel herba eſſe inuolutas, mulſam aut
herbã cum pulicibus proijcit, ſic liberata & mũda remanet &
recedit. Sic vere charisſime ſi in corde tuo pulices.i. pctã abun
dare videas, in aquis deuotionis, compaſsionis & lachrymatio
nis te ponas. pulices.n.i. peccata tales aquas fugiẽt, & vſq; ad
os vt confiteanť venient, & ibi in mulſa.i. in cõfitendi verecun
dia ſe inuoluẽt. De ore igitur ipſa cũ mulſa ſua.i. cũ occultante
verecundia, ꝑ cõfeſsionẽ euomas, & ſic ab ipſis liber eris ſi per
ſiſtas, dicens illud Apocaly. 3. Incipiam euomere de ore meo.
6 Quia ſicut dicitur ad Ro. 10. Ore fit confeſsio ad ſalutẽ. ¶ Plin.
li. 8. c. 16. oſtendit modũ quo Scythę ſciuerunt proprietates ani
malium. Dicit.n. ꝙ Alexander ad inſtantiam Ariſt. ꝑ mundum
aliquot millia deſtinauit hominũ quos venatus, aucupia piſca-
tuſq; alebãt, quibuſq; viuaria, armẽta, aluearia, piſcinę, auiaria
in cura erant, quos tandẽ Ariſt percunctãdo quinquaginta fer
me volumina de animalibus condidit, quæ in arctũ Pli. reclu-
dens, & quæ ignorauerat ſuperaddẽs, librũ ſuũ de aĩalibus cõ-
poſuit. Ponit etiam cauſam quare in Æthiopia & in India ſunt
tot diuerſæ ſpecies beſtiarum, nam cum aquarũ inopia ibi ſit,
ad paucos amnes qui ibi ſunt, potus grã habent animalia cõue
nire, quare ibi mares cum fœminis diuerſorum generũ aut vo
luptate aut violentia ſe miſcẽt, & ſic exinde animalia ignota &
varia cõtingit ꝓuenire. Vnde etiã vulgariter dictũ eſt ſemper
Aphricã aliquid noui afferre. Deo.n. nihil placuit eſſe ſine peri
culo. Nec eſt fateri, rerum natura largius mala, an remedia ge
7 nuerit. ¶ Elephantibus ineſt ſuper oĩa animalia ſenſus. intelle-
ctu.n. vigent, ꝓximiq; ſunt humanis ſenſibus. Vnde illa anima-
lia multas habẽt virtutes, quæ ſunt proxima rõni. Habẽt.n.
intellectũ, memoriam, religionem, iuſtitiam, verecundiã, diſci
plinã, clementiã, pudicitiam, amorem, timorẽ. Habent dico in-
tellectum: quia ſicut ait Pli. li. 8. Elephantes intelligunt ſermo-
nẽ patriũ. Vnde & ait ꝙ Antiochus rex in bellicis vſibus duos
etiam cognominibus celebres habuit. Vnde ait ibidẽ (& etiam
Sol.) ꝙ ſi ſint maria tranſituri, nõ ante naues cõſcendere volũt,
quã a rectore nauis de ipſis reducendis habuerint iuramẽtum.
Itẽ habent memoriam. Vnde & ipſi docenť adorare regem, ge-
nua ſubmittere, & coronas ei porrigere, quinq; etiam ludos gla-
diatorios, & alia multa facere, vt ibidẽ exẽplificat. Vnde etiam
ibidem narratur ꝙ vnus qui erat tardioris ingenij in accipien-
do quod docebatur, ſepius caſtigatus verberibus, eadẽ illa me
ditãs noctu eſt repertus. Iuba etiam tradit ꝙ quidam Elephas
quendã qui magiſter eius in iuuenta fuerat, in ſenectute cogno
uit. Item habẽt religionẽ, quia ſm eoſdẽ auctores lunã nouam
adorant, & pullos ſuos ad eã adorandum informant, & herbas
quibus pro medicinis vtunť, ſurſum ad numina tollũt. Item ha
bẽt iuſtitiam. vnde teſte Pli. Iuba dicit eis ineſſe diuinationem
quãdã iuſtitiæ. Vnde narrat ꝙ cum Bocchus rex quoſdã hoies
vellet occidere, ipſos triginta elephantibus obiecit alligatos ſti
pitibus, miſsis inter eos quibuſdam qui eos laceſſerent, vt in li-
gatos ſæuirent, ſed nunquã potuerunt facere ꝙ crudelitate alie
næ miniſterium præberẽt. Itẽ qñ per gregem ouium trãſeunt,
nedum pecodes non lædunt, ſed etiã ne aliq̃ offendant, diligen
tiſsime præcauent. Itẽ habent verecundiã. Vnde inter ipſos vi
ctus fugit vocẽ victoris. Abſcõdunt & ſe tẽpe gñationis. Et qui
in Aphrica ſunt, ꝓ eo ꝙ minores ſunt Italicis, corã ipſis (tanq̃
degeneres) apparere non audent. Itẽ habent diſciplinã. docen-
tur.n. verberibus, & ab Indis arare compellũtur. Romæ etiam
in triumpho Aphricano currũ Pompeij magni traxiſſe, & iu-
gum ſubijſſe noſcuntur. Itẽ habent clementiã. feſſos.n. inter ſe
recipiunt. hominem etiam errãtem dirigunt, & a dracone de-
fendunt, vt dicit Idem. Item habent pudicitiã nã adulteria non
cõmittunt, raro coeunt, & pro vxoribus pugnare nõ nouerunt.
Itẽ habẽt amorẽ. Vnde teſte Pli. quidã ſummè dilexit quẽdam
iuuenẽ in exercitu Ptholomei. & de multis alijs exemplificat.
Nec mirum (ait) ſi ineſt amor, quibus ineſt memoria. Itẽ habẽt
timorem, quia.ſ. naturaliter timent hominem. Vnde ſi elephas
in ſylua veſtigium hominis animaduerterit, inſidiarũ metu ſo-
let ſubſiſtere, circunſpectare, iras ꝓflare, & non calcare. Quod
etiam tigris beſtia cruẽta facit, nam etſi nunq̃ viderit hominẽ,
ſi tñ veſtigiũ eius inuenerit, timẽs inſidias, catulos ſtatim trãſ-
fert. Et mirum (vt ait) ꝙ animalia tã præſtantia viribus, tã velo
cia curſu, veſtigium hominis timeant. ſed hæc eſt (inquit) natu
ra rerum, vt quæ nunquã vidiſſent quẽ debeant timere, ſtatim
intelligant cur ſit timendum. hæc Pli. li. 8. c. 4. & multa de præ-
dictis etiam dicit Soli. Iſtę decẽ proprietates poſſunt & debent
cõpetere cuilibet viro iuſto, quia procul dubio iſte debet ſen-
ſum & diſcretionem habere, & ſm rationis vſum ſe regere &
tractare. habeat igitur intellectum & cogitationẽ ad ea quæ ad
fidem pertinẽt & ad mores, vt ſermonẽ patriũ ſacræ ſcripturæ
diſcrete attendat, & iuſiurandũ ꝙ Deus iurauit ad Habraam
patrem noſtrum de ipſo reducẽdo ad patriam paradiſi, intelli-
gat & cognoſcat, vt de tali intellectu dicatur illud Eſ. 52. Ecce
intelliget ſeruus meus, & exaltabiť. Secundo iſte debet habere
memoriã & recordationẽ: quia magiſtros ſuos, benefactores &
amicos, & maximè illos quos in iuuentute familiares & docto
res habuit, debet recognoſcere, mandata Dei & maiorũ medi-
tando addiſcere, & per verba & correctiones ad meditãdũ in-
tendere & vacare. Illa verò quæ retinere tenetur.ſ. Dei iudicia
& mãdata, mortis & inferni tormẽta, Dei & hoĩs bñficia, pec-
catorũ præcedentiũ maleficia, debet memoriæ cõmẽdare. pſal.
Memor fui tui ſuper ſtratũ meũ, in matutinis meditabor in te,
quia fuiſti adiutor meus. Tertio habeat iuſtitiã & rõnẽ, vt nun-
quã alienæ crudelitati deſeruiat, nec contra ligatos.i. depreſſos
& pauperes ad tyrannorũ imperium ſæuiat, & maximè in inno
xios. Iſti etiã pecudes.i. ſubditos ſeu ſimplices per iniuſtitiam
nõ lædunt, ſed inter ipſos pacificè ambulant. Proue. 3. Nõ con
tendas aduerſus hominem fruſtra, cũ ipſe nihil tibi mali fece-
rit. Quarto habeat religionem ad ſydera, hoc eſt, ad Deum &
eius ſanctos vultũ erigendo, & eos reuerenter colendo atq; ab
ipſis auxiliũ implorando, & ad hoc filios & ſubditos informan
do, dicens illud pſal. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in
cœlis. Quinto habeat verecundiam & honeſtã confuſionẽ, qa
procul dubio verecundari debet cũ per delectationem & tẽta-
tionem videt ſe victum, & qñ ſe videt elephãtibus.i. ſan-
ctis patribus prædeceſſoribus minorẽ & imperfectiorẽ eſſe. ſu-
per oĩa autem verecũdari debet ſi per opera carnis ipſum de-
linquere cõtingat, & actus luxuriæ vulgariter & in publico fa
cere, vel ea in ſcandalum populi diuulgare. Hæc.n. bona vere-
cundia eſt, de qua dicitur Eccl. 7. Gratia verecundiæ ſuper au-
rum. Sexto habeat diſciplinam & ſubiectionem: quia.ſ. iſte de-
bet verbera & correctionẽ patiẽter ſubire, & vinculis obedien
tiæ & mandatorum ſe ligari permittere, iugum obedientiæ ſu-
ſcipere, currum imperatoris Chriſti.i. euãgelicam doctrinam
trahere, & in agro eccleſiæ laborare, & ad voluntatem Dei vel
prælati diſciplinæ legibꝰ ſe domare. Proue. 19. Accipe diſcipli
nam vt ſis ſapiens. Septimo debet habere clementiam & com-
paſsionem, quia feſſos & infirmos pauperes & miſerabilẽs de-
bet ſuſcipere, curam eorum gerere, & pro ipſis cõtra draconẽ,
hoc eſt diabolum, pugnare, & ſi a caſu ceciderint.ſ. in infirmi-
tatem, infortunium, paupertatẽve, debet ipſos pro viribus re-
leuare, iuxta illud 1. ad Theſſa. 5. Conſolamini puſillanimes, ſu
ſcipite infirmos, patientes eſtote ad omnes. Octauo habeat
pudicitiam & caſtam conuerſationem, quia.ſ. non debet libidĩ
noſus eſſe, nec de mulieribus plus debito cogitare, ſed fidẽ &
cõiugium corporaliter ſi ſit ſecularis, vel ſpũaliter ſi ſit eccle-
ſiaſticus vel regularis, ſeruare 1. ad Tim. 3. Oportet epiſcopum

eſſe pudieum, boſpitalem, benigium &c. diaennes ſimiliter pudicns &c Nono habeat amorem & dilectionem. Iuſti.n, debet alter alterum diligere, & Deum & proximum per charitatem amare 1. ad Theſſ. 4. A Deo didiciſtis vt diligaus inuicem. Deeimn babeat iimorem & turbationem: qnia pro certo ſi inſtus videar veſtigia illius hominis, de quo dicitur Matth. 13. Inimicus homo hæc fecit ſ. diaboli, debet expaueſcere, & maximè vbi ſigna inſidiarum percipit intereſſe. tūc. n. ſumere debet catulos. i. affectus cordis ſui de mundo in quo ſuerāt. i. de amore mundi & carnis, & ſtatim trāſferre, & huius hominis inſidias præcauere. Vel etiam dic q homo iſte eſt Chriſtus, cuius veſtigia ſunt docnmēta, iudicia, & exempla, quæ procul dubio ſunt timenda, & ſummopere meditanda. Hierem. 10. Quis non timebit te, o rex gentium? Bene ergo dicitnr Prnuerbio. 28. Beatus bomo qui ſemper eſt pauidus. Vel ſi vis, dic de iuramento, quòd non debet a nobis pro re friuola reputari, cum videamus a brutis animalibus intelligi & venerari. Vel die quòd elephaa qui vtitur ratione inter bruta, ſignificat rationem, quam. ſ. affectio per nauem mundi delectabilium inducit per mare huius ſeculi ad peregrinandum, quæ ipſam cogit ad ſe in mundanis oegocijs implicandum, & a patria ſua. i. a cōtemplationis arce fugiēdū. Igitur ſi iſte magiſter, ſ. affectus tuus, vult te ad aliqua mundi negocia vel delectamenta ducere, vide ne feceris, niſi primitus iuret tibi quòd ad patriam tuam. i. ad contemplationem æternorum permittet te cito redire, quinimo tunc ei dic illud Nnmeri 10. Non vadam tecum, ſed reuertar in terram meam, in qua natus ſum. Et idem poteſt dici de religioſo, quia ſ. ipſe nō debet dimiſſo claustro foras ire, nec ſe in ſecularibus implicare, niſi ſub pactu quòd ſtatim valeat reuenire. De timore verò veſtigij bominis expone adhuc aliter, & dic quòd tigris aut elephantus eſt diabolus, qui pro certo veſtigium hominis Chriſti vel cuiuſlibet ſancti timet, quando ipſum in oobis eſſe per fiduciam & deuotionem cōſpicit atque videt, quia pro certo ſi Chriſti veſtigia. i. ipſius imitationes & exempla, eiuſq; deuotionem & memoriam & deſideria io corde noſtro viderit, ſtatim timebit, noſque inuadere noo audebit. ¶ Item

8 Plin. libr. 8. ca. 7. ponit quòd cum Hannibal captiuos romanos inter ſe confligere, & ſe inuicem occidere compuliſſet, & vnus ſupereſſet, fecit eum obijci elephanti, pactus dimittere, ſi beluam occidiſſet. Solus ergo io arenam congreſſus, cum magno Pœnorum dolore elephātem interfecit. Sic verè Chriſtus qui toto humano genere mortuo morte culpæ (quorum. ſ. alter alterum occiderat, inquantum peccatū originale de vno ad aliū tranſierat) ſolus fuit ſuperſtes. ſ. ſine culpa (iuxta illud Marc. 6. Erat nauis in medio mari, & Ieſus ſolus iu terra) elephanti. i. diabolo fuit per mortem expoſitus, qui tamen fuit per eum ſuperatus. Vnde Eſai 51. Nunquid non tu percuſsiſti ſuperbum, vulnerasti draconem? Leo ſecundum Plini. ibidem, eſt animal magnæ abſtinentiæ. nullus eoim eorum (vt ait) diligit ſaginam id eſt pinguedinem. Vnde etiam ait quòd alternis diebus abſtinent, & alternis comedunt, & boc quia conſueuit quando nimis comedit, infirmari. Et quamuis leo ſit animal ferociſsimū quandoque tameo efficitur domeſticum & ſubiectum. Vnde ait totam vim leonis eſſe io oculis, & ideo ſi in faciem eius & os ſagum vel pannus immittitur & opponitur, faciliter enecatur. Exemplum ponit de quodam paſtore Getuliæ, qui irruenti leoni ſagum oppoſuit, modo incredibili (vt ait) torpeſcente illa tanta feritate, ita vt deuincatur noo repugnans. Sed ſtatim in arenam tranſlatum eſt. Ponit item exemplum de Lyſimacho quem Alexander leoni oppoſuerat, qui inuoluens manum panno feram exanimauit, ſicut etiam ponitur in hiſtoria Alexandri. Viſus eſt etiam leo quandoque iugum trahere, ſicut cū M. Antonius ciuili bello leonem iugo ſubdidit, & currū ſuum trahere & ſe vehere fecit, & ſic in curru leonib' tracto triumphando vrbē intrauit. Vnde etiā Plinius narrat q primus qui leonem manu tractare, & manſuetum oſtendere auſus eſt, fuit Hanno clariſsimus pœnorum, qui propter hoc a populo fuit damnatus, nanque ex hoc coniecerant nullum ſuæ perſuaſioni reſiſtere poſſe, & quòd malè ſibi poterat credi humana libertas, cui ſic ceſſerat leonina feritas. Talis procul dubio debet eſſe quilibet iuſtus, & maximè religioſus, qui ſaginā & pinguedinem deliciarum odire, & ieiunium & abſtinentiam frequentare, & lautam comeſtionem non ſemper recipere debet, ſed per abſtinentiam alternare, ne fortè peccati infirmitas ipſum arripiat vel grauet, iuxta illud Eccleſia. 37. Non te effundas ſuper omnem eſcam, & noli eſſe auidus in omni epulatione. Propter crapulam enim multi obierunt. Et quamuis iſti ſint nobiles & generoſi, & naturaliter audaces & animoſi, ipſi tamen debent ſe propter Deum hominibus. ſ. prælatis & maioribus ſubijcere, iugum religionis & diſciplinæ ſuſcipere, & imperatorē Antonium, id eſt Chriſtum vel prælatum humiliter trahere, & currui ſuæ iuriſdictionis ſe humiliter ſubiugare, vt ſic de talibus perſonis nobilibus humiliter in religione vel eccleſia conuerſantibus poſsit dici illud Eſa. 11. Vitulus, leo & ouis paſcentur ſimul. Ac ſi diceret, iſti non dedignantur ſocietatem vitulorum & ouium. i. ruſticorum pauperum & ſimplicium. Et breuiter, ſæpe fit q tales genere nobiliores ſint alijs humiliores, vt prælato ſuo dicatur illud dictum de Dauid Eccleſ. 47. Cum leonibus luſit quaſi cum agnis. Vel dic quòd tota virtus leonis diaboli eſt in oculis ſuæ malitiæ. non reſtat ergo niſi quòd ei viriliter obuiemus, & ſic præualere poterimus contra ipſum, ſi ſagum vel ſaccum humilitatis ſeu vilitatem habitus eidem opponamus, vel in ſacco, id eſt in aſperitate pœnitentiæ contra eū nos ponamus. Iohe. 5. Cubate in ſacco miniſtri domini. Vel dic quòd paſtor getulus fuit Deus pater, qui brachiū. i. filium panno noſtræ humanitatis inuoluit, & ſic eum leoni, id eſt diabolo obiecit & de eo triumphauit. Vel dic quod Getulus paſtor fuit Chriſtus, qui ſaccum humanitatis oppoſuit diabolo, & ſic eum ſuperauit. ¶ Leo ſecundum Plini. quo criſpiorem io- 9
bam habet, eo viliorem animam habet & timidiorem. Sic verè illi qui criſpos crines ſibi procurant, apud Deum viles & contra vitia imbelles exiſtunt. Item Plinius libr. 8. capitu. 17. dicit quòd leones qui iuba in collo & humeris ſunt veſtiti, ſunt præ cæteris animoſi. intelligit tamen de iuba non criſpa, ſed plana. Econtra autem illi qui iuba carent, imbelles ſunt, & ad prælia nihil valēt. Sic verè illi qui iubam & cæſariem virtutum ſe induunt, generoſi & bellicoſi contra vitia exiſtunt, ecōtra autem qui carent virtutū capillis, malè repugnant tētationibus & vitijs. Vel ſi vis dic contra illos qui portant magnos capillos, qui ſe reputant alijs generoſiores & audaciores. ¶ Quamuis leo ſit 10
ferum animal & crudele, ſolet tamen quodam naturali inſtinctu hominem eſſe rationabilem & clementem cognoſcere, & ab ipſo in neceſsitate auxilium expoſcere. vnde ibidem narrat q cum mentor quidam Syracuſanus in Syria leonem obuiam haberet, & pauidus diuertere quæreret, feraq; ei ſemper ſe opponeret, veſtigiaque eius lamberet, ſimilis adulanti oſtendit homini pedem tumidum & vulneratum, qui ipſum extracto ſurculo liberauit. Pictura inquit caſum huoc teſtatur ſyracuſis. Miremur nunc (inquit Pli.) veſtigia hominum intelligi a feris, cum ab vno animalium etiam auxilia ſperent. Cur ad alia non iere, aut vnde medicas manus hominis ſciunt? niſi fortè quia vis malorum etiam feras omnia experiri cogit. Sic verè dico q nullus eſt ita leoninus, nobilis vel altus, vel etiā crudelis & impius, quin quando ſentit in ſe vulnus peccati, & damnationis periculum ſtatim debeat ad hominem pium & ſagacem. i. ad Chriſtum & ſanctos per deuotionem, & ad ſacerdotem p confeſsionem recurrere, & ei vulnus peccati ſui oſtendere, & ab ipſo indulgentiæ vel abſolutionis remedium implorare. Medicas enim manus habet ſacerdos, & ideo ipſa violentia vulneris & peccati grauitas debet feras. i. peccatores compellere, vt ad ipſum pro abſolutione habenda debeant currere & venire. & ideo ipſe Chriſtus ad veniendum ad ſe inuitat, dicens, Matth. 6. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis &c. Vel dic quòd nos qui homines ſumus, debemus eſſe clementes, qa nullus eſt ita crudelis & impius, ſi a nobis petat auxiliū, quin ipſum pro viribus adiuuare, & (ſi aliud non poſsimus) compati debeamus, maximè quando ipſum videmus vulneratum, & infortunijs deſolatum. ¶ Leo eſt animal valde gratificum be- 11
neſactori ſuo. Vnde ait Pli. quòd cum quidam homo de Samo naue trāſuectus in Aphricam, leonem obuiam haberet, territus arborem aſcendit, & procumbens ad arborē leo hiatu quo terruerat, miſerationem quærebat, ipſumque vt tela quæ habebat in corpore, extraheret, multis precibus orabat. deſcēdit homo, & tela extraxit, & remedia quæ potuit adhibuit. Leo verò quādiu nauis liberatoris ſui fuit in littore, de venationibus ſuis gratias exhibuit. Ad propoſitum mihi occurrit de illo leone de quo narratur io hiſtoria terræ ſanctæ. Quidam enim miles Chriſtianus in exercitu chriſtiano in partibus degens transmarinis, caſu quendam leonem a quodam horrendo ſerpente circumligatum inuenit, qui ita leonem ſtringebat quod fere ipſum occidebat. Miſertus ergo miles ſerpentem ſcindit, leonem liberat, q ſtatim domeſticus factus eſt, & more canis beneſa-

nis benefactorē ſuū ſecutus fuit,& q̄din miles ſtetit in exercitu,cum eo leo mãſit,& omni die de venationibus militi prouidit. Repatriante vero milite leo nauem ingreditur, ſed tandem deficientibus victualibus miſerum aīal in mari ſuffocatur. Sed adhuc mirabilius videt̄ de leone de quo fit mentio in vita beati Hieronymi,qui curatus a monacho domeſticus effectus eſt,& aſinū monaſterij cuſtodiebat, & ad nemus ducebat & reducebat,& in paſcuis conſeruabat. Quadam ergo die cū leo aliquo iuiſſet,& aſinus ſolus eſſet in paſcuis,tranſeūtes mercatores cū camelis furati ſunt aſinum. Leo ergo rediens & ſocium nō inueniens,admodum verecundus reuertitur,ꝙ ſuum ſocium comederit ſibi imputatur,de quo verecundus confunditur & turbatur. Reuertentes ergo mercatores aſinum oneratum cū alijs animalibus ſuis ducebant,cum ecce leo eis obuians & ſocium cognoſcens,homines terrens & fugans,totam cateruā animalium cum aſino ſummo gaudio ad monaſterium ducit. Abbati verò tandem mercatoribus reatum ſuum confitentibus, animalia & mercimonia ſua reſtituit. Adhuc de gratitudine leonum dicitur in dialogo Seueri,quod leæna quæ cœcos catulos iam prouectos habebat,in æremo quendam ſanctum Anachoritam adijt,& per veſtes blandiendo trahens ad cauernā ſuam duxit,& primo vnum cœcum extrahens,ante pedes ſancti poſuit,quē vir Dei,vota ſere intelligens, inuocato Chriſti nomine illuminauit,& ſic per ordinem cunctis fecit. Leæna vero gratabunda recedens,tādem vnam pellem vnius ignotæ feræ pro munere attulit viro Dei, qua poſtmodum humiliter vſus fuit. Dictam autem pellem ſe aſſerit Poſthumianus vidiſſe. De panthera autem quomodo fuit gratificata homini qui catulos ſuos extraxerat de fouea,habes in titulo ſuo in fine. Item hic narrat Pli.li.8.c.17.vnum mirabile de dracone. Dicit.n.ꝙ in Achaia Thoantem quendam puerū ſeruatū a quodam dracone,Theophraſtus narrat.puer.n.hic draconem nutriuerat, ipſumq; tanquam parens amabat,tandem verò & naturam & magnitudinem ſerpentis timens,ipſum tulerat in deſertū. Puer ergo cum alijs trāſiēs per deſertū, & a latronibus circūuentus cū clamaret,draco vocem eius audiens & cognoſcens, ipſum a latronibus liberauit. Igitur mira ſunt gratitudinis animalium exēpla, quæ ſenſu naturæ benefactores ſuos cognoſcūt, & beneficia remunerant ſicut poſſunt. Ille ergo qui docet nos ſuper iumenta terræ,& in auibus cœli erudit nos(Iob.35.)in hoc humanam naturam docuit erga Deum & alios benefactores gratificā eſſe & benignam,quia ſicut dicit Senec.epiſtola 82. Iuſtitiæ conuenit,beneficio gratiam,& iniuriæ reddere talionē. Vel dic ſi vis de illo aſino,ꝙ leo fuit Dei filius, cui aſinus.i. Adam extiterat cōmendatus. verū quia fures demones ipſum ſibi ſurripuerūt, ideo quando ipſum recuperauit,vna cum animalibus furtum.i. alijs peccatoribus ſubditis demonū ad monaſteriū paradiſi & ad abbatem Deum patrem reduxit 3.Re.13. Non comedit leo de cadauere,nec læſit aſinum. Vel pone ſi vis, ꝙ exēplo iſtorū qui beſtijs benefecerunt,nunquam debemus beneficia & auxilia noſtra negare cuicunq; petenti,dum tamē ipſum videamus ſauciatum & preſſum., dato ꝙ ſciamus eſſe leoninū & ferum.
12 Scriptum eſt.n.Lu.6.Omni petenti te tribue. ¶ Secundū Pl.li. 8.c.22.In genere luporum ſunt quidam qui ceruarij nominantur, qualē ę Gallia in Pompeij magni arena ſpectatū diximus. & iſte valde debilem habet memoriā, quia ſi cibum ſuum comedens alio reſpexerit,quamuis fameſcat,cibi tamen obliuionem incurrit,& ad quærendū aliū cibum digreditur & diuertit. Sic verè multi ſunt mali eccleſiaſtici & religioſi, qui memoria ſpirituali videntur priuati, quia cibum paradiſi quē auidè qſiq; dilexerunt,& per deuotionem comederunt, diuertēdo ſe ad bona mundi & ad negocia terrena,penitus obliuiſcūtur, & de quærendo alio cibo.ſ.deliciarum & diuitiarum omnino meditatur.pſal.Percuſſus ſum,& aruit cor meū,quia oblitus ſum comedere panem meū. ¶ Inter naturæ mirabilia poteſt allega-
13 ri ꝙ bruta quodam ſenſu naturæ melius ſciūt procurare vtilia, & euitare nociua aliquotiēs quam homo, quinimo multa ſunt remedia quæ homines a beſtijs didicerunt, vt iam verificetur illud Iob 35.ꝙ Deus docet nos ſuper iumenta terræ,& in volucribus cœli erudit nos. Vnde etiam idem Pli.lib.27.c.3.dicit ꝙ oīa animalia,quæ ſint ſibi ſalutaria,noſcunt, præter hominem. Vnde lib.8.de naturali hiſtoria.c.26. de multis exempla affert. Et primo ꝙ phlebotomia ab hippopotamis ſumpſit ortum.vnde ait ꝙ hippopotamus in quadam medendi parte magiſter extitit. Aſsidua.n.ſatietate impinguatus,locum vbi de nouo arundines fuerint ceſæ,quærit,atq; vbi acutiſsimum vidit ſtipitem, corpus imprimens, venam quandam in crure vulnerat, & ita morbidū animal profluuio ſanguinis corpus exonerat, plagā verò limo obducit. Ibidem etiā dicitur ꝙ Ibides aues ægyptiæ medicinam clyſteriorum vel ſuppoſitoriorum oſtenderunt,roſtra videlicet poſterioribus immittendo,aqua ſalſa ſeu marina ſe per eam partem perluentes,qua reddi ciborum onera maximè ſalubrè eſt, & ſic aluum purgando. Canes inſuper vomitū docuerunt,qui infirmi gramen comedunt, & ſic cauſam morbi euomunt & expellunt. Dictamum inſuper(vt ait)cerui prodiderunt, cuius paſtu ſagittas & tela extrahi monſtrauerunt. Chelidoniam herbam viſui ſaluberrimam hirondines,docuerūt,quæ pullorum oculos vexatos exinde liniuerunt. Teſtudo herbam cunilam paſta,contra ſerpentes vires refouet. Muſtela ruta armata cum muribus conſeritur,ciconia origano, hedera apri ſibi medentur,anguis paſtu fœniculi viſum acuit. Draco nauſeam ſucco lactucæ ſylueſtris reſtringit, panthera inuenenata ſtercora hominis quærit, elephas cum cameleontem comederit,oleaſtro ſanatur,vrſus mandragora inuenenatus, paſtu formicarum curatur,coruus verò cameleontis guſtu intoxicatus,lauro comeſta ſibi medetur. In his igitur & alijs exemplis patet quomodo diuerſa animalia diuerſas medicinas & remedia hominibus oſtenderunt. Iſta poſſunt amplius dilatari, ſed in titulis particularibus omnia ſunt tractata. In his igit̄ dico ꝙ iſta poſſunt applicari ad hominum humiliationē. In hoc.n. humanæ ſuperbiæ præſumptio confundi deberet, quando videt ꝙ a iumentis & pecudibus edocetur. Vel etiam poteſt dici ꝙ non eſt dare aliquod iumentum.i.aliquem ita ſimplicem vel pauperem,quin in aliquibus homini.i.perſonis rationabilibus præualeat, & quin homo in ipſis aliquod bonum dictum vel exemplum inuenire poſsit,vnde doctior & melior fiat. Contingit.n. ſæpe ꝙ quæ minoribus reuelantur, prudentioribus abſconduntur,ſicut apparuit de fide, quam Deus reuelauit piſcatoribus,& non mundi ſapientibus,iuxta illud Math.33. Confiteor tibi domine pater cœli & terræ,quia abſcōdiſti hæc a ſapiētibus,& reuelaſti ea paruulis. Quod bene figuratum eſt in aſina Balaam,quæ melius vidit angelum,quam propheta. Vel poteſt dici ꝙ hodie beſtiæ ſunt prudentiores quam homines.i. ſeculares quam religioſi, laici quam clerici, ſimplices quā potentes. Baruch 5. Beſtiæ meliores ſunt illis. Iſti.n.melius ſciunt ſanguinem ſuperfluum temporalis ſubſtantiæ per eleemoſynas expellere,ſtercora vitiorū cum roſtro & ore per confeſsionem educere & euomere, cum dictamo pœnitentiæ telum & ſagittam diuinæ ſententiæ contra ſe iactam reijcere & euadere,viſum diſcretionis obnubilatum acuere, & cōtra cameleontes & ſerpentes.i.contra demones & eorū tentationes oleaſtro & lauro.i.crucis memoria ſe ſanare,& herbis virtutū & ſacramentorum ſpiritualibus ſe curare. In omnibus.n. iſtis & alijs ſimilibus ſunt beſtiæ hominibus.i.ſimplices ſapientibus, & pauperes diuitibus aſtutiores, & ad euitandum inferni pericula, procurandumque ſalutis remedia doctiores. Poteſt ergo dici illud Iob 12. Interroga iumenta, & docebunt te, & aues cœli, & indicabunt tibi. ¶ Inter miracula item connumerari debet 14
ꝙ minima animalia terras & villas aliquotiens deſtruxerunt. vnde Plin.lib.8.ca.29. dicit(teſte Varrone)in Hiſpania vnum oppidū ſuffoſſum eſſe a cuniculis, aliud a talpis in Theſſalia,a ranis etiam ciuitatem in Gallia aſſerit eſſe pulſam,a locuſtis in Aphrica,& ex gyaro cycladum inſula incolas dicit a muribus eſſe fugatos,in Italia Amyclas dicit a ſerpentibus eſſe deletas, & citra cynamulgos æthiopas regio late deſerta eſt, a ſcorpionibus & ſoliſugis gēte ſublata. Oretetes etiam abactos a ſcolopēdris auctor eſt Theophraſtus. Iſta poſſunt applicari quomodo minutus populus eſt timendus,& eius concitatio præcauenda. Iſti enim quando concitantur, infinita mala faciunt,& ciuitates & terras deſtruunt & ſubuertunt. Exemplum habemus de ſeruis in Cilicia,qui contra dominos ſurrexerūt, & terram aliquandiu tenuerunt. ideo bene Iudæi maiores populum timebant,quando contra Chriſtum machinabantur, iuxta illud,Ne forte tumultus fieret in populo. Non eſt ergo aliquis ita modicus,qui timeri non debeat, & qui non aliquotiens nocere valeat, & tum præcipuè, cum taliū multitudo ſe fœdere vnit & ligat. Vel dic ꝙ mures,talpæ,ſcorpiones,cuniculi &c.ſignificant mihi minutos officiales principum & prælatorū, vtpote procuratores & balliuos,quia pro certo iſti ſunt qui hodie ciuitates & villas per rapinas effodiunt,& q de ſuis habitationibus & poſſeſsionibus hoīes eijciunt, & loco ipſorum ibidē habitant & conſiſtunt. pſal.Scrutetur fenerator omnem ſubſtan-

tiam eius.&c.eijciãtur de habitationibus ſuis &c. Vel dic ꝙ ta
les ſunt demones,qui homines.i. Deũ & angelos de ſuis habi-
tationibus.i.de fidelium cordibus ſolẽt qñq; eijcere, & ibi per
15 diuerſa vitia habitare. Allega vt ſupra. ¶ Item ſicut dicitur de
naturali hiſt.li.8.c penn. mirum eſt naturam non ſolũ alia alijs
dediſſe terris animalia,ſed in eodem quoq; ſitu quędam aliqui
bus locis negaſſe. Nam(ſicut ait)quædã ſunt animalia quæ cer
ta loca ſibi appropriant,& ad alia nunquam migrant. Ait.n.ꝙ
in Meſia Italiæ ſilua non niſi in parte reperiuntur glires. In ly
cia dorcades non tranſeunt montes ſyris vicinos. In helleſpon
to in alienos fines noo commeant cerui, & circa Arginuſſam
Elaphum montem non excedũt. In pordoſolene inſulam vici-
nam non tranſeunt muſtelæ &c. vide ibidem. Iſta poſſunt appli
cari contra quoſdam malos religioſos, qui videntur ſibi certa
loca,certos conuentus,& certa officia appropriare & ad nulla
alia ſe transferre, ita vt voluntatem ſuam in voluntate prælati
non videantur poſuiſſe,ſed pro voluntate ſua volunt in terris,
locis & officijs qbuſlibet remanere,nec alio ad prælati volun-
tatem ſe transferre. Appropriant.n.ſibi loca, cum tamẽ debeãt
eſſe ſicut peregrini,& hoſpites ſuper terrã,dicentes cũ apoſto-
lo ad Heb.13. Non habemus hic manentem ciuitatem, ſed fu-
turã inquirimus. Sed econuerſo ipſi videtur dicere illud Eze.
33. Nobis data eſt terra in poſſeſsionem. Vel dic cõtra quoſdã
ignauos, qui de patria ſua nunquam volunt exire, nec ad loca
remota quacunq; vtilitate tranſire,cum tamen ſcriptũ ſit Luc.
14.ꝙ non eſt propheta ſine honore niſi in patria ſua. Sene.etiã
dicit,Omne ſolum patria eſt viro forti. Vel dic in bono ſigniſi
cato ꝙ tales debent eſſe viri boni, quia certum locum & ſtatũ
& gradum debent ſibi eligere, & ad alia per ambitionem non
tranſcurrere,ſed loco & ſtatu ſibi dato contenti eſſe, exemplo
Aglai,de quo dicunt Sol.& Pli.lib.7.c.46. ꝙ beatiſsimus repu
tatus eſt,qui in anguſtiſsimo Arcadiæ angulo pauperis ſoli do
minus,nunquam egreſſus paterni ceſpitis terminos inuenitur,
Vbi ſubdit Pli.ꝙ(vt manifeſtum eſt e vitæ genere)minima cu
pidine minimum in vita mali expertus eſt. Ad talẽ igitur ſuffi-
cientiam inuitat ſcriptura 4.Re.14.vbi dicitur, Cõtentus eſto
16 gloria tua,& ſede in loco tuo. ¶ Item Pli.li.8.c.58.dicit ꝙ quæ-
dam ſunt animalia quæ certa loca non habitant,nec ibi moran
tur,quinimo ſi aliunde portata fuerint,moriuntur. vnde ait ꝙ
in Beotiæ Lebadia illatæ muſtelæ ſolũ ipſum fugiũt, & tamen
iuxta in Orchomeno cũcta arua ſubruunt. In ithaca lepores il
lati moriuntur.extremis quidem in litoribus. In Ebuſa cuni-
culi non ſunt,ſcatẽt in hiſpania, in Olympo Macedoniæ mõte
nõ ſunt lupi nec etiam in Creta inſula,vbi quidem nec vulpes,
nec aliud noxiũ animal. Aphrica etiam apris,vrſis, capreis &
& ceruis caret. Dic ꝙ talia loca quæ nociua aĩalia non ſuſtinẽt,
ſignificant ſtatus religionis & pfectionis:quia ibi pro certo nõ
poſſunt morari ſeu viuere muſtelæ.i.auari, qui arua ſubruunt
aliorũ,lepores.i.timidi,lupi.i tyranni,cerui cornuti.i.ſuperbi,
vrſi.i.luxurioſi,apri.i.iracũdi,vulpes.i.malitioſi,capreæ.i.igno
rantes. Tales.n.talia loca & ſtatus perfectionis non diligũt,ſed
potius ſolum ipſum fugiunt & odiũt, & mortuos ſe reputãt cũ
ibi ſunt. Tales.n.non ſolẽt religionem intrare,nec ad ſtatũ per-
fectionis venire. Quod etiã contra illos qui nolunt viſitare lo-
ca ſancta,poteſt dici,vel de paradiſo,vbi ſm Aug. non recipit
aliquis indignus, nec excluditur aliquis dignus. Eſa.35. Ibi nõ
erit leo,nec mala beſtia & Apocal.22. Foris canes & venefici.
17 ¶ Mira eſt(vt ait Pli.li.10.c.73.)quorundam animalium indu-
ſtria,quia videlicet optimè ſciunt quãdo rapere volunt, ſe ab-
ſcondere,& ne videantur ab alijs,præcauere. Vnde dicit ꝙ fe-
lis eſt animal quod abſcondens ſe ſub frõdibus volucribus in-
ſidiat,ſtercoraq; ſua ſolet humi defodere, ne fortè poſsint in-
diciũ ſui dare. Timet.n.ne ſi volucres quas rapere intẽdit, ſter-
cora ſua viderent,ipſius inſidias cognoſcerent, & ab eius mali
tijs præcauerent. Reuera tales vidẽtur eſſe vſurarij & maligni,
& breuiter omnes qui per fraudes nituntur alios decipere,in-
uoluere,excoriare,rapere & nocere: quia tales ſub frondibus
diuerſarum palliationum ſe abſcondunt, & ne inſidiari videan
tur,pro viribus cauent, & ideo ſtercora ſua.i. fœtorem ſcelerũ
ſuorum quem circa talia commiſerunt, ſolent defodere & ab-
ſcondere,& ne innoteſcãt alijs præcauere. Sciunt.n.ꝙ ſi iniqui
tates eorum quas alijs fecerunt, apparerẽt,ſtatim ſua mala in-
tentio & ſuæ inſidiæ notę fierent, & per conſequens alij reſili-
rent. Na.3. Oĩs qui viderit te, reſiliet a te. idem applica de hy-
pocritis,qui ſtercora & facinora ſua toto ſtudio abſcõdunt, &
celant,ne alij ipſos abhorreant & contemnant, quamuis dica-
tur Prouer.28. Qui abſcondit ſcelera ſua,non dirigetur. ¶ Itẽ 18
ſm Pli.li.11.c.47. nulla eſt auis quæ pedibus careat, ſerpentes
verò vt communiter pedibus carent, verumtamen viſi ſunt ſer
pentes cum pedibus anſerinis. Pedes etiam omniũ animalium
ſemper ſunt pares, nam licet ſi animal aliquod plures habeat,
vtpote centum,ſicut vermis qui centipes nominatur, nũquam
eſt tamẽ dare aliquem pedem imparem vel ſolum, ſed ſemper
ſunt combinati omnes,& dualitate congrua geminati, vt dicit
ibidem. cap.48. Iſtud tamen intelligendum eſt in habentibus
plures pedes,propter monſtra vnicum tantum habentia, vt in
c.de Æthiopia vidimus. Sunt item aues quæ vnico in parte po-
ſteriori gaudent pede,vt in ca.de pictauia vidimus. Per pedes
intelliguntur virtutes,quæ inſtar pedum animam,ſuſtinent,&
quæ ipſam ad paradiſum deferunt atq; geſtant, de quibus dici
tur in Pſalm. Pedes ſanctorum ſuorum ſeruabit. Dico ergo ꝙ
aues.i. viri eccleſiaſtici & virtuales ad cœleſtia per deſideria
euolantes,non ſolent pedibus.i. virtutibus carere:quia etiã ip-
ſi ſerpentes.i.ipſi ſeculares & actiui quãdoque reperiuntur pe-
des virtutum habere,& ad æterna virtualiter ambulare. Tales
autem pedes non inueniuntur impares,ſed vt cõmuniter com-
binati,quia ſemper eſt dare virtutes duplicatas,& quodam or-
dine geminatas,quia duplex eſt charitas, Dei ſ.& proximi,du-
plex fides, de diuinitate.ſ. & humanitate, duplex ſpes.ſ.de ac-
quiſitione gloriæ,& euaſione pœnæ, duplex caſtitas, cordis.ſ.
& carnis,duplex humilitas,mentis.ſ.& operis,& ſic per ſingu-
la diſcurrendo pedes ergo virtutum noſtrarum non debẽt eſſe
impares,ſed per ſpiritalem colligantiam ſemper plures. Vnde
Eccleſ.42.in fine,Omnia duplicia. Vel dic ꝙ aues.i.viri ſpiri-
tuales pedibus affectionum non carent,ſerpentes verò.i.mali,
pedes affectionum bonarum non habent, anſerinos tamen pe-
des.i.affectiones malas terrenas aquis deliciarũ aſſuetas quan-
doque inueniuntur habere,bonis verò affectionibus reperiun
tur carere &c. ¶ Item Plinius libro.25. cap.2. dicit ꝙ nuper in 19
prouincia proxima Hiſpaniæ in agro hoſpitis ſui fuit ſibi oſtẽ-
ſus dracunculus dictus caulis, verſi coloribus viperarum ma-
culis deſtinctus,qui quamuis in corpore & figura ſerpentibus
eſſet ſimilis, erat tamen contra morſus ſerpentum ſummè re-
medialis & vtilis.de quo etiam videtur loqui hiſtoria ſcholaſti
ca,vbi dicitur quòd Epiphanius ait ꝙ cum ciuitas Alexãdriæ
crocodilis & aſpidibus vexaret. Alexander magnus fecit quo-
ſdam illuc ſerpentes afferri,a quibus alij fugabãtur, quos quia
de Argis attulit,argiuos appellari mãdauit. Sed quia(vt idem
ait)iſtud non ſufficiebat ex toto, corpus Hieremiæ illuc tran-
ſtulit de Ægypto, poteſtate cuius venenoſa fugauit. Iſta poſ-
ſunt applicari ad Chriſtum,quia iſte in figura & colore.i.in ex
teriori humanitate ſerpentibus.i.peccatoribus fuit ſimilis, iu-
xta illud apoſtoli ad Philipp.2. In ſimilitudinem hominum fa-
ctus eſt, & habitu inuentus vt homo. Et ipſi carni humanæ &
peccatrici conformis Sapien.7. Sum quidem mortalis homo, ſi
milis alijs hominibus. Verumtamen iſte non fuit peccator aut
venenoſus,imo contra venena vitiorum fuit vtilis, remedialis
& virtuoſus figuratus in ſerpente æneo in palo leuato,qui mor
ſos a ſerpentibus ſanabat,& in ſe aſpicientes a periculo libera-
bat. Sic verè iſte ſerpens prudentiſsimus Chriſtus, qui per ſo-
noritatem prædicationis fuit ærens, & per paſsionem in palo
crucis læuatus,fideles & deuotos qui in ipſum per fidem, ora-
tionem & deuotionem reſpiciunt, a morſibus aliorum ſerpen-
tum,id eſt a venenoſis tentationibus demonum, & etiam a vi-
tijs & peccatis carnalibus liberat atque ſanat. Vnde ad Roma.
8. Miſit Deus filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati, vt
de peccato damnaret peccatum, id eſt de carne aſſumpta a
peccatoribus. Vel dic quòd iſti ſerpentes ſunt patres veteris
teſtamenti,qui quia non ſufficiebant contra alios ſerpentes,ſci
licet demones, Alexander,id eſt Deus pater,prophetam Chri
ſtum de Ægypto in Alexandriam, id eſt de paradiſo in mun-
dum tranſtulit,& ſic mundum a ſerpentibus,ideſt demonibus
liberauit. ¶ Item ibidẽ Plinius ait ꝙ Caulis eſt animal paruũ, 20
altitudine bipedali,ſerpentibus maximè inimicum. Vnde ait
ꝙ iſtud animal cum ſerpentibus ſub terra conditur,& cum ſer
pentibus æſtate prodeuntibus apparet. ad primas enim ſerpen
tum vernationes prouenit, perinde ac ſi ſolum ad deuorandos
ſerpentes veniret, quippe qui ipſis apparentibus apparet, &
his ſe abſcondentibus, ſe abſcondit. Serpentes ſunt hæreti-
ci, qui doctrinis & erroribus ſuis inuenenant auditores. per
iſtud autem animal prædicatores & doctores intelligo,qui de-
bent talium eſſe inimici: quia pro certo iſti debent tempus
quo ſer

quo ſerpentes.i. hæretici & peccatores prodeunt & abundant obſeruare, & tunc ad venationem progredi & exire, ipſoſque pro viribus impugnare. Quando vero tales ſerpentes ceſſauerint, tunc & ipſi poſſunt ſe abſcondere.i. a prædicatione pro tempore deſiſtere & vacare, & cum iterum venerint & ſurrexerint, etiam ipſi debent iterum præſto eſſe, vt ſic poſſint eis & eorum malitijs obuiare. Ezechiæ. 1. Cum euntibus ibant, & cum ſtantibus ſtabant.

De Cœleſtibus impreſsionibus. *Cap. 61.*

1 COELESTES impreſsiones mirabiles aliquotiens viſæ ſunt. Vnde Pli. li.2.c.25. vbi ponit multas effigies cometarũ, refert q viſus eſt quãdoq; in cœlo cometes candidus, argenteo crine ita refulgens, vt via contueri liceret, ſpecieq; humana Dei effigiem in ſe oſtendens. Illud poteſt aplicari ad Chriſti incarnationẽ, quia procul dubio iſte cometes candidus beatam virginem poteſt ſignificare, quæ.ſ. candorem innocentiæ & continentiæ tantum habuit, q humanæ mẽtis oculus nõ eſt dignus virtutum ſuarum lucem mirabilem intueri, iuxta illud Eccl.43. Pulchritudinem candoris eius admirabitur ocul9. In illa igitur effigie Dei in humana carne apparuit, qñ in ipſa Dei filius carnem ſumpſit, & humanitatis veſtibus ſe velauit. quæ figurata eſt Apo. 14. vbi dicitur, Vidi, & ecce nubem candidam, & ſuper nubem ſedentem ſimilem filio hominis, habentem in capite coronã auream, & tenentem in manu ſua falcem acutam. Nubes.n. candida eſt virgo pura, ſuper quã filius hois Chriſtus carnem aſſumendo ſedit, qui coronam aureã habet.i. diuinitatis honorem, falcem etiam tenet acutam.i. ſeueræ iuriſdictionis rigorem. Vel dic q iſte cometa eſt ipſa diuinitas, ſeu beata trinitas, quã non licet humanis oculis intueri, in qua procul dubio nunc apparet humana ſpecies.ſ. Chriſti humani
2 tas benedicta. ¶ Item dicit ibidem q cometarũ ſunt plures ſpecies, quidam qui habent ſpeciem cornu, quidam ſpeciem hirci villoſi, quidam quorum crines mutantur in haſtam, quidam etiam qui ſanguinea videntur ſpecie, quibus nihil eſt magis terribile mortalibus. Vt.n. dicit idem, cometes eſt ſydus terrificũ, ac non leuiter piatum, quod nunquam in occidẽte videtur, ſed ſemper in ſeptẽtrionis partibus inuenitur. Talis fuit Chriſtus. fuit.n. ſicut cornu, peccatores ad pœnitentiam vocando, & feris.i. demonibus terrorem incutiendo. Fuit etiam ſicut hircus.ſ. in ſimilitudine carnis peccati apparendo, & ſe pro nobis immolari permittendo. Fuit viſus ſanguineus, ſanguinem ſuum pro nobis fundendo, & mortem ſuſtinendo. Erit denique finaliter ſicut haſta, ſ. in die iudicij, impios pungendo & æternaliter puniẽdo. Tunc.n. præcipuè erit ſydus terrificum, quod nulla emenda placabitur, nullaque hoſtia piabitur. Prouer.6. Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ, nec acquieſcet cuiuſquam precibus, nec recipiet pro redemptione dona plurima. Iſte autem in occidente.i. in ſtatu peccati, vbi lux gratiæ occidit, nunquã fuit, in ſeptentrione verò.i. in pœnitentiæ & paupertatis frigore ſemper viuit, dicens illud Eſai. 14. Ponam ſedẽ meam ad aquilonem. ¶ Item idem dicit quòd circa ſolem fiũt
3 multæ impreſsiones, ſicut exemplificat q circa ſolem quandoque viſus eſt circulus rubeus, quandoq; arcus, & ponit tempora. Prolixior etiam ſolito factus eſt quandoque ſolis defectus, ſicut anno quo Iulius Cæſar occiſus fuit. Tunc.n. fere per totum annum fuit in continuo pallore. Et nos poſſumus addere de eclipſi quæ fuit tempore paſsionis Chriſti, quoniam contra naturam eclipſis ea per tres horas durauit. Iſta poſſunt dici de ſole iuſtitiæ: quia ille in incarnatione circulo rubeo.i. humana carne fuit circundatus, in paſsione per mortem fuit eclipſatus, & per tres horas.i. per tres dies in ſepulchro per mortem obtenebratus, & quaſi per totum annum in pallorem & triſtitiam propter impias Iudæorum perſecutiones immutatus. Iohel.2. Sol conuertetur in tenebras. Iſte tamen poſtea arcum cœleſtẽ viſus fuit habere, inquãtum.ſ. in reſurrectione veſtem immortalitatis, & gloriæ pulchritudinem voluit ſumere, vel etiam inquantum in die iudicij arcu iuſtitiæ ſtudebit impios ſagittare. Figuratus Apocal. 10. vbi dicitur, Vidi (inquit) angelũ fortem deſcendentem de cœlo, amictum nube, & iris in capite eius, & facies eius erat vt ſol. Angelus.n. cuius facies erat vt ſol.i. patris nuncius Chriſtus fuit, qui fortis & inſuperabilis exiſtẽs, de cœlo in matris vterum deſcendit, vbi nube carnis puriſsimę obductus extitit, qui tandẽ in reſurrectione ſicut ſol factus eſt ſplẽdidus, tandem verò in iudicio iride.i. arcu iuſtitiæ coronatus, apparebit ferus & rigidus. vnde Apocal.6. Habebat arcum, & data eſt ei corona, & exiuit vincens vt vinceret. ¶ Adhue Plin. 4
lib.2. ca.31. dicit q quandoq; in cœlo plures ſoles videntur, & etiam de nocte plures lunæ, vel (vt verius dicunt) plures ſoles nocturni. Affert autẽ exemplum, q ſub. M. Antonio &. P. Dolebella &. M. lepido & Lucio Plãco cõſulibus, tres ſoles in occidẽte viſi ſunt, & noſtra etiam (inquit) ætas ſub diuo Claudio principe plures vidit. ſicut etiam ponit q ſub. Cn. Domitio & C.F.L. Annio conſulibus de nocte tres lunæ viſæ fuerunt, quas pleriq; ſoles nocturnos vocauerunt. Vnum tamen dicit idem, q plures quam tres ſoles aut tres lunæ nunquam hactenus viſi ſunt. De modo autem quo iſta fiunt, ſupra dixi in de mirabilibus Italiæ. Iſtis etiã diebus noſtris, in morte.ſ. domini Clementis papę 5. viſi ſunt duo ſoles, ſicut ab his qui tunc erant in Carpente ciuitate prouinciæ, relatũ eſt, qui fortè ſchiſma futurum in eccleſia ſignificauerunt, quod tempore domini Ioãnis factũ eſt, a Romanis & Bauaris electo antipapa fratre Petro de Corbaria, ordinis minorum. Per ſolem poſſum intelligere Chriſti diuinitatem, & per lunam defectibilem ipſius mortalẽ humanitatem. Sed quid? pro certo & tres ſoles & tres lunæ in cœlo videntur: quia videlicet & Chriſti diuinitas, & Chriſti humanitas, quandã triplicitatem habere noſcuntur. Diuinitas.n. tres ſoles.i. tres perſonas habet, perſona autẽ eius tres lunas.i. tres naturas obtinet, ſ. naturam diuinitatis, naturam animæ, naturã corporis: quia breuiter natura diuina tres habet perſonas, perſona vero Chriſti tres habet naturas. Vnde ſcriptum eſt Lucæ 21. q erunt ſigna in ſole, & luna. Vel dic q tres ſoles viſi in occidente ſignificant trinitatis fidem, quæ.ſ. in occidente ad litteram eſt publicata, & ibi credita & retenta, ſicut apparet de regnis Francorum, Hiſpanorum, Italorum, & Germanorum, in quibus magis abundat trinitatis fides, q̃ in meridie.i. in Aphrica, vel etiam quam in partibus orientis. ideo de ciuitate eccle-
ſiæ dicitur Apoca.21. Ab occidente portę tres. ¶ Item ſm eundẽ, quando cõtingit in cœlo plures apparere ſoles, iſtud nunq̃ 5
fit in ea parte qua ſol eſt, ſed in oppoſita, nec fit etiã nocte aut meridie, vt cõiter, ſed ſm oriente vel occidente ſole, ſicut ẽt de iride apparet, dato (prout ait) q in boſphoro ſemel in meridie viſi fuerint, qui a matutino tempore durauerũt in occaſum. Ex quibus etiam apparet illos ſoles aduentitios & velut reſplendentias veri ſolis, factas in aliqua nube ſpeculari, ſicut ẽt ſupra. e. de Italia dixi. Apparet ẽt cauſa quare plures lunæ dicebãtur eſſe ſoles nocturni, pro eo.ſ. quia illę lunæ aduẽtitiæ nihil aliud erãt q̃ quædã ſolis imagines in aliqua nube ſpeculari impreſſę quæ de nocte qñ ſol eſt in parte oppoſita ſubtus terram, in nr̃o hemiſpherio apparebant. Iſta poſſunt applicari cõtra clericos & religioſos: quia ꝓcul dubio per iſtos nouos ſoles vel ꝑ iſtas imagines veri ſolis intelligo refulgẽtiam & grãm ſolis iuſtitiæ Chriſti, quã.ſ. in nube ſpeculari.i. in mẽte perficit, qñ ſeipſum & ſuæ imitationis imagines in ipſam imprimit & infundit. Tũc igitur plures ſoles eſſe dicunt, qñ verus ſol iuſtitiæ in pluribus repræſentari ꝑ imitationẽ dinoſcit, & qñ in eorde humano ꝑ grãm commoratur. ad Ephe.3. Habitare Chriſtum per gratiã in cordibus veſtris. Et 1. Machab.6. Refulſit ſol in clypeos aureos, & reſplenduerũt mõtes ab eis. Sed pro certo iſtę ſolis imagines.i. iſte Chriſti morales repræſentationes nõ apparent hodie in illa parte cęli in qua ſol eſt.i. in illa parte eccleſiæ in qua Chriſtus principaliter ſolet eſſe.ſ. in ſtatu clericorum vel religioſorum, ſed potius in parte oppoſita ſoli, in ſtatu.ſ. ſimpliciũ ſecularium laicorum, ab ipſo Chriſto per ignorantiam remotorum, & a ſuis beneficijs elongatorum quia.ſ. melius apparet Chriſtus & imago ſuæ perfectionis in ſimplicibus ſecularibus qui a Deo videntur remoti, quam in clericis & regularibus q Deo vident ꝓpinq. de quo lamentãdo dicit Chriſtus, Eſ.1. Filios enutriui & exaltaui, ipſi aũt ſpreuerũt me. Iſtæ.n. imagines non apparent in nocte.i. in populo infidelium, qui ſunt penitus excæcati, nec ẽt in meridie.i. in ſtatu diuitũ, q ſunt ardore auaritiæ inflammati, & luce mundanæ proſperitatis dotati, ſed ſolum in mane & ſero.i. in illis qui modico ſplendore proſperitatis ſunt illuminati, & per ſimplicitatem & ignorantiam obumbrati. Vel ſi vis, dic q illi qui fuerunt antiquitus a parte ſolis.i. qui fuerant populus Dei, & qui ẽt ſicut meridies fuerunt ꝑ fidẽ illuminati.ſ. Iudæi imaginẽ ſolis Chriſti per fidẽ nõ receperunt, nec ipſum repræſentare voluerunt, imo nocturni & excęcati manſerunt. Amos 8. Occidet ſol in meridie, & tenebreſcere faciam terram in die luminis. Sed pro certo illi qui ſoli iuſtitiæ erant oppoſiti & remoti.ſ. pagani, iſtam imaginem, id eſt

Chriſti fidem & grãm receperũt,& eũ repræſentare per bona
opera ſtuduerũt. Ideo bñ dr̃ Eſa.49. Audite inſulæ,& attendi
te populi de longè. Vel ſi vis dic ꝙ fictæ imagines ſolis.i.hypo-
pocriticæ repręſentationes Chriſti, nunq̃ apparent niſi in nu-
be ſibi oppoſita,hoc eſt in illis qui ſunt oppoſiti ſoli Chriſto ꝑ
pctm̃:quia.ſ.nullus Chriſtum ficte ſe habere ſimulat niſi ille q
per pctm̃ ſibi opponit & obuiat,& q ex parte ipſius ꝑ grãm no
ſtat,nec ei per charitatẽ appropinquat. Ideo bñ dr̃ Sap.1.ꝙ ſpi
ritus ſanct⁹ effugiet fictũ. Iuſtus.n.& Dei amicus & ꝓpinquus
nunq̃ in ſe repræſentat niſi quod eſt,remotus aũt a Deo,& ſibi
oppoſitus.ſ.peccator,ſæpe fingit & repręſentat illud quod non
eſt. Ideo pulchrè Chryſ. dicit Hypocrita aut appare quod es,
aut eſto qđ appares. Vel ſi vis expone ſicut de iride,quæ ſemꝑ
eſt in oppoſito ſolis,& dic ꝙ talis imago ſignat virum iuſtum,
vel beatam virginẽ,quæ.ſ.ſoli iuſtitiæ ſe debet pro populo op-
ponere,& per orationem ſuæ iuſtitiæ cõtraire. quod qa hodie
eccleſiaſtici nõ faciunt,conquærit ipſe Chriſtus de ipſis,dicẽs
Ezec.13. Non aſcendiſtis ex aduerſo,neq; oppoſuiſtis vos mu-
rum pro domo Iſrael. Vel econtra dic quòd fictæ imagines &
non verę i.pctõres & hypocritæ ſemper ſoli.i. Chriſto vel bo-
no prælato,vel etiam cuilibet viro iuſto ſunt oppoſiti,& per re
bellionem & obſtinationem contrarij & obiecti, & ideo ſol.i.
Chriſtus talibus in iudicio opponetur,prælatus aũt vel vir iu-
ſtus talibus ſe opponere mediante iuſtitia nunc tenetur,quia.ſ.
ſicut iſtę oppoſitæ imagines finaliter euaneſcũt,ſic tales rebel-
les & impij finaliter pereunt. Ideo dicitur Leuit.26. Si ambula
ueritis ex aduerſo mihi,ego quoq; contra vos incedam, & ꝑcu
6 tiã vos &c.¶ Pli.ẽt ibidẽ dicit ꝙ aliqñ lumen diei de cœlo no-
ctu viſum eſt,ſicut accidit ſub Co.Papyrio, & C.cecilio cõſu-
libus,ita ꝙ diei ſpecies nocte lucebat. Clypeus etiam ardens
ab occaſu ad ortum viſus eſt tranſcurrere circa occaſum ſolis
ſub conſulibus.L.vario,& Cn.mario. Verè chariſſimi per lu-
men & clypeum intelligo Chriſtum:quia.ſ.iſte eſt lux vera,il
luminans omnem hominem venientẽ in hunc mundũ,& cly-
peus defenſorius ſperãtium in ſe. Prouer.30. Omnis ſermo Dei
ignitus eſt clypeus & ſperantibus in ſe. Iſte igitur in nocte ſiue
caligine mundi huius,vel etiam in media nocte(ſm̃ aliquos)
voluit venire,& mundum per veram doctrinam & fidem illu-
minare,& omnes errorum tenebras ab ipſis tenebroſis infide-
libus effugare. Ad literam etiam in ortu ſuo paſtores lucẽ eos
circumfulſiſſe de cœlo viderunt,& illum qui eſt vera lux in Be
thleem adorare venerunt. Ideo litteraliter & moraliter poteſt
dici illud Eſa.9.ꝙ populus qui ambulabat in tenebris, vidit lu
cem magnã.habitãtibus in regione vmbræ mortis lux orta eſt
eis. Hodie etiam accidit ꝙ illud lumen.ſ.Chriſtus vel eius gra
tia,in nocte.i.in nocturna conſcientia peccatoris oritur,& per
ipſum ſpũaliter illuſtratur.pſal. Nox ſicut dies illuminabit &c.
In fine verò ille qui eſt clypeus in ſe ſperantium, in iudicio ad
orientem.ſ.ad vallem Ioſaphat(quæ eſt in oriẽte) veniet,& ibi
ardens apparebit, inquantum ardore & rigore iuſtitiæ pecca-
tores conſumet. Clypeus tamen defenſionis dicit̃, inquantum
bonos & ſaluandos a dãnatione protegit & defendit. Ideo be-
ne dicitur Malac.3.ꝙ ipſe quaſi ignis conflans &c. Vel expone
totum de die iudicij, vbi Chriſtus erit lumen ad nocturnas &
ſecretas cõſcientiarum & occultorum tenebras illuminandũ,
& omnibus oſtendendum, & clypeus ad bonos defendẽdum,
ſed erit ardẽs ad malos in inferno comburendũ.¶ Idem Pli.ibi
7 dem.ſ.lib. 2.c.35.de naturali hiſtoria mundi, dicit ꝙ ſemel ſub
Cn.octauio & C.Scribonio conſulibus viſa eſt ſcintilla de qua
dam ſtella cadere,& dum ad terram appropinquaret, cõtinuè
creſcere,& finaliter in lunæ ſimilitudinem conuerti. Cum ve-
ro aliquãdiu ac ſi eſſet dies,nebula illuxiſſet,in cœlum fuit re-
cepta,& finaliter in lampadem eſt mutata. Iſta autem (vt ait)
vidit Licinius Syllanus pro conſul cum comitatu ſuo. Stella ad
litteram poteſt ſignare diuinitatem,ſcintilla verò ipſius, perſo
nam filij denotat,quæ ab eſſentia diuinitatis oritur & emanat.
Iſta ergo eſt ſcintilla ſummę humilitatis, quæ ad terram & ad
mundum cecidit per inclinationẽ ſuæ benigniſſimæ volũtatis,
& ibi in lunã eclipſabilem.i.in hoĩem mortalẽ mutatus fuit per
aſſumptionem nr̃æ humanitatis,tãdẽ vero iſte ſe recepit in cę-
lum per aſcenſionẽ,& in lãpadẽ mutatus eſt ꝑ carnis glorifica
tionem,& per æternæ claritatis adeptionẽ,ita ꝙ de illa ſcintil-
la poteſt dici illud Heſter 10.ꝙ fons paruus creuit in fluuium
magnum,& in lucem ſolemq; cõuerſus eſt. Vel dic ꝙ ſtella eſt
btã virgo,cuius ſcintilla & particula fuit Chriſtus &c.ꝑ oĩa ſi-
cut ſupra. Vel dic ꝙ ſæpe fit ꝙ aliqua ſcintilla.i. aliquis homo
pauper per mentalem humilitatem,vel ẽt per tẽporalẽ aduerſi
tatem cadit & deſcendit,& paulatim creſcendo,ſtudẽdo & ꝓ-
ficiendo,magna luna.i.magnus doctor fit, & ſic poſtea ſurſum
in cœlum eccleſiæ.i.in ſtatum,eccleſiaſticum prælationis reci-
pitur, & ibi lãpas(quæ totum domum illuminat).i. clara & no
bilis perſona efficitur,a qua.ſ.doctrinis & exẽplis domus eccle
ſiæ illuminatur. Zach.4. Ecce candelabrum aureum totum, &
lampas eius. Vel iſta poſſunt applicari ad beatũ Ludouicũ maſ-
ſilienſem,& ad conſimiles ſuos. Iſte.n.fuit vna ſcintilla de ſtel-
la.i.de clara francorum parentela,qui.ſ.per ſummã humilitatẽ
cecidit,qñ frater minor fieri voluit,ita ꝙ admirando poſſumus
dicere illud Eſ.14. Quõ cecidiſti lucifer, qui mane oriebaris?
Sed tandem ille paulatim ſcientijs & virtutibus creſcẽdo, luna
magna fuit factus,inq̃tũ fuit clarus epiſcopus Tholoſanus ordi
natus,finaliter verò in cęlum fuit receptus, qñ.ſ.a carne ꝑ mor
tem fuit diſſolutus. In lampadem verò conuerſus fuit,inquan-
tũ hoc per miracula reſplenduit, & inquantũ oleũ pietatis con
tinens,& igne charitatis ardens,ſua bñficia mũdo dedit. Ioã.5.
Ipſe erat lucerna ardens & lucẽs. ¶ Dicit idẽ Pli.ſe vidiſſe ſub 8
nocturnis militũ vigilijs aliã mirabilẽ impreſſionẽ,ſ. ſtellas de
cœlo cadẽtes,& per diuerſas partes nauiũ ſedes mutantes, &
more auiũ cum quodã ſonitu ſtrepitantes, & dicit idẽ ꝙ talia
magnæ ſunt ſignificationis:quia.ſ.ſi ſolę veniũt, ſignificant na
uigia ſubmergẽda vel cõburẽda,ſi verò gemellę ſunt,deſignãt
ꝓſperũ nauigantiũ curſum,& illius ſtellæ minacis & dirę.ſ. he
lenæ tẽperant & impediũt maleficiũ Dicit ẽt idẽ ꝙ quædã aliæ
impreſſiones,quæ dicunt̃ capita hoium,in veſpertinis apparẽt
quę.ſ.cũ magno præſagio ſꝑ vident̃. oĩa(inqt)incerta rõne,&
in naturæ maieſtate. abdita. Iſta poſſunt applicari contra ſolita
rios:qa.ſ.dictũ eſt ꝙ prædicta impreſſio ſi ſola veniat,nocet; ſi
gemella,ꝓficit. In quo põt notari ꝙ ſingularitas & ſolitudo ma
la multũ eſt vitioſa,& alijs periculoſa, qa ꝓ certo illi q ſoli ve-
niunt.i.q partiales,ſingulares & ſolitarij eſſe volũt, & ẽt q præ
latis & magnatibus ſoli ſecretè loqui alios accuſando cõſueue
rũt,& maximè q volucrũ more ꝑ detractionẽ garriunt,& ꝑ di
uerſas partes nauis.i.ꝑ diuerſa loca murmurãdo incedũt, ſolẽt
naues.i.pſonas quas loquendo tãgunt,ꝑ rãcores & odia cõbu-
rere, & ſubmerſionẽ & tribulationẽ eis ſignificare & inferre,
ecõuerſo verò de illis q gemini veniunt.i.q ſocietatẽ,charitatẽ
& caſtitatẽ diligũt,qa vt cõiter iſti alijs nullũ malũ faciũt, imo
pro poſſe oẽm ꝓſperitatẽ eis procurãt & portẽdũt,& ſydus ma
leuolũ.i.malos peſtiferos hoĩes,ne ſibi & alijs noceãt,pro viri-
bus impediũt, & ipſis malis pro eis ſe opponunt. Capita verò
hoĩum.i.prælati,q hoĩum ſunt capitanei & magiſtri,debent in
veſpere huius vitæ lucere,& ꝑ prædicationẽ alijs præſagire,&
quæ ad ſalutẽ ſunt neceſſaria deſignare. Iud.9. Vmbrã montiũ
vides quaſi hoim capita.¶ Itẽ dicit idẽ ꝙ lapides & multa alia 9
viſa ſunt aliqñ pluere,& hoc(vt ait) qa a vento primitus rapta
erãt. Sed iſtud expone ſicut ſupra de Italia de lapidarijs cãpis.
Vel dic ꝙ venti ſignificant crudeles & tẽpeſtuoſos principes
& prælatos,qui.ſ.deberẽt ſubditis & inferioribus pluere aquã
& refrigerium eleemoſynarũ,exẽplorũ & doctrinarũ, & tñ iſti
pluunt eis lapides.i.duritiã tormentorũ & vexationũ, Eze.38.
Ignẽ & ſulphur pluã ſup eum.& Ezec. 13. Dabo lapides præ-
grandes &c.& ventum procellę diſſipantem.¶ Plin.ponit hoc 10
quomodo oĩa ſeruiunt influẽtiæ ſyderũ,& exemplificat de ori-
ge in ortu caniculæ euigilante, & de cane rabiem tũc facilius
incurrẽte,& de oſtrea ſe in plenilunio replente, de formica in
interlunio a labore ceſſante, de bombyce ſericum ſm̃ lunæ ob
ſeruantiã conficiente, de heliotropio ſolẽ cõtinuè ſequente,&
ſe ad eum inclinante, & de multiplici herba & arbore folia &
fructus emittente vel deponẽte,& de multiplici morbo ſm̃ lu-
nam ſe gubernãte,& de herba quæ pulegium dicitur, in tectis
ſuſpenſa arida certa die florente, & concludit ꝙ turpe eſt hoĩ
virtutes ſyderum ignorare, qñ videt inferiores creaturas talia
ꝑſentire. Iſta poſſunt applicari gñaliter ꝙ nos debemus ſyde-
rũ.i.Dei & ſanctorũ virtutes & grãs cogitare, ſm̃ ipſas nos di-
ſponere,& mores noſtros eis conformare, & nos & opera nr̃a
ſm̃ ipſorum volũtatẽ & regulã ordinare. Gen. 15. Reſpice cœ-
lũ,& numera ſtellas ſi potes. Vel dic ꝙ hoĩes.i.clerici & rõna-
biles perſonæ ad cęlũ & ad ſydera.i. ad ſanctos & angelos non
attendunt,bruta verò.i.ſimplices & laici ad iſta per deuotionẽ
reſpiciunt,& ſe ſm̃ eorum influentias, documenta & exempla
regulant & cõponunt. Ideo de nobis alijs poteſt hodie dici il-
lud Baruch 6. Beſtiæ meliores ſunt illis.¶ Cum ſm̃ Senec. libr. 11
de naturalibus quæſtionibus 2.inter omnia præſagia, fulmina
plus ba-

plus habeāt ſignificare. Plin. dicit hoc. l. lib. 2. c. 45. ꝙ illud non
intelligitur de fulminibus quę ea colluſione ventorum, vel ex
inflammatione vaporum proueniunt: quia (vt ait) illa ſunt bru
ta fulimina & vana, quæ nulla naturæ ratione proueniunt, &
quæ irritos habent iactus. Illa vero fulmina quæ fatidica ſunt,
ſtatutis de cauſis, & ea ſuis venere ſyderib⁹. Sic poſſumus mo
raliter dicere ꝙ de furſum a ſuperioribus veniunt duo gña ful
minum. i. balliuorum & legatorum, quidam. n. motu voluntate
propria veniūt, ſicut ſunt mali, qui. ſ. ea inflāmatione rapinæ &
auaritiæ mouentur, & iſtis non eſt credendū, quia iſti nihil ſi-
gnificant, nec hñt aliquam poteſtatē, ſed ſolum a ſuis violētijs
præcauendum. Sed ſunt alij qui ſunt veri legati, & qui poteſta
tē & ſignificationem hñt, & iſti ſunt qui ſtatutis cauſis & cer-
tis mittuntur, & qui a ſuis ſyderibus. i. a ſuis ſuperioribus deſti
nantur. Iſta etiam ad Chriſtū applicari pñt, qui fuit a patre ſta
tuto tpe & certa cauſa miſſus, & ideo fuit fatidicus, & veri nun
cij relatiuus. Multi autem pſeudochriſti venerāt, qui nullā po
teſtatem habebāt. Vel etiam pōt dici de duobus gñibus prædi
catorum, quia. ſ. quidam ſunt quæſtuarij, qui ſola inflāmatione
auaritiæ moti ſine ſuperiorū mandato diſcurrunt, alij vero bo
ni ſunt a Deo & prælatis deſtinati, qui veridici & fatidici ſunt.
Vñ Iob 38. Nunquid mittes fulgura, & ibunt, & reuertentia di
12 cent tibi, adſumus. ¶ Itē de auſtro cōſequenter dicit Plin. ꝙ in
ægypto non flat. Dicit etiā ꝙ animātia minus eſuriūt flante au
ſtro q̄ aquilone. Dicit aūt ꝙ auſter in Aphrica eſt ſeren⁹, aquí
lo turbulentus. Dicit etiā ꝙ venti certas & ſtatutas hñt regu-
las i natura, quāuis adhuc nobis incertas & incognitas. Si vis,
expone de ſpū ſctō, qui pro certo ſerenus ē, & nō turbulētus,
& quo flante & inſpirante, animātia. i. viri iuſti (qui per grām
animati & viuificati ſunt) & huius ſpiramine inſpirati, nō eſu
riunt ꝑ auaritiā mundi bona, nec etiā ꝑ gulam carnis oblecta
menta, quia. ſ. ille quē ſpūs ſanctus afflauerit, abſtinens & cōti-
nens magis erit. Iſte tñ auſter in ægypto i. in pctōrum populo
flare non dr̄: quia. ſ. ſpūs ſanctus in pctōribus nō morat. Vnde
Sap. 1. Spūs ſanctus diſciplinæ effugiet fictū. Ventus aūt. i. ſpi-
ritus ſctī inſpiratio certā habet rōnem & regulā ꝑ quā ſpirat,
quæ ſibi & naturæ naturanti Deo patri certa eſt, q̄uis nobis ſit
incognita & incerta. Ideo Sap. 7. iſte dr̄ benignus, ſtabilis, cer-
tus, ſecurus, nobis aūt ignotæ ſunt viæ ſuæ quia. ſ. nō poſſumus
cauſas ſcire qūo vnū vult qñque dimittere, & alium inſpirare.
Ideo Ioan. 3. dr̄. Spūs vbi vult ſpirat, & vocē eius audis, ſed ne
ſcis vñ veniat, aut quo vadat. Iñ Eccle. 11. Quis nouit quæ via
13 ſit ſpūs? ¶ Secundū eundē, exceſsiuus calor vel algor fulmina
fieri impedit, & ſic dicit ꝙ in æſtate & in hyeme rara ſunt ful
gura, & eadē rōne in ſcythia & ægypto. Expone ſicut ſupra c.
14 de fulmine. lib. 6. ¶ Hic addit Pli. ꝙ fulmina de furſum venien
tia, & a ſyderibus miſſa, obliquè & non directè cadunt, illa ve
ro quę inferi⁹ in baſſo aere genita ſunt, rectè & directè deſcen
dunt, & ſine reflexione percutiūt quod etiā patet in lapide ter
reno, qui impetuosè & directè cadit, & in fulmine cœleſti, q̄
flexuosè incedit cuius rō eſt, quia fulmē habet igneā materiā,
quæ caſui repugnat lapis aūt nihil hēt qđ caſū eius impediat.
Sic verè inter iudices & prælatos illi qui ſūt ſuꝑiores & ſuꝑio
ra ſapiētes. ſ. viri iuſti q̄ cadūt & deſcēdūt ad aliquē percutiē-
dū vel puniendū, nō ſolent directè ꝑcutere, nec ſubito aut in-
deliberatè ad punitionē prorūpere, imo pro certo ſolent obli-
què & ſinuosè cū debita deliberatione & diſcuſsione proce-
dere, & ad ictū ſententiæ peruenire. Ecōtra vero illi qui terre-
ni. i. terrena ſapientes ſunt, & qui ſolū lucrū terrenū, & non vti
litatem animarū quærunt, directè & ſubito ſine deliberatione
percutiunt & inuadūt, & ſnias ſuas promulgant & inferunt,
quia. ſ. boni tenent & retardantur ꝑ ꝑ ignem charitatis quē ha
bent, mali vero non impediuntur ab impetu, cū igne charita-
tis careant, & pondus cupiditatis habeant 2. Mach. 9. Contigit
cū impetu euntē de curru cadere. Vel dic ꝙ differentia eſt in-
ter cœleſtes & terreſtres. i. inter bonos & malos, quia qñ boni
per tentationē cadunt, non cadunt directè. ſ. immediatè in pec
catum ruendo. nec ſtatim pctō cōſentiēdo, immo flexuoſæ ten-
tationi reſiſtendo, & cū quadam diſplicentia a ſtatu gr̄æ dece-
dendo. Ignis enim charitatis tales ſemper nitit releuare, & ip-
ſos ne decidāt præſeruare, vt dicatur illud pſal. Impulſus, euer
ſus ſum vt caderē, & dñs ſuſcepit me. Econtra vero eſt de ter-
renis & peccatoribus, quia illi non habentes retinaculū chari
tatis: ſed potius pondus malæ inclinationis & voluntatis, dire
ctè cadunt, & ſine mora peccato cōſentiunt, & impetuosè cor
ruunt & deſcendunt. Apoc. 18. Hoc impetu proijcietur baby
lon in lacū &c. ¶ Item ſm Pli. lib. 2. c. 56. Fulmina ſi ad leuam 15
cadūt, bona portendūt, ſi vero ad dexterā, mala. Dicit inſuper
ꝙ fulmen nunq̄ vltra qñq; pedes in terrā deſcēdit, & iō (vt ait)
pauidiores altiſsimos ſpecus tutiſsimos putāt. Per fulmen for-
tunā intelligo, quā. ſ. conſtat è cœlo ex inſperato venire, & nūc
ad leuam aduerſitatis, nunc ad dexterā proſperitatis ſad homi
nes ſe tranſportare. Sed quid? pro certo ſiniſtra fulmina præua
lent dextris: quia. ſ. leua & aduerſa fortuna in præſenti, bonū
præſagit in futurū, econuerſo aūt fortuna quæ eſt in præſenti
dextera & proſpera, ſignificat aduerſa hoī futura & aſpera, q. a
vt cōmmuniter præſentes tribulationes ſignificant futuras pa-
radiſi conſolationes, iuxta illud Lu. 6. Beati q̄ nunc fletis, quia
ridebitis. Econuerſo aūt præſentes conſolationes ſignificāt fu-
turas inferni tribulationes, iuxta illud ibid. Væ vobis diuites,
qui habetis hic conſolationē, quia contriſtabimini. Reſiduum
ſi vis expone aliter, & dic ꝙ quinq; pedes ſunt quinq; vulnera
Chriſti, quæ. ſ. non poteſt impetus fulminis in æterna dānatio-
ne penetrare. In fouea ergo humilitatis te abſcōdas, vel in ſpe-
cu ſepulchri vel inferni per cōſiderationē te ponas, vt fulmen
dānationis euadas. ¶ Itē ſm Plin. ibidē c. 56. Fulmen ſi hoīem 16
vigilantē occiderit, oculos ei claudit, ſi vero dormientē occi-
dat, oculos ei aperit. Igitur ille fulmine percuſſus clauſis ocu-
lis inuenitur, iſte vero apertis oculis reperit. Tale fulmen fuit
Chriſtus. Iſte. n. prædicando percuſsit & tetigit & vigilātes &
dormientes. i. iudæos qui habebāt legis lumen & fidei clarita-
tē, & gentiles qui in vitijs dormiebant, & habebant errorum
omniū cæcitatem. Sed pro certo ſic factū eſt ꝙ illorum vigilan
tiū. ſ. Iudæorum oculi mētis fuerunt clauſi & excœcati, iſtorū
vero dormientiū. ſ. gentiliū fuerunt oculi aperti ꝑ fidem & il-
luminati. Et ideo ipſe dicit Ioan. 9. Ego inquit in mundū veni,
vt qui non vident, videant, & q̄ vident, cœci fiāt. Vel dic ꝙ ful
men eſt fides, quæ vigilantes. i. ſcientificos & mundi ſapiētes,
cū oculis clauſis & mēte excœcata dimiſit, dormiētes vero. i.
ignorantes & ſimplices illuminauit, & oculos eorum aperuit,
& ad cognitionē veritatis inſtruxit. ad Ephe. 5. Surge qui dor-
mis, & illuminabit te Chriſtus. ¶ Sicut dicit idē Plin. de natu- 17
rali hiſtoria. lib. 2. c. 57. Tria ſunt quæ fulmine nō tangunt, nec
ab eo diſsipantur, videlicet laurus inter arbores, aquila inter
volucres, vitulus marinus inter beſtias atq; piſces. Locus. n. in
quo eſt laurus, non fulminatur, & ideo tēpore fulminum Cæ-
ſar ſub lauro morabatur, ſicut in titulo ſuo dixi. Aquila etiam
pro eo ꝙ a fulmine non læditur, portare Iouis fulmina diceba
tur. timentes etiā fulgura, veſtibus factis de vitulorū marino-
rum pellibus induebantur, quia breuiter iſta ſunt animalia &
res quę fulmine non pereunt, & quę etiā ſuos poſſeſſores a ful
mine protegūt & defendūt. Per laurū ſemper virentē intelli-
go illos qui ſemper virent ꝑ honeſtā cōuerſationē. per aqui-
lā quæ altè volat & clarè videt, intelliguntur illi q̄ altè volant
ꝑ cœleſtium contēplationem, & clarè vident ꝑ diſcretam co-
gitationē. per vitulū vero marinum qui in mari natat, & ꝑ ter-
rā ambulat, intelligo illos qui in mari pœnitētiæ & in lachry-
marū & futurorū conſideratione & amaritudine ſe balneant,
& ꝑ terrā humilitatis peragrant per bonā actionē. Igitur di-
co ꝙ iſti ſunt quos fulmen æternæ dānationis, & fulmē arden
tis tentationis nō ſolet ſpiritualiter occidere, aut mortē culpæ
& pœnę eis inferre, quia pro certo illi qui prædictis virtutibus
muniuntur, nunq̄ prædictis fulminibus moriunt, quinimo lo-
cus, domus, patria vel eccleſia vbi tales perſonę ſunt, illi etiā q̄
eorū pellibus. i. eorū bona conuerſatione per imitationē ſe ve
ſtiunt, nunquā per fulmen tribulationis, tentationis vel dāna-
tionis pereunt aut ſuccūbunt. Bonū eſt igitur tales ſecum ha-
bere, & eorū conuerſationē & veſtem imitando induere, & eo
rum comitiuā in domo religionis vel eccleſiæ ſemper eſſe, iu-
xta illud Eccl. 9. Viri iuſti ſint tibi cōuiuæ. Vel dic ꝙ laurus ſi
gnificat beatū Laurentiū, aquila Ioannem Baptiſtam: vitulus
beatum Lucā. Iſti. n. fulmine tentationis & dānationis non pe-
rierunt, quinimmo ſuos deuotos imitatores a talibus fulmini-
bus liberauerunt. Vel dic ꝙ aquila regina auiū eſt beata Vir-
go, vitulus pro nobis immolatus eſt Chriſtus, laurus vero ſi-
gnificat crucē Chriſti &c. expone ſicut ſupra vel vide de lau-
ro & pone ſicut ibi. ¶ Sicut ponit idē, naturaliter in aere infe- 18
riori generantur qñq; multæ & mirabiles impræſsiones. Vnde
ait ibidē. c. 58. de prodigioſis pluuijs, ꝙ qñq; viſum eſt de cœ-
lo pluere lac, ſanguis, caro, lana, ferrū, lateres, & etiā (ſicut ſu-
pra dictū eſt) quādoq; viſum pluere lapides. De oībus aūt iſtis
exēplificat, & tēpora quibus hæc facta ſunt, inſinuat & decla-
rat.

rat. Dicit.n.ꝙ lac & ſanguis pluerunt, ſicut eſt in antiquis monumentis & annalibus, ſub M. Attilio, & C. Portin cõſulibus. Carnes pluerunt ſub L. Volumnio, & Seruio Sulpitio cõſulibus. Vbi etiã dicit ꝙ ex illis carnibus non cõputruit qđ non diripuerant aues. Ferrũ etiam pluit anteq̃ M. Craſſus in parthis interrẽptus eſſet, omneſq; milites lucani qui cũ eo erãt in exercitu, ferrũ in ſimilitudinem ſpongiarũ viderunt, quod aruſpices ſignificare ſuperiora vulnera coniectabantur. Lanã autem ſub L. Paulo, & C. Marcello conſulibus dicit pluiſſe iuxta caſtellũ Cariſſanum, iuxta quod poſt vnũ annum. T. Annius milo occiſus eſt. quo etiã cauſam dicẽte, lateres coctos pluiſſe, in actis ei⁹ refertur. Iſta verba pluuij mẽdacia reputarẽ, niſi etiã noſtris tẽporibus gigni in aere ſimilia cõperirem. videmus.n. paruulos buffones & ranas de cœlo in tẽpore tẽpeſtatis pluere, quas conſtat vel in aere genitas, vel a ventis antea raptas eſſe. audiui etiã veridica relatione referri ꝙ circa mortẽ dñi Ioannis Papæ 22. in aruernia in oppido de longiaco, in tẽpeſtate quadam grandis quædã imago ad formã crucifixi de cœlo cecidit, quę a multis viſa poſtea diſſoluta extitit. tũc etiã (vt aiũt) grando groſſa cadebat, quæ quãdam ſimilitudinẽ fiſcellarum .i. illorũ vaſorum vbi formantur caſei, continebat. Non eſt igitur incredibile ꝙ prædicta pluiſſe dicantur, quãdo maiora vel ſimilia noſtris tpibus fieri cõprobantur. Iſta põt applicari ad Chr̃m Deũ, q pro certo eſt vna mirabilis nubes, quę mirabilia nobis pluit, & nũc aſpa nũc proſpera, nunc cõſolabilia, nunc triſtabilia deſuper nobis mittit. Igitur viſum eſt ꝙ iſte nobis pluit lac.i. dulcorẽ conſolationis, & dulcedinem doctrinæ gratiæ & deuotionis. Iohe. 3. Stillabunt mõtes dulcedinẽ, & colles fluent lac & mel. Mittit etiã nobis carnes incorruptibiles, ſanguinẽ i. ſacramẽtum ſui benedicti corporis vel etiã beneficiũ ſuæ incarnationis & ſuæ paſſionis, quo.ſ. debent nutriri volucres.i. viri ſpiritualis cõtẽplationis. vnde pſ. Et pluit ſuper eos ſicut puluerem carnes & ſicut arenã maris volatilia pennata. Itẽ iſte nobis pluit lanã. i. operimentũ ſuæ honeſtæ cõuerſationis, ad faciendũ nobis veſtes virtutis & perfectionis. pſal. Qui dat niuẽ ſicut lanam. Itẽ iſte nobis pluit ferrum quãdoq; & lateres.i. duritiã correctionis & tribulationis, & maximè in iudicio, quãdo pluet duritiã æternæ damnationis. quod interpretatiuè videtur dicere Moyſes peccatori. Deutero. 28. Sit cœlum quod ſupra te eſt æreũ, & terra quam calcas, ferrea. Et breuiter iſte eſt qui crucifixũ.i. ſuum benedictũ filiũ pro nobis crucifigendum, nobis de cœlo pluit, cũ quo etiam fiſcellas ſeu formulas caſeorũ.i. perfectionis regulas nobis miſit. vnde etiã de iſta pluuia dicit̃ Eſa. 45. Rorare cœli deſuper, & nubes pluant iuſtum. Vel ſi vis dic ꝙ in tẽpeſtatis & grandinis tempore imago crucifixi de cœlo nobis pluitur, ad demonſtrandũ ꝙ Deus vult ꝙ in talibus periculis ad crucifixũ & ad Chriſti paſſionẽ principale refugiũ habeatur, & ꝙ in formula ſeu regula diſciplinæ quilibet informetur. Vel dic ꝙ talis nubes poteſt ſignificare bonum prædicatorem vel prælatum, qui.ſ. prædicando pluit alijs lac ſimplicis doctrinæ, ſanguinẽ & carnẽ & crucifixum.i. memoriã incarnationis & paſſionis dominicæ, ferrũ & lapides.i. memoriã dãnationis futuræ vel verba reprehẽſionis duræ, lanam.i. inductionẽ ad alios per pietatem veſtiendũ, formulas.i. præcepta vitæ ad informãdum & regulandũ. Vel dic ꝙ talis nubes eſt homo pius & beneficus, qui.ſ. alijs pluit.i. fundit & diſtribuit lac ad bibendũ, carnem & ſanguinem ad comedendum, lanam ad operiẽdũ, ferrum.i. correctionem ad caſtigandum, lateres vero coctos.i. materiã ad ædificandum, crucifixum vero.i. fidem & deuotionẽ ad credendum, formulas.i. exempla & documenta ad ſpiritualiter informandũ, quia breuiter benefici iuſti & perfecti ſolent non ſolũ temporalia, imo etiã ſpiritualia beneficia alijs pluere, & ipſos in omnibus adiuuare. pſal. Pluit illis mãna & ad manducandum &c. Vel expone in malo ꝙ talis nubes eſt diabolus vel malus prædicator, q.ſ. alijs pluit lac fallacis & blandæ adulationis, carnẽ & ſanguinem.i. carnalia exempla gulæ, luxuriæ & infectionis, lanã operientem.i. tegumentũ falſæ excuſationis vel hypocriticæ fictionis, ferrum.i. duritiã crudelitatis & inuaſionis, lateres coctos .i. cocturam iracũdiæ & detractionis, crucifixum.i. cruciatum triſtitiæ & deſolationis, & formulas malorum exemplorũ & peruerſæ conuerſationis. pſal. Pluet ſuper peccatores laqueos.

19 ¶ Item in eodẽ lib. 2. c. 60. de naturali hiſtoria dicitur ꝙ olympiadæ. 78. Anaxagoras prædixit per ſcientiã cœleſtem ꝙ certa die ſaxũ erat de ſole caſurũ, quod & factũ eſt interdiu.i. de die in Thraciæ parte ad Egos flumen, qui lapis etiã nunc oſtenditur colore aduſto. Dicit autem Plin. ibidem cadere e ſole lapidẽ crebro contigiſſe, ſeq; vnum talem in agro Vocõtiorum vidiſſe. Vnde etiam ait ꝙ hodie colitur in Apidi Gymnaſio quidã modicus lapis quem in medio terrarũ caſurum idem Anaxagoras prædixerat. Iſta autem verba Plinij contra rationem videntur, niſi forſan ſupponatur ꝙ ille lapis fulmen fuit, quod quia a parte ſolis cecidit, a ſole creditum eſt veniſſe, vel etiam quia fulmina fatidica a ſyderibus deſcendere ſupra dixit. Quocunque ergo modo fuerit, per ſolem intelligo Deum patrem, qui eſt ſcilicet ſolus lucens. pſalm. Tu ſolus altiſsimus ſuper omnem terram. Per lapidem vero Chriſtum Dei filium intelligo, qui ſcilicet lapis angularis dicitur, ſuper quo eccleſia fundatur, & in quo mẽs humana fiducialiter ſtabilitur. Iſte etiam lapis dicitur apparuiſſe combuſtus, quando ſcilicet igne paſſionis fuit excoctus. Quid igitur? pro certo lapis iſte angularis Chriſtus a ſole, id eſt a Deo deſcendit & venit, quia ſcilicet pater ipſum in mũdum ad aſſumptionem noſtræ mortalitatis miſit. Anaxagoras vero prophetarum ordinẽm ſignat, qui ſcilicet iſtum lapidem caſurum, id eſt Chriſtum a patre venturum, per cœleſtem inſpirationem & ſcientiam prædicauit. Vnde ipſe ſol, id eſt Deus pater iſtud Anaxagoræ, id eſt prophetis diu ante promiſerat, dicens. Eſa. 28. Ecce ego mittã in fundamentis ſion lapidem angularem precioſum in fundamento fundatum. De hoc autem admiratur Iob dicens. Quis poſuit menſuras terræ, aut quis demiſit lapidem angularem eius? Vel dic ꝙ ſol iuſtitiæ eſt Chriſtus, a quo procul dubio lapis, id eſt dura ſententia cadet, quando reprobos ad infernum condemnabit & tradet. ¶ Inter mirabilia cœleſtium impreſsionum non immerito poteſt poni illud quod Pomponius aſſerit de Ideo mõte, qui propè Troiam antiquitus fuit ſitus & quo Paris inter tres deas de pulchritudine certãtes fingitur in iudicem vocatus. Ait enim ꝙ iſte mons orientem ſolem aliter quàm in terris alijs ſolet aſpici, oſtentat. Nam ex ſummo vertice eius ſpeculantibus, penè a media nocte ſparſi ignes paſsim micare, & tandem appropinquante die, paulatim inuicem conuenire videntur, qui poſtquam ſimul collecti ad modum magnæ flammæ diu arſerint in globum non modicum rotundari, & ſic terris diutius apparentes, paulatim decreſcere incipiũt, ita quòd globus ille continuè minuitur, ſed quanto plus decreſcit, tanto lux ipſius plus augetur, qui poſtea clarior factus nouiſsimè fugat noctem, & cum die iam ſol factus attollitur. Dic ſi vis ꝙ mons iſte eccleſiam ſignat, quæ te vera ortum ſolis. claritatem vere fidei multo certiori & differentiori modo percipit quàm aliæ nationes. Ab ipſa enim media nocte, id eſt ab ipſo tempore legis antiquę, ſol iſte, id eſt vera fides in ipſis nubibus, id eſt in ſanctis patribus reſplenduit, in quibus ſparſim & in confuſo ipſi ignes diuinæ reuelationis apparebãt. Eſa. 10. Erit lumen iſrael igne. Tandem vero ipſa flamma antiquæ fidei paulatim ſe conglobans, & in lumine veritatis creſcens, nouiſsimè in ſolem, id eſt in veram fidem conuerſa eſt, qui ſcilicet iam illuminat totum mundum, vt de illo cocco lumine, id eſt de illa antiquorum tenui fide, nunc in ſolẽ conuerſa, in veram fidem mutata, poſsit dici illud Heſter 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum, & in lucem ſolemque conuerſus eſt. Vel dic quòd lux fuit fides eccleſiæ primitiuæ, quæ quidẽ eccleſia nocti mediæ propter tribulationum caliginem comparatur, quia ſcilicet lux illa, id eſt illa fides quàmuis tunc eſſet ſparſa, confuſa, & in multis per ignorantiam obſcura erat tamen per charitatem ardens, & more ignium inflammata. Ioan. 5. Erat lucerna ardens & lucens. Tandem vero iſta lux fuit amplius conglobata, & paulatim ab ardore charitatis defecit, in lumine vero veritatis creuit, ita quòd in ſolem verę fidei finaliter ſe mutauit. Allega vt ſupra. Iſta eſt enim veritas quòd fidęs primitiuæ eccleſiæ fuit in charitate magis feruida, quàmuis eſſet in veritate minus lucida, noſtra vero moderna fides in veritate ampli⁹ lucet ſed in charitate procul dubio minus ardet. Vel dic quòd iſta impreſsio diuinam gratiam ſignificat, quæ ſcilicet nunc in nocte huius vitæ parum per veram cognitionem lucet, veruntamen per charitatem multipliciter ardet. ſed iſta adueniente die beatitudinis æternæ, clarificabitur, & in verum ſolẽ, id eſt in gloriam conuertetur, quia ſcilicet gratia in præſenti, in futuro perficitur, & in gloriam commutatur, ita ꝙ de globo igneo præſentis charitatis & gratiæ perfectus ſol.i. pfecta gloria formatur, & de cognitione nunc nubila, vera tãdem cognitio generatur. Apocal. 21. Claritas Dei illuminabit illam, & lucerna eius eſt agnus. Vide ſupra de Media de monte Caſpio.

De

De ignium mirabilibus. *Cap. 62.*

1 IGNIVM mirabilia multa ſunt in natura. vnde notat ſicut tractat Pli. in fine li. 2. c. 108. de naturali mundi hiſtoria, ꝙ quædam ſunt bitumina cognata ignium, ita ꝙ ignis vndecunque viſus ſolet in talia bitumina tranſilire, & loca bituminata accendere, ignire & ardere. Tale bitumen dicit eſſe naptham, quæ eſt vena terræ circa Babyloniã, & in Auſtagenis parthiæ profluens bituminis liquidi modo. tali bitumine dicunt ꝙ Medea pelicem cremauit, dum ſacrificatura ad aras acceſſerat, corona igne rapta. Et hoc ſic intelligo, ꝙ illa pellex habebat coronam in qua forte Medea oculte de illo bitumine poſuerat. Cum ergo illa pellex appropinquaret vt ſacrificaret ad aras, raptus eſt ignis a bitumine, q pellicem cremauit. Albertus etiam ait ꝙ cum tali bitumine fiebant antiquitus falſa miracula. vngebantur enim inde temporum ſummitates & ſic ignis ſuppoſitus rapiebatur ſurſum. Igitur cauendum tale bitumen habenti, ne appropinquet ad ignem, quia ignis a bitumine raperetur, & ſic portans cũ ſuo bitumine cremaretur. Audiui etiam ꝙ totum perſarum imperium iſto bitumine vtitur pro lucernis. Tale bitumen eſt caro humana, quæ .ſ. de lacu concupiſcentiæ ſicut limus procedit, & de limo terræ originem primam traxit, & quæ etiam de lacu babylonis. i. de confuſione peccati originalis promeruit. Iſta eſt igitur cognata igniũ concupiſcentiæ, quia pro certo ſolo viſu ignis. i. ſola oblatione, occaſione, vel ſola præſentatione alicuius pſonæ ꝑ luxuriam ignibilis vel ignitę, ignis cõcupiſcentiæ a bitumine carnis recipit, ita ꝙ ꝑ mala deſideria inflãmatur. Medea ergo incãtatrix. i. deceptor diabolus qñ vult pellicẽ. i. animã peccatricẽ comburere, & ipſam ꝑ mala deſideria inflãmare, ſolet eã tali bitumine. i. carnis amore coronare, & ipſam carnis delicijs adornare. Sic ergo mediante bitumine carnis quã immoderatè fouet & diligit, ignis cõcupiſcẽtiæ in ipſam rapit, a quo ꝑ luxuriã inflãmatur, & per quem in inferno perpetuo cõcrematur. Ezech. 15. De igne egredientur, & ignis conſumet eos. Vel dic ꝙ bitumen ſignificat pctm̃, qđ procul dubio igniũ infernaliũ eſt cognatũ. tanta. n. eſt cognatio inter culpã & pęnã, inter pctm̃ & ignẽ æternũ, ꝙ quicunq; talis pcti bitumine linitus fuerit, ignis inferni in ipſum ſaliet, & poſt mortẽ protinꝰ hunc cremabit. Mediãte ergo bitumine culpæ tenacis & ligantis, Medea. i. diabolus pellices. i. animas peccatrices cõcremat. & in inferno deuaſtat, & deuorat Deuter. 32. Ignis accẽſus eſt in furore meo, & ardebit vſq; ad inferni nouiſsima. Vel dic ꝙ bitumẽ molle eſt pietas, quæ mollis eſt, fluida & benigna. Iſta igitur cognata eſt igniũ charitatis, quia pro certo q pietatis & gratię bitumine liniẽ, faciliter ꝑ bona deſideria inflãmatur. Et nota ſi vis de naptha, ꝙ in imperio Perſidis amnis qdã propè mare bacuc ſeu caſpiũ, circa ipſam ciuitatẽ bacuc, in quodam monte profluit, & dicitur oleũ de bacuc. In valle aũt vbi fluit, continuus ardet ignis. Eſt autem talis naturæ, ꝙ omnia penetrat vaſa terrea, præter cucurbitam. ſi etiã ipſum in manu poſueris, ſtatim ex altera parte manus ipſum penetraſſe videbis, & ſimiliter in quocunq; vaſe, niſi fuerit vitreum corneum vel cucurbiteũ, claudi non vult, quia ſi vas in quo eſt fortiter clauditur, paulatim euaporat & egreditur, ſi aũt apertum dimittitur, tunc ſine diminutione ſeruatur, & ignem ſicut dictum eſt, de longè rapit. Vnde etiã vir religioſus & prudẽs frater Ioannes de Sara narrauit mihi ꝙ cum de conſilio medicorũ quoddam antiquum fratrem ſciaticũ & guttoſum ſupra renes iſto liquore inũgeret, & incautus circa ignem hoc faceret, ſubito ignis in fratrem iunctum proſilijt, & totam pellem eius combuſsit. Hoc applica de corde generoſo, cui magis competit libertas q̃ ſeruitus. claudi. n. vel violenter non vult teneri. tũc. n. magis nititur in vetitum, & tunc ſe mitius continet, quãdo eſt ꝓprię libertati dimiſſum. Sene. Generoſus animus facilius ducitur quàm trahatur. Vel dic ꝙ aliqui ſunt ita ignei, ꝙ omnes clauſuras penetrant, niſi forte vitrum aut cucurbita. i. conſideratio fragilitatis & Chriſti crucis ipſos retineat intra metas.

2 ¶ Item Plin. de alio bitumine qđ dicitur Maltha, dicit ꝙ in vrbe Comagenæ Samoſata ſtagnum eſt a quo ipſum fluit ad modũ fluuij, qđ vtiq; mirabilis eſt naturæ, quia. ſ. tũc flagrat & ardet, qñ aliquid ſolidi attingit. præterea ita adhæret tenaciter, ꝙ tacto ſequitur fugiẽtes. ſic defendere muros oppugnãte lucullo, flagrabatq; miles armis ſuis. aquis accenditur, terra tantum reſtringi docuere experimẽta. Iſta verba Plinij non bene capio, intelligo tñ ꝙ illud bitumen tunc accenditur, qñ ſolidã materiam tangit, & forte ratio eſt, quia magis fortificatur contra magis reſiſtẽs, ſicut ſupra c. de fulmine dixi. Et forte iſte eſt ignis Græcus, de quo audiui ꝙ in pane ſeruatur, quo ſi quis tactus fuerit, inflammatur, ipſumq; limus ardens faciliter nõ dimittit, imo tactus ſequitur fugiẽtem. Et ideo illi qui erant intra ciuitatem, talem limum de muris contra lucullum & ſuos milites proiecerunt, & ſic arma militum quæ erant ſolida, ſtatim inflammata fuerunt, & ſic muros ſuos a lucullo defenderunt. Igitur talis ignis aqua accenditur, terra vero, arena vel puluere mitigatur. Audiui etiam ꝙ in Vngaria prouincia dicta Seclioagear, talis limus abundat, & de quodam mõte profluit ceræ modo. Suppoſito ergo ꝙ bene habeam ſententiã Plinij, dico ꝙ iſte limus igneus ſignificat inflammationem diabolicę tentationis, quæ. ſ. a principio eſt ſicut limus. i. mollis debilis, & ſuauis, ita ꝙ ſi materiam mollem. i. voluntatem ſibi nõ reſiſtentem inueniat, facilem. ſ. accendi, & quæ non multum reſiſtat, tunc parum curat, ſi vero materiam inueniat ſolidã. i. perſonam fortẽ, & in bono propoſito ſtabilem & ad reſiſtendum tentationi paratam, tunc ſolet iſte limus. i. illa mollis tẽtatio in ignem conuerti, & fortius & violentius accendi, & ad comburendum Chriſti milites. i. viros iuſtos acrius animari, quia. ſ. hoſtis tunc fortius tentat, quando fortiorẽ reſiſtentiã in homine cõſiderat, iuxta illud Hiere. 46. Fortis impegit in fortẽ. Tali ergo modo diabolus ciuitatem malorum defendit, quia. ſ. milites luculli. i. Chriſti igne tentationis accẽdit. Iſte ergo eſt ignis qui ſequitur fugiẽtes, quia pro certo vbicunque a facie tentationis fugeris, ſemper ignẽ ardentem & diabolum tentantẽ videbis. Aqua etiam. i. deliciarũ vel proſperitatis mundanæ, iſtũ ignem non ſolet extinguere, ſed augere, terra vero humilitatis vel memoria mortis iſtũ põt ſolũmodo eneruare, quia pro certo conſideratio terreitatis vilitatiſq; & mortalitatis humanæ, vel terra. i. infirmitas humilitatis, vel terra, ideſt duritia pœnitentiæ & abſtinentiæ, ignem tentationis diabolicæ, & inflammationem malorum deſideriorũ extinguit, quem aqua deliciarum & fluxibilitas rerum mundanarũ accendit. Sap. 16. Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtutem, & aqua extinguentis naturæ obliuiſcebat. Vel ſi vis dic de diabolo, qui plus ardet contra reſiſtẽtes & iuſtos quã contra ſibi obedientes & impios; ſicut in vitis patrũ legitur, vbi vnus diabolus ſolus viſus eſt ſuper vnam ciuitatem, in vno vero collegio ſanctorũ hominum diaboli erant multi. Plus enim tentabant bonos reſiſtentes, q̃
malos obediẽtes. ¶ Item dicit idem ibid. ꝙ multa ſunt loca cõ- 3
tinuè ardẽtia, ſicut exemplificat de Æthna in Sicilia, de Ephestis montibus in Lycia, de Chimera in Phaſelidæ, de Cophanto in Bectris, de Thenochema in Æthiopia, de campo qui more piſcinæ ad quantitatem iugeris quandoque flammat in Babylonia. De Æthna autem loquitur ibidem. cap. 106. dicens ꝙ aliquando per quinquagena & centena milia paſſuum arenas flammarum globus eructat, & tamen (vt ait) in eius radicibus fontes contra naturam exiliunt, cum omnis aqua deorſum feratur. Et de multis alijs terris, montibus & inſulis exemplificat, quæ cõtinuè ardent & flammãt, quorum tamen (quod mirum eſt vt ait) materiæ ſemper ſufficiũt & abundant. Et tot inquit locis, tot incendijs rerum natura terras cremat. In Gallijs in diocęſi Rutenen. mons eſt, qui a 50. annis citra, nõ ceſſauit ardere, ita ꝙ iã plures habitationes cõſumpſit. Iſta ſi vis expone ſicut. ſ. ca. de Æthna. vel ſicut de Theonochema. c 18. de Aethiopia. § 6. c. 19. §. 4. Et per iſtos mõtes intelligo infernum & purgatorium, ignem perpetuum continentes, vel peccatores, igne luxuriæ, auaritiæ & inuidiæ æſtuantes &c. vide ibi.
¶ Inter iſta dicit idem de monte prædicto & Chimera & de 4
montibus Epheſtis qui ſunt in Lycia, quòd ignis ipſius Chimeræ aquis accẽditur, terra aut fœno extinguitur, vt Gnidius Cteſias tradit. De ignibus etiam montium Epheſtorum dicit ꝙ lapides & arenæ riuorum in ipſis aquis ardent. ſi quis etiam baculo illo igne accenſo, ſulcum in terra fecerit, riuos ignium ſequi narrant, aliturq; pluuijs ille ignis. Tales montes & tales terræ ſic ardentes, ſignificãt ambitioſos & auaros, qui pro certo ſunt ita ardentes, ambiẽtes & cupientes, ꝙ nulla aqua. i. nulla ſubſtantia temporalis poteſt eos ſatiare, nec ignem ſuæ cupiditatis extinguere vel ſedare. patet, quia quãto plus de aqua. i. quãto plura beneficia, officia, lucra & munera appoſueris tanto ipſos magis per auaritiam inflãmabis, & ad petendum alia amplius excitabis. Prouerb. 30. Ignis nunquam dicit ſufficit. Quid igitur poteſt extinguere talem ignem? Procul dubio terra &

ra &

ra & fœnum.i.conſideratio noſtræ terreæ mortalitatis, & cōſi
deratio noſtræ fœneæ fragilitatis. Fœnum enim quod ſecun-
dum ſaluatoris ſententiam, hodie eſt, & cras in clibanum mit-
titur, fragilitatem carnis humanę deſignat, quę ſi hodie viget,
cras forſitan in ariditaté mortis ſe mutabit. Eſa.40 Omnis ca-
ro fœnum, & omnis gloria eius quaſi flos agri, exſiccatum eſt
fœnum, & cecidit flos &c. Terra autem quæ in morte nos ope
rit, & in quam caro humana finaliter ſe conuertit, mortem &
mortalitaté ſignificat, de quo Eccle.3. De terra facta ſunt om-
nia, & in terram pariter conuertentur. Igitur iſta duo extin-
guunt inextinguibilem auaritiæ ignem.ſ.fœnum.i.conſidera-
tio noſtræ fragilitatis, & terra.i.conſideratio mortis & finalita
tis, quia pro certo ſi quis illa bene conſiderauerit, igne ambi-
tionis & auaritiæ, igne etiam iracundiæ vel luxuriæ non arde-
bit. Eſa.43. Ardor ignis nō erit in te. Iſte eſt ergo ignis qui plu-
uijs beneficiorum accenditur, & quo ſub aqua bonorum tem-
poraliū ipſi lapides ſanctuarij.ſ.religioſi & clerici, & ipſæ are-
næ.i.ſeculares laici comburuntur, ita etiam ꝙ lignum exinde
accēſum.i.prædicatorem talibus vitijs inflāmatum, riui ignei
.i.mala exempla ſequuntur, & poſt ipſum diſcurrere dinoſcun
tur Daniel.7. Fluuius igneus rapidusque egrediebatur a facie
eius. Quia breuiter illud eſt verum, ꝙ ſi quis igne luxuriæ &
auaritiæ accenſus fuerit, per ſulcum quem ipſe fecerit.i.per ſo
cietatem per quam tranſierit, riuum igneum.i.mala exempla
& malos ſequentes poſt ſe habebit, & exemplo ſuo multam ſe
quelam hominum inflāmabit. vnde Eſa.34. Conuertentur tor
rentes eius in picem, & erit terra eius in picem ardentem no-
cte & die, non extinguetur. Vel dic ꝙ ſolum puluis & terra.i.
ſola mors poteſt ignem auaritiæ extinguere, quia ex quo aua-
ri incipiūt, ſolet ardor ſuus vſq; ad mortem durare. Vel dic ꝙ
tale lignum eſt hæreticus, quia cum iſte igne & feruore hære-
ſis inflammatus fuerit, & propter hoc etiam ignem & combu-
ſtionem forſitan ſuſtinuerit, ſtatim malorum ſuorum ſequaciū
riuulū poſt ſe trahit, qui etiam ignei dicuntur inquantū etiam
ignis ipſos poſt eum deuorat & conſumit. Eſa.9. Veſtimentum
mixtum ſanguine erit in combuſtionem, & cibus ignis. Vel
dic ꝙ lignum accenſum eſt vſurarius damnatus, & in inferno
crematus, quia.ſ.talis ſolet riuos igneos trahere inquantū ma
los ſuos ſucceſſores & imitatores ſolet ad ignem inferni duce
re, & combuſtionis & damnationis eorum finaliter cauſa eſſe,
quia enim mali filij malis parentibus, & mali imitatores malis
informatoribus malè ſuccedunt, ideo ignium ſuorum partici-
pes fiunt, & ſic poſt lignum ignitum, ignei riui currūt. Iſta au
tem optimè figurantur in beſtia quæ cum ſequētibus ſuis miſ-
ſa eſt in ſtagnum ignis. Apoca.19 quia procul dubio mali non
ſolum in igne inferni comburuntur, imo etiam omnes qui ſuc
ceſſione acquiſitorum vel imitatione eos ſequuntur. & ſic im
pletur illud Exo.20. Ego ſum Deus tuus vindicans iniquitaté
patrum in filios vſq; in tertiam & quartam generationem. Vel
dic ꝙ lignum accenſum riuus igneus ſequitur, inquantum.ſ.il
los qui nunc per auaritiā & luxuriam accēduntur, riuus ignis
inferni ſequitur, a quo finaliter conſequuntur & comprehen-
duntur. Ezech.15. de igne egredientur, & ignis conſumet eos.
5 ¶ Item idem, ſ. de naturali mundi hiſtoria lib.2. circa fin. dicit
ꝙ ager Megalopolitanorum interna patitur incendia, frōdes
tamen denſas ſupra ſe nemoris non adurens, & iuxta fontem ge
lidum ſemper ardens. Item idem dicit ꝙ in Nympheo erit de
petra flamma, quæ pluuijs accenditur, exit & ad aquas Scan-
tias. hæc quidem inualida cum tranſit, nec longè in aliena du-
rans materia. Viret & æterno hunc fontem igneum contexens
fraxinus. Chariſſimi, per nemora denſa quæ non aduruntur
agro igneo ſubiacente, & per fraxinum ſemper virētem ſuper
fontem igneum, & ſuper petram ignes euomētem, poſſum in-
telligere quoſdam viros ſolidos & perfectos, qui dato ꝙ ſint in
fonte ignium, & in ardore tribulationis, & incendio tentatio-
nis, & ipſis occaſionibus peccati, nunquam tamen læduntur
aut adnrantur per malos cōſenſus & opera, vel etiam per in-
famiam temporalem, imo virore gratiæ ſemper diuino mune
re decorantur. Exemplum de illo qui in iuuēcularum medio
poſitus ad luxuriam non eſt flexus, in hiſtoria Balaam. Eſa.43.
Cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ar
debit in te. Vel poteſt allegari de beata Agnete, vel Agatha,
vel Cecilia, quæ adhuc viridis iuuenis & tenella in igne fuit
poſita, & tamen ignis incendijs nō eſt vſta. Vel dic ꝙ iſte ignis
charitatem ſignificat, quæ arbores virentes.i. perſonas hone-
ſtas portat, & iuxta gelidum fontem tribulationū perſeuerat

& durat, & è petra.i. ex cordibus duris, firmis & ſolidis pluuia
rū.i. tentationū occaſionē eructat & emanat, q̄a pro certo cor
da firma & fortia tūc fortius ꝑ bona deſideria flamant, cū plu-
uiæ tribulationū vel tētationū ea excitāt & infeſtāt. Quod po-
tuit figurari Iudi.6. vbi dr̄ ꝙ cū Gedeon carnes & ius carniū
ſuper petrā poſuiſſet, angelus dn̄i virga tetigit, aſcēditq; ignis
de petra, & carnes azimoſq; panes cōſumpſit. Sic verè q̄n car
nes.i. aliquæ carnales tētationes & tribulationes ſup petrā.i. ſu
per virū iuſtū & ſolidū immittuntur, tunc tactu angeli.i. rōnis
imperio flāma charitatis & boni feruoris eructat, quę carnē.i.
carnalē tentationem cōſumit, deuorat & deuaſtat. Eccl.38. Va
por ignis vrit carnes eius. Vel dic ꝙ petra eſt Chr̄s, q̄ tūc ignē
ſpūſancti nobis mittit, q̄n pluuias.i. orōnes deuotas à nobis re
cipit atq; ſentit. Vel etiā per ignē intelligo verbū Dei, iuxta il-
lud Eccleſ.48. Surrexit Helias quaſi ignis conflās, & verbū ei⁹
ardebat vt facula. & Hier,5. Ecce ego do verba mea in ignem.
Si igitur prædicator vult ignē.i. verba, vel ignē.i. ſpiritūſanctū
tā pro ſe q̄ pro auditoribus impetrare, & a petra Chr̄o extra-
here, neceſſe eſt primū pluuiā lachrymarū, deuotionis & pre-
cū interuenire, quia pro certo petra.i. Chr̄s talem ignē nō fun
dit, niſi cū quis ipſum pluuijs orationū perfundit. Eccl.22. An
te ignē camini vapor & fumus inalatur. Et pone ſi vis figurā
prædictā, ꝙ.ſ. ignis de petra tunc exit, q̄n ſacrificiū a Gedeone
deſuper ponit, q̄a pro certo tūc a petra Chr̄o ignis ſpūſancti
vel verbū ignitū elicitur, q̄n ſacrificiū ſpūs cōtribulatus offert.
Vel dic ꝙ petra eſt hō induratus in malo, qui.ſ. ignē malorum
verborū tūc euomit, q̄n pluuiā alicuius exterioris occaſionis
ſentit, quia.ſ. multi ſunt q̄ ad modū petræ nihil vōr ſentire, imo
patiētes & immobiles vnr eſſe, verū ſi aliqua iniuria ipſos teti
gerit, ignis impatientiæ ſtatim ab eis proſilit. Eccl.20. Aper-
tio oris illius inflammatio. Vel dic ꝙ ignis luxuriæ & auaritiæ
tunc in hoie forti & petreo naſcitur, q̄n deliciarū pluuijs irri-
gatur. Vel dic ꝙ petræ.i. duri & crudeles tunc ignē rapinę con
cipiunt, q̄n pluuiā.i. temporalē ſubſtantiā in vicinis & ſubditis
eſſe noſcunt, & tūc ad rapinam fortius innituntur, q̄n paratas
ſubditorū pluuias ſeu diuitias contēplantur. Eccl.28. Secundū
ligna Syluæ exardeſcit ignis. ¶ Item idē ibid. ait ꝙ in agro Sa- 6
bino & Sidicino lapis eſt qui inunctus flagrat. In ſalētino etiā
oppido Inatium impoſito ligno in quodda ſaxū ibi ſacrū flam
ma protinus de lapide aſcendebat. Tale ſaxū eſt Chriſtus, quia
ſi ab ipſo vis ignē ſpirituſancti vel feruorē charitatis habere,
ipſum mediāte ligno.i. mediante crucis memoria debes ꝑ ora
tionē tangere, & eum etiā in perſonis pauperū debes per ele-
moſynas vngere & linire. Chriſtus.n. ſi pauperi benefeceris,
reputat factū ſibi, & ſe in perſona eius iudicat eſſe vnctum, cū
dicat Eſa.28. Reficite laſſum, & ecce hoc eſt meum refrigeriū.
Matth.25. Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. In
perſona ergo pauperū Chriſtum vngamus, & ligno crucis per
paſſionis ſuæ memoriā ipſum tangamus, & ſic ignē ſpirituſan
cti & gratiæ, feruoriſq; & deuotionis, aliorumq; beneficiorū
ſuorum ab eo acquiremus. Allega & pone figurā de ſacrificio
impoſito lapidi ſicut ſupra.§. proximo. Vel dic ꝙ vnctura deli
ciarū petram.i. fortia corda facit per concupiſcentias accēdi,
quæ alias erant frigida & temperata. Vel dic ꝙ lignū.i. hō tunc
per bona deſideria accenditur, q̄n lapidi Chr̄o vel cuilibet ſan
cto viro aſſociatur, & cōiungitur, vel ꝑ deuotionē etiam appli
catur. Geneſ.22. Ecce inquit ignis & ligna. Vel ecōtra dic ꝙ il
le faciliter ignibus tentationum vritur, qui ſaxis.i. duris & ob-
ſtinatis hoibus copulat̄. ¶ Addit idē Plin. inter miracula igniū
de ſpeculis concauis, in quibus ad radios ſolis ignis generatur 7
& rapitur, & facilius q̄ vllus alius ignis in eis accenditur. Sic
verè q̄n cor humanū eſt ſpeculū i. ſpeculare, clarū & mundū,
& ꝑ humilitatem concauū: tunc ſolet ignis charitatis & ſpirit⁹
ſancti in eo accēdi, ita ꝙ ipſum ſolēt ſpūaliter inflāmare. ¶ Itē
idē ait ꝙ Hiera inſula in medio mari ardet. Æolia inſula iuxta 8
Italiā cum ipſo mari contiguo arſit ꝑ plures dies ante ſociale
bellū donec legatio ſenatus ꝑauit. Dicit etiā idem ſecundū au
ctores, in ſubiectis aritiæ aruis ſi carbo deciderit, ardere terrā.
Ego autem audiui illum mōtem Rutenen. qui continuè ardet
in Gallijs, dudum per quendā ruſticum incendiū incœpiſſe, q
a caſu in cauerna vel alibi ignē poſuit, qui inueniēs terrā & la
pides cōbuſtibiles, poſtea non ceſſauit, ita ꝙ duas leucas terræ
(vt dicit) iā conſumpſit, & multa oppida deuaſtauit. Dicit etiā
Plin. Traſymenū lacum ſemel totū arſiſſe. In lacinio etiam Iu
nonis ara cineres ſunt immobiles vētis vndiq; flantibus. Ignes
etiā (vt ait) q̄nq; erūpunt non ſolū ex aquis, ſed etiā ex corpo-

ribus humanis emicăt. Dic ꝙ ſic ńt hodie, quia.ſ. nos videmus
terras, domos, ſocietates & villas ꝑ diſcordiam accendi & ar-
dere, & q̄nq; per vnum ſolū carbonē.i. per vnum ſolū maledi-
ctū verbum vel telarū vel modicā iniuriam patriā totam guer
ris, bellis & litibus inflāmari. Ideo bene dicit Eccl. 11. A ſcin-
tilla vna augetur ignis, & a doloſo augetur ſanguis. Bene ergo
dicitur Eccleſ. 8. Ne incendas carbones peccatorū. ac ſi dicat:
Non des occaſionē peccatoribus.ſ. obloquendo vel iniurian-
do, vt per iracundiā accendantur. Modica.n. occaſio fuit cauſa
excidij Troiani, quia.ſ. Laomedon rex Troianus mādauit Her
culi & Iaſoni ꝙ ſub pœna mortis a portu quodā regni ſui, vbi
cauſa ſpatij applicuerāt, recederent & abirent, quo indignati
tandem ipſum Laomedonta occiderunt, ꝓp quod Priamus fi-
lius eius fecit in Græcia rapi Helenam, cuius occaſione con-
gregati Græci, Troiam decennio obſeſſam finaliter deſtruxe-
runt. A modica ergo ſcintilla augetur ignis. Vel ſi vis applica
illud de inſula Hiera ad damnatos, qui in mari i. infra mediū
terræ & maris perpetuo cōburuntur. ¶ Item idem ibidem.ſ. de
9 naturali hiſtoria lib. 2. in fi. dicit ꝙ Seruio Tullio dormienti in
pueritia, flamma emicuit ex capite. Lucium Martium interem
ptis Scipionibus concionantem, & milites ad vltionem exhor
tātem, ſimili modo arſiſſe Valerius Antias tradit. Per iſtos in-
telligo principum & tyrannorum malos conſiliarios, ex quo-
rum capite ideſt ea quorum ſententia & ordinatione procedit
ignis.i. violentia rapinarū. ſicut patet, quia ſ. tyrāni tot exactio
nes nō facerent, niſi illud ipſi mali cōſiliarij primitus ordina-
rēt. Iudi. 9. Egrediatur ignis de rāno, & deuoret cedros libani.
10 ¶ Adhuc idē ibid. dicit ꝙ in Aethiopia eſt mōs Heſperius, iu-
xta quem ſtellarū modo cāpi noctē lucent. Dic ꝙ iſte mons ſi-
gnificat hypocritas, qui exterius ſtellati virtutibus eſſe vidē-
tur, & tamen ardere per malas concupiſcentias dinoſcuntur.

De mirabilibus in auium natura. *Cap. 63.*

1 DE auibus etiā multa mirabilia poſſunt dici. Vñ
nota ꝙ ſecundum Pli. lib. 10. c. 25. mirabilis eſt
inter aues temporum differentia, quia.ſ. quædā
ſunt quæ perpetuo nobiſcum ſunt, ſicut colum
bæ, quædam ſex menſibus, vt hyrūdines, quæ-
dā tribus tm̄, vt turdi & turtures, & quæ cū fœtū eduxere ab-
eunt, vt graculi & vpupæ. Sic verè inter nos diuerſimodè per
ſeuerāt diuerſi, & hoc cū Deo ꝑ gratiam, vel nobiſcū per ami
citiam, quia.ſ. quidā ſunt ꝑpetui ſicut colūbæ.i. ſimplices fide-
les & boni, quidā vero temporales, & alij citius alij tardius receden
tes, & ſecūdū magis & minus perſeuerātes, in fine tñ receden-
tes & deſiſtentes, ſicut ſunt falſi amici, & hoïes incōſtantes &
vani, qui.ſ. in æſtate.i. in proſperitatis tempore nobiſcum ſunt,
in hyeme vero.i. in aduerſitate & tentatione recedunt. Eccleſ.
6. Eſt amicus ſocius menſæ, ſed nō permanebit in tempore ne-
2 ceſsitatis. ¶ Itē ſecūdū quod ponitur lib. 10. de naturali mun
di hiſtoria. c. 29. mira naturæ eſt differētia, quæ volatilium alia
alijs locis negat, tanquam genera frugum fructuumve. Quæ-
nam naturæ (inquit) eſt his inuidia, aut qui terrarum dicati aui-
bus termini? quaſi dicat, mirum eſt. Et breuiter iſtud eſt verū,
ꝙ tam de herbis & arboribus, q̄ de animalibus, volatilibus &
piſcibus nūquam omnia in locis oïbus eſſe pñt, & quod diuer
ſa diuerſis locis inſunt, & quòd rerū copię ſecūdū loca diſtin
ctę ſunt. Sic verè eſt de bonis tā gratiæ q̄ fortunæ. Iſta.n. & lo-
cis & in perſonis ſunt diuerſimodè diſtributa, & nunq̄ vni oïa
ſunt collata quinimmo illud quod vni ſupereſt, ſolet alteri de-
ficere, & nūquàm oïa poſſunt in ſingulis abūdare, ſed quædā
aliquibus, quædā alijs dominus ſolet dare. Ideo bene dicitur
1. ad Cor. 12. quòd diuiſiones gratiarū ſunt vnꝰ aūt ſpūs diui-
dens ſingulis prout vult, alij enim datur ſermo ſapientiæ &c.
¶ Itē ſecūdū Plin. ibidē. c. 19. Rhodus aquilā non habet, La-
3 rius lacus Italiæ intra Alpes ciconias nō admittit, quod etiàm
de fidenatæ agro iuxta vrbem aſſerit, quia.ſ. ibi ciconiæ nec
pullos nec nidum faciunt. Aedē Achillis in inſula ponto nulla
auis inuolat. Romæ etiam in templum Herculis nec muſca
nec canis intrat. Cretam inſulam noctua non habitat, ſicut
etiam exemplificat de multis alijs. Iſtud ergo poteſt applica-
ri, & in bono exponi. Vnde dic quòd aquila altè volans ſigni-
cat ſuꝑbos, ciconia quæ venenoſa comedit, ſignificat inuidos,
qui.ſ. de venenis.i. de malis aliorū gaudent. Per aues (quæ ab
a, quod eſt ſine, & via dicitur) intelligo inconſtātes & deuios.
Per muſcas quę cadaueribus inſidēt, intelligo luxurioſos. Per
canes vero qui latrādo mordent, intelligo detractores & ma-
ledicos. Per noctuas quæ debiliter vidēt, intelligo infideles &
hæreticos. & ꝑ talia loca quæ iſti habitare nequeūt, intelligo
loca ſancta & ſtatus perfectionis & virtutis.ſ. eccleſiā, religio-
nē, templa, oratoria & ipſum paradiſum, quia pro certo talia
loca non inhabitātur a talibus, quia.ſ. mali non libēter moranē
in ꝑfectionis ſtatibus. Non ſunt.n. aquilæ.i. ſuperbi in rhodo.i.
in roſione pœnitētiæ, ciconiæ in lario lacu.i. in humectatione
beneuolētiæ, aues.i. deuij & inſtabiles in æde Achillis fortiſſi-
mi.i. in fortitudine permanētiæ, canes.i. detractores, & muſcæ
.i. luxurioſi in tēplo Herculis (qui fuit ſapiētiſſimus).i. in ſtatu
ſapiētiæ, noctuæ vero.i. hæretici in creta.i. in credulitate fidei
& veræ ſciētiæ. Bene ergo dr̄ de quolibet bonorū ſtatuū illud.
Apoc. 22. ꝙ non intrabit in eā aliquid coinquinatū aut immun
dū. Econtra vero de mūdo ſub figura Babylonis dr̄ Apoc. 18.
Cecidit inquit babylō magna, & facta eſt habitatio dæmonio-
rū, & oïs ſpūs immundi, & cuſtodia oïs volucris immundæ &
odibilis. Vel pōt dici ecōtrario ꝙ iſta loca ſignificāt malos ſta
tus, malas ſocietates, infernū & hmōi, quia ibi non inueniūtur
aquilæ.i. contēplatiui, ciconia quæ ſe purgat.i. pœnitēs. & ſic de
alijs. Expone ſi vis. ¶ Quædā ſunt aues quæ omni anno mutāt
colorē. Vnde idē ibidē ait ꝙ merula ex nigra rubeſcit, tordus 4
æſtate circa ceruicē varius eſt, hyeme concolor. De grue etiā
dicitur ꝙ oï anno variat colore, & de multis alijs exēplificat.
Sic verè boni colorē ſuæ cōuerſationis diuerſimodè variāt, &
ſecundū qđ requirit tēpus, actus & locus, diuerſimodè eā mu
tāt. Ezec. 16. Sūpſiſti veſtimēta tua multicoloria. Vel dic econ
tra de varijs & vanis ſecularibus, qui quaſi omni anno colorē
.i. exteriorem apparētiam in veſtibus & geſtibus mutant &c.
¶ Aues diuerſificantur in nidificādo. Vnde ait idem ibidem ꝙ 5
quædā nidificant in terra, ſicut merops, quædam nidificant in
ſpecu ſex pedū defoſſa altitudine, quædā in arborum forami-
nibus, ſicut pici martij, quædam in foraminibus petrarum, ſi-
cut columbæ & paſſeres, quędā in domibus, ſicut hirundines,
quædā vero in arboribus, ſicut picæ, quędam ſuſpenſæ in arbo
ribus, ſicut galguli. Nam (vt dicit idem) galguli aues ſunt quæ
pedibus pendentes ad arbores ſomnum capiunt. In Scythia
etiam auis eſt quę in pelle leporis ſemper in cacumine ramo-
rum ſuſpenſa cubat, ſicut dicit idē. c. 33. De oriolo etiam idem
quottidie experimur, videmus.n. ꝙ in ramis pendet, ac ſi eſſet
vna burſa. Sic etiam hominū varius eſt cōuictus, & diuerſi di-
uerſimodè cubant, & diuerſis negotijs diuerſimodè occupan
tur & vacant. Igitur exponamus de malis, quia.ſ. quidā ſunt q̄
nidificant in terra.i. in terrenis.ſ. profundè metalla inueſtigan-
do. Contra quos dicitur in lib. 2. de naturali hiſtoria. c. 63. Pe-
netramus inquit in viſcera terræ, auri & argenti venas fodien
tes ſequimur. Si vlli eſſent inferi, iam profecto illos auaritia re-
fodiſſet. Item quidā ſunt qui nidificant, & ſe occupāt in arbo-
ribus.ſ. fructus frugum & arborum aggregando, quidā in pe-
trarū foraminibus.ſ. ædificia faciēdo & diligendo, quidā in do
mibus hoïum.i. regū & prælatorum curias ſectādo, & munda
na frequentādo. Matt. 11. Ecce qui mollibus veſtiuntur, in do
mibus regum ſunt. Quidā vero ſuſpenſi nidificant, ſemper am
bitioſè alta quęrēdo, & per ſpem altioris promotionis ſemper
in ſuſpenſo manēdo. Iob 7. Elegit ſuſpendiū anima mea. Quia
procul dubio multi ſunt qui ſuſpenſi ſuauius dormiūt, quia.ſ.
dū ſperant ad altiora prouehi, illa ſuæ ſpei ſuſpēſio eſt ipſis ſo
latiū requiei. Iſti.n. in pelle leporis dicuntur ſe ſuſpendere, in-
quantum mediante pelle ſubſtantię tēporalis, & villis diuitia-
rū ſperant ad alta faſtigia peruenire. Subſtantia vero tēporalis
pellis leporis dicitur, pro eo ꝙ eſt fugax, & leporis more con-
tinue fugit & labitur. In iſta ergo ſuperbi nidificant, q̄ ratione
diuitiarum ſuperbiunt, & in alto ſe ſuſpendi & promoueri ſpe
rant. ad Hebr. 11. Circuierunt in melotis & pellibus caprinis.
Vel dic econtra de bonis, ꝙ quidā manent in terra ꝑ mortis &
inferni conſiderationē, quidam in arborū foraminibus ꝑ pla-
garum Chriſti cōpaſsionem, quidā in arboribus ꝑ ipſius cru-
cis deuotionem, quidā in petris per virtutū conſtantiam & du
rationem, quidā in ſuſpenſo.ſ. altè in paradiſo ꝑ contemplatio
nem & affectionē, quidā in domibus.i. in mūdi hoſpitijs & ne-
gotijs per vitę actiuæ gubernationem. Sic ergo patet quō aues
in diuerſis nidis hoſpitātur, & quō iuſti diuerſis locis & ſtati-
bus diſtinguūtur. ad Rom. 12. Oïa membra corpis non eodē 6
actum habent. ¶ Differunt aues in vociferando, quia.ſ. quædā
vociferant gemendo, ſicut columba, quædam reboando, ſicut
aquila, quædā ſibilando, ſicut philomena, quædā mugiēdo, ſi-
cut auis quæ dr̄ taurus, quę inuenitur in agro Arelate. ſm̄ Pli.
lib. 10.

lib.10.c.42.quædam hinniendo,ſicut auis quæ dr̃ anthos, ſm
eundẽ ibid. quædam aũt docẽtur loqui ſicut homo,vt cornia,
pica & pſitacus Sic verè inter hoĩes eſt magna diuerſitas in lo
quendo,quidam.n.gemũt per hypocriſim & fictionem.alij re
boant per iactãtiam & elationem. alij ſibilant per fallaciam &
malam ſoggeſtionem.alij mugiunt per triſtitiam & detractio-
nem.alii hinniunt p malum appetitum & affectionem.alij ve-
ro ſicut homo loquuntur per blanditiã & adulationẽ.Iſtę ſunt
igitur illę varietates vocũ,de quib⁹ dicit Paulus 1.ad Timo.6.
Prophanas vocum nouitates deuita. Vel dic in bono ꝙ quidã
loquuntur gemendo per contritionem,quidam reboando per
altam prædicationẽ, quidam ſibilãdo p dulcem monitionem,
quidam mugiendo per fletum & lachrymationẽ,quidam hin-
niẽdo p deſideriũ & affectionem,quidã ſicut homo verba for-
mando p diſcretam & rationabilẽ locutionem &c.Act.2. Lo-
7 quebantur varijs linguis magnalia Dei. ¶ Cum in terra & in
aqua infinita ſint animalia docibilia & domeſticabilia,ſecon-
dnm Plinium.lib.10.c.45.ſicut inquit patet de elephantibus q
iuſſa faciunt,de leonibus, qui iugum ſubeunt,de vitulis mari-
nis,& de alijs natatilium generibus quæ manſueta fiunt, mirũ
eſt(vt ait)ꝙ hirundines inter volucres,mures vero inter qua-
drupedes non miteſcũt,nec diſcere quicquam poſſunt. Sic ve
rè cum nõ ſit dare aliquod genus bomioum peccatorum,ſinc
ſint elephantes.i.villoſi & diuites, leones.i.ſuperbi & magna-
tes, vituli.i.luxurioſi & laſciuientes, quin poſsint miteſieri &
conuerti(Iaco.3. Omnis enim natura beſtiarum, ſerpẽtum &
volucrum & cæterorum domantur, & domita ſunt ab huma-
na natura) duo tamen ſunt genera peccatorum quæ indocibi-
lia ſunt,& quæ cõuerti ad bonũ, ſeu domeſticari non poſſunt,
& iſti pro certo ſunt hirundines volantes.i. hæretici,& de ſua
ſciẽtia pręſumptuoſiores,mures rodẽtes.i.obloquentes & de-
tractores.Hæretici.n.qui more hirundinis credũt ſe in aere di
uinæ gratiæ viuere,nec ſciunt ſe errare,imo credunt beneface
re,non põt corrigi,detractores qui alios conſueuerunt ridere,
& de oĩbus maledicere,non conſueuerunt faciliter emendari.
Eccleſ.1.Peruerſi difficilè corriguntur.Iſtis ergo indocilibus
põt dici illud Hiere.13.Si mutare põt æthiops pellẽ ſuã,& par
dus varietates ſuas,ſic & vos poteritis bonũ facere,cũ didice-
ritis malũ.Vel ſi vis dic de rudibus,qui ſunt indociles ad om-
8 ne bonum.¶ Plin.lib.10.cap.48. nominat aues nouas & fabu-
loſas.Dicit enim ꝙ lagopus auis eſt quę habet pedes ad modũ
leporis,corpus vero ſimile columbæ.De pegaſo etiam memi-
nit.c.ſequenti,quę eſt auis habẽs caput æquinum.de gryphe,
quæ leonis & aquilæ habet formam.de tragopbanade,quæ eſt
auis cornuta.de ſyrenis,quæ dicũtur aues cum facie virginea.
hæc enim fabuloſa reputat idem Plinius , licet Dion clearchi
celebrati auctoris pater ſyrenas tales in Indijs eſſe dicat. Iſte
etiam lib.11.cap 39. loquitur de ſtryge, quæ dicitur auis quæ
catulos ſuos lactat, dicens ſic. Eſſe(inquit)in maledictis anti-
quis ſtrygem conuenit,ſed quæ ſit auium,nemini conſtare ar-
bitror.Igitur vide de iſtis in titulis ſuis, de ſyrenis libro de ani
malib⁹ , de tragophanade vero & pegaſo titulo de Aethiopia.
ca.19.§.11.de lagopo vero potes exponere quòd ſignificat bo
nos timidos , qui more leporis habent pedem paratum ad fu-
giẽdum peccati occaſionem, & more columbæ ſimplicem ha
bent intentionem,& ſemper gemunt per contritionem. Cant.
8.Fuge dilecte mi &c. Vel dic quòd iſti ſunt hypocritæ, q vi-
dentur eſſe ſimplices & columbini, in pedibus tamen.i.in affe
ctibus ſunt fugaces & leporini. De ſtryge vero dic quòd ſigni
ficat adulatores,qui auditores ſuos lactãt,& tamen a Deo ma
ledictionem reportant. Credo quòd iſtę ſtryges ſunt illę phan
taſiæ quas ſimplices dicunt de nocte incedere,& paruulos ſol
9 uere & cremare,quę credi debent fabuloſa &c.¶ Democritus
ſecundum Plinium.vbi ſupra nominat certas aues de quarum
mixto ſanguine dicit naſci quendam ſerpentem, qui ediderit,
voces auium intelligere poterit. Serpens iſte ſignificat Chri-
ſtum, qui.ſ.de ſanguinibus auium.i.de parẽtela ſanctorum pa
trum carnis generatus.Iſtum ergo ſi per fidem comederis,cau
tus auiũ.i. dicta & vaticinia prophetarum intelligere poteris.
Vel etiam ille qui ipſum dignè in eucbariſtia comederit,can-
tus auium ,i. laudes angelorum in paradiſo finaliter intelligie
10 & audit.Eſaiæ 52. Ecce intelliget ſeruus meus Iacob. ¶ Dicit
Plinius lib. 10.ca. 50. ꝙ M.Lelius ſtrabo primus fuit qui auia-
ria inſtituit, aueſque natura liberas, in certis locis vel ad can-
tandum vel ad ſaginandum incluſit.Ex eo inquit cępimus ani
malia in carceribus coercere,quibus natura cœlum aſsignaue
rat. Dicit aũt idem Plin.ſequenti.c. ꝙ Clodius Æſopus biſtrio
tragicus vnam patinam cum auibus voces humanas imitanti-
bus habuit,quæ ſexcẽtis ſeſtertijs taxata fuit. Iſtas autem aues
idẽ Æſopus ita care emerat,nulla alia illectus ſuauitate,niſi vt
imitationem hominis manducaret , dignus prorſus filio a quo
deuoratas diximus margaritas . nec eſt facilè inter duos iudi-
cium turpitudinis,niſi quòd minus eſt ſummas rerum naturæ
opes quàm linguas hominum cęnaſſe. Iſta verba Pli.obſcura
intelligo ſic,quòd ſcilicet iſtum Æſopum qui emerat tãto pre-
cio aues loquentes pro cœna ſua,dicit eſſe dignum habere il-
lum pro filio qui in cœna margaritas vorabat,quia ſcilicet ſu-
pra lib.9.ca.35.dixerat idem Plinius Clodium iſtius . Æſopi fi-
lium relictis ſibi a patre opibus affluentem,margaritas in ace-
to ſolutas ſorbuiſſe. Quod etiam ibidem de Cleopatra regina
dicit,quæ cũ Antonio Imperatori diceret quòd valorem cen-
tum ſeſtertiorum vno hauſtu biberet,vnã de duabus margari
tis quæ in auribus eius pendebant,quæ vere erat(vt ait Plin.)
ſingulare & vnicum naturę opus,in aceto poſuit,quam ſtatim
ſolutam abſorbuit, & ſic ſuum dictum impleuit. De ipſo autẽ
Clodio dicit idẽ quòd vniones.i margaritas ſorbebat , & hoc
ſolum vt experiretur in gloria palati quid ſaperent margaritę.
Quærit ergo quis de dictis patre & filio , vter fuerit luxurio-
ſior,an .ſ. pater Æſopus,qui linguas hoĩum.i.aues linguis ho-
minum loquentes cœnauerat,an Clodius filius eius,qui ſum-
mas naturæ opes ſcilicet margaritas ſorbuerat. Iſta expone ſi-
ue allega exemplariter de guloſis, qui tãto precio emũt cibos,
& res non timent comedere precioſas. Vel etiam de fatuis cu-
rioſis,qui nulla neceſsitate ducti,ſed ſolum curioſitate ſciendi
quid ſapiant aut quid ſint illa quę audiunt,quãquam ſumptuo
ſè experiri volunt. Vel dic quòd iſte Æſopus ſignificat inanis
gloriæ appetitores,qui ſcilicet linguas hominum.i.laudes adu
latorum carè emunt, inquantũ pro laudibus acquirendis mul
ta bona expendunt,& multa mala incurrũt.¶ Natura miro mo 11
do recompenſat beneficia ſua , quia ſi quis in vno deprimitur,
in alio releuatur . Et inde eſt ꝙ dicit Plin.lib.10.cap.52. quòd
fęcundiores ſunt aues fugaces quàm fortes, quia ſcilicet illud
quod minoribus & fugacibus deficit in virtute , vult ſupplere
natura in ouorum & pullorũ fœcunditate. Et econtrario quæ
ſunt in viribus fortiores,ſunt in fętibus rariores,ſicut patet de
Philomena minima,quæ plura oua in duplo parit quàm aqui-
la.In alio etiam apparet recompenſatio naturæ . Dicit.n.idem
ibidem.ca.57.quòd in auibus fœcundis,& in alijs eſt crebrior
fœtus,in alijs autem numeroſior,quia ſcilicet multæ ſunt quæ
ſimul multos pullos pariunt,ſicut iſtæ paruæ auiculæ,aliæ ve-
ro quæ paucos ſimul verũtamẽ multotiens in anno, ſicut ſunt
colũbæ, quæ ſimul non pariunt niſi duos , veruntñ decies põt
parere oĩ anno.Sic ergo poſſumus dicere ꝙ cũcta quæ ſunt,na
turæ quandã æqualitatem hñt,quia quantũ quis in vno præua
let,tñ in alio ſuccũbit,& qui in vno deprimitur,in alio releua
tur.Iſtud ergo potes applicare ad fęcunditatẽ virtutũ & morũ
tam naturaliũ q gratuitorum, in quibus pro certo plus abun-
dãt illi qui in viribus tpalibus & in mũdi proſperitate minus
vñr valere,minus vero illi qui in mũdo gradu,gñe & potentia
vñr alijs præpollere . Vt cõiter.n.illi q ſunt fugaces debiles &
inertes.ſ.pauperes,& de humili plebe nati fortibus.i.diuitib⁹,
potentibus & nobilibus in ſcientijs & virtutibus fœcũdiores
ſunt.& etiã ipſi boni inter ſe adæquantur,inquantũ.ſ.illi q mi-
nus de bono ſimul faciunt abundãtius & amplius,ſicut ad lit-
terã videmus de dãtibus elemoſynas, quorũ quidã dant ſæpe,
ſed modicũ,alij vero dãt tardè,ſed plurimũ.Breuiter diſcurre
per oĩa,quia ſi attẽdas, tu inuenies oẽs hoĩes(oĩbus conſidera
tis)in ſuo gñe æquales, quia plerũq; qui in vno deficit, in alio
pręcellit,& q in vno alios antecedit,in alio deficit & ſuccũbit.
Teſte.n.eodem Pli. Rerum naturæ nihil eſſe placuit ſine pari.
¶ Multæ ſunt aues quæ bis in anno pariunt,quando ſcilicet ad 12
fouẽdum prima oua aliquod adiutorium inueniunt. Vñ exem
plificat Pli.li.10. c.59. de pauone & anſere, quorũ ſi prima oua
a gallinis fouentur,iterum ouant & pullificant illo anno. Hoc
igitur applicari poteſt ꝙ bona plura facimus, & pullos & oua
bonorum operum emittimus,ſi bonum adiutoriũ habeamus ,
& ſi aliquos bonos qui oua.i.initia noſtra, vel noſtra bona pro-
poſita doctrinis & exemplis foueant inueniamus . Bene ergo
dicitur Prouerb. 18. ꝙ frater qui adiuuatur a fratre , tanquam
ciuitas firma. Reliqua de auibus vide ſupra libro 7.vbi ad ple
num dixi de omnibus .

De

De Maris mirabilibus. *Cap. 64.*

MARIS mirabilia ſunt multa. Vnde nota ꝙ Pli-
1 nius lib.2.cap.90.dicit ꝙ olympiadis.143. anno
tertio in ſinu Thuſco inſula ardens de profundo
maris erupit, circa quam cum multi piſces flu-
ctuarét, oés qui de illis piſcibus comederũt, mor
tui ſunt. Talis inſula eſt diabolus, qui.ſ.de abyſſo
inferni venit & erumpit, & ad nobis nocẽdũ exęſtuat, piſceſq́;
venenoſos.i.peccatores ſecum trahit, quos qui per imitationẽ
comedit, mortem culpæ & pœnæ incurrit. Quod etiam de an
tichriſto pôt dici, qui de abyſſo æternæ dãnationis eſurgens,
& ꝑ mala deſideria ſemper ardẽs, alioſq; ꝑ tribulationes com
burẽs, piſces venenoſos.i.malos diſcipulos ſecũ habebit, quos
qui per imitationem ſibi incorporauerit & comederit, ſpũali-
2 ter & æternaliter interibit. ¶ Item ibidem.ſ.de naturali hiſto-
ria lib.2. ca.100. dicit ꝙ cum bis tantũ in die naturali oceanus
habeat fluere & refluere, fit tñ quandoq; aliqua rône occulta
ꝙ pluries fluit & refluit omni die. Vnde ait ꝙ in Euboea & qui
buſdam alijs locis ter in menſe.ſ.ſeptima, octaua & nona die,
æſtus maris ſepties reciprocat fluxum ſuum. Sic etiam debent
clerici & religioſi non ſolum bis in die, immo & ſepties dicere
horas ſuas, iuxta illud pſal. Septies in die laudẽ dixi tibi. Flue-
re.n. & refluere, venire & diſcurrere ad eccleſiam tenentur,
quouſq; numerus ſeptenarius impleatur, vt.ſ. per ipſos in ma-
tutina, prima, tertia, ſexta, nona, veſpere & cõpletorio, ꝓ iſtos
ſeptenarios dño laus reddatur. Vel dic ꝙ in menſe vitæ noſtræ
debemus per triduum ſepties fluere.i. in fide ſanctæ Trinita-
tis fluxum ſeptem virtutum, vel ſeptem miſericordiæ opera e-
xercere. Et ſic de quolibet viro perfecto poterit dici illud Iob
42. Erant autem ei ſeptem filij, & tres filiæ. Vel dic ꝙ oceanus
eſt peccator, qui.ſ. per ſeptem vices.i. per ſeptem peccata mor-
talia refluit, dum in menſe & lunatione huius vitæ in triduo
3 trium cõcupiſcentiarum exiſtit. ¶ Item ibidem dicit ꝙ aliquæ
ſunt aquæ quæ oceano & eius fluxui ſe conformant. Vnde di-
cit ꝙ in Gadibus propè delubrum Herculis quidam fons eſt
incluſus ad putei modum, qui motum ſequitur oceani, quia.ſ.
oceano creſcente creſcit, & decreſcente decreſcit. Idem etiam
dicit ꝙ contra Timauum fluuium parua inſula in mari eſt cũ
fontibus calidis, qui pariter cum æſtu maris creſcunt minuun
turque. Oceanus qui mũdum circuit eſt Chriſtus, qui orbem
ſua prouidentia concludit, vel etiã bonus prælatus, qui colle-
gium ſuũ ſua diligentia cingit, vel etiã vir perfectus, qui orbẽ
ſuæ conſcientiæ continuè examinando circuit, & diſcutit. Pu-
teus & fons calidus eſt bonus ſubditus, per humilitatem pro-
fundus, per charitatem feruidus & fœcundus. Igitur dico ꝙ
fons ſeu puteus.i. bonus ſubditus, qui delubro herculis.i. tẽplo
Chriſti (qđ eſt eccleſia) eſt propinquus, debet oceano.i. Chrõ,
prelato vel viro perfecto ſe conformare, eorumq; motũ & ope
ra frequentare, ipſoſq; per obedientiam & imitationẽ ſequi, &
ad eorũ exempla & votum ſeipſum in ſtatu minuere vel auge
re, & cum ipſis per humilitatem minui, & per charitatem cre
ſcere & vigere, dicens ipſorũ cuilibet illud Matt.8. Magiſter,
ſequar te quocunq; ieris. Vel dic ꝙ oceanus eſt diabolus, vel
etiam fluctuoſus mundus, quorũ.ſ. motibus.i. voluntatibus &
moribus putei.i. mali religioſi & clerici ſe conformãt moreſq́;
ipſorũ in ſuis actibus repræſentant, & maximè illi qui ſunt fon
tes calidi.i. illi quos ardores auaritiæ & luxuriæ exagitãt & in-
flammant, ſicut ad litteram videmus de multis fatuis religio-
ſis & clericis, qui in geſtibus, ſecularibus ſimiles eſſe ſtudent,
dicentes præſumptuosè illud Eſa.14. Aſcendam ſuper altitudi
nem nubium, ſimilis ero altiſsimo.i. mundo. Vel dic contra ru
ſticos diuites, qui ſe ſtudent nobilibus conformare. ¶ Item ibi
4 dem.ſ.de naturali hiſtoria.lib.2.ca.100. dicitur ꝙ aliquæ ſunt
aquæ quæ hñt naturam contrariam oceano. Vnde ait ꝙ in ri-
pa Betis oppidum eſt, cuius putei creſcente æſtu i. repletione
maris minuuntur, diſcedente vero & deſcreſcente, augentur,
medijs vero temporibus ſunt immobiles. In oppido etiã quod
dř Hiſpalis, ſunt plures putei, quorũ vnus prædicto mõ ocea-
no contrariatur, oẽs autem alij vulgari natura funguntur. Per
iſtos puteos, intelligo profundos & obſtinatos pctõres, de qui-
bus dř Prou.18. Impius cũ in profundum peccatorũ venerit,
contẽnit. & illud Eſa.29. Væ profundi eſtis corde, vt a dño ab-
ſcondatis conſiliũ. Igitur ſic eſt ꝙ hodie tales putei i. obſtinati
pctõres, Chriſto, prælato vel iuſto viro non cõformantur, nec
ipſum ꝑ obedientiam ſequuntur, nec mores ipſius imitantur,
quinimmo ſibi in omnibus ſtudent cõtrariari, & per rebellio-
nem & obediẽtiam necnon per obſtinationẽ & peccati corru
ptionem ipſius volũtatibus aduerſari, de quibus 1. ad Theſſa.
2. Deum non timent, & cunctis hoĩbus aduerſantur. Iſti Igitur
creſcente oceano decreſcunt, quia pro certo in illis in quibus
Deus & ſcti creuerunt.ſ. in bonis ſpiritualibus, iſti volunt de-
creſcere, in illis vero in quibus ſancti diminuti fuerunt.ſ. in bo
nis tẽporalibus, iſti creſcere ſemper volunt, quia breuiter iſti
ſunt Deo & ſanctis contrarij & rebelles, & eorum moribus &
conditionibus diſsimiles & difformes. iõ Deus, prælati & ſan-
cti de quolibet tali puteo dicere poſſunt illud Sapient. 2. Gra-
uis eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſsimilis eſt alijs
vita eius. Ipſi vero peccatores videntur Deo, prælato & cuili-
bet viro iuſto dicere illud Geneſ.13. Si tu ad dexterã ieris, ego
ad ſiniſtram ibo, ſi vero ſiniſtram elegeris, ego dexteram tene
bo. Vel dic econtrario ꝙ talis puteus eſt iuſtus & humilis, qui
.ſ. fluctui oceani.i. diaboli vel fluctuoſi mundi non debet con-
formis eſſe, ſed potius ſuis voluntatibus & moribus contraire.
Allega vt ſupra. Vel dic ꝙ oceanus eſt anima, puteus eſt cor-
pus, quia pro certo iſti contrarios habẽt motus, quia.ſ. vbi ani
ma abundat, ſupple in bonis ſpũalibus, tunc neceſſe eſt ꝙ cor-
pus a ſuis aquis.i. a bonis temporalibus decreſcat, & vbi cor-
pus abundat.ſ. in bonis temporalibus, neceſſe eſt vt anima de-
creſcat ab aquis.i. a gratijs & virtutibus. Aquæ enim oceani.i.
animæ, ſunt gratiæ & virtutes, aquæ vero putei.i. corpis, ſunt
diuitiæ temporales, & ideo de iſta contrarietate bene dicit ad
Gal.5. ꝙ caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiritus autẽ ad-
uerſus carnem. ¶ In Põto quæ eſt pars maris mediterranei, eſt 5
propontis, quidam.ſ. locus ſtrictus, vbi totum illud mare mira
biliter ſtrictificatũ iterum dilatatur. Huius ergo propontidis
talis eſt natura, vt dicit Plin. ꝙ a ponto & æ mediterraneo ma-
ri aquas fluentes continuè recipit, in contrarium autem nun-
quam refluit, & aquas receptas nunquam ponto reſtituit, ſed
ipſas abſorbet, retinet & cuſtodit. Sic pro certo ingrati non ceſ
ſant a Deo & a proximo beneficia recipere, ipſeque pontus.i.
Deus non ceſſat eis bona ſua influere, & tamen ipſi nunquam
ſolent in ipſum per gratiarũ actionem refluere, nec etiã proxi-
mis ꝑ liberalitatem & eleemoſynas refundere, quinimmo totũ
credũt ſibi ex debito fieri, & totum volunt ſine vice reciproca
retinere, ſicut patet ad litterã in ingratis, qui illis a quibus be-
neficia recipiunt, nunq̃ reſtituunt aut refundunt, contra illud
Eccl.4. Non ſit porrecta manus tua ad accipiendũ, & ad dan-
dum collecta. ¶ Item Plin. lib.2.c.101. dicit Ariſtote. dicere ꝙ 6
nullũ animal expirat niſi æſtu oceani recedente. Obſeruatum
inquit multũ eſt in gallico oceano, & dũtaxat in hoĩe cõpertũ,
qũo.ſ. vera coniecturatio ſolet eſſe. Oceanus qui cuncta cõclu
dit & cõtinet, eſt ipſe Deus, aqua aũt ipſius eſt gratia, quæ ali-
quando venit, aliquãdo recedit, Io.14. Audiſtis quia ego dixi
vobis, vado & venio ad vos. Quid igitur? pro certo verũ eſt ꝙ
nullũ animal.i. nulla anima ſpũaliter moritur, niſi qñ oceanus
Deus ab ipſa recedere, & ſibi aquas ſuæ gratiæ ſubtrahere cõ-
probat. Acceſſus.n. ipſius vitã ſpiritualẽ cuſtodit, receſſus ve-
ro mortificat & occidit. Ozeę.9. Sed & væ eis cũ receſſero ab
eis. qđ bene apparuit in mũdi principio, vbi Deo ab Adam &
ab humano genere recedẽte, & propter peccatũ eorum ſuam
gratiã ſubtrahente, humanũ genus morti culpæ & pœnæ ſuc-
cubuit, ipſo vero per incarnationem accedente, humanum ge
nus ſpũaliter reuixit. Vel dic ꝙ receſſus.i. abſentia boni præ-
lati a beneficio, eſt mors animaliũ.i. deſtructio ſubiectorũ, eius
vero præſentia vitã gratiæ eis continuat, & eos a morte culpæ
doctrinis & exẽplis præſeruat. Vide de mari ſupra lib.8.c.11.

De Aquarum mirabilibus. *Cap. 65.*

AQVARVM (ſicut ſupra lib.8. viſum eſt) con- 1
ditiones ſunt mirabiles. Sed adhuc nota ꝙ Plin.
de naturali hiſtoria lib.2.c.101. dicit ꝙ in Salen
tino iuxta oppidum Manduriam, lacus eſt vſq;
ad margines ſemper plenus, qui neq; exhauſtis
aquis minuitur, neque infuſis augetur. Talis la-
cus videtur eſſe cor & affectio viri iuſti, quia.ſ. quando iſtud ꝑ
ſufficientiam plenum eſt, talis efficitur conſtantiæ & tempe-
rantiæ in ſeipſo, ꝙ ſi nouæ aquæ.i. diuitiæ ſuperueniant, nun-
quam in imaginatione ſua augetur, nec ſe reputat ditiorem, iu
xta illud pſal. Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Econtra
autẽ ſi exhauriantur & diminuantur, ꝯ plenitudo ſuæ ſufficien-
tię non decreſcit, nec pauperiorem propter hoc ſe cognoſcit,

quia

quia breuiter qñ homo eſt plenus.i.qñ eſt ſufficiens ſibijpſi, &
proprio ſtatu cõtentus,nec aduenientibus diuitijs lętatur,nec
recedentibus triſtat,nec ex receſſu ſe reputat magis vacuum,
nec ex acceſſu ſe reputat magis plenũ.vnde 2.ad Corin.8.Qui
multum habuit,non abundauit,& qui modicum,non minora
uit. Vel dic ꝙ aquæ ſunt tribulationes,quarum.ſ.aduẽtus non
ſolet ad cor ſpiritu ſancto plenum aliquid addere nec receſſus
auferre,quinimmo quales & quantecunq; aquæ ſiue diuitia-
rum ſiue tribulationum veniant aut recedant,cor ſpiritu ſan-
cto plenum ſemper in eadem continentia debet eſſe 2.Reg.14.
Tu es ſicut angelus Dei, vt nec benedictione nec maledictio-
2 ne mouearis. ¶ Item ſecundũ Plin.lib.2.c.106.in ciconum flu
mine & Piceno lacu Velino lignũ deiectũ lapideo corticeſob-
ducit,& in Surio colchidis flumine lignũ iniectũ lapideo cor
tice obduratur & lapidificatur, cortex vero in lapidẽ nõ muta
tur.Prima ergo iſtarũ aquarum corticem & non lignum lapi-
dificat, ſecunda vero lignũ lapidificat,non corticẽ.Tales duæ
aquæ mihi poſſunt ſignificare duo vitia quæ ſibi ſunt cõtraria
& diuerſa.ſ.hypocriſim & inſolentiam, quia.ſ.in hypocritis li
gnum.i.in interior voluntas & affectio eſt lapidea,indeuota &
dura, quia.ſ.hypocriſis lapidificat lignũ & non corticem,cor-
tex vero.i.exterior ipſorum conuerſatio remanet lignea atque
bona.econtra vero de inſolentibus, quia.ſ.inter eos cortex la-
pidificatur & induratur, inquantum per aliquos leues mores
mala & indeuota reputatur, ſubtus tamen lignum.i.voluntas
in ſuo ſtatu remanet,quæ obſtinationis duritiam nunquam ha
bet, quia breuiter hypocriſis facit homines malos interius,&
non exterius, inſolentia vero econuerſo exterius, & non inte-
3 rius.¶ Secundũ eundem ibid.de naturali hiſtoria lib.2.c.106.
in Dodone Ionis fons eſt qui faces ardentes extinguit, extin-
ctas vero ſi admoueantur, accendit, qui.ſ.in meridie ſemper
deficit,nocte vero creſcere incipiens, ad medium noctis exu-
berat,& tandem vſq; ad meridiem paulatim deficit atque ceſ-
ſat,& ideo ille fons ab incolis anapauomenos appellatur. Ille
fons igitur vbi magis erat neceſſari⁹.ſ.in feruore meridiei,de-
ficit, vbi vero minus.ſ.media nocte, tunc abundat & creſcit.
Ideo iſta poſſunt applicari contra quoſdam fictos amicos, qui
.ſ.vbi homo ipſorum refrigerio non indiget, ſolent ſe offerre,
& promptos abundantes & mirabilia promittentes alijs exhi-
bere,ſed pro certo ſi feruor meridiei.i.tribulationis & pauper
tatis ardor circa amicos viguerit,tunc in talibus fontibus talis
abundantia ceſſabit, & omnibus quæ promiſerant,nihil in eis
apparebit. Ideo de talib⁹ videtur dictum Amos 8.Occidet ſol
in meridie. Iſti igitur faces ardẽtes.i.tribulationes amicorum
extinguere ſe promittũt,qui tamen(percepta eorum fallacia)
faces amicorum extinctas fortius per deſolationem accẽdunt.
Vel dic ꝙ iſte fons eſt Chriſtus,in quo illi qui erant extincti p
peccatum,fuerunt per gratiam & charitatem accenſi,illi vero
qui per concupiſcentiam erant ardentes, ſunt extincti, vel in
quo etiam Iudæi qui per fidem accenſi fuerant,per increduli-
tatem extincti ſunt,gentiles vero qui extincti fuerant per infi-
delitatẽ,reuixerunt,& accenſi charitate,& illuminati fide fue
runt.Igitur dic ꝙ iſte fons Chrs media nocte exuberauit,quia
.ſ.media nocte nat⁹ fuit.Eſa.19. Media nocte ingrediar in ægy
ptũ.tandẽ vero plenitudo vitæ ſuæ incœpit minui & decreſce
re vſq; ad meridiẽ mortis ſuæ.In meridie.n.mortuus eſt,& illic
defecit & ſiccatus eſt fluuius mortalis vitæ ſuæ,iuxta illud prę
dictũ: Occidet ſol in meridie. Sed quid?pro certo ipſe poſtea
ſatis cito per reſurrectionẽ reuiuiſcere incępit, & ſic fiet ꝙ ite
rũ in alia nocte media in die iudicij (qđ.ſ. de nocte fiet vt dr)
plenus,viuẽs,& maieſtate redũdans hoibus apparebit.Media
enim nocte ſm aliquos natus eſt,media die mortuus eſt,& me
dia nocte ad iudiciũ venturus eſt,iuxta illud Matth.25.Media
4 nocte clamor factus eſt,ecce ſpõſus venit. ¶ Itẽ ibidem dicitur
ꝙ in pluribus locis fontes feruẽtes & calidi ſcaturiunt.ſed hoc
non ſolũ in iugis alpium vel in alijs locis terræ, imo quãdoq;
in ipſo mari & in fluminibus plurimis,ſicut exẽplificat de Ba-
iano ſinu inter Italiã & Enariam,vbi fons calidus in ipſo mari
ſcaturit, ſicut exẽplificat etiã de Liri fluuio, & de multis alijs.
Dicit etiam idem ꝙ in ipſo oceano amaro inueniũtur aliquo-
ties hauſtus dulces,vt ad Chelidonias inſulas & Arabũ in Ga
ditano freto. Sic verè dico ꝙ in ipſo mari.i.in ipſis pctõribus
fluctuoſis eſt qñq; inuenire fontes calidos lachrymoſæ cõpun
ctionis, & fontes dulces beniuolę compaſſionis. Eſt enim in-
uenire quoſdam peccatores qui quãdoq; per compũctionem
feruent,& de iniquitatibus ſuis dolent,& qui etiã hauſtus dul
ces eleemoſynarũ vel etiam doctrinarũ & ſcientiarũ exhibent,
& tñ ſemper mare ſunt, inquantum propter hoc adhuc ex toto
nõ pęnitent,ſed in ſuis primis vitijs ſemper manent. Nõ eſt.n.
dare aliquid ita malũ, in quo non inueniatur aliquid vtilitatis
& boni.Potiſsimè autem vbi vident ꝙ tyrannus qui mundum
oppreſſerat.ſ.diabolus,in paſsione a Chriſto de mũdo fuit ex-
pulſus, tunc dico nullum debet eſſe mare.i.nullus ita amarus
peccator, quin per pietatẽ & compaſsionem dulceſcat, & qn
ſpiritualiter hilareſcat.Iudith 5.Fontes amari obdulcati ſunt.
Vel dic ꝙ mare ſignificat mundi tribulationes, in quibus pro
certo ſemper eſt inuenire aliquos fontes dulces.i.aliquas con-
ſolationes,iuxta illud pſal.Secundum multitudinem dolorum
meorũ in corde meo conſolationes tuæ lætificauerunt animã
meam.Nullum.n.eſt ita grande malũ, quin ibi inueniatur ali-
quid vtile ſeu bonum.Exemplum de bello Troiano,& de Ex-
cidio vrbis & regni,quod quamuis ſummũ malum fuerit,mul
torum tamen bonorum cauſa fuit. Captiui.n. & fugitiui eius
regnum Romanorum,Francorum & Britonũ populauerunt,
& ab ipſis prædicta regna exordia ſua ſumpſerunt. De Paulo
etiã habemus ꝙ incarceratus epiſtolas ſuas ſcripſit. & ſic etiã
magis profuit,q̃ dum extra manens liberè prædicauit. Perſe-
cutio etiã Claudij chriſtianos Romæ congregatos expulit, &
ſic dum per mundum diſperſi ſunt,prædicationis & fidei fru-
ctus creuit. Inueniũtur ergo dulcia cũ amaris,& ſemper inue
nitur aliqua vtilitas in quibuſuis tribulationibus mũdi malis.
Deus.n.de malis ſcit bona elicere,& ipſa mala quę fiunt,nouit
in melius commutare,quia ſicut dicitur Thobiæ 3.ipſe eſt qui
poſt tempeſtatem tranquillum facit, & poſt tribulationem &
luctum,exultatione inducit. ¶ Item idem ibidem dicit ꝙ in Il 5
lyrijs ſupra fontem frigidum expanſæ veſtes accenduntur.Sic
verè ſæpe fit ꝙ fons frigidus aduerſitatis in veſtibus cordis no
ſtri accẽdit ignem charitatis, quia pro certo mens iuſtorũ per
charitatem ad æternorum deſideria accenditur,quando fonte 3
frigido.i.aduerſitatum frigore coarctatur. Sapien.16. Ignis in
aqua valebat. Vel dic quod fons iſte frigidus ſignificat mulie-
rem temperatam & caſtam,quia pro certo nulla eſt adeo bona
mulier, ſi deſuper veſtes tuas extenderis.i.ſi ſibi p nimiam fa-
miliaritatem apppropinquaueris,quin ignem concupiſcentiæ
carnalis cito ſentias,& quin per flammas luxuriæ te accendat.
vnde Iob 24.Ad calorem nimium trãſibunt ab aquis niuium.
¶ Fons Padi fluminis in æſtate interpollat diebus medijs cur- 6
ſum ſuum, & interquieſcens diebus medijs æſtiuis ſemper a-
ret, ſecundum Plinium.vbi ſupra quod intelligo quòd in æſta
te iſte fons vna die currit, & alia die ceſſat & deficit,& ſic cur
ſum ſuum alternis vicibus interrumpit. Iſta poſſunt allegari
quòd quandoque eſt a labore ceſſandum, quia procul dubio
ſiue ſit labor fluxus aut curſus contemplationis,ſiue ſtudij,ſi-
ue bonæ operationis, quandoque ex cauſa recreationis debet
intermitti, & ex cauſis neceſſarijs interrumpi, iuxta illud Ca-
tonis. Interpone tuis interdum gaudia curis. Ex tali enim in-
terquiete ſolet animus fortior reſurgere,& per aſſumptam re-
quiem plus vigere. Exodi 18. Partito onere leuius feres.
¶ Item idem ibidem,ſcilicet de naturali hiſtoria libro 2.dicit
quòd in Tenedo inſula fons eſt qui a ſolſtitio eſtiuali exundat 7
a tertia hora noctis in ſextam. Et ſi per talem fontem poſſum
intelligere virum iuſtum, qui ſcilicet abundat plus & exuo-
dat in deuotione & compaſsione & contritione & lachrymo-
ſa compunctione in nocte aduerſitatis, quàm in die proſperi-
tatis.Vel dic quòd iſte fons eſt gratia Dei,quæ in nocte aduer
ſitatis ſolet amplius redũdare &c. Vel dic ꝙ iſte eſt Chriſtus,
qui ſcilicet ab hora tertia qua crucifixus eſt, vſque ad ſextam
qua mortuus eſt,abundanter liquorem ſui ſanguinis nobis fu-
dit,& tunc etiam gratiam & veniã diſtillauit,quod maximè fa
ctum eſt quando latroni paradiſum donauit. Eccleſ.1.Fons ſa
pientiæ verbũ Dei. Vel dic ꝙ eſtiuale ſolſtitium ſignificat feſta
beati Ioannis Baptiſtæ,vel etiam beati Petri & Pauli, quæ ad
litteram circa eſtiuale ſolſtitiũ celebrantur. Tunc ergo debet
in nobis aqua deuotionis & lachrymarũ abundare latius &c.
¶ In Delo inſula fons eſt,q̃ creſcẽte nilo creſcit,& decreſcen- 8
te decreſcit. Nilus fluuius nobiliſsimus ſignificat Chriſtũ vel
etiã virum iuſtũ,qui.ſ.quãdoq; creſcit,quãdoq; decreſcit.cre-
ſcit dico quantũ ad bona ſpũalia,minuitur vero quantũ ad bo
na tpalia,vel quantũ ad peccata criminalia.Igitur ſimus ſicut
iſte fons,& Deo & ſanctis nos cõformem⁹,& in prędictis de-
creſcamus cũ eo & creſcamus. vide ſupra de puteis ſequenti-
bus æſtum oceani.eo.§.3. ¶ Item idem ibid. dicit ꝙ in Faliſco
omnis

omnis aqua potata candidos boues facit. In Beocia lacus eſt
de quo exeunt duo flumina contrariæ virtutis, ſ. Melas qui fa-
cit oues quæ inde bibunt nigras, & Cephiſus, qui rurſus facit
eas albas. Xantus vero fluuius eſt iuxta illum, qui oues facit pe
nitus nigras vel rufas. Iſte etiam Sen. Soli. & Ouid. dicunt. Et
10 ideo vide ſupra li.8.c.3.§.27.¶ In Ponto fluuius Aſtaces campos
irrigat, vt dicit idem ibidem, verumtamen equæ quæ in illis cã-
pis paſcuntur, nigrum lac habent, & nigro lacte nutriunt gen-
tem loci. Talis fluuius hæreticam ſignificat doctrinam, quæ ꝑ
certo campos.i. hæreticorum libros noſcitur irrigare, in quib⁹
equæ.i. hæretici paſcentes & ſtudentes, lac nigræ & peruerſæ
doctrinæ ſolent concipere, quo.ſ. ſolent ſimplices enutrire. Lac
.n. doctrinæ quod de mamillis labiorum egreditur, debet eſſe
candidum mundum et purum, tamen iſti ipſum habent, nigrũ,
fœtidum & obſcuruum, & ideo illos quos lactant, ſolent cor-
rumpere, & vitijs & erroribus obſcurare. Vel dic ꝙ equę ſigni
ficant perſonas luxurioſas, quarum lac.i. quarum lactea & de-
ceptoria verba nigra ſunt, inquantum cum aliqua turpitudi-
ne ſemper mixta ſunt. Tali ergo lacte alios ſolent nutrire, &
ſuis verbis infamibus delectare, iuxta illud Prouerbiorum 16.
Vir iniquus lactat amicum ſuum, & ducit eum per viam non
bonam &c. Vel dic illud de adulatoribus &c. ¶ Item ibidem
11 dicitur quòd in portu Brunduſij fons eſt qui incorruptas na-
uigantibus præter aquas, quia. ſ. aquæ quæ de illo fonte hau-
riuntur, nunquam in pelago corrumpũtur. Talis eſt fons ſacrę
ſcripturæ, quia pro certo aqua doctrinæ ſuæ eſt incorruptibi-
lis & æterna. Nos ergo qui nauigamus per pelagum hu⁹ mun
di, talem aquam debemus eligere, & non aquis corruptibilib⁹
.i. mundi ſcientijs & delicijs & diuitijs nauem cordis aut cor-
poris onerare, quia ſicut dicit Chriſtus Ioan. 4. Qui biberit ex
aqua quã ego dedero, fiet in eo fons aquæ viuæ ſalientis in vitã
12 æternam. ¶ Item idẽ dicit ꝙ in agro Reſtino eſt fons Neminia
dictus, qui quandoque alio loco exoritur, & tunc mutationem
annonę deſignat. Iſtud poteſt applicari cõtra inſtabiles, q nun-
quam ſunt in vno propoſito, imo continuè mutantur, & nunc
ad vnam partem, nunc ad aliam deflectuntur. Iſti igitur ſibijp-
ſis ſignificant mutationem annonę mundanæ proſperitatis, &
aduentum cariſtię æternæ calamitatis. Eccl. 27. Stultus autem
13 vt luna mutatur. ¶ Item idem ibidem dicit in Andro inſula in
templo liberi patris eſſe fontem qui nonis Ianuarijs vini ſapo-
rem ſemper per ſeptem dies continuè fluebat, quod Mutia-
nus ter conſul credit. Dies autem ille Dioſtechoſie vocaba-
tur, vt ait. Veruntamen Plin. lib. 31. c. e. dicit ꝙ iſta aqua non ſa
piebat vinum niſi quàm diu erat ante templum, quia ſi a tem-
pli conſpectu auferebatur, ſapor vini in aquæ ſaporẽ ſicut an-
tea mutabatur. Applicemus iſtud ad feſtum non Theodoſiæ,
ſed Theophaniæ, ſeu Epiphanię, cuius. ſ. vigiliæ ad litteram no
nis ianuarijs celebrat, quia ꝑ certo iſta die liber.i. liberalis pa-
ter Chriſtus in templo.i. in domo nuptiarũ vbi vocatus eſt, fon
tem aqueum in ſaporem vini mutauit, inquãtum. ſ. de aqua rea
liter vinum fecit, & ita dici potuit ꝙ in templo liberi patri fons
vinoſus ſtillat, quando. ſ. in nuptijs iuxta liberalẽ patrem Chri-
ſtum aqua in vini ſubſtantiam ad voluntatem domini ſe tranſ-
format. Ideo hodie canit eccleſia ꝙ ex aqua vino facto lætatur
conuiuæ. alleluia. Vel dic ꝙ templum liberi.i. liberalis patris
Chriſti Dei eſt paradiſus cuius ianuarius, ianua ſeu ianitor eſt
mors. Dico ergo ꝙ in templo paradiſi in ianuario.i. in tempore
mortis fons aqueus in vineum conuertitur, quando. ſ. aquæ ꝑ-
ſentium tribulationum in vinum æternarum conſolationũ mu
tãtur, quia pro certo ſi quis per ianuarium.i. per ianuã mortis
in paradiſi templum introierit, aquam in vinum conuerſam.i.
tribulationem in conſolationem mutatam, & fontem vini con
ſolationis fluentem inueniet & videbit Prouerb. 3. Vino torcu-
laria redundabunt. Vel dic ꝙ multi ſunt ſicut talis aqua, quia. ſ.
quàm diu in eccleſia ſunt vel in templo, ſolent eſſe vinei.i. fer-
uentes & deuoti, ſed pro certo ſtatim ꝙ eccleſiam exeunt, ſapo
rem vini.i. deuotionis feruorem perdunt, & aquei indeuoti &
impij ſtatim fiunt. Eſaiæ 1. Argentum tuum verſum eſt in ſco-
riam, vinũ tuum mixtũ eſt aqua. Vel dic de religioſis, qui in tẽ-
plo.i. in clauſtro manẽtes ſunt deuoti, cum vero templũ clauſtri
dimittunt, & ad ſecularia negocia tranſeunt, tũc indeuoti, aqi,
frigidi & fluxibiles & mali fiunt. Quod eſt etiam cõtra monia-
les, templũ.i. clauſtrum dimittentes. &c. ¶ In agro Carinẽſi hi-
14 ſpaniæ ſecundum eundem ibidem, duo ſunt fontes, quorum al
ter omnia reſpuit, alter vero oĩa abſorbet. Sic procul dubio in
iſto mũdo duo ſunt genera vitiorũ, ſ. ſuperbia & auaritia quo-
rum vnum, ſ. ſuꝑbia oĩa reſpuit & contemnit, alterum vero. ſ.
auaritia oĩa attrahit, abſorbet & concludit. Superb⁹. n. reſpuit
diſciplinam, obedientiam documenta, & etiam aliorũ contem
nit gradus, ſtatus & munimenta. Nihil. n. põt huic peſsimo ſun
ti apponi oſtendi, dici vel offerri, quin oĩs deſpiciat & contem
net. Vñ de ſuperbo dicit Iob 39. Exultat audacter & in occur-
ſum vadit armatis, contẽnit pauorem, nec cedit gladio. Auar⁹
autem oĩa abſorbet, quia nunquã poſſunt auaro tot diuitiæ im
poni, ꝙ poſsit ſatiari, ſatiari vel impleri, quinimo omnia bona,
munera, lucra beneficia & officia ſolet recipere & ſorbere, ni-
hil refutare, vel extra per liberalitatem & eleemoſynam, vel ẽt
per gratiatã actionem emittere, ſed omnia voraciter retinere.
Iob 40. Abſorbebit fluuium, & non mirabitur, habet. n. fiduciã
ꝙ influat iordanis in os eius. Vel dic ꝙ prim⁹ fons ſignificat re
ligionem mendicantium, quæ oẽs diuitias reſpuit & contẽnit,
ſecundus vero fons ſignificat eccleſiam vel religionẽ non men
dicantium, q̃ nullas diuitias refutat, imo cunctas abſorbet, at-
trahit & acquirit. Eccl. 36. Omnem eſcam manducabit venter. 15
¶ Item idem ibidem dicit ꝙ in agro Commẽſi iuxta larium la
cũ eſt vnus fons qui horis ſingulis large fluit & reſidet. & ſic vi-
detur ꝙ iſte fons ſuo fluxu velit deſignare horas diei, quia. ſ. ſin
gulis horis ſolet largiter fluere, & horis ſingulis reſidere. Idem
autem libr. 3. cap. e. dicit ꝙ tres ſunt fontes proximi latio, qui
ſingulis diebus duodecies & aliquando viries ſiccantur & ca-
berent, quod mirum eſt vt ait, cũ ſit illis proximus fons qui lar-
gus ſine intermiſsione fluit. Dies eſt Chriſtus, qui pro certo 12.
horas.i. 12. conſiderationes habuit, & curſum ſuum in 12. par-
tes diſtinxit. Iſtę autem 12. horę ſunt incarnatio, natiuitas, cir-
cumciſio, magorũ adoratio, in tẽplo præſentatio, baptizatio, ie-
iunatio, prædicatio, paſsio, reſurrectio, aſcẽſio, & ad iudicium
aduentus & præſentatio. Ioan. 11. Nonne 12. horę ſunt diei? Igi-
tur dico quòd talis fons ſignificat quemlibet virum deuotum,
quia procul dubio iſte debet diem noſtrum Chriſtum ꝑ conſi-
derationem a principio vſque ad finem tranſcurrere, & vbicũ-
quę venerit ad certam horam huius diei.i. ad aliquẽ notabilem
Chriſti ſtatum, ipſe pro certo debet abundantius per deuotio-
nem & compunctionem fluere, mẽtem ſuam in Deum feruen-
tius erigere, & per bona opera fortius effluere, & tãdem in ſe-
ipſo interuallis congruis reſidere. Non poteſt enim homo ſem
per eſſe influxu feruoris & deuotionis, nec etiam in motu con-
templationis, ſtudij & bonæ operationis. Neceſſe eſt enim quòd
quandoque interpollet & reſideat, & quòd iterum aduenien-
te hora, ad feruorem & fluxum redeat, & quòd abundantius
(conſiderata perfectionis qualibet particula) corde fluat, di-
cens pro quolibet tali hora illud ad Rom. 13. hora eſt iam nos
de ſomno ſurgere. Vel dic quòd horę diei gratiæ ſunt virtutes,
horę vero noctis culpæ ſunt vitiorum diſtinctiones & conſi-
derationes. Igitur dico quòd ſingulis horis & ſingulis particu
lis & diſtinctionibus tã diei gratiæ quàm noctis culpę debem⁹,
amplius fluere & manare, quia. ſ. in die gratiæ quandocunque
venimus ad aliquam eius horam.i. ad aliquam ſpecialem virtu-
tem quam in nobis videmus, ſtatim debet amplior flux⁹ deuo-
tionis & gratiarũ actionis a noſtris cordibus diſtillare. De no-
cte ẽt culpę noſtrę ſimiliter quandocũq; ad aliquẽ ſpecialẽ pun
ctum venimus.i. quando in aliquo particulari delicto nos deli
quiſſe cognoſcimus, maiorem fluxum contritionis & lachry-
moſæ compunctionis mittere tunc debemus, interpollate ta-
men debem⁹ reſidere, & gaudia curis interdum interponere,
& a feruore tam deuotionis quàm contritionis aliquando deſi
ſtere & ceſſare, & iterum fluxum & exuberantiam cum tem-
pus fuerit inchoare 1. ad Corint. 7. Rurſus reuertentes in idip-
ſum, ne tẽtet vos ſathanas. Vel dic quòd iſte fons eſt peccator,
qui. ſ. quando venit ad horas diei & noctis.i. ad tangendum pũ-
cta gratiæ vel culpæ, virtutum vel vitiorum, debet fortius vo-
cem exaltare, & effectus ſuos propalare, & ſuæ prædicationis
fluxu horas diei & noctis, punctaque & conditiones gratiæ &
culpæ, fortunæ & miſeriæ, paradiſi & æternæ gloriæ denotare,
dicens ſcilicet illud prædictum ad Roma. 13. Hora eſt iam nos
de ſomno ſurgere. Vel allega ſi vis, quia non occurrit mihi ad
præſens. ¶ Item idem ibidem dicit quòd Colophone in Apol- 16
linis clarij ſpecu lacuna eſt cuius potu mira redduntur oracu-
la, bibentium breuiore vita. Iſtud non bene intelligo, niſi for-
te velit dicere quòd illi qui bibunt illam aquam, diuinant de
illis qui breuiter habent vitam finire, & mortem cito incurre-
rere. Dic quòd iſta lacuna ſacram ſcripturam deſignat, quæ
eſt in ſpecu eccleſiæ, vbi Apollo.i. ſol iuſtitiæ Chriſtus colitur

& inuenit. Illi igitur q iſtã aq̃ i. ſacræ ſcripturæ ſciẽtia ſtudẽt,
diligũt atq; bibũt, prophetę & diuini fiũt inquantũ p pdicatio-
nẽ hominib⁹ de morte, iudicio, inferno & paradiſo, & de occul
tis alijs pnoſticant & edicunt, qa procul dubio nullus propriè
propheta efficitur, & de futuris ſupplicijs aut gaudijs vaticina
tur, niſi q lacuna ſacræ ſcripturæ imbibitur & potat. Ideo bene
dr Eccl. 15. Aqua ſapientiæ ſalutaris potauit illũ. ſequit. In me-
dio eccleſiæ apperuit os ſuum, & impleuit eũ dñs ſpũ ſapientiæ
17 & intellectus. ¶ Hic addit Pli q circa aquas adhuc fiunt multa
mirabilia alia. Dicit. n. q Plombum & ęs ſi in maſſa ponãtur in
aquam merguntur, ſi vero dilatata fuerint, non merguntur, q̃-
uis eiſdem eſſe ponderis dinoſcantur. Thyreus ẽt lapis quam-
uis grandis in aqua ſi ſit integer, ſupernatat, ſi vero comminua
tur in puluerem, petit fundũ. Et breuiter (ſicut ait) multę ſunt
res quæ quamuis ſint ęqui ponderis, non tñ ęquæ merguntur.
Aquę iſti ſignificant fluibilia bona mundi, merſio vero ſignifi
inclinationem & conſenſum ad peccatum, vel ẽt caſum in dam-
nationem perpetuam & tormentum. Igitur dico q plumbum
ſignificat peccatorem, ad vitia ponderoſum & grauẽ. Si igitur
iſte in maſſa. i. in ſua ſtomachatione & ſuperbia voluerit ſe tene
re, & p confeſſionem non ſe extẽdere vel explicare, neceſſe eſt
eum p damnationem ſubmergi inferius, & perire. Exo 15. Sub
merſi ſunt quaſi plumbum in aquis. Sed quid? pro certo nunq̃
erit ita põderoſus peccator, ſi velit p charitatẽ & elemoſynam
ad alios dilatari, & in ſeipſo per confeſſionẽ explicari, quin per
ſpem & ſalutem finaliter ſupernatet, & quin p pœnitentiam a
ſubmerſione damnationis ſe ſaluet. Dilatatio. n. cõfeſſionis, lar
gitatis & dilectionis hoiem ſaluat, conſtrictio vero & maſatio
parcitatis, ſuperbiæ & confitendi verecundiæ vel negligentiæ
ipſum damnat pſal. Viam mandatorum cucurri, cum dilataſti
cor meum. Item dico q thyreus ſignificat hominem virginem
ſeu caſtum, quia pro certo quàm diu iſte integer, virgo, caſtus
& incorruptus & corporaliter & ſpũaliter permanet, ſubmer-
ſionem inferni nunq̃ timet, ſi vero per luxuriam fractus fuerit,
neceſſario ad profundum per damnationem deſcendit. Quod
etiam de religioſo poſſumus dicere. quàm diu. n. cum Deo vo-
luerit integre ſe tenere, non oportet eum damnationis ſubmer
ſionem timere, ſi vero p ambitionem & auaritiã cor ſuum fre-
gerit, & ad mundi negotia in diuerſis fluctibus mundi diſperſe
rit, p vitia neceſſario ſubmergi habebit, & ẽt ſubmergi in infe-
ris mox debebit. Ozeæ 10. Diuiſum eſt cor eorũ, nũc interibũt.
Vel dic econtra q plũbum. i. hõ, ſi cor ſuum dilatauerit, & per
inane gaudia & iactantiam ſe explicuerit, tunc per ſuperbiam
vult ſupernatare, & alijs præeminere, ſi vero in ſeipſo cõſtrict⁹
manſerit, tunc ſolet per humilitatem inferius reſidere. Ille etiã
qui integer & ſine ſui fractione & diſcuſſione & conſideratio-
ne vult viuere, ſemper ſolet p ſuperbiam ſupereſſe, & ſe dignũ
prę ferri alijs reputare, ſi vero in puluerem per ſui fractionem,
diſcuſſionem, & mortis & puluereitatis ſuæ conſiderationem,
ſe cõminuat, tunc ad fundũ per humilitatem deſcẽdit, & nun-
quam per ſuperbiã ſupernatat, quia. ſ. qui ſe futurum puluerẽ
bene cogitat, nunquam cor ſuũ erigit & exaltat, imo dicit illud
Iob 7. Ecce nunc in puluere dormio. Et illud Iob eodem. In-
18 duta eſt caro mea putredine, & ſordibus pulueris. ¶ Item idem
ibidem dicit q onera in aqua facilius mouentur, vaſa vero ina-
nia nõ facilius quàm plena extrahunt. Sic ille qui in aqua con
tritionis & deuotionis eſt, facilius mouetur ad bonum. De va-
ſis vero vacuis q non facilius extrahantur quam plena, nõ in-
telligo, & ideo non moralizo. Vel dic q vaſa plena ſunt diuites
vacua ſunt pauperes, & maximè religioſi mendicantes. Igitur
ita eſt q quãdoq; æque difficile eſt vnum vas vacuum. i. vnum
pauperem ad portum ſalutis de mari huius mundi reducere &
extrahere, ſicut vnum diuitem vel potentem, quia. ſ. homi-
nes pauperes & mẽdicantes ita ſunt qñq; obſtinati & ad natan-
dum in mari. i. in mundi negocijs dediti, ſicut ſunt diuites atq;
19 pleni. Bene ergo dr̃ q nequiſſima paupertas in ore impij. ¶ Itẽ
idem ibidem dicit q pluuię quæ fiunt ex ſalſis aquis, dulciores
ſunt quàm reliquæ. Dicit etiam q ſal non cõſueuit fieri niſi in-
terueniat aqua dulcis. Sic verè pluuię lachrymarum quæ pro
ueniũt ex ſalinis. i. ex ſalſedine contritionis, ſunt apud Deũ dul
ciores. Sal etiam ſapiẽtiæ, vel ſal. i. acredo correctionis nunquã
bene efficitur, niſi aqua dulcis compaſſionis cum ea miſceatur
Nunquam. n. rite fit ſal. i. prudens & bene condita operatio, niſi
interueniat dulcedo benignitatis & deuotionis. Sal etiam cor-
rectionis nunquam bene efficitur, niſi dulcedo pietatis & com
paſſionis cum ea miſceatur. Iudith. 5. Fontes amari obdulcati

ſunt. ¶ Ponit vlterius Plin. q nix in alto mari non cadit, & q 20
aqua maris tardius gelatur &c. vide ſupra lib. 6. & 8. de niue &
aqua. Hic ſuperaddo vnũ mirabile quod audiui de quodã fon
te Hiſpaniæ in Valentiæ regno, qui talis dicitur eſſe conditio-
nis q ſi ridendo ad eum acceſſeris, ipſum a rupe ſcaturientem
non inuenies, imo ac ſi indignaretur contra te propter riſum,
fluxum ſuum retraxiſſe perpendes. ſi vero non ridendo vene-
ris vel poſt riſum ad partẽ te verteris & ſine riſu redieris, tunc
ipſum lætanter fluentem & ſcaturientem, & aquam ſuam non
retrahentem ſed exponentem videbis. Sic etiam ſi ſint plures
qui velint bibere, & vnus ſolus rideat, omnes optatũ perdunt,
& propter illum ſolum ridentem, tam ipſe quàm alij fontis in-
dignationẽ incurrunt. Talis fons eſt Deus, de quo dicitur Ec-
cleſi. 1. Fons ſapientiæ verbũ Dei. quia procul dubio ſi ad eum
orandum, ſeruiendum, vel in eccleſia colendũ cum riſu. i. cum
inani lætitia, truffis & inſolentia acceſſeris, aquã gratiæ & mi-
nimè in ipſo non inuenies, & de eius beneficijs non guſtabis,
nec quod petis ab eo impetrabis, ſi vero ſine riſu tali, ſed po-
tius cum dolore & attentione ad ipſum venias, tunc in ipſo a-
quam quam quæris inuenies, & quod petis, impetrabis & re-
portabis. Hoc ergo attendant illi qui in eccleſia & in officio ſo
lent truffari & ridere, quia pro certo tales non ſolet Deus au-
dire, ſed potius ab eis ſua beneficia elongare, dicens illud Ec-
cle. 21. q fatuus in riſu exaltat vocem ſuam, ſapiens autem vix
tacite ridebit. Vel illud poteſt allegari q ſæpe contingit q pro
pter vnum fatuum atq; malum multi boni damnũ incurrunt,
ita q ille qui deliquit, nõ ſolũ ſibi, imo multis alijs mala facit.
ad Rom. 5. In vno homine peccatores cõſtituti ſunt multi. ſi-
cut apparuit in Adam, qui ſolus delectationem pomi ſenſit, &
tamen contra omnes poſteros ſuos ira Dei deſeuit. vnde Nu-
me. 16. Fortiſſimè Deus virtutum num vno peccãte cõtra oẽs
ira tua deſeuiet? ¶ Plin. in lib. naturalis mundi hiſtoriæ 31. c. 2. 21
ponit diuerſas virtutes & mirabiles aquarũ de quibus pro ma
iori parte in li. de aquis ſuperius fuit dictũ. Dicit ergo q multę
ſunt aquę morborum ſanatiuę, & diuerſorum remediorum in
infirmitatibus collatiuæ. Vnde ait q circa Athenas ſunt fontes
calidi, q oculis ſunt ſalubres. In Enaria inſula ſunt fontes quo
rum pot⁹ calculoſis medetur, & etiam in multis alijs locis ibi
nominatis. Iuxta etiam Romã aquæ ſunt præfrigidæ, quæ vul-
nera ſanare noſcunt. Fontes inſuper qui ſunt inter Puteolos &
Neapolim, oculis & vulneribus auxiliari dicuntur. Dicit etiã
Cyzice eſſe fontem qui amorem deponere creditur, & ſic de
multis alijs ſimilibus. Sic verè aquæ ſpirituales, ſ. lachrymatio,
deuotio, tribulatio, ſcientia, clemẽtia & compaſſio multum va
lent ad animæ medicinam. Iſtę enim ſanant oculos mentis re-
parando viſum diſcretionis, frangunt calculum cordis, auſe-
rendo duritiam obſtinationis, ſanant vulnera inuidiæ & diſcor
dię, reiungendo diuiſam charitatem & dilectionẽ, tollunt amo
rem concupiſcentiæ, mortificando carnem & carnis affectio-
nem. ¶ Item idem ibidem ait fontem eſſe in Æthiopia, cuius 22
aquæ in lucernis ardent. Idem facit bitumen naptha, quo in im
perio Perſidis pro lumine vti ſolent. vide ſupra eo. ca. 62 Mat-
tiaci trans Rhenũ in Germania fons eſt calidus, cuius aquę aſ-
ſumptę poſt hauſtum triduo feruẽt. Talis fons eſt conſcientia,
cuius aqua eſt lachrymoſa compunctio. Iſta enim per dilectio
nem debet ardere, & per deuotionẽ debet feruere, triduo au-
tem feruere debet inquantum feruor cõtritionis pro peccatis
cordis, oris & operis inflammatur. Vel dic q talis aqua eſt flu-
xibilis & aquea mens carnalis, quæ. ſ. quãdo per mala verba eſt
exempla fouetur & calet, extunc per mala deſideria & tridua
. i. p triplicem cõcupiſcentiam feruet. ¶ Item ibidem dr̃ q fons 23
Lymiræ tranſilire ſolet in loca vicina, portendens aliquid. Ne
cio ſi iſte ſit fons Neminia, de quo ſupra dictum eſt. Et mirum
(vt ait) eſt, quia cum iſte fons de loco ad locum tranſit, & nunc
in vno nũc in alio loco ſcaturit, piſces ſuos ſecum portat & tol-
lit. A piſcibus autem iſtius fontis ſolebant incolæ reſponſa pe-
tere, & eis ad deuorãdum cibum iacere, quem ſi rapiunt, bonũ
portendunt, ſi vero euẽtum petitorum denegant, cibum illum
caudis abigunt & contemnunt Simile dicit idem Plin. lib. 32.
cap. 2. quòd in fonte Apollinis in Lycia piſces aduocati ſtatim
veniunt ad augurium, vt ait. Diripere eos carnes abiectas, lę-
tum erat conſultantibus, caudis autem abigere valde dirum.
Idem erat de Api boue, qui ab ægyptijs colebatur, quia ſcili-
cet quando cibos capiebat, bonum ſuis cultoribus portende-
bat, contrarium autem quando cibaria refutabat. vt dicunt
tam Plini. quàm Sol. vnde aiunt Cæſarem Germanicum de

cuius nam cibum capere noluerat, ſatis cito poſt interfectũ ſed de hoc vide alibi. Fons iſte chariſsimi ſignificat profluuiũ grẽ Dei vel ſpiritũſanctum, qa ꝓcul dubio iſta nõ ſemp manet in eodẽ loco, nec in eadã pſona quinimmo ſæpe fit ꝙ primos ſuos poſſeſſiores dimittit, & ad illos quos nũq; inhabitauerat, trãſit, quia ſicut ſcribit Ioan. 3. Spũs vbi vult ſpirat. veruntñ ſic eſt ꝙ piſces ſuos. i. illos q propriè ſunt ſui. ſ. ſctõs & ꝑdeſtinatos ſolet ſecũ transferre, & de loco ad locũ, de ſtatu ad ſtatũ mutare, & de mundo ad clauſtrũ, & de clauſtro qñq; ad æremũ, de ęremo ẽt qñq; ad ꝑdicationis officiũ, & de mũdo ad paradiſũ finaliter trãſportare, ipſoſq; non ſolet dimittere, ſed donis & virtutibus cõtinue irrigare 1. ad Corin. 15. Grã eius in me vacua nõ fuit, ſed grã eius ſemp in me manet. Iſti ergo piſces. ſ. ſcti alijs ſpũaliter augurati ſunt, & ipſis occulta fidei & ſecreta, & cuncta ad ſalutẽ ꝑtinẽtia oſtẽderunt. A bonis aũt quorũ Deus vota exaudit, cibaria & neceſſaria & promotiones & officia aliquotiens acceperũt, ab illis vero qui indigni ſunt a Deo exaudiri. ſ. a malis & hæreticis & ſymoniacis cibũ doctrinæ vel tẽporalis ꝓmotionis accipere noluerunt, ſed poſt tergũ & caudã poſuerũt, & totaliter contẽpſerũt, nobis dãtes exemplũ ꝙ a malis & a peccatoribus nõ debemus beneficia ſumere, nec ẽt ad hæreticis, ſi nobis cibum ſuũ. ſ. malã ſuã doctrinã dederint, mãducare, nec eorũ conſortia ſeu conuiuia frequẽtare, ſed oĩa tanq̃ immũda & ſordida refutare 1. ad Corin. 10. Cum hmõi nec cibum ſumere. Vel dic ꝙ piſces iſti ſunt Deus & angeli, q. ſ. qñ nr̃as carnes & cibũ. i. corpora nr̃a & bona tpalia p immiſſas tribulationes deuorant & infeſtant, ſignũ eſt ꝙ nos acceptos & gratos hñt, ſi vero ipſa tangere renuunt, & ſi dorſum & caudã contẽptus & obliuionis ad nos vertunt, & nos & bona nr̃a in pace & ꝓſperitate dimittunt, tunc ſignũ eſt ꝙ indignos nos reputant, & dirũ omen futurę dãnationis portẽdunt, quia ſm Ambro. Continuus ſucceſſus tpaliũ, futurę dãnationis eſt indiciũ. Vel dic ꝙ ſunt iſte ſignificat iuſtos. Iuſtus. n. vbicunq; ſe mutauerit, ẽt ſi qñq; ad mũdi delectabilia tranſierit, piſces ſuos. i. virtutes & grãs ſecũ tollit. Vñ Senec. li. de remedio fortuitorũ ait ꝙ illud p quod hõ bene eſt, in hoĩe, ẽ nõ in loco. Vel dic de ſacrificijs & orationibus, q̃ ſi a bonis q digni ſunt exaudiri, porrectæ fuerint, acceptant, ſi vero audiri non debeãt, ſb ipſis piſcibus. i. a Deo & angelis reprobant. Eccl. 34. Dona iniquorũ non probat altiſsimus. Vel dic materialiter ꝙ cũ aliqd ab aliquo impetrare volumus, ſi dons noſtra accipit, ſignũ eſt ꝙ exaudiemur, ſi aũt refutauerit, ſignũ eſt ꝙ a petitis repellemur, qa. ſ. boni dñi nunq̃ debẽt dona vel encenia aliorũ recipere, niſi velint eorũ ꝑcibus annuere & fauere, qđ tñ eſt cõtra multos, q bñ munera recipiũt, & tñ pro hoĩe nihil faciunt. Vel dic ꝙ talis fons eſt Chr̃s, q diuerſa loca mutauit, qñ de cęlo ad virginis vterũ, ꝑſepiũ, crucẽ, ſepulchrũ, & iterũ in cęlũ ſe tranſtulit. Piſces aũt ſuos ſecũ tulit, qñ de cęlo Angelos ad terrã adduxit in natiuitate, & qñ in morte de terris & de inferis ad cęlum hoĩes tranſportauit. Sap. 10. Tranſtulit eos p mare rubrũ. &c. Vel dic ꝙ iſte fons ſignificat mutabilẽ pſonã. &c. ſicut de fonte prouinciæ ſupra ẽ. c. de
24 prouincia. §. 25. & vide ſupra ẽ. ti. §. 12. ¶ Itẽ ſm Pli. li. 31. c. 2. in fine, aliquæ ſunt aq̃ q̃ in naturam lapidis conuertunt. Vñ ait ꝙ guttæ diſtillantes in antris corycijs indureſcunt in lapidẽ. Idẽ ẽt accidit in quibuſdã locis Macedonię, in Phanſia Cherſoneſi Rodo in antro magno. vñ ait ꝙ in quibuſdam antris tali modo faciunt lapideas columnas diſcolores. Facile. n. eſt colũnas cuiuſcunq; figurę pro voto facere, qñ aq̃ in modulo poſitã contingit in lapidẽ indurari. Tales ſunt boni & deuoti, q in principio qñ a cauerna mũdi diſtillant, ſunt aquæ. i. fragiles & infirmi, qñ tñ per mentis conſtantiã lapidificantur & fortificantur, ita fit ꝙ qñq; magnæ columnæ eccleſiæ efficiunt, qñ. ſ. in modulo & formula bonorũ exemplorũ & documentorũ per obedientiã & imitationẽ formant, qa. ſ. iſti more columnarũ ſuſtinent alios, ipſos per ſpẽ cõſolando, & eos in fide & moribus roborando, vel ꝑlati ſeu ꝑdicatoris officiũ exercendo. ¶ Scđm Pli. li. 31.
25 c. j. Elementũ aquarũ cæteris oĩbus imperat. Iſtud. n. (vt ait) terras deuorat, flãmas necat ſcandit in ſublime, & cęlũ vẽdicat, & diſcordante ſecũ mundo fulmina elidit, & ſic inferiora conflagrat. Quid inquit mirabilius aquis in cœlo ſtantibus? Nubes. n. (vt ait) rſpiunt aquas qñq; cũ piſcium examine. Sępe ẽt ſubuehunt lapides aliena portantes pondera. Elementũ aquæ ſignificat fluaibilitatem humanę naturæ, quæ pro certo q̃nis ſit naturaliter fragilis & mortalis, iuxta illud 2. Reg. 14. Oẽs morimur, & quaſi aq̃ dilabimur ſuper terrã) eſt tñ imperatrix & regina oĩum elemẽtorũ. i. oĩum creaturarũ, & maximè illa humana natura q̃ Dei filius aſſumpſit in matrẽ. Iſta eſt. n. quæ terras. i. terrena bona per contẽptum deuorauit & annihilauit, quæ flãmas vitiorũ extinxit, q̃ fulmina miraculorũ corruſcauit, & quę in aſcenſione cęlum vendicauit, & q̃ in mari huius mundi. piſces. i. pctõres ꝑdicãdo rapuit ibiq; lapides. i. ſctõs patriarchas & prophetas qui ędificij eccleſiæ fuerunt lapidea & fortia fundamẽta, ſecũ aſſumpſit in limbo, & oĩa in ſublime. ſ. ad ęthera ſecũ traxit, & ſic ſecũ aliena põdera. ſ. hoĩes qui a cęlo alieni fuerãt, ſubleuauit. & Ephe. 4. aſcendit in altum, captiuã duxit captiuitatẽ, dedit dona hoĩbus. Quid igitur mirabilius aquis in cęlo ſtantibus. i. hoĩbus in cęlũ per virtutes aſcendentibus? procul dubio nihil, quia ſicut dicit Grego. Mirabile eſt in terra natos cęlũ quærere, & obtinere p virtutẽ, qđ nõ habent per naturã. Illis ergo aquis. i. illis hoĩbus qui ea grã nubis. i. Chriſti trahentis ſunt in cœlo, põt bñ dici illud Dan. 3. Bñdicite aq̃ q̃ ſuper cœlos ſunt dño. Vel tales aquę ſunt ambitioſi ꝑlati, qui cõtra naturã, cęlũ. i. altas ꝑlationes aſcendũt, fulmina rapinarum in ſubditos emittunt, examina piſciũ. i. nepotũ & cõpatriotarũ ſecum ad eccleſiæ & mundi dignitates tollunt, lapides. i. rudes & ignorantes perſonas ſecũ deferunt, & eos ſurſum ad alta officia, ꝑbendas & beneficia eleuant & extollunt. Sed quid mirabilius aquis in cęlo ſtantibus. i. tepidis & inſufficientibus perſonis, altos eccleſiæ ſtatus occupãtibus? Vere nihil. Vñ bene dr̃
Eccl. 10. Vidi ſtultũ in dignitate ſublimi. ¶ Itẽ Pli. li. 17. c. 26. dicit ꝙ in pago Fabiano sũt arua q̃ aqua rigant, ſed mirũ (vt ait) ꝙ aq̃ illa herbæ necant, fruges alunt, ita ꝙ ibidẽ rigua p ſarculo computantur. Talia arua ſunt q̃libet bonæ pſonæ, qa pro certo irriguũ bonæ doctrinæ, bonæ ẽt eruditionis & monitionis, ſolet eis ad duo proficere, quis. ſ. ſolet in eis fruges virtutum alere, & herbas vitiorũ ſupfluas extirpare, quia talis aq̃. i. talis benigna monitio eſt iuſtis pro ſarculo diſciplinæ, qa. ſ. ſm ſapientem Prouer. 17. Plus proficit correctio apud prudentem, quàm centum plagę apud ſtultum. ¶ In Hiſpania circa Toletũ dicuntur eſſe fontes qui lunæ mirabiliter ſe conformant, quia. ſ. lumine lunę creſcẽte creſcit in fontibus illis aq̃, luna vero in lumine decreſcẽte, & aqua ſimiliter tũc decreſcit. Iſta expone ſicut ſupra li. 11. de lapide ſelenite vel ſupra ẽ. li. c. 64.

De Piſcium miris. Cap. 66.

PISCIUM præterea q̃ dicta ſunt multa inueniunt mirabilia. Vñ nota ꝙ idẽ Pli. li. 8 c. 58. dicit ꝙ ranę cũ vbiq; clamoſæ ſint, cyrenis tñ fuere mutę. Et ego audiui narrari ꝙ in prouincia dum in contemplatione impedirent ſctm̃ Gaufredum qui erat eps in venetia (q̃ tunc erat ciuitas, modo caſtrũ) ꝑcepit ꝙ obmuteſcerẽt, q̃ ab illo tpe factę ſunt mutę, & adhuc in lacu prope caſtrũ mutę ſunt. Cyrenæ eſt religio, qa dato ꝙ hõ vbiq; habeat clamandi & loquendi liberã ptãtem, in religione tñ debet eſſe mutus. i. patiẽs & taciturnus, & ad ſeruandũ ſilẽtiũ eruditus, & maximè vbi videt ꝙ ſibi a maioribus ſilentiũ imperat, & vbi pcipit ꝙ pp ſuũ multiloquiũ cõtemplãtiũ deuotio impedit, dicẽs illud ꝑs. Ego autẽ tanq̃ ſurdus nõ audiebã, & ſicut mutus nõ aperiẽs os ſuũ. ¶ Itẽ
idẽ ibidẽ dicit ꝙ ranę mutę ſunt in Seripho inſula, ſed ſi aliũde ibidẽ inferant, canunt. qđ & accidere in Sicẽdo lacu Theſſaliæ tradũt, vt ait. Iſtud põt applicari cõtra garrulos peregrinos, q. ſ. aliunde venientes magis ſunt loquaces, iactãtiores & verboſi, q̃ illi q ĩ patria ſunt nati. qđ & ĩ eccleſia & in religione videmus, qa. ſ. illi q de nouo & aliũde veniũt, p cęteris clamoſi & verboſi exiſtũt, ſicut ẽt de detractoribus videmus, qui apud mutos, patiẽtes & modeſtos ſolẽt aliqñ de nouo ſe ingerere, & ibi nõ more bonorũ ſilere, ſed ſuo more ſtrepere & clamare, qa. ſ. iſti ſunt ſm Pſal. q dixerũt. Linguã noſtrã magnificabimus, labia nr̃a a nobis ſunt, qs nr̃ Deus eſt? Vel dic ꝙ in religione boni q ſunt de loco. i. q sũt boni religioſi, tenẽt ſilẽtiũ, mali vero q ſunt de mũdo, q. ſ. habẽt cor ad mundũ, garrula verba & inania ſæpe mouent. ¶ Hic ponit Pli. de aĩalibus q̃ alijs pcut, alijs non. ſed id dictũ eſt. c. de angue. Grã ꝑmiſſorum adiũgo qđ a fide dignis audiui ꝙ in Gallia Narbo. in illa pte q̃ dr̃ prouincia, ciuitate Aucaſita, oẽs ranę mutę sũt, ꝑter vnã, q̃. ſ. ſola ibi clamat, & moriẽte ea altera ſuccedit. qđ (vt aiũt) factũ extitit tali modo, qa cum Beatus Florẽtius ibi eẽt epus, a ranarũ clamore impeditus in contẽplatione, mãdauit eis ꝙ obmuteſcerẽt, & factũ eſt. tãdẽ vero rõne factę obediẽtiæ, miſertus eiſdẽ, mãdauit eis ꝙ cãtarẽt. Clericus vero ſuus nõ dixit cãtate, ĩ plurali, ſed ĩ ſingulari, canta, & ſic vna ſola incępit cãtare, & nulla alia cãtat adhuc ꝑter vnã. Iſta poſſũt applicari cõtra religioſos loquaces, q. ſ. ranis deteriores

ſunt,'a.ſ.dato q eis ſupior imponat ſilétiū,nūq̄ ſilét, q nimo ſi
vni ſdeť loquédi licétia,nō ipſe ſolus loquitur,imo cum eo mul
ti clamant.Iſtud autē nō debet eſſe,qa procul dubio ad impe-
rium ſuperiorum,necnon regularium ſtatutorum debent ſile-
re,& ille ſolus q licentiā habet loquédi,debet loqui, & ſolum-
modo porare,qđ ēt in ſtudijs & ſcholis debet ſeruari,qa.ſ.non
oēs loq debent,ſed ſolū ille qui legit p̄dicat aut diſputat, aut q
ad hoc licentiā habet,iuxta doctrinā Apoſ.s.ad Corint.14.Pro
phetę duo aut tres dicant,& cęteri dijudicent. Debet ergo talē
dici illđ Eccl.32.Loquere tu maior natu,decet.n. te primū ver
4 bum.¶ Item ſm Plin.lib.42.c.2. Orchis eſt piſcis rotūdus ſine
ſquamis,toruſq; capite conſtat,qui inter omnes piſces duriſſi-
mus eſt. Nouacula ēt(vt ibidē dř)piſcis eſt quem quicunq; te-
tigerit, ferrum olet. Tales duo piſces videntur eſſe ſupbi & ma
litioſi,quia.ſ.ſupbi ſunt ſicut orchis, quia q̄uis naturaliter ſint
ſine ſquamis virtutū,ipſi tñ rotundi ſunt i.tumidi & inflati.Fi-
gura.n.rotunda eſt vndiq; tumoroſa.toti tepile cōſtare viden-
tur,inquātum capitoſè & proteruè ſolum caput imaginationis
ſuæ ſequi noſcunt,dicētes illud Eſa.45.Cōſilium meum ſtabit,
& ōis voluntas mea fiet.Iſti ergo inter oēs piſces maris.i. inter
oēs pctōres mūdi duriores & obſtinatiores , & ad cōuertendū
ad bonum difficiliores,& ēt alijs crudeliores,& rapinis & exa
ctionibus ſęuiores exiſtūt.Eſ.48.Sciui.n.qa durus es tu,& ner
uus ferreus ceruix tua,& frons tua ęrea.Vel dic etiā de duritia
auarorū,qui ad nullā pietatem vel elemoſynā molliuntur . De
nouacula vero piſce dic q iſte eſt pſona malitioſa, q̄ more no-
uaculæ impcepribiliter ſecat,& lucrum ſibi vendicat , & alios
fraudulēter lędit & truncat ps.Sicut nouacula acuta feciſti do
lū.Igitur qui tales tetigerit aut frequētauerit, aut eorū cōſilio
vſus fuerit,pro certo ferrū crudelitatis olebit,quia pro certo q
malitioſorum vtuntur conſilijs,ferreis & duris vtūtur ſęuitijs,
& ſic videntur ferrū ſapere vel olere , inquantū duras & cru-
deles exactiones ſatagunt exercere , ſicut ad lrām videmus de
malis principib⁹,q falacium aduocatorū & balliuorū malitija
& ſęuitijs vtuntur , & ideo crudeles & exactores eſſe noſcun-
tur. Eccl.13.Qui tetigerit picē,inquinabitur ab ea. iō Prouer.
27.Ferrū ferro acuitur. Vel dic q nouacula eſt mala mulier, q̄
pro certo q frequentat & tāgit,ferrū olere dř,inquantū fœtorē
5 infamiæ faciliter incurrit . ¶ Item idē ibidē dicit q in ſtabiano
agro cāpaniæ ad herculis petra piſces melanuri panē in mare
proiectū rapiunt,ad nullū vero cibū in quo hamus fuerit acce
dunt. Tales debent eſſe Chřs fideles in mari.i.in mundi amari
tudinibus fluctuantes,qa pro certo panem ſcientiæ grę vel eu
chariſtiæ debent comedere,a cibis, vero vbi eſt hamus pericu
li & pcti.ſ.a mundi diuitijs,delicijs honoribus & ſcientijs abſti
nere. Iob 6.Nunqd pōt alius guſtare qđ guſtatū affert mortē?
6 ¶ Mirabilia inueniunť de piſcibus,ſicut dicit Pli.li.9.naturalis
mūdi hyſtoriæ circa principiū.c.2. In mari.n.ſunt monſtra ma
xima , qđ.ſ.eſt ea luxuria humoris aquei , q faciliter in corpua
trāſit,vt vera(inqt)efficiať vulgi opio, qua.ſ.dř q quicqnid eſt
in parte vlla naturæ,in mari reperit.Sūt aūt(vt ait) in oriēte in
mari indico maximi piſces piſtria & balena. Inueniť.n.qnq; bal
nec quantitatis quattuor iugerū,piſtrix vero quātitatis ducen
torū pedū. Ait.n.ibidē,quendā ſinum maris in oriente eſſe vl-
tra cadaram peninſulam rubri maris,cui⁹ ſinus vaſtitas 12.die
rum & noctium nauigio durat,qñ nullius aura recipit afflatū.
in hoc ergo loco rōne quietis ppetuę beluę marinę in horrédā
magnitudinem adoleſcūt,& inde eſt (vt ait) q apud illos q At
bin amnē incolunt,qñq; coſtę piſciū quadraginta cubitorū re-
pertę ſunt , ita q domus & ędificia non aliunde q̄ de piſciū oſ-
ſibus faciunt & cōponūt. Ait ēt in eodē 3.c.in fine,q in eodem
ſinu exeūt qñq; de mari pecori ſimiles beluę in terrā paſtęq; ra
dices fruticū,remeāt,& quędā ęquorū, aſinorū & taurorū ca-
pitibus exiſtunt,q̄ ſata depaſcunt & rodunt. Sic p certo poſſu-
mus dicere q in mari huius mūdi ſunt qdā q alios excedunt in
gradu & ſtatu valde ſupflua qntitate , vtpotè diuites & poten
tes,q.ſ.humore diuitiarū abūdāt,& qa in ſinu pſperitatis(vbi
nō flat aura tribulationis)habitāt,& i ſtatu pſperitatis(vbi au-
rā tribulationū nō ſentiūt) pambulāt,tō vltra humanā æſtima-
tionē,ſtat⁹ magnitudinē in ſe accumulāt , & ſeipſos magnificāt
& augmētāt,exemplo Nabuchodonoſor,cui dř Dan.4. Tu rex
magnificat⁹ es,& inualuiſti,& magnitudo tua creuit vſq ad cę
lū. Et dic q in iſto mari.i. in mūdo ſunt Tauri.i.ceruicoſi, aſini
.i.rudes,eq.i.ſupbi lubricoſi,q.ſ.oia ſata.i.diuitias pauperū ni-
tunť depaſcere, & alios bonis ſuis ſpoliare. Iob 24. Agrum non
7 ſuū demetunt.¶ Item idem ibidem.c. 4. ait q in mari gaditano
ſunt pmaximi & extraneiſſimi piſces.ſ.arbores & rotæ. Sūt.n.
arbores piſces ad ſimilitudinē arborū facti,intantum diſpāſi ra
mis,vt ex cauſa nunq̄ credantur oceanū intraſſe.Sunt ibi ēt ro
tę piſces quaternis diſtincti radijs,modiolos earū oculis duob⁹
vtrinq; claudentibus. Dicit ēt piſces quoſdā non ſolum ad aïa-
lium ſimulachrū eſſe,ſed ēt rerū,ſicut ſunt gladij & ſerræ quoſ
dā ēt ait ad ſiñtudinē hoïum formatos. Vñ ait q Olyſſiponēſiū
legatio Tiberio principi nūciauit viſum auditūq; tritonem in
quodā ſpecu cōcha canentē,nereidēq; forma humana piſcē,hi
ſpidū tñ corpe viſum & audirū in littore morientē. Idē ēt ait in
gaditano oceano viſum eſſe hoïem marinū,q de nocte nouē in
trare ſoliuus,ipſam ad ptē q̄ obſederat, degrauabat, & ſi nimis
inſiſteret,demergebat. Ait ēt arietes & elephantes in mari eſſe,
& breuiter,quaſi oium aïaliū ſiñtudinē inibi apparere. Sic ve-
rè dico in mari hui⁹ mūdi eſſe multa gña piſciū.i.hoïum pctō-
rū.ſ.arbores.i.altos & eleuatos ſupbos,cū ramis. i. cū affectib⁹
expāſis & extēſis,vel ēt in officijs & dignitatib⁹ dilatatos & ex
pāſos. Dan.4. Arborē vidi illi ſublimē.&c.Itē rotas.i. volubiles
& inconſtantes & varios.qui ſ.oculos pro modiolis habent, in
quantum ſemper habent oculos ad curioſè inueſtigandū aper
tos. Itē tritonas canentes.i.voluptuoſos & lætos,& mundi gau
dijs intentos,qui.ſ.ſemp in ea forma audiunť,& in vana ſua læ
titia vitā finire noſcunť. Prouer.9. Riſus dolori miſcebitur. Itē
hoïes marinos.i.crudeles raptores & obſtinatos humana qdē
ſpecie ſed nō humana rōne veſtitos,ſed ad mergēdū,& degra-
uandū & p̄mendū alios p̄paratos,& maximè illos q in naui re
ligionis vel eccleſiæ ſunt,& q p mare mūdi amaritudinū tran-
ſeūt,ſicut potiſſimè ſunt mali balliui,q.ſ.accuſando & nocēdo
nō ceſſant naues.i.ſtatus aliorū impugnare,& p̄mere,et ſi poſ-
ſint ad paupta tē & miſeriā degrauař. Ibi ſūt ēt elephātes.i.aua
ri,parati ad oïa grauia ſuſtinēdū. Ibi ēt ſunt arietes.i. mali iudi
ces,pati ad alios pcutiendū & inuadēdū. Thre.1. Fcti ſunt prin
cipes eius velut arietes nō inuenientes paſcua. Ibi ēt ſunt nerei- 8
des.i.malę mulieres diuerſis vitijs moriētes.&c.¶ Sic ēt dř Pli.
li.9.c.12.piſces diuerſimode cōteguntť,alij.ſ.corio & pilis, ſicut
vituli marini hippopotami & piſtria. Alij aūt corio,tm̄ , vt del-
phini. Alij cortice,vt teſtudines,alij ſilicū duritia, vt oſtreæ &
cōchę,alij cruſtis,vt locuſtę,alij cruſtis & ſpinis,vt echini,alij
ſquamis,vt piſcis,alij aſpa cute, vt ſquatina,q̄ lignū & ebora
poliunť,alij molli cute,vt murenę,alij nulla cute,vt polypi. Sic
pcul dubio in mari hui⁹ mūdi ſunt diuerſa gña piſciū.i.hoium,
iuxta illđ Abac.1. Facies hoïes ſicut piſces maris.q.ſ.diuerſimo
de exterioribus morib⁹ & cōuerſationib⁹ veſtiunť. Vñ qdā ſunt
qui hñt pro veſtimēto pilū & lanā exteriorū diuitiarū. ps. Indu
ti ſūt arietes ouiū.alij coriū et cruſtā tpaliū amicitiarū, alij cor
ticē & durā teſtā corporalis fortitudinis, alij ſpinas & ſquamas
tpalis poſſeſſionis . Alij vero mollē pellē & carnē carnalis dile
ctionis. Vel dic q lana eſt tpalis poſſeſſio,coriū eſt carnalis co-
gitatio,teſta & cortex eſt mentis duriſſima obſtinatio, ſpina &
aſpera cutis eſt verborū dura cōpunctio,cruſta & pellis eſt ex-
teriorū amicorū mundialiū debilis munitio. Talibus ergo tegu
mētis & veſtibus muniunť mūdani,& talibus auxilijs arbitran
tur tueri. Eſa.49. His oïb⁹ veſtieris. Vel ſi vis dic in bono q q-
buſdā eſt pro veſtimento ſpūali & munimēto lana charitatis,
quibuſdā teſta & cortex.i.duritia cōſtātiæ & firmitatis,quibuſ
dā pellis & coriū.i.cōſideratio ppriç fragilitatis,& ſic de alijs.
¶ Itē idē li.25.c.8.dř q eſt qdam ſpēs ariſtolochiæ dicta polyr 9
rhizon,cuius radicē piſcatores cāpanię venenū terræ vocant.
tendūt.n.eā immixta calce, & in mari ſpargūt. Piſces aūt mira
cupiditate aduolāt,ſtatimq; exanimati fluctuāt,& virtute her-
bæ mortui ſurſum natant. Radix iſta pōt ſignificare diuitias,q̄
pro certo aię ſunt venena.cū iſtis.n.piſcatores.i.diaboli calcē.i.
ardorē auaritiæ miſcuerunt. Piſces igitur.i.hoïes qui (ſicut dř
Abac.1.) Facti ſunt ſicut piſces maris,& ſicut reptilia nō hñtia
ducem. In mari huius mundi ad iſtam radicem.ſ.ad diuitias to
to affectum currunt & ad volant, quas cū guſtauerint & acqui
ſierint,ſtatim p auaritiā ipſos necāt,ita q tandem exanimati,&
vita grę priuati,& p diuitias & auaritiā enecati finaliter p ſu-
perbiā ſurſum natant,quia ſm Augu.difficile eſt vt ſupbus nō
ſit q diues eſt. Ad diuitias igiť miſeri pctōres currūt & ambiūt,
quas cū adepti fuerint,p auaritiā pereūt & p ſuperbiā ſurſum
tendūt. Prouer.1. Stulti ea q̄ ſibi ſunt noxia cupiunt. Vel gñali-
ter allega q cōiter hō maiori auiditate cupit illud qđ ſibi eſt
nociuum & ad illud impetuoſi⁹ tēdit. vide ſupra eo.c.65. §.23.
vbi inuenies quō inter piſces ſunt auguria. Ad qđ facit qđ dr ie
Pli.li.9.c.16.vbi dicit q ſiculo ſelio ambulāte in littore Augu-
ſto , piſcis

ſto, piſcis è mari ad pedes eius exilijt, quo argumẽto vates. i. au
gures reſponderunt neptunũ patrẽ adoptantẽ eũ ſibi, ſexto Põ
peio repudiato. Simile vr̃ qđ dicit Odoricus in libelloſuo q. ſ.
ipſe fuerat in q̃buſdã Indiæ partib⁹ in quibus ſingulis annis pi
ſces ad littora confluebãt, & ſe capiẽdos ꝓ libito p ſeptem die
rũ ſpatiũ exhibebant, vſq; ad terrã ẽt trãſiliebant, & tandẽ exa
cto ſpatio a ꝓdictis ceſſabãt. Dicebant aũt idololatrę incolæ ip
ſius loci q ista de cauſa piſces taliter veniebant, vt ſuo impera
tori reuerẽtiã exhiberẽt. Iſta poſſunt applicari ad Xp̃m. Cõſtat
.n. q dũ Auguſtus. i. Chriſt⁹ iuxta littus huius ſeculi trãſiret. ſ.
ꝓdicando, & tã p ſe q̃ per alios docendo, piſces. i. fluxibiles pec
catores ante pedes eius credendo & fidem eius ſuſcipiẽdo ꝓ-
ſilierunt, & eidẽ, & ſuis ꝓdicatoribus ſe capiẽdo exhibuerũt,
& ſic imperatori ſuo Chriſto, a neptuno Deo maris. i. a Deo pr̃e
ſpecialiter adoptato & dilecto reuerentiã impendentes, ſe capi
& cõuerti à ꝓdicatorib⁹ pmiſerũt. Vel dic q talis Auguſt⁹ fuit
beatus Auguſtin⁹, vel q̃cũq; ꝓdicator ſanct⁹, q a neptuno Deo
fuit acceptat⁹, & hoſtis ei⁹. i. Arri⁹ repudiatus, & grex piſciũ. i.
fideliũ ad ei⁹ doctrinã & exẽpla reuerẽs & exiliẽs cõuers⁹. Eze.
38. Cõmouebunt a facie mea piſces maris. Vel dic q ſi iſti pi-
ſces hoi peccatori reuerentiam exhibuerũt, multo fortius nos
rationabilis creaturę debem⁹ Deo & ꝓlatis reuerẽtiã exhibere.

De Terræ mirabilibus. Cap. 67.

TERRA non caret mirabilib⁹. Vñ nota q vnum nota
1 bile dicit Pli. li. 2. c. 47. q. ſ. in Dalmatia ẽ quidã ſpe-
cus dictus Sentaquin, ore ſtricto, pręceps hiatu, in-
quẽ deiecto leui pondere, q̃uis dies alias ſit ſerena,
turbini ſimilis ſtatim emicabit procella. Et (vt ait) in Cyrenai-
ca ꝓuincia q̃dam rupes Auſtro dr̃ eſſe ſacra, q̃ humanis mani
bus prophanũ ſit attrectari, q a ſi ab hoie attrectatur, ſtatim au
ſter arenas cõcitat, & ſic attrectãs eis nõ ſine periculo inuolui-
tos. De iſta aũt rupes dicit Pomponius. c. de Aphrica, vbi ait q
cũ hæc hoium manu attingitur, ille immodicus (. ſ. auſter) ſta-
tim exurgit, & arenas quaſi marinos fluctos agit. Per iſtũ ſpecũ
& rupẽ poſſum intelligere duo genera pſonarũ q̃ hodie abun-
dant in ſeculo & claro, videlicet quoſdã impatiẽtes, & quoſdã
magnatũ familiares, cõſanguineos & clientes, qui. ſ. auſtro ven
to furioſo. i. alicui tẽpeſtuoſo diuiti ſunt ſacrati, & de eius pro-
genie vel familia reputati, quia procul dubio hodie non eſt fas
nec prælato nec alteri cuicunq; tales cõtingere, nec cõtra hoc
pondus alicuius correctionis vel reprehentionis mittere, nec
eos p viſitationẽ vel ſuorũ actuũ inquiſitionẽ attrectare vel di-
ſcutere, q a pro certo ipſi ſpecus. i. ipſi impatientes, tẽpeſtates ri
xarũ & appellationũ in aere. i. in p̃ria vel eccleſia ſolent induce-
re, & totã pacis ſerenitatẽ in turbinem tribulationis conuerte
re, auſter vero. i. ipſi potẽtes in ſeculo, ſi ſuos attrectari videant,
ſtatim ſolent eorũ negocium pro ſuo aſſumere, & alios tribula
tionibus obuoluere & grauare. Dicunt. n. de ſuis familiaribus
& recomẽdãtis illud ꝑs. Nolite tangere Chriſtos meos, & in ꝓ-
phetis meis nolite malignari. & illud qđ dr̃ Zacha. 2. Qui tan-
get vos, tanget pupillam oculi mei. Vel dic q auſter ſignificat
ſpiritũſanctum, iuxta illđ Canti. 4. Veni auſter, pfla hortũ meũ.
Rupes ei ſacrata ſignificat ſecretum fidei myſteriũ, ſicut. ſ. my-
ſterium incarnationis & eucharistiæ & cætera q̃ difficultatem
important, q̃ ſpũſſancto ſacrata ſunt, inquantũ ab iſto dicũtur
eſſe facta. Quid igit? Pro certo non eſt hoi licitum, & maximè
ſimplici, tales rupes. i. talia alta myſteria manibus humanæ di-
ſcretionis attrectare p fatuã diſcuſſionẽ, vel ẽt per irreuerentẽ
oblocutionem, quinimmo auſtro. i. ſpũiſancto debent dimitti p
fidem & deuotionem, q a procul dubio ſiqui præſumptuoſi talia
velint attrectando diſcutere, vel irreuerẽter palpare ſeu tange
re, ipſe auſter. i. ſpũſſanctus arenas & pondus tribulationũ ſup
eos inducit, & q̃nq; p ſpecialem hæreſim, q̃nq; tpaliter p mor-
tem corporis, q̃nq; æternaliter p damnationẽ aiæ ipſos ſuffoca
ri pmittit, qđ bene figuratũ eſt in arca teſtamenti, & de vaſe
ſanctuarij, quæ ſoli ſacerdotes poterãt tangere, alij aũt nõ alias
mortẽ neceſſe erat incurrere, ſicut ẽt de facto apparuit 2. Reg.
6. in illo qui vacillantem arcam tenuit & tetigit, q ſtatim mor-
tuus fuit, ſicut & de Bethſamitis apparuit q arcam nudã vide-
runt, & ideo perierunt 1. Regũ 6. quia procul dubio vaſa ſan-
ctuarij. i. ſecreta noſtræ fidei (quæ inuoluta & clauſa debent te
neri) non debent ꝓterq̃ a ſacerdotibus. i. a ſanctis doctoribus p
diſcuſſionẽ tangi, nec p curioſitatem videri, nec cũ irreuerẽ-
tia a quolibet tractari, alias ſi ſimplices ipſas attrectauerint di-
ſputãdo, vel pluſq̃ deceat pſcrutãdo, cito poterunt morte pclĩ
per hęreſim & infidelitatẽ perimi, vel ẽt tpaliter flagellari. Ideò
dr̃ Numer. 4. Filij caath portent inuoluta, & non tangent ea, ne
forte moriant. Portent inquã inuoluta, q a ſ. ipſimet & qui ha-
bent iſta portare & tractare . ſ. inferiores ſimplices ſacerdotes,
debent inuoluta & ſecreta p fidẽ portare. i. nullomodo perſcru
tando ſeu diſcutiẽdo temere de eis diſputare. ¶ Itẽ ibidẽ. c. 65. 2
dicit q terra eſt oibus elemẽtis mitior, q a ſ. ignis ardet, aer ꝓ-
cellis & tempeſtatibus furit, aqua fluctibus intumeſcit, iſta tñ
mitis benigna, indulgens, ad vſum mortalium cuncta generat,
ſpõteq; odores ſapores, ſuccos & colores fundit, & bona fide
creditum fęnus reddit. Iſta ẽt medicas herbas nobis gñat, & ve
nena ẽt ad noſtrã vtilitatẽ & miſerationem producit & portat,
& hoc ne vitæ tędio dirę famis mors lenta nos conſumaret la-
be, ne lacerũ corpus abrupta diſpergerent, ne laquei torqueret
pęna præpoſtera, ne confunderent opprobria, ſed potius facillĩ
mo hauſto et ſine dolore extingueramur, quo taliter defunctos
ipſę ferę vel volucres tangere non pſumerent ſed potius ipſi ma
tri terræ ſepeliendos ſeruarent. Adhuc aũt & ideo venena con-
tinet, vt auaritiã noſtram aliqualiter coerceret, & timore intus
latentiũ venenorum, aurũ & lapides effodere cũ ſerpentibus è
ſcrobibus pnderet. Et breuiter (vt ait) terra omnibus malorum re
mediũ genuit, nos illud vitæ fecimus venenũ. Si vis applica ꝓ-
dicta ad beatã virginẽ, & dic q dato q alia elementa. i. aliæ per
ſonæ aliqua mala habeãt, iſta tñ nihil, quinimo iſta eſt mitis in-
dulgens, benigna, q̃ oia bona producit nobis, & fęnus creditũ
. ſ. ſpem orationẽ & deuotionem reddit. Si vis reſiduũ de vene-
no allega q non eſt dare aliquid ita malũ quin aliq̃ rationẽ bo-
ni habeat, & quin aliq̃ vtilitatem hoi inferat. ideo dr̃ Gen. 1. Vi
dit Deus cuncta q̃ fecerat, & erant valde bona. Pli. poſtq̃ oſten
diſſet terræ ſtrictiſsimã inhabitationẽ, tum pp frigiditatẽ duas
partes vltimas congelantẽ, & in pruinã & caliginẽ commutan
tem, tum pp caloram Zonam mediã torrentem, tum pp ocea-
nũ infinitas terrę partes ſubmergentẽ, tũ pp copiam fluminum
multas terras rodentem, tum inſup pp multitudinem ſerpentũ
nobis habitationẽ multarum terrarum tollentẽ, tum ẽt pp vio
lentiã terręmotus multas ciuitates deuorantẽ, finaliter auaritiã
& vanitatem humanam pulchrè redarguit, in hæc verba. Hæc
eſt inquit materia gloriæ, nr̃æ, hic ſedes, hic honores gerimus,
hic exercemus imperia, hic opes cupim⁹, hic tumultuatur hu
manum genus, hic inſtauramus bella ẽt ciuilia, & cędibus no-
ſtris laxiorẽ facimus terrã. Et vt publicos gentium furores trã-
ſeam, hæc eſt in qua conterminos pellim⁹, furtoq; vicini ceſpi-
tem noſtro ſolo affodimus, vt q latiſsimè rurametatus fuerit, vl
traq; fines exegerit accolas, & ad mẽſuram auaritię ſuæ propa
gauerit, non attendat tñ quantã portionẽ terræ tandẽ obtineat
defunctus. Iſta moralizatione non indigent, ſed allega ad con-
temptũ mũdi. &c. ¶ Pli. li. 2. de terręmotu diffusè tractat, ſed q r 3
. ſ. de terra ſatisfactũ eſt ſuperius li. 11. c. 1. ideo omitto. iſtud aũt
ſolum addo qđ ait, q. ſ. loca arenoſa aut cauernoſa raro patiun
tur terręmotum. Gallia ẽt & ægyptus terręmotu non cõcutiun
tur, & hoc forte q a ſunt terræ planę, nã (vt ait) loca mõtuoſa &
maritima facilius tremunt. De hoc aũt q dr̃ Galliã non treme
re, intelligo modicum ſeu raro tremere, quia. ſ. ibi ſcio terremo
tũ aliquotiens fuiſſe. Aſia aũt (vt dr̃) ſæpiſsimè tremit. vñ ẽt (vt
ait) tpe Tiberij cęſaris 12. vrbes in Aſia minore vnico terręmo
tu abſorptę ſeu dirutę ſunt. Terręmotus eſt tribulatio vel æter
na dãnatio, violenta tentatio. Igitur dico q p talẽ terręmotum
non lęduntur multa gñа bonarũ pſonarũ, videlicet illi qui ſunt
arenoſi p ſterilitatẽ paupertatis, cauernoſi p pfunditatẽ humi
litatis, plani vero p manifeſtationẽ veritatis, & p leuitatẽ ſim-
plicitatis. Loca vero maritima. i. illi q ſunt iuxta fluctus munda
norũ negociorũ, mõtuoſa ẽt. i. illi q ſunt in altitudine dignitatũ
& officiorũ, faciliter tales terręmotus incurrunt, ipſoſq; tenta-
tio, tribulatio & dãnatio de leui deſtruunt & ſubuertunt. pſal.
Fundamenta montiũ conturbata ſunt & cõmota ſunt, qm̃ ira-
tus eſt eis. ¶ Itẽ ſm eum li. 2. c. 89. Terręmotus cauſa eſt terra- 4
rum naſcentiũ & creſcẽtium & pereuntium. Nam q̃nq; p terrę-
motũ inſulę nouę efficiũtur & generant, & exẽplificat de Nea,
Alonæ, Thera & theraſia, & pluribus alijs. Itẽ q̃nq; p terręmo-
tum q̃ inſulæ & terræ firmæ fuerant, ſubmergunt, & exemplifi-
cat de illa terra de qua dicit Plato q ipſam mare Atlanticũ nũc
occupat, & de alia ciuitate q̃ vna cum populo ſuo ſubmerſa eſt.
ibidẽ. c. 90. Itẽ q̃nq; inſulæ terræ firmæ efficiunt, & ipſi terræ ſo
lidę adiungũtur, & exẽplificat de sephirio. Antiſſa & alijs mul
tis. Item q̃nqua de iſtis terris firmis inſulæ procreantur, & ab
ipſi terris ſolidis diſiunguntur, & exẽplificat de Prochyta inſu

la, quæ pro[n]uolutis montibus fuit facta. Item qñq; p terremotū
ipſi montes ad terrarū planitiem æquantur, & exemplificat de
monte Epopo in ſinu campaniæ, q repente flāma ex eo emican
te, cāpeſtri planitiæ adęquatus eſt de multis ergo locis & terris
exemplificat Pli. in quibus fecit mirabilia terremotus. ponit &
exempla infinita de ciuitatibus & terris a diuerſis maris par-
tibus & diuerſis terremotibus abſorptis vel factis, quæ ponere
longum eſſet. Igitur oīa iſta poſſunt referri ad prouidentiā Dei
occultā, quia. ſ. tunc terra q̄ eſt immobilis concutitur & moue-
tur, qñ ipſe De⁹ inuariabilis & ſtabilis p ſuā occultā prouidē-
tiā ad faciendū aliquid inclinatur. ps. Terra mota eſt, &c. n. cœli
diſtillauerūt. Dico ergo q p terremotū in hoc mūdo mirabilia
fiunt, quia. ſ. ſpūaliter conſiderando, qñq; nouæ inſulæ. i. noui
fideles fiunt, & ſurgunt p fidē, vel p pęnitentiā conuertuntur.
Qñq; ēt ipſa prouidentia pmittente, illi qui iā facti erant, &
qui diu in fide & moribus pmanſerant, a mari. i. a diabolo vel
pc̄tō ſubmergunt̄, & p damnationem deſtruunt̄. Qñq; illi q ter
ræ. i. eccleſiæ per fidem, vel deo p charitatē continui & cōiun-
cti fuerant, inde p ſchiſmata diuiduntur, & in diabolicas inſu-
las cōuertunt̄, ſicut ſchiſmatici, q in ſectas varias diſtinguūtur
& dato q aliqñ montes. i. viri alti in ſcientijs & gradibus eccle
ſiæ fuerint, in mare tñ pc̄ti aliqñ p hæreſes deuoluunt̄, & p dā-
natione finaliter ſubmergūtur, patet de Arrio. Qñq; vero econ
uerſo illi qui inſulæ diaboli & diuiſi a terra. i. a Deo eccleſia p
ſchiſmata fuerant, & p fidem iterū eis iunguntur, qa vt breui⁹
concludā, oīs noua & totalis hoīum cōuerſio vel obſtinatio &
dānatio, niſq; diuiſio vel reunio a terremotu diuinę prouiden-
tiæ oritur, & ab ipſa actiuè vel paſſiuè inſtituitur & cauſatur.
Ideo bene dr̄ ad Ro. 11. In ipſo & per ipſum & cū ipſo oīa ſunt.
Idem fit tpaliter, quia. ſ. in mundo fit q terremotus fortunæ &
prouidentiæ diuinæ quoſdā de nouo ad ſtatum proſperitatis q
nunq̄ alias ibi fuerāt eleuat, quoſdā vero q diu fęlices fuerant,
ex toto ſubmergit & depauperat. Quoſdam aūt q montes alti
& in ſtatu ſuo firmi fuerant, in mari tribulationū ſituat, ipſoſq;
ſubmergit & adnihilat, alios vero q diu inſulę. i. in fluctibus tri
bulationū vixerant, in terras firmas mutat, ipſoſq; roborat &
tranquillat, fit ēt q iſte terremotus quoſdam qui mōtuoſi. i. alti
diuites & ſupbi ſunt, mediante flāma tribulationum alijs. ſ. vi-
cinis adęquat, & oēm ſtatus excedentiam eis truncat. vñ Ezec.
29. dr̄ de Ægypto quæ diu regnum altiſſimum fuerat, q erit re
gnum humile inter regna cætera, & non eleuabitur ſupra na-
tiones. Vel ſi vis expone non ſolum de pſonis, imo & de generi
bus vel parentelis hoīum, quorum cōtinuæ vna ſurgit, alia pe
rit. &c. ſicut ſupra. Vñ Eccle. 1. Gñatio aduenit, & gñatio pręte
rit, terra aūt inęternū ſtat. Vel ſi vis expone iſtud vltimū de die
iudicij, vbi ſ. emicante flāma ignis cōflagrationis mōtes vallib⁹
ęquabuntur, & oīa ad planitiē reducent̄, ſicut dr̄ Baruc. 5. Con
ſtituit dñs humiliare oēm montē excelſum, & rupes perennes,
& conualles replere in ęqualitatem terrę. Vel dic ſi vis q licet
hō aliquis mons. i. ſuperbus & pręſumptuoſus exiſtat, & alijs al
tiorem, nobiliorē & ſufficientiorē ſe credat, pp quod ſup alios
ſe extollat & ab eorum ſocietate & æqualitate ſe diuidat & ſe-
iungat, nō reſtat niſi q flamma charitatis ipſum alijs adęquet,
& familiarem & ſocialem faciat. Vel flamma tentationem ſigni
ficat quæ pro certo tales non præſumentes de ſuis viribus hu-
miliat, ipſoſq; alijs adæquat & aſſimilat, tumorem ſuperbiæ ſe
dat, qñ. ſ. ipſa tentatio ad ſui cognitionē ipſos reuocat. Vtile eſt
ergo talibus qñq; flamma tētationis tāgi, vt ſeipſos cognoſcen-
tes poſſint alijs coęquari, & per humilitatem a tumore ſupbiæ
temperari, & alijs cōformari, vt ſic alij poſſint eis dicere illud
Eſa. 14. Et tu vulneratus es ſicut & nos, noſtri ſimilis effect⁹ es.
5 ¶ Secundum Pli. li. 2. c. 95. Aliquæ ſunt ſcrobes, ſpecus, cauer-
næ ſeu lacus q mortiferi ſunt intuentibus. exhalant. n. vapores
& ſpiritus peſtilētes, quę ſubito exanimant tales ſpūs haurien
tes. Dicit ergo q iuxta Soractem locus eſt qui auibus & nullis
aīalibus alijs eſt periculoſus, & ipſis deſup volauerint, morti-
fer & damnoſus. In ſiueſſano ēt agro puteolano ſunt q̄dā ſcro
bes mortiferę oībus animalib⁹ p̄ter hoiem, hoī vero qñq;. Itē
in hirpinis (vt ait) locus eſt quem q intrant, moriuntur. In hie
rapoli vero in Aſia ſimiliter eſt q̄dā locus q oībus intrantibus
eſt mortifer, p̄terq; ſacerdoti matris deorum. Per talia loca in-
telligere potes loca, pſonas & negocia q̄ hoī ſpūaliter ſunt dā-
noſa, ſicut. ſ. eſt mundus, mala mulier luxurioſus, hæreticus, &
alia ſimilia. Ab iſtis. n. continuè exhalant & exeunt quidā ſpūs
peſtilētes. ſ. malę tentationes & ſuggeſtiones verba & inductio
nes, aīas ſpūaliter occidentes, & ideo breuiter qſqs talia mala
negocia vel pſonas frequentat aut ſequit̄, p diuerſa vitia neceſ
ſario moritur. Aues ēt quæ clarè vident. i. mundi ſapientes ibi
multoties pereunt, vbi alia aīalia. i. mundi ſimplices p vitia nō
ſuccumbūt. Et breuiter ſolus hō, ſolus ſacerdos matris Deorū
. i. illi ſoli q more hoīs pfecta ratione regunt̄, illi ēt q matri deo
rum. i. eccleſiæ genitrici ſanctorū, vel Beatę virgini reginæ an-
gelorū deuotiſſimè famulantur, poſſunt iſta pericula euadere,
& per debitū regimen & cautelas neceſſarias taliter faciunt q
in iſtis periculis non ſuccūbunt, qa pro certo illos culpa vitio-
rum nō ſuperat quos ratio diſcretè gubernat, & quos deuotio
ſacrat. Allega ſicut vis. Igitur dicamus iſti matri Deorū beatæ 6
virgini, Sub tuū p̄ſidium cōfugim⁹ ſctā Dei genetrix. &c. ¶ Te
ſte eodē ibidē, apud delphos in illo nobiliſſimo apollinis ora-
culo ſpecus erat fatidicus, cuius exhalatione temulenti p̄cine-
bant futura. Sic verè in oraculo apollinis Chri. i. in fide eccle-
ſiæ fuit antiquitus ſpecus, p̄fundę humilitatis, vñ ſpūſ[anctus] ex
halans, pphetas ad p̄dicandū futura mouebat. Vñ illud, Spūſ-
ſctō inſpirati, locuti ſunt prophetę. ¶ Pli. li. 2. c. 97. noīat multas 7
inſulas tā in mari q̄ in lacubus ſemper mobiles, de quibus ſu-
pra dixi li. 8. c. t. §. 24. & 25. Inter cætera tñ ipſe dicit eſſe in Tar
quinienſi lacu magno Italiæ duas inſulas q̄ vento p lacū circun
feruntur. Vnū tñ ipſe dicit ſatis mirabile, q. ſ. iſtę inſulæ p ven-
tū mutant̄ in formā nūc rotūdā, nūc triquetram, nunq̄ vero in
quadratā. Sic verè pc̄tores in mundi lacu inſtabiles & mobiles
exiſtunt, & continuè p ventū vanitatis vel diabolicę ſuggeſtio
nis mouent̄ & diſcurrunt. & diuerſas formas varietatis induūt, 8
& conditiones ſuas varias circunducūt. vnū tñ deficit, q. ſ. nū-
quam poſſunt formā quadratā conſtantiæ & pfectionis acqui-
rere, ſeu ēt quadraturā quattuor virtutū cardinalium obtinere.
Vel dic q ēt in religione multi ſunt quos ſtatus pręlati vbi vult
cōuertit & mutat, excepta tñ quadratura quattuor virtutū car
dinaliū, q̄ pro poſſe ſuo nullatenus eis donat, qa p certo quidā
ſunt q ad oīa mūdi negocia ſemp inueniunt̄ mobiles & parati,
nunq̄ tñ volūt fieri virtutibus & morib⁹ quadrati. Hier. 13. Nō
poteritis bonū facere cū didiceritis malū. ¶ Pōponi⁹ in deſcri- 8
ptione Aſiæ minoris refert prope Coricon opidū montē eſſe a
ſummo vſq; deorſum hiatu gradi pforatū, q ſiluis vmbroſis pē
dentib⁹ & riuis⁹ ſuſurrātib⁹ p anguſtum deſcēſum mille quin
gētorū paſſuum p vmbras amenisſimas introeuntib⁹ pulchrū
ac mirificum dat aſpectum, vbi cū ad ultima ventū eſt, ſonitus
cymbalorū diuinitus crepitantiū audit̄, & tandē in profundo
ingens amnis ſubito apparens, & ſubito ſe abſcondens conſpi-
citur, vltra vero ſpaciū eſt magis q̄ vt progredi qſquā auſit, hor
ribile, & ideo incognitū. Iſte ergo ſpecus (vt ait) ſacer, & a dijs
habitari eſt creditus, nihilq; hñs nō venerabile. Vñ vr̄ (vt ait)
alicui numini conſecratus. Satis vero propè ait aliū ſpecū eſſe
Typhoneū appellatū, vbi incolę cubile Typhonis gigātis fuiſ-
ſe ferūt, q anguſto ore præſſus, & aſſidua nocte ſuffuſus, nō fa
cile perſpicitur, qui ita eſt peſtifer & nociuus, q qcqd in eum
viuū immittit̄, continuo exanimatur & morit̄. Per iſta duo lo-
ca poſſunt pprie intelligi paradiſus p primū & infernus p ſcm.
Conſtat. n. q paradiſus in empyreo poſitus, ſpeciē montis obti
net, in quo ſyluæ diuitiarū, deliciarū & ſcientiarum, & vmbræ
eminentiarum abundant & in quo oīs amenitas manet, q̄ oēm
delectationē continet, & hoīum aſpectum delectat, recreat atq;
fouet. Iſta eſt tñ veritas, q acceſſus & introitus eſt difficilis &
anguſtus, & p arctitudinē pęnitentiæ conſtrictus, quia ſicut dr̄
Matt. 7. Arcta eſt via q̄ ducit ad vitā. Verūtñ poſtq̄ hō illud in-
troierit, ſtatim cymbalum gaudij & lętitię ſempiternæ audiet,
fluuiū immenſę diuinitatis videbit, q ſibi ſcḋm merita ſe ſubtra-
het vel oſtēdet, locūq; impſcrutabilē & incognitū. ſ. ipſam ęter
næ & diuinæ ſapiæ ſecreta abyſſum ibi reperiet, q̄ nullus vnq̄
hoīum ad plenū cognoſcere valet. ad Ro. 11. O altitudo ſapien-
tiæ & ſciētiæ Dei, q̄ incōprehenſibilia ſunt iudicia eius & inue
ſtigabiles viæ eius, & ſic p certo iſtū locū cognoſcet eſſe ſum-
mo numini Deo ſacratū, & à dijs. i. à ſctis & ab angelis frequen
tatū. Sed verè alius locus infernū ſignificat, vbi Typhon gigas
. i. lucifer mō cubat, quē nox & tenebroſa obſcuritas ſemp obū
brat, vbi qcqd intromittit̄, p ęternā dānationē interimit atque
necat, & cui⁹ cōditionis ſit (qa null⁹ inde reuertit̄) qlibet hoim
nūc ignorat. Iſta ē ergo illa terra tenebroſa, & opta mortis ca-
ligine, de q̄ fit mētio Iob 10 & illa de q̄ dr̄ Pro. 2. Vſq; ad in-
feros ſemitę il. i⁹, oēs q ingrediūtur, nō reuertent̄, nec apphen-
dēt ſemitas vitæ. ¶ In eodē c. dicit idē Pomponi⁹ q in vrbę Pō- 9
peiopoli oſtēdit̄ arati poetę tumul⁹, ob hoc ſolū memorabilis
qa neſcit̄ quare ſaxa ibi iacta diſſiliāt. Hęc ergo allegari poſſūt
q per

q per iſtum tomulum vel per iſtũ poetã tumulatũ poſſunt ob-
ſtinati & in vitijs ſepulti hoĩes deuotari, quia re vera ſaxa iacta
.i. correctiones & tribulationes contra eos a Deo ꝑlatis & præ
dicatoribus immiſſas, ſolent reijcere, & ipſas nõ admittere, ſed
contra iacientes iniurioſè reflectere, & nullatenus retinere.
10 Prouer. 9. Qui arguit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit. ¶ Itẽ
dicit Pli. li. 2. c. 98. q in agro harpano frumentũ ſatũ non naſcit.
Sic verè multi ſunt ita peſſimi, q ſi in eis frumentum doctrinę
ſanę ſeminaueris, nunq̃ tñ fructum bonorũ operum ab ipſis re
portare valebis, quia. ſ. mali auditores ad modũ illius agri fru-
mentũ verbi Dei recipiunt, fructum tñ bonorum operũ nunq̃
reddũt. ¶ Item idẽ ibidẽ dicit q in agro Cruſtumino fęnum na
11 tum ibidem noxiũ eſt, alibi vero ſalubre. Tale fęnum ſunt mul
ti, qui. ſ. in patria in qua ſunt nati, vel in religione, ſocietate vel
eccleſia vbi ſunt primitus procreati, ſunt quoq; nociui, fatui at-
que mali, qui tñ ſi alibi trãſferant, oĩ malitia depoſita ſalubres
& boni efficiuntur, & perſonas bonas & vtiles tranſmutantur.
Iſti ergo plus valent in aliena pria quam in ſua, & in ſcd'a eccle
ſia q̃ in prima. Vtile eſt igit̃ talibus ſe trãſferre, & de loco ad lo
cũ vel de eccleſia ad eccleſiã ſe mutare, quia. ſ. ſæpe fit q quis
in ſua patria inter amicos non corrigitur, qui terra aliena vbi
caret fautoribus, caſtigatur. Gene. 12. Egredere de terra tua &
de cognatione tua, & veni in terram quã mõſtrauero tibi. ¶ In
fine iſtius ſcd'i libri ponit Pli. menſuras totius orbis, ſicut prius
12 poſuerat viam nauigandi oceanum. Antiqui. n. magna diligen
tia laborauerunt vt ſcirent quanta eſſet orbis longitudo, lati-
tudo, ſublimitas, & profundum, & ideo menſuras geometricas
habuerunt, & partim ꝑ cęleſtem ſcientiã, partim ꝑ geometriã,
oium terrarũ ꝑticulariter, & ipſius orbis gñaliter certas men-
ſuras & ſpacia didicerũt. Verũ qa ſcire menſuram circuitus or
bis terræ eſt impoſſibile, pro eo q maior pars terrarũ eſt coo-
perta aquis, ideo ponit vnum exemplũ valde mirabile ad ſcien
dum quo ſpiſſitudo terræ & vſq; ad centrum profunditas fuit
ſcita. Dicit. n. q cum Cydn' geometer obijſſet, & poſt paucos
dies hęredes ſui eius viſitarẽt ſepulchrũ, inuenerunt ibi epiſto
lã noie Dionyſiodori, alterius. ſ. ſummi geometræ, ad ſuperos
ſcriptam, vbi continebat ꝑueniſſe eũ a ſepulchro ad infimã ter
ram ꝑ ſpacium 42. mil. ſtadiorũ, qd interpretãtes geometrę di
xerunt epiſtolam a medio terræ miſſam, ex quo conſecuta com
potatio eſt, vt circuitus globi terræ ducentorum quinquaginta
quinq; milium ſtadiorũ eſſe depręhenderetur, ſm harmonicã
rationem, quæ cogit rerum naturam ſibiipſi congruere. Hic er
go expliciunt mirabilia de ſecundo lib. Plin. ſecundi.

De mirabilibus in arborum ſpecie. Cap. 68.

1 ARBORVM molis ſunt ſtupendę cõditiones, vñ
nota ſm Pli. li. 12. c. 6. q i India ſunt mirabiles
arbores, quas Macedones, q fuerũt cũ Alexan
dro in Indijs, ꝑdiderũt, quarũ quidẽ naturas
& gña dixerunt, ſed noia tacuerunt. Dicit igit̃
ibi eſſe arborẽ nnie palã, longitudine triũ cubi
torũ, latitudine duorũ, cui' folia alas auiũ imitant̃, ex cui' fru
ctu & cortice exprimit̃ ſucc' admirabilis dulcedinis, & hoc in
tanta copia (ſicut ait) q de ſucco vnius pomi poſſunt quattuor
hoĩes ſatiari. Dic moraliter q tales ſunt vel debẽt eſſe contẽpla
tiui & ꝑfecti, qa ꝑ certo iſti habent tres cubitos in altũ. i. fidem
ſanctę Trinitatis, duos in latũ. i. dilatationẽ duplicis charitatis,
folia. i. cogitationes & verba ad formã alatarũ auiũ ꝑ altitudinẽ
affectionis & locutionis, qa. ſ. boni more auiũ. i. angelorũ & ſan
ctorũ ſemꝑ de ſublimib' cogitãt & loquunt̃. Ioã. 3. Qui de ter
ra eſt, de terra loquit̃, & q de cęlo eſt, ſuꝑ oẽs ẽ. Succũ vero de
bet emittere dulcẽ. ſ. doctrinę ſuauitatis et dulcis eruditionis.
Cant. 4. Fau' diſtillans labia tua. Vel dic q iſte eſt Chriſtus, q
habuit tres cubitos. i. triplicẽ naturã in vna ꝑſona, ſ. diuinitatẽ,
aĩam, & corpus, duos vero habuit in latitudine cubitos, quia. ſ.
ipſe ſe dilatauit ad bonos & ad malos. &c. ſicut ſupra. ¶ Itẽ ſi-
2 cut dicit idẽ ibidẽ, eſt vna alia arbor ſimilis ꝓcedenti, q̃ portat
poma dulciſſima, & tñ comedentibus nociua, & intraneorum
valetudini infeſta. De hac aũt ꝓcipit Alexãder ne quis ſuorum
tangeret. Talis arbor eſt mundus, qa pro certo dato q ipſe ha-
beat aliquã ſimilitudinem bonitatis, ita q poma & fructus eius
. ſ. diuitiæ & honores ſint delectabiles atq; dulces, quia
tñ intranea. i. mentẽ & actionẽ ſolent lædere, pręcepit Alexan
der. i. Chriſtus imperator noſter ne aliqs de exercitu fidelium
iſtos fructus. i. mũdi bona ꝑ affectionẽ tangeret, & ab eorũ amo
re qlibet abſtineret, dicẽs ꝑ Ioãnẽ 1. Ioã. 2. Nolite diligere mũ-
dum, neq; ea q̃ ſunt in mũdo. Vel dic q tales fruct' dulces ſunt
dulcia verba adulatorũ, luxurioſorũ, hæreticorũ, & ſi'ia, qa ve
re q̃uis illi videant̃ bonis arboribus. i. bonis hoĩbus ſimiles, &
eorũ ẽt verba ſimilitudinẽ bonitatis & amicitiæ ꝓtẽdãt, ipſa tñ
ſuis auditoribus & guſtatorib' ſunt noxia. &c. ſicut ſupra. ¶ Itẽ 3
dicit idẽ q in India ſunt arbores de qb' Indi faciũt ſibi veſtes.
Vñ ait vbi ſupra q in bactris arbor eſt ſimilis terebintho cui'
poma amygdalis minora, miræ ſuauitatis exiſtunt, de cuius fo-
lijs tritis & paratis veſtes ſibi faciunt lineas & cõponunt. Dicit
idẽ ẽt ibidẽ. ca. 11. q in India circa inſulã Tylõ eſt arbor dicta
goſſampin' quadã veſtita lanugine, de qua fiũt linthea indicis
ꝑſtãtiora. Dicit ẽt ibidẽ in Arabia arborẽ eſſe dictã cynã folio
palmæ ſimilẽ, de qua incolæ faciũt ſibi veſtes. Dicit inſuꝑ ibi-
dem. c. 10. q in inſula Tylõ ſunt lanigerę arbores, & hoc miro
modo. faciunt. n. quoſdã fructus ad quãtitatẽ cucurbitarũ, quæ
maturitate ruptę oſtẽdunt lanuginis pilas, de qbus fiũt linthea
ꝓcioſa. Vocat̃ aũt malũ cotoneũ ille fructus. & ſequit̃. c. 11. Sic
inqt Indos arbores ſuæ veſtiunt. & hoc (ſicut apparet) qa aliqñ
de folijs, aliqñ de lanugine, aliqñ de fructibus veſtes texuntur.
Pli. ẽt li. 15. c. 14. dicit q ẽt apud nos q̃dam arbores in folijs ſuis
quantulãcũq; lanuginẽ gerunt, q̃ alijs gentibus lana eſt. Ego ẽt
audiui q cortices nucis indicę texunt̃ in ſaccos. Chariſſimi fo-
lia in ſcriptura ſignificant opa, veſtes aũt q̃ ex talibus cõponũ-
tur & fiũt, ſignificãt virtutes & merita. Igit̃ dico q arbores ſi-
gnificant viros ſctõs, in terra. i. in eccleſia ꝑ fidẽ radicatos, odo
re ſctitatis diffuſos, lanugine ſeu lana charitatis & bonę affectio
nis veſtitos folijs verborũ ornatos, & fructib' bonorũ operum
opulentos. Mar. 8. Video hoĩes ſicut arbores. Iſti ſunt æquorũ
affectibus, ſermonibus & operibus lanæ. i. bona exẽpla & docu-
mẽta colligunt̃, de qbus fideles faciũt ſibi veſtes virtutũ & me
ritorũ, quibus eorũ aiæ veſtiunt̃, & ſpũaliter adornant̃ ꝑs. Aſti
tit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato. Vel dic de pijs homi
nibus, q de fructibus & folijs diuitiarũ ſuarũ faciunt indis hoĩ
minibus pauperibus veſtimenta. Matt. 25. Nudus eram, & co-
operuiſtis me. Vel dic q cũ cucurbita ſacræ ſcripturę aperitur
& exponit̃ lana ſacræ doctrinæ & erũpit de qua iuſti virtutib'
induunt̃. ¶ Scd'm Pli. li. 12. c. 8. Contermina eſt Indis gẽs aria- 4
na, apud q̃ eſt frutex peſtilens, raphani folio, lauri odore, q̃ tan
quam ſibi peſtilentem vitant equi. Ille. n. frutex penè priuauit
Alexandrũ equitatu qñ primo Indias intrauit. Per fruticẽ quę
eſt apud gentẽ arianã, poſſum intelligere arrianorũ doctrinã &
hæreſim peſtilentẽ, q̃ pro certo equos. i. fideles & diſciplinatos
ipſius Alexãdri. i. ipſius imꝑatoris noſtri Chriſti qñ primũ In-
dias. i. mũdũ intrauit, hoc eſt dictu, in principio eccl'ię quaſi ex
toto deſtruxit, & ꝑ errores varios inuenenauit. Exo. 15. Equũ &
aſcẽſorẽ ꝓiecit in mare. Equũ dico. i. fidelẽ, aſcẽſorẽ aũt. i. fidẽ,
ſicut apparuit ad litterã, qa tunc ꝓter ambroſiũ mediolanẽſem
& Hilariũ Pictauen. & alios paucos, quaſi nulli erant epiſcopi
quin eſſẽt hęretici, & ſpecialiter arriani. Equi igit̃. i. fideles de
bent iſtũ fruticẽ. i. arrianę gẽtis ꝑſidiam deuitare, & ab eorum
hæreticis errorib' declinare. Abac. 1. Leuiores pardis equi eo',
ſupp. ad fugiendũ. Vel dic q iſte frutex ſignificat malam mulie
rem, quia pro certo iſta eſt quæ equos. i. carnales & luxurioſos
(de quibus dr̃ Eſa. 31. Equi eorũ caro, & non ſpũs) inuenenat ꝑ
luxuriæ fœditatem, quapropter Alexander Chriſtus equitatũ
militiæ chriſtianæ ꝑ tales herbas venenoſas. i. malas mulieres
quaſi ex toto amittit, inquantum ꝑ peccatum luxuriæ cordis
ipſos perdit 2. Paralip. 18. Subneruauit oẽs equos curruum eo-
rum. Vel ꝑ iſtam herbam intelligere poſſum bona mundi, quæ
ꝑ ſuperbiam & auaritiam inuenenant. &c. ſicut ſupra. Vel per
iſtam herba intellige quodcunq; volueris pctm̃. &c. ¶ Itẽ idem 5
ibidẽ dicit q in India ſpina quædã eſt cuius ſuccus oculis in-
ſtillatus, cęcitatẽ oibus aialib' infert. Eſt ẽt ibi herba præcipui
odoris referta minutis ſerpentibus, quorum ictu protinus mo-
riendum eſt. Sic verè in mundo iſto ſunt ſpinæ. i. diuitiæ, quarũ
ſuccus. i. guſtus, delectatio & affectus ſuos excœcant poſſeſſo-
res, qñ. ſ. oculum cordis tangunt. Ideo bene cauendum ne ocu
lus cordis tãgatur, dato q diuitiarum copia habeatur. pſal. Di-
uitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Sunt ẽt in iſto mũdo her
bæ odoriferę, refertæ tamẽ ſerpentibus. i. hypocritæ cum odo-
ribus bonæ famę pleni tamen criminibus & venenoſis iniqui-
tatibus, ad quos dum qs propter odorem ſuæ famę incautè tra
hitur, ab eorum ſerpentibus. i. ab ipſorum vitijs, malitijs & ini
quitatibus enecatur. Vel dic q circa herbas odoriferas. i. circa
bonos qui ſunt in religione vel eccleſia, ſemper eſt dare ſerpen
tes, id eſt malignoſos inuidos & detractores. &c. Vel dic quod

herba quæ in cordibus malorum multum fragrat, ſignificat bo
na mundi. Inter iſta tamen habitant ſerpentes.i.demones, aïas
diuerſis vitiis occidentes. Deuter.8. Ibi erat ſerpens flatu vrēs.
6 ¶ Item lib.12.c.9. dicit idem ꝙ in pſico mari arbores ſunt quę
ſuper arenam ſine infixione nudis radicibus ſtātes, & more po
lyporum ipſis arenis adhęrentes, contra fluctus maris reſiſtūt
immobiles, & dato ꝙ æſtu maris oī die opereātur, ꝙq; in terra
nullatenus radicentur, quodam tū naturæ miraculo contra flu
ctus ſtare immobiles comprobantur, quaſi ſimile videtur pone
re li.16.c.2. dicens ꝙ in Germania ſunt quidam maris refluxus
qui lacus faciunt, circa quos ſunt arbores protenſę & altę, quæ
ſuffoſſę fluctibus, vel propulſę flatibus vaſtas complexu radi-
cum inſulas auferunt, atq; ita librarę ſtantes, nauigant ingentiū
armamentis ramorum. Vnde quādoq; factum eſt ꝙ claſsis Ro-
mana per eiuſmodi lacum nauigans, de longe vidēs erectas na-
uigantes arbore terreretur. Sic ergo patet ꝙ aliquę inueniūtur
arbores quæ ſine radicatione ſtant infra fluctus, aliquæ autem
quæ ſine radicatione ſtant & natant ſuper fluctus. Illa poſſunt
mihi ſignificare duo genera perſonarum, quæ quamuis nō ſint
per virtutem perſeuerantiæ, perfectionis & conſtantiæ multi-
mode radicarę, nec in ſe fortiter ſtabilitę, tamen quaſi ex quodā
miraculo inueniuntur ſtare, & cōtra fluctus tribulationum, in
lacu mundi conſolationum erecti ad Deum permanere, iuxta
conſilium Apoſtoli 1.ad Corint. 10. Qui ſtat videat ne cadat.
& 1.ad Corin.16. State viriliter agite. &c. Primi ergo ſunt ſim
plices & timorati, ſecundi vero ſunt prudentes & eruditi. Sim-
plices.n. dato ꝙ radicatione magnæ conſtantiæ careant, ita ta-
men fit ꝙ quando fluctibus tentationum & tribulationum ope
riuntur & impelluntur, ſolent arenis futurę mortis per conſi-
derationem & humilitatē taliter adhęrere, ꝙ cōtra vitia immo
biles perſeuerant, ſicut de Thobia dr̄ Tho. 1. ꝙ dato ꝙ alios vi
deret idololatrare, ipſe tū immobilis iudicij timere permanſit,
iuxta illud 1.ad Cor.15. Stabiles eſtote & immobiles. Prudētea
aūt viri in ipſo lacu mūdanę proſperitatis poſiti, & ibi per mun
dana negocia fluctuātes, fortunæ flatibus circūpulſi, per gratiā
ſolent exurgere, & erecti ſurſum ad cœleſtia per affectum, per
lacum ſeculi nauigare. Iſtud aūt fit quia in ipſa aqua mundanæ
proſperitatis per affectum non ſe profundant, ſed ibi quaſi per
contemptum ſupernatant, & quia tunc radices deſideriorum
ſuorum æqualitatē iuſtitię taliter librant, ꝙ ſine caſu peccati in
ipſis fluctibus perſeuerant. ꝑs. Nos aūt ſurreximus, & erecti ſu
7 mus. ¶ Item Pli.li.12.c.11. dicit ꝙ in Tylis eſt quædam arbor al
bæ ſpinæ ſimilis, portans florem roſeum, qui flos noctu compri
mitur & clauditur, in ortu vero ſolis aperitur in meridie vero
totaliter dilatatur. Incolæ autem iſtam arborem quę ſic claudit
& aperit florem ſuum, dormire aſſerūt. Sicut ēt dicit idem Pli.
li.11.c.17. in Ægypto eſt herba lothos, de qua ſiccata & tōſa in-
colæ faciunt ſibi panē, cuius flores ad ſolem aperiuntur, & ſole
occidente comprimuntur, & folijs conteguntur. Iſta expone ꝑ
omnia ſicut de helitropia.i. de ſolſequio ſupra li.12. ¶ Sicut di-
8 cit idem, quædam ſunt arbores quæ vno loco viuunt, alio ve-
ro loco viuere nequeunt, quod contingit qn̄q; planta ſe muta-
ri faſtidiente, qn̄q; ipſius plantę imbecillitate tranſlationē non
ſuſtinente, qn̄q; cœlo inuidente, qn̄q; ſolo repugnante. Econ-
tra aūt conſtat ꝙ quædam plantę tranſlatione proficiūt, & me
lius in alieno quàm in proprio ſolo viuunt. Vnum tamen dicit
hic incredibile.ſ. ipſas arbores alibi transferēdas exorari, & ꝑ-
cibus incliuari vt alibi viuant atq; tranſmigrent. A ſolo ēt qđ
ipſas habet recipere, dicit poſſe impetrari vt alienas arbores
alat, aduenaſq; recipiat. Quamuis iſtud vltimum ſuperſtitio-
ſum aliqualiter videatur.ſ. ꝙ arbor & terra audiant verba præ
cum, poſſum tū dicere ꝙ tales ſignificant duo genera perſona-
rum, quia ſ. quidā ſunt qui nunquàm ad aliud ſolum.i.ad alie-
nam patriā volunt trāſire, ſed in ſuo ſolo & patria ſemper per-
ſiſtere nec alibi lucrū quęrere, ſed ibi iugiter reſidere, ſicut ſu-
mus cōmuniter nos alij Pictauienſes, nō attendentes ꝙ non eſt
propheta ſine honore niſi in patria ſua, nec attēdentes ꝙ deus
Abraā futurū in gentē magnā, in alienā patriam miſit, ipſique
terrā ꝓpriā interdixit. Ge.12. Egredere de terra tua. &c. Iſtud
autē cōtingit ex noſtra imbecillitate, vel ex faſtidioſa volūtate,
vel ex cœli.i. dei indignata cōtra nos bonitate. Ecōuerſo vero
quidā ſunt q ad partes remotas ſe trāsferūt, & in patria ſua vi
uere neſciūt vel nō poſſunt, alibi vero trāſlati ꝓficiunt & aſcen
dū, ſicut apud Lemouicēſes cotidie ꝓpendimus, quos his tpib᷒
in alienis ꝓuincijs & pr̄ijs magnificos videm᷒. Nos ergo ſum᷒
ſicut arbores, q rogari volum᷒ vt trāsferamur, ipſi vero ſolum
alienū rogare vidētur vt ibi recipiant, & viuere ꝑmittant. In
his igitur ipſos commendo, nos vero tanquam ignaros ſuper
oīa reprehendo. Ipſi.n. videntur ſentire cum Seneca ꝙ oē ſolū
patria eſt viro forti, & non ꝙ mollius oſſa cubent manibus tu-
mulata ſuorum Iob 29. In nidulo meo moriar. &c. Vel dic econ
tra ꝙ multi ſunt qui in terra & patria dulci & fertili nutriti, ali
bi transferri & vagari non volunt, quia.ſ. ipſis bona patriæ ſuæ
ſufficiunt. Alij vero contra ſterilitate proprię patrię compulſi,
alibi neceſſario victum quærunt. Vel dic ꝙ quidam ſunt quib᷒
ſufficit locus, ſtatus, gradus, officium, beneficium in quo vo-
cati & primo nati ſunt, nec per ambitionem alibi transferri vo
lūt. Ideo ēt iſtis neceſſe eſt qn̄ aliena officia & dignitates debēt
transferri, ꝙ rogentur, & quaſi inuiti illuc trahātur, & ad præ-
bendum conſenſum ab alijs inducantur, dicētibus.ſ. illud Eſa.
3. Veſtimentum tibi eſt, princeps noſter eſto. Alij aūt ambitio-
ſè volunt transferri, & de beneficio ad beneficium tranſmuta-
ri, ita ꝙ ipſum ſolum alienum.i. aliena collegia rogare non ceſ
ſant, vt eos recipiant & admittant, ſimiles Abſaloni, qui.ſ. dice-
bat 2.Reg.15. Quis me conſtituat iudicem ſuper terram, vt ad
me veniant gentes, & iuſtè iudicem? &c. ¶ Scđm Pli.lib. 16.c. 9
45. Aliquæ ſunt arbores quę in terra gigni non poſſunt, & in ar
boribus naſcuntur. Quum.n. ſuam ſedem non habeant, in alie
na viuunt, ſicut exemplificat de viſco & de pluribus herbis. Vi
ſcū.n. eſt frutex qui in arboribus deiectis ſeminibus naſcitur,
ita ꝙ arbor adnata alteri vocitatur, quod tū in terra ſeminatū
nullatenus generatur. Circa iſtū fruticem duo ſunt mirabilia
Vnū quia ſi naſcat in arbore quæ folia mutat, ſolet & ipſe deci
dere. Si vero naſcat in arbore quæ folia ſua ſeruet, dr̄ ipſi ſtabi
liter inhærere. Aliud mirabile eſt quia ſemē eius rimis arborū
impreſſum non pōt fructificare, niſi primo in ventrem auium,
& maximè palumbi vel turdi fuerit maturatum. Cū aūt ab aui
bus comeſtum, & aliquandiu in ventre ſeruatum maturū red
ditur, tunc frutex inde faciliter gn̄atur. Sup oia aūt ꝑcioſum
eſt viſcū qđ creſcit in robore vel in quercu, qđ.ſ. vulgus cōtra
morbū caducū valere dicit, nā (vt ait idē Pli.) qcqd robori ad-
naſcit, de cęlo miſſum creditur, & ſignū eſſe ꝙ arbor illa a deo
eligat. Tanti ergo honoris iſte frutex apud antiquos fuit, vt in
eius collectione & ſectione duo Tauri albiſsimi immolarent li
gnū in ſago albo reciperet, ſacerdos i veſte alba cū falce aurea
ipſum colligere teneretur, populus vero vt donum ſuū Deus
proſperū faceret præcabantur. Arbitrantur ēt (vt ait) iſto fru-
tice fęcunditatem cuicūq; ſterili aïali dari, & cōtra venena ꝓ-
hibent remedio eſſe, ſicut idē ibidē dicit. Per iſtū fruticē arbo-
rib᷒ inſitum & adnatū poſſum intelligere filiū Dei hoī adiun-
ctū & incarnatū, & maximè ipſi robori ſeu quercui.i. ipſi robu-
ſtę & ſolidę beatæ virgini a Deo cęlitus impreſſum. Iſte.n. fru-
tex Dei filius fuit primo ſemen in ventre auis.i. in corde Ga-
brielis, qn̄.ſ. ibi fuit digeſtus, & ꝑ os ei᷒ redditus, & vētre aī ſuī
proditus verbaliter & emiſſus, & in ipſum arborē.i. virginē ꝑ
incarnationē inſitus & immiſſus. Ipſum ēt alię aues.ſ. prophetę
decoxerāt, & de eo prophetando ipm vel eius fidē in ſe multi-
pliciter maturauerāt. Iſte ergo ſic inſitus humanit᷒ creuit, & q
in terra.i. in terrenis & corruptis mulierib᷒ naſci nolebat, in ar
bore.i. in erecta & electa virgine natus fuit, ipſeq; qui propriā
ſedē humanitus non habebat (q a.ſ. filius hoīs nō habet vbi ca-
put ſuū reclinet) in ipſa arbore.i. in Virgine beata corporaliter
ſedē ſumpſit. Eſaiæ vlti. Cœlū mihi ſedes eſt terra aūt ſcabellū
pedū meorū, quaſi dicat, cęlū.i. cęleſtē arborē.ſ. virginem ele-
gi, terrā aūt.i. corruptas mulieres contēpſi. Ex quo apparet ꝙ
iſtud robur.i. iſtā robuſtā virginē De᷒ elegit, & ſibi ſpecialiter
dedicauit. ꝑs. Elegit eā Deus, & præelegit eā. Iſte ergo ſic inſi-
tus, contra morbū caducū.i. contra pc̄tm (qđ in infernum facit
cadere) valuit, & inde hoīes liberauit, ꝑꝑ qđ dr̄ Iaco.1. In mā-
ſuetudine ſuſcipite inſitū verbū, qđ pōt ſaluare aïas veſtras. Iſte
eſt ergo qui a deciduis decidit, & in pſeuerantibus pſiſtit, q a.ſ.
qn̄ hō per pc̄tm̄ folia virtutū ꝑdit, iſte frutex Chriſtus ſolet ſi-
bi deficere, & ab eo cadere. Qn̄ vero eſt in hoīe iuſto, qui.ſ. fo-
lia virtutū & virorē gr̄æ cuſtodit, tunc ſolet iſte viſcus Chriſt᷒
cum ipſo remanere per gr̄am. Lu.24. Mane nobiſcum dn̄e. Iſte
eſt ergo pro quo colligendo & habendo tauri albi.i. puri & in-
nocentes martyres fuerunt occiſi, ſacerdotes.i. confeſſores al-
ba veſte caſtitatis & puritatis fuerunt veſtiti, ſaga vero alba.i.
corda munda ꝑ innocentiam fuerūt parata, & puri affectus ꝑ
munditiam dealbati, quia.ſ. tales poſſunt iſtum in ſacramento
altaris vel alias digne colligere, & ipſum ſecum ꝑ gr̄am retine
re. Apoc.19. Exercitus qui in cœlis ſunt ſequebant eū in equis
albis.

albis Nullus.n.Chriſtum dignè colligit aut recipit,niſi qui albus & mundus eſt, & qui in ſago albo puræ & mundæ cōſciētiæ ipſum ponit:Vnde bene conſulit Eccl.9.dicens:Omni tempore ſint veſtimenta tua candida. & ſic pro certo iſte venena vitiorum deſtruit, & fęcunditatem virtutum tribuit & concedit,dicens illud Gen. 31. Quamdiu fui tecum,oues tuæ & capræ non fuerunt ſteriles. Vel dic ꝙ viſcus iſte ſignificat quoſdam bonos religioſos,qui.ſ.in terra.i.terrenorum amore ſeminare nolunt,nec ibi quidē radicē deſideriorū figere,nec ibi creſcere nec manere.Cum igitur iſti hic non habeant proprias ſedes,neceſſe eſt ꝙ incolant alienas, quapropter in arbore.i.alta cœli manſione ſibi ſedem faciunt , ibique mentaliter reſident atq; viuunt,dicentes cū Apoſt.ad Heb. 13. Non habemus hic manētem ciuitatem,ſed futuram inquirimus. Vel dic ſi vis de pauperibus auaris,qui quia proprias non habent ſedes ſeu poſſeſsiones,ideo occupant alienas,ita ꝙ etiam arbores. i. altas & nobiles potentium & nobilium manſiones emunt,acquirūt & vendicant tanquam ſuas,iuxta illud Ioſuæ 17. Aſcēde in ſiluā, & ſuccide ibi ſpatia in terra pherezei. ſicut ad litterā videmus

10 de vſurarijs & ballinis.¶ Secundum Pli.li.13.c. 10.in Ægypto iuxta memphim genus eſt ſpinę cuius folia facili tactu cadūt , ſed quod mirum eſt , iterum renaſcuntur, & ſic videtur ꝙ iſta arbor virtutem ſeminariam habeat in folijs,quod eſt rarū.Folia ſunt verba,quæ.ſ.per ſtultiloquiū faciliter decidunt , & vbi non ſperatur,quandoq; pullulant,& magnam turbam ſpinarū

11 .i.magnam copiam malorum generant & producunt.¶ Itē ſm eundem ibidē.c.17.Lothos eſt arbor inſignis circa Syrtes,quā aliqui dicūt eſſe idem quod Celtin, & ipſam Italiæ familiarē, et ab inde allatam forſitan ſed terra mutatam.Iſta igitur arbor fructus habet dulces intantum ꝙ inde lothos.i. obliuio appellatur, & hoc quia hoſpitibus per partes illas trāſeuntibus,propter fructus ſui copiam & dulcedinem, patrię proprię obliuionem inducit.Baccæ.n.eius ad cibos in dolijs cōdiuntur , de quibus in Aphrica quandoque exercitus paſti narrantur. De baccis etiam eius vinum exprimitur mulſo ſimile quod per decem dies poſſe durare probatur. Lignum autem eius nigrum eſt,et valet ad tibias inſtrumenta muſica faciendas . Sic igitur quodammodo mirabile non videtur ſi hoſpites occaſione huius arboris patriam obliuiſcantur,de qua cibum ,potum,& iubilum aſſequuntur. Chariſsimi nos oēs ſumus hoſpites in hoc mundo,quia noſtra patria eſt paradiſus.Vnde in epiſto.Didimi regis Brachmanarum ad Alexandrum dicit: Nos non ſumus incolę huius mundi,ſed aduenę,nec in hunc mūdū venimus, vt in eo nobis liceat conſiſtere,ſed tranſire. Arbor iſta ſignificat mundū,qui.ſ.habet fructus diuitiarum,vinum deliciarum,cātus & tibias inanium lętitiarum. Quid igitur?Pro certo multi ſunt qui quamuis in hoc mundo debeant eſſe hoſpites, & quāuis habeant alibi. ſ. in cœlo patriam opulentam , iſta tñ arbor cum ſuis fructibus.i.iſte mundus cum ſuis delectabilibus obliuionem patrię paradiſi in ipſis generat, ipſoſque ſecum trahēs et retinens in amore ſuo eos taliter vinculat,quòd paradiſi memoria eos priuat, ita ꝙ iſti peregrinationem pro patria eligūt, & paradiſo ſeculum anteponunt , nec curant ad patriam paradiſi redire.imo cum iſta lotho obliſera volunt conſiſtere & manere,cū tñ deberent dicere illud pſal.Si oblitus fuero tui hieruſalem,obliuiſcatur mei dextera tua. Vel dic ꝙ iſta arbor eſt Chriſtus ſeu paradiſus vel etiā religio, quia pro certo qui bene conſiderant quantę ſunt iſtę ſpirituales diuitię,deliciæ & lętitiæ,patriam ſuam.i.mundum obliuiſcunt,& cum illa arbore viuere delectantur.Ideo bene dicitur aię chriſtianæ illud pſal. Audi filia & vide & obliuiſcere populum tuum,& domum pa

12 tris tui,et concupiſcet rex decorem tuum.¶ Item idē ibidem.i. li.13.c.22. dicit ꝙ Enonymus eſt arbor lauro ſimilis in folijs, ferens ſiliquas,in quibus eſt granum quadrangulum,quod eſt letale animalibus. Talis eſt hęreticus,qui.ſ. in apparētia & cōuerſatione lauro.i.bonis ſimilis eſſe videtur , quia.ſ. grana do-

13 ctrinæ ſuæ malę ſunt animalibus.i.ſimplicibus venenoſa.¶ Plinius allegans Alexandrum Corneliū dicit ibidem eſſe arborem dictam eonem,ex qua fuit facta argo, nauis Iaſonis, cuius lignum nec aqua nec igne poterat corrumpi , ſicuti nec viſcū. Sed Pli.Iſtam arborem nulli alteri cognitam quàm illi Cornelio eſſe dicit. Expone ſi vis ſicut de lignis ſethim.ſupra li.12.de

14 arboribus littera ſ.¶ Secundum Pli.li.13.c.24.Cytiſus eſt frutex qui in ſpinis ſeritur,& ibi ad modū viſci in ſpinis ipſis creſcit & adoleſcitur,ipſiſque miro modo inſeritur , & maximè in ſpina regia quæ ē in terra Babylonis. Mirū(vt ait)quia iſta frutex eadē die qua ſeritur,germinat,arboremq; celerrime occupat. In ortu autem caniculę ſeritur,& pro condiendis vinis ab incolis reſeruatur . Chariſsimi ſpina quæ eſt arbor inculta et cōuer,ſignificat virginem glorioſam, quæ re uera nunquā per iniquitatum exercitium fuit culta, iuxta illud Ezę.26 Illa terra inculta facta eſt quaſi hortus voluptatis,potiſsime autē illa dicitur ſpina,quia de iudeorum pongiuno , & auſtero populo fuit nata. Regia autem dicitur , quia fuit de ſtirpe regia procreata.Vnde cantur , Regali ex progenie exorta maria refulget. In iſta ergo ſpina fuit ſeminatus Cytiſus frutex paruus.i. Chriſtus humilis benedictus,quia.ſ.ibi adnatus , adiunctus & incarnatus fuit ibique perſonaliter ſe iniecit. Iaco.1. Suſcipite inſitum verbum.Vnum ergo mirum fuit hoc inter alia, quia.ſ. eadem die qua fuit ſeminatus per Gabrielis verbum & per ſpiritus ſancti myſterium,eadem dico die,imo eodem momento fuit germinatus & factus per corporis complementum. In eodem.n. inſtanti fuit corpus eius de puriſsimis ſanguinibus factum lineatum & organizatum , & anima ratione viuificatum,& a perſona filij Dei aſſumptum 1.ad Cor.15. In momēto in ictu oculi in nouiſsima tuba.Iſta eſt ergo quo vina.i.mūdi ſcientiæ condiuntur,& ad ſaporem debitū reducuntur. Vel dic ꝙ iſtud ſemen eſt verbum Dei quod pro certo ſtatim debet in nobis per bona propoſita germinare, & per bona opera pullulare , & maxime ſi ſimus ſpinæ regiæ.i.per pœnitentiam ſpinoſi,& per chriſtianam religionem regij,iuxta illud 1.Pe.2. Vos eſtis genus electum,regale ſacerdotium, & gēns ſancta.

¶ Item vt dicit idem ibidem.c.26.& vlti.in mari quandoq; na- 15
ſcūtur arbores. Rubeum etiam mare & totus oceanus indicus plenus eſt ſiluis.non habent.n.alia ligna. Vnde etiam nominat ibi multos & varios frutices qui in maris naſcuntur littoribus infra aquam , & etiam de arboribus quæ latitant in profundis aquarum:quarum quædam glandes ferunt ſicut a naufragantibus eſt relatum. Inter cætera autem exempla quæ ponit,ipſe dicit ꝙ vltra colūnas herculis in profundo maris inueniunt frutea ad ſimilitudinem palmæ cum fronte ad ſimilitudinem porti.inueniuntur ibi etiam alius frutex ſimilis lauro & thymo. qui tñ frutices ſi de aquis extrahantur, ſiccati ſole in pumicē conuertuntur. Dicit etiam in mari rubro viuere ſiluas , laurū maximè & oliuam,& quum pluat, fungos,qui ſole tacti,in pumicem conuertuntur. Dicit etiā milites Alexandri de maris profundo fruticem extraxiſſe , qui ſtatim vt ſiccatus fuit, in ſalem cōuerſus eſt. Dicit etiā in profundo naſci iuncos,qui dū erant in aqua,erant virides atque molles, extracti vero & ſiccati efficiebantur lapides, Et breuiter,in multis partibus Indiæ in ipſis arenis dicit nullam arborem creſcere , nec ſpinam quidem præter eam quæ vocatur ſitiens,& hanc raram admodū, in mari vero propinquo dicit ſub aqua frutices pullulare. Alias etiā arbores aſſerit ab eiſdē in profundo viſas ſemper folia retinentes. Et breuiter, ſic eſt ꝙ in profundo maris inueniuntur frutices qui quamdiu in aqua ſunt , ligna ſunt, quando vero extrahuntur,aut lapides aut ſal aut pumices fiunt,ita ꝙ ſub aqua ſicut ligna plicantur, extra vero ſiccata tanquam vitra franguntur . Vnde etiam dicit ꝙ talibus fruticibus remi nauigantium aliquoties arreſtantur . Moraliter per mare intelligo religionē , vel etiam mundi amaram paupertatem & tribulationem . per locum extra aquam & aerem intelligo ſeculi regionem. i. mundi proſperitatem & conſolationem. Igitur dico ꝙ in mari .i.religionis amaritudine inueniuntur arbores.i.homines, qui quamdiu ibi ſunt,ſunt ligna.i.molles,pij,obedientes,& teneri,extracti tamen & ad ſecularia negocia expoſiti,& calore cupiditatis ſiccati,efficiuntur lapidei,ſalei,pumicei.i. incōpatientes,impij,fragiles,& ad cadendum in peccatum proni per obſtinationem & crudelitatem duri. Iob 41. Cor eius indurabitur quaſi lapidis. ita ꝙ ſæpe videmus ꝙ illi qui in profundo maris .i.in religionis vel tribulationis amaritudine poſiti, erāt oliuæ per pietatem,lauri per virentem honeſtatem, palmę per victorię contra vitia ſtrenuitatem,iunci per gracilem humilitatem, extracti inde exterius ad mundi cōſolationes , promotiones & negociationes , fiunt ſal per ſitibundam auaritiam , fiunt lapis per obſtinationem & duritiam,fiunt pumices per ſuperbiā & leuitatem, fiunt etiam frangibiles per fragilitatem & inconſtantiam . Magis ergo valet talibus ſtatus inferior quàm ſuperior,tribulatio quàm conſolatio,clauſtrum quàm ſeculū, paupertas quàm vbertas,ſalum quàm ſolum, vt ſic talis dicat illud Ezec.26.Perfecti decoris ego ſum,& in corde maris ſita. Vel dic ꝙ hodie in arenis.i.in ſterilitate Indiæ.i.religionis, non in-

ueniuntur

neniuntur arbores.i.viri perfecti,niſi ſolę ſpiritę ſitientes.i.doctores,cupidi et auari,et tamen in mari.i.mundo inueniuntur bonę arbores.ſ. oliuę,lauri, & iunci.i.viri pij,miſericordes,& iuſti, quia pro certo plerunque accidit quòd meliores inueniantur in ſeculo,quàm in clauſtro, & inter ſeculares,quā regulares. Baruc.6. Beſtiæ meliores ſunt illis. Vide ſi vis de coral
16 lin li.de lapidibus,& expone ſicut ibi ſupra li. 11. ¶ Itē ibidem dicitur ꝙ in quibuſdam partibus maris rubri circa littora ſunt arbores altiſsimę,quæ habent folia laurea, flores violarū baccas colore & odore,ad ſimilitudinem oliuarum, folijs nunquā deciduis,quæ cum æſtu Oceani omni die operiuntur,ita ꝙ ad earum cacumina nauigia alligantur, quæ tamen ipſis aquis nō obſtantibus viuere comprobantur, nec ab ipſo mari ipſas coti die & quaſi pro medietate tēporis contegente, aliqualiter extinguuntur. Sic verè iuſti in mari tribulationum ſolent viuere & ibi per gratiam reſidere. pſal. Multę tribulationes iuſtorū: quia pro certo dato ꝙ mare cum ſuis fluctibus.i.tribulationum amaritudo cū ſuis caſibus,ſeu diabolus cum ſuis tentationibus ipſos cotidiè operiant atq; tegant, contra ipſos tamen nō præualent, nec gratiæ viroribus eos priuant,quia pro certo cōtra eos qui ſunt laurei in folijs verborum per honeſtatis virorem, qui ſunt violacei in floribus affectionum per puritatis virorē, qui ſunt ſicut oliuę in baccis & fructibus operationum per pietatis dulcorem, qui ſunt iocūdi odoris per famoſitatis fragrantiam, & quorum folia virtutum ſemper manent per firmitatis perſeuerātiam, mare tētationum vel tribulationū nunquā prę ualet,ſicut apparuit de martyrib' & ſanctis,nec ipſos per peccatum diruit aut abſorbet. ad tales ergo debemus naues nřas .i.animas per fiduciam ligare,& ad eos per ſpem & deuotionē aſtringi,& eorum auxilio nos firmare. Vnde Eccle.15. Firmabitur in illo,& non flectetur.

De mirabilibus in herbarum natura. *Cap. 69.*

1 HERBAE etiā non carent mirabilibus. Vnde nota ſecundum Pli.li.13.c.18.in partibus Ægypti eſſe & creſcere in aqua quendam florem qui dicitur ſcapus, cuius in hoc eſt conditio mirabilis, quia veſpera mergi in aquis incipit, & vſque ad mediam noctē ſemper paulatim amplius & amplius ſe ſubmergit', ita ꝙ ſic profundatur in aqua ꝙ homo, cū manu ipſum non inueniat nec attingat, & tunc rurſum incipit paulatim vſque ad ſolis ortū conſurgere,& in ortu ſolis emergere,& florem ſuum altè extra aquā vndique dilatare,& quādiu ſol lucet,ſe ſuper aquam ſolis aſpectibus præſentare. Talis flos videtur ſignificare animam deuotā, ipſi ſoli iuſtitiæ Chriſto familiarem & amicam, quia pro certo qñ accidit ꝙ ille ſol Chriſtus ſibi occidit,& ab ipſa per peccatum ſe ſubtrahit, vtpote qñ fit ꝙ aliquo caſu peccatum incurrit,& ad noctem ſpiritualem tenebrarum attingit,iſta debet ſe in aqua lachrymarum profundare, & ibi per verecundiam & contritionem occultare,& a ſtatu & conſpectu hominum ſe perſonaliter abſentare,& quanto nox peccati eſt profundior,tanto debet aquam lachrymarum profundius ſubintrare,quia ſicut dicitur Matt. 18. Iſti expedit vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, &
5 ſubmergatur in profundum maris. Mola.n. ſignificat pondus diuini timoris,ſubmerſio vero in mare, deſignat amaritudinē lachrymoſi doloris, quia.ſ. animæ peccatrici expedit vt mola diuini timoris prematur, & vt in lachrymarum amaritudine immergatur. Sed quid?pro certo quando ſolis ortus.i.infuſio gratiæ Dei appropinquat, tunc concepta ſpe venię debet ipſe flos.i.ipſa pœnitens anima per deſiderium ad eum appropinquare,ita ꝙ quando iam per gratiam ſibi lucet, ipſa anima venia reſtituta ſibi aduenienti debet mentaliter obuiare, & ſeipſam ſibi exponere, ad eius ſeruitium promptam & expoſitam præſentare,& folliculos ſuarum affectionum ad eum per charitatem & deſiderium dilatare,dicens illud pſal. Paratum cor meum,cantabo & pſalmum dicam. Vel dic ꝙ iſte flos eſt diuina gratia,qui pro certo quamdiu ſol iuſtitiæ Chriſtus elongatus fuit a mundo.ſ.ante aduentum domini, dum non infidelitas durabat,ab ipſo mundo etiam ſe abſentauit, verum vbi ortus eſt ſol iuſtitiæ per beatam incarnationem, ortus etiam eſt flos gratiæ per ſuorum donorum diffuſionem,& ſic factum eſt ꝙ flos iſte.ſ.gratiæ quam nullus primitus poterat attingere, in huius ſolis aduentu omnibus ſe voluit exhibere,coram omnibus ſe dilatare, & cunctis eam habere volentibus præſentare. Vel ſi vis dic de diuina ſcriptura,quæ prius erat occulta,ita ꝙ perfectè tangi non poterat nec haberi, nunc vero facta eſt manifeſta 1.Ioan.1. Vita manifeſta eſt. ¶ Ibidem.ſ.naturalis hiſto 2
rię li.19 c.1.dicitur ꝙ in deſertis indiæ aduſtis ſole,vbi non cadunt imbres,inter diras ſerpentes, vbi aſſueſcit viuere ardendo,naſcitur quoddā genus lini quod mirabilis eſt naturæ. Veſtimentum.n.ex ipſo confectum non comburitur,imo ſi ſordidum fuerit,in igne ſordes conſumuntur,ipſum vero multo magis quā aqua mundatur. vnde Pli.dicit ibidem: Vidimus (inquit) mappas ſordibus exuſtis ſplendeſcentes igni, magis quā poſſent aquis. Rarum eſt inuentu,& præcioſarum margaritarum precium æquat. Rufum a principio habet colorē,ſed eadem in igne ſplendeſcit. Duo autem mirabilia de iſto dicūtur, quia quum antiquitus corpora morientium comburerentur, cinisque tandem in vrna loco tumuli reconderetur, è lino hoc fiebant tunicę funebres.i.ſudaria mortuorum. Corpus.n.ſic veſtitum ſudario illęſo in igne comburebatur,cinisque eius intra dictum ſudarium contentus ſeruabatur, & ſeparatus & diuiſus a lignorum cineribus integrè tenebatur. Aliud autem eſt miraculum,quia ſicut Anaxilaus author eſt arbor,quæ illo pa nno circundatur,ſurdis ictibus poteſt ſcindi,ita ꝙ ictus ſcindētium a circunſtātibus non auditur. Græci autem (vt dicit idē) iſtud lignum asbeſtinum vocant. Re vera tale linum videtur eſſe virtus ſpei,vel etiā virtus fidei, quæ.ſ.in deſertis indiæ ardore ſolis combuſtis.i. in ardore tribulationum inter diras ſerpentes.i.inter ipſas ſeuitias tyrannorum principaliter habet locum,vbi.ſ.ardendo de ſiderijs viuere conſueuit. Iſta eſt.n. quā non poteſt ignis tribulationum vincere vel conſumere,quinimo facit eā amplius ſplendere & albere,ſicut apparuit in martyribus, quorum ſpes & fides non fuit ignibus tribulationum abſorpta,nec a diris ſerpentibus.i.a crudelibus tyrannis extorta,ſed conſumptis vitiorum ſordibus,ſi quę in eis erant clarior eſt affecta. Fides.n.& ſpes iſtorum in ipſis ſuis tribulationibus amplius ſplenduerūt,& vnde videbantur cadere,potius increuerunt, ſicut bene ponitur in hiſtoria tripartita de Iuliano imperatore apoſtata, qui cum vellet nomen Chriſti extinguere, nolebat per tribulationes contra fideles procedere, ſciens quòd fides Chriſti in tribulationibus ſolet creſcere, & ſplendidior apparere. Vnde etiam dicitur quòd quādo a ſanctis reprehendebatur,patienter ferebat,nec eis moleſtiam inferebat. Vnde breuiter iſta virtus poteſt dicere illud 2 ad Cor.12. Cum infirmor,tunc fortis ſum. Iſta ergo ad duo ſummè valet.ſ.ad continendos cineres mortuorum ne diſſipentur, quod fit per ſpē & fidem futurę reſurrectionis. Item ad ſurdos faciendum ictus tribulationum,ne per impatientiam & querimoniam audiantur,quod fit in ſectione arborum.i.in aduerſitate ſanctorū, & in verberibus ſuę afflictionis,quia pro certo viri ſancti qui lintheo ſpei & fidei ſunt inuoluti, dato ꝙ tribulationibus ſecentur; non ſolent per impatientiam & querimoniam ſonum emittere,ſed ac ſi eſſent ſurdi,cuncta per patientiam ſuſtinere. Vnde in hymno canitur. Ceduntur gladijs more bidentium,nō murmur reſonat,non querimonia,ſed corde tacito mens bene cōſcia,conſeruat patientiam. Sic ergo dico ꝙ fides & ſpes in igne tribulationū non conſumuntur,ſed proficiunt, cineres.n.mortuorum in ipſa mortis combuſtione vſque ad reſurrectionem cuſtodiunt vel cuſtodiendas credunt,& in ſectione.i.in tribulationibus iuſtorum clamorem impatientiæ audiri vel fieri nō permittunt,ſicut ad plenum dicitur de ſanctis qui iſtis virtutibus fuerunt ornati,ad Hebræo.11. Sancti per fidem vicerūt regna,extinxerunt impetum ignis,obturauerunt ora leonū.i.effugauerunt aciem gladij. Sequitur. Acceperunt mulieres de reſurrectione mortuos ſuos. Alij diſtenti ſunt,non ſuſcipientes redemptionem vt meliorem inuenirent reſurrectionem. Alij ludibria & verbera experti,inſuper & vincula & carceres. Vel dic ꝙ tales fuerunt eremitę & ſcti eccleſiæ fundatores,qui.ſ.in deſertis ardentibus pœnitentiæ & contritionis ſine imbre temporalis conſolationis viuere didicerunt, inter diros ſerpentes .i.inter mundi tyrannos crudeles habitauerunt, in igne aūt & aſperitate tribulationis virtute ſpei lęti & ſplendidi & ſine turbatione fuerunt, ibique ſordes & vitia propria conſumpſerūt. Iſti etiam cineres illorum qui igne & ardore mortis cōſumpti fuerant,in ſe per continuā mortis memoriā ſeruauerunt, & arbores quæ ſecabantur.i. pauperes qui tribulationibus vrgebātur,per conſolationem inuoluerunt, ipſoſque verbis & exemplis ſuis in patientia firmauerunt,& ſonos querimoniarum nō emittere docuerunt, ſed ipſos ictus ſuarum tribulationum ſurdos & inauditos facere inſtruxerunt. Iſtis ergo videtur dicere.

dominus

dominus illud Eſa.43. Cum ambulaueris per igne͂,nõ combu-
reris,& flamma non ardebit in te. Ipſi autem poſſunt dicere il-
lis quos conſolantur,illud Eſai.50. Eorum dominus dedit mi-
hi linguam eruditam,vt ſciam ſuſtentare,eũ qui laſſus eſt. Vel
dic ꝙ iſtud linum eſt munditia caſtitatis, quæ in igne tribula-
3 tionis ſeruatur et ſplendet. ¶ Secundum Pliniũ naturalis mun-
di hiſtoriæ lib.24.c. 17. Magi & illi qui magos inſequuti ſunt.ſ.
Pythagoras & Democritus, quaſdam herbas mirabiles in ſuis
voluminibus poſuerunt, & de ipſis effectus mirabiles narraue
runt. Vnde ait idem Pythagoras ꝙ menais herba eſt quæ de-
cocta cum vino valde valet, contra venena. protinus.n. ſanat
ictus ſerpentum,ſi vulnera foueantur. Mirum eſt tamen ꝙ iſta
herba quæ contra venenum proficit, eſt ſe tangentibus vene-
noſa,quia ſi iſta herba in terra effuſa fuerit, & aliquis deſuper
veſtigium impreſſerit, vel ea reſpeſſus fuerit, aut eam tetige-
rit,inſanabiliter venenatus erit. Monſtrifica inquit natura ve-
neni,præterquam contra venena. Simile videtur de aconito. vi
de infra eo.ca.73. §.17. Iſta poſſunt applicari contra hypocri-
tas,qui in ſe ſunt venenoſi & mali, tamen valent contra vitio-
rum venena, quia.ſ.iſti verbis & exemplis prædicationibus &
doctrinis a morſibus ſerpentum.i.a te͂tationibus demonũ alios
ſanant,veruntamen ſi quis eos reſpexerit.i. ſi quis ſecreta facta
eorũ inquiſiuerit,& eos tetigerit,& imitatus fuerit, ipſum ſpi-
ritualiter inficient & occident. Venenati ergo ſunt iſti præter-
quam contra venenum,quia.ſ.iſti ſunt qui vitioſè & venenoſè
viuunt,& tamen venena vitiorum prędicando,docendo & lo-
quendo annihilant & conſumunt. Ideo bene præcipitur Matt.
23. Quę dicunt facite, quæ autem faciunt, nolite facere. Vel
dic de Paulo:qui venenum primo fuit omnibus,& in alijs ve-
nenorum & vitiorum extitit productiuus,poſtea ſanatiuus.ad
Rom.5. Vbi abundauit delictum,ibi ſuperabundauit & gratia.
quod etiam videmus de multis doctoribus, qui mira remedia
contra vitiorum venena dicunt & docent:eorum tamen opera
& exempla quæ mala ſunt,alios inuenenãt. Matt.23.illud præ-
dictum:Dicunt.n.& non faciunt. Ita ꝙ de iſtis poteſt exponi il
lud prædictum:Vbi abundauit &c. quia.ſ.vbi abundauit deli-
ctum quantum ad vitam,abundauit gratia quantum ad doctri
nam,quia breuiter aliqui habent doctrinam,& non vitam,ali-
qui vitam,& non doctrinam, alij vtrunque alij neutrum 1. ad
4 Co.12. Diuiſiones gratiarum ſunt. ¶ Secũdum Pythagorã ibi-
dem aproxis eſt herba cuius radix ignes concipit e longinquo,
quia.ſ.ſi illi radici ignis oſte͂ditur, ſtatim è longinquo in ipſam
proſilit,ita ꝙ radix realiter inflammatur.ſed iſtud expone ſicut
ſupra.eod.li. cap. de mirabilibus ignium, vbi de naptha ponitur
ſimile. De iſta tñ aproxi dicit ide͂ Pythagoras ꝙ morbi qui ea
florente humano corpori accidunt,dato ꝙ ſanati ſunt,quando
tamen florere eam contingit,admonitionem eorũ ſentiunt quã
etiam dicit frumenti & cicutæ ſimilem conditionem eſſe. Iſta
poſſunt applicari ad reſiduũ tentationis,quia.ſ.ſi florente apro
xi.i.ſi ea flore & pulchritudine alicuius perſonę, & maximè
mulieris, inſurrexerit tentationis morbus,dato ꝙ aliunde ſane
tur & refrigeretur morbus huius tentationis,ſi tamen iſte flos
.i.iſta perſona florida rurſus floreſcendo.i. arridendo & blan-
die͂do appropinquat ſtatim eius dictis tentationis morbum re
cuperat,& per contactum ſocietatis & familiaritatis ſtatim ef-
ficitur ꝙ tentationem quæ receſſerat,homo ſentiat. Eccleſ.13.
Qui tetigerit pice͂,inquinabitur ab ea. Vel dic ꝙ flos eſt mun-
dana gloria. Eſa.40. Omnis gloria eius ſicut flos agri. Iſta ergo
circa hominem florente,contingunt quandoque homini mul-
ti morbi ſpirituales.ſ.ſuperbia,auaritia, luxuria, &c.quæ pro
certo dato ꝙ quandoque ſanentur & ceſſent,ſi tamen flos mũ-
danæ proſperitatis & gloriæ eis refloreſcat & applicetur,mor-
bi iſtorum vitiorum iterum ſentie͂tur & redibunt. ¶ Item De-
5 mocritus (ſicut dicitur ibidem) dicit in marmoribus Arabiæ
perſico latere naſci herbam eximij coloris,dictam marmariti-
dem,qua vtuntur magi(vt ait)in inuocatione deorum. Dicit
etiam Achemenidon eſſe herbam coloris electri, quæ ſine fo-
lijs naſcitur in Tardaſtilis Indiæ, quæ ſceleratis hominibus in
vino datur, & ea potata per varias numinũ imaginationes ita
cruciãtur,quòd neceſſario compulſi crimina de quibus ſuſpe-
cti ſunt confitentur. Eandem autem hippophoruadem appel-
lant,quoniam equę præcipuè caueant eam,& ibidem Theom-
brotion herbæ cuiuſdã meminit pauonis picturis ſimilis,odo-
re eximio,quam reges Perſarum in vino potãt, & virtute eius
mentis ſtabilitatem & iuſtitiam ſe acquirere putãt. Procul du-
bio tales tres herbæ videntur eſſe tres ſpirituales virtutes, vi-
delicet humilis oratio,timoroſa cõtritio, verax perfectio,quia
pro certo oratio & humilitas ſunt ſicut marmaritis, eo ꝙ viri
firmi & marmorei.ſ.viri ſancti, iſta herbam nobis protulerũt,
quia.ſ.debemus vti ad deorum.i. Dei & ſanctorum inuocatio-
nem. Contritio vero eſt ſicut Achemenidon, quæ valet ad ex-
torquendum a ſceleratis confeſſione͂, quia profecto ſi quis pec
cator herbam cõtritionis cum vino ſpei & conſolationis bibe-
rit,timore & imaginatione numinum.i. Dei & angelorum ita
terrebitur, vt crimina ſua per confeſſionem dicere compella-
tur. Veritas vero & ſanctitas valẽt ad ſtabiliendum mentem &
inte͂tione͂,& ad faciendũ iuſtitiam & rõnem. Valet ergo humi
litas ad inuocandum Deum. Iudith.9. Humilium tibi placuit
deprecatio. Item valet timor & contritio ad confeſſionem ex-
torquendum,quia timor domini expellit peccatum. Eccleſi.1.
Item valet veritas & conſtantia ad mentem & iuſtitiam ſtabi-
liendum. Prouer.4. Omnes viæ tuæ ſtabilientur. Vel dic ꝙ iſta
herba mentem ſtabiliens eſt prudentia. Prouer.3. Stabiliuit cę
los prudentia.vel gratia.ad Heb.13. Optimum eſt gratia ſtabi
lire cor. Iſtę.n.ſunt virtutes quæ ſunt per bona opera picturã-
tę,& quæ miro odore bonæ famæ vndique ſunt diuulgatę. Vel
dic ꝙ talis herba eſt Chriſtus,cõuerſatione pictus,& fama vul
gatus,quia.ſ.ſi in euchariſtia vel per deuotione͂ recipitur, me͂s
in bono propoſito ſtabilitur.pſal. Panis cor hominis cõfirmet.
¶ Item ibidem.ſ. lib.24.c.17.per eundem dicitur ꝙ adamantis
herba eſt Armeniæ cappadociæque alumna,ſic dicta,eo ꝙ cõ- 6
teri nequeat,quæ tantę eſt virtutis(ſicut ait) ꝙ ſi eam admoue
ris vel applicueris ad leones,ipſos reſupinatos cum hiatu laxo
videbis. Virtꝰ.i.eius leones,fatigat,& eos ſuperat & caſſat. Ta-
lis herba eſt virtus patientiæ, quæ conteri non poteſt aut vin-
ci,quia.ſ.ipſa non vincitur, imo vincit.vnde. Patientia vincit
malitiam. quia pro certo iſta habet virtutem leones vincendi
.i.mundi ſuperbos & principes mitigandi. Prouer.25. Patien-
tia lenietur princeps. Quia pro certo ſæpe fit quòd ira diuitum
quæ per potentiam non vincitur,reſponſione molli frangatur,
& patientia ſuperetur. Prouerbi.15. Reſponſio mollis frangit
iram,ſermo durus ſuſcitat furorem. Iſta etiam dici poſſunt de
fide & conſtantia martyrum,quæ nunquam vinci nec frãgi po
tuit,quinimo ipſos leones.i. mundi tyrannos feſſos & defatiga
tos proſtrauit.ad Hebr.11. Sancti per fide͂ vicerunt regna &c.
Sequitur:Obturauerunt ora leonum. Vel dic quòd eſt diuina
gratia vel humilitas,quę leones.i.demones vincit. ¶ Item dicit
ibide͂ Democritus (ſicut recitat Plin.) ꝙ eſt herba dicta Aria- 7
nus,quæ in Arianis.i. in patria gentis Arianæ Indiæ contermi
na naſcitur,de qua ſupra dictũ eſt,cuius igneus color eſt, quæ
ſi ſole exiſtente in leone colligitur, ligna quæ ipſa & oleo per-
uncta fuerint, continuè accendũtur. Iſta herba ſignificat cõ-
cupiſcentiã carnalem,quæ coloris eſt ignei,pro eo quòd igneã
habet conditionem & naturam, quia pro certo iſta eſt quæ ſi
oleo deliciarum adiuncta fuerit, ſtatim lignũ quod inde perũ-
ctum eſt.i.perſona talibus delibuta,ardore libidinis inflamma
tur,maximè quando ſol eſt in leone.i.quãdo ſol, hoc eſt dictu,
claritas ſcientiarum, & leo.i.ſuperioritas potentiarum eidem
ſuffragatur,quia breuiter iſtud eſt verum,quòd lignũ ſeu per-
ſona quando oleo mundanæ proſperitatis cum hac herba car-
nalis concupiſce͂tiæ in leone ſecularis pote͂tiæ & claritate mun
dialis ſapientiæ inuncta fuerit,ipſam ignis iracundiæ,auaritię,
vel luxuriæ faciliter inflammabit. Mens.n. humana eſt coloris
ignei quantum ad mala deſiderandum, & ideo tales ignes faci
liter concipit, & animam miſeram vitijs concremat & accen-
dit. Eze.15. Filij hominis quid fiet de ligno vitæ?&c. Sequitur.
Lignum vitis inter ligna ſiluarum dedi igni ad deuorandum.
Vel dic ꝙ lignum.i. anima vel perſona quæ herba ignea cupi-
ditatis et oleo voluptatis inungitur,in die iudicij quando ſol iu
ſtitiæ Chriſtus in leone.i.in feruore iuſtitiæ apparuerit, infer-
nalibus ignibus accendetur. Ezec.15. De igne egredientur, &
ignis conſumet eos. Vel dic ꝙ herba arianis eſt doctrina arria
norum, qua pro certo qui fuerint vncti,finaliter erũt igne cre-
mati æterno. ¶ Item ibidem Democritus.ſ.naturalis mundi hi-
ſtoriæ li.24.c.17.dicit ꝙ in loco vbi hyena beſtia vrinauit,her 8
ba quæ dicitur Therionarca,in Myſia & cappadocia naſcitur,
cuius virtute oĩs fera torpeſcere comprobatur. Talis eſt mors:
quã hyena.i.diabolus vrina tentationis & malitiæ in ſeculo ge
nerauit,quia ſicut dicitur Sap.2. Inuidia diaboli intrauit mors
in orbem terrarum. Iſta.n.eſt quæ omnes feras.i.omnes homi-
nes quamquam ferociſsimos facit torpeſcere, & ipſos inſenſi-
biles & immobiles facit eſſe. Exo.15. Fiant immobiles quaſi la-
pis.

pis. Vel dic ꝙ talis herba eſt vitium negligentiæ vel pigritiæ,
quod.ſ.hyena.i. diabolus nobis mingit, quia pro certo nullus
eſt adeo velox ad bona opera, qnin efficiatur lētus & torpidus
ſi therionarca negligentiæ ſit afflatus. Vel dic ꝙ talis eſt timor
mortis, quam qui bene attendit, languens & tutpidus ſemper
erit, & a leuitate & diſſolutione ſeculi abſtinebit. Bene ergo di
citur Eccl.7. In omnib⁹ operib⁹ tuis memorare nouiſsima tua,
9 & in æternum non peccabis. ¶ Item idem ibidem ait quòd in
Æthiopia eſt herba dicta ophinſa, q̃ liuida & difficilis eſt aſpe-
ctu, cuius mirabilis eſt virtus ad imprimendum terrorem ſer-
pentum. Si quis.n.iſtam herbam potauerit, præ terrore ſerpē-
sum ita terrebitur, ꝙ mortem ſibimet propinabit. Et ideo (vt
ait) iſtam herbam coguntur ſacrilegi bibere, vt.ſ. ipſimet & ti-
more ſerpentum territi mortem ſibi velint conſciſcere vel in-
ferre. vinum tamen palmeum.i.quod de fructibus palmę liqua
tur, imaginationem temperat, atq; hominem ſanat & liberat.
Talis herba videtur eſſe deſperatio, cuius aſpectus eſt liuidus
& triſtis, quia pro certo iſta eſt qua potata & in mente conce-
pta, miſer peccator timore ſerpentum.i. timore demonum vel
tyrānorum vel mundi infortuniorum taliter affligitur, ꝙ mor-
tem corporalem ſibi quandoque conſciſcere comprobatur.
Æthiopes igitur.i.demones quando aliquem ſacrilegum pec-
catorem temporaliter & æternaliter occidere volunt, ophiu-
ſam deſperationis ipſum potare faciunt, & ſic per eiuſdē ma-
nus nepharias hunc occidūt. Exēplo Neronis, qui manu pro-
pria ſe occidit. Peccator.n. ſua manu propria ſe perimit, q̃ñ
pro ſuis malis operibus perpetuo damnatur. Tales.n. dicere vi
dentur illud Iob 7. Deſperaui, nequaquam viuam vltra iā. Ve-
runtamen vinum conſolationis & dulcis monitionis tales adiu
uat, & illum horrendum timorem tollit, ipſosq; ad ſpē reuocat
20 atque ſanat. Pſal. Vinum lętificat cor hominis. ¶ Item ibidē di-
cit Democritus ꝙ Thalaſſeglē herba ęque naſcitur circa Indū
fluuium, quæ alio modo dicitur potamautis, qua potata homi-
nes lymphantur.i.lymphatici efficiuntur. Theangelis etiā her
ba eſt quę in libano & Cretę montibus in babylonę & ſuſis na
ſcitur, qua potata magi diuinare dicuntur. Tales duæ herbæ vi
dentur eſſe duo ſpiritus quos in hoc mundo ſpiraſſe cognoſco
.ſ.ſpiritus malignus, & ſpiritusſanctus, quia pro certo ſpūs ma-
lignus ſolet illos quibus aſpirat, lymphaticos facere, ſenſu &
ratione priuare, mentem excœcare, inutilia facere loqui & cla
mare, ſicut patet de hęreticis, necromanticis, & de illis qui cū
diabolo familiaritatem contraxerunt, & etiam de falſis philo-
ſophis, qui multa falſa ac inutilia dixerunt. de quibus Hier. 23.
Prophetæ falſo vaticinantur. Spiritus autē ſanctus facit econ-
trario. eſt.n. ſicut herba theangelis, quia pro certo illi qui iſto
potati ſunt & imbuti, prophetādo vera diuinant, & ſecundū ꝙ
ſpiritusſanctus dat eloqui illis, vera pronunciant atque clamāt.
2. Petr. 1. Spirituſancto inſpirati locuti ſunt Prophetæ. Vel dic
quòd prima herba ſignificat ſcientias ſeculares, quæ.ſ ſuos fa-
ciunt lymphaticos.i. præſumptuoſos & ſpiritualiter fatuos, ſe-
cunda autem ſignificat ſacram ſcripturam, quæ ſuos facit pro-
11 phetas & ſapientes & gnaros. ¶ Democritus docet hic vnam
confectionem quæ lętitiam generat.. Ad quod etiam dicit va-
lere herbam bactricam quæ dicitur gelotophyllis ſeu proto-
media. quæ in exhilarando apud reges obtinet principatū. Do
cet inſuper aliam confectionem quæ ad liberos bonos, animo-
ſos, pulchros & elegantes generandum diſponit, ſed de hac ni
hil ad præſens. Dicit idem herbā eſſe Eothoridē, cuius aſper
ſione è vino feritas omnium animalium mitigatur. Dicit etiā
eſſe aliam herbam dictam anacampſerotem, cuius tactu reui-
uiſcunt amores. Tales herbæ ſpirituales ſunt in eccleſia. Ibi.n.
eſt herba lętificatiua.ſ. ſpes. herba feritatis mitigatiua.ſ.patien
tia. herba amoris excitatiua.ſ.fidelitas. Potu.n. ſpei animus ex-
hilaratur, adhibitione patientię aliorum feritas mitigatur ta-
ctu & agnitu fidelitas & bonæ ſocietatis amor & charitas ex-
12 citatur. ¶ Item ſecundum Plin. ibidem. Apollodorus dicit eſſe
quandam herbam dictam Eſchynomenem, cui ſi manum ap-
poſueris, folia contrahit & claudit. Sic verè debet facere quę-
libet virgo vel quælibet etiam perſona caſta, quia .ſ. tactus &
amplexus humanos debet fugere, & ſe per diligentem cuſto-
diam claudere, foliaque & flores exterioris ambitus & ſuæ flo
ridæ pulchritudinis abſcondere & velare. Eſa.66. Intra in cu-
biculum tuum, claude oſtia tua ſuper te. dicens cum illa beata
virgine Agatha, Cecilia vel Agnete. Recede à me pabulū fa-
cinoris, fomes peccati &c. Vel dic ꝙ tales ſunt ſuperbi, qui ta
ctum vel ſocietatem aliorum dedignantur & refugiunt, ſeque
ab aliorum familiaritate contrahunt & recludunt. quod maxi
mè de quibuſdam religioſis apparet, qui alios refugiunt, ipſoſ-
que indignos tactu & ſocietate ſua reputant, & ſe ab eis tāquā
ab immundis indignanter retrahunt atque claudunt, dicentes
illud Eſai.66. Recede a me, non appropinques mihi, quia im-
mundus es. ¶ Secundum Pli. li. 24. c. 18. Eſt herba qua ad vocē 13
nihil præſtantius, quæ dicitur Eriphia. Item eſt lanaria herba,
quæ ouibus ieiunis data, lac abundantiſsimè multiplicat. Item
lactoris herba eſt plena lacte, qđ deguſtatum vomitionea con
citat. Item herba militaris infra quinque dies vulnus ferro fa-
ctum ſanat. Stratiotes herba eſt Ægypti ea nili inūdatione na-
ta, quæ vulnera refrigerat, ſacros ignes extinguit, ſanguinis flu
xum mirabiliter ſiſtit & ſedat. Tales herbæ ſunt in eccleſia ſpi
ritualiter intellectè.ſ eriphia, hæc eſt deuotio, quæ vocem ora-
tionis clarificat. Lanaria dicta a lana, quæ calorem fouet.i.cha
ritas & compaſsio, quæ lac pietatis in ouibus ieiunis.i. viris ab-
ſtinentibus multiplicat. quod maximè debet eſſe in quadrage
ſima, vbi cum ieiunio debet lac elemoſynarum intereſſe. Mi-
litaris.i.Chriſti militiæ & ſuæ paſsionis conſideratio, & maxi-
mè quando ſibi iungitur ſpatium quinque dierum. i. quinque
ſuarum plagarum recordatio, vulnera peccatorum ſanat, &
plagas tribulationum ex concepta patientia mitigat. Stratio-
tes autem.i. abſtinentia ignes concupiſcentiæ temperat, fluxū
vero ſanguinis carnalitatis ſedat, quia breuiter iſta ſunt vera
quòd deuotio clarificat & gratam facit vocem orationis, cha-
ritas & dilectio faciunt abundare lac .i. dulcedinem elemoſy-
nę et cōpaſsionis: Chriſti paſsionis memoratio ſanat vuln⁹ do-
loris impatiētiæ & deſperationis, abſtinētia aūs ſiſtit fluxū car-
nalis infectionis & ſanat ignē cōcupiſcētiæ & malæ affectionis.
Iſtę ſunt quędā herbæ ſpūales & medicinales, de quib⁹ dicitur
Eccl. 38. Altiſsim⁹ de terra creauit medicinā, & vir prudēs nō
abhorrebit eam. ¶ Item idem Pli. li. 25. c. 2. dicit ꝙ herbarū vi- 11
res mirabiles multi primitus deſcripſerunt.ſ. Orpheus, Heſio-
dus & Homerus. Pythagoras item ſapientia clarus librum de
effectu talium herbarum compoſuit, earumq́ue inuentionē &
originem dijs immortalibus aſsignauit. Compoſuit etiā de his
librum Democritus, perſidia, Arabię Æthiopię, & Ægypti per
uagatis magis. Talibus ergo ita attonita fuit antiquitas, vt Xan
thus hiſtoriarū ſcriptor poneret incredibilia quæ ſequuntur.
Dicitur ergo ibidem quòd plerique exiſtimāt nihil eſſe quod
non herbarum vi poſsit effici, ſed plurimas earum eſſe inco-
gnitas. Vnde ait quòd Xanthus hiſtoriarum ſcriptor narratiuè
poſuit quòd per virtutem cuiuſdam herbæ quæ balis nomina
tur, quidam dracunculus occiſus, dicta herba fuit apparenter
reuocatus ad vitam. Quidam etiam vocatus Tillon quem dra
co occiderat, pèr eandem herbam reſtitutus eſt ſaluti. Iuba &
virtute cuiuſdam herbæ tradit hominem reuocatum ad vitā.
De eadem etiam herba credit Theophraſtus (ſecundū Demo
chritum) quòd iſta ſit illa quæ cuneum a paſtoribus infixū vio
lenter extrahit, de qua ſupra capitu. de aue pico tetigi compe-
tenter. Si iſta vera ſunt, alludere videntur illis quæ dicūtur de
Medea, quòd.ſ. patrem Iaſonis occiderit & decoxerit, & deco-
ctum ad vitam & iuuentutem reuocauerit. Igitur ſupponendo
quòd iſta ſaltē Deo fuerint poſsibilia, poſſum⁹ exponere & di-
cere quòd balis ſignificat allegoricè Chriſtum, qui.ſ. tantę vir
tutis fuit, quòd per ſacramenta incarnationis & paſsionis ſuæ
multa mirabilia nobis fecit, quia.ſ. per iſtum & dracūculus &
homo mortui. i. peccator & iuſtus morte pœnæ infernalis &
culpæ horribiliter proſtrati, ſpiritualiter reuixerūt, & etiā qui-
dam eo apparente in limbo, ad vitam corporaliter redierunt,
ſicut dicitur ꝙ multa corpora ſanctorum cum eo ſurrexerunt:
quia pro certo iſte eſt cuius virtute vectis & cuneus quo clau-
debatur inferni ianua, fuit fractus, & ſanctis ad exeundum adi
tus reſeratus, ita quòd pater dicere potuit Chriſto illud Eſai.
49. Seruaui te, & dedi te in fœdus populi mei, vt ſuſcitares mi
hi terram, & poſsideres hęreditates. vt diceres his qui vincti
ſunt exite, & his qui in tenebris ſunt, reuelamini. Vel dic
quòd talis herba eſt pœnitentia, quæ per culpam mortuos,
& a diabolo per tentationes occiſos, ad vitam gratiæ reuo-
cat, & cuneum, id eſt obſtructoram obſtinationis & deſpe-
rationis reſerat & dilatat. vnde iſta eſt quæ dicit Eſa.45. Portas
ęreas conterā &c. Iſta etiam eſt quæ dicit peccatori illud Ioā.
11. Lazare veni foras. ſequit. Et reſedit qui fuerat mortuus &c.
Vel dic ꝙ talis herba eſt charitas, quæ vitam gratiæ reſtituit
peccatori 1. Ioan. 3. Tranſlati ſumus de morte ad vitam, quo-
niam diligimus. ¶ Pli. li. 25. c. 2. ad oſtendendum quòd multa-
rum

rum herbarum proprietates per reuelationes ſuperiorum fue
rint habitę, dicit ibidem ꝙ morſus canis rabidi, pauorem aquę
& omnis potus odium afferens vſq; ad illos annos fuerat inſa
nabilis, ſed mater cuiuſdã in prætorio militantis vidit in quie-
te radicem ſilueſtris roſæ cynorhodon appellatam, ſibi pro re
medio oſtenſam, quam filio ſuo in lacte bibendam dedit, & ſic
ſanitatem recepit. Idem autem Pli. ait ſe cum hæc in Romano-
rum exercitu in hiſpania referrentur, in quodam milite a cane
admorſo, & iam aquas abominante, dictum remedium exper-
tum fuiſſe, & militem ſanum factũ vidiſſe. Sic vere morſus ca-
nis rabidi diaboli & tentationes eius malitiæ, vel etiam mor-
ſus Adę in pomo, propter quem omnes fuimus inuenenati, in-
ſanabiles fuerunt, quouſque roſæ ſilueſtris. i. crucis Chriſti re-
media aduenerunt, verum quia mater noſtra ſynagoga in per-
ſona prophetarum (diu eſt) ſomniauerat de iſto remedio, ideo
ipſamet Chriſtum occidendo ipſum voluit experiri, ſicque fa-
ctum eſt ꝙ genus humanum taliter admorſum, virtute huius
roſæ. i. crucis aſperæ & ſpinoſæ, & roſei ſanguinis Ieſu Chriſti
(quæ crux roſa ſilueſtris dicebatur, pro eo ꝙ adhuc a nemine
colebatur, fuit ſanatum, & a vitiorum veneno, & a morſus Adę
veneficio liberatum. Hodie etiam quoties diabolus aliquem
per tentationem momorderit, ita ꝙ aquam gratiæ & doctrinæ
deteſtetur, pro certo ſi radicem roſæ ſilueſtris. i. ſi memoriam
16 crucis Chriſti cum lacte deuotionis biberit, ſanus erit. ¶ Plin.
ibidem recitat ꝙ homerus doctrinarum & antiquitatis parẽs
tradit ꝙ Helena docuit ꝙ Nepenthes obliuionem triſtitiæ &
veniã generabat, fuitq; ab Helena mortalibus propinatum. Ta
lis herba ſeu confectio eſt charitas, quia pro certo iſta eſt quæ
chriſtianũ facit iniuriæ & miſeriæ obliuiſci, & veniam vel in-
dulgentiam facit alijs impartiri. vnde de ſpe cœleſtis glorię di
17 citur Prouer. 31. Bibant, & obliuiſcantur egeſtatis ſuæ. ¶ Item
ibidem. c. 3. dicit ꝙ in Germania trans Rhenum vbi Cęſar ger
manic⁹ caſtra poſuerat, in maritimo tractu fons aquæ erat dul
cis ſolus, cuius tanta erat peſtilentia, ꝙ qui de illo bibebãt, den
tes infra biennium amittebant, compages etiam genuum ſol-
uebantur. Sed inuentum eſt remedium. ſ. herba quæ britanni-
ca vocabatur. Talis fons videtur mundi proſperitas, quæ. ſ. den
tes qui maſticant. i. diſcretionem eradicat, compages etiam ge
nuum. i. fortitudinem diſſoluit & eneruat, niſi forte adſit her-
18 ba diuinæ gratiæ quæ ſuccurrat. ¶ Teſte Democrito (quãquã
hoc Pli li. 26. c. 4. non approbet) herba æthiopis ſtagna & flu-
mina deſiccat coniectu, tactu vero clauſa omnia aperit & reſe
rat. herba achemenidæ coniecta in aciem hoſtium, trepidant
agmina, ac terga vertuntur. Herba vero latace ſolita a regibus
Perſarum dari legatis, quocunque homo venerit, omnium re-
rum copiam & abundantiã procurat. Sic vere ſpiritualiter di-
co ꝙ æthiopis eſt abſtinentia, quæ flumina & ſtagna carnalita-
tis ſolet deſiccare. Pſal. Abierunt in ſicco flumina. Vel dic ꝙ
iſta herba eſt cõfeſſio, quæ clauſa oris oſtia ſolet reſerare. Ecc.
Aperiet os ſuum in confeſſione. Achemenis eſt conſtantia hu
militas, ſeu patientia, quæ hoſtes temporales & ſpirituales ſo-
let ſuperare. Eccleſ. (ſecundam aliam litteram) Patientia vin-
cit malitiam. Latacæ eſt charitas ſeu ſufficientia, quæ bona om
nia facit abundare. ad Philip. 4. Habeo autem omnia, & abun-
19 do. ¶ Secundum Pli. lib. 26. c. 15. Si quis viator ladanum, eleli-
ſphacum & artemiſiã alligatas portauerit, negatur laſsitudinẽ
ſentire. Idem dicit de neruis crurium gruis. Sic vere martyres
& ſancti quia tres herbas. i. tres virtutes theologicas. ſ. ſpem, fi-
dem, charitatem habuerunt, nunquam fatigari laboribus exti-
terunt, imo vſq; ad mortem pro iuſtitia certauerunt. ad Hebr.
12. Non fatigemini animis veſtris.

De Mirabilibus in Natura lapidum. Cap. 70.

1 LAPIDES etiam ſunt aliqui mirabiles, præter
illos qui ſuperius lib. 11. ſunt deſcripti. Vnde no
ta ꝙ ſm Pli. lib. 2. c. 98. multa ſunt per mundum
loca quæ quaſdam proprietates mirabiles habe
re noſcuntur, quarum non eſt facile rationẽ red
dere, cum id a ſecreta natura naſcatur. Dicit er-
go inter cætera ꝙ iuxta templũ Veneris quod eſt in inſula Pa-
pho, quædam ęrea eſt vbi non impluit. Ibidem etiam in oppi-
do Troadis iuxta ſimulachrum Mineruæ relicta ſacrificia non
putreſcebant. Ibidem etiam circa Aſſon lapis naſcitur qui ſar-
cophagus dicitur, in quo omnia corpora conſumuntur, in tan-
tum (vt ait Iſidorus) vt intra 40. dies omnes carnes & oĩa oſſa
præter dentes inueniãtur abſumpta, ſicut etiam ponit Vincen-
tius in ſuo ſpeculo naturali. Tali ergo lapide (vt ait Iſidorus)
ſolebant in ſepulchro corpora condi, vt cito poſſent ſine putre
factione corrumpi. Pli. autẽ li. 36. c. 17. per omnia dicit idẽ. In
taurorum etiam peninſula terra eſt in ciuitate Paſmo, de qua
omnia vulnera ſanãtur. Talia loca priuilegiata videntur ſigni-
ficare in mundo multa genera perſonarum, quia quidem ſunt
ſicut area quæ eſt in inſula Papho, quia. ſ. dato ꝙ ipſi ſint iuxta
phanum veneris. i. in mundo iuxta venereos & luxurioſos, ipſi
tñ per caſtitatem ſicci ſunt, & pluuiam carnalitatis & luxuriæ
non ſentiũt aut incurrũt, ſicut de multis virginibus apparuit,
quæ caſtè inter incaſtos vixerunt, figuratæ in vellere Gedeo-
nis, quod ſine rore ſiccum permanſit, & tota terra circumiacẽs
humida facta fuit. quod. ſ. ad beatam virginem poteſt applica-
ri, quæ pluuiam carnalitatis non ſenſit, & tamen circa eam to-
tus mundus iſta pluuia immerſus fuit 2. Reg. 1. Montes gelboę
nec ros nec pluuia deſcendat ſuper vos. Item quidam ſunt qui
non putreſcunt per vitia, & iſti ſunt Mineruę ſacrificia (quæ
dea ſapientiæ dicebatur). i. illi qui ſapientiæ dedicantur, & qui
ſibi mentaliter conſecrantur, quia pro certo illi qui ſapiẽtiam
ſequuntur & diligunt, faciliter per vitia non putreſcunt. Pſal.
Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Item quidam
ſunt ſicut lapis ſarcophagus, & iſti ſunt boni iuſtitiarij, quia. ſ.
corpora & carnalitates iniquorum conſumunt, & eos mediãte
iuſtitia circuorodunt. Iob 33. Conſumpta eſt caro eius a ſup-
plicijs. Item quidam ſunt qui vulnera criminum aliorum me-
dentur, & iſti ſunt confeſſores, qui. ſ. ſunt medicinæ & medici-
aliorum, dicentes illud Hie. 30. Obducam cicatricem tibi, & a
vulneribus tuis ſanabo te. Vel dic ſi vis ꝙ illi qui ſunt area pha
ni veneris. i. illi qui veneri ſunt ſubiecti. ſ. luxurioſi, nunquã plu
uiam diuinæ gratiæ ſeu etiam bonæ doctrinæ recipere volũt,
quinimo præ cæteris peccatoribus ſicci & indeuoti perſiſtũt.
Iſti. n. ſunt qui ſermones vix volunt audire, & ſanæ doctrinæ
conſentire. Eſai. 5. Nubibus mandabo deſuper ne pluant ſuper
eam. Vel dic etiam idem generaliter de omnibus qui ſunt in
area iuxta templum. i. in ſtatu eccleſiæ vel religionis. Vel dic
etiam ꝙ pluuia ſignificat refrigerium gloriæ paradiſi, quæ. ſ. ta
les nunquam refrigerat aut humectat. vel dic ꝙ ſarcophagus
ſignificat memoriam mortis, & lapidem ſepulchri, qui etiam
a pleriſque ſarcophagus nominatur. Vel etiam abſtinentiã cor
poralem, quia pro certo nihil adeo carnem. i. carnalem cõcupi
ſcẽtiam deuorat, ſicut mortis memoria, & ſicut cum homo de
ſarcophago ſuo cogitat atque penſat, & maximè cum per 40.
dies quadrageſimę abſtinendo ſe macerat atque domat. Iſta ẽt
ſunt quæ calciamenta. i. finalem pœnitentiam, lapidea faciunt,
inquantum perſeuerantiam firmam & durabilẽ reddũt. Deut.
33. Ferrum & ęs calciamentum eius. Terra etiam alia poſt pœ
nitentiam ſeu humilem mortis memoriam deſignare, quæ pec
catorum vulnera ſolet obſtruere & ſanare. Allega vt ſua. Vel
dic ꝙ ſarcophag⁹ eſt luxuria vel mala mulier, quæ corda quã-
tumcumque dura. i. homines quantũcunque ſolidos, duros cõ-
ſtantes & ſtabiles deſtruit, & gratiam, ſcientiam & famam bo-
nam, & etiam perſonam in eis annihilat & conſumit. Micheæ
1. Conſumentur montes ſubtus eum. ¶ Itẽ idem li. 2. c. 98. di- 2
cit ꝙ iuxta fluuium Indum in India duo ſunt montes quorum
vnus ferrum attrahit & tenet, alius autem ferrum fugat & re-
ſpuit. Igitur ſi ſit ferrum in calciamento tuo, nunquam poteris
a primo retrahere, nec in ſecundo collocare vel imprimere.
Iſti duo montes, ſignificant duos ſtatus. ſ. ſtatum religionis &
perfectionis, vel etiam ipſum Deum vel ſtatum ſupernę man-
ſionis, qui ferrum. i. metalla & pecunias reſpuere noſcuntur, &
ſtatum mundi & mundanos, qui ipſas diligere, retinere & at-
trahere comprobantur. Igitur ſi pes tuus. i. affectio tua, in cal-
ciamento cordis ferat ſecum ferrum. i. amorem pecunię, metal
lorum & diuitiarum, nũquã pro certo poteris ipſum ponere
et imprimere ſuper rupem quæ reſpuit ferrum. ſ. ſuper Chri-
ſtum, & religionis ſeu perfectionis vel æternæ gloriæ ſtatum,
quæ reſpuunt diuitias vel metalla, quia pro certo nunquam
ſuper Deum Vel bona æterna vel etiam ſuper montem religio-
nis per bona ſpiritualia pes affectionis ponitur, aut per deſide-
rium & amorem imprimitur, ſi ferro. i. amore diuitiarum tem-
poralium calcietur. Deut. 33. Ferrum & æs calciamentũ eius.
Econtra autem a monte ferrum diuitiarum attrahente & dili-
gente. i. a mundo ipſum retrahere non poteris, ſi ipſum ibi per
amorem poſueris & impreſſeris. Vtile ergo eſt ꝙ pes affectio-
nis noſtræ ferrea calciamenta diuitiarum non habeat, ne forte
mundo per amorem adhęreat, & a paradiſo & Deo per con-
rempium

temptum reſiliat & recedat, quia ſicut ſcriptum eſt Mathe.6.
Nemo poteſt duobus dominis ſeruire.aut.n.vnum odio habe-
bit,& alterum diliget,aut vnum ſuſtinebit,& alterum contem
3 net.¶ Apud cyzicum erat quidam lapis qui fugitiuę dicebatur
eſſe virtutis, ita ꝙ lapis fugitiuus vocabatur. Iſte.n.in portu
ſtabat,ita ꝙ nautæ ei naues alligando, pro anchora vtebantur
eodem.Sed(quod mirum eſt)ſępiſsimè fugiebat, & ad alia lo-
ca ſe inuiſibiliter transferebat,quapropter incolæ ipſum plū-
bo affixerunt,& ne amplius fugeret,adiuncto pondere firma-
uerunt,ſicut ponit Plinius lib.36.ca.15.Dic ſi vis contra apo
ſtatas, qui rectè dici poſſunt lapides fugitiui, quia.ſ. cum ipſi
ſint in portu ſalutis.i.in religionis ſtatu, talesq́ue eſſe debeant
quòd naues,id eſt ſeculares in mundi fluctibus vacillantes,ad
ipſos poſsint exemplariter alligari, & per ſpem & fiduciā an-
chorari, ipſi tamen occulte fugiunt & recedunt, portum re-
ligionis deſerunt,& ad mundum ſe transferunt & accedunt 1.
Reg.25.Hodie increuerunt ſerui qui fugiunt dominos ſuos.
Tales ergo debent onere plumbeo, id eſt dura tribolatione
caſtigari, & etiam ad literam (ſi ſit neceſſe, ne alias fugiant,
ponderoſis compedibus ſtabiliri, vt ſic cum rege Manaſſe in
babylonæ carcerato dicant illud 2. Paralipom.vlt. Allegatus
ſum multo vinculo ferri, & non eſt reſpiratio.. .Vel dic quòd
tales fugitiui ſunt ambitioſi & inſtabiles, qui de ſtatu in ſtatū
de beneficio in beneficium volunt cōtinuè ſe transferre, quia
profecto iſti deberēt plumbo, id eſt diuini timoris pondere ſe
4 firmare.¶ Sicut ponit idem ibidem lib.36.c.18. Theophraſtus
author eſt quòd ebur de terra effoditur,oſſaq́; in terra creſce-
re comprobantur. Dicit enim quendam eſſe lapidem, qui de
natura eſt eboris ſeu oſsis. Alium etiam dicit eſſe de natura li-
gni,& ideo faciliter comburi, & hyemem, imbrem vel ſolem
nō pati,ſed putrefieri & corrumpi. Eſt etiam lapis ebori ſimil
limus dictus Chernites,in quo cōdita corpora nō facile corrū
puntur, & ideo Darius fuiſſe ſepultus in tali dicitur lapide, vt
ſine putredine diutius ſeruaretur. Dicit etiam ibidem.cap.22.
quòd in Arabia & Cappadocia ſunt lapides trāſlucidi,de qui-
bus Nero edificauit templum fortunæ, quod intus ac ſi eſſet
cryſtallinum tranſlucebat. Sic verè de lapidibus ſcilicet ſan-
ctuarij.i.de perſonis eccleſiaſticis aliqui debent eſſe eborei
per candidam caſtitatem, aliqui oſſei per ſolidam firmitatem,
aliqui cryſtallini & tranſlucentes per ſplendidam honeſtatē,
aliqui lignei & inflammabiles per feruidam charitatem. Tem
plum ergo Eccleſiæ claritate fidei vel claritate, id eſt ſama,re
putatione & honore ſplender,pro eo quòd ſplendor lapidum,
id eſt bonarum perſonarum ibi virtualiter lucet.vnde eccle-
ſiæ dicitur Thob.13.Luce ſplendida fulgebis. Sequitur. Bea-
tus ero ſi fuerint reliquiæ ſeminia mei ad videndum claritatē
5 hieruſalem.ex ſapphiro & ſmaragdo edificabitur. ¶ Terobo-
les ſunt lapides formam humanam habentes, & ſe in ſexū ma-
ſculinū & fęmininū diſtinguentes,qui in quodā mōte orientis
inueniunt ſm Phyſiol. Horū igitur proprietas eſt mirabilis,
quia.ſ. quādiu iſti lapides maſculus & fœmina ab inuicem di-
ſtinguuntur,et ſeparati in montis diuerſis partibus commorā-
tur,tam diu ſine igne manere,comperiūtur,verum ſi caſu ali-
quo illi lapides ſimul conuenerint, & maſculus cum fœmina
ſe coniunxerit,ignem continuè euomunt, & inuicem inflam-
māntur, ita etiam ꝙ ligna montis & ſiluarum confinium igne
ſuccenduntur. Secundum aliquos etiam iſti lapides quadā vir
tute naturę ad ſe inuicem appropinquare dicuntur.Re vera ta-
lis lapis videtur ſignificare conditionem humanæ naturæ,quæ
.ſ.in maſculum & fœminam diſtincta eſt, quia pro certo iſtud
verum eſt ꝙ quamdiu homo & mulier ab inuicem ſunt diſtin-
cti,& per ſolitudinē ſeparati,tamdiu ab igne luxuriæ ſunt im-
munes,& ſani remanent atque caſti, veruntamen ſepiſsimè fit
ꝙ illi qui ſolitarij manentes caſti & ſine igne luxuriæ diu man
ſerant, ſi ſe ſimul contigerint, aut inuicem aſſociati conuene-
rint,per luxuriam ſeſe cremant.Ignis.n.luxuriæ occaſione ac-
cepta, ſtatim ſolet prorumpere, & vtrunque concupiſcentijs
inflammare,qui etiam nō ſolum ipſos, imo totam viciniā ſolet
malis exemplis & infamijs concremare.Multum ergo valet ad
caſtitatem ſeruandam vita ſolitaria,multum vero nocent mu-
tuus cōtactus & colloquia.ideo Eccl.9. Auerte faciem tuam a
muliere, quia propter ſpēm mulieris multi perierūt, et ex hoc
quaſi ignis concupiſcentia inardeſcit. Naturale eſt enim iſtis
lapidibus adinuicem appropinquare, & quouſque per luxu-
riam inflammati fuerint, a mali amoris motibus non ceſſare.
Vel dic contra malos cōſiliarios, qui pro certo quando ſimul
conueniunt,tunc malorum conſiliorum ignem euomunt,quo
omnes ſubditos & vicinos per rapinas afficiunt & ſuccendūt.
Vel dic ꝙ tales ſunt detractores litigioſi, qui re vera plus ſo-
lent nocere quando ſunt combinati,quàm quando ſunt ſolita-
rij,tunc.n.ſolent ignem malorum verborum ſimul vomere,&
rixis & contentionibus totam patriam inflammare. Iaco 3.Et
lingua ignis & vniuerſitas iniquitatis conſtituitur in membris
noſtris. Igitur quando in collegio vel in clauſtro ſunt duo la-
pides flammigeri,litigioſi.ſ.& rixoſi, vtile eſt ꝙ prælatus ipſos
ab inuicē diuidat vt ignis ſuæ malitiæ eorū cōbinatione& cō-
ſpiratione ſuccēſus alios nō ſuccēdat. Iſti.n.io rāno figurati vi
dentur:Iudi.9.a quo ſubiectę arbores inflāmarę legūtur &c.vi
de ſopra de ramno. Vel dic contra luxurioſos religioſos,qui ſi
ſimul in vno clauſtro dimittūtur, ſuis malis inductionibus &
exemplis multi alij per luxuriam inflammantur, & ideo cau-
tela eſt tales ab inuicem diuidere, & in diuerſis conuentibus
ſegregare,vt ſic poſsint alij ipſorum malitiam declinare. Mat-
thei.25. Separabit malos de medio iuſtorum. Et in Pſalm.
Non relinquet dominus virgam peccatorum ſuper ſortem iu-
ſtorum,vt non extendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas.

De Ingeniorum mirabilibus. *Cap.71.*

INGENIA & induſtriæ cordis humani poſ-
ſunt etiam inter mirabilia reputari. Vnde nota
ꝙ ſecundum eundem, illi qui currunt verſus oc
cidentem,plus habent de lumine & de die, quā
illi qui ad orientem currunt, & hoc quia primi
cum ſole vadunt, ſecundi vero a ſole recedunt,
& ideo illi ſolent lumen diutius retinere, iſti vero citius per-
dere. Vnde etiam exemplificat de Philonide curſore Alexan-
dri,qui currendo verſus occidentem,mille ducenta ſtadia no-
uē diei cōfecit horis. Et iſta eſt ēt ratio ꝙ eclipſis ſolis diuerſis
locis diuerſis videtur horis. & ēt de igne quē in altis turribus
ſolent accendere ſupra mare, exemplificat ꝙ a parte occiden-
tis videtur hora tertia noctis,qui econtra verſus orientem exi
ſtentibus videtur hora ſexta.Sol eſt Chriſtus,occidens ad quē
ſemper iuit,ſtatus eſt paupertatis,vbi ignis tribulationis abun
dat oriens vero a quo receſsit, eſt ſtatus proſperitatis, vbi ca-
lor cupiditatis redundat. Igitur dico ꝙ illi qui currunt ad ter-
minum mortis,& ad finem & limitem huius vitæ, tutius cur-
runt verſus occidētem paupertatum & tribulationum, quàm
illi qui currunt verſus orientem diuitiarum & honorum, &
hoc quia illi habent ſolem iuſtitiæ Chriſtum comitem, &
lumen veritatis & gratiæ eis influentem, & viam ſalutis oſten
dentem, & ideo cum lumine gratiæ ad mortis terminos per-
ueniunt, & ſic ab introitu ianuæ paradiſi ipſos peccati tene-
bræ non excludunt. Illi vero qui currunt & anhelant ad di-
uitias & orientem honorum mundi,ſolem Chriſtum per pec-
cata deſerunt, nec cum ipſo per virtutes incedunt, imo con-
trarium motum faciunt, & ideo vitiorum tenebræ ipſos citius
apprehendunt, & ſic ad mortis terminum cum die & cum lu-
mine gratiæ non attingunt, & ideo portā paradiſi clauſam in-
ueniunt,& exterius in inferno remanent atque ſiſtunt.Plus.n.
habet de lumine gratiæ ille qui currit ad occidentē.i.qui con-
ſiderat mortis occaſum,quàm ille qui currit ad orientem.i. quā
ille qui anhelat ad clarum proſperitatis ſtatum. Sol.n.iuſtitiæ
Chriſtus ab iſto oriente receſsit,& ad occidentem acceſsit. Be
ne ergo conſulit Apoſtolus Hebr.12. Curramus ad propoſitū
nobis certamen,aſpicientes in auctorem fidei et conſummato-
rem Ieſum.¶ De Ibidibus & cyconijs Ægyptiacis dicit Ioſe-
phus ꝙ Moyſes a Pharaone cū exercitu cōtra æthyopes miſ-
ſus,volens ipſos ſubito præuenire,viam deſerti breuiorem,ple
nam tamen ſerpentibus elegit, & in arcis papyreis Ibides in
plauſtris portari mandauit,quas.ſ.ante exercitum præire fecit.
Iſtas igitur abire permittebant,quæ ſerpentes deuorabant, &
ſic viam exercitui faciebat.ſic igitur Æthiopes inſperato cępit,
& Pharaonis dominio ſubiugauit.Sic verè quando Deus cum
exercitu ſanctorum voluerit venire ad iudicium, pro æthiopi-
bus & pro demonibus debellandis,pręmittet Ibides.i.angelos
qui ſerpentes.i.malos homines de mundi deſerto per ignem
conflagrationis auferent,iuxta illud Matt.13. Mittet filius ho-
minis angelos ſuos, & colligent de regno eius omnia ſcanda-
la,& eos qui faciūt iniquitatem.Sic igitur a Chriſto æthiopes
.i.demones ſuperabuntur, & vna cum ſuis ſerpentibus.i.pec-
catoribus damnabuntur. Vel dic ꝙ Ibides ſignificant Prophe
tas,qui Chriſti & apoſtolorū exercitum præceſſerunt,ſerpen-

tes.i.

tes.i.vitia comederunt.i.ore & verbis condemnaoeront, et viā domino venienti contra æthiopes. i. contra demones parauerunt. Lucæ 1. Et tu puer Propheta altiſsimi vocaberis, præibis .n. ante faciem domini parare vias eius. Vel dic ꝙ antequam Chriſtus veniat in mentem, neceſſe eſt ſerpentes.i. malas cogitationes auferri, & ſibi viam ſpiritualiter præparari. ad quod vtique valent Ibides.i.prædicatores, quia.ſ.ſerpentes.i.peccata aliorum conſumunt, & Chriſto contra æthiopes.i.demones
3 viam præparant & componunt. ¶ De Moyſe dicit Ioſephus ꝙ cum in æthiopiam ad ciuitatem Meroen capiendam acceſſiſſet, filia regis æthiopię allecta forma ipſius, ciuitatem ſibi tradidit, ſub pacto ꝙ ipſam duceret in vxorem. quod factum eſt. Vnde etiam de hoc eſt videtur mētio fieri in ſcriptura Numeri. 12. vbi.ſ.dicitur ꝙ Aaron & maria iurgati ſunt contra Moyſen, propter vxorem ſuam æthiopiſſam. Vnum tamen mirabile dicit ibi Ioſe. ꝙ cum Moyſes in Ægyptum redire vellet, & ſe ab vxore prędicta detineri videret (cum ſapiens eſſet in aſtris) duos anoulos.ſ.vnum qui dabat memoriam, & alterum qui dabat obliuionem cōpoſuit, & vxori annulum obliuionis dedit, anoulum vero memorię ſibi retinuit. Vxor autem ipſius quæ inter ipſos duos acta fuerat obliuiſcens, ipſum libere recedere permiſit. Talem virtutem videntur habere duo fontes qui ſunt in Beotia, quia vnus memoriam ſeruat, & alter obliuionē inducit, ſecundum Iſid. ſicut etiam ſupra de fontibus recitaui. Moyſes poteſt mihi ſignificare Chriſtum, qui a rege AEgypti .i. a Deo patre miſſus eſt ad Æthiopiā mundi, huius vbi abundat æſtus cupiditatis, vbi nigredo malæ cōuerſationis homines decolorat et offuſcat. Regina ęthiopię eſt anima rationalis, quę ſecūdum veritatem, iſtarum creaturarum inferiorum eſt principalis domina & regina. Iſtā ergo Moyſes Chriſtus in baptiſmo deſponſauit, & ſibi in coniugem copulauit, eo tamē pacto ꝙ ciuitatem cordis ſui ſibi daret, & eam regis Ægypti.i.Dei patris dominio ſubiugaret, iuxta illud Prouer. 23. Fili, præbe mihi cor tuū. Chriſtus igitur ad patrem rediens, voluit ipſam annulum obliuionis habere, quia.ſ. voluit ꝙ anima obliuiſceretur omnia quæ prius nouerat.ſ. vitia & carnalitates, ipſe vero annulum memorie retinet, quia.ſ.ſemper vxoris ſuæ animæ recordatur, & niſi per ipſam ſtet, ſemper ad amorem ipſius inclinatur, dum tamē omnia quæ ipſa prius didicerat, obliuiſcatur. & ideo iſti reginę videtur Dauid in pſal. dicere. Audi filia & vide, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui. Vel dic ꝙ annulus quem iſta accepit, eſt mundi proſperitas, quam quandoque Chriſtus animæ chriſtianæ concedit, annulus vero quem ipſe retinet, eſt perfectus amor & charitas, quia procul dubio ſæpe fit ꝙ anima per Chriſtū redempta & deſponſata, & ab ipſo annulo obliuionis.i. bonis huius ſeculi ſubarrata, ipſum per peccatū obliuiſcitur, ipſe tamen ſemper de ea recordatur, dato ꝙ propter peccata ipſius ipſam dimittere compellatur. Et ideo de iſta obliuione conqueritur Hie. 2. Nunquid obliuiſcetur virgo ornamenti ſui aut ſponſa faſciæ ſuæ pectoralis? Populus autē meus oblitus eſt mei diebus innumeris. Vel dic quòd Moyſes princeps exercitus Pharaonis ſignificat diabolum, qui princeps eſt exercitus reproborum. Iſti ergo regina æthiopię.i. anima peccatrix per malos conſenſus in coniugem ſe tradit, & ciuitatem cordis ſui communicat & concedit, iſta vero annulo mundanę proſperitatis eam ſubarrat, per quem vult ꝙ ipſa de ipſo non recordetur, ſed ꝙ obliuioni eum tradat. Ipſe vero anoulum recordationis retinet, quia.ſ.de ipſa anima damnanda & in peccato retinenda ſollicitam curam habet, & ſic fit ꝙ quanto plus anima diabolum & eius malitias obliuiſcitur, tanto plus de ſua dānatione vir ſuus diabolus recordatur pſal. Recordatus eſt quia caro ſunt, ſpiritus vadēs, & nō rediēs. Vel dic ꝙ iſti duo fontes & duo annuli ſignificāt ꝓſperitatē & aduerſitatē, quia pro certo proſperitas generat Dei & ꝓprię ſalutis memoriam & recordationē. Igitur ſi tu ſis Moyſes.i.iuſtus & bonus, annulum recordationis.ſ. aduerſitatem & paupertatem retine, quia iſte eſt cum quo Deus ſubarrat ſuos amicos, annulum autem obliuionis alijs dimitte.ſ. proſperitatem & mundi fęlicitatem, quia pro certo iſte eſt annulus quo diabolus ſubarrat Dei inimicos, Debet ergo dicere homo illud pſal. Memor fui Dei, & delectatus ſum &c. Vel dic ꝙ iſta regina & Moyſes ſignificant hominem beneficum, & illum cui benefacit. Regina.n. quæ dedit ſe & ciuitatem, ſignificat benefactores, Moyſes qui eam accepit, ſignificat beneficiorum acceptores. Igitur iſta eſt regula, quòd regina. i. homo benificus debet annulum obliuionis habere, quia beneficium quod dedit debet obliuiſci, & de recompenſatione non debet amplius cogitare, nec quancunque retributionem expectare. Moyſes vero.i.ille qui accepit beneficium, debet annulum recordationis habere, & beneficium acceptum nunquam obliuiſci, ſed ipſum in mente iugiter retinere, ad finem vt quando inciderit, ipſum poſſit reſtituere, & pro viribus recompenſare Et hoc eſt quod dicit Seneca de beneficijs: Hæc beneficij lex eſt, vt alter ſtatim obliuiſcatur dati, alter vero ſemꝑ recordetur accepti. Vel dic ꝙ fons & annulus qui obliuionem faciunt, ſunt beneficia, quæ.ſ.cito tranſeunt in obliuionē. Fōs vero & annulus recordationis ſunt iniurię, quę magnam imprimunt memoriā & recordationem, Et hoc eſt quod dicit Seneca quòd.ſ. memoria beneficiorū labilis eſt, iniuriarū autem tenax.
¶ Ros faciliter dicitur ſurſum 4
aſcendere, & virtute ſolis attrahi & ſuſpendi. Vnde aiunt quidam ꝙ ſi teſtam oui vacuam rore maiali impleueris, & foramen obſtruxeris, ouumque iuxta haſtam in fimo vel arena calida infixam poſueris, ipſum virtute ſolis attrahentis, & virtute roris ſurſum ad ſuam originem faciliter aſcendentis, vſq; ad cacumen haſtæ per ſe aſcēdere videbitur. Ouum quod ponimus, eſt, affectio cordis noſtri. Iſta igitur ſi primo fuerit ab omni humore carnalium & temporaliū vacuata, & rore gratiæ cœleſtis impleta, & per timorem dñi & diſcretam ſui cuſtodiam in foramine ſenſuū obturata, & in fimo humilitatis ſita, & per compaſsionem ad haſtam crucis applicata, faciliter procul dubio ſurſum ad Deum & cœleſtia ſe eriget, & contemptis inferioribus ſuperiora quæret. De natura enim roris, id eſt diuinæ gratiæ eſt ſurſum ad Deum eleuari, & vas cordis vbi ponitur, per attractionem ſolis iuſtitiæ ſuperius exaltari. Thren. 3. corda noſtra cum manibus ad Deum &c. Vel ſi vis dic ꝙ ouum.i. cor bonis ſpiritualibus vacuatum & rore mundanæ proſperitatis repletum, ſurſum per ſuperbiam erigitur, & maximè ſi in arena feruidæ auaritiæ, & in fimo carnalis immunditiæ ſtatuetur. Eze. 28 Eleuatū eſt cor tuū. & dixiſti. Deus ſum ego, &c.
5 ¶ Magna ingenij fuit cautela in Hannibale, qui ſecūdum Oroſium, cū apud regē Bithyniæ perdito regno & patria & Carthagine deſtructa exularet, & prędicto regi nauale bellum incumberet, ordinauit Hanoibal vtres terreos impleri ſerpentibus, & cum conſertum eſſet bellum ſeu prælium, in naues inimicorum proijci in maxima quantitate, quod cum fieret frangebantur vtres, & exibant ſerpentes, quibus dum inimici viderēt naues ſuas plenas, neceſſario fugere et cedere debuerūt, & ſic aſtutia Hannibalis hoſtes ſuos Bithynij deuicerunt. Rectè videtur ꝙ diabolus ſpiritualiter vtatur hac cautela. Videns .n. iſte ꝙ per populum Romanum i.per Chriſtum & Angelos fuit deuictus, & regno & ꝑtāte priuatus, non ceſſat contra nauigantes in huius mundi pelago malitias excogitare, quapropter ſerpentes.i.hęreticos, detractores & alios venenoſos homines mediantibus amphoris terreis.i. mediantibus bonis terreois in naues.i.in ſtatus & ſocietates fidelium non ceſſat mittere, & ſic ſolet eos per cautelas, quos per potentiam non poterat ſuperare, ita ꝙ rectè iſte videtur dicere illud Hier. 8. Mittam eis ſerpentes & regulos, quibus non eſt incantatio. Vel dic ꝙ quando Hannibal diabolus contra fideles in mari mūdi per tentationem pugnat, ante omnia naues id eſt corda eorum ſerpentibus, id eſt malitijs vel carnalibus motibus & malis affectibus impleri procurat, quod vt factum eſt, neceſſe eſt quòd ipſorum oauiginm ſuperetur, & quòd per malum conſenſum faciliter eos vincat.

De Ædificiorum mirabilibus. Cap. 71.

AEDIFICIA facta fuerunt antiquitus mirabilia. vnde nota ꝙ dicitur Solin. ꝙ Romæ ſolebat eſſe templum ſeu ſacrariū Herculis, in quod nec muſca nec canis poterat introire. Cum.n. idem Hercules ex vaticinio carmētis ſe immortalem comperiſſet, et idem templum ſuo numini dedicaſſet, & ſacrificantes boues & hoſtias cedentes muſcę & canes moleſtarent, magnū Deum dicitur Hercules fuiſſe deprecatus, ꝙ ibi amplius talia animalia non intrarent. Clauia etiam ipſius Herculis in introitu illius templi dicitur fuiſſe dimiſſa, cuius olfactum refugiunt omnes canes. Per Herculem fortiſsimum intelligitur Chriſtus, qui immortalitate & fortitudine eſt potitus. Vnde Apoſtolus. Regi ſeculorū immortali inuiſibili. quia pro certo iſte eſt qui a principio in ciuitate Romana .i. eccleſia voluit tēplum & ſpeciale ſacrarium.i. religionis ſtatum ſuo numini dedicare, vbi hoſtias diuinæ laudis & bonorū operum 1

operum ſibi fideles conſtituit immolare, dicens illud Pſal. Sa-
crificate ſacrificium iuſtitiæ & ſperate in domino &c. Verum
quia a principio ibi ſemper fuerunt muſcæ. i. aliqui luxurioſi
& immundi, & canes. i. detractores & inuidi, qui. ſ. ſactifican-
tes & bene operantes detrabendo & infamando moleſtabant,
ideo volebat Hercules. i. Chriſtus templum ſuum. i. eccleſię et
religionis ſtatū, talibus interdicere, & ab ingreſſu eccleſię ſuæ
gentem huiuſmodi cohibere. Apo. 22. Foris canes & venefici.
Et vt hoc melius fieret, clauam & baculum correctionis ibidē
poſuit, cuius olfactu & tactu canes. i. peccatores inde fugare
decreuit. Thren. 4. Recedite polluti. Peccatores. n. & mali a tē-
plo religionis fugiunt, quando clauam Herculis, id eſt virgam
virtutis boni prælati & correctionis in introitu eius cernunt.
Et breuiter, antiquitus nec canes nec muſcæ, id eſt nec im-
mundi nec inuidi templum Dei ingrediebantur, cuius tamen
contrarium modernis temporibus inuenitur. de quo lamen-
tando dicitur Thre. 1. Vidit gentes ingreſſas ſanctuarium tuū,
de quibus præceperas ne intrarent eccleſiam tuam. Vel dic q
illi qui ſunt Hercules. i. in mundo potentes & fortes, & qui ſe
audiunt immortales. i. qui per verba Carmentis diuinantis. i.
medicorum & adulatorum viuere diu ſperant, et famam ſuam
exiſtimant immortalem, in ſuperbiam eriguntur, & ſe adora-
ri. i. honorari tanquam Deos machinātur, & canes & muſcas
. i. pauperes dedignantur, & cum claua ſuæ potentiæ ipſos cru
deliter perſequuntur. Templum. n. Herculis. i. domum & cu-
riam potentis, canes & muſcæ. i. pauperes ingredi metuunt, qſi
clauam & baculum ſuæ crudelitatis attendunt. Cuius contra-
rium tamen faciunt moderni balliui, qui. ſ. in templo. i. in curia
regum vident clauam percutientem. i. crudelitatē contra alios
ſęuientem, & tamen ſe ſibi ſupponere non metuunt, prædeceſ-
3 ſorumq; ſuorum infortunium non attendunt. ¶ Item Plin. lib.
36. c. 15. dicit q in vrbe Cyzico erat turris tantæ reſonantiæ q
acceptæ vocis ſonum ſepties multiplicaret, ita q ſonum emiſ-
ſum ab aliquo mox ſepties replicabat. Idem etiam dicit eſſe in
ciuitate olympiæ in quadam porticu, q. ſ. vox ibi emiſſa ſtatim
ſepties replicabatur, propter quod illa porticus (ſicut ait) he-
ptaphonon appellabatur. Re vera talis turris & talis porticus
deberet eſſe quilibet iuſtus homo, quia pro certo ad vnicū ſo-
num. i. ad vnicam monitionē Dei vel prælati nos debemus di-
uinam laudem ſepties reſonare, ipſamque vocem exemplari-
ter promptam debemus multipliciter replicare. quod bene or
dinauit eccleſia, vt. ſ. eccleſiaſtici ſepties in die horas canoni-
cas dicerent, & laudem Deo dulciter reſonarent. Pſal. Septies
in die laudē dixi tibi. Vel dic q talis debet eſſe homo gratus,
quia. ſ. ſonum. i. beneficium receptum debet per gratiarū actio
nem ſepties reſonare, & ſi recompenſare nequeat, debet tamē
multipliciter regratiādo illud dicere et verbaliter recitare. qd
etiam de beneficio incarnationis poteſt dici, quia. ſ. Deus pa-
ter verbum ſuum. ſ. filium nobis miſit, & eum ſemel per beatā
incarnationem emiſit, iuxta illud Eſa. 9. Verbum miſit domi-
nus in Iacob, & cecidit in Iſrael. qua propter eum recompen-
ſare nō poſsimus, iſtud multipliciter recitare debemus, & per
laudem & gratiarū actionem mentaliter & verbaliter replica-
re. Pſal. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit
mihi? Vel dic q tales turres videntur eſſe homines querulosi,
quia. ſ. quidam ſunt adeo impatientes & verboſi, q ſi quis eis
vnum verbum dixerit, ſtatim cum indignatione illud ſepties
replicabunt, & pro vno reprehenſionis verbo ſeptem malę re
ſponſionis verba dabunt. Prouerb. 6. Reprębenſus quoque
dabit ſeptuplum. Vel dic q tales ſunt adulatores, qui verba di
cta a diuitibus ſolent laudando replicare, & nō ſemel imo mul
toties commendare, dicentes illud prædictum Pſal. Septies in
die laudē dixi tibi. Vel dic contra deriſores, qui verba ab alijs
dicta vilipendunt, & ipſa ſæpe deriſoriè multiplicant & reſu-
munt. ¶ Pli. de naturali mundi hiſtoria li. 36. ponit valde mira-
5 bilia ędificia, quæ in diuerſis mundi partibus fuerunt facta, &
ſic ponit de Obeliſcis, de pyramidibus, de Labirinthis, & mira
bilib⁹ Romæ ædificijs, de theatro & amphitheatro, & alijs in-
finitis. Obeliſci ſunt cōlumnæ marmoreæ vel lapideæ longiſsi
mæ, integræ, & ſuperius erectæ, quæ quamuis difficilimè in la
pidicinis ſcinderentur, ſummè tamen eſt difficile quod de re-
motis regnis per mare apportarentur, & romam ratibus vehe
rentur. Tradit tamen Pli. li. 36. c. 9. modum portandi per mon-
tes, vbi tales horrendæ molis columnæ exciſæ erant. A mari
. n. vel a nilo vſque ad locum ſuffodiebatur, & naues duæ per il
lam viam ſuffoſsionibus vſque ſubtus obeliſcum ducebantur,
& ſic obeliſcus artificialiter ſuper illas naues ſimul iunctas
demiſſus in extremitatibus pēdēs per maria ducebatur. Vnus
igitur obeliſcus fuit thebis in Ægypto, qui habebat centum vi
ginti & vnum pedes in longitudine, ſed etiā alij duo in Ægy-
pto. 48. cubitorum. Alexandriæ autem fuit vnus triginta cubi-
torum. Romæ eſt etiam vnus in circo quē diuus Auguſtus ibi
conſtituit, qui 125. altitudinis habet pedes. Iſta & alia mirabi-
lia opera fecerunt antiqui, ad ſuæ potentiæ oſtentationem, &
ad operū ſuorum declarationem. ſicut etiā idem exemplificat
de pyramidibus Ægypti, quæ ſunt quaſi turres altiſsimę, & la
tiſsimę in pluribus locis ſitę, quarū aliquę de lapidib⁹ ſunt ędi
ficatę, aliquę de naturali ſaxo a capite mōtis vſq; ad fundamen
tum elaboratę. Sunt ergo quædam trecentorum pedum altitu-
dinis, quæ quamuis ſummis impenſis & immenſis fierent, ip-
ſas tamen reges ad perpetuam oſtentationem ſuæ gloriæ facie
bant, vel (vt alij dicūt) ne pecunias ſuis ſucceſſoribus aut emu
lis dimitterent. vel ne populi ocioſitate torperent. Labyrinthi
etiam plures fuerunt. ſ. in Ægypto, in Italia, & Creta, quæ. ſ.
erant domus ſubterraneæ, tot & tantis ambagibus conuolutę
(vt ait) quòd qui ſemel intraret, vix aut nunquā reueniret am-
plius, ſicut Pōponius exemplificat de Labirintho Ægypti, qui
perpetuo clauſus muro & vnicum habens introitum, mille do
mus & duodecim regias continebat. Vbi etiā idem de pręmiſ-
ſis pyramidibus recordatur. Theatrū fuit Romæ vnum mira-
bile ædificium, maximum omnium quæ vnquam fuerunt ma-
nu facta, ſicut dicit Pli. lib. 36. c. 15. quod partim vitro, partim
lapidibus erat factum, cuius cauea octoginta milia hominum
continebat.. Amphitheatrum erat ædificium ligneū, quod ad
oſtentationem. M. Scaurus in ædilitate ſua fecit, quod erat ædi
ficium penſile & verſatile, vbi ad videndum ludum gladiato-
rum, populum Romanum cum magiſtratibus ſedere faciebat,
ipſumq; in ſede inſtabili mirabiliter conuoluebat. Alia fuerūt
valde mirabilia opera, vt patet. ſ. de montibus ſuffoſſis & ſub-
tus nauigatis, de aquis a remotis partibus ad montes ductis, &
de templis & domibus in vrbe mirabiliter ædificatis. De orto
etiam pēſili, & de templo Dianę mirabili mirabilia ponit, quæ
longum eſſet ponere, & etiam moralizare, quapropter de illis
nolui aliter tangere, quum non ſit intentio mea de hominum
fatuis vanitatibus, ſed de naturæ mirabilib⁹ ad mores aliquid
applicare. De labyrintho vide ſupra li. 15 c. 9. vbi agitur de De
dalo & de Creta. de Obeliſcis dic quòd iſti ſunt viri contēpla-
tiui, qui ſunt columnæ per fidei firmitatem, lapidei per perſe-
uerantiæ ſtabilitatem, integri per innocentiam & ſanctitatē,
erecti per contemplationis ſublimitatem. De Pyramidibus au
tem quæ ſolum ad vitandum ocium populi fiebant, poteſt dici
quòd melius eſt facere aliquid inutile, quàm ocio vacare. Vnde
de quodā priore audiui quòd in diebus feſtiuis famulos ſuos
faciebat de loco ad locum lapides portare, & iterum reporta-
re, abſque quacunque neceſsitate, ne ipſos ocioſos eſſe conti-
geret, iuxta illud Eccl. 33. Mitte ſeruum in operationem, ne va
cet. Multa. n. mala docuit ocioſitas. De amphitheatro inſtabili
& vertibili dic q talis eſt incerta & inſtabilis fortuna, in qua
quaſi totus populus Romanus. i. tot⁹ mūdus ſedet, & cum qua
fluctuat & ſe mouet. Nam quia ſedi inſtabili innititur, neceſ-
ſe eſt quòd mentaliter dilabatur, & quòd fluctuādo de loco ad
locum voluatur. Grego. Si labenti inhęremus, necesse eſt vt cū
labente labamur. Vnde etiam Plinius dicit de iſta ſede vbi ſu-
pra. Super omnia inquit furor victoris orbis populi ſedere auſi
in tam inſida inſtabilique ſede. ¶ Plinius vbi ſupra facit mētio- 4
nem de baſilica pauli, & de templo pacis; & tamen non decla-
rat quid erant. Erat autem templum pacis illud quod in ſum-
ma pace quæ erat tempore Auguſti, fuit factum, quod tunc ex
toto cecidit, cum virgo Dei filium parturiuit. De mirabilibus
autem huius templi dicitur quòd ibi erat imago imperatoris;
& imagines omnium regum terræ qui Romano imperio obe-
diebant. Statim autem cum aliquis rex contra imperatorem re
pugnare intendebat, imago eius in iſto templo contra imagi-
nem imperatoris ſe vertebat, ſicq; illius rebellionem romani
per ſuam imaginem cognoſcebant, & ipſum ex ſoſperata miſ-
ſo exercitu opprimebant. Iſtud autem templum mirabile dici
tur a Virgilio virtute matheſis fabricatū fuiſſe, ſecundū Vin-
centium. Iſtud autem inter ſeptem mūdi mirabilia fuit primū.
Eccleſia & religio pōt propriè dici templum pacis 1. ad Cor.
3. Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. in quo. ſ. imago
imperatoris. i. figura, imitatio & repręſentatio Chriſti debet vi-
gere. quòd etiam imaginem noſtram. i. exteriorem conuerſa-
tionem

tionem debet cootinere, quæ ſcilicet ad imaginem perfectionis Chriſti debet faciem vertere, inquantum ſe debet ei moraliter conformare, & iſtam moralem eius imagimem in ſe virtualiter & exemplaroer præſentare. Matthæi vigeſimoſecundo Cuius eſt imago & bæc ſuperſcriptio? Dicunt ei, Cæſaris. Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. Igitur iſtud eſt verum quòd quandiu aliquis rex, id eſt aliqua perſona quæ per rationem ſe debet regere, viuit in pace & quiete cum iioperatore ſuo Chriſtu, tam diu imago ſuæ conuerſationis ad eius imagmem & conuerſationem reſpicit, & eidem ſe couformat, & impreſsionem ſuę imitationis in ſe (prout eſt poſsibile) reprenleotat. ad Romanos octauo Conformes fieri imaginis filij Dei. Si vero accidat quòd imperatori noſtro Cbriſto per interiora vitia rebellemus, ſibique aduerſarij efficiamur, & nos ei opponamus, ſtatim pro certo imago noſtra exterior noſtræ menti interiori ſe conformabis, & ſtatim imagini imperatoris, id eſt perfectioni Chriſti dorſum vertet, & ab eo declinabit, quia procul dubio iſtud eſt certom, quòd quocunque mens vertitur, imago mentis, ſcilicet conuerſatio ſe verit, & com a Deo peruertitur, ſtatim & ipſa noſtra cooner ſatio ſe ab ipſiua conuerſatione peruertit. Hierem. ſecundo Verterunt ad me dorſum, & non faciem. Vel dic quòd quando aliqui alicui ſe opponuot, tunc etiam ipſorum imagines, id eſt eorum ſubditi, conſanguinei & amici ſibijnuicem contra dicunt, quia ſcilicet ex rebellione principaliam ſequitur rebellio & controuerſia ſubdoorum & aliorum
5 etiam amicorum. ¶ Romæ fuit antiquitus ſtatua cuprea cuius ſcriptura talis erat, Calendis Martij oriente ſole habebo caput aureum. Cum igitur nullus ſciret ioterpretari quid hoc eſſet, poſt multa tempora quidam aſtute notauis quòd vmbra ſtatuæ protendebatur in ortum ſolis calendis Martij, & fodiens ibi theſaurum auri permagnum inuenit. Iſta ſtatua ſignificare potuit genus humanum, cuius ſcilicet caput realiter fuit Chriſtus primo ad Corinthio. vndecimo Volo autem vos ſcire quòd omnis viri caput Cbriſtus eſt: caput autẽ mulieris vir. Iſtud autem caput aureum dicitur, pro eo quòd Chriſtus fulgore ſapientiæ prædotatur. Statua igitus noſtra, ſcilicet humana natura, a principio habuit ſacram ſcripturam, quæ ſcilicet prophetans dicebat quod in futuro tempore capos aureum habitura erat, id eſt quòd ipſe Dei filius (qui totus eſt aureus & precioſus) caput ipſius, carnem aſſumendo, eſſe debebat. Ad literam autem iſtud accidit calendis Martij, quia in Martio eſt facta incaruatio Chriſti, & tunc factus eſt Dei filius caput muodi. Tunc enim vmbra, id eſt humilitas iſtius capitis, ſcilicet filij Dei, terram ooſtræ mortalitatis tetigit, & ſic theſaurum paradiſi hominibus declarauit, quia re vera quum ſol, id eſt Dei filius vmbram beatę iocarnationis ſuper ſtatuam humanæ oatorę fecit tunc theſaurus gratiæ & gloriæ (qui hactenus latuerat) hominibus datus fuit. quod vtique in vmbra borologij Achab fuit figuratum, vbi vmbra ſolis io horologio retrocedens, ſalutis regis Iſrael fuit ſignum. Sed de hoc vide loco ſuo iofra Eſaiæ trigeſimonooo vt ſic iſta ſtatua io ſtatua Nabuchodonoſor figuretur, cuius caput fuiſſe aureum narratur. Dani. ſecundo Quia pro certo natura humana caput aureom habuit, cum Deus pater de aoro paradiſi, id Dei filij incarnatione, ipſius humani generis capoi fecit. Canticorum quioto Caput eius aureum optimum. Vel dic quòd ſi vmbram, id eſt exempla capitis ooſtri Chriſti bene nota uerimus, theſaurum omniom bonotum ibi inuenire poterimus. ¶ Sicut patet ex multis antiquorum ſcripturis, an-
6 tiqui ſolebant theſauros ſuos in terris & ſub montibus repooere, & oe forte ab hominibus raperentur, ſolebant eos arte mathematica mirabiliter incantare. Vnde etiam Ioſephus dicit quòd Salomoo theſauros multos tali modo in templo recondidit, quorum tria milia talenta auri Ioaones hircani filius huius commenti non igoaros leuauit. Hærodes autem qui de tali ſcientia nihil ſciuit, dum de theſauris prædictis aliquid præſumptuoſe ſurriperæ voluit ignis de ſubtus erompens plures de ſuis ſatellitibos conſumpſit. Narrat igitur Gulielmus quòd dudum tempore Goberti Papæ, qui in arte mathematica ſummus erat, io campo martio propè Romam fuit vna ſtatua ferrea vel ærea, quæ digitom protendebat, in cuius capite ſcriptum erat, hic percote. Iſtam ergo ſtatuam multi percutiendo laſſauerant, quia aurum iotra latere ſperauerant. Gobertus ergo locum vbi vmbra digiti in meridie protendebatur, notauit, & de nocte locum effodiendo aperuit, & ſibi & cubiculario qui laternam portauit latum ingreſſum ſolitis artibus patefecit, qui tandem auream regiam inuenerunt, quæ aureos parietes habebat, aureos milites, & regem aureum cum regina aurea, & miniſtros aureos continebat. In interiori vero parte domus erat carbunculus perlucidus, qui totam regiam illuſtrabat. In contrario vero angulo ſtabat puer cum arcu extenſo, qui ſagittam directam cõtra carbunculum tenebat. Sic igitur fiebat quòd cum aliquis de illis infinitis theſauris volebat tangere, videbantur omnes ille imagines contra eum impetum facere, & in ipſum horrendo ſtrepitu proſilire, quibus Gobertus territ⁹, neceſſe habuit vacuus retroire. Cubicularius vero cultellom vnum mirabilis operis & precij ſurripuit, ſed ſtatim cunctis imaginibus ſe mouentibus & ſluentibus, puer qui tenebat arcum, ſagittam in carbunculum iecit, & eo extincto, tenebras induxit. Coltellum igitur cubicularius depoſuit, & ductu laternæ vna com Coberto receſsit. Dic ſi vis quòd iſtud pallatium aureum ſignificat purum cor & ſanctum. parietes aurei ſunt virtutes cardinales. altitudo illius eſt ſpes, latitudo charitas, longitudo fides, cultellus ſcindens eſt timor Dei, carbunculus illuminans eſt diſcretio, theſaurus abundans ſignificat gratias & virtutes, rex aureus eſt intellectus, regina aurea eſt voluntas, milites & miniſtri ſunt potentiæ ſenſitiuę, ſagittarius autem diabolus eſt. Igitur dico quòd quandoque ſub terra, id eſt in homine humili inuenitur palatium aureum, id eſt cor ſanctum, lympidum & ſincerum, in quo vtique rex & regina aurei, id eſt intellectus & voluntas puri & ſancti recumbunt, in quo etiam milites & miniſtri aurei, id eſt inferiores ſenſitiuæ potẽtiæ ſanctę & mundæ ſeruiunt, in quo theſauri aurei, id eſt virtutom & meritorũ copiæ abundant quod etiam carbunculus diſcretionis illuminat, & quod cultellus diuini timoris ſcindit & ſecat. Sed quid? pro certo ſi contingat quòd caro vel mundus cultellum diuini timoris nobis ſurripiat, ſtatim præſto eſt diabolus vt ſagittam tentationis emittat, & carbunculum diſcretionis vel charitatis extinguat, noctemque culpæ vel ignorantiæ introducat, quia pro certo cum cultellus diuini timoris ſuripitur, reſtat vt diſcretionis lumen, & dilectionis carbunculus extinguatur, & quòd totum cordis palatium obſcuretur. Scriptum eſt enim Eccleſiaſtici 1. quòd principium ſapientiæ timor domini, & quod per timorem domini declinat omnis a malo Contra raptorem vero iſtios theſauri, id eſt contra quemlibet tentatorem deberent noſtrę images, ſcilicet intentio, voluntas, & alię animę potentiæ inſurgere, & theſaurum creditum defendere, dicendo illud cõmune. Qui ooſtra tollit, inimic⁹ eſt. & illud etiam 2. ad Corint. 5. Nolumus ſpoliari, ſed ſuperueſtiri. Vel dic quòd rex regina milites & miniſtri aurei ſunt Chriſtus & beata virgo, martyres & ſancti, qui in palatio eccleſiæ principantur, vbi, ſcilicet carbunculus charitatis, lumen gratiæ vel fidei, cum ſagittis tentationom propter ſurreptionem cultelli; id eſt diuini timoris extinguitur & aufertur. Vel dic quòd iſtę imagines quæ nolebant theſaurum ſibi ſurripi, et tamen cum eſſent aureę, fructum ſeu vtilitatem neſciebant ex illo conſequi, ſignificant auaros, qui quamuis propter parcitatis ſuæ miſeriã nec velint nec audeant de auro ſuo aliquid expendere, nec exinde vtilitatem conſequi vel habere, ipſom tamen ſolent ardenter diligere, & cum diligentia cuſtodire, & ſi quis eum ſurripit, contra eum fremere, & cum impatientia ſe mouere, ita quòd ſagittarius qui tenet arcum, id eſt iracondia, lumen gratiæ & diſcretionis in eis extinguit, & tenebras culpæ & ignorantiæ in talib⁹ introducit. Iob 39. Auferetur ab impijs lux ſua. Vel dic quòd rex eſt Chriſtus, regina Maria, milites ſancti & apoſtoli, miniſtri angeli, qui ſcilicet io palatio cordis debẽt per deuotionem manere, quia ſi ibi fiot, non permittent aliquem tẽtatorem theſaurom virtutum noſtrarum exinde ſurripere & auferre, quinimmo per ſpeciale adiutorium ſtatim ſentiemus iſtos contra raptores, id eſt contra tentatores ſpiritualiter ſe mouere, dicentes illud 2. ad Corinth. 5. Nolumus eſpoliari, ſed ſuperueſtiri. Vel dic quòd iſte permagnos theſaurus qui tamen ita erat faſcinatus & incantantus, quòd null⁹ eum portat habere, niſi ſciret arte mathematica ſe iouare, ſicut ſupra dictum eſt de Ioanne Hirconi filio & Hærode, ſignificat theſaurum gloriæ paradiſi, qui re vera eſt theſaurus iocantatus, quia ſcilicet ipſum noo accipit quicunque appetit, quia ſicut dicitur Matth. ſeptimo Nõ omnis qui dicit mihi domine domine, iotrabit in re-

condus eſt cõcupiſcentia oculorũ, ſcilicet auaritia, cuius aqua
& materia ſunt diuitiæ. Fons tertius eſt concupiſcentia car-
nis, id eſt luxuria, cuius aqua & materia ſunt carnales deliciæ.
Et breuiter, iſti ſunt fontes qui ſine dolore occidunt quia ſcili-
cet ſuperbus non inuenit dolorem, ſed potius complacentiam
in eminentijs, auarus in diuitijs, luxorioſus in delicijs. & ideo
iſti ſine remedio moriuntur, quia cum non doleant, non præca
uent, & ſic ad inferos cum gaudio detrahuntur. Iob 21. Tenent
tympanum & citerã, & gaudent ad ſonitum organi. Ducunt
in bonis dies ſuos, et in puncto ad inferos deſcendunt. Iſtę au-
tem ſunt tres lanceæ quas infixit Ioab in corde Abſalon &c.
2 vide infra libro 16. 2. Regum 18. ¶ Item idem ibidem ait quòd
in Æthiopia ſunt quidam Athon montem incolunt, qui de vi-
perinis carnibus viuunt quapropter nec veſtes nec corpora ip
ſorum alia animalia noxia tangunt. Quia enim nutriti ſunt ve-
neno ideo timent noxia alia ſi contingerent ſua corpora vene-
nata. Sic verè ſunt multi in hoc mundo ita venenati & peſti-
ferij, & veneno malitiarum & iniquitatum nutriti, quòd nul-
lus audet eos tangere, nec in aliquo moleſtare, ſicut videmus
de detractoribus, quorum malitiam, verba, punctiones, iniu-
rias & venenoſas diffamationes omnes timent, & ideo ipſos
tangere, aſſociare, vel etiam corrigere aut punire non audent,
ſed potius ipſos fugiunt atque cauent. Iſta etiam in mundo vi-
demus de malitioſis prædonibus, ballinis & aduocatis, quos
nemo audet moleſtare vel tangere, ius ſuum ab eis repetere,
pro eo quod veneno malitiarum nutriti, tangentes, id eſt iniu-
riantes vel ſe corrigentes ſolent accuſando, diffamando, vel
alias inuenenare. Ideo bene docetur Numeri. 16. vbi dicitur,
Recedite a tabernaculis hominum impiorum, & nolite tange
re quæ ad eos pertinent. Vel dic quòd tales venenoſi & infa-
mes peccatores, qui viperis, id eſt peccatis nutriti ſunt, cunctis
tangentibus, id eſt cunctis ſocietatem ſuam frequentantibus,
ſpiritualiter venenoſi ſunt, & ipſorum per mala exempla, ver-
ba & opera infectiui. Non eſt ergo tutum tales tangere, &
ſocietatem illorum diligere, nec etiam veſtes conuerſationis
per imitationem aliqualiter attrectare, quia ſicut dicitur Ec-
3 cleſiaſtici 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. ¶ Item
ſecundum Plin. naturalis hiſtoriæ mundi libro. 31. cap. 2. mul-
ti ſunt fontes venenoſi, quorum aqua potantes enecat, qui ta-
men piſces nutriunt non venenoſos. Iſtud tamen fallit in Sty-
ge, cuius aqua in Achaia vel Arcadia è ſaxis fluens ſtatim in-
terficit potatores, quę paruulos nutrit piſciculos qui ſecũdum
Theophraſtum comedentibus ſunt letales, quod ſcilicet nun-
quam in alio genere mortiferorum fontium reperitur. Sic ve-
rè cum diuerſæ ſint aquæ, id eſt diuerſæ res fluxibiles mundi,
quæ ſcilicet animę non bene viuenti ſunt mortiferæ & nociuæ,
& mortis culpę occaſionaliter inductiuę, ſicut ſunt diuitię quę
cauſant auaritiam, deliciæ luxuriam, mundanæ ſcientiæ ſuper-
perbiam, communiter tamen accidit quòd in talibus aquis in-
ueniuntur aliqui piſces, id eſt aliqui homines prædictis bonis
bene & diſcretè vtentes, ſcilicet boni & iuſti, & alijs per mala
documenta & exempla nullatenus venenoſi, quia ſcilicet bene
poſſunt haberi mundi diuitiæ cum largitate & charitate, deli-
ciæ cum temperantia & frugalitate, mundi ſcientiæ cum iuſti-
tia & humilitate. Sed procul dubio vnus eſt fons venenoſus
qui habet etiam piſces neceſſario venenoſos ſcilicet ſcientia hę
retica vel necromantica. Iſta enim non ſolum eſt in ſe infecti-
ua, vel mortis animæ cauſatiua, immo piſces, id eſt hæretici ibi
nutriti, alios ipſos comedentes, id eſt ipſos audientes vel imi-
tantes corrumpunt, & per errores inficiũt & occidunt, inquan
tum ſcilicet vitam animæ, fidem & charitatem eis ſubtrahunt
atque tollunt. Apocalip. 7. Multi hominum mortui ſunt ex
aquis, quia amaræ factę ſunt. ¶ Aliquando accidit quòd fon-
4 tes non venenoſi venenoſos piſces portant. Vnde ibidem di-
citur quòd in Armenia eſt fons nigros habens piſces, de quibus
bus qui comederit, enecatur. quod etiã circa Danubij exortum
eſſe dicitur, quouſque veniatur ad fontem alueo appoſitum,
vbi id genus mortiferorum piſcium terminatur. Simile eſſe
dicit in Lydia in ſtagno nympharum. cõtinent enim iſtę aquæ
(quamuis de ſe non ſint venenoſæ) piſces mortiferos, & co-
medentibus venenoſos. Tales fontes ſunt eccleſia, religio,
ſcientia theologica & canonica, quæ ſcilicet ſunt fontes boni
& ſani, & non venenoſi aut mali quia pro certo dato quòd iſta
ſint in ſe vtilia atque bona, continent tamen piſces, id eſt homi
nes & ſubditos nigros & infames & peruerſos, ſuis malis di-
ctis & exemplis alijs venenoſos. Conſtat enim quòd multi
ſunt eccleſiaſtici & religioſi, multi etiam canoniſtæ & theolo-
gi, qui mortis exempla & documenta alijs ſolent dare, & ſic
vitam gratiæ ſolent eis tollere, & mortẽ vitiorum occaſionali-
ter inferre, quia quicunque iſtos infames & nigros exemplari-
ter imitando comedunt, mortem vitiorum incurrunt. Eſaiæ
quinquageſimonono. Qui comederit de ouis eorum, morie
tur. ¶ Sicut ponit Plinius libro trigeſimoprimo capitulo ſe-
cundo in fine, Multi inueniuntur fontes venenoſi & mortife- 5
ri. Vnde dicit quòd fons Lycos hominem tertio die occidit,
qui de eo biberit. De alio etiam fonte mane bulliendo et um-
pente dicit quòd aues quæ inde biberint, moriuntur. Alius eſt
fons circa Theſſalica tempe, cuius etiam viſus inuenies ter-
rei, cuiuſque aqua æs & ferrum corrodit, quem tamen fontem
ſiliqua ſiluestris cingere dicitur, quæ purpureo flore ſemper
florere prædicatur. In Macedonia iuxta ſepulchrum Euripi-
dis fontes duo ſunt, quorum vnus ſaluberrimi eſt potus, alius
mortiferi. Tales fontes ſunt multi mali, qui ſcilicet verbis &
exemplis inuenenant audientes, & ſocietatem eorum frequen
tantes, & maximè tales ſunt hæretici & detractores, qui ſcili-
cet omnia corrodunt & mordent, & intuentes obſtupefaciunt
atque terrent. Eccleſiaſtici nono. Terribilis in ciuitate ſua ho-
mo linguoſus. Iſti tamen flore purpureo, id eſt honeſta & fi-
cta conuerſatione cincti dicuntur, inquantum boni appare-
re, & non eſſe conantur, vt eorũ detractionibus plus credatur.
Vel dic quòd tales fontes ſunt mundi deliciæ, quæ etiam aues,
id eſt contemplatiuos occidunt, vel etiam malæ mulieres &c.
¶ Secundum Plini. libro vndecimo capit. quinquageſimoter- 6
tio. multa ſunt animalia, quorum flatus & tactus ſunt alijs ve-
nenoſa. Vnde dicit quòd animæ leonis virus graue, vtri peſti-
lens. Credo autem quòd per animam intelligit anhelitum vel
flatum. Vnde ſequitur quòd illa quæ anhelitu leonis tangun-
tur, a nulla fera alia amplius manducantur. Carnes etiam quæ
ab ipſo afflatæ ſunt facilius & citius computreſcunt. Per leo-
nem poteſt intelligi diabolus, hæreticus vel luxurioſus, quia,
ſcilicet iſti habent flatus venenoſos, id eſt verba ſuggeſtiones
& documenta periculoſa & damnoſa. ſi enim aliquam beſtiam
id eſt aliquam perſonam afflauerint, vel ſuis inductionibus ad
malum inclinauerint, ipſam corrumpunt, & etiam aliorum
corruptiuam faciunt, ita quòd nullæ feræ, id eſt nulli viri ſa-
pientes tales ſic corruptos aut ſic afflatos aſſociant ſeu tangunt,
quia pro certo periculoſum eſt tangere, frequentare vel aſſo-
ciare illos qui ab hæreticis vel luxurioſis vel etiam a dæmoni-
bus ſunt afflati, & malis ſuggeſtionibus inuenenati. Tales enim
parati ſunt ad corruptionem, & ad aliorum ſe tangentium vel
communicantium læſionem. Eccleſiaſtici decimotertio. Qui
tetigerit picem inquinabitur ab ea. ¶ Item idem ibidem ait 7
quòd quædam ſunt animalia quæ de ſe ſunt innocua, quæ ta-
men ex poſt facto ſiunt alijs venenoſa. Vnde ait quod veſpę
ſerpente auide veſcuntur, quo alimento mortiferos ictus fa-
ciunt. Apri etiam in Pamphilia & in Ciliciæ montibus ſala-
mandras comedunt, & quamuis ſapore vel odore differre
propter hoc ab alijs non videntur, ſe tamen comedentes inue-
nenant & occidunt. Et breuiter iſtud eſt verum quòd illa
quæ venenis paſcuntur, ſunt alijs venenoſa, ſicut etiam ſupra
dixi de dracone qui comedit ſcorpiones. Sic procul dubio
dico quòd illi qui comedunt, id eſt qui ſibi incorporant per
malas concupiſcentias & per imitationes ſalamandras & ſer-
pentes, id eſt perſonas venenoſas, & peſtiferas doctrinas, ſcien
tias, delicias & diuitias, alijs venenoſi ſiunt, ipſos quoque
ſuis malis conſortijs, colloquijs & exemplis inficiunt & cor-
rumpunt, ſicut patet de illis qui ſerpentibus & ſalamandris,
id eſt hæreticis veſcuntur, & eorum ſcientijs imbibuntur, qui
quamuis venenoſi & mali nec in ſapore vitæ, nec in odore fa-
mæ appareant, eo quòd malitias ſuas per hypocriſim pal-
liant, alij tamen ab eis corrumpuntur. Eſaiæ 59. Qui comede-
rit de ouis eorum, morietur, & quod conſotum eſt, erumpet
in regulum. ¶ Item idem ibidem ait quòd Scythæ volẽtes irre
mediabiliter hominem occidere, ſolent ſagittas ſuas ſanie vipe 8
rę & ſanguine humano inungere, & ſic leui tactu ſolent homi-
nem irremediabiliter venenare. Per iſtos Scythas intelli-
go proditores, qui ſcilicet ſcythę dicuntur, quia ſcire vo-
lunt quicquid ab alijs fit aut dicitur. Per ſanguinem huma-
num qui eſt amicus naturæ intelligo amicitiæ fictionem.
Per ſaniẽ vero viperæ, intelligo malitiæ & nequitiæ nocumen-

tum & decaptionem. Quid ergo? pro certo quando ſcythæ, id eſt proditores omnia ſcire volentes volunt aliquem irremediabiliter vulnerare ipſumque deſtruere, ſubuertere vel nocere ſo eius ſagittas verborum ſuorum parum in ſanguine humano, id eſt in ficta amicitia intingere, & cum eis ſaniem viperę, id eſt malam intentionem & iniquam deceptionem & proditionem adiungere, vt ſic venenum vipereum malitię ſuę poſſit cum ſanguine amicitiæ ſimulatę facilius recipi, & ad cordis intima penetrare. Si igitur homo a talibus ſub ſpecie amicitiæ venenatur, decipitur, & ſine remedio perturbatur. Iſta etiam facit ſuo modo diabolus, quia ſub fictione alicuiꝰ boni ſolet venenum peccati infundere, & ſic ſagitta tentationis animam irremediabiliter vulnerare. Quilibet ergo talis deceptor dicere videtur illud Deutero. 32. Inebriabo ſagittas meas ſanguine. & ſequitur. Fel draconum vinum eorum, & venenum aſpidum

9 inſanabile. ¶ Aliqua ſunt animalia quæ venena comedunt, & tamen venena ſibi non nocent, nec ipſa etiam animalia propter hoc alijs venenoſa fiunt, ſicut patet de ceruo, qui comedit ſerpentes, de capone, qui tranſglutit buffones, & alijs multis ſimilibus. eſt enim in eis natura tam efficax & tam fortis, quòd ipſa venena poteſt digerere, & omnem malitiam exinde tollere, & ipſa in nutrimentum competentes tranſmutare. Et ſic dicit Plinius vbi ſupra, quòd anima, id eſt flatus elephantis ſerpentes extrahit, & ceruorum vrit, & inde etiam ipſa venenoſa multa remedia in ſe continent, quę nullam veneni malitiam habẽt, imo contra venena proficiunt atque valent, ſicut patet de Buffone, in cuius capite Crapaldina lapis precioſus inuenitur, qui contra venena opitulari & proficere prædicatur. Igitur per animalia domeſtica & bona intelligo bonos & ſanctos doctores, per ſerpentes vero intelligo paganos philoſophos, & ſcientiarum gentilium profeſſores. Dico ergo quòd elephantes, cerui & galli, id eſt viri fideles & boni ſciunt de ipſis ſerpentibus & bufonibus, id eſt de philoſophis ipſis & gentilibus vtilitatem ſuam facere, ipſoſque & eorum ſcientias in cibum aſſumere, & venenum malæ interpretationis vel corruptæ opinionis tollere, & in bonum nutrimentum ſanę doctrinæ & ſapientiæ commutare, quia pro certo dato quòd tales bufones, id eſt antiquę philoſophi venenoſi per infidelitatem fuerint, & per multos errores mundũ inuenenauerint, inueniuntur tamen in capitibus ſuis multis lapides precioſi, id eſt multa bona documenta & exempla, multaque moralia dicta & facta quæ ad ſalutem ſunt vtilia, & venenorum, id eſt criminum damnatiua. De talibus ergo debent bona & vtilia recipi, mala vero & inutilia refutari. Matth. 13. Elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autem foras miſerunt. Vel dic ſi vis generaliter quòd prudens homo de ipſis ſerpentibus, id eſt peccatoribus ſcit vtilitatem ſuam facere, & eorum venenoſa dicta & exempla quæ ab ipſis comedit & accipit, in bonum ſuum nutrimentum & documentum mu-

10 tare. ¶ Secundum Plin. naturalis hiſtoriæ mundi libro. 28. capitu. 3. mirum eſt quòd quædam ſunt hominum generationes quę à natura reſiſtũt venenis, ſicut ſunt Marſi in Italia, Pſilli in Aphrica, Oblongenes in Cypro inſula. De Pſillis autẽ & Marſis dictum eſt ſupra. cap. de Italia & de Æthiopia. Nam (vt a Plinio præcedenti capitulo dicitur) marſorum cantu ſerpentes cõtrahuntur, etiam in nocturna quiete. Habet enim ſerpentes (vt ait idem ibidem) intellectum ad incantationes cauẽdas. Ad quod etiam concordat ſcriptura in Pſalmo vbi dicitur. Sicut aſpidis ſurdæ & obturantis aures ſuas, quæ non exaudiet vocem incantantium &c. Et ideo (vt ait) cum populus Marſorum dominium habeat in ſerpentes, ſolent cantum iſtorum hominum perpendere, & eo audito contrahi & timere. Per ſerpentes intelliguntur viri prudentes. Matthæi 10. Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. Per marſos vero & eorum cantum intelligo demones, & eorum ſuggeſtiones, luxurioſos, & eorum fabulationes, adulatores, & eorum deceptiones, quia pro certo quicunque prudens homo debet incantationes talium perpendere, & pro viribus cauere & fugere, & ne decipiatur, attendere, & auditis cantibus & incantationibus talium marſorum, id eſt demonum, adulatorum, vel hæreticorum, vel etiam vetularum lenonumque & luxurioſorum, debet ſeipſum contrahere, & ſignum diſplicentiæ oſtendere, dicens illud Amos 5. Aufer a me tumultum carminum tuorum, cantica liræ tuæ non audiam quia breuiter cãtica & non ſunt audiendæ demonum ſuggeſtiones a fidelibus, hæreticorum prædicationes a ſimplicibus, adulatorum blanditiæ a principibus, luxurioſorũ & maximè vetularũ ſeductiones à iuuenculis mulieribꝰ. ¶ Item 11

idem ibidem, ſcilicet lib. 28. ca. 3. dicit quòd familia Oblongenum in Cypro nunquam a ſerpentibus lædebatur, quinimmo tantam habebant contra venenum repugnantiam, quòd ſudore eorum & ſaliua contra venena medebantur. Vnde ait quòd quidam legatus Cyprorum ex hac familia Heſagõ nomine, à conſulibus Romæ in dolium plenum ſerpentibus coniectꝰ eſt, experimenti caſu, nihil ſibi ſerpentibus nocentibus, ſed linguis circum mulcentibus. Per iſtam familiam inſulæ Cypri poſſum intelligere ciues inſulæ paradiſi, ſcilicet Deum, angelos atque ſanctos, quia pro certo iſti ſunt qui ſuper ſerpentes, id eſt ſuper demones poteſtatem habent, ita quòd nunquam timẽt eorum feritatem. Iſtud autem probatum eſt in legato Dei patris, ſcilicet in Chriſto, qui in Romam, id eſt in mũdum miſſus, dolium plenum ſerpentibus ſcilicet infernum demonibꝰ intrauit, quorum venenoſa malitia ſibi nocere, nequiuit, ſed eum illæſum abire permiſit, imo etiam quaſi linguis mulcẽdo virtutem ſuæ diuinitatis in multis (ſicut in euangelio legitur) prędicauit. Vel dic quòd tales Dei patris legati fuerunt ſancti confeſſores, qui ſcilicet in dolio huius mundi inter ſerpentes, i. inter demones & tyrannos vixerunt ipſoſq; per peccatum & tormentum non occiderunt, ſed potius amicabiliter ipſis per ſuam ſanctitatem blanditi fuerunt, quod bene apparuit in illis principibus qui primitus religiones & eccleſias ſub ſanctis cõfeſſoribus dotauerunt. Lucæ 10. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones. &c. Sudor ergo ſuorum operum & laborum, ſaliua ſuorum dictorum & verborum, contra venena vitiorum ſunt remedia, his ſcilicet, qui ipſa exemplariter accipiunt atque gerunt. Vel dic quòd ſancti iſti etiam dato quòd cum venenoſis & cum peccatoribus viuerent, & omni die venenoſa opera & dicta biberent, nunquam tamen ex hoc lęſi fuerunt, ſed ſani & illęſi manſerunt. Marci vltimo, Si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. ¶ Item dicit quòd Tentyri in inſula 12

nili naſcentes tanto ſunt crocodilis terrori, quòd eorum vocem fugiat. Sic verè crocodili demones timent ſctõs, & maximè viros humiles, in inſula ſapientiæ, pœnitentiæ & religionis clauſos, adeo vt vocem ſuæ orationis, laudis, gratiarũ actionis vel confeſſionis ſuſtinere nequeant, ſed ab ipſa potius fugiant & recedant, dicentes illud Geneſ. 3. Vocem tuam audiui domine, & timui, eo quòd nudus eſſem. Vel etiam dic de malis, qui voces bonorum & documenta formidant. ¶ Vnum dicit Plin. vbi 13

ſupra ſatis notabile, dicit enim quòd illi populi prędicti ſcilicet Marſi, Pſilli, Oblongenes & Tentyri, non ſolum tactu venena eximunt, imo etiam ſuo aduentu venenatos adiuuãt, & eorum dolores leniunt. Dicit etiam quòd in illis qui a ſcorpionibus & ſerpentibus percuſſi ſunt etiam poſtquam ſunt ſanati, ſolet quędam virtus contra venena remanere, qua ſcilicet fit quòd alia animalia venenata non audent eos tãgere vel nocere, & ſic (vt ait) quòd venena contra venena remedia ſolent eſſe, ſicut exẽplificat de illis qui a ſcorpionibus percuſſi ſunt, qui amplius a crabronibus, veſpis aut apibus non læduntur, quinimmo (vt ait) aqua lotionis manuum talium ſic a venatis percuſſorum, & poſtea ſanatorum, ſolet percuſſos & inde aſperſos alleuiare, & quam plurimum adiuuare. Econtra vero ibi dicitur quòd illi qui nunquam fuerunt ſerpentum vel canis dentibus lęſi, ſuo introitu vel aduentu vulneratorum a ſerpentibus vulnera aggrauant, & dolores eorum acuunt & augmentant. Iſta poſſunt generaliter allegare quòd quando aliquis eſt vulneratus ictibus venenatis, id eſt tentationibus, aut tribulationibus huius mundi, vtile eſt ei & conſolabile quòd ab illis qui poteſtatem habent ſuper tentationum & tribulationum venena, id eſt ſanctis viris viſitetur, & perſonaliter videatur. Viſitatio enim, aduentus ſeu interuentus bonorum eſt conſolatio infirmorum, & ſalus & releuatio peccatorum. vnde Actuum 16. Viſis fratribus conſolati ſunt eos. Item iſtud eſt certum quòd illi qui aliquando puncti & percuſſi ſunt a venenatis, id eſt a tentationibus & tribulationibus venenoſis, & inde per pœnitentiam ſunt ſanati, ſolent exinde contra venenum peccati quandã virtutem concipere, & ex ipſo veneno peccati quo inuenenati fuerant, contra peccata remedia vendicare, quia ſcilicet ſæpe fit quòd tales conuerſi contra venena peccatorum fiũt remedia, quãdo ſcilicet aqua qua lauauerunt manus ſuas in pœnitentia, & qua mundauerunt opera ſua, alij infirmi & peccatores, qui ſcilicet venenatis tentationibus ſunt percuſſi, exemplariter lauant vulnera ſeu vitia propria, quia breuiter, iſtud

ter, iſtod eſt verum ꝙ illi ſunt ad curandum vitia magis ſani,
qui vitijs ſimilibus ſuerunt percuſsi, ſicut apparuit de Paulo.
vnde ad Heb.2. Per hoc enim quòd probatus & tẽtatus eſt, di-
dicit & his qui tentãtur auxiliari. Econtra vero iſtud etiam eſt
verum, quòd illi qui puncturas & inuenenationes vitiorũ nun
quam ſuſtinuerunt, non ſolent percuſsis & peccatoribus pro-
deſſe, nec eis compati vel condolere, ſed potius auſteritate ſua
in ſuo acceſſu & aduentu ipſos amplius affligere & vexare, qa
pro certo illi qui vitia vel tribulationes nõ ſunt experti, & nun-
quam à caue vel ſerpente diabolo criminaliter ſunt percuſsi,
ſunt alijs delinquẽtib' nimis duri, quod potiſsimè in religione
experitur, vbi illi qui nunquam ceciderunt, tanquam fragilita-
tis propriæ inexpertes, alios atrociter perſequũtur, ſicut patet
de viſitatoribus & prælatis, qui aduentu ſuo faciũt miſeros pl'
dolere, non aduertentes quòd Petrus idcirco cecidit, vt alijs di
ceret condolere, iuxta illud Eccleſiaſtici 35. Intellige ex teip-
ſo quæ ſuns proximi tui. Item iſtud eſt certum, ꝙ illi quos ſcur
pio diabolus, caro vel mundus vitio aliquo percuſsit, & inde
per pœnitentiam ſanatus, extitit nõ ſolet alijs venenatis & ten
tationibus amplius lędi, quia ſcilicet ſcit melius ſe a talibus tue
ri, quia ſicut dicit Seneca in Prouerb. Cautio eſt in reliquum
lapſus anterior. ¶ Sicut dicit Plinius ibidem, veſtis qui funere,
24 id eſt cadauere ſerpentis tangitur, nunquã a tineis corroditur.
Sic verè ille vel illa cuius conſcientia peccatum aliquando ha
buit, tineas malarum cogitationum vel tentationum melius ꝑ-
cauebit, ita quòd de iſta dicitur Matthęi 6. Vbi neque ærugo
25 neque tinea demolitur. ¶ Item idem ibidẽ ait quòd ſi quis paſ-
ſione quæ Cardiaca dicitur, moritur, cor eius nũquam in igne
crematur. Idem etiam dicit de corde illius qui perijt veneno.
Corda enim talium non comburuntur, licet in ignis incendio
collocentur. Vnde ait quòd cor Germanici Cæſaris in igne
cremari nõ potuit, quare cum Vitellius de morte Piſonẽ coar-
gueret, ac ſi ipſum venenu occidiſſet, econtra ipſe morbũ Car-
diacum fuiſſe allegauit, & ſic à ſuſpicionis periculo ſe ſaluauit.
Simile vero de corde venenato dicit Raſis in quodam libro
ſuo quem fecit de occultis virtutib' membrorum animalium,
vbi additur quòd cum cor hominis veneno pereuntis non cõ-
buratur, ſi 9. annis in igne teneatur, continuè conuertetur in la
pidem, qui valet mirabiliter, contra omnia venena, fulmina, to
nitrua, dat victoriam in bellis. Vnde ait quòd Alexander talem
lapidem ſuper ſe ligatum portabat, verum cum quodam die il-
lum deponeret, & exutis veſtibus ſe in Euphrate fluuio balnea
ret, adfuit ſerpens quidam qui morſu dictum lapidem ſurri-
piens, ipſum in Euphratem expuit, inuidens quòd tantam ha-
beret potentiã in venena. Hęc Raſis. Cardiaca eſt tremor cor-
dis, & ſignificat ſeruilem timorem. Venenum vero ſignificat
inuidiam, quæ vitam gratiæ tollit per odium & rancorem.
Iſta ergo ſunt duo vitia quę cor in quo ſunt, per charitatem in-
flammari non ſinunt, timor ſcilicet & liuor. De timore. 1. Ioan.
4. Timor non eſt in charitate, perfecta.n. charitas foras mittit
timorem. De inuidia dicitur ibidem quòd qui non diligit, non
habet charitatem. Quia procul dubio cor illud nunquam cha-
ritate vel deuotionis feruore crematur, quod timore deſpera-
tionis turbatur, & quod veneno inuidiæ & malitiæ vitia-
tur. Cor enim bonorum dicitur ardere, ſed non cor malorum
Lucæ 24. Nonne cor noſtrum ardens erat? Vel dic quòd illum
amor Dei & Chriſti non accẽdit, quem venenum peccati mor
talis inuenenat & occidit. Vel dic ſi vis, ad illud quod dicit
Raſis, quòd quando cor veneno peccati mortuum, igne con-
tritionis vel fortis tribulationis caleſcit, ſæpe fit ꝙ in lapidem,
id eſt in virtutem & conſtantiam dureſcit, ita quòd tale cor la
pis precioſus efficitur, a quo venena omnium vitiorum ſupe-
rantur, bella tentationum vincuntur, & æternæ damnationis
fulgora & tonitrua, ſeu fulgura terribilis iudicij euadantur. pa
tet in Paulo, qui etiam de ſe dicit quòd vbi abundauit delictũ
ibi ſuperabundauit & gratia ad Roma. 5. Quia tamen ſæpe cõ-
tingit quòd homo in flumine deliciarũ plus debito ſe balneat,
& veſtes virtutum abijciens in mundanis delicijs ſe delectat,
ſerpẽs diabolus iſtũ lapidem ſeu iſtud bonum cor ſibi per pec-
catum ſubtrahit, & ſic poteſtate quam habebat contra venena,
ipſum ſpoliat atque priuat. Oſeæ 7. Effraim columba ſeducta,
non habens cor. Vnde diabolus dicit talibus illud Eze. 36. Au
feram cor lapideũ de carne veſtra, & dabo vobis cor carneum.
Vel dic ꝙ cor iſtud ſignificat Chriſtum, qui dicitur cor in cor-
pore eccleſiæ, cui vitam gratiæ adminiſtrat, mortificatus tamẽ
fuit per venenum malitiæ iudæorum. Lapis etiam precioſus
factus eſt, inquantum ipſe dicitur lapis angularis omnium ſpi-
ritualium ędificiorum. Iſtum ergo ſi Alexander, id eſt vir iuſt'
ſecum portauerit per deuotionem, ipſe pro certo contra vene
na, fulmina & tonitrua, id eſt contra omnium tribulationum &
tentationum genera præualebit. quia tamen interdum contin
git quòd talis homo deuotus in fluuio deliciarum & munda-
næ proſperitatis per complacentiam ſe balneat, ſerpens diabo
lus ſibi inſidians, iſtum lapidem ſeu cor lapideum, id eſt de-
uotionem ad Chriſtum ſibi per peccatum ſubtrahit, & ſic con
tra venena potentiam ſibi tollit. pſalm. Cor meum dereliquit
me. ¶ Item ibidem libr. 21. c. 14. dicitur ꝙ in multis mundi par 56
tibus inueniũtur venenata mella, quod (ſicut ait) accidit ex ve-
nenoſis floribus è quibus fiunt. vnde ait quòd in Ponto quibuſ
dam annis mella ſunt venenoſiſsima, ratione florum cuiuſdam
herbæ dictę egolethron, quæ eſt etiam venenatiua iumentorum,
quia ſcilicet ſi ver humidum fuerit, apes nocuum virus ſuſci-
piũt de hac herba. In eodem etiam ponto eſt aliud genus mel-
lis quod ab incolis menomenon, id eſt inſanũ vocatur, propter
inſaniam quam inducit, quod vtique euenire creditur è flore
rhododendri herbæ, qua ſcatent & abundant ſyluæ patriæ. Vn
de etiã gens illa cum de cera tributa Romanis præſtaret, mel-
la quoniam erat exitialia, nõ vẽdebat. In Perſide etiam & Mau
ritania cęſarienſi Getuliæ contermina faui venenati gignũtur.
Hic autem dicit Plin. pulchra verba. O (inquit) quid ſibi voluiſ
ſe naturam his arbitremur inſidijs? ſequitur. Quid ſibi voluit,
niſi vt cautiorem, minuſq; auidum faceret hominem? q.d. iſta
eſt ratio quare mella venenata formauit. Re vera ſic videt con
tingere in moribus, quia pro certo multæ ſunt apes, id eſt mul-
tæ perſonæ quæ faciunt & quæ habent mella, id eſt verba dul-
cia & blanda, venenata tamen, id eſt deceptoria & corrupta,
ſicut videmus de luxurioſis, hęreticis & iniquis, qui cum dul-
cedine verborum ſuorũ venenũ peccati vel corruptionis inſe-
runt, & ſic auditores inuenenant & corrumpunt 1. ad Corint.
15. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Quia enim ta
les ſunt ſoliti de herbis & arboribus corruptis, id eſt de malis
perſonis flores exemplorum accipere, ideo ſolent mella vene-
nata, id eſt verba mala facere, cum quibus ſolent ſimplices in-
toxicare, ſicut de luxurioſis exemplificat ſapiens. Prouerb. 5.
Fauus diſtillans labia meretricis & nitidus oleo guttur ei', no-
uiſsima autem eius amara velut abſynthium, & acuta tanquã
gladius biceps. Vel dic quòd talia mella ſunt doctrinæ poeta-
rum & philoſophorum, quæ quamuis videantur dulcia & dele
ctabilia, conſtat tamen quòd contineant multorum errorum
venena. Igitur ſi tales rationis tributum ſoluãt, id eſt ſi talium
ſcientiæ fidelibus deſeruiant, cera accipienda eſt, & non mella
.i. illa quæ vera ſunt, & non falſa, & illa quæ vtilia ſunt, non va-
na. Vnde Apoſtolus: Omnia probate, quod bonũ eſt tenete 1.
ad Theſſa. 5. Vel etiam ſi vis, per talia mella intelliguntur mun
di deliciæ, diuitiæ & ſcientiæ, quæ quãuis videantur fatuis dul-
cia, in ſe tamen continent vitiorum venena. Cõſtat enim quòd
diuitiæ occaſionaliter in ſe continent auaritiam, deliciæ luxu-
riam, ſcientiæ præſumptionem, eminentiæ eleuationem. Talia
igitur mella, id eſt mundi bona quę vt communiter conſiſtunt
in delicijs, diuitijs, ſcientijs, potentijs & eminentijs, natura
naturans Deus hominibus fieri venenoſa permittit, & in ipſis
permiſsiuę fortunę inſidias ponit, vt ſcilicet homo magis cir-
cunſpectus & cautus ad omnia præcauendum, & de ſingulis
dubitandum, meliora accipiendum, deteriora cauendũ, & non
auide & effrenate in bona mundi irruendum, & indiſcrete om
nia deuorandum. Sicut enim ſcriptum eſt Prouerbio. 28. Bea-
tus homo qui ſemper eſt pauidus. Ideo bene conſulitur Eccle-
ſiaſtici 33. Super menſam magnam ſediſti? non aperias faucem
tuam tibi prior quaſi dicat, non oportet auide in menſam mun-
di bonorum irruere, ſed inter aſſumpta diſtinguere, & quaſi du
bitando de ſingulis, venenorum, id eſt, vitiorum ibi laten-
tium militiam præcauere. Geneſis 2. De ligno ſcientiæ boni
& mali non comedes. &c. Vel dic quòd apes quæ non ſunt ve-
nenoſę, faciunt aliquando mella venenata. Sic verè viri qui
de ſe ſunt boni, dicunt quandoque vel ratione ſolatij vel alias
verba diſſoluta & inutilia & inepta &c. ſicut in ſequenti capit.
¶ Apes habent aculeum venenoſum. in ore enim ferunt ve- 57
nena quamuis in fructificando ſint animalia vtilia atque bona.
& ſicut dicit Plini. vbi ſupra, Mirum eſt apes venena portan-
tes ore fingenteſque non mori, ſed cauſa eſt (vt ait) quia domi-
na rerũ natura hanc dedit repugnantiam apibus contra vene-
na, vt ſcilicet à veneno (quãuis ipſum habeant) non lædantur,

ſicut contra ſerpentes Pſillis marſiſque, inter homines. de populis autem Pſillorom & Marſorum qui non timent veneni potentiam, alibi dictum eſt ſupra eo.§.10. Si vis, per apes intellige quoſdam qui habent mala verba, diſſoluta, & aliqualiter periculoſa, ita q in oru videntur maleficia vel venena, ipſi tamen in ſe boni ſunt, & faciunt bona mella.i.bona opera atq; iuſta. Complures enim ſunt quorum verba venenoſa videtur, & tamen eorum opera vtilia comprobantur. ſciunt enim veneno peccati repugnare, & cum ipſo veneno quod quodámodo portant, in ore, ſciunt innocériam coſtodire, ſicut cotidie videmus de multis tam viris quàm mulieribus, qui quamuis ſunt in animo boni, ſunt tamen in ſermonibus diſſoluti, dicit enim gloſ. canonis quòd per aduerbia demeremur vel promeremur, nõ per nomina, quia ſcilicet intentio facit meritum vel demeritum, vt quando res fit aduerbialiter, ſcilicet bene vel male, non nominaliter, ſcilicet bonum vel malum, vt eſt in propoſito, quia talis locutio non fit male, licet ſit mala, & per conſequens ſuum
18 non inuenenat portatorem. ¶ Aconitum eſt herba venenoſiſsima, quæ alio modo dicitur Cammaron, Scorpion, Theliophonon, Pardalianches. &c. & naſcitur circa hæracleam Ponticam, folia habens quattuor tantum, cucumeri ſimilia hui⁹ tanta eſt veneni malitia, quòd ſi genitalia cuiuſcunque animalium generis tetigerit, die eodem infert mortem. Mures etiam ſolo odore eius moriuntur a longe. Iſtud autem in eo mirum eſt q iſtud venenum veneno ſcorpionum obuiat, & in potu datum cum vino hominem a veneno ſcorpionis liberat atque ſanat. Eſt enim eius natura vt hominem occidat, niſi inuenerit in homine quod perimat. Mirum (inquam) exitialia per ſe ambo cũ ſint duo venena, in homine commoriuntur, vt homo ſuperſit, ſicut dicit Plin. vbi ſupra. & addit, Illa autem (inquit) ſi quis ab homine excogitari potuiſſe credit, ingrata Deorum intelligit munera. Vide ſimile de Menaide ſupra cap.69.§.3. Per corpus ergo hominis poſſum intelligere corpus eccleſiæ militantis, per venenum ſcorpionis intelligo malitiam vſurariorum & aliorum malorum inferiorum, per aconitum autem intelligo nequitiam & rapinam malorũ ſuperiorum. Igitur ſic eſt quòd aconitum, id eſt venenoſi ſuperiores, ſcilicet rapaces principes, iudices & officiales, ſolent naturaliter impugnare & impetere venenũ ſcorpionis, id eſt alios malos inferiores, videlicet vſurarios & latrones, ſicque fit quòd dum mali ſuperiores contra tales maleſactores intendunt, corpus in quo ſunt, id eſt patriã cui præſunt, quandoque in pace dimittunt, imo pacificam eam reddunt, inquantum ſcorpionum iſtorum veneficium inde tollũt. Vtile eſt ergo quòd tales mali ſuperiores inter ſubditos inueniant quem iuſtè puniant, quia alias in ipſum corpus, id eſt in ipſos bonos ſubditos deſæuirent. Vel iſta poſſunt dici de diuerſis tyrannis ſibi inuicem inimicis, qui contra ſe inuicem ſolent pugnare, & alter alterum aliquotiens deſtruere. Hier.46. Fortis impegit in fortẽ, & ambo pariter ceciderunt. & ſic per ſuam abſentiam ſolent hominem.i.ſimplices ſubditos in pace dimittere, & patriam alter ab altero liberare, qui tamen ſi cõcordes eſſent, & vnus eorum ſupereſſet, ipſos inferiores roderent, & per rapinas varias venenarent. Igitur bonum eſt q mali inter ſe pugnent, & ſe occidant & perimant, vt boni in pace dimittantur & viuant, vt ſic eorum mutua occiſio ſit aliorum pax & ſalutis occaſio. Vide figuram ad hoc infra lib.16. 2.Para.20. In fine Heſter. Impij vna die ad inferos deſcendentes pacificum reddant regnũ. Vel dic q aconitum quod hominem interficit niſi ſit veneno ſcorpionis permixtum, ſignificat venenoſos iudices & balliuos, auaritia & iniquitate corruptos, quia pro certo tales ſolent homines in quibus ſunt, id eſt ſubditos quibus præſunt, per rapinam occidere, & veneno malitiarum ſuarum vita ſua, id eſt temporali ſubſtantia ſpoliare, niſi forte ipſos ſenſerint venenum ſcorpionis, id eſt cautelas & malitias habere, & vitijs & iniquitatibus abundare. Malos enim & venenatos inferiores balliuos & aduocatos non ſolẽt lædere ſed eos in pace dimittere, & ipſos diligere, & fouere, & vt ſimiliter in caſu ſimili ſuſtineantur ab ipſis, ſolent eos contra alios ſuſtinere. vnde Lucæ 6. Peccatores peccatoribus fœnerantur, vt recipiant æqualia. Vel poteſt dici quòd nullum malum adeo magnum, quin valeat ad aliud bonum faciẽdum, quia etiam vnus malus valet ad aliũ malum repellendum, & ad ſuæ malitiæ repugnandum, ſicut de balliuis & aduocatis videmus. Vnde libro.27. de naturali mundi hiſtoria capit.3. Aperta (inquit) profeſsione patet nullum quædam malum ſine aliquo bono dicere. Vel dic quòd iſta duo mala ſignificant malum pœnæ & malũ culpæ, quia ſcilicet pœna quamuis videatur venenoſa & aſpera, eſt tamen maioris veneni ſcilicet culpæ conſumptiua & ſanatiua, quia ſcilicet pœnitentia culpam perimit, & contritio delictum tollit.

De Monſtris. Cap. 74.

MONSTRA præter iam dicta multa ſunt in natura. Vnde nota quòd Cyclopes fuerunt populi monoculi, qui in Sicilia habitauerunt. Et quia Sicilia habet montes perpetuo igne flammantes, ideo iſti populi fulmina Iouis fabricare a poetis ficti ſunt, vt ait Geruaſius. Talis etiam dicti ſunt a Solino Arimaſpi, de quibus ſupra titulo de Italia. ca. de Faunis, libro de animalibus, & alijs ſimilibus ſatis dixi. Dic tamẽ ſi vis quòd iſti ſunt demones, qui ſcilicet duos oculos habere debuerãt, vnum ſcilicet quo viderent bonum, alium quo intelligant verum, ſed vnum iſtorum, ſcilicet notitiam veri ſibi retinuerunt, alium vero penitus amiſerunt, ſcilicet amorẽ boni. Iſti igitur in regione ignea, id eſt in inferno morantur, & Iouis, id eſt Dei fulmina fabricant, inquãtum ſuas ſeueras ſententias exequuntur, iuxta illud pſalm. Miſit in eos iram indignationis ſuæ, indignationem & iram & tribulationem, immiſsiones per angelos malos. ¶ Sagittarius dicitur eſſe quoddam animal ex homine & equo mixtum, in vultu terribile, & in ſagittando præcipuum, qualẽ ſcilicet legitur rex Mennonię in exercitum Troianorum adduxiſſe, qui etiã Gręcis multis terrorem noſcitur incuſsiſſe, ipſum tamen Achilles occidit, & de ipſo viriliter triumphauit. Tales videtur eſſe multi, qui ſcilicet partim homines, id eſt rationales, partim equi, id eſt beſtiales eſſe noſcuntur, qui profecto alios ſagittare non ceſſant, verbiſq; & iniurijs, detractionibus & tribulationibus inquietant & moleſtant. Vnde etiam de verbis & iniurijs talium dicitur in pſalm. Sagittæ potentis acutę cum carbonibus deſolatorijs. Hos ergo Achilles, id eſt bonus prælatus debet percutere, & ne alios pl⁹ noceant, tollere vel auferre. Prouer. 12. Verte impios, & non erunt. ¶ Antropophagi ſunt homines qui humanis carnibus veſcuntur, & cum diuerſis ſint in diuerſis mundi partibus, ſunt tamen quidam homines ſilueſtres in quadam conualle magna in Scythia iuxta Imaum montem in regione quæ vocatur Abarimon, qui pedes trãſuerſos poſt crura habent, eximiæ ſunt velocitatis, paſsimque cum feris vagantur, qui ſcilicet in alio cœlo id eſt in alio aere, extra ſcilicet locum illum ſpirare nequeunt; & ideo ad exteros reges miraculi gratia portari nõ poſſunt. Vnde nec ad Alexandrum magnum petractos Beton itinerum ei⁹ menſor, prodidit, ſicut Plinius lib.7.cap.2. ponit. Iſtud poteſt allegari contra multos, quorum pedes, id eſt affectiones ſunt peruerſæ, & ſemper ad otioſa & inutilia retrouerſæ. non enim ad partem anteriorem, id eſt ad bona ſpiritualia & æterna aſpiciunt, immo ad poſteriora, ſcilicet ad temporalia & ad vitia (quæ poſtponi debent) pedes, id eſt affectus animi ſui retrouertunt. pſalm. Conuertiſti pedes meos retrorſum. Tales ergo veloces ſunt per præcipitem celeritatem, quam ſcilicet habent in actibus ſuis, & cum feris, i. peccatoribus vel malis mulieribus vagãtur per improbam ſocietatem. Marci 1. Tẽtabatur a ſathana, eratque cum beſtijs. Iſti etiam in ſuo cœlo, i. in ſua patria in qua nati ſunt, ſcilicet in mundo volunt viuere & ſpirare, & extra iſtam patriam, ſcilicet in religione vel eccleſia non poſſunt viuere, nec labores & abſtinentias quæ ibi ſunt, ſuſtinere. Spiritualiter etiam a mundo non peregrinantur, nec in alieno cœlo & ſolo, id eſt in paradiſo per contemplationem minimè morantur, & ideo pro certo iſti nõ ſunt digni quòd Alexandro & alijs regibus, hoc eſt ipſi Chriſto & ſanctis ſuis & angelis præſententur. Vel exponi poteſt de illis qui ita ſunt delicioſi, q nec pro ſtudio, nec alias patriam ſuam volunt exire, ſed ibi ſemper viuere, & de exterioribus factis ſeculi nihil ſcire. Tales ergo qui patriam ſuam tantum diligũt, & qui alibi viuere vel manere nolunt vel nequeunt, via nunquam ad perfectionem veniũt, nec coram regibus & magnatibus digni præſentari ſunt. Bene ergo dicitur Lucæ 14. Nemo propheta acceptus eſt in patria ſua. Sicut ponit ibidem Plinio ſcilicet libro 8. capitulo 2. (& allegat authorem Calliphantem) quidam populi qui vocantur Androgini, ſupra Naſamonas & confines illis Machlas commorantur, quorum mirabilis eſt conditio. Sunt.n. duplicis ſubſtantiæ (ſicut ait) maſculę ſ. & fœmellæ. Nates enim & coxę inter ſe cohęrent, & ex vna

parte

parte ſunt fœminæ, ea altera viri ariſtoteles autem adijcit (ſi-
cut dicit idem) quòd iſtis populis eſt mamma dextra virilis, & al-
tera muliebris. Ad illa autem videtur alludere confictio fabu-
læ de hermaphrodito, in qua ſupponitur quòd de quodam iu-
uene & iuuenrula in lacu Salmacide vna perſona fuit facta,
quæ pro medietate erat vir, & pro medietate fœmina. Ad litte
ram autem hermaphroditi monſtra ſunt in natura, perſonæ. ſ.
vtrunque ſexum habentes, virilem & muliebrem conditioné
in genitalibus prætendentes. Iſta videntur allegabilia contra
quoſdam qui ſunt duplices, varij & inconſtantes, quia pro cer
to multos in hoc mundo videmus qui videntur duplicem ſexũ
(loquendo moraliter) habere, quia. ſ. in parte dextra proſperi-
tatis ſunt viri, dum ſunt in proſperitate, ipſi ſe iactãt eſſe viros
ſtabiles & conſtantes, ſicut patet de ingeneroſis militibus, qui
cum ſunt ad menſam vel ignem, mira dicunt, & mirabilia ſe
facturos opera, ſi neceſsitas accideret, aſſerunt, & ſic in parte
dextra viri ſunt, & mamillas viriles. i. verba conſtantia ſecum
ferunt, ſed pro certo in ſiniſtra aduerſitatis ſunt fœminæ, quia
. ſ. ſi aduerſitas ingruerit, iſti ſunt fœminis debiliores, & per fu
gacé inconſtantiam timidiores, & ad tolerandum aſpera mol-
liores. & breuiter iſti quando nihil habent, pati, viri eſſe viden
tur, quando vero pati neceſſe eſt, fœminæ comprobãtur. Hier.
31. Fœmina circundabit virum. i. fœmineitas in talibus præ-
ualet virilitati. Vel dic quòd tales ſunt homines duplices & ver-
bales, qui. ſ. in dictis, promiſsis & factis nullam conſtantiam ha
bent, imo nunc viri, nunc fœminæ apparent. vertes. n. eos ad
quam partem volueris, nunquam in eis eundem ſexum. i. can-
dem conſtantiam videbis, quin imo ſi nunc in vno propoſito
vel negotio viri conſtãtes & ſtabiles eſſe credant, voluas te ad
partem oppoſitam, & mulieres. i. vani, inconſtantes & debiles
eſſe reperiũtur, ſicut ad litteram de falſis amicis, proditoribus
adulatoribus & alijs inconſtantibus reperimus. Mãmæ etiam
talium. i. vbera ipſorum lactantia pro parte bona & conſtãtia,
ſcilicet quando promittunt, pro parte vero defectibilia & fœ-
minea. ſ. quando reddũt. Tales ergo ſic duplices a Deo maledi
cuntur Eccl. 2. vbi dicitur. Væ duplici corde, & homini ingre-
dienti terram duabus vijs. Vel dic quòd tales qui ſunt duplices, &
tamen non ſunt niſi vna perſona, ſignificant perſonas charita-
tiuas, & maximè coniuges, ſe per charitatis vinculum diligen
tes, qui licet duo ſunt quantum ad ſexuum varietatem, ſunt ta-
men vnum quantum ad cordium vnitatem, quia ſicut dicitur
Gen. 2. Erunt duo in carne vna. Vel dic quòd tale monſtrũ in
natura fuit Chriſtus, qui. ſ. in parte fuit fœmineus. i. humanus,
in parte vero virilis eatenus. Allega vt ſupra. ¶ Sunt in india (vt
5 dicit idem ibidem Choromandę, homines ſylueſtres, hirtis cor
poribus, oculis glaucis, ſermonis horrendi, dentibus caninis.
Sic verè ſunt inter nos quidam ſylueſtres & ſeculares homi-
nes, nulli familiares aut ſociales, quia. ſ. verba habent per de-
tractionem horrida, corpora per malam conuerſationem hir-
ſuta, dentes per mordacitates & rapinam caninos, & oculos
per inuidiam glaucos. ¶ Eudoxus author eſt ſecundum Plin.
6 libr. 7. cap. 2. quòd in parte meridiana Indiæ quidam ſunt viri
qui plantas habent cubitales, fœminæ vero eorum plantas ha-
bent valde modicas, ita quòd ex hoc ſtruthopodes appellan-
tur. Per viros intelligo eccleſiaſticos & prælatos, & alios litte-
ratos, per fœminas vero ſubditos & laicos, & homines ſimpli-
ces & ignaros. Igitur dico quòd plantæ ſeu pedes. i. affectiones
virorum, id eſt hominum in ſeculo maiorum & ſuperiorum,
hodie ſunt valde longę. extendunt enim ſe ad appetenda om-
nia bona mundi, ſcilicet ad diuitias per auaritiam, ad delicias
per luxuriam, ad eminentias per ſuperbiam. Figurati in Ange
lo Apoca. 10. qui habebat vnum pedem ſuper terram, et alium
ſuper mare. Ac ſi dicat quòd cupidi affectant & cupiunt om-
nia quæ ſunt in maribus & in terris. Fœminæ autem, id eſt
ſimplices ſunt in pedibus, id eſt affectibus diminuti, neſciunt
enim ipſos extendere ad dilectionem æternorum, ſed tantum
7 hic inata ſe ad deſiderium terrenorum. ¶ Plin. libr. 7. ca. 2. cir-
ca ſi. dicit quòd ſunt gentes in Æthiopia quæ Meniſmini appel
lantur, quæ viuunt lactè illorum animalium quæ Cynocepha
li dicuntur, quæ ſcilicet totum corpus habent humanum, prę-
ter caput, quod eſt caninum. Iſtos enim Cynocephalos ſicut
greges omnium pro lacte habendo nutriunt, mares tamen (vt
ait) occidunt, & de ipſis aliquos præterquam ſobolis cauſa vi-
uere non permittunt. Dic ſi vis quòd tales gentes ſunt moder-
ni principes & prælati, qui. ſ. ad hoc ſolum Cynocephalos, id
eſt ſubditos ſuos paſcunt & regunt, vt de lacte ſuæ temporalis
ſubſtantiæ viuant, & ideo mares qui lac non habent, id eſt re-
ligioſos & bonos a quibus lac munerum non recipiunt, nolunt
ſecum tenere, nec etiam in ſuis dignitatibus, officijs & benefi-
cijs promouere, ſed potius eos ſolent occidere, id eſt tribula-
re, lędere & grauare. Fœmellas vero quæ lac habent, id eſt di-
uites, licet ignaros & fœmineos, dum tamen lac munerum of-
ferant, ſolent diligere & fouere, & in ſuis beneficijs ponere, &
in ſuis officijs, domibus & curijs retinere. Gene. 25. Iſaac dili-
gebat Eſau, eo quòd de venationibus eius veſceretur. Si vis
magis. ſ. quomodo hodie mares occidunt, & fœminę reſeruan
tur, vide ſupra eod. libr. cap. de Amazonis circa ſi. & vide lib.
de piſcibus. cap. 1. §. vltim. ¶ Item idem ibidem ait quòd in de- 8
ſertis Aphricæ hominum quædam ſpecies obuię fiunt, & ſu-
bito ab oculis euaneſcunt. Talis autem videtur fuiſſe ille cor-
nutus homuntio qui apparuit beato Antonio in deſerto, de
quo ſuperius dixi. c. de AEgypto. Sic vere in ſolitudine huius
mundi multi videntur ſubito apparere, & ſubito diſparere.
Iſti ſunt (loquendo ſpiritualiter) hypocritę, qui videntur ſu-
bito facere mirabilia, & in ſtatu perfectionis apparere, & ali-
quid magnum eſſe, ſed pro certo ſubito deficiunt, & in ficta
ſua perfectione non durantes, ſubito euaneſcunt, iuxta illud.
Sen. Nihil quod ſimulatum, & fictum eſt, poteſt eſſe diutur-
num. Temporaliter etiam hoc videmus de illis qui ſubito per
proſperitatem creſcunt, & ſubito per infortunia euaneſcunt,
ſicut ſunt illi de quibus dicitur in pſalm. Vidi impium ſuper-
exaltatum & eleuatum ſicut cedros libani, tranſiui, & ecce nõ
erat. ¶ Item idem ponit multa mirabilia circa partum. Conti-
git enim ſæpe naſci fœtus parentibus diſsimiles & monſtruo- 9
ſos, & alterius ſpeciei, quæ in natura prodigia reputantur. Sic
igitur aliquãdo naſcitur puer cum duplici ſexu, ſicut ſupra di-
xi de Androgynis. Aliquando viſus eſt naſci puer qui a nari-
bus ſurſum duplex erat, ſicut etiam de duabus puellis in Aqui-
tania, & de alijs duabus in Normandia viſum fuit, quæ ſibi in-
uicem loquebantur, & vna ante aliam aliquandiu mortua, ab
altera neceſſario portabatur, ſicut ponit Vincen. cuius hiſtoria
etiã ponitur in de naturali hiſtoria li. 7. Ego etiam ſemel in Ita-
lia audiui viſum fuiſſe hominem ab vmbilico inferius duplicé,
& quaſi a latere corpus vnum pendere formatũ diminutum &
inutile. Plin. etiam ponit hic capi. 3. quòd quædam mulier ſer-
pentem peperit inter initia Marſici belli, alia vero in Theſſa-
lia peperit hippocentaurum, hominem. ſ. equo mixtum, ſicut
Claudius Cæſar ſcribit, qui eadem die qua natus eſt, interijt.
Audiui etiam a venerabili viro Maſsilienſi epiſcopo quòd quædã
mulier maſsiliæ locuſtam marinam parturijt, & muliere præ
dolore moriente locuſta integra & completa in eius matricé
mortua eſt inuenta. In exercitu etiam Xerxis (cuius multitu-
do erat quatuor mille milium armatorum, & quatuor miliũ
nauium, quæ tamen omnia a paucis græcis ſunt deuicta) equa
vna (ſecundum Oroſium) vulpem peperit, quod fugę & de-
ſtructionis exercitus illius ſignũ fuit. Iſtis etiam temporibus
noſtris dicitur quòd in caſtro quodã Galliæ Lugdun. viſa eſt vac
ca puerum parturijſſe, & quidam qui ſuſpectus habebatur de
coitu, propter hoc aufugiſſe. Audiui etiam a quodam religio-
ſo fide digno relatum quòd ſuis temporibus in quibuſdam
partibus galliarum prope fines Italiæ quædam nobilis puella
cum vrſo ludens, tandem cum ipſo concubuit, & ab vrſo im-
prægnata, & poſtea viro data, filios peperit, quos non a marito,
ſed ab vrſo ſe genuiſſe tandem compuncta confeſſa fuit. Illi
vero filij ferociſsimi homines fuerunt. Cumque illa domina
ſecundum conſilium confeſſoris vrſum feciſſet occidi, & filij
venientes inueniſſet eam triſtem, & compulſa cauſam triſtitiæ
pandiſſet, cunque vrſum patrem ſuum eſſe audiſſent, & ipſum
interfectum viderent, poſt illum religioſum confeſſorem cu-
currerunt, & eum vbi vrſus occiſus fuerat, occiderunt. Fiunt
ergo circa humanam parturitioné multa ludibria, & quando-
que (ſicut viſum eſt) contingit quòd ab hominibus generan-
tur bruta, & a brutis generantur humana. Ad quod etiam fa-
cit quod Plin. dicit libr. 7. cap. 2. quoſdam viros Indorum cum
feris coire, & inde ſemiferos partus eſſe. Iſta autem & ſimilia
quando generantur, ſolent illis apud quos fiunt, ſemper pro-
tendere mala, ſicut dicit. Per genitores in ſcriptura intelligun
tur prælati & prædicatores, quia. ſ. prælati generant homines,
ipſos de nouo in eccleſiam introducendo, & ſibi promouẽdo,
prędicatores vero generant fideles, ipſos ad fidem & pœniten
tiam conuertendo 1. ad Corint. 4. Per euangelium ego vos ge-
nui. Per illos vero qui generantur intelligo eos qui per ipſos in
eccleſiam

introducuntur,& qui ad fidem vel pœnitentiã conuertuntur.
Iſta ergo eſt regula quòd partus non eſt ſemper ſimilis gene-
ranti,nec ille qui conuertitur aut promouetur,ſemper eſt ſimi
lis prædicanti,vel etiam promouenti, quinimo ſæpe contingit
quòd brutum generat hominem. id eſt quòd malus prælatus
vel prædicator generat, promouet & conuertit bonam perſo-
nam,ſicut patet de hypocritis,qui mali ſunt & brutales,qui ta
men auditores ſuos,dum eis bene prædicant,faciunt virtuales.
et de malis prçlatis,qui quandoque dant beneficia viris bonis:
quia ſicut dicitur Ioan.1. De Nazareth poteſt aliquid boni eſ-
ſe.Et ideo bene dicitur Matth.23. Quæ dicunt,facite,quę au-
tem faciunt,nolite facere. Aliquando econtrario fit quòd ho-
mo parit brutũ, et hoc eſt quando prælatus vel prædicator eſt
bonus,rationalis & humanus, ille vero qui promouetur, vel
auditor cui prædicatur,dum ſibi non credit vel obedit, efficitũ
malus,brutalis,carnalis & iniquus. Et breuiter,de illis qui ho-
die parturiuntur & conuertuntur, & ab hominibus vel a bru-
tis, id eſt á bonis prælatis & prædicatoribus vel a malis in ec-
cleſia introducuntur & promouentur, vel ad fidem ſeu reli-
gionem ſeu ad pœnitentiam generantur,quidam ſunt ſicut ſer
pentes per malitiam,quidam ſicut vulpes per fraudulentiam,
quidam hippocentauri per carnis laſciuiam, quidam duplicis
ſexus per inconſtantiam, quidam duplicis cordis per malam
combinationem, & quidam feri & vrſini per ſçuitiam, & per
detractionis & rapinæ moleſtiam. Sic igitur hodie in eccleſia
& a prælatis, & a prædicatoribus monſtra generantur, & di-
uerſi peccatores diuerſimode inducuntur. Boni etiam quãdo-
que procedunt a malis,mali etiam aliquotiens eliciuntur a bo
nis. Vel dic quòd brutum eſt diabolus, qui quando cohabitat
cum fœmina,id eſt cum voluntate humana,ſolet ibi monſtra,
id eſt vitia & mala opera generare, & ſic ſerpentem auaritiæ,
vulpem malitiæ,hippocentaurum,id eſt motum luxuriæ,her-
maphroditum inconſtantiæ, cum alijs monſtris & vitijs ſolet
huiuſmodi mulier voluntas hominis parturiri.pſalm. Conce-
10 pit dolorem,& peperit iniquitatem,lacum aperuit, & effodit
eum &c.¶ Sicut dicit Oroſius, Palephatus in libro incredibi-
lium narrat de Minotauro in Creta genito, quòd dudum in-
ter Cretenſes & Athenienſes duriſsimum fuit certamen: Cre-
tenſes tamen vicerunt. & de Athenis nobiles ſecum duxerũt,
& ipſos ad comedendum Minotauro dabant, & inde illã hor-
rendam beſtiam nutriebant. Erat autem Minotaurus (ſecun-
dum Oroſium) fera humana, vel homo ferus. Veruntamen ſi-
cut dicit Ouidius: Theſeus tunc cum alijs nobilibus forte ca-
ptus,miſſus eſt vt a Minotauro deuoraretur,ſed Minotaurum
occidens,meruit vt a periculo ſaluaretur.Sed de hoc vide dif-
fuſius in Ouidio libro Methamorphoſeos. Dic ſi vis quòd Mi-
notaurus ſignificat infernum,cui pro certo Cretenſes, id eſt
dæmones dabant nobiles Athenienſium, id eſt patriarchas &
ſanctos patres, principes fidelium ad deuorandum, & ad ſe-
cum in carcere detinendum.Eſaia 9.Nobiles eius interierunt.
Veruntamen Theſeus, id eſt Chriſtus ad ipſum miſſus de eo
triumphauit,ipſumq; ſuperauit & proſtrauit, & ſe & alios de
eius faucibus liberauit, & per reſurrectionem exinde ſalijt &
rediit, dicens illud Ozeæ 13. Ero mors tua o mors,morſus
tuus ero inferne. Vel per Minotaurum intellige diabolum ſeu
mortem &c.ſicut ſupra.

De Prodigijs. *Cap. 75.*

1 PRODIGIA retroactis temporibus facta ſunt
plurima. Vnde nota quòd ibidem dicitur.ſ.de
naturali hiſtoria mundi libr. 2. cap. 85. quòd in
terręmotu mirabile prodigium ſemel contigit,
ſcilicet in Mutinẽſi agro ſub L. Martio & Iulio
ſexto coſſ. Duo.n.montes de locis ſuis moti,cõ-
tra ſe inuicem concurrerunt,& maximo ſtrepitu aſſultantes re
cedentesque,fumo flammaque in cœlum aſcendente, anima-
lia exanimauerunt,& villas medias deſtruxerunt, ſpectãte ma
gna viatorum familiarium & romanorum equitum comitiua.
Re vera tale bellum poſſumus videre quotidie. In vno enim
loco vel patria ſunt quandoque duo montes, id eſt duo alti ho
mines,vel aliqui duo ſuperbi principes vel magnates, qui ſci-
licet intus in cordibus ſuis terręmotu ſuperbiæ concutiuntur,
& igne iræ & auaritiæ commouentur, & ſic ſæpe fit quòd in-
ter ſe bellum committunt,ſeque inuicem cum exercitibus ſuis
concuriunt,flammamque crudelis occiſionis,& fumum infa-
miæ de ſe emittunt,& luæ gloriæ denigrationis, vel etiam fu-
mum ſuperbiæ,inanis gloriæ & elationis de ſe emittunt,& ad-
iacentes villas & pecudes ad litteram deſtruunt & ſubuertũt,
& alter alterius patriam depauperant & comburunt. Ideo be-
ne dicitur Prouerbio.28. Regnantibus impijs ruinæ hominũ.
¶ Aliud valde mirabile narrat ibidem Plinius,quòd.ſ.tempo- 2
re ſuo imperante Nerone, in Marrucino agro Vectius Mar-
cellus eques romanus res ipſius Neronis procurans, agros ha
bebat quadam via publica intermedia diſtinctos; in quibus
erant ex vna parte prata, & ex alia oliueta, ſic vero actum eſt
virtute mirabili, quòd dicta prata & oliueta ſedes ſuas muta-
uerint,& non obſtante via media prata vbi oliueta, & oliueta
vbi prata fuerant,tranſmearint, quod.ſ.idem videtur ſuppone
re fuiſſe factum per violentiam terræmotus. Iſta etiam recitan
tur in chronicis plurium doctorum, & etiam bellum de duo-
bus montibus ſupradictum. Per iſta duo prædia quæ in diuer-
ſis locis erant ſita,poſſum intelligere pauperes & diuites.Pra-
ta enim quæ in ſiniſtra ſunt, & in quibus multi tribuli ſunt &
cardui,pauperes ſignificant, oliuæ vero quæ pinguedinẽ olei
portant, diuites & impinguatos ſignificant. Magna enim eſt
hodie diſtinctio & diuiſio inter iſtos, & magnum chaos inter
vtroſque firmatum, quia.ſ.diuites ſunt modo in ſtatu proſpe-
ritatis,pauperes vero in ſtatu aduerſitatis. Via.n.publica,id eſt
fortuna iſtos diuidit & diſſociat & diſiungit, veruntamen ter-
ręmotus mortis & iudicij veniet qui iſtos alternatim mutabit
& verret,& ſic fiet quòd prata.i.pauperes qui nunc ſunt in par
te ſiniſtra aduerſitatis, mutabũtur ad dexteram perpetuę pro-
ſperitatis, econtrario autem oliueta.i. diuites qui nunc ſunt in
dextera.i. proſperitate, mutabuntur in aliam partem vitæ for-
tunæ.ſ. in ſiniſtrã æternæ aduerſitatis, & ſic fiet quadam per-
mutatione mirabili quòd illi qui ſunt ad dextram, ad ſiniſtrã,
& qui ad ſiniſtram, ad dextram locabuntur. Sicut.n.videmus
ꝙ ſi quis duos habet, vnum a dextris, & alterum a ſiniſtris,ſi
contingat ipſum conuerti,ille qui erat ſibi dexter, fit ſiniſter,
& qui ſiniſter, efficitur dexter, ſic verè dña fortuna quæ tunc
mutabitur & voluetur,de pauperibus faciet diuites, & de di-
uitibus pauperes. Figura ad hoc de Iacob & duobus filijs Io-
ſephi.ſ.Effraim & Manaſſe,quorum vnus poſitus fuerat ad ip-
ſius Iacob dexteram,& alius ad ſiniſtram, ſicut dicitur Gen.
49.quia.ſ.ipſe Iacob cancellauit manus,& dextrã poſuit ſuper
ſiniſtrum,& ſiniſtram ſuper dextrum. Sic verè Iacob.i.domi-
nus in morte & iudicio manus mutabit & cancellabit,& ſic di
uites quos nunc habet in proſperitatis dextera,ſub ſiniſtra ad-
uerſitatis locabit, pauperes vero qui nunc in aduerſitatis ſini-
ſtra latitant,ſub æternæ proſperitatis dextra ordinabit,ſicut di
citur Matth. 25. Ponet oues quidem a dextris,hœdos autem a 2
ſiniſtris. ¶ Item idem ibidem.ſ.de naturali hiſtoria mundi lib.
2.c.106.dicit ſic: Amnes retrocedere, & noſtra vidit ætas, ſicut 3
factum eſt (vt ait) temporibus Neronis principis. Sed quia Pli
nius dicit ſe poſuiſſe vbi de rebus Neronis tractauit, ideo non
ponit hic aliud. Poteſt tamen exponi ꝙ flumina ſunt viri iuſti,
qui continuè fluunt per bona opera ad mare paradiſi, ſed pro
certo iſti quandoque inueniuntur retrocedere per peccatum,
& per tedium & imperſeuerantiã a cepto bono propoſito re-
troire,ſicut ad litterã patet de apoſtatis & falſis amicis & qui-
buſcunque inconſtantib⁹, qui.ſ.a religione, fidelitate & bono
propoſito ſepiſsimè retrocedunt, & a curſu bono reſiliunt &
deſiſtunt. Vnde de fluuio Iordane dicitur in pſal. Mare vidit
& fugit: Iordanis conuerſus eſt retrorſum. Vel dic econuerſo
ꝙ fluuius eſt peccator,qui continuè fluit ad peccatum,qui tũc
videtur retrocedere,quãdo ipſum cõtingit a cepto malo pro-
poſito ad pœnitentiam reſilire. Vel dic ꝙ fluuius eſt mortalis
homo, qui continuè fluit ad mortem, ſed finaliter retrocedet
quãdo in die iudicij reuiuiſcet. ¶ Licet Plinius non credat ho
mines mutari in lupos (ſicut ſupra dixi cap. de Gallia) recitat 4
tamen li.8.c.22.ꝙ Euantes inter auctores Grçciæ non ſpretus
tradit Arcades ſcribere ꝙ in Arcadia erat quoddam ſtagnum
vltra quod homines ſorte ducti tranſibant, ſeque in arena vo- 5
luebant, & ſe in luporum effigiem transformabant,& ſic per
nouem annos perſeuerabant. in quo tempore ſi carnem huma
nam non guſtaſſent,ad ſtatum priſtinum reuertebantur,& pri
ſtinis veſtibus ſecundum Fabium veſtiebantur. Et addit ꝙ Co
pas qui olympionica ſcripſit, narrat quẽdam dictum Demar-
chum nomine, de extis cuiuſdam pueri quem Arcades ſacrifi
cauerant Ioui lyceo,comediſſe,et in lupum mutatum fuiſſe,et
ſic decennio permanſiſſe,tãdem varo iterum aſſerit ipſum ho-
minem factum fuiſſe, & in victoria Athletica olimpiæ victorẽ

poſtmodum eatitiſſe. Iſta etiam dicit Auguſtinus 14. li.de ciui
tate Dei per nrdiuem Varronem dicere, & q ideo Arcades ta
le nomen attribuerunt Ioui lyeco & Paoi lyceo, co.ſ.q homi-
oes ibi vi diuina in lupos mutarentur, quia lycos græcè, lupus
latioè interpretatur. Superaddit etiam idem ibidè de alijs mu-
tationibus.ſ.de mutatiooe ſociorum Vlyſsis in porcos per Cir
cen famoſiſsimam, de Mutatione etiam ſociorum Diumedia
in aoea, de quibua Den dâte dicemus quando moralizabimus
fabulas. & de tribus ſtabularijs quæ hoſpites ſuos io caſeo dato
veneficio, in iumenta vertebaot, & ipſoa oneri ſupponebant, &
eandem expleto opere, ipſns ad priſtinam figuram redire per-
mittebant. Hæc quemadmodum Plinius, ſic & Auguſtinoa re
pudiat. Dicit tamen q ſi factum eſt, hoc ſolum ſpecietenus, oó
veraciter a demonibua fuit factom. Miror tamé quomodn Pli
niua iſta impoſsibilia reputet, qui fœminas mutari in viros ſu-
perius dicit. De Auguſtino auté q corpus realiter mutari de-
neget, mirandum eſt, qui.ſ.ſuper Geneſim ad litterā virgas ma
gorum non facieotes ſed realiter per quādā occulta ſemina di
cit io ſerpentes motatas. Quid.n.facilius aut virgam in ſerpeo
tem mutari, aut corpus hominis & non menté in beſtiam rea-
liter transformari? Pro opioione tamen Aug. facit illud quod
narratur q quibuſdam videbatur filiam ſoam mutatam eſſe in
equam, qui ad beatum Hilarionem ipſam adducentes, vt ora-
tione ſua figuram humanam ſibi redderet. Reſpondit vir ſan-
ctua, ſe filiam & oon equam videre oratiooeque fuſa, imagina-
tio de oculis parentum euanuit, & puellam non equam, ſed fœ
minam redoxerunt. per quod patet ipſam figuram eſſe in ocu-
lis homioum, & oon in re, in ſpecie & apparentia, non in exi-
ſtentia. Contrarium autem videtur fundare quod dicit Heliā-
drua li. 13. vbi dicit ſic. Memini me (ioquit) adoleſcentulum au
diſſe a oonnullis pro vero narrari in patria Beluacenſi q dom
vxor cuiuſdam ruſtici lauaret ſibi capu, idem ruſticus quoſdā
articulos manuum pueri ex ore vomuit, de quo etiam ruſtico
fama erat q conuertebatur in lupum, quam famam factum qđ
accidit, confirmabat. Hæc igitur oec negaodo nec affirmando,
poſſumus moraliter expooere q ſtagnum iſtud fluctū & fluxū
mundi & ſeculi oegociorum ſignificat. pſal. Poſuit deſertum
in ſtagnum aquatum. Puer vero qui Ioui lyceo ſacrificatur, re
ligioſos & eccleſiaſticos deſignat qui ſeipſos dedicāt & ſacrifi-
caot ipſi Deo. Matth. 18. Sinite paruulos venire ad me. Per tres
ſtabularias autem poſſunt tres mundi concupiſcentiæ deſigna
ri, apud quas quaſi oeceſſe eſt omnem hominem hoſpitari. ad
Heb. 11. Peregrini & hoſpites ſunt ſuper terram. Igitur dico q
iſta tria ſunt quibus mediantibus homo in lupum mutatur, io-
quantū.ſ.mores lupinoa & beſtiales per crudelitatē & immun
ditiam imitator.ſ. ſtagni mundaoorum negociorum tranſna-
tatio & immerſio, pueri Deo ſacrificati.i. eccleſiaſticorum de-
prædatio & comeſtio, & apud ſtabularias.i. apud mundi diui-
tias, delicias, & emmentias hoſpitatio. Quicunque.n.per ſta-
gnum muodi negociorum ductua forte fortunæ traoſiuerit, &
ſe ibi implicauerit, quicuoque etiam ad comedendum exta
pueri.i.ad rapiendum ſubſtantias eccleſiaſticorum ſe aſſueſe-
cerint, quicunque apud ſtabularias.i. apud mundi diuitias vel
delicias hoſpitatus fuerit, neceſſe eſt q habeat formā lupi per
imitatiooem ioduere, & more lupi ad crudelitatem & auaritiā
inhiare. Sopho. 3. Iudices eius lupi & more iumentorum per
ignorantiam hebetari, & per immunditiam luxuriæ macula-
ri. Iohel. 1. Computruerunt iumenta io ſtercore ſuo. Quid re-
fert.n.(dicit Tullius) vtrum ex homine quis in beluam ſe con-
uertat, an in homiois figura immaoitatē beluæ gerat? Iſti ſunt
igitur qui articulos puerorum qootidie euomunt, quando.ſ.bo
na eccleſiaſticorum ſuis ſequacibus tribuunt, & exiode conui
uia & ſtipeodia ſua ſoluuot. Veruntameo talia lupina conditio
ceſſaret, ſi ſtagnom mundi fluctuum renatarent, & ſic ab eſu
carnium humanarum.i. a rapioa & excoriatione hominū ab-
ſtinere vellent, & ad decimum annum.i. ad obſeruationé de-
cem mandatorum attingerent, tunc inquam procul dubio fi-
guram humanę conditioois recuperarent, et veſtes virtotum
quas perdiderant, rehabereot, & ſic in Nabuchodonoſor figu-
rarentur, qui prius mutatus fuit in beſtiam propter ſummam
crudelitatem & ſuperbiam, ſed taodem pœnitens figoram hu
manam reaſſumpſit 1. Reg. 10. Mutatus eſt io virum alterum.
5 ¶ Aliquando iouentum eſt aoimal ſine corde. Vnde teſte Pli.
lib. 11. c. 37. & teſte etiam Tullio de diuinatione, dum primum
Cæſar dictator in ſede aurea ſederet, & aruſpices ſacrificarét,
inuenta eſt hoſtia ſacrificij cor ooo habere, & facta eſt conten
tio inter augures, vtrum animal ſine corde inueniri potuit, an
ad tempus ſibi defuerit. Dicit etiam idem Plin. q Caio Mario
cū immolaret Vtice, cor caruſ eſt inuentum defuiſſe. Caio etiā
principi ſemel defuit illo menſe quo veneno peremptus exti-
tit. Iſta tamen ad conſequentiam deducenda non ſunt, pro eo
quia (ſicut credo) non a natura proueniunt, ſed a demonibus
ipſis fiunt, qui.ſ. ab ipſis augurum ſacrificijs corda ſubtrahūt.
vel adimunt. Iſtud poteſt exponi de mundi peccatoribus, qui
.ſ.ipſis demonibus immolantur, quia pro certo corda.i.corda-
ta conſtantia in eis deficere comprobatur. Diabolus.n.cor.i.
virtutem & conſtantiam & audaciam eis ſubtrahit, & omnem
ſpiritualem fortitudinem eis tollit. Ozeæ 7. Effraim columba
ſeducta, non habens cor. ¶ Item idem ibidem ait q aliquando 6
inuenitur in animali cor duplex. Vnde ait q M. Marcello cum
perijt ab Hannibale, cor in ſacrificio non fuit inuentū, ſequētl
vero die inuentum eſt duplicatum. Dicit etiam Plio. vbi ſupra
q in Paphlagonia perdicea bina corda habent, & contra natu
ram animalium, duplici corde pollent. Tales ſunt homines ma
litioſi & proditores, quia.ſ.iſti nonq̄ ſunt contenti vnico & ſim
plici corde.i.ſimplici intētiooe & voluntate, quinimo ſemper
habent cor duplicatum.i. intentionem duplicem & biformé,
quia.ſ.vnum meditantur apparenter, aliud latéter, vnū prętē-
dūt, aliud intendunt, vnum cor vidētur habere aliquid ad finē
qui ſupponitur ſuperficialiter faciendo, aliud tamen habét ad
aliū finem qui ab eis occoltè intēditur, totum negociū realiter
ordinando. Igitur de hypocritis duplicibus, proditoribus &
ſimilibus dicitur Eccl. 2. Vę duplici corde. & hoc quia ſicut di
citur Eccl. 3. Cor quod ingreditur duas viaa, oon inueniet re-
quiem. Vel dic q quædam ſunt animalia quæ duo habeot cor-
da, ſicut perdices in Paphlagonia, quædam habent duas lin-
guas, ſicut vituli marini. Sic veré multi duplex habent cor.i.
duplicem intentionem, & duplicem lioguam.i. duplicem lo-
quutionem. ſunt.n. inconſtantes & duplices tam in cogitando
quam in loquendo. Vnde Iaco. 1. Vir duplici animo inconſtās
eſt in omnibus vijs ſuis. Et Eccl. 5. Probatur peccator in dupli
ci lingua. ¶ Aliqua ſunt loca vbi pecora felle carent, ſicut eſt 7
Euboea. Io axo vero eſt contra quia ibi habeot fel prægran-
de geminumque. De iecoribus etiam dicit idem ibidem q ra-
næ quæ rubetæ dicuntur, duplici iecore prædotantur. ſed de
hoc vide io ca. de bufone. ſupra li. 10. ¶ Inter mirabilia etiam 8
quæ in extis fiebant, vnum recitat hic Pli.ſ.li. 11. c. 37. Dicit.n.
q die quo Pyrrhus rex perijt, cum per exta aoimalium ſacri-
ficatorum deorum voluntatē aruſpices inquiſiſſent, capita ho-
ſtiarum præciſa ſuper pauimentum repſerunt, & ſaoguinē ſuū
proprium lambebaot, & ſic mortem Pyrrho regi imminere in
proximo tali prodigio portendebant. Sic veré dico loquendo
ſpiritualiter, q ſignum q Pyrrua rex debet perire.i. q aliquis
debeat per ęternam damnationem mori, eſt quando de ſacrifi-
cio quod ipſe offerre debet Deo.ſ. de interiori mēte ſua, caput
.i. intentio repit ſuper terram, & lambit ſanguinem per carnali
tatem & luxuriā. Quando.n.caput intentionis noſtræ per pec
catum præciditur, & tuoc circa terrena repit per auaritiam, et
ſanguioem ſuum.i. proprium peccatum per complacentiam
lambit, vtpotè quia ſibi placent propria ſcelera, & in eis dele-
ctatur, tunc vere ſignum eſt q Pyrrhus.i. peccator ſpirituali-
ter occiditur & damnatur. Iob. 39. Pulli eius lambunt ſangui-
oem. Vel dic q capita abſciſſa ſunt mali capitanei & mali prin
cipes & prælati, qui pro certo quando a corpore ſuo.i.a ſubdi-
tis ſuis per odium abſcinduntur, tunc ad lambeodum eorū ſan
guinem.i.emungendum eorum temporalem ſubſtantiam cō-
uertuntur 3. Reg. 21. Lambuerunt canes ſanguinem Naboth.
Vel dic q capitanei noſtri quādo per peccatum a corpore ſuo
myſtico.i. a ſtatu gratiæ ſunt abſciſsi, ſolent repere per auari-
tiam, & ſanguioem lambere per luxuriam. Vel dic de ſchiſma
ticis, qui a corpore eccleſiæ præciſi, in proprio ſanguine.i. in
propria dānatione delectari vidētur, & proprias immunditias
lambere & diligere comprobantur. Figorati in Holoferne Iu-
dith. 14. quem iouenerunt in ſuo ſanguine volutatum. ¶ Secun 9
dum Pli. lib. 16. c. 33. Dudum io aliquibus arboribus facta ſunt
prodigia & miracula. Vnde ait q viſum eſt multas arbores ce-
cidiſſe, & ſponte poſtea ſe leuaſſe, ſicut dicit eſſe factum in ci n
bricis bellis, vbi quædam vlmus in luco Iunonis in aram pro-
cipit & procubuit, quæ cacuminibus ſublatis, iterum per ſe &
ſpoote releuata fuit, protinusq̄ floruit. quod ſigoum victoriæ
romanis quiritibus extitit, ita q ex tūc maieſtas populi roma-
ni coaoualuit & ſurrexit. Similiter oarrat de quadam ſalice in

Plini-

Philippis. Quamuis iſta videantur miranda (ſicut etiam eſt il-
lud quod idem recitat ꝙ in ſacrificijs inuentum eſt animal cor
de carere, & capita abſciſſa repere, & ſimilia) conſtat tamen ꝙ
in ipſis paganorum ſacrificijs demones operabãtur, vt iſta dijs
attribuentes, in ſuis erroribus tenerentur. Expone tamen ſi vis
ꝙ talis arbor fuit Chriſtus, qui. ſ. voluntariè vſque ad arã cru-
cis ſe inclinauit, & inde per reſurrectionem & aſcenſionẽ ſpon
te cum ſibi placuit ſe erexit, ita ꝙ per glorificationem corpo-
ris clarum floridũ ſe oſtendit, & ex tunc Romanus populus. i.
ſtatus eccleſiæ Romanæ maieſtatem aſſumpſit, & quirites. i. fi-
deles & fideliũ militia de hoſtibus triumphauit. Iſte eſt. n. qui
(ſicut dr̃ Ioan. 10.) poteſtatem habuit ponendi animã ſuã, et ite
rũ ſumendi eã. Iſte eſt de quo dr̃: Iuſtus vt palma florebit &c.
Vel ſi vis dic de iuſto, qui aliquãdo cadit per peccatum, reſur
git tamen per gratiam, floret per virtutem & ſciẽtiã. ¶ Sicut dr̃
10 in lib de naturali hiſtoria mundi 17. c. 25. Tẽporibus antiquis
multa ſigna & prodigia in arboribus facta ſunt. Vnde dicit in
arboribus mutationes mirabiles eſſe factas. Viſum eſt. n. (ait) ꝙ
olea mutata eſt oleaſtrum, ficus & vua faciẽtes fructus albos in
nigrũ, ſapor dulcis in acerbũ. Inuentũ eſt etiã malũ punicũ fru
ctũ non in ramis, ſed in ſtipite tuliſſe, vites vuas ſine folijs pro-
duxiſſe, & oleas baccas habentes, folia amiſiſſe. Inuentum eſt
oliuã ex toto crematam, iterum reuixiſſe, & ficus a locuſtis cor
roſas iterum germinaſſe. Inuentum eſt etiam Laodiceæ ꝙ Xer
xis aduentu platanus fuit in oliuam mutata. Neronis etiam tẽ-
pore oliueta & arua via publica intermedia, in loco alterum al
terius ſunt tranſlata, ſicut fuit etiam ſupra dictum. Iterum in-
uentum eſt ficum in lauro fuiſſe natam, & in aris & ſtatuarum
capitibus arborem procreatã, ſicut hæc & alia recitat Ariſtan
der græcus in ſuo volumine talibus referto prodigijs. C. etiam
Epidibus Romanus in commẽtarijs ſuis, arbores aſſerit loquu
tas fuiſſe. Et ſic patet ex arboribus prodigia multa eſſe, & quæ-
dam earum bona, et quędã mala ſignificare. Re vera tales pro-
digioſæ mutationes quotidiè inueniuntur in nobis, quia pro
certo dulces mutantur in acerbos, albi in nigros, boni in ma-
los, oleæ quæ ſunt fructiferæ, in ſteriles oleaſtros. i. viri pij in
impios & indeuotos, quia proh dolor, quotidie per peccata va
ria boni in malos, iuſti in impios conuertuntur. Pſal. Conuerſi
ſunt in arcum prauum. Econtra aũt pro certo debet fieri, quia
. ſ. mali in bonos debent per pœnitentiam conuerti, & per mo-
rum mutationem trãsformari, quia. ſ. platanus ſterilis. i. homo
peccator & ſine bonis operib. debet oliua. i. vir pius & fructuo
ſus fieri, & bonis operibus fœcundari, quia ſi contingat oliuã
vel ficum. i. aliquem virum iuſtum per ignem cupiditatis cre-
mari, vel a locuſtis. i. demonib', tyrãnis & tribulationibus cor
rodi, iterũ debet per pœnitentiã reuiuiſcere, & per bona opera
germinare, vuas & baccas. i. bonorũ operum fructus tenere &
habere, folia vero verborum dimittere, & de operibus q̃ de ſer
monibus plus gaudere, quia procul dubio vir iuſtus debet fo-
lia. i. verba. ſ. iactantiam, magniloquentiam & ſimilia dimitte-
re, fructum vero. i. opera retinere. quod eſt contra illos qui mi-
nus habet curam de operibus quàm de verbis. Mat. 23. Dicunt
. n. & non faciunt. Dato. n. ꝙ contra naturam ſtatus & officij ali
cuius ſit ꝙ debeat eſſe virtuoſus, vtpotè quia eſt ſtatua vel lau
rus, hoc eſt dictu ꝙ eſt ſimplex, inſcius & ſtatualis, vel viridis
& curioſus, lauteus & ſuperficialis, in iſto tamen debet creſce-
re ficus bonę operationis, & arbor virentis cõuerſationis, & ſic
iſte erit arbor loquens per gratiarum actionem, & de loco ad
locum ſe mutans per moralem conuerſationem 1. Reg. 10. Mu
tatus eſt in virum alterum. Vel dic ꝙ platanus vmbroſa ſignifi
cat Deum, qui antiquitus fuit mundo tenebroſus & durus, tñ
per beatam incarnationẽ fuit in oliuam mutatus, qñ de ſeuero
factus eſt manſuetus et pius. Vel dic ꝙ cõtra naturã laurus por
tat ficum, quando beata virgo protulit Chriſtum, qui alterius

etat naturæ. Vel dic ꝙ arbor mirabiliter loquitur, qñ peccator
& obſtinatus confitetur, vel Deũ laudando teſtatur Mat. 9. Lo
quutus eſt mutus, & admiratæ ſunt turbę. ¶ Item ibid. l. 18. c. 18. 11
ẽt dicitur ꝙ in frugibus quandoq; prodigia viſa ſunt. Anno. o.
quo Hannibal ſuperatus eſt. ſ ſub Pub. Elio & Cn. Cor. conſu
libus, frumenta in arboribus nata produntur, quod. ſ. victoriæ
Romanorum contra Hannibalem ſignũ fuit. Sic verè qñ Han
nibal. i. diabolus fuit a populo Romano. i. a deo & Angelis ſu-
peratus. i. per incarnationem & crucẽ in arboribus. i. Chriſti
fidelibus viſę ſunt fruges virtutũ creſcere, & frumenta bonorũ
operũ apparere. Arbores. n. i. hoĩes a principio ſteriles fuerũt,
& tñ contra naturam & conſuetudinẽ, fruges ſi frumenta. i. vir
tutes & merita portauerunt. vel dic ꝙ qñ frumentum creuit in
arbore. i. qñ Chriſtus contra naturam natus eſt ẽ virgine, tũc
pro certo Hãnibal diabolus ſuperatus eſt in cruce. Pſal. Valles
abundabũt frumẽto. ¶ Pli. li. 2. c. 59. inter prodigia & miracula 12
recitat ꝙ illis bellis Romanorũ quæ Cimbrica ſunt vocata, ar
morũ crepit' & tubę ſonitus a cęlo auditi ſunt, tertio vero cõ-
ſulatu Marij arma cœleſtia ab ortu occaſuq; inter ſe certãtia
viſa fuerunt. De quibus etiã prodigijs facit Aug. 10 li. de ciuita
te Dei mẽtionẽ. Illud applica ꝙ non ſolũ in terra. i. in ſtatu lai-
corum, imo ẽt in cęlo. i. in ſtatu eccleſiaſticorum ſolent quoque
bella fieri concurſus & ſonitus litium & contentionum ibi au
diri, & ad magnum ſcandalum mortalium, arma cœleſtia, id
eſt eccleſiaſtica litigia poſſunt quotidiè experiri, quia etiam
ipſi ſcholares hodie & clerici armis more ſeculariũ volunt vti,
& alter contra alterum præliari. Vnde Apo. 12. Factũ eſt præ-
lium magnum in cœlo &c. Applica per modum figurę, et vide
eam infra 16. Apo. 12. ¶ Valde magnum prodigiũ recitat Oro- 13
ſius anno. 384. ab vrbe cõdita contigiſſe. Dicit. n. ꝙ accidit Ro
mæ quædam horrenda peſtis, qua biennia perſeuerante, homi
nes vtriuſque ſexus morbis varijs interibãt. Romanis ergo pro
morbo ſedando remedia a dijs petentibus, ſubito in medio vr
bis terra diſſiluit, vaſtoq; praerupto inferna biantia ſubito pa-
tuerunt. Dijs ergo reſpondentibus ꝙ hians illa terra ſeu hor-
renda vorago ſibi dare aliquem viuum hominẽ expetebat, ac
ſibi non ſufficeret peſtilentia mortuos deuoraſſe, os ſi etiam ali
quis viuos ſuis faucib' exhauriret. Marcus Curtius vir eques
armatus communi cladi conſulens, improbis terrę faucibus ſe
iniecit, & ſic terræ & inferis pro populo ſatisfecit, & ceſſante
peſte, terra iterum ſe recluſit, illumq; viuum equitẽ in ſuis vi-
ſceribus ſepeliuit. quod quidem Aug. li. de ciui. Dei ſatis tãgit.
Iſta poſſunt applicari ad paſſionẽ Chriſti. Conſtet. o. ꝙ a prin
cipio totus populus humanus peccati peſtilentia languebat,
& ſpiritualiter & temporaliter moriens ad inferos deſcende-
bat, propter quod populus Romanus. i. populus fidelis ſancto
rum patrum ſacrificare dijs. i. Deo & angelis non ceſſabat, ſed
pro certo talis peſtilentia ceſſare non poterat, quouſq; aliquis
homo viuus. i. ſine peccato, Chriſtus. ſ. ad inferos deſcenderet,
per cuius ſacrificationem culpæ & pęnæ peſtilentia quieſceret
& ceſſaret. Nam quouſque eques viuus. i. Chriſtus filius Dei
viui mediãte equo ſuo. ſ. cruce ipſi terræ & inferis ſacrificaret,
& corpus eius in terram, & aĩa eius ad inferos veheretur, ne-
ceſſe erat ꝙ populus moreretur, & peccati peſtilentia vexare-
tur, quapropter iſte eques Chriſtus viuũ in inferos ſe iniecit,
& ſic Deos placauit, & Deo patri ſatisfecit, ita ꝙ mors peccati
& inferni damnatio tunc ceſſauit, ipſe vero pro omnibus ſe ob-
tulit & mortem pro populo tolerauit. Eſa. 53. Ipſe vulneratus
eſt propter iniquitates noſtras &c. & Ioan. 18. Expedit vt vnus
moriatur pro populo, & non tota gens pereat. Vel dic ꝙ talis
eques dicitur eſſe quilibet prælatus, quia. ſ. vtilitatem commu
nem debet vtilitati priuatę præferre, & pro liberatione popu-
li non debet mortis periculum exhorrere. ad Ro. 9. Optabam
ego anathema fieri pro fratribus meis.

FINIS.

Studioſe Lector,

In folio 22. in fine vltimæ columnę, poſt illa extrema verba, proſperitatis *errore omiſſa deſiderantur hæc,*
mundanæ cauetur & auertitur, & ne nauigantibus & per-

SERIES CHARTARVM.

A B C E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z Aa Bb Cc Dd
Ee Ffg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx.

Omnes ſunt quaterniones, pręter X x ternionem.

VENETIIS, Apud Hæredem Hieronymi Scoti.

M D L X X V.

6—3—1
1—1—0